Sc.9.Pl.5.

37
13 C
17
MAG3143

Digitized by Google

Digitized by Google

R. P. NATALIS ALEXANDRI

ORDINIS FF. PRÆDICATORUM,
IN SACRA FACULTATE PARISIENSI DOCTORIS
ET EMERITI PROFESSORIS

HISTORIA ECCLESIASTICA VETERIS NOVIQUE TESTAMENTI

Ab orbe condito ad Annum poſt Chriſtum natum milleſimum ſexcenteſimum : Et in loca ejuſdem inſignia Diſſertationes Hiſtoricæ, Chronologicæ, Criticæ, Dogmaticæ.

EDITIO OMNIUM NOVISSIMA

Notis & Animadverſionibus, quoad Hiſtoriam & Diſſertationes novi Teſtamenti, aucta ad caſtigationem & illuſtrationem opinionum quarumdam Auctoris ;

OPERA ET STUDIO

CONSTANTINI RONCAGLIA
CONGREGATIONIS MATRIS DEI.

Tomus Octavus

Sæculum Decimum-tertium, & Decimum-quartum continens.

L U C Æ MDCCXXXIV.

Typis LEONARDI VENTURINI
DE SUPERIORUM LICENTIA.

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX

CAPITUM, DISSERTATIONUM, QUÆSTIONUM, Articulorum, Voluminis hujus Hiſtoriam Eccleſiaſticam XIII. & XIV. Sæculi continentis.

CAPUT. I. DE Pontificibus qui Romanam & Univerſalem Eccleſiam rexere Sæculo XIII. pag. 1.
Art. I. *De Innocentio III.* ibid.
Art. II. *De Honorio III.* 13.
Art. III. *De Gregorio IX. & Celeſtino IV.* 15.
Art. IV. *De Innocentio IV.* 21.
Art. V. *De Alexandro IV.* 24.
Art. VI. *De Urbano IV.* 27.
Art. VII. *De Clemente IV.* 29.
Art. VIII. *De Gregorio X.* 31.
Art. IX. *De Innocentio V. Hadriano V. Et Joanne XXI.* 32.
Art. X. *De Nicolao III.* 33.
Art. XI. *De Martino IX. & Honorio IV.* 35.
Art. XII. *De Nicolao IV.* 37.
Art. XIII. *De S. Celeſtino V.* 38.
Art. XIV. *De Bonifacio VIII.* 39.
Caput. II. De Pontificibus qui Romanam & Univerſalem Eccleſiam rexerunt Sæculo XIV. 42.
Art. I. *De Benedicto XI.* ibid.
Art. II. *De Clemente V.* 43.
Art. III. *De Joanne XXII.* 45.
Art. III. *De Benedicto XII.* 54.
Art. IV. *De Clemente VI.* 55.
Art. V. *De Innocentio VI.* 59.
Art. VI. *De Urbano V.* 61.
Art. VII. *De Gregorio XI.* 64.
Art. VIII. *De Urbano VI.* 67.
Art. IX. *De Bonifacio IX.* 70.
Caput. III. De Hæreſibus, & Erroribus in Eccleſia exortis Sæculis XIII. & XIV. 72.
Art. I. *De Albigenſibus.* ibid.
§. I. *De Albigenſis Hæreſeos Exordiis.* ibid.
§. II. *De Albigenſium Erroribus, Diſciplina, Moribus.* ibid.
§. III. *De Albigenſium Impugnatoribus.* 75.
§. IV. *De Sacra Militia adverſùs Albigenſes.* 77.
§. V. *De Conciliis adverſùs Albigenſes celebratis.* 79.
Art. II. *De Almarico, & ejus Hæreſi,* 82.
Art. III. *De Joachimi Abbatis Errore.* 83.
Art. IV. *De Erroribus Anonymi Auctoris qui Librum edidit Evangelii æterni.* 84.
Art. V. *De Stadinghis, Circumcellionibus, & Flagellantibus.* 86.
Art. VI. *De Erroribus a Guillelmo Epiſcopo, & Sacra Facultate Theologica Pariſienſi, anno 1240. damnatis.* 89.
Art. VII. *De Erroribus Guillelmi de Sancto Amore, & Joannis de Poliaco.* 90.
Art. VIII. *De Erroribus a Stephano Pariſienſi Epiſcopo damnatis annis 1270. & 1277.* 94.
Art. IX. *De Erroribus Petri Joannis Olivi.* ibid.
Art. X. *De Fraticellis.* 97.
Art. XI. *De Hermanno, Geraldo Segarelli, Dulcino: Et de Beguardis & Beguinis.* 99.
Art. XII. *De Arnaldo de Villanova, Lolbardis, Cecco Aſculano, & Ekardo.* 100.
Art. XIII. *De Marſilii Patavini, & Janduni Hæreſibus.* 102.
Art. XIV. *De Palamitis.* 103.
Art. XV. *De Erroribus Joannis de Mercuria & Nicolai de Ultricuria.* 105.
Art. XVI. *De Erroribus Magiſtri Simonis, Fratris Guidonis, & Magiſtri Ludovici, a Sacra Facultate Pariſienſi damnatis.* 106.
Art. XVII. *De Bertoldi de Rorbach, Martini Gonſalvi, Nicolai Calabri, Janovezii, & Berengarii erroribus.* 107.
Art. XVIII. *De Erroribus Magiſtri Joannis de Calore, & Fratris Dionyſii Soulechat.* 108.
Art. XIX. *De Erroribus Joannis de Latone, & Arnaldi Montanerii: Et de Turlupinorum Hæreſi.* ibid.
Art. XX. *De Erroribus Raymundi Lulli, & Raymundi Neophyti.* 109.
Art. XXI. *De Erroribus in Anglia diſſeminatis, & a Simone Langham Cantuarienſi Archiepiſcopo, de conſilio Doctorum damnatis.* 115.
Art XXII. *De Vvickleffi Hereſi.* 116.
§. I. *Quis Auctor?* ibid.
§. II. *De Vvickleffi erroribus. Et primùm de iis quos contra Deum & Chriſtum evomuit.* ibid.
§. III. *De Vvickleffi erroribus contra Eccleſiam, & varios ejus Ordines ac membra.* 117.
§. IV. *De Erroribus Vvickleffi circa Sacramenta.* 119.
§. V. *De aliis Vvickleffiſtarum Erroribus.* 120.
§. VI. *De multiplici Vvickleffianæ Hæreſeos damnatione.* ibid.
§. VII. *De Scriptoribus qui Vvickleffianam Hæreſim confutarunt.* 125.
§. VIII. *Diſcipulorum ac Sectatorum ſuorum Errores quoſdam Vvickleffus, ſibi etiam* inter-

interdum contradicens, evertit. ibid.
Art. XXIII. *De Erroribus Fratris Joannis de Monteſono.* 127.
Caput IV. De Scriptoribus præcipuis XIII. Sæculi. 132.
Art. I. *De Niceta Choniate, Saxone Grammatico, Dodechino, Helinando, Petro de Valle Cernati, Gunthero, Arnoldo Lubecenſi, Ottone a S. Blaſio, Gervaſio Tilberienſi, Gnillelmo de Selniaco, Gervaſio Dorobernenſi, & Radulpho de Diceto.* ibid.
Art. II. *De Beato Jordano, Cæſario Heiſterbacenſi, Rigordo, Sancto Franciſco, Sancto Antonio Patavino, Conrado a Liktenavv, Gaufredo de Bello-Loco, Roderico Ximene, Luca Tndenſi, Sancto Edmnndo, Jacobo de Vitriaco, Alexandro Halenſi, & Joanne a Sancto Ægydio.* 134.
Art. III. *De Bartholomeo Brixiano, Gnillelmo Pariſienſi, Roberto de Sorbona, Mathæo Paris, Vincentio Bellovacenſi, Hugone de Sancto Caro, Petro de Tarentaſia, Alberto Stadenſi, Joanne Columna, Humberto de Romanis, Gerardo Fracheto, Pentaleone & Anonymo Scriptore Annalium Colmarienſium.* 135.
Art. IV. *De Thoma Cantipratano, Alberto Magno, Sancto Thoma Aquinate, Raymundo Martini, & Gnillelmo Peraldo.* 138.
Art. V. *De S. Bonaventura, Manuele Caleca, S. Raymundo de Pennaforti, Brocardo & Udalrico, Joanne Tentonico, Martino Polono, Jacobo de Voragine, Thoma Sprotto, Guillelmo Thorno, Rogero Bacono, Ruperto de Ruſſia, Theodorico Appoldienſi, Conrado Germano, & Stephanardo.* 141.
Art. VI. *De Henrico de Seguſio, Henrico Gandavenſi, Durando Speculatore, Guidone de Bayſio, Richardo de Mediavilla, & Guillelmo Nangio.* 145.
Cap. V. De Scriptoribus illuſtribus XIV. Sæculi. 146.
Art. I. *De Engeberto Admontenſi, Joanne a Sancto Geminiano, Raynerio, Bernardo Guidone, Henrico Sterone, Dino, Eberardo, Siffrido, Nicolao Triveto, Joanne de Pariſiis, & Joanne Duns Scoto.* ibid.
Art. II. *De Ægydio Columna, Antonio Andrea, Petro Aureolo, Joanne Baſſolis, Herveo Natali, Franciſco Mayronis, Augustino Triumpho, Gnidone de Perpiniano, Aſteſano, Ludolpho Carthuſiano, & Monaldo.* 151.
Art. III. *De Nicephoro Calliſto, Theodoro Anagnoſte, Durando a S. Portiano, Nicolao de Lyra, Lupoldo Bambergenſi, Alvaro Pelagio, Petro Paludano, Nicephoro Gregora, Joanne de Baccone, Guillelmo Okam, Bartholomæo a S. Concordio, & Ptolomæo Lucenſi.* 153.
Art. IV. *De Joanne Andrea, Joanne Villanio, Simeone a Caſſia, Petro Bertrando, Roberto Holkot, Alberico de Roſate, Nicolao Cabaſila, & Nicolao de Gorram.* 156.
Art. V. *De Adamo Goddamo, Thoma Argentinenſi, Gregorio Ariminenſi, Bartolo, & Baldo, Joanne Calderino, Joanne Taulero, Henrico Suſone, & Alphonſo Vargas.* 158.
Art. VI. *De Franciſco Petrarcha, Nicolao Oreſmio, Joanne Ruisbrochio, Ranulpho Hygden Joanne Treviſa, Joanne Malvernæo, Gnillelmo Conventrienſi, Thoma Stubs, Alberto Argentinenſi, S. Catharina Senenſi, S. Raymundo Capnano, Henrico Knygton, Gerardo Zutphanienſi, & Gerardo Magno, Marſilio ab Ingen, Radnlpho de Rivo, & Nicolao Eymerico.* 159.
Cap. VI. De Conciliis Nationalibus & Provincialibus, quibus ſancita eſt Diſciplina Sæculi XIII. & XIV. 162.
Art. I. *De Concilio Londinenſi anni* 1200. ibid.
Art. II. *De Concilio Avenionenſi.* ibid.
Art. III. *De Concilio Pariſienſi.* 163.
Art. IV. *De Concilio Monſpelienſi.* 165.
Art. V. *De Concilio Oxonienſi.* 166.
Art. VI. *De Concilio Germanico.* 167.
Art. VII. *De Concilio Narbonenſi.* 168.
Art. VIII. *De Concilio Toloſano.* ibid.
Art. IX. *De Concilio apud Caſtrum Gonteris.* 169.
Art. X. *De Concilio Biterrenſi.* 170.
Art. XI. *De Conciliis Arelatenſibus.* ibid.
Art. XII. *De Conciliis duobus Turonenſibus a Jubello Archiepiſcopo celebratis.* 172.
Art. XIII. *De Concilio Londinenſi ab Ottone Sedis Apoſtolicæ Legato congregato.* ibid.
Art. XIV. *De Concilio apud Campinacum.* 173.
Art. XV. *De Concilio apud Vallem Guidonis.* 174.
Art. XVI. *De Concilio Biterrenſi.* ibid.
Art. XVII. *De Concilio Valentino.* ibid.
Art. XVIII. *De Concilio Salmurenſi.* 175.
Art. XIX. *De Concilio Albienſi.* 176.
Art. XX. *De Concilio Burdegalenſi.* ibid.
Art. XXI. *De Concilio Roffiacenſi.* 177.
Art. XXII. *De Concilio Monſpelienſi.* ibid.
Art. XXIII. *De Concilio Colonienſi.* ibid.
Art. XXIV. *De Conciliis apud Copriniacum.* 178.
Art. XXV. *De Concilio Lambethenſi.* ibid.
Art. XXVI. *De Concilio Nannetenſi.* 179.
Art. XXVII. *De Concilio Viennenſi in Auſtria.* ibid.
Art. XXVIII. *De Concilio Londinenſi.* ibid.
Art. XXIX. *De Conciliis apud Caſtrum Gonteris, Andegavenſi, Senonenſi, Compendienſi, & Avenionenſi.* 181.
Art. XXX. *De Concilio Redonenſi.* 182.
Art. XXXI. *De Conciliis Saltzburgenſibus.* ibid.
Art. XXXII. *De Conciliis Salmurienſi, & Biturricenſi.* 183.
Art. XXXIII. *De Conciliis Langesienſi, & Pontodomarenſi.* 184.
Art. XXXIV. *De Conciliis duobus Avenione celebratis, Annis* 1279. & 1282. 185.

Art. XXXV. *De Concilio Budenſi.* ibid.
Art. XXXVI. *De Concilio Andegavenſi.* 187.
Art. XXXVII. *De Concilio Colonienſi.* ibid.
Art. XXXVIII. *De Concilio Lambethenſi.* 188.
Art. XXXIX. *De Concilio Turonenſi.* 189.
Art. XL. *De Concilio Ravennate.* ibid.
Art. XLI. *De Concilio Bituricenſi.* 190.
Art. XLII. *De Concilio Herbipolenſi.* ibid.
Art. XLIII. *De Concilio Inſulano.* 191.
Art. XLIV. *De Concilio Rotomagenſi.* ibid.
Art. XLV. *De Conciliis Auſcitanis, & Nugariolenſibus.* 192.
Art. XLVI. *De Conciliis Compendienſibus.* 193.
Art. XLVII. *De Concilio Colonienſi.* ibid.
Art. XLVIII. *De Conciliis Ravennatibus II. III. & IV.* 194.
Art. XLIX. *De Concilio Valliſoletano.* 195.
Art. L. *De Conciliis Senonenſi & Pariſienſi.* 196.
Art. LI. *De Concilio Toletano.* ibid.
Art. LII. *De Conciliis Avenionenſibus duobus.* ibid.
Art. LIII. *De Conciliis Marciacenſi, Silvanectenſi & Compendienſi.* 198.
Art LIV. *De Concilio Rothomagenſi.* ibid.
Art. LV. *De Concilio apud Caſtrum Gonterii.* 199.
Art. LVI. *De duobus Conciliis Toletnnis.* ibid.
Art. LVII. *De Conciliis duobus Londinenſibus.* ibid.
Art. LVIII. *De Concilio Noviomenſi.* 200.
Art. LIX. *De Concilio Pariſienſi.* ibid.
Art. LX. *De Concilio Biterrenſi.* ibid.
Art. LXI. *De Concilio Andegavenſi.* 200.
Art. LXII. *De Concilio Vavrenſi.* 201.
Art. LXIII. *De Concilio Saltzburgenſi.* 203.
Cap. VII. De Politia Eccleſiaſtica XIII. & XIV. Sæculi. ibid.
Art. I. *De Metropolitanis.* ibid.
Art. II. *De Epiſcopis.* 205.
Art. III. *De Clericis.* 221.
Art. IV. *De Canonicis & Clericis Regularibus.* 234.
Art. V. *De Monachis, & Sanctimonialibus.* ibid.
Art. VI. *De Bonis Eccleſiæ, & eorum Adminiſtratione, Sæculi XIII. & XIV.* 252.
Art. VII. *De Immunitatibus, & Oneribus Eccleſiarum.* 258.
Cap. VIII. De Imperatoribus Orientis XIII. & XIV. Sæculo. 259.
Art. I. *De Alexio Duca, & Theodoro Laſcari, Græcis, Balduino, Henrico, & Petro, Latinis in Oriente Imperatoribus.* ibid.
Art. II. *De Joanne Duca, Græco; Roberto Corteniaco, Joanne Bryennio, & Balduino II. Latinis Imperatoribus.* 261.
Art. III. *De Theodoro & Joanne Laſcaribus, & Michaële Palæologo.* 262.
Art. IV. *De duobus Andronicis Palæologis, Græcorum Imperatoribus: Et de Othomano & Urchane Turcarum Regibus.* 265.
Art. V. *De Joanne Cantacuzeno, Græcorum Imperatore.* 267.
Art. VI. *De Joanne & Manuele Palæologis, Græcorum Imperntoribus. Et de Amurathe & Bajazethe Turcarum Regibus.* 268.
Cap. IX. De Imperatoribus Occidentis XIII. & XIV. Sæculo. 270.
Art. I. *De Philippo, & Ottone IV.* ibid.
Art. II. *De Frederico II. Henrico Lantgravio Turingiæ, & Guillelmo Hollandiæ Comite.* ibid.
Art. III. *De Rodulpho Habſpurgenſi, & Adolpho Naſſavvio.* 271.
Art. IV. *De Alberto Auſtriaco, & Henrico Lutzemburgenſi, hujus nominis VII.* 272.
Art. V. *De Ludovico Bavaro.* 276.
Art. VI. *De Carolo IV. Bohemo, & Vvenceſlao.* 281.
Cap. X. De Regibus Francorum XIII. & XIV. Sæculo. 282.
Art. I. *De Philippo Auguſto.* ibid
Art. II. *De Ludovico VIII.* 287.
Art. III. *De S. Ludovico IX.* 288.
Art. IV. *De Philippo III. Audace nuncupato.* 297.
Art. V. *De Philippo Pulchro.* 299.
Art. VI. *De Ludovico X. Philippo V. & Carolo IV.* 300.
Art. VII. *De Philippo Valeſio.* 301.
Art. VIII. *De Joanne Rege.* 303.
Art. IX. *De Carolo V. Sapiente cognominato* 304.
Art. X. *De Caroli VI. Geſtis Sæculo XIV.* 308.
Cap. XI. De Regibus Hiſpaniæ, Sæculis XIII. & XIV. 310.
Art. I. *De Alphonſo VIII. Caſtellæ, aliis IX. Alphonſo Legionis, Petro II. Aragonum, & Alphonſo II. Luſitaniæ Regiuus.* ibid.
Art. II. *De Henrico, & Ferdinando Caſtellæ Jacobo I. Aragonum, Sanctio II. & Alphonſo III. Luſitaniæ Regibus.* 311.
Art. III. *De Alphonſo X. Caſtellæ Rege, Sanctio ejus filio & Succeſſore, Petro III. & Alphonſo II. Aragonum,* & *Dionyſio Luſitaniæ Regibus.* 314.
Art. IV. *De Ferdinando IV. & Alphonſo XI. Caſtellæ & Legionis; Jacobo II. & Alphonſo IV. Aragonum Regibus.* 315.
Art. V. *De Petro Crudeli, Henrico, & Joanne I. Caſtellæ Regibus, Petro IV. Aragonum; Alphonſo IV. Petro & Ferdinando Luſitaniæ.* 317.
Art. VI. *De Henrico III. Caſtellæ, Joanne I. & Martino Aragonum, & Joanne I. Luſitaniæ Regibus.* 318.
Cap. XII. De Regibus Angliæ, XIII. & XIV. Sæculi. 319.
Art. I. *De Joanne Rege, Sine Terra nuncupnto.* ibid.
Art. II. *De Henrico III.* 321.
Art. III. *De Eduardo I.* 323.
Art. IV. *De Eduardo II.* 324.

Art. V.

Art. V. *De Eduardo III.* 325.
Art. VI. *De Riebardo II.* 326.
Differt. I. De Concilio Lateranenſi IV. Oecumenico XII. 327.
Art. I. *De cauſis Convocationis Concilii, Tempore, Præſide, Numero Patrum Actiſque præcipuis iſtius Synodi.* ibid.
Art. II. *De Canonibus Concilii Lateranenſis IV.* 328.
Differt. II. De Orthodoxia Joachimi Abbatis. Ab Hæreſæos infamia vindicarur, 335.
Differt. III. In Canonem III. Concilii Lateranenſis IV. 337.
Art. I. *Utrùm Ecelefia Hæretieos Albigenſes juſtè tradiderit ſæculari Poteſtati, Pœnis temporalibus puniendos?* ibid.
Propoſitio. ibid.
Art. II. *Utrùm Bellum adversùs Albigenſes Hæreticos juſtum fuerit?* 348.
Art. III. *Utrùm Lateranenſis Concilii Canon III. Ecelefiæ vel Romano Pontifici Poteſtatem tribuat ſaltem Indirectam in Temporalia Regum & Principum Supremorum?* 352.
Differt. IV. De ſenſu Canonis, *Omnis utriuſque ſexus,* 360.
Differt. V. De Concilio Lugdunenſi. I. Oecumenico XIII. 380.
Art. I. *De Concilii convocandi cauſa, ſcilicet Friderici II. Imperatoris cum Romanis Pontificibus Diſſidio.* ibid.
Art. II. *Concilium ſtato tempore celebratur.* 384.
Art. III. *Fridericus Imperator ab Innocentio IV. in Synodo excommunicatus eſt ob graviſſima, de quibus convictus eſt crimina: Et ab eodem, proprio, non Concilii Oecumenici nomine, exauctoratus. An juſta fuerit Sententia, diſcutitur.* ibid.
Art. IV. *De Subſidio Imperii Conſtantinopolitani; De Tartarorum in Chriſtianas Regiones impetu comprimendo; De Expeditione in Terram Sanctam, Conſtitutiones in Concilio Lugdunenſi ſunt editæ.* 392.
Art. V. *De cæteris Lugdunenſis Concilii Actis ac Decretis.* 393.
Art. VI. *Fridericus Imperator exauctoratus Cauſam ſuam S. Ludovici Regis Francorum, & Parium Regni arbitrio permiſit. Fruſtra pro ipſo gratiam ab Innocentio IV. Rex Sanctus rogavit.* 394.
Art. VII. *Quamvis Friderici Exauctorationem non probaverit Sanctiſſimus Rex Francorum Ludovicus, Innocentio tamen auxilium ad comprimendam ejus tyrannidem obtulit.* 395.
Differt. VI. De Summa Scriptiſque cœteris S. Thomæ Aquinatis. Summa Tripartita S. Thomæ vindicatur; Eidemque aſſeritur Officium de Sanctiſſimo Corpore Chriſti. 398.
Art. I. *Summa S. Thomæ ipſi aſſeritur teſtimonio Guillelmi de Thoco, qui & aliorum ipſius Operum Indicem texuit.* ibid.
Art. II. *Summa Theologica aſſeritur S. Thomæ Aquinati, teſtimonio Guillelmi Lamarenſis.* 401.
Art. III. *Summa Theologica aſſeritur S. Thomæ, teſtimonio Ægidii Romani ejuſdem S. Thomæ Diſcipuli.* ibid.
Art. IV. *Summa S. Thomæ eidem aſſeritur, teſtimonio Joannis Teutonici Ordinis FF. Prædicatorum.* 402.
Art. V. *Summam Sancti Thomæ ejuſdem eſſe germanum Opus, evincitur teſtimonio Nicolai Trivetti.* 403.
Art. VI. *Demetrius Cydonius Græcus Auctor Summam Theologicam aſſerit S. Thomæ.* 405.
Art. VII. *Theologiæ Summam, S. Thomæ eſſe germanum Opus, teſtantur Durandus, Durandellus, & Hervæus Natalis.* ibid.
Art. VIII. *Summa Theologica aſſeritur S. Thomæ teſtimonio Joannis de Tambaco.* 406.
Art. IX. *Summa Theologica aſſeritur S. Thomæ, teſtimonio Aſteſani Aſtenſis.* ibid.
Art. X. *Summa Theologica vindicatur S. Thomæ, teſtimonio Bartholomæi Piſani.* 407.
Art. XI. *Summa Theologica S. Thomæ aſſeritur Teſtimonio S. Antonini, ex quo Index Operum ipſius texitur.* 407.
Art. XII. *Summam Theologicam germanum eſſe S. Thomæ partum probatur ex fide manuſcriptorum omnium, & ex totius Ordinis Prædicatorum perpetua, & a nullo umquam impugnata Traditione.* 408.
Art. XIII. *Summa Theologica Sancto Thomæ aſſeritur, Pariſienſis Academiæ, & Salmanticenſis, omniumque Eruditorum ſuffragio.* 410.
Art. XIV. *Summa Theologica S. Thomæ aſſeritur Ecclefiæ in Concilio Tridentino congregatæ teſtimonio.* 412.
Art. XV. *Ipſa Summa Theologica S. Thomæ adſcripta probat ſe germanum eſſe Angelici Doctoris Opus.* 413.
Art. XVI. *Solvitur argumentum Launoii, ex Auctoritate Clementis VI. petitum.* ibid.
Art. XVII. *Reſpondetur Objectioni quæ ex Speculo Morali Vincentii Bellovacenſis fieri poteſt.* 417.
Differt. VII. De Concilio Lugdunenſi II. 420.
Art. I. *Ce Concilii convocandi cauſa, & indictione.* ibid.
Art. II. *De celebratione, & Actis Concilii circa Fidem, Unionem Eccleſiarum, & Subſidium Terræ Sanctæ.* 423.
Art. III *De Canonibus Concilii Lugdunenſis II. Sive Conſtitutionibus Eccleſiæ Diſciplinam, Morumque Reformationem ſpectantibus.* 427.
Differt. VIII. De Jure Regaliæ. Ad Canonem XII. Concilii Lugdunenſis II. 432.
Art. I. *Quid ſit Jus Regaliæ? Quæ ejus origo? Quibus fundamentis nitatur ac titulis?* ibid.
Art. II. *Utrùm Cuſtodiæ ſeu Defenſionis Titulus, quod primum eſt Juris Regaliæ fundamentum, Regibus Chriſtianiſſimis Primæ*

&

Digitized by Google

& Secundæ Dynaſtiæ in Eccleſiis Regni ſui competeret ; ac bujuſmodi Cuſtodiam & Defenſionem exercuerint ? 436.

Art. III. *Utrum Eccleſiæ Feuda Regi obuoxia ſub prima & ſecnnda Regum noſtrornm Dynaſtia poſſiderent, qus Juris Regaliæ titnlus eſt alter ; & debita ob bujuſmodi Feudorum poſſeſſiouem Servitia Regibus præſtareut ?* 444.

Art. IV. *Utrnm Jus Regaliæ in tota amplitudine ſna, qnatenns ſcilicet nſumfructnm redituum Eccleſiæ vacantis, & Beneficiornm Collationem complectitur, Reges Tertiæ Dynaſtiæ Chriſtiamſſimi ante Concilium Lugduneuſe exercuerint, illudque agnoverit & approbaverit Eccleſia ?* 449.

Art. V. *Utrum Concilium Lugdnuenſe II. Jus Regaliæ Chriſtaniſſimis Regibns compétens imminuerit, circumſcripſerit, coarctaverit ?* 464.

Art. VI. *Au Regaliæ uſus Æquitati & Libertati Eccleſiarum repugnet.* 472.

Att. VII. *Utrnm Regalia Jus Regium rectè nuncupetur ? Et quo ſenſu ?* 470.

Att. VIII. *Ad quem ſpectet de Regalia, ejus Extenſione, Appendicibus, vel Annexis judicare ? Juriſne ſit Eccleſiæ vel Regis ?* 478.

Diſſert. IX. De Diſſidio Bonifacii VIII. Romani Pontificis & Philippi Pulchri, Regis Chriſtianiſſimi. 495.

Art. I. *De infauſti iſtius Diſſidii Origine & Cauſis.* 496.

Art. II. *De infauſti Diſſidii progreſſu, & uovis molitionibus Bonifacii VIII. Auctoritatem in temporalia Regis Chriſtianiſſimi ſibi Sedique ſuæ tribuentis : ac de Extravaganti, Unam ſanctam ; quæ diſcutitur,* 498.

Art. III. *De Joannis Monachi S. R. E. Cardinalis in Galliis Legatioue, & Fulminibut a Bonifacio VIII. in Philipphum Regem vibratis.* 506.

Art. IV. *Quomodo Rex & Eccleſia Gallicana Bonifacii VIII. molitionibus adversùs Jura ſua Libertateſque ſe oppoſuerint ?* 507.

Art. V. *De Extremis Fulminibus a Bonifacio VIII. in Regem Regnumque Francorum vibratis ; & de ejus Captione, & Morte,* 510.

Art. VI. *De Abſolutione & Reſtitutioue in integrum Regis, Regni Eccleſiæ Gallicanæ, Academiæ Prælatorum, Procernm, aliornmque Regis ſubditorum a Beuedicto Undecimo facta.* 511.

Art. VII. *De Clementis Quinti Actis in gratiam Regis, Regni & Eccleſiæ Gallicanæ, ad ſanauda vulnera eorum Honori & Libertatibus a Bonifacio VIII. inflicta.* 513.

Diſſert. X. De Concilio Viennenſi, Oecumenico : Et de Cauſa Templariorum. 522.

Quæſt. I. De *Concilii Convocatioue, Celebratione, & Actis.* ibid.

Quæſt. II. *De Cauſa Templariorum,* 524.

Art. I. *Templariorum Ordo in Concilio Vienneuſi juſtis de cauſis extinctus eſt.* ibid.

Art. II. *Quo Philippus Pulcher Rex Chriſtianiſſimus a calumnia vindicatur ; ac demonſtratur Ipſum Ordinis Templariorum abolitionem nou ideo promoviſſe & procuraſſe, ut eorum bonis frueretnr.* 535.

Diſſert. XI. Apologetica pro Joanne XXII. Pontifice Maximo. 537.

Art. I. *Joannis XXII. Conſtitutiones de Paupertate Chriſti & Apoſtolorum, Dominioque vel nſu FF. Minorum, in Dogmate Fidei nou ſunt contrariæ Nicolai III. Conſtitutioni, Exiit qui ſeminat.* ibid.

Att. II. *Joannes XXII. in eam quidem propendet Veterum quorumdam erroneam Sententiam, quòd Sanctornm Animæ ad ſupremũ diem nſque Judicii Viſione Dei Beatifica non fruautur ; ſed eam ut Dogma Fidei credendam Eccleſiæ non propoſuit.* 543.

Diſſert. XII. De Sententia Sacræ Facultatis Pariſienſis circa Propoſitionem illam F. Joannis de Monteſono.

Solius Sedis Apoſtolicæ eſt declarare, damnare, & reprobare : Et eornm que tanguut Fidem ad ſolum Summum Pontificem pertinet Examinatio & Deciſio. 550.

Cenſorium ſuffragium in Generalibus Comitiis Sacræ Facultatis Pariſienſis diebus 7. & 8. Maii anni 1683. in Aula celeberrimæ Domus Sorbonicæ pronuntiatum

A F. Natali Alexandro, in eadem Facultate Doctore, De propoſitione ab Ampliſſimo Seuatu ad Theologici Conſeſſus Examen ac Judicium Doctrinale delata, bis conceptis verbis,

Ad ſolam Sedem Apoſtolicam divino immutabili Privilegio ſpectat de controverſiis fidei judicare. 564.

Prima Pars. 564.

Secunda Pars. 578.

Diſſert. XIII. De Sacrificio Miſſæ, adverſùs Albigenſes & Vvickleſſiſtas in Luthetanis & Calviniſtis redivivos. 591.

Diſſert. XIV. De Sacramentali Confeſſione adversùs Waldenſes, Albigenſes & Wickleſſianos in Calviniſtis redivivos,

Qua Joannis Dallæi Calviniaui Miniſtri Libri quatnòr refelluntur. 621.

§. I. *Ex Scriptura Sacra probatur Confeſſionem Sacramentalem divino jure neceſſariam illis eſſe qui poſt baptiſmum in mortale peccatum lapſi ſunt.* 623.

§. II. *Dallæi objectionibus ex Scriptura Sacra petitis reſpondetur.* 628.

§. III. *Dallæi Ratiuncula contra Confeſſionem Sacramentalem diluuntur.* 632.

§. IV. *Confeſſionis Sacramentalis neceſſitas & uſus perpetuus in Eccleſia ex Patribus domonſtratur : primò quidem ex S. Irenæo.* 639.

§. V. *Tertullianus Catholico Dogmati ſuffragatur.* 640.

§. VI. *S. Cyprianus Catholicum Dogma confirmat.* 641.

§.VII.

§. VII. *Origenes quartus contra Dallæum teſtis.* ibid.
§. VIII. *Lactantius quintus contra Dallæum teſtis.* 643.
§. IX. *Sanctus Hilarius, ſextus contra Dallæum teſtis.* ibid.
§. X. SS. *Baſilius & Gregorius Nyſſenus Dallæo adverſi.* 644.
§. XI. S. *Ambroſius, nonus contra Dallæum teſtis.* 645.
§. XII. *Sanctus Pacianus, decimus contra Dallæum teſtis.* 646.
§. XIII. S. *Joannes Chryſoſtomus, undecimus contra Dallæum teſtis.* ibid.
§. XIV. *Innocentius I. Pontifex Maximus, duodecimus adverſus Dallæum teſtis.* 647.
§. XV. S. *Hieronymus, decimus-tertius contra Dallæum teſtis.* ibid.
§. XVI. S. *Auguſtinus XIV. contra Dallæum teſtis.* 648.
§. XVII. S. *Leo teſtis contra Dallæum XV.* 649.
§. XVIII. *Theodoreti, Sidonii Apollinaris, & Juliani Pomerii teſtimoniis Dallæus refellitur.* ibid.
§. XIX. *S. Gregorii Magni & S. Andoeni teſtimonio Dallæus refellitur.* 650.
§. XX. *Canonum antiquorum Auctoritate Dallæus convincitur.* 650.
§. XXI. *Diluitur Objectio Dallæi ex veterum Chriſtianiſmi Sectarum Moribus petita.* ibid.
§. XXII. *Altera Dallæi Objectio diſcutitur.* 652.
§. XXIII. *Objectioni tertiæ Dallæi reſpondetur.* 652.
§. XXIV. *Dallæi Objectio quarta expenditur.* 654.
§. XXV. *Objectiones Dallæi quinta & ſexta retunduntur.* 658.
§. XXVI. *Leviores aliæ Dallæi Objectiones diſſipantur.* 661.
§. XXVII. *Dallæo non favet S. Gregorius Nyſſenus.* 665.
§. XXVIII. *Reſpondetur Objectioni Dallæi ex Nectarii facto petitæ.* 666.
§. XXIX. *S. Joannem Chryſoſtomum fruſtra Dallæus trahit in partes.* 669.
§. XXX. *Leviuſculæ quædam Dallæi Objectiones ex aliis Patribus petitæ diluuntur.* 672.
§. XXXI. *Caſſiani & Juliani Pomerii auctoritate Dallæus abutitur.* 673.
§. XXXII. *Laurentius Novarienſis Epiſcopus Dallæo non favet.* 675.
§. XXXIII. *Venerabilis Bedæ teſtimonium Dallæo eripitur.* 676.
§. XXXIV. *Marcus Eremita non eſt Dallæo propitius.* 677.
§. XXXV. *Poſtrema Dallæi tela franguntur, ejuſque Objectionibus ex Petri Lombardi & Gratiani Auctoritate petitis reſpondetur.* 678.
Differt. XV. Adversùs Begnardorum Errores, in Quietiſtis redivivos. 691.
Propoſitio I. 692
Propoſitio II. 696.
Propoſitio III. 715.
Propoſitio IV. 718.
Propoſitio V. 719.
Propoſitio VI. 720.
Propoſitio VII. 723.
Propoſitio VIII. 725.
Differt. XVI. Contra Wickleffum. De Juſta Bonorum Temporalium ab Eccleſia Poſſeſſione. 732.
Opuſculum I. Collatio Dominicani cum F. Minore.
De Titulo Præceptoris Sanctæ Thomæ, ex Elogio Alexandri Halenſis expungendo. 735.
Panegyricus Angelico Doctori S. Thomæ Aquinati dictus. 745.

FINIS.

HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ SÆCULI XIII. ET XIV. SYNOPSIS.

CAPUT PRIMUM.

De Pontificibus qui Romanam & Univerſalem Eccleſiam rexere Sæculo XIII.

ARTICULUS I.

DE INNOCENTIO III.

Innocentii III. Creatio.

I. LOTHARIUS ex illuſtriſſima Comitum Signæ Domo præclaris animi dotibus generis ornavit claritatem. Liberalibus ſacriſque ſtudiis Romæ, Pariſiis, ac Bononiç inſigniter excultus Theologus ac Juriſconſultus doctiſſimus evaſit, ut ejus Opera ac Reſponſa teſtantur. Annum dumtaxat vigeſimum-nonum ætatis attigerat, cum in numerum Cardinalium a *Clemente III.* Titulo SS. *Sergii* & *Bacchi* adlectus eſt, ex clariſſimo Canonicorum S. *Petri* Collegio. Annum Agens ætatis trigeſimum-ſeptimum, defuncto *Cæleſtino III.* ſummâ omnium Ordinum lætitâ, flens ipſe, ejulans, & repugnans, electus eſt Pontifex, nomenque ſibi ſumpſit, *Innocentius III.* Idibus Januarii anno 1198. Cum verò Diaconus tantùm eſſet ejus Ordinatio in Presbyterum, ad proximum uſque Quatuor Temporum Sabbathum dilata eſt, quo fuit Sacerdos inauguratus nono Kalendas Martii, & ſequenti Dominica, concurrente Feſtivitate Cathedræ *S. Petri* celebri, Epiſcopus conſecratus, ac Ritu ſolemni coronatus eſt. De electione ſua encyclicas ſtatim ad Fideles omnes Literas dedit (*a*) in primis ad *Philippum Auguſtum* Francorum Regem, in quibus hæc obſervanda ſententia, Regno Regibuſque Chriſtianiſſimis perhonorifica: (*b*) *Conſiderantes quantum Regnum Franciæ in Eccleſia ſemper permanſerit unitate, Tibi tamquam ſpeciali Romanæ Eccleſiæ Filio, Literarum noſtrarum primitias duximus deſtinandas.*

(*a*) Epiſt. 1.

(*b*) Epiſt. 2.

Scripſit etiam Abbatibus, cæteriſque Eccleſiæ Gallicanæ Religioſis Viris, eorum ſe orationibus commendans. (*c*) Hanc in Pontificiis Literis obſervari velim ſententiam; *Nos enim vos tamquam ſpeciales Eccleſiæ filios, per quos nomen Domini dignius & excellentius prædicatur, tantò ampliùs intendimus in veſtris neceſſitatibus adjuvare, quantò in majorem Eccleſiæ redundaret injuriam, ſi jura veſtra quorumlibet temeritate pateremur occupari.*

(*c*) Epiſt. 3.

Innocentii cura ſœliceſque labores pro R. E. ditione recuperanda & pacanda.

II. Temporalem Romanæ Eccleſiæ dignitatem a Germanis Imperatoribus, Italiæ Principibus, populoque priſcæ libertatis amante labefactatam ac pene proſtratam *Innocentius III.* erexit. *Petrum* Urbis Præfectum in verba ſua adegit, necnon *Ildebrandinum* Comitem. *Petrus* Inveſtituram Præfecturæ ab ejus Sanctitate ſuſcepit. Juramentum Fidelitatis ab ipſis præſtitum legere eſt lib. 1. Epiſtolarum *Innocentii III.* Epiſtulâ 577. & 578. Mox decretis Legationibus, Marchiam univerſam, Aſculo exceptâ, Ducatum Spoleti, Comitatum Aſſiſii, Montem-bellum, aliaſque civitates & arces ad Patrimonium *S. Petri* pertinentes recuperavit, de quibus coævus Geſtorum ejus Auctor ab Illuſtriſſimo *Boſquetto* Montiſpeſſulani Epiſcopo, & noviſſimè a Clariſſimo *Baluzio* editus. Tuſciæ civitates ſanctè fœderatas, & juramento obſtrictas ad jurium Eccleſiæ Romanæ defenſionem, & ad nullum Regem vel Imperatorem admittendum, *niſi quem Romanus Pontifex approbaret*, in clientelam ſuſcepit. Qua de re legenda Epiſtola quadringenteſima-prima libri primi, in qua de Pontificia & Regia Poteſtate hæc notatu digna ſententia eſt: *Sicut univerſitatis Conditor Deus duo magna luminaria in firmamento cœli conſtituit, luminare majus, ut præeſſet diei, luminare minus*

Pontificia & Regia Poteſtas.

ut nocti præeſſet; ſic ad firmamentum univerſalis Eccleſiæ, quæ cœli nomine nuncupatur, duas magnas inſtituit dignitates; majorem, quæ quaſi diebus, animabus præeſſet, & minorem, quæ quaſi noctibus, præeſſet corporibus. Quæ ſunt Pontificalis Auctoritas & Regalis Poteſtas. Haud ſemper habuit pacatam Urbem *Innocentius*. Plures namque ſeditiones excitatæ, *Petro Leonis Ranerii*, & *Joanne Capocio* incentoribus: Quas magnanimus Pontifex compeſcuit. Poſtulantibus Optimatibus, Senatores creavit quinquaginta ſex, quos deinde Rempublicam malè gerentes, rogante plebe, exauctoravit, unumque conſtituit Senatorem, qui pacem ac juſtitiam in Urbem reduxit, omnibus Pontificiam Majeſtatem verentibus. Ita refert Geſtorum ipſius Auctor, Cap. 141. Id anno 1208. contigit, Sedente in *S. Petri* Cathedra *Innocentius III*, Richardus de Aquila Fundano ſuo Comitatu Pontificiam ditionem auxit, Romanam Eccleſiam ex aſſe heredem inſtituens. Publicas ea de re confectas tabulas refert *Odoricus Raynaldus* ad annum 1211. Res terrenas ægrè curabat Pontifex optimos, illud identidem uſurpans: *Qui tangit picem, inquinabitur ab ea.*

Pro tuenda Sicilia

III. Siciliam, fiduciarium Romanæ Eccleſiæ Regnum ſummâ diligentiâ tuitus eſt *Innocentius III*. Ipſo *Conſtantiam* Imperatricem, & *Fridericum* ejus filium inveſtivit, cùm fidelitatem ſibi ſuiſque Succeſſoribus juraſſet, atque ligium hominium ſe, datâ opportunitate, præſtituram. Cenſus annuus mille ſquifatorum a Pontifice pro Regno impoſitus. Miſſus in Siciliam Legatus, *Octavianus* Epiſcopus Oſtienſis, qui populos in officio contineret. Vix ille appulerat, cùm Imperatrix *Conſtantia* diem ſuum obiit, *Innocentium* Papam Regni Balium ſive Moderatorem, ac *Friderici* Regis adhuc pueri tutorem deſignans. Regni, Regiſque pupilli curam ac defenſionem ſuſcepit magnus Pontifex; miſſis Legatis, Siculos in verba ſua adegit: *Marcualdum* Tyrannum, Regno inhiantem, anathemate contrivit, conſcriptoque exercitu, cui Ducem præfecit *Jacobum* Mareſcallum, conſobrinum ſuum, armis etiam fregit, fugavitque. Qua de re legendæ Epiſtolæ *Innocentii III.* 221. & 280. libri 2. & Epiſtola *Anſelmi* Neapolitani Archipræſulis ad *Innocentium*, in Geſtis ejuſdem Pontificis Cap. 26. deſcripta. *Gualteri* quoque Trojani Epiſcopi & Siciliæ Cancellarii, qui pacem cum *Marcualdo* publico hoſte inierat, contra Pontificis prohibitionem, & Regis Domanium diſtrahebat, omnia in ſuas, ſuorumque utilitates derivans, ſuperbiam domuit: *Dipuldum* tyrannidis participem, operâ *Gualteri* Brenenſis Comitis, & *Jacobi*, Statûs Eccleſiaſtici Mareſcalli, profligavit. Demum Regnum integrum pacatumque *Friderico* tradidit, cùm majorem ætatem attigiſſet. Qui poſtea Imperator electus, Regnum ad *Henricum* filium transmiſit, ne Sicilia Imperio conjuncta videretur, ac ſupremo in illam Eccleſiæ dominio detraheretur, ad quam *ſolummodo ipſius Regni dominium pertinere*, & a ſe vel filio ſuo, fiduciario tantùm jure teneri, ſcripto Diplomate profaſſus eſt.

Innocentii III. Geſta in cauſa Imperii.

IV. In cauſa Imperii diviſis Principibus, aliiſque a *Philippo Suevo* ſtantibus, aliis ab *Ottone*, ipſe *Ottoni* conſtanter favit, nec *Philippi Auguſti* Regis Chriſtianiſſimi precibus potuit ab ipſius partibus divelli. Immo verò ejus Majeſtatem ad favendum *Ottoni* inclinare conatus eſt, cui, libratis contendentium rationibus ac meritis, jus ad Imperium confirmaverat. Legenda Epiſtola 29. Regeſti Innocentii *De Negotio Imperii*, quæ inſcribitur: *Deliberatio Domini Papæ Innocentii ſuper facto Imperii de tribus Electis.* Legendæ & aliæ Epiſtolæ eamdem cauſam ſpectantes, ad Germaniæ Principes, ad *Philippum Auguſtum* Regem Francorum, & *Joannem* Anglorum, ad Præneſtinum & Oſtienſem Epiſcopos, Sedis Apoſtolicæ hac in cauſa Legatos, quas idem Regeſtum exhibet a Clariſſimo *Baluzio* editum. Nihil omiſit *Innocentius* ut Regi Chriſtianiſſimo gratam faceret *Ottonis* confirmationem; oſtendit hanc ejus rationibus maximè opportunam eſſe, præſertim cum *Blanca Aldephonſi* Regis Caſtellæ filia, quam *Ludovicus Philippi Auguſti* filius duxerat, *Ottonis* Imperatoris electi conſanguinea eſſet, ſicque ipſi affines eſſent *Ottoni*; & jam pax inter Angliæ Regem ipſius patruum, & *Philippum* ſancita eſſet. Cœterum ſe noluiſſe alterutrius Electi promotionem præter ipſius Chriſtianiſſimi Regis conſcientiam conſummare conteſtatur, ne Regnum Franciæ cum Apoſtolica Sede non ſentiret, cui ſemper in arduis negotiis adhæſit. Epiſtolæ verba adſcribo, ut quàm magnificè de Regibus Chriſtianiſſimis ſenſerit *Innocentius III.* & quantâ benevolentia *Philippum Auguſtum* ſit proſecutus, omnibus innoteſcat. *Cùm te*, inquit, *tamquam Chriſtianiſſimum Principem, Regem Catholicum, & ſpecialem filium, noverimus nobis & Eccleſiæ Romanæ devotum, utpote quem devotionis affectus exhibendæ Apoſtolicæ Sedi jure ſibi hereditario vendicavit, a Progenitoribus tuis inclitæ recordationis Francorum Regibus, & ſi ſucceſſivè per ſingulos, in te tamen totus & integer derivatur, qui hujus puritatis ſuccum contrahis a radice, vellemus ut & tibi plenè mentis noſtræ pateret arcanum; ut cùm intelligeretur quòd filialem reverentiam exhibes non ingratis, nobis fieres de devoto devotior, & piæ intentionis propoſitum de die in diem in corde tuo radicaretur ampliùs, & in germen uberius profiliret. Pro certo igitur noveris, & habeas pro conſtanti, quod inter cæteros Reges & Principes Chriſtianos te ſpecialis amoris prærogativa, de corde puro, conſcientia bona, & fide non ficta diligimus: & ad honorem, profectum, & exaltationem tuam ardentiùs aſpiramus. Unde ne vel levem etiam maculam in gloriam tuam poneres, ſi ſuper ordinatione Imperii Romani, quod ad nos principaliter & finaliter noſcitur pertinere, ne diceremus noſtræ diſpoſitioni reſiſteres, ſed noſtra non ſequereris beneplacitum voluntatis, & ſic cum Apoſtolica Sede Regnum Franciæ non ſentiret, cui ſuper arduis negotiis ſemper adhæſit; licèt multa & magna nobis & noſtris fuerint utrimque promiſſa, nec ad munera tamen flecti potuimus; nec ad preces induci, ut alterutram partem præter conſcientiam tuam vellemus aſſumere, cùm velemus tecum favere alteri, & cum eodem tecum pariter prævalere.* Miſit autem *Octavianum* Oſtienſem Epiſcopum Sedis Apoſtolicæ Legatum ad Chriſtianiſſimum Regem, qui rationes ipſi explicaret, ob quas nec Romanæ Eccleſiæ, nec ejus Majeſtati & Regno Francorum expediret, quòd *Philippus* obtineret Imperium. Laudata Epiſtola eſt 47. in Regeſto *De Negotio Imperii*.

Innocentii III. ſtudium in Regem & Regnum Francorum.

Cùm verò *Philippus Auguſtus* iterum graviter conqueſtus eſſet ſcriptis ad *Innocentium* Literis, quòd ſuum, Regnique ſui inimicum ad Imperium promovere ſtudiis omnibus niteretur, ejus Majeſtati Pontifex per Literas fecit ſatis, ſeque majori propenſione voluntatis ſtudere incremento & utilitatibus Regni Francorum, quàm ipſius Imperii ſignificavit; Rationeſque expoſuit quæ *Ottonis* confirmationem non ſolùm Eccleſiæ, ſed Galliæ rebus magis opportunam eſſe ſuaderent. *Unde*, inquit, *inter cæteros Reges Catholicos & Principes Chriſtianos Serenitatem tuam prærogativâ dilectionis amplectimur, & ad ea quæ honorem tuum, & incrementum Regni Francorum reſpiciunt, propenſiùs aſpiramus; utpote in cujus exaltatione exaltari credi-*

dimus Apoſtolicam Sedem, & in cujus depreſſione, quod abſit, ipſam deprimi crederemus. Et infra: *In approbatione verò, immo ante approbationem Regis ipſius, tam Regia Serenitatis quàm Regni Francorum memores nos noverls extitiſſe, cùm ab eo tam per ſcripturam ſuam, quàm per proprium juramentum ſufficientem receperimus cautionem; ut ſuper facto tuo conſiliis noſtris & monitis acquieſcat. Praterea, cùm cariſſimo in Chriſto filio noſtro Ludovico primogenito tuo; qui in Regnum tibi, Domino favente, ſuccedet, proxima affinitatis vinculo ſit adſtrictus, & multis Principibus tam conſanguineis quàm affinibus tuis cum conſanguinitate, tum affinitate conjunctus exiſtat, promotionem ejus Regno Francorum credimus expedire ..... Verùm prater alias cautiones, quas ab illo poteris recipere, Ecclesia Romana tam te quàm Regnum tuum ſemper faciet ab ipſo ſecurum, & ei, ſi, quod non credimus, malignari fortè praſumpſerit, juxta officii noſtri debitum ſe opponet. Uſque adeo enim Regni Francorum diligimus libertatem, ut non ſolummodo contra eum, ſed contra omnem hominem qui illud moleſtare praſumeret, pro ejus immunitate ſtaremus, & ejus defenderemus pro viribus dignitatem.* His demum verbis Epiſtolam concludit: *Sicut damnoſum reputares & grave, ſi Romanus Pontifex contra Regnum Francorum quiquam, & maximè Imperatori faveret; ita grave nobis exiſteret & moleſtum, ſi Rex Francorum cuiquam contra Romanam Eccleſiam, praſertim ſuper Imperio Romano faveret. ABSIT IGITUR UT VEL REX FRANCORUM DESERAT UMQUAM ROMANAM ECCLESIAM, VEL ECCLESIA ROMANA DESIT UMQUAM REGNO FRANCORUM.*

Alia occaſione ad Regem Chriſtianiſſimum ſcripſit in hæc verba: *Quàm ſincerum dilectionis affectum erga te ac filium tuum, & Regnum Francia habeamus, novit ille qui teſtis eſt in cœlo fidelis, cujus ſuper hoc teſtimonium ſecurè poſſumus invocare. Adeo quippe Regni tui exaltationem diligimus, privilegiata ſemper opera commendantes qua proceſſerunt de ipſo, quòd* ÆQUANIMIUS ECCLESIÆ ROMANÆ, QUAM IPSI REGNO SUSTINEREMUS MAGNUM ALIQUID ADVERSITATIS ACCIDERE; *cùm facilùs hac quàm illud poſſet ab imminenti periculo liberari.*

Ottonem IV. Imperatorem coronavit *Innocentius III.* anno 1209. cùm Sacramentum præſtitiſſet de obedientia, & reverentia Romanæ Eccleſiæ & Summo Pontifici, ejoſque Succeſſoribus exhibenda, de ſervaoda canonicarum electionom libertate, de Hæreticis delendis, de omnium poſſeſſionum Eccleſiæ reſtitutione facienda, vel procuranda, de Regno Siciliæ in ejus fide continendo, de pace cum *Philippo* Rege Francorum facienda. *Juramentum iſtud Ottonis* extat in Regeſto *de Negotio Imperii*, Epiſtolâ 77.

Innocentii III. geſta contra Ottonem Imp.

V. Recens Sacramentum inſigni perfidia violavit *Otto*, caſtra plurima Eccleſiaſticæ ditionis, urbeſque Apuliæ invadens, nt *Rigordus* in Vita *Philippi Auguſti*, & Chronicon *Foſſa Nova*, Urſpergenſis Abbas, & *Richardus de Sancto Germano* teſtantur. Quamobrem *Matthaus Pariſius* mendacii convincitnr & calumniæ, qui diſſidium inter *Innocentium III.* & *Ottonem IV.* iode ortum ſcripſit, quod Papa plurima oppida ad Imperium ſpectantia occupaſſet. Fruſtra monitum *Ottonem* anathemate confixit Pontifex, illiuſque in dies creſcente contumaciâ, ſubditos ejus fidei Sacramento ſolvit, ut conſtat ex *Rigordo*, & ex variis *Innocentii III.* Epiſtolis, ſcilicet 193. libri 13. Poteſtati, Conſiliariis, & universo populo, Piſanis inſcripta; Epiſtolâ 210. inſcriptâ Archiepiſcopo Ravennatenſi & ſuffraganeis ejus; Epiſtolâ 78. libri 14. inſcriptâ Albanenſi Electo, Sedis Apoſtolicæ Legato; Epiſtolâ 105. inſcriptâ Judici Turritano; Epiſtolâ 20. libri 15. inſcriptâ Maguntinenſi & Magdeburgenſi Archiepiſcopis, Sedis Apoſtolicæ Legatis; Epiſtolâ 31. inſcriptâ Epiſcopo Taurinenſi, & Præpoſito Sancti Gaudentii Novarienſis; Epiſtolâ 84. inſcriptâ Epiſcopo Ariminenſi; Epiſtolâ 138. inſcriptâ populo Alexandrino; &c. *Ottonis* abdicationem, & *Friderici* electionem a Germaniæ Principibns factam, ab Occumenica Synodo Lateranenſi IV. coi præerat *Innocentius*, confirmatam eſſe, teſtis eſt *Richardus a Sancto Germano* in Chronico.

Geſta pro Regno Ungaria.

VI. Ungariæ Regno proſpexit, eoque civili bello flagrante, conceſſit *Henrico* Regi ut Strigonienſis Archiepiſcopus cruce ſignatus Hieroſolymitanam profectionem differret, quoaduſque pacatum Regnum eſſet, quia Regi neceſſarius erat [*Epiſtolâ V.*] Indulſit etiam ut *Mozonem* Comitem & alins viginti primariæ nobilitatis viros eodem voto obſtrictos, quorum conſilio & operâ ad pacem ſtabiliendam egebat, retineret. [*Epiſtola* 270.] Pacem *Andrea* Duci cum eodem Rege imperavit, ſub pœna Anathematis. [*Epiſtolâ* 271.] Cùm defuncto *Henrico*, *Ladiſlaus* ejus filins adhuc puer in Regnum ſucceſſiſſet, ſub *Andrea* patrui tutela in ejus tuitionem & commoda ferventiſſimis ſtudiis idem Pontifex incuhuit, ut conſtat ex Epiſtolâ 36. & ſeqoentibus libri 8. uſque ad 42. ab *Odorico Raynaldo* ad annnm 1205. Num. 54. & 55. laudatis. Idem Rex Hieroſolymitanam expeditionem, cui ſe devoverat, adornans, *Innocentium* rogavit ut filium Regem inaugurari Apoſtolico Diplomate juberet, publicæ pacis hoſtes anathemate configeret, jura Strigonienſis Archipræſulis, quoad Regum præſertim coronationem, confirmaret. Has Literas ex libro Privilegiorum Eccleſiæ Romanæ deſcriptas exhibet *Odoricus Raynaldus* ad annom 1214. Num. 8. & 9. Idem Pontifex cauſam matrimonii Regis Bohemiæ, qui legitimâ repudiata uxore, aliam ſuperduxerat, Saliſburgenſi Archiepiſcopo cognoſcendam atque judicandam commiſit, Epiſtola 62. libri 9. quam apud *Odoricum Raynaldum*, ad annum 1206. Num. 24. legere eſt.

Lib. 1.

Geſta pro Regnis Hiſpania.

VII. *Alfonſo* Caſtellæ Regi, & *Ferdinando* ejus filio, bellum adversùs Saracenos, qui in eorum ditiones irruperant, gerentibus, animos addidit, Hiſpaniæque juſſit Præſulibus, ut Cenſuras Eccleſiaſticas in eos Reges diſtringerent, quicum ipſis pactas inducias, initamve pacem violarent, quamdiu bello Saracenico eſſent occupati. (Epiſtolis 3. 4. & 5. libri 14.) Publicas ſupplicationes pro fœlici ejuſdem belli exitu Pontifex indixit, quarum ordinem poſt Epiſtolam 181. libri 15. legere eſt. Eidem Regi admirabilem de Saracenis Victoriam gratulatus eſt (Epiſtolâ 183. ejuſdem libri) Regis Legionenſis inceſtas cum nepte, Regis Caſtellæ filia nuptias diremit, ac *Ranerio* Sedis Apoſtolicæ Legato dedit in mandatis, ut, niſi contractum neſarium quantocyùs dirimerent, ſententiam excommunicationis in eorum perſonas, & Interdicti in eorum ditiones promulgaret, ad condignam nſque ſatisfactionem; ſive latam a *Guillelmo* Cardinali, Sedis ejuſdem Legato, confirmaret. Juſſit etiam, iiſdem cenſuris percelleret Navarræ Regem, qui pactas cum Rege Caſtellæ inducias fregerat, & Caſtella Fidelitatis per vim occopaverat. (Epiſtolis 92. & 93. libri 1.) *Ranerius* Regi Legionenſi in copula inceſta pertinaci, Regnoque ſacris interdixit. Compoſtellano Archiepiſcopo, cunctiſque Regni illius Præſulibus mandavit, ad inceſtas nuptias diſſolvendas curam omnem adhiberent. Diſpenſationem rogantibus Regibus negavit. Archiepiſcopo Toletano, & Epiſcopis Palentino & Zamorenſi

poſtulantibus ut ob triplex Regno imminens periculum, ab Hæreticis, a Saracenis, & a Chriſtianis Interdictum ſolveret; gratiam aliquam faciendam duxit, quia *Ubi multitudo eſt in cauſa, detrahendum eſt aliquid ſeveritati, ut majoribus malis ſanandis caritas ſincera ſubveniat*. Interdictum itaque ex parte relaxavit, & ad tempus, Divinorum Officiorum indulta celebratione, Eccleſiaſticâ prohibitâ ſepulturâ. Regis Legionenſis, ejuſque neptis, quam pro uxore habebat, excommunicationem aggravavit, vetans ne illis præſentibus, quocumque divertiſſent, Divina celebrarentur Officia; prolem, ſi quam ſuſciperent, ſpuriam & illegitimam declaravit. [Ex Geſtis *Innocentii*, cap. 58. & Epiſtolâ 78. libri 2. Compoſtellano Archiepiſcopo, & univerſis Epiſcopis in Regno Legionenſi conſtitutis inſcriptâ.] Neceſſaria fuit ac utilis hac in cauſa *Innocentii III.* ſeveritas; Rex enim, ejuſque neptis, inceſtas nuptias diſſolventes, abſolutionis beneficium promeriti ſunt, ut conſtat ex Epiſtolis 67. 93. & 96. libri 7. a *Raynaldo* laudatis ad annum 1204. Num. 70.

Eodem anno Romam profectus Rex *Petrus Aragonum*, a Portuenſi Epiſcopo, jubente Pontifice, unctione ſacrâ delibutus eſt, & Pontificis manibus coronatus. Tum fidelitatem & obedientiam *Innocentio*, eius Succeſſoribus, & Eccleſiæ Romanæ, Fidei Catholicæ defenſionem, libertatis & immunitatis Eccleſiaſticæ cuſtodiam juravit ſuper ſancta Evangelia, Regnumque ſuum Romanæ Eccleſiæ fiduciarium & vectigale conſtituit, ut conſtat ex Geſtis *Innocentii III.* Cap. 121. & ex Epiſtolâ 229. libri 7. ſcriptâ ab *Odorico Raynaldo* ad hunc annum, Num. 71. Eidem Regi conceſſit *Innocentius*, ut ejus Succeſſores Reges, ac Reginæ a Tarraconenſi Archiepiſcopo Cæſarauguſtæ inaugurarentur. Pontificium ea de re Diploma in Geſtis *Innocentii* Cap. 122. deſcriptum eſt. Eidem Principi expeditionem adverſùs Saracenos adornanti permiſit ut donationes ante legitimæ tempus ætatis factas reſcinderet, modò Eccleſiis aliiſque piis locis factæ, abſque Eccleſiaſtici Judicis ſententia, non revocarentur (Epiſtolâ 28. libri 14.) *Sancium* Luſitaniæ Regem Regnumque ipſius, Sedis Apoſtolicę ſtipendiarium, in *Beati Petri* ſuamque clienſelam accepit. [Epiſtolâ 441. libri 5.] Eumdem urſit ut debitum Eccleſiæ Romanæ cenſum ſolveret (Epiſtolis 448. & 449.) Eumdem Eccleſiæ libertates & juriſdictionem tyrannorum more violantem ſeverè coarguit Epiſtolâ 8. libri 14. in qua verba illa obſervatione digna ſunt: *Obſecramus te Fili cariſſime, per miſericordiam Jeſu Chriſti quatenus illa menſura contentus, quam Deus tibi donavit, ad Eccleſiaſtica Jura non extendas aliquatenus manus tuas, ſicut nec nos ad Regalia Jura manus noſtras extendimus; relinquens nobis Judicium Clericorum, ſicut & nos Laïcorum Judicium tibi relinquimus: quia, ſecundùm Apoſtolum, Servus Domino ſuo ſtat aut cadit; ne ſi alienum tibi Officium uſurpaveris, exemplo Oziæ Regis divinam ſentias ultionem*. Lethali morbo Rex percuſſus, ad ſaniorem mentem rediit, cui pœnitentiam *Innocentius* gratulatus eſt, & Teſtamentum rogatus confirmavit, exceptis quæ de Monaſteriis quibuſdam diſpoſuerat, niſi furſan de Jure Patronatûs intellexiſſet: *Cum juxta canonicas ſanctiones nulla ſit Laicis de rebus Eccleſiaſticis diſponendi attributa facultas*. Abſolutionem verò ab Eccleſiaſticis Cenſuris, quas propter violentam Clericorum & Religioſorum virorum captionem incurrerat, a Bracarenſi Archiepiſcopo electo ipſi impenſam confirmavit [Epiſtolis 58. 59. & 60. libri 14.]

Eccleſiaſtica & Regia poteſtatis fines.

Geſta pro Regnis

IX. Norvegiam adverſùs *Sacronem* Tyrannum, qui Eccleſiam Populumque opprimebat, tuitus eſt; Nidroſienſi Archiepiſcopo, aliiſque Præſulibus juſſit, ut fautores ipſius anathemate percellerent, & Bergenſem Epiſcopum ejus partibus ſtudentem ſacra dejicerent Dignitate. [Epiſtolis 382. & 384. lib. 1.) Contra eumdem Tyrannum finitimos Dacorum Suecorumque Reges excitavit (Epiſtolâ 383.) Pravas conſuetudines in Utlandia inolitas correxit, [Epiſtolâ 420.] Donationes Eccleſiis, Monaſteriis, & piis quibuſlibet locis in Dania per *Scotationem* factas, firmas & irrevocabiles eſſe juſſit [Epiſtolâ 428.] Erat autem hæc donandi forma: Modicum terræ ſeu bene valentes, ſeu ægritudine ſuprema decumbentes accipere conſueverant, aut in extremitate pallii, quod manu Epiſcopi, vel alterius Prælati Eccleſiaſtici ſuſtinebatur, aut ſuper Altare aliquo involutum panniculo ponendum coram teſtibus. Hujuſmodi porro ſignum, non tam factæ donationis, quàm traditæ poſſeſſionis argumentum eſſe judicans *Innocentius III.* eos, qui donationes & teſtamenta ſic facta cavillarentur, Cenſuris Eccleſiaſticis coërcendos edixit.

Septentrionalibus.

X. *Philippum Auguſtum* Francorum Regem, monitis, obſecrationibus, increpationibus, cenſuris, ad *Inſeburgim* repudiatam uxorem recipiendam, & *Mariam*, Ducis Moraviæ filiam ſuperductam, dimittendam compulit. Pariſienſi primùm Epiſcopo dedit in mandatis, ut Regem ea de re ſuo nomine conveniret. Deinde plures ad ejus Majeſtatem Literas dedit, ut eum ad officium revocaret, ſcilicet Epiſtolas 171. 348. libri 1. *Petrum Sanctæ Mariæ* in Via Lata Cardinalem in Gallias Legatum miſit, cùm ut Regem Cenſuris Eccleſiaſticis urgeret ad Reginam uxorem recipiendam, tum ut pacem, vel inducias ipſum inter & Regem Anglorum *Joannem* conciliaret. (Epiſtolis 345. 346. 347. & 355.) Regnum Franciæ ſubjacere decrevit Interdicto, niſi Rex pacem vel inducias ad quinquennium ſaltem concederet, quoniam amborum Regum diſſidium bellumque pertinax, in detrimentum Chriſtianæ rei, tam in ipſorum Regnis, quàm in Hieroſolymitano, vergebat. Atque judicium de quærela Regis Anglorum ad Sedem Apoſtolicam pertinere reſpondit, *non ratione feudi, ſed ratione peccati*. [Epiſtolâ 166. libri 6. ad Abbatem *Caſemarii*, Legatum Apoſtolicum datâ.] Induciæ ſecundùm *Innocentii* vota initæ ſunt, ut conſtat ex Epiſtolis 24. & 25. libri 2. At in Regem inſanis irretitum amoribus Eccleſiaſticâ ſeveritate fuit opus. Quamobrem Legatus Apoſtolicus Divione primùm, deinde Viennæ Allobrogum celebrato Concilio, ſacris toti Regno Francorum interdixit, ut *Innocentii* Geſta, & *Rigordus* teſtantur. *Philippus* Rex, miſſis Romam Oratoribus, & juratoriâ cautione oblatâ, quòd Judicio Legatorum acquieſceret, Pontificem rogavit, Interdictum tolleret. *Octavianum* Oſtienſem Epiſcopum a Latere Legatum in Gallias miſit *Innocentius* hujus cauſæ cognitorem. Sedis Apoſtolicæ mandatis paruit *Philippus*, *Iſemburgim* recepit, *Mariam* remiſit ſuperductam: at Reginam maritali non tractavit affectu. Hinc ipſius ad Pontificem querelæ, quæ lachrymas excutiunt. (Epiſtolâ 85. libri 6. quam *Raynaldus* refert ad annum 1203. Num. 59.) Studium omne ac diligentiam adhibuit Pontifex ut infœlicem Reginam viro conciliaret ab ipſa alieno. Diſſolutionem matrimonii Apoſtolicâ auctoritate fieri poſtulavit *Auguſtus*, cauſatus conſummatum non fuiſſe. Contrarium juraverat Regina, in eaque confeſſione conſtans erat. Quare omnem dirimendi conjugii ſpem ademit Pontifex, ita inter alia reſcribens: *Non audiremus ſuper hujuſmodi caſu de noſtro ſenſu pro te aliquid diffinire, propter illam ſententiam Evangelicam, quam ipſe Chriſtus expreſſit:* Quod Deus conjunxit, homo

Geſta in cauſa Philippi Auguſti qui Inſeburgim repudiaverat & Mariam ſuperduxerat.

Digitized by Google

[a] Abſque Generalis deliberatione Concilii ſe non poſſe aliquid in hoc cauſa determinare profitetur Pontifex.

homo non ſeparet. *Cùm abſque dubio nec Sanctorum exempla, nec Patrum Decreta intentioni tuæ in hoc articulo ſuffragentur. Verùm ſi ſuper hoc* [a] *abſque Generalis deliberatione Concilii determinare aliquid tentaremus, præter divinam offenſam & mundanam infamiam, quam ex eo poſſemus incurrere, forſan* (b) *Ordinis & Officii nobis periculum immineret: cùm contra præmiſſam Veritatis ſententiam noſtra non poſſit auctoritas diſpenſare.* [Epiſtolâ 106. libri 15. datâ anno 1212.] Legatur & ſequens ad Fratrem *Guarinum*.

[b] Ordinis & Officii periculum ſibi imminere ait, ſi contra Chriſti ſententiam diſpenſet.

c Philippi Regis liberos naturalibus reſtituit. Eamdem gratiam negat Montiſpeſſulani Comiti.

XI. (c) *Philippi* Regis liberos ex ſuperducta ſuſceptos idem Pontifex natalibus reſtituerat, poſt matris ipſorum obitum, anno quarto Pontificatûs. Literas Pontificias de legitimatione prolis Regiæ edidit *Baluzius* ad calcem libri V. Epiſtolarum *Innocentii*, pag. 684. Cùm verò eamdem gratiam *Guillelmus* Comes Montiſpeſſulani pro filiis ex ſuperducta pariter ſuſceptis poſtulaſſet, illam negavit Pontifex diſparem eſſe cauſam oſtendens. Quia Rex Legati Apoſtolici ſententia fuerat ab uxore ſeparatus, & aliam ſuperduxerat, ex qua geminam ſuſceperat prolem, antequam Apoſtolica de non contrahendo cum altera prohibitio ad ipſum perveniret. Comes verò proprio judicio uxorem temerè dimiſerat. Rex affinitatem matrimonium dirimentem *Iſemburgi* Reginæ objecerat, ad eamque probandam teſtes induxerat coram Legato, cujus ſententia miſſa fuerat in irritum ſolummodo propter judiciarium ordinem non ſervatum. Pendente autem quæſtione affinitatis, de filiis ex ſuperducta ſuſceptis dubitari poterat an legitimi eſſent vel illegitimi. At Comes nihil objecerat uxori, quod divortium induceret. Tandem Rex ſe Judicio Sedis Apoſtolicæ ſubjecerat in eo, quod propriâ auctoritate facere potuiſſet. *Inſuper* (inquit Pontifex) *CUM REX IPSE SUPERIOREM IN TEMPORALIBUS MINIME RECOGNOSCAT, ſine juris alterius læſione in eo ſe juriſdictioni noſtræ ſubjicere potuit & ſubjecit, in quo forſitan videretur aliquibus quòd per ſe ipſum, non tamquam pater cum filiis, ſed tamquam Princeps cum ſubditis, potuerit diſpenſare.* Comes autem aliis ſuberat, quorum aſſenſus erat neceſſarius ut ejus liberi legitimationis honore donarentur. *Tu autem*, inquit, *aliis noſceris ſubjacere. Unde ſine ipſorum forſan injuria, niſi præſtarent aſſenſum, nobis in hoc ſubdere te non poſſes; nec ejus auctoritatis exiſtis, ut diſpenſandi ſuper hoc habeas poteſtatem. Rationibus igitur his inducti, Regi gratiam fecimus requiſiti, cauſam tam ex Veteri, quàm ex Novo Teſtamento tenentes, quod non ſolùm in Eccleſiæ Patrimonio, ſuper quo plenam in temporalibus gerimus poteſtatem, verumetiam in aliis regionibus, certis cauſis inſpectis, temporalem juriſdictionem caſualiter exercemus; non quòd alieno juri præjudicare velimus, vel poteſtatem nobis indebitam uſurpare, cùm non ignoremus Chriſtum in Evangelio reſpondiſſe: Reddite quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ Dei, Deo.*

Rex Francorum ſuperiorem in temporalibus non recognoſcit.

XII. Antiquam litem inter Eccleſiam Turonenſem & Dolenſem finivit, poſterioremque, ut Suffraganeam, priori ceu Metropoli in perpetuum ſubjacere decrevit. (Epiſtolâ 82. ad *Bartholomeum* Turonenſem Archiepiſcopum ſcriptâ, & ſequentibus) Eccleſiæ libertatem ab Autiſiodorenſi Comite violatam tuitus eſt, & Epiſcopum ab injuria vindicavit. (Epiſtolâ 149. libri 6.) *Philippo Auguſto* Regi, qui bona ejuſdem Epiſcopi fiſco addixerat, commendavit, ut eum priſtinæ gratiæ boniſque reſtitueret, atque a Comitis tyrannide liberaret; atque ita Deceſſorum ſuorum pietatem æmularetur, qui, ob exceptos defenſoſque Pontifices & Epiſcopos, laudem conſecuti ſunt immortalem. *Meruerat* (inquit)

Apud Odoricum Raynaldum, ad annum 1203.

perpetuæ laudis titulos Regnum ipſum, ex eo quòd Eccleſias & Viros Eccleſiaſticos in ſuis Immunitatibus conſervabat, defendebat Eccleſiaſticam libertatem, & non ſolùm non ſæviebat in ſuos; ſed alienos etiam undique concurrentes, qui propter juſtitiam ſuſtinebant exilium, recipiebat hilariter, & honorificè pertractabat, ſuis copiis eorum inopiam ſublevando. Hoc autem Apoſtolica Sedes non ſolùm in membris ſuis; ſed in ſeipſa etiam eſt experta, cùm in ſuæ neceſſitatis articulo refugium ad Regnum Francorum habuit, ibique devotè ſuſcepta, & honorificè pertractata, non parum a ſuis anguſtiis reſpiravit, immo etiam vires reſumpſerit, per quas, faciente tamen Domino, & juſtitiam in judicium convertente, in ſtatum fœlicitatis antiquæ, quo cecidiſſe viſa fuerat, fortior reſurrexit. Senonenſi Archiepiſcopo, qui Suffraganei ſui injurias ignavè diſſimulabat, juſſit ut Cenſuris Eccleſiaſticis ipſius oppreſſores coërceret. (Epiſtolâ 151.) Oppreſſum verò Epiſcopum hortatus eſt, ſtaret, ſicut ſteterat hactenus pro Eccleſiæ libertate, nec cederet aſcendentibus ex adverſo, ſed viriliter procederet in eos, animam ſuam, ſi neceſſe eſſet, pro ovibus poſiturus. (Epiſtolâ 152.)

Autiſiodorenſis Epiſcopi cauſam ſuſcipit Innocentius.

Philippum Auguſtum, qui *Regalia* Autiſiodorenſis & Aurelianenſis Epiſcoporum, id eſt, bona quæ ab ejus Majeſtate fiduciario jure tenebant, ceperat, ob cauſas quaſdam, quas ipſe juſtas arbitrabatur, hortatus eſt ut Eccleſiaſticæ libertatis, quam in Regno ſuo cuſtodire ſolebat illæſam, adeo ut cœteris Principibus proponeretur in exemplum, rationem haberet. Suggeſſerant quidam Pontifici, Regem non ſolùm *Regalia*, ſed etiam decimas & alia ſpiritualia cepiſſe: at non ita ſe rem habuiſſe, *Rigordus* teſtis veraciſſimus teſtatur. Qua de re legenda eſt Epiſtola 190. libri 13. & Epiſtola 52. libri 14. ad Senonenſem Archiepiſcopum, & ejus Suffraganeos ſcripta, quâ ipſis jubet ut pro Coëpiſcopis ſuis apud Regem ſequeſtres ſint, illiuſque rogent Majeſtatem, ut in gratiam Sedis Apoſtolicæ pacem illis concedat, ſalvo ſuo, illorumque jure. *Excellentiam Regiam rogantes attentiùs & monentes, hoc a ſua magnificentia petentes in donum, ut pro reverentia noſtra Judicio ſuperſedeat, ſalvo jure tam illorum, quàm ſuo, illoſque reſtituat, donata nobis emenda, ſicut per literas ſuas promiſit, ſi quam ſibi exhibere tenentur; ut ex quo intendit facere nobis gratiam, faciat tam plenam, prout eum facere ac nos recipere decet; ita quòd propter hoc Magnificentiæ ſuæ grata teneamur viciſſitudine reſpondere.* Quia de jure temporali agebatur, de copiis ſcilicet opportuno tempore non ſubminiſtratis, & de mulcta propterea impoſita, captione & detentione Regalium, ſeu feudorum; ſolas admonitiones ſummâ urbanitate conditas, preceſque, non mandata adhibuit *Innocentius III.* De eodem negotio ſcripſit rurſus ad Senonenſem Archipræſulem Epiſtolam 30. libri 15. & ad Regem Chriſtianiſſimum Epiſtolam 40. Epiſcopi, quorum Regalia Rex ceperat, Sententiam interdicti in Diœceſes ſuas tulerant: Rex eam ſolvi a Pontifice rogabat, Judicium in Curia ſua ipſis offerens. Æquum eſſe contendebat *Innocentius*, ut ante reſtituerentur ipſis capta bona, quàm Judicium experirentur: id cùm jure communi, tum Regni conſuetudine ſancitum eſſe. Factum ſuum excuſabat *Philippus Auguſtus*, quòd in Regalia dumtaxat manum injeciſſet. Nullam eſſe hujuſmodi excuſationem ait Pontifex: ſiquidem Rex domos, ſuppellectilem, cœteraque bona detinebat, quæ Regalium nomine non cenſebantur, Sede etiam vacante. *Super eo autem*, inquit, *quòd te niſus es excuſare, quòd aliud non ſaiſieris quàm Regalia, quid quàm citò Regalia ad manus*

Preces apud Regem adhibet, non mandata, quia de re temporali agebatur.

Regalia aſſat.

tuae

tuas devenіunt, domos & omnia facis ſaiſiri ; illud fortè, cùm Sedem Epiſcopalem vacare contingit, fieri tantummodo conſuevit, & tunc non ſolummodo domos, verumetiam decimas & oblationes, necnon & quæque alia quæ invenis, facis omnino ſaiſiri, & in quibuſdam Eccleſiis confers Præbendas vacantes. Quæ quidem conſtat non debere Regalium nomine nuncupari ; ad quæ, etiamſi conſtaret Epiſcopos deliquiſſe, Sede nequaquam vacante, manus non debueras extendiſſe. Preces denique minis admixtas adhibet Pontifex, ut Regem ad pacem Epiſcopis concedendam inducat. *Nos ergo*, inquit, *Serenitatem tuam rogandam duximus & monendam, pro magno dono petentes, quatenus pacem Eccleſiæ in tuo Regno conſerves, hoc maximè tempore, quo ipſa in multis aliis Regnis nimiùm perturbatur ; ita quod dictis Epiſcopis reſtitutis, & Interdicti ſententiâ relaxatâ, niſi hoc nobis velis ex toto donare in Curia tua de ipſo negotio, ſecundùm approbatam conſuetudinem cognoſcatur ; cumque aliis oporteat te intendere, quæ ad honorem & commodum tuum magis reſpiciunt, expedias te ab iſtis quæ tibi modicum afferunt utilitatis & laudis, ne propter tantam patientiam noſtra moram, ex qua propter favorem tuum dictorum Epiſcoporum gravamen non ſolùm diſſimulaſſe, verùmetiam neglexiſſe videmur, Apoſtolicæ auctoritatis cogamur adhibere cenſuram.*

De Regalia cauſis, in Curia Regis Chriſtianiſſimi, ſecundùm approbatam conſuetudinem judicari agnoſcit Innocentius III.

Tandem miſſis in irritum, quæ Senonenſis Archipræſul, Commiſſarius Apoſtolicus, hac in cauſa, contra Juris ordinem geſſerat, Antiſiodorenſi & Aurelianenſi Epiſcopis auctor fuit, ut amica cum Rege Chriſtianiſſimo compoſitione litem finirent. Intellexit enim prudentiſſimus Pontifex, ſe in cauſa merè temporali alias quàm Mediatoris partes agere non debere. (Epiſtolâ 109. libri 15.) *Fraternitati veſtra* (inquit) *conſulimus bonâ fide, quatenus cum cariſſimo in Chriſto filio noſtro Philippo Rege Francorum Illuſtri, quantò meliùs poteritis, componere ſtudeatis ; quoniam arcus qui ſemper eſt tenſus, vires amittit, niſi aliquoties extendatur ; & nonnumquam Reges & Principes meliùs vincuntur, manſuetudine, quàm rigore. Nos enim Mediatoris fungentes officio, ſicut illum, ſic & vos, monitis & exhortationibus ad amicabilem debemus concordiam invitare.*

Auctor eſt Epiſcopis, ut amicâ cum Rege compoſitione litem finiant.

Rege meliùs vinci manſuetudine, quàm rigore, docet Innocentius.

Geſta Innocentii *cùm Joanne Anglorum Rege.*

XIII. Cùm *Joannes* Angliæ Rex Stephanum S. Chryſogoni Presbyterum Cardinalem, Cantuarienſem Archiepiſcopum canonicè electum recipere contumaciter recuſaret, ac Monachos Cantuarienſes electionis auctores ex Anglia ejeciſſet ; petulantes inſuper & atroces literas ſcripſiſſet ad *Innocentium III.* Pontifex Regno univerſo Sacris interdixit ut *Matthæus Pariſius* ad annum 1208. teſtatur. Qua de re legenda Epiſtola *Innocentii* 113. libri 10. Geſta *Innocentii III.* cap. 131. Epiſtola 219. libri 10. Flecti viſus eſt Pontificis conſtantiâ Regis animus, ad recipiendum Archiepiſcopum, Monachos exules revocandos. Regalia per Abbatem Belliloci Summo Pontifici tradidit conferenda. Pontifex Londonienſi, Elienſi, & Vvigornienſi Epiſcopis in mandatis dedit, ut ea Cantuarienſi Archipræſuli conferrent vice ſuâ, niſi Rex ipſa conferre dignaretur. Quod vehementer optare ſe ſignificavit. *Serenitatem Regiam* (inquit) *rogamus attentiùs & propenſiùs exhortamur, in remiſſionem tibi peccaminum injungentes, quatenus hoc nobis liberaliter concedas in donum, ut per te ipſum memorato Archiepiſcopo præfata Regalia largiendo, debitam ab eo fidelitatem recipias, noſtris in hoc potiſſimùm conſiliis acquieſcens, Magnificentia tua abſque dubio profuturis.* His tantùm conditionibus Interdictum ſolvi juſſit Pontifex. Id conſtat ex Epiſtolis 80. 90. 91. 141. 211. & 221. libri 11. At cùm Rex tyrannidem in Eccleſiam & Clericos exerceret graviorem,

Ipſum excommunicavit.

Non exauctoravit.

Cardinalis Perronii ſeſellitur.

Pontifex illum anathemate percuſſit, ipſiuſque ſubditos a ſacramento fidelitatis, cujus religione ipſi erant adſtricti, abſolvit, anno 1211. ut refert *Matthæus Pariſius*. Sententiam ab *Innocentio* in *Joannem* Regem latam Anglicani Epiſcopi exules in Galliis promulgarunt, & *Philippum Auguſtum* Regem Chriſtianiſſimum ad Regnum ejus occupandum Pontificio nomine incitarunt. Miſſus erat cum illis ab Innocentio III. *Pandulphus* Romanæ Eccleſiæ Subdiaconus, cui ſecreta mandata dederat, ut Angliæ Regem de gratia Sedis Apoſtolicæ, de reſtitutione Communionis ſecurum faceret, ſi Formulæ Pacis ſibi præſcriptæ ſubſcribere vellet. De ſententia *Innocentii* in *Joannem* ita ſcribit *Matthæus Pariſius* ad annum 1212. *Papa gravi mœrore propter deſolationem Regni Angliæ confectus, de conſilio Cardinalium, Epiſcoporum, & aliorum virorum prudentium, ſententialiter definivit, ut Rex Anglorum Joannes a Solio Regni deponeretur : & alius, Papa procurante, ſuccederet, qui dignior haberetur. Ad hujus quoque ſententiæ executionem, ſcripſit Dominus Papa potentiſſimo Regi Francorum Philippo ; quatenus in remiſſionem omnium ſuorum peccaminum hunc laborem aſſumeret : & Rege Anglorum a Solio Regni expulſo, ipſe & Succeſſores ſui Regnum Angliæ jure perpetuo poſſiderent. Scripſit inſuper omnibus Magnatibus, Militibus, aliiſque bellatoribus per diverſas nationes conſtitutis, ut ad Regis Anglorum dejectionem ſeſe cruce ſignarent ; Regemque Francorum in hac expeditione ducem ſequentes, vindicare injuriam univerſalis Eccleſiæ laborarent. Statuit præterea, ut quicumque ad expugnandum Regem illum contumacem opes impenderent vel auxilium ; ſicut illi qui ſepulchrum Domini viſitant, tam in rebus, quàm in perſonis, & animarum ſuffragiis in pace Eccleſiæ ſecuri permaneant.*

Innocentius III. qui tam religiosè conteſtatus eſt nolle ſe *alieno juri præjudicare*, vel *poteſtatem ſibi indebitam uſurpare*, cùm non ignoraret Chriſtum in Evangelio reſpondiſſe : *Reddite quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ Dei Deo :* Poteſtatem ſibi non tribuit exauctorandi Regem Angliæ, quamvis Regnum eſſet Eccleſiæ Romanæ vectigale, priſcorum pietate & beneficentiâ Regum : ſed ſolùm declarandi quam pœnam ille mereretur ob libertatis Eccleſiaſticæ oppreſſionem, tyrannidem in Clericos, & Viros Religioſos, Sedis Apoſtolicæ & latarum ab ea cenſurarum contumacem contemptum. Declaravit autem ipſum Regni abdicationem mereri : quam pœnam ipſe non inflixit Pontifex, ſed Regem Chriſtianiſſimum, cujus Rex Angliæ feudatarius erat, impulit ut ipſi irrogaret. Atque ne ſacramenti Religione Angli ad ipſius Majeſtatem contra Eccleſiam tuendam adſtrictos ſe putarent, ipſos fidelitatis ſacramento abſolvit. Cujus abſolutionis vis ea fuit dumtaxat, ut Regis excommunicati communionem vitare, nec ipſum conſiliis & operâ juvare tenerentur adversùs Eccleſiam ; non ut ipſius ſubditi eſſe deſinerent, eique in aliis rebus parere non deberent. Id ſignificari dumtaxat puto his *Pariſii* verbis : *Innocentius Papa, cùm Rex Anglorum Joannes, Nuntiis ejus ſibi monita prædicantibus ſalubria, acquieſcere contempſiſſet, Reges, & alios omnes tam pauperes quàm potentes ad Coronam Angliæ ſpectantes, a Regis fidelitate & ſubjectione abſolvit : diſtrictè & ſub pœna excommunicationis prohibens univerſis & ſingulis, quatenus ipſum in menſa, conſilio, & colloquio acriùs evitarent.* Et certè *Judicium de feudo* ad ſe non pertinere, ſed *peccati* dumtaxat *cenſuram*, profeſſus eſt Innocentius III. Epiſtolâ 266. libri 6. Judicium tamen de rebus temporalibus, *ratione peccati*, ad Sedem Apoſtolicam pertinere oſtendens : quoad reprehenſionem ſcilicet ac cenſuram

In Epiſt. ad Comitem Montiſpeſſulani.

ram

ram, nec-non ſpiritualium irrogationem pœnarum. Eam porro fuiſſe, quam diximus *Innocentii III.* mentem ex eo conſtat, quòd poſt Sententiam in *Joannem* Angliæ Regem prolatam, & miſſum in Gallias & in Angliam *Pandulphum* cum F. *Durando*, adhuc ipſum Regis nomine honeſtaverit Pontifex, Epiſtolamque ad illum dirigendam ita inſcripſerit: *Joanni Illuſtri Regi Angliæ ſpiritum conſilii ſanioris*, [234. *libri* 15.] Et in Mandatis *Pandulpho* & *Durando* datis: *Regem prudentium adeatis, moneatis & exhortantes*, &c. *Sed ſi Rex malueeit*, &c. *Quibus idem Rex omnem rancorem & indignationem remittat*, &c. *Injungendo ſuper hoc ipſi Regi*, &c. *Quòd ſi fortè præfatus Rex* &c.

Quantum porro ſit in argumento iſto ponderis, nemo non ſentiet, qui noverit *Innocentium III. Ludovici* Principis, filii *Philippi Auguſti* Oratoribus, jus ipſius ad Regnum Angliæ contra *Joannem* Regem defendentibus, objeciſſe, eum Regio Jure privatum non fuiſſe latâ in ipſum a Baronibus Franciæ propter *Arturi* cœdem ſententiâ: quia *Rex Francorum & Ludovicus filius ejus, poſt ſententiam a Baronibus Franciæ in Regem Angliæ latam, ipſum Regem appellaverant, & pro Rege habuerunt, & cum eo tamquam cum Rege Angliæ treugas ſtatuerunt*. Ad quæ reſponderunt *Ludovici* Nuntii, *Quod poſt ſententiam a Baronibus in Regem, numquam illum pro Rege habuerunt, ſed ipſum Regem depoſitum appellaverunt*. Ita refert *Matthæus Pariſius* ad annum 1216. in Hiſtoria Anglicana pag. 193. Qui verò id objiciebat *Innocentius*, putas *Joannem* Regem appellaſſet lata in ipſum exauctorationis ſententiâ? Tandem noodum a cenſuris abſolutus Joannes, *contulit in perpetuum jure dominii Romanæ Eccleſiæ Regna ſua, per ipſam & ab ipſa tenenda ſub annuo cenſu ſeptingentarum marcarum de Anglia, & de Hibernia trecentarum*: & ea de re Litteras dedit ſic inſcriptas: *Joannes Dei gratia Rex Angliæ, Dominus Hiberniæ, Dux Normanniæ & Aquitaniæ, Comes Andegaviæ, omnibus Chriſti Fidelibus præſentem Chartam inſpecturis, ſalutem*. Et infra: *Non vi inducti, nec timore coacti, ſed noſtrâ bonâ ſpontaneaque voluntate, ac communi conſilio Baronum noſtrorum, offerimus & liberè concedimus Deo, & SS. Apoſtolis ejus Petro & Paulo, & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Matri noſtræ, ac Domino noſtro Papæ Innocentio, ejuſque Catholicis Succeſſoribus, totum Regnum Angliæ, & totum Regnum Hiberniæ cum omni jure & pertinentiis ſuis, pro remiſſione peccatorum noſtrorum, & totius generis noſtri, tam pro vivis quàm defunctis. Et amodo illa a Deo & Eccleſia Romana tamquam feudatarius recipientes & tenentes, in præſentia prudentis viri Pandulphi, Domini Papæ Subdiaconi & familiaris, fidelitatem exinde prædicto Domino noſtro Papæ Innocentio ejuſque Catholicis Succeſſoribus, & Eccleſiæ Romanæ, ſecundùm ſubſcriptam formam facimus & juramus; & homagium ligium in præſentia Domini Papæ, ſi coram eo eſſe poterimus, eidem faciemus; Succeſſores & heredes noſtros de uxore noſtra in perpetuum obligantes, ut ſimili modo Summo Pontifici qui pro tempore fuerit, & Eccleſiæ Romanæ, ſine contradictione debeant fidelitatem præſtare, & homagium recognoſcere*, &c. Lege Epiſtolas *Innocentii* 77. 78. 79. 80. 85. & 85. libri 16. Cùm autem id præſtitit *Joannes* Angliæ Rex, nondum pax inter ipſum & *Innocentium III.* facta erat, nondum erat Eccleſiæ reconciliatus & communioni reſtitutus. Siquidem abſolutus poſtea fuit ab Archiepiſcopo Cantuarienſi, & aliis Epiſcopis ab exilio revocatis, ut *Matthæus Pariſius* refert: interimque de his quæ cum Pandulpho Rex egerat, certior factus Pontifex, Tuſculanum Epiſcopum

Epiſt. 79. lib. 16.

Sedis Apoſtolicæ Legatum in Angliam deſtinavit *pro reconciliatione Regis ac Regni*, ut ipſe ſcribit Epiſtolâ 83. ad Regem Francorum. Itaque verè exauctoratus non fuerat ab *Innocentio III.* Joannes Angliæ Rex: nec ipſum ut Regno dejectum Pontifex Maximus ſpectabat; alioqui ab ipſo non accepiſſet oblationem Regnorum Angliæ & Hiberniæ, & fidelitatem pro hujuſmodi Regnis, quorum, in ea hypotheſi, non fuiſſet ampliùs dominus, & quorum jure ipſum per ſententiam ſuam excidiſſe exiſtimaſſet. Denique, ante illam *Joannis* Regis oblationem, Regnum Angliæ temporaliter ſubjectum non fuiſſe Eccleſiæ Romanæ, profitetur *Innocentius III.* Epiſtolâ 130. libri 16. quâ illam admittit, & ratam habet: *Te ipſum*, inquit, *& Regna tua etiam temporaliter ei ſubjicere decreviſti, cui noveras ſpiritualiter eſſe ſubjecta, ut in unam Vicarii Chriſti perſonam, quaſi corpus & anima, Regnum & Sacerdotium uniantur, ad magnum utriuſque commodum & augmentum*. Quâ igitur ratione poteſtatem exauctorandi Regem ſibi *Innocentius* tribuiſſet? Iſta ſatis attentâ conſideratione non expenderant doctiſſimi Cardinales *Bellarminus* & *Perronius*, qui hac hiſtoria ſunt abuſi ad probandum indirectæ poteſtatis Romani Pontificis in Regum temporalia perniciosum non minùs Eccleſiæ, quàm Regnorum paci figmentum. Quod erroris monſtrum ſi propugnaſſet *Innocentius III.* ſibi ipſi palam ac apertè contradixiſſet; contra Scripturam Sacram & Traditionem ſenſiſſet: quamvis argui non poſſet hereſeos, in quæſtione quæ fidei ſummam non ſpectat, nec Eccleſiæ judicio omnino eliquata & finita eſt.

XIV. Albigenſium damnavit Hæreſim *Innocentius III.* ad eamque excindendam Legationis Apoſtolicæ munus impoſuit Religioſiſſimis viris *Rodulpho* & *Petro de Caſtro Novo* Abbatiæ Fontis Frigidi Monachis, juſſitque unà cum Abbate Ciſtercienſi in Archiepiſcopum Narbonenſem inquirerent, eumque ſacrâ exuerent dignitate, quòd in cauſa fidei ignavè ſe geſſiſſet. Sacram etiam expeditionem ad eamdem hæreſim extirpandam indixit, ad idque Chriſtianiſſimi Regis pietate tam dignum opus *Philippum Auguſtum* excitavit: *Raymundum* Toloſanum Comitem Hæreticorum fautorem anathemate confixit. Synodum Oecumenicam Lateranenſem Quartam anno 1215. celebravit, in qua Albigenſium Hæreſis, *Joachimi* Abbatis Libellus, & *Almaricus* damnati, de ſubſidio Terræ Sanctæ actum eſt, Eccleſiaſtica Diſciplina ſancita. Qua de Synodo ſingularem Diſſertationem dabimus. *Simoni Montisfortis* Comiti, Ditiones *Raymundi* Toloſani Comitis, cum omnibus redditibus commiſit, ad uſque Concilium Generale, cujus Decreto cauſa *Raymundi* finienda erat. *Innocentii III.* Literæ ad *Simonem* Comitem ea de re datæ extant poſt Concilium Monſpelienſe Tom. XI. Conciliorum parte 1. Labbeanæ Editionis, pag. 106.

Geſta in Albigenſes Hæreticos.

XV. De Eccleſiæ Græcæ cum Romana conjunctione ſolicitus, Legatos ad *Alexium Angelum* Orientis Imperatorem miſit Conſtantinopolim *Innocentius III.* anno Pontificatûs altero, cùm priùs ad ipſum Imperator honorificam Legationem miſiſſet. Ad illum & ad Patriarcham Regiæ Urbis Literas dedit, quibus Græcos a Romana Eccleſia omnium Fidelium Matre & Magiſtra nullo jure diſcedere potuiſſe oſtendit, utque ipſos ad unitatem revocent, hortatur. [Epiſtolis 353. & 354. libri 1.] Eccleſiam Conſtantinopolitanam regebat *Camaterus* Patriarcha Schiſmaticus. Is ad *Innocentium* reſcribens, ipſius de utriuſque Eccleſiæ conjunctione piam ſolicitudinem laudavit: Tum ipſi dubium propoſuit; Quomodo Romana Eccleſia uni-

Innocentii III. *pro Eccleſia Græca cum Latina conjunctione ſolicitudo.*

ver-

verſalis appellari poſſet; cur item Mater omnium Eccleſiarum vocaretur, cùm titolus iſte Hieroſolymitanæ potiùs convenire videatur, quæ tempore & dignitate ſecundùm fidem prior eſt. Ipſi reſpondit Pontifex doctiſſimus, & Romanæ Eccleſiæ Primatum luculentè probavit Epiſtolâ 209. libri 2. quæ in ejus etiam Geſtis, & ab *Antonio Auguſtino*, ad calcem 3. Compilationis Decretalium edita eſt. Ad primam verò quæſtionem reſpondit, Eccleſiam duabus de cauſis univerſalem vocari. *Intelligentia namque dictorum ex cauſis eſt aſſumenda dicendi; cùm non res ſermoni, ſed rei ſermo ſit ſubjectus. Dicitur enim univerſalis Eccleſia, quæ de univerſis conſtat Eccleſiis, quæ Græco vocabulo Catholica nominatur. Et ſecundùm hanc acceptionem vocabuli, Eccleſia Romana non eſt univerſalis Eccleſia, ſed pars univerſalis Eccleſiæ, prima videlicet, & præcipua, velati caput in corpore; quoniam in ea plenitudo poteſtatis exiſtit, ad cæteros autem pars aliqua plenitudinis derivatur. Et dicitur univerſalis Eccleſia illa una quæ ſub ſe continet Eccleſias univerſas. Et ſecundùm hanc nominis rationem Romana tantùm Eccleſia univerſalis nuncupatur; quoniam ipſa ſola ſingularis privilegio dignitatis cæteris eſt prælata; ſicut & Deus univerſalis Dominus appellatur, non quaſi jam diviſus in ſpecies ſpecialiſſimas, aut etiam ſubalternas, ſed quoniam univerſa ſub ejus Dominio continentur.* Ad alteram quæſtionem reſpondet, Romanam Eccleſiam matrem dici, *non ratione temporis*, ſed *ratione potiùs dignitatis*. Sicut licèt *Andreas* priùs venerit ad fidem quàm *Petrus*, prælatus eſt tamen Petrus Andreæ, & in Apoſtolorum Catalogo ſemper primus, quaſi præcipuus præmittitur; non quòd *Petrus* ſit prior tempore, ſed potior dignitate. Præterea illud diſcriminis inter Romanam & Hieroſolymitanam Eccleſias intercedit, quòd illa dicenda ſit *Mater fidei, quoniam ab ea Sacramenta fidei proceſſerant; iſta verò dicenda ſit Mater Fidelium, quoniam privilegio dignitatis univerſis Fidelibus eſt prælata. Sicut Synagoga dicitur mater Eccleſiæ, quoniam & ipſa præceſſit Eccleſiam, & Eccleſia proceſſit ab ipſa: nihilominus tamen Eccleſia mater eſt generalis, quæ novo ſemper fœtu fœcunda concipit, parit, & nutrit; concipit catechizando quos inſtruit; parit baptizando quos abluit; nutrit communicando quos reficit.* Juſſit demum Patriarchæ, ut per ſe, vel ſi juſtis impedimentis detentus eſſet, per Procuratores idoneos, & aliquos de majoribus Eccleſiarum Prælatis, ſtatuto tempore ad Concilium vocatus accederet, *Apoſtolicæ Sedi reverentiam & obedientiam, ſecundùm ſtatuta Canonum præſtiturus*. Scripſit de eodem ſacræ unionis negotio ad *Imperatorem Alexium* Epiſtolam 202. quæ in ejus etiam Geſtis edita eſt. Conſtantinopoli a Latinis expugnata, *Balduino* Flandriæ Comiti Conſtantinopolitanum Imperium gratulatus eſt. (Epiſtolâ 153. libri 7.) Pactiones inter Venetos & Francos Cruce ſignatos de ereptis Græcorum Imperio ditionibus dividundis factas confirmare noluit rogatus a *Balduino* Imperatore, & *Dandulo* Venetorum Duce *Innocentius*, quòd Eccleſiæ libertati & æquitati adverſarentur. Duas verò præ cæteris irritas eſſe juſſit, alteram quâ ſtatutum, ut Eccleſiarum poſſeſſiones, reſervatâ Clericis portione, quâ honorificè vitam ſuſtentarent, Francos inter Venetoſque dividerentur; alteram quâ decretum ut ad eam partem e qua delectus non foret Imperator, electio Patriarchæ ſpectaret. (Epiſtolâ 208. libri 7.) Idem conſtat ex Geſtis *Innocentii* cap. 96. & 97. *Thomam* Romanæ Eccleſiæ Subdiaconum, patriâ Venetum, a Latinis Conſtantinopolitanum Patriarcham electum Romæ conſecravit, Pallioque & magnis Privilegiis ornavit. Inter Francorum Clericos & Venetos orta diſſenſio, illis promotionem Patriarchæ per obreptionem factam objicientibus, illique negantibus obedientiam, & ad Sedem Apoſtolicam appellantibus. Contentionem iſtam ſedavit compoſuitque *Benedictus*, Tituli *Sanctæ Suſannæ* Preſbyter Cardinalis, Sedis Apoſtolicæ Legatus. Compoſitionem Pontifex confirmavit. Diploma confirmationis legere eſt in Geſtis *Innocentii III.* cap. 101. *Pelagium* Albanenſem Epiſcopum Cardinalem in Orientem Legatum miſit, ut Græcos ad Eccleſiæ unitatem revocare ſatageret. (Epiſtolis 104. 105. & 106. libri 16.)

Quo ſenſu Eccleſia Romana Univerſalis appellatur.

Eccleſia Hieroſolymitana; mater fidei Romana mater Fidelium omnium.

XVI. Armenorum Catholicus, & *Leo* minoris Armeniæ Rex devotionem ſuam ac obedientiam erga Romanam Eccleſiam *Matrem omnium Eccleſiarum & fundamentum Legis totius Chriſtianitatis*, ad *Innocentium III.*, miſſis Oratoribus, ſcriptiſque literis profeſſi ſunt. Regi coronam, ac vexillum *S. Petri* miſit Pontifex. Rex de injuriis ſuper ſucceſſione Antiocheni Principatûs a Comite Tripolitano & Hoſpitalariis irrogatis Pontificem appellavit. Legantur Epiſtolæ 219. & 220. 252. 253. 255. libri 2. & Geſta *Innocentii III.* cap. 109. & ſequentibus. Eidem Regi conceſſit ut præter Romanum Pontificem nullus Latinus in ipſius Majeſtatem vel Regnum, vel homines Regni, ſive Latinos, ſive alios cujuſcumque conditionis, excommunicationis aut interdicti poſſet ſententiam promulgare. (Epiſt. 43. libri v.) Summam Armeniæ Eccleſiæ cum Romana his temporibus conjunctionem teſtatur Epiſtolâ Catholici Armenorum ad *Innocentium III.* ejuſdemque Reſponſum Pontificis. Vel ſola Epiſtola Catholici Armenorum inſcriptio oſtendit quàm magnificè de Romani Pontificis Primatu ſentirent. *Poſt Deum, qui eſt caput omnium bonorum, Apoſtolicam Sedem tenenti, & Summo Capiti totius terrenæ Sedis magno Chriſti Confeſſori, primæ domui hoſpitalitatis totius populi & religionis, & Succeſſoris Beati Petri majoris nati poſt Chriſti Principis & Patris totius mundi, ſedenti ſecus Deum, & portanti Chriſtum in corpore ſuo, Innocentio Dei gratia Summo Pontifici & Univerſali Papæ Summæ Sedis Romanæ Urbis, quæ Imperiali triumpho univerſum mundum ſuo ſubjugavit dominio, & noſtro in Chriſto Patri ſpirituali, tanta civitatis gloria ſublimato, Gregorius minimus Epiſcopus Catholicus omnium Armeniorum, peccator, & ſervus Fidelium Chriſti, omneſque Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, Sacerdotes & Clerici ſub noſtro regimine viventes, orationes in Domino aſſiduas.*

Geſta pro Armenia Eccleſia.

XVII. Bulgaros ad Romanæ Eccleſiæ obedientiam revocavit, miſſa ad *Joannitium* ſeu *Calojohannem* Bulgarorum Regem Legatione, cujus munus impoſuit *Dominico* Archipresbytero Brundoſino, ſcriptiſque amantiſſimis Literis. Legationem ac Literas Pontificias maxima cum reverentia ſuſcepit *Calojohannes*; humilemque obedientiam Sedi Apoſtolicæ profeſſus, ſe ac Regnum ſuum illius ſacro Principatui ſubjecit. Secundùm hæc, *Leonem* Tituli *S. Crucis* Presbyterum Cardinalem Legatum Apoſtolicum in Bulgariam miſit *Innocentius*, qui coronam, ſceptrum, atque vexillum *S. Petri*, Regi ſuo nomine offerret, eumque auctoritate Apoſtolica inungeret, ac coronaret. Trinovitanum etiam Archiepiſcopum totius Bulgariæ & Blaciæ Primatem conſtituit, magniſque adauxit Privilegiis. Epiſcopos & Presbyteros Bulgarorum & Blacorum, qui in Ordinatione & Conſecratione ſua ſacram non receperant unctionem, hoc perfici juſſit ſacri ritus ſupplemento: ac deinceps manus eorum qui ordinarentur Presbyteri, manus & caput eorum qui conſecrarentur Epiſcopi

Geſta pro Eccleſia Bulgarorum.

pi, Romano more inungi, qui ex Apoſtolorum exemplo, & ex divino præcepto de Sacerdotibus veteris Teſtamenti inungendis derivatus eſt. Trinovitanus Archiepiſcopus, aliique duo Archiepiſcopi recèns creati Pallio donati ſunt, cum fidelitatis & obedientiæ ſacramentum B. Petro, Sanctæ Romanæ & Apoſtolicæ Sedi, *Innocentio* Papæ, & ejus Catholicis Succeſſoribus juraſſent. Lege Epiſt. 266. libri 2. Epiſtolas 115. 116. 118. 119. libri 5. & *Geſta Innocentii III.* a capite 65. ad 78.

Sacri Regiminis Regula quam ſecutus eſt Innocentius III.

XVIII. Quæ pro Diſciplina Eccleſiaſtica inſtauranda & conſervanda decreverit *Innocentius III.* exponemus ex parte, cùm de Politia Eccleſiaſtica ſermo erit. Diſpenſationum concedendarum duas paſſim regulas ſtatuit in ſuis Epiſtolis & Decretis, *urgentem neceſſitatem, aut evidentem utilitatem*; ac Romanum Pontificem *Moderatorem Canonum* atque *diſpenſatorem*, non *dominatorem* agnoſcit, lib. 16. Regeſti Epiſtolâ 154. Obſervantiam regularem in Religioſis Congregationibus & Monaſteriis reſtituit, firmavitque: ac omnium Ordinum Cœnobia variis donavit Privilegiis, quæ in ejus Regeſtis paſſim leguntur. *S. Dominicum*, qui cum Toloſano Epiſcopo *Fulcone* ad Concilium Lateranenſe venerat, benignè ſuſcepit, ab eoque conditum FF. Prædicatorum Ordinem approbavit, *Theodorico* teſte in Vita *S. Dominici*. Sanctum etiam *Franciſcum* non minori benignitate complexus eſt, ejuſque Regulam ac Ordinem admiſit, ut refert *Vvadingus* in Annalibus Minorum. Ordinem etiam *S. Trinitatis de Redemptione Captivorum* confirmavit. *S. Homobonum* Cremonenſem, Sanctam *Cunegundem* Imperatricem, *S. Valſtanum* Vvigornienſem Epiſcopum in album Sanctorum retulit. Xenodochium Sancti Spiritûs in Saxia, Ordinemque inſtituit.

Innocentii III. *eruditio & Opera.*

XIX. *Innocentii III.* eximiam eruditionem ejus Opera teſtantur, Epiſtolæ per annos ſingulos in Regeſto digeſtæ, cujus libri 3. 4. pars quinti, 6. 7. 8. & 9. nondum editi ſunt: cœteros Editio doctiſſimi *Baluzii* omnium accuratiſſima & locupletiſſima publici juris fecit: *Commentarius in ſeptem Pſalmos Pœnitentiales*; libri tres *De contemptu mundi*; liber unus *De eruditione Principum* in Bibliotheca Cœnobii Patavini *S. Juſtinæ*, O. B. MS. libri ſex *De Officio Miſſæ*, unus *De Sacramento Baptiſmi*, tres *De Veneratione Sanctorum*, Homiliæ quatuor *De Conſecratione Pontificis*, *&c.* Hymnorum *Stabat Mater doloroſa*, & *Ave Mundi ſpes Maria*, auctor creditur.

Innocentius III. *a calumnia vindicatus.*

XX. *Magnæ probitatis & ſapientiæ* Pontificem, *cui nullus ſecundus tempore ſuo*, meritò prædicat *Rigordus* coævus Auctor. Avaritiæ labem ipſi ipiquè aſpergit *Matthæus Pariſius* maledicus Auctor. Quem calumniæ convincit Scriptor coævus Geſtorum ipſius Innocentii cap. 143. *Dominus Innocentius ſuum jactans in Domino cogitatum, operibus pietatis pleniùs inſiſtebat. Nam valida cum famis invaluiſſet inedia, & tunc ipſe moraretur Anagniæ, protinus remeavit ad Urbem, & cœpit neceſſarias eleemoſynas indigenti populo liberaliter erogare. Sic autem fecit illas diſtribui, ut qui verecundabantur publicè mendicare, pecuniam occultè reciperent, de qua ſuſtentarentur per ſingulas ſeptimanas; illi verò qui publicè mendicabant, ſingulis diebus panem acciperent ad ſufficientiam univerſi, [quorum tanta erat multitudo, ut excederet numerum octo millium perſonarum] alii autem in eleemoſynaria domo reciperent alimenta. Quantam verò pecuniam in hoc opus expenderit, novit ille qui nihil ignorat. Ab initio quippe promotionis ſuæ ad eleemoſynas deputavit univerſos proventus ad ſe pertinentes de oblationibus Baſilicæ S. Petri. Præterea de cunctis proventibus ſuis faciebat integram decimam in opus eleemoſynæ ſeparari, & de reſiduo, licèt occultas, ſæpiſſimè tamen largas eleemoſynas impendebat. Univerſales oblationes provenientes ad pedes ipſius, ſecundùm antiquam conſuetudinem accipiebat Eleemoſynarius erogandas. Faciebat ergo famelicos reſici, nudos veſtiri, virgines pauperculas maritari, parvulos expoſitos nutriri. Subveniebat frequenter Monachis & Monialibus indigentibus, & Recluſis & Eremitis; Domos etiam Religioſas viſitabat multoties, & a debitis liberabat. Circuibat & inveſtigabat diligenter Eleemoſynarius ejus pauperes ac debiles, maximè Nobiles; dabatque illis ſigilla, ut per eos qui ipſa deferrent, ſingulis hebdomadibus pecuniam acciperent ad victum; & ſæpiſſimè talibus quindecim libras per hebdomadam impendebat; exceptis illis qui quotidie recipiebant aut cibos, aut nummos, aut veſtes. Permittebat etiam idem benignatiſſimus Pontifex pauperculos parvos ante menſam ſuam poſt finem refectionis venire, ipſiſque de his, quæ coram eo remanſerant victualia, exhiberi. Sabbatis quoque faciebat Mandatum, lavans ac tergens & oſculans pedes duodecim pauperum & ſingulis duodecim nummos impendens, faciens refectionem omnibus miniſtrari.* Ejus deinde munificentiam in fundatione & dotatione Hoſpitalis Spiritûs Sancti, & in Eccleſiis ornandis commemorat. Quamobrem avaritiæ abſque inſigni calumniâ notari non poteſt. A luxu adeo abhorruit, ut ligneis, & vitreis vaſis uteretur, tribus dumtaxat ferculis menſam ſuam inſtructam vellet, domeſticis miniſteriis Viros Religioſos adhiberet.

Innocentii III. *obitus.*

XXI. Obiit *Innocentius III.* Peruſii 16. vel 17. Kalendas Auguſti, anno 1216. cùm annos duodeviginti, menſes ſex, & dies novem Eccleſiam rexiſſet. Inter Cardinales ab *Innocentio III.* creatos celebres imprimis fuere, *Hugolinus*, ad Titulum primò *S. Euſtachii*, deinde ad Oſtienſem & Veliternum Epiſcopatum aſſumptus, *Innocentii III.* & *Honorii III.* Legationibus in Tuſcia & Gallia functus, *SS. Franciſco* & *Dominico* amiciſſimus, demum Summus Pontifex Gregorius IX. *Gerardus* ex Monacho Ciſtercienſi, & Abbate Pontiniacenſi *S. Nicolai in Carcere Tulliano* Diaconus Cardinalis. *Benedictus*, ex Titulo *S. Suſannæ* ad Portuenſem Epiſcopatum tranſlatus, Legatione Conſtantinopolitana ornatus. *Leo Brancaleo* ex Congregatione Canonicorum Regularium *S. Frigdiani Lucenſis*. Diaconus Cardinalis *S. Luciæ in Septiſolio*, deinde Presbyter *S. Crucis in Jeruſalem*, atque in Germaniam & Saxoniam pro negotiis Imperii, poſtea in Bulgariam Legatus. *Joannes*, Comes Anagninus, *Innocentii III.* affinis, *S. Mariæ in Coſmedin* Cardinalis Diaconus, & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cancellarius. *Nicolaus de Romanis*, Epiſcopus Tuſculanus, in Angliam, ad componendam pacem Regnum inter & Sacerdotium Legatus, *S. Dominico* ſummâ familiaritate conjunctus, *Rogerius*, Tituli *S. Anaſtaſiæ* Presbyter Cardinalis, vir doctiſſimus. *Guido*, Romanus, e Perleonea familia, *S. Nicolai in Carcere Tulliano* Diaconus Cardinalis ab *Innocentio III.* Præneſtinus Epiſcopus ab *Honorio III* creatus. *Joannes* ex Subdiacono & Notario Sedis Apoſtolicæ Diaconus Cardinalis *S. Mariæ in Via Lata*, Legationibus in Angliam & Galliam, inſignis. *Jacobus Gualla de Bicheriis*, ex Canonico Regulari Vercellenſis Epiſcopus, Juris utrinſque Laurea inſignis, *S. Mariæ in Porticu* Diaconus Cardinalis, poſtea *SS. Silveſtri & Martini* Titulo *Equitii* Presbyter, contra Albigenſes in Gallias, in Angliam, & ad *Fredericum II.* Legatus. *Octavianus*, ex Comitibus Signiæ, *Innocentii III.* conſobrinus. *Gregorius de Creſcentio*, Titulo *S. Theodori* Diaconus Cardinalis, in Daniam, Sueciam, Poloniam, ac Bohemiam miſſus ab *Honorio III.* Legatus. *Pelagius Calvani*, Hiſpanus, profeſſione

Cardinales ab ipſo creati.

Monachus, *S. Luciæ* primùm, deinde *S. Cæciliæ* Titulo Cardinalis, Epiſcopus tandem Albanenſis, in ſacra Expeditione qua Damiata expugnata eſt, Legatus. *Petrus Saxo*, Anagninus, *S. Pudentianæ* Titulo *Paſtoris* Cardinalis, Germanica Legatione ornatus. *Stephanus de Ceccano*, ex Abbate de Foſſa-nova O. C. Titulo *S. Angeli* Diaconus Cardinalis, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Camerarius, deinde Titulo *SS. duodecim Apoſtolorum* Presbyter, *S. Dominico* amiciſſimus, qui ejus nepotem *Neapoleonem* a mortuis excitavit. *Stephanus Langtonus*, in Sacra Facultate Theologica Pariſienſi Doctor & Profeſſor, ex Canonico & Cancellario ejuſdem inſignis Eccleſiæ & Univerſitatis, Titulo *S. Chryſogoni* Cardinalis, & Cantuarienſis Archiepiſcopus, Commentariorum in univerſam Scripturam Sacram, Diſtinctionis Bibliorum in Capita, Quæſtionum Theologicarum, Sermonum, & Vitæ *S. Thomæ Cantuarienſis* Auctor. *Petrus Duacenſis*, *S. Mariæ in Aquiro* Diaconus Cardinalis, *Innocentii III.* Legatione in Galliis functus, in cauſa divortii *Philippi Auguſti* Regis, & contra Albigenſes; ab *Honorio III.* Sabinenſis Epiſcopus renuntiatus. *Raynerius Capoccius*, Deiparæ Virginis pius cultor, *S. Dominico* familiaris, Titulo *S. Mariæ in Coſmedin* Diaconus Cardinalis, Viterbienſis Epiſcopus, maximis *Honorii III.* & *Gregorii IX.* Legationibus functus. *Romanus Bonaventura* Sancti Angeli Diaconus Cardinalis, Legationa in Galliis functus contra Albigenſes ex mandatis *Honorii III.* a *Gregorio IX.* Portuenſis Epiſcopus renuntiatus. *Bertrandus* ſeu *Bertramus*, *S. Georgii in Velabro* Cardinalis, eadem Legatione ornatus. *Stephanus*, Titulo *S. Hadriani* Diaconus Cardinalis. *Robertus de Curceon*, Anglus, in Sacra Facultate Pariſienſi Doctor Theologus, Summæ Theologicæ auctor, *S. Stephani in Cælio Monte* Cardinalis, in Gallias ad Albigenſium hæreſim excindendam, & ſacræ expeditionis maturandum negotium, miſſus ab *Innocentio III.* Legatus. *Rodulphus*, Gallus, ex Archidiacono Attrebatenſi in Sacrum Collegium cooptatus, deinde Attrebatenſis Epiſcopus. *Aldebrandinus Cajetanus*, S. Euſtachii, deinde S. Suſannæ Titulo Cardinalis, tandem Sabinenſis Epiſcopus, &c.

SCHOLION I.

In hoc Articulo, pag. 16. Edit. primæ hanc velut meam propoſitionem notant Religioſi Cenſores: *Abſque deliberatione generalis Concilii ſe non poſſe in cauſa matrimonii diſpenſare, profitetur Pontifex.*

R. De diſpenſatione in cauſa Matrimonii eo loci non loquor, ſed de Matrimonii legitimi diſſolutione. Nec quæro quid poſſit vel non poſſit Pontifex; quem certè Matrimonium legitimum diſſolvere non poſſe, ſive abſque Concilio ſive cum Concilio, certum eſt, maximè ſi ſit conſummatum, ſicut ſuum cum Philippo Auguſto conſummatum fuiſſe Iſemburgis Regina juraverat; Sed refero duntaxat quid reſponderit Innocentius III. a Rege rogatus, ut Matrimonium Apoſtolica Auctoritate dirimeret. *Abſque generalis deliberatione Concilii ſe non poſſe aliquid in hac cauſa determinare, profitetur Pontifex.* Hæc Obſervatio mea quàm bene conveniat cum Innocentii III. Reſponſio, patebit ex ejus collatione cum ipſius Pontificis verbis ibidem a me deſcriptis.

SCHOLION II.

In eodem Articulo, pag. 17. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Rex Francorum ſuperiorem in temporalibus non agnoſcit.*

R. Verba ſunt Innocentii III. a me relata: Cum REX IPSE, inquit, SUPERIOREM IN TEMPORALIBUS MINIME RECOGNOSCAT. Hancne Propoſitionem ex Decretalibus etiam expungi vellent Religioſi Cenſores?

SCHOLION III.

In eodem Articulo, pag. 19. Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem reprehendunt: *Dum agitur de temporalibus Papa non præcipit, ſed rogat Regem.*

R. Mera facti quæſtio.

SCHOLION IV.

Ad pag. 20. ejuſdem Articuli, Religioſi Cenſores hanc notam appinxerunt: *Ad quid ſe extendat Regaliæ uſus.*

R. Religioſorum Cenſorum terriculamentum eſt Regaliæ nomen, ubicumque occurrit. De Jure Regaliæ aut ejus extenſione hìc non ago, Hiſtorica tantùm facta refero: *Factum ſuum* (inquam) *excuſabat Philippus Auguſtus, quòd in Regalia duntaxat manum injeciſſet. Nullam eſſe hujuſmodi excuſationem ait Pontifex: ſi quidem Rex domos, ſupellectilem, cæteraque bona detinebat, quæ Regalium nomine non cenſebantur, Sede etiam vacante. Tum Innocentii verba exhibeo id probantia.*

SCHOLION V.

Pag. 22. ejuſdem Articuli hanc Propoſitionem Religioſi Cenſores notant: *De Regaliis judicandum ſecundùm conſuetudines Regni.*

R. Hæc Propoſitio quæ jus ſpectat, non eſt mea, ſed hæc quæ merum factum narrat & exponit: *De Regalia cauſis in Curia Regis Chriſtianiſſimi, ſecundùm approbatam conſuetudinem judicari agnoſcit Innocentius III.* Id probat Innocentii *III.* teſtimonium ibi deſcriptum, quod obſervatione hac marginali notatur.

SCHOLION VI.

Ibidem hanc Propoſitionem notant Religioſi Cenſores: *Papa agnoſcit quòd in temporalibus ſolùm exercere poteſt munus Mediatoris.*

R. Facti res eſt. De *Innocentio III.* ſcripſi: *Intellexit prudentiſſimus Pontifex, ſe in cauſa merè temporali alias quàm Mediatoris partes agere non poſſe.* Cum Innocentii III. verbis hæc optimè conveniunt, in ea, de qua agebatur, cauſa ſcribentis: *NOS ENIM MEDIATORIS FUNGENTES OFFICIO, &c.*

SCHOLION VII.

Pag. 24. ejuſdem Articuli Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Papa Regem Angliæ non excommunicavit.*

R. De Geſtis *Innocentii III.* cum *Joanne* Angliæ Rege agitur. Hiſtoriæ res eſt, & mera facti quæſtio.

SCHOLION VIII.

In eodem Articulo, pag. 28. Religioſi Cenſores hæc obelo notant: *Bellarminus & Baronius hac hiſtoria abuſi ad probandum indirectæ poteſtatis Romani Pontificis in Regum temporalia perniciosum non minùs Eccleſiæ, quàm Regnorum paci figmentum. Nec id propugnaſſet Innocentius contra Scripturam & Traditionem: quamvis negari non poſſet hæreſeos in quæſtione quæ fidei ſummam non ſpectat, nec* Eccle-

Digitized by Google

Eccleſia judicio omnino eliquata & finita eſt.

R. Ex Sacræ Facultatis Pariſienſis & Eccleſiæ Gallicanæ ſententia loquitur Doctor Gallus ejuſdem Theologicæ Facultatis, quæ doctrinam illam *Tamquam novam, falſam, erroneam, verbo Dei contrariam, Pontificiæ Dignitati odium conciliantem, Schiſmati occaſionem præbentem, ſupremæ Regum auctoritati a Deo ſolo dependenti derogantem, Principum Infidelium & Hæreticorum converſionem impedientem, pacis publicæ perturbativam, Regnorum, Statuum, Rerumque publicarum everſivam, ſubditos ab obedientia & ſubjectione avocantem, & ad factiones, rebelliones, ſeditiones, & Principum parricidia excitantem*, improbavit & confixit Cenſuris in Librum *Antonii Sanctarelli* & Theſes *Franciſci Malagola* latis. Opinionem de qua primaria Chriſtiani orbis Academia, & ampliſſima, florentiſſima, Romanæ Eccleſiæ conjunctiſſima ſemper Eccleſia Gallicana ita cenſent, figmentum non minùs Eccleſiæ quàm Regnorum paci pernicioſum appellare licuit. Doctiſſimos Cardinales *Bellarminum* & *Baronium* refellere fas fuit, ſalvâ quæ tantis nominibus debetur veneratione. Cœterum quæſtionem illam de indirecta Romani Pontificis poteſtate in temporalia Regum, ſummam Religionis & Fidei non ſpectare dixi, iterumque dico. Ne igitur ut violatæ Religionis reos Catholicos Doctores laceſſant Theologi, qui *Bellarmini* opinionem hac in quæſtione ſequuntur ac tuentur. *Non ſit nobis Religio in phantaſmatis noſtris. Melius eſt enim qualecumque verum, quàm omne quicquid pro arbitrio fingi poteſt;* (inquit S. Auguſtinus, Lib. *De vera Religione*, cap 4.) in Hæreticos arma convertamus, in eorumque converſionem communibus ſtudiis ac laboribus incumbamus, nos mutuò ut fratres diligamus & complectamur, in ipſo opinionum, quas Eccleſia Theologorum diſputationi permittit, conflictu: & in hoc genere quæſtionum alter dicat alteri: *Si quid aliter ſapi-*
Philipp. 3. 15. *ſtis, & hoc vobis Deus revelabit. Verumtamen ad quod pervenimus ut idem ſapiamus, & in eadem permaneamus Regula*, fraternæ ſcilicet charitatis.

SCHOLION IX.

In eodem Articulo, pag. 34. Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Papa duas cauſas diſpenſandi agnoſcit, evidentem utilitatem, & urgentem neceſſitatem. Eſt enim Papa moderator Canonum, non Dominator.*

R. Id agnoſcit *Innocentius III.* lib. 16. Regeſti Epiſtolâ 154. Hancne Epiſtolam ex *Innocentii* Regeſto expungi vellent Religioſi Cenſores.

Nota.

Ex reſponſo quo, ut refert P. Natalis n. 10, Innocentius Philippo Auguſto reſcripſit numquam ſe diremptorum ipſius conjugium cum Iſemburge, Launojus duo inferri poſſe autumavit. Primum eſt agnoviſſe ſuam poteſtatem Concilio ſubeſſe, ac deinde non eſſe ab errore immunem, quam prærogativam eidem œcumenico Concilio videtur tribuere. At quale dubium hic exponendum aderat, in quo definiendo fallibilis eſſe poſſet Romanus Pontifex, infallibilitate verò præditum Concilium? De re indubia agebatur, de indiſſolubilitate ſcilicet matrimonii rite celebrati, & conſummati, cujus vinculum ſolvi non poſſe & ipſum jus divinum illis verbis expreſſit: *Quod Deus conjunxit, homo non ſeparet*. Ob hanc rationem Gallorum Regis petitioni hunc Sacræ Scripturæ textum oppoſuit, illud addens, quòd ei adnuendo divinam offenſam, mundanamque infamiam incurriſſet. Ex hoc autem dignoſcitur intelligere non voluiſſe, potuiſſe Concilium diſpenſationem, quam ipſe denegabat, concedere, ac proinde ſuperiorem obtinere auctoritatem. Dum igitur dixit: *Si ſuper hoc abſque generalis deliberatione Concilii, determinare aliquid tentaremus &c.* noluit ſignificare id poſſe Concilium, quod ipſe non poterat; agebatur etenim de re concedenda, quam jus divinum indubium prohibuerat. Metus proinde Innocentii erat, quòd ſi per impoſſibile, quod Rex expoſcebat unà cum Concilio conceſſiſſet, non ſibi metuendum erat de Ordinis Officiique ſui amiſſione: ubi etenim ipſe ſolus contra jus divinum diſpenſaſſet, hæreſis crimine inquinatum credere potuiſſent; atque ratione hujus noxæ œcumenicum valet Concilium in Romanum Pontificem animadvertere.

Et quidem, nemo qui omnium Eccleſiæ ſæculorum praxim exploraverit, adinveniet non potuiſſe Pontificem ex ſola ſua poteſtate in omni eccleſiæ, ſeu Conciliorum lege juſtâ cauſâ ſuadente diſpenſare, & quodcumque juris divini dubium declarare. Ubi ergo actum eſſet de lege humana, ſive etiam divina non ſatis clara non obſervanda, ſcientiſſimus Pontifex ſibi eſſe neceſſariam Concilii opem non reſcripſiſſet. Cum verò de aperta Divinæ Legis tranſgreſſione ageretur, ſignificare certè non intellexit potuiſſe Concilium, quod ipſe præſtare non valebat, ſed ſibi metuendum a Concilio œcumenico, ſi contra id quod Evangelium docet, egiſſet. Iis ſi addas poſtrema illa Innocentii verba apud Natalem: *Cùm contra præmiſſam Veritatis ſententiam noſtra non poſſit auctoritas diſpenſare*, ſemper magis ſupra dicta confirmantur. Hujuſmodi ſanè verbis iterum manifeſtavit certum eſſe ex jure divino Regis matrimonium fuiſſe indiſſolubile; poterat ne ergo, audeam dicere, ita deſipere, ut crediderit Concilii auctoritate juri divino poſſe derogari? Admittenda proinde eſt, quam ſupra dedi, explicatio, ne audaciſſimè dicamus tantum Pontificem tam incohærentia ſcripſiſſe.

Nota.

Boſſuet *p. 2. l. 14. cap. 45.* tandem actum prorſus credit de Pontificum infallibilitate, objiciendo Innocentium III. Capitulo Ciſtercienſi reſpondiſſe ſacrilegam confeſſionem non eſſe ſub ſacramentali ſecreto celandam. At primò, minimè ex Cathedra definiunt Pontifices, ut ſæpe dictum eſt, quando ad particularium interrogata, quid ipſi ſentiant reſpondent. Non ergo, etſi tunc errent, Pontificum definitionum infallibilitas proſcribenda. Audiamus deinde quæ de præfato caſu habeat Cæſarius *Hiſtor. Memorab. l. 3. cap. 32.* ut infra refert etiam P. Natalis: *In domo quadam, inquit, Ciſtercienſis Ordinis monachus quidam ſine ordine celebravit: hoc cum die quadam Abbati ſuo retuliſſet in confeſſione, nec tamen ceſſare vellet a tanta præſumptione, Abbas dolens ac lacrymans ut a blaſphemia tam magna deſiſteret, miſerum rogavit, monuit & præcepit, ſed non profecit.* De hujuſmodi caſu Innocentium conſuluerunt, qui reſpondit hanc confeſſionem *eſſe prodendam, quia talis confeſſio non eſt confeſſio, ſed blaſphemia*. Quâ verò ratione culpandus hic fuerit Innocentius, & dicendum cum Boſſuet Deum ipſius errorem permiſiſſe *ad infallibilitatis præſumptionem retundendam*, penitus ignoro. Ea ſacramentali ſigillo obtegenda ſunt, quæ revelantur in confeſſione ſaltem ex pœnitentis intentione ſacramentali, quamvis ob aliquam deinde cauſam ſuo careat valore, & Confeſſarius denegat abſolutionem. Nemo autem opinabitur aliquem ac-

accuſantem pcecatum, ſed animo obdurato in eo perſeverandi, uti de præſato Monaeo Cæſarius narrat, velle confeſſionem, quam Chriſtus inſtituit, peragere, ac proinde ex aliqua ratione ſacramentalem. Immo accedens ad Confeſſarium eâ prava intentione ut velit potiùs in ſuo pcecato deinceps obſordeſcere, convincitur nolle illud ſacramentaliter eidem Confeſſario manifeſtare.

Nota.

MIrantur non pauci Natalem credidiſſe eam fuiſſe Innocentii III. mentem, quòd Francorum Rex nullum in temporalibos haberet ſuperiorem, ita ut Summus Pontifex numquam poſſet cum eo niſi Mediatoris munus exercere. Nullus fortaſſe Pontifex indirectam in temporalia poteſtatem exercuit, ſicut Innocentius, cùm putaret ab ejus uſu non abſtinendum, dum ita eccleſiæ bonum expoſceret, vel peccati vindicta. Quædam ex ipſius geſtis deſcriptis a Franciſco Pagio delibabo ad ſolam hiſtoriæ veritatem declarandam.

Contendentibus igitur de Imperio Philippo Sueviæ Duce, & Othone filio Henrici Ducis Saxoniæ, Innocentius Othonis electionem, & coronationem confirmavit, ut ipſius literæ teſtantur, quæque etiam habentur *Cap. Venerabilem de elect.* Sed audiantur quæ hac de re Pagius ſcribat n.16. *Cùm Innocentius Pontifex*, ait, *auditis Nunciis Competitorum Imperii, ſcilicet Philippi Suevi, & Othonis Saxonis, eorumque, qui coronam Imperii Rogerio Friderico Siciliæ Regi, filio Henrici poſtremi Imperatoris, licèt adhuc puerulo deberi aſſerebant, eo quòd Principes Imperii fidem ei ſuam adhuc in cunis vagienti, vivente Patre, jurejurando obſtrinxiſſent, ſingulorumque rationibus maturè ponderatis cauſam Othoni adjudicaſſet: an.1200. miſſis in Germaniam Octaviano Oſtienſi, & Guidone Praeneſtino Cardinalibus Epiſcopis, id exactis declarandum curavit, & obedientiam Othoni præſtari juſſit, atque a Philippo excommunicato recedere*. Extant de hoc in regeſto Innocentii lib.3. ſuper negotia Imperii quamplurimæ ad ipſum Pontificem ſcriptæ, & ab eo ad diverſos epiſtolæ. Narrat deinde quòd cùm Otho ab Innocentio monitus ab aliis infeſtandis, & ab invadenda Eccleſia Romana non ceſſaret, primò ab eodem Innocentio fuit excommunicatus; & cùm non reſipiſceret, tandem fuit declaratus ſanctæ eccleſiæ hoſtis, jure Imperii exſpoliatus, ac ſubditos a fidelitatis ſacramento abſolvit. Hæc omnia Pagius narrat ut relata ab Uſpergenſi, Godefrido, Rigordo, Pariſio, & aliis. Scio plures Othoni addictos Innocentii mandatis non obtemperaſſe; at negari non poteſt Innocentium in temporalibus non ſe immiſcuiſſe, ac proinde multos Germaniæ Principes tam eccleſiaſticos, quàm ſæculares, Othone dimiſſo, in Imperatorem Rogerium Fridericum Siciliæ regem ſalutaſſe.

Cùm etiam acerrimè inter ſe dimicarent Joannes Angliæ Rex, & Philippus Auguſtus Rex Francorum, Innocentius, miſſis Legatis, utrique non armis, ſed legibus diſcordiam conſopiendam imperavit; & hanc ob cauſam ſcripſit Decretalem *Novit, de Judic.* ubi ratione peccati de temporalibus Regum agnoſcere potuiſſe affirmat. Gallus quidem ab armis non ceſſavit; at Papæ auctoritatem non negando, ſuam inobedientiam excuſare non omiſit appellando a Legato ad Pontificem, ut refert Spondanus ad an.1203. Dum verò poſtea Joannes Angliæ Rex in eccleſiam manus extenderet, ac in eccleſiaſticos ſæviret, illum regno privavit, quod Francorum Regi conceſſit. Negat id Natalis in ſeptimo ſcholio, ſed audiatur Pagius in Vita Innocentii n.51. *Innocentius his auditis an.1212. maturo habito cum Patribus conſilio, contra eumdem Joannem Regem quòd electionem contemptui haberet, quòd monita Pontificia nihili penderet, quòd Eccleſiam Anglicanam acerrimè perſequeretur, & univerſalem maximè turbaret, quòd quæ ipſius populi conducerent ſaluti nihil reſpiceret, primò cunctos ei quoquo modo ſubjectos ab ejus fide, & obſervantia abſolvit, diſtrictè mandans omnibus, ut menſam, colloquiumque ejus averſarentur; deinde ipſummet Regno, regiâque omni poteſtate exuit; poſtremò Philippum Regem Francorum, ad quem omnes exules Angli recurrerant, hortatus eſt ad eum bello laceſſendum, ut publicum Dei & eccleſiæ hoſtem, conceſſo ei ejuſque Succeſſoribus ipſius regno &c. Hæc omnia conſtant ex Matthæo Pariſio, Weſtmonaſterienſi, & Polydoro, de quibus etiam plures extant in Regiſtro Vaticano Innocentii epiſtolæ*.

Iis non acquieſcit Natalis & probare nititur Innocentium ſolùm declaraſſe Angliæ Regem abdicationem mereri, eamque pœnam non ipſum Innocentium inflixiſſe, ſed ad eam irrogandam Galliæ Regem impoliſſe. Ad id probandum obſervat adhuc poſtea Joannem Anglum Regis nomine appellaſſe; ex quo cùm oſtenderet regiâ majeſtate expoliatum non judicaſſe, neque credere eſt voluiſſe antea illum e ſolio dejicere.

At hujuſmodi P. Natalis in hoc facto hiſtorico opinio omnino corruit, ſi quæ ipſius ſcriptores tradidere, conſiderentur. Solius Pariſii verba, quæ refert n.73. expendantur, dicit quòd Innocentius ex Cardinalium Epiſcoporum &c. conſilio ſolemniter *definivit ut Rex Anglorum Joannes a ſolio Regni deponeretur, & alius Papâ procurante ſuccederet*. Quis autem non videat definitivam ſententiam de aliquo rebus ſuis expoliando pronunciari non poſſe, niſi qui ita judicat aliquam in eaſdem res juriſdictionem credat obtinere? At, ne locus eſſet ambigendi verè in Angliæ Regem depoſitionis, & exauctorationis ſententiam Innocentium tuliſſe, ſcripſit Pariſius ſententiæ executionem Philippo Francorum regi demandatam, quòd apertè demonſtrat ſententiam ab ipſo Papa fuiſſe pronunciatam. *Ad hujus quoque*, ait Pariſius, *ſententiæ executionem, ſcripſit Dominus Papa &c.* Neque me movet Innocentium poſtea non ceſſaſſe Joannem Anglum Regis nomine nuncupare. Totus erat optimus Pontifex in eo ad meliorem frugem reducendo; unde nil mirum ſi adhuc Regis nomine demulceret, poſtquam illum exauctorandum putaſſet. Cùm verò nil Francos cogeret, ut Joannem adhuc poſt depoſitionem Regem appellarent, ex hujuſmodi agendi ratione inferre potuit Innocentius in eo regium jus agnoviſſe.

Neque a ſupradictis recedendum; quia Joannes nondum Innocentio reconciliatus regna Angliæ, & Hiberniæ, omnique fidelitatem obtulerit, & Pontifex acceptaverit; ac proinde ipſorum Dominum adhuc agnoviſſe videtur. Id optimè conciliari poteſt cum exauctorationis ſententia, quam in ipſum tulerat Innocentius; cùm etenim Angliæ Regnum non dimiſiſſet, ac ut ſuorum Regnorum Dominum adhuc ſe gereret, ipſeque Innocentius poſtea noluerit Galliæ Regem Angliam invadere, optimè potuit quæ Joannes obtulerat, & a quorum poſſeſſione non fuerat exturbatus, accipere. Iis addas illum Romanæ Eccleſiæ reconciliare decreviſſe; unde locus non erat diſceptandi an quod ſuum eſſet, offerret; latam enim in ipſum ſententiam Innocentius poſtea reſcindendam judicavit. Videnda quæ hac de re ſcripſit Franciſcus Pagius in Vita Innocentii.

Sed & illud addendum Andreæ Duci Regis Hungariæ filio Innocentium ſcripſiſſe, ut votum

bellis

Digitized by Google

belli ſacri exſolveret, diris, aliàs feriendo, & paternâ hereditate privando, ut habetur etiam ex *cap. licet de Vot.* Confirmaſſe Simoni Monſortio dominium civitatis Toloſanæ Raimundo Comiti a Concilio apud Montem Peſſulanum ablatum, eidemque Montſortio collatum. Contuliſſe Regiam Dignitatem Bohemiæ Ducibus, quam jamdiu ab Imperatoribus obtinuerant; ac demum per Archiepiſcopum Moguntinum etiam Eccleſiæ Romanæ nomine coronaſſe. Cùm proinde Innocentius toties in temporalia Principum ſuam exercuerit auctoritatem, deceptus ſanè eſt Natalis, dum credidiſſe putavit non poſſe cum Principibus niſi Mediatoris munus exercere.

Lapſus etiam eſt Natalis, dum in nota marginali innuit Innocentium conſuetudinem approbaſſe, quâ in Galliis de Regaliis judicabatur. Ut legenti palam fiet, mens Innocentii erat, ut de Regaliis judicium non inſtitueretur niſi juxta probatam conſuetudinem; atque intelligere voluit, hujuſmodi eam non eſſe, quâ domus, ſupellectilis &c. Regalium nomine a Rege detinebantur.

Nota.

LEguntur in Scholio VIII. cenſuræ Facultatis Pariſienſis ita proſcribentes ſententiam de indirecta Pontificis poteſtate in temporalia Principum, ut eam abominandam tamquam Fidei fundamentis, Verbo nempe Dei ſcripto, & tradito adverſam exhibeant. His tamen cenſuris primò opponunt non ſemel camdem Facultatem erraſſe in propoſitionibus proſcribendis. Deinde dicunt præfatam ſententiam in Eccleſia Gallicana viguiſſe, ut oſtendi *tom.6.* in Animadverſionibus de præfata indirecta poteſtate. Poſtremò eiſdem cenſoris illas opponunt, quibus magni nominis Theologi opinionem negantem Pontificı eamdem poteſtatem confodiunt. Petrus Bertrandus ſeu Durandus Epiſcopus Meldenſis *Tract. de Juriſd. Eccl. q.3.* hæreſeos damnat illos, qui negant poſſe Eccleſiam ratione peccati in temporalia ſe extendere. Idem pronunciavit Æneas Silvius in Oratione adverſùs Auſtrales apud Muratorium *Anecdot. tom.2.* Baronius ad an.800. n.14. impietatis & infidelitatis arguit, qui negaret Summum Pontificem ex ſua poteſtate Imperium in Carolum M. transferre non potuiſſe. B. Auguſtinus Triumphus *in proœm. lib. de poteſt. eccl.* dicit verum & certum eſſe Pontificem indirectâ in temporalia poteſtate potiri. Sed & legendus Sanderus *de Viſib. Monarch. Eccl. l.2. c.4.* & quæ habet Cardinalis Perronius apud Gramondum ad an.1615. Interim verò dum video Theologos ſe ita mutuò confodere, unius Sedis Apoſtolicæ cenſuras, non particularium Facultatum, agnoſco irreformabiles.

Nota.

MIrum non eſt Innocentium ad urgentem neceſſitatem, aut evidentem utilitatem cauſas concedendarum Diſpenſationum revocaſſe; in his enim duobus capitibus omnes illæ includuntur, quas paſſim ſacrorum canonum Interpretes expendunt. Et ita, ſi aliquando Pontifex diſpenſet ut ſuam benignitatem ſubditis manifeſtet, & hoc utile eſt eccleſiæ; decet enim Paſtorem ſuis ovibus ſe benignum exhibere. Optimè verò Innocentius ſibi non adſcribit canonum eſſe Dominatorem, ſed Moderatorem; quæ etenim ſacri canones comprehendunt, multoties Pontificis non ſubſunt poteſtati, unà etenim a legibus naturali & divina præcipiuntur. Sed neque ſacrorum canonum Dominatorem ſeipſum poteſt appellare; quia ſaltem non ſine culpa abſque juſta cauſa diſpenſaret, ſi ſcilicet rerum viciſſitudines aliter non expoſcerent: unde S. Leo I. ep. 98. ad Ruſticum ajebat: *Sicut quædam ſunt quæ nullâ poſſunt ratione convelli, ita multa ſunt quæ pro conſideratione ætatum, aut pro neceſſitate rerum oporteat temperari.* Verùm hac de re alibi fuſiùs dictum eſt.

ARTICULUS II.
De HONORIO III.

DIE ab *Innocentii III.* obitu altera, *Cencius* Sacri Collegii Camerarius, Titulo *Sanctæ Luciæ in Silice* Diaconus primùm Cardinalis, tum verò *SS. Joannis & Pauli* Presbyter, electus eſt Pontifex, nomenque ſibi ſumpſit, *Honorius III.* Nihil magis ipſi cordi fuit, quàm ſacræ contra Saracenos Expeditionis promotio, miſſis in Galliam Germaniamque Legatis, datis ad Principes Cruceſignatos Literis, decreta vigeſima in ſacrum ſubſidium conferenda. (Epiſtolis 8. 52. 53. 81. & 104. libri 1.) Cuſentino Archipræſuli Sedis Apoſtolicæ Legationem impoſuit, ut Cruceſignatis Meſſanam confluentibus fauſtè precaretur Apoſtolico nomine, eoſque ad rem prudenter ac ſtrenuè gerendam ſanctiſſimis præceptis informaret. (Epiſtolâ 500.) Albanenſi Epiſcopo Legationis in Chriſtiano Exercitu provinciam impoſuit. Solemnes pro religioſo agmine Supplicationes toto orbe indixit, celebravitque Romæ, in quibus Principum Apoſtolorum capita nudis pedibus geſtavit, (ut conſtat ex Epiſtolâ 739. lib.2.) Germanicæ Cruceſignatorum copiæ in Luſitania ſubſtitere, ubi *Alcazar* caſtro Saracenorum munitiſſimo expugnato, cæſiſque duobus Regibus, & infinitâ multitudine, admirabilem de barbaris victoriam reportarunt, (Epiſtolis 817. & 818. libri 2.) Inde in Syriam profecti *Peluſium* obſedere. Quibus & literis, & ſtipendiis magnâ curâ tranſmiſſis animos addidit magnanimus Pontifex. Interim *Theodorum Angelum Comnenum* Epiri Dynaſtam ad unitatem & obedientiam Eccleſiæ redeuntem, poſtquam *Joannem Columnam* S. R. E. Cardinalem, quem detinebat, alioſque captivos dimiſiſſet, abſolvi juſſit, ac in clientelam Apoſtolicam recepit, & Cruceſignatos a bello ipſi inferendo, minis etiam anathematis intentatis, deterruit. (Epiſtolis 881. & 882. libri 3.) Peluſium ſive Damiata a Chriſtiano Exercitu expugnata eſt anno 1219. teſte *Godefrido* in Annalibus. Sed, dum in Italia Cruceſignatorum copiæ curis *Ugolini* Oſtienſis Epiſcopi, Sedis Apoſtolicæ Legati contraherentur, & Marchio Montisferrati profectionem adornaret, Chriſtiana Claſſis a Saracenis combuſta, Damiata ad deditionem compulſa eſt, ut *Godefridus & Richardus a Sancto Germano* teſtantur. Hujus cladis cauſa *Friderici* Imperatoris moræ, qui cruce ad pompam magis, quàm ad pietatem inſignitus, urgente licèt precibus miniſque *Honorio*, profectionem in dies differebat. Qua de re lugubres Pontificis querelas legere eſt Epiſtolâ 61. Libri 6. Is verò celeberrimum Principum colloquium Veronæ indixit, ad quod *Fridericum* ipſum, Regem Hieroſolymorum, & *Pelagium* Albanenſem Epiſcopum, Sedis Apoſtolicæ in Syria Legatum evocavit ut de bello ſacro redintegrando communibus conſiliis ageretur. Quo tempore cùm inteſtinis ſeditionibus Orientale Imperium laboraret, in factioſos anathema vibravit Pontifex, *Theodorum Comnenum* qui *Robertum* Conſtantinopoleos Imperatorem bello laceſſebat, ad pacem eſt hortatus; *Roberto*, datis

ad

ad ipſum literis animos addidit. Pontificias his de rebus literas deſcribit *Odoricus Raynaldus* ad annum 1222. a Num. 14. ad 22. Non ſolùm moras nectebat *Fridericus* Imperator, & Pontificem inanibus promiſſis deludebat, ſed ſuis commodis unicè ſtudens, ea agebat quæ Chriſtianæ rei diſpendium non leve inſerebant. *Joannem* Hieroſolymorum Regem, ſocerum ſuum, Regno exuit, fruſtra rogante *Honorio* ut cum ipſo pacem & amicitiam coleret. Quamobrem Pontifex optimi Principis, qui totum pene Occidentem peragrarat ut ſacram expeditionem promoveret, calamitati compaſſus, Ditionis Eccleſiaſticæ partem ipſi commiſit adminiſtrandam. Id conſtat ex Epiſtolis 496. & 497. libri 11.

II. *Petrum* Autiſſiodorenſem Comitem, Conſtantinopolitanum Imperatorem electum, Romæ coronavit, Patriarchæ Conſtantinopolitani ſervatis juribus, ut profeſſus eſt datâ ad ipſum Epiſtolâ 525. libri 1. Componendis Italiæ motibus initio Pontificatûs adjecit animum: Piſanos Sardiniam Romanæ Eccleſiæ vectigalem Inſulam infeſtantes, ejuſque dominationem affectantes, *Ugolini* Sedis Apoſtolicæ Legati operâ ad officium reduxit. Maſſæ Marchiſiam Regno Sardiniæ inveſtivit. (Epiſtolâ 479. libri 1. & 751. libri 2.) *Fridericum* Imperatorem coronavit anno 1220. ab eoque ditionis *Mathildis* Comitiſſæ reſtitutionem impetravit. Leges etiam confirmavit, ſe auctore ab ipſo latas, cùm inauguratus eſt. Tuendæ adverſus Mauros Hiſpaniæ curas adhibuit, *Roderico* Toletano Archiepiſcopo, Sedis Apoſtolicæ Legato permittens tum ut partem pecuniæ in Hieroſolymitanum ſubſidium imperatæ in Maurici belli ſumptus averteret; tum etiam ut eos qui ſe tranſmarinæ expeditioni devoverant, voto commutato, adversùs Mauros concitaret. Cruceſignatis Indulgentias conceſſit. *Sanctii* Navarræ Regis, qui ſacræ militiæ nomen dederat, ſuſcepit patrocinium. Miramomelinum humaniſſimis literis delinire conatus eſt, ut Chriſtianos in ditionibus ſuis degentes honeſtè tractaret, atque ex Legis Evangelicæ præſcripto vitam inſtituere permitteret. (Epiſtolis 264. 334. 338. 369. 454. & 559. libri 5.) *Ferrandum*, non obſtante natalium vitio (ex inceſtis nempe, ideoque ab Eccleſia diſſolutis nuptiis procreatus erat) Regni Caſtellæ legiſimum heredem declaravit, eumque ac regnum in clientelam Sedis Apoſtolicæ ſuſcepit, ut pacatis Hiſpaniis, motus omnes in Saracenos verterentur. Luſitaniæ Regem, qui Eccleſiam in ſervitutem redigebat, Monaſteria ipſa & Xenodochia premebat vectigalibus, in Bracarenſis Archiepiſcopi, Cenſuris Eccleſiaſticis ipſum emendare ſatagentis, bona graſſabatur, acerrimè increpuit Epiſtolis 296. libri 5. & 315. libri 6. *Henricum III.* Angliæ Regem, poſt *Joannis* Patris obitum, in tutelam Sedis Apoſtolicæ ſuſcepit, Legatumque Apoſtolicum miſit, in Angliam, qui jura ipſius ac partes tueretur. (Epiſtolâ 32. libri 1.) Ciſtercienſi & Clarevallenſi Abbatibus qui gratiâ apud *Philippum Auguſtum* Regem Chriſtianiſſimum, & *Ludovicum* ejus filium, plurimùm poterant, juſſit ut Pontificio nomine utrumque adirent, & per ſacra quæque obteſtarentur, ut ab invadendis pupilli Regis, & Sedis Apoſtolicæ fiduciarii, ditionibus temperarent, illique reſtitueret ablata *Ludovicus* Princeps, & ſe a Sede Apoſtolica vinci pateretur, quod nequaquam indecorum eſt (Epiſtolâ 81. libri 1.) Tuitionem tamen jurium *Henrici* non eo ſe animo ſuſcepiſſe conteſtatus eſt: ut Regis, Regnique Francorum potentiam minueret, cùm Reges, Principes, & Regnum Francorum, ob immortalia erga Sedem Apoſtolicam beneficia ſincerè diligeret, ſed uno ſtudio æquitatis. (Epiſtolâ 21. libri 1.) *Quantùm*, inquit, *Romana Eccleſia Regni Francorum turbationem deſideret evitare; immo quantùm ejus tranquillitatem affectet, facilè poterit intelligere, quiſquis devotionem ipſius Regni ad illam & grata ſubſidia, quæ in illo invenit tempore opportuno, intentâ mente voluerit cogitare. Quis enim neſciat, quòd Reges & Regnum Francorum ſemper in Apoſtolica Sede devotione firmiter perſtiterunt; quòd ſemper in difficilibus arduiſque negotiis adſtiterunt ei ſtudio indefeſſo; & nunc contra hæreticam pravitatem, nunc contra Paganorum barbariem eidem devotè & humiliter obſequendo, illam utriuſque formidabilem reddiderunt? Hæc quidem obſequia, & alia quæ recenſeri ſub Epiſtolari brevitate non poſſent, & merita nihilominus Eccleſiæ Gallicanæ, cujus fides ac devotio nullo unquam tempore defecerunt, pro nobis ſufficienter* [*ut credimus*] *fidejubent, quòd inter cætera Regna mundi illud quadam prærogativâ diligimus charitatis, ejuſque ſtatum ſemper tranquillum eſſe cupimus & felicem. Abſit enim ab Apoſtolica Sede, & a Nobis; qui ei, diſponente Domino, præſidemus, ut nobis tantorum veniat oblivio meritorum, & ut tantæ ingratitudinis vitio laboremus; quòd iis non ſtudeamus obſequiis, ſinceris affectibus reſpondere.* Lege & Epiſtolam 404. libri 2. apud *Odoricum Raynaldum*, ad annum 1217. Num. 70. quâ *Philippum Auguſtum* urſit ut filium ex Anglia revocaret. Rex Princepſque, Sedis Apoſtolicæ reverentiâ in medio victoriarum curſu ſe continuere, & Romani Pontificis gratiam, vel ipſo Angliæ Regno duxere potiorem; ut colligitur ex *Honorii* Epiſtolâ 809. libri 2. ad *Ludovicum* Principem datâ, cujus fragmentum deſcribit *Odoricus Raynaldus* Num. 79. Pacem inter Ludovicum Sereniſſimum Chriſtianiſſimi Regis filium & Henricum Angliæ Regem confirmavit (Epiſtolâ 1096. libri 2.)

Regum Chriſtianiſſimorum & Eccleſiæ Gallicanæ in Sedem Apoſtolicam merita.

Philippus Auguſtus, *ejuſque filius Ludovicus, Summi Pontificis reverentiâ Anglicum bellum intermittunt.*

III. Exſcindendæ Albigenſium hæreſi traducendiſque ad fidem Catholicam Hæreticis curam adhibuit omnem. Pariſienſem Academiam, quam viris doctiſſimis ac religioſiſſimis ornatam noverat, per literas adhortatus eſt, ut ſelectos e gremio ſuo Doctores Theologos Toloſanam in Provinciam dirigeret, *qui cauſam Dei agentes, ex animo lectioni, prædicationi & exhortationi vigilanter inſiſterent*. S. Dominico, & Fratribus Prædicatoribus, Toloſæ ad S. *Romani* degentibus glorioſos labores in Hæreſeos extirpatione gratulatus eſt, & ad perſeverantiam eſt hortatus. *Gratiarum*, inquit, *omnium Largitori gratiarum dignas referimus actiones in gratia Dei quæ data eſt vobis, in qua & ſtatis, & ſtabitis finaliter, ut ſperamus, quia interiùs charitatis flammâ flagrantes, exterius famæ fragrantis odore, qui & ſanas delectat, & reficit mentes infirmas: quibus etiam, ne remaneant ſteriles, ſpirituales mandragoras, tanquam ſtudioſi Medici exhibentes, eas ſemine verbi divini veſtrâ ſalutari facundiâ fœcundatis, ſic velut ſervi fideles talenta vobis credita erogantes, ut eadem reportetis Domino geminata: ſic ſicut invicti Chriſti athletæ, ſcuto fidei & galeâ ſalutis armati, non timentes eos qui corpus poſſunt occidere, verbum Dei quod eſt penetrabilius omni gladio ancipite, magnanimiter contra Fidei exercitis inimicos, ſic in hoc mundo veſtras animas odientes, ut in vitam æternam cuſtodiatis eaſdem*, &c. Integram Epiſtolam deſcribit *Odoricus Raynaldus* ad annum 1217. Num. 50. & 51. *Bertrandum* Tit. SS. *Joannis & Pauli* Presbyterum Cardinalem, Legatum Apoſtolicum in Gallias contra Albigenſes miſit Honorius III. juſſitque ut *Jacobum* Aragonum Regem Monfortio Comiti bellum inferre vetaret, Anathemate in ipſum, Interdictoque ſacro in ejus terras vibrato, niſi mandatis Apoſtolicis pareret, (Epiſtolis 241. 692.

Honorius III. Sacram Facultatem Pariſienſem hortatur, ut ſelectos e gremio ſuo Theologos ad Albigenſium converſionem dirigat.

FF. Prædicatoribus glorioſos labores pro Hæreticorum converſione gratulatur.

692. 828. lib. I.) *Philippo Auguſto* gratias egit, quòd *Divino Spiritu incitatus* bellum Toloſanis Hæreticis intuliſſet. (Epiſtolis 49. & 50. libri *III.*) Legatum alterum, *Conradum* ſcilicet Cardinalem Epiſcopum Portuenſem, in Toloſanam Provinciam miſit, qui in extirpationem Hæreſeos incumberet, anno 1221. Fuxenſem * & Convenarum * Comites, & *Raymundum Juniorem*, Raymundi Toloſani olim Comitis filium, ab Hæreticorum patrocinio avocare conatus eſt; huncque ob contumaciam exuit Principatu, quo Eccleſiæ & Regis Chriſtianiſſimi benignitate fuerat donatus, cùm ejus parens Toloſano Comitato privatus eſt. (Epiſtolis 682. 688. lib. 5. & 43. lib. 6.) Chriſtianiſſimo Regi omnium redituum Eccleſiaſticorum vigeſimam in Regno ſuo, in ſumptus belli adversùs Albigenſes, & indulgentias omnibus qui ſacro bello nomen darent, conceſſit (Epiſtolâ 486. lib. 7.) Tertium in Gallias Legatum miſit anno 1225. *Romanum* S. Angeli Diaconum Cardinalem, ad ſacram expeditionem contra Hæreticos promovendam (Epiſtolâ 175. & ſequentibus libri 9.) Scripſit etiam ad *Ludovicum VIII*, Philippi Auguſti filium & ſucceſſorem, ut in Hæreticorum exterminium incumberet. Ejus Epiſtolam apud *Duchesnium*, Tom. V. pag. 857. legere eſt.

* De Foix
* De Cominges.

IV. De proferendis Eccleſiæ finibus ſolicitus *Honorius*, Encyclicas ad præcipuos Latini orbis Archiepiſcopos, & Cluniacenſis, Ciſtercienſis, Clarevallenſis Cœnobiorum Abbates, Epiſtolas dedit, quibus juſſit ut Sacerdotes pietate & doctrinâ inſignes, ad quævis ſubeunda pericula, & mortem ipſam pro Chriſti fide perferendam paratiſſimos, ad ſe mitterent, quibus Evangelii Infidelibus prædicandi munus imponeret. *Guillelmum* Epiſcopum Mutinenſem, eximiæ pietatis virum, in Septentrionales regiones Legatum miſit, ut Livoniæ, Pruſſiæque populos Evangelicâ doctrinâ informaret. Pragenſis Epiſcopi dubiis reſpondens, carnium eſum ſextâ feriâ, in quam Natale Domini incidit, licitum declaravit iis, *qui nec voto, nec regulari obſervantiâ ſunt adſtricti*. (Epiſtolâ 44. lib. 1.) Epiſcopo Florentino vetuit, ne quem in Clerum cooptaret, donec Florentini Legem iniquam reſcidiſſent, quâ Clericos a paterna adeunda hæreditate prohibuerant. (Epiſtolâ 40. lib. 3.) *Guillelmum* Archiepiſcopum Bituricenſem, *Hugonem* Lincolnienſem Epiſcopum, *Guillelmum* Roſchildenſem Abbatem, *Laurentium* Dublinenſem Archiepiſcopum, *Guillelmum* Archiepiſcopum Eboracenſem, in Sanctorum numerum retulit. Ordines Religioſos FF. Prædicatorum, FF. Minorum, & FF. Eremitarum B. Mariæ de Monte Carmelo confirmavit Apoſtolicis Diplomatibus, quæ Bullarii Romani Tom. I. leguntur. *S. Dominico* & Sociis Eccleſiam *S. Xiſti* Romæ contulit, novumque Ordinem magnificis ornavit præconiis, ejus Profeſſores vocans *Ligna pomifera in Eccleſiæ paradiſo plantata*: De quibus ſperabat in Domino, *Quòd poma nova & vetera, quæ Sponſus legitur Sponſæ ſervaſſe, miniſtraturi eſſent eſurientibus animabus*. (Epiſtolâ 654. libri 4.) Officium Magiſtri Sacri Palatii inſtituit, auctore *S. Dominico*, cui illud gerendum commiſit: atque in poſterum ferè a ſolis ex Ordine FF. Prædicatorum Doctoribus geſtum eſt.

V. Obiit optimus Pontifex 15. Calendas Aprilis anno 1227. cùm annos decem & menſes octo Eccleſiam rexiſſet. Eruditum Pontificem Sermones aliquot *S. Dominico*, alios Abbati Ciſtercienſi dicatos ſcripſiſſe, Vitam *Celeſtini III.* Pontificis Maximi librum Cenſuum Romanæ Eccleſiæ, &c. obſervat *Auguſtinus Oldoinus* S. J. in Additionibus ad *Ciaconium*. Inter Cardinales ab ipſo creatos, celebres fuere, *Joannes Columna*, Tit. *S. Praxedis* Presbyter, Apoſtolicus in Oriente Legatus qui columnam, Chriſti Domini pœnis & ſanguine conſecratam, Hieroſolymis Romam aſportavit. *Ægidius Hiſpanus*, Tit. *Sanctorum Coſmæ & Damiani* Cardinalis, deinde Toletanus Archiepiſcopus. *Bretrandus Subellus*, Honorii nepos, SS. *Joannis & Pauli*, Tit. *Pammachii* Cardinalis, Gallicana Legatione contra Albigenſes perſunctus. *Conradus*, ex Abbate Ciſtercienſi Cardinalis Epiſcopus Portuenſis, qui Legationem in Gallia contra Albigenſes obiit, in Hiſpania & Germania pro Terræ Sanctæ ſubſidio, in Palæſtina cum Cruceſignatis, vir eximiæ ſanctitatis & doctrinę, Summo Pontificato eo magis dignus, quò ipſum recuſavit. Ordini FF. Prædicatorum addictiſſimus, cùm in Eccleſia Pariſienſi ejuſdem Ordinis ferventius oraret Spiritu raptus, librum vidit, in quo hæc verba legebantur, *Laudare, Benedicere, & Prædicare*: Quæ Dominicani Ordinis officia in Eccleſia deſignant, ut obſervat *Petrus Frizon* e ſacra Facultate Pariſienſi Doctor Theologus, in *Gallia purpurata*. Ex eodem ordine Ciſtercienſi ad Cardinalitias Tuſculani Epiſcopatûs Infulas ab *Honorio III.* aſſumptus eſt, F. *Nicolaus de Claromonte*, Nobilis Siculus. His adde *Petrum de Capua*, Campanum in Academia Pariſienſi ſacræ olim Theologiæ Profeſſorem, Patriarcham Antiochenum, & Cardinalem Tit. S. Crucis in Jeruſalem. *Bartholomeum*, Gallum, Sanctæ Prudentianæ Tit. Paſtoris Cardinalem Presbyterum, &c.

ARTICULUS III.

De GREGORIO IX.

Et CELESTINO IV.

I. HOnorio *III.* in Pontificatum ſucceſſit *Ugo* ſeu *Ugolinus*, Anagnia nobili Campaniæ urbe, ex illuſtriſſima Comitum Signiæ domo oriundus, Oſtienſis Epiſcopus, virtutibus & doctrina ſummæ non impar dignitati, quàm *S. Franciſcus* ipſi a Deo auguratus fuerat. Ut primùm coronatus eſt, bellica undique contrahere curavit auxilia in Palæſtinam contra Saracenos ſubmittenda. *Fridericum* Imperatorem hortatus eſt ut promiſſam jam olim profectionem maturaret. Precibus ac monitis non cedenti minas incuſſit. (Lib. 1. Epiſtolâ 15.) Ipſum in ſinu voluptatis ſtertentem, geminatis literis, & F. *Gualonis* Dominicani facundiâ, quem ad ejus miſit Majeſtatem, ut ipſi conſilia pontificia exponeret, excitare conatus eſt. *Fridericus* Chriſtianum exercitum ad transfretandum paratum Brunduſii ferventiſſimâ æſtate ſubſiſtere coëgit, ubi *Lantgravius Thuringiæ* & Cruceſignatorum pars maxima peſtiferâ luo ſublati ſunt. Tanti mali auctorem *Fridericum*, ſæpius iterati reum perjurii, anathemate ſolemni ritu confixit Pontifex (Epiſtolâ 177. libri 1. quam apud *Raynaldum* legere eſt ad annum 1227. Num. 30.) Urſpergenſis Abbas, *Henricus Stero*, & alii Scriptores conſentiunt. Obelo configenda ſunt hæc Abbatis Urſpergenſis verba ad annum 1226. *Gregorius IX. tamquam ſuperbus, primo Pontificatus ſui anno cœpit excommunicare Fridericum Imperatorem pro cauſis frivolis & falſis, & poſtpoſito omni ordine judiciario, ſicut idem Imperator in Epiſtolis ſuis reſcripſit Principibus Alemanniæ*, &c. Partium ſtudio horrendum in modum abreptum eſſe oportuit hunc Auctorem qui Sanctiſſimo Pontifici tam inſo-

Gregorius IX. a calumnia vindicatur.

Ico-

lenter inſultat, nec aliunde probat *Friderici* innocentiam, quàm ex ipſiuſmet literis. At non ſolùm Auctor Vitæ *Gregorii IX.* in Codice Vaticano MS. & ab *Oderico Raynaldo* paſſim laudatæ, ſed & *Matthæus Pariſius*, quamvis Romanis Pontificibus minùs æquus, *Fridericum* perjurii & profligatæ Chriſtianæ rei apertè damnant. *Quod factum Imperatoris* (inquit Pariſius) *damnosè nimis redundavit in dedecus & in præjudicium totius negotii Crucifixi. Ob hanc ergo cauſam, juxta multorum opinionem, oſtendit ſe ut prædictum eſt, Mundi Salvator in Cruce clavis confixum, & cruore conſperſum populo Chriſtiano; quaſi ſingulis & univerſis ſuper injuria ſibi ab Imperatore illata quereretur.* Omnem interim operam diligentiamque adhibuit *Gregorius* ut *Fridericum* ad officium revocaret, ſed inanes conatus ſuos animadvertens, celebratâ Romæ Synodo ipſius excommunicationem in Cœna Domini promulgavit, anno 1228. Primò ob violatum Sacramentum transfretandi, certumque numerum militum, & pecuniam tranſmittendi in ſubſidium Terræ Sanctæ. 2. Ob Tarentinum Archiepiſcopum Sede ſua dejectum. 3. Ob ſpoliatos bonis Templarios. 4. Ob infractas concordiæ leges cum Celanenſi Comite, & *Raynaldo de Averſa* initas. 5. Ob *Rogerium* Comitem Cruce ſignatum, ſub Apoſtolicæ Sedis protectione receptum Comitatu aliiſque terris injuſtè ſpoliatum, & filium ejus in captivitate detentum, ſpretis Apoſtolicis de illius dimiſſione Mandatis. Locis etiam omnibus in quibus verſaretur contumax Imperator, ſacris interdictum eſt: ac pœnæ Hæreticorum ipſi intentatæ, ſi Interdictum violaret. Id conſtat ex Epiſtolâ *Gregorii* ad Epiſcopos Apuliæ 180. libri 1. *Fridericus* Romanos in Pontificem concitavit, qui ſeditione factâ ipſum ex Urbe ejecere. Qui Peruſium ſe recipiens, cives immani diſcordiâ diviſos conciliavit, ut ejus acta teſtantur. Nec verò ſpiritualibus tantùm armis, ſed etiam temporalibus, *Gregorio IX.* adversùs Eccleſiæ hoſtes certandum fuit, ut Siciliam a *Raynaldi*, quem *Fridericus* in Orientem transfretans Siciliæ Proregem reliquerat; & Marcham Anconitanam a *Bertoldi* ejus fratris graſſatione ac tyrannide tueretur. Qua in calamitate, Gallicanæ Eccleſiæ Præſules duo, Bellovacenſis & Claromontanus, cum exercitu Alpes ſuperarunt, ut Romanæ Eccleſiæ adversùs Tyrannos opem ferrent. (Ex Actis *Gregorii IX.* & Chronico *Richardi a S. Germano*) Legenda etiam Epiſtola ejuſdem Pontificis ad Jannenſes, 66. lib. 2. apud *Odoricum Raynaldum*, ad annum 1228. Num. 16.

Fridericum II. excommunicat Gregorius Nonus.

Porro cùm *Fridericus* turpe & exitioſum Chriſtianæ rei fœdus cum Sultano Babyloniæ iniviſſet, cujus Capita in Epiſtolâ *Geroldi* Patriarchæ Hieroſolymitani, quæ eſt 34. Regeſti Gregoriani lib. III. & poſt eaſdem Patriarchæ Literas legere eſt, apud *Odoricum* autem *Raynaldum*, ad annum 1229. Num. 15. & in Epiſtolâ ipſius *Gregorii* ad Auſtriæ Ducem 38. lib. III. Cùm, inquam, gladium ex altari *B. Petri* ſumptum Sultano *Mahometi* cultori tradidiſſet, cùm Templum Domini Saracenica ſuperſtitione permiſiſſet inquinari; cùm Orientalium Chriſtianorum terras Paganorum furori ac tyrannidi expoſuiſſet, nullum ſe ipſis ſubſidium allaturum pollicitus; cùm Hieroſolyma nullis propugnaculis muniviſſet, Sanctamque Civitatem Sultani Damaſceni, cum quo nullas pepigerat inducias, expoſitam incurſionibus & vaſtitati reliquiſſet, *Gregorius* magnanimus Pontifex omnes ipſius ſubditos Sacramenti, quo ipſi obſtricti erant, religione abſolvit. Quod factum indirectæ poteſtatis Eccleſiæ in temporalia Principum eidem Jure feudi minimè ſubditorum aſſertoribus nullatenus favet, cùm *Fridericus II.* ob Siciliæ Regnum Romanæ Eccleſiæ beneficiarius eſſet. Quod Pontifex in ſententia adversùs ipſum lata expreſſit. *Item excommunicamus eum & anathematizamus, pro eo quòd ab oppreſſione pupillorum, orphanorum, & viduarum, ſeu Nobilium, & aliorum hominum Regni, vel deſtructione ejuſdem, quod ad Romanam Eccleſiam ſpecialiter noſcitur pertinere; pro quo Eccleſiæ Romanæ Juramentum fidelitatis exhibuit, & Homagium præſtitit, monitus non ceſſavit. Item, quia contemptâ excommunicatione, ad Mandatum Apoſtolicum non redit; omnes qui ſunt ei Juramento fidelitatis aſtricti, & ſpecialiter homines Regni, a Juramento, quo ſibi tenentur, denuntiavimus & denuntiamus abſolutos; quia Deo & Sanctis ejus adverſanti, atque ejus præcepta calcanti, nulli fidelitatem ſervare tenentur.* [Epiſtolâ 46. libri 3. apud *Raynaldum*, ad annum 1229. Num. 37. & 38.] His fulminibus territus *Fridericus*, Oratores ad *Gregorium* miſit, pacem rogavit in qua concedenda haud difficilem ſe præbuit manſuetiſſimus Pontifex. Cùm enim pariturum ſe Mandatis Apoſtolicis, ſacras electiones permiſſurum, Eccleſiaſticam reſtituturum libertatem, damna Eccleſiæ illata reſarcitorum, & belli ſumptus refuſurum, promiſſaque, datis obſidibus, firmaturum, coram *Joanne* Sabinenſi Epiſcopo, & *Thoma Sanctæ Sabinæ* Presbytero Cardinali, Sedis Apoſtolicæ Legatis juraſſet, ab iiſdem Communioni & gratiæ Eccleſiæ reſtitutus eſt. Inſtrumentum ea de re ab Arelatenſi Archiepiſcopo & Vintonienſi ac Bellovacenſi Epiſcopis, rogantibus Legatis confectum, ex libro III. Gregoriani Regeſti deſcripſit *Odoricus Raynaldus* ad annum 1230. Quo anno Pontifex regreſſus in Urbem eſt. Unde ad reformandam Siculam Eccleſiam animum convertens, illius Regni Præſules hortatus eſt ut Clericorum incontinentiam frænarent (Epiſtolâ 65. libri 4.) De Perſarum in Syriam irruptione certior factus *Gregorius*, Encyclicis Literis Fideles univerſos ad arma in ipſos capeſſenda excitavit. [Epiſtolâ 159. libri 4.] Sultanum Damaſcenum, Caliphium Baldacenſem, ac Miramamolinum Africæ, literis ad Chriſti cultum traducere cùm fruſtra tentaſſet, miſſis etiam e ſacro FF. Minorum Ordine Viris Religioſis, qui Chriſtianæ Fidei dogmata ipſis exponerent, Chriſtianos Principes, atque imprimis *S. Ludovicum*, ad expeditionem contra illos provocavit. (Epiſtolâ 304. libri 8.) *Alatinum* Sultanum Iconii, qui honeſtiſſimam ad ſuam Sanctitatem Legationem miſerat, ad Chriſtianæ Religionis profeſſionem adhortatus, atque Legatos Apoſtolicos ad eum ſe miſſurum pollicitus eſt. (Epiſtolâ 478. libri 8.) *Friderici* Imperatoris petulantes Literas ad ſe datas anno 1236. Apologeticis retudit, quibus inter alia ipſi meritò exprobravit, quòd Regis Tuneti nepotem, qui ad Sedem Apoſtolicam, ut Chriſtiana Sacra amplecteretur, iter arripuerat, in cuſtodia detineret, ut Saraceno Principi gratificaretur: & quòd crucem prædicari, ſive ſacram expeditionem ab Evangelicis Præconibus denuntiari, ad eamque Fideles excitari non pateretur. (Epiſtolâ 253. libri 10.) Anno 1239. *Fridericum* monitis, precibus non acquieſcentem; immo vetera novis cumulantem criminibus, anathemate ritu ſolemni confixit, ejuſque ſubditos a Juramento fidelitatis abſolvit. Sententiam *Gregorii* Albertus Stadenſis, & *Matthæus Pariſius* referunt. Anno 1240. Synodum Oecumenicam Romæ celebrandam indixit, ad quam ut Præſules ex omnibus Regnis atque Provinciis accedere faciliùs poſſent, *Fridericum* Pontificiæ ditionis terras armis infeſtantem de induciis interpellavit, qui iis aſſentiri recuſavit, niſi cogendæ Synodi propoſitum abjiceret, atque ab iiſdem Inſubres excluderentur, ut ipſe ſignificavit datis ad

Ben-

Grego-rios IX. Friderici II. *Subditos a Juramento fidelitatis abſolvit. Quod factum non favet aſſertoribus indirectæ Poteſtatis Romanorum Pontificum in temporalia Regum.*

Henricum Anglorum Regem Literis. Encyclicas *Gregorii* pro Synodi convocatione Literas, ex ejus Regeſto deſcripſit *Odoricus Raynaldus* ad annum 1240. Num. 53. Concilii, cujus ſententia ſe exutum iri Imperio prævidebat, *Fridericus* celebrationem prohibere ſtuduit, minis deterrens Epiſcopos a Romano itinere. Per *Gregorium* non ſtetit quin Sacerdotium inter & Imperium pax iniretur, ſi *Fridericus* arma feritatemque deponere, & Eccleſiæ ſatisfacere voluiſſet. Tartarorum enim in Ungariam irruptio, illataque *Bela* Ungariæ, & *Colomano* Ruthenorum Regibus clades, Pontificium pectus urgebat ad pacem optandam, offerendamque perduelli adversùs Apoſtolicam Sedem Imperatori, ut deinde ad propulſandos Tartaros omnium arma verterentur. Id conſtat ex Epiſtolis *Gregorii IX.* ad Carinthiæ ducem, & ad *Belam* Regem Ungariæ, 91. & 108. libri 15. At pacem *Fridericus* recuſavit, rebus ſecundis inſolens, & Romæ totiuſque Italiæ dominationi inhians.

Gregorii IX. Studia pro pace Christianorum Principum & populorum.

II. Nihil antiquius *Gregorio* IX. fuit Chriſtianorum Principum ac populorum pace. Ideo inter Florentinos & Senenſes, inter Romanos varias in factiones diviſos, inter Longobardos & *Fridericum*, inter Angliæ & Scotiæ Reges, inter Regem Daniæ & Crucigeros conciliavit. Ad conciliandos cum Florentinis Senenſes Legatum miſit *Joannem Vicentinum* ex Ordine FF. Prædicatorum Virum Sanctiſſimum, & miraculorum gloria celebrem, quem quanti faceret, hæc ipſius verbâ demonſtrant Epiſtolâ 69. libri 7. *Placeret nobis ſi Dominus tibi inſpiraret, ut aſſumptâ Legatione pro Chriſto, non tantùm ſalutem corporum, ſed in utraque civitate lucrum quæreres animarum. Præcipere tibi nolumus qui Spiritu Dei duceris, cui nos obedire tenemur, ſed oramus ut tibi ab illo in quo per miniſterium tuum languentium multitudo reſpicit, potiùs inſpiretur, hanc utriuſque civitatis univerſitati, quæ jam periiſſe videatur, facere gratiam, ne irreparabilem nobiſcum pariter compellaris flere jacturam.* Ottonem Cardinalem ſummâ Legati Apoſtolici auctoritate inſtructum miſit in Angliam & Scotiam, cùm ut pacem inter Reges faceret, tum ut collapſam diſciplinam inſtauraret. Quod præſtitit celebratâ Londini Synodo, anno 1237.

Geſta Gregorii IX. *pro Regno Francorum.*

III. *S. Ludovicum* Regem Francorum, juſtum, bellum *Henrico* Anglorum Regi inferre parantem, quòd Gallorum Procerum perduellium factionem foviſſet, ab eo conſilio abducere ſuis literis conatus eſt. Suum erga Regem Francorum ſtudium his literis ſignificat. *Pro prærogativa*, inquit, *devotionis & fidei inclyta recordationis Regum, & Regni Francorum ad Reges ipſos, & Regnum ſemper exuberavit Apoſtolicæ Sedis affectus, & nos qui eidem Sedi licèt immeriti præſidemus, firmiter proponimus in hujuſmodi dilectione imitari Prædeceſſores noſtros Romanos Pontifices, quantùm cum noſtra poſſumus honeſtate, de conſcientia bona & corde ſincero, ad incrementum tuum, & Regni ejuſdem, efficaciter aſpirantes.* Decimas Albigenſis belli causâ *Ludovico VIII.* a Legato Sedis Apoſtolicæ, & Synodo Bituricenſi decretas *Sancto Ludovico* ejus filio ſolvi juſſit, & intempeſtivas Cleri Gallicani contra tam juſtam exactionem querelas compeſcuit Epiſtola 554. libri 1. Gallorum Procerum motus in *Sanctum Ludovicum*, & *Blancam* Reginam Matrem, Apoſtolicâ auctoritate Carnotenſi Epiſcopo commiſſa, ut diſcordiæ incentores Anathemate configeret, reprimere ſtuduit, Epiſtolâ 4. an. 1230. datâ.

Orta inter eumdem Regem & Rothomagenſem Archiepiſcopum controverſia, quòd Archipræſul ab ejus Majeſtate ob latam in quoſdam excommunicationis Sententiam in jus vocatus, coram ipſius tribunali reſpondere recuſaſſet, ſe Romano tantùm Pontifici obnoxium contendens, ideoque ejus bona fiſco fuiſſent addicta; *Gregorius IX.* cauſam ad ſe evocavit, Regem rogavit Archipræſuli bona reſtitueret; Pariſienſi & Sylvanectenſi Epiſcopis dedit in mandatis ut Regios Adminiſtros ad ea reſtituenda, quæ detinebant, cenſuris cogerent, Provinciam Interdicto, ſi opus eſſet, ſubjicerent. In literis ad Regem hæc obſervatione digna: *In quo tanto tibi, tamquam filio Eccleſiæ ſpeciali, dolemus & timemus ampliùs quantò Perſonam tuam inter cæteros Principes Chriſtianos ſinceritatis brachiis ſpecialiùs amplexamur, cum Regnum Francorum benedictum adeo ſemper in Apoſtolicæ Sedis devotione permanſerit, ut ab ea nullo umquam, ſicut credimus, ſit tempore diſceſſurum. Monemus itaque Celſitudinem Regiam, rogamus, & obſecramus*, &c. (libri 6. Epiſtolâ 175.) Leges quæ Juriſdictionem Eccleſiaſticam imminuere videbantur, ab eodem Rege Procerum conſilio latas, quibus ſancitum erat, ut ejus ſubditi, ad Forum Eccleſiaſticum vocati ſiſtere ſe ac reſpondere non tenerentur, quin immo ſi Judex Eccleſiaſticus in eos excommunicationis ſententiam ob contumaciam tuliſſet, ejus bona occuparentur, rogavit Regem ut revocaret, atque Chriſtianorum Imperatorum exemplo, Theodoſii, Valentiniani, Caroli Magni, ipſiuſque Succeſſorum, ac Progenitorum ſuorum, Eccleſiæ libertatem, Juriſdictionem, Immunitatem, ſartam tectam tueretur. *Hinc eſt*, inquit, *quòd Excellentiam Regiam rogandam duximus & monendum, quatenus ob Divinæ Majeſtatis reverentiam & Apoſtolicæ Sedis honorem, ſtatutum prædictum, & alia Eccleſiaſticæ contraria libertati in irritum revocans, & a dictis Baronibus facient revocari, ac Eccleſiam Gallicanam in priſtino ſtatu & honore conſervans, eam non moleſtes, nec patiaris ab aliis moleſtari? Quinimmo Viros Eccleſiaſticos inditâ tibi cælitus poteſtate protegens & defendens rebelles Eccleſiæ ad ipſius mandatum & unitatem, redire compellas.* Ejus denique Majeſtati ſignificat, ſe in ſolemni Imperatoris *Friderici* inauguratione excommunicationem in eos omnes promulgaſſe, qui in poſterum ſervari mandarent & curarent *Statuta edita, & conſuetudines vel potiùs abuſiones introductas contra Eccleſiaſticam libertatem, niſi ea de Capitularibus ſuis, infra duos menſes poſt hujuſmodi publicationem Sententiæ, facerent amoveri.* Dedit ejuſdem argumenti literas Pontifex ad Navarræ Regem, ad Comitem Campaniæ, ad Proceres Regni, utque Leges illas pro viribus abolere ſtuderent, imperavit. Senonenſi etiam & Turonenſi Archiepiſcopis juſſit, ut Regem ac Proceres ad eas antiquandas urgerent. (Epiſtolis 384. 385. & 386. libri 9.) Excitatâ Bellovaci ſeditione, Rex idem Sanctus ad eam compeſcendam, auctoreſque & conſcios plectendos eò ſe contulit. Queſtus eſt Epiſcopus Juriſdictionem infringi ſuam, (Utriuſque enim Fori poteſtatem habebat) Nihilominus Rex Sanctus Juſtitiæ zelo incenſus, & publicæ tranquillitatis rationem habens, reos partim capite damnavit, partim pecuniis mulctavit, partim exilio; Epiſcopum ipſum, ob libras octingentas ſtipendiorum nomine non ſolutas, civitate ejecit, Eccleſiæ reditibus in Fiſcum redactis. Remenſis Archiepiſcopus, aliique Provinciæ Præſules, Regem monuere, rogavere, ut priſtinam Eccleſiæ Bellovacenſi dignitatem ac Juriſdictionem reſtitueret. Repulſam paſſi, Provinciam interdicto ſuppoſuere. Hac de cauſa celebrata Concilia apud S. Quintinum, Novimi, & Lauduni, annis 1232. & 1233. *Gregorius* ea de re certior factus, Sententiam confirmavit: Regem ſemel iterumque monuit, obſecravit, ut violata Bellovacenſis Eccleſiæ Jura damnaque illata reſarciret: cùmque ejus Majeſtatem ad controverſiam illam componendam propenſam intelligeret,

Regnum Francorum benedictum, ſemper in Apoſtolicæ Sedis devotione permanſit.

Gregorius IX. *Eccleſiaſticam libertatem in Eccleſia Gallicana tuetur.*

Epiſcopis Sylvanectenſi & Meldenſi dedit in mandatis, ut Sacrorum uſum auctoritate Apoſtolica reſtituerent. Epiſcopo & Capitulo Bellovacenſi, Remenſi Archiepiſcopo, aliiſque ejuſdem Provinciæ Præſulibus præcepit, ut ſalvâ Eccleſiæ dignitate, faciles ſe ad pacem cum Rege Chriſtianiſſimo ineundam præberent. Id conſtat ex Epiſtolis 4. 5. 220. & 221. libri 10. Regeſti *Gregorii IX.* Eccleſiaſticæ Diſciplinæ adeo ſeverus cuſtos fuit, ut P. Principem, *Philippi Auguſti* Regis filium nothum, Noviomenſem Epiſcopum electum, conſecrari vetuerit: quia etſi cum ipſo diſpenſaſſet ut ad honores & dignitates poſſet aſſumi, non tamen ad Epiſcopatum (Epiſtolâ 115. libri 14.) *Diſpenſationes enim* (inquit) *& indulgentiæ, quæ defectum natalium patientibus ſuper dignitatibus & honoribus generaliter conceduntur, non extenduntur ad Epiſcopatus, niſi de ipſis ſpecialiter exprimatur in eis; nec ſub dignitatum & honorum Eccleſiaſticorum nomine, cùm de illis in genere loquitur Lateranenſe Concilium; fœlicis memoriæ Innocentius Papa Prædeceſſor noſter voluit Epiſcopalem Dignitatem includi.*

Gregorius IX. *P. Principi*, Philippi Auguſti *filio notho, diſpenſationem negat ut ad Epiſcopatum, non obſtante natalium vitio, promoveri poſſit*,

IV. Albigenſium hæreſi profligandæ incubuit, & *Sanctum Ludovicum* Regem ad Sacrum illud negotium, ab Avo & Parente fœliciter cœptum, perficiendum hortatus eſt; ob idque *Romanum* Cardinalem in Gallias Legatum miſit. Gregorii verba ad Sanctum Regem ea de re ſcribentis Epiſtolâ 45. libri 11. obſervatione digna ſunt. *Negotium*, inquit, *quod agitur adverſus Albigenſes Hæreticos, negotium eſt pacis & fidei orthodoxæ, pro qua ſemper ſtetit Regnum Francorum, tamquam in ipſius ſoliditate fundatum; & Progenitores tui perſonas poſuerunt & bona, cauſam ad honorem Dei, ac Regni prædicti gloriam proſequentes, ita quòd ejus devotio univerſo mundo ſpecialiter exiſtere nuntiatur. Hujuſmodi autem devotionis fervore ſuccenſus recordationis inclytæ Pater tuus, tamquam verus Iſraëlita, profectus eſt negotium memoratum, & illud fœliciter proſequendo, de terrenis ad ſuperna migravit:* &c. Legati induſtriâ, & *Sancti Ludovici* Regis auctoritate deleta hæreſis eſt. *Raimundo* Comiti & Toloſanis pax oblata, & Conventu Meldis indicto, per ipſorum Oratores, cum Legato & Epiſcopis concepta, confectaque, a Sanctiſſimo Rege confirmata eſt. *Raymundus Junior*, Comes, Eccleſiæ Communioni reſtitutus, Toloſani reconciliati, Toloſæ Synodus celebrata, in qua pacis Leges a *Raymundo* Comite, & Toloſæ Optimatibus atque Conſulibus, ſolemni ſacramento confirmatæ ſunt, in ſuſpectos de hæreſi habita quæſtio, celebrata Arauſiæ a Legato Apoſtolico Synodus altera, in qua de pœnitentiis ipſis infligendis actum eſt, literæque ea de re ad Epiſcopum Toloſanum datæ anno 1228. Id conſtat ex *Bernardo* in Chronico Romanorum Pontificum. *Stephanum* Cluniacenſium Priorem, & *Robertum* Ordinis FF. Prædicatorum Profeſſorem, Inquiſitores contra Hæreticorum reliquias inſtituit idem Pontifex, Epiſtolis 309. & 340. libri 6. Rogavit etiam *S. Ludovicum*, ut Toloſanum Comitem adigeret ad Hæreticos ab Aula ſua ſubmovendos, Legibuſque coërcendos. Paruit Comes, & ſeveras Leges contra ipſos edidit anno 1233. quas apud *Papyrium Maſſonum* libri III. Annalium legere eſt. At poſtea ſeditione adversùs Fidei Inquiſitores Toloſæ agitatâ, cujus auctores non coërcuit, in ſuſpicionem venit apud *Gregorium IX.* qui ipſi acerrimis literis juſſit ut emendaret, ſecundùm Legati Apoſtolici mandata, quæ violenter geſta erant, Cenſurarum Eccleſiaſticarum minis ipſi intentatis. (Epiſtolâ 58. libri 10.)

Ludovicum IX, *Regem Chriſtianiſſimum, in bellum contra Hæreticos Albigenſes conſiciendum hortatur*,

V. Proferendis Eccleſiæ finibus ſtuduit *Gregorius IX.* Dominicanos ad lucem Evangelii Prutenis inferendam, hortatus eſt, Epiſtolâ 62. libri 4. Pomeranos ac Pozolucenſes FF. etiam Prædicatorum operâ ad Chriſti fidem traductos, ad perſeverantiam hortatus eſt, utque ipſorum monitis ſemper obtemperarent. *Dictos quoque Fratres*, inquit, *inconfuſibiles Domini operarios, & cooperatores veſtræ ſalutis, pio amore venerabiliter amplectentes non deficiatis ipſorum doctrinam deſiderabiliter amplexari, eorum monitis efficaciter obſequendo.* Recèns denique converſam gentem in Sedis Apoſtolicæ clientelam ſuſcepit. (Epiſtolâ 97. libri 5.) Curoniis, Chriſtiana Sacra cumplexis, Leges Privilegiaque dedit anno 1232. Græcæ, Latinæque Eccleſiæ conjunctionem meditatus eſt. Qua de re ſcripſit ad Græcorum Patriarcham Epiſtolam 56. libri 6. & Epiſtolam 111. libri 7. duoſque ex Ordine *Sancti Dominici*, & totidem ex Ordine FF. Minorum Religioſos Viros Conſtantinopolim Nuntios miſit, de tanto acturos negotio. Collationis ab ipſis Nicææ cum Græcis habitæ, de cauſis Schiſmatis, Acta, quæ ipſimet ad *Gregorium* ſcripſere, legere eſt apud *Odoricum Raynaldum* ad annum 1233. Num. 5. & ſequentibus. Hanc irritam collationem fecit Græcorum pertinacia. *Nympha* in Bithynia Synodus a Græcis habita anno 1233. quæ poſt multam diſceptationem, Profeſſionem Fidei, ſeu potiùs erroris de Proceſſione Spiritûs Sancti a ſolo Patre, ad Gregorium miſit. *Bela* Ungarorum Regi auctor fuit, ut Græcis ac Bulgaris, qui Romanæ Eccleſiæ Juriſdictionem excuſſerant, & ad Græcos defecerant, bellum inferret, & ſacrâ expeditione per FF. Prædicatores & Minores promulgatâ, Principes Chriſtianos ad ſuccurendum Imperio Conſtantinopolitano Latinorum, adversùs *Joannem Ducam Vatacium* Græcorum Imperatorem, ipſorum hoſtem inſenſiſſimum hortatus eſt. Ad Saracenos, qui Nuceriæ in Apolia agebant, ad fidem Chriſti invitandos, *Fratres Ordinis Prædicatorum pacis Angelos deſtinavit.* (Epiſtolâ 310. libri 7.)

Gregorii IX *De fide propaganda cura.*

Fidei propagatio per FF. Prædicatores.

Ad Jacobitarum Orientalium Patriarcham (*a*) ad fidem & obedientiam Romanæ Eccleſiæ converſum, gratulatorias literas dedit [Epiſtolâ 572. libri 11.] præcipuam eo in negotio navavit operam *Philippus* Dominicanorum in Terra Sancta Prior, qui relationem ad *Gregorium IX.* ea de re miſit, eumdemque Patriarcham Ordinis noſtri habitum ſuſcepiſſe commemorat. Miſſos etiam ejuſdem Ordinis viros ad Jacobitarum Ægyptiorum Patriarcham, ejoſque & ipſi ſubditarum Gentium converſionis ſpem affulgere maximam ſignificat. Idem promiſiſſe Neſtorianorum [*b*] Patriarcham. Idem Patriarcham Jacobitarum Ægyptiorum [*c*] pollicitum fuiſſe, jamque prohibuiſſe ne ſubditi ſui circumciderentur. Maronitas Libani jam ad Eccleſiæ unitatem rediiſſe, in eaque perſeverare. Dominicanos etiam in Armeniam miſſos, Rege, Baronibuſque rogantibus, ad linguam ediſcendam. Sacri illius Inſtituti Profeſſores Prædicationibus ſuis ac Doctrinâ infinitam propemodum animarum multitudinem illis in regionibus Chriſto lucrari: ſolos Græcos in ſuo ſchiſmate manere pertinaces. Hanc Relationem apud *Matthæum Pariſium* in Hiſtoria Anglorum ad annum 1237. legere eſt. Ad *Rufudam* Georgianorum Reginam, quæ ejus Sanctitatem honorificis Literis convenerat, auxilia contra Tartaros popoſcerat, Georgianorum Eccleſiam Romanæ conjungere ſe velle ſignificarat, ſcripſit *Gregorius IX.* miſitque ex Ordine FF. Prædicatorum octo pietate ac doctrina præſtantes viros, qui ſanctæ unionis opus conſummarent. *Ad hæc*, inquit, *dilectos filios Fratres Huguicionem, Jacobum, Benevenutum, Rubinum, Petrum, Bec-*

(*a*) *Huic 60. Provinciæ parebant. Chaldæi, Medi, Perſæ, Armeni.*

[*b*] *Hic majoris Indiæ, Regni Sacerdotis Joannis, atque Orientis vicinorum aliorum, ſuerat præerat.*

[*c*] *Huic ſubdita erat minor India, Æthiopia, & Libya, cum Ægypto.*

car-

nardum, *Lambertum*, *& Guizardum*, *Ordinis FF. Prædicatorum*, *potentes in opere ac ſermone*, *in quibus vivificat vita doctrinam*, *& doctrina vitam informat*, *dum hoc in eorum moribus legitur*, *quod ſermonibus explicatur*, *ad veſtram præſentiam venientes: imò Chriſtum in ipſis benignè recipere*, *& eorum ſalubria monita exaudire curetis*. [Epiſtolâ 198. libri 13.]

VI. Toletanæ Eccleſiæ Privilegia confirmavit *Gregorius Nonus*. [Epiſtolâ 201. libri XIII.] *Franciſcum* Ordinis FF. Minorum conditorem, *Antonium*, Olyſſiponenſem, ejuſdem Ordinis, *Virgilium* Salisburgenſem Archiepiſcopum, *Dominicum* Ordinis FF. Prædicatorum Parentem, *Elizabetham* Andreæ Regis Ungarorum filiam, in Sanctorum album retulit. Romanorum Pontificum Decretales a *S. Raymundo de Pennaforti* Ordinis FF. Prædicatorum, Capellano ſuo ac Pœnitentiario collectas & in ordinem redactas, promulgavit, & in Judiciis ſervari, atque in Gymnaſiis publicè doceri juſſit anno 1234. Pariſienſis Academiæ Doctores, qui Theologiam & Scripturam Sacram, adhibitis Philoſophorum ſententiis & inanibus ratiociniis, potiùs quàm SS. Patrum teſtimoniis, exponebant, acriter corripuit, juſſitque perverſam docendi Methodum emendarent (Epiſtolâ 20. libri 21.) Ex ejus Literis aliqua deſcribere operæ pretium eſt, quò intelligant omnes quomodo Theologia docenda ſit. *Quidam apud vos*, inquit, *ſpiritu vanitatis*, *ut uter*, *diſtenti*, *poſitos a Patribus terminos profanâ transferre ſatagant novitate*, *Cœleſtis Paginæ intellectum*, *SS. Patrum ſtudiis certis expoſitionum terminis limitatum*, *quos tranſgredi non ſolùm eſt temerarium*, *ſed profanum*, *ad doctrinam Philoſophicam naturalium inclinando*, *ad oſtentationem ſcientiæ*, *non profectum aliquem auditorum*; *ut ſic videantur non Theodocti*, *ſeu Theologi*, *ſed potiùs Theophanti*. *Cùm enim Theologiam*, *ſecundùm approbatas Traditiones Sanctorum*, *exponere debeant*, *& non carnalibus armis*, *ſed Deo potentibus deſtruere omnem altitudinem extollentem ſe adverſùs ſcientiam Dei*, *& captivam in obſequium Chriſti omnem reducere intellectum*: *ipſi doctrinis variis & peregrinis abducti*, *redigunt caput in caudam*, *& ancillæ cogunt famulari Reginam*, *videlicet documentis terrenis cœleſte*, *quod eſt gratiæ*, *tribuendo naturæ*. *Profectò ſcientiæ naturalium plus debito inſiſtentes*, *ad infirma & egena elementa mundi*, *quibus*, *dum eſſent parvuli*, *ſervierunt*, *reverſi & eis denuo ſervientes*, *tamquam imbecilles in Chriſto lacte*, *non ſolido cibo veſcuntur*, *& videntur cor nequaquam gratia ſtabiliſſe*; *propter quod ſpoliati gratuitis*, *& in ſuis naturalibus vulnerati*, *ad memoriam non reducunt illud Apoſto-*
„ *li*, *quod ipſos legiſſe credimus tam frequenter*.
„ Profanas vocum novitates, & falſi nominis
„ ſcientiæ oppoſitiones devita, quam quidam ap-
„ petentes, exciderunt a fide. *O improvidi & tardi corde in omnibus*, *quæ divinæ gratiæ aſſertores*, *Prophetæ videlicet*, *Evangeliſtæ*, *ac Apoſtoli ſunt locuti! Cùm natura per ſe quicquam ad ſalutem non poſſit*, *niſi gratia ſit adjuta*. *Dicant Præſumptores hujuſmodi*, *qui doctrinam naturalem amplexantes*, *verborum folia & non fructus auditoribus ſuis apponunt*, *quorum mentes quaſi ſiliquis paſtæ*, *vacuæ remanent & inanes*... *Nonne dum ad ſenſum doctrinæ Philoſophorum ignorantium Deum ſacra Eloquia divinitus inſpirata extortis expoſitionibus*, *immo diſtortis inflectunt*, *juxta Dagon Arcam fœderis collocant*, *& adorandam in templo Domini ſtatuunt imaginem Antiochi? Et dum fidem conantur plus debito*, *ratione aſtruere naturali*, *non-ne illam reddunt quodammodo inutilem & inanem?*... *Abſit de cætero quod pulcherrima mulierum*, *a Præſumptoribus ſtibio peruncta oculos*, *coloribus adulterinis fucetur*, *& quæ a ſuo ſponſo circumamicta varietatibus*, *& ornata monilibus*, *ſplendida procedit ut Regina*, *conſutis Philoſophorum ſemicinctiis*, *veſte ſordidâ induatur*. *Abſit ut boves fœdæ ac confectæ macie*, *quæ nullum dant ſaturitatis veſtigium*, *ſpecioſas devorent*, *craſſaſque conſumant*. *Ne igitur hujuſmodi dogma temerarium & perverſum ut cancer ſerpat*, *& inficiat plurimos*, *oporteatque filios perditos plorare Rachelem*, *præſentium vobis auctoritate mandamus & diſtrictè præcipimus*, *quatenus prædicta veſania penitus abdicata*, *ſine fermento mundanæ ſcientiæ doceatis Theologicam puritatem*; *non adulterantes verbum Dei Philoſophorum figmentis*, *ne circa altare Dei videamini lucum velle contra præceptum divinum plantare*, *& mellis commixtione ſacrificium fermentare doctrinæ*, *in ſinceritatis & veritatis azymis exhibendum*: *ſed contenti terminis a Patribus inſtitutis*, *mentes auditorum veſtrorum fructu cœleſtis eloquii ſaginetis*, *ut foliis verborum ſemotis*, *limpidas aquas & puras*, *tendentes ad hoc principaliter*, *ut vel fidem aſtruant*, *vel mores informent*, *hauriant de fontibus Salvatoris*, *quibus refecti*, *internâ craſſitudine delectentur*. Et in altero Diplomate: *Magiſtri verò & Scholares Theologiæ*, *in Facultate quam profitentur*, *ſe ſtudeant laudabiliter exercere*, *nec Philoſophos ſe oſtendant*, *ſed ſatagant fieri Theodocti*, *nec loquantur in linguâ populi & populi linguam Hebræam cum Azotica confundentes*, *ſed de illis tantùm in Scholis quæſtionibus diſputent*, *quæ per libros Theologicos & Sanctorum Patrum Tractatus valeant terminari*.

Ortam inter eamdem Academiam & Regem Chriſtianiſſimum *Ludovicum IX.* diſcordiam ſedare conatus eſt idem Pontifex, Regem ac Reginam Matrem per literas hortatus, ut diſſipatam ac tranſlatam a Magiſtris & Scholaſticis Studiorum Univerſitatem Pariſios revocaret, ſolitam libertatem, Juraque & privilegia a *Philippo Auguſto* Rege ipſis conceſſa reſtitueret, illiſque de damnis illatis, & irrogatis injuriis fieri ſatis juberet. Epiſcopis Cenomanenſi & Sylvanectenſi, & Archidiacono Catalaunenſi, dedit in mandatis, ut apud Regem pro Academia ſequeſtres eſſent: Pariſienſem, incentorem diſcordiæ ſeveriùs increpuit [Epiſtolis 88. 89. & 95. libri 3.] Poſterior illa ad *S. Ludovicum* Regem, & *Blancam* Reginam Matrem data, eximiis laudibus Regnum Francorum & Pariſienſem Academiam effert. „ In tribus, *inquit*,
„ quæ appropriatione nominis tribus in Sancta
„ Trinitate perſonis attributa noſcuntur, poten-
„ tia, ſapientia & benignitate videlicet, Re-
„ gnum Francorum, ejuſdem S. Trinitatis imi-
„ tando veſtigium, patet præ Regnis aliis a lon-
„ gè retro temporibus floruiſſe; in ſtrenuitate
„ Militum potens, in Clero literarum ſcientia
„ prædito ſapiens, & in Clementi Principum bo-
„ nitate benignum, *&c.* Sapientia verè nutritur
„ ſtudio literarum, quo quaſi fluvio de loco de-
„ liciarum egreſſo, non ſolùm Regnum prædictum
„ irrigatur & fœcundatur poſt Spiritûs Sancti
„ gratiam, verumetiam Paradiſus Eccleſiæ ge-
„ neralis, cujus alveus Pariſienſis civitas, ex eo
„ quod idem Studium Pariſius viguit, hactenus
„ noſcitur extitiſſe. Unde veſtrâ credimus inter-
„ eſſe, ſolicitâ diligentiâ, & ſolicitudine ſatage-
„ re diligenti, ut Studium diebus veſtris tranſla-
„ tum alibi a Pariſius, illuc quaſi flumen ad al-
„ veum revocetur, ne forſan ex tranſlatione hu-
„ juſmodi ad nihilum redigatur, per plura loca
„ diviſum; velut fluvius diſtortus ab alveo, & in
„ rivos diviſus areſcit; & per hoc cœlum claudi
„ Scripturæ, ac imbrem ſuum nubes continere
„ contingat, & incomplutam terram univerſalis
„ Eccleſiæ remanere, nec-non in tenebras ſolem

Gregorius IX. *Sacræ Facultatis Pariſienſis Doctoribus Theologiæ rectè docendæ modum tradit*.

Apud Odoricum Raynaldum *ad annum* 1228. *Num.* 29.

Theologicum ſtudium tendere debet principaliter ad fidem adſtruendam & mores informandos.

Gregorii IX. *in Pariſienſem Academiam beneficentia*.

Regni Francorum, *& Academiæ Pariſienſis elogia*.

Regnum Francorum potentiâ, *ſapientiâ*, *& benignitate Principum inſigne*.

Pariſienſis Academia fluvius ſapientiæ, *Paradiſum Eccleſiæ Generalis irrigans & fœcundans*.

,, & Lonam converti, ſtellas involvi caligine hu-
,, juſmodi tenebrarum, ac ſic de prædicto Regno
,, deleri Trinitatis veſtigium prælibatum. Quo-
,, niam in veſtram ignominiam redundaret, ſi die-
,, bus veſtris idem Regnum hujuſmodi privatum
,, gloria redderetur; nec expediret quòd in ipſo
,, Regnantibus tanti honoris adſcriberetur amiſ-
,, ſio, quam ſuis ſervare temporibus Reges in-
,, cliti ex innata ſibi clementia propenſiùs ſtudue-
,, runt, ex diverſis mundi nationibus in ſupra-
,, dicta civitate collectam multitudinem, ad aquas
,, ſapientiæ hauriendas, benigniùs confoventes
,, ac providè ſupportantes, ſi quando excedebat.

Lutetia ſcientiarum parens.

Ejuſdem Academiæ Leges ac Privilegia renovavit, Epiſtolâ 23. libri 5. quâ ipſam *Sapientiæ officinam*, Lutetiamque *Scientiarum parentem* prædicat, Toloſanam confirmavit Academiam, a Raymundo juniore Comite Toloſano inſtitutam. Ordinem B. Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum approbavit,

VII. Obiit ſenio curiſque confectus *Gregorius* IX. anno Chriſti 1241. ætatis prope centeſimo, cùm annis quatuordecim & menſibus quinque Eccleſiam rexiſſet. Inter Cardinales ab ipſo creatos celebres fuere, *Joannes Helgrinus*, Gallus, ex Abbatisvilla oriundus, in Academia Pariſienſi Sacræ Theologiæ Doctor & Profeſſor, & Concionator egregius, *S. Petri* Abbavillæi, Congregationis Cluniacenſis Prior, ex Decano inſignis Eccleſiæ Ambianenſis Biſuntinus Archiepiſcopus, ad Cardinalitias Sabinenſis Epiſcopatûs Inſulas a *Gregorio* IX. promotus, ejuſque Legationibus ad *Jacobum* Regem Aragonum, & ad *Fridericum* II. Imperatorem perfunctus, Auctor Eccleſiaſticus Commentarii in *Cantica Canticorum*, Sermonumque plurimorum. *Gaufridus Caſtilionæus*, Mediolanenſis, *Urbani III.* nepos, ex *Altacumba* Ciſtercienſis Ordinis Cœnobio, Titulo *S. Marci* Cardinalis Presbyteri, deinde Sabinenſis Epiſcopus renunciatus, variiſque *Gregorii IX.* Legationibus functus, ac demum ejus ſucceſſor. *Raynaldus* ex Comitibus Signiæ, *Gregorii IX.* nepos, *S. Euſtachii* Diaconus Cardinalis, deinde Oſtienſis Epiſcopus, Ordinis FF. Minorum Protector, tandem Summus Pontifex *Alexander IV*, *Sinibaldus de Fiſco*, ob eximiam Juris peritiam *Luminare Mundi* nuncupatus, ex Albingavenſi Epiſcopo & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Vicecancellario, Cardinalis Tit. *S. Laurentii in Lucina*, & poſtea Summus Pontifex *Innocentius IV*. *Otto Candidus*. Guillelmi Marchionis Montisferrati filius, *S. Nicolai in carcere Tulliano* Cardinalis, deinde Portuenſis Epiſcopus, Sedis Apoſtolicæ Legatione in Anglia maximâ cum laude functus, Mathematicus inſignis, Lugduni quò *Innocentium IV.* ſecutus fuerat, mortuus, & in Æde FF. Prædicatorum ſepultus. *Jacobus de Vitriaco*, Gallus, Argentolii ad Sequanam in Diœceſi Pariſienſi natus, Canonicus Regularis, inſigni vir pietate & eruditione, beatæ *Mariæ Ogniacenſi* ſacrâ familiaritate conjunctiſſimus, abeaque inſtitutus heres, Crucis contra Saracenos fervidus Prædicator, Epiſcopus Acconitanus in Palæſtina, deinde Cardinalis Epiſcopus Tuſculanus, Auctor Eccleſiaſticus. *Nicolaus Anagninus*, Tit. *S. Marcelli* Cardinalis, Sedis Apoſtolicæ in Armeniam Legatus. *Jacobus de Pecoraria*, Placentinus, ex Monacho Ciſtercienſi & Abbate Cœnobii SS. *Vincentii & Anaſtaſii* ad Aquas Salvias, & *Honorii III.* Pœnitentiario, Cardinalis Epiſcopus Præneſtinus a *Gregorio IX.* creatus, & ad *Fredericum II.* Legatus, aliiſque Legationibus glorioſè perfunctus. *Robertus Ummaccote*, ſeu de *Somercote*, Anglus, Tit. *S. Hadriani* Diaconus Cardinalis. *Raymundus de Pone*, Gallus, Petragoricenſis Epiſcopus, *Simon de Soltaco*, Gallus, Bituricenſis Archiepiſcopus, Tit. *S. Cæciliæ* Presbyter Cardinalis, & Sedis Apoſtolicæ in Galliis Legatus. *S. Raymundus Nonnatus*, Ordinis *B. Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum* Profeſſor, *S. Petri Nolaſci* diſcipulus, duriſſimam pro redimendis captivis in Africa, quò tertiò navigarat, ſponte paſſus, captivitatem, Tit. *S. Euſtachii* Cardinalis. *Franciſcus Caſſardi*, Delphinas, e *Fayeto*, in Diœceſi Gratianopolitanâ oriundus, Juris utriuſque peritiſſimus, Archiepiſcopus Turonenſis, Tit. *S. Martini* Presbyter Cardinalis Lugduni in Æde FF. Prædicatorum ſepultus.

Cæleſtinus Quartus.

VIII. Trigeſimo a *Gregorii* IX. obitu die, Pontifex electus eſt *Gaufridus Caſtilionæus*, morum integritate, doctrinâ, experientiâ, par ſummæ dignitati, qui ſibi nomen ſumpſit *Cæleſtinus IV*. Ex Ordine Ciſtercienſi ad Cardinalitias Inſulas a *Gregorio IX.* aſſumptum ſuperiùs diximus. Dies dumtaxat ſeptemdecim Pontifex vixit, ut *Bernardus Guidonis* in Chronico Romanorum Pontificum teſtatur.

SCHOLION.

In hoc Articulo, pag. 52. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Factum Gregorii Noni abſolventis ſubditos Foederici II. a Juramento fidelitatis, non favet aſſertoribus indirectæ poteſtatis Romanorum Pontificum in temporalia Regum, quia Imperator erat Beneficiarius Eccleſiæ ratione Regni Siciliæ*,

R. De ſingularis cujuſdam Argumenti pondere quæſtio eſt. Summus Pontifex in ſententia adverſùs *Fredericum II.* lata hoc expreſſit, quòd ab oppreſſione pupillorum, orphanorum, & viduarum ſeu nobilium & aliorum hominum Regni Siciliæ, vel deſtructione ejuſdem, *Quod ad Romanam Eccleſiam ſpecialiter noſcitur pertinere; pro quo Eccleſia Romana Juramentum fidelitatis exhibuit, & homagium praſtitit, monitus non ceſſavit*. Verba ipſa Pontificiæ ſententiæ ſunt,

Nota.

SI Franciſco Pagio fides adhibenda ſit, dicere oportet bis Gregorium nonum Friderici ſubditos a fidelitatis ſacramento abſolviſſe. Primâ vice id fecit an. 1228. dum reſcivit Fridericum, neglectâ abſolutionis gratiâ, excommunicatione etenim ipſum innodaverat, ad ſacrum bellum veluti per ludibrium proceſſiſſe, ut oſtendit poſtea turpis quam iniit ſocietas cum Sultano Babylonis. Ita Pagi in Vita Gregorii n. 15. Secundò, ut idem narrat n. 45. & 46. excommunicatione confixit an. 1230. omneſque ſubditos juriſjurandi religione, qua ſive Imperii, ſive Regni ratione illi eſſent obſtricti, ſolvit. Ita autem in Fridericum iterum animadvertendi minor fortaſſe cauſa fuere ipſius facinora in Siciliæ regno perpetrata; nam cauſas ita cum ipſo agendi Gregorius declarando, ait Romanum Pontificem e ſua Sede expellere tentaſſe, Apoſtolicam Sedem, eccleſiaſticamque libertatem conculcaſſe, eccleſiarum bona diripuiſſe, Fidei dilatationem impediſſe &c. aliiſque enarratis, ita ſe geſſiſſe dicit, ut de fide catholica non bene ſentire videretur. Ex præfatis autem patet Gregorium non ſolùm auctoritatem exercere intendiſſe in Fridericum, ut Romanæ Eccleſiæ ratione Regni Siciliæ fiduciarium, ſed etiam ut Imperatorem.

AR-

ARTICULUS IV.

De INNOCENTIO IV.

CUM a *Celeſtini IV.* obitu Sedes Apoſtolica annum unum, menſes octo, & dies quindecim vacaſſet, quod e re Eccleſiæ videretur ad electionem Pontificis oon procedere, donec Cardinales Amalphitano carcere a *Frederico* detenti, reſtitotâ libertate ad eam convenire poſſent, tandem communibus ſuffragiis Pontifex renuntiatus eſt *Sinibaldus* Tit. S. *Laurentii in Lucina* Cardinalis, qui ſibi nomen ſompſit *Innocentius IV.* Electo *Fredericus* gratulatus eſt Imperator, miſſiſque Oratoribus devotionem ac reverentiam erga Sanctam Sedem profeſſus eſt. Nihil magis in votis habuit Pootifex optimus, quàm coocordiam Sacerdotii & Imperii. Quamobrem Legatos miſit ad *Fredericum*, P. Archiepiſcopum Rothomagenſem *Vuillelmum* Epiſcopum Mutinenſem, & *Guillelmum* Abbatem S. *Facundi* in Hiſpania; ipſiſque Commonitorium dedit, ſecundùm quòd rem cum Imperatore gererent. *Fredericus* plura querelarum Capita contra Pontificem objecit, quibus ille abundè fecit ſatis Epiſtolâ 89. libri 1. ad Legatos datâ. Imperator novos Oratores miſit ad *Innocentium*, qui de pace tractarent, *Balduino* Imperatore Conſtantinopolitano, & *Raymundo* Toloſano Comite ſequeſtribus. Hanc Procurationem Magiſtris *Petro de Vinea*, & *Thadeo de Sueſſa*, Curiæ ſuæ Judicibus commiſit. Hi in frequentiſſimo Conventu Cardinalium, Prælatorum, Senatûs populique Romani, Imperatoris nomine jurarunt ipſum Mandatis Summi Pontificis & Eccleſiæ pariturum circa ſingola capita, propter quæ fuerat a *Gregorio IX.* excommonicatos, ac pro damnis, quæ ante vel poſt excommunicationem Eccleſiis & perſonis Eccleſiaſticis intulerat, ſatisfacturum. Id conſtat ex Diplomate *Frederici*, quod legere eſt apud *Matthæum Pariſium* ad annum 1244. & ex Epiſtolâ *Innocentii IV.* ad *Lantgravium Thuringia* 645. libri 1. Propoſitas ineundæ concordiæ Leges, *Pariſius* ad eumdem annum recenſet. *Fredericum* ſuperbi leviſque animi Principem citò pœnituit, quod ſe ad parendum Pontificis Mandatis, præſtito per Oratores ſuos Sacramento, obſtrinxiſſet. Conditiones pacis oullas admiſſurum ſe conteſtatus eſt, niſi anathemate ſolveretur. Pontifici ſtruxit inſidias, quas evaſit ille Januam fugiens, indeque in Gallias ſe recipiens, *Ludovico* Rege ſanctiſſimo permittente, cjuſque Sanctitati auxilium omne, quod ejus Deceſſores Reges afflictis Pontificibus impenderant, promittente. *Lugduni* cum Cardinalibus, ac Prælatis domeſticis, omoique Comitatu receptus, Oecumenicam Synodum indixit, celebravit, anno 1245. io qua in *Fridericum* Imperatorem excommunicationis & exauctorationis fulmina emiſit. De qua Syoodo, & *Friderici* cauſa, in Diſſertationibus agemus. Poſt Synodum, Principes Electores ad *Lantgravium* Thuriogiæ, Imperatorem ſalutandum adhortatos eſt, quod ſecundùm ipſius vota ceſſit. Interim *Fridericus* ad abſtergendam, quæ ipſi inuſta fuerat, hæreſeos labem, Archiepiſcopum Paoormitanum & Epiſcopum Papienſem cum quibuſdam Abbatibus, & Viris Religioſis, io fidem ſuam inquirere juſſit, miſitque ad *Innocentium IV.* Oratores, confectum, ea de re Inſtrumentum ejus Sanctitati oblaturos, & juramento, fidei ipſius integritatem aſſerturos. Inqoiſitionis iſtius nullam rationem habuit Summus Pontifex, quòd abſque auctoritate facta eſſet: quòd Inquiſitores & Procuratores iſti *Friderico* addicti eſſent; & eorum conſanguinei in ejus Aula mererentur; quòd tandem ipſum, licèt exauctoratum, Imperatorem & Regem appellaſſent. Id teſtantor *Innocentii IV.* Literæ ad univerſos Chriſti Fideles ſcriptæ, quas apud *Odoricum Raynaldum* legere eſt ad annum 1246. Num. 18. *Petrum Capocium*, Cardinalem, in Germaniam legatum miſit, qoi Fridericianos Cenſuris Eccleſiaſticis coërceret. *Henrico Lantgravio* defuncto *Vuillelmum* Hollandiæ Comitem, in Conventu Principum, Regem Romanorum eligi curavit Apoſtolicus Legatus. Miſit etiam Legatos *Innocentius* in Germaniam, Italiam, Hiſpaniam, Norvvegiam, ut Chriſtianos Principes ad arma contra *Fridericum* Eccleſiæ Perſecutorem capeſſenda concitaret. Cùm idem Princeps Clericos, Pontificis obedientes Mandatis, bonis omnibus exui, & in exilium amandari edixiſſet, Cenſuras in ipſum latas aggravavit *Innocentius* Epiſtolâ 44. lib. 5. ad omnes Germaniæ Prælatos datâ; & ſacram in ipſum, ejuſque filium *Conradum*, Expeditionem promulgari juſſit, ampliſſimis Indulgentiis propoſitis. [Epiſtolâ 812. lib. 5.] Mortuo *Frederico*, Lugduno diſceſſit Pontifex, in Italiam reverſurus, anno 1251. Diſcedentem devotiſſimâ Legatione convenit *Blanca*, Regina Mater *S. Ludovici*, tum in Syria agentis, Regni eo abſente, Moderatrix, ejus Sanctitati Regni vires obtulit, illamque adeundi ſignificavit deſiderium, ſi per valetudinem licuiſſet, ut conſtat ex Epiſtolâ *Innocentii* ad ejus Majeſtatem datâ 60. libri 8. Cives etiam Lugdunenſes in clientelam Sedis Apoſtolicæ ſuſcepit, ob ipſorum in ſuam Sanctitatem, totamque Curiam officia, quæ verbis magnificis commendat Epiſtolâ 316. & 317. libri 8. Sabaudiæ Comitem, multoſque Italiæ populos, qui *Frederici* partibus adhæſerant, ad officium revocavit. *Ezelino* Fridericianæ perſecutionis in Marchia Tarviſina incentori & adminiſtro, de hæreſi graviter ſuſpecto, diem dixit: Tarviſino Epiſcopo & Priori Mantuanæ FF. Prędicatorum Familiæ dedit in Mandatis, ut eum ecu Hæreticum vitandum, Fideliumque armis petendum palam denuntiarent. (Epiſtolâ 75. libri 8.) *Conradum* Frederici filium, heredem paternæ tyrannidis, in Sicilia infeſtum habuit. Quem ut frangeret, miſſo in Gallias Apoſtolico Legato, Regnum *Carolo* Andegaviæ & Provinciæ Comiti *S. Ludovici* fratri, certis conditionibus in Diplomate expreſſis, in feudum poſſidendum obtulit.

„ Conditiones erant ut Comes fidem Summo Pon-
„ tifici obſtringeret: Ut, ſi Regnum fortè ad fœmi-
„ nam devolveretur, illa Eccleſiæ hoſti non nube-
„ ret, nec Romana Eccleſia & Pontifice Incon-
„ ſultis: Ut Sicilia cum Imperio deinceps ab ea-
„ dem perſona non teneretur. Ut Leges omnes
„ a *Frederico* & *Conrado* latæ abrogarentur: Ut ele-
„ ctiones ſacræ liberè fierent, ſecundùm Cano-
„ nes: Regi mors Prælati denuntiaretur, ſi ita
„ haberet conſuetudo, ſed ejus conſilium vel con-
„ ſenſus ante vel poſt electionem non exigeretur:
„ Ut Heredes Regni in minori ætate cuſtodiæ
„ Sedis Apoſtolicæ committerentur: Ut nullus
„ Clericos vel perſona Eccleſiaſtica ejuſdem Re-
„ gni in civili vel criminali cauſa conveniretur
„ coram ſęculari Judice, niſi ratione feudorum:
„ Ut nulla vectigalia Clero imponerentur: Ut in
„ Eccleſiis vacantibus Rex ſeu Princeps nulla ha-
„ beret Regalia. &c. (Epiſtolis 40. & 53. li-
„ bri 10. apud *Odoricum Raynaldum* ad annum
1253. Num 2. 3. & ſequent.) Ob *S. Ludovici* abſentiam perfici tunc res iſta non potuit. Unde aliud poſtea conſilium iniit *Innocentius*, & Siciliæ ac Apuliæ Regnum *Henrico Angliæ* Regi in feudum obtulit pro *Eadmundo* minore ipſius filio

Innocenti *IV. Geſta in cauſa* Friderici *II. Imperatoris.*

Innocentius Quartus in Gallias ſe recepit.

Concilium Oecumenicum Lugduni celebrat.

Sicilia Regnum Carolo S. Ludovici fratri certis conditionibus ab Innocentio Quarto oblatum.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

lio, ut *Matthæus Pariſius* ad annum 1254. teſtatur.

Innocentii IV. cura de fide propaganda.

II. Fidei apud gentes barbaras propagandæ ſtuduit *Innocentius IV.* in Pruſſiam, Norvvegiam; Græciam, Bulgariam, Æthiopiam, Indiam, ad Jacobitas, Neſtorianos, Tartaros, Saracenos, miſſis ex Ordine præſertim FF. Prædicatorum Viris Religioſis, qui Fidei Catholicæ veritatem ipſis exponerent. Jacobitarum & Neſtorianorum Primates, Romanam Eccleſiam, & Summum Pontificem reveriti, Fidei ſuæ Confeſſiones ad ipſum miſcere, quas ex ipſius Regeſto exhibet *Odoricus Raynaldus* ad annum 1247. Literas a Sultaois Saracenorum ad eumdem Pontificem datas idem Auctor deſcribit, quæ quidem urbaniſſimæ ſunt, & magnificis illum titulis exornant. *Sanctam, Illuſtrem, Pacem, excellentem, temporalium contemptorem, Dei cultoeem, Venerabilem, Scientem, Magnum, Caput Secta Chriſtiana, & Ducem filiorum baptiſmatis, ſedentem ſuper Sedem Simonis, ornatam habentem intellectum Sanctie Theologicis, Papam Roma* prædicat Babyloniæ Soldanus, Fratres Prædicatores ad ſe miſſos commendat, ſed ſecurum illis non fuiſſe ſcribit eoram Sapientibus Saracenis de Religione diſſerere, ob linguæ Arabicæ minùs expeditum uſum, & propter *ineſſum per viam humilitatis Monachatus*. Cœterùm, *ſignu virtutis* in eis emicuiſſe, & *Inſignia ſcientia* ex eorum vultibus irradiaſſe, & *veſtigia contemptus mundi & Religionis in eis eſſe manifeſta, & mores eorum laudabiles & decoros*. Minùs honeſtè a Tartaris ſuſceptus eſt *Aſcelinus* cum Sociis Prædicatoribus, qui nequidem in conſpectum Magni Chan ſunt admiſſi, quòd trinam genuflexionem in ſignum ſubjectionis Papæ & Romanæ Eccleſiæ ſuo Imperio exigeret. Poſt multas ærumnas dimiſſi Legati, ſuperbas a *Bajotnoyo* Literas ad Summom Pontificem retulere. Semen nihilominus Evangelii ſparſerunt, fructum ſuo tempore daturum. Legationis iſtios Relationem ſcriptam a *Simone*, Aſcelini in ea obeunda Socio, legere eſt apud *Vincentium Bellovacenſem*, Speculi Hiſtorialis libro 31. cap. 46. Anno 1253. a S. *Ludovico* Rege Francorum commonitus, Pontifex ut Religioſos Viros in illas regiones mitteret, quoniam nonnulli ex Tartaris Baptiſmo fuerant initiati, converſioniſque ſpes affulgebat plurimorum; Epiſcopo Tuſculano Sedis Apoſtolicæ Legato dedit in mandatis, ut ex FF. Prædicatorum & Minorum Ordine Viros Apoſtolicos, ad fundandas, propagandas, & regendas in illis partibus Eccleſias, Epiſcopos conſecraret. Quibus etiam diſpenſandi circa impedimenta matrimonii, ex gradibus conſanguinitatis, vel aliunde orta, & uno Jure Canonico inſtituta, conceſſit poteſtatem. (Epiſtolâ 58. lib. 10.)

FF. prædicatores ad Saracenos & Tartaros mittit; nec-non ad Turcarum Sultanum.

Ad Turcarum etiam Sultanom ſcripſit, & Fratres Prædicatores miſit, qui verba ſalutis annuntiarent. *Dilectoe filios*, inquit, *Fratres Ordinis Prædicatorum, viros in Dei Lege peritos, latores præſentium, ad tuam Nobilitatem deſtinamus, in quibus Divinus Spiritus pine aaret omnem docebit de Deo, ejuſque Juſtitia & futuro ſeculo veritatem*, &c. [Epiſtolâ 28. libri 10.] Miſſo ad Græcorum Imperatorem *Joanne Parmenſi*, Ordinis FF. Minorum Generali Miniſtro, illius Eccleſiæ cum Romana conjunctionem procurare conatus eſt. Cypri Inſula, Albania, aliæque Provinciæ Græcorum Schiſmate inſectæ, ad ſanctam Unionem, & *Innocentii* obſequium traductæ ſunt anno 1250. ut conſtat ex ipſius Epiſtolis 59. 61. & 62. libri 8. Legere juvabit & illam, quam ad *Ottonem* Tuſculanum Epiſcopum Cardinalem dedit, de controverſia inter Archiepiſcopum Nicoſienſem Latinum, & Epiſcopos Græcos Regni Cypri orta, de quibuſdam articulis. Eſt inter Epiſtolas *Innocentii IV.* Tom. XI. Conciliorum Labbeanæ Editionis P. 1. Epiſtolâ 10. Ad hereſeon extirpationem ſanctiſſimas Leges promulgavit, illaſque confirmavit, quas *Fridericus* olim Imperator condiderat. Extant in eadem Conciliorum Collectione, & Tom. I. Bullarii Romani. In Lombardia, Romandiola, Marchia Anconitana, & Tarviſina tunc Hæretici graſſabantur, contra quos Fratribus Prædicatoribus ſacræ Inquiſitionis munus demandavit, juſſitque ut Poteſtates, Rectores, Conſilia, & Communitates civitatum, per Excommunicationem in perſonas, & Interdictum in terram latum, ad iſtarum Legum executionem auctoritate Apoſtolica compellerent. Scripſit præterea ad *S. Raymundum de Pennaforti*, Ordinis Prædicatorum Generalem Magiſtrum, & ad Provincialem Hiſpaniæ, ut Fratres ejuſdem Ordinis, ex Regno Aragoniæ ſelectos, Inquiſitores in ea Provinciæ Narbonenſis parte, quæ Aragonum Regi parebat, auctoritate Apoſtolica inſtituerent. Eſt Epiſtola 7. *Innocentii IV.* in Labbeana Conciliorum collectione. Ubi ſuum de Fidei & divini cultûs propagatione deſiderium ſignificavit, de Fratribus prædicatoribus hæc habet; *In hie autem Nobie Featres veſtri Ordinie Dominue ſpecialiter voluit eſſe Adjutoret: qui ſpretie mundi diſſoluti blanditiie, ſub Religionis arcta vigore in voluntate Chriſto ad placitum famulantee, de Fidelium campo extirpare noxia, & in eo plantare ſalubria, nec non muniti ſpirituali pro defenſione Fidei armatura, errorum laqueis irretitoe eripere, ac in regione diſſimilitudinie converſantes ad unitatem Matris Eccleſia revocate diligentiâ indefeſſâ procurant, proficientee ſibi per vita meritum, & aliis verbo pariter & exemplo*, &c.

Sacra Inquiſitionis Munus FF. Prædicatoribus demandat Innocentius Quartus.

Libros Talmudis, aliorque a Sacra Facultate Pariſienſi examinatos & reprobatos, ut S. Ludovicus igne cremari jubeat per totam Regnum, hortatur.

III. Libros *Talmudis*, eorumque Gloſſas, ſimileſque libros erroribus ſcatentes & blaſphemiis, in toto Franciæ Regno, ut igne damnaret, *S. Ludovicum* idem Pontifex rogavit, prohibuitque ne Chriſtianas filiis ſuis nutrices conducere Judæi ſinerentur. Pariſienſium Theologorum ſtudium pro fidei integritate a Judaico fermento ſervanda ſub *Gregorio IX.* Pontificatu emicuerat: ſiquidem Talmudicos libros damnaverant, & publicè combuſſerant, Rege Sancto ſavente; ut conſtat ex *Innocentii IV.* Litteris ad ejus Majeſtatem datis. Harum verba reticere mihi religio eſſet, quæ & Doctorum Pariſienſium laudem continent, & ſacræ Facultati *Doctrinalis Judicii* auctoritatem confirmant: *Et licèt*, inquit, *dilectue filius Cancellarius Pariſienſis, & Doctores Regentes Pariſiis in Sacra Pagina, de mandato fœlicie recordationis Gregorii Papa Prædeceſſorie noſtri, tam prædictum abuſionis librum, quàm alios quoſdam cum omnibus Gloſſis ſuis perlectos in poteſtate, ac examinatos, ad confuſionem perfidia Judæorum, publicè coram Clero & populo incendio concremarint ... Quibus Tu tanquam Catholicus Rex & Princeps Chriſtianiſſimus, impendiſti ſuper hoc auxilium & favorem; pro quo Regalem Excellentiam dignis in Domino laudibus commendamas ... Celſitudinem Regium rogamue & obſecramus in Domino noſtro Jeſu-Chriſto, ut qui exceſſus hujuſmodi deteſtabiles & enormes, commiſſos in contumeliam Creatoris, & injuriam nominis Chriſtiani, prout piè incepiſti, laudabilitee proſequendo, faciens debita ſeveritate percelli, tam prædictos abuſionum libros, reprobatos per Doctores eoſdem, quàm generaliter omnes, cum Gloſſis ſuis, qui per ipſos examinati & reprobati fuerint, mandes per totam Regnum tuum, ubicumque reperiri poterunt, igne cremari*. Vetuit idem Pontifex, ne Pariſienſis Univerſitatis alumni, extra Lutetiam, per Literas Apoſtolicas, ſuper litibus inter eos exortis, traherentur, atque a vectigalibus immunes eſſe juſſit.

Eccleſia Gallicana

IV. Gallicanæ Eccleſiæ Libertates adverſùs Proceres quoſdam contra Clerum conjuratos tui-

tus

Libertates Innocentius IV. *contra Proceres tuetur.*

tus eſt *Innocentius IV.* Inito ſcilicet fœdere ut Epiſcoporum Juriſdictionem everterent, & Cleri Privilegia, quemquam ad Tribunal Eccleſiaſticum trahi, quaſi lege latâ, prohiberent, niſi ſuper hæreſi, matrimonio, vel uſuris: bonorum proſcriptionem, & membrorum mutilationem actoribus comminati. Atque iſtius factionis Protectores elegere Burgundiæ Britanniæque Duces & Comites Engoliſmenſem & S. Pauli, qui omnes & ſingulos tuerentur, quibus adverſùs Epiſcopos & Clericos res eſſet, inſuperhabitis Excommunicationis ſententiis. Cujus quidem fœderis quicumque participes eſſe vellent, redituum ſuorum centeſimam ad communis defenſionis opus conferre tenerentur. Duas Conjuratorum Chartas huius rei teſtes, unam Gallico, alteram Latino ſcriptam idiomate, apud *Matthæum Pariſium*, ad annum 1147. legere eſt. Is *Fridericum* Imperatorem exauctoratum horum motuum exiſtimatum auctorem fuiſſe ſcribit, propter hæc verba, quibus Edictum ſuum concludunt Proceres conjurati: *Ut reducantur ad ſtatum Eccleſiæ primitivæ, & in contemplatione viventes, nobis activam vitam ducentibus, oſtendant miracula, quæ dudum a ſæculo receſſerunt.* Quæ gemina ſunt verbis extremis Fridericianæ Epiſtolæ ad Principes datæ. *Semper*, inquit, *fuit noſtra voluntatis, Clericos, cujuſcumque Ordinis, ad hoc inducere, & maximè maximos, ut tales perſeverarent in fine quales fuerunt in Eccleſia primitiva, Apoſtolicam vitam ducentes, humilitatem Dominicam imitantes. Tales namque Clerici ſolebant Angelos cerni, miraculis coruſcare.* De his certior factus *Innocentius* ad Cœtum Eccleſiæ Gallicanæ Literas dedit, & Archiepiſcopos, Epiſcopos, Abbates, Priores, cæteroſque Eccleſiaſticos Viros, conſtanti animo ſtare juſſit pro defenſione Eccleſiaſticæ Libertatis, opem Sedis Apoſtolicæ ipſis pollicitus. *Sperantes*, inquit, *in illo qui colligationes impietatis, & faſciculos deprimentes ſuâ virtute diſſolvit, ac conſiderantes quòd Eccleſia, contra quam etiam portæ inferi non prævalebant, conſuevit in tribulatione, juxta verbum Propheticum, dilatari, ſtatuatis voſmetipſos in defenſione Eccleſiaſticæ Libertatis, exemplo Prophetæ, civitatem munitam, & columnam ferream, nihil penitus metuentes, ſed cordis armati conſtantia, quam nulla poſſit perſecutionis penetrare ſagitta, murum pro domo Domini vos viriliter opponentes; ea Libertate in cujus poſſeſſione adhuc exiſtitis, & quâ hactenus uſi eſtis, confidenter utamini: & contra rebelles procedentes, prout convenit, Statuta contra Libertatem Eccleſiaſticam attentata irrita nunciando, vos, aut ſubditos veſtros ipſius non permittatis commodo ſpoliari; pro firmo ſcientes, quòd cùm Eccleſiam Gallicanam ſpeciali affectione inter cæteras orbis Eccleſias diligamus vobis omnimodum in conſervatione Jurium & Libertatum veſtrarum, dante Domino conſilium & auxilium impendemus. Cæterùm cùm olim felicis recordationis Honorius Papa Prædeceſſor noſter, in omnes aliquo ſtatuta contra Eccleſiaſticam Libertatem edentes, Excommunicationis ſententiam tulerit, nos ipſius tenorem, ut eam ſolemniter publicari & ſervari in veſtris Diœceſibus, non obſtantibus Indulgentiis vel Privilegiis, quibuſcumque ab Apoſtolica Sede conceſſis, appellatione poſtpoſitâ, faciatis, vobis duximus tranſmittendum.* (Epiſtolâ 85. lib. 4.) Tuſculano etiam Epiſcopo, Sedis Apoſtolicæ Legato, dedit in mandatis, ut Statuta illa contra Eccleſiaſticam Libertatem condita nullius eſſe momenti ac roboris denuntiaret, illorumque Auctores, Scriptores, Patronos, & omnes neſariæ in Clerum conjurationis participes, anathemate percelleret: Pertinaces verò Privilegiis omnibus ab Apoſtolica Sede impetratis, & feudis; ſi quæ ab Eccleſiis tenerent, privandos, eorumque filios a Clero, & omni Eccleſiaſtico Beneficio excludendos ſignificaret. [Epiſtolâ 36. libri 4.] Addit *Pariſius*, Pontificem hanc factionem diſcuſſiſſe, collatis in Conjuratorum conſanguineos opimis Beneficiis, pluriumque obtinendorum ſpe injecta, nec-non Indulgentiis & muneribus erogatis.

Innocentii IV. *in Regnum Francorum Beneficia.*

V. De *Sancti Ludovici* in Ægypto captivitate, & clade Chriſtiano Exercitui a Saracenis illata, dolorem concepit maximum, invictumque in adverſis Principem amantiſſimis Literis conſolatus eſt. Datis etiam ad Gallicanos Præſules, ipſis juſſit ut preces publicas pro Rege, & pro Terræ Sanctæ negotio indicerent, & qualibet hebdomada Sermonem adhortationis ad populum in ſuarum Diœceſeon Eccleſiis curarent haberi, ut ad Regis ſubſidium excitaretur. Priori FF. Prædicatorum Pariſienſium promulgandi e ſuggeſtu ſacram Expeditionem in Francorum Navarræque Regnis, Provincia, Britannia minori, Burgundia, &c. demandavit provinciam, & ſummâ ad reos quorumvis criminum abſolvendos auctoritate inſtruxit anno 1253. (Epiſtolâ 612. libri 10.) Sanctam Capellam, rogante, qui eam fundaverat, Sancto Rege, immunitatis privilegio donavit anno 1244. Iſtud etiam eidem Regi Privilegium contulit, ut nullus abſque ſingulari Sedis Apoſtolicæ Mandato in Regnum Francorum Excommunicationis vel Interdicti ſententiam ferre poſſet. Omnibus & ſingulis pro Rege Francorum orantibus decem dierum Indulgentiam ab *Innocentio IV.* fuiſſe conceſſam obſervat *S. Thomas* in 4. Sententiarum, Diſtinct. 20. Quæſt. 1. Art. 4. Quæſtiuncula 3. Centum dierum poſtea conceſſit Clemens VII. unius anni Leo X. ut *Durantus* libri 2. *De Ritibus Eccleſiæ*, cap. 33. commemorat.

Privilegium inſigne Regi Francorum conceſſum.

Indulgentia conceſſa pro Rege Chriſtianiſſimo orantibus

Canonizationes Sanctorum & Approbationes Religioſorum Ordinum.

VI. *Edmundum* Cantuarienſem Archiepiſcopum in Sanctorum album ſolemni ritu retulit anno 1246. *S. Guillelmum* Briocenſem Epiſcopum in minori Britannia, anno 1247. *S. Petrum* Martyrem Ordinis FF. Prædicatorum, anno 1253. *S. Stanislaum* Cracovienſem Æpiſcopum ac Martyrem anno 1253. (Vitam *S. Petri* Martyris a *Thoma Lentino* ejuſdem Ordinis coævo Scriptore editam Patres *Henſchenius* & *Papebrochius* inter Acta Sanctorum menſis Aprilis, Tom. 3. ad diem 29. retulere. De eodem legendum *Senonenſe Chronicon* libri 4. cap. 35.) Placentiæ Academiam erexit. Fratribus Eremitis in Tuſcia diſperſis Regulam *S. Auguſtini* & ſingularem habitum dedit. Carmelitarum Regulam ab *Hugone a S. Caro*, Cardinali ex Ordine FF. Prædicatorum aſſumto, recognoſci juſſit ac temperari, eamque declarationem & mitigationem confirmavit anno 1247. Diplomate quod incipit, *Quæ honorem.* Ordinem *Servorum B. Mariæ* approbavit. Congregationem Monachorum Sylveſtrinorum in Eremo *S. Benedicti de Monte Fano* ſub regula ejuſdem Sancti Patriarchæ recèns inſtitutam, ſub protectione Sedis Apoſtolicæ ſuſcepit, multiſque Privilegiis donavit, anno 1247. Diplomate quod incipit: *Religioſam vitam eligentibus.* Sanctam *Claram* Virginem ſupremo morbo decumbentem inviſit, ejuſque exequias honeſtavit.

Innocentius Quartus a calumnia vindicatur.

Thomas Cantiprat. *lib. 1. cap. 10. refellitur.*

VII. Obiit optimus Pontifex anno 1254. 7. Idus Decembris, Neapoli, cùm annos undecim, menſes quinque & dies quatuordecim ſediſſet. Quæ de ejus obitu referuntur a *Thoma Cantipratheuſi* ſomnia, meritò ab accuratis Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Scriptoribus exploduntur. Ob reſciſſa ſcilicet FF. Prædicatorum & Minorum Privilegia divinitus percuſſum paralyſi, vocis officium ad mortem uſque amiſiſſe fabulatur. At ſuas habuit reſcindendorum hujuſmodi Privilegiorum rationes prudentiſſimus Pontifex, cujus memoria Sacris FF. Prædicatorum & Minorum Ordinibus venerabilis & cara eſſe debet, ob immortalia quæ eis contulit

tulit

tulit beneficia. Putidius mendacium eſt quod de revelatione facta cuidam Cardinali de *Innocentii IV.* accuſatione ad divinum tribunal, ejuſdemque Judicio, nullius hac in parte vir judicii, ſed inſignis calumniator *Pariſius* effutiit. *Innocentii IV. eruditio.* Gloſſas in Jus Canonicum, aliaque Opera edidit eruditiſſimus Pontifex doctrinâ ſuâ promeritus, ut *Pater Juris* & *Pater veritatis* paſſim appellaretur. Viros pietate & doctrinâ inſignes in Collegium Cardinalium adſcripſit, quibus Pileum Purpureum contulit, ut novum ſplendorem Ordini Eminentiſſimo conciliaret. *Cardinales ab ipſo creati* Inter ipſos celebres fuere, *Petrus de Collemedio*, Italus, Archiepiſcopus Rothomagenſis; Epiſcopus Cardinalis Albanenſis in Concilio Lugdunenſi renuntiatus; *Guillelmus ab Honorio III.* in Livoniam & Pruſſiam ad Chriſti Evangelium prædicandum, Eccleſiaſque fundandas, cum auctoritate Legationis Apoſtolicæ miſſus, dignitate Vicecancellarii Sanctæ Romanæ Eccleſiæ & Mutinenſi Epiſcopatu poſtmodum ornatus, variis ſub *Gregorio IX.* Legationibus pro Eccleſiæ utilitate præclarè functus, demum Cardinalitiis Infulis & Epiſcopatu Sabinenſi adauctus. *Zelantiſſimus Prædicator & Laudator Nominis Jeſu, aſſertor Fidei & totius veritatis, vir permagna ſanctitatis*, prædicatur in Epitaphio, quod ipſi poſitum eſt Lugduni, ubi diem obiit, apud FF. Prædicatores. *Oto ſive Odo de Caſtro Radulphi*, Gallus ex Pariſienſis Eccleſiæ Cancellario, Ciſtercienſis Ordinis Monachus, & Grandis-Sylvæ Abbas, demum Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus, Sedis Apoſtolicæ in Galliis pro ſacra Expeditione procuranda Legatus, cum *S. Ludovico* in Syriam profectus. *Petrus de Boreo*, ex Igoiacenſi Abbate Ordinis Ciſtercienſis primum Titulo *S. Marcelli* Presbyter Cardinalis, deinde Sabinenſis Epiſcopus Apoſtolica Legatione in Hiſpania functus. *Guillelmus, de Talleaute*, Gallus, O. B. Monachus, Abbas *S. Facundi* Legionenſis Diœceſis, in Hiſpania; SS. duodecim Apoſtolorum Presbyter Cardinalis, miſſus ad *Fridericum* Imperatorem pro pace impetranda Legatus. *Joannes de Toleto*, Anglus, O. C. Monachus, *S. Laurentii in Lucina* Presbyter Cardinalis, poſtmodum ab *Urbano IV.* Portuenſis Epiſcopus creatus. *Hugo a S. Caro*, Ordinis FF. Prędicatorum, in Facultate Pariſienſi Sacræ Theologiæ Doctor & Profeſſor, in Orientem pro unione Eccleſiæ Græcæ procuranda, cum F. *Petro* ejuſdem Ordinis viro religioſiſſimo & doctiſſimo, & duobus Ordinis FF. Minorum Profeſſoribus, a *Gregorio IX.* miſſus Cardinalis Tituli S. *Sabinę*, primus ex ſuo Ordine ad Eminentiſſimam Dignitatem aſſumptus primum in Urbe veteri, ubi e vivis exceſſit ſepultus, deinde in Eccleſiam FF. Prædicatorum Lugduoenſiom tranſlatus. *Goffridus Caſtelioneur*, Celeſtini III. conſanguineus, Titulo *S. Hadriani* Diaconus Cardinalis. *Octavianus Ubaldinus*, Florentinus, ex Epiſcopo Bononienſi, *S. Maria in Via Lata* Diaconus Cardinalis. *Petrus Capoccius*, Romanus, *S. Gregorii in Velabro* Diaconus Cardinalis Majeſtatis Pontificiæ contra Fridericum II. & Gibellinos intrepidus Defenſor. *Joannes Cajetanus Urſinus*, Romanus, *S. Nicolai in Carcere Tulliano* Diaconus Cardinalis. *Guillelmus* & *Othobonus* Fliſci ex Lavaniæ Comitibus, Genuenſes, ipſius *Innocentii IV.* Nepotes, pietate & meritis conſpicui, quorum prior Titolo *S. Euſtachii*, alter Titulo *S. Hadriani*, Cardinalis Diaconus, difficillimis legationibus cum laude functi. *Jacobus Herebertus* Gallus, O C. Monachus, Cardinalis Epiſcopus Portuenſis. *Stephanus*, Hungarus, ex Archiepiſcopo Strigonienſi Cardinalis Epiſcopus Præneſtinus. *Richardus* Caſinenſis Abbas. *Odo Rigault*, Gallus ex Ordine FF. Minorum ad Archiepiſcopatum Rothomagenſem, deinde ad Cardinalitias Infulas ab *Innocentio IV.* aſſumptus, ob eximias virtutes, *Regula vivendi ac Penſulum forma nuncupatur*, &c.

SCHOLION.

In hoc Articulo, pag. 83. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Quæ de Innocentii Quarti obitu referuntur a Thoma Cantipratenſi ſomnia, meritò ab accuratis Hiſtoria Eccleſiaſtica Scriptoribus exploduntur; ſcilicet ob receſſa FF. Prædicatorum & Minorum Privilegia divinitus paralyſi percuſſum &c.*

R. Narrationem iſtam ſomnium & fabulam meritò appellavi, optimi Pontificis memoriam vindicans. Id verum eſſe volunt Religioſi Cenſores Pontificem reſcindendo privilegia quædam exorbitantia Fratrum commiſiſſe crimen ultione divinâ dignum, & plagâ inſanabili a Deo propterea percuſſum? Hæc figmenta ante me exploſit *Odoricus Raynaldus* in Annalibus Eccleſiaſticis ad annum 1254. Num. 70. & 71. Satis eſſe debuit Religioſis Cenſoribus quòd obſervaverim Innocentium Quartum ſingulari benevolentiâ Ordines FF. Prædicatorum ac Minorum complexum, pluribus cumulaſſe beneficiis, eorumque operâ in propaganda fide, & in magnis aliis Eccleſiæ negotiis uſum fuiſſe.

ARTICULUS V.

De ALEXANDRO IV.

R*Aynaldus* ſive *Reginaldus*, e ſtirpe Comitum Signiæ Cardinalis Epiſcopus Oſtienſis, paucis poſt obitum *Innocentii IV.* diebus, Pontifex, electus eſt, vir orandi ſtudio, abſtinentiæ laude, manſuetudine ſingulari ſpectatiſſimus, ut *Matthæus Pariſius* teſtatur. *Ezelinum* Tyrannum, Eccleſiæ ditionibus infeſtum, Anathemate contrivit, armiſque Fidelium repreſſit. *Philippo* Ravennati Epiſcopo contra ipſum commiſſa Legatio. *Alphonſo* Caſtellæ Rege ſacram expeditionem in Mauros adornante, *Alexander IV.* Lupo Marrochitano Epiſcopo dedit in mandatis, ut in Hiſpania & Vuaſconia per ſe ac idoneos Concionatores Crucem prædicaret, ac Fideles ad ſanctam Militiam profitendam excitaret. (Epiſtolâ 397. libri 1.) Munus eidem injunxit circumſcribendi fines Carthaginenſis, Sylvenſis, & Pacenſis Diœceſeon, Saracenorum tyrannidi nuper ereptarum; & novos Epiſcopatus erigendi in urbibus quæ in poſterum ſubigerentur. (Epiſtolâ 703.) Lituanis aliiſque Paganis in Poloniam irrumpentibus, Crucis vexillum explicari, & ſacræ militiæ claſſicum perſonare juſſit. Munus iſtud *Bartholomæo de Bohemia*, Ordinis FF. Minorum ferventiſſimo Concionatori demandavit, Epiſtolâ 564. libri 1. Nec irrita fuit ejus prædicatio. Nam *Othocarus* Bohemiæ Rex cruce inſignitus, plures provincias ſubegit, & ad Chriſtiana ſacra traduxit. Eccleſiæ Regni ſi Metropoliticam Livoniæ, Eſtoniæ, & Pruſſiæ confirmavit Dignitatem, cùm antea Metropolitanus certam ſedem non haberet. (Epiſtolâ 342.) *Jacobo* e Trecia, ex Archidiacono Leodienſi Patriarchæ Hieroſolymitano Legationem Apoſtolicam in Syria, & in Chriſtiano, contra Saracenos Exercitu commiſit. (Epiſtolâ 767. libri 1.) Conſtantinopolitano Latinorum Imperio a Græcia concuſſo, & Achaia ac Peloponeſo in ſummo diſcrimine conſtitutis, Literas ad Argolicenſem Epiſcopum, alioſque Præſules dedit, ut ad iſtarum conſervationem Provinciarum congrua ſubſidia conferrent. (Epiſtolâ 29. libri 1.) inter-

terdictum in ditiones *Boleſlai* Sileſiæ Ducis latum confirmavit, graviores pœnas intentans, niſi Uratiſlavienſem Epiſcopum, quem vinculis tradiderat, libertate donaret (Epiſtolâ 477. libri 2.) In contomacem Pontifex Sacram Expeditionem indixit. Quâ de re legendi Rerum Polonicarum Scriptores, præſertim *Longinus* libro 7. De Græcæ Eccleſiæ conjonctione cum Romana ſolicitus, Urbevetano Epiſcopo Legationem Apoſtolicam ad *Theodorum Laſcarim juniorem* Græcorum Imperatorem commiſit. Oblatas *Innocentio IV.* a Græcis Unionis conditiones ab eodem fuiſſe approbatas, *Alexander* teſtatur. Solam additionem ad Symbolum moram aliquam injeciſſe, quòd iſtius Controverſiæ Romanum Pontificem Judicem agnoſcere detrectarent. Difficultatem tamen ab *Innocentio* diſcuſſam fuiſſe, conſentiendo ut Symbolum abſque additione vocis, *Filioque*, ſervarent Græci, mndò in ipſo Fidei dogmate cum Romana convenirent Eccleſia. De Romani Pontificis auctoritate, illiuſque uſu has Græci Propoſitiones obtulerant: *Romana Sedi, ejuſque Summo Pontifici, præ cæteris Patriarchalibus Sedibus, ſummi recognitionem ac profeſſionem in Eccleſia Catholica Principatus. II. Canonicam obedientiam Innocentio ejuſque Succeſſoribus canonicè intrantibus exhibendam. III. Prærogativam appellandi Romanam Eccleſiam, cùm ſacra perſona Eccleſiaſtica Græcorum a Superioribus ſuis crediderint ſe gravari. IV. Liberum recurſum ad Sedem Romanam in Quæſtionibus, quas inter Prælatos, & alias perſonas Eccleſiaſticas Græcas contigerit ſuboriri. V. OBEDIENTIAM IN SENTENTIIS, QUAS PONTIFEX ROMANUS SACRIS NON ADVERSAS CANONIBUS PROMULGABIT. VI. In Conciliis eidem Pontifici primam Sedem, & primam ſubſcribendi vicem, cùm ſubſcriptiones fuerint facienda. VII. In QUÆSTIONIBUS FIDEI, ſi qua ibidem fortaſſis emerſerint PRÆ ALIIS DARE SENTENTIAM, quam, DUMMODO EVANGELICIS ET CANONICIS NON OBVIET INSTITUTIS; obedienter cæteri ſuſcipient & ſequentur. VIII. In aliis verò Eccleſiaſticarum Perſonarum cauſis & negotiis, qua in Conciliis tractabuntur Sententiis, quas Romani Pontificis dictabit auctoritas, DUMMODO SACRORUM NON ADVERSENTUR CONCILIORUM DECRETIS, cæteri acquieſcent.* Ita refert *Alexander IV.* Epiſtolâ 325. libri II. Quas Propoſitiones ſubjicere operæpretium fuit, ut meminerint Viri Theologi nullum eſſe faceſſendum negotium his qui ipſas vel æquivalentes propugnaverint, nec malè ipſos de Sede Apoſtolica mereri, qui doctrinam ab *Innocentio* IV. Pontifice doctiſſimo, & *Alexândro* IV. ejus Succeſſore Sanctiſſimo approbatam tuentur: noverinque ſic explicatum Romanæ Sedis Primatum, & Pontificiæ Poteſtatis uſum, ad revocandos in Eccleſiam Hæreticos & Schiſmaticos plurimùm conducere. Cum his porro conſentiunt Sacræ Facultatis Pariſienſis, & Gallicanæ Eccleſiæ hoc de argumento pronuntiata, quamquam aliis expreſſa verbis.

Propoſitiones a Græcis oblata Innocentio IV. & Alexandro IV. & ab iiſdem Pontificibus approbata.

Explicatio Primatûs Romani Pontificis.

Theobaldo Campaniæ Comiti & Navarræ Regi conceſſit *Alexander* IV. ut ab Epiſcopo Pampilonenſi ritu ſolemni inaugurarentur. (Epiſtolâ 688. libri III.) Controverſiam Græcos inter & Latinos Epiſcopos in Cypro ortam compoſuit, Epiſtolâ 221. libri 6. Vacante Occidentis Imperio, *Conradinum* Friderici II. nepotem eligi prohibuit, ſub pœna Excommunicationis Electoribus infligenda. Diploma ea de re datum ad Moguntinum Archipræſulem, Tom. I. Romani Bullarii editum eſt. Infeſtos ſemper Gibellinos habuit, quorum factione ſeditio in Urbe facta; Pontifex & Cardinales fugere compulſi, ac Viterbium, indeque Anagniam ſecedere. Inquiſitorum Hæreticæ Pravitatis (quod munus FF. Prædicatoribus & Minoribus demandatum erat) auctoritatem multis Diplomatibus confirmavit amplificavit, explicuit, in Romano Bullario editis. *B. Claram* Virginem, primam *Sancti Franciſci* Filiam ſpiritualem, ſecundique Ordinis Matrem, in Sanctorum album retulit, Diplomate quod incipit, *Clara claris præclara meritis*. Veritatem Stigmatum *Sancti Franciſci* comprobavit anno 1255. & in *Sacrilegos triumphalium* illorum *Stigmatum* impugnatores & obtrectatores, judicialis ſeveritate diſciplinæ animadverti juſſit, Diplomate quod incipit: *Benigna operatio*, Tom. I. Bullarii Romani. Varias Eremitarum Congregationes, quarum aliæ ſub nomine *Sancti Guillelmi*, aliæ *Joannis Boni*, aliæ ſub aliis nominibus erectæ erant, ſub eodem habitu ac Regula *Sancti Auguſtini*, ejuſdemque Prioris Generalis regimine adunavit, anno 1256. Diplomate quod incipit: *Licet Eccleſia Catholica*.

Stigmata S. Franciſci.

II. Exſcindendis Albigenſium Hæreticorum reliquiis Apoſtolicam ſolicitudinem adhibuit *Alexander* IV. Sacro Inquiſitionis in univerſo Regno munere Priori Provinciali FF. Prædicatorum Franciæ, & Guardiano FF. Minorum Pariſienſium demandato, rogante *Sancto Ludovico* Rege. Ad damnationem porro Hæreticorum, vel perpetuam incarcerationem, ipſos procedere juſſit de conſilio Epiſcoporum Diœceſanorum vel eorum Vicariorum, *Ut in tanta animadverſionis judicio*, inquit, *non poſtponenda Pontificum auctoritas intercedat*. (Epiſtolâ 752. libri 1.) Priori FF. Prædicatorum Pariſienſium jam ante commiſerat auctoritatem exequendi Leges in Hæreticos latas, tam in Conſiliis Legatorum Sedis Apoſtolicæ, quàm in Pactis olim conventis inter Eccleſiam Romanam & Regem Chriſtianiſſimum ex una parte, & *Raymundum* quondam Comitem Toloſanum ex altera. (Epiſtolâ 245. libri 1.) Ortas contra FF. Prædicatores & Minores in Academia Pariſienſi turbas compeſcuit, ipſoſque Magiſtrorum Collegio, e quo exacti fuerant, reſtituit, reſciſſis durioribus eorumdem Magiſtrorum ſæcularium contra ipſos Statutis. Magnificis porro præconiis eamdem Academiam toto jam orbe Chriſtiano celeberrimam exornat: *Quaſi lignum vitæ*, inquit, *in Paradiſo Dei, & quaſi lucerna fulgoris in domo Domini eſt in Sancta Eccleſia Pariſienſis Studii diſciplina. Hæc quippe velut fœcunda eruditionis Parens, ad irrigandam ſterilem orbis faciem fluvios de fontibus ſapientiæ ſalutaris cum impetu foras mittens, ubique terrarum Dei lætificat civitatem, & in refrigerium animarum flagrantium ſiti juſtitiæ, aquas juſtitiæ dividit publicè in plateis. Ibi nimirum ordinatus eſt per providentiam Conditoris ad opus, ad cuſtodiam, Doctorum Ordo præcipuus, ut ad vitæ fructum rationabilis creatura deducat affectum, ne in guſtum mortis vetitâ veteris prævaricationis illecebrâ ſeducatur: Ibi humanum genus originalis ignorantiæ cæcitate deforme per cognitionem veri luminis, quæ ſcientia pietatis ſequitur, redditâ viſionis ſpecie reformatur. Ibi præcipuè dat Dominus Sponſæ ſuæ os, & ſapientiam ac linguam myſticis eloquiis eruditam, cui reſiſtere nequit omnis adverſitas reproborum.* (Epiſtolâ 277. libri 1.) Academiæ diſcordiam fovit, incenditque magis *Villelmus de Sancto Amore* libro adverſùs Religioſos Mendicantes edito, quem *De Periculis Noviſſimorum Temporum* inſcripſit. Libri examen ſelectis Cardinalibus, aliiſque viris eruditis commiſit Summus Pontifex. *Humbertum* Ordinis Prædicatorum Generalem Magiſtrum, & *Albertum Magnum* ejuſdem Ordinis Doctorem Sanctiſſimum, necnon S. *Bonaventuram* Miniſtrum Generalem Ordinis FF. Minorum contra adverſarios fortiter

Sacra Inquiſitionis Officium contra Albigenſium Reliquias FF. Prædicatoribus & Minoribus demandatum.

Academia Pariſienſis Elogium.

Guillelmi de Sancto Amore liber damnatus.

diſputantes, invictiſque argumentis errorum Capita conſutantes audivit, ac demum Librum *Perniciosam & deteſtabilem, libellum non veritatis, ſed mendacii, non eruditionis, ſed derogationis; non moventem, ſed mordentem, non inſtruentem veraciter, ſed fallentem*, damnavit: utpote perverſa dogmata continentem *contra poteſtatem & auctoritatem Romani Pontificis, & Epiſcoporum; contra illos qui propter Deum ſub arctiſſima paupertate mendicant; mundum cum ſuis opibus voluntariâ inopiâ ſuperantes: contra eos qui ſalutem animarum zelantes ardenter, & Sacris Studiis procurantes, multos in Eccleſia Dei operantur ſpirituales fructus, contra Mendicantium Religioſorum ſtatum*, &c. Hunc, inquam Tractatum tamquam *iniquum, ſceleſtum, & execrabilem*, & documenta in eo tradita *ut prava, falſa, & nefaria*, damnavit *Alexander* IV. juſſitque, ut qui Libellum iſtum penes ſe haberent, illum infra octo dies comburerent, ſub pœna Excommunicationis. *Alexandri* Diploma quod incipit, *Romanus Pontifex*, datum Anagniæ III. Nonas Octobris anno 1256. Tom. I. Romani Bullarii editum eſt. Cùm verò Academiæ partem maximam in partes traxiſſet *M. Gulielmus*, Apoſtolicâ licèt auctoritate ex albo Doctorum expunctus, ac de ipſius reſtitutione tractatus haberent in ſingulis Comitiis, ut ab iis Viros excluderent Religioſos, ipſis Eccleſiaſticas Cenſuras Summus Pontifex minatus eſt, niſi *Gulielmi* patrocinium deſererent, pacemque cum FF. Prædicatoribus & Minoribus ſervarent; *Quorum*, inquit, *Sacra Plantatio ſanctam fœcundat & venuſtat Eccleſiam. Et qui ſicut merito religionis & vita decora membra univerſalis Eccleſiæ ſunt cenſendi, ſic eodem merito, & participatione doctrinæ, Univerſitatis veſtræ debent pars non incongrua, nec indigna videri*: (Epiſtolis 562. & 597. libri 5.) Poſterior illa Pariſienſem Academiam his verbis commendat: *Ex alto fuiſſe conſpicimus Civitati Pariſienſi proviſum, quòd honorificata decore Studii Generalis, & tantorum Univerſitate Scholarium illuſtrata, prælucet orbis civitatibus, orbemque lucidum reddiderit ſui luminis claritate. Ipſa quidem Univerſitas fons irriguus conſuevit eſſe virtutum, univerſale ſpeculum, Mater ſtudere volentium, & Magiſtra ſcientiarum, ad ſingulos dona derivans, cunctoſque illuſtribus radiis doctrinam clarificans.*

FF. Prædicatorum & Minorum commendatio.

Pariſienſis Academia commendatur.

III. Apoſtolicam beneficentiam in *Ludovicum* Regem Sanctiſſimum, totumque Galliarum Regnum *Alexander* IV. explicuit, ſtatuens ne Sedis Apoſtolicæ Legati, vel alii Præſules, ipſius Majeſtatem, Reginam, eorumque Succeſſores, Excommunicationis vel Interdicti Sententiâ confingere poſſent. Regnum Franciæ his præconiis exornavit: *Sublime Regnum Franciæ, Solium præeminentia conſpicuum titulis, generoſitate, magnanimitate, ac ſtrenuitate clarius cæteris & excelſius innotuit: ſed dum Fidei ſua ſolem, devotionis ignem, & ſpeculum operum, quibus præfulget, attendimus, aſpicimus ipſum his tribus luminaribus copioſiùs radiare, & exempli fulgorem ad alios effundere potiorem.. Ex hoc genere ſuſcepit Mater Eccleſia, & ſuſcipit filios benedictionis & gaudii, filios factis & famâ pollentes, filios opportuni auxilii & favoris.* Decem inſuper dierum Indulgentiam contulit iis omnibus qui pro Rege preces funderent. (Epiſtolâ 349. Libri 5.) Eumdem Regem præclaris laudibus ornavit Epiſtolâ 133. lib. 3. quâ ejus ſcrupulos circa aliquorum reſtitutionem bonorum, quæ an juſtè ad ſe perveniſſent dubitabat, diſcuſſit, ejuſque eleemoſynas reſtitutionis vicem ſubire declaravit, niſi certæ perſonæ occurrerent, quibus damna ſuis a Miniſtris aut copiis fortè illata reſtituerentur. *Honorii III. & Innocentii III.* Decreta contra Libertatem Eccleſiaſticam opprimentes confirmavit *Alexander IV.* datis ad Archiepiſcopos & Epiſcopos Gallicanos literis, quibus ipſos ad ejus defenſionem hortatus eſt; *Ut Eccleſia Dei adverſùs exteriores inſultus muros fortitudinis habere probaretur, non parietes inclinatos.* (Epiſtolâ 406. libri 5.) Presbyteros concubinarios Decretis coërcuit, prohibens ne quis ipſorum Sacris intereſſet; Deſignatorum Præſulum inaugurationem ultra ſemeſtre ſpatium differri vetuit. Ordinem Militarem *Sancti Lazari* Hieroſolymitani, ſub *S. Auguſtini* Regula confirmavit. Concilium Viterbii celebrandum indixit anno Pontificatûs ſeptimo, pro Sacra Expeditione adversùs Tartaros in Ungariam & Poloniam irrumpentes decernenda; ſed morte interceptus eſt, 8. Kalendas Junii, cùm annos ſex, menſes quinque, & dies totidem Eccleſiam rexiſſet. Unicum creavit Cardinalem *Theſaurum Beccarium*, virum ſanctum, Congregationis Vallis-Umbroſæ Abbatem Generalem.

Alexandri IV. in Regnum Francorum beneficia.

SCHOLION.

In hoc Articulo, pag. 87. & 88. Edit. primæ Religioſi Cenſores hæc reprehendunt: *Propoſitiones quibus explicatur Papæ Primatus, a Pontificibus approbata; quas aliis terminis defendit Clerus Gallicanus.... Qui eas propagant, non cenſendi malè mereri de Sede Apoſtolica.*

R. Propoſitiones quaſdam de Romani Pontificis Auctoritate, illiuſque uſu, Sedi Apoſtolicæ a Græcis oblatas, *Innocentius Quartus*, & *Alexander Quartus*, approbarunt. Facti res eſt, id Alexander Quartus teſtatur. An cum his conveniat *Sacræ Facultatis Pariſienſis & Eccleſiæ Gallicanæ doctrina*, collatio illarum oſtendit. Si re vera conſentiant (ut ego quidem exiſtimo) de Sede Apoſtolica non malè mereri certum eſt ſacram Facultatem Pariſienſem, & Eccleſiam Gallicanam, quæ doctrinam ab Innocentio Quarto Pontifice doctiſſimo, & Alexandro Quarto ſucceſſore illius ſanctiſſimo approbatam tuentur. Utut eſt, Gallicana Eccleſia in Fidei Dogmate cum Romana omnino conſentit & concordat, ſcilicet in aſſerendo propugnandoque Romani Pontificis Primatu non ſolùm honoris, ſed juriſdictionis, divino jure, in tota quà latè patet Eccleſia, inſtituto. Si quod in modo explicandi Pontificiæ Poteſtatis uſum diſcrimen eſt, id ad humanas opiniones pertinet.

Nota.

CUM Græcorum propoſitiones videantur ſummi Pontificis poteſtatem intra ſacrorum canonum cancellos coarctare, eiſque Pontifex probaverit, ſuam ſubjectionem eiſdem canonibus faſſus eſſe videtur, ſimulque errori obnoxium eſſe, dum extra canones aliquid definiret. Verùm hæc non inferenda ex Græcorum propoſitionibus ita demonſtro. Si igitur agatur de fidei articulo proponendo, & Pontifex (id evenire non poſſet, ſi ex Cathedra definiret) aliquid credendum decerneret adversùs ea, quæ jam per ſacros canones tamquam ad fidem pertinentia eſſent definita, utique illi parendum non eſſet: iis etenim quæ jam ut fidei capita per ſacros canones ſunt declarata, & ipſi Pontifices ipſaque Concilia ſubjiciuntur. Proinde S. Simplicius Papa ep. ult. apud Labb. quæ eſt ad Acacium ita ajebat: *Ne aliquos dubios orationis, & trepidus mentis expectet novi aliquid poſt Chalcedonenſe Concilium contra definitiones ipſius retractari: quia per univerſum mundum indiſſolubili obſervatione retinetur, quod a Sacerdotum univerſitate eſt conſtitutum, & ſicut apparuit cœleſti totius affectio-*

ne

Digitized by Google

ac firmatam. Unde divino judicio reluctatur quiſquis ejaſdem venerabilis definita Concilii poſt tot divina indignationis exempla non ſequitur.

Ubi verò ageretur de Pontificum ſententiis adversùs ſacros canones, ſed fidei articulos non continentes, ſi aliud temporum circumſtantiæ non expoſcant, excuſabilis eſſet inobedientia; hujuſmodi etenim ſententiæ vel adverſarentur juri naturali, & divino, quod ſępe in ſacris canonibus continetur, vel publicæ Eccleſiæ utilitati, quam ſacri canones reſpexere. Non mirum ergo, ſi liberum ſibi eſſe Græci voluerint judicio Papæ non obſequi, quoties ſacros canones non attenderet, idque ſummi Pontifices concederent; hoc etenim concedendo ſolùm demonſtrarunt fas ſibi non eſſe, ordinariè loquendo, in judicando a ſacris canonibus recedere, non verò ſacros canones ab ea prodiiſſe poteſtate, cui & ipſi ſubderentur. Cœterùm cùm ratio dictet, ipſis eccleſiæ PP. ubique ſuffragantibus, quandoque ex diverſa perſonarum vel temporum ratione a ſacris canonibus jus dumtaxat poſitivum continentibus, eſſe recedendum, ſtultum ſanè eſſet credere noluiſſe Græcos pontificiis decretis non obedire, quoties juſtâ impellente cauſa ſacros canones Pontifex non attenderet.

Quò ſi dicatur Græcos ſaltem ſuppoſuiſſe poſſe Romanos Pontifices in quæſtionibus fidei ab evangelicis, & canonicis inſtitutis deviare, reſpondendum eſt, quod etſi ita credidiſſent de Romano Pontifice ſolemniter definiente, quod tamen ex illorum non conſtat propoſitionibus, nil mirum eſſet; qui etenim jam diu ſchiſmate excæcati omnes Romani Pontificis prærogativas reſpuerant, & poterant ſibi propoſitiones falsâ ſuppoſitione laborantes efformare. Romani verò Pontifices non quod ſupponebant, ſed quod affirmabant approbarunt, ut Eccleſiæ Græcæ cum Romana toties tentata concordia non perturbaretur.

ARTICULUS VI.

DE URBANO IV.

POſt *Alexandri* IV. obitum, cùm Sedes Apoſtolica duobus menſibus & duabus hebdomadibus vacaſſet, ob Cardinalium, qui octo dumtaxat ſupererant, diſcordiam, extra Sacrum Collegium Pontificem eligere coacti, conſentientibus ſuffragiis *Jacobum Trecenſem*, ab Urbe Galliæ non ignobili nuncupatum, infimo genere ortum, patre ſcilicet *Pantaleone*, ſutore veteramentario, ſed virtutibus ac doctrinâ, per inferiores Dignitatum gradus, ex Trecenſi nimirum Canonico, Archidiacono Laudunenſi, & Leodienſi, ad Epiſcopatum Virdonenſem, indeque ad Patriarchales Hieroſolymitanæ Eccleſiæ provectum Inſulas, & Apoſtolica Legatione in Oriente, ac in Regionibus Septentrionalibus præclarè functum, in Sedem Apoſtolicam extulerunt, 4. Kalendas Septembris anno 1261. qui pridie Nonas coronatus, nomen ſibi ſumpſit *Urbanus IV.* Graves ipſi curas pepererc Terræ-Sanctæ a Saracenis illata clades; Conſtantinopolitani Latinorum Imperii a Græcis everſio; contendentium de Imperio Principum diſſenſio; & Siciliæ, aliarumque Provinciarum à *Manfredo* Tyranno infeſtatio. De Terræ-Sanctę calamitate lugubres ad *Ludovicum* Galliarum Regem Sanctiſſimum literas dedit, ejuſque imploravit auxilium. (Epiſtolà 206. lib. 11.) Centeſimam quinquennalem, quam in Galliis, Rege Sancto conſentiente, pro Chriſtianorum Syrorum ſubſidio colligi juſſerat, Tyrio Archiepiſcopo, eam ob rem in Gallias miſſo pendi mandavit. In ſolvendo ære ſubſidiario, cùm pro iſto, tum pro Imperii Conſtantinopolitani negotio, difficiles admodum ſe præbuere Gallicani Præſules, quos Pontifex graviter increpuit. Ejus Epiſtolas apud Odoricum *Raynaldum*, ad annum 1263. Num. 12. & 20. legere eſt. Pro Conſtantinopoli e Græcorum manibus eripienda Sacram expeditionem indixit; cujus promulgandæ munus Miniſtro Provinciali FF. Minorum in Francia demandavit. (Lib. 1. Epiſt. 129.) *Michaël Palæologus* Græcorum Imperator, ſive gratię radiis illuſtratus, ſive ut Cruceſignatorum imminentem ſibi exercitum averteret, Eccleſiæ Græcę cum Latina conjunctionem ſe vehementer optare & pro viribus procurare velle ſignificavit. Ejus Literas ac Oratores ſummâ lętitiâ & humanitate excepit *Urbanus*, & ad ejus Majeſtatem quatuor ex Ordine FF. Minorum ſelectos miſit Religioſos Viros, qui de ſacræ unionis negotio cum ipſo, Gręciſque Præſulibus tractarent. (Epiſtolâ 158. lib. 11. quàm refert *Raynaldus* ad annum 1263. Num. 28.) Anno ſequenti, cùm ab eodem Imperatore literas reverentiæ erga Sedem Apoſtolicam teſtes per Crotonienſem Epiſcopum accepiſſet, ipſi abolendi conſilium Schiſmatis gratulatus eſt, miſitque cum eodem Præſule duos Apocriſiarios, qui negotium promoverent. (Epiſtolâ 134. lib. 3.) *Alfonſo* Caſtellæ & Legionis Rege, & *Richardo* Angliæ Regis Fratre de Imperio contendentibus, neutri favere voluit, ſed electionis utriuſque merita diſcutere; utrumque interim Regis Romanorum Electi nomine decernens honeſtandum. (Epiſtolis 220. & 221. lib. 11.) Cùm verò in concilianda inter utrumque Principem concordia fruſtra laboraſſet, ac ſe Romanæ Eccleſiæ Judicio ſubjeciſſent, diem ipſis ad cauſam dirimendam conſtituit. Adfuere *Alfonſi* Regis Oratores, *Richardus* Princeps Procuratores nullos miſit, ſed moram excuſavit, Anglicani Regni turbas cauſatus. Ampliationem Pontifex conceſſit, (Epiſtolâ 302. lib. 3.) Et quia in illa diſſenſione quidam Germaniæ Principes *Conradinum* Friderici quondam Imperatoris nepotem, Cęſarem creare moliebantur, id intentato Anathemate prohibuit. (Epiſtolâ 102. lib. 1. ad Regem Bohemiæ datâ.) Quod Res Siculas ſpectat *Manfredum* in Campaniam cum Saracenorum auxiliaribus copiis irrumpentem, contracto Cruceſignatorum Exercitu fugavit *Urbanus IV.* Jacobum Aragonum Regem ab ineunda cum ipſo affinitate deterrere conatus eſt, (Epiſt. 92. lib. 1.) Qui cum propriis rationibus Eccleſiæ bonum poſtpoſuiſſet, *Ludovicus* Rex Sanctiſſimus, cujus primogenito *Philippo Iſabella* Aragonii filia deſponſa erat, ea de re certior factus, hanc affinitatem Eccleſiæ ſtudio reſpuit. Quamobrem ipſi gratulatus eſt: *Urbanus IV.* Cujus Literas *Odoricus* ad annum 1262. Num. 17. refert. In iis hæc ad S. Regis commendationem leguntur. *Dignè Petri Succeſſor & Vicarius Jeſu Chriſti, teſte veritate fatetur, Te ſingulare ſuæ fortitudinis brachium: meritò te prædicat incommutabilem ac præcipuum Eccleſiæ Defenſorem. Sicut enim Petrus, Jacobus, & Joannes a Domino in Montem Excelſum aſſumpti, & poſt Transfigurationem ipſius, apparentibus illis Moyſe & Elia, tandem voce Patris auditâ timentes, in faciem ceciderunt, ſed tacti & auditis per ipſum confortationis eloquiis, neminem niſi ſolum Jeſum vidiſſe leguntur: Sic nos & Fratres, ingruentibus diverſarum procellarum fluctibus, & multiplicibus turbinibus tempeſtatum, quæ in hujus mundi pelago multoties concutiunt Petri navem, in altitudine cogitationis erecti, levamus in circuitu noſtræ conſiderationis aciem: ſed in urgentium neceſſitatum articulis, efficaciter Eccleſiæ aſſiſtentem Te ſolum ſingulariter intuemur.* Cùm Siciliæ Regnum Anglus a *Manfredi* Tyrannide eri-

Sacra expeditionis indictio.

Gratulatur Urbanus IV. *Sancto Regi* Ludovico IX. *quòd Aragonii Regis affinitatem Eccleſiæ ſtudio reſpuiſſet.*

Carolo Andegavenſi Comiti Siciliæ Regnum offert.

eripere neglexiſſet, ſed nec tunc valeret ob civile bellum quo flagrabat Anglia, illud in *Carolum* Andegavorum Comitem *S. Ludovici* Fratrem, de Cardinalium conſilio tranſtulit anno 1263. de Angliç Rebus interim plurimùm ſolicitus, omnemque *Henrico* Regi ad eas componendas ſpondena opem; quam ob rem, & Legatum miſit in Angliam, *Guidonem* Sabinenſem Epiſcopum, & ad *Richardum* Regis Fratrem Literas ſcripſit, ut eum in officio fraterni amoris & obſequii contineret, (Epiſtolis 10. & 184. libri 3.) *Carolum* Andegavorum Comitem, dum inter ipſum & Sedis Apoſtolicæ Legatum de conditionibus Regni Siculi ſuſcipiendi ageretur, Romani Urbis Senatorem crearunt: quam electionem Pontifex confirmavit, certis conditionibus de conſilio Cardinalium præſcriptis, quarum præcipua hæc erat, Ne ad vitam ſummom Urbis Magiſtratum ſuſciperet, ſed quouſque dumtaxat Siciliç Regnom ſibi ſubjeciſſet; ne Pontificis temporalis Romæ Principatus obſeuraretur, ejuſque imminueretur auctoritas. (Epiſtolâ 84. lib. 3.) Ad debellandum *Manfredum* valido exercitu, ad exercitum conſcribendum pecuniis erat opus; ideo decimam Eccleſiaſticorum in Gallia redditiuum Carolo aſſignavit Pontifex,

Eccleſia Gallicana ſcandalum creare veretur.

modò ſine gravi ſcandalo Eccleſia Gallicana id fieri poſſet. Ad reprimendos interea *Manfredi* conatus, dum ſpes erat advolaturum brevì *Carolum* cum Exercitu, ſubſidiariis *S. Ludovici* & *Alfonſi* Pictaviæ Comitis fratrum ſuorum copiis adaucto, Legatos creavit, qui tuendis Eccleſiæ ditionibus invigilarent, & Cruce ſignatorum copias contraherent, ad Saracenos, quos impius *Manfredus* immiſerat, profligandos. Parta non abſque miraculo victoria, *Urbanum* & pios omnes recreavit, *Percivallo* Infidelium duce, alterius inſtar *Pharaonis*, Negræ fluminis aquis abſorpto, cæſiſque Germanorum Gibellinorum copiis. *Belam* Ungarorum Regem ab affinitate cum Tartaris contrahenda deterruit, intentato Anathemate. (Epiſtolâ 111. lib. 3.) *S. Richardum* Epiſcopum Ciceſtrenſem in Anglia, in album Sanctorum retulit anno 1260. Diplomate quod incipit: *Exultet Angelica turba cælorum*. S. Richardi Vitam duplicem edidere PP. *Henſchenius* & *Papebrochius* inter Acta Sanctorum menſis Aprilis; unam ex *Joanne Capgravio* acceptam, cujus Auctor Anonymus, alteram a F. *Radulpho*, Ordinis Prædicatorum ſcriptam. Inquiſitorum hæreticæ pravitatis auctoritatem explicuit, confirmavit, Diplomatibus in Romano Bullario editis. Secundam Regulam ſacris Virginibus Ordinis *S. Claræ*, priori quam S. *Franciſcus* tradiderat mitiorem, & teneri ſexûs infirmitati pauld magis accommodatam tradidit, quam quæ profitentur Sanctimoniales, *Urbaniſtæ* propterea nuncupantur. Extat in Bullario Romano. Congregationem Montis Virginis, O. B. Privilegiis ornavit. Solemnitatem Sanctiſſimi *Corporis Chriſti*, Feria 5. poſt Octavam Pentecoſtes, quotannis in Eccleſia univerſa ritu ſolemni celebrandam inſtituit, Diplomate quod incipit, *Tranſiturus de hoc mundo ad Patrem*, dato in Urbe veteri anno 1262. Huic occaſionem dedit cùm Miraculum quo ſacramentales ſpecies in ſanguinem verſæ corporale ſub Hoſtiæ forma intinxere, cùm in illud gutta vini conſecrati, negligentia Sacerdotis, eſſet effuſa: tum Revelatio olim facta Sanctæ *Julianæ* Leodienſi Virgini, ſecundùm quam, prævio graviſſimorum Theologorum examine, & approbatione, ſcilicet Jacobi Archidiaconi Leodienſis. poſtea Summi Pontificis ipſius Urbani IV. *Guidonis* Cameracenſis Epiſcopi, & *Hugonis a Sancto Caro* Provincialis Ordinis FF. Prædicatorum Franciæ, deinde S. R. E. Cardinalis, Leodienſis Eccleſia Sacram illam Feſtivitatem celebrandam

Urbanus IV. Tom. 1.

Tom. 2.

Inſtitutio Solemnitatis Sanctiſſimi Corporis Chriſti.

ſuſceperat. Qua de re legenda *S. Julianæ* Vita inter Acta Sanctorum menſis Aprilis a PP. *Henſchenio* & *Papebrochio* edita, *Joannis Diaſtemii* Prioris *S. Jacobi* Leodienſis Tractatus, apud *Bzovium*, ad annum 1230. & *Joannes Chapeavillaus* Canonicus Leodienſis, in Tractato *De Origine Feſti Corporis Chriſti*.

Summam in optimis ac eruditis Cardinalibus creandis adhibuit diligentiam *Urbanus IV.* In Sacrum Collegium cooptavit *Guidonem Groſſum* Gallum, *Lumen Juris* a *Durando Speculatore* appellatum, ob ſingularia merita, primùm a *S. Ludovico* inter Comites Conſiſtorianos conſcriptum, deinde mortuâ uxore ad Archidiaconatum, poſtea ad Epiſcopatum Anicienſem, mox ad Archiepiſcopatum Narbonenſem promotum, ex quo ad Sabinenſes Cardinalitias Inſulas aſſumptus eſt, & poſtea Summus Pontifex fuit Clemens IV. *Henricum de Bartholomæis*, aliàs *De Seguſio* ab urbe natali appellatum, virum Juris utriuſque peritiſſimum, *Guillelmi Durandi* Mimatenſis Epiſcopi Magiſtrum, Siſtaricenſem Epiſcopum, deinde Archiepiſcopum Ebredunenſem, ex quo ad Oſtienſes Inſulas aſſumptus eſt, eamque Summam Juris in Eminentiſſima Dignitate conſtitutos abſolvit, quæ *Oſtienſis* vulgò appellatur. Lugduni apud FF. Prædicatores ſepultus eſt. *Rodulphum de Chevrierre* Gallum *S. Ludovici* Galliarum Regis Cancellarium, mox Epiſcopum Ebroicenſem, deinde Cardinalem Epiſcopum Albanenſem. *Simeonem Paltinerium*, Canonicum Paduanum, de quo cùm calomniæ quædam ad Sedem Apoſtolicam delatæ eſſent, vetuit ne Inſignia ſumeret, donec eſſent diſcuſſæ. *Ancherum*, Gallum, Trecenſem, Archidiaconum Laodunenſem, Nepotem ſuum. *Ubertum*, Aſtenſis Eccleſiæ Archidiaconum, *Jacobum Sabellum* Nobilem Romanum. *Godfredum de Alatro*, Hernicum. *Guillelmum de Graio*, Gallum, Theologum Pariſienſem, Archidiaconum Remenſem, poſtea Lugdunenſem Decanum. *Simonem Mompitium*, ex Bria oppido in Gallia natum; ex Theſaurario Turonenſis Eccleſiæ, Pontificii Sacelli Sacerdotem, deinde Anicienſem Epiſcopum electom, quam ille Dignitatem recuſavit. Huic ſuorum Privilegiorum confirmationem, cùm Legationem Apoſtolicam in Galliis obiret, debet Academia Pariſienſis. *Guidonem* Gallum, Ciſtercienſem Abbatem, quem *Virum Angelicum*, *virtutum & ſcientia ſplendoribus illuſtratum*, ipſe Pontifex *Urbanus* IV. prædicavit, in Epiſtolâ ad Ciſtercienſes. *Jordanum Piruntum de Comitibus*, Terracinenſem. *Hannibaldum Hannibaldenſem de Moloria*, in Sacra Facultate Pariſienſi Doctorem Theologum, Sacri Palatii Magiſtrum, Ordinis FF. Prædicatorum, Commentariorum in 4. Sententiarum libros Auctorem, *S. Thomæ Aquinati* familiarem. *Matthæum Rubeum Urſinum*, Nobilem Romanum. Beneficentiæ ſuæ ac pietatis unicum in patrio ſolo, urbe nimirum Trecenſi reliquit Monumentum *Urbanus* IV. Eccleſiam ſub invocatione S. *Urbani* Pontificis & Martyris Deo ſacram, in qua duodecim Canonicos inſtituit, cum Decano, Theſaurario, & Cantore, ac Sedi Apoſtolicæ abſque medio ſubjecit. Chriſtianæ manſuetudinis egregium exemplum dedit *Urbanus* IV. iis a quibus captus & ſpoliatus olim fuerat, cùm Nuntii Apoſtolici munus in Germania obiret, injuriam remittens, & reſtitutionem condonans, ut conſtat ex ipſius Epiſtolâ ad priorem Confluentini Conventûs Ordinis FF. Prædicatorum, cui munus concedendæ ipſis Abſolutionis demandavit. Incipit his verbis: *Gemma nulla ſplendidior in Summi Pontificis ornatu geritur quàm ſit humilitas Regina virtutum*. Eſt 731. lib. 3. eamque refert *Raynaldus* ad annum 1264. Num. 30. Proboa & doctos Præſules Eccle-

Cardinales ab Urbano IV. *creati*.

Google

cleſiis præfici juſſit, illiteratos qui ad Sacras Dignitates adrepſerant, exauctorati. Cùm Ebredunenſem & Narbonenſem Archiepiſcopos ad Cardinalitias Infulas promovendos Romam evocaſſet rogaretque *S. Ludovicus* Rex Francorum, ut aliquandiu in Galliis morari ipſos permitteret, ut exortam inter *Margaretam* Reginam, & *Carolum* Andegaviæ Comitem Fratrem ſuum de Provinciæ Comitatu controverſiam componerent, renuit Pontifex, reſpondens non deeſſe Regi alios inſignes prudentiâ in policitis negotiis viros; iſtos verò Eccleſiæ Romanæ neceſſarios eſſe, cujus commoda propriis rationibus ejus Majeſtatem aoteponere, compertum habebat. Cœterùm in Epiſtolâ ad Sanctum Regem datâ, quæ eſt 135. lib. 1. Regnum Francorum hoc ornat præconio; *Hoc eſt Regnum, in cujus integritatis odore, prædicta Eccleſia in cæterorum ferè Regnorum, & Provinciarum orbis terra ſciſſuris afflicta, & animo fatigata reſpirat. Hoc eſt Regnum, cujus potentia eadem Eccleſia contra ejus perſecutores in cunctis ipſius tribulationibus conſtantiâ ſemper adſuit inconcuſſâ. De hoc etiam Regno ſemper Reges prodiere Catholici, qui claris fidei & devotionis titulis præfigniti, Deo ſe gratos per ſancta converſationis merita, & Eccleſia prædicta acceptos per obedientia promptitudinem exhibere multiplicitèr curaverant,*

Regni Francorum Elogium.

Obiit *Urbanus IV.* Peruſii ſexto Nonas Octobris anno 1264. cùm annos tres, menſem unum, & dies quatuor Eccleſiam rexiſſet. Quæ de illo diximus, *Gregorii* Decani Bajocenſis, & *Theodorici Vallicoloris*, Poëtæ coævi, qui ejus Vitam, ille ſolutâ oratione, iſte carmine ſcripſeraot, teſtimonio nituntur. Quæ Monumenta publici juria fecit *Papirius Maſſonus* in Vitis Romanorum Pontificum.

S C H O L I O N

In hoc Articulo, pag. 97. Edit. primæ Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Papa timet ſcandalizare Clerum Gallicanum.*

R. *Urbanus Quartus* Carolo Andegavorum Comiti, S. Ludovici Fratri, Siciliæ Regi creato, ad debellandum Manſredum Siciliæ tyrannum, Decimam Eccleſiaſticorum in Gallia reddituum aſſignavit, modò *SINE GRAVI SCANDALO ECCLESIÆ GALLICANÆ* id fieri poſſet. Hiſtoriæ res eſt, ipſis Urbani Quarti verbis a me probata. Meritò timuit optimus Pontifex ne ampliſſimam & florentiſſimam Eccleſiam offenderet, qui ſibi, ut Chriſtiania reliquis metuendum eſſe intellexit? ne vel unum de puſillis qui in Chriſtum credunt ſcandalizaret,

---

A R T I C U L U S VII.

DE C L E M E N T E IV.

CUM poſt *Urbani IV.* obitum Romana Sedes menſibus quinque vacaſſet, Pootifex electus eſt *Guido* Sabinenſis Epiſcopus, qui ſibi nomen ſumpſit, *Clemens IV.* Ipſum curæ moltiplices ac graviſſimæ exercuere. *Mansfredi* tyrannidem, inprimis edomare aggreſſus, ſuſcepta de transfundendo in *Carolum* Andegaviæ Comitem Siciliæ Regno a Prædeceſſore ſuo conſilia urgere cœpit, & Simoni Cardioali Sedis Apoſtolicæ Legato injunctum ab *Urbano IV.* munus confirmavit Sacræ Expeditionis in Siciliam promoveodæ, atque maturandæ. (Epiſtolâ 1. lib. 1.) Romam adiit, perruptis omnibus obicibus *Carolus*, moxque a Cardinalibus, quibus id munus Pontifex demandaverat, Regni Siculi inveſtituram per vexillum accepit, initis ſolemnibus pactionibus, quas ex libro Privilegiorum Eccleſiæ Romanæ *Raynaldus* exſcripſit ad annum 1265. Num. 14. & ſeq. A quinque deinde Cardinalibus cum *Beatrice* conjuge inauguratus eſt die ſacrâ Epiphaniæ anoo 1266. Publicum Inſtrumentum ea de re confectum ex MS. Codice Vaticano apud *Odoricum Raynaldum* legere eſt. Reportatam a *Carolo* novo Rege in Sicilia victoriam, deletos Gibellinos, *Manfredum* cæſum, ejus uxorem, filioſque ac præcipuos Duces captos, cùm accepiſſet Pontifex, Victori gratulatus eſt, Epiſtolâ 120. lib. 1. *Conradino* Regnum Siciliæ affectanti diem dixit, & contumacem Anathemate confixit. (Epiſtolis 17. & 403. lib. 3.) Cùmque res novas in Italia moliri pergeret, ac ſuis cum Gibellinis circumquaque graſſaretur, eum omni Jure in Regnum Hieroſolymitanum exuit, ejus fœderatos pariter anathemate perculit, ac io locis ipſi faventibus Sacrorum Juſtitium indixit. (Epiſtolâ 1. lib. 4.) Interea *Carolum* Siciliæ Regem novis honorum titulia ornaverat, paciſque publicè in Etruria Servatorem creaverat, quamdiu vacaret Imperium, ut Gibellinos edomaret; ut conſtat ex Epiſtolâ 18. lib. 3. & *Guillelmo de Thueingo* Ordiois FF. Prædicatorum Profeſſori dederat in Mandatis, ut parere ipſius Majeſtati detrectantes cenſuris percelleret. Literas ea de re datas laudat *Odoricus Raynaldus* ex MS. Vallicellaoæ Bibliothecæ. Siciliæ civitates plures, ac oppida ad *Conradinum* defecere, *Friderico* Caſtellæ Regis fratre, *Ludovico* Bavariæ Duce, aliiſque conjurationis facem prætendeotibus, & cum Nuceriæ Saracenis irrumpeotibus. Sed & *Henricus* Senator ſimilis ſeditionis incentor in Urbe fuit. Quam ob rem a Pontifice excommunicatus & in ordinem redactus eſt; Senatoris munus ad *Carolum* tranſlatum Siciliæ Regem, Romani in ejus verba jurare juſſi. (Epiſtolâ 4. lib. 4.) Noo multò poſt Gibellinorum copiæ a *Carolo* in Sicilia fuſæ, commiſſo prælio in Palentina planitie, quod acre diuturnumque fuit. *Conradinus* & præcipui Duces io fuga iotercepti, in vincula conjecti, capitiſque ſententiâ damoati ſunt. Hunc finem habuit *Frederici* quondam Imperatoria ſtirps maledicta. *Henricus* Exſenator perpetuo carceri traditus eſt. Senatoris ornatus dignitate *Carolus*, Romam triumphali pompâ ſe cootulit, Senatoriæ poſſeſſionem iniens Dignitatis; moſque profligatis Ducum ſuorum operâ Gibellinorum in Sicilia ſuperſtitum reliquiis, Siculos in deditionem accepit. Incredibilem tam fauſtus nuntius *Clementi IV.* voluptatem attulit, dolore tamen mixtam, quòd cruenta nimiùm fuiſſet victoria.

Carolus Andegavia Comes, Rex Siciliæ inauguratur.

Aliis etiam Regnis providit Optimus Pontifex. *Jacobi* Aragonum Regis, & *Alfonſi* Caſtellæ ſacram in Saracenos Africanos Expeditionem, promovit, attributâ ipſis omnium reddituum Eccleſiaſticorum in ſuis Regnis centeſima. *Bela* Ungariæ Rege auxilium contra Tartarorum incurſus rogante, Sacram Militiam in Ungaria, Regniſque finitimis indixit, & Strigonienſi atque Colocenſi Archiepiſcopis dedit in mandatis, ut verbum Crucis cùm per ſe, tum per alios prædicarent. (Epiſtolâ 112. lib. 1.) Daniam inteſtino bello flagrantem, miſſo illuc Legato *Guidone* Titulo *Sancti Laurentii in Lucina* Presbytero Cardioali, pacare ſtuduit. (Epiſtolâ 89. libri 1.) Ut civiles Angliæ motus ſedaret, & ad colendum Regis imperium revocaret perduelles, *Ottobonum*, *Sancti Adriani* Diaconum Cardinalem, io Angliam, Vvalliam, Scotiam, & Hiberniam Legatum deſtinavit. (Epiſtolâ 38. libri 1.) Qui rebelles devinxit Anathemate. Regem etiam Chriſtianiſſimum hortatus eſt, ut ad eam conjurationem frangendam Anglo auxiliares

co-

Digitized by Google

copias ſubmitteret. Epiſtolam refert *Odericus Raynaldus* ad aonum 1265. Num 66. Accepto de calamitoſo Syriæ ſtatu, & Soldaoi Babylonii progreſſibus Nuocio, cum cœteros Principes Chriſtianos, tum maximè *Sanctum Ludovicum* ad ſuccurrendum hortatos eſt. Sacræ Militiæ prædicandæ munus Priori Provinciali FF. Prædicatorom Franciæ, & FF. Minorum Miniſtris commiſit. Literas *Raynaldus* refert ad annum 1265. Num. 43. S. Regi *Ludovico* gratulatus eſt, quòd ad rem Chriſtianam iostaurandam unà cum tribos filiis expeditionem in Syriam voviſſet: ipſique triennalem, ad alendum Militem, decimam attribuit. *Simoni* Titulo S. *Cæciliæ* Cardinali Apoſtolicam in Galliis commiſit Legationem, ut pia Regis conſilia promoveret. (Epiſtolâ 32. lib. 3.) Gallicanus Clerus æquiſſimam exactionem ægrè tulit: Oratores miſit ad Sedem Apoſtolicam ut onus excuteret. Hi præteritas rei Chriſtianæ clades in decimarum exactionem invidioſè derivarunt: minati ſunt rebellionem, cenſuris etiam fulminantibus. At eorum minas gravioribus Pontifex rotudit. *Procuratores veſtri*, inquit, *de veſtro ſpeciali, ut dixerant, mandato, ad quod implendum ſe ſuis juramentis obligaverant, coram nobis & noſtris Fratribus imprudenter effundere, immo potius impudenter evomere præſumpſerant. Primò quidem quòd vobis elegeratis potius excommunicationum ſuſtinere ſententias, quàm noſtris circa hujuſmodi obedire mandatis; adjicientes ſecundò ad prædicti confirmationem erroris, jam apud vos infixam & immobilem tranſiſſe ſententiam, quòd non ceſſaret exactio tributorum, donec ceſſaret devotio ſubditorum. O miſerabilis, nedum mirabilis in perſonis tam gravibus temeraria præſumptionis audacia, quæ ſalutis propè prodiga, & in ejus detrimentum armata, obedientiæ, quæ cunctis victimis eſt præſtantior, Anathemata præponit; & abbreviatam adeo manum judicat generalis Vicarii Jeſu Chriſti, ut non poſt contemptas ſuas ſententias habeat ultra quid faciat: Qui tamen & contemptores hujuſmodi privare poteſt habitis beneficiis, & inhabiles reddere ad habenda; deponere, degradare, & exequi quod ſtatuit, invocato brachio ſæculari: at ſi ceſſat ſubditorum devotio, non dormiſcet coërcitio contemptorum. Quamquam illa terrere plus debeat executio contumaces, quam in cœlis ille proſequitur, qui ligatum apud ſe reputat, quod a ſuo Vicario, exigente juſtitiâ, ligatur in terris.* Denique ipſis meritò exprobrat, quòd in Sancto Rege juvando Laicis inferiores eſſent, qui non modò pecuniam, ſed ſanguinem ipſum profundebant. Epiſtolam *Clementis* refert *Odericus Raynaldus* ad annum 1267. Num. 55. Etſi verò in Sanctum Regem propenſiſſimus eſſet, quòd natione Gallus, & ab ejus Majeſtate inter Sacri Conſiſtorii Comites olim adlectus, & ob egregia tanti Principis in Eccleſiam merita, ſic tamen erat affectus, ut ejus non annueret poſtulatis, niſi æquitate niterentur. Unde ad ipſum ſcripſerat ſtatim poſt electionem ſuam: *Probroſum Tibi non reputes noſtræ ac tuæ honeſtatis intuitu, pati in aliquibus Te repulſam, qui legiſſe Te recolis & audiſſe, Vas electionis præclarum, Apoſtolorum Principis Coapoſtolum, non auditum petitione tertiò repetita* (Epiſtolâ 12. libri I.)

Clemens IV. Principes Chriſtianos ad bellum ſacrum hortatur; maximè S. Ludovicum Francorum Regem.

Cum Narbonenſis Archiepiſcopus hæreſeos famâ aſperſus fuiſſet, delatuſque quaſi in Curia Romana degens dixiſſet, Corpus Chriſti in Euchariſtia *eſſentialiter* non eſſe, ſed tantùm ſicut *ſignatum ſub ſigno*; & hanc celebrem eſſe Pariſiis opinionem adjeciſſet, ipſum arguit, dicta revocare, & recta ſapere juſſit *Clemens IV.* Ille Apologeticum Libellum ad Pontificem dedit, & calumniam Fidei ſuæ expoſitione diluit. Pontificis & Archipræſulis Literas refert *Odericus Raynaldus* ad annum 1267. Num. 35. & 36. Eadem tempeſtate *Thidericus Bivarus*, Hamaburgenſis Canonicus, publicè docere auſus fuerat, I. *Quòd corpus Chriſti non ſit in Sacramento Altaris, verè & propriè, ſed ſignificativè.* II. *Quòd non ſumitur corporaliter, ſed ſpiritualiter.* III. *Quòd aperitur cœlum, & deſcendant Angeli, & ſpecies rapiantur in cœlum, & ibi ſit Tranſſubſtantiatio.* Qua de re certior factus Pontifex, Archiepiſcopo Bremenſi juſſit, ipſum ad ejurandos publicè errores adigeret, contrariumque fidei dogma prædicandum. Si verò redire contingeret ad ingenium, vinctum Romam mitteret. Epiſtolam *Clementis IV.* refert *Raynaldus* ad eumdem annum Num. 55.

Puritati fidei conſervandæ invigilat Clemens IV.

Controverſiam de Imperio, quæ ad Apoſtolicam Sedem ſub *Urbani IV.* Pontificatu delata fuerat, *Clemens IV.* dirimendam ſuſcepit. *Richardus* Henricum filium majorem natu Inſtrumentis omnibus ad probandam cauſæ ſuæ æquitatem munitum miſerat. *Alfonſus* Rodolphum inſtituerat Procuratorem, ſed is nudis verbis electionis ipſius merita tuebatur. Quam ob rem juſſit Pontifex ut ſtatâ die argumenta ſuæ cauſæ authenticis Inſtrumentis firmata depromeret. Ad audiendos verò teſtes; Francofurtum in Germania, in Galliis Pariſios, in Italia Bononiam, in Hiſpania Burgos deſignavit. (Lib. 3. Epiſtolis 4. 13. 14. & 15.) Peremptorium ſubinde terminum, *Alfonſo* Caſtellæ Rege rogante, produxit, quòd Silvenſis Epiſcopus, ejus Orator, cui Inſtrumenta ad cauſam fulciendam tradiderat, a prædonibus occiſus eſſet; Oratorum alter morbo afflictus, & in oppido, cui *Podio Bonifi* nomen, longâ obſidione concluſus fuiſſet. (Lib. 4. Epiſtolâ 26.) Comperendinationem ægrè tulere Principes Electores, de novo Rege Romanorum eligendo iniere conſilium, *Othocarum* Bohemiæ Regem de celebrandis Comitiis interpellantes. Pontificem conſuluit *Othocarus* Romanæ Eccleſiæ devotiſſimus Princeps. Vetuit ille novam electionem celebrari. Si fieret, irritam dixit. *Clementis IV.* ad Bohemiæ Regem Literas ex Vallicellano Codice *Raynaldus* refert ad annum 1268. Num. 43.

Auditis *Michaëlis Paleologi* Græcorum Imperatoris Oratoribus, idem Pontifex habitum ſub *Urbano IV.* de Unione utriuſque Eccleſiæ tractatum inſtauravit, miſsâ ad ipſum Fidei expoſitione, quam, utpote *Doctrinæ Evangelicæ conſonam, a SS. Patribus traditam & Romanorum Pontificum in ſuis Synodis definitione firmatam*, retractari vetuit etiam in Synodo Orientis. *Clementis* Literas ad Imperatorem & Patriarcham Græcorum refert *Odericus Raynaldus*, ad annum 1267. Num. 72. & 80. Ad negotium autem promovendum, Viros Religioſos ex Prædicatorum Ordine Apocriſiarios miſit Conſtantinopolim, quos a Magiſtro Generali ejuſdem Ordinis deſignari voluit. Epiſtolâ 333. Tom. II. cujus fragmentum exhibet *Raynaldus*, ad eumdem annum, Num. 81.

Tractus de Eccleſiæ Græcæ cum Latina conjunctione.

Regi etiam Aragonum *Jacobo* victoriam de Saracenis Granatenſibus reportatam gratulatus eſt, ejuſque Majeſtatem eſt hortatus, ne tantorum victor hoſtium a libidine vinceretur, ſuamque gloriam adulterii labe contaminaret (Epiſtolâ 215. lib. 11.) Cùmque *Theraſiam* conjugem lepra infectam eſſe expoſuiſſet, ac propterea contractum diſſolvi rogaſſet Matrimonium, iniqua poſtulata conſtantiſſimè repulit integerrimus Pontifex: *Suſtine*, inquit, *manum Domini: quam fortuitus caſus induxit, culpa non imputes patientis. An credis, ſi omnes Reginæ per mundi climata conſtitutæ, leproſæ fierent, daremus Regibus ob hanc cauſam licentiam cum aliis mulieribus contrahendi? Scias pro certo, quòd omnes & ſinguli paterentur repulſam, etſi Domus Regia, nulla prole ſuperſtite, in radice proſus*

Aragonum Regi dirimendi ob conjugis lepram matrimonii poteſtatem negat.

Ad continentiam propoſito S. Ludovici *Regis*

Digitized by Google

corum Exemplo hortatur.

ſui areſceret, & in ramis. En propter [Fili cariſſime] Deum habeas præ oculis, illum benigniſſimum Regem Franciæ, cum quo tibi amicitiam copulaſti, tibi ſtatuens in exemplum vide quantùm in diebus ejus proceſſeris. (Epiſtolâ 146. lib. 11.)

Heduvigem Poloniæ Duciſſam in Sanctorum album retulit, anno 1267. Diplomate quod incipit, *Exultat*. Ordines Religioſos multis gratiis ornavit, de quibus legenda Bullaria. Admirabilis fuit *Clementis IV.* modeſtia, qui cùm in ſummis temporum difficultatibus Eccleſiaſticas opes pro Eccleſiæ utilitate profunderet, in ſuos tantùm propinquos beneficia temperabat. Nepotem priſtinâ fortunâ contentum eſſe juſſit; Neptem mediocris conditionis viro collocari; quemquam ſuorum ad ſe accedere, & preces ullas commendatitias ſibi porrigere vetuit. Epiſtolam tanti Pontificis pietate glorioſâque humilitate dignam, quam ad *Petrum Groſſum de Sancto Ægidio* nepotem ſuum dedit, etſi in Eccleſiaſticis *Odorici Raynaldi* Annalibus edita ſit, prætermittere non poſſum, quin huic Operi velut mobile pretioſum inſeram: *Multis*, inquit, *de noſtra promotione gaudentibus, nos ſoli ſumus, qui certiùs immenſitatem oneris experimur; Et ideo quod aliis gaudium, nobis mœſtum ſubminiſtrat & fletum. Sanè ut ſcias qualiter his auditis debeas te habere, ſcire te volumus, quòd humilior debes eſſe: Neque enim quod nos vehementer humiliat, noſtros debet extollere, maximè cùm honor ſeculi momentaneus ſicut ros tranſeat matutinus. Nec ad nos te, vel fratrem tuum, vel de noſtris aliquem venire volumus ſine ſpeciali mandato, quia ſpe ſuâ fruſtratos, ſi ſecus præſumerent, oporteret redire confuſos. Sed nec in tua ſororis nuptiis gradum quæras propter nos altiorem: quia nec nos haberes propitios, nec in aliquo adjutores. Si tamen eam cum filio ſimplicis Militis deſponſaveris, in trecentis Turonenſibus argenti ſibi proponimus ſubvenire: & ſi altiorem quæras, nec a nobis denarium ſperes unum: & hoc ipſum ſecretiſſimum eſſe volumus, & tibi & matri ſolummodo eſſe notum. Illud etiam ſcias quòd nullum, nullamque de ſanguine noſtro, ſub noſtræ ſublimitatis obtentu inflari volumus: ſed tam Mabiliam, quàm Ceciliam illos viros habere volumus, quos haberent ſi eſſemus in ſimplici Clericatu. Ægidium viſita, & dic ei quòd locum non mutet, ſed remaneat apud Suſum, & omnem maturitatem & habitûs honeſtatem obſervet; & preces pro aliquo non præſumat aſſumere: nam ei pro quo fierent, eſſent inutiles, & ipſis qui rogaverint, damnoſæ: & ſi per aliquos ex hac cauſa munera offerantur, ea reſpuat, ſi vult noſtram gratiam obtinere.* Duas ejus filias innuptas manſiſſe ob tenuitatem dotis, quòd eas ex patrimonio Crucifixi dotare nollet, *S. Antoninus* tradit III. Patre Chronici Tit. 20. Cap. I. §. 11. *Platina* verò, unam nupſiſſe marito ſuæ conditionis, cui trecentas libras Turonenſes dotis nomine numerari juſſit, ea conditione ne quid umquam ampliùs peteret: alteram Sanctimonialem fuiſſe. Ejus animi magnitudinem præclaræ hæ oſtendunt ſententiæ. *Ab omni extorſionis & quæſtûs ſpecie abſtinemus: Nec divitiæ nos ſibi ſubjiciunt, quas numquam nobis permiſimus dominari: immo quod lati ruſerimus, quem ſervum habere nequeunt, & comitem dedignantur.* (Tom. 2. Epiſtolis 22. & 65.) Ipſum Juris peritiſſimum fuiſſe, Concionatorem facundiſſimum, Cantorem egregium, ſummæ virum abſtinentiæ, qui a carnium eſu temperaret, aſperrimo cubaret lecto, lineis ad carnem non uteretur, ſummam in cœteros benignitatem exerceret, omnes denique Sanctiſſimi Pontificis expleret, numeros, *Jordanus* & *Ptolomeus Lucenſis* teſtantur. Obiit Viterbii in Vigilia *S. Andreæ* anno 1268. & in ea urbe apud FF. Prædicatores ſepultus eſt. Annis tribus, menſibus novem, diebus viginti-quinque Eccleſiam rexit. Non omittendum quod *Platina* de ipſo commemorat, ejus Nepotem Clericum fuiſſe, „ quem ubi comperit tres Præbendas habere, „ optionem facere compulit, ut quam vellet ex „ his retineret, duas relinqueret. Verùm inſtan„ tibus amicis, non ſolùm quæ habebat, nepoti „ dimitteret, ſed majora & plura tribueret, reſ„ pondit vir ſanctiſſimus, ſe Deo, non autem „ carni & ſanguini acquieturum. Deum ita vel„ le, ut ſua in pias cauſas erogarentur, nec eſſe „ dignum Petri Succeſſorem, qui plus cognatio„ ni, quàm pietati & Chriſto tribueret. *S. Thomæ* Aquinati Neapolitanum Archiepiſcopatum obtulit; quem eximiâ humilitate recuſavit Doctor Sanctiſſimus. Cardinalem renunciaſſe legitur unicum, *Bernardum Aiglerium*, natione Gallum, Saviniacenſem primùm, deinde Lirinenſem, ac demum Caſinenſem Abbatem.

Clementis IV. moderatio in ſuos tantùm propinquos beneficia temperantis.

ARTICULUS VIII.

DE GREGORIO X.

Gregorius X. *per compromiſſum Electus.*

CUm ob Cardinalium varia contrariaque ſtudia Sedes Apoſtolica, poſt *Clementis IV.* mortem, annos duos, menſes novem, & dies duos vacaſſet, Cardinales omnem ſuam novi eligendi Pontificis auctoritatem in ſex e Collegio, edito Compromiſſo refuderunt. Qui *Thealdum*, Placentinum, Archidiaconum Leodienſem, tunc agentem in Syria cum Chriſtiano Exercitu, elegere; levis quidem literaturæ, ſed ſingularis prudentiæ, ac eximiæ probitatis virum: quamvis Cardinalis non eſſet, immo nec Epiſcopus. Peracta eſt electio Kalendis Septembris anni 1271. & ſummo cœterorum Cardinalium conſenſu approbata? Accepto electionis Decreto, & urgentibus Cardinalium Literis, in Occidentem navigavit, in Italiam appulit, Romæ anno 1272. 6. Kalendas Aprilis inauguratus eſt. Synodum Oecumenicam indixit anno Pontificatûs primo, datiſque ad *Michaëlem Palæologum* Græcorum Imperatorem literis, pium illius ſtudium pro unionis negotio commendavit. (Epiſtolâ 37. libri 1.) Indictam Synodum celebravit Lugduni anno 1274. Nonis Maii: in qua Græci Spiritûs Sancti a Patre Filioque Proceſſionem feſtis vocibus agnovere, Chriſtianis contra Saracenos ſe conjunxere Tartari: Terræ Sanctæ Decreta ſunt auxilia: ſaluberrimis Decretis ſancita diſciplina eſt. Miſerat paulò antè *Alphonſus* Hiſpaniæ Rex Oratores ad *Gregorium*, Aldemarum Ordinis Prædicatorum Profeſſorem, & *Fernandum* Canonicum Zamorenſem, qui Imperii Inſignia ejus conferri Majeſtati poſtularent. Reſponderat Pontifex, controverſiam dirimi non poſſe, niſi *Richardi* Electoribus vocatis & auditis. (Epiſtolâ 35. libri 1.) At Lugdunenſis tempore Concilii, e re Eccleſiæ eſſe judicavit, *Rodulphi* Romanorum Regis electi Oratores ad Sacramenta ejus nomine nuncupanda, ac Privilegia Romanæ Eccleſiæ a veteribus conceſſa Imperatoribus confirmanda admittere. Declarationem ab iiſdem exegit electi Regis nomine, Siciliam Imperio non eſſe obnoxiam, quæ a Præſulibus Germaniæ confirmata eſt. Eadem promiſſa Lauſanæ coram Pontifice confirmavit *Rodulphus* anno 1275. Eumdem Principem paulò poſt Romanorum Regem confirmavit, ipſique inſignia Imperii pollicitus eſt, & cœteros Principes ipſi conciliare ſtuduit. *Alphonſo* imprimis Caſtellæ Regi ſuaſit, ut Imperii juribus cederet, cùm *Rodulphus* ab omnibus Electoribus,

Synodum Generale Lugduni celebrat.

Rodulphi Imperatoris electionem confirmavit.

uno

uno excepto, creatus eſſet, ac Aquiſgrani coronatus, ſummâque pace regnaret in Germania, quæ non erat in grave Chriſtianæ rei diſpendium perturbanda. Si cederet, omnium Eccleſiaſticorum io ſuis ditionibus reddituum decimam ipſi ad ſexcennium sttributum iri, ad bellum contra Saracenos Africæ conficiendum. Qui cùm Imperii nihilominus retineret Inſignia, Pontiſex Hiſpalenſi Archiepiſcopo dedit io Mandatis, ut iocuſſo Cenſurarum terrore ipſum a cœptis abduceret. Ceſſit tandem Anathematis metu Rex Catholicus. Italiæ Provinciis ac civitatibus pacandis, & Gibellinorum Guelſorumque factionibus extinguendia, totis viribus ſtuduit prudentiſſimus Pontiſex, ut omnium arma iu hoſtes fidei ſtringerentur. Concordiam inivit Florentiæ antequam in Gallias ad celebrandam Synodum ſe conſerret: ſed Præſecti, quem *Carolus* Siciliæ Rex iu Etruria conſtituerat, imprudentiâ, & minis quas Gibellinis intentavit, ſtatim abrupta eſt. Partium contumacia *Gregorium X.* impulit Florentiam ut ſubjiceret Interdicto. Rex Cypri *Hugo e Luſiniano* & *Maria* Boëmundi Principis Antiocheni filia de Regno Hieroſolymitano contendebant. Illa graviſſimè conqueſta eſt hunc titulum a *Gregorio* fuiſſe Æmulo ſuo collatum. Reſcripſit Pontiſex, non fuiſſe ſui conſilii, ea appellatiooe Cypri Regi attributa, ipſius jura infringere ac labeſactare. (Epiſtolâ 3. libri 1.) Nazareno Archiepiſcopo, & Panneadenſi ac Bethleemitano Epiſcopis juſſit ut in utriuſque jura inquirerent, inſtructamque litem ad Sedem Apoſtolicam tranſmitterent. [Epiſtolâ 20. libri 1.] Transfudit poſtea *Maria* ſua in Regnum Hieroſolymitanum jura in *Carolum* Siciliæ Regem. Unde id nomen Siculis Regibus adjunctum eſt: inane quidem, cùm nec ipſe Regnum illud vindicare potuerit bellis difficilſimis implicitus, nec alii poſt ipſum hoſti eripere auſi fuerint, umbrâ ſolâ contenti. *Ganfrido de Bello Loco* Ordinis FF. Prædicatorum Profeſſori, qui *Sancto Ludovico* Francorum Regi annis viginti a Confeſſionibus fuerat, juſſit ejus Vitam conſcriberet (Epiſtolâ 8. libri 1.) *Philippum III.* Regem Chriſtianiſſimum ad ſubſidiarias copias in Syriam ſubmittendas adhortatus eſt, Epiſtolâ 33. libri 11. Gratias ejus Majeſtati maximas habuit, quòd Venuſinum Comitatum, ad ſe a patruo *Alfonſo* qui *Raimundi* Toloſani Comitis filiam duxerat, cum ditione reliqua devolutum, quem Romana Eccleſia ſibi jure debitum contendebat, rogante Legato Pontificio, eidem Eccleſię tradidiſſet. (Epiſtolâ 2. libri 11.) Eidem Regi gratulatus eſt, quòd ſumptis Crucis Inſignibus, ſacram Expeditionem in Syriam adornaret: illique Gallicani Cleri decimas attribuit, & *Simonem* Titulo *Sanctæ Cæciliæ* Preſbyterum Cardinalem in Galliis Legatum creavit, ut Fideles Cruce inſigniret. (Epiſtolis 17. & 19. libri 3.) Piſanos ob ſequutas olim *Conradini* partes Anathemate confixos, & Sacris prohibitam civitatem, Eccleſiæ reconciliavit, miſſo eam ob rem *Joanne Viterbienſi*, Ordinis FF. Prædicatorum Profeſſore, Apoſtolicâ auctoritate iostructo. Pactionem inter Norvegiæ Regem & Nidroſienſem Archiepiſcopum confirmavit idem Pontifex. *Alfonſum* Luſitaniæ Regem ob violatam Eccleſiæ libertatem ſeverè corripuit, & hanc baſim eſſe docuit Regnorum. *PRÆ COETERIS REBUS*, inquit, *QUIBUS CHRISTIANA REGNA FUNDANTUR, SOLLIDIUS EST TUTELA ECCLESIASTICÆ LIBERTATIS. Cùm enim eadem Libertas ſit Fidei munimentum, & fidei religio ſocietatis humanæ ſit vinculum, quo populorum multitudines ſub Principibus continentur, Libertatis ipſius, quod abſit, Privilegio violato, perfidia patebit inſultibus immunitum fidei fundamentum. Ideoque hoſtis humani generis doloſa* *Eccleſiaſticæ Libertatis tutelam, Regnorum baſim eſſe docet* Gregorius X. *malignitas ſuperiorum invida Poteſtatum, dum ad præcipitanda principalia Culmina ſtudio iniquæ intentionis aſpirat, ſciens ſe in obruendo civilis regiminis Principatu prævalere non poſſe, quamdiu Legibus reverentiam libera Divini & Eccleſiaſtici cultûs Religio ſubminiſtrat, primùm Principum oculos veſani conſilii peccantatione perſtringit, quo eis bonum videtur & utile, tamquam oppoſitam votis ſuis Eccleſiaſticam ſubvertere Libertatem.* Primus Romanorum Pontificum in Palatio Apoſtolico piarum largitionum Præſidem conſtituit *Gregorius X.* & huic muneri Fratrem Laïcum ex Ordine Dominicano præſecit, quem e partibus tranſmarinis ſecum duxerat. Ita refert *Ptolomæus Lucenſis*. Inter Cardinales ab ipſo creatos celeberrimi fuere *Vicedominus de Vicedominis*, ejus nepos, ex Ordine FF. Minorum ad Aquenſem Archiepiſcopatum aſſumptus, inde verò ad Præneſtinum Epiſcopatum tranſlatus; *S. Bonaventura* ejuſdem Ordinis, in Sacra Facultate Pariſienſi Doctor Theologus ac Profeſſor, & totius Ordinis Seraphici Generalis Miniſter, Eboracenſis olim Archipræſul deſignatus, Cardinalis Epiſcopus Albanenſis; *Petrus de Tarentaſia*, Ordinis Prædicatorum, in Academia Pariſienſi Sacræ Theologiæ Doctor & Profeſſor, ex Lugdunenſi Archiepiſcopatu ad Oſtienſem tranſlatus: *Bertrandus a Sancto Martino*. Gallus, ex Arelatenſi Archiepiſcopo, Cardinalis Epiſcopus Sabinenſis: *Theobaldus de Ceccano*, Italus, Abbas Foſſæ Novæ, Ordinis Ciſtercienſis, &c. Obiit Sanctus Pontiſex die decimâ Januarii anno 1276. Aretii, cùm ſediſſet annos ab electione quatuor, menſes quatuor, & dies decem; a conſecratione tres annos, novem menſes, quindecim dies. Miraculis poſt mortem claruiſſe, *Ptolomæus Lucenſis*, *S. Antoninus*, & Aretinæ Eccleſiæ Monumenta teſtantur, nec-non Vaticanus Codex a *Bzovio* laudatus. Sacris honoribus dignus judicatus eſt a Congregatione Rituum. *Cardinales ab ipſo creati.*

ARTICULUS IX.

DE INNOCENTIO V.

HADRIANO V.

ET JOANNE XXI

I. JUſtis *Gregorio X.* perſolutis a Cardinalibus in Conclavi incluſis, ſecundùm legem ab ipſo in Synodo Lugdunenſi latam, electus eſt Summus Pontiſex *Petrus de Tarentaſia*, Epiſcopus Oſtienſis ex Ordine FF. Prædicatorum aſſumptus, vitæ integritate, & eruditione præcellenti, quam ejus Opera teſtantur, celeberrimus, qui ſibi nomen ſumpſit, *Innocentius V.* Diſſidentes Genuenſes ad mutuam concordiam revocare conatus eſt: Lucanos inter & Piſanos pacem conciliavit. Hiſpalenſi Archiepiſcopo dedit in mandatis ut ſacram Militiam contra Saracenos Africæ, in Aragoniæ Regno promulgaret. Ovetenſi Epiſcopo urgendi ſolutionem decimarum *Alfonſo* Caſtellæ Regi in ſubſidium belli ſacri, munus impoſuit. Majora pro rei Chriſtianæ amplificatione, defenſione, ac ornatu meditabatur Optimus Pontifex, cùm ſpes ingentes ab Eccleſia de illius regimine conceptas, mors acerba præcidit anno ipſo 1276. die 22. Junii, ſexto menſe Pontificatûs per unum alteromve diem inchoato. In Lateranenſi Baſilica ſepultus eſt, *Carolo* Siciliæ Rege ipſius exequias honeſtante. *Innocentius V.*

II. *Innocentio V.* ſubſtitutus eſt *Ottobonus*, patriâ Genuenſis, Titulo *Sancti Adriani* Diaconus Cardi- *Adrianus V.*

dinalis, qui propterea ſibi nomen ſumpſit *Adrianus V.* Obiit Viterbii, altero ab electione ſua nedum expleto menſe, cum nondum Sacerdos conſecratus eſſet, die 18. Auguſti, in eadem urbe apud FF. Minores ſepultus. Conſtitutionem *Gregorii* de Conclavi Cardinalium ipſum ſuſpendiſſe teſtatur ejus Succeſſor *Joannes XXI.*

Joannes XXI.

III. *Adriano V.* ſucceſſit *Petrus Juliani*, patriâ Luſitanus, Cardinalis Epiſcopus Tuſculanus, qui ſibi nomen elegit, *Joannes XXI.* Eximiæ vir doctrinæ fuit, præſertim in Phyſicis & re Medica, Prudentiæ gravitatiſque minoris quàm in tanta Dignitate par eſſet. Suſpenſionem Gregorianæ Conſtitutionis de Cardinalium Conclavi a Deceſſore ſuo decretam confirmavit. Paucis poſt Inaugurationem diebus, *Carolus* Siciliæ Rex Clientelaris Principis officia ipſi detulit. Editas ea de re Tabulas exhibet *Odoricus Raynaldus* ad annum 1276. Num. 38. *Philippo* Galliarum, & *Alphonſo* Caſtellæ & Legionis, Regibus, mutuo bello Syriacam expeditionem, quam *Philippus* noverat, retardantibus, inducias imperavit *Joannes*, Concilii Oecumenici Lugdunenſis Decretum exſecutus. Miſit Religioſos viros *Hieronymum* Ordinis FF. Minorum Generalem Miniſtrum, & *Joannem de Vercellis* Ordinis Prædicatorum Magiſtrum Generalem, qui Reges ad pacem hortarentur. Quin etiam *Simoni* Cardinali, Sedis Apoſtolicæ Legato, in mandatis dedit, ut Cenſurarum terrore ipſis arma extorqueret. *Petro* Aragonum Regi decimas ad propulſandos Mauros in Regnum ſuum irruentes attribuit, Epiſtolis 143. & 144. libri 1. *Guidoni* Flandriæ Comiti, & Marchioni Namurcenſi, qui Syriæ defenſioni arma conſecrarat, decimas Belgicas pariter conceſſit (Epiſtolâ 102. libri 1.) Datis ad *Stephanum* Pariſienſem Epiſcopum Literis, juſſit in auctores errorum inquireret, quos nonnulli Scholaſtici in Pariſienſi Academia diffundebant: ac ſe dolere vehementer ſignificavit, quòd novi errores Pariſiis pullulaſſent, *Ubi fons vivus ſapientiæ ſalutaris abundanter hucuſque ſcaturierat, ſuos rivos limpidiſſimos, fidem patefacientes Catholicam uſque ad terminos orbis terræ diffundens.* Luſitaniæ Regem, ne Libertatem Eccleſiaſticam læderet, amantiſſimis literis hortatus eſt. Ad *Michaëlem Palæologum* Græcorum Imperatorem Legatos Apoſtolicos miſit, *Jacobum* ac *Salvinum* Ordinis FF. Prædicatorum Profeſſores, qui ipſum ad Sanctæ Unionis opus conſummandum, & corroborandum Pontificio nomine hortarentur. Paruit Imperator juratam ſuis ab Oratoribus in Synodo Lugdunenſi Unionem, ſacramento coram Legatis confirmavit, ut conſtat ex ipſius Literis ab *Odorico Raynaldo* relatis ad annum 1277. Num. 21. Vacantem Sedem invenere Legati reduces. Obierat enim tam infœlici quàm inopinatâ morte *Joannes XXI.* ſolutâ cameræ ſuæ contignatione inter ligna & lapides colliſus, & ſex dumtaxat dies poſt caſum vixerat. Ipſum hoc genere mortis expiaſſe nimium ſui amorem ac incredibilem in ſe ipſo ac ſua dignitate complacentiam, quippe qui cameram illam intrans ſeſe in ſpeculo toties quoties intuebatur, & indignâ levitate ſolvebatur in riſum, tradit *Ptolomæus Lucenſis*, cui *Jordanus Martinus Polonus*, & *Bernardus Guido* conſentiunt. Obiit Viterbii, hebdomade Pentecoſtes, quæ anno 1277. menſe Maio celebrabatur, & in Eccleſia *Sancti Laurentii* ſepultus eſt. Unicam pene in ipſo virtutem commendat *Ptolomæus Lucenſis*, quod Pontificiæ Dignitatis faſtigium lubens demitteret ad colloquendum cum viris quibuſque literatis, etſi pauperes & ignobiles eſſent, illos complecteretur, foveret, beneficiis cumularet. Cardinalem creavit unicum, *Erardum de Leſignis* ſeu *Liſingiis*, natione Gallum, Diœceſis

Pariſienſis Academia fons vivus ſapientiæ ſalutaris.

Lingonenſis, Epiſcopum Autiſiodorenſem, cùm forte Romam ad tuenda contra Comitem Eccleſiæ ſuæ jura profectus eſſet.

ARTICULUS X.

De NICOLAO III.

PRotracta poſt *Joannis XXI.* obitum ad ſex menſes Pontificis electione, ob ſtudia partium, quæ Cardinalium libertate fovebantur, abrogatâ nimirum Gregorii X. Conſtitutione de Conclavi, tandem electus eſt *Joannes Cajetanus*, Romanus, ex Urſina domo, cui adhuc infantulo *S. Franciſcus* ſupremam a Deo auguratus fuerat dignitatem. Diaconus erat Cardinalis *S. Nicolai in Carcere Tulliano*, a quo nomen ſibi ſumpſit, *Nicolaus III.* Ingentis animi, & ſingularis in rebus gerendis prudentiæ vir fuit, eâque morum gravitate præditus, ut vulgò *Compoſitus* diceretur. Electus eſt die *S. Catharinæ* Martyri ſacrâ, die verò *S. Stephani* Protomartyris inauguratus, anno 1277. *Rodulpho* Regi Romanorum, & *Carolo* Siciliæ, bellum meditantibus pacem imperavit. Ceſſit Etruria *Carolus*, quam ut publicæ pacis Servator, Imperio vacante, moderabatur. Urbis etiam Imperio, quod Senatorio nomine a *Clemente IV.* acceperat, diſceſſit jubente Pontifice, qui ſingularem ipſius modeſtiam cum tanta potentia conjunctam ſuſpexit, commendavit: *Felicitatem*, inquit, *Carolus habet a Domo Franciæ, ingenii perſpicacitatem a Regno Hiſpaniæ, diſcretionem verborum a frequentatione Romanæ Curiæ. Alios poſſemus ſuperare, iſtum autem non poterimus.* Urbis adminiſtrationem ad Romanos Pontifices revocavit, prohibuitque ſolemni Conſtitutione, Senatoriam Dignitatem Regibus aut Principibus exteris deferri, & annuum fore deinceps edixit Magiſtratum. (Epiſtolâ 76. lib. 1. 6. Decretal. inſertâ, Tit. *De Electione & Electi poteſtate* cap. *Fundamenta*.) *Rodulphus* Cæſar univerſa Romanæ Eccleſiæ Privilegia & Donationes a priſcis Imperatoribus factas Diplomate confirmavit, miſitque Oratorem ad *Nicolaum III.* F. Conradum Miniſtrum Provincialem FF. Minorum ſuperioris Germaniæ; qui eas nomine ſuo ratas haberet aſſentireturque ut Pontifex omnem illam ditionem Sedi Apoſtolicæ vindicaret, quæ Imperialibus Diplomatibus tum confirmatis exprimebatur. Publicas ea de re Tabulas ex Vaticana & Vallicellana Bibliotheca deſcriptas apud *Odoricum Raynaldum* legere eſt ad annum 1278. Num. 47. ſeq. Cùmque paulò poſt *Rodulfus* Imperialis Scrinii Præfectus, in Italiam cum poteſtate miſſus, Eccleſiaſticæ ditionis populos in verba Imperatoris Sacramento adegiſſet, Auguſtus novo Diplomate Romanæ Eccleſiæ jura confirmavit, novumque miſit Oratorem *Gotifredum*, qui geſta ab Imperialis Scrinii Præfecto reſcinderet. Romandiolam, Exarchatum Ravennatem, & Bononiam recepit *Nicolaus III.* operam in reducendis ad Romanæ Eccleſiæ temporalem Principatum populis navante *Joanne Viterbienſi*, Ordinis FF. Prædicatorum Profeſſore. Pacem inter *Alphonſum* Hiſpaniæ, & *Philippum* Francorum, Reges, conciliare conatus eſt, juſſitque Hiſpano, Oratores Toloſam mitteret, ubi Sedis Apoſtolicæ Legati, auditis etiam *Philippi* Chriſtianiſſimi Regis Oratoribus, controverſiam, quæ belli fomes erat, æquitate componerent. Poſt importunam Hiſpani comperendinationem, Legati Pontificii, Regumque Oratores Burdigalam convenere; de pace vel induciis multa præclarè dicta, confectum nihil: Ex quo graviſſimum dolorem hauſit Pontifex, qui

Caroli Siciliæ Regis elogium.

Vulnera Eccleſiæ libertati ab Alfonſo Hiſpaniæ Rege inflicta.

Legatum in Hiſpaniam ob eam cauſam mittit Nicolaus III.

Legatos Romam revocare coactus eſt. Miſit nihilominos Legatum alterum in Hiſpaniam, Reatinum Epiſcopum, qui *Alfonſum* Regem a violandis Eccleſiæ Juribus, & Eccleſiaſtica libertate opprimenda abſterreret. Septem Eccleſiæ libertati ab *Alfonſo* illata vulnera ex Regeſto *Nicolai III.* deſcripſit *Raynaldus* ad annum 1279. Num. 24. I. Quòd tertias decimarum uſurparet, olim quidem patri ſuo ac ſibi a Sede Apoſtolica conceſſas, ſed ad certum tempus, quod finitum jam olim erat. II. Quòd *Cuſtodiam Eccleſiarum Cathedralium vacantium, & Monaſteriorum* ſibi arrogans, vacationis tempore fructus *occuparet*. III. Quòd Eccleſiis Compoſtellanæ & Legionenſi gravamina inferret inſolita. IV. Quòd ſacras Præſulum electiones liberè peragi non permitteret. V. Quòd indebita ſubſidia Viris Eccleſiaſticis imperaret. VI. Quòd Clerici ad ſecularia tribunalia traherentur, &c. Fœdus *Rodulfum Auguſtum* inter, & *Carolum* Siciliæ Regem *Nicolaus III.* jungere conatus eſt, illudque affinitate confirmare. (Epiſtolâ 35. lib. 2.) Contracta inter ipſos affinitas eſt ſecundùm Pontificis votum, & filia Rodulfi *Clementia* Regis Siciliæ ex filio nepoti *Carolo Martello* collocata eſt. *Rodulfus* urgente Pontifice, comitatum Provinciæ, Imperii fiduciarium, *Carolo* attribuit, ſalvis *Margherita* Prancorum Reginæ Juribus, quibus detrahere non intendebat. Quæ ſi in Aula Imperiali Judicio experiri vellet, ſecundùm leges controverſia dirimeretur. Id anno 1279. factum quo item anno *Caroli* Salernitani Principis Regis Siciliæ filii piâ diligentiâ ſacrum *B. Magdalena* corpus in *S. Maximini* villa inventum, *Bernardus Guido*, *Jordanus*, & *Ptolomaus Lucenſis* teſtantur.

Florentinorum diſſenſiones ſedavit *Nicolaus III.* Gibellinorum & Guelforum factionibus extinctis. *Ladiſlaum* Ungariæ Regem, Cumanis Paganis faventem, ad officium revocare ſtuduit, injectis Cenſurarum minis, juſſitque ut *Firmano* Epiſcopo, Sedis Apoſtolicæ Legato, morem gereret. (Epiſtolâ 7. lib. 11.) *Petri* Bajocenſis Epiſcopi contra Regem & Principes Francorum patrocinium ſuſcepit. Variis criminibos accuſabatur, nullius convincebator. Quamobrem negavit Pontifex ipſum damnari poſſe, licèt id optarent Principes, cùm etiam ſecularis vox illa ſit Principis: *In alterius injuriam beneficia concedere, nequaquam noſtri moris exiſtit.* Eccleſiæ Græcæ cum Romana conjunctionem in Concilio Lugdunenſi factam firmari curavit, datis pluribus ad *Michaëlem Palaologum* Imperatorem, ad *Andronicum* ejus filium, ad Patriarcham, cœteroſque Præſoles Græcos literis. Prædicationem Verbi Dei pro Judæorum converſione Fratribus Prædicatoribus demandavit Diplomate quod incipit, *Vineam Soret*, Tom. I. Bullarii Romani edito. Varia pœnarum genera in Catharos alioſque Hæreticos promulgavit, Diplomate quod incipit: *Noverit univerſitas veſtra:* (Ibidem.) FF. *Minorum* Regulam explicuit celebri illa Conſtitutione, *Exiit qui ſeminat*, qua

Regulam FF. Minorum explicat Nicolaus III.

rerum omnium, quæ religioſæ familiæ concederentur, uſu Fratribus permiſſo, dominium Sedi Apoſtolicæ reſervavit. Quod dominium *Joannes XXII.* Extravag. *Ad conditorem*, ut fictitium & nullius utilitatis abdicavit. *Gregorii IX.* Literas de Stigmatibus *S. Franciſci* confirmavit (Epiſtolâ 155. libri 55.) Quinque ex Ordine Minorum Viros Religioſos ad *Joannem* Abagham Orientaliom Tartarorum Regem & ad Magnum omnium Tartarorum Chaam ſeu Imperatorem miſit, qui Chriſtianam Fidem illis in regionibus ſererent & excolerent.

A calumnia vindicatur.

Nicolaum III. conjurationis adversùs *Carolum* Siciliæ Regem a *Procbita* initæ cum *Petro* Rege Aragonum, & *Palaologo* Imperatore, de invadenda Sicilia, quod poſtea cæſis tota Inſula Francis executi ſunt, conſcium fuiſſe, Ricordanus, Villanos, S. Antonious, Blondos Fazellus, Summotius Itali Scriptores aſſerunt. Atque infenſum *Carolo* fuiſſe *Nicolaum*, ob repulſam quam paſſus erat, cum quibuſdam verborom aculeis, cùm ab ipſo poſtulaſſet, ut neptem ſuam *Urſino* nepoti uxorem traderet. Vitio etiam vertitur eidem Pontifici nimium in nepotum ſuorum commoda Studium; & quòd alterom Inſubriæ, alterum Etruriæ Regem creare meditaretur. At quod primum caput ſpectat, nefarium de Gallorum cœde conſilium cum *Nicolao III.* fuiſſe communicatum, falſum eſt, ut colligitur ex Ægidii Cardinalis Viterbienſis teſtimonio. *Cædes Gallorum*, inquit, *in Sicilia facta* [*Veſperas Siculas dicunt*] *Turbari in Italia omnia*, *Nicolao extincto cuſtode pacis.*

Cardinales a Nicolao III. creati.

Vacantibus Eccleſiis nullus Pontifex celeriùs ac maturiùs conſuluit, quas ſtatim optimo cuique committebat, in mora periculum eſſe ratus. Cardinales creavit pietate, doctrinâ, rerum gerendarum peritiâ præſtantiſſimos, *F. Latinum Frangipanii*, ex ſorore nepotem, Ordinis FF. Prædicatorum Profeſſorem, quem ad Oſtienſem Epiſcopatum aſſumpſit, *F. Robertum Kilvvarbium*, natione Anglum, in Academia Pariſienſi Sacræ Theologiæ Doctorem ac Profeſſorem, Cantuarienſem Archiepiſcopum a *Gregorio X.* creatum, quem ad Portuenſem Epiſcopatum tranſtulit, multis in Philoſophiam, ac Theologiam editis Commentariis celebrem. *F. Bentivengam* Italom, Tudertinum Epiſcopum, ex Ordine FF. Minorum aſſumptum, quem Cardinalem Epiſcopum Albanenſem renunciavit. *Jordanum Urſinum*, germanum ſuum, quem *Magna excellentia & innocentia virum* prædicat Ptolomæus Lucenſis. *Ordonium*, Luſitanum, Archiepiſcopum Bracarenſem, quem Cardinalem Epiſcopom Toſculanum creavit. *Gerardum Blancum*, ex agro Parmenſi, paupere familiâ natum, Jureconſultum ac Patronum celeberrimum, Protonotarium Apoſtolicum, quem Cardinalem Tit. ss. Apoſtolorum, & *Martinus IV.* Epiſcopum Sabinenſem creavit. *F. Hieronymum Aſculanum*, Ordinis Minorum Generalem Miniſtrum. *Jacobum Columnam*, Nobilem Romanum, *S. Maria Majoris* Archipreſbyterum, quem *Magna maturitatis & innocentia* virum *Ptolomaus Lucenſis* appellat. *Joannem Vercellenſem*, Ordinis FF. Prædicatorum Generalem Magiſtrum, Patriarcham Hieroſolymitanum deſignavit, quam Dignitatem invictâ reſpuit conſtantiâ vir piiſſimus. *Joannem de Aurelianis* Pariſienſis Eccleſiæ Cancellarium, ad ejuſdem Regiæ Urbis Epiſcopatum promovit: ſed vir pientiſſimus & ab omni ambitione alienus, Prædicatorom Ordinem profiteri maluit, quàm Epiſcopales Inſulas ſuſcipere, opibuſque ac beneficiis dimiſſis, in majori noſtro Conventu Pariſienſi ſacrum habitum ſuſcepit, teſte *Guillelmo Nangio* in Geſtis *Philippi III.* Regis. Obiit *Nicolaus III.* in Caſtro Suriano ex apoplexia, in Octava Aſſumptionis Deiparæ Virginis, anno Chriſti 1280. cùm annis duobus & menſibus novem, minùs duobus diebus, Eccleſiæ præfuiſſet. Ejus corpus Romam delatom, in Baſilica *S. Petri*, in Sacello, quod in *S. Nicolai* memoriam erexerat, conditum eſt.

AR-

ARTICULUS XI.

De MARTINO IV.

Et HONORIO IV.

Martini Quarti electio.

I. POſt *Nicolai III.* obitum orti ex Hannibalденſium & Urſinorum æmulatione tumultus vacationem Sedis ad ſex menſes protraxere. Electus tandem eſt communibus ſuffragiis, 8. Kalendas Martii, die Cathedræ *S. Petri* ſacrâ, anno 1281. *Simon de Bria*, natione Gallus, Tit. *Sanctæ Ceciliæ* Presbyter Cardinalis, qui eùm olim in Eccleſia *S. Martini* Turonenſis Canonicus & ſacri ærarii Præfectus fuiſſet, *Martinus* appellari voluit. *Martinus II.* dici deberet, prout eum vocat *Stero* in Annalibus, ſed uſus obtinuit ut *Martinus IV.* dicatur. *Moribus generoſus & magnanimus, & a cupiditate pro ſe vel ſuis alienus, Eccleſiaſticique Juris zelator*, a S. *Antonino* prædicatur, qui & de ipſo refert rem quæ Pontificibus ac Præſulibus omnibus debeat eſſe documento.

Vox Pontifice digna.

Scilicet eùm ejus frater, audito creationis ipſius nuncio, confeſtim ex Gallia ad eum gratulabundus accurriſſet protinus eum remiſiſſe modicis cum muneribus, & expenſis tantùm itineris, *Bona eſſe Eccleſiæ, non ſua*, dicens, quæ in conſanguineos profundere non liceret. Ante *Martinum IV.* electum fuiſſe *Joannem Vercellenſem* Ordinis Prædicatorum Generalem Magiſtrum, ut quidam ejuſdem Ordinis Auctores dixere, fabula eſt, Ptolomæi Lucenſis, & S. Antonini, ſilentio, aliorumque graviſſimorum Auctorum qui de Romanis Pontificibus ſcripſere, aut Eccleſiaſticam Hiſtoriam edidere auctoritate convicta.

Modeſtia.

Modeſtè admodum de ſe ſenſit *Martinus IV.* variiſque excuſationibus ſummam declinare Dignitatem conatus eſt. Obluctanti Cardinalitia veſtis ab Electoribus diſcerpta, ut ipſe narrat in Literis Encyclicis poſt electionem ſuam ſcriptis. *Carolo* Siciliæ Regi Senatoriam Dignitatem a *Nicolao III.* ereptam reſtituit, reſciſsâ ejuſdem Pontificis Conſtitutione. Flaminiam ſive Romandiolam ab invaſione *Guidonis* Comitis Montisfeltri, Gibellinorum Ducis, vindicatam Eccleſiæ aſſeruit, reique gerendæ præfecit *Joannem de Epa* Nobilem Gallum. *Michaëlem Palæologum* Græcorum Imperatorem devinxit anathemate, quod ab Unione in Concilio Lugdunenſi per Oratores ſuos jurata, & proprio deinde Sacramento coram Legatis Apoſtolicis confirmata, defeciſſe videretur: Vetuitque Principibus omnibus Chriſtianis, ne cum illo fœdus inirent, jamque initum divellerent, imperavit. Diploma ea de re datum legere eſt Bullarii Romani Tom. I.

Siculorum proditionem ac immanitatem in Gallos execratur, & Caroli Regis cauſam tuetur.

Siculorum proditionem ac immanitatem qua ſolemnibus Paſchatis diebus, tota inſula, uno eodemque tempore, dum Campanæ ad Veſpertinum Officium pulſarentur (unde *Siculorum Veſperarum* nomen) omnes ad unum Gallos, cujuslibet ſexûs, ætatis, conditionis, ordinis confoderunt execratus eſt *Martinus* Pontifex. Anathematis ſententiam in Panormitanos, & eos omnes tulit, qui Regnum Eccleſiæ Romanæ ſtipendiarium & *Carolo* fiduciario jure traditum invaderent, vel conjuratis opem ferrent. *Gerardum* Sabinenſem Epiſcopum in Siciliam Legatum miſit ut populos ad officium revocaret. *Petrum* Aragoniæ Regem nefariæ conjurationis participem, fruſtra monitum ut a Regno Siculo ſibi temperaret, nec armis *Carolum* Regem infeſtaret ac perduelles Eccleſiæ, & ejus Majeſtati tueretur, diris devovit. Pugnaturis pro *Carolo* ſi in prælio caderent, eamdem conceſſit Indulgentiam, quam Cruceſignatis pro Terræ Sanctæ defenſione ſui Deceſſores conceſſerant. Pactum Reges inter ſingulare certamen, Burdegalæ committendum, centum Equitibus utrimque concurrentibus, intentato anathemate prohibuit. Magno rerum ſuarum damno Pontificia Mandata neglexit *Carolus* & Burdegalam ſe contulit, ubi ſe deluſum tandem agnovit, non comparente Aragonio.

Petrum Aragoniæ Regem Regno ac ditionibus privatum dicit latâ ſententiâ.

Tandem *Petrum* Eccleſiaſticas Cenſuras contemnentem Pontifex Aragoniæ Regno, & Cataloniæ, ac Valentiæ Principatibus privatum dixit; ejus ſubditos a Juramento fidelitatis abſolvit; ipſumque & Siculos, cœteroſque Mandatorum & Cenſurarum Apoſtolicarum contemptores, anathemate confixit; Univerſitates, Civitates, & Caſtra Interdicto ſuppoſuit, latâ ſententia apud Urbem veterem, 12. Kalendas Aprilis anno 1283.

Edita etiam eſt Tom. XI. p. 1. Concil. Collect. Labbeana.

Quam apud *Odoricum Raynaldum*, Num. 15. legere eſt. Aragoniæ verò Regnum, cœteraſque *Petri* ditiones *Philippo* Regi Chriſtianiſſimo attribuit, *Carolo Valeſio* filio ſuo minori, ex ipſius *Petri* furore ſuſcepto, armis vindicandas, ac ſub clientela Sedis Apoſtolicæ, certis conditionibus poſſidendas. Miſſus in Gallias qui tantæ molis negotium exequeretur, *Joannes Choletus*, Tit. S. Cæciliæ Cardinalis. Cujus facultates, & conditiones novo Regi præſcribendas *Martinus* explicat Epiſtolâ 7. lib. 3. quam *Odoricus Raynaldus* exhibet Num. 25. Quin etiam triennales Decimas *Philippo* Regi conceſſit ad belli ſumptus tolerandos.

Doctiſſimi Cardinales Bellarminus & Perronius refelluntur.

Ex *Martini IV.* facto doctiſſimi Cardinales *Bellarminus* & *Perronius* haud rectè colligunt Eccleſiæ poteſtatem indirectam in Regum omnium temporalia. Quamvis enim juſta viſa fuerit *Martini* Sententia: Regibus cœteris ac ſupremis Principibus, qui Regna ſua, & ditiones fiduciario jure ab Eccleſia non tenent, nullatenus præjudicat.

Ex facto Martini IV. perperam colligitur indirecta Romani Pontificis poteſtas in temporalia Regum.

Regnum enim Aragoniæ Sedi Apoſtolicæ obnoxium ſive feudatarium cenſebat Martinus IV. ex quo *Petrus II.* Rex Aragonum Romæ ab *Innocentio III.* coronatus anno 1204. ſceptrum & diadema ſuper altare *S. Petri* depoſuit, & de manu ejuſdem Pontificis militarem enſem accepit, *Regnumque ſuum B. Petro Apoſtolorum Principi obtulit, illudque ſibi conſtituit cenſuale per Privilegii paginam, quam eidem tradidit*, cujus tenor eſt talis: *Cùm corde credam & ore confitear quod Romanus Pontifex, qui eſt B. Petri Succeſſor, Vicarius ſit illius per quem Reges regnant .... Ego Petrus Dei gratia Rex Aragonum, Comes Barcinonis, & Dominus Montiſpeſſulani cupiens principali poſt Deum, B. Petri, & Apoſtolicæ Sedis protectione muniri,*

Refert etiam Zurita in Indicibus Rerum ab Aragoniæ Regibus geſtarum.

Tibi Reverendiſſime Pater & Domine Summe Pontifex Innocenti! & per te ſacroſanctæ Romanæ Apoſtolicæ Sedi offero Regnum meum: illudque Tibi & Succeſſoribus tuis in perpetuum, divini amoris intuitu, & pro remedio animæ meæ, & progenitorum meorum conſtituo cenſuale, ut annuatim de Camera Regis ducentæ quinquaginta maſſamutinæ Apoſtolicæ Sedi reddantur, ac Succeſſores mei ſpecialiter ei fideles & obnoxii teneantur. Hoc autem lege perpetuâ ſervandum fore decerno, quia ſpero firmiter, & confido quòd Tu & Succeſſores tui, Me & Succeſſores meos, & Regnum Prædictum auctoritate Apoſtolicâ defendetis ... Ut autem hæc Regalis Conceſſio inviolabilem obtineat firmitatem, de conſilio Procerum Curiæ meæ, &c. ſigilli mei feci munimine roborari. Extat lib. 7. Epiſtolarum Innocentii III. Epiſtolâ 229. & in Geſtis ejuſdem Pontificis ab Illuſtriſſimo Præſule *Boſqueto*, & Clariſſimo *Baluzio* editis, Cap. 121. In Concilio Lugdunenſi I. juſſu *Innocentii IV.* lectum eſt approbantibus Patribus. Deſcripſit *Odoricus Raynaldus*

ad annom 1204. Num. 73. Iſtud verò *Martinus IV.* in Sententia ſua profert, ut Reges Aragonum *Sedi Apoſtolica ſpecialiter fideles & obnoxias teneri* probet. Quamvis honorario dumtaxat ſtipendio Rex *Petrus* Regnum ſuum erga Sedem Apoſtolicam obſtrinxiſſet. Sed aliud exiſtimavere Pontifices. Cœterùm poteſtatem in eorum temporalia, qoi Eccleſiæ feudatarii non eſſent ſibi arrogaſſe non videtur *Martinus IV.* Siquidem ſuæ contempiores Sententiæ privaturum ſe comminatur *terris, feudis, & juribus, quæ à Romana, vel aliis quibuſcumque tenent Eccleſiis, ſeu Perſonis Eccleſiaſticis.* Præterea, eo nomine exauctoratum a *Martino IV.* Petrum, quòd Regnum Aragoniæ Romanæ Eccleſiæ feudum ac beneficium cenſeret confirmat *Zurita* in Indicibus Rerum ab Aragoniæ Regibus geſtarum. *11. Kalendas Aprilis Martinus P. M. Urbe veteri, de Collegii ſententia, Petrum Aragonium uti Eccleſiæ ſubdititium, & perduellionis convictum Regno ac dicionibus omnibus multat, & Catbaliels Principibus occupandas exponit.* Et infra ad annum 1284. *Nonis Maii Indictione 12. apud Urbem veterem Martinus P. M. Carolo Philippi Regis Francorum filio Aragonii Valentinique populi Regna & Principatum Cataloniæ attribuit: non ſecus ac ſi ſub Eccleſia Imperium dicionemque recidiſſent. In ejus veluti ſacra expeditionis ſubſidium omnium Eccleſiaſticorum redituum, proventuum, & obventionum Regni Galliæ decumam Regi Francorum in quadriennium largitur.*

Verùm quid juniorem exterumque Auctorem laudare opus eſt, cùm id teſtetur domeſticus & coævus Auctor *Guillelmus Nangius* in Chronico, ad annum 1282.? *Petrum*, inquit, *Aragonia Regem, qui contra Eccleſiæ Romanæ inhibitionem fecerat ſe in Regem Sicilia coronari, & fuerat propter hoc excommunicationis vinculo innodatus, Martinus Papa per Sententiam privavit a Regno Aragonia, & ab his omnibus quæ ab illo de Romana Eccleſia in feudum tenebantur, ejuſque vaſſallos ab ipſius fidelitate abſolvens, Regnum Aragonia cum ſuis pertinentiis Carolo Regis Francia Philippi filio, nepoti ſcilicet dicti Petri, contulit & conceſſit.*

Ut in *Petrum* Eccleſiæ perduellem pœnas decrevit, ita in *Alfonſum* Caſtellæ ac Legionis Regem Pontificiam caritatem explicuit *Martinus IV.* illi enim adversùs *Sanctium* filium, qui eum Regno depulerat, auxiliatricem dexteram porrexit, Præſuleſque Hiſpanos, nec non Religioſorum Equitum Magiſtros, ipſi opem ferre juſſit. (Epiſtolis 32. 33. & 35. lib. 2.) *Eduardum* Angliæ Regem, qui Syriacæ expeditionis conſilia abjecerat, ac Decimas *Eadmundo* fratri attribui poſtulabat, hortatus eſt ut votum exſolveret: cùmque in Decimas tota Anglia collectas manus injeciſſet, acerrimis ipſum perſtrinxit Literis, ac reſtitutionem imperavit, (Lib. 11. Epiſtolis 21. & 58.) Concordiæ Leges Clerum inter & Regem Luſitaniæ *Dionyſium* conſtituit, anno 1284. Mortuo *Carolo* Siciliæ Rege, & filio ipſius Salernitano Principe in Catalonia captivo, *Martinus* Pontifex Regni gubernacula *Roberto* Comiti Atrebatenſi confirmavit, coi *Carolus* ipſa moriens commendaverat; eique in Adminiſtratione adjunxit *Gerardum* Sabinenſem Epiſcopum, Sedis Apoſtolicæ Legatum. (Epiſtolis 13. & 14. lib. 4.) Obiit Sanctiſſimus Pontifex, miraculis poſt obitum clarus, ut Auctor Vitæ MS. Martini Poloni Continuator, & *Guillelmus Nangius* teſtantur, Peruſii, 4. Kalendas Aprilis anno 1285. Cardinales creavit meritis inſignes viros, *Bernardum de Languiſſello*, natione Gallum, Archiepiſcopum Arelatenſem, quem ad Portoenſem Epiſcopatum tranſtulit, *Hugonem Attatum*, Anglum, in Mathematicis & Medicinâ doctiſſimum. *Joannem Choletum*, Gallum, rebus maximis gerendis prudentiâ, induſtriâ, animique magnitudine parem. *Gervaſium de Clinceam*, Cænomanenſem, Eccleſiæ Pariſienſis Archidiaconum. *Comitem Glaſianum de Caſate*, civem & Archidiaconum Mediolanenſem. *Gaufridum de Barbo*, Gallum, Pariſienſis Eccleſiæ Decanum. *Benedictum Cajetanum*, *Anagninum*, qui poſtea fuit Summus Pontifex *Bonifacius VIII.*

Cardinales Martini Quarti.

II. *Martino IV.* conſentientibus ſuffragiis ſubſtitutus eſt *Jacobus Sabellus*, Nobilis Romanus, *Sanctæ Mariæ in Coſmedin* Diaconus Cardinalis, 4. Nonas Aprilis eodem anno 1285. qui ſibi nomen ſumpſit, *Honorius IV.* In Pariſienſi Academia ſe literis operam dediſſe, & Catalaunenſis Eccleſiæ fuiſſe Canonicom, teſtatur Epiſtolis 263. & 431. libri 1. Siculorum libertati conſuluit, eoſque durioribus levavit oneribus, editâ Conſtitutione, quam apud *Odoricum Raynaldum* legere eſt ad annum 1285. Num. 29. *Philippum III.* Regem Chriſtianiſſimum in Aragonia Expeditione defunctum, Fidelium omnium precibus commendavit, iis qui pro ipſo Dominicam Oratiooem recitarent, conceſſis decem dierum Indulgentiis (Epiſtolâ 94. libri 11.) Venetos Sacris reſtituit, quibus, ob favorem *Petro Aragonio* præſtitum, ipſis interdictum fuerat a *Bernardo* Portuenſi Epiſcopo *Martini IV.* Legato [Epiſtolâ 12. libri 1.] Florentino Magiſtratui, ob Leges contra libertatem Eccleſiaſticam latas, diem dixit. (Epiſtolâ 263.) *Guillelmo* Montis-ferrati Marchioni, cujus ſpectante familiâ Terdonenſis Epiſcopus ex inſidiis cæſus fuerat, juſſit Sedi Apoſtolicæ ſe ſiſteret, ipſius Judicium ſubiturus. Qui cùm impoſſibilitatem, aut certè ſummam difficultatem expoſuiſſet, Conſanenſi Epiſcopo & Priori Provinciali FF. Prædicatorum in Lombardia dedit in mandatis, ipſum abſolverent, pœnis impoſitis quas præſcribit Epiſtola 224. libri 1. *Jacobum Petri* Aragonii filium, paternæ tyrannidis heredem, qui Siciliæ ſceptra corripuerat, ejuſque matrem *Conſtantiam*, Manfredi Tyranni filiam anathemate confixit. Archiepiſcopo Lugdunenſi, & Epiſcopis Eduenſi & Vapicenſi provinciam commiſit inquirendi contra *Ludovicum* Sabaudum, qui Viennenſem Archiepiſcopum captivum abduxerat, & iniquum ab eo Sacramentum extorſerat, utque juramenti religione Archipræſulem ſolverent; Principem, alioſque injuriæ auctores anathemate plecterent. (Epiſtolâ 37. libri 1.) *Henricum* Vvratiſlavienſem & Sileſiæ Ducem, Eccleſiaſticis Juribus & libertati infeſtum, ſolemni ritu a Firmano Epiſcopo Anathemate devinctum denontiari, & Sacrorum Juſtitium in ejus ditionibus indici mandavit [Epiſtolâ 428. libri 1.] *Ladiſlaum* Ungariæ Regem, qui repudiatâ uxore cum pellicibus polluebatur, & Cumanos, Tartaros, Neugerios, Saracenos, in familiaritatem admittebat acerrimè corripuit, Reginam recipere, & maritali affectu complecti; Infideles a ſuo conſortio ablegare juſſit, anathemate, & Sacri Belli contra ipſum & Infideles indictione, intentatis (Epiſtolâ 264. libri 11.) Pactiones ab *Eduardo* Anglorum Rege inter *Carolum II.* Siciliæ Regem, & *Alfonſum*, Petri olim Aragoniæ Regis filium conſtitutas, reſcidit Epiſtolâ 47. libri 11. Novam Mendicantium ſectam, ſub nomine Ordinis Apoſtolorum a neſcio quibus inſtitutam, damnavit Diplomate quod incipit: *Olim fœlicis*, anno 1286. Extat in Bullario Romano. Obiit Romæ die Cœnæ Domini 3. Aprilis, anno 1287. cùm annis duobus & uno die ſediſſet. Cardinalem creavit unicum *Joannem Buccamatium*, Montis-Regalis in Sicilia Archiepiſcopum: *Viros dicens & eoſdem bonos ac doctos*,

Honorii Quarti electio, & res geſtæ.

non

non etiam rudes & rerum humanarum ignaros, in tantum Collegium cooptandos eſſe: ut refert *Platina* io ejus Vita.

SCHOLION.

In hoc Articulo, pag.130. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notaot: *Ex facto Martini Quarti exauctorantis Regem Aragonia, non probatur Reges non fiduciarios exauctorari poſſe a Romano Pontifice.*

R. Ex facto & ſententia *Martini Quarti* Pontificis Maximi in Petrum Aragonum Regem, perperam colligi indirectam Romani Pontificis poteſtatem in temporalia Regom, qui Regna Ditioneſque ſuas fiduciario jure ab Eccleſia non tenent, ex ipſa *Martini Quarti* Sententia, aliiſque Hiſtoriæ Monomentis probavi. Sed nullum ex iis argomenti concuti volunt Religioſi Cenſores, quibus oſus eſt Cardinalis *Bellarminus* ad opinionem ſuam quoquo modo fulciendam.

Nota.

EX iis, quæ geſſerunt Pontifices in Principes Romanę Eccleſiæ fiduciarios, ſanè perperam inſerretur eadem adversùs non fiduciarios aggredi potuiſſe. At modò quæſtionem juris non attingendo, obſervant periti Critici tunc adeo invaluiſſe opinionem de indirecta Pontificum in temporalia poteſtate, ut ex ea tantùm ratione agerent; unde nil mirum ſi Bellarminus & Peronius etiam Martini factum proferant ad ſuam conſtabiliendam ſententiam.

ARTICULUS XII.

DE NICOLAO IV.

MEnſe poſt obitum *Honorii IV.* decimo, die Cathedræ *Sancti Petri* ſolemni, anno 1288. Pontifex electus eſt *Hieronymus Aſculanus*, Tit. *S. Pudentianæ* Cardinalis, ex Ordine FF. Minorom aſſumptus, qui ſibi nomen ſumpſit *Nicolaus IV.* Susceptâ Eccleſiæ adminiſtratione, ſtatim ad componendas res Siculas animum aoplicuit. Siculis juſſit ad Eccleſiæ obſequium redirent; *Jacobo* Regni invaſori ut ab eo diſcederet, objecto graviorum terrore pœnarum. (Epiſtolis 1. & 30. libri 1.) *Bonifacio* Ravennati, & *Petro* Montis-Regalis, Archiepiſcopis, Sedis Apoſtolicæ Legatis pro urgenda *Caroli* Salernitani Principis & Siciliæ Regis liberatione, *Raynerium* Ordinis FF. Prædicatorum Profeſſorem, ſocium adjunxit, juſſitque ut *Alfonſo Aragonio* Judicium apud Sedem Apoſtolicam intentarent, niſi *Carolum* in libertatem aſſereret; eumdemque *Alfonſum* graviſſimis literis ad æquitatem flectere cunatus eſt. (Epiſtolâ 6. libri 5.) *Philippo IV.* Galliarum Regi Decimas Eccleſiaſticas ad triennium attribuit, ad Aragoniam expugnandam. Dimiſſus eſt e carcere *Carolus* Salernitanus Princeps filiis duobus obſidibus datis, ſecuodùm pacta Olerone conventa, aſperrimiſque conditionibus impoſitis: quas niſi impleret, ad Catalanam cuſtodiam reverti teneretur. Eas verò Pontifex reſcidit, Anathematis ſententiam tulit in Aragonium, Regem Chriſtianiſſimum ad arma in illum convertenda excitavit, ut ad æquiotes concordiæ leges deſcenderet. *Carolum* beneficiarii Principis officio functum, Siciliæ Regem coronavit. Clientelaris Sacramenti formulam ex *Nicolai* Regeſto deſcripſit *Odoricus Raynaldus* ad annum 1289. Num.12. Venetos, qui terras Aquilejenſis Patriarchæ iovaſerant, ad reſtitutionem compulit, intentato Anathemate (Epiſtolâ 122. libri 1.) Leges a *Friderico* II. quondam Imperatore in Hæreticos latas confirmavit, ac executioni mandati juſſit datis ad Magiſtratus Arelatenſis, Aquenſis, & Ebredunenſis Provinciarum Literis [Epiſtolâ 260. libri 1.] Præclaro quo flagrabat Fidei propagandæ ſtudio, Concionatores Religioſos ex FF. Minorum Ordine ad Sclavos miſit; Dominicanis in Saracenorum, Græcorum, Bulgarorum, Cumanorum, Uvalachorum, Colchorum, Syrorum, Iberorum, Ruthenorum, Jacobitarum, Neſtorianorum, Georgianorum, Armenorum, Indorum &c. terris, propagandi verbi divini Provinciam demandavit. (Epiſtolâ 44. libri 1.) Adeo effloruit apud Tartaros Chriſtiana Religio, ut *Argon* Rex, *Elegages* & *Tuctanes* Reginæ, Chriſto numen dederint, ad quas extat Epiſtola *Nicolai IV.* decima-ſexta libri 5. & 52. ad *Argonem*. Auditis Luſitani Regis Oratoribus, ipſum cum Epiſcopis conciliavit. Ejus nomine polliciti ſunt Oratores, ipſius Majeſtatem ab injuriis erga Eccleſias temperaturam. Confectæ coram ſelectis Cardinalibus publicæ Tabulæ, quibus controverſa capita quadraginta continentor, quibus læſum jus Eccleſiaſticum Luſitani Præſules querebantur. Has apud *Odoricum Raynaldum* legere eſt ad annum 1289. Num.17. His conſtitutis, Sacrorum uſum Luſitaniæ reſtituit, & omnibus, qoi anathemate conſtricti erant, ob violatam Eccleſiæ Libertatem, impetrandæ a Sacerdotibus abſolutionis poteſtatem contulit. [Epiſtolâ 102. libri 15.] FF. Prædicatorum Oliſſiponenſium Priori, & FF. Minorum Guardiano, munus impoſuit abſolvendi Regem a Cenſuris, ea lege ut io ſolemnibus Regni Comitiis rata haberet, quæ ab Oratoribus ſuis in Romana Curia geſta erant. (Epiſtolâ 100. libri 11.) *Philippum IV.* Regem Chriſtianiſſimum rogavit, Legem reſcinderet Eccleſiæ iocommodam, quâ cautum erat, ne Epiſcopi Procuratorum operâ, ſed præſentes in Regia, Judicio diſceptarent. [Epiſtolâ 127. libri 11.] *Siffridum* Archiepiſcopum Colonienſem, acie victum, & a conjuratis Principibus in vincula conjectum, libertati reddi juſſit, intentâto Anathemate, cujos diſtringendi Provinciam Archiepiſcopo Trevirenſi commiſit. [Epiſtolâ 371. libri 51.] Conſtitutionem de Cardinalibus in Conclavi recludendis, a *Gregorio X.* in Concilio Lugdunenſi latam, abrogavit. (Epiſtolâ 1. libri 11.) Univerſos Romanæ Eccleſiæ redditus duas in partes diſtribui ſanxit, quarum altera Pontificio ærario, Cardinalibus altera cederet, inter eos æquo jure dividenda. (Epiſtolâ 47. libri 11.) Quam Conſtitutionem obſolevisse, Annalium Eccleſiaſticorum Scriptores obſervant, aliâque ratione Pontifices Cardinalibus pauperibus providere. Inclinatis Syriæ rebus, captâque a Soldano Tripoli, & exciſa Ptolemaide, ſacram Expeditionem indixit. *Eduardum* Regem voto pridem obſtrictum, ad maturandam profectionem hortatus eſt; Regem Chriſtianiſſimum, alioſque Principes, ad auxiliares copias ſubmittendas excitavit. Diploma ad Fideles univerſos ea de re datum, quod incipit his verbis, *Illuminet ſuper vos Dominus vultum ſuum*, editum eſt Tom. 5. Bullarii Romani. *Gerardum* Sabinenſem Epiſcopum, & *Benedictum* S. Nicolai in Carcere Tulliano Diaconum Cardinalem, in Galliam Legatos miſit, qoi controverſiam inter *Alfonſum* & *Carolum Valeſium*, de Aragoniæ & Valentiæ Regnis agitatam finirent, durioraqoe Pacta, pro libertate *Caroli* Siciliæ Regis vi extorta, temperarent. (Epiſtolis 2. & 3. li-

Miſſiones ad fidem propagandam.

Eccleſiæ libertas in Luſitania vindicata a Nicolao Quarto.

Nicolaus IV. Sacram expeditionem in Syriam indicit.

Eccleſiæ libertatem in Anglia tuctar.

libri 3.) Cùm in Anglia Juriſdictionis Eccleſiaſticæ libertatem Regii Magiſtratus labefactarent, nec Literas Apoſtolicas de negotiis ad forum Eccleſiaſticum ſpectantibus tradere Judicibus impunè liceret, ſed illarum eaecutio Regiâ Juſſione prohiberetur: Ad hæc, Eccleſiaſtici Viri extra Regnum auctoritate Apoſtolicâ non ſinerentur evocari: Regii demum Judices cauſas Eccleſiaſtici fori ad tribunalia ſoa traherent, ſpretis Canonibus; *Eduaedum* Regem primò per *Gaillelmum de Headon*, Ordinis FF. Prędicatorum Profeſſorem, Apoſtolico nomine commonitum, rogavit, immo ipſi joſſit ut pravas conſuetudines Edicto generali emendaret; miſitque Groſſetanum Epiſcopum, qui rem urgeret. (Epiſtolis 43. & 46. libri III.) Studia literarum promovit, excitatâ apud Mootempeſſulanum Academiâ. Uliſſiponenſem a *Dionyſio* Luſitaniæ Rege erectam confirmavit, Privilegiis ornavit. Graiaci alteram inſtitui permiſit a Biſuntino Archiepiſcopo. Regulam Tertii Ordinis *S. Franciſci* approbavit, Diplomate quod incipit, *Supra Montem*. Probos & eruditos in cognatorum loco tantùm habuit, (inquit *Ægidius* Cardinalis Viterbienſis.) Cardinales creavit ob eximias virtutes & eruditionem Emioentiſſimis Infulis digniſſimos; *Matthaam de Aquaſparta*, Ordinis FF. Minorum Generalem Miniſtrum: *Hagonem de Billonio*, Gallum, Ordinis FF. Prædicatorum Profeſſorem, in Academia Pariſienſi Doctorem Theologum: *Perum Peregroſſam*, Mediolanenſem, Romanæ Eccleſiæ Vicecancellarium: *Neapoleonem Urſinum*, Nobilem Romanom, Pariſienſis Eccleſiæ Canonicum. *Petram Columnam*, Nobilem Romanum; *Theobaldam Stampenſem*, Anglum, &c. Obiit optimus Pontifex die ſacrâ Paraſceves IV. Aprilis, anno 1292. annum agens Pontificatûs V. In ipſum iniquior eſt *Vvalſinghamus* in Hiſtoria Anglorum ad annum 1287. ubi de Minorum Ordine, ex quo fuerat aſſumptua, ait: *Hic Idolam (ut dicitur) Fratrum ejaſdem Ordinis, multa privatim ſtatuit, quæ faciunt non ſolùm ſaperbire Minores; ſed etiam iaſanire.*

Nicolai Quarti Cardinales.

ARTICULUS XIII.

De S. CELESTINO V.

I. ANnis duobus, menſibus tribus & ooâ die a *Nicolai IV.* obitu Sedes Pontificia vacaverat, ob Cardinalium obſtinatam diſſenſionem, cum divinitus afflati, agente etiam *Latino* Epiſcopo Oſtienſi *Petrum de Marrone* Sanctiſſimum Eremitam, novæ Congregationis Religioſæ, quæ Celeſtinorum poſtea dicta eſt, Auctorem, in remota Apuliæ ſolitudine rerum divinarum contemplationi & corpori macerando inteotum, ſummo conſeoſu elegere, die 5. Julii, anno 1294. Fugam meditatua, ſolo Numinis metu ad Summam Digoitatem ſuſcipiendam adduci potuit. Aquilæ inauguratus, *Gregorii X.* Decretum de Cardinalibus vacaote Sede in Cooclavi cootinendis renovavit. Neapoli quàm Romæ ſedere maluit, quòd multorum adversùs ipſum concitavit offenſionem. Qoaotum emicuit ejus ſanctimonia, etiam in ſupremæ faſtigio Dignitatis, miraculis comprobata, tantùm ejus ad res gerendas imperitia ſe prodidit. Ejus ſimplicitate Curiæ Miniſtri abutebaotur, quorum fraudibus, ſæpe tribus aut quatuor perſonis idem Beneficium tribuebatur, quandoque membrana pura, ſed bullata (inquit *Ptolomaus* Lucenſis in Hiſtoria. Eccleſiaſtica) Cardioalibus qoibuſdam, præſertim *Benedicto Cajetano*, ipſum divioi judicii metu urgentibus ut ſe Pontificatu abdicaret, ne Dei Eccleſia ejus imperitiâ periclitaretur, facilè aſſenſum præbuit; & quia dubium erat ao Pontifex Dignitate cedere poſſet, Conſtitutionem edidit, quâ ceſſionem hujuſmodi jure fieri poſſe pronuntiavit. Secundùm hanc, die *Sanctæ Luciæ* ſacrâ, in Conſiſtorio Pontificatu ſe exuit, lectâ ceſſionis Formolâ his concepta verbis: *Ego Celeſtinus Papa V. motus ex legitimis cauſis, id eſt, cauſa humilitatis & melioris vitæ, & conſcientia illæſa, debilitate corporis, defectu ſcientiæ, & malignitate plebis, & infirmitate perſonæ, & ut præterita conſolationis vitæ poſſim reparare quietem, ſponte ac liberè cedo Papatui: & expreſſè renuncio loco & dignitati, oneri & honori, dans plenam & liberam facultatem ex nunc Sacro Cœtui Cardinalium eligendi & providendi duntaxat canonicè univerſali Eccleſiæ de Paſtore.* Hujus auctor Formulæ fuit *Benedictus Cajetanus* Cardinalis. De Ceſſione *Celeſtini* varia fuere hominum judicia. Deo placuiſſe facious iſtud, & *Humilitatis exemplum ſtupendum cunctis, imitabile paucis*, ut loquitur *Jordanus*, miracula poſt abdicationem ab ipſo patrata fidem fecere. Ipſius factum verbis exquiſitis commendat *Petrarcha*, libri 2. *De Vita Solitaria*, cap. 18. Ejus Vitam metro ſcripſit *Jacobus Cajetanus de Stephaneſcis*, Cardinalis a Bonifacio VIII. creatus. Eamdem ſolutâ ediderunt oratione Cardinalis *Petrus de Alliaco*, illique ſuppar *Muſaus Vegius*. Vitæ ſuæ eremiticæ initia Sanctus ipſe ſimplici ſtylo deſcripſit. Hæc omnia Monumenta, præter Mafæi Vegii Lucubrationem, *Bollandi* continuatores ediderunt inter Acta Sanctorum menſis Maii, Tomo IV. ad diem 19. Electionis ejus & abdicationis hiſtoriam ſcriptis commendarunt *Ptolomaus Lucenſis* in Annalibus & in Hiſtoria Eccleſiaſtica MS. lib. 22. & *Guillelmus Nangius*. Præter laudatas *Celeſtini V.* Conſtitutiones, extat altera qua Congregationem a ſe inſtitutam multis Privilegiis adauxit, Tom. I. Bullarii Romani. Incipit his verbis *Et ſi cunctos Ordines*. Menſibus quinque, diebus novem Pontificatum tenuit. Tredecim Cardinales creavit, *Simonem de Bello-Loco*, Gallum, Bituricenſem Archiepiſcopum ex Ordine Ciſtercienſi aſſumptum, *Berardum Gothum*, Gallum, Burdigalenſem, *Thomam de Ocra*, Italum Congregationis Celeſtinorum alumnum, *Sancti Joannis in Plano* Abbatem; *Joannem Monachum*, Gallum, Pariſienſis Eccleſiæ Canonicum, Juris utriuſqoe peritiſſimum, *Petrum Aquilanum*, Archiepiſcopum Beneventaoom, ex Ordine *S. Benedicti*, & Congregatione Caſinenſi aſſumptum, *Guillelmum Ferrerium*, Gallum, Maſſilienſis Eccleſiæ Præpoſitum; *Nicolaum de Nonancuria*, Gallum; *Robertum*, in Sacra Facultate Pariſienſi Doctorem Theologum, Ciſtercienſem Abbatem; *Simonem*, Gallum Ordinis Cluniacenſis Profeſſorem, Cœnobii Charitatis ad Ligerim Priorem; *Landulphum Brancatium*, Nobilem Neopolitanum; *Benedictum Cajetanum*, Anagninum; *Joannem de Caſtrocœli*, ex Caſinenſi Monacho Beneventanum Archiepiſcopum; *Guillelmum de Longis* Bergomenſem. Obiit Celeſtinus V. in Arce Fumonis, ubi ipſum *Bonifacius VIII.* recluſerat, metuens ne ipſius ſimplicitate aliqui ad ſchiſma faciendum abuterentur; anoo Chriſti 1296. ætatis 86. 4. Kalendis Juoii. A *Clemente V.* in album Sanctorum ſolemni Rito relatus eſt.

S. Celeſtinus oneri Pontificatus impar.

Pontificatu cedit.

Celeſtini V. Cardinales.

ARTI-

ARTICULUS XIV.

DE BONIFACIO VIII.

VAcante Sede per *Celeſtini V.* abdicationem Cardinales in Conclavi incluſi ex *Gregorii*, X. Conſtitotione, ab eodem ſancto viro renovata, *Benedictum Cajetanum*, Anagninum, Tit. SS. Silveſtri & Martini Presbyterum Cardinalem, conſentieotibus ſuffragiis Pontificem elegere, ipſo Natalis Domini pervigilio, anno 1204. Quamvis a *Carolo* Neapolitano Rege urgeretur ut Neapoli ſubſiſteret, Romam ſtatim ſe contulit, ibique io Baſilica *Sancti Petri*, ſummo omnium Ordinum applauſu, inauguratus eſt. In ſua Conſecratione Fidei Proſeſſionem præſtitit, ſecundùm priſcum morem & Formulam in Diurno Romanorum Pontificom præſcriptam, Hanc ex MS. Vaticano refert Bzovius. *Octo Univerſalia Concilia ad unum apicem immutilata ſervare: Decreta Canonica Prædeceſſorum Pontificum: quæcumque Synodaliter ſtatuerunt, & probata ſunt, confirmare, & indiminuta ſervare. Si quæ emerſerint contra Canonicam Diſciplinam, Cardinalium conſenſu, directione, conſilio, emendare; Sacros Canones, & Canonica Inſtituta Pontificum, ut divina & cœleſtia Mandata cuſtodire; Eccleſiam, quam regendam ſuſcipiebat, non deſerere, non abdicare, nec ex quacumque cauſa, cujuſcumque metus vel periculi occaſione dimittere, nec ſe ab ipſa ſegregare.* Pontifex electus Deo & Eccleſiæ ritu ſolemni promiſit. Nomen ſibi ſumpſit *Bonifacius VIII.* Celeſtinum Deceſſorem ſuom perquiri juſſit, & comprehenſum in arce Fumonis in Ernicis, cuſtodiæ mandavit, Schiſmatis metu; cùm non deeſſent qui ejus abdicationem vitioſam eſſe ac illegitimam, ac proinde nollam, quæ conſecuta ſuerat, *Bonifacii* ipſius electionem propugnarent, ac ſancto viro ſuaderent ot Pontificatûs Inſignia reſumeret, ut *Ptolomæus Lucenſis*, in Hiſtoria Eccleſiaſtica & *Petrus de Alliaco* Cardinalis, in ejus Vita, commemorant. Atque ot electionem ſuam tueretor, *Celeſtini* Conſtitutionem de licita Pontificatus abdicatione confirmavit, alia a ſe editâ, quam retulit in Sextum Decretalium, Cap. *Quoniam* Tit. *De Renuntiatione*. Librum de eodem argumento ſcripſit *Ægidius Columna*, Ordinis Eremitarum *Sancti Auguſtini* Profeſſor doctiſſimus & *Bonifacii* electionem Actaque io *Celeſtinum* tuitus eſt. Ut primùm inaugnratus eſt Pontifex, pacis inter Chriſtianos Principes ſtabiliendæ curam ſuſcepit, miſſis ad Reges Galliæ & Angliæ, nec-non ad *Adolfum* Regem Romanorum Legatis quos re infectâ io Urbem rediiſſe doluit. Feliciorem habuit exitum tractatus pacis inter Francos & Aragonios inſtauratus. Fœderis leges fuere, ut *Jacobus* Aragonius omni jure in Siciliam cederet, *Carolus Valeſius* jura in Aragoniam, Valentiam, & Comitatum Barcinonis a Sede Apoſtolica conceſſa, Summo Pontifici remitteret, Aragonius libertate donaret obſides Regis Siculi filios. Regnorom ſuorum inveſtituram a Legato Pontificio acciperet, eaque ut Beneficium Sedis Apoſtolicæ recipere ſe profiteretur. *Blancam* Caroli Regis filiam, uxorem duceret; iſtius filius *Jacobi* ſororem, ut affinitate duplici firmata pax, nullis machinis concuteretur: Latæ in Aragonium & ejus ditiones Cenſuræ ſolverentur: centum millia marcarum argenti, Aragonio, ad compenſandam Siciliæ jacturam, & viginti-quinque millia pro dote *Blancæ*, numerarentur. Navatam in pace conficienda operam *Philippo* Regi Chriſtianiſſimo gratulatus eſt his verbis: *Lætamur in te, fili benedictionis & gratiæ, quòd de manuum tuarum operibus fructus pacis colligimus, & placida caritatis dulcedinem probatis affectibus deguſtamus. Hos quidem fructus talis arbor debet natura producere, quâ genus tuum fide præclarum, ſinceritate præluceus devotos ad Chriſtum & Sanctam Eccleſiam Sponſam ſuam fundatores in orbem quietis amœna produxit, & zelatores fervidos ſtatus proſperi totius Fidei Chriſtianæ lactavit.* Quamqoam verò dira omnia imprecatus ſit Pontifex iis qoi fœdus tam fauſtis nominibus initum diſſolverent, pacemque turbarent; quamvis *Fridericum* Regis Aragonii Fratrem ad illud coofirmandum promiſſis magnificis allicere ſit conatus, Siculi Gallicæ dominationis odio eumdem *Fridericum* Regem crearunt. Quos nullis beneficiis, nullis minis ad officium revocare Pontifex potuit. *Friderico* juſſit, Regio nomine, inſignibus & Siciliæ adminiſtratione abſtineret, irritam dixit ejus electionem ae inaugurationem; Siculos contumaces Eccleſiaſticarum Cenſurarum fulminibus obruit, Privilegiis a Sede Apoſtolica indultis privavit, bello tandem frangere aggreſſus eſt, *Jacobum* Aragonium Regem, Sardiniæ & Corſicæ fiduciariis Eccleſiæ Romanæ inſulis donatum, necnon *Carolum Valeſium* Chriſtianiſſimi Regis Fratrem, & *Robertum* Comitem Attrebatenſem, ad bellum contra Siculos conficiendum impulit. Semel iterumque ancipiti Marte pugnatom eſt; pacem demum *Carolus Valeſius* inter *Fridericum* & *Carolum* Regem his legibus firmavit, ut *Fridericus* Eleonoram *Caroli* Regis filiam uxorem duceret; *Philippus* Princeps Tarentinus ejuſdem *Caroli* filius libertate donaretur; Siciliam *Fridericus* dotis profectitiæ nomine retineret; poſt ejus obitum ad *Carolum* & ejus heredes poſtliminio rediret, numeratis *Friderici* heredibus centum millibus unciarum auri. Iſta conſtant ex *Friderici* Literis, quas deſcribit *Odoricus Raynaldus* ad annum 1312. Num. 3. *Fridericum* in gratiam recepit Pontifex, ſolvit cenſuras quibus devinctus erat, Panormitanos Eccleſiæ conciliavit, Pacta ad Eccleſiæ Romanæ utilitatem accommodata & temperata confirmavit, anno 1303. Diploma *Bonifacii* ea de re datum, ex lib. 9. ipſius Regeſti deſcripſit *Odoricus Raynaldus* Num. 24.

Bonifacius VIII. *pacem inter Francos & Aragonios conficit.*

Bonifacii VIII. *in Columnenſes ſeveritas.*

II. Gravis Boniſacium inter & Columnenſes emerſit diſcordia, quod Gibellinorum partibus addicti eſſent, & *Friderico* Siciliæ Tyranno ſuadente, res novas in Eccleſia Romana molirentur. Juſſit Pontifex, publicæ ſtudio ſecuritatis, ut Præneſten & Caſtra Columnæ & Zagaroli, ad nutum ſuum cuſtodienda traderent. Perduelles pænis graviſſimis damnare conatus eſt: *Jacobum* & *Petrum* Cardinales exauctoravit. Eorum nepotes ad quartam uſque generationem Beneficiis Eccleſiaſticis excluſit, fautores Sacerdotiis privandos ſtatuit; *Jacobo* & *Petro* diem dixit, infra quam niſi ad Apoſtolicum Tribunal ſe ſiſterent, bonis omnibus quæ in ditione Eccleſiaſtica & Siciliæ Regno poſſidebant, mulctarentur. Illi ut nobilitate, opibus, clientelis, amicis erant potentiſſimi, plurimos in partes traxere, & vulgato in *Bonifacium* famoſo libello, ipſum non eſſe Pontificem, quòd malis artibus electus fuiſſet, vivente *Celeſtino*, quem ad illicitam abdicationem impulereat, effutierunt; quos propterea Schiſmaticorum pœnis damnavit, bonis multavit, ad publica quævis munera, cùm ipſis, tom eorum nepotibus aditum præcluſit; Civitates, Caſtra, & loca in quibus recepti eſſent, ac publicè morarentur, Interdicto ſubjecit, priorem ſententiam in ipſos latam confirmavit, excommunicatiooe, mulctatione bonorum, & proſcriptione additis. Utramque ſententiam ex MSS. Vaticanis deſcripſit *Odoricus Raynaldus*.

dae ad annum 1207. Num. 27. & 35. Edita quoque in illos eſt a Bonifacio Conſtitutio, quam libro ſexto Decretalium inſeruit, Cap. *Ad ſuccidendas*, Ext. *De Schiſmaticis*. Deinde cùm dignitatem ac bona Schiſmate nefario, ac fœdere cum Eccleſiæ hoſtibus tueri pergerent, ſacram in ipſos expeditionem indixit. Præneſtinam civitatem perduellem, a Columnenſibus ſtantem, excidi juſſit, aratro ſulcari, ſale conſpergi: Urbem alteram quæ *Papalis* vocaretur, juxta condidit, in quam Præneſtinus Epiſcopatus transferretur. (Epiſtolis 57. 58. & 67. libri V.)

Geſta Bonifacii VIII. pro Regnorum Chriſtianorum pace.

III. *Adalfo* Romanorum, *Philippo IV.* Francorum, & *Eduardo* Angliæ Regibus, inducias indixit *Bonifacius VIII.* anno 1296. Poſt biennium pacem inter *Philippum* & *Eduardum* ſanxit, cùm Rex uterque in ipſum velut arbitrum compromiſiſſet. Publicas ea de re Tabulas ex *Bonifacio* Regeſto exhibet *Odoricus Raynaldus*, ad annum 1298. Num. 11. In alia etiam Regna providentiam Apoſtolicam protulit, Germaniam, Hiſpaniam, Daniam, Ungariam, Scotiam, in quibus & Libertatem Eccleſiaſticam, & pacem pro virili aſſeruit, procuravit. *Sanctii* Caſtellæ Regis filios ex *Maria*, quam contra Leges Canonicas duxerat, ſuſceptos, natalium dignitate donavit [Epiſtolâ 80. lib. 7.] *Alberto* Romanorum Regi diem dixit, ut ſuſpicionem quâ laborabat, necis *Adalfo* Regi per inſidias illatæ, ad Sedem Apoſtolicam dilueret. Si parere detrectaret, ab ejus obſequio diſcederent Germaniæ Principes. Pontificis miſericordiam imploravit *Albertus*, ipſiuſque animum ita mitigavit, ut eum Romanorum Regem ritu ſolemni confirmaret anno 1303. (Epiſtolâ 21. lib. 9.) Daniæ Regem Anathemate contrixit, quòd Lundenſem Archiepiſcopum in vincula conjeciſſet. Bellis civilibus flagrabat Italia, antiquis Gibellinorum & Guelforum, novis Alborum & Nigrorum, Piſtorii exortis factionibus, crudeliter ſcindebatur. Omne ſtudium adhibuit *Bonifacius VIII.* ut eas factiones diſſolveret, populos mutuò & cum Eccleſia conciliaret. Miſſi eum ob finem Legati, *Carolus Valeſius* Andium Dux Romam vocatus, quem magnis honoribus exceptum Pontifex Ditionis Eccleſiaſticæ Ducem, & Paciarium ſeu Pacificatorem Etruriæ creavit Dignitate a *Clemente IV.* jam olim inſtituta, ut perduelles edomaret (Epiſt. 69. lib. 7.) Florentiam progreſſus cum exercitu *Carolus*, magnâ pompa exceptus eſt, non tamen abſque Gibellinæ & Albæ factionis invidia; cujus Duces ac fautores plerique omnes exilio damnati, eorumque disjectæ domus, prædia direpta atque vaſtata. Involutus iſtâ clade fuit *Dantes Aligerius*, Poëta & Philoſophus inſignis, unus e præcipuis Urbis Gubernatoribus, quos Priores vocabant, quem propterea mirum non eſt *Philippo* Francorum Regi, & *Carolo Valeſio* adeo fuiſſe infenſum, in ſuiſque Poëmatibus eos pene ad Inferos detruſiſſe. Occidentis finibus haud circumſcripti erant *Bonifacii* ingentes animi, in Syriam uſque nobiles curas extendebat, ac Sacram Expeditionem inſtaurare totis viribus conabatur. Inanes conatus reddidit Principum diſſenſio, qui privatis bellis impliciti, ad ſacrum fœdus adduci non potuere. In Saracenos arma converterant Armeniæ & Georgiæ Reges. *Caſſanus* Tartarorum in Perſide Rex, miſſo ad Pontificem Oratore, ut Latini Principes ſecum vires jungerent, flagitabat, ad Chriſtiani nominis hoſtem debellandum. Soli Genuenſes claſſem inſtruxere Cruceſignatam, Illuſtribus Matronis bona ſua, mundumque muliebrem ad id opus & militum ſtipendia conferentibus: quarum generoſam pietatem Pontifex, Epiſtolâ 61. lib. 7. commendavit. *Rogerio de Lauria* potentiſſimo apud Siculos Duci, Gerbam & Cherchinas, objacentes Africæ Inſulas, quas Barbaris eripuerat, jure fiduciario Sedis Apoſtolicæ liberalitate poſſidendas attribuit, (Epiſt. 115. lib. 1.) Grave *Bonifacium VIII.* inter & *Philippum Pulchrum* Regem Chriſtianiſſimum diſſidium exarſit, de quo in Diſſertationibus agemus.

Diſſidium Bonifacii VIII. cum Rege Chriſtianiſſimo.

IV. Apoſtolorum & Evangeliſtarum, nec-non quatuor Eccleſiæ Doctorum Feſta ritu duplici celebrari ſanxit *Bonifacius VIII.* Ejus ea de re Decretum extat, Cap. *Glorioſus*, Tit. *De Reliquiis & veneratione Sanctorum*, in Sexto. *Ludovicum* ſanctiſſimum Principem, *Caroli* Siciliæ Regis filium, qui ſacro FF. Minorum Ordini nomen dederat, Toloſanum Epiſcopum creavit. (Epiſtolâ 630. lib. 11.) Recèns exortam Fraticellorum Sectam damnavit [Epiſtolâ 86. lib. 11.] *Ludovico IX.* Francorum Regi Sanctorum cultum decrevit anno 1297. Diplomate quod incipit, *Gloria laus & honor Patri luminum*. Religioſos viros ex Ordine *S. Dominici* in Orientem miſit ad Chriſtianam Religionem propagandam (Epiſtolâ 2. lib. 5.) Jubilæum, anno quolibet centeſimo recurrente, SS. Apoſtolorum Baſilicas luſtrantibus comparandum promulgavit anno 1300. quo infinita prope hominum multitudo in Urbem religionis ergo confluxit. Lege, Cap. *Antiquorum*, Ext. *De Pœnitentiis & Remiſſionibus*, & Tractatum *Jacobi Cajetani*, Diaconi Cardinalis S. Georgii, *De centeſimo ſeu Jubilæo Anno*, ex Codice Vaticano editum in Bibliotheca Patrum. Romæ, Firmi, Avenione, Scholas publicas excitavit. Controverſias Regulares inter & ſæcularem Clerum compoſuit anno 1303. Statuit ſcilicet ut Religioſi Viri morientibus Sacramenta Euchariſtiæ & Extremæ-Unctionis non adminiſtrent: Ut poſſint in ſuis Eccleſiis ad ſepulturam eos admittere, qui in Communione Chriſtiana defuncti ſunt: Non arceantur ab audiendis Confeſſionibus, ſacris concionibus habendis, eleemoſynis excipiendis: Licentiam petant audiendi Confeſſiones a Prælatis: quam ſi recuſent, auctoritate Apoſtolica id munus obeant: Ne in aliorum Eccleſiis ſine facultate Confeſſiones audiant: Ne Parochi Euchariſtiæ & Unctionis-Extremæ Sacramenta illis negent, qui conſcientiam apud Religioſum Sacerdotem expiarint. (Decretali *Super Cathedram*, Tit. *De Sepulturis*, quam alii Pontifices revocarunt.) Sextum Decretalium a *Guillelmo* Archiepiſcopo Ebredunenſi, *Berengario* Biterrenſi, & *Richardo* Senenſi, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Vicecancellario, juſſu ſuo compilatum promulgavit anno 1297. 5. Nonas Martii: Hunc Eccleſia Gallicana, Regnumque non recipiunt. Pontificatus *Bonifacii VIII.* anno 1. Chriſti 1294. Sacra Deiparæ Virginis Ædicula, in qua Filium Dei de Spirito Sancto, Angelo nunciante concepit, e Dalmatia in Picenum miraculo delata, in Recinetenſis agri Sylva, piæ Matronæ, cui *Laureta* nomen, propria conſedit: Inde Lauretanæ Domus B. Virginis appellatio, quam & in ipſo Piceno ter ſedem infra annum mutaſſe repetito miraculo, memoriæ proditum eſt. Qua de re legendus *Horatius Turſelinus* S. J. Scriptor elegans, in *Hiſtoria Lauretana*. Prioratum *S. Antonii* Viennenſis in Abbatiam erexit, & ejuſdem Monaſterii Præfectum Abbatem Generalem totius Ordinis Canonicorum *S. Antonii*, ſub Regula *S. Auguſtini*, eſſe & dici voluit, juſſitque ut ſignum T. ſecundùm priſcum morem in veſte præferrent, eoſque ab Epiſcoporum Juriſdictione abſolutos, Sedi Apoſtolicæ nullo medio ſubjecit, Diplomate quod incipit, *In diſpoſitione*, Tom. 1. Bullarii Romani. Gibellinos adeo execrabatur, ut *Porcheto* Genuenſium Archipræſuli, Feria 4. in Capite Jejunii Quadrageſimalis, caput ſacris Cineribus aſpergendum ritu Catholico offerenti, im-

Varia Bonifacii geſta.

Controverſia Regulares inter & Sæcularem Clerum compoſita.

Sextus Decretalium.

Lauretana Virginis Deiparæ Domus.

Ordo Canonicorum Regularium S. Antonii.

Bonifacii VIII. in Gibellinos odium.

Albigenſis Eccleſia Regulares Canonici, a Bonifacio VIII. toga ſæculari donati

immutatis Eccleſiæ verbis dixerit: *Memento homo quia Gibellinus es, & cum eis ibis in Cineres.* Ita refert Cardinalis *Ægidius* Viterbienſis in Hiſtoria MS. Addit *Platina*, in ejus oculos cineres conjeciſſe, non in caput. ut mos eſt. Eumdem ob nomen factionis Archiepiſcopatu privavit, licèt poſtea in integrum reſtituerit, cùm intellexiſſet Cardinales Columnenſes, quemadmodum ipſe ſuſpicabatur, Genuam non petiiſſe. Eccleſiam Cathedralem *Sanctæ Cæciliæ*, civitatis Albigenſis, Canonicis Secularibus, pulſis inde Regularibus commiſit, inſtante *Bernardo Caſtaneto* Albigenſi Epiſcopo, ut refert *Platina*; ſive potiùs Regulares ipſos ſæculari toga donavit. Barbarum illum morem, quo defunctorum corpora in longinquas terras transferenda, calce fervente decoqui, concidi vel comburi conſueverant, editâ Conſtitutione ſuſtulit. Cardinales creavit mortiſſimos, *Jacobum Thomaſium* ex ſorore nepotem, Ordinis FF. Minorum Profeſſorem: *Franciſcum* Neapolionis, Urſinum, Nobilem Romanum: *Andream Anagninum* ex illuſtri Comitum Signiæ, Domo, Ordinis Fratrum Minorum virum ſanctum, qui paupertatem & humilitatem religioſam pluris fecit Infulis, quas conſtantiſſimè recuſavit. *Jacobum Cajetanum de Stephaneſchis*, Romanum, virum eruditum, & ſcriptis clarum. *Franciſcum Cajetanum*, ex fratre nepotem, Juris peritiſſimum, *Petrum de Piperno*, ex Canonico Cameracenſi & Archidiacono Brabantino Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Vicecancellarium: *Gonſalvum Roderici*, Nobilem Hiſpanum, Toletanum Archiepiſcopum. *Theodoricum Rainerium*, Urbevetanum, Piſanum Archipræſulem. *Gentilem de Monteſloris*, Italum, Ordinis FF. Minorum Theologum, Legationibus Sedis Apoſtolicæ cum laude perfunctum, memoriæ ipſius *Bonifacii* in Concilio Viennenſi egregium vindicem. *Nicolaum Boccaſinum*, Tarviſinum, Ordinis FF. Prædicatorum Generalem Magiſtrum, virum eruditum & pium, cui varias Legationes commiſit, & quem Succeſſorem habuit. *Lucam de Fliſco* ex Comitibus Lavaniæ, *Hadriani V.* Pontificis Maximi nepotem. *Richardum Petronum*, Nobilem Senenſem, Juris utriuſque Doctorem S. R. E. Vicecancellarium. *Leonardum Patraſſum*, Capuanum Archiepiſcopum *Joannem Minium*, Picenum, Ordinis FF. Minorum Miniſtrum Generalem. *Petrum Hiſpanum*, Burgenſem Epiſcopum. *Ægidium Romanum*, Bituricenſem Archiepiſcopum, ex Ordine FF. Eremitarum *S. Auguſtini* aſſumptum inter *Bonifacii VIII.* Cardinales addunt nonnulli; Cardinalem fuiſſe negant alii: de re dubia nihil pronuntiare malim.

Bonifacii VIII. Cardinales.

Bonifacii VIII. *obitus.*

V. Obiit *Bonifacius VIII.* dolore & ſenio confectus, quinto Idus Octobris quinto, & trigeſimo die, poſtquam Anagniæ a *Nogareto* captus fuerat, anno 1303. cùm annos octo, menſes novem & dies duodeviginti Eccleſiam rexiſſet. Caput moro concuſſiſſe, digitos corroſiſſe, deſperato ſimilem mortuum eſſe, *Ciaconius*, & *Spondanus* poſt *Nicolaum Gillium* ſcripſere. At *S. Antonini*, *Platina*, *Pauli Æmilii*, aliorumque ſilentium, & *Bonifacii* celebrata magnanimitas, id de ipſo credere vetant. *Magnanimum & imperterritum* S. Antonious vocat: qui Anagniam urbem, Palatiumque ſuum ab hoſtibus circumſeptum videos, ſeque in eorum poteſtate proximè futurum, ait: *Ex quo proditoriè ſicut Jeſus-Chriſtus captus ſum, & deditus in manibus inimicorum ut occidar, ut Papa mori decerno.* Tantorum animorum Pontificem caput moro concuſſiſſe, digitos corroſiſſe, quis ſibi perſuadeat? Hujus memoriam (inquit *Andreas Victorellus* in Additionibus ad Ciaconium) *Paulo V.* Eccleſiam regente, „ eruto ejus, ut transferretur, cadavere, Roma „ recoluit. Intacta membra, ornatuſque, ſenſos „ venerationis; quaſi ſola imperterritæ virtutis „ umbra excitarunt. Extremæ digitorum in ipſis „ manibus partes tot ſæculis (Dei nutu) integræ, „ prorſus falſum corroſionis commentum „ refellunt, arguuntque eorum vel malitiam vel „ inſcitiam, qui commento indigniſſimo tanti Pon„tificis dignitati morſus incutere ſunt viſi. Hæc ille. Integerrimæ Fidei Pontificem fuiſſe, purumque criminum quos illi Columnenſes, & *Philippi Pulchri* Francorum Regis Miniſtri, fervente diſſidio affinxere, certum eſt. Nævi tamen expers non fuit ejus adminiſtratio. Inimicitiæ cum Rege Chriſtianiſſimo ſuſceptæ, nævus fuere non levis; de quo *S. Antoninus* poſt *Joannem Villani* ita ſcribit: *Orta igitur maxima diſſenſione & inimicitia inter Regem Franciæ & Papam Bonifacium, alter alterum fortiter impugnabat, & dejicere conabatur. Bonifacius utroque gladio utebatur: excommunicationes, & alios Proceſſus terribiles contra Regem fulminans, Albertum confirmatum in Regem Romanorum ad ſumendam coronam Imperii ſollicitans, ut poſtea ex illa parte Alemanniæ, quæ Franciam reſpicit, bellum contra Regem moveret, & Flandrenſibus inimicis Regis faveret.* Nimium conſanguineorum amorem eidem vitio vertit S. Archipræſul Florentinus. *Conſanguineos*, inquit, *nimis dilexit & exaltavit: cùm tamen dicat Pſalmiſta: Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero.* Ipſum ambitionis & avaritiæ *Platina* & alii accuſant. Cæterùm virum doctiſſimum fuiſſe, magni animi, in amicos liberalem, Jurium Eccleſiæ acerrimum defenſorem, *S. Antoninus* mox laudatus obſervat. *Orbis ſtuporem* vocat *Petrarcha* lib. 2. *De otio Religioſorum*. De illo dictum eſſe a *Celeſtino V.* ipſius Sanctiſſimo Deceſſore, *Intravit ut vulpes, regnabit ut leo, morietur ut canis*, idque eventu comprobatum, Auctores nonnulli ſcripſere. Quod *tamen falsò & temerè uſurpatum a malevolis, & Principum aſſentatoribus, plerique exiſtimant, quoniam Platina, valde alioqui pronus ad notandas Pontificum maculas, nihil tale retulit; ſed nec alii qui eorum Vitas deſcripſere.* Verba ſunt *Genebrardi*, Theologi Pariſienſis, & Aquarum-Sextiarum Epiſcopi, in Chronico, ad annum 1303.

Bonifacii VIII. magnanimitas.

Integerrima fides.

Diſſidium cum Rege Chriſtianiſſimo.

*Chronic. parte III. Tit. 20. Cap. 8. * 20. & 21.*

SCHOLION I.

In hoc Articulo, pag. 142. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Papa emiſit Profeſſionem Fidei ſecundùm formam Diurni Romani.*

R. Hanc Profeſſionem emiſiſſe *Bonifacium VIII.* ſcripſi. Ex MS. Vaticano refert *Bzovius* in Annalibus, & ex Bzovio Auguſtinus Oldoinus in Additionibus ad Ciaconium Romæ editis.

SCHOLION II.

In eodem Articulo, pag. 150. Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Eccleſia Gallicana Sextam Decretalium non recipit.*

R. Facti quæſtio eſt. Qui Gallicanam Juriſprudentiam norunt, me hac in re falſi non incuſabunt, aut erroris. Id ipſa Sexti Gloſſa confirmat in Cap. 13. *Generali*, Tit. De Electione, *Conſtitutiones*, inquit, *iſtius compilationis non fuerunt recepta in hoc Regno propter iſtam Controverſiam.*

SCHOLION III.

Pag. 153. ejuſdem Articuli, Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Nævus fuere non levis Bonifacii VIII. ipſius inimicitia cum Rege Gallia.*

R. Huius rei poſt *Joannem Villani* teſtis eſt *S. Antoninus*, cujus verba eo loci deſcripſi.

Nota.

Fidei profeſſionem, quam ex Bzovio emiſiſſe Bonifacium VIII. ſcripſit Natalis, ſuppoſititiam meritò exiſtimat Franciſcus Pagius in ipſius vita n.50. Non inficias ibo antea Romanos Pontifices fidei profeſſionem emiſiſſe, ut palam fit ex ſolemni antiqua formula, quam ex codice MS. Antonii Auguſtini refert Baronius ad an.869. aliiſque, quas poſtmodum edidit Joannes Garnerius in Libro Diurno Romanorum Pontificum: quapropter erravit Ciaconius, qui putans Bonifacium eamdem fidei profeſſionem recitaſſe, ſcripſit omnium primum id præſtitiſſe, Opinatur Pagi n.12. tempore Urbani II. Romanos Pontifices ab hac fidei profeſſione ceſſaſſe, cùm ex ipſius epiſtolâ encyclicâ, quam ibi ex Mabillonio refert, habeatur non fidei profeſſionem emiſiſſe, ſed tantùm declaraſſe omnibus Gregorii VII. prædeceſſoris ſui veſtigiis inhæſurum. Idem cùm habeat Bertoldus in Chronico ad an.1088, conjicit loco fidei profeſſionis encyclicas literas ſubſtitutas fuiſſe. Garnerius etiam *in append. ad Not. cap.2. Libri Diurni Romanor. Pontif.* obſervat nec Celeſtinum V. nec Bonifacium aliquam fidei profeſſionem emiſiſſe. Sed & alia ſuadent eſſe ſuppoſititiam, Eam igitur referunt tam Bzovius ad an.1154. n.11. ex Cod. MS. Vaticano, quàm Raynaldus in appendice ad tom.3. ex MS. Archivii Vaticani; at ubi Bzovius ejuſdem initio habet *anno Dominicæ Incarnationis* 1149. *Indict. VIII.* Raynaldus legit *an.*1295. *Indict. VII.* & ubi in fine profeſſionis apud Bzovium legitur: *Filiorum meorum S. R. E. Cardinalium*, apud Raynaldum habetur: *Fratrum meorum &c.* In utroque poſtea Exemplari Bonifacius dicitur *S. R. E. Diaconus Cardinalis, & electus*, cùm ipſe in ſuis literis encyclicis poſt conſecrationem datis habeat: *Nos tunc S. Martini presbyterum Cardinalem in Summum Pontificem canonicè elegerunt*. In utroque demum exemplari in fine dicitur: *anno, menſe, & indictione ut ſupra*, cùm tamen initio nulla mentio menſis fiat. Hæc ſufficerent ut memoratam profeſſionem fictitiam vehementer præſumeremus, ſed & alia nihilominus addenda,

Jacobus Cardinalis Cajetanus, ſeu Stephaneſcus in duobus libris, quos de Romani Pontificis electione & coronatione inſcripſit, nil prætermiſſe videtur de iis, quæ Bonifacius Neapoli, & Romæ egit, antequam conſecraretur; & nihilominus nec verbum habet præfatæ fidei profeſſionis. Refert deinde Mabillonius *Muſei Italici tom.*1. Romæ ſibi fuiſſe exhibitam Bonifacii profeſſionem, ejuſque Gloſſatorem adnotaſſe, eam pluribus in locis vidiſſe, eamque Galliæ Regem a Bonifacio exegiſſe, ut dignoſceret an ipſius introitus eſſet canonicus; ſicut olim Childebertus Rex eam ob cauſam a Pelagio I. Fidei profeſſionem expoſtulavit. Sed & hic novum figmentum apparet; ut enim Rex Galliæ de canonica Bonifacii electione certus redderetur, non erat Fidei profeſſio expoſtulanda, nemo etenim de ipſius orthodoxia dubitabat, ſed potiùs, an Celeſtinus legitimè pontificatum abdicaſſet; illegitimam etenim illius fuiſſe abdicationem Bonifacii hoſtes jactabant, Eam ob cauſam Bonifacius poſt ſuam conſecrationem conſuetas literas encyclicas ad Præſules, Reges &c. mittens, eos certiores facit Celeſtinum ſponte Pontificatum dimiſiſſe, ac Cardinales communibus ſuffragiis ipſum ad Pontificatum aſſumpſiſſe, Cæterùm ideo Childebertus a Pelagio fidei profeſſionem expetiit, quia per calumniam accuſatus fuerat de Dominica Incarnatione non ſicut S. Leonem I. ſentire, eamque calumniam decebat fidei profeſſione diluere.

Nota.

Joannes Villanus liberiore, quàm par erat, calamo Bonifacii vitia ſcripſit, eumque exſcripſit Ciacconius, alia etiam quamvis falſa addens; atque ita Calviniſtæ Mornæo materiem ſuppeditarunt, unde contra Bonifacium altè latraret. Quamvis igitur verum ſit non omnia poſſe excuſari quæ Bonifacius geſſit, ut apud Gretzerum *examin. myſt. preſſ. cap.*56. & Coquæum *in Antimornæo*, pluribus etiam virtutibus exornatum alii conſiderarunt, ut apud Pagi in fine Vitæ Bonifacii.

CAPUT II.

De Pontificibus qui Romanam & Univerſalem Eccleſiam rexerunt Sæculo XIV.

ARTICULUS I.

DE BENEDICTO XI.

Juſtis *Bonifacio* VIII. perſolutis, ſummo Purpuratorum Patrum conſenſu ſubſtitutus eſt *Nicolaus Boccaſinus*, Tarviſinus, Cardinalis Epiſcopus Oſtienſis, ex Ordine FF. Prædicatorum aſſumptus, vir ſanctus & eruditus, qui *Benedictus* appellari voluit, & XI. iſtius nominis numeratur quamvis X. dicendus eſſet. *Fridericum* Regem Trinacriæ, qui Anathematis pœnam incurrerat, Regnumque Interdicto fecerat obnoxium ob violatam fidem de cenſu Romanę Eccleſiæ pendendo pro fiduciarii Principis Officio, communioni reſtituit, templa aperiri juſſit, inducias ad ſolvendum cenſum perhumaniter ampliavit. (Epiſtolâ 24.) Sententiam excommunicationis in eos, qui *Bonifacii* Deceſſoris ſui theſaurum diripuerant, promulgavit, a qua niſi præviâ reſtitutione, abſolvi non poſſent. *Bernardum Reiardi*, Archidiaconum Xantonenſem, Capellanum ſuum auctoritate Pontificiâ inſtructum in Campaniam miſit, ut ad illius recuperationem operam navaret. (Epiſt. 31.) Diſciplinæ Eccleſiaſticæ in Servia & locis finitimis ob Græcorum ſchiſma collapſæ curam Antibarenſi Archiepiſcopo commendavit: Serviæ Regem *Oroſium* ad ejurandum ſchiſma literis amantiſſimis hortatus eſt [Epiſt.515. & 549.] Pacandis Italię Provinciis, quæ Guelforum & Gibellinorum, Alborum & Nigrorum, factionibus miſerum in modum erant laceratæ, *Nicolaum* Epiſcopum Oſtienſem, ex Ordine Prædicatorum aſſumptum, Legatum Apoſtolicum & Paciarium creavit (Epiſtolâ 69.) Optimates Florentinos, qui pacis conſilia diſturbarant, & ſeditioni in Legatum excitatæ faces injecerant, ad dicendam cauſam Apoſtolico Tribunali ſiſtere ſe juſſit (Epiſtolâ 170.) *Albertum* Romanorum Regem graviſſimis literis commonuit, ut Arces ac Jura Moguntinę Eccleſiæ erepta reſtitueret, & indignis pactionibus ad quas Archiepiſcopum adegerat, reſciſſis, benignè cum eo tranſigeret. (Epiſtolâ 577.)

Ja-

Digitized by Google

Jacobi II. Regis Aragonum Oratores ad Clientelare Sacramentum, ejus nomine præſtandum ob Sardiniam & Corſicam Inſulas, jure fiduciario a *Bonifacio VIII.* impetratas, recepit; ad eaſque comparandas, decimas reddituum Eccleſiaſticorum in Regnis ſuis, ad trienuium conceſſit, ut *Zurita* refert. Legationem & literas ab *Inſibeaimo* Chriſtianorum Orientalium Patriarcha, Chaldaico idiomate conſcriptas ſuſcepit, reverentiæ ipſius erga Romanam Eccleſiam ceu cœterarum Matrem & Magiſtram, & Summum Pontificem, ut omnium Chriſtianorum Paſtorem ac Judicem, teſtes. Illas ex libro Privilegiorum Eccleſię Romanæ Latinè exhibet *Odoricus Raynaldus*, ad annum 1304. Num. 23. *Caroli Valeſii*, Comitis Andegavenſis, conſilia de Expeditione in *Andronicum*, Schiſmaticum Orientis Imperatorem, conficienda; & de dotalibus Catharinæ Conſtantinopolitanæ Imperatricis, uxoris ipſius, Juribus vendicandis, laudavit: illique Apoſtolica præſidia peramanter pollicitus eſt: & Sylvanectenſi Epiſcopo in mandatis dedit, ut legata, cœteraſque obventiones Terræ Sanctæ ſubſidio deſtinatas, exceptis decimis, ad hoc bellum conficiendum derivaret: quæ etiam ad hoc opus convertendæ eſſent, ſi Crueeſignatorum copiæ in Syriam non trajicerent. (Epiſtolis 802. & 803.) Quid Regi Chriſtianiſſimo *Philippo Pulchro*, & Regno Francorum præſtiterit *Benedictus XI.* dicam in diſſertatione de Diſſidio *Bonifacii VIII.* cum eodem Rege. *De Benedicto XI.* legantur S. *Antoninus* Chronici p. 3. Tit. 20. & *Leander* lib. 3. De Viris Illuſtribus ordinis Prędicatorum. Admirandum præbuit in tanto faſtigio humilitatis exemplum, cùm Matrem pretioſis ornatam veſtibus ſe non agnoſcere ſimulavit; vilibus indutam prout ſolita erat, honorificè ſuſcepit, & maximo cum gaudio amplexatus eſt. Regularium quieti conſuluit eorumque Privilegia ampliavit, Diplomate quod incipit, *Inter cunctas ſolicitudines*. Extat lib. 5. Extravag. communium, Tit. *De Privilegiis*. Reſcindit Conſtitutionem *Bonifacii*, quæ incipit, *Super Cathedram*. FF. Prędicatores & Minores ſine Antiſtitum & Presbyterorum licentia Confeſſiones audire poſſe & Pœnitentes abſolvere declarat. Confeſſos Fratribus ad eadem peccata Proprio Sacerdoti rurſus confitendum non teneri: Neque Lateranenſis Concilii Canonem id poſtulare. Demum Regulares eos, qui apud ſe peccata deponunt, monere debere, & in concionibus adhortari, ut Propriis Sacerdotibus ſaltem ſemel confiteantur in anno, *aſſerendo id ad animarum profectum procaldubio pertinere*. Sed novis emergentibus illius Conſtitutionis occaſione inter Epiſcopos Parochialeſque presbyteros diſſidis contra *Benedicti* conſilium, qui ſtudio pacis ipſam ediderat, eam prudenter abrogavit *Clemens V*, in Concilio Viennenſi, & *Bonifacianam* innovavit, *Sacro inſtante & approbante Concilio*. Tres dumtaxat Cardinales creavit *Benedictus XI.* omnes ex Ordine FF. Prædicatorum, viros pietate & doctrinâ eximios, *Nicolaum de Albertis*, Italum, patriâ Pratenſem, Theologum Pariſienſem, Spoletanum Epiſcopum; qui ipſius *Benedicti*, & *Clementis* V. graviſſimis Legationibus functus eſt. *Guillelmum Marleſfeldium* Anglum, Baccalaureum Pariſienſem, & Sacræ Theologiæ in Oxonienſi Academia Profeſſorem. *Gualterum Vviakterburnum*; pariter Anglum, *Eduardo* Regi a Confeſſionibus. *Marleſfeldius* morte præventus Inſulas non accepit. Ad vitam immortalem tranſlatus eſt Sanctiſſimus Pontifex, miraculis etiam poſt obitum clarus, die ſextâ Julii anno 1304. cum menſes octo, dies 17. Eccleſiam rexiſſet. Peruſii, quâ in urbe obiit, apud FF. Prædicatores ſepultus. Veneno a Florentinis propinato extinctum Auctores pleriqne tradunt. In ſacrilegi veneficii ſuſpicionem venit *Bernardus Delitioſi*, Minor Monſpelienſis, cum *Arnoldo de Villa-Nova* conjuratus, ut conſtat ex Diplomate *Joannis XXII.* ad Archiepiſcopum Toloſanum, & Appamienſem ac S. Pauli Epiſcopos, dato Avenione, 17. Calendas Auguſti, Pontificatûs anno tertio, quo ipſos hujus cauſæ Judices conſtituit, & ex Actis quæſtionis in ipſum *Bernardum* ab iiſdem Præſulibus habitæ, quæ in Archivis Inquiſitionis Carcaſſonenſis aſſervantur, & quorum Excerpta fideliſſima præ manibus habeo, quæ docent damnatum quidem non fuiſſe, ut plenè convictum hujus & aliorum ſcelerum, ſed ad perpetuum tamen carcerem damnatum, in vinculis ferreis, pane laboris, & aqua anguſtiæ ſuſtentandum. Regium verò Cognitorem a minori appellaſſe ad Pontificem Maximum, ac poſtulaſſe, ut dictus *Bernardus* Curiæ ſæculari capite plectendus traderetur. Quod non obtinuit: ſed tantùm ut exueretur habitu Ordinis, nec ab alio quàm ab ipſo Pontifice indicta ipſi abſtinentia temperaretur. Hæc obſervaſſe ſatis. Laudata Inſtrumenta, ſi opus foret, integra proferre, & typis mandare operoſum non eſſet.

Regularium Privilegia ampliavit Benedictus XI.

Cardinales a Benedicto XI. creati.

Ejus obitus & Sanctitas.

ARTICULUS II.

De CLEMENTE *V.*

Geſta in electione Clementis V.

Cum Sedes Apoſtolica menſibus undecim vacaſſet, Cardinalibus duas in partes diviſis, quarum una Italum, & *Bonifacii* VIII. memoriæ, conſanguineiſque & amicis addictum, Gallum altera, vel Regi Chriſtianiſſimo amicum, eligere in animo habebat: *Nicolaus Pratenſis* Oſtienſis Epiſcopus Cardinalis, ex Ordine FF. Prædicatorum aſſumptus, concordiæ viam propoſuit, ut ſcilicet una pars tres ex Ultramontanis ad Pontificatum idoneos nominaret, altera unum ex illis eligere infra dies quadraginta teneretur; & hic ab omnibus ſeu canonicè electus Pontifex haberetur & coleretur. *Franciſco Cajetano*, Boniſacii VIII. nepoti, & alterius partis capiti, placuit propoſitio, eâ tamen lege, ut ipſe cum ſuis tres illos nominaret. Pactio partis utriuſque ſubſcriptionibus firmata eſt. Tres Archiepiſcopos Gallos, *Philippo* Regi inſenſos, Cajetana ſactio propoſuit. Horum unus erat *Bertrandus de Agutis*, aliàs *Gothus* ſeu de *Gotho*, Burdigalenſis Archiepiſcopus a *Bonifacio* Papa creatus, qui ob injurias a *Carolo Valeſio* Regis fratre conſanguineis ſuis illatas, Regi ſubioſenſus erat. Nec alii duo erant in ejus Majeſtatem propenſiores. Cardinalis Pratenſis, Regis Chriſtianiſſimi Gallicique nominis ſtudioſiſſimus, partium ſuarum Cardinales ad electionem Burdigalenſis Archipræſulis inclinavit, eoque adduxit, ut conſilio cum nemine communicato, *Philippum Regem* ea de re certiorem facerent, ut *Bertrandum* ſibi devinciret. *Quem cùm noſſent avidum honoris & gloriæ, ut Vaſconem, & ad omnia inflexibilem, ut illa conſequeretur, ſperabant facilè inducendam ad omnem partem, & amicitiam contrahendam cum Rege Franciæ, & illum ad optata exauditurum, ſicut rei poſtmodum probavit eventus*. Verba ſunt *S. Antonini*. Rex acceptis a Cardinali Pratenſi literis, Burdigalenſem Archiepiſcopum, ad S. Joannis Angeli oppidum in Sanctonibus, ad ſecretum colloquium vocatum, ita ſibi obſtrinxit, ut nihil non agere in ejus gratiam ſponderet, ſi ejus opera & favore Summus Pontifex crearetur. Sex ab ipſo gratiarum capita poſtulavit. I. Ut veniam abſolutiſſimam concederet læſæ in *Bonifacio* Pontificiæ

Maieſtatis II. Ut conſciis & fautoribus eamdem gratiam laceret, III. Ut decimas omnium redituum Eccleſiaſticorum in Galliis, ad reſarciendas Flandrici belli expenſas in annos quinque ſibi aſſignaret, IV. Ut *Bonifacii VIII*, Acta reſcinderet univerſa, memoriamque daronaret, V. Columnenſibus Inſulas reſtitueret, alioſque nonnullos ſuæ Maieſtatis amicos ad Eminentiſſimam promoveret Dignitatem. Sextum ſuo tempore & loco declarandum reſervavit, Templariorum extinctionem fuiſſe ereditum eſt. Quæ omnia cùm Archipræſul ſe accuratè impleturum jurejurando promiſiſſet, Rex Nuntium ad Cardinalem Pratenſem miſit, rogavitque ut negotium electionis ipſius promoveret. Electus eſt itaque ab una parte *Beeteaudus*; altera pars ſecundùm pacta conventa aſſenſum præbuit. Electionis Decreto quindecim omnino Cardinales ſubſcripſere. Tot enim erant in Conclavi, non viginti-quinque ut malè apud *Odoricum Raynaldum* legitur. Illud ex MS. P. *Syrmondi* edidit P. *Coſſaetius*, collatum cum apographo authentici Diplomatis, quod ſervatur in Tabulario *S. Andrea* Burdigalenſis Metropoleos. Ad Electum ſtatim a Sacro Collegio miſſum eſt cum Literis, quibus ipſius Sanctitatem etiam atque etiam orabant, ot ad Sedem Romanam accederet. Decretum recepit die 21. Julii, anni 1305. illudque die ſequenti B. *Maria Magdalena* ſacrâ, in Metropoli ſua publicavit, ſumpto ſibi oomine, *Clemens V.* Inde Lugdunum accedens, in Eccleſia *Sancti Juſti*, ſolemni ritu coronstus eſt, die 14. Novembris. Celebritas Infauſtis ominibus peracta: Dux enim Britanniæ, *Gaillaedus de Gotto* frater Pontificis aliique Nobiles, cum plebe promiſcua, ruina cadentis muri, dum ſolemni pompa per urbem procederet, oppreſſi, colliſi. *Caeolus Valeſius* graviter vulneratus. Pontifex equo delapſus, excuſsâ Tiarâ, carbunculum amiſit ingentis pretii. His auſpiciis Pontificia Sedes in Gallias tranſlata eſt, com maximo rei Chriſtianæ & publicæ pacis in Italia detrimento: Ibique ampliùs 70. annis manſit, quam propterea Captivitatem Babylonicam Itali nuncuparunt. Peractis ſolemoiis, novus Pontifex ea, quæ Regi ante inaugurationem, juraverat, implere cœpit. Columnenſes priſtinæ reſtituit dignitati, novem alios Cardinales Gallos, & unum Anglum creavit; decimas in quinquennium Regi attribuit, Decretales duas *Bonifacii*, unam quæ incipit, *Clericis Loicos*, alteram quæ incipit, *Unam Sanctam*, quatenus Regi Chriſtianiſſimo, Gallicanæ Eccleſiæ, & Regno officiunt, revocavit; omniaque ex eis ſecuta pro infectis haberi juſſit: ſtatuens nihilominus contra quoſcumque Laïcos exigentes ſeu extorquentes ab Eccleſiis Eccleſiaſticiſque perſonis tallias ſeu collectas, aut actiones quaſcumque, & contra dantes ad id faciendum conſilium, auxilium, vel favorem: nec non & circa præſtandas ſubventiones Laïcis ab Eccleſiarum Prælatis, ac aliis Viris Eccleſiaſticis, inviolabiliter obſervari, quod ſuper his in Lateranenſi, aliiſque Generalibus Conciliis fuerat conſtitutum.

Clementis V. cura de Religione propaganda.

Propagandæ ſtudioſus Fidei, *Joannem de Coevina* Ordinis FF. Minorum Profeſſorem, qui Evangelium ab annis pluribus in Tartarorum Imperio, aliiſque regionibus Orientis magno cum fructu prædicabat, Cambaliechenſem Archiepiſcopom, & totius Legatum Orientis creavit, ſeptemque ex eodem Ordine ſelectos viros, pietate & eruditione præſtantes, Epiſcopali adauctos Dignitate ad illum miſit, qui ipſi in Evangelio, & recentis Eccleſiæ regimine velut Suffraganei collaborarent. *Carolum Valeſium* ad Conſtantinopolitanam Expeditionem conficiendam hortatus eſt, decimis ad biennium ipſi attribotis. *Frideeico* etiam Trinacriæ Regi, & *Philippo* Tarentino Principi, otriuſque Siciliæ decimas ad parandas copias auxiliares adſcripſit. Venetos, quorom res in Imperio e Græcorum manibus eripiendo agebatur, ad ejuſdem belli ſacri ſocietatem excitavit. (Epiſtolâ 220. lib. 1.) Armeniæ Cyprique Regibus rogantibus, Chriſtianis in Syria contra Saracenos opem ferre, ſacra expeditione indicta decrevit, ut conſtat ex ipſius Epiſtolis ab *Odorico Rayualdo* ad annum 1306. deſcriptis *Andronicum* Græcorum Imperatorem in ſchiſmate pertinacem Anathemate perculit (Epiſtolâ 264. lib. 15.) *Caeolo Maetello* Ungariæ Regnum adjudicavit, adversùs *Ottonem* Bavariæ Ducem ipſius æmulum, editâ Conſtitutione, quæ in ejus Regeſto Epiſtola eſt 302. lib. 2. & refertur ab *Odoeico Raynaldo* ad annum 1307. Num. 15. & ſequentibus. *Dulcinum* impuriſſimum Hæreſiarcham damnavit, ejuſque Sectatores ſacrâ indictâ Militia exterminavit, anno 1308. ut *Bernardus Guido* in Chronico Romanorum Pontificum, *Joannes Villani* lib. 8. cap. 84. & *S. Antoninus III.* P. Tit. 21. cap. 1. §. 1. teſtantur.

Dulcini Hæreſiarcha damnatio.

Henrici Lucemburgenſis electionem in Regem Romanorum confirmavit, non abſque *Philippi* Francorum Regis, qui Imperium ambibat, invidiâ, ut *Joannes Villani*, & *S. Antoninus* obſervant. Ad *Uroſium* Raſſiæ Regem, qui Græcorom ſchiſma ejurare meditabatur, piumque conſilium ſignificaverat Pontifici miſſis Oratoribus, Nuntios deſtinavit, *Ægidium* Gradenſem Patriarcham, ex Ordine FF. Prædicatorum aſſumptum, cum ejuſdem Ordinis & FF. Minorum Procuratoribus Generalibus, quibus Formulam Fidei tradidit, quam profiteretur, & diſciplinæ leges quas ipſi ejuſque Regno imponerent (Epiſtolâ 25. & ſequenti lib. 3.) Vanos fuiſſe Legatorum labores, quia politicis rationibus a piis conſiliis deterritus eſt *Uroſius*, Bernardus Guido teſtatur. Francos inter, Belgas, & Anglos fœdus adſtrinxit *Clemens V.* ut eorum arma in Saracenos converteret. Urgente Francorum Rege ut *Bonifacii VIII.* memoria damnaretur, oſſaque ejus, tamquam Hæretici, exhumata in ignem mitterentur: Ejus poſtulata prodenter deluſit Pontifex primâ vice: conſilio ſcilicet *Nicolai* Cardinalis Prateoſis ejus Maieſtati ſignificavit, *Bonifacium* damnari non poſſe, quin Cardinales ab eo creati redigerentur in ordinem: eoſdem porrò eſſe a quibus ipſe Pontifex creatus fuerat: Damnari etiam non poſſe Romanum Pontificem, niſi in Oecumenica Synodo legitimè convictum. Se verò illam indicturum hac de cauſa, & aliis graviſſimis. Ita referunt *Villani*, lib. 8. cap. 91. & *S. Antoninus* Tit. 25. cap. 1. § 2. Ad annum 1307. id referunt Annales Eccleſiaſtici. Rege nihilominus vehementiùs poſtea urgente, Pontifex denuntiavit omnibus volentibus quicquam in accuſationem aut defenſionem *Bonifacii* proponere, ut ſe Aveniones ad mediam Quadrageſimam ſiſterent, ultra quod tempus nemini præberetur audientia. *Nogaretus* & *Pleſſiacus*, magno comitatu ad Aulam Pontificiam acceſſere, veteres accuſationes inſtauraturi. *Franciſcus Cajetanus*, Bonifacii nepos, avunculi Pontificis memoriam adversùs accuſatorum audaciam fortiter defendit. Acta contra *Bonifacium* & pro ipſo prolata, & rationes utrimque allegatas, inter Probationes Hiſtoriæ celebris illius Diſſidii legi poſſunt. Pontifex tandem a Rege impetravit, ut totum iſtud negotium Sedis Apoſtolicæ judicio permitteret. Quod qua ratione compoſitum fuerit, in Diſſertatione de *Bonifacii VIII.* & *Philippi* Regis Diſſidio exponam.

Concilii Viennenſis indictio, celebratio, & alia Clementis V. geſta.

Synodum Occumenicam Viennenſem indixit, celebravitque *Clemens Quintus* anno Chriſti 1311. in qua Templariorum Ordo abrogatus & extin-

ctus

ctus eſt; vindicata *Bonifacii VIII.* memoria; Beguardi & Beguinæ damnati. Eorum, nec-non *Petri-Johannis Olivi* errores reprobati & proſcripti; Actum de ſubſidio Terræ ſanctæ: Eccleſiaſtica Diſciplina ſaluberrimis Decretis ſancita eſt. *Roberti* Siciliæ Regis, Eccleſiæ Romanæ fiduciarii defenſionem contra *Henricum* Imperatorem ſuſcepit *Clemens*, latamque in eum, ceu Majeſtatis reum, & Imperii proditorem, exauctorationis & capitis pœnam abrogavit; tum ex eo quòd a Judice armato, hoſteque infenſiſſimo, quem Rex tutè adire ad ſuam defenſionem non poterat, & in loco pariter non tuto, ob immane odium quod Piſanis cum Rege erat, in abſentem nec legitimè in jus vocatum, lata fuiſſet; tum præcipuè quòd Siciliæ Rex, ratione perſonæ vel Regni, Juriſdictioni Imperii ſubditus non eſſet. Edita eſt iſta *Clementis V.* Conſtitutio Cap. *Paſtoralis*, Tit. *De Sententia & Re judicata*, inter Clementinas. Idem Pontifex *Cæleſtino V.* ſub nomine *Sancti Petri* Confeſſoris ſacros honores decrevit, anno 1313. Diplomate quod incipit his verbis, *Qui fecit magna*. Conſtitutiones in Concilio Viennenſi editas, quæ ab Auctore vulgò *Clementina* nuncupantur, in Conſiſtorio promulgavit 12. Kalendas Aprilis, ejuſdem anni.

Clementina.

Ad obſoleſcentem ſenſim Fidelium pietatem excitandam, *Urbani IV.* Diplomata de Solemnitate Corporis Chriſti celebranda renovavit, Cap. *Si Dominum*, *De Reliquiis & veneratione Sanctorum*. Quin & Religioſam Proceſſionis pompam inſtituiſſe, Vaticanæ Bibliothecæ Inſcriptio teſtatur. Academiam Peruſii erexit. Hebraïcæ, Caldaïcæ, Arabicæ, & Græcæ linguarum ſtudium in præcipuis orbis Chriſtiani Academiis, maximè in Pariſienſi omnium nobiliſſima, propagandæ Fidei ergo inſtitui juſſit. Cardinales creavit, *Petrum de Taillefer*, Lemovicenſem, Tuloſanum Epiſcopum, *Arnaldum Frangerii*, ſeu *Frigerii*, Gallum, Burdigalenſem, Archiepiſcopum, *Berengarium Fredole*, patriâ Narbonenſem, Biterrenſem Epiſcopum; *Thomam Joſſium*, Anglum, Ordinis FF. Prædicatorum Profeſſorem; olim *S. Thomæ* ſub *Alberto M.* condiſcipulum, Theologicis lucubrationibus & Commentariis in Geneſim, in Pſalterium, in Proverbia, in Cantica, in libros *Sancti Auguſtini De Civitate Dei*, &c. celebrem Armacanum Archiepiſcopum: *Nicolaum de Freauvilla*,* Nobilem Normannum, Conventus Rothomagenſis Ordinis FF. Prædicatorum alumnum, in Sacra Facultate Pariſienſi Doctorem Theologum, *Philippo Pulchro* Regi Chriſtianiſſimo a Conſiliis & Confeſſionibus, quem idem *Clemens* Legatione Apoſtolica in Gallias ornavit, ad ſacram expeditionem promovendam. *Stephanum de Suiſy*, Pariſienſem, ex Archidiacono Burgenſi Franciæ Cancellarium: *Petrum Arnaldi* Bearnenſem, Ordinis Benedictini in Monachum, & *S. Crucis* Burdigalenſis Abbatem; *Guillelmum de Forges*, Gallum ex Nuvem populania, ſibi affinitate conjunctum: *Arnaldum de Pelagrua*, Burdigalenſem, quem pro recuperanda Eccleſiaſticæ ditioni Ferraria Legatum a Latere in Italiam miſit. *Nicolaum Gotum*, ſuum ex fratre nepotem: Arnaldum de Faltuerio * Gallum Arelatenſem Archiepiſcopum: *Bertrandum de Bordis*, Gallum Epiſcopum Albigenſem: *Raymundum de Fargis*, Gallum ſuum ex ſorore nepotem: *Arnaldum Novelli* Gallum Ordinis Ciſtercienſis Monachum, & Montisfrigidi in Diœceſi Narbonenſi Abbatem. *Bernardum de Garvo, de S. Liberata*, Diœceſis Burdegalenſis, conſobrinum ſuum: *Arnaldum d'Aux*, ex pago de Auxio Diœceſis Condomienſis, oriundum, Pictavenſem Epiſcopum: *Jacobum de Oſſa*, patriâ Cardurcenſem, filium *Arnaldi* tenuis admodum fortunæ viri, ex Forojulienſi Avenionenſem Epiſcopum.

Cardinales ab ipſo creati.

* De Flegueriis *ſeu* De Falguceriis alii *vocant.*

Guillelmum de Mandagoto, Gallum, virum Juris utriuſque conſultiſſimum, Avenionenſem Antiſtitem: *Guillelmum Godinum*, Bajonenſem, Ordinis FF. Prædicatorum Profeſſorem, in Sacra Facultate Pariſienſi Doctorem Theologum, Sacri Palatii Magiſtrum, ab eodem Pontifice in Caſtellam Legatum a Latere miſſum, ad Eccleſiæ Regnique negotia componenda; *Vitalem de Furno*, Gallum, patriâ Vaſatenſem, Ordinis FF. Minorum Theologum inſignem: *Michaëlem du Bec*, Gallum, Pariſienſis Eccleſiæ Canonicum: & *S. Quintini* Decanum. *Guillelmum Teſtam*, Gallum, patriâ Condomienſem. *Petrum* S. Severi de Roſtagno, Ordinis Benedictini, in Diœceſi Tarbienſi Abbatem. Quatuor uno eodemque tempore Cardinales habuit ſacer Prædicatorum Ordo, *Nicolaum de Albertis*, *Pratenſem*; *Thomam Joſſium*, *Nicolaum de Freauvilla*, & *Guillelmum Godinum*. Obiit *Clemens V.* apud Rupem-Mauram ſupra Rhodanum, 12. Kalendas Majas, anno 1314. cùm annos octo, menſibus decem, diebus quindecim ſediſſet. Ejus corpus Uzeſtæ in Diœceſi Vaſatenſi conditum eſt. Conſictas in ejus odium calumnias, ob Sedis in Gallias tranſlationem, & Ordinis Templariorum extinctionem, Itali Scriptores vulgarunt, nimiùmque credulus *S. Antoninus* literis mandavit.

Quatuor ſimul Ordinis Dominicani Cardinales.

ARTICULUS III.

DE JOANNE XXII.

I. Diſſidentibus poſt *Clementis* obitum Cardinalibus, vacavit Apoſtolica Sedes annos duos, menſes tres, dies ſeptemdecim: Demum a *Philippo* Comite Pictavenſi, *Ludovici* Regis Chriſtianiſſimi Fratre, ſpecie negotiorum Regni, aliorumque privatorum, Lugdunum acciti, in Conclavi apud FF. Prædicatores parato inviti recluſi ſunt, in Vigilia SS. Apoſtolorum *Petri & Pauli*, minis intentatis inde non dimiſſos iri, donec de Pontifice conveniſſent. Die 7. Auguſti ejuſdem anni 1316. Pontificem crearunt *Jacobum de Oſſa*, Cadurcenſem, patre ſutore veteramentario natum, qui ab Archiepiſcopo Arelatenſi inſtitutus Forojulienſis Epiſcopus, *Roberti* Siciliæ Regis Cancellarius, poſtmodum Epiſcopus Avenionenſis, tandem Cardinalis Epiſcopus Portuenſis creatus. Cardinales compromiſſum de illo eligendo feciſſe, quem ille nominaſſet, ipſumque Neapoleone *Urſino* ſuadente ſeipſum nominaſſe, *Joannes Villani* lib. 9. cap. 79. & *S. Antoninus* 3. P. Chronici Tit. 21. cap. 3. teſtantur. Quod aliorum Scriptorum ſilentium, & maximè *Ludovici Bavari*, aliorumque iſtius Pontificis hoſtium, qui ſibi a tam impotentis ambitionis labe ipſi objicienda non temperaſſent, in acerbiſſimis adversùs illum invectivis, ut in dubium meritò revocetur efficiunt; præſertim, cùm *Joannes XXII.* (id enim nomen ſibi ſumpſit) in Encyclicis de electione ſua literis, ſe a Cardinalibus *concorditer*, nemine diſcrepante in Summum Pontificem *electum*, *timore ac tremore concuſſum vehementer haſitaſſe*, an tam pavendo oneri imbecilles ſupponeret humeros teſtetur. Quòd ſanè non ſcripſiſſet homo, qui ambitione impotenti ſeipſum elegiſſet. Multa graviaque negotia *Joannem XXII.* exercuere. Graviſſima omnium fuere, *Ludovici Bavari* Imperatoris Schiſma, & factiones in Ordine *FF.* Minorum exortæ.

Seipſum Pontificem non nominavit Joannes XXII.

II. Vacante poſt *Henrici Lucemburgenſis* obitum Imperio Comitiis legitimis pluribuſque ſuffragiis electus fuerat *Ludovicus* Bavariæ Dux: Conventiculo Schiſmatico, & paucioribus, dubiiſque

Fri-

Maieſtatis II. Ut conſciis & fautoribus eamdem gratiam laceret. III. Ut decimas omnium redditunm Eccleſiaſticorum in Gallias, ad reſarciendas Plandrici belli expenſas in annos quinque ſibi aſſignaret, IV. Ut *Bonifacii VIII.* Acta reſcinderet oniverſa, memoriamqoe damnaret, V. Columnenſibus Inſulas reſtitueret, alioſque nonnullos ſuæ Majeſtatis amicos ad Eminentiſſimam promoveret Dignitatem. Sextum ſuo tempore & loco declarandum reſervavit, Templariorum extinctionem fuiſſe creditum eſt. Quæ omnia cùm Archipræſul ſe accuratè impleturum jurejurando promiſiſſet, Rex Nuntium ad Cardinalem Pratenſem miſit, rogavitque ut negotium electionis ipſius promoveret. Electos eſt itaque ab una parte *Bertrandus*; altera pars ſecundùm pacta conventa aſſenſum præbuit. Electionis Decreto quindecim omnino Cardinales ſubſcripſere. Tot enim erant in Conclavi, non viginti-quinque ut malè apud *Odoricum Raynaldum* legitur. Illud ex MS. P. *Syrmondi* edidit P. *Coſſartius*, collatum cum apographo authentici Diplomatis, quod ſervatur in Tabulario *S. Andreæ* Burdigalenſis Metropoleos. Ad Electum ſtatim a Sacro Collegio miſſum eſt cum Literis, quibus ipſius Sanctitatem etiam atque etiam orabant, ut ad Sedem Romanam accederet. Decretum recepit die 21. Julii, anni 1305. illudque die ſequenti *B. Mariæ Magdalenæ* ſacrâ, in Metropoli ſua publicavit, ſumpto ſibi nomine, *Clemens V.* Inde Lugdunum accedens, in Eccleſia *Sancti Justi*, ſolemni ritu coronatus eſt, die 14. Novembris. Celebritas inſauſtis ominibus peracta: Dux enim Britanniæ, *Gaillardus de Gotto* frater Pontificis aliique Nobiles, cum plebe promiſcua, ruina cadentis muri, dum ſolemni pompa per urbem procederet, oppreſſi, colliſi. *Carolus Valeſius* graviter vulneratus. Pontifex equo delapſus, excuſsâ Tiarâ, carbunculum amiſit ingentis pretii. His auſpiciis Pontificia Sedes in Gallias tranſlata eſt, cum maximo rei Chriſtianæ & publicæ pacis in Italia detrimento: Ibique ampliùs 70. annis manſit, quam propterea Captivitatem Babylonicam Itali nuncuparunt. Peractis ſolemniis, novus Pontifex ea, quæ Regi ante inaugurationem, juraverat, implere cœpit. Columnenſes priſtinæ reſtituit dignitati, novem alios Cardinales Gallos, & unum Anglum creavit; decimas in quinquennium Regi attribuit, Decretales duas *Bonifacii*, unam quæ incipit, *Clericis Laicos*, alteram quæ incipit, *Unam Sanctam*, quatenus Regi Chriſtianiſſimo, Gallicanæ Eccleſiæ, & Regno officiunt, revocavit; omniaque ex eis ſecuta pro infectis haberi juſſit: ſtatuens nihilominus contra quoſcumque Laïcos exigentes ſeu extorquentes ab Eccleſiis Eccleſiaſticiſque perſonis tallias ſeu collectas, aut actiones quaſcumque, & contra dantes ad id faciendum conſilium, auxilium, vel favorem: nec non & circa præſtandas ſubventiones Laïcis ab Eccleſiarum Prælatis, ac aliis Viris Eccleſiaſticis, inviolabiliter obſervari, quod ſuper his in Lateranenſi, aliiſque Generalibus Conciliis fuerat conſtitutum.

Clementis V. cura de Religione propaganda.

Propagandæ ſtudioſus Fidei, *Joannem de Corvina* Ordinis FF. Minorum Profeſſorem, qui Evangelium ab annis pluribus in Tartarorum Imperio, aliiſque regionibus Orientis magno cum fructu prædicabat, Cambaliechenſem Archiepiſcopum, & totius Legatum Orientis creavit, ſeptemque ex eodem Ordine ſelectos viros, pietate & eruditione præſtantes, Epiſcopali adauctos Dignitate ad illum miſit, qui ipſi in Evangelio, & recentis Eccleſiæ regimine velut Suffraganei collaborarent. *Carolum Valeſium* ad Conſtantinopolitanam Expeditionem conficiendam hortatus eſt, decimis ad biennium ipſi attributis. *Friderico* etiam Trinacriæ Regi, & *Philippo* Tarentino Principi, utriuſque Siciliæ decimas ad parandas copias auxiliares adſcripſit. Venetos, quorum res in Imperio e Græcorum manibus eripiendo agebatur, ad ejuſdem belli ſacri ſocietatem excitavit. (Epiſtolâ 220. lib. 1.) Armeniæ Cyprique Regibus rogantibus, Chriſtianis in Syria contra Saracenos opem ferre, ſacra expeditione indicta decrevit, ut conſtat ex ipſius Epiſtolis ab *Odorico Raynaldo* ad annum 1306. deſcriptis *Andronicum* Græcorum Imperatorem in ſchiſmate pertinacem Anathemate perculit (Epiſtolâ 264. lib. 1.) *Carolo Martello* Ungariæ Regnum adjudicavit, adverſùs *Ottonem* Bavariæ Ducem ipſius æmulum, editâ Conſtitutione, quæ in ejus Regeſto Epiſtola eſt 302. lib. 2. & refertur ab *Odorico Raynaldo* ad annum 1307. Num. 15. & ſequentibus. *Dulcinum* impuriſſimum Hæreſiarcham damnavit, ejuſque Sectatores ſacrâ indictâ Militia exterminavit, anno 1308. ut *Bernardus Guido* in Chronico Romanorum Pontificum, *Joannes Villani* lib. 8. cap. 84. & *S. Antoninus III.* P. Tit. 21. cap. 5. §. 5. teſtantur.

Dulcini Hæreſiarchæ damnatio.

Henrici Lucemburgenſis electionem in Regem Romanorum confirmavit, non abſque *Philippi* Francorum Regis, qui Imperium ambibat, invidiâ, ut *Joannes Villani*, & *S. Antoninus* obſervant. Ad *Uroſium* Raſſiæ Regem, qui Græcorum ſchiſma ejurare meditabatur, piumque conſilium ſignificaverat Pontifici miſſis Oratoribus, Nuntios deſtinavit, *Ægidium* Gradenſem Patriarcham, ex Ordine FF. Prædicatorum aſſumptum, cum ejuſdem Ordinis & FF. Minorum Procuratoribus Generalibus, quibus Formulam Fidei tradidit, quam profiteretur, & diſciplinæ leges quas ipſi ejuſque Regno imponerent (Epiſtolâ 21. & ſequenti lib. 3.) Vanos fuiſſe Legatorum labores, quia politicis rationibus a piis conſiliis deterritus eſt *Uroſius*, Bernardus Guido teſtatur. Francos inter, Belgas, & Anglos fœdus adſtrinxit *Clemens V.* ut eorum arma in Saracenos converteret. Urgente Francorum Rege ut *Bonifacii VIII.* memoria damnaretur, oſſaque ejus, tamquam Hæretici, exhumata in ignem mitterentur: Ejus poſtulata prudenter deluſit Pontifex primâ vice: conſilio ſcilicet *Nicolai* Cardinalis Pratenſis ejus Maieſtati ſignificavit, *Bonifacium* damnari non poſſe, quin Cardinales ab eo creati redigerentur in ordinem: eoſdem porro eſſe a quibus ipſe Pontifex creatus fuerat: Damnari etiam non poſſe Romanum Pontificem, niſi in Oecumenica Synodo legitimè convictum. Se verò illam indicturum hac de cauſa, & aliis graviſſimis. Ita referunt *Villani*, lib. 8. cap. 91. & *S. Antoninus* Tit. 21. cap. 1. §. 2. Ad annum 1307. id referunt Annales Eccleſiaſtici. Rege nihilominus vehementiùs poſtea urgente, Pontifex denuntiavit omnibus volentibus quicquam in accuſationem aut defenſionem *Bonifacii* proponere, ut ſe Avenione ad mediam Quadrageſimam ſiſterent, ultra quod tempus nemini præberetur audientia. *Nogaretus* & *Pleſſiacus*, magno comitatu ad Aulam Pontificiam acceſſere, veteres accuſationes inſtauraturi. *Franciſcus Cajetanus*, Bonifacii nepos, avunculi Pontificis memoriam adverſùs accuſatorum audaciam fortiter defendit. Acta contra *Bonifacium* & pro ipſo prolata, & rationes utrimque allegatas, inter Probationes Hiſtoriæ celebris illius Diſſidii legi poſſunt. Pontifex tandem a Rege impetravit, ut totum iſtud negotium Sedis Apoſtolicæ judicio permitteret. Quod qua ratione compoſuerit, in Diſſertatione de *Bonifacii VIII.* & *Philippi* Regis Diſſidio exponam.

Concilii Viennenſis indictio, celebratio, & alia Clementis V. geſta.

Synodum Oecumenicam Viennenſem indixit, celebravitque *Clemens Quintus* anno Chriſti 1311. in qua Templariorum Ordo abrogatus & extin-

ctus

ctus eſt; vindicata *Bonifacii VIII.* memoria; Beguardi & Beguinæ damnati, Eorum, nec-non *Petri-Johanis Olivi* errores reprobati & proſcripti; Actum de ſubſidio Terræ ſanctæ: Eccleſiaſtica Diſciplina ſaluberrimis Decretis ſancita eſt, *Roberti* Siciliæ Regis, Eccleſiæ Romanæ fiduciarii defenſionem contra *Henricum* Imperatorem ſuſcepit *Clemens*, latamque in eum, ecu Majeſtatis reum, & Imperii proditorem, exauctorationis & capitis pœnam abrogavit; tum ex eo quòd a Judice armato, hoſteque inſenſiſſimo, quem Rex totè adire ad ſuam defenſionem non poterat, & in loco pariter non tuto, ob immane odium quod Piſanis cum Rege erat, in abſentem nec legitimè in jus vocatum, lata fuiſſet; tum præcipuè quòd Siciliæ Rex, ratione perſonæ vel Regni, Juriſdictioni Imperii ſubditos non eſſet. Edita eſt iſta *Clementis V.* Conſtitutio Cap. *Paſtorales*, Tit. *De Sententia & Re judicata*, inter Clementinas. Idem Pontifex *Caleſtino V.* ſub nomine *Sancti Petri* Confeſſoris ſacros honores decrevit, anno 1313. Diplomate quod incipit his verbis, *Qui fecit magna*.

Clementina. Conſtitutiones in Concilio Viennenſi editas, quæ ab Auctore vulgò *Clementina* nuncupantur, in Conſiſtorio promulgavit 12. Kalendas Aprilis, ejuſdem anni.

Ad obſoleſcentem ſenſim Fidelium pietatem excitandam, *Urbani IV.* Diplomata de Solemnitate Corporis Chriſti celebranda renovavit, Cap. *Si Dominum*, *De Reliquiis & veneratione Sanctorum*. Quin & Religioſam Proceſſionis pompam inſtituiſſe, Vaticanæ Bibliothecæ Inſcriptio teſtatur. Academiam Peruſii erexit. Hebraïcæ, Caldaïcæ, Arabicæ, & Græcæ linguarum ſtudium in præcipuis orbis Chriſtiani Academiis, maximè in Pariſienſi omnium nobiliſſima, propagandæ Fidei ergo inſtitui juſſit. Cardinales creavit, *Petrum de Taillefer*, Lemovicenſem, Toloſanum Epiſcopum, *Arnaldum Frangerii*, ſeu *Frigerii*, Gallum, Burdigalenſem, Archiepiſcopum. *Berengarium Fredole*, patriâ Narbonenſem, Biterrenſem Epiſcopum;

Cardinales ab ipſo creati. *Thomam Joſſium*, Anglum, Ordinis FF. Prædicatorum Profeſſorem; olim *S. Thomæ* ſub *Alberto M.* condiſcipulum, Theologicis lucubrationibus & Commentariis in Geneſim, in Pſalterium, in Proverbia, in Cantica, in libros *Sancti Auguſtini De Civitate Dei*, &c. celebrem Armacanum Archiepiſcopum: *Nicolaum de Freauvilla*,* Nobilem Normannum, Conventus Rothomagenſis Ordinis FF. Prædicatorum alumnum, in Sacra Facultate Pariſienſi Doctorem Theologum, *Philippo Pulchro* Regi Chriſtianiſſimo a Conſiliis & Confeſſionibus, quem idem *Clemens* Legatione Apoſtolica in Gallias ornavit, ad ſacram expeditionem promovendam. *Stephanum de Suiſy*, Pariſienſem, ex Archidiacono Burgenſi Franciæ Cancellarium: *Petrum Arnaldi* Bearnenſem, Ordinis Benedictini in Monachum, & *S. Crucis* Burdigalenſis Abbatem; *Guillelmum de Forges*, Gallum ex Novempopulania, ſibi affinitate conjunctum: *Arnaldum de Pelagrua*, Burdigalenſem, quem pro recuperanda Eccleſiaſticæ ditioni Ferraria Legatum a Latere in Italiam miſit. *Nicolaum Getum*, ſuum ex fratre nepotem:

* De Flegueriis ſeu De Falguériis alii vocant. Arnaldum de Faluerio* Gallum Arelatenſem Archiepiſcopum: *Bertrandum de Bordis*, Gallum Epiſcopum Albigenſem: *Raymundum de Fargis*, Gallum ſuum ex ſorore nepotem: *Arnaldum Novelli* Gallum Ordinis Ciſtercienſis Monachum, & Montisfrigidi in Diœceſi Narbonenſi Abbatem. *Bernardum a Garvo, de S. Liberata*, Diœceſis Burdegalenſis, conſobrinum ſuum: *Arnaldum d'Aux*, ex pago de Auxio Diœceſis Condomienſis, oriundum, Pictavenſem Epiſcopum: *Jacobum de Oſſa*, patriâ Carducenſem, filium *Arnaldi* tenuis admodum fortunæ viri, ex Forojulienſi Avenionenſem Epiſcopum. *Guillelmum de Mandagoto*, Gallum, virum Juris utriuſque conſultiſſimum, Avenionenſem Antiſtitem: *Guillelmum Godinum*, Bajonenſem, Ordinis FF. Prædicatorum Profeſſorem, in Sacra Facultate Pariſienſi Doctorem Theologum, Sacri Palatii Magiſtrum, ab eodem Pontifice in Caſtellam Legatum a Latere miſſum, ad Eccleſiæ Regnique negotia componenda; *Vitalem de Furno*, Gallum, patriâ Vaſatenſem, Ordinis FF. Minorum Theologum inſignem: *Michaëlem du Bec*, Gallum, Pariſienſis Eccleſiæ Canonicum: & *S. Quintini* Decanum. *Guillelmum Teſtam*, Gallum, patriâ Condomienſem. *Petrum* S. Severi de Roſtagno, Ordinis Benedictini, in Diœceſi Tarbienſi Abbatem. Quatuor uno eodemque tempore Cardinales habuit ſacer Prædicatorum Ordo, *Nicolaum de Albertis*, Pratenſem; *Thomam Joſſium*, *Nicolaum de Freauvilla*, & *Guillelmum Godinum*. Obiit *Clemens V.* apud Rupem-Mauram ſupra Rhodanum, 12. Kalendas Majas, anno 1314. cùm annos octo, menſibus decem, diebus quindecim ſediſſet. Ejus corpus Uzeſtæ in Diœceſi Vaſatenſi conditum eſt. Conſictas in ejus odium calumnias, ob Sedis in Gallias tranſlationem, & Ordinis Templariorum extinctionem, Itali Scriptores vulgarunt, nimiùmque credulus *S. Antoninus* literis mandavit. *Quatuor ſimul Ordinis Dominicani Cardinales.*

ARTICULUS III.

DE JOANNE XXII.

I. Diſſidentibus poſt *Clementis* obitum Cardinalibus, vacavit Apoſtolica Sedes annos duos, menſes tres, dies ſeptemdecim: Demum a *Philippo* Comite Pictavenſi, *Ludovici* Regis Chriſtianiſſimi Fratre, ſpecie negotiorum Regni, aliorumque privatorum, Lugdunum acciti, in Conclavi apud FF. Prædicatores parato inviti recluſi ſunt, in Vigilia SS. Apoſtolorum *Petri & Pauli*, minis intentatis inde non dimiſſos iri, donec de Pontifice conveniſſent. Die 7. Auguſti ejuſdem anni 1316. Pontificem crearunt *Jacobum de Oſſa*, Cadurcenſem, patre ſutore veteramentario natum, qui ab Archiepiſcopo Arelatenſi Inſtitutus Forojulienſis Epiſcopus, *Roberti* Siciliæ Regis Cancellarius, poſtmodum Epiſcopus Avenionenſis, tandem Cardinalis Epiſcopus Portuenſis creatus. Cardinales compromiſſum de illo eligendo feciſſe, quem ille nominaſſet, ipſumque Neapoleone *Urſino* ſuadente ſeipſum nominaſſe, *Joannes Villani* lib. 9. cap. 79. & *S. Antoninus* 3. P. Chronici Tit. 21. cap. 3. teſtantur. *Seipſum Pontificem non nominavit Joannes XXII.* Quod aliorum Scriptorum ſilentium, & maximè *Ludovici Bavari*, aliorumque iſtius Pontificis hoſtium, qui ſibi a tam impotentis ambitionis labe ipſi objicienda non temperaſſent, in acerbiſſimis adversùs illum invectivis, ut in dubium meritò revocetur efficiunt: præſertim, cùm *Joannes XXII.* (id enim nomen ſibi ſumpſit) in Encyclicis de electione ſua literis, ſe a Cardinalibus *concorditer*, nemine diſcrepante in Summum Pontificem *electum*, *timore ac tremore concuſſum vehementer haſitaſſe*, an tam pavendo oneri imbecilles ſupponeret humeros teſtetur. Quòd ſanè non ſcripſiſſet homo, qui ambitione impotenti ſeipſum elegiſſet. Multa graviaque negotia *Joannem XXII.* exercuere. Graviſſima omnium ſuere, *Ludovici Bavari* Imperatoris Schiſma, & factiones in Ordine *FF.* Minorum exortæ.

II. Vacante poſt *Henrici Lucemburgenſis* obitum Imperio Comitiis legitimis pluribuſque ſuffragiis electus fuerat *Ludovicus* Bavariæ Dux: Conventiculo Schiſmatico, & paucioribus, dubiiſque

Fri-

Fridericus Auſtriacus. Scilicet Francofurti electus fuerat Ludovicus ab Archiepiſcopis Moguntino & Trevirenſi, *Joanne* Rege Bohemorum, *Valdemaro* Brandeburgenſi Marchione, & *Joanne* Saxonum Duce. *Henricus* Colonienſis Archiepiſcopus, &

Diſſidium ejus cum Ludovico Bavaro.

Rodulphus Comes Palatinus adeſſe vocati renuerant habitoque ſeorſim cum duobus aliis Principibus, quos tamquam Electores non agnoverant in Literis pro Comitiorum indictione datis, conſilio, *Fridericum* elegerant Auſtriacum. Aquiſgrani, ſecundùm antiquos mores, ab Archipræſule Moguntino *Ludovicus* coronatus fuerat. Miſſum electionis Decretum ad Summum Pontificem futurum; tunc enim Sedes Apoſtolica vacabat, cùm literis ejus Sanctitatem rogantibus, *Ut ipſum Electum in Regem Romanorum amplectens, munus inunctionis & conſecrationis, & ſacri Imperii Diadema ipſi dignaretur loco & tempore favorabiliter impertiri*. Datæ ſunt 10. Kalandas Novembris anno 1314. Similes ad Pontificem futurom Literas dedit adverſa factio, quas ex Carthophylacio Sereniſſimorum Bavariæ Ducum edidit *Hervvartus* Bavariæ Cancellarius Tom.1. & electionis *Ludovici* jus evidens & inconcuſſum fuiſſe, tam luculentis argumentis probavit, iis ut nihil opponi valeat. Idque confirmant Auctores coævi, *Joannes Villani*, lib.9. cap.66. *Rebdorfius*, *Albertinus Muſſatus*, & Scriptor Anonymus Geſtorum *Balduini de Luxemburgo* Trevirenſis Archiepiſcopi. lib.3. cap.1. editus a Clariſſimo *Baluſio* ex veteri MS. Bibliothecæ Colbertinæ, Tom.1. Miſcellaneorum. His duobus Principibus de Imperio contendentibus, *Joannes XXII.* cauſam ad ſe trahere meditatus eſt. Clementinas primùm promulgavit, quas inter Cap. *Romani Principes*, Tit.11. *De jurejurando*. declarat *Approbationem perſonæ ad Imperialis celſitudinis apicem aſſumendæ, nec-non unctionem, conſecrationem & Imperii coronam*, Romanos principes a Summo Pontifice accipere, & *Juramentum fidelitatis* eidem Pontifici & Eccleſiæ Romanæ præſtare debere. Poſtmodum editâ Conſtitutione, omnes & ſingulos Imperii Vicarios ſive Præfectos, quos *Henricus VII.* Imperator in Italiæ civitatibus obnoxiis Imperio inſtituerat, exauctoravit, vacantis Imperii adminiſtrationem ad Romanum Pontificem ſpectare contendens: *Cui in Perſona B. Petri terreni ſimul & cæleſtis Imperii Jura Deus ipſe commiſit*. Pœnaque Anathematis intentatâ, cùm in dictos Vicarios, tum in eos qui mandatis ipſorum parerent, reſciſſiſque ſacramentis ea de cauſa præſtitis, totam Imperii Juriſdictionem, regimen, & diſpoſitionem ad ſe devolutam edixit Epiſtolâ datâ 11. Kalendas Aprilis anno 1317. Et eſt 76. lib.1. Referturque inter Extravagantes Communes, Tit. *Ne ſede vacante aliquid innovetur*. Cap. *Si fratrum*. Secundùm hæc *Robertum* Siciliæ Regem Imperii Vicarium in Italia conſtituit, donec Imperator inaugurare tur. *Ludovico* verò *Bavaro*, & *Friderico Auſtriaco*, Imperii Competitoribus diem dixit, quâ jura ſua inſtrumentis & rationibus ad Sedem Apoſtolicam vindicarent, ut cauſâ cognitâ, alterutri adjudicaretur Imperium. (Epiſtolâ 237. anni 1.) Armis quàm legibus agere maluit *Bavarus*, imprudenter ſe facturum arbitratus, ſi electionem evidenter legitimam arbitrio Pontificis, quem noverat in *Fridericum* æmulum propenſiorem, confirmandam vel reſcindendam permitteret. Cruento prælio dirempta controverſia eſt. *Fridericus* & *Henricus* ejus frater in *Bavari* victoris poteſtatem venere, qui *Fridericum* arctiſſimæ cuſtodiæ tradidit. *Ludovicum* hortatus eſt Pontifex ad referendas de victoria Deo grates, ad explicandam in victum æmulum clementiam, ſequeſtrem ſe pacis inter ipſos offerens (Tom.III. Epiſtolarum Secretarum pag.159.) Data eſt anno Pontific. 7. Chriſti 1322. Flagrabat bellis civilibus Italia, Gibellinis & Guelfis in mutuum excidium ſævientibus. *Matthæum Vicecomitem*, Gibellinæ factionis ducem potentiſſimum, ob pertinaciam retinendo Imperii apud Mediolanenſes Vicariatu, & impietatis atque hæreſeos labem, quâ fuerat, per calumniam forſan, aſperſus, anathemata devinxerat *Joannes XXII.* in Guelforum factionem propenſior, quòd illa Eccleſiæ jura tueretur, pro antiqua pugnans libertate. Gibellinorum partes promovebat *Ludovicus Bavarus*, quòd res agendo ſuas, Imperii auctoritatem in Italia augerent, firmarentque. Mediolano, a Ducibus Pontificiis & Guelfis obſeſſa, rebuſque Gibellinorum in ſummo diſcrimine conſtitutis, *Ludovicus Bavarus* obſeſſis miſit ſuppetias, obſidio ſoluta, Gibellinorum vires confirmatæ, anno 1323. Id indigniſſimè ferens Pontifex, octavo Idus Octobris Monitorium mittit ad *Ludovicum Bavarum*, quo ipſi improperat

Joannis XXII. Monitorium ad Ludovicum Bavarum miſſum.

quòd Imperii Principibus in diverſa ſtudia diviſis, duobuſque in diſcordia electis, ipſo nimirum *Ludovico*, & *Friderico Auſtriaco*, ille Regium nomen, & adminiſtrationem Regni & Imperii uſurparit, electione ſuâ nondum ab Apoſtolica Sede, ut juris ac moris eſt, diſcuſſâ & confirmata; quòd inſuper Vicecomitibus, aliiſque Eccleſiæ hoſtibus, hæreſeos etiam damnatis, faverit, eoſque contra Eccleſiam juverit, ac etiamnum tueatur. Proinde ipſi jubet ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda, ut infra tres menſes, ab Imperii adminiſtratione, dictorumque Perduellium defenſione ſibi temperet. Viris quibuſlibet Eccleſiaſticis, ſub pœna ſuſpenſionis ab Officio & Beneficio ipſo facto incurrendis; civitatibus, communitatibus, univerſitatibus, & perſonis ſæcularibus cujuſcumque conditionis, ſub pœnis Excommunicationis in eorum perſonas, & Interdicti in terras, nec-non privationis Privilegiorum quorumcumque Apoſtolicorum & Imperialium, atque etiam feudorum, quæ ab Eccleſia vel Imperio obtinent, prohibet ne ipſi *Ludovico* tamquam Regi ſeu in Regem Romanorum electo pareant vel faveant; donec ejus electio diſcuſſa fuerit, & ſi jus poſtulaverit, approbata. Monitorium iſtud apud *Odoricum Raynaldum*, ad annum 1323. Num.30. & apud *Hervvartum*, Tom.I. pag.194. legere eſt.

His acceptis, Oratores ad Sedem Apoſtolicam mittit *Ludovicus*, ut cauſas Monitorii ac Sententiæ latæ agnoſcat, diemque conſtitutam protrahi obtineat. Bavaricis Oratoribus ſignificat Pontifex, Monitorium Sententiamque ſuam æquitate niti, ſe, ni pareat *Ludovicus*, poſt duos quos adjicit induciarum menſes, in ipſum ſummo jure acturum. Minacibus reſponſis ad Bavarum perlatis, ille Conventu habito Nurembergi, de conſilio Principum, Epiſcoporum, Doctorumque plurimorum, ſolemnem coram Notariis Proteſtationem edit die 18. Decembris, quâ ſingulis Monitorii Pontificii capitibus reſpondet. Ad primum, Romanorum Regem hoc ipſo quòd a Principibus Imperii, ad quos ſpectat, electus eſt, ſive ab omnibus, ſive a majori numero, & in ſolitis locis coronatus, Regio nomine inſigniri Juraque Regia exercere: proinde cum notum ſit a majori numero Electorum ſe electum fuiſſe, Jura omnia adminiſtrandi Imperii ſe conſecutum: ſibi a Pontifice injuriam fieri, maximè cum annos ferme decem in pacifica Regii nominis juriumque poſſeſſione fuerit, electione ſua & perſona nequaquam reprobatis. A Summo Pontifice perperam allegari quòd Imperium vacet, ejuſque adminiſtratio ſit ad Sedem Apoſtolicam devoluta; cùm ipſe Rex ſit legitimus, & Regni atque Imperii adminiſtrandi poteſtatem habeat, ſolæque ſibi deſint Imperiales Infulæ: ſe non con-

Ludovicus Bavarus editâ proteſtatione Monitorio Pontificis reſpondet.

venire quòd electionis & perſonæ electæ examen approbatio, vel repulſa, ſimpliciter ad Sedem Apoſtolicam pertineat: Sed ſi hanc auctoritatem ſibi vendicet Pontifex, tunc demum ipſi convenire, cum per querelam; vel per viam ſupplicationis, vel appellationis, negotium ad ipſum devolutum eſt, quod in præſenti cauſa locum non habet. Approbationem electionis ſuæ a Sede Apoſtolica, ſi poſtulaſſet, haud novum jus ſibi tributuram, ſed jus electione jam quæſitum explicaturam atque commendaturam. Hanc veritatem ratione, Canonibus, Legibus, Doctorum utriuſque Juris ſententiis, uſu & conſuetudine veteri comprobari. Ad ſecundum reſpondet, ſibi non innotuiſſe, quòd Vicecomites, & alii, quos in clientelam ſuſcepit, hæreſeos damnati eſſent; non videre ſe quomodo ſint vel fuerint adversùs Eccleſiam perduelles; ſibi compertum eſſe eo nomine infamari, qui jura Imperii tueantur. *Joannem* ipſum XXII. hæreticæ pravitatis eſſe fautorem: diſſimulaſſe delatas ad Sedem Apoſtolicam querimonias de ſigillo Confeſſionis a Miniſtro Generali, Cuſtodibus & Guardianis FF. Minorum ſacrilegè violato. Quamobrem ad Concilium Generale appellat, quod in communem congruumque locum poſtulat quantocyus congregari: cui ſe adfuturum etiam pollicetur. Facta hæc Proteſtatio anno 1323. Indictione 6. quam apud *Heruvartum*, Tom. I. pag. 151. legere eſt.

Columnia in FF. Minores.

Anno 1324. de anguſtioribus temporis metis ad agendam cauſam ſibi a Pontifice conſtitutis palam conqueſtus, Formula ſolemni conteſtatus eſt, ſe Romanam Eccleſiam *Magiſtram Fidei Catholicæ*, Matrem ſuam, colere, diligere, fovere; ſibi propoſitum eſſe, ſtatum ejus, juraque tueri: hoſtes ejus & rebelles, vel a profeſſione dictæ fidei aberrantes, hoſtiliter perſequi, exterminare. Si contra ipſam exceſſerit, paratum eſſe ad ejus correctionem emendari, ejuſque conſilio & regimine gubernari; Summo Pontifici *obedientiam, devotionem, & reverentiam* profiteri. Cæterùm ſe Romani Imperii ſtatum, jura, res, & honores pro officio ſuo, & præſtito ſacramento fortiter defenſurum. Hanc Proteſtationem refert *Heruvartus*. Fucum pluribus fecit hujuſmodi Conteſtationibus, editiſque pro juris ſui defenſione libellis: *Joanni XXII.* facere non potuit, qui ipſum Sedi Apoſtolicæ ſiſtere ſe renuentem, omni jure ex electione quæſito ſententiâ latâ privatum denuntiavit, aliis pœnis intentatis, niſi Mandatis Pontificiis pareret. Id actum V. Idus Julii anno 1324.

Proteſtatio altera Ludovici Bavari.

Sententia in Ludovicum Bavarum a Joanne XXII. lata.

Hac ſententiâ perculſus, & anathemate, ob contumaciam, ineunte Octobri confixus *Ludovicus*, virulentam Epiſtolam ſeu famoſum libellum contra Pontificem vulgat, *Joanne Janduno* Peruſino, *Marſilio de Menandrino* Patavino, & *Obamo*, venalem calamum commodantibus: quo ipſum multis criminibus accuſat, & præcipuè hæreſeos contra paupertatem Chriſti & Apoſtolorum, ſuis Conſtitutionibus, *Ad Conditorem Canonum*, &, *Cum inter nonnullos*, aſſertæ. Tum ſuo & clientum Imperii nomine, *Ad Concilium, Generale* appellat; quod loco ſibi ſuiſque tuto congregari petit, *& ad verum & legitimum futurum Summum Pontificem, & ad Sanctam Matrem Eccleſiam & Apoſtolicam Sedem, & ad alium vel alios, ad quem vel ad quos fuerit appellandum*. Refert Bzovius ex MS. Vaticano. Legatur & Heruvartus Tom. I. Eodem anno *Marſilius de Padua*, profligatæ doctrinæ Scriptor, & *Ludovico Bavaro* contra veritatem & Eccleſiam ignavè ſerviens, librum edidit de Juriſdictione Imperiali & Pontificia, ſub titulo *Defenſorii pacis*. Cujus ac *Janduni* errores, libro perſimili *De Poteſtate Eccleſiaſtica* vulgatos, damnavit, Auctoreſque anathemate confixit *Joannes XXII.*

Ludovici Bavari in Pontificem calumnia & Appellatio.

Venales & Hæretici Scriptores.

Anno 1327. *Ludovicus Bavarus* a Gibellinis in Italiam excitus, habito Tridenti Conventu Gibellinorum, nec-non Epiſcoporum, Abbatum, Monachorum, exauctoratorum, perduellium, excommunicatorum, apoſtatarum, maxima ex parte, *Joannem XXII.* cùm ob alia capita, tum maximè ob editas de paupertate Chriſti Conſtitutiones, indignum Pontificatu & Hæreticum denunciare auſus eſt. Inde Mediolanum progreſſus, Corona ferrea redimitus eſt ab Epiſcopis duobus propter crimina exauctoratis. *Ludovicum* Mediolani exiſtentem Oratores Avenionem ad Pontificem miſiſſe, qui peterent ut Imperatoria Inſignia more majorum ſibi benignè conferret, unus ſcripſit *Cuſpinianus*, quod parùm veriſimile videtur; cùm jam aleam jeciſſet, nec aliud ſperare poſſet quàm ignominioſam repulſam. Interea Romani *Marthaeum Urſinum*, Ordinis FF. Prædicatorum Profeſſorem, qui poſtea Cardinalitiis infulis ornatus fuit, ad *Joannem XXII.* Legatum miſere, qui Senatus Populique nomine Sanctitatem ejus rogaret, ut reditum in urbem maturaret; exponeretque, præſentiam ipſius ad propulſandum *Bavarum* eſſe neceſſariam, cùm Nobilium, civiumque cæterorum plurimi in eum propenderent. Blandis ipſos literis demulcere, hortari ne officio deeſſent, ne Eccleſiæ Hoſti faverent, ſatis habuit *Joannes*, cujus eas litteras *Odoricus Raynaldus* ad annum 1327. Num. 8. deſcribit: ſed in tanto rerum diſcrimine aliis remediis opus erat. Jam enim curandæ publicæ ſalutis ſpecie res in rebellionem eruperat. *Neapoleo Urſinus*, & *Stephanus Columna*, Pontificiarum partium vindices potentiſſimi, pulſi Roma fuerant: Siciliæ Regi, Senatori, interdictus Urbis aditus; *Sciarra Columna*, Gibellinæ factionis vir, adjunctis quinquaginta duobus viris, ex ſingulis Regionibus urbana ſelectis, publicæ rei adminiſtrationi præfectus fuerat. Miſſi rurſus ad Pontificem Oratores, datæque literæ a Romanis, ut ipſum protinus Romam venire monerent, urgerent, ni veniret, *Ludovicum* in Urbem admiſſum iri minarentur. Tres tantùm Oratoribus conceſſi dies, quibus in Aula Pontificia morarentur. *Joannes* reſpondit, Eveſtigio provolare in Urbem ſe non poſſe, inſidias & pericula terrâ marique occurrentia iter prohibere, ſtatum Urbis pacatum non eſſe ac ſecurum; Nobiles ejectos ac arces tradere compulſos; *Roberto* Siciliæ Regi ſuo in Urbe Vicario, ejuſque fratribus interdictum acceſſum; *Ludovicum Bavarum*, palam jactare ſibi favere Romanos; *Sciarram Columnam* in ejus gratiam urbanam adminiſtrationem ac negotia convertiſſe. Romam ſe aditurum opportunitate datâ, ſe Nuncios mittere qui mentem ſuam ipſis aperiant; ipſos hortari ut in fide Sedis Apoſtolicæ conſtanter perſeverent. *Joannem* Cardinalem *Urſinum* Sedis Apoſtolicæ Legatum in Urbem aut viciniora loca proficiſci juſſit, & ad ſeditionem ſopiendam incumbere; Patritios Pontificis partibus addictos ad rem ſtrenuè gerendam excitavit. Literas *Joannis XXII.* partim deſcribit, partim indicat *Odoricus Raynaldus* ad annum MCCCXXVII. Num. 10. & ſequens. Eodem anno 10. Kalendas Novembris Pontifex hæreſeos judicium adversùs *Ludovicum Bavarum* inſtituit, quòd damnatum errorem negantium Chriſtum & Apoſtolos jus in res, quibus uterentur, obtinuiſſe, libellis ſigillo ſuo munitis aſſeruiſſet atque vulgaſſet; ac *Marſilii de Padua* & *Joannis Janduni* ſcatentem erroribus & hæreſibus librum non modò ſuſcepiſſet, ſed eos errores, ſpretâ virorum Catholicorum & eruditorum admonitione, in terris ditioni ſuæ ſubditis doceri permiſiſſet. Quòd etiam diverſis gravatus excommunicationum ſententiis, in locis interdictis Divina

Turbæ Romæ excitæ.

Urſinæ gentis in Pontificem & Rempublicam merita.

Gravior in Ludovicum Bavarum ſententia.

na coram ſe juberet celebrari; ex quo· præſumebatur, immo convincebatur clavium ſanctæ Eccleſiæ contemptor, ac labe pravitatis hæreticæ reſperſus. Quamobrem ipſum 3. Nonas Aprilis proximè præteriti citatum, neque comparentem, ſed contumacem, velut Hæreticum damnavit, & bonis omnibus mobilibus & immobilibus, juribus, juriſdictionibus, ubicumqoe eſſent; & ſpecialiter Comitatu Palatino Rheni, & jure ſuffragii in electione Regis Romanorum privatum edixit; Vaſſalloſque ipſius, & quaſcunque perſonas illi obſtrictas a Jurameoto fidelitatis abſolvit; Fidelibus prohibuit univerſis ne illi parerent, aot eum eo communicarent. Proceſſus demum hucuſque contra illum factos, lataſque Sententias confirmavit. Hanc Sententiam ex Codiee Vaticano deſcriptam edidit *Odoricus Raynaldus* ad annum 1317. Num. 20. & ſequentibus.

Anno 1318. ſeptimo Januarii die, Lodovicus Bavarus cum quatuor millibus Equitum Romam ingreſſus eſt, & in Baſilica *S. Petri* a *Sciarra Columna*, quatuor Populi Romani Syndicis aſſiſtentibus, Imperator coronatus; in cujus rei memoriam ipſe, poſterique ejus ad antiquum gentia inſigne, quod eſt *columna*, coronam addidere. Ita referunt *Joannes Villani*, lib. 10. cap. 56. & *S. Antoninus* 3. p. Tit. 21. Cap. 6. §. 6. Inuoctus

Lodovici Bavari *ſchiſma*.

eſt a *Jacobo Alberto*, Venetiarum Epiſcopo exauctorato. Imperialibus Inſulis ornatus, pias quaſdam Leges ad oſtentationem tulit, de Fide Catholica incorrupta ſervanda, de tuenda libertate Eccleſiaſtica, de viduis & pupillis defendendis. Demum inſtigante *Marſilio Paduenſi*, homine hæretico, quem Vicarium Pontificis auſu ſacrilego conſtituerat, *Joanni XXII.* Pontifici Maximo vicem reddere molitur. Lege latâ contra Hæreticos, qui malè de Deo aut Imperiali Majeſtate ſentirent, ut a quolibet Judice, etiam non rogato, nec ſervata in flagranti delicto Judiciorom forma, damnari poſſent, die 18. Aprilis. anni 1328. convocatâ concione, ſuprà gradus Baſilicæ *S. Petri*, Imperatorio cultu ſedens in Throno Majeſtatis, juſſit primò Fratrem *Nicolaum Fabrianenſem*, Ordinis Eremitarum *S. Auguſtini*, perpetuo carcere a Priore ſuo Generali damnatum, & profugum, magnâ voce, quâ plurimùm valebat, percontari, num aliqois *Jacobi Carducenſis*, Presbyteri, qui ſe *Joanem XXII.* dicebat, defenſionem ſuſcipere vellet. Eadem interrogatione Præconis impudentiſſimi voce ſemel iterumque ingeminatâ, respondente nemine, Fuldenſis Abbas, multis in laudem *Ludovici Bavari*, in probrum *Joannis XXII.* pro concione dictis, Sententiam legit; quâ *Bavarus* multis criminibus impactis *Joanni*, ſcilicet deſertionis Eccleſiæ Romanæ, emunctæ & coacervatæ per iniquas decimationes pecuniæ ſpecie belli ſacri, reſervationis Beneficiorum & collationis eorum indignis, etiam ſimoniacè oppreſſionis Cardinalium Prælatorumque cœterorom, doctrinæ Chriſti & Apoſtolorum de dominio temporali Imperatorum ſubverſæ, hæreſeos contra paupertatem Chriſti & Apoſtolorum aſſertæ: Ipſum Pontificatu privatum, omnique Beneficio & Eccleſiaſtici Ordinis vel ſæcularis auctoritatis privilegio exotum, a quolibet etiam Laïco Judice puniendum pronunciavit. Sententiam iſtam refert *Nicolaus* Ordinis Minorum Apoſtata in MS. Vaticano. Quarto poſt die, *Jacobus Columna*, ingentis animi adoleſcens, tacitè Romam ingreſſus, latam a

Nicolaus *Antipapa*.

Joanne Pontifice Maximo in Bavarum Sententiam in magna populi frequentia promulgavit, ac foribus Baſilicæ *S. Marcelli* affixit, cito ſe ſubducens Schiſmaticis. In cujus egregii facinoris præmium Avenionem a Pontifice vocatus, ac laudibus, quas ejus virtus merebatur, cumulatus Lomberienſis Epiſcopus renunciatus eſt illuſtrioribus ornandus Inſulis, niſi morte immaturâ præreptus fuiſſet, de quo *Villanus* lib. 4. cap. 71. & *Petrarcha* Epiſtolâ 6. Familiari lib. 4. legendi. Die 12. Maii qua gloriosæ Chriſti in Cœlos Aſcenſionis celebrabatur Solemnitas, *Ludovicus Bavarus*, Schiſmaticis & Apoſtatis Minoritis, cum Abbate Fuldenſi, *Nicolao Fabrianenſi*, aliiſque ſimilis farinæ viris, cum promiſcua plebe congregatis, *Petrum Raynalducii de Corbaria*, Ordinis FF. Minorum Profeſſorem, qui tunc in Urbe ad S. *Maria de Ara cœli* habitabat, & magno religionis nomine audiebat, cœterum inſignem *Hypocritam, decimantem mentam & anetum in quibuſdam abſtinentiis exterioribus, & in abditis loculos compilantem, & inter mulierculas Romanas continuè reſidentem, & gloriam aucupantem*, ut teſtator qui cum ipſo in eodem Conventu vixerat *Alvarus Pelagius* lib. 1. *De Planctu Eccleſiæ*, cap. 27. Hunc inquam, rogato ipſorum aſſenſu, Antipapam creavit Bavarus & *Nicolaum* appellavit ab eoque iterum coronatus eſt, cùm ipſi priùs purporeum pileum impoſuiſſet. *Corbariam* ſcenicum Pontificem, Cardinales creantem, verum ac legitimum Chriſti Vicariom & *S. Petri* Succeſſorem, & Catholicos omnes diris devoventem, Legatos etiam in Orientis partes mittentem *Joannes XXII.* Anathemate, cum omnibus ſchiſmatis ipſius fautoribus, confixit. Dei, preces Eccleſiæ audientis auxilio, & *Roberti* Siciliæ Regis, ac *Joannis Urſini* Cardinalis, Sedis Apoſtolicæ Legati virtute, res *Ludovici Bavari* Romę Italiâque totâ ſenſim dilapſæ ſunt. Romani, cœterique populi, ad Pontificis fidem & obedientiam rediere, ſchiſmaticos execrati. Accidit interim lepidum illud quod *Uvadingus* in Annalibus Minorum, aliique Annalium Scriptores commemorant, ut *Joanna Matthei*, uxor *Petri de Corbaria*, quâ reclamante & invita Minorum Ordinem profeſſus fuerat ſive ab aliis inducta, ſive opibus quibus ille ſplendebat, illecta, repeteret maritum Pſeudo-Pontificem, quem tot annis ſpreverat Monachum Mendicantem. *Joanni* Reatino Epiſcopo libellum porrexit, qui cauſâ cognitâ, Sententiam tulit 3. Kalendas Decembris anni 1328. nullo juſto titulo diſſolutum fuiſſe conjugium, ac proinde *Petrum*, qui mutato nomine ſe *Nicolaum* dicebat, ad *Joannam* reverti debere. Totius rei Proceſſus & Sententiæ autographum ad *Joannem XXII.* miſſa ſunt, quorum varia exemplaria ad Principes Catholicos tranſmiſit, ut conſtat ex Regeſto Vaticano in lib. Secret. an. 13. fol. 118. quod indicat *Uvadingus* qui pervolvit, & *Bernardus Guido* viſam a ſe ſententiam teſtatur. Sic omnibus ludibrio fuit ſcenicus Pontifex. *Bavaro* in Germaniam reverſo, rebuſque ipſius in Italia profligatis *Corbarius* Comiti *Bonifacio* ſe credidit, quo ſequeſtre veniam a Summo Pontifice obtinuit, Inſignia depoſuit, ſchiſma & errores ejuravit, Piſis primùm poſtremo Avenione, cum ſe laqueo collo injecto ad *Joannis XXII.* pedes abjeciſſet. Formulam qua

Antipapa abdicatio, & pœnitentia.

ſchiſma & errores *Michaëlis de Ceſena*, & *Ludovici Bavari*, ejuravit & execratus eſt, omniaque a ſe geſta tempore Pſeudo-pontificatûs damnavit, ex Archivis Arcis *S.* Angeli & Vaticanis edidit *Odoricus Raynaldus* ad annum 1330. Num. 11. & ſequentibus. Promiſſa elicuerat a Pontifice *Bonifacius* Comes ut *Petrus de Corbaria* ab Ordinis ſui obedientia abſolutus, nulli niſi Pontifici ſubditus eſſet, & tria aureorum millia illi ad vitam ſuſtentandam ex ærario Pontificio quotannis penderentur. Conditiones implevit Pontifex, ſub honeſta nihilominus cuſtodia illum in Palatio retinens, ut probaretur an ambularet in tenebris vel in luce, ibique eum tractans ut familiarem, ſed cuſtodiens ut hoſtem (inquit *Bernar.*

nardus Guide qui tum vivebat, in Chronico) Vixit autem in illo ſeceſſu tribus annis & menſe uno ut teſtatur *Villanus*. Graviſſimum fuiſſe *Ludovici Bavari* ſcelus Pontificem judicare præſumentis & exauctorare tentantis, nemo Catholicorum negaverit, quamvis reus fuiſſe Pontifex ſupponeretor: nec purgare hoc facinus potoit *Heevartus*. Hoc de argumento lege *Alvarum Pelagium*, lib. 1. *de Planctu Eccleſia*, Cap. 68.

III. Alterum quod *Joannem XXII.* diu multùmque exercuit negotium, factiones fuere in Ordine FF. Minorum excitatæ, & quæ longiùs progreſſa eſt de ſenſo & obſervantia regulæ *S. Franciſci*, quoad Evangelicam paupertatem, controverſia. Jam olim Regolam Seraphiei Patriarchæ interpretatus erat *Nicolaus III.* celebri Decretali, qoæ incipit his verbis: *Exiit qui ſeminat*, declaraveratque inter alia; *Abdicationem proprietatis omnium rerum, tam in communi, quàm in ſpeciali, propter Deum*, quam FF. Minorum Regula præcipit, *meritoriam eſſe & ſanctam, quam & Chriſtus viam perfectionis oſtendens verbo docuit, & exemplo firmavit: quamque primi Fundatores militantis Eccleſiæ, prout ab ipſo fonte hauſerant, volentes perfectè vivere, per doctrinæ ac vitæ exempla in eos derivarunt*. Quidam ſubinde ſtrictioris obſervaotiæ ſpecie ſeceſſionem ab Ordine facientes, a *Celeſtino* V. facultatem obtinoerant erigendæ Congregationis ſub nomine Eremitarum *Celeſtini* Papæ, in qua *S. Franciſci* Regulam ad literam obſervarent. Id ot impetraront, in parvam quamdam Græciæ Inſulam ſeceſſerant ut a vexatione Generalis Mioiſtri, qui ſchiſma funeſtum Ordini pati nolebat, tuti eſſent. *Bonifacius VIII.* Congregationem abrogaverat, juſſeratque ſub pœois anathematis, ut ad Generalis obedientiam redirent. Paruerant qoidam; alii, mortuo præſertim *Bonifacio*, in Siciliam, Provinciam, Occitaniam fugerant, multiſque in partes novæ Reformationis, immo contumaciæ tractis, Congregationem ita propagarant invitis Superioribus Ordinis, & Romana Eccleſia repugnante pullulantem, ut brevì totus Ordo duas in partes ſciſſus fuerit; aliis *Spiritualium*, ſive *Fratrum ſtrictioris Obſervantia*, aliis *Conventualium*, ſeu *Fratrum Communitatis* nomine inſigniiis. Magna contentione animorum inter ipſos de obſervantia Regulæ S. *Franciſci* diſceptabatur, cùm Viennenſe Concilium a *Clemente V.* celebratum eſt. Spiritualium dux erat F. *Ubertinus de Caſalis*; Conventuales Generali Miniſtro totius Ordinis parebant. Rem ſuâ Patrumque providentiâ dignam cenſuit Pontifex, Ordinis ſanctiſſimi tranquillitati conſulere. Diſcuſsâ diu per Cardinales ſelectos, & diverſorum Ordinum Doctores controverſiâ, celebrem Conſtitutionem edidit, quæ incipit his verbis, *Exivi de Paradiſo*: quâ dubia circa Regulæ obſervantiam exorta diſcuſſit, nullam bonorum ſive mobilium ſive immobilium proprietatem aut dominium Fratribus, *tam in ſpeciali quàm in communi*, Regulam permittere declarans, ſed *tantummodo uſum facti ſimplicis*, Ipſos nihilominus *Profeſſione ſua Regula ſpecialiter obligari ad arctos uſus ſeu pauperes, qui in ipſorum Regula continentur; & eo obligationis modo, ſub quo continet ſeu ponit Regula dictos uſus. Dicere autem quòd hæreticum ſit tenere, uſum pauperem includi vel non includi ſub voto Evangelica paupertatis, præſumptuoſum & temerarium* judicavit. (Lib. 5. Clementin. Tit. *De verborum ſignificatione*) Cœterùm Patrum ſuffragiis in ſecreto Conſiſtorio decretum eſſe, modum vivendi Communitatis Ordiois licitum eſſe, & ſufficientem ad veram Regulæ *S. Franciſci* obſervantiam, *Uvadingus* obſervat. *Clemente* Papa defuncto, Franciſcani ſegreges, novos tumultus, cùm in Trinacria, tum in Occitania, Narbonæ præſertim & Biterris, excitarunt, qoos *Joannes XXII.* initio Pontificatûs comprimere ſtuduit, rogante *Michaële Caſenate*, Generali Ordinis Miniſtro; juſſitque illis qui falſo Spiritualium nomine gloriabantur, ut ad gremium & obedientiam Ordinis redirent. Qua de re legi poteſt *Uvadingus* ad annum Chriſti 1317. Præcipua diſcordiæ ratio, diſcrimen habitus, & frumenti vinique in granariis & cellariis congregatio. Nam qui *Spiritualium*, & FF. *ſtrictioris Obſervantia* ſibi nomen arrogabant, *habitus curtos, ſtrictos, inuſitatos, ſqualidos* aſſumpſerant; nec eos juſſi a Superioribus deponere volebant, immo Conventualium habitum, *ſuperfluum ac irregularem* eſſe procaciter contendebant. Illicitum etiam eſſe frumentum & vinum in granariis & cellariis congregare, qoamvis eleemoſynis quæſitum. Hanc diſcordiam ut tolleret *Joannes XXII.* Conſtitutionem edidit, quæ incipit his verbis: *Quorumdam exigit*, qua Miniſtrorum, Cuſtodum, Guardiaoorumque judicio commiſit, determinare, arbitrari atque præcipere *cujus longitudinis & latitudinis, groſſitiei & ſubtilitatis, forma ſive figura, atque ſimilium accidentium eſſe debeant habitus, caputia, & interiores tunica* FF. Minorum: & similiter, *ubi, & quando, & quoties granum, panem, & vinum, pro vita Fratrum neceſſariis, Fratres ipſi quarere debeant, conſervare ſive reponere, etiam in granariis & cellariis*. Juſſitque omnibus & ſingulis, ut in his Soperiorum arbitrio ac Judicio ſtarent ac parerent, ſub pœna excommonicationis; *Religio namque perimitur*, inquit, *ſi a meritoria ſubditi obedientia ſubtrahantur. Magna quidem paupertas, ſed major integritas, bonumque obedientia maximum, ſi cuſtodiatur illaſa. Nam primum rebus, ſecundum carni, tertia verò menti dominatur & animo*. [Extravag. *Quorumdam*, Tit. 14. *De verborum ſignificatione*.]

Anoo 1318. Inquiſitorum actionibus fatigati ſegreges Minoritæ, in Siciliam ſeceſſere, ubi quemdam Ordinis refugam & apoſtatam *Henricum de Ceva*, ſibi Miniſtrum Generalem præficere, ac Provinciales, Guardianos, cœteroſque Miniſtros inſtituere auſi ſunt, ac eodem auctore *Henrico*, e ſchiſmate in hæreſim, de qua ſequenti capite dicemus, præcipitarunt; periculo ſuo comprobaotes, hunc eſſe ſpiritualium caſuum ordinem, *Ut primò quidem infœlix animus per ſuperbiam intumeſcat: & inde in contentionem, de contentione in ſchiſma, de ſchiſmate in hæreſim, & de hæreſi in blaſphemias, infœlici gradatione, immo præcipiti ruinâ deſcendat*; ut ait *Joannes XXII.* in Extravag. *Glorioſam Eccleſiam*, qua ipſorum errores damnavit.

Anno 1321. quæſtio de Chriſti paupertate inopinato eventu agitari cœpta, maximas in Minorum Ordine & in Eccleſia turbas excitavit. Beguinus quidam ſive Bizochus, Narbonenſis Archiepiſcopi, & *Joannis Belna*, Ordinis FF. Prædicatorum, Inquiſitoris, imperio Narbonæ captus, inter alios errores aſſerebat, *Quòd Chriſtus & Apoſtoli, viam perfectionis ſequentes, nihil habuerunt jure proprietatis & dominii in ſpeciali, nec etiam in communi*. Cenſuram ſententiamque in eum laturus Inquiſitor, familiarum Religioſarum Præpoſitos, alioſque viros doctos ad Conſilium vocavit. Ex iis F. *Berengarius Taloni*, Minor Theologus, ſuperiorem articulum de paupertate Chriſti & Apoſtolorum, hæreticum non eſſe contendit, ſed orthodoxum, & Decretali *Nicolai* Papæ, *Exiit qui ſeminat*, definitum. Palinodiam canere juſſus, Apoſtolicam Sedem appellavit. Quem cùm Pontifex in Conſiſtorio pertinaciter propoſitionem hujoſmodi propugnantem audiviſſet, ipſum in Curia detinuit, interimque viros doctiſſimos ea de

Schiſma & factiones in Ordine FF. Minorum, ob quaſtionem de paupertate Evangelica exorta.

Quaſtio de paupertate Chriſti.

Digitized by Google

de controverſia conſuluit. *Ubertinus de Caſalis*, vir eruditus, qui e Minorum Ordine ad Benedictinum Pontificia diſpenſatione migraverat, N. Cardinali, rogatus, Judicium Cenſorium ſcripto conſignavit, quod ad Summum Pontificem tranſmiſſum, in ſolemni Conſiſtorio lectum eſt, meritòque placuit omnibus. Illud ſuis Annalibus inſeruit *Vuadingus* ad annum 1321. edidit clariſſimus *Baluzius* lib. 1. *Miſcellaneorum*, pag. 307. datumque dicitur in exemplari ab ipſo edito, anno 1330. die 28. menſis Septembris. Sed mendum eſſe in numero annorum facilè crediderim, cùm ibidem interrogatus dicatur anno 1322. antequam Summus Pontifex aliquid circa hanc materiam definiſſet: nec ipſum ad annos octo diſtuliſſe reſponſionem, quæ tum urgebatur, veriſimile ſit. Quia verò Decretalis, *Exiit*, Nicolai III. omnem Regulæ Minorum Interpretationem prohibebat, eam tamdiu ſuſpendit Pontifex, quamdiu nova hæc Controverſia Sedis Apoſtolicæ auctoritate dirempta eſſet, (Extravag. *Quia nonnumquam*, *De verborum ſignificatione*.)

Eâ tempeſtate FF. Minores Comitia Generalia totius Ordinis Peruſii celebrarunt, in quibus Encyclicis Literis declararunt, inhærere ſe Decreto Eccleſiæ Romanæ per *Nicolaum III.* Cap. *Exiit*, promulgato, in Viennenſi Concilio per univerſalem & Catholicam Eccleſiam approbato, & per ipſum *Joannem XXII.* in Decretali, *Quorumdam exigit*, commendato: & ſecundùm illud cenſere, Chriſtum & Apoſtolos nihil jure proprietatis, dominii, ſeu juris proprii, in communi habuiſſe, hancque propoſitionem non eſſe hæreticam, ſed ſanam, & Catholicam, & fidelem. Duplices ea de re Capituli Peruſini Literas deſcribit *Vuadingus*: additque, hujus ſententiæ nomine Ordinis deſendendæ in Curia Pontificia provinciam *F. Bonogratia* Bergomati fuiſſe impoſitam. Subſcripſere petulantibus Literis *Michaël Ceſenas* Miniſter Generalis, & Provinciarum Miniſtri. Damnanda ſanè fuit *Michaëlis* & FF. audacia, & punienda præſumptio atque temeritas, controverſiam in Sedis Apoſtolicæ diſcuſſione tunc temporis actu pendentem præjudicare ac prædeterminare: graveque fuit peccatum adverſùs *Nicolai III.* Conſtitutionem quam ſe tueri profitebantur. Dixit enim in illa Conſtitutione ſua Nicolaus: *Si quid penes aliquem in his ambiguitatis emerſerit, ad culmen prædictæ Sedis Apoſtolicæ deducatur,, ut ex Auctoritate Apoſtolica ſua in hoc manifeſtetur intentio: cui ſolì conceſſum eſt in his Statuta condere, & edita declarare.* Michaëlis & Sociorum temeritatem pro meritis caſtigat *Geraldus*, Ordinis FF. Minorum poſt illius exauctorationem, Miniſter Generalis, in Tractatu quem ex MS. Bibliothecæ Vaticanæ laudat, ejuſque fragmentum deſcribit *Odoricus Raynaldus* ad annum 1322. Num. 55.

In rebus quæ uſu conſumuntur dominium ab uſu facti ſeparari non poſſe, declarat Joannes XXII.

Eodem anno, *Joannes XXII.* ſexto Idus Decembris, edidit Conſtitutionem: *Ad conditorem Canonum*: qua declaravit, Decretalem *Exiit*, qua *Nicolaus III.* dominium ac proprietatem rerum tam in communi quàm in ſpeciali FF. Minoribus abrogaverat, ſimplicem dumtaxat uſum facti eis reliquerat, dominio ac proprietate Eccleſiæ Romanæ ſervatis, non intelligi de rebus quæ uſu conſumuntur, in quibus dominium ab uſu facti ſeparari non poſſe, rationibus ſcholaſticis probat. Ideoque dominium illud, præter ea quæ ad res ſacras ſpectant, ipſis reſtituit, ac prohibuit ipſorum Procuratoribus, ne Sedis Apoſtolicæ nomine cuiquam litem inferrent, reſciſſo quoad hoc caput *Martini IV.* Privilegio. Rationes quibus ad *Nicolai* Conſtitutionem his in articulis revocandam ſive explicandam adductus eſt, hæ fuere: Prima. quod FF. Minoribus reſervatio hujuſmodi dominii Sedi Apoſtolicæ facta nequaquam ad ſtatum perfectionis profuerat, qui potiſſimùm in caritate conſiſtit, quam rerum temporalium ſolicitudo minuit. In acquirendis enim & conſervandis bonis prædictis non fuerant minùs ſoliciti, in Judicio & extra, quàm ante laudatam *Nicolai III.* Conſtitutionem, quàmque ſint Religioſi cæteri Mendicantes, habentes aliqua in communi. Secunda, quòd inane eſſet dominium hujuſmodi Romanæ Eccleſiæ reſervatum, ex quo nullum eidem Eccleſiæ temporale commodum hactenus obvenerat, nec ſpes erat quòd obvenire deberet in poſterum: *Cùm nec interea reſervantis, aut Fratrum ipſorum ſuſſiſt, quod ad quemcumque alium quàm ad Fratres, dictarum rerum perveniret compendium.* Tertia, quòd *Nicolai III.* intentio fuiſſe non videretur, Romanæ Eccleſiæ talium bonorum, quæ uſu conſumuntur, dominium reſervare. *Quis enim ſanæ mentis credere poterit, quòd intentio fuerit tanti Patris, unius ovi, ſeu caſei, aut fruſti panis, & aliorum uſu conſumptibilium, quæ Fratribus ad conſumendum conſtigio conferuntur, dominium Romanæ Eccleſiæ, & uſum Fratribus retinere?* Quarta, quòd laudata Conſtitutio occaſionem dederit honori Sanctæ Romanæ Eccleſiæ non leviter detrahendi: Siquidem lites omnes de bonis hujuſmodi exortæ, etiam coram pedaneis plerumque Judicibus, nomine Romanæ Eccleſiæ inferebantur vel defendebantur; & Procuratores cauſarum hujuſmodi Martiniano Privilegio abutebantur, ad injuriam Eccleſiarum Prælatis & Rectoribus interdum inferendam. [*De verborum ſignificatione.*]

Quorum rerum dominium ac proprietatem, quam Romana Eccleſia reſervaſſe Nicolaus III. dicebatur, abdicat.

Damnatio Propoſitionis Minorum Schiſmaticorum de paupertate Chriſti.

Anno 1323. quæſtione de Chriſti & Apoſtolorum Paupertate, multis Cardinalium, Epiſcoporum, Doctorumque, Pariſienſis imprimis Academiæ, concertationibus, & tractatibus diſcuſſa & eliquata *Joannes* XXII. decretoriam ex Cathedra Sententiam tulit, edita Conſtitutione: *Cùm inter nonnullos*, ſecundo Idus Novembris, hanc Propoſitionem: *Chriſtus & Apoſtoli in ſpeciali non habuerunt aliqua, nec in communi* ejuſque aſſertionem pertinacem *erroneam ac hæreticam* declaravit. (*De verborum ſignificatione.*)

Michaële Ceſenate, Okamo, Bonagratia, aliiſque ſacri Minorum Ordinis & Eccleſiæ turbinibus Decretales Joannis XXII. *Cùm inter nonnullos* & *Ad Conditorem*, inſolentia pertinaci oppugnantibus, effutientibuſque, illud quod per clavem ſcientiæ in fide ac moribus ſemel diffinierunt Romani Pontifices, adeo immutabile eſſe, ut illud Succeſſori revocare non liceat in dubium, nec contrarium affirmare, quamvis aliter ſe res habeat de iis quæ per clavem poteſtatis definierint: Fuiſſe autem ab Honorio III. Gregorio IX. Innocentio IV. Alexandro IV. Nicolao III. per clavem ſcientiæ definitum, paupertatem Chriſti & Apoſtolorum conſtitiſſe perfectè in expropriatione cujuſlibet temporalis dominii civilis & mundani, & ſuſtentationem eorum in ſolo & nudo uſu facti: Quamobrem non licuiſſe *Joanni* XXII. eorum Succeſſori contrarias Conſtitutiones edere: Hæc, inquam, verbo ſcriptoque palam docentibus Minoritis Schiſmaticis, *Joannes* XXII. nova Conſtitutione, quæ incipit; *Quia quorumdam mentes*; ſuperiores Conſtitutiones vindicavit, confirmavit. Ab omnibus enim *tamquam Hæreticos* haberi ac evitari juſſit, qui verbo vel ſcripto defendere vel approbare proſcriptam illam Propoſitionem præſumpſerint: *Quòd Chriſtus & Apoſtoli, in iis quæ habuiſſe leguntur, tantùm habuerint, abſque jure aliquo, ſimplicem uſum facti. Ex quo [ſi verum eſſet] ſequeretur uſum Chriſti fuiſſe non juſtum: quod blaſphemiam continet.* Quod ſpectat verò Conſtitutionem, *Ad conditorem*, inhibuit: *Ne quis contra*

diffi-

Digitized by Google

diffinita, ordinata, ſeu facta per ipſam, verbo vel ſcripto ſcienter approbet aliquid, vel defendat. Si quis verò contra præſumpſerit, tamquam contumax & rebellis Romana Eccleſia ab omnibus habeatur. Edita hæc Conſtitutio 4. Idus Novembris, anno 1324. Extat inter ejus Extravagantes Tit. *De verborum ſignificatione.*

Michaëlis Ceſenatis contumacia Schiſmatica.

Poſt hæc, *Michaël Ceſenas*, qui contra Pontificias Conſtitutiooes allatrare nun ceſſabat cum *Okamo* & *Bonagratia*, vocatus Avenionem, ibique ſub pœna excommunicationis, & depoſitionis a Miniſterio Generali manere juſſus, donec ejus cauſa diſcuſſa fuiſſet, fugit, & ad *Ludovicum Bavarum*, cum Sociis defecit, ejus Schiſmati adhæreos. Quamobrem a Pontifice exauctoratus, & anathemate confixus, ab ejus Senteotia *Ad Eccleſiam Catholicam* provoeavit, e ſuggeſtu *Joannem XXII.* Hæreticum proclamavit, contra ipſius Conſtitutiones petulantiſſimos libellos ſcripſit Adversùs quos novam Conſtitutionem edidit Pontifex, incipientem his verbis: *Quia vir reprobus Michaël:* quam Annalibus ſuis inſeruit *Odoricus Raynaldus ad* aonum 1329. Num. 22. *Okamus* doctrinâ ſuâ ad impugnandam Catholicam Veritatem, ad ſcindendam Eccleſiæ onitatem, ad Pontificiam Auctoritatem, & Pontificis perſonam laceſſendam abuſus, Tractatum contra *Joannis XXII.* Conſtitutionem; *Quia vir reprobus Michaël*, tunc temporis edidit, quod inſcripſit, *Opus nonaginta dierum*, ipſumque ſeu Hæreticum paſſim inſectatus eſt, centies repetitis his verbis: *Dixit iſte Hæreticus*, &c. *Michaëlis Ceſenatis* & *Okami* Tractatus editi ſunt a *Goldaſto* Tom. II. *Monarchia.* De *Michaële Ceſenate* legatur etiam *Eymericus* in Directorio Inquiſitorum, P. 11. Quæſt. 9. & *Pegna* Commentario 34.

Okami Schiſmaticus Tractatus.

Antipapæ *Corbarii*, *Michaëlis Ceſenatis*, *Okami* & aliorum Schiſmaticorum inſolentia, ſacro FF. Minorum Ordini maximam conflarunt invidiam, adeo ut plures *Joanni XXII.* ſuggererent, ot quod in Templarios *Clemens V.* nuper decreverat, in Minoritas ipſe decernerct, Ordinemque penitus aboleret. Sed *Vitalis de Furno* & *Bertrandus de Turre*, Cardinales ex eodem Ordine, aſſumpti, Regum Franciæ, Caſtellæ, Aragoniæ, Siciliæ interceſſio; *S. Ludovici* Toloſani Epiſcopi, ejuſdem quondam Ordinis Profeſſoris, frequeotibus miraculis confirmata ſanctitas, inſignium Doctorum, qui eamdem Religionem illuſtrabant, merita & fama, pars Ordinis major & ſanior, Eccleſiæ Romanæ & *Joanni XXII.* adversùs Schiſmaticos adhæreos, & ejus Conſtitutionibus obediens, ejus Sanctitatem ab ejuſmodi conſiliis abduxere. Legatur *S. Antoninus III.* P. Chronici Tit. 24. Cap. 9. §. 15. Legatur & Pontificis Epiſtola ad *Joannam* Francorum Reginam, a *Vvadingo* In Annalibus Minorum, & *Odorico Raynaldo* in Annalibus Eccleſiaſticis ad anoum 1329. Num. 69. deſcripta.

Sacri FF. Minorum Ordinis periculum.

Effrænem *Michaëlis Ceſenatis* audaciam & hæreticum ingenium probant, quæ de ipſo narrat *Guillelmi Naugis* Continuator ad annum 1328. *Hoc anno*, inquit, *affixa ſunt clam & de nocte quadam Literæ aperta in valvis B. Maria Pariſius, & in Eccleſiis Minorum & Prædicatorum, ex parte Bavari & Antipapa, & etiam Michaëlis nuper Generalis Ordinis FF. Minorum; in quibus continebantur multa nefanda contra Dominum Joannem Papam, aſſerentes eum hæreticum & ab Eccleſia præciſum, maximè quia paupertatem Evangelicam, quam Chriſtus & Apoſtoli tenuerant, viventes docuerant, nitebatur deſtruere, ut dicebant, & ob hoc Concilium Generale per dictum Antipapam & Bavarum in civitate Mediolanenſi celebrandum convocabat. Quaſdam etiam Literas clauſas Epiſcopo Pariſienſi, & Univerſitati mittebant, & quoniam eis ſuſpecta erant, habita deliberatione ſuper his, eaſdem clauſas Domino Summo Pontifici remiſerunt, expectantes quid ſuper his eſſet ordinandum.*

Joannis XXII. providentia in Regna omnia Chriſtiana extenditur.

IV. Apoſtolicas curas in Regna omnia Chriſtiana *Joannes XXII.* extendit. Nuncios Apoſtolicos miſit ad *Robertum* Siciliæ, & *Fridericum* Trinacriæ, Reges conciliandos, *Guillelmum* Trecenſem Epiſcopum, & *Petrum Textoris* Decretorum Doctorem. Ad civilia bella, quibus Inſubria flagrabat ſedanda, Nuncios miſit viros præſtantiſſimos, *Bertrandum de Turre* Ordinis FF. Minorum, & *Bernardum Guidonem* Ordinis FF. Prædicatorum, ſanctæ Fidei in Galliis Cenſorem anno 1357. *Sancio* Majoricarum Regi, ad propolſandos Saracenorum impetus, decimas attribuit, quarum exigendarum provinciam Elnenſi Epiſcopo commiſit. *Alphonſi Cerda* Caſtellæ Regis impuberis ejecti patrocinium ſuſcepit, & Principatum ab Aragoniæ & Luſitaniæ Regibus arbitris illi ad judicatum reſtitui juſſit, incuſſo Cenſurarum terrore *Maria* Reginæ & Principibus tutotibus. Urgendi negotii provinciæ *Berengario* Compoſtellano Archiepiſcopo ex Ordine FF. Prædicatorum aſſumpto impoſita, anno 1319. Epiſtolam Pontificis ad ipſum datam, ex Regeſto Vaticano deſcripſit *Odoricus Raynaldus* ad hunc annum Num. 24. Eidem Regi, ad bellum in Saracenos conficiendum Sacerdotiorum decimas in eius ditionibus conceſſit anno 1323. Legatos miſit in Angliam *Gaucellinum* Tit. *SS. Marcellini & Petri* Presbyterum, & *Lucam de Fliſco*, Tit. *S. Maria in Via Lata* Diaconum, Cardinales, cùm ad turbas componendas, tum ad exigendum ab *Eduardo Rege* Juramentum Fidelitatis & Hominium pro Regnis Angliæ & Hiberniæ, quæ Sedi Apoſtolicæ ſub *Innocentio III.* obligata contendebat, & Denatium *S. Petri*, anno 1317. *Philippo* Francorum Rege, & *Roberto* Flandriæ Comite diſſidentibus, Nuncios ad ſanciendam pacem ad eos miſit, *Petrum de Palude* Ordinis FF. Prædicatorum, *Stephanum e Neirato* & *Guillelmum e Gauduvo*, Ordinis FF. Minorum Profeſſores. *Petrus de Palude*, doctrinâ quàm rerum gerendarum induſtriâ & prudentiâ fœlicior, accuſatus eſt quòd verba nonnulla imprudenter effudiſſet, ob quæ *Robertus* & Belgæ pacem pertinaciter reſpuiſſent: ob idque ipſi Pontifex & *Philippus* Rex ſuccenſuere. Acta Inquiſitionis adversùs illom a *Joanne XXII.* propterea inſtitutæ, cum ejuſdem Reſponſionibus edidit Clariſſimus *Baluzius*, Tom. I. *Miſcellaneorum*. Cùm hi Nuncii rem malè geſſiſſent, Pontifex alios rerum gereodarum peritiores miſit, *Raynaldum* Archiepiſcopum Bituricenſem, & *Berengarium e Landora* Ordinis FF. Prædicatorum Generalem Magiſtrum, qui poſtea Compoſtellanum ad Archiepiſcopatum aſſumptus eſt (Epiſtolis 79. & 118. anno 3.) Sacrorum juſtitium Belgio indictum. Tandem Comitis Atrebatenſis fracta pertinacia eſt. Miſſi ad conficiendam pacem viri prudentiſſimi *Bernardus Guido* Ordinis FF. Prædicatorum, in Galliis Fidei Cenſor, & *Bertrandus e Turre* Ordinis FF. Minorum (Epiſtolâ 107. ann. 3.) Non eſt tamen confecta pax niſi anoo 1319. *Gaucellinus* Cardinalis operâ.

Petrus de Palude *doctrinâ quàm rerum gerendarum prudentiâ fœlicior.*

V. De proferendis Eccleſiæ finibus ſolicitus, *Joannes XXII.* Armeniam in Fide Catholica excoluit per FF. Prædicatores, miſſo illuc cum Archiepiſcopali poteſtate viro ſanctitate & doctrinâ eximio *Bonaventura Parvo*, Bononienſi, qui anoo 1318. ad vitam migravit immortalem, miraculis & poſt obitum illuſtris, de quo *Leander* & *Michaël Pius* in Viris Illuſtribus Ordinis Prædicatorum legendi. A quo tempore (inquit Illuſtriſſimus „ *Spondanus* ad hunc annum) Provincia illa quam „ ipſe potiſſimùm excoluit, ducibus FF. Prædi„ catoribus in fide ac Religione Catholica hacte„ nus

Joannis *XXII. cura de Fide propaganda.*

FF. Prædicatorum opera quàm utilis Eccleſia,

„ nus perſeverans, id etiam ipſo præcipiente diligenter obſervavit, ut ipſius Catholicus (ſic „ enim Primatem vocant) confirmationem electionis ſuæ a Romano Pontifice depoſcere ſolicitus, ſolitusque fuerit. Ejuſdem Pontificis curis, & FF. Prædicatorum operâ Religio Chriſtiana in Perſide propagata eſt. Soltanienſem Eccleſiam in Metropolim erexit, quæ Chriſtianis, Tartarorum Imperatori, Perſidis Principi, Chaydo & Daha, atque Indiarum & Æthiopiæ Regibus, obnoxiis præeſſet, illique *Francum Peruſinum* Ordinis FF. Prædicatorum Profeſſorem præfecit; ac laborum gloriæque ſocios Suffraganeos ſex Epiſcopos ex eodem Ordine adjunxit, viros *In lege Domini eruditos, vitâ & religione præclaros, & multarum virtutum titulis commendatos.* (Epiſtolâ Curiali 63.) Id factum anno 1318. Ex eodem Ordine miſit Evangelicos Præcones ad gentes Mahometana ſuperſtitione, aut ſchiſmatis & hæreſeos erroribus imbutas in regionibus Orientalibus & Aquilonaribus, anno 1318. Epiſtolam *Joannis XXII.* ad ipſos datam ex Vaticano Regeſto deſcripſit *Odoricus Raynaldus* Num.7. Pro conciliandis Eccleſiæ Serviis Schiſmaticis, Oratores miſit ad *Oroſium* Serviæ Regem, & ad *Philippum* Tarentinum Principem; cujus ille filiam in matrimonium depoſcebat, *Bertrandum* Brunduſinum Archiepiſcopum, *Bernardum e Parma* Canonicum Averſanum, & *Joannem Dominici*, Ordinis FF. Prædicatorum in Conventu Narbonenſi Sacræ Theologiæ Profeſſorem. Teſtes ſunt *Joannis* XXII, literæ ad *Oroſium* datæ, quas ex Pontificio Regeſto deſcripſit *Odoricus Raynaldus* ad annum 1323. Num.67. FF. Prædicatoribus Ordinis Comitia Toloſæ celebrantibus, juſſit ut quinquaginta Fratres ad minus, virtutibus & doctrinâ conſpicuos, Apoſtolico muneri & laboribus ſponte ſeſe devoventes, in Orientem ad Fidem propagandam mitterent (Tom.VI. P.3. Epiſtolarum ſecretarum) Eâ in Epiſtolâ ſacrum Ordinem commendat his verbis: *De Ordine veſtro, qui inſpirante Deo, velut cœlum micat ſtellis, ſic perſonarum numero & virtute coruſcat*, &c. Id geſtum an. 1327. Vide *Odoricum Raynaldum*, Num.84.

Zizania ex agro Dominico Joannes XXII. extirpat.

Non minori ſtudio in extirpandis ex agro dominico zizaniis laboravit *Joannes* XXII. Fraticellorum enimvero Sectam damnavit, anno 1317. editâ Conſtitutione; *Sancta Romana Eccleſia*, quę inter ejus Extravagantes legitur Tit. *De Religioſis Domibus*. Errores *Joannis de Polineo*, Theologi Pariſienſis, qui docuerat & prædicaverat, Romanum Pontificem, immo nec Deum facere poſſe, quin confeſſus Viris Religioſis approbatis, eadem peccata proprio Sacerdoti, id eſt Curato confiteri teneretur, ſtante Conſtitutione: *Omnis utriuſque ſexus*, damnavit Extravaganti, *Vas electionis*, ipſumque palinodiam canere, cum in ſacro Conſiſtorio, tum Pariſiis in Scholis & Concionibus præcepit.

Joannis XXII. Acta quædam inſignia.

VI. Alia geſſit idem Pontifex memoriâ digna. *Ludovicum* Toloſanum Epiſcopum, *Caroli II.* Siciliæ Regis filium, cuius Præceptor fuerat, Ordinis FF. Minorum, & *Thomam Aquinatem* Ordinis FF. Prædicatorum & univerſalis Eccleſiæ lumen in Sanctorum album retulit: illum anno 1317. iſtum anno 1323. nec non Thomam Herfordienſem Epiſcopum anno 1320. Judicia & tonſoriam artem die Dominica exerceri prohibuit [Tom.2. Epiſt. Secret.40.] Toloſanam Sedem in Metropolim erexit, & plures alios Epiſcopatus ex aliarum Diœceſeon diviſione in Galliis inſtituit, in Narbonenſi Electenſem & S. Pontii; in Albigenſi Caſtrenſem; in Agennenſi Condomienſem; in Lemovicenſi Tutelenſem; in Petragoricenſi Sarlatenſem; in Claromontenſi Sanfloranum; in Ruthenenſi Vabrenſem; in Pictavenſi Malleacenſem & Lucionenſem. Cæſaraoguſtanam quoque Sedem in Aragoniæ Regno Archiepiſcopalem fecit. Rem literariam, in Academia præſertim Pariſienſi cœterarum Principe reſtituere ſategit, datâ ad Viros Academicos Epiſtolâ, quam ex parte refert ex Vaticano Codice *Odoricus Raynaldus* ad annum 1317. quâ Theologos perſtrinxit, quòd ſupervacuis ſubtilitatibus & Philoſophicis Quæſtionibus Theologiam adulterarent. *Quidam etiam Theologi*, inquit, *poſtpoſitis vel neglectis neceſſariis, utilibus, & ædificativis doctrinis curioſis, inutilibus, & ſupervacuis Philoſophiæ quæſtionibus & ſubtilitatibus ſe immiſcent: ex quibus ipſius Studii diſciplina diſſolvitur, luminis ejus ſplendor offunditur, Studentium utilitas impeditur.* Cantabrigienſem in Anglia Academiam *Eduardi* Regis precibus, excitavit, & Privilegiis ampliſſimis exornavit. (Epiſt. Comm.1230. ann.3.) nec non & Cadurcenſem in patria ſua. Tribunal. XII. Auditorum Rotæ inſtituiſſe traditur. Sanctiſſimæ Trinitatis Feſtum inſtituit. Grandimontenſium Regulam temperavit. Opinionem erroneam de Beatifica Sanctorum viſione poſt ſupremum Judicii diem dilata, in quàm nimium propendere viſus fuerat, ante obitum retractavit, ſive potiùs eam ſe non aſſeruiſſe declaravit; qua de re in Diſſertationibus agemus.

Curioſas & inutiles quæſtiones in Theologia vetat Joannes XXII.

Cantabrigienſem & Cadurcenſem Academias erigit.

Tribunal Auditorum Rotæ.

S. Trinitatis Feſtum inſtituit.

Obiit nonagenarius, anno Chriſti 1334. die 4. Decembris anno Pontificatûs 19. & Avenione in Majori Eccleſia ſepultus eſt. Ingentem pecuniæ vim reliquit, quam ex reſervationibus fructuum primi anni omnium Eccleſiarum vacantium coacervarat, in opus belli ſacri, (ut ajebat) profundendam. Propter Italicum bellum Italorum ſubiit invidiam & Petrarchæ mordaci calamo in Epiſtolis laceratus eſt. Interrogatus aliquando quid foret a veritate, remotius reſpondiſſe fertur, *Vulgi ſententiam*, (Ex Nauclero Generatione 45.) Studium ſemper coluit etiam Pontifex, tempuſque a negotiis vacuum lectioni impendebat, viros eruditos fovens, & ad Sacras Dignitates promovens. Cardinales creavit *Bernardum de Caſtaneto*, Gallum, Albigenſem olim, deinde Anicienſem Epiſcopum; *Jacobum Arnaldum de Via*, *Gaucelinum*, & *Bertrandum de Podietto*, nepotes: *Petrum de Arreblaio*, Gallum, Archidiaconum Borbonenſem in Eccleſia Bituricenſi, Regni Franciæ Cancellarium, *Bertrandum de Montefaventio*, Gallum; *Galardum de Mota*, Vaſconem, *Clementis V.* nepotem: *Joannem Cajetanum Urſinum*, Nobilem Romanum: *Raynaldum de Porta*, Gallum, Bituricenſem Archiepiſcopum: *Bertrandum de Turre* Gallum, Salernitanum Archiepiſcopum ex Ordine FF. Minorum aſſumptum: *Petrum de Prato*, Gallum, Archiepiſcopum Aquenſem, *Simeonem de Archiaco*, Gallum, Viennenſem Archiepiſcopum; *Petrum Textoris* Gallum, Romanæ Curiæ Vicecancellarium, *Pilum fortem de Rupiſtagno*, Gallum Rivenſem Epiſcopum; *Raymundum Ruffi*, Gallum Cadurcenſem, conſanguineum ſuum; *Joannem Raymundi*, Gallum, primum Toloſanum Archiepiſcopum; *Anniboldum de Ceccano*, Italum, Archiepiſcopum Neapolitanum; *Jacobum Fornerium*, Gallum, Mirapicenſem Epiſcopum, ex Ordine Ciſtercienſi aſſumptum, in Sacra Facultate Pariſienſi Doctorem Theologum; *Raymundum de Monsfajouls*, S. Pauli Tricaſtrenſis Epiſcopum; *Petrum de Mortuo Mari*, Autiſiodorenſem Antiſtitem; *Petrum de Cappes* Francię Cancellarium Carnotenſem Epiſcopum; *Matthæum Urſinum*, Nobilem Romanum, Archiepiſcopum Sipontinum, ex ordine FF. Prædicatorum aſſumptum; *Petrum Gomeſſii de Barroſſo* Carthaginenſem Epiſcopum; *Joannem de Columna*, Nobilem Romanum; *Ubertum de Puteo*, Monſpeſſulanum, conſan-

Cardinales a Joanne XXII. creati

Digitized by Google

ſanguineum ſuum ; *Talairandum* Autiſiodorenſem Epiſcopum ; *Petrum Berteaudi*, Gallum, Æduenſem Epiſcopum, Juriſdictionis Eccleſiaſticæ contra *Petrum de Cagneriis* egregium vindicem. *Raymundum Albertum Gottolanum*, Ordinis Beatæ Mariæ de Mercede Captivorum Generalem, addunt aliqui, quod non adeo certum. *Petrum Aureolum*, Ordinis FF. Minorum Profeſſorem addunt alii, quem tamen *Vvadingus*, in Annalibus Minorum Cardinalitiis inſulis nuſquam fulſiſſe ingenuè fatetur.

SCHOLION.

Ad hunc Articulum, pag. 173. Religioſi Cenſores hanc notam appoſuere: *Videtur Alexander aſſerere, quòd Papa nihil juris temporalis tribuit Imperatori Coronatione, & ad ipſum non eſſe devolutum jus gubernandi in temporalibus Imperium.*

R. Quæſtionem juris eo loci non attingo, Reſponſiones solùm refero *Ludovici Bavari* ad Monitorium *Joannis XXII* Hiſtoriæ res eſt. Verum nihilominus eſt, Imperatori nihil juris temporalis accedere ex Coronatione a Summo Pontifice, & ad Romanum Pontificem non eſſe devolutum jus gubernandi in temporalibus Imperium. Nam, ut ait *Gelaſius I.* in tractatu *De Anathematis vinculo*, quamvis olim Pagani Imperatores iidem & Pontifices Maximi dicerentur; immo & inter veri Dei cultores ſub naturæ Lege Melchiſedech Rex ſimul & Sacerdos fuerit; Tamen *Cùm ad verum ventum eſt, ultra ſibi nec Imperator Pontificis nomen imponit, nec Pontifex Regale faſtigium vindicavit. Quamvis enim membra ipſius, id eſt, veri Regis atque Pontificis, ſecundùm participationem naturæ, magnificè utrumque in ſacra generoſitate ſumpſiſſe dicantur, ut ſimul Regale genus & Sacerdotale ſubſiſtant; attamen Chriſtus memor fragilitatis humanæ, quod ſuorum ſaluti congrueret, diſpenſatione magnifica temperans, ſic actionibus propriis, dignitatibuſque diſtinctis officia Poteſtatis utriuſque diſcrevit, ſuos volens medicinali humilitate ſalvari: non humana ſuperbia rurſus intercipi, ut & Chriſtiani Imperatores pro æterna vitâ Pontificibus indigerent, & Pontifices pro temporalium curſu rerum Imperialibus diſpoſitionibus uterentur, quatenus ſpiritalis actio a carnalibus diſtaret incurſibus. Et ideo militans Deo minimè ſe negotiis ſæcularibus implicaret, ac viciſſim non ille rebus divinis præſidere videretur, qui eſſet negotiis ſæcularibus implicatus; ut & modeſtia utriuſque ordinis curaretur, ne extolleretur utroque ſuffultus, & competens qualitatibus actionum ſpecialiter profeſſio aptaretur.* Idem verbis nonnihil immutatis repetit & confirmat *Nicolaus I.* in Epiſtolâ ad *Michaëlem* Græcorum Imperatorem.

Nota.

QUæ ex Gelaſio in Scholio leguntur, quæque Nicolaus I. ſibi adoptavit, ultro admittunt defenſores indirectæ Pontificum poteſtatis in temporalia Principum. Cùm igitur de rebus ſermo ſit inſtituendus, prout ipſarum expoſcit natura, non juxta ea quæ per accidens fiunt, verum eſſe fatentur Pontificibus regale faſtigium non convenire, nec eam, quæ propria Regum eſt poteſtas, ſibi poſſe vindicare. At hoc non obſtare dicunt quin ſpiritualis poteſtas ad temporalia ſe extendat, quoties ita expoſcat neceſſitas fidem, eccleſiamque tuendi; cùm id non ſit temporalem regiamque exercere poteſtatem, ſed ſpirituali uti juriſdictione, quæ in temporalia inſurgit, ut ſpiritualia tueatur. Hanc cùm ſibi ineſſe poteſtatem Joannes autumaret, bis Ludovicum Imperio expoliavit, ſubditoſque a fidelitatis juramento abſolvit.

Nota.

CUM, Joanne Pontifice, ſupervacaneis inutilibuſque quæſtionibus S. Theologia adulterata conſpiceretur, meritò Theologos eiſdem quæſtionibus incumbentes Summus Pontifex perſtrinxit, nolens ſtudentium utilitatem præpediri. At quàm maximè indolendum ipſius decreta vel neglecta fuiſſe, vel in deſuetudinem abiiſſe; quapropter iiſdem quæſtionibus, quas a S. Theologia amandandas decreverat Joannes, apud non paucos ejuſdem Tractatores refertam conſpicimus. Id ingemiſcens Cardinalis de Aguirre pietate unàque doctrinâ conſpicuus eâ in epiſtolâ, quam Mabilionio dedit, poſtquam non aſſentiendum dicit Abbati de Trappa, qui a Monachorum cœnobiis ſtudia proſcribenda contendebat, ut ſpiritualibus omnino vacarent, hæc deinde ſubdidit: *Melius certè ac rationabiliter invehi potuiſſet adverſùs quoſlibet, præſertim Monachos, qui præpoſtero fine, modo, ac viâ ſtudentes, ac plus ſapere appetentes, quàm oportet ſapere. Nimirum ea iis capitibus peccatur frequentiſſimè ab iis etiam, qui monaſticam vitam profeſſi plus juſto, atque incongruo modo exercitationibus literariis ſe dedunt, non tam in Dei obſequium, utilitatem publicam, & privatam laborantes, quàm ob curioſitatem, ambitionem, aut illiberalem quæſtum. Quin & ſæpe non ſolùm in ſcholis publicis, ſed etiam privatis monaſteriorum magna temporis pars inſumitur jacturâ irreparabili in quæſtionibus prorſus inutilibus, ſimilibus aranearum telis, in quibus nihil eſt præter ſcholaſticam quamdam ſubtilitatem.* Dolet deinde pro more ſæculi etiam ſibi contigiſſe ut aliqua reſecanda in ſuis Operibus ediderit. Nolo tamen diſſimulare & ſequentia addidiſſe: *Non tamen illa omnia, quæ primo aſpectu talia videntur, reſecari penitus debent, cùm multa eorum deſerviant ad exercitationem congenam ingeniorum, & viam aperiant, mentemque exacuant ad graviores alias quæſtiones penitus intelligendas & explanandas.*

Sed & audiendus Petavius, qui poſtquam in Prolegomenis ad Dogmata Theologica *cap. 3. & ſeq.* oſtendit Philoſophiam Theologiæ eſſe neceſſariam, quamvis Fidei præire non debeat, ſed ſubſequi, eâque utendum ad hæreticorum ſophiſmata diſſolvenda, ita etiam Theologum admonet: *Si ſapiat, & laboris ac temporis facere compendium velit, ubi iſtud animadvertat, ut in communibus etiam & ſcholarum uſu detritis controverſiis ne ſit in inquirendo nimius; altiuſve quàm neceſſe ſit mentis defigat aciem, ut propoſitæ quæſtionis oras omnes & ſinus ac receſſus peragrare cupiat: ne quid ſit cujus illi ratio non conſtet. Habet enim infinita illa curioſitas tum ingratam ac faſtidii plenam operam, tum jacturam rei omnium pretioſiſſimæ temporis, quod utilius in rebus aliis hac impenſa dignioribus occupari potuit; tum malè apud homines audit eo nomine plerumque Theologia, & in eorum ſermones ac reprehenſiones non prorſus negligendas incidit.*

ARTICULUS III.

De BENEDICTO XII.

Benedictus XII. pacem inter Chriſtianos Principes conciliare nititur.

NOvemdialibus *Joannis XXII.* pro more peractis, Cardinales numero 24. in Conventu Fratrum Prædicatorum incluſi, *Jacobum de Furno*, aliàs etiam cognomento *Novelli*, virum humili loco natum, patre ſcilicet *Guillelmo* Molitore, in oppido *Savarduni*, ditionis Fuxenſis, Ordinis Ciſtercienſis quondam Profeſſorem, Sacræ Facultatis Pariſienſis Doctorem Theologum, ex Abbate Fontis Frigidi Appamienſem primùm, deinde Mirapicenſem Epiſcopum, tandem a *Joanne XXII.* Cardinalem Tit. *S. Priſcæ* creatum, Pontificem elegere, 13. Kalendas Januarii, anni 1334. qui ſibi nomen ſumpſit *Benedictus XII.* Nihil ipſi fuit antiquius quàm ut pacem inter Chriſtianos Principes ſanciret, foveretque, ut communes vires contra Saracenos verterent: Apoſtolicas curas maximè adhibuit in conciliandis *Philippo Valeſio*, Francorum, & *Eduardo Angliæ*, Regibus, plures ad utrumque Literas dedit, Legationes miſit, utriuſque Oratores audivit, rationes diſcuſſit, Anglo ſuaſit ut nomen & inſignia Regis Francorum uſurpata deponeret, Belgas perduelles ut ad officium redirent hortatus eſt, ipſiſque Sacris interdixit. *Ludovici Bavari* contumaciam Literis ac Nuntiis ad eum miſſis frangere conatus eſt; de cujus reconciliatione ſemel iterumque actum ſub ipſius Pontificatu, confectum nihil.

Legationem Magni Tartarorum Imperatoris ſuſcipit.

Oratores Magni Tartarorum Imperatoris, Literaſque ſingularis obſervantiæ in Sedem Apoſtolicam teſtes anno 1338. ſuſcepit, quibus Infidelis Princeps, erga Chriſtianos optimè affectus, Papam, *Dominum Chriſtianorum* ſalutabat, ipſius *Benedictionem & ſanctas orationes* flagitabat, & Alanos, alioſque Imperii ſui Chriſtianos ejus benevolentiæ commendabat. Magno Chamo egregium in Chriſtianos ſtudium gratulatus eſt Optimus Pontifex, eique gratias egit, rogans ut ipſis favere pergeret, ac Fidem Chriſtianam liberè prædicari, Eccleſiaſque erigi permitteret, utque Chriſtiana Sacra ipſe amplecteretur, hortatus eſt. Tartaricæ etiam Aulæ Chriſtianos, datis ad ipſos Literis, in Fide Chriſtiana confirmavit, ipſiſque ſummam orthodoxorum dogmatum tradidit. Miſit etiam Religioſos Viros ex FF. Minorum Ordine, ad Religionem Chriſtianam eo in Imperio propagandam. Literas Magni Chami & *Benedicti XII.* Annalibus Eccleſiaſticis inſeruit *Odoricus Raynaldus* ad annum 1338.

Andronici junioris Græcorum Imperatoris ad Sedem Apoſtolicam Legatio.

Andronicum Juniorem, Græcorum Imperatorem, ad ſchiſma ejurandum hortatus eſt, datis ad ipſum literis. Oratores ad Sedem Apoſtolicam miſit *Andronicus* anno 1339. *Barlaamum Abbatem & Stephanum Dandalum*; qui *Benedicto XII.* exponeret Græcorum propenſionem ad Eccleſiæ Romanæ communionem amplectendam, iis legibus ut in Concilio Oecumenico dogma de Proceſſione Spiritûs Sancti concertationibus Theologicis illuſtraretur ac ſtatueretur; & ante celebrationem Synodi, auxilia Græcis, ad quatuor urbes Principes a Turcis in Aſia recuperandas, ſubmitterentur. Reſpondit Pontifex, Controverſiam de Proceſſione Spiritûs Sancti a Patre & Filio fuiſſe in Concilio Lugdunenſi finitam, Græcos ſub Palæologo Imperatore ſacrum illud dogma profeſſos ad ingenium & ſchiſma tunc ejuratum rediiſſe: Articulum Fidei rurſus in diſceptationem adduci nefas eſſe: Nihilominus ſi Græci habita Eccleſiæ ſuæ Synodo aliquos e ſuis, miſiſſent eos a Latinis Theologis ac Præſulibus docendos fore, & omnibus eorum dubiis atque objectionibus ſactum ſatis iri. Tunc verò ſubmittenda auxilia, cùm Græci ad Romanæ Eccleſiæ Communionem rediiſſent. Publica documenta de Græcorum Oratorum cum Pontifice tractatu, ex *Benedicti* Regeſto Tom. 5. Epiſtolâ ſecretâ 289. refert *Odoricus Raynaldus* ad annum 1339. Num. 20. De quo etiam legendæ Pontificiæ Literæ ad *Philippum* Regem Chriſtianiſſimum, ibidem Num. 32. Anno 1340. ſacram expeditionem in Mauros indixit, quam *Alfonſus* Caſtellæ & Legionis, & *Alfonſus* alter Luſitaniæ, fœderati Reges, fœliciter ac glorioſè confecerunt. Mediolanenſes, alioſque Inſubres, ſcilicet Bergomenſes, Papienſes, Novarienſes, Cremonenſes, Vercellenſes, Comenſes, &c. Cenſuris Eccleſiaſticis ob *Ludovici Bavari* & Antipapæ *Corbarii*, ac *Matthæi & Galeatii* Vicecomitum ſchiſma & factiones, irretitos, in gratiam Eccleſiæ recepit anno 1341. (Epiſt. Cur. 33. & 34. anni 7.) Datis ad *Leonem* Armenorum Regem, & ad eorum Catholicum literis, juſſit errores in libello, quem ad ipſos miſit, deſcriptos damnarent, anno 1341. Literas, Libellumque ex MS. Vaticano ad hunc annum deſcripſit *Odoricus Raynaldus*. Fraticellis exterminandis Cenſores Fidei adlaborare juſſit, eoſque anathemate contrivit. *Eduardum* Angliæ Regem monuit ut Oſſyrienſi in Hybernia Epiſcopo in extirpandis novis Hæreticis opem ferret; quorum nonnulli Chriſtum fuiſſe hominem peccatorem, & juſtè pro ſuis delictis crucifixum blaſphemabant: alii dæmonibus ſacrificantes dicebant, Sacramentum Corporis Chriſti non eſſe adorandum nec colendum, nec Apoſtolicis Decretis obediendum.

Controverſiam de Animarum ſanctorum beatitudine finit Benedictus XII.

Controverſiam de Animarum Sanctarum beatitudine ante Reſurrectionem generalem finivit Diplomate quod incipit, *Benedictus Deus*: Quam antea Tractatibus eruditis illuſtraverat, qui in Bibliotheca Vaticana extant MSS. ex quibus multa in ſuos Annales derivavit *Raynaldus*, ad annum 1336.

Decreta pro bono regimine Religioſorum Ordinum

Eccleſiaſticæ Diſciplinæ reſtituendæ curas Apoſtolicas adhibuit *Benedictus XII.* pro Benedictini ac Ciſtercienſis Ordinis, nec non Regularium Canonicorum Reformatione, ſaluberrimas Conſtitutiones edidit, quibus ſtudium ſimul ac Regularem obſervantiam in Sacris illis Congregationibus excitavit. Has Tomo 1. Romani Bullarii legere eſt. Aliis etiam Ordinibus, Mendicantium præſertim, ſolicitudinem paternam impendit; quos ad Benedictinum & Ciſtercienſem Ordines migrare vetuit.

Decretum pro bono Dominicani Ordinis.

Dominicanos oppidatim & vicatim mendicando Conciones habere, & Confeſſiones excipere prohibuit, & ne in poſterum plures in ſingulis cœnobiis ad Profeſſionem Religioſam admitterent, quam ali poſſent certis illorum Monaſteriorum redditibus. Ita refert *Michaël Pius*, lib. 1. *De Viris Illuſtribus* Ordinis Prædicatorum, quæ a Sapientiſſimo & optimo Pontifice decreta graviſſimis de cauſis, & Eccleſiæ, ipſiuſque Dominicani Inſtituti bonum ſpectantibus, nullus dubito; quicquid noſtri dixerint. Omnium Beneficiorum Comendas abrogavit. Primus Regeſtum Supplicationum ſignatarum induxit ad multas fraudes removendas: utque Beneficia vacantia viris idoneis, & pietate doctrinâque conſpicuis conferrentur, diſpoſitioni ſuæ reſervavit omnia cujuſcumque dignitatis vel nuncupationis, quæ in Curia vel extra Curiam, bidui itinere vacarent (Cap. *Ad regimen*, *De Præbendis & Dignitatibus*, inter Extravagantes Communes) Beneficia diu vacantia plerumque relinquebat, metuens ne ipſa conferret indignis.

Conſanguineos ſuos non promovit Benedictus XII.

Nullum e conſanguineis ſuis ad Eccleſiaſticas Dignitates promovit, uno excepto quem Arelatenſi præfecit Eccleſiæ, id ejus meritis & Cardinalium precibus tribuens. Cum aliàs urgerent ut alios nepotes vel agnatos pro-

promoveret, Davidicum illud objiciebat. *Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero.* Id ex

Cardinales ab eo creati.

Anonymo Vitæ ejus Auctore ab Illuſtriſſimo Præſule *Boſquetto* editæ, & ex *Alberto Argentinenſi* conſtat. Sex Cardinales creavit morum integritate & doctrinâ eximios *Goſtium de Battaglini*, Italum, patriâ Ariminenſem, Juris utriuſque Profeſſorem, Conſtantinopolitanum Patriarcham; *Bertrandum de Deucio*, Juris etiam utriuſque Doctorem, Gallum, Archiepiſcopum Ebredunenſem; *Petrum Rogerii*, de *Malmonte*, Lemovicenſis Diœceſeos, Ordinis Benedictini Profeſſorem, ex Abbate *Caſa Dei*, & *Fiſcans* in Neuſtria, Senonenſem primò, deinde Rothomagenſem Archiepiſcopum; *Guillelmum Curti*, natione Gallum, patriâ Toloſanum, Ordinis Ciſterciénſis Profeſſorem, Doctorem Theologum Pariſienſem, Nemauſenſem primò, deinde Albigenſem Epiſcopum, quem *Ciacconius*, *Ferdinandus Ughellus*, & alii *Benedicti XII.* nepotem falsò dixere, cùm Vitæ *Benedicti* coævus Auctor unicum nepotem vel agnatum ab ipſo creatum Archiepiſcopum Arelatenſem, non Cardinalem teſtetur. *Guillelmum de Aura*, Gallum, Monaſterii *S. Olivi* Ordinis Benedictini Abbatem; *Bernardum d' Alby*, Gallum, Rutenenſem Epiſcopum. Neptem unicam, a Principibus viris expetitam uxorem, Toloſano Mercatori *Benedictus*

Benedicti XII. conſtantia & integritas.

XII. collocavit, modicâ dote conſtitutâ. Viris dumtaxat probis amicus fuit. Tantæ conſtantiæ fuit, ut dimoveri a recto vi, precibus, promiſſis numquam potuerit. Decimas ad ſacrum bellum conficiendum conceſſas, in ſumptus Anglici belli derivari prohibuit, jamque collectas reſtitui juſſit Eccleſiis. *Philippo* Regi Chriſtianiſſimo roganti ut eas liceret in Regni defenſionem convertere, quod licitum eſſe Gallicani reſponderant Antiſtites, reſtitit, ac Præſulum conſilium improbavit, qui religione juramenti da ſacris decimis in alios uſus non impendendis a Rege per idoneos Procuratores præſtiti, in hac rerum neceſſitate non adſtrictam ejus Majeſtatem cenſebant. (*Tom. 6. Epiſt. ſecret. 660.*) Regi aliàs urgenti ut id beneficii ſibi Regnoque concederet, reſpondit: Si duas haberet animas, unam ſe pro ejus Majeſtate lubentiſſimè daturum; at cùm unicam haberet, eam ſe unicè diligere, & pro viribus conſervare velle. Proinde ſic petitiones ſuas ejus Majeſtas temperaret, ut nihil in iis eſſet ex quo Dei offenſa, & animæ diſcrimen ſive damnatio timeretur: alioquin gravatè non ferret ſi ejus non annueret poſtulatis. Quod reſponſum etſi durius primùm exiſtimaverit, poſtea tamen Sancto Pontifice digniſſimum cenſuit & gratum habuit. Ita refert Vitæ *Benedicti XII.* coævus Auctor. Eccleſiaſticis Juribus ac Libertati in Galliis conſultum voluit, miſſis *Petro* Tit. *S. Praxedis* Presbytero, & *Bertrando S. Mariæ in Aquiro* Diacono, Cardinalibus, Sedis Apoſtolicæ Legatis anno 1337. ad emendandos præſertim abuſus, qui in Beneficiorum collatione irrepſerant. (Ann. 3. p. 1. Epiſtolâ Curiali 15. quam ad eumdem annum deſcripſit *Odoricus Raynaldus*, Num. 17.) Oppreſſam in Ungaria Eccleſiæ libertatem reſtitui juſſit, datis ad *Carolum* Ungariæ Regem Literis, quas apud eumdem Hiſtoricum legere eſt ad annum 1336. Num. 22. *Philippum* Balearem Principem, novæ FF. Minorum condendæ Congregationis, in qua *S. Franciſci* Regula ad literam abſque Pontificiis Declarationibus ſervaretur, licentiam enixè poſtulantem, repulit, ut conſtat ex ipſius Literis ad *Robertum* Siciliæ Regem anno 1340. datis quas

Benedicti XII. eruditio.

refert *Odoricus Raynaldus* Num. 64. Inter Scriptores Eccleſiaſticos ob Theologicas Lucubrationes & Homilias de præcipuis Chriſti, Deiparæ Virginis, & Sanctorum Feſtivitatibus, quæ in Vaticana Bibliotheca MSS. ſervantur, ac inter optimos Pontifices ob integritatem numerandus. Obiit anno Chriſti 1342. die 25. Aprilis, cùm annis 7. menſibus 4. & 6. diebus Eccleſiam rexiſſet. Avenione in Baſilica Principe ſepultus, miracolis

Sanctitas.

etiam effulſit, ut coævus ipſius Vitæ Anonymus Auctor teſtatur. In Martyrologio Gallicano celebratur ut *S. Memoria* Pontifex. Ipſum Conditorem agnoſcit ac veneratur Academia Veronenſis, benefactorem munificentiſſimum prædicat Pariſienſe Ciſtercienſium Collegium, cujus Eccleſiam a fundamentis erexit.

ARTICULUS IV.

De CLEMENTE VI.

JUſtis *Benedicto XII.* perſolutis, *Petrus Rogerii* natione Gallus, Patria Lemovix, Ordinis Benedictini in Cœnobio *Caſa-Dei* quondam Profeſſor, Doctor Theologus Pariſienſis, Fiſcanenſis Abbas, Atrebatenſis Epiſcopus, ac deinde Senonenſis, tum Rotomagenſis Archipræſul, Regiorum Sigillorum Cuſtos & Galliæ Cancellarius, tandem S. R. E. Cardinalis Tit. *SS. Nerei & Achillei* a *Benedicto XII.* creatus, Pontifex electus eſt a Cardinalibus undeviginti, in Conclavi apud FF. Prædicatores Avenionenſes incluſis, ſibique nomen ſumpſit, *Clemens VI.* die Maii 7. anno 1342. & die ſacrâ Pentecoſtes, quæ ejuſdem menſis 16. fuit coronatus. Hunc *Literatiſſimum Pontificem* Petrarcha vocat admirabiliſque memoriæ, ita ut eorum quæ ſemel legerat oblivíſci numquam poſſet; quam dotem ex ictu in capite fortè ſuſcepto ipſi acceſſiſſe teſtatur. *Doctrinæ integritatique Benedicti* Deceſſoris ſui *humanitatem*, *liberalitatem*, *facundiam*, adjecit, (inquit *Trithemius* in Chronico Hirſaugienſi.) Ipſi miſſâ Legatione Romani ſupplicarunt, ut in Urbem rediret. Legatorum unus erat *Petrarcha* Poëta Laureatus, qui Carmen elegantiſſimum ejus obtulit Sanctitati ad Eccleſiam tot ſacris Monumentis inſignem repetendam invitans. Moram in Tranſalpinis regionibus *Clemens* excuſavit, ad conciliandos Chriſtianos Principes neceſſariam. Grave quippe bellum Anglos inter Francoſque flagrabat, quod extinguere ſtuduit, datis non ſemel ad *Philippum Valeſium* Regem Chriſtianiſſimum, & *Eduardum* Angliæ Regem Literis, miſſiſque Legationibus. Ob iſtud negotium, miſſi ad Reges Apoſtolici Legati, *Petrus de Pratis* Prænestinus, & *Annibaldus* Tuſculanus, Cardinales Epiſcopi, anno ipſo 1342. Literas de commiſſa Legatione ad utrumque datas refert *Odoricus Raynaldus* ad hunc annum. Latam olim a

Latam a Joanne XXII. in Ludovicum Bavarum ſententiam confirmat Clemens Sextus.

Joanne XXII. in *Ludovicum Bavarum* Sententiam concordiæ viis Sacerdotium inter & Imperium fruſtra tentatis, renovavit, omnique Jure ad Imperium, Ducatum, & Palatinatum exuit: Principeſque Electores convenire juſſit ad juſtum Romanorum Regem creandum, quem Sedes Apoſtolica in Imperatorem promoveret. *Clementis VI.* ea de re Decretum, Literaſque ad Principes Electores directas Annalibus inſeruit *Odoricus Raynaldus* ad annum 1346. Num. 3. & 9. *Carolum* Moraviæ Marchionem, *Joannis* Bohemiæ Regis filium, ſolemnibus promiſſis ac pactionibus eum Rege Patre Sedi Apoſtolicæ devinctum, quarum Formulas idem Annalium Eccleſiaſticorum Continuator exhibet, eligi curavit, ejuſque electionem confirmavit, Diplomate quod apud eumdem Auctorem ad annum 1346. Num. 34. legere eſt. Ortam inter Balearem & Aragonium Reges diſſenſionem quæ mox in bellum eruperat, ſedare ſtuduit,

miſſo

miſſo *Andrea* Tit. *S. Suſanna* Presbytero Cardinali, Sedis Apoſtolicæ Legato, qui inducias ad Trienoium inter illos conſtituit. Fortunatarum Inſolarum Imperium fiduciario Jure, & ſub conditione anoui censûs *Ludovico*, Principi *de Hiſpania* conceſſit. Pontificium ea de re diploma & ſacramenti a Principe præſtiti Formulam, apud *Odoricum Raynaldum* legere eſt ad annum 1343.

Clemens VI. Avenionem Romanæ Eccleſiæ acquirit.

Joannam Siciliæ Reginam, ac Provinciæ Comitiſſam, Regno pulſam ab Ungariæ Rege, pœnas de nece *Andreæ* Regis fratris ſui ejuſdemque *Joannæ* mariti, cujus illa ſuſpicione laborabat, repetente, Avenione honorificè ſuſcepit, eamque ab immani crimine inſontem dixit cùm innocentiam ſuam in Conſiſtorio probaſſet. Quin & ejus matrimonium cum *Ludovico* Tarentino Principe confirmavit, indultâ Diſpenſatione. Ab eadem *Joanna*, pecuniæ ad Regnum, quod Rex Ungarorum reliquerat cum viro repetendum egente Avenionem, cum omnibus Juribus, Romanæ Eccleſiæ comparavit, pretio octoginta millium floreoorum auri de Florentia. Inſtrumentum publicum ea de re confectum, ſeu contractum venditionis ex Archivis Vaticanis & Molis Hadriani, exhibet *Bzovius* ad anoum 1348.

Sacram expeditionem contra Turcas indicit.

Sacram adversùs Torcas expeditionem indixit Venetis, Genuenſibos, Rege Cypri, & Rhodiis Eqoitibus contra communes hoſtes fœderatis; & ad belli ſumptus Decimarom collectionem in omnibos Regnis Chriſtianis, Gallia, Hiſpania & Anglia exceptis imperavit. Smyrna a Crucesignatis expugnata anno 1344. Alia aono ſequeoti inſtrocta expeditio eſt. Claſſi *Bertrandum Baucium* Cortedonium Principem, terreſtri exercitoi *Humbertum* Delphinum Viennenſem Pontifex præfecit. Parùm promota hac expeditione Chriſtiana res: Turcarum quædam tantùm naves incenſæ.

In extinctionem ſchiſmatis Græcorum & Armenorum Clemens Sextus incumbit.

Proferendis Eccleſiæ finibus, & extinguendo ſchiſmati animum adjecit *Clemens VI.* Græcis contra Turcas & Tartaros ſuppetias pollicitus eſt, ſi ex animo ſchiſma ejurarent. Datas ea de re ad *Joannem Palæologum*, Imperatorem, ad Patriarcham, Epiſcopos & Principes Græcorum, & ad Monachos Montis *Atho* a *Clemente VI.* Literas, vel earum fragmenta exhibet *Odoricus Raynaldus* ad annum 1343. Ad eumdem *Palæologum*, & *Joannem Cantacuzenum* Imperatores varios Nuntios miſit de Eccleſiarum unione tractaturos, qoos inter *Guillelmum* Ordinis FF. Minorum, & *Hugonem de Spert* Dominicanum, viros pios & eruditos, commendat ipſe *Cantacuzenus*, lib. 4. cap. 9. Regem Raſciæ a *Venturino* Bergomate Ordinis Prædicatorum Profeſſore, Viro Apoſtolico, cui minùs æquus viſus fuerat *Benedictus XII.* ad Romanæ Eccleſiæ communionem inclinatum, Literis convenit *Clemens VI.* urſitque ut pium conſilium quantocyùs exequeretur.

Nec minùs de Armenorum ſalote fuit ſolicitos ad quos Epiſcopum Gajetanum, & *Joannem* electum Coronenſem, Legatos Apoſtolicos miſit, cùm Armenorum Catholicus, Præſuleſque cœteri, veteres errores ſecundùm Formulam a *Benedicto XII.* præſcriptam damnaſſent, & Romanæ Eccleſiæ Canones recepiſſent. Epiſtolam *Clementis VI.* ad *Conſolatorem* Armeoiæ Catholicon, oniverſumque Clerum, exhibet *Odoricus Raynaldus* ad annum 1346. Num. 68. Quamvis autem Eccleſiam Romanam ſolam eſſe Catbolicam, ſolom Pontificem Romanum habere plenitudinem poteſtatis, locum tenere *B. Petri*, eſſe oniverſalem Chriſti Vicarium, Armenorum Catholicus & Præſules profeſſi eſſent, ab ipſo tamen explicatam magis Pontificii Primatûs Profeſſionem exegit, cujus capita in Literis ad eumdem Catholicon anno 1351. datis legere eſt apud *Odoricum Raynaldum*, Num. 8. *Super his ergo quærimus*, inquit, *primò, ſi credidiſti, credis vel credere paratus es cum Eccleſia Armenorum, quæ tibi obedit, quòd beatus Petrus pleniſſimam poteſtatem Juriſdictionis acceperit ſuper omnes fideles Chriſtianos a Domino Jeſu Chriſto: & quod omnis poteſtas Juriſdictionis, quàm in certis terris & Provinciis, & diverſis partibus orbis, ſpecialiter & particulariter habuerunt Judas Thadæus & cæteri Apoſtoli, ſubjecta fuerit pleniſſimæ auctoritati & poteſtati, quàm ſuper quoſcumque in Chriſtum credentes in omnibus partibus orbis B. Petrus ab ipſo Domino Jeſu Chriſto accepit: & quod nullus Apoſtolus, vel quicumque alius ſuper omnes Chriſtianos, niſi ſolus Petrus, pleniſſimam poteſtatem accepit.*

Clemens VI. Romani Pontificis Primatum Armenis explicat, plurimaque circa illum articulorum profeſſionem ab illis exigit.

II. *Si credidiſti, tenuiſti, vel credere ac tenere paratus es cum Armenis tibi ſubjectis quòd omnes Romani Pontifices, qui B. Petro ſuccedentes, canonicè intraverunt, & canonicè intrabunt, ipſi B. Petro Romano Pontifici ſucceſſerint & ſuccedent in eadem plenitudine poteſtatis, quam ipſe B. Petrus accepit a Domino Jeſu Chriſto ſuper totum & univerſum corpus Eccleſiæ militantis.*

III. *Si credidiſtis & creditis, tu & Armeni tibi ſubjecti, Romanos Pontifices qui fuerunt, & nos qui ſumus Pontifex Romanus, ac illos qui in poſterum ſucceſſivè erunt, tamquam legitimos & poteſtate pleniſſimos Chriſti Vicarios, omnem poteſtativam Juriſdictionem, quam Chriſtus ut caput conforme in humana vita habuit, immediatè ab ipſo Chriſto ſuper totum ac univerſum corpus militantis Eccleſiæ accepiſſe.*

IV. *Si credidiſti & credis, quòd omnes Romani Pontifices qui fuerunt, nos qui ſumus, & alii qui erunt in poſterum, ex plenitudine poteſtatis & auctoritatis prædictæ, potuerunt, poſſumus, & poterunt immediatè per nos & nos de omnibus tamquam de Juriſdictioni noſtræ ac eorum ſubditis judicare, & ad judicandum quoſcumque voluerimus Eccleſiaſticos Judices conſtituere & delegare.*

V. *Si credidiſti & credis, quòd in tantum fuerit, ſit & erit, ſuprema & præminens auctoritas & juridica poteſtas Romanorum Pontificum qui fuerunt, noſtri qui ſumus, & illorum, qui in poſterum erunt, ut a nemine judicari potuerint, potuerimus, neque in poſterum poterunt: Sed ſoli Deo judicandi ſervati fuerint, ſervemur, & ſervabuntur: Et quòd a Sententiis & Judiciis noſtris non potuerit, neque poſſit, nec poterit ad aliquem Judicem alium appellari.*

VI. *Si credidiſti & adhuc credis plenitudinem poteſtatis Romani Pontificis ſe extendere in tantum, quòd Patriarchas, Catholicon, Archiepiſcopos, Epiſcopos, Abbates, & quoſcumque Prælatos alios, de Dignitatibus in quibus fuerint conſtituti, poſſit ad alias Dignitates majoris vel minoris Juriſdictionis transferre; vel, exigentibus eorum criminibus, ipſos degradare & deponere, excommunicare & Satanæ tradere.*

VII. *Si credidiſti & adhuc credis, Pontificalem Auctoritatem, non poſſe nec debere ſubjici cuicumque Imperiali & Regali, aut alteri ſæculari Poteſtati, quantum ad inſtitutionem judicialem, correctionem, vel deſtitutionem.*

VIII. *Si credidiſti & credis Romanum Pontificem ſolum poſſe ſacros generales Canones condere, pleniſſimam Indulgentiam dare viſitantibus limina Apoſtolorum Petri & Pauli, vel ad Terram Sanctam accedentibus, aut quibuſcumque Fidelibus verè & pleuè pœnitentibus & confeſſis.*

IX. *Si credidiſti & credis, omnes qui ſe contra fidem Romanæ Eccleſiæ erexerunt, & in finali impœnitentia mortui fuerunt, damnatos fuiſſe, & ad perpetua infernorum ſupplicia deſcendiſſe.*

X. *Si credidiſti & credis, Romanum Pontificem*

circa

circà adminiſtrationem Sacramentorum Eccleſia, ſalvis ſemper illis qua ſunt de neceſſitate & integritate Sacramentorum, poſſe diverſos Ritus Eccleſiarum Chriſti tolerare, & etiam concedere ut ſerventur.

XI. *Si credidiſti & credis, Armenos, qui Romano Pontifici in diverſis partibus orbis obediunt, & formas & Ritus Romana Eccleſia in adminiſtratione Sacramentorum, & in Eccleſiaſticis Officiis, jejuniis, & aliis ceremoniis, ſtudioſè & cum devotione obſervant, bene agere, & illa agendo vitam aternam mereri.*

XII. *Si credidiſti & credis, neminem de Dignitate Epiſcopali ad Archiepiſcopalem, Patriarchalem vel Catholicon poſſe transferri auctoritate propria, nec etiam auctoritate cujuſcumque Principis ſacularis, ſive Rex fuerit, ſive Imperator, vel quicumque alius fultus qualicumque poteſtate & dignitate terrenâ.*

XIII. *Si credidiſti & adhuc credis, ſolum Romanum Pontificem, dubiis emergentibus circa Fidem Catholicam, poſſe per determinationem authenticam, cui ſit inviolabiliter adherendum, finem imponere: Et eſſe verum & Catholicum quidquid ipſe auctoritate clavium ſibi traditarum a Chriſto determinat eſſe verum: & quod determinat eſſe falſum & hareticum, ſit cenſendum.*

XIV. *Si credidiſti & credis, Novum & Vetus Teſtamentum in omnibus libris, quos Romana Eccleſia nobis tradidit auctoritas, veritatem indubiam per omnia continere.* Hæc in illâ Epiſtolâ *Clemens VI.* Quorum Capitum nonnulla explicatione indigent, quintum in primis, octavum & decimum-tertium, ut ſalvis Conciliorum Oecumenicorum Juribus, & ſuprema a Deoque immediatè acceptâ auctoritate, intelligantur juxta ſacri Concilii Conſtantienſis doctrinam: ſalvâ etiam Epiſcoporum a Chriſto immediatè derivatâ poteſtate: & ita ut illud verum & Catholicum ſit cenſendum, quod ex Cathedra; id eſt, accedente Eccleſiæ conſenſu, Summus Pontifex determinat eſſe verum.

Pragenſem Eccleſiam in Bohemia, Maguntinæ hactenus obnoxiam, in Archiepiſcopatum erexit anno 1344. inaugurandique Bohemiæ Regis Archiepiſcopis contulit poteſtatem. *Eduardum* Angliæ Regem, qui Cardinalium aliorumque Sacerdotum abſentium Beneficia occupaverat, eorumque redditus in uſus belli contra Regem Francorum convertebat intentato anathemate ad ſaniorem conſilia revocavit anno 1352. [Tom. 11. Epiſtolarum ſecretarum apud *Odoricum Raynaldum*, Num. 17.] *Philippum* Regem Chriſtianiſſimum increpuit, quòd Eccleſiæ bona abſque licentia Sedis Apoſtolicæ: in uſus belli concederet. *Bona*, inquit, *Eccleſiarum, ad Miniſtrorum ipſorum, & Chriſti pauperum ſuſtentationem, ac pios uſus alios ſpecialiter deputata noſcantur, nec licet ea in uſus converti alios, etiam propter communes, Statutis Conciliorum Generalium prohibentibus, ipſius Romani Pontificis licentia non obtenta.* Eumdem nihilominus Chriſtianiſſimum Regem ſacris donavit Privilegiis, ipſi, Reginæ uxori, Normanniæ Duci eorum Primogenito, & *Bona* Duciſſæ illius conjugi, ſacræ communionis ſub utraque ſpecie percipiendæ poteſtatem indulgens. *Nicolaum Rentium*, qui ex plebis fece, ingenii, eloquentiæ, & induſtriæ dotibus emerſerat, & ambitione impotenti elatus ad ſumma contendebat, Tribunus plebis a Populo Romano vana priſcæ libertatis ſpe deluſo creatus, & qui Magiſtratu ad tyrannidem abutebatur, abſonis legibus in Eccleſiæ injuriam promulgatis, ac Italiæ Urbibus tractis in partes, per *Bertrandum* Cardinalem Sedis Apoſtolicæ Legatum dejecit, fregit, fugavit. Legere juvabit *Clementis* Literas ad *Bertrandum* Legatum, & ad Populum Romanum datas anno 1347. quibus ille Tyrannulus ſuis coloribus depingitur apud *Odoricum Raynaldum*, Num. 16. & 17. De eodem nebulone legendi *Joannes Villani* lib. 12. cap. 89. & 104. *Albertus Argentinenſis* in Chronico, *Blondus* Decade 10. *Naucleras* Generatione 45. & Vitæ ipſius Italo idiomate ſcriptæ coævus Auctor.

Bona Eccleſiarum in uſus belli convertere non licet abſque licentia Summi Pontificis.

Flagellantium ſectam anno 1349. damnavit *Clemens VI.* Diplomate quod exhibet *Odoricus Raynaldus* Num. 19. Jubilæum ad quinquageſimum annum redactum, anno 1350. celebrandum indixit, Conſtitutione, *Unigenitus*, quæ inter Extravagantes Communes Tit. *De pœnis & Remiſſionibus* legitur. Contra bonorum Eccleſiaſticorum occupatores Conſtitutionem edidit. Nec-non alteram de cibo & potu ac numero ſervientium, quibus uti poſſunt S. Romanæ Eccleſiæ Cardinales exiſtentes in Conclavi pro electione Summi Pontificis. Extant Tom. I. Bullarii Romani. *B. Yvonem*, Diœceſis Trecorenſis in Britannia Minori quondam Preſbyterum, Pauperum Advocatum, in album Sanctorum retulit 11. Kalendas Julii, anni 1347. Literæ ad Regem Chriſtianiſſimum *Philippum Valeſium* ea de re datæ extant Tom. I. Romani Bullarii. Qui ritus in Sanctorum Canonizatione his temporibus ſervatos noſſe cupit, legat *Odoricum Raynaldum*, ad eumdem annum., illos ex veteri MS. Vaticano ab Auctore coævo, qui rituum Formulis præerat, enarrantem. In iis obſervandum, Summum Pontificem propriæ fragilitatis conſcium, *Populum inducere ad orandum pro eo quòd Deus non permittat eum errare in hoc negotio.* Scholæ Pariſienſis Doctores, ne vanis argutiis, & inutilibus quæſtionibus tractandis intenderent, ſed ſolidam Catholicam veritatem ex ſenſu Patrum interpretarentur, admonuit datis Literis 11. Kalendis Junii anno 1346.

Jubilæum.

Ritus in Sanctorum Canonizatione obſervatus.

Gravi morbo in vitæ diſcrimen adductus, ea in quibus forſan vel ante Pontificatum, vel in ipſo Pontificatu, ut homo ignorantiæ tenebris obnoxius, errare potuiſſet, ſolemni Diplomate dato 7. Idus Decembris, anno 1351. revocavit: *Quamvis*, inquit, *ille pius omnium Conditor & Redemptor in ſe ſperantium informet & dirigat actiones, & mentis noſtra tenebras luce ſua veritatis illuſtrans, eas ab invio praſervet erroris; quia tamen quamdiu carnis hoc velamine tegimur, antiqui hoſtis, cum quo nobis aſſidua pugna eſt, dolos & artes ſic confutare non poſſumus, quin interdum ex carnis fragilitate peccemus: Nos qui inter peccatores peccator viximus, infirmitatem noſtram pœnitentia paſſibus metientes, ſi qua dudum in minoribus conſtituti, & poſtquam ad faſtigium Apoſtolica Dignitatis divina bonitas indignanter, potiùs quàm dignè provexit, nos diſputando, legendo, pradicando, aut aliàs contra Catholicam veritatem & Fidem, vel bonos mores, ex lapſu lingua pracipitanter fortè protulimus, revocamus, & volumus pro revocatis haberi: & ea omnia Sedis Apoſtolica auctoritati ſubmittimus & ſupponimus corrigenda.* Se nimirum infallibilem non cenſebat, niſi ex Cathedra, id eſt, accedente Eccleſiæ conſenſu, de Fidei Controverſiis judicaſſet. Cœnobium Caſæ-Dei, cujus Abbas fuerat, reſtauravit, auxit, ornavit. Clementiæ ac manſuetudinis laude excelluit, quam in eos ipſos explicuit, a quibus injuriâ fuerat olim affectus, adeò ut non immeritò de ipſo ſcripſerit *Petrarcha*.

Clemens VI. Ea revocat in quibus ut homo errare potuit contra Catholicam Fidem, & bonos mores.

Nulli major ineſt clementia, nomen ab ipſa
Dignum rebus habet.

Familiare ipſi fuiſſe Cæſarianum illud verbum, *Non decere quempiam de praſentia Principis non contentum abire:* Continuator *Bernardi Guidonis* teſtatur. Piè obiit 6. die Decembris, anno Domini 1352. Pontificatûs 11. Ejus corpus ad Monaſterium Caſæ-Dei delatum eſt, ibique in Sacello ab ipſo conſtructo conditum. Ejus beneficiis fruitur adhuc Ec-

In Poëmate ad Joannem Cardinalem Columnam.

Eccleſia Rotomagenſis cujus olim fuerat Archiepiſcopus : In ea nempe Collegium ſexdecim Preſbyterorum fundavit, multiſque dotavit proventibus, qui cum cœteris illius Eccleſiæ Miniſtris divina Officia celebrarent; quod *Collegium Papæ* ſeu *Sacerdotum Clementinorum* appellatur. Clementem Sextum quinque roſas, quod gentilitium ſtemma erat, in ſigillo Pontificio retinuiſſe, quo Bullæ obſignabantur, contra morem Anteceſſorum ſuorum, teſtis eſt Albertus Argentinenſis.

Cardinales a Clemente VI. creati.

Cardinales variis Promotionibus *Clemens VI.* creavit, *Hugonem Rogerii*, fratrem ſuum, Ordinis Benedictini Monachum; *Aymericum de Caſtro-luci* Carnotenſem Epiſcopum; *Andream Gini*, patriâ Florentinum, Tornacenſem Epiſcopum, qui Lombardorum Collegium Pariſiis erexit; *Guidonem de Bolonia*, Gallum, ex familia Principe, Tornacenſis primùm, deinde Cameracenſis, tandem Lugdunenſis Eccleſiæ Infulis ornatum; *Stephanum Alberti*, Juris Canonici Doctorem, Noviomenſem, Cameracenſem, Claromontanum tandem Epiſcopum; *Ademarum Robertum*, Juris utriuſque Doctorem, Pariſienſem primò deinde Autiſiodorenſem Antiſtitem; *Gerardum a Sancto Domaro de Guardia* ſuum ex ſorore nepotem, Ordinis FF. Prædicatorum Generalem Magiſtrum; *Bernardum de Turri Arverniæ*, Nobilem Gallum, Canonicum Lugdunenſem; *Guillelmum Judicis*, Legum Doctorem, alterum ex ſorore nepotem; *Eliam de Nabinal*, Gallum, Nicoſienſem Archiepiſcopum, & Patriarcham Hieroſolymitanum, ex Ordine FF. Minorum aſſumptum: *Petrum Bertrandi de Columbariis*, Gallum, Epiſcopum Attrebatenſem, cognominis Cardinalis adhuc ſuperſtitis nepotem. *Nicolaum de Beſſia*, nepotem ex ſorore alterum, Lemovicenſem Epiſcopum electum; *Petrum Rogerii*, nepotem, octodecim annorum adoleſcentem, jam virtutibus eximium, ſtudiis deditum, & magnarum rerum gerendarum capacem, ubi præſertim experientia & eruditio acceſſiſſent. Qua in re Patrui, aliorumque expectationem non fefellit, cum poſtea Pontificiæ Dignitati par fuerit judicatus, ad eamque ſit evectus poſt *Urbanum V.* ſumpto *Gregorii XI.* nomine: *Ægidium Albornotium*, ex ſtirpe Regum Legionenſium & Aragonenſium procreatum, Archiepiſcopum Toletanum: *Guillelmum de Agrifolio*, Gallum, conſanguineum ſuum, Monachum Benedictinum, Cæſaraoguſtanum Epiſcopum electum; *Raymundum de Canillac*, Gallum, Autiſiodorenſem, ex Canonico Regulari Ordinis S. Auguſtini, & Abbate Conchenſi, Diœceſeos Ruthenenſis, Archiepiſcopum Toloſanum electum: *Paſtorem de Albernaco*, Doctorem Theologum Pariſienſem, Archiepiſcopum Ebredunenſem, ex Ordine FF. Minorum aſſumptum: *Pictavinum de Monteſquivo*, Vaſconem, Epiſcopum Albigenſem; *Nicolaum Capocium*, Nobilem Romanum. Juris peritiſſimum, *Baldi & Bartoli* inſignium Jureconſultorum diſcipulum: *Pontium de Villamuro*, Vaſconem, Epiſcopum Appamienſem: *Joannem Morlandinum*, ſive Molendinum, Gallum, Ordinis FF. Prædicatorum Generalem Magiſtrum: *Raynaldum Urſinum*, Nobilem Romanum: *Joannem de Caramanno*, Joannis XXII. nepotem, Protonotarium Apoſtolicum: *Petrum de Croſon*, Gallum, Epiſcopum Autiſiodorenſem: *Ægidium Rigaudum*, Gallum Monachum Benedictinum, Sandionyſianum Abbatem, &c.

SCHOLION I.

In hoc Articulo, pag. 204. Religioſi Cenſores hæc reprehendunt: *Nonnulli Articuli Clementis Sexti indigent explicatione, id eſt, intelligendi ſunt ſalva auctoritate Concilii Oecumenici, juxta doctrinam Concilii Conſtantienſis, ſalvâ etiam Epiſcoporum poteſtate a Chriſto immediatè derivata; & ita ut illud verum & Catholicum cenſendum ſit quod EX CATHEDRA, id eſt, accedente Eccleſiæ conſenſu, Summus Pontifex pronuntiat eſſe verum.*

R. Sic explicandos *Clementis Sexti* commemoratos Articulos, mihi probabiliter viſum eſt. Id mihi perſuaſit illorum collatio cum ipſius Retractatione ante obitum editâ. Hæc explicatio conſona eſt doctrinæ Sacræ Facultatis Pariſienſis, & Eccleſiæ Gallicanæ. Decretales aliorum Pontificum quotidie a Canoniſtis Bononiæ, Romæ, & alibi explicantur juxta receptas opiniones: Quidni liceat Theologis Pariſienſibus Articulos Clementis Sexti Theologiam ſpectantes, ſecundùm ſententiam, primariæ totius orbis Chriſtiani Academiæ exponere? Cœterùm hâc interpretatione noſtra legem aliarum gentium Theologis non ponimus. *Unuſquiſque in ſuo ſenſu abundet.*

SCHOLION II.

In eodem Articulo, pag. 206. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Summus Pontifex propriæ fragilitatis conſcius in Canonizatione Sanctorum Populum excitavit ad orandum, ne Deus permittat eum errare in hoc negotio.*

R. Ita refert *Odoricus Raynaldus* in Annalibus Eccleſiaſticis, ad annum 1347. Num. 34. ex veteri MS. Vaticano, ab Auctore qui hoc tempore in Aula Pontificia Rituum formulis præerat, compoſito. Ipſius Manuſcripti Vaticani verba uſurpavi. Eadem refert Ordo Romanus XIV. a Domno *Joanne Mabillonio* editus, Tom. 11. *Muſæi Italici*, Cap. 115. Hujus Ordinis Auctor eſt *Jacobus Gajetanus* Bonifacii VIII. nepos, S. R. E. Cardinalis. *Papa*, inquit, *ante Altare ſedendo facit Sermonem, mitram tenendo in capite, ut eſt moris, Proceſſum recitando & probata, ac inducendo populum ad orandum pro eo quòd Deus non permittat eum errare in hoc negotio. Finito verò Sermone hujuſmodi, Dominus Papa prædicat ſe oraturum, & hortatur alios ut orent, ut ſupra, ſcilicet* QUOD DEUS NON PERMITTAT EUM ERRARE IN HOC NEGOTIO.

SCHOLION III.

Ibidem hanc Propoſitionem notant Religioſi Cenſores: *Retractavit Clemens Sextus ea in quibus ut homo erravit contra Catholicam Fidem.*

R. non ſcripſi, *erravit*, ſed, *errare potuit.... In quibus forſan errare potuiſſet.* Cœterùm hæc Hiſtoriæ res eſt, ex ipſius *Clementis Sexti* morti proximi Diplomate probata, cujus verba deſcripſi. Diſplicet ne Religioſis Cenſoribus Clementis Sexti humilitas? Putant ne Summum Pontificem ut hominem ac Doctorem privatum errare non poſſe? Aliud ſenſit Clemens Sextus: hominem ſe agnovit, humani nihil a ſe alienum putavit.

SCHOLION IV.

Pag. 207. ejuſdem Articuli, Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Clemens Sextus ſe infallibilem non cenſebat, niſi EX CATHEDRA, id eſt, accedente Eccleſiæ conſenſu, de Fidei Controverſiis judicaſſet.*

R. Id ſolemnis Retractationis verba probant. Facti quæſtio eſt. Juris quæſtionem non attingo.

No-

Nota.

RE vera Natalis ita explieavit articulos, quos Clemens Armenis credendos propoſuit, ut nullus judicare poſſit Summum Pontificem juxta eamdem explicationem etedendos exhibuiſſe. Ex illorum lectione ſtatim apparet ipſis exponere voluiſſe quid de Pontificis poteſtate ſentire debuiſſent; at ubi quæſo invenitur Sedem Apoſtolicam quædam credenda proponentem, ita fidelibus dictare, ut per ſubintellectas explicationes ſint ad veritatem redigenda? Ita agendo veritatem potiùs obtegeret, quàm illam neſcientibus manifeſtaret. Ego omnino credo juxta communem & obvium articulorum ſenſum eoſdem Armenis fuiſſe propoſitos, ac proinde juxta communem catholicorum ſenſum ſuiſſe exaratos. Et quidem quæ in eia continentur paucis verbis complexus eſt Gelaſius Papa *ep.53. ad epiſc. Dardan.* eùm de Coneilii Chalcedonenſis definitionibus loquens ita ait: *Sicut id quod Primu Sedes non probavit, conſtare non potuit, ſic quod illa cenſuit, Eccleſia tota ſuſcepit:* Dum Prima Sede non probante conciliaria decreta nihili habenda ſunt, bene diei poteſt ad ſolum Papam pertinere canones condere; eo etenim refragante omni robore deſtituuntur. Sequitur ex hoc ſolios Dei judicio Papam ſubeſſe dum etenim Concilii decreta ejuſdem Papæ poteſtati ſubſint, jam Concilium utpote inferius ſententiam in Papam dicere non poteſt. Demum conſtat Romani Pontiſicis eſſe eirea dubia fidei emergentia authenticè determinare, neque expectandum eccleſiæ conſenſum, ut ipſius definitiones irrefragabiles habeantur; Eccleſia etenim ideo in aliquid eonſentit, quia videt Primam Sedem illud approbaſſe; ut pluribus oſtendi etiam in Animadverſionibus, quibus Pontificis infallibilitatem propugnavi. Interim ſiſte paulisper humane Lector, mihique dic, an vel per ſomnium eredere poſſimus Clementem in Armenorum articolia Papæ poteſtatem adeo extuliſſe, ſi ita non ſenſiſſet Eccleſia? & dum eccleſia aliter credidiſſet, ao opinari poſſimus neminem adversùs eoſdem articulos vel verbum prolaturum?

Penitus verò ignoro quâ ratione dicere potuerit Natalis Clementem ante obitum revocaſſe quæ in Armenorum articulis propoſuerat. Solummodo habere voluit pro revocatis quæ *fortè* diſputando, legendo, prædicando, vel ex lapſu linguæ contra *catholicum veritatem* protuliſſet. Ita autem abs dubio præfatos articulos Armenis non propoſuit. Cùm autem quæ Pontifex *diſputando legendo &c.* diceret, ut Doctor privatus pronuntiaret, optimè Clemens, ſuæ conſcius infirmitatis, revocanda duxit, ſi quæ fortè hac ratione adversùs catholicam vetitatem ſibi excidiſſent. Cœterùm ubi Pontificem ex cathedra loquentem agnoſcit, vult ipſius authenticæ determinationi circa dubia fidei emergentia inviolabiliter adhærendum, illudque eſſe eatholicum, quod auctoritate elavium ſibi a Chriſto traditarum, ita eſſe determinaverit. Sic habet elaris verbis in articulo decimo-tertio, quem Armenis credendum propoſuit, quique verifieandus fuiſſet, eâ adjecta conditione, *accedente eccleſia conſenſu*, dum Pontifex illam reticuiſſet, regulam prorſus futilem Armenis propoſuiſſet.

Nota.

ET viguit, vigebitque inceſſanter ea praxis, quâ Romanus Pontifex antequam aliquid definiat, privatis publiciſque orationibus Dei opem implorat, diligenſque adhibet examen. Ita ſibi agendum ſcit, ut ipſi Spiritus S. aſſiſtentia non deſit; neque etenim Deus voluit Pontificem temerè vel dogma aliquod definire, vel aliquem in Albo Sanctorum inſcribere. Eo quòd ergo preces fundat, publicaſque indicat orationes, ac res definiendæ examen inſtituat, antequam ſuas definitiones pronunciet, malè infertur poſſe ſolemniter definiendo errare; & bene dieitur e cathedra non loquuturus, ſi præfata non præſtet; ea verò præſtando numquam illi deſutura eſt Spiritûs S. aſſiſtentia, ut vidimus ipſius infallibilitatem perſcrutando tom.5. pag.297.

Ibi etiam latè expendi eccleſiæ conſenſum Pontifici definienti acceſſiſſe, quia infallibilem, dum eccleſiam docet, agnovit, ac falsò exiſtimari tunc ipſius definitiones irreformabiles evadere, quando ex eccleſiæ conſenſu roborantur.

ARTICULUS V.

De INNOCENTIO *VI.*

CLementi VI. in *S. Petri* Cathedra ſucceſſit legitimis electus ſuffragiis *Stephanus Alberti*, Gallus, Epiſcopua Oſtienſis, die 18. Decembria anni 1352. qui ſibi nomen ſumpſit, *Innocentius VI.* Ut primùm electus eſt, Eccleſiæ, & Curiæ reformationi curas applicuit. Clemens mitior furtaſſis quàm par eſſet, Reſervationes & Commendas Beneficiorum pleriſque conceſſerat: has *Innocentius*, qui non hominibus, ſed Eccleſiis conſultum eſſe volebat, revocavit: *Oves a Paſtore, non a Mercenario cuſtodiri oportere*, dictitans. Ita refert *Ægidius* Cardinalis Viterbienſis. Conſtituit ut omnes Prælati, aliique Beneficiarii, ad Eccleſias ſuas ſub Anathematis pœna proficiſcerentur, in iiſque reſiderent. Eccleſiaſtica Beneficia, nonniſi pro- Innocentius *VI.* *Eccleſiam & Curiam reformat.*
,, batiſſinis pietate doctrinâque viris contulit, &
,, conferenda cenſuit; ſtatuens ut non quàm di-
,, ves, aut quàm nobilis, ſed quàm eruditus, quàm
,, ſtudioſus quis eſſet, ratio haberetur: Homines
,, ad Sacra admittendos, non de ſenſu vel ſtem-
,, mate, ſed de virtute & pietate cenſeri: Opor-
,, tete rerum humanarum contemptores recipi,
,, eupidos expelli: Quibus Chriſti & Apoſtolorum
,, vita cordi eſſet, iis Eccleſiarum curam cre-
,, dendam: Contra, quos opes luxuſque dele-
,, ctant, hos arcendos eſſe a Divinis adminiſtrandis.
,, Apoſtoli Regulam propoſuit: *Qui non laborat, non*
,, *manducet*: Qui non abſtinet a luau atque il-
,, licitis, ne Eccleſiarum cenſus accipiat; neque
,, decete juſtiorem eſſe *Sapho* Poëtriam Sacer-
,, dotibus, quæ *Tryphone* Grammatico teſte, ſcri-
,, pſit verſum quo juſtitiæ formulam mirâ feſti-
,, vitate complexa eſt; *Nec mihi mel, nec apis:*
Qui apis morſus refugit, mel iic, qui non refugiunt,
relinquat. Ita refert *Ægidius* Cardinalis Viterbienſis.
,, Minuit impenſam & familiam, (inquit idem
,, Cardinalis) in quam oonniſi probatiſſimum
,, aſciri poſſe voluit. Idem Edictum propoſuit Se-
,, natui & Patribus, oti ſeveritatis, modeſtiæ, vir-
,, tutiſque omnis exemplum eſſent populis, ut di-
,, gnitatibus opibuſque non abuti, ſed illis mode-
,, ſtiſſimè ſungi, his ſanctiſſimè & in pauperes libe-
,, taliſſimè uti viderentur. Sacri Palati Audito-

„ ribus præmia conſtituit, ne muneribus corrumpi „ in decernendis litibus ob inopiam poſſent. Dice„ bat enim, Famelicos non facilè etiam ab alieno cibo abſtinere, ſi ſit oblata quovis modo edendi facultas. [*Ex Platina.*] *Ægidii* Cardinalis Albornotii, Legati Apoſtolici, virtute Italiæ Tyrannos coërcuit, depreſſit, fregit; Romanæ Eccleſiæ ditiones a vi, a ſervitute vindicavit, Bononiam recepit, *Bernarbone* Vicecomite Mediolanenſi ab illius obſidione propulſato. *Franciſco Baroncello*, qui ex Scriba Senatus ad Tribunitiam Dignitatem evectus a plebe fuerat, ſeu potiùs invaſerat, *Nicolai Rentii* exemplo, eumdem *Rentium* Avenionenſi carcere ſolutum, & cum *Alboenotio* miſſum Cardinali, oppoſuit, Utriuſque haud longa fuit dominatio. *Baroncellum Rentius*; hunc poteſtate ad tyrannidem abuſum Conjurati ſuſtulere. Pontificiæ auctoritati leges poni haud paſſus eſt. Quam ob rem pactiones a Cardinalibus in Conclavi ante ſuam electionem juratas reſcidit: Quas & ipſe, & plerique alii, eâ tantùm conditione ſe obſervaturos juraverant, ſi juro ac æquitate niteretur. Has porro juri & æquitati contrarias pronunciavit. Sacram Expeditionem a *Clemente VI.* indictam ac inſtructam promovit, ac triennales decimas in id opus in aliquibus Regnis imperavit. Cum *Cantacuzeno* primùm, deinde cum *Joanne Palæologo* Græcorum Imperatoribus, ipſius & Latinorum Principum contra Turcas poſtulantibus auxilia, de conjunctione Eccleſiæ Græcæ cum Romana per Legatos egit. *Palæologus* Romano Pontifici juravit obedientiam, ſeque revocandia ad Fidem & Communionem Romanæ Eccleſiæ Græcis operam daturum. Sacramentum ejus excepit *Paulus* Archiepiſcopus Smyrnenſis, Sedis Apoſtolicæ Nuntius. Ejus formulam ex MSS. Arcis S. Angeli & Vaticanis edidit *Odoricus Raynaldus* Tom. 16. Annalium ad annum 1355. Num. 34. Pium conſilium Græco Imperatori Pontifex gratulatus eſt, & ad tantum opus perficiendum adhortatus. Ad urgendum verò Sanctæ Unionis negotium, & Græcos in ſinum Eccleſiæ allieiendos, Legationem Apoſtolicam *B. Petro Thoma* Pactenſi, ex Ordino Carmelitarum aſſumpto, & *Guillelmo* Siſopolitano, Epiſcopis commiſit. *Innocentii VI.* ad *Joannem Palæologum* Literas deſcripſit *Odoricus Raynaldus* ad annum 1356. Num. 33. ex Tom. IV, Epiſtolarum Secretarum, Raſcios etiam Servioſque ad Schiſmatia ejurationem hortatus eſt, datis ad ipſos Literis. Begoardos hæreticos in Germania exterminari juſſit, ſcribens ad Præſules ac Principes, ut *Joanni Scandelant*, Ordinis FF. Prædicatorum in eo Regno Inquiſitori Generali opem ferrent. (Anno 2. Lit. diverſ. formar. Epiſtolâ 167.) Naſcentem in Anglia hæreſim, quæ originale peccatum, & merita bonorum operum negabat, in ipſo orto extirpari juſſit, datis ad Eboracenſem Archiepiſcopum literis anno 1355. Eodem anno inaugurandi & coronandi *Caroli* Imperatoris Provinciam *Petro Bertrandi* juniori, Oſtienſi Epiſcopo, & *Ægidio Albornotio*, Cardinalibus demandavit. *Ludovicum* Marchionem Brandeburgenſem, *Ludovici Bavari* filium, Cenſuria Eccleſiaſticis ob ſchiſma paternum irretitum, veniam enixè poſtulantem, in Eccleſiæ communionem recepit. Veniam petiit imprimis, quod patrem contra Romanæ Eccleſiæ mandata Imperatorem appellaſſet, ab eoque ceu ab Imperatore feuda recepiſſet; Civitatem Tridentinam, aliaque Eccleſiæ Jura occupaſſet, quorum juravit reſtitutionem. *Margaretam* Carinthiæ Ducitſam contra fas duxiſſet; Romanam Eccleſiam omnium Fidelium Matrem & Magiſtram offendiſſet. Se neque credere, nec umquam credidiſſe profeſſus eſt, quòd Imperator, etiam ab Eccleſia Romana approbatus, Romanum Pontificem exauctorare poſſit: omne ſchiſma ejuravit, pœnitentiæ legibus ſibi a Chriſti Vicario imponendis ſe ſubjecit. Profeſſionis ejus Formulam ex Tabulariis Arcis Sancti Angeli & Vaticanis exhibet *Odoricus Raynaldus*, ad annum 1359. Num. 7.

Cum Græcorum Imperatoribus de conjunctione Eccleſiæ Græcæ cum Romana Innocentius VI. agit.

Ludovici Bavari filium a Cenſuris abſolvit Innocentius Sextus.

Pacis inter *Eduardum* Anglorum, & *Joannem* Francorum Reges procurandæ ſtudioſiſſimus fuit *Clemens VI.* Miſit ea de re ad utramque Majeſtatem Legatos Apoſtolicos, *Talayrandum* Albanenſem Epiſcopum, & *Nicolaum Capocci* S. R. E. Cardinalea; *Carolum* Imperatorem ſequeſtrem ac Mediatorem adhibuit, anno 1356. in illudque negotium ferventioribus ſtudiis incubuit, cùm *Joannes* Rex Chriſtianiſſimus ab *Eduardo* Regis Anglorum primogenito captus eſſet. Miſſi ad tractatum pacis promovendum Androinus Cloniacenſis Abbas, & *Hugo* Gebennenſium Principum ſtirpe ſatus, Hautonii Dominus qui rem fœliciter geſſere. Confectam pacem utrique Regi gratulatus eſt *Innocentius*. (Tom. 8 P. 1. Epiſtolarum Secretarum.) Decretorum ſuorum Prædeceſſorum, in materia præſertim Fidei, ſeverus fuit vindex, Duos FF. Minores, alterum Sacerdotem, Converſum alterum, contra Definitionem *Joannis XXII.* de paupertate Chriſti & Apoſtolorum pertinaciter diſputantes, ipſumque & ejus Succeſſores etiam *Innocentium VI.* tunc ſedentem, qui Chriſtum & Apoſtolos aliquid in communi poſſediſſe docuerant, vel docebant, fuiſſe & eſſe Hæreticos aſſerentes Curiæ ſæculari tradidit; cujus Sententiâ combuſti ſunt Avenione, anno 1354. ut *Rebdorfius* in Annalibus, coævus Auctor Gallus Vitæ *Innocentii VI.* & *Vualſinghamus* in *Eduardo III.* teſtantur. Poſt biennium, alterum ejuſdem Ordinis Profeſſorem ex Conventu Aurelianenſi, Diœceſis *Sancti Flori*, nomine *Joannem de Rupeſciſſa*, Gallicè, *De Roquetaillade*, qui Prophetam agens multos futuros eventus prædicebat, virum non indoctum, & ſpeciem pietatis habentem, carceri mancipavit, quod ſpiritu potiùs Pythonico ariolari, quàm Prophetico vaticinari videretur. Multa namque de duobus Antichriſtis, de deſolatione terrarum & generali conculcatione Cleri, de venturo Angelo Chriſti Vicario, qui Clericos omnes ad modum vivendi Chriſti & Apoſtolorum revocaret, qui Judæos ac Turcas converſurus, ac orbem totum pacificaturus eſſet, ferè mille annis duraturum, effutiebat, Duos magnum hujuſmodi Vaticiniorum & Illuſionum libros edidit, unum cui titulus, *Oſtenſor*, alterum quem inſcripſit, *Vade mecum in tribulatione*. Id Conſtat ex Auctore Vitæ *Innocentii VI.* & ex Continuatore Chronici *Guillelmi Nangis*, (Tom. XI. *Spicilegii* pag. 822.)

Pacem inter Francorum & Anglorum Reges conciliat.

Joannis de Rupeſciſſa, *illuſiones & falſa vaticinia.*

Joannem Regem Chriſtianiſſimum ſeveris Literis objurgavit *Innocentius VI.* quamquam in ejus Regnique utilitates propenſiſſimus, quod Anglico urgente Bello præter alia onera quibus Eccleſiæ & perſonæ Eccleſiaſticæ difficillimis illis temporibus premebantur, ſolutionem decimarum unius anni Clero Gallicano imperaſſet, *Occaſione conceſſionis ſeu promiſſionis quam de illa quidam pauci numero Prælati Eccleſiaſtici dicti Regni, nullum ab aliis mandatum aut conſenſum habentes*, ejus Majeſtati, *abſque licentia Sedis Apoſtolicæ, ſine qua eis id facere non licebat, improvidè ac in ſalutis eorum præjudicium* feciſſe dicebantur. Quas decimas Regii Miniſtri ſeveritate tantâ exigebant ut eos qui non eſſent ſolvendo ſatis, aut repugnante conſcientiâ ſolvere nollent, bonis, ſpoliatos omnibus, & vitæ neceſſariis deſtitutos, Eccleſias & Beneficia deſerere compellerent. Epiſtolam *Innocentii* ad *Joannem* Regem ex Tom. 4. Epiſtolarum Secretarum deſcripſit *Odoricus Raynaldus*, ad annum 1356. Num. 5.

An-

Richardi Armachani Archiepiſcopi cum Ordinibus Religioſis Mendicantium controverſia ad Innocentium Sextum defertur.

Anno 1357. Pontificatûs *Innocentii* quinto, *Richardus*, Archiepiſcopus Armacanus, in Hibernia, graviſſimam cum Viris Religioſis Ordinum Mendicantium controverſiam habuit. Cum enim Londinum ob Eccleſiæ ſuæ negotia ſuriè divertiſſet, & quæſtiones de ſpontanea mendicitate, quam Fratres quatuor Ordinum celeberrimorum profitentur, & de Confeſſione apud eos facta, inter viros doctos magnâ contentione vidiſſet agitari, ſeptem aut octo Conciones habuit ad populum, in quibus novem Propoſitiones aſſeruit, quas Viri Religioſi ad Sedis Apoſtolicæ Tribunal detulere, velut ſuo ſtatui ac Privilegiis ab Apoſtolica Sede conceſſis derogantes. Prima hæc erat: *Dominus Jeſus Chriſtus in ſua converſatione humana ſemper pauper erat; non quia propter ſe paupertatem dilexit aut voluit.* Secunda: *Dominus noſter Jeſus Chriſtus nunquam ſpontaneè mendicavit.* Tertia: *Chriſtus nunquam docuit ſpontaneè mendicare.* Quarta: *Dominus noſter Jeſus Chriſtus docuit non debere hominem ſpontaneè mendicare.* Quinta: *Nullus poteſt prudenter & ſanctè ſpontaneam mendicitatem ſuper ſe aſſumere perpetuò obſervandam.* Sexta: *Non eſt de Regula FF. Minorum, mendicitatem ſpontaneam obſervare.* Septima: *Bulla Domini Alexandri Papæ IV. quâ Magiſtrorum Libellum condemnat, nullam præmiſſarum concluſionum impugnat.* Octava: *Pro Confeſſione Parochianorum alicujus Eccleſiæ facienda, cum excluſione loci alterius eligibilior eſt Parochialis Eccleſia, quàm Fratrum Oratorium, ſive ipſorum Eccleſia.* Nona: *Ad Confeſſionem Parochianorum cujuſvis Eccleſiæ uni perſonæ ſingulariter faciendam, eligibilior eſt Perſona Ordinaria, ſeu Ordinarii, quàm Fratrum perſona.* Ne verò in damnatos *Joannis de Polliaco* in Extravaganti, *Vas Electionis*, errores, impingere videretur, dicebat Fideles confeſſus Religioſis Viris teneri nihilominus confiteri proprio Sacerdoti, non propter defectum poteſtatis ad excipiendas Confeſſiones & Abſolutionem concedendam, quæ in illis ſit; ſed propter Eccleſiæ præceptum Canone, *Omnis utriuſque ſexus* expreſſum. Sicut Eccleſia præcipit ut oblationes Parochiis faciant, quamvis licitum ſit ac pium & Monaſteriis facere. Et ut in Eccleſiis Parochialibus Dominicis diebus Miſſæ adſint, quamvis poſſint & in Cœnobiis Sacro intereſſe. Iſtud eſſe ſpontaneæ pietatis, illud officii. Propter has aſſertiones, ad Curiam Pontificiam a Fratribus Mendicantibus in Judicium vocatus Armachanus Archipræſul, *Innocentio VI.* & Cardinalibus in Conſiſtorio Libellum obtulit 8. die Novembris ejuſdem anni, qui his verbis incipit: *Nolite judicare ſecundùm faciem, ſed juſtum judicium judicate.* Atque in ipſo exordio proteſtatur: *Quòd non intendit aliquid aſſerere aut temerè affirmare, quod Fidei obviet Chriſtianæ aut Doctrinæ Catholicæ: quod etiam non eſt intentionis ſuæ deſtructionem ſeu caſſationem Ordinum Mendicantium approbatorum ab Eccleſia, aut a Summis Pontificibus confirmatorum expetere, aut etiam ſuadere; ſed potiùs ſuaſurum ipſos Ordines debere reduci ad paucitatem ſuæ Inſtitutionis primariæ: ſemper Sanctitatis ſuæ correctioni obedire paratum.* Nihilominus hoc in Libello multa ſcribit in Privilegiatos duriora. Præſulis Armachani Tractatum, *Rogerius Chonoe*, Ordinis FF. Minorum Profeſſor, egregiè confutavit. Opus ejus Inſcriptum, *Defenſio Religionis Mendicantium*: cum *Richardi* Archiepiſcopi Tractatu edidit *Goldalſtus* Tom. II. *Monarchia Romani Imperii*. Interim fervente contentione, *Innocentius VI.* ſuſpenſo litis judicio, interlocutoriam pro Mendicantibus Sententiam tulit, Kalendas Octobris anno 1358. prohibens Archiepiſcopis & Epiſcopis Angliæ, ne Fratres in Confeſſionibus, Prædicationibus, Sepulturis, ac Eleemoſynis impedirent, aut per ſuos ſubditos impediri permitterent; Statuenſque ne pendente lite, quidquam innovaretur. Confirmata FF. Mendicantium Privilegia *Vualſinghamus* teſtatur. *Adhuc lite pendente*, inquit, *Fratres ſua Privilegia ſub data nova obtinuerunt.* At id pecuniæ vi ab ipſis impetratum falsò ſcribit: Neque enim *Innocentii* integritas, neque FF. ipſorum paupertas id credi ſinunt.

Cardinales ab Innocentio VI. creati.

Viros pleroſque eximios Cardinalitiis Infulis ornavit Innocentius VI. *Andoinum Alberti*, Lemovicenſem, nepotem ſuum ex fratre, Magalonenſem Epiſcopum; *Eliam de S. Heredio*, Lemovicenſem Ucetienſem Epiſcopum, ex Ordine *S. Benedicti* aſſumptum; *Franciſcum de Attis*, Italum, Tudertinum, Epiſcopum Florentinum; *Petrum de Selve*, ſuum ex ſorore nepotem, Pompelonenſem Epiſcopum; *Guillelmum Farinerium de Gordonio*, Gallum, Ordinis FF. Minorum Miniſtrum Generalem. *Nicolaum Roſſelli*, Hiſpanum, Tarraconenſem, Ordinis FF. Prædicatorum Profeſſorem, in Regno Aragoniæ Inquiſitorem Generalem; *Petrum de la Foreſt*, Cœnomanenſis Diœceſeos, ex Monacho & Abbate *S. Dionyſii*, Tornacenſem primum, deinde Pariſienſem Epiſcopum, demum Rothomagenſem Archipræſulem, Galliæ Cancellarium: *Fortanerium Vaſſelli*, Ordinis FF. Minorum Profeſſorem, ac Miniſtrum Generalem, Doctorem Theologum Pariſienſem, Ravennatem deinde Archiepiſcopum, ac demum Gradenſem Patriarcham, virum doctiſſimum, & Auctorem Eccleſiaſticum *Ægydium de Monteacuto*, natione Gallum, patriâ Arvernum, Epiſcopum Morinenſem; *Andoinum*, Cluniacenſem Abbatem, qui pro conciliandis Francorum Anglorumque Regibus Legationem Apoſtolicam obierat: *Petrum Iteris*, Legum Doctorem, Aquenſem Epiſcopum; *Joannem de Blandiaco*, Juris utriuſque Doctorem Nemauſenſem Epiſcopum; *Stephanum Alberti* nepotem alterum. Carcaſſonenſem Epiſcopum; *Guillelmum Bragoſe*, Juris Canonici in Academia Toloſana Doctorem ac Profeſſorem, Vabrenſem Epiſcopum; *Hugonem a S. Martiale*; Gallum, Juris utriuſque Doctorem; *Joannem Loſſum*, Hiſpanum, Ordinis B. Mariæ de Redemptione Captivorum Profeſſorem, & Theologum inſignem. Obiit *Innocentius VI.* Avenione, die 12. Septembris, anno 1362. Pontificatûs anno 10. & in Cartuſia Villænovæ ſepultus eſt. Carni & ſanguini nimiùm indulſit: plures ex nepotibus & propinquis, quamvis non indignos, promovens, ut Vitæ ipſius Auctor teſtatur.

ARTICULUS VI.

DE URBANO V.

SAcris Novemdialibus poſt *Innocentii VI.* obitum pro more peractis, Cardinales in Conclavi incluſi, cùm in aliquo e Sacro Collegio eligendo convenire non poſſent, *Guillelmum Grimoaldum*, natione Gallum, Griſaco in Diœceſi Mimatenſi oriundum, Ordinis Benedictini Profeſſorem, S. Victoris Maſſilienſis Abbatem, virum pietate, doctrinâ, & rerum agendarum peritiâ eximium, ab *Innocentio VI.* pro Eccleſiæ negotiis in Italiam miſſum, abſentem, præter ipſius & omnium expectationem, Deo inſpirante, Pontificem renuntiarunt. Qui cùm Maſſiliam die 28. Octobris ejuſdem anni 1362. appuliſſet, electionis ipſius promulgatum Decretum eſt, & Avenione octavo Idus Novembris conſecratus & coronatus. Italiæ Tyrannos domuit, fregitque, præſertim *Bernabonem Vicecomitem*, Mediolanenſem, quem pœnis hæ-

hæreticorum damnavit, & Sacram Expeditionem in ipſum indixit. At a *Joanne* Rege Chriſtianiſſimo, cui affinitate junctus erat, ad officium revocatus, Eccleſiæ reconciliatus eſt ab *Androino* Cardinali Sedis Apoſtolicæ Legato, anno 1363.

Sacra expeditio adversùs Aſiaticos Saracenos ab Urbano V. indicta.

Cùm verò poſt aliquot annos rurſus Eccleſiaſticæ ditioni infeſtus eſſet illum ad pacem exorandam, vocato in auxilium *Carolo* Imperatore *Urbanus* adegit. Inſignitum Cruce exercitum contraxit idem Pontifex adversùs Aſiaticos Saracenos, *Joanne* Rege Chriſtianiſſimo, & *Petro* Cyprio ad bellum ſacrum fœderatis. *Carolum* Imperatorem cœteroſque Principes in tanti ſocietatem operis Literis urgeotiſſimis vocavit. *Joannis* Regis obitu ingentia conſilia fracta pene fuere. Ad ea promovenda *Petrum Thomaſium*, ex Cretenſi Archiepiſcopo Conſtantinopolitanum Patriarcham creatum Virum ſanctiſſimom, ex Ordine Carmelitarum aſſumptum, Legatum Apoſtolicom, in locum *Talayrandi* Cardinalis defuncti, miſit, anno 1364. Alexandriam Ægypti Regiam Cruceſignatus Exercitus expugnavit: ſed paulò poſt ipſam amiſit nullo commiſſo prælio, tranſalpinis ſcilicet gentibus, Anglis maximè & Aquitanis, Regem Cypri in medio præclariſſimi operis deſerentibus. Qua de re legenda eſt *S. Petri Thomaſii*, Legati Apoſtolici Epiſtola ad Summum Pontificem, & ad Imperatorem, quam ejus Vitæ Cap. 57. deſcripſit *Philippus de Mazerels* Regni Cypri Cancellarius, Regiſque & Legati ſanctiſſimi in Sacra illa expeditione Socius (apud *Bollandum*, inter Acta Sanctorum menſis Jaouarii, Tom. II. ad diem 29.)

Joannes Palæologus Græcorum Imperator Schiſma coram Urbano V. Romæ ejurat.

De Græcis ad Eccleſiæ gremium traducendis ſolicitus *Urbanus V.* per Literas & Legatos *Joannem Palæologum* Græcorum Imperatorem convenit, auxilia ex Ungaria & aliis Regnis contra Turcas pollicitus eſt, ſi ad Matricem Fidei & unitatis Eccleſiaſticæ rediret; Formulas Profeſſionis Fidei & ejurandi ſchiſmatis præſcripſit quas exhibet *Odoricus Raynaldus*, ad annum 1366. Num. 7. & 8. Anno 1369. Romam acceſſit Palæologus, (quò *Urbanus V.* ante biennium cum ſomma totius Italiæ lætitia redierat, Sedem Urbi reſtituens, in qua fuerat a *S. Petro* collocata:) Secundùm præſcriptam a Summo Pontifice Formulam Schiſma ejuravit, Eccleſiæ Romanæ Fidem profeſſus eſt. Extat apud *Odoricum Raynaldum* ad hunc annum, Num. 1. Græci Imperatoris exemplum alii plerique Principes ſunt ſecuti; *Clara* Vidua *Alexandri* Vualachiæ Principis, ejuſque filia Imperatrix Bulgariæ, & *Latzko* Moldaviæ Dux. Ad Fidem apud Tartaros excolendam ac propagandam, cum *Guillelmo* Cambalienſi Archiepiſcopo Præcones Evangelicos ex Ordine FF. Minorum deſtinavit, quos Magno Camo commendavit. (Tom VIII. Epiſtolarum Secretarum pag. 55.) Barcinonenſi & Dertuſenſi Epiſcopis juſſit, ut in Canariam, aliaſque Fortunatas Inſulas viginti ex Religioſis Mendicantium Ordinibus & ſæculari Clero ſelectos viros, Fidei Chriſtianæ zelo accenſos mitterent, ad converſionem Populorum, qui ſidera adorabant.

Diſciplinam Eccleſiaſticam reſtaurat Urbanus V.

Eccleſiaſticæ Diſciplinæ reſtaurationi, morumque reformationi totâ auctoritate ac vigilantiâ incubuit. Spiritualem polygamiam, ſeu Beneficiorum pluralitatem, in Viris Eccleſiaſticis damnavit: Prælatos, alioſque Beneficiarios in Eccleſiis ſuis ac Beneficiis reſidere juſſit: Luxum veſtium reſecuit: Cardinalium domos azyla ſceleratorum eſſe prohibuit. Hæc ipſi gratulator *Petrarcha*, Epiſtolâ 1. libri 7. Rerum Senilium: *Obſervator ſum*, inquit, *fateor, magnas Illuſtrium, quorum ex actibus atque exemplis pendere Rempublicam exiſtimo. Tu igitur obſervabam; & qui a minimis tam laudabiliter incœpiſſes, quis eſſes in maximis expectabam. Audiebam te Prælatos Eccleſiarum, qui Romanam Curiam frequentabant, ad Sedes proprias remiſiſſe: Optimè [inquam] ac magnificè. Quid enim ineptius eo, quæſo, propiuſque naufragio eſt, quàm ſi nautæ omnes remis atque rudentibus abjectis, relictâ navis prorâ, undatiſque latebris gravi faſce puppim premant, clam Rectorem importunè ambiant, ſuiſque muneribus deſertis alterius officium interpellent? Audiebam te ambitioni antiquæ quæ priorum licentia in immenſum crevit, frænum ponere; & ut non nut paucis, pro dignitate virtutis ac ſcientia, beneficiis conſtituta eſſet, edicere: juſtè [inquam] graviterque. Nam quid turpius quàm unum aliquem partâ forſan fœdis artibus copiâ naufeantem cernere multis hinc inde melioribus penuriâ fameque laborantibus? Audiebam circa habituum honeſtatem multam te curam multumque ſtudium impendere: laudabam. Nam quis oculus pati poteſt hæc ludibria, quæ noſtra ætas infœlix ſibi finxit, dum formoſa vult videri manibus ſe deformans ſuis ac turpiſſimè dehoneſtans? Quæ ſtomachum monſtra hæc conſpecta non quatiant, ecornati calcei, pennati vertices, caudata cæſaries & in tricam torta, frontes virorum muliebriter diſcriminali eburneo ſulcata, laſciviofa veſtis verecundiæ inimica ventres aſtricti fidiculis & afflicti, pro vanitate patientibus miſeris, quod Beati olim pro veritate paſſi ſunt? .... Quæ cùm abiquo viſu turpia, tum vel maximè te ſpectante turpiſſima ſunt, honeſtiſque omnibus & bene moratis ingruiis deteſtanda. Tibi autem Apoſtolica morum Cenſor, Edictis ac Legibus caſtiganda præcipuè & comprimenda, parte caſtigata, ut prohibeat, & compreſſa.... Audiebam te licentiam peſtilentem ſalubri falce vigoris æquiſſimi præcidiſſe, illam dico quæ ſceleſtos homines, graviſſimis facinoribus perpetratis, ad Cardinalium domos fugere ſolitos, legum nodis ac digno ſupplicio eximebat. Et hoc ipſum ſingulari laude dignum, maximèque tuum judicabam, ab illius ſcilicet Vicario, qui Sol Juſtitiæ verus eſt, defenſam & in ſuum Jus repoſitam Juſtitiam: peſſimamque conſuetudinem, quâ nihil eſt infeſtius virtutis vel abſciſſam manibus, vel convulſam; nec jam ampliùs, ut ſolebat, apud exemplares Juſtitiæ Magiſtros, injuſtitiæ refugium, azylumque iniquitatis reperiri.* Ab ingredientibus Religioſa Sodalitia virorum, ſeu Sacrarum Virginum. *In perſonarum receptione aut ante vel poſt illam, quæcumque, paſtus, prandia ſive cœnas, pecunias, jocalia, aut res alias, etiam ad Eccleſiaſticum ſeu quemvis pium locum alium deputata ſeu deputanda* exigi prohibuit ſub pœnis *excommunicationis* a dantibus & accipientibus, *ſuſpenſionis* verò a Capitulis & Conventibus incurrenda; *a quibus præterquam in mortis articulo abſolvi nequeant, abſque Sedis Apoſtolicæ licentiâ ſpeciali.* Diploma exhibet *Odoricus Raynaldus* ad annum 1369. Numer. 55.

Pro receptione in Monaſteria aliquid exigi ante, vel poſt, Urbanus V. prohibet.

Jeſuatorum Ordinem a *B. Joanne Columbino* inſtitutum, & Ordinem Salvatoris a *Sancta Brigitta* conditum approbavit.

Ordines Religioſos approbat.

Viennenſem in Auſtria, & Cracovienſem in Polonia, Academias erexit, rogantibus Principibus; Bononienſem multis Privilegiis adauxit. Qua de re ipſi gratulatur *Petrarcha* loco ſupra laudato: *Audiebam præterea ſingularem illam tuam curam paternamque ſolicitudinem circa Bononienſe Studium, quanta nulli umquam Pontificum fuiſſet, aut Principum, quibus quantiſque Privilegiis, quâ magnificentia, quâ pietate illud longis ac jugibus bellorum turbinibus quaſſatum ſtratumque erigis, & antiquam illi non modò reſtituis, ſed ſi qua fors faverit, amplificas etiam dignitatem. Et hoc quoque te dignum, tibique debitum cenſebam. Nam quis alius ſtudiorum omnium, ſed præſertim Juris ma-*

Academias erigit, & privilegiis auget.

trem

*trem ac nutricem urbem adjuvet, at reformet, quàm is qui utriuſque Juris periti*ſſ*imus, alterius autem & Conditor & Interpres unicus haberetur? Aut quis alius quàm tu huic Literarum ruinæ ſubjiceret oculos aut vellet, aut poſſet?* Mille Studentium in variis Collegiis Mæcenas fuit munificentiſſimus *Urbanus V.* Abſtinentiam a carnibus in Adventu Domini, & duobus diebus ante Feriam 4. Cinerum ab Eccleſiaſticis & Laicis in Curia ſua exiſtentibus religioſè obſervari ſtatuit. In ſolos conſanguineos fuit beneficiorum temperans. A patre ſuo ſexcentarum librarum redditum annuum, quem Rex Chriſtianiſſimus in ſui gratiam illi dederat, eum gratiarum actione recuſari juſſit. Nepotem ſuum, non Principem aut primariæ Nobilitatis fœminam, ſed filiam Mercatoris Montiſpeſullani ducere voluit. Fuit ipſi propoſitum ſemper facere in omnibus, quæ Deo credebat fore placitura, & contraria vitandi. Habuit in mente conſtantiam, veritatem in ore, efficaciam in operatione, inquit Vitæ ipſius Auctor, apud *D. Boſquetum.*

Urbanus V. beneficiorum in ſolos conſanguineos temperans.

Urbanus V. Roma Avenionem redit.

Avenionem rediit invitis oraculis, & *S. Brigitta* Revelatione inſuperhabitâ, quæ ipſum, ſi in Gallias rediret, confeſtim moriturum, a Deo edocta, prænuntiaverat. Graviſſimas profectionis rationes habuit, ut ipſe in Literis ad populum Romanum ſcripſit. Præcipua cauſa fuit Regum Franciæ & Angliæ conciliatio. Avenionem pervenit die 24. Septembris anni 1370. Decembri verò menſe morbo correptus, Chriſtianis Sacramentis ſummâ pietate ſuſceptis, præſentibus Camerario, Confeſſario, multiſque aliis familiaribus ſuis, ac inſignibus perſonis, profeſſus eſt: *Se tenere & credere firmiter, quicquid Sancta Catholica & Apoſtolica tenet & docet, & prædicat Eccleſia: Et ſi per priùs docendo, legendo, prædicando, aut diſputando, vel aliàs, aliud quovis modo prædicaverat, vel dixerat, totum id revocavit, voluitque haberi pro non dicto; ſubmittens ſe & dicta ſua hujuſmodi correctioni & determinationi dictæ Sanctæ Matris Eccleſiæ, a qua aſſeruit ſe nunquam deviaſſe ſcienter.* Ita refert Vitæ ipſius coævus Auctor a *D. Boſqueto* editus. Obiit die 19. Decembris anno 1370. Pontificatûs 9. Miraculis poſt obitum claruit, ut idem Auctor, & *Petrarcha* lib. 13. *Rerum Senilium* Epiſtolâ 13. teſtantur. Ejus corpus Maſſiliam delatum, & ad *S. Victoris* ſepultum eſt.

Urbanus *V. morti proximus omnia dicta ſua correctioni Eccleſiæ ſubjecit.*

Ejus Sanctitas.

Cardinales creavit, *Anglicum Grimoardi* fratrem ſuum, ex Canonico Regulari & Priore Dignenſi Avenionenſem Archiepiſcopum, *Guillelmum Suderis*, ſive *Sudre*, Gallum, ex Provinciali Provinciæ Toloſanæ Ordinis FF. Prædicatorum, & Sacri Palatii Magiſtro, Maſſilienſem Epiſcopum. *Marcum de Viterbio*, Italum, Ordinis FF. Minorum Generalem Miniſtrum; *Guillelmum de Agrifolio Juniorem* Senioris cognominis nepotem, Gallum, Juris Canonici Doctorem; *Arnaldum Bernardi de Monte-Majori*, Gallum, Patriarcham Alexandrinum; *Philippum de Cabaſſole*, Gallum Cabellicenſem primùm Epiſcopum, deinde Hieroſolymitanum Patriarcham; *Bernardum de Boſqueto*, Gallum, Cadurcenſem, Legum Doctorem, Neapolitanum Archiepiſcopum; *Simonem de Longham* Londinenſem primùm Epiſcopum, ex Weſtmonaſterienſi Cœnobio Ordinis Benedictini aſſumptum, mox Elienſem, & Angliæ Cancellarium, denique Cantuarienſem Archiepiſcopum; *Joannem de Dormant*, Bellovacenſem Epiſcopum & Comitem, Franciæ Cancellarium; *Stephanum*, Pariſienſem Epiſcopum; *Franciſcum de Thebaldeſchis*, Romanum, S. Petri ad Vincula Priorem; *Petrum de Banibato*, ſive *de Banbaco*, ex Abbate Montis-majoris, Ordinis Benedictini, Caſtrenſem Epiſcopum; *Petrum de Eſtaing*, Sanfloranum primò Epiſcopum ex Ordine Benedictino aſſumptum, deinde Bituricenſem Archiepiſcopum; *Petrum Corſinum*, Nobilem Florentinum, Volaterranum Epiſcopum.

Cardinales ab ipſo creati.

Ingrati animi vitium incurram, ſi omiſerim *Urbanum V.* Ordini FF. Prædicatorum, *S. Thomæ* Aquinatis Corpus, quod in Monaſterio Foſſæ Novæ Ciſtercienſis Ordinis conditum fuerat, unà & ſacrum Caput conceſſiſſe, ac in Toloſanum ejuſdem Ordinis Conventum deferri juſſiſſe. Id Feſto die Corporis Chriſti edixit, anno 1368. Ad id beneficium impetrandum *F. Elias Raymundi*, Ordinis Generalis Magiſter, hac inter alias uſus ratione eſt, quod *S. Thomas* Officium de Corpore Chriſti, quod tunc canebat, ut etiamnum canit Eccleſia, compoſuiſſet. Cui Comes Nolanus & Domini Cardinales ſuffragati ſunt, *& quaſi clamando teſtimonium dederunt, quòd S. Thomas Feſti Corporis Chriſti Officium veraciter & excellenter, ſubtiliter & mirabiliter ordinaſſet.* Ita refert *F. Raymundus Hugonis*, dicti Magiſtri Generalis Socius, & rerum tunc geſtarum teſtis oculatus, in Hiſtoria Tranſlationis edita cum Vita ejuſdem Angelici Doctoris a PP. *Henſchenio* & *Papebrochio* S. J. inter Acta Sanctorum menſis Martii, ad diem 7. Idem docet alia ejuſdem Tranſlationis Hiſtoria ex MSS. Vaticano & Mediolanenſi ab iiſdem Auctoribus edita. *Cum, inquit, in Feſto Corporis Chriſti anno Domini 1368. ſacra ſolemnia agerentur, coram eodem Urbano, & cunctis R. E. Cardinalibus, illuſtribuſque Comitibus Nolano & Monopolitano, aliiſque quamplaribus de genere S. Thomæ, nec-non multis Principibus, & Baronibus, exortus eſt ſermo, fideli & efficaci ſermone comprobatus, quod Sanctus Doctor totum ejuſdem Solemnitatis Officium ſub Urbano IV. compoſuit; quod non tam humano ingenio, quàm divinâ inſpiratione dictavit, &c.* Ut verò brachium dextrum *S. Thomæ* Pariſios tranſmitteretur, in hocce FF. Prædicatorum Conventu & Collegio deponendum & colendum, annuit *Urbanus V.* accedente tamen Capituli Generalis proximè celebrandi conſenſu. Ita habet ejus Diploma datum apud Montem Flaſconem 10. Kalendas Julii: *Volumus autem, quòd ſi Magiſtro ac Capitulo Generali dicti Ordinis proximè celebrando placuerit, ejuſdem corporis dextrum Brachium Priori & Fratribus Domûs dicti Ordinis Pariſienſis, ad decus & decorem totius Studii Pariſienſis, in quo idem Sanctus ſua fœcunda facundia, cœleſtis irrigui gratia influente, Scripturarum ænigmata reſeravit, ſolvit nodos, obſcura dilucidavit, dubiaque declaravit ad devotionem Fidelium adaugendam tranſmittatur, & in ipſa Domo honorificè perpetuis temporibus veneretur.* Porro quàm ſolemni Ritu Brachium *S. Thomæ* in hocce Conventu noſtro depoſitum fuerit, quo nomine *Urbano V.* Sanctiſſimo Pontifici, qui nos tanto theſauro ditari voluit, æternum obſtricti erimus, docet Codex MS. *Ambroſii* Taëgii Mediolanenſis: *Anno, inquit, 1369. die 13. Julii, collocatum fuit Brachium Sancti Doctoris in Conventu Pariſienſi Ordinis Prædicatorum hoc modo. Nam congregatâ univerſâ multitudine Cleri & Populi, una cùm illuſtri Carolo * Francorum Rege, uno Cardinali, & duobus Archiepiſcopis, ſex Epiſcopis, tribus Abbatibus, Duce Burgundiæ ipſius Domini Regis Fratre, tribus Comitibus, & tribus Reginis, aliiſque Dominabus Regalibus in Eccleſia S. Genovefæ Magiſter Ordinis ſacris indutus veſtibus venit coram Rege cum Brachio, & ait: Sereniſſime Princeps, Capitulum Generale ob reverentiam Dominationis veſtræ mihi Magiſtro Ordinis FF. Prædicatorum conceſſit, ut Brachium S. Thomæ Celſitudini veſtræ donarem; quod ego impreſentiarum Sereniſſimitati veſtræ concedo, Juroque ipſum verum Beati Thomæ de Aquino Brachium fore; & in hujus rei te-*

Corpus S. Thomæ Aquinatis *Ordini FF. Prædic. conceſſit.*

Brachium ejuſdem ſancti Doctoris Conventui FF. Præd. Paris ad S. Jacobi *largitus eſt.*

* Carolo V. Sapiente *nuncupato.*

Digitized by Google

teſtimonium ipſum reverenter adoro. Et tunc genibus flexis Rex valde reverenter illud accepit, & D. Cardinali Belvacenſi obtulit deferendam: Sicque comitantibus præfato Rege Prælatiſque ac Principibus, omnibuſque populis civitatis, ipſo dicto die feſtinantes ad FF. Prædicatorum Eccleſiam Pariſius, omnes nimiùm exultantes divinis laudibus, pervenerunt, ubique oblatis auri & argenti muneribus, aliiſque diverſorum generum Regalibus ornamentis, ipſum pretioſiſſimum Sancti Doctoris Brachium Rex inclytus collocavit, voluitque quod Capella S. Thomæ CAPELLA REGIA appellaretur. Eodem tempore, præfatus D. Cardinalis Miſſam cantavit, & propter populi multitudinem actualiter tres prædicabant. Nam in Eccleſia coram Rege prædicavit Abbas Fiſcamenſis; in Clauſtro Fratrum unus Magiſter Ordinis Minorum, & in platea Eccleſiæ, Frater unus Ordinis Carmelitarum. Edita eſt hæc Narratio ex MS. *Ambroſii Taëgii*, inter Acta Sanctorum Menſis Martii a PP. *Henſchenio & Papebrochio*, Tom. 1. pag.740.

SCHOLION I.

RR. Cenſores in hoc Articulo, pag.234. hanc Propoſitionem notant: *Urbanus V. Avenionem redit invitis Oraculis, & S. Brigittæ Revelatione inſuperhabita.*

R. Ita ſe res habuit. De hoc Hiſtoriæ capite ita ſcribit *Odoricus Raynaldus* ad annum 1370. N. 19. *Monitum Urbanum fuiſſe a Petro Aragonia Rege Principe Minorita, ne Avenionem rediret, ne conflandi ſchiſmatis, quo innumera Chriſtianorum innocentium millia peritura forent, occaſionem daret, refert Alfonſus, qui Epiſcopatus Giennenſis abjectis honoribus, eremitica vita, cæleſtiumque rerum meditationi ſe totum dediderat: idemque Exomologeſibus ſacris ſanctæ Brigittæ excipiendis adhibitus teſtatur, illam cælitus accepiſſe, Urbanum, ſi rediret Avenionem, illico moriturum; eumque Rogerio Belliforti Cardinali, qui poſtea Gregorius XI. in Pontificatu appellatus eſt, patefactum: Sed cùm ille Pontifici id aperire non auderet, demum Urbano apud Montemflaſconem ab eadem S. Brigitta detectum; quamvis ipſe ejuſdem Sanctæ verba veluti nullo fulta argumento, quo cæleſte arcanum fuiſſe confirmaret, rejecerit. Quæ Gobelinus, & ex eo Chronici Belgici Auctor repetunt, ac S. Antoninus hiſce verbis confirmant: IN Monteflaſcone Urbano Papa V. exiſtente Revelationem ſibi factam a Dei Genitrice, quam ſub mortis comminatione futurique Judicii diſtrictione Pontifici inhibuit, ne de Roma vel Italia recedendo Avenionem peteret perſonaliter, narravit: Quod tamen Papa non implevit; unde mala innumera ſecuta ſunt.*

MS. Arc. Vatic. Tom. 2. De Schiſm. pag. 22. & lib. 7. Revel. S. Brigit. C. 137.

Gobelio in Coſm. Ætat. 6. c. 73. Chron. Belg. in Urb. V. S. Anton. 3. p. tit. 24. 6. 15. 6. 2.

SCHOLION II.

In eodem Articulo, pag.235. Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Papa omnia, quæ dixit, correctioni Eccleſiæ ſubjicit in Articulo mortis.*

R. Re vera *Urbanus V.* morti proximus *Se & dicta ſua correctioni Sanctæ Matris Eccleſiæ ſubmiſit, a qua aſſeruit ſe nunquam deviaſſe ſcienter.* Ita refert Vitæ ipſius coævus Auctor a Dom. *Boſqueto* Montiſpeſſulenſi Epiſcopo editæ, ex quo & iſtud Hiſtoriæ Caput refert *Odoricus Raynaldus* ad ann. 1370. N. 23.

Nota.

QUÆ Pontifices docuere veluti Doctores privati, ea tamquam errori obnoxia potuerunt ſubjicere eccleſiæ correctioni, ſeu pro revocatis habere, ſi fortè erraverint. Et quidem cùm nullam definitionem dogmaticam ab Urbano editam legamus, nullumque de Fide judicium e ſua Cathedra pronunciaſſe, prorſus aberraret qui crederet ſolicitum fuiſſe an definiendo veritatem attigiſſet.

ARTICULUS VII.

DE GREGORIO XI.

URBANO *V.* conſentientibus Cardinalium ſuffragiis Succeſſor datus eſt *Petrus Rogerii Monſtreus de Malmonte.* Clementis VI. ex fratre *Guillelmo* Comite *Belfortio* nepos, *S. Mariæ Novæ* Diaconus Cardinalis, nondum quadragenarius, 3. Kalendas Januarii, anno 1370. & die v. *Januarii* conſecratus atque coronatus. Sumpſit ſibi nomen, *Gregorius XI.* De ſua electione totius orbis Chriſtiani Præſules ac Principes ſtatim certiores fecit, inprimis *Carolum* V. Regem Chriſtianiſſimum, quem Progenitorum exemplo ad devotionem erga Sedem Apoſtolicam excitavit, eique propenſiſſimam in Majeſtatis ejus incrementa voluntatem explicuit: *Progenitorum tuorum* (inquit) *Chriſtianiſſimorum Regum Franciæ laudabilia imitanda veſtigia, Romanam & alias Eccleſias & perſonas Eccleſiaſticas fovere & honorare ſtudeas; & ſuper iis quæ tibi & tuis videris profutura, nos prompta ſecuritate requiras. Nam Regiæ Serenitati ſe favorabilem in omnibus exhibebit Apoſtolici favoris & gratiæ plenitudo: Te ſiquidem etiam non petente, proponimus [divinâ favente clementiâ] tuæ Magnitudinis incrementis fœlicibus exaltare.*

Gregorii XI. *In Regem Chriſtianiſſimum voluntas.*

Deſignatos ab *Urbano* Deceſſore ſuo Legatos ad Reges Francorum & Anglorum, ad pacem inter eos conciliandam, ſcilicet *Simonem de Langhan*, Anglum, & *Joannem de Dormannis* Gallum S. R. E. Cardinales ad utrumque miſit cum Literis urgentiſſimis. Nihil tamen iſta promovit Legatio, nimiùm tunc obfirmatis Principum inimicitiis. Pacandis Hiſpaniis *Guidonem* Cardinalem Legatum Apoſtolicum miſit. Anno ipſius Pontificatûs ſecundo, pax inter *Joannam* Siciliæ Reginam, & *Federicum* Trinacriæ Regem inita eſt, Religioſis ex Ordine FF. Minorum Sacerdotibus, qui Regi & Reginæ a Confeſſionibus erant, interpretibus. Relata res univerſa ad Pontificem, cujus fiduciaria Regna. Is nonnullas pactionum conditiones reſcidit, alias addidit, quaſdam temperavit, Pontificio in ea Regna Juri conſulens. Formulam pacis, & *Gregorii XI.* ea de re Literas, ex Regeſto ipſius, ex Collectione *Platinæ*, & ex lib. Privilegiorum Eccleſiæ Romanæ deſcripſit *Odoricus Raynaldus*, ad annum 1372. Num. 6. & 7. *Bernabonem Vicecomitem* Eccleſiaſticæ ditioni rurſus infeſtum, pactique cum *Urbano V.* fœderis infractorem, Cenſuris, armiſque domuit. Solemnes Conventus Thebis indixit, ut Orientales Occidentaleſque arctiſſimo fœdere ad compeſcendam Turcarum feritatem devinciret. *Joannem Laſcarim* Græcorum Imperatoris *Joannis Palæologi* Oratorem, ſuppetias adversùs Turcas rogantem, benigniſſimè excepit, Principibus commendavit, de inſtruenda claſſi duodecim triremium, quæ in Helleſponto atque Ægeo Mari Barbaros trajectu ex

Eu-

Grigorii XI. Sententia adverſùs Florentinos.

Europa in Aſiam arcerent, conſilium iniit, anno 1373. Mox ſacram expeditionem Hungaris in Turcas indixit, & *Carolum* Imperatorem ad belli ſocietatem hortatus eſt. Florentinos cùm Vicecomitibus adverſùs Romanam Eccleſiam conjuratos, cùm ditionis Pontificiæ urbes plurimas ad defectionem compuliſſent, Plebiſcita contra Eccleſiæ Jura ac libertatem promulgaſſent, Viros Eccleſiaſticos, ipſoſque Sedis Apoſtolicæ Nuntios crudeliſſimè vexaſſent, Apoſtolicum Legatum bello laceſſiviſſent; graviſſimâ Sententiâ perculit, anno 1376. 3. Idus Februarii; Magiſtratus & Vexilliferos urbis Anathemate confodit, ipſi Civitati Sacris interdixit, civium fortunas diripientibus, perſonas capientibus expoſuit, omni cum illis commercio prohibito; omnem ad honores, dignitates, & functiones publicas, tam Eccleſiaſticas quàm civiles aditum ipſis intercluſit. Sententiam ex Vaticano Codice *Bzovius* deſcripſit ad hunc annum, Num. 15. *S. Catharinam Senenſem*, Tertii Ordinis *S. Dominici*, de Pœnitentia nuncupati, Sacram Virginem, ſanctitatis opinione celeberrimam & cœleſtium chariſmatum donis admirandam, rogarunt, ut pro ipſorum reconciliatione Legationem ad Summum Pontificem obiret. Annuit Virgo Sancta, Avenionem acceſſit, ad Pontificis pedes effuſa, gratiam ac pacem pro Florentinis exoravit. Hanc ſummâ benevolentiâ excepit *Gregorius XI.* ipſiuſque arbitrio pacem permiſit: *Ut omnibus pateat*, inquit, *quia pacem eam ego volo, ecce pacem ipſam pono in manibus tuis, Cariſſima Filia; tu tantùm recommendatum habeas honorem Eccleſiæ Sanctæ*. Virginis conſiliis, ac paternæ *Gregorii* pietati obſtitit Florentinorum contumacia. Quam ut armis frangeret, duos in Italiam Cardinales Legatos mittere compulſus eſt. Summo Pontifici, quem ad Sedem Apoſtolicam Romæ reſtituendam pluribus Epiſtolis adhortata erat, *Votum ſuum de petenda Urbe in occulto factum, & ſibi ſoli ac Deo notum ſeſe divinitus cognoviſſe monſtravit* Catharina Senenſis. *Fuit enim in ea Spiritus Prophetiæ*, [inquit *Pius II.* in Bulla Canonizationis.] Romam rediit, eâdem præmiſſâ Virgine, *Gregorius*. Ejus Itinerarium a *Petro Aurelio* Alectenſi, Epiſcopo Senogalliæ, ex Auguſtiniano Ordine aſſumpto deſcriptum, apud *Ciaconium*, *Papirium*, *Maſſonum*, & *Bzovium* legere eſt. In Urbem appulit die 17. Januarii anno 1377. ingentique pompâ ſuſceptus eſt a Romanis, ſe ſuaque ipſi ſubjicientibus. Mox *Catharina Senenſi* Virgini, cujus ſpiritum probaverat, & ſanctitatem zelumque pro Dei gloria, pro Eccleſiæ pace ac utilitate, pro ſalute populorum noverat, juſſit ut Legationem ad Florentinos Sedis Apoſtolicæ nomine obiret. Paruit Virgo ſacra, pacemque perſuaſit melioribus: Sed tumulto ab inimicis Eccleſiæ concitato, a ſeditioſis quæſita ad necem eſt, quam avidè optabat Martyrii candidata. Evaſit tamen, confuſo & debilitato divinitus percuſſore; & aliquandiu extra urbem delituit, ſedatâ ſeditione in eamdem regreſſa eſt, nec inde exiit, donec pax Florentinorum cum Apoſtolica Sede confecta ac promulgata eſſet, quòd poſt obitum *Gregorii*, Sedente *Urbano VI.* conſummatum eſt. Horum teſtes *Raymundus Capuanus* Ordinis Prædicatorum Generalis Magiſter, qui *S. Catharinæ Senenſi* a Confeſſionibus fuit in ejus Vita * P.3. Cap.8. & *S. Antoninus* 3. P. Chronic. Tit. 23. Cap.14.

Gregorius XI. Romam redit.

Sancta Catharina Virgo Senenſis, Gregorii XI. oratrix ad Florentinos, & pacis inter ipſos & Sedem Apoſtolicam ſequeſtra.

* *Inter Acta SS. menſis Aprilis a PP.* Henſchenio *&* Papebrochio S.

Longè majori ardore fidei, quàm Eccleſiaſticæ ditionis hoſtes inſectatus eſt *Gregorius XI.* Ad Beguardos & Beguinas, qui Germaniam & finitimas Provincias infeſtabant, abolendos, literis Epiſcopos & Principes excitavit. *Albertum* Halberſtatenſem Epiſcopum, qui omnia fato ineluctabili contingere docebat, merita ac demerita tollebat e medio, divini auxilii & Sanctorum invocationem ut inutilem rejiciebat, publicè hæreſes revocare ac damnare juſſit: Sin minus intra bimeſtre ad Sedem Apoſtolicam ſe ſiſtere. [Epiſtolâ Coriali 11. ann. 2.] *Raymundi Lulli* Opera, multis fœdata erroribus, de quibus cap. ſequenti dicemus, damnavit. *Mallaſum*, Canonicum Pragenſem qui multos errores vulgaverat, ejuſque Sectatores pœnis Hæreticorum plecti juſſit, datis ad Archiepiſcopum Pragenſem ejuſque Suffraganeos literis nec-non ad *Carolum* Imperatorem, quem hortatus eſt ut Præſulibus & Fidei Cenſoribus adverſùs illos præſto eſſet. Anglicanos Præſules in *Joannem Uvicl ef*, damnatas Marſilii *de Padua*, & *Joannis de Jandano*, hæreſes excitantem, novaſque addentem, animadvertere juſſit, eum in cuſtodiam tradere, ejus Confeſſionem ſuper erroneis hujuſcemodi propoſitionibus excipere, ejuſque dictorum Scriptorumque Relationem accuratam ad Sedem Apoſtolicam mittere. Si intercipi, & vinculis mancipari non poſſet, ipſi ad Tribunal Apoſtolicum diem dicerent. Ad Regem Principeſque ac Proceres Anglos, nec-non ad Oxonienſem Academiam Literas dedit, monens ut fidei puritatem defenderent, nec adverſùs eam impium Hæreſiarcham impunè graſſari permitterent. Has *Gregorii XI.* Literas apud *Uvalſinghamum in Eduardo III. & Richardo II.* legere eſt. Propagandæ fidei ſtudio ſelectos ex Ordine præſertim FF. Prædicatorum Religioſos Viros Apoſtolico zelo incenſos, in varias Orientis regiones miſit ad converſionem Infidelium, hac inductus ratione (ut ipſe ſcribit ad *F. Eliam*, Ordinis Generalem Magiſtrum) quòd ex eo prodiiſſent viri virtutibus conſpicui: *Qui per Dei gratiam aſſiſtentem eiſdem, in partibus Armenia Majoris multitudinem Infidelium converterunt ad fidem, in qua uſque ad hæc tempora permanſerunt, prout permaneat in præſenti: in quibus etiam partibus iidem Fratres plantaverunt Ordinem FF. Unitorum, dicto tuo Ordini ſubjectorum*. (Anno 4. Pontificatûs Epiſtolarum Curialium pag. 3.)

I. edita Tom. III. ad diem 30.

Gregorius XI. hoſtes fidei inſectatur & damnat.

Fratres Uniti, *ſeu Congregationis* Unionis Chriſtianæ, *olim a FF. Prædicatoribus in Armenia inſtituti.*

Ex illis Fratribus nonnulli, Conſtantinopoli cum *Joanne Cantacuzeno* olim Imperatore Ordinis *S. Baſilii* Monacho, congreſſi ad Profeſſionem Primatûs Sanctæ Romanæ Eccleſiæ ſuper omnes orbis Eccleſias ipſum adduxere: Quam ipſi per Literas gratulatus eſt *Gregorius XI.* eumque adhortatus eſt, ut quâ pollebat apud Græcos auctoritate, unionem Eccleſiæ promoveret; utque commodiùs ea de re tractaretur, ipſum Romam invitavit. (Tom. V. Epiſtolarum ſecretarum pag. 4. apud *Odoricum Raynaldum* ad annum 1375. Numer. 2.)

Varia Gregorii XI. Acta.

Eccleſiaſticam Diſciplinam ſaluberrimis Decretis reſtauravit, firmavit. *Carolo V.* Regi Chriſtianiſſimo auctor fuit, ut conſuetudinem in Galliis inolitam, quâ ultimo ſupplicio damnatis Pœnitentiæ Sacramentum negabatur, abrogaret, utpote *Contra Canonicas ſtatuta* pugnantem. (Tom. V. Epiſtolarum ſecretarum pag. 152. apud *Odoricum Raynaldum* ad annum 1375. N. 28.) De Præſulum Reſidentia Decretum edidit, quod ex ipſius Regeſto exhibet idem Annalium Eccleſiaſticorum Continuator, ad annum 1375. N. 23. Officium proprium Inventionis & Exaltationis S. Crucis, ac Vigiliam cum Jejunio & Miſſa de Vigilia Nativitatis B. Mariæ Virginis inſtituit, erga Crucem & Matrem Domini devotiſſimus; ut vitæ ipſius Auctor a *Boſqueto* editos teſtatur. Feſtum præſentationis ejuſdem Deiparæ, jam olim in Oriente celebre, in Eccleſia Occidentali inſtituit, urgente *Philippo de Mazeriis* Nobili Picardo, Regni Cypri Cancellario, qui Officium integrum illius Solemnitatis, prout in Oriente ac ſpeciatim in Cy-

Gregorii XI. pietas erga Deiparam Virginem.

pro Inſula canebatur, ejus obtulit Sanctitati. Extat in MS. Codice Regalis Abbatiæ *S. Victoris* Pariſienſis, cum *Philippi de Mazeriis* Literis ad Chriſtianos Occidentales ea de re datis. Sed & *Carolus V.* Rex Chriſtianiſſimus eamdem Solemnitatem per univerſum Regnum celebrari juſſit. Ejus Literæ ea de re ſcriptæ ad Capitulum Eccleſiæ Collegiatæ Sanctæ *Mariæ* de Meleduno, Senonenſis Diœceſis, & ad Magiſtrum & Scholares Navarriei Collegii, datæ Meleduni die 30. Novembris anno 1374. extant in eodem Codice: aliamque ejuſdem argumenti Epiſtolam ab eodem Chriſtianiſſimo Rege ad *Nicolaum* Autiſiodorenſem Epiſcopum ſcriptam laudat *Molanus* in additionibus ad Martyrologium *Uſuardi*. Ob ſuum erga *B. Mariam Magdalenam* ſingularem devotionis affectum, Sacra, Preceſque certis diebus pro ſe ac patruo *Clemente VI.* in perpetuum tempus a FF. Prædicatoribus Conventus Regii *S. Maximini* celebrari conſtituit, collato Religioſæ illi familiæ pingui Sacerdotio. In diplomate ea de re dato 4. Idus Martii, Pontificatûs anno ſexto, palam fecit quanto apud ſe in pretio eſſet Ordo ſacer, his verbis: *De Fratrum Ordinis Prædicatorum, qui vita meritis, & dono ſcientiarum, quaſi Sydus prærutilans in militante Eccleſia noſcitur coruſcare, devotis orationibus ſpecialiter ſperantes in Domino: & ob reverentiam B. Mariæ Magdalenæ, ad quam ſpecialem devotionem habemus, & apud quam quidem Eccleſiam domus & Conventus dictorum FF. exiſtit, &c.* Eumdem Ordinem ampliſſimis ornavit Privilegiis, Diplomate quod incipit, *Virtute conſpicuis*, Tom. I. Bullarii Romani. Religioſam Congregationem FF. *S. Ambroſii*, ſub *S. Auguſtini* Regula, in Eccleſia *S. Ambroſii ad Nemus*, Mediolani inſtituit, Diplomate quod incipit; *Cupientes*, (Ibidem.)

Gregorii XI. de FF. Prædicatorum Ordine præclara opinio.

Viros Literatos dilexit, fovit, promovit. Cardinalitiis ornavit Inſulis *Petrum Gomeſii de Barroſo*, Hiſpanum, Archiepiſcopum Hiſpalenſem; *Joannem de Croſſo, de Callimaforti*, Lemovicenſis Diœceſeos, ejuſdemque urbis Epiſcopum, conſanguineum ſuum; *Bertrandum Lagerii, de Figiaco*, Glandatenſem Epiſcopum, ex Ordine FF. Minorum aſſumptum; *Bertrandum de Coſnaco*, ex Canonico Regulari S. Auguſtini Convenarum Epiſcopum; *Guillelmum de Chanaco* in Academia Pariſienſi Juris Canonici Doctorem & Profeſſorem, Ordinis S. Benedicti, Mimatenſem Epiſcopum; *Robertum Gebennenſem*, Cameracenſem Epiſcopum: *Joannem Fabri*, conſanguineum ſuum, Tutellenſem Epiſcopum; *Jacobum Urſinum*, Nobilem Romanum; *Joannem de Turre Arvenia*, Monachum Benedictinum, & Abbatem Floriacenſem; *Petrum Flandrium*, Juris Pontificii Doctorem, Decanum Bajocenſem, Referendarium Apoſtolicum; *Guillelmum Novelleti*, ſeu *Noëlleti*, Engoliſmenſem, Legum Doctorem, Carnotenſem Archidiaconum; *Petrum de Verabio*, Juris Canonici Doctorem, Archidiaconum Rotomagenſem, Sacri Palatii Auditorem; *Petrum Judæis*, ſeu *de Judiria*, Lemovicenſem, conſobrinum ſuum, Archiepiſcopum primò Narbonenſem, deinde Rotomagenſem, ex Ordine *S. Benedicti* aſſumptum; *Simonem de Brouſano*, Italum, Mediolanenſem Archiepiſcopum; *Hugonem de Montrelaix*, Briocenſem Epiſcopum; *Joannem de Bazeriis*, in Sacra Facultate Pariſienſi Doctorem Theologum, Ciſtercienſem Abbatem: *Guidonem de Maleſieco*, ſuum ex ſorore nepotem, Pictavienſem Epiſcopum; *Joannem de Grangia*, ex Abbate Sandionyſiano & Fiſcanenſi, Ambianenſem Epiſcopum, *Caroli VI.* Præceptorem, Regni ſub *Carolo V.* Rege Chriſtianiſſimo Adminiſtrum; *Petrum de Sortenaco* Juris utriuſque Doctorem, Vivarienſem Epiſcopum: *Geraldum de Podio*, ex Cluniacenſi Monacho & Majoris Monaſterii Abbate, primùm *S. Flori*, deinde Carcaſſonenſem Epiſcopum; *Petrum de Luna*, Nobilem Hiſpanum, Juris Canonici Doctorem & Profeſſorem, Eccleſiæ Valentinæ Præpoſitum: *Ivonem Begaignon*, Gallum, ex Aremorica, Ordinis FF. Prædicatorum Profeſſorem, in ſacra Facultate Pariſienſi Doctorem Theologum, Trecorenſem Epiſcopum, addidit *Feizonius*, ex antiqui MS. fide; at tam incerta eſt Cardinalitia illius dignitas, quàm falſus Trecorenſis Epiſcopatus. Inter Epiſcopos Trecorenſes in Gallia Chriſtiana tum *Claudii Roberti*, tum *Sammarthanorum* non comparet. Inter Cardinales ab Auctore Vitæ *Gregorii XI.* non recenſetur, qui cæteros nihilominus ſtudioſè numerat ab iſto Pontifice creatos.

Gregorii XI. Cardinales.

Obiit *Gregorius XI.* Eccleſiaſticis Sacramentis magnâ pietate perceptis, die 27. Martii anni 1378. anno ætatis circiter 67. Teſtamentum condiderat anno 1374. die 25. Maii, quo ſuam in Cœnobium *Caſa-Dei*, in Pariſienſem Eccleſiam & Capitolum, in Eccleſiam Rotomagenſem, in qua Major Archidiaconus fuerat, & in Carthuſienſes munificentiam exprompſit. Editum eſt Tom. VI. *Spicilegii Acheriani* pag. 675. *Solâ Dei Patientiâ Servum Servorum Dei*, in eo ſe inſcribit Religioſiſſimus Pontifex. Quàm humiliter de ſe ſentiret, ex eo conſtat, quòd ſe erroribus, etiam contra fidem, obnoxium eſſe agnoverit atque profeſſus ſit, nec infallibilem ſe exiſtimarit nullo accedente Eccleſiæ conſenſu. Verba ejus ex ſupremæ voluntatis tabulis exhibere operæ pretium eſt: *Item volumus*, inquit, *dicimus & proteſtamur ex noſtra certâ conſcientiâ, quòd ſi in Conſiſtorio, aut in Conciliis, vel Sermonibus, vel Collationibus publicis vel privatis, ex lapſu linguæ, aut aliàs ex aliqua turbatione, vel etiam lætitia inordinata, aut præſentia Magnatum, ad eorum forſitan complacentiam, ſeu ex aliquali diſtemperantia, vel inadvertentia, aut ſuperfluitate, aliqua dixerimus erronea contra Catholicam Fidem, quam coram Deo publicè, ut tenemur, præ cæteris profitemur, colimus, & colere cupimus; ſeu forſitan adhærendo aliquorum opinionibus contrariis Fidei Catholicæ ſcienter, quod non credimus, vel etiam ignoranter, aut dando favorem aliquibus contra Catholicam Religionem obloquentibus; illa expreſsè & ſpecialiter revocamus, deteſtamur; & haberi volumus pro non dictis.*

Gregorii XI. obitus.

Teſtamentum.

Infallibilem ſe non eſſe profitetur, nullo accedente Eccleſiæ conſenſu.

De eodem Pontifice refert *Joannes Gerſon*, lib. *De Examine Doctrinarum*, P. 2. Conſideratione 3. Ipſum in extremis poſitum, habentem in manibus Sacrum Chriſti Corpus, proteſtatum eſſe coram omnibus, ut caverent ab omnibus ſive viris, ſive fœminis, ſub ſpecie religionis loquentibus viſiones capitis ſui: quia per tales ipſe ſeductus, dimiſſo ſuorum rationabili conſilio, ſe traxerat & Eccleſiam ad diſcrimen ſchiſmatis imminentis. Iis autem verbis ſuaſiones *S. Brigittæ & S. Catharinæ Senenſis*, de Urbe repetenda ipſum indicaſſe exiſtimant. Id ex *Gerſone* ab illis Auctoribus imprudenter exſcriptum eſt, quod falſum eſſe probat 1. Auctoris coævi, qui *Gregorii* Geſta ſcripſit, ſilentium, ejuſdemque Pontificis de *Catharina Senenſis* ſanctitate exiſtimatio, quæ etiamnum Florentiæ, pro componendo Florentinorum diſſidio, ejus Legatione fungebatur. 2. Quòd ejus ſpiritum probaſſet, eamque Prophetiæ dono a Deo auctam agnoviſſet, cùm *Illi votum ſuum de petenda Urbe in occulto factum, & ſibi ſoli ac Deo notum, ſe ſe divinitus agnoviſſe monſtravit*: ut *Pius II.* in Bulla Canonizationis ipſius teſtatur. 3. Quòd nullus tunc ſchiſmatis metus ſubeſſet, cùm *Gregorius XI.* obiit, nec ex reductione Sedis Pontificiæ Romam, ſchiſma con-

Gregorius XI. & S. Catharina Senenſis, *a calumnia vindicantur.*

tige-

tigerit, ſed aliis de cauſis, & Avenione manente æquè contiogere potuiſſet. 4. Non viſionibus dumtaxat credens Sanctarum ſœminarum, ſed graviſſimis rationibus adductus, Romam profectus eſt prudentiſſimus Pontifex, ut præſcntiâ ſuâ pacem Italiæ redderet, ac Eccleſiæ Romanæ perduelles Civitates ad obedientiam reduceret. Nec ſpe ſuâ erat fruſtratus. Jam ſiquidem Bononienſes ad ejus obſequium redierant, & Florentinoa quantocyùs redituros ſpes erat.

SCHOLION.

In hoc Articulo, pag.148. hanc Propoſitionem notant Religioſi Cenſores: *Papa profitetur ſe non infallibilem niſi accedente Eccleſia conſenſu.*

R. Id profeſſus eſt *Gregorius XI.* ſupremæ voluntatia tabulis, revocans expreſsè & ſpecialiter, ſi quæ diaiſſet *Erroneu contra Catholicam Fidem*. Verba ſunt ipſiua Teſtamenti, quod Tomo VI. *Spicilegii Ancheriani* editnm eſt, a me integrè ac fideliter deſcripta. Facti Quæſtio eſt, juris quæſtionem non attingo.

Nota.

HIC denuo adnotandnm ſalſo niti ſundamento illud argumentum, quo non ſemel utitur Naıalis; Pootifices nempe inſallibilitate carere tacitè ſaltem ſaſſos eſſe, quando ſallibiles ſe agnoverunt. Cùm ſint ſallibiles qnatenus privatı Doctoris perſonam gerunt, tunc ſanè inſallibilitatis privilegium perperam ſibi tribuerent. Hujuſmodi verò ornantur prærogativâ dum communis eccleſiæ Doctoris ac Magiſtri munus adimplent, Spiritûs S. aſſiſtentiam peculiaribus orationibus antea invocando &c. Porro dum ita ſe habent, in errorem poſſe labi nedum non agnoſcunt, ſed fidei indeficientiam Petro promiſſam & ſibi convenire non diſſitentur.

ARTICULUS VIII.

De URBANO VI.

G*Regorio XI.* deſuncto, Romani precibus primùm & ſuaſionibus importunis, deinde clamoribus & minis, Papam natione Romanum, aut certè Italum eligi urgebant, irruptione etiam ın Conclave ſactâ, adeo ut a tumultuante & ſurente Populo nihil non metuendum eſſet Cardınalibus, niſi ejus votis morem gererent. Diſſidebant aliunde Cardinales Galli, quı tunc in Sacro Collegio tredecim erant, Lemovicenſibus aliquem ex Provincia ſua, quæ tres recenti memoria Pontificea, Clementem VI. Innocentium VI. & Gregorium XI. Eccleſiæ dederat, volentibus, cœteris malentibus Italum quàm Lemovicem; tandem in *Barthelomæum Prignanum*, patriâ Neapolitanum, Barenſem Archiepiſcopum, ſufficiens numerus conſenſit: haud ſtatim promulgare electionem, operæ pretium viſum eſt. Vocatus interim in Palatium nbi Conclave habebatur, cum aliis Prælatis, negotiorum ſpecie, Barenſis Archipræſul. Qui cùm adveniſſet, rnrſua liberrimis ſuffragiis, & unanimi conſenſn ipſum Pontificem deſignarunt. Cùm verò interim Populus poſtam Conclavis apertam vidiſſet ad exportanda vaſa argentea Cardinalium in locum ſecurum, ne diriperentur, in Conclavım irrupit, exploraturus an electio ſecundùm vota ſua ſacta eſſet. Tunc Cardinales plebis ſurorem ac impetum metuentes, electum eſſe Romanum, pront optaverat, ſimnlarunt, Cardinalem, ſcilicet *Sancti Petri*. Quem dum Pnpulus veneraretor, cœteri omnes a Palatio receſſere, ſex Caſtro S. Angeli ſeſe includentibns, tribns extra Urbem abeuntibus, quinque in domos proprias ſeſe recipientibua, uno Cardinale *S. Petri* in Palatio remanente. Qui Populo ſignificavit, ſe Pontificem electum non eſſe, ſed Barenſem Archipræſulem. Urbis Magiſtratus gratam electionem habuit. Acceſſere ad Electum quinque Cardinales, qui ſuia in ædıbus remanſerant, electionia Decretum ipſi obtulere. Profeſſus ille eſt ſe electioni, niſi fuiſſet libera & canonica, minimè conſenſurum. Illi verò, & ſex alii qui in Caſtrum S. Angeli ſeceſſerant, cum depoſito metu in Palatium rediiſſent, ipſum rurſus elegerunt, & ut legitimnm Pontificem ſunt venerati, ſolitiſque ritibus in Sede Apoſtolica collocaverunt, qui ſibi nomen ſumpſit, *Urbanus VI.* Reverſis Cardinalibus, qui extra Urbem ſugcrant, omnibus præſentibus, conſentientibus, plaudentibus, coronatua eſt, & Lateranenſis Eccleſiæ poſſeſſionem iniit. Ita rem geſtam exponont Literæ in ſavorem cauſæ *Urbani VI.* ad Pariſienſem Univerſitatem, ad Regem Caſtellæ, & ad alios, ut credere par eſt, Chriſtianos Principes, Univerſitates, Præſules, Fideleſque univerſos miſſæ, quæ in MS. Vatic. Tom.I. de Schiſmate, inſcribuntur, *Factum miſſum per Barthelomæum ſub Bulla Regi Caſtella*. In Codice verò S. Victoris Pariſienſis: *Factum Magiſtri Jacobi de Sena miſſum Univerſitati Pariſienſi*. Res aliter expoſuere cœteri Cardınales, in Literis Encyclicis Anagnia ſcriptis, poſt menſes ab *Urbani* electione quatuor. Poſtquam enim Bandcreſiorum motus, Populi tumultum, irruptionem in Conclavo, minas niſi Romanus eligeretur, Cardinalium reſponſionem, quòd verus Papa non ſoret, qui ınter iſtiuſmodi minaa & terrores eſſet electns, retulere; addunt, cum periculo mortis compellerentur Italum nominare, conteſtantibus Ultramontanis id ſe ad vitandum periculum ſacturos, quòd aliàs ſacturi non eſſent, quoſdam etiam ex Italis aſſeruiſſe, ſi fortè ipſi eligerentur, haud ſe admiſſuros electionem, quæ per notoriam impreſſionem & mortis intentationem fieret. Nominato autem ex abrupto *Bartholomæo Barenſi*, utpote ſibi notiſſimo, nonnullos ex Cardınalibus dixiſſe, eligere ſeipſum, animo quidem ut eſſet verus Papa, ſed tamen terrore mortis: Romanum unum conteſtatum, nemini ſe daturum ſuffragium, niſi ptiùs violentia ceſſaret: Tres Ultramontanoa proteſtatos, nullam ſore electionem. Aliquos etiam eâ conditione *Bartholomæum* elegiſſe, ut cùm primùm ad locum tutum accedere poſſent, eum liberè iterum eligerent. Sedato verò Populi tumultu, cùm ejuſdem Archipræſulis electionem iterarent, re nondum confectâ, Populum renovatis majori impetu clamoribus in Conclave quatuor partibus perſractum, cum armis perrupiſſe; & Cardinalibus in intimum ſacrarium conſugientibus, illud etiam ſecuribus conſregiſſe, & Cardinales metu concuſſos circumdediſſe, ac ſolitis clamoribus contudiſſe. Tuoc ad placandum Populum, ſimulatam Cardinalis *S. Petri*, qui Romanus erat, electionem. Conveniunt tamen de conſenſu ejus Coronationi præſtito, deque exhibita ipſi obedientia ut vero & legitimo Pontifici, in publicis & privatis actionibus; ea tamen interiùs mente, ut nihil ınde novi juris ei acquireretur, quàm quòd eſſet ipſius electionis jure quæſitum. Cùm autem non auderent ejus electionem in Urbe impugnare, Cardinales Ultramontanos, quamprimùm potueruot, variis prætextibus Anagniam ſe recepiſſe, ad deliberandum de modo providendi Eccleſiæ Romanæ. Hæc præmiſſo juſejurando po-

puteſtati ſunt coram *Petro de Croſo*, Archiepiſcopo Arelatenſi Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Camerario, ac Judice Ordinario, die ſecuodâ Auguſti, anno 1378.

Urbani Sexti intempeſtiva ſeveritas.

Statim ab ipſa coronatione, mores Cardinalium omnium acerrimè redarguit *Urbanus*, pompam, ſuperfluas epulas, domeſticorum copiam reſcindere juſſit, iis qui munera, & penſiones a Principibus acciperent, pœnas minatus eſt; rigidus, aſper, inexorabilis in eos viſus eſt, in Romanos verò facilis ac benignus. Duris increpationibus eoſdem Cardinales in Conſiſtoriis laceſſebat, quòd clandeſtina cum Eccleſiæ hoſtibus conſilia agitarent: ob non redditam ſubitò *S. Angeli* Arcem ab eo, cujus fidei tradita ſuerat ſub *Gregorio XI.* atrociter minabatur; intempeſtiva & imprudenti ſeveritate, ipſos ad ſchiſma ſacieodum præcipitare videbatur. Quamobrem conjuratione in eum factâ, Anagniam ſeceſſere Cardioales XIII. natione Galli uno dempto *Petro de Luna* Aragonio, ubi Proteſtatione facta coram *Petro de Croſo* Archiepiſcopo Arelatenſi, & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Camerario, ut mox dicebamus, monitoque primùm per Oratores *Urbano*, ut Dignitatem deponeret, quam legitimâ non eſſet electione conſecutus, ejus Literis, & Legatis, adhortantibus ut ad officium & concordiam redirent, nequaquam emolliti, diem

Schiſma.

ipſi dixere, ut jus ſuum tueretur ac Proceſſus contra ipſum habitos audiret. Hiſque Juris formulis præmiſſis, Sententiam in eum tulere, ac Literas ad Fideles univerſos ſcripſere, *Bartholomæum Barenſem*, intruſum declarantes, nec Papam & Apoſtolicum, ſed Apoſtaticum, & anathematizatum. Promulgatâ Sententia, Fundos, Regni Neapolitani Urbem ſe recepere, & tribus Cardinalibus Italis tractis in partes, ſolo Cardinali *S. Petri* cum *Urbano* remanente, *Robertum Gebennenſem*, Tituli Sanctorum duodecim Apoſtolorum Presbyterum Cardinalem, annos domtaxat 36. natum, Pontificem elegeront die 21. Septembris, anoo 1378. qui *Clemens VII.* appellatus eſt. Sic-

Robertus Gebennenſis eùi nomen Clementi VII. contra Urbanum VI. electus.

que ſchiſma factum eſt, omnium quæ umquam ſuerunt teterrimum & dioturniſſimum. *Joanna* Siciliæ Regina, & Otto vir ejus, ab *Urbano*, quem omni obſequiorum genere promereri ſtuduerant, copiis ac pecuniis ad tuendam dignitatem ipſi ſubminiſtratis, inurbanè habiti, & ab ipſo propterea abalienati; *Carolus V.* Rex Chriſtianiſſimus, & *Carolus, VI.* ejus filius & ſucceſſor, a Cardinalibus Gallis inducti; *Joannes* Caſtellæ, & *Petrus* Aragoniæ Reges, a *Petro de Luna* Cardinali perſuaſi, *Clementi* adhæſere. *Uvenceſlaur* Rex Romanorum, Italia & Germania pene totæ, Anglia, Hungaria, Luſitania, ac cœteræ ferè nationes & gentes, in fide & obedientia *Urbani* permanſere, nonnullis tamen interdum variantibus, & neutralitatem amplexantibus donec Generali Concilio Controverſia dirimeretur. De Diro illo Schiſmate alia erit uberiùs diſſerendi occaſio. Legantur interim *Theodoricus Niemus* in Hiſtoria de illo edita, *Petrus Boninſegnius* Florentinus, coævus Auctor, lib. 4. & *S. Antoninus III.* P. Chronici Tit. 22. Cap. 55. Mutuas diras, execrationes, & Anathematum fulmina ab *Urbano* & *Clemente* vibrata, *Joannam* Siciliæ Reginam ab eo exauctoratam, & transfuſa Regni Jura in *Carolum Dyrrachinum* Gravinæ Comitem; *Ludovici* Andegavorum Comitis ab eadem Regina adoptionem in ſucceſſionem Regni, ut illud adversùs *Urbanum* & *Carolum Dyrachinum* tueretur. Armatas in mutuum exitium *Urbani* & *Clementis* copias; Clementinarum ſtragem ab *Alberico* Barbiani Comite ad Marinum editam, do qua legendus *Pandulphus Collenutius* Hiſtoriæ Neapolitanæ lib. 5. receptam ab *Urbano* S. Angeli Arcem, quam Schiſmatici Præſidiarii tenebant, tam inſignes victorias *S. Catharina Senenſis*, quæ cauſam *Urbani* egregiè tuita eſt, partas precibus, Romanorumque ſeditionem diſſipatam, ut *B. Raymundus Capuanus* in eius Vita docet; Clementis fugam in Gallias, prolixioribus verbis commemorare nolim, quæ indicaſſe ſatis eſt. *Urbani* Geſta malim exponere reliqua.

Urbani Sexti geſta.

Hic anno 5. Pontificatus, pacem Florentinis dedit, Sacrorum uſum ipſis reſtituit, pœnas omnes condonavit, ſequeſtre *Sancta Catharina* Senenſi Virgine, ipſoſque hoc beneficio ſibi penitus devinxit. Anno 1381. Neapolitanum Regnum in *Caroli Dyrrachini* poteſtatem redactum eſt, dedita *Joanna Regina*, captus *Otto Brunſvicenſis* vir ejus, multum dignitatis cauſæ *Urbani* addidere, ut Divinum Numen ipſum ſtare ab eo, oppugnare damnareque conſilia *Clementis* videretur (inquit *Paulus Æmilius*) Anno ſequenti, infœlix Regina *Caroli* juſſu interſecta eſt, ut *Theodoricus Niemus*, *Gobelinus Perſona* & alii Hiſtorici teſtantur. Eudem anno 1382. *Urbanus* Sententiam in *Joannem* Caſtellæ Regem tulit, ceu ſchiſmatis ac læſæ Majeſtatis Pontificiæ reum, ipſum Regnorum jure exauctoravit, infamiæ notâ inoſſit, Fidelium communione omnique commercio privavit, ejus ſubditos a fidelitatis ſacramento abſolvit, Anathemate percuſſit qui ipſi parerent, indictâ in eum ſacrâ militiâ, Sacramentorum uſu & Eccleſiaſtica ſepultura privatum edixit. Cenſuris Eccleſiaſticis Principem Schiſmaticum percellere potuit *Urbanus*, ſiquidem majoris Eccleſiæ partis conſenſu legitimus Pontifex habebatur; ſed ipſum exauctorare non potuit. Unde Sententiam illam Caſtellæ Rex, Præſules, Principes, populique Hiſpaniæ contempſere, hiſque diria in Clementis partibus ſunt magis obſirmati.

Excommunicationis & exauctorationis ſententia in Joannem Caſtella Regem.

Urbani Sexti geſta cùm Carolo Siciliæ Rege.

Anno 1383. in Regnum Neapolitanum, invito Rege *Carolo*, diſſuadentibus Cardinalibus, profectus *Urbanus*, imprudentiæ pœnas dedit, a Rege ſpecie officii detentus, & ad concedendum ipſi quæ voluit compulſus; ut Auctor Geſtorum *Clementis* apud *D. Boſquetum* teſtatur: quamquam ex illo itinere maximum emolumentum reportaverit vir carni & ſanguini addictus, ſiquidem Nepotem in poſſeſſionem Capuani Principatùs aſſeruit, Neptes viris Principibus in matrimonium collocavit.

Bartolini de Placentia Juriſconſulti ſeditioſa quæſtiones.

Annus 1384. ferali diſcordiâ inter *Urbanum VI.* & *Carolum* Siciliæ Regem, Cardinalium quorumdam in Pontificem conjuratione, eorumque cæde ab eodem imperata, funeſtus fuit. Cardinalium odia in ſe concitavit *Urbanus*, quòd Luceriæ degens & cum *Carolo* Siciliæ Regè inimicitias exercens, Curiam variis incommodis & periculis exponeret. Ex nonnullis quæſtionibus ab illis cum *Bartolino de Placentia* audaci Jureconſulto agitatis, de circumſcribendo Pontificiæ auctoritatis uſu, & dando *Urbano* Curatore, cujua ſine conſilio nullum gravioris momenti negotium aggredi vel conficere poſſet, luctuoſa tragœdia ſecuta eſt. Quæſtio præcipua hæc erat: *Si Papa eſſet nimis negligens, aut inutilis ad regendum, ſeu adeo innitevetur ſuo ſenſui, quòd per ejus factum periclitaretur univerſalis Eccleſia, vel eſſet effranis, ita quòd abſque conſilio Cardinalium pro libito voluntatis omnia agere vellet; numquid lieret idoneum Curatorem, vel aliquos idoneos Curatores per Cardinalium electionem ſubſtituere, cujus ſeu quorum conſilio ſeu rationis dictamine Papa expedire ſingula Eccleſia negotia teneretur?* Duodecim hujuſce generis quæſtiones ſeditioſas edidit & in partem affirmantem ediſſeruit, multis argumentis opiniones auctoritati Pontificiæ injurioſas confirmans. *Quas quæſtiones & rationes per nonnullos egregios in utroque Jure Doctores, & per excellentes Magi-*

ſtros

Sex Cardinales conjurationis in Pontificem accuſati.

ſtros in Sacra Theologia procurnveeat receuſeri. Has cum pluribus Cardinalibus etiam commuoicaverat, qui doctrinam privatis ſuis compendiis utilem ſummo plauſu & approbatione exeeperant. Ita reſert *Theodoricus Niemus*, qui Seriptnm iſtud legerat. Id reſerente Cardinali *De Manupello* cùm reſciviſſet *Urbanus*, iræ impotens, ſex Cardinales cœteris doctrinâ præſtantiores in vincula conjici juſſit, & quæſtionem in eos haberi a Capuano Principe nepote ſuo, qui conjurationis confeſſionem vi tormentorum ab ipſis extorſit.

Urbani Sexti in illos Acta.

In Coſmodiomio.

Gobelinus Perſona, qui tunc in Curia verſabatur, ait ipſos decreviſſe Pontificem armatâ manu capere, falſis teſtimoniis opprimere, velut hæreticum damnare, ſententiam igne exequi. At cùm id a quibuſdam tantùm *Officialibus Papæ* ſibi revelatum dicat *Gobelinus*, ſuſpicione falſi non caret: atque veriſimile eſt *Urbani* domeſticos & amicos ad minuendam ferociæ ipſius opinionem, crimen Cardinalium exaggeraſſe. *Theodorico Niemo*, * qui omnibus ioterfuit, & unus e reorum examinatoribus extitit, majorem quàm *Gobelino* fidem adhibendam cenſeo, quamvis plerumque ſit in Pontifices iniquior.

Lib. 1. cap. 42. & ſequent.

Acta Urbani in Carolum Regem Siciliæ.

Ut ut eſt, *Urbanus* ſex illos Cardinales, Regem *Carolum* Siciliæ, ejuſque uxorem *Margaritam* conjurationis conſcios, ipſorumque complices, conſiliarios, adjutores, auctores, eunnientes & communicantes excommunicavit, Regem Reginamque Regno depoſuit, Cardinales exauctoravit, Neapolitanis Sacris omnibus interdixit.

Se armis ulciſcitur Rex Carolus.

Carolus Siciliæ Rex collecto exercitu *Urbanum* Luceriæ obſedit, ejus Nepotem intercepir, Urbem occopavit, diripuit, incendit, præter arcem quæ munitionibus firmiſſimis ab hoſtium inſultibus tutior erat. In ea concluſus, & gravi penuriâ preſſus Pontifex, ter ſingulis diebus ex feneſtra arcis cum tintinnabulo & candelis accenſis exercitui *Caroli* maledicens, his execrationibus anguſtias ſuas ſolabatur. Tandem ope *Raymundi de Baucio de Urſinis*, & *Thomæ Sanſeverinatis* egregiorum Ducum partis Andegavenſis, Luceria cum ſuis Cardinalibus tam liberis quàm captivis eductus, Genuenſium triremibus in eorum urbem cum illis delatus eſt. Ibi quinque Cardinales conjurationis reos (ſexto enim, *Adamo* Anglo pepercerat) vel ſaccis inſutos in mare demerſit, vel in carcere ſtrangulatos ſtabulo equorum repleta foſſa calce infodit; vel ſecuri mactari juſſit; quos tres infœlicis eorum exitus modos *Theodoricus Niemus* tunc a Curia abſens ex varia fama reſert.

Nex quinque Cardinalibus illata.

Gobelinus verò ſe a quodam qui eorum ſepulturæ præſens fuerat accepiſſe narrat quòd in carcere jugulati, & in ſtabulo equorum clam noctu ſepulti fuerint. Hi erant *Gentilis de Sangro*, Neapolitanus, *S. Hadriani* Diaconus Cardinalis; *Joannes Corſienſis*, Tituli *S. Sabinæ* Presbyter; *Bartholomæus de Cucurno*, Genuenſis, *S. Laurentii in Damaſo* Presbyter, ex Ordine FF. Minorum aſſumptus; *Ludovicus Donatus* Tit. *S. Marci* Presbyter, ex eodem Ordine creatus; & *Marinus de Judice*, Tit. *S. Pudentianæ* Presbyter, Tarentinus ab Archiepiſcopatu nuncupatus.

Cardinales ab Urbano Sexto creati.

Præter iſtos Cardinales, plures alios creavit, ſcilicet *Philippum de Alenzonio*, Gallum, Regii Sanguinis Principem, Rotomagenſem Archiepiſcopum. *Thomam de Frignano* Ordinis FF. Minorum Miniſtrum Generalem; *Franciſcum Moricotti*, nepotem ſuum ex ſorore; *Pilrum de Prata*, Ravennatem Archiepiſcopnm, qui *Urbani VI.* ſeveritate, & Cardinalium exauctoratione ac cæde commotus, Galerum Cardinalitium, quo ab ipſo donatus fuerat, Papiæ in foro publico indignabundus concremavit, & ad *Clementem* defecit, a quo novis donatus Inſulis & Titulo *S. Priſca*, Legationem ejus in Italia obiit, multaſque arces ac urbes *Urbano* abſtulit: quo defoncto, a *Boniſacio IX.* in gratiam receptos, Avenionenſis Pontificis partes deſeruit ac Romano Cardinalium Collegio reſtitutus eſt, & ad Tuſculanum Epiſcopatum promotus: *Andream Martini*, Peruſinum Epiſcopum; *Agapitum Columnam*, Nobilem Romanum, Ulyſſiponenſem Archiepiſcopum; *Nicolaum Caracciolum*, Nobilem Neapolitanum, Meſſanenſem Archiepiſcopum, ex Ordine FF. Prædicatorum aſſumptum, eximiæ Religionis ac eruditionis virum, quem ad *S. Catharinæ Senenſis* Virginis commendationem promoviſſe *Urbanus VI.* dicitur: *Bartholomæum de Mezzavachis*, Bononienſem, ex Rotæ Auditore, Epiſcopum Reatinum, quem *Urbanus* ob favorem *Carolo* Siciliæ Regi impenſum exauctoravit, *Boniſacius IX.* dignitati reſtituit: *Guillelmum*, Comitis *Altavillæ* filium, Salernitanum Archiepiſcopum: *Ludovicum de Capice*, Campanum; *Stephanum Columnam*, Nobilem Romanum; *Philippum Gezza*, Tiburtioum Epiſcopum, ex Ordine FF. Prædicatorum aſſumptum; *Poncellum Urſinum*, Nobilem Romanum, Averſanum Epiſcopum; *Lucam de Gentilibus*, ſeu *Rodulphuccium*, Camerinenſem, Epiſcopum Nucerioum; *Rainulphum de Monteruco*, Gallum, ex Provinciâ Lemovicenſi, Siſtaricenſem Epiſcopum; *Eleazarum de Sabrano*, Theatinum Epiſcopum; *Philippum de Carafa*, Neapolitanum, Bononienſem Epiſcopum; *Adamum de Eſton*, Anglum, in Oxonienſi Academia Doctorem Theologum, ex Monacho Benedictino Londinenſem Epiſcopum; *Stephanum Sanſeverinum*, Neapolitanum, *Petrum Hiſpanum*, Palentinum Epiſcopum; *Galeottum Tarlatum de Petramala*, Aretinum, Protonotarium Apoſtolicum; *Joannem Orzko*, Boëmum, Pragenſem Archiepiſcopum; *Demetrium*, Hungarum, Strigonienſem Antiſtitem; *Valentinum*, Hungarum, Quinqueccleſienſem Præſulem; *Landulphum Maramaurum*, Nobilem Neapolitanum; Archiepiſcopum Barenſem; *Petrum Tomacellum*, Neapolitanum, *Thomam Urſinum de Manupello*, Nobilem Romanum; *Stephanum Paloſium* Tudertinum Epiſcopum; *Raymundellum de Baucio de Urſinis* Nobilem Romanum; *Angelum Acciajolum*, Florentinum Archiepiſcopum; *Franciſcum Carbonum* Monopolitanum Epiſcopum, ex Ordine Ciſtercienſi aſſumptum; *Bonaventuram Baduarium de Peraga*, Ordinis Eremitarum *S. Auguſtini* Priorem Generalem, ſanctitate & eruditione inſignem, Auctorem Eccleſiaſticum, & Eccleſiaſticæ Martyrem Libertatis; *Ludovicum Fliſcum*, Nobilem Genuenſem, Vercellenſem Epiſcopum; *Marinum Bulcanum*, Neapolitanum, conſanguineum ſuum; *Renaldum Brancacium*, Nobilem Neapolitanum; *Angelum de Anna*, Camaldulenſis Ordinis Profeſſorem: *Franciſcum Caſtagnolum*, Neapolitanum; *Julium Coſſum*, Nobilem Romanum; *Joannem de Pizzolpaſſis*, Bononienſem; *Thomam Anglum*, * Ordinis FF. Prædicatorum Doctorem Theologum, *Richardo II.* Anglorum Regi a Confeſſionibus; *Joannem Fliſcum*, Vercellenſem Epiſcopum, Patria Genuenſem.

* Ex Joanne Pitſæo.

Plures alios *Ciaconius* noſter, & alii qui de Cardinalibus egere, indicant, qui Cardinalitias Inſulas ab *Urbano VI.* oblatas recuſarunt, ſive ob ejus ſeveritatem, ſive ob difficultatem temporum, ſive ex modeſtia ſingulari. Frequentibus etiam Cardinalium creationibus partes ſuas ſuſtentavit *Clemens VII.* quibus magnum pondus addidit Sanctiſſimus Adoleſcens *Petrus de Lucemburgo*, quem Titulo *S. Georgii in Velabro* Cardinalem renunciavit. Obiit ætatis anno XVII. poſt obitum miraculis clarus. Sacris honoribus colitur Avenione, ex conceſſione *Clementis VII.* non iſtius ſed alterius legitimi Pontificis. Bona fide *Clementem VII.* coluit, verum Pontificem eſſe putans.

Clementis VII. in ſua obedientia Cardinales.

ut

ut obſcura erant jura, & gravibus difficultatibus intricatum negotium. Partes *Clementis* multùm etiam promoverunt *Petrus de Croſſo*, Arelatenſis Archiepiſcopus, ex Ordine Benedictino aſſumptus, & *Nicolaus de Sancto Saturnino* Claromontanus, Ordinis FF. Prædicatorum Theologus eximius, & ſacri Palatii Magiſter, quos in ſuorum Cardinalium Collegium cooptavit. Inter pauciſſima ab *Urbano VI.* rectè geſta numeratur Inſtitutio Feſti Viſitationis Beatæ *Mariæ* Virginis. Decretum ipſius ſub vitæ finem datum *Bonifacius IX.* promulgavit. Annum Jubilæum ad annum XXXIII. redegit. Obiit Idibus Octobris, anno 1389. anno Pontificatûs XII. quem *Turbanum*, loco *Urbani*, ſi non piè, certè non impropriè ab *Ottone Brunſvicenſi* nominatum, eùm ab ejus *imprudentia & feritate* graviſſimum Schiſma ortum ſit, pius & eruditus Auctor * ſcripſit. Ego verò ut mitiùs loquar, *Urbanum VI.* omnium conſenſu Summo Pontificatu dignum dicam, niſi Pontifex fuiſſet.

Feſtum Viſitationis Deiparæ Virginis.

Jubilaum.

* Oldoinus S. J. *in Addit. ad* Ciaconium.

SCHOLION.

In hoc Articulo, pag. 256. Edit. primæ, hanc Propoſitionem notant Religioſi Cenſores: *Papa deponere non poterat Regem Caſtellæ, quamvis Schiſmaticum.*

R. Cenſuris Eccleſiaſticis Principem Schiſmaticum percellere potuit *Urbanus Sextus*: Ipſum exauctorare non potuit. Ex Sacræ Facultatis Pariſienſis & Eccleſiæ Gallicanæ ſententia loquor.

Nota.

QUi etiam ex Pontificum geſtis deſumere intendunt argumentum pro ſtabiliendâ indirecta eorumdem in temporalia poteſtate, non deſinunt enarrare exauctorationis ſententiam ab Urbano VI. in Jo. Caſtellæ Regem latam, atque abſolutionem ſubditorum a fidelitatis ſacramento. Cœterùm fatendum Joannem, ſi quid deliquit Urbanum reſpuendo, ac Clementi VII. adhærendo, innoxiè deliquiſſe; neque etenim Clementi præſtitit obedientiam, niſi poſtquam convocatis apud Medinam Campeſtrem Prælatis, Doctoribus Hiſpaniæ, regiiſque Conſiliariis, illi renunciarunt Urbanum tamquam intruſum habendum, Clementem verò legitimè pontificiam dignitatem aſſequutum. Ita tradit Pagi Urbani VI. geſta deſcribendo.

ARTICULUS IX.

DE BONIFACIO IX.

JUSTIS *Urbano VI.* perſolutis, ſummo Cardinalium illius obedientiæ conſenſu, in ejus locum electus eſt *Petrus Thomacellus* Cardinalis, Neapolitanus, annos natus dumtaxat quadragintaquinque, nomenque ſibi ſumpſit, *Bonifacius* IX. Morum integritate ac gravitate conſpicuum *Theodoricus Niemus* prædicat. Primus Pontificatus ejus annus Jubilæo ſacer fuit ſecundùm *Urbani VI.* Conſtitutionem ab ipſo confirmatam. *Ladiſlao Caroli* Siciliæ Regis filio Regnum confirmavit, ejuſque partes juvit contra *Ludovicum Andegavenſem*, quem Anathemate confixit. Anno 1394. obiit Avenione *Clemens VII.* alterius Obedientiæ Pontifex, die XVI. Kalendas Octobris, apoplexiâ percuſſus. Cui ab ejuſdem Obedientiæ Cardinalibus *Petrus de Luna* ſubſtitutus eſt, *Benedictus XIII.* nuncupatus. Pro extinctione Schiſmatis a Sacræ Facultatis Theologicæ Pariſienſis Doctoribus multum laboratum eſt: At *Benedictus* propoſitas unionis vias eluſit, rejecit; qua de re aliàs ex inſtituto diſſeremus. Omnem conatum & induſtriam ad revocandos a Schiſmate Principes, Literis ac Legationibus *Bonifacius* adhibuit. *Franciſcum Portarium*, hominem impium & blaſphemum; qui Bononiæ e ſuggeſtu Eccleſiam Dei leproſam appellaverat, nullos eſſe legitimè baptizatos, non eſſe ſolvendos Clericis decimas, peccare graviter divina audientes Officia prædicaverat, ab Epiſcopo Bononienſi capi juſſit, in carcerem conjici & quæſtionem de ipſius hæreſibus haberi, (Lib. IV. Epiſtolarum Curialium pag. 154.) Anno 1399. Romam a Proceribus populoque revocatus, plenum Urbis dominium ſenſim adeptus eſt, creatis ſuo nutu Magiſtratibus omnibus; S. Angeli Caſtro, Capitolio, & Pontibus munitis. Columnenſes bello ſibi ac ditionibus Eccleſiaſticis infeſtos, & *Petri de Luna* partem Schiſmaticam promoventes, cui Urbem ſubjicere conjuratione factâ moliebantur, Cenſuris Eccleſiaſticis confixit, & tamquam Hæreticos, & læſæ Majeſtatis reos puniendos edixit latâ ſententiâ; ipſoſque & eorum poſteros, quibuſcumque dignitatibus, honoribus, feudis & bonis, quæ a Romana & quibuſlibet aliis Eccleſiis, aut Imperio, ſeu Regibus Principibus, aut aliis perſonis ſæcularibus vel Eccleſiaſticis obtinebant, privatos. Sententiam ex *Bonifacii* Regeſto exhibet *Raynaldus*, ad annum 1400. Num. 7. Eoſdem paulò poſt veniam poſtulantes in gratiam recepit, & in integrum reſtituit. *Uladiſlao* Poloniæ Regi opem contra Tartaros poſcenti, Sacerdotalium redituum decimas conceſſit. Græcis adversùs Turcas decrevit auxilia, indictâ ſacrâ Militiâ. *Roberti Bavari*, in locum *Wenceſlai* Septemvirum ſententiâ exauctorati, electionem confirmavit. Diploma Confirmationis ex ipſius Regeſto deſcripſit *Odericus Raynaldus* ad annum 1403. N. 2. Bononiam, aliaſque ditionis Eccleſiaſticæ civitates, a Mediolanenſibus Tyrannis uſurpatas, operâ & induſtriâ *Baltazaris Coſſe* Tit. S. *Euſtachii* Cardinalis, Sedis Apoſtolicæ Legati recuperavit. *Angelum* Tit. S. *Laurentii in Damaſo* Presbyterum Cardinalem, Sedis Apoſtolicæ Legatum in Hungaria, Sclavonia, Dalmatia, Croatia, Raſcia, Uvalachia, Bulgariaque creavit, ut *Ladiſlao* Siciliæ Regi ad recuperandum Regnum Hungaricum, cujus Jura, *Mariæ* Reginæ obitu, ad ipſum devoluta erant, præſidio eſſet, ac Principes & Populos religionis vi ad illius obſequium traduceret.

Clementis VII. obitus

Petri de Luna *in Schiſmate electio.*

Bonifacii Noni Acta in Columnenſes.

Leges a *Richardo & Eduardo* Angliæ Regibus latas, quibus conferendorum Beneficiorum jus ſibi tribuerant, ſi fortè de aliquo Archiepiſcopatu, Epiſcopatu, vel alio quocumque Beneficio, reſervatio, collatio, vel proviſio per Curiam Romanam facta foret in impedimentum electionum, & collationum ſeu præſentationem ad Patronos pertinentium, contra libertatem Eccleſiaſticam conditas *Bonifacius* judicavit, Regemque Aulicorum conſiliis deceptum, *in quibus refriguit caritas, intepuit fides, ſpes labavit, juſtitia aeternaque virtutes parvum locum aut nullum habere videntur*, non diſcuſſiſſe quod Juris ſui eſſet: Vidiſſet enim meridiana luce clarius, *Quòd Laïcis quamvis religioſis, diſponendi de rebus Eccleſiaſticis nulla eſt attributa poteſtas, quos manet ſubſequendi neceſſitas, non auctoritas imperandi; A quibus etiam ſi quid ſtatuatur, quod Eccleſiarum reſpiciat com-*

Leges a Richardo *&* Eduardo *Angliæ Regibus latas* Bonifacius *IX. irritas dixit.*

mo-

modum vel favorem, nullius firmitatis exiſtit, & tulimus & in talibus conſtitutio a SS. Patribus deſtitutio vel deſtructio, nec-non uſurpatio Juriſdictionis non ſua veneranda approbatione cenſetur.

Nulla diſponendi de rebus Eccleſiaſticis Laicis eſt attributa facultas.

Fatendum tamen eſt Angliæ Reges tunc egregiè Catholicos, & Romanæ Eccleſiæ addictiſſimos, Jus commune ac veterem diſciplinam adversùs frequentium Reſervationum & Gratiarum Expectativarum corruptelam, quibus Sacras electiones & Patronorum Jura ſenſim pesſumdari videbant, optimo conſilio muniviſſe. Licèt enim Laïcis poteſtas diſponendi de rebus Eccleſiaſticis non ſit attributa, id eſt, Religionis controverſias dirimendi novam diſciplinam inſtituendi Canonica exercendi Judicia, Sacerdotia, contra Canonum diſpoſitionem, & receptas diuturnoque uſu præſcriptas in Regno ſuo conſuetudines conferendi: Principibus tamen a Deo conceſſa poteſtas eſt, quâ Diſciplinam Eccleſiaſticam muniant & Jura Canonica tueantur. Sanxit etiam *Bonifacius* intentato anathemate, ne Eccleſiarum, Monaſteriorum, & Xenodochiorum bona ad prolixius tempus quàm ad triennium locari vel emphiteuſi ſubjici, nec cenſus niſi annui recipi poſſent. Diploma legere eſt apud *Odoricum Raynaldum*, ad annum 1403. N.16. Sanctæ *Brigittæ* Viduæ memoriam ſolemni Canonizationis ritu conſecravit, anno 1391. Conſtitutiones a *Friderico* & *Carolo IV.* Imperatoribus pro Immunitate, Libertate & Juriſdictione Eccleſiaſtica editas confirmavit. Academiam Ferrariæ erexit. *Bonifacii* his de rebus Diplomata Tom. I. Bullarii Romani habentur.

Annatarum uſum Bonifacius Nonus inſtituit.

Annatarum uſum Beneficiis Eccleſiaſticis primus impoſuit hac conditione, ut qui Beneficium conſequeretur, dimidium annui proventus Fiſco Apoſtolico perſolveret. *Joannes XXII.* Annatarum tributum impoſuerat, ſed Beneficiis non electivis dumtaxat, ad triennium, ut patet ex ejus Conſtitutione, *Cùm nonnulla*. Hanc autem conſuetudinem a *Bonifacio IX.* inductam, omnes admiſere præter Anglos, qui id de ſolis Epiſcopatibus conceſſere, in cœteris Beneficiis non adeo (inquit *Platina*.) Addit idem Auctor, quòd *Huic Pontifici ad ſummam gloriam nihil defuiſſet, niſi affinium & cognatorum affinitatibus obtemperans, aliquam notam contraxiſſet. Multa enim crimina per ſimoniacam pravitatem committebantur, petentibus contra Jus faſque omnia, tum fratribus, tum cognatis, quorum magna multitudo quæſtûs gratiâ Romam venerat. Indulgentiæ verò & quidem Plenariæ ita paſſim vendebantur, ut jam vileſceret Clavium & Literarum Apoſtolicarum auctoritas. Revocare hæc omnia Bonifacius conatus, cognatorum precibus eò identidem redire cogebatur.*

Bonifacii IX. *caſtitas; Obitus; Cardinales ab ipſo creati.*

Obiit *Bonifacius IX.* Kalendis Octobris anno Domini 1404. Pontificatûs XV. ex morbo calculi, quem jacturâ caſtitatis ex pravo Medicorum conſilio ſanare vel levare noluit, mori potiùs eligens, quàm fœdari, quod a multis vulgatum *S. Antoninus* refert 3. P. Chronici Tit. 22. cap. 3. Cardinalitiis Infulis ornavit *Henricum Minutulum*, Neapolitanum Archiepiſcopum; *Bartholomæum de Uliariis*, Florentinum Epiſcopum, ex Ordine FF. Minorum aſſumptum; *Coſmatum Melioratum* Aprutinum, Juris utriuſque Doctorem, Archiepiſcopum Ravennatem: *Chriſtophorum Maronem*, Romanum Epiſcopum Iſernienſem; *Antonium Cajetanum*, Romanum, Patriarcham Aquilejenſem; *Baltazarem Coſſam*, Neapolitanum, Juris Canonici Doctorem, Archidiaconum Bononienſem, qui poſtea fuit in ſua Obedientia *Joannes XXIII. Leonardum*, & *Angelum Cybo*, Genuenſes.

SCHOLION I.

Ad hunc Articulum, pag. 265. Edit. primæ Religioſi Cenſores hanc notam appinxerunt: *Quo poteſtas Laicis Principibus, a Deo conceſſa ſit in quibuſdam caſibus?*

R. Quid reprehendant eo loci RR. Cenſores, neſcio. Ita ſcripſi: *Licèt Laicis poteſtas diſponendi de Rebus Eccleſiaſticis non ſit attributa, id eſt, Religionis controverſias dirimendi, novam diſciplinam inſtituendi, canonica exercendi judicia, Sacerdotia contra Canonum diſpoſitionem, & receptas diuturnoque uſu præſcriptas in Regno ſuo conſuetudines conferendi: Principibus tamen a Deo conceſſa poteſtas eſt, quâ Diſciplinam Eccleſiaſticam muniant, & jura canonica tueantur.* Quid hìc non Catholicum? An jus Eccleſiam defendendi, & Diſciplinam Eccleſiaſticam tuendi, Principibus negant Religioſi Cenſores? Falſum-ne cenſent quod *S. Auguſtinus* ſcripſit lib. 3. *contra Creſconium*, cap. 51. *In hoc Reges, ſicut eis præcipitur, Deo ſerviunt in quantum Reges ſunt, ſi in Regno ſuo bona jubeant, mala prohibeant, non ſolùm quæ pertinent ad humanam ſocietatem, verùm etiam quæ pertinent ad divinam Religionem.* Falſum-ne cenſent quod *S. Iſidorus Hiſpalenſis*, & ex eo Concilium Pariſienſe Sextum ait? *Principes ſæculi nonnumquam intra Eccleſiam poteſtatis adeptæ culmina tenent, ut per eamdem poteſtatem Diſciplinam Eccleſiaſticam muniant. Cæterùm intra Eccleſiam poteſtates neceſſariæ non eſſent, niſi ut quod non prævalet Sacerdos efficere per doctrinæ ſermonem, Poteſtas hoc imperet per diſciplinæ terrorem. Sæpe per Regnum terrenum, cæleſte Regnum proficit, ut qui intra Eccleſiam poſiti contra fidem & diſciplinam Eccleſiæ agunt, rigore Principum conterantur, ipſamque Diſciplinam, quam Eccleſiæ utilitas exercere non prævalet, cervicibus ſuperborum Poteſtas principalis imponat, & ut venerationem mereatur, virtutem Poteſtas impertiat. Cognoſcant Principes ſæculi, Deo debere ſe reddere rationem propter Eccleſiam, quam a Chriſto tuendam ſuſcipiunt. Nam ſive augeatur pax & diſciplina Eccleſiæ per Fideles Principes, ſive ſolvatur, ille ab eis rationem exiget qui eorum poteſtati ſuam Eccleſiam credidit.* Hæc S. Iſidorus, & Concilii Pariſienſis Sexti Patres lib. 22. cap. 12.

SCHOLION II.

Ad eumdem Articulum pag. 266. Religioſi Cenſores hanc notam appoſuerunt: *Annatarum uſum quis introduxerit & quomodo?*

R. Annatarum uſum Beneficiis Eccleſiaſticis primus impoſuit *Bonifacius Nonus*, hac conditione, ut qui beneficium conſequeretur, dimidium annui proventùs Fiſco Apoſtolico perſolveret. Hæc tantùm ibi de Annatarum origine ſcripſi. Facti quæſtio eſt.

Digitized by Google

CAPUT III.

De Hæreſibus, & Erroribus in Eccleſia exortis Sæculis 13. & 14.

ARTICULUS I.

DE ALBIGENSIBUS.

§. I.

De Albigenſis Hæreſeos Exordiis.

ALbigeoſes Vvaldenſium eſſe progeniem, obſervavi in Synopſi Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, Sæculi XI. XII. Cap.3. ubi de Vvaldenſium hæreſi diſſerui. Albigenſes appellati ſunt, quòd Albigenſiom præſertim, totamque Toloſatom Provinciam ſuis infecerint erroribus. Unde *Rogerius de Hoveden* in Annalibos Anglicanis ad annum 1176. agens de Concilio adversùs Vvaldenſes a *Gerardo* Epiſcopo Albigenſi celebrato, ita ſcribit: *Erant in Provincia Toloſana quidam Hæretici, qui ſe appellari faciebant bonos homines, ... Non recipiebant Legem Moyſi, neque Prophetas, neque Pſalmos, neque Vetus Teſtamentum, neque Doctores Novi Teſtamenti*, &c. Albigenſes a Vvaldenſibus puris diſtinctos fuiſſe, ibidem probavimus, idque omnino docet *Petrus* Monachos Vallium Cernaii, in ſua Albigenſium Hiſtoria, Cap. 2. *Erant præterea*, inquit, *alii Hæretici, qui Vvaldenſes dicebantur, a quodam Vvaldo nomine, Lugdunenſi. Hi quidem mali erant, ſed comparatione aliorum Hæreticorum longè minùs perverſi; In multis enim nobiſcum conveniebant, in aliquibus diſſentiebant. Ut autem plurima de infidelitatibus eorum omittamus, in quatuor præcipuè conſiſtebat error eorum: in portandis ſcilicet ſandaliis more Apoſtolorum: & in eo quòd dicebant, nullâ ratione jurandum, vel occidendum: In hoc inſuper quòd aſſerebant, quemlibet eorum in neceſſitate, dummodo haberet ſandalia, abſque Ordinibus ab Epiſcopo acceptis poſſe conficere corpus Chriſti.*

Inſolentiùs graſſari cœpit Albigenſium hæreſis ſub *Innocentii III.* Pontificatu, ſeu potiùs antea ſata ſuam quamdam habuit maturitatem, ut docet *Cæſarius Heiſterbacenſis* coævus Auctor, *Dialogi Miraculorum* Diſtinct. V. Cap.21. *Temporibus*, inquit, *Innocentii Papæ, Prædeceſſoris hujus, qui nunc Papatum tenet, Honorii, diaboli invidiâ hæreſes Albigenſium cœperunt pullulare, vel [ut veriùs dicam] maturescere .... Cujus vires erant tam validæ ut omne triticum fidei gentis illius verſum videretur in lolium erroris.* Damnatos in Concilio Albigenſi anno 1176. Albigeoſes, *Rogerius Hovedenus* Arianos vocat, non quòd hi circa Trinitatis fidem per ſe ac primariò erraverint, ſed quia multarum colluvies ſectarum ſimul in Albigenſium velut in ſentinam quamdam confluxerit, diverſique Hæretici juncto fœdere adversùs Fidei Catholicæ integritatem conſpirarint: ut docet *Guillelmus de Podio Laurentii* in Chronicorum ſuorum Præfatione: *Nemine*, inquit, *opponente ſe in murum pro fide aſcendentibus ex adverſo, adeo profecerant in pejus ipſi Hæretici, quòd per villas & oppida habere ſibi hoſpitia, agros & vineas incœperunt, domos latiſſimas, in quibus hæreſes publicè prædicarent, ſuis credentibus venditantes. Erantque quidam Ariani, quidam Manichæi, quidam etiam Vvaldenſes ſive Lugdunenſes, qui licèt inter ſe diſſidentes, omnes tamen in animarum perniciem contra Fidem Catholicam conſpirabant. Et illi quidem Vvaldenſes contra alios acutiſſimè diſputabant. Unde & in eorum odium alii admittebantur a Sacerdotibus Idiotis. Propter quod terra tamquam reproba & maledictioni proxima pauca præter ſpinas & tribulos germinabat, raptores & ruptarios, fures, homicidas, adulteros, & uſurarios manifeſtos.* Manichæos tamen potiùs fuiſſe Albigenſes, quàm Arianos, eorum errores accuratè diſcutientibus compertum erit.

§. II.

De ALBIGENSIUM Erroribus, Diſciplina, Moribus.

ERrores Albigenſium accuratè recenſet *Petrus, Vallium Cernaii* Ordinis Ciſtercienſis in Diœceſi Pariſienſi Monachus, qui cum *Guidone* Abbate ejuſdem Cœnobii, avunculo ſuo, Carcaſſonenſi poſtea Epiſcopo, ad prædicandum contra Albigenſes in partes Toloſanas venit, & bellis Albigenſium pleromque interfuit, in ſua, quam *Innocentio III.* Pontifici Maximo nuncupavit, Albigenſium Hiſtoria, Cap. 11. Primum hæreſeos caput erat, quòd duos conſtituebant Creatores: inviſibilium ſcilicet, quem vocabant Benignum Deum, & viſibilium, quem Malignum Deum nuncupabant. Novum Teſtamentum Benigno Deo, Vetus verò Maligno attribuebant, & illud omnino repudiabant, præter quoſdam auctoritates, quæ de Veteri Teſtamento, Novo ſunt inſertæ, quas ob Novi reverentiam Teſtamenti recipere dignum exiſtimabant. Auctorem Veteris Teſtamenti mendacem aſſerebant, quia Protoplaſtis dixit; *Quacumque die comederitis de ligno ſcientiæ boni & mali, morte moriemini*: Nec (ſicut dicebant) poſt comeſtionem mortui ſunt. Homicidam quoque ipſum nominabant, tum quia Sodomitas & Gomorrhæos incineravit, & aquis diluvii mundum delevit, tùm quia Pharaonem & Ægyptios mari obruit. Deum bonum animas dumtaxat, Deum malum omnia curare corpora blaſphemabant. Idem referunt *Rogerius de Hoveden* in Annalibus Anglicanis ad annum 1176. & *Cæſarius Heiſterbacenſis*, Dialogi Miraculorum Diſt. 5. c. 21. Secundò, omnes Veteris Teſtamenti Patres damnatos aſſirmabant: *Joannem Baptiſtam* unum eſſe de majoribus dæmonibus aſſerebant 3. Quòd Chriſtus ille qui natus eſt in Bethleem terreſtri & viſibili, & in Jeroſalem crucifixus, malus fuit: & quòd *Maria Magdalena* fuit ejus concubina, & ipſa fuit mulier in adulterio deprehenſa, de qua legitur in Evangelio. Bonus enim Chriſtus (inquiebant) numquam comedit vel bibit, nec veram carnem aſſumpſit, nec umquam fuit in hoc mundo, niſi ſpiritualiter in corpore *Pauli*. Dixi, in Bethleem terreſtri & viſibili, quia terram aliam novam & inviſibilem fingebant, in qua, ſecundùm quoſdam, bonus Chriſtus natus fuerat & crucifixus. IV. bonum Deum duas habuiſſe uxores ajebant, *Collam & Collibam*, & ex ipſis filios & filias procreaſſe. Alii dicebant, unum eſſe Creatorem, ſed habuiſſe filios, Chriſtum & Diabolum. Alii, omnes Creaturas bonas fuiſſe, ſed per filias hominum omnia fuiſſe corrupta. V. Romanam Eccleſiam ſpeluncam latronum, & meretricem Apocalypſis appellabant.

Albigenſium blaſphemia in Deum & Chriſtum Jeſum Dei Filium.

VI. Sacramenta Eccleſiæ uſque adeo annullabant, ut ſacri baptiſmatis undam ab aqua fluviali

non

Albigenſium errores circa Sacramenta.

non diſtare, Sacroſancti Corporis Chriſti Hoſtiam a pane communi non differre, publicè docerent: ſimplicium auribus banc inſtillantes blaſphemiam quòd Chriſti corpus, etſi magnitudinem Alpium in ſe contineret, jamdudum conſumptum a comedentibus & annihilatum foiſſet. His communia erant cum Catharis Germanis dogmata, de quibus *Ekbertus* Abbas S. *Florini* Sermone 1. ſcribit: *Corpus Domini & Sanguinem nullo modo noſtrâ conſecratione fieri, aut a nobis per communicationem percipi poſſe credunt. Se autem ſolos in menſis ſuis Corpus Domini facere dicunt, ſed in verbis illis dolum habent: Non enim verum illud Corpus Chriſti ſignificant quod de Virgine natum fuiſſe credimus, ſed ſui ipſius carnem Corpus Domini vocant: & in eo quòd corpora ſua nutriunt, Corpus Domini ſe facere dicunt.* VII. Confirmationem, Confeſſionem, Ordinationem Miniſtrorum in Eccleſia Catholica, Miſſam, ritus ſuperſtitioſos & inanes omnino reputabant. VIII. Matrimonium meretricium eſſe, nec aliquem in ipſo ſalvari poſſe prædicabant, filios & filias generando. IX. Reſurrectionem carnis negabant: quod etiam teſtatur *Cæſarius* Monachus. X. Comminiſcebantur Animas noſtras eſſe Spiritus illos apoſtatas qui ſuperbia e Cœlo præcipites cecidere; Unde reliquerunt corpora ſua glorificata in aëre; & ipſaſmet Animas, poſtquam finierint ſucceſſivam ſeptenariam habitationem terreſtrium corporum, tamquam abſoluta pœnitentia, in priora corpora, quæ reliquerant reverti debere. XI. Quidquid beneficii mortuis a vivis impenditur, irridebant, Purgatorium, & orationes pro defunctis negantes, (Ex *Cæſario Heiſterbacenſi*) Non modò infantium baptiſma rejiciebant, ſed nulli baptiſmum aquæ prodeſſe ſentiebant.

Albigenſium errores circa animas earumque ſtatum poſt mortem.

Duo Albigenſium ordines.

XII. Duos Albigenſium ordines diſtinguit *Petrus de Valle Cernaii*. Quidam perfecti, ſive boni homines dicebantur; alii credentes. Perfecti nigrum babitum præferebant, de caſtitate gloriabantur; eſum carnium, ovorum, caſei omnino deteſtabantur; a mendacio ſe abhorrere ſimulabant, cum ipſi maximè de Deo quaſi continuè mentirentur. Juramentum quavis occaſione illicitum propugnabant. Credentes dicebantur, qui ſæculariter viventes, licèt ad vitam perfectorum imitandam non pertingerent, in fide tamen illorum ſe ſalvari ſperabant: diviſi ſiquidem erant in vivendi ratione, ſed in infidelitate conveniebant. Credentes, dediti erant uſuris, rapinis, homicidiis, carnis illecebris, perjuriis, & perverſitatibus univerſis. Porro ſecuriùs & effrenatiùs peccabant, quia credebant ſine reſtitutione ablatorum, ſine Confeſſione & Pœnitentia ſe eſſe ſalvandos, dummodo in ſupremo mortis articulo, *Pater noſter*, dicere, & manuum impoſitionem recipere a Magiſtris ſuis potuiſſent. XIII. E numero perfectorum ſuos quoſdam habebant Magiſtratos, quos Diaconos & Epiſcopos vocabant, quorum manûs impoſitione nullus inter Credentes moriturus, ſe ſalvari poſſe non credebat, & abſque ulla ſatisfactione vel remedio in cœlum ſtatim evolare. XIV. Quidam effutiebant ab umbilico & inferiùs peccare poſſe neminem. Nec peccari graviùs dormiendo cum matre vel ſorore, quam cum qualibet aliâ. Quod docebant, opere complebant, in omne vitiorum & libidinum genus effuſi, ut tradit etiam *Lucas* Tudenſis in Hiſpania Epiſcopus lib. 3. adversùs Albigenſes, Cap. 5. *Hos dicentibus Hæreticis* (inquit) *vani homines tribuunt miſerabiliter fidem, & ſe fraudibus, homicidiis, latrociniis & uſuris committunt. Efferuntur effrenes per varia deſideria carnis, & nulla eſt noxiva delectatio, quam non pertranſeat eorum luxuria, Abutitur filius matre, frater fratre, & pater in filia turpitudinem operatur. Retorquent ſui erroris mercedem in ſemetipſos; quorum ſunt blaſphemi & ſine miſericordia ſenes, ad omne nefas promptiſſimi juvenes, luxurioſi & protervi adoleſcentes; impuri pueri ſine certo patre; infantes cum lacte matris virus erroris ſugentes; mulieres effrontes & ſine verecundia, loquacitate garrulâ, ut alios decipiant, per domos diſcurrentes.* Hæc ab illis ſe accepiſſe ſcribit *Lucas Tudenſis*, qui fuerant olim cœno fæcis hæreticæ obvoluti; & per gratiam Dei ad gremium Sanctæ Matris Eccleſiæ redierant. Florebat autem hic Auctor ſub *Gregorii IX. & Celeſtini IV.* Pontificatu.

Albigenſium exeeranda Moralis.

XV. Sacrarum Imaginum uſum ac venerationem idololatriam eſſe aſſerebant: campanas, tubas dæmonum, teſte *Petro de Valle Cernaii*. Deformes pingebant Sanctorum imagines, ut earum intuitu devotio ſimplicis populi Chriſtiani in tædium verteretur. In deriſum etiam & in opprobrium crucis Chriſti, imaginem Crucifixi, unum pedem ſuper alio unô clavô figentes, aut evacuare, aut in dubium ducere fidem Sanctæ Crucis, & SS. Patrum traditiones, novitate ſuperinductâ contendebant. Sanctiſſimæ Dei Genitricis imaginem effingebant monoculam ac deformem, & miracula ad illam fieri mentiebantur, qui vera fuiſſe ipſius Chriſti miracula negabant. Ita refert *Lucas Tudenſis* lib. 2. Cap. 9.

XVI. Illud inter ſupremas fatuitates effutiebant, quòd ſi quis e ſuorum Perfectorum numero peccaret mortaliter, comedens vel minimum carnis, aut ovi, vel caſei; omnes illi quos in articulo mortis conſolatus erat amittebant Spiritum, & eos iterum conſolari neceſſe erat: & qui ſalvati erant, peccante Conſolatore de cœlo cadebant, [Ex *Petro de Valle Cernaii*.]

„ XVII. Eos qui ſectæ nomen dabant, hoc „ ritu recipiebant. Cerimoniæ ſacrilegæ Præſes „ dicebat; Amice, ſi vis eſſe de noſtris, oportet ut renuncies toti Fidei, quam tenet Romana Eccleſia. Reſpondebat, Abrenuntio. „ Ergo, loquiebat, accipe Spiritum Sanctum a „ bonis hominibus, & tunc aſpirabat ei ſepties in „ ore. Item dicebat illi; Abrenuntias Cruci, „ quam tibi fecit Sacerdos in baptiſmo, in pectore, & in ſcapulis, & in capite de oleo & „ chriſmate? Reſpondebat, Abrenuntio. Credis quod aqua illa operetur tibi ſalutem? Reſpondebat, Non credo. Abrenuntias velo illi „ quod tibi baptizato Sacerdos poſuit in capite? Reſpondebat, Abrenuntio. Tunc omnes „ ipſi manus imponebant, oſculabantur eum, & „ induebant veſte nigrâ; & ex illa hora unus „ ex ipſis cenſebatur. Ita refert *Petrus de Valle Cernaii*.

Albigenſium blaſphemia in Deiparam Virginem.

XVIII. Beatam *Mariam* Dei Genitricem, proh nefas! meretricem inclamabant, ut teſtatur *Guillelmus de Naugis* in Chronico ad annum 1209. De his *Lucas Tudenſis* lib. 3. cap. 3. *Regina Cælorum* inquit, *inviolata Genitricis Dei Mariæ contra morem Hiſpanicum virginitas a perfidis publicè blaſphematur: & friget calor bellicus & Catholicus Hiſpanorum, qui hoſtes Catholicæ Fidei velut flammæ conſueverat devorare.*

Albigenſium Moralis.

XIX. Non referre ajebant in lucro pecuniarum, bene an malè partæ eſſent, quia nec bona acquiſitio illarum ſalvat, nec mala damnat XX. Nec bona opera prodeſſe, nec obeſſe mala, quòd par pœna maneret omnes qui extra eorum ſectam morerentur. XXI. Varias putidaſque fabulas in Catholicæ Eccleſiæ dedecus, & ſacrorum Miniſtrorum opprobrium fingebant XXII. Proſanas condebant Scripturas, eaſdem quibuſdam Philoſophorum ſententiis ornantes, cujus generis erat liber ab ipſis, *Perpendiculum ſcientiarum*, inſcri-

ptus, ut faciliùs hæreſim in legentium animos inſinuarent. XXIII. Sanctorum Patrum elevabant auctoritatem, & quibuſdam titulorum immutationibus eorum libris fidem derogare ſatagebant: ut dum ſermo editus ab *Auguſtino* inſcribebatur *Ambroſii* nomine, & editos ab *Ambroſio* titulum præferebat *Auguſtini*, *Hieronymi*, *Gregorii*, vel *Iſidori*, &c. Sanctorum Patrum auctoritates incertæ a Fidelibus haberentur. XXIV. Schedulas occultè ſpargebant in quibus continebatur quòd a Filio Dei fuiſſent ſcriptæ & per Sanctorum Angelorum manus tranſmiſſæ quod ſimplicibus teſtari videbatur ſuavis odor, quo perfuſæ erant. In iis hæretica dogmata propoſitionibus Catholicis admixta erant, ut per dulcedinem Catholicorum verborum, virus ſubreperet hæreticæ pravitatis. Hujuſmodi chartas accipiebant rudes Presbyteri, avidè legebant, erroremque ſuis plebibus incauti propinabant. XXV. Falſa fingebant miracula ad tumulum *Arnaldi* hæretici, & alterius hominis facinoroſi. Fontem ſanguine polluerunt juxta ſcaturientem, ut aqua in ſanguinem verſa crederetur. Veniebant homines clam muneribus ſubornati, alii cæcos, alii claudos, alii energumenos, alii variis morbis vexatos ſe fingebant, & hauſtâ fontis illius aquâ, recipere ſe mentiebantur ſanitatem. Has porro præſtigias quibuſdam detegentes, ſimilibus artibus fieri miracula in Eccleſia coram Sanctorum corporibus affirmabant. Nec defuere qui ipſis crederent, & in hæreſim laberentur. Pervenit tandem conſilii denudatio ad *Fratres Sanctæ Prædicationis*, qui verbum Dei populis proponentes, ut a facto neſario abſtinerent, ac pœnitentiam agerent, hortabantur. XXVI. Prælatis continuò detrahebant, Fratres Prædicatores & Minores recèns exortos; & Clericos univerſos, qui ipſorum errores & impietatem impugnabant, hæreticos proclamabant; ſuos eſſe, ac religionem ſimulare impudenter mentiebantur, Infamiæ notam ipſis inurebant, ipſis Eccleſiæ Paſtoribus reddebant ſuſpectos, ut calumniæ Infamiæque metu ipſos inſectari deſinerent.

Scriptura confictæ. Falſa miracula.

XXVII. Divinis ſeſe intermiſcebant Officiis, & inter divinas laudes ridicula quædam depromebant, & Veneris carmina, ut adſtantium mentes a divinis revocarent, & Eccleſiæ detrahere poſſent Sacramentis. Dabant inſuper operam ut Catholicis perſuaſum eſſet, Hæreticorum neminem in Eccleſia Miſſæ tempore ſtare velle; ut pro Catholicis haberentur, dum templa Deo dicata frequentabant, & ſe in eis orationes fundere ſimulabant: hæreſim ut faciliùs diffundere ſuam poſſent; dum ab iis velut ab Hæreticis nemo caveret. XXVIII. Cantilenis, ſacrilegiſque jocis ſacros ritus irridebant, mimos agentes, ut vel ſic mentes Fidelium faſcinare, & ab Eccleſiaſticis Officiis revocare valerent. XXIX. Cùm aliqui Prælatorum pietate ducti, feriam illam in quam Chriſti Domini Conceptio quovis anno incidiſſet, ſingulis ejuſdem anni hebdomadibus Jejunio celebrare decreviſſent; Albigenſes Hæretici prædicarunt Jejunium illud ad omnium expiationem valere peccatorum, nullamque præterea pœnitentiam eſſe neceſſariam. Quod avidè excipientes e Laicis plurimi, in hæreſim lapſi ſunt. Hæc paſſim refert *Lucas Tudenſis* lib. 3. adverſùs Albigenſes.

Fœdi & ſacrilegi Albigenſium mores.

Ad fœdos Albigenſium mores ſpectat, quod refert *Cæſarius* Heiſterbacenſis loco ſupra laudato; obſeſſâ nimirum a Catholicis Biterrenſi civitate, Hæretici ſuper volumen Sancti Evangelii mingentes, e muro illud in Chriſtianos projecerunt, & ſagittis poſt illud miſſis conclamarunt: Ecce Lex veſtra miſeri? Eòdem ſpectat putidum alterius Hæretici facinus, qui in odium Chriſti & confuſionem fidei, Toloſæ juxta altare majoris Eccleſiæ ventrem purgavit, & palla altaris immunditias deterſit. Item, quod quidam ſcorto ſuper altare collocato, Veneri in ipſo Sacrificii, loco indulſerunt. O flagitia diris omnibus execranda? Item, quod ſacram imaginem inde detractam, præciſis brachiis, & collo fune alligato, intolerandis cum blaſphemiis per plateas urbis traxere.

Profeſſio Fidei a Bernardo Primo *& ſociis ab hæreſi converſis edita.*

Ex Albigentium ſecta emerſere anno Chriſti 1210. *Bernardus Primus*, *Durandus de Oſca*, *Guillelmus Arnaldi*, aliique ipſis ſociati, poſt Diſputationem Apamiis habitam, in qua Magiſtro *Arnaldo de Campranno*, tunc Clerico ſæculari, arbitro, convicti ſunt, ut refert *Guillelmus de Podio Laurentii* in Chronico Cap. 9. Profeſſio Fidei a *Bernardo Primo* & ſociis edita inſerta eſt Epiſtolæ 94. *Innocentii III.* lib. 13. Regeſti: ex qua facilè conjicimus, quibus in erroribus verſarentur. Poſt unius enim Dei in tribus Perſonis confeſſionem, confitentur unum illum Deum *eſſe creatorem & gubernatorem ac diſpoſitorem omnium rerum viſibilium & inviſibilium, corporalium & ſpiritualium. Hunc Legem Moyſi dediſſe, in Prophetis locutum fuiſſe, & Joannem Baptiſtam ab ipſo miſſum eſſe ſanctum & juſtum. Filium Dei veram carnem aſſumpſiſſe. Unam eſſe Eccleſiam Catholicam & Apoſtolicam, Sanctam & immaculatam, extra quam nemo ſalvatur. Sacramenta quæ in ea celebrantur, non eſſe reprobanda, licèt a peccatore Sacerdote miniſtrentur.* Approbant *Baptiſmum Infantium; & ſi defuncti fuerint poſt baptiſmum antequam peccata committant*, fatentur *eos ſalvari. Confirmationem quoque ab Epiſcopo factam, id eſt, Impoſitionem manuum, ſanctam & venerandè accipiendam. In ſacrificio Euchariſtiæ, quæ fuerant panis & vinum ante conſecrationem, poſt conſecrationem eſſe Corpus & Sanguinem Jeſu Chriſti: in quo nihil a bono majus, nec a malo minus perficitur Sacerdote. Peccatores veraciter Pœnitentes, veniam a Deo conſequi. Unctionem infirmorum cum oleo conſecrato* venerantur. *Conjugia carnalia eſſe contrahenda, ſecundùm Apoſtolum Paulum*, non negant: *legitimè contracta disjungere* omnino prohibent. *Ordines Eccleſiaſticos, id eſt, Epiſcopatum & Presbyteratum, ac ceteros, & omne quod in Eccleſia ordinabiliter ſanctum legitur aut canitur*, humiliter collaudant, & fideliter venerantur. Confitentur *Reſurrectionem hujus carnis, & non alterius Eleemoſynas & Sacrificium, cæteraque beneficia, Fidelibus defunctis prodeſſe. . . . Sacramentum Corporis & Sanguinis Chriſti neceſſe conficiendum, nec poſſe confici niſi a Sacerdote, per impoſitionem manus viſibilis Epiſcopi ſecundùm morem Eccleſiæ viſibiliter ordinato. Poteſtatem ſæcularem ſecundùm Legem officium ſuum in malefactores peragentem*, non eſſe damnandam profitentur. *Juramentum ex deliberatione, cauſa neceſſitatis, cum veritate, juſtitia, & judicio*, non eſſe culpandum. Præter errores pleroſque iſtis fidei dogmatibus in eorum Profeſſione expreſſis oppoſitos, nonnullos alios ipſis attributos fuiſſe, a quibus ſe purgarunt, ſubdit ibidem Innocentius III. *Licèt autem*, inquit, *in ſubſcriptis Articulis, ſicut a quibuſdam accepimus, aſſererentur erraſſe: quod videlicet ſoli Deo eſſe obediendum, & ſi homini, ſoli juſto, qui Deum habet in ſe; ac licere Laico ne literato ſine licentia cujuſlibet hominis prædicare; bonumque Laicum conficiendi Euchariſtiam poteſtatem habere, malum autem Sacerdotem nequaquam & ejus orationes aut Miſſas vivis vel mortuis non prodeſſe, ac Romanam Eccleſiam nequaquam Eccleſiam Dei eſſe; nec non etiam juramentum in quolibet articulo ſub Eccleſia forma factum peccatum eſſe mortale dogmatizaſſe dicantur; ipſi tamen ex præſcripta Confeſ-*

Nonnulli ipſis tributi errores, quos non profitebantur.

ſione,

ſione, in qua tanguntur Articuli prænotati, ſuper his ſuam innocentiam excuſarunt; illud inficiantes omnino, quòd videlicet mulieribus Evangelium in Eccleſia licitum eſſe docere; ac Indulgentias quæ fiunt a Summo Pontifice vel aliis Epiſcopis non proficere; juſtumque Laïcum confitentes ſibi abſolvere poſſe, quidam eos aſſerunt adſtruxiſſe. Ex quibus compertum eſt, 1. Albigenſium plores Sectas fuiſſe, nec omnibus eoſdem fuiſſe communes errores, moreſque. 2. Nonoullos interdum ipſis attributos errores, quos non profitebantur; atque ex commixtione Sectarum in Albigeſio, Provincia, Catalonia, confuſionem hujuſmodi ortam eſſe. Quam ipſorum varietatem *Innocentius III.* Epiſtolâ 94. Libri 1. ad Aquenſem Archiepiſcopum & Suffraganeos ejus datâ, ſignificat his verbis: *Miramur plurimùm atque dolemus, quòd quidam tunicam inconſutilem ſcindere molientes, diverſos ſibi Eccleſias, immo potiùs Satanæ Synagogas, confingunt, Doctrinam Evangelicam, Apoſtolicam, & Propheticam depravantes .... Ipſi ut occultiùs virus ſuæ iniquitatis transfundant in plures, fel draconum in aureo calice Babylonis propinant, juſtitiæ vultum prætendunt, & ſtudentes ſimulatis operibus caritatis, eos ampliùs circumveniunt, quos ad Religionis propoſitum viderint ardentiùs aſpirare; illum ſui erroris imitantes Magiſtrum, qui ſub umbra dormit in ſecreto calami & locis humentibus, qui fluvium abſorbet & non miratur, habet enim fiduciam quòd Jordanis influat in os ejus ... Inter quos in Provincia veſtra quoſdam, qui Vualdenſes, Catari, & Paterini dicuntur, & alios quoſlibet quibuſcumque nominibus appellatos, in tantum jam accepimus pullulaſſe, ut innumeros populos ſui erroris laqueo irretierint, & fermento corruperint falſitatis. Cùm igitur ad capiendas hujuſmodi vulpes parvulas, quæ demoluntur vineam Domini Sabaoth, ſpecies quidem habentes diverſas; ſed caudas ad invicem colligatas, quia de vanitate conveniunt in id ipſum; ut virga Moyſi maleficorum phantaſmata devoret, dilectum filium Fratrem Rainerium, virum probata vita & converſationis honeſta, potentem divino munere in opere & ſermone, ac cum eo dilectum filium Fratrem Guidonem, virum Deum timentem & ſtudentem operibus caritatis, ad partes ipſas duxerimus deſtinandos; Fraternitati veſtræ per Apoſtolica Scripta mandamus, quatenus eos benigno recipientes & tractantes affectu, taliter eis contra Hæreticos aſſiſtatis, ut per ipſos ab errore viæ ſuæ revocentur ad Dominum; & ſi qui fortè converti non poterunt, ne pars ſincera trahatur, de veſtris finibus excludantur.* Hæc ſcribebat *Innocentius III.* anno 1198.

In Dalmatiam uſque penetravit Albigenſium hæreſis, ubi Antipapam creare auſi ſunt, cujus Vicarius Carcaſſona oriundus, *Bartholomæus* nomine, ſe *Servum ſervorum Sanctæ Fidei* inſcribebat, teſte *Conrado* Portuenſi Epiſcopo, Sedis Apoſtolicæ in illis partibus Legato, in Epiſtolâ ad Rothomagenſem Archiepiſcopum, quam Hiſtoriæ ſuæ inſeruit *Matthæus Pariſius* ad annum 1223.

§. III.

De ALBIGENSIUM Impugnatoribus.

Spiritualibus ac temporalibus armis adversùs Albigenſes Hæreticos pugnatum eſt. Agmen ſpiritale inſtruxere *Arnaldus* Ciſtercienſis Abbas, *Petrus de Caſtro-Novo*, & *Radulphus*, ejuſdem Ordinis Profeſſores, ab *Innocentio III.* Apoſtolica Legatione ornati. Acceſſit ſanctæ dux prædicationis *Didacus* Oxomenſis in Hiſpania Epiſcopus, qui & ipſis auctor fuit, ut dimiſſis equis, auro

Didacus Oxomenſis Epiſcopus.

& argento, famulitio ac ſuperfluo comitatu rejectis, Apoſtolicam prædicandi rationem ſequerentur. In Caſtro Carcaſſonenſis Diœceſeos, cui Monti-Regali nomen, inter Hæreticorum Magiſtros, & Fidei Catholicæ Præcones habita ſolemnis diſputatio per 15. dies. Judices electi erant ex ipſis Hæreticorum Credentibus. Redacta in ſcriptum fuere hinc inde propoſita, & tradita Judicibus, ut finitivam ſententiam ferrent. Convicti fuere, & palam ſuperati Hæretici: at ipſis addicti errorumque Communione fœderati Judices, Sententiam ſuſpenderunt; nec Acta diſputationis Pugilibus Catholicis reddere voluere, ne ad ipſorum dedecus vulgarentur, ſed Hæreticis tradidere.

Diſputatio contra Albigenſes ad Montem Regalem.

Hac prima de hæreſi reportatâ victoriâ, ſupra laudatus Abbas Ciſtercienſis *Arnaldus*, cum Abbatibus ejuſdem Sacræ Congregationis duodecim, Religioſis Athletis ſuppetias tulit. *Hi totius viri Religionis, viri perfecta & ſancta ſcientia, viri incomparabilis ſanctitatis, parati de ea, quæ in ipſis erat fide & ſpe omni diſputandi reddere rationem. Et hi omnes cum pluribus Monachis, quos ſecum adduxerant, omnem ſectantes humilitatem, juxta exemplar quod eis oſtenſum erat in monte, id eſt, quod audierant de Epiſcopo Oxomenſi, pedites procedebant, ſtatim ab Abbate Ciſtercienſi longè latèque ſinguli diſperſi, & aſſignati ſunt unicuique termini proprii, per quos diſcurrendo, prædicationi inſiſterent, diſputationibus inſudarent.* Ita refert *Petrus de Valle Cernaii* cap. 5. Legatur & *Vincentius Bellovacenſis* lib. 29. *Speculi Hiſtorialis* cap. 93.

Arnaldi Ciſtercienſis Abbatis & Sociorum contra Albigenſes conflictus.

Cùm in Hiſpanias reditum pararet Oxomenſis Epiſcopus, ipſum ad Appamias convenere *Fulco* Toloſanus, & *Navarrus* Conſoranenſis, Epiſcopi, & plurimi Abbates. Habita ibi cum Hæreticis diſputatio. Planè convicti ſunt Albigenſes. Qui diſputationis Judex erat conſtitutus, vir nobilis & potens, hæreſim ejuravit, & deinceps Hæreticos pro virili impugnavit, *Petrus de Caſtro Novo*, Fontis-Frigidi Ciſtercienſis Ordinis Monachus ſanctiſſimus, & Legatus Apoſtolicus, ab impio *Raymundi* Toloſani Comitis, Hæreticorum Albigenſium fautoris, ſatellite ſagittâ confixus, Martyr occubuit. Sancti viri Martyrium celebrat *Innocentius III.* Pontifex Maximus in Epiſtolâ ad Nobiles viros Comites, Barones, & univerſos Milites, per Narbonenſem, Arelatenſem, Aquenſem, & Viennenſem Provincias conſtitutos, quam Hiſtoriæ ſuæ inſeruit *Petrus de Valle Cernaii*, cap. 8. Interfectorum, & omnes qui ipſi ope vel opere, conſilio vel favore ad facinus perpetrandum præſto fuiſſent, Anathemate percuſſit, atque inter alios præcipuè Toloſanum Comitem *Raymundum*, quia certis indiciis mortis ſancti viri præſumebatur eſſe reus, utpote qui necem ipſi publicè comminatus eſſet, ſtruxiſſet inſidias, occiſorem in familiaritatem recepiſſet, magniſque donis muneraſſet. Subditos etiam, ſocios, ac fœderatos quoſlibet, qui juramento fidelitatis ipſi adſtricti tenebantur, ab hoc vinculo abſolvit, & cuilibet Catholico viro poteſtatem fecit, non ſolùm ipſius perſonam hoſtili modo perſequendi, verùm & terram ipſius detinendi & occupandi, quam ab hæreſi expiari totis viribus procuraret. Salvum tamen voluit *Jus Domini Principalis*. Hæc eadem commemorat *Guillelmus de Nangis* in Chronico, ad annos 1207. & 1208.

Altera contra Albigenſes diſputatio Appamiis.

B. Petri de Caſtro Novo *Martyrium.*

De *B. Petro a Caſtro-Novo* lege Commentarium Hiſtoricum PP. *Henſchenii* & *Papebrochii*, inter Acta SS. menſis Martii, ad diem 5.

In Albigenſis hæreſeos impugnatione, & Hæreticorum confutatione, atque converſione, prædicationibus ac diſputationibus ſuis plus omnibus laboravit ſanctiſſimus Ordinis FF. Prædicatorum con-

S. Dominici in Albigenſium hæreſi

evertenda laboret & miracula.

conditor *Dominicus*; qui miraculo inſigni Catholicæ Fidei veritatem confirmavit, Deo eloquia caſta per ignem probante. Quòd verbis *Petri de Valle Cernaii* Ciſtercienſis Ordinis refero. Sic porro habet in ſua Albigenſium Hiſtoria, cap.7. *Diſputaverant quadam die quidam Prædicatores noſtri, Viri Religioſi adversùs Hæreticos. Unus autem de noſtris, Dominicus nomine, vir totius ſanctitatis, qui ſocius fuerat Epiſcopi Oxomenſis, Auctoritates, quas in medium produxerat, redegit in ſcriptum, & cuidam Hæretico tradidit ſchedulam illam, ut ſupra objectis deliberaret. Nocte igitur illâ erant Hæretici congregati in una domo, ſedentes ad ignem. Ille autem cui Vir Dei tradiderat ſchedulam, produxit eam in medium. Tunc dixerunt ſocii ſui, ut in medium ignem illam projiceret, & ſi combureretur, vera eſſet fides, immo perfidia Hæreticorum: ſi verò incombuſta maneret, fidem quam prædicabant noſtri, verum eſſe faterentur. Quid plura? In hoc conſentiunt omnes: ſchedula in ignem projicitur, ſed cùm in medio igne aliquantulum moram feciſſet, incombuſta penitus ab igne reſilivit. Stupentibus qui aderant, unus cæteris durior ait illis: Projiciatur in ignem iterum, ex tunc experiemini plenius veritatem: projicitur iterum, iterum reſilit incombuſta: quod videns ille durus & tardus ad credendum, dixit iterum, Tertio viæ projiciatur, & tunc ſine dubio rei exitum cognoſcemus: projicitur tertiò, nec tunc quidem comburitur, ſed integra ab igne reſilit & illæſa. Hæretici autem viſis tot ſignis, nec tunc ad fidem voluerunt converti, ſed in ſua manentes malitia, diſtrictiſſimè ſibi invicem inhibuerunt, ne miraculum iſtud, per narrationem alicujus, ad noſtrorum notitiam perveniret: ſed Miles quidam, qui erat cum illis, qui aliquantulum conſentiebat fidei noſtræ, noluit celare quod viderat, ſed pluribus enarravit. Factum eſt autem hoc apud Montem Regalem, ſicut ab ore Viri Religioſiſſimi * audivi, qui ſchedulam Hæretico tradidit ſuperſcriptam.*

* *Ipſius* S. Dominici.

Sancti *Dominici* labores in negotio fidei adversùs Albigenſes Hæreticos pariter celebrat Magiſter *Guillelmus de Podio Laurentii*, qui *Raymundo Juniori*, filio *Raymundi* Toloſani Comitis a Sacris fuit, cap.8. Chronici: *In ipſis quoque diebus*, inquit, *Dominus Deus, Ipſe qui ſagittas electas in providentia ſua conſervat pharetra, duos de Hiſpania ad hoc opus produxit electos pugiles, Dominum Didacum Epiſcopum Oxomenſem, & Religioſum Virum, ſanctum poſtea declaratum, ſocium ejus Dominicum, Canonicum ſuæ Eccleſiæ Regularem. Duo vero iſti mittentes manus ad fortia, aggregatis ſibi Abbatibus Ordinis Ciſtercienſis, & aliis bonis viris, ſuperſtitionem Hæreticorum in altitudine Satanæ gloriantem, cum omni humilitate, abſtinentiâ, patientiâ, cœperunt aggredi, non pompoſâ aut equeſtri multitudine, ſed calle pedeſtrico ad indictas diſputationes de caſtro in caſtrum nudis plantis & pedibus ambulabant: fuitque una de primis congreſſionibus apud Viridefoliam, &c. Fuit & altera diſputatio apud Appamiam, &c.* Et cap.9. inter plurimas diſputationes, quas in diverſis locis cum Hæreticis habuerunt, unam fuiſſe ſolemniorem apud Montem Regalem tradit, *cui interfuerunt prædicti Pugiles*, cum *Petro de Caſtro-Novo*, & *Radulpho*, Sedis Apoſtolicæ Legatis; ſcriptis diſputatum eſſe coram arbitris a partibus electis, qui Laïci erant. Fundamentum diſputationis a parte Hæreticorum fuiſſe; quòd *Arnaldus Ottonis*, e primariis Sectæ, Romanam Eccleſiam non eſſe ſanctam Eccleſiam & ſponſam Chriſti, ſed Eccleſiam Diaboli, & doctrinam Dæmoniorum, & Babylonem, cujus in Apocalypſi meminit *Joannes*, matrem fornicationum, & abominationum, ebriamque ſanguine Sanctorum & Martyrum, blaſphemaverit: Et quòd numquam Chriſtus neque Apoſtoli conſtituerunt aut diſpoſuerunt ordinem Miſſæ. Infecto negotio, nullâque a Judicibus prolatâ ſententiâ diſceſſum: Scripta Catholicorum Pugilum ab Hæreticis ſuppreſſa, Hæreticos centumquinquaginta circiter ad fidem converſos, idem Chronographus commemorat.

Ordo FF. Prædicatorum ad expugnandos Hæreticos inſtitutus.

Tunc temporis FF. Prædicatorum Ordinem ad expugnandos Hæreticos, quâ in expeditione alii Concionatores parum hucuſque promoverant, & ad fulcimentum fidei inſtitutum, idem Auctor teſtatur, cap.10. *Continuato itaque biennio, & amplius hoc labore,* (inquit) *cùm accenſum ignem per hanc viam extinguere non valerent benedicti Dei Pugiles, attendentes quòd res iſta altiori conſilio indigeret, clamare ad Sedem Apoſtolicam ſunt coacti, & ut cœpta prædicatio remaneret, de ordinandis perpetuis Prædicatoribus eſt proviſum, inſpirante Domino, & hac de cauſa ſub Beato Epiſcopo Domino Fulcone Ordo Prædicatorum principaliter eſt exorſus. Quorum vexillifer Beatus Dominicus, prælationem ſuſcepit pariter & laborem: ſuper quo non intereſt narrationem meam proſequi, cùm per Hiſtoriam vita ſua, & Ordinis ubique dilatati evidentium, ſit jam volentibus atque nolentibus manifeſtum, verumque, ſecundùm quod dicit Beatus Apoſtolus, Oportuiſſe hæreſes eſſe in noſtris temporibus ſive regionibus, ut Ordo Beatus non tam apud nos, quàm apud totum mundum fructuoſus & publicus appareret. Periculo igitur terræ apud Sedem Apoſtolicam, cui tunc præerat Summus Pontifex Dominus Innocentius Papa III. declarato, mittitur Legatus Dominus Arnaldus Amalrici Abbas Ciſtercienſis, vir quidem magnæ religionis & providentiæ, negotio quod diſſimulari non poterat, proviſurus.*

Ejuſdem Sancti Viri labores contra Albigenſes Hæreticos, & Ordinem eâ occaſione inſtitutum commemorat Auctor Chronici quod inſcribitur, *Præclara Francorum Facinora*, quem nonnulli *Petrum* Lodevenſium Epiſcopum eſſe dixere, & habetur ad calcem Hiſtoriæ Comitum Toloſanorum editæ a Clariſſimo Viro *D. Du Catel* Toloſano Senatore: *Anno Domini*, inquit, *milleſimo ducenteſimo ſexto, ab Innocentio Papa, cum Legato, duodecim Abbates Ciſtercienſis Ordinis in terram Albigenſem & Toloſanam, & Carcaſſonenſem ad prædicandam fidem contra Hæreticos tranſmittuntur: Quibus de Hiſpania Didacus Oxomenſis Epiſcopus, rediens tunc de Curia inveniens eos in Monte-peſſulano pariter congregatos, ſecum habens in comitatu ſuo Fratrem Dominicum, ſanctitatis & itineris ſui comitem, pro Hæreticis convertendis adjungitur: Hic eſt Frater Dominicus qui Ordinem Prædicatorum inchoavit. Tempore ſiquidem Innocentii Papæ duo ſolemnes Ordines incœperunt, ſcilicet Ordo FF. Prædicatorum, & Ordo FF. Minorum. Ordinem ſiquidem FF. Prædicatorum incœpit S. Dominicus in partibus Toloſaniæ, ubi verbo & exemplo contra Hæreticos exercuit ſe biennio antea prædicare, ſub anno Domini 1204. & hoſpitem ſuum ab hæretica pravitate convertit primâ nocte, quâ Toloſæ hoſpitio ſunt recepti.*

De his quoque *Lucas Tudenſis* lib.II. adversùs Albigenſes cap.11. *Jam multi*, inquit, *retro ibant, veritati contraria ſentientes. Nutabant plures, qui etiam videbantur Doctores, & quaſi ſomniantes convertebantur ad fabulas & ſuperſtitiones novitates. Suſcitavit autem Dominus miſericorditer Beatiſſimos Franciſcum, & Dominicum, ſanctiſſimi Ordinis Prædicatorum primum, per quos mundo pro magna parte in errorum & ambiguitatis tenebris conſtituto lumen veritatis illuxit, de cordibus ſingulorum ſcelerum labes deterſit clementia Redemptoris, & obſtruxit diverticula falſitatis.*

De Sancto *Dominico* idem prædicat *Platina*, lib. De Vitis Pontificum, in Innocentio III. *Oborta*

tum

tum, inquit, *apud Toloſam hæreſis eſt quam Innocentio procurante Beatus Dominicus mirâ ſolertia te compeſcuit, adjuvante etiam Simone Montisforti non enim diſceptationibus verborum tantùm, ſed etiam armis opus fuit: adeo inoleverat tanta Hæreſis.*

Suffragatur *Paulus Æmilius*, lib.6. De Rebus Geſtis Francorum, in Philippo Auguſto: *Recepti*, inquit, *Prædicatores Fratres, qui literis ſe excolerent, concionibus edocerent jus alienum minimè uſurparent. Dominicus auctor extitit, & doctus, & ſanctus vir, & acerrimus hæreſum Inſectator.... Dominici in tollenda Albiorum hæreſi virtus enituit.* Tunc Auctore Sancto *Dominico* Sanctæ Inquiſitionis Officium fuiſſe primùm a Summo Pontifice inſtitutum, ac eidem Beato Viro, & Fratribus Prædicatoribus primùm ac præcipuè demandatum ad hæreſim exterminandam, Auctores conſentiunt.

Sancta Inquiſitionis Officium inſtitutum.

§. IV.

De Sacra Militia adversùs ALBIGENSES.

ALbigenſium Hæreſis, *Raymundi* Comitis Toloſani fulta præſidio, non ſolùm totam regionem infecerat, ſed in Eccleſias & Sacros Miniſtros immaniter graſſabatur. Quamobrem *Innocentius III* Pontifex Maximus ſacram adversùs Hæreticos Militiam indixit, ut docet *Guillelmus de Podio Laurentii*, in Chronico, cap.10. *Cùm jam*, inquit, *hæreſis excrevisset, Magnatibus terræ conſentientibus, quòd non tam ſtudioſos in ſe poſſet accendere, quàm armatam manum militia exercere, deſtinantur in Franciam quæ ſemper conſuevit gerere bella Domini, ad Regem & Barones, & plebani viri idonei indulgentiam auctoritate Apoſtolica prædicare cœperunt contra Hereticos, quæ concedi transfretantibus in Terra Sancta ſubſidium conſuevit*, Ad promovendum fidei negotium, *Milonem*, virum honeſtate vitæ, ſcientiâ, & facundiâ eximium, qui nec terreri poterat, nec frangi, Legatum Apoſtolicum in Gallias, præſertim in Provinciam Narbonenſem, miſit, adjuncto *Theodoſio* Canonico Januenſi. Collectus Cruceſignatorum Exercitus. Quos inter P. Senonenſis, R. Rothomagenſis, R. Bajocenſis, Joardanus Lexovienſis, Reginaldus Carnotenſis, aliique innumeri Epiſcopi, & Eccleſiaſtici Viri, *Dodo* Burgundiæ Dux, *Herveus* Comes Nivernenſis, &c. Sacri Dux Belli electus eſt *Simon* Comes *Monfortius*. Is Biterras primùm copias duxit, orbem veneno hæreticæ pravitatis prorſus infectam, & civium ſuorum latrociniis, rapinis, adulteriis, omnique vitiorum colluvie fœtidam: præmiſitque in urbem, qui nomina Hæreticorum ederent; uti cœteri vel eos urbe expellerent, vel ipſi exirent. Neutrum præſtiterunt. Urbs capta, cædes promiſcuè facta, ipſa die Sanctæ *Mariæ Magdalenæ* ſacra, in quam Albigenſes blaſphemias evomebant. Expugnata Carcaſſo præſidium hæreſeos alterum, Fanum Jovis, Lomberia, Caſtra, Cabaretum, Appamiæ, Mirapicum, Albia, partim expugnata, partim dedita. In Caſtro Minervæ expugnando, anno 1210. ingens labor inſumptus. Centum quadraginta Hæretici & ampliùs, vivi comburi, quàm hæreſim ejurare maluere: cœteri Fidem Catholicam profeſſi. Caſtris ad Minervam poſitis, quindecim dierum ſpatio Cruces argenteæ in muris Eccleſiæ Toloſanæ Deiparæ Virgini ſacræ viſæ ſunt. Miraculi teſtes oculatos, a quibus id accepit, *Petrus de Valle Cernaii* nominat, *Fulconem* Toloſanum, & *Raymundum* Biterrenſem, Epiſcopos, Abbatem Ciſtercienſem Legatum Apoſtolicum, & *Theodiſium*. Caſtrum Thermarum difficili obſidione captum eſt. In ea virtutis ſpecimen ſuæ dedit *Guillelmus Archidiaconus Pariſienſis, qui zelo fidei ſuccenſus, totum ſe pro Christi ſervitio laborioſis ſolicitudinibus exponebat; prædicabat quotidie, inſtituebat collectas in ſumptus machinarum, cæteraque hujus neceſſaria ſedulitatis officia providus exercebat. Cui præ cæteris, imò ſoli poſt Deum, adſcribenda eſt pervigil & diligentiſſima hujus obſidionis cura, victoria captionis.* (inquit *Petrus de Valle Cernaii*, cap.41.) Secundum hæc, Vaurum a Catholico exercitu expugnatum eſt. Dum acriùs urgebatur obſidio, Epiſcopi, Abbas Curiæ Dei Ordinis Ciſtercienſis, qui Legatorum vices in exercitu agebat, Clerusque univerſus, in unum congregati, *Veni Creator Spiritus*, canebant. Quod audientes hoſtes obſtupuere, fractis viribus ceſſere: *Quia, ſicut poſtea confeſſi ſunt, plus timebant eos cantantes, quàm pugnantes, pſallentes, quàm inſilientes, orantes, quàm inſiſtantes.* Ita refert *Petrus de Valle Cernaii*. Præfectus Caſtri *Aimericus*, patibulo ſuſpenſus; octoginta Milites gladio cæſi, *Girarda* Caſtri domina in patentem puteum conjecta, & ſaxis obruta, Hæretici in impietate pertinaces ingenti numero combuſti. Obſeſſa Toloſa, Caſtrum Caſſer expugnatum, Comitis Fuxenſis copiæ, qui *Raymundo* Toloſano Comiti fœderatus erat, ad Caſtrum Sancti Martini a Cruceſignatis numero longè imparibus profligatæ ſunt. Exinde Fanum S. Marcelli, *Galliacum*, Altus-Pullus, Penna, Moſaïcum, Altaripa, aliaque Caſtra munitiſſima, ab Heroë *Monfortio* capta. *Petrus* Rex Aragonum, *Raymundo* Comiti affinis, in ejus auxilium cis Pyrenæum duxit. Jam ad *Murellum*

,, ſuper Garumnam pervenerat: protinus Fuxen-
,, ſium, Convenarumque Comites, cum ſuorum
,, quiſque nobilitate adfuere; quod & beneficia-
,, rii & conſanguinei Toloſatis forent: & Tolo-
,, ſates omnem civitatis pubem ſub ſignis habue-
,, re. Circiter centum millia armatorum in acie
,, adversùs *Simonem*, ne decima quidem parte
,, hoſti parem, conſtitiſſe ferunt. Et Dux, & Mi-
,, lites, Confeſſione priùs ac ſacrâ Communione
,, operati, ſe cœleſti ope munivere. Pontifices
,, Toloſatium, Agathenſium, Lodovenſium, Con-
,, venarum, quos populares ſedibus exegerant,
,, in noſtrorum exercitu erant, cum Domi-
,, nico ſancto viro. Hi non arma gerebant,
,, non ſtringebant enſes. Dum committitur,
,, dum trahitur prælium, Deum Optimum
,, Maximum precantur, pro cauſa ſua ſtet, Du-
,, cem ſe ſuis militibus præſtet, Crucem quam
,, pro militiæ inſigni accepiſſent, invictam velit...
,, Valuerunt lachrymæ, vicit Religio; fuſa, fu-
,, gata multitudo a paucitate, furor a Religio-
,, ne. Comites effugere: Rex Aragonenſium ce-
,, cidit. Toloſates maximè cladem ſenſere, nul-
,, lâ prope domo cladis experte. Gladio multi,
,, flumine plures dum omnia minùs quàm hoſtem
,, timent, dum per medios gurgites evadere
,, conantur, abſumpti. Plus viginti-millia deſide-
,, rata, cœteri armis exuti. E Nobilitate noſtra
,, unus omnino interiit, cum paucis admodum,
,, atque his neque ſanguine neque virtute incly-
,, tis. Ita refert *Paulus Æmilius* poſt *Petrum de Valle Cernaii* cap.71. & 72. Hiſtoriæ Albigenſium, & *Rigordum* in lib. de Geſtis Philippi Auguſti ad annum 1213. Legantur & Literæ Prælatorum, qui in exercitu *Simonis* Comitis erant, datæ Murelli, in craſtino victoriæ glorioſæ, ſcilicet ſexta Feria infra Octavas Nativitatis *Beatæ Mariæ* anno Domini 1213. Illas exhibet *Petrus de Valle Cernaii* cap.73. eaſdemque Hiſtoriæ ſuæ inſeruit *Matthæus Paris*, ad hunc annum.

Albigenſes ad Murellum debellati.

Multis aliis adversùs Albigenſes Hæreticos & eorum fautores præclarè geſtis in ſecunda Toloſæ ob-

Simonis Monfortii

Simon Comes Monfortius *Sacri Dux Belli.*

Cruce ſignati exercitûs victoria.

Comitis obitus. Ejuſdem elogium.

obſidione ictu lapidis interfectus eſt *Simon* Comes *Monfortius*, in Craſtino *S. Joannis Baptiſtæ* anno 1217. *Fortiſſimus Miles Domini, imò glorioſiſſimus Martyr Chriſti*, (inquit Petrus de Valle Cernaii, cap. 86.) *Cùm eſſet in bellis ſtrenuiſſimus, omni tamen die Miſſam & horas Canonicas audiebat ſemper ſub nemis, ſemper in periculo* [inquit Rigordus in Vita Philippi Auguſti] Miſſam audiebat pius æquè ac generoſus Comes, cum ad ipſum nuntius pervenit, hoſtes munitionibus ſuis egreſſos, impetum in Crucesignatum exercitum facere. Cùmque urgeretur ut abſque mora ſuccurreret, Reſpondit: *Non exibo, niſi priùs videro meum Redemptorem.* Peractaque Conſecratione, & Chriſti Corpore ac Sanguine adoratis, ait: *Nunc dimittis ſervum tuum, Domine, ſecundùm verbum tuum in pace, quia viderunt oculi mei ſalutare tuum.* Et addidit: *Eamus, & ſi oportuerit, moriamur pro illo qui pro nobis dignatus eſt mori.* Ita refert *Petrus de Valle Cernaii.* Ipſius præclaras corporis animique dotes deſcribit idem Hiſtoricus, cap. 18. *Erat*, inquit, *genere præclarus, virtute robuſtus, in armis plurimùm exercitatus, ſtaturâ procerus, cæſarie ſpectabilis, facie elegans, aſpectu decorus, humeris eminens, brachiis exertus, corpore venuſtus, membris omnibus agilis & ſtabilis, acer & alacer, in nulla ſui vel modicâ parte etiam ab hoſte vel invido reprobandus. Demum ut aſcendamus ad majora, erat facundiâ diſertus, affabilitate comis, contubernio amabilis, caſtitate mundiſſimus, humilitate præcipuus, ſapientiâ præditus, in propoſito firmus, in conſilio providus, in judicio juſtus, in militiæ exercitiis ſedulus, in ſuis actibus circumſpectus, in incipiendis arduus, in perficiendis non defeſſus, totus divinis ſervitiis mancipatus.* Innocentius III. ipſum *Verum & ſtrenuum Militem Chriſti, & invictum Catholicæ Fidei Propugnatorem* prædicat in Epiſtolâ ad illum datâ. Toloſæ obſidio Monfortii Comitis morte ſoluta eſt. Ipſi *Amalricus* filius in ditiones bellumque ſucceſſit, cujus molem viribus imparem ſuis expertus eſt. *Raymundus* Comes Toloſanus, ſubitâ morte extinctus eſt anno Chriſti 1222. Qui, licèt ſigna quædam pœnitentiæ dediſſet, quia tamen levia erant & æquivoca, nec ab excommunicatione fuerat abſolutus, ſacrâ ſepulturâ privatus eſt...

Amalricus *Simonis Monfortii filius jura ſua & ſacri belli Ducatum ad Ludovicum VIII. Regem Chriſtianiſſimum transtulit.*

Almaricus Comes, Vaſconum inconſtantiam videns, & *Raymundi* Junioris Comitis vires ſenſim augeri, Jura ſua in *Ludovicum VIII.* Regem Chriſtianiſſimum transfudit. Qui numeroſum exercitum cruce inſignitum duxit in Albigenſes. oppida caſtraque plurima, & Avenionem poſt trium menſium obſidionem recepit, anno 1226. ut Geſta ejuſdem Regis, & *Guillelmus de Podio Laurentii* teſtantur.

Ludovici VIII. præclarè geſta contra Albigenſes.

Ad ipſum extant *Honorii III.* Pontificis Maximi Literæ, 19. Kalendas Januarii, anno 8. Pontificatus datæ, quibus ipſius Majeſtatem ad conterendos Hæreticos hortatur: *Cum*, inquit, *Reges & Principes Chriſtiani propter Eccleſiam matrem ſuam, ex qua ſpiritualiter nati ſunt, & quam in Chriſto, ut eam temporibus ſuis foveant, ſuſcepere tuendam, Deo teneantur reddere rationem: grave nimis debes gerere ac indignum, quòd intra terminos Regni tui, videlicet in Partibus Albigenſium, Hæretici manifeſtè ac intrepidè impugnant Eccleſiam, fidem Chriſtianam evacuant, & dilacerant ipſum Chriſtum. Certè Nabuchodonoſor Rex decrevit dicens:* Quicumque dixerint blaſphemiam
„ in Deum Sidrac, Miſac, & Abdenago, in in-
„ teritu erunt & domus eorum in diſperſione.
Si ergo taliter fuit Rex alienigena, ne deberet Deus Iſraël blaſphemari, commotus, TU REGUM CHRISTIANISSIME *devotiſſimorum Principum ſucceſſor & heres, cum quo devotio Chriſtiana coaluit, evacuari fidem noſtram, lacerari Chriſtum & Eccleſiam diſſipari a talibus patieris? .... Verendum eſt plurimùm ne ipſorum veneno* REGNUM TUUM IN FIDE AC DEVOTIONE PRÆ ALIIS RADICATUM, CUI DOMINUS BENEDIXIT, *inficiant, & ex hoc contra totam Eccleſiam tamquam in* PRINCIPALIORI PARTE *concuſſam nova perſecutio exciteiur. Multo ergo deſiderio expectantes, ut per te Catholicum Principem, & Catholicorum Principum ſucceſſorem, impiis eorum conatibus celeriter obvietur, ne illud modicum terra, quod adhuc tenent Catholici, amittatur, & peſtis hujuſmodi Regnum Franciæ maculet, cui jam apertè ſuos expandendo laqueos, appropinquat: Celſitudinem Regiam monemus, rogamus, & obſecramus in Domino, quatenus zelo, ut decet, fidei & devotionis accenſus, oblatis Deo tuæ coronationis primitiis, cauſam hujuſmodi, quæ Chriſti eſt, tibi per quem poſt Deum poſſe fœliciùs agi æſtimatur, aſſumas .... Nam poteſtatem propterea ſuſcepiſti, ut per te perſecutores Eccleſiæ, temporaliter, quod ipſa non poteſt facere, conterantur... Cæterùm, cum, ſicut intelleximus, nobilis vir* ALMARICUS *Comes Toloſanus quicquid Juris habet in terra tibi ſit offerre paratus in domino tuo, illud accipias a te & heredibus tuis liberè deinceps & quietè jure perpetuo poſſidendum.* Extat apud *Duchesnium*, Tom. V. Pag. 857.

Regni Francorum elogium.

Sacrum iſtud bellum redintegravit *S. Ludovicus Gregorio IX.* Pontifice Maximo adhortante. *Gregorii* Literas Annalibus Eccleſiaſticis inſeruit *Odoricus Raynaldus*, ad annum 1228. in quibus hæc notanda: *Negotium quod agitur adversùs Albigenſes Hæreticos, negotium eſt pacis, & fidei orthodoxæ, pro qua ſemper ſtetit Regnum Francorum, tamquam in ipſius ſoliditate fundatum; & Progenitores tui perſonas poſuerunt, & bona, cauſam ad honorem Dei, ac Regni prædicti gloriam proſequentes; ita quòd ejus devotio univerſo mundo ſpecialiter exiſtere nunciatur. Hujuſmodi autem devotionis fervore ſuccenſus recordationis inclytæ Pater tuus, tamquam verus Iſraëlita proſecutus eſt negotium memoratum, & illud fœliciter proſequendo, de terrenis ad ſuperna migravit. Tu quoque imitator devotionis ejuſdem, primitias tuas eidem negotio dicare cœpiſti*, &c. Anno itaque 1228. obſeſſâ ab *Imberto de Bellojoco* cum Regio & Crucesignatorum exercitu, Toloſâ, & ſive capta fuerit, ſive in deditionem accepta, ſive tantummodo agrorum & vinearum vaſtatione contrita, (Variæ namque ſunt Auctorum de his narrationes) *Raymundus Junior* Comes Toloſanus in eas pacis conditiones conſenſit, quas ipſi Rex, & *Romanæ* Sedis Apoſtolicæ Legatus imperarunt. Pacta Meldis conventa, Pariſiis confirmata. Quorum ſumma fuit, ut *Raymundus* Comes Eccleſiæ ac Regi devotus & fidelis eſſet, terram ſuam ab Hæreticis Albigenſibus purgaret, eoſque viis omnibus exterminaret. Damna illata Eccleſiis ac Monaſteriis reſarciret, earumque jura & libertates defenderet. *Joannam* filiam unicam uni ex Regis fratribus daret uxorem. Quo ex matrimonio ſi nulli naſcerentur liberi, nihilominus Toloſanus Comitatus, poſt eorum ac *Raymundi* Comitis obitum, ad Regem, ejuſque Succeſſores tranſiret. Muri ac munitiones Toloſæ, aliarumque triginta urbium, ſolo tenus diruerentur, foſſæ adæquarentur, caſtra quædam munitiora Regi ad decennium traderentur: Theologis duobus, Juriſconſultis totidem, ſex liberalium Artium Profeſſoribus, & Grammaticis duobus Toloſæ docentibus, annuum ſtipendium numeraret. Abbatiis Ciſtercienſi, Clarevallenſi, Grandis ſylvæ, Bellæpertiçæ, & Candeli, certam pecuniæ ſummam pro damnis illatis, & pro ſalute animæ ſuæ ſolveret. Hunc Tractatum apud *Duchesnium* legere eſt Tom. V. Hiſtoriæ Francorum Scriptorum Pag. 810.

Geſta S. Ludovici adversùs Albigenſes.

Verè laus Regni Francorum & Chriſtianiſſimorum Regum.

S. Ludovicus *adhuc puer de Albigenſi hæreſi triumphat & Toloſano Comiti pacis conditiones præſcribit.*

ſtes. & apud *Catellum* Hiſtoriç Comitum Toloſanorum lib. 11. His juratis *Raymundus* Comes in die ſancto Paraſceves, præſente Rege, & innumerâ Prælatorum, Procerumque multitudine, a Legato Apoſtolico introductus in Eccleſiam fuit, caput, pedes, ac totum corpus, præter lineam tunicam & femoralia nudus, & ab excommunicationis ſententia abſolutus, injunctâ in pœnitentiam Crucis contra Saracenos ſumptione, & Militiâ per quinquennium in Palçſtina. *Sancti Ludovici* Regis pueritiam, tam glorioſâ tamque utili rei Chriſtianæ pace, & Albigenſium debellatione Deus honorare voluit, ut quod Cruceſignatus exercitus tot annorum ſpatio conficere non potuerat, ipſe minorennis, *Blanca* Matre Regnum procurante perficeret. *Sic Deus ejus pueritiam honoravit* [inquit Guillelmus de Podio Laurentii] *quòd de pluribus conditionibus in prædicta pace contentis & obtentis, unaquaque per ſe ſola ſufficeret quaſi ad redemptionis pretium, ſi Rex eumdem Comitem inveniſſet adversùm ſe in campeſtre prælio, & cepiſſet.* Toloſates Eccleſiæ reconciliati ſunt a *Petro de Collomedio*, Legati Apoſtolici vices gerente, anno 1229.

Inquiſitorum zelus & juſta ſeveritas perſecutionem in Epiſcopum & FF. Prædicatoris arceſſit.

Inquiſitio contra Hæreticos magno fervore facta. Variæ Legationes a Sede Apoſtolica in Provinciam Narbonenſem decretæ, ad reliquias Hæreticorum extirpandas. Inquiſitorum zelus, & ſevera in Hæreticos eorumque fautores Juſtitia, perſecutionem adversùs ipſos, Epiſcopum Toloſanum, totumque FF. Prædicatorum Conventum excitavit. Præerat Eccleſiæ Toloſanæ Sacris *Raymundus*, FF. Prædicatorum in Provincia quondam Provincialis, ſummo Capitoli conſenſu poſt *Fulconis* obitum ad iſtius Eccleſiæ regimen electus die 21. Martii anno 1231. Fidei Cenſores erant FF. *Petrus Cellanus & Guillelmus Arnaldi*. Epiſcopus & Inquiſitores, ex urbe ſecedere compulſi; totus FF. Prædicatorum Conventus ejectus, in odium Inquiſitionis & zeli adversùs hæreſim & hæreticos intrepidi ac invicti. Qui ſacro inſtructo agmine, bini & bini ex urbe exierunt, animis ad Martyrium comparatis, Symbolum Fidei, & Antiphonam *Salve Regina*, concinentes. Ipſos Apoſtolica Auctoritate reſtituit *Joannes* Viennenſis Archiepiſcopus, Sanctæ Sedis Legatus, & Inquiſitionem ſummâ libertate exerceri juſſit: Utque Toloſatibus FF. Prædicatorum juſtâ ſeveritate conterritis nonnihil indulgeret, Collegam ex Ordine FF. Minorum in Sanctæ Inquiſitionis Officio ipſis adjunxit.

Raymundi junioris Toloſani Comitis Leges.

Raymundus junior Toloſanus Comes ſanctiſſimas Leges tulit ad exaltationem Fidei Chriſtianæ ad extirpandam Hæreticam pravitatem, ad conſervationem pacis, & ad bonum ſtatum totius terræ conſervandum, & in melius reformandum 11. Kalendas Martii anno 1233. in quibus caput iſtud contra Hæreticos obſervatione dignum eſt: *Statuimus quòd omnes hereditates eorum qui Hæreticos ſe fecerunt, vel facient in futurum; confiſcentur & occupentur: ſic quod ad liberos eorum, vel ad alios ſucceſſores, qui ab inteſtato ſit deberent ſuccedere, ſi fuiſſent orthodoxæ fidei, per venditionem, aut donationem, aut alio modo, bona prædicta non valeant pervenire. Et ſi talibus prædicta bona reddita fuerint, vel ab iiſdem aliter detinebuntur, ab ipſis penitus auferantur.*

§. V.

De Conciliis adversùs Albigenſes celebratis.

Concilium Montilienſe.

I. PRimum in cauſa Albigenſium Concilium, *Montili*; quòd Provinciæ Narbonenſi ſitum eſt, anno 1209. celebratum fuit a *Milone* Sedis Apoſtolicæ Legato. Huic occaſionem dedit *Raymundus* Toloſanus Comes, Albigenſium fautor qui ſæpe jam anathemate confixus, cùm & ditionem ſuam cuivis occupanti a Romano Pontifice expoſitam cerneret, & ſacræ expeditionis adversùs Albigenſes indictæ formidaret apparatum, noſſetque *Fulconem* Toloſanum, & *Navarrum* Conforanenſem, Epiſcopos ad *Innocentium III.* Legatos eſſe, ut ejus opem in fidei negotio implorarent; ſuos ipſe, ſimulatâ pœnitentiâ, Oratores ad eum miſit, rogaturos ut aliquem de Latere ſuo Legatum mitteret, cui ſe in omnibus pariturum pollicebatur. Miſit *Milonem*, cui *Theodiſium* Canonicum Genuenſem adjunxit, viros eruditos, integerrimos, intrepidos. *Milo* cum *Arnaldo* Ciſtercienſi Abbate, Sedis Apoſtolicæ antehac Legato congreſſus, & de ejus conſilio omnia gerens, Concilium ad *Montilum* Caſtrum congregavit. Archiepiſcopi & Epiſcopi frequentes convenere: quorum ſententiam rogavit de modo procedendi in negotio pacis & fidei, & in cauſa Toloſani Comitis. Secundùm conſilia Patrum, *Raymundo* Comiti apud Valentiam diem dixit. Statâ die comparuit Comes. Ipſi auctoritate Apoſtolica præcepit Legatus, ut Carpentoratenſem Epiſcopum, quem Sede ſuâ expulerat, reſtitueret; ipſi & Vaſionenſi Epiſcopo & Canonicis illata damna reſarciret; Caſtrum Vaſionenſe ipſi Legato vel alteri, ſecundùm ejus mandatum, redderet, Aragonenſes, Ruptarios Cotarellos, Baſculones, Mainadas, & alios hujuſmodi prædones Catholicis infeſtos, Hæreticis faventes, e ditionibus ſuis ejiceret: Judæos ab omni adminiſtratione publica amoveret: Hæreticos & eorum fautores coërceret: Septem Caſtra velut fidei ſuæ & ſinceritatis promiſſorum pignora, Legato traderet: Melgorienſis Comitatus ad Romanam Eccleſiam omnino reverteretur, niſi ſtaret promiſſis: Caſtra ipſa Romanæ Eccleſiæ in commiſſum caderent: Eccleſias non incaſtellaret: Indebita pedagia non imponeret: Comites & Barones, nec-non Conſules Avenionenſes, Nemauſenſes, Montiſpeſſulani, & Villæ S. Georgii, jurarent, quòd ſi Comes Toloſanus Legati Apoſtolici mandata violaret, ipſi hominii & fidelitatis vinculo ampliùs non eſſent adſtricti. Imperatas conditiones adimpleturum ſe ſpopondit *Raymundus* Comes: cum Legato ad Villam *S. Ægidii* deſcendit; nudus ante fores Eccleſiæ ſtetit: Archiepiſcopis & Epiſcopis, qui pluſquam viginti convenerant, ſuper Corpus Chriſti & Sanctorum Reliquias juravit, quòd Mandatis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ & Legati Apoſtolici in omnibus pareret. Mox Legatus ſtolâ in collum ejus injectâ, ipſum verberibus caſtigatum a cenſuris abſolvit, & in Eccleſiam introduxit. Iſta conſtant ex *Petro de Valle Cernaii* Hiſtoriæ Albigenſis cap. 11. & 12. & ex Inſtrumentis a Clariſſimo *Catello* inſertis libri 11. Hiſtoriæ Comitum Toloſanorum. Concilium iſtud ad annum 1208. a *Spondano & Raynaldo Baronii* Continuatoribus perperam referri, rectè obſervat P. *Coſſartius* S. J. in Notis *Raymundum* enim Comitem a *Milone* Legato abſolutum eſſe, cùm Cruceſignati proximè venturi eſſent, teſtis eſt *Petrus de Valle Cernaii*. Abſolutus eſt autem 14. Kalendas Julii, ut probant Inſtrumenta a *Catello* prolata. Porro ſacer exercitus, poſt octo circiter dies, Lugdunum convenit, ſcilicet circa Feſtum *S. Joannis Baptiſtæ* ipſius anni 1209. Et primus eorum labor excidium Biterrenſe fuit, quod, eo anno die *S. Magdalenæ* ſacrâ factum eſſe conſtat. Illud quidem anno 1218. tribuit liber inſcriptus, *Præclara Francorum Facinora*, ſed aliorum Chronicorum conſenſu refellitur, & vetere illo Diſticho:

Montilium vulgò Montilly in Occitania ad Rodanum.

An-

Anno milleno ducentenoque noveno,
In Magdalena ruit urbis Biterris amœna.

Concilium Avenionenſe.

II. Anno MCCX. Concilium Avenione a Magiſtro *Milone* Sedis Apoſtolicæ Legato habitum eſt in quo comminatoria excommunicatio adversùs Toloſanum Comitem lata eſt, ſi abjurata pedagia uſurparet. Toloſania etiam civibus omni Sacrorum uſu interdictum, quòd promiſſa Legatis, & Crucesſignatis de Hæreticorum expulſione adimplere contempſiſſent. Ita refert *Petrus de Valle Cernaii*, Cap. 33. *Hiſtoria Albigenſium*.

Concilium in Villa S. Ægidii, vulgò Saint Gilles, in Diœceſi Nemauſenſi.

III. Eodem anno, cùm Summus Pontifex *Innocentius III.* Epiſcopo Regienſi, & M. *Theodiſio* dediſſet in mandatis ut Toloſano Comiti, qui Roma recèns redierat, ſuper duobus maximè criminibus Purgationem indicerent, nece nimirum ſancti viri *Petri de Caſtronovo* Sedis Apoſtolicæ Legati, & crimine hæreſeos: Concilium ea de re in Villa *S. Ægidii* celebratum eſt. Toloſani Comitis Purgationem admittendam non eſſe Patres decreverunt, quòd præſtita ritu ſolemni de mandatis Sedis Apoſtolicæ implendis Juramenta violaſſet. Quamobrem excommunicationis Sententia in ipſum omneſque illius fautores & adjutores lata & promolgata eſt. Ita refert *Petrus de Valle Cernaii*, Cap. 39. Hanc excommunicationem confirmavit *Innocentius III.* per Literas anno ſequenti ad Arelatenſem Epiſcopum & ejus Suffraganeos datas 17. Kalendas Maii.

Conventus Apamienſis.

Apamia, Pamiers, Urbs Epiſcopalis Occitania, ſub Metropoli Toloſana.

IV. Anno Chriſti 1212. *Simon* Comes *Monfortius* Epiſcopos & Nobiles ditionis, quam armia pepererat, convocavit in Caſtrum Appamiarum, colloquium habituros de tota ditione bonis moribus ac legibus temperanda, exterminata Hæreſi. Duodecim viri Juramento ſuper Sancta Evangelia adſtricti, leges illas condidere, ſcilicet Toloſanus & Conſoranenſis Epiſcopi, Unus Templi, alter S. Joannis Hieroſolymitani Eques; quatuor Francigenæ Milites ſive Nobiles; & quatuor indigenæ, duo ſcilicet Milites, & duo Tertii Ordinis viri. Scriptæ ſunt Leges ſive conſuetudines illæ; Comitis, & omnium Epiſcoporum Sigillo ſunt munitæ; earumque obſervantiam ipſi & omnes ejus Milites juravere. Ita refert *Petrus de Valle Cernaii*, Cap. 65. *Hiſtoria Albigenſium*.

Concilium Vavrenſe.

Vaurum, Lavaur, Urbs Epiſcopalis ſub Metropoli Toloſana.

V. Anno 1213. Concilium in Caſtro *Vauri* habitum eſt ab *Arnaldo* Narbonenſi Archiepiſcopo, Sedis Apoſtolicæ Legato, & pleriſque aliis Epiſcopis, pro negotio Albigenſium. *Petrus* Rex Aragonum Patres rogavit, ut *Raymundo* Toloſano Comiti ſatisfactionem offerenti, & obedientiam Eccleſiæ ſpondenti, aut ſaltem ejus filio, Terras a *Monfortio* Comite ereptas reſtitui imperarent. Item Comitibus Convenarum, & Fuxenſi, & Gaſtoni Bearnenſi, quos non eſſe Hæreticos conſtaret, ſub conditione ſatisfactionis ad Eccleſiæ arbitrium exhibendæ, ſua etiam reſtitui juberent. Regis preces repulit Synodus. Toloſani cauſam Comitis cognitioni ſuæ auctoritate Pontificia ſubtractam reſpondit; quoniam Regienſi Epiſcopo, & Magiſtro *Theodiſio* illam a Summo Pontifice ſub certa forma committi impetrarat. Fuxenſem, & Convenarum Comites, & Gaſtonem Bearnenſem eſſe Hæreticis confœderatos, ipſorumque fautores manifeſtos, ob hoc, aliaque crimina excommunicatos; quamobrem operæ pretium eſſe ut priùs Eccleſiæ judicio ſe parituros jurarent, & abſolutionem congruâ ſatisfactione promererentur: & poſtmodum Eccleſiam eorum querelas examinaturam, ipſiſque Jus dicturam. Repulſam paſſus Aragonum Rex, Patres rogavit, ut ſaltem inducias *Monfortio* Comiti ad Pentecoſtem vel Paſcha imperarent. Verùm inducias hujuſmodi Catholicæ Fidei negotio exitioſas fore perſuaſi, nullam precum ipſius rationem habuere. Ille indignatus, dictos Comites, & *Gaſtonem* Bearnenſem, Toloſanoſque cives & Montis-Albani, maximam partem hæreticos vel fautores Hæreticorum, in fidem ſuam & patrocinium recepit, nequicquam prohibente Narbonenſi Archiepiſcopo, Sedis Apoſtolicæ Legato: utque ſpeciem aliquam religionis facinori ſuo ſuperinduceret, Sedem Apoſtolicam appellavit. Rei geſtæ ſeriem *Innocentio III.* per Legatos & Literas ſignificarunt Vaurenſis Concilii Patres, denuntiaruntque; quòd *Si terra quæ dictis Tyrannis cum tanta juſtitia, & multa Chriſtianorum effuſione ſanguinis erat ablata; ipſis aut heredibus eorum reſtitueretur, non ſolùm fieret noviſſimus error pejor priore, ſed exinde excidium Clero & Eccleſia inaſtimabile immineret.* Interim Aragonum Rex miſſis Romam Oratoribus, Summi Pontificis animum occupavit, qui *Simoni* Comiti *Monfortio* juſſit, ut Comitibus Fuxenſi, & Convenarum, & Gaſtoni Bearnenſi, terras illorum redderet. Archiepiſcopo verò Narbonenſi, Sedis Apoſtolicæ Legato, Epiſcopo Regenſi, & Magiſtro *Theodiſio* dedit in mandatis, ut in loco ſecuro & apto, Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, Abbatum, Comitum, Baronum, Conſulum & Rectorum, & aliorum virorum prudentium Concilium convocarent, & expoſitis coram eis Regis Aragonii propoſitionibus, poſtulatis, & promiſſis, quod ſuper his proviſum ac deliberatum foret in communi, & in quo convenirent omnes, vel pars conſilii ſanioris, ad Sedem Apoſtolicam referrent, quæ ſubinde ſtatueret, quæ ſecundùm Deum ſtatuenda viderentur. Iſta conſtant ex Epiſtolis *Innocentii* III. 210. & 211. libri 15. Alias etiam literas dedit ad Narbonenſem Archipræſulem, quibus juſſit ut cum Aragonum Rege, & Comitibus, de pace vel induciis tractaret, interimque a ſacra expeditione adversùs Albigenſes urgenda abſtineret, ſuſpenſis, quas in gratiam Crucesſignatorum, Sedes Apoſtolica profuderat, Indulgentiis. (Epiſt. 213. lib. 15.) Aliâ uſus eſt arte Rex Aragonum, quâ Summi Pontificis gratiam captaret. Anno ſuperiore a Comitibus Toloſano, Convenarum, & Fuxenſi, & Gaſtone Bearnenſi, ſyngraphas receperat, quibus ſe per omnia Sedi Apoſtolicæ parituros, interpoſitâ Juriſjurandi religione pollicebantur; & ſe ditioneſque omnes ſuas Regis poteſtati tradebant ſecuritatis ergo, ut ab eo, ſi opus eſſet, cogi ad obedientiam poſſent. Juramentorum hujuſmodi Inſtrumenta per Tarraconnenſem Epiſcopum ad *Innocentium III.* mitti juſſit Rex Aragonius. Quæ apud *Catellum* lib. 11. Hiſtoriæ Toloſanorum Comitum legere eſt.

Synodi Vaurenſis Oratores præoccupatum ab Aragonio Rege in Comitum gratiam invenere Pontificis animum: ſed cùm rerum geſtarum veritatem ejus Sanctitati expoſuiſſent, miſit inirritum quæ Regi per obreptionem conceſſerat. Id conſtat ex Literis ad ipſum datis: *Habito*, inquit, *cum Fratribus tractatu ac conſilio diligenti, volentes honori tuo quantùm ad famam, ſaluti quantùm ad animam, indemnitati quantùm ad terram, paternâ ſolicitudine præcavere: Serenitati tuæ in virtute Spiritus Sancti, ſub obtentu divinæ ac Apoſtolica gratia providimus injungendum, ut prænominatos deſeras Toloſanos, non obſtante promiſſione vel obligatione quacumque præſtita in eluſionem Eccleſiaſtica diſciplina, ipſis, quandiu tales extiterint, non impenſurus conſilium, auxilium, vel favorem, &c. Miramur inſuper & movemur, quòd pro terra Nobilium veſtrorum, Comitis Fuxenſis, & Convenarum, & Gaſtonis de Bearno, reſtituenda ſibi, Apoſtolicum, per Nuntios tuos ſuppreſſâ veritate mendacium exprimentes, ſubripi feciſti Mandatum: cùm propter multa & magna eorum flagitia, ob Hæreticorum favorem, quos manifeſtè defendunt, excommunicationis ſint vinculo innodati, iſtud tamquam ſubreptum*

pe-

Digitized by Google

penitus revocamus, &c. Illud autem Excellentiam tuam volumus non latere, quòd ſi Toloſani & Nobiles ſupra dicti adhuc quoque in errore ſuo duxerint perſiſtendum, Nos per Indulgentias innovatas, Crucesignatos & Fideles alios excitamus, ut ad exterpandam peſtem hanc, divino freti auxilio, inſurgentes tam contra ipſos, quàm contra quoſlibet alios receptatores & defenſores ipſorum, qui plus ipſis Hæreticis ſunt nocivi, procedant in nomine Domini Sabbaoth.

Quia verò hoc ipſo anno Epiſcopo Regienſi ac *Theodiſio* Summus Pontifex commiſerat ut *Raymundi* Toloſani Comitis Purgationem reciperent, ſi rite purgare ſe poſſet, illi de re tanti momenti Patres Vauri congregatos conſuluerunt. Concilii Sententia fuit, Non eſſe Comitem ad Purgationem admittendum: quia veriſimile non videbatur, quòd in tantis criminibus, videlicet ſuper hæreſi & nece Legati bene juraret, qui toties in minoribus cauſis & articulis ſua fuerat Juramenta tranſgreſſus: quòd Hæreticos palam foveret ac pro viribus tueretur: & vetera crimina novis criminibus cumulaſſet. Iſta conſtant ex Regienſis Epiſcopi & Theodiſii Literis ad *Innocentium III.* quibus Vaurenſis conſilium Synodi inſertum eſt. Extant in ejus Regeſto lib. 16. Epiſtolâ 39. Eamdem in ſententiam Vaurenſis Concilii Patres ad *Innocentium* Literas dederunt. Suas etiam ejuſdem argumenti dedere Provinciæ Epiſcopi: item Epiſcopi Aquitaniæ tres, Burdegalenſis, Vaſatenſis, Petragoricenſis. Suas item ſingulares, tum Biterrenſis Epiſcopus, tum Aquenſis. Quæ ſunt Epiſtolæ 40. 42. 44. & 45. libri 16. Acceptâ Vaurenſis Concilii ſententiâ, Legati ad *Raymundum* Comitem ſcripſere, indignum ipſum eſſe abſolutionis beneficio, ſeque graviſſimas, ob quas id ipſi negant rationes, Summo Pontifici ſignificaturos proteſtati ſunt. Eſt inter Epiſtolas *Innocentii* 46. libri 16. Vaurenſis Hiſtoriam Concilii ex *Petro de Valle Cernaii* diſcimus, Hiſtoriæ Albigenſium cap. 66.

Concilium apud Murellum, vulgò Muret, *ad Garumnam, prope Toloſam.*

VI. Anno 1213. Narbonenſis Archiepiſcopus Sedis Apoſtolicæ Legatus, Epiſcopos Toloſanum, Nemauſenſem, Uticenſem, Lodovenſem, Biterrenſem, Agatenſem, & Convenarum, & Abbates de Claraco, Villa magna & S. Tiberii, congregavit, ut *Petrum* Aragonum Regem Morellum obſidentem cum ingenti exercitu, qui *Monfortium* Comitem & Crucesignatos oppreſſurus videbatur, ad pacem & concordiam flecterent. Quam cùm impetrare non potuiſſent, imò impetu facto hoſtes Caſtrum occupare niterentur, *Monfortius* cum Crucesignatis in ipſos progreſſus, prælium commiſit, inſignem, de qua ſuperiùs diximus, victoriam reportavit: cujus fauſtum nuntium, & rerum geſtarum accuratam Relationem idem Præſules ad *Innocentium III.* Pontificem Maximum ſcripſere. Legator *Petrus de Valle Cernaii*, Hiſtoriæ Albigenſium cap. 71.

Concilium Montiſpeſſulani.

VII. Anno Chriſti 1214. *Petrus Beneventanus*, Sedis Apoſtolicæ Legatus, menſe Decembri Concilium apud Montempeſſulanum convocavit. Adfuere Archiepiſcopi quinque, Epiſcopi viginti & octo, Abbatum, aliorumque Virorum Eccleſiaſticorum ingens numerus. De eligendo Toloſæ, & omnium terrarum quas Crucesignatorum occupaverat exercitus, Principe deliberatum eſt, Conſentientibus conſiliis & ſuffragiis electus eſt *Simon* Comes *Monfortius*, Hæreticorum debellator & Fidei Catholicæ invictus propugnator, cujus virtute & armis partæ erant. Miſſus ad Romanum Pontificem Ebredunenſis Archiepiſcopus, Concilii nomine ſupplicaturus, ut illarum ditionum Principatum ac dominium Comiti confirmaret. Synodi poſtulatis annuit Pontifex, ditionemque illam omnem quæ Toloſano Comiti juſto bello erepta fuerat, cum aliis terris a Crucesignatis occupatis, ipſi commiſit, & a Legato, qui eas per obſides vel cuſtodes tenebat tradi juſſit, ad tempus uſque Concilii Generalis proximè celebrandi, in quo de ipſis, Prælatorum omnium conſilio pleniùs decerneretur. *Innocentii III.* literas exhibet *Petrus de Valle Cernaii*, cap. 80. ubi iſtius hiſtoriam Concilii prolixè & accuratè deſcribit. In eodem Concilio Eccleſiaſtica Diſciplina, præcipuè circa vitam & honeſtatem Clericorum, Canonicorum Regularium & Monachorum, in veſtimentis, tonſura, beneficiorum collatione religioſa paupertate; circa conſervationem pacis, & pœnas ejus infractoribus infligendas; circa novorum Pedagiorum impoſitionem; circa Hæreticorum denuntiationem, Capitulis 46. ſancita eſt. Avenionenſis Concilii anno 1209. Decretum innovatum eſt, juſſumque ſub anathematis interminatione, ut Archiepiſcopi & Epiſcopi in ſingulis Parochiis ſuis tam in civitate, quàm extra, unum Sacerdotem, & duos vel tres bonæ opinionis Laïcos Juramenti religione conſtringerent, ut ſi quos reperirent Hæreticos, credentes, fautores, receptores, vel defenſores eorum, ipſos Archiepiſcopo, vel Epiſcopo, & Conſulibus civitatum, & Dominis locorum, abſque mora denuntiarent, ſecundùm canonicas & legitimas ſanctiones puniendos, & bonorum proſcriptione nihilominus mulctandos.

Concilium Oecumenicum Lateranenſe.

VIII. Anno Chriſti milleſimo ducenteſimo decimo-quinto, Concilium Oecumenicum Lateranenſe IV. celebratum eſt *Innocentio III.* Præſide; in quo Albigenſium Hæreſis damnata eſt. Variis enim ipſorum erroribus Caput 1. *De Fide Catholica*, oppoſitum eſſe conſtat: *Unum*, inquit, *univerſorum Principium, Creator omnium inviſibilium & viſibilium, ſpiritualium & corporalium, ſua omnipotenti virtute ſimul ab initio temporis utramque de nihilo condidit creaturam, ſpiritualem, & corporalem, Angelicam videlicet & mundanam; ac deinde humanam quaſi communem ex ſpiritu & corpore conſtitutam. Diabolus enim & Dæmones alii, a Deo quidem naturâ creati ſunt boni, ſed ipſi per ſe facti ſunt mali; homo verò diaboli ſuggeſtione peccavit. Hæc Sancta Trinitas, ſecundùm communem eſſentiam individua, & ſecundùm proprietates perſonales diſcreta, per Moſen & Sanctos Prophetas, alioſque famulos ſuos, juxta ordinatiſſimam diſpoſitionem temporum, doctrinam humano generi tribuit ſalutarem. Et tandem unigenitus Dei Filius Jeſus Chriſtus a tota Trinitate communiter Incarnatus, ex Maria ſemper Virgine Spiritûs Sancti cooperatione conceptus, verus homo factus, &c...... Omnes cum ſuis propriis corporibus reſurgent, quæ nunc geſtant, ut recipiant ſecundùm merita ſua, ſive bona fuerint ſive mala, illi cum Diabolo pœnam perpetuam, & iſti cum Chriſto gloriam ſempiternam. Una verò eſt Fidelium univerſalis Eccleſia, extra quam nullus omnino ſalvatur. In qua idem ipſe Sacerdos & Sacrificium Jeſus Chriſtus: cujus Corpus & Sanguis in Sacramento Altaris ſub ſpeciebus panis & vini veraciter continentur, Tranſſubſtantiatis pane in Corpus, & vino in Sanguinem, Poteſtate Divinâ, ut ad perficiendum Myſterium unitatis, accipiamus ipſi de ſuo, quod accepit ipſe de noſtro. Et hoc utique Sacramentum nemo poteſt conficere, niſi Sacerdos, qui fuerit rite ordinatus ſecundùm claves Eccleſiæ, quas ipſe conceſſit Apoſtolis & eorum Succeſſoribus Jeſus Chriſtus. Sacramentum verò Baptiſmi, quod ad invocationem Individuæ Trinitatis, Patris & Filii, & Spiritûs Sancti conſecratur in aqua, tam parvulis, quàm adultis, in forma Eccleſiæ, a quocumque rite collatum, proficit ad ſalutem. Et ſi poſt ſuſceptionem Baptiſmi, quiſquam prolapſus fuerit in peccatum, per veram Pœnitentiam ſemper poteſt reparari,*

Non ſolùm autem virgines & continentes, verùm etiam conjugati, per fidem rectam & operationem bonam placentes Deo, ad æternam merentur beatitudinem pervenire.

Eadem Synodus cap. III. Hæreticos omnes diris devovit, & damnatos, Secularibus Poteſtatibus tradi juſſit, animadverſione debitâ puniendos, Clericis priùs a ſuis Ordinibus degradatis; eorumque bona, ſi Laïci fuerint, confiſcari: ſi Clerici Eccleſiis applicari, a quibus ſtipendia perceperunt. Qui verò ſolâ ſuſpicione laboravarint, niſi juxta conſiderationem ſuſpicionis, qualitatemque perſonæ, propriam innocentiam congruâ purgatione probaverint, illos anathemate feriri, & uſque ad ſatisfactionem condignam ab omnibus vitari ſtatuit: ita quòd ſi per annum in excommunicatione perſtiterint, ex tunc velut Hæretici condemnentur.

In eodem Concilio decretum eſt, ut ditio Toloſani Comitis, quæ Crucesignatorum armis parta fuerat, & quam *Innocentius III. Simoni* Comiti *Monfortio* cuſtodiendam commendaverat, in plena *Simonis* ejuſdem poteſtate ac poſſeſſione in poſterum eſſet. Terras verò, quas *Raymundus* Comes in Provincia habuerat, Summus Pontifex cuſtodiri decrevit, ut de illis proviſio fieret in parte vel in toto, filio dicti Comitis Toloſani, *Raymundo Juniori*; ſi tamen certis fidelitatis & bonæ converſationis indiciis ſe miſericordiâ dignum oſtenderet. Ita referunt *Petrus de Valle Cernaii*, Hiſtoriæ Albigenſis cap. 83. & *Guillelmus de Podio Laurentii*, in Chronico cap. 25. *Raymundo Seniori* de proventibus terræ pro ſubſtentatione ſua quadringentas marcas annuatim percipiendas, quandiu humiliter Synodi Decretis pareret, Patres aſſignarunt. Ejus verò uxori, Regiæ Aragoniæ fœminæ Principi, & Catholicæ, terras dotales ſervavit. Sententiam Synodi his de rebus datam edidit Dominus *Lucas Dacherius*, Tom. 7. *Spicilegii*.

Concilium Pariſienſe.

IX. Anno 1223. *Conradus* Sedis Apoſtolicæ Legatus Senonas Concilium adversùs Albigenſium recrudeſcentem hæreſim convocavit, quod Pariſios tranſlatum eſſe, ibique celebratum, *Rigordus*, & *Guillelmus Brito* teſtantur. Illius celebrationi dedit occaſionem facta his ab Hæreticis Antipapæ creatio, in finibus Bulgarorum, Croatiæ, & Dalmatiæ, juxta Hungariam; qui *Bartholomæo* cuidam Carcaſſonenſi vices ſuas in Galliis commiſerat, ut conſtat ex Epiſtolâ *Conradi* Sedis Apoſtolicæ Legati ad Epiſcopos Provinciæ Rothomagenſis, quâ illos dictum ad Concilium convocat. Hanc Hiſtoriæ ſuæ inſeruit *Matthæus Paris* ad annum 1223. Ejuſdem Concilii meminit Chronicon Turonenſe, nec-non aliorum Pariſiis in cauſa *Raymundi* Toloſani Comitis celebratorum, annis 1224. & 1226.

Narbonenſe.

X. Inter Concilia contra Hæreticos Albigenſes celebrata, Narbonenſe anni 1235. non immeritò numeratur, in quo *Petrus* Narbonenſis, *Joannes* Arelatenſis *Raymundus* Aquenſis, Archiepiſcopi, cœterique Præſules, FF. Prædicatoribus, qui his in Provinciis, & circumjacentibus, Sacræ Inquiſitionis Officium Auctoritate Apoſtolica contra Hæreticos exercebant, conſilia dedere Capitulis undetriginta contenta, de muneris iſtius rectè obeundi ratione, ſeu quomodo contra Hæreticos agere deberent. Concilium iſtud legere utile erit Cenſoribus Fidei in Italia, Hiſpania, locisque cœteris, in quibus viget Inquiſitio, & ſaluberrima Gallicanorum Præſulum conſilia ſequi; & inter cœtera iſtud Capitis decimi-ſeptimi: *A pecuniariis Pœnitentiis & exactionibus vobis eſt abſtinendum pariter & parcendum, propter veſtri Ordinis honeſtatem.*

Conſilium Inquiſitoribus Fidei a Synodo Narbonenſi datum.

Conſilium Capitulis conſtans 37. Inquiſitoribus pariter dedit Synodus Biterrenſis anno 1246. celebrata.

Ad extirpandas Albigenſis hæreſeos reliquias, habitum eſt Toloſæ Concilium a *Romano* S. Angeli Diacono Cardinali, Sedis Apoſtolicæ Legato, anno 1229. in quo Decreta 45. edita ſunt, cùm *Raymundus* Junior Comes Toloſanus anno præcedente Eccleſiæ reconciliatus fuiſſet.

SCHOLION.

In hoc Articulo, Religioſi Cenſores hanc velut meam Propoſitionem notant, pag. 314. Edit. primæ: *Inquiſitores Gallicanorum Præſulum conſilia ſequi debent, ut abſtineant a Pœnitentiis pecuniariis.*

R. Narbonenſe Concilium anno milleſimo ducenteſimo trigeſimo-quinto adversùs Albigenſes celebratum eo loci commemoro quòd Inquiſitoribus Hæreticæ Pravitatis conſilia dedit viginti-novem Capitulis comprehenſa. Utile fore Cenſoribus Fidei dixi, Synodum iſtam legere, & ſaluberrima Gallicanorum Præſulum conſilia ſequi & inter cætera iſtud capitis 17. *A Pecuniariis Pœnitentiis & exactionibus vobis eſt abſtinendum pariter & parcendum, propter veſtri Ordinis honeſtatem.* Hæc Synodus Narbonenſis. Non-ne conſilium iſtud honeſtiſſimum & piiſſimum eſt; Et tamen non dixi Inquiſitores illud ſequi debere, ut mihi affingit Indiculus Cenſorius, ſed utile ipſis fore illud ſequi.

ARTICULUS II.

De ALMARICO, & ejus Hæreſi.

ALmaricus ineunte 13. ſæculo Hæreſim promulgavit. E territorio Carnotenſi, villa cui *Bena* nomen oriundus erat, profeſſione Clericus, in Academia Pariſienſi ſtudens: *Qui cùm in arte Logica peritus eſſet, & ſcholas de arte illa & de aliis artibus liberalibus diu rexiſſet, tranſtulit ſe ad Sacram Paginam excolendam. Semper tamen ſuum per ſe modum docendi & diſcendi habuit, & opinionem privatam & judicium quaſi ſectum, & ab aliis ſeparatum. Unde & in ipſa Theologia auſus eſt conſtanter aſſeverare, quòd quilibet Chriſtianus tenetur credere ſe eſſe membrum Chriſti, nec aliquem poſſe ſalvari, qui hoc non crederet; non minus quàm ſi non crederet Chriſtum eſſe natum & paſſum, vel alios Fidei articulos.* Sacra Facultate Pariſienſi dogma peſtiferum impugnante ac damnante, ad Summum Pontificem, *Innocentium III.* acceſſit. Qui *auditâ ejus propoſitione, & Univerſitatis Scholarium contradictione*, contra ipſum ſententiam tulit. Rediit Pariſios; ad ejurandum errorem a Sacra Facultate compulſus eſt; ore Palinodiam cecinit, corde retinuit hæreſim. Tædio & indignatione paulò poſt in morbum lapſus, obiit, & juxta Cœnobium *S. Martini de Campis* ſepultus eſt, Sepulta cum ipſo non eſt hæreſis.

Almaricus ab Innocentio III. damnatus.

Diſcipulos reliquit novis erroribus audaciam Magiſtri ac impietatem ſuperantes. 1. Poteſtatem Patris duraſſe effutiebant, quamdiu viguit Lex Moſaïca: Legem novam a Chriſto conditam ad ſua uſque tempora vim habuiſſe: ipſam deinceps cum omnibus ſuis Sacramentis antiquatam, & Regnum Sancti Spiritûs incœpiſſe, quo Baptiſmus, Confeſſio Euchariſtia, & alia Sacramenta, & ſalutis adminicula neceſſaria jam non eſſent, ſed ſolâ gratiâ interiori Spiritûs Sancti, abſque ullis externis operibus unumquemque ſalvari poſſe.

Almaricianorum errores.

Ca-

Caritatis virtutem ſic ampliabant, ut flagitia, ipſa ſtupra & adulteria, caritatis nomine adornarent; Mulierculis quibuſcum peccabant, & rudibus quos decipiebant, impunitatem peccati promittentes: Deum tantummodo bonum, & non juſtum prædicantes. Ita refert, *Rigordus*, coævus Auctor, ad annum 1209.

Eorum errores accuratiùs & pleniùs explicat *Cæſarius Heiſterbacenſis* lib. 5. Dialogi cap. 22. 1. *Dicebant*, inquit, *non aliter eſſe Corpus Chriſti in pane Altaris, quàm in alio pane, & in qualibet re* 2. *Sic Deum locutum fuiſſe in Ovidio, ſicut in Auguſtino*. 3. *Negabant reſurrectionem corporum, dicentes: Nihil eſſe Paradiſum neque Infernum. Sed qui haberet cogitationem Dei in ſe, quam ipſi habebant habere in ſe Paradiſum: qui peccatum mortale, habere infernum, ſicut dentem putridum in ore*. 4. Altaria in memoriam Sanctorum erigere, & thus coram ſacris imaginibus adolere, idololatriæ vertebant 5. Eos qui oſſa Martyrum deoſculabantur, ſugillabant. 6. Eum in quo eſſet Spiritus Sanctus, peccare non poſſe nec fornicationem ab ipſo perpetratam peccatum eſſe docebant. Cui errori affinis eſt Calvini hæreſis de inamiſſibili juſtitia.

Sectæ præco maximus erat *Willelmus* Aurifaber, qui ſe miſſum a Domino jactitabat, & Prophetæ nomen ambiens, quatuor plagas infra quinquennium eventuras mentiebatur, famem ſuper populum, gladium ſuper Principes, terræ hiatum ad cives abſorbendos, ignem ſuper Eccleſiæ Prelatos, quos Antichriſti membra impudenter appellabat. Romanum Pontificem vocabat Antichriſtum, & Romam Babylonem; & ipſum ſedere dicebat in Monte Oliveti, id eſt in pinguedine poteſtatis. Ut *Philippi Auguſti* Regis favorem captaret, addebat, Ipſi & Filio ejus omnia mundi Regna brevì ſubjicienda, ſub Lege Spiritûs Sancti, nec ipſum moriturum: & duodecim panes Regi Francorum dandos, id eſt, ſcientiam Scripturarum, & poteſtatem. *Petrus* Pariſienſis Epiſcopus adjuvante F. *Garino* Regis Conſiliario, *Radulpho de Nemureto*, Clerico, aliiſque viris Religioſis eruditis, & prudentibus, latentes Hæreticos detexit; Sacerdotes plerique, Clerici, Laïci, mulieres, nomen ſectæ dederant. Hos *Petrus* Epiſcopus Concilio Pariſienſi anno 1209. ſiſti, juſſos, convictoſque damnavit, Clericos e Sacris Ordinum gradibus dejectos Curiæ Regis tradidit. Chriſtianiſſimi Principis Edicto igne damnati ſunt, quatuor perpetuo carceri addicti; mulieribus conceſſa venia, *Almarico*; Anathema dictum, ejuſque oſſa exhumata, & in ſterquilinium diſperſa Iſta conſtant ex Rigordo, Cæſario Heiſterbacenſi, & Roberto Monacho Autiſiodorenſi, in Chronico; nec-non ex Guillelmo de Nangis ad annum 1210. Quibus adde Vincentium Bellovacenſem, in Speculo Hiſtoriali, lib. 29. cap. 107. S. Antoninum p. 3. Chronici, Gaguinum lib. 6. Hiſtoriæ Francorum, Lutzemburgum, Prateolum, & Eymericum in Directorio Inquiſitorum p. 2.

Almarici Hæreſis in Concilio Pariſienſi damnata, anno 1209.

Libri Ariſtotelis in eadem Synodo damnati.

In eodem Pariſienſi Concilio, Libri Ariſtotelis, quibus *Almaricus* & ejus Sectatores erant abuſi, & qui novorum ſemina errorum continere videbantur, prohibiti ſunt, & flammis damnati, ut Rigordus teſtatur: *In diebus illis* (inquit) *legebantur Pariſiis Libelli quidam, ab Ariſtotele ut dicebantur compoſiti, qui docebant Metaphyſicam, delati de novo a Conſtantinopoli, & a Græco in Latinum tranſlati. Qui quoniam non ſolùm prædictæ hæreſi ſententiis ſubtilibus occaſionem præbebant, immo & aliis nondum inventis præbere poterant; juſſi ſunt omnes comburi: & ſub pœna excommunicationis cautum eſt, ne quis de cætero eos ſcribere, legere præſumeret, vel quocumque modo habere*. Robertus Autiſiodorenſis Monachus, & Cæſarius Heiſterbacenſis, Libros Naturales, ſive Phyſicam Ariſtotelis, ex Academia Pariſienſi eliminatos, ſeu potiùs eorum lectionem ad triennium ſuſpenſam referunt. Quod *Gregorius IX.* confirmat in Bulla ad Magiſtros & Scholares Pariſienſes data. anno Chriſti 1233. quæ extat in Magno Paſtorali Eccleſiæ Pariſienſis. *Libris illis Naturalibus* (inquit) *qui in Concilio Provinciali ex certa ſcientia prohibiti fuere Pariſiis, non utantur, quouſque examinati fuerint, & ab omni errorum ſuſpicione purgati*. Ut variant Auctores, & alii Metaphyſicam, alii Phyſicam Ariſtotelis damnatam in Synodo illa Pariſienſi fuiſſe ſcribunt, veriſimillimum eſt utramque damnatam fuiſſe. Maximè cùm R. Legatus Apoſtolicus, qui anno 1215. id eſt, annis ſex poſt iſtam Synodum, Pariſienſem Academiam reformavit, Metaphyſicæ & Phyſicæ lectione ſimul interdixerit. *Non legantur* (inquit) *libri Ariſtotelis de Metaphyſica, & Naturali Philoſophia*.

Libri Davidis de Dinando in eadem Synodo damnati & igni traditi.

In eadem Synodo Libri *Davidis de Dinande*, illius qui ſtultiſſimè aſſeruit Deum eſſe materiam primam (ut ait *S. Thomas*) & *Libri Gallici de Theologia*, in perpetuum prohibiti ſunt, damnati, & exuſti, teſte *Cæſario Heiſterbacenſi*.

Præter memoratos errores, alia quædam deliria *Almerico*, vel ejus potiùs diſcipulis tribuit *Prateolus*, in Elencho Hæreſum: ſcilicet quòd non ſolùm cum Armenis Adam & Evam numquam carnali copulâ jungendos manente innocentiæ ſtatu aſſererent; verùm etiam ſexuum differentiam nullam fore; ſed hominum æquè ac Angelorum multiplicationem uno auctore Deo futuram. Deum in ſe ipſo non videri, ſed in creaturis, ſicut lumen in aëre. Ideas divinas & creare, & creari poſſe. Mentem contemplativi vel beati perdere ſuum eſſe, & in illud eſſe ideale redire, quòd æternum habuit in mente divina. Omnes creaturas tandem in Deum redire, & in ipſum converti, ut ſint unum individum cum ipſo. Unde ſexum duplicem in Reſurrectione fore negabat. Sed unde habuerit *Prateolus* hos errores *Almaricum* vel ejus Sectatores docuiſſe, neſcio, cum *Rigordus* & *Cæſarius Heiſterbacenſis* illorum non meminerint. *Franciſcus Pegna* Commentario in 2. P. Directorii Inquiſitorum, falsò ſcribit *Almaricum* Lutetiæ combuſtum fuiſſe anno 1108. quem ex morbo obiiſſe, & ad *Sancti Martini de Campis* Eccleſiaſtico ritu ſepultum, conſtat ex *Rigordo* coævo Auctore, nec oſſa ejus exhumata & in ſterquilinium diſperſa, niſi anno 1209. ex Synodi Pariſienſis Decreto. Damnata demum eſt *Almarici* Hæreſis in Concilio Lateranenſi IV. ſub *Innocentio III*. cap. 2. His verbis: *Reprobamus etiam & damnamus perverſiſſimum dogma impii Almarici, cujus mentem ſic Pater mendacii excæcavit, ut ejus doctrina non tam hæretica cenſenda ſit, quàm inſana*.

Franciſcus Pegna emendatur.

Almarici Hæreſis in Concilio Lateranenſi Quarto damnata.

ARTICULUS III.

De JOACHIMI ABBATIS Errore.

Joachim, Florenſis Monaſterii in Calabria, unde oriundus erat, Abbas, Ordinis Ciſtercienſis, vir pius, & vaticiniis etiam ſuis Prophetæ famam quodam modo aſſecutus, Lucii III. Urbani III. Gregorii VIII. Clementis III. & Celeſtini III. Romanorum Pontificum temporibus floruit, ab anno 1181. ad annum 1200. quo obiiſſe traditur. Commentaria in varios Scripturæ Sacræ libros, præſertim in Apocalypſim, juſſu Lucii III. & Urbani III. incœpta, Clemente III. ad-

hortante perfecit. *Clementis III.* Epiſtolam ad ipſum datam legere eſt initio libri ipſius *De concordia Veteris & Novi Teſtamenti*, editi Venetiis anno 1519. ſed *Petri Lombardi* Parisienſis Epiſcopi, Sententiarum Magiſtri doctrinam impugnando, lapſus in errorem eſt. Scripſerat *Petrus* lib. 1. Sententiarum Diſt. 5. *Catholicis Tractatoribus conſentientes, dicimus, quòd nec Pater divinam eſſentiam genuit, nec divina eſſentia genuit Filium, nec divina eſſentia genuit eſſentiam. Hic autem nomine eſſentiæ intelligimus divinam naturam, quæ communis eſt tribus perſonis, & tota in ſingulis.* Idque luculenter probaverat. Ex quibus propoſitionibus pravo ſenſu intellectis, *Joachim* Abbas, ut erat in ſubtilibus fidei dogmatibus rudis, occaſionem arripuit *Petri* doctrinam velut hæreticam impugnandi, imponens, ipſi quòd in divinis quaternitatem induceret, tres Perſonas & communem inſuper aſſerens eſſentiam. Namque ſic a Magiſtro eſſentiam dici exiſtimabat, quaſi aliquid a tribus Perſonis diſtinctum, quæ veluti quarta res dici poſſet. Cenſebat ſcilicet, hoc ipſo quo dicitur: Eſſentia Divina nec eſt generans, nec genita, nec procedens, diſtingui a Patre generante, a Filio genito, & a Spiritu Sancto procedente. Hic itaque palmaris erat *Joachimi* Abbatis error. In Divinis non eſt aliqua res una quæ ſit Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus: ſive illa res una dicatur ſubſtantia, ſive eſſentia, ſive natura. (His enim tribus nominibus idem intelligimus.) Verùm ne a fide Niceni Concilii deviare videretur, concedebat Patrem & Filium & Spiritum Sanctum unam eſſe eſſentiam & naturam, quod una eſſentia de tribus perſonis prædicari poſſit, cum dicimus: Tres perſonæ una ſunt eſſentia: non autem reciprocè ut dicatur: Una eſſentia: eſt tres perſonæ. Sed nec ſano ſenſu propoſitionem illam exponebat, Tres perſonæ ſunt una eſſentia. Negabat namque unitatem eſſentiæ trium perſonarum eſſe veram, realem, & ſimplicem. Similitudinariam dumtaxat & collectivam aſſerebat, quaſi ex pluribus congregatam; ſicut multi homines unus populus, & multi Fideles una Eccleſia dicuntur ſecundùm illud Actorum 4. *Multitudinis credentium erat cor unum, & anima una.* Et 1. ad Corinthios 6. *Qui plantat, & qui rigat, unum ſunt.* Et ad Romanos 12. *Multi unum corpus ſumus in Chriſto.* Et illud Regis Joſaphat III. Regum XXII. *Populus meus, & populus tuus, unum ſunt.* Quibus contextibus unitas dumtaxat collectiva, moralis effectiva, unitas concordiæ, non ſimplex & eſſentiæ ſignificatur. Quod verò iſto tantùm ſenſu una trium Perſonarum Divinarum diceretur eſſentia, nonnullis Scripturæ Sacræ teſtimonis probare nitebatur *Joachimus* Abbas ſcilicet ex *S. Joannis* Evangelio cap. 17. ubi Chriſtus, Dominus pro Fidelibus ſuis Patrem exorans, ait: *Rogo, Pater ut omnes unum ſint, ſicut tu Pater in me, & ego in te: ut & ipſi in nobis unum ſint: ut credat mundus, quia tu me miſiſti. Et ego claritatem, quam dediſti mihi, dedi eis, ut ſint unum, ſicut & nos unum ſumus. Ego in eis, & tu in me, ut ſint conſummati in unum.* Ex quo loco ita propemodum colligebat: Fideles Chriſti non eâ ratione ſunt unum, ut ſint aliqua una res, quæ ſit communis omnibus, ſed unum ſunt collectione, id eſt, una Eccleſia, propter unitatem Catholicæ Fidei: & tandem erunt in patria Regnum unum, propter unionem perpetuæ & indiſſolubilis caritatis. Tres itaque Perſonæ Divinæ non ſunt una eſſentia, quaſi ſit una res communis omnibus; ſiquidem Fideles ſunt unum, quemadmodum illæ unum ſunt. Uſurpabat etiam illud Epiſtolæ 1. *Sancti Joannis* cap. ultimo: *Tres ſunt qui teſtimonium dant in cœlo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus: & hi tres unum ſunt. Et tres ſunt qui teſtimonium dant in terra, ſpiritus, aqua, & ſanguis. Et hi tres unum ſunt.* Quo ex loco ita colligebat: Eo modo unum ſunt qui teſtimonium dant in cœlo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus, quomodo unum ſunt qui teſtimonium dant in terra, ſpiritus, aqua & ſanguis; ſed illa unum ſunt dumtaxat collectione: itaque Perſonæ Divinæ ſolam ſibi vendicant collectionis unitatem. Hæc porro argumentandi ratio uſurpata fuerat ab Arianis; ut conſtat ex Operibus *SS. Athanaſii & Hilarii*. Unde palam eſt *Joachimum* in errorem Arianorum, ſubtilioris Theologiæ ignorantiâ, quodammodo impegiſſe. Ita ejus errorem exponit *S. Thomas* Opuſculo 24. quod Commentarium eſt in cap. *Firmiter, De ſumma Trinitate & Fide Catholica.*

Palmaris Joachimi Abbatis error.

Hujus autem erroris initia, progreſſum, damnationem, ita refert *Matthæus Pariſius* ad annum 1179. *Scripſit etiam ejuſdem* (Alexandri III.) *diebus contra eumdem Petrum Lombardum Abbas Joachim Floriacenſis Cœnobii, Libellum, vocans eum Hæreticum & inſanum, eo quòd in libro Sententiarum, quem compoſuerat idem Petrus, de unitate ſive eſſentia Trinitatis dixit: Quoniam quædam ſumma res eſt Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus: & illa non eſt generans, neque genita, nec procedens. Contra hanc aſſertionem oppoſuit Abbas præfatus, quòd non tam Trinitatem adſtruebat in Deo, quàm quaternitatem, tres videlicet Perſonas, & illam communem eſſentiam.... Stetit autem hæc indeterminata altercatio a diebus Alexandri Papæ, uſque in tempora Innocentii, per multos annos, ſedentibus inter eos in Cathedra Romana Lucio, Gregorio, Clemente, & Celeſtino. Quibus ſuccedens Innocentius III. anno 1215. Romæ Generale Concilium celebrans, Libellum Abbatis Joachim, quem contra Petrum, & Articulum ediderat prædictum, his verbis damnavit, &c.*

Error Joachimi Abbatis in Concilio Lateranenſi Quarto damnatus.

Alii errores, non tam a *Joachimo* Abbate aſſerti quàm ex ejus ſcriptis malè intellectis a fanaticis quibuſdam hominibus fabricati, præſertim ab Auctore libri, qui inſcriptus erat: *Evangelium Æternum*, de quo ſequenti Articulo dicemus.

Joachimus Abbas propheta non fuit.

Prophetam non fuiſſe *Joachimum* Abbatem, quamvis nonnulla prædixerit, quæ ſecundùm ejus vaticinia evenere, docet *S. Thomas* in IV. Sententiarum Diſt. 43. Q. 1. Art. 3. Quæſtiuncula 3. *Abbas Joachim*, inquit, *non Prophetico ſpiritu, ſed conjecturâ mentis humanæ, quæ aliquando ad verum pervenit, aliquando fallitur, de futuris aliqua vera prædixit, & in aliquibus deceptus fuit.* Rogerius de Hoveden in Annalibus Anglicanis ad annum 1190. quo deſcribit colloquium *Joachimi* Abbatis cum *Richardo* Magnæ Britanniæ Rege in Sicilia habitum, ipſum ut Pſeudoprophetam inſectatur. At ejus Vaticinia vindicavit *Gregorius de Laude*, aliàs *De Lauro*, Sagittarienſis Abbas Ordinis Ciſtercienſis, Libro cui titulus eſt: *B. Joannis Joachim Abbatis Apologeticu, ſive Mirabilium veritas defenſa*, edito Neapoli anno 1660.

ARTICULUS IV.

De Erroribus Anonymi Auctoris qui Librum edidit EVANGELII ÆTERNI.

Joachimo Abbati Anonymum ejus defenſorem, novorumque auctorem errorum ſubjungo. qui anno circiter 1250. Librum edidit, inſcriptum, *Evangelium Æternum*, ſequentibus ſcatentem erroribus. I. Quòd Doctrina *Joachim* Abbatis excellit doctrinæ Chriſti, & conſequenter Veteri Novo-

que

que Teſtamento. II. Quòd Evangelium Chriſti, non eſt Evangelium Regni, & ideo non eſt ædificatorium. III. Quòd Novum Teſtamentum eſt evacuandum, ſicut Vetus evacuatum eſt. IV. Quòd Novum Teſtamentum vim non habebit ultra annum Chriſti 1260. Et qui poſtea vivent homines, erunt in ſtatu perfectorum. V. Quòd Evangelio Chriſti Evangelium alterum ſuccedet, nimirum Lex Spiritûs. VI. Spiritualem intelligentiam Novi Teſtamenti non eſſe commiſſam Pontifici Romano aſſerebat, ſed tantùm literalem. VII. Solos Nudipedes idoneos eſſe ad reliquos homines edocendos res ſpirituales & æternas. VIII. Deum Judæos etiam in Judaïſmo pertinaces beneficiis cumulaturum, & ab hoſtium impugnatione liberaturum. IX. Eccleſiæ Græcæ a Romana ſeceſſionem excuſabat, laudabat: Græcoſque ſecundùm ſpiritum magis ambulare aſſerebat, quàm Latinos. Et quòd ſicut Filius operatur ſalutem Populi Romani, ſive Latini, qui Filium repræſentat; ſic Pater operatur ſalutem Populi Græci, qui Spiritum repræſentat. X. Monachos non teneri ad mortis diſcrimen ſubeundum, & profundendum ſanguinem pro defenſione fidei, aut conſervatione cultûs Chriſti. XI. Spiritum Sanctum recipere aliquid ab Eccleſia, ſicut Chriſtus in quantum homo accepit a Spiritu Sancto. XII. Chriſtum & Apoſtolos vitæ contemplativæ perfectionem non fuiſſe conſecutos. XIII. Vitam activam ad tempus uſque *Joachim* Abbatis utilem fuiſſe, ſed tunc inutilem evaſiſſe. Vitam verò contemplativam ab ipſo *Joachim* fructuoſam fuiſſe, & amodo in perfectis ejus ſucceſſoribus perfectiùs manſuram, fructuſque laturam uberiores. XIV. Quemdam Monachorum Ordinem futurum, qui dignitate & gloriâ reliquis antecellet, in quo implebitur Prophetia Pſalmiſtæ dicentis: *Funes ceciderunt mihi in præclaris: etenim hæreditas mea præclara eſt mihi*. Et qui tunc maximè florebit & convaleſcet, cùm Clericorum Ordo peribit. XV. Sicut in primo ſtatu mundi commiſſum fuit a Patre totius Eccleſiæ regimen aliquibus ex ordine conjugatorum, ſic in tertio mundi ſtatu committendum a Spiritu Sancto aliquibus ex Ordine Monachorum. XVI. Monachorum Præfectos de receſſu a ſæcularibus, & reverſione ad antiquum populum Judæorum cogitare debere. XVII. Prædicatores ultimi ſtatus mundi, majoris dignitatis & auctoritatis futuros, quàm Prædicatores Eccleſiæ primitivæ. XVIII. Prædicatores & Doctores Religioſos, quando infeſtabuntur a Clericis, ad Infideles tranſituros; timendumque ne ad hoc tranſeant, ut cogant eos in prælium contra Romanam Eccleſiam, juxta doctrinam *Joannis*, Apocalypſis XV. Hos errores *ex Libris Joachim* Abbatis *& verbis ejus traxiſſe* illorum Auctorem, & *multos habuiſſe ſectatores ſub ſpecie quadam ſanctitatis*, & Librum illum peſtiferum, cui titulus erat *Evangelium Æternum*, ab *Alexandro IV.* fuiſſe damnatum, *Ptolomæus Lucenſis* lib. 22. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap.

Ordo ſacer Prædicatorum a calumnia vindicatur.

22. teſtatur. De his erroribus agit *Eymericus* II. Parte *Directorii Inquiſitorum*, Quæſt. IX. Librum illum *Evangelii Æterni*, Sacro Prædicatorum Ordini *Matthæus Paris* perperam attribuit. *Quæ calumnia* (inquit) *Odericus Raynaldus* ad annum 1256. N. 20. *vel ex eo detergitur, quod nulli certo Auctori adſcribat, ſed tamquam nefandum partum ab omnibus editum inſinuet. Quid enim magis a veriſimilitudine abhorreat, quàm eos Libri hæreſi infanda contaminatiſſimi auctores fingere, quos ea manet gloria, exſcindendis hæreſibus, ac tum maximè cum is Ordo primævo Sanctitatis flore ac ſplendore emicaret, ſtrenuam operam collocaſſe?*

Auctor Evangelii Æterni non eſt Joannes de Parma Ordinis FF. Minorum Generalis Miniſter.

Hujus libri Auctorem *Joannem de Parma*, Italum, Ordinis Minorum 7. Generalem Miniſtrum, *Eymericus* Inquiſitor vulgo exiſtimatum ait. Auctorem non nominat *Ptolomæus Lucenſis*, nec tot & tam craſſos illius errores commemorat, ſed hunc unum; *Quod Lex Evangelii neminem ad perfectum ducebat, ſed Lex Spiritus: unde ſic ſe habebat Lex Evangelii ad Legem Spiritus, ſicut Lex vetus ad Legem gratiæ; & quod Lex Evangelica Chriſti in mille ducentis ſexaginta annis evacuari debebat, & Lex Spiritûs ſubintrare*. S. Antoninus *Joannem de Parma* in errores impegiſſe, ex Lectione Librorum Abbatis *Joachim* teſtatur 3. P. Chronicorum Tit. 24. cap. 7. Sed palinodiam cantaſſe coram *S. Bonaventura* ejus in ſuprema Ordinis Præfectura Succeſſore, & Cardinali Protectore: *Sub eodem Generali*, inquit, *F. Joannes Parmenſis Prædeceſſor ſuus, per doctrinam Abbatis Joachim in deſignatione finalium temporum deceptus, coram Domino Cajetano Protectore Ordinis, & præfato Generali, quæ adſtruxerat, dedixit*. Hunc *Virum ſcientiâ & religioſitate præclarum, maximum paupertatis & humilitatis amicum*, S. Antoninus prædicat; miſſumque ab *Innocentio IV.* ad Imperatorem & Patriarcham Græcos, ob unionem faciendam cum Romana Eccleſia, & deſertionem erroris & deteſtationem; *ubi multum vita & ſcientia tam Imperatorem & ſuos, quàm Clerum & populum univerſum ædificavit*. Huncne verò receſſionem Græcorum ab Eccleſia Romana excuſaſſe, laudaſſe, aſſeruiſſe Græcos magis ſecundùm ſpiritum ambulare quàm Latinos, cum *Eymerico* cenſebimus? Verius eſt *Joannem Parmenſem*, ob zelum reſtaurandæ diſciplinæ, laxiorem vivendi rationem ſectantium odia incurriſſe, qui conſpiratione factâ ipſum multis de rebus accuſarunt. Præ„cipuum accuſationis caput fuit, ipſum non re„ctè ſenſiſſe circa Chriſtianam doctrinam, nimi„ùm tribuentem *Joachimo* Abbati, quem defen„debat etiam in iis quæ ſcripſit contra *Petrum* „*Lombardum*. Confirmabant malum hunc in dog„matibus ſenſum ex ſcriptis ſociorum ejuſdem, „quorum primus *Leonardus*, in uno vel altero „Sermone a ſe conſcripto, ultra modum & inſulsè „laudabat & ipſum *Joachimum* & univerſam ejus „doctrinam: ſecundus verò *Gerardus*, in altero „Sermone induxit omnia Joachimi verba quæ ad „*S. Franciſci*, ejuſve Inſtituti commendationem „facere; univerſa etiam quæ mutationem, cor„ruptionem, reſtaurationem ejuſdem Sodalitii in„dicare videbantur, ſugillans in multis præci„puos Ordinis Rectores. Quæſtio habita coram „*S. Bonaventura* Miniſtro Generali. Ventum eſt „ad accuſationum omnium præcipuum caput, „& interrogatum quid ſentirent de *Joachimo* Ab„bate ejuſve doctrinâ. Hic tenaciores perſtite„runt, *Joachimum* laudantes, neque quidquam „circa unitatem eſſentiæ aut Trinitatem Per„ſonarum, contra SS. Patrum aut Concilio„rum Decreta ſcripſiſſe; atque idipſum quod La„teranenſe, anteriora Concilia conſtituiſſe, ne„que nova indiguiſſe determinatione defendebant. „Propter pertinaciam perpetuo carceri ſunt ad„dicti. Inſtituta etiam in *Joannem* quæſtio eſt. „Examine facto, non eſt inventa in eo iniqui„tas, niſi quod nimiùm propenderit in doctrinam „& tutelam *Joachimi*, atque hæc ipſa humiliter „coram Cardinale & Patribus retractavit, ut re„ferunt *Beſſanus* S. Bonaventuræ Socius, *Jacobus* „*de Tundo*, & jam laudatus *S. Antoninus*. Ad„dit *Hugolinus Pisanus* in Floreto, ipſum impactâ ab aliquo Judicum hæreſeos notâ, Symbolum Apoſtolicum altâ voce recitaſſe. Qui perpetuum tamen carcerem non evaſiſſet, niſi Cardinalis *Ottonis Boni* commendatitiæ, & ſinceræ ipſius fidei teſtes literæ interveniſſent. Ut ejus doctrinam Opera, ita ſanctitatem miracula teſtantur, ut Or-

dinis

dinis *Franciſcani* Scriptores tradunt, & *Beati* appellatione ornatur, Apoſtolica Sede non prohibente. Camerini quieſcit, ubi diem obiit extremom 23. Kalendas Aprilis anno Chriſti 1289. Ejus Vitam ex Annalibus *Lucæ Uvadingi* deſcriptam ediderunt PP. *Henſchenius* & *Papebrochius*, inter Acta Sanctorom menſis Martii, ad diem 19. Hæc autem obſervaro neceſſe fuit, ot ipſi tot & tam abſurdos errores contra Fidem Catholicam ab *Eymerico* noſtro non ſatis attenta conſideratione affictos demonſtrarem. Idque eò lubentiùs præſtiti, quòd *Joannes Parmenſis* in Sacra Facultate Pariſienſi Doctor fuerit. & Scholis Theologicis in Pariſienſi ſuorum Conventu præeſſet, cùm ad ſupremam Ordinis Præfecturam aſſumptus eſt,

Non prætermittam quod Magiſter *Guillelmus de Sancto amore*, in libro damnato *De periculis Noviſſimorum Temporum*, cap.8. de *Evangelio Æterno* ſcripſit: *Illa doctrina*, inquit, *quæ prædicabitur tempore Antichriſti, videlicet EVANGELIUM ÆTERNUM, Pariſius, ubi viget Sacræ Scripturæ ſtudium, jam publicè poſita fuit ad explicandum anno Domini 1254. Unde certum eſt quòd jam prædicaretur, niſi eſſet aliud quod eam detineret. Quid autem eam detineat, ſcitis, nimirum Imperium Petri, & eorum qui tenent Loca Apoſtolorum, ſcilicet Epiſcoporum.* Et infra: *Sicut in Babylone reproba, poſtquam viſa eſt manus ſcribens*, MANE, TEKEL, PHARES, *citò ſecuta eſt ſubverſio ejus* (Danielis 5.) *Sic in Babylone dilecta Domini* (Iſaïæ 21.) *id eſt Eccleſia, cùm jam viſa ſit dicta ſcriptura; conſtat quòd prope ſunt pericula ejus. Sed iſta tria verba jam viſa ſunt ſcripta in Eccleſia: ſcripta enim ſunt in illo maledicto libro, quem appellant EVANGELIUM ÆTERNUM, quod in Eccleſia jam propalatum eſt, propter quod timendum eſt de ſubverſione Eccleſiæ. Primum verbum eſt*, MANE, *id eſt*, Numeravit Deus regnum tuum & concluſit, *ut exponitur* Daniel. 5. *Ibi enim numeratur Regnum Eccleſiæ, ſcilicet Evangelium Chriſti, & concluditur in 1260. annis ab Incarnatione. Item, ibi invenitur* TEKEL, *quod eſt*; Appenſum eſt in ſtatera, & inventum eſt minus habens, *ut exponitur Daniel. 5. Ibi enim comparatur Evangelium Chriſti ad Evangelium Æternum & invenitur minus perfectionis habens & dignitatis; quantò minùs lucet Luna quàm Sol; quantò minùs valet teſta quàm nucleus: & multæ tales ſunt ibi ſcriptæ comparationes, quibus probatur minùs valere Evangelium Chriſti, quàm Evangelium Æternum. Item in illa ſcriptura, ſcilicet in Evangelio Æterno, invenitur* PHARES, *quod interpretatur*: Diviſum eſt Regnum a te; *ut exponitur Daniel. 5. Nam ibi invenitur quòd Regnum Eccleſiæ dividetur poſt prædictum tempus, ab illis qui tenent Evangelium Chriſti, & dabitur tenentibus Evangelium Æternum.*

Errores libri inſcripti Evangelium Æternum, *a Concilio Arelatenſi, & a Sede Apoſtolica damnati.*

Nec etiam prætermittendum, phantaſticos *Evangelii Æterni*, ſub *Joachimi* Abbatis umbra Defenſores, in Concilio Arelatenſi, anno 1260. fuiſſe damnatos; prohibitumque, ne Commentaria ſuper his phantaſiis facta, quæ jam plurimi literati in *Provincia* deſcripſerant, & cum aliis communicantes; paulatim ad externas transfuderant nationes, ab aliquo legerentur, ſub anathematis
„ interminatione. Has verò Phantaſias ita Syno-
„ dus explicat. Quædam contexunt ternaria, di-
„ centes, tres ſtatus vel ordines hominis ſibi in-
„ vicem ſucceſſione quadam temporum clarifican-
„ dos. Primus eſt ordo conjugatorum, qui tem-
„ pore Patris claruit in Veteri Teſtamento. Se-
„ cundus eſt ſtatus Clericorum, qui tempore gra-
„ tiæ claruit per Filium, in hoc ſtatu mundi me-
„ dio. Tertius ſtatus eſt Ordo Monachorum, cla-
„ rificandus tempore majoris gratiæ in Spiritu
„ Sancto. Addunt etiam illud doctrinæ ſacræ ter-
„ narium, videlicet Veteris & Novi Teſtamenti,
„ ac deinceps Evangelii Æterni, ſive Evangelii
„ Spiritus Sancti, duabus rotis in viſione Pro-
„ phetica tertiam phantaſticè ſubnectentes, &
„ comparatione ſecuturi, quod ſpirituale nuntia-
„ bamus, Evangelium ſpirituale Filii, literale
„ ore blaſphemo & ſacrilego dicere non formi-
„ dant. Dividunt etiam & diſtinguunt totum hoc
„ ſpatium labentis ſæculi in tria tempora, quo-
„ rum partem primam Patri attribuunt, ſcilicet
„ Spiritûs & Legis Moſaïcæ, ſecundam attribuunt
„ Filio, quam appellant Spiritus gratiæ; & du-
„ ravit annis 1260. tertiam Spiritui Sancto, quam
„ dicunt tempus amplioris gratiæ, & veritatis
„ revelatæ, ad quod referunt verba Chriſti: *Cùm venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem*
„ *veritatem*. Adnectunt etiam ad prædicta quod-
„ dam vivendi ternarium, trium prædictorum
„ temporum diſtinctione variatum. Per primum
„ namque tempus poſuerunt in quo vivebant ho-
„ mines ſecundùm carnem: Secundùm, inter car-
„ nem & ſpiritum: tertium ſecundùm Spiritum,
„ ab anno 1260. uſque ad finem mundi. In po-
„ ſtremo ſtatu evacuandas & adjiciendas aſſere-
„ bant omnes figuras & ſigna, & vividam ac reve-
„ latam manere veritatem. Damnatam porro fu-
„ iſſe a Sede Apoſtolica. ſe præſente, *venenatam doctrinam, Evangelii Spiritûs Sancti pervulgatum nomine*, Florentinus Arelatenſis Archiepiſcopus, Concilii Præſes aſſerit.

ARTICULUS V.

DE STADINGHIS, CIRCUMCELLIONIBUS, & FLAGELLANTIBUS.

Stadinghorum hæreſis.

I. ANno circiter 1230. *Stadinghorum* diabolica hæreſis in Germania erupit. Dæmone Magiſtro utebantur, qui ſub diverſis formis, in ſecretis eorum ſcholis conſpicuum ſe præbebat, eoſque ſuo cultui ac ſervituti adſtrictos, ad turpiſſima & ipſo auditu horrenda flagitia informabat. Cui morem gerentes, extinctis lucernis, promiſcuam libidinem accendebant. Corpus Domini ſingulis annis in Paſchate de manu Sacerdotis recipiebant, illudque in ore ſervantes, ex cloaca illa animata in latrinam exſpuebant. Cœlorum Dominum violenter, injuſtè, fraudulenter, Luciferum ad Inferos detruſiſſe blaſphemabant. In hunc credebant miſeri, ipſumque cœleſtium conditorem, & ad ſuam gloriam præcipitato Domino rediturum aſſerebant, nec ante ipſum ſe beatitudinem æternam ſperabant habituros. Omnia Deo placita non agenda, immo potiùs agenda quæ odit, aſſerebant tartarei homines. In Clericos & Religioſos Viros graſſabantur: Qui ſi fortè in manus eorum inciderent, ipſos omni tormentorum genere cruciabant. Ingens enim, ruſticorum præſertim, numerus ſectam peſtilentiſſimam profitebatur, qui in confinibus Friſiæ & Saxoniæ ac Bremenſi tractu, paludibus & fluminibus circumcincti, ac muniti, omnes Epiſcoporum ac Prædicatorum pro eorum converſione labores inanes irritoſque reddebant. Quamobrem igne ferroque delendi fuere. Sacram itaque in eos expeditionem indixit *Gregorius IX.* Pontifex Maximus. Cruce-ſignati exercitûs præcipui Duces fuere *Henricus* Barbantiæ Dux, & *Florentius* Hollandiæ Comes. Efferatiſſimâ rabie pugnarunt Hæretici, ſed prò Catholicis copiis pugnante Deo, maximâ clade proſtrati ſunt. Sex millia cæſa, cœteri partim aquis ſubmerſi fugiendo,

Sacra expeditio in illos indicta a Gregorio Nono.

do, partim varias in regiones diſperſi. Iſta conſtant ex Literis *Gregorii IX.* ad Archiepiſcopum Moguntinum, Epiſcopum Hildesheimenſem, & *F. Conradum a Marbug* egregium Prædicatorem datis anno 1233. ex *Alberto* Stadenſi Abbate in Chronico, & *Alberto Krantzio*, in *Metropoli* lib. 7. Legi etiam de his poteſt Chronicon Belgicum *Joannis a Leydis*, lib. 22. cap. 14.

Gregorius IX. *Lib. 7. Ep.* 177. item ex Epiſt. 178. 179. 180. 186.

Circumcellionum Hæreſis.

II. Anno 1248. *Frederico* Imperatore adverſus Eccleſiam perduelli, & *Conrado* ejus filio faventibus, *Circumcelliones* Hæretici, ab antiquis illis e Donatiſtarum ſecta longè diverſi, prava ſua dogmata palam & impunè in Suevia prædicare ſunt auſi, Romanum Pontificem eſſe Hæreticum, omneſque Epiſcopos & Prælatos hæreſi pariter & ſimoniâ infectos aſſerebant. Nec ligandi & ſolvendi, neque conficiendi Corpus Chriſti poteſtatem habere, quòd mortalibus peccatis conſtricti eſſent. Neminem omnino, nec Papam, nec Epiſcopos, divinis Officiis & Sacramentis interdicere poſſe. FF. Prædicatores & Minores, Ciſtercienſes, alioſque Viros Religioſos, falſis prædicationibus Eccleſiam pervertere, pravamque vitam & injuſtam ducere. Se dumtaxat, ſymmiſtaſque ſuos, veritatis eſſe præcones, & juſtitiæ ſectatores. In fine profanarum concionum ſuarum, Indulgentiam ſe impartiri ajebant, non a Papa confictam, non a Prælatis compoſitam, ſed a ſolo Deo. Denique nullam Romani Pontificis memoriam in Orationibus faciendam, ſed *Frederici* & *Conradi*. Catholicis Prædicatoribus abſurdiſſimam hæreſim undique oppugnantibus, Nobilitas omnis *Conradum* Principem, eorum fautorem deſeruit, Hæreticos inſectata eſt. Iſta conſtant ex *Alberto* Stadenſi Abbate, in Chronico, ad annum 1248.

Secta Flagellantium.

III. *Flagellantium* Secta Peruſii primùm, deinde Romæ, anno circiter 1260. exorta eſt. Pœnitentiæ pietatiſque fervore ſucceſi populi, ab umbilico ſurſum nudis corporibus, catervatim per agros & civitates, Sacerdotibus cum crucibus & vexillis præeuntibus, procedebant flagellis armati, & lachrymis ſingultibuſque divinam miſericordiam exorantes, piam in ſe carnificinam exercebant, per dies tres & triginta, bis in die, in honorem annorum vitæ paſſibilis Chriſti, corpus ſuum ad ſanguinis effuſionem uſque caſtigantes. Siluerunt tunc temporis omnia Muſica inſtrumenta, & amatoriæ cantilenæ: ſola cantio Pœnitentium lugubris audiebatur ubique, tam in civitatibus, quàm in villis; ad cujus flebilem modulationem corda ſaxea movebantur, & obſtinatorum oculi ſe a lachrymis non poterant continere. Mulieres quoque tantæ devotionis expertes non fuere, ſed in cubiculis ſuis, non tantùm populares, ſed etiam matronæ nobiles, & virgines delicatæ hæc eadem factitabant. Tunc diſſidentes ad pacem redibant, uſurarii & raptores malè parta reſtituere feſtinabant, peccatores quique confeſſione crimina expiabant. Solvebantur captivi, revocabantur exules, condonabantur injuriæ, ſanctitatis & miſericordiæ opera paſſim exercebantur. Ita refert Monachus Paduanus Chronicorum lib. 3. Illam publicæ pœnitentiæ devotionem in Germaniam penetraſſe, teſtis eſt *Henricus Stero* in Chronico. Sed ut ab Epiſcopis & maximè a Sede Apoſtolica approbata non erat, citò in ſuperſtitionem, imò in hæreſim degeneravit. Neminem enim a peccatis abſolvi aſſerebant, qui Sectæ ſuæ nomen non dediſſet. Mutuò ſeſe, auditâ confeſſione, a peccatis abſolvebant; etſi Laici, ut tradunt *Siffridus* presbyter in Epitome, lib. 11. & *Longinus*, qui ipſos in Polonia fuiſſe ab Epiſcopis & Principibus repreſſos etiam teſtatur, lib. 7. Hiſtoriæ Polonicæ. Eadem Secta in Ungaria, & Germania renovata eſt anno 1349. cujus ſuperſtitioſum ritum deſcribit *Albertus Argentinenſis*, in Chronico, & quemdam ex illis Impoſtorem finxiſſe delatam ab Angelo in Templum Hieroſolymitanum Epiſtolam, quâ ſecuritas veniæ dabatur peccatoribus univerſis, qui triginta quatuor diebus Flagellantium devotionem implerent; & vitio graviſſimo vertebatur non obſervatum Sextæ Feriæ Jejunium. Obſervat etiam illos ad Fraternitatem ſuam neminem admiſiſſe, niſi quatuor ad minùs denarios ſingulis diebus ad victum haberet, ne mendicare cogeretur; niſi peccata confeſſus eſſet, omnemque inimicis condonaſſet injuriam, & ſuæ haberet uxoris aſſenſum, qui erat conjugatus. Eorumdem meminit *Rebdorfius* in Annalibus. De hiſce *Trithemius* in Chronico Hirſaugienſi, ad annum 1349. Non ſuum dumtaxat ſanguinem flagellis eliciebant, ſed interdum ſeditione factâ, Judæorum ſanguinem religionis ſpecie effundebant; & occaſione datâ, bona Clericorum diripere pariter ac Laïcorum, Superiorum Juriſdictionem uſurpare, multaque alia illicita perpetrare minimè verebantur. Sectam damnavit *Clemens VI.* Pontifex Maximus, pluribuſque Epiſtolis ad Præſules Germaniæ, Poloniæ, Sueciæ, Angliæ, & Galliæ, & ad Principes datis, ipſos hortatus eſt, ut ſuperſtitioſum hypocritarum hominum genus coërcerent, conventicula diſſolverent, errorum magiſtros carceri mansciparent. Extant in ejus Regeſto anni 8. Ex quo eam quæ ad Magdeburgenſem Archiepiſcopum, ejuſque Suffraganeos data eſt, refert *Odoricus Raynaldus* ad annum 1349. N. 20.

Apud Caniſium Tom. 5. Antiq. lectionum.

Hujuſmodi ſuperſtitioſis Sectæque aditum in Gallias prohibuit *Philippus Valeſius* Rex Chriſtianiſſimus, de conſilio Doctorum Sacræ Facultatis Pariſienſis; qui & *Clementem VI.* Pontificem Maximum, ad eam damnandam ſunt hortati, ut refert *Guillelmi Nangii* Continuator, ad eumdem annum, *Surrexerunt*, inquit, *multi viri de Alemannia, de Flandria, de Hannonia & de Lotharingia, novam Sectam auctoritate propriâ inchoantes: Nam denudati in femoralibus per hoſpitia & plateas civitatum, & bonarum villarum, cum magnis ſocietatibus & turmis incedebant nudi cum flagellis conglobati proceſſionaliter & circulariter, ſeipſos aculeis affligentes, jubilando vocibus altiſonis, & cantando cantilenas ſuo ritui aptas, & noviter adinventas, & ſic proceſſerant per multas villas per triginta dies, magna ſpectacula in populis admirantibus facientes, pœnitentiam talem agentes, ſe ipſos per ſpatulas & brachia flagellis aculeatis, uſque ad ſanguinis effuſionem, acriter verberando. Pariſius autem non venerunt, neque ad partes Gallicanas: prohibiti per Dominum Regem Franciæ qui noluit, & hoc fecit de conſilio Magiſtrorum in Theologia Univerſitatis Pariſienſis, dicentium quòd nova ſecta erat contra Deum inchoata, & contra formam Sanctæ Matris Eccleſiæ, & contra ſalutem animarum omnium ipſorum, ſicut verum eſt, & erat, ut patuit ſatis citò. Nam Dominus Papa Clemens VI. de hoc fatuo novo ritu per Magiſtros Pariſienſes, qui ad eum Nuntios reverenter miſerant, plenariè informatus, cùm eſſet contra Jura damnabiliter adinventa, eos Flagellatores ſub auctoritate prohibuit & prohiberi fecit, ne de cætero tales publicas pœnitentias a ſe ipſis præſumptuosè aſſumptas ampliùs exercerent. Et meritò inhibuit, quia jam inveniebant tales Flagellatores, fulti aliquibus Sacerdotibus fatuis, & Religioſis, ſectas erroneas & males, atque opiniones deceptorias ultra modum. Nam dicebant quòd eorum ſanguis ſic per flagella tractus & effuſus, cum Chriſti Sanguine miſcebatur, &c.*

Sacræ Facultatis Pariſienſis Doctores apud Clementem *VI. inſtant pro damnatione Sectæ Flagellantium.*

Contra Sectam Flagellantium ſcripſit *Joannes Gerſonius* brevem Tractatum, Tom. I. Pag. 636. & publicas illas flagellationes multis rationibus impu-

Joannis Gerſonii Tractatus

contra Sectam Flagellantium.

,, pugnavit. 5. Quòd Lex Chriſti dicitur lex amoris, quam Dominus voluit pauciſſimis Sacramentis eſſe contentam; idcoque eos culpavit, qui ſervilibus eam premunt oneribus. 2. Quòd Lex Chriſti non minùs debet in cultu ſuo vitare ſuperſtitiones Gentilium & Idololatrarum, præſertim crudeles & horrendas, quàm antiqua Lex, in qua tamen prohibitin fit per expreſſum, Deuteronomii 54. *Filii eſtote Domini Dei veſtri, non vos incidetis*. In Hebræo habetur: *Non vos lacerabitis*: Hoc autem faciebant Idololatræ, ſicot habetur Regum 58. quòd *Incidebant ſe juxta ritum ſuum cultris & lanceolis, donec perfunderentur ſanguine*. Compertum ſiquidem eſt & traditum homicidas illos & apoſtatas Dæmones, eſſe copidos effuſionis ſanguinis, præſertim humani. 3. Lex Chriſti ſortitur maximam virtutem ex miſericordia & gratia ſua, cujus gratiæ vaſa ſunt Sacramenta Novæ Legis ex virtute operis operati; & ideo quicquid avertit a Sacramentis ſuſcipiendis, præſertim a Sacramento Confeſſionis, debet rejici fideliter. Conſtat autem per experientiam, quòd taliter ſe flagellantes non curant de Sacramento Confeſſionis vel Pœnitentiæ Sacramentalis, dicentes, quòd hæc flagellatio potior eſt ad delendum peccata, quàm quæcumque Confeſſio: immo eam æquiparant nonnulli, vel præponunt Martyrio: Quoniam facimus, ioquiunt, ultro fundendo ſanguinem proprium, quod ab aliis Martyres pati cogebantur. 4. Lex Chriſti prohibet ſolicitè Pœnitentias publicas dandas eſſe Clericis, Sacerdotibus, & Prælatis, propter reverentiam Statûs Clericalis: quantò minùs debent tales perſonæ ſuſcipero Pœnitentias hujuſmodi publicas, ſicut ſunt (ut fertur) multi de numero Flagellantium. Similiter diceretur de perſonis inſignibus in utroque ſexu, de ſervandâ verecundia juvenum illic ſe denudantium; & de non infringendâ gravitate virorum, vel auctoritate minuendâ parentum. 5. Lex Chriſti, ſi videatur flagella indulgere, juxta illod, *Ecce ego in flagella paratus ſum*: Nihilominus circumſtantiæ debent apponi, quibus rationabile fiat obſequiom noſtrom, unà quòd hujuſmodi flagellatio fiat judicio Superioris imponentis talem pœnitentiam, & quòd ab altero fiat, & moderatè, & ſine ſcandalo & oſtentatione, ac ſioe ſanguine, juxta traditionem *Guillelmi Pariſienſis*; quemadmodum fit hujuſmodi flagellatio in Religionibus approbatis, & ab aliquibus devotis perſonis. Sed aliter longè videmus in illis, quæ reprobamus flagellis obſervari. 6. Lex Chriſti frequenter prohiboit multas obſervationes Beghardorum & Beguinarum, quæ in prima ſui introductione prætendebant ſpeciem magnæ Religionis ac multi fructus ſpiritualis in animabus, & exempla ſalotis atque auſteritatis. Prohibuit (inquam) propter ſequelas malas & multas, quæ ſub boe prætextu fieri ſunt inventæ. Non enim eſt malum quod ſubſiſtere poſſet, ſi non aliquam ſpeciem baberet in ſe boni. Propterea fallit hæc argumentatio: Proveniunt ex hac Secta Flagellatorum multa bona: non igitur tollenda vel reprobanda. 7. Lex Chriſti nedum ordinat hominem ad Deum, ſed etiam ad proximum, & ad Principem ſeu Prælatum ſuom. Propterea oon debet qualiſcumque ritus introduci per populos, qui poſſit cauſare ſeditionem, vel partialitatem, vel ſuperſtitionem, ſed debent omnia regulatè fieri & ordinatè, de mandato & ordinatione Superioris, ut nullatenus Ordo Hiorarchicus confundatur; quod fieret, ſi qoilibet ad arbitrium ſuum poſſet inſtituere vel fovere novum ritum, ſioe duce, ſine lege ſtabili, ſine ordioe, ubi ſunt Juvenes & virgines, ſenes cum junioribus, ſimul in unum dives & paoper, & illorum turba magna, de quibus ait Eccleſiaſtes: Stultorum infinitus eſt numerus. 8. Qui publicas hujuſmodi flagellationes ſuſcipiunt, divina præcepta liberiùs inde in multis contemnunt. *Eſt enim contumax humana natura, quæ poſtquam deſtituta eſt ab originalis juſtitiæ ſtatu, cupidiùs fertur in illa quæ ſunt adinventionis ſuæ, quàm quæ ſunt divinæ juſſionis. Et hic eſt unus ſuperbiæ gradus, quem apud Religioſos loquitur Bernardus inveniri, dum plus gaudent in abſtinentia vel oratione particulari ſpontaneè ſumpta, quàm in tota Regulari Diſciplina*. 9. Lex Chriſti ſufficienter ab Apoſtolis & Sacris Doctoribus explicata, non invenitur tales novitates flagellantium ſe conſtituiſſe, prædicando, vel aliter, ſed potiùs reprobaſſe tamquam ſuſpectiſſimas, & periculoſiſſimas, & quæ vergere poſſunt in ſcandalum Chriſtianorum apud Judæos, Saracenos, & Paganos, tamquam Lex Chriſti ſit auſtera, crudelis & io ſanguioibus, non in miſerationibus enotrita. 10. Lex Chriſti docet ex præmiſſis & ſimilibus multis, Prælatos Eccleſiæ, Paſtores, & Doctores, immo & Principes, quòd Sectam hujuſmodi cruentam & ſanguinolentam ſtudeant & laborent deſtruere, ſeu compeſcere, tam bonis prædicationibus & ſuaſionibus quàm Cenſuris, nedum Eccleſiaſticis, ſed etiam temporalibus, more Prædeceſſorum: attento quod ſub hoc velamine & prætextu pœnitentiæ fiunt innumera mala, ſicut experti teſtantur. Inſurgunt Hæreſes, vilipenduntur proprii Sacerdotes, contemnuntur Confeſſiones & pœnitentiæ Sacramentales, extorquentur doloſis modis pecuniæ; otia quæ pigros occidunt, nutriuntur. Silemus de furtis, de ſtupris, & adulteriis, de periculis quæ ſunt in falſis fratribus, & fraudulentis ſolicitationibus ad omne facinus atque flagitium: Ita ut bonis & malis hinc iode ſtaterâ juſtâ vel æquâ lance penſatis, mala multò plura, quàm bona parturire cognoſcatur hæc ſecta Flagellantium, pridem & pluries jam damnata. Propterea dum repullulat vel excreſcit, toto ſtudio funditus evellenda, proterendaque cenſetur. Hæc venerabilis Academia Pariſienſis Cancellarius & Doctor Chriſtiaoiſſimus.

SCHOLION. I.

Ad honc Articolum pag. 339. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc Notam appinxerunt: *Videtur improbare flagellationem uſque ad ſanguinem*.

R. Nullum in hac, in præcedente vel ſubſeqoente pagina verbum meum eſt: totæ ſunt ex Venerabilis *Gerſonii* verbis io Tractatu *Contra Sectam Flagellantium* contextæ. Flagellationem uſque ad ſanguinem non improbo, uti nec Gerſonius improbavit, quatenus fit animo pœnitente, ſecluſâque oſtentatione, ſine ſcandalo, judicio Superioris, ſivè pii ac prudentis conſcientiæ Moderatoris, aut afflatu Spiritûs Sancti, prout eam Sancti piè in corpus ſuum ſævientes exercuerunt & inter alios S. Pater Domioicus: ſed eam dumtaxat, improbo, quę pravis circumſtantiis & erroribus comitata & contaminata erat in Secta Flagellantium qoam reprobavit Eccleſia, Clemens Sextus Pontifex Maximus damnavit. De flagellatione ſeo diſciplina (ut loquimur) in Cenobiis, in quibus uſus illius intermiſſus eſt, ioſtauranda, etſi præceptum Domini non habeo, conſilium do cum *B. Petro Damiani* Opuſculo 43. ad Caſinenſes Monachos cap. 6. exclamans: *O quàm jucundum, o quàm inſigne ſpectaculum! Cùm ſupernus Judex de cælo*

pro-

proſpectat, & homo ſemetipſum in inferioribus pro ſuis delictis mactat. Ubi rèus ipſe in pectoris ſui penetralibus præſidens trifarium tenet officium: in corde ſe conſtituit judicem, reum in corpore, manibus ſe gaudet exhibere tortorem; ac ſi Deo ſanctus punitens dicat: Non opus eſt Domine ut officio tuo me punire præcipias: non expedit ut ipſe me juſti examinis ultione percellas, ipſe mihi manus injicio, ipſe de me vindictam capio vicemque meis peccatis reddo.... Et infra: *Hæc eſt hoſtia quæ viva mactatur, ad Deum per Angelos oblata defertur: & ſic humani corporis victima illi unico ſacrificio quod in ara crucis oblatum eſt inviſibiliter permiſcetur: & ſic in uno theſauro ſacrificium omne reconditur, videlicet & quod unumquodque membrum, & quod Caput omnium obtulit electorum.*

SCHOLION II.

In fine ejnſdem Articoli, Religioſi Cenſores hæc verba carpunt: *Venerabilis Gerſonius Academia Pariſienſis Cancellarius, & Doctor Chriſtianiſſimus.*

R. Hoſne titulos honoris *Gerſonio* Cenſores invident; *Chriſtianiſſimi Doctoris* nomine non a me primùm inſignitus eſt, ſed a multis ſæculis ita celebratur. Sic ipſum appellat Nobiliſſimum Capitolum Primatialis Eccleſiæ Lugdunenſis in Epiſtolâ ad Baſileenſem Epiſcopum anno 1504. ſcriptâ: *Eſt profectò* (inquit) *ejus doctrina ſana, clara, ſalubris & devota, & inter cæteras ad pellendos animi morbos aptiſſima, uſque adeo ut jam Chriſtianiſſimus Doctor Divus Gerſon paſſim nominetur.* Si licuit Religioſis Sodalitiis Doctores ſuos variis honorum titulis exornare, hunc *Subtilem*, iſtum *Irrefragabilem*; hunc *Fundatiſſimum*, iſtum *Illuminatum*, hunc *Dulciſſimum*, iſtum *Ordinatiſſimum*, hunc *Facundum*, iſtom *Profundiſſimum*, illum *Reſolutiſſimum*, Doctorem appellando: Quid-ni liceat Venerabilem *Gerſonium* ſanctimoniâ non minùs quàm doctrinâ inſignem, qui ſtrenuam Eccleſiæ tempore ſchiſmatis navavit operam, quem poſt obitum Miraculis claruiſſe citatæ Lugdunenſis Eccleſiæ Literæ teſtantur, ipſeque *Odericus Raynaldus* agnoſcit ad annum 1430. Num. 22. *Doctoris Chriſtianiſſimi* nomine celebrare?

Nota.

De Joanne Gerſonio, qui *Chriſtianiſſimi* elogio extollitur, aliqua dicam in Animadverſionibus in Concilium Conſtantienſe. Illum non quidem inter Sanctos Confeſſores, ſed inter viros pietate illuſtres recenſet Theophilus Rainaudus in eo libro, cui titolus: *Hagiologium Lugdunenſe.* In ipſius verò Mantiſſa, ubi agit *De piis quibusdam Lugdunenſibus non vindicatis*, de miraculis Gerſonio adſcriptis, ipſiuſque Sanctitatis fama ita habet: *Quamquam nunc quidem Lugduni non modò miraculorum illorum memoria planè obruta, ſed etiam ipſius Joannis Gerſonis recordatio vulgo obſolevit.*

ARTICULUS VI.

De Erroribus a GUILLELMO Epiſcopo, & Sacra Facultate Theologica Pariſienſi anno 1240. damnatis.

I. ANno Chriſti milleſimo ducenteſimo quadrageſimo nonnulli errores Pariſiis in Scriptis Anonymis reperti ad ejuſdem Urbis Epiſcopum Religioſiſſimum & Doctiſſimum *Guillelmum Arvernum III.* delati ſunt, & *convocato Concilio omnium Magiſtrorum tunc Pariſiis Regentium*, damnati, lato in docentes vel propugnantes hujoſmodi Articulos Anathemate. Erant omoino decem
„ his verbis concepti. I. Divina eſſentia in ſe nec
„ ab Angelo, nec ab homine videtur, vel vide-
„ bitur. II. Licèt divina eſſentia eadem ſit, in
„ Patre, Filio & Spiritu Sancto; tamen ut hæc
„ eſt eſſentia, & in ratione formæ, una eſt in
„ Patre & Filio, non in Spiritu Sancto. III. Spiri-
„ tus Sanctus, prout eſt amor & nexus, non
„ procedit a Filio, ſed tantùm a Patre. IV. Mul-
„ tæ veritates fuerunt ab æterno, quæ non ſunt
„ ipſe Deus. V. Primum nuoc, vel principium,
„ & creatio paſſio, non ſunt Creator vel crea-
„ tura. VI. Angelus malus in primo inſtanti
„ ſuæ creationis fuit malus, & nomquam foit
„ non malus. VII. Nec Animæ glorificatæ, nec
„ corpora glorioſa, vel glorificata, erunt in cœ-
„ lo empyreo cum Angelis; immo nec Beata
„ Virgo, ſed in cœlo Aqueo vel cryſtallino.
„ VIII. Angelus in eodem inſtanti poteſt eſſe
„ in diverſis locis, & eſt ubiqoe ſi velit. IX.
„ Cujus meliora fuerint naturalia, neceſſariò ma-
„ jor erit gratia & gloria. X. Diabolus num-
„ quam habuit unde poſſet ſtare: Nec etiam A-
„ dam in ſtatu innocentiæ.

Decem Articnli his erroribus contrarii, ab Epiſcopo Theologiſque Pariſienſibus conſtitoti ſunt, hoc tenore: Firmiter credendum eſt, & nullate-
„ nus dubitandum, quòd Deus in ſua ſubſtantia,
„ eſſentia, vel natura, videbitur ab Angelis ſan-
„ ctis, & animabus glorificatis. II. Una eſt eſ-
„ ſentia ſubſtantialis vel natura in Patre, & Fi-
„ lio, & Spiritu Sancto. Et eadem eſſentia in ra-
„ tione formæ in tribus perſonis. III. Spiritus
„ Sanctus, prout eſt nexus & amor, procedit ab
„ utroque, ſcilicet a Patre, & Filio. IV. Una ſola
„ veritas foit ab æterno, quæ eſt Deus: Et nul-
„ la veritas fuit ab æterno, quæ non ſit illa ve-
„ ritas. V. Primum nunc, & creatio paſſio, eſt
„ creatura. VI. Malus Angelus aliquando fuit
„ bonus, & poſt peccando eſt malus. VII. Idem
„ eſt corporeus locus, ſcilicet empyreum cœlum:
„ Sanctorum Angelorum, & beatarum animarum:
„ & idem erit corporum humanorum glorificato-
„ rum. Et ſimiliter idem eſt locus ſpiritualis San-
„ ctorum Angelorum, & hominum bonorum.
„ VIII. Angelus eſt in loco per diſtinctiones: ita
„ quòd ſi eſt hìc, non eſt ibi in eodem inſtanti.
„ Impoſſibile eſt enim eum in eodem inſtanti eſſe
„ ubique; cùm hoc ſit proprium Dei. IX. Secun-
„ dùm quòd præordinatum eſt & prædeſtinatum
„ a Deo, dabitur gratia & gloria. X. Malus An-
„ gelus & Adam habuerunt unde poſſent ſtare,
„ etſi non unde poſſent proficere.

II. Eodem anno, *F. Guillelmus*, Ordinis FF. Minorum Profeſſor, cùm in Sermone de *S. Joanne Baptiſta*, quem in FF. ſuorum Eccleſia habuerat ad populum, duas propoſitiones erroneas aſſeruiſſet, de iiſdem ab Epiſcopo Pariſienſi, & Sacræ Facultatis Theologicæ Doctoribus publicè re-

reprehenſus, eas coram frequentiſſimo cœto retractare compulſus eſt. Prima propoſitio hæc erat: Liberum arbitrium habet potentiam natura-
,, lem ad recipiendam gratiam, non effectivam ali-
,, quo modo, id eſt gratiæ receptioni cooperan-
,, tem. Secunda: Qui damnatus eſt, numquam
,, fuit in gratia, ſed ſemper Iſmaël aut Judas
,, fuit, & numquam Joannes. Sacræ Facultati
,, Pariſienſi Jus Doctrinalis Judicii his exemplis aſ-
,, ſeritur.

SCHOLION.

In hoc Articulo, pag. 343. & Articulo 8. pag. 360. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Facultas Pariſienſis habet jus Doctrinalis Judicii.*

R. Jus novum Sacræ Facultati Theologicæ Pariſienſi non aſſero, ſed quod ipſi Summi Pontifices agnoverunt, quod Venerabilis *Gerſonius* Libro *De Doctrinarum examine* probavit, quod antiquâ & perpetuâ conſuetudine ac poſſeſſione firmatum eſt, ut conſtat ex variis ejuſdem Sacræ Facultatis Cenſuris. Cenſeo nihilominus, *Examinatorem Juridicum*, ac Judicem *ſupremum Doctrinarum*, *Papam eſſe in terris*... *Quoniam Supremus in omni politia jus habet dubia circa politiam emergentia determinare, vel interpretari, vel declarare cum appoſitione pœnarum in rebelles: hoc autem eſt judicium auctoritativum.... Neque enim poteſt aſſiduè Concilium generale haberi præſentialiter pro deciſione dubiorum, nec expediret paſſim ita fieri: Supremus autem in Eccleſia facilè aditur.* Verba ſunt Gerſonii in Tractatu citato, Conſideratione ſecunda. Hinc *S. Anſelmus* lib. *De Incarnatione Verbi*, cap. 1. ſic *Urbanum II.* Pontificem Maximum alloquitur: *Quoniam divina providentia veſtram elegit Sanctitatem, cui & vitam & Fidem Chriſtianam cuſtodiendam, & Eccleſiam ſuam regendam committeret, ad nullum alium rectiùs refertur, ſi quid contra Catholicam Fidem oritur in Eccleſia; ut ejus auctoritate corrigatur: nec ulli alii tutiùs, ſi quid contra errorem reſpondetur, oſtenditur, ut ejus prudentiâ examinetur. Quapropter ſicut nulli digniùs poſſum, ita nulli libentiùs præſentem Epiſtolam, quàm veſtræ deſtino Sapientiæ: quatenus ſi quid in ea corrigendum eſt, veſtrâ cenſurâ caſtigetur: & quod regulam veritatis tenet, veſtra Auctoritate roboretur.* Ita Libros ſuos *Contra duas Epiſtolas Pelagianorum* Bonifacio I. Pontifici Maximo tamquam *Præeminenti faſtigio ſpeculæ Paſtoralis* examinandos & emendandos direxit. *Sic Eulogius* Patriarcha Alexandrinus ſcripta ſua contra Agnoëtas examini & judicio *S. Gregorii Magni* ſubjecit, ut conſtat ex Epiſt. 42. lib. 8. Regeſti Gregoriani. Sic *Poſſeſſor* Africanus Epiſcopus *Codicem* ſuarum Explanationum in S. Pauli Epiſtolas, ad *Hormiſdam* Papam recognoſcendum tranſmiſit, ut ejuſdem Poſſeſſoris Literæ teſtantur. Cenſeo rurſus, *Examinatorem Juridicum & ordinarium doctrinarum* eſſe Epiſcopum quemque in ſuâ Diœceſi, *cui communicat Inquiſitor*, in locis in quibus Sanctæ Inquiſitionis Officium inſtitutum eſt. *Nullum tamen Epiſcopum inferiorem poſſe condere Articulum Fidei Catholicæ, qui videlicet ad totam Eccleſiam ſe extendat. Non enim poteſt in eos obligationem ferre, quos non habet in juriſdictione ſubjectos. Differt igitur determinatio Papæ, quoniam generalis eſt, & ad omnes Catholicos ſe extendit quoad pœnam.* Verba ſunt Gerſonii, in Tractatu ſuperiùs laudato, Conſideratione 3.

Nota.

DOctrinale inſurgentium quæſtionum judicium Pariſienſi Theologicæ Facultati non negandum, quod etiam non ſemel exercuit, erroreſque cavendos demonſtravit. At quia non ea quâ par erat obedientiâ, & humilitate noſtris hiſce temporibus Pontificum definitionibus acquievit, ideo non defuerunt qui plures illius lapſus enarrando oſtenderint ejuſdem judicio non fidendum. Commemorant rerum potiente Carolo V. Reginaldum de Aciaco, ipſius generalem Advocatum, neceſſarium judicaſſe adversùs Sorbonam appellationem ad Pontificem interponere, eò enim pervenerat (fruſtra repugnante Rege) Rectoris & Decani audacia, ut Concionatoribus conciones interdixerint, ac Ludimagiſtris, & fœminis, quæ parvos pueros in primis legendi rudimentis inſtruebant, orationem Dominicalem, ac Apoſtolorum Symbolum edocere. Illam etiam appellationis addidit cauſam, quòd cùm quidam gravibus injuriis, adſtante Rege, Pontificem laceſſiſſet, de illo puniendo Sorbona nequidem cogitaverat. Commemorant Doctorem *du Val* religionis bono magis conducere putaſſe, ſi nulla eſſet Sorbona; & Cardinalem Perronium in oratione, quam habuit coram Regina, tunc regni habenas moderante, præſentibus etiam quibuſdam Epiſcopis, dixiſſe Sorbonam omnium rerum judicium ad ſe trahere, at ut plurimùm deteriorem partem amplecti. Hinc non omiſerunt ejuſdem errata recenſere. Exprobrant etiam illi quòd quamvis rigidiorem moralem ſemper extollat, nihilominus etiam Pontificia Conſtitutiones audeat proſcindere, & Chriſti Vicario negare obedientiam. Illud addere non prætermittunt, quòd quaſi ipſi, non Petri Succeſſoribus in fide indeficientia fuerit promiſſa, Pontificem ut errantem ſprevit, ſuum judicium firmum, & inconcuſſum aſſerendo.

Scio nihilominus hujus Facultatis hiſtoriam quamplurima ipſius geſta commendanda meritò exhibere, ſemperque laude digna exhibebit, dummodo tamen quâ par eſt humilitate a Romano Pontifice ſe docendam agnoſcat.

ARTICULUS VII.

De Erroribus GUILLELMI DE SANCTO AMORE, & JOANNIS DE POLIACO.

G*Uillelmus de Sancto Amore*, a natalis ſoli oppido apud Sequanos nuncupatus, in Sacra facultate Pariſienſi Doctor Theologus, contra recentes FF. Prædicatorum & Minorum Ordines turbas graviſſimas in Academia Pariſienſi excitavit, Magiſtris *Odone de Duaco*, *Nicolao Decano de Barro ſuper Albam*, & *Chriſtiano* Canonico Bellovacenſi, aliiſque tractis in partes, Concionibus ſcriptiſque Viros Religioſos eſt inſectatus, quos etiam ex Academiæ gremio expelli curavit. Totum virus effudit in concione de Publicano & Pharisæo, in libro *De periculis noviſſimorum temporum*, & in quæſtione *De valido Mendicante*, in quibus hæ propoſitiones errori obnoxiæ viſæ ſunt, & offenſionem creare, ceu Statui Religioſo ab Eccleſia approbato detrahentes. 1. ,, Reli-
,, gioſi Mendicantes, etſi a Summo Pontifice & Cap. 2.
,, ab Epiſcopo miſſi ſint, prædicare non poſſunt,
,, niſi a Plebanis fuerint invitati. 2. Etſi aliis
,, quàm Regularibus Viris poſſit committi prædi-
,, cationis officium, videtur tamen quòd ſalvâ

Ec-

„ Eccleſiaſticâ Hierarchiâ, Regularibus Viris præ-
„ dicationis officium committi non poſſit. Igitur
„ ſi Viri Regulares prædicationi ſe immiſceant,
„ videtur quòd non ſint a Deo miſſi, & ideo
„ Pſeudo ſint reputandi ... Per tales inſtabunt vel
„ inſtant pericula noviſſimorum temporum uni-
„ verſæ Eccleſiæ. 3. De Evangelio non poſſunt
Cap. 12. „ vivere. 4. Vivere debent de labore corporis.
„ 5. Periculum eſt in mendicando; quoniam qui
„ de mendicitate vivere volunt, fiunt adulato-
„ res, detractores, mendaces, & fures, & a
„ juſtitia declinantes. 6. Omnia pro Chriſto re-
„ linquere, & ſequi Chriſtum mendicando, non
„ eſt opus perfectionis. 7. Viro perfecto, poſt-
„ quam reliquerit omnia, vivendum eſt aut ope-
„ rando corporaliter manibus, aut intrando Mo-
„ naſterium ubi habeat neceſſaria vitæ. 8. Regu-
„ laribus, quos Eccleſia mendicare permittit,
„ mendicare non licet, cùm faciant contra Apo-
„ ſtolum & alias Scripturas; & diuturnitas tem-
„ poris non diminuat peccata, ſed augeat. Qua-
„ propter, ſi etiam confirmatum eſſet ab Eccleſia
„ per errorem, nihilominus compertâ veritate
Cap. 13. „ revocari deberet. 9. Invenientur ſeductores
„ iſti inter Chriſtianos apparentes pios, ſtudio li-
„ terarum ſemper deditos, aſtutos & ſciolos,
„ in conſiliis dandis famoſos, non tantùm ad
„ præcepta Domini, ſed etiam ad conſilia obli-
„ gatos; & tales qui ſapientiores & ſanctiores
„ in Eccleſia apparebunt, propter quod electa
„ membra Redemptoris eſſe credentur; & ideo
„ vehementer & ſubitò nocebunt Eccleſiæ. 10.
Cap. 14. „ Illi qui non invitati, procurant prædicare ple-
„ bibus alienis, quod eſt officium honoris, præ-
„ cipuè in Conciliis, & Synodis, & Conven-
„ tibus magnis, nec-non in Curiis Regum, &
„ Prælatorum, non ſunt veri Apoſtoli, ſed Pſeu-
„ do. 11. Prædicatores qui vadunt ad Orthodo-
„ xos, qui proprios habent Apoſtolos, ſcilicet
„ Epiſcopos ſuos & Presbyteros, non vadunt ad
„ ſuam Legationem, ſed tantùm ad alienam.
„ Unde non ſunt veri Apoſtoli, ſed Pſeudo. Et
„ ſummè timendum eſt ne per tales periclitetur
Lib. De valido Mendicante. „ Eccleſia, niſi expellantur ab ea. 12. Valido
„ Mendicanti facienda non eſt eleemoſyna. 13.
„ Mendicans validus graviter delinquit. Ergo qui
„ ſcienter ſe ponit in tali ſtatu, videtur quòd non
„ ſit in ſtatu ſalvandorum. 14. Si Frater illius qui
„ prædicavit, etiam poſt prædicationem petit ab
„ illis quibus prædicavit, Simoniam committit:
„ Ergo non eſt ei dandum. 15. Religioſis non
„ licet procurare ut fiant Magiſtri, quia Magi-
In Reſponſ. ad objecta. „ ſterium honor eſt. 16. Fratres non ſunt ad-
„ mittendi in Societatem Scholaſticam ſæcula-
„ rium Magiſtrorum, niſi de ipſorum voluntate.
„ Nam cùm ſint in ſtatu perfectionis, tenentur
„ ad conſilia. Conſilium autem Domini eſt Matth.
„ 23. *Nolite vocari Rabbi*. Cùm ergo velint doce-
„ re ſolemniter, faciunt ut vocentur Magiſtri,
„ & ſic vivunt contra Domini conſilium; & ita
„ publicè peccant, & ſcandalizant; & ſic ſunt
„ evitandi. 17. In vilium veſtium uſum acriùs
„ declamans, Religioſos Viros obliquè perſtrin-
„ gere viſus eſt: quamvis quoſdam Regulares ſe-
„ cundùm Regulam ſuam vilibus indumentis uti
* In Collectionibus Scripturæ Sacræ. „ debere fateretur * 18. Aſſerebat Summum Pon-
„ tificem non poſſe toti Ordini poteſtatem dare
„ prædicandi, Confeſſiones audiendi, & abſol-
„ vendi pœnitentes per totum orbem, & quòd
„ Pontificiis Privilegiis muniti, ſacra illa munia
„ obire non poſſent abſque licentia Parochialium
„ Presbyterorum. 19. Fratribus ab Epiſcopo vel
„ Papa canonicè deſtinatis confeſſus, non ſatiſ-
„ facit Statuto, *Omnis utriuſque ſexus*. Nam
„ præceptum eſt Prælatis curam animarum ha-
„ bentibus, quòd ipſi cognoſcant vultus pecorum
„ ſuorum, id eſt, conſcientias ſubditorum ſuo-
„ rum. Conſtat autem quòd animos & actus ſin-
„ gulorum non poteſt Prælatus conſiderare, nec
„ plenè cognoſcere, niſi audiendo Confeſſiones
„ illorum. 20. Romanam Eccleſiam carpebat,
„ quòd tot Mendicantium Religiones diverſas,
„ a tempore Concilii Generalis Lateranenſis III.
„ inventas æquanimiter toleraret. 21. Religio-
„ ſos Mendicantes velut Pſeudo Prædicatores,
„ Hypocritas, penetrantes domos, otioſos, cu-
„ rioſos, gyrovagos ſugillabat.

Guillelmi liber De periculis noviſſimorum temporum, *ab Alexandro Quarto damnatus.* Ordinum Mendicantium cauſam ſtatumque protexit *Alexander IV.* Pontifex Maximus, Pontificiis Diplomatibus quadraginta in eorùm gratiam datis, quæ in Pariſienſis Eccleſiæ tabulario aſſervantur. Libellum *De periculis noviſſimorum temporum*, quatuor Cardinalibus doctiſſimis examinandum commiſit, qui ad ejus Sanctitatem retulere: *In ipſo quædam perverſa & reproba contra poteſtatem & auctoritatem Romani Pontificis, & Epiſcoporum contineri: & nonnulla contra illos, qui propter Deum ſub arctiſſima paupertate mendicant, mundum cum ſuis operibus voluntariâ inopiâ ſuperantes: alia verò contra eos qui ſalutem animarum zelantes ardenter & ſacris ſtudiis procurantes, multos in Eccleſia Dei operantur ſpirituales profectus. Quædam contra ſalutarem pauperum ſeu Religioſorum ſtatum, ſicut ſunt FF. Prædicatores, & Minores, qui vigore ſpiritus ſæculo cum ſuis divitiis derelicto, ad ſolam cœleſtem patriam totâ intentione ſuſpirant: nec-non & alia plura inconvenientia dignâ confutatione & confuſione perpetua manifeſtè contineri. Eumdem etiam Libellum magni ſcandali ſeminarium, & magnæ turbationis matricem exiſtere, & inducere etiam diſpendium animarum, cùm retraheret a devotione ſolita, & a conſueta eleemoſynarum largitione, ac a converſione & Religionis ingreſſu Fideles.* Hac audita Relatione, Summus Pontifex III. Nonas Octobris 1256. Libellum *De Periculis noviſſimorum temporum* damnavit his verbis: *Nos Libellum eumdem, qui ſic incipit:* Ecce videntes clamabunt foris, *qui que ſecundùm ipſius titulum.* TRACTATUS BREVIS DE PERICULIS NOVISSIMORUM TEMPORUM *nuncupatur, tamquam iniquum, ſceleſtum, & execrabilem, & inſtructiones ac documenta in eo tradita, utpote prava, falſa, & nefaria, de Fratrum noſtrorum conſilio, Auctoritate Apoſtolicâ reprobamus, & in perpetuum condemnamus: diſtrictè præcipientes, ut quicumque Libellum ipſum habuerit, eum infra octo dies, ex quo hujuſmodi noſtram reprobationem & condemnationem ſciverit, prorſus & in toto, & in qualibet ſui parte comburere & abolere procuret. In illos enim qui hujus noſtri præcepti fuerint contemptores excommunicationis ſententiam promulgamus firmiter in virtute obedientiæ prohibendo, ut quiſquam prædictum Libellum ore Apoſtolico jam damnatum approbare vel quomodolibet defenſare præſumat. Si quis verò præſumpſerit, tamquam contumax, inobediens & rebellis Romana Eccleſia ab omnibus Fidelibus habeatur: & nos nihilominus contra eum taliter procedemus, quòd pœna condigna temerarium feriet, & alii eâ perterriti a ſimilibus fraudabuntur.* De iſtius libri damnatione Regem Sanctum *Ludovicum* Pontifex certiorem fecit * rogavitque ut Fratres Prædicatores & Minores *conſuetâ benignitate ac gratia proſequens, eos, tamquam probatos & acceptos Chriſti Miniſtros, haberet attentiùs commendatos, & ab injuriis & moleſtiis protegeret.* Archiepiſcopis etiam Turonenſi & Rothomagenſi, nec non Pariſienſi Epiſcopo dedit in mandatis * ut omnes Magiſtros, & alios, qui ſive in Scholis, ſeu àlibi aſſerere auſi fuerant, *Quod FF. Prædicatores & Minores in ſtatu, & via ſalvandorum* non

* *Diplomate quod incipit:* Veri Solis radius, *dato 26. kal. Novemb. ejuſdem anni.*

* *Diplomate quod incipit:* Multa cordis amaritudine: *dato 12. Kal. Novemb. ejuſdem anni.*

non erant; nec meritoria & ſalutifera exiſtebat eorum mendicitas & paupertas: cum deberent, valetudine corporali & aliis juſtis impedimentis ceſſantibus, propriis manibus operari, ſub ſpe alterius ſubſidii non torpendo, ne pro ſuſtentatione vel pro neceſſariis extranea mendicando ſuffragia, ſeu ab aliis vitæ adminicula expectando: Quodque de licentia vel commiſſione Romani Pontificis ſeu Diœceſanorum Epiſcoporum prædicationis exercere officium, & Confeſſiones audire liberè non valebant, tamquam per hoc Sacerdotibus Parochialibus præjudicium inferretur: admonerent ut infra certam diem errores illos *publicè revocarent, aſſeverando conſtanter contrarium, & illud etiam fideliter prædicando. Quod ſi non facerent, ex tunc contra eos ad ſuſpenſionis, excommunicationis & perpetuæ privationis Beneficiorum ſuorum Eccleſiaſticorum Sententias, ſublato cujuſlibet appellationis obſtaculo, efficaciter procedere non omitterent*. Alia diplomata ſilentio prætereo, ne prolixior ſim.

Magiſtri Odo de Duaco & Chriſtianus *Bellovacenſis Canonicus errores ejurant.*

Auctoritas Pontificia, viſque veritatis, quam Sanctiſſimi Doctores THOMAS & BONAVENTURA, ſuorum Ordinum, Eccleſiæque univerſæ columins duo inviſtiſſimè defenderunt, erroreſque Magiſtri *Guillelmi* præclaris ſolidiſque Scriptis confutarunt, Magiſtros *Odonem de Duaco*, & *Chriſtianum* Canonicum Bellovacenſem, ad Libellum *De Periculis Noviſſimorum Temporum* omneſque, quos olim propugnaverant errores contra pauperes Chriſti, ejurandos compulerunt. *Guillelmo* vero *de Sancto Amore*, in Religioſorum Mendicantium impugnatione pertinaciori, Pontificia, Regiaque Auctoritate, regni Franciæ aditu omnique docendi ac prædicandi facultate interdictum eſt; ut conſtat ex *Alexandri IV.* Diplomate, dato Viterbii, V. Idus Auguſti anno 1257. quod incipit: *Cùm propter multiplices culpas*; & ex Normanniæ Chronico ab *Andrea Ducheſnio* edito. Dicti autem Magiſtri *Odo de Duaco*, & *Chriſtianus* Bellovacenſis Canonicus, coram Summo Pontifice jurarunt, quòd quantum in eis eſſet, reciperent Pariſiis & obedirent in poſterum Conſtitutioni Pontificiæ, quæ incipit, *Quaſi lignum vitæ*, & contradicentibus auxilium non præſtarent publicè, vel privatim: Secundò, quòd Fratres Prædicatores & Minores Pariſiis degentes, Magiſtros & Auditores eorum, & ſpecialiter ac nominatim Fratres THOMAM DE AQUINO de Ordine Prædicatorum, & BONAVENTURAM de Ordine Minorum, quantùm in eis eſſet, in Societatem Scholaſticam & Univerſitatem Pariſienſem reciperent ut Magiſtros, & a Magiſtris Pariſiis commorantibus procurarent recipi bonâ fide. Tertiò, quòd juramenta, ſtatuta, vel obligationes non facerent, ſeu a Religioſis vel aliis exigerent contra Pontificiam iſtam Conſtitutionem. Quartò, quod Pariſienſe Studium occaſione prædicti diſſidii diſſolvi, aut aliò transferri non permitterent. Quintò, quòd tam in Romana Curia, quàm Pariſiis, pluries in diverſis locis prædicarent infra ſcripta:

Quòd reprobarent Libellum per Summum Pontificem condemnatum, & errores in ipſo contentos.

Aſſererent *Quòd Romanus Pontifex poſſit Prædicatores & Confeſſores mittere ubique per mundum, juxta ſuæ beneplacitum voluntatis, ſine conſenſu inferiorum Prælatorum quorumcumque, ſeu Parochialium Sacerdotum.*

Quòd Archiepiſcopi & Epiſcopi in ſuis Diœceſibus licentiam dare poſſunt prædicandi & Confeſſiones audiendi, ſine conſenſu inferiorum Sacerdotum, vel Rectorum Eccleſiarum, cùm viderint expedire; quodque Prædicatores & Confeſſores ſic miſſi poſſunt liberè prædicare, & licitè Confeſſiones audire, & abſolvere Pœnitentes.

Quòd ſtatus mendicitatis propter Chriſtum, eſt ſtatus ſalutis & perfectionis.

Quod Religioſi pauperes, qui omnia reliquerunt propter Chriſtum, mendicando poſſunt acquirere victum ſuum, ſine labore manuum, etiamſi ſint validi corpore; maximè qui ſtudent verbo Dei, legendo, diſputando, prædicando.

Quòd ea quæ continebantur in libro prædicto & in quibuſdam Articulis a Magiſtro Chriſtiano confectis, quæ explicitè vel implicitè videbantur, ſeu poterant in prædictorum Ordinum infamiam redundare [ſicut de Pſeudo-Prophetis & Apoſtolis, de Nunciis Antichriſti, de penetrantibus domos, & periculis noviſſimorum temporum] non intelligunt nec intellexerunt de Fratribus Ordinum prædictorum, quòd tales ipſi ſint, vel fuerint, vel etiam ſint futuri; ſed fatentur, ipſos Ordines eſſe bonos & ab Eccleſia approbatos: & inter cætera aſſerant: Quòd Deus hoc ipſum per manifeſta inditia noſtris temporibus comprobavit, miraculis ſcilicet quæ per Sanctos utriuſque Ordinis, Sanctorum catalogo per Romanam Eccleſiam, canonicè, legitimè, fideliter, ac rite adſcriptos, eſt miſericorditer operari dignatus. Iſta conſtant ex Inſtrumento publico, quod a *Bernardo Delſa* Notario Apoſtolico hac de re confectum eſt Anagniæ in Palatio Summi Pontificis, præſentibus *Hugone* Tituli *S. Sabinæ* Presbytero, & *Joanne* Tituli *S. Nicolai in carcere Tulliaceſi* Diacono, Cardinalibus, die 23. Octobris anno 1256.

Alexandri IV. Diplomata in gratiam FF. Prædicatorum & Minorum.

Poſtea cùm Viri Academici nullum non moverent lapidem ut *Guillelmum de Sancto Amore* Pariſios revocarent, ac repugnantibus Religioſis moleſtiam crearent; ſeque ab eorum conſortio ſubtraherent, ipſos Anathematis interminatione fregit *Alexander IV.* Magiſtrum *Guillelmum hominem jurgioſum, & in ſua obſtinatum protervia* vocans; *qui non pro factis Univerſitatis, ſed pro ſua malignitatis offenſa, fuerit Sedis Apoſtolicæ Judicio, juſtitiâ exigente punitus*. Id conſtat ex Diplomate, quod incipit *indignanter accepimus*, dato Anagniæ Nonis Aprilis 1259. & Epiſcopo Pariſienſi inſcripto. Altero Diplomate ad eumdem Antiſtitem directo 12. Kalendas Julii ejuſdem anni, quod incipit *Multorum relatione*, iiſdem Academicis omni commercio cum Magiſtro *Guillelmo* apud Sequanos exule interdixit. Tertio Diplomate dato Anagniæ 6. Kalendas Julii ejuſdem anni quod incipit, *Ex alto*, eidem Præſuli dedit in mandatis, ut Rectori, Artiſtis, ac aliis Magiſtris & Scholaribus Pariſiis commorantibus, Sedis Apoſtolicæ nomine diſtrictè juberet, ut infra quindecim dies poſt hujuſmodi præceptum, Fratres Prædicatores & Minores in ſuam ſocietatem admitterent, nec ſimilia deinceps attentarent; alioquin, inquit, *eo ipſo ſententiam excommunicationis incurrant, a qua nullatenus abſolvi valeant, niſi perſonaliter ad Sedem Apoſtolicam accesserint*. Secundò ut Libellum *De Periculis Noviſſimorum Temporum*, & quoſdam alios Libellos famoſos, in infamiam & detractionem eorumdem FF. Prædicatorum & Minorum, ab eorum æmulis vulgari ſermone, nec-non rythmis & cantilenis indecentibus de novo editos, adhibitis Cenſuris Eccleſiaſticis ſibi exhiberi juberet, ac Magiſtris & Scholaribus convocatis publicè coram omnibus igne cremari. Tertiò ut *Guillotum* Bedellum Scholarium Nationis Picardorum qui ſuæ ſalutis immemor Dominica in Ramis Palmarum, *Prædicante Fratre Thoma de Aquino Ordinis Prædicatorum*, quemdam Libellum famoſum contra eoſdem Fratres editum, in conſpectu Cleri & populi tunc ibidem exiſtentium in Pariſienſis Epiſcopi & ipſorum Fratrum injuriam publicaverat, excommunicatum denunciaret, ac *Bedellionatus officio*, in perpetuum privaret.

Poſt *Alexandri IV.* & *Urbani IV.* qui ipſi pro-

Libillum De periculis noviſſimorum temporum *aliam in formam redigit, & ad Clementem IV. mittit Magiſter Guillelmus.*

ximè ſuceeſſit, obitum pacatis Academiæ rebus, & Dominicanis in duplieis Cathedræ publicæ, eadem in Academia, poſſeſſione confirmatis, Magiſter *Guillelmas de Suaſto Amore* Pariſios rediit, ibique doctrinam Libelli *De Pericalis Noviſſimoram Temporum* aliam in formam eedegit, ſimplici (ut ajebat) Sceipturaeum collatione. Novum ex veteri Opus inſcriptum ab ipſo eſt: *Collectiones Catbolica & Canonica Sriptura, ad inſtructionem & praparationem ſimplicium Chriſti Fidelium contra pericalu immiaentia Ecelsſia Generali per Hypocritus, Pſeudo-Pradisatores, & penetraates domos, & Otioſos, & Curioſos, & Cyrovagos.* Hanc lucubrationem ad *Clementem IV.* Pontificem maximum miſit, qui ad ipſum reſcripſit his verbis: *Dilecto Filio Magiſtro Guillelmo de Sancto Amore. Si circu veritatis laboras indaginem, ſi cautelas etiam ſolligis ex Sriptaris: dum tamen ſobrius inquiſitor exiſtas, & acumen evites ſcanduli non te credimas argaeadum. Sed cavendam eſt tibi ne prateritorum tuo hareat animo nimis tenax memoria; & ae ſub doctrinæ ſpecie detructorum colores iaſidias, vel illam objurgationem merearis audire, quâ Paulum tetigit Feſtas dicens*, Te multæ literæ faciunt inſanire. *Sanè Libellum novum evolvere cœpimus quem miſiſti: qui licèt intendam alias oras eieramoat, veterem tamen multùm ſapit; & cùm extaſſas & diſraſſus, coloratas in aliquo videatur, totam primi ſubſtantiam comprobabitur retinens. Verùm quia totum non legimas, nihil tibi poſſumus reſpondere, niſi quòd providâ diligentiâ cor tuum munias, ne ſub boni ſpecie te ſeducat, qui ſe ut lateat, in Angelum lucis transfigurat. Nos autem, cum legerimas hoc Opaſculam, & aliis Amatoribas veritatis & eamdem intelligentibus communicaverimas, tunc quod nobis videbitur, tibi dubimas iatimare.* Data eſt Epiſtola Viterbii 5. Kalendas Novembris anno 1266.

Libellum improbat Clemens IV.

Magiſter Guilielmus de Sancto Amore *Hareticus non fuit.*

Magiſtrum *Guillelmum de Sancto Amore* inter Hæreticos nemo recenſeat, cùm nec hæreticas, ſed erroneas dumtaxat, temerarias, & ſcandaloſas propoſitiones propugnaverit, nec eo uſque progreſſa ſit ejus pertinacia; ut ſe ſcriptaque ſua Eccleſiæ judicio non ſubjiceret. Unde *Guillelmus Nangiat* in Vita *S. Ludovici*, ubi ſcripſit Regem Sanctum anno 1255. ad Romanam Curiam duos miſiſſe Clericos, ut diſſidium quod inter FF. Prædicatores & Religioſos Scholares Pariſiis ſtudentes, & Magiſtrum *Guillemum de Sancto Amore* eeceodueeat per Dominum Papam debitum finem ſortiretur, ſubdit: *Tandem hinc inde maltis propoſitis damnatus fuit & combuſtus Liber a Magiſtro Guillelmo de Sancto Amore pradicto editus, & intitulatus: DE PERICULIS MUNDI, in Eccleſia Cathedrali apud Anagaiam, non propter hareſim quàm contiaeret, ſed quia contra prafatos Religioſos ſeditionem & ſcandalum concitabat.* Eadem habet in Chronico ad annum 1256. verbis adhuc mitioribus: *Damnatus & combuſtus extitit Liber, non propter Hareſim [ut dicebant aliqui,] quam contiaeret, ſed quia contra prafatos Religioſos ſeditionem videbatur & ſcandalum excitare.*

Apud Duchesnium *Tom. V. pag.* 362.

Magiſter verò *Guillelmus de Sancto Amore*, de Libro ſuo ita loquitur in Reſponſionibus ad Objecta: *De Libello autem qui dicitur reprobatus eſſe a Domino Papa, & cujus editio mihi imponitur; dico quòd cum Pralati Franciæ ſolicitati ut caverent Eccleſia Gallicana ſibi commiſſa a periculis noviſſimorum temporum, qua ſunt ventura per Pſeudo-Prophetas & penetrantes domos, requiſiviſſent Magiſtros Pariſienſes, ut auctoritates Divina & canonica Scriptura de hac materia loquentes colligerent, & in ſcriptis traderent, quia non poterant vacare inſpectioni Librorum; Ego unà cum aliis Magiſtris & Scholaribus Theologiæ, & Magiſtris Decretorum, collegi auctoritates pradictas per multas collectiones, quas Ego & alii pradicti in unum volumen ſub certis Rubricis redegimus; ſed volumen mutatum fuit quinquies ſucceſſivè, magis & magis corrigendo, quadam addendo, quadam ſubtrahendo, quadam verò determinando; &, ſecundùm quod perpendere potui inſpiciendo volumen illud quòd Vos mihi, Domini mei Cardinales, reſpiciendum dediſtis, volumen illud, ſecundùm quòd poſſum recolere, fuit tertia compilationis, qua poſtmodum mutata fuit bis & correcta, addendo, ſubtrahendo, declarando. Neſcio tamen utrùm in ipſo volumine, quod mihi inſpiciendum dediſtis, quidquam additum vel ſubtractum fuerit per vitium falſitatis. Unde ſi Dominus Papa modum & formam illius Compilationis reprobavit. [Nam auctoritates divinas ibi contentas, ut ipſemet confitetur, noluit nec intendit.] Sententia ſua non reſiſto, ſed obedio, credens firmiter quòd ſi quartum vel quintam compilationem earumdem auctoritatum vidiſſet (cum in eis nihil contineatur quod offendere debeat animum Chriſtiani) non eas reprobaſſet, ſed potiùs approbaſſet. Hoc autem ſciatur, quòd in unaquaque Compilationum dictarum, in principio ſupponitur ipſa Compilatio correctioni Eccleſiæ, id eſt, Domini Papæ & aliorum Prælatorum, quibus competit auctoritas corrigendi: propter quod Auctores earum, cum nullum errorem ſcienter impoſuerint, & ſi quid ibi erat quod offendere poſſet, correxerint; nec non illud quod in illa Compilatione, quam Dominus Papa dicitur reprobaſſe, ipſi Domino diſplicuit, defenſare non velint; licèt tam illa Compilatio reprobata, quàm alia in multorum manus pervenerint, in nullo ſunt arguendi, cùm dicat Auguſtinus in libro Retractationum, in principio:* Neque quiſquam niſi imprudens, ideo, „ quia mea errata reprehendo, me reprehendere audebit; ſed ſi dicit non ea debuiſſe a me „ dici, quæ poſtea mihi etiam diſplicuerunt, verum „ dicit, & mecum facit. *Et infra:* Sed qui primas non potuit habere ſapientiæ, ſecundas habeat partes modeſtiæ; ut qui non valuit omnia impœnitenda dicere, ſaltem pœniteat quæ „ cognoverit dicenda non fuiſſe. *Et infra:* Scribere, autem iſta mihi placuit, ut hæc emittam „ in manus hominum, a quibus ea, quæ jam edidi, revocare emendanda non poſſum. *Igitur, Patres Sancti, Ego & alii Socii mei, eadem competenter dicere poſſumus de Compilationibus ſupradictis, ut qui primas non potuiſſemus habere partes ſapientiæ, nihil impœnitendum dicendo, ſaltem ſecundas haberemus modeſtiæ, quod diſplicuerit, corrigendo; & qui priores Compilationes in quibus aliqua diſplicebant, de manibus hominum revocare nequivimus emendandas, poſteriores edidimus ad priores, ſicut potuimus.*

II. Magiſter *Joannes de Poliaco*, Doctor Theologus Pariſienſis, *Joanne XXII.* in Cathedra *S. Petri* ſedente, *Periculoſos errores* de Sacramento Pœnitentiæ in Scholis & Prædicationibus vulgavit. I. *Quòd confeſſi Fratribus* ſeu viris Religioſis, *habentibus licentiam generalem audiendi Confeſſiones, tenentur eadem peccata qua confeſſi fuerant, iterum confiteri Proprio Sacerdoti.* II. *Quòd ſtante, OMNIS UTRIUSQUE SEXUS, Edicto in Concilio Generali; Romanus Pontifex non poteſt facere, quòd Parochiani non teneantur omnia peccata ſua ſemel in anno Proprio Sacerdoti, quem dicebat eſſe Parochialem Curatum, confiteri: immo nec Deus poſſet hoc facere: quia* (ut dicebat) *implicat contradictionem.* III. *Quòd Papa non poteſt dare poteſtatem generalem audiendi Confeſſionem, immo nec Deus, quin confeſſus habenti licentiam teneatur eadem confiteri Proprio Sacerdoti*; id eſt Curato. Hos Articulos *Doctrinam non ſanam, ſed periculoſam multùm & veritati*

Errores Magiſtri Joannis de Poliaco.

Errores M. Joan-

rita-

nis de Poliaco a Janne XXII. damnati.

ritati contrariam continentes, Magiſter ipſe *Joannes de Polirano* Avenione in Conſiſtorio *revocavit veris ſibi rationibus opinioni dudum ſua habita contrariis demonſtratis, aſſerens ſe credere eos non veros, & contrarium verum eſſe, & dicens ſe neſcive rationibus ſibi factis in contrarium reſpondere*. Ipſos verò Summus Pontifex *Joannes XXII.* diligenti diſcuſſos examine, & habitâ ſolerti cum S. R. E. Cardinalibus collatione, omnes & ſingulos *Tamquam falſos & erroneos, a doctrina ſacra devios*, Auctoritate Apoſtolica condemnavit & reprobavit, inhibens ne quis ipſos & contenta in eis vel aliquo ipſorum, *utpote a Catholicis mentibus reſpuenda*, tenere, defendere, vel docere auderet. Juſſit etiam Magiſtro *Joanni* ut Pariſiis in Scholis & Sermone prædictos Articulos & contenta in eis, *tamquam veritati contraria*, propriæ vocis oraculo, aſſeveratione conſtanti publicè revocaret. Quod ſe facturum pollicitus eſt. Iſta conſtant ex Extravaganti, *Vas electionis*, edita VIII. Kalendas Auguſti, anno 1321 Quam idem Pontifex ab omnibus Epiſcopis in civitatibus & Diœceſibus ſuis, convocato Clero & populo, promulgari juſſit. Nemo tamen Magiſtrum *Joannem de Poliaco* inter Hæreticos jure cenſeret, cùm ejus Propoſitiones damnatæ non fuerint ut hæreticæ; & ipſe aſſereret *ſe paratum credere & tenere in pravitiſſe, & aliis qua tenenda & credenda eſſe Sedes Apoſtolica definiret*: ac illius Judicio paruerit, ut teſtatur *Joannes XXII.*

Lib. 5. Extravag. Commun. Tit. De Hæreticis.

M. Joannes de Poliaco *Sedis Apoſtolica judicio paruit.*

SCHOLION.

In hoc Articulo, pag. 354. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Magiſtrum Guillelmum de Sancto Amore inter hæreticos nemo recenſeat, cùm nec hereticas, ſed erroneas dumtaxat, temerarias & ſcandaloſas propoſitiones propugnaverit: nec eo uſque progreſſa ſit ejus pertinacia, ut ſe ſcriptaque ſua Eccleſia judicio non ſubjiceret.*

R. Propoſitiones *Guillelmi de Sancto Amore* ot hæreticas non damnavit Apoſtolica Sedes, ut Pontificia Diplomata, quibus confixus eſt, teſtantur. Librum ejus *De periculis noviſſimorum temporum*, non propter hæreſim, ſed propter ſcandala & ſeditiones, a Summo Pontifice damnatum, *Guillelmus Nangius* in Vita S. Ludovici teſtatur. Librum emendavit, *Correctioni Eccleſia, id eſt, Domini Papa. & aliorum Pralatorum* ſubjecit, ut ex ejus verbis probavi. In Eccleſiæ communione vixit, & mortuus eſt. Ipſum proinde Hæreticum non dixero; nec Librum ejus Hæreſim continere. Ipſum tamen Librum *Iniquum, ſceleſtum, execrabilem, & inſtructiones ac dogmata in eo tradita prava, falſa, nefaria* dico, & ut talia reprobo, quemadmodum ab Alexandro Quarto Pontifice Maximo reprobata ac damnata ſunt. Magiſtrum *Guillelmum hominem jurgioſum & in ſua obſtinatum procacia* dicam cum eodem Pontifice: ſed *Hæreticum* non appellabo, quia Summi Pontifices ipſum ut Hæreticum non damnarunt, immo *Clemens Quartus* ad illum ſcribens *Dilectum filium* appellavit, quo nomine Hæretici a Summo Pontifice non compellantur.

ARTICULUS VIII.

De Erroribus a STEPHANO Pariſienſi Epiſcopo damnatis annis MCCLXX. & MCCLXXVII.

I. ANno Chriſti 1270. erronei Articuli tredecim a *Stephano Templier* Pariſienſi Epiſcopo damnati ſunt, his verbis concepti. I. In-
,, tellectus omnium hominum eſt unus & idem
,, numero. II. Illa propoſitio eſt falſa vel impro-
,, pria, Homo intelligit. III. Voluntas hominis
,, ex neceſſitate vult, vel eligit. IV. Omnia quæ
,, in inferioribus aguntur ſubſunt neceſſitati cor-
,, porum cœleſtium. V. Mundus eſt æternus.
,, VI. Numquam fuit primus homo. VII. Anima
,, quæ eſt forma hominis, ſecundùm quod homo,
,, corrumpitur corrupto corpore. VIII. Anima
,, ſeparata non patitur ab igne corporeo. IX.
,, Liberum arbitrium eſt potentia paſſiva, non
,, activa: quæ neceſſariò movetur ab appetibili.
,, X. Deus non cognoſcit ſingularia. XI. Deus non
,, cognoſcit aliud a ſe. XII. Actus humani a di-
,, vina providentia non reguntur. XIII. Corru-
,, ptibili rei Deus immortalitatem vel incorru-
,, ptionem dare non poteſt. Quas propoſitiones cum interminatione Anathematis a quibuſvis propugnari aut doceri vetuit laudatiſſimus Epiſcopus, editâ menſe Decembri Cenſura.

II. Alios errores a Philoſophia ſubornatos, de conſilio Theologorum Pariſienſium damnavit anno 1277. Cùm *Joannes XXI.* Pontifex Maximus ejus vigilantiam his verbis excitaſſet: *Relatio nimis implacida noſtrum turbavit auditum, amaricavit & animum, quòd Pariſiis, ubi fons vivus ſapientia ſalutaris abundanter hucuſque ſcaturiit, ſuos rivos limpidiſſimos, Fidem patefacientes Catholicam, uſque ad terminos orbis terra diffundens, quidam errores in prajudicium ejuſdem fidei pullulaſſe noſcuntur. Volumus itaque, tibique auctoritate præſentium diſtrictè præcipiendo mandamus; quatenus diligenter facias inſpici vel inquiri, a quibus perſonis, & in quibus locis errores hujuſmodi dicti ſunt ſive ſcripti: & qua dixeris ſive inveneris conſcripta fideliter nobis per tuum nuntium tranſmittere quàm citiùs non omittas.* Palmaris error hic erat: Quæ-
,, dam ſunt vera ſecundùm Philoſophiam, ſed non
,, ſecundùm Fidem Catholicam. *Quaſi* [inquit *Stephanus* Epiſcopus] *ſint dua veritates contraria & quaſi contra veritatem Sacra Scriptura ſit veritas in dictis Gentilium damnatorum: De quibus ſcriptum eſt: Perdam ſapientiam Sapientum: Quia vera ſapientia perdet falſam ſapientiam.* Damnavit etiam idem Præſul Librum quemdam inſcriptum *De Amore*, ſive *De Deo Amoris*. Item Librum quemdam de Geomantia; item Libros Necromanticos, experimenta Sortilegiorum, invocationes Dæmonum & conjurationes in periculum animarum continentes. Hi Articuli, & eorum Damnatio referuntur in Bibliotheca Patrum. Jus Doctrinalis Judicii Sacræ Facultati Pariſienſi & hæc Monumenta vindicant.

ARTICULUS IX.

De Erroribus PETRI JOANNIS OLIVI.

FR. *Petrus Joannis Olivi*, Ordinis FF. Minorum Profeſſor, ex oppido *Sirignano*, Diœceſeos Biterrenſis oriundus, inter ſuos primùm eruditionis & regularis obſervantiæ famâ floruit; tum hæreſeos laboravit infamiâ; eumque Fraticelli, Beguardi, & Beguinæ, ut Patriarcham ſuum venerati ſunt. Errores præcipuos effudit in Poſtilla ſeu Commentario ſuper Apocalypſim. 5.
,, Sextum, quem deſignat, Eccleſiæ ſtatum, in-
,, cipientem a tempore *S. Franciſci*, & pleniùs
,, a tempore condemnationis Babylonis meretri-
,, cis magnæ (quo nomine Romanam Eccleſiam
,, ubique intelligit) & durabit uſque ad tempus
,, Antichriſti, quinque prioribus maximè præemi-

oere

nere docet. II. Quòd ſicut in primo Chriſti adventu nova Eccleſia, rejectâ Synagogâ veteri formata eſt: ſic initio ſexti ſtatûs, vetuſtaa prioris temporis univerſim repellenda erat, ut novum ſęculum ſeu nova Eccleſia tunc formari videretur. Et quemadmodum in ſexta ætate, rejecto carnali Judaïſmo & vetuſtate prioris ſæculi, venit novus homo Chriſtus cum nova lege, vita, & cruce: ſic in ſexto ſtatu, rejectâ carnali Eccleſiâ, Chriſti lex, & vita, & crux erant renovandæ. Quamobrem *S. Franciſcus* in ejus exordio ſacris ſtigmatibus conſignatus apparuit. III. Quòd ſicut gloria quæ Synagogæ & illius Pontificibus parata fuerat, ſi in Chriſtum credidiſſent, tranſlata fuit ad primitivam Eccleſiam, & ad Paſtores ejus: ſic gloria parata Eccleſiæ quinti ſtatus, propter ejus malitiam ad electos ſexti ſtatus tranſferenda erat. Statum illum proprium eſſe Spiritus Sancti, qui in eo ſe exhibiturus erat ut flammam & fornacem divini amoris, & ut cellarium ſpiritualis ebrietatis, & ut apothecam divinorum aromatum, & ſpiritualium unctionum; per quam non ſolùm ſimplici intelligentiâ, ſed etiam guſtativâ & palpativâ experientiâ, videnda erat omnis veritas ſapientiæ Verbi Dei Incarnati, & potentia Dei Patris. IV. Quòd Regula FF. Minorum a *B. Franciſco* condita, eſt verè & propriè illa Evangelica, quam Chriſtus ipſe ſervavit, & Apoſtolis impoſuit, & in Evangeliis ſuis conſcribi fecit. V. Quòd Regula *S. Franciſci* impugnanda eſt & condemnanda ab Eccleſia carnalium & ſuperborum, ſicut Chriſtus condemnatus fuit a Synagoga reproba Judæorum. Et quod hoc oportet præire temporale exterminium Eccleſiæ, ſicut Chriſti condemnatio a Judæis temporale præivit exterminium Synagogæ. VI. Quòd *S. Franciſcus* Angelus ille eſt, de quo dicitur in Apocalypſi: *Vidi alterum Angelum, habentem ſignum Dei vivi*: Evangelicæ vitæ & regulæ ſexto & ſeptimo ſtatu propugnandæ & magnificandæ renovator, & Summus poſt Chriſtum & ejus Matrem obſervator. Et quòd poſt ſpiritualem Regulæ ſuæ Crucifixionem, ante alios Sanctos reſurget. VII. Quòd ferè omnes Clerici & Regulares poſſidentes aliquid in communi, de abrenuntiatione Evangelica minùs rectè ſentiunt. VIII. Quòd ſicut Synagoga propagata eſt ex duodecim Patriarchis & Eccleſia Gentium ex duodecim Apoſtolis: ſic finalis Eccleſia per duodecim Viros Evangelicos propaganda eſt. Quapropter *S. Franciſcus* duodecim filios & ſocios habuit, per quos & in quibus fundatus & initiatus Ordo Evangelicus eſt. IX. Quòd tertia tribulatio transfigit manus per apparentiam celebris auctoritatis Eccleſiæ, & plebeiæ multitudinis ſibi ſubditæ, & per apparentiam contrarii in ſpiritualibus viris. X. Quòd Angelus *Franciſcus* non ita in Eccleſia carnali Latinorum, ſicut in Græcis, & Saracenis, & Tartaris, & Judæis proſperari ſe ſentiet, ſpiritalemque fructum ferre. XI. Per beſtiam aſcendentem de terra, intelligi Pſeudo papam cum ſuis Pſeudo-prophetis. XII. Omnes Abbates quinti temporis conveniſſe in quintum caput beſtiæ, qui eſt Diabolus aut Antichriſtus, aut Congregatio malorum. XIII. Eccleſiam, quam Catholicam nuncupamus, eſſe Eccleſiam carnalem, Babylonem & meretricem magnam; in qua nimirum boni ſunt ſicut pauca grana auri inter immenſos acervos arenæ. Quæ publicè a Chriſto ſponſo ſuo adulteratur; & ſe omneſque gentes ſibi ſubjectas, fœdis carnalitatibus, & ſimoniacis cupiditatibus terrena gloria hujus mundi corrumpit. Quæ etiam, nunc exarſit in iram contra viros ſpirituales, & contra vires & influxus Spiritûs Sancti: Quæ etiam cecidit intus ſpiritualiter, & exteriùs corporaliter: & quæ per temporale exterminium cecidit in mundo, deinde ad æternum ſupplicium cecidit in inferno, &c. XIV. Evangelicum Ordinem Sanctorum, Chriſto & ejus vitæ ſimilium (FF. Minorum ſtrictioris paupertatis Profeſſorum intelligit) Regiam & Pontificalem coronam ſeu auctoritatem circa finem ſæculi habiturum, cum poteſtate & officio colligendi finalem meſſem electorum. XV. Quòd ſicut poſt quatuor animalia quatuor primos ſtatus Sanctorum deſignantia, ſublimata eſt generalis Sedes Romanæ Eccleſiæ, cæteris Patriarchalibus ſeu Orientalibus Eccleſiis a Chriſto & ab ejus vera fide reſectis: ſic quinto tempore, poſt quatuor beſtias a Daniele viſas, quatuor primis Sanctorum Ordinibus contrarias, ſublimata eſt ſedes beſtiæ, id eſt, beſtialis catervæ, ita ut numero & poteſtate prævaleat, & ferè abſorbeat Sedem Chriſti, cui localiter & nominaliter eſt commixta. Unde & ſic appellatur Eccleſia Fidelium, ſicut & illa quæ verè eſt per gratiam Sedes & Eccleſia Chriſti. Super hujuſmodi verò malitiam non ceſſant zelatores ſancti hujus quinti temporis effundere phialam deteſtationis, & celebris increpationis: ita quod regnum ejus, velit, nolit, evidenter apparet omnibus & etiam ipſiſmet tenebroſum, & ferè omnium malitiâ diſſipatum & abominandum. Unde & infra vocatur Babylon, meretria habens in manu ſua poculum aureum plenum abominatione. Per hanc autem ſedem beſtiæ, principaliter deſignatur carnalis Clerus in hoc quinto tempore regnans, & toti Eccleſiæ præſidens. XVI. Quòd tempore Antichriſti myſtici, zelus Sanctorum Evangelicorum ſic percutiet exceſſivam opulentiam, & faſtuoſam ſuperbiam, & Babylonicam ſcientiam, & doctrinam carnalis Eccleſiæ, quòd ex hoc contra Sanctorum doctrinam & vitam & zelum acriùs excandeſcens, quaſi omnino ſiccabitur a ſpirituali ſapientia, & virtuali gratiâ, & opulentiâ Chriſti. Ex qua etiam ulteriùs ſequetur deſiccatio ſuę Babylonicæ ſcientiæ; juxta quod in Judæis & in Gręcis ab Eccleſia Catholica recedentibus non ſolùm exſiccata eſt virtus & ſapientia Chriſti, ſed etiam alia, ita ut pateant omni errori & ſubjectioni. Hæc igitur eſt præparatio ad faciliùs perducendum in carnalem Eccleſiam errorea Antichriſti magni, & Orientalium Regum. XVII. Quòd terræmotus magnus, prout dicit præambulum caſus Babylonis ſexto tempore fiendi, eſt ſubverſio & commotio ſub myſtico Antichriſto fienda, per quam tota carnalis Eccleſia terribiliter excæcabitur & commovebitur contra Evangelicum Spiritum Chriſti.... Hæc ergo eſt Eccleſia carnalis, tam Romæ, quàm in toto Regno Romanorum ſeu Chriſtianorum diffuſa. XVIII. Quòd a ſocietate pravorum Fidelium, vel Hæreticorum magis exeundum eſt, quàm Paganorum, tamquam faciliùs infectiva. XIX. Quòd ſicut Vaſthi Reginâ a Regno & conjugio Regis Aſſueri abjectâ, electa eſt Eſther ad ejuſdem connubium & regnum, fecitque ex hoc Rex magnificum convivium cunctis Principibus & ſervis ſuis, ſic rejectâ Synagogâ, electa eſt Eccleſia pulchritudinis gentium: ſicque in ſexto ſtatu Eccleſiæ rejectâ Babylone adultera, oportet ſpiritalem Eccleſiam exaltari, & celebre ac ſpiritale convivium poſt ejus nuptias celebrari. XX. Car-

Sexti ſtatus qui Spiritus Sancti proprius ſit, inſanum & erroneum commentum.

„ Carnalem Eccleſiam, vigeſimo, quem numera-
„ bat, urbis Romæ centenario expiraturam. Tre-
„ decim porro centenarios a Chriſto uſque ad Anti-
„ chriſtum futuros. Tandem ſeptingentos vel ſex-
„ centos aonos tribuendos eſſe ſeptimo ſtatui quem
„ a morte Antichriſti incipere commentus eſt.
„ XXI. Quòd magis appropriatè competit Docto-
„ ribus tertii ſtatus generalis, qui eſt ſeatus & ſe-
„ ptimus, eſſe ſpirituales portas apertas, & aper-
„ tores, ſeu explicatores ſapientiæ Chriſtianæ;
„ quam Apoſtolis.

Errorum & Librorum Petri Joannis Olivi *cenſura.*

Horum errorum librorumque, in quibus contineri dicebantur, examen *Nicolao* Epiſcopo Cardinali Oſtienſi *Joannes XXII.* commiſſit. Is Theologos omnium ordinum doctiſſimos elegit ad eorum cenſuram, ſcilicet *Guidonem* Ordinis B. Mariæ de Carmelo Priorem Generalem, *Bertrandum de Turre*, Miniſtrum Provinciæ Aquitaniæ ordinis FF. Minorum, *Guillelmum de Landune*, Ordinis FF. Prædicatorum Sacri Palatii Magiſtrum; *Nicolaum de Sancto Juſto*, Decanum S. Quintini, *Laurentium Anglicum*, Ordinis S. Benedicti, *Simonem Anglicum* Carmelitam, *Arnaldum Rojardi*, Ordinis Minorum, *Petrum de Palude* Ordiois Prædicatorum. Hi cùm Articulos prædictos, a Cardinali Commiſſario ex Poſtilla ſeu Commentario dicti *Petri Joannis Olivi*, excerptos diligenter cum eodem Opere cootuliſſent, fideliter & accuratè excerptos invenere, & ſummo conſenſu Cenſuram in ipſos tulerunt, maximam partem *Hæreticos & Blaſphemos*, pleroſque *ridiculis & fatuis divinationibus ſcatentes & temerarios* pronuntiaruot: ſigilliſque ſuis munitam Sententiam ad Summum Pontificem *Joannem XXII.* miſere qui doctrinam Auctoremque damnavit, oſſaque ejus exhumari juſſit atque concremari, ut refert *Franciſcus Pegna*, ex tribus probatæ fidei Codicibus MSS. Commentario 51. in II. Partem *Directorii Inquiſitorum*. Sententiam ſive Cenſuram a Magiſtris in Theologia ſupra laudatis latam, ex qua excerpta ſunt, quæ de *Petri Joannis Olivi* erroribus hucuſque diximus, ex Archivo Archiepiſcopi Narbonenſis edidit Vir Clariſſimus *Stephanus Baluzius*, Tom. I. *Miſcellaneorum*, Pag. 213.

Alios quoſdam peculiares errores habuit *Petrus Joannis Olivi*. Aſſeruit nimirum, Parvulis in Baptiſmo gratias & virtutes non conferri. Item, Animam rationalem non eſſe formam corporis. Item Chriſti adhuc viventis, non mortui, latus lanceâ confoſſum apertum fuiſſe. Quos errores, Clemens V. in Concilio Viennenſi damnavit, ut habetur in, Clementina I. *De Summa Trinitate & Fide Catholica*. De *Petri Joannis* erroribus agit *Eymericus in Directorio Inquiſitorum*, P. 11. Quęſt. 9.

Petrum Joannis Olivi ab hæreſi purgare fruſtra nititur Vvadingus.

Errorem ipſius de paupertate, quem cum aliis ejuſdem Ordinis Profeſſoribus imprudenti obſervantiæ zelo ad ſchiſma pertinax abreptis, communem habuit, ſilentio prætereo; quoniam in eo errore pertinax ipſe non fuit, & Ordini ſuo in Comitiis Generalibus Lutetiæ Pariſiorum celebratis ſatisfecit, *S. Antonino* teſte 3. P. Chronici Tit. 24. Cap. 9. *Vvadingus* in Annalibus Minorum ipſum purgare nititur, an fauſto vel irrito conatu judicent alii. *Sixtum IV.* ejus Scripta diligenter examinari juſſiſſe refert, atque declaraſſe, nihil in eis contineri, quod Fidem Catholicam expreſsè læderet, ac in bonum ſenſum trahi non poſſet. Verùm id *Sixtum IV.* de omnibus *Petri Joannis Olivi* ſcriptis pronuntiaſſe, & maximè de Poſtilla ſeu Commentario in Apocalypſim, non probant malè feriati hujus Auctoris defenſores. Quòd ſi admittamus, aut *Sixtum IV.* aut *Joannem XXII.* in ſuo Judicio erraſſe, neceſſe erit. At non erraſſe *Joannem XXII.* probant Propoſitiooes a Doctoribus Selectis examinatæ & cenſorio ſtigmate inuſtæ, poſtqoam eas ex dicti *Petri Joannis* libris a Cardinali Oſtienſi fideliter excerptas comperiſſent, & cum antecedentibus & conſequentibus contuliſſent. Quorum Sententia ad hanc uſque diem io Archivo Narbonenſis Eccleſiæ ſervata, majoris ponderis eſt quàm vaga illa nec ſatis probata de *Sixti IV.* declaratione in gratiam proſcripti iſtius Pſeudo-Minoritæ aſſertio. An verò & ipſum immunem ab erroribus, quorum damnatus eſt in Concilio Viennenſi, dixit *Sixtus IV.*? Et quis ipſius Judicium, extra Concilium & non ex Cathedra (ut ajunt) loquentis, Judicio *Clementis V.* in Concilio, dicti *Petri Joannis* errores graviſſimos damnantis, anteponeret? Sanè librorum ipſius auctoritate, meretriculas tredecim; cùm quinque Beguinis, Pontificem novum orbi Chriſtiano dare meditatas, ut novam Eccleſiam ſpiritualem, rejectâ Romanâ, quam deſignabant carnalis Eccleſiæ nomine, excitarent, tradit *Jordanus* Hiſtoricus, ab *Odorico Raynaldo* ex MS. Vatic. laudatus. *Angelum Clarenum*, Petri Joaonis Olivi familiarem *Vvadingus* teſtem appellat, ejuſque auctoritate probat ipſum etiam poſt mortem fulſiſſe miraculis. Verùm *Clareni* teſtimonium meritò reprobandum eſt, cùm Fraticellorum ſigniferum fuiſſe conſtet, qui profugit in Græciam, ut juſtæ Cenſorum fidei ſeveritati ſe ſubduceret; ut *Jordanus* Hiſtoricus teſtatur. Tandem *Petrum Joannis* apud Fraticellos multa de divinis viſis ſibi objectis effutiiſſe, qui doctrinam ejus a Deo revelatam propterea propugnabant, *Eymericus* in *Directorio Inquiſitorum* teſtis eſt, vir (inquit Odoricus Raynaldus,) maximæ fidei & auctoritatis, ut qui eo tempore, quo vigebat adhuc Secta Fraticellorum, Pontificum juſſu in eos, in ditione Regis Aragonum animadverteret. Ex quibus conjicere eſt, jactata illa *Petri Joannis* miracula, vel ſimplicium fuiſſe Ludibria, vel hæreticorum mendacia. Nec enim hominis ſancti & miraculis poſt obitum conſpicui oſſa exhumari, & publicè cremari *Joannes XXII.* edixiſſet. Accedit ad confirmandam adverſùs *Petrum Joannis Olivi* hæreſeos convictionem, lata in quatuor FF. Minores, qui errores ab ipſo in Poſtilla ſuper Apocalypſim aſſertos, & a nobis memoratos, pertinaciter propugnabant, Sententia. Hos enim F. *Michaël*, ejuſdem Ordinis Profeſſor & Hæreticæ pravitatis Inquiſitor, Maſſilienſis Epiſcopi, & Apoſtolica auctoritate, hæreticos judicavit, & brachio ſæculari tradidit. Qui Maſſiliæ combuſti ſunt annò 1318. quia dictos errores ejurare noluerunt. Alii verò nonnulli ejuſdem Ordinis, qui eoſdem ejurarunt, pęnâ carceris damnati fuere. Ex quibus aliqui infra annum, a Religione pariter & a Fide apoſtatæ facti; ad Gentes Infideles tranſierunt, relinquentes in Scriptis ea quæ ſequuntur; Videlicet quòd ipſi
„ non dimittebant Ordinem, ſed parietes; non
„ habitum, ſed pannum; non fidem, ſed corti-
„ cem; non Eccleſiam, ſed Synagogam cæcam;
„ non Paſtorem, ſed devoratorem. Item: Sicut
„ poſt mortem Antichriſti perſecutoris Fidelium
„ exterminabuntur qui fuerint ex parte ejus, a
„ verè Chriſti Fidelibus & Miniſtris: ſic (aje-
„ bant) mortuo iſto Papa, videlicet *Joanne XXII.*
„ nos & ſocii noſtri Fideles Chriſti, nunc per-
„ ſecutionem ab Adverſariis Chriſti ſuſtinentes,
„ apparebimus, & de omnibus adverſariis repor-
„ tabimus victoriam, & ipſis exterminatis per re-
„ probationem & revocationem iniquorum Pro-
„ ceſſuum & Sententiarum factorum & factarum
„ contra nos, immo potiùs contra Chriſtum, &
„ contra vitam & perfectionem, & Evangelium
„ ejuſdem Chriſti ſanctum. Authenticum hac de re Inſtrumentum ex Archivo Narbonenſis Eccleſię edidit Clariſſimus *Baluzius* Tom. I. *Miſcellaneorum*,

pag.

pag.271. ex quo etiam conſtat, ob ejuſmodi errores, quamplures tam ex Ordine FF. Minorum, quàm de Tertio Ordine *S. Franciſci*, & unum etiam apoſtatam ex Ordine Carmelitarum, fuiſſe ſub annis Domini milleſimo trecenteſimo decimo-octavo & decimo-nono & vigeſimo tam Narbonæ, quàm in ejus provincincia tamquam Hæreticos condemnatos & combuſtos per Sententias Prælatorum & Inquiſitorum. Obiit porro *Petrus Joannis Olivi* anno Chriſti milleſimo ducenteſimo nonageſimo-ſeptimo.

SCHOLION.

In hoc Articulò, pag.368. hanc Propoſitionem velut meam damnant Religioſi Cenſores: *Papa extra Concilium loquens, non cenſetur loqui ex Cathedra*.

R. Hæc Propoſitio non eſt mea, mihi perperam affingitur. *De Petri Joannis Olivi* erroribus ago. Ipſum a *Sixto Quarto* purgatum, qui declaraverit nihil in ſcriptis ejus contineri quod Fidem Catholicam læderet, ac in bonum ſenſum trahi non poſſet, ſcripſit *Vvadingus*. Repono, *Sixtum Quartum* de omnibus *Petri Joannis Olivi* ſcriptis id non pronuntiaſſe, nec ab omnibus immunem erroribus declaraſſe. Et quamvis ita ſe res haberet, ejus tamen judicium non eſſe anteponendum judicio *Clementis Quinti*, qui aliquos ejus errores damnavit; ſiquidem *Sixtus Quartus* nec in Concilio, nec ex Cathedra *Petrum Joannis* immunem ab errore pronuntiavit: *Clemens* verò *Quintus* non ſolùm ex Cathedra (quod quidem extra Concilium fieri poſſe, & factum ſæpiſſimè agnoſco) ſed etiam in Concilio ejus errores damnavit. *An verò* (inquam) *& ipſum immunem ab erroribus, quorum damnatus eſt in Concilio Viennenſi dixit Sixtus Quartus? Et quis ipſius Judicium extra Concilium, & non ex Cathedra, ut ajunt, loquentis, judicio Clementis V. in Concilio dicti Petri Joannis errores graviſſimos damnantis anteponeret?* Sanè Joannem XXII. qui ejuſdem Petri Joannis Olivi errores, poſt diligens & accuratum librorum ejus & errorum ipſorum examen per Cardinalem Epiſcopum Oſtienſem, & Theologos omnium Ordinum doctiſſimos damnavit cum Auctore, ex Cathedra pronuntiaſſe fateor, quamvis extra Concilium judicaverit. Non ſolùm priſcas hæreſes innumeras, ſed & recentes, ſcilicet quinque Propoſitionum Janſenii ab *Innocentio X.* & *Alexandro VII.* & *Quietiſtarum* ab *Innocentio Undecimo*, ex Cathedra damnatas fuiſſe, & pro legitimè damnatis hæreſibus habendas, ab omnibus fidelibus, profiteor & propugno, quamvis illas Summi Pontifices extra Concilia damnaverint. Verumtamen *Joannes Bagotius* Societatis Jeſu doctiſſimus Theologus lib. 4. *Theologicarum Inſtitutionum*, Diſput. 3. Sect. 3. Propoſitionem aſſerit ac docet, quam RR. Cenſores notant, nec tamen P. *Bagotii* Liber Romæ damnatus eſt. *Ex quibus omnibus concludo*, inquit, *Summum Pontificem, ut definiat aliquid infallibiliter Concilium aliquod ſeu Synodum audire oportere: Nec malè dici tunc ex S. Petri Cathedra eum loqui, ſeu pronuntiare ſententiam, cùm audito Concilio pronuntiat; Provinciali ſcilicet, in controverſiis facilioribus: Univerſali verò in gravioribus.* Sed hæc doctrina, ut dixi non eſt mea.

Nota.

ET antiqua, & noviſſima exempla docent neceſſe non eſſe Concilia cogere, ut intelligatur Pontifex e cathedra definire. Videnda quæ dixi tom.5. pag.297.

Nec refert Bagotii librum, dum ſcribebat Natalis, non adhuc damnatum fuiſſe; neque etenim omnes libri, qui proſcribi merentur ad Cenſorum Romanorum manus deveniunt; quapropter non ſemper innoxiam eſſe alicujus libri doctrinam bene judicaremos eâ innixi ratione, quòd in damnatorum librorum Catalogo non legatur. Cæterùm nemo niſi indoctiſſimus ignorare poteſt quàm falsò Bagotius Pontificem ex cathedra definientem nonniſi cum Concilio agnoverit. Planè ipſi perſpecta non fuit Romani Pontificis poteſtas, & quid perpetuò Eccleſiæ Hiſtoria nos doceat.

ARTICULUS X.

De FRATICELLIS.

FRaticellorum Sectæ initium dedere *Petrus de Macerata*, & *Petrus de Foroſempronio*, Ordinis Minorum Apoſtatæ, qui *Celeſtino V.* ſimplicitate abuſi, ab ipſo impetrarunt, ut Eremitarum cultu ſervivere, ac *S. Franciſci* Regulam ad literam ſervare poſſent. Sectam jam invaleſcentem, erroreſque plurimos publicantem damnavit *Bonifacius VIII.* & Inquiſitoribus juſſit, ut in eos velut contra Hæreticos agerent. Ejus Literas ad *Matthæum de Theate*, Ordinis FF. Minorum, Inquiſitorem hæreticæ pravitatis datas exhibet *Odoricus Raynaldus* ad annum 1297. N.54. Damnationis Pontificiæ nullâ habita ratione, fugerunt in Siciliam, ibique a Fidei Cenſoribus exagitati, poſt epulas tubis arundineis ludentes, blaſphemam cantiunculam modulati ſunt: *Exultet Eccleſia meretrix, exultet.* Et fractis tubis, & uno calice, in contemptum Romanæ Eccleſiæ, in Græciam fugerunt, erroreſque ſuos ibi publicarunt. Tunc temporis Frater *De Bedeis* e Provincia fugit cum libris *Petri Joannis Olivi*, & in Eccleſia *S. Petri* Romæ a quinque Beguinis & tredecim meretriculis in Papam electus eſt. *Ita refert Jordanus* Hiſtoricus, ex MS. Vaticanæ Bibliothecæ ab *Oderico Raynaldo* laudatus. Sectæ vires in Galliis addiderat *Petrus Joannis Olivi*, Biterrenſis, de quo ſuperiùs diximus, quamvis demum Ordini ſuo ſatisfeciſſet. Religioſis Ordinibus ab Eccleſia approbatis, & præſertim FF. Minorum Conventualium ſacræ familiæ detrahentes, novum Ordinem ſe in Eccleſia profiteri, ſeu potiùs *S. Franciſci* ſpiritum ac Regulam ſe excitaſſe gloriabantur, cultu ſordido incedentes, gyrovagi, hypocritæ, paraſiti, in muliercularum devotarum familiaritatem ſe inſinuantes, paupertatis Evangelicæ ſpeciem ſibi arrogabant, ſeque orationi & contemplationi addictiſſimos mentiebantur, ideoque ad laborem non teneri. Unde ad Sectam ignavorum hominum colluvies, porcarii, armentarii, pecorarii, cementarii, carbonarii, fabri, aliique ex infima ſellulariorum fæce confluebant, panem ut otioſi comederent, & mendicitate (ut ipſis quidem videbatur) non indecorâ vitam ſuſtentarent. De his agit *Alvarus Pelagius*, Silvenſis Epiſcopus, ex Ordine FF. Minorum aſſumptus, qui ſub *Joanne XXII.* florebat, lib.2. *De Planctu Eccleſiæ*, cap.21. Sectam malè pullulantem *Clemens V.* abolere conatus fuerat, Apoſtolica manſuetudine ac Mandatis ſegreges Minoritas ad Ordinis unitatem, & obedientiam Generali Miniſtro, Provincialibus, Cuſtodibus, atque Guardianis exhibendam revocare ſatagens, Declaratione etiam dubiorum quorumdam circa ſenſum & obſervantiam Regulæ emergentium edita, in Clementina, *Exivi de Paradiſo*, Tit. *De verborum ſignificatione*. Spretis Pontificiis Mandatis, ac Cenſuris, ex Provincia Tuſciæ, ubi

Secta origo.

Progreſſus.

ubi loca quædam Ordinis occupaverant, in Siciliam ſeceſſerunt, & *Henricum de Ceva* dicti Ordinis, apoſtatam, Schiſmaticæ Congregationi ſoæ „ præfecere. Utque tam fœdo capiti membra reliqua reſponderent, Provinciales, Miniſtros, „ Cuſtodes, & Guardianos eligere temeritate ſimili præſumpſerunt; plurimos ad ipſorum Sectam recipere Prædicatores & Confeſſarios aſſumere, eoſdemque ad hujuſmodi prædicationis & confeſſionis officium tranſmittere, loca etiam a locis Fratrum ipſius Ordinis ſemota ad habitandum de novo conſtruere, ſeu conſtructa recipere, contra Romanorum Inſtitota Pontificum, in animarum ſuarum periculum, aliorumque perniciem attentantes. Et ut ipſorum „ error veritas, & impietas religio putaretur, „ temeritate propriâ quoſdam habitus cum parvis caputiis curtos, ſtrictos, inuſitatos & ſqualidos, ſimulationis conſcios, irriſionis amicos, „ ac diſſidii non ignaros, diſcrepantes a communitate Ordinis aſſumere; & in ſimplicium cordibus, ut eoſdem ſecum in devium erroris adducerent, ſeminare dictos habitus ſore ſecundùm Regulam B. *Franciſci*, & in ipſis ſolùm „ Pſeudo-fratribus Ordinem conſiſtere, ſamamque „ aliorum fratrum præſatæ Communitatis, diverſis convitiis lacerare, procaci impudentique verſutiâ præſumpſerunt. Verba ſunt *Joannis XXII.* in Conſtitutione adversùs has peſtes editâ anno 1318.

Fraticellorum errores. De ipſorum erroribus ſubdit Pontifex: *Verùm quia ſic ſunt raſus mentis ut primùm quidem infœlix animus per ſuperbiam intumeſcat, & inde in contentionem, de contentione in ſchiſma, de ſchiſmate in hæreſim, de hæreſi in blaſphemiae, infœlici gradatione, immo præcipite ruinâ deſcendat, prædicti temeritatis atque impietatis filii, ut habet fide digna Relatio, ad eam ſunt mentis inopiam devoluti, quòd adversùs præclariſſimam & ſaluberrimam Chriſtianæ Fidei veritatem impiè ſentiunt, Sacramenta Eccleſiæ veneranda contemnunt, & in religioſum Eccleſiæ Romanæ Primatum, cunctis nationibus percolendum, impetu cæci furoris impingunt.* Mox ex ipſorum erroribus aliquos particulatim recenſet. *Primus itaque error qui de illorum officina tenebroſa prorumpit, duas fingit Eccleſias, unam carnalem, divitiis preſſam, effluentem deliciis, ſceleribus maculatam, cui Romanum Præſulem alioſque inferiores Prælatos dominari aſſerunt: alteram ſpiritualem, frugalitate mundam, virtute decoram, paupertate ſuccinctam, in qua ipſi ſoli eorumque complices continentur, cui etiam ipſi ſpiritualis vitæ merito principantur.*

Secundus error quo prædictorum Inſolentium conſcientia maculatur, venerabiles Eccleſiæ Sacerdotes, alioſque Miniſtros, ſic Juriſdictionis & Ordinis clamitat auctoritate deſertos, ut nec Sententias ferre, nec Sacramenta conficere, nec ſubjectum populum inſtruere valeant vel docere; illos fingentes omni Eccleſiaſticâ Poteſtate privatos, quos a ſua perfidia viderent alienos: quia apud ipſos ſolos [ut ipſi ſomniant] ſicut ſpiritualis vitæ ſanctitas, ſic auctoritas perſeverat.

Tertius iſtorum error in Vualdenſium errore conjurat; quoniam & ii & illi in nullum eventum aſſerunt fore jurandum, dogmatizantes mortalis criminis contagione pollui, & pœnâ teneri, quos contigerit Juramenti religione conſtringi.

Quarta hujuſmodi impiorum blaſphemia de prædictorum Vualdenſium venenato fonte prorumpens, Sacerdotes rite etiam & legitimè ſecundùm formam Eccleſiæ ordinatos; quibuſlibet tamen criminibus preſſos, non poſſe conficere vel conferre Eccleſiaſtica Sacramenta confingit.

Quintus error ſic iſtorum hominum mentes obcæcat, ut Evangelium Chriſti in ſe ſolis hoc in tempore aſſerant eſſe completum, quod haſtenus [ut ipſi ſomniant] abjectum fuerat, immò prorſus extinctum.

Multa ſunt alia, quæ iſti præſumptuoſi homines contra conjugii venerabile Sacramentum garrire dicuntur. Multa quæ de curſu temporum & fine ſæculi ſomniant. Multa quæ de Antichriſti adventu, quem jam inſtare aſſerunt, flebili vanitate divulgant. Quæ omnia quia partim hæretica, partim inſana, partim fabuloſa recognoſcimus, damnanda potiùs cum ſuis Auctoribus, quàm ſtylo proſequenda, aut refellenda cenſemus. Hæc *Joannes XXII.*

Aſſerebant præterea, Profeſſos Regulam Beati *Franciſci* non eſſe adſtrictos ad obediendum Romano Pontifici in ſuis Declarationibus, ſeu interpretationibus factis circa ipſam: quoniam (ut ajebant) ipſa Regula Evangelium Chriſti eſt, & qui in ejus intellectu ſeu obſervatione deficiunt, procul a fide & Chriſti Evangelio ſeparantur, eamdem regulam Chriſti Evangelio in omnibus coæquantes. Negabant inſuper Summum Pontificem abrogare poſſe Ordinem FF. Minorum. Chriſtum & Apoſtolos nihil habuiſſe etiam in communi; in eoque poſitam eſſe paupertatis Evangelicæ perfectionem, pertinaciter propugnabant. *Joannis XXII.* Conſtitutiones, *Cum inter nonnullos*, &, *Quia quorumdam mentes*, &, *Ad conditorem Canonum*, impugnabant; ipſumque non habuiſſe auctoritatem hujuſmodi Conſtitutiones condendi, nec ſe ad parendum ipſis teneri, aſſerebant. Et quòd nullus mortalium cogere ipſos poſſet ad deponendos habitus ſtrictos, & nimiâ brevitate difformes ac ridiculos. Et quòd tales habitus ſtrictos deponere, victui neceſſaria congregare, & in craſtinum etiam ad præceptum Romani Pontificis reſervare, eſſet Chriſti vitam extinguere; & qui eos ad hoc agendum quavis auctoritate cogerent, Chriſtum de Synagoga propellere. Iſta conſtant ex Tractatu *Contra Beguinos & FF. Minores qui dicuntur Spirituales*, edito a clariſſimo *Baluſio* ex Archivo Narbonenſis Eccleſiæ, Tom. I. *Miſcellaneorum*, pag. 276.

Poſtremos iſtos articulos, & quemlibet eorum, eſſe Hæreticos, judicarunt tredecim Prælati & Doctores infra ſcripti: *Vitalis*, Tituli S. Martini in Montibus Presbyter Cardinalis, & Sacræ Theologiæ Doctor; *Berengarius de Landorra*, Compoſtellanus Archiepiſcopus; *Guillelmus de Laudano*, Ordinis FF. Prædicatorum Sacri Palatii Magiſter; *Deodatus*, Caſtrenſis Epiſcopus; *Raymundus*, Epiſcopus S. Flori, Decretorum Doctor; *Guido Terreni*, Ordinis B. Mariæ de Carmelo, Sacræ Theologiæ Doctor; *Henricus*, Lucanus Epiſcopus; *Michaël de Ceſena* Ordinis Minorum Sacræ Theologiæ Profeſſor. *Arnaldus Royardi*; *Durandus* Epiſcopus Anicienſis. *F. Laurentius*, Sacræ Theologiæ Profeſſor; *Jacobus*, Abbas Pontiniaci; *Raymundus* Maſſilienſis Epiſcopus. Horum Cenſuram ac Judicium edidit *Stephanus Baluzius* Tom. I. *Miſcellaneorum*, pag. 269. Propter defenſionem iſtorum errorum pertinacem FF. *Joannes Barrani* *Deodatus Michaëlis*, *Guillelmus Santonis*, Presbyteri, & *Pontius Rocha*, Diaconus, & alii Ordinis Minorum ſolo nomine Profeſſores, damnati ſont a *Michaële Monachi*, ejuſdem Ordinis, in Arelatenſi, Aquenſi, Ebredunenſi, & Viennenſi, Provinciis Inquiſitore, ab Epiſcopo Maſſilienſi degradati, ſæculari Magiſtratui relicti, & combuſti Maſſiliæ, anno 1318. Inquiſitoris Sententiam Tom. I. *Miſcellaneorum* doctiſſimi *Baluzii*, pag. 198. legere eſt. *Damnatio.*

Propugnabant etiam Fraticelli, doctrinam inſanam *Petri Joannis* eſſe a Spiritu Sancto revelatam, & nullam hæreſim vel errorem continere. Damnatos etiam & combuſtos Maſſiliæ, vel alibi pro-

propter ſupra recenſitos errores, injeſtè damnatos eſſe pro veritate Evangelicæ Regulæ defendenda, effutiebant, & ipſos ut Martyres colebant, prædicabant. Id conſtat ex Opuſcelo *Joannis de Belma* Inquiſitoris Carcaſſonenſis, contra eoidem edito, quod legi poteſt Tom. 5. *Miſcellaneorum Baluzii*, pag. 285. De eoremdem Hæreticorum erroribus agit *Eymericus* noſter, 11. P. *Directorii Inquiſitorum*, Quæſtione 15. Fraticelli, Bizochi, Begeardi, Beguini Fratres de paepere vita, Fratres Spirituales, interdum nuncupabantur. Plurimi eorum Regulam *S. Franciſci* ſe profiteri, & ad literam obſervare gloriabantur, ſe a *Cæleſtino Quinto* vitæ hujus Privilegiem habeiſſe prætendentes. Quidam dictem habitum & vivendi ritum a quibuſdam Epiſcopis ſe recepiſſe. Nonnulli ſe Tertii Ordinis S. Franciſci Profeſſores dicebant, et refert *Joannes XXII.* in Extravaganti, *Sancta Romana Eccleſia*, qua Sectam iſtam damnavit. (Extat inter Extravagantes Tit. *De Religioſis Domibus*. 3. Kalendas Janearii anno 5317. edita, & in Conſtitetionem, *Glorioſam Eccleſiam*.) Qei hanc olim Sectam ejeſque errures damnaverat atque impugnaverat F. *Michaël de Caſenu*, in partes *Ludoviri Bavari* poſtmodem abreptus, ejeſque Schiſmati coutra *Joannem XXII.* ená cum *Okamo*, & *Bonagrutia*, necnon *Henrico de Thalbeim*, ſive *Chalbem*, adhærens & ab eudem Pontifice excommunicatus & exauctoratus, eorumdem errorem patrociniem contra Conſtitutiones ipſius ſeſcepit. In eadem Secta famoſes fuit *F. Franciſcus e Lutra*, Germanus, qui ſe Prophetam eſſe mentites eſt, ſibique a Chriſto revelatum, omnes Minoritas, qui Decretis Apoſtolicis eſi, paupertatis Franciſcanæ auſteritatem mitigarant, lethali peccato devinctos teneri: ſe verò a Chriſto conſtitetum, ut Ordinis Minorum diſciplinam priſtino ſplendori reſtitueret. Sodales hortabatur ut jugem Ordinis & Superiorum excuterent. Dictis ſuis Pontificem Romanem obtemperare debere, effutiebat vir inſanus, idque a Chriſto imperatum, ſe namque *Bajulum* eſſe *Lucis*, a Deo ex etero electum. Deniqee peccari in ſtipe FF. Minoribus danda, projectæ audaciæ Fratercelus declamabat. Publica de hujus Impoſtoris erroribus & inſania documenta, miſſa ad *Joannem XXII.* qei ipſum compreſſit, exhibet *Odoricus Raynuldus* in Additionibes ad Tom. 15. Annalium Eccleſiaſticorum ad annem 1321. Eamdem Sectam in Catalonia propagarent *Joannis XXII.* & *Benedicti XII.* temporibus, *Petrus Olerii*, *Bonanatus*, & *Jacobus Juſti*. Duo priores ſæculari Magiſtratui traditi, flammiſque damnati: tertius, cùm errores ejeraſſet, carceri mancipates eſt.

Eymericus II. P. Direct. Inquiſit. Quæſt. 51.

ARTICULUS XI.

DE HERMANNO, GERALDO SEGARELLI, DULCINO: Et de BEGUARDIS & BEGUINIS.

Hermannus *infamis Secta novorum Gnoſticorum parens.*

I. HErmannus *Pongilupus*, Patria Ferrarienſis, meltorum accuſates errorem dum viveret, damnateſque ab Inquiſitoribus; nihilominea cùm errores verbis tenes ejuraſſet, plerimiſque ſanctæ converſationis ſpecie fecem feciſſet, in Eccleſia ſepultes feerat. Errorem ipſius, terpiſſimæqee ſectæ ab ipſo conditæ famâ ad *Bonifacium VIII.* perlatâ juſſit Pontifex ejus oſſa exhumari, flammiſque tradi, anno poſt ejus obitem trigeſimo primo, ut teſtatur *Bernardus Guido* in *Chronico Romanorum Pontificum*. Secta ab ipſo informata, veterum Gnoſticorum nocturna conventicula, & promiſceam in iis libidinem renovabat. Fœtes furtivis illis coitibus conceptus, tandie per manes in orbem ſtantium jactabater donec ſpiritum redderet: & in cujus manibus expirabat, is Pontifex eorum Maximus creabatur. Cremabant etiam unum ex infantibus ita procreatis; cineribeſqee in cadem conjectis, ac vino ſuper infuſo, inde Novitii initiabantur. Addebant, Chriſtianorem nemini licere qeidquam habere proprii, nec Reſpublicas adminiſtrare, vel Magiſtrates gerere. Propugnabant demum animas Sanctas non frei Dei viſione ante diem Judicii. Hi quoque Fraticelli ab Auctoribus Eccleſiaſticis vocantur, quamvis longè ab illis diverſi ſint, qui ex Ordinis Franciſcani ſciſſione prodiere, & Fratres Spirituales, ſeu de paepere vita ſent appellati. De his *Joannes Baptiſta Pigna*, de Areſt. Prin. lib. 3. *Prateolus*, & *Bernardus Lutzemburgus* in *Catalogo Hæreticorum*.

Gerardus Segarelli *pſeudo-apoſtolorum Sectam fœdis dogmatibus & libidinibus infamem condit.*

II. *Gerardus Segarelli*, Parmenſis, vir blebeius, illiteratus, & ſteltes, cùm poſtulato FF. Minorum habitu repulſam paſſes eſſet, novum ſibi habitem compoſuit, alboque pallio involutes, cum ſoleis in pedibus, ſecendùm quod Apoſtolos depictos viderat, capillitio barbaque; vendita domuocula, pretioqee non in pauperes, ſed in nebelones qei taxillis ledebant, diſperſo, Chriſtem & Apoſtolos imitari ſe velle profeſſus eſt. Atque ut Chriſtem æmelari videretur, circumcidi voleit, faſciis etiam involutus in cunabulis jacere, mulierculæ cujuſdam ubera ſugere. Viles deinde homunciones in ſocietatem traxit, quam noxia libertas, & explendæ libidinis licentia facilè propagarunt. Apoſtolorum nomen ſibi arrogabant, mendicando vagabanter, omnia communia eſſe debere docebant, etiam uxores. Deum Patrem rexiſſe mundem in ſeveritate & juſtitia ab ejus creatione eſque ad Incarnationem Filii: tem a Filio gebernari cœpiſſe in gratia & ſapientia; jamque a Spirite Sancto in amore & caritate regi. Vigente itaque regno caritatis, illicitem eſſe denegare qeicquid ex caritate poſtularetur; adeoque promiſceam virorum fœminarumque commixtionem, cùm ex caritate fieret, peccatem non eſſe, ſed actem caritatis. Fœdem illud dogma plurimis hominum millibes affl[a]vit *Dulcinus*, Novarienſis, *Segarelli* diſcipelus. Addebant. Auctoritatem omnem a Chriſto traditam Eccleſiæ Romanæ, omnino evacuatam eſſe, ab eaqee excidiſſe Pontificem, Cardinales, cœteroſque Prælatos; & in Sectam ſeam tranſlatam fuiſſe, qeæ verè ſpiritualis congregatio a Deo electa, & in noviſſimis diebes miſſa eſſet. Nec Romano Pontifici, nec alicui hominum ſe ſebditos eſſe. Viros abſqee uxorum, uxores abſqoe maritorem conſenſu, poſſe Matrimonii ſtatum deſerern, & ad Sectam ſuam tranſire. Omnes Romanæ Eccleſiæ Prælatos, tam majores, quàm minores, a tempore *S. Silveſtri*, ſeductores fuiſſe, excepto *Petro de Murrone*, quòd a modo vivendi priorum Sanctorum declinaſſent. Ordines omnes Hierarchicos & Religioſos, eſſe in Fidei Catholicæ dettimentem. Laïcos ad ſolvendas nlicei Romanæ Eccleſiæ Sacerdoti decimas non teneri, niſi perfectionem & paepertatem Apoſtolorum ſit aſſecutes. Perfectius eſſe vivere ſine voto, quàm voti religione obſtrictum. Perinde eſſe in ſtabulo, ac in Eccleſia Deo conſecrata orare. Licitum eſſe fidem ore negare ad Inqeiſitorum poteſtatem evadendam, modò corde teneater. Iſta conſtant ex *Salimbeno de Adam*, Ordinis Minorum Auctore, qui *Segarellum* Sectæ Auctorem vidit, in Codice Mſ. quem ex Bibliotheca Cardinalis *Sabelli* laudat *Franciſcus Pegna*, Commentar. 37. in 2. *P. Directorii Inquiſito-*

Dulcinus *Sectæ propagator.*

ſitorum, ex *S. Antonino* P.3. Chronici Tit.21. cap. 1. §.1. ubi de *Dulcino* agit, & ex *Eymerico* 2. Parte *Directorii*, Quæſt.11. Cùm plurimos corrupiſſet *Segarellus*, a *Manfredo* Inquiſitore Ordinis FF. Prædicatorum, & *Opizone de Sancto Vitali*, Parmenſi Epiſcopo captus, damnatus & ſæculari traditus Magiſtratui, flammis addictus atque conſumptus eſt, die 18. Julii anno 1300. ſub Pontificatu *Bonifacii VIII.* Damnata fuerat antea Secta illa Pſeudo-Apoſtolorum ab *Honorio IV.* anno 1275. & a *Nicolao IV.* anno 1200. *Honorii IV.* Literas, quæ incipiunt, *Olim felicis*, exhibet *Eymericus* in *Directorio Inquiſitorum*, pag.270. In *Dulcinum* verò, ab eoque ſeducta ſex hominum millia, in Alpibus habitantia, *Clemens V.* Inquiſitores primùm, deinde Cruceſignatos Milites direxit. Captus Hæreſiarcha, cum ſcorto, cui *Margarita* nomen, & pleriſque aliis; qui Vercellas ducti, ſæcularis Magiſtratus ſententiâ flammis addicti ſunt, ut *S. Antoninus* loco ſopra laodato, & *Bernardinus Corius*, in Hiſtoria Mediolanenſi, P.2. ad annum 1307. teſtantur.

Secta & Auctorum damnatio

III. *Beguardi* & *Beguinæ* unde appellati, incertum. Commune nomen fuit cum Fraticellis, qui ex ſciſſione Franciſcani Ordinis prodiere, tum aliis Hæreticis ex *Segarelli* & *Dulcini* ſchola. Quorum errores a *Clemente V.* Pontifice Maximo, & Concilio Viennenſi Oecumenico damnati ſunt; & recenſentur cap. *Ad noſtrum de Hæreticis*. Primus eorum error erat: Quòd homo in vita præſenti tantum & talem perfectionis gradum poteſt acquirere, quòd reddetur penitus impeccabilis, & ampliùs in gratia proficere non valebit. Nam [ut dicebant] ſi quis ſemper poſſet proficere, poſſet aliquis Chriſto perfectior inveniri. Secundus; (a) Quòd jejunare non oportet hominem, nec orare, poſtquam gradum perfectionis hujuſmodi fuerit aſſecutus: quia tunc ſenſualitas eſt ita perfectè ſpiritui & rationi ſubjecta, quòd homo poteſt liberè corpori concedere quicquid placet. Tertius; Quòd illi qui ſunt in prædicto gradu perfectionis, & ſpiritu libertatis, non ſunt humanæ ſubjecti obedientiæ, nec ad aliqua præcepta Eccleſiæ obligantur: Quia (ut aſſerebant) *Ubi Spiritus Domini, ibi libertas*; Quartus: Quòd homo poteſt ita finalem beatitudinem, ſecundùm omnem gradum perfectionis in præſenti aſſequi, ſicut eam in vita obtinebit beata. Quintus: Quòd quælibet intellectualis natura in ſe ipſa naturaliter eſt beata; quòdque anima non indiget lumine gloriæ ipſam elevante ad Deum videndum, & eo beatè fruendum. Sextus, [b] Quòd ſe in actibus exercere virtutum, eſt hominis imperfecti, & perfecta anima licentiat a ſe virtutes. Septimus: [c] Quòd mulieris oſculum (cùm ad hoc natura non inclinet) eſt mortale peccatum: Actus autem carnalis (cùm ad hoc natura inclinet) peccatum non eſt; maximè cum tentatur exercens. Octavus: Quòd in elevatione Corporis Jeſu Chriſti non debebant aſſurgere, nec eidem reverentiam exhibere: (d) aſſerentes quòd eſſet imperfectionis eiſdem, ſi a puritate & altitudine ſuæ contemplationis tantùm deſcenderent, quòd circa miniſterium ſeu Sacramentum Euchariſtiæ, circa Paſſionem humanitatis Chriſti aliqua cogitarent. Addit *Clemens V.* Nonnulla etiam alia ſub ſimulata quadam ſanctitatis ſpecie ipſos dicere, facere, & committere, quæ oculos Divinæ Majeſtatis offendunt, & grave in ſe continent periculum animarum. In Germania præſertim hanc Sectam graſſatam fuiſſe, ex eadem Clementina diſcimus. De iiſdem Hæreticis & eorum erroribus, legendus *Alvarus Pelagius*, Silvenſis Epiſcopus, ex Ordine FF. Minorum aſſumptus, coævus Auctor lib.11. *De Planctu Eccleſiæ*, cap. 52. ubi & eos ſtrictim refellit. Sectæ caput *Dulcinum* fuiſſe ait, a quo Peſtiferam illam doctrinam de ſpiritu libertatis didicerunt, quâ omnis peccati, & præcipuè carnalis conſcientiam extinxere: Nihil aliud eſſe dicentes Infernum, niſi non facere propriam voluntatem; nec aliud eſſe Paradiſum, niſi facere in omnibus propriam voluntatem, & uti in omnibus propriâ libertate. Multos Ordinis FF. Minorum Apoſtatas ad hanc Sectam effrænatæ libertatis defeciſſe, teſtatur idem Antiſtes: *Finis*, inquit, *talis ſpiritus libertatis, caro eſt, & non ſpiritus. Tempore meo in Provincia B. Franciſci multi ſæculares & Fratres Minores pro iſto carnali ſpiritu libertatis per Inquiſitores hæreticæ pravitatis incarcerati fuerant: inter quos fuit quidam Frater noſter, qui propter perfectionem quam oſtentabat, Apoſtolus dicebatur, qui ibi caput fuit iſtius erroris: Qui cùm eſſem Novitius & conſulerem eum, credens eum virum perfectum, ſuper quadam mea tribulatione, ſubridens dixit mihi, Quòd ipſe tribulari non poterat. Quod verbum non intelligens, ipſum mirabilem hominem reputavi: ſed cùm captus eſſet pro iſto ſpiritu libertatis, intellexi verbum ſuum occultum, quòd ideo non poterat tribulari, quia faciebat quidquid ſibi caro & ſenſualitas ſuggerebat, ſervus carnis, liber a Juſtitia. Iſte in carcere Fratrum mortuus fuit Florentiæ, ſi verè pœnitens neſcio.*

Beguardorum & Beguinarum errores a Clemente V. & Concilio Viennenſi damnati.

a Error a Quietiſtis renovatus.

Errores circa Beatitudinem & viſionem Dei.

b c d Hos etiam errores adoptarunt Quietiſtæ.

Peſtiferam de ſpiritu libertatis doctrinam bibere Molinos & alii Quietiſtæ nuper hauſerant.

Hi & alii Hæretici, ac Nebulones, quos illis temporibus peperit, vel potiùs e ſinu ſuo velut putida flegmata ejecit Ordo Sacer *S. Franciſci*, nihil ejus ſanctitati detraxerunt: ſicut non detrahunt Eccleſiæ ſanctitati Hæretici & mali quilibet Chriſtiani, qui ex ipſa exeunt, aut in ejus ſinu cum bonis ſunt commixti. Et de hujuſmodi Apoſtatis Fraticellis, Dulciniſtis, Beguardis, aliiſque peſtibus, dicere jure FF. Minores potuerunt: *Non erant ex nobis: nam ſi fuiſſent ex nobis, permanſiſſent utique nobiſcum.* Quod & alii Ordines Religioſi eodem jure uſurpare potuere, cùm ſimilia quædam monſtra pepererunt. De iiſdem Hæreticis legi poſſunt *S. Antoninus* 3. P. Chronici Tit. 21. cap.3. §. 2. & Cardinalis *Joannes a Turrecremata* in Summa *De Eccleſia*, P. 21. lib.4. Cap.36.

ARTICULUS XII.

DE ARNALDO DE VILLANOVA, LOLHARDIS, CECCO ASCULANO, & EKARDO.

I. A*Rnaldus de Villanova* Natione Catalanus, Profeſſione Medicus, *Jacobi* Regis Aragoniæ, & *Friderici* Regis Siciliæ ad *Clementem V.* Pontificem Maximum Orator, nobile ingenium ac eruditionem pravis de religione opinionibus & ſuperſtitionibus fœdavit. Pariſiis cum errores ſpargeret a Theologis impugnatus & confutatus, nec in Regno Chriſtianiſſimo ſe tutum exiſtimans, niſi deſipere ceſſaret, ac palinodiam caneret, abiit in Siciliam: unde miſſus a Rege Legatus ad Summum Pontificem, naufragio periit. Ex nefariis ejus Libris excerpti errores a *Joanne Longerio* Ordinis FF. Prædicatorum Inquiſitore, & ab Eccleſiæ Tarraconenſis Præpoſito Vicarioque Generali, Sede vacante, damnati ſunt anno Domini 1317. adhibito peritiſſimorum Theologorum conſilio. Quindecim errorum ipſius capita recenſet *Eymericus* in *Directorio Inquiſitorum*, P. 2. Quæſt. 11. I. Quòd natura humana a Filio Dei aſſumpta, ſit æqualis Deo in omnibus ſuis; & quòd tam alta ſit humanitas in Chriſto, ac Deitas, & tantùm poſſit. II. Quòd ut primùm anima Chriſti conjuncta fuit Divinitati, ſcivit

Arnaldi de Villanova. *errores damnati.*

omnia

omnia, quæ ſcit Deitas: alioquin (inquiebat) unà eum ea perſona non ſuiſſet: cùm ſcire ſit propria dos perſonæ, non naturæ. III. Quòd Diabolus populum omnem Chriſtianum a veritate Chriſtianæ Religionis abduxit, cujus ſpecies dumtaxat ex uſu remanet: Omniumque ac ſingulorum Chriſtianorum fides Dæmonum fidei ſimilis eſt: Apoſtaſiam a planta pedis uſque ad verticem in toto Chriſti corpore regnare; Chriſtianos omnes in infernum detrudi. IV. Monachos omnes adulterare doctrinam Chriſti, charitate deſtitutos eſſe, æternum damnari. V. Studium Philoſophiæ procul a Chriſtianis Scholis eliminandum; Summoque dignos vituperio Theologos, qui ex Philoſophiæ Principiis aliqua in Opera ſua derivarunt. VI. Revelationem ſactam *Cyrillo* cunctis Scripturis Sacris pretioſiorem eſſe. VII. Opera miſericordiæ eſſe Deo gratiora Sacrificio Altaris. VIII. Fundationes Capellarum, aut Præbendarum, ſeu etiam Miſſarum pro Defunctis non eſſe opera caritatis, ſed res ad vitam æternam promerendam prorſus inutiles. IX. Eum qui multitudinem inopum novit, & & congregat ſeu retinet ſuperflua ad fundandum Capellanias aut Miſſas perpetuas, æternam damnationem incurrere. X. Sacerdotem qui Sacrificium Altaris offert, vel eum qui offerri procurat nihil Deo de ſuo, nequidem voluntatem offerre. XI. Paſſionem Chriſti magis in eleemoſynis repræſentari, quàm in Sacrificio Altaris. XII. Non opere, ſed ore tenus in Sacrificio Miſſæ Deum laudari. XIII. In Pontificiis Conſtitutionibus ſcientiam dumtaxat eſſe operum humanorum. XIV. Numquam Deum æternam damnationem comminatum eſſe peccaotibus, ſed malum exemplum præbentibus. XV. Mundum anno 1335. deſiturum. Libros ejuſdem *Arnuldi* tot ſcatentes erroribus iidem Inquiſitor & Præpoſitus damnarunt lata Sententia. Horum Indicem apud *Eymericum* in *Directorio Inquiſitorum*, P. II. Quæſt. 28 legere eſt. Videſis *Bernardum Lutzemburgum* in Catalogo Hæreticorum, & *Prateolum* lib. 2. cap. 69.

II. *Lolhardus* quidam *Walterus*, anno circiter 1315. fœdiſſimis per Germaniam, Auſtriam, & Boëmiam ſparſis erroribus, Sectæ *Lolhardorum* nomen dedit; quorum errores *Trithemius* in Chronico Hirſaugienſi ad hunc annum recenſet, & Inquiſitores ex Ordine FF. Prædicatorum in iis exterminandis egregiam operam navaſſe teſtatur. Hæc porro hæreſeos ipſorum capita *Trithemius* commemorat. I. Miſſas vanitatem eſſe dicebant, & nullius vel reverentiæ, vel utilitatis. II. *Luciferum* cum Dæmonibus ſuis cœlo injuriâ pulſum, tandemque beatitudini cum ſuis omnibus reſtituendum: *Michaëlem*, & Angelos omnes æternis cruciatibus deputandos; hominesque ab eorum Secta alienos, ſimiliter eſſe damnandos. III. Beatam Virginem *Mariam*, ſi Virgo permanſit poſt partum, non hominem, ſed Angelum peperiſſe. IV. Se habere XII. Apoſtolos jactitabant, qui totum ſingulis annis Imperium perluſtrarent: & duos ex eis ordine & profeſſione Seniores ſingulis annis Paradiſum intrare, ac ligandi ſolvendique poteſtatem ab *Helia* & *Henoch* recipere, quam cum aliis ejuſdem Sectæ Profeſſoribus communicarent. IV. Sacramentum Baptiſmi irridebant, dicentes: Si Baptiſmus eſt Sacramentum, ergo quodlibet balneum eſt Sacramentum: & per conſequens quilibet balneator eſſet Deus. V. Sacramentum Pœnitentiæ turpiter vitiabant, non Sacerdotibus, ſed Laïcis peccata ſua confeſſi, eaque in genere tantùm, non in ſpecie exprimentes: ſeque hujuſmodi Confeſſione remiſſionem plenariam tum culparum, cùm pœnarum, accepturos ſperabant. VI. Sacramentum Dominici Corporis non credebant, Hoſtiam conſecratam Deum fictitium appellantes. VII. Sacramentum Matrimonii juratum meretricum nuncupabant. VIII. Sacramentum Extremæ-Unctionis irridebant; & interrogati quid de illo ſentirent, unanimiter reſpondebant: Credimus olera quantò fuerint oleo plus condita, tantò eſſe meliora. Conſecrationes & Benedictiones omnes in Eccleſia frequentari ſolitas, velut inanes ritus ſugillabant. IX. Deum nec ſcire, nec punire mala, quæ ſub terra fierent, blaſphemabant. Unde in ſpeluncis & locis ſubterraneis convenientes, pater cum filia, frater cum ſorore promiſcuam turpitudinem exercebant. X. Romanam Eccleſiam, non Chriſti, ſed gentium infidelium eſſe dicebant, omniaque Statuta Eccleſiæ cum Prælatis & Miniſtris ejus contemnebant. XI. Jejunium irridebant: carnibus omni tempore, etiam ſexta feria Paraſceves, veſcebantur. XII. Dies feſtos non ſervabant, ſed ipſo die Paſchatis laborabant. XIII. Perjurium negabant eſſe peccatum. XIV. Merita & interceſſiones Sanctorum hominibus apud Deum poſſe ſuffragari inficiabantur. Sed & complures alios errores ipſos profeſſos fuiſſe, quos ſilentio præterit, ne tædio ſit lectoribus, ſcribit *Trithemius* Abbas. Hanc hæreſim adeo fuiſſe graſſatam addit, ut in Auſtria, Bohemia, finitimiſque Provinciis pluſquam octoginta millia hominum in eam Sectam jurati & profeſſi numerarentur. *Ex hac fæce* (inquit) *Boëmia tunc infecta, uſque in præſentem diem iiſdem erroribus & turpitudinibus ſcatet.* Subdit multos eo tempore in diverſis Auſtriæ locis combuſtos fuiſſe, qui omnes in ſuis erroribus ad mortem uſque pertinaciſſimè & magna cum hilaritate permanſerunt. *Walterus* Sectæ princeps Coloniæ exuſtus eſt, anno 1322. ut Trithemius refert in Chronico Hirſaugienſi.

Lolhardorum errores.

Errores circa Sacramenta.

Blaſphemia.

Abominanda turpitudines.

Eccleſiæ & mandatorum ejus contemptus.

Walteri auctoris Sectæ ſupplicium.

III. *Ceccus Aſculanus*, Caroli Ducis Calabriæ Aſtrologus, Florentiæ ab Inquiſitore Fidei de hæreſi & pravo Aſtrologiæ Judiciariæ uſu damnatus igni addictus eſt anno 1327. Bononiæ Tractatum ediderat in Sphæram, quo inter alias blaſphemias docebat, in ſuperioribus orbibus Spiritus malignos generari, qui per incarnationes ſub certis conſtellationibus conſtringi poterant ad res admirabiles faciendas. Et ſtellarum influxibus neceſſitatem abſolutam tribuebat, adeo ut Chriſtum diceret veniſſe in mundum, voluntate divinâ ſe neceſſitati ſyderum accommodante, ex qua pariter & pauper naſci, & deſidioſam vitam cum Diſcipulis ſuis agere, & turpem mortem obire neceſſe habuerit. Contra verò Antichriſtum ex poſitura ſyderum in ejus nativitate futura, neceſſariò divitem ac ſplendidum fore: Aliaque vana & blaſphema addebat. Ita refert *Joannes Villani* lib. 10. cap. 41. & 41.

Cecci Aſculani profeſſio & errores.

IV. *Ekardus*, Teutonicus, Ordinis Prædicatorum Doctor Theologus, ad ſobrietatem non ſapiens, neque ſecundùm menſuram fidei, prout in Ordine Sancto inſtitutus erat, pernicioſiſſimos errores ſuis concionibus ſcriptiſque vulgavit, ut compertum fuit ex quæſtione in ipſum habita primùm ab *Henrico* Archipræſule Colonienſi, deinde coram *Joanne XXII.* Pontifice Maximo, in cujus Literis ab *Oderico Raynaldo* ad annum 1329. N. 70. deſcriptis ex Regeſto * ejuſdem Pontificis, viginti-ſex errorum *Ekardi* capita recenſentur. „ I. Quod Deus non potuit primò producere mundum, quia res non poteſt agere antequam ſit: „ unde quàm citò Deus fuit, tam citò mundum „ creavit. II. Concedi poſſe quòd mundus ab æterno fuerit. III. Quòd ſimul & ſemel quando Deus fuit, quando Filium ſibi coæternum per „ omnia coæqualem Deum genuit, etiam mundum creavit. IV. In omni opere etiam malo, „ tam culpæ quàm pœnæ, manifeſtari & reluce-

* *An.* 13. *Par. Epiſt. Cur.* 5.

Ekardi *errores.*

„ re

,, re æqualiter gloriam Dei. V. Quòd vitupe-
,, rans quempiam, ipſo peccato vituperii laudat
,, Deum & quo plus vituperat, & gravius pec-
,, cat, ampliùs Deum laudat. VI. Deum bla-
,, ſphemia laudari. VII. (*a*) Eum qui orando
,, ſingulare aliquid ac determinatum petit, ma-
,, lum petere & malè, quia negationem boni &
,, negationem Dei petit, & orat Deum ſibi ne-
,, gari. VIII. (*b*) In illis hominibus honorari
,, Deum, qui non intendunt res, nec honores,
,, nec utilitatem, nec devotionem internam,
,, nec ſanctitatem, nec præmium, nec Regnum
,, cœlorum, ſed iis omnibus renuntiaverunt. IX.
,, (*c*). Ego (inquit) nuper cogitavi, utrùm e-
,, go vellem aliquid recipere a Deo vel deſide-
,, rare: ego volo de hoc deliberare; quia ubi
,, eſſem accipiens a Deo, eſſem ſub eo vel infra
,, eum, ſicut famulus vel ſervus, & ipſe ſicut
,, Dominus in dando: ſic vero in æterna vita
,, non erit. X. (*d*) Nos (inquiebat) transforma-
,, mur totaliter in Deum & convertimur in eum,
,, ſicut in Sacramento Euchariſtiæ panis conver-
,, titur in Corpus Chriſti, ſic ego convertor in
,, eum, quòd ipſe operatur me ſuum eſſe; unum
,, non ſimile. XI. Quicquid Deus Pater Filio
,, ſuo unigenito in natura humana dedit, hoc
,, totum, (inquiebat) mihi dedit. Nihil exci-
,, pio, nec unionem, nec ſanctitatem. XII.
,, Quicquid Sacra Scriptura de Chriſto dicit, id
,, omne de quovis homine ſancto verè dici. XIII.
,, Quicquid divinæ naturæ proprium eſt, id to-
,, tum hominis juſti proprium eſſe. Quamobrem
,, illum operari quicquid Deus operatur: unà
,, cum ipſo cœlum & terram creaſſe, Verbum
,, æternum generare: denique Deum ſine ipſo
,, nihil facere poſſe. XIV. (*e*) Virum probum
,, ſic debere conformare voluntatem ſuam vo-
,, luntati divinæ, ut ipſe velit quicquid vult
,, Deus; dicatque: Quia Deus vult aliquo modo
,, me peccaſſe, nollem non commiſiſſe peccata.
,, Hanc veram eſſe pœnitentiam addebat. XV.
,, Si homo mille peccata mortalia commiſiſſet, ſi
,, eſſet rectè diſpoſitus, velle non deberet ſe ea
,, non commiſiſſe. XVI. Deus non præcepit a-
,, ctum exteriorem. XVII. Actus exterior non
,, eſt propriè bonus, nec Deus propriè ipſum
,, operatur. XVIII. Afferamus, (aiebat) fru-
,, ctum actuum, non exteriorum, qui nos bonos
,, non faciunt; ſed actuum interiorum quos Pater
,, in nobis manens facit & operatur. XIX. Deus
,, animas amat, non opus externum. XX. Bonus
,, homo eſt Unigenitus Filius Dei. XXI. *Homo*
,, *Nobilis* eſt Unigenitus Filius Dei quem Pater
,, ab æterno genuit. XXII. Pater (aiebat) ge-
,, nerat me ſuum Filium & eumdem Filium.
,, Quicquid Deus operatur unum eſt. Propte-
,, rea (inquiebat) generat me ſuum Filium ſine
,, omni diſtinctione. XXIII. Deus unus eſt o-
,, mnibus modis, & ſecundùm omnem rationem;
,, ita ut in ipſo non ſit invenire aliquam multi-
,, tudinem in intellectu, vel extra intellectum.
,, Qui enim duo videt, vel diſtinctionem videt,
,, Deum non videt. Deus enim unus eſt extra
,, numerum & ſupra numerum, nec ponitur u-
,, num cum aliquo. Nulla igitur in Deo diſtin-
,, ctio eſſe, aut intelligi poteſt. XXIV. Omnis
,, diſtinctio eſt a Deo aliena, neque in natura,
,, neque in perſonis probatur; quia natura ipſa
,, eſt una, & hoc unum: &, quælibet perſona
,, eſt una, & idipſum unum quod natura. XXV.
,, Dum dicitur: *Simon diligis me plus his?* Sen-
,, ſus eſt, id eſt, plus quàm iſtos: & bene
,, quidem, ſed non perfectè: in primo enim &
,, ſecundo, & plus & minus, & gradus eſt, &
,, ordo; in uno autem nec gradus eſt, nec or-
,, do. Qui igitur diligit Deum pluſquam pro-
,, ximum, bene quidem, ſed nondum perfectè.
,, XXVI. Omnes creaturæ ſunt purum nihil.
,, XXVII. Aliquid eſt in anima quod eſt increa-
,, tum & increabile: ſi tota anima eſſet talis,
,, eſſet increata & increabilis. Et hoc eſt intel-
,, lectus. XXVIII. Deus non eſt bonus, neque
,, melior, neque optimus. Ita malè dico, cùm vo-
,, co Deum bonum, ac ſi album vocarem nigrum.

a b c d Errores a Quietiſtis renovati.

e (Errores a Quietiſtis renovati.

De his articulis *Joannes XXII.* ex Doctorum & Cardinalium ſententia pronunciavit, quindecim priores & duos poſtremos, tam ex verborum ſono, quàm ex connexione ſententiarum, labem hæreſeos continere. Quindecim alios malè ſonare, temerarios eſſe, ac de hæreſi ſuſpectos: *Licèt cum multis expoſitionibus ac ſuppletionibus ſenſum Catholicum formare valeant, vel habere.* Et libros quoſlibet ejuſdem *Ekardi* hujuſmodi erroribus inquinatos, auctoritate Apoſtolica damnavit. Declaravit nihilominus Pontifex, *Quod Ekardus in fine vitæ ſuæ Fidem Catholicam profeſſus, prædictos viginti-ſex Articulos, quos ſe prædicaſſe confeſſus extitit; nec non quæcumque alia per eum ſcripta & dicta, ſive in Scholis, ſive in prædicationibus, quæ poſſent generare in mentibus Fidelium ſenſum hæreticum vel erroneum, ac veræ fidei inimicum; quantùm ad illum ſenſum revocavit, ac etiam reprobavit, & haberi voluit pro ſimpliciter & totaliter revocatis, ac ſi illos & illa ſigillatim & ſingulariter revocaſſet: Determinationi (inquit) Apoſtolicæ Sedis & noſtræ tam ſe, quàm Scripta ſua & dicta omnia ſubmittendo.* Ekardi errores *Joanni Taulero* ignotos fuiſſe oportet, qui in Opuſculo *De Convivio*, ipſum velut inſignem pietate ac doctrinâ Theologum celebrat. Id verò *Bzovium* in errorem traxit, qui & ipſe ad annum 1337. N. 14. *Ekardum*, tamquam inſignem Ordinis Prædicatorum Theologum commendat.

Ekardi errores a Joanne XXII. damnati.

Ekardus errores ſuos revocavit, ſeque & ſcripta ſua Sedis Apoſtolicæ judicio ſubjecit.

ARTICULUS XIII.

De MARSILII PATAVINI, & JANDUNI Hæreſibus.

M*Arſilius de Menandrino*, Patavinus, & *Joannes Jandunus*, Peruſinus, Ariſtotelici magis quàm Chriſtiani, Politici magis quàm Catholici, venales calamos *Ludovico Bavaro* Schiſmatico Imperatori adversùs *Joannem XXII.* Pontificem Maximum, & Eccleſiaſticam auctoritatem commodarunt. *Marſilius* peſtiferum librum de Juriſdictione Imperiali & Pontificia anno 1324. ipſi nuncupavit, quem inſcripſit, *Defenſorem Pacis*. Cui etiam conſarcinando damnatiſſimam operam *Jandunus* impendit. Hos errores homines
,, impii propugnarunt. I. Chriſtum Dominum,
,, quando ſolvit tributum Cæſari, id ex neceſ-
,, ſitate & obligatione, non ex pietate feciſſe;
,, quòd res ejus temporales Imperatori ſubeſſent:
,, Ex quo inferebant, res Eccleſiæ temporales
,, ita Imperatori ſubjectas eſſe, ut velut ſuas pro
,, libito repetere illas poſſit. II. Chriſtum in cœ-
,, los aſcendentem nullum in Eccleſia viſibile ca-
,, put conſtituiſſe, nullum Vicarium reliquiſſe.
,, Nec *S. Petrum* plus auctoritatis, quàm Apoſtolos
,, reliquos accepiſſe. III. Ad Imperatorem ſpectare
,, Pontifices inſtituere, deturbare, ac punire. IV.
,, Imperatorem ſuccedere Pontifici, & Eccleſiam
,, Sede vacante regere poſſe. V. Sacerdotes omnes,
,, ſive Pontifices, ſive Epiſcopos, ſive ſimplices
,, Presbyteros, ex inſtitutione Chriſti eſſe æqua-
,, lis auctoritatis & Juriſdictionis. Quòd autem u-
,, nus ampliorem alio poteſtatem habeat, id Im-
,, peratori acceptum ferre: qui ut liberaliter
,, con-

Hunc Guillelmi Nangii Continuator Gallum facit, fortè quia legerat alicubi Joannem de Lauduno, *loco* Joannis de Janduno.

„ concedit, ita revocare pro libito poteſt. VI. Totam Eccleſiam ſimul junctam nullum hominem punitione coactivâ coërcere poſſe, niſi id conceſſerit Imperator. VII. Eccleſiam bona temporalia poſſidere non poſſe. VIII. Excommunicationis aut Interdicti ferre Sententiam, nulli Epiſcopo vel Sacerdoti, aut ipſorum Collegio licere, abſque auctoritate Principis. IX. Non minùs Epiſcopos communiter aut diviſim excommunicare poſſe Romanum Pontificem, quàm illos Pontifex communione privare poſſit. X. Matrimoniorum humanâ dumtaxat, non divinâ lege prohibitorum diſpenſationem ad Principem ſpectare. XI. Natos non ex legitimo thoro legitimos facere, non ſolum ad civiles effectus, ſed etiam ad Officia & Beneficia Eccleſiaſtica, unius eſſe Principis. XII. Penes Principem eſſe Judicium coactivum de capacitate promovendorum ad Sacros Ordines, nec Epiſcopo fas eſſe quemquam abſque ipſius auctoritate promovere. Ejuſdem eſſe numerum Eccleſiarum ſacrorumque Miniſtrorum decernere, & Beneficia Eccleſiaſtica conferre; Religioſos Ordines approbare; de rebus temporalibus ad pias cauſas deſtinatis diſponere; Concilia congregare: ita ut nullam vim habeant, quæ ſine illius auctoritate celebrantur; & ad conditorum in illis Decretorum obſervantiam nedum temporali, ſed etiam ſpirituali pœnâ compelli nemo poſſit, aut ex conſcientia teneatur. Unius Concilii Generalis auctoritate, vel Principis, Jejunia, & feriationem a mœchanicis operibus indici poſſe. Iſtorum errorum indicem ex *Defenſore Pacis*, a *Marſilio* conſcripto, ex Sententia *Joannis XXII.* adversùs *Marſilium* & *Jandunum*, eorumque hæreſes & libros lata: ex *Alvaro Pelagio*, lib. *De Planctu Eccleſiæ*, cap. 68. ex Cardinale *Turrecremata*, in Summa *De Eccleſia*, lib. 4. P. 2. cap. 37. excerpſi. Errores præcipuos eruditè ac prolixè refellit *Joannes XXII.* in Sententia illa ſua, quam apud *Odericum Raynaldum*, ad annum 1327. N. 27. legere eſt. Adversùs eoſdem ſcripſere, *Alvarus Pelagius*, Silvenſis Epiſcopus, & *Alexander de S. Elpidio*, ex Priore Generali Auguſtinianorum Archiepiſcopus Ravennas, lib. *De Juriſdictione Imperii & Auctoritate Summi Pontificis*, & *Petrus de Palude* Ordinis Prædicatorum inſignis Theologus lib. *De Cauſa immediata Eccleſiaſticæ Poteſtatis*. Præter tres iſtos Auctores coævos, eaſdem hæreſes confutavit *Albertus Pighius* lib. 5. *De Hierarchia Eccleſiaſtica*.

Marſilii & Janduni *errores a Joanne XXII. damnati. A quibus Auctoribus confutati.*

ARTICULUS XIV.

De PALAMITIS.

SEctæ nomen dedit *Gregorius Palamas* Græcus Monachus ac Theſſalonicenſis poſtea Epiſcopus; quam Monachi plerique ſunt profeſſi, qui ſe ἡσυχαςαὶ a quiete & animo imperturbato nuncupabant. Hos etiam Euchitas, & Maſſalianos *Barlaamus*, qui ipſos detexit ac inſectatus eſt, appellabat, quòd orationis & contemplationis genus uſurparant inuſitatum & abſonum, quo nomine infamea olim fuerant Maſſaliani, de quibus *S. Epiphanius*: & ὀμφαλοψύχους id eſt, *Umbilicanimos*, quòd ad umbilicum oppreſſo capite & contortis oculis, ſuppreſſoque ſpiritu, cum primùm locum cordis mens reperiſſet, mirabilem ſe lucem intueri, & inexhauſtâ voluptate affici, delirabant. Abſurdi iſtius commenti auctor fuit Simeon *S. Mamantis* in Xerocerco Abbas, a ſuis Junior Theologus appellatus in libro *De Sobrietate & Attentione*, de quo plura *Combefiſius* noſter in Notis ad *Manuëlis Calecæ* librum *De Eſſentia & Operatione* adversùs Palamitas: in quibus & Vitæ ejus ſummam, & doctrinæ ſpecimen exhibet ex ejus verbis; unde, (inquit) vel tueri ut orthodoxum, virumque pium ac eximiè ſpiritalem proclive ſit, vel etiam ut hominem ſeductum, nec ſanæ mentis proſcribere. Atque illius doctrinam cum Maſſalianis commune nihil habere oſtendere conatur vir doctiſſimus, & ad Theologiæ myſticæ arcana dogmata, ſublimeſque loquendi formulas dicta ejus inflectit. At ubi locum illum ex libro *De Sobrietate & Attentione* a *Leone Allatio* prolatum attigit, eo ſe recipit ut hunc Tractatum *Simeonis* ab æmulis affictum conjiciat. Ut ut eſt, inſani dogmatis propugnator acerrimus ac pertinaciſſimus fuit *Gregorius Palamas*, qui Heſychaſtarum Monachorum patrocinium ſuſcepit. A quibus cum quæreretur, quid lumen illud eſſet, quo ſe ad certum illum, quem diximus, corporis habitum conformatos perfundi gloriabantur; poſt multas verborum ambages reſpondebant, Eſſe gloriam Deitatis increatam; & eam tamen humano viſui ſubjici. Quem errorem altero confirmabant, adducto in exemplum Thaborio lumine, quod increatum fuiſſe, & nihilominus corporeis oculis ab Apoſtolis viſum affirmabant. Cumque urgeretur *Palamas*, Eſſentiam Dei corporeis oculis videri non poſſe; reſpondebat: *Eſt quidem lumen illud divinum & increatum, & Deitas a Sanctis nominatur, ſed non eſt ſubſtantia Dei, ſed operatio & gratia, & gloria, & ſplendor ex divina ſubſtantia in Sanctos miſſus. Omnes enim Sancti, tam homines, quàm Angeli, vident quidem gloriam Dei temporis expertem: Subſtantiam verò Dei nullus neque homo, neque Angelus vidit, aut videre poteſt.* Ita refert *David* Monachus in Relatione de Diſſidio *Barlaami* & *Palamæ*, [Apud *Leonem Allatium*, lib. 2. De Perpetua Conſenſione Eccleſiæ Occidentalis & Orientalis cap. 17.] Addebat *Palamas*, operationem Dei eſſe quid ab ejus ſubſtantia ſecundùm rem diſtinctum, ipſaque inferius, & ab ea veluti a cauſa profectum. Quòd (inquiebat) ſubſtantia cum rebus creatis communicari nequeat: operationes verò ad creaturas producendas, continendas, fovendas, gubernandaſque deſcendant. Operationum autem nomine, non actiones ſolùm, quas Theologi de Schola virtualiter tranſeuntes vocant, ut creationem, conſervationem, gubernationemque rerum, ſed ipſa etiam attributa, ut bonitatem, ſapientiam, &c. reipſa diſtingui ab eſſentia & ſubſtantia Dei, eſſeque ea minora, licèt ipſi coæterna; ſicut ſplendor a ſole emiſſus, non eſt ſubſtantia ſolis, etſi coævus illi ſit. Illaſque operationes nihilominus *Deitates* appellabant. Unde non abſque ratione *Demetrius Cydonius* lib. *Adversùs Palamam*, & *Manuël Calecas*, lib. *De Eſſentia & Operatione* adversùs eumdem, ipſi objiciunt, quòd plures Deitates admiſerit, ſummam unam & præcipuam, reliquas inferiores: idque variis Operum ejus locis in medium adductis probant.

In Auctario Noviſſimo Bibliotb. Patrum.

Palamitarum error de luminis increati viſione.

Palamitarum error de diſtinctione attributorum Dei ab ejus eſſentia.

Barlaamus, Baſilianus Monachus ex Calabria oriundus, Hieracenſis poſtea Epiſcopus, ſacris & humanioribus literis apprime imbutus, qui ex Italia venerat ad *Andronicum Juniorem* Imperatorem, & Sermones de Proceſſione Spiritûs Sancti, & de Primatu Romani Pontificis contra Latinos evulgaverat, ut gratiam a Græcis iniret, cùm Heſychaſtarum Monachorum ſuperſtitionem inſanoſque errores detexiſſet, linguam publicè in circulis & conventibus calamum in Muſæo adversùs illos exercere cœpit. Monachorum partes tuendas ſuſcepit *Gregorius Palamas*. Contentione ad tertium jam annum protractâ, cùm rem ad Patriarcham detuliſſet *Barlaamus*, indicta Synodus

Palamitarum Synodi.

dus eſt anno circiter 1341. & *Joanne* Patriarcha Præſide, *Andronico* Imperatore præſente, magnâ Epiſcoporum frequentiâ in Templo Sanctæ Sophiæ celebrata. *Barlaamus* damnatus de duobus capitibus, de lumine Thaborio, & de oratione. Pœnæ in Actis Synodi contra Monachorum infeſtatores decretæ. Patrum Sententiæ nudæ & abſque ullâ expoſitione Tomo Synodico ſeu Definitioni, ad iſtorum capitum confirmationem inſertæ. Silentium de dogmatibus tum *Barlaamo*, tum *Palamæ* impoſitum, Ita declarat Patriarcha, qui Synodo præfuerat, apud *Leonem Allatium* lib. 2. *De Perpetua Conſenſione*, cap. 17. Pag. 830. Refert etiam *Nicephorus Gregoras* lib. 11. Hiſtoriæ ſuæ, de dogmate in ea Synodo nihil actum eſſe, ob præſentiam imperitæ multitudinis; tum ne Theologiæ arcana profanis vulgi auribus ingererentur; tum ne *Palamas* contra diſputantem *Barlaamo*, blaſphemæ doctrinæ palam convinceretur. Mentitus eſt *Cantacuzenus* lib. 2. Hiſtoriæ cap. 40. ſcribens, *Barlaamum* veniam ob ſtultè dicta petiiſſe, falſumque fuiſſe, quòd in Thabor lumen Apoſtolis circumfulſit, gloriam Dei principii expertem, & æternum lumen eſſe: Rediiſſeque in gratiam cum *Palama* & Monachis. Palamitam *Cantacuzenum* fuiſſe qui noverit, ipſum in hac hiſtoria non eſſe audiendum fatebitur. *Barlaamus* Græcorum declinans invidiam, quam proditâ etiam Catholici Dogmatis veritate promereri fruſtra ſtuduerat, in Italiam rediit ad Latinorum inſtituta, quibus erat innutritus. Haud ſopita eſt eo recedente pertinax de Thaborio lumine & de diſtinctione ſubſtantiæ & operationis divinæ contentio; *Palama* errorem utrumque acriter propugnante, *Barlaami* diſcipulis fautoribuſque oppugnantibus. Hos inter principem locum tenebat *Gregorius Acindynus*, Monachus. Contra quem altera Synodus celebrata eſt, Præſide Patriarcha *Joanne*, cum *Cantacuzeno* adhoc Magno Domeſtico. In ea denuo damnati ſunt *Barlaamus* & *Acindynus*, eorumque Sectatores. De hac Synodo legendus *Cantacuzenus*, poſtremo capite libri 2. Tertia Synodus *Anna* Imperatrice, & filio ejus *Joanne Palæologo* Præſidentibus celebrata eſt. In qua *Joannes* Patriarcha exauctoratus, quòd *Barlaami* & *Acindyni* dogmata tueretur. Hujus Synodi meminit *Cantacuzenus*, lib. 3. cap. 98 & lib. 4. cap. 24. Cùm verò iſtarum Synodorum Decretis plerique ex doctioribus liberè contradicerent, præſertimque Metropolitæ duo, alter Epheſi, alter Gani, item *Nicephorus Gregoras* & *Dexius*, quarta Synodus celebrata eſt Præſide *Cantacuzeno* & *Calixto* Patriarcha, in locum *Joannis* intruſo, De qua Synodo fuſè *Cantacuzenus* lib. 4. cap. 23. 24. 25. & *David* Monachus in ſua Relatione. Quartæ iſtius Palamitarum Synodi Acta edidit *P. Combefiſius* in Auctario noviſſimo Bibliothecæ Græcorum Patrum. In ea Palamitarum errores duo, de Thaborio lumine increato, & de reali diſtinctione operationis divinæ ab eſſentia, ſunt aſſerti; Tomi priorum Synodorum confirmati, *Barlaami* & *Acindyni*, fautorumque rurſus conclamata damnatio. Exauctorationis in Epiſcopos & Presbyteros, excommunicationis in Laïcos lata Sententia; laudatus *Palamas* Theſſalonicenſis jam Metropolita ut veritatis propugnator, pietatiſque defenſor.

Qui pro Palamitis & contra illos ſcripſere.

Palamitarum errores Scriptis propugnarunt, tum *Palamas* ipſe, cujus Orationes duas in Dominicam Transfigurationem edidit *Combefiſius* noſter in Auctario noviſſimo Bibliothecæ Græcorum Patrum, tum *Iſidorus* Patriarcha & *Philotheus* ex Monacho Metropolita Heracleenſis, & poſtea Patriarcha Conſtantinopolitanus; & *Joſephus Bryennius* Oratione *De Transfiguratione*. Ipſos verò confutarunt, & Catholicam adverſùs ipſos egregiè propugnarunt veritatem, *Nycephorus Gregoras*, *Joannes Cypariſſiotus*, *Demetrius Cydonius*, *Manuël Caleeas* Ordinis Prædicatorum vir doctiſſimus. *Cypariſſioti* Sermones aliquos *Palamicarum Transgreſſionum*, ingentis ſpecimen Operis & *Manuëlis Caleca* librum *De eſſentia & Operatione* adverſùs *Palamam*, edidit *P. Combefiſius* in Auctario noviſſimo Bibliothecæ Patrum Græcorum. *A Joanne Becco* Patriarcha Conſtantinopolitano in multis diverſiſque Synodicis Actionibus anathemate confixos *Palamam* & Palamitas omnes, eorumque damnatam doctrinam, *Cypariſſiotus* Sermone 4. cap. 4. teſtatur: *Sermonem Patriarchalem quo proſcribuntur Palamas, & illius fautores, concordes, auditores, & a Sancta Dei Eccleſia tamquam fidei innovatores extenduntur*; legere eſt apud *Leonem Allatium* lib. 2. *De Perpetua Conſenſione*, cap. 16. Palmare Catholicorum argumentum contra Palamitarum de lumine Thaborio errorem erat: Quicquid oculis corporeis viſum eſt, creatum eſt: „ Lumen Thaborium corporeis oculis a Diſcipu„ lis viſum eſt; ergo creatum eſt. Legatur *Leo Allatius* tum in Opere mox laudato, cùm Tom. 1. *Græcia Orthodoxa*, & in Diatribâ *De Simeonibus*.

At libro priùs laudato *De perpetua conſenſione* cap. 17. a vera Theologia procul aberrat vir eruditus, cùm *Barlaamum* non minùs quàm *Palamam* circa lumen Thaborium lapſum eſſe ſcribit; illudque ipſam Chriſti Deïtatem fuiſſe docet, nec repugnare ut oculis corporeis diviniore vi corroboratis Deitas ipſa videatur: *Uti in rebus aliis* (inquit) *ita ut hac quoque media via progrediendum eſt, ne a veritate aberremus. Id enim non aſſecuti fuiſſent neque Barlaamus, neque Palamas, in varios errores lapſi ſunt. Error itaque fuerit aſſerere, lumen illud in Monte Thaborio non fuiſſe Deitatis illius gloriam, & lumen proprium lumenque ab eſſentia divina emanans, quod unum & idem cum eſſentia divina erat, nec aliud, ut aſſerunt apertiſſimè Patres, Ephrem Syrus, Joannes Damaſcenus, Dionyſius Areopagita, Andreas Cretenſis, Coſmas Melodus, & Maximus Confeſſor, Cyrillus Alexandrinus, Joannes Chryſoſtomus, Gregorius Nazianzenus, Baſilius Magnus, & Athanaſius Synadenus. Splendor enim ille & lumen ipſa Chriſti deitas beata fuit, qua per miraculum ad illud tempus tecta, ne oculos humanos ſuâ majeſtate offiteret & die Transfigurationis, ceſſante dicto miraculo apparuit, & Apoſtolorum oculos circumfulſit. Et argumentum de creato & increato nihil concludit. Verum enim eſt oculis corporeis increatum conſpici non poſſe, at dum oculi in ſtatu & conditione natura manent; ſed ſi, diviniore vi corroborati ad altiora eleventur; nil impedit, corporeis hiſce oculis in eminentiorem ſtatum ſublevatis, deïtatem ipſam, & gloriam deïtatis, qua una cum Deo eſt, videri. Idque expertiſſimâ ratione confirmatur. Nam Beata Virgo quam modò aſſumptam canit Eccleſia cum corpore ipſo, Deum & divinitatem ipſiſſimis oculis corporeis, ſublevatis tamen & divinâ vi confirmatis intuetur. Et poſt Judicium univerſale, Beati reſumptis corporibus, corporeis oculis gloriam deitatis deitatemque ipſam conſpicient. Sic & die Transfigurationis duplex miraculum cernimus; alterum cùm ceſſat eſſe in Corpore Chriſti; alterum quod Apoſtolorum oculos ad diviniorem aſpectum excitat. Damnatus itaque eſt Barlaamus, quòd lumen illud neque ex divina eſſentia, neque divinam eſſentiam eſſe affirmabat, & præterea corporeos oculos per nullam diviniorem potentiam adeo elevari poſſe, ut deitatem conſpiciant. Ex quo multa abſurda ſequi in doctrina Eccleſiaſtica manifeſtum eſt. Sic enim tolleretur viſio beatifica poſt Judicium, & aliorum Sanctorum gloria, qui nunc in cœlo dicuntur degere, divinam Dei na-*

Leo Allatius à vera Theologiæ principiis aberrat.

tu-

turam corporeis oculis aſpicientes. Damnatus eſt etiam ex alia parte, & jure merito, Palamas, dum lumen illud & operationem Dei, diverſum quid ab ipſo Deo, quamvis increatam conſtituerit. Qui verò mediâ inſiſtit viâ, cum Eccleſia & SS. Patribus ſentit. Sic enim deitas ipſa illiuſque lumen increatam corporeis oculis, ſublevatis tamen videri poterit. Hæc *Allatii* Sententia, omnium Theologorum doctrinæ pœnitus diſſentanea.

Prateoli multiplex error in Palamitarum hiſtoria.

Prateolus in Catalogo Hæreticorum longè a vicinia veritatis erravit, de controverſia *Palamæ* & *Barlaami* ita ſcribens: *Adversùs Barlaamum & Acindynum. IX. Generale Concilium coactum fuit, & celebratum in præſentia illius beati & celeberrimi Imperatoris Domini Michaëlis Andronici, cognomento Palæologi, Imperatoris Græcorum; & Joannis ejus filii. Cenſebant iſti modò nullum eſſe diſcrimen in divina natura, ſubſtantiâ & effectu; ſed idem eſſe, nec diverſum: modò differentiam eſſe profitebantur; ſubſtantiam tamen increatam. Ejus autem eſſentiales actiones & naturales ſentiebant eſſe diverſas, non tamen increatas, ſed creatas.* Quot verba, tot pene errata. Nullum enim ex Conciliis ſupradictis, in cauſa *Palamæ* celebratis, generale fuit; nullum ſub *Michaële* habitum, ſed ſub *Andronico Juniore* & *Cantacuzeno*; & quarto *Joannes Palæologus* ſubſcripſit, filius non *Michaëlis Palæologi*, ſed *Andronici Junioris*, quem beatum fruſtra nominat, cùm in Schiſmate vixerit & obierit. Nec *Barlaamus* & *Acindynus* effectum a Dei ſubſtantia diſtingui uſquam negarunt; ſed operationem dumtaxat, quam Theologi de Schola vocant *immanentem*, ut actus intellectus aut voluntatis divinæ, eſſe a Dei ſubſtantia diſtinctam, niſi ſolâ ratione. Lege *Gretſerum* S. J. Theologum in Annotationibus ad *Joannis Cantacuzeni* Hiſtoriam ad caput 40. libri 2. & *Dionyſium Petavium*, ejuſdem Societatis lumen Tom. I. *Theologicorum Dogmatum* lib. 1. Cap. 12. & 13.

Palmas inter Sanctos a Græcis quibuſdam ſchiſmaticis celebratus.

Obſervandum denique *Palamam* a Græcis pleriſque Schiſmaticis inter Sanctos collocari & hymnis ac ſacris Canticis in Eccleſia celebrari. A *Philotheo* Patriarcha Conſtantinopolitano Palamita in Triodium intruſa ſunt, quæ de illo habentur. Qua de re *Gennadius* Patriarcha Græcos alloquens pro Concilio Florentino: *Vos*, inquit, *Græci, quamvis flagitioſiſſimos & ſtultiſſimos, ſi ſolùm adversùs Latinos dicant, omnium Sanctiſſimos arbitramini, inter alios quidem multos, quemdam qui vocatur Palamas, & Epheſi Marcum, hominem nec ſatis mentis compotem, ſed tumidum ſapientiæ oſtentatorem, nullâ virtute vel ſanctitate ſubnixos, quia loquuntur & ſcribunt ſolùm contra Latinos, extollitis & celebratis, eorumque imagines exornatis, feſtumque agentes diem colitis, & velut Sanctos adoratis.* Obſervat tamen *Allatius*, exceptâ Theſſalonicâ, & nonnullis in Monte Atho Monaſteriis, nullum ex Græcis hoc ævi, jam prædictos dignos tanta commemoratione exiſtimare; imò etiam decreto vetitum eſſe ne quis in poſterum de iis Officia in Eccleſia celebret; licèt de *Palama* Officium ab illius Sectæ aliquo per ſummum nefas in Triodio editum fuerit.

ARTICULUS XV.

De Erroribus JOANNIS DE MERCURIA, & NICOLAI DE ULTRICURIA.

Propoſitiones blaſphemæ.

I. ANno 1347. *Joannes de Mercuria*, Ciſterciensis Ordinis Profeſſor, Pariſiis plures articulos erroneos propoſuit, quos Epiſcopus & Sacra Facultas Pariſienſis damnarunt. 1. „ Quòd
„ ſit poſſibile Chriſtum voluntate humanâ ali-
„ quid voluiſſe nuſquam eventurum. 2. Fieri po-
„ tuiſſe ut Chriſtus diceret falſum & aſſereret
„ aſſertione creatâ, tam vocali, quàm mentali.
„ 3. Deum efficaciter velle quicquid vult. 4.
„ Facere Deum quòd aliquis peccet, & velle
„ voluntate beneplaciti ut ille ſit peccator. 5.
„ Peccare neminem volendo aliquid contra Dei
„ voluntatem. 6. Deum aliquid reprobare, quod
„ vult nihilominus voluntate beneplaciti. 7. Pec-
„ catum magis eſſe bonum, quàm malum. 8.
„ Animam Chriſti conjunctam Verbo, ſaltem per
„ accidens, poſſe Deum odio habere & execrari.
„ 9. [a] Si quis habens uſum liberi arbitrii, tam
„ gravi tentatione pulſatus, ut illi reſiſtere non
„ poſſit, moveatur ad illecebram cum aliena uxore,
„ ipſum adulterium non committere, idemque
„ de aliis peccatis ferendum eſſe judicium. 10.
„ Aliquam poſſibilem eſſe paſſionem, cui volun-
„ tas, etiam habitâ gratiâ quacumque, ſine mi-
„ raculo non poſſet reſiſtere, quin eliceret actum
„ ſecundùm illam: qui actus, peccatum non eſſet.
„ 11. Non eſſe pejorem in genere moris, qui vitio-
„ ſo habitu cum actu, quàm qui conſimili habitu ſi-
„ ne actu fœdatus eſt: Nec eſſe meliorem, qui ha-
„ bitu meritorio planè otioſo inſtructus eſt, quàm
„ eum qui cum habitu ſimili actus meritorios
„ exercet. 12. Nullam creaturam, nullamve
„ circumſtantiam, gravitatem peccati minuere.
„ 13. Peccatum ex conſuetudine levius eſſe.
„ 14. Odium proximi non eſſe malum, niſi quia
„ a Deo prohibitum. 15. Probabile eſſe cognitio-
„ nem vel volitionem non eſſe diſtinctas ab ani-
„ ma. 16. [b] Probabile eſſe, ſi una ratio ſecluſâ
„ fide, conſulatur, nulla eſſe accidentia, ſed res
„ omnes exiſtentes eſſe ſubſtantias. 17. Non eſſe
„ evidens quin res omnis poſſet produci nobilior.
„ 18. Si intentio, volitio, ſenſatio, ſunt qualitates
„ ſubjectivè exiſtentes in anima, quas Deus creare
„ ſolus poſſit, & ubi volt, ponere; conſequens
„ eſſe quòd Deus facere poſſit ut anima proxi-
„ mum ſeque ipſum odio habeat, non demeren-
„ do. 19. [c] Deum eſſe cauſam peccati quà
„ peccatum eſt, & demeritorium. 20. Quacum-
„ que creaturâ demonſtratâ, propoſitiones iſtas
„ eſſe veras: Hæc chimera intelligitur, vel poteſt
„ intelligi: Item, Hæc res Deo major poteſt co-
„ gitari. 21. Deum ob opera bona futura præ-
„ deſtinaſſe homines ab æterno. Item prædeſti-
„ naſſe propter bonum uſum liberi arbitrii, quem
„ ipſos habituros præſcivit. 22. Non ſic gratis
„ & miſericordia Deum aliquem prædeſtinaſſe;
„ quin & pro omnibus bonis ipſius futuris, vel
„ alterius.

[a] Errores a Quietiſtis renovati.

[b] Hunc errorem innovavit Carteſius.

[c] Propoſitiones blaſphemæ.

Errores gratuitæ Sanctorum prædeſtinationi oppoſitos damnavit Sacra Facultas Pariſienſis.

Nicolai de Ultricuria errores.

II. Anno 1348. eadem Sacra Facultas Magiſtrum *Nicolaum de Ultricuria* compulit ad publicam articulorum plurimorum de rebus Philoſophicis & Theologicis a ſe propoſitorum revocationem: qui quidem primùm a Sede Apoſtolica damnati fuerant omnes ut falſi, plerique ut hæretici. Et libelli atque Epiſtolæ quibus continebantur, igni traditæ fuerunt. Erant autem articuli infra
„ ſcripti. 1. De rebus per naturalia phænome-
„ na quaſi nulla certitudo haberi poteſt: illa ta-
„ men modica poteſt brevi comparari, ſi homines
„ mentem ad res ipſas, non ad Ariſtotelem vel
„ Commentatorem convertant. 2. Non poteſt e-
„ videnter ex una re inferri ſeu concludi alia res,
„ vel ex non eſſe unius, non eſſe alterius. 3.
„ Illæ propoſitiones, Deus eſt, Deus non eſt,
„ penitus idem ſignificant, licèt alio & alio mo-
„ do. 4. Hæc propoſitio, Homo eſt animal, non
„ eſt neceſſaria ſecundùm fidem. 5. Certitudo e-
„ videntiæ non habet gradus. 6. De ſubſtantia

„ materiali aliâ ab anima noſtra non habemus certitudinem evideotiæ. 7. Non ſcimus evidenter quòd aliqua cauſa cauſet efficaciter quod non ſit Deua. 8. Non ſcimus evidenter quòd aliquia ſit vel eſſe poſſit effectus naturaliter productus. 9. Neſcimus evidenter quòd in aliqua productione concurrat ſubjectum. 10. Nulla poteſt eſſe ſimplieiter demonſtratio, quâ ex cauſæ exiſtentia colligatur exiſtentia effectus. 11. Non poteſt fieri aliqua demonſtratio a priori realiter differeoti. 12. Non poteſt evidenter oſtendi nobilitas unius rei præ alia. 13. Quacumque re demonſtrata, nullus ſcit evidenter an illa ſit Deus, ſi Dei nomine ens nobiliſſimum intelligatur. 14. Nemo ſcit evidenter quòd una res ſit filius alterius. 15. Qualibet re oſtenſâ, nemo ſcit evidenter num ipſi honorem maximum deferre debeat. 16. Nemo ſcit evidenter num iſta propoſitio concedi poſſit: Si aliqua res eſt, Deus eſt productus. 17. Evidenter non poteſt oſtendi quòd res quælibet non ſit æterna. 18. Pane demonſtrato, evidenter oſtendi non poteſt ibi eſſe rem aliquam quæ non ſit accidens. 19. Qui dixerit rem omnem in mundo productam eſſe, ad contradictionem perduci non poteſt. 20. Iſtæ conſequentiæ non ſunt evidentes: Actus intelligendi eſt, igitur intellectus eſt. Actus volendi eſt: igitur voluntas eſt. 21. Deus & creatura non ſunt aliquid. 22. Contradictoria idem ſignificant. 23. Res permanentes de quibus vulgò dicitur, quòd generantur & corrumpuntur, ſunt æternæ, ſive accidentia ſint, ſive ſubſtantiæ. 24. [a] In rebus naturalibus unus eſt motus localis congregationis, & diſgregationis: ita ut cùm tali motu colliguntur atomi, & naturam unius ſuppoſiti ſortiuntur, ſit corruptio. Cùm verò atomorum acceſſio ad motum ſuppoſiti, vel ad naturalem ipſius operationem nihil confert, alteratio eſt. 25. Lumen nihil aliud eſt quàm corpuſcula quædam, quæ nata ſunt ſequi motum Solis, vel alterius corporis luminoſi: ſitque hujuſmodi corpuſculorum ad corpora luminoſi præſentiam confluxo. Et ſi objiciatur, motu locali non fieri, cùm momento fiat illuminatio; Reſpondetur fieri in tempore, ſicut ſonum, etſi non percipiamus. 26. Univerſum ſecundùm ſe, & ſecundùm partea ſuas eſſe perfectiſſimum, nullamque in eo imperfectionem eſſe poſſe: Idcoque oportere ut totum & partes æternæ ſint. 27. Quicquid in mundo eſt, melius eſt ipſum quàm non ipſum. 28. Præmiatio bonorum & punitio malorum in eo poſitæ ſunt, quòd atomalibus corpuſculis ſegregatis, quidam ſpiritus remaneant, quorum unus intellectus, alter ſenſus appellatur. 29. Omne corruptibile includit in ſe repugnantiam & contradictionem. 30. Actus animæ noſtræ ſunt æteroi. Nihil eſt novum de novo in eſſe poſitum. 31. Suppoſita redibunt eadem numero per reditum corporum cœleſtium ad eumdem ſitum. 32. Eadem intellectio quæ nunc mihi præſens eſt, alteri poſtea ſuppoſito præſens erit. 33. Potentiæ nil recipiunt ab objectis: ſed objecto præſente, & aliis ad operationem concurrentibus res aliqua ſit præſens animæ, quæ priùs ipſi præſens non erat, ſed alteri; quod non fit atomalium reſolutione corporum, ſed motu ſpirituali. 34. Sicut vilia craſſaque corpora tendunt ad centrum, & ad terram ſuopte pondere feruntur propter homogeneitatem; ignis autem & corpora alia nobilia, ad loca ſuæ perfectioni convenientia: ſic ad animas nobiles veniunt exemplaria nobilia, ad viles verò vilia; & quæ de terra, ſunt de terra loquuntur. Unde hujuſmodi exemplarium diſcrimen, animarum perfectionem vel imperfectionem teſtatur. 35. Deſiderium naturale non eſt fruſtra. Ideo quicquid deſideramus, aliquando adipiſcemur. Unde quicumque ad noſtram Dominam ire cupit, aliquando ibit. 36. Iſtud eſt primum principium & non aliud: Si aliquid eſt. 37. Significatum iſta propoſitione: Deus & creata diſtinguuntur, nihil eſt. 38. A contradictorio in contradictorium, abſque mutatione reali intrinſeca cujuſcumque, tranſitus eſſe poteſt. 39. Quæcumque diſtinguuntur, ſummè diſtinguuntur & æqualiter. 40. [a] Si adoleſcens ingenuus aliquem inveniat, qui brevi edocere ipſum valeat ſcientiam omnem quæ de rebus creatis haberi poteſt, centum librarum pretio conſtituto, quaa adoleſcens furto dumtaxat comparare poteſt, eo caſu furtum licitum eſt. Hic articulus inter alios ut *hæreticus* damnatus eſt. 41. [b] Deus rationali creaturæ præcipere poteſt ut ipſum odio habeat, cui mandato obediens, mereretur magis, quàm ſi ipſum ex præcepto diligeret: quoniam id faceret majori conatu & contra propriam propenſionem. 42. [c] Si quis voluntatem ſuam divinæ conformare velit, alterutrum neceſſe eſt, vel quòd Deus omnia neceſſaria ad ſalutem ipſum edoceat, ita ut errare non poſſit; vel ſi errare ipſum permittat, vitio non vertatur error; immo actus conſequens magis vel æquè ſit meritorius ac oppoſitus. 43. Proximum ſe meliorem magis diligere quàm ſe ipſum, nemo non tenetur. Hi præcipui errores dicti Magiſtri *Nicolai*, de quo nihil præterea novimus, reſeruntur in Bibliothecis Patrum. Ex quo monumento Sacræ Facultati Pariſienſi Doctrinalis Judicii auctoritas in fidei etiam materia confirmatur.

[a] His cognatu Carteſiana Philoſophiæ theoremata.

[a] Articulus hæreticus, de furto.

b c Propoſitiones blaſphemæ & hæretica.

ARTICULUS XVI.

De Erroribus Magiſtri SIMONIS, Fratris GUIDONIS, & Magiſtri LUDOVICI, a Sacra Facultate Pariſienſi damnatis.

Magiſtri Simonis propoſitiones hæreticæ.

I. ANno 1355. Magiſter *Simon* errores in Actu Veſperiarum propugnatos; Sacræ Facultatis Pariſienſis Judicio, revocare ac ejurare compulſus eſt. Dixerat ſcilicet. „ 1. Nomen *Jeſus* de Deo dicitur accidentario: Unde hæc propoſitio eſt poſſibilis: *Jeſus* non eſt Deus. 2. *Jeſus* poteſt eſſe & non eſſe Deus. 3. Nulla res eſt aut eſſe poteſt, quæ modò non ſit Deus, & aliquando eſſe poſſit Deus. 4. Deus poteſt aliqualiter ſe habere qualiter ſe non habet, & aliqualis etiam eſſe qualis non eſt. 5. Quamvis *Jeſus* fuerit ab æterno Patri coæqualis, tamen aliquando fuit Deus, quando non fuit *Jeſus*. 6. Filius Dei incœpit eſſe. 7. Numquam hic homo, qui Chriſtus eſt, factus eſt Chriſtus. Editum eſt Retractationis iſtius Inſtrumentum in Bibliotheca Patrum.

Fratris Guidonis Articuli pleríque hæretici alii erronei.

II. Anno 1353. Frater *Guido*, Ordinis Eremitarum *S. Auguſtini* in Sacra Facultate Pariſienſi Baccalaureus Theologus, hos, in quos docendo Sententias, & reſpondendo impegerat errores, ex ejuſdem Facultatis Decreto, revocavit. „ 1. Charitas quæ ſemel labitur vel deperditur, numquam fuit vera charitas. 2. Præſcitus exiſtens in charitate, actum vitæ æternæ meritorium elicere non poteſt. 3. Homo vitam æternam ita de condigno meretur, ut hanc ipſi Deus abſque injuria negare non poſſit. 4. Si nullum

„ eſ-

,, eſſet liberum arbitrium, adhuc eſſet peccatum.
,, 5. Bonum meritum ita eſt a Deo, ut nihil ſit
,, a voluntate. 6. Deus homini viatori neceſſita-
,, tem quandoque imponit præveniendo volun-
,, tatem ad bonum actum; ita ut in ea poteſtas
,, ad oppoſitum non remaneat. 7. Dantur plures
,, unitates, quæ non faciunt numerum. Nulla crea-
,, tura rationalis ſpecialiter eſt in ſe, niſi qnia
,, Deus eſt ſibi eſſe. Et in omni cteatura eſſen-
,, tialius eſt non eſſe quàm eſſe. 9. Aliquid poteſt
,, eſſe ſine tempore in merito & peccato. Retracta-
tionis iſtius Inſtrumentum in Bibliotheca Patrum
editum eſt.

III. Anno 1351. Magiſter quidam *Ludovicus*, nonnullas prupuſitiones quas docuerat vel propugnaverat, Sacræ Facultatis Pariſienſis manda-
,, to, revocavit, ſcilicet. 1. Ad quodlibet velle
,, vel uolle reſpectu cujuſlibet producibilis ad ea-
,, tra, ſequitur neceſſariò mutatio in voluntate
,, perfecta. 2. Licèt perfectæ voluntatis, ſeu di-
,, vinæ eſſentiæ quodlibet intrinſecum ſit abſo-
,, lutè ueceſſarium ſecundùm ſuum eſſe reale:
,, tamen eſt aliquid intrinſecus eontingens, &
,, non eſt neceſſarium ſecundùm ſuum eſſe for-
,, male. 3. [a] Aliquid eſt Deus ſecundùm ſuum
,, eſſe reale, quod tamen non eſt Deus ſecundùm
,, ſuum eſſe formale. Quam propoſitionem da-
,, mnavit Sacra Facultas *tamquam fidei diſſonam*. 4.
,, Non ſtat perſectum intellectum cognoſcere vera
,, contingentia, & voluntatem illa non produce-
,, re. 5. [b] Perſectus intellectns non poteſt pec-
,, catum ut peccatum eſt, cognoſcere: Quia ſe-
,, queretur inde pecati cauſatio. 6. [c] Divina
,, voluntas non diligit intenſiùs prædeſtinatum,
,, quàm præſcitum. Nec plus intenſivè Deus di-
,, ligit ſeipſum, quàm Diabolum ſecundùm na-
,, turam. 7. Quælibet volitio quâ Deus vult A.
,, eſſe, non minùs diſtinguitur a volitione quâ
,, vult B. eſſe, quàm Deus diſtinguitur a materia
,, prima realiter. 8. Nullum velle immenſum per-
,, fectæ voluntatis continet aliquid ad extra pro-
,, ducibile. 9. [d] Divina voluntas non poteſt im-
,, mediatè nolle peccatum eſſe. Peccatum non eſt
,, immediatè odibile a perfecta voluntate. 10.
,, Quicquid perfecta voluntas poteſt immediatè
,, velle, poteſt immediatè nolle, & e converſo.
,, Quicquid autem immediatè nolle poteſt, effi-
,, cere poteſt. 11. Quodlibet eatrinſecum perſectæ
,, libertati ſeu voluntati, æquè ab ipſa eſt odi-
,, bile, ſicut diligibile. 12. In Deo ſunt contra-
,, dictoria, quæ immensè formaliter repugnant.
Retractationis iſtius Inſtrumentum in Bibliotheca Patrum legitur. Ea quo rurſus confirmatur Sacræ Facultati Pariſienſi Doctrinalis Judicii auctoritatem convenire.

a *Ab hac Propoſitione ſibi caveant Scotiſtæ, cùm ſuam inter Dei attributa & eſſentiam diſtinctionem ex natura rei propugniant.*

b. c d *Propoſitiones falſa, erronea, piarum aurium offenſiva, Deo injurioſa.*

ARTICULUS XVII.

DE BERTOLDI DE RORBACH, MARTINI GONSALVI, NICOLAI CALABRI, JANOVEZII, & BERENGARII erroribus.

I. B*Ertoldus de Rorbarch*, Germanus hæreticas & blaſphemas propoſitiones quaſdam Herbipoli primùm docuit, ac ejurare coactus eſt; deinde Spiræ iterum publicavit: ubi, tamquam relapſus, Curiæ ſæculari traditus, & igne damnatus eſt, anno 1359. ut *Nauclerus & Mutius* re-
,, ferunt. Ejus porro hæreſes erant: 1. Chriſtum
,, in Cruce ſic fuiſſe a Patre derelictum, ut præ
,, nimio dolore de ſalute animæ ſuæ dubitave-
,, rit, maledixeritque *B. Mariæ* Virgini, nec-non
,, terræ quæ ſanguinem ſuum ſuſcepit. 2. [a]

,, Hominem in hac vita eum perfectionis gradum
,, conſequi poſſe, ut illi nec jejunio nec uratione
,, ſit opus. 3. Laïcum illuminatum adeo profi-
,, cere poſſe prædicando & ducendo, ut magis
,, ei quàm Evangelio aut Sanctis Doctoribus ſit
,, credendum. 4. Hominem pium in perceptione
,, cibi communis tantam gratiam percipere poſ-
,, ſe, quantam in Euchariſtiæ perceptione.

[a] *Hunc errorem innovarunt Quietiſtæ.*

II. *Martinus Gonſalvus*, Couchenſis, circa idem tempus in Hiſpania multa fatua, hæretica, & impia aſſerens, ab Archiepiſcopo Toletano damnatus eſt, & a ſæculari Magiſtratu igni traditus.
,, Docebat homo dementiſſimus. 1. Se germanum
,, eſſe Archangeli Michaëlis. 2. Locum ex quo
,, cecidit Lucifer ſibi a Deo ſervari. 3. Se pri-
,, mam veritatem & ſcalam cœli dicebat. 4. Sin-
,, gulis diebus cœlum ſe ſcandere & illud oſcu-
,, lari. 5. Se advenientem Antichriſtum ad ſin-
,, gulare certamen provocaturum, & Cruce Chri-
,, ſti, diademate ſpineo ornatâ proſtraturum.
Ita refert *Franciſcus Diago* in Hiſtoria Provinciæ Aragoniæ Ordinis Prædicatorum. lib. 1. Cap. 24.

III. Eadem tempeſtate, *Nicolaus Calaber*, amentiâ pari, hos errores Barcinone publicavit. 1.
,, *Gonſalvum* præfatum eſſe Dei Filium in cœlis
,, ab æterno genitum, quamvis in terris patrem
,, & matrem habuiſſe videretur. 2. Illum num-
,, quam moriturum. 3. Spiritum Sanctum futuris
,, temporibus carnem aſſumpturum: & ad prædi-
,, cationem *Gonſalvi* mundum univerſum con-
,, verſum iri. 4. In extremo Judicii die, omnes
,, ad inferorum ſupplicia damnatos, *Gonſalvi*
,, precibus ſalutem confecuturos. 5. In homine
,, tria eſſe; Animam, quam formaverit Deus Pa-
,, ter; Corpus, quod plaſmaverit Filius; Spiri-
,, tum, quem inſufflaverit Spiritus Sanctus. Ab
Eymerico Inquiſitore, & a Vicario Generali Barcinonenſis Epiſcopi damnatus, & Curiæ ſæculari traditus eſt, flammis abſumendus, ut idem *Eymericus* refert. 2. P. Directorii Inquiſitorum, Quæſtione 11.

IV. *Bartholomæus Janovezius*, Majoricanus, *Urbano V.* Pontifice Maximo, Libellum hæreſibus
,, ſcatentem edidit. Aſſerebat ſcilicet. 1. Anti-
,, chriſtum die Pentecoſtes anni milleſimi trecen-
,, teſimi ſexageſimi venturum. 2. Antichriſti tem-
,, pore omnia Eccleſiæ Sacramenta, & Incruen-
,, tum Sacrificium, deſitura. 3. Chriſtianos adul-
,, tos, qui Antichriſti charactere ſemel inuſti fo-
,, rent, numquam ampliùs ad fidem Chriſti redi-
,, re poſſe: Pueros vero Chriſtianorum, Judæos,
,, Saracenos, & Infideles cæteros, ab eodem
,, Antichriſto ſeductos, eô extinctô ad Chriſtum
,, converſum iri. Hos aliosque errores, quos Auctor pœnitentiam publicè profeſſus ejuravit ſolemni ritu, damnavit *Eymericus* Inquiſitor, & Libellum igni tradidit: ut ipſe refert loco ſupra laudato; & poſt ipſum *Prateolus*.

V. Anno circiter 1353. *Innocentio VI.* Pontifice Maximo *Berengarius de Montefalcone* Ciſtercienſis Ordinis, in Cœnobio Populeti, in Provincia Cataloniæ Profeſſor, errorem docuit, qui eò magis invaluit, quò vitæ ſpiritualis perfectionem
,, provehere videbatur. Scilicet, [a] Quæcumque
,, bona facienda ſunt, puro Dei amore, non ob
,, aliam rationem, nec ſpe mercedis æternæ fa-
,, cienda. Hunc errorem ſolemni Judicio damnarunt *F. Nicolaus Roſelli*, Inquiſitor Ordinis FF. Prædicatorum, & *Sancius* Tarraconenſis Archiepiſcopus ex Ordine FF. Minorum aſſumptus.

[a] *Hunc errorem noviſſimè ſuſcitarunt Spirituales Quietiſtæ.*

ARTICULUS XVIII.

De Erroribus Magiſtri JOANNIS DE CALORE, & Fratris DIONYSII SOULECHAT.

ANno 1363. Magiſter *Joannes de Calore*, propoſitiones quaſdam in ſuo Veſperiarum Actu aſſertas, revocare juſſus eſt a Sacra Facultate Pariſienſi. Prima erat: Summus Legiſlator Deus „ dignus eſt perſectionibus infinitis, quas nec ha„ buit, nec habet, oec habere poteſt. Hanc propoſitionem in ſenſu cathegorico, quem præ ſe ſert, ſalſam eſſe profeſſus eſt: ſed eam in ſenſu dumtaxat hypothetico ſe intellexiſſe: nimirum, ſi eſſent infinitæ perſectiones iotelligibiles, quas Deus non haberet, illis adhuc perſectionibus di„ gnus eſſet. 2. Datus Legiſlator, id eſt Chri„ ſtus, dignificavit ſe io carne ad ſuam aſſum„ ptionem hypoſtaticam. Verbo illo, dignificavit, idem ſe intellexiſſe ac, manifeſtavit, conteſtatus eſt. Quaſdam alias propoſitiones malè ſonantes idem Magiſter *Joannes* revocavit. Ejus Palinodia edita eſt io Bibliotheca Patrum.

Damnati de paupertate Evangelica errores.

II. Urbano V. Pontifice Maximo *Dionyſius Soulechat*, Ordinis Minorum, in Sacra Facultate Pariſienſi Baccalaureus Theologus, damoatos a *Joanne XXII.* de paupertate Evangelica errores „ docere apud ſuos auſus eſt, ſcilicet: 1. Lex a„ moris omnem auſert proprietatem & domioium. „ 2. Actualis abdicatio cordialis voluntatis, & „ temporalis poteſtatis dominii ſeu auctoritatis, „ ſtatom perſectiſſimum oſtendit & efficit. 3. Chri„ ſtum oon abdicaſſe hujuſmodi poſſeſſionem & „ jus in temporibus, non habetur in Nova Le„ ge, imò potiùs oppoſitum. 4. Haoc legem pro „ regula perſectionis Chriſtus docuit, & exem„ plo confirmavit. 5. Abdicatio rerom tempora„ lium ſecundùm animi præparationem, nullam „ aut valde imperſectam & fragilem oſtendit & „ perficit perſectionem. 6. Chriſtus nihil ſibi re„ tinuit. 7. Chriſtus in Monte omnia ſimpliciter „ abdicavit. 8. Quando Corpus Chriſti in ſepul„ chro manſit, charitas abſtulit ab eo omnem pro„ prietatem & dominium. Ad Sacram Facultatem Pariſienſem delatos Frater *Dionyſius*, damnationis ſententiam excepit. Cenſorio ſtigmate inuſtæ ſunt propoſitiones; ipſi docendi munere eadem Facultas ioterdixit. Teſtes ſunt *Urbani V.* Pontificis Maximi Literæ ad *Joannem* Cardinalem Epiſcopum Bellovacenſem, quæ Jus Doctrinalis Judicii eidem Sacræ Facultati Pariſieoſi aſſerunt:

Doctrinale ſacræ Facultatis Pariſienſis Judicium de erroribus F. Dionyſii Soulechat *confirmat Urbanus V.*

Dionyſius Soulechat Ordinis FF. Minorum Profeſſor, tunc in Studio Pariſienſi conſiſtens, reprobo ſpiritu ductus, multas Concluſiones recitavit & tenuit minùs ſanas, & ſinceritati fidei minimè congruentes. Super quibus ipſo Dionyſio dilectis filiis Cancellario & Magiſtris in Theologia & Studii prædicti delato, ipſi Cancellarius & Magiſtri ſuum in hac parte debitum exequentes . . . . Concluſionibus ipſis cum exacta diligentia maturoque conſilio recenſitis, earum aliquas hæretica nequitia fermento infectas, nonnullas verò Eccleſiæ determinationi contrarias, & multas earum ſcandali cauſativas concorditer decreverunt. Et ut ſcandali materia de medio tolleretur, orthodoxaque fidei veritas illibata perſiſteret, prædicto Dionyſio in eorum conſtituto præſentia inhibuerunt ne interdixerunt ne legendi exerceret officium, &c. Addit Pontifex, Dictum Fratrem *Dionyſium* obedientiam ſimulaſſe, promiſiſſe in ſolemni cœto damnatas propoſitiones ſe revocaturum; ſed imminente die ſubterſugiſſe, idenque de crimine hæreſcos delatum ad *Stephanum* Pariſienſem Epiſcopum, & poſtea Cardinalem, necnon ad Inquiſitorem Fidei, poſtulatumque Judicio non comparuiſſe, ſed Avenionem ad Curiam Pontificiam ſe contuliſſe: ibique damnatas Propoſitiones, mandato Cardioalium ad ejus declarationem audiendam a Summo Pontifice deſtinatorum, cùm in frequenti Theologorum cœtu revocaret, in pejores errores impegiſſe. Tum verſipellem hominem ad alias artes & diverticula ſe convertiſſe. Quamobrem juſſit *Urbanus V.* illum comprehendi, & ad errores Pariſiis publicè revocandos compelli, ſub pœna anathematis; eique pro juramentorum & promiſſionum tranſgreſſionibus pœnas infligi. Ultimum cauſæ Judicium *Joanni* Cardioali commiſit Pontifex, eumque Theologorum Pariſienſium conſilio uti juſſit: *Aſſiſtentibus*, ioquit, *& in hoc aſſiſtentibus Cancellario prædicto & Magiſtris in Facultate prædicta, de ipſorum conſilio, &c.* Hæ *Urbani V.* Literæ datæ ſuot 10. Kalendas Januarii anno 1368. ad quem annum ab *Odorico Raynaldo* reſerontur Num. 16. Anno ſequeoti, damnatos illos errores io ſolemni Diſputatione Pariſiis in Eccleſia FF. Prædicatorum, jubente Cardioali, ejuravit dictus Frater *Dionyſius*. Publicum Retractationis documentum in Bibliothecis Patrum editum eſt.

Legatum Apoſtolicum hac in cauſa conſilio Magiſtrorum ejuſdem Facultatis uti jubet.

Ex iis quæ in cauſa *Dionyſii Soulechat* geſta ſont, & ex *Urbani V.* Diplomate, *Petrus de Alliaco*, in Tractatu quem contra F. *Joannem de Monteſono* Pariſienſis Academiæ nomine ſcripſit, & *Clementi VIII.* obtulit, colligit 1. *Quòd Magiſtris in Theologia ex debito officii incumbit doctrinaliter cognoſcere de concluſionibus contra Fidem.* Quod probant illa *Urbani V.* verba: *Suum in hac parte debitum exequentes.* 2. *Quòd non ſolùm Doctrinaliter, ſed etiam Judicialiter, ſcilicet ſubjectos ſuos tales Concluſiones aſſerentes per inhibitionem Lecturæ puniendo, & ipſos ad revocationem ſententialiter condemnando.* 3. *Quòd hoc non ſolùm poſſunt in concluſionibus manifeſtè hæreticis, aut determinationi Eccleſiæ contrariis, ſed etiam in ſcandaloſis.* 4. *Quòd Appellatio ad Sedem Apoſtolicam, denegantem errores ſuos revocare, & obedire ordinationi Magiſtrorum Theologiæ, a pertinacia non excuſat.* 5. Quod in ſimili cauſa Joannis de Monteſono, *Facultas Theologiæ non erat a Judicio ulteriori vel conſilio excludenda.* 6. Quòd ipſe *Joannes de Monteſono Præcſſor erat remittendus, & ibidem puniendus.*

Jus Doctrinalis Judicii Sacræ Facultati Pariſienſi aſſertum.

ARTIÇULUS XIX.

De Erroribus JOANNIS DE LATONE, & ARNALDI MONTANERII: & de TURLUPINORUM Hæreſi.

Errores damnati circa Euchariſtiæ Sacramentum.

I. FRater *Joannes de Latone*, & F. *Petrus de Bonageta*; Ordinis Minorum Profeſſores, & alii quidam Religioſi Viri, anno 1371. ſequentes circa Euchariſtiam errores e ſacro ſuggeſtu in Proviociis Taraconenſi & Cæſarauguſtana publi„ carunt. 1. Si Hoſtia conſecrata cadat ſeu pro„ jiciatur io cloacam, lutum, ſeu turpem quem„ vis locum, ſpeciebus remanentibus, ſub eis eſ„ ſe deſinere Corpus Chriſti, & ſubſtantiam panis „ redire. 2. Si Hoſtia conſecrata a mure corrodatur, „ ſeu a bruto quovis ſumatur, ſimile ſerendum eſſe „ judicium. 3. Quoties Euchariſtia ſumitur ſive „ ab homioe juſto, ſive a peccatore, dum ſpecies „ dentibus teruntur, Chriſtus ad cœlum rapi„ tur, oec in hominis ſtomachum trajicitur. De his, *Eymerici* Inquiſitoris relatione, certior factus *Gregorius XI.* ſelectis duobus Cardinalibus cauſam iſtam commiſit, qui datis ad Taraconenſem & Cæſarauguſtanum Epiſcopos, & eorum

Suſ-

Suffraganeos, oec non ad Inquiſitores Literis, ipſis Auctoritate Apoſtolica juſſeruot, ut abſque mora in ſuis Provinciis ſub pœna excommunicationis inhiberent, ne quis dictas propoſitiones prædicare deinceps præſumeret. Quod Fratri *Joanni de Latone* nomioatim denuntiatum eſt. Cardinalium Literas refert *Eymericus* in *Directorio Inquiſitorum*. P. 1. pag. 44. & poſt ipſum *Odoricus Raynaldus* ad annum 1372. Num. 11.

II. *Innocentii VI. Urbani V. & Gregorii XI.* Romanorum Pontificum temporibus, Frater *Arnaldus Montanerii*, ex Oppido Podii Ceritani in Catalonia oriundus, Ordinis Minorum Profeſſor, ob errores plurimos ad Sacrum Inquiſitionis tribunal delatus eſt, quos quia ejurare noluit, jubeote *Nicolao Roſelli*, Fidei Cenſore, ſed in partes Aquilonares fugit ut Judicium declinaret, ibique eadem prava dogmata docere ac pertinaciter propugnare non deſtitit, ab *Eymerico* Inquiſitore & *Berengario* Urgelitano Epiſcopo, poſt anoos undeviginti ut Hæreticus damnatus eſt: ipſumque ab his monitus *Gregorius XI.* capi juſſit, & vinctum ad Sedem Apoſtolicam tranſmitti. Errores quorum damnatus fuit idem *Eymericus* recenſet 2. P. *Directorii Inquiſitorum*, Quæſt. 11. Docebat ſcilicet 1. Chriſtum & Apoſtolos nihil habuiſſe proprium vel commune. 2. Nullum poſſe damnari qui deferat habitum *S. Franciſci*. 3. *S. Franciſcum* ſemel quotannis ad Purgatorium deſcendere, & inde in Paradiſum extrahere quotquot Ordioem ſuum profeſſi ſunt. 4. Ordinem *S. Franciſci* in perpetuum duraturum. Hæc poſtrema quæſtio de *Arnaldi Montanerii* erroribus habita eſt anoo 1372.

Errores circa Paupertatem Chriſti & Ordinem Sancti Franciſci.

III. Iiſdem temporibus, infamis Secta *Turlupinorum* de ridiculo ſcommate nuncupata, & *Sodalitas paupertatis*, in Galliis & Allobrogibus graſſabatur, cujus ſectatores diris devovit *Gregorius XI.* & *Amedeo* Sabaudiæ Comiti juſſit, ut ad hanc peſtem exterminaodam Inquiſitoribus opem ferret. Præter Begardorum errores quos ſectabantur, docebant, nihil pudere quemquam debere eorum quæ a natura accepimus: onde nudi abſque verecundia incedebant, & palam, canum more, libidinem exercebant. Addebant, (*a*) Voce non eſſe orandum, ſed ſolo corde, eaque ſpiritûs libertate, quæ divinis legibus ſubjecta non ſit. Cùm Pariſiis, tum alibi, partim igne deleta, partim ſuæ turpitudinis horrore protinus extincta Secta eſt. De qua *Prateolus & Bernardus Lutzemburgus Gaguinus* lib. 9. Hiſtoriæ, *Belleforeſtius* lib. 5. Cap. 40. & alii.

Infamem Turlupinorum Sectam damnavit Gregorius XI.

(a) Error a Quietiſtis renovatus.

ARTICULUS XX.

De Erroribus RAYMUNDI LULLI, & RAYMUNDI NEOPHYTI.

RAymundus Lullus, orto Majoricenſis, profeſſione mercator, quem Tertio Ordini *S. Franciſci* nomen dediſſe ſcribuot Auctores Minoritæ, & in odium Chriſtiani nominis Bugiæ in Africa a Saracenis occiſum, apud Majoricenſes ut Martyrem coli, viginti libros edidit, vulgari idiomate Catalano, ſcatentes erroribus, quos recenſet *Pegna* Commentario 51. in 2. P. *Directorii Inquiſitorum, Nicolai Eymerici*. Horum doctrinam ſe in Monte qqodam a Chriſto crucifixo haboiſſe gloriabatur; veriùs ab Angelo tenebrarum transfigurante ſe in Angelum lucis ipſum tot errores edoctum aſſeruere, qui abſque partium ſtudio de illo tulere judicium. Id innuit ipſe qui Minores Annalium condidit, & *Lullum* tuetur „ quantum poteſt, *Vuadingus*: Quòd ſcientiarum „ revelationes a Deo fiaot ad fidei incremeotum, „ vel Eccleſiæ fulcimentum, quæ ab hac ooo vi„ dimus hucuſque prodiiſſe; cùm nulli fuerint u„ ſui ejus Libri in Conciliis ab ejus morte cele„ bratis: *Abſtinendum itaque* (inquit) *ab ineptis quorumdum Epithetis, & parrnaticis, qua inſulsè aſſinguntur, elogiis: temerè enim a ſuis appellatur Sectariis, Doctor Illuminatiſſimus, Tuba Spiritûs Sancti, Organum Dei, Fons Veritatis, Eccleſia Reſtaurator.* De ejus Artibus Magna & Parva, cæteriſque libris ita cenſet idem *Vuadingus*, cujus Judicium nec Minoritis, nec Lulliſtis ſuſpectum eſſe debet; *Artes Magna & Parva, & Inventiva veritatis, admirabiles habent ambages, & ſinuoſos anfractus, per quos nec Dædalo lomus incedere, nec ingenioſiſſimis aliquando viris etiam filium ſufficiat Ariadna, quin in itinere vel judicio ſæpe deficiant. Paucos vel nullos invenias, qui hanc artem vel artium omnium ſecretiſſimum & myſterioſum quod fingant ſeminarium, velà ut alii volunt) ludibrium, perfectè aſſequantur. Quòd ſi poſt immenſos labores, & fatigati cerebri vigilias, aliqui ſe putent aſſecutos, vellem ſcire quos tanti laboris hauriant vel edant fructus, vel quàm ſingularem præ communi hominum ſorte, aut tritu gymnaſiorum doctrinâ imbutis viris præferant excellentiam. In univerſis nunc hominis Operibus ſtylus inconcinnus, inæqualis, non ſolùm humilis, verùm & paſſim barbarus, idiotiſmis aliorum idiomatum ubique ſcatens, quod plurima ubique ſine ſtudio aut librorum ſubſidio in itinerum & peregrinationum perpetuo motu ſcribenti condonandum eſt. Methodus irregularis, inculta & confuſa: Rerum geſtarum neque ſeria, neque lenis, ſed levis & aſpera; aliquando ridicula, vera tamen & ſincera narratio. Modi & termini loquendi a communi diſſident loquela Theologorum, & pleraque ejuſdem aſſertiones a communi noſtri ævi doctrina.* In ejus errores *Alexander V.* anno 1260. inquiri juſſit & animadverti, ut conſtat ex ipſius Epiſtolâ 123. Anagniæ datâ 2. Nonas Octobris & 223. Nonis Octobris & 225. 12. Kalendas Novembris, quas quidem *Bzovius* laudat ad hunc annum, & *Petrum* Taraconenſem Archiepiſcopum, auctoritate *Alexandri* primùm in Raymundum Cenſuram Eccleſiaſticam diſtrinxiſſe refert. Qua non obſtante, cùm Raymundi *Lulli* doctrina annos pene centum pacificè divulgata fuiſſet, *Nicolaus Eymericus* Ordinis FF. Prædicatorum Theologus doctiſſimus, io Regis Aragonum ditionibus hæreticæ pravitatis Inquiſitor, ipſam in perniciem fidei invaleſcere ac graſſari videns, ejus libros multo labore perlegit, errores annotavit, excerpſit, ad *Gregorii XI.* Pontificis Maximi Tribunal detulit. Erroneas propoſitiones ut minimùm quingentas in ejus libris contineri *Eymericus* obſervat: centum dumtaxat recenſet prolixitati parcens, II. P. *Directorii Inquiſitorum*, Quæſt. 9. & libros indicat ex quibus ſunt excerptæ. Eaſdem hìc exhibeo, quòd omnibus non ſit ad manum *Eymerici* liber. Primus articulus eſt: Deus habet „ multas eſſentias (Lib. *De Philoſophia Amoris*.) „ 2. In divinis eſſentia non eſt otioſa, ſed eſſen„ tiat, & natura naturificat, bonitas bonificat, „ æternitas æternificat [Lib. *de centum Dei nominibus, & ſuper* 1. *Sentent. Quæſt.* 1.] 3. Sicut „ leo ſe habet ad leonificandum, & homo ad ho„ minificandum: ſic & multò plus divina natura „ ſe habet ad naturificandum, & divinitas ad di„ vinificandum. (*In* 1. *Sent. q.* 11.) 4. Sicut divi„ na natura requirit agere intrinſecè, ſcilicet na„ turare; ſic ſua bonitas requirit bonificare, ma„ gnitudo magnificare, &c. cùm ſint cum ipſa na„ tura unum numero. [*Ibidem*] 5. Sicut Deus na„ turale habet intelligere & amare intrinſecè: „ ita

Lucæ Vuadingi de Raymundo Lullo ejuſque Libris Judicium.

Raymundi Lulli errores.

R. Lulli errores circa Deum, & Sanctiſſimam Trinitatem.

,, ita intrinſecè habet naturale bonificare, æter-
,, nificare, poſſificare, & virtuificare. [*In 1. Sent. & lib. de Centum Dei Nominibus.*] 6. Quia non
,, eſt altera æternitas niſi Dei, oportet quòd ſub-
,, ſtantia ſe habeat ut ſuppoſitum æternans, ut
,, de ſe ipſa producat æternum bonum [Lib. *Contemplationum.*] 7. In divinis eſt dare Commune
,, ſuppoſitum, quod reſpondet ſecundùm ſuam na-
,, turam rationibus divinis in producendo bonum.
,, [*Lib. Contemplat. & de ſeptem Arboribus.*] 8.
,, In divinis ſunt tres perſonæ & non plures, nec
,, pauciores, ſcilicet uniens, unibilis, & unire;
,, deificans, deificabilis, & deificare; æternificans
,, æternificabilis, & æternificare [*Lib. de Septem Arboribus.*] 9. In divinis deificativus, bonifica-
,, tivus, & æternificativus, virtuificativus, poſſifi-
,, cativus, & in amore intellectivus eſt Pater; dei-
,, ficabilis, bonificabilis, ęternificabilis, virtuifi-
,, cabilis, poſſificabilis, & in amore intelligibilis eſt
,, Filius; ſed deificare, bonificare, æternificare,
,, virtuificare, poſſificare, & in amore intellige-
,, re, eſt Spiritus Sanctus [*Lib. de Centum Dei Nomin. & de ſeptem Arbor.*] 10. Eſſentia & na-
,, natura Dei Patris generat Filium, [*Lib. de centum Dei Nomin. & de Eccleſiaſt. Proverbiis*] 11.
,, Deus Pater eſt antequam Dei Filius. [*Lib. de 7. Arbor.*] 12. Deus Pater, in quantùm Pater, eſt
,, ſuppoſitum ſingulare, ſed in quantùm reſpondet
,, ſuis rationibus ad procedendum Filium eſt ſup-
,, poſitum commune. [*Ibidem.*] 13. Si Deus non
,, fuiſſet Pater, non potuiſſet eſſe Pater æternita-
,, tis, cujus Pater eſt, in quantùm eam dedit Filio
,, per generationem [*Lib. de Eccl. Proverb.*] 14.
,, Deus Pater eſt multiplicabilis, & Deus Filius
,, conſimiliter. [*Lib. de Contritione, Confeſſione, Satisfactione, & Oratione*] 15. Deus Filius eſt a
,, Deo Patre totus generatus, & tota ejus eſſentia
,, & natura. [*Lib. Orationum.*] 16. Deus Filius ſic
,, eſſentialiter eſt de eſſentia productus, ſicut perſo-
,, naliter de perſona. [*In 1. Sent. Quæſt. 14.*] 17. Dei
,, Filii eſſentia relata ad perſonam Filii ſic eſt, ge-
,, nita, ſicut eſt ingenita eſſentia Patris relata ad
,, perſonam Patris. [*Ibidem.*] 18. Deus qui eſt
,, Filius Deitatis, eſt Pater hominis deificati, pro-
,, pter hoc ut deificare Patri aſſimiletur. [*Lib. de centum Dei Nomin.*] 19. Spiritus Sanctus eſt con-
,, ceptus de Patre & Filio. [*Lib. de Eccleſiaſt. Proverb.*] 20. Spiritus Sanctus procedit a Patre &
,, Filio, ut æqualis ſit Patri & Filio: ita quòd ha-
,, beat duas paſſiones, unam a Patre, aliam a Fi-
,, lio: ſicut Pater habet duas actiones, & Filius
,, unam actionem & unam paſſionem. [*Lib. de 7. Arbor. & in 1. Sent. q. 12.*] 21. Duæ paſſiones
,, Spiritus Sancti ſunt de tota activitate Patris;
,, & ſtant ſicut una perſona, ſicut duæ activita-
,, tes unum principium. [*Lib. de 7. Arbor.*]
,, 22. De Patre & Filio & Spiritu Sancto ſic eſt,
,, quòd quilibet eorum ſtat tam completus ſicut
,, alius, & ſtant omnes tres unus Deus, non
,, diſtincti in aliquo. [*Lib. de Confeſſione &c.*]
,, 23. Tantùm ſunt tres perſonæ divinæ in unio-
,, ne, quòd nulla illarum trium poteſt aliquid
,, agere intrinſecè ſine aliis; quia nec generare
,, nec ſpirare. [*Lib. de Contemplat.*] 24. Genera-
,, tio & Proceſſio non poſſunt eſſe in divinis per
,, unam vel duas perſonas ſolùm, minùs de omni-
,, bus tribus. [*Lib. de Contemplat.*] 25. Stante Fi-
,, lio de toto Patre, & ſtante Spiritu Sancto de
,, totis ambobus ſine aliqua contrarietate, ſtat
,, eorum diſtinctio & concordia in majoritate,
,, quæ poteſt eſſe: & tres perſonæ divinæ diſtin-
,, guuntur majori diſtinctione quæ poteſt eſſe.
,, [*Lib. de 7. Arbor.*] 26. Sicut inter Patrem &
,, Filium in divinis eſt major concordia & uni-
,, tas quæ poſſit eſſe; ſic inter eos eſt major di-
,, ſtinctio quæ poſſit eſſe. [*Ibidem.*] 27. Malè fa-
,, ciunt qui dicunt, quòd inter Patrem & Filium
,, & Spiritum Sanctum non ſit tanta diſtinctio,
,, quanta eſt inter Deum & equum, cùm inter di-
,, vinas perſonas ſit major concordia quàm inter
,, Deum & equum; quæ non poteſt eſſe ſine
,, majori diſtinctione perſonarum. [*Lib. de 7. Arbor.*] 28. Extra Deum differentia eſt major in
,, pluralitate, & concordia in unitate. Sed in Deo
,, eſt æqualitas in differentia & unitate. [*Lib. Amati & Amici.*] 29. In quantùm Filius in di-
,, vinis eſt diſtinctus a Patre & Spiritu Sancto,
,, perſonaliter poteſt eſſe incarnatus ſine hoc
,, quòd illi ſint incarnati: ſed in quantùm o-
,, mnes tres perſonæ ſunt una eſſentia & natura,
,, oportet quòd Pater & Spiritus Sanctus ſint ita
,, veraciter homo per incarnationem, ſicut Filius
,, [*Lib. de 7. Arbor*] 30. Unitas naturæ & eſ-
,, ſentiæ divinæ facit ſtare æqualiter tres perſo-
,, nas divinas hominem deitatum. [*Ibidem.*] 31.

R. Lulli *errores circa Christum.*

,, In perſona Filii Dei accepit natura humana par-
,, ticipationem cum perſona Dei Patris, & Dei
,, Spiritus Sancti. [*Lib. de Eccleſiaſt. Proverb.*]
,, 32. Tunc quando Filius Dei accepit humanam
,, naturam, produxit perſonam hominem in ſua
,, perſona: ſic in amando eſſe hominem, produ-
,, xit cum Patre Spiritum Sanctum. [*Lib. de 7. Arbor.*] 33. Eſſe humanum eſt nobilius eſſe quod
,, Deus creavit, & homo melior creatura, quæ
,, ſit. Et ſicut eſſentia divina eſt ſummum eſſe
,, in bonitate: ita Filius Dei fuit incarnatus in
,, meliori eſſe quod ſit poſt divinum eſſe. [*Lib. Contempl.*] 34. Divina natura, quæ eſt Filius
,, Dei, voluit eſſe induta de humana natura,
,, quæ eſt Chriſtus homo. [*Lib. de 7. Arbor.*] 35. Deus
,, pro humano genere ſalvando, ſine hoc quòd pe-
,, teret veniam, voluit ei indulgere per incar-
,, nationem, quam accepit miſericordia quæ eſt
,, Deus. [*Ibidem.*] 36. Si humana natura po-
,, tuiſſet ſe elongare a divina natura, & eam fu-
,, gere, ut non incarnaret ſe in ea, feciſſet: Sed
,, natura divina acceſſit ad humanam naturam,
,, & incarnavit ſe in illa [*Lib. Contempl.*] 37.
,, Natura divina in Chriſto unita humanitati,
,, eam a peccato originali purificavit, cuſtodivit,
,, & mundavit. [*Ibidem.*] 38. In Chriſto ſunt tres
,, naturæ, ſcilicet divina, anima rationalis, &
,, corpus humanum: Et propter quamlibet iſta-
,, rum naturarum eſt Rex: Nam propter naturam
,, divinam, eſt Rex divinus & æternus propter
,, animam rationalem, eſt Rex omnium Spiritu-
,, um creatorum & creabilium; ſed propter cor-
,, pus humanum, eſt Rex totius corporalis na-
,, turæ [*Lib. de Benedicta tu.*] 39. Subſtantia
,, humanitatis Chriſti diſtinguitur in tres res,
,, ſcilicet animam, corpus & ſpiritum, qui exit
,, a duobus, ſcilicet a corpore & anima. [*Lib. Contemplat.*] 40. Anima Chriſti diligit ſu-
,, am formam, & ſuam materiam, quæ for-
,, ma animæ Chriſti eſt nobilior, pulchrior, me-
,, lior & honorabilior formâ quæ ſit: In qua
,, propter ejus pulchritudinem, qui ſunt in Pa-
,, radiſo habent magnam gloriam. [*Ibidem*] 41.
,, Per Chriſtum principaliter eſt mundus creatus
,, de nihilo. [*Lib. de centum Dei Nomin.*] 42.
,, Divina natura & humana in Chriſto ſunt ma-
,, gnæ in differentia & concordia: & tam magnæ
,, quòd ſicut eſt concordia major quàm alia con-
,, cordia, quæ ſit inter Creatorem & creaturam; ita
,, oportet quòd ſit differentia major inter divinam
,, naturam & humanam in Chriſto, quàm aliqua
,, differentia quæ ſit inter Creatorem & creatu-
,, turam. [*Lib. de 7. Arbor.*] 43. Inter Verbum
,, & animam, quam aſſumpſit, eſt magna con-
,, concordia per conjunctionem & unionem; &

ita

ita magna, quòd Verbum eſt anima & homo, & homo eſt Verbum cum omnibus partibus ſuis, & Verbum convertitur cum anima. [*In 1. Sent. quaſt. 7.*] 44. Anima Chriſti eſt inſtrumentum, & Verbum eſt agens: & ideo mediante animâ Chriſti Verbum comprehendit, & oon immediatè. [*In 3. Sentent. Quaſt. 57.*] 45. Chriſto ita fuit leve in die Paſſioois ſoæ dolores ſuſtinere, ſicut dicere. [*Lib. Contemplat.*] 46. Tota humana natura Jeſu Chriſti in Paſſione pœnam habebat: & tota divina natura pœnam ejus ſentiebat. [*Lib. de Eeclaſiaſt. Proverb.*] 47. Corpus Chriſti ſtans in Cruce fuit mortuum, in quantùm anima dimiſit illud, & non fuit mortuom in quantùm deitas ab eo non receſſit, nec coniunctio divinæ naturæ & humanæ fuit diviſa: Remanſit ergo Chriſtus vivus & mortuus: fuit mortuus ſecundùm curſum naturalem, ſed remanſit vivus ſupra curſum naturalem [*Lib. de 7. Arbor.*] 48. Mortuus fuit Chriſtus homo ſecundùm mortem humanam, ſed remanſit homo Deus, in quantum Deua remanſit homo. [*Ibidem.*] 40. Reſurrexit Chriſtus propter hoc, ut eſſet homo conjunctus ex anima & corpore, ſicut erat homo antequam moreretur: & quando fuit mortuus, fuit homo, in quantùm Filius Dei erat homo. [*Ibidem.*] 50. In Cœlo Imperiali ſunt animæ Sanctorum, & in illo vident Deum, & contemplantur facie ad faciem. Et in iſtis locis inferioribus nulla anima poteſt videre, nec contemplari Deum ſine medio, quod eſt ſpecies phantaſtica; oportuit ergo quòd Chriſtus aſſumpſerit corpus ſuum in altum, [*Ibidem.*] Quibus ſignificat omnino, Animam Chriſti ante ipſius in cœlos Aſcenſionem intueri divinam eſſentiam minimè potuiſſe, nec Deum ſine medio & ſine ſpecie phantaſtica ſuiſſe contemplatam. 51. Dei Filius eſt bonos ratione bonitatis *B. Maria*, quæ eſt bona per naturam, & naturalem habet proprietatem quòd eſt bona in ſeipſa, in tantùm quòd non fecit peccatum mortale nec veniale, ſed habet proprietatem per ſe ipſam faciendi bonum. [*In lib. de Beata Maria.*] 52. Beata *Maria* relaxat peccatoribus colpas & peccata, & poteſt plus peccatoribus iodulgere, quàm ipſi peccare; donatque virtutes & merita, fidem, ſpem & charitatem, cum quibus habeant homioes vitam æternam [*In lib. de Beata Maria.*] 53. Voluntas Beatæ *Maria* eſt contra joſtitiam, quia non dilexit Filii ſui mortem, quem Deus cum juſtitia interemit: & in hoc eſt ſtulta & inobediens *B. Maria* voluntas [*In lib. Orationum*] 54. Papa eſt Vicarius *B. Petri*, [*Lib. de 7. Arbor. & de Contemplat.*] Hæc quidem impropria locutio: ſed Vicarii nomine ſucceſſorem in eadem auctoritate iotellexiſſe videtur: quo ſenſu ſimilem loquendi modum Auctores probatiſſimi uſurparunt. 55. Propter peccatum primi homiois totus mundus fuit corruptus, & quantùm ad vegetabilia, & animalia, & alia creata ad ſervitium hominis. Immo etiam quantùm ad homines & Angelos. [*In lib. Contemplat.*] 56. Propter peccatum originale corpus hominis noo eſt dignum quòd ſumat uſom & ſervitium ac vitam de plantis, nec de animalibus brutis, quæ ſunt creaturæ Dei, in quibua noo habet jus aliquis qui ſit contra Deum [*In lib. de Articulis Fidei*] 57. Quia anima rationalis eſt forma corporia, & movet corpus ad accipieodam vitam de plantis, animalibus brutis, & aliis rebus ei neceſſariis, movet corpus contra jus & rationem. [*Ibidem.*] 58. Poſt peccatum originale, Deos & humanum genus fuerunt in magna contrarietate boni & mali, virtutis & vitii, veri & falſi: & illa contrarietas erat ita magna, quòd Deus in mundo populum non habeoat. [*In 1. Sentent. Quaſt. 110.*] 59. Deus conſentit quòd homo faciat peccatum veniale, ut non faciat peccatum mortale: aliàs magis diſtaret a divina bonitate & magnitudine per peccatum veniale, quàm per mortale: & ſic Deus non licentiaret hominem quòd faceret peccatum veniale: quòd eſt impoſſibile. [*Ibidem Quaſt. 119.*] 60. Deus peccatorem juvare non poteſt, dum ſuum intelligibile & amabile ſunt infirma: & hoc quia participaret per ſuam bonitatem & virtutem cum malitia; neque Deus contra juſtitiam agere poteſt. [*In 2. Sentent. Quaſt. 47.*] 61. Anima Judæi & Saraceni, qui credit eſſe in veritate, & non peccat mortaliter peccato actuali, non habebit pœnam ſpiritualem. [*Lib. de 7. Arbor.*] 62. Nullus eſt homo ita peccator, qui qualibet horâ quâ velit, non poſſit eſſe Dei amicus & familiaris. Is articulus ſano ſenſu intelligi poteſt, ſcilicet ſi pœnitentiam agat; juxta illud: *In quacumque hora ingemuerit peccator, omnium iniquitatum ejus non recordabor.* 63. Homo non debet reclamare ad Deum, ſi non diligit eum: & ille facit magnam malignitatem, qui orat Deum ſine charitate. [*Lib. de Eccleſiaſtic. Proverb.*] 64. In faciendo bonum, non oportet nos ſperare quod Deus incipiat; quia jam incœpit quando nos creavit, & pro conſervatione noſtra mundum nobis dedit, ut ei ſerviamus, & eum honoremus. [*Lib. Orationum, & lib. de Philoſophia Amoris.*] 65. Virtus eſt ita bona & quantitate magna, quòd omnis homo poteſt eam habere pro ſua voluntate. [*Lib. de Philoſophia Amoris, & de centum Dei Nomin.*] 66. Nullus homo eſt, qui non poſſit multiplicare amorem ſuum, & velle in qoantum voluerit. [*Lib. Contemplat.*] 67. De amore divino quilibet poteſt habere quantum voluerit. [*Lib. Contemplat. & de Dei Nomin.*] 68. [a] Quilibet homo poteſt Deum contemplari quantum vult, & ubi vult, & quando vult. [*In lib. Contemplat.*) 69. Quilibet homo de charitate & ſpe poteſt habere quantum vult. [*Ibidem.*] 70. Homo poteſt venire ad ſalvationem per virtutes morales; & quilibet poteſt habere de gloria Paradiſi tantam quantam vult habere omni tempore. [*Lib. de Artic. fidei, & lib. Contemplat.*] 71. Homo peccat, & eſt Deo inobediens, ſi non facit bonum quod intelligit, quod qoidem poteſt facere, licèt illud bonum facere non ſit ei mandatum. 72. Qui non facit id bonum quod poteſt facere, non videtur Deum multùm diligere. [*Lib. Contemplat.*] 73. Tantùm eſt imputandum omni potenti bonum facere, & nolenti, quantùm ſi faceret malum: quia homo potens facere bonum, & nolens, ſemper eſt in culpa. [*Ibidem.*] 74. Qui non facit totum poſſe ſuum ad convertendum omnes Infideles, errat, & eſt ſine charitate. [*Ibidem.*] 75. Deus eſt ita firmos ad indulgentiam, quòd nihil poteſt indulgentiam impedire, niſi deſperatio. [*Lib. de centum Dei Nomin.*] 76. Deus habet populo ſuo tantam charitatem, quòd quaſi omnes homines mundi eront ſalvati: quia ſi plures eſſent damnati quàm ſalvati, miſericordia Chriſti eſſet ſine magna charitate. [*Lib. de Plancto.*] 77. Sine charitate noo poſſumus habere aliquam virtutem; ſicut ſine oculis non poſſumus videre. [*Lib. de doctrina puerili.*] 78. Quia omnes homines ejuſdem ſpeciei ſunt; dignum eſt quòd homo diligat proximum ſuum quantùm ſe ipſum: & ſi non facit, ejus amor eſt falſus & deordinatus: & de hoc eſt Dei mandatum

R. Lulli *errores circa Beatam Virginem* Mariam.

R. Lolli *errores de peccatis.*

R. Lulli *errores de gratia & virtutibus*

[a] Error a Quietiſtis renovatus.

datom

datum. [*Lib. de Contemplatione & lib. de 7. Arbor.*]. 79. Qui non diligunt pluviæ multiplicitatem, vel paucitatem, vel ſterilitatem ſeu ſiccitatem, calorem & frigus, &c. non diligunt opera divina, ſed contrariantur divinæ juſtitiæ. [*Lib. Contemplat.*] 80. [b] Homo debet amare Deum, quia bonus eſt, non autem propter ullam rem quam ſibi donet; nec propter indulgere ſuum peccatum, nec propter hoc quod ipſe non ſit damnatus: Et qui ſic voluerit orare, ſentit ſe tam altum per ſuum amare, & per ſuum intelligere, & memorari, quòd non poterit altiùs aſcendere. [*Lib. de Contritione, Confeſſione &c.*] 81. Qui amant Deum propter hoc ut det eis gloriam cœleſtem, vel bona temporalia, & timent Deum propter hoc ut non det eis pœnam infernalem, vel labores temporales, faciunt de prima intentione ſecundam, & de ſecunda primam, & eorum intentio eſt perverſa & falſa; & contra Dei intentionem. Non eſt qui fecerit tantum malum ſicut fecit *Mahometus*, qui tot homines miſit in errorem: & tamen majus malum ſequitur cùm homo non habet Deum primam intentionem, quàm ſit totum malum quod fecit *Mahometus*: quia majus bonum eſt, in homine uno qui fortiter diligit Deum per primam intentionem, quàm ſit malum in omnibus hominibus qui ſunt damnati. [*Lib. Intentionum.*] 82. Si Deus dat homini de bonis hujus mundi, nec propter hoc quia dat ſibi & multiplicat bona, homo debet eum diligere plus: quia tantùm debet eum diligere, quòd plus non poſſit eum diligere. [*Lib. de Arte amativa.*] 83. Inconveniens eſt quòd verus amor, propter aliqua quæ facit homini Deus multiplicet ſeu minuat ſuum amare: quia poſtquam Deus initiavit hominem amare, & homo contemplari Deum, non convenit quòd contrarium habeat poſſe in amare: immo oportet quòd non poſſit ſuum amare creſcere nec minui. [*Ibidem.*] 84. Tantùm deſiderat & amat amicus, hoc eſt, homo juſtus, bonitatem, magnitudinem, & æternitatem ſui amati, hoc eſt Dei, quòd propter ſuum amorem ſe concordant bonitas, magnitudo, & æternitas in eſſe unam eſſentiam, & naturam, & unam & eandem rem numero in amico & amato [*Ibidem.*] 85. Amicus & amatus, ſcilicet homo juſtus & Deus, ſunt una indiſtincta & inconfuſa eſſentia & natura in bonitate & magnitudine, & æternitate. [*Ibidem.*] 86. Si amicus, hoc eſt homo juſtus, non fuiſſet ipſa ſubſtantia ſui amati, hoc eſt Dei, & amatus non fuiſſet ipſa ſubſtantia ſui amici, jam eorum gloria non fuiſſet in magna concordia amoris. [*Ibidem.*] 87. Amicus & amatus, hoc eſt, homo juſtus & Deus, in quibus non eſt parvus amor, ſed magnus, poſſunt eſſe, immo ſunt una met eſſentia & natura divina indiſtincta & indiviſibilis ſine ulla contrarietate & diverſitate eſſentiæ. [*Ibidem.*] 88. De Patre, & Filio, & Spiritu Sancto ſic eſt, quòd quilibet ſtat tam completus ſicut alius: & ſtant omnes tres unus Deus, non diſtincti in aliquo. Et qui ſic poteſt levare ſuum orare, & poteſt tam longo tempore ſtare ſine ulla imaginatione de ulla re temporali, nulla oratio tantùm valet: quia homo ſtabit totus raptus ſuperiùs per Spiritum Sanctum, non curans de re quæ ſit hìc: & ſuum orare erit ſic verum, quòd homo non poſſit addere in contemplando, nec deſiderando. [*Lib. de Contritione, Confeſſione, &c.*] 89. Infanti qui non vult aſſentiri Sacramento Confirmationis, non valet Sacramentum Baptiſmatis. [*Lib. Contemplat.*] 90. Si homo non eſt confirmatus, & credit eſſe confirmatus, eſt a peccato originali mundatus ratione bonæ intentionis, quæ conſumit culpam & peccatum. [*Lib. Contempl. & lib. de Eccleſ. Proverb.*] 91. Quilibet eſt obligatus ut ſit in ordine matrimonii vel religionis: quia omnis alius ſtatus diſcordat cum finali intentione propter quam quilibet eſt creatus. [*Lib. de doctrina puerili.*] 92. In matrimonio generatur homo cum ſanctitate: & matrimonium ſic ligat, quòd nullus debet accedere ad uxorem ſuam, niſi causâ prolis. [*Lib. de Eccleſ. Proverb.*] 93. Exiſtentes in Purgatorio non poſſunt Deum tantùm diligere, quantùm eum diligerent, ſi illas pœnas non ſuſtinerent. [*In lib. Orationum.*] 94. Sicut Deus Pater non addit aliquid in Filio generando in æternitate: Ita Sacerdos non addit aliquid Chriſto, uniendo ſibi ſubſtantiam, quam panis & ejus accidentia dimittunt. [*Lib. de Eccleſ. Proverb.*] 95. Sicut Dei Filius non accipit additamentum per eſſe hominem: ita Sacerdos facit, quòd ſanguis quem accepit Chriſtus de Domina noſtra, non accipit additamentum propter additionem quam facit cum ſanguine calicis. [*Lib. de Eccleſ. Proverb.*] 96. Omnes articuli fidei, & Eccleſiæ Sacramenta, ac poteſtas Papæ, poſſunt probari, & probantur per rationes neceſſarias, demonſtrativas, evidentes. [*Lib. de Artic. fidei, lib. Contemplat. de Eccleſ. Proverb. & De Planctu Raymundi.*] 97. Fides eſt neceſſaria hominibus ruſticis, inſciis, miniſtralibus, & non habentibus intellectum elevatum, qui neſciunt cognoſcere per rationem, & diligunt cognoſcere per fidem: ſed homo ſubtilis faciliùs trahitur ad veritatem Chriſtianam per rationem quàm per fidem. [*Lib. Contemplat.*] 98. Qui cognoſcit per fidem ea quæ ſunt fidei, poteſt decipi: ſed qui cognoſcit per rationem, non poteſt falli: Nam fides poteſt errare, & non errare. Et ſi homo errat per fidem, non habet tantam culpam, ſicut ſi erraret per rationem. Et ſicut veriùs cognoſcimus ea quę videmus, quàm ea quæ palpamus: ita veriùs ſumus diſpoſiti ad cognoſcendum veritatem per rationem, quàm per fidem. Sed ſicut palpando aliquando invenimus veritatem: ita etiam quandoque per fidem cognoſcimus veritatem, ſicut cæci, qui aliquando inveniunt quæ volunt, aliquando non. [*Lib. Contemplat.*] 99. Interficientes hęreticos ſunt injurioſi & vitioſi in ſuo memorari, intelligere, atque velle; quia hæretici, quando interficiuntur, moriuntur morte ſenſuali & morte intellectuali: & Chriſtus voluit quòd ejus Apoſtoli & Diſcipuli eſſent homines ſimplices, & qui non interficerent Infideles; propter hoc, ne interficiendo eos ſenſualiter, morerentur etiam eorum animę. [*Lib. Contemplat.*] 100. Deus contulit *Raymundo Lullo* Artem & Doctrinam generalem in quodam monte, ubi Chriſtus ipſi apparuit crucifixus, & contulit eam ſibi pro hujus ſæculi tenebris illuſtrandis: quæ eſt generalis ad omnem ſcientiam, & Naturalem, & Medicinam, & ad Jura, & valet ſpecialiter ad deſtruendum errores. [*In Prol. Sentent. & lib. de Planctu Raymundi.*]

Hos articulos *Raymundi Lulli* alioſque *Gregorius XI.* Pontifex Maximus, auditâ *Petri* Cardinalis Epiſcopi Oſtienſis & viginti Doctorum in Theologia, quibus librorum illius examen commiſerat, relatione ac cenſorio judicio, ut *erroneos*, & maximam partem *hereticos* damnavit, omneſque ipſius libros prohibuit 7. Kalendas Februarii anno 1376. Diploma editum eſt in Directorio *Eymerici*, inter Literas Apoſtolicas, pag. 67. Lulliſtæ ſubreptitium eſſe Diploma contendunt, idemque

[b] *Error noviſſimè ſuſcitatus a ſpiritualibus Quietiſtis.*

Errores a Quietiſtis adoptati.

R. Lulli *errores circa Sacramenta.*

* R. Lulli *errores circa Fidei Rationes que cognitionem.*

R. Lulli *error contra juſtam Hæreticorum punitionem.*

R. Lollus *homo fanaticus.*

R. Lulli *errores a* Gregorio XI. *damnati.*

Eymerici *Inquiſitoris in R. Lulli errores æquiſſima Cenſura a calumnia vindicatur.*

que Minoritæ Scriptores *Lulli* Apologiſtæ effutiunt. Id probant ex Sententia *Bernardi Ermengaudi* Ordinis Prædicatorum Provincialis, & Inquiſitoris hæreticæ pravitatis in Provincia Aragoniæ, aliorumque duorum ejuſdem Ordinis Doctorum; nec non Fratris *Arnoldi Peregrini*, Confeſſarii Reginæ Aragonum, Ordinis Minorum, & trium ex eodem Ordine Conſodalium: qui unanimiter conteſtantur, indignè traductum *Raymundum* ab *Eymerico* in quibuſdam propoſitionibus hæreticis, quas dicebat contineri in libro *Philoſophia Amoris*, cùm nullatenus in eo legantur. Sed ut alia omittam quæ adversùs hoc judicium objici poſſent; Cardinalis Oſtienſis, & viginti Theologi, qui in librorum & errorum *Raymundi Lulli* examen & cenſuram jubente *Gregorio XI.* incubuere, minùs oculati, minùs eruditi, minùs diligentes & accurati non erant ſeptem illis Theologis Hiſpanis: e quibus quatuor Minores privatis in *Raymundum* ſtudiis indulſerunt, & Regi Aragonum, qui ab illius doctrina infamiæ notam expungi optabat, ſunt adulati. Præterea, *Tres tantùm ſunt propoſitiones de quibus illi Judicium tulerunt. Porro ex reliquis, quas Eymericus centum exſcripſit in Directorio, major & potior pars verè in ejus Operibus reperitur: quarum nonnulla duriores & craſſiores ſunt, quàm eas communis Theologorum Schola admittat, aut ſine cenſuris elabi permittat.* Ita cenſet ac ſcribit *Vvadingus* in Annalibus Minorum, ad annum 1315. Addit idem Auctor: *Vidi, & penes me habeo Apologiam Antonii Belver Cathedratici Primarii, & Canonici Majoricenſis integro & magno Volumine contentam, ad Sixtum V. & Philippum II. pro Raymundi aſſerenda doctrina transmiſſam, & aliorum Reſponſiones ad Objecta Eymerici: & ſincerè dicam, poſt multas ambages verborum, poſt miros anfractus, quos non percipias, terminorum, non plenè in omnibus ſatisfeciſſe, &c.* Quod Auctoris minimè ſuſpecti judicium ſufficit ad calumnias aliorum in *Eymericum* Inquiſitorem diſſlandas.

Gregorii XI. *Conſtitutio contra R. Lulli errores non eſt ab Eymerico Inquiſitore conficta, ſed genuina.*

Nec enim minùs futile eſt quod Lulliſtæ objiciunt, *Gregorii XI.* Diploma ſubreptitium declaratum eſſe a *Bernardo* Epiſcopo Tiphernate, nec in Gregorii Regeſto diligenter quæſitum, inveniri potuiſſe. Nam *Bernardum* non ſatis attentâ conſideratione rem expendiſſe, non maturo ſatis judicio pronunciaſſe; nec ſuppoſitum eſſe ab *Eymerico* Inquiſitore *Gregorii XI.* Diploma, quamvis aut ex ipſius Regeſto ablatum ſit, aut ejus autographum caſu aliquo perierit, ut alia plurima Diplomata anno 6. *Gregorii XI.* data, gravia momenta probant. Primo alia duo ejuſdem Pontificis Diplomata anno 2. & 4. Pontificatûs data, quibus libros *Raymundi Lulli*, ſeu ſuſpectos, ad ſe mitti juſſit, & diligentiſſimè examinari. Perlecti ſunt & diſcuſſi a Cardinali Hoſtienſi, & 20. Doctoribus erroribus ſcatentes inventi: quid igitur erat reliquum, niſi ut cenſurâ configerentur? Unde nec *Vvadingus* ipſe ferventiſſimus *Lulli* defenſor temperare ſibi potuit quin cogente veritate fateretur, *Suſpicionem ingerere duas præfatas Extravagantes, Summum Pontificem circa Lulli doctrinæ damnationem aliquid effeciſſe*. Secundò, *Petrus* Rex Aragonum in Epiſtolâ ad *Gregorium XI.* ipſius de *Raymundi Lulli* damnatione Diploma ut legitimum agnoſcit, & in ſuo Regno promulgatum, rogatque ejus Sanctitatem ut novum examen librorum damnatorum decernat. Hanc Epiſtolam edidit, *Franciſcus Diagus* lib. 2. Hiſtoriæ Provinciæ Aragoniæ Ordinis FF. Prædicatorum a ſe deſcriptam ſummâ fide ex Carthulario Regio civitatis Barcinonenſis, in quo Regeſtum extat varias *Petri*, Regis Aragonum Epiſtolas continens ab anno 1371. ad annum 1379. His autem concepta verbiseſt illa qua de agimus: *Sanctiſſime Pater, intelleximus relatu quorumdam quòd Sanctitas veſtra ad inſtigationem Fratris Nicolai Eymerici, Inquiſitoris pravitatis hæreticæ, miſit ad has partes Barcinonæ, Valentiæ, & Majoricarum quoddam Reſcriptum continens, quòd quicumque teneat de libris per Raymundum Lullum quondam civitatis Majoricarum factis, intra certum tempus in ipſo Reſcripto contentum, illos teneatur ſub excommunicationis pœna ponere in poſſe Vicariorum Epiſcoporum ipſarum civitatum. Nam fertur quòd dictus Inquiſitor, Opus dicti Raymundi examinari fecit, & quòd in eo invenit quæ contra fidem Catholicam exiſtunt. Cumque, Sanctiſſime Pater, conſanguinei ipſius Raymundi qui ſunt in hac civitate, a qua ſuum genus traxit originem, cupiant valde quòd idem Opus in eadem examinetur civitate, quod rationabile nobis videtur & juſtum. Primò, quia opus prædictum eſt in idiomate Catalano, ob quod abſque dubio meliùs intelligetur per Catalanos, quàm per homines alterius nationis. Secundò, quia in Catalonia ſunt plures Clerici & Religioſi, qui in dicto Opere libenter ſtudent, cùm plurima in eo addiſcant utilia valde quique ſuper examinatione poterunt multa dicere, per quæ veritas demonſtretur. Tertiò quia ſcientia dicti Raymundi habet principia valde diſſimilia aliis ſcientiis. Unde per ignorantem eam, quamvis aliarum ſcientiarum ſcientificos, poteſt de facili non intelligi. Quartò quia magnum eſt intereſſe conſanguineorum prædicti Raymundi, an dictum Opus comprobetur, vel reprobetur. Unde rationabile valde exiſtit, quòd ſuper hoc ipſi vocentur, & audiantur rationes eorum. Quocirca Sanctitati veſtræ humiliter ſupplicamus, ut providere dignemini quòd dictum opus in hac civitate examinetur, committendo examinationem ipſam Epiſcopo Barcinonæ, juxta ſupplicationem, quæ ſuper hoc noſtri parte veſtræ clementiæ offeretur. Nam de hoc nobis ſpecialem gratiam faciet benignitas veſtra. Nam ex quo dictus Raymundus erat Catalanus, & ſubditus noſter, multùm nobis placebit, ſi ejus ſcientia comprobetur, & proinde Sanctitati veſtræ gratias humiles referemus. Datum Barcinone, ſub noſtro ſigillo ſecreto ſeptima die Januarii, anno a Nativitate Domini 1377.*

REX PETRUS.

Circa quam Epiſtolam nonnulla obſervare operæ pretium eſt, 1. Scriptam illam eſſe die ſeptima Januarii anni 1377. menſibus ſexdecim ante obitum *Gregorii XI.* cui menſis Aprilis anni 1378. fatalis fuit. Proinde ſatis habuiſſe temporis ut ad Regem reſcriberet, ipſumque de ſuppoſitione Diplomatis admoneret, ſi ſuppoſititium fuiſſet, ut malè feriati Lulliſtę commenti ſunt. Nec veriſimile eſt quòd *Eymericum* Inquiſitorem, quem criminis falſi tam manifeſtè convictum volunt, impunitum reliquiſſet, flagitium diſſimulaſſet, munus ipſum gerere permiſiſſet, quo tam inſigniter fuiſſet abuſus. Secundò, *Gregorii XI.* Diploma contra *Raymundi Lulli* errores miſſum eſt ab eodem Pontifice ad Barcinonenſem, Valentinum, & Majoricenſem Epiſcopos, qui ſuis in Diœceſibus illud promulgari permiſerunt. Non permiſiſſent autem ſi vel leviſſima ſuſpicio falſi adversùs illud orta fuiſſet, *Eymericum* Impoſtorem proclamaſſent; illorumque ſuffragia contra Inquiſitorem noſtrum Rex etiam in Epiſtolâ ſuâ protuliſſet. Tertiò, Rex cui adeo cordi erat *Lulli* fama *Eymericum* Inquiſitoris munere ſuis in ditionibus fungi non permiſiſſet, immo eum e Regno ſuo expuliſſet, vel deponi curaſſet, aut ſaltem ad faciendum ſatis memoriæ *Lulli* adegiſſet. At *Eymericus* Inquiſitor annos 21. poſt *Gregorii XI.* obitum, quamdiu vixit ipſe, Inquiſitoris officio honorificè functus eſt. Quartò Rex nullo alio ti-

tulo *Lullum* inſignit, quàm civis Majoricani, quod etiam in Diplomate ſuo præſtiterat Pontifex; quamvis *Eymericus*, Catalanus & ipſe, expreſſiùs *Raymundum Lullum* Mercatorem dicat, & *Franciſcus Pegna* ejus Commentator *Laicum*, nullus verò Eremitam, vel Tertii Ordinis *S. Franciſci* Profeſſorem. Quintò, Rex *Petrus* inter cœteras rationes, quibus in Epiſtolâ illâ ſuâ Summum Pontificem movere conatur ad novum examen librorum *Lulli* concedendum, nec Domus Regiæ cujus aliquando Seneſcallus fuerit vel Præfectus, ut Lulliſtæ fingunt; nec Ordinis Franciſcani, cujus Profeſſor extiterit, honorem; ſed conſanguineorum dumtaxat ipſius *intereſſe*, (ut ipſe loquitur) exponit. Sextò, illâ in Epiſtolâ nihil de mirabili *Raymundi Lulli* converſione, vocatione a Chriſto, illuminatione, ſanctitate, prędicatione apud infideles Martyrio, miraculis, quæ defenſores ipſius adeo magnificè jactant. Quæ certè Rex non omiſiſſet, ad ſuum ſcilicet conſilium in primis conducentia: ſiquidem non conſanguineorum dumtaxat *Lulli*, ſed ipſius Eccleſiæ honos & utilitas poſtulaſſent, ut Vir Religioſus, Sanctus, & Martyr vindicaretur a calumnia. Septimò, *Lulli* ſcientiam habere principia ſcientiarum cœterarum principiis longè diſſimilia, Rex *Petrus* ſcribit. Quòd Novatorem ipſum fuiſſe probat aliis concurrentibus argumentis. Veritatem Gregoriani contra *Lullum* Diplomatis confirmat etiam *Gregorii XIII.* auctoritas, cujus nomini Directorium inquiſitorum *Eymerici*, Notis exquiſitis a ſe Illuſtratum & Literis Apoſtolicis locupletatum, quas inter extat laudatum Diploma, *Franciſcus Pegna* conſecravit.

Sacræ Facultatis Pariſienſis & Gerſonii de Libris & doctrina R. Lulli *judicium.*

Venerabilis *Gerſonii* Pariſienſis Eccleſiæ & Academiæ Cancellarii de *Raymundi Lulli* doctrina Judicium ſilentio præterire non poſſum. Is 2. P. libri *De Examinatione Doctrinarum*, Conſideratione 2. ita ſcribit. *Attendendum in examinatione doctrinarum primò & principaliter, ſi doctrina ſit conformis Sacræ Scripturæ, tam in ſe, quàm in modi traditione ..... Eſt igitur talis ars, talis regula, vel exemplar, cui ſe non conformans alia doctrina, vel abjicienda eſt ut hæreticalis, aut ſuſpecta, aut impertinens ad Religionem prorſus eſt habenda...... Quæret aliquis quid ſibi vult finis hujus conſiderationis loquens de modo traditionis Scripturæ? Numquid poteſt alia ſalubris doctrina taliter tradi, quòd redderetur inepta & nociva? Poteſt utique. Ponitur ad præſens exemplum de doctrina Raymundi Lulli, quæ quidem & vera, & copioſa multa continet, non tamen in multis abſque poſſibili calumnia, de quibus nihil ad præſens. Hoc unum placet inferere, temporibus noſtris in Sacra Theologiæ Facultate inſtitutum. Habet ipſe Lullus modum traditionis ſpecialem ſub magnis voluminibus ad certa nomina, ad characteres, & figuras. Senſit eadem Facultas, nonnullos de ſuis ſuppoſitis, ut proni ſumus ad novitates, velle traditionem hujuſmodi multiplicare per ſtudium. Nam in Aragonia dicitur doceri. Conſtituit protinus Statutum [quod Patribus Carthuſienſibus prope Pariſios ſignificavit per literam: habent enim copiam librorum dicti Lulli] quo ſtatuta prohibebatur omnibus ſuppoſitis ſuis, ne derelinquentes modum doctrinalem Sanctorum Doctorum per Eccleſiam approbatorum, & qui tentus eſt hactenus in Sacra Theologiæ Facultate, tranſirent ad novam hanc phantaſiandi curioſitatem.* His omnibus addendum, *Raymundi Lulli* Opera a *Paulo IV.* Pontifice Maximo fuiſſe rurſus prohibita.

R. Lullus *hæreticus non fuit.*

Propter errores tamen, & propoſitiones pleraſque hæreticas, hæreticum nemo dixerit *Raymundum Lullum*, cùm omnia Opera ſua Eccleſiæ Romanæ cenſuræ ac judicio ſubjecerit, ut multis probat *Vvadingus*. Et ſi verè Martyr fuit, (quod agnoſcam lubens, cùm ejus Martyrium ab Eccleſia Romana cœterarum Matre & Magiſtra vindicatum probabitur) totum illud errorum virus paſſionis falce in beata anima purgatum eſt. Sed verè inter hæreticos cenſendi Lulliſtæ, ſeu *Raymundi Lulli* Sectatores illi, de quibus *Eymericus* loco ſupra laudato; qui non ſolùm damnatos ab Eccleſia illius errores pertinaciter propugnabant, ſed novos etiam addebant: Doctrinam ſcilicet Veteris Teſtamenti attribui Deô Patri; Doctrinam Novi Teſtamenti Filio; Doctrinam *Raymundi Lulli* Spiritui Sancto: Theologiam omnem deletum iri: Theologos omnes Antichriſti tempore a fide defecturos: Tunc verò per doctrinam *Raymundi* Fidem Catholicam in Eccleſia a Lulliſtis ſuſcitandam. Hanc doctrinam non per ſtudium, neque per hominem, ſed per revelationem haberi, & a ſolis Lulliſtis intelligi. *Gregorium XI.* qui doctrinam *Raymundi Lulli* in 20. ejus voluminibus contentam, ut hæreticam in ducentis articulis Avenione in Conſiſtorio damnavit; Sacrum Collegium quod conſenſit; Cardinalem Hoſtienſem qui hac in cauſa cognitor ac Judex a Summo Pontifice delegatus eſt; viginti Magiſtros in Theologia hujus doctrinæ ac librorum examinatores & cenſores, illam non intellexiſſe, & turpiter erraviſſe. Denique *Raymundum Lullum* pro Beato habendum & colendum pertinaciter propugnabant, quamvis ejus ſanctitas non eſſet ab Eccleſia declarata, nec Martyrium vindicatum.

Quidam ejus Sectatores hæretici.

R. Lulli *obitus.*

Raymundum Lullum obiiſſe anno 1315. die 24. Junii ſcribit *Vvadingus*, non 26. Martii, ut habet *Arturus a Monaſterio*, in Martyrologio Franciſcano. Nonageſimum-quintum annum attigiſſe ſcribitur. Ejus Vitam *Carolus Bovillus*, homo Gallus, ſecundùm narrationem ignoti cujuſdam Hiſpani, Epiſtolâ complexus eſt, anno 1511. ducentis paulò minùs annis a morte *Lulli*, ſecundùm *Vvadingi* rationes. Narrationem illam *Benedictus Gononus*, Ordinis Celeſtinorum, inter Vitas Sanctorum Patrum & Eremitarum Occidentis lib. 6. inſeruit. Ex eadem Epiſtolâ & ex *Raymundi* ſcriptis, Vitam ejus contexit *Vvadingus* in Annalibus. De ipſo pariter legendi *Bzovius* noſter, & alii Annalium Eccleſiaſticorum poſt *Baronium* Cardinalem Continuatores, *Hugo Cavellus* Ordinis Minorum in Apologia pro *Raymundo Lullo*, *Nicolaus Janſenius* in Appendice ad Tom. 3. *Bzovii*; *Franciſcus Diagus* in Hiſtoria Provinciæ Aragoniæ Ordinis Prædicatorum lib. 1. Cap. 24. 25. 26. & 27. & lib. 2. Cap. 91. Mariana lib. 15. de Rebus Hiſpaniæ Cap. 4. & *Dervicius Thadaus* in *Nitela Franciſcanorum*. Raymundum Lullum, P. *Cauſſinus* S. J. Tom. 4. *Curia Sancta*, Tractatu 1. Sect. 13. *Theſaurum abſconditum* appellat, & a ſolis invidis & æmulis exagitatum ait. Quod non ſatis attentâ conſideratione a viro alioqui laudatiſſimo ſcriptum eſſe probant, quæ hucuſque diximus. P. *Sanjurius* ejuſdem Societatis, ipſum inter ferventiores Chriſti amatores refert lib. 4. de Chriſti cognitione & amore. Illis qui *Raymundum Lullum* a caritate laudant, non ſuccenſeo, quia id caritatis eſſe poteſt: ſed ejus doctrinam ab Eccleſia proſcriptam, prohibitam, & damnatam laudari, quis Eccleſiæ filius patiatur? De doctrina dumtaxat illius hic egi, non de vitâ. Quamquam in Vita ejus prout a *Bovillo*, *Gonono*, *Vvadingo*, literis mandata eſt, multa non dicam paradoxa ſed contradictoria inveniantur. Scilicet *Raymundus Lullus*, ſecundùm ipſos, uxoratus fuit, Monachus, Eremita vagus; Theodidactus errans & in erroribus perſeverans; cujus ſcientia a Deo accepta & infuſa, inutilis tamen *ad fidei incrementum, & Eccleſiæ fulcimentum*; qui *mirabiliter fuit totâ mente illuſtratus*, quamvis *nec tota, nec*

Vitæ Scriptores

In Vita R. Lulli *multa contradictoria*

gra-

præcipua aliqua pars ejus doctrinæ a Deo immediatè ſit infuſa: Qui *cœlitus fortuſſe illuminatus* eſt, ilicèt *pleraque ejus aſſertiones abſona a communi noſtri ævi doctrina, & ejus modi loquendi & termini a communi diſſideant loquela Theologorum*. Cujus *Ars magna & parva admirabiles habeat ambages & ſinuoſos anfractus, per quos nec Dædalo liceat incedere; cujus methodus irregularis, incalta, & confuſa: ſtylus inæqualis, inconcinnus, barbarus*. Eumdem Prædicatorem exhibent abſque miſſione laudati Vitæ ipſius Auctores. Qui rationibus invictis ſe Myſterium Sanctiſſimæ Trinitatis demonſtraturum Infidelibus pollicebatur; quibus ipſos Philoſophos dumtaxat, non fideles effeciſſet. Qui rationibus illis abſonis, & quæ *Didaci Ruizii* S. J. Theologi doctiſſimi judicio *ridicula ſunt, & ſomniantis malèque ſani capitis deliria*. Septuaginta Philoſophus Tuneti ad Chriſtiana Sacra traduxerit. Martyrem denique celebrant ab Eccleſia Romana non vindicatum.

II. Libri *De Invocatione Dæmonum*, *De Secretis Naturæ*, *De Alchimia*, non ſunt *Raymundi Lulli* Majoricenſis, ſed alterius cognomento *De Terraga*, qui *Raymundus Neophytus* nuncupatus eſt. Is ex Hebræorum Rabbino Chriſtianus factus, Religioſe cuidam Ordini nomen dedit, cœterùm mores non mutavit homo nequiſſimus. Execrandos enim errores & blaſphemias ſcriptis tradidit. Librorum ipſius examen Archiepiſcopo Tarraconenſi, & *Nicolao Eymerico* Inquiſitori commiſit *Gregorius XI.* & ad eorum relationem damnavit, Diplomate quod incipit: *Aliquid mali propter vicinum malum*. Hos *Raymundi Neophyti* errores *Eymericus* recenſet 2. P. *Directorii Inquiſitorum*,

Raymundi Neophiti errores.

,, Quæſt. 10. Scripſit 1. Prava dogmata Almarici, Arii, Sabellii, & quorumvis Hæreticorum ,, per ſe hæretica non eſſe, ſed tantùm reſpectu ,, illorum qui ipſa animo pertinaci eligunt 2. [a] ,, Licitum eſſe creaturas adorare & cultu Latriæ ,, proſequi, quatenus Creaturem repræſentant. ,, 3. Fas eſſe eadem ratione Dæmones adorare, ,, 4. Sacrificantem Dæmonibus æquè & meliùs ab ,, idololatria excuſari, quàm Chriſtianum adorantem imaginem Chriſti & Sanctorum: Iiſque ,, Jure naturæ adorationem & ſacrificium deberi, ,, 5. Qui victi ſuppliciis, Deum negant ore; ſed ,, corde adorant, non ſolùm non peccare, immo ,, remuneratione dignos eſſe. 6. Laïcum non teneri ad aliquem fidei articulum explicitè credendum: Ideoque ſi teneat vel credat oppoſitum alicujus articuli ex ignorantia & tentatione diaboli, non peccare. 7. Omnes qui Dei ,, vel Eccleſiæ præceptis non obediunt, hæreticos eſſe cenſendos. 8. Peccatorem omnem, dum ,, peccat, voluntatem ſuam divinæ conformare. ,, Æquè enim placere Deo bona & mala; æquè ,, *Judæ* deſperationem & *Petri* contritionem. 9. ,, Nullum Legis præceptum hac in vita poſſe adimpleri; neque charitatem ab ullo viatore haberi. 10. Hominem abſque charitate infuſa poſſe Deum ſuper omnia diligere, & vitam æternam promereri. 11. Sine charitate omniem fidelem eſſe poſſe. 12. Sectam *Mahometi* eſſe æquè Catholicam ac fidem *Jeſu Chriſti*. 13. Perfectius eſſe Schiſmaticum eſſe, quàm Catholicum. Chriſtum, Apoſtolos, Angelos, Cælites omnes, eſſe Schiſmaticos. 14. Solum Deum Patrem eſſe optimum, Dei Filium eſſe bonum in primo gradu, Spiritum Sanctum in ſecundo, creaturam omnem in tertio. Legatur idem *Eymericus* Quæſt. 17. & *Franciſcus Pegna* Commentar. 52. Ex his emendatur error *Prateoli*, *Bernardi Lutzemburgi*, & *Bzovii*, qui ſimilitudine nominis decepti, *Raymundi Neophyti* errores & pernicioſos libros, *Raymundo Lullo*, tamquam notiori affixerunt.

[a] *Huic errori affinis videtur illa propoſitio* Vaſquezii *in III. partem Diſput.* 110. *cap.* 2. Creaturæ quælibet irrationales & inanimes poſſunt adorari, modò in illis adoratio non ſiſtat & ſecluſo periculo ſcandali.

Raymundus Neophitus cum R. Lullo *perperam confunditur.*

ARTICULUS XXI.

De Erroribus in Anglia diſſeminatis, & a SIMONE LANGHAM Cantuarienſi Archiepiſcopo, de conſilio Doctorum damnatis.

CUm errores plurimi incertis auctoribus in Anglia, erupiſſent, ac in Provincia maximè Cantuarienſi diſſeminati fuiſſent *Simon Langham* Cantuarienſis Archiepiſcopus, Angliæ Primas, congregato virorum Theologorum & Juris peritorum cœtu, prævioque diligenti examine, illos confixit, & in Scholis vel alibi, publicè vel occultè, doceri, propugnari, vel approbari prohibuit, ſub pœna excommunicationis. Id conſtat ex ejus Sententia Lambethæ data, quinto Idus Novembris, anno 1368. quam Oxonienſis Academiæ Cancellario miſit promulgandam. Confixit autem ac damnavit errores numero XXX. quorum tenorem ſubjicio.

,, I. Quilibet viator tam adultus, quàm non ,, adultus, Saracenus, Judæus, & Paganus, etiam in utero materno defunctus, habebit claram viſionem Dei ante mortem ſuam. Quâ viſione manente, habebit electionem liberam convertendi ſe ad Deum, vel divertendi ſe ab eo. Et ſi ,, pro tunc elegerit converti ad Deum, ſalvabitur; ,, ſin autem, damnabitur. II. Peccatum commiſſum ,, in hujuſmodi clara viſione per malam electionem, ,, non eſt remediabile nec remiſſibile; & ſic pro ,, illo Paſſio Chriſti non poteſt ſatisfacere quantùm ad efficientiam. III. Stat aliquem adultum, ſine actu vel habitu fidei Chriſti in ſe, de ,, lege communi ſalvari. IV. Sacramentum Baptiſmi non eſt e lege Dei alicui parvulo decedenti requiſitum ad ſalutem æternam. V. De ,, quolibet parvulo in utero materno decedente, ,, ac aliis parvulis decedentibus ſine Sacramento ,, Baptiſmi, eſt a quolibet Catholico dubitandum ,, an damnetur, an ſalvetur. VI. De quolibet ,, parvulo baptizato decedente, an ſalvabitur ,, ſeu damnabitur, eſt a quolibet Catholico dubitandum. VII. Saracenos, Judæos, Paganos, ,, adultos & diſcretos, qui numquam habuerunt, ,, habent, vel habebunt, actum ſeu habitum fidei Chriſtianæ, poſſibile eſt de communi lege ,, ſalvari, intelligendo in ſenſu compoſito: & de ,, quolibet tali decedente an ſalvabitur, eſt a quolibet Catholico dubitandum. VIII. Non eſt poſſibile de lege communi aliquem pro ſolo originali peccato damnari, ſi intelligatur pro ſolo originali ſine actuali. IX. Impoſſibile eſt de lege ,, communi aliquem damnari ſine peccato actuali. X. Gratia, juxta communiter ponentes, eſt ,, truffa, eo quòd non eſt poſſibile aliquem talem ,, eſſe. XI. Aliquis poteſt ex puris naturalibus ,, mereri vitam æternam. XII. Eſt medium ſufficiens in natura ad attingendum finem hominis naturalem, id eſt, beatitudinem ultimam ,, & æternam. XIII. Pro quolibet peccato commiſſo in ſtatu fidei eſt remedium ſufficiens in ,, natura, per quod redire poteſt viator ad gradum deperditum per peccatum. XIV. Pro nullo ,, peccato commiſſo citra claram Dei viſionem eſt ,, aliquis juſtè privandus hereditate cœleſti, ſicut nec puer peccans ex ignorantia eſt hereditate privandus. XV. Nihil eſt nec eſſe poteſt malum, ſolùm quia prohibitum. XVI. Pomum vetitum, quod Primus Parens comedit, ,, non ſolùm fuit malum ſibi quia prohibitum, ,, ſed ſibi prohibitum quia malum. XVII. Quocumque effectu ſignato, oportet quòd ſit aliqua

„ cauſa quare Deus vult illum effectum. XVIII.
„ Pater in divinis eſt finitus, Filius in divinis eſt
„ finitus, & Solus Spiritus Sanctus eſt infinitus.
„ XIX. Solus Pater efficit, ſolus Filius format,
„ & ſolus Spiritus Sanctus finit quamlibet crea-
„ turam. XX. Deus non poteſt aliquid annihi-
„ lare. XXI. Deus non poteſt aliquem imme-
„ diatè punire, eo quòd non poteſt eſſe tortor.
„ XXII. Nullus poteſt peccare appropriatè con-
„ tra Patrem in divinis, eo quòd nullus poteſt
„ peccare ex impotentia, ſi peccet ex ignoran-
„ tia, vel malitia. XXIII. Quàm neceſſariò ho-
„ mo eſt animal, tam neceſſariò homo eſt mortalis.
„ XXIV. Chriſtus, *Beata Maria*, & omnes homi-
„ nes beati, adhuc veraciter ſunt mortales. XXV.
„ Virgo Beata eſt adhuc peccabilis, & damnabi-
„ lis pro peccato. XXVI. Omnes Beati tam An-
„ geli, quàm homines, excepto Chriſto, ſunt pec-
„ cabiles & damnabiles. XXVII. Omnes homi-
„ nes damnati in Inferno ſunt reparabiles &
„ beatificabiles. XXVIII. Omnes Dæmones ſunt
„ & ſemper erunt reparabiles ad beatitudinem
„ conſequendam. XXIX. [a] Deus de poteſtate ab-
„ ſoluta non poſſet facere creaturam rationalem
„ impeccabilem. XXX. Beati ſunt mortales &
„ immortales,

SCHOLION.

a An ſatis attendit *Simon Laugham* vigeſimam-nonam Propoſitionem damnans, ad illa *Sancti Anſelmi* verba lib. 2. *Cur Deus homo*, cap. 10. ubi Boſoni quærenti, Cur Deus tales non fecit Angelos & duos primos homines ut & peccare non poſſent, & de juſtitia ſua laudandi eſſent? reſpondet: *Quoniam nec potuit, nec debuit fieri ut unusquisque eorum eſſet idem ipſe qui Deus*. Sed & Sancti Auguſtini certiſſimum principium eſt, impeccantiam creaturæ ex natura ſua convenire non poſſe: Lib. 4. *De Trinitate*, cap. 4. *Quamquam magna natura eſt*, inquit, *vitiari tamen potuit, quia ſumma non eſt*. Et *Enchiridii* cap. 12. *Natura igitur omnes, quoniam naturarum prorſus omnium conditor bonus eſt, bona ſunt: ideo in eis & minui bonum & augeri poteſt*. Sed alio ſenſu Propoſitionem illam 29. Simon Angliæ primas videtur accepiſſe ac damnaſſe: quòd ſcilicet Deus abſolutâ poteſtate non poſſet facere creaturam rationalem ex gratia, in qua ſingulari & extraordinario favore ab illo non ſolùm condita, ſed confirmata eſſet, impeccabilem: ſolam enim impeccantiam quæ creaturæ e naturâ conveniat, cum ipſius conditione cohærere non poſſe, Sancti Patres Auguſtinus, Fulgentius, Gregorius & Anſelmus aſſerere videntur.

ARTICULUS XXII.

De VVICKLEFFI Hæreſi.

§. I.

Quis Auctor?

ANno 1375. *Eduardo III.* in Anglia regnante, ex inferis erupit Vvickleffiana Hæreſis, auctore *Joanne Vvicklef*. Natione Anglo, Doctore Theologo, Eccleſiæ de *Luttblevvorth* Lincolnienſis Diœceſis Rectore, ingenii vehementis homine, ſuperboque & ambitioſo. Primum illius in Eccleſiam & Romanum Pontificem odii ſeminarium fuit, ut obſervat *Nicolaus Harpsfeldius*, Cantuarienſis Archidiaconus in *Hiſtoria Vvicleff*. c. 1. quòd Pontificis Decreto a Præfectura Collegii Cantuarienſis Oxonii, quam præter jus faſque invaſerat, quippe quæ ex præſcripto *Simonis Iſlepi* Cantuarienſis Archiepiſcopi Monacho tantùm debebatur ut cauſâ cognitâ fuiſſet abdicatus. Litis Inſtrumenta Pontificiumque Decretum ſe legiſſe teſtatur laudatus Auctor. Addunt alii, quam paſſus deinde fuit Wigornienſis Epiſcopatus repulſam, faces illi ad incendium in Eccleſia excitandum ſubminiſtraſſe. Opportunum ſerendis erroribus, quorum plures ex *Janduni & Marſilii Patavini* damnatis libris derivavit, nactus Angliæ ſtatum eſt. Rex Proceresque a Romano Pontifice ob collationes Beneficiorum & pecuniarum exactiones, erant ſubalienati. *Eduardi* Regis inclinatâ jam ætate, non ſatis ſevera conſtanſque Reipublicæ gerendæ ratio, favor *Joannis* Lancaſtriæ Ducis, qui tum omnia ſuâ auctoritate adminiſtrabat; *Alicia Pereſia*, Regiæ pellicis gratia, errorum quos primò diſſeminavit lenocinia. (Ad Regis enim, ac ſæcularium Magiſtratuum amplificandam auctoritatem, ſubversâ Eccleſiaſtica Poteſtate, collineabant) *Gregorii XI.* vigilantiſſimi Pontificis obitus, & Schiſma quod deinceps turbavit Eccleſiam, *Vvickleffo* viam ad novandum ſtraverunt facillimam. Ipſi etiam auctoritatem conciliavit quædam vitæ ſeverioris ſpecies. Nudis enim pedibus Wickleſiſtæ incedebant, veſtiti pannis vilibus, ut per vitam pœnalem faciliùs incautos traherent ad Sectam ſuam teſte *Vvalſinghamo* in Hiſtoria Anglicana ad annum 1376.

§. II.

De WICKLEFFI erroribus. Et primùm de iis quos contra Deum & Chriſtum evomuit.

JOannes *Luke* Oxonienſis Theologus ducentos ſexaginta-ſex errores ex *Vvickleffi* Operibus collegit, alii tres ſupra trecentos, *Thomas Valdenſis* octingentos in iis repertos tradit. Conſtantienſis Synodus quadraginta quinque præcipuos recenſet ac damnat. *Joannes Cochlaeus lib. 5. Hiſtoria Huſſitarum* pag. 122. 40. claſſes erroneorum Articulorum *Vvickleffi* exhibet. *Joannes Przibram* multò plures enumeravit edito libro. Nos certas etiam in claſſes præcipuos referemus. Atque ut ab iis incipiamus quos contra Deum & Chriſtum evomuit, primus ille eſt: *Deus debet obedire diabolo*. (Ex Vvalſinghamo & Concilio Conſtantienſi Seſſ. 8.) 2. *Qualibet creatura eſt Deus*. (Lib. de Judæis, Cap. 3. & ex Thoma Waldenſi Tom. 1. Lib. 1. c. 1. & ſeq.) 3. *Deus nihil poteſt producere, niſi quod producit*. (Lib. 1. Trialogi, cap. 11. & ex Waldenſi T. 1. L. 1. c. 10.) 4. *Deus mundum amplificare vel imminuere non poteſt, nec animas niſi ad certum & fixum numerum creare*. (In Trial. & ex Thoma Wald. c. 13.) 5. *Deus aliquam creaturam in nihilum redigere non poteſt*. (In Tractatu Univerſalium, cap. 13. & ex Thoma Waldenſi lib. 1. cap. 17.) 6. *Terminus a quo creationis non eſt merum nihil, ſed eſſe perfectiſſimum rei creatæ, ſcilicet eſſe ejus ideale: quia potentia Dei ad nihilum ſe non extendit*, (1. Trial. cap. 11. & ex Thoma Waldenſi cap. 20. lib. 1.) 7. *Deus non dat aliquid niſi Juſtis*. (De dominio divino, c. 2. & ex Thoma Waldenſi lib. 2. Art. 3. cap. 82.) 8. *Omnia ex neceſſitate abſoluta eveniunt. Et Deus neceſſitat ſingulas creaturas activas ad quemlibet actum ſuum*. (In 1. Trial. cap. 13. ex Thoma Waldenſi lib. 1. cap. 21. & ex Concilio Conſtantienſi.) 9. *Abſolutè neceſſarium eſt quòd damnandus peccat obſtinatè in peccando*. (4. Trial c. 13. & ex Thoma

Vvald.

Wald. ibid.) 10. *Infans præſcitus & baptizatus, neceſſariò vivet diutiùs, & peccabit in Spiritum Sanctum: ratione cujus merebitur ut perpetuò damnetur.* (Ex Thom. Wald. ibid. & c. 23.) 11. *Sicut prædeſtinatus non poteſt a charitate vel gratia tali excidere: ſic præſcitus non poteſt in illa charitate vel gratia perpetuò perdurare: quòd ſi oppoſitum contigeret non eſt illa.* (111. Trialogi c. 7. & ex Thoma Vvaldenſi Tom. 2. c. 160.) 12. *Chriſtus eſt ex tribus naturis, ſcilicet deitate, animâ, & corpore: & eſt qualibet earum ſigillatim, & ex omnes conjunctim.* (11. Trialogi c. 7. & de Compoſitione hominis c. 6. & ex Thoma Vvaldenſi T. 1. L. 1. Art. 3. c. 39.) 13. *Chriſtus in triduo mortis fuit homo.* (In Trialogo, & ex Thoma Vvald. c. 43. Lib. 1. T. 1.) 14. *Humana Chriſti natura, a Verbo præciſa, adoratione latriæ adoranda eſt; immo ſi Verbum illam dimitteret, nihilominus adoranda eſſet.* Apud Thom. Vvald. T. 1. lib. 1. Art. 3. c. 44.) 15. *Deus non non eſt pronior ad promiandum Juſtos, vel ad parcendum Pœnitentibus, quàm ad puniendum iniquos* (4. Trialogi cap. 12. & ex Thoma Vvald. Tom. 2. cap. 163.)

§. III.

De VVICKLEFFI erroribus contra Eccleſiam, & varios ejus Ordines ac membra,

CUm primò Denarium *S. Petri* non eſſe ſolvendum dumtaxat prædicaſſet, ut Anglorum ſibi conciliaret animos, audacior mox factus, *Huſſo, Luthero, & Calvino* in ſubvertendo *S. Petri* & Succeſſorum ejus divino Primato, omnibuſque Ordinibus Eccleſiaſticis abrogandis, *Vvickleffus* prævivit; cujus contra Eccleſiam varioſque ejus Ordines ac membra errores hi fuere. 1. *Eccleſia Romana eſt Synagoga Satanæ, nec Papa eſt immediatus & proximus Vicarius Chriſti & Apoſtolorum.* (Ex Concilio Conſtantienſi.) 2. *Petrus & Romani Pontifices, quorum quoſdam veriſimile eſt eſſe diabolos, non ſunt caput Eccleſiæ totius militantis.* (Lib. de Chriſto & Antichriſto, cap. 5. & ex Thoma Vvaldenſi T. 1. l. 2. Art. 1. c. 1.) 3. *Hæretici ſunt, qui dicunt Petrum habuiſſe excellentiorem poteſtatem cæteris Apoſtolis.* (Ibidem.) 4. *Non eſt de neceſſitate ſalutis credere Romanam Eccleſiam eſſe ſupremam inter alias Eccleſias.* (Ex Concilio Conſtantienſi & *Vvalſinghamo.*) Docet autem ſacra Synodus, quo ſenſu hæc propoſitio ſi erronea: *Error eſt* (inquit) *ſi per Romanam Eccleſiam intelligat univerſalem Eccleſiam, aut Concilium Generale, aut pro quanto negaret Primatum Summi Pontificis ſuper alias Eccleſias particulares.* 5. *Electio Papæ a Cardinalibus, per diabolum eſt introducta.* (Ex Concil. Conſtant. ex ipſo *Vvickleffo*, lib. de Veritate & Mendacio cap. 10. & Thoma Wald. lib. 11. Art. 3. c. 39.) 6. *Poſt Urbanum VI. non eſt aliquis recipiendus in Papam, ſed vivendum eſt more Græcorum ſub legibus propriis.* (Ex Concil. Conſtant.) 7. *Poteſtas quam exercet Papa, a Poteſtate Cæſarea derivata eſt, nec habet fundamentum in ſide Scriptura.* (Lib. de Chriſto & Antichriſto c. 7. & ex Thoma Wald. T. 1. l. 2. Art. 3. c. 33.) & *Quòd Papa plus tenetur Imperatori, quàm e converſo,* (Ex Walſingh.) 8. *Si Papa ſit præſcitus & malus, & per conſequens membrum diaboli, non habet poteſtatem ſuper Fideles* (De Sermone Domini in Monte p. 2. c. 29. ex Thom. Wald. & Concil. Conſtant.) 9. *Papa eſt Antichriſtus.* (Lib. de Chriſto & Antich. & ex Thom. Wald. T. 1. l. 2. A. 3. c. 49. & 50.) 10. *Excommunicatio Papæ, vel cujuſcumque Prælati non eſt timenda, quia eſt Cenſura Antichriſti* (Ex Concil. Conſtant.)

11. *Decretales Epiſtolæ ſunt apocryphæ, ſeducunt a Chriſti ſide: & Clerici ſunt ſtulti qui ſtudent eis.* (Ex Concil. Conſtant.) Wickleffiſtarum circa hoc caput errorem aliter exprimit *Henricus de Knigton*, lib. 5. *De Eventibus Angliæ*, quòd nimirum aſſererent *Papam non poſſe condere Canones Decretales ſeu Conſtitutiones, & ſi quas condiderit, nullus tenetur eas obſervare.* Addidit: *Ubi leges humanæ non fundantur in Scriptura Sacra, ſubditi non tenentur obedire.* (Ex Walſinghamo, pag. 283.) 12. *Eccleſia eſt prædeſtinatorum univerſitas: & credendum eſt quodlibet membrum illius eſſe prædeſtinatum ad gloriam* (Lib. de Antich. cap. 1. lib. de dotatione Eccleſiæ c. 2. & ex Thoma Wald. T. 1. l. 2. Art. 2. Cap. 8.) 13. Eccleſiam militantem dividit in *Clericos, Milites & operarios.* Lib. de Chriſto & Antichriſto c. 1. lib. de Verit. & c. 1. & ex Thoma Wald. T. 1. lib. 2. Art. 1. c. 12.) 14. Ajebat quòd *Nulli Prælati quidquam debent in materia fidei definire, niſi ad hoc habuerint Scripturæ Sacræ auctoritatem, vel revelationem a Spiritu Sancto ſpeciali. Idque ſine Concilio* (Sermon. 45. & ex Thoma Wald. T. 1. l. 2. A. 2. C. 19.) 15. *Apud Sapientes relinquendum tamquam impertinens veritati, quicquid Scriptura Sacra non ponit expreſſè.* (Lib. de Verit. & Mendac. c. 16. & ex Thoma Wald. T. 1. l. 2. c. 23.) Vvickleffianam quamdam mulierem conſequenter ad iſtud dogma, anno circiter 1410. Londini propugnaſſe & docuiſſe, B. Virginem *MARIAM* virginem non manſiſſe poſt partum, quòd non ſit in Scripturis expreſſum, idem *Vvaldenſis* commemorat. 16. *Quicquid* (inquiebat) *Papa vel Cardinales ex Scriptura ſacra colligunt, illud dumtaxat credendum vel ad eorum monita faciendum eſt: & quicquid ultra præſumpſerint, tamquam hæreticum contemnendum.* (In Supplem. Tirialogi c. 9. & ex Thoma Vvald. T. 1. l. 2. A. 2. C. 24.) 17. *Non eſt ſtandum Judicio Concilii Generalis.* (11. p. Serm. 45. & ex Toma Vvald. c. 26. libri mox laudati.) 18. *Capitulum Antichriſti conſtat ex Papa, Cardinalibus, Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Archidiaconis, Officialibus & Decanis, Monachis, Canonicis, & Fratribus Mendicantibus.* (Lib. de Eccleſiæ membris, c. 16. & ex Thoma Vvald. lib. 2. A. 3. C. 54. N. 19.) *Papa & Epiſcopis omnibus ſublatis, magis proſperaretur Eccleſia: & Chriſtus perpendiculariter reſidens in Cœlis ſuper juſtos Presbyteros, daret illis poteſtatem faciendi quæcumque Papa & Epiſcopi faciunt.* (Lib. de 4. Sectis novellis, & ex Thoma Vvald. lib. 2. A. 3. c. 57.) 20. *In Primitiva Eccleſia ſuffecere duo Ordines Clericorum, ſcilicet Presbyter & Diaconus. Tempore Apoſtoli fuit idem Presbyter & Epiſcopus. Hos gradus ſuperbia Cæſarea adinvenit.* (1. Trialogi c. 15. & ex Thoma Vvald. l. 2. A. 3. c. 60.) 21. *Confirmatio Juvenum, Clericorum Ordinatio, locorum conſecratio reſervantur Papæ & Epiſcopis propter cupiditatem lucri temporalis & honoris.* (Ex Concilio Conſtantienſi.) 22. *Nullus Prælatus debet aliquem excommunicare, niſi priùs ſciat eum eſſe excommunicatum a Deo: & qui ſic excommunicat, eſt hæreticus ex hoc, vel excommunicatus.* (Ex eodem.) 23. *Prælatus excommunicans Clericum, qui appellavit ad Regem, vel ad Concilium Regni, eo ipſo traditor eſt Regis & Regni.* (Ex eodem Concilio & ex Vvalſingh.) 24. *Illi qui dimittunt prædicare, ſive audire verbum Dei propter excommunicationem hominum, ſunt excommunicati, & in die Judicii traditores Chriſti habebuntur.* (Ex eodem Concilio.) 25. *Licet alicui Diacono vel Presbytero prædicare verbum Dei abſque auctoritate Sedis Apoſtolicæ, vel Epiſcopi Catholici.* (Ex eodem Concilio.) 26. *Fatuum eſt credere Indulgentiis Papæ & Epiſcoporum.* (Ex eodem.) 27. *Nullus eſt Dominus civilis, nullus*

Præ-

Prælatus, nullus Epiſcopus dum eſt in peccato mortali. (Ex Vvickleſſi concluſionibus damnatis, ex lib. de Dominio civili, ex Thoma Vvald. cap. 18. lib.3. T.1. & ex Concilio Conſtant.) Addebat: *Populares poſſe ad arbitrium dominos delinquentes corrigere*. (Ex Concilio Conſtant.) *Juramenta quæ eorum Magiſtratibus fiunt, eſſe illicita*. (Ex eodem Concilio.) 28. *Sancti inſtituentes Religiones privatas, ſic inſtituendo peccaverunt* (Ex Concil. Conſtant.) 29. *Religioſi viventes in Religionibus privatis, non ſunt de Religione Chriſtiana*. (Lib. de Speculo Milit. Eccleſ. ex Thoma Vvald. lib.5. & ex Concil. Conſtant.) 30. *Si quis ingreditur Religionem privatam qualemcumque tam poſſeſſionatorum, quàm Mendicantium, redditur ineptior & inhabilior ad obſervantiam mandatorum Dei*. (Ex Concilio Conſtant. & ex Vvalſinghamo.) 31. *Fratres tenentur per labores manuum victum acquirere, & non per mendicitatem*. (Ex Concilio Conſtant. & ex Thoma Vvald. T.1. lib.4. Art.1. & 2.) 32. *Conferens eleemoſynam Frat*[illegible] *eſt excommunicatus ipſo facto*. (Ex iiſde[illegible] Nec Viris dumtaxat Religioſis, ſed nulli omnino peccatori, quandiu talis eſſe cognoſcitur, dandam eleemoſynam, quia ſic foveremus Domini noſtri Proditorem, docuit Vvickleſſus. (Ex Thoma Vvald.) 33. *Omnes ſunt ſimoniaci, qui ſe obligant ad orandum pro aliis eis quoad temporalia ſubvenientibus*. (Ex eodem Concilio.) 34. *Oratio præſciti nulli valet*. (Ex eodem.) 35. *Speciales orationes applicatæ uni perſonæ per Prælatos vel Religioſos, non plus proſunt eidem quàm generales, cæteris paribus*. (Ex eodem Concilio & ex Vvalſinghamo.) 36. *Decimæ ſunt puræ eleemoſynæ, & Parochiani propter ſuorum Prælatorum peccata eas ipſis auferre poſſunt*. (Ex eodem Concilio & ex Vvalſinghamo.) 37. *Contra Scripturam Sacram eſt quòd Viri Eccleſiaſtici habeant poſſeſſiones*. (In Trialogo & lib. de Sermone Domini in Monte, ex Concilio Conſtant. & Thoma Vvald. T.1. l.4.) 38. *Ditare Clerum, eſt contra Regulam Chriſti*. (Ex Concilio Conſtant.) 39. *Silveſter Papa, & Conſtantinus Imperator, erraverunt Eccleſiam ditando*. (Ex eodem.) 40. *Papa cum omnibus Clericis ſuis poſſeſſiones habentibus, ſunt hæretici, eo quòd poſſeſſiones habent, & conſentientes eis, omnes videlicet Domini ſæculares, & cæteri Laici*. (Ex eodem Concilio.) 41. *Quod Imperator, & Domini ſæculares seducti ſunt a diabolo, ut Eccleſiam dotarent bonis temporalibus*. (Ex eodem.) 42. *Quòd peccant fundantes clauſtra, & ingredientes ſunt viri diabolici*. (Ex eodem.) 43. *Quòd Auguſtinus, Benedictus, Bernardus, damnati ſunt, niſi pœnituerint de hoc quod habuerunt poſſeſſiones, & inſtituerint & intraverint Religiones: & ſic a Papa uſque ad infimum Religioſum, omnes ſunt Hæretici*. (Ex eodem Concilio.) 44. *Quòd omnes Religiones indifferenter introductæ ſunt a Diabolo*. (Ex eodem) Peſtiferum iſtud *Vvickleſſi* dogma multos e clauſtris apoſtatas excivit. Quos inter *Petrus Pareshul* Auguſtinianus Anglus famoſis libellis tum ſacrum Ordinem cujus jugum excuſſerat, tum alias Congregationes Religioſas proſcidit, ſe e nido diaboli egreſſum impudenter aſſerens, ut refert *Vvalſinghamus* ad annum 1388. 45. *Domini temporales poſſunt ad arbitrium ſuum auferre bona temporalia ab Eccleſia, poſſeſſionatis habitualiter delinquentibus*. (4. Trialogi c.18. & ex Concilio Conſtant. Thoma Vvald. lib.4. T.1. Art.3. c.40. & *Vvalſinghamo* in Hiſtor. Anglic. ad annum 1376.) Facilitatem revocandi donationes & reſcindendi dotationes Eccleſiarum colligebat *Vvickleſſus* ex Jure Regaliæ, quo Rex Angliæ fruebatur: *Conſtat*, inquit, *ex Regalia Regis Angliæ, quòd decedente Epiſcopo vel Abbate, aut quocumque notabiliter dotato de Anglia, temporalia ejus ad denotandum Regaliam Regis cedere debent in manum ejus: & non proceditur ad electionem, niſi obtentâ Regis licentiâ, nec habebuntur ab electo mortificata Regni dominia: niſi Rege noviter approbante. Contineat ergo ſe Rex ab innovatione delicti, maximè Progenitorum ſuorum, & in brevi erit totum Regnum purgatum a mortificatione ſtolida bonorum temporalium, quæ jam ſunt in manu mortua*. Hæc Hæreſiarcha apud *Thomam Vvaldenſem*. 46. Ut Clerum odioſum redderet Principibus, Eccleſiæ affingebat hunc errorem: *Quantumcumque ſæcularis Poteſtas eguerit, ipſi ex Eccleſiæ bonis ſubveniendum non eſſe, nec licere Clero illa reddere abſque ſacrilegio*. (Lib. de Sermone Domini in Monte c.13. & ex Thoma Vvald. c.41.) Quam calumniam egregiè diluit idem Theologus, *S. Ambroſii*, verba laudans lib.8. in Lucæ c.9. dicentis: *Si non vis obnoxius eſſe Cæſari, noli habere quæ mundi ſunt. Sed ſi habes divitias, obnoxius es Cæſari. Et ſi vis nihil Regi debere terreno, dimitte omnia tua, & ſequere Chriſtum*. Laudat & *Hugonem a S. Victore*, lib. de Sacramentis 2. p. c.7. ſcribentem; *Diligenter attendendum, quòd Eccleſia, licèt fructum terrenæ poſſeſſionis in uſum accipiat, poteſtatem tamen exercendo Juſtitiæ per Eccleſiaſticas perſonas, per quas Jura & Judicia ad terrenam poteſtatem pertinentia ſecundùm tenorem legum & debitum juris terreni exerceat: ſic tamen ut & ipſum quòd poteſtatem habet, a Principe terreno ſe habere cognoſcat: & ipſas poſſeſſiones nunquam ita a regia poteſtate elongari poſſe intelligat, quòd ſi res poſtulaverit & neceſſitas, & illis ipſa Poteſtas debeat patrocinium; & illi ipſi poſſeſſores debeant in mente obſequium: ſic enim Regia poteſtas, quæ debet alteri, non poteſt negare. Sit ipſa poſſeſſio etiam ab Eccleſiaſticis perſonis detenta, obſequium quod Regiæ Poteſtati pro patrocinio debet, jure negare non poteſt: ſicut ſcriptum eſt: Reddite quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo*. Addit Thomas Vvaldenſis: *Nec hoc ſolùm: imò tanta largitate fulgent Doctores Eccleſiæ, ut non ſolùm ad impenſas Principum, ſed etiam ad ſepulturas Fidelium faciendas, Baſilicas fabricandas, captivitates hominum redimendas, ſi aurum deſit Eccleſiæ, frangendos dicunt Calices, quantacumque vaſa ſacra cum omni celeritate conflanda*.

Vvickleſſi calumnias contra Eccleſiæ dominium ac poſſeſſiones diluit Thomas Vvaldenſis.

Denique *Vvickleſſi* calumnias contra Eccleſiæ dominium ac poſſeſſiones diluit doctiſſimus Theologus c.43. oſtendendo illud a dominio ſæculari plurimùm differre. Viros quippe Eccleſiaſticos nullatenus eſſe dominos rerum Eccleſiaſticarum: *Concorditer* (inquit) *negatur a Clero quòd Prælati Eccleſiæ ſunt verè domini rerum Eccleſiaſticarum, Primò propter carentiam prærogativæ finalis quia omnia bona Eccleſiæ non ſunt propter Prælatos, ſed propter Eccleſiam Fidelium: nec ipſa Eccleſia propter Prælatos, ſed Prælati propter Eccleſiam: & ideo dicuntur Paſtores & Miniſtri, quaſi ideo ſint ut paſcant, ut miniſtrent, & ſic tollit eis rationem*
„ *dominandi ſecundùm illud 1. Petri*. 5. Neque
„ ut dominantes in Clero, ſed forma facti gregis.
„ *Et illud Chriſti ad Apoſtolos*: Reges gentium dominantur eorum. Vos autem non ſic, *&c. Secundò, Prælati non ſunt veri domini propter carentiam proprietatis. Unde Auguſtinus ſuper Joannem Homilia 6. Columba Eccleſia eſt. Quid clamas? Non devoramus villas, columba illas habet. Quæratur quid ſit columba, & an ipſa habeat. Nonnoſtis, Fratres chariſſimi quod villæ iſtæ non ſunt Auguſtini, & vos non noſtis, & putatis me gaudere in poſſeſſione villarum, Deus novit: ipſe ſcit quid de villis illis ſentiam, vel quid ſufferam: novit gemitus meos, ſi mihi aliquid de columba impertiri dignatus eſt*. Prælatos igitur bonorum Ecle-

Viri Eccleſiaſtici non ſunt bonorum Eccleſiaſticorum domini, ſed diſpenſatores.

cle-

cleſiaſticorum diſpenſatores tantùm eſſe ac procuratores, non dominos, *Vvaldenſis* collegit. 47. *Vvicleffus* docebat *Univerſitates, ſtudia, Collegia, Graduationes & Magiſteria in eiſdem, eſſe vanâ gentilitate introducta, nec magis Eccleſiæ prodeſſe, quàm diabolum* (Ex Concilio Conſtantienſi.) 48. Sanctorum interceſſiones, invocationem, canonizationem, feſtos dies, Reliquiarum cultum, orationes pro defunctis impugnabat, communis tam vivorum quàm defunctorum hoſtis, (Ex *Thoma Vvald.* paſſim T. 3. has hæreſes refellente, & loca in quibus a *Vvickleffo* aſſertæ ſunt indicaote.)

§. IV.

De Erroribus WICKLEFFI *circa Sacramenta.*

SAcrameotorum hoſtis infenſiſſimus *Vvickleffus*, cootra illa divioæ miſericordiæ inſtrumenta & ſalutis humanæ media neſarios iſtos errores evomuit. 1. *Non eſt certum quòd Chriſtus aſſiſtat Miniſtro Sacramenta celebranti & conficienti, & cum eo concurrat.* (Eſt inter damnatas illius concluſiones 64. teſte *Thoma Vvaldenſi* T. 2. c. 1.) 2. *Si Epiſcopus vel Sacerdos eſt in peccato mortali, non ordinat, non conficit, non conſecrat, non baptizat. Nam ipſum Deus a ſuo officio & Miniſterio ſuſpendit.* (Serm. 6. 11. p. Sermone Domini in Moote, ex Concilio Cooſtant. & Thoma Vvald. T. 1. c. 3.) *Miniſter infidelis Sacramentum non conficit.* (In eodem Serm. & ex Thoma Vvald. c. 5.) 3. *Preſciti Sacramenta conficere non poſſunt.* (Ex iiſdem.) 4. *Baptiſmus aqua materialis non eſt abſolutè neceſſarius, ſed ſufficit baptiſmus flaminis per meritum & effluxum aquæ materialis de latere Salvatoris. Et ſine baptiſmo aquæ infantes ipſi ſalvari poſſunt*, (Serm. 6. & 4. Trialogi c. 12. & ex Thoma Vvald. T. 2. c. 96.) 5. *Baptiſmus venialia emiſſionis peccata non delet.* (Ex Thoma Vvald. Tom. 2. c. 108.) 6. *Sacramentalis character nec in Scriptura Sacra, nec in ratione fundamentum habet, prorſuſque inutilis eſt.* (4. Trial. c. 15. & ex Thoma Vvald. c. 109.) 7. *Antiquiſſimas ceremonias & ſacros ritus qui ab Apoſtolorum temporibus baptiſmo accreſcerunt, chriſmatis videlicet inunctionum, fontis conſecrationem, &c.* impugnavit. (Ex Thoma Vvald. Tom. 3. c. 45. & 46.) 8. Sacramentum Confirmationis ſuſtulit, *Spiritum Sanctum* per illud dari, & hanc *Epiſcopis* poteſtatem reſervatam eſſe negans. (4. Trial. c. 14. & ex Thoma Vvald. c. 111. Tom. II.) 9. Berengarianam hæreſim contra Euchariſtiæ Sacramentum *Vvickleffus* ſoſcitavit, aſſerens quòd *Euchariſtia* ſimul eſt, *Corpus Chriſti*, & *verus Panis*; Corpus quidem Chriſti, *in figura*, verus panis in natura. *Nec in eo Sacramento Corpus & Sanguinem Chriſti eſſe realiter & identicè præſentia* (4. Trial. c. 8. ex *Henrico de Knigton* lib. 5. ex Thoma Vvald. T. II. c. 23. & ſeq. ex Concilio Conſtant. & ex Vvalſinghamo.) 10. *Euchariſtiæ adorationem ceu idololatriam* damnabat. (De Euchar. c. 9. & ex Thoma Vvald. c. 26.) Eò progreſſam Vvickleffiſtarum væſaniam *Thomas Vvaldenſis* commemorat, ut formoſam juvenculam præferre ſolerent vivificis Sacramentis; quòd (inquiebant) imago eſſet Trinitatis expreſſior. Et *Vvillelmum* quemdam *Jacobi* Sectæ iſtius Profeſſorem, cùm ſolemni Miſſæ die Dominica intereſſet in medio ingentis Eccleſiæ, dum elevaretur Hoſtia adoranda, dorſum vertiſſe Altari ſublatas in altum manus vultumque in fœminam quamdam ſpecie præcellentem convertiſſe; ſe clariùs intueri Deum dixiſſe quem in illa adoraret, quàm in Hoſtia conſecrata. Grande facinus hoc in auribus devotorum (inquit Thomas Vvaldenſis,) aſtamen eis oon magnum crimeo eſt quòd ſolent a Magiſtro ſuo frequenter audire, ſicut dixit in Tractatu ſuo de Apoſtaſia, c. 18. *Quòd Corpus Chriſti in Euchariſtia ſit creatura pejor pulice, quia panis.*) 11. Euchariſtiam cooficiendi officiom Sacerdotes Sanctos decere ajebat: poſſe tamen convenire Laïcis non ordinatis. (4. Trial. cap. 10. & ex Thoma Vvald. T. 2. c. 28.) Et Vvickleffianos ex doctrioa Sectæ muoos publicè baptizandi & Euchariſtiam conficiendi Juvenculæ cuidam Londini impoſuiſſe, idem Theologus commemorat. 12. *Accidentia panis ſine ſubjecto manere poſſe*, negabat (Serm. 51. & 58. 2. P. ex Vvalſioghamo, ex Concilio Cooſtant. & ex Thoma Vvald. T. 2. c. 74. & ſeq.) 13. *Non eſſe fundatum in Evangelio* effutiebat, *quòd Chriſtus Miſſam ordinaverit.* (Ex Vvalſinghamo, & Concilio Conſtant.) 14. *Si homo fuerit contritus, Confeſſionem Sacramentalem, & abſolutionem Sacerdotis ſuperfluam eſſe & inutilem.* (Lib. de Papa, c. 11. ex *Henrico de Knigton*, lib. 5. De Eventibus Angliæ, ex Concilio Conſtant. & Thoma Vvald. T. III. c. 68.) 15. *Sacramenti Pœnitentiæ & Abſolutionis fundamentum in Scriptura Sacra nullum eſſe.* (C. 8. de blaſphemia, & ex Thoma Vvald. T. III. c. 69. (16. *Confeſſionem auricularem eſſe novitium inventum, & ab Innocentio III. fuiſſe inſtitutam.* (Ex Thoma Vvald. T. III. c. 71.) 17. *Confeſſionem eſſe medium ab Antichriſto vel membro ejus inventum ad omnia arcana noſcenda, & poſſeſſiones ſæcularium exquirendas.* (4. Trial. c. 24. & ex Thoma Vvald. T. 1. c. 148.) 18. Peccati mortalis & venialis diſcrimen, non ex voluntatis judicio, ſed præſcientiæ atque prædeſtinationis abyſſo metiebatur: *Omnia præſcitorum peccata eſſe mortalia: prædeſtinatorum univerſa venialia* affirmans (Serm. 11. & P. Serm. 23. & ex Thoma Vvald. c. 155.) 19. *Horum peccatorum diſcrimen per actus extrinſecos non colligi.* (Ibid. & ex Thoma Vvald. c. 156.) 20. *Solum peccatum finalis impœnitentiæ, quod eſt peccatum in Spiritum Sanctum, propriè eſſe mortale.* (Ibid. & ex Thoma Wald. c. 158.) 21. *Peccatum mortale in homine fructuoſam pœnitentiam tandem agente non eſſe dignum pœnâ perpetuâ, ſed ſolùm temporariâ* (111. Trial. c. 6. & ex Thoma Wald. c. 159.) 22. *Unctionem Extremam Sacramentum non eſſe.* (4. Trial. c. 15. & ex Thoma Wald. T. 2. c. 163.) 23. *Eſſe tamen aliquibus unctis Sacramentum, ſi ſic ſuis precibus Presbyter mereatur.* (Ibid.) 24. *Aſſerebat non eſſe verè matrimonium, quod abſque ſpe prolis contrahitur.* (4. Trial. c. 1. & ex Thoma Wald. T. 1. c. 130.) 25. *Conſenſum conjugum, Domino approbante, ſubducto quocumque ſigno ſenſibili, fore ſatis ad contrahendum conjugium.* (4. Trial. c. 21. & ex Thoma Wald. c. 132.). 26. *Judices qui ex nudis verbis judicant pro matrimonio, judicare contra legem Dei.* (Ibid.) 27. *Verba de futuro magis quàm verba de præſenti, eſſe ad matrimonium contrahendum accommoda.* (Ibid.) 28. Solemnem ritum quo Sacerdos virum & uxorem in Eccleſia conjungit, ſugillabat; verbaque ſacra *nugatoria & falſa* appellabat. (4. Trial. c. 22. & ex Thoma Wald. c. 133.)

„ 29. Gradus quoſlibet conſanguinitatis, etiam
„ fratrum & ſororum, matrimonia Jure divino
„ non dirimere aſſerebat, ſed humana tantùm
„ ordinatione, quæ dicit non ſolùm ex cognatione,
„ ſed ex affinitate amorem inter homines dila-
„ tari. Cœteroquio hanc homioum ratiooem eſſe
„ nimis debilem; nec ſobeſſe cauſam cur non li-
„ ceret hodie, quod primi homiois ætate, & Pa-
„ triarcharum temporibus licoit. (4. Trialogi c.
„ 10. & ex Thoma Waldenſi c. 34.)

§. V.

§. V.

De aliis VVICLEFF ISTARUM Erroribus.

VVickleſſi diſcipulos novis erroribus ac blaſphemiis Magiſtri ſui hæreſes cumulaſſe, ex Anglicanis Commentariis probat *Nicolaus Harpsfeldius*, qui Wickleſſianam accuratè ſcripſit Hiſtoriam. Narrat, *Guillelmum Album* publicè in concionibus àſſeruiſſe, licere quocumque die, cuicumque Sancto, imò Chriſto dicato, ut Dominicis, & aliis, manuum opera exercere. *Guillelmum Vvinderby* affirmaſſe, neminem debere propter æs alienum claudi carcere. Sacerdotem, qui annuam penſionem accepit, anathemati obnoxium. *Vvalterum Brutum* propugnaſſe, quòd omnes Apoſtoli, omnes Doctores Eccleſiæ erraverint. Vanam eſſe fabulam, quòd Patres Eccleſiæ tradunt de Antichriſto tribus annis eum dimidio graſſaturo. Non licere omnino bellum gerere. Non eſſe integrum & fas Magiſtratui quemquam occidere. *Joannem Edouuardem* negaſſe ullum honorem aut reverentiam Prælatis exhiberi debere. *Guillemum Tayler* affirmaſſe, eum qui aliquam Scripturam collo appenſam geſtat, honorem Deo debitum tollere, & eumdem ad diabolum transferre. Et Synodum Conſtantienſem quædam damnaſſe, quæ rectè cum lege Dei, & Fide Catholica congruerent. Non poſſe Sacerdotem civiliter dominari, imò nec Laïcos Principes ex voluntate divini beneplaciti, ſed tantùm ex permiſſione Dei civiliter dominari. *Robertum Hoocke* dixiſſe, Laïcos Proceres ex lege divina, ut omnia in communi poſſideant, adſtringi. *Thomam Baglen* fidem potiùs adhibendam *Joanni Vvickleffo* effutiiſſe, quàm Sanctis Hieronymo, Auguſtino, Ambroſio, Gregorio. *Guillelmum Sartorem* aſſeruiſſe, quòd omnis petitio alicujus boni ſupernaturalis vel gratoiti, ſoli Deo ſit dirigenda Idololatriæ reum eſſe quicumque aliquam creaturam orat. Idem teſtatur *Henricus de Knigton*, antiquior *Harpsfeldio* Hiſtoricus, lib. *De Eventibus Angliæ*. Addit *Harpsfeldius*, prodiiſſe ex *Vvickleſſi* Schola, qui nudi in publicum prodirent, tam viri quàm fœminæ, & ita in omnibus inſtar Adami & Evæ incedendum eſſe contenderent. Alios aſſeruiſſe nullâ aliâ oratione quàm Dominica otendum. Addit poſt *Henricum de Knigton*, Vvickleſſiſtas Crucis & Sacrarum Imaginum cultum velut Idololatriam ſugillare, quòd *Vvickleſſus* ipſe auſus non erat. Cùm ille aſſeruiſſet dumtaxat, infantes abſque baptiſmo decedentes vitam æternam conſequi; hos addidiſſe *Henrico V.* regnante, illis inutilem prorſus baptiſmum eſſe. *Coubrigium* Vvickleſſiſtam idem Auctor commemorat publicè propugnaſſe, Sacerdotes reos eſſe læſæ majeſtatis divinæ, quòd Hoſtiam in tres particolas diſtribuant, & non integram recipiant. Neminem debere ſe jejuniis macerare, aut corpus caſtigare. Chriſti nomen ipſum, ubicomque legebat, expunxiſſe: & omnes qui in Chriſti nomen crediſſent, damnatos aſſeruiſſe. Hæc Chriſti verba: *Accipite & manducate, Hoc eſt corpus meum quod pro vobis tradetur*, ad hunc modum interpretatum eſſe: Hoc eſt corpus meum, in quo populus circumvenietor & decipietur. Narrat inſuper *Harpsfeldius Antonium Perſonum* Vvickleſſiſtam affirmaſſe, Verba Chriſti quæ ille in Cœna ſuprema de Corpore & Sanguine ſuo protulit, nihil ad Corpus & ſanguinem ſpectare, ſed ſolùm ad Sacras Scripturas, quas a Chriſto accipere, & populo diſtribuere Sacerdotes jubentur. Addit, Recentes Vvickleſſiſtas quaſi fundamento quodam novi ſui Evangelii hoc jam niti dogmate: Fidem ſolam eſſe, quæ remotis bonis operibus apud Deum juſtificet. Quod tamen dogma ipſorum Præceptori ignotum erat. Hanc Sectam profiteri, quos vulgò *Puritanos* in Anglia appellant, quòd ſe puros atque impollutos præ aliis non modò Catholicis, ſed etiam Evangelicis (ut vocant) glorientur. Cum antiquioribus *Vvickleſſi* diſcipulis hæc ipſis communia eſſe dogmata, ut negent infantes Chriſtianorum Baptiſmo perfundendos: Jusjurandum aliqua ex cauſa coram Magiſtratu præſtandum, immo Chriſtianum poſſe aliquem Magiſtratum gerere, aut ullum inter Chriſtianos habere gladii uſum; Hæreticos carceribus aut morte multandos; aut licere Chriſtano Principi bellum gerere, aut cuiquam Chriſtiano litem aliquam in Judicio contra Chriſtianum intendere; vel quidquam proprium poſſidere. Homines qui ſe huic Puritanorum Sectæ devoverunt, ferocis, atrocis, atque ſanguinarii ſpiritus eſſe idem *Harpsfeldius* obſervat, & inter alia exitialia dogmata, arbitrari licitum eſſe cuivis privato Religionis aut Reipublicæ hoſtem e medio tollere. De his qui plura volet, eumdem Auctorem legat *Hiſtoria Vvickleſſ. cap. 4.*

§. VI.

De multiplici VVICKLEFFIANÆ Hæreſeos Damnatione.

I. PRima in Vvickleſſum quæſtio habita eſt Londini a *Simone Subduriensi*, Cantuarienſi Archipræſule, anno 1376. Sed Lancaſtrio Duce, & *Percejo* Magno Regni Mareſchallo ipſi faventibus, & Epiſcopo Londinenſi, qui hominem de hæreſi delatum ſedere in Præſulum conſeſſu non patiebatur, minas intentantibus, populo pro Epiſcopis ſtante, id unum eo in tumultu actum eſt, ut *Vvickleſſo* ſilentium indiceretur.

Interea perlatâ Romam ad *Gregorium XI.* Pontificem Maximum novæ doctrinæ famâ, tranſmiſſiſque errorum capitibus, quos ex ipſius libris ſeu Præſules ſeu Catholici Theologi excerpſerant, Pontifex ipſos ex Cardinalium conſilio damnavit, Literaſque dedit ad *Richardum* Regem, ad Cantuarienſem & Londinenſem Epiſcopos, ad Oxonienſem Academiam, quibos eos excitavit ut omni quo poſſent ſtudio ac diligentiâ naſcentem hæreſim opprimerent. Academiam argui negligentiæ in extirpandis erroribus. *Vvickleſſi* dogmata pleraque cum damnatis *Marſilii Patuvini* & *Jandunè* erroribus congruere monuit. 22. illius inſigniores errores notavit, Cantuarienſi & Londinenſi Epiſcopis juſſit ut *Vvickleſſum* comprehendi curarent, in cuſtodiam tradi, & habitâ de illius erroribus quæſtione, ipſius reſponſa ad ſe tranſmitti. Pontificis Literas *Vvalſinghamus*, exhibet pag. 201. & ſeq. Eædemque in Anglicana Conciliorum Collectione Tom. 11. & in Labbeana Tom. 11. P. 11. editæ ſunt. Concluſiones autem *Vvickleſſi*, de quibus tunc habita quæſtio eſt, ſuis ad Cantuarienſem & Londinenſem Epiſcopos Literis annexas miſit *Gregorius XI.* hoc tenore.

Gregorii XI. Acta in Vvickleſſum.

1. *Totum genus concurrentium citra Chriſtum, non habet poteſtatem ſimpliciter ordinandi ut Petrus & omne genus ſuum dominetur politicè ſuper mundum.*

2. *Deus non poteſt dare homini pro ſe & heredibus ſuis in perpetuum civile dominium.*

3. *Charta humanitatis adinventa de hereditate olim perpetua, ſunt impoſſibiles.*

4. *Quilibet exiſtens in gratia gratificè & fideliter, nedum habet jus, ſed in re habet omnia Dei.*

5. *Homo poteſt ſolùm miniſtratoriè dare tam naturali*

turali filio, quàm imitationis in Schola Chriſti, tam temporale dominium, quàm æternum.

6. *Si Deus eſt, Domini temporales poſſunt legitimè ac meritoriè auferre bona fortuna ab Eccleſia delinquente.*

7. *Numquid Eccleſia eſt in tali ſtatu vel non, non eſt meum diſcutere, ſed Dominorum temporalium examinare, & poſito caſu confidenter agere, & in pœna damnationis ejus temporalia auferre.*

8. *Scimus quòd non eſt poſſibile, quòd Vicarius Chriſti purè ex Bullis ſuis, vel ex illis cum voluntate & conſenſu ſuo, & ſui Collegii, quemquam habilitet, vel inhabilitet.*

9. *Non eſt poſſibile hominem excommunicari, niſi priùs & principaliter excommunicaretur a ſe ipſo.*

10. *Nemo ad ſui deteriorationem excommunicatur, ſuſpenditur, vel aliis Cenſuris cruciatur, niſi in cauſa Dei.*

11. *Maledictio vel excommunicatio non ligat ſimpliciter, niſi in quantum fertur in adverſarium Legis Chriſti.*

12. *Non eſt exemplificata poteſtas a Chriſto ſuis diſcipulis excommunicandi ſubditos, præcipuè propter negationem temporalium ſed e contra.*

13. *Diſcipuli Chriſti non habent poteſtatem coactè exigere temporalia per Cenſuras.*

14. *Non eſt poſſibile de potentia Dei abſoluta, quòd ſi Papa vel alius prætendat ſe quovis modo ſolvere vel ligare, eo ipſo ſolvit & ligat.*

15. *Credere debemus quòd ſolùm tunc ſolvit vel ligat, quando ſe conformat Legi Chriſti.*

16. *Hoc debet Catholicè credi: Quilibet Sacerdos rite ordinatus habet poteſtatem ſufficienter Sacramenta quælibet conferendi & per conſequens quemlibet contritum a peccato quolibet abſolvendi.*

17. *Licet Regibus auferre temporalia a Viris Eccleſiaſticis, ipſis abutentibus habitualiter.*

18. *Sive Domini temporales, ſive Sancti Papa, ſive Sancti, ſive caput Eccleſia, qui eſt Chriſtus, dotaverint Eccleſiam bonis fortuna vel gratia, & excommunicaverint ejus temporalia auferentes, licet tamen propter conditionem implicitam delicto proportionabili eam temporalibus ſpoliare*

19. *Eccleſiaſticus, imò Romanus Pontifex, poteſt legitimè a ſubditis corripi, etiam accuſari.*

Hæc ibi retuliſſe non inutile fuerit, quamvis errores *Vuickleffi* ſuperiùs recenſuerim, ut compertum ſit quæ primùm dogmata publicaverit.

Acceptis *Gregorii XI.* Literis, Epiſcopi Lambetham convenientes, *Vuickleffum* in jus vocaverunt, ut pravæ doctrinæ rationem redderet. Sed ipſis fucum fecit verſipellis Hæreſiarcha, & objectos ſibi articulos ita interpretatus eſt, ut nihil ab Eccleſiæ doctrina alienum ſenſiſſe, ſed obſcurè, novè & imprudenter dumtaxat locutus videretur. Præ ſe ferebat propterea humilem animum, & Eccleſiæ obedientem; contra cujus fidem ſi quid ſibi excidiſſet, id ſe revocare profitebatur. Quamobrem, & ob fautorum etiam ſuorum auctoritatem ac potentiam, impunè dimiſſus eſt, indicto in poſterum ſilentio. Lege *Thomam Vualſinghamum* in Hiſtoria Anglicana ad annum 1376. pag. 191. Interim *Joannes Ballans*, Presbyter, ex Epiſcopi ſui carcere profugus, *Vuickleffo* ſe adjunxit, audacior Magiſtro diſcipulus, civilis fax belli, conjurationiſque in primaria Cleri, & Nobilitatis Anglicanæ capita, quâ *Simon Subdarienſis* Archiepiſcopus Cantuarienſis & Regni Cancellarius trucidatus eſt.

Synodus Londinenſis contra Vuickleff. ſub Guillelmo Courtenejo *Archiepiſcopo Cantuarienſi.*

II. Qui *Simoni Subdarienſi* in Archiepiſcopatu Cantuarienſi ſucceſſit *Guillelmus Courtenejus*, Synodum Londini in Conventu FF. Prædicatorum, ad *Vuickleffi* configendam atque profligandam hæreſim celebravit, anno 1382. Decem cum Primate Epiſcopi, & omnium Ordinum Theologi, ac Juris Canonici Doctores adfuere, quibus Vuickleffianarum 24. propoſitionum examen commiſſum eſt, eorumque auditâ relatione ac cenſurâ, declaravit Synodus dictarum concluſionum aliquas eſſe *hæreticas*, aliquas *erroneas*, & *determinationi Eccleſiæ contrarias*. Decem primi, quatuordecim ſecundi ordinis recenſentur. Primi ſunt iſtæ:

1. *Quod ſubſtantia panis materialis & vini maneat poſt conſecrationem in Sacramento Altaris.* 2. *Quòd accidentia non maneant ſine ſubjecto poſt conſecrationem, in eodem Sacramento.* 3. *Quòd Chriſtus non ſit in Sacramento Altaris identicè, verè, & realiter in præſentia corporali.* 4. *Quòd ſi Epiſcopus vel Sacerdos exiſtat in peccato mortali, non ordinat, conficit, nec baptizat.* 5. *Quòd ſi homo fuerit debitè contritus omnis Confeſſio exterior eſt ſibi ſuperflua & inutilis.* 6. *Non eſt fundatum in Evangelio, quòd Chriſtus Miſſam ordinaverit.* 7. *Quòd Deus debet obedire Diabolo.* 8. *Quòd ſi Papa ſit præſtigiator ac malus homo, ac per conſequens membrum diaboli, non habet poteſtatem ſupra Fideles Chriſti ab aliquo ſibi datam, niſi fortè a Cæſare.* 9. *Quòd poſt Urbanum VI. non eſt aliquis recipiendus in Papam, ſed vivendum eſt more Græcorum ſub Legibus propriis.* 10. *Eſt contra Scripturam Sacram quòd Viri Eccleſiaſtici habeant poſſeſſiones temporales.*

Secundi ordinis Propoſitiones ſunt iſtæ:

1. *Quòd nullus Prælatus debet aliquem excommunicare, niſi priùs ipſum ſciat eſſe excommunicatum a Deo.* 2. *Quòd ſic excommunicans, ex hoc ſit hæreticus vel excommunicatus.* 3. *Quòd Prælatus excommunicans Clericum qui appellavit ad Regem & Conſilium Regni, eo ipſo traditor Dei eſt, Regis, & Regni.* 4. *Quòd illi qui dimittunt prædicare, ſeu audire verbum Dei, vel Evangelium prædicatum, propter excommunicationem hominum, ſunt excommunicati, & in die Judicii traditores Dei habebuntur.* 5. *Licet alicui Diacono vel Presbytero prædicare verbum Dei abſque auctoritate Sedis Apoſtolica, vel Epiſcopi Catholici.* 6. *Nullus eſt Dominus civilis, nullus eſt Epiſcopus, nullus Prælatus, dum eſt in peccato mortali.* 7. *Domini temporales poſſunt ad arbitrium auferre bona temporalia ab Eccleſiaſticis habitualiter delinquentibus; & populares poſſunt ad arbitrium Dominos delinquentes corrigere.* 8. *Decima ſunt puræ eleemoſynæ, quas Parochiani propter Curatorum ſuorum peccata retinere poſſunt, & aliis ad libitum conferre.* 9. *Speciales orationes applicatæ uni perſonæ per Prælatos vel Religioſos, non plus proſunt ei, quàm orationes generales, cæteris paribus.* 10. *Eo ipſo quòd aliquis ingreditur Religionem privatam quamcumque, redditur ineptior & inhabilior ad obſervantiam mandatorum Dei.* 11. *Sancti inſtituentes Religiones privatas quaſcumque, tam poſſeſſionatorum, quàm Mendicantium, inſtituendo peccaverunt.* 12. *Religioſi viventes in Religionibus privatis, non ſunt de Religione Chriſtiana.* 13. *Fratres teneantur labore manuum, non mendicatione victum ſibi acquirere.* 14. *Conferens eleemoſynam Fratribus vel Fratri prædicanti, eſt excommunicatus, & recipiens.*

In eadem Synodo habita quæſtio eſt in *Nicolaum Hereford*, *Philippum Rapingdon*, & *Joannem Aſtbon*, Vuickleffi diſcipulos. Duo priores, vocibus ambiguis hæreſeos præcipua capita damnarunt, quibus propterea datæ ſunt induciæ, ut fidem damnatis articulis oppoſitam clariùs profiterentur, damnationis ſententiam aliàs excepturi. Tertius petulantiùs reſpondit, ac hæreſeos ſtatim convictus atque damnatus eſt. *Vuickleffus* coram eadem Synodo ſiſtere ſe compulſus eſt a Lancaſtriæ Duce, & errores ſcripto ejurare ſub præſcripta Formula, quam Anglicanorum Conci-

ciliorum Compilator *Spelmannus* nobis invidit. *Richardus* Rex Cantuarienſi Archiepiſcopo, cæteriſque Epiſcopis permiſit, ut quoſcumque de hæreſi ſuſpectos in carcerem detruderent. Hujus Hiſtoriam Synodi apud *Henricum de Knigton*, *Vvindeſordum*, & *Vvalſinghamum* legere eſt. Hujus Acta fuiſſe ab Apoſtolica Sede confirmata, poſtremò laudatus Auctor aſſerit.

Vvicklеſſi obitus.

III. Obiit *Vvicleſſus* Luthevvorthii in Diœceſi Lincolnienſi, die *Sancto Silveſtro* Pontifici ſacrâ, paralyſi ante biduum correptus, die ſcilicet *Sancti Thomæ* Cantuarienſis Archiepiſcopi & Martyris memoriâ ſolemni, cùm utriuſque Sancti glorioſum nomen ſatyricâ Oratione proſcindere Panegyrici loco decreviſſet, anno 1384. *Vvalſinghamus* ejus obitum anno ſequenti collocat, quòd a Natali *Christi*, non ab ineunte Januario annos memoret.

Synodus altera contra Vvicleſſi errores ſub Thoma Arundellio Cantuaria Archiepiſcopo.

IV. Hæreſim cum Auctore minimè ſepultam, ſed perniciosiùs graſſantem, ſuccedentes Archiepiſcopi, *Thomas Arundellius & Chicheleius* inſectati ſunt, ac Synodicis Decretis confixerunt; de quibus *Nicolaus Harpsfeldius* Cap. 16. Hiſtoriæ Vvickleffianæ. Synodum a *Thoma Arundellio* anno 1396. celebratam *Guillelmus Vvindeſordus* commemorat in Tractatu contra *Vvicleſſi* errores, in eaque damnatos Articulos octodecim, ex ejus Trialogo excerptos, quos recenſet.

1. *Manet panis ſubſtantia poſt ejus conſecrationem in Altari, & non deſinit eſſe panis.* 2. *Sicut Joannes fuit figurativè Elias, & non perſonaliter, ſic panis eſt figurativè Corpus Chriſti, & abſque omni ambiguitate hæc eſt figurativa locutio:* Hoc eſt Corpus meum: *ſicut illa in verbis Chriſti:* Joannes eſt Elias. 3. *In Capite, EGO BERENGARIUS, Curia Romana determinavit quòd Sacramentum Eucharistiæ eſt naturaliter verus panis, loquendo conformiter ut priùs de pane materiali albo & rotundo.* 4. *Definientes parvulos Fidelium ſine Baptiſmo Sacramentali decedentes, non fore ſalvandos, in hoc ſunt præſumptuoſi & ſtolidi.* 5. *Collatio Sacramenti Confirmationis non eſt Epiſcopis reſervata.* 6. *Tempore Pauli ſufficiebant Eccleſiæ duo Ordines Clericorum: Sacerdos & Diaconus, nec fuit temporibus Apoſtolorum diſtinctio Papæ, Patriarcharum, Epiſcoporum: ſuperbia Cæſarea alios gradus adinvenit.* 7. *Sonte qui ex cupiditate rerum temporalium, vel ſpe mutuorum juvaminum, aut ex cauſa excuſanda libidinis, licèt de prole deſperent, copulantur ad invicem, non verè matrimonialiter copulantur.* 8. *Cauſa divortii ratione conſanguinitatis vel affinitatis ſunt infundabiliter humanitus ordinata.* 9. *Hæc verba, Accipiam te in uxorem, eligibiliora ſunt pro contractu matrimonii, quàm hæc verba, Accipio te in uxorem.* 10. *Iſti duodecim ſunt procuratores ac diſcipuli Antichriſti, Papa, Cardinales, Patriarcha, Archipræſules, Epiſcopi, Archidiaconi, Officiales & Decani, Monachi, & Canonici biſulcati, Pſeudo fratres introducti jam ultimò, & Quæſtores.* 11. *Numerorum 18. & Ezechielis 44. præcipitur ſimpliciter negativè ut Sacerdotes & Levitæ non habeant partem hereditatis cum aliis Tribubus, ſed purè vivant de decimis & oblationibus.* 12. *Non eſt Major Hæreticus vel Antichriſtus, quàm Clericus qui docet, quòd licitum eſt Sacerdotibus & Levitis Legis Gratiæ dotari poſſeſſionibus temporalibus.* 13. *Non ſolùm Domini temporales poſſunt auferre bona fortuna ab Eccleſia habitualiter delinquente: Non ſolùm hoc eis licet, ſed debent hoc facere ſub pœna damnationis æternæ.* 14. *Si corporalis Unctio foret Sacramentum, ut modò fingitur: Chriſtus & ejus Apoſtoli ipſius promulgationem non tacuiſſent.* 15. *Quicumque eſt humilior Eccleſiæ ſervitor, & in amore Chriſti quoad ſuam Eccleſiam amabilior, ille in Eccleſia militante major, & proximus Chriſti Vicarius eſt.* 16. *Ad verum dominium ſæculare requiritur juſtitia dominantis, ſic quòd nullus in peccato mortali eſt Dominus alicujus rei.* 17. *Omnia quæ eveniunt abſolutè, neceſſariò eveniunt.* 18. *Quicquid Papa vel Cardinales ſui ſciunt ex Sacra Scriptura deducere clarè, illud dumtaxat eſt credendum, vel ad ſua monita faciendum; & quicquid ultra præſumpſerint, tamquam hereticum condemnandum.*

Synodus Oxonienſis.

V. Idem Archipræſul Concilium alterum Oxonii anno 1408. celebravit, ejuſque Decreta 13. Londini promulgavit anno ſequenti ad excindendam hæreſim edita. Propoſitiones aliquas contra ſanam doctrinam in Scholis pertinaciter propugnari, de articulis per Eccleſiam damnatis, ac de dogmatibus, Eccleſiæ Judicio conſtitutis atque confirmatis diſputari prohibuit laudata Synodus. *Vvicklеſſi* libros, alioſque legi vetuit, niſi ab Oxonienſi, vel Cantabrigienſi Academiis, aut a duodecim Theologis ab iiſdem deſignatis, prævio accurato examine, deinde ab Archiepiſcopo Cantuarienſi approbatos. Neminem ad prædicandum verbum Dei admitti ſtatuit, niſi miſſionis ſuæ fidem faciat legitimis documentis. Quia verò plerique Oxonienſis Academiæ Scholaſtici Vvickleſſianæ hæreſeos virus hauſerant, Gymnaſiarchas ſingulis menſibus in doctrinam ac mores Scholaſticorum ſuorum juſſit inquirere. Contra eos qui ſuſpicione vel infamiâ hæreſeos laborarent, ſummariè ac de plano procedi poſſe declaravit, ipſis ſub forma præſcripta in jus vocatis. Tandem quia Scripturæ Sacræ in linguam vulgarem Verſione ſuos errores ſpargebant Vvickleſſiſtæ, vetuit ne Verſio aliqua Scripturæ Sacræ fieret ſub forma libri, libelli, aut tractatûs, nec legeretur, ſub pœna excommunicationis, niſi Verſio ipſa a Diœceſano Epiſcopo, aut a Concilio Provinciali fuiſſet approbata.

Scriptura Sacra Verſiones in linguam vernaculam vel aliam prohibita, niſi ab Epiſcopo Diœceſano aut Synodo Provinciali fuerint approbata.

Canonis qui 7. eſt verba ſubjicere, operæ pretium exiſtimo: *Periculoſa quoque res eſt, teſtante Beato Hieronymo, textum Sacræ Scripturæ de uno in aliud idioma transferre: eo quòd in ipſis Tranſlationibus non de facili idem in omnibus ſenſus retinetur, prout idem Beatus Hieronymus, etſi inſpiratus fuiſſet, ſe in hoc ſæpius fatetur erraſſe. Statuimus igitur & ordinamus, ut nemo deinceps aliquem textum Scripturæ Sacræ, auctoritate ſuâ in linguam Anglicanam, vel aliam transferat, per viam libri, libelli, aut tractatûs: nec legatur aliquis hujuſmodi liber, libellus, aut tractatus, jam noviter tempore dicti Joannis Vvicklef, ſive citra, compoſitus aut impoſterum componendus, in parte vel in toto, publicè vel occultè, ſub majoris excommunicationis pœna, quouſque per loci Diœceſanum, ſeu, ſi res exegerit, per Concilium Provinciale, ipſa Tranſlatio fuerit approbata. Qui contra fecerit, ut fautor hæreſis & erroris ſimiliter puniatur.*

Synodus Romana contra Vvickleſſum ſub Joanne XXII.

VI. *Vvickleſſi* doctrinam damnavit, libroſque prohibuit *Joannes XXIII.* in Synodo Romana anno 1413. & ab Ordinariis locorum, adhibitis Cenſuris Eccleſiaſticis conquiſitos ignibus publicè concremari: contra eos verò qui ejuſmodi libros retinuerint, legerint, expoſuerint, docuerint, laudaverint, veluti ſuſpectos de fide procedi juſſit: Omnibus tandem qui *Vvickleſſi* memoriam tueri vellent, præcepit ut infra novem menſes apud Sedem Apoſtolicam comparerent, dicturi & allegaturi quicquid vellent in ejus defenſionem, ne ab humanis licèt ereptus, ut hæreticus damnaretur. Synodale *Joannis XXIII.* Decretum legere eſt T. 11. P. II. Conciliorum Edit. P. *Labbe*.

Synodus altera Londinenſis contra Vvickleſſiſtas.

VII. Eodem anno *Thomas Arundelius*, Archiepiſcopus Cantuarienſis, Londini Synodum celebravit contra *Joannem Oldcaſtell*, virum nobilem & potentem Vvickleſſianæ Sectæ profeſſorem ac

fau-

ſautorem pertinaciſſimum. E Turri Londonienſi, in quâ Regia Juſſione concluſus fuerat, ad Concilium adductus, & de articulis ſibi objectis interrogatus, ad articulum de Euchariſtia reſpondit:
,, Quòd ſicut Chriſtus in terra degens habuit in
,, ſe divinitatem & humanitatem; Divinitatem
,, tamen velatam & inviſibilem ſub humanitate,
,, quæ in eo aperta & inviſibilis fuerat: ſic in
,, Sacramento Altaris eſt verum corpus & verus
,, panis, videlicet quem videmus, & Corpus Chri-
,, ſti ſub eodem velatum, quod non videmus.
,, Cùm ipſi Romanæ Eccleſiæ ſententia & do-
,, ctrina objiceretur, dixit: Determinationem
,, Eccleſiæ factam eſſe contra Sacram Scripturam,
,, poſtquam Eccleſia dotata eſt, & venenum in
,, eam infuſum. De Pœnitentia & Confeſſione
,, dixit: Si quis eſſet gravis peccati reus, expe-
,, dire & bonum eſſe ſibi adire aliquem ſanctum
,, & diſcretum Sacerdotem pro conſilio ab eo ha-
,, bendo; ſed illum confiteri peccatum ſuum pro-
,, prio Curato, ſeu alteri Presbytero, etiamſi
,, haberet copiam ejuſdem, non eſſe neceſſarium
,, ad ſalutem: quia ſola contritio peccatum hu-
,, juſmodi delere poſſet, & ipſe peccator pur-
,, gari. De adoratione ſanctæ Crucis interroga-
,, tus, dixit: Solum Corpus Chriſti, quod in
,, Cruce pependit, eſſe adorandum. De clavium
,, poteſtate, & Hierarchia Eccleſiaſtica dixit: Ro
,, manum Pontificem eſſe caput Antichriſti; Ar-
,, chiepiſcopos, Epiſcopos, & alios Prælatos,
,, Fratres, id eſt, Viros Religioſos, ejus mem-
,, bra. Papæ, Epiſcopis, aliiſque Prælatis obe-
,, diendum non eſſe, niſi quatenus fuerint imita-
,, tores Chriſti in vita, moribus, & converſatio-
,, ne. Hæreſeos convictum, ac in ea pertinacem damnavit Synodus, & ſæculari Judicio puniendum reliquit. Hujus Concilii Acta ex *Vvalſinghamo* in Hiſtoria Anglicana in *Henrico V.* ad hunc annum petuntur.

Vvickleffi errores a Sacra Facultate Pariſienſi, & ab Academia Pragenſi damnati.

VIII. A Sacra Facultate Pariſienſi damnatos *Vvickleffi* Articulos, *Vvindeſordus* lib. contra illos edito, & *Joannes Cochlæus*, lib. 1. Hiſtoriæ Huſſitarum ſcribunt: quo anno, mihi non conſtat. Eoſdem Pragenſis Academia confixit, cùm *Vvickleffi* libri in Bohemiam a *Petro Payne* Anglo, *Vvickleffiſta*, allati eſſent, jamque illa in regione invaleſceret hæreſis. Hæc damnatio facta eſt anno 1408. *Joannes Hus* etiam præſente & ſuffragante, ut teſtatur *Joannes Przibram*, in Præfatione libri, quem de Articulis *Vvickleffi* ex diverſis ejus libris collegit, contra eos qui dicebant, *Vvickleffum* numquam tam enormes ſenſus vel tenuiſſe vel poſuiſſe, ſed per calumniam excerptos eſſe ex ejus argumentis, quæ ipſe non approbaverit. Idem *Przibram* Bohemus, quondam Huſſita, in libro *De Profeſſione Fidei Catholicæ & errorum revocatione*, ſcriptu anno 1428. id confirmat his verbis: *Item profiteor veraciter, quia ante annos viginti Magiſter Joannes Hus cum Magiſtris & Doctoribus Nationis Bohemicæ, ex pleno conſilio ſuo & conſenſu unanimi, nullo, [ut dicebant] contradicente reprobaverunt, refutaverunt, & prohibuerunt publicè coram omnibus & manifeſtè iſtos Articulos Joannis Vvickleffi, Quod ſcilicet panis materialis remaneat in Hoſtia poſt conſecrationem. Item, Quòd in Sacramento accidentia non ſtant ſine ſubjecto. Item, Quòd Chriſtus non eſt in eodem Sacramento identicè & realiter, in propria præſentia, ſubaudi, & exiſtentia corporali: unà cum aliis Articulis circa 40. Hoc idem fecit Facultas Theologorum Pragenſium. Hoc idem Doctores in Romana Curia. Hoc idem Doctores in Anglia, & Doctores in Francia. Propter quod ſecurius eſt cum illo ſentiendum, præcipuè in illis tribus punctis, & cum Sanctis Doctoribus Eccleſiæ, quàm cum Joanne Vvickleff omnes tales hæreticante, & nefandiſſimos hæreticos impudenter appellante.*

Concilii Conſtantienſis Acta contra Vvickleffum & ejus errores.

IX. Anno denique 1415. Sacra Synodus Conſtantienſis Seſſione 8. latâ Sententiâ damnavit Articulos 45. *Joannis Vvickleffi* poſt accuratum examen, damnavit plures ut *notoriè hæreticos, & a Sanctis Patribus dudum reprobatos*; alios *non Catholicos, ſed erroneos; alios ſcandaloſos & blaſphemos*; quoſdam *piarum aurium offenſivos*; nonnullos eorum *temerarios & ſeditioſos* dixit. Hos Articulos, etſi ſuperiùs indicatos, eo ordine ſubjicio, quo in Concilio Conſtantienſi referuntur, ut Lectoribus ſatisfiat.

1. *Subſtantia panis materialis, & ſimiliter ſubſtantia vini materialis, remanent in Sacramento Altaris.* Ex hoc fonte *Lutherus* & *Calvinus* hauſere.

2. *Accidentia panis non manent ſine ſubjecto in eodem Sacramento.*

3. *Chriſtus non eſt in eodem Sacramento identicè & realiter in propria præſentia corporali.* Hac in Schola edoctus Calvinus.

4. *Si Epiſcopus vel Sacerdos exiſtat in peccato mortali, non ordinat, non conſecrat, non conficit, non baptizat.*

5. *Non eſt fundatum in Evangelio, quòd Chriſtus Miſſam ordinavit.* Hinc Lutherus & Calvinus accepere.

6. *Deus debet obedire Diabolo.*

7. *Si homo fuerit debitè contritus, omnis confeſſio exterior eſt ſuperflua & inutilis.* A *Vvickleffo* Lutherus & Calvinus id didicere.

8. *Si Papa ſit præſcitus & malus, & per conſequens membrum Diaboli, non habet poteſtatem ſuper Fideles ſibi ab aliquo datam, niſi fortè a Cæſare.*

9. *Poſt Urbanum VI. non eſt aliquis recipiendus in Papam, ſed vivendum eſt more Græcorum ſub legibus propriis.*

10. *Contra Scripturam Sacram eſt, quòd Viri Eccleſiaſtici habeant poſſeſſiones.*

11. *Nullus Prælatus debet aliquem excommunicare, niſi priùs ſciat eum excommunicatum a Deo: & qui ſic excommunicat, fit ex hoc hæreticus, vel excommunicatus.*

12. *Prælatus excommunicans Clericum qui appellavit ad Regem, vel ad Conſilium Regni, eo ipſo traditor eſt Regis & Regni.*

13. *Illi qui dimittunt prædicare, ſive audire verbum Dei propter excommunicationem hominum, ſunt excommunicati, & in Dei Judicio traditores Chriſti habentur.*

14. *Licet alicui Diacono vel Presbytero prædicare verbum Dei, abſque auctoritate Sedis Apoſtolicæ, ſive Epiſcopi Catholici.*

15. *Nullus eſt Dominus civilis, nullus eſt Prælatus, nullus eſt Epiſcopus, dum eſt in peccato mortali.*

16. *Domini temporales poſſunt ad arbitrium ſuum auferre bona temporalia ab Eccleſia, Poſſeſſionatis habitualiter delinquentibus, id eſt, ex habitu, non ſolùm actu delinquentibus.*

17. *Populares poſſunt ad ſuum arbitrium Dominos delinquentes corrigere.*

18. *Decimæ ſunt puræ eleemoſynæ, & poſſunt Parochiani, propter peccata ſuorum Prælatorum, ad libitum ſuum eas auferre.*

19. *Speciales orationes applicatæ uni perſonæ per Prælatos vel Religioſos, non plus proſunt eidem quàm generales, cæteris paribus.*

20. *Conferens eleemoſynam Fratribus, eſt excommunicatus eo facto.*

21. *Si aliquis ingreditur Religionem privatam qualemcumque, tam Poſſeſſionatorum quàm Mendicantium, redditur ineptior & inhabilior ad obſervationem mandatorum Dei.*

22. *Sancti inſtituendo Religiones privatas, ſic inſtituendo peccaverunt.*

23. *Religioſi viventes in Religionibus privatis, non ſunt de Religione Chriſtiana.*

24. *Fratres tenentur per labores manuum victum acquirere, & non per mendicitatem.*

25. *Omnes ſunt ſimoniaci, qui ſe obligant orare pro aliis, eis in temporalibus ſubvenientibus.*

26. *Oratio præſciti nulli valet.*

27. *Omnia de neceſſitate abſoluta eveniunt.* Hinc Lutherus Liberum arbitrium oppugnare didicit.

28. *Confirmatio juvenum, Clericorum Ordinatio, locorum conſecratio, reſervantur Papæ & Epiſcopis, propter cupiditatem lucri temporalis, & honoris.* Hinc Lutherus & Calvinus ſimilem errorem hauſere.

29. *Univerſitates, Studia, Collegia, Graduationes & Magiſteria in eiſdem, ſunt vanâ Gentilitate introducta, & tantùm proſunt Eccleſiæ, ſicut Diabolus.*

30. *Excommunicatio Papæ vel cujuſcumque Prælati, non eſt timenda, quia eſt Cenſura Antichriſti.* Secundùm Wickleffum ſenſit Lutherus.

31. *Peccant fundantes clauſtra, & ingredientes ſunt viri diabolici.*

32. *Ditare Clerum, eſt contra Regulam Chriſti.*

33. *Silveſter Papa, & Conſtantinus Imperator erraverunt Eccleſiam dotando.*

34. *Omnes de Ordine Mendicantium, ſunt hæretici: & dantes eis eleemoſynam ſunt excommunicati.*

35. *Ingredientes Religionem, aut aliquem Ordinem, eo ipſo inhabiles ſunt ad obſervanda divina præcepta, & per conſequens ad perveniendum ad Regna cælorum, niſi apoſtataverint ab eiſdem*, Sannioia non docuere Lutherus & Calvinus votorum & Vitæ Monaſticæ hoſtes, Apoſtaſiæ Magiſtri.

36. *Papa cum omnibus Clericis ſuis poſſeſſionem habentibus ſunt hæretici, eo quòd poſſeſſiones habent: & conſentientes eis, omnes videlicet Domini ſæculares & cæteri Laïci.*

37. *Eccleſia Romana eſt Synagoga Satanæ: nec Papa eſt proximus & immediatus Vicarius Chriſti & Apoſtolorum.* Hunc errorem ſuum fecere Lutherus, Calvinus, cœterique Novatores.

38. *Decretales Epiſtolæ ſunt apocryphæ, & ſeducunt a fide Chriſti: & Clerici ſunt ſtulti qui ſtudent eas.*

39. *Imperator & Domini ſæculares ſunt ſeducti a Diabolo, ut Eccleſiam dotarent bonis temporalibus.*

40. *Electio Papæ a Cardinalibus, a Diabolo eſt introducta.*

41. *Non eſt de neceſſitate ſalutis, credere Romanam Eccleſiam eſſe ſupremam inter alias Eccleſias.* In hoc etiam Lutherus & Calvinus Wickleffiſtæ fuerunt.

42. *Fatuum eſt credere Indulgentiis Papæ & Epiſcoporum.* Hic etiam Lutheri & Calvini damnatus error.

43. *Juramenta illicita ſunt, quæ fiunt ad corroborandos humanos contractus, & commercia civilia.*

44. *Auguſtinus, Benedictus, & Bernardus, damnati ſunt, niſi pœnituerint de hoc quod habuerunt poſſeſſiones, & inſtituerunt & intraverunt Religiones: & ſic a Papa uſque ad ultimum Religioſum omnes ſunt hæretici.*

45. *Omnes Religiones indifferenter introductæ ſunt a Diabolo.*

Ducentos etiam ſexaginta Articulos, quorum aliqui cum illis quadraginta-quinque coincidebant, licèt non in eadem forma verborum, ab Academia Oxonienſi cenſorio ſtigmate inuſtos & reprobatos, eadem Sancta Synodus confixit & damnavit, & *Vvicleffi Dialogum*, *Trialogum*, cœteroſque Libros ac Tractatus reprobavit, & ignibus publicè tradi juſſit, prout in Concilio Romano ſtatutum fuerat. Poſtremò, habito diligenti examine ſervatoque ordine Juris, ſancta Synodus latâ Sententiâ declaravit, eumdem *Joannem Vvicklef* fuiſſe notorium Hæreticum, pertinacem, ac in hæreſi deceſſiſſe: ipſumque diris Chriſtiano ritu devovit, illius damnavit memoriam, ipſiuſque corpus & oſſa, ſi ab aliis Fidelium corporibus diſcerni poſſent, exhumari, & procul ab Eccleſiaſtica ſepultura projici decrevit.

Richardi II. Henrici IV. & Henrici V. Angliæ Regum Edicta contra Vvicleffiſtas.

X. Non solùm Eccleſiaſtica ſed Regia etiam auctoritas in exterminationem Wickleffianæ hæreſeos incubuit. *Richardi II.* Regis laudandum hac in re pro Catholica fide ſtudium, quam privatis compendiis antiquiorem habuit. Ut ejus Majeſtatem ac Angliæ Proceres ſibi addiceret, Regni Comitiis ſive Parlamento Londini anno 1382. congregato Propoſitiones pernicioſiſſimas inanibus publici boni fucis oblitas eoque tendentes ut Eccleſia Principibus omnino ſubjiceretur, *Vvicleffus* obtulit. Prima Propoſitio hæc erat: *Quòd Rex aut Regnum nulli Sedi vel Prælato obediat, niſi de quanto ex fide Scriptura ſonat in obedientiam Jeſu Chriſto. Patet, quia aliter præponetur Chriſto in obedientia Antichriſtus. Omnis enim obedientia quæ non fit Chriſto, fit Antichriſto. Quia Lucæ 2. Qui* non eſt mecum, &c. II. *Quòd nec Curia Romana, nec Avenionica, nec alicui extera, emittatur Regni pecunia, niſi doceatur hoc eſſe debitum ex Scriptura.* III. *Quòd nec Cardinalis, nec alius, habeat fructum Eccleſiæ vel præbendæ de Anglia, niſi vel rite reſideat, vel occupetur legitimè in cauſa Regni a proceribus rationabiliter approbata.* IV. *Quòd Rex & Regnum tenentur deſtruere Regni proditores, & ſuos a ferocibus inimicis defendere.* V. *Quòd Regni communitas non oneretur tallagiis inſuetis, antequam totum patrimonium, quo Clerus dotatur, deficiat. Patet quia omnia iſta ſunt bona pauperum charitativè exponenda ad eorum egentiam, vivente Clero in perfectione primaria paupertatis.* VI. *Quòd quocumque Epiſcopo vel Curato dotato de Anglia in contemptum Dei notoriè incidente, nedum liceat Regi, ſed teneatur ſua temporalia confiſcare.* VII. *Quòd Rex nullum Epiſcopum vel Curatum mancipet ſuo Miniſterio ſæculari. Quia tam Rex quàm Clerus foret proditor Jeſu Chriſti.* VIII. *Quòd Rex nullum propter moram in excommunicatione incarceret, antequam ſecundùm legem Dei ſit docta eſſe licita.* Has *Vvicleffi* propoſitiones refert *Vvalſinghamus in Richardo II.* Illas Anglicani Proceres, ut par erat, rejecerunt. Anno verò 1388. Rex ſolemni Edicto libros & ſcripta omnia *Joannis Vvicleffi*, *Nicolai Herfordii*, & *Joannis Aſton*, ubicumque in Regno & ditionibus ſuis inveniri poſſent, ad Conſilium ſuum deferri juſſit, ignibus tradenda & illa a quovis ſubditorum ſuorum ſervari, legi, deſcribi, vendi aut emi prohibuit, vel damnatos Vvicleffi errores propugnari ſub pœna carceris: Edicto hac formulâ Rex ſubſcribit: *Teſte me ipſo apud Vveſtmonaſterium 23. die Maii, anno Regni noſtri 11.* Illud apud *Henricum de Knigton*, lib. 5. *De Eventibus Angliæ*, legere eſt. *Vvicleffiſtas* Edictis ſuis pariter inſectati ſunt & coërcuerunt *Henricus IV.* & *Henricus V.* Reges ut *Nicolaus Harpsfeldius* in Hiſtoria Vvicleffiana Cap. 17. „ obſervat. Unus, inquit ex præcipuis ſcopis „ quo Vvicleffiani collimabant, ille erat, ut „ poſſeſſiones omnes Clero exenterent, atque „ in ſumma illum egeſtate conſtituerent. Quò „ & Libellus ille, de quo commemoravi, licèt „ tertius, ſpectabat. Sed regnantibus Henrico IV. „ atque V. callidum hoc & nefarium conſilium „ aper-

„ apertiùs & violentiùs erupit, reſque in ipſo
„ Parlamento tractata eſt, rapinæque huic ſpecio-
„ ſus quidam regiæ & publicæ utilitatis fucus, ad
„ Reges, Illuſtrioreſque viros ineſcandos obten-
„ debatur. Jactabant itaque, temporales Eccleſiæ
„ poſſeſſiones, quas Monaſtici Viri, & alii ex
„ Clero, malè & perditè (ut iſti ajebant) colloca-
„ bant, poſſe inſignem & incredibilem Regi Re-
„ gnoque fructum afferre. Poſſe ex his emolumen-
„ tis 15. Comites, cxxc. 15. Equeſtris ordinis ho-
„ mines duo millia Armigerorum, (ut appella-
„ mus) ad Reipublicæ defenſionem atque tute-
„ lam foveri. Poſſe præterea centum pauperum
„ hoſpitia ædificari, præter viginti mille libra-
„ rum annuos proventus qui Regio Fiſco acce-
„ derent. Hoc certè fuit novum ſub pietatis
„ ſpecie aucupium, & quo Reges facilè irretien-
„ dos exiſtimabant. Tentata res eſt, ut dixi,
„ ſub *Richardo*, tentata ſub *Henrico IV.* tentata
„ & ſub *Henrico V.* Sed privatis illi compendiis
„ Dei & Eccleſiæ honorem pro inſita ſua pieta-
„ te prætulerunt; & aditum ipſum, quem per
„ hoc fraudulentum commentum veteratores iſti
„ ſe aperire poſſe ſperabant, obſtruebant. *Henri-
„ cus* præterea uterque Vvickleffianorum inſo-
„ lentiam ſeveriſſimis Legibus coërcuit. *Henricus*
„ pater maximorum Comitiorum auctoritate con-
„ ſtituit & ſancivit, ne quiſquam ſine licentia
„ Epiſcopi (exceptis iis quos Jus Eccleſiaſticum
„ admittit) concionari audeat: Ne quiſquam ad
„ prava & damnata dogmata diſcenda, conven-
„ tus aliquos hominum creet; Ne quis aurem
„ hujuſmodi docentibus præbeat: Ne quis da-
„ mnatos libros apud ſe retineat: Ut qui obſtina-
„ ti in erroribus perſiſtunt, palam incendio ad
„ terrorem & exemplum aliorum abſumantur...
„ Adeo autem Rex iſte ad profligandam hanc
„ hæreticam luem accuratas cogitationes ſuſce-
„ pit, ut Epiſcopos ad ſuum in hac cauſa munus
„ vigilanter & ſtrenuè obeundum, miſſis ſelectiſ-
„ ſimis ad ipſorum Synodum ex ſua Nobilitate
„ ſecretoque Conſilio viris, vehementer & ſoli-
„ citè excitarit, & eis in hac tam neceſſaria per-
„ functione quodammodo præiverit. Atque in
„ hoc pietatis genere non eum modò æquavit,
„ ſed ſuperavit potiùs filius ejus *Henricus V.* qui
„ in ſummis Regni Comitiis cavit, ut qui hæ-
„ reſeos damnarentur, ſuppliciumque propter
„ eam ſubirent, omnibus bonis atque poſſeſſio-
„ nibus exciderent. Cautum præterea ut Regni
„ Cancellarius, ut qui eſſent a Theſauris, ut
„ civitatum prætores, aliique civiles Magiſtra-
„ tus, cùm Magiſtratum inirent, religione con-
„ ceptis verbis obſtringerentur, quâ conteſta-
„ rentur ſe nihil ſummæ diligentiæ prætermiſ-
„ ſuros, quâ exortæ hæreſes exterminarentur,
„ omneque conſilium, opem, & auxilium Epi-
„ ſcopis ad eas obruendas collaturos. Cautum
„ præterea ut Regii Juſtitiæ Præſides, quique
„ de maleficiis de more inquirerent, ſimul etiam
„ inquirerent de Hæreticis & eorum fautoribus;
„ captoſque ad Epiſcopos remitterent.

§. VII.

De Scriptoribus qui Vvickleffianam Hæreſim confutarunt.

VVickleffum adhoc ſpirantem impugnarunt, ejuſque errores confutarunt *Joannes Jordanus* & *Joannes Bromiardus* Ordinis FF. Prædicatorum *Joannes Tiſſingthon* Ordinis FF. Minorum, *Joannes Kiningamius* & *Richardus Lavenhamus* Carmelitæ; *Thomas Aſhburnus*, & *Thomas Vinterton* Auguſtiniani; *Ubretus Boltonius*; & *Nicolaus Radcliffus* Benedictini, *Guillelmus Berton* Oxonienſis Cancellarius; *Rodolphus Strode* ex Martonenſi Oxonii Collegio; *Guillemus Binhamus* Norvolgiæ Monachus. Eamdem hæreſim poſt Auctoris damnati mortem Scriptis profligarunt *Thomas Vvalvordus* & *Guillelmus Vvindefordus* Ordinis Minorum Profeſſores; *Richardus Maidſton*, *Petrus Stokes*, *Thomas Lombe*, *Gualterus Diſſe*, *Joannes Marrey*, & *Thomas Vvaldenſis*, Carmelitæ: quorum poſterior tres Tomos edidit *Doctrinalis Antiquitatum Eccleſiæ*, contra Vvickleffiſtas, & Huſſitas, *Martino V.* Pontifici Maximo dicatum Opus, qui & illud Brevi Apoſtolico commendavit; *Joannes Bury* Auguſtinianus; *Rogerus Dimmocke* Dominicanus, *Joannes Swaffamius* & *Stephanus Patringtonius*, Menevenſes Epiſcopi; *Robertus Vvaldebius* Eboracenſis Archiepiſcopus; *Robertus Alingtonius* Oxonienſis Academiæ Cancellarius, &c.

§. VIII.

Diſcipulorum ac Sectatorum ſuorum Errores quoſdam VVICKLEFFUS, ſibi etiam interdum contradicens, evertit.

I. VVickleffiſtæ, & qui eorum communione, vel doctrinæ ſocietate gloriantur, Lutherani & Calviniſtæ, ſolam Scripturam Sacram recipiunt. Contra *Vvickleffus*, lib. *De Poteſtate* Cap. II. ſcribit: *Ulteriùs conceditur, quòd obſervanda eſt laudabilis conſuetudo Eccleſiæ, licèt non ſit explicita, ſed implicita in Scriptura. Quia nimis diffuſa & onéroſa eſſet lex Chriſti, ſi omnes tales ritus, uſus, vel conſuetudines forent in ea expreſſa. Ideo credendum eſt quòd Spiritus Sanctus neceſſariora Eccleſiæ expreſſit, & leviora ſub quodam confuſo involucro ſimul texit, ut patet 1. Corinth.* 14. *dicit Spiritus Sanctus per ſuum Apoſtolum: Omnia honeſta & ſecundùm ordinem fiant. In quo includuntur omnes uſus Eccleſiæ, indicenda ſervitium, omnes ritus Ordinum privatorum, & breviter omnis conſuetudo Clericalis vel Laicalis laudabilis.*

Apud Joannem de Prizibram, *in Profeſſione Fidei Catholica.*

II. Solum Baptiſmum & Euchariſtiam inter Sacramenta numerant. Contra *Vvickleffus*, in Poſtilla ſuper Novum Teſtamentum, ad Cap. 15. S. Marci: *Sacramenta Eccleſiæ*, inquit, *ſunt velut caſtrum & munitio tutiſſima, quam velut fluvius immeaſus primò circuit aqua baptiſmatis, qua primò coërcet acceſſus hoſtiles. In interioribus ripis fluminis, ſunt Confirmatio & Pœnitentia, velut vallus & murus exterior. In medio autem velut turris fortiſſima, Sacramentum Euchariſtiæ collocatur; ad quam aſcenditur per gradus Ordinis. Et citra hos gradus, Matrimonium quaſi murus interior, defendens legitimè forum ſæculare & Eccleſiaſticum; Oſtiolum autem per quod ingreditur vitam futuram, eſt Extrema-Unctio. Sed & totam iſtam ſeriem caſtrorum fundavit Chriſtus, dans Vicariis poteſtatem ubique erigendi.*

Apud Joannem Rochiſanam *Bohemum, in Tractatu de 7. Sacramentis, Cap.* 19.

Et ſuper prima ad Corinth. 1. in eadem Poſtilla dicit: *Omnia Sacramenta ſunt Chriſti, & ipſe dat gratiam, quam efficaciter ſignificat quodlibet Sacramentum. Et ab ipſo ut fundamento habet efficaciam ſecundùm benedicta ejus merita.* Et infra: *Docuit eum omnia Sacramenta inſtituere, quædam tamen difficiliora ad credendum, & magis neceſſaria ad ſalutem per ſe promulgavit, ut Baptiſmum, Euchariſtiam, Ordinem & Pœnitentiam. Quædam autem per Apoſtolos, ut Confirmationem & Extremam Unctionem. De Confirmatione patet in Actibus Apoſtolorum, & de Extrema-Unctione Jacobi 5. Immo Marci 6. fit mentio de olei unctione. Nec credendum eſt omnia opera Chriſti in Evangelio fuiſſe explicata,*

ta, ut patet Joannis ultimo, ſed præcipuè curarunt Evangeliſtæ tradere illa quæ ſunt de neceſſitate ſalutis, & Eccleſiæ diſpoſitionis.

Apud Rokyſanam *ibidem.*

III. Confeſſionem Auricularem Calviniſtæ, ac Lutherani rejiciunt. Contra *Vvicleffus* in Cap. 5. *Jacobi* confitenda peccata mortalia eſſe ait, non ſoli Deo, ſed Chriſti Vicario. *Oportet*, inquit, *accipere Sacramentum Pœnitentiæ pro mortalibus abluendis: Confitendo non ſolùm Deo, ſed & homini in caſu. Et cùm ſpecialiter confitendum ſit Vicario Chriſti, qui mediat inter Deum & hominem, ordinarunt poſteri Confeſſionem Auricularem.*

Ibidem.

IV. Extremam-Unctionem e Sacramentorum numero Lutherani & Calviniſtæ expungunt, ac ut ritum inutilem rejiciunt. Contra *Vvicleffus* in 1. ad Corinthios 1. dicit: *Quòd Unctio Extrema eſt medicina ad ſanandum peccatum, ad intitulandum in Officio novo, ut patet Jacobi 5. Eſt enim Extrema-Unctio ſignum efficax, & finalis, & univerſalis remiſſionis peccatorum, per Unctionem infirmi Pœnitentis, in determinatis partibus, cum oleo olivæ ab Epiſcopo conſecrato, miniſtrato a Sacerdote, verba cùm intentione debita proferentr.*

Apud Joannem de Przibram *in Profeſſione Fidei.*

V. Sacrum Miſſæ ritum Calviniſtæ abrogarunt: contra *Vvicleffus* totum Miſſæ ritum a principio ferè uſque ad finem approbavit, dicens eum *Egregium, & egregiè declaratam*, deque illo dicens lib. *de Apoſtaſia* Cap. 18. *Certam quidem eſt, quòd omnia talia de tanto ſunt laudabilia, de quanto excitant ut Chriſtus plus ametur.* Et in lib. *de Poteſtate Papæ*, ait *quòd Chriſtus & Apoſtoli uſi ſunt leviter ornamentis, docendo ut faciamus ſimiliter.* Subdit Rokyſana: *Vvicleff autem celebravit Miſſas ſuas ritu & formâ Eccleſiæ: faciant idem Taboritæ vel confundantur dicti Vvicleffiſtæ.*

Ibidem.

VI. Alios item Ritus, nec-non Jejunia ab Eccleſia inſtituta improbant Calviniſtæ. Contra *Vvicleffus* in Tractatu *de Gradationibus Scholaſticis*, cap. 3. hæc approbat, quibuſdam Sophiſtis reſpondens: *Non, inquiunt, legitur, quòd Apoſtoli habuerunt caput & barbas raſas, ſicut nos utimur. Nec dixerunt Horas Canonicas, ut nos facimus, nec ſervarunt jejunium, veſtimenta, vel Ritus in celebrando ſicut nos facimus: Ergo omnia talia ſunt illicita. Quis ſtultus neſcit, quoniam iſtud non ſequitur? Sed oportet Fidelem nominare humiliter, non captiosè, quomodo aliqua ſunt docta implicitè in ſua ſpecie vel ſuo principio, & aliqua explicitè in ſuo individuo. Tunc dicitur quòd ſuppoſita quacumque tali ceremoniâ virtuosâ vel licitâ, fuit docta per appoſitiones in ſuo principio. Nam ſi principium fuit Paulo quòd* Omnia ſecundùm ordinem fiant; *dum tales Ritus fuerunt ordinati, docentur in iſto principio.*

Ibidem.

VII. Invocationem Deiparæ Virginis & Sanctorum explodunt Lutherani & Calviniſtæ. Contra *Vvicleffus* in quodam Sermone de Aſſumptione Beatæ *MARIÆ* ait: *Videtur mihi quòd impoſſibile eſt nos præmiari ſine Mariæ ſuffragio. Verumtamen ſunt gradus in ejus auxilio: ut quoſdam etiam præſcitos juvat ad cavendum peccata vel eorum gravedinem, & per conſequens ad pœnæ perpetuæ mitigationem. Quoſdam autem juvat ad bonorum fortunæ, naturæ, & gratiæ cumulationem, & per conſequens ad periculi vel damni temporalis evitationem. Et quoſdam juvat ad beatitudinis promeritionem. Et ſic nemo eſt expers ejus ſuperabundanti ſuffragio, ſive plus, ſive minùs ſibi ſervierit: immo illi qui nihil meruerunt, ſentient ejus levamen, cùm occaſione ſuæ humilitatis, & interpellationis pro humano genere, mitiùs puniuntur. Ipſa enim fuit quodammodo cauſa Incarnationis & Paſſionis Chriſti, & per conſequens totius ſalvationis mundi. Hoc tamen credendum eſt, quòd nemo meretur beatitudinem, niſi gratia Dei præveniat, & ipſe conſequenter Deum adinvenerit. Maria tamen ſemper prævenit merita peccatorum, quia meretur exiſtentibus in crimine ut reſurgant, & ſic non eſt ſexus, ætas, vel ſtatus, vel conditio humani generis, quin neceſſe habeant auxilium Virginis implorare. Nemo tamen meretur beatitudinem, niſi optimam partem cum ipſa elegerit.*

VIII. Reliquiis & imaginibus Sanctorum cultum religioſum Lutherani & Calviniſtæ negant. Contra *Vvicleffus* in Tractatu magno de Euchariſtia, cap. 9. ait: *Sed ideo adoramus imagines unde ut ſigna, Deum autem debemus, quantùm ſufficimus adorare.* Et infra: *Conceditur ergo quòd Imagines Reliquiæ, & Sacramenta, ſunt cum prudentia adoranda. Ille ergo qui ſciet ſuſpendere conſiderationem ſigni ſenſibilis, & appendere communem intentionem, & affectionem in oratione imaginis, modo quo Clericus ſuſpendit Scripturas, concipiendo ſententiam; Ille, inquam, adoraret latria Deum in illo ſigno.* Et in Decalogum, cap. 15. *Licèt introducta ſint imagines in Eccleſiam poſt firmitatem fidei primitivæ, ut ſint libri Laicorum, & ſigna recordativa ſingulis Chriſtianis, ut adorent debitè Sanctos Dei; tamen in veteri Teſtamento hoc non licuit.* Et infra: *Non negandum eſt quin Imagines Eccleſiæ poſſent bene fieri.*

SCHOLION.

In hoc Articulo pag 464. Edit. Primæ, Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant velut meam: *Eccleſiaſtici non ſunt Domini bonorum temporalium, ſed diſpenſatores.*

R. Non ita ſcripſi, ſed: *Prælatos bonorum Eccleſiaſticorum diſpenſatores tantùm eſſe ac procuratores, non dominos, Thomas Valdenſis colligit.* Thomæ Valdenſis Opus contra Huſſitas & Vvicklefitas *Martino Quinto* Pontifici Maximo dicatum, ab eodem Pontifice Brevi Apoſtolico approbatum, ab omnibus commendatum eſt. Propoſitio illa, quam a Thoma Valdenſi aſſertam commemoro, ex Conciliis, Decretis Summorum Pontificum, ex SS. Patribus, S. Thoma, S. Carolo Borromæo, a me demoſtrata & confirmata eſt lib. 11. *Theologiæ Dogmaticæ & Moralis*, in Tractatu *De Sacramento Ordinis*, cap. V. *De vita & honeſtate Clericorum* inſcripto, Regula VIII. Nemo eſt Doctrinæ ac Diſciplinæ Eccleſiaſticæ peritus, qui propoſitionem noſtram non propugnet. Quam verò fabricarunt RR. Cenſores, non eſt mea. Viros enim Eccleſiaſticos *Bonorum patrimonialium, vel licitè acquiſitorum, verè dominos*, eſſe cenſeo: *bonorum verò Eccleſiaſticorum Clericos non eſſe verè dominos, ſed diſpenſatores.* Verba ſunt S. Thomæ, Quodlibeto 6. Quæſt. 7. Articulo 1.

Nota.

NON una eſt Canoniſtarum opinio, aliis eccleſiaſticorum proventuum dominium a Clericis amandantibus, aliis concedentibus. Horum ſententiam maximè quoad ea, quæ ipſorum congruæ neceſſaria non ſunt ſuſtentationi, numquam probandam credidi. Legendus Thomaſſinus *Vet. & Nov. Eccl. Diſcipl. p. 3. l. 3. c. 26. & ſeqq.* ubi bona eccleſiæ patrimonia eſſe pauperum, ipſorumque redditıum Clericos non eſſe niſi diſpenſatores ex perpetuo PP. ſenſu demonſtrat. Dum proinde pauperibus ſubtrahuntur, iſti S. Bernardi vocibus ita meritò conqueruntur: *Noſtrum eſt quod effunditis, nobis crudeliter ſubtrahitur quod expenditis, noſtris neceſſitatibus demitur quidquid accedit vanitatibus veſtris.*

AR.

ARTICULUS XXIII.

De Erroribus Fratris JOANNIS DE MONTESONO.

FRater *Joannes de Monteſono*, Hiſpanus, Ordinis FF. Prædicatorum Profeſſor, Theologus Pariſienſis, in hac Regia Urbe quatuordecim propoſitiones erroneas, partem in Actu *Veſperiarum*, partem in Actu *Reſumpta* propugnavit. Illas Cenſorio Judicio confixit Sacra Facultas Pariſienſis, deinde tota Studiorum Univerſitas damnavit, anno 1387. Eas retractare juſſus Frater *Joannes*, id ſe præſtiturum ſpopondit, juravitque; quod cùm intra diem condictam minimè præſtitiſſet, imò eas ad mortem uſque ſe defenſurum profiteretur ad *Petrum de Ordeomonte* Pariſienſem Epiſcopum delatus eſt, qui propoſitiones a quovis publicari, prædicari, doceri latâ Sententia prohibuit. Contumax *Monteſonus* ad *Clementem VII.* in ſua obedientia Pontificem Maximum, Avenione ſedentem, provocavit. Defenſionem ejus ſuſecpit Generalis Ordinis Magiſter, peſſimæque cauſæ defenſioni Ordinem obſtrinxit, quam ob cauſam noſtri Cenſuræ ſubſcribere nolentes e Sacræ Facultatis gremio abſciſſi ſunt, & ultra vigeſimum-quintum annum ab ea manſere ſegregati, ut *Gerſonius* in Epiſtolâ ad Studentes Navarrici Collegii teſtatur. Miſſi ab Academia Pariſienſi ad Curiam Pontificiam *Petrus de Alliaco*, *Ægidius de Campis*, *Joannes de Novovilla* in Sacra Pagina Magiſtri, & *Petrus de Alainvilla* Doctor in Jure Canonico, Cenſuram Sacræ Facultatis & totius Univerſitatis ejuſdem nomine contra Fratrem *Joannem de Monteſono* propugnaturi. Quæ contra ipſum in Conſiſtorio propoſuit *Petrus de Alliaco*, in Hiſtoria Univerſitatis Pariſienſis legere eſt. Tractatum ejuſdem Univerſitatis nomine contra ipſum edidit idem Doctor, ad Cameracenſem Epiſcopatum & Cardinalitias Inſulas ob eximiam eruditionem poſtea promotus, qui MS. extat in Bibliotheca Navarrici Collegii. Sacræ Facultatis Doctrinale Judicium, & Pariſienſis Epiſcopi Sententiam *Clemens VII.* confirmavit. *Joannis de Monteſono* cùm ſe carceri mancipandum, ac deinde Pariſios ad retractandos errores mittendum intelligeret, prout Academiæ Deputati poſtulabant in Aragoniam Patriam ſuam fugit, ut teſtatur *Joannes Juvenalis de Urſinis* In Hiſtoria *Caroli VI.* Regis Chriſtianiſſimi: & ad obedientiam *Urbani VI.* qui Romæ ſedebat, tranſiens, Jus ipſius contra *Clementem* edito Opere propugnavit. Hæ porro erant *F. Joannis de Monteſono* Propoſitiones.

S. Bernardus *lib. de Conſid.* Inter omnes unitates arcem tenet unitas Trinitatis *S. Thomas* 3. *P. Q.* 2. *Art.* 9.

I. *Major eſt unio hypoſtatica in Chriſto, quàm unio trium perſonarum in eſſentia increata.* Hanc recitativè dumtaxat ſe poſuiſſe *Joannes de Monteſono* coram Sacra Facultate aſſeruit. Quamobrem ad eam revocandam ipſum non damnavit, ſed tantùm ad profitendum palam, quòd eam *recitativè* dixiſſet, *nihil aſſerendo*. Rectè tamen probat *Petrus de Alliaco* eam communi Sanctorum doctrinæ, ac præſertim *Bernardi* & *Thomæ*, nec-non Theologicæ rationi adverſari; *Petri de Palude* contrariam ſententiam in 3. ſententiarum Diſt. 5. Art. ultimo nullius eſſe auctoritatis. Hac ratione ſuum illum erro-
,, rem propugnabat *Monteſonus*. Major eſt unio
,, realis quàm unio rationis; ſed unio hypoſtatica eſt
,, realis, & unio trium perſonarum in eſſentia
,, increata eſt unio rationis: Ergo illa major
,, iſtâ. Minorem hoc modo probabat. De ratione
,, unionis eſt ut diverſa in unum conveniant;
,, ſed in unione hypoſtatica diverſæ naturæ rea-
,, liter conveniunt in uno, & in eſſentia increata
,, tres perſonæ non ſunt diverſæ niſi per imagi-
,, nationem: nec poteſt dici quòd conveniant,
,, ſed potiùs quòd ſint unum. Ergo ſit ratio unio-
,, nis propriè eſt, ibi eſt ſecundùm imaginatio-
,, nem. Quam rationem *Petrus de Alliaco* in laudato Tractatu Cap. 11. refellit, & multiplicem errorem continere demonſtrat.

II. Propoſitio: *Poſſibile eſt eſſe aliquam creaturam puram, quæ in puris naturalibus ita poſſet ſibi & homini mereri, ſicut anima Chriſti concurrente gratiâ habituali. Non eſt tamen aliqua poſſibilis, quæ ita convenienter, congruenter & ſufficienter hominem poſſet redimere & ſalvare ſicut Chriſtus.* Damnata eſt a Sacra Facultate tamquam *falſa malè ſonans erronea*, quoad primam partem. Frater *Joannes de Monteſono* in Conſiſtorio dixit, ſe illam poſuiſſe gratia collationis, & ſumpſiſſe ex *Durando* in 3. Sententiarum Diſtinct. 53. Addidit in Scripto tradito DD. Commiſſariis, ſe ſemper de potentia Dei abſoluta, non de ordinaria locutum: Sed hanc excuſationem inutilem ipſi eſſe *Petrus de Alliaco* oſtendit. Primò quia modificationes hu-
,, juſmodi in Scripto ſuo Pariſiis non poſuit. Se-
,, cundò, quia nulla Propoſitio hæretica vel in
,, fide erronea a Doctore Theologo, etiam gratiâ
,, collationis ponenda eſt: quia talis collativa po-
,, ſitio poſſet eſſe erroris occaſio. Tertiò quia
,, hujuſmodi propoſitio apud *Durandum* non re-
,, peritur: imò oppoſitum ponit in 2. Sententia-
,, rum Diſt. 28. Q. 11. & ſimiliter *S. Thomas.* in 2.
,, Sententiarum Diſtinctione eadem. Quartò quia
,, ſi de potentia Dei abſoluta intellexit, hanc
,, modificationem exprimere debuit. Quandocum-
,, que enim aliqua propoſitio favet, ſeu favere
,, videtur manifeſtæ hæreſi per Eccleſiam conde-
,, mnatæ, numquam ponenda eſt ſine expreſſa mo-
,, dificatione illius ſenſus, in quo poteſt verita-
,, tem habere. Sed dicta propoſitio videtur fa-
,, vere errori & hæreſi *Pelagii*: Et ideo, cùm
,, non fuerit expreſsè modificata, meritò fuit
,, modificata tamquam retractanda.

Tertia Propoſitio: *Aliqua creatura rationalis poteſt etiam ex ſuis puris naturalibus beatificè Dei eſſentiam intueri.* Quod de creatura illa conſtare dixit, de qua in ſuperiori Propoſitione locutus eſt. Cujus quidem Propoſitionis cenſura his eſt concepta verbis: *Revocanda eſt tamquam falſa, aliàs Pariſiis damnata, & tamquam fidei erronea.* Et revera, ut obſervat *Petrus de Alliaco*, eſt contra illud Apoſtoli: *Gratia Dei vita æterna: & Lucem habitat inacceſſibilem*: favet errori Beguardorum, damnato in Clementina, *Ad noſtrum, de Hæreticis.* Repugnat *S. Thomæ*. Convenit cum propoſitione damnata Pariſiis: *Quod intellectus noſter per ſua naturalia poteſt pertingere ad cognoſcendam eſſentiam primæ cauſæ.* De qua Sacra Facultas ita cenſuit: *Malè ſonat, & eſt error, ſi intelligatur de cognitione immediata.*

Quarta propoſitio: *Aliqua pura creatura eſt poſſibilis perfectior Chriſti anima in merendo, puta gratiâ animæ Chriſti.* Damnata eſt tamquam *falſa, erronea, abſurda in Theologia, & Philoſophia, & Theologicæ doctrinæ irriſiva*, adeoque *revocanda.* Hanc ſe gratiâ dumtaxat collationis poſuiſſe, *Monteſonus* in Conſiſtorio dixit, iſtamque modificationem addidit: *Etſi non quoad quantitatem meriti, tamen quoad modum merendi.* Sed a Scripto Pariſiis tradito aberat; nec hujuſmodi Propoſitionem a Cenſura eximere poteſt: Nam perſona
,, infinitæ nobilitatis & virtutis hujuſmodi meri-
,, tum operabatur, ſcilicet Chriſtus Sacerdos, qui
,, idem hoſtia eſt & pretium noſtræ redemptio-
,, nis. Et gratia unionis illud acceptum habendi
,, ratio erat. Hæc autem in nulla pura creatura
,, concurrere poſſunt.

Quin-

Quinta Propoſitio erat Corollarium ſecondæ, hiſque verbis concepta erat: *Videtur mihi quòd talis creatura, ſi poneretur, eſſet ſimpliciter extra genus.* (Eadem cenſura coofixa eſt quâ præcedens.)

Sexta propoſitio: *Ponere aliquod creatum, vel aliqua creata eſſe ſimpliciter & abſolutè neceſſe eſſe, non eſt in aliquo contra fidem.* Damnata eſt tamquam *falſa & malè ſonans in fide ſecundùm communem modum loquendi Theologorum*; adeoque *revocanda*. Ipſam ſe aſſeruiſſe tamquam probabilem, & doctrinæ *S. Thomæ* conſentaneam lib.1s. contra Gentes, cap.29. faſſus eſt *Monteſonus* in Conſiſtorio. Sed *Petrus de Allinco* repunit, Sacram Facultatem honori doctrinæ *S. Thomæ* conſultum voluiſſe his verbis, in ſuo Prologo: *Salvâ in omnibus reverentiâ S. Thomæ, quem credimus veriſimiliter bonum habuiſſe ſenſum, propter dicta ipſius non ſunt aſſerenda, aut publica dogmatizanda Propoſitiones quas Magiſter de Monteſono aſſeruit. Et allegantur ibi dua auctoritates, una S. Auguſtini lib.4. de Doctrina Chriſtiana, alia ejuſdem S. Thomæ in Tractatu contra errores Græcorum. Ex quibus clarè patet, quod dicta Sanctorum, quando propter improprietatem loquendi ob aliam cauſam de virtute ſermonis non ſunt vera, non tamen propter hoc ſunt penitus refutanda, ſed reverenter interpretanda. Si quis autem poſteriorum dictum alicujus Sanctorum contra uſum loquendi communem & communè Scholæ conſuetum vellet multùm extendere, & ad ſuum ſenſum inflectendo trahere, aut trahendo inflectere, dictum ejus non eſſet reverenter ſuſtinendum, aut gloſſandum, ſicut dictum ipſius Sancti, cujus auctoritate uti nititur, ſed eſſet de errore increpandus & condemnandus, non minùs quàm ſi hujuſmodi dictum numquam aliquis Sanctus poſuiſſet. Et cauſa eſt, quia in hoc caſu talis innititur ſenſui ſuo, & præſumit Sanctorum ſententias ſuis coaptare perverſis dogmatibus. Unde evenire poteſt ut contagione peſtiferâ plurimos ſecum perdat. Et ideo corrigendus eſt, nec in hoc reprehenditur Sancti doctrina, ſed malè utentis perverſa ſententia. Et ad hoc poteſt poni exemplum clariſſimum. Nam B. Auguſtinus in pluribus locis ait, Quòd homo factus eſt Deus, & quod Deus aſſumpſit hominem. Et tamen ſi aliquis in communi Schola vellet de proprietate ſermonis iſta dicta extendere, & propter iſta dicere, quod aſſerere quòd Deus aſſumpſit hominem, & quòd homo factus eſt Deus, non eſt in aliquo contra fidem; conſtat quod talis cogeretur revocare: Quia hoc eſt contra fidem ad intellectum non quidem Auguſtini & Eccleſiæ, ſed communis Scholæ, & juxta communem loquendi modum, ut docet S. Thomas 3. P. Q.3. A.3. Sic autem omnino eſt in propoſito: quia dicta propoſitio & aliæ ſequentes non condemnantur ad intellectum S. Thomæ, ſed in condemnatione dicitur quòd non eſt ex dictis S. Thomæ aſſerenda in ſenſu quem reddit, ſcilicet ad ſenſum communis Scholæ: non condemnatur ſenſus S. Thomæ tamquam in fide erroneus, ſed condemnatur propoſitio tamquam malè ſonans in fide ſecundùm modum loquendi Theologorum. Et hoc eſt clarum, quia in communi uſu non ſolùm Theologorum, ſed etiam Logicorum & Phyſicorum, per ſimpliciter & abſolutè neceſſe eſſe, intelligitur id quod per nullam potentiam poteſt non eſſe. Hoc autem attribuere creaturæ, eſt manifeſtè in fide erroneum, etiam ſecundùm S. Thomam. Et ſic patet manifeſtè quòd Facultas Theologiæ huic Sancto magnam facit reverentiam, ejus dicta reverenter gloſſando, & prædictus Frater e contra magnam irreverentiam, ejus dicta malè applicando, & eis abutendo.* Addit *Petrus de Allinco*, propoſitionem illam Dei verbo contrariam eſſe, Exodi 3. *Ego ſum qui ſum*: ſecundùm communem ſenſum Expoſitorum: & contra Articulum de omnipotentia Dei pugnare.

Septima propoſitio *Joannis de Monteſono* hæc erat; *Neceſſe eſſe non repugnat eſſe cauſatum.* Damnata eſt tamquam *falſa & erronea in fide*. S. Thomam hujus propoſitionis aſſertorem lib.1s. contra Gentes cap.29. laudabat. Sed *S. Thomas* in hac & ſuperiori propoſitione nihil aliud *neceſſarii* nomine quàm *incorruptibile* intellexit, ut ex iſto loco & ejus rationibus perſpicuum eſt. *Monteſonus* verò eo nomine intellexit id quod eſt immutabile tam ſecundùm ſubſtantiam, quàm ſecundùm accidens; quod ſoli Deo convenit. Ita obſervat *Petrus de Alliaco*.

Octava Propoſitio: *Magis eſt conſonum fidei, ponere aliquid citra primum eſſe abſolutè & ſimpliciter neceſſe eſſe, quàm ponere ipſum ſine aliqua additione eſſe neceſſe eſſe.* Damnata eſt tamquam *falſa & erronea*, propter falſam & erroneam implicatiooem compoſitionis quam includit, quòd aliquam rem creatam eſſe neceſſe eſſe, ſcilicet ſine aliqua additione, eſt conſonum Sacræ Scripturæ, & per conſequens aliquid creatum eſt increatum: quod contradictionem includit. Hanc propoſitionem *S. Thomæ* non eſſe lib.1s. contra Gentes cap. 29. & 1. P. Q. 9. a *Monteſono* laudatis, & contra cummunem loqueodi modom Theologorum pugnare, *Petrus de Allinco* probat.

Nona propoſitio: *Aſſerere aliquid verum, quod eſt contra Scripturam Sacram, eſt expreſſiſſimè contra fidem.* Damnata eſt tamquam *falſa & injurioſa Sanctis & Doctoribus, univerſaliter intellecta*. Et rectè qoidem, inquit, *Petrus de Alliaco*, quia multæ ſunt Propoſitiones contradictoriæ inter Sanctos & Doctores diſputatæ, quarum aliqua eſt contra Scripturam Sacram, nulla tamen expreſsè contra fidem, ut iſtæ; Deus poteſt creare ſupremam ſpeciem: Deus non poteſt creare ſupremam ſpeciem. Si enim prima ſit vera, ſecunda eſt contra Articulum de omnipotentia Dei, & per conſequens contra Scripturam Luc.1. *Non eſt impoſſibile apud Deum omne verbum*. Si ſecunda ſit vera, conſtat quòd prima eſt contra Articulum de unitate Dei: ſcilicet quòd Deus poſſit aliquam rem facere infioitæ perfectionis, quia illa eſſet Deus. Sed quia non eſt evidens quænam ſit contra Sacram Scripturam, neutra hæretica eſt: & aliqoam hæreticam aſſerere, injurioſum eſſet Doctoribus contrarias opiniones tenentibus. Sic *SS. Hieronymus & Auguſtinus* de *S. Petro* cogente gentes Judaïzare, ad Galatas 3. & de ceſſatione Legalium oppoſita aſſerunt: & alterotrius opioio eſt contra Scripturam Sacram, neutra tamen contra fidem. Hinc *S. Thomas* Secunda Secundæ Quæſt.11. Art.2. ait: *aliqui Doctores videntur diſſenſiſſe vel circa ea, quorum nihil intereſt ad fidem utrum ſic vel aliter teneantur, vel etiam in quibuſdam ad fidem pertinentibus, quæ nondum erant per Eccleſiam determinata*. Quamobrem ante determinationem Eccleſiæ non eſt dicendum quòd horum Doctorum aliquis dicat expreſſiſſimè contra fidem, niſi evidenter oſtendatur quòd hoc ſit contra Scripturæ Sacræ auctoritatem, & quòd ſit contra ſenſum Spiritûs Sancti. Qui ſeoſus aliquando lacet Sanctos & Doctores Catholicos. Ita ratiocinatur *Petrus de Allinco*. Addit Joannem de Monteſono *ſuperbè & pertinaciter* duo Corollaria intuliſſe. Primum, *Quòd aſſerentes oppoſitum ſuæ concluſionis incidunt in errorem Manichæorum*: quia falſa in Scriptura Sacra contineri aſſerunt, ſicut & Manichæi. Secundum, *Quòd tales ſunt puniendi ſicut hæretici*. Ex quibus colligit Alliacenſis, *Monteſonum* ipſum pertinacem eſſe in ſuo errore; ſiquidem Pariſienſem Epiſcopum & Facultatis Theologicæ Magiſtros velut hæreticos ſugillabat; adeoque illum hæreticum eſſe cenſendum. Unum enim nec minimom genos eſt pertinaciæ, illos hæreticos nominare, ad quos pertinet aliquem de hæreſi corrigere.

De-

Decima propoſitio: *Non omnem hominem præter Chriſtum contraxiſſe ab Adam peccatum originale, eſt expreſsè contra fidem.* Damnata eſt *revocanda tamquam falſa, ſcandaloſa, piarum aurium offenſiva, & præſumptuosè aſſerta non obſtante probabilitate quæſtionis, utrùm Beata Virgo fuerit in peccato originali concepta.* Et juste quidem merito: illa enim
„ propoſitio eſt falſa: ſcandaloſa, piarum aurium of-
„ fenſiva, & præſumptuosè aſſerta, quæ aſſerit ali-
„ quid eſſe expreſsè contra fidem, quod multi San-
„ cti & Doctores Catholici tenent, & quod multi
„ Summi Pontifices, & S. R. E. Cardinales, &
„ & alii majores Prælati, & plures particula-
„ res Eccleſiæ imò ferè univerſalis Eccleſia, aut
„ ejus major aut ſanior pars aſſerunt, & pu-
„ blicè dogmatizant, & ad ejus approbationem
„ tenent miracula eſſe facta, & in cujus com-
„ memorationem annuale feſtum celebrant. Sed
„ prædicta propoſitio, & aliæ tres ſequentes ſunt
„ hujuſmodi, ergo, &c. Major patet, quia ab-
„ ſurdum eſt quòd tales & tanti Catholici te-
„ neant & aſſerant expreſsè vel expreſſiſſimè con-
„ tra fidem: & quòd Summus Pontifex & alii ma-
„ jores Eccleſiæ Prælati faveant ſic errantibus
„ contra fidem. Et pro hoc facit auctoritas *S.*
„ *Auguſtini* lib. 2. De doctrina Chriſtiana, ubi
„ ait: *Divinarum Scripturarum ſolertiſſimus indagator hunc modum tenere debet in Scripturis, ut eas quæ ab omnibus accipiuntur Eccleſiis Catholicis, præponat eis quas plures gravioreſque accipiunt, eis quas pauciores, minoriſve auctoritatis Eccleſiæ te-*
„ *nent.* Et ſicut dicit Auguſtinus de Scriptura;
„ ita dicendum eſt de Scripturarum expoſitioni-
„ bus & intelligentiis. Et ideo illud quod in eis
„ plures Eccleſiæ, & majores Eccleſiarum Præla-
„ ti tenent & aſſerunt, non eſt dicendum expreſ-
„ sè vel expreſſiſſimè contra fidem, donec per uni-
„ verſalem Eccleſiam oppoſitum fuerit determi-
„ natum, vel certiſſimâ veritate probatum. Ita
„ ratiocinatur *Petrus de Alliaco.* Addit: Hanc
„ præſumptuoſam aſſertionem non ſolùm Sanctis
„ & Doctoribus, tenentibus B. Virginem ſine ma-
„ cula originali conceptam, injurioſam eſſe, ſed
„ etiam eis qui tenent oppoſitum adverſativè. Nam
„ licèt *B. Bernardus* in Epiſtolâ ad Lugdunenſes
„ tenuerit, ipſam in peccato fuiſſe conceptam,
„ propter quod ibidem ſcribit, Conceptionem
„ ipſius celebrandam non eſſe; tamen in fine di-
„ ctæ Epiſtolæ ſic concludit: *Quæ autem dixi, abſque præjudicio dicta ſint ſaniùs ſapientis, Romanæ præſertim Eccleſiæ auctoritati atque examini totum hoc, ſicut & cætera, quæ hujuſmodi ſunt, univerſa reſervo; ipſius, ſi quid aliter ſapio, paratus*
„ *Judicio emendare.* Unde patet, quòd illud ſo-
„ lùm probabiliter & opinativè tenuit, nec oppo-
„ ſitum tenentes inſanè ſapere aſſerere præſum-
„ pſit, quod tamen dicere potuiſſet, ſi illud ex-
„ preſsè eſſe contra fidem credidiſſet. Tunc enim
„ hoc non reſervaſſet aliorum examini vel corre-
„ ctioni, ſed dixiſſet potiùs cum Apoſtolo ad Ga-
„ latas 1. *Licèt nos aut Angelus de cœlo evangelizet vobis præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema ſit.*

Monteſoni Propoſitiones contra Immaculatam Deiparæ Virginis Conceptionem a Sacra Facultate & Epiſcopo Pariſienſi damnatæ.

Undecima propoſitio, *Beatam Mariam Virginem & Dei Genitricem non contraxiſſe peccatum originale, eſt expreſsè contra fidem.* Damnata eſt *tamquam falſa, ſcandaloſa, præſumptuosè aſſerta, & piarum aurium offenſiva.* De hac Propoſitione dixit *Joannes de Monteſono*, ſe eam propugnaſſe *tamquam opinabilem.* At aliam ejus fuiſſe mentem ex eo probat *Petrus de Alliaco*, quòd a Decano Theologicæ Facultatis monitus ut eam revocaret, publicè in Scholis dixerit, ſe illam ubique ad mortem uſque defendere velle. Hunc autem errorem
„ *Petrus de Alliaco* hac ratione refellit: Romana
„ Eccleſia, quæ eſt caput omnium Eccleſiarum,
„ cum multis Eccleſiis ſibi ſubjectis, tenet & aſ-
„ ſerit, quòd non eſt expreſsè contra fidem di-
„ cere, *Mariam* conceptam ſine originali pecca-
„ to: Ergo aſſerere oppoſitum, eſt temerarium:
„ Quia ſic dicere, eſt aſſerere hujuſmodi Eccle-
„ ſiam errare. Qui enim ſuſtinet & permittit il-
„ lud quod eſt expreſsè contra fidem, quod ta-
„ men poteſt impedire, ſic permittendo præcisè,
„ illud tacitè tenet & aſſerit, & in hoc errat con-
„ tra Fidem. (Ex Cap. *Qui alios.* Et Cap. *Excommunicamus.* Extra, *De Hæreticis.*) Sed con-
„ ſtat quòd Romana Eccleſia permittit dicere,
„ *Mariam* ſine originali peccato conceptam: imò
„ etiam de ejus Conceptione ſolemnizat. Ipſam
itaque errare ſequeretur. Fruſtra verò *Monteſonum* ex univerſalibus Scripturæ Sacræ ſententiis, quæ omnes homines in *Adam peccaſſe*, omnes *in ipſo mortuos eſſe* aſſerunt, ad Romanos 5. & 2. ad Corinthios 5. colligere, quòd Beata Virgo in peccato originali ſit concepta, *Petrus de Alliaco* reſpondet: quia id non ſequitur ex Scriptura Sacra *ad ſenſum Spiritus Sancti* intellectâ, ſecundùm quem Privilegiati in generalibus illis propoſitionibus non includuntur: ſicut nec in iſtis; *Omnis homo mendax: omnis caro fœnum:* Chriſtus & Beata Virgo comprehenduntur: nec propoſitiones iſtas; B. Virgo mendax non fuit: B. Virgo incinerata non fuit: aliquis expreſsè contra fidem eſſe dixerit.

Duodecima Propoſitio: *Tantùm contra Scripturam Sacram eſt unum hominem eſſe exemptum a peccato originali, præter Chriſtum, ſicut ſi decem homines ponerentur exempti.* Damnata eſt *tamquam falſa, ſcandaloſa, præſumptuosè aſſerta, & piarum aurium offenſiva.*

Decima-tertia propoſitio: *Magis eſt expreſſum contra Scripturam Sacram, Beatam Virginem non eſſe conceptam in peccato originali, quàm aſſerere illam fuiſſe ſimul Beatam & viatricem ab inſtanti ſuæ Conceptionis, vel Sanctificationis, vel fuiſſe unitam hypoſtaticè.* Eadem Cenſurâ confixa fuit quâ ſuperior.

Decima-quarta Propoſitio: *In expoſitione Sacræ Scripturæ, ſive determinando per Eccleſiam, ſive declarando per Doctores, ſive excipiendo per quemcumque de Sacra Scriptura & non aliunde trahenda eſt determinatio, declaratio, ſive exceptio: ſicut in Grammatica quæ Regulas ponit, eadem exceptio reperitur:* Damnata eſt *tamquam falſa & erronea, ſi intelligatur quòd exceptio vel expoſitio ſit trahenda expreſsè & explicitè ex Scriptura Sacra, & non aliunde.* Quæ mens erat *Monteſoni*, ut exemplo Grammaticæ patet ab ipſo prolato, in qua exceptiones expreſsè & explicitè reperiuntur; Quamquam in Scripto Judicibus tradito ſuam illam propoſitionem modificaverit, expoſitionem, vel exceptionem ex Sriptura Sacra *principaliter & fundamentaliter* trahendam eſſe dicens. Hanc ut reliquas *Petrus de Alliaco* eruditè refellit, in Tractatu MS. contra dictum Fratrem, qui extat in Bibliotheca Navarrici Collegii, cujus tunc Magnus erat Magiſter; ex quo hanc Hiſtoriam hauſimus.

Monteſonus a Sacra Facultatis Pariſienſis Cenſura & Pariſienſis Epiſcopi Judicio ad Apo-

Sacræ Facultatis & Pariſienſis Epiſcopi Judicio non paruit pertinax *Monteſonus*, ſed ab ipſis ad Summum Pontificem appellavit, ſuam his rationibus Appellationem fulciens. I. Quòd ſuarum Propoſitionum aliquæ ex doctrina *S. Thomæ* traherentur, quam Theologica Facultas aliàs expreſsè commendavit, & *Stephanus* Epiſcopus Pariſienſis ſuis Literis approbavit. II. Quòd *Urbanus V.* Doctrinam *S. Thomæ* tamquam *veridicam & Catholicam* a Chriſticolis & ſtudioſis teneri, & eam pro viribus ampliari juſſerit, Diplomate ad Toloſanam Academiam dato. III. *Quòd ſolius Sedis Apo-*

Summum Pontificem appellavit.

ſi licet eſt declarare damnare & reprobare. Et quod Epiſcopus Pariſienſis apponens manum in meſſem Summi Pontificis, dictas concluſiones pronuntiavit & decrevit falſas hæreticas, & erroneas. Quia iſta quæ tangunt fidem, ſunt de majoribus Eccleſiæ cauſis & quæ ad ſolum Summum Pontificem pro examinatione & deciſione deferri debent. Ex quibus colligebat; *Quòd nec Epiſcopus, nec Facultas prædicta, Concluſiones præmiſſas poturrant judicialiter condemnare, nec earum dogmatizationem, aut publicationem vel defenſionem ſententialiter prohibere.*

Sacra Facultas Pariſienſis doctrinam S. Thomæ reveretur.

S. Thomæ doctrinam ſe non attigiſſe, Academia noſtra ſuis Literis profeſſa eſt, *Nos*, inquit, *millies diximus, & ut videmus, non ſufficit, qualiter S. Thomæ doctrinam in dicta noſtra condemnatione nequaquam reprobamus, ſed hunc ejuſque fautores, doctrinam ejus ad diſtortum fideique abſonum ſenſum adaptantes, aut ultra quàm fieri debet, contra ejuſdem Doctoris documentum dilatantes, condemnandos audacter affirmus.*

Petrus de Alliaco reſpondet rationibus quibus Appellationem ſuam ſuſtentabat Monteſonus.

Ad præcipuam verò rationem quâ ſuam Appellationem ſuſtentabat *Monteſonus*, reſpondet *Petrus de Alliaco*. I. Quòd Sacra Facultas & Epiſcopus Pariſienſis ejus propoſitiones ſententialiter, ſeu judicialiter non damnaverunt, ſed ſolùm circa eas Facultas diffinivit & declaravit *Scholaſticè & doctrinaliter*: Epiſcopus verò ipſas falſas, hæreticas, & erroneas non pronuntiavit, ſed eas *publicare, prædicare, & dogmatizare* dumtaxat prohibuit. Unde licèt non ad prædictam Facultatem vel ad Epiſcopum, ſed ad ſolum Summum Pontificem pertineret dictarum concluſionum judicialis condemnatio, quod tamen pars adverſa non probat; Tamen ex hoc non ſequitur quòd ad eos non pertinuerit dogmatizationis & publicationis earum judicialis inhibitio, propter ſcandalum ex earum publicatione Pariſiis notoriè generatum.

Addit Doctor eximius: *Illud quod dictus Frater ad ſuæ Appellationis fundamentum principaliter aſſumit, ſcilicet quòd ſolius Sedis Apoſtolicæ eſt declarare, damnare, & reprobare: Et quòd eorum quæ tangunt fidem, ad ſolum Summum Pontificem pertinet examinatio & deciſio: Hoc, inquam, continet manifeſtam hæreſim; & eſt dictum ſibi ipſi repugnans & contrarium. Et ideo propter hoc ſolum, etiamſi nihil aliud erroneum dixiſſet, Romana Eccleſia ipſum debet cogere ad revocandum.*

Damnationis *Joannis de Monteſono* ab Epiſcopo Pariſienſi, & a *Clemente Septimo* meminit *Joannes Juvenalis de Urſinis* Remenſis Archiepiſcopus, in Hiſtoria *Caroli VI.* ad annum 1387. Sed unius dumtaxat propoſitionis, contra Immaculatam ſcilicet Deiparæ Virginis Conceptionem, e ſacro ſuggeſtu aſſertæ, ipſum reum agit. Verba ejus Latinè reddo. Eâ tempeſtate vixit Doctor quidam Theologus, Ordinis FF. Prædicatorum, Magiſter *Joannes de Monteſono* nuncupatus, qui vir inſignis & bonus Clericus habebatur, qui ſæpe conciones habebat. Hic in Concione palam dixit, aſſeruitque, Glorioſam Virginem *Mariam* Matrem Salvatoris & Redemptoris noſtri Jeſu Chriſti, in peccato originali fuiſſe conceptam. Id ubi Epiſcopo Pariſienſi nuntum fuit, plurimos inſignes Clericos, cùm ſæculares, tum Regulares, & Mendicantes, ea de re convocavit. Quæſtione in ejus Palatio diſceptatâ, concluſum eſt propoſitionem dicti Magiſtri in Theologia damnatam iri & debere. Quamobrem Proceſſio ac Supplicatio generalis ad Beatæ *Mariæ* Virginis Eccleſiam facta eſt, ubi Epiſcopus Pontificalibus indutus, dictam propoſitionem ritu ſolemni damnavit. Alium ejuſdem Ordinis Doctorem Rothomagi eamdem propoſitionem publicè e ſacro ſuggeſtu aſſeruiſſe teſtatur idem Hiſtoricus, maximamque invidiam, & populi clamores in reliquos ejuſdem Ordinis viros illorum audaciam & temeritatem concitaſſe. Etſi porro vera ſcripſerit *Juvenalis de Urſinis*, non minùs vera ſunt, quæ ex tractatu MS. *Petri de Alliaco*, ex Commentariis Sacræ Facultatis, & ex Academiæ Pariſienſis Hiſtoria retulimus. Et in Concionibus igitur, & in Theſibus, eumdem errorem *Monteſonus* aſſeruit.

Guillelmus de Valone *Ebroicenſis Epiſcopus* Monteſoni *defenſor, ad palinodiam coram Rege compulſus.*

Damnatis illius propoſitionibus, cum magno ſui dedecore, Ordiniſque FF. Prædicatorum, ex quo aſſumptus fuerat, damno, patrocinatus eſt *Guillelmus de Valone* Ebroicenſis Epiſcopus, *Carolo VI.* Regi Chriſtianiſſimo a Confeſſionibus, qui anno ipſo 1388. coram Rege ac Regii ſanguinis Principibus viriſque Sacri Conſiſtorii primariis, Rectore Academiæ, & Deputatis quatuor Facultatum, ad palinodiam in Regia Lupara adactus eſt, in hæc verba: *Ego Guillelmus Ebroicenſis Epiſcopus, malè motus, inconſultè & malè informatus, dixi, Quòd propoſitiones aliquæ condemnatæ fuerunt per Univerſitatem, quæ ſunt veræ & Catholicæ, & quòd auderem eas prædicare & dogmatizare coram Rege, & Papa, aut alibi ubicumque. Item addidi & dixi, Quòd Magiſtri Univerſitatis Pariſienſis non intelligebant doctrinam S. Thomæ, &c. Acta fuerunt hæc in Domo Regali de Lupara, Pariſiis, videlicet in Camera dicti Domini noſtri Regis, ſub anno 1388. Indictione 12. die Februarii, Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris ac Domini noſtri Domini Clementis, divinâ providentiâ Papæ VII. anno 10.*

FF. Prædicatores ob ſuſceptum Monteſoni *patrocinium ab Academia Pariſienſi diu excluſi.*

Piam de Immaculata Deiparæ Virginis Conceptione ſententiam eloquentiâ ſuâ & auctoritate in Aula egregiè tuitus eſt *Ferricus Caſſinellus*, Autiſſiodorenſis Epiſcopus, & deinde Remenſis Archipræſul, Regique perſuaſit ut FF. Prædicatores ad publicam devotionem flecteret. Sed Magiſter & Procurator Ordinis *Joannis de Monteſono* cauſam imprudenter ſuſceperunt, & auctoritate ſuâ effecerunt, ne homines noſtri Cenſuræ Sacræ Facultatis ſubſcriberent, falsò arbitrati *S. Thomæ* doctrinam Academiæ & Epiſcopi Pariſienſis Judicio petitam. Propterea docendi concionandique munere, Gradibuſque Theologicis prorſus noſtris interdictum eſt; & quamvis poſtliminio omnes aut plurimi ad conditiones a Sacra Facultate ſibi imperatas exequendas præſto fuerint, Viros Academicos flectere non potuerunt, & annus ſolidos viginti quinque ab Academia manſerunt excluſi; mutuis Ordinis, ipſiuſque Academiæ, ex illâ tempeſtate incommodis, quæ deflet Venerabilis *Gerſonius*, qui Fratres noſtros cum Academia parente incredibili caritate reconciliavit, in Epiſtolâ ad Studentes Navarrici Collegii: *Cogor*, inquit, *illam deflere ſciſſuram miſerabilem, & mutilationem luctuoſam partis non modicæ Univerſitatis Pariſienſis, præſertim a Sacra Theologiæ Facultate, cujus ſciſſuræ cauſam præbuerunt illius de Monteſono erronea, temeraria, & impia aſſertiones. Nolo putet aliquis me hoc loco juſtificationem ſeu defenſionem partis illius, quæ depulſa vel avulſa eſt, ſuſcepiſſe, Fratres Prædicatores loquor; viderint ipſi quid egerunt. Ego enim fidenter & conſtanter, affirmo, condemnationem errorum præfati de Monteſono rationabiliter & Catholicè factam: quæ dum deferretur in Romana Curia, ego ipſe Baccalarius Curſor tunc exiſtens, cum ceteris præcellentiſſimis atque ſapientiſſimis viris ab Univerſitate Legatis præſens interfui. Sed numquid qui ociderunt, non adjicient ut reſurgant? Quin etiam pia mater Univerſitas hac quæ hactenus filiis orbata eſt, numquid tandem miſereri obliviſcetur, aut continebit in ira ſua miſericordias ſuas? Numquid tot oves paſcuæ ſuæ, ſi deliquerint aut erraverint, æternaliter abjiciet? Immo etſi redire conte-*

Gerſonii operâ reſtituti.

Tom. 1. pag. 561.

mnt.

moverint, exemplum Chriſti piî Paſtoris imitandum erat ut quærerentur, & piâ quadam violentiâ ad ovile proprium obnitentes traherentur, quantò ampliùs dum id totis, ut dicitur, affectibus & votis expoſtulant & precantur? ...... Cæterùm memoriter teneo cur & qualiter primitus ab Univerſitatis conſortio, viâ quadam indirectâ ſegregati ſunt Fratres prædicti. Statutum enim & concluſum erat, ut omnis gradus & honoris in Univerſitate expers fieret, quiſquis non juraret tenere condemnationem ſuper erroribus prædictis ab Univerſitate priùs, deinde ab Epiſcopo Pariſienſi factam. Diſtulerunt hoc agere Baccalaurii e Fratribus prædictis tunc excipiendi, cauſantes a Superioribus ſuis licentiam ad hujuſmodi præſtationem Juramenti needum petiiſſe, vel habuiſſe. Ex hac origine, neque Gradus, neque Cathedram, neque Sermones poſteriùs adepti ſunt. Audivi tamen ex poſt aut omnes aut plurimos eorum ad præfatæ conditionis adimpletionem præſto fuiſſe: quod ſi etiam nunc vellent, non viderentur penitus non admittendi. Attenderent o utinam omnes & benignâ recogitatione ſecum tractarent, quanta quælibet jactura ſpiritualis eſt & fuit, tot hactenus Sermones, tot lectiones, tot ſalubres Inſtructiones in Univerſitate & alibi exinde ceſſaſſe. Quin etiam naturalis pietas exigit ut mater filio aberranti, & corpus membro ægrotanti compaſſione moveatur. Deinde conſidera damnum proprium in Sermonibus, in Propoſitionibus, & aliis: tum audi monitionem metro comprehenſam: Si non vis aliis parcere, parce tibi. Nec loquor vexationes, opprobria & carceres ab illis, quos loquimur, perlatos, qui tamen benignos & manſuetos æſtimatores, ad miſericordiam velociùs impendendam inflecterent. Paſſa eſt ex adverſo, fateor, Univerſitas laborum & expenſarum damna plurima: Ipſa tamen meo judicio leviter oblivisſcenda aut contemnenda ſunt pro commercio pacis, pro fraterna reconciliatione, pro redintegratione unitatis abruptæ: tantummodo fidei ſua integritas, & Univerſitati ſuus honor permaneant: vel fallor, vel ſatis eſt. Exclamabunt fortaſſis ad hæc plurimi, ejuſdem mecum eſſe ſententiæ, quoniam pacis zelatores aut ſunt aut videri volunt. Vereor tamen dum ad excuſationem ventum erit, quibuſdam eorum nihil quod offerri poſſit ad reconciliationem ejus ſufficiat, quin aſſiduè calumnientur vel Fidei vel Univerſitatis honorem non ſervari: ita demum neque reconciliatio umquam, neque pax habebitur. Cæterùm non ſum tam inſolens ut uſurpem definire, quo pacto ea quæ prædiximus, Fidei ſcilicet & Univerſitatis honor illæſa manerent. Hoc unum apud me perſuaſum firmiter habeo, poſſe iſta etiam de facili contingere, ſi ad hoc non dicam omnes, non dicam multi; ſed pauciſſimè de Univerſitate, cùm paucis Fratribus rectâ integrâque voluntate operam dare voluerint. Quod ſi ex corde noluerint, quicquid ora blanda loquantur, nullâ viâ, nullis precibus, nullâ obligatione id ipſum valebit obtineri. Cur ita? Nimirum ſemper allegabunt, hanc eſſe cauſam fidei, nec ex ea poſſe quidquam remittere. Quid igitur reliquum eſt mihi? Ut apud ſemetipſum quiſque redeat, conſtituat ante cordis oculos luctuoſam hanc ſciſſuram cum præteritis incommodis, videat diligenter & acriter ad reparandam hanc jacturam, quantùm facultatis aut gratiæ donum deſuper acceperit: tunc omni depoſito contentionis ſtudio inquirat pacem & perſequatur eam. Hoc eſt quod nunc agere ſatago: hoc eſt quod pro vice mea hic in ſcriptis offero. Porro quantùm proficiam vel obero, prorſus in incerto fluctuat animus. Novi publicos hominum mores: novi quanta judiciorum ſententiarumque varietas. Novi quòd implacabiles indomabileſque regnant in quorumdam cordibus affectiones, quantùm viget in eorum linguis obloquendi libertas effrænis; qualiter in operibus perſequendi bonos ferox licentia deſævint: novi deindè quàm paucorum eſt, bona & ſollicita fide, quæ Jeſu Chriſti, non quæ ſua ſunt, quærere..... Oblatrabunt ſcio, ſi ad quoſdam ſcripta hæc delata fuerint, ferentes indignè, immo pro ſcelere vel mutabilitate deputantes, quòd pacem Jacobitarum videar optaſſe, aut pro ea verbum ſcriptumve feciſſe: ſed liberâ voce fatebor, nec illud umquam pudori deputabo, me nunc & priùs olim ſemper dummodeſtè volui vel optavi, reconciliationem ipſorum in mediis etiam litibus optaviſſe. Pereant qui de matris aut myſtici corporis fœdâ mutilatione gloriantur, qui non ſanationi ſtudent, ſed medelam quærentibus crudeliter iraſcuntur, & qui ad diviſionem magis, quàm pulcherrimam unionem dæmoniaca impietate pelluntur: quorum perſecutio, ſi pergunt in pacificos unitatis amatores furere, ſpernenda eſt, & generoſa virtutis pede calcanda, hoc proviſo ne damnoſius inde naſcatur in Univerſitate vel Republica ſcandalum. De hoc *Joannis de Monteſono* negotio pluribus agunt Auctor Vitæ *Clementi VII.* & Sandionyſianus Monachus, in Hiſtoria MS. *Caroli VI.* libro 8.

SCHOLION. I.

In hoc Articulo Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Dominicani Generalis Mandato prohibiti, nolunt ſubſcribere Cenſuræ Monteſoni, & ideo ejiciuntur ex Univerſitate, peſſimæ cauſæ defenſores.*

R. Rem geſtam ſincerè & abſque præjudiciis refero. Defenſionem (inquam) *Monteſoni* ſuſcepit
„ Generalis Ordinis Magiſter, peſſimæque cauſæ
„ defenſioni Ordinem obſtrinxit: Quam ob cauſam noſtri Cenſuræ ſubſcribere nolentes, e ſacræ
„ Facultatis gremio ejecti ſunt, & ultra vigeſimum-quintum annum ab ea manſere ſegregati, ut *Gerſonius* in Epiſtolâ ad Studentes Navarrici Collegii teſtatur. Mera facti quæſtio
„ eſt, de qua *Odoricus Raynaldus* in Annalibus Eccleſiaſticis ita ſcribit ad annum 1387. Num. 14. *Excitata eſt Pariſiis hoc anno graviſſima controverſia inter Academiæ Pariſienſis Doctores & Dominicanos, cùm Joannes a Monteſono nonnullas Propoſitiones, quibus Beatam Virginem conceptam in peccato originali contendebat, tuendas ſuſcepiſſet; ex quo in Galliis magna Dominicanis ipſis conflata invidia eſt. Rem verò geſtam Clementis Vitæ Scriptor pluribus enarrat.* Tomum 17. Annalium Odorici Raynaldi, in quo hæc ſcripta approbavit Reverendiſſimus Sacri Palatii Magiſter *Raymundus Capiſuccbus* Dominicanus, poſtmodum S. R. E. Cardinalis.

SCHOLION II.

In eodem Articulo, pag. 513. Edit. primæ Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Eſt hæreſis aſſerere, Ad ſolum Papam pertinere declarare, damnare, ac reprobare aliquam doctrinam.*

R. Hæc *Petri de Alliaco* Theologi Pariſienſis, poſtea Cameracenſis Epiſcopi & S. R. E. Cardinalis Cenſura eſt, a me hiſtoricè relata, non dogmaticè ibi aſſerta. Verba illius ſunt in Tractatu contra *Joannem de Monteſono*, non mea.

SCHOLION III.

In eodem Articulo, pag. 514. Edit. primæ hanc Narrationem reprehendunt: *Cum dedecore propoſitiones Monteſoni de Conceptione Beatæ Virginis defendit quidam Epiſcopus noſter.*

R. Damnatis *Joannis de Monteſono* Propoſitionibus, cum Magno ſui, Ordiniſque Prædicato-

rum, ex qno aſſumptus fuerat dedecore patrocinatum fuiſſe *Guillelmum de Valone* Ebroicenſem Epiſcopum, & ad palinodiam recantandam coram Rege, ac Regii Sanguinis Principibus, viriſque Sacri Conſiſtorii primariis, Rectore Academiæ, ac Deputatis quatuor Facultatum, compulſum commemorn, & Retractationis Inſtrumentum profero. Hiſtoriæ res eſt, quam ſupprimere non debui pro ea quam profiteor ſinceritate.

SCHOLION IV.

In eodem Articulo, pag. 515. Edit. primæ, hanc rurſus narrationem carpunt Religioſi Cenſores: *Imprudenter Ordo noſter oppugnavit Sententiam de immaculata Conceptione B. Virginis, & Generalis noſtros coëgit ne Cenſuræ ſubſcriberent.*

R. Candorem Scriptore Eccleſiaſtico dignom exhibui in hoc Hiſtoriæ Capite recenſendo. *Piam* (inquam) *de Immaculata Deiparæ Virginis Conceptione ſententiam eloquentia ſua & auctoritate in Aula egregiè tuitus eſt Ferricus Caſſinellus, Antiſiodorenſis Epiſcopus, & deinde Remenſis Archipræſul, Regique perſuaſit ut FF. Prædicatores ad publicam devotionem flecteret. Sed Magiſter & Procurator Ordinis Joannis de Monteſono cauſam imprudenter ſuſceperunt, & auctoritate ſuâ effecerunt, ne homines noſtri Cenſuræ Sacræ Facultatis ſubſcriberent, falsò arbitrati S. Thomæ doctrinam Academiæ & Epiſcopi Pariſienſis Judicio petitam.* Mera facti quæſtio eſt. Illoſne Chriſtianæ prudentiæ Regulas ſequi putant RR. Cenſores, qui piam opinionem in quam propendet maximè, & cui impensè favet Eccleſia, qui publicam devotinnem Fidelium impugnant; & hujuſmodi facto ſive hac agendi ratione, quæ Deo & hominibus diſplicet, ſcandalumque parit, publicum odium in Ordinem ſuum aliàs Eccleſiæ tam utilem, concitant? Id autem a me commemoratum eſt, ne Fratres noſtri eorom, qui Joannis de Monteſono opinionem contra piam & communem Sententiam de Immaculata B. Virginis Mariæ Dei Matris Conceptione pertinaciter propugnarunt, imprudentiam imitentur aliquando. Quicqoid enim ea de re ſenſerit *S. Thomas*, certum eſt ex eodem Angelico Doctore *Magis ſtandum eſſe Auctoritati Eccleſiæ, quàm auctoritati Auguſtini vel Hieronymi, vel cujuſcumque Doctoris: quin & ipſa doctrina Catholicorum Doctorum ab Eccleſia auctoritatem habet.* Quamobrem & *S. Thomæ* doctrinæ atque opinioni præponendam opinionem in quam propendet & cui favet Eccleſia; præponendam publicam fidelium devotionem, quæ ex *Spiritu pietatis* Sancto eſt, ex ejuſdem Angelici Doctoris Principio colligitur. Cum igitur *Vetus ſit Fidelium Chriſti erga ejus Beatiſſimam Matrem Virginem Mariam pietas, ſentientium ejus Animam in primo inſtanti creationis atque infuſionis in corpus fuiſſe ſpeciali Dei gratiâ & privilegio, intuitu meritorum Jeſu Chriſti ejus Filii, humani generis Redemptoris, a macula peccati originalis præſervatam, immunem, atque in hoc ſenſu ejus Conceptionis Feſtivitatem ſolemni ritu colentium & celebrantium,*

S. Thomas Secunda Secundæ, Quæſt. 10. Art. 12.

,, creveritque horum numerus atqoe hujuſ-
,, modi cultus poſt editas a Sixto Quarto in
,, ejus commendationem Apoſtolicas Conſtitutio-
,, nes, quas Sacrum Concilium Tridentinum in-
,, novavit, atque obſervari mandavit. Cum au-
,, cta rurſus & propagata fuerit hæc pietas & cul-
,, tus erga Deiparam poſt recta hoc nomine ap-
,, probantibus Romanis Pontificibus, Monaſteria
,, Religioſorum Ordinum & Confraternitates ac
,, Indulgentias, *Ita ut accedentibus quoque pleriſque celebrioribus Academiis ad hanc Sententiam, jam ferè omnes Catholici eam complectantur*, ut loquitur *Alexander Septimus* in Conſtitutione qoæ incipit, *Sollicitudo omnium Eccleſiarum*: Auctor ſum Fratribus meis Prædicatoribus, ut depoſitis antiquæ & jam antiquatæ opinionis præjudiciis, cujus tenebras Spiritus Sanctus diſpulit (etſi nondum ita plenè ac perfectè ut quæſtio iſta ſit in Fidei luce per divinam revelationem Eccleſiæ factam conſtituta) communem, piam, & Eccleſiaſticam Sententiam ac devotionem erga Immaculatam Deiparæ Virginis Conceptionem amplectantur, prædicent ac propagare ſtudeant.

Nota.

ETiam ad particulares Epiſcopos, cùm Paſtores ſint ſuarum eccleſiarum, pertinet falſas doctrinas proſcribere, quamvis ipſorum judicium errori obnoxium agnoſcamus; & quamvis difficiliores quæſtiones ad primam Sedem, ad Paſtorem nempe Paſtorum deferre teneantur. Cùm etiam fide divinâ certum ſit definitiones univerſalium Conciliorum, quibus ſummus Pontifex accedat, Spiritui Sancto adſcribendas, in hoc ſenſu uni Pontifici damnandarum hæreſum auctoritas non tribuenda. Quomodo autem etiam veritati conſona judicanda illa propoſitio, quæ ſoli Romano Pontifici poteſtatem vindicat inſurgentium errorom proſcriptionem, adnotabo infra, poſt Diſſertationem 12.

CAPUT. IV.

De Scriptoribus præcipuis XIII. Sæculi.

ARTICULUS I.

De Niceta Choniate, Saxone Grammatico, Dodechino, Helinando, Petro de Valle Cernaii, Guntheco, Arnoldo Lubecenſi, Ottone a S. Blaſio, Gervaſio Tilberienſi, Guillelmo de Seltuuco, Gervaſio Dorobernenſi, & Radulpho de Diceto.

NICETAS ACOMINATUS a Patria *Choniates* appellatus, Magnus Logotheta Secretorum, Inſpector & Judex Veli, ac Profectus Sacro Cubiculo fuit, ineunte XIII. Sæculo. Libris 21. Hiſtoriam annorum 85. complexus eſt, ab obitu *Alexii Comneni* Imperatoris, ubi deſierat *Zonaras*, uſque ad annum milleſimum ducenteſimum-tertium. Editi ſunt ex Typographia Regia cum aliis Byzantinæ Hiſtoriæ Scriptoribus, Ejuſdem Auctoris libri 5. *Theſauri Orthodoxæ Fidei* ex naufragio reliquorom ejuſdem argumenti ſuperſunt, in Bibliothecis Patrum editi. Fratrem habuit *Michaëlem Choniatem*, Athenarom Archiepiſcopum, qui in ejus funere Monodiam ſcripſit.

II. *SAXO GRAMMATICUS*, Roſchildenſis in Dania Eccleſiæ Præpoſitus, Hiſtoriam ſcripſit libris 16. in qua non pauca eſſe fabuloſa, *Scaliger* lib. de Emendatione Temporum obſervavit. Nec tamen tantus eſt fabulator, inquit *Voſſius* lib. 2. *de Hiſtoricis Latinis* c. 55. ac nonnullis videtur, qui eum nullo habent loco. Dictio ejus terſa eſt & elegans, Perduxit Hiſtoriam uſque ad tempora *Philippi* Cæſaris ſub quo non inglorius vivebat. Ejus meminit Vita *S. Guillelmi* Roſchildenſis Abbatis ab ejus diſcipulo ſcripta; miſſumque Pariſios teſtatur, ut *Guillelmum* ipſum, & alios ex Abbatia *S. Genovefæ* Canonicos Regulares Danorum Eccleſiæ impetraret.

III. *DODECHINUS*, Germanus, Abbas Cœnobii *S. Dyſibodi*, ſcripſit Hiſtoriam Sanctam, ſive

de

de peregrinatione in Palæſtinam, & Appendicem ad Chronicon *Mariani Scoti* ab anno 1084. uſque ad annum 1200. Unde falſus eſt *Trithemius*, qui ipſum ſub *Conrado III.* anno 1140. floruiſſe ſcribit.

IV. *HELINANDUS*, Monachus *Frigidi Montis*, Ordinis Ciſtercienſis, in Diœceſi Bellovacenſi, Hiſtoriam ab orbe condito uſque ad annum milleſimum ducenteſimum ſcripſit, libris 48. ex aliis pro more illorum temporum nullo ferè delectu defloratam. Eius cum laude meminere *Vincentius Bellovacenſis*, Speculi Hiſtorialis lib. 29. cap. 108. *S. Antoninus* 3. P. Chronicorum Tit. 18. Cap. 5. *Albericus* Trium Fontium Monachus, & Magni Chronici Belgici Auctor, qui ſæpius ex illius fonte hauſere; præcipuè *Vincentius Bellovacenſis*, qui ex floribus ſive ſententiis ipſius ſertum quoddam adornavit loco laudato, cui hanc impoſuit coronidem, *Expliciunt flores Helinandi Monachi, viri boni, religioſi, honeſti & ſancti, ac vitâ præcipui*. Quatuor poſtremi duntaxat ipſius libri ſuperſunt, quos ex MS. *Frigidi Montis*, cum eiuſdem Sermonibus, & Epiſtolâ ad *Galterum*, De *Reparatione Lapſi*, edidit P. *Bertrandus Tiſſier*, Tom. 8. *Bibliothecæ Ciſtercienſis*. Scripſit etiam Martyrium *S. Gereonis*, & Sociorum, Sanctorumque *Victoris Caſſii*, *Florentii*, *& aliorum*. Lege apud *Surium*, *ad diem* 10. Octobris. Commentarium *Helinandi* in Apocalypſim MS. reperiri in Abbatia *Longipontis* O. C. monet P. *Labbeus*: ſed alterius eſſe cognominis ejuſdem tamen Ordinis Monachi *Tiſſerius* obſervat.

V. *PETRUS*, Monachus *Vallis Cernaii*, Ordinis Ciſtercienſis, in Pariſienſi Diœceſi, *Guidonis* ejuſdem Cœnobii Abbatis, poſtea Carcaſſonenſis Epiſcopi, unius e 12. Abbatibus, quos ad Albigenſium hæreſim expugnandam, *Innocentius III.* miſit, nepos & comes, iſtius Hæreſeos, & belli ſacri in Hæreticos Duce *Simone* Comite Monſortio ſuſcepti accuratè ſcripſit Hiſtoriam, & *Innocentio III.* Pontifici Maximo dicavit. Edita eſt Tom. 5. Hiſtoricorum Francorum *Franciſci Duchesnii* & Tom. 8. *Bibliothecæ Ciſtercienſis*.

VI. *GUNTHERUS*, Monachus Ordinis Ciſtercienſis in Cœnobio Pariſienſi, non Regiæ Galliarum urbis, ſed altero Diœceſeos Baſileenſis, ſcripſit Hiſtoriam Conſtantinopolitanam de iis temporibus quibus a *Balduino* capta Conſtantinopolis eſt. Quæ ſcripſit, a *Martino* Abbate, qui expugnationi Urbis interſuit, ſe accepiſſe profitetur. Edita eſt a *Caniſio*, Tom. 5. Antiquæ Lectionis.

VII. *ARNOLDUS* Hildeſeimenſis Præpoſitus, & poſtea Lubecenſis Abbas, Chronico Sclavorum, cujus auctor eſt *Hermoldus* Presbyter, Supplementum addidit; quod Opus dicavit *Philippo*, Raceſburgenſis Eccleſiæ Antiſtiti. Floruit *Philippi* Cæſaris, & *Ottonis IV.* Romanorum Regis temporibus. In rebus Sclavonicis fide dignum, non ita in iis quæ de Italiæ, Siciliæ, Græcorumque rebus, adnectit, cenſet *Voſſius* lib. 11. *De Hiſtoricis Latinis*, cap. 55.

VIII. *OTTO A SANCTO BLASIO*, Cœnobii *Sancti Blaſii*, Ordinis Benedictini, in Diœceſi Conſtantienſi, juxta Albam fluvium Hercyniæ Sylvæ, Monachus, ad Chronicon *Ottonis Friſingenſis* Appendicem adjecit, quam ab anno 1146. perduxit uſque ad annum 1210. Inter Illuſtres Rerum Germanicarum Scriptores edidit *Chriſtianus Urſtiſius*. Compoſuit etiam *Chronica* prima; quibus genealogias omnes Sacræ Hiſtoriæ uſque ad Timotheum & Titum Pauli diſcipulos complexus eſt. Quod Opus MS. extare Baſileæ, *Voſſius* teſtatur.

IX. *GERVASIUS TILBERIENSIS*, ita cognominatus a Tilbaria ſive Tilberia, quod oppidum eſt in Anglia, in litore Thameſino ſitum, *Henrici II.* Anglorum Regis nepos, Arelatenſis ditionis Mareſchallus, Hiſtoriam Britannicam *Galfridi Monemutenſis* illuſtravit. Præterea ſcripſit Hiſtoriam Terræ Sanctæ, De Burgundionum Originè Mirabilia Orbis, Chronicon cui titulus, De Otiis Imperialibus, *Ottoni IV.* Imperatori dicatum, quod MS. Cantabrigiæ in Collegio *Sancti Benedicti* ſervari, teſtatur *Voſſius* lib. 11. *De Hiſtoricis Latinis* cap. 56. Reliquit & Tripartitam Angliæ Hiſtoriam, quam *Balæus* digeſſit in tres columnas, atque inde *Tricolumnium* inſcripſit.

X. *GUILLELMUS* e caſtro *Seliniaco*, in territorio Autiſiodorenſi oriundus, unde & ipſi cognomen, e nobili genere *Sancti Bernardi* Clarevallenſis Abbatis procreatus, matrem habuit ſanctitate conſpicuam, fratrem Manaſſen, Aurelianenſem poſtea Epiſcopum. Archiepiſcopatu Senonenſi & Nivernenſi Epiſcopatu ſingulari modeſtiâ recuſatis, Autiſiodorenſi Eccleſia, cujus Decanus erat, vacante, Epiſcopus electus, ejus regimen, Deo volente, ſuſcepit. Ipſius curis ac favori hæc Eccleſia debet immunitatem ab onere Regaliæ, quam a *Philippo Auguſto* Rege Chriſtianiſſimo impetravit, anno milleſimo ducenteſimo-ſexto, ut conſtat ex Hiſtoria Epiſcoporum Autiſiodorenſium, edita Tom. I. Bibliothecæ Novæ MSS. Librorum a P. *Labbe* S. J. ubi & alia ipſius geſta celebrantur, Cap. 59. Cùm annos tredecim & dimidium Autiſiodori ſediſſet, ad Pariſienſem Epiſcopatum tranſlatus eſt invitus, & *Honorii III.* Romani Pontificis juſſu, illius Eccleſiæ adminiſtrationem ſuſcepit. Scholaſticos, qui Juriſdictionem Epiſcopi & Cancellarii Pariſienſis excutere volebant, & abſque ipſorum auctoritate ſibi Statuta condere, coërcuit. Tres annos & dimidium Pariſienſem rexit Eccleſiam. Obiit Novembri menſe, die *Sancto Clementi* ſacra, anno milleſimo ducenteſimo vigeſimo tertio. Corpus ejus Pontiniacum delatum, ibique in Sacello *Sancti Thomæ* Martyris conditum eſt. *Summâ Theologicâ* celebre inter Eccleſiaſticos Auctores nomen eſt conſecutus.

XI. *GERVASIUS MELKELAIA*, Dorobernenſis, ſive Cantuarienſis, Ordinis Benedictini Monachus ſub Rege Anglorum *Joanne* claruit. Hiſtoriæ patriæ fuit intelligentiſſimus. Tranſmiſit ad poſteros tractatum de combuſtione & reparatione Dorobernenſis Eccleſiæ, Imaginationes de Diſcordiis inter Monachos Cantuarienſes & Archiepiſcopum *Balduinum*, Chronica de temporibus Regum Angliæ, *Stephani Henrici II. & Richardi I.* & Vitas Dorobernenſium Epiſcoporum. Edita ſunt hæc illius Opera inter antiquos Anglicæ Hiſtoriæ Scriptores a *Rogerio Twyſden*.

XII. *RADULPHUS DE DICETO*, Londinenſis Eccleſiæ Decanus, ſub eodem Rege de Hiſtoria præclarè meritus eſt. Abbreviationes Chronicorum, Imagines Hiſtoriarum, aliaque ſcripſit. Plurima ex *Eadmero* ipſum defloraſſe, obſervavit *Seldenus*, Præfatione in *Eadmerum*.

SCHOLION.

In hoc Articulo, pag. 524. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Autiſiodorenſis Eccleſia libera eſt ab onere Regaliæ, quia id a Rege impetravit.*

R. *Guillelmum de Seliniaco* Autiſiodorenſem Epiſcopum hanc Immunitatem a *Philippo Auguſto* impetraſſe obſervavi. Mera facti Quæſtio eſt, cujus veritas conſtat ex Hiſtoria Epiſcoporum Autiſiodorenſium, edita Tom. 1. Bibliothecæ Novæ MSS. librorum a P. *Labbe* S. J. Profeſſore.

No.

Nota.

DE Regaliæ jure ſermo erit infra, ubi quibus innitatur fundamentis perſcrutabor.

ARTICULUS II.

De Beato Jordano, Cæſario Heiſterbacenſi, Rigordo, Sancto Franciſco, Sancto Antonio Patavino, Conrado a Liktenavv, Gaufredo de Bello-Loco, Roderico Ximene, Luca Tudenſi, Sancto Edmundo, Jacobo de Vitriaco, Alexandro Halenſi, & Joanne a Sancto Ægydio.

BEATUS JORDANUS, e Saxonia, vel ex Moguntina Diœceſi, ut *Trivettus* in Chonico teſtatur, nobili genere oriundus, Theologus Pariſienſis, Ordinis Fratrum Prædicatorum Profeſſor ac fœliciſſimus propagator, ejuſdem Ordinis poſt *Sanctum Dominicum* Generalis Magiſter electus eſt in Comitiis Pariſienſibus anni 1222. cùm tres annos in Ordine nondum compleviſſet. *Sancti Dominici* Tranſlationem anno 1233. procuravit die 24. Maii, & de Tranſlationis hujus hiſtoria miſit encyclicas literas ad omnes Conventus, quas refert *Bzovius* noſter ad eumdem annum, Num. 5. Poſt Generaliſſima Comitia Pariſiis anno 1236. celebrata Hieroſolyma pergens, ut Loca Sancta, & Ordinis Conventus in Palæſtina & Syria conſtitutos viſitaret, irruente tempeſtate, cum duobus Sociis, aliiſque quampluribus ſubmerſus eſt. Ejus Sanctitas miraculis poſt obitum eſt illuſtrata. Duo refert celebratiſſima *Trivettus* in Chronico, ad annum 1238. Corpus ipſius in Conventum Acconenſem Fratrum Prædicatorum delatum, ibique honorificentiſſimè conditum eſt, Ejus acta ex Vitis Fratrum Prædicatorum, juſſu *Humberti*, ejuſdem Ordinis Generalis Magiſtri V. a *F. Gerardo Frarheto*, Lemovicenſi, Provinciæ Franciæ Provinciali conſcriptis, *Bollandus* edidit ad diem 13. Februarii. Ex iiſdem *Beati Jordani* Vitam collegit *Leander Albertus* lib. 2. De Viris Illuſtribus Ordinis Prædicatorum, quam & apud *Surium* legere eſt. De eodem Beato Viro legendi *Theodoricus de Appoldia*, in Vita *Sancti Dominici*, Cantipratanus lib. 2. *De Apibus*, cap. 17. *Bernardus Guido* in Commentario MS. de Rebus Ordinis, *Ptolomeus Lucenſis* lib. 21. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ c. 26. *Sanctus Antoninus* 121. P. Chronici Tit. 23. c. 9. *Suſatus* & *Antoninus Senenſis* in Chronicis Ordinis, *Ambroſius Taëgius* primâ & quintâ parte Monumentorum Ordinis, *Antonius Flamminius* lib. 2. & 3. Vitæ *Sancti Dominici Michaël Pius* lib. 1. Virorum Illuſtrium Ordinis Prędicatorum. Ipſius cum laude meminit *Matthæus Paris* in Hiſtoria Anglicana ad annum 1236. De ipſo denique legendus *Malvenda* noſter in Annalibus, maximè ad annum 1237.

Scripſit librum *De Initio Ordinis Fratrum Prædicatorum*, Epiſtolas plures ad Fratres, Sermones. Commentarios etiam in Apocalypſim, in Priſcianum minorem, & alia quædam ad Grammaticam ſpectantia ſcripſiſſe commemorant Philippus Bergomenſis in Supplemento Chronicorum, Trithemius, Eiſengrenius, Poſſevinus, Suſatus in Chronico Ordinis, Leander Albertus, Gerardus, Joannes Voſſius lib. 21. De Hiſtoricis Latinis Cap. 57. *Nicolaus Trivettus* in Chronico ad annum 1222. de ipſo ita ſcribit: *Cùm Pariſius in ſcientiis ſecularibus, & præcipuè in Mathematicis magnus haberetur, libros duos admodum utiles, unum de ponderibus, & alium de lineis dicitur edidiſſe: poſtea ad ſtudium Theologiæ ſe transferens, tandem ad Prædicationem Fratris Reginaldi, Ordinem Prædicatorum ingreſſus, die Cinerum, dum Fratres illam Antiphonam*, Immutemur habitu, *decantarent.*

II. *CÆSARIUS HEISTERBACENIS*, Ordinis Ciſtercienſis Profeſſor, ac Prior Villarienſis Monaſterii in Brabantia, floruit anno 1222. Libros duos edidit in illud, *Signum magnum apparuit in cœlo*, Homilias de Infantia Salvatoris, quoſdam Sermones, libros tres de Vita *Sancti Engelberti* Colonienſis Archiepiſcopi, qui extant apud *Surium* ad diem 7. Novembris, & Dialogos duodecim de Illuſtribus Miraculis. Hos adornavit juſſu Heiſterbacenſis Abbatis ſui, & conſilio Abbatis *Loci Sanctæ Mariæ*. Sinceritatem Auctoris hæc verba probant in Præfatione: *Teſtis eſt mihi Dominus, nec unum quidem Capitulum in hoc Dialogo me finxiſſe. Quòd ſi aliqua fortè aliter ſunt geſta, quàm a me ſcripta: magis eis videtur imputandum eſſe, a quibus mihi ſunt relata.* Editi ſunt a P. B. *Tiſſerio* Tom. 11. *Bibliothecæ Ciſtercienſis.*

III. *RIGORDUS*, *Philippi Auguſti* Galliarum Regis *Phyſicus* * & Chronographus, Sandionyſiani Monaſterii Clericus, *Philippi* ejuſdem Geſta literis commendavit, Opuſque decennio elaboratum dicavit *Ludovico* Regi poſt obitum Patris, cui ſucceſſit anno 1224. Tom. V. Veterum Hiſtoriæ Franciæ Scriptorum a *Franciſco Duchesſnio* editum eſt.

* *Sic eâ ætate Medici vocabantur.*

IV. *S. FRANCISCUS ASSISIAS*, vir Apoſtolicus, Chriſti Crucifixi ſpirans effigies, *Celſa humilitate conſpicuus, Chriſtiani orbis fulcimentum, Eccleſiæ Reparator*, Ordinis Fratrum Minorum Patriarcha, in cœlum evolavit 4. Nonas Octobris, anno Chriſti 1226. ætatis 44. altero poſt obitum anno a *Gregorio IX.* Pontifice Maximo in album Sanctorum relatus. Simplicibus verbis, ſed divino Spiritu, Regulas, Collationes, Epiſtolas, Orationes piiſſimas, aliaque Opuſcula, ac demum Teſtamentum ſcripſit. De his conſuli poteſt *Vvadingus* Tom. I. Annalium & in Bibliotheca Ordinis Minorum.

Gregorius IX. *in Epitaphio ipſi oppoſito.*

V. *S. ANTONIUS*, Luſitanus, Ulyſſiponenſis, *De Padua* ex ſepulturæ loco nuncupatus, ex Canonico Regulari *Sancti Auguſtini*, Ordinis Fratrum Minorum Profeſſor, primus Sacras Literas Seraphici Parentis mandato apud ſuos docuit. Sacras Conciones, & Concordantias Morales Sacræ Scripturæ tranſmiſit ad poſteros. Ipſum *Gregorius IX.* olim *Arcam Teſtamenti* appellavit. Ad vitam migravit immortalem die 13. Junii, anno 1231. A *Gregorio IX.* Sacris Faſtis adſcriptus eſt anno ab ejus obitu nondum expleto.

VI. *CONRADUS A LIRTENAVV*, vir nobilis, Præmonſtratenſis Ordinis Profeſſor, Urſpergenſis Abbas ad Mindulam, in Diœceſi Auguſtana, Chronicon a *Belo* primo Aſſyriorum Rege ad annum nonum *Friderici II.* Imperatoris, id eſt, Chriſti 1229. ex variis Auctoribus conſarcinavit. Vivere deſiit anno milleſimo ducenteſimo quadrageſimo.

VII. *GAUFREDUS DE BELLO LOCO*, Ordinis Fratrum Prædicatorum Profeſſor, *Ludovico IX.* Galliarum Regi Sanctiſſimo a Confeſſionibus, vitam ipſius literis mandavit. Edita eſt ex MS. Fratrum Prædicatorum Ebroicenſium a *Franciſco Duchesſnio* Tom. 5. Veterum Scriptorum *Hiſtoriæ Francorum*. Alterum librum de Vita ac Miraculis ejuſdem Sancti Regis addidit *Guillelmus Carnotenſis* ejuſdem Ordinis, qui ipſius Majeſtati fuerat a Sacris. In eodem argumento ſtylum exercuit *Joannes* Toparcha *Joinvilla*, qui Sancto Regi annis adhæſit XXII.

VIII. *RODERICUS XIMENES*, Navarrus, anno

mil.

milleſimo ducenteſimo-octavo Toletanns Archiepiſcopus creatus eſt. Adſuit Concilio Oecumenico Lateranenſi IV. magnamque eruditionis ſuæ, variarum linguarum peritia & uſu ornatæ concitavit admirationem. Auctoritate & gratiâ, quâ plurimum valebat apud *Alphonſum* Caſtellæ Regem, effecit ut Toletanam Eccleſiam multorum oppidorum ditione augeret; & Toletanum Archipræſulem jure perpetuo Regni Cancellarium diceret. Obiit anno 1245. *Horta*, quod Ciſtercienſis Ordinis Cœnobium eſt, honorificè conditus, cùm hac inſcriptione; *Mater Navarra, nutrix Caſtella, Schola Pariſius, Sedes Toletum, Hortus Mauſoleum, Require cœlum*. Libros novem ſcripſit de Rebus Hiſpaniæ, ab Herculis in eas regiones adventu ad tempora *Ferdinandi III.* His ſubjunxit Oſtrogothorum, Suevorum, Alanorum & Vvandalorum compendioſam Hiſtoriam. Scripſit denique Hiſtoriam Arabum ab exordio & origine Mahumetis. Hunc *Hiſtoricum eſſe bonum, quantum potuit in tali ævo*, cenſet *Juſtus Lipſius* lib. 1. Politicorum cap. 9. Ejus cum laude meminerunt Vaſæus in Chronico Hiſpaniæ, cap. 4. & *Joannes Mariana* lib. 12. Hiſtoriæ, cap. 21. Edita ſunt *Roderici Ximenis* Opera Tom. 2. *Hiſpania Illuſtrata*.

IX. *LUCAS* Tudenſis Epiſcopus, patriâ Legionenſis, *Gregorio IX.* Pontifici Maximo familiaris, claruit anno milleſimo ducenteſimo trigeſimo-quinto. Scripſit libros tres adversùs Albigenſes, editos primùm a *J. Gretſero*, S. J. Theologo doctiſſimo, deinde in Bibliotheca Patrum. Scripſit etiam Chronicon, juſſu *Berengaria* Hiſpaniarum Reginæ, ab origine mundi uſque ad Æram 1274. Editum eſt Tom. 4. *Hiſpania Illuſtrata*. Lucæ Tudenſis corpus Tudæ conditum juxta ſepulchrum *B. Petri Gonſalvi* ex Ordine Fratrum Prædicatorum, quem vivens coluerat; prout ſupremis tabulis juſſerat.

X. *S. EDMUNDUS*, cognomine *Virga*, in Oxonienſi Facultate Doctor Theologus, Cantuarienſis Archiepiſcopus & Angliæ Primas, illi Eccleſiæ, præfuit ab anno 1233. ad diem decimam ſextam Novembris anni 1240. quo in Galliis, in Soſiacenſi domo Canonicorum Regularium obiit. Corpus ejus in Pontiniacenſe Monaſterium Ordinis Ciſtercienſis delatum. Ab *Innocentio IV.* Pontifice Maximo, Sanctorum albo adſcriptus eſt anno 1249. Idibus Januarii. Ejus Acta ſcripſere *Robertus Richius*, & *Robertus Bavonus* ejus diſcipulus. De ipſo etiam legendi *Vincentius Bellovacenſis*, lib. 31. cap. 67. *Nicolaus Teivettus* in Chronico ad annum 1240. *S. Antoninus* 3. P. Chronicorum Tit. 19. Cap. 10. *Surius* Tom. 6. *Petrus* in Catalogo lib. 10. cap. 63. Librum piiſſimum compoſuit, quem inſcripſit, *Speculum Eccleſia*. Editus eſt in Bibliotheca Patrum. Fratrum Prædicatorum Ordinem dilexit, cujus Profeſſores aliquos ſemper familiares habuit & comites, teſte *Nicolao Teivetto*.

XI. *JACOBUS DE VITRIACO*, Argentolii ad Sequanam Presbyter, ex Canonico Regulari Ogniacenſi, Acconenſis Epiſcopus in Palæſtina, deinde Cardinalis Epiſcopus Tuſculanus a *Gregorio IX.* creatus, & Legationibus Apoſtolicis in Galliis & Terra Sancta perfunctus, obiit Romæ, pridie Kalendas Maii, anni 1244. Corpus ejus in Cœnobium Ogniacenſe, ad *Sabin* fluvium relatum eſt. Scripſit libros tres Hiſtoriæ Orientalis & Occidentalis, quorum Præfationem apud *Caniſium* Tom. 6. Antiquæ Lectionis legere eſt; Vitam S. *Maria Ogniacenſis*, Conciones in Evangelia & Epiſtolas totius anni. Ejus cum laude meminere *Vincentius Bellovacenſis*, lib. 30. Speculi Hiſtorialis cap. 10. *S. Antoninus*, P. 112. Tit. 24. cap. 7. §. 1. *Jacobus Bergomas* in Supplemento, *Trithemius*, & *Henricus de Gandavo*, in Catalogo Scriptorum Eccleſiaſticorum, &c.

XII. *ALEXANDER HALENSIS*, Anglus, ab *Hales* Monaſterio Comitatus Claudioceſtrenſis cognominatus, vir pietatis eximiæ, in Sacra Facultate Pariſienſis Doctor Theologus, *S. Bonaventura* Præceptor, Ordinis Fratrum Minorum lumen; ab iis *Fons vita*, *Doctor Doctorum*, & *Irrefragabilis* appellatus, Scriptis doctiſſimis nominis ſui famam propagavit. Eorum indicem apud *Vvadingum*, in Bibliotheca Scriptorum Ordinis Minorum legere eſt, ex quo expungenda *Summa Virtutum*, & Commentarius in Metaphyſicam. Delendus quoque ex ejus Elogio perperam aſſictus ipſi titulus Præceptoris *S. Thoma*. Lege Collationem Dominicani cum F. Minore, *De Titulo Præceptoris S. Thoma ex Elogio Alexandri Halenſis expungendo*, inter Apologetica pro *S. Thoma* Opuſcula a nobis editam anno vertente 1679.

XIII. *Alexandro Halenſi*, coævus fuit *JOANNES DE S. ÆGIDIO*, ex Anglia pariter oriundus, Theologus Pariſienſis, qui in hocce Pariſienſi Fratrum Prædicatorum ad S. Jacobi Conventu *Sermonem faciens ad Clerum, cùm ſuaſiſſet paupertatem voluntariam, ut verba ſua exemplo confirmaret, deſcendens de Ambone, habitum Fratrum recepit, & in eodem regreſſus, ad Clerum Sermonem explevit. Occaſione ejus habuerunt Fratres duas Scholas* (ſive duas Cathedras Theologicas) *infra ſepta ſua, reſumente eo lectiones ſuas poſt Ordinis ingreſſum, ad importunam inſtantiam auditorum. Suaviſſimus quippe Moralizator erat, ut ſatis conſiderare poterit, qui libros ejus inſpexerit, manu properâ emendatos. Fuit nihilominus in arte Medicina expertiſſimus, utpote qui tam Pariſius, quàm in Monteſpeſſulano rexerat in eadem. De ejus curis & prognoſticationibus multa referuntur admiranda.* Verba ſunt *Nicolai Teivetti* in Chronico ad annum 1222.

ARTICULUS III.

De Bartholomæo Brixiano, Guillelmo Pariſienſi, Roberto de Sorbona, Matthæo Parit, Vincentio Bellovacenſi, Hugone de Sancto Caro, Petro de Tarentaſia, Alberto Stadenſi, Joanne Columna, Humberto de Romanis, Gerardo Fracheto, Pantaleone, & Anonymo Scriptore Annalium Colmarienſium.

I. BARTHOLOMÆUS BRIXIANUS, Juriſconſultus & Hiſtoricus celebris, *Gregorio IX.* Pontifici Maximo familiariſſimus, unus ex comitibus *Sancti Dominici*, cùm Brixiam veniret, anno 1258. patriâ ab *Accioliņo* tyranno occupatâ, pro libertate fortiter occubuit, anno ætatis octogeſimo quarto. Commentarios Juris, & Cronichon de Urbibus Italiæ tranſmiſit ad poſteros. Ejus cum laude meminere *Volaterranus* lib. 21. *Trithemius* in Catalogo Scriptorum Illuſtrium, *Philippus Bergomas* Supplementi Chronicorum lib. 12. ad annum 1240. *Voſſius* lib. 2. *De Hiſtoricis Latinis*, cap. 57. &c.

II. *GUILLELMUS ALVERNUS* a patria cognominatus, Aureliacenſis, Theologus Pariſienſis, ejuſdemque Regiæ Urbis creatus Epiſcopus anno 1228. obiit feriâ tertiâ majoris hebdomadæ anno 1248. & in Abbatia *Sancti Victoris* ſepultus eſt. Doctiſſimis Operibus nomen ſuum celebravit religioſiſſimus Archipræſul; quorum indicem *P. Labbeus* in Diſſertatione de Scriptoribus Eccleſiaſticis exhibet. A *Nicolao de Brajs*, in Carmine heroïco de geſtis *Ludovici VIII.* Regis, *Albe*-

rico

oiso in Chronico, *Thoma Cantipratano* lib. 1. de Apibus, cap. 19. & 11. cap. 55. *Trithemio* in Catalogo Scriptorum Illuſtrium, & *Gerſonio* in Epiſtolâ ad Studentes Navarræ, commendatur. Ipſius non ſunt Dialogi ſeptem de Sacramentis, ſub ejus nomine Lipſiæ anno 1512. & Lugduni 1567. editi. Illorum enim Auctor ex Scriptis *F. Thomæ*, & *Petri de Tarento*, ſeu *de Tarentaſia*, qui *Guillelmo* Pariſienſi poſteriores ſunt, ſua ſe defloraſſe profitetor. Iſtud Opus alteri *Guillelmo* Pariſienſi Ordinis Fratrum Prædicatorum, qui ante annos trecentos ſcribebat tribuit *Theophilus Rainaudus* in Erotematis.

Dialogi 7. de Sacramentis, non ſunt Guillelmi Pariſienſis Epiſcopi.

III. *ROBERTUS DE SORBONA*, a natali vico ita cognominatus, Sueſſionenſis primùm, deinde Pariſienſis Canonicus, Collegii Sorbonici anno 1252. aut ſequenti conditor, cujus Theologi, *Pauperes Sorbonici*, ad hæc uſque tempora oominati ſunt. Ludovico IX. Regi Francorum Sanctiſſimo gratus imprimis & familiaris, *Jonvillao* teſte: Tractatus quoſdam ſcripſit, de Conſcientia, de Confeſſione, de itinere Paradiſi, quibus ejus animi pietas magis quàm facundia elucet. Obiit anno circiter 1270. aut certè ante annum 1274. Ejus Teſtamentum exquiſitis Obſervationibus ſuis in Hiſtoriam *Sancti Ludovici* a *Jonvillao* ſcriptam inſeruit Vir Clariſſimus *Carolus du Freſne* Dominus *Du Cange*. De eodem legi poteſt *Breullius* lib. 11. Antiquitatum Pariſienſium, & *Stephanus Paſquierius*, lib. 7. Diſquiſitionum, cap. 15.

IV. *MATTHÆUS PARIS*, Anglus, Albanenſis Monachus Ordinis Benedictini, nomen ſuum ab oblivione vindicavit, ſcribendo Hiſtoriam Anglicanam, ab anno 1066. uſque ad annum 1259. quo vivere deſiit. Quæ deinde ſequuntur uſque ad annum ultimum *Henrici III.* id eſt, 1273. ab alio addita ſunt, quem plerique arbitrantur fuiſſe *Guillelmum Riſhanger*, ejuſdem Cœnobii Monachum. Scripſit idem *Paris* Hiſtoriam minorem, quâ preſſiùs & breviùs ea narravit, quæ prolixiùs in Hiſtoria majori prodiderat; item Additamenta ad Hiſtoriam, quæ ſæpius laudat *Matthæus Weſtmonaſterienſis*, Vitas aliquot Sanctorum, & Albanenſium Abbatum Geſta. De hoc Hiſtorico ita cenſet doctiſſimus Cardinalis *Baronius* ad annum nongenteſimum nonageſimum-ſextum: *Quàm fuerit animo infenſiſſimo ergo Apoſtolicam Sedem, quivis facilè poterit intelligere: niſi probra illa fuerint additamenta ejus qui edidit. Quæ ſi quis demat aureum ſanè dixeris Commentarium, utpote quod ex publicis monumentis, totidem verbis redditis, egregiè contextum, & congmentatum inveniatur.* Quoſdam locos in editione hujus Hiſtorici a *Matthæo Cantuarienſi* procurata plurimùm ſibi ſuſpectos eſſe *Brianus Tuvinus* profitetur lib. 3. de Antiquitate Academiæ Oxionenſis.

De Mattheo Paris judicium.

V. *VINCENTIUS*, cognomine vel natione Burgondus, Ordinis Fratrum Prædicatorum Profeſſor, *Bellovacenſis* Conventus alumnus; unde cognomen ſumpſit, nuſquam illius orbis Epiſcopus (quâ in re plurimi lapſi ſunt Auctores) regnante *Sancto Ludovico* Francorum Rege, & ſumptus ſuppeditante, ut ex *Trithemio* colligitur; non *Philippo Valeſio*, ut ſcripſit *Sixtus Senenſis*, *SPECULUM* quadruplex adornavit, & ex variis Auctoribus defloravit. *DOCTRINALE* de omni genere ſcientiarum tractat, a Grammatica incipit, in Theologia definit. *HISTORIALE* ab orbe condito ad annum uſque millesimum ducenteſimum quadrageſimum-quartum Hiſtorias complectitur. *NATURALE*, eſt de natura rerum, ſitu locorum, & ratione temporum: in quo ubi de temporibus agit, ſcribere ſe iſta dicit anno 1244. *MORALE*, eſt de affectibus, de lege & gratia, de virtutibus & vitiis. Horum meminit *S. Antoninus* 3. P. Chronici Tit. 23. cap. 11. §. 2. & ipſe plurima ex *Vincentii* Speculo Hiſtoriali ſuum in Chronicon derivavit.

Negari non poteſt quin *Vincentius* Speculum Morale perfecerit, de quo in Operis ſui Prologo cap. 19. ſcribit: *In tertia verò parte virtutes ac vitia deſcribendo, non potui omnium librorum Moralium etiam quos in promptu habebam, omnes flores in unum colligere; ſed de multis pauca pro modulo meo eligere: alioqui oporteret volumen in immenſum extendere.* Et cap. 16. *Opus univerſum in 4. partes principales, tamquam in 4. volumina perfecta, & a ſe invicem ſeparata diſtinxi. Quarum una continet totam Hiſtoriam Naturalem: Alia verò totam ſeriem Doctrinalem: Tertia totam eruditionem Moralem: Quarta totam Hiſtoriam temporalem.* Conjici tamen haud abſque fundamento poteſt, Morale, quod nunc habemus Speculum, amiſſo priore *Vincentii*, loco illius fuiſſe ſuppoſitum; quia non ex multis collecta pars illa eſt, ſed ex uno ferè *Sancto Thoma*: quem tamen non laudat, cùm in aliis partibus Auctores appellet, quos exſcribit. Quo anno migraverit e vita *Vincentius Bellovacenſis*, non conſtat. Quidam anno 1256. alii 1261. nonnulli 1263. vel 1264. mortem ejus conſignant. Ante annum 1259. non obiiſſe certum eſt, quo Epiſtolam conſolatoriam ad Sanctum Ludovicum ſcripſit de morte filii ejus primogeniti Ludovici. Scripſit exinde Tractatum *De Eruditione Puerorum Regiorum*, jubente Margarita Regina Sancti Ludovici conjuge, urgente etiam *Philippo* Principe, cui nomen *Audaci*, ejuſdem Sancti Regis filio tunc natu majore. Vincentii obitum poſt annum 1274. quo S. Thomas e vita migravit, conſignandum conjicit *Quetifius* Sodalis noſter ex anno fundationis Conventûs noſtri Bellovacenſis circiter 1230. vel 1233. cujus quidem Conventus Supprior fuiſſe videtur Vincentius anno 1246. ab Odone Legato Apoſtolico deputatus cum Guarino Archidiacono ad reformationem Fratrum Xenodochii Bellovacenſis. Poſtea Theologiam docuit in Cœnobio Regalis Montis a Sancto Ludovico fundato, eodem Sancto Rege jubente, quo munere adhuc fungebatur anno circiter 1260. Ut ut eſt, a Vincentio *S. Thomam* non eſſe mutuatum, quæ de Moribus ediſſerit, ſed *Vincentium a Sancto Thoma*, (ſi tamen ipſi non eſt ſuppoſitum illud quod nunc habemus *Morale Speculum*) omnino certum eſt, cùm ſe Compilatorem profiteatur in Prologo totius Operis, Cap. 4. *Quantominus ergo nunc arguendus videor, quia multorum librorum flores quemdam atque medullam in unum volumen compegi, iterumque ſub certis titulis ordine congruo redegi. Non autem hoc dico Sanctorum Patrum, vel etiam cæterorum Auctorum ſcriptis præſumptuosè derogando, meumque jactanter & inaniter extollendo: præſertim cùm hoc ipſum Opus utique meum ſimpliciter non ſit, ſed eorum potiùs ex quorum dictis ferè totum illud contexui. Nec ex meo ingenio pauca & quaſi nulla addidi. Ipſorum igitur eſt auctoritate, meum autem ſola partium ordinatione.* Lege quæ ea de re ſcripſi in Opuſculo quod inſcribitur: *SUMMA S. THOMÆ VINDICATA*, cap. 16. Denique *Vincentium Bellovacenſem* ex coævorum etiam Auctorum ſcriptis hauſiſſe plurima, ac ſua feciſſe, conſtat ex his ipſius verbis in Prologo, cap. 3. *Interdum etiam ea quæ ipſe vel a majoribus meis didici, vel in quorumdam Scriptis notabilia reperi, nomine meo, id eſt, Auctoris, intitulavi.* Quamobrem nemini mirum videri debet, ſi *Sancto Thoma* vivente, *Vincentius* ea uſurpaverit, quæ de moribus Prima & Secunda Secundæ ſcripſerat. Quâ reſponſione ſatis fiet illis qui Morale Speculum, quale nunc habemus *Vincentii Bellovacenſis* eſſe contendunt, Non omnia ex Au-

Quo tempore obierit Vincentius Bellovacenſis.

Non ex illo S. Thomas, ſed ille ex S. Thoma Speculum Morale *compilavit.*

cto

ctoribus excerpſit ipſe, ſed pleraque a nonnullis Fratribus excerpta ſuſcepit, Operique ſuo inſeruit, non eodem penitus verborũm ſchemate, quo in originalibus ſuis jacent, ſed ordine plerùmque tranſpoſito; nonnumquam etiam mutatâ paululum ipſa verborum formâ, manente tamen Auctoris ſententiâ, ut profitetur in Prologo, Cap. 10. ubi & hanc methodum a calumnia vindicat. Cap. 18. Prologi, humiliter ſe accuſat, quòd aliorum curioſitati morem gerens, in rerum naturalium tractationem nimiùm incubuerit: *Itaque*, inquit, *dum curioſis morem gerere volui, vitium curioſitatis incurri. Etenim quod Medicorum eſt, promittunt Medici, tractant fabrilia fabri. Sic & ego tam ſublimis Profeſſionis homunculus, cujus ſcilicet totum ſtudium & labor debet eſſe circa lucrum animarum intendere, etiam in hoc Opere debui præcipuè de his quæ ad Profeſſionem meam ſpectant, inſiſtere. De cæteris autem, præcipuè quæ magis ad Medicinam corporis pertinent, ſi forſitan inciderent* [*ſicut Doctoribus noſtris mos eſt*] *breviter pertranſire. Hoc eſt igitur quod licèt multis etiam a Fratribus placeat, eo quòd totum per quoſdam rerum ſimilitudines & integumenta figurarum, ad ædificationem morum referri valeat; ſuper omnia tamen quæ continentur in hoc Opere mihi confiteor diſplicere. Non quod illa quidem in ſe bona non ſint, talinmque ſtudioſis utilia, ſed quia Profeſſionem meam* [*ut dixi*] *non decuit hujuſcemodi rebus inveſtigandis ac deſcribendis tam diligenter inſiſtere.*

Vincentii Bellovacenſis ingenuitas ac de propriis Operibus judicium.

In quarta parte, ſcilicet in Speculo Hiſtoriali, nimium ſe fuiſſe fatetur in referendis Miraculis: *Vellem*, (inquit) *ſi fieri poſſet, de Sanctorum Miraculis reſcidiſſe nonnulla.* Hoc Opus *novum eſt ſimul & antiquum, breve pariter & prolixum. Antiquum auctoritate & materiâ: Novum partium compilatione, & earum aggregatione. Breve, propter multorum dictorum in breve perſtrictionem: longum, propter immenſam materiæ multitudinem* (ut ait ipſe Auctor.) Virum certè immenſæ lectionis & variæ eruditionis fuiſſe *Vincentium Bellovacenſem*, Opus iſtud teſtatur. Scripſit & alia, ſcilicet *De Gratia Dei*, ſive *De Myſterio Redemptionis humanæ* libros quatuor ex dictis Patrum concinnatos, *De Laudibus B. Virginis Mariæ* librum unum ex Partibus collectum, & alterum *De Laudibus S. Joannis Evangeliſtæ*: *DE ERUDITIONE PUERORUM REGALIUM* ad *Margaritam* Reginam Franciæ, *Sancti Ludovici* conjugem: *Conſolatorium de morte amici*, ad *Sanctum Ludovicum* Francorum Regem, &c. *De Vincentio Bellovacenſi* lege *Antonium & Sixtum Senenſes*, & ante ipſos *Trithemium* Abbatem lib. De Scriptoribus Eccleſiaſticis, ubi ipſum commendat ceu *Virum in Divinis Scripturis ſtudioſum & exercitatum, Veterum lectione divitem, ingenio ſubtilem, & ſermone compoſitum: qui tantum literis ſtudium adhibuit, ut nullis umquam laboribus, vigiliis vel occupationibus ab earum cultura potuerit avocari, quin ſemper aut legeret, aut ſcriberet, aut prædicaret. Tantus itaque fuit, ut poſt ſe neminem habuerit parem, ſi ardua quæ ſcripſit Opuſcula ex multis laborioſè collecta, æqua lance cum cæteris ponderemus.*

Vincentii Bellovacenſis elogium.

VI. *HUGO DE SANCTO CARO*, ex Barcinoneta * oppido Delphinatus, in valle quæ ad Ebrodunum vergit, oriundus, ex Doctore Theologo Pariſienſi, & Provinciali Franciæ, primus Ordinis Fratrum Prædicatorum Cardinalis Tit. *S. Sabinæ* ab *Innocentio IV.* creatus, & Legationibus Apoſtolicis in Germania & Gallia præclarè functus, quem *S. Antoninus* 3. P. Chronici Tit. 19. c. 5. §. 2. *Magnarum virtutum virum & valde literatum* prædicat, Commentarios ſeu breves Gloſſas in Vetus ac Novum Teſtamentum, juxta

* Barcellonette.

quadruplicem ſenſum, edidit. Expoſitio ſpecialis in Pſalmos *Alexandro Halenſi* perperam a Franciſcanis quibuſdam adſcripta eſt, quam *Hugonis* Cardinalis eſſe docet *Sanctus Antoninus*, Tit. 23. c. 11. §. 2. *Speciale*, inquit, *Opus fecit & valde prolixum ſuper totum Pſalterium, multiplices ponens expoſitiones, & multas diſtinctiones ad prædicandum aptas.* Sancto Antonino conſentientes *Bellarminus*, *Simlerus*, & *Labbæus*, Minoritarum figmentum explodunt.

Expoſitio ſpecialis Pſalmorum, germanum eſt Opus Hugonis a S. Caro.

Compoſuit etiam *Speculum Sacerdotum & Eccleſiæ*; *Sermones de Tempore & de Sanctis*; *Concordantias* denique *Bibliorum invenit*, ut *Nicolaus Trivettus* ſcribit, *in Chronica*, & *Sanctus Antoninus* teſtatur loco primùm laudato. Illud verò Opus dicuntur compilaſſe quingenti Fratres Ordinis Prædicatorum, Operis Præſide, Auctore, & Ordinatore *Hugone*. Ita intelligendus *Sanctus Antoninus* cùm poſteriori loco ſcribit: *Librum Concordantiarum valde neceſſarium a Fratribus Ordinis compilatum fuiſſe non dubitatur, ſed a quo non clarè invenitur. Dicitur a quibuſdam, fuiſſe commiſſum Opus pluribus Patribus in diverſis Provinciis.* Concordantias eodem ſæculo *Conradus Halberſtadius*, additis dictionibus indeclinabilibus locupletavit. *Hugonem a Sancto Caro* Lugdunenſem Archiepiſcopum fuiſſe qui ſcribunt, falſi convincuntur ex illius Eccleſiæ monumentis. Ab *Henrico Gandavenſi* cap. 40. de Scriptoribus Eccleſiaſticis, *Trithemio*, *Sixto*, & *Antonio Senenſibus*, commendatur. Obiit 14. Kalendas Aprilis anno 1264. Urbeveteri, ubi primùm ſepultum, deinde Lugdunum tranſlatum ejus corpus eſt, ubi apud Fratres Prædicatores diem Reſurrectionis expectat.

Concordantiæ Bibliorum eumdem agnoſcunt Auctorem.

VII. *PETRUS DE TARENTASIA*, in Sacra Facultate Pariſienſi Doctor Dominicanus, poſtea S. R. E. Cardinalis, & Summus Pontifex *Innocentius V.* ſcripſit in Sententias, & in Epiſtolas *Sancti Pauli*. *Abbreviatorem Sancti Thomæ* vocat *Sanctus Antoninus*. Obiit anno 1276. die 22. Junii.

VIII. *ALBERTUS*, natione Germanus, Ordinis Benedictini Monachus, & Cœnobii Stadenſis Abbas, ad Fratrum Minorum Ordinem migravit, nomenque ſibi fecit accuratiſſimis Chronicis ab orbe condito ad annum 1256. Ipſum cum *Alberto Piſano* Ordinis Minorum Generali Miniſtro confundunt *Arnoldus Vvion*, *Villotus*, *Miræus*, & *Poſſevinus*. Floruit *Gregorio IX.* Summo Pontifice, & *Friderico II.* Imperatore. *Albertum Krantzium* ex eo multa in Saxonia ſua & Metropoli tranſcripſiſſe *Voſſius* obſervat lib. 2. de Hiſtoricis Latinis cap. 59.

IX. *JOANNES COLUMNA*, Romanus Archiepiſcopus Meſſanenſis ex Ordine Fratrum Prædicatorum aſſumptus, floruit anno milleſimo ducenteſimo quinquageſimo-quinto, quo Legatus *Alexandri IV.* Pontificis Maximi fuit, & Tauromenii oppidi cum *Jacobo de Ponte* Præfectus. Inter eos Scriptores qui *Ludovici Bavari* temporibus claruerunt, non rectè ipſum recenſet *Trithemius* Abbas, ducem ea parte errantem ſecutus *Philippum Bergomatem*, qui lib. 13. Supplementi Chronicorum illum refert ad annum 1313. Nomen ſuum ab oblivione vindicavit libris decem, quos *Mare Hiſtoriarum* inſcripſit. Quod Opus *Sanctus Antoninus* interdum laudat. Ipſum quoque Pontificum Hiſtoriam ſcripſiſſe, teſtatur Auctor Operis *De Hierarchia Subcœleſti*, quod MS. extat Pariſiis in Bibliotheca Victorina. De hoc Auctore legendi *Sanctus Antoninus* 3. P. Tit. 23. cap. 11. §. 2. *Trithemius*, *Thomas Fazellus*, Rerum Siculatum poſterioris Decadis lib. 8. *Leander Albertus* lib. 3. & 4. de Viris Illuſtribus Ordinis Prædicatorum.

X. *HUMBERTUS DE ROMANIS*, * a *Romano* oppido, in Viennenſi apud Gallos Diœceſi, ubi

* Romans.

natus eſt, cognomen ſumpſit. Cùm adoleſcens Lutetiæ Pariſiorum Juris Canonici & Theologiæ ſtudiis operam daret, Ordini Fratrum Prædicatorum in Cœnobio *Sancti Jacobi* nomen dedit, cœleſti vocatione ad Sacram Profeſſionem traductus. Literas Sacras Pariſiis & Lugduni docuit. Ob eximiam pietatem & doctrinam V. Ordinis Generalis Magiſter in Comitiis anni 1254. Budæ io Hungsria celebratis renunciatus eſt. Quam Præfecturam cùm annos novem ſanctiſſimè geſſiſſet in Comitiis Londineoſibus anni 1263. in quibus *Sanctus Thomas Aquinas* jure ſuffragii pro Romaoa Proviocia potitus eſt, abdicavit. Præter Divini Officii Ordinationem, juxta Ritum Dominicanum, & Auguſtinianæ Regulæ, ſecundùm quam profitemur, Commentarios, ſcripſit ſex libros Inſtitutionum Spiritualium, ſive *De Eruditione Religioſorum*, qui aliàs, *Scoculam Religioſorum* inſcribuntur: Epiſtolam ſive Tractatum de votis ſubſtantialibus Religionis; libros duos *De Eruditione Religioſorum Prædicatorum*, & de arte concionandi, ſeu de modo promptè cudendi Sermones; & librum de Officiis Ordinis Prædicatorum. Poſt abdicatum Magiſtri Generalis Officium, Lugduni privatus vixit, quo tempore Patriarchatum Hieroſolymitanum a *Nicolao III.* Pontifice Maximo oblatum reſpuiſſe dicitur. In Cœnobio Valentioo ad Rhodanum obiit pridie Idus Junii anno Domini 1277. ut teſtantur Acta Capituli Generalis Mediolani celebrati, anno 1278. & *Bernardus Guido*. Mortem ejus aono 1276. conſignat *Leander Albertus*, quæ epocha vera eſt ſi Nativitatis Dominicæ aonos numeremus, prior verò ſi Incarnationis. Falſa omnino *Ferdinandi a Caſtillo* Chrooologia, qui 15. Januarii, anno 1274. *Humberti* obitum conſignat, ſecutus Chrooicon breve Magiſtrorum Ordinis, quod ad calcem noſtrarum Conſtitutionum habetur. A *Sancto Antonino* 3. P. Chrooici Tit. 23. Cap. 15. celebratur. Librum *De modo promptè cudendi ſermones*, in 4. Libros tributum, cuidam Regulari Canonico Anonymo qui ante extinctos Templarios vivebat tribuit Dom. *Mabillonius* in Itinere *Italico*, pag. 194. ex MS. Codice Abbatiæ Sancti Salvatoris Bononienſis: At *Humberto* noſtro *de Romanis* hoc Opus, non in quatuor libros, ſed in duas dumtaxat partes tributum, & melioris notæ MS. Codex io Luſitania inventus & editi libri vendicant.

X. *GERARDUS DE FRACHETO*, Lemoviceoſis, vir religioſiſſimus & egregius Concionator, Ordinis Fratrum Prædicatorum Toloſanam Provinciam rexit, Scripſit *Vitas Fratrum*, ſeu librum de Origine ac Viris Illuſtribus Ordinis Prædicatorum, juſſu *Humberti de Romanis* Magiſtri Ordinis: quem propterea ipſi *Humberto* tribuunt *Theodericus de Appoldia* io Præfatione Vitæ *Sancti Dominici*, *Jacobus Philippus Bergomas* in Supplemento Chronicorum, *Sanctus Antoninus* 3. P. Chronici Tit. 23. C. 11. §. 2. & *Antonius Senenſis* io Bibliotheca Scriptorum Ordinis. MS. extare in Monaſterio Rubeæ-Vallis apud Bruxellam, Duaci, & alibi, teſtatur *Gerardus*, *Joannes Voſſius*, lib. 35. de Hiſtoricis Latinis Cap. 50.

XI. Anno milleſimo ducenteſimo quinquageſimo-ſecundo, *PANTALEO* Ordinis Fratrum Prædicatorum Theologus, Conſtaotinopoli Tractatum contra errores Græcorum edidit, in quo capita quatuor controverſa expendit, ſcilicet de Proceſſione Spiritûs Sancti, de Purgatorio, de Azymis & fermentato, & de Romani Pontificis Primatu, debitâque Sedi Apoſtolicæ obedientia. Editus primùm eſt ex MS. Codice Bibliothecæ Bavaricæ, curante *Petro Stevartio*. Extat io Bibliotheca Patrum Edition. Lugdunen. Tom. 27.

XII. Partim vacante Imperio, partim *Roberto Habſpurgenſi* Imperante, qui ſummâ rerum potiri cœpit anno 1273. Anonymus Dominicanus Annales Colmarienſes ſcribere aggreſſus eſt. Incipiunt ab anno 1211. qui decimus eſt ante natale Auctoris, ut docent hæc verba ad annum 1238. *Intravi in Ordinem Prædicatorum natus anno 1225.* Hiſtoriæ leges neſciviſſe, qui res minutiſſimas & Annalibus indignas ſcriptis mandavit, *Voſſius* obſervat Cap. 60. lib. 15. *De Hiſtoricis Latinis*. Cæterùm ejus diligentiam laude non indignam ſibi videri. Ab eodem Auctore ſcripti non ſunt Annales illi Colmarienſes, ſed ab alio perducti ad annum milleſimum treceteſimum-ſecundum. Ubi verò deſierit incertum eſt. Editi ſunt ab *Urſtiſio* cum aliis Rerum Germanicarum Scriptoribus.

ARTICULUS IV.

De Thoma Cantipratano, Alberto Magno, Sancto Thoma Aquinate, Raymundo Martini, & Gullelmo Peraldo.

I. THOMAS CANTIPRATANUS, natione Brabantius, *Levvis* prope Bruxellam celebri municipio e nobili gente ortus, Canonicus primùm Regularis fuit in Monaſterio Cantipratano, quod io Arteſia eſt, juxta Cameracum, unde cognomen ſumpſit, deinde ad Ordinem Prædicatorum migrans, *Alberti Magni* Coloniæ docentis auditor fuit, & *Sancti Thomæ* condiſcipulus; quo rogante ipſum libros Ariſtotelis Latinitate donaſſe, *Alfonſus Fernandes* tradit: ſed alii antiquiorem fuiſſe Verſionem illam obſervant, ad quam Commentaria ſcripſit *Sanctus Thomas*: quorum quidem obſervatio pugnat cum *Gullelmo de Thoco* in Vita *Sancti Thomæ*. Epiſcopus inauguratus, Cameracenſi Epiſcopo Suffraganeus datus eſt. Duos edidit libros *De Apibus*, quos & *Bonum Univerſale* inſcripſit, omnium Ordinum hominibus utiliſſimum Opus, in quo miracula & exempla ſui temporis exponit. Illud *Humberto de Romanis* Ordinis Prædicatorum Generali Magiſtro nuncupavit. Scripſit poſt annum 1246. ut probant hæc ipſius verba lib. 2. *Apum*, cap. 3. *Ego fideliter noviſſimus, antequam piiſſimus Ludovicus Francorum Rex anno ab Incarnatione 1246. crucem transmarinam ſuſciperet, Crucem in cœlo ex clariſſimo & ſydereo lumine vidi: nec recolo me devotiùs & operoſiùs formatam crucem umquam ſub aliqua materia vel figura vidiſſe.* Scripſit præterea Vitam *Sanctæ Chriſtinæ* Virginis, quæ *Mirabilis* appellata eſt. Extat apud *Surium*, ad diem 23. Junii. Item Vitam *S. Lutgardis* Monialis de Aquiria, quæ apud eumdem *Surium* habetur ad diem 16. Junii. Librum unum de Vita *Sanctæ Mariæ Ogniacenſis*, quem idem *Surius* exhibet ad diem 23. Junii. Vitam denique *Beatæ Margaritæ Yprenſis*, quæ obiit anno 1237. Scripſit & librum *De Natura rerum*, ex variis Auctoribus, ſpatio quindecim annorum, multo labore compilatum, ut ipſe teſtatur lib. 2. de Apibus, Cap. ultimo. At liber ille interiiſſe videtur, aut alicubi deliteſcere. Obiit die 15. Maii anno 1263. Ut Venerabilis ſanctitate relatus eſt a *Miræo* in Faſtis Belgicis, & *Raiſſio* in Auctario *Molani* ad Natales Sanctorum Belgii. Vitam ejus ex Codice MS. Rubeæ-Vallis edidit *Hiacynthus Choquetius* in libro de Sanctis Belgii Ordinis Prædicatorum. Eamdem conſcripſit *Georgius Colvenerius*, & præfixit libris de Apibus, quos edidit & Notis illuſtravit anno 1607. *Thomam Cantipratanum*, celebrant *Jacobus de Vitriaco* in Vita Beatæ Mariæ Ognacenſis, *Henricus de Gandavo*, lib. de Scriptoribus Eccleſiaſticis cap. 55. *Dionyſius Carthuſianus*

nus lib. contra pluralitatem Beneficiorum Art.8. *Leander Albertus*, *Antoninus Senenſis*, *Bellarminus*, *Poſſevinus*, *Labbeus*, & PP. *Henſchenius* & *Papebrochius*, in Indice SS. prætermiſſorum die 15. Maii.

II. *ALBERTUS MAGNUS*, Lavingæ apud Suevos ex nobiliſſima Dynaſtarum Bolſtatenſium familia natus eſt anno Chriſti 1193. Prædicatorum Ordini nomen dedit anno 1221. Beatæ Virginis *Mariæ*, quam cultu præcipuo proſequebatur, interceſſione ſcientiæ donum adeptus, Sacras Literas Coloniæ docuit, eâ celebritate nominis, ut *Magnus*, etiam vivens appellaretur. Quod nomen ipſi non doctrina modò ſingularis, ſed eximia ſanctitas, promerita eſt. Pariſiis ipſum docuiſſe, tanto Diſcipulorum concurſu, ut cùm non caperet eos conſuetum auditorium, neceſſe fuerit ut in publica platea doceret, quæ *Magni Alberti* * nuncupata eſt, *Leander* lib. 3. De Viris Illuſtribus Ordinis Prædicatorum, & alii, fabulantur. Ratiſponenſis Epiſcopus creatus eſt ab *Alexandro IV.* anno 1259. eamque ſuſcepit invitus dignitatem, *Humberto* Generali Magiſtro Prædicatorum Ordinis ipſi graviſſimis literis diſſuadente ne Angelicis humeris formidandum onus ſubiret, ac ſtatum ſanctæ paupertatis relinqueret. Has literas refert *Leander*. Poſt biennium abdicato Epiſcopatu, Coloniam, rediit, ubi Scholas Theologicas iterum rexiſſe fertur, donec ipſum in publica lectione memoria defecit, ſecundùm quòd illi fuerat a Beatâ Virgine olim prænuntiatum. Obiit anno 1280. ætatis ſuæ 87. In univerſo Fratrum Prædicatorum Ordine ſacris honoribus colitur die 15. Novembris. Vitam ejus ſcripſere Rudolphus Noviomagenſis, Joannes Antonius Flaminius, ex quo illam deſcripſit Leander lib.3. de Viris Illuſtribus, Ordinis Prædicatorum. Petrus Pruſſienſis, & Radetus in *Bavaria Sancta*. Ipſum etiam celebrarunt *Henricus* Gandavenſis lib. de Viris Illuſtribus, cap. 43. *Trithemius* Abbas lib. de Scriptoribus Eccleſiaſticis, ubi ejus Opera recenſet, de ipſoque ait: *Non ſurrexit poſt eum vir ſimilis ei, qui in omnibus literis, ſcientiis & rebus tam doctus, eruditus, & expertus fuerit. Quod autem de Necromantia accuſatur, injuriam patitur vir Deo dilectus.* His adde *Aventinum* lib. 7. Annalium Bojorum. Qui *Albertum Magnum* vocat *Germanum Varronem*, immo *longè Varrone doctiorem*. Additque: *Nihil eum penitus fugit, omnia perfectè novit, naturæ ſecundùm Ariſtotelem veriſſimus Interpres. Legè ejus Dialectica, Mathematica, Phyſica, Metaphyſica, Ethica, Theologumena. Et [ſi fas eſt dicere] Magica adeo exacta atque exquiſita, haud aliter quàm ſi uni dumtaxat operum vacaſſet, cætera ne attigiſſet quidem, adeo ſingula in ſuo genere abſoluta ſunt. Non minus Platonis, Epicuri, Pythagoræ, aliorumque Philoſophorum dogmata calluit, quàm Ariſtotelica. Primus Latinorum quicquid in Græcis, Latinis, Hebrais, Arabibus, Ægyptiis Philoſophis egregium fuit, perſcrutatus eſt. Primus apud Latinos in omnes Ariſtotelis, Euclydis, Petri Lombardi, aliorum hujuſmodi Auctorum libros Commentaria ſcripſit. Eloquentiâ ſummâ ſuo ſæculo, eruditione etiam noſtro præditus.* Alberti Magni opera 21. Tomis edidit *F. Petrus Jammy*, Ordinis Prædicatorum, Sacræ Theologiæ Profeſſor, multo labore, nullo criterio.

* *Galliè* La Place Maubert.

Alberti Magni elogium.

Sermones de Euchariſtia, quibus Thema illud præponitur, *Venite, comedite panem meum*, extant inter opuſcula *S. Thomæ*, 58. nec ab Editoribus, qui genuina ſecreverunt a ſuppoſitis ac dubiis, iſta minuſculis characteribus excudi curantes, inter dubia rejiciuntur. Non ſunt tamen Angelici „ Doctoris, ſed *Alberti Magni*. Siquidem in Cœ„ nobio Colonienſi Fratrum Prædicatorum extat „ liber ille magna ex parte ipſius *Alberti* manu „ conſcriptus. In quo alterius quoque deprehen„ ditur quaſi per vices ſuccedens manus, in fine „ tamen, ſicut & in principio quidam Sermones „ ſunt integri, ejus manu deſcripti. Neque de „ hoc dubitari poteſt, cùm multis in locis libri „ viſantur toti manu illius exarati, ut Coloniæ „ quæ in Evangelium Matthæi ſcripſit, & de Ani„ malibus. Verba ſunt *Flaminii* & *Leandri*.

Sermones de Euchariſtia inter Opuſcula S. Thomæ *ſub titulo Opuſculi 58. editi, Alberto Magno vindicantur.*

Libri 12. *De Laudibus Beatæ Virginis Mariæ* Tomo vigeſimo editi, non ſunt *Alberti Magni*, ſed *Richardi a Sancto Laurentio*, Pœnitentiarii Rothomagenſis, ut conſtat ex MSS. ex quibus primùm editi ſunt Duaci anno 1625. utque obſervant *P. Theophylus Raynaudus*, S. J. in Diptychis Marianis, & *Hyppolitus Muracius*, Clericus Regularis Lucenſis, in Bibliotheca Mariana. Sanè *Sanctus Antoninus* 3. P. Chronici Cap. 11. librum unicum ſpecialem ſuper *Miſſus eſt in laudem Virginis Glorioſæ* ab *Alberto M.* ſcriptum commemorat.

Libri De Laudibus B. Virginis Mariæ *inter Alberti M. Opera editi*, Richardum a S. Laurentio *agnoſcunt Auctorem.*

Liber *De Mirabilibus*, vanitate & ſuperſtitione refertus, *Alberto* Magno ſuppoſitus eſt, inquit, *Delrio*, Diſquiſitionum Magicarum, Cap.3. Librum *De Secretis mulierum*, nec ipſius, nec docti cujuſpiam eſſe cenſuerunt Medici Lovanienſes, ut refert *Molanus* in Bibliotheca Sacra.

Libri Alberto M. ſuppoſiti, eoque indigni.

III. *S. THOMAS DE AQUINO*, genere, ſanctitate & doctrinâ clariſſimus, Theologorum Princeps, *Doctor Angelicus* jure merito appellatus, in Caſtro, *Rocca-Sicca*, Patre *Landolpho* Comite Aquinate, Matre *Theodora* Theatis Comitis filia, ex Normannica origine, ſub initium anni 1225. natus eſt. Ordinem FF. Prædicatorum ingreſſus eſt anno 1243. ætatis ſuæ 19. Ex Ordine raptus a Fratribus, anno integro in carcere detentus a matre eſt. Anno 1245. ex Decreto Generalium Comitiorum, & *Joannis Teutonici* Magiſtri Ordinis, Pariſios, indeque Coloniam ductus, *Alberto Magno* Præceptore Philoſophiæ & Theologiæ operam dedit. Poſtea Pariſios remiſſus, a Sacra Facultate in Baccalaureorum Ordinem cooptatus eſt. Anno 1256. Doctoralibus Inſulis inſignitus, *Alexandro IV.* commendante; quòd Academiæ Cancellarius Religioſis Mendicantibus haud ſatis æquus moras necteret. *Totus divinis operibus intentus, aut eruditioni quâ præcellebat, aut prædicationi quâ immotus erat, aut orationi quâ devotus, aut Scripturæ Sacræ quâ profundus, ſedulus vacabat, adeo ut præter naturalis neceſſitatis aut quietis horas nullum ſibi aut vix temporis ſpatium relinqueret otioſum ...... Tum ſuper Vetus quàm ſuper Novum Teſtamentum Scripta, plurimaque alia Opera in Dei laudem, Fidei dilatationem, eruditionemque ſtudentium, clarus eum ſciens eſſet; famoſa, eum cognitus, non abſque ſpeciali Dei infuſione perfecit.* Verba ſunt *Joannis XXII.* in Diplomate Canonizationis ipſius. Viginti poſtremos vitæ ſuæ annos docendo, ſcribendo, concionando, cum peregiſſet, tandem anno ætatis quinquageſimo inchoato die 7. Martii, anni 1274. in Monaſterio Foſſæ Novæ, Ciſtercienſis Ordinis, ad quod diverteret, in Gallias iter faciens, ut Concilio Lugdunenſi, de mandato *Gregorii X.* Pontificis Maximi intereſſet, ad vitam migravit immortalem. A *Joanne XXII.* in Sanctorum numerum relatus eſt anno 1323. *Beatus Pius V.* anno 1567. ipſum V. Eccleſiæ Doctorem dixit, ac Feſtum ejus eodem ritu cultuque ac aliorum quatuor Doctorum celebrari juſſit. *Urbanus V.* Sacrum Corpus Ordini Prædicatorum dedit, quod Toloſam anno 1368. tranſlatum eſt. Egregia planè ſunt Pontificum de *Sancti Thomæ* doctrina & ſanctitate teſtimonia. *Clemens VIII.* in Diplomate Pontificio ad Neapolitanos: *Piè*, inquit, *prudenterque cogitatis de novo civitatis Patrono adſciſcendo, ſive veſtro, divina voluntatis An-*

S. Thomæ elogium.

gelico Interprete, vitæ ſanctitate & miraculis claro, Thoma Aquinate, cujus doctrina fuit tantum tributum, ut Chriſtiana conditione ſua divinum etiam illud habeat teſtimonium: Bene de me, Thoma, ſcripſiſti. Idem Pontifex in altero ad eoſdem Diplomate: *Cum ſuperiorum temporum memoria Sanctus Thomas Ordinis Prædicatorum, Doctor Angelicus, ſimiliter in eodem Regno tum ſanctitatis ac miraculorum gratiâ, tum doctrinæ laude clarus extiterit, laudabili conſilio eadem civitas illum cæteris Patronis ſuis adjungendum ſtatuit. Hic ſiquidem honor ejus virtutibus cum admirabili doctrina conjunctis debetur. At doctrinæ quidem teſtis eſt ingens librorum numerus, quos ille breviſſimo tempore in omni ferè diſciplinarum genere, ſingulari ordine ac mirâ perſpicuitate, ſine ullo prorſus errore conſcripſit. In quibus conſcribendis interdum Sanctos Apoſtolos Petrum & Paulum colloquentes, locoſque illi quoſdam Dei juſſu enarrantes habuit. Quos deinde conſcriptos, expreſſâ Chriſti Domini voce comprobatos audivit.* Paulus V. *Splendidiſſimi Catholicæ Fidei Athleta Beati Thomæ Aquinatis, cujus Scriptorum clypeo militans Eccleſia Hæreticorum tela fœliciter eliſit, honores & venerationem magis magiſque in dies augeri, plurimùm in Domino gaudemus.*

Omnia Opera ſua S. Romanæ Eccleſiæ judicio ſubjicit S. Thomas.

Sancti Thomæ non infima laus eſt, quòd omnia Scripta ſua Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Judicio humillimè ſubjecerit, hæc verba proferens cùm Sacrum Viaticum recepit: *Ego de iſto Sanctiſſimo Corpore Domini noſtri Jeſu Chriſti, & aliis Sacramentis multa docui, multa ſcripſi in Fide Jeſu Chriſti & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, cujus correctioni cuncta ſubjicio, cuncta ſuppono.*

Sanctum Thomam commendant *Thomas Cantipratanus*, Lib. 1. de Apibus, Cap. 20. *Stephanus de Salanacho*, anno 1290. defunctus qui virtutes ejus interſerit lib. De quatuor rebus quibus Deus Prædicatorum Ordinem inſignivit. (Extat MS. Mediolani in Dominicano Gratiarum Conventu) *Ptolomæus Lucenſis* in Annalibus. Vitam *Sancti Thomæ* ſcripſerunt *Guillelmus de Thoco*, Prior Beneventani Conventûs Ordinis Fratrum Prædicatorum Canonizationis ipſius promotor, & *Bernardus Guidonis* Lodovenſis Epiſcopus, ex Ordine Fratrum Prædicatorum aſſumptus. Joannem Garzonem, Antonium Flaminium, Leandrum Albertum, Demetrium Cydonium, alioſque prætereo. Elogia etiam quibus S. Thomam ejuſque doctrinam exôrnarunt Summi Pontifices, Academiæ, Ordines Religioſi Scriptores omnium Ordinum eruditi, ſilentio prætermitto, tum quia omni mortalium laude major eſt, ipſius Veritatis voce laudatus: omnibuſque præponderat elogiis, illa vox a Chriſto prolata. *Bene ſcripſiſti de me, Thoma:* ut in Literis Apoſtolicis ad Neapolitanos refert *Clemens VIII.* eruditiſſimus & ſagaciſſimus Pontifex qui viſiones & revelationes incertas & indiſcuſſas non approbaſſet: Tùm quia hæc indicavi pene omnia in Panegyrico Sancti Thomę, quem cum Opuſculis Apologeticis pro eodem Angelico Doctore anno 1680. in lucem edidi. Extat Vita *Sancti Thomæ* a *Guillelmo de Thoco* ſcripta apud *Bollandum* inter Acta Sanctorum menſis Martii ad diem, 7. De ipſius doctrina *Gerſonius* in Epiſtolâ ad ſtudentes Collegii Navarræ: *Excellit Sanctus Thomas*, inquit, *præſertim Secunda Secundæ*. De eodem Sancto Doctore & eius Operibus, legendus *Sanctus Antoninus* P. 3. Chronici Tit. 5. De Summa *Sancti Thomæ*, aliiſque ipſius Scriptis, Diſſertationem inſtituemus.

IV. *RAYMUNDUS MARTINI*, oppido Subiratenſi in Catalonia oriundus, Ordinis Fratrum Prædicatorum in Conventu Barcinonenſi Profeſſor vir Hebraicæ, Chaldaicæ, Arabicæ Linguæ peritiſſimus, ac Theologus eximius Sancto *Thomæ* coævus, *Sancto Raymundo de Pennaforti* ſuadente, & *Jacobo* Aragoniæ Rege favente cum Fratre *Paulo Chriſtiani*, aliiſque ejuſdem Ordinis doctiſſimis viris Judaïcæ impietatis blaſphemiis detegendis ac refellendis egregiam operam navavit. Rex hominibus recutitis imperavit publicâ Sanctione data 27. Martii die, anno 1264. ut quicquid in ipſorum libris extabat blaſphemum & contumelioſum adversùs Chriſtum & Virginem Matrem deleretur, judicio Barcinonenſis Epiſcopi, & Fratrum *Reymundi a Pennaforti*, *Arnaldi de Sygarra*, *Raymundi Martini*, & *Petri de Janua*, Prædicatorum. Hac occaſione cùm reconditiores quique Hebræorum Codices in manus *Raymundi Martini* veniſſent, ipſos diligenter deſloravit, & compoſito libro, quem inſcripſit PUGIONEM FIDEI, ipſos propriis armis debellavit. Inſigne illud Opus *Raymundo Sebon* falsò tribuit *Joſephus Scaliger* ad *Caſaubonum* ſcribens: At verè obſervavit, *Petrum Galatinum* Ordinis FF. Minorum Auctorum, quicquid in Arcania Catholicæ Veritatis ab ipſo editis optimæ notæ eſt, quicquid Rabbinicæ eruditionis ex Pugione Fidei *Raymundi* ſuffuratum fuiſſe, magnâ ſanè inverecundiâ, cùm ne ſemel quidem Opus iſtud aut ejus Auctorem laudaverit. Præſes *Mauſſacus* & D. *Joſephus de Voiſin* Vir Clariſſimus & doctiſſimus, ille in Prolegomenis in Pugionem Fidei, hic in exquiſitiſſimis Obſervationibus, quibus hoc Opus illuſtravit, idipſum confirmant. Quicquid *Galatinus* ex *Raymundo* deſumpſit, *Voiſinus* ad marginem ſingulorum Capitum annotavit. Hoc Opus *Nicolao De Lyra* doctiſſimo Scripturarum Interpreti ignotum non fuit, qui interdum *Raymundi* noſtri Obſervationes contra Judæos cum laude Auctoris refert, cumque *in Hebraica linguâ valde peritum* prædicat in Commentario ad Cap. 9. *Oſeæ*, verſ. 12. Ex eodem Opere multa compilavit *Porchettus de Salvaticis*, Genuenſis, ordinis Carthuſianorum, in libro qui inſcribitur, *Victoria Adversùs Judæos:* Sed ut erat vir candidus & liberalis, id ingenuè profeſſus eſt, fontemque coronavit, ex quo hauſerat. Eumdem Auctorem laudavit *Paulus* Burgenſis Epiſcopus in Annotationibus ad Commentaria Nicolai de Lyra. Scripſit præterea *Raymundus Martini* aliud Opus compendioſum contra Judæos, quod *Capiſtrum Judæorum* inſcripſit, & Summas contra Alcoranum Saracenorum, ut teſtatur *Antoninus Senenſis* in Chronico & in Bibliothecâ Ordinis Prædicatorum. De *Raymundo Martini*, ejuſque Operibus legendus etiam *Franciſcus Diago*, in Hiſtoria Provinciæ Aragonię Fratrum Prædicatorum, lib. 1. cap. 2. & 15. lib. 2. cap. 28. *Pugio Fidei*, in tres partes tributus eſt. Prima pars tota Latina, ſecunda & tertia Latino Hebreæ ſunt. Edidit D. *Joſephus de Voiſin*, ex Codice Manuſcrip. Bibliothecæ Collegii Fuxenſis, collato cum Toloſano, Barcinonenſi, & Majoricano FF. Prædicatorum.

V. *GUILLELMUS PERALDUS*, Gallus Viennenſis in Delphinatû Diœceſeos, Ordinis Fratrum Prędicatorum Profeſſor, quem aliqui Lugdunenſem Archiepiſcopum fuiſſe falsò ſcripſerunt, *Sancto Thomæ* pene coævus: Sermones de Tempore & de Sanctis, librum de Proprietatibus rerum, librum de Eruditione Principum, expoſitionem Regulæ *Sancti Benedicti*, librum de Eruditione Religioſorum, nec-non *Summam virtutum & vitiorum*, poſteris reliquit, quàm *S. Antoninus* 3. P. Tit. 23. Cap. 15. §. 2. *Prædicatoribus utilem* aſſerit, quam *Gerſonius* lib. De Examinatione Doctrinarum P. 2. Conſideratione 4. his verbis commendat. *Notat ſumma de vitiis & virtutibus in*

Tra-

Tractata. de Fide, cauſas octo confectionis hæreſeon. Remittamus ad illam, quam libenter hic & alibi commemoravimus Summam, quoniam ex optimis auctoribus collecta eſt, cujus Auctor contemporaneus ſatis fuit Guillelmo Pariſienſi & S. Thomæ, vir ſine grada, de Conventu Prædicatorum Lugdunenſium. Hic nihil in compilatione de phantaſia proprii capitis, ſed de in communi acervo Scripturarum doctrinam accepit, cui ſi comparentur novellæ viſiones noſtrarum & noſtrorum, o ſapientiſſime Deus! quantùm ſolidiores, non umbratiles invenirentur! Ab eis tamen, quibus adversùs Sapientiæ conſilium non eſt perſuaſum quòd aquæ furtivæ dulciores ſunt, & panis abſconſus ſuavior, quique magis ea mirantur quæ vel non intelligunt, vel inſolita ſunt, ſeparatum volentes habere convivium, ſimiles Athenienſibus, volentes ſemper audire aliquid novi, prurientes auribus.

SCHOLION I.

In hoc Articulo, pag. 546. Religioſi Cenſores hanc propoſitionem velut meam notant: *Fabula eſt quod de Alberti Magni auditorum concurſu narratur.*

R. Frequentiſſimum fuiſſe ad *Albertum Magnum* auditorum concurſum, non diffiteor: tantum fuiſſe ut Pariſiis in publica Platea longè a conventu FF. Prædicatorum diſtante quæ *Mauberti* dicitur, publicè docere ſub dio cogeretur, meritò ut fabulam rejicio. Nullum id probat Hiſtoriæ Francorum, aut Urbis Pariſienſis Monumentum. Plateæ verò nomen non a Magiſtro *Alberto*, ſed a feudo *Mauberti* cujuſdem civis Pariſienſis derivatum eſſe certis Monumentis conſtat.

SCHOLION II.

In eodem Articulo, pag. 548. Edit. primæ Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Libri 12. de Laudibus B. Mariæ Virginis non ſunt Alberti Magni.*

R. Id ſcripſi, & probavi. Mera Criticæ Quæſtio eſt.

SCHOLION III.

Sanctum Thomam Aquinatem Caſini Monachum fuiſſe, antequam in FF. Prædicatorum Ordinem convolaret, Dom. *Mabillonius* Vir Eruditus, mihique imprimis amicus, aſſerit in *Itinere Italico*, pag. 123. ex Martyrologio veteri Cœnobii Caſinenſis, in quo de eo Nonis Martii ſecunda quidem manu, ſed ante annos trecentos, adſcriptum legitur: *Nonis Martii apud Foſſam Novam Natale Sancti Thomæ Confeſſoris, viri eruditiſſimi, qui oriundus de Aquino; primò Caſinenſis Monachus factus, poſtmodum in Ordine Beati Dominici Frater Prædicator effectus, ſuâ multiplici & fructuoſâ doctrina illuminavit valde Eccleſiam Sanctam Dei.*

Verùm quamvis S. Thomas Deo fuerit oblatus a parentibus, cùm adhuc quinquennis eſſet, Ordinique Benedictino deſtinatus, nunquam tamen Monaſticum habitum in Cœnobio Caſinenſi induit; ſed ibi inter nobiles pueros piis moribus, primiſque literarum rudimentis inſtitutus, a parentibus ſuis Neapolim miſſus eſt ut humanioribus & Philoſophicis Diſciplinis ſtuderet. Quo ſtudiorum peracto curſu, FF. Prædicatorum ordinem ingreſſus eſt. Id cùm Guillelmus de Thoco Prior Beneventani Conventus, qui S. Thomam vidit, & audivit docentem ac prædicantem, & Canonizationis ejus promotor fuit, in ejus Vita particulatim & rerum geſtarum ordine ſervato referat, nullum poteſt deſignari tempus quo Monachus Caſinenſis fuerit. Ad annum enim uſque duodecimum ætatis Caſini manſerit, ante hanc ætatem Monachus eſſe non potuit, cùm puerorum ſolemnis oblatio, & ad Monaſticum habitum receptio in deſuetudinem penitus abiiſſet, ut obſervat Mabillonius Tom. 3. *Veterum Analectorum*, pag. 476. & 477. Poſtquam verò Neapolim ad ſtudendum profectus eſt Thomas, Caſinum rediiſſe non legimus, ſed confectis ſtudiis ad FF. Prædicatorum Ordinem convolaſſe. Hæc omnia ex ejus Actis a *Guillelmo de Thoco* ſcriptore coævo fideliter conſcriptis comperta ſunt. Cap. 1. narrat Eremitam Sanctum, cui nomen *Bono*, Theodoræ Comitiſſæ Aquinati prædixiſſe filii, quem paritura erat, ſanctitatem his verbis: *Pariet filium, quem vocabit Thomam: & tu & vir tuus cogitabitis eum facere Monachum in Monaſterio Montis Caſini, in quo corpus Beati Benedicti quieſcit, habentes ſpem ad magnos ipſius Monaſterii reditus pervenire per ipſius filii veſtri apicem & Prælaturam: ſed Deus de ipſo aliter ordinavit, quia erit Frater Ordinis Prædicatorum, tantâ claritatis in ſcientia & ſanctitatis vitâ, quòd in mundo ſibi ſimilis ſuo tempore non poterit inveniri.* Et infra. *Parentes ejus puerum faciunt cum omni diligentia nutriri ut puerum mirabilem, quem prophetia promiſerat, & gratia tam manifeſta monſtrabat. Quem ſic nutritum libenter Deo offerunt, & quinquennem ad Monaſterium prædictum Montis Caſini per nutricem cum bona ſocietate tranſmittunt, in quo inſtrueretur ſanctis moribus, divinis illuminationibus præparandus.... Parvulus adhuc a nobilium puerorum conſortio, qui ibidem nutriebantur in moribus, ut moris erat patriæ, ſe frequentiùs abſentabat: habens in manu chartulam continentem ſcripturis prima ad diſcentiam puerilia rudimenta...... Abbas autem prædicti Monaſterii providus cùm adverteret in puero tam certa & matura futuræ perfectionis indicia, & clara jam prænuntia ſeminum futuræ ſegetis ſcripturarum, advocato Domino Landulpho Patre prædicti pueri, providè ei conſuluit ut puer mitteretur Neapolim ad ſtudendum.... De utriuſque Parentis conſilio Neapolim mittitur, & ſub Magiſtri Martini in Grammaticalibus & Logicalibus, & Magiſtri Petri de Ibernia ſtudiis in Naturalibus edocetur. In quorum ſcholis tam lucidi cœpit eſſe ingenii, & intelligentiæ, ut altiùs & profundiùs & clariùs aliis audita repeteret, quàm a ſuis Doctoribus audiviſſet.* Et infra: *Ductus eſt ad Fratrum Prædicatorum Ordinem, diu cordis deſiderio affectatum, eo duce, quo fuerat prophetica viſione prædictum &c.* Sed nec Bernardus Guidonis Lodevenſis Epiſcopus, nec alii qui S. Thomæ Vitam poſtea ſcripſerunt, Caſinenſem fuiſſe Monachum meminerunt.

ARTICULUS V.

De S. Bonaventura, Manuele Caleca, S. Raymundo de Pennaforti, Brocaldo & Udalrico, Joanne Teutonico, Martino Polono, Jacobo de Voragine, Thoma Sprotto, Guillelmo Thorno, Rogero Bacono, Ruperto de Ruſſia, Theodorico Appoldienſi, Conrado Germano, & Stephanardo.

SANCTUS BONAVENTURA Balneoregii in Pontificia ditione ortus eſt. Anno ætatis vigeſimo ſecundo Ordinem FF. Minorum ingreſſus, eâ vixit morum integritate ac innocentiâ, ut *Alexander Alenſis* ejus Præceptor dicere ſoleret, videri ſibi Adamum in *Bonaventura* non peccaſſe. Totius Ordinis Miniſter Generalis factus, ac deinde Albanenſis Epiſcopus & S. R. E. Cardinalis a *Gregorio X.* Pontifice Maximo creatus eſt anno 1274. paulò ante Concilium Oecumenicum Lugdu-

dunenſe II. cui interſuit, eoque nondum ſinito Obiit Lugduni die 15. Julii, doctrinâ, ſanctitate, & miraculis claros, ibique ſepultus eſt apud ſuos. In Sanctorum numerum a *Sixto IV.* relatus eſt, anno 1482. & *a Sixto V.* inter Eccleſiæ Doctores conſcriptus. De Operibus ejus agunt *Henricus Gandavenſis* in Catalogo Scriptorum Eccleſiaſticorum, *Bartholomeus Piſanus*, vel qui Continuator eſt ejus, *Jeremias Bucebius* Conſormirate 8. qui Proſam illam admirabilem, *Lauda Sion Salvatorem*, a *S. Thoma Aquinate*, cum Officio reliquo Sanctiſſimi Sacramenti compoſitam, falsò *B. Bonaventuræ*, tribuit; *Trithemius* Abbas, *Guillelmus Eiſengreinius* in Catalogo teſtium veritatis, ad annum 1269. *Marianus Florentinus* in Faſciculo Chronicorum Ordinis Minorum lib. 11. cap. 25. *Sixtus Senenſis*, *Poſſevinus*, *Bellarminus* & omnium ſuſiſsimè *Vvadingus* in Bibliotheca Minorum. His ipſum verbis *Trithemius* commendat: *Profundus eſt, non verboſus: ſubtilis, non curioſus; diſertus, non vanus: flammantia, non inflantia verba proferens: unde & ſecuriùs legitur, faciliùs ab amante intelligitur, frequentatur dulciùs & fructuoſius retinetur.*

S. Bonaventura elogium.

De ipſo *Gerſonius* Pariſienſis Academiæ Cancellarius, in Epiſtolâ Lugdunum ſcriptâ ad quemdam Fratrem Minorem, anno 1426. hæc habet: *Sortitus eſt ſecundùm laudem ſua vita pariter & doctrina nomen ipſe Bonaventura, ut antonomaſticè Doctor Seraphicus nominetur. Docet hoc in ſpeciali ſuum Itinerarium mentis in Deum, cujus Opuſculi, immo Operis immenſi laus ſuperior eſt ore mortalium. Docet & ſuum Breviloquium, & Theologia proceſſum propriè Theologicum retinens, & quaſi conversum ad priorem, quoniam a primo principio deſcendit ad ultas veritates. Docet denique Lectura ſua grandior ignem ſuum cum lumine: unde mirum, immo miſerum & miſerabile videtur, ne dicamus damnabile, quo pacto prælata ſunt doctrina quadam alia ſub ſpecie ſubtilitatis, plus inquietantes quaſi cyniſes Ægyptia, quàm Sabbathum mentis incendio terre Geſſen afferentes. Secutus eſt Doctor iſte [ſe teſtante] doctrinam communem & ſolidam quæ Pariſiis vigebat, maximè tempore ſuo.... Sint alii Doctores qui dicantur Cherubici, hic veriſſimo nomine Seraphicus ſimul & Cherubicus, quia inflammat affectum & erudit intellectum, reducit & unit ad Deum per amorem excitativum; dum alii multi ſolùm divaricant & diſpergunt intellectum per præciſiones, prioritates & poſterioritates & ſigna & contingentia, cùm tamen unum ſit neceſſarium.*

Et in Tractatu De librorum delectu a Viris Religioſis, Conſideratione V. & VI. *Subinde neſcio ſi præcipuus inter omnes numerandus ſit Euſtachius, ita enim nomen iſtud ſuum vulgatum, Bonaventura, videor poſſe tradere. Ille enim ſingulariter inter omnes Doctores Catholicos, pace omnium ſalva, videtur idoneus & ſecuriſſimus ad illuminandum intellectum, & ad inflammandum affectum. Cujus Opuſcula duo, [ut Lecturam & alios Tractatus ejus interim prætercam] tantâ ſunt arte compendii divinitus compoſita, ut ſupra ipſa nihil. Breviloquium noto & Itinerarium. Quæ licèt ſint difficiliores & rariores, debet tamen omnis Chriſtianus ad illos aſpirare, quoniam Theologia talis Myſtica propria eſt Chriſtianorum.... A 30. annis & ampliùs circa volui habere familiares mihi prædictos Tractatulos ſæpe legendo, ſæpe ruminando, etiam uſque ad verba, nedum ſententias. Et ecce hac ætate, hoc otio, velut ad votum vix perveni ad initium guſtus eorumdem, qui & repetiti ſemper mihi novi ſiunt & placent.* Legatur ejuſdem Epiſtola ad *Oſvaldum* Carthuſienſem. Denique ad finem libri de Examinatione Doctrinarum, de *Bonaventura* Operibus ita cenſet: *Porro ſi quæratur a me quis inter cæteros Doctores plus videatur idoneus? Respondeo ſine præjudicio, Quòd Dominus Bonaventura, quoniam in docendo ſolidus eſt, & ſecurus, pius, juſtus & devotus. Præterea recedit a curioſitate quantùm poteſt, non immiſcens poſitiones extraneas vel doctrinas ſæculares Dialecticas aut Phyſicas terminis Theologicis obumbratas more multorum, ſed dum ſtudet illuminationi intellectus, totum refert ad pietatem & religioſitatem affectus. Unde factum eſt ut ab indevotis Scholaſticis quorum proh dolor! major eſt numerus, ipſe minùs extiterit frequentatus, cùm tamen nulla ſublimior, nulla divinior, nulla ſalubrior atque ſuavior pro Theologis ſit doctrina. Quando denique diligentiùs in ſenectute mea ſum revolutus ad ſtudium ipſius, tantò factu eſt ampliùs confuſa garrulitas mea. Dixique mecum; Sufficit hæc doctrina; ut quid ſtulto labore conſumeris, quid dictas, quid ſcribis? Multiplicentur potiùs & transferibantur Opera Doctoris iſtius, de quo verè dicitur illud Chriſti de Joanne: Erat lucerna ardens & lucens.*

S. Bonaventuram, ejuſque doctrinam commendat *S. Antoninus* 3. P. Chronicor. Tit. 24. *Intellectus ejus perſpicacitatem*, inquit, *omnia Opuſcula ejus redolent iis, qui divinam ſcientiam requirentes, hanc libentiùs quàm vanitatem Ariſtotelicam venerantur.*

II. *MANUEL CALECAS* Græcus, Ordinis FF. Prædicatorum inſignis Theologus, ut teſtatur *Joannes Cardinalis a Turrecremata*, in ſumma de Eccleſia, lib. 11. cap. 93. Concilio Lugdunenſi non interfuit, ut *Galeſino* viſum eſt, ſed poſt Concilium floruit, *Andronico* Seniore Imperatore, a quo in odium fidei & Romanæ Eccleſiæ vexatus eſt, ut colligitur ex ipſius verbis lib. 4. contra errores Græcorum: *Prorſus verò e noſtris nunquam defuerunt, ex his qui aliquid eſſe videbantur, qui Romana Eccleſia faverint: ſuorum quidem ſeparationem irrationabilem & præter Eccleſiaſticas Leges Patrumque Theologiam eſſe arbitrantes; ſe autem ad illos conferentes, ignominiis quidem affecti, ſive etiam fugati ob veri confidentiam ac prædicationem: quibus & qui hæc ſcribit, adjunctus eſt: gratias Deo quod ſit dignus habitus.* Libros 4. *Adversùs Errores Græcorum* ſcripſit vir doctiſſimus, librum *De Eſſentia & Operatione adversùs Palamitas*; Librum *De Principiis Fidei Catholicæ*, quos a ſe latinitate donatos, *Combefiſius* noſter in lucem edidit. Fertur & ipſius liber *De Trinitate*. Quoſdam ipſius Sermones laudat *Leo Allatius* in Diatriba *De Simeonum Scriptis*. Grammatica *Manuëlis Caleca* extat in Bibliotheca Regis Chriſtianiſſimi. Item Excerpta ex libris adversùs errores Græcorum, in quibus *S. Auguſtini*. aliorumque Patrum Latinorum teſtimonia fœliciſſimè Græcè reddita. Hujus Auctoris accurata tractandi Methodus, rata Scripturæ Sacræ, Patrum, Conciliorum auctoritate atque traditione. *Calecam* noſtrum *magnæ doctrinæ & fidei virum* prædicat doctiſſimus *Turrianus* S. J. lib. de Sexta & Septima Synodo. *Ipſum lucubrationibus Scriptis Eccleſiam Catholicam Romanam adjuviſſe*, Galeſinus in Vita *S. Bonaventuræ*, cap. 14. affirmat.

II. *S. RAYMUNDUS DE PENNAFORTI*, Barcinone, nobili familiâ oriundus, Bononiæ Doctoris in utroque Jure lauream conſecutus, ſacros Canones publicè, magnâ cum hominum admiratione, abſque ullo ſtipendio interpretatus eſt. Cui poſtea cum Senatus Bononienſis honorarium ex ære publico decreviſſet, ipſe labores ſuos Domino ſanctificans, datæ ſibi a Senatu pecuniæ, omniumque rerum quas induſtria ſua comparaſſet, Deo inprimis ac ſuo Parocho decimas fideliter offerebat. A *Berengario* Barcinonenſi Epiſcopo in patriam reductus, & Canonicatu atque Præpoſitura illa in Eccleſia ornatus eſt. Annuntiationis Deiparæ Virginis feſtum diem illic antea mi-

Digitized by Google

minus celebrem, ſolemniter agi curavit, annuo cenſu ex Præpoſituræ ſuæ redditibus attributo, Canonicis in diſtributiones erogando, qui Sacris Officiis eâ die intereſſent. Perfectioris vitæ deſiderio, FF. Prædicatorum Ordinem ingreſſus eſt anno 1218. annum quintum ſupra quadrageſimum agens. *Petro Nolaſto* viro nobili ac pio, & *Jacobo* Aragonum Regi, auctor fuit inſtituendi ſacrum Ordinem B. Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum, cui *B. Raymundus* certas vivendi leges præſcripſit, A *Joanne* * Cardinali Epiſcopo Sabinenſi, Sedis Apoſtolicæ in Hiſpania Legato, ſocius & adjutor Legationis aſſumptus eſt, deinde Romam a *Gregorio IX.* vocatus, qui brevì perſpectis ejus animi dotibus, ſummiſque virtutibus, ipſum Capellani ſui Officio (quod tunc temporis idem erat quod nunc eſt Cauſarum Palatii Apoſtolici Auditorum) & Pœnitentiarii dignitate ornavit. Eum tanti fecit *Gregorius IX.* ut nonniſi adhibito ejus conſilio graviores cauſas tractaret, Quem cùm etiam a ſacris ſibi Confeſſionibus præfeciſſet, is, quâ erat in egenos caritate, pœnitentiæ loco illi injungebat ut inopum preces & juſtas petitiones ſtatim audiret, eorumque negotia quàm citiſſimè conficeret, Quare ab eodem Pontifice *Pater Pauperum* eſt appellatus. Archiepiſcopatum Tarraconenſem recuſavit, & valetudinis causâ Barcinonem ex Medicorum conſilio, cum Summi Pontificis licentia redire compulſus, eum animi candorem ab omni ambitionis labe intactum & illæſum, quo imbutus ad Urbem venerat, in patriam reportavit. Generalis Ordinis Prædicatorum Magiſter poſt *B. Jordanum* abſens electus, cùm biennio ſanctiſſimè & magna cum laude Magiſtratum geſſiſſet, eo ſe, mœrentibus omnibus, ſponte abdicavit. *Jacobo I.* Aragoniæ Regi ſuaſit ut Inquiſitionis Officium ſuis in ditionibus inſtitueret, ad Vualdenſium hæreſim exterminandam: & hanc ob cauſam Concilio Provinciali Tarracone adversùs eos habito, juſſu ejuſdem Regis interfuit, Eumdem Regem ad Majorem ex Balearibus Inſulam proficiſcentem, eo rogante comitatus eſt, tum ut ei a ſacris Confeſſionibus eſſet; tum etiam ut verbo Dei prædicando, Fideique Catholicæ Myſteriis explicandis, Hebræos & Agarenos, qui ibidem magno numero erant, ad Chriſtianam Religionem adduceret. Ubi cùm idem *Jacobus* Rex veſano amore captus, cujuſdam fœminæ conſuetudine uteretur, & fruſtra monitis ac precibus ipſum ab ea revocare vir ſanctiſſimus conatus eſſet, ex Inſula diſcedere decrevit. Cùmque Rex capitali Edicto nautis omnibus prohibuiſſet, ne quis eum trajiceret, ille ab omnibus repulſus, expanſo ſuper aquas pallio, reductaque ejus ora inſtar veli ad baculum, quo tamquam malo uteretur, Dei opem invocans, ac ſigno crucis ſe muniens, centum ſexaginta milliaria ſex horis confecit, omnibuſque circum littora inſolitum navigandi genus admirantibus, Barcinonem appulit: ubi reſumpto pallio, quod nequidem aquâ perſuſum erat, ad Monaſterium Ordinis ſe contulit, illudque, novo miraculo, januis clauſis ingreſſus eſt, Seminarium impenſis Regum Caſtellæ & Aragoniæ inſtituit, in quo non-nulli ex Ordine Prædicatorum Viri Religioſi Hebraïco & Arabico idiomate erudirentur. Quod opus toti Hiſpaniæ ornamento, atque Infidelibus adjumento fuiſſe ex eo conſtat, quòd illius ope atque auxilio ingens eorum multitudo Chriſtianam Religionem amplexa ſit. Omnibus virtutibus cumulatiſſimus, anno ætatis pene centeſimo, Chriſti verò 1275. ipsâ die Epiphaniæ, ad vitam migravit immortalem. Ejus funus *Alphonſus* Caſtellæ, & *Jacobus* Aragoniæ, Reges præſentiâ ſuâ cohoneſtarunt. A *Clemente VIII.* in Sanctorum numerum ſolemni ritu relatus eſt 3. kalendas Maii, anno milleſimo ſexcenteſimo primo. Ex cujus Diplomate hæc excerpta ſunt. Eius Acta literis commendarunt *Nicolaus Eymericus*, Inquiſitor Regni Aragoniæ, [a] *Bernardus Guido* in MS. libro [b] de Capitulis Generalibus Ordinis. *Jacobus de S. Joanne*, qui anno 1456. Barcinone Inquiſitor erat. *Michaël Llot* Canonizationis ejus procurandæ cauſæ in Urbem miſſus, *Joannes Marietta*, Hiſtoriæ Sanctorum Hiſpaniæ P. 11. lib. 12. cap. 30. uſque ad 39. *Franciſcus Diago* Hiſtoriæ Provinciæ Aragoniæ Ordinis Prædicatorum P. 1. lib. 51. cap. 9. & 10. ſequentibus. *Leander Albertus*, &c.

* *Is* Joannes de Abbatiſvilla, *Epiſcopus Veſontinus.*

[a] *Extant MSS. Gerunda. Apud Pradic.*

[b] *Extat MSS. Barcinone in Conventu Prædicat.*

Scripta S. Raymundi Summa.

Scripſit Summam caſuum Conſcientiæ, qui ſolent in foro Pœnitentiæ occurrere, magna doctrina atque auctoritatis, & tam Confeſſariis, quàm confitentibus valde utilem ac neceſſariam (inquit *Clemens VIII.* in Bulla Canonizationis.) Rogante ac jubente *Sugerio* Provinciali Hiſpaniæ ſcriptam, antequam Romam a *Gregorio IX.* vocaretur, ex veteri MS. probat Diago. At ex Epiſtolâ variorum Conventuum ad *Bonifacium* VIII. quam *Llot* cap. 14. exhibet, colligi videtur ſcriptam aut certè perpolitam eſſe Romæ poſt Decretales, Quod & *Marietta* cap. 31. & *Ferdinandus Caſtillo* lib. 11. tradunt. In tres partes dividitur. Prima agit de criminibus quæ in Deum committuntur: altera de his quæ in proximum: tertia de Miniſtris irregularibus, & irregularitatibus, & impedimentis Ordinandorum, Diſpenſationibus, Purgationibus, Sententiis, Pœnitentiis, & Remiſſionibus. Tractatum addit de Matrimonio. Compoſuiſſe præterea *S. Raymundum* Tractatum *De ratione viſitanda Diœceſis, & curanda ſubditorum ſalutis*, quibuſdam Epiſcopis rogantibus, tradunt *Diago* lib. 15. cap. 13. *Domenecus* lib. 11. Hiſtoriæ Sanctorum Cataloniæ, & *Llot*. Mercatoribus quoque *Modum juſtè negotiandi*, præſcripſit, Laudatur & Scriptum ejus De bello & duello. *Decreta Romanorum Pontificum quæ quaque tempore condita erant, diverſis in Epiſtolis & Conciliis ſparſa, quæ obſcuritatem & incertitudinem inducere videbantur, ad communem omnium, & maximè ſtudentium utilitatem, in ordinem & compendium redigi jamdiu omnibus ferè placuerat, ſed tanto Operi vir idoneus quærebatur, Itaque Gregorius IX. B. Raymundum huic muneri aptiſſimum eſſe ratus, id oneris ei impoſuit. Quod tandem ipſe ingenti labore, trium annorum ſpatio fœliciter abſolvit, quemadmodum in ipſo Decretalium Proœmio graviſſimo ejuſdem Gregorii teſtimonio eſt comprobatum.* Verba ſunt *Clementis VIII.* in Bulla Canonizationis ipſius.

Collectio Decretalium.

Ex Collectionibus quinque præcedentibus hanc abſolvit *S. Raymundus*, Cui Collectioni multas Conſtitutiones addidit ipſe *Gregorius*, vel emergentibus novis negotiis, vel proprio motu, pleraſque ex Jure Civili petitas. Hic autem Antiquarum Collectionum Decretalium ordo eſt. Prima paulò poſt Decretum *Gratiani* compoſita eſt a *Bernardo* Papienſi Præpoſito, quam ipſe *Breviarium Extravagantium* appellat, quod de veteri Jure & novo ſe compilaſſe in Præfatione profitetur, ordinem ferè Juſtiniani Codicis ſecutus. Enimverò vel ex antiquis Conciliis & Patribus addidit quædam *Bernardus*, a *Gratiano* omiſſa, vel novas Pontificum Conſtitutiones, nempe poſt *Gratianum* editas inſeruit. Primæ autem Collectionis Decretales noviſſimæ, *Alexandrum* & *Lucium III.* Auctores præcipuos habent; Antiquiores pauciſſimæ. Secunda Collectio ter a tribus confecta eſt, *Gilberto*, *Alano*, & *Joanne Vallenſi*. Prævaluit tamen ea quam ex duabus prioribus Vallenſis compoſuit, Suſpicatur *Antonius Auguſtinus*, eam eſſe *Alani*, quæ in Conciliorum editionibus vulgò ſubjicitur ſine nomine Auctoris poſt Concilium Lateraneo-

Antiquarum Collectionum ordo.

ſe

ſe ſub *Alexandro III.* Tertiam Collectionem ex Regeſtis Innocentii III. *Bernardus Compoſtellanus* compilaverat, quæ non eſt recepta. *Innocentius III.* aliam quam vocamus *Tertiam*, confici juſſit, & auctoritate publica munivit. Compoſita eſt ex libris 12. Regeſtorum *Innocentii III.* in qua adornanda, *Petri* Beneventani Diaconi & Notarii ſui operâ uſus eſt. Quartam Collectionem idem Pontifex compilari curavit ex Concilii Generalis Lateranenſis Canonibus, & ſequentibus libris Regeſti, poſt duodecimum: cujus opera, incertum. Duæ illæ poſteriores, *Innocentii* ſolius Conſtitutiones continent. Has quatuor Collectiones antiquas edidit *Antonius Auguſtinus*. Quinta Collectio edita eſt auctoritate *Honorii III.* & de ipſius Conſtitutionibus tantùm, ut ipſe loquitur in Epiſtolâ ad *Tancredum*, in quintæ Collectionis principio, referente *Contio* in Decretalium Præfatione. Ex Conſtitutionibus quæ in illis quinque Collectionibus continebantur, vel ex aliis quæ omiſſæ erant a Collectoribus, & extra eas vagabantur, vel quæ poſtea editæ fuerunt ab ipſo *Gregorio IX. Honorii* Succeſſore, nova Collectio Decretalium compoſita eſt. Quinque libris conſtat iſta Collectio. Quæ quamvis accuratiſſima ſit & ſuperflua, ſe reſecaſſe tantùm *S. Raymundus* profiteatur, origines tamen & fontes Decretalium ſingularum inquirere juvabit ex antiquis Collectionibus.

III. *BROCARDUS* Argentoratenſis, Ordinis Prædicatorum in Terra Sancta propagator, illuc miſſus dicitur a Generalibus Ordinis Comitiis anno 1222. Lutetiæ Pariſiorum celebratis. Ita quidem *Antoninus Senenſis*, *Caſtillus*, *Bzovius*, aliique rerum Dominicanarum Scriptores tradunt. Sed tardiùs miſſum ex eo ſit veriſimile, quòd anno 1283. ſe Palæſtinam luſtraſſe teſtetur & in *Monte Gelboë* pluviam & rorem expertum; Quo tempore nonagenarius fuiſſet, etiamſi anno ætatis trigeſimo illuc miſſus eſſet. Hanc difficultatem ſenſit *Malvenda* noſter, & abſque ſolutione reliquit. Ut ut eſt, vir ille non minùs eruditione quàm pietate conſpicuus, accuratiſſima *Terra Sancta Deſcriptione* celebritatem nominis ſibi peperit, quæ oculis uſurpaverat explicans.

Jo-Joſue c. 11. verſ. 38.

Ab *Andrea Maſio* Scripturarum Interprete doctiſſimo, *Scriptor Diligentiſſimus* appellatur. Laudatur etiam ob ſummam in ſcribendo fidem ab Auctore *Geſnerana* Bibliothecæ. Iſtud Opus, ſed mutilum in lucem edidit *Caniſius* Tom. VI. *Antiqua Lectionis*. MS. illius exemplar Coloniæ in Bibliotheca Crucigerorum extare ait, *Voſſius*, lib. 11. *De Hiſtoricis Latinis*, cap. 60. quo exemplari uſum ſe profitetur in Hieroſolymæ ac ſuburbanorum deſcriptione *Chriſtianus Adrichomius*. Ejuſdem fuiſſe Annales *De Geſtis Frederici in Terra Sancta*, quos apud *Wolphangum Lazium* extitiſſe *Simlerus* teſtatur in Epitome & Auctario Bibliothecæ *Geſneri*, conjicit *Voſſius*. De ſacra expeditione adversùs Turcas obeunda Commentarium miſit ad *Philippum* Regem Chriſtianiſſimum anno 1232. laudatum a *Zurita* in Rerum Aragonenſium Indicibus lib. 11. pag. 553. De hoc Auctore legendi *Sixtus* noſter *Senenſis* lib. 4. *Bibliotheca Sancta* & *Malvenda* in Annalibus ad annum 1222.

Eadem ætate claruit *UDALRICUS ARGENTINENSIS*, Ordinis FF. Prædicatorum Doctor eximius, Auctor *Summa Theologica*, quam a Doctoribus valde laudatam ſcribit *Dionyſius Carthuſianus*, ex eaque inſignem locum profert contra pluralitatem Beneficiorum, in ſingulari, quod edidit eo de argumento, Tractatu.

IV. *B. JOANNES*, *TEUTONICUS* a patria cognominatus, Ordinis Fratrum Prædicatorum, ex Pœnitentiario Papæ, Boſſinenſis in Hungaria Epiſcopus, ceſſione factâ cum venia Romani Pontificis, ad Ordinem reverſus, ac deinde Generalis totius Ordinis Magiſter in Comitiis Pariſienſibus anno 1241. electus eſt. Quod onus cùm renueret, ſubire ex obedientia compulſus eſt Pontificio *Gregorii IX.* Diplomate. Quartus inter ſupremos Dominicanæ Religionis Moderatores numeratur, dignus *Sancti Raymundi* ſucceſſor. Annos 12. cum dimidio ſanctiſſimè præfuit, quibus peractis obiit Argentinæ, anno 1253. Hunc S. *Antoninus* 3. P. Chronicorum Tit. 23. c. 11. *Bonitate conſpicuum*, *aſpectu & affatu gratioſum*, *multiplici idiomate eruditum*, prædicat, ac *viventem defunctumque miraculis claruiſſe*. Ipſum etiam commendant *Thomas Cantipratanus* lib. 1. *de Apibus*, c. 57. *Humbertus & Bernardus Guido* in Chronicis, *Suſatus*, *Leander*, *Olmeda*, *Caſtillus*, & alii qui de rebus Dominicanis ſcripſere. Narrat *Cantipratanus*, ipſum cùm in Boſſinenſi Epiſcopatu octo millia marcarum annui reditûs perciperet, *quaſi nihil in uſus proprios expendiſſe*, *ſed omnia in pauperes rogaſſe*. Nec equum quidem habuiſſe, ſed aſello uſum ad libros & ornamenta ſacra vehenda: *ipſum verò cum Fratribus peditem inceſſiſſe*. *Summam Caſuum Conſcientiæ* edidiſſe ex S. Thoma in Summa & in Sententiis, ex Petro de Tarentaſia, S. Raymundo, Hoſtienſi & aliis compilatam, quæ inſcribitur *Summa Confeſſorum*, ab Auctore etiam *Summa Joannina* dicitur, vulgò aſſerunt qui de Scriptoribus Eccleſiaſticis, ac de rebus Ordinis egere; ſed hoc Opus alterius eſſe *Joannis* neceſſe eſt pariter *Teutonici*, cùm Summam *S. Thoma* laudet: prior autem *Joannes Teutonicus* Ordinis Magiſter obierit anno 1254. ut *S. Antoninus* tradit. Quo tempore nondum *S. Thomas* Doctorales Inſulas Pariſiis conſecutus erat, adeoque de Summa Theologica nequidem cogitaverat.

Summa Confeſſorum *non eſt Joannis Teutonici Ordinis FF. Prædicatorum Magiſtri ſed alterius cognominis.*

De *Joanne Teutonico* Generali Ordinis Magiſtro ſcribit *Nicolaus Trivettus* in Chronico ad annum 1251. *Hic Magiſter cùm eſſet in quadruplici lingua, videlicet Teutonica, Gallicâ, Italica, & Latina Prædicator egregius, de Priore Provinciali Hungaria factus eſt Epiſcopus Boſoneuſis; ſed a Papa Gregorio, cùm in deſiderio haberet ſecretum contemplationis, per magnam inſtantiam ceſſionem obtinuit, nullâ ſibi proviſione retentâ. Cùm autem in Magiſtrum Ordinis electus eſſet, & ut Prælationem talem refugeret, Pontificalem vellet Ordinem allegare, porrecta eſt in contrarium Litera Papalis decernens, quòd cùm abſolutus eſſet a cura Paſtoralis regiminis, & per conſequens ſub obedientia Ordinis conſtitutus, debuit in recipiendo Officium Ordini obedire: ſed tamen cùm in multis Privilegiis procuratis per eum, Dominus Papa ſcribat ei, non tantùm* Filium, *ut alios Magiſtros, ſed ut cæteros Epiſcopos*, Venerabilem Fratrem *appellat*.

V. *MARTINUS*, *POLONUS* natione & nomine, non Scotus, aut Italus, ut quidam ſcripſere, non Ciſtercienſis Monachus aut Benedictinus, ſed Dominicanus; Pœnitentiarius, non *Innocentii IV.* ut excidit *Bellarmino & Voſſio*, ſed *Nicolai III.* qui *Joanni XXI.* ſucceſſit anno 1277. ab ipſo ad Epiſcopatum Gneſnenſem in Polonia anno 1278. die 10. Kalendas Julii, cùm diu inter electos controverſia duraſſet, aſſumptus eſt. Cùm verò itineri ſe accinxiſſet, eodem anno Bononiæ obiit. Chronicon edidit de Summis Pontificibus & Imperatoribus a Chriſto nato ad *Joannem XXI.* incluſivè, ut ipſe ait in Præfatione Operis. Obiit autem *Joannes XXI.* anno 1277. Scripſit & Summam Juris Canonici, quæ *Martiniana* vocatur, & libellum qui inſcribitur: *Memorabilia Roma*, & Sermones de Tempore & de Sanctis. De

ipſo

ipſo legendi *Sanctus Antoninus* 3. P. Chronicorum Tit. 3. c. 11. *Trithemius*, *Leander* lib. 3. *De Viris Illuſtribus Ordinis Prædicatorum*, *Spondanus* ad annum 1278. Num. 18. *Voſſius*, & *Aubertus Miræus*, in Auctario de Scriptoribus Eccleſiaſticis.

VI. *JACOBUS DE VARAGINE*, Ligurum oppido, vulgò *de Voragine* appellatur, vir ſanctimoniâ vitæ & doctrinâ clarus, Genuenſis Archipræſul a *Nicolao IV.* Pontifice Maximo renontiatus eſt, anno 1292. Anno ſeqoenti Synodum Provincialem congregavit, in qua leges tulit Eccleſiaſticæ Diſciplinæ conducibiles. Biblia Sacra primus in Italicam linguam ſummâ fide & diligentiâ tranſfodit. Scripſit *Vitas Sanctorum*, *Sermones de Tempore & de Sanctis*; *Mariale*, ſive librum *de Laudibus Deiparę Virginis*, & *Genuenſe Chronicon*. In Vitis Sanctorum ſcribendis haud ſatis accuratos fuit. De ipſo lege *Sanctum Antoninum* 3. P. Chronici Tit. 32. c. 11. P. 2. *Leandrum Albertum* lib. 3. de Viris Illuſtribus Ordinis Prædicatorum, *Ferdinandum Ughellum* in Jannenſibus Archiepiſcopis, &c. Obiit anno 1298. cum 7. annis Januenſem rexiſſet Eccleſiam, & Guelſorum Gibellinorumque conciliatis animis, pacem diu exulem in urbem reduxiſſet.

VII. *THOMAS SPROTTUS*, Anglus, Ordinis Benedictini Mooachus, claruit anno 1274. *Eduardo I.* regnante. Scripſit Cantuarienſium Hiſtoriam, & Geſta Abbatum ſui Cœnobii, ab adventu *S. Auguſtini* in Angliam uſque ad annum Chriſti 1272. Idem argumentum poſtea tractavit *Guillemus Thornus* ejuſdem Cœnobii Monachus, qui *Sprottum* paſſim exſcripſit, pauca addidit, quę illum ſugerant, ut *Voſſius* obſervat. *Thorni* Chronicon inter antiquos Anglicanæ Hiſtoriæ ſcriptores editom eſt.

VIII. *ROGERIUS BACCONUS*, Anglus Ordinis Minorum, Sacræ Theologiæ Doctor Oxonienſis, a ſui temporis hominibus Doctor *Mirabilis* ſalutatus, quem *Joannes Picus* Mirandulæ Comes *Virum ingenioſiſſimum* prædicavit, ad quem *S. Bonaventura* Opoſculum ſuum miſit *De paupertate, labore manuum, & legendi ſtudio*; in omni ſcientiarum genere excelluit, ſub *Clementis IV. Gregorii X. Innocentii V. Hadriani V. Joannis XXI.* & *Nicolai III.* Pontificatu. Nimia in perſcrutandis reconditioris Philoſophiæ arcanis curioſitas, ipſum non tantùm apud imperitum vulgus, ſed apud doctos etiam in Magicarum artium ſuſpicionem adduxit. Quare ab *Hieronymo de Eſculo* totius Ordinis Minorum Generali Miniſtro in Judicinm vocatus eſt anno 1278. Multiplicis ejus doctrinæ teſtis eſt librorum ab ipſo editorum multitudo; quorum indicem apud *Pitſeum*, & *Vvadingum* in Bibliotheca Minorum legere eſt.

IX. *RUPERTUS*, ſive *ROBERTUS DE RUSSIA* Ordinis FF. Minorum, obiit anno 1280. ut ſcribit *Vvadingus*, Declarationem in Regulam Sancti Franciſci, Commentarios in libros Sententiarum, Sermones varios, ipſum ſcripſiſſe, *Trithemius* Abbas teſtatur.

X. *THEODORICUS DE APPOLDIA*, Erfordienſis, Ordinis FF. Prædicatorum, libris 8. Vitam Saoctiſſimi Patris *Dominici* accuratè conſcripſit, *Leander Albertus* lib. 4. de Illuſtribus Ordinis Prædicatorum Viris, Vitam *S. Eliſabethæ* filiæ Regis Ungariæ ab eodem exaratam ait, ſed reclamat *Voſſius* eamqoe *Theodorico Thuringio* conſultiùs tribuit.

XI. *CONRADI*, Germani, & *STEPHANARDI E VICOMERCATO*, Itali, Patria Mediolanenſis cum laude meminit *Leander* Albertus lib. 4. de Viris Illuſtribus Ordinis Prædicatorum qui temporibus Rodolphi Habſpurgenſis, Adolphi Naſſovii, & Alberti Auſtriaci Imperatorum claruerunt. *Conradus* Vitam *S. Dominici* eleganti ſtylo edidit circa annum Chriſti 1290. *Stephanardus* Chronicon metro edidit. Hunc eſſe *Stephanardum Flamma* a *Paulo Jovio* in Vita *Ottonis Vicecomitis* laudatum, conjicit *Voſſius* lib. 11. de Hiſtoricis Latinis, Cap. 61.

ARTICULUS VI.

De Henrico de Seguſio, Henrico Gandavenſi, Durando Speculatore, Guidone de Bayſio, Richardo de Mediavilla, & Guillelmo Nangio.

I. HENRICUS DE BARTHOLOMEIS, Seguſio, in Subalpinis, nobili genere ortus Cardinalis & Epiſcopus *Hoſtienſis*, ab *Urbano IV.* Pontifice Maximo creatus, anno 1263. ex Archiepiſcopo Ebredonenſi, obiit anno 1271. ut probant *Sammarthani* Tom. 1. Galliæ Chriſtianæ, in Archiepiſcopis Ebredunenſibus: Logduni apud Prædicatores ſepultus eſt. Ob eximiam in utroqoe Jure eroditionem, *Splendor & Fons Juris* appellatus. *Summam* compoſuit quæ ab ipſo *Hoſtienſis* inſcribitur. Hanc incæperat in minoribus conſtitutus, ſed incendio abſumptam novis ſtudiis curiſque elaboravit & abſolvit jam Cardinalis, ut ipſe teſtatur ad finem Operis illios egregii. *Expoſitionem* præterea ſcripſit *In Decretales*, juſſu *Alexandri IV.* Pontificis Maximi.

II. *HENRICUS BONICOLLIUS*, * a patria *Gandavenſis* vulgò nuncupatus, in Sacra Facultate Pariſienſi Doctor Theologus, Solemnis titulo celeberrimus, Archidiaconos Tornacenſis obiit anno Chriſti 1293. ætatis, 76. die 8. Septembris. Ejus ſepulchrum apud Nervios conſpicitur in Deiparæ Æde primaria. Scripſit Quodlibeta Theologica, Summam Quæſtionum Theologicarum, Librum de Viris Illuſtribus, ſive de Scriptoribus Eccleſiaſticis, poſt *Sigebertum* Gemblacenſem Monachum, & Vitam *S. Eleutheri* Tornacenſium Epiſcopi. Ipſius cum laude meminere Trithemius, Jacobus Philippus Bergomas in Supplemento Chronicorum ad annum 1300. Voſſius lib. 11. de Hiſtoricis Latinis cap. 60. Joannes Molanus in Bibliotheca Sacra, Valerius Andreas in Bibliotheca Belgica, &c.

* *Gentis nomine* Gocdbals.

III. *GUILLELMUS DURANTES* ſive *DURANDUS*, cognomento *Speculator*, olim Sedis Apoſtolicæ Nuncius, & copiarum Eccleſiaſticarum Præfectus in Umbria ſub Martioi IV. Pontificatu, Mimatenſis Epiſcopus electus & ab Honorio IV. Pontifice Maximo coofirmatus anno 1286. Ex Provincia oriundus erat, e *Podio Miſſonis*, ut docet ejus Epitaphium. Apud *Bonifacium VIII.* magno in honore fuit, ac Ravennatem Archiepiſcopatum, ipſo deferente, recuſavit. Hic Urbanię in Italia Conditor, anno 1296. ut liquet ex ejus Epitaphio, quod *Ughellus* refert. Tom. 11. *Italia Sacra*, in Epiſcopis Urbanienſibus. De ipſo legi poſſunt *Simon Majolus* Epiſcopus Vultoranenſis in ejos Vita, *Joannes Fichardus* in Vitis Juriſconſultorum, Trithemius Sammarthani Tom. 3. Galliæ Chriſtianæ in Epiſcopis Mimatenſibus, &c. Obiit Romæ anno 1296. Kalendis Novembris, & in Eccleſia *S. Mariæ* ſuper Minervam ſepultus eſt. Vir fuit in utroque Jure doctiſſimus, & præclara inſignis eruditionis monumenta reliquit, *Speculum* Juris io tria Volumina diſtinctum; *Repertorium Juris*; *Rationale Divinorum Officiorum*, libris octo comprehenſum, & Commentarium in Canones Concilii Oecumenici Lugduoenſis II.

IV. *GUIDO DE BAYSIO*, patriâ Regienſis, Ar- chi-

chidiaconus Bononienſis, claruit anno 1290. *Trithemio* teſte, magnamque apud Juriſperitos conſecutus eſt auctoritatem. Reliquit *Roſarium*, ſive Commentarium in Decretum Gratiani, & in libros Decretalium.

V. *RICHARDUS DE MEDIAVILLA*, vulgo Anglico *Middeltonne*, Anglus Ordinis Minorum Profeſſor, & Doctor Oxonienſis, *Doctoris Solidi, Copioſi, ac Fundatiſſimi* nomen conſecutus, vir in Sacris Literis & Jure Canonico peritiſſimus, multa ſcripſit, de quibus legendi *Petſent Vvadingus* in Annalibus & in Bibliotheca Minorum, &c. Ipſum ante illos *Sanctus Antoninus* celebravit 3. P. Chronicorum. Tit.24.

VI. *GUILLELMUS DE NANGIS*, Sandionyſianus Monachus Ordinis Benedictioi, ſecundo a Lutetia Pariſiorum lapide, Chronicon ſcripſit ab orbe condito ad annum 1300. Ab anno dumtaxat 1113. editum eſt a *D. Luca Dacherio* Tom. 11. *Spicilegii*; quòd *Guillelmus* ipſe ſcripſerit ab eo anno *Sigeberti* Chronicon ſe continuaviſſe, tametſi nonnulla mutuatur ab *Anſelmo* Gemblacenſi Monacho, *Sigeberti* Continuatore. Illud continuavere Anonymi duo Monachi Sandionyſiani. Prior deſinit in anno 1340. alter in anno 1348. Scripſit idem *Nangius* Geſta *S. Ludovici*, (ſive incepta ab *Ægidio Remenſi* proſecutus eſt, ſicut ipſe fatetur) & filii ejus *Philippi* cognomento *Audaris*. Idem Hiſtoricus Chronicon ſuum Gallicè vertit,

CAPUT. V.

De Scriptoribus Illuſtribus XIV. Sæculi.

ARTICULUS I.

De Engelberto Admontenſi, Joanne a Sancto Geminiano, Raynerio, Bernardo Guidone, Henrico Sterone, Dino, Eberardo, Siffrido, Nicolao Triveto, Joanne de Pariſiis, & Joanne Duns Scoto.

ENGELBERTUS, Admotenſis Abbas, quod Monaſterium eſt in Styria, ad Amaſum amnem ultra Perium Montem, floruit anno 1300. Scripſit libros *De ortu & fine Imperii Romani; de Articulis Fidei; De Corpore Domini de Paſſione Dominé & myſterio Crucis; De gratia Salvationis; & Juſtitia damnationis; De Libero arbitrio; De ſummo hominis bono; De Providentia Dei; De Miraculis Chriſti; De ſtatu Defunctorum; De Chriſtiani Principis Inſtitutione;* Commentarium in Pſalmum, *Beati Immaculati;* In Evangelium, *In Principio, &c.*

II. *JOANNES DE S. GEMINIANO*, Ordinis Fratrum Prædicatorum Doctor egregius, anno 1310. florebat, *Antonio Senenſi* teſte. Præter Sermones de Tempore, de Sanctis, & Funebres, ſcripſit *Summam* admodum utilem Prædicatoribus, *De ſimilitudinibus rerum*, in qua naturalia præclarè ad mores accommodat, additis interdum Scripturæ Sacræ & Sanctorum Patrum ſententiis. Decem libros complectitur. Primus exempla ſimilitudineſque tradit de corporibus ſimplicibus, cœlo nimirum & elementis; ſecundus de metallis & lapidibus; tertius de vegetabilibus & plantis; quartus, de natatilibus & volatilibus; quintus, de animalibus terreſtribus; ſextus, de homine & membris ejus; ſeptimus de viſionibus & ſomniis; octavus de Canonibus & Legibus; nonus, de artificibus, & rebus artificialibus; decimus de actibus & moribus humanis. Hoc Opus *S. Antoninus* commendat P. 511. Chronici Cap.13. §. 11.

III. Duos viros nomine affines, duobus, quorum tractamus hiſtoriam, ſæculis, Prædicatorum Ordo tulit, Italum utrumque. Prior Placentinus: *REINERIUS* nimirum ſeu *REINERUS SACHONUS*, ex Hæretico Vvaldenſi, & Epiſcopo Sectæ Catharorum, Fidei Catholicæ non modò profeſſor, ſed defenſor, Theologiæ, Juriſque Canonici peritiſſimus, Inquiſitor Fidei in Longobardia circa annum 1254. teſte *Antonio Senenſi* in Bibliotheca Auctorum Ordinis, ſcripſit Opuſculum *De Hereticis*, præcipuè de Sectis Vvaldenſium. Alius poſterior ætate *RAYNERIUS*, Piſanus, qui teſte *S. Antonino* 511. P. Chronici Tit. 23. C. 11. §. 2. Summam edidit, quæ *Pantheologia* inſcribitur, in duas partes tributam, *procedentem in materiis ſervandùm ordinem Alphabeti, quæ non ſolùm tractat de vitiis & virtutibus, ſed etiam de omni materia prædicabili, & per modum prædicabilem.* Scribebat anno 1333. *Raynerii* Pantheologiam auxit illuſtravitque *P. Joannes Nicolai* in Sacra Facultate Pariſienſi Doctor Theologus, ſed mirum eſt quòd nihil præfari dignatus ſit de Auctore, cujus agrum aravit, cuique ſuo labore, induſtriâ, eruditione id contulit beneficii, ut meſſem ferret longè uberiorem ac locupletiorem. *Jacobi Florentini* Ordinis Minorum Profeſſoris Prologos reſcidit, omiſitque; monere neglexit eruditum illum „ Mioorıtam ex *Raynerii Pantheologia* pauca ſub„ traxiſſe, multa addidiſſe, quæ deficere vide„ bantur, reducendo etiam aliquas materias ſu„ btiles ad ſtylum faciliorem & clariorem; ut tam „ a legentibus quàm audientibus dulciùs guſta„ rentur, & medullitus imprimerentur. Verba „ ipſius ſunt in altero Prologo. In priori verò ad B. Cardinalem Placentinum, Sabinenſem Epiſcopum, de *Raynerio* magnificè præfatur: *Emicuit Pater ille omni veneratione digniſſimus in Piſana urbe F. Raynerius, qui utilitati omnium ſtudioſorum intendens, ſine ſui laude, & de ſe ipſo, ut plerique faciunt, nec profationem promittens, abſolutè incepit:* ABSOLUTIO.... *Opus pretioſiſſimum poſteris reliquit, omnè utilitate completum. Nihil enim deſicit. Omnia nempe ordinatiſſimè diſtinxit, atque optimo ſtylo perfectè in Summam redegit ... Quid utilitatis, quid difficultatis, quid inſuper neceſſarium in ſtudio Scripturarum Sanctarum reperiri poteſt, quod in hac Summa inveniri plenè non poſſit? .... Tanta fœcunditâ & doctrina claritate refulſit Vir iſte omni virtute præclarus, quòd uſque ad partes extremas noſtræ Chriſtianæ Religionis Religioſi nonnulli ac Clerici ipſum Opus omne cum diligentia deportaverunt. Tanta nunquam fragrantia extitit, quòd ab ipſis longinquis partibus traxerit ſtudioſos & literatos. Ipſe decus ingens & ſplendor non ſolùm ſuæ Profeſſionis, ſed & omnium Religionum, & totius Italiæ, & propriæ nationis.* Hæc vir cordatus in Præfatione Summæ Raynerianæ ſive Pantheologiæ, Editioois Nuremburgenſis anni 1474.

IV. *BERNARDUS GUIDO*, patriâ Lemovicenſis, ex humili familia in vico *Roccio*, prope *Rupem Avis* natus, Fratrum Prædicatorum Ordinem anno ætatis decimo-nono ingreſſus eſt, cùmque diverſis Officiis Ordinis egregiè functus eſſet, Inquiſitoris etiam munus Toloſæ octodecim circiter annis geſſiſſet, interimque per Italiam, Galliam, & Belgium Legationes Apoſtolicas pro negotiis difficillimis obiiſſet, a *Joanne XXII.* Pontifice Maximo Tudenſis primùm in Caſtella, deinde Lodovenſis in Provincia Narbonenſi Epiſcopus creatus eſt anno 1324. Obiit Præſol doctrinâ, vitæ ſanctimoniâ, & miraculis clarus, anno 1331. ætatis ſeptuageſimo; ejus corpus ad FF. Prædicatores Lemovicenſes delatum eſt. Scripſit Chronicon

Digitized by Google

nicon Romanorum Pontificum, Imperatorum, & Regum Francorum, uſque ad annum 1330. quod *Joanni XXII.* dicavit: Item Vitas Sanctorum, quæ Toloſæ extant in FF. Prædicatorum Bibliotheca, quinque prægrandibus voluminibus, Tractatus de Conciliis, De Officio Miſſæ, Chronologiam Epiſcoporum Lemovicenſium ac Toloſanorum Comitum, Acta *S. Thomæ Aquinatis*, &c.

V. *HENRICUS STERO*, Ordinis Benedictini in Altaicho Germaniæ Cœnobio Monachus XIV. ineunte ſæculo floruit. Annales ſcripſit ab anno Chriſti 1152. ad annum 1273. Editi ſunt inter Scriptores Rerum Germanicarum a *Marquardo Feehero*, & auctiores Tom. 1. Antiquæ Lectionis *Henrici Caniſii*. Annalibus ſuis ſubjecit Hiſtoriam de rebus *Rodulphi Habſpurgenſis*, *Adolfi Naſſovii*, & *Alberti Auſtriaci* Imperatorum, ad annum uſque 1300. Cui Appendicem uſque ad annum 1335. addiderunt *Ulricus & Conradus Vvellingi* fratres Monachi, Cœnobii Auguſtani *Sanctorum Uldarici* & *Afræ*, Ordinis Benedictini.

VI. *DINUS*, Juriſconſultus clariſſimus, e Mugello agri Florentini oppido oriundus, eadem tempeſtate floruit. *Commentarios* ſcripſit *in Librum 6. Decretalium*, *Conſilia*, plurimaque alia de *Jure Civili*. Obiiſſe Bononiæ anno 1303. & apud FF. Prædicatores ſepultum narrat *Forſterus*. A *Trithemio* Abbate celebratur.

VII. *EBERARDUS ALTAHENSIS*, Ratiſponenſis Archidiaconus, Annales edidit ab anno 1273. ad annum 1305. quibus præcipuè Ducum Auſtriæ, Bavariæ, ac Sueviæ Geſta poſteritati conſignavit. Ex *Henrici Steronis* Annalibus hauſiſſe plurima, viri eruditi obſervant.

VIII. *SIFFRIDUS*, Miſnenſis Eccleſiæ in Saxonia Presbyter, anno circiter 1308. Epitome Hiſtoriarum ab orbe condito nomen ſibi peperit. Tom. 1. Rerum Germanicarum *Piſtorii* edita eſt. Perperam a nonnullis cum *Siffrido* Cyrenenſi Epiſcopo titulari, Moguntini Archiepiſcopi in Pontificalibus Vicario confunditur, cujus meminit *Trithemius*. Is enim claruit anno milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo.

IX. *NICOLAUS TRIVETUS*, claris in Anglia parentibus natus in Comitatu Norfolcenſi, patrem habuit *Thomam Trivetum* Equeſtris Ordinis virum, Regis aliquando Summum Juſtitiarium. Ordinem FF. Prædicatorum Londini amplexus pietate & eruditione excelluit. Scripſit Commentaria in Geneſim, in Leviticum, in Pſalterium, Catenam ex Patribus in univerſam Scripturam, Tractatus de peccatis & virtutibus, *Sentum veritatis* contra impugnantes ſtatum perfectionis, Quodlibeta varia, Tractatum de Miſſa, Commentarios in libros *Sancti Auguſtini* de Civitate Dei, Chronicon ab anno 1136. ad annum 1307. in quo licèt ipſi propoſitum fuerit potiſſimùm de rebus Anglicanis ſcribere, tamen res etiam Francorum & aliarum gentium paſſim recenſuit. Editum eſt Tomo 8. *Spicilegii Acheriani*. De ipſo, ejuſque Operibus legendi *Sixtus Senenſis* lib. 4. Bibliothecæ Sanctæ, *Pitſeus* lib. de Illuſtribus Angliæ Scriptoribus, & *Poſſevinus* in Apparatu.

Joannis de Pariſiis novi & errores.

X. *JOANNES DE PARISIIS*, Ordinis FF. Prædicatorum, in Sacra Facultate Pariſienſi Doctor Theologus, floruit regnante *Philippo Pulchro*, quem inter & *Bonifacium VIII.* Pontificem Maximum fervente diſſidio, librum ſcripſit *De Poteſtate Regia & Papali*, in quo Romanum Pontificem nullam habere poteſtatem in Regum temporalia luculenter probat. Nævis tamen non caret. Quis enim illud adprobare poſſit, quod Cap. 14. legitur de Principe? *Si eſſet hæreticus & incorrigibilis, & contemptor Eccleſiaſticæ Cenſuræ, poſſet Papa aliquid facere in populo, unde privaretur ille ſæculari honore, & deponeretur a populo. Et hoc faceret Papa in crimine Eccleſiaſtico, cujus cognitio ad ipſum pertinet, excommunicando ſcilicet omnes, qui ei ut Domino obedirent: & ſic populus ipſum deponeret; & Papa per accidens. Sic etiam e converſo, ſi Papa eſſet criminoſus, & ſcandalizaret Eccleſiam, & incorrigibilis eſſet, Princeps poſſet ipſum excommunicare indirectè, & deponendo ipſum per accidens, monendo ſcilicet ipſum per ſe & per Cardinales. Et ſi quidem Papa acquieſcere nollet, poſſet aliquid facere in populo, unde compelleretur cedere, vel deponeretur a populo: quia Imperator poſſet ſub hypotheca rerum, vel pœna corporum, inhibere omnibus & ſingulis, ut nullus obediret vel ſerviret Papæ.* In Præfatione libri hanc Profeſſionem præmittit, quæ pietatem ipſius ac reverentiam erga Sedem Apoſtolicam teſtatur: *Proteſtor autem quòd nihil intendo dicere cum aſſertione aliqua, contra fidem, nec contra bonos mores, vel ſanam doctrinam, perſonæ vel ſtatus Summi Pontificis reverentiam. Et ſi aliquid hujuſmodi occurrerit inter dicta vel dicenda, principaliter, vel incidenter, volo pro non dicto haberi: volens hanc proteſtationem valere & currere, ac ſi eam ſpecialiter reſumerem ſuper quolibet dicendorum.*

Joannis de Pariſiis in Sedem Apoſtolicam reverentia.

Singularis & abſona Joannis de Pariſiis ſententia de modo exiſtendi Corporis Chriſti in Euchariſtia.

Idem Auctor in Scripto quodam ſuo, quod inſcribitur: *Determinatio Fratris Joannis de Pariſiis Prædicatoris, de modo exiſtendi Corpus Chriſti in Sacramento Altaris, alio quàm ſit ille quem tenet Eccleſia:* ait, Utrumque modum ponendi Corpus Chriſti in Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento, ſcilcet modum converſionis ſubſtantiæ panis, & aſſumptionis ejuſdem ſubſtantiæ a Verbo, eſſe probabilem, & utrumque ex dictis Sanctorum approbari poſſe. Neutrum tamen eſſe ab Eccleſia determinatum, & ideo nullum cadere ſub fide; & ſi aliter dixiſſet, minùs bene dixiſſet: & qui aliter dicerent, minùs bene dicere: & qui determinatè aſſererent alterutrum cadere ſub fide, incurrerent ſententiam Canonis & Anathematis. Non eſt tamen quòd hujus Teologi auctoritate Sacramentarii abutantur, cùm eorum erroribus nullatenus faveat. Nam Catholica dogmata de vera & reali exiſtentia Corporis Chriſti in Euchariſtia, & de Tranſſubſtantiatione panis & vini in ejuſdem ſacratiſſimi Corporis & Sanguinis ſubſtantiam, admittit ac profitetur. Duas nimirum corporeitates in Sacramento eſſe cenſet, panis, & humanitatis, id eſt, humanitatem & paneïtatem: unum tamen propugnat eſſe corpus; ſiquidem corpus non eſt corporeïtas, ſed corporeïtatem habens. Panem igitur & vinum perſonæ Verbi Dei unita eſſe docet; non immediatè, ſed mediante Chriſti corpore: conſequenter corporeïtates panis & Corporis Chriſti ſimul eſſe in Sacramento: eſſe nihilominus unum Corpus, ſicut unam perſonam. Denique panem ampliùs non ſubſiſtere, quia ejus corporeïtas mediante Chriſti corpore Verbo perſonaliter conjuncta remanet. Hunc modum explicandæ præſentiæ realis & Tranſſubſtantiationis ſpectant illa ejus verba in fine Scripti ea de quæſtione ab ipſo editi, quod extat in Bibliotheca Regalis Abbatiæ *S. Victoris* Pariſienſis: *In præſentia Collegii Magiſtrorum in Theologia dictum eſt: Utrumque modum ponendi Corpus Chriſti eſſe in Altari tenet pro opinione probabili, & approbat utrumque..... Dicit tamen quòd nullus eſt determinatus per Eccleſiam, & ideo nullus cadit ſub fide: Et ſi aliter dixiſſet, minùs bene dixiſſet: & qui aliter dicunt, minùs bene dicunt. Et qui determinatè aſſereret alterum præciſè cadere ſub fide, incurreret ſententiam Canonis, & anathematis.* Quod verò Catholicum dogma de reali præſentia Corporis & Sanguinis Chriſti in Euchariſtia, & de Tranſſubſtantiatione panis & vini in idem ſacratiſſimum Corpus & Sangui-

Catholica dogmata de reali præſentia Corporis Chriſti in Euchariſtia & de Tranſſubſtantiatione, Joannes de Pariſiis, Profeſſus eſt ac propugnavit.

güinem, non obſtante ſingulari illâ & abſonâ de modo exiſtendi opinione, expreſsè, luculentè, conſtanter propugnaverit, probant ipſius verba initio ejuſdem Determinationis; *Intendo defendere veram exiſtentiam & realem Corporis Chriſti in Sacramento Altaris; & quòd non eſt ibi ſolùm ſicut in ſigno. Et licèt teneam & approbem illam ſolemnem opinionem, quòd Corpus Chriſti eſt in Sacramento Altaris per converſionem ſubſtantia panis in Corpus Chriſti, & quòd ibi maneant accidentia ſine ſubjecto: non tamen audeo dicere quòd hoc cadat ſub fide mea: ſed poteſt aliter ſalvari vera & realis præſentia Corporis Chriſti in Sacramento Altaris. Proteſtor tamen, quòd ſi oſtendatur dictus modus determinatus eſſe per ſacrum Canonem, aut per Eccleſiam, aut per Generale Concilium, aut per Papam qui in virtute continet totam Eccleſiam; quidquid dicam nolo haberi pro dicto, & ſtatim paratus ſum revocare. Quòd ſi non ſit determinatus, contingat tamen ipſum determinari, ſtatim paratus ſum aſſentiri. Probabiliter tamen poteſt aliter ſalvari vera & realis exiſtentia Corporis Chriſti in Sacramento Altaris: & ſi quis alium modum invenia t, paratus ſum juvare ipſum ad ſuſtinendum eum, ut ſic fides noſtra de vera exiſtentia Corporis Chriſti in Sacramento Altaris poſſit pluribus modis ſalvari & defendi.* Quæſtionis a *Joanne de Pariſiis* excitatæ ſtatum eodem modo exponit Continuator Chronici *Guillelmi Nangëi*, pag.617. Tom.11. Spicilegii Acheriani. *Frater Joannes de Pariſius Ordinis Fratrum Prædicatorum Magiſter in Theologia, vir admodum literatus & ingenio clarus, circa veram exiſtentiam Corporis Chriſti in Sacramento Altaris, novum ponendi modum introducere conatur; dicens videlicet non tantùm hoc eſſe poſſibile commutatione ſubſtantia panis in Corpus Chriſti verbo adeſſe ſuppoſitum ipſius mediante Corpore, quod eſt pars natura humana; verùm etiam hoc eſſe poſſibile per aſſumptionem ſubſtantia panis vel paneitatis in Chriſto; nec credebat primum modum ponendi, quem communis Doctorum opinio tenet, eſſe ita neceſſariò tenendum, ſeu ab Eccleſia determinatum, quin etiam ſecundus teneri poſſit tanquam probabilis, & fortaſſis, ut dicebat Magiſter, magis rationabilis & congruens veritati Sacramenti, & per quem magis ſalvatur apparentia circa ſpecies ſenſibiles remanentes. Cæteris Theologia Doctoribus contrarium adſtruentibus, primum modum tanquam ab Eccleſia deſtinatum, præſertim per Decretalem Papa de Summa Trinitate & Fide Catholica, FIRMITER CREDIMUS, neceſſariò tenendum, & ſecundum tanquam veritati fidei & etiam Sacramenti diſſonum, meritò reprobandum.* Perperam itaque & mala prorſus fide Calviniani Miniſtri *Joannis Pariſienſis* auctoritatem contra Dogma Catholicum præſentiæ realis Corporis & Sanguinis Chriſti in Euchariſtia, & Tranſſubſtantiationis obiiciunt. De illius Auctoris errore lege *Thomam Vvaldenſem* in Doctrinali Fidei, Tom. 11. Cap. 65. & *Joannem Bacon* Auctorem coævum, ea quibus rurſus colligitur, ipſum novam illam opinionem pertinaciter non aſſeruiſſe, ſed velut problema propoſuiſſe, ut etiam obſervat doctiſſimus Cardinalis *Perronius* lib. 3. de Sacramento Euchariſtiæ, Auctore 63. Cæterùm ab Epiſcopo & Sacra Facultate Pariſienſi pluries auditus, & docendi munere prohibitus, cum ad Sedem Apoſtolicam, doctrinæ ſuæ rationem redditurus, acceſſiſſet, eo interim defuncto quæſtio ſopita eſt.

Doctores duos cognomines diſtinguendi.

Porro duo extitere hujus nominis Ordinis FF. Prædicatorum in Sacra Facultate Pariſienſi celeberrimi ſuo tempore Doctores & Profeſſores. Primus doctrinâ & ſanctitate clarus, & e primis Conventus *S. Jacobi* Pariſienſis Patribus, Scholarumque noſtratum Regentibus, ante *S. Thomam* floruit, ut *Stephanus de Salanaco*, & *Bernardus Guido* rerum Dominicarum antiqui Scriptores, & ex iis *Malvenda* in Annalibus Ordinis ad annum 1237. pag.50. teſtantur; & hic vel ob ingenii acumen ac ſubtilitatem, vimque ac excellentiam doctrinæ, vel a familia. *Pungens aſinum* cognominatus eſt. Alter *Bonifacii VIII.* & *Philippi Pulchri* Regis tempore floruit, qui hanc movit de modo præſentiæ realis Corporis Chriſti in Euchariſtia quæſtionem, Et hic Burdegalæ obiit in Curia Romana, ubi finitivam Sententiam expectabat, die ſacrâ *Sancto Mauritio* & Sociis Martyribus Thebæis, anno Domini 1307. ut laudatus *Malvenda* obſervat, Id notare operæ pretium erat contra Thomam Waldenſem, Soto, Nugno, Spondanum, Paſſerinum, & alios qui poſteriori illi Doctori, *Pungentis aſinum*, cognomen adhæſiſſe ſcripſerunt.

XI. *JOANNES DUNS SCOTUS*, de cujus patria magna eſt Anglos inter Scotos, & Hibernos contentio, ſingulis illum ſibi vendicantibus, quamvis illum poſterioribus *Vvadingus* adjudicet, Præceptorem habuit *Vvillelmum de Vvaera*, ſeu *Vvarronem*, non *Alexandrum Alenſem*, ut Trithemius, Sixtus Senenſis, & Bzovius ſcripſere. Obiit enim *Alexander* priùs quàm *Scotus* naſceretur, Oxonii, Pariſiiſque docuit. Illic ſcripſit Commentaria in quatuor Sententiarum libros; hic Reportata in eoſdem edidiſſe dicitur. Quod tamen Opus, *Præter ſtylum longè diverſum a Scripto Oxonienſi, diſcrepat etiam ab eodem valde doctrinâ. Adde, longè humilius & inferius eſſe priori Opere, atque proinde ingenio jam provectiori Doctoris Subtilis indignum.* Wadingi cenſura eſt; qui & hac ratione factum eſſe ait, ut neglectis Reportatis Pariſienſibus, omnes inhæreant Oxonienſi Commentario. Alia ejus Opera idem Auctor Thom.3. Annalium FF. Minorum, & in Bibliotheca enumerat.

Vvadingi fabula de Scoto refellitur.

Joannem Duns Scotum Oxonio Pariſios veniſſe pro defendenda Beatæ Virginis Immaculata Conceptione, publicâ ſcilicet ac ſolemni hac de re diſputatione ad ſedandos jam exortos tumultus inter FF. Minores & Prædicatores Apoſtolico præcepto indictâ, Legatis etiam Apoſtolicis præſentibus; & ducentis argumentis adverſariorum abſque interruptione reſpondiſſe, ac multis fortiſſimiſque rationibus probaſſe Virginem Sanctiſſimam ſine originali peccati macula conceptam; ac propterea *Scoto* Doctoris Subtilis nomen Pariſienſem Univerſitatem decreviſſe, *Vvadingus* in Annalibus aſſerit ex obſcuris Auctoribus, quorum nullus Scoto coævus aut ſuppar. Id verò totum fabuloſum eſſe oſtendit ſilentium omnium Hiſtoricorum qui de rebus Gallicis ſcripſere: tum quòd nulla proferatur Pontificis, qui ſolemnem illam Diſputationem indixerit, Epiſtola, Mandatum nullum; Legatorum nomen ignotum ſit; adverſarii *Scoti* in tam glorioſo certamine ſileantur: nullum ſit in Tabulario Univerſitatis & Facultatis Theologicæ Pariſienſis hujus rei monumentum. Addit Wadingus, *Scotum* hoc Actu, & iis quæ ſcripſit in 3. *Sententiarum* pellexiſſe Univerſitatem Pariſienſem ad efformandum illud Decretum, quo cavit ne ad ullos Gradus Scholaſticos admitteretur, qui priùs non juraret ſe defenſurum Beatam Virginem a noxa originaria: & Decreto addidiſſe Votum de celebranda quotannis Feſtivitate Immaculatæ Conceptionis, Epiſcopo Pariſienſi Miſſæ Sacrificium offerente, & uno ex Magiſtris concionem habente. Id vero non minùs fabuloſum.

Pariſienſis Academia Sacramentum de Immaculata Dei-

Nam Univerſitas Pariſienſis hujuſmodi Juramento ſuos non obſtrinxit, niſi poſt Synodum Baſileenſem, anno 1497. diebus tertia, ſexta, & nona Martii, & vigeſima-tertia Auguſti. Juramentum, inquam, ſuis alumnis Sacram Facultatem poſt Baſileenſe dumtaxat Concilium imperaſſe, ipſius Ju-

ra-

pıea Virginis Conceptione, Joanne Scoto longè recentior.

ramenti verba, quæ ſubjicio, demonſtrant, & *Vvadingi* hallucinationem pateſaciunt. Cum multas majores noſtri fortiſſimi ac ſtrenuiſſimi Catholicæ fidei milites naſcentes variis temporibus hæreſes, nullis umquam laboribus, nullis periculis deterriti, ſacris ſuis diſputationibus oppreſſerint; in illos tamen errores qui immaculatæ &glorioſiſſimę Dei Genitricis, perpetuęque Virginis Mariæ laudem & dignitatem violare viſi ſunt, peculiari quodam ſancto perfectoque odio vehementiùs inſurgendum, acriùſque ſibi pugnandum ſemper judicarunt . . . . . Cùm itaque proximo ſæculo quæſtio de puritate Conceptionis fœliciſſimæ Dei & Domini noſtri Jeſu Chriſti Genitricis Mariæ, ſolitò frequentiùs agitari cœpiſſet, Spiritu Sancto ſcilicet ejus rei veritatem aliquando propalari volente, diligentiùs utriuſque partis libratis rationibus primùm pro tempore ſuum prudentiſſimè ſuſpenderunt judicium. Demum in eam partem inclinatiores, quæ Virginis gloriæ & puritati adſtipulari videbatur: ita eorum vaniſſimam temeritatem diſputando confutavèrunt, qui citra efficacem probationem Virginem in originali peccato fuiſſe conceptam obſtinatè contendebant; ut contrariam quæſtionis partem, quæ Virginem, dum conciperetur, ſpeciali Dei numine ab originali macula fuiſſe immunem affirmat, & pietati fidei, & rectæ rationi, & Scripturis Divinis valde quadrantem decernerent. Quæ Sententia paucos poſt annos in ſacro Baſileenſi Plenario Concilio, poſt longam ejus quæſtionis diſputationem, graviſſimamque deliberationem, Spiritu Sancto inſpirante placuit: ut eam tandem doctrinam, quæ Beatiſſimam Dei Genitricem Mariam, cùm conciperetur, ab omni prorſus peccati originalis labe, ſpeciali ſingularique Dei gratiâ fuiſſe liberam aſſeruerit & docuerit, tamquam piam, Eccleſiaſtico cultui, Fidei Catholicæ, rectæ rationi, & Scripturæ Sacræ conſonam, ab omnibus Catholicis approbandam, amplectendam & tenendam definierit; contrariamque aſſertionem deinceps doceri defendique ſub interminatione divini Judicii vetuerit. Quod ſanctum Synodi Decretum, cùm omnium Eccleſiarum, tum etiam totius populi Chriſtiani judicio, conſenſu, ac religione comprobatum confirmatumque videamus, non poſſumus quorumdam vanam ſuperbiam, temerariam inſanamque obſtinationem non admirari, non indignè moleſtèque ferre, qui hoc noſtro adhuc tempore ejuſmodi piam & religioſam doctrinam, Univerſalis Synodi & Eccleſiæ, quæ juxta Chriſti promiſſionem errare non poteſt, Judicio auctoritateque probatam, aut oppugnare, aut in dubitationem revocare non verentur: implacabile impiiſſimumque bellum adversùs piiſſimæ Dei Genitricis eximiam dignitatem gerentes. Quorum furori ut alacriùs fortiùſque occurramus atque reſiſtamus, pro noſtra profeſſione, ordine, & gradu, majorum noſtrorum veſtigia ſequentes, Univerſi tertiò congregati, poſt multam, gravem, & maturam deliberationem, in ejus piiſſimæ doctrinæ, quæ benedictiſſimam Dei Matrem ab originali peccato Dei ſingulari dono fuiſſe præſervatam affirmat, quamque jampridem veram credidimus & credimus, defenſionem ac propugnationem ſpeciali Sacramento conjuravimus, noſque devovimus. Statuentes ut nemo deinceps ſacro huic noſtro Collegio adſcribatur, niſi ſe hujus religioſæ doctrinæ aſſertorem, ſtrenuumque propugnatorem ſemper pro viribus futurum ſimili Juramento profiteatur. Quòd ſi quis ex noſtris, quod abſit, ad hoſtes Virginis transfuga, contrariæ aſſertionis, quam falſam, impiam, erroneam judicamus, ſpretâ non noſtrâ tantum, ſed Synodi & Eccleſiæ, quæ procul dubio ſumma eſt, auctoritate, patrocinium quacumque ratione ſuſcipere auſus fuerit, hunc honoribus noſtris omnibus privatum atque exauctoratum a nobis, & conſortio noſtro velut Ethnicum & publicanum procul abjiciendum decernimus „. Falsò igitur ſcripſit *Vvadingus* effeciſſe *Scotum* ut Sacra Facultas Pariſienſis Juramento ſuos obſtringeret ad piam opinionem de Conceptione Immaculata Deiparæ Virginis propugnandam.

Sanè anno 1387. quo *Joannis de Montesono* Propoſitiones 14. ab Academia Pariſienſi damnatæ ſunt, nondum ullo Juramento Sacra Facultas alumnos ſuos ad Beatiſſimæ Virginis Immaculatam Conceptionem propugnandam obſtrinxerat, ut colligitur ex ſilentio *Petri de Alliaco* in Tractatu contra *Montesonum* edito, quo Cenſuram Academicam defendit. Ipſi enim objeciſſet ſolemnis violationem Juramenti, & Propoſitionem ejus erroneam Decreto etiam Sacræ Facultatis palàm repugnare dixiſſet; nec probabiliter quæſtionem illam, Utrum Beata Virgo fuerit in originali peccato concepta, tunc in utramque partem diſputari ſcripſiſſet. At ne ſemel quidem innuit *Petrus Alliacenſis* aliquod Sacræ Facultatis Decretum, votum, vel Juramentum, ea in materia editum, nuncupatum, vel præſtitum: imo quæſtionem in utramque partem eâ tempeſtate probabiliter diſputari ſignificat. Quin etiam Facultas ipſa in Cenſura ſua idem tradit, cum decimam Propoſitionem *Montesoni* damnat *tamquam falſam, ſcandaloſam, piorum aurium offenſivam, & præſumptuosè aſſertam: Non obſtante probabilitate quæſtionis, Utrum Beata Virgo fuerit concepta in peccato originali.* Ait verò *Petrus de Alliaco* in defenſione Cenſuræ: *Sanctorum verò ac Doctorum Auctoritates pro illa parte non inducimus, quia illam quæſtionem, Utrùm B. Virgo fuerit in peccato originali concepta, hic diſputare non proponimus. Nam prædicta & tres ſequentes condemnantur; non obſtante probabilitate hujus quæſtionis. Unde ſicut probabiliter tenentes partem prædictam non dicunt illos aſſerere contra fidem, qui tenent partem oppoſitam: ita multò minùs iſte Frater dicere debuit, quòd tenentes eam non fuiſſe in peccato originali conceptam, dicunt expreſsè vel expreſſiſſimè contra fidem.* Quæ loquendi ratio ſupponit tunc liberum fuiſſe Sacræ Facultatis alumnis de iſta quæſtione probabiliter in utramque partem diſputare, modò piam opinionem de Immaculata Conceptione Deiparæ nulla cenſura afficerent, ſuamque modeſtè & citra ſcandalum propugnarent: adeoque nullam adhuc Juramenti formulam de piæ illius opinionis defenſione ſuſcipienda fuiſſe a Sacra Facultate Baccalaureis & Doctoribus Theologis præſcriptam. Idem ex *Gerſonio* colligitur in Tractatu *De Propoſitionibus ab Epiſcopo Hæreticandis*, Concluſione 3. *Ad Epiſcopos*, inquit, *non ſpectat Propoſitionem aliquam hæreticare, quæ ex ſe & de jure penitus dubia eſt, an ad fidem pertineat repugnanter, atque eſt ſcandaloſa, & poteſt ſine periculo ejus veritas vel falſitas ignorari. Exemplum: Poteſt Deus creare ſupremam ſpeciem: Deus creare non poteſt novam ſpeciem: Virgo Maria fuit concepta in peccato originali: & de ſimilibus, quæ apud maximos Doctores in Theologia, non corruptos affectu vel intellectu, judicantur probabiles, neque ſcandaliꝫant, neque oportet eas ſcire ad bene vivendum vel credendum.* Gerſonii ergo temporibus nondum ſuos alumnos ullo Juramento adſtrinxerat Sacra Facultas Pariſienſis ad piam opinionem de Immaculata Deiparæ Virginis Conceptione propugnandam.

Non

Non eam ergo ad iſtius Juramenti religionem *Scotus* diſputatione ſuâ impulit, ut *Vvadingus* commentus eſt. Denique Doctorem Subtilem tanto ſervore, fragore tanto, Conceptionem Immaculatam Deiparæ Virginis propugnaſſe, veriſimile nemo cenſebit, qui attentâ conſideratione expenderit quam jejunè, quam meticuloſè hac de re dixerit ſententiam in 3. Sententiarum Diſt. 3. Q. 5. cui titulus eſt: *Utrum B. Virgo concepta fuerit in originali peccato?* Sic autem reſpondet: *Ad quæſtionem dico, quòd Deus potuit facere quòd ipſa numquam fuiſſet in originali peccato. Potuit etiam feciſſe ut tantùm in uno inſtanti eſſet in peccato. Potuit etiam facere ut per tempus aliquod eſſet in peccato, & in ultimo inſtanti illius temporis purgaretur.* Quas propoſitiones ubi ſigillatim probavit, demum ita concludit: *Quid autem horum trium quæ oſtenſa ſunt eſſe poſſibilia, factum ſit, Deus novit. Si auctoritati Eccleſiæ vel auctoritati Scripturæ non repugnet, videtur probabile quod excellentiae eſt attribuere Mariæ.* Hæc verò ad facti hiſtorici diſcuſſionem dumtaxat obſervata, trahi nolim adversùs piam Academiæ noſtræ de Immaculata Beatiſſimæ Virginis Conceptione opinionem, & præſtitum a me ut a Doctoribus cæteris ſolemne ſacramentum, cujus religionem abſit ut violare umquam velim, & aliquid contra Sacræ Facultatis ſententiam, cui adeo favet Eccleſia, & contra majorem Chriſti & Matris ejus gloriam aſſerere, quam datâ occaſione defendere ac promovere ut ex officio teneor, ita toto cordis affectu polliceor ac voveo.

Joannes Duns Scotus *Colonienſem Academiam non fundavit.*

Scotum anno 1308. Coloniam miſſum, Annales Minorum tradunt. Colonienſem Academiam ab ipſo fundatam quidam falsò ſcripſere. Nam Academia hæc ſub *Urbano VI.* Pontifice Maximo condita eſt Legatis ex Mendicantium Ordinibus ab Agrippinatum Senatu deſtinatis anno 1388. ut *Jacobus Middendorpius* lib. de Academia Colonienſi, & *Pitſeus* lib. de Scriptoribus Anglicanis obſervant. Et ſi de publicis lectionibus ibidem inſtitutis ſermo ſit, Scholæ Colonienſis fama primaria non *Scoto*, ſed *Alberto Magno*, & Sancto *Thomæ Aquinati* debetur. Obiit *Doctor Subtilis* anno 1308. ſexto Idus Novembris, *Paulus Jovius*, & ex eo *Bzovius*, ſcripſere, Scotum comitiali morbo laborantem, pro mortuo tumulatum; ſerò morbi impetum naturam diſcuſſiſſe; fruſtra eumdem ad petendum opem miſerabili mugitu edito, pulſatoque diu lapide, eliſo tandem capite periiſſe.

Joannem Duns Scotum *vivum ſepultum fuiſſe, fabula eſt.*

Hanc fabulam refellit *Vvadingus*. 1. Ex antiquo more in Conventu Colonienſi & univerſo Minorum Ordine ſervato, Fratrem defunctum ſequenti tantùm die ſub Miſſa ſolemni tradendi ſepulturæ, quo temporis intervallo ſopiti ſenſus ſoporem omnem excuſſiſſent, & diſcipulorum aliquis hunc morbum ipſi familiarem fuiſſe, monere potuiſſet. 2. Quòd nullus umquam fuerit uſus ſepulchrorum concameratorum in Eccleſia FF. Minorum Coloniæ, ſed ut Fratres effoſſa & & injecta humo terræ mandarentur: ſic autem neque ſpirare, neque mugire, neque gradus aſcendere, neque pulſare poſſunt ſepulti. 3. Quòd ſecundùm ritum Ordinis, alligatis manibus & pedibus defuncti ſepeliantur: in Provincia verò Colonienſi præterea ſubſternatur eis aſſer ſive tabula, cui cadaver alligatur, & ſic ſtrati ſepulchro inſerantur. 4. Quòd ſepultus ſit ad introitum Sacriſtiæ, quà communis erat tranſitus Fratrum qui mugientem audire, & ſepulchrum aperire potuiſſent. Addit *Vvadingus* ſuſpectam eſſe *Pauli Jovii* fidem, quem Lipſius lib. 1. Politicorum cap. 9. *Judicio & fide ambiguum dicit, & ubi affectus adſunt, obnoxium ad gratiam ſe dare & curam.* Æquè falſum quod alii effutiunt, fuiſſe in ectaſi ſepultum, *S. Bernardini* auctoritate freti, Serm. 1. Extraord. P. 1. Nam *S. Bernardini* non eſſe quartum illum Tomum Sermonum, qui *Quadrageſimale Seraphim* inſcribitur, ſed cujuſdam Collectoris *Danielis de Purzillis*, obſervat *Vvadingus*; eſſeque in illo Opere quamplurima *S. Bernardino* indigna ſtylum barbarum & inconcinnum, totum ſcatentem idiotiſmis Italicis; eſſe etiam multa ludicra & futilia, neque methodum reſpondere ordini ab eodem obſervato in voluminibus reliquis. Denique ſæpius citari Sanctum ipſum *Bernardinum*, & tamquam agentem vel loquentem a Collectore introduci, ut videre eſt in plerisque Sermonibus præſertim in eo ipſo ex quo deſumptum eſt, ſupra ſcriptum teſtimonium & in Sermone 51. P. 3.

SCHOLION I.

Ad hunc Articulum, Num. 8. pag. 580. Edit. primæ Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Joannes de Pariſiis luculenter probat Romanum Pontificem nullam habere poteſtatem in Regum temporalia.*

R. Id ex ejus Libro compertum eſt, quem tamen nævis non carere obſervavi. Mera facti & criticæ quæſtio.

SCHOLION II.

In eodem Articulo pag. 583. hanc propoſitionem notant velut meam Religioſi Cenſores: *Papa in Virtute continet totam Eccleſiam.*

R. Hæc Propoſitio non eſt mea, ſed *Joannis de Pariſiis*, nec a me approbatur, ſed hiſtoricè refertur, ſicut & ejus error de modo exiſtendi Corporis Chriſti in Sacramento Altaris, cujus determinationi ſive defenſioni inſerta eſt.

SCHOLION III.

Ad eumdem Articulum, Num. 9. pag. 585. Edit. primæ, hanc notam appinxerunt Religioſi Cenſores: *Licèt vera dicat de Scoto, tamen tangit materiam de Conceptione Beatæ Virginis, contra Alexandri VII. decretum.*

R. Ad *Alexandri VII.* Conſtitutionem non attenderunt Religioſi Cenſores. Nuſquam in eam pecco, quia nuſquam B. VIRGINEM in peccato originali conceptam fuiſſe aſſero, nuſquam piam de Immaculata Conceptione Virginis Deiparæ Sententiam impugno, quin potiùs eam me amplecti non ſemel declaro. Hìc verò ne quidem hanc attingo Quæſtionem, ſed ſolùm probo falſum eſſe quòd *Scotus* Oxonio Pariſios venerit ad defendendam Beatæ Virginis Immaculatam Conceptionem in publica ac ſolemni Diſputatione. An verò hujuſmodi quæſtiones merè hiſtoricas tractare prohibuit *Alexander Septimus*? Minimè gentium. Ubi verò Quæſtionem Hiſtoricam expendi, hæc ſubjungo Pontificis Conſtitutionibus & Eccleſiæ pietati conſona: *Hæc verò ad facti Hiſtorici diſcuſſionem dumtaxat obſervata, trahi nolim adversùs piam Academiæ noſtræ de Immaculata Beatiſſimæ Virginis Conceptione opinionem, & præſtitum a me ut a Doctoribus cæteris ſolemne Sacramentum, cujus religionem abſit ut violare umquam velim, & aliquid contra Sacræ Facultatis Sententiam, cui adeo favet Eccleſia, & contra majorem Chriſti & Matris ejus gloriam aſſerere, quam datâ occaſione defendere ac promovere, ut ex officio teneor, ita toto cordis affectu polliceor ac voveo.* Hæc ego pag. 592.

Nota.

Nota.

CÆſar Egaſſius Bulæus in Hiſtoria Univerſitatis Pariſienſis *tom.4. ad an.*1303. reponit Joannem de Pariſiis inter eos, qui pro Philippo IV. Rege Francorum adverſùs Bonifacium VIII. calamum acuere. Hinc pontificiæ indirectæ poteſtatis in temporalia Aſſertores, non mirandum, ajunt, ſi regiam poteſtatem adverſùs pontificiam extollat. Nihilominus illi ignotam non fuiſſe eamdem indirectam poteſtatem obſervant: nam *cap.*7. ita habet: *Papa verò, qui eſt ſupremum caput non ſolùm clericorum, ſed & generaliter omnium fidelium, ut fideles ſunt, tamquam generalis informator fidei & morum; in quo caſu omnia bona fidelium ſunt communia, & communicanda, etiam calices eccleſiarum; habet bona exteriora fidelium diſpenſare, & exponenda decernere prout expedit neceſſitati communis fidei &c.* Sed & *cap.*14. apud Natalem animadvertit quomodo Princeps hæreticus & incorrigibilis ſit a Papa ſuâ dignitate exuendus. Si id nævus fuit hujus Auctoris, ſanè valde communis fuit omnibus illius ætatis Scriptoribus.

Dum verò aſſirmat Papam in virtute totam eccleſiam continere, non exceſſiſſe credendum eſt. Cùm etenim ex hoc inferat, probandum quod Pontifex probaverit, ac reſpuendum quod idem rejecerit, nil aliud intelligere voluit niſi quòd, ſicut eccleſiæ, quæ eſt columna veritatis, aliquid affirmanti vel reſpuenti ſtatim eſt aſſentiendum; ita & Papæ; qui cùm ſit ejuſdem eccleſię caput, munuſque habeat illam edocendi, debet in virtute habere quidquid habet eccleſia.

ARTICULUS II.

De Ægidio Columna, Antonio Andrea, Petro Aureolo, Joanne Baſſolis, Herveo Natali, Franciſco Mayronis, Auguſtino Triumpho, Guidone de Perpiniano, Aſteſano, Ludolpho Carthuſiano, & Monaldo.

I. ÆGIDIUS, patriâ Romanus, ex nobiliſſima Columnenſium familia, Ordinis Eremitarum S. Auguſtini Prior Generalis, deinde commendatione *Philippi Pulchri*, Regis Chriſtianiſſimi, cujus fuerat Præceptor, anno 1294. Bituricenſis Archiepiſcopus creatus, interfuit Concilio Viennenſi anno 1311. ac demum Avenione obiit die 22. Decembris anni 1316. *S. Thomæ Aquinatis*, cujus diſcipulus fuerat, vindex acerrimus, ſcripſit *Correctorium Corruptorii* Doctrinę ejuſdem Angelici Pręceptoris. Doctorales Inſulas in Sacra Facultate Pariſienſi conſecutus, ob eximiam eruditionem, *Doctoris Fundatiſſimi* nomen promeritus eſt. Multa ſcripſit Philoſophica, Theologica, Moralia, Commentarios in Cantica Canticorum, in Epiſtolas *S. Pauli* ad Romanos, & 1. ad Corinthios, librum *De Eccleſiaſtica Poteſtate* tempore diſſidii *Bonifacii VIII*, cum *Philippo Pulchro*, &c. Quæ *Philippus Bergomenſis* in Supplemento Chronicorum, ad annum 1296. recenſet, ubi etiam ipſum miraculis claruiſſe, & ſanctitatis merito *Beatum Doctorem* appellatum ſcribit. Liber ipſius *De Poteſtate Eccleſiaſtica & Laica*, editus eſt a *Goldaſto* Tom.11. Monarchiæ. In eo probat utramque Poteſtatem eſſe diſtinctam, nec Romanum Pontificem ullum habere dominium in Regum & Principum temporalia. Articulo 3. obſervat quod *Cùm Chriſtus triplicem habuerit poteſtatem, videlicet rerum corporalium, animarum, & temporalium facultatum, primâ poteſtate uſus eſt; ſecundâ uſus eſt & commiſit: tertiâ nec uti voluit, nec commiſit. Primâ quidem uſus eſt, infirmitates corporales curando, mortuos ſuſcitando, ac in cunctis rebus corporalibus multimoda miracula faciendo. Secundâ uſus eſt & commiſit, videlicet ſpiritualem, quantum eſt neceſſarium & expediens ad ſalutem animarum. Tertiâ nec uſus eſt, nec commiſit, quia potiùs tam Petro quàm cæteris Apoſtolis interdixit. Attende quid Beatus Bernardus ſcribens ad Eugenium Papam, dicat:* Et nos ut verè ſentiamus
„ de nobis, impoſitum novimus miniſterium, non
„ dominium datum. Si ſapiens es, contentus eſto
„ menſura, quà menſus eſt Deus. Quod enim
„ amplius eſt, a malo eſt. Diſce exemplo Pro-
„ phetico præſidere, non tam ad imperandum,
„ quàm ad faciendum. Diſce ſarculo opus tibi
„ eſſe; non Regio Sceptro, ut opus facias Pro-
„ phetæ, ut evellas & deſtruas, diſperdas & diſ-
„ ſipes, & ædifices & plantes. Articulo 5. propugnat quòd *Rex Francia a ſolo Deo immediatè tenet & poſſidet Regnum ſuum, ita quòd non ab homine quoquam. A vicario verò Chriſti non tenet; nec in quantum homo, nec in quantum Chriſti Vicarius. Ad hoc ſumamus teſtimonium Summi Pontificis ipſius; videlicet Innocentii III.* Extra. *Qui filii ſint legitimi*, cap. *PER VENERABILEM*, de Rege Francorum ſic loquentis: *Rex Francorum ſuperiorem in temporalibus minimè recognoſcit.* Præterea, *Juſta poſſeſſionis & liberum juſtum titulum, ſine recognitione cujuſcumque Superioris, quo dictus Rex nunc poſſidet Regnum ſuum, & Prædeceſſores ejus hactenus poſſederunt ac ejus Succeſſores, omnipotentis Dei dextrâ protegente, perpetuò poſſidebunt, rationibus irrefragabilibus declaramus. Primò quidem poſſeſſionis hujus juſtum titulum probat Unctio Sacra, miſſa divinitus, quâ Reges Franciæ ſemper opportunis temporibus inunguntur. Nonne Regnum evidenter approbatur a Deo, cujus Reges divino munere conſecrantur? Secundò hoc idem probant aperta miracula, univerſo orbi manifeſtè notoria, & notoriè manifeſta. Unde Dominus Rex de juſto titulo ſuo reſpondens dicere poteſt illud quod in Evangelio reſpondit Dominus Jeſus contra calumnias Judæorum:* „ Si mihi non vultis credere, operibus „ credite: *Sicut enim hereditario jure ſuccedit patri filius in adoptionem Regni; ſic quaſi hereditario jure ſuccedit, facultatem Deo tradente, alteri in ſimili poteſtate miracula faciendi. Tertiò, hoc idem probat bonitas vitæ, claritas famæ, devotionis fervor, ſinceritas fidei Chriſtianæ, quæ ſemper in Regibus noſtris viguit, & in Regno, præ cæteris Regnis & Regibus hujus mundi.* Ægidii Romani Corpus Lutetiam Pariſiorum tranſlatum, in Eccleſia Auguſtinianorum, juxta majus Altare conditum eſt. Ejus cum laude meminere Guillelmus Nangius, Philippus Bergomas in Supplemento Chronicorum ad annum 1296. Trithemius Abbas lib. de Scriptoribus Eccleſiaſticis, Sabellicus Tom. 2. Eneadis 7. lib.9. Chronica Ordinis Eremitarum S. Auguſtini, Patriarchium Bituricenſe editum a *P. Labbe* S. J. Tom.11. Bibliothecæ Novæ MSS. Librorum cap.75. &c.

Ægidii Romani liber De Eccleſiaſtica Poteſtate.

Supremum & ab Eccleſia vel quovis alio præter Deum in temporalibus independens Chriſtianiſſimi Regis dominium demonſtrat.

II. *ANTONIUS ANDREAS*, Ordinis Minorum Philoſophus & Theologus inſignis, *Scoti* diſcipulus, *Doctor Dulcifluus*, a ſuis nuncupatus, ſcriptis in Philoſophiam Peripaticam, & in quatuor libros Sententiarum Commentariis celebris, floruit anno circiter 1320.

III. *PETRUS AUREOLUS* Vermeriæ oppido ad Iſaram fluvium in Francia natus, Ordinis Minorum Profeſſor, & Theologus Pariſienſis, ad Narbonenſem Archiepiſcopatum anno 1321. promotus, ob ingenii perſpicuitatem, *Doctor Facundus*

ap-

appellatus, cujus cum laude meminere S. Antoninus, Trithemius Abbas, &c. Breviarium Bibliorum, ſive Epitomen univerſæ Scripturæ Sacræ juxta literalem ſenſum edidit, Compendium Theologiæ, Commentarios in quatuor libros Sententiarum, librum de Conceptione Beatæ Mariæ, Tractatum de Paupertate & uſu paupere rerum, Sermones, &c. Obiit die 27. Aprilis 1322.

IV. *JOANNES BASSOLIS*, Ordinis Minorum Profeſſor, *Scoti* diſcipulus, qui de ipſo dicere ſolebat, *En adjutorium eſt:* anno circiter 1322. nomen ſibi peperit, *Doctoris Ordinatiſſimi* nomen conſecutus. *Miſcellanea Philoſophica & Medica*, & Commentaria in 4. libros Sententiarum, ad poſteros tranſmiſit.

V. *HERVEUS NATALIS*, Aremoricus, in Sacra Facultate Pariſienſi Doctor Theologus, Ordinis FF. Prædicatorum Generalis Magiſter 14. editis in quatuor Sententiarum libros Commentariis, Tractatu *de Poteſtate Papæ*, Quodlibetis, & *Defenſoria contra impugnantes FF. Prædicatores*, non item Commentario in Epiſtolas *S. Pauli*, qui antiquiorem *Herveum*, Burgidolenſem Ordinis Benedictini Monachum, agnoſcit Auctorem, obiit Narbonæ anno Domini 1323. teſte *Antonio Senenſi*, in Bibliotheca FF. Prædicatorum.

Origo Actus Theologici, cui Sorbonicæ *nomen.*

VI. *FRANCISCUS DE MAYRONIS*, Gallus, e Dinienſi Provinciæ oppido oriundus, Theologus Pariſienſis, auctor Actus celeberrimi, qui hac in Academia *Sorbonica* nuncupatur, a ſexta matutina ad ſextam veſpertinam abſque interruptione celebrari ſoliti, *Doctoris Illuminati* nomen promeritus eſt. Obiit Placentiæ anno 1325. Operum ipſius Indicem apud *Vvadingum* in Bibliotheca Scriptorum Ordinis Minorum legere eſt.

VII. *AUGUSTINUS TRIUMPHUS*, Ancona in Italia oriundus, Ordinis Eremitarum *S. Auguſtini* Profeſſor, Summam *De Poteſtate Eccleſiaſtica* edidit, ac *Joanni XXII.* dicavit, nec-non *Milleloquium S. Auguſtini*, quod *Bartholomeus Urbinas* ejus diſcipulus abſolvit, & *Clementi VI.* dicavit, teſte *Trithemio*. Obiit Neapoli, die ſecundâ Aprilis, anno 1328. ætatis 85.

VIII. *GUIDO DE PERPINIANO*, dictus, e Ruſcinonenſi Comitatu oriundus, Ordinis Beatæ Mariæ de Monte-Carmelo Prior Generalis, deinde Majoricenſis in Inſulis Balearibus Epiſcopus, demum Elnenſis, floruit anno 1330. Scripſit *De Hæreſibus* ad *Gaucelinum* Cardinalem Epiſcopum Albanenſem.

IX. *ASTESANUS* ab *Aſta* in Subalpinis urbe Nobili, Ordinis FF. Minorum, vir doctiſſimus, & in utroque Jure verſatiſſimus, Summam Caſuum Conſcientiæ libris octo diſtinctam ſcripſit, anno 1317. hortatu *Theodori Gaëtani*, S. R. E. Cardinalis, quæ vulgò *Aſteſana* dicitur. *Aſteſanum* alterum paulò-poſt floruiſſe, Auctorem Commentariorum in libros Sententiarum, & in Apocalypſim, ac Sermonum de tempore, *Vvadingus* in Bibliotheca obſervat.

X. *LUDOLPHUS*, natione Saxo, ex Prædicatorum Ordine, in quo viginti-ſex aut triginta annos meruerat, ad Carthuſienſem migravit, & Argentoratenſis Carthuſiæ Prior, nomen ſibi fecit, *Chriſti Vitâ* ex 4. Evangeliſtis, aliiſque Scriptoribus Eccleſiaſticis editâ: Item Commentario in Pſalmos, ex eo qui *S. Hieronymi* nomen præfert, ex *S. Auguſtini*, *Caſſiodori*, & *Petri Lombardi* Expoſitionibus deflorato. Claruit anno Chriſti 1330.

XI. *MONALDUS*, Juſtinopolitanus, Dalmata, Ordinis FF. Minorum, quem aliqui Beneventanum Archiepiſcopum fuiſſe dicunt, quem cum *Monaldo* Anconitano, ejuſdem Ordinis Profeſſore, qui Arzeogæ a Saracenis martyrio coronatus eſt anno 1288. alii perperam confundunt; vixit anno 1333. ſcripſitque *Summam Juris Canonici*, item *Summam Caſuum Conſcientiæ*, quæ ab ejus nomine *Monaldina*, aliàs *Aurea* dicitur.

SCHOLION.

In hoc Articulo, Num. 1. pag. 595. Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Ægidius Romanus tenet Papam nullam habere dominium in Regum & Principum temporalia.*

R. Facti & Criticæ Quæſtio eſt, cujus veritas conſtat ex ejus libro *De Eccleſiaſtica Poteſtate*, cujus verba deſcripſi.

Nota.

INter Scriptores, qui pro vindicando Philippo Po lchro adversùs Bonifacium VIII. laborarunt, adnumerant plures etiam Ægidium Romanum ejuſdem regis præceptorem, atque ipſum omnem poteſtatem in temporalia Principum a Pontifice removiſſe cum Natale contendunt. Et cùm Ægidius non minùs doctrinâ quàm ſanctitate ſplendeſceret, non leve ipſius auctoritatem ſuæ opinionis putant eſſe fundamentum; ac proinde Richerius *l. 2. Vindiciar. Doct. Major.* ipſum facit Auctorem *Tractatûs ſive Quæſtionis diſputatæ in utramque partem pro & contra pontificiam poteſtatem;* ibique omnem in temporalia Principum a Pontifice poteſtatem proſcribere dicunt. Qui verò propugnant indirectam Pontificis poteſtatem in temporalia, primò dicunt illum Tractatum Ægidio fuiſſe ſuppoſitum: Secundò in eodem Tractatu eamdem indirectam poteſtatem non denegari.

Primam ſuppoſitionis notam probant exhibendo MS. ejuſdem Ægidii, ubi mentem ſuam quoad Pontificis poteſtatem in temporalia, luculentiſſimè explicat. Caput igitur tertium primæ partis ita inſcribitur: *Quòd ſpiritualis poteſtas inſtituere habet terrenam poteſtatem; & ſi terrena poteſtas bona non fuerit, ſpiritualis poteſtas eam poterit judicare.* Ita autem proſequitur: *Hugo de S. Victore in libro de Sacramentis fidei Chriſtianæ p. 2. c. 4. ait: Quòd ſpiritualis poteſtas terrenam poteſtatem & inſtituere habet, & judicare, ſi bona fuerit. Igitur de Eccleſia, & de poteſtate Eccleſiaſtica verificatur illud vaticinium Jeremiæ:* ecce conſtitui te hodie ſuper gentes & regna, ut evellas & deſtruas, & diſperdas, & diſſipes, ædifices, & plantes — *Iſtud tamen vaticinium hodie de ipſa impletur eccleſia ut dicat Dominus eccleſiæ: ecce hodie, id eſt a die quo formata es, conſtitui te ſuper gentes & regna, ut deſtruas & evellas ea de ſuo loco transferendo, & ædifices, & plantes, ipſa quidem regna in loco alio ædificando, & plantando. Quod aliàs factum eſt; quia ſummus Pontifex tranſtulit Imperium de Oriente in Occidentem, ut in jure ſcientia eſt notatum. Concordant itaque verum geſta cum auctoritate DD. — Sed diceret aliquis quòd Reges & Principes ſpiritualiter & non temporaliter ſubſunt Eccleſiæ — Sed temporalia ipſa, diceret aliquis, eccleſia recognoſcit ex dominio temporali, ut patuit ex donatione, & collatione, quam fecit eccleſiæ Conſtantinus. Sed ſic dicentes vim argumenti non capiunt. Nam ſi ſolùm ſpiritualiter Reges, & Principes ſubeſſent eccleſiæ, non eſſet gladius ſub gladio, non eſſent temporalia ſub ſpiritualibus, non eſſet ordo in poteſtatibus, non reduceretur infima in ſuprema per media. Si igitur hæc ordinata ſunt, oportet gladium temporalem ſubjici ſpirituali; oportet ſub Vicario Chriſti regnum exiſtere: & de jure; licèt aliqui de facto contrarium agant,*

opor-

oportet Chriſti Vicarium ſuper ipſis temporalibus habere dominium. Quis autem potet Ægidium, cujus ſanctitatem etiam miraculis Deus teſtatam voluit, poſtquam tam expreſsè romani Pontificis indirectam poteſtatem agnovit, e regione contrariam aſſerere voluerit, vel illam in præfato tractatu obſcuram reddere, dubiamque? Quando tam malè ſibi conſtitiſſet, illius flocciſacienda eſſet auctoritas.

Animadvertunt deinde illum tractatum, ſeu Quæſtionem exaratam dici ab Ægidio occaſione cujuſdam epiſtolæ, quam Bonifacium ad Philippum Pulchrum dediſſe credunt, alteriuſve epiſtolæ, quâ Philippus Bonifacio reponit. Verùm, præterquamquod mirum ſit epiſtolam Bonifacii paucis conſtantem lineis etiam Bullæ nomine in eo Tractatu nuncupari, ſtylus omnino alienus eſt ab ea ſcribendi ratione, quâ Pontifices, quamvia animi ſubirati, Principes in ſuis epiſtolis alloquuntur. Sed & de illius falſitate non ſupereſſe videtur ambigendi locos, ſi conſiderentur literæ, quas 6. Kal. Jul. Pont. Boniſ. an. 8. Cardinales Ducibus, Comitibus &c. regni Franciæ ſcripſere: *Volumus, inquiunt, vos pro certo tenere, quòd prædictus Dominus noſter ſummus Pontifex numquam ſcripſit Regi prædicto de regno ſuo ſibi ſubeſſe temporaliter, illudque ab eo tenere debere: & providus vir Magiſter Jacobus Archidiaconus Narbonenſis Notarius, & Nuncius Domini noſtri prædicti, ſicut conſtanter affirmat, ipſi Domino Regi hoc ipſum vel ſimile numquam verbaliter nunciavit, aut ſcripta.* Epiſtola etiam, quâ Bonifacio reſpondiſſe dicitur Philippus, ita injuriis ſcatet, ut tam perversè Chriſtianum Principem laceſſiſſe Pontificem a veroſimili prorſus abſit. Non ignoro Spondanum ad an. 1301. epiſtolium Bonifacii traditum Philippo, ſed a Petro Flota malitioſè fuiſſe interpolatum, narrare. Epiſtolam verò Philippi falſitatis ſuſpectam facit ad an. 1302.

Altera ſuppoſitionis nota eſt, quòd Auctor Tractatûs divagatur omnino extra controverſiam, quæ inter Bonifacium ac Philippum agitabatur, quòd credere non eſt de Ægidio, cui perſpectum omnino erat quidquid diſſidii verſaretur inter Regem ſuum diſcipulum, Romanumque Pontificem. Ita igitur quæſtionis ſtatum deſcribit: *Quæſtio eſt utrum Dignitas Pontificalis & Imperialis, ſive Regalis ſint duæ poteſtates ad invicem diſtincta: & hoc eſt quærere, utrum Summus Pontifex plenam juriſdictionem, & ordinariam poteſtatem habeat tam in temporalibus, quàm ſpiritualibus; ita quòd omnes Principes temporales ſubſint ei, quantùm ad temporalia.* Hæc oſtendunt Auctorem Tractatûs inſtituiſſe quæſtionem quoad poteſtatem *ordinariam*, nempe *directam*, ac diſputaſſe an ea, æquè ac ſpiritualia, ſit Papæ adſcribenda. Quàm verò hujuſmodi quæſtio inaniter agitaretur, oſtendunt Bonifacii verba in Conſiſtorio prolata, quæ leguntur apud Spondanum ad an. 1302.: *Quadraginta*, ait, *anni ſunt, quòd nos ſumus experti in jure, & ſcimus quòd duæ ſunt poteſtates ordinatæ a Deo. Quis ergo debet credere, vel poteſt, quòd tanta fatuitas, tanta inſipientia ſit, vel fuerit in capite noſtro? Dicimus quòd in nullo volumus uſurpare juriſdictionem Regis, & ſic frater noſter Portuenſis dixit.* Deinde ſubdidit: *Non poteſt negare Rex, ſeu quicumque alter fidelis, quin ſit nobis ſubjectus ratione peccati.* Hoc idem jam dixerat Innocentius III. ut ex *cap. Novit de Judic.* Bonifacius itaque apertè agnoſcebat regiam poteſtatem aliam eſſe a pontificali, & ſolummodo indirectè, *ratione nempe peccati*, poſſe in Reges inſurgere. Quis ergo putet Ægidium tunc temporis Theologorum principem appellatum, ita deſipuiſſe, ut aërem verberare aſſumpſerit, illud probando, quod nullo erat ſub Judice?

Ultima etiam ejuſdem quæſtionis verba, quæ neque Richerius omiſit, oſtendunt eam eſſe fœtum incerti parentis, ita enim ſe habent: *Explicit quæſtio prædicta edita per bonæ memoriæ Ægidium de Roma, Ordinis Fratrum Eremitarum S. Auguſtini, ſacræ Theologiæ eximium profeſſorem, ac Archiepiſcopum Bituricenſem, ſecundùm quod fertur.* Poſtrema hæc verba, quæ hæſitantis animum ſignificant, referri ſanè non poſſunt ad innuendum, prorſus certum non eſſe, an Ægidius Archiepiſcopus fuerit Bituricenſis. Cùm de hoc nullus poſſet dubitare, conſequens eſt addita fuiſſe ad ſignificandum incertum fuiſſe an ille Tractatus, ſeu Quæſtio Ægidio foret adſcribenda.

Quòd verò præfatæ quæſtionis Auctori non omnino ignota fuerit indirecta Pontificis poteſtas in temporalia, oſtendunt longum textum ex articulo quarto excerptum tranſcribendo. Illius Summarium ita ſe habet: *In quibus terrena poteſtas ſit ſubjecta ſpirituali poteſtati.* Ibi verò poſtquam diſtinxit cauſas merè ſpirituales, merèque temporales, aliud addit cauſarum genus, quas mixtas vocant; quia quamvis temporales ex ſua ſint natura, cum ſpiritualibus tamen habent connexionem. Ita animadvertit Papam ratione juramenti cauſam dixiſſe de Feudis Regibus ſubjectis, *c. Novit de Judic.* & Judicem eccleſiaſticum principaliter cognoſcentem de Matrimonio, incidenter etiam ſententiam dicere de dote, quia illi eſt acceſſoria, *cap. De Prudentia, de donat. inter. vir. & uxor.* Poſtquam autem prædicta longiore explicavit ſermone, ita concludit: *De cauſis merè temporalibus habent cognoſcere Reges, Imperatores, & alii judices ſæculares. Et ſic Rex Franciæ ſecundùm jura non ſubeſt ſummo Pontifici, nec ei tenetur reſpondere de Feudo ſuo. Poteſt tamen ei ſubjacere incidenter & caſualiter, ratione connexionis alicujus cauſæ ſpiritualis, ſicut habet Extra. de judic. cap. Novit. & Extra. qui filii ſint legitimi cap. per venerabilem.* Ita hic Auctor indirectam Pontificis poteſtatem in temporalia agnoſcit, quæ etiam in præfatis Decretalibus aſſeritur. Neque hoc mirum eſſe debet; & ii enim qui præfatam indirectam poteſtatem modò impugnant, non diffitentur agnoſcere apud illius ævi Auctores expreſsè aſſertam reperiri; unde dum cauſam ſuam Scriptorum auctoritate probandam aſſumunt, antiquiores potiùs tamquam ſibi faventes proferre poſſe credunt.

ARTICULUS III.

De Nicephoro Calliſto, Theodoro Anagnoſte, Durando a S. Portiano, Nicolao de Lyra, Lupoldo Bambergenſi, Alvaro, Pelagio, Petro Paludano, Nicephoro Gregora, Joanne de Baccone, Guillelmo Okam, Bartholomæo a S. Concordio, & Ptolomæo Lucenſi.

I. NICEPHORUS, Calliſti Xanthopuli filius, vixit, ſub *Andronico Seniore Palæologo*, ejuſque filio *Michaële*, ac nepote *Andronico Juniore*. Hiſtoriæ ipſius Eccleſiaſticæ libri ſuperſunt octodecim, qui exordium ducunt a Chriſto nato, & deſinunt in anno ejuſdem ſexcenteſimo vigeſimo-quinto. Sequentium quinque librorum ab *Heraclii* exordio uſque ad mortem *Leonis Sapientis* Imperatoris, quæ accidit anno nongenteſimo-undecimo, ſola extant argumenta. Ut fuit Schiſmaticus, Hiſtoriæ ſuæ immiſcuit errores Græcorum de Proceſſione Spiritûs Sancti a ſolo Patre, & alios. Sed & multis fabulis ſcatet, ut, viri eruditi pridem obſervarunt.

II. THEODORUS, *Anagnoſtes* ſive Lector Ec-

cleſiæ Conſtantinopolitanæ, ſcripſit *Collectanea Hiſtoria Eccleſiaſtica* excepta ab ore *Nicephori Galliſti*. Incipit a morte *Theodoſii Junioris*, & deſinit in *Juſtino Thrace*, qui anno quingenteſimo decimo octavo imperare cœpit. Vixit autem *Theodorus* circa annum milleſimum treceteſimum vigeſimum,

III. *DURANDUS A SANCTO PORTIANO*, Arvernus, Ordinis Prædicatorum Theologus eximius, in Sacra Facultate Pariſienſi Doctor, Sacri Palatii Magiſter a *Joanne XXII*. Anicienſis Epiſcopus deſignatus eſt anno 1318. Statuta Synodica anno 1320. condidit. Ad Meldenſem Epiſcopatum anno 1326. tranſlatus eſt. Scripſit librum *De Juriſdictionum origine*, & Commentarios in 4. libros Sententiarum. *Doctor Reſolutiſſimus* appellari meruit. A *S. Thoma* doctrina defecit, quam adverſùs ipſum vindicavit *Durandellus* Opere quod incipit: *Sedens adversùs fratrem tuum loquebaris, & adversùs filium matris tuæ ponebas ſcandalum: Exiſtimaſti quòd ero tui ſimilis: Arguam te*. Extat MS. in Bibliotheca Regalis Abbatiæ *S. Victoris* Pariſienſis. In Academia Salmanticenſi Cathedrarum una *Durandi* appellatur, in qua eius doctrina exponitur, quamvis in *S. Thomæ* verba Theologi Salmanticenſes jurent. De ipſo *S. Antoninus* 3. P. Chronicorum Tit. 23. cap. 11. §. 2.

Regula pro ſtudio Theologico a Durando præſcripta.

In Præfatione in 4. libros Sententiarum, Theologum, in his quæ fidem ſpectant Scripturæ Sacræ & Eccleſiæ doctrinæ adhærere: in aliis rationi quàm Doctoris cujuſcumque auctoritati plus tribuere debere propugnat. *Oportet*, inquit, *loqui de Myſterio Chriſti, & univerſaliter de his quæ merè tangunt fidem, conformiter ad ea quæ tradit Sacra Scriptura. Unde Joannis 5. Chriſtus*: Scrutamini Scripturas: Illæ ſunt quæ teſtimonium perhibent de me. *Si quis autem hoc non ſervat, non loquitur de Myſterio Chriſti, ac de cæteris directè fidem tangentibus, ſicut oportet; ſed incidit in illud* „ *quod Apoſtolus 1. Corinth.* 8. Si quis autem exi„ ſtimat ſe aliquid ſcire, nondum cognovit quo„ modo oporteat illum ſcire. *Modus autem eſt non excedere menſuram fidei: de qua dicit Apoſtolus Rom.* „ 12. Non plus ſapere quàm oportet ſapere, ſed „ ſapere ad ſobrietatem, & unicuique ſicut Deus „ diviſit menſuram fidei. *Quæ quidem menſura in duobus conſiſtit, videlicet ut non ſubtrahatur fidei quod ſub fide eſt; nec attribuatur fidei illud quod ſub fide non eſt. Utroque enim modo menſura fidei exceditur, & a continentia Sacræ Scripturæ, quæ fidei menſuram exprimit, deviatur. Et hunc modum, Deo adjuvante, tenere volumus, ut nihil ſcribamus vel doceamus Sacræ Scripturæ diſſonum. Quòd ſi per ignorantiam vel inadvertentiam aliquid diſſonum ſcriberemus, ipſo facto pro non ſcripto habeatur. Et quia interpretatio dubiorum Sacræ Scripturæ ad Sanctam Eccleſiam Romanam & Catholicam pertinet, omnia Opera noſtra hujus libri ac ſequentium, ejus correctioni totaliter ſupponimus: utpote qui a pueritia in fide & obedientia Romanæ Eccleſiæ nutriti ſumus, & in Romana Curia in Scholis Sacri Palatii veritatem Sacræ Scripturæ docuimus, & per Sedem Apoſtolicam ad Epiſcopalem Dignitatem, quamvis immeriti promoti ſumus. Modus autem loquendi ac ſcribendi, in cæteris, quæ fidem non tangant, eſt ut magis innitamur rationi, quàm auctoritati cujuſcumque Doctoris, quantumcumque celebris vel ſolemnis: & parvipendatur omnis humana auctoritas, quando per rationem eluceſcit contraria veritas. Quamvis enim captivandus ſit intellectus noſter in obſequium Chriſti, & in his, quæ fidem tangunt, plus acquieſcere debemus auctoritati Sacræ Scripturæ, quàm cuicumque rationi humanæ. ... Tamen omnis homo dimittens rationem propter auctoritatem humanam, incidit in inſipientiam beſtialem, ut comparatus ſit jumentis inſipientibus, & ſimilis factus ſit illis. Quis enim niſi temerarius exiſtens audeat dicere, quòd magis ſit acquieſcendum auctoritati cujuſcumque Doctoris, quàm auctoritati Sanctorum Doctorum, Sacræ Scripturæ, Auguſtini, Gregorii, Ambroſii, & Hieronymi, quos celebritate condignâ Sancta Romana Eccleſia ſublimavit? Et tamen Auguſtinus inter Doctores celeberrimus, dicit de ſe ipſo 3. de Trinitate, circa principium*: Noli meis literis, quaſi Scripturis Canonicis, in„ ſervire: ſed in illis, & quod non credebas, „ cùm inveneris incunctanter crede: In iſtis au„ tem, quod certum non tenebas, niſi certum „ intellexeris, noli firmum retinere ... *Ex quibus patet quòd compellere ſeu inducere aliquem, ne doceat vel ſcribat diſſona ab iis, quæ determinatus Doctor ſcripſit, eſt talem Doctorem præferre Sacris Doctoribus, precludere viam inquiſitioni veritatis, & præſtare impedimentum ſciendi, & lumen rationis non ſolùm occultare ſub modio, ſed comprimere violenter. Nos igitur plus rationi, quàm cuicumque auctoritati humanæ conſentientes, nullius puri hominis auctoritatem rationi præferimus, attendentes quòd omnibus exiſtentibus amicis, ſanctum eſt prohonorare veritatem.* Iſtos Commentarios juvenis inchoavit, ſenex complevit, ut ipſe teſtatur in Epilogo. Obiit die 13. Septembris anni 1333.

Durandus Opera ſua correctioni Eccleſiæ Romanæ & Catholicæ ſubjicit.

IV. *NICOLAUS DE LYRA*, Normanniæ oppido in Diœceſi Ebroicenſi, FF. Minorum Ordinem in Cœnobio Vernolienſi profeſſus eſt; deinde Pariſios miſſus, egregiam Sacris Literis navavit operam, & in ejuſdem Regiæ Urbis Academia Doctoralibus Inſulis ornatus, ibidem in ſuorum Conventu multos annos docuit. Brevia ſcripſit in univerſam Scripturam Sacram Commentaria, Tractatus contra Judæos, librum de Corpore Chriſti, Tractatum de idoneo miniſtrante & ſuſcipiente Sanctiſſimum Sacramentum Altaris, Commentarios in libros Sententiarum, &c. de quibus legendus *Wadingus* in Bibliotheca. Obiit die 23. Octobris, anno Chriſti 1340. Religioſæ Profeſſionis 48. & in Aula Capitulari Conventûs Pariſienſis FF. Minorum ſepultus eſt cum Epitaphio. Ipſum commendat *S. Antoninus* 3. P. Chronicorum Tit. 24.

V. *LUPOLDUS BAMBERGENSIS*, Juris utriuſque Profeſſor doctiſſimus, non Bambergenſis Epiſcopus, quamquam id *Trithemius* ſcripſerit, floruit ab anno 1330. ad 1340. Librum edidit *De Juribus Regni atque Imperii* ad *Balduinum* Trevirenſem Archiepiſcopum; nec non alterum *De zelo veterum Regum Galliæ, & Germaniæ Principum*, quo illorum in amplificandis Religionis Chriſtianæ finibus ſtudium probat & commendat.

VI. *ALVARUS PELAGIUS*, Hiſpanus, Ordinis FF. Minorum Profeſſor, Sacrarum Literarum, & Juris utriuſque peritiſſimus, Epiſcopus Coronenſis in Achaïa, & Silvenſis in Luſitanorum Algarbiis, ſcripſit libros duos *De Planctu Eccleſiæ*, quibus Virorum Eccleſiaſticorum, omniumque Reipublicæ Chriſtianæ ſtatuum vitia luculenter ac perſpicuè perſtringit. Item Summam Theologiæ, Commentaria in 4. libros Sententiarum; Collyrium adversùs hæreſes; Speculum Regum; Apologiam pro Joanne XXII. contra *Marſilium Patavinum; & Guillelmum Okamum*, &c. Vixit ſub annum 1340. Ejus cum laude meminit *S. Antoninus* 3. P. Tit. 24. Cap. 8. §. 11.

VII. *PETRUS A PALUDE* filius *Girardi Varembonii* Toparchæ in Breſſia, Ordinis FF. Prædicatorum Profeſſor, in Sacra Facultate Pariſienſi Doctor Theologus, Hieroſolymitanus Patriarcha ſubſcripſit Deliberationi ac Doctrinali Judicio ejuſdem facultatis, de viſione Sanctarum

Ani.

Digitized by Google

Animarum, die ſecundâ Januarii 1333. Præfuit Conſilio Selectorum in Theologia Magiſtrorum anno 1331. habito de Literis quibuſdam, quas *Robertus* Comes *Bellimonteis* in Normannia in Parlamento protulerat, ut jus ſuum ad Comitatum Attrebatenſem probaret, quas miraculo ſe inveniſſe jactabat, & quæ nihilominus falſæ ac ſuppoſititiæ probatæ fuerant. Unde cauſa ceciderat *Robertus*, & Comitatus Duci Burgundiæ adjudicatus fuerat. Sed & Domicella quædam hujus falſitatis rea igne damnata eſt, & Comes urgente conſcientiâ fugere compulſus, ipſique dicta dies ut coram Rege & Paribus ſe ſiſteret. Interim, ut Nangiani Chronici Continuator commemorat; *Quidam Frater Prædicator Confeſſor Domini Roberti prædicti, ad Aulam Epiſcopi Pariſienſis in præſentia aliquorum Magiſtrorum in Theologia, & præcipuè Fratris Petri de Palude tunc Patriarchæ Hieroſolymitani, & aliquorum aliorum Magiſtrorum, & præcipuè Monſtreautium, & aliquorum de Secretariis Regis, adducitur, & de illis falſis Literis quid & quantum ſciret diligenter interrogatur; & quoniam ibi & alibi ſemper dixerat, quòd illud quod de prædictis Literis ſciebat, erat ſub ſigillo Confeſſionis, & per conſequens illud non poterat nec debebat revelare, & in hoc propoſito viriliter, perſiſtebat: Verumtamen quia antequam in ipſorum Magiſtrorum præſentiam veniret, ipſe conſenſerat, quòd ſi Magiſtri in Theologia vellent in præſentia ejus aſſerere, quòd ipſe poſſet iſtud ſine peccato revelare, ipſe revelaret de Literis & earum mutatione quando & quomodo inventa fuerunt, edoceret; idcirco Patriarcha prædictus de Ordine Prædicatorum Doctor in Theologia, aſſumpto verbo in præſentia dicti Fratris Confeſſoris, & omnium aliorum coaſſiſtentium dixit, quòd ipſe poterat iſtud ſine peccato vel periculò revelare, quoniam* [*ut dicebat*] *ſola peccata ſub ſigillo Confeſſionis cadunt, & quia iſtud non erat peccatum: ſed magis erat ad manifeſtationem & elucidationem veritatis, & propter pacem & tranquillitatem totius Regni, & per hoc, ſi ſciretur, juſtitia præclariſſima virtutum in Regno Franciæ fieret & etiam ſervaretur, & idcirco de revelatione nullum ſibi periculum imminebat; immo ſibi deberet pro merito compenſari. Cui ſinienti alii aſſiſtentes Magiſtri conſenſerunt unanimiter*, &c. De Confeſſionis Sacramentalis arcano quæſtio non erat: violari abſque ſacrilegio non poſſe, convenit ſemper inter Doctores; ſed an ſecreti religio ad ſola peccata ſe extenderet, an etiam ad alia, quæ eadem ſerie pœnitens aperit Sacerdoti. Diffiteri non poſſum, quin periculoſa ſit hæc *Petri de Palude* & aliorum ſententia, & ſi nulla explicatione molliatur, omnino dura, nec ad praxim revocanda, ut quæ Confeſſionem Sacramentalem odioſam faciat. Quamobrem laudatus *Nangii* Continuator obſervat Reſponſum iſtud fuiſſe *contra doctrinam communem, quam Prædicatores reputant veriſſimam, & quam ipſi quotidie defendere nituntur qua dicit; Quòd ea quæ ſub eodem contextu cum peccatis dicuntur, licèt peccata non ſint, ſub eodem ſigillo Confeſſionis cum peccatis habentur*: Si tamen per ea, peccata vel peccator deprehendi poſſint. Hanc enim exceptionem adhibet *S. Thomas*. Et illa nihilominus ſummo ſtudio celanda monet, tum propter ſcandalum, tum propter pronitatem, quæ ex conſuetudine accidere poſſet.

Tom. 11. Spicilegii.

De ſigillo Confeſſionis obſervatione dignum.

Durius culpam videri fortaſſis poſſet *Innocentii III.* reſponſum, de quo *Cæſarius Ciſtercienſis* lib. 3. Hiſtoriarum Memorabilium, cap. 21. & 22. *In domo quadam Ciſtercienſis Ordinis Monachus quidam ſine Ordine celebravit. Hoc cùm die quadam Abbati ſuo retuliſſet in Confeſſione, nec tamen ceſſare vellet a tanta præſumptione, Abbas dolens & lachrymans, ut a blaſphemia tam magna deſiſteret, miſerum rogavit, monuit, præcepit, ſed non profecit. Ille verò timens notari ſi ceſſaret, celebravit ut priùs.* Abbas in proximo Capitulo generali caſum generatim propoſuit. Ciſtercienſis Abbas caput Ordinis, cœterique Abbates a dicenda de re ſententia temperarunt. Ad *Innocentium III.* relata quæſtio eſt. Conſuluit ille Cardinales, viroſque literatos, caſum propoſuit, ſingulorum ſententiam rogavit; *Omnibus pene in hoc ſentientibus quòd Confeſſio non eſſet prodenda, reſpondit: Ego dico in tali articulo eſſe prodendam, quia talis Confeſſio, non eſt Confeſſio, ſed blaſphemia. Nec debet Confeſſor blaſphemiam talem ac inſaniam celare, per quam periculum incumbere poterit totì Eccleſiæ. Et placuit ſententia omnibus, ſcripſitque ſequenti anno Capitulo, quòd a ſe fuerat determinatum, & a Cardinalibus approbatum.* Innocentius & Cardinales ſentiebant ſigillum Confeſſionis reſerari non poſſe, ut ex Concilii Lateranenſis 4. Canone 21. compertum, eſt, ſed Confeſſionis fictæ & illuſoriæ, ſeu declarationis peccati quæ animo confitendi facta non fuerat nullum eſſe quoad ſecreti religionem privilegium cenſebant, utpote quæ Sacramentalis non eſſet, nec actus religionis, ſed blaſphemia.

Conjurationem in Summum Pontificem *Innocentium IV.* factam a quodam Sacerdote ipſi revelatam, qui unius e complicibus Confeſſionem audierat, refert *Matthæus Pariſius*: Sed credere par eſt virum illum qui penitens obierat, totum conjurationis ordinem Sacerdoti propterea pateſeciſſe, ut conjurationis auctorem, alterumque complicem ejus Sanctitati indicaret: idque illi permiſiſſe, prout officii ſui eſſe ex Confeſſarii ejuſdem monitis intellexerat. Rem ita commemorat *Pariſius* ad annum 1257. Cùm *Walterus de Ocra* Frederici II. Clericus & Conſiliarius ſpecialis *Radulfum* militem transſugam ad cædem *Innocentii IV.* ſubornaſſet, hoſpitemque *Reginaldum* in nefariæ conjurationis conſortium traxiſſet, qui Pontifici & ejus miniſtris notus erat: *Accidit infra paucos dies ſequentes, ut idem Reginaldus graviter & uſque ad mortem infirmitate ſubitâ correptus, Presbytero ſuo in Confeſſione hæc omnia inſinuavit moriturus, & ſic pœnitens in fata conceſſit. Sacerdos autem ſtatim hoc imminens periculum Papæ fiducialiter intimavit. Miſſis igitur expeditiſſimis nuntiis repentinè armatis, captus eſt miles ſupradictus Radulfus, qui cùm omnia conſtanter inficiaretur, tandem tormentis exquiſitis expoſitus, virus conceptum proditionis prænotata evomens, rei veritatem eminus toti Papali Curiæ propalavit.* Hæc digreſſio non inutilis fuerit nec ingrata, ut palam fiat 13. & 14. ſæculi Doctores de religione ſigilli Sacramentalis Confeſſionis aliud non ſenſiſſe, quàm modò ſentiat ac ſemper cenſuerit Eccleſia Catholica. Quæ occaſione Reſponſi a *Petro Paludano* & aliis Sacræ Facultatis Pariſienſis Doctoribus dati in negotio Comitis Bellimontis dicta ſunt.

Obiit *Petrus a Palude* Pariſiis anno 1343. ſeu ut modò numeramus, 1342. die ultimâ Januarii, & in Majori Conventu FF. Prædicatorum ſepultus eſt, ipſique poſitum, ibi Epitaphium refellit eos qui in Regno Cypri defunctum non ſatis conſideratè ſcripſerunt. Commentaria in totam Scripturam Sacram, ſecundùm multiplicem expoſitionem, ut refert *S. Antoninus* 3. P. Chronicorum Tit. 23. Cap. 11. §. 2. In libros Sententiarum; Tractatum *De Cauſa immediata Eccleſiaſticæ Poteſtatis* & Sermones de Tempore, tranſmiſit ad poſteros. *Declaratorem & Defenſorem doctrinæ S. Thomæ* Sanctus Antoninus prædicat, ejuſque Commentarium in 4. librum Sententiarum,

Petri a Palude *Opera.*

quoad *Practicam Caſuum Conſcientiæ*, cœteris anteponit.

VIII. *NICEPHORUS GREGORAS*, ſub Imperatoribus *Andronicis* Hiſtoriæ Byzantinæ libros XI. ſcripſit, quibus res annorum centum quadraginta-quinque complexus eſt, a Conſtantinopoli per Latinos capta, ſive a *Theodoro Laſcare Seniore*, uſque ad annum 1361. quo *Andronicus Junior* obiit. Ipſius meminit *Joannes Cantacuzenus* lib. 4. capp. 24. & 25. ubi levem & mendaciorum manifeſtum appellat. De ipſo *Lypſius* in Notis ad lib. 1. Politicorum legendus, *Nicephori Gregoræ* Hiſtoriam Latinitate donavit ac in lucem edidit *Hieronymus Vuolfius*: quædam ejuſdem Hiſtorici fragmenta P. *Petavius* S. J. vir clariſſimus poſt *Nicephori* Patriarchæ Conſtantinopolitani Breviarium publicavit. *Theodorum Metochitam* Magnum Logotheram, virum in Philoſophia Peripatetica, & Hiſtoria eruditum, Scriptiſque clarum, Oratione funebri laudavit *Nicephorus Gregoras*. Librum etiam Syneſii, *De Inſomniis*, interpretatus eſt.

IX. *JOANNES DE BACCONE* aut *Baccondorpius*, a villa Natali in agro Nortfolcienſi in Anglia nuncupatus Ordinis Carmelitarum, in Sacra Facultate Pariſienſi Doctor Theologus, quem anno 1350. claruiſſe *Trithemius* tradit, alii anno 1346. obiiſſe: Scripſit Commentaria in quatuor libros Magiſtri Sententiarum, Compendium Legis Chriſti, Quodlibeta quædam Carmeliticum Ordinem ſpectantia, Commentaria in libros, *Sancti Auguſtini de Civitate Dei, & de Trinitate*, & in libros *Sancti Anſelmi de Incarnatione. Verbi, & Cur Deus homo*. Sermones varios, &c.

X. *GUILLELMUS OKAM*, Anglus, *Joanne XXII.* Pontifice Maximo & *Ludovico Bavaro* Imperante, turbas excitavit maximas. *Vvadingi*, de ipſo Judicium in Bibliotheca referre malim, quàm ,, ejus elogium verbis meis contexere. Scholam ,, inchoavit vel maximè ſtabilivit Nominalium. ,, Vir quidem acris ingenii, ſed minimè ſobrii; ,, plus enim volebat ſapere quàm oportebat; nec ,, timuit in cœlum os ſuum ponere, & ſacram ,, deprimere Pontificiam, nimiùmque extollere ,, Imperatoriam Dignitatem. Inſipienti zelo & ,, nimis ardenti defendere volens Franciſcanæ ,, paupertatis excellentiam, timens incidere in ,, manus *Joannis XXII.* Minorum ſententiæ valde ,, contrarii, fugit cum *Michaële Ceſenate* ad *Ludovicum Bavarum*, qui tunc Cæſarem agebat, ,, ſcripſitque intemperanter nimis contra Joannem Ludovici adverſarium plurima Opuſcula, ,, quorum aliqua proſcripta ſunt, & alia cautè ,, ſunt legenda. Si fœdam hanc maculam non incurriſſet, inſigni inter Theologos nomine audiret, Eamque nihilominus retinuit famam, ,, ut *Venerabilis Inceptor, & Singularis Doctor* ,, communiter appelletur. Ejus Opera ibidem *Vvadingus* enumerat. Obiit Monachii anno 1347. ſi ejus Epitaphio fides, quod illic in Odæo Fratrum Minorum legitur. Falſum Epitaphium alterum Capuæ erectum, quo die 20. Septembris anno 1320. obiiſſe dicitur. Sub vitæ finem reſipuiſ-

Okam ſub vitæ finem reſipuit. ſe, & a Cenſuris abſolutum, *Trithemius* Abbas teſtatur, idemque ex Literis *Clementis VI.* ad Miniſtrum Generalem Ordinis datis *Vvadingus* probat, quibus ipſi poteſtatem fecit abſolvendi *Okamum*, alioſque Fratres, qui Schiſmati *Ludovici Bavari* adhæſerant. Refert has Literas in Annalibus Minorum ad annum 1347. Num. 22. Ipſum etiam ab hæreſeos labe purgat, etſi Hæreticus appelletur in Sententiis contra ipſum latis, non ob aliquam hæreticæ doctrinæ aſſertionem, ſed ob præſumptionem & gravem ſuſpicionem. *Okamo* plus æquo favebant Nominales Academiæ Pariſienſis, & *Joanni XXII.* iniquiores erant, in Articulis quos miſerunt ad Regem Chriſtianiſſimum *Ludovicum XI.* anno 1473. cùm ejus Majeſtas agentibus Magiſtro *Joanne Boucart*, & Thomiſtis, juſſiſſet *Okami* & Nominalium doctrinam condemnari, & deinceps in eadem Univerſitate doceri ac legi prohibuiſſet. Articulos illos edidit *Stephanus Baluzius* Vir Clariſſimus, libro 4. Miſcellaneorum, p. 531.

XI. *BARTHOLOMÆUS A S. CONCORDIO*, Piſanus, Ordinis Fratrum Prædicatorum Theologus, Summam Caſuum conſcientiæ, quæ *Piſanella* ex ejus nomine vocatur, abſolvit anno Chriſti 1338. Reliquit & Sermones Quadrageſimales. Obiit anno 1347. Ejus cum laude meminit *Trithemius* Abbas.

XII. *PTOLOMÆUS LUCENSIS*, Ordinis Fratrum Prædicatorum Profeſſor, Epiſcopus Torcellanus prope Venetias, Annales ſcripſit ab anno 1060. uſque ad annum 1303. Extant typis Lugdunenſibus vulgati. Scripſit etiam Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ libros 24. quibus finem impoſuit anno 1337. die 14. Januarii. Extant MSS. in Bibliotheca Vaticana, & ſæpe ab *Odorico Raynaldo* laudantur. Ejus cum laude meminere Blondus, lib. 15. *Platina* in Vita Lucii 3. *Raphaël Volaterranus* initio libri 22. Commentariorum Urbanorum, &c.

ARTICULUS IV.

De Joanne Andrea, Joanne Villanio, Simeone a Caſſia, Petro Bertrando, Roberto Holkoth, Alberico de Roſate, Nicolao Cabaſila, & Nicolao de Gorram.

I. JOANNES ANDREAS Bononienſis Juriſconſultus, quem *Trithemius* omnium admiratione celeberrimum, fontem Canonum, dubiorum cautiſſimum Interpretem prædicat, ſcripſit Novellas ſeu Commentaria in quinque libros Decretalium, Gloſſas in Sextum & Clementinas, Additiones ad Speculum *Guillelmi Durandi* Epiſcopi Mimatenſis, &c. Bononiæ ex peſte obiit die 7. Julii, anno 1348.

II. *JOANNES VILLANIUS*, Florentinus, libris 12. Hiſtoriam Italicè ſcripſit, a primis *Nembrothi* temporibus, ad annum 1348. quo finem vivendi fecit. Continuavit *Matthæus* ejus frater. Inter optimos Hiſtoricos laudatur.

III. *SIMEON A CASSIA*, natali in Harnicis vico appellatus, Ordinis Eremitarum *S. Auguſtini* Concionator inſignis, vitæ ſanctimoniâ conſpicuus, nec-non Prophetiæ dono, ut *Trithemius* Abbas teſtatur, libros 15. de Geſtis Chriſti Salvatoris ſcripſit, in quibus univerſam quatuor Evangeliſtarum Hiſtoriam, ſub unius narrationis ordine diſpoſitam, juxta hiſtoricam & myſticam intelligentiam luculenter expoſuit; inquit *Sixtus Senenſis* lib. 4. Bibliothecæ Sanctæ, pag. 300. Scripſit præterea de Beata Virgine. Obiit 2. Februarii, 1348.

IV. *PETRUS BERTRANDUS*, filius *Matthæi Bertrandi*, civis Annonenſis in Diœceſi Vivarienſi, frater *Guillelmi* Noviomenſis Epiſcopi, Juris utriuſque Profeſſor in Academiis Avenionenſi, Monſpelienſi, Aurelianenſi, & Pariſienſi, Anicienſis Eccleſiæ Decanus, deinde *Joannæ* Reginæ Francorum, & Burgundiæ Comitiſſæ Cancellarius, poſtea creatus Epiſcopus primùm Nivernenſis, tum Æduenſis anno 1325. demum S. R. E. Cardinalis a *Joanne XXII.* Pontifice Maximo renunciatus die vigeſima Decembris anno 1331. cùm ante biennium, die ſcilicet 15. Decembris anno 1329. Juriſdictionem & libertatem Eccleſiæ

ad-

adverſùs *Petram de Cugueriic* Regium Advocatum luculentâ diſputatione tuendo coram *Philippo Valeſio*, Rege Chriſtianiſſimo, de Religione præclarè meritus eſſet. Antequam Eccleſiæ cauſam ageret, ſolemnem hanc Proteſtationem præmiſit: *Quicquid dicturus ſum, volo dicere, non ad ſiarm ſubeundi quodcumque judicium, ſed ſolùm od Domini Regis, & et aſſidentium conſcientium infoemandum.* Solemnis hujus Diſputationis Acta cum ejuſdem *Berteandi* Tractatu *De Origine & uſu Juriſdictionum*, ſive *De ſpirituali & temporali poteſtate*, edita ſunt in Bibliotheca Patrum. Pia loca plurima excitavit, fundavitque, & inter alia Collegium Auguſtodunenſe Pariſiis, anno 1361. Obiit Avenione, anno 1348. die 24. Junii, & in Prioratu Beatæ Virginis *de Montealto*, prope Aveniônem, ſepultus eſt.

V. *ROBERTUS HOLKOTH*, Nortampthoniæ in Anglia natus, Ordinis Prædicatorum, in Academia Oxonienſi Doctor & Profeſſor, Commentaria ſcripſit in librum *Sapientia*, in *Canticum Canticorum*, in ſeptem priora *Eccleſiaſtici* Capita, & in 4. *libros Sententiarum*. Obiit ex lue epidemica anno 1349. ut *Trithemius* Abbas, *Antonius Senenſis*, & *Alfonſus Fernandez*, in Catalogo Scriptorum Concertationi Prædicatoriæ ſubjecto, teſtantur.

VI. *ALBERICUS DE ROSATE*, ſeu *Roxiati*, Bergomenſis, Juris Canonici Doctor inſignis, circa medium Sæculi 14. ſcripſit *Commentaria in librum 6. Decretalium*, &c.

VII. *NICOLAUS CABASILAS*, Theſſalonicenſis Archiepiſcopus, Schiſmaticos, cujus meminit *Joannes Cantacuzenus* lib. 3. Hiſtoriæ Capp. 73. & 90. vixit circa annum Chriſti 1350. Scripſit libros ſex *De Vita in Chriſto*, quibus oſtendit, eam per Baptiſmi, Sacræ Unctionis, ſive Confirmationis, & Euchariſtiæ Myſteria conſtitui, & quo pacto eam conſervare oporteat. Doctum ac pium Opus, & ad animos Dei amore inflammandos mirè appoſitum, *Jacobus Pontanus* S. J. Theologos, quo Interprete prodiit in lucem, prædicat. Ejuſdem Orationem in Fœneratores edidit ex Codice Bibliothecæ Sereniſſimi Bavariæ Ducis, uti & præcedens Opus. Scripſit præterea *Compendioſam Interpretationem in Divinum Officium*, ſive *Liturgiæ Expoſitionem*.

Doctrinam Catholicam de præſentia reali Corporis & Sanguinis Chriſti in Euchariſtia, & Tranſſubſtantiationis veritatem adeo luculenter aſſerit ac explicat Capp. 24. 27. 28. 30. 32. 47. & 49. necnon lib. 4. *De Vita in Chriſto*, ut ſtupenda ſit *Claudii* Carentoniei Miniſtri cæcitas, & audacia, qui *Cabaſilam* Calviniano errori ſuffragari aſſeruit. Euchariſtiam Sacrificium eſſe propitiatorium pro vivis & defunctis, perſpicuè docet Cap. 42. Græcorum opinionem de Precum verba Chriſti conſequentium neceſſitate ad Donorum conſecrationem propugnat Capp. 29. & 30. Quamvis enim vi Dominicorum verborum conſecrationem fieri cenſeat, eorum tamen vim ac efficaciam per orationes adjunctas contendit applicandam, quæ ideo perfecta non ſit niſi precibus illis prolatis atque recitatis. Hanc eſſe Græcorum mentem, quam plerique Theologi non capiunt, conſtat ex *Cabaſilæ* verbis: *Hic autem Latini quidam noſtra reprehendunt. Dicunt enim poſt verbum Domini*, Accipite, comedita, *& quæ ſequuntur, ad hoc ut ſanctificentur Dona, nulla ampliùs opus habere oratione, ut quæ a verbo Domini perfecta ſint: Propterea qui poſtquam hæc verba dixerint, panem & vinum nominant, & tanquam nondum ſanctificati precantur ſanctificationem, præter id quod infidelitate laborant [inquiunt] vanam quandam rem & ſupervacaneam faciunt. Quod autem hoc verbum eſt quod Dona perficit, Beatus, inquiunt, Chryſoſtomus teſtatur, dicens, Quòd quemadmodum opifex ſermo, hic ſcilicet;* Creſcite & multiplicamini, *ſemel quidem a Deo dictus eſt, ſemper autem operatus; ita etiam hoc verbum ſemel a Servatore dictum, perpetuò operatur.* Ad hanc Latinorum objectionem ita reſpondet: *Hæc autem omnia non eſt ſolvere difficile: & primùm ab ipſis verbis Divi Joannis, quibus nituntur. Si enim hoc verbum id poteſt quod ſermo opifex, illud conſideremus. Dixit Deus:* Creſcite & multiplicamini. *Quid ergo? Poſt illum ſermonem nullo adhuc egemus, & nullo alio nobis opus eſt ad generis incrementum? An etiam Matrimonio & conjunctione, & alia cura opus eſt, & ſine his fieri non poteſt ut genus conſtet & propagetur? Ergo ſicut illis ad liberorum procreationem Matrimonium neceſſarium ducimus: & poſt Matrimonium pro eo ipſo curſus oramus, nec videmus opificem ſermonem habere deſpicatui, ſcientes ipſum quidem eſſe cauſam generationis, ſed hoc modo per Matrimonium, per matrimoniatum, per alia: ita etiam credimus ipſum eſſe quod operatur Myſterium, Domini ſcilicet verbum, ſed ſic per Sacerdotem, per ejus interpellationem & orationem. Non enim per omnia ſimpliciter operatur, neque quomodocumque: ſed multa ſunt quæ requiruntur, ſine quibus non faciet quæ ſua ſunt. De morte autem Chriſti, quis neſcit eam eſſe ſolam, quæ peccatorum remiſſionem in mundum introduxerit? Sed illud etiam ſcimus, quòd poſt mortem illam etiam fide, & pænitentia, & confeſſione opus eſt, & Sacerdotum oratione, nec poteſt homo ſolvi a peccatis, niſi hæc præceſſerint. Quid igitur? Mortem-ne illam deſpicimus, & eam impotentiæ condemnamus, quòd exiſtimamus non ſufficere quæ ejus ſunt, niſi etiam noſtra afferamus? Nequaquam. Neque ergo meritò accuſandi ſunt qui orant ut Dona perficiantur.* Scripſit idem *Cabaſilas* duos Tractatus contra Latinos, unum *De Proceſſione Spiritûs Sancti*; alterum qui inſcribitur, Ἔλεγχος κατὰ Λατίνων quo *S. Thomam* refellendum ſibi ſumpſit.

Cabaſilæ & Græcorum ceterorum, de verbis quibus Corpus & Sanguis Chriſti conficiuntur, ſententia, minùs a nonnullis intellecta.

VIII. *NICOLAUS DE GORRAM*, Ordinis Prædicatorum Profeſſor, de cujus Patria & ætate non conveniunt Auctores, ſiquidem *Pitſeus* Anglum; *Sixtus Senenſis*, *Fernandez*, *Poſſevinus* & alii Gallum; quidam anno 1304. ut *Antonius Senenſis* & *Alfonſus Fernandez*; quidam anno 1350. ut *Bellarminus*; nonnulli anno 1390. ut *Eiſengreinius*, & Sixtus Senenſis; alii 1400. ut *Simlerus Pitſeus*, & alii floruiſſe ſcribunt, omnium conſenſu vixit 14. ſæculo. Scripſit Commentaria in 4. Evangeliſtas, & in Epiſtolas *Sancti Pauli*. Ipſum in ſcholaſticis quæſtionibus tractandis acutum, & in Sanctorum lectione exercitatiſſimum, edidiſſe ſcholaſtico & aperto ſermone breves in univerſa Biblia Commentarios, ſacrorum Voluminum ſtudioſis valde proficuos ſcribit *Sixtus Senenſis* lib. 4. Bibliothecæ Sanctæ pag. 276. ſeque Venetiis in Bibliotheca *Sanctorum Joannis & Pauli* vidiſſe teſtatur Commentariorum ipſius in *Geneſim* libros 5. in *Pſalterium* librum 2. in Eccleſiaſticum lib. 1. in *Threnos* lib. 1. in *Cantica Canticorum* lib. 1. in *Matthæum* lib. 1. in *Marcum* lib. 1. in *Lucam* lib. 1. in *Joannem* lib. 1. in omnes Epiſtolas *Sancti Pauli* libros 14.

AR.

Digitized by Google

ARTICULUS V.

DE Adamo Goddamo, Thoma Argentinenſi, Gregorio Ariminenſi, Bartolo, & Baldo, Joanne Calderino, Joanne Taulero, Henrico Suſone, & Alphonſo Vargos.

I. ADAMUS GODDAMUS, Anglus, Ordinis Fratrum Minorum, in Academia Oxonienſi Sacræ Theologiæ Doctor & Profeſſor, quem anno 1320. claruiſſe *Wadingus* tradit, quo verò obierit anno, incertum eſt, ſcripſit in Magiſtrum Sententiarum libros 4. & alia quæ in Bibliotheca Patrum S. J. Lovanii MSS. extare ſcribit *Vvillotus* in ſuis Athenis Franciſcanis, aliaque in Bibliotheca Franciſcanorum *Nancei* ſe vidiſſe *Pitſeus* teſtatur.

II. *THOMAS ARGENTINENSIS*, natione Germanus, patriâ Argentoratenſis, Ordinis Eremitarum *Sancti Auguſtini* Prior Generalis Pariſiis electus eſt anno 1345. cumque annos 12. Magiſtratum geſſiſſet, obiit Viennæ ad Danubium, in Auſtria, anno 1357. editis in quatuor libros Magiſtri Sententiarum Commentariis celebris. Non iſtius, ſed alterius cognominis, Ordinis Prædicatorum, qui anno 1495. claruit, teſte *Silmero*, ſunt *Sermones*, reliquis omnibus hujus generis ſcriptis, *Trithemio* judice, præferendi, *Meditationum* liber unus, *Epiſtolæ*, & *Quæſtiones*.

III. *GERGORIUS ARIMINENSIS*, a patria cognominatus, Ordinis Eremitarum *Sancti Auguſtini* Profeſſor, & in ſuprema ejuſdem Ordinis Præfectura *Thomæ Argentinenſis* Succeſſor, Scholaſticorum ſui temporis ſubtiliſſimus, editis in 4. *libros Sententiarum*, in *Epiſtolas Sancti Pauli*, & *Canonicam Sancti Jacobi*, Commentariis libro *de Uſuris*, nec-non *Sermonibus de Tempore & de Sanctis*, nomen ſibi inter eruditos peperit. Vivere deſiit Viennæ in Auſtria, anno 1358. Ejus cum laude meminere *Trithemius* Abbas, *Sabellicus*, noſter *Sixtus Senenſis*, & alii.

IV. *BARTOLUS DE SAXOFERRATO*, juriſconſultus celeberrimus, in Mathematicis etiam & Hebraicis verſatiſſimus, a quibuſdam anno 1355. ab aliis, ut a *Lancelloto* in ejus Vita, obiiſſe dicitur anno 1359. Præceptores habuit *Cynum* & *Jacobum de Butrigariis*, auditorem *Baldum*. Ejus Opera Juriſconſultis notiſſima ſunt. A *Palmerio* in Chronico, *Trithemio* lib. de Scriptoribus Eccleſiaſticis, *Paulo Jovio* in Elogiis, *Volaterrano*, Antropologiæ lib. 21. *Mantuano* & *Ficbordo* in Vitis Juriſconſultorum commendatur.

V. *BALDUS DE UBALDIS*, Peruſii natus, *Bartolum* Præceptorem ingenii fœlicitate & doctrinæ varietate ſuperavit. A *Joanne Galeatio* Duce Mediolanenſi Papiam acerſitus, Juriſprudentiam ibi publicè multis annis profeſſus eſt. Annos egit ſequenti ſæculo tres & viginti, decrepitâ prorſus ætate mortuus anno 1413. quem ad vitæ extremum, habitum *S. Franciſci* ſuſcepiſſe nonnulli tradunt, idque colligere ſibi videntur ex Epitaphio ipſi erecto Ticini in Templo *S. Franciſci*:

Clauditur hic Baldus Franciſci tegmine fultus,
Doctorum Princeps, Perufinus conditus arce.

Quamquam hæc ſolùm ſignificent ipſum in Eccleſia Franciſcanorum ſepultum fuiſſe. Ipſum inter Scriptores Ordinis Minorum propterea numerat *Vvadingus*, *Rodulphum*, & *Vvillotum* ſecutus, ejuſque recenſet Opera in Bibliotheca ſua: Inter quæ locum habet liber unus in 51. *Decretalium*. Egregium etiam Commentarium ſcripſit pro aſſerendo *Urbani VI.* Pontificatu anno 1378. quem ex MS. Vaticano edidit *Odoricus Raynaldus* ad calcem Tomi 17. Annalium Eccleſiaſticorum.

VI. *JOANNES CALDERINUS*, patriâ Bononienſis, a *Joanne Andrea* in filium adoptatus, ſcripſit *Commentaria in libros Decretalium*, *Deciſiones*, *Conſilia*, &c. Vixit circa annum 1360. Bononiæ in Eccleſia Fratrum Prædicatorum ſepultus.

VII. *JOANNES TAULERUS*, natione Germanus, a ſæculi vanitate divinâ gratiâ converſus, Prædicatorum Ordinem profeſſus in Conventu Colonienſi, Concionator egregius, & vitæ ſpiritualis Magiſter eximius evaſit. Ejus extant Sermones, & alii Tractatus unctionem Spiritus Sancti referentes; nimirum *De veris Virtutibus*, *Inſtitutionibuſque divinis: Epiſtolæ*, *Prophetia*, *Cantica ſpiritualia animæ Deum impensè amantis: De novem Gradibus Chriſtianæ perfectionis: Speculum lucidiſſimum, & exemplar Domini noſtri Jeſu Chriſti: Exercitia de Vita & Paſſione Chriſti: Convivium M. Ekardi jucundum & pium: Colloquium Theologi & Mendici: De decem Caecitatibus, & quatuordecim Divini Amoris radicibus, &c.* Quæ ex Germanico Idiomate in Latinum tranſtulit, ediditque *Laurentius Surius*, Carthuſiæ Colonienſis alumnus, cum Vitæ & Converſionis ejus Hiſtoria. Obiit anno 1361. 16. Kalendas Junii, ut conſtat ex inſcriptione lapidis, qui Argentorati in Collegio Academiæ poſitus eſt. Alii ejus obitum ad annum 1355. referunt. De *Taulero* iniquè & acerbè judicavit *Eckius*, vir alioqui doctiſſimus, eique hæreſeos notam inuſſit, & ſomniatorem appellavit. Pro ipſo verò Apologiam ſcripſit Vir Religioſiſſimus, & Spiritûs Sancti pariter diſcipulus, Vitæque Spiritualis inſignis Magiſter *Ludovicus Bloſius*, Lætienſis Abbas, qui inter alia hæc de *Taulero* noſtro habet: „ Taulerus Catholicæ ſidei cul-
„ tor integerrimus eſt. Ea quæ ſcripſit, ſana,
„ & planè divina ſunt, ut cognoſcere poſſunt qui
„ in illis ſunt verſati. Sed Eckius ardore Eccle-
„ ſiæ ſuccenſus, indignè tulit quòd Lutherus ma-
„ gnificè laudaret Taulerum, & ſententiis ſuis
„ prava dogmata confirmare niteretur, Quid verò
„ mirum, ſi miſer & infœlix ille ſuos errores
„ dictis Tauleri a ſe perperam allegatis tueri ten-
„ taverit, cùm non ſolùm Sanctorum Patrum,
„ verùm ipſius quoque Sacræ & Divinæ Scriptu-
„ ræ verbis impudentiſſimè ad ſuam hæreſim ſta-
„ biliendam abutatur? Si doctrinæ Tauleri adhæ-
„ rere voluiſſet, profectò hæreticus nunquam
„ fuiſſet. Nam ex unius Tauleri ſcriptis hæreſes,
„ quæ hiſce temporibus emerſerunt, pleniſſimè
„ confutari poſſunt, *Et poſtea:* Eckius non putans
„ ſe falli, dicit: Utinam Taulerus prorſus la-
„ teret, & non involaret in Monaſteria! Ego
„ verò in nomine Domini dico: Utinam Taule-
„ rus obique gentium cognitus eſſet, atque a
„ quampluribus diligentiſſimè legeretur! Verùm
„ Eckius, licèt minùs circumſpectè damnaverit
„ Taulerum, nondum a ſe ſatis ſtudiosè lectum,
„ nequaquam tamen hoc malignè feciſſe creden-
„ dus eſt: ſed fervens ille zelus quo inveheba-
„ tur in Lutherum Hæreſiarcham, facilè illi per-
„ ſuaſit ut præpropere iniquam de ſanctiſſimo viro
„ Taulero ſententiam ferret.

VIII. B. *HENRICUS SUSO*, natione Suevus, honeſtâ & inſigni familiâ oriundus, ob eximium Chriſti amorem *Amandi* cognomen a Deo accepit. Paternum cognomen uſurpare noluit, ſed matris utpote matronæ ſanctiſſimæ, retinuit, ut ſimul etiam virtutes illius æmularetur. Unde factum eſt ut non *Henricus Montenſis* ex Patre, ſed

Tauleri *Opera.*

Tauleri *Vindiciæ.*

B. Henrici Suſonis *elogium.*

Hen-

Henricus Suſo ex matre ſit appellatus. Æternæ Sapientiæ amore captus, ejus Miniſter eſſe & dici meruit. Multis afflictionibus interiùs vexatus, multis etiam divinis favoribus atque ſolatiis recreatus eſt. Nomen Jeſu carni ſuæ ſupra cor ſtylo inſcripſit, totaque vitâ id ſignum pietatis ſuæ ac ardentiſſimæ caritatis retinuit. Erga Deiparam Virginem ſingulari devotione propenſus, cœleſtibus deliciis ab ipſa perfuſus & cumulatus eſt. Crucem 30. clavis horrentem annis octo diu noctuque inter ſcapulas geſſit in ipſa carne, cui extremo anno acus ſeptem addidit in honorem doloris quo Deiparæ cor & anima in filii morte confixa fuere. Pœnitentiæ & Chriſtianæ mortificationis exemplar admirabile ac pene inimitabile ſe præbuit, Chriſtique Paſſioni ſe conſormare ſtudiis omnibus conatus eſt. In ſalutem proximorum procurandam, & nomen Jeſu prædicandum incomparabili fervore incubuit; Obiit vir Sanctiſſimus Ulmæ die 25. Januariii, anno 1365. Ipſius Vitam literis mandavit *Surius*, & quæ ipſemet vir ſanctus de ſe, veluti de alio quopiam ſcripſerat, aliique ab eo audita annotaverant, iis ad vitam illam contexendam uſus eſt. Eam inter Acta Sanctorum menſis Januarii, Tom. 11. ad diem 25. P. *Bollandus* exhibuit. Idem Surius *Bloſio* Lætienſi Abbate piiſſimo rogante, omnia *Henrici Suſonis* Opera e Suevico idiomate in Latinum vertit, ac in lucem edidit, ſcilicet, *Dialogum Sapientiæ & Miniſtri ejus*, ſive *Horologium Sapientiæ*, *Conciones*, *Epiſtolas*: *Dialogum de Veritate*, *cum Appendice*: *Libellum de novem Rupibus*: *centum Meditationes Dominicæ Paſſionis*, *Officium quotidianum de Divina Sapientia*. De quibus Religioſus Editor in Epiſtolâ Dedicatoriâ ad *Bloſium* Abbatem ſcribit: *Credo equidem neminem tam ſaxeo eſſe pectore, qui non cœleſtis gratiæ inexperta priùs illuſtratione ſit nonnihil immutandus, ſi ſe ſedulum horum præbere lectorem non recuſaverit.*

B. Henrici Suſonis *Opera.*

IX. *ALFONSUS VARGAS*, natione Hiſpanus, patriâ Toletanus, in Sacra Facultate Pariſienſi Doctor Theologus, Uxamenſis primùm, deinde Pacenſis Epiſcopus, ac demum Archiepiſcopus Hiſpalenſis, ex Ordine Eremitarum Sancti Auguſtini aſſumptus, ſcriptis in 4. libros Magiſtri Sententiarum Commentariis, olim Pariſiis dictatis, inter Auctores Scholaſticos nomen conſecutos, obiit Hiſpali, die 26. Decembris, anni 1366.

ARTICULUS VI.

De Franciſco Petrarcha, Nicolao Oreſmio, Joanne Ruisbrochio, Radulpho Hygden, Joanne Treviſa, Joanne Malvernæo, Guillelmo Conventrienſi, Thoma Stubs, Alberto Argentinenſi, S. Catharina Senenſi, S. Raymundo Capuano, Henrico Knygton, Gerardo Zutphanienſi, & Gerardo Magno, Marſilio ab Ingen, Radulpho de Rivo, & Nicolao Eymerico.

I. FRANCISCUS PETRARCHA, excellentis vir ingenii & exquiſitæ doctrinæ, Latinæ patriæque linguæ cultu, ac Poëtica etiam utraque facultate ſui ſæculi Princeps, qui literas a multo ævo ſepultas e Gotthicis tumulis excitavit, inquit *Paulus Jovius* in Elogiis Doctorum Virorum; Aretii, Patre Florentino exule natus eſt anno 1304. die 20. Julii, claruit anno 1340. & proximis annis 34. Parmenſis Archidiaconus fuit, tum Cathedralis Eccleſiæ Patavinæ Canonicus. Præter Epiſtolas & Carmina, ſcripſit Dialogos excellentes *De Remediis utriuſque Fortunæ*, libros duos *De Vita Solitaria*, totidem *De otio Religioſorum*, *Dialogos de vera Sapientia*. & *De Contemptu mundi*, *Pſalmos 7. Pœnitentiales*, Librum 1. *De Republica optimè adminiſtranda*, alterum *De Officio & Virtutibus Imperatoriis*, libros 4. *Rerum Memorandarum*, Opus Hiſtoricum, exemplis cùm antiquis conſtans, tum recentioribus, &c. Seriis hiſce lucubrationibus temporis in ſuis erga *Lauram* canendis amoribus malè collocati maculam abſterſit: Quamquam (ut ipſe profitetur) unico illo & honeſto amore captus fuerit. De ipſo legendi Poggius, Trithemius, Paulus Jovius, Raphaël Volaterranus Anthropologiæ lib. 21. Jacobus Bergomenſis lib. 13. Supplementi Chronicorum, Xicco Polentonus, Hieronymus Squ rzaficus, in ejus Vita, & Jacobus Philippus Thomaſinus, Epiſcopus Æmonienſis in *Petrarcha Redivivo*: ſed legenda ante omnes ipſius Petrarchæ Epiſtola de Origine, Vita, converſatione ſuâ, & ſtudiorum ſucceſſu, Operibus ipſius præpoſita. Obiit in Arquato ſive Arquada, agri Patavini pago, anno 1374. ætatis 70. ubi & magnificum habet ſepulchrum, quatuor porphyreticis columnis ſubnixum.

II. *NICOLAUS ORESMIUS*, Theologus Pariſienſis, & Navarrici Collegii Gymnaſiarcha, Sanctæ Capellæ Canonicus, *Caroli V.* Regis Chriſtianiſſimi Præceptor, cujus juſſu Ariſtotelis Ethica & Politica, aliaque, Gallica Verſione donavit, ex Decano Metropolitanæ Rothomagenſis Eccleſiæ, Lexovienſis Epiſcopus creatus eſt anno 1377. Scripſit Librum *De Communicatione Idiomatum*, Tractatum *Contra Aſtrologos Judiciarios*, & Tractatum *De Mutatione Monetarum* qui Tom. 26. Bibliothecæ Patrum, Editionis Lugdunenſis habetur. Sacra etiam Biblia Gallicè reddidit.

III. *JOANNES RUISBROKIUS*, a pago *Ruiſbroëk* ad Sennam fluvium inter Bruxellam & Hallas cognominatus, Primus Prior Cœnobii Canonicorum Regularium in Viridivalle, ſita in Sylva Sonia ad ſecundum ab eadem urbe lapidem, *Doctor Divinus*, & *Excellentiſſimus Contemplator* appellatus, obiit anno 1381. ætatis 88. die ſecundâ Decembris. Vitam ejus edidit *Henricus a Pomerio*, ejuſdem Cœnobii Canonicus Regularis. Scripſit Ruisbrochius *Summam totius Vitæ Spiritualis*, *Speculum ſalutis æternæ*; *Commentaria in Tabernaculum Moſis*, *& ad id pertinentia*; *Tractatum de præcipuis quibuſdam virtutibus*; *De Fide & Judicio*; *De 4. Tentationibus*; *De 7. cuſtodiis Scholæ Spiritualis*; *De ſeptem gradibus Amoris*, *ſive ſcalæ*: *Libros 3. De Nuptiis Spiritualibus*, *De perfectione filiorum Dei*; *Regnum amantium Deum*: *De vera Contemplatione*; &c.

Joannis Ruisbrochii *Opera.*

Venerabilis Eccleſiæ & Univerſitatis Pariſienſis Cancellarius *Joannes Gerſonius* ſcripſit Epiſtolam contra librum Ruisbrochii *De ornatu ſpiritualium Nuptiarum*; reprehenditque quod docuerat, Animam perfectè contemplantem Deum non ſolùm videre eum per claritatem, quæ eſt divina eſſentia, ſed eſſe ipſammet claritatem, divinam; Contemplatione quippe animam unum fieri cum Deo ſecundùm exiſtentiam, & divinæ exiſtentiæ abyſſo abſorberi. Atque ita in errorem *Almarici* ab Eccleſia damnatum declinaſſe videbatur. Hunc eſſe ſenſum Auctoris probat *Gerſonius* ex ejus verbis in illa ad *Bartholomæum* Carthuſienſem Epiſtolâ. Apologiam pro *Ruiſbrochio* contra *Gerſonium* ſcripſit *Joannes de Schoënhavia*, quæ extat inter ejuſdem *Gerſonii* Opera. Contra quam Apologiam idem Cancellarius Epiſtolam ſcripſit, qua reprehenſionem Religioſiſſimi Viri temperat: *Poſtmodum*, inquit, *verbis excuſare conatus ſum prædictum auctorem poſtquam innotuit mihi, quòd in alio loco plus expreſſeris quod creatura nullo modo perdit eſſe ſuum quod habet in proprio genere; quòd ſi ita*

Gerſonius in Ruiſbrochium ſcribit.

Tom. 1. pag. 459.

pag. 466.

Sed reprehenſionem ſuam ſubinde temperat.

ſi ita inſerviſſet ad verba tertiæ partis ſui Tractatus, non ita præbuiſſet occaſionem errandi & ſeculpandi, non ſolùm apud ſimplices, ſed literatos & doctos. Cœterùm viros pios, & qui dono contemplationis inſignes habentur plerumque labi in errorem obſervat, doctrinæ & eruditionis defectu; ideo ipſos a ſcribendo vel docendo temperare ſibi debere: *Qui amant, ſibi ſomnia fingunt, ait Virgilius. Super hoc dicto cum experientia & ratione certâ fundatur dictum prioris Epiſtolæ meæ quo ſic ponitur: Sicut ex carentia pii affectus, & magis ex infectione ejus per vitia, errant nonnunquam peritiſſimi in literis Sacris; excecavit enim eos malitia eorum, & dati ſunt in reprobum ſenſum. Ita & parvo lumine intellectûs, & parva inſtructione in ſtudio literarum, etiam ſæcularium, quandoque præſertim in Logica, prolabuntur aliquando in errores periculoſiſſimos illi qui magnorum ſunt erga virtutes affectuum, quales Apoſtolus vocavit habere zelum ſed non ſecundùm ſcientiam: adeò ut ſi non humiliter ſapiant, & niſi ſeſe contrahant infra metas ſuæ cognitionis; nulli pertinacius inveniuntur, neque abſurdiùs errores confingere. Propterea non leviter oportet eos ſcribere, vel docere, ſed nec abſque cautela magna adhærendum eſt eis, niſi prævia diſcuſſione diligenti & Doctorum examinatione. In talibus quippe ſæpe reperimus plurima aut falſa, aut malè explicata, ac proinde multam erroris materiam præbentia ſimplicibus, quamquam in multis diviniſſima altiſſimaque ſint. Addo nunc id quod evenit tempore meo de quadam, quæ Propheti ſſa, & miraculorum operatrix reputata eſt a multis, quàm & vidi, & allocutus ſum. Hæc tandem dixit, & ſcribi juſſit. Quòd Spiritus ſuus, Deum contemplando fuerat annihilatus verâ annihilatione, & hinc recreatus. Et dum quæreretur qualiter hoc ſcire potuerat, reſpondebat ſe expertam. Dies mihi non ſufficeret, ſi numerare vellem innumeras tales inſanias amantium imò & amentium, quia non ſecundùm ſcientiam.*

Viri pii & qui dono contemplationis inſignes habentur, doctrinæ defectu plerùmque in graves errores impingunt.

Obſervandus & ille Canon a Venerabili Cancellario ibidem traditus: *Modus loquendi Doctorum, ſi reperiatur improprius, & parabolicus; & inuſitatus, aut figurativus, extendi, vel in uſum trahi non debet, ſed ad ſenſum proprium, & non figurativum, reverenter exponi. Alioqui fruſtra eſſent Doctores in Theologia conſtituti principaliter ad hoc officium elucidandi Sacram Scripturam, quam magis atque magis aliter agendo confunderent. Unde ſi quis ad vim vocis ſuſtinere vellet, quòd Deus ad liberandum ſuſcepturus hominem non horruit Virginis uterum, utique erroris reus eſſet. Tolerent igitur patienter homines inferioris gradûs & ſcientiæ, ſi dicta eorum quærantur ad proprium uſum coarctari, non in perniciem Doctrinæ Catholicæ dilatari. Hac conſideratione permotos exiſtimo Doctores noviſſimos Thomam, Bonaventuram, Alexandrum de Ales, & ſimiles, dum omiſſo omni verborum ornatu, tradiderunt Theologiam per quæſtiones, ut ſub certis regulis, & ſub præciſa verborum forma, tutiſſimam haberemus Theologiam tam practicam, quàm ſpeculativam, reducendo Doctores omnes priores ad unam ſecuramque locutionis proprietatem.*

Dicta Patrum & Doctorum inuſitata, impropria & figurata, ad ſenſum proprium reducenda ſunt & exponenda.

IV. *RANULPHUS HIGDEN*, aliis *Hygeden*, vel *Hykeden*, Anglus, Ordinis Benedictini Monachus, obiit anno Chriſti 1363. Hic *Mappæ Mundi*, & *Polychronici* auctor eſt; quod Opus conſtat ſex libris, pro numero tum ſex dierum quibus operatus eſt Deus, tum ſex ætatum, in quas univerſa Mundi Hiſtoria diſtribuitur. Ab orbe creato exorſus, procedit uſque ad annum 1343.

V. *Polychronicon* Anglicè reddidit *JOANNES DE TREVISA*, illudque continuavit addita 55. annorum Hiſtoria, uſque ad annum 1398.

VI. His coævus fuit *JOANNES MALVERNÆUS* ſive *Milvernaus*, Anglus Monachus Wigornienſis, Ordinis Benedictini, qui & *Polychronicon* continuavit: & Opus de Viſionibus ſuis Anglicè ſcripſit. De tribus his poſtremis Auctoribus lege *Gerardum Joannem Voſſium*, lib. 3. *De Hiſtoricis Latinis* cap. 11.

VII. *GUILLELMUS CONVENTRIENSIS*, Ordinis Carmelitarum Profeſſor, Anglus, ſcripſit *De laude Religionis*, *Scutum Carmelitarum*, *Præconia Deiparæ Virginis*, *Annales breviores*, *Elucidarium fidei*, *Compendium Hiſtoriarum*, *Adversùs Peccata*, &c. Floruit anno 1360.

VIII. *THOMAS STUBBS*, aliis *STOBBES*, patriâ Eboracenſis, Ordinis Fratrum Prædicatorum Profeſſor, & Sacræ Theologiæ Doctor, *Chronicon* ſcripſit *De Archiepiſcopis Eboracenſibus*, ad annum uſque 1373. Item librum inſcriptum, *Statutum Eccleſiæ contra impugnantes Eccleſiaſtica Statuta; De Stipendiis debitis Prædicatoribus verbi Dei; De Perfectione vitæ ſolitariæ; De Arte moriendi:* &c. Celebratur ab *Antonio Senenſi* in Bibliotheca Prædicatorum, a *Leandro Alberto* lib. 4. de Viris Illuſtribus Ordinis Prædicatorum, *Balæo* Centuria 6. Scriptore 36. *Geſnero*, *Poſſevino*, & *Voſſio* cap. 11. lib. 3. De Hiſtoricis Latinis. Ejus Chronicon editum eſt inter Hiſtoriæ Anglicanæ Scriptores Antiquos.

IX. *ALBERTUS ARGENTINENSIS*, Chronicon ſcripſit a *Rodolpho Habſburgenſi* Imperio, ſive ab anno 1270. uſque ad obitum *Caroli IV.* Imperatoris, qui incidit in annum 1378. Editum eſt a *Chriſtiano Urſtiſio*, cum aliis Rerum Germanicarum Scriptoribus.

X. *Sancta CATHARINA* Virgo Senenſis, Tertii Ordinis *Sancti Dominici*, de Pœnitentia nuncupati arcanorum Chriſti Sponſi conſcia; favorum, dolorumque particeps, ejuſque ſacris Stigmatibus inſignita; Prophetiæ, diſcretionis ſpirituum, & miraculorum chariſmatibus a Deo donata; Contemplativæ, activæque vitæ prodigium; Summorum Pontificum *Gregorii XI.* & *Urbani VI.* Legationibus pro Eccleſiæ commodis & pace præclarè functâ, obiit Romæ exeunte Aprili, anno 1380. ætatis ſuæ tertio & trigeſimo. A *Pio II.* Pontifice Maximo in numerum Sanctarum Virginum relata eſt anno milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo-primo, tertio Kalendas Julii. Trecentas ſexaginta quatuor Epiſtolas ſcripſit, nec non librum Dialogorum, quibus Spiritûs Sancti per ipſam loquentis, & ad vitam Chriſtianam atque ſpiritualem homines informantis documenta ſaluberrima continentur. De illa *Papirius Maſſonus* lib. 4. Annalium: *Extant Catharinæ Senenſis Epiſtolæ plures ad Urbanum, proque ejus cauſa ad Carolum V. Regem ſcripta pridie Nonas Maii 1379. quâ nihil gravius, nihil elegantius, aut concipi animo, aut ſcribi ab ullo illius temporis viro certè potuiſſet, ne Petrarcha quidem excepto, cujus ingenium admirari, & cæteris illius ætatis Scriptoribus Opera ejus anteferre ſoleo.* Ibidem: *Gregorius XI. ad quem extant XII. Epiſtolæ Catharinæ Senenſis ſanctiſſimæ atque eloquentiſſimæ Virginis, quibus hortatur ut quamprimum in Italiam proficiſcatur ſpretis impiorum conſiliis &c.* Et infra: *Hæc Catharina, ex cujus ore melle dulcior fluebat oratio.*

S. Catharinę *Virginis* Senenſis *elogium & opera.*

XI. Beatus *RAYMUNDUS DE VINEA*, Capuanus, Ordinis Fratrum Prædicatorum Magiſter Generalis, Sanctæ *Catharinæ Senenſis* antea Confeſſarius, & omnium ipſius arcanorum conſcius, partim ex notitia per ejus Confeſſiones, & plurium annorum convictum hauſtâ, partim ex teſtium oculatorum relatione, partim ex primi ejus Confeſſarii *F. Thomæ Dominici* Scriptis, Vitam ejuſdem Sanctæ Virginis Literis commendavit anno

Digitized by Google

no ab ejus obitu decimo. Librum etiam Dialogorum ipſius ex Italica lingua in Latinam vertit. Vitam inter Acta Sanctorum menſis Aprilis, Tom. 3. ad diam 30. retulerunt PP. *Henſchenius* & *Papebrochius*. Scripſit etiam *Sanctus Raymundus* Vitam *Sanctæ Agnetis de Monte Politiano*, cùm junior eſſet; Tractatum in *Magnificat*, &c. Obiit Norimbergæ in Germania, anno 1399. De ipſo *Stephanus Senenſis*, Prior Carthuſiæ *Sanctæ Mariæ de Gratia* prope Ticinum, in Epiſtolâ ad Fratrem *Thomam Antonium de Senis*, de Virtutibus & Geſtis *Sanctæ Catharinæ*, datâ 26. Octobris anno 1411. ita ſcribit, cap. 4. *Exhortor in Domino devotos homines, qui delectantur audire virtutes reales, mirabiles, ſaluberrimas & exemplares iſtius almæ Virginis .... Legant Vitam ipſius editam & ordinatam a Reverendiſſimo Patre Magiſtro R. de Capua, Sacræ Paginæ Profeſſore, qui longo tempore Confeſſor ejus extitit, & poſt ejus fœlicem obitum fuit factus Generalis Magiſter ſui Ordinis, videlicet Prædicatorum, ubi multa utilia ſimul & pulcherrima reperient. Et quamvis aliqui faſtidioſi lectores ab omni fructu devotionis alieni, dicant, quod valde prolixè ſcripſit; hoc apertiſſimè noverint univerſi, quòd in comparatione Geſtorum ipſe nimis abbreviavit Vitam illius, & ea quæ ſcripſit, indubitanter exiſtimo quòd Spiritu Sancto dictante ſcripſerit. Hoc verbum hic appoſui confidenter, quia longam converſationem, licèt immeritus habui ſecum: & non ignoro commendabilem vitam ejus, atque dotes odoriferas, videlicet virginitatis, nobilitatis etiam corporea, ſcientiæ magnæ, ac aliarum virtutum, quibus a Domino Deo noſtro fuerat inſignitus .... Beatiſſimæ Virgini Mariæ devotiſſimus extitit, ut etiam apparet omnibus illum pulcherrimum atque devotum Tractatum, quem ipſe ſuper* Magnificat *edidit, attentè legentibus. Et quia, ſicut ego piè credo, jam ad vitam æternam tranſivit, unum hactenus ſecretum in præſenti propalabo, & apud me certum habeo, quia per annos plurimos antequam ipſe cognoſceret almam Virginem ſupra ſcriptam vel e converſo, Beatiſſima Virgo Maria corporaliter apparens ipſi Sacratiſſimæ Virgini Catharinæ, promiſit ei dare unum fideliſſimum devotum ſuum in Patrem & Confeſſorem, qui daret ei valde majorem conſolationem, quàm hactenus habuerat a cæteris ſuis Confeſſoribus, ut poſtea rei probavit eventus.*

XII. *HENRICUS KNYGTON*, Canonicus Leyceſtrenſis in Anglia ſub *Richardi II.* Regis tempora clarult, ad cujus ferme obitum Hiſtoriam ſuam *De Eventibus Angliæ*, a *Vuillelmo I.* perduxit, ſive ad annum 1395. præmiſſo compendio de rebus aliquot Saxonicis & Normannicis. Quinque libros complectitur, qui inter veteres alios Anglicanæ Hiſtoriæ Scriptores editi ſunt, Tomo 11.

XIII. *GERARDUS ZUTPHANIENSIS*, a natali ſolo cognominatus, e primis Clericis Vitæ Communis apud Daventrienſes a *Gerardo Magno* inſtitutis, quem non minùs converſatione, quàm ſcientiâ Scripturarum inſignem *Trithemius* Abbas prædicat, præter Sermones varios, duo ſcripſit Opuſcula *De Reformatione virium Animæ*, & *De ſpiritualibus Aſcenſionibus*, quæ in *Magni Gerardi* Vita commendat *Thomas a Kempis*. Obiit 1398. Laudata ipſius Opuſcula habentur Tom. 26. Bibliothecæ Patrum Editionis Lugdunenſis,

XIV. *GERARDUS MAGNUS*, Daventriæ ad Iſalam fluvium in Germania inferiore natus, cùm Literis Sacris in Academia Pariſienſi operam dediſſet, Ultrajectenſis, & Aquiſgranenſis Eccleſiæ Canonicus factus eſt, quibus demum abdicatis Beneficiis, *Clericos* ſeu *Fratres Vitæ Communis* in patria inſtituit, qui & literis, & optimis moribus Chriſtianam Juventutem informarent. Scripſit *Proteſtationem de veridica Prædicatione*; *Concluſa & propoſita*; *De ſtudio ſacrorum Librorum*; aliaque Opuſcula, Sermones, Epiſtolas de quibus *Aubertus Miræus* in Auctorio de Scriptoribus Eccleſiaſticis cap. 444. Ad vitam immortalem tranſiit anno 1384. die 20. Auguſti, ætatis 44. Vitam ipſius literis mandavit *Thomas a Kempis*.

XV. *MARSILIUS AB INGEN*, natione Germanus, Eccleſiæ *S. Andreæ* Colonienſis Canonicus & Theſaurarius, Heidelbergenſis Academiæ conditor, primuſque Doctor ac Rector, quam *Rupertus* Dux Bavariæ, & Comes Palatinus Rheni magnificè dotaverat, & *Urbanus VI.* Pontifex Maximus inſtar Pariſienſis confirmaverat, *Trithemio* teſte, Commentariis, in 4. Libros Magiſtri Sententiarum poſteritati relictis, obiit 13. Kalendas Septembris, anno 1394.

XVI. *RADULPHUS DE RIVO*, Tungrenſis Eccleſiæ Decanus, decimo-quarto ſęculo cadente claruit, librumque adidit *De Canonum Obſervantia in Eccleſiaſticis præſertim Officiis*. Propoſitionibus ſive Capitibus 23. conſtat. Tom. 26. Bibliothecæ Patrum, Lugdunenſibus Typis editus eſt. Obiit *Radulphus de Rivo* die 111. Novembris anno 1403.

XVII. *NICOLAUS EYMERICUS*, Gerundæ in Catalonia natus, Ordinis Fratrum Prædicatorum Profeſſor, non Theologiæ dumtaxat, ſed utriuſque Juris ſcientiâ inſignis, *Nicolao Roſelli* quem *Innocentius VI.* Cardinalitiis Inſulis ornavit anno 1356. in Inquiſitoris Generalis per totum Aragoniæ Regnum munere ſucceſſit. Pro graviſſimis fidei negotiis Avenionem profectus, a *Gregorio XI.* Pontifice Maximo amantiſſimè ſuſceptus eſt, ejuſque Capellanus creatus, qui & varia ad ipſum pro variis cauſis Inquiſitionis munus ſpectantibus Reſcripta dedit. Plurima ſcripſit *Eymericus*, quibus nomen ſuum cum gloria tranſmiſit ad notitiam Poſteritatis. Nam præter Philoſophicos, Commentarios edidit in quatuor Evangelia, in Epiſtolas Sancti Pauli ad Galatas & ad Hebræos, Sermones de Tempore, & de Sanctis, librum *De duabus Chriſti naturis*, item alterum *De tribus perſonis in Deo*, adverſùs errores Parochorum Valentinæ urbis, qui Sacramentum Euchariſtiæ adminiſtrantes, fideles interrogabant: *Credis quod hæc Sacra Euchariſtia, quam præ manibus habeo, eſt Pater & Filius, & Spiritus Sanctus? & reſpondentibus, Credo,* porrigebant. Scripſit etiam *De excellentia Chriſti & B. Virginis*; *De Romani Pontificis Poteſtate*; & alia quæ in Conventu Gerundenſi FF. Prædicatorum MSS. extare dicuntur, & *Directorium Inquiſitorum*: *PRÆCLARUM ſanè & vetuſtate venerandum Opus, in quo ſummæ religionis capita continentur, & quæ ad hæreticam iniquitatem coërcendam & extirpandam conducunt piè & eruditè præſcribuntur, & quicquid ad Sacrum Inquiſitionis Officium ſecurè exercendum exigitur, artificiosè ac methodicè demonſtratur.* Verba ſunt *Franciſci Pegnæ* in Epiſtolâ ad *Gregorium XIII.* Directorii nuncupatoriâ. *De Nicolao Eymerico*, ejuſque Geſtis legendi *Franciſcus Diago* in Hiſtoria Provinciæ Aragoniæ Ordinis Fratrum Prædicatorum lib. 1. cap. 24 25. 26. & 27. lib. 2. *Bzovius* ad annum 1372. Num. 9. & ſeq. *Nicolaus Janſenius* in Appendice ad Tom. 3. *Bzovii*. Obiiſſe *Eymericum* Inquiſitorem Gerundæ die 4. Januarii anno 1399. *Diago*, & *Bzovius* tradunt, quamvis anno 1393. defunctum ex vetuſto Epitaphio quod ejus ſepulchro inciſum eſt, in Gerundenſi Fratrum Prædicatorum Convento, certum habeat *Franciſcus Pegna*. Multos habuit vir ille, dum viveret, adverſarios (inquit idem „ Auctor) ſed non eſt mirandum, cùm ea ferè „ ſit eruditorum conditio, aut infœlicitas. Ha-

Nicolai Eymerici *Opera*.

Error Parochorum Valentinorum circa Euchariſtiam.

N. Eymericus *multos habuit adverſarios, quæ virorum eruditorum ferè ſors eſt*.

Digitized by Google

„ bet quæque virtus ſua adverſa & obſtantia vi-
„ tia, & quò altiores ſunt turres, majoribus ven-
„ torum ſtatibus concutiuntur; & ut rectè protulit
„ ille:
„ *Sæpius ventis agitatur ingens*
„ *Pinus, & celſæ graviore caſu*
„ *Decidunt turres, feriuntque ſummos*
„ *Fulgura montes.*

Horat.

„ Hæc Magna eſt & poſtrema viri laus, eum acri
„ odio hæreticos omnes habuiſſe, cunctaſque
„ hæreſes deteſtatum fuiſſe: res verò ad Fidem
„ Chriſtianam & Religionem Catholicam ſpe-
„ ctantes, ſummâ religione & pietate coluiſſe.
„ Hæc *Pagna* in eius Vitæ Breviario, quod Di-
„ rectorio præmiſit.

CAPUT VI.

De Conciliis Nationalibus & Provincialibus, quibus ſancita eſt Diſciplina Sæculis XIII. & XIV.

ARTICULUS I.

De Concilio Londinenſi anni 1200.

Londinum Londres, *Angliæ Regia Urbs, Epiſcop. ſub Metropoli Cantuarienſi.*

HUBERTUS Cantuarienſis Archiepiſcopus & Angliæ Primas Londini apud Weſtmonaſterium Concilium celebravit anno ducenteſimo ſupra milleſimum, in quo tredecim conditi Canones. Primos nimiam feſtinationem aut protractionem in celebratione Miſſæ & Divini Officii recitatione prohibet, ac in verbis Canonis monet *non eſſe diu immorandum, propter inſurgentes cogitationes, quæ ut muſcæ morientes, perdunt ſuavitatem unguenti.* Secundus Presbyteris bis unâ die celebrare vetat, *niſi neceſſitate urgente.* Singulis Dominicis Euchariſtiam renovari jubet. Statuit ut publicè & inſtanter petenti detur, *niſi publicum ſit ejus delictum.* Tertius, ut Baptiſmus & Confirmatio conferantur, ſi dubitetur an confirmatus ſit aliquis, vel baptizatus: *quia non dicitur iteratum quod non ſcitur fuiſſe collatum.* Item ut non liceat Diaconis baptizare vel pœnitentias dare, niſi in duplici neceſſitate, cùm ſcilicet Sacerdos non poteſt, vel abſens eſt, vel ſtultè non vult, & mors imminet puero, vel ægro. In neceſſitate verò a Laïco etiam baptizari poſſe declarat, & a patre vel matre pueri, *abſque matrimonii præjudicio.* Quartus, ut Sacerdotes in pœnitentiis imponendis *Sacrorum Canonum ſtatuta* ſequantur, & diligenter attendant circumſtantias, qualitatem ſcilicet perſonæ, quantitatem delicti, tempus, locum, cauſam, moram in peccato factam, devotionem animi Pœnitentis; & ut pœnitentia talis injungatur uxori, ut non reddatur marito ſuſpecta de aliquo gravi & occulto peccato; idemque erga maritum obſervetur. Addit, *Ad Sacerdotum cupiditatem reſecandam, ut Miſſæ non injungantur in Pœnitentiam his qui non fuerint Sacerdotes.* Quintus ſtatuit ut Archiepiſcopi, Epiſcopi, Archidiaconi, ſubditos in Viſitationibus Parochiarum immodicis ſumptibus non gravent, ſed modum ſervent in Concilio Lateranenſi 3. Canone 4. præſcriptum. Sextus, ut Epiſcopus, qui *ſine certo titulo* Diaconum vel Presbyterum ordinaverit, *tamdiu* neceſſaria *ipſi ſubminiſtret, donec ei in aliqua Eccleſia convenientia ſtipendia Militiæ Clericali aſſignaverit*; niſi qui ordinatus eſt de ſua vel paterna hereditate ſubſidia vitæ habere poſſit. Septimus, ne ſententia excommunicationis vel ſuſpenſionis feratur, niſi Canonicâ monitione præmiſſâ, nec ſubjecti contra Diſciplinam Eccleſiaſticam, ante diſceptationem cauſæ in vocem appellationis prorumpant. Prohibet præſertim ne Monachi *contra Regulam Prælati ſui & Capituli diſciplinam appellare præſumant.* Octavus, Ut pro Sacramentorum adminiſtratione & ſepulturis, aut pro licentia docendi a Magiſtris nihil exigatur. Ne novi cenſus ab Epiſcopis vel Abbatibus imponantur Eccleſiis, nec veteres augeantur. Ne Beneficia vel Miniſteria Eccleſiaſtica promittantur aut conferantur alicui *antequam vacent, ne deſiderare quis proximi ſui mortem videatur, in cujus locum vel Beneficium ſe credit ſucceſſurum.* IX. Ne decima minuatur occaſione mercedis ſervientium, vel meſſorum: & ut *detentores decimarum* a Presbyteris Parochialibus excommunicentur, juxta Rotomagenſis Statuta Concilii. *Decimus*, Ut Parochi in Eccleſiis ſuæ curæ commiſſis reſideant: Clerici mulierculas a domibus ſuis eliminent, nec tabernas adeant. *Undecimus* ſtatuit de Matrimonii impedimentis, prohibetque ne contrahatur ſine trina denuntiatione publica in Eccleſia, neque ſi fuerint perſonæ incognitæ. Nec etiam conjungantur *niſi publicè, in facie Eccleſiæ, & præſente Sacerdote: Et ſi ſecus factum fuerit, non admittantur alicubi in Eccleſia, niſi ſpeciali auctoritate Epiſcopi.* XII. Ut iis Canonica purgatio imperetur, qui criminis alicujus infamiâ ſunt aſperſi, cujus convinci non poſſunt. XIII. Ut Leproſi Cœmeterium, Eccleſiam, & proprium Presbyterum habeant. XIV. Eccleſias & Beneficia, *ſine Epiſcopali auctoritate, de manu Laica* recipi vetat. Item ne Monachi *pretio recipiantur* in Monaſterio, nec *peculium habere permittantur. Si quis exactus pro ſua receptione aliquid dederit, ad Canonicos Ordines non accedat: is autem qui acceperit, Officii ſui privatione mulctetur. Si verò peculium habuerit, niſi ei ab Abbate fuerit pro injuncta adminiſtratione permiſſum, a Communione removeatur Altaris: Et qui in extremis cum peculio inventus fuerit, nec Oblatio pro eo fiat, nec inter Fratres recipiat ſepulturam.* In ſingulis Canonibus hæc repetitur clauſula, *Salvo in omnibus Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ honore & privilegio.* Hæc Decreta ſuis Annalibus Anglicanis inſeruit *Rogerius Hovedenus.*

Summa Canonum.

In pœnitentiis imponendis quid attendendum?

Miſſa in pœnitentiam Laïcis non injungenda.

Titulus Ordinandorum.

Beneficia non conferenda, vel promittenda antequam vacent.

Matrimonii trina denuntiatio & publica celebratio.

Peculium Monachis interdictum.

ARTICULUS II.

De Concilio Avenionenſi.

Avenio, Avignon, *urbs Provinciæ ad Rhodanum Pontificia Ditionis, Archiepiſcopatus.*

HUgo Regienſis Epiſcopus, & *Theodiſius*, Sedis Apoſtolicæ Legati, Concilium Avenione congregarunt anno Chriſti milleſimo ducenteſimo-nono, Pontificatus *Innocentii III.* duodecimo, octavo Idus Septembris. Adfuere quatuor Archiepiſcopi, Viennenſis, Arelatenſis, Ebredunenſis, & Aquenſis; Epiſcopi viginti, Abbates aliique Eccleſiarum Rectores plurimi ac. Canonibus Diſciplina in Eccleſiis Provinciæ ſancita eſt. I. Statuit ut Epiſcopus quilibet in ſua Diœceſi frequentiùs & diligentiùs Fidem prædicet Orthodoxam; & cum expedierit, per alias honeſtas & diſcretas perſonas faciat prædicari. II. Ut Hæretici ſecundùm Canonicas Sanctiones, & bonorum etiam confiſcatione puniantur: Judæi ab omni adminiſtratione removeantur, nec in domibus ſuis ad miniſterium permittantur habere Chriſtianos. III. Ut feſtivis diebus & ſolemnibus, & maximè cùm Synodus celebratur, uſurarii omnes ſive ſuo, ſive alieno nomine crimen illud exerceant, generaliter excommunicationis vinculo innodentur: publici, aut convicti nominatim eadem. feriantur

Summa Canonum.

Cen-

Cenſura, pœniſque in Concilio Lateranenſi III. conſtitutis ſubjaceant; ſcilicet ut eorum non recipiantur oblationes, & ſi in eo ſtatu obierint, Eccleſiaſticâ careant ſepulturâ. IV. Ut Judæi ad remittendas uſuras compellantur; ad ceſſandum ab operis diebus Dominicis & Solemnibus, & ad temperandum a carnibus diebus abſtinentiæ. V. Ut Laïci & aliæ perſonæ, de bonis omnibus ſibi a Deo collatis, non deductis expenſis, decimas ac primitias ſolvant, ad idque Cenſuris Eccleſiaſticis compellantur, præſcriptione aliquâ, titulo, ſeu conſuetudine non obſtante: *Cum adeo debita ſint, ut ſine voluntate eorum quibus debentur; abſque mortali peccato non valeant retineri.* Prohibet inſuper ne Epiſcopus, aut alia perſona Eccleſiaſtica, alicui Laïco decimarum collectionem perpetuò cedat habendam, nec Laïci, quibus fortè conceſſa fuerit, ex hujuſmodi conceſſione jus aliquod ſibi vendicare valeant. VI. Ut tam Eccleſiaſticæ perſonæ, quàm ſeculares a pedagiis, quidagiis, ſalinariis, & aliis indebitis exactionibus, per excommunicationis ſententiam in perſonas, & interdictum terrarum, penitus deſiſtere compellantur: *Niſi fortè Regum vel Imperatorum conceſſione probaverint ſe habere.* VII. Vetat ne Laïci ab Eccleſiis & Eccleſiaſticis perſonis albergarias, procurationes, exactiones, tallias exigant; jubet ut Eccleſias & Domos Religioſas, in pleniſſima libertate conſervent; ita ut *Epiſcopis, vel aliis earum Rectoribus defunctis, ipſas nullomodo audeant ſpoliare, nec ſe adminiſtrationi earum, ſeu cuſtodia, niſi fortè rogati ab Epiſcopo, vel Capitulo, occaſione alicujus conſuetudinis, ſeu aliquâ aliâ immiſcere: ſed omnia cum integritate qualibet defunctorum ſucceſſoribus reſerventur.* VIII. Prohibet *ne electioni Epiſcopi, vel alterius Eccleſiæ Rectoris* ſe Laïci *immiſceant*, & ne ab Eccleſiis ſeu Religioſis Domibus ac Eccleſiaſticis perſonis, ſicut in quibuſdam locis huc uſque præſumptum fuerat, vigeſimam partem annuorum redituum, ratione murorum, vel aliquâ occaſione, extorquere contendant. IX. Sub anathematis pœna Eccleſias *incaſtellare* vetat, niſi ad repellendos Paganorum incurſus neceſſe fuerit. X. Statuit ut ad pacem & treugam faciendam pariter & ſorvandam etiam inviti compellantur. XI. Ut Eccleſiaſtici Judices in reddendo Jure finiendiſque litibus ad tribunal ſuum delatis diligentiores ſe præbeant. XII. Ut Excommunicationis & Interdicti Sententias abſque congrua ſatisfactione non relaxent; alioqui ad reſtituendum damnum paſſis condemnentur. XIII. Ut convicti de perjurio, qui ſex menſes in excommunicatione manſerint, *ad Sedem Apoſtolicam, ſicut ſacrilegi & incendiarii mittuntur, Si Clerici fuerint, ab Officio & Beneficio Eccleſiaſtico repelluntur: ad quorum neutrum reſtitui valeant, niſi per Summum Pontificem, vel ipſius Legatum.* In hac primùm Synodo Perjurorum abſolutio in quatuor Provinciis, Sedi Apoſtolicæ reſervata eſt, ut conſtat ex his verbis Patrum: *Pro eo quòd faciles ſunt homines ad perjuria, & ad Cenſuram Eccleſiaſticam contemnendam, ſpecialem & novum Canonem promulgamus.* XIV. Lateranenſis Concilii Conſtitutionem innovat, quâ ſancitum eſt, ut ad vacantes Eccleſias, infra ſex menſes, Patroni perſonas idoneas Epiſcopis præſentent: alioqui ad ipſos Epiſcopos Jus pro hac vice devolutum eſto. XV. Epiſcopis Abbatibus, Præpoſitis, Prioribus, ſub atteſtatione divini Judicii diſtrictè injungit, ut Monachis & Monialibus *Licentiam habendæ proprietatis non tribuant, cùm etiam hoc Romano Pontifici non liceat, ſicut Innocentius III.* teſtatur.* XVI. Jubet Epiſcopis ut raptores, & violatores pacis anathemate percellant; alioqui ad reſarciendum damnum injuriam paſſis teneantur. XVII. Ut in Sanctorum Vigiliis *hiſtrionicæ ſaltationes* & *Choreæ* in Eccleſiis non fiant, nec *amatoria carmina* vel *cantilenæ* recitentur: ex quibus *obtutus & auditus quorumlibet ſpectantium polluuntur.* XVIII. De habitu & tonſura Clericorum cùm Regularium tum Sæcularium decernit, ut ipſorum Profeſſioni congruant. XIX. Tam Præpoſitos, quàm alios Clericos, ad mandatum ſui Epiſcopi ad ſacros Ordines promoveri jubet. Advocationes coram Judicibus Laïcis exercere vetat. XX. Conſanguineos eorum, qui *Petrum de Caſtro Novo*, Sedis Apoſtolicæ Legatum, & *Gaufredum* Canonicum Gebennenſem interfecerant, uſque ad tertiam generationem, arcet a Beneficiis & Officiis Eccleſiaſticis, eamdemque pœnam erga conſanguineos eorum, qui ſimilia facinora perpetrarint, decernit, ſi apud viros bonos & graves in ſuſpicionem & infamiam de perpetrato crimine incurrerint. XXI. Jubet Archiepiſcopis & Epiſcopis ut hæc Decreta curent obſervari.

Decima ſine mortali peccato retineri non poſſunt.

Perjurorum abſolutio Sedi Apoſtolicæ in quatuor Provinciis tunc primum reſervata.

Licentia proprietatis habendæ Monachis tribui non poteſt.

Saltationes & choreæ.

* *Extra. De ſtatu Monachorum.*

ARTICULUS III.

De Concilio Pariſienſi.

ANno 1212. *Robertus de Corceone* S. R. E. Cardinalis, & Sedis Apoſtolicæ in Galliis Legatus Concilium Pariſiis celebravit, in quo ſaluberrimas Conſtitutiones edidit ad reſtaurationem Eccleſiaſticæ Diſciplinæ, quadrifariam diſtributas. Prima pars ſpectat Clericos ſæculares, & 20. conſtat Capitulis. Altera Viros Regulares & 27. Capita complectitur. Tertia eoſdem, & Moniales, & Capita 21. habet. Quarta Archiepiſcopum & Epiſcopos, & totidem capita continet.

Summa Canonum.

Circa Clericos ſæculares, I. De ipſorum vita & honeſtate decernit, in habitu, geſtu, converſatione; ut a confabulationibus in Eccleſia & in Choro abſtineant, & a deambulatione & mora extra Chorum, dum Horæ cantantur, vel Miſſa celebratur. Si Decreti hujuſce prævaricatores a Prælato moniti ſe non correxerint, *Beneficii ſui ſuſpenſione mulctentur. Si contumaces adhuc extiterint a Superiore excommunicentur.* II. Ut qui totis horis non interſunt, ſed principio tantum vel fini, ſtipendio ſeu portione ſuâ priventur. III. Ne venationi aut aucupio dediti ſint, horumque gratiâ canes aut aves nutriant; aut equos habeant more ſæculari phaleratos. IV. Ut focarias e domibus ſuis expellant, nec in alienis foveant, ſub pœna ſuſpenſionis ab Officio & beneficio. V. Ut Prælato ſuo, vel alteri de ipſius licentia confiteantur. VI. Ne Clericus Beneficio ſufficienti auctus, *Pactione interveniente advocationem exerceat*, nec cauſis deſperatis patrocinetur, nec eas malitioſè protrahat, nec in contumelias partis adverſæ prorumpat: ſed *ſuſcepta negotia fideliter & diligenter exerceat ſecundùm veritatem*; & nullum jus falſum allegans, erga Judices ſe habens reverenter & modeſtè. VII. Ne Clerici juramentum faciant de libris aliiſve rebus non commodandis. VIII. Ne quæſtuariis vel conductitiis Concionatoribus Officium Prædicationis committatur. IX. Ne Sacerdotes ignoti ad Divinorum celebrationem admittantur ſine literis teſtimonialibus, vel bonorum virorum teſtimonio. X. Ne excommunicatum, interdictum, vel penitus ignotum, vel alienum Parochianum, in præjudicium primi Sacerdotis, vel ad ſepulturam, vel ad Communionem Euchariſtiæ, ſcienter aliquis Sacerdos admittat, *præcipuè in Solemnitate Paſchali.* XI. *Ne pro annalibus, vel triennalibus, vel ſeptennalibus Miſſarum* faciendis, Laïci vel alii *dare aliquid vel legare teſtamen-*

De vita & honeſtate Clericorum.

Annalia Miſſarum non exigenda, neq

De his faciendâ pactio.

te cogantur, & ne ſuper his aliqua pactio vel exactio, vel ſub aliquâ aliâ ſpecie palliata a Sacerdotibus fiat: & *ne ſuperfluâ multitudine talium annalium ſe onerent Sacerdotes, ad quæ explenda honeſtè ſufficere non poſſint, & propter quæ ipſos oporteat conductitios Sacerdotes habere*. XII. Ne proprias Eccleſias dent ad firmam, vel alienas recipiant. *Et ne quis Sacerdos ſine mandato Superioris, nat ejus qui in aliqua Parochia curam animarum gerit, Confeſſiones recipiat, omiſſis propriis Sacerdotibus, vel contemptis, niſi in articulo neceſſitatis*. XIII. Ne ſectio Beneficiorum Eccleſiaſticorum, & diviſio Præbendarum fiat. XIV. Ne Decanatus rurales pretio conferantur. XV. Ne Archidiaconus pretium exigat pro redemptione procurationum ab Eccleſiis quas perſonaliter non viſitat, & quibus debitum viſitationis Officium non impendit. XVI. Ne in domibus Clericorum vel Religioſorum Clauſtris, vel in atriis Eccleſiarum, inhoneſtæ comeſſationes, vel ludi talorum fiant. XVII. Ut Capitula Conventualium Eccleſiarum Prælatum extra eligant, ſi in ſuo Collegio dignum non reperiant. XVIII. Ut cùm electiones a Capitulo faciendæ ſunt, aut Beneficia conferenda, dies præfigatur, ad quam abſentes, & præcipuè reſidentes commodè valeant convenire. XIX. Beneficia curam animarum annexam habentia plura ab uno poſſideri vetat, ſive in pluribus Eccleſiis, ſive in una & eadem ſub pœna excommunicationis, quâ & ipſe Collator percellatur. XX. Ne quis Beneficium Eccleſiaſticum ſibi hereditario jure vendicet, nec eodem jure a quoquam alteri conferatur. Et ne quis pro dandâ licentiâ docendi, vel pro Scholarum regimine conferendo, ante vel poſt aliquid exigere vel extorquere præſumat. In hujus Conſtitutionis violatores, poſt admonitionem Prælati, ſuſpenſio a Beneficio, in contumaces excommunicatio decernitur.

Canones Regularem Monaſteriorum Diſciplinam ſpectantes.

Secundæ partis Canon primus ſimoniacum in Monaſterium ingreſſum prohibet ac damnat, *ſecundùm Mandatum Romani Pontificis ad Archiepiſcopos & Epiſcopos per totum Regnum Franciæ*. Statuit etiam, ut nullus omnino Regularis *proprium* habeat. II. Ut nemo infra 18. ætatis annum ad Monaſticam Profeſſionem recipiatur. III. Ut ſuſpecta oſtiola & diverſoria, ſive in Abbatiis, ſive in Prioratibus, ſive in quibuſvis locis, ubi Religioſi converſantur, obſtruantur per Epiſcopos locorum. IV. Ut Viri Religioſi curam infirmorum & debilium habeant diligentem: Utque reditus eleemoſynæ aſſignati nullo modo imminuantur, vel aliis uſibus deputentur, & ſubtracti reſtituantur. V. De hoſpitalitate, & fideli eleemoſynarum diſtributione decernit. VI. *Ut remotâ omni acceptione perſonarum, nullus occaſione nationis tantùm, dummodo aliàs honeſtus fuerit, & Eccleſiæ credatur eſſe utilis, ab ingreſſu Religionis repellatur*. VII. Monachorum cupiditatem damnat; qui manifeſtos uſurarios, & alios excommunicatos, ſeu nominatim interdictos, ad Sacramenta, vel ad Religionem, aut ſepulturam interdum recipiebant, eoſque ad uſurarum reſtitutionem compellendos edicit. VIII. Statuit ut nullus alicui Cœnobio vinculo Profeſſionis obligatus in aliud recipiatur, niſi præſumatur quòd ſincerè illud requirat, vel id fiat cum licentia Abbatis. IX. Chirotecas albas, calceos nimis ſtrictos & peracutos, aliaque morem aut faſtum ſæcularem redolentia ornamenta; necnon ſingulares comeſſationes extra refectorium, Monachis prohibet. X. *Cubicula extra dormitorium*, niſi illis quibus permittitur propter Officium ſuum, ſecundùm Statuta Ordinis, *loquelam in capitulo, rumorem in clauſtro, ingreſſum mulierum per loca ſuſpecta, ludos illicitos, puta talorum, ſcaccorum, alearum & hujuſmodi*, aucupia, venationes, & illicita juramenta iiſdem vetat: ſilentium in locis regularibus obſervari jubet. XI. Monacho; vel Canonico Regulari iter agenti in equitatura & expenſis ſibi ac ſocietati ſuæ neceſſariis provideri jubet, *ne in opprobrium Domini & Ordinis aliunde mendicare cogatur*. XII. Statuit ut ſubditi *humiliter & devotè* obediant; Prælati *diſcretè & providè* imperent, non fratres vexent aut ſcandalizent: quòd quandoque contingit, ut vel honeſtiſſimi viri de Cœnobiis ſuis exire cogantur. XIII. Exſcindit deteſtabilem, quæ inoleverat, conſuetudinem, ut Abbates Præpoſituras ſuas quibuſdam Monachis ad firmam darent, & ab ipſis fidejuſſores ſæculares reciperent. Ex quo non modica ſequebantur incommoda & ſcandala; quia ſi aliquid excederet ſupra firmam, id ſibi quaſi proprium Monachus retinebat. Si reditus Præpoſituræ non ſufficerent, per fas & nefas quærebat unde ſatisfacere poſſet Abbati. Id itaque ſub pœna ſuſpenſionis ab Officio Abbatibus prohibetur.

Præpoſitura Monachis ad firmam non danda.

XIV. Apoſtatas a Sacerdotibus locorum excommunicari decernit. XV. Statuit de abſolutione eorum, qui aliquo excommunicationis, vel interdicti vinculo irretiti, Monaſterium ingrediuntur. XVI. Vetat, juxta Lateranenſis Concilii 3. Conſtitutionem, *Ne Monachi per villas, oppida, vel Eccleſias Parochiales ſinguli ponantur, & ne ſoli inter ſæculares homines ſpiritualium hoſtium conflictum expectent*. XVII. Ne Viri Religioſi duos Prioratus ſive Obedientias ſibi præſumant uſurpare: alioqui in condemnationem ſuæ cupiditatis, utroque priventur ipſo jure. XVIII. Secundùm Chalcedonenſis Decreta Concilii, ſtatuit ut *Qui faciunt partes & conſpirationes in Capitulis, vel pro Prælato, vel contra Prælatum, vel pro quocumque privato commodo*, gradu excidant. XIX. Prohibet ne Viri Religioſi advocationem exerceant in cauſa ad ſuam, vel aliam Religioſam Domum non pertinente, maximè ſine licentia ſui Abbatis. XX. Jubet juxta Lateranenſis III. Concilii Decretum, ut Regulares Juriſprudentiæ, aut Medicinæ extra clauſtra dantes operam, infra duos menſes ad Cœnobium redeant, ſub pœna excommunicationis; non obſtante Abbatis ſui licentiâ, quam dare non potuit. XXI. Vetat ne Monachi vel Canonici Regulares, *bini in eodem lecto*, ſed in ſingulis lectis ſinguli, *veſtiti* jaceant, ſecundùm Statuta Ordinis. XXII. Ne Monachorum numerus minuatur, cùm Cœnobiorum facultates non ſunt imminutæ. Si Abbates vel Priores hac in re peccaverint, Diœceſanus Epiſcopus ſolicitudine ac auctoritate ſuâ numerum Deo ſervientium reſtauret. XXIII. Ne Viri Religioſi juramentum emittant de non commodandis libris, *cùm commodare inter præcipua miſericordiæ opera computetur*. Et deinceps libros teneri ſub anathemate prohibet. XXIV. Statuit ut qui ſeditiones movent, ut mittantur in Cellas, diutiùs & arctiùs in clauſtro permaneant. XXV. Uſurarios declarat, & pœnis contra uſurarios latis obnoxios, *Qui merces ſuas vendunt ad terminum*, ut ipſas propterea *cariùs vendant*. XXVI. Clericis & laïcis vetat Prioratus tenere ad vitam: niſi causâ meliorationis, vel pro urgenti debito, cùm aſſenſu Diœceſani alicui conferantur. XXVII. Prohibet ne ab ingreſſuris Monaſterium, vel *paſtus*, vel *veſtimentum*, vel *denarii*, aut quid aliud loco prædictorum exigatur, ſub pœna ſuſpenſionis.

Monachi in villis aut parochialibus Eccleſiis ſinguli non ponendi.

Partes in Capitulis facere Monachis vetitum.

Juramentum de libris non commodandis vetitum.

Uſura.

Ab ingreſſuris Monaſterium nihil exigendum.

De Monialibus ſtatuit eadem Synodus, ne circa ipſas verſentur Clerici vel Servientes ſuſpecti: Ne inanes conſabulationes Clerici ſæculares cum juvenibus habere permittantur: Ne illarum parentes ſecretum ad eas acceſſum habeant ſine teſtimonio ſeniorum, & omni ſuſpicione carentium

Sanctimonialium diſciplina.

tium mulierom. Ut in eodem lecto bioæ non jaceant. Ne ad inviſendos parentes exeant ſine cuſtodibus boni teſtimonii, & ut infra breve tempus ad clauſtrum redeaot. Ut choreas non ducant. Ut religioſam in veſtibus & ſuppellectili modeſtiam & paupertatem ſervent. Ut de bonis Monaſterii in communi ejs neceſſaria ſubminiſtrentur. Si facultates Monaſterii ad hoc non ſufficiant, numerus Monialium minuatur. Ut *Epiſcopi Confeſſorios diſcretos & honeſtos, & omni exceptione majores ipſis provideant, ne ſanguis ipſarum in die judicii de manibus eorum requiratur*. Ut Abbatiſſæ & Prioriſſæ circa obſervantiam Ordinis negligentes ab Officiis ſuis ſuſpendantur, & niſi ſe correxerint, deponantur.

Monialium Confeſſarii.

De Viris Religioſis tertiâ illâ parte ſtatuit inſuper Synodus, ut Abbates, Priores, & Præpoſiti Religioſorum circa obſervantiam Ordiois & correctionem ſubditorum negligentes, ad majora Officia & dignitates non promoveantur. Ut Magiſtratus & publica Officia non gerant, alioqui deponantur. Ut eidem pœnæ ſubjaceant, ſi numerum equitaturarum exceſſerint, ſecundùm conſuetudinem, facultatem, & dignitatem Monaſterii ſui: Et ſi Juvenes laſcivos & ſuſpectos in familia, ſive in ſocietate ſua manifeſtè, & ex conſuetudine habuerint. Item ſi cognatis bona Eccleſiæ ſuæ dederint, *Niſi pauperibus, & ut pauperibus*: niſi forſan *aliquando, & rarò, & moderatè*, ſecundùm facultatem Monaſterii darent, quod tamen ne omnino faciant, ſunt admonendi. Ut non recipiantur Juvenculæ vel mulieres ſuſpectæ in domibus Religioſorum Virorum. Ut Abbates Obedientiarios ſive Priores non amoveant, niſi pro manifeſta utilitate Eccleſiæ, non pro pretio, neque ut conſanguineos in locum ipſorum præficiant, ſub pœna exauctorationis. Ut bis in anno Priores, & Abbates rationem reddant accepti & expenſi. Ne Abbates vel Priores magoa oegotia tractent, aut magnam pecuniæ ſummam mutuò accipiant, niſi cum coosilio ſeptem Seniorum a majori parte Capituli electorum, ſub pœna depoſitionis. Ne ſint immiſericordes Fratribus Pœnitentibus, & reverti volentibus ad Officium, ſalvâ Ordinis diſciplinâ. Ne Abbates vel Priores inconſulto Capitulo feſtinanter comminentur, vel aliquid faciant, vel ſtatuant contra illum qui aliquid propoſuit in Capitulo ad correctionem Domûs vel Priorum. Ne aliquos in villis vel cellis morari ſinaot, niſi ratione debilitatis, vel alia de cauſa legitimâ ac manifeſtâ. Ne Scholas externas Monachi adeant, ſed in clauſtro literarum ſtudio vacent. Ne Capellanos habeant minùs religioſos, vel ſocios minùs maturos ætate aut moribus.

Quæ Abbatibus, Prioribus, vel Præpoſitis Religioſorum Virorum cavenda.

Quarta parte, de vita & honeſtate Prælatorum ſtatuit Synodus. Ne in lectis jacentes Matutinas audiant. Ut in magnis Solemnitatibus *per ſe Divina celebrent, & verbum Dei prædicent*, vel prædicari curent. Ne *venationi ſylvaticæ & aucupio* vacent. Ne pellibus pretioſis utantur. Ut ab aleis abſtineant. Ut in menſa eorum, ſaltem in principio & fine *ſacra lectio* habeatur: non mimi, vel eorum inſtrumenta audiantur. Ut providos & hoocſtos Eleemoſynarios habeant. Ut ſint hoſpitales: Ut *horis competentibus ad exhibendum juſtitiam & audiendos pauperes publicè ſe præſentent*. Ut per ſe *frequenter interſint Confeſſionibus audiendis, & Pœnitentiis injungendis*: ipſique frequenter confiteantur. Ut in *Eccleſiis Cathedralibus frequentiùs reſideant*, præſertim diebus ſolemnioribus, & Quadrageſimali tempeſtate. Ut formulam Profeſſionis, quam in Conſecratione ſua emiſerunt, bis in anno, ſemel in Synodo, & ſemel in Capitulo legi curent. Ut evectionum & ſociorum ſuperfluitatem, ſubditorumque gravamen caveant. Ut ſocios habeant integræ opioionis & famæ, habitu compoſitos, ætate grandævos, fide claros, & eruditos: *Cubicularios honeſtos, qui juxta Canones, ſint teſtes vitæ ipſorum, & conſcii ſecretorum*. Ut eorum miniſtri, & præcipuè janitores, pecunias non extorqueant, maximè ab ordinandis. Ut Officiales fideles habeant & prudentes, ſine perſonarum acceptione gratis juſtitiam exhibentes. Ne Prælati, vel eorum miniſtri aliquid exigant *ratione ſigilli*. Ne Beneficia Eccleſiaſtica minoribus vel indignis contra ſacros Canones conferant. Ne præcipites cenſuras ferant. Ne mulctâ dumtaxat pecuniariâ indictâ excommunicatos abſolvant. Ne pro redemptione denuntiationum quæ per tres dies ſolemnes ante deſponſationem fieri debent, pecuniam exigant. Ne monomachias aut Judicia peregrina in ſacris locis vel cœmeteriis fieri ſinant. Ut feſtum fatuorum abrogent, in quo baculus accipiebatur, ſive Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, Abbatiſſæ, per ludum eligebantur, & cum Dignitatum inſignibus Officia celebrabaot Kalendis Januariis, & ludi exhibebantur, choreæ ducebantur in templis, viri Eccleſiaſtici veſtibus ſæcularibus induti prodibaot, aliaque id genus fiebant inſolentia & ſcandaloſa. Nefariam illam fatuorum feſtivitatem in Diœceſi Pariſienſi abrogaverat *Odo de Sulliaco* ejuſdem Eccleſiæ Epiſcopus, anno Chriſti milleſimo centeſimo nonageſimo-octavo, ut conſtat ex ejus Literis in Appendice ad *Petrum Bleſenſem* editis. Noo ſtatim abrogata eſt prava illa & ſuperſtitioſa conſuetudo; ut conſtat ex hac Synodo. Sacra Facultas Pariſienſis idem Feſtum proſcripſit ac doctrinali judicio damnavit die 12. Martii, anno milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo-quarto. Decretum & Epiſtolam ejuſdem Sacræ Facultatis ad univerſos Prælatos & Capitula Eccleſiæ Gallicanæ, ex Codice MS. *Abbatiæ* Ciſtercienſis edita legere eſt in Appendice ad *Petri Bleſenſis* Opera, editionis *Petri de Gouſſainvilla*. Statuit præterea Concilium Pariſienſe, ut Epiſcopi Synodum quotannis celebrent; Sacramentum Confirmationis pro loco & tempore conferant; ſubditorum exceſſus, nullius odio, gratiâ, vel timore diſſimulent. Ne choreas in cœmeteriis duci, opera ſervilia diebus Dominicis exerceri, illicita Matrimonia contrahi, legitima teſtamenta infirmari permittant. Ut illud denique *non nominandum flagitium, quod Summi Principes monetam falſificent, & naturæ reverentiam deboni ſtat; ad quod extirpandum, etiam ſecundùm Jura Civilia Leges inſurgere, & Jura jubentur armari*, ubicumque deprehenderint, evellant, deſtruant, & extirpent. Reoſque puniant ſecundùm Lateranenſis Concilii Decretum.

Epiſcopos per ſe Confeſſiones frequenter audire decet.

Prælatorum officia.

Nil exigendum ab Epiſcopis ratione ſigilli.

Nec pro denuntiationum Matrimonii redemptione.

Feſtum fatuorum abrogatum.

ARTICULUS IV.

De Concilio Monſpelienſi.

Monſpeſſulanum Montpellier, urbs Epiſcopalis in Occitania inferiori, ſub Metropoli Narbonenſi.

CONcilium iſtud a *Petro Beneventano*, Sedis Apoſtolicæ Legato congregatum eſt anno 1214. De cujus Actis contra Albigenſes ſuperiùs diximus, Cap. 3. Art. 1. Eo in Concilio Diſciplina Canonibus 46. ſancita eſt. Primus eſt de indumentis Epiſcoporum, quos talaribus veſtimentis & ſuperpelliceo indutos in publicum prodire jubet, ſecundùm antiqua Statuta Canonum. II. Canonicis & Clericis quibuſlibet vetat ne frænis & calcaribus deauratis utantur, & curias, hoſpitia, vel colloquia mulierum frequentent. III. Ne indumentis vel caligis rubei, vel viridis coloris

Summa Canonum.

&

De vita & honeſtate Clericorum.

& manicis conſutitiis utantur: utque ſuperiorem veſtem clauſam habeant & talarem. IV. De tonſura & corona decenti. V. Ne pignora pro mutuo recipiant, ut fructus pignorum lucrifaciant, vel alias uſuras, aut negotiationes exerceant. VI. Clericis ſimplicibos Eccleſiaſtica Beneficia conferri prohibet, dooec habitum compoſitum ae modeſtum ferant. VII. Ne venatorias aves nutriant. VIII. Ne Laïci in Canonicos, aut ad Præbendam recipiantur. IX. Ut qui hiſce Concilii Decretis infra quindecim dies ab eorum publicatione parere contempſerit, ab Officio & Beneficio ſit ſuſpenſus. X. Ut Prælato, qui infra octo dies ab eorum notitia, illa exequi neglexerit, Eccleſiæ aditu ſit interdictum. XI. Ut Epiſcopi Beneficia Eccleſiaſtica gratis, & perſoois idoocis conferant. XII. Ut Parochialium Eccleſiarom curam adoleſcentibus, vel in minoribos Ordinibos conſtitotis non concedant. XIII. XIV. XV. XVI. & XVII. De Monachorum & Canonicorum Regularium Diſciplina decernunt. XVIII. Vetat *ne proprium habeant, etiam de ſui Abbatis vel Prioris licentia, cùm ipſi hujuſmodi licentiam dare non poſſint:* Et *ne certa pecunia viritim pro veſtimentis* illis *detur*. XIX. Ut in quolibet Monaſterio *Diebus Dominicis proprietarii in Capitulo excommunicentur*. XX. Ut nullus in Canonicum vel Monachum admittatur *cum conditione vel pacto* aliquid dandi pro ejus receptione. XXI. Ut Monachi & Canonici Regulares in cauſis alienis Advocati non exiſtant. XXII. Ut quæ ex menſa ſuperſunt, paoperibus tribuantur. XXIII. Ut Canonici Regulares amplas corooas habeant, Monachi ampliſſimas. XXIV. Ut calceamenta clauſa & alta, non aperta, aut nodulis adſtricta habeant. XXV. Ut ab uoa Eccleſia ad aliam non transferantur, *Niſi propter majorem religionem, vel aliam juſtam cauſam a Canonibus approbatam*. XXVI. Ut Canonici Regulares ſuperpelliceis ſemper utantur. XXVII. Ut nullos Monachus, vel Canonicus Regularis ab aliqua Eccleſia vel perſona Eccleſiaſtica, Eccleſiam vel aliquid aliud recipiat, vel teneat pro præbenda. XXVIII. Ut qui hæc Decreta violaverint, ſint ab Officio & adminiſtratione ſuſpenſi. XXIX. Quorumdam Religioſorum Virorum coërcetur cupiditas, qui uſurarios, excommunicatos, interdictos, ad Sacramenta, ad Religionem, ad ſepultoram interdum recipiebant, quod ne fiat, ſub pœna anathematis prohibet Synodus, & ad reſarcienda Eccleſiis damna compellendos edicit. XXX. In Prioratibus tres ad minùs fratres conſtitoi jubet: Quibus ſi reditus non ſufficiant, Eccleſiæ quædam Prioratoi uniantur ab Epiſcopo vel Abbate. Undecim ſequentes Canones de pace ſervanda decernunt, & de pœnis violatoribus pacis infligendis. XLIII. Sub interminatione anathematis prohibet, ne nova pedagia imponantur, vel augeantur antiqua. XLIV. Jubet ut Barones & Domini locorum, ſeu aliæ perſonæ quæ pedagium recipiunt, vias publicas cuſtodiri curent. XLV. Vetat ſub anathematis interminatione, ne conjurationes ſive confratriæ, & fœdera, in civitatibus, villis, & caſtris fiant, niſi volentibus Dominis locorum, & Diœceſano Epiſcopo conſentiente, *Propter urgentem neceſſitatem, & evidentem utilitatem*. XLVI. in ſingulis Parochiis delatores Hæreticorum conſtitui jubet Sacerdotem unom, & duos vel tres booæ opinionis Laïcos.

Monachorum & Canonicorum Regularium diſciplina.

Proprietarii excommunicandi.

ARTICULUS V.

De Concilio Oxonienſi.

Oxonium, Oxford, urbs Epiſcopalis Angliæ ſub Metropoli Cantuarienſi.

ANno Chriſti milleſimo ducenteſimo vigeſimo-ſecundo, *Stephanus* Cantuarienſis Archiepiſcopus Concilium Oxonii celebravit, ad reformandum Anglicanæ Eccleſiæ ſtatom, cujus ad eum annum meminere *Matthæus Paris*, & *Matthæus Veſtmonaſterienſis*. 40. Capitulis ſancita diſciplina eſt. I. Excommunicatio lata in Jurium Eccleſiaſticorum pervaſores, Regni perturbatores, Jurium Regalium uſurpatores, in falſos teſtes, & qui eos ſubornant, calumniatores, &c. II. Statuit ut Prælati Eleemoſynarios honeſtos habeant, hoſpitales ſint, audientiam pauperibus præbeant, ipſi Confeſſiones interdum audiant, & pœnitentias injungant. III. Ne in collatione Beneficiorum aliquid extorqueant, aut fructus nondum collectos ſibi retineant. IV. Ut Epiſcopi & Archidiaconi præſentatos a Patronis ad Beneficia, ſi idonei ſint, admittere non differant ultra duos menſes: alioquin fructus a præſentatione percepti illis reſtituantur, cùm inſtituti fuerint. V. Statuit ut ſi duo ad eamdem Eccleſiam fuerint præſentati, neutri committatur coſtodia pendente lite. Si contentio ſit inter duos de Jure Patronatûs, & jus conferendi ad Epiſcopum devolvatur, neutri eorum qui præſentati fuerint, Beneficium conferat illâ vice, niſi de Patroni utriuſque conſenſu. VI. Ut Divina Officia & Sacramenta devotè celebrentur & adminiſtrentor: nec bis in die Sacerdotes Miſſam celebrent, niſi diebus Nativitatis & Reſurrectionis Dominicæ, & in Exequiis Defunctorum. VII. Ne Clerici villarum procurationes admittant, aut ſæculares Juriſdictiones adminiſtrent. VIII. Feſta & Vigilias in Eccleſia Anglicana obſervandas præſcribit. IX. Presbyteris Parochialium Eccleſiarum frequentem verbi Dei prædicationem, & viſitationem infirmorum Injungit. X. Statuit de ornamentis Eccleſiæ. XI. Ne quis Eccleſiæ ſuæ renuntians, recipiat ab eo qui ſibi ſubſtituitur Vicariam; cùm vehemens eſſe poſſit de pactione turpi ſuſpicio. Quo ſi ab aliquo fuerit acceptatum, & ille Vicaria, & alius Perſonatu privetur. XII. Ne Eccleſiæ dividantur, & pluribus Rectoribus conferantur. Excipiuntor illæ quæ ea antiquis diviſæ fuerunt. XIII. & XIV. Statuunt de Vicariorum Perpetuorum reſidentia. XV. De congrua portione illis aſſignanda. XVI. Ut in Parochiis magis diffuſis ſint duo, vel tres Presbyteri. XVII. Ut ab iis qui ſibi ad Beneficia præſentantur, Epiſcopus Juramentum exigat ac recipiat, quo ſe a ſimoniæ ſuſpicione purgent, ſi meritò ſuſpecti videantur. XVIII. Ut certos Confeſſarios in ſingulis Archidiaconatibus, & in Cathedralibus Eccleſiis Epiſcopi conſtituant ad audiendas Confeſſiones Presbyterorum & Canonicorum. XIX. Ut Decani Rurales cauſas Matrimoniales non audiant, ſed earum examinatio viris eruditis & prudentibus committatur, quibus aſſidentibus, ſi commodè fieri poteſt, poſtmodum pronuntietur. XX. Sub interminatione anathematis prohibet ne latrones foveantur. XXI. Archidiaconis vetat ne Eccleſiis & Rectoribus oneri ſint; & ne redemptionem pro viſitatione extorqueant. XXII. Ne Archidiaconatus, Decanatus, & alia Officia merè ſpiritualia tradantur ad firmam. XXIII. Ut Archidiaconi curent ut Sacrdotes rite proferre noverint ſaltem verba Canonis & Baptiſmatis. XXIV. Ut Euchariſtiam, Chriſma, & Oleum ſanctum, ſub clavibus recondita diligenter cuſto-

Summa Canonum.

Epiſcopos interdum Confeſſiones audire decet.

Archidiaconorum officia.

cuſtodiantur. XXV. Ut penes ſe ornamenta & vaſa Eccleſiarum deſcripta & numerata habeant. XXVI. Ut invigilent ne Eccleſiæ ſuis Juribus fraudentur. XXVII. Ut novas exactiones per ſe, vel per ſuos Eccleſiis ac ſubditis ſuis non imponant. XXVIII. Ne ſententias excommunicationis ferant, niſi Canonicâ monitione præcedente. XXIX. Ne ſepultura, vel Sacramenta denegentur propter pecuniam. Si quid piâ devotione fidelium conſueverit erogari, per Ordinarium loci judicetur. XXX. Ne Archidiaconi & Decani bonum pacis & cauſarum compoſitionem impediant. XXXI. Ne aliquem ad ſolam præconum ſuorum ſuggeſtionem ad purgationem compellant, niſi apud viros bonos & graves infamiâ laboret: Nec in cauſa ſua pariter ſint judices & actores XXXII. & XXXIII. De modeſtia Clericorum in habitu & capillitio decernunt. XXXIV. & XXXV. De concubinis Clericorum expellendis, excommunicandis, & invocato etiam brachio ſæculari puniendis: Clericis verò concubinariis Beneficii & Officii ſubtractione plectendis. Vetant etiam ne concubinis ſuis aliquid teſtamento relinquant: Quod ſi fecerint, id arbitrio Epiſcopi in uſum convertatur Eccleſiæ. XXXVI. Ne Clerici vel Prælati bona & reditus Eccleſiarum ſuarum conſanguineis vel amicis vendere, impignorare, infeodare, vel alienare præſumant, niſi formâ Canonis obſervatâ. Alioqui totum irritum eſto; qui id fecerit Beneficio excidito; qui bona hujuſmodi receperit, nec reſtituerit monitus, excommunicatione percellitor. XXXVII. Ne Clerici Beneficiati fructus Eccleſiæ in laïco feudo conſtituant. Ut rei communis Adminiſtratores ſive Procuratores in Monaſteriis, & Prælati Majores, bis in anno rationem reddant de expenſis & receptis coram fratribus a Conventu deputatis, vel coram Superioribus. Ab hac lege excipiuntur Prælati, qui poſſeſſiones habent a Monachis vel Canonicis Regularibus ſeparatas. XXXVIII. Ut Moniales *velum vel peplum ſericum* non habeant, nec *acus argenteas vel aureas*; nec ipſæ, vel Monachi, aut Canonici Regulares habeant zonas ſericas auro vel argento intertextas, nec panno irregulari, aut veſtibus longioribus utantur, ſed talaribus. Ut denique ſolæ Moniales conſecratæ anulum deferant, eumque unum. XXXIX. Ut a recipiendis in Monaſterium nihil exigatur, & ſi præ paupertate domus Novitius veſtes ſibi comparare debeat, nihil ultra juſtum earum pretium ab eo recipiatur. XL. Statuit ut Eccleſiæ certis perſonis deputatæ nulli dentur ad firmam, niſi fortè juſta cauſa fuerit, & a ſuo Epiſcopo approbata. XLI. Ne in Eccleſia quidquam nomine Beneficii alicui aſſignetur, qui aliud Beneficium habuerit, cui animarum cura ſit annexa. XLII. Mulctantur Advocati qui Matrimonia protrahunt. XLIII. Ut Monachi, & Canonici Regulares & Moniales in uno dormitorio, ſinguliſque lectis dormiant; ut communiter omnibus cibi præparentur, & indumenta miniſtrentur, non pecunia pro veſtibus tribuatur: & cùm eis nova tradita ſunt, vetera recipiantur, in uſus pauperum, vel alias neceſſitates convertenda. Ut Monachus minor annis octodecim non recipiatur, niſi evidens utilitas, ſeu neceſſitas aliud poſtulet ac ſuadeat. XLIV. Ne Moniales infra ſepta domorum ſuarum, præter ancillas neceſſarias, mulieres ſæculares ad cohabitandum recipiant, niſi accedente Epiſcopi conſenſu: Ut ſilentium locis & temporibus conſtitutis ſervent: Ut abſque licentia, & honeſta cauſa extra ſepta domûs non exeant, &c. XLV. Ut ſingularitas in Refectorio vitetur: Quod ſupereſt, pauperibus erogetur. Qui Statutum iſtud, vel alterum de indumentis obſervare noluerit, Sacerdos a celebratione Divinorum: in minoribus conſtitutus, vel Monialis, a Communione Corporis Chriſti uſque ad plenam ſatisfactionem ſuſpendatur. XLVI. Ne Moniales ultra numerum, qui de bonis Monaſterii in omnibus neceſſariis ſuſtentari poſſit, recipiantur: Abbatiſſa & Prioriſſa quæ Decretum iſtud violaverint, deponantur. Ut peccata ſua deponant apud Sacerdotes ab Epiſcopo deputatos. Ut Clerici vel Laïci frequenter & abſque cauſa legitima ad clauſtra Monialium non accedant. XLVII. Ne Viri Religioſi teſtamentum condant, cùm nihil habeant ſuum, quod transferre valeant in dominium alienum. Nec Monaſterium, aut quodlibet Eccleſiæ ſuæ prædium ad firmam retineant. XLVIII. Ut extra loca & horas ſtatutas non bibant, exceptis infirmis, & iis qui fuerint in obſequio Prælatorum. XLIX. Ut cùm ratione debilitatis, vel aliâ juſtâ de cauſâ, Monachi ſeorſum *in miſericordia morantur*, ſeu diſpenſatione utuntur, ſeniores ſecum habeant, qui Juniorum levitatem compeſcant; & qui poſtmodum in Capitulo teſtificentur qualiter in miſericordia fuerint converſati. Statuit denique ut Decreta Lateranenſis Concilii IV. ſub *Innocentio III.* celebrati accuratè obſerventur.

De vita & honeſtate Clericorum.

Regularis Monaſteriorum diſciplina.

Veſtium vanitas Monialibus, Monachis, & Regularibus Canonicis prohibita.

Pecunia pro veſtibus Monachis & Monialibus non tribuenda.

Singularitas in refectorio vitita.

Monialium numerus ſecundùm facultates Monaſterii.

Miſericordia, ſeu diſpenſatio.

ARTICULUS VI.

De Concilio Germanico.

ANno Chriſti milleſimo ducenteſimo vigeſimo-quinto, *Conradus* Cardinalis Portuenſis & *Sanctæ Rufinæ* Epiſcopus, Sedis Apoſtolicæ in Germania Legatus, Concilium celebravit 4. Idus Decembris, quo loco incertum, in quo 54. Capitulis Eccleſiaſticam ſanxit Diſciplinam, Tria priora de Clericorum continentia decernunt, & de pœnis concubinariorum Clericorum. IV. In Judices Eccleſiaſticos animadvertit, qui ſententiam excommunicationis, non præmiſsâ monitione canonicâ in aliquem tulerint, eoſque per menſem ab Eccleſiæ ingreſſu prohibet. V. Vetat ne Clerici fructus Beneficiorum ſuorum concubinis vel ſpuriis ſuis teſtamento relinquant: alioqui Eccleſiaſticâ ſepulturâ priventur: & quibus ejuſmodi fructus legantur, eis careant ipſo jure. Horum teſtamentorum executores aut fautores excommunicentur: & quamdio fructus tam infamibus perſonis ſubminiſtrabuntur Eccleſia ſubjaceat interdicto. VI. Statuit ut Clerici qui a Prælatis excommunicati vel ſuſpenſi, Divina nihilominus celebrant, ſine ſpe reſtitutionis ab Officiis & Beneficiis deponantor, & infames, & inteſtabiles ſint. VII. Ut qui coram excommunicatis publicè denunciatis celebraverit, ſimili pœnâ plectatur. VIII. Ut ſi quem Epiſcopus excommunicaverit, eum vicinis Epiſcopis denuntiet; qui ſi ad communionem illum receperint, ab ipſorum communione Cathedralium Eccleſiarum Canonici abſtinebunt. IX. Patronos anathemate ferit, qui partem decimarum vel aliarum obventionum Eccleſiaſticarum ſibi retinentes ex pacto in Eccleſiis, in quibus habent Jus Patronatus, Clericos ad eaſdem præſentant: eorumque terram Eccleſiaſtico ſupponi decernit Interdicto, donec Eccleſiam liberam cum ſuo jure dimittant. X. Clericos hujuſmodi præſentationem recipientes Officio Beneficioque privat; illoſque Beneficiorum, & ſacrarum functionum incapaces pronuntiat, niſi cum eis a Sede Apoſtolica fuerit diſpenſatum. XI. Epiſcopos & Archidiaconos qui hujuſmodi hominibus curam animarum commiſerint, ab inſtitutione & collatione in perpetuum ſuſpendit. Statuit etiam ut

Summa Canonum.

Simoniaca ad Beneficia præſentationes.

nul-

Vicarii perpetui portio congrua.

nullus Clericus ad curam animarum ab Epiſcopo vel Archidiacono admittatur; niſi priùs juraverit, nollam ſe in adeptione Beneficii, ad cujus curam præſentatur, ſimoniam commiſiſſe. XII. Ne *Conductitii Sacerdotes*, ſed Vicarii Perpetui, aſſignatâ ipſis congruâ portione, Parochialibus Eccleſiis præficiantur. XIII. Ut qui pudicitiæ Sanctimonialium inſidiantur, Clerici ab Officio, Laïci a Communione Corporis Chriſti ſuſpendantur. Qui ſacrilegum Inceſtum cum ipſis commiſerint, excommunicentur. Illæ verò ab omni Officio in Monaſterio arceantur, & ultimum locum teneant tam in Choro, quàm in clauſtro. XIV. Præcipit ut hujus Concilii Decreta ſingulis annis ab Archiepiſcopis, Epiſcopis, Archidiaconis, & Decanis in Synodo promulgentur, & executioni mandentur, ſub pœna excommunicationis. Eodem in Concilio, Patribus congregatis oblatum eſt corpus *S. Engelberti* Colonienſis Archiepiſcopi, recèns cæſi a *Frederico* Iſemburgenſi Comite cognato ſuo, adversùs quem Eſſedienſis Eccleſiæ Jura tuebatur. *Fredericus* a Legato Apoſtolico & Synodo excommunicatus eſt, ut refert *Cæſarius* in Vita *S. Engelberti*, lib. 2. Cap. 13. apud *Surium* 7. Novembris.

Anno ſequenti milleſimo ducenteſimo vigeſimo-ſexto Idem Sedis Apoſtolicæ Legatus Concilium habuit Leodii, in quo *Frederici* Comitis Fratres duos, alterum Monaſterienſem Epiſcopum, alterum Oſnaburgenſem electum, de nece *S. Engelberti* ſuſpectos, ſuſpendit, & ad Romanum Pontificem *Honorium III.* judicandos remiſit, a quo exauctorati ſunt, quòd ſuſpicionem diluere Canonicâ Purgatione non poſſent: ut tradit idem *Cæſarius*.

ARTICULUS VII.

De Concilio Narbonenſi.

Narbo, Narbonne, caput Galliæ Narbonenſis, ad Atacis fluvii oſtia, Archiepiſcopalis civitas.

ANno milleſimo ducentenſimo vigeſimo-ſeptimo, *Petrus* Narbonenſis Archiepiſcopus Provinciæ ſuæ Concilium congregavit, cujus meminit *Guillelmus de Podio Laurentii* in Chronico, cap. 36. in quo viginti capitibus Eccleſiaſticam Diſciplinam ſanxit. Primom executioni mandari jubet Legem a *Ludovico VIII.* Rege Chriſtianiſſimo contra pertinaces clavium Eccleſiæ contemptores olim apud Appamias de conſilio *Romani* Cardinalis Sedis Apoſtolicæ Legati, & Prælatorum ac Baronum Franciæ latam: *Ut quicumque poſt trinam admonitionem ſe excommunicari permiſerit, in novem libris & uno denario Turonenſi puniatur. Si verò per annum contumaciter in excommunicationis ſententia permanſerit, bona ejus omnia cadant in commiſſum.* II. III. & IV. Judæos coërcent. V. Statuit ut teſtamentom coram Catholicis viris, & Parochiali Sacerdote, vel aliâ perſonâ Eccleſiaſtica ſemper condatur; tum ut de integra Teſtatoris fide teſtimonium reddat, tum maximè ut quæ pias in cauſas legaverit, fideliter & citiùs ſine fraude ſolvantur. Si Teſtator vocare Sacerdotem & Viros Catholicos contempſerit, careat Eccleſiaſticâ ſepulturâ. Notarius qui abſque hujuſmodi ſolemnitate teſtamentum ſcripſerit, Eccleſiæ ingreſſu prohibeatur. VI. Perjuros & falſus teſtes, poſt denuntiationem publicam excommunicari decernit, & inteſtabiles ac infames declarari. VII. Ut Sacerdotes nomina eorum ſcribant, quorum Confeſſiones audiunt, ut laudabile teſtimonium perhibere poſſint quòd iſtud Chriſtianæ Legis præceptum impleverint. Qui verò ab anno 14. & ſupra ſaltem ſemel in anno confiteri contempſerit: vivi Eccleſiæ aditu arceantur, mortui Eccleſiaſticâ ſepulturâ priventur. VIII. Ut publici uſurarii, inceſtuoſi, concubinarii, adulteri & raptores, nec-non teſtamentorum ſuppreſſores, & qui ea complere admoniti renuunt, ſingulis diebus Dominicis & feſtivis publicè in Eccleſia excommunicentur. IX. Ut ſecundùm Lateranenſis IV. Concilii & Romanorum Pontificum Conſtitutiones, Vicariis Perpetuis portio congrua ſecundùm facultates Eccleſiarum aſſignetur. X. Ut in Eccleſiis Regularibus non ſint pauciores quàm tres Monachi, vel Canonici Regulares. XI. Monachi, Canonici Regulares & Sacerdotes, cauſas non agant in Foro ſæculari vel Eccleſiaſtico, niſi pro Eccleſiis ſuis & miſerabilibus perſonis, & de Prælati ſui licentia ſpeciali. XII. Ut Clerici ratione patrimonii ſui vel perſonæ *nullatenus tallientur*, & Conſules ſive alii Laïci ab his oneribus Clericis imponendis, Eccleſiaſticâ Cenſurâ, ſi neceſſe fuerit, compeſcantur. XIII. Ut nova pedagia & quidagia per Eccleſiaſticum Judicem, ſi opus fuerit, omnino prohibeantur. XIV. Ut ab Epiſcopis teſtes Synodales in ſingulis Parochiis inſtituantur, qui de hæreſi, & aliis criminibus manifeſtis diligenter inquirant. XV. Ut Conſules, Caſtellani, Poteſtates, & Barones, ad abjurandos hæreticos & eorum fautores Eccleſiaſticis Cenſuris compellantur. XVI. Ut Hæretici, vel de hæreſi ſuſpecti, a Magiſtratibus & officiis publicis amoveantur. XVII. Ut *Raymundus* filius *Raymundi* quondam Comitis Toloſani, Comes Fuxenſis, Vicecomes Biterrenſis, aliique Hæretici, & qui arma, equos, annonam, & alia ſubſidia ipſis vendunt vel donant, ſolemni rito denuntientur excommunicati, & expoſiti cuilibet occupanti tam in rebus quàm in perſonis, per ſingulas Parochias, ſingulis diebus Dominicis & feſtivis. XVIII. Ut ii quibus animarum cura credita eſt, ad Sacerdotium promoveantur. XIX. Ut Rectores Eccleſiarum *Quæſtores* in Eccleſiis conciones habere non permittant: ſed legi dumtaxat literas, quas habent, ut ſtatutum fuit in Concilio Lateranenſi 4. Poſtremum tandem Caput Feſtum *S. Matthiæ* poſteriore die anno biſſextili ſemper celebrari; quartâ feriâ tertiæ hebdomadis Septembris Jejunia Quatuor Temporum obſervari; ſingulis annis in Dominica *Lætare*, Concilium Provinciale haberi ſtatuit.

Summa Canonum.

Lex a Ludovico VIII. lata in pertinaces clavium Eccleſiæ contemptores.

Annua Confeſſionis præceptum.

Vicarii perpetui portio congrua.

Clericorum immunitas.

Quæſtores a Concionibus habendis prohibentur.

ARTICULUS VIII.

De Concilio Toloſano.

Toloſa, Toulouſe, urbs Senatu ſupremo Occitaniæ, Archiepiſcopali Sede, & Academia nobilis, ad Garumnam.

CUm *Raymundus Junior* Comes Toloſanus in gratiam Eccleſiæ & *S. Ludovici* Francorum Regis anno milleſimo vigeſimo-octavo receptus fuiſſet, paxque in Conventu Pariſienſi confecta, *Romanus* S. Angeli Diaconus Cardinalis, Sedis Apoſtolicæ Legatus, Concilium Toloſæ celebravit anno Domini milleſimo ducenteſimo vigeſimo-nono, menſe Novembri, de extirpandis Hæreticis, & pace ſervanda in Toloſana Diœceſi, & Narbonenſi Provincia, & Diœceſibus circumjacentibus, terriſque vicinis. Statuta 45. edita ſunt. Septem priora Hæreticos diligenter inquiri jubent: in ſingulis Parochiis unum Sacerdotem & duos vel tres bonæ opinionis Laïcos, Sacramenti religione obſtrictos, ad hoc opus conſtitui; Dominos locorum de illis detegendis ſolicitos eſſe, & illorum latibula deſtruere: Fautores Hæreticorum terræ ſuæ jacturâ, & aliis pœnis ad arbitrium Domini principalis, plecti: Domum in qua fuerit inventus Hæreticus, dirui; & fundum confiſcari: Bail-

Summa Canonum.

Decreta ad extirpationem hæreſeos.

Baillivum, qui exterminandis Hæreticis operam non dederit, bonis ſuis ac Magiſtratu exui. VIII. Ut nemo tamquam Hæreticus puniatur, niſi ab Epiſcopo, vel alia perſona Eccleſiaſtica poteſtatem habente, Hæreticus foerit judicatus. IX. Ut quilibet in terra alterius poſſit inquirere vel capere Hæreticos. X. Ut Hæretici ad Catholicam Fidem converſi, conſtituantur in Villa quæ nulla ſit hæreſis ſuſpicione notata: in veteris execrationem erroris cruces doas veſtibus intertextas, alterius tamen coloris gerant, unam a dextris; alteram a ſiniſtris: Ad Officia publica, & actus legitimos non admittantur, niſi a Summo Pontifice, vel Legato Apoſtolico fuerint in integrum reſtitui, injunctâ ſibi pœnitentiâ competenti. XI. Ut qui non ſponte, ſed metu mortis, vel aliâ quacumque cauſâ redierint ad Catholicam unitatem, ad agendam pœnitentiam includantur, ne facoltatem habeant alios corrumpendi. XII. Ut omnes & ſinguli utriuſque ſexùs, maſculi a 14. anno, fœminæ a 12. hæreſim execrentur, & jurent quòd *Fidem Catholicam, quam Romana Eccleſia tenet & prædicat*, ſervabunt, & Hæreticos pro viribus perſequentur, & eos bonâ fide manifeſtabunt. Hujuſmodi autem juramentum ſingulis biennii renovetur. XIII. Ut omnes & ſinguli Confeſſionem peccatorum faciant ter in anno proprio Sacerdoti, vel alteri de voluntate ipſius vel mandato; & ter etiam Sacramentum Euchariſtiæ ſuſcipiant, ſcilicet in Natali Domini, Paſcha & Pentecoſte: alinqui ſuſpecti de hæreſi habeantur. XIV. Ne Laïci libros Veteris aut Novi Teſtamenti permittantur habere, niſi fortè Pſalterium vel Breviarium pro Divinis Officiis, aut Horas *Beatæ Mariæ*. Sed ne Sacros Libros in linguam vulgarem translatos habeant, arctiſſimè prohibet Synodus. XV. Ne Hæretici *Medici* munus exerceant; & ne ad infirmos accedere ſinantur. XVI. Ut teſtamenta fiant coram proprio Sacerdote, vel alio Viro Eccleſiaſtico, qui vices ejus ſuppleat; Alioquin irrita ſunto. XVI. & XVII. Ne Prælati, Barones, Domini terrarum, Hæreticis, aot hæreſeos infamiâ laborantibus, munus ullum publicum aut adminiſtrationem committant, aut eos in ſua familia vel conſilio retineant. XVIII. Omnia Privilegia & libertates Eccleſiarum, & Religioſarum domorum integra & inviolata ſervari jubet; Decimaſque & primitias ſolvi. XIX. Clericos a vectigalibus immunes ac liberos eſſe declarat, niſi ſint mercatores vel conjogati. XX. Clericos & Viros Religioſos, peregrinos & Milites, cum rebus ipſorum pariter immunes eſſe jubet ab omni pedagio, niſi ſint mercatores. Laïcis prohibet ne pedagia, quidagia, ſeu alia tributa a quibuſcumque perſonis exigant, *etſi qua ab antiqua Regum, vel Imperatoram, vel Principum conceſſione* probaverint eſſe profecta, *aut ex antiqua conſuetudine introducta*. Alioqui Cenſuris Eccleſiaſticis coërceantur. XXI. Ut qoi pedagia recipiunt, ſecuras vias præſtent. XXII. Ut Laïci ab hominibus Eccleſiarum, & Eccleſiaſticorum Virorum tributa nulla exigant vel cenſus, niſi ab eis poſſeſſiones habeant. XXIII. Ut qui Clericum cœperit ob crimen, vel aliam ob cauſam, eum Epiſcopo vel Archidiacono reſtituat poſtulatus; alioqui excommunicatus deoncietur. XXIV. Statuit ut Parochiani, *dominus & domina cujuſlibet domûs, Dominicis & feſtivis diebus ad Eccleſiam venire teneantur, Prædicationem ex integro auditari & Divinum Officium, nec inde receſſuri, donec Miſſa compleatur*. Si defuerint, dummodo ſint in villa præſentes, nec infirmitate, aut alia cauſâ legitimâ detenti, duocecim denarios Turonenſes ſolvere quilibet teneatur, quorom medietas ſit Domini villæ; & alia Sacerdotis & Eccleſiæ. XXV. & XXVI. Diebus Dominicis & feſtivis feriari præcipit. Hi porro erant feſtivi dies in Provincia Narbonenſi: Natale Domini, S. Stephani, S. Joannis Evangeliſtæ, SS. Innocentium, S. Silveſtri, Circumciſio Domini, Epiphania, Purificatio, Annuntiatio, Aſſumptio, & Nativitas B. Mariæ Virginis: Paſcha cum duobus diebus ſequentibus; Rogationum tres dies: Pentecoſte cum duobus diebus ſequentibus: Natale S. Joannis Baptiſtæ, Inventio & Exaltatio S. Crucis 12. Apoſtolorum, S. Mariæ Magdalenæ, S. Laurentii, S. Martini, S. Nicolai, S. Michaëlis, Dedicatio cujuſcumque Eccleſiæ, Feſtivitas Sancti ſub cujus invocatione Deo conſecrata eſt. 15. Canones ſequentes de pace ſervanda ſtatount, ejuſque infractores coërceri jubent. XLIII. Ut Judices gratis jos dicant, poſtpoſitâ gratiâ, odio, vel timore. XLIV. Ut Coria pauperibus det Advocatum. XLV. Ut Parochiales Presbyteri hæc Statuta quater in anno Parochianis exponant.

Libri ſacri in linguam vernaculam tranſlati Laïcis prohibentur graſſante hæreſi.

Clericorum immunitas.

Parochialis Eccleſia frequentatio Dominicis & Feſtis diebus.

Mulcta bis

qui deſ fuerint impoſita.

Feſti dies in Provincia Narbonenſi 13. ſæculo ex præcepto celebrati.

ARTICULUS IX.

De Concilio apud Caſtrum Gonterii.

Chaſteau Gontier, *in Diœceſi Andegavenſi.*

ANno Chriſti milleſimo ducenteſimo trigeſimo primo, Turonenſis Provinciæ Concilium apud *Caſtrum Gonterii* celebratum eſt, in quo triginta ſeptem de Diſciplina Canones editi. Primus jubet ut Prælati ad Matrimonia clandeſtina dirimenda omni dilatione & excuſatione ſecluſis, procedant. II. Vetat ne Archipresbyteri vel Decani Rurales auctoritate propriâ cauſarum Matrimonialium cognitionem ſibi arrogent. III. Statuit ut a Curatis ante ipſorum inſtitutionem Jurameotum exigator, quod nihil ab ipſis vel ab aliis pro Beneficio illo obtinendo ſit datum, vel promiſſum. IV. Ut ad perſonalem Reſidentiam compellantur. V. Ut ſi aliquâ neceſſitate exigente Eccleſia tradatur ad firmam, portio congrua Capellano reſervetur. VI. Ut certus conſtituatur Canonicorum numerus, nec fiat Eccleſiarum ſectio, vel Præbendarum. VII. Ne deinceps in Eccleſia Cathedrali inſtituantur aliqui ad Præbendam vacaturam: olim tamen inſtituti primò vacaturas obtineant. VIII. Ut Cathedralium Conſuetudines ſcriptis mandentur. IX. Ut cum excommunicatis communicantes ab Eccleſiæ ingreſſu arceantur. X. Ut Judices Eccleſiaſtici a generalibus excommunicationibus temperent. XI. Ne Sacerdotes vel alii Viri Eccleſiaſtici ſæcularibus perſonis ſeſe tributarios conſtituant, ſub pœna ſuſpenſionis ab Officio & Beneficio. XII. Ne Archidiaconi, Archipresbyteri, & alii Juriſdictionem Eccleſiaſticam habentes, extra civitatem Officiales habeant, ſed per ſe Officio ſuo fungantur. XIII. Ne in pecunia numerata procurationes accipiant, contra Statuta Concilii Generalis. XIV. Ne Prælati a firmariis io Eccleſiis conſtituendis pecuniam exigaot, aut extorqueant: alioqui ad duplum Eccleſiæ Matrici reſtituendum compellantur. XV. Ut Patroni tam Eccleſiaſtici, quâm Laïci, qui ad coram animarum *illiteratos* præſentaverint, *jure præſentandi careant illâ vice*. XVI. Ne quis Eccleſiæ regimini præficiatur, niſi loci illius idioma loquatur & intelligat; Alioqui & inſtitutus privetur Beneficio & Collatores inſtituendi poteſtate careant illâ vice. XVII. Ne tutelæ vel curæ minorum vendantur: qui abuſus aliquibus in locis Provinciæ Turonenſis irrepſerat. XVIII. Ut nullus Sacerdos ad Ordinis ſui functiones recipiatur ſine licentiâ Epiſcopi ſui, vel niſi aliàs conſtet de Canooica ipſius Ordinatiooe. XIX.

Summa Canonum.

Qui ad Parochiarum regimen præſentandi.

Ribaldi, id eſt, Libidinoſi & ſcortatores.

Goliardi, id eſt, joculatores & ſcurræ; Hinc Gallica vox, Gaillard,

Ne Laïci Clericis actiones ſuas cedant, niſi in caſibus a Jure conceſſis. Id ſi factum fuerit, Clericus ab agendo repellitor. Et ne actiones vendantur, ſub eadem pœna. XX. Clericos in enormi delicto deprehenſos Diœceſano reddi jubet, & ſi crimen poſtulet, degradari. Si ad meliorem frugem poſtea non redierint, ab Eccleſia nullatenus defendi. XXI. Clericos ribaldos, maximè qui Goliardi vocabantur, tonderi vel etiam radi Epiſcoporum, vel aliorum Prælatorum juſſu ſtatuit; ita, ut nullum in eis maneat Clericalis Tonſuræ veſtigium. XXII. Cruce-ſignatos homicidii vel alterius criminis reos, coram Judice Eccleſiaſtico convictos legitimè, ſigno crucis, & aliis Privilegiis Cruce-ſignatis conceſſis ab Eccleſiaſtico Judice exui jubet. XXIII. Tyrannos coërcet, qui per viles perſonas quæ non ſunt ſolvendo, Eccleſiaſticas peſonas capiunt, ipſarumque bona deprædantur. Vigeſimus-quartus, & quinque ſequentes Monachis regularem Obſervantiam imperant, ſilentium, abdicationem peculii, abſtinentiam a carnibus. Statuunt ut Monachi ante decimum-quintum ætatis annum in Prioratibus non ponantur, niſi Conventualibus. Ne Abbas ſine Monacho, & Monachus ſine famulo æquitet. Ne Monachi in Prioratibus ſolitarii conſtituantur. XXX. Uſurarios excommunicari ſtatuit, donec uſuras reſtituerint, & Eccleſiæ ſatisfecerint. In crimine pertinaces, Eccleſiaſticâ ſepulturâ privari. XXXI. & duo ſequentes, Judæos coërceri jubent, ab Officiis publicis, & a teſtimoniis contra Chriſtianos ferendis arceri. XXXIV. Sub pœna excommunicationis inhibet, ne aliqui deinceps Matrimonium contrahant per verba de præſenti, niſi priùs denuntiationes ſolemnes ſeu banna in Eccleſia præmittantur. XXXV. & XXXVI. De Judicum & Advocatorum Juramento ſtatuunt. XXXVII. De Concilii apud *Vallem Gaidonis* celebratis Decretis obſervandis.

ARTICULUS X.

De Concilio Biterrenſi,

Biterra, Beziers, urbs Occitaniæ, Epiſcop. ſub Metropoli Narbonenſi,

ANno Chriſti milleſimo ducenteſimo trigeſimo-tertio, *Vualterus* Epiſcopus Tornacenſis, Sedis Apoſtolicæ Legatus, Biterris Concilium celebravit, cujus meminit *Guillelmus de Podio Laurentii*, in Chronico. Decreta 36. condita. I. Ut Hæretici & eorum fautores ſingulis diebus Dominicis excommunicentur. II. Ut quilibet privatus in terra cujuſlibet poſſit inquirere & capere Hæreticum, & captum Epiſcopo præſentare. III. Ne credentes & fautores Hæreticorum Bailivas & publica Officia emant. Si qui hæc ipſis vendiderint Domini excommunicationis gladio feriantur. IV. Ut Hæretici reconciliati, qui duas cruces prominentes ad mandatum Epiſcopi portare noluerint, excommunicentur, & bona eorum confiſcentur. V. Ut Sacerdotes circa ſuſpectos de hæreſi invigilent, obſerventque an diebus Dominicis & feſtivis ad Eccleſiam veniant, & Decreta Concilii Toloſani contra eos qui defuerint, exequantur. VI. Ut Ordinandi de ſcientia & moribus diligenter examinentur, & *ſine titulo patrimoniali* centum ad minùs ſolidorum Turonenſium, vel *Eccleſiaſtico Beneficio* competenti, ad Ordines non admittantur. VII. Ut ad primam Tonſuram non recipiantur niſi ex libero utero & Matrimonio legitimo procreati, & qui expeditè legant & cantent, niſi ex cauſa viſum fuerit Epiſcopo loci ſuper procreatis ex contubernio diſpenſandum. VIII. Ut Epiſcopi juramentum vel aliam cautionem a Clericis Ordinandis non exigant, quod ratione tituli patrimonialis, vel alterius minùs idonei, ipſis vel eorum Succeſſoribus negotium non faceſſent: quia hujuſmodi cautiones labe ſimoniacâ fœdatæ ſunt. IX. Ut Epiſcopi tales Archidiaconos conſtituant, qui zelum animarum habentes, Clero & Populo verbum Dei prædicare valeant. 10. Ut Lateranenſis Concilii Conſtitutiones, *Sacro approbante Concilio, & ſub interminatione divini judicii*, contra injuſtè excommunicantes legantur. XI. Ut Patroni tam Eccleſiaſtici quàm Laïci ante Feſtum proximum omnium Sanctorum Epiſcopis Rectores ſeu Vicarios perpetuos præſentent, congruâ portione ipſis aſſignatâ. XII. Ut quicumque animarum curam habent, ad Ordinem Sacerdotum quantocyus promoveantur; ad idque ſubtractione Beneficii compellantur. Ut quælibet Parochialis Eccleſia *proprium habeat & perpetuum Sacerdotem qui* perſonaliter reſideat. XIII. Conſtitutiones Lateranenſis Oecumenici Concilii de vita & honeſtate Clericorum, obſervari jubet: vetat ne Clerici arma offenſiva extra belli tempus deferant. Ne Canonici Seculares ſtallum in Choro, aut vocem habeant in Capitulo, qui non fuerint in Sacris Ordinibus conſtituti, niſi ex cauſa cum eis ab Epiſcopo fuerit diſpenſatum. XIV. & XV. ſequentes de Regulari Monachorum Diſciplina ſtatuunt, inprimis de abdicatione proprietatis: *Prohibemus*, inquit, Synodus, *in virtute obedientiæ, ſub obteſtatione Divini Judicii, ne aliquis Religioſorum propriam poſſideat. Sed ſi quis aliquid habeat proprium, in continenti reſignet, Si verò poſt hæc proprietatem aliquam fuerit deprehenſus habere, regulari admonitione præmiſſâ de Monaſterio expellatur; nec recipiatur alteriùs, niſi pœniteat ſecundùm Monaſticam Diſciplinam. Quòd ſi proprietas apud quemquam inventa fuerit in morte ipſa; eum ea in ſignum perditionis, ſecundùm ſtatuta B. Gregorii, ex Monaſterio ſubterretur. Nec etiam æſtimet Abbas, vel aliquis Superior, quòd ſuper habenda proprietate poſſit cum aliquo Monacho, vel Regulari Canonico diſpenſare: quia abdicatio proprietatis, ſicut cuſtodia caſtitatis, adeo eſt annexa Regulæ Monachali, ut contra eam nec Summus Pontifex poſſit licentiam indulgere. Immo tales in præcipuis Feſtivitatibus excommunicationis vinculo innodentur. Quòd ſi Abbas, vel alii Superiores, in his corrigendis negligentior extiterit: correctio ad Epiſcopum devolvatur, Abbatibus nihilominus de negligentia puniendis.* XXVI. Solemne de pace ſervanda Juramentum renovari præcepit.

Summa Canonum

Decreta ad hæreſeos Albigenſium extirpationem.

Ordinandorum Titulus. Ad Tonſuram Clericalem qui recipiendi,

Vicarii perpetui portio congrua.

Monachorum proprietariorum pœna.

ARTICULUS XI.

De Conciliis Arelatenſibus,

Summa Canonum.

I. ANno milleſimo ducenteſimo trigeſimo-quarto, 6. Idus Julias, *Joannes* Arelatenſis Archiepiſcopus Provinciale Concilium in Metropoli ſua celebravit, in quo Decreta viginti-quatuor edita ſunt. 1. Executionem Statutorum Lateranenſis Concilii 4. imperat. 2. Ut Epiſcopi ſuis in Diœceſibus verbum Dei per ſe & per alios frequenter prædicent. 3. Ut ſæculares Poteſtates, Magiſtratus & Domini Juramentum præſtent de exterminandis Hæreticis. 4. Ut Hæretici & eorum fautores, diebus Dominicis & feſtivis excommunicati denuntientur. 5. & 6. Ut inquirantur, & bonorum confiſcatione, carcere, aliiſque pœnis, ſecundùm Canones & Leges Principum plectantur 7. 8. & 9. Pacem ſervari ſtatuunt: conjurationes ſive confratrias ſub anathemate prohibent: niſi fortè ab Epiſcopo ob urgentem & evidentem utilitatem permittantur. 10. Ut excommunicati

Digitized by Google

nicati pro damoo dato, vel iojuria irrogata, non abſolvantor, niſi fecerint ſatia. 11. Ut Hæretici poſt mortem duntaxat cogniti, extumulentur, & ſæculari judicio relinquantur. 12. Ut nulli Laïco, ſoo vel alterius nomine Beneficium conferatur.

Cenſurarum Eccleſiæ contemptores contumaces mulctâ pecuniariâ caſtigantur.

13. Ut nemo niſi prævià monitione canonicà excommonicetur: Qui ultra menſem terribili vinculo conſtrictus manet, quinquaginta ſolidis quovis menſe mulctetur. 14. Epiſcopos correctioni ac reformationi morum invigilare jubet. 15. Ut in qualibet Synodo, & ſingulis diebus Dominicis & feſtivis excommunicentur uſurarii, adulteri manifeſti, divini, ſortilegi, & qui eos conſulunt. 16. ut Judæi a Chriſtianis ſigno diſcernantur, & Eccleſiis pro decimis oblationibuſque ſatisfaciant. 17. Ut Privilegiati Prælatorum Sententias non enervent. 18. Ut Arelatenſis Provinciæ Epiſcopi *Regalia B. Trophimi* ad Arelatenſem Eccleſiam, ex Imperatorum conceſſione ſpectantia, viriliter & potenter defendant. 19. Ut quælibet Eccleſia ruria proprium habeat Sacerdotem, aut ſaltem juxta diſpoſitionem Epiſcopi adminiſtretur. 20. Ut in cauſis decimarum, primitiarum, piorum legatorum, aliiſque negotiis Eccleſiaſticis, ſecundùm Jus commune, & Canones agatur. 21. Ne teſtamentum fiat ſine præſentia Parochi. Si ſecus factum fuerit, teſtator Eccleſiaſticà ſepulturà privetur, tabellio excommunicetur. 22. Ne pedagia vel ſalinaria, niſi ab Imperatoribus, Regibus, vel Principibus conceſſa, vel ex antiquà & præſcriptà conſuetudine introducta, exigantur. 23. Ne quis de Juribus Eccleſiis Parochialibus debitis cum Viris Religioſis componat ſive cum Monaſteris, niſi Epiſcopi auctoritas & conſenſus accedat. 24. Ut nullus Eccleſiaſtico Beneficio abſque cauſæ cognitione ſpolietur.

* Venaiſſin.

* Cavaillon.

II. Idem Archipræſul Concilium alterom Provinciale *Inſula*, quæ Vindaſcini * Comitatus villa eſt in Diœceſi Cavallicenſi * celebravit anno 1251. cujus Decreta numero tredecim, ſuperioris Concilii Statutis pene gemina ſunt.

Summa Canonum Concilii alterius Arelatenſis.

III. Anno milleſimo ducenteſimo ſexageſimo, *Florentinus* Arelatenſis Archipræſul Concilium cum Suffraganeis ſuis habuit, in quo ſexdecim edita Decreta. 1. Phantaſticos *Joachimi* Abbatis damnat Sectatores, ſeu qui ejus nomine pernicioſa dogmata ſua tuebantur. 2. Statuit Synodus hæc Arelatenſis, ut Parochi formam & ritum Baptiſmi Parochianos ſuos doceant, ut pueros imminente periculo baptizare poſſint.

Confirmationis adminiſtratio.

3. Ut Confirmationis Sacramentum nonniſi jejunis, & a jejunis conferatur, niſi oimia confirmaodorum multitudo & frequentia prohibeat, ne ſacrum iſtud Miniſterium jejunus obire valeat Epiſcopus. 4. Clandeſtina Matrimonia ſub pœna excommunicationis prohibet. 5. Statuit ut Vicarii ſaltem perpetui in Parochialibus Eccleſiis reſideaot. 6. Feſtum Sanctiſſimæ Trioitatis in Octava Pentecoſtes ſolemniter celebrari; Feſtum *S. Trophimi* per totam Provinciam ſolemne eſſe jubet, ſicut Feſta Apoſtolorum, Officiumque de ipſo ut de Apoſtolis peragi. 7. Ut ad honeſtatem & decorem divini cultus, luminaria in Eccleſiis ſubminiſtrentur. 8. Ut Judæi ſignum aliquod in veſtibus deferre compellantur. 9. Ne Clerici Beneficiati coram ſæcularibus Judicibus cauſas dicant, niſi Eccleſiæ, pauperibus, orphanis & viduis patrocinari voluerint intuitu pietatis: alioqui Eccleſiæ ingreſſu prohibeantur, & niſi moniti hujoſmodi officio nuotium remiſerint; Beneficio Eccleſiaſtico priventur. 10. Ut Monachi & Caoonici Regulares pro doctrina ſacrea ſtipendium non accipiant, ſub pœna ſuſpenſionis. 11. De Canonicorum Regularium diſciplina decernit. 12. Ut Hoſpitalariorum & Templariorum immuoitas ad eorum familiares non extendatur, ſed ejus ſolùm fiot participes qui ad domeſticam eorum familiam pertinent.

Hoſpitalium regimen.

13. Ut Hoſpitaliom regimini Religioſæ perſonæ deputentur, quæ vitam communem agant, nihilque ſibi ac ſuis præter victum & veſtitum ex bonis & eleemoſynis retineant: & annis ſingulis rationes reddant iis a quibus ipſis hujuſmodi adminiſtratio commiſſa eſt. 14. Ut Prælatus mutuum pro ſuis & Eccleſiæ neceſſitatibus contrahens, chartas & inſtrumenta proprii ſigilli charactere & impreſſione conſignet.

Miſſa Parochialis Laïci ab ea non avocandi.

15. Viris Religioſis prohibet ſub pœna ſuſpenſionis a Prædicatione & confeſſionibus audiendis, ne Laïcos diebus Dominicis & Solemnitatibus præcipuis recipiant ad Divina, nec horis illis Conciones in Eccleſiis ſuis habeant, quibus in Parochiis Miſſarum ſolemnia celebrantur.

Annua Confeſſionis proprio Sacerdotibus facienda mandatum.

16. Vetat Confeſſariis, qui ab Epiſcopis per villas & Parochias Diœceſeos mittuntur, ne a caſibus reſervatis abſolvant, vel generales Parochianorum Confeſſiones excipiant, *niſi de mandato Prælati, & licentiâ Curati; ſed eos ad proprios Sacerdotes remittant, & a caſibus, pro quibus mittuntur, pœnitentes abſolvant: Ne Parochiani mandatum de confitendo ſemel in anno propriis Sacerdotibus ſimulatoriè & doloſè ſe gaudeant evaſiſſe.* 17. Prohibet ne in quæſtionibus, quæ de beneficiis Eccleſiaſticis inter aliquos oriuntur, competitores armis parentum & amicorum Eccleſias invadant & occupent; ſed apud Eccleſiaſticos Judices juribus agant.

Alterum Concilium Arelatenſe.

IV. Aono circiter milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo-quinto, *Bertrandus de Sancto Martino* Arelatenſis Archiepiſcopus Provinciale Concilium in Metropoli ſua celebravit, in quo Decreta viginti duo edita ſunt.

Summa Canonum.

Quatuor priora deſiderantur. 5. Statuit ut Sententias Excommunicationis & Interdicti ab uno latas alii Prælati denuntient & obſervari curent, cum a proferente rogati fuerint. 6. Ut Priores, Rectores Eccleſiarum & Hoſpitaliom, ac Beneficiati cœteri, indicem ſive inventarium omnium bonorum mobiliom & immobilium ad Eccleſias ſuas pertinentium initio ſui regiminis conſeribant. 7. Ne calices, libri, & ornamenta Eccleſiæ, abſque licentia Epiſcopi vendantur aut oppignerentur. 8. Ut teſtamenta coram Parochiali Presbytero condantur: alioqui teſtator careat Eccleſiaſticâ ſepulturâ: Notarius Eccleſiæ ingreſſu prohibeatur. 9. Ut Parochiales Presbyteri piorum legatorum ſolutionem urgeant.

Excommunicantur qui aliquem ſollicitant vel inducunt ad eligendam ſepulturam extra ſuam parochiam.

10. & 11. Excommunicationem decernunt in eos *Qui ſolicitant, monent, inducunt aliquo modo aliquem vel aliquam, per ſe, vel per alium, ut dimiſſâ ſuâ Eccleſiâ Parochiali, vel Matrice, ad aliam ſe transferant, ſepulturam ibi Eccleſiaſticam eligendo:* Necnoo in eos, qui teſtatoris voluntatem ſeu ordioationem impediunt, vel ad impediendum præſtant auxilium vel favorem, in diſpendium alicujus Eccleſiæ, vel Eccleſiaſticæ perſonæ: Et Jura Canonica in his obſervari jubent. 12. & 13. Caſus Epiſcopo & Romano Pontifici reſervatos recenſent. 14. & 15. Excommuoicationem ferunt in Clericos qui triticum aut vinom emerint causâ revendendi aut negotiandi: & eos qui oſuram aut fraudem in venditione annonæ commiſerint, pretio rei venditæ multandos ſtatuunt, Eccleſiæ Parochialis fabricę applicaodo. 16. & 17. Calices argenteos Eccleſiis provideri, & ruris Eccleſias, earumque domos reſtaurari jubent. 18. Statuit ut uſurarii & adulteri publici diebus Dominicis & Feſtivis excommunicati denuncientur.

Confeſſionis annua diſciplina.

19. & 20. Ut nomina illorum qui *in Quadrugeſima* confeſſi non fuerint *Proprio Sacerdoti, vel alii de licentia ipſius, in Synodo poſt Paſcha per proprios Sacerdotes in ſcriptis ad Diœceſanum Epiſcopum deferantur*: & ſi Religioſi Confeſſiones audierint, *præſertim in Quadrugeſima, nomina ſibi confitentium, infra Octavas Paſcha in ſcriptis tra-*

Digitized by Google

dant proprio Sacerdoti, Qui verò infra annum proprio Sacerdoti confeſſus non fuerit, ſepulturæ non tradatur Eccleſiaſticæ abſque Epiſcopi licentia ſpeciali. 20. Statuit ut infirmorum Confeſſiones a Parochiali Presbytero, vel ab alio, ſæculari vel Religioſo, de ipſius licentia audiantur. Quam licentiam *liberaliter & libenter a* Parochis, cùm rogati fuerint, dari jubet Synodus. XXII. Vetat ne Curati Eccleſias ſuas dimittant,

Confeſſiones infirmorum a quibus audienda,

ARTICULUS XII.

De Conciliis duobus Turonenſibus a JUHELLO Archiepiſcopo celebratis,

I. ANno Chriſti milleſimo ducenteſimo trigeſimo ſexto, menſe Junio, *Jubellus* Turonenſis Archiepiſcopus, congregatis Provinciæ ſuæ Epiſcopis, Concilium celebravit, in quo diſciplina Decretis 14. ſancita eſt, 1. Cruce-ſignatos occaſione alicujus delicti a Judice ſæculari detentos, ab Eccleſiaſtico Judice repeti ſtatuit; adhibito ſi neceſſe ſit Cenſurarum terrore, 2. 3. & 4. Advocatos recipi vetant niſi ſolido triennio Juri ſtuduerint: Officiales niſi quinquennio: Notarios, niſi ſtylum Curiæ & Statuta noverint. 5 Judices a Sede Apoſtolica in Provincia Turonenſi delegatos cauſarum ſibi commiſſarum cognitionem ſuſcipere prohibet, niſi exhibito ſibi authentico Reſcripto & Impetratore coram ipſis jurante, 6. Statuit ut Epiſcopi & ipſorum Officiales, aliique inferiores Judices Appellationibus deferant, nec appellantibus moleſti exiſtant, 7. Ut Epiſcopi Teſtamentorum executionem auctoritate ſuâ urgeant, Quæ ne ſupprimi valeant vel occultari, infra decem dies a teſtatoris obitu, ad Epiſcopum ipſum, vel Archidiaconum, vel Deputatos ab ipſis deferantur, Et ne Teſtamentorum executores quidquam de bonis decedentium in ſuos uſus convertere vel retinere præſumant; alioqui ad reſtitutionem compellantur. 8, Infames declarantur, & flagellis digni, qui binas nuptias vel ſponſalia eodem tempore contrahunt, 9. Eadem pœna in in ſortilegos decernitur, niſi pœnam ſibi injunctam pecuniâ redemerint ad arbitrium Judicis; Quæ in uſus pauperum illius Parochiæ convertatur. 10. Mulcta pecuniaria indicitur eis qui cum nominatim excommunicatis communicaverint in menſa, ſi abſque ſcandalo poſſint evitari, Statutum apud *Caſtrum Gonterii* editum, quo excommunicationem ipſo facto incurrebant, revocatur, 11. Jubet ut Exempti de quorum Privilegiis dubitatur, illa exhibere teneantur. 12. Eamdem pœnam in falſos teſtes decernit, quam ſuperiùs in ſortilegos decrevit Synodus. 13. Epiſcopos curam de Neophytis, ſeu recèns converſis ab Hæreſi, aut Judaiſmo gerere præcipit ſingularem, ut in fide erudiantur, & commodè ſuſtententur, ne cogente paupertate ad vomitum redeant. 14. Abbatibus & Prioribus hoſpitalitatem commendat, maximè ergs Religioſos, qui propter Chriſtum propria dimiſerunt,

Summa Canonum,

Communicantes cum excommunicatis, mulctâ pecuniaria caſtigantur,

II. Concilium alterum celebravit idem Archipræſul anno milleſimo ducenteſimo trigeſimo-nono, in quo tredecim Decreta condita ſunt. 1. In qualibet Parochia tres teſtes Synodales conſtitui jubet, qui de ſcandalis interrogati ab Archiepiſcopo vel Archidiacono, dicant veritatem 2. Ut Clerici crimen confeſſi vel convicti ad arbitrium Epiſcopi puniantur, 3. Ne Sacerdotes in publicum prodeant, niſi in habitu qui Ordinem ſuum deceat. 4. Ut Sacramenta gratis exhibeantur, ſed poſtea exigi poſſit quod piæ conſuetudinis eſt, ad quod ſolvendum Prælati Cenſurâ Eccleſiaſtica ſubditos compellant. 5. Vetat Curatis ne pro jure ſuo, vel Eccleſiæ ſuæ, Parochianos auctoritate propriâ excommunicent. 6. Ne Clerici nothis ſuis aut concubinis teſtamento aliquid legent. Si fecerint, irritum ſit, & Eccleſiæ applicetur. 7. Ne Archidiaconi & Archipresbyteri extra civitatem Officiales habeant, ſed Officio ſuo per ſe fungantur. 9. & 10. Ne præcipiti motu, ſed maturè & præviis monitionibus legitimis feratur excommunicationis ſententia: Et ne communicantes cum excommunicatis generali anathemate percellantur. 11. Ne Viris Religioſis certa pecuniæ ſumma pro victu ſeu veſtitu, & aliis neceſſariis detur, ſed ipſis de communi cellario & veſtiario provideatur. 12 Ne Clerici vel Monachi ancillas habeant. 13. Ne Monachi in Eccleſiis Parochialibus deſerviant, niſi ab Epiſcopo in caſibus permiſſis curam receperint animarum,

Alterius Concilii Turonenſis,

Summa Canonum,

Sacramenta gratis adminiſtranda,

Piæ conſuetudines

Vita communis Monachorum.

ARTICULUS XIII.

De Concilio Londinenſi ab OTTONE Sedi Apoſtolica Legato congregato,

ANno Chriſti milleſimo ducenteſimo trigeſimo ſeptimo, Concilium ab *Ottone* S. Nicolai in Carcere Tulliano Diacono Cardinali, & Sedis Apoſtolicæ per Angliam Legato, Londini congregatum eſt. Cantuarienſi Archiepiſcopo a dextris, & Eboracenſi a ſiniſtris Legati ſedente, orta inter eos eſt de ſeſſionis ordine controverſia, quam neutrius Juri derogans idem Legatus prudenter compoſuit: *in Bulla* inquit, *Domini Papa ſtat imago Pauli a dextris Crucis in medio Bullæ figurata, & Petri a ſiniſtris: Nulla tamen inter tantos Sanctos eſt orta unquam contentio; ambo enim, ſunt in coæquali gloria. Verumtamen propter Petri clavigeri dignitatem, cum prioratu vocationis, meritò a dextris Crucis ejus imago collocanda videtur. Sed quia Paulus credidit in Chriſtum quem non vidit, a dextris figuratur*, Beati enim qui non viderunt & crediderunt. *Sic Dominus Cantuarienſis totius Angliæ Primas, & qui præeſt nobiliſſimæ & antiquiſſimæ Eccleſiæ Cantuarienſi, nec-non & Londonienſi quæ eſt S. Pauli, non ſine ratione a dextris eſt collocandus*. Ita refert *Matthæus Paris*. Uno & triginta Decretis Eccleſiaſtica Diſciplina ſancita eſt. I, Statuit ut Eccleſiæ omnes infra biennium conſecrentur. II. Ut Sacramenta, qualibet excluſâ cupiditatis labe, adminiſtrentur. III. Ut in Vigiliis Paſchatis & Pentecoſtes Baptiſmus ſolemnis celebretur. IV. Coërcet avaritiam Sacerdotum, qui non aliter admittunt ad Pœnitentiam confitentes, niſi priùs ab ipſis in ſinu avaritiæ ſuæ quidpiam reponatur: In eoſque privatio Beneficii, & ſuſpenſio perpetua ab Officio decernitur. V. Statuit ut in ſingulis Decanatibus Confeſſarii ſelecti conſtituantur ab Epiſcopo, apud quos Beneficiati & Minores Clerici peccata ſua deponere valeant, In Cathedralibus verò Generales Confeſſarii ſeu Pœnitentiarii inſtituantur. VI. Diligens Ordinandorum examen haberi jubet, VII, Prohibet ne Dignitates vel Officia, puta Decanatus, vel Archidiaconatus, ſive proventus ex Eccleſiaſticæ vel ſpiritualis Juriſdictionis exercitio, ſive ex Pœnitentia vel Altari, ſeu aliis Sacramentis venientes, ad firmam concedantur. VIII. & IX. Ne Laïcis umquam, nec Viris Eccleſiaſticis ultra quinquennium, Eccleſiæ ad firmam concedantur. X. Ut Vicarius perpetuus nemo inſtituatur niſi Presbyter, vel ſaltem Diaconus proximis quatuor Temporibus ordinandus; qui reſidentiam perſonalem juret.

Summa Canonum.

Pœnitentiarii.

XI.

XI. Ne prætextu opinionis vel famæ, quæ de morte vel ceſſione habeatur abſentis, eius Beneficium conferatur; ſed Prælatus expectet donec de alterutro certior fiat. Alioqui ad reſarciendum omne damnum hac occaſione inflictum abſenti ſit adſtrictus: Et qui ſe procuravit intrudi, præter fructuum reſtitutionem, ipſo facto ſit ab Officio ac Beneficio ſuſpenſus. XII. Ne deinceps in plures Perſonatus aut Vicarias una Eccleſia dividatur: & quæ diviſæ ſunt, quantocyus integrentur; niſi ſic inſtitutum fuerit ab antiquo. XIII. Ut Canones & Decreta Romanorum Pontificum de reſidentia Rectorum; & contra eos qui plures, Dignitates, Perſonatus, ſeu Beneficia curam animarum habentia; contra Conſtitutionem Concilii Generalis, *abſque diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ ſpeciali*, retinent, executioni mandentur. Contra Statutum iſtud *Vualterus de Cantelupo* Vvigornienſis Epiſcopus interceſſit, Apoſtolicum Legatum his verbis compellans: *Pater Sancte, cùm multi Nobiles, quorum ſanguis noſter eſt, plura obtineant Beneficia, cum quibus nondum diſpenſatum eſt, quorum etiam aliqui provecta ſunt ætatis & uſque ad præſens honeſtè vixerunt, & hoſpitalitatem ad poſſe procurando, eleemoſynas patentibus januis erogarunt: durum eſſet nimis tales ſuis Beneficiis ſpoliatos in ignominioſam tradi paupertatem. Quidam verò Juvenes feroces ac ſtrenui maximis periculis ſe opponerent, antequam ſuis ſe ſinerent privari Beneficiis, unico tantùm retento . . . Quoniam igitur multitudo talium in cauſa eſt, Sanctæ Paternitati veſtræ ſupplicamus, quatenus ob ſalutem veſtram & noſtram, ſuper hujuſmodi Statuto Dominum Papam conſulatis*. Annuit Legatus ut ad Summum Pontificem communiter ſcriberetur. Ita refert *Matthæus Paris*. XIV. Statuit de habitu Clericorum, ſecundùm Concilii 4. Lateranenſis Decreta. XV. Clericos qui Matrimonium clam contraxerunt, ab Eccleſiis & Eccleſiaſticis Beneficiis, quibus ſunt ipſo iure privati, removeri decernis: & bona poſt huiuſmodi Matrimonium quæſita, non filiis aut uxoribus, ſed Eccleſiis, in quibus Beneficia tenuerunt, applicari. Filios verò ab Ordinibus & Beneficiis arceri. XVI. Clericos concubinarios, niſi concubinas infra menſem ejecerint, ab Officio ſuſpenſos declarat; niſi tandem Eccleſiæ paruerint, Beneficio privari. XVII. Filios in patrum Beneficiis inſtitui vetat, abdicat inſtitutos. XVIII. Latronum fautores anathemate percellit. XIX. Abſtinentiam a carnibus, Monachis Benedictinis, ſecundùm Regulam imperat, exceptis debilibus & infirmis. Novitios completo probationis anno ad Profeſſionem compelli jubet ſecundùm *Honorii III*. Pontificis Maximi Conſtitutionem. XX. De Archidiaconorum Officio ſtatuit, vetat ne Eccleſias ſuperfluis gravent expenſis; ut tam in familia quàm in equis modeſtiam ſervent, nec pecunias extorqueant. XXI. Vetat ne Judices Eccleſiaſtici litium compoſitionem impediant, dummodo tale ſit negotium, quod jure poſſit tranſigi vel componi: nec aliquid propterea exigant a partibus. XXII. Epiſcopos hortatur ut ſint forma gregis, ut in Cathedralibus Eccleſiis reſideant, ibique Miſſas in præcipuis ſaltem Solemnitatibus, & diebus Dominicis, in Quadrageſima & Adventu celebrent: Diœceſim ſuam circumeant opportuno tempore; ſaltem bis anno Profeſſionem in Conſecratione ſua emiſſam ſibi legi curent. XXIII. Matrimonialium cauſarum cognitionem ac judicium viris prudentibus & Juris peritis committi jubet. XXIV. Juſiurandum calumniæ & de veritate dicenda, in cauſis etiam Eccleſiaſticis exigi præcipit. XXV. XXVI. & XXVII. Statuunt de Procuratoribus conſtituendis, de citationibus, de ſigillis. XXVIII. Declarat quinam ſigilla authentica habere debeant: ſcilicet Archiepiſcopi & Epiſcopi, & eorum Officiales; Decani Rurales, Eccleſiarum Cathedralium Capitula, & cœtera Collegia & Conventus cum ſuis Rectoribus, aut diviſim, juxta eorum conſuetudinem vel Statuta. Jubet ut habeat uniuſcujuſque ſigillum nomen, puta Dignitatis, Officii, Collegii, & etiam illorum proprium nomen, qui Dignitatis vel Officii perpetui gaudent honore, inſculptum notis & characteribus manifeſtis. Ideo autem de ſigillis tantâ curâ ſtatuit Synodus, quia Tabelliones in Anglia non erant. Unde ſigilla authentica publicam faciebant fidem. *Quoniam*, inquit, *Tabellionum uſus in Regno Angliæ non habetur, propter quod magis ad ſigilla authentica recurri eſt neceſſe*, &c. XXIX. Statuit de Juramento ab Advocato præſtando. XXX. De Actis ſcribendis. XXXI. De cautione præſtanda.

Reſidentia Rectorum.

Beneficiorum Pluralitas facere Canonibus prohibita.

Decreta contra Clericos incontinentes.

Monaſtica Diſciplina.

Epiſcoporum officia.

Sigilla authentica.

Tabelliones in Anglia non erant 13. ſæculo.

ARTICULUS XIII.

De Concilio apud Campinacum.

Cognac.

ANno Chriſti milleſimo ducenteſimo trigeſimo-octavo, *Geraldus* Burdegalenſis Archiepiſcopus cum Provinciæ ſuæ Epiſcopis Concilium *Campinaci* celebravit, Feria II. poſt Octavas Paſchæ: in quo Eccleſiaſtica Diſciplina triginta & octo Capitulis ſancita eſt. I. & II. Variis in caſibus excommunicationem jaculantur. III. Excommunicat ſæculares homines, qui Eccleſias, Xenodochia, vel alias Religioſas domos aut perſonas exactionibus importunis gravare præſumpſerint. IV. Vicarios ab Archidiaconis, Archipresbyteris & Decanis conſtitui vetat, niſi ex iuſta cauſa abſentes fuerint. V. Ne Rectores Parochialium Eccleſiarum aliam Vicariam ſuſcipiant. VI. Ut quælibet Capellania ſive Parochia proprium ſigillum habeat. VII. Ut citatio non fiat, donec authenticum ipſum, cujus auctoritate fit in Jus vocatio inſpiciatur & deſcribatur ab eo cui fuerat citandi munus injunctum, & tranſſumptum retineatur, parti quæ in jus vocatur tradendum. VIII. Ne Prælati ſententias excommunicationis ſine ſatisfactione competenti relaxare præſumant. IX. Ut Sententias ab uno latas alii in ſuis Diœceſibus obſervari faciant, ac ſi ab ipſis fuiſſent promulgatæ. X. Ne cauſarum Matrimonialium cognitio committatur, niſi viris peritis & prudentibus, qui & per ſe ipſos teſtes examinent, vel per eum qui Canonicas Sanctiones non ignoret. XI. Judicibus & aliis perſonis laicis ſub pœna excommunicationis inhibet, ne Clericos ad ſæculare tribunal litigare compellant, ſed ad Judicium Eccleſiæ Viros Eccleſiaſticos remittant conventos, vel reconventos. XII. Ne Monachi vel Canonici Regulares Advocatos aut Procuratores agant, niſi pro Eccleſiæ ſuæ evidenti utilitate & Superiore ſuo imperante. XIII. Idem prohibet Sacerdotibus niſi pro Eccleſiis, & miſerabilibus & conjunctis perſonis, nullo pacto aut pretio mediante. XIV. Advocatum pauperibus a Curia dari jubet. XV. Ut ſubditi pluribus Dominis indiviſim, pro alterutrius delicto communi Interdicto ſubjiciantur. XVI. Ut Domini terrarum ad reſtituenda Eccleſiis Beneficia pro eorum culpa amiſſa, Cenſuris Eccleſiaſticis compellantur. XVII. Ut Baronum crimina Excommunicatione & Interdicto vindicentur. Si anno ſolido in excommunicatione manſerint, velut Hæretici habeantur, & ipſorum bona confiſcanda nihilominus exponantur. XVIII. Ut ſi quis quadraginta dies in excommunicatione manſerit pœnâ decem librarum vel aliâ competenti multetur. XIX. Ut qui Clericos

Summa Canonum.

Forma citationis juridica.

Eccleſiaſtica Juriſdictio.

Qui anno ſolido in excommunicatione maneant, velut hæretici habeantur.

Multâ pecuniariâ caſtigantur Cenſuræ Eccleſiaſtica contemptores.

coſ eapiunt ac verberant ut redemptionem ab illis extorqueant, non ſolùm excommunicatione feriantur; ſed nullus de poſteritate ipſorum ad tertiam uſque generationem, ad Eccleſiaſticum Beneficium & Ordines admittatur. XX. Ne Abbates & Capitula Regularia pecuniam pro victu vel veſtitu Fratribus aſſignent, *Ne habendi proprium eis materia tribuatur*, *Nec aliquos recipiant pacto vel pecuniâ mediante*. Sed ſi Monaſterii non ſufficiunt facultates, minuatur Monachorum numerus: nullique deinceps admittantur, donec poſſint de communi vivere. XXI. Ut Procuratores, & Abbates Monaſteriorum rationes reddant. XXII. Ne Monachi abſque Superiorum licentia exeant, vel comedant extra clauſtra. XXIII. Ne aliqua in Judicio repetant abſque ſpecialibus Superioris ſui literis, niſi ad adminiſtrationem ſibi commiſſam pertineant. XXIV. Ne pallium deferant. XXV. Ne *peculium habeant*; & ſi in morte habuerint, nec Superiori ſuo humiliter ac devotè reddiderint, *careant ſepulturâ*. XXVI. & XXVII. Ut circa id Abbates invigilent & circa veſtium, & tonſuræ, & converſationis honeſtatem: ac ter in anno ſub pœna excommunicationis publicè ipſis injungant ut peculium abdicent, & in manu ſua reſignent. XXVIII. Ne Monachi, etiamſi rerum temporalium procuratio & adminiſtratio ipſis credita ſit, pro aliquo fidejubere, vel ultra viginti ſolidos mutuo recipere præſumant: alioqui graviter plectuntor: Abbates verò & Conventus ad ſolvendum pro his non tenentor; niſi fortè in utilitatem domorum ſuarum redundaſſe manifeſtè conſtiterit. XXIX. Ne Monachi *in domibus Laïcorum carnes comedant*, *ſub pœna excommunicationis*. XXX. Ne curam habeant Parochialium Eccleſiarum, niſi in neceſſitate, cum Abbatis & Diœceſani Epiſcopi licentia XXXI. Ne Monachi & Canonici Regulares ſoli maneant in Prioratibus, cellis, & grangiis. XXXII. Ne Confraternitates Laïcorum ſine Epiſcopi auctoritate fiant. Plerumque enim conjurationibus confraternitatis nomen imponebant, impietatem nomine pietatis obvelantes. XXXIII. Ut Parochialium Eccleſiarum Presbyteris portio congrua deputetur. XXXIV. Ne novæ Domus Religioſæ fiant ſine Epiſcopi licentia. XXXV. Ne abſque ejuſdem conſenſu poſſeſſiones Eccleſiæ alienentur: alioqui alienatio irrita eſto, & alienantes pœnis Canonicis plectuntor. XXXVI. Ut ſi plures Capellani Parochianos communes habent, ad diviſionem ab Epiſcopo cogantur. XXXVII. Ut nemo ex aliena Diœceſi ad celebrandum Divina recipiatur, niſi ſui Ordinatoris, vel Succeſſoris eius literas omni ſuſpicione carentes, ſuſcepti Ordinis mentionem expreſſam, & cauſam Peregrinationis idoneam continentes, oſtendat. XXXVIII. Ut neque Ordinator, nec is qui vice fungitur Præſentantis, nec alios quiſpiam Juramentum recipiat vel pactum ab Ordinando, quod nihil eo nomine ab aliquo exigat Ordinatus: cùm hujuſmodi commercio fraus fiat Canoni, & vitium ſapiat ſimoniæ. Denique XXXIX. vetat ne Beneficia quorum collatio ad Archiepiſcopum vel Epiſcopum devoluta eſt, ab alio conferantur.

Monaſtica Diſciplina.

Peculium Monachis vetitum. Proprietariorum pœna.

Monachorum abſtinentia.

Confraternitates.

ARTICULUS XV.

* *De Concilio apud Vallem Guidonis.*

* Laval, *Urbs ad Meduanam fluvium*, La Mayenne, *in Diœceſi Cenomanenſi.*

JUbellus Turonenſis Archiepiſcopus, cujus ſuperiùs meminimus, anno milleſimo ducenteſimo quadrageſimo-ſecundo, Provincialem Synodum apud *Vallem Guidonis*, in Diœceſi Cœnomanica celebravit, in qua novem Capitibus Diſciplinam ſanxit. 1. Statuit ut Viri Religioſi ſuam Regulam & obſervantiam regularem diligenter cuſtodiant. 2. Ut Abbates Prioratuum domos reſtaurent, nec ipſas penſionibus gravent. 3. Ne Priores ab Abbatibus facilè mutentur, vel transferantur. 4. Ne Archidiaconi, & alii cauſas Matrimoniales, Simoniæ, vel alias, quæ degradationem vel amiſſionem Beneficii, vel depoſitionem exigant, niſi ex ſpeciali mandato ſui Epiſcopi ullatenus cognoſcant vel finiant: nec Officiales habeant, excepto civitatis Archidiacono; qui in civitate dumtaxat non extra Officiales habere conſuevit. 5. Ne Clerici, in civilibus etiam & criminalibus cauſis, ad ſæcularia Judicia prorumpant, quòd olim Milevitana & Chalcedonenſis Synodus prohibuere. Alioqui Cenſuris Eccleſiaſticis, aliiſque pœnis Canonicis plectantur. 6. Ut Canonici tempore Interdicti ad Officia Divina ſubmiſſâ voce dicenda clauſis Jannis, & excluſis Excommunicatis & Interdictis conveniant. 7. Ne *Religioſis perſonis pecunia pro veſtibus tradatur, ut ipſis occaſio habendi proprium ſubtrahatur*. 8. Ut ſi Princeps, aliuſve Laïcus anno integro excommunicatus fuerit loca ad quæ declinaverit, quamdiu ibi manſerit, Eccleſiaſtico ſupponantur Interdicto. 9. Ut qui in Purgatione Canonica ſibi indicta defecerint, tamquam convicti canonicè puniantur.

Summa Canonum.

Pecunia pro veſtibus Religioſis perſonis non danda.

ARTICULUS XVI.

De Concilio Biterrenſi.

ANno Chriſti milleſimo ducenteſimo quadrageſimo-ſexto, *Guillelmus* Narbonenſis Archiepiſcopus cum Provinciæ ſuæ Epiſcopis Concilium *Biterris* celebravit, in quo quadraginta ſex Capitula, Diſciplinam Eccleſiaſticam ſpectantia, condita ſunt, ſeu potiùs ex ſuperioribus collecta Conciliis, maximè ex Lateranenſi IV. Oecumenico, ex Narbonenſi anni milleſimi ducenteſimi viceſimi-ſeptimi, & ex Avenionenſi; & ab Archipræſule Narbonenſi, & Suffraganeis Epiſcopis promulgata. Quamobrem ab illis referendis abſtineo. Iidem Præſules Fratribus Ordinis Prædicatorum Inquiſitoribus contra Hæreticos conſilia ſaluberrima dedere, quâ ratione in S. Officii executione gerere ſe deberent. Triginta-ſeptem Capitulis continentur: inter quæ 36. obſervatione dignum eſt: *De Libris Theologicis non tenendis etiam a Laïcis in Latino, & neque ab ipſis, neque a Clericis in vulgari.*

Libri Theologici Lingua vernaculâ non donandi.

ARTICULUS XVII.

De Concilio Valentino.

Valentia, Valence, *Epiſcopatus ſub Metropoli Viennenſi.*

ANno milleſimo ducenteſimo quadrageſimo-octavo, *Petrus* Albanenſis Epiſcopus, & *Hugo* S. Sabinæ Presbyter S. R. E. Cardinales & Apoſtolici Legati, cum Epiſcopis quatuor Provinciarum, Narbonenſis, Viennenſis, Arelatenſis, & Aquenſis, Valentiæ ad Rhodanum, in Delphinatu, menſe Decembri, Synodum celebrarunt pro fide, pace, & libertate Eccleſiæ; quibus viginti Capitulis proſpexere. Primum jubet antiqua Concilia per Legatos Apoſtolicæ Sedis habita inviolabiliter obſervari. II. Ut quolibet triennio Juramentum de ſervanda pace renovetur; addaturque in Sacramento, quòd *Friderico* Imperatori Schiſmatico non præbebunt auxilium vel

Summa Canonum.

vel favorem. III. Ut nolli Clerici in Sacris Ordinibus conſtituti, ſeù Canonici Cathedralium Eccleſiarum, aut alii Beneficiati, Officia publica in *Curia ſæculari* recipiant ac gerant: alioqui ab Officio & Beneficio ſuſpendantur. IV. Ut Clerici Beneficiati Ordines Sacros ſuſcipiant, cùm neceſſitas poſtulat, & Epiſcopus jubet. V. Ut Judæi ad ſignum geſtandum compellantur. VI. VII. & VIII. Ut perjuri ſecundùm Canonicas Conſtitutiooes puniantur, præſertim qui pro pace, pro ſide, pro defenſione: ſeu libertate Eccleſiæ juraverunt, & in Eccleſiis publicè denuncientur. IX. Ut ſententiæ ab Inquiſitoribus latæ executio Cenſurarum Eccleſiaſticarum terrore urgeatur. X. Ut qui eam denunciare vel exequi noluerint Epiſcopi, Eccleſiæ ingreſſu prohibeantur, XI. Ne in negotiis Inquiſitionis admittantur Advocati, quorum artibus ac ſtrepitu cauſæ retardarentur. XII, Ut ſacrilegi & ſortilegi tradantur Epiſcopo, niſi reſipuerint, perpetuo carcere damnandi, vel ad ejus arbitrium puniendi. XIII. Statuit de pœnis illlorum, qui crucem in ſignum ejuratæ hæreſeos impoſitam abjiciunt, qui e carceribus evadunt, qui excommunicationum fulmina contemnunt. XIV. Ut excommunicati ad Magiſtratus & Officia publica non eligantur. XV. Ut quicumque Statua, præcepta, ſeu banna contra excommunicatores vel excommunicationum latarum denuotiatores faciunt, denuntientur excommunicati, & ſacrorum joſtitium ſervetur in omnibus locis ad quæ diverterint, quamdio ibi morabuntur. XVI. Ut Prælati omnes excommunicatum a ſuo Epiſcopo denuntiatum vitent: alioqui Eccleſiâ ſolido menſe prohibentur. XVII. Ut excommunicatorum ſeſe Officiis Eccleſiaſticis pertinaciter ingerentium abſolutio uni Sedi Apoſtolicæ reſervetur. XVIII. Ut cum excommunicatis frequenter & quaſi ex conſuetudine communicantes, Eccleſiæ aditu arceantur. XIX. Ut Statuta Conciliorum de Clericorum interſectoribus, bonorum Eccleſiaſticorum raptoribus, Eccleſiaſticæ libertatis violatoribus, de Clericorum honeſtate, &c. diligenter obſerventur. XX. Confratriæ ſeu conjurationes diſſolvuntur & prohibentur ſub pœna excommunicationis. XXI. Eadem pœna decernitur in eos qui pacem jurare noluerint. XXII. & XXIII. Excommunicationem in *Fridericum* & ejus ſautores jaculantur.

ARTICULUS XVIII.

De Concilio Salmurenſi. *

** Salmurium, Saumur, urbs Diœceſis Andegavenſis.*

ANno milleſimo ducenteſimo qoinquageſimotertio, *Petrus de Lamballe* Turonenſis Archiepiſcopus, cum Epiſcopis Provinciæ ſuæ Concilium celebravit *Salmuri*, in Abbatia *S. Florentii*, die Martis poſt Feſtum *S. Andreæ*, in quo triginta duobus Capitulis Eccleſiaſticam ſanxit Diſciplinam. I. Statuit ut in Eccleſiis Cathedralibus & Collegiatis Horæ Canonicæ temporibus debitis dicantur ſolemniter & devotè. II. Ut Sanctuarium in quo Corpus Chriſti reponitur, Fontes, Oleum, & Sanctum Chriſma ſub clavibus cuſtodiantur. III. Ut per Sacerdotem vel Diaconum ſuperpelliceo indutum corporalia ſæpe abluantur, & in vaſe mundo omnes ablutiones, vel ſaltem prima, reponatur. Altaris verò linteamina, indumenta Sacerdotalia ab aliqua honeſta matrona vel virgine, ſine appoſirione aliorum pannorum, quoties opùs fuerit, abluantur. IV. Ut libri, vaſa, ornamenta, & reditus Eccleſiarom in quaterois ab Archidiaconis ſcribantur. V. Ut Archidiaconi, & Archipresbyteri, ad Sacros Ordines inſra annum ſuſcipiendos Beneficiorum ſubtractione compellantur. VI. Ne in Eccleſiis aut earum porticibus cauſæ agiteotur. VII. Ne Archidiaconi, Archipresbyteri, aut alii minores Prælati Juriſdictionem Eccleſiaſticam habentes, cauſas audiant, ſeu Placita teneant Epiſcopis ſuis præſentibus. VIII. Ne extra civitatem Officiales habeant ſeu Vicarios, ſed per ſe Officium ſuum exequantur. Et ne cauſas Matrimooiales, ſimoniæ, & alias quæ degradationem, vel amiſſionem Beneficii ſeu depoſitionem exigunt, cognoſcant, ac judicent, niſi de ſpeciali mandato Epiſcopi. IX. Ne Prælati procurationem recipiant ab Eccleſiis quas non viſitant. X. Ut certus Canonicorum numerus in Eccleſiis conſtituatur. Ne Eccleſiarum vel Præbendarom ſectiones fiant. Ne quis ad Præbendam vacaturam nominetur. XI. Ne in Canonicum Cathedralis Eccleſiæ recipiatur, qui non fuerit ex legitimo Matrimonio procreatus. XII. Ne Prælati ſubſidium a ſubditis exigant, niſi neceſſitas ex cauſa maniſeſta & legitima hoc expoſcat. XIII. Ne Rectores Eccleſiarum novis penſionibus graventur. Et ſi fortè ad penſionom hujuſmodi ſolutionem Juramento ſint adſtricti, Penſionarios ad remittendum Juramentum Cenſuris Eccleſiaſticis Epiſcopi compellant. XIV. Ut Regulares præſcripta ſibi Literis Summi Pontificis obſervare cogantur ſub pœnis in iiſdem contentis. XV. Ut hojuſmodi Literarum tranſſumptum linguâ vernaculâ expoſitum in ſingulis Abbatiis habeatur. XVI. Ut Monachi peculium non habeant, etiam de licentia Abbatum. XVII. Ne Viri Religioſi ſæcularia Placita audiant, aut iis ſe immiſceant. XVIII. Ne Abbates Religioſa loca, etiam Monachis deſtituta, vel ad tempus Laicis concedant. XIX. Ut Abbates ad antiquum Monachorum numerum in Prioratibus ſupplendum Cenſuris Eccleſiaſticis, ſi opus fuerit, ab Epiſcopo compellantur. XX. Ut Abbates novas penſiones Prioratibus non imponant, nec veteres augeant: ſi quas impoſuerint, ad eas remittendas ab Epiſcopo compellantur. XXI. Ne Abbates vacantium Prioratuum bona occupent. XXII. Ne Viri Religioſi extra ſuam Eccleſiam, Monaſterium, aut Prioratum, depoſitum habeant. XXIII. Ne Viri Eccleſiaſtici mercimonia, vel alios turpes cootractus ineant aut exerceant. XXIV. Ne Judices Eccleſiaſtici poteſtatem citandi pluribus paſſim committant. XXV. Ne quis Juriſdictionem Eccleſiaſticam impediat, & neminis aut terroribus, ſeu bonorum captione aut corporum, litigantes de rebus ad Forum Eccleſiaſticum ſpectantibus ab eo revocet, ſub pœna excommunicationis. XXVI. Sub eadem pœna prohibet ne Sententiarum a Judicibus Eccleſiaſticis latarum impediatur executio XXVII. Matrimonia clandeſtina vetat. Viros Eccleſiaſticos qui Matrimoniis hujuſmodi interſuerint, vel ipſa in ſuis Eccleſiis contrahi permiſerint, ſuſpenſione ab Officiis & Beneficiis per triennium; contrahentes mulctâ pecuniariâ ad arbitrium Epiſcoporum damnat. XXVIII. Prohibet ne Epiſcopi Eccleſias Parochiales Clericis alias habentibus, aut competenter Beneficiatis commendent: alioqui Commendatarius Eccleſia careat, & Collator poteſtate conferendi hac vice ſit privatus. XXIX. Ne Epiſcopi Eccleſiarum Parochialium reditus menſæ ſuæ applicent, aut in earum collatione ſibi novas penſiones retineant, vel antiquas augeant. XXX. Ne Clerici filiis ſpuriis aut concubinis aliquid legent, alioqui legatum irritum ſit, & Eccleſiæ applicetur. XXXI. Ut qui Sacerdotes in Cathedralibus vel Collegialibus Eccleſiis Præbendas habent, ibidem in Sacerdotali Ordine miniſtreot,

Summus Canonum.

Corporalium ablutio.

Monaſtica Diſciplina.

Eccleſiaſtica Juriſdictio.

Clandeſtina Matrimonia prohibentur.

ſtrent aut Beneficiis priventur. XXXII. Ut Statuta Synodorum Provincialium obſerventur, ſub pœna excommunicationis.

ARTICULUS XIX.

De Concilio Albienſi.

Albia, Alby, *nunc Sedes Archiepiſcop.*

ANno Chriſti milleſimo ducenteſimo quinquageſimo quarto, Concilium apud *Albiam* a *Zoën* Avenionenſi Epiſcopo celebratum eſt, multis Narbonenſis, Bituricenſia, & Burdegalenſis Provinciarum concurrentibus Epiſcopis & Prælatis, juſſu *Ludovici IX.* Regis Francorum Sanctiſſimi. Uno & ſeptuaginta Capitulis Diſciplina Eccleſiaſtica ſancita eſt. XXVIII. Priora de Hæreticis inquirendis & exterminandis decernunt, & partim Concilii Toloſani anno 1229. celebrati, partim Valentini anno 1248. Statuta germina ſunt. XXIX. Statuti, *Omnis utriuſque Sexus*, de Confeſſione facienda ſemel in anno proprio Sacerdoti, aut alteri de illius conſenſu, executionem imperat: nec-non Euchariſtiæ ſuſceptionem in Natali Domini, Paſcha & Pentecoſte: ita ut Confeſſio Communionem præcedat: niſi a ſacra Menſa de conſilio proprii Sacerdotis ad tempus abſtinuerint. XXX. Ut Dominus & Domina cujuſlibet domus diebus Dominicis ad Eccleſiam venire teneantur, ſacram Concionem & Divinum Officium ex integro audituri, nec inde receſſuri, donec Miſſa compleatur: ſi abſque legitima cauſa defuerint, duodecim denariis uſualis monetæ multentur: quorum medietas ſit Domini villæ, altera Eccleſiæ. XXXI. XXXII. XXXIII. XXXIV. & XXXV. De excommunicatis vitandis, de Cenſuris maturò ferendis judicio, de abſolutione gratis impertienda ſatisfacientibus, vel ad ſatisfactionem paratis, ſtatuunt. XXXVII. XXXVIII. XXXIX. & XL. Concilii Toloſani Decreta renovant ac executioni mandari jubent, de teſtamentis coram Parochiali Presbytero condendis, de neganda ſepultura Eccleſiaſtica teſtatoribus, qui huic Decreto non paruerint, & de Notariis qui teſtamenta abſque iſta ſolemnitate ſcripſerint, Eccleſiæ ingreſſu prohibendis, de teſtamentorum tranſſumpto Parochiali Sacerdoti tradendo, ut heredes ad eorum executionem compellat: & de teſtamentis iiſdem publicè in Eccleſia legendis. XLI. Vetat ne Sacerdotes fœminas ſuſpectas retineant. XLII. Statuit ut in omnibus Eccleſiis, quarum reditus & proventus annuatim attingunt ſummam quindecim librarum Turonenſium, argentei Calices habeantur. XLIII. ut ad ruralium Eccleſiarum reſtaurationem Rectores, vel alii qui ad hoc tenentur, Cenſuris Eccleſiaſticis compellantur. XLIV. Ne Clerici in Sacris Ordinibus conſtituti, vel Beneficiati, & Regulares, cauſarum Patronos agant abſque Superioris ſui licentiâ. XLV. Ne Clerici in Sacris Ordinibus conſtituti, Canonici Cathedralium Eccleſiarum, ſeu alii Beneficiis Eccleſiaſticis ornati, Magiſtratus in Curia ſæculari ſuſcipiant ac gerant, ſub pœna ſuſpenſionis ab Officio & Beneficio; immo privationis, ſi per annum in contumacia perſtiterint. X. Sequentia Capitula de Clericorum & Regularium veſtibus, vitâ & honeſtate ſtatuunt: aurum & argentum in veſtibus, fibulis, frœnis, calcaribus, & ſellis: alearum & taxillorum ludos, venationem cum avibus & canibus, puerorum e ſacro fonte ſuſceptionem, prohibent. Regularibus pro pitantia aut veſtibus pecuniam dari vetant. Tres ſaltem Monachos, vel duos Canonicos Regulares jubent in Prioratibus conſtitui. LVI. Ut Eccleſiaſtica Beneficia, *in quorum collatione haberi debet principaliter ante oculos ſolus Deus*, perſonis idoneis, & ſtatuto a Canonibus tempore, abſque pacto, diminutione, aut novâ penſione conferantur. IV. Sequentia de Viſitatione Epiſcoporum, deque ipſorum in evectionibus, in epulis & in procurationibus exigendis moderatione ſtatuunt. LXI. & LXII. Avenionenſis Decreta Concilii de pœnis perjurorum & uſurariorum executioni mandari præcipiunt. VIII. Sequentia politiam præſcribunt circa Judæos obſervandam. LXXI. Nova pedagia imponi vel recipi, ſub pœna excommunicationis prohibet.

Summa Canonum.

Beneficiorum collatio.

ARTICULUS XX.

De Concilio Burdegalenſi.

Burdegala, Bourdeaux, *Aquitaniæ caput, Archiepiſcopi Sedes.*

ANno milleſimo ducenteſimo quinquageſimo quinto, *Gerardus de Malemort* Burdegalenſis Archiepiſcopus, Idibus Aprilis, Provinciale Concilium Metropoli ſua celebravit, in quo triginta Capitibus Eccleſiaſtica Diſciplina ſancita eſt. I. Clericis Beneficia habentibus reſidentiam imperat: utque ſtatuto tempore Ordines ſacros ſuſcipiant, ſub pœna privationis Beneficiorum. II. Sacerdotibus prohibet ne Quæſtores ſine Summi Pontificis vel Epiſcopi Mandato in ſuis Eccleſiis prædicare permittant. III. Ne Presbyteri aliarum Diœceſeon in Eccleſiis ad ſacrum Miniſtrum admittantur, ſine Epiſcopi licentia. IV. De citationibus ſtatuit. V. Ne Euchariſtia die Paſchatis pueris detur, ſed panis benedictus dumtaxat. VI. Ut reditus Eccleſiæ in Miſſalibus ſcribantur a Presbyteris, & de bonis ipſius nihil alienetur, niſi Epiſcopi auctoritate. VII. Ut Laïci ad jurandum ſuper Reliquias non admittantur a Septuageſima uſque ad Octavas Paſchæ, ab Adventu Domini ad Octavas Epiphaniæ, in Jejuniis Quatuor Temporum & Litaniis Majoribus, in Dominicis, & Rogationum diebus. VIII. Ut Virorum Eccleſiaſticorum nemo de perſonalibus injuriis, vel de eleemoſynis Eccleſiæ factis coram ſæculari Judice litiget, niſi de conſenſu Epiſcopi. IX. Ne Reliquiæ de capſa extrahantur, aut exponantur venales, aut recèns inventæ publicè colantur, niſi fuerint *Auctoritate Romani Pontificis approbata*. X. Ne Clerici judicio capitali interſint. XI. Ne moribundi a Sacerdotibus abſolvantur, niſi partibus læſis ſatisfecerint, vel fidejuſſorem dederint: alioqui abſolvens partibus in ſolidum teneatur. XXII. Ne intra clauſtra Regularium lites agitentur, ſub pœna Interdicti. XII. Capita ſequentia de decimis decernunt, & de pœnis Laïcorum qui eas detinent, niſi Eccleſiæ auctoritate eas poſſideant: & Et ne vendantur, vel oppignorentur. Fructus decimarum vendi non prohibent Concilia, ſed jus illos percipiendi. Decimarum detentores excommunicatione ferit hæc Synodus, ipſoſque, & eorum uxores, filios & filias in ipſorum poteſtate exiſtentes, Euchariſtiæ Communione, Matrimonio, purificatione poſt partum, & Eccleſiaſticâ privat ſepulturâ. Temperat tamen *Guillelmi* Burdegalenſis Archiepiſcopi Conſtitutionem, quatenus Decimariorum filios ab Ordinibus arcebat, quia *Semper cultus divini nominis eſt amplianдus*. XXV. Statuit ut Parochiani Capellanis ſuis Jura Parochialia ſolvere cogantur. Si noluerint, Eccleſiaſticâ ſepulturâ priventur. XXVI. Vetat ne pro Sacramentorum adminiſtratione, pro collatione Beneficiorum, aut pro jure dicendo, aliquid exigatur, vel recipiatur. Quæ ex conſuetudine

Summa Canonum.

Reliquiarum approbatio.

Decimarum detentio.

Laudabiles conſuetudines.

Excommunicationis contemptores contu.

ne

maree mulctâ pecuniariâ castigantur.

ne laudabili & antiqua debentur, poſtea a ſubditis exigantur. XXVII. Ut Laici excommunicati, qui invito Sacerdote intrant Eccleſiam, bonorum ſuorum confiſcatione a ſæculari Domino mulctentur. XXVIII. Ut qui quadraginta dies in excommunicatione manſerit, mulctâ novem librarum puniatur. XXIX. & XXX. De Confraternitatum abuſu & ſtatutis illicitis reſcindendis decernunt: & Comitem vel Comites a Confratribus creari prohibent, abſque expreſſo Capellani conſenſu: & Statuta condi abſque Prælati licentiâ.

Confraternitatum abuſus.

ARTICULUS XXI.

De Concilio Ruffiacenſi.

* *Ruffiacum*, Ruffec, *in Diœceſi Pictavienſi.*

ANno Chriſti milleſimo ducenteſimo quinquageſimo octavo, Concilium *Ruffiaci* * a *Geraldo* Burdegalenſi Archiepiſcopo celebratum eſt, cum Provinciæ ſuæ Epiſcopis, XII. Kalendas Septembris, in quo decem Capitulis Diſciplina ſancita eſt. I. Statuit ut Barones, Milites, Communitates, cives aut oppidani, ruſtici, qui adverſùs Juriſdictionem & Libertatem Eccleſiaſticam Statuta, conjurationeſve faciunt, & prohibent ne Laïci in Foro Eccleſiaſtico litigent, niſi de paucis admodum, quos exprimunt articulis; & ne ab uxoribus ſuis vel familiis fiant oblatiooes in Eccleſiis jure vel conſuetudine inſtitutæ, excommunicati denuncientur diebus Dominicis & Feſtivis: & ſi tres meoſes in excommunicatione manſerint, nec Eccleſiæ ante obitum ſatisfeceriot, priventur Eccleſiaſticâ ſepulturâ: & filii eorum ac nepotes a Clero & Beneficiis Eccleſiaſticis arceantur. II. Ut qui Eccleſiæ violant immunitates & ſalvitates, quouſque loco ſacro ad arbitrium Epiſcopi ſatisfecerint, & paſſis injuriam in duplum damna reſarciant, excommuoicati denuncientur. III. Ut Monachi Cenſuras ab Epiſcopo latas contemnentes, ex illius Diœceſi in perpetuum vel ad tempus expellantur: & Abbates vel Priores ad eos ejiciendos, Cenſuris Eccleſiaſticis, ſi opus ſit, compellantur. IV. Laïcos bona Eccleſiarum occupantes ipſo facto excommunicatos denunciat. V. Eamdem pœnam in eos decernit, qui Viros Eccleſiaſticos ad forum ſæculare compulerint in cauſis ad forom Eccleſiaſticum pertinentibus, & in Clericos coram ſæculari Magiſtratu in hujuſmodi cauſis agentes, vel reſpondentes abſque Prælatorum ſuorum licentia. VI. Clericis omnibus Viriſque Religioſis prohibet, ne in foro ſæculari cauſas dicant, niſi pro ſe, pro Eccleſia, pro pauperibus, vel propinquis, ſub pœna excommunicationis. VII. Teſtamenta coram Corato & idoneis teſtibus condi jubet. VIII. Vetat oe Sacerdotes infirmum pro re manifeſta, vel pro re judicata excommunicatum abſolvant, niſi ab ipſo, vel ab aliquo nomine ipſius, fuerit adverſæ parti factum ſatis: alioqui Sacerdos ipſe ad damna reſarcienda teneatur. IX. Admonitionem continet ad eos quibus cauſarum cognitio a Sede Apoſtolica aut Legatis ipſius committitur, quomodo juris ordinem ſervare debeant. Litigantes excommunicantur, qui Literis Apoſtolicis abutuntur. Prælatos qui abuſionibus conſentiunt, vel connivent, ab Officio & Beneficio ſuſpeodit Synodus; ſi quadraginta dies ſuſpenſi manſerint, excommunicatione ferit. X. Cauſas infra Baſilicas vel claoſtra Regularium diſceptari vetat, ſub pœna Interdicti.

Summa Canonum.

ARTICULUS XXII.

De Concilio Monſpelienſi.

EOdem anno *Jacobus* Narbonenſis Archiepiſcopus Proviociale Concilium apud Montempeſſulanum VIII. Idus Septembris celebravit, in quo octo Statuta condita ſunt. I. De rerum Eccleſiaſticarum invaſoribus, jorium Eccleſiaſticorum oſurpatoribus, libertatum, immunitatom, & perſonarum Eccleſiaſticarum violatoribus excommunicatione feriendis. II. Vetat ne quis Epiſcopus alienæ Diœceſeos homines ad Clericatum aut Ordines promoveat ſpe ratihabitionis. III. Decernit ut Clerici mercimonia publicè exercentes, aut qui artibus mechanicis operantur, bigami, & qui, etiam ſine culpa, propter homicidium vel aliam irregularitatam ſunt Clericatûs incapaces, vel qui in habitu Clericali non vivunt, Clericali Privilegio non gaudeant, & a talliis ſeu quotis ab Eccleſia minimè defendantur. IV. Ut ad Mandatum Judicis a Domino Papa delegati, aut ſubdelegatorum nullus paſſim aliquem excommunicet vel interdicat, aut excommunicatum vel interdictum denunciet, niſi poteſtatis & commiſſionis ſuæ Apoſtolicas Literas oſtenderint. V. Ut Judæ Chriſtianorum creditores ſuper ſorte dumtaxat andiantur, uſurarum petitione penitus ſubmotâ. VI. Ut Epiſcopi literas Quæſturibus nnn concedant, niſi literas ab Archiepiſcopo impetrarint. VII. Ut hæc Statota obſerventur, & in Synodis publicentur. VIII. Ut Conſtitutio contra bonorum Eccleſiaſticorum invaſores edita, diebus Dominicis & Feſtivis ab omnibus Eccleſiarum Rectoribus publicetur.

ARTICULUS XXIII.

De Concilio Colonienſi.

Colonia Agrippina Cologne, *urbs Germania Imperialis & Anſeatica, Archiepiſcopatus Electoralis.*

ANo Chriſti milleſimo ducenteſimo ſexageſimo, 4. Idus Martii, *Conradus* Colonienſis Archiepiſcopus in Metropoli ſua Provinciale Concilium celebravit, in quo Statuta quatoordecim de reformatione Cleri, viginti-octo de reſurmatione Monachorum edita ſunt. I. Clericorum concubinas adhibitis Cenſuris Eccleſiaſticis expelli jubet, Clericus qui cum ipſis peccando Patrimonium Jeſu Chriſti dilapidarunt, ad ſatisfaciendum Eccleſiæ cogit. Vetat oe filiorum ſuorum nuptiis interſint, aut aliquid ipſis legent. Ipſos ob crimen carceri ad certum tempus addicit. II. In Clericos negotiatores animadvertit, eoſquo ob turpem avaritiam, & bonorum Eccleſiaſticorum abuſum ſimili pœnâ damnat. III. Statuit ut Clerici legere ſaltem & cantare ſciant ad divini Officii Miniſterium competenter: & qui per ſe legere & cantare non poſſunt, per aliam perſonam idoneam officium illud ſuum impleant. IV. Modeſtiam in habitu & tonſurâ Clericis imperat. V. Ut ſimoniaci Beneficia per ſimoniam obtenta dimittant, ſecundùm Canonicas Sanctiones poſtea caſtigandi. VI. Ut Clerici irregulares ab Officii ſui executiooe ſe contineant. VII. Ut Canonicorum dormitoria reſtaurentor, in iiſque dormiaot, ut ad Matutinum Officium caneodum præſto ſint. Ut tabella Capitularis: ſeu Ordo Chori qualibet hebdomadâ legatur: ut Officium Defunctorom cantetur, etſi nolla diſtributio facienda ſit; ut Kalendæ ac Martyrologiom legantur, &c. Sequentia Capita decernunt de Campanariis, Theſau-

Summa Canonum.

ſaurariis & Cuſtodibus Eccleſiarum. De Decanis, Scholaſticis, & Cantoribus, quibus reſidentia imperatur. De Capellanis Regalibus, Epiſcopalibus, & Præpoſitorum; quibus etiam reſidendi neceſſitas imponitur, niſi illo tempore quo ſuorum negotia Dominorum agunt, vel ſi Eccleſiæ negotia expoſcant, ut cum ipſis ad tempus diſpenſetur. De piſtrino communi, & pane præbendali diſtribuendo. Ne cum modio panis præbendalis annona recipiatur ad vendendum, ex qua venditione perit hoſpitalitas in Eccleſiis. De mutuis Præpoſitorum & Capitulorum Officiis. De *Alexandri IV.* Pontificis Maximi Conſtitutione circa Inſtitutiones ad Præbendas vacaturas obſervanda. De immunitatibus ſive ſeptis, & muris Eccleſiarum.

II. Secunda pars Concilii 28. Statuta continet de reformatione Monacorum Benedictinorum.

ARTICULUS XXIV.

De Conciliis apud Copriniacum.

Cognac.

I. EOdem anno, *Petrus* Burdegalenſis Archiepiſcopus, Provinciæ ſuæ Concilium apud *Copriniacum* ſeu *Campinacum*, celebravit, in quo Statuta undeviginti edita ſunt. I. Ne in Eccleſiis vel Cœmeteriis vigiliæ fiant, ex quibus multa turpia ſequi funeſta experientia probatum eſt. II. Ne in Feſto SS. Innocentium per ludum creetur Epiſcopus, & baleationes ſeu choreæ in Eccleſiis fiant. III. Ut vacantium Beneficiorum fructus Succeſſoribus reſerventur. IV. Ut vacantium Eccleſiarum commendæ & collationes ad unum Archiepiſcopum vel Epiſcopum pertineant, nec aliquis de illis ſe intromittat, ſub pœna excommunicationis. V. Ne alieni Parochiani ad matrimonium admittantur niſi de Curati ſui licentia. VI. Ut alienæ Diœceſeos Presbyteri ad celebrandum Divina non admittantur. VII. Duellum gallorum, quod in Scholis Grammaticæ & aliis fieri conſueverat, ſub anathemate prohibetur, cùm propter alia mala, tum ob jacturam temporis. VIII. De modeſtia Clericorum in veſtibus ſtatuit. IX. Chriſma dari vetat Privilegiatis, qui Diœceſanis reddere nolunt quod juris eſt. X. & XI. Congruam portionem Vicariis Eccleſiarum & Capellanis ſeu Curatis aſſignari jubent. XII. Duos ſaltem Monachos in Prioratibus ali. XIII. Prohibet Rectoribus Eccleſiarum ne alias ad firmam recipiant vel teneant, ſub Beneficii periculo. XIV. Ne novæ penſiones Eccleſiis imponantur, aut olim impoſitæ augeantur. XV. Vetat ne funera extra Parochialem Eccleſiam efferantur, niſi corpus illuc delatum fuerit, ut meliùs ſciatur ibi an defunctus excommunicationis vel interdicti Sententia conſtrictus obierit. XVI. Ne quis funus ſuſcipiat, niſi corpus a proprio Capellano ſive Curato ſibi præſentetur. XVII. Ut Rectores Eccleſiarum congruis in locis domos habeant, in quibus aſſiduè commorentur, & commodè poſſint inveniri. XVIII. & XIX. Conſtitutiones in Decimarios editas obſervari mandant.

Summa Canonum.

Duellum gallorum galli-naceorum prohibetur.

Parochialium Eccleſiarum jura in funeribus.

II. Aliud Concilium ibidem celebratum legitur poſt biennium, ab Archiepiſcopo Burdegalenſi *Petro*, in quo ſeptem Statua edita ſunt. I. Ut loca in quibus res vel perſonæ Eccleſiaſticæ captæ detinentur, ſubjaceant Interdicto. II. Ut qui Juriſdictionem Eccleſiaſticam impediunt, excommunicentur. III. Ut Barones & ſæculares Domini ac Judices ad compellendum excommunicatos bonorum occupatione, ut Eccleſiæ pareant ac ſatisfaciant, Cenſuris Eccleſiaſticis cogantur. IV. Ut non abſolvantur excommunicati, niſi rerum & expenſarum reſtitutione factâ. V. Ut qui tempore generalis Interdicti Divina patentibus jannis celebrant, coërceantur; & Parochianis prohibeatur, ne ad Eccleſias illas durante Interdicto accedant, ſub pœna excommunicationis. VI. Sub eadem pœna prohibet Archidiaconis, Archipresbyteris, & Decanis, ne Vicarios conſtituant. VI. Ut Conſtitutiones Provinciales in Synodis annis ſingulis publicentur.

Alterius Concilii apud Copriniacum decreta.

ARTICULUS XXV.

De Concilio Lambethenſi.

Lambetha Lambath, *in Anglia.*

ANno milleſimo ducenteſimo ſexageſimo primo, *Bonifacius* Cantuarienſis Archiepiſcopus Provinciale Concilium 3. Idus Maii *Lambetha* celebravit, in quo de Juriſdictione, libertate & immunitate Eccleſiaſtica tuendis ſtatutum eſt, & in earum violatores ac perturbatores lata excommunicationis ſententia. Statutum inter alia, *Ut ſi vocetur Prælatus ad Judicium Sæculare, pro eo quod cognovit inter Clericos ſuos, vel inter Laicos conquerentes, & Clericos defendentes, in perſonalibus actionibus, ſuper contractibus aut delictis, vel quaſi: aut pro eo quòd perſonas Eccleſiaſticas ad Mandatum Regis in Judicio Sæculari non exhibet; ſeu Clericos in foro ſæculari, pro negotiis ad forum Eccleſiaſticum pertinentibus, amerciatos non compulit ad amerciamenta* [a] *exſolvenda, ſeu ipſa pro eiſdem non ſolvit; vel quia in Eccleſiis & Capellis annexis Epiſcopatibus aut Monaſteriis vacantibus, per mortem aut ceſſionem Prælatorum, aut alio juſto modo, Juriſdictionem ſuam Eccleſiaſticam, Canonicam, & conſuetam exercet, vel ſi qua his ſimilia facit vel non facit Prælatus, pertinentia ad Officium Paſtorale, & ad forum ſeu Juriſdictionem Eccleſiaſticam evidentem; pro talibus, inquam, & his ſimilibus, Prælati ad Judicium Sæculare vocati, ut ibidem pro his judicium ſubeant, nullatenus venire præſumant: cùm judicandi Chriſtos Domini nulla ſit Laicis attributa poteſtas, quos manet neceſſitas obſequendi. Ut tamen honori Regio deferatur, Majores Prælati Dominum Regem adeant, vel ſibi ſcribant, quòd per hujuſmodi mandata Regi parere non poſſunt abſque periculo Ordinis, & ſubverſione Eccleſiaſticæ Libertatis. Et ſi fortè Dominus Rex in ſuis inhibitionibus vel ſubmonitionibus, non de decimis, ſed de jure Patronatus; non de fide mentita ſeu perjurio, ſed de catallis; non de ſacrilegio vel perturbatione Eccleſiaſticæ Libertatis, ſed de tranſgreſſione ſubditorum vel Ballivorum ſuorum, quorum correctiones ad ſe tantùm aſſerit pertinere, fecerit mentionem; tunc intiment ei Prælati, quòd non de Patronatu, cujus cognitionem Rex de facto exercet, neque de catallis* (b)*, ſeu aliis ad forum ipſius pertinentibus, cognoſcunt, ſeu cognoſcere intendunt, ſed de decimis, peccatis, & aliis merè ſpiritualibus, ad Officium & Juriſdictionem eorum pertinentibus, & ad animarum ſalutem, monendo eumdem, quòd ipſos non impediat in præmiſſis. Et nihilominus Epiſcopus, & cujus res agitur, Dominum Regem iteratò moneat, ut animæ ſuæ ſaluti conſulat, & ab hujuſmodi Mandatis omnino deſiſtat. Et ſi non deſtiterit, tunc Vicecomites, & alii quicumque Ballivi attachiantes & diſtringentes per locorum Diœceſanos, in forma Juris, per ſuſpenſionis & excommunicationis Sententias arceantur..... Et ſi Dominus Rex hortationibus & monitionibus obauditis, ad attachiationes* (c) *vel diſtrictiones per ſe, vel per alios proceſſerit; tunc cæteri Coëpiſcopi diſtrictiones hujuſmodi quaſi communem omnium cauſam & privatiſſimam ſingulorum, & etiam communem injuriam Eccleſiæ reputantes,* ci-

Juriſdictionis & Libertatis Eccleſiaſticæ defenſio.

[a] Amerciare, eſt mulctam pecuniariam pro delictis modo & qualitate miſeriam decernere. Pœna ipſa Amerciamentum dicitur, a Gallico Merci, quod ſint in miſericordia Regis vel judicis, qui ſic mulctantur.

(b) Catallum, Practicis Angliæ eſt omne bonum mobile vel immobile, quod neque liberum tenementum neque feudum eſt.

(c) Attachiatio, vox for-

venſis apud Anglos, a Gallico Attacher, *deducta. ſignificat vinculum legitimum par quod pars defendens in vita aſtringitur ad ſtandum juri, & reſpondendum parti de ſe querenti juridicè.*

civitates, terras dominicas, burgos, caſtra, & villas ipſius Regis vel alterius Poteſtatis in ſuis Epiſcopatibus conſiſtentes, auctoritate præſentis Concilii Eccleſiaſtico ſupponant Interdicto. Et ſi nondum infra 20. dies attachiationes & diſtrictiones Rex vel Poteſtas revocaverit; extunc Archiepiſcopus & Epiſcopi ſuas Diœceſes Eccleſiaſtico ſupponant Interdicto. Idem fiat de terris, caſteis, burgis, villis Magnatum Regalia habentium in Provincia memorata. Hi erant Anglicanorum Præſulum in viodicanda Juriſdictione Eccleſiaſtica animi.

ARTICULUS XXVI.

De Concilio Nannetenſi.

Summa Canonum.

ANno milleſimo ducenteſimo ſexageſimo-quarto, die Martis poſt Feſtum SS. Apoſtolorum *Petri & Pauli Vincentius* Turonenſis Archiepiſcopus Provincialem Synodum Nannetis celebravit, in qua novem Decreta edita ſunt. I. Statuit ut nullus Prælatus vel Patronus ad collationem ſeu præſentationem Beneficii vacantis ſe obliget. Alioqui irrita ſit promiſſio, & promittens pœnâ canonicâ plectator. II. Ne in Prioratibus antiquus Monachurum numerus minuatur, immo imminotus reſtauretur. III. Ut Clerici venatores a Prælatis diligenter puniantur, *Quia nullum Venatorem invenimus Sanctum.* IV. Ne Vicariæ conſtituantur, niſi in caſibus a jure permiſſis. V. Ut Prælatis in Viſitatione duo tantùm ſercula præparentur. Quod ultra paratum fuerit pauperibus erogetor. VI. Plura Beneficia coram animarom annexam habentia, ab uno poſſideri vetat; ſingula puſſidentibus reſidentiam imperat. VII. Prohibet ne pedagia pro rebus Clericorom exigantur, ſub pœna excommunicationis. VIII. Ne Abbates, Archidiaconi, Decani, & alii Viri Eccleſiaſtici, anctoritate extraordinariâ aliquem in Jus vocent ad loca minùs inſignia, nbi non poteſt Juriſperitorum copia haberi. IX. Sæcularem Poteſtatem & quemcumque Laïcum quibona Clericorum occupaverit ac detinebit, Cenſuris compelli ſtatuit per Ordinarios sd reddendum vel recredendum, abſque obligatione libelli, priùs tamen a conquereotibus datâ cautione Judici Eccleſiaſtico, vel ejus mandato, de parendo Juri.

Venatio Clericis prohibita.

ARTICULUS XXVII.

De Concilio Viennenſi in Auſtria.

Vjenna *Auſtria caput, ad* Danubium. *Epiſcopatus ſub Metropoli Salisburgenſi.*

Summa Canonum.

ANno milleſimo ducenteſimo ſexageſimo-ſeptimo, *Guido* S. Laurentii in Lucina Presbyter Cardinalis, Sedis Apoſtolicæ in Saltzburgenſi Provincia & Diœceſi Pragenſi Legatus, Concilium Viennæ celebravit 6. Idus Maii, cum Patavienſis, Friſingenſis, Ratiſponenſis, Brixinenſis, & Lavendinus Epiſcopi, plurimique Abbates, Præpoſiti, Archidiaconi, & Decani interſuere. Diſciplina Capitulis uodeviginti ſancita. I. De vita & honeſtate Clericorum ſtatuit. II. Ut Prælati a ſubditorum gravamine abſtineant in Viſitatione Eccleſiarum. III. Clericos, qui concubinas retinent, Eccleſiaſtico Beneficio privatos edicit. IV. Excommunicatos denuntiat, qui bona Eccleſiarum occupant ac detineot, aut vim Clericis inferuot. V. Eorum abſolutionem Sedi Apoſtolicæ reſervatam declarat: & loca in quibos Canonicum Cathedralis Eccleſiæ vel res Eccleſiaſticas capi contigerit, oſque ad ejus liberationem, & reſtitutionem bonorum Interdicto ſubjicit. VI. Plura Beneficia, com animarum cura vetat abſque diſpenſatione poſſideri. Qui fuerint in pluribus retinendis pertinaces, omnibus privantur. VII. Decimas pleoariè perſolvi jubet: Laïcos illas nſurpantes Eccleſiæ ingreſſu prohibet. VIII. Excommunicatione ferit uſurarios, tam Clericos, quàm Laïcos: Sacros homines trium meoſium intervallo excommunicationem ſubſtinentes Beneficiis ſpoliari deceroit. IX. Eamdem pœnam irrogat Clericis, qui contra Prælatorum ſuorum correctiones legitimas auxilium brachii ſæcularis invocaverint, vel Potentum preces armatas impetraverint, vel impetratis uti præſumpſerint. Vetat etiam ne Dignitates, Perſonatns, ſeu Beneficia curam animarum habentia pueris minoris ætatis, videlicet octudecim annorum conferaotur, niſi cum eis Sedes Apoſtolica vel ejus Legati diſpenſaverint. X. Ne Patroni Eccleſiarum, Advocati, Judices, & Præcones, bona decedentium Clericorum occupent, ſub pœna excommunicationis. XI. Clericum Eccleſiam Parochialem a Laïco Patrono recipere vetat, niſi ab Epiſcopo vel Archidiacono fuerit inſtitutus, ſub pœna ſuſpenſionis ab Officio & Beneficio. In Laïcum qui auctoritate ſuâ inſtituere præſumpſerit, Juris Patronatùs privatio decernitur. Eadem pœna Patronis cùm Laïcis tum Eccleſiaſticis intentatur, qui Eccleſiæ dutem alienaverint. XII. Curatos ad reſidentiam ſubtractione fructunm compelli ab Epiſcopis imperat. XIII. Jubet univerſis Epiſcopis Saltzborgenſis Provinciæ ac Epiſcopo Pragenſi, ut infra ſex menſes aſſumptis ſecum duobos Abbatibus Ciſtercienſis Ordinis, omnia Benedictinorom Cœnobia ſuis in Diœceſibus reforment, tam in capite quàm in membris. XIV. Vetat Abbatibus ne calices vel patenas ſeu ſacras veſtes benedicere vel conſecrare, aut alia munia Epiſcopalia exercere præſumant, niſi a Sede Apoſtolica ſpeciale Privilegium babuerint. Quinque Capitula ſequentia de Judæis coërcendis ſtatuung. Hujus Synodi meminit *Henricus Stero* in Annalibus ad hunc aonom.

Reſidentia Curatorum.

Sacrarum veſtium Benedictio quibus competat?

Summa Canonum.

ARTICULUS XXVIII.

De Concilio Londinenſi.

ANno milleſimo ducenteſimo ſexageſimo-octavo, non ſequenti, ut perperam ſcripſit Cootinuator *Matthæi Paris*; multò minùs anno 1248. nt habet Collectio Anglicana, *Ottobonus* S. Hadriani Diaconos Cardinalis, Sedis Apoſtolicæ Legatos in Angliam a *Clemente IV.* miſſus, nationale Concilium 9. Kaleodas Maii Londini celebravit, in quo ſanctiſſimæ Conſtitutiones pro Eccleſiaſticæ Diſciplinæ reſtauratione conditæ ſunt, Capitulis quinquaginta quatuor contentæ. I. Statuit ut ſolemnis Baptiſmus Sabbathis Paſchatis & Pentecoſtes celebretor. Ut Parochiales Presbyteri atque Vicarii formam hujus Sacramenti Parochianis ſuis vernaculo idiomate exponant & inculcent. II. Vetat ne pro Sacramentorum adminiſtratione aliquid exigatur. Qui aliqoid cujuſvis coofuetudiois præteatu extorſerint, ſimoniacorum pœnis damnentor, quas niſi Epiſcopus & Archidiaconus inflixerint, ille a Pontificalibus, iſte ab Officio, ſint ſuſpenſi. Prohibet inſuper *ne Confeſſionis remedium* ulli *denegetur poſtulanti.* Qui in carcere deteotis, vel aliis, Confeſſionis gratiam inhibuerint, careant Eccleſiaſticâ ſepulturâ, niſi ad mandatum Epiſcopi vel Prælati viventes ſatisfecerint. III. Conſecrationem Eccleſiarum iofra annum ab ipſarum conſtructione a Rectoribus

& Archidiaconis procurari jubet, ſub pœna ſuſpenſionis: eamque gratis ab Epiſcopo eahiberi. IV. Arma deferre vetat Clericis ſub pœna excommunicationis, & privationis Beneficiorum, vel inhabilitatis ad Beneficia quælibet obtinenda per quioquennium, niſi ſe moniti correaerint. V. De Clericorum habitu & Tonſura ſtatuit. VI. Ne Clerici Advocationis Officium in ſoro ſęculri pro cauſa ſanguiois, vel alia quacumque exerceant, niſi in caſibus a Jure permiſſis: vel in iiſdem ſanguinis cauſis, in quibus mortis aut mutilationis membrorum Judicium agitur, Judices aut Aſſeſſores eſſe præſumant, ſub pœna ſuſpenſionis. VII. Ne Sacerdutes Magiſtratum ſęcularem ſuſcipiant: ſuſceptum inſra doos menſes omnino dimittant, ſub pœna ſuſpenſionis ab Officio & Beneficio. VIII. *Ortoais* Apoſtolici quondam in Anglia Legati Conſtiiutionem contra Clericos concubinarios in Concilio Londineoſi anni 1237. editam executiooi mandari jubet. Qui ipſorum crimini cooperantur aut connivent, aut eorum concobinis domos locant vel accommodant, ſi ſint Clerici, eadem pœnâ caſtigari; ſi Laïci, ad arbitrium Epiſcopi puniri. IX. Ut Vicarii infra annum ab inſtitutione ſua Presbyteratûs Ordinem ſuſcipiant, & in Eccleſiis ſibi commiſſis reſideant; alioqui ad reſtitutionem fructuum compellantur. X. & XI. Prohibent ne Patroni quemqaam ad Eccleſiam præſentent, niſi probabilem habeant de illarum vacatione notitiam: Prælatus autem ad quem inſtitutio pertinet, præſentatom non admittat vel inſtituat, niſi de morte Rectoris, vel reſignatione, aut ceſſione omnino conſtet. Adversùs intruſos pœnas decernunt, ut nimirom ad fructuum, eapenſarum, & damnorum reſtitutionem cogantur, Beneficiis priventur, ad illud in quod intruſi ſunt poſſidendum ſint in perpetuum inhabiles. XII. Diviſionem Eccleſiæ in plures Perſonatos vel Vicarias prohibet, nec non portionis alicujus fructuum aut proventuum retentionem, quæ abſque labe ſimoniacæ pravitatis fieri non poteſt. Si qoæ facta fuerit, irrita deelaratur. Qui Decretum iſtud violaverint, a cnllatiune, inſtitutione, ſeu præſentatione Beneficiorum ſint ſuſpenſi. XIII. Statuit ut ſi quis aliquem ad Eccleſiam vel Cœmeterium aot Clauſtrom confugientem inde abſtraxerit violenter, aut victum neceſſarium pruhibuerit, aut res alienas ibi depoſitas violenter ſeu hoſtiliter aſportaverit, vel aſportari fecerit, aut rapientibus, abſtrahentibos, ſeu pruhibentibus conſenſerit aut faverit, ipſo facto ſit excommunicationis vinculo innodatus, a quo non abſulvatur, niſi priùs Eccleſiæ, & damnum paſſo fecerit ſatis. XIV. Ne quis matrimonia contracta legitimè, quò minùs in facie ſolemnizentur Eccleſiæ impedire præſumat: Epiſcopi verò, qoorum intereſt Sacra tueri, punire condignè ſtudeant hujuſmodi præſumptores. XV. Ut cùm teſtamentum Ordinario ſecundùm approbatam conſuetudinem præſentatur ab ipſo non approbetur, niſi Executor ſui fori Privilegio quoad hunc actum renuntiet. XVI. Ne Prælati vacantium Eccleſiarum fructus & proventus per anuum, vel aliquanto alio tempore percipiant, neque ſuos faciant ſic perceptos; ſed de ipſis fiat quod in Canonibus eſt ſtatutum: Niſi fortè iidem Prælati Jus hujuſmodi ſibi valeant, ex ſpeciali Privilegin, vel conſuetudine, ab aotiquo vendicare. Si contra fecerint, ſuſpenduntur ab Officio, donec reſtituerint. Sequeſtratinnes etiam proventuum & fructuum ſub eadem pœna prohibet, niſi caſus ſpeciales emergant, in quibus illis conſuetudo juſque permittat. XVII. Statuit ut Capellani miniſtrantes in Capellis, quæ ſalvo Jure Matricis Eccleſiæ ſunt conceſſæ, univerſas oblationes, & cœtera quæ ipſis non recipientibus ad Matricem Eccleſiam pervenire deberent, ipſius Rectori ſine difficultate reſtituant ſub pœna ſuſpenſionis. XVIII. Ut Clerici Beneficiorum ſuorum domos & cœtera ædificia reſtaurent: alioqui Episcopus ipſorum impenſis, ex fructibus ipſius Eccleſiæ vel Beneficii id fieri curet. XIX. Vetat ne Prælati procurationem, quæ ratione viſitationis debetur, ab Eccleſiis recipiaot, niſi cùm eis officium viſitationis impendunt; alioqui Eccleſiæ aditu prohibeantur donec reſtituerint. Canonem Lateranenſis 4. Concilii de evectionum numero, & expenſarum moderatiune, ab Epiſcopis, & aliis inferioribus Prælatis obſervari jubet. XX. Decernit ut Archidiaconi pro nollo mortali & notorio erimine, vel de qoo ſcandalum generatur, pecuniam a delinquente recipiant, vel pœnam canonicam cum mulcta pecuniaria commutent: *Quia nallam vens pertimeſcit culpam, quam redimere nummis æſtimat*; ut ait S. Iſidorus: *Nec ex hoc mala voluntas minuitur vel mutatur, ſed potiùs datur auctoritas & licentia delinquendi*. XXI. Ne Dignitates vel Officia, vel proventus ex Eccleſiaſticæ ac ſpiritualis Juriſdictionis exercitio, ſeu ex Pœniteotia, Altari, vel Sacramentis quibuslibet venientes, concedantur ad firmam: alioqui contractus irritus ſit, & tertia pars proventuum eiuſmodi fabricæ Cathedralis Eccleſiæ applicetur.

Archidiaconis prohibetur pœnam canonicam cum mulcta pecuniaria in cauſis criminalibus commutare.

XXII. *Epiſcopos ad perſonalem reſidentiam circa gregem Domini ſibi commiſſum tum Divinis quàm Eccleſiaſticis Præceptis adſtrictos* declarat. XXIII. Prohibet Epiſcopis, ne Eccleſiam ſibi ſubjectam alteri Epiſcopo, vel Monaſterio, ſeu Prioratui, appropriationis jure conſerant vel aſſignent: niſi is cui appropriare voluerint, adeo manifeſtè prematur paupertatis onere, vel alia legitima cauſa ſubſit, quòd talis appropriatio non tam juri contraria, quàm pietati conſona meritò cenſeatur. XXIV. Bona inteſtatorum io pios uſus diſtribui jubet, ſecundùm Statutum a Prælatis Anglicanis olim editum *cum approbatione Regis & Baronum*. XXV. XXVI. & XXVII. De cauſarum delegatione, de forma eitationis, de Juramento Advocatorum decernunt. Præclara hæc & memoriâ digna de munere Advocatorum ſeotentia: *Laudabile utraque hominum neceſſariam Advocatorum Officium, qui quaſi Athleta Juſtitia in campo Judicis militant, multum quidem exulceratur ab illis qui in ipſo infideliter ſe exercent, per quos Juſtitia deperit, & litium proceſſus innumeris ſubterfugiis impeditur*. XXVIII. Statuit ut ſi quis pro impedimento paci ceu compoſitioni litigantium objiciendo quidquam receperit, ei qui dederit omnibus modis reſtituere teneatur; & tantumdem eaſolvat paoperibus erogandum, ſub pœna excommunicationis. XXIX. Relaxationem Cenſurarum publicari jubet locis & temporibus opportunis. XXX. Plura Beneficia coram animarum annexam habentia, abſque diſpenſatione a quovis Clerico poſſideri vetat. XXXI. Univerſas Eccleſiarum commendationes hactenus factas, niſi ex evidenti utilitate, unius tantùm Eccleſiæ commendatio facta ſit, pœnitus revocat, ipſaſque ex tunc vacantes decernit: Et in poſterum inhibet Eccleſiam quamlibet commendari, niſi juſta cauſa & legitima id expoſcat: & ne plura Beneficia cum cura habenti, vel plures uni commendentur: alioquin Epiſcopus qui commendaverit, a quorumvis Beneficiorum collatione ſit ſuſpenſus. Mali radicem indigitat Synudus: *Quòd cùm una Eccleſia unius debeat eſſe Rectoris, ſicut & ratio dictat, & multiplicis Juris Statuta declarant, quidam tamen rationis expertes, vel Juris regulas contemnentes, dum ad plurium Eccleſiarum occupationem velamen aliud non habentes, quoquomodo ditari feſtinant, vacantes Eccleſias ſibi commendari procurant*

Epiſcoporum Reſidentia, juris divini.

Advocatorum Officium.

Abuſus in vacantiam Eccleſiarum commendatione emendantur.

curant, amplectentes Juris verba, non ſenſum, quod aliquando permittit unum habere Eccleſiam intitulatam, & aliam commendatam. Et cùm juxta ſanam intellectum, propter neceſſitatem vel utilitatem vacantis Eccleſiæ, jus commendationis non tam præceptoria, quàm permiſſivè fuerit introductum: ipſi ad cupiditatis ſuæ lucrum omnia convertentes, in ipſarum Eccleſiarum diſſipationem, non ſolùm unam ſed plures recipiunt commendatas. XXXII. Epiſcoporum electiones confirmari vetat, ſi plura Beneficia curam animarum habentia, abſque diſpenſatione, habuerit. XXXIII. Ad vitandam colluſionem quâ nonnulli Beneficia ſua reſignabant, ne ratione pluralitatis Beneficiorum eſſent incapaces qui ad Epiſcopatos eligerentur, & poſtea ſua ſpe fruſtrati eadem reſumebant: Prohibet ne cui Beneficia ſua ſic reſignanti poſtea reſtituantur, aut quaſi de novo concedantur: Alioqui hujuſmodi reſtitutio aut conceſſio irrita eſto. Qui verò ſic reſignata contulerint reſignanti, Epiſcopi a Pontificalium indumentorum uſo; Prælati inferiores ab Officio ſint ſuſpenſi. XXXIV. Pactiones omnes in præſentationibus ad Beneficia factas damnat & irritas declarat. Penſiones omnes Eccleſiis Parochialibus hactenus impoſitas revocat: niſi qui eas obtinent, ſeu percipiunt, præſcriptione legitimâ, vel ſpeciali privilegio, vel certo alio jure ſint muniti. XXXV. In Eccleſiis mercatum teneri, & negotiationem exerceri vetat. XXXVI. Preces publicas pro pace Regni & Terræ Sanctæ imperat. XXXVII. Harumce Conſtitutionum lectionem ſingulis annis in Synodis præcipit. XXXVIII. Canone & ſequentibus, Monaſticæ Diſciplinæ conſulitur: Statuunt ſcilicet Legatus Apoſtolicus & Synodus, ut Novitii Profeſſionem ſtatim emittant anno probationis elapſo. Ut Summorum Pontificum Conſtitutiones Monachorum ſtatum ſpectantes, & libris Decretalium inſertæ, ſcilicet Tit. *De Regularibus*, cap. *Ex parte: Statuimus; Ne Religioſi*, Tit. *De Statu Monachorum*, Cap. *Monachi: Cùm ad Monaſteriorum; In ſingulis Provinciis: Ea qua* Tit. *De Simonia*, Cap. *Lubet*.* Tit. *de Sententia excommunicationis*, Cap. *Monachi: Univerſitatis: Cùm illorum abſolutio: De Monialibus*. Tit. *De Fidejuſſoribus*, Cap. *Quod quibuſdam*. Tit. *De Solutionibus*, Cap. *Si quorumdam*: poſt Regulam ſcribantur, & bis in anno, ſcilicet in principio Adventûs Domini & in Capite Quadrageſimæ, omnibus convocatis Fratribus in Capitulo legantur. Ut Abbates & Priores de proprietariis bis in anno diligenter inquirant, eoſque ſecundùm Canones & Regulam puniant. Qui hac in re negligentes fuerint, a ſuis adminiſtrationibus ſint ſuſpenſi. Ut Monachis pro veſtibus, vel aliis vitæ neceſſariis pecunia non detur. Ut manere ſoli non permittantur in Eccleſiis vel Maneriis. Ut Eccleſiæ, maneria, ſeu quæcumque poſſeſſiones, illis ad firmam non dentur. Ut ab eſu Carnium abſtinere, ſecundùm Regulam, compellantur. Ne Monachi, Canonici Regulares, vel Moniales, ſcypho argenteo, vel pretioſore in refectorio vel in aliis locis utantur, illum quaſi proprium poſſidendo, aut in dormitorio, majori apparatu lecti, vel teguminis. Ut cùm Abbas vel Prior vult aliquos in camera ſua reficere, nunc hos nunc illos vocent abſque perſonarum acceptione, & curent ut duæ ſaltem partes fratrum in refectorio comedant. Ut Prior vel Superior Clauſtralis ſæpius viſitet infirmos, & eorum curam gerat. Ut Abbates, Priores, & alii Eccleſiarum Rectores, & Cuſtodes Hoſpitalium, certum quid, quod vulgò *liberationes* appellant, non vendant ſeu aſſignent ad tempus vel ad vitam, pro vitæ neceſſariis diebus ſingulis, vel certis temporibus exſolvendis. Ut in ſingulis Monaſteriis, & in iis præcipuè, quæ ſunt Eccleſiæ Cathedrales, ſervetur antiquus numerus Monachorum; *Ne Reges Regum cultum attenuet colentium paucitas, & contra multiformes nequitia hoſtem minuatur exercitus bellatorum.* Ut Abbates & Priores ſaltem ſemel in anno de ſtatu Monaſterii, & adminiſtratione ſua rationem reddant. Ne Monachi vel Moniales negotiationem exerceant aliquam. Ut Monialis, exceptis horis, quibus in Oratorio, in Capitulo, in Refectorio & Dormitorio eſſe ipſam oportet, *Moretur in clauſtro, in quo ſic ſe claudat, & corporis ſui ſenſus, ut inter ſe & mundum chaos firmatum eſſe intelligens & ſolum Deum mentis oculis aſpiciens, aliquid prægustet de æterna vitæ dulcedine contemplando.* Ad eas verò ſæculares, niſi ex neceſſaria & juſta cauſa non accedant, & hoc non frequenter, ſed raró, ne ea frequenti converſatione ſæcularium, quies earum & contemplatio perturbetur, vel ſaltem ad ſæcularia, cogitatione vel deſiderio, earum animus pertrahatur. Ut Monachi frequenter confiteantur & celebrent, & Superiores eos qui deſunt his religionis Officiis graviter arguant: quod ut faciliùs præſtent, ſemel in menſe Confeſſarios Monachis deputatos de confitentium nominibus interrogent. De *Sancti Benedicti* Ordine Synodus honorificè præfata eſt, hæc Statuta ad ejus reformationem promulgans: *Sanctum*, inquit, *& Deo proximum Ordinem Monachorum, per virum illum venerabilis vitæ gratia & nomine Benedictum docente Sancto Spiritu, inſtitutam & elevatum ad chariſmata meliora, quantò per altioris vitæ gradus a diebus antiquis de terrenis triumphantem aſcendimus, Regnum Dei ſanctâ violentiâ rapientem; tantò curæ nobis major incumbit illius reſervare decorem, munire ſanctimoniam, & immiſſiones per Angelos malos præcludere, atque illatos ab hoſtibus gladio & inſidiis ſanare languores.*

Regreſſus ad Beneficia reſignata vetitus.

Penſiones Pleræque Parochialibus Eccleſiis impoſita revocantur.

Monaſtica diſciplina.

* *Non extat.*

Monachis pro veſtibus pecunia non danda.

Monaſteria quædam in Anglia erant Eccleſiæ Cathedrales.

Monialium ſolitudo.

Frequens Confeſſio & ſancti ſacrificii celebratio Monachis imperatur.

Monachorum Ordo Spiritu Sancto docente inſtitutus.

ARTICULUS XXIX.

De Conciliis apud Caſtrum Gonterii, Andegavenſi, Senonenſi, Compendienſi, & Avenionenſi.

I. EOdem anno 1268. *Vincentius de Pilenle*, Turonenſis Archiepiſcopus, Concilium cum Suffraganeis die Lunæ poſt feſtum *Sanctæ Mariæ Magdalenæ*, celebravit apud *Caſtrum Gonterii*, in quo octo Statuta condita. 1. Contra bonorum Eccleſiaſticorum invaſores, quos excommunicatione ferit. 2. Contra impedientes Juriſdictionem Eccleſiaſticam, in quos idem fulmen jaculatur. 3. Contra excommunicatos, qui per annum vel ampliùs excommunicationem ſuſtinent, nec abſolutionem petunt: quibus Eccleſiaſticam ſepulturam negandam ſtatuit. 4. Vetat ne Prioratus vacantes ceſſione, morte, vel mutatione Priorum, bonis mobilibus ibi inventis ſpolientur. 5. Ne Monachi extra ſua Monaſteria depoſitum habeant. 6. Statuit de Archidiaconorum, Archipresbyterorum, & Decanorum habitu. 7. Epiſcopum in ſua Diœceſi abſolvere poſſe declarat ab excommunicationibus hac in Synodo latis. 8. Præcedentium Conciliorum Statuta renovat & confirmat.

Concilia apud Caſtrum Gonterii 1268.

Canones.

Monachis depoſitum extra ſua Monaſteria habere non licet.

II. Anno ſequenti 1269. Concilium Provinciale celebratum eſt Andegavis, Julio menſe. Duo Statuta edidit. 1. Dominos temporales qui ſubditos ſuos prohibent a donationibus, eleemoſynis, & legatis Eccleſiis aliiſve piis locis faciendis, Eccleſiaſticâ Cenſurâ coërceri jubet. 2. Clericis Beneficiatis, vel in Sacris Ordinibus conſtitutis vetat, ne coram ſæcularibus Judicibus cauſas dicant.

Concilium Andegavenſe 1269.

III.

Concilium Senonenſe 1269.

III. Eodem anno, ſub finem Octobris, Senonenſis Archiepiſcopus Concilium in Metropoli ſua celebravit, in quo ſex edita ſunt Decreta. 1. Contra Clericos concubinarios. 2. & 3. Contra uſurarios, quos ſepulturâ Chriſtiana privari jubet, ſi in peccato deceſſerint. 4. Canonem *Omnis utriuſque ſexus*, præcipit obſervari. 5. Vetat ne Clerici Clericos trshant ad ſæcularia Judicia. 6. Eſt contra Privilegiorom abuſus.

Concilium Compendienſe 1270.

IV. Anno milleſimo docenteſimo ſeptuageſimo, die Lunæ ante Aſcenſionem Domini, *Joannes de Courtenay* Remenſis Archiepiſcopus, Provincialu Concilium ſuum Compendii celebravit adversùs eos qui bona Eccleſiaſtica occupant ac detinent, qoos unà cùm fautoribus, excommunicari decrevit, & loca in quibus reſident, vel ubi res & bona hujuſmodi detinentur, Interdicto ſupponi, & latas ab uno Epiſcopo ſuper his Sententias, a cœteris promulgari se ſervari: ſalvis quæ ſuper his & aliis articulis *per Sedem Apoſtolicam, ac per Venerabiles Patres Eccleſiæ Gallicanæ*; ac in aliis Conciliis Provincialibus Remenſis Provinciæ ordinata ſunt & ſtatuta.

Summa Canonum Concilii Avenienſis 1270.

V. Eodem anno, Idibus Julii, *Bertrandus*, Arelatenſis Archiepiſcopus Provinciale Concilium Avenione celebravit, in quo ſtatutum eſt. 1. Ut qui bona Eccleſiarum ſine Diœceſanorum conſenſu alienarunt, ad reſcindendum alienationis contractum Cenſuris Eccleſiaſticis compellantur. 2. Ut pecunia quam teſtator diſtribuendam legavit ad arbitrium executorum ſupremæ ſuæ voluntatis, in pias cauſas, de conſilio & aſſenſu Prælatorum dividatur. 3. Ut Archiepiſcopus & ejus Suffraganei, in Sententiis ſervandis, exequendis & publicandis mutuum ſibi præſtent auxilium. 4. Ut qui promoti ſunt ad Beneficia curam animarum habentia, infra annum ad Prsbyteratûs Ordinem ſuſcipiendum compellantur, exceptis Archidiaconis, quibus ſufficit ut Diaconi ſint. 5. Ut expenſæ ab Epiſcopis aut Rectoribus Eccleſiarum factæ in receptione Legatorum aut Nunciorum Apoſtolicorum, de communi contributione Eccleſiarum totius Diœceſeos ſolvantur. 6. Ut Clericis in Perſonatibus & Dignitatibus Eccleſiæ conſtitutis, certi raditus ab Epiſcopis vel Capitulis aſſignentur.

Pœna Clericorum ſæcularem defenſionem contra Epiſcopos quærentium.

VII. Ut Clerici qui ſæcularem defenſionem contra Epiſcopos quæſierint, excommunicatione plectantur: immo & Beneficiorum privatione, ſi contempſerint. 8. Ut Clericus, qui Epiſcopum, Præpoſitum, vel alium in Dignitate conſtitutum, aut Canonicum, verbis aut factis læſerit, ad Beneficium illius Eccleſiæ non admittatur, niſi illi ſatisfecerit, cui irrogsvit injuriam.

ARTICULUS XXX.

De Concilio Redonenſi.

Redones Rennes, Armoricæ caput, Epiſcopatus ſub Metropoli Turonenſi.

ANno Chriſti milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo-tertio, die Lunæ poſt Aſcenſionem Domini, *Joannes de Monteforello* Turonenſis Archiepiſcopus, Provinciale Concilium Redonis celebravit, in quo ſeptem Statuta edita ſunt. I. In eos qoi manus violentas Epiſcopo, Abbati, vel Abbatiſſæ intulerint, aut in eorum domos ignem immiſerint, aut Virum Eccleſiaſticum occiderint vel mutilaverint.

Summa Canonum.

Hos anathemate ferit Synodus, & omni Beneficio Eccleſiaſtico, tam obtento quàm obtinendo, ipſo facto privatos dicit, ſi Clerici ſint: ſi verò Laici, eorum liberos ac nepotes ad tertium uſque gradum arcet a Clero.

Hoſpitalitas a Clericis exercenda.

II. Eccleſias Parochiales ad firmam dari prohibet, niſi firmario, juxta Epiſcopi arbitrium, tanta portio relinquatur, quòd Chriſti pauperibus condecens hoſpitalitss valeat exhiberi: *Quia QUICQUID HABENT CLERICI, PAUPERUM EST, & domus eorum debent eſſe communes*: & ideo *indecens videretur, ſi de bonis Eccleſiaſticis Chriſti pauperibus hoſpitalitas negaretur*. III. Ne Abbates, Priores, Adminiſtratores, tranſlati, vel transferentes, Prioratus vacantes bonis in iis inventis ita ſpolient, quin Prioribus & Monachis in iis morantibus ſufficiens proviſio remaneat uſque ad tempora collectarum, ſub pœna ſuſpenſionis ipſo facto incurrenda. IV. Qui bona Eccleſiaſtica invaſerint, occupaverint, detinuerint, ipſo facto excommunicati denunciantur. V. Declarat hoc in caſu bona Eccleſiaſtica intelligi, non ſolùm propria Clericorum, verùm etiam depoſita, commodata, & ab eis conducta, & precariò conceſſa, & quorum habent Eccleſiaſticæ perſonæ poſſeſſionem aut detentionem qoamcumque, & quæ in earum ſervitio capiuntur: nec-non ſi earum homines, & bona eorumdem hominum, qui Juriſdictioni temporali Eccleſiæ ſubſunt, capiantur. VI. Declarat quemlibet Epiſcopum, in ſua Diœceſi, excommunicatos vel ſuſpenſos a Synodo poſſe abſolvere. VII. Concilia omnia Provincialia per ſuos Prædeceſſores celebrata Patres renovant & confirmant.

ARTICULUS XXXI.

De Conciliis Saltzburgenſibus.

Saltzburgum ſive Salisburgum Salisbourg, urbs Archiepiſcopalis in Bavaria.

I. ANno Chriſti milleſimo ducenteſimo ſeptoageſimo-quarto, *Fridericus* Saltzburgenſis Archiepiſcopus & Sedis Apoſtolicæ Legstus Provinciale Concilium in Metropoli ſua celebravit, in quo Decreta Concilii Oecumenici Lugdunenſis II. proximè celebrati promulgata ſuot, utque in omnibus Provinciæ Eccleſiis publicarentur ac obſervarentor, ſtatutum eſt.

Summa Canonum.

Conſtitutionibus etiam *Guidonis* Tituli *S. Laurentii in Lucina* Presbyteri Cardinalis, & Sedis Apoſtolicæ in Provincia Saltzburgenſi quondam Legati, in Concilio Viennenſi anno 1267. editis novum robur additum eſt, earumque executio imperata. Secundùm hæc, viginti-quatuor Capitulis Eccleſiaſtica Diſciplina ſancita eſt.

Monaſtica diſciplina.

I. Abbatibus Ordinis Benedictini jubet, ut annis ſingulis Capitula Provincialia celebrent, quorum neglecta celebratione, obſervantia Regularis collapſa eſt.

Obedientia.

2. Monachos fugitivos revocari præcipit, enormiter delinquentes carceribos recludi. Vetat Abbatibos ne Monachos ad ſtrictiorem Ordinem tranſeuntes *ab obedientia* abſolvant, *quæ Monachorum oſſibus inſeparabiliter eſt affixa*. 3. Pravam conſuetudinem improbant, quâ Abbates pro levibus exceſſibus, & nonnumquam ſimulatis offenſis, paſſim & indifferenter de Monaſteriis ad Monaſteria Monachos ſuos mittebant; *cùm delictum potiùs illic puniri & moveri debeat, ubi committitur & patratur; cum nec tales miſſi ad alia Monaſteria, peccata ſua lugeant, ſed vagentur potiùs diſſolutè*.

Delicta Monachorum illic punienda, ubi committuntur.

Statuit propterea Synodus, ut ſi Monschum ad alia Monaſteria tranſmitti neceſſitas poſtulet, id Abbati non liceat, niſi cauſa miſſionis, & tempus reditus per loci Epiſcopum ordinentur. 4. Pontificalium indumentorum uſu, ſacrarum veſtium & vaſorum benedictione, Indulgentiarum conceſſione, Abbatibus interdicit, niſi in proxima Synodo Provinciali fidem fecerint Privilegiorum, quibos hanc ſibi vendicant poteſtatem. 5. Id Csnonicis etiam Regularibus probibet: Cœterùm de aliis quæ ad Regularem obſervantiam & morum correctionem

per-

pertinent, in Provincialibus Capitulis ſtatui jubet. 6. Commiſſam cuicumque Religioni vel Ordini, aut Fratribus Ordinum poteſtatem Confeſſiones audiendi, remiſſiones & indulgentias largiendi, & alia obeundi munia Sacerdotalia aut Pontificalia, omnino revocat. 7. Præcipit ut qui plura Beneficia poſſident, aut eo, quod ultimo recepere, ſint contenti; aut in Synodo legitimis documentis probent, ſecum eſſe per eum, qui de jure hoc facere potuerit, diſpenſatum. 8. Omnes & ſingulos Clericos curam animarum habentes, ad perſonalem in Beneficiis reſidentiam revocat ſub pœna ſuſpenſionis a perceptione fructuum, & adminiſtratione temporalium. 9. Eamdem pœnam in eos decernit, qui infra tempus a Canone ſtatutum Ordines non ſuſceperint, quos ipſorum Beneficia poſtulant. 10. De Vicariorum inſtitutione & congruâ portione decernit. 11. De tonſura & habitu Clericorum. 12. & 13. Clericos non viatores, in ſacris Ordinibus conſtitutos, qui tabernam abſque evidenti & honeſta cauſa ingreſſi fuerint, aut ad aleas, vel taxillos luſerint, ab Officio ſuſpendunt. Sacerdotem excommunicatum vel ſuſpenſum, qui ſe Divinis ingeſſerit Epiſcopali carceri mancipari jubent. 14. Excommunicationis & carceris pœnâ damnat eos qui Clericum vel Monachum pro criminibus ſuis a Prælato carceri addictum fracto carcere liberaverint. 15. Virum aut mulierem Religioſis veſtibus indui vetat, niſi certam profiteatur Regulam ex approbatis, ſeque certo loco deſtinet. 16. Vagis Scholaribus aliquid erogari vetat. 17. Ludos, quos vulgus vocabat *Epiſcopatum puerorum*, in Eccleſia & a perſonis Eccleſiaſticis fieri prohibet. 18. Cenſuras ab uno Epiſcopo latas ab aliis publicari & obſervari jubet. 19. Dies feſtos Sanctorum Saltzburgenſis Eccleſiæ Patronorum, *Ruperti*, *Virgilii*, *& Auguſtini* ſolemnes eſſe ſtatuit, in iiſque per totam Provinciam ab omni ſervili opere abſtineri, ſub pœna excommunicationis. 20. Vetat Religioſis ne Confeſſarios extra ſuum Ordinem eligant abſque Prælati ſui licentia ſpeciali. 21. Monachos aut Religioſos quoſcumque qui adversùs correctionem Superiorum ſæcularem potentiam invocaverint, ejuſque favore uſi fuerint, in carcerem mitti ſtatuit, & nullius umquam dignitatis vel adminiſtrationis Officium in illa Eccleſia vel Monaſterio conſequi. 22. Epiſcoporum captivitatem aut perſecutionem, & Eccleſiarum invaſionem generali decernit Interdicto vindicandam. Viros tamen Principes, & terras eorum ab hoc Decreto excipit, niſi admoniti ab hujuſmodi injuriis temperare & ſatisfacere contempſerint. 23. Prohibet ne quis Clericorum Prælaturas aut Parochiales Eccleſias de manibus Laïcorum recipiat, antequam ab Epiſcopo fuerit inveſtitus, ſub pœna excommunicationis; & privationis Beneficii. 24. Eccleſiarum Advocatos admonet ut ab indebitis vexationibus Eccleſiarum, & bonis ipſarum abſtineant, debitiſque juribus ſint contenti.

Beneficiorum pluralitas vetita.

Reſidentia in beneficiis quibus animarum cura annexa eſt.

Suſpenſionis pœna Clericos tabernam ingredientes decernitur.

Pœna Monachorum ſæcularem potentiam contra ſuperiorum ſuorum correctionem invocantium.

II. Aliud Concilium celebravit idem Archipræſul anno 1281. in quo canones octodecim conditi, contra Eccleſiarum alienationes; Beneficiorum curam animarum annexam habentium pluralitatem, immodicos Viſitatorum ſumptus, contra Patronos & Judices, qui bona morientium Clericorum invadunt, contra Clericos qui de manibus Laïcorum Eccleſias recipiunt contra falſarios, contra eos qui violentas manus Clericis inferunt, & de Monachorum diſciplina.

Alterum Concilium Salzburgenſe.

ARTICULUS XXXII.

De Conciliis Salmurienſi, & Bituricenſi.

I. ANno Chriſti milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo ſexto, ab Archiepiſcopo Turonenſi & Comprovincialibus Epiſcopis Concilium Salmuri celebratum eſt die Lunæ poſt feſtum Decollationis *S. Joannis Baptiſtæ*, in quo quatuordecim Capitulis Eccleſiaſticæ & Monaſticæ Diſciplinæ conſultum voluere. Beneficiorum curam animarum annexam habentium pluralitas Clericis Cap. 3. prohibita eſt, *niſi Epiſcopi cum aliquibus duxerint diſpenſandum*. Prioratus in quibus duo Monachi commodè poſſint ſuſtentari, ſæcularibus Clericis conferri vetat Canon X.

Concilium Salmurienſe 1276.

II. Eodem anno, *Simon* Tituli Sanctæ *Ceciliæ* Cardinalis, Sedis Apoſtolicæ in Gallia Legatus, Concilium Avarici Biturigum celebravit Idibus Septembris, in quo pro reſtauratione Diſciplinæ & defenſione Libertatis Eccleſiaſticæ Decreta ſexdecim condita ſunt. Aſſerit ſacrarum electionum libertatem, impreſſiones quibus impeditur ac violatur, prohibet, earum auctores excommunicatione ferit, aliiſque pœnis damnat. 2. Statuit ut Judices delegati formam Romanæ Curiæ in citationibus obſervent. 3. Iiſdem ſub pœna excommunicationis prohibet ne pro abſolutione a Cenſuris aliquid accipiant, vel mulctæ nomine, etiam ex poſt facto. 4. Prælatis injungit ne facilè Monachorum querelas contra ipſorum Abbates, maximè ubi de correctione agitur, admittant, niſi circumſtantiis diſcuſſis veriſimiliter præſumatur, ipſos non cauſa vitandi correctionem Eccleſiaſticam, ſed juſtè & ex cauſa probabili, ad Prælatorum præſidium confugiſſe. 5. Eos qui Prælatorum Juriſdictionem perturbant, excommunicatione percellit. 6. Decernit ut qui Judices Eccleſiaſticos ad concedendam abſolutionem a Cenſuris vi, vel metu compulerint, excommunicati publicè denuncientur. 7. Laïcos Magiſtratus, qui in actionibus merè perſonalibus Viros Eccleſiaſticos ad tribunal ſuum litigare compellunt, excommunicatione ferit, a qua abſolvi non poſſint, niſi integrè ſatisfecerint, eorum Sententiis in hujuſmodi quæſtionibus etiam prolatis, nihil omnino roboris habituris. Statuit inſuper Synodus ut ſi Laïcus Judex de Cenſuris, aut aliis Eccleſiaſticis vel ſpiritualibus cauſis cognitionem aut judicium præſumpſerit uſurpare, niſi monitus ab hac uſurpatione temperaverit, ad hoc Eccleſiaſticâ Cenſurâ compellatur. 8. Exceptionem præſcriptionis non admittendam ſtatuit ſuper rerum illarum decimis, de quibus, ſive ſimilibus, in locis eiſdem, a ſimilis conditionis perſonis hactenus conſuevit exſolvi: *Cùm ea illis, in quibus periculum vertitur animarum, præſcriptio quantumcumque longæva non vendicet ſibi locum; ſed quantò graviora ſunt crimina, tantò diutiùs miſerum animam tenent alligatam.* Qui perceptione decimarum prohibuerint eos qui jus habent excommunicatione feriuntur. 9. Eadem pœna damnantur, qui teſtamentis ſecundùm Canonicas Sanctiones factis impedimentum appoſuerint, vel ipſa impugnaverint ob ſæcularium Judicum abſentiam. 10. Excommunicationis ſententiam in eos jaculatur, qui nova pedagia imponunt, aut antiqua ad Clericos & res ipſorum extendunt, niſi infra menſes duos ab iſtius Decreti promulgatione deſtiterint. 11. Eamdem pœnam decernit in eos, qui contra Eccleſiæ libertatem, & conſuetudines antiquas, ſtatuta, banna, prohibitiones vel præcepta fecerint, vel fieri procuraverint, ſeu jam fa-

Concilium Bituricenſe 1276.

Summa Canonum.

Eccleſiaſtica Juriſdictio.

Solutio decimarum.

Eccleſiæ libertas & immunitas.

ſacta ſervaverint, aut ſervari ſecerint, aut ſervantibus vel facientibus conſilium vel opem duxerint adhibendam. 12. Sacrilegos immuoitatis Eccleſiarum violatores, qoi confugientes ad Eccleſiarum azylnm vulnerant, mutilant, interficiunt, aut incondunt; aut exinde extrahuni, aut iſta ficri præcipiunt vel procurant, ſeu conſilium aut opem exhibent in tantis ſceleribus perpetrandis, ipſo facto excommunicatos, & feudis ac Beneficiis ſi quæ ab Eccleſiis illis obtinent, privatos pronuntiat; eorumque filios ad Beneficia Eccleſiaſtica obtinenda inhabiles & indignos declarat. 13. Eccleſiaſticæ Juriſdictionis perturbatures diris devovet qui ſcilicet in foro Eccleſiaſtico litigantes, ſeu litigare volentes ſuper cauſis merè Eccleſiaſticis, ſeu quæ ad forum Eccleſiaſticum de antiqua & approbata conſuetudine, & hactenus pacificè obſervatâ, pertinere noſcuntur, ad deſiſtendum compellunt per ipſorum, vel parentom aut conſanguineorum, ſive rerum eornm vel perſonarum hujuſmodi captionem, aliiſve modis. 14. Vetat ne Judæi alibi quàm in civitatibos, caſtris, & locis inſignibus habitare permittantur. 15. Ne quilibet exempti, ſeu libertatis Sedis Apoſtolicæ Privilegiis communiti, excommunicatos publicè vel nominatim interdictos, ſeu uſurarios manifeſtos, ad divina Sacramenta, vel Eccleſiaſticam ſepolturam ſcienrer admittant: Qui contra præſumpſerint, Eccleſiæ ingreſſu prohibentor. 16. Excommunicat eos qui nuncios ſeo executores Eccleſiaſticnrum Judicum, aut alios literas eorum vel Acta judicialia deferentes, verberare, capero ſeu literas vel Acta prædicta per vim auſerre, adulterare, aut deſtruere præſumpſerint. Hujus Synodi Statuta miſit Legatus Apoſtolicos ad omnes Galliæ Epiſcopos, ut, quâ Legatio ſua patebat, ubique ſervarentur. Id conſtat ex *Joannis* Archiepiſcopi Turonenſis Epiſtolâ ad Epiſcopum Nannetenſem præmiſſâ Bituriceoſi Concilin in Collectione Conciliorum Provinciæ Turooenſis, quæ a *Joanne Maano* edita eſt.

Eccleſiaſtica Juriſdictio.

ARTICULUS XXXIII.

De Conciliis Langeſienſi, & Pontadomarenſi.

Langeſium Longez, *oppidum in Turonibus.*

I. ANno circiter milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo-octavo, *Joannes* Turonenſis Archiepiſcopus cum Suffraganeis Concilium celebravit *Langeſii*, in quo ſexdecim Canones conditi ſunt, quibus ſtatuium eſt. 1. Ne Prælati procurationes recipiant niſi ab Eccleſiis quas viſitaverint. 2. Ut Archidiaconi, Archipresbyteri, & Diaconi, extra civitatem Officiales non habeant. Ne Matrimonia clandeſtina contrahantur. 3. Ne Presbyteri filios ſuos in ſacris Ordinibus genitos ſecum retineant, vel ipſis aut concubinis aliquid legeot. 4. Ne teſtamentorum executores aliquid de bonis teſtamento comprehenſis emere poſſint. Juris exemplum ſequi ſe orofitetur Syoodus, prohibentis Procuratoribos aliquid emere de bonis eorum procuratiooi ſeu gubernationi commiſſis. Contractus contra hoc Statutum initos irritos declarat, emptorem ad reſtitutionem dupli pretii rei emptæ, in execotionis uiilitatem convertendæ, condemnat. 6. Excommunicatos oltra aooum claves Eccleſiæ contemnentes nullis in teſtamentis hæredes ſcribi poſſe declarat. 7. Cenſuras in eos decernir, qui Litericis Apoſtolicia abutuntur. 8. Parochiales Eccleſias ad firmam tradi vetat ſine ſpeciali & expreſſo Diœceſani conſenſu. 9. Ne communicantes eum excommunicatis generatim excommunicentur. 10. Ut qui ex ceſſione ſibi ſacta agere voluerit, ante litis conteſtationem jurare teneatur, quòd ceſſionem non recipit fraudulenter. 11. Ut juvenes Monachi in clauſtro commorentur, nec ad Prioratus mittaotur, aotequam annum ætatis decimumoctavum attigerint. 12. Ne Monachi vel Moniales plures in Monaſteriis recipiantur, quàm ex ipſorum facultatibus ſuſteotari poſſiot. 13. Ne Monachi ſoli in Prioratibus morari permittantur. 14. Ne Prioratus vacantes denodentor. 15. Ne Advocati ad cauſas dicendas in foro Eccleſiaſtico admittaotur, niſi trieanio ſaltem integro Juri Canonico & Civili operam dederint. 16. Ut Officiales, & alii demandatam Juriſdictionem habentes, in inſtitutione ſua jurent, quòd munera non accipient ratione Officii, & bonâ fide cauſas audient, & diriment.

Summa Canonum. Concilii Langeſienſis.

Emptio bonorum quæ teſtamento ſunt comprehenſa, illius executoribus prohibetur.

II. Anno Chriſti milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo-nono, circa Dominicam Aſcenſionem, *Guillelmus de Flavacurin* Rotomagenſis Archiepiſcopus Concilium Proviociale apud *Pontem Audemari* celebravit, in quo 24. Decreta de Diſciplina Eccleſiaſtica edita ſunt. Statutum 1. Ut Clerici excommunicati fructus Beneficiorum amittant, & ſi per annum excommunicationem animo indorato ſuſtinuerint, Beneficiis priventur. 2. Ut Capellanis, & Parochialibus Presbyteris qui Miſſas non celebrant, Beneficia poſt mooitionem Canonicam ſubtrahantur. 3. Ut Statuta Conciliorum Bituricenſis & Lugdunenſis contra Juriſdictionis & Libertatis Eccleſiaſticæ perturbatores obſerventur. 4. Ut excommunicati a Canone propter violentam manuum injectionem in Clericos, a Parochialibus Presbyteris, de mandato Epiſcoporum, excommunicati publicè denuntientur, & niſi ſe abſolvi procuraverint, *juſtitiari* mandentur; id eſt, plecti ac mulctari. 5. Confeſſionem proprio Sacerdoti, vel alii poteſtatem habenti ſemel ſingulis annis, & Communionem in Paſchate, ſecundùm Lateranenſis Concilii Statutum imperat. 6. Excommunicationem decernit in Poteſtates ſæculares Clericos capientes vel detineotes contra requiſitionem Judicis Eccleſiaſtici. 7. Caoſas Eccleſiaſticas, maximè de perſonalibus actionibus, ad ſæculares Judicea deferri vetat. 8. Statuit ut qui majores decimas in Eccleſiis Parochialibus percipiunt, ad reſtaurandam ſabricam compellantur. 9. Ne Chriſtiani Judæis ſerviant, aut cum ipſis habitent. 10. Ne vigiliæ & choreæ in Cœmeteriis & ſacris locis fiant. 11. Ne Clerici Beneficiati, vel in ſacris Ordinibus conſtituti, venationibus aut aucupiis deditì ſint. 12. Ut in Abbatiis & Prioratibos numerus Religioſorum redintegretur. 13. Ut Monachi commorantes in Prioratibus Statuta *Gregorii* Papæ, quantùm ad eſum carnium, Confeſſiones, & jejonia, cenſurarum terrore obſervare compellantur. 14. Ut Regulares cum ſæcularibus non morentur, niſi de Diœceſani licentia. 15. Ut motuum ultra certam quantitatem, niſi cum Abbatis licentia, noo contrahant. 16. Ut Decani Ruralea noo ſuſpendant vel excommunicent oiſi in ſcriptis. 17. Ut Sacerdotes a denuntiandis excommunicatis non deſiſtant, niſi de ipſorum abſolutione conſtet, quæ ſolemni ritu impartienda eſt. 18. Ne generatim excommunicent, niſi pro furtis & deperditia, & canonicâ monitione præmiſſâ. 19. Ut Capellani, quibus Eccleſiæ committuntur ad tempus, diligeoter examinentur. 20. & 21. Ut Clerici a ſæcularibus negotiis abſtineant, maximè inhoneſtis, utque tonſuram & habitum deferant Clerico congroentes: alioqui privilegiis Cleri non gaudeant. 22. Ut Clerici excommuoicati propter defectum ſolutioois decimæ, ſe qoantocyus abſolvi curent, quod niſi ſtatuto tempore præſtiterint, etiam

Pons Audomari, Le Pont-audemer, *urbs, Normaniæ in Diœceſi Lexovienſi.*

Summa Canonum, Concilii apud Pontem Audemari celebratis.

Eccleſiaſtica Juriſdictio.

etiam Beneficiorum privatione plectentur. 23. Ut Clerici Cruceſignati literis Apoſtolicis non abutantur. 24. Ut Canonici Regulares ad curam animarum non admittantur, niſi prævio examine: neque ioſtitoti iode a ſuia Prælatis amoveri valeant abſque conſenſu Epiſcopi.

ARTICULUS XXXIV.

De Conciliis duobus Avenione celebratis, Annis MCCLXXIX. & MCCLXXXII.

Summa Canonum. Concilii Avenionenſis 1279.

I. ANno 1279. *Bernardus* Arelatenſis Archiepiſcopus, poſtea Cardinalis Epiſcopua Portuenſis, Provinciale Concilium Avenione celebravit, 16. Kalendas Junii. In quo quindecim editi Canones. 1. 2. Cenſuras continent adversùs invaſorea bonorum Eccleſiaſticorum. 3. Permittit Epiſcnpis qoibua injuria irrogata eſt, ut ſententiam in delinquentes ferre poſſint, quocumque in loco Provinciæ Arelatenſis fuerint. 4. Statuit ut qui Clericum ceperint, nec Epiſcopn aut Officiali repetentibus reſtituerint, excommunicati denuncientur. Si denunciati per trea dies, illum non reddiderint, civitas, caſtrum, aut villa ubi detentus fuerit, Eccleſiaſtico ſubjaceat Interdicto. 5. Ut nulla perſona Eccleſiaſtica vel ſæcularis, induceat per ſe, vel per alium, aliquam perſonam ſanam vel infirmam, nec etiam moneri faciat, ot dimiſsâ ſuâ Parochiali Eccleſiâ, in Cœmeterio alterius Eccleſiæ cuiuſlibet eligat ſepeliri, ſub pœna excommunicationia ipſo facto incurrendâ. 6. Canones de Judæis conditos obſervari jubet. 7. & 8. Canones uodecimum, & decimum-tertium Bituricenſis Concilii anno 1226. contra libertatis & Juriſdictionia Eccleſiaſticæ perturbatores renovant & confirmant. 9. Vetat ne Religioſi vel ſeculares exempti, excommunicatos publicè, vel nominatim interdictoa, ſeu uſorarios manifeſtos, ad Sacramenta, vel Eccleſiaſticam ſepulturam admittant: alioqoi Eccleſiæ aditu prohibeantur. 10. & 11. Decreta Valentini Concilii anni 1248. de excommunicatis ad Officia publica non eligendis, & de pœnis eligentium, confirmant. 12. & 13. Prohibent ne Clerici negotientur, cauſas dicant, aut Magiſtratus gerant. 14. Ne teſtamenta occultentur, ſed eorom tranſſumptum ab heredibus vel Notariis, quatenua piaa eauſas ſpectant, exhibeatur Eccleſiæ, ſub pœna excommunicatioois. 15. Superiora Statuta infra duos menſes in omnibua Provinciæ Arelatenſia Eccleſiis promulgari jubet.

Pœna ſollicitantium aliquem ad ſepulturam eligendam extra ſuam Parochialem Eccleſiam.

Summa Canonum, Concilii Avenionenſis 1282.

II. Anno Chriſti milleſimo ducenteſimo, octogeſimo ſecundo, *Bertrandus Almarieus* Arelatenſis Archiepiſcopus, cum Suffraganeis ſuis, Concilium alterum Aveoione celebravit, in quo 11. Canooes editi. 1. Uſurarios omnes ipſo facto excommunicatos denunciat; ac uſorarios declarat, qui pannos, triticum, vinum, oleum, vel quaſcumque res aliaa mobiles cariùs vendont ratione dilatæ ſolutionis, quàm eſſent aliàs venditurì. 2. Preces pro Eccleſia imperat. 3. Eccleſiarum bona ac jura ſine conſilio Epiſcopi & aſſenſu alienari vetat. 4. Procuratorea inſtitui jubet contra litigatores improboa, qui Prælatoa & Rectores Eccleſiarum, cœteroſve Clericos Beneficiia ornatos, coram diverſis Judicibos fatigant laboribus & expenſis. 5. Statoit ut quilibet Parochiani ſaltem diebus Dominicis & ſolemnibus, venire ad Parochiales Eccleſias ſuas, ceſſante impedimento canonico, teneantur: & in eis inter Miſſarum ſolemnia Euchariſtiæ noſtræ peregrinationis Viaticum a propriia Presbyteria recipere, præſertim in feſtis Reſurrectionis Domini, & Pentecoſtes. 6. Prohibet ne Privilegiati ſeu Exempti Sententiaa & Ceoſuras ab Epiſcopis latas, prætextu Privilegiorum ſuorum contemnere aut violare audeant. 7. Cauſarum ſpiritualium, ſeu negotiorum Eccleſiaſticorum ad Curiam ſæcularem delatores excommunicatione ferit. 8. Colligationes, ſocietates, confratrias ſeu conjurationes Canonibus reprobataa, humaois dumtaxat legibus iotroductas, diſſolvit & irritas facit. 9. Decernit ut Exempti Cenſuria a Synodo latia iovoluti cenſeantur, cùm Statuta quorum violationi anoexa Cenſura eſt, tranſgreſſi ſunt, niſi fidem faciant ſe vi Privilegiorom ſuorum excipi. 10. Ne quis ſine ſoo Parochiali Presbytero, ſi abſque magno periculo expectari poſſit, maximè ad piaa cauſas, teſtamentum faciat, in quo caveatur imprimis, ut abſque mora, poſt obitum ſeu convaleſcentiam teſtatoris, malè acquiſitorum quomodolibet fiat reſtitotio integra, quamdiu ejua ſufficere potuerint facultatea, antequam legata quæcumqoe in favorem facta & gratuita perſolvantur. 11. Statutum quoddam a *Bernardo* Arelatenſi Archiepiſcopo conditum in ſuperiori Synodo, executioni mandari jubet: quodnam illud ſit, non conſtat, quia Canon iſte mutilus eſt.

Uſurarii ipſo facto excommunicati.

Eccleſiarum Parochialium frequentatio Dominicis & ſolemnibus diebus.

Eccleſiaſtica Juriſdictio.

ARTICULUS XXXV.

De Concilio Budenſi.

Buda, Bude, Hungariæ Regni caput.

De Vveſprem.

Summa Canonum.

ANno milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo-nono, *Philippus* Firmanus Epiſcopus, in Hungaria, Polonia, Dalmatia, Croatia, Rama, Servia, Lodomeria, Gallicia, Cumania, Sedia Apoſtolicæ Legatus, Nationale Concilium in Caſtro Budenſi, Veſprimienſis * Diœceſia celebravit, die 24. Septembris, in quo ſexaginta-novem editi Canonea. I. II. III. IV. V. VII. VIII. XI. & XII. Statuunt de habito, vitâ & honeſtate Prælatorom, omniumque Clericorum. VI. Ut Epiſcopi ex Religioſia Ordinibus aſſumpti, vel deinceps aſſumendi, ſui Ordinis habitom deferant; alioqui Eccleſiæ ingreſſu & Pontificalium executione prohibeantur. 9. Ut Clerici Sententiam ſanguinis non ferant vel dictent; nec rerum capitalium Judiciia interſint. X. Vetat ne Archidiaconi & alii Rectores Eccleſiarum, ſoaa Laïcia vel Clericis oxoratia Vicariaa committant. XIII. Reverentiam in Divinis Officiia imperat. XIV. Vetat ne Prælati Eccleſias vel Parochias viſitantes, immodicia illaa ſomptibus gravent. XV. Ne quia *Beneficium Eccleſiaſticum de manu Laicorum recipiat*. XVI. Ut Plebani, Rectores, & Capellani Parochialium Eccleſiarum in ipſis deſerviant, per ſe ipſos, & non per Vicarios, ſub pœna privationis fructuum. XVII. Conjurationes Clericorum diſſolvit, prohibetque, ſub pœnia excommunicationis & privationia Beneficiorum. XVIII. & XIX. De Officiis, cultu & ornatu Presbyterorum Parochialium, & Clericorum cœterorum ad Synodum euntium, decernunt. XX. Ut omnes euram animarum habentes infra annum ſacrum Presbyteratua Ordinem ſuſcipiant, ſub pœna privationia Beneficiorum. XXI. De Euchariſtia & Oleo Sancto ſub fideli cuſtodia, clavibus adhibitis conſervandia. XXII. Divinum Officium cùm diuroum, tum nocturnum *diſtinctè & devotè* a Sacerdotibus celebrari præcipit. XXIII. Intruſos in Beneficia excommunicatione percellit, & ad fructuum reſtitutionem compelli jubet. XXIV. Prohibet ne Viri Eccleſiaſtici agant, reſpondeant, vel fidejubeant aut ſe aſtringant

Eccleſiaſtica Juriſdictio.

gant vel obligent coram Judice ſæculari niſi de his quæ ad ſæculare, non ad Eccleſiaſticum forum ſpectant. Judices qui ipſos contra privilegia Clero indulta ad agendum coram ſe compulerint, excommunicatione percellit. XXV. Ne Clerici de perſonalibus injuriis, vel eleemoſynis Eccleſiæ factis, coram ſæculari Judice litigent abſque Epiſcopi ſui licentia. XXVI. Ne in domibus ſuis habeant prolem in ſacris Ordinibus ſuſceptam, aleas, vel taxillos; utque eorum filii majoris Eccleſiæ ſervi ſint. XXVII. Ne Reliquiæ

Reliquiæ Sanctorum quâ ratione exponendæ.

Sanctorum extra capſam oſtendantur, vendantur aut recèns inventæ publicæ venerationi exponantur, *niſi priùs auctoritate Romani Pontificis fuerint approbata*. XXVIII. De Concionatoribus & Quæſtoribus recipiendis ſtatuit, certis legibus. XXIX. & XXX. Ne res Eccleſiæ pignori obligentur, niſi pro Eccleſiæ neceſſitate, de licentia Epiſcopi, multò minùs donentur. Obligationes atque donationes hujuſmodi Synodus irritas dicit. XXXI. Ne Clerici abſque licentia Epiſcopi ſui peregrinentur, ſub pœna ſuſpenſionis. XXXII. Ne ignoti ad ſacra Miniſteria admittantur. XXXIII. *Ne*

Miſſæ Parochialis Dominicis diebus audienda.

Parochiani Eccleſiâ ſuâ Parochiali relictâ vel contemptâ, ad alias Eccleſias, cujuſcumque ſint Ordinis, Religionis, aut ſtatus, ad audienda Divina Officia, ſpeciatimque *Miſſam Dominicis & feſtivis diebus* conveniant, nec in illas admittantur, vel ipſis miniſtrentur Sacramenta ab aliis, quàm a *Parochialis Presbyteris*; niſi fortè *cauſa devotionis majoris* aliqui *circa hoc a Sede Apoſtolica Privilegio aut indulgentiâ ſpeciali muniti ſint*. Parochiani hoc Statutum violantes a perceptione Sacramentorum; qui verò Parochianos alienos ad Divina receperint, vel eis Sacramenta adminiſtraverint, ab executione ſuorum Ordinum ſuſpenduntur; & qui Parochianis alienis hoc modo ſuſpenſis adminiſtrare Sacramenta præſumpſerint, excommunicatione percelluntur. XXXIV. De rationibus reddendis ab omnibus qui Eccleſiaſtica bona adminiſtrant. XXXV. De mutuo ab iis non dando vel accipiendo ultra certam ſummam. XXXVI. De bonis Eccleſiaſticis non alienandis. XXXVII. De Eccleſiis novis exactionibus non gravandis, deque veteribus penſionibus non augendis, decernunt. Statuit ut Archidiaconi in Hungaria & Polonia non inſtituantur, niſi qui Juri Canonico per triennium operam dederint. Rationem hujus Statuti Synodus profert: quia *tum de jure, quàm de generali conſuetudine, multarum Eccleſiarum Archidiaconi Juriſdictionem habent cauſas Matrimoniales & plerumque alias audiendi, examinandi atque decidendi*. XXXIX. Ut cauſæ Matrimoniales viris gravibus, honeſtis, & Juris peritis committantur. XL. Prohibitiones, Juramenta, Sententias vel Cenſuras, quibus nonnulli Prælati cùm ſæculares, tum Regulares, ſubditos ſuos impediunt ne Superioribus Eccleſias aut Monaſteria ſua viſitantibus, earumdem Eccleſiarum aut Monaſteriorum, perſonarum ac rerum ſtatutum revelent, penitus irrita declarat. XLI. Profanam ſuppellectilem in Eccleſia ſervari vetat. XLII. Presbyteris jubet ut Manuale, alioſque libros Eccleſiaſticos habeant. XLIII. & XLIV. Choreas in Cœmeteriis, aut Eccleſiis duci, vel civiles cauſas agitari, aut vigilias fieri vetant a Laïcis. XLV. Canonicos, & cœteros Clericos Beneficiatos, qui in ſuis Eccleſiis Horis Canonicis, Matutinis ſaltem, Miſſæ, vel Veſperis non interſunt, ſtipendiis privari ſtatuit. XLV. Vetat ne conſuetudo, quâ Archidiaconi Hungariæ marcham argenti exigebant, antequam interfecti, aut veneno extincti, ſepulturæ traderentur, extendatur ad alios fortuitis caſibus interemtos, qui pœnitentes obierint, vel in morte ſigna pœnitentiæ dederint manifeſta. XLVII. Publicos concubinarios Eccleſiæ ingreſſu prohibet. XLVIII. Chriſtianis omnibus vetat ne domos ſuas vel poſſeſſiones publicis meretricibus, adulteris, inceſtuoſis, aut aliis infamibus perſonis locent, vendant vel donent; alioqui ab Eccleſiæ ingreſſu arceantur. XLIX. Vetat ne bona morientium Epiſcoporum, & aliorum inferiorum Prælatorum, vel Eccleſiarum vacantium a Laïcis, occaſione Juris Patronatus, vel quovis alio prætextu occupentur, ſub pœna excommunicationis, donec occupata vel ſubtracta reſtituerint. L. Alienationem bonorum Eccleſiæ ſub eadem pœna prohibet. LI. Ne ſæculares vel Eccleſiaſtici Patroni Jus Patronatus quo in quibuſdam Eccleſiis aut Monaſteriis fruuntur, aliis Eccleſiis aut Monaſteriis donent, abſque licentia & aſſenſu Epiſcoporum aut Prælatorum, in quorum Diœceſi vel Juriſdictione, Eccleſiæ vel Monaſteria ipſa conſtituta ſunt. LII. & LIII. Eccleſiarum, Monaſteriorum, & bonorum Eccleſiaſticorum invaſores anathemate feriunt. LIV. Judices Eccleſiaſticos, qui gratiâ aut pecuniâ corrupti judicaverint, per annum a Juredicundo ſuſpendit. LV. Excommunicatos, ab agendo, patrocinando, aut ferendo teſtimonio repellit. LVI. Exceptionem rei judicatæ per Eccleſiaſticum Judicem, in cauſis quæ ſunt Eccleſiaſtici fori, a ſæculari Judice admittendam; & pariter exceptionem rei judicatæ per ſæcularem Judicem, in cauſis quæ ſunt fori ſæcularis, ab Eccleſiaſtico Judice recipiendam ſtatuit. LVII. Ut ſæculares & Eccleſiaſtici Judices mutuam ſibi impendant opem ad eos coërcendos & ad officium revocandos, qui ſuæ Juriſdictioni non parent. LVIII. Laicas Poteſtates percellit, quæ in cauſis Eccleſiaſticis appellationem ad Superiores, & maximè ad *Sedem Apoſtolicam*, prohibuerint. Regem ipſum, & Reginam Hungariæ, ſi fortè illas impedierint, Eccleſiæ ingreſſu prohibet: Duces, Barones, & alios inferiores Judices, excommunicatione ferit. LIX. & LX. Eccleſiarum, & Virorum Eccleſiaſticorum immunitatem a tributis, pedagiis, vectigalibus, &c. aſſerunt. Sexageſimus primus & quinque ſequentes, Monaſticam ſanciunt Diſciplinam. LXVII. Excommunicationis & Interdicti Sententias a Prælatis latas, jubet ab omnibus obſervari. LXVIII. Vinearum & agrorum depopulatores excommunicatione ferit. LXIX. Jurium & bonorum Eccleſiaſticorum invaſores coërcet. Budenſe Concilium ex Codicibus MSS. Vaticano & Vallicellano primùm edidit *Odoricus Raynaldus*, ad calcem Tom. 14. Annalium Eccleſiaſticorum.

SCHOLION.

Ad hunc Articulum, pag. 743. Edit. primæ Religioſi Cenſores banc notam apponunt: *Quotiescumque ponitur Canon de audienda Miſſa in Parochia, Literis diverſis exprimit, quia hanc ſententiam tuetur.*

R. Quæ obſervatione digna cenſui, ſive Patrum, ſive Conciliorum, ſive aliorum Scriptorum verba, edita ſunt Italicis ut plurimùm characteribus. Plurimæ ſunt objectiones, plurimi Hæreticorum errores diverſis literis ſeu characteribus editi, quos propterea me tueri, nemo ſanæ mentis dixerit. Sed quod ſpectat Canones de audienda Miſſa Parochiali, ſanctiſſimam Diſciplinam his Canonibus ſancitam, & a Summis Pontificibus confirmatam tuitus ſum, & tueri debui. Loco a Religioſis Cenſoribus notato, refero Concilii Budenſis Canones. 23. (inquam) vetat *Ne Parochiani Eccleſiâ ſuâ Parochiali relictâ vel contemptâ, ad alias Eccleſias, cujuſcumque ſint Ordinis, Religionis*

nis, aut ſtatis, ad audiendâ Divina Officia, ſpecialimque *Miſſam Dominicis & Feſtivis diebus* conveniant, nec in illas admittantur, vel ipſis adminiſtrentur Sacramenta ab aliis, quàm *A Parochialibus Presbyteris*; niſi fortè *tantâ devotionis majoris* alioqui *circa hoc a Sede Apoſtolica privilegio aut indulgentiâ ſpeciali muniti ſint*. Quæ characteribus Italicis ſunt exarata, ipſa Canonis Budenſis verba ſunt. Qui nullis adversùs Parochiales Eccleſias, & adversùs Eccleſiæ Diſciplinam præjudiciis ſunt occupati, hæc a me referri & obſervari ægrè non ferent. Cenſeo planè Fideles diebus Dominicis & Majoribus Feſtis Parochiam frequentare, ſolemne ſacrum, & verbum Dei in ea audire teneri: Quod ex Concilii Tridentini, Sixti. IV, Conciliorum Provincialium poſt Tridentinum celebratorum, Mediolanenſis. 6. a *Sancto Carolo* celebrati & a Sede Apoſtolica confirmati, Generalium Cleri Gallicani Comitiorum Decretis ac Statutis, luculenter a me probatum eſt lib. 2. *Theologia Dogmatica ac Moralis*, in Tractatu *De Sacramento Eucharistia*, cap. 6. Articulo 5. Regula 10.

Nota.

TRidentinum *ſeſſ. 22. in Decr. de obſerv. & evitand. in celebr. miſſ. & ſeſſ. 24. de refor. c. 4.* ſancivit ab Epiſcopis populum monendum, ut diebus ſaltem Dominicis, ac majoribus Feſtis ad proprias parochias accederet. Ubi etiam aliquis neceſſe haberet a proprio parocho inſtrui, ut facillimè fure poteſt evenire, compelli etiam cenſuris poſſet ad ſuam parochiam non declinandam; ut ita ſui paſtoris ope propriam expelleret ignorantiam. In his circumſtantiis rigidior non apparebit cenſura Facultatis Pariſienſis, quâ ut falſam & decreto Tridentini contrariam an. 1665. 3. Febr. ſequentem confixit propoſitionem: *Populus chriſtianus vi Tridentini Concilii cogi non poteſt per cenſuram, & pœnam eccleſiaſticam, ut Dominicis diebus miſſam parochialem audiat*. Ubi verò quis parochi inſtructionis non indigeat, ac extra eccleſiam parochialem majori fortè cum fructu verbi Dei pabulo animam ſuam enutriat, cur pœnis eccleſiaſticis compellendus, ut parochiæ eccleſiam adeat? Ceſſat tunc profectò finis, unde ſummopere ſemper commendatum fuit, ſacra eloquia, & ſalutis monita a proprio Paſtore auſcultare. Ne autem fideles feſtis diebus ad Regularium eccleſias cum aliquo conſcientiæ latrato accederent, ibi plenè ſatisfacere præcepto de Miſſa audienda declararunt Leo X. 13. Novemb. 1517. & S. Pius V. 17. Kal. Sept. an. 1563. Quàm verò eſſet indolendum, ſi fideles a propriis abſtinerent eccleſiis, quia paſtores vel conciones debitaſque catecheſes omitterent, vel tædio affici in adminiſtrando Pœnitentiæ Sacramento demonſtrarent?

ARTICULUS XXXVI.

De Concilio Andegavenſi.

EOdem anno 1279. *Joannes* Turonenſis Archiepiſcopus Provinciale Concilium Andegavis celebravit die Dominica poſt Feſtum *S. Lucæ* Evangeliſtæ, in quo quinque Canones editi. I. Excommunicatos denunciat qui Viros Eccleſiaſticos in actionibus perſonalibus ad ſæcularia tribunalia traxerint. II. Miniſtros Epiſcoporum, qui *pro literis* Ordinationis *ſigillandis*, pecuniam aut munus aliquod exegerint vel receperint, ſi ſint in Sacris, ſuſpenſione; ſi ſint in Minoribus Ordinibus conſtituti, vel laïci, excommunicatione mulctat. III. Eadem pœnâ damnat eos, qui contra fas, & abſque aſſenſu Parochialis Presbyteri, defunctorum corpora in Eccleſiis vel Cœmeteriis ſepelierint. IV. Clericos tam ſæculares quàm Regulares, Beneficium Eccleſiaſticum ſeu Adminiſtrationem quamlibet obtinentes, quamdiu fuerint excommunicati, Beneficiorum aut Adminiſtrationum ſuarum fructibus; ſi ultra annum in excommunicatione manſerint, Eccleſiæ claves contemnentes, Beneficiis ipſis, & Adminiſtrationibus privandos edicit. V. Singulis Epiſcopis permittit, ut a Cenſuris hac in Synodo latis, in ſuis Diœceſibus, poſt ſatisfactionem congruam, abſolvant irretitos.

Summa Canonum.

ARTICULUS XXXVII.

De Concilio Colonienſi.

ANno milleſimo ducenteſimo octogeſimo, *Siffridus* Colonienſis Archiepiſcopus Provinciale Concilium in Metropoli ſua celebravit, in quo Diſciplina Eccleſiaſtica, maximè circa Sacramentorum adminiſtrationem, duodeviginti Capitulis ſancita eſt. Primum eſt de vita, honeſtate, & Officio Clericorum, in quo obſervandum, quod non ſolùm Horas Canonicas, ſed etiam Horas de B. Virgine ſingulis diebus recitare, in Colonienſi Provincia tenebantur. Secundum Clericos mulieroſos, & eorum concubinas coërcet. Tertium eſt de Monachorum & Monialium diſciplina, quibus inter alia peculium, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, prohibetur. Quartum, de Baptiſmo. Quintum, de Sacramento Confirmationis. Sextum, de Sacramento Extremæ Unctionis cui recipiendo quatuordecim annorum ætatem & ſupra aſſignat. Septimum, de Sacramento Euchariſtiæ, & celebratione Miſſæ, cui Confeſſionem, ſi commodè fieri poteſt, & Matutinarum ac Primæ recitationem præmitti jubet. Octavum, de Sacramento Pœnitentiæ & Confeſſionis. Sacerdotibus ſub pœna excommunicationis prohibet ne Pœnitentibus, quorum Confeſſiones excipiunt, nomine reſtitutionis pro Pœnitentia injungant, ut Eccleſias, Capellas, vel Cœnobia conſtruant, vel Eccleſiis donationes vel legata faciant, ſed priùs malè parta reſtituant iis quibus debent, vel eorum heredibus. Item, ne Miſſas, quas pœnitentibus in pœnitentiam injungunt, celebrent ipſi, ſed mittant ad alios. Ut fideles ſemel in anno proprio Sacerdoti Parochiali confiteantur. Nonum, de Ordinibus. Vetat inter alia, ne quis unâ die plures Ordines recipiat. Decimum, de Matrimonio. Clandeſtina Matrimonia prohibet ſub pœna excommunicationis, quâ non ſolùm contrahentes, ſed omnes etiam qui nuptiis hujuſmodi interfuerit, percellit, niſi infra menſem Epiſcopo vel ejus Officiali id revelaverint. Undecimum, de ſepulturis & Cœmeteriis. Sub pœna excommunicationis obſervari jubet, ut quoties aliquis in loco Religioſo ſeu in Monaſterio ſepulturam elegerit, corpus primò præſentetur Parochiali Miſſæ; quâ celebratâ, deferatur ad locum ubi ſepulturam elegit. Duodecimum, de bonis Eccleſiæ non alienandis. Decimum-tertium, de malefactoribus ad Eccleſiam confugientibus. Decimum-quartum, de uſurariis manifeſtis, quos communione & ſepulturâ Chriſtianâ, niſi pœnitentiam egerint, privari ſtatuit. Decimum-quintum ſtatuit ut nullus Sacerdos vel Clericus in Eccleſia Parochiali vel Capella audeat celebrare ſine Epiſ-

Summa Canonum.

Extrema Unctio quâ ætate recipienda?

Reſtitutio.

Confeſſariis Miſſæ quas pœnitentibus fortè injunxerint, celebrare vetitum.

De ſepulturis.

copi vel Archidiaconi licentia, Ne Parochiam teneat, ad quam non ſit legitimè præſentatus, & ab Epiſcopo vel Archidiaconis locorum inſtitutus, ſub pœna excommunicationis, Ne Beneficium de manibus laïcorum accipiat: alioqui Beneficio graduque excidat. Decimum-ſextum, Archiepiſcopi, & Curiæ Eccleſiaſticæ Colonienſis Mandata executioni mandari jubet; ac Juriſdictionis ejuſdem Curiæ perturbatores excommunicari præcipit. Decimum-ſeptimum, Executores teſtamentorum coram duobus ab Epiſcopo in ſingulis Archidiaconatibus deputandis rationem reddere jubet. Decimum-octavum, Eccleſiaſtici Interdicti obſervandi modum præſcribit.

ARTICULUS XXXVIII.

De Concilio Lambethenſi.

Anglicani Præſules Summo Pontifici ſupplicandum ſtatuunt, ut Concilii Lugdunenſis Secundi Canones temperet, ſi quid in illis Anglicanis moribus inſuetum & intolerabile ſit.

ANno milleſimo ducenteſimo octogeſimo primo, 6. Idus Octobris, *Joannes de Peckham* Archiepiſcopus Cantuarienſis, Angliæ Primas, Concilium Provinciale *Lambetha* celebravit, in quo primùm Lugdunenſis Concilii II. Decreta recenſita ſunt, cùm ut omnibus innoteſcerent, tum ut ſi quid in illis Anglicanis moribus *intolerabile* videretur, *circa illud temperamentum Apoſtolicæ Clementiæ humiliter imploraretur*. Deinde lectæ ſunt Conſtitutiones *Ottoboni* Sedis Apoſtolicæ quondam in Anglia Legati. Tertiò, recitata ſunt *Lambethenſis* Concilii ſub Archiepiſcopo *Bonifacio* Decreta. Quartò, Statuta viginti-ſeptem condita ſunt, quæ multis deformata mendis ad nos pervenere. I. De Sacramento Eucharistiæ. II. De Annalibus & Anniverſariis celebrandis. Obſervandum quod docet, Sacerdotem Miſſam unam celebrantem ſatisfacere non poſſe pro duobus, pro quibus ſpeciatim & in ſolidum celebrare promiſit. Quia *Licèt ipſum Sacrificium, quod eſt Chriſtus, ſit infinitæ virtutis: non tamen in Sacrificio ſua immenſitate ſummam plenitudinem operatur: alioquin pro uno mortuo nunquam oporteret niſi Miſſam unam dicere. Operatur enim in hujuſmodi Myſteriis distributione certâ ſuæ plenitudinis, quam ipſe eiſdem lege infallibili alligavit*. III. De Baptiſmo & ejus effectu. IV. De Sacramento Confirmationis. Neminem ad Euchariſtiam, extra mortis articulum admitti ſtatuit, niſi fuerit confirmatus, vel a receptione Confirmationis causâ legitimâ impeditus. V. De Ordinibus, Subdiaconatum cum quatuor Minoribus unà conferri vetat; immo ut Minores Ordines, cùm id fieri poteſt, ſimul non conferantur, ſed combinentur, ſuadet, *pro Sacramenti reverentia*. VI. & VII. De Confeſſione & abſolutione. VIII. Peccata graviora, quæ *ſcandalo ſuo totam commovent civitatem, ſolemni Pœnitentia, ſecundùm Canonicas Sanctiones*, caſtigari decernit. IX. Unum Confeſſarium in quolibet Decanatu conſtitui jubet ad Confeſſiones Rectorum, Vicariorum, aliorumque Sacerdotum ac Miniſtrorum Eccleſiæ audiendas. X. De informatione ſimplicium, ſive de catechizandis rudibus. XI. De hoſpitalitate exhibenda, præcipuè Concionatoribus. XII. De certificatoriis. XIII. De falſis procuratoribus. XIV. De clandeſtinis Inquiſitionibus rejiciendis. XV. De firmis. Eccleſias ad firmam tradi vetat, niſi ex cauſis neceſſariis, ab Epiſcopo approbatis, & Viris dumtaxat Eccleſiaſticis & probis, reſervatâ Parochiæ pauperibus pingui portione ad arbitrium Epiſcopi, ſub teſtimonio quatuor fidelium Parochianorum iiſdem erogandâ. XVI. De Religioſis, ſeu Canonicis Regularibus Ordinis S. Auguſtini. Hos, etſi ritus diverſos habeant, ad unum Capitulum Generale quolibet triennio convenire jubet. XVII. & XVIII. Monialium caſtitati & famæ conſulunt, earumque conſtupratores anathemate confodiunt. Vetant ne ultra tres dies in domibus parentum vel affinium causâ recreationis, ultra ſex dies pro neceſſitate vel occaſione commorentur: niſi locorum Epiſcopis aliud ex cauſa neceſſaria aliquoties videatur de quo eorum conſcientia in tremendo Judicio oneratur. XIX. Monachos & Moniales anno Probationis expleto profeſſionis vinculo declarat obligari, nec ad ſæculum redire poſſe. XX. Apoſtatas ad ſtatum priſtinum, vel ad laxiorem Regulam ab Epiſcopis compelli ſtatuit. XXI. Vetat ne Viri Religioſi teſtamentorum executores fiant. XXII. Sæcularis formæ veſtes Clericis prohibet. XXIII. Filios Presbyterorum in Patrum Beneficiis inſtitui vetat, *Ne contra juſtitiam in hæreditate Crucifixi locus pateat ſucceſſioni*. XXIV. Statuit ut Epiſcopus Clerico, quem ad Eccleſiam aliquam admittit, literas concedat exprimentes quo in Ordine conſtitutus, & quo titulo ad hujuſmodi Beneficium ſit admiſſus. XXV. Pluralitatem Beneficiorum, curam animarum annexam habentium, *abſque diſpenſatione Apoſtolica*, damnat, eaque poſſidentes reſignare jubet liberè & abſolutè in Epiſcoporum ſuorum manibus, infra ſex menſes, unicò ſervatò. XXVI. Statuit ut Advocati non admittantur, niſi per triennium ſaltem Jus Civile & Canonicum audierint. XXVII. Ut quilibet Sacerdos tam ſæcularis, quàm Regularis, pro Archiepiſcopo vel Epiſcopo defuncto Miſſam unam celebret.

Summa Canonum.

Sacerdos Miſſam unam celebrans ſatisfacere non poteſt pro duobus, pro quibus ſpeciatim & in ſolidum celebrare promiſit.

Ordinationes ſacræ.

Peccata graviora & ſcandaloſa publicè pœnitentia ſubjiciendo.

Profeſſio tacita Monachorum & Monialium.

De filiis Presbyterorum.

His ita conſtitutis, *Joannes* Cantuarienſis Archipræſul & Angliæ Primas, Concilii Præſes, ad Sereniſſimum Magnæ Britanniæ Regem *Eduardum* graviſſimas de libertate Eccleſiæ Literas dedit. Incipiunt his verbis; *Auctore Domino præcipimur Majeſtatem Regiam honorare, & ad idem beneficiis innumeris obligamur. Quia tamen oportet Domino magis quàm hominibus obedire, ad prævaricationem Legum illarum, quæ divinâ auctoritate abſque omni dubia ſubſiſtunt, nulla poſſumus humana Conſtitutione ligari*. Libertatem Eccleſiæ fultam ait Decretis Summorum Pontificum, Statutis Conciliorum, Sanctionibus Orthodoxorum Patrum; quibus Regem obteſtatur ut cedat. *Ex his enim tribus* (inquit) *ſunt Canones aggregati, & Jura Coronæ veſtræ, Chriſti Coronæ ſupponenda, cujus ſunt diademata ac Sponſæ ſuæ monilia, univerſæ Eccleſiaſticæ libertates .... Decretis autem Summorum Pontificum auctoritatem dedit omnium Imperator, dicens*

„ *Petro*, Quicquid ligaveris ſuper terram, erit
„ ligatum & in cœlo. *Ligat ſiquidem Summus Pontifex, non vinculis corporalibus, ſed ſpiritualibus; ſacris ſaltem legibus, quibus tenentur univerſi*
„ *homines obedire, dicente Domino*: * Qui ſuper-
„ bierit, nolens obedire Sacerdotis imperio, *&c.*
„ Morietur homo ille. *Ab hac autem obedientia non eſt Altitudo Regia abſoluta, ſed plus quàm cæteri laici eſt inferiores, ridem obnoxia. Unde ſub-*
„ *jungitur conſequenter*; Poſtquam ſederit Rex in
„ ſolio Regni ſui, deſcribet Deuteronomium ſibi
„ Legis hujus in volumine, accipiens exemplar a
„ Sacerdotibus Leviticæ Tribus legetque illud o-
„ mnibus diebus vitæ ſuæ, ut diſcat timere Domi-
„ num Deum ſuum, & cuſtodire verba, & cere-
„ monias ejus, quæ in Lege præcepta ſunt, &
„ longè ipſe regnet, ipſe & filius ejus. *Tenetur igitur Rex ipſe ex præcepto Legis expreſſo, Summo Pontifici obedire: quod ſi non fecerit, timere poteſt Rex Legis inſinuatione, ne Regni ſui prolongatio minuatur. Item Salvator ipſe dixit Diſcipulis congre-*
„ *gatis*: Qui vos audit, me audit, & qui vos
„ ſper-

Obſervanda de Eccleſiaſtica libertate.

Reges Summo Pontifici obedire tenentur.

Regia Coronæ jura, Chriſti coronæ ſupponenda.

Deuter. 17.

„ ſpernit, me ſpernit ...... *Sed dicet forſitan Ecceleſia inimicus, quòd non pertinet ad Summum Pontificem juga hujuſmodi Legum vel Canonum imponere Principi ſæculari. Cujus nos cum univerſali Eccleſia, & omnibus mundi Sanctis & Sapientibus ex adverſo contrarium affirmamus. Hujus autem diſſidia ſi quæratur qualiter debeat pacis remedium adhiberi, docet Dominus in Deuteronomio dicens:* Si difficile „ & ambiguum apud te judicium eſſe proſpexeris, & Judicum intra portas tuas videris verba variari: ſurge & aſcende ad locum quem elegerit Dominus Deus tuus; venieſque ad Sacerdotes Levitici generis, & ad Judicem qui fuerit illo tempore; quæreſque ab eis, qui judicabunt tibi judicii veritatem: Et facies quæcumque dixerint qui præſunt loco quem elegerit Dominus, & docuerint te juxta Legem ejus. *Ergo ad Summum Pontificem pertinet omnis controverſia terminatio, quæ non poteſt per inferiores Judices quoſcumque terminari.*

Quanta Conciliorum auctoritas.

Item quanta auctoritatis ſit Eccleſia in Concilio Chriſti nomine congregata, patet ex Evangelio Matthæi, dicente Domino: Ubi ſunt duo vel tres „ congregati in nomine meo, ibi ego ſum in medio eorum. *Et ibidem:* Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut ethnicus & publicanus. *Qui igitur Eccleſiæ non obediunt, in Concilio præcipuè congregatæ, Hæretici ſunt cenſendi.*

Item quanta auctoritatis ſit SS. Patrum ſinceriſſima doctrina, patet teſtimonio Salvatoris in Evangelio dicentis: * Non vos eſtis qui loquimini „ ſed Spiritus Patris veſtri qui loquitur in vobis; *Idem eſt ergo Sanctorum Patrum definitionibus reſiſtere, quòd Spiritûs Sancti oraculis adverſari. Hæc attendentes Imperatores Catholici, Leges ſuas omnes ſacris Canonibus ſubdiderunt, ne Schiſmatici vel Hæretici putarentur. Cùm igitur ad vos, Excellentiſſime Domine Rex, pertineat pax inclyta Imperii; & vos etiam tenemini Leges veſtras Canonibus ſubjicere, & contrarias abolere ...... Oppreſſiones, quas plangimus, credimus ſumpſiſſe exordium tempore Regis Henrici I. & præcipuè Regis Henrici Patris, Henrici Junioris, quando voluit Articulos gravaminum, per conſenſum S. Thomæ Archiepiſcopi, & cæterorum Pontificum Angliæ confirmari. Quibus quia noluit conſentire, ſuſtinuit exilium: & hujus occaſione poſtea paſſionem. Si igitur Martyrem non facit pœna; ſed cauſa, illiciti & damnabiles ſunt articuli, quibus quia aſſentiri noluit, ſuſtinuit agoniam: cujus injuria toties repetuntur, quoties Clerus vel Eccleſia contra Canones illos opprimitur, quos voluit obſervari.*

Matth. 10.

Leges Principum, Canonibus ſubjiciendæ.

ARTICULUS XXXIX.

De Concilio Turonenſi.

Summa Canonum

ANno Chriſti milleſimo ducenteſimo octogeſimo-ſecundo, Auguſto menſe, *Joannes* Turonenſis Archiepiſcopus in Metropoli ſua Concilium celebravit, in quo tredecim condidit Canones. I. Contra vexatores, II. Contra eos qui ad rixas, vel ad lites incitant, in quos decernitur excommunicatio, III. Contra Clericos & Religioſos tabernas frequentantes. IV. Contra fures librorum & ornamentorum Eccleſiaſticorum; aut qui ex libris hujuſmodi folia ſciderint, deleverint, corruperint, qui pariter excommunicantur, V. De Proceſſionibus diebus Dominicis, aliiſque, ſecundùm piam conſuetudinem faciendis. VI. Ut uſurarii ſecundùm Lugdunenſis Concilii Decretum puniantur, & de omnium Fidelium terris penitus expellantur. VII. Eccleſiaſticæ Juriſdictionis & libertatis perturbatores & oppreſſores in omnibus Eccleſiis Cathedralibus, Collegialibus, & Parochialibus excommunicatos denunciari ſtatuit. VIII. Eidem pœnæ ſubjicit eos, qui his nominibus ſuſpecti fuerint, niſi ad mandatum Epiſcopi ſe purgaverint. IX. Simili ferit anathemate eos qui comeſtores vel cuſtodes in Religioſis domibus, vel in domibus Prælatorum, aliorumque Virorum Eccleſiaſticorum collocant. X. Seculares Magiſtratus, qui poſſeſſiones Eccleſiarum manucapere, Viris Eccleſiaſticis auferre, vel in alios transferre præſumpſerint ratione obligationum coram ipſis factarum, excommunicationis ſententia percellit. XI. Eadem cenſurâ plectit laicos prohibentes ſubditis ſuis, ne cum Viris Eccleſiaſticis, a quibus diſſident, communionem in vita civili prorſus ullam ineant. XII. Eamdem pœnam infligit illis omnibus qui Viros Eccleſiaſticos, aut Eccleſiarum Miniſtros impediunt, ne decimas ad ipſos aut ad Eccleſias pertinentes colligant, percipiant, aut ad firmam tradant quibus voluerint. XIII. Statuta priorum Turonenſis Provinciæ Conciliorum confirmat, & obſervari jubet.

ARTICULUS XL.

De Concilio Ravennate.

Ravenna Raveone, Æmilia, ſive Romandiolæ caput, Sedes Archiepiſcopalis.

ANno Chriſti milleſimo ducenteſimo octogeſimo-ſexto, *Bonifacius* Archiepiſcopus Ravennas Provinciale Concilium celebravit, in quo novem edita ſunt Decreta. I. Statuit ut nullus Clericorum joculatores vel hiſtriones a laïcis tranſmiſſos recipiat, ſeu provideat ipſis aliquid propter victum, etiam tranſeundo: alioquin duplum ejus quod iſtiuſmodi hominibus dederit, Eccleſiæ reſtituere teneatur, in uſus pauperum convertendum. II. Prælatos & Clericos ad erogandas eleemoſynas adhortatur. Epiſcopis qui quâlibet hebdomadis die quatuor pauperes ſemel refecerint; Abbatibus qui duos; Archidiaconis, Præpoſitis Archipresbyteris, &c. qui unum, anni unius Indulgentiam impartitur. Eamdem gratiam illis concedit, qui novum indumentum; quadraginta verò dies illis qui vetus & detritum dederint. III. Mulctâ pecuniariâ damnat eos, qui arma portaverint, vel habitum, coronam, aut tonſuram ſtatui ſuo minimè congruentem. IV. Statuit ut ad regimen Parochialium Eccleſiarum promoti, ſacrum Presbyteratûs Ordinem intra annum ſuſcipere teneantur, ſub periculo Beneficii. V. Ut quotidianarum diſtributionum illi fiant dumtaxat participes, qui Horis Canonicis interſunt, pro rata ſuæ præſentiæ. VI. Lugdunenſis Concilii Conſtitutionem, de uſuariorum teſtamento, executioni mandari jubet. VII. In eos qui ſolvere decimas contemnunt, excommunicatio decernitur: atque contra contumaces qui ſolido menſe excommunicationem ſuſtinuerint, invocetur auxilium brachii ſæcularis. VIII. Caſus Epiſcopo in Ravennate Provincia reſervatos recenſet. IX. Statuta Eccleſiæ libertati & conſuetudini contraria abrogari jubet ac deleri, ſub graviſſimis pœnis Poteſtatibus infligendis. Statutorum & Conſuetudinum hujuſmodi conditores auctoreſque, & Poteſtates, Conſules, & Rectores locorum, in quibus introductæ fuerint, editæ vel ſervatæ, denuntiat excommunicatos.

Hiſtriones.

Indulgentia alentibus aut veſtientibus pauperes a Synodo conceſſa.

AR-

ARTICULUS XLI.

De Concilio Bituricenſi.

Summa Canonum. *Matrimonia clandeſtina.* *Annua Confeſſionis præceptum.* *Monaſtica diſciplina. Cameras extra dormitorium & peculium, Monachis habere non licet.*

EOdem anno, *Simon de Belloloco*, Bituricenſis Archiepiſcopus Provinciale Concilium celebravit, 15. Kalendas Octobris, in quo triginta-quinque Capitulis Diſciplina Eccleſiaſtica ſancita eſt. I. Statuit ut cauſarum Matrimonalium Judices maturè & cum peritorum conſilio in iis dirimendis procedant. II. Matrimonium clandeſtinè contrahentes, & cooperatores, & ſcienter præſentes, excommunicatione percellit. III. Statuit ut nemo cauſarum cognitiones extra loca ſuæ Juriſdictionis uſurpet. IV. Ne Archidiaconi, Archipresbyteri, & alii Juriſdictionem Eccleſiaſticam habentes, extra civitatem Officialem habeant. V. Ut Clerici ad regimen Parochialium Eccleſiarum præſentati fructibus non gaudeant, donec ſacros Ordines ſuſceperint. VI. Ut Clerici peregrini ad ſacra Miniſteria non admittantur, niſi ab Epiſcopo approbati. VII. Ut Clerici concubinas vel meretriculas in domibus habentes, Beneficiis Eccleſiaſticis priventur. VIII. Ut filios illegitimos in domibus ſuis non alant. IX. In eos Beneficii privatio decernitur, qui anno ſolido in excommunicatione ſorduerint. X. Ut excommunicati diebus Dominicis & feſtivis publicè a Parochis denuncientur. XI. Ut *Gregorii X.* & *Simonis* Apoſtolici Legati Conſtitutiones contra impedientes Juriſdictionem Eccleſiaſticam legantur & populo diligenter exponantur, ſemel ſaltem quolibet menſe. XII. Gregorianæ Conſtitutionis, *De reſcriptis* executionem imperat, latâ in tranſgreſſores excommunicationis ſententiâ. XIII. Statutum Lateranenſis Concilii de Confeſſione ſingulis annis facienda proprio Sacerdoti, vel alii de ejus licentia, jubet executioni mandari. XIV. Curatis præcipit ut Conſtitutionem *Innocentii III.* quæ incipit, *Omnis utriuſque ſexus*, & *Clementis IV.* Conſtitutionem: *Quidam temerè ſentientes*; & *Martini IV. Ad uberes*, de FF. Prædicatorum & Minorum Privilegiis in audiendis confeſſionibus, vernaculo idiomate, nedum Latino, penes ſe habeant, & populo exponant. XV. Ut Parochi obſervent eos qui cum excommunicatis communicant, ipſoſque priùs moneant; ac eorum deinde nomina Epiſcopis vel Officialibus per literas denuncient. XVI. Presbyteris ac Viris Religioſis prohibet, ne excommunicatos auctoritate ordinariâ, præter quàm in articulo mortis abſolvant, aut tradant Eccleſiaſticæ ſepulturæ, donec ab Ordinario defuncti obtenta fuerit licentia ſpecialis, ſub pœna excommunicationis. XVII. Eamdem pœnam decernit in eos, qui publicos uſurarios, quos diris ſolemniter devoveri, & teſtamenti faciendi declarari jubet incapaces, Eccleſiaſtica ſepultura donaverint. XVIII. Statuit ut Monachi ſingulares cameras extra dormitorium non habeant. XIX. Ut peculium non habeant, etiam de licentia Abbatis, quæ ipſis in hoc ſuffragari non poteſt. XX. Ut Prior mutuum ultra ſummam ſexaginta ſolidorum non contrahat, abſque Abbatis aut Superioris alterius licentia. XXI. Ut arcæ, & quicquid profanæ ſupellectilis eſt, aut annonæ, ab Eccleſiis amoveantur. XXII. Ut in iis choreæ non ducantur. XXIII. Ne Monachi minores viginti annis in Prioratibus Conventualibus morentur, Cenſuris Eccleſiaſticis intentatis prohibet. XXIV. Ne mulieres in domibus Regularium morentur. XXV. Ne decimæ, ſine conſenſu Epiſcoporum a laïcis recipiantur, ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda. XXVI. Ut mortuis vel amotis Prioribus, Eccleſiarum vacantium bona non aſportentur. XXVII. XXVIII. XXIX. & XXX. De teſtamentorum factione coram proprio Sacerdote, & executione a Prælatis curanda, decernunt. Illa ſupprimi vel occultari vetant: aut quicquam ex legatis in proprios uſus ab executoribus converti, etiam titulo emptionis. XXXI. Statuit ut qui excommunicationem anno ſolido ſuſtinuere, invocato ſæcularium Poteſtatum auxilio, bonorum captione, & perſonarum, ad unitatem Eccleſiæ redire compellantur, & contra ipſos, ut de fide ſuſpectos agatur. XXXII. Ut Dominici dies, & Feſta religioſè obſerventur, ab omni opere ſervili feriando. XXXIII. Ut Epiſcopi, & Officiales ipſorum aliique Eccleſiaſtici Judices, appellationibus deferant: ſin minùs, aditu Eccleſiæ prohibeantur. XXXIV. Ut Officiales Archiepiſcopi Juriſdictionem Suffraganeorum non impediant, alioqui eâdem pœnâ plectuntor. XXXV. Ut latam in perturbatores ac violatores Eccleſiaſticæ Juriſdictionis Sententiam omnes Epiſcopi, & eorum Officiales executioni mandent, nullâ prorſus appellationum habitâ ratione.

Teſtamenta. *Excommunicati in contumacia anno integro perſeverantes quomodo tractandi?*

ARTICULUS XLII.

De Concilio Herbipolenſi.

Herbipolis, Vvirzbourg, in Franconia, Epiſcopatus ſub Metropole Moguntina. *Summa Canonum* *De vita & honeſtate Clericorum.* *Pro nubentium Benedictione & ſepulturis nihil exigendum.*

ANno milleſimo ducenteſimo octogeſimo ſeptimo, *Joannes* Tuſculanus Epiſcopus, Sedis Apoſtolicæ in Germania Legatus, Nationale Concilium Herbipoli celebravit, cui Moguntinus, Colonienſis, Saltzburgenſis, & Viennenſis Archipræſules, aliique Epiſcopi & Abbates ex iſtis Provinciis adfuere. Eccleſiaſtica Diſciplina Capitulis quadraginta-duobus ſancita. Quinque priora ſtatuunt de vita & honeſtate Clericorum: ipſis veſtes immodeſtas, tabernarum aditum, ludos taxillorum, Parthenonum frequentationem, & ludos cum Monialibus in cameris, vel publicè, haſtiludia & torneamenta, gravium interminatione pœnarum prohibent. Beneficiis ipſo facto privatos denunciant, qui concubinas retinuerint. VI. Intruſos in Beneficia, excommunicatione, & reſtitutione fructuum mulctandos ſtatuit. VII. Preſbyteros coërcet qui nullâ neceſſitate urgente, ſolius quæſtus gratiâ, bis eadem die Miſſam celebrant. VIII. Sanctiſſimum Corpus Chriſti ad infirmos & ad mulieres vicinas partui veneratione congruâ deferri jubet. IX. Alienationes & oppignerationes bonorum Eccleſiaſticorum, exceptis caſibus a Jure permiſſis, prohibet. X. Duas ab eodem teneri Vicarias vetat. XI. Ne ad Parochialium regimen Eccleſiarum promoveantur, qui annum ætatis vigeſimum-quintum non attigerint, ſecundùm Lugdunenſis Concilii Canonem decimum tertium. XII. Patronos monet ut perſonam idoneam, legitimæque ætatis, infra tempus a jure ſtatutum ad Beneficia ſuæ præſentationis nominent; alioqui excommunicentur, & eâ vice præſentandi jure priventur. XIII. Interdictum ab omnibus Clericis tam ſæcularibus quàm Regularibus obſervari jubet, niſi privilegio vel Indulto diſpenſentur. 14. Beneficia de manu Laïci ſuſcepta reſignari præcipit in manu Epiſcopi, vel ejus ad quem collatio & inſtitutio pertinet. Qui ſecus faxit, excommunicatione plectitur, & ad fructus reſtituendos damnatur. XV. Pro benedictionibus nubentium, & ſepulturis aliquid exigi vetat, laudabiles conſuetudines locorum & Eccleſiarum nihil ominus obſervari ſtatuens. XVI. Curatis mandat ut Capellarum Parochiis ſuis annexarum curam gerant, in iiſque, ſi fieri poſſit, Vicarium inſtituant. XVII. Ut Abbates & Priores

in

in Parochialibus Eccleſiis, quas obtinent, Vicarios idoneos inſtituant infra menſem, ſub pœna abſolutionis ab Officio, ipſo facto incurrendâ. XVIII. & XIX. De vita & converſatione Monachorum & Monialium decernunt. XX. & XX. Rerum Eccleſiaſticarum invaſores & Laïcos Eccleſiaſtica Beneficia occupantes, excommunicatos denunciant. XXII. Advocatos Eccleſiarum juribus ſuis contentos eſſe jubet, Eccleſias ipſas earumque jura & perſonas tueri; alioqui a communione removeri. XXIII. *Gregorii X.* Conſtitutionem in fœneratores editam in Concilio Lugdunenſi, executioni mandari ſtatuit. XXIV. XXV. & XXVI. Eos omnes qui Clericis, multò magis qui Nuntiis Sedis Apoſtolicæ vim inferunt, ac injuriam, nec non eos qui vacantium Eccleſiarum, & morientium Clericorum bona uſurpant ac diripiunt, excommunicatione percellunt. XXVII. Archiepiſcopis & Epiſcopis jubet ut Diœceſes ſuas annis ſingulis, aut quolibet ſaltem biennio viſitent, Sacramentum Confirmationis conferant; quæ corrigenda ſunt, emendent. XXVIII. Eamdem pœnam in eos decernit, qui Eccleſias & domos earum abſque Prælatorum aſſenſu, incaſtellant, ſeu propugnacula in iis erigunt. XXIX. Uxores vel matres pro maritorum, aut filiorum debitis excommunicari vetat, niſi in mariti aut filii defunctorum bona ſucceſſerint. XXX. XXXI. XXXII. XXXIII. XXXV. XXXVI. XXXVII. XL. Excommunicatione feriunt raptores & prædones, eorumque fautores; ementes & vendentes bona feudalia Eccleſiarum; eos qui propter debita vel obligationes privatorum Eccleſiæ vel Capituli bona capiunt, qui bona Eccleſiarum propter Advocatorum inimicitias diripiunt, aut Eccleſias ipſas, villas & loca earum devaſtant ac deprædantur. Laïcos item qui fabricæ curandæ nomine, oblationes & proventus Eccleſiarum recipiunt, ac adminiſtrant ſine Prælatorum ſeu Capitulorum aſſenſu; illos etiam qui Juriſdictionem & Libertatem Eccleſiaſticam impediunt ac perturbant: falſarios Pontificiorum Diplomatum, literarum ſigilli, vel monetarum, & eorum fautores; illos demum qui nova pedagia imponunt & exigunt, vel antiqua ſeu conceſſa augent. XXXIV. Reprobatos Apoſtolos, ſeu falſi nominis Monachos & vagos Scholares a quopiam recipi vetat, vel ipſis alimenta miniſtrari. XXXIX. Cavet ne Conſervatores Monaſteriorum a Sede Apoſtolica inſtituti auctoritatis ſibi demandatæ fines excurrant. XLI. Conſtitutiones ſuperiores in omnibus Eccleſiis promulgari jubet, ad quas *Joannis* Tuſculani Legatio pertinet. XLII. Indulta quævis Apoſtolica & Privilegia, quibus nonnullis tam Clericis quàm ſæcularibus conceſſum erat, ne excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti vinculis conſtringi poſſent, a Summis Pontificibus *Alexandro IV.* & *Clemente IV.* revocata declarat. Excipiuntur Privilegia Regibus & Reginis, quantùm ad Regna ſua tantùm, & Regnis ipſis, nec-non Regum filiis & fratribus, ac eorum uxoribus, eorumque omnium terris conceſſa.

Diœceſis Viſitatio ab Epiſcopo.

Hujus Concilii meminit *Trithemius* in Chronico Hirſaugienſi, narratque, Legatum Apoſtolicum Romani Pontificis nomine contributionem decimi denarii a Clero, & Regem * ab univerſo Populo Imperii exegiſſe, multoſque Principes eorum annuiſſe poſtulatis. At *Siffridum* Colonienſem, & *Henricum* Trevirorum, Archiepiſcopos, contra inſolitam gravemque nimis exactionem intercedentes, negotium abrupiſſe. Eadem *Ebehardus* commemorat in Annalibus ad annum 1290.

* Rodulphum.

ARTICULUS XLIII.

De Concilio Inſulano.

Inſula, *Villa Diœceſis Cavallicenſis*, de Cavaillon, *in provincia*.

ANno 1286. *Roſtagnus* Arelatenſis Archiepiſcopus Concilium *Inſulæ* cum Suffraganeis ſuis celebravit, in quo duodeviginti Decreta edita ſunt. I. Statuit ut excommunicati proter damnum illatum vel injuriam, non abſolvantur donec ſatisfecerint. II. Ut nullus Eccleſiaſtico Beneficio abſque cauſæ cognitione a Prælato ſpolietur. III. Ut circa Regulares nihil innovetur. IV. Ut pecuniæ, quas teſtator ad arbitrium executorum ſupremæ voluntatis ſuæ diſtribuendas legavit, in pias cauſas dividantur, de conſilio & aſſenſu Prælatorum. V. Ut Presbyteri Parochiales Baptiſmi ritum ac formam Parochianos ſuos doceant, quo parvulos urgente periculo baptizare poſſint. VI. Ut in Parochialibus Eccleſiis Vicarii ſaltem perpetui reſideant. VII. Ut Feſtum Sanctiſſimæ Trinitatis, & Feſtum *Sancti Trophimi* ſolemni ritu per totam Provinciam celebrentur. VIII. Ut Parochiales Presbyteri teſtamentorum executionem quoad pia legata urgeant. IX. & X. Bonorum Eccleſiaſticorum invaſores coërcent. XI. Sæculares Dominos & Magiſtratus, eorumque Miniſtros qui Clericum cœperint, nec juſſi reſtituerint Epiſcopo vel ejus Officiali, cum omnibus ipſius bonis excommunicatos denuntiari ſtatuit. XII. Decreta de Judæis edita obſervari jubet. XIII. Bituricenſis Concilii anno 1276. Conſtitutionem de iis qui contra libertatem Eccleſiæ Statuta, Præcepta, prohibitiones & banna faciunt, promulgant, aut obſervant, ſive obſervari curant, excommunicandis, innovat & confirmat. XIV. Eos qui toxica in mortem vel abortum dictant, vendunt, tradunt, aut miniſtrant; aut qui dantes vel miniſtrantes infra menſem Epiſcopo tamquam Judici non revelaverint, excommunicatos denunciat. Si per tres menſes in excommunicatione Laïci manſerint indurati eorum liberis ad quartam uſque generationem, aditus omnis ad Eccleſiaſtica Beneficia, & ad ſæcolares etiam Dignitates ſit intercluſus. Clerici verò hujus criminis rei Beneficiis excidant, degradentur, Curiæ demum ſæculari tradantur. XV. Transferri triticum prohibet, donec decimatum fuerit. XVI. Eccleſiarum & perſonarum Eccleſiaſticarum immunitati & quieti providet adversùs exactiones Dominorum temporalium. XVII. Vetat ne in Baptiſmo, præter albam, munus aliquod detur. XVIII. Priorum Arelatenſis Provinciæ Conciliorum Statuta obſervari præcipit.

Summa Canonum.

ARTICULUS XLIV.

De Concilio Rothomagenſi.

Rotomagus *Normanniæ caput, urbs Archiepiſcopali Sede ac ſupremo Senatu inſignis.*

ANno Chriſti milleſimo ducenteſimo nonageſimo-nono, Provinciale Concilium ab Archiepiſcopo Rotomagenſi & ejus Suffraganeis die Jovis poſt Octavas Pentecoſtes, in Eccleſia *B. Mariæ de Prato*, prope Rotheomagum celebratum eſt, in quo ſeptem Decreta edita ſunt. Primum, de Vita & honeſtate Clericorum. Alterum de religioſa Dominicæ diei & Feſtorum obſervantia, Placita his diebus haberi prohibet: *In quibus ſolùm divinis eſt laudibus, non terrenis negotiis inſiſtendum*, ſub pœna excommunicationis. III. Simili

Summa Canonum.

Cen-

Eccleſiaſtica Juriſdictio vindicatur.

Cenſura ferit Clericos, qui in factis perſonalibus, ac ſpeciatim *Clamore de Haro*, ſe juſtitiæ ſæcolari fubjiciunt. IV. Excommunicatos ipſo facto denunciat Laïcos Judices, qui Clericos, vel Laïcos occaſione factorum a Clericis commiſſorum, de factis perſonalibus ac delictis, atque ſpeciatim in *Clamore de Haro*, ad tribonalia ſua reſpnndere compulerint. V. ſpectat ſæculares Magiſtratus, qui Jurisdictionem Eccleſiaſticam impediunt ac pertorbaot, Judicibos Eccleſiaſticis *cedulas inhibitoriac dirigentec qua Brevia nuncupantur, in caſibac in quibuc de ſui natura Brevia nulla cadunt*. Ipſos *Bonifacii VIII.* Conſtitutione ipſo facto excommonicatos denunciat. Judicibus Eccleſiaſticis prohibet ne hujuſmodi Brevia admittant, eiſve pareant. Si Magiſtratus perſooarum aut bonorum captione Actorem vel Judicem compulerint, excommunicationi ſubduntur. VI. Statuit ut Epiſcopi FF. Prædicatoribus & Minoribus, aliiſve Religioſis, poteſtatem abſolveodi a caſibus reſervatis non committant, *niſi certis perſonis & notic dumtaxat*; Utque *ipſa commiſſio ad caſus, in quibuc tenetur Catholicus quilibet confiteri ſemel in anno peccata ſua proprio Sacerdoti, nullatenus extendatur, niſi ipſius Sacerdotis habita ſuper hoc voluntate*. VII. Horum obſervaotiam Statutorum omoibus imperat.

Poteſtas abſolvendi a caſibus Reſervatis quibus ab Epiſcopo committenda quave cautione.

SCHOLION.

Ad honc Articulum, pag.766. & ad Articulum LXII. pag. 810. & 811. Religioſi Cenſores hanc notam appinxerunt: *Vide quæ dicit de Confeſſione Regularium:* ea ſibi non probari ſignificantes, qoæ de Confeſſione apud Regulares edita his locis dicuntur.

R. De Confeſſione apud Regulares edita nihil de meo dixi locis notatis, pag.766. refero Summam Canonum Concilii Rotomagenſis anno 1299. celebrati. *Sextus* (inqoam) *ſtatuit ut Epiſcopi Fratribus Prædicatoribus & Minoribus, aliiſve Religioſis, poteſtatem abſolvendi a Caſibus reſervatis non committant, niſi certis perſonis & notis dumtaxat*: *Utque* IPSA COMMISSIO AD ACTUS IN QUIBUS TENETUR CATHOLICUS QUILIBET CONFITERI SEMEL IN ANNO PECCATA SUA PROPRIO SACERDOTI, NULLATENUS EXTENDATUR NISI IPSIUS SACERDOTIS HABITA SUPER HOC VOLUNTATE. Pag.810. Concilii Vaurenſis Canones recenſens, hæc tantùm habeo de Confeſſione apud Regulares: *Sexageſimus-ſextus Decretalem Bonifacii VIII.* SUPER CATHEDRAM, *a Clemente V. in Concilio Viennenſi confirmatam obſervari jubet. Religioſoc Viros iſtius conſtitutionis tranſgreſſores ab audientia Confeſſionum & Prædicatione verbi Dei excludit*. Pag. 811. nihil de Cooſeſſione apud regulares facta, ſed de Miſſæ Parochialis auditione hæc habentur: Vaurenſis ejuſdem Concilii *Canon octogeſimus-quartus ſtatuit ut Parochiani diebus Dominicis & Feſtivis ad Parochialem Eccleſiam ſuam concurrant Miſſas integras audituri; ſi duabus Dominicis continuis defuerint, commoneantur, illiſque Excommunicatio intentetur. Id ſcilicet neceſſarium duxere Patres*, UT HONOR DEBITUS PAROCHIALIBUS ECCLESIIS OBSERVETUR, ET ANIMARUM PERICULIS OBVIETUR. Priora verba characteribus Italicis edita Canonis Vaorenſis ſenſum exprimunt, poſteriora characteribus majoſculis exarata, ipſa Canonis verba ſunt. Hæc diſplicere non poſſunt niſi hominibus Eccleſiaſticæ Diſciplinæ imperitis, Hierarchiæ infenſis, ſuis præjudiciis adversùs Parochialium Eccleſiarum & Parochorum jura occupatis. Quod de Religioſis Cenſoribus cùm ſentire nolim, hæc ab iis attento animo lecta & conſiderata non exiſtimo.

Nota.

De iis quæ in Scholio habet Natalis commodiùs iofra ſermo redibit.

ARTICULUS XLV.

De Conciliis Auſcitanis, & Nugariolenſibus.

Auſcorum Auguſta, Auche, *urbs Novempopulaniæ, Archiepiſcopatu inſignis.*

Anno Chriſti milleſimo trecenteſimo, Concilium Auſcitaniæ Provinciæ celebratum eſt, qoo loco, incertum. Tredecim edita Decreta. 1. Contra impedientes electionem, poſtulationem, Proviſionem Canonicam Beneficiorum, Dignitatum, adminiſtrationum Eccleſiaſticarum, excommunicationem jaculator. Clericos hujus criminis reos privat inſoper omnibus Eccleſiaſticis Beneficiis: Laïcorum familiis, Sacris interdicit, eorumque nepotes ad quartam uſque generationem Beneficiorum Eccleſiaſticorum poſſeſſione prohibet. II. & III. Epiſcopos, Abbates, Capitola, & Viros quoſcumque Eccleſiaſticos, vacantiom Eccleſiarom bona occupantes, ab Officiis & Beneficiis ſoſpendit, donec reſtituerint. IV. & V. Intruſos in Beneficia ab eorum poſſeſſione ſpeque impetrandorum dejicit. VI. Patronos ad Beneficia ſuæ nominationis prævio pacto præſentantes, excommonicatos denunciat, & jure præſentandi illâ vice privatos. Sic verò ſcientes & coo-ſentientes, ad Beneficium quodvis præſentatos Eccleſiaſticum, inhabiles declarat. VII. Rectoribus Eccleſiarum congroam portionem aſſignari jubet. VIII. Excommunicatione percellit eos, qui Beneficii curati pacificam poſſeſſionem impediunt. IX. Septennium dumtaxat ad ſtudia ſemel in vita oni & eidem perſonæ in uno vel pluribus Beneficiis inſtitutæ concedit. X. Parochialem Eccleſiam illi conſerri vetat, qui non vult ad Sacerdotium promoveri. XI. Plura Beneficia curam animarum habentia prohibet ab uno poſſideri. XII. Infaotes, conjugatos, illiteratos, & alienæ Diœceſeos homioes, ordinari vetat, abſque liceotia Epiſcopi, e cujus ſont Diœceſi. XIII. Beneficium, cui annexa animarum cora eſt, minori viginti-quinque annis nemini conferri præcipit.

Concilium Auſcitanum 1300.

Summa Canonum.

Portio congrua Curatorum.

Beneficia quibus conferenda?

II. Anno Chriſti milleſimo trecenteſimo-tertio, diæ Lunæ poſt feſtum *S. Andreæ* Apoſtoli, *Amanens* Auſcitanus Archiepiſcopus Proviociale Concilium Nugaroli celebravit, io quo Decreta undeviginti edita ſunt. I. & II. Clericos peregrinos, abſque ſoorum Epiſcoporom commendatitiis literis ad Divina prohibet admitti. Admiſſos & admittentes excommunicationis vinculo conſtringit. III. Laïcis ſub pœna Excommunicationis, Clericis & Religioſis ſub pœna Interdicti vetat, ne Prælatos, Judices, Inquiſitores, & Viſitatores, in Officiorum ſuorum executione perturbent. IV. Eos excommunicatos denunciat, qui nonciis vel execotoribus ab Epiſcopo miſſis vim intulerint. V. Eamdem fert ſententiam in Dominos & Judices temporales, qui caoſarum ad forum Eccleſiæ ſpectantium cognitionem uſorpant, ac de Cenſuris jodicare præſumunt, *an juſtè lata ſint vel injuſtè*. VI. Sob eadem pœna prohibet ne ad Eccleſiarum totelam confugientibus vis inferatur. VII. Perjuros denunciat excommonicatos, inteſtabiles, & infames. VIII. Laïcos *in Eccleſiis* ſepeliri vetat *ſine licentia Prælati & Rectoris*, quamvis olim ſepulturas haberent, ſub pœna excommunicationis. IX. Defunctorum corpora,

Concilium Nugarolenſe.

Nugarolium Nogarol, *oppidum tractus Arminiacenſis*, Armagniae, *in Diœceſi Auſcenſi.*

Eccleſiaſtica juriſdictio.

De ſepulturis.

ra, qui *extra Parochialem Eccleſiam* ſepulturam elegerunt, *Matrici Eccleſiæ* ſolemniter præſentari ſtatuit, eique funeralia jura perſolvi. Quod Statutum qui violaverint Eccleſiaſtico ſubjaceant Interdicto. X. Decimarum uſurpatores ac detentores, ante ipſarum reſtitutionem, eorumque filios, uxores, & familias, Chriſtianâ ſepulturâ privandos: eorum filios uſque ad quartam generationem incluſivè, ab Ordinibus, Tonſura Clericali, & Beneficiis arcendos edicit. XI. Archidiacono & illius hominibus prohibet, ne in Viſitationum decurſu aliquid muneris a quopiam recipiant: alioqui Archidiaconus ab Officio ſit ſuſpenſus, ejus homines ipſo facto ſint excommunicati: hi & ille ad reſtitutionem dupli Eccleſiæ vel Rectori a quo acceperint, teneantur. XII. Eccleſiam nondum conſecratam, ſi ſanguinis effuſione violentâ, aut feminis, vel excommunicatorum, aut interdictorum ſepulturâ polluatur, a ſolo Epiſcopo aſperſione aquæ luſtralis benedicendam ſtatuit. XIII. Cauſas ſæculares, maximè ſanguinis, in Eccleſiis aut Cœmeteriis agitari vetat ſub pœna excommunicationis & nullitatis Sententiarum. XIV. & XV. Excommunicatos denuntiant omnes concubinarios, uſurarios, adulteros manifeſtos; nec-non creditores, qui inſtrumentum ſoluti debiti detinent, niſi infra quindecim dies, ſi commodè fieri poſſit, ipſum reſtituerint debitori, aut ipſum cancellaverint ac fregerint. XVI. Loca omnia in quibus res Eccleſiis aut Viris Eccleſiaſticis per vim ereptæ, aut Clerici repugnantibus Prælatis detinentur, Interdicto ſubjicit. XVII. Sæculares Magiſtratus, Conſules, Barones, qui recluſos Leproſos vectigalibus onerant, excommunicatione ferit. XVIII. Eamdem pœnam in eos decernit, qui perſonas Eccleſiaſticas vel earum bona pro aliis obligant. XIX. Idem anathema vibrat in eos qui bona in ædibus ſacris depoſita occupaverint.

Decimarum detentores.

Eccleſia pollata reconciliatio.

III. Aliud Concilium Nugarolii celebratum eſt anno 1315. in quo quinque Decreta ſunt edita. Tertium ſtatuit ne ultimo ſupplicio damnatis Pœnitentiæ Sacramentum denegetur.

Aliud Concilium Auſcitanum.
1308.

IV. Anno milleſimo trecenteſimo-octavo, *Amanens* Auſcitanus Archipræſul, Concilium in Metropoli ſua celebravit 4. Kal. Decembris, in quo ſex edita Decreta, de Juribus Eccleſiæ pro virili defendendis, de celebratione Miſſarum; de uſuris, de Monachis. Vetitum inter alia, ne Abbates Regulares bona ipſis ac eorum Monachis communia ullatenus dividant: & ne Monachis, præſertim ex Ordine Mendicantium ad alios Ordines tranſeuntibus, penſiones in pecuniis; tritico aut aliis rebus ſtantes aſſignentur.

ARTICULUS XLVI.

De Conciliis Compendienſibus.

Compendium, Compiegne, *urbs inſula Franciæ, in Diœceſi Sueſſionenſi.*

ANno Chriſti milleſimo trecenteſimo primo, Novembri menſe, Remenſis Provinciæ Concilium Compendii celebratum eſt, in quo ſeptem edita Decreta. Primum & ſecundum ſtatuunt, ut ubicumque a Laïco Magiſtratu Clericus captus fuerint ac detentus, Sacrorum juſtitium ſervetur; donec Epiſcopo vel ejus Officiali repetentibus fuerit reſtitutus. III. Ne Laïci Judices mulctas pro Clericorum criminibus exigant, ſub pœna excommunicationis. IV. & V. Fulminant etiam in ſæculares Magiſtratus, prohibentes ne laïci in foro Eccleſiaſtico conveniantur, in cauſis in quibus de jure aut conſuetudine ibidem conveniri poſſent. VI. Similem cenſuram vibrat in Abbates, qui in Epiſcopos conſpiraverint, ſeu contra Juriſdictionem Epiſcopalem de mutua defenſione fœdus inierint. VII. Statuit ut qui ſolido biennio excommunicationem indurato animo ſuſtinuerint, ad proximum Concilium tamquam ſuſpecti de hæreſi vocentur, & in eos ex juris præſcripto agatur.

Eccleſiaſtica juriſdictio vindicatur.

II. Anno milleſimo trecenteſimo quinto, Januario ineunte, ſive 1304. ſecundùm ſupputationem Gallicam (Tunc enim in Galliis a Paſchate dumtaxat annus inchoabatur) *Robertus de Courtenay* Remenſis Archiepiſcopus Povinciale Concilium Compendii celebravit, in quo decretum eſt, I. Ut qui nominatim excommunicatos & interdictos ad Divina vel ad Eccleſiaſticam ſepulturam admittunt, aut celebrationi Sacrorum coram hujuſmodi hominibus ab Eccleſia proſcriptis intereſſe præſumunt: Item eos qui Matrimonia clandeſtina contrahunt, procurant, aut præſentiâ ſuâ cohoneſtant, ipſo facto ſint excommunicati. II. Eadem cenſurâ configit laïcos Magiſtratus, qui vectigalia Clericis imponunt, & tallias atque collectas ab iis exigunt eo nomine quòd mercaturam faciant, quod tamen probare nolunt in foro Eccleſiaſtico, ſed judicis & actoris officio functi, bona ipſorum mobilia capiunt, vendunt, diſtrahunt. III. Excommunicatos qui ſolido biennio claves contempſerint Eccleſiæ, prohibet Eccleſiaſticâ ſepulturâ, niſi ſaltem in extremis pœnitentiam exegerint, & ſatisfecerint. IV. Excommunicatis hujuſmodi contumacibus, qui ad Synodum vocati, non comparuere, ac propterea de hæreſi vehementer ſuſpectis, Canonica purgatio indicitur. V. Viros ſingulos Eccleſiaſticos juſculo & duobus ferculis ſine fraude in conviviis contentos eſſe jubet, niſi ſuperveniant Magnates.

Matrimonia clandeſtina.

Clericorum immunitas.

Clericorum Menſæ frugalis.

ARTICULUS XLVII.

De Concilio Colonienſi.

ANno Chriſti milleſimo trecenteſimo decimo, *Henricus* Archiepiſcopus Colonienſis Provinciale Concilium in Metropoli ſua celebravit, in quo duodetriginta Decreta edita ſunt. I. Statuta, pacta, & ordinationes contra libertatem Eccleſiæ aut perſonarum Eccleſiaſticarum facta vel factas damnat, reprobat, reſcindit, jubetque ab auctoribus revocari, ſub pœna excommunicationis. II. Pœnas decernit in eos qui manus violentas Clericis inferunt. III. Vectigalia, & quaſvis exactiones Eccleſiis imponi vetat a laïcis ratione Advocatiarum, quas in bona Eccleſiaſtica habent, vel quovis alio nomine. IV. & V. Decreta *Engilberti* Colonienſis quondam Archiepiſcopi contra invaſores & detentores rerum Eccleſiaſticarum innovant & confirmant, ipſoſque latâ excommunicationis ſententiâ ad reſtitutionem compelli ſtatuunt. VI. *Siffridi* Colonienſis quondam Archiepiſcopi Statuta, de vita & honeſtate Clericorum, executioni mandari præcipit. VII. Vicariis permittit lectiones & verſus in Matutinis canere ad ſupplendam Canonicorum negligentiam, in iis Eccleſiis in quibus Miſſas majores ſive ſolemnes in Altari præcipuo ſuâ hebdomadâ celebrant. IX. In Clericos concubinarios & Sanctimonialium conſtupratores pœnas decernit. X. Pœnitentias publicas vel emendas Clericis imponi vetat, quibus infames reddantur. XI. Statuit ut Epiſtolas & Evangelia non legant, niſi qui in ſacris Ordinibus ſunt conſtituti, & ſacras veſtes induti. XII. Ut nullus Parochialem Eccleſiam regendam ſuſcipiat, ſuſceptamque teneat, niſi ab Epiſcopo vel Archidiacono; aut

Summa Canonum.

Curatorum inſtitutio niſi ab Epiſcopo facta, non eſt Canonica.

aut eorum vices gcrentibus ſit inſtitutos, ſub pœna eacommunicationis: *Cùm alias non habeat claves ligandi vel ſolvendi.* XIII. Ut ii quibus collata ſunt Beneficia, ſe ad Ordines, quos illa poſtulant, curent promoveri: alioqui fructibus, immo Beneficiis ipſis priventur. XIV. Ut Canonicorum, qui ſuſpenſi obieruot, anni gratiæ, fructuſque, ipſorum Succeſſoribus non eedant, ſed Eccleſiis. XV. Ut Clerici concubinis ſuis vel ſpuriis fructus Beneficiorum ſuorum non legent vel donent; alioqui careant Eccleſiaſticâ ſepulturâ, & legata irrita ſint. XVI. Ut Campanarii ſemper aſſumantur literati, qui reſpondere Presbytero valeant, & in albis miniſtrent. XVII. Ut Decani & Plebani locorum, libros & ornamenta Eccleſiæ examinent, & quod deſuerit, intra menſem a Conſervatoribus Eccleſiæ & Parochiaoiſ ſuppleri faciant. XVIII. Ut fructus Canonicorum ſuſpenſorum Capitula ſibi vindicent ad communes uſus, non ſingulares e Capitulis perſonæ. XIX. Ut Eccleſiæ vel Cæmeteria non conſecreotur, niſi aſſignatâ dote, de qua certior fiat Epiſcopus. XX. Ut Parochiani a ſuis dumtaaat Plebanis Communiooem recipiant, alioqui ab Euchariſtia abſtineant quouſque ſatisfecerint ipſis de contemptu. XXI. Prohibet ne in Eccleſiis imprecationes fiant, aut contra perſonas aliqoas, *Media vita*, canatur, niſi cùm permiſerit Epiſcopus. XXII. Ne quis Matrimoniis clandeſtinis interſit, utque de Matrimoniis contraheodis proclamationes fiant, ſub pœoa excommunicationis. XXIII. Ut annus deioceps a Nativitate Domini inchoëtur, ſecundùm morem Eccleſiæ Romanæ, *qua eſt omnium Eccleſiarum caput & magiſtra.* XXIV. Tabellionibus ſeu Notariis Publicis præcipit, ut Appellationum, Proteſtationum, aliorumve Inſtrumentorum publicorum apographum dent Judicibus a quibus appellatur, ſub pœna excommunicationis. XXV. Statutum *Siffeidi* Colonienſis olim Archiepiſcopi, de Sacramentis, accuratè obſervari jubet. XXVI. Vetat ne ratione Cathedratici vel Synodatici noo ſoluti Chriſma vel Oleum ſacrum Plebanis negetur. XXVII. & XXVIII. *Conradi* Colonienſis Archiepiſcopi Statuta de reformatione Monachorum Benedictinorum confirmant & obſervari jubent. Monachos & Moniales ad reſignandum peculium intra menſem, ſub pæna excommunicationis ipſo facto incurrendæ, compellunt. Perpetuam clauſuram Monialibus indicunt, ita ut ad eas aditus non pateat, niſi de illius licentia ad quem pertinet, ſecundùm Conſtitutionem *Bonifacii VIII*, quæ iocipit: *Periculoſo*.

Communio.

Matrimonia Clandeſtina.

Anni initium.

Peculium Monachis & Monialibus ſub pœna excommunicationis prohibitum.

Clauſura Monialium.

ARTICULUS XLVIII.

De Conciliis Ravennatibus II. III, & IV.

I. ANno Chriſti milleſimo trecenteſimo undecimo *Raynaldus* Archiepiſcopus Ravennas Provinciale Concilium eelebravit Junio menſe, in quo triginta-duo Decreta edita ſunt. I. Statutum eſt ot vacantibus Eccleſiis preces ad Deum fundantur pro celeri earum Ordinatione, donec electio fuerit celebrata. II. Ut defunctorum Epiſcoporum ſolemnes exequiæ celebrentur, quilibet Epiſcopus pro Epiſcopo Comprovinciali triginta Miſſas continnis diebus triginta celebret, & die qualibet tres pauperes alat. III. Ut quotannis Anniverſarium ſolemne pro defunctis totius Provinciæ Coëpiſcopis celebretur. IV. Ut idem pietatis officium pro Patronis & Benefactoribus Eccleſiarum perſolvatur. V. Ut incertæ Reliquiæ ſub Altaribus recondantur, fidelium venerationi non exponantur. VI. Ut omnia Sacramenta a jejunis, quantom poſſibile foerit & gratis conferantur. VII. Ut Corpus Chriſti, Chriſma & Oleum ſacrum diligenter recondita ſerveotur. VIII. De ornameotis & libris Eccleſiarum curandis ſtatuit. IX. Ut Sacerdotes unam dumtaaat Miſſam diebus ſingulis eelebrent, exceptis caſibus a Jure permiſſis. Utque omnes & ſinguli Fideles, diebus ſaltem Dominicis in Eccleſia ſua Parochiali Miſſam integram audiant, qui contra fecerit tertiò admonitus, excommunicetur. X. Ut Feſta & Vigiliæ ſingulis diebos Dominicis a Parochialibos Presbyteris deountientur. XI. Ut forma Baptiſmi ter in anno publicè in Eccleſiis recitetur, & fidelibus inculcetur. XII. Ne in Eccleſiis fiant mercata tractatus & Judicia de rebus temporalibus. XIII. Admitti vetat ad prædicationis Officium, niſi qui trigeſimum ſaltem annum attigerit, cujuſcumque ſit Ordnis: quia ad ſacri illius muneris functionem *exigitur induſtria perſonarum pollentium ætate, gravitate morum, vita ſanctitate, ſcientiâ & ſermone.* Vetat etiam ne Quæſtuarii ad iſtud officium recipiantur. XIV. Abbates & Priores Ordinis Benedictini & Canonicorum Regularium, non exemptos, annis ſingulis ad Capitulum Provinciale convenire jubet, ubi de Regulari obſervantia tractent ac ſtatuant. XV. Canonem, *Omnis utriuſque ſexus*, executioni mandari præcipit. XVI. Cavet ne Beneficia Eccleſiaſtica illiteratis conferantur, ſed iis qui ſciant ſaltem legere & cantare. XVII. Ut omnes ejuſdem Ordinis Monachi ſint in Divinis Officiis uniformes. XVIII. Ut Epiſcopi ſingulis annis Synodos celebrent. XIX. Ut abſque ſolemnibus denuntiationibus, nec temporibus ab Eccleſia interdictis Matrimonia celebrentur. XX. Intruſos io Beneficia eacommunicatione percellit & ſpe prorſus omni promotionis dejicit. XXI. Clericos ſeculares vel Religioſos Prælatis ſuis rebelles, ab Officio & Beneficio ſuſpendit. XXII. Statuit ut Monachi apoſtatæ in Eccleſiis ſæcularibus vel Regularibus ad Beneficia & Officia non admittantur. XXIII. Ut Judæi ſignum gerant quo a Chriſtianis poſſint diſcerni. XXIV. Ne quis Epiſcopus io aliena Diœceſi Juriſdictionem eaerceat, aut Pontificalibus utatur, niſi de licentia Ordinarii. Ne Clerici ſæculares vel regulares, eaceptis Ordinum Mendicaotium Fratribus, aliiſque Privilegiatis, ad Ordines promoveantur ſine licentia vel literis Epiſcopi ſui Diœceſani. XXV. Hoſpitalium Rectores inſtitui vetat, niſi ſint religioſi & ſine uxore, & ſe ad ſerviendum ibi perpetuò pauperibus obſtringant. XXVI. Pœoas decernit in eos qui Epiſcopis & Clericis manus violentas inferunt, vel ipſos ea Eccleſiis ſuis ejiciunt. XXVII. Decernit ut blaſphemantes in Deum, Beatam Virginem, & Sanctos, per menſem ab Eccleſiæ liminibus arceantur; & ſi pluries correpti non reſipuerint, Eccleſiaſticâ ſepulturâ priventur. XXVIII. Ut qui Cenſuras Eccleſiaſticas per anoum animo indurato ſuſtinent, etiamſi ante obitum abſolutionis beneficiom prævia ſatisfactione impetraverint, Eccleſiaſticâ ſepulturâ priventur. XXIX. Adulteros Epiſcopo denunciari, & Cenſuris ad eapellendas adulteras compelli jubet. XXX. Statuit ut eleemoſynæ generales fiant ab Epiſcopis, Capitulis, & Monaſteriis quorum ſufficientes ſunt reditus, & ut Epiſcopi quotidie pauperes aliqoos alant; quia *Bona Eccleſiarum ſunt pauperum.* XXXI. Ut Notarii qui teſtamenta vel ſchedulas ad pias cauſas ſcripſerint, eàrum apographum Epiſcopo vel eius Vicario infra menſem tradant, ſub pœna excommunicationis. Et niſi executores poſt annum officio ſuo functi fuerint, executio ad Epiſcopum devoluta ſit. XXXII. Ut Epiſcopi Notariorum & Sigilliferorum ſuorum ſtipendia moderentur.

Summa Canonum Concilii Ravennatis 1311.

Miſſa Parochialis audita Dominicis diebus.

De concionatorum ætate, & qualitatibus.

Promotio ad Ordines. Literæ dimiſſoriæ.

Blaſphemorum pœna.

Eccleſiaſticarum Cenſurarum contemptores obdurati.

Eleemoſyna Eccleſiaſtica.

Teſtamenta.

II.

Digitized by Google

Summa Canonum Concilii Argentenſis in Diœceſi Ravennate, anno 1314.

II. Idem Archipræſul *Raynaldus* Concilium alterum Provinciale celebravit Argentæ, quod Ravennatis Diœceſeos Caſtrum eſt, anno Chriſti milleſimo trecenteſimo decimo-quarto, die 10. Octobris, in quo Decreta 20. edita ſunt. Statutum. 1. Ut ii dumtaxat qui in Sacris Ordinibus ſunt conſtituti, Canonici in Capitulo vocem habeant. 2. Ut nullus ante vigeſimum-quintum ætatis annum Sacerdos, ante vigeſimum Diaconus, ante decimum-ſextum Subdiaconus ordinetur.

De ſacris Ordinationibus.

3. Ut peregrini & ignoti Epiſcopi non conſecrentur; nec etiam noti, niſi de licentia Archiepiſcopi, & Comprovincialium aſſenſu ſecundùm Canones & conſuetudinem. 4. Ne exempti peregrinos vel ignotos Epiſcopos, & populum non habentes, invitent vel admittant ad Ordinationes celebrandas, vel Pontificalia exercenda in ſuis Eccleſiis, Monaſteriis, aut locis. 5. Ut Legati, Delegati, & Nuntii Sedis Apoſtolicæ, legationis, delegationis, ac poteſtatis ſuæ fidem faciant Ordinario, ejuſque tranſſumptum poſtulanti exhibeant. Legati a Latere excepti ſunto. Excipiuntur & illi qui ad privatas quaſdam cauſas delegantur, quos parti Juriſdictionem ſuam ſignificare ſatis eſt. 6. Ut Epiſcopis honor exhibeatur & reverentia, pulſentur campanæ cum per civitates & Diœceſes tranſeunt; in Pontificalibus celebrare poſſint per totam Provinciam Ravennatem, in locis ubi moram ultra decem dies non traxerint. Prælatis rebelles ſuſpenſione mulctentur. 7. Ut Notarii inſtrumenta perſonis Eccleſiaſticis rogantibus confecta illis tradant, ſub pœna excommunicationis. 8. Vetat ne ulli Religioſi vel ſæculares Prælatis viſitantibus aut viſitare volentibus repugnent, cujuſvis præſcriptionis vel deſuetudinis ratione ſub pœna Excommunicationis & Interdicti Eccleſiarum. 9. Ut excommunicati appellantes, & appellationem proſequi negligentes, ſi Divinis ſe ingerant, omnibus Beneficiis priventur. 10. Statuit de vita, honeſtate & veſtibus Clericorum.

Pœna Clericorum & Monachorum accedentium ad parthenones ſine licentia Epiſcopi.

11. Ut virorum nemo ad Monaſteria Virginum accedat abſque licentia Epiſcopi; alioqui ſæcularis viginti ſolidis mulctetur, quos ſi non ſolverit infra menſem ipſo facto ſit excommunicatus: Religioſus verò per menſem bis in hebdomade jejunet in pane & aqua: quâ pœnitentiâ niſi functus fuerit, ſit pariter excommunicatus. 12. Ut qui ad Beneficia promoventur, Sacros Ordines tempore ſtatuto ſuſcipiant, alioqui Beneficiis priventur.

Pœna Presbyterorum Miſſam non celebrantium.

13. Ut Presbyter infra tres menſes ab Ordinatione ſua primam Miſſam celebrare teneatur, & deinde quò frequentiùs poterit, aut ſaltem ſemel in anno, Sacrum facere; alioqui Beneficiis omnibus privetur, ſi ſæcularis eſt, Religioſus verò voce activâ & paſſivâ, ultimumque locum teneat in Choro, & Refectorio. 14. Ut Parochiales Sacerdotes formam Baptiſmi populum ſuum doceant. 15. Ut Confeſſio quæ fit in Introitu Miſſæ *Confiteor Deo* &c. ſub eadem verborum formula in omnibus Provinciæ Ravennatis Eccleſiis recitetur. 16. Ut Conciliorum Provincialium celebrationi triduanum jejunium, orationes, & eleemoſynæ præmittantur. 17. Pœnas decernit in bonorum Eccleſiaſticorum invaſores. 18. Decernit excommunicationem in Clericos tum ſæculares cùm Regulares, qui Beneficia vel Officia ad menſam alienius Epiſcopi, Monaſterii, Capituli, vel Eccleſiæ pertinentia detinuerint vel occupaverint. 19. Prohibet ne pro cauſis merè pecuniariis Sententiæ Interdicti ferantur. 20. Indulgentiarum quarumdam conceſſionem revocat.

III. Anno milleſimo trecenteſimo decimo-ſeptimo, idem Archipræſul *Raynaldus IV.* Ravennatis Provinciæ Concilium habuit Bononiæ, in quo viginti-quatuor Decreta edita ſunt de iiſdem pene

Diſciplinæ Capitibus, de quibus in ſuperioribus Conciliis actum eſt. Singulare quid imperat quintum Statutum, ne ſcilicet aliqui recipiantur vel inſtituantur Canonici alicujus Cathedralis vel Collegiatæ Eccleſiæ, vel Monachi alicujus Cœnobii, vel Canonici Regulares, ſine licentia Epiſcopi. Monachos exemptos non ſpectat hoc Statutum.

ARTICULUS XLIX.

De Concilio Vallisoletano.

Vallisoletum, Valladolil urbs Caſtellæ veteris, Epiſcopatus ſub Toletana Metropoli.

ANno Chriſti milleſimo trecenteſimo vigeſimo-quarto, *Guillelmus* Sabinenſis Epiſcopus, Sedis Apoſtolicæ in Hiſpania Legatus, Nationale Concilium Auguſto menſe celebravit Valliſoleti, in quo viginti-ſeptem Statuta promulgavit. I. Ut quovis biennio Synodi Provinciales, annis ſingulis Diœceſanæ celebrentur. II. Ut Curati Parochianos ſuos neceſſaria ad ſalutem edoceant. III. Sæculares Judices qui Clericos ad tribunalia ſua de rebus ſuis & cauſis Eccleſiaſtici fori litigare compulerint, Excommunicatos denuntiat.

Summa Canonum.

IV. Feriationem a ſervilibus operis diebus Dominicis & feſtivis præcipit, ſub pœna excommunicationis: a qua excipiuntur qui *urgente neceſſitate, vel evidenti pietatis cauſâ, & tunc de ſpeciali licentia Sacerdotis*, laborant.

Dominicæ diei ſanctificatio.

V. Falſos teſtes, Advocatos, mediatores, & omnes qui ad falſum teſtimonium ipſos inducunt, excommunicatione ferit, donec pro damnis illatis ſatisfecerint. VI. & VII. Agunt de vita & honeſtate Clericorum. VIII. Canonicos ſuis Epiſcopis perſonaliter aſſiſtentes, a Beneficiis ſuis abſentes cenſeri non debere declarat, ideoque nec Præbendarum ſuarum fructibus privandos. IX. Ut Eccleſiæ non dividantur, ſed una conferatur uni, congruâ portione ad vitam honeſtè ſuſtentandam, & ad ferenda Curæ onera ipſi aſſignata.

Providendum ne Clerici multitudine ſuâ vileſcant & mendicare cogantur.

Ut tot Clerici in Eccleſiis ordinentur, quot de proventibus earum ſuſtentari poſſunt, ne Clerici multitudine ſuâ vileſcant; & mendicare cogantur. Ut clandeſtinæ & fraudulentæ Beneficiorum collationes irritæ ſint. X. Parochias certis finibus ab Epiſcopis circumſcribi ſtatuit, quos tranſilire non liceat Curatis, alienos Parochianos recipiendo; aut Parochianis, alteri Parochiæ ſe ſubjiciendo: alioqui & ſe transferens & recipiens, excommunicationem incurrat.

Solutio decimarum.

XI. Religioſos, qui Prælatos aut Rectores debitis decimis animalium aut novalium fraudaverint, excommunicari jubet. XII. De Monaſtica Diſciplina ſtatuit. XIII. De hoſpitalitate ab Eccleſiarum Rectoribus exercenda erga Religioſos pauperes, & peregrinos. XIV. De Jure Patronatus; Vetat ne Patroni cuiquam ad Eccleſias nondum vacantes literas Præſentationis concedant, ne pueros vel alios intrudant, ne reditus Beneficiorum uſurpent, ſub pœna excommunicationis. Ne pluribus Clericis ad idem Beneficium præſentatis, pendente lite de Jure Patronatus, unus ex alterius ceſſione ſibi factâ ullum omnino jus acquirat. XV. Ut Epiſcopi ſingulis annis Chriſma conſecrent, & omnes Eccleſiarum Rectores, & Religioſi, etiam exempti, novum Chriſma poſtulent, nec veteri utantur.

Quadrageſimalis & quatuor Temporum abſtinentia.

XVI. Ut qui Quadrageſimali tempeſtate vel quatuor Temporum Jejuniis carnes comederint, exceptâ cauſâ infirmitatis, vel qui publicè vendiderint, ipſo facto ſint excommunicati. XVII. Eccleſiarum immunitati conſulit, ac debitam ſacris locis reverentiam promovet, cauſas diſceptari, aut nundinas in iis fieri prohibens. XIX. Concilii Viennenſis Statutum, quo in contrahentes Matrimonia in gradu prohibito lata excommunicationis Sententia eſt, promulgari jubet. XX. Ab Epiſ-

Simoniacorum pœna, & restitutio. copis aut eorum Miniſtris aliquid recipi vetat pro Ordinibus collatis, vel conferendis, vel licentia aut literis ad eorum ſuſceptionem neceſſariis; alioqui Prælatus cujus mandato vel conſenſu aliquid receptum eſt, a collatione Ordinum, Archidiaconus aut alius Juriſdictionem habens a perceptione fructuum ſui Beneficii ſit ſuſpenſus, donec duplum ejus quod receperint, reſtituant, partem Clerico, partem Fabricæ Cathedralis Eccleſiæ applicandam. XXI. Statuit de Magiſtris in civitatibus & aliis locis inſignibus inſtituendis: utque *Clericorum ſtudium.* Clerici ſtudiis incumbentes, fructus Beneficiorum ſuorum ad triennium uſque percipiant, vel diutiùs, ſi Prælatis & Capitulis id conducibile videatur. XXII. Multa de Judæis & Saracenis decreta complectitur. XXIII. Conjugatos qui concubinas palam ſovent, & quoſlibet qui concubinam habent infidelem, excommunicatione percellit. XXIV. Raptores Chriſtianorum hominum, quos Saracenis vendunt; nec non invaſores ac detentores Eccleſiarum, decimarum, & bonorum Eccleſiaſticorum, excommunicatos denunciari ſtatuit. XXV. Sortilegos, maleficos, incantatores, *Superſtitiones damnatæ.* ariolos conſuli vetat ſub pœna excommunicationis; & ne quis auguriis attendat. XXVI. Canonicam purgationem indici prohibet, niſi in caſibus a Jure præſcriptis. XXVII. Purgationem per ferrum candens, aut aquam ferventem, ſub eadem pœna prohibet. XXVIII. Canonem, *Omnis utriuſque ſexûs*, maximè, quoad pœnas non confitentium, aut non communicantium, præcipit executioni mandari.

ARTICULUS L.

De Conciliis Senonenſi & Pariſienſi,

ANno Chriſti milleſimo trecenteſimo vigeſimo, *Guillelmus de Meloduno*, Senonenſis Archiepiſcopus, die Jovis poſt Pentecoſten Provinciale Concilium in Metropoli ſua celebravit, in quo decretum eſt. I. Ut quilibet Epiſcopus plebem ſibi commiſſam hortetur ad jejunandum in Vigilia Feſti Corporis Chriſti: jejunantibus, verèque pœni- *Jejunium in Vigilia Feſti Corporis Chriſti.* tentibus & confeſſis quadraginta dierum Indulgentiam concedit Synodus. Jejunium iſtud non modò ſuadet, ſed præcipit Synodus altera Provincialis Pariſiis celebrata anno 1323. II. In locis omnibus in quibus Clericum a Judice Laico detineri contigerit, Sacrorum juſtitium indicitur. III. Ut Viri Religioſi & Moniales cùm per annum & diem religioſam veſtem deferentes in Monaſteriis manſerint, Profeſſionem emittere compellantur. IV. Caligas peregrini coloris, & inhoneſtas, comam, barbamque prolixam Clericis prohibet. Pariſienſe Concilium anno milleſimo trecenteſimo vigeſimo- *Monaſtica profeſſio.* tertio ab eodem Archipræſule Senonenſi & ejus Suffraganeis Pariſiis celebratum eadem ſtatuit, & iiſdem ferè verbis.

ARTICULUS LI.

De Concilio Toletano.

ANno Chriſti milleſimo ducenteſimo vigeſimo-quarto, die 25. Novembris, *Joannes* Toletanus Archiepiſcopus, Hiſpaniæ Primas, Provinciale Concilium in Metropoli ſua celebravit, in quo octo Decreta edita ſunt. I. Ut Epiſcopi vocati ad Concilium veniant, niſi legitimo impedimento præpediti. II. De honeſtate & veſtibus Clericorum decernit. III. Vetat ne Clerici fructus Capellaniarum ſeu Beneficiorum, quæ ex devotione fidelium in eorum inſtituuntur Eccleſiis, inter ſe dividant, aut propria, ſibi vendicent auctoritate, ſub pœna ſuſpenſionis. IV. Ne quis Beneficium Curatum adminiſtret, donec in eo fuerit ab Epiſcopo inſtitutus. V. Ut Clerici bona Eccleſiæ filiis ſuis non donent vel relinquant. VI. Ne Presbyteri pro Miſſis celebrandis pecuniam exigant, ſed quod oblatum ex charitate fuerit, abſque pacto & conventione grato animo accipiant. Qui contrarium fecerit, a celebratione Miſſarum per annum ſit ſuſpenſus, & aliàs ad arbitrium Epiſcopi plectatur. *Pecunia pro Miſſis celebrandis non exigenda.* VII. Ut nullus abſque urgente neceſſitate plures Miſſas unâ die celebret, exceptâ Nativitate Domini: Utque quater ſaltem in anno Presbyteri celebrent. VIII. Eos qui Saracenis contra Chriſtianos bellum gerentibus ſubſidia impendunt, excommunicatos denunciat.

ARTICULUS LII.

De Conciliis Avenionenſibus duobus.

ANno Chriſti milleſimo trecenteſimo vigeſimo-ſexto, die decimâ Junii, *Gasbertus* Arelatenſis, *Jacobus* Aquenſis, & *Bertrandus* Ebredunenſis, Archiepiſcopi, cum ſuarum Provinciarum Epiſcopis, Concilium Avenione celebrarunt, *Summa Canonum* in quo quinquaginta-novem edita ſunt Decreta. IV. Prioribus indulgentias concedit Synodus iis *Indulgentia.* qui verè pœnitentes & confeſſi, adfuerint *Miſſæ de Beata Maria*, ſemel in hebdomada celebrandæ, qui pro Romano Pontifice oraverint; qui Corpus Chriſti, cum ad infirmos defertur, proſecuti fuerint; qui nomini *Jeſu* caput reverenter inclinaverint. V. Fontes Baptiſmales claudi jubet. VI. Ut Cenſuras ab uno Epiſcopo latas ro- *Cenſura.* gati cæteri publicent ac obſervari curent, præcipit. VII. Pœnas decernit in Cenſurarum Eccleſiaſticarum contemptores. VIII. Excommunicatos denunciat ſæculares Dominos ac Magiſtratus; qui Prælatos vel alios Eccleſiarum Rectores cogunt oſtendere, quare merum vel mixtum Imperium, aut Juriſdictionem exercent, quamvis pacificè *Eccleſiaſtica Juriſdictio.* multos annos tenuerint; & ſi non probent, ipſos e poſſeſſione dejiciunt. IX. Clericos a ſæcularibus Judicibus ad tribunal ac forum ipſorum de perſonalibus actionibus aut de crimine vocari & compelli vetat, ſub Pœna excommunicationis. X. Prohibet Clericis ne Conclericos in cauſis Eccleſiaſticis, criminalibus, & perſonalibus coram ſæculari Domino vel Magiſtratu in jus vocent ſub pœna ſuſpenſionis ab omni Officio Eccleſiaſtico, & ſub periculo cadendi cauſâ. XI. XII. XIII. XIV. Gladium ſpiritualem diſtringit Synodus in eos qui bona & jura Eccleſiarum & perſonarum Eccleſiaſticarum ſubtrahunt, imminuunt, diſſipant, invadunt, detinent; & in ſæculares Magiſtratus, qui Clericos capiunt, nec Judicibus Eccleſiaſticis reſtituunt. XV. In hujuſmodi jurium & bonorum Eccleſiaſticorum invaſores & eorum fautores, Epiſcopi in cujus Diœceſi crimen patratum fuerit, Synodus Juriſdictionem ampliat, ut in aliis etiam Diœceſibus trium Provinciarum in ipſos agere poſſit. XVI. Excommunicatos ad Officia publica & Magiſtratus admitti prohibet. Eos a quibus aſſumpti, approbati, vel confirmati fuerint, diris devovet; latas ab ipſis ſententias irritas dicit. XVII. & XVIII. Pœnas in veneficos decernunt, eoſque feriunt excommunicatione, cujus vinculum

Veneficiorum Abſolutionem Sedi Apoſtolicæ reſervat Synodus.

ſum ab una Sede Apoſtolica ſolvi poſſit. XIX. Regulares qui Privilegiis & Immunitatibus ſuis ad Prælatorum contemptum abutebantur, coërcet. XX. Statuit ut Presbyteri Parochiales conditioni teſtamentorum interſint: ut Notarius tranſſumptum teſtamenti, quoad pia legata, vel reſtitutiones, Epiſcopo vel Officiali, vel Parochiali Presbytero tradat, ſub pœna excommunicationis: ut denique reſtitutiones incertæ ad arbitrium

De Teſtamentis & incertis Reſtitutionibus.

Epiſcopi diſtribuantur. XXI. Epiſcopos diſtributionibus legatorum intereſſe jubet, ad eaſque vocari, cùm jus vel conſuetudo id poſtulant. XXII. Caſus Epiſcopo reſervatos exponit, prohibetque ne ab iis Presbyterorum ullus abſolvat, abſque ipſius licentia. XXIII. Vetat ne Clerici ratione donationis vel ceſſionis ſibi factæ aut faciendæ, vel emptionis, permutationis, vel in ſolutum dationis, eoram extraordinario Judice conveniant, ſub pœna excommunicationis. XXIV. Ne vacantium Eccleſiarum bona quis occupet, niſi privilegiu vel conſuetudine id ipſi liceat, ſub pœna excommunicationis. XXV. Ne Viri Eccleſiaſtici

Eccleſiaſtica libertas.

Curias & Conſilia Principum frequentantes dent ipſis conſilium, ſavorem, vel auxilium contra *Eccleſiaſticam Libertatem* ſub pœna *excommunicationis Sedi Apoſtolicæ* reſervatæ. XXVI. Ne Clericus habeos curam animarum, vel in ſacris Ordinibus conſtitutus, Magiſtratum ullum aut Officium

De ſepulturis.

in Curia ſæculari gerat; alioqui a Beneficiis ſuſpendatur, aut Eccleſię liminibus arceatur. XXVII. Statuit ne quis funera defunctorum quos *FF. Prædicatores & Minores ſepulturam apud ſe elegiſſe probaverint, deferri ad Domos & Eccleſias eorum impediat: ſalvo jure portandi funus ad Parochialem Eccleſiam, ex conſuetudine laudabili hactenus obſervata.* Qui contra hujus tenorem Decreti fune-

Inſtitutio Canonica Curatorum ad Epiſcopum pertinet.

ra e domibus extraxerint, excommunicentur. XXVIII. Ut collatio Beneficii cum novi cenſus impoſitione, aut veteris augmento irrita ſit, & collatio ad Superiorem devoluta. XXIX. Ut Monachi in Eccleſiis curæ ſuæ ſubditis Vicarios perpetuos Epiſcupo inſtituendos infra ſex menſes præſentent: alioquin ipſe provideat. XXX. Ut nullus merum jus Patronatus obtinens Beneficium pleno jure conferat. XXXI. Ut Clerici a Patronis ad Beneficia præſentati juramenta coram ipſis non præſtent ſine Epiſcopi licentia, nec ab alio ſe inſtitui in Eccleſia Parochiali patiantur; nec Beneficium abſque illius permiſſione, vel legitimâ

Immunitas Clericorum.

causâ dimittant. XXXII. & XXXIII. Ut Clerici, Hoſpitalia, & Eccleſiæ a talliis & exactionibus, quas Domini temporales imponunt, per Epiſcopos defendantur. XXXIV. XXXV. & XXXVI. Cenſuras Eccleſiaſticas in ſæculares diſtringunt, qui ratione generalis alicujus Statuti prohibent ne Clerici frumentum e terra, caſtro, ſeu villa exſportent, aut certo pretio vendere compellunt: cùm nec in eos, nec in eorum bona aliquam habeant poteſtatem. Item in eos, qui ſolutionem decimarum impediunt; vel pia legata, aut laudabiles Eccleſiæ conſuetudines prohi-

Piæ Confraternitates.

bent. XXXVII. Societates, confœderationes, & conjurationes, quæ confratriæ vocabantur, irritas facit, illiſque nomen dare vetat ſub pœna excommunicationis, a qua non poſſit abſolvi niſi a Synodo Provinciali, extra mortis periculum. Se tamen non improbare Synodus profitetur Confraternitates *olim in honorem Dei & Beatæ Mariæ, & aliorum Sanctorum, pro ſubſidiis pauperum introductas, in quibus conjurationes & Juramenta non inveniant.* XXXVIII. & XXXIX. Clericos Eccleſias & earum Jura indebitè occupantes, & arma portantes, excommunicatione feriunt ac mulctant. XL. Jubet ut Prælati mutuam ad commendationem, delictorum remiſſionem indulgeant. XLI. Jubet Dominis temporalibus, eorumque Bajulis, vel Judicibus locorum, ut ab Eccleſia rogati, excommunicatos ad ſatisfaciendum, & ad petendam humiliter abſolutionem, pœnis temporalibus compellant; alioqui excommunicatione ipſimet feriantur & terra ſubjaceat Interdicto. XLII. & XLIII. Juriſdictionis Eccleſiaſticæ perturbatores iiſdem Cenſuris percellunt. XLIV. Excommunicationem decernit in eos, qui in ædibus Epiſcoporum, ſeu coram ipſis, vel eorum Officialibus, gravem injuriam alicui irrogaverint.

Sæculares Magiſtratus & Domini temporales Eccleſiaſticam Juriſdictionem juvare tenentur.

XLV. Decernit ut banna ſive mulctas Domini ſæculares a Clericis non exigant; ſed quæ a laïcis ratione alicujus damni illati fructibus alienis, vel pro eorum animalibus in vineis, pratis aut poſſeſſionibus alienis inventis exiguntur, eædem a Clericis Eccleſiaſticæ Curiæ ſolvantur. XLVI. Permittit Epiſcopis trium Provinciarum, ex quibus erat congregata Synodus, ut in alienis etiam Diœceſibus populo benedicant, ad fidelium devotionem excitandam. Excipiuntur Metropolitanæ civitates, & loca in quibus Epiſcopus Diœceſanus præſens eſſet. XLVII. Statuit ut Cenſuras ab uno latas alii promulgare & ſervare teneantur. XLVIII. Eos qui ex Diœceſi ſua exiverint ad matrimonium clam & ſine licentia proprii Sacerdotis contrahendum, a communione removet. XLIX. Pœnas in eos decernit, qui Literis Domini Papæ vel Legatorum ipſius nequiter abutuntur, & eos excommunicatione percellit. L. Sub interminatione anathematis vetat, ne quis de decimis, vel aliis Parochialium Eccleſiarum Juribus præſumat cum Viris Religioſis componere, vel jus unius Eccleſiæ ad aliam transferre, abſque auctoritate Epiſcopi. LI. Ne poſſeſſiones aut Jura quævis immobilia Eccleſiarum, abſque licentia Epiſcopi alienentur. LII. Statuit ut ſi quis Eccleſiam ex cauſa legitima dimittat, tantum ibi relinquat bonorum mobilium, ſecundùm prudentium æſtimationem & Eccleſiæ facultates, ut perſonæ Eccleſiæ & ejus domui neceſſariæ uſque ad novorum fructuum collectionem commodè ſuſtentarâ poſſint, & omnia onera Eccleſiæ incumbentia ſuſtinere. LIII. Ut omnes Beneficiati authenticum inventarium omnium bonorum mobilium & immobilium ad Eccleſias & Beneficia ſua pertinentium, initio ſuæ adminiſtrationis conſcribant. LIV. Statuta olim de teſtamentis Prælatorum vel Beneficiatorum reliquorum edita, & legitimas conſuetudines hactenus in ſingulis Provinciis obſervatas confirmat. LV. Statuta, banna, prohibitiones, vel præconizationes aut præcepta, contra Eccleſiaſticas conſuetudines approbatas, antiquas, & hactenus pacificè obſervatas, edita revocari jubet, ſub pœna excommunicationis. LVI. Statuit ut expenſæ neceſſariæ in Legatis aut Nunciis Sedis Apoſtolicæ excipiendis factæ, ex communi Eccleſiarum contributione ſolvantur. LVII. Ut Judæi ad ſigna deferenda, & ad ſatisfaciendum Eccleſiæ pro decimis & oblationibus, ratione domorum & poſſeſſionum, quas occupant, compellantur. LVIII. Ut Interdicti ſententia ad mandatum Epiſcopi vel ejus Officialis aut Delegati ſervetur. LIX. Abſolutionem vel Diſpenſationem in omnibus caſibus, in quibus Apoſtolicæ Sedi ab hac Synodo, vel alias, ejuſmodi abſolutiones & diſpenſationes non ſunt reſervatæ, Epiſcoporum auctoritati & prudentiæ permittit.

Altera Synodus Avenionenſis. 1337.

Hæc Decreta repetita & confirmata ſunt in altera Synodo Avenionenſi ex iiſdem Provinciis congregata anno 1337. & alia quædam addita (nam ſexaginta novem complectitur.) Inter illa, quartum prohibet Curatis ſub pœna excommunicationis, ne Parochianis ſuis licentiam concedant recipiendi Euchariſtiam extra Eccleſias Parochiales

tota

totâ quindenâ Paſchali, niſi ratione infirmitatis: & ne Prælati de hoc ſtatuto cum aliquo diſpenſent, niſi ex cauſa legitima. V. Statuit ut Clerici Beneficiati, & in Sacris Ordinibus conſtituti, diebus Sabbathi, in honorem *B. Mariæ*, carnibus abſtineant, niſi ex cauſa neceſſitatis, vel niſi Feſtum Natalis Domini die Sabbathi celebretur. Hoc Decretum violantes, menſem unum ab Eccleſiæ ingreſſu arceantur. Obſervatione dignum eſt hoc ſtatutum, ex quo certum eſt, anno 1337. abſtinentiam a carnibus nondum indictam fuiſſe laïcis & Minoribus Clericis diebus Sabbathi, in Provinciis Arelatenſi, Aquenſi, & Ebredunenſi. Ex devotione, non ex lege & Eccleſiæ præcepto, & ſæculares plerique in Eccleſia Gallicana a carnibus Sabbatho quolibet abſtinebant, ut *Hugo V.* Cluniacenſis Abbas teſtatur, hanc Monachis ſuis imperans abſtinentiam, ad quam *Petrus Venerabilis* fruſtra ipſos adhortatus fuerat. *Henricus I.* Cluniacenſis item Abbas anno 1308. electus, & *Joannes Borbonius* anno 1458. eamdem abſtinentiam Cluniacenſis Congregationis Monachis injunxerunt, ut ex eorum Statutis patet in Cluniacenſi Bibliotheca editis. *S. Antoninus* in Summa P. 1. Tom. 16. Cap. 1. §. 4. conſuetudinem comedendi carnes Sabbatho adhuc in Gallia vigere ſcribit, ante annum 1459. quo vivere deſiit.

Abſtinentia a carnibus die Sabbathi eo tempore nondum ubique indicta.

ARTICULUS LIII.

De Conciliis Marciacenſi, Silvanectenſi & Compendienſi.

Concilium Marciacenſe. Marciacum, *Locus Diœceſis Auſcenſis.*

I. ANno milleſimo trecenteſimo vigeſimo-ſexto *Guillelmus de Flavacourt*, Auſcitanus Archiepiſcopus, die 8. Decembris Provinciale Concilium apud *Marciacum* celebravit, in quo Statuta quinquaginta ſex edita ſunt. Quorum alia Eccleſiarum & Clericorum tuentur immunitatem ac libertatem; alia de ſepulturis, quædam de decimis, nonnulla de Cenſuris, de Eccleſiarum conſtructione & conſecratione, de Reliquiis, & Indulgentiis: quædam aliis de capitibus Eccleſiaſticæ Diſciplinæ decernunt. Mendis plerumque deformata ſunt & interpolata.

Concilium Silvanectenſe.

Silvanectum: Senlis, *in Valleſia*, le Vallois, *Epiſcopatus ſub Remenſi Metropoli.*

II. Eodem anno; *Guillelmus de Bria*, Remenſis Archiepiſcopus, Provinciale Concilium Silvanecti celebravit, in quo ſeptem Decreta edita ſunt. 1. Ordinem celebrandi Concilii præſcribit. 2. Beneficiatis prohibet ne alienas in ſe ſuſcipiant Obligationes, ſub pœna privationis Beneficiorum. 3. Solutionem accuratam decimarum ſub pœna excommunicationis imperat. 4. Excommunicatos ab actione, patrocinio, & teſtimonio, in utroque foro repellit. 5. Excommunicationem in eos promulgat, qui confugientibus ad Eccleſiam vim inferunt, eoſque ex ſacris aſylis extrahunt abſque auctoritate Epiſcopi. 6. Clandeſtina Matrimonia contrahentes, latâ in ipſos excommunicationis ſententiâ coërcet. 8. Diris eos devovet, qui Eccleſiaſticæ Juriſdictionis uſum & executionem impediunt.

Concilium Compendienſe 1329.

III. Anno Chriſti milleſimo trecenteſimo vigeſimo-nono, *Guillelmus de Bria*, Remenſis Archiepiſcopus, Provinciale Concilium Compendii celebravit, menſe Septembri, in quo ſeptem edita ſunt Decreta. 1. Statuit ut Conſtitutiones pro juribus & immunitatibus Eccleſiarum tuendis latæ habeantur, earumque executionem Cenſurarum terrore urgeant Epiſcopi. 2. Conſtitutiones contra uſurarios editas executioni mandari jubet. 3. Sub pœna ſuſpenſionis Clericis prohibet ne ſe vel bona Juriſdictioni, coërcitioni, ſeu compulſioni ſæcularis alicujus Domini vel Judicis ſubjiciant. 4. Vetat ne quis Religioſus poſſeſſiones vel jura ſui Monaſterii, Prioratus, Eccleſiæ, vel adminiſtrationis, ad vitam vel ad tempus, pecuniâ exinde receptâ, concedat, ſine conſenſu Epiſcopi; ſub pœna ſuſpenſionis ab Officio, & reſciſſionis contractus. 5. Ne citationes & mandata ad trahendum aliquem extra Provinciam, & ultra fines Regni Franciæ: item generales citationes, inconſultis Epiſcopis, executioni mandentur. VII. Præcipit ut ſingulis diebus Dominicis excommunicati denuncientur omnes & ſinguli uſurpantes, impedientes, & perturbantes ordinariam Juriſdictionem Eccleſiaſticam.

Eccleſiaſtica Juriſdictio.

ARTICULUS LIV.

De Concilio Rothomagenſi.

ANno milleſimo trecenteſimo trigeſimo-quinto, *Petrus*, Archiepiſcopus Rothomagenſis Provinciale Concilium celebravit in Monaſterio *B. Mariæ de Prato*, prope Rothomagum Septembrimenſe, in quo tredecim edita Decreta. I. Divina Officia religioſè celebrari ſtatuit, juxta Conſtitutionem editam in Concilio Viennenſi, quæ incipit, *Gravi nimirum*. II. Conſtitutiones de vita & honeſtate Clericorum in ſuperiori Provinciæ Rothomagenſis Concilio editas obſervari decernit. III. Conſtitutionem Concilii Viennenſis, ſive Clementinam de Statu Monachorum, quæ incipit, *Ne in agro Dominico* diligenter executioni mandari jubet. IV. Statuit ut Capellani ad ſacras functiones in Beneficiis ſuis obeundas, fructuum ſubtractione compellantur. V. Prohibet ne Patroni ad Beneficia præſentent pro pecunia, vel alio commodo temporali: alioqui dans & recipiens in excommunicationem Epiſcopo reſervatam ipſo facto incurrant. VI. Eadem Cenſurâ configit eos qui Viros Eccleſiaſticos decimarum collectione ac perceptione prohibent. VII. Jubet ut Prælati ſacram expeditionem a Philippo VI. Rege Chriſtianiſſimo ſuſceptam promoveant. VIII. Inſtaurationi fabricæ & librorum Eccleſiaſticorum providet. IX. Decernit ut Parochi ab aliis quàm a Diœceſanis inſtitui, infra quadraginta dies a tempore initæ poſſeſſionis coram Epiſcopo vel ejus Vicario compareant, de titulo quo Beneficium poſſideat, fidem facturi, ac juramentum de obedientia, fidelitate & reſidentia ipſi præſtituri. Quo tempore elapſo, ad id Officii, captione & detentione fructuum & proventuum Eccleſiæ compellantur. X. & XI. Ut Caſus in quibus incurritur excommunicatio, & Caſus reſervati Sedi Apoſtolicæ & Epiſcopis, in Eccleſiis publicentur, & exponantur. Et ſi qui Sacerdotes, Regulares vel ſæculares, ſibi poteſtatem abſolvendi a Caſibus Epiſcopo reſervatis ab ipſo conceſſam aſſerant, in ſcriptis exhibere teneantur Curato, cujus in Parochia Confeſſiones excipiunt. XII. Curatos, alioſque Viros Eccleſiaſticos hortatur, ut erga FF. Prædicatores & Minores, aliorumque Mendicantium Ordinum Profeſſores, cùm ad eorum loca & Monaſteria acceſſerint, benignos ſe præbeant, eiſque faveant. XIII. Hujus & ſuperiorum Conciliorum Provincialium Conſtitutiones promulgari & obſervari jubet.

Summa Canonum.

AR-

Digitized by Google

ARTICULUS LV.

De Concilio apud Caſtrum Gonterii.

Summa Canonum.

ANno Chriſti milleſimo trecenteſimo-ſexto, *Petrus* Archiepiſcopus Turonenſis Provinciale Concilium celebravit in Caſtro Conterii, Diœceſeos Andegavenſis, in quo duodecim edita Decreta pro Libertate & Immunitate Eccleſiaſtica vindieandis, & contra Juriſdictionis & bonorum Eccleſiæ invaſores & detentores. X. Statuit ut in permiſſione celebrandi Sacrom in domibus & Capellis Nobiliom ſeu aliorum ſæcularium, ſex dies excepti habeantut, ſcilicet prima Dominica Adventus Domini, Dominica poſt Feſtum Epiphaniæ, prima Dominica Quadrageſimæ, Dominicæ in Paſſione, poſt Pentecoſteo, & poſt Feſtum Aſſumptionis Beatæ *Mariæ* Virginis in quibus unus Parochus, vel alius de ipſius mandato, poterit ibi Divina celebrare.

ARTICULUS LVI.

De duobus Conciliis Toletanis.

Concilium Toletanum 1339.

Summa Canonum.

I. ANno Chriſti milleſimo trecenteſimo trigeſimo-nono, *Ægidius* Toletanus Archiepiſcopus, Hiſpaniæ Primas, Provinciale Concilium in Metropoli ſua celebravit, in quo quinque Decreta condita ſunt. 1. Statuit ne quis poſſeſſiones in locis, in quibus Eccleſia dominium obtinet temporale, ſitas, eis qui Eccleſiæ vaſſilli tunc non ſint, vendere, aut quovis alio titulo in eos transferre præſumat: alioquin tam vendentes quàm ementes aut recipientes, excommunicationem incurrant, alienatio irrita ſit, & poſſeſſiones iſtæ loci Domino adjudicentur. 2. Illiteratos ad Clericatum promoveri vetat. 3. Ex qualibet Cathedrali & Collegiata Eccleſia unum ex decem Canonicis ad ſtudia Theologica & Juris Canonici mitti jubet. 4. Ut Epiſcopi legitimè impediti, & Cathedralium Eccleſiarum Capitula, Procuratores ad Concilium Provinciale mittant. 5. Ut Canonis, *Omnis utriuſque ſexus*, executionem curent ſinguli Rectores Eccleſiarum, & eorum Vicarii, & omnium qui ſibi, vel alteri poteſtatem habenti confeſſi fuerint, nomina ſcripto conſignent.

Alterum Concilium Toletanum. 1347

II. Alterum Concilium celebravit idem Archipræſul anno milleſimo trecenteſimo quadrageſimo-ſeptimo, in quo quatuor Decreta condita ſunt. 1. De vita & honeſtate Clericorum. 2. Contra bonorom & Jurium Eccleſiaſticorum invaſores, & quoſcumque gravem injuriam perſonis Eccleſiaſticis inferentes. 3. De Conſtitutione *Clementis V.* in Concilio Viennenſi, quæ incipit, *Abuſionibus*, contra Quæſtores, obſervanda. 4. Vetat ne Præſulum Notarii pro ſigillo, pro literis dimiſſoriis, aut proviſoriis, indebitam pecuniam extorqueant; alioqui gravi mulctâ plectantur.

ARTICULUS LVII.

De Conciliis duobus Londinenſibus.

Summa Canonum Concilii Londinenſis 1342.

I. ANno milleſimo trecenteſimo quadrageſimo-ſecundo, menſe Octobri, *Joannes Stretford* Cantuarienſis Archiepiſcopos Provinciale Concilium Londini celebravit, in quo Decreta duodecim de Eccleſiaſtica Diſciplina edita ſunt. 1. Statuit ne in privatis Oratoriis, abſque licentia Epiſcopi, Miſſa celebretur; nec ea licentia concedatur niſi Magnatibos, & Nobilibus, quorum domus ab Eccleſiis Parochialibus multùm diſtant, vel infirmis & debilibus. 2. Exactiones pro literis Clericorum ordinatorum, Inſtitutionum, Collationum, Inquiſitionum, &c. prohibet. 3. Statuit ut Archidiaconi ſumptibus moderatis ab Epiſcopis inſtitutos in poſſeſſionem Beneficiorum mittant. 4. Ut Religioſi Parochias Monaſteriis ſuis annexas habentes, ſecundùm facultates hujuſmodi Beneficiorum, annis ſingulis ad certam eleemoſynam pauperibus Parochianis diſtribuendam ab Epiſcopis compellantor. 5. De reparatione Eccleſiarum decernit. 6. Quantùm pro teſtamentorum inſinuatione, vel approbatione rationum eorum executionem ſpectantium exigi poſſit ab Eccleſiaſticis Judicibus. 7. Statuit de Viſitatione Archidiaconorum, & contributiones ratione Viſitationis eis ſolvendas moderatur. 8. De locis in quibus Epiſcoporum conſiſtoria, & Archidiaconorum Capitula celebranda ſunt. 9. De apparitorum multitudine ab Archidiaconis reſecandæ. 10. Vetat ne Archidiaconi, & eorum Officiales, corporales pœnitentias adulteris, fornicariis, aliorumque gravium criminum reis, præſertim relapſis impoaendas, vel impoſitas, mulctâ pecuniariâ commutent. 11. Ne, quibus purgatio criminis indicta eſt, ab uno Decanatu ad alium evocentur, & laboribus ac ſumptibus fatigentur. 12. Eos qui Eccleſiaſtica Beneficia vi Brevium Regiorum occupant, poſſeſſoribus rite & Canonicè non amotis, excommunicatione percellit.

Corporales Pœnitentiæ gravium criminum reis ab Archidiaconis aut Officialibus impoſitæ, vel imponendæ, non ſunt ab iis mulctâ pecuniariâ commutandæ.

II. Alterum Concilium Provinciale in eadem urbe celebravit idem Archipræſul, in quo ſeptemdecim Decretis Eccleſiaſtica Diſciplina firmata eſt. 1. Anglicanæ Eccleſiæ Regnique paci conſulit. 2. De habito & honeſtate Clericorum decernit. 3. De conditionibus ſervandis in dimiſſione Beneficiorum ad firmam. 4. Contra decimarum & oblationum fraudatores decernit, uti & 5. & 6. 7. De debitis inteſtatorum ſolvendis, & de teſtamentorum executione: qua de re etiam caput octavum eſt. 9. Excommunicat eos, qui in extremis poſiti bona ſua in fraudem Eccleſiarum vel creditorum, donatione inter vivos alienant. 10. Vigilias in privatis domibus coram defunctorum corporibus in feretro expoſitis fieri vetat, niſi a Clericis Pſalteria recitantibus & propinquis ac amicis: quòd populo ad hujuſmodi vigilias promiſcuè conveniente, multa patrarentur inhoneſta. 11. Matrimonia clam contrahentes, & Sacerdotes qui ipſos conjungunt, excommunicatione ferit. 12. Excommunicatos denunciat, qui Juriſdictionem Eccleſiaſticam impediunt. 13. Prohibet ne excommunicati, a ſæculari Magiſtratu poſtulantibus Epiſcopis cuſtodiæ traditi abſque Prælatorum auctoritate liberentur: jubetque ut ipſis inconſultis liberati ſolemni ritu rurſus diris devoveantur. 14. Excommunicat eos, qui herbas & arbores in Cœmeteriis Eccleſiarum & Capellarum creſcentes, metunt, evellunt, diſſipant, abſque Rectorum arbitrio

Alterius Concilii Londinenſis non multò poſt celebrati Decreta.

Matrimonia clandeſtina.

trio

ttio. 15. Eamdem pœnam decernit in eos qui bona Judicis Eccleſiaſtici ſententiâ ſequeſtrata violaverint. 16. Eos qui impetrant Breve Regium contra adverſarios in Comitatibus eatraneis, ipſiſque ignorantibus fraudulenter & malitioſè litem intentant; aguntque interdum ut proſcribaotur, excommunicatione percellit. 18. Superiores Conſtitutiones promulgari jubet. Ad eumdem annum ab Anglicano Collectore hoc refertur Concilium, quo ſuperius, quamquam veriſimile non ſit duo Concilia Provincialia eodem anno celebrata.

ARTICULUS LVIII.

De Concilio Noviomenſi.

Noviomum, Noyon *urbs Picardiæ, Epiſcopatus ſub Remenſi Metropoli.*

ANno Chriſti milleſimo trecenteſimo quadrageſimo-quarto, menſe Julio, *Joannes* Remenſis Archiepiſcopus Concilium Provinciale Noviomi celebravit, in quo ſeptemdecim Decreta edita ſunt. Primum contra impedientes Juriſdictionem Eccleſiaſticam. II. De citationibus. III. Perſonarum Eccleſiaſticarum diffidationes ſeu activas, ſeu paſſivas, ſub pœna excommunicationis prohibet. IV. Divinum Officium in omnibus Eccleſiis Diœceſeos fieri jubet ſecundùm uſum Cathedralis. V. Excommunicat Dominos temporales, qui vaſſallis ſuis inhibent, ne aliquid vendant Clericis, aut ab ipſis emant, vel terras eorum colant. VI. Eadem Cenſurâ configit ſæculares Judices; qui captos ac detentos Clericos poſtulantibus Ordinariis non reſtituunt, ſed receptâ pecuniâ dimittunt. VII. Superſtitiones quaſdam ab hiſtrionibus fieri ſolitas prohibet. VIII. Clericos qui pœnitentias a Judicibus Laïcis indictas ſponte ſubierint, vel mulctas impoſitas ſolverint, graviſſimè plecti jubet. IX. Concionatoribus, ex Mendicantium præſertim Religioſis Sodalitiis, præcipit, ut Chriſtianas plebes ad ſolvendas decimas adhortentur, alioqui poteſtate abſolvendi a Caſibus reſervatis priventur. (Quam ſcilicet Epiſcopi tune ipſis liberaliter concedebant.) X. Decernit ut Capitula Prælatis, & Prælati Capitulis, cûm fuerit opus, neceſſaria cauſis ipſorum Inſtrumenta ſine fraude ſuppeditent. XI. De Clericorum honeſtate ſtatuit. XII. Vetat ne recentia miracula inconſulto Epiſcopo prædicentur. XIII. Dominos temporales, & ſæculares Judices excommunicatione ferit, qui captis & detentis ratione criminis alicujus Clericis, veſtes Clericales detraxerint, aut crines abraſerint. XIV. Diris eos devovet; qui ſe Clericos fingunt. XV. Eos qui Decreto Silvanectenſis Concilii, anno 1317. celebrati, contra Clericorum & bonorum Eccleſiaſticorum detentores, fraudem faciunt, excommunicatione ferit. XVI. In Promotores Curiarum Eccleſiaſticarum, qui varia interdum crimina diverſis hominibus imponebant, eoſque graviſſimis ſumptibus & expenſis vexabant, animadvertit. XVII. Procuratorum rapacitatem coërcet ac moderatur.

Diffidare, *eſt a fide quam quis alicui debet, aut pollicitus eſt, per literas deficere.*

Eccleſiaſtica Juriſdictio.

Solutio decimarum.

ARTICULUS LIX.

De Concilio Pariſienſi.

Summa Canonum.

ANno Chriſti milleſimo-trecenteſimo quadrageſimo-ſexto, *Guillelmus* Senonenſis Archiepiſcopus cum Suffraganeis ſuis Concilium Pariſiis celebravit, Martio menſe, in quo tredecim edita Decreta. I. Immunitatem Clericorum contra ſæculares Magiſtratus Cenſuris Eccleſiaſticis tuetur. II. Decernit de Clericorum habitu. III. Statuit ut in eos qui anno ſolido in excommunicatione obduruerint, quaſi ſuſpectos de hæreſi agatur. IV. Ut ſæculares Magiſtratus & Domini temporales, hæreticos capiant, ſeu capi curent, jubentibus Epiſcopis, captoſque Eccleſiaſticæ Curiæ repræſentent ſub pœna excommunicationis. V. Ut Legata Eccleſiæ in alios uſus non convertantur, quàm in quos relicta ſunt. VI. Ut abſentes a Synodo ob impedimentum Canonicum; abſentiam per idoneum nuncium excuſent. VII. De literis citatoriis eſt. VIII. Prioratus; & Eccleſias Parochiales, in quibus non ſunt ſufficientes reditus, uniri jubet. IX. Antiquas Decretales & Clementinas Conſtitutiones de Xenodochiis, Leproſariis, & Eleemoſynariis obſervari præcipit. X. De ſartis tectis Eccleſiarum, Monaſteriorum, & Domorum Eccleſiaſticarum reſtaurandis decernit. XI. Prælatis Regularibus prohibet ne Prioratos, Eccleſias, Adminiſtrationes, aut Beneficia ad eorum diſpoſitionem ſpectantia, menſis ſuis applicent, aut veteres penſiones augeant, vel novas imponant. XII. Statuit ut juxta Conſtitutionem Clementinam, in titulo de Judiciis poſitam, in cauſis matrimonialibus, uſurarum, & decimarum, ſummariè, ſimpliciter, de plano, ſine ſtrepitu & figura judicii procedatur. XIII. Ter Salutationem Angelicam hora ignitegii * dicentibus Indulgentias concedit.

** Serò, cùm tegitur ignis.*

ARTICULUS LX.

De Concilio Biterrenſi.

Summa Canonum.

ANno Chriſti milleſimo trecenteſimo quinquageſimo-primo, *Petrus* Narbonenſis Archiepiſcopus, cùm Suffraganeis ſuis Concilium *Biterris* celebravit; in quo octo Decreta condita ſunt. I. De reverentia ſanctiſſimo nomini *Jeſu* capitis inclinatione exhibendâ. II. De ſacro Chriſti Corpore, cùm ad infirmos defertur, religioſè proſequendo. III. Indulgentias concedit orantibus pro ſummo Pontifice, Rege, & Prælatis. IV. Sacros fontes baptiſmatis claudi jubet. V. In bonorum Eccleſiaſticorum invaſores animadvertit. VI. Canonis, *Omnis utriuſque ſexus*, executionem Curatis imperat, prohibetque ne alicui, niſi ratione infirmitatis, percipiendæ Euchariſtiæ extra Parochiales Eccleſias in quindena Paſchali concedant licentiam, ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ. VII. Clericos in Beneficiis Eccleſiaſticis vel ſacris Ordinibus conſtitutos hortatur, ut diebus Sabbathi deinceps a carnibus abſtineant; niſi ex cauſa neceſſitatis, vel niſi Feſtum Nativitatis Domini Sabbatho evenerit. VIII. Pœnas decernit in eos qui excommunicatione percoſſi, non modò terribilem illam Cenſuram aſpernantur, ſed palam irrident, Prælatos a quibus ſunt excommunicati, viciſſim per jocum & ludibrium, quaſi in ſcœna, excommunicantes.

Abſtinentia Sabbathi nondum omnibus tempore iſtius Concilii præcepta.

ARTICULUS LXI.

De Concilio Andegavenſi.

Summa Canonum.

ANno Chriſti milleſimo trecenteſimo ſexageſimo-quinto, *Simon* Turonenſis Archiepiſcopus Concilium cum Suffraganeis ſuis Andegavi celebravit, die 12. Martii, in quo triginta-quatuor Decreta edita ſunt. Priora quatuor Judicia ſpectant. V. Statuit ut qui a Sede Apoſtolica Beneficia accipiunt, infra tres menſes acceptationem illam ſuam in loco Beneficii publicare te-

De collatione Beneficiorum.

teneantur; alioquin jure ſuo excidant. VI. Ut iidem infra ſex menſes a tempore proviſionis ſibi factæ, poſſeſſionem inire teneantur. VII. Idem ſtatuit de iis quibus collata ſunt Beneficia in Provincia Turonenſi a Prælatis tam ſæcularibus, quàm Regularibus: alioqui collationem irritam dicit. VIII. Vetat ne Beneficia, quæ ex fondatione, conſuetudine, vel ſtatuto, ſacros Ordines poſtulant, iis conferantur quorum ad illos Ordines ſuſcipiendos immatura eſt ætas. IX. Beneficiis ipſo facto privatos declarat, niſi ad Ordinem ſaltem Subdiaconatus infra annum fuerint promoti. X. Prohibet ne ab examinatoribus Curatorum aliquid ratione literarum vel ſigilli recipiatur. XI. Ne Archidiaconi vel Archipresbyteri, qui in quibuſdam Turonenſis Provinciæ locis lectos Curatorum defunctorum, ex conſuetudine ſibi vendicant, ultra quinquaginta ſolidos pro lecto recipiant, ſi Parochialis Eccleſia quinquaginta tantùm libras decimalium redituum obtinet; vel centum ſolidos, ſi reditus ſint ampliores. XII. & XIII. De vita & honeſtate Clericorum decernunt, eiſque veſtium breviorum, & calceorum ſecularium uſum, ſub pœna ſuſpenſionis a ſuffragio ferendo in Capitulo, nec-non a perceptione quotidianarum diſtributionum & fructuum Beneficiorum per menſem; adjectâ decem librarum molctâ, prohibent. XIV. Vetat ne Presbyteri Miſſam pro defunctis celebrent, niſi priùs Officium Defunctorum perſolverint, quod a Curatis ſingolis diebus ferialibus recitari jubet. XV. Officium Beatæ Virginis in ſingulis Eccleſiis, Metropolitana, Cathedralibus, Regularibus, Collegiatis, ſingulis diebus ſolemniter decantari præcipit, exceptis Feſtivitatibus anni majoribus, Adventu Domini, vel cùm aliàs Officium de *Beata Maria* celebratur. XVI. Prohibet ne Viri Eccleſiaſtici, quacumque dignitate fulgeant, etiam Epiſcopi, ultra duo fercula in conviviis ſolemnibus, vel feſtivitatibus præcipuis parari curent, niſi propter adventum Principum, vel aliarum perſonarum, quæ Eccleſiæ utiles eſſe poſſint. XVII. Reſidentiam Benficiatis, & maximè curam animarum habentibus imperat, ſub pœna privationis fructuum, ſi menſem integrum abſque licentia & cauſa legitimâ abſuerint; amiſſionis verò Beneficiorum, ſi ſex menſes. XVIII. De quotidianis diſtributionibus decernit. XIX. & XX. De Monachorum & Canonicorum Regularium veſtibus reformandis. XXI. Vetat illis quorum eſt Leproſariarum, Eleemoſynariarum, Xenodochiorum, Domorum Dei adminiſtrationem committere, ne pecuniam, aliudve munus, ratione commiſſionis, ſigilli, vel literarum recipiant, ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ. XXII. Abſtinentiam a lacte & butyro diebus jejuniorum; & maximè Quadrageſimali tempeſtate præcipit; abſolutionem ab hujus præcepti tranſgreſſione Superioribus reſervat. Vigeſimum-tertium & ſex ſequentia Eccleſiarum & perſonarum Eccleſiaſticarum immunitates vindicant. XXX. Clericos ac Laïcos concubinas poblicè foventes, excommunicatione ferit. XXXI. Sententiam excommunicationis a quocumque Judice latam, infra menſem a tempore quo lata fuerit, publicari jubet. XXXII. Hujus Concilii ſtatuta, ſingulis annis, certis diebus, in Eccleſiis Parochialibus promulgari, & linguâ volgari exponi jubet. XXXIII. Sex Dominicas notat, quibus in domibus ſeu Capellis Nobilium, in quibus Sacrum facere ex Epiſcopi conceſſione licet, Miſſa celebrari non poſſit niſi a Curato, vel ejus Capellano, vel alio cui mandaverit. XXXIV. Abſolutionem a Cenſuris hac in Synodo latis, cuilibet Epiſcopo in Diœceſi ſua permittit.

Officii Defunctorum recitatio.

Officium B. Virginis Mariæ.

Virorum Eccleſiaſticorum frugalis menſa.

Abſtinentia a lacte & butyro diebus jejuniorum.

ARTICULUS LXII.

De Concilio Vaurenſi.

Vaurum Lavaur, urbs Occitaniæ, Epiſcopatus ſub Metropoli Toloſana.

ANno Chriſti milleſimo trecenteſimo ſexageſimo-octavo, *Petrus* Narbonenſis Archiepiſcopus, *Goffredus* Toloſanus, & *Philippus* Abbas *Sorecinii* Archipræſulis Auxitani Vicarius Generalis, ab eoque poteſtatem habens, cum trium Provinciarum Epiſcopis, Concilium in Caſtro Vaurenſi celebravere, in quo centum triginta tribus Decretis Eccleſiaſtica Diſciplina ſancita eſt. Primum eſt de Fide Catholica, & Catecheſim continet ad Chriſtianarum plebium informationem, accuratam ſanè & exquiſitam. Obſervatione digna eſt Moralis Regula, quam hæc Synodus tradit: *Neque enim Confeſſor debet eſſe promptus ad facilè judicandum de aliquo quòd ſit mortale peccatum, niſi ſit in dictis Scripturæ vel Sanctorum expreſſum.* Secundum, & ſeptem ſequentia, de Conciliorum Provincialium & Synodorum Diœceſanarum celebratione ſtatuunt. X. & XI. Excommunicatione feriunt eos, qui Literis Apoſtolicis abutuntur. XII. Statuta, banna, præcepta, prohibitiones contra conſuetudines Eccleſiaſticas, libertates, ſeu obſervantias antiquas, reſcindi jubet ab auctoribus, ſub pœna excommunicationis. XIII. Vetat ne bona Eccleſiarum vacantium a Prælatis, aut aliis perſonis Eccleſiaſticis, niſi ex jure, privilegio, vel conſuetudine id ipſis liceat, occupentur, ſub pœna excommunicationis. XIV. Conjurationes Confraternitatum nomine honeſtatas, omniaque Pacta, Juramenta, Ordinationes, quibus illi cujuſcumque ſint conditionis, conjurati obſtricti ſunt, reſcindit ac in irritum mittit: ac deinceps fieri vetat ſub pœna excommunicationis, a qua nemo abſolvere poſſit, extra mortis articulum, Epiſcopus. Per hoc tamen *Confraternitates olim in honorem Dei, & B. Mariæ, & aliorum Sanctorum, & pro ſubſidiis pauperum introductas*, in quibus conjurationes hujuſmodi non intervenerunt, minimè ſe reprobare Synodus profitetur. Decimum-quintum & tria ſequentia, renovant Conſtitutiones Auſcitani Concilii, anno milleſimo trecenteſimo celebrati, contra eos qui electionibus & poſtulationibus canonicis, vel pacificæ poſſeſſioni Beneficiorum Eccleſiaſticorum impedimentum apponunt; aut in Beneficia ſe intrudunt, aut plura incompatibilia retinent. XIX. Jubet ut Viri Eccleſiaſtici Beneficiorum ſuorum jura, uſus, conſuetudines, pro virili tueantur, eorumque negligentiam Superiores ſuppleant. XX. Illiteratos ad ſacros Ordines promoveri prohibet. XXI. De leproſis ſequeſtrandis decernit. XXII. Extraneos Clericos & Religioſos abſque ſuorum Prælatorum literis ad Divina Miniſteria vetat admitti. XXIII. Vetat ne quis nova erigat Altaria, vel aliquam in injuriam Ordinariorum Juriſdictionem uſurpet, ſub pœna excommunicationis. XXIV. Pſeudo-apoſtolos, & falſi nominis Religioſos, periculoſos homines circa fidem, a Sede Apoſtolica damnatos, per orbem errantes, capi jubet, ac Epiſcopis examinandos, corrigendos, plectendos repræſentari. XXV. Prohibet ne Archidiaconi de cauſis Matrimonialibus abſque mandato Epiſcopi judicent. XXVI. Cauſas ab Ordinariis Judicibus gratis examinari ſtatuit. XXVII. Ut Juris Canonici Peritis cauſarum Matrimonalium cognitio committatur, & in locis dumtaxat inſignibus examinentur ac judicentur, in quibus virorum eruditorum copia haberi poteſt. XXVIII. Ne Suffraganei appellationes

Summa Canonum.

Regula ſecundùm quas judicium de peccatis ferendum.

Piæ Confraternitates approbantur.

Cauſarum Matrimonialium judicium

nes ad Metropolitanum impediant. XXIX. XXX. XXXIII. XXXVI. XXXVIII. XXXIX. XL. Juriſdictionem & libertatem Eccleſiaſticam tuentur contra invaſorum & oppreſſorum injurias. XXXI. Cenſuras ab uno Epiſcnpo latas, ab aliis, cùm rogati fuerint, publicari, & obſervari ſtatuit. XXXII. Clericos curam animarum habentes, vel in ſacris Ordinibus conſtitutos, in Curia ſeculari Magiſtratum gerere, vel cauſas dicere, aut agere vetat. XXXIV. Ne Clericus laïco contra Eccleſiam ſive contra alium Clericum in Judicio Eccleſiaſtico vel ſeculari patrocinium impendat. XXXV. Statuit ut excommunicati, qui vi aut metu abſolutionem ſurripiunt, a locorum Ordinariis eacommunicati publicè denuncientur. XXXVII. Vetat ne excommunicati, ad Magiſtratus & Officia publica aſſumantur, ſub pœna excommunicationis ab eligentibus, approbantibus, & confirmantibus ipſo facto incurrendâ. XLI. XLII. & XLIII. De Inſtrumentis & contractibus decernunt.

Eccleſiaſtica Juriſdictio.

XLIV. & XLV. De Juramentis, quorum ratione cauſas aliàs civiles ad forum Eccleſiaſticum pertinere declarat Synodus, latâ in eos qui cognitionem hujuſmodi cauſarum Eccleſiæ prohibuerint, eacommunicationis ſententiâ. XLVI. XLVII. & XLVIII. De veſtibus Canonicorum & familiarium Epiſcnpi, & cujuſvis alterius Prælati ſtatuunt. XLIX. Prohibet ne Viri Eccleſiaſtici, temporalem Juriſdictionem habentes, malefactores in terris ſuis recipiant aut protegant: alioqui ad arbitrium Ordinarii ſui puniantur. L. Statuit ut Canonici, ſuâ quiſque hebdomadâ, in Divinis Officiis ſecundùm Ordinem ſuum miniſtrent. LI. ut qui Eccleſiam ſibi commiſſam dimittit, bonorum mobilium & annonæ tantùm relinquat, quantùm ſatis ſit ad ſuſtentandum perſonas Eccleſiæ & ejus domui neceſſarias, & ferenda onera eidem Eccleſiæ incombentia, uſque ad collectionem novorum fructuum. LII. Statuit de diſtributionibus quotidianis. LIII. LIV. LV. & LIV. De bonorum Eccleſiaſticorum adminiſtratione vacantibus Eccleſiis decernunt, eorumque invaſores eacommunicatione feriunt. LVII. Baillivias Scribanias, & alia Officia ad Prælatos ſeu Capitula ſpectantia, concedi prohibet ad vitam. LVIII. Vetat ne bona Eccleſiarum vel Beneficiorum a Prælatis aut Clericis ſub ſigillo Regis, vel alicujus Domini temporalis obligentur: alioqui eacommunicationem incurrant. LIX. Ne bona Eccleſiarum in ſacris ædibus depoſita capiantur, ſub pœna eacommunicationis. LX. Statuit ut Epiſcopi teſtamentorum

De Teſtamentis.

eaecutionem circa relicta ad pias cauſas promoveant. LXI. Ut Epiſcopi nobilia & pulchra ornamenta, aut centum florenos auri, Eccleſiis ſuis relinquant. LXII. Ut Curati factioni teſtamentorum rogati interſint; & Notarii, infra octo dies ab obitu teſtatoris, eorum tranſumptum Epiſcopo vel ejus Officiali, aut Curato eahibeant, quoad pia legata & reſtitutiones, ſub pœna excommunicationis. LXIII. LXIV. & LXV. De ſepulturis ſtatuunt, & de Parochialium Eccleſiarum juribus non fraudandis. LXVI. Decretalem Bonifacii VIII. *Super Cathedram*, a *Clemente V.* in Concilio Vienneſi confirmatam, obſervari jubet. Religioſos viros iſtius Conſtitutionis tranſgreſſores ab audientia Confeſſionum & Prædicatione verbi Dei in perpetuum excludit. LXVII. Eamdem pœnam in illos decernit, qui fidelium animos a decimarum aut aliorum Jurium Eccleſiaſticorum ſolutione averterint.

Portio congrua Curatorum.

LXVIII. LXIX. & LXX. Rem decimariam ſpectant. LXXI. Infideles Baptiſma poſtulantes antea probari jubet. LXXII. Monachos & Canonicos Regulares Apoſtatas, niſi infra menſem ad clauſtrum redierint, Beneficiis privat & excommunicatos unà cum omnibus ipſis faventibus, denunciari præcipit. LXXIII. Eaemptos, in Prioratibus & locis non exemptis delinquentes, ab Ordinariis puniri poſſe declarat. LXXIV. Religioſis Mendicantibus, ad Ordines non Mendicantium tranſeuntibus, penſiones aliquas aſſignari vetat. LXXV. Statuit ut Curatis, qui de reditibus Eccleſiarum ſuarum commodè nequeunt ſuſtentari, nec incumbentia onera ſuſtinere, ab iis, qui decimas earumdem Parochiarum percipiunt, congruam aſſignari portionem curent Epiſcopi. LXXVI. Statuit ut laïci, qui occaſione Juris Patronatûs Eccleſias detinent, eas quantocyus dimittant, ſub pœna excommunicationis. LXXVII. Eamdem pœnam infligit iis qui per potentiam vel impreſſionem cujuſcumque ſecularis perſonæ in Beneficia Eccleſiaſtica fuerint intruſi. LXXVIII. Præſentatos vel inſtitutos a Patronis ſacras functiones in Parochialibus Eccleſiis eaercere vetat, donec ab Epiſcopo curam animarum receperint: alioqui Jure ſuo cadant. LXXIX. Eapenſas ab Epiſcopo vel Curato in Legatis vel Nunciis Sedis Apoſtolicæ recipiendis factas, ex communi contributione Eccleſiarum civitatis vel Diœceſis, infra quas factæ ſunt, ſolvi jubet. LXXX. Statuit ut pauperibus Eccleſiis & Clericis, ad Jurium ſuorum defenſionem, ea communi totius Diœceſeos ærario ſumptus neceſſarii ſubminiſtrentur. LXXXI. Cuilibet Presbytero Miſſam celebrare volenti permittit, ut cuivis Sacerdoti idoneo peccata ſua confiteatur. LXXXII. Vetat ne Presbyter ſacrum faciens filium ſuum ſpurium miniſtrum adhibeat. LXXXIII. Præcipit ut Rectoribus Eccleſiarum Miſſas celebrantibus unus ſaltem Clericus ſuperpellicio indutus miniſtret. LXXXIV.

Auditio Miſſæ Parochialis Dominicis diebus.

Statuit ut Parochiani diebus Dominicis & feſtivis ad Parochialem Eccleſiam ſuam concurrant Miſſas integras audituri. Si duabus Dominicis continuis defuerint, commoneantur, illiſque excommunicatio intentetur. Id ſcilicet neceſſarium duxere Patres, *Ut honor debitus Parochialibus Eccleſiis obſervetur, & animarum periculis obvietur.* LXXXV. & LXXXVI. Diligentem Euchariſtiæ, Chriſmatis, & fontium baptiſmalium cuſtodiam & clauſuram imperat. LXXXVII. Indulgentias religioſè proſequentibus ſacratiſſimum Corpus Chriſti, cùm ad infirmos defertur, concedit Synodus. LXXXVIII. Antiquas Reliquias extra capſas aut vaſa oſtendi, & venales eſſe; recèns inventas fidelium venerationi eaponi vetat, niſi a Romana Eccleſia fuerint approbatæ. LXXXIX. Sub pœna excommunicationis & maledictionis æternæ prohibet, ne quis diebus Jejuniorum & præcipuè Quadrageſimali tempeſtate, carnes comedat, niſi neceſſitate cogente. XC. Statuit ut Clerici Beneficiati aut in ſacris Ordinibus conſtituti, ſingulis diebus Sabbathi, ob reverentiam *B. Mariæ* Virginis, a carnium eſu abſtineant, niſi ex cauſa neceſſitatis, vel niſi eâ die Feſtum Natalis occurrat; alioqui menſem unum ab Eccleſiæ ingreſſu arceantur.

Clericos Laïcis in modo vivendi præcellere oportet.

Rationem Statuti hanc afferunt Patres: *Cùm deceat Eccleſiaſticos Viros, præſertim ſacris inſignitos Ordinibus, aut Beneficia Eccleſiaſtica obtinentes, in domo Domini, in cujus ſortem adſcripti ſunt, in modo vivendi laïcos excellere, ut laïci eorum exemplo proficiant, &c.* Nondum ergo laïcis in Gallia lea abſtinentiæ diebus Sabbathi erat impoſita anno 1368.

Abſtinentia Sabbathi nondum univerſim præcepta.

XCI. De fabrica Eccleſiarum decernit. XCII. Vetat ne Exempti Oratoria in locis non eaemptis erigant, vel in ipſis Divina celebrent ſine Epiſcoporum licentia. Nonageſimo-tertio, nonageſimo-quinto & tredecim ſequentibus, immunitati, libertati, honori, ſecuritati, locorum & hominum ſacrorum, Juriumque ac bonorum Eccleſiaſticorum conſulitur:

ſœ-

Eccleſiaſtica Juriſdictio & immunitas.

pœnæ in violantas libertatem, perturbantes vel impedientes Juriſdictionem, invadentes bona & jura Eccleſiarum aut Virorum Ecclaſiaſticorum, iiſque inſueta onera imponentes, & injuriam irrogantes, decernuntur graviſſimæ. CIV. Clericos vel Religioſos, qui Clericum alterum vel Religioſum, de actione perſonali vel crimine ad ſæculare tribuoal vncaverint, excommuoicatione perceilit, mulctaque. CIX. Omnes qui ex Synodicis Conſtitutionibus commodum recipıunt, illis ſubeſſe jubet, CX. Matrimonia clam & ſine licentia proprii Sacerdntis coutrahentes excommunicatos ipſo facto denuntiat. CXI. Statuit ut ex qualibat Eccleſia Metropolitana, Cathedrali, Conventuali vel Collegiata, duo Canonici ad Studia Theologiæ vel Juris Canonici, ab Epiſcopis & Capitulis mittantur, qui ſtudinrum tenſpore fructus Beneficiorum ſuorum percipiant, exceptis diſtributinnibus quotidianis. CXII. & tria ſequentia Judæos ſpectant, vetantque ne Chriſtianæ mulieres Judæorum filins nutriant; ne Chriſtiani Judæorum Medicorum aut Chirurgorum nperâ utantur; ne Circumciſinnibus, ſepoltoris, & conviviis Judæorum interſint. CVI. CVII. CVIII. CIX. & CX. Excommunicatione feriunt eos qoi toxica ſeu herbas ad mortem vel abortum procurandum vendunt, aut miniſtrant: item adulteros & cnncubinarios, incendiarios & raptores publicos, nnn revelantes Inſtrumenta, Privilegia, & documenta ad Eccleſias pertinentia; Judices demum, qui uſuras ſolvere jubent, aut repetere prnhibent. CXXI. Exemptos & Privilegiatos, qui ſuis abutuntur Privilegiis, coërcet. CXXII. Edicit quomodo in eos ſit agendum, qui Epiſcopum vel Prælatum inferinrem interfecerint, vulneraverint, percuſſerint, cœperint; & quibos pœnis ſint plectendi. CXXIII. Conventientibus ad Miſſam *Beata Maria* Iodulgentias coocedit. CXXIV. Orantibus pro Romano Pontifice quadraginta dies de injunctis Pœnitentiis relaxat. CXXV. Quæſtores ſine literis Epiſcoporum ad concionandum admitti vetat. CXXVI. Statuit ut Epiſcopi Confeſſarins idoneos deputent, quibus plenariam abſolvendi a caſibus reſervatis committant poteſtatèm. CXXVII. Triginta dies de injunctis pœnitentiis cnodonat Fidelibus, qoi ad ſonum câmpanæ circa Solis ortum, pro pace & proſpero ſtatu Eccleſiæ quinquies Orationem Domioicam in honoram quinque vulnerum Salvatoris noſtri, & ſepties Angelicam Salotationem ad honorem ſeptem gaudiorum quæ de Filio ſuo Beata Virgo habuit, devotè recitaverint. CXXVIII. In Cenſurarum Eccleſiaſticarum contamptnres & irriſores animadvertit. CXXIX. Sententias ab uno latas Epiſcopn, ab aliis denuntiari, ac obſervari jubet, cùm rogati ſuerint. CXXX. Tempore Interdicti Conſtitutionem *Bonifacii VIII.* quæ incipit: *Alma mater*, executioni mandari præcipit. CXXXI. Statuit ut Domini temporales & Magiſtratus excommuoicatns ad parendam Eccleſiæ, & poſtulandum abſolotionis beneficium, bonorum captione, diſtractione, venditione, aliiſquo juris remediis, citra pœnam ſanguinis, ab Epiſcopis vel eorum Officialibus rogati compellant. Qui hanc Eccleſiæ operam præſtare noluerint, excommunicatione feriuntor. CXXXII. Prælatis jubet ut excommunicatos pariter vitent ac ſubditi, nec eos ad manus oſculum admittant, nec cum eis in menſa aut vitæ civilis commerciis commooicent. CXXXIII. Cnnſtitutinnes Provinciales Metropolitanorum Narbonenſium, Toloſannrum, & Auſcitannrum cnnfirmat,

Matrimonia clandeſtina.

Canonicorum ſtudia.

ARTICULUS LXIII.

De Concilio Saltzburgenſi.

ANno Chriſti milleſimo trecenteſimo octngeſimo-ſexto, *Pilgrinus* Saltzburgenſis Archiepiſcopus, Sedis Apoſtolicæ Legatus Provincialo Coocilium in Metropoli ſua celebravit, in quo ſeptemdecim edita Decreta. I. Præcipit ut omnes & ſinguli Clerici eumdem Ritum Cathedralis Eccleſiæ ſuæ in Divinis Officis ſequantur. II. Vetat Presbyteris ne a Cenſuris & Caſibus Epiſcopo aut Sedi Apoſtolicæ reſervatis abſolvant, ſub pœoa ſuſpenſionis. III. Licentiam abſolvendi a caſibus reſervatis Epiſcopis revocat; quoniam eâ nonnulli ad quæſtum abutebantur. IV. In caſibus dubiis, periculum val ſalutem animarum ſpectantibus, Superiorem, vel ſaltem peritiores & ſapientiores conſuli jubet. V. & VI. De Clericorum habitu ſtatuit. VII. De ornameotorum Eccleſiaſticorum & ſacrorum vaſorum nitore. VIII. Vetat ne Mendicantium Ordinum Fratres ad prædicandum verbum Dei, vel ad audiendas Confeſſiones, a Rectoribus Eccleſiarum admittantur, niſi a ſuis Superioribus licentiam babeant, illamque exhibeant, & niſi ab Epiſcopis fuerint approbati. IX. Cenſuris temporales Dominos compeſcit, qui collectis, talliis & exactinnibus Clericos vexant. X. Sententias excommunicationis per omnes civitates & Diœceſes promulgari ſtatuit. XI. Conſtitutiones *Bonifacii VIII.* de Immunitate Eccleſiarum & Virorum Eccleſiaſticorum in Sexto editas ſolemniter promulgari jubet. XII. Pœnas in eos decernit, qui bona vacantium Dignitatum & Eccleſiarum occupant, rapiunt, uſurpant, vel in ſuos uſus convertunt. XIII. Uſurarios excommunicatione ferit, & Chriſtianâ ſepulturâ privandos edicit, ſi hoc in crimine ſine ſatisfactione canonica, vel cautione de ſatisfaciendo obierint. XIV. Eos qui Clericos ad ſæcularia tribunalia trahunt, & Clericos ipſos qui coram ſçculari Judice reſpondent, excommunicatione ferit. XV. Presbyteros peregrinos & ignotos abſque teſtimonialibus literis ad Sacrum faciendum vetat admitti. XVI. Ad Notarii & Tabellionis exercandum Officium admitti prohibet, niſi qui de ſuo Officio coram Epiſcopo vel ejus Officiali plenam fidem fecerint. XVII. Statuit ac præcipit ut omnes Prælati, Archidiaconi, & Parochi, Legatorum Apoſtolicorum, & Synodorum Provincialium Conſtitutiones penes ſe habeant; alioqui ab Eccleſiæ ingreſſu ſuſpendantur.

Eccleſiaſtica Juriſdictio.

CAPUT VII.

De Politia Eccleſiaſtica XIII. & XIV. Sæculi.

ARTICULUS I.

De Metropolitanis.

I. SUffraganeorum Epiſcoporum defectum ac negligentiam in Collationibus, Inſtitutionibus, Electionibus, & Confirmationibus Beneficiorum Eccleſiaſticorum, ſupplere poterant Metropolitani; ut colligitur ex Cap. *Licet*, Lib. I. Decretalium, Tit. 10. *De ſupplenda negligentia Prælatorum*, quod eſt Innocentii III. *Ne igitur*, in-

Metropolitanorum poteſtas in ſupplenda Suffraganeorum negligentia.

inquit, *Jus noſtrum negligere videamur, qui alios in ſua juſtitia confovemus: Mandamus quatenus ſi vobis conſtiterit Archidiaconatum Richemundiæ vacaſſe per annum [tempore ſemeſtri, quo vel ad Archiepiſcopum, vel Capitulum donatio pertinebat, non a vacatione, ſed a notitia computato] cùm pro eo quòd Eboracenſis Archiepiſcopus alium Superiorem non habet, ex tunc fuerat ad nos donatio devoluta, utrique ſuper eo ſilentium imponatis.* Concilii Lateranenſis Oecumenici ſub *Alexandro III.* celebrati Canone 8. hæc diſciplina nitebatur de qua ſuperiori ſæculo diximus. Idem conſtat ex Cap. *Dilecto*, ibidem: *Quia* [*inquit*, Innocentius III.] *nobis conſtitit a Salamantino Decano & ejus ſequacibus, poſt elapſum ſex menſium ſpatium, infra quod Epiſcopus & Capitulum* [*prout communiter ſpectabat ad eos*] *procedere ad electionem Cantoris neglexerant, electionem ſupradicti P. minùs canonicè celebratam, eamdem decernimus irritam & inanem: & appellationem a Decano & ſuis fautoribus interpoſitam, factum Archiepiſcopi* [*ad quem jam erat eligendi auctoritas devoluta*] *nequiviſſe aliquatenus impedire.... Mandamus, quatenus niſi dicto G. aliquod canonicum obviet: electionem de ipſo factam, ſublato appellationis obſtaculo confirmetis.*

Cathedrali Eccleſia vacanti Viſitatorem aut Adminiſtratorem delegare Metropolitanus poterat.

II. Si vacante Epiſcopatu, Capitulum adminiſtrationem ſpiritualem aut temporalem Diœceſeos negligeret, Metropolitanus Viſitatorem aut Adminiſtratorem inſtituere poterat ut conſtat ex *Bonifacio VIII.* in 6. Cap. *Eccleſia*, Tit. *De ſupplenda negligentia Prælatorum*, cujus hæc ſunt verba: *Eccleſiæ Cathedrali, vacanti Viſitator ab alio quàm a Romano Pontifice deputari non poteſt: Niſi fortè Capitulum in ſpiritualibus & temporalibus negligenter aut perperam adminiſtret. Tunc enim Archiepiſcopus, ob negligentiam vel malitiam Capituli* [*eo vocato, cauſaque ſuper hoc cognitione præmiſſâ*] *Viſitatorem, ſeu Adminiſtratorem eidem Eccleſiæ licitè poterit deputare.*

Metropolitanorum ſacra Viſitatio.

III. Provincias ſuas viſitare Metropolitani tenebantur; quæ correctione indigebant, emendare; & Synodos Provinciales propterea congregare. Procurationem verò ſive ſumptus Canonibus conſtitutos ab iis poterant exigere, quos viſitabant. Id conſtat ex *Innocentio III.* Cap. *Cùm ex Officii*, Tit. *De Præſcriptionibus*, ita decernente: *Cum ex Officii ſui debito Senonenſem Provinciam viſitaret Archiepiſcopus Senonenſis per Pariſienſem Diœceſim tranſitum faciens, ad Abbatis S. Maglorii, Prioris de Calles, & quorumdam aliorum Eccleſias ejuſdem Diœceſis neceſſe habuit declinare: a quibus cum procurationem ſibi debitam poſtularet, ipſi eam inhumaniter negaverunt: ad ſuæ negationis defenſionem hoc ſolùm allegantes, quod non meminerint ſe procurationem hujuſmodi Prædeceſſoribus ejuſdem Archiepiſcopi exolviſſe, nec ab eis aliquando fuiſſe petitam...: Nos igitur præmiſſam allegationem eorum nullam reputantes, cùm contra procurationem quæ ratione Viſitationis debetur, præſcribi nequiverit, quemadmodum nec contra Viſitationem ipſam poteſt aliquo modo præſcribi: Mandamus quatenus ſententiam, quam in hujuſmodi contemptores de antiqua Metropoles conſuetudine tulit Archiepiſcopus memoratus, uſque ad ſatisfactionem condignam facias obſervari.*

Idem habetur ex *Gregorio IX.* Cap. *Cùm nuper*, Tit. *De Cenſibus*; in gratiam Archiepiſcopi Beneventani ſeribente: *Mandamus, quatenus cùm eumdem Archiepiſcopum, ſive auctoritate propriâ, ſive noſtrâ Beneventanam Provinciam contigerit viſitare, Procurationes ratione Viſitationis debitas, juxta facultates Eccleſiarum veſtrarum exhibeatis eidem. Alioquin ſententiam, quam ipſe rite tulerit in rebelles, ratam habebimus, & faciemus, auctore Domino inviolabiliter obſervari.*

De Metropolitanorum Viſitationibus fusè decrevit *Innocentius IV.* Cap. *Romana Eccleſia*, Tit. *De Cenſibus*, in Sexto. *Statuimus*, inquit, *ut quilibet Archiepiſcopus ſuam volens viſitare Provinciam, priùs Eccleſiæ ſuæ Capitulum, ac civitatem & Diœceſim propriam plenè viſitare procuret: nec ſit ſolùm erga majorum, ſed etiam minorum Eccleſiarum, nec circa Clericorum tantùm, ſed etiam populorum Viſitationem intentus. Et ſi commodè, vel abſque difficultate accedere ad unamquamque non poterit; de pluribus locis ad unum congruum Clericos & Laicos ſtudeat convocare, ne in illis Viſitatio poſtponatur. Deinde liceat ei per totam Provinciam, vel ejus partem, Viſitationis Officium exercere, Civitates & Diœceſes, Suffraganeos ſuos & eorum ſubditos, Cathedralium & aliarum Eccleſiarum Capitula & Monaſteria, Eccleſias, & alia religioſa & pia loca, Cleros & populos liberè viſitando, ac procurationes a locis tantùm recipere viſitatis. Ex quo tamen aliquam de ipſis Diœceſibus viſitare cœperit; nuſquam, poſtea ſive totam, ſive partem ejus viſitaverit, revertatur cauſa viſitationis ad illam, priuſquam omnes reliquæ ipſius Provinciæ Diœceſes in toto, vel in parte* [*quas ſecurè viſitare poterit*] *& ſua, denuo fuerint viſitata. Quòd ſi fortè eadem Diœceſis, vel aliqua ibi Eccleſia plus aliis indiguerit viſitari: tunc aliarum viſitatione intermiſſâ, redeat ad eamdem, ſi a loci Diœceſano requiſitus extiterit, vel de omnium aut majoris partis Epiſcoporum ejuſdem Provinciæ proceſſerit conſilio & aſſenſu: ad quod iidem ſe pronos exhibeant, ne animarum profectus aliquatenus negligatur. Si verò malitiosè in his difficultatem adhibuerint, Archiepiſcopus licentiam ſuper hoc a Sede Apoſtolica poſtulet confidenter. Poſtquam autem ſemel omnes Provinciæ ſuæ Diœceſes viſitaverit, licitum ſit ei poſtea,* [*priùs tamen Suffraganeorum ſuorum requiſito conſilio, & ipſius diſſuaſione ſuper hoc habitâ coram eis, quæ in ſcriptis redigi volumus, ut poſſint aliis eſſe nota*] *Viſitationem per eamdem reiterare Provinciam, juxta modum ſuperiùs adnotatum: etiamſi non interveniat in hoc Suffraganeorum ipſorum aſſenſus: illam ſemper providentiam adhibendo ut in poſterioribus Viſitationibus illas Eccleſias, eoſque Cleros & populos priùs viſitet, qui non fuerant ab eo in prioribus viſitati: niſi magis ſit aliis Viſitationis officium opportunum. Sanè hujuſmodi impenſurus officium, propoſito verbo Dei, quærat de vita & converſatione miniſtrantium in Eccleſiis, & locis aliis divino cultui deputatis, ac cæteris quæ ad officium ipſam ſpectant, abſque coactione & exactione qualibet juramenti: ad ipſorum emendationem per ſalubria monita, nunc levia, nunc aſpera, juxta datam ſibi a Deo prudentiam diligenter intendens. Quòd ſi de aliquibus orta fuerit infamia contra eos, Ordinariis ipſorum, ut ſuper his ſolemniter inquirant, denuntiet, ſi viderit expedire. Notoria verò crimina, quæ examinatione non egeant* [*cum ſuper his meritò notari poſſit Ordinariorum negligentia eorumdem*] *liberè corrigat, pœnam pro illis debitam infligendo. Procurationes autem recipiat, ſecundùm quod eſt in Canonibus conſtitutum.*

Conſtitutionem iſtam *Innocentii IV.* confirmavit, & Metropolitanorum jura in Provinciarum ſuarum Viſitatione explicuit *Bonifacius VIII.* in Sexto, Cap. *Perpetuo*, *De Cenſibus*: cujus hæc ſunt verba: *Perpetuo declaramus Edicto, Archiepiſcopum poſſe ſecundùm tenorem Conſtitutionis felicis recordationis Innocentii Papæ IV. Prædeceſſoris noſtri ſuper hoc editæ, ſuam Provinciam viſitare liberè, licet non ſint ejus Suffraganei negligentes, & iterare Viſitationem eamdem, ac procurationes a locis recipere viſitatis; conſuetudine* [*ſi qua forſan ab ipſis Suffraganeis, vel ab aliis allegetur*] *præmiſſis con-*

contrariâ non obſtante. Poteſt etiam idem Archiepiſcopus dum viſitat, Confeſſiones ſubditorum Suffraganeorum audire, ac abſolvere confitentes, & ipſis Pœnitentias injungere ſalutares.

Petrus Turonenſis Archiepiſcopus luſtratâ ſacro ritu Provincia Synodum Provincialem Salmurii celebravit anno 1253. ut cum Suffraganeis corrigeret, quæ emendatione indigere perſpexerat. *Nos* (inquit Canone 1.) *Sanctorum Canonum, & Prædeceſſorum noſtrorum volentes ſervare ſtatuta, & ea quæ viſitando Provinciam Turonenſem, correctione novimus indigere, corrigere cupientes, vocatis venerabilibus fratribus, Turonenſis Provinciæ Epiſcopis, ac aliarum Eccleſiarum Prælatis apud Salmurum, de dictorum Fratrum conſilio duximus ſtatuendum, &c.*

Eodem conſilio congregata eſt Synodus Turonenſis a *Joanne* Archiepiſcopo, anno 1282. ut Præfatio docet: *Nos Joannes Dei patientiâ Archiepiſcopus Turonenſis, intimo mentis deſiderio corrigere cupientes ea quæ correctione legitimâ circa perſonas Eccleſiaſticas, viſitando nuper illam Provinciam, novimus indigere*, &c.

Metropolitanorum Juriſdictio.

IV. Metropolitani, in Viſitationum ſuarum curſu, punire poterant Suffraganeorum ſuorum ſubditos, ſi vel Juriſdictionis ſuæ uſum impedirent, vel manifeſtam aliàs injuriam inferrent. Ita decrevit *Innocentius IV.* Cap. *Romana Eccleſia: De Pœnis*, in Sexto: *Licet autem*, inquit, *Remenſi Archiepiſcopo ſuam Provinciam viſitanti, eos qui tunc ſibi, vel ſuæ familiæ, aut aliis, quos propter hoc per eamdem Provinciam dirigit, & etiam quando Concilium convocat, eos qui nuntii ſui, quos illò vel aliàs per Provinciam ipſam ſua debitâ Juriſdictione utendo tranſmittit, injuriari præſumunt: ſi hac occaſione ſua in hiis impeditur Juriſdictio, pro injuria hujuſmodi* [*dummodo exiſtat notoria*] *propria auctoritate punire..... Sibi etiam & Metropolitanis aliis, in ſuis Provinciis, dum ſic in illis Juriſdictionem exercent, puniendi manifeſtas & notorias offenſas tunc eiſdem illatas, vel ſuis,* [*etiamſi exinde impediri juriſdictionem hujuſmodi non contingat*] *libera ſit de noſtra ſpeciali conceſſione facultas.*

V. Metropolitani excommunicatos a Suffraganeis ſuis, aut eorum Officialibus, abſolvere poterant, ſi a ſententia lata ad eorum tribunal appellatum eſſet; non verò excommunicatos ab Archidiaconis aut aliis ſubditis Suffraganeorum ſuorum, ut conſtat ex Cap. *Venerabilibus*; in Sexto; Tit. De Sententia Excommunicationis: *Cæterùm Rhothomagenſi Archiepiſcopo, vel ejus Officiali, non licet excommunicatis ab Archidiaconis, vel aliis ſubditis Suffraganeorum ipſius Archiepiſcopi, cùm nec excommunicantium, nec excommunicatorum ſint Judices, abſolutionis beneficium impertiri: Excommunicatos autem ab ipſis Suffraganeis, vel eorum Officialibus, poſſunt abſolvere, ſi ab ipſis litigantibus ad eos fuerit provocatum. Neutra vero partium appellante, ſi qua ipſarum per Archiepiſcopum, vel ejus Officialem, ab excommunicatione contra eam lata pro reliqua poſtulet ſe abſolvi: vel aliàs coram eis de parte adverſa querimoniam ſine appellationis interpoſitione deponat, non eſt in hoc ab ipſis* [*cùm ſui non ſint Judices*] *audienda.* Declarat ibidem Pontifex, poſſe Archiepiſcopum a ſubditis Suffraganei emendas pecuniarias, ſecundùm conſuetudinem regionis exigere in caſibus, in quibus ei licet eos excommunicationis vinculo innodare.

Poteſtas Archiepiſcopi in cauſis Excommunicationis.

Poteſtatem Archiepiſcopi in cauſis excommunicationis, magis explicuit *Innocentius III.* Cap. *Ad reprimendam*: Tit. *De Officio Judicis Ordinarii*: ubi Rothomagenſem Archiepiſcopum ſic alloquitur: *Tu verò, frater Archiepiſcope* [*cùm excommunicationis ſententia per appellationis non ſuſpendatur objectum*] *ſi quis excommunicatus ab Epiſcopo, de injuſta ſibi fuerit excommunicatione conqueſtus, ad ipſum* [*ei quaſi Coëpiſcopo deferens*] *abſolvendum ſecundùm Eccleſiæ formam remittas: qui ſi noluerit ipſum abſolvere, tu* [*receptâ juratoriâ cautione*] *abſolutionis munus ei poteris exhibere; ita tamen quòd niſi legitimè tibi conſtiterit, eum contra juſtitiam excommunicatum fuiſſe, ex debito ſibi juramenti præcipias, ut ſuper eo, de quo fuerit excommunicatione notatus, eidem Epiſcopo ſatisfaciat competenter. Quòd ſi facere contempſerit, eum in excommunicationis Sententiam, appellatione remotâ, reducere non omittas,*

ARTICULUS II.

De Epiſcopis.

Epiſcoporum electiones.

I. Epiſcopi ab Eccleſiarum vacantium Capitulis eligebantur 13. & 14. Sæculo Sacrarum electionum libertas ſancita eſt in Concilio Lateranenſi 4. Canonibus 23. 24. & 25. Primus ſic habet: *Statuimus ut ultra tres menſes Cathedralis vel Regularis Eccleſia Prælato non vacet: infra quos, juſto impedimento ceſſante, ſi electio celebrata non fuerit, qui eligere debuerant, eligendi poteſtate careant eâ vice, ac ipſa eligendi poteſtas ad eum qui proximò præeſſe dignoſcitur, devolvatur.*

Canon 24. *Quia propter electionum formas diverſas, quas quidam invenire conantur, & multa impedimenta proveniunt, & magna pericula imminent Eccleſiis viduatis; ſtatuimus, ut cùm electio fuerit celebranda, præſentibus omnibus qui debent & volunt, & poſſunt commodè intereſſe, aſſumantur tres de collegio fide digni, qui ſecreto & ſingulatim vota cunctorum diligenter exquirant, & in ſcriptis redacta mox publicent in communi, nullo prorſus appellationis obſtaculo interjecto; ut is collatione adhibita eligatur, in quem omnes, vel major, vel ſanior pars Capituli conſentit. Vel ſaltem eligendi poteſtas aliquibus viris idoneis committatur, qui vice omnium Eccleſiæ viduatæ provideant de Paſtore. Aliter electio facta non valeat, ni fortè communiter eſſet ab omnibus, quaſi per inſpirationem divinam abſque vitio celebrata.*

Canon 25. *Quiſquis electioni de ſe factæ per ſæcularis Poteſtatis abuſum conſentire præſumpſerit contra Canonicam libertatem; & electionis commodo careat, & ineligibilis fiat, nec abſque diſpenſatione poſſit ad aliquam eligi Dignitatem. Qui verò electionem hujuſmodi, quam ipſo jure irritam eſſe cenſemus, præſumpſerint celebrare, ab Officio & Beneficiis penitus per triennium ſuſpendantur, eligendi tunc poteſtate privati.*

Gregorius IX. dedit in Mandatis Capitulo Biſuntino *S. Joannis & S. Stephani*, ut infra 40. dies ab Apoſtolicarum Literarum ſuſceptione Archiepiſcopum eligerent cum conſilio Abbatum *S. Benigni, & Moriſmundi*, & F. G. Ordinis Prædicatorum, alioqui Religioſi Triumviri ipſis Archiepiſcopum nominarent ac deſignarent. (Cap. *Cùm in veteri*. Extra. *De Electione & Electi poteſtate*.)

Idem Pontifex Cap. *Maſſana*: (ibidem,) Laïcos ab Epiſcopi electione excludit, eamque ſolis Canonicis aſſerit: *Edicto*, inquit, *perpetuo prohibemus, ne per Laïcos cum Canonicis, Pontificis electio præſumatur. Quæ ſi fortè præſumpta fuerit, nullam obtineat firmitatem: Non obſtante contraria conſuetudine, quæ dici debet potiùs corruptela.* Idem Jus *Innocentius III.* aſſeruerat, ut habetur Cap. *Cùm Eccleſia*: Extra. *De cauſa poſſeſſionis & proprietatis*: cujus hæc ſunt verba: *Cùm ſecundùm*

Digitized by Google

dùm Statuta Canonicu electiones Epiſcoporum ad Cathedralium Eccleſiarum Clericos regulariter pertinere noſcuntur, niſi alibi ſecus obtineat de conſuetudine ſpeciali, &c.

Aſſenſûs Regii neceſſitas in electionibus Epiſcoporum in Eccleſia Gallicana.

Regii tamen aſſensûs neceſſitas his ſęcolis in Gallicana perſeverabat Eccleſia: eligendi licentia a Rege Chriſtianiſſimo poſtulabatur, & ad ejus Majeſtatem accedebat Electus Antiſtes, poſtqoam ejus electionem Metropolitanus confirmaverat, præſtitoque fidelitatis Sacramento, Inveſtituram ab ipſa recipiebat, Literaſque Regias obtinebat *de Liberatione* * *Regalium*, (ut eo ævo loquebantur) Id factom in electione *Guillelmi* Andegavenſis Epiſcopi anno 1291. probant Literæ *Philippi* Regis relatæ in Geſtis *Guillelmi Majoris* Andegavenſis Epiſcopi, Tomo. 10. *Spicilegii* pag. 271. *Philippus Auguſtus* Matiſconenſi Capitulo indulſit, ut non petitâ licentiâ Epiſcopom eligeret: *Ne*, inquit, *propter locorum diſtantiam damnum aliquod immineret, ſi Canonici eligere non poſſent, niſi a nobis priùs peterent eligendi licentiam, volumus ut eligant non petitâ licentiâ eligendi*.

* Main levée.

Epiſcopatus a Romano Pontifice jure devoluto collati.

At Romani Pontifices Epiſcopatus Jure devoluto conſerebant. *Innocentius IV. Guidonem de Soliaco* Ordini FF. Prædicatorum, Eccleſiæ Bitoricenſi jam moltos annos vacanti præfecit anno 1276. *Bonifacius VIII.* Beneficia omnia *in Curia* vacantia Sedis Apoſtolicæ collationi reſervavit, ipſos etiam Epiſcopatos. *S. Ludovicum* Regii Sanguinis Principem, Ordinis FF. Minorum, Toloſanum Epiſcopum creavit; *Guillelmo Duranti* Mimatenſem contulit; *Ægidio Romano* Bituricenſem Archiepiſcopatum commiſit. *Benedictus XII.* Epiſcopatuum, aliorumqne Beneficiorum reſervationem ampliavit ad Beneficia Cardinalium, & Miniſtrorum qoorumlibet Romanæ Curiæ, item omnium ad Curiam accedentium, vel ab ea recedentium, ſi in locis ultra duas dietas legales a Curia non diſtantibus obirent; ad ea tandem ad quæ ſi quis electus fuerat, vel poſtulatus, electio miſſa in irritum fuerat, vel poſtulatio repulſa, vel ab iis facta renuntiatio. & a Romano Pontifice admiſſa. *S. Ludovicus* Pragmatica Sanctione ſua ſacrarum electionom libertatem aſſeruit Cap. 11. *Eccleſiæ Cathedrales*, inqoit, *& alia Regni noſtri, liberas electiones, & earum effectum integraliter habeant*.

Anno 1268.

Epiſcoporum electione in Anglia.

Eadem in Anglicana Eccleſia vigebat diſciplina, ut ex Anglicanæ Hiſtoriæ moonumentis facilè probatur. De *S. Hugonis* Carthuſienſis in Lincolnienſem Epiſcopum electione ita ſcribit *Matthæus Paris* ad annum 1200. *Tenuerat Rex* JOANNES *Eccleſiam Lincolnienſem in manu ſua per multos annos, Paſtoris ſolatio viduatam: quem volens exceſſum redimere, honeſtè procuravit, ut per electionem vir prudictus ad illius Eccleſiæ regimen vocaretur. Quo facto, cùm viro Dei electio denunciata fuiſſet, reſpondit, quòd Pontificalis Officii non ſuſciperet dignitatem, niſi ſibi priùs de communi Lincolnienſis Eccleſiæ Canonicorum conſenſu, & de licentia Carthuſienſis Prioris conſtaret. Cùmque ſuper his ſufficienter fuerat ſatisfactum, Decanus Lincolnienſis, cum Majoribus Eccleſiæ, ad Dei Virum acceſſit, qui inter prima colloquia ſic eorum ſibi gratiam conciliavit, ut eum Paſtorem & Patrem Spiritualem ſincera devotionis optarent affectu. Sed ut illi certiùs eorum conſenſus innoteſceret, ibi eum denuo elegerunt: & tunc primò conſenſit.*

Anno 1205. *Huberto* Cantuarienſi Archipræſule defuncto, Cantuarienſes Monachi, non rogato Regis aſſenſu, *Reginaldum* Suppriorem ſuom in Archiepiſcopum elegerunt, & ab electo juramentum extorſere de celanda electione, donec licentiam & literas de illius promulgatione a Conventu accepiſſet. Metuebant nimirum ne Rex de electione certior factus, confirmationem impediret. Juratum ſilentium *Reginaldus* oon ſervavit, Electionis Decretum publicavit, Romanam Coriam adiit ad Confirmationem impetrandam. Moras nexuit *Innocentius III.* donec rei geſtæ ſeriem pleniùs cognoſceret. Interim Cantuarienſes Monachi in Suppriorem arcani detecti, violatique Juramenti reum vehementer commoti, *Miſerunt ad Regem, requirentes ab eo licentiam, Paſtorem ſibi idoneum eligendi. Quibus Rex protinus, abſque omni conditione benignè annuit quod petebant; & ſecretiùs eos alloquens, oſtendit eis Epiſcopum Norwicenſem magnâ ſibi familiaritate conjunctum fore; ipſumque ſolum ex omnibus Angliæ Prælatis ſecretorum ſuorum eſſe conſcium. Unde ſibi & Regno ſuo magnum aſſerebat provenire commodum, ſi eum ad Archiepiſcopatum Cantuarienſem transferre potuiſſet. Rogavit igitur Monachos ut unà cum Clericis ſuis quos miſſurus erat ad Conventum, hanc petitionem ſuam exponerent illis .... Conventus autem, ut Regem, quem offenderant, ſibi reconciliarent, convenientes in Capitulo, Joannem Norwicenſem Epiſcopum unanimiter elegerunt.* Lis Monachos inter & Provinciæ Cantuarienſes Epiſcopos de jure electionis mota, ac diſceptata eſt. Objiciebant Epiſcopi, ſe ad electionem vocari debuiſſe; tres Metropolitanos concurrentibus Epiſcoporum & Monachorum ſuffragiis electos; Jus ſuum Canonibus & conſuetudine firmatum; electionem contra præſumptam penitus irritam eſſe. Monachi a longis retro temporibus ſe Archiepiſcopum ſolos elegiſſe, non vocatis Epiſcopis, manifeſtè probabant, quæ nihilominus electiones a Sede Apoſtolica fuerant confirmatæ. Præterea, Sedis Apoſtolicæ Privilegium proferebant, quo ſtatutum erat, *Ut decedente Archiepiſcopo Cantuarienſi, nullus ibi proponeretur, niſi quem communi conſilio major pars Monachorum conſilii ſanioris, ſecundùm Dominum, & ſacrorum Canonum Sanctiones providiſſet eligendum*. His maturè diſcuſſis, *Innocentius III.* electionem a Monachis factam confirmavit, & ſilentium Epiſcopis impoſuit, *De communi Fratrum noſtrorum conſilio, vobis & Succeſſoribus veſtris ſuper jure Cantuarienſem Archiepiſcopum eligendi ſilentium perpetuum imponimus; & Monachos Cantuarienſes ab impetitione ac moleſtatione veſtra & Succeſſorum veſtrorum, per Sententiam diffinitivam abſolvimus: Auctoritate Apoſtolica decernentes, ut Monachi Cantuarienſis Eccleſiæ, & Succeſſores eorum, Archiepiſcopum eligant ſine vobis*. Ita refert *Matthæus Paris* ad annum 1205. & 1206. Hoc tamen Decreto nondum Cantuarienſis pax Eccleſiæ conſtituta eſt, diſſenſione inter Monachos perſeverante. Suam enim electionem tuebatur Supprior *Reginaldus*, alii *Joannis* Norwicenſis Epiſcopi confirmationem urgebant. Poſt diuturnas ex utraque parte diſceptationes, Pontifex electionem utramque irritam dixit; *perſuaſitque Monachis Cantuarienſibus, qui Procuratores coram eo conſtituti fuerant pro negotio Eccleſiæ Cantuarienſis, ut eligeret Magiſtrum Stephanum de Langton Presbyterum Cardinalem; aſſerens ipſius promotionem tam ipſi Regi, quàm univerſæ Eccleſiæ Anglicanæ plurimùm profuturam. Monachi verò ad hæc reſpondentes, aſſerebant ſibi non licere præter conſenſum Regium, & ſui Conventus, Canonicam electionem celebrare.* Repoſuit Pontifex; *Sciatis nos plenariam habere in Eccleſia Cantuarienſi poteſtatem: nec ſuper electionibus apud Sedem Apoſtolicam celebratis ſolet aſſenſus Principum expectari. Unde vobis in virtute obedientiæ & ſub pœna anathematis præcipimus, ut illum in Archiepiſcopum eligatis, quem nos damus vobis in Patrem & Paſtorem animarum veſtrarum. Monachi quoque excommunicationis ſententiam metuentes, licèt inviti, & cum murmuratione, aſſenſum tamen præbuerunt.* Secundùm hæc, Pontifex ad Regem ſcripſit perhonorificè,

Digitized by Google

ficè, ejuſque Majeſtatem hortatos eſt ac obſecravit, ut Cardinalem Epiſcopum electum, e Regoo ſuo oriundum, eruditione & virtute conſpicuum, ſuſciperet. Rex novæ electionis & Pootificiæ Confirmationis accepto ountio, in Moaachos vehementer commotus eſt, eoſque velut proditores & Majeſtatis reos e Regno expulit. Tum acres & comminatorias ad *Innocentium III.* literas dedit, & apud ipſum de ipſomet conqueſtus eſt, quod Norvvicenſis Epiſcopi electione repulsâ, *Stephanum de Langtone* ſibi penitus ignotum (ut ajebat) qui in Regno Francorum inter hoſtes ſuos diu vixerat io Cantuarienſem Archiepiſcopum juſſerat conſecrari: *Et quod magis in præjudicium & ſubverſionem libertatum ad Coronam ſuam ſpectantium redundat, ipſius conſenſu a Monachis qui illum poſtulaſſe debuerant, non eite requiſito, eumdem Stephanum temerè peomovere præſumpſit. Unde aſſerebat, ſe ſufficienter admirari non poſſe, quod tam ipſe Papa, quàm univerſa Curia Romana, ad memoriam non reducunt ea quantum ejus dilectio Romana Sedi fuerit hactenus neceſſaria, in hoc rationis oculum non figentes, quòd uberiores ſibi fructus proveniant de Regno ſuo Anglia, quàm de omnibus regionibus citra Alpes conſtitutis.* Addit inſuper, *Quòd pro libertatibus Corona ſua ſtabit, ſi neceſſe fuerit, uſque ad mortem: immutabiliter affirmans, ſe non poſſe ab electione & promotione Norvvicenſis Epiſcopi, quam ſibi utilem intelligit, revocari.* Porro ſi repulſam a Pontifice ferat, *omnibus Romam petentibus maris ſemitas anguſtabit, ne terra ſua divitiis evacuata, ipſe minus ad hoſtes ab ea depellendos ſufficiat. Et cùm Archiepiſcopi, Epiſcopi, & alii Eccleſiarum Prælati, tam de Regno Angliæ, quàm aliarum terrarum ſuarum, in omnium ſcientiarum plenitudine ſufficienter abundent: ſi neceſſitas coëgerit, extra terras ſuas Juſtitiam vel Judicium ab alienigenis non emendicabit.* Regis iram ac minas ratione retudit prudentiſſimus & magnanimus Pontifex, datis ad ejus Majeſtatem literis. Conqueſtus eſt quòd Sedi Apoſtolicæ ſecundùm jus non deferret, quæ ipſius Majeſtati ſupra jus deferebat. Si ejus devotio Eccleſiæ Romanæ eſſet oeceſſaria, Pontificiam aihilominus benevoleotiam ipſi eſſe non parùm opportunam. Ratiooes quas vel contra electionem *Stephani Longtoni*, vel contra electum ipſum proferebat, nullius eſſe momenti. Regio ſatis honori ab Apoſtolica Sede fuiſſe conſultum, rogatumque Majeſtatis ejus aſſenſum: *Licèt autem* (inquit) *ſuper electionibus apud Sedem Apoſtolicam celebratis non conſueverit aſſenſus Principum expectari, duo tamen Monachi fuerunt ſpiritualiter deputati, ut ad te pro requirendo aſſenſu venirent, qui apud Dovoriam fuerunt detenti ut injunctum ſibi mandatum exequi non valerent .... Nos quoque qui ſuper eamdem Eccleſiam Cantuarienſem plenitudinem poteſtatis habemus. Regium ſuper hoc dignati ſumus implorare favorem. Et Curſor noſter, qui Apoſtolicas tibi literas præſentavit, literas quoque Prioris ac Monachorum, qui ex mandato totius Capituli Cantuarienſis celebraverunt electionem memoratam, ſuper aſſenſu petendo Regia ſublimitati porrexit. Ideoque non vidimus oportere denuo poſt hæc omnia Regium poſtulare conſenſum: ſed illud diſpoſuimus non declinantes ad dexteram vel ad ſiniſtram, quod Sanctorum Patrum Canonica Sanctiones ſtatuunt faciendum: ut videlicet nihil mora vel difficultatis rectis diſpoſitionibus afferatur, ne gregi Dominico diu deſit cura Paſtoralis.* Regem admonet ut Sedi Apoſtolicæ pareat, ne fortè ſi ſecus egerit, in eam ſe difficultatem inducat, ex qua ſe facilè oon valeat expedire. *Cùm tandem oporteat eum vincere, cui flectitur omne genu, cæleſtium, terreſtrium & infernorum, cujus nos vices in terris licèt immeriti, exercemus. Ne igitur*, inquit, *eorum conſiliis acquieſcas, qui tuam ſemper turbationem deſiderant.... Quia non eſſet tibi tutum, in hac cauſa Deo & Eccleſia repugnare, pro qua Beatus Martyr & Pontifex glorioſus Thomas ſanguinem ſuum recenter effudit: præſertim cùm quo pater & frater tuus claræ memoriæ, tunc Reges Anglorum in manibus Apoſtolica Sedis Legatorum illam pravam conſuetudinem abjurarunt. Nos autem ſi nobis humiliter acquieveris, ſufficienter tibi & tuis providere curabimus, ne ſuper hoc valeat vobis aliquod præjudicium generari.* Nec monitia, nec minis Romaoi Pontificis flecti potuit Rex *Joannes*. Quamobrem tribus Epiſcopis in mandatis dedit *Innocentius III.* ut Sacrorum juſtitium toti Angliæ Regno iodicereot. Denuntiato Interdicto, gravis a Rege concitata perſecutio in Clerum eſt. Epiſcopatuum, Abbatiarum, ac Prioratum bona occupata, reditus fiſco addicti. Violentia illa Regis, excommuoicationis fulmine vindicanda Summo Pontifici viſa eſt, cujus ea de re mandata Londonienſis, Elienſis & Vvigornienſis Epiſcopi in Gallia exules exſecuti ſunt, ac ſententiæ publicationem aliis Epiſcopis Anglicanis commiſere. Ita refert *Matthæus Paris*. Poſtea Rex pace com Romano Pootifice compoſitâ, libertatem electionum reſtituit: *Qualiſcumque*, inquit, *conſuetudo temporibus noſtris, & Prædeceſſorum noſtrorum hactenus in Eccleſia Anglicana fuerit obſervata, & quicquid Juris nobis hactenus vendicaverimus, de cætero in univerſis & ſingulis Eccleſiis, & Monaſteriis, Cathedralibus & Conventualibus totius Regni Angliæ, liberæ ſint in perpetuum electiones quorumcumque Prælatorum, majorum & minorum: ſalvâ nobis & heredibus noſtris cuſtodiâ Eccleſiarum & Monaſteriorum vacantium, quæ ad nos pertineat. Promittimus etiam quòd nec impediemus, nec impedire permittemus per noſtros, nec procurabimus, qui in univerſis & ſingulis Monaſteriis & Eccleſiis, poſtquam vacaverint Prælaturæ, quemcumque voluerint, liberè ſibi præficiant electores Paſtorem, petitâ tamen a nobis priùs & heredibus noſtris licentiâ eligendi, quam non denegabimus, nec differemus. Et ſi fortè accidat quòd denegaremus, vel differremus, nihilominus procedant electores ad electionem canonicam faciendam. Et ſimiliter poſt celebratam electionem, noſter requiratur aſſenſus, quem non denegabimus, niſi adversùs eamdem rationale aliquid propoſuerimus, & legitimè probaverimus, propter quod non debemus conſentire. Quare volumus & firmiter jubemus, ne quis vacantibus Eccleſiis vel Monaſteriis, contra hanc noſtram conceſſionem & conſtitutionem in aliquo veniat, vel venire præſumat. Si quis verò contra hos aliquo tempore veniat, maledictionem Dei omnipotentis & noſtram incurrat.* Hanc *Joannis* Regis conceſſionem *Innocentius III.* confirmavit, Regiaſque Literas Diplomati ſuo inſeruit, ut apud *Matthæum Pariſium* legere eſt ad annum 1255.

Eodem anno, Eboracenſi Archiepiſcopatu vacante, *Canonici impetratâ a Rege licentiâ, ad electionem faciendam pariter convenerunt.* Regiæ commendationis in gratiam *Vvalteri de Gray* Vvigornienſis Epiſcopi nullâ ratione habitâ, *Simonem de Langtona*, Stephani Cantuarienſis Archiepiſcopi fratrem, elegere. Rex, ne confirmaretur, intercesſit. Majeſtatis ejus oppoſitione rationibuſque probatis, *Innocentius III.* electionem abrogavit, juſſitque Canonicis, ad Lateranenſe Concilium Oecumenicum proximè celebrandum aliquos ex ſuis cum poteſtate mitterent, qui Capituli totius nomine, cum ipſius Pontificis conſilio, perſonam idoneam eligerent vel poſtularent in Archiepiſcopum & Paſtorem. Poſtularunt illi *Vvalterum* Vvigornienſem Epiſcopum, quem Rex optabat. Vo-

tis

tis eorum annuit Pontifex: *Et nos*, inquit, *eum damus vobis*. Ita refert *Matthæus Paris*.

Anno 1213. *Innocentius III.* ad *Nicolaum* Legatum Apoſtolicum in Anglia ſcripſerat hoc tenore: *Mandamus, quatenus Epiſcopatus & Abbatias Angliæ nunc vacantes facias cum tuo conſilio de perſonis idoneis per electionem vel poſtulationem canonicam ordinari, qui non ſolùm vitâ & ſcientiâ ſint præclari, verùm etiam Regi fideles, & Regno utiles, nec-non ad auxilium & conſilium efficaces, aſſenſu Regio requiſito.*

Electionum libertas *Henrico III.* regnante turbata ſæpe fuit. *Petro de Rupibus* Vvintonienſi Epiſcopo defuncto, anno 1228. *Vvillelmum* Valentinum electum illi Eccleſiæ præficere voluit Rex *Henricus*. Capitulum Vvintonienſe *Radulphum de Nevilla* Ciceſtrenſem Epiſcopum, Regnique Cancellarium *contra voluntatem Regis* poſtulavit. Ab ipſo propterea ſigillum abſtulit Rex *Henricus*, & Capituli poſtulationem a Romano Pontifice reſcindi obtinuit. Ad alteram electionem itum eſt. Rex omnem adhibuit operam ut Electus Valentinus eligeretur. *Quod conſtanter Monachi, ad quos ſpecialiter de antiquo jure pertinere dignoſcitur electio, inter ſe convenientes, ſicut moris eſt, Regem adeunt, licentiam eligendi poſtulantes.* Electus iterum *Radulphus*, quem Rex multis convitiis affecit; electionemque a Romano Pontifice irritam dici impetravit. Anno ſequenti, Monachi Vvintonienſes a Romano Pontifice impetrarunt, *Ut nullam alienigenam perſonam & inviſam univerſitati Regni per Regis acerbam inſtantiam vel imperioſas ejus preces, in ſuarum animarum cuſtodem & Epiſcopum eligerent, ſed rite, ut juſtum & canonicum eſt, quemcumque viderent idoneum, liberè & ſine exactione in ſuum Antiſtitem ſumerent & Paſtorem. Quapropter Dominus Rex in vehementem iram excanduit, quaſi non potens invenire Angligenam illi Epiſcopatui ſufficientem.*

Anno 1240. Anglicani Præſules & Magnates coram Sedis Apoſtolicæ Legato, de Rege, Regiiſque Miniſtris conqueſti ſunt, his verbis: *Non patitur ſuis Paſtoribus viduatas Eccleſias reſtitutas reſpirare; ſed ut ab eiſdem Eccleſiaſtica bona variis argumentis extorqueat, annis plurimis eas in manu ſua detinet, nec patitur electiones canonicas celebrari.*

Seculo 14. Jus electionum in Eccleſia Anglicana integrum erat, ſed interdum Pontificis Reſervationibus impediebantur. Anno 1313. defuncto *Roberto de Vvinchelſey* Cantuarienſi Archiepiſcopo Monachi Magiſtrum *Thomam de Cobham* concorditer elegerunt, quamvis illius Archiepiſcopatûs collationem ſibi Summus Pontifex reſervaſſet. Electionem propterea irritam pronuntiavit, & *Vvalterum* Wigornienſem Epiſcopum Regis Cancellarium, Archipræſulem renuntiavit, Eccleſiæ ac Regno ſperans plurimùm profuturum. Ita refert *Thomas Vvalſinghamus* in *Eduardo II.*

Anno 1340 *Eduardus III.* ad *Clementem VI.* Pontificem Maximum graviſſimas literas dedit pro Eccleſiæ Anglicanæ libertate contra Reſervationes, & collationes Beneficiorum Cardinalibus factas, quibus electionum libertas peſſumdabatur. *Nos autem*, inquit, *Anglicanæ depreſſionem Eccleſiæ, & exhæredationem coronæ noſtræ, ac mala prædicta, quæ diſſimulata diutiùs adjicerent veriſimiliter graviora, patula cernentes intuitu, ad vos Succeſſores Apoſtolorum Principis, qui ad paſcendum, non ad tondendum oves dominicas, ac ad confirmandum, & non ad deprimendum fratres ſuos mandatum a Chriſto ſuſcepit, iſta deferimus, votivis affectibus ſupplicantes, quatenus præmiſſis debitè ponderatis ac conſideratis, quòd de jure creandi ſunt de vico populi Magiſtratus, & juxta dictum Prophetæ, dandi ſunt de eodem loco populi visitatores, quod per Beatos Apoſtolos legitur eſſe factum .... Penſatâ etiam devotionis plenitudine, quâ Domus noſtra Regia, & Clerus & populus dicti Regni perſtiterunt hactenus in obedientia dictæ Sedis, propter quod non haberet paternus affectus eis onera & gravamina cumulare, at pater filiis theſaurizans, alleviare dictarum impoſitionum, & & proviſionum, ac onerum tam per Sedem Apoſtolicam invaleſcentium gravitatem, permittentes ulteriùs ut Patroni Patronatus ſui ſolatium non amittant, Eccleſiæque Cathedrales, & aliæ dicti Regni liberas electiones & earum effectum habeant. Quas quidem Eccleſias dicti Progenitores noſtri, dudum ſingulis vacationibus earumdem, perſonis idoneis Jure ſuo Regio liberè conferebant, & poſtmodum ad rogatum & ad inſtantiam dictæ Sedis, ſub certis modis & conditionibus conceſſerunt, quòd electiones fierent in dictis Eccleſiis per Capitula earumdem, quæ conceſſio fuit per Sedem Apoſtolicam ex certa ſcientia confirmata. Sed contra formam conceſſionis & confirmationis prædictarum, dicta Sedes per Reſervationes & Proviſiones ſuas dictis Capitulis electiones adimit ſupradictas, & nobis jus & prærogativam, quæ juxta formam dictæ conceſſionis nobis competunt in hac parte.* Ita refert *Thomas Vvalſinghamus* in *Eduardo III.*

Anno 1373. Oratores miſit ad Romanum Pontificem Rex *Eduardus III.* qui ſuæ Majeſtatis nomine Sanctitatem ejus rogarent: *Ut ſuper reſervatione Beneficiorum in Curia ſua factâ, in Anglia de cætero ſuperſederet, ut etiam Clerici ad Epiſcopales Dignitates ſuis electionibus pleno jure gauderent, & ut a ſuis Metropolitanis, prout antiquitus fieri conſuevit iidem Clerici confirmari valerent .... Eodem anno in Parlamento erat decretum, quòd Eccleſiæ Cathedrales ſuis gauderent electionibus, & quòd Rex de cætero contra electos non ſcriberet, ſed per literas ſuas ad eorum confirmationem juvaret; ſed tamen hoc ſtatutum in nulla profecit.* Verba ſunt *Thomæ Vvalſinghami*.

Anno 1374. Tractatus Regem inter & Pontificem initus eſt, & *concordatum eſt inter eos, quòd Papa de cætero reſervationibus Beneficiorum minimè uteretur.* Sed de electionibus pro quibus Oratores anno ſuperiori miſſi fuerant, altum fuit ſilentium. *Et hoc adſcribitur aliquibus, qui ſciebant ſe potiùs per Curiam Romanam, quàm per electiones, ad Dignitates Epiſcopales, quas ambiunt, promoveri* (inquit laudatus Hiſtoricus.)

Ante 12. ſeculum, in Hiſpania Tarraconenſi, poſt Epiſcopi obitum, alius eligi non poterat abſque conſilio & aſſenſu Regis. Id Eccleſiaſticæ libertati parum commodum cenſuit *Petrus* Rex Aragonum. Quamobrem Romæ peractis Inaugurationis ſuæ ſolemniis anno 1206. lege latâ ſancivit ut deinceps libera eſſet Epiſcoporum electio, aſſenſu Regio minimè requiſito. Ne tamen Jus illud Regium penitus abjiceret, ſtatuit ut electione celebratâ electus Antiſtes Regi præſentaretur in ſignum Regiæ fidelitatis. *Regi Regum*, inquit *per quem Reges regnant, reverentiam debitam exhibentes, & Sponſa ejus ſancta videlicet Eccleſia integram libertatem conſervare volentes, peſſimam conſuetudinem a nobis hactenus obſervatam, quâ electionem Prælatorum ſine noſtro conſilio & aſſenſu procedere non permittebamus, amore Dei & Sanctæ Eccleſiæ, & pro remedio animæ noſtræ & parentum noſtrorum, relaxamus: Vobiſque & univerſis Succeſſoribus veſtris, & Conventibus in omni Juriſdictione noſtra conſtitutis, liberam eligendi facultatem per nos & per omnes Succeſſores noſtros, aſſenſu Regio minimè requiſito, in perpetuum indulgemus. Hoc ſolùm nobis & ſucceſſoribus noſtris reſervantes, ut liberè & canonicè electus, in ſignum Regiæ fideli-*

Electiones Epiſcoporum in Hiſpania.

lita.

Digitized by Google

litatis nobis & ſucceſſoribus noſtris debeat præſentari. Regium Edictum confirmavit *Innocentius III.* Epiſtolâ datâ ad Epiſcopos in Regno Aragonenſi conſtitutos, quæ eſt 144. libri 10. Legatur Additio doctiſſimi *Baluzii* ad caput 10. lib. 8. *De Concordia Sacerdotii & Imperii*, Dom. *De Marca*.

Epiſcoporum Electiones in Italia.

Decimo-tertio ſæculo ſalvam fuiſſe in Italia ſacrarum electionum libertatem, *Innocentii III.* Epiſtolæ & Decreta teſtantur. Lege Epiſtolas 110. & 233. libri 15. *Fredericus II.* Romanorum & Siciliæ Rex anno 1213. ſacramentum de ſervandis Eccleſiæ Juribus & ſacrarum præſertim electionum libertate præſtitit. *Illum* (inquit) *volentes abolere abuſum, quem quidam Prædeceſſorum noſtrorum exercuiſſe dignoſcuntur & dicuntur, in electionibus Prælatorum; concedimus & ſancimus, ut electiones Prælatorum liberè & canonicè fiant, quatenus ille præficiatur Eccleſiæ viduatæ quem totum Capitulum, vel major & ſanior pars ipſius duxerit eligendum, dummodo nihil deſit ei de Canonicis Inſtitutis*. Ita refert *Odoricus Raynaldus* ad hunc annum, Num. 23. Regii tamen aſſensûs rogandi neceſſitatem non remiſit *Fredericus*, unde anno 1226. de *Honorio III.* Pontifice Maximo conqueſtus eſt, quòd Regia Jura imminueret, ſuâque inconſultâ Majeſtate Præſules Eccleſiis præficeret, ut ex literis ejuſdem Pontificis ad ipſum *Fredericum* jam Imperatorem compertum eſt. *Dicis, Jus Regibus Siciliæ in electionibus Prælatorum, ſicut aſſeris, debitum ex antiquo, noſtris Conſtitutionibus minorari. Verùm ſi ſcripta tua & Genitricis tuæ manu ſolicitudinis revolviſſes, ſi Sanctorum etiam Patrum Conſtitutiones adverteres, non culpares Eccleſiam circa defenſionem Eccleſiaſticæ libertatis..... Aſſeris inſuper Nos, præter formam communiter requiſitam, Te inconſulto, quibuſdam Eccleſiis Regni vacantibus præfeciſſe perſonas. Sed quæ ſit illa forma neſcimus, quæ pro certo nimis eſſet informis, per quam Apoſtolicæ Sedis judicium ex tuæ voluntatis arbitrio dependeret. Non tamen intendimus promovere ſuſpectos, dummodo non ultra notam ſuſpicionis extendas, quàm rationis tramites patiantur.*

Anno 1253. *Innocentius IV.* de Sicilia *Carolo* Andegavenſis Comiti fiduciario jure tradenda per Legatum Apoſtolicum agens, plures ipſi conditiones propoſuit, quarum una ſacrarum electionum libertatem ſpectabat. *Item electiones, proviſiones, poſtulationes, & confirmationes Cathedralium Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum locorum religioſorum, tam in Prælatis quàm Clericis & aliis perſonis Eccleſiaſticis, liberè fiant; ſecundùm quòd Canones mandant, & maximè Statuta Concilii Generalis. Denuntiatio tamen mortis Prælati, Regi fiat, ſi fieri conſuivit: ſed ejus conſilium vel conſenſus in prædictis non requiratur, nec ante electionem, nec poſt electionem.* Ita refert *Odoricus Raynaldus* ad hunc annum, Num. 3. Eamdem verò conditionem ſacramento firmavit *Carolus*, cùm Siculi Regni Inveſtituram a *Clemente IV.* ſuſcepit. *Omnes inſuper Eccleſiæ, tam Cathedrales, quàm aliæ Regulares & ſæculares, nec-non & omnes Prælati & Clerici, ac univerſæ perſonæ Eccleſiaſticæ, ſæculares & Religioſæ, & quæcumque religionis loca, cum omnibus bonis ſuis, in electionibus, poſtulationibus, nominationibus, proviſionibus, & omnibus aliis, plenâ libertate gaudebunt: nec ante electionem, ſive in electione, vel poſt, Regius aſſenſus vel conſilium aliquatenus requiretur. Quam utique libertatem vos & veſtri in Regno heredes ſemper manutenebitis*. Refert *Odoricus Raynaldus* ad annum 1265. Num. 19. Eamdem legem *Jacobo* Aragonum Regi *Bonifacius VIII.* impoſuit, cùm ipſi & ejus poſteris Sardiniæ & Corſicæ Regna fiduciario jure tradidit, anno 1297. ut in eius Diplomate apud *Odoricum Raynaldum* Num. 10. legere eſt. Eædem leges in Germania vigebant.

Confirmatio Epiſcoporum.

II. Epiſcopos electos a Metropolitanis: Metropolitanos verò a Romano Pontifice confirmari neceſſum erat. Ante confirmationem, Eccleſiarum adminiſtrationi ſe ingerere non poterant, etiam ſub procurationis aut œconomatûs nomine, ut conſtat ex Decreto Concilii Oecumenici Lugdunenſis ſub *Gregorio X.* & refertur cap. *Avaritia: De electione & electi poteſtate*, in Sexto. *Avaritia cæcitas, & damnanda ambitionis improbitas, aliquorum animos occupantes, eos in illam temeritatem impellunt, ut quæ ſibi a jure interdicta noverint, exquiſitis fraudibus uſurpare conentur. Nonnulli ſiquidem ad regimen Eccleſiarum electi; quia eis, jure prohibente, non licet ſe ante confirmationem electionis celebratæ de ipſis, adminiſtrationi Eccleſiarum ad quas vocantur ingerere: ipſam ſibi tanquam Procuratoribus ſeu Oeconomis committi procurant. Cùm itaque non ſit malitiis hominum indulgendum: Nos latiùs providere volentes, hac generali Conſtitutione ſancimus, ut nullus de cætero adminiſtrationem Dignitatis, ad quam electus eſt, priuſquam celebrata de ipſo electio confirmetur, ſub œconomatus vel procurationis nomine, aut alio de novo quæſito colore, in ſpiritualibus vel temporalibus, per ſe vel per alium, pro parte vel in totum, gerere vel recipere, aut illis ſe immiſcere præſumat. Omnes illos qui ſecus fecerint, jure, ſi quod eis per electionem quæſitum fuerit, decernentes eo ipſo privatos.* Electionis confirmationem infra tres menſes niſi peterent, irrita fiebat electio, ut ſtatutum eſt cap. *Quàm ſit*; (ibidem) quam ſui Deceſſoris Decretalem confirmavit, & explicuit *Nicolaus III.* cap. *Cupientes*; (ibidem.) Apud Sedem Apoſtolicam promotos, vel ab ea confirmatos, poſſeſſionem inire, vel bonorum Eccleſiaſticorum adminiſtrationem ante accipere vetuit *Bonifacius VIII.* quàm in promotionis aut confirmationis ſuæ teſtimonium Literas Apoſtolicas obtineant, ut conſtat ex Extravaganti, *Injunctæ*; cujus hæc ſunt verba: *Præſenti itaque perpetuò valiturâ conſtitutione ſancimus, ut Epiſcopi, & alii Prælati Superiores, nec-non Abbates, Priores, cæteri Monaſteriorum regimina exercentes, quocumque nomine cenſeantur, qui apud dictam Sedem promoventur, aut confirmationis, conſecrationis, vel benedictionis munus recipiunt, ad commiſſas eis Eccleſias & Monaſteria, abſque dictæ Sedis Literis, hujuſmodi eorum promotionem, confirmationem, conſecrationem ſeu benedictionem continentibus, accedere; vel bonorum Eccleſiaſticorum adminiſtrationem accipere non præſumant, nullique eos abſque dictarum literarum oſtenſione recipiant, aut eis pareant vel intendant. Quod ſi forſan contra præſumptum fuerit: quod per Epiſcopos, Prælatos, Abbates, &c. medio tempore actum fuerit, irritum habeatur: nec quicquam interim iidem Epiſcopi vel Prælati, de Eccleſiarum vel Monaſteriorum proventibus percipiant eorumdem. Capitula verò, Conventus Eccleſiarum & Monaſteriorum ipſorum, & alii quicumque, ipſos abſque dictæ Sedis Literis recipientes, vel obedientes eiſdem, tamdiu ſint a Beneficiorum ſuorum perceptione ſuſpenſi, donec ſuper hoc ejuſdem Sedis gratiam meruerint obtinere.* Novæ hujuſce Conſtitutionis ſuæ rationem hanc affert Pontifex, quòd *Periculoſum exiſtat, quòd aliquis in Officio, Dignitate, vel gradu ſore ſe aſſerat, & pro tali etiam habeatur, niſi priùs ipſe quod aſſerit, legitimis oſtenderit documentis, ut tam ex Civilibus, quàm ex Canonicis Inſtitutis colligitur evidenter.*

Juramentum obedientiæ Romano Pontifici præſtitum

III. *Fidelitatis & obedientiæ Juramentum* Orientales Patriarchæ Romano Pontifici præſtare tenebantur, cùm ab eo Pallium recipiebant; Idem verò Pontificalis Officii inſigne ſibi ſubditis Me-

tropolitanis conferre poterant: *Recipientes pro ſe Profeſſionem Canonicam, & pro Romana Eccleſia ſponſionem obedientiæ ab eiſdem*. Ita decretum eſt in Concilio Lateranenſi 4. Canone 5. & refertur cap. *Antiqua*. *De Privilegiis & exceſſibus Privilegiatorum*. Gradenſi Patriarchæ prohibuit *Gregorius IX.* ne a Suffraganeis ſuis Juramentum exigeret præter formam Canonicam, quam Romanus ipſe Pontifex a Coëpiſcopis ſibi immediatè ſubjectis recipiebat. (cap. *Dilecti*: *De Majoritate & Obedientia*.) Statuit *Clemens VI.* ut Epiſcopi ſeu alii Prælati, qui per ſedem Apoſtolicam promoventur, & conſecrationis ſeu benedictionis monus a Summo Pontifice in Romana Curia, vel alibi ejus mandato ſuſcipiunt, ipſique ſolitum fidelitatis præſtant ſacramentum, ſuis Metropolitanis teneantur, ſeu Prælatis aliis quibus immediatè ſubſunt, aliud conſuetum Juramentum præſtare. Hancce *Clementis VI.* Conſtitutionem rogante *Goffredo* Archiepiſcopo Toloſann, confirmavit *Urbanus V.* anno 1370. Refert *Odoricus Raynaldus*, ad hunc annum Num. 20. Legatur & duplex Juramentum quod *Albertus* Lubecenſis Epiſcopus, Livoniæ, Eſtoniæ, & Pruſſiæ Apoſtolicæ Sedis Legatus præſtitit C. Archiepiſcopo Bremenſi, Metropolitano ſuo, aliudque *Vuillelmi* Suverinenſis Epiſcopi. Edita ſunt inter Privilegia Eccleſiæ Hamaburgenſis, ad calcem Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ *Adami* Bremenſis Canonici, pag. 199. & 200.

Sacramentum fidelitatis Regibus præſtitum ab Epiſcopis.

IV. Juramentum fidelitatis Regibus præſtare tenebantur Epiſcopi. *Innocentius III.* in Concilio Lateranenſi 4. *Canone* 43. Laïcis dumtaxat inhibuit ne Sacramentum fidelitatis ab illis exigerent, qui temporalia dominia ab ipſis non tenebant. *Nimis*, inquit, *de jure divino quidam Laïci uſurpare conantur, cùm Viros Eccleſiaſticos nihil temporale detinentes ab eis ad præſtandum ſibi fidelitatis juramenta compellunt, Quia verò ſecundùm Apoſtolum, ſervus ſuo Domino ſtat aut cadit, ſacri auctoritate Concilii prohibemus, ne tales Clerici perſonis ſæcularibus præſtare cogantur hujuſmodi juramentum*. Refertur Extra, *De jurejurando*: Cap. *Nimis*: Jus exigendi fidelitatis Juramentum ab Epiſcopis, Scotiæ Regibus convenire agnovit *Alexander IV.* qui de *Joanne Cheamo* Glaſguenſi Epiſcopo ad *Alexandrum* Scotiæ Regem his verbis ſcripſit: *Nos qui ſemper ad hoc vigilanter intendimus, quòd Apoſtolicæ Dignitatis honorem, & privilegium Eccleſiaſticæ libertatis in ſuo robore conſervantes, aliquorum jura vel approbatas conſuetudines non lædamus, de fratrum conſilio duximus providendum, quòd idem Epiſcopus ſub tuo conductu ad Regalem præſentiam liberè perveniat & ſecurè, ac tibi prout conſuevit fieri, præſtet fidelitatis debitæ Juramentum, & præfata Eccleſia ſua Regalia, ſeu temporalia de manibus tuis recipiat ſubſequenter*, &c. Ita refert *Odoricus Raynaldus* ad annum 1260. Num. 14.

Jus idem Regi Siciliæ ſervavit *Clemens IV.* *Carolo* Andegavorum Comiti, ſuo & Apoſtolicæ Sedis nomine Regnum conferens anno 1265. *Sacramenta verò fidelitatis*, inquit, *præſtabuntur ſecundùm antiquum & rationabilem conſuetudinem, prout Canonica Inſtituta permittunt, ab illis Eccleſiarum Prælatis, quorum Prædeceſſores antiquis illa Regibus Siciliæ præſtiterunt: ubi illis autem Prælatis & Eccleſiis, qui Regalia ſive temporalia bona teneant, ſi qui tamen ſunt qui hujuſmodi bona tenent a Domino Regni & aliis Dominis temporalibus: & qui ratione hujuſmodi bonorum ab antiquo conſueverunt Regibus & ipſis Dominis temporalibus ſervitia exhibere; hujuſmodi honeſta & antiqua ſervitia eis ſecundùm rationabilem & antiquam conſuetudinem, & ſicut Inſtituta patiuntur Canonica, impendentur, ſalvâ ſemper circa Eccleſias Cathedrales, & alias Regulares & ſæculares, ac perſonas & loca Eccleſiaſtica, tam in faciendis proviſionibus & electionibus confirmandis, quàm in omnibus quibuſcumque aliis, Romani Pontificis & Eccleſiæ Romanæ Juriſdictione, ac auctoritate plenariâ & liberâ poteſtate*. Illud *Clementis IV.* Diploma editum eſt Tom. 9. *Spicilegii* pag. 214.

Anno 1291. *Guillelmus Major* Andegavenſis Eccleſiæ Electus, & auctoritate Metropolitanâ confirmatus, *Philippo Pulchro* Regi Chriſtianiſſimo Juramentum fidelitatis præſtitit hunc in modum, prout in Geſtis ſuis ipſe refert Cap. 17. *Stolâ nobis ad collum poſitâ in modum Crucis ante pectus, & manu ad pectus miſſâ, libro Evangeliorum coram poſito dixit nobis de mandato Regis Dominus Petrus de Chambeery Miles: Vos juratis Domino Regi fidem & legalitatem, & filio ejus Regi Francorum poſt eum, & quòd ſervabitis eiſdem corpora, membra, & vitam, & jura ſua, & honorem ſuum temporalem; & ſi petat a vobis conſilium bonum & fidele, ſibi dabitis. Ita juratis? Et nos reſpondimus: Ita juro.* Tom. x. Spicilegii

Ceſſiones Epiſcoporum.

V. Ceſſiones Epiſcoporum ſine cauſis canonicis, & abſque Romani Pontificis auctoritate fieri non poterant. Id conſtat ex Cap. *Inter*: *De Translatione Epiſcopi*: cujus hæc ſunt verba: *Cùm fortiùs ſit ſpirituale vinculum, quàm carnale, dubitari non debet quin omnipotens Deus ſpirituale conjugium, quod eſt inter Epiſcopum & Eccleſiam, ſuo tantùm judicio reſervaverit diſſolvendum, qui diſſolutionem etiam carnalis conjugii, quod eſt inter virum & fœminam, ſuo tantùm judicio reſervavit, præcipiens ut quos Deus conjunxit, homo non ſeparet: Non enim humana, ſed potiùs divina poteſtate conjugium ſpirituale diſſolvitur, cùm per tranſlationem, depoſitionem, aut ceſſionem, auctoritate Romani Pontificis* [*quem conſtat eſſe Vicarium Jeſu Chriſti*] *Epiſcopus ab Eccleſia removetur: & ideo tria hæc, quæ præmiſimus, non tam Conſtitutione Canonica, quàm Inſtitutione Divina, ſoli ſunt Romano Pontifici reſervata*. Probabilem, veriſimilem, convenientem rationem *Innocentius III.* affert, non neceſſariam, demonſtrativam, convincentem. Nam ſi idem planè judicium de carnalis & ſpiritualis connubii vinculo ferendum eſſet, ſequeretur Summum Pontificem ſpirituale connubium Epiſcopi cum ſua Eccleſia ſolvere non poſſe; ſicut carnale matrimonium legitimè contractum dirimere non poteſt. Sed eo ſenſu intelligenda eſt *Innocentii* ſententia, ut ſicut utriuſque connubii, & indiſſolubilitatis ipſius Deus eſt auctor, ita diſpenſationes omnes utrumque ſpectantes, a Summo ipſius in terris Vicario dari deceat. Divina porro inſtitutione ſoli Romano Pontifici jus admittendi ceſſiones Epiſcoporum, aut tranſlationes decernendi, permittendique reſervatum aſſerit, quia poteſtas diſpenſationes concedendi per totam Eccleſiam, & majora quædam negotia ſibi reſervandi, appendix quædam eſt divini Primatus.

Cauſæ ob quas Epiſcopatu cedere licet.

Sex autem cauſas cedendi Epiſcopatu idem Pontifex recenſet Cap. *Niſi*: *De Renuntiatione*: cujus hæc ſunt verba: *Intueri te volumus, quòd hæc ſunt illa, per quæ cedendi Epiſcopus licentiam poteſt poſtulare; conſcientia criminis; debilitas corporis; defectus ſcientiæ; malitia plebis; grave ſcandalum; irregularitaſque perſonæ: ſed in his omnibus eſt obſervanda cautela. Propter conſcientiam enim criminis, cedendi poteſt licentia poſtulari, & forſitan non cujuſlibet, ſed dumtaxat illius, propter quod ipſius Officii executio poſt peractam pœnitentiam impeditur: cùm ſi omnes quos arguit conſcientia cujuſlibet culpæ, cederent, pauci vel nulli in illo Miniſterio remanerent..... Alia verò cauſa eſt debilitas corporis, quæ vel ex infir-*

mitate, vel ex ſenectute procedit: Nec tamen omnis, ſed illa ſolummodo per quam impotens redditur ad exequendum Officium Paſtorale.... Pro defectu quoque ſcientiæ plerùmque poteſt quis petere ceſſionem: quia cùm ipſa circa ſpiritualium adminiſtrationem ſit potiſſimùm neceſſaria, & circa curam temporalium opportuna; Penſat qui commiſſam ſibi debet Eccleſiam regere in utriſque, ſalubriter ei renunciat, ſi ſcientiam in qua ipſam regat, ignorat. Tu enim [inquit Dominus] ſcientiam repulisti: & ego repellam te, ne ſacerdotio fungaris mihi. Quamquam & deſideranda ſit eminens ſcientia in Paſtore; in eo tamen ſit competens toleranda, quia, ſecundùm Apoſtolum, Scientia inflat, charitas autem ædificat: & ideo imperfectum ſcientiæ poteſt ſupplere perfectio charitatis. Propter malitiam autem plebis cogitur interdum Prælatus ab ipſius regimine declinare: quando plebs adeo duræ cervicis exiſtit, ut proficere nequeat apud ipſam... Non tamen pro qualibet culpa Paſtor debet gregem deſerere ne mercenario comparetur, qui videt lupum venientem, & dimittit oves, & fugit: ſed de Superioris licentia tunc demum poteſt non tam timidè fugere, quàm providè declinare, cùm oves convertuntur in lupos; & qui debuerant humiliter obedire, jam irrevocabiliter contradicunt: cùm etſi tales ſint graviter pro crimine puniendi, ſunt tamen utiliter tolerandi, quia ſanguinem elicit, qui nimis emungit..... Pro gravi quoque ſcandalo evitando, cùm aliter ſedari non poteſt, licet Epiſcopo petere ceſſionem; ne plus temporalem honorem, quàm æternam videatur affectare ſalutem.... Perſonæ verò irregularitas, ut ſi fortè ſit bigamus, vel viduæ maritus, eſt cauſa propter quam petere poteſt licentiam aliquis reſignandi, atteſtante Apoſtolo qui dicit: Oportet Epiſcopum eſſe unius uxoris virum. Non tamen propter quamlibet irregularitatem perſonæ, debet ei, qui reguláriter miniſtravit, cedendi licentia indulgeri: utpote ſi de legitimo Matrimonio non ſit natus: quin licèt irregularitatem hujuſmodi non potuerit ſubticere, ſi tamen & culpa latet & cauſa, cum eo qui laudabiliter ſuum implevit Officium (injunctâ ſibi pœnitentiâ competenti) poteſt non minùs utiliter, quàm miſericorditer diſpenſari.

Porro qui cedendi licentiam poſtularunt, ii ſunt ad cedendum compellendi, ſi fortè eâ obtentâ Epiſcopatum retinent, ut ſtatuit idem Pontifex, Cap. *Quidam*, ibidem. *Quidam*, inquit, *cedendi licentiam cum inſtantia poſtulantes, eâ obtentâ, cedere prætermittunt. Sed cum in poſtulatione hujuſmodi, aut Eccleſiarum commoda quibus præſunt, aut ſalutem videantur proprium attendiſſe [quorum neutrum ſuaſionibus aliquorum quærentium quæ ſua ſunt, ſeu etiam levitate qualibet volumus impediri] eos ad cedendum decernimus compellendos*. Legantur Epiſtolæ Innocentii III. 32. lib. 14. ad Auxitanum Archiepiſcopum 34. ad Uticenſem Epiſcopum Sedis Apoſtolicæ Legatum, Epiſtola 142. libri 15. ad Cremonenſem & Vercellenſem Epiſcopos Sedis Apoſtolicæ Legatos, & Regienſem electum; denique 140. libri 16. ad Taurinenſem Epiſcopum data.

Anno 1213. *Gaufridus Silvanectenſis Epiſcopus ſentiens ſe tam ætate, quàm corpulentiâ ponderoſâ inſufficientem oneri, quod jam per 30. annos portaverat, impetratâ a Summo Pontifice, ſicut in Jure cautum eſt, licentiâ, renunciavit Epiſcopatui, & tranſtulit ſe ad Monachos Karoli loci, Ciſtercienſis Ordinis*. Ita refert *Rigordus* lib. *De Geſtis* Philippi Auguſti. *Gaufridus* alter *Meldenſis Epiſcopus, vir ſanctiſſimus, Epiſcopatui ſimiliter renuncians, in Monaſterio S. Victoris Pariſius divinæ contemplationi ſeſe arctiùs mancipavit*; eodem *Rigordo* teſte.

VI. Reſignationes in favorem, & Coadjutorum aſſumptiones non fiebant ab Epiſcopis, niſi ob affectam ætatem, frequentes, & quaſi perpetuas infirmitates, vel alias cauſas graviſſimas, quæ illos prohibebant ne Paſtorali Munere fungerentur: nec abſque Sedis Apoſtolicæ auctoritate. Id conſtat ex *Innocentio III.* Cap. *Ex parte: De Clerico ægrotante*, cujus hæc ſunt verba: *Cùm Auenſienſis Epiſcopus gravi & incurabili morbo ferè per quadriennium laboraverit, ita quòd Paſtorale Officium non poteſt ullatenus exercere: Princeps terræ illius, ac cives civitatis ejuſdem, a te poſtulant inceſſanter, ut ipſis [cùm ſis Metropolitanus eorum] ſtudeas providere. Verùm cùm ipſum ad ceſſionem compellere non poſſis, nec debeas ullo modo, nec afflicto afflictio ſit addenda, immo potiùs ipſius miſeriæ miſerendum, eo quòd idem vir bonus extiterit, & Eccleſiam ſalubriter ſibi commiſſam gubernaverit: Nos volentes tam Epiſcopo quàm Eccleſiæ providere, Mandamus quatenus illi Coadjutorem aſſocies virum providum & honeſtum: per quem tam Epiſcopo quàm populo utiliter conſulatur.* *Coadjutorum aſſumptio.*

Idem confirmat *Bonifacius VIII.* in Decretali, *Paſtoralis*, in Sexto. *Declaramus*, inquit, *atque ſtatuimus, Coadjutorum Epiſcoporum & Superiorum Prælatorum dationem intelligendam eſſe de cauſis majoribus, & referendam ad Sedem Apoſtolicam, ut ab ea [conſuetudine non obſtante contrariâ] tantummodo poſtulandum. Verùm ne hoc prætextu Eccleſiæ [exiſtentes præcipuè in remotis] diſpendia patiantur: Nos earum in hac parte indemnitatibus precavere volentes, hac generali Conſtitutione ſancimus, ut Epiſcopus ſenio aut valetudine corporali gravatus, vel etiam aliàs adeo impeditus perpetuò, ut Officium ſuum nequeat exercere; poſſit de ſui conſilio & aſſenſu Capituli, vel majoris partis ipſius, unum vel duos Auctoritate Apoſtolica Coadjutores aſſumere, ad dictum Officium exequendum. Si verò Epiſcopus demens fuerit, & quid velit aut nolit, exprimere neſciat, vel non poſſit: tunc ejus Capitulum, vel duæ ipſius partes eadem auctoritate unum aut duos Coadjutores aſſumant idoneos, qui ejus Officium exequantur. Si autem Epiſcopus ſenio aut incurabili morbo gravatus, vel perpetuo impedimento detentus, ad ſui exercitionem Officii reddatur inutilis, & Coadjutorem aſſumere vel habere noluerit, licèt a Capitulo requiſitus propterea, ſe illius non indigere ſuffragio forſitan aſſerendo: tunc nil per Capitulum innovetur, ſed hoc caſu, & etiam proximo, idem Capitulum Epiſcopi & Eccleſiæ ſuæ conditionem & ſtatum, ac facti circumſtantias univerſas quàm citò poterit, fideliter & explicitè referat ad notitiam dictæ Sedis, recepturi humiliter & efficaciter impleturi quod ſuper hoc per Sedem ipſam contigerit ordinari. Præſenti quoque adjicimus Sanctioni, ut Coadjutores hujuſmodi de proventibus Prælatorum, in quorum aſſumentur auxilium, ſumptus recipiant moderatos, ab alienatione qualibet de bonis Eccleſiaſticis Prælatorum ipſorum, vel Eccleſiarum ſuarum quomodolibet facienda penitus abſtinentes: rationem non ſolùm in diſtricto examine, ſed & Prælatis eiſdem [ſi ſanæ mentis extiterint] ac Capitulis eorumdem, ſeu etiam ipſorum Prælatorum ſucceſſoribus [ſi hoc antea non fecerint] plenariam reddituri.*

VII. Tranſlationes Epiſcoporum, ſolius Sedis Apoſtolicæ auctoritate, & ob Eccleſiæ commodum fieri poterant, ut docet *Innocentius III.* Cap. *Cùm ex illo: De tranſlatione Epiſcopi*: quo Antiochenum Patriarcham, qui confirmatum in Archiepiſcopum ad Sedem Epiſcopalem Tripolitanam tranſtulerat, ab Epiſcoporum confirmatione ſuſpendit. *Cùm*, inquit, *ex illo generali Privilegio, quod B. Petro, & per eum Eccleſiæ Romanæ Dominus indulſit, Ca-* *Epiſcoporum tranſlationes Solius Sedis Apoſtolicæ auctoritate, & ob Eccleſiæ commodum factæ.*

nenica poſtmodum manaverint Inſtituta, continentia majores Eccleſiæ cauſas ad Sedem Apoſtolicam perferendas: ac per hoc tranſlationes Epiſcoporum, & Sedium mutationes ad Summum Apoſtolicæ Sedis Antiſtitem de jure pertineant; nec ſuper his quicquam præter ejus aſſenſum debeat immutari: Miramur, quòd L. Apamienſem electum in Tripolitanam Eccleſiam tranſtuliſti, & novo quodam mutationis genere parvificaſti majorem, & magnam quodammodo minoraſti epiſcopare Archiepiſcopum, immo potiùs dearchiepiſcopare præſumens &c. Cum Turonenſis Archiepiſcopus electum Abrincenſem, per Metropolitanum ſuum confirmatum, in Eccleſiam Andegavenſem præter auctoritatem Sedis Apoſtolicæ transferre præſumpſiſſet, & in Epiſcopum conſecrare, illique Rothomagenſis Archiepiſcopus tranſeundi licentiam conceſſiſſet, utrumque Archipræſulem a conſecratione & confirmatione Epiſcoporum; ipſum verò Epiſcopum ab executione Pontificalis Officii ſuſpendit; Cap. *Inter*, *De tranſlatione Epiſcopi*. Norvvicenſem Epiſcopum ad Vvintonienſem Eccleſiam tranſtulit *Innocentius IV.* Id indignè tulit *Henricus III.* Angliæ Rex, nec abſque ſuæ Majeſtatis aſſenſu fieri debere contendit, Regalia fructuſque omnes Epiſcopatûs detinuit, Antiſtitem in Gallias ſugere compulit. Ad Regem ſcripſit Summus Pontifex graviſſimas literas, quibus ipſius Majeſtatem eſt hortatus ut Epiſcopo faveret, nec Eccleſiæ libertatem opprimeret. *Cùm* inquit, *Venerabilem Fratrem noſtrum, quondam Norvvicenſem, Vvintonienſi Eccleſiæ de Fratrum conſilio conceſſimus in Paſtorem, preces tibi direximus ſpeciales, ut eidem pro divina & noſtra reverentia te redderes affectu benevolum, & effectu ſerenum, ac ſi qua caſtra & maneria ipſius Eccleſiæ, prompta benignitate ei faceres aſſignari. Tu verò, ſicut mirantes audivimus & dolemus, nedum preces hujuſmodi voluiſti deducere ad effectum; immo, quod eſt gravius, in verba nihil debitæ modeſtiæ vel reverentiæ filialis habentia prorupiſti, aſſerens quòd nulla poſtulatio in Regno Angliæ per Sedem Apoſtolicam admitti poſſit vel debeat te invito, & quòd illam quam nos in ſpiritualibus, tu in temporalibus habeas poteſtatem, nec quis poſtulatus poſſit abſque tuo conſenſu poſſeſſionem temporalium obtinere. Adjeciſti præterea, quòd tranſlationem ipſius Epiſcopi reputares invalidam, tanquam a nobis per vitium ſurreptionis obtentam. Hæc ſiquidem, Fili chariſſime, non Dei, non Eccleſiæ, non tuæ reſonant Sublimitatis honorem, non ſapiunt juſtitiam, non redolent æquitatem: præſertim cùm teneat omnium credulitas pia fidelium, quòd Apoſtolicæ Sedis auctoritas liberam habeat in Eccleſiis univerſis poteſtatem a Dei providentia, nec arbitrio Principum ipſa ſtare cogitur, ut eorum in electionum vel poſtulationum negotiis requirat aſſenſum. In quibus tamen, Dominum habendo præ oculis, ſic providè procedit & cautè, quòd per illam nullatenus poſſit honori detrahi, vel juſtitiæ derogari: ſicut etiam in tranſlatione ipſius Epiſcopi dignoſcitur proceſſiſſe, &c. Sibi caſtra & maneria cum fructibus inde perceptis a tempore tranſlationis hujuſmodi, omni poſtpoſitâ difficultate reſignes, ac benevolâ benignitate concedas, quòd ſollicitudinem ei creditam poſſit cum effectu proſequi, tuâ favente gratiâ ſpeciali. Aliàs cùm Libertatem Eccleſiaſticam in diebus noſtris nolimus non minui, ſed Deo propitio, augeri cupiamus, nullatenus ſuſtinere poterimus, quòd nos in ipſo Epiſcopo tam præjudicialem injuriam patiamur.* Hanc Epiſtolam refert *Matthæus Pariſius* ad annum 1244. Narrat idem Auctor quomodo pax inter Epiſcopum & Regem compoſita ſit, illo ad Regis poſtulata modeſtè & cum reverentia ejus Majeſtati debitâ reſpondente; ſalvis tamen Eccleſiæ juribus.

Anno 1398. *Papa Joannem Lincolnienſem Epiſcopum tranſtulit ad Epiſcopatum Ceſtriæ tunc vacantem. Et dedit Epiſcopatum Lincolniæ Henrico Beuvford uni de filiis Domini Joannis Ducis Lancaſtriæ, ob Ducis reverentiam & amorem. Epiſcopus verò Lincolniæ veteranus noluit admittere hanc tranſlationem, ſed eâ ſpretâ contulit ſe Lincolniam, & in Eccleſia Chriſti inter Monachos finem vitæ fecit. Confeſſor Regis* [a]*, quidem Frater de Ordine Prædicatorum, de Epiſcopatu Landafenſi tranſlatus eſt ad Epiſcopatum Ceſtrenſem, Rex eo tempore fecit convocari Clerum, ut determinaret ſi liceret Papæ tales facere Tranſlationes pro arbitrio ſuæ voluntatis. Ad quod fuit reſponſum, non directè, ſed modo ſupplicationis porrectæ Regi ex parte Cleri, ut dignaretur Papæ ſcribere, ut a talibus Tranſlationibus ceſſaret pro commodo totius Eccleſiæ Anglicanæ. Rex verò cùm audiſſet reſponſum tale, velut offenſus licentia Papæ, juravit, quòd ſi Clerus reſtitiſſet conſtanter Papæ in iſto negotio, ipſe manus appoſuiſſet in auxilium eorumdem.* Ita refert *Thomas Vvalſinghamus* ad hunc annum, pag. 356.

[a] Richardi II.

VIII. Alia Beneficia ab Epiſcopatu poſſidere abſque Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione Epiſcopis non licebat. Abuſum in Anglicana Eccleſia inoliſtum narrat *Matthæus Paris* ad annum 1251. pag. 545. ut Epiſcopi electi, vel tranſlati, prioris Epiſcopatûs reditus aliquot annos retinerent. *Confirmati ſunt Electus Vvintonienſis & Roffenſis, quibus conceſſum eſt & per aliquot annos ſequentes redditus priùs obtentos retinere: Et ſic jam in conſuetudinem & uſum hic abuſio ſuſcitatur, ut quis ad Epiſcopatum vocatus, non Epiſcopus permaneat, ſed Electus, ut ſcilicet Paſtor non paſcat, ſed paſcatur: Et ut Epiſcopatus priſtinos reditus retineat, ut multiforme monſtrum habeatur: Et ut aliquis Epiſcopus ad alium Epiſcopatum ditiorem poſtulatus transferatur, ut una Eccleſia alterius pellex habeatur.*

Epiſcopi alia Beneficia abſque Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione poſſidere non poterant.

Brugenſis Capellæ Decano Conventrenſi Epiſcopo renunciato, permiſit *Eduardus I.* Angliæ Rex ut Decanatum ad quinquennium retineret, accedente Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione: *Decanatum*, inquit, *qui per electi conſecrationem eſt vacaturus, & ad noſtram donationem liberè ſpectaturus, retineat per quinquennium de gratia noſtra ſpeciali, & fructus inde percipiat, ſi diſpenſationem ab Apoſtolica Sede accipiat.* Refertur in Conſtitutionibus Antiquis Regum Angliæ, pag. 769.

Humberto Delphinorum Viennenſium poſtremo, Alexandrino Patriarchæ, Remenſis Eccleſiæ perpetuam adminiſtrationem *Clemens VI.* commendavit.

Cùm *Urbanus VI.* tres Electores Eccleſiaſticos Imperii, alioſque Germaniæ Præſules ad Cardinalitiam Dignitatem promoviſſet, *Cardinalatus honorem acceptare noluerunt, licèt Papa Archiepiſcopis & Epiſcopis præfatis Eccleſiarum ſibi commiſſarum adminiſtrationem in ſpiritualibus & temporalibus, quoad viverent, eis etiam non petentibus conſervaſſet.* Refert *Theodericus Niemus* lib. 1. de Schiſmate, Cap. 44. Cardinalibus neceſſaria erat diſpenſatio, ut Epiſcopatum cum Inſulis Cardinalitiis retinerent. Unde *Clemens VI.* Attrebatenſem Epiſcopum Cardinalem creans, a vinculo, quo ſuæ obſtrictus erat Eccleſiæ, abſolverat anno 1344. referente *Odorico Raynaldo*, Num. 68. *A vinculo*, inquit, *quo Attrebatenſi tenebaris adſtrictus, per nos de poteſtatis plenitudine abſolutum, ad Cardinalatus honorem duximus aſſumendum.* Autiſſiodorenſi Epiſcopo *Tolarando* in Collegium Cardinalium cooptato, reditus Epiſcopatus ad duos menſes ex diſpenſatione conceſſit *Joannes XXII.* ut teſtantur ejus literæ ad *Philippum* Regem Chriſtianiſſimum datæ, & ab *Odorico Raynaldo* relatæ. *Ut ea veniendo poſſit expenſas habiliter ſupportare, eidem dictam*

Tres Imperii Electores Eccleſiaſtici Cardinalitiam Dignitatem recuſant.

Cardinalibus neceſſaria erat diſpenſatio Pontificia ut Epiſcopatum cum Inſulis Cardinalitiis retinerent.

ctam Antiſſiodorenſem Eccleſiam de fratrum noſtrorum conſilio, uſque ad inſtans Feſtum Magdalenæ duximus commendandam. Cardinalem a Ravennatibus in Archiepiſcopum poſtulatum illis denegaverat *Innocentius III.* ut conſtant ex Cap. *Bonæ memoriæ*, Extra: *De poſtulatione Prælatorum*; cujus hæc ſunt verba; *Conſideravimus quòd ejuſdem Cardinalis præſentia utilior ſit non ſolùm Romanæ, ſed etiam Eccleſiæ generali tam apud Apoſtolicam Sedem, quàm apud Eccleſiam Ravennatem: Unde non immeritò præferentes ſpeciali utilitati communem, & minori majorem, prædictum Cardinalem poſtulationi veſtræ non duximus concedendum.*

Beneficiorum commendationes.

Beneficiorum commendationes, quæ ſpirituali polygamiæ occaſionem dederunt, interdum a Romanis Pontificibus factæ, interdum saniori conſilio revocatæ. *Clemens V.* Collationes omnes titulo Commendæ a ſe factas, Archiepiſcopatuum, Epiſcopatuum, Monaſteriorum, etiam S. R. E. Cardinalibus, abrogavit 10. Kalendas Martii anno 1306. ut docet ipſius Decretalis: *Ex ſuperna*, cujus hæc ſunt verba: *Ab ipſo noſtræ promotionis exordio antiqua notitia Regum, Prælatorum, Magnatum, & aliarum nobilium perſonarum Eccleſiaſticarum & ſæcularium memores exiſtentes, ac ipſorum aliquibus, tum quia in terris mirantes eorum, gradum hujuſmodi promotionis habuimus, tum quia ſolita ad eos amicitiæ ſpecialibus affectibus ducebamur; aliquibus verò ex aſſueta Romanorum Pontificum liberalitate, quam in ſuis exercere ſunt ſoliti novitatibus, volentes honoris & liberalitatis affluentia complacere, ad eorum importunas tamen & multiplicatas precum inſtantias, nonnullis Clericis & perſonis Eccleſiaſticis, religioſis & ſæcularibus diverſorum ordinum dignitatis, conditionum & ſtatuum, Patriarchales, Archiepiſcopales, & Epiſcopales Eccleſias ac Monaſteria deſtituta Paſtoribus, ſub commenda, vel cuſtodia ſeu cura, vel guardia, aut adminiſtrationis titulo, duximus perpetuò ad vitam ſeu ad certi temporis ſpatium committenda: ſuper his, an tales videlicet tantaſque gratiæ per nos fieri decuiſſet, variorum arduorum negotiorum multiplicitate diſtracti, uſque ad tempus, quo infirmitate, periculoſa nos his diebus viſitavit Omnipotens; nequivimus cogitare plenariè. Verùm in debilitate ipſius ægritudinis conſtituti, a negotiorum utcumque diſcuſſione ſemoti, ad hoc ſub diligenti examine direximus aciem noſtræ mentis, demumque proſpeximus evidenter, quòd Eccleſiarum & Monaſteriorum eorumdem cura negligitur, bona & jura diſſipantur ipſorum, ac ſubjectis eis perſonis & populis ſpiritualiter plurimùm & temporaliter derogatur, eiſque redundant ad noxam quæ dicebantur cedere ad profectum, ac nedum ipſis, ſed etiam Romanæ Matri Eccleſiæ (quæ diſponente Domino ipſorum Caput fore dignoſcitur & Magiſtra) graviora inde futura timentur pericula. Nolentes igitur his tot & tantis diſpendiis ulteriùs cauſam relinquere; ſed volentes potiùs opportunum & debitum in hac parte remedium adhibere, omnes & ſingulas permiſſiones hujuſmodi per nos factas quibuſcumque, cujuſcumque ordinis, dignitatis, aut ſtatûs, ſed etiam S. R. E. Cardinalibus, quocumque modo vel tempore factæ noſcantur, Auctoritate Apoſtolica ex nunc ex certa ſcientia revocamus, caſſamus, & annullamus, & decernimus de cætero non habere aliquam roboris firmitatem.* Extat lib. 3. Extravagantium Communium Tit. 2.

Commendarum abuſus, & Beneficiorum ac Penſionum coacervatio vetita.

Contra Commendarum hujuſmodi abuſum, & Beneficiorum coacervationem *Guillelmus Durandus* Epiſcopus Mimatenſis in libro *De Modo Generalis Concilii celebrandi*, quem *Clementis V.* juſſu ante Concilium Oecumenicum Viennenſe ſcripſit, Parte 3. Rubrica 20. hæc habet obſervatione digniſſima: *Theologorum communiter hoc habet opinio, quòd ſi unum habens Beneficium, de quo poteſt, non lautè, nec ad elationem & pompam, ſed convenienter & mediocriter ſuſtentari, & recipiat vel retineat aliud, mortaliter peccat ...... Quare videretur utile Eccleſiæ ſanctæ Dei, ut Ordinatio Bonifacii ſuper hoc facta in Decretali, CUM SINGULA; quantùm ad Regulares, extenderetur ad Clericos ſæculares, & ad Dominos Cardinales, qui in grave animarum ipſorum periculum, & univerſalis Eccleſiæ diſpendium, multa millia florenorum, librarum & marcharum, ſibi & ſuis peſtifera adinventione ſuper Eccleſias etiam Parochiales & Curatas faciunt cumulari: & Eccleſias etiam Cathedrales & ultramarinas ſub diverſis coloribus commendari: & certas ſibi ſolvi ab illis, qui illorum promoventur auxilio, Penſiones, quæ numquam in Romana Eccleſia moriuntur; ſed ab uno Cardinali in alium, vel in ejus, vel Domini Papæ propinquum, vel nepotulum detinentur. Ex quibus ſequitur (cùm ſibi vindicent univerſa) infœlix quòd Clericus, qui de prædictis Beneficiis ſuſtentari & eis perſonaliter deſervire debuerat, mendicat in plateis, & ſervili operi mancipatus, publicam depoſcit eleemoſynam... Et hæc peſte eſt etiam noviter introductum contra Jura, quòd Prioratus Conventuales, & alia Beneficia Eccleſiaſtica conſueta ab olim regi & gubernari per Monachos, & per alios Regulares prædicti Domini Cardinales, (ac ſi Beneficia ſæcularia nequaquam ſufficerent; vel ſi per illos meliùs quàm per alios reformari deberent) ſibi & ſuis faciunt aſſignari: quamquam non efficiantur Monachi, nec ſint de vita & Regula Monachorum & aliorum Regularium: contra Concilium Æduenſe ſub VII. Gregorio congregatum, & contra Capitulum Urbani Papæ, & contra 24. Capitulum Concilii Chalcedonenſis, & contra 13. Capitulum 7. Synodi, 19. Q. 3. in quinque primis Capitulis. Extra, De vita & honeſtate Clericorum* Deus qui Eccleſiam; *&, de Religioſis domibus*, Inter quatuor: & 18. Q. 2. Pervenit. *Ex quibus in dictis Prioratibus & Beneficiis Regularium, periit in totum Regularis obſervantiæ diſciplina: cùm non ſit inter eos qui corrigat, non ſit qui doceat non ſit cui obſervantia & reverentia præbeatur, nec qui eos in Vita Regulari & Monaſtica valeat gubernare; fraudatur hoſpitalitas ſervari in dictis Prioratibus & Beneficiis conſueta, & jura ac bona Prioratuum hujuſmodi diſſipantur: & loca ad irreparabile opprobrium, non abſque populi ſcandalo, deducuntur.*

Joannes XII. non ſolùm Cardinalibus, ſed & aliis Eccleſiaſtica Beneficia commendavit. Commendas hujuſmodi abrogavit *Benedictus XII.* diſpenſatione ſolis Cardinalibus & Patriarchis conceſſâ, ut Vitæ ipſius Auctor teſtatur. *Innocentius VI.* idem præſtitit, cùm ejus Deceſſor *Clemens VI.* in Commendarum conceſſione fuiſſet indulgentior. *Attendentes*, inquit, *quòd occaſione Commendarum, & conceſſionum hujuſmodi, in commendatis & retentis eiſdem, ſicut experientia docuit, ut plurimùm divinus cultus minuitur; animarum, in eis, quibus imminet, cura negligitur, hoſpitalitas conſueta & debita non ſervatur, ruinis ædificia patent, ipſorum Jura in ſpiritualibus & temporalibus collabantur: ac propterea hujuſmodi malis occurrere, & Eccleſiis & Monaſteriis, Prælaturis, Beneficiis, & aliis prædictis taliter commendatis & retentis de Paſtoribus & Rectoribus propriis, qui eis præeſſe velint & valeant, providere ...... Nonnullorum quoque Prædeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum in hac parte veſtigiis inhærentes, deliberatione ſuper hoc cum fratribus noſtris S. R. E. Cardinalibus prahabitâ, omnes & ſingulas Commendas & conceſſiones hujuſmodi de quibuſcumque Cathedralibus vel aliis Eccleſiis, Monaſteriis, Prælaturis, Prioratibus, Dignitatibus, Perſonatibus, Adminiſtrationibus, Officiis & Beneficiis, ac locis Eccleſiaſticis Sæcu-*

cularibus & Regularibus quorumcumque Ordinum, quocumque nomine cenſeantur. ...... Auctoritate Apoſtolica penitus revocamus, & omnino viribus vacuamus. Legitur apud *Odoricum Raynaldum* ad annum 1353. Num. 32.

Epiſcoporum Reſidentia.

IX. Reſidendi in ſuis Eccleſiis neceſſitatem Epiſcopis incumbere, 13. & 14. Sęculi Doctoribus omnino perſuaſum erat. *Innocentius III.* Archiepiſcopum Raguſinum a ſua Eccleſia quadriennio toto abſentem, niſi intra menſem redeat, Archiepiſcopatu excidiſſe declarat, & Raguſienſibus permittit ut novum Archipræſulem eligant: *Diſcretioni veſtræ mandamus*, inquit, *quatenus*, [*niſi forſitan jam redierit*] *vos poſt menſem a receptione præſentium, perſonam vobis idoneam in Archiepiſcopum eligatis.* Refertur C. *Qualiter*: Extra, *De Clericis non reſidentibus.*

Concilium Pariſienſe anno 1212. Epiſcopis Reſidentiam in Cathedralibus Eccleſiis imperat præſertim in majoribus Solemnitatibus, & Quadrageſimali tempeſtate. (Canone 8.) Idem edicit Concilium Londinenſe anno 1237. (Canone 22.) Londinenſe alterum anno 1268. Canone 22. *Epiſcopos ad perſonalem Reſidentiam, circa gregem Domini ſibi commiſſum tam Divinis, quàm Eccleſiaſticis Præceptis adſtrictos* declarat. *Gregorius XI.* Anno Chriſti 1375. Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, Abbates, Regulares, Archimandritas & Præſidentes quoſlibet quorumcumque Ordinum non Mendicantium, ad Reſidentiam perſonalem in ſuis Diœceſibus, Eccleſiis, & Monaſteriis, Apoſtolico Diplomate compulit: exceptis S. R. E. Cardinalibus, ac etiam Apoſtolicæ Sedis Legatis & Nuntiis, nec non Eccleſiæ Romanæ, & Summi Pontificis Officialibus. Mala quæ ex reſidendi negligentia oriuntur, optimus Pontifex luculentis verbis deſcribit: *Ex quo*, inquit, *in Clero & populo vitia pullulant, cultus divinus minuitur, Sancta ſpernuntur, provenit indevotio populorum, criuntur errores, decreſcit fides, creſcunt inſolentia, Eccleſiaſticus ſtatus contemnitur, conculcatur libertas Eccleſiaſtica, patitur ſæpe detrimentum Juſtitia; dum proprius Judex non miniſtrat eamdem, ac ædificia & alia bona temporalia collabuntur. Ex quibus, & aliis malis innumeris inde provenientibus, ſtrepunt murmurationes filiorum, dum ſpiritualc patrum pabulum non deguſtant, ſuſcitantur ſcandala gravia, &, proh dolor! animæ, ad quarum ſalutem Præſides ſpirituales invigilare tenentur, evidentibus periculis exponuntur.* Refert *Odoricus Raynaldus* ad annum 1375. Num. 23.

Cauſæ a Reſidentia diſpenſantes.

Epiſcopi a Reſidentia legitimè diſpenſati aliquando cenſebantur, certas ob cauſas, pietatis, neceſſitatis, vel publicæ utilitatis. Primùm cùm adeunda erat Apoſtolica Sedes, vel ob Synodi celebrationem, vel ob reverentiæ & obedientiæ ſignificationem. Hinc *Ludovicus IX.* Rex Francorum Sanctiſſimus ad *Fredericum II.* Imperatorem ſcribens: *Admirari*, inquit *cogimur vehementer, & non ſine ratione turbari, quod nullâ offenſionis cauſâ vel materiâ præcedente, Prælati Regni noſtri ad Sedem Apoſtolicam accedentes, cui tam ex fide quàm obedientia tenebantur, nec ejus poterant recuſare mandata, in mari capi feciſtis, & eos ſub cuſtodia detinetis.*

Profectio ad Sedem Apoſtolicam.

Alexander IV. Privilegia quorumdam Præſulum importunis precibus extorta ne Sedem Apoſtolicam pro more adire tenerentur, anno 1257. reſcidit. *Nonnulli*, inquit, *Eccleſiarum Prælati obtinuerunt ſibi per Sedem Apoſtolicam importunè concedi, ut non teneantur Sedem eamdem uſque ad certa tempora viſitare, contra formam præſtiti Juramenti: ex quo illud evenit inconveniens, quòd Apoſtolicæ Sedis dignitas rariùs viſitatur, in derogationem reverentiæ, quæ ab omnibus debetur eidem, utpote quæ Mater exiſtit Eccleſiarum omnium & Magiſtra. Nos igitur volentes ſuper hoc ſalubri remedio providere, ac Romanam Eccleſiam, quæ ſuper omnes alias ordinariæ poteſtatis obtinet principatum, congruis honoribus frequentari; præſertim cùm non ſit facilè recedendum ab eo, quod a Prædeceſſoribus noſtris ſuper hoc diu excogitatum extitit & obtentum; de fratrum noſtrorum conſilio, indulgentias & conceſſiones hujuſmodi, Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, & aliis Eccleſiarum Prælatis conceſſas, auctoritate præſentium revocamus.* Refert *Odoricus Raynaldus* ad hunc annum, Num. 50.

Aſſiſtentia Regiis Conſiliis.

Secundò, a Reſidentia diſpenſabantur Antiſtites ratione obſequii Regibus impendendi, cùm inter Conſiſtorianos Comites ab ipſis adlegabantur, vel ad Regni Comitia convocabantur. Regnante Philippo Auguſto, *Guarinus* ex Ordine Equitum *S. Joannis Hieroſolymitani* ad Sylvanectenſem Epiſcopatum aſſumptus, *Regis ſpecialis Conſiliarius effectus, in Aula Regia propter prudentiam & incomparabilem conſilii virtutem, & alias animi dotes multiformes ita laudabiliter ſe habebat, quòd quaſi ſecundus a Rege, negotia Regni inculpatè tractabat, & Eccleſiarum neceſſitudines, tamquam vir literatus, ad plenum nihilominus omni ſtudio procurabat, Libertates & Privilegia earum modis omnibus quaſi ſub clamyde conſervans indemnes.* Ita refert *Rigordus* in Vita *Philippi Auguſti*. Regnante *Ludovico IX.* Rege Sanctiſſimo, Epiſcopos ad ejus Conſilia & Parlamenta frequenter vocatos legimus.

Anno 1245. *Infra octavas S. Dionyſii, convocavit grande Pariſius Parlamentum, in quo Legatus Apoſtolicus, & plures Regni Franciæ Archiepiſcopi, Pontifices, & Abbates, Barones quoque & Comites adfuere*, ut refert *Guillelmus Nangius* in Regis Sancti Vita. *Anno 1260. Dominica in Paſſione, congregavit Rex Franciæ Ludovicus Pariſius Concilium Epiſcoporum & Principum Regni ſui, eò quòd Dominus Papa ſcripſit ei, Tartaros in tranſmarinis partibus irruiſſe*, (inquit, idem Auctor) *Anno 1269. Crucem aſſumpturus, convocavit Prælatorum, Principum, Baronum ac Militum, cæterorum quoque hominum multitudinem copioſam, quibus congregatis in unum, Domino Legato præſente, ipſemet Rex Catholicus, coram cunctis qui aderant, exhortationem fecit quamplurimùm efficacem, animans eos ad ulciſcendam injuriam Salvatoris.* (Ex eodem Auctore) Cùm blaſphemiæ crimen e Regno ſuo radicitus extirpare decreviſſet habito conſilio cum *Simone* S. R. E. Cardinali Sedis Apoſtolicæ Legato, *Auctoritate ipſius Legati & ſuâ convocati ſunt Pariſius majores de Regno, tam Principes, quàm Prælati, ut ſuper hoc damnabili vitio refrænando, vel potiùs deſtruendo, apponeretur conſilium & remedium ſalutare.* Ita refert *Gaufridus de Belloloco* in ejus Vita.

Rex *Philippus Pulcher* in Parlamentis & Curiis Inquiſitionum, quæ tunc bis in anno celebrabantur, Epiſcopos quoſdam adeſſe voluit, ut probat ejus Edictum a *Paſquierio* relatum lib. 11. *Diſquiſitionum Francicarum*, cap. 35.

Qui *Somnium Viridarii* ſcripſit, dicavitque *Carolo Sapienti* eos refellit, qui ægrè ferebant, Epiſcopos ad Aulam vocari, & Regum Conſiliis intereſſe: *Qui autem Reges arguitis* (inquit cap. 163.) *quòd Epiſcopos ad ſe advocant, & ipſos ſuos faciunt Conſiliarios, non eſt quidem novum quòd Regum Conſiliis interſint Epiſcopi. Sicut enim honeſtate & ſapientiâ cæteros antecedunt, ſic expeditiores, & efficaciores in Republica adminiſtratione
„ cenſentur, quia ſicut ſcriptum eſt:* Minùs ſalu-
„ briter diſponitur Regnum quod non regitur
„ conſilio Sapientum; *Scriptum eſt enim:* Væ ter-
„ ræ

Digitized by Google

„ ræ eujus Rex poer eſt: eujus Principes mane „ comedunt. Beata eſt terra, eujus Rex ſenſatus eſt, & eujos Principes veſcuntur tempore ſuo. *In quo notatur Conſiliis Principum eos debere aſſiſtere, qui ſciant, velint, & poſſint patientibus compati, patriæ ac populi ſaluti proficere, erudire ad juſtitiam Reges, imminentibus periculis occurrere, & quadam auctoritate poteſtativâ Præſumptionem malignantium cohibere. Nec vobis Clericis debet eſſe moleſtum, ſi Regum Conſilio interſint Prælati, quia forſitan niſi Epiſcopi eſſent Conſiliarii Regii, aliqui Laici, qui Clericis oppidò ſunt infeſti, ſupra dorſum Eccleſiæ ſæpius fabricarent. In hoc ergo eſt Rex laudandus, qui tales ſibi Conſiliarios aſſumit, qui reddant quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo. Nunc enim ſi Eccleſiæ attentatur injuria, auctoritate Pontificali corripitur; aut ſi ad hoc Eccleſiaſtica Cenſura non ſufficit ſpiritualis gladii defectus materiali ſuppletur, & ad eorum arbitrium animadverſio exercetur. Si quando Regis indignatio adversùs Perſonas Eccleſiaſticas exardeſcit, Epiſcoporum precibus temperatur. Iſtis mediantibus judiciariae rigor admittitur, pauperum Eccleſiarum dignitas erigitur, firmatur in Clero libertas, pax in populis, in Monaſteriis quies, Juſtitia liberè exercetur, augetur Laicorum devotio, Religio fovetur, diriguntur Judicia, Leges acceptantur, Decreta Romana vim obtinent, poſſeſſiones Eccleſiaſticæ dilatantur.*

Cardinalis in Parlamento Pariſienſi Senator.

Eodem regnante *Carolo V.* in Curia Subſidiorum Præſes creatus eſt, ac deinde Senator in Parlamento *Joannes de Grangia* Fiſcanenſis primùm Abbas, deinde Ambianenſis Epiſcopus & S. R. E. Cardinalis, & in Sacrum Collegium cooptatus; munus tamen illud infra ſe non cenſuit, nec illud exercere dedignatus eſt, ut teſtatur ipſe in ſuo Teſtamento, quod ordinationi, cognitioni, ac protectioni ejuſdem Supremi Senatus ſubjecit 12. Aprilis anno 1411. *Cùm*, inquit, *benignitate & gratia Regis Caroli bonæ memoriæ Domini mei, & ex conceſſione ipſius ego fuerim, tunc exiſtens Abbas Fiſcanenſis, de ſolemni & honorabili Collegio Parlamenti Regis Pariſienſis, & ipſum continuaverim per plures annos in diebus deputatis ad lites ſeu quæſtiones audiendas, & Conſilia tenenda: Et poſtquam fui Cardinalis, fuerim & ſederim pluries cum aliis Dominis in Camera Parlamenti, & in litibus audiendis, & Conſiliis tenendis, meque reputaverim & reputem fuiſſe & eſſe, ac permanere de dicto Collegio quamdiu vivam, & ſim certus per Curiam ipſius Parlamenti, abſque acceptione perſonarum, tam magnis quàm parvis juſtitiam indifferenter omnibus miniſtrari, & per dictum Parlamentum quod ſuprema Regis Curia exiſtit, omnes indifferenter, quantùm tenentibus ipſum fuerit poſſibile, a gravaminibus & oppreſſionibus defenduntur & præſervantur, & ſi gravati & oppreſſi fuerint, ab eiſdem relevantur*, &c. *Ego qui ſervitor Regis & Conſiliarius, ac cum ſervitoribus & bonis meis quibuſcumque in ſua ſalva gardia & protectione ſpeciali exiſto, prædictum Teſtamentum meum & executionem ipſius ac omnia & ſingula contenta in eo, & bona mea quæcumque mobilia & immobilia, præſentia & futura, & ſubmitto protectioni, cognitioni, ordinationi, & determinationi prædictæ Curiæ Parlamenti.* Hujus Cardinalis Teſtamentum editum eſt in Annotationibus Viri Clariſſimi *Dionyſii Godefridi* ad Hiſtoriam *Caroli VI.* pag. 754.

Henricus III. Angliæ Rex a *Gregorio IX.* Pontifice Maximo licentiam retinendi quoſdam Epiſcopos in Conſiliis ſuis rogavit anno 1231. Pontificias Literas refert *Odericus Raynaldus*, quæ ſic habent: *Pia devotione Progenitorum tuorum, qui ad Deum & ejus Eccleſiam, debitam reverentiam habuiſſe noſcuntur, aſſeris introductum, quòd Reges Angliæ ſemper habere conſueverunt Conſiliarios aliquos Epiſcopos Regni ſui, de cujus ſtatu cum conſilio diſponerent eorumdem. Unde humiliter poſtulaſti eiſdem Prælatis, quibus incumbit ex Officio Paſtorali conſervare juſtitiam, & diligere honeſtatem, ut liberè aſſumere valeant ſollicitudinem, & aſſiſtere in Conſiliis, a nobis licentiam indulgeri. Nos autem piam in hac parte intentionem tuam eſſe credentes, & tam Regni tui ſperantes, quàm Eccleſiæ utilitatibus providere; Epiſcopis, quos ad hoc duxeris evocandos, tibi aſſiſtendi in Conciliis prout utilitas exigit & honeſtas & liberam auctoritate præſentium concedimus facultatem.*

Profectio ad Synodos.

Denique legitimè diſpenſatos a Reſidentia Epiſcopos, ut Synodis Generalibus & Provincialibus intereſſent, non eſt cur probare ſatagam, cùm id perſpicuum ſit & exploratum. De Conciliorum Provincialium ſingulis annis celebratione ita ſanxit Lateranenſis IV. Synodus *Innocentio III.* Præſide, Canone 6. *Sicut olim a Sanctis Patribus noſcitur inſtitutum, Metropolitani ſingulis annis cum ſuis Suffraganeis Provincialia non omittant Concilia celebrare. In quibus de corrigendis exceſſibus, & moribus reformandis, præſertim in Clero, diligentem habeant cum Dei timore tractatum, Canonicas Regulas, & maximè quæ ſtatuta ſunt in hoc Generali Concilio, relegentes, ut eas faciant obſervari, debitam pœnam tranſgreſſoribus infligendo.*

Celebrationem Conciliorum Provincialium, quæ in deſuetudinem abire cœperat, imperavit *Gregorius XI.* Petro Archiepiſcopo Narbonenſi, anno 1374. *Licèt*, inquit, *pro obſervatione Sacrorum Canonum, corrigendis exceſſibus, & reformatione morum, præſertim Cleri, ſit a Sanctis Patribus inſtitutum, quòd Metropolitani cum ſuis Suffraganeis non omittant Provincialia Concilia celebrare, quia tamen celebratio hujuſmodi ferè ubique terrarum, quod dolenter referimus, longis temporibus eſt negligenter omiſſa, propter quod idem Clerus ab honeſtate ſui primævi ſtatûs non modicùm excidit, multipliciterque in devium declinavit; nos de opportuna reformatione illius cogitantes, non videmus quòd hujuſmodi reformatio poſſit citiùs & efficaciùs fieri, quàm per novas celebrationes Conciliorum Provincialium prædictorum; ut ſuper obſervatione antiquorum Inſtitutorum, novíſque caſibus in Clero ſæpius evenientibus manifeſtis, in eiſdem Conciliis opportuna remedia præbeantur.*

Epiſcopalis Juriſdictio in cauſis Clericorum.

X. Summa erat Epiſcoporum Juriſdictio in cauſis Clericorum, tam civilibus, quàm criminalibus. Cujus rei cùm probationes multæ ſuppetant, præcipuas hìc exhibebo. *Innocentius III.* ad Piſanum Archiepiſcopum ſcribit, Clericum non poſſe conſtituere ſibi Judicem Laïcum, etiamſi proprium Juramentum, & adverſarii conſenſus accedat. Quia cùm in Conciliis Milevitano & Carthaginenſi 5. ſit promulgatum: *N. Clerici Clericove relicto ſuo Pontifice ad Judicia publica pertrahant, alioquin cauſam perdant, & a communione habeantur extranei: & tam Epiſcopi quàm Diaconi, ſeu quilibet Clerici, in criminali ſeu civili negotio, ſi derelicto Eccleſiaſtico judicio, publicis Judiciis ſe purgare voluerint, etiamſi pro eis ſit lata Sententia, locum ſuum amittant, & hoc in criminali actione; in civili verò perdant quod evicerint, ſi locum ſuum maluerint obtinere: Manifeſtè patet, quòd non ſolùm inviti, ſed etiam voluntarii, paciſci non poſſunt ut ſæcularia judicia ſubeant, cùm non ſit beneficium hoc perſonale, cui renuntiari valeat, ſed potiùs toti Collegio Eccleſiaſtico publicè ſit indultum, cui privatorum pactio derogare non poteſt. Nec Juramentum licitè ſervari potuit, quod contra Canonica Statuta illicitis pactionibus informatur.* Habetur C. *Si diligenti*: Extra *De Foro competenti.*

Idem

Digitized by Google

Idem ad Vercellenſem Epiſcopum & Abbatem de Toleto ſcribit: *Peacipitatis ex parte noſtea Pealatis, ut Laicis de Clericis conquerentibus plenum faciant juſtitiam exhiberi, non obſtantibus appellationibus fruſtratoriis, quas in eorum gravamen Clerici frequenter opponunt: Ne pro defectu juſtitia Clerici trahantur a Laicis ad Judicium ſaculare, quod omnino fieri prohibemus.*

Idem Pontifex Eccleſiaſticam Immunitatem adversùs Barones Franciæ tuitus eſt, qui novis Conſtitutionibus ipſam perturbabant, ut conſtat ex ipſius Epiſtolâ ad Epiſcopum Tuſculanum, Sedis Apoſtolicæ Legatum, cujus hæc ſunt verba: *Si dicti Barones diligenter attenderent, quòd Carolus Magnus Eccleſiam, a qua omnem honorem ſuſceperat, cupiens honorare, perpetuâ lege decrevit ut omnes ipſius Juriſdictioni ſubjecti Statutum a Theodoſio Imperatore pro Eccleſie libertate editum inviolabiliter obſervarent: Videlicet ut quicumque litem habens ſive petitor fuerit, vel initio litis, vel decurſis temporum curriculis, ſive cùm jam cœperit promi Sententia, ſi Judicium elegerit Sacroſancta Sedis Antiſtitis, illico ſine aliqua dubitatione, etſi pars altera refragatur, ad Epiſcoporum Judicium cum ſermone litigantium dirigatur, & omnes cauſa, qua Pratorio, & etiam Civili Jure tractantur, Epiſcoporum terminata ſententiis, perpetua robur obtineant firmitatis; & negotium quod judicio ipſorum deciditur nequaquam ulteriùs ab aliquo retractetur. Ex quo manifeſtâ poteſt ratione perpendi, quàm iniquum videatur & abſonum, ſi honor Eccleſia, qua tam grandis libertates privilegio donata dignoſcitur, in illis immunitatibus, qua multò pradictis noſcuntur eſſe minores, his temporibus decurtetur. Si aliàs Barones ipſi penſarent, quòd omnes qui praſumunt Statuta condere contra Eccleſiaſticam libertatem, ſunt ipſo facto excommunicationis Sententiâ innodati: forſan non proceſſiſſent ad talia nec etiam perſiſterent in eiſdem.*

Gregorius IX. Toloſanam Academiam confirmans ad Toloſanum Comitem ſcripſit de Magiſtrorum, Studentium, & Clericorum immunitate a Secularibus Judiciis. *Nulli* (inquit) *Magiſtri & Scholares, vel Clerici ac ſervientes eorum, ſi* [*quod abſit*] *contigerit eos in aliquo maleficio deprehendi, ab aliquo Laico judicentur, vel etiam puniantur .... Laici teneantur Studentibus coram Eccleſiaſtico Judice reſpondere, ſecundùm conſuetudinem Eccleſia Gallicana.* (Epiſt.38.)

Concilium apud *Vallem Guidonis* anno 1262. Canone 5. Conciliorum Milevitani 2. & Chalcedonenſis Canones renovat contra Clericos. *Qui juri publico, quantùm in ipſis eſt, derogando, relicto Eccleſiaſtico Judicio, ad ſacularia Judicia prorumpere non verentur: maximè in civilibus & criminalibus cauſis.*

Concilium Bituricenſe anno 1276. celebratum, Præſide *Simone* Sanctæ Cæciliæ Cardinali, Sedis Apoſtolicæ Legato, excommunicatione ferit Laïcos Judices, *Qui in actionibus merè perſonalibus, Eccleſiaſticas coram ſe perſonas litigare compellunt, contra Canonicas Sanctiones.* (Can.7.) Idem ſanxit Synodus Andegavenſis a *Joanne* Turonenſi Archiepiſcopo celebrata anno 1279. Canone 1. Idem Avenionenſis anno 1281. Canone 7. *Frequens*, inquit, *& deteſtanda praſumptio apud plures invaluit Clericos, & etiam Regulares, Juris ordinem pervertentes, ut Clerici, nec-non Laici, Clericos ſuo relicto Pontifice, non expavenat, in everſionem Juris manifeſtiſſimam utriuſque, ad Judicia Sacularia pertrahere paſſim ... Volentes igitur hujuſmodi morbis ſalubre antidotum preparare, praſenti Concilio ſtatuimus, quòd ſi aliquis ſuper cauſis ſpiritualibus vel Eccleſiaſticis negotiis, vel per ſe, vel per alium, adiverit Curiam ſacularem, & monitus infra tres dies deſiſtere recuſaverit, eo ipſo ſit excommunicationis ſententiâ innodatus.*

Concilium Rothomagenſe anno 1299. celebratum, Canonibus 3. & 4. Judicibus ſæcularibus prohibet ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ, ne quoſcumque Clericos aliaſve perſonas, *occaſione factorum a Clericis commiſſorum, ſuper delictis atque factis perſonalibus quibuſcumque commiſſis, atque ſpecialiter in clamore de Haro, nec de crimine uſurario a Clerico perpetrato, coram ſe reſpondere compellant.* Eâdem pœnâ ferit Clericos qui in factis perſonalibus juſtitiæ ſæculari ſe ſubjiciunt.

Concilium Compendienſe, anno 1301. Canone 1. decernit ut „ Si in aliqua civitate, vel in aliquo loco Remenſis Provinciæ contingat quandoque Clericum detineri per laïcalem Juſtitiam, poſtquam fuerit ab Epiſcopo loci illius, vel ab Officiali, vel Decano Rurali, ſeu ex parte alicujus eorum legitimè requiſitus: ceſſetur a Divinis in loco captionis & detentionis, quouſque fuerit competenter reſtitutus. *Canone* 3. Cùm per Juſtitiam laïcalem non debeant puniri exceſſus, Clericorum, nec ab eis levari emenda de eiſdem; cùm hæc ad ſolos Judices Eccleſiaſticos, non ſeculares pertinere dinoſcantur: monemus omnes & ſingulos noſtræ Provinciæ, ne pro prædictis, ſeu occaſione eorumdem, levent aliquid, recipiant, vel exigant quoquo modo: Alioqui contra facientes excommunicationis ſententiâ innodamus.

Concilium Avenionenſe anno 1325. celebratum, Canone 9. decernit: „ Ut nullus Dominus temporalis, vel Judex ſeu Delegatus ejuſdem, Clericum, vel Perſonam Eccleſiaſticam aut Religioſam, coram ſe, ſuper criminalibus vel perſonalibus citet, ſeu citari faciat, vel quoquo modo diſtringat: quod ſi fecerit, & in hoc perſtiterit, & intra dies octo non ſe correxerit, ex tunc ſententiam excommunicationis incurrat. *Et Canone* 10. Prohibemus ut nulla perſona Eccleſiaſtica, de Clerico vel Eccleſiaſtica perſona qualicumque conquerens ſuper ſpiritualibus, vel Eccleſiaſticis, aut criminalibus, vel perſonalibus quibuſcumque, recurrat ad Curiam, vel Principem, aut Dominum alium ſecularem, vel Laïcum alium quemcumque, ſuper juſtitia facienda, vel violentiâ Clerico in perſona vel rebus ad eum pertinentibus inferendâ: nec cum ipſo vel ipſis, ſuper eiſdem ſine conſcientia Prælati vel Officialis ſui, pactum aliquod inire præſumat, nec factum obſervet aliquando. Querelam exponens, vel denuntiationem faciens, & in eis perſiſtens, vel paciſcens, & pactum obſervans, a jure ſuo eo ipſo cadat, nullâ aliâ ſuper hoc expectatâ ſententiâ: & donec ſuper hoc ad Arbitrium Prælati ſatisfecerit, omni Beneficio Eccleſiaſtico, quod obtinet, noverit ſe ſuſpenſum, & ab obtinendo indignum.„

Diſceptatio de Eccleſiaſtica Juriſdictione inter Petrum Bertrandi, & Petrum de Cugneriis.

Anno 1329. *Petrus Bertrandi* Æduenſis Epiſcopus Eccleſiaſticam Juriſdictionem totius Eccleſiæ Gallicanæ nomine, contra *Petrum de Cugneriis* Regium Advocatum, pro Baronibus & ſæcularibus Magiſtratibus, immo pro ipſo Rege orantem, coram *Philippo Valeſio* Rege Chriſtianiſſimo egregiè ac fœliciter tuitus eſt. Judicium de cauſis Clericorum, ſeu civilibus ſeu criminalibus, ad Epiſcopos ſpectare non diffitebatur *Petrus de Cugneriis*: caſus dumtaxat aliquos exceptos volebat, ſcilicet 1. Crimen furti. 2. Clericorum conjugatorum delicta. 3. Si abſque Tonſura & veſte Clericali eſſent in crimine deprehenſi. 4. Si de ipſorum conjugibus ageretur. 5. Clericos negabat in terris Baronum capi poſſe.

Ad

Ad primum reſpondet Præſul Æduenſis: „ Cum ad Eccleſiam ſolùm pertineat cognoſcere de Clericis, Laïci non poſſunt nec debent ſe intromittere de rebus furatis: quia ad eum pertinet acceſſorium, ad quem principale: ſic enim Laïci haberent indirectè cognitionem Clericorum: & multi poſſent fingere notorium, quod nou eſſet.

Ad ſecundum reſpondet: „ Si Clericus conjugatus deferat Tonſuram, & veſtes Clericales, & in tali habitu capiatur per Judicem ſæcularem; cùm de jure & conſuetudine notoriis tales Clerici, quantùm ad delicta ſint de foro Eccleſiæ, Officiales prædicti nullam faciunt injuriam Dominis temporalibus, ſi compellant eos per ſententias excommunicationis, vel aliàs, ad abſtinendum a cognitione talium delictorum: quia quocumque modo delinquatur, cognitio pertinet ad Prælatos: & Laïci offendunt, exactionem ſeu pœnam pecuniariam a talibus exigendo.

Ad tertium reſpondet: „ Tales, pro eo quòd non deferunt Tonſuram vel habitum Clericis congruentem: non amittunt Privilegium Clericale. Unde ſi ſit notorium Judici Eccleſiaſtico talem eſſe Clericum, vel ſama ſit publica ſuper hoc, idem Judex, ſine cujuſcumque injuria poteſt ad reſtitutionem talis Clerici Juſtitiam compellere ſæcularem. Sed ſi dubium eſſet talem Clericum eſſe, vel non, & captus fuiſſet in habitu laïcali, ad Eccleſiam pertinet cognitio, & detentio ad Judicem ſæcularem, ſecundùm quòd Jura dicunt.

Ad quartum reſpondet: „ Quòd in locis ubi de conſuetudine ſpeciali uxor Clerici eſſet de foro Eccleſiæ; quia etiam ad hoc Jus Imperatoris concordat, nulla ſit injuria, ſi cognitionem ipſarum mulierum Eccleſia retinet.

Ad quintum reſpondet: „ De Jure divino & humano licitum eſt Prælatis & eorum Judicibus capere Clericos ubique, quia non eſt dare locum ubi non ſit Juriſdictio ſpiritualis, ſicut temporalis. Unde talis captio Clericorum, quæ eſt ſpiritualis, & de foro Eccleſiaſtico, poteſt & debet fieri per Judicem Eccleſiaſticum, & non per alium quemcumque. Et niſi ita fieret quòd capi poſſent Clerici per Judices Eccleſiaſticos ubique, ſæpiſſimè delicta Clericorum remanerent impunita; cum per laïcos non poſſint capi abſque ſententia excommunicationis a Canono incurrenda propter hoc. Is erat Epiſcopalis Juriſdictionis in Clericos ſtatus, quem *Philippus Valeſius* fartum tectum voluit. Eamdem Juriſdictionem vindicarunt Concilium apud Caſtrum Gonterii anno 1336. Canone 1. Noviomenſe anno 1344. Canone 1. Pariſienſe 1346. Canone 1. Vaurenſe 1368. Canonibus 36. & 38.

Summi Pontifices Chriſtianiſſimis Regibus permittunt ut Clericos flagitioſos incarceres ſuos detrudi jubeant, ad Eccleſiæ mandatum reddendos.

Nicolaus IV. Pontifex Maximus *Philippo III.* Regi Chriſtianiſſimo permiſit anno 1278. ut Clericos graviſſimorum criminum notâ inuſtos in carcerem detrudere poſſet; non ut jus aliquod in eos exerceret, ſed Præſulibus traderet, ne in effrænatam licentiam impunitatis ſpe prorumperent, ob quod factum anathematis ſententiam non ſubiturum decrevit. (Epiſt. 147.) Ita refert *Odoricus Raynaldus*, ad hunc annum, Num. 37. Iſtud Privilegium *Philippo V.* confirmavit *Joannes XXII.* anno 1317. „ Celſitudinis tuæ, *inquit*, precibus benignum impertientes aſſenſum ut ſi contingat te, tuoſve Miniſtros alios flagitioſos Clericos propter crimina homicidii, mutilationis, aut alterius enormis facinoris, vel etiam ſuper hujuſmodi criminibus publicè diffamatos, de quorum fuga & evaſione probabiliter timeatur, ſervatâ modeſtiâ, quæ poteſt in talibus obſervari, capere, detinere, ſeu capi facere, vel etiam detineri, non in contemptum Clericalis Ordinis, vel odii zelo, ſeu perſecutionis affectu, nec ut Juriſdictionem uſurpetis in ipſos, ſed tantùm ut reddantur ad mandatum Eccleſiæ, ne crimina remaneant impunita; propter hoc tu dictive Miniſtri nequaquam excommunicationis ſententiam incurratis; ad inſtar fœlicis recordationis Nicolai Papę Prædeceſſoris noſtri, qui per Apoſtolicas Literas idem claræ memoriæ Philippo Regi Francorum tuo Progenitori conceſſit, auctoritate præſentium tibi duximus concedendum; nullam propter hoc tibi vel Miniſtris eiſdem dantes licentiam Clericos ipſos taliter capiendi, nec eorum captionem vel detentionem etiam hujuſmodi approbantes. Refert *Odoricus Raynaldus* ad hunc annum Num. 13.

Epiſcopalis Juriſdictio in cauſis Laïcorum.

Epiſcoporum Juriſdictio ad laïcorum etiam cauſas pleraſque pertinebat. Cognitio de uſuræ crimine ad Judices Eccleſiaſticos ſpectabat. Decretalium Jure Judicium de adulterio Eccleſiaſtici fori erat [C. *Perniciosam*, Extra, *De Officio Judicis Ordinarii*.] In arbitrio Rectorum Eccleſiæ erat, ſub quo Judice, Laïco vel Eccleſiaſtico, ſacrilegos convenire vellent. (C. *Cum ſit*; Extra, *De Foro Competenti*.) Viduarum cauſæ ad Eccleſiaſticum tribunal deferri poterant, ſi Judex laïcus Jus ipſis dicere recuſaret, vel tardaret. (C. *Ex tenore*, ibidem.) Laïci, in cauſis civilibus coram Eccleſiaſtico Judice, ratione Juramenti conveniebantur, [C. *Cum Laïcus*; *De Litis Conteſtatione*, in 6.] Cauſæ mobilium, ratione juramenti, fidei, teſtameoti, vel Matrimonii, ad forum Eccleſiaſticum in Galliis 13. ſeculn pertinebant. Anno 1225. *Ludovicus VIII.* Rex Chriſtianiſſimus Concilium convocavit Melodunum, „ Ubi Archiepiſcopi & Epiſcopi, præſente Legato petebant inſtanter a Rege & a ſuis Baronibus, Juriſdictionem omnium hominom ſuper mobilibus, de quibus homines Eccleſiarum in cauſam traherent coram ipſis, & Juriſdictione iſtâ dicebant eſſe inveſtitam Eccleſiam Gallicanam. Quibus Rex ſe opponens, argumentis evidentiſſimis aſſerebat hoc eſſe diſſonum rationi: cùm cauſa mobilium, non ratione juramenti, vel fidei, vel teſtamenti, vel maritagii petitorum, mera ſit Laïcalis, nec ad forum Eccleſiaſticum videatur aliquatenus pertinere. Saiſinam eorum ſuper his aſſerens irritam & inanem; cùm eo necnon & Philippo bonæ memoriæ patre ſciente vel vidente, de iis numquam ſaiſiti fuerint: & maximè cùm nullus poſſit de jure partem ſui Domini deteriorem facere, vel vendere, vel quitare; nec per eum alius in eum ulterius dominium uſurpare. Tandem interveniente Dei gratiâ & Legato, cauſa iſta ab utraque parte poſita eſt in ſuſpenſo. *Ita refert* Chronicon Turonenſe.

Bertrandus Epiſcopus Æduenſis coram *Philippo Valeſio* Rege Chriſtianiſſimo cognitionem cauſarum Laïcorum, tum in actionibus perſonalibus, cùm in realibus, Eccleſiæ Gallicanæ aſſeruit ex conſuetudine, ex præſcriptione, ex Privilegio. Ex conſuetudine, quæ introducta eſt *magis ex voluntate & electione populi recurrentis ad Judicium Eccleſiaſticum, potiùs quàm ad Judicium ſæculare, & in favorem eorum.* Quæ quidem conſuetudo *fuit in contradictorio Judicio obtenta. Frequenter enim reclamantibus Baronibus reſponſione Prælatorum auditâ, fuit per Prædeceſſores veſtros Reges Francię conſuetudo ejuſmodi Eccleſiæ firmata, & per Eccleſiam pacificè obtenta.* (inquit Epiſcopus Æduenſis.) Ex præſcriptione. Ad hanc enim tria concurrunt. *Titulus, bona fides, & continuitas temporis. Certum eſt autem quòd Eccleſia juſtam ti-*

rum temporalium. De foro competenti: Ex tenore.

Item in cauſis peregrinorum & mercatorum: agricultorum & in mari navigantium, qui pace & ſecuritate gaudere debeat. De tregua & pace. Innovamus. De Clericis peregrinantibus *Cap. unico*; „ & De raptoribus: Excommunicationi. *Et in præ-* „ *alleg*. C. Si quis Romipetas. *Et* C. Paternarum, 24. Q. 3.

Item tùm agitur de feudis Eccleſiæ, uſurpant ſibi Juriſdictionem, contra illud, De foro competenti: Verum.

Item impediunt ne in Curia Romana Clerici contra laicos impetrent, ſicut conſueverunt hactenus facere indiſtinctè, ut, De Judiciis, C. *ultimo*. *Et etiam quando laicus contra laicum impetrat, contra Decretalem illam*: Gravem, De ſententia excommunicationis; *&* De Arbitriis; Innotuit. *Etiamſi, id, ſuper quo laicus contra Clericum impetrat, ſit tale quod pertineat ad forum Eccleſiaſticum ratione rerum vel perſonarum*. De Verborum ſignificatione: Novimus. *Et hoc frequenter accidit cùm impetrant contra laicos, vel eos conveniunt in crimine ſacrilegii, vel uſurarum, vel hæreſis, vel excommunicationis, vel perjurii, vel adulterii, vel fornicationis, vel in cauſa nativitatis, vel juris patronatûs, vel decimarum, vel rapinarum, de quibus nullum eſt dubium quin pertineant ad Eccleſiaſticum forum*. Id autem de ſingulis illis cauſis probat ex Canonibus.

Item impediunt quando Eccleſia vult cogere aliquem ad ſatisfaciendum de peccato in quo eſt: licèt cognitio pertineat ad Eccleſiam. De Judiciis: Novit.

Item impediunt ne adeatur Eccleſia in eorum defectum, vel quando vacat Imperium vel Regnum, ne cognoſcat Eccleſia de feudo. De foro competenti: Licet. De electione: Cùm inter univerſas.

Item impediunt ne vidua ſpoliata ad reſtitutionem agens trahat ſpoliatorem coram Eccleſia; quamquam perſona & cauſa in hoc ſimul concurrant, contra illud, De foro competenti: Ex parte.

Item impediunt, ſi quid ambiguum inter Judices ſeculares oriatur, ne ad Eccleſiaſticos Judices recurratur, contra illud, Qui filii ſint legitimi: Per venerabilem. §. Licet,

Item impediunt ne Eccleſia & Curia Officialium Epiſcoporum cognoſcant, ubi conſuetudo antiqua hoc habet, de perſonalibus, & de civilibus, & criminalibus, licèt conſuetudo in talibus det Juriſdictionem, & in delictis domino ſuper familiam ſuam. „ De Officio Ordinarii: Irrefragabili. De foro „ competenti: Cùm contingat. 9. Q. 3. Conquo- „ ſtus. De arbitris: Dilecti.

Item impediunt Juriſdictionem Eccleſiaſticam contra offenſores pacis & treganorum, dicentes Jus Regalium eſſe, contra illud, De tregua & pace: *Per totam*. & 24. Q. 2. Si quis.

Item impediunt Juriſdictionem Eccleſiaſticam in his quæ ratione connexitatis pertinent ad Eccleſiam, ſcilicet in dote De donatione inter virum & uxorem: De Prudentia. *&* C. Nuper. *Et in pœna poſita in Matrimonio*. De Sponſalibus: Gemma.

Item quando Judices temporales, Ordinariis recuſatis ut ſuſpectis, non patiuntur quòd ad Epiſcopum civitatis, & ad Eccleſiaſticum forum habeatur recurſus, licèt hoc expreſsè caveatur in Autent. Ut diff. Jud. §. Si verò Judex. Collat. 9.

Item impediunt Juriſdictionem Eccleſiæ, quia cùm in eos, vel in eorum Miniſtros aut Officiales vel ſubditos, Excommunicationis, Suſpenſionis, Interdicti ſententia profecontur, gravant ex hoc proferentes, vel eos aut ſubditos eorumdem, quouſque abſolutionis beneficium deferunt ad eoſdem, nec ſufficit remedium excommunicationis, ſicut ait, Gregorius. De ſententiâ excommunicationis: Quicumque.

Item impediunt dictam Juriſdictionem Eccleſiaſticam, perſonas Eccleſiaſticas etc. diſplicentes pro leviſſimis criminibus carceribus mancipando: in caſibus etiam, in quibus laici deprehenſi in maleficiis eiſdem, vel gravioribus, nullatenus caperentur. Et quòd dictas perſonas Eccleſiaſticas incontinenti, & liberè, & abſque redemptionibus, exactionibus, & eorum infamia reddere nolunt Eccleſiaſticis Judicibus eorumdem; Nec contentantur, niſi coram eis de Clericatu & ejus poſſeſſione cognitia habeatur. Nec prodeſt ad contrarium C. Si quis ſuadente 17. Q. 4. *Nec Decretalis Bonifaciana*: Si Judex. De ſententia excommunicat. *lib*. 6. *Nec Decretalis*: Eos. De Immunit. Eccleſ. *eodem libro*.

Item impediunt Juriſdictionem Eccleſiaſticam dicti Judices ſæculares, & eam ſibi uſurpant, compellendo perſonas ipſas Eccleſiaſticas ad ſolvendum debita, ſuper quibus coram eis Judicibus contra perſonas Eccleſiaſticas earum patentes literæ exhibentur. Nec ſufficit quòd dictus Dominus Bonifacius eos mandaverit per Cenſuram Eccleſiaſticam ab Ordinariis compeſcendos. De foro competenti: Sæculares. *Lib*. 6.

Item impediunt & perturbant Juriſdictionem Eccleſiaſticam, quia contra alienationes dotales cum Juramento factas audiant mulieres, & filias contra patres, quibus cum Juramento fecerunt pactum de hereditate, dum nuptui tradebantur. Et quia exceptionem rei judicatæ coram Eccleſiaſtico Judice in caſu ad eam de jure vel de conſuetudine pertinente non recipiunt: nec proficit quòd in dictis tribus caſibus, ſicut & in præcedenti, dictus Dominus Bonifacius eos per Ordinarios decreverit compeſcendos. De foro competenti: Sæculares: De Pactis Quamvis. De Jurejurando: Licet. Et De exceptionibus: Cùm quidam. *Lib*. 6.

Item impediunt dictam Juriſdictionem Eccleſiaſticam, reſtringendo immunitatem Eccleſiarum, & Eccleſiaſticarum perſonarum, & Eccleſiaſticorum bonorum, variis & diverſis modis. Nam imponunt eis munera, tallias, & collectas extraordinarias in caſibus prohibitis a Jure.

Ex hoc *Durandi* Mimatenſis Epiſcopi loco evidens eſt quàm latè pateret Eccleſiaſtica Juriſdictio Sæculis 13. & 14. quamvis a temporalibus Dominis & ſæcularibus Judicibus interdum perturbaretur.

XI. Epiſcoporum finitiva & ultima Judicia Sedi Apoſtolicæ reſervata erant, ſed cauſarum Epiſcopalium prima cognitio ad Metropolitanos & Synodos Provinciales pertinebat. Tranſlationem quidem, depoſitionem, & ceſſionem Epiſcoporum, *non tam Conſtitutione Canonica, quàm inſtitutione Divina, ſoli Romano Pontifici reſervata*, docet *Innocentius III*. Lib. 1. Decretalium, Tit. *De Tranſlationibus*, Cap. 2. Sed de ipſa depoſitione quantùm ad Jus relationis, & confirmationis, non de primo Judicio intelligendus eſt: nec ejus verba severè ſunt accipienda, ſed benignâ interpretatione molienda, quibus ait: Inſtitutione divinâ depoſitiones Epiſcoporum ſoli Romano Pontifici reſervari: quatenus ſcilicet Primatus Jure divino a Chriſto collati *S. Petro* & ipſius Succeſſoribus, in Eccleſia univerſa, appendix quædam eſt Jus illud majores Eccleſiæ cauſas cognoſcendi atque finiendi, poſt Epiſcopale Judicium, & Synodorum relationem. Et SS. Patres atque Synodi, rationem habuere divini Primatûs, cùm hujuſmodi cauſas ad Sedem *S. Petri* referendas ſanxere. Ita mentem ſuam exponit idem Pontifex Epiſtolâ 16. libri 1. quæ eſt ad Capitulum Sanctæ Anaſtaſiæ. *Ex illo* (inquit) *ſingulari excellentia Privilegio, quod unigenitus ille Filius Jeſus Chriſtus Apoſtolorum Principi Petro conceſſit, Sanctorum Patrum poſtmodum Inſtituta manarunt, ut Majores cauſæ ad Sedem Apoſtolicam pre-*

Canonica Epiſcoporum Judicia.

ferratur. Et Epiſtola 48. quæ eſt ad Patriarcham Antiochenum: *Cum ex illo generali Privilegio, quod B. Petro, & per eum Romana Eccleſia Dominus noſter indulſit, Canonica poſmodum manarunt Statuta, continentia, Majores Cauſas eſſe ad Sedem Apoſtolicam perferendas*. Cœterùm ſi, prout ſonant verba illa *Innocentii III.* Decretalibus inſerta, ſeverè accipienda eſſent, ſequeretur Concilia omnia, Summos Pontifices *Innocentii* Deceſſores, Eccleſiam univerſam in jus divinum peccaſſe, cùm Epiſcoporum cauſas in Synodis Provinciarum judicari ſanxerunt, & appellationes tantùm in Sedem Apoſtolicam contulerunt. Accedit quòd *Innocentius III.* in Concilio Lateranenſi IV. Canone 5. quo antiqua Patriarchalium Sedium Privilegia renovantur, non modò cauſarum omnium cognitionem Patriarchis permittit, ſed etiam appellationes illis tribuit, modò tamen a ſuis ipſi Judiciis ad Sedem Apoſtolicam appellari non ægrè ferant: *In omnibus autem Provinciis eorum Juriſdictioni ſubiectis, ad eos, cùm neceſſe fuerit, provocetur, ſalvis appellationibus ad Sedem Apoſtolicam interpoſitis, quibus eſt ab omnibus humiliter deferendum*. Et Canone 6. Metropolitanorum Synodorumque Provincialium auctoritas in Clericorum delictis caſtigandis, moribuſque reformandis confirmatur, ſecundùm Canonicas Regulas. *Sicut olim a SS. Patribus noſcitur inſtitutum, Metropolitani ſingulis annis, cum ſuis ſuffraganeis Provincialia non omittant Concilia celebrare; in quibus de corrigendis exceſſibus, & moribus reformandis, præſertim in Clero, diligentem habeant cum Dei timore tractatum, Canonicas Regulas, & maximè quæ ſtatuta ſunt in hoc Generali Concilio relegentes, ut eas faciant obſervari, debitam pœnam tranſgreſſoribus infligendo*. Quare *Innocentii III.* mentem non attingunt, qui primam cauſarum Epiſcopalium cognitionem ipſum ſibi ac ſuæ Sedi vindicaſſe affirmant.

Anno 1315. *Petrus de Latiliaco*, Catalaunenſis Epiſcopus, accuſatus eſt, quòd ſui Deceſſoris, & *Philippi Pulchri* Regis Chriſtianiſſimi mortem procuraſſet. Ipſum in carcerem detrudi juſſit *Ludovicus X.* ejuſque cauſam ab Archiepiſcopo Remenſi Metropolitano ſuo, ſecundùm Canones judicari. Synodum Provincialem ad ejus diſcuſſionem ac Judicium congregavit *Robertus* Archiepiſcopus Remenſis, anno 1316. Sed *completum Epiſcoporum numerum, qui juxta Canonicas Sanctiones neceſſariò requirebatur in hac cauſa, habere non potuit*, propter aliquorum ex Suffraganeis, & aliorum Præſulum, quos ex aliis Provinciis invitaverat, abſentiam, & canonicum impedimentum. Unde Concilium a die 15. Maii ad diem poſt Feſtum B. Mariæ Magdalenæ prorogavit: & ad Synodum Sylvanecti cœptam per literas vocavit Rothomagenſem, Senonenſem, Bituricenſem, Lugdunenſem Archiepiſcopos, Pariſienſem, Aurelianenſem, Carnotenſem, Æduenſem, Lingonenſem, Meldenſem, Autiſſiodorenſem, Nivernenſem, Claramontenſem, Mimatenſem, Lemovicenſem, Bethleemitanum, Bajocenſem, Lexovienſem, Conſtantienſem, Ebroicenſem, Briocenſem, Maclovienſem, Cenomanenſem, Andegavenſem, Pictavienſem, & Santonenſem Epiſcopos, *in juris ſubſidium, ne hujuſmodi cauſa deſerta maneret, vel forſitan indiſcuſſa*. Extat hæc Epiſtola Tom. 4. *Spicilegii Dacheriani*. Hanc Synodum adjuvante Rege Chriſtianiſſimo *Ludovico X.* anno ſuperiori convocaverat Archiepiſcopus Remenſis, ut conſtat ex Epiſtolâ Majeſtatis ejus ad *Gazonem* Epiſcopum Laudunenſem, quæ in eodem *Spicilegii* Tomo edita eſt; cujus hæc ſunt verba: *Cùm, ſicut accepimus, dilectus & fidelis noſter Archiepiſcopus Remenſis pro examinatione quorumdam criminum, ſuper quibus apud eum Petrus Epiſcopus Catalaunenſis his diebus delatus extitit, certo indigeat Epiſcoporum numero ſecundùm Canonicas Sanctiones, ac hujuſmodi negotium perſonam noſtram plurimùm tangere dignoſcatur: Vos attentè requirimus & rogamus, vobis etiam ſub debito fidelitatis quâ nobis tenemini, tenore præſentium injungentes, quatenus Sylvanecti, ſextâ die inſtantis menſis Auguſti, dicto Catalaunenſi Epiſcopo per eumdem Archiepiſcopum ad reſpondendum criminibus aſſignatâ, juxta requiſitionem ipſius Archiepiſcopi perſonaliter interſitis: ita quòd propter veſtri defectum nequeat præfati examinatio negotii retardari*. Negotium illud ad finem minimè perduxit Remenſis Archipræſul, *Suis, & Eccleſiæ ſibi commiſſæ agendis implicitus, & aliis excuſationibus perſonalibus præpeditus*. Cùmque interim Catalaunenſis Epiſcopus detineretur, *Joannes XXII.* Pontifex Maximus Archiepiſcopo Bituricenſi, & Laudunenſi, Ambianenſi, atque Mimatenſi Epiſcopis, cauſam finiendam commiſit, *Ut vel Epiſcopum ipſum juxta exigentiam commiſſorum plecterent pœnâ canonicâ, ſi eſſet culpabilis; aut debitè abſolverent eumdem & plenariè liberarent, ſi a culpa reperiretur immunis*. Joannis XXII. Libellus ad illos Epiſcopos, ex Regio Chartulatio editus eſt in libro *De Cauſis Majoribus*, Auctore viro clariſſimo *Joanne Gerbaiſo* Doctore Pariſienſi, pag. 302.

SCHOLION I.

In hoc Articulo, Num. 1. pag. 2. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *In Galliis petebatur licentia eligendi Epiſcopos a Rege, a quo liberabantur a jure Regaliæ, præſtito juramento, & receptâ inveſtiturâ*.

„ R. Ita eſt. Regii aſſenſus neceſſitas his Sæ„ culis in Gallicana perſeverabat Eccleſia; eli„ gendi licentia poſtulabatur a Rege; ad ejus Ma„ jeſtatem accedebat electus Antiſtes, poſtquam „ ejus electionem Metropolitanus confirmaverat, „ præſtitoque fidelitatis Juramento inveſtituram „ ab ipſa recipiebat, Literaſque Regias obtinebat „ *De Liberatione Regalium* (ut eo ævo loque„ bantur.) Hiſtoriæ res eſt, certiſſimis docu„ mentis in luci a me probata. Literas *Philippi* „ *Pulchri* Regis Chriſtianiſſimi citavi *ſuper deli*„ *berationæ Regalium* Eccleſiæ Andegavenſis facta „ *Guillelmo Majori* Epiſcopo Andegavenſis electo „ & confirmato. An rectè citaverim, Illarum verba probabunt: *Cùm nos* (inquit Rex) *Procuratoribus ſeu Nuntiis Guillelmi Electi Andegavenſis Eccleſiæ & confirmati ..... reddideremus Sabbato poſt Paſcha ultimo præteritum circa horam Veſperarum Regalia Epiſcopatus Andegavenſis, Mandamus vobis, quatenus dicta Regalia, & ea quæ ad ipſa pertinent, a die & hora prædictis deliberetis Electo & Confirmato antedicto. Actum apud Abbatiam Monialium juxta Melodunum, dictâ die Sabbati anno Domini milleſimo ducenteſimo nonageſimo primo*. Ejuſdem Chriſtianiſſimi Regis Literæ ſuper Juramento fidelitatis facto ſuæ Majeſtati per eumdem Epiſcopum Andegavenſem electum & confirmatum, ſic habent: *Notum facimus quòd die Mercurii in Octavis Tranſlationis S. Nicolai, apud Vicenas ad nos accedens dilectus ac fidelis noſter Guillelmus Andegavenſis Electus nobis præſtitit Juramentum fidelitatis, prout alii Epiſcopi Andegavenſes Prædeceſſores ſui Regibus Francorum Prædeceſſoribus noſtris, hujuſmodi Juramentum fidelitatis hactenus præſtiterunt*, &c.

SCHOLION II.

Religioſi Ceuſores hanc Propoſitionem in eodem Articulo, pag. 21. Edit. primæ notant: *Reſervationes Beneficiorum in Anglia liberam electionem impediebant.*

R. Hiſtoriæ res eſt.

SCHOLION III.

Ad eumdem Articulum, Num. 8. pag. 44. Religioſi Cenſores hanc notam appinxerunt: *Quædam refert de nepotibus Papæ, & Cardinalibus.*

R. Nullum totâ illâ paginâ verbum meum eſt: Unus loquitur *Guillelmus Durandus* Epiſcopus Mimatenſis contra Commendarum abuſum & Beneficiorum coacervationem. Si Cardinales & Nepotes Pontificum olim perſtrinxit, vitia, non homines eſt inſectatus. Ego verò teſtimonium ipſius ad illuſtrandam ſæculi illius Diſciplinam conducibile mutilare non debui, vel ſupprimere.

SCHOLION IV.

In eodem Articolo, Num. 21. pag. 72. Edit. primæ Religioſi Cenſores hanc velut meam propoſitionem notant: *Prima cognitio depoſitionis Epiſcoporum ad Metropolitanos, & non ad Papam pertinet.*

R. Non ita ſcripſi, ſed: *Epiſcoporum finitiva & ultima Judicia Sedi Apoſtolicæ reſervata erant; cauſarum Epiſcopalium prima cognitio ad Metropolitanos & Synodos Provinciales pertinebat.* Hiſtoriæ & antiquæ Diſciplinæ res eſt, Canonibus & exemplis a me probata.

Nota.

NOn abſque Principum licentia in Gallia ſæpe factas fuiſſe electiones tradit Thomaſſinus *Vet. & Nov. eccl. Diſcipl. p. 2. l. 2. c. 20. n. 9.* Eligendi quidem privilegium ſuo aſſenſu Principes non impertiebantur; at ſuo jure electores uti vel nolebant, vel non permittebant, niſi priùs hujus obſequii ſignum exhiberent. Eò res devenere, ut ita faciendum eſſe etiam Concilia decernerent; quapropter can. 7. Concilii tertii Valentini hæc leguntur: *Si quando Epiſcopus deceſſerit, a Principe poſtuletur, ut canonicam electionem clero, & populo ipſius civitatis permittere dignetur;* &c. Meritò verò optabant Epiſcopi ne id facere cogerentur; ita etenim electionis libertas non ſemper ſervabatur. Hanc ob cauſam Hincmarus hujus libertatis defenſor, inter ea, quæ ad Ludovicum III. Balbi filium ſcripſit, hæc etiam habet: *Nam ſi quod a quibuſdam dicitur, ut audivi, quando petitam apud vos electionem conceditis, illum debent Epiſcopi, & clerus, ac plebs eligere, quem vos vultis, & quem jubetis: quæ non eſt divina legis electio, ſed humanæ poteſtatis extorſio. Si ita eſt, ut dici a quibuſdam audivi, ille malignus ſpiritus, qui per ſerpentem primos parentes noſtros in paradiſo decepit, & inde illos ejecit, per tales adulatores in aures veſtras hæc ſibilat.*

Nota.

QUæ olim fuerit diſciplina, cùm de cauſis epiſcoporum agebatur, pluries adnotare non deſtiti.

ARTICULUS II.

De Clericis.

I. ABſque Titulo Beneficii, aut Patrimonii, Clericos ordinari 13. & 14. ſæculo nefas erat. Id conſtat ex Decretalibus a *Gregorio IX.* Pontifice Maximo promulgatis. C. *Non liceat, De Præbendis & Dignitatibus*; cujus hæc ſunt verba. *Non liceat alli Epiſcopo ordinare Clericos, & eis nullas alimonias præſtare: ſed duorum alterum eligat: vel non faciat Clericos, vel ſi fecerit, det illis unde vivere poſſint.* Et C. *Epiſcopus*, quod ſic habet. *Epiſcopus ſi aliquem ſine certo titulo, de quo neceſſaria vitæ percipiat, in Diaconum vel Presbyterum ordinaverit, tamdiu ei neceſſaria ſubminiſtret, donec in aliqua Eccleſia ei convenientia ſtipendia Militiæ Clericalis aſſignet, niſi talis ordinatus de ſua vel paterna hereditate ſubſidium vitæ poſſit habere.* Eſt Concilii Lateranenſis 3. Canon 5.

Clericos abſque titulo Beneficii aut Patrimonii ordinari nefas erat.

Innocentius C. *Per tuas de ſimonia*, Subdiacono ad ſuperiores Ordines aſcendere vetat, vel in Ordine ſuſcepto miniſtrare, *Qui cùm certum titulum non habeat, quemdam Presbyterum exoravit, ut ipſum ad Eccleſiæ ſuæ titulum præſentaret: quòd cùm ille facere recuſaret, ipſe illi firmiter repromiſit, quòd numquam ſi præſentaret eumdem in Eccleſia ſua aliquam peteret portionem.* Idem ſpectat C. *Si quis.* quod eſt *Gregorii IX.* ibidem: *Si quis ordinaverit, ſeu ad Ordinem præſentaverit aliquem, promiſſionem vel juramentum ab illo recipiens, quòd ſuper proviſione ſua non inquietet eumdem: Ordinator a Collatione, Præſentator verò ab executione Ordinum per triennium, & Ordinatus ab Ordine ſic ſuſcepto, donec diſpenſationem ſuper hoc per Sedem Apoſtolicam obtinere meruerint, noverint ſe ſuſpenſos.*

Concilium Biterrenſe anno 1233. de Clericorum titulo ſic decernit Canone 6. *Præcipimus ut quilibet Ordinandus examinetur de vita & de ſcientia, & moribus diligenter; & ſine Titulo Patrimoniali centum ſolidorum Turonenſium ad minùs, vel Eccleſiaſtico Beneficio competenti, ſicut in Jure Canonico cautum eſt Ordinandus de cætero nullatenus admittatur.* Canone 8. *Ad abolendam ſimoniæ corruptelam, quæ in his partibus inolevit, videlicet quòd Epiſcopi Clericos ad Sacros Ordines promovendos nolunt aliquatenus promovere, niſi priùs præſtito juramento, vel aliâ cautione quòd ratione tituli patrimonialis, vel alterius minùs idonei, ipſos vel eorum non impediant Succeſſores, diſtrictè inhibemus ne talia præſumant de cætero attentare. Quod ſi fecerint, a celebratione Ordinis noverint ſe ſuſpenſos: quia ſanctius eſt in Ordine Sacerdotii paucos, quàm multos malos habere Miniſtros, ſicut eſt Lateranenſi Concilio conſtitutum.*

Ordinandorum ætas.

II. Subdiaconi anno ætatis 18. Diaconi 20. Presbyteri 25. ordinabantur. Qua de re Clementina *Generalem*, ita ſtatuit. *Generalem Eccleſiæ obſervantiam volentes antiquis Juribus in hac parte præferri: Decernimus ut alio non obſtante impedimento canonico, poſſit quis liberè in decimo octavo ad Subdiaconatûs, in vigeſimo ad Diaconatûs, & in vigeſimo-quinto ætatis ſuæ anno ad Presbyteratûs Ordines promoveri.* Subdiaconos anno ætatis decimo ſexto Ravennatenſis Eccleſia ordinabat, ut conſtat ex Concilio Ravennatenſi 3. anno 1214. Veteres Canones de Ordinandorum ætate renovari optabat *Guillelmus Durandus* Epiſcopus Mimatenſis. *Cùm ab iis recedi non debeat, niſi neceſſitas id expoſcat.* Expendendum eſſe ait, num expediret Pre-

Lib. 1. Tit. 6. De Etate & qualit. Ordinand.

Durandus *in lib.* De modo Generalis

Concilii celebrandi P. 11. Rubr. 13.

Presbyterorum inaugurationem ad annum trigeſimum differri, ſecundùm Canonem Concilii Neocæſareenſis, & alia veterum Synodorum Decreta. *Videretur conſiderandum* (inquit) *Si eſſet utile diſta Jura ſervari propter periculum fornicationis… Et quòd ætas conſtituta in Epiſcopis, & etiam Regula Apoſtolica in promotione Cardinalium ſervaretur. Videretur etiam utile quòd Levitæ & Virgines ante 25. annos non conſecrarentur, ſicut continetur in 4. C. Concilii 3. Carthaginenſis, & in aliis Conciliis & Juribus.* Pueris Eccleſiaſticas Dignitates & Beneficia conferre, nefas erat: *Innocentius III.* Epiſtolâ 235. Libri 15. inter alias cauſas, propter quas Epiſcopi Melfitani depoſitionem decernit, hanc aſſignat, quòd *Nepotibus ſuis vagientibus in cunabulis, licet ad plus vix valentibus balbutire, majores Præbendas tribuit, & beneficia meliora; portantibus aliis pondus diei & æſtus, & iſtis, ubi non ſeminaverunt, metentibus plenâ manu.*

Gregorius IX. pueros etiam a Beneficiis Eccleſiaſticis excludit, C. *Super, De Præbendis & Dignitatibus*; cujus hæc ſunt verba: *Cùm autem illi ſint in Eccleſiis idonei reputandi, qui ſervire poſſunt & volunt in ipſis: Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quòd pueri & Beneficiati, qui non poſſunt in eadem Eccleſia deſervire, in ea non debent idonei reputari.*

Concilium Lugdunenſe Oecumenicum ſub *Gregorio X.* anno 1274. celebratum Canone 8. ſtatuit *Ut nullus ad Regimen Parochialis Eccleſiæ aſſumatur, niſi ſit idoneus ſcientiâ, moribus, & ætate. Decernentes* (inquit) *Collationes de Parochialibus Eccleſiis, iis qui non attigerunt vigeſimum-quintum annum de cætero faciendas, viribus omnino carere.* Statuit etiam ut Curatus *infra annum a ſibi commiſſi regiminis tempore numerandum ſe faciat ad Sacerdotium promoveri. Quod ſi infra idem tempus promotus non fuerit, Eccleſiâ ſibi commiſſâ, nullâ etiam præmiſſâ monitione, ſit privatus.*

Concilium Ravennatenſe anno 1311. Canone 26. prohibet *Ne Canonicatus conferatur alicui in Eccleſia Cathedrali, niſi decimum-quintum annum attigerit. Nec Canonicatus vel Præbenda & Clericatus in Eccleſia Collegiata, ubi tres vel plures fuerint in congregatione, niſi duodecimum compleverit annum.* Concilium Viennenſe ſanxit ut nullus Canonicus in Eccleſiis Cathedralibus vel Collegiatis ſuffragio gaudeat; etiamſi id ſibi ab aliis liberè concedatur, *niſi ſaltem in Subdiaconatûs Ordine fuerit conſtitutus.*

Beneficiorum collatio a quibus facta?

III. Præbendæ Cathedralium Eccleſiarum interdum a ſolis Epiſcopis, quandoque a ſolis Capitulis; interdum ab utriſque conjunctim, ſecundùm varios Eccleſiarum mores conferebantur. Id colligitur ex Cap. *Cum Eccleſia De electione & electi poteſtate*, quod eſt *Innocentii III.* ad Epiſcopum Florentinum de cauſa Vulterani Epiſcopi & Canonicorum ſcribentis: *In ſecundo quoque articulo, quo petebat Epiſcopus, ut dicti Canonici ipſum jure electionis uti liberè paterentur, abſolvere ſtudeas Canonicos, maximè ſi ſit notorium, quòd in Tuſcia generalis conſuetudo ſervatur, ut in Cathedralibus Eccleſiis ſolum Capitulum irrequiſito Epiſcopo, eligendi Canonicos habeat facultatem.*

Ab Epiſcopo.

A Capitulo.

Cùm Eboracenſis Archiepiſcopus fuiſſet a Romano Pontifice ſuſpenſus, & ſuſpenſionis tempore, ac deinceps, quidam præter ipſius auctoritatem in Eboracenſem aliaſque Eccleſias ſe intruſiſſent, in quibus ad ipſum pertinebat Beneficiorum collatio, querelas ad *Innocentium III.* detulit. Legato Apoſtolico dedit in mandatis Pontifex, *Quatenus eos qui Præbendas vel Dignitates ad donationem ejus ſpectantes, præter auctoritatem ipſius acceperant, ad eas reſignandas, monitione præmiſſâ, per excommunicationis ſententiam, & ſubtractionem aliorum Beneficiorum compelleret.*

De Jure collationum ad Epiſcopum & Capitulum conjunctim pertinentium, agit Cap. *Poſtulaſtis, De conceſſione Præbendæ*, quo *Innocentius III.* ad Metropolitanæ cujuſdam Eccleſiæ Capitulum reſcribit: *Poſtulaſtis per Sedem Apoſtolicam edoceri, ut cùm ad vos & Archiepiſcopum veſtrum ſimul donatio Præbendarum Eccleſiæ veſtræ pertineat, utrùm Præbendæ vacantis donatio penes Archiepiſcopum ipſum remaneat, ſi eum infra ſemeſtre tempus neglexeritis ordinare? Ad quod breviter reſpondemus: Quòd ſi vos & idem Archiepiſcopus infra tempus præſcriptum circa hoc negligentes extiteritis; ſicut nec ab illo ad vos, ita nec a vobis ad illum poteſtas devolvitur conferendi: ſed ſecundùm Statuta Lateranenſis Concilii ad Superiorem tranſit donatio: Niſi fortè Archiepiſcopus non ut Prælatus, ſed ut Canonicus, vobiſcum jus habeat conferendi. Et in hoc caſu, cùm dolosè impedierit, dolus ei ſuffragari non debet.*

Ab utroque conjunctim.

Honorius III. Cap. *Illa, Ne Sede vacante aliquid innovetur*, declarat Beneficia ſpectantiâ ad collationem Epiſcopi non poſſe conferri a Capitulo Sede vacante: *Cum nuſquam inveniatur cautum in Jure, quòd Capitulum vacante Sede fungatur vice Epiſcopi in Collationibus Præbendarum.*

Bonifacius VIII. Cap. *Si ad Epiſcopum*, Tit. *Ne Sede vacante aliquid innovetur*, in 6. declarat, 1. Collatione communiter ad Epiſcopum & Capitulum pertinente, Capitulum conferre mortuo vel ſuſpenſo Epiſcopo, ſimiliter Epiſcopum, ſuſpenſo Capitulo. 2. Si Collatio ſpectet ad Epiſcopum cum conſilio vel aſſenſu Capituli, defuncto Epiſcopo vel ſuſpenſo, Capitulum jus non habere conferendi. 3. Conferentem cum Epiſcopi conſilio, ſine illo conferre, morte vel abſentia interveniente.
„ Si ad Epiſcopum & Capitulum communiter pertineat collatio Præbendarum: mortuo Epiſcopo, vel a Beneficiorum collatione ſuſpenſo, poterit Capitulum vacantes conferre Præbendas: etiamſi Epiſcopus intereſſe habeat in hujuſmodi Collatione ut Prælatus. Idem poterit Epiſcopus, ſi Capitulum ab ipſa collatione ſuſpendi contingat, vel ſingulariter omnes de Capitulo majoris excommunicationis vinculo innodari. Cùm verò ad ſolum Epiſcopum Præbendarum ſpectat collatio cum conſilio ſui Capituli vel aſſenſu: defuncto Epiſcopo vel ſuſpenſo (niſi Epiſcopus in petenda relaxatione ſuſpenſionis hujuſmodi ſit in mora) Capitulum ſe non poteſt intromittere de eiſdem. Ubi verò de ſpeciali alicujus Eccleſiæ conſuetudine vel ſtatuto, Beneficiorum collatio ad aliquem cum conſilio Epiſcopi noſcitur pertinere: ſublato Epiſcopo de medio (cùm conſilium nequeat tunc peti ab eo) non erit propter hoc vacantis Beneficii collatio differenda: nec etiam ſi egerit in remotis, ita quòd non poſſit ipſius præſentia in brevi haberi: Quia in petendo vel expectando ejus conſilio, poſſet vacanti Beneficio periculum imminere.

Mandata Pontificia & Reſervationes Beneficiorum.

IV. Mandatis Pontificiis, ac Reſervationibus, in Beneficiorum collatione interdum locus erat. Teſtes ſunt plures *Innocentii III.* Epiſtolæ, 23. lib. 15. ad Capitulum Piverenſe; 37. ad Abbatem de Nonantula; 97. ad Epiſcopum & Capitulum Petragoricenſe; 163. libri 16. ad Epiſcopum & Capitulum Maſſilienſe; 165. ad Epiſcopum Wratiſlavienſem; ex qua diſcimus, paupertatem proborum Clericorum, qui nullum Beneficium Eccleſiaſticum habebant, Romanos Pontifices ad collationes hujuſmodi primùm impuliſſe… *Cùm*, inquit, *per formam prædictam neceſſitatibus pauperum Clericorum, qui nullum ſunt Eccleſiaſticum Bene-*

ſicium aſſecuti, ſicut ibidem exprimi conſuevit, Sedes Apoſtolica duxerit ſuccurrendum, &c. Legatur
& Epiſtola 177. ad Patriarcham & Capitulum An-
tiochenum. Idem Pontifex Mandata direxit Epi-
ſcopo Zamorenſi in gratiam quorumdam Clerico-
rum, quos ille ſine titulo ordinaverat. (C. *Ac-
cepimus*) De ætate & qualitatibus Ordinandorum,
„ Licet, *inquit*, in Ordinationibus Clericorum,
„ illam tu ac Prædeceſſores tui diligentiam de-
„ bueritis adhibere, ut minùs idonei non ordi-
„ narentur a vobis, ac ideo poſt promotionem
„ eorum, exceptionem non poteris prætendere
„ contra illos, niſi fortè poſtquam promoti fue-
„ rint, reddiderint ſe indignos: ex ſuperabun-
„ danti tamen, quando ſcribere pro talibus nos
„ oportet, facimus in literis noſtris apponi: ut
„ ſi Ordinatus, pro quo ſcribimus, idoneus ha-
„ beatur, & Eccleſiaſtico Beneficio non indignus,
„ ei ab Ordinatore, vel Succeſſore ipſius, com-
„ petens Beneficium tribuatur: Cùm etſi tecum
„ de jure agere vellemus, te poſſemus meritò ad
„ proviſionem eorum compellere, quos a te vel
„ Prædeceſſoribus tuis ordinatos eſſe conſtaret,
„ eo præſertim quòd ad Eccleſiaſticum Beneficium
„ eos debes idoneos reputare, quos ad Ordines
„ ſuſcepiſti. Unde graviter ſuſtinere non debes,
„ ſed nobis potiùs devotè inclinare teneris, ſi eos
„ examinari per alios facimus, quos ſine exami-
„ natione non credimus ordinatos, antequam ad
„ proviſionem eorum compellere te velimus. Man-
„ damus igitur, quatenus eis pro quibus te conti-
„ gerit recipere noſtra Mandata in forma communi,
„ in Majori Eccleſia, vel aliis Eccleſiis Diœceſis
„ Bracarenſis providere non tardes.

Honorius III. ad Capitulum Andegavenſe *preces*
direxit *& precepta*, pro G. Clerico ut ipſum,
quam citò facultas ſe offerret, in Canonicum re-
ciperent, & ad executionem Apoſtolici Mandati
ſelectos viros nominavit. (*C. Dilectus, De Præben-
dis & Dignitatibus.*)

Eccleſia Gallicana Reſervationibus Pontificiis non præbuit aſſenſum.

Anno 1226. *Romanus* Sedis Apoſtolicæ Legatus
Archiepiſcopis, Epiſcopis, & Clero Gallicano A-
varici Biturigum congregatis, poſtquam de *Ray-
mundi* Toloſani, & *Simonis Montisfortis* Comitum
negotio actum eſt, Procuratores Capitulorum di-
miſit „ retentis tantùm Archiepiſcopis, Epiſco-
„ pis, Abbatibus & ſimplicibus Prælatis. Unde
„ non immeritò timuerunt, ne procuratâ eorum
„ abſentiâ qui majoris prudentiæ erant & expe-
„ rientiæ, præ multitudine potentiores ad con-
„ tradicendum, aliquid ſtatueretur in præjudi-
„ cium abſentium Prælatorum. Quocirca dicti Pro-
„ curatores poſt deliberationem diutinam, miſe-
„ runt ad Legatum Procuratores Metropolitana-
„ rum Eccleſiarum, qui coram eo ſic allegave-
„ runt: Domine, audivimus quòd habetis literas
„ ſpeciales a Curia Romana, de exhibendis Præ-
„ bendis in omnibus Eccleſiis Conventualibus, ſi-
„ ve Cathedralibus. Quocirca multùm miramur,
„ quòd non in hoc Conſilio propoſuiſtis eas no-
„ bis audientibus; quos ſpecialiter tangunt. Un-
„ de rogamus in Domino, ne illud ſcandalum o-
„ riatur per vos in Eccleſia Gallicana: ſcientes
„ quòd ſine maximo ſcandalo, & inæſtimabili
„ damno, non poſſet hìc ad effectum perduci,
„ Quia eſto quòd aliquis aſſentiret, nullus eſſet
„ ejus aſſenſus in rebus quæ omnes tangunt, cùm
„ ferè omnes majores, & generaliter omnes ſu-
„ bditi, nec non & ipſe Rex, & omnes Principes,
„ parati ſint contradicere, & reſiſtere uſque ad
„ capitis expoſitionem, & omnis honoris priva-
„ tionem; præſertim cùm videatur imminere pro-
„ pter hoc ſcandalum, ſubverſio Regni, & Eccle-
„ ſiæ generalis. Ratio autem noſtri timoris eſt,
„ quòd cum cœteris Regnis non habuiſtis ſermo-
„ nem; & quibuſdam Epiſcopis præcepiſtis & Ab-
„ batibus, ut cùm Præbendæ vacaverint, ad opus
„ Domini Papæ reſervarent. His auditis, cùm
„ niteretur Legatus perſuadere ut omnes conſen-
„ tirent, oſtendit tunc primò Domini Papæ Au-
„ thenticum; in quo exegit a ſingulis Eccleſiis
„ Cathedralibus duas Præbendas, unam a Capi-
„ tulo, & alteram ab Epiſcopo. Et in Cœnobiis
„ ſimiliter, ubi ſint diverſæ portiones, Abba-
„ tis ſcilicet & Conventûs, duas exegit Præben-
„ das, unam ab Abbate, & aliam a Conventu.
„ Tunc allegavit commoda quæ poſſent inde pro-
„ venire, illud videlicet, quòd amoveretur ſcan-
„ dalum a Romana Eccleſia, quæ Mater eſt o-
„ mnium Eccleſiarum; concupiſcentia ſcilicet, quę
„ radix eſt omnium malorum, cùm nullus pro
„ aliquo negotio in Curia Romana faciendo ali-
„ quid offerret, vel aliquis oblata reciperet.
Multa contra hujuſmodi reſervationem Gallicani
Præſules, & ſecundi Ordinis Sacerdotes objecere.
Dixerunt, quòd „ Licèt ſe obligarent, id non
„ ſuſciperent eorum Succeſſores; nec ullam obli-
„ gationem ratam haberent. Noviſſimè autem ſic
„ negotium concluſerunt: Domine moveat vos
„ zelus univerſalis Eccleſiæ, & Sanctæ Sedis Ro-
„ manæ: Quia ſi omnium eſſet univerſalis op-
„ preſſio, poſſet timeri ne immineret generalis
„ diſceſſio, quod Deus avertat. His auditis, re-
„ ſpondit Legatus (ut videbatur plurimùm commo-
„ tus in his omnibus) ſe, cùm eſſet in Curia num-
„ quam huic exactioni conſenſiſſe; & ipſum literas
„ accepiſſe, poſtquam Galliam fuerat ingreſſus; &
„ ſe multùm ſuper hæc doluiſſe. Addidit etiam, ſu-
„ per hęc quicquid præcepit, tali conditione, licèt
„ tacitâ, intellexiſſe, ſi Imperium & alia Regna
„ conſentirent. Adjecit inſuper, ſe nihil ampliùs
„ ſuper hæc attentaturum donec per Regna alia
„ Prælati conſenſerint, quod credidit provenire
„ non poſſe. Ita refert *Matthæus Pariſius*.

Eccleſia Anglicana beneficiorum Reſervationibus obnititur.

Quod in Gallia *Romanus*, in Anglia *Otto*, Se-
dis Apoſtolicæ pariter Legatus, obtinere cona-
tus eſt: ſed hanc ſervitutem non minùs Angli-
cani, quàm Gallicani Præſules detrectarunt, ejuſ-
que poſtulata eluſerunt. Quibus congregatis, ve-
nit *Joannes Mareſcallus*; & alii Nuntii Regis, *omni-
bus Prælatis, qui de Rege tenebant in capite, di-
ſtrictè inhibentes, ne laicum feudum ſuum Romanæ
Eccleſiæ obligarent, unde a ſervitio ſibi debito pri-
varetur.* Ottone Romam revocato, *Stephanus* Can-
tuarienſis Archiepiſcopus negotium urſit jubente
Summo Pontifice. Quocirca *Rex, convocatis ſeor-
ſum Prælatis, & quibuſdam Magnatibus, hoc Ar-
chiepiſcopo dedit reſponſum: Iſta quæ ſuadet nobis
Dominus Papa, univerſam Chriſtianitatis latitu-
dinem reſpiciunt: & quia nos quaſi in extremis
orbis conſtituti ſumus partibus, cùm viderimus
qualiter cætera Regna erga tales ſe habuerint exa-
ctiones, Dominus Papa, cùm ab aliis Regnis ha-
buerimus exemplum, in obſequiis nos inveniet pro-
mptiores.* Refert *Matthæus Paris* ad eumdem an-
num 1226.

Anno 1239. cùm Mandatorum Pontificiorum
Executores, Beneficia reſervata, etiam violato
Jure Patronatus laïcorum conferrent, Magnates
Angliæ ad *Gregorium IX.* ſcripſere hunc in mo-
dum „ Mergente jam navicula noſtræ liberta-
„ tis, Progenitorum noſtrorum ſanguine ſubactâ,
„ prorumpentibus in nos plus ſolito perturban-
„ tium procellis, dormientem Dominum in navi-
„ cula Petri cogimur excitare, acclamantes jugi-
„ ter & unâ voce: *Domine ſalva nos, peri-
„ mus:* Ut cùm judicium & juſtitia ſint correctio
„ Sedis ejus, unicuique noſtrûm jus ſuum tribuat,
„ & ſervet illæſum. Ne ſi ſecus fieret, corruen-
„ te charitate, devotioneque deletâ, provoca-

„ rea-

,, rentur filii contra Patris viſcera, & mutuæ di-
,, lectionis affectus penitus evaneſceret. Cùm igi-
,, tur, Sanctiſſime Pater, a prima Chriſtianitatis
,, fundatione in Anglia, tali ſuerint hactenus Pro-
,, genitores noſtri gaviſi libertate, quòd deceden-
,, tibos Eccleſiarum Rectoribus, Eccleſiarum Pa-
,, troni perſonas idoneas eligentes ad eaſdem,
,, Diœceſanis præſentaverunt, ab eiſdem Eccleſia-
,, rum regimini præficiendas: verùm veſtris tem-
,, poribus, de conniventia veſtra, vel voluntate,
,, neſcimus, talis contra nos invaluit adverſitas,
,, quòd decedentibus Eccleſiarum Rectoribus, qui-
,, dam Executores veſtri, ad hoc dati, Eccleſias
,, de Patronatu noſtro paſſim conferunt, in noſtrę
,, præjudicium libertatis, & in eminens pericu-
,, lum Juris Patronalis: licèt ſuper hoc pridem
,, cautione Literarum Apoſtolicarum nobis pro-
,, ſpexeritis, continentium, quòd decedentibus Ec-
,, cleſiarum Perſonis Italicis vel Romanis, aucto-
,, ritate proviſionis veſtræ in Eccleſiis promotis,
,, licitè poſſemus perſonas idoneas præſentare.
,, . . Sanè licèt ſit hæc contra nos communis pe-
,, ſtis introducta . . . unius tamen comparium no-
,, ſtrorum afflictionem exempli gratià producere
,, decrevimus in medium; ut quod contra eum, &
,, Juris ſui Patronalis periculum hactenus eſt im-
,, providè procuratum, auctoritate veſtrâ, ſi pla-
,, cet, revocetur in irritum. Is erat *Robeerus de Tuinge*, Eccleſiæ *de Luthunum Pateonus*, qui juris privati communiſque tuendi causâ Romam profectus, has Anglorum Procerum literas *Gregorio IX.* obtulit. Pontifex Patronorum Jura ſarta tecta ſervare ſanxit, quæ in eorum injuriam acta fuerant, irrita declaravit; ne deinceps Beneficia, quæ ad Patronorum laïcorum nominationem pertinerent, vi Mandatorum Apoſtolicorum conferrentur, prohibuit, ac Magnatibus reſcripſit hunc in modum: ,, Credi
,, non debet quòd Nos, quantùm cum Deo poſ-
,, ſumus, agere ſeu tolerare velimus, quod ju-
,, ſtè poſſit honorem Regiæ Serenitatis offendere,
,, aut in eodem Regno ſcandalum generare. Un-
,, de cùm intentionis noſtræ non fuerit, nec exi-
,, ſtat, ut Beneficia in Regno Angliæ conſtituta,
,, quæ ad præſentationem pertinent ſæcularium
,, Patronorum, auctoritate noſtrà cuiquam con-
,, ferantur; ſicut ex quibuſdam Literis noſtris,
,, quondam in Angliam deſtinatis, quarum teno-
,, rem de verbo ab verbum Celſitudini Regiæ ſub
,, Bulla noſtra duximus deſtinandum, colligitur
,, evidenter; Nos comperto nuper ex ejuſdem
,, Regis & veſtrarum continentià literarum, quòd
,, quidam prædicti Regni Miles in Eccleſia de
,, Luthunum, Eboracenſis Diœceſis, quam olim
,, cuidam de partibus noſtris Clerico, ignorantes
,, quòd præſentatio ad laïcum pertineret, con-
,, tuliſſe dicimur, Jus obtinet Patronatus: præ-
,, libati Regis & veſtris precibus inclinati, con-
,, ceſſionem eamdem auctoritate Apoſtolicâ revo-
,, camus. . . . . . Tenore præſentium inhibendo ne
,, alicui de cœtero liceat, Eccleſias prædicti Re-
,, gni, in quibus laïci ſunt Patroni, præter eo-
,, rum aſſenſum, Sedis Apoſtolicæ auctoritate
,, conferre ,,. Reſervationes itaque & Mandata Pontificia in iis tantùm Beneficiis locum deinceps habuere, quæ ad Patronatum Virorum Eccleſiaſticorum & Religioſorum pertinebant. Quâ de re immodeſto & effræni ſtylo pro more conqueritur Matthæus Pariſius: *Solùm*, inquit, *data ſunt in direptionem & prædam poſſeſſiones Perſonarum Eccleſiaſticorum, & imbellium Religioſorum. Jamjam igitur in antiquum chaos mundus cucre comminatur.*

Anno 1240. *Gregorius IX. miſit Præcepta ſua Cantuarienſi Archiepiſcopo, & Lincolnienſi, & Saribérienſi Epiſcopis, ut receptis Romanis in primis Beneficiis vacantibus providerent; ſcientes ſe ſuſpenſos a Beneficiorum collatione, donec tot competenter providerentur.* Ita refert *Matthæus Pariſius*.

Contra Reſervationes Pontificias graviter expoſtularunt Anglicani Magnates anno 1245. ſcriptâ ad *Innocentium IV.* Epiſtolâ, quæ lecta eſt in Concilio Oecumenico Lugdunenſi 1. Sed in aliud tempus Reſponſum ad hujuſmodi querimonias Pontifex diſtulit.

Eodem anno, *Cùm vellet Dominus Papa quibuſdam Præbendis Lugdunenſis Eccleſiæ vacantibus quoſdam alienigenas conſanguineos, vel affines ſuos inconſulto Capitulo intrudere, reſtiterunt ei in facie Canonici Lugdunenſes; comminantes, & cum juramento obteſtantes, quòd ſi tales apud Lugdunum apparerent, non poſſet eos vel Archiepiſcopus, vel Canonici protegere, quin in Rhodanum mergerentur. Nec ipſi qui Beneficium fuerant accepturi, ultra uſquam comparuerant.* Refert *Matthæus Paris* pag.445. col.1.

Anno 1247. Reſervationum uſum ita moderatus eſt Pontifex, ut preces ad Regem Angliæ deinceps pro Beneficiorum collatione, non Mandata, & Executores mitteret. *Nunc gratiâ Dei ita ſedata eſt tempeſtas* (inquit Matthæus Pariſius pag.484.) *quòd quando Papa provideat alicui, vel aliquibus ex nepotibus ſuis, vel Cardinalium, ipſe vel ipſi Cardinales rogabunt Dominum Regem cum inſtantiâ, ut provideatur ſic.* *Innocentius IV. Reſervationum uſum moderatur.*

Innocentius IV. anno 1252. factas antea Beneficiorum Reſervationes revocavit, ac reſcidit. *Et qualitas temporis* (inquit) *quod drebus iſtis potiſſimum fuit ob eorum malitiam redimendum, & nonnullorum inſtantia importuna extorſit, quod de Archiepiſcopatibus, vel Epiſcopatibus, ſeu Abbatiis, & Prioratibus mandavimus per noſtras literas in diverſis partibus provideri: ſed ſaniùs reputantes providere Eccleſiis, quàm perſonis; providendi & ordinandi canonicè de præmiſſis omnibus, liberam illis ad quos prædictorum ordinatio, collatio, ſive proviſio pertinet, concedimus auctoritate præſentium poteſtatem: Non obſtantibus quibuſlibet Literis generalibus vel ſpecialibus, ſub quacumque forma verborum, ſuper quorumcumque promotionibus vel proviſionibus impetratis a Sede Apoſtolica, vel Legatis ipſius, aut etiam impetrandis: ſeu Reſervationibus, vel prohibitionibus, aut nominationibus earumdem Literarum auctoritate factis vel faciendis.* Refert *Matthæus Pariſius* in Additamentis, pag.124. col.2.

Reſervationibus Beneficiorum a Curia Romana factis Pragmaticam ſuam etiam oppoſuiſſe videtur *S. Ludovicus* Rex Francorum. *Promotiones*, inquit, *collationes, proviſiones & diſpoſitiones Prælaturarum, Dignitatum, & aliorum quorumcumque Beneficiorum & Officiorum Eccleſiaſticorum Regni noſtri, ſecundùm diſpoſitionem, ordinationem, & determinationem Juris communis, Sacrorum Conciliorum Eccleſiæ Dei, atque Inſtitutorum antiquorum SS. Patrum, fieri volumus & ordinamus.* C. 4.

Beneficia in Curia vacantia Sedi Apoſtolicæ reſervavit *Clemens IV.* antiquâ fretus conſuetudine, ut ipſe ait, Cap. *Licet*, *De Præbendis & Dignitatibus*, in 6. Hujus tamen Reſervationis nullum in Gregoriana Decretalium Collectione veſtigium. *Beneficia in Curia vacantia, Sedi Apoſtolicæ jure reſervata.*

De Reſervationibus tempore diſſidii inter *Bonifacium VIII. & Philippum Pulchrum*, interjectæ a Rege Chriſtianiſſimo querelæ. Jus Reſervationum Sedi ſuæ aſſeruit Pontifex. Cardinales ipſum hoc Jure in Eccleſiæ Regnique utilitatem uſum eſſe probarunt, ſcriptis in Gallias literis. Contuliſſe nimirum Beneficia Clericis e Regno

oriun.

oriundis, ipſi Regi non ſuſpectis, eruditionis eximiæ, Magiſtris in Theologia, Clericis Regis, Prælatorum, Ducum, Comitum, & Baronum, denique pauperibus Clericis, quibus Prælatorum pietas minimè providebat. Beneficiorum in Curia vacantium collationem Sedi Apoſtolicæ ſpeciatim reſervavit *Bonifacius VIII.* Decretali, *Pia, De Præbendis & Dignitatibus*, lib. 3. Extravag. Communium.

Quàm latè Reſervationum abuſus graſſaretur paulò ante Concilium Viennenſe, intelligere eſt ex Oratione ſive Conſilio Anonymi cujuſdam Epiſcopi Gallicani in ſacro illo Conventu, quam ex MS. Vaticano maximam partem exhibet *Odoricus Raynaldus* ad annum 1311. Num. 59. *Quia*, inquit, *multi vitâ & moribus deteſtabiles de diverſis mundi partibus ad Sedem Apoſtolicam concurrentes, tam in forma pauperum, quàm aliàs, Beneficia cum Cura, vel ſine Cura, quotidie, impetrare noſcuntur, maximè in locis, in quibus de vita eorum & moribus non habetur cognitio, & a Prælatis, tamquam filiis obedientiæ Mandato Sedis Apoſtolicæ obtemperantibus, venerunter inſtituti vel admiſſi, ita deteſtabilem vel deformem vitam ducunt, quòd ob hoc Eccleſia deſtenuntur, populi ſcandalizantur, Dei Eccleſia blaſphematur; Prælati non poſſunt hodie bonis perſonis de Beneficiis, nec Beneficiis de bonis perſonis, obſtante numeroſâ multitudine Clericorum impetrantium providere: ex quo fit quòd dum non habeant quid pro meritis retribuant literatis perſonis, non inveniunt ſervitores, ſine quibus Prælationes ſuas rectè adminiſtrare non poſſunt. Scio Cathedralem Eccleſiam tantùm triginta Præbendas habentem, in qua triginta quinque vel plures a viginti annis citra vacaverunt, de quibus Epiſcopus, qui dictæ viginti annis & ampliùs Epiſcopatum rexerat, obſtante impetrantium a Sede Apoſtolica multitudine, contulit tantùm duas, & adhuc ſunt in dicta Eccleſia Expectantes. Inſuper omnes Dignitates, quæ in dicta Eccleſia dicto tempore vacaverunt, contulit dicta Sedes, maximè perſonis abſentibus, qui numquam ipſam Eccleſiam intraverunt, & adhuc ſunt duo Expectantes Dignitates.*

Clemens V. Beneficia quæcumque in Curia vacantia, aut etiam vacatura, etiam Epiſcopales & ſuperiores Sedes, proviſioni, collationi & diſpoſitioni ſuæ & Sanctæ Sedis reſervavit, toto tempore Pontificatûs, ut docet Decretalis, *Ex ſuperna, De Præbendis & Dignitatibus*, lib. 3. Extravag. Commun.

Joannes XXII. Decretali *Ex debito De Electione*, lib. 1. Extravag. Commun. Reſervationes *Clementis V.* pro ſui pariter Pontificatus tempore confirmavit; immo ampliavit, Beneficia vacare apud Sedem Apoſtolicam declarans, morte, depoſitione, ac privatione eorum qui ea obtinerent, electionum caſſatione, poſtulationum repulſione, renuntiatione, tranſlatione. Cardinalium & Officialium Curiæ Romanæ, ubicumqoe obierint, Beneficia quaſi in Curia vacantia cenſeri.

Benenictus XII. Reſervationes ampliavit Decretali, *Ad Regimen*, Pontifex alioqui in Beneficiorum collatione religioſiſſimus, maximèque cavens ne indignis conferret. Jus Reſervationum adverſùs *Eduardum III.* Angliæ Regem illas ægrè ferentem vindicavit *Clemens VI.* illudque divini Primatus Appendicem eſſe aſſeruit; quatenus ſcilicet ad Eccleſiæ commodum & ædificationem conducere poterat non abſolutè in ſe ſpectatum: ad Prædeceſſorum ſuorum uſum provocavit: modum Reſervationibus Pontificiis a Parlamento Angliæ apponi non poſſe contendit. *Videntne*, inquit, *innuere Literæ ſupra dictæ, quòd ſuper Reſervationibus & Proviſionibus Eccleſiarum in tuis tibi Parlamentis liceat aliquid ordinare, quodque Reſervationes & Proviſiones Apoſtolicæ a tua dependeant voluntate. Profectò, dilectiſſime fili, illa Concordia quam in tuo Parlamento habitam tua prædicta deſcribunt Literæ, nimis extitit temeraria, & divinis Conſtitutionibus contraria, per quam Apoſtolicæ Sedis Reſervationes & Proviſiones dependerent ex tuæ voluntatis arbitrio; itaque per ipſius poteſtatem ejuſdem Sedis Apoſtolicæ, quod profanum eſt dicere, coarctares. Quamquam Nos, qui Eccleſiarum omnium tamquam Paſtor univerſalis, invigilamus commodis, uti non intenderimus, nec intendamus Reſervationibus & Proviſionibus hujuſmodi, niſi quantùm utilitatibus & neceſſitatibus Eccleſiarum ipſarum crediderimus expedire. Qualiter autem temporibus Prædeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum circa Reſervationes & Proviſiones hujuſmodi de multis Prælaturis & aliis Beneficiis Eccleſiaſticis dicti Regni, ſuper quibus numquam impedimentum extitit appoſitum, res geſta ſe habuit, Magnitudinem tuam latere non credimus; nec a tua memoria excidiſſe, quòd nobis pro Reſervationibus nobis faciendis aliquibus feceris ſupplicari. Neque, Fili amantiſſime, ignorant tui Conſiliarii pœnas divinas & canonicas, quas ſtatuentes, ordinantes, concedentes, & conſentientes ſtatut aliquid in præjudicium Eccleſiaſticæ Libertatis incurrerunt. Non quævis terrena ſententia, ſed illud Verbum per quod conſtitutum eſt cælum & terra, eamdem Romanam fundavit Eccleſiam: qua quidem omnes Patriarchales, Metropolitanas, & Cathedrales Eccleſias, & ipſarum cujuſlibet ordinis dignitatem inſtituit: adeo ejus Paſtorem & Rectorem Eccleſiæ, videlicet Romanum Pontificem, omnium Eccleſiarum, Dignitatum, Perſonatuum, Officiorum & Beneficiorum Eccleſiaſticorum plenaria diſpoſitio noſcitur pertinere.* Has *Clementis VI.* ad *Eduardum III.* literas legere eſt adud *Odoricum Raynaldum*, ad annum 1244. Num. 55.

V. Ad primas Principum preces Beneficia Eccleſiaſtica conferebantur. Apud Continuatorem Abbatis Urſpergenſis, & apud *Goldaſtum* Tomo 3. Conſtitutionum Imperialium pag. 406. *Rudolphi Habsburgii* Epiſtolam legere eſt *De primis precibus*, ad quemdam Abbatem directam, cujus hic eſt tenor: *Cùm ex antiqua & approbata, ac a Divis Imperatoribus & Regibus ad nos producta conſuetudine, qualibet Eccleſia in noſtro Romano Imperio conſtituta, ad quam Beneficiorum Eccleſiaſticorum pertinet collatio, ſuper unius collatione Beneficii Precum noſtrarum primas admittere teneatur, Devotionem tuam rogamus, quatenus huic Clerico Beneficio quod ad tuam collationem attinet, ob reverentiam Sacri Imperii, ſtudeas liberaliter providere.* Data eſt Epiſtola anno 1272.

Ad primas Principum preces collata Beneficia.

Apud eumdem *Goldaſtum* Tom. 1. pag. 343. extat Reſcriptum *Caroli IV.* Imperatoris ad Præpoſitum & Monaſterium Canonicorum Regularium Ordinis *S. Auguſtini*, Moguntinæ Diœceſeos, his verbis conceptum: *Cùm nobis tam de jure, quàm antiqua & approbata conſuetudine, a Divis Romanorum Imperatoribus, & Regibus Prædeceſſoribus noſtris hactenus obſervatâ, competat, quod ex Coronationis noſtræ ſolemniis ad Romanorum Regnum, in quolibet Monaſterio in Imperio conſtituto unam tantùm perſonam virtute primariarum Precum noſtrarum ad Beneficium Eccleſiaſticum facere poſſimus promoveri: Hinc eſt quòd pro dilecto nobis Petro Conradi de Dylle Presbytero, vobis primarias dirigimus Preces noſtras. Vobis nihilominus per Regalia ſceptra mandantes, quatenus præfato Petro, aut ipſius Procuratori, ac nomine & vice ipſius de Beneficio Eccleſiaſtico cum cura, vel ſine cura, quod vacat ad præſens, vel quod primùm vacaverit, ad veſtram præſentationem, collationem, ſeu quamvis aliam*

Digitized by Google

diſpoſitionem ſpectant, in quacumque Diœceſi conſtitutum fuerit, auctoritate & virtute primariarum Precum noſtrarum providere debeatis.

Venceſlaus Romanorum & Bohemiæ Rex, *Caroli IV.* filius ac ſucceſſor, jus primariarum precum ſuarum in Spirenſi & Vvormatienſi Diœceſibus, in *Rupertum* Comitem Palatinum Rheni & Bavariæ Ducem transfudit anno 1376. Verba Conſtitutionis, quæ apud *Goldaſtum* Tom. 1. pag. 375. habetur, hæc ſunt. „ Concedimus quòd tu omnes primarias Preces ratione noſtræ coronationis in Romanorum Regem, per civitatem & Diœceſim Spirenſem & Vvormatienſem, tam de jure, quàm ab antiqua conſuetudine, Romanorum Regibus noſtris Anteceſſoribus, & nobis competentes, porrigere valeas, & debeas in ſingulis tam Cathedralibus, quàm Collegiatis & Conventualibus Eccleſiis, & Monaſteriis utriuſque ſexus tam ſæcularium, quàm Regularium perſonarum, necnon ad Prælatos, & alias perſonas Eccleſiaſticas quaſcumque, etiamſi Pontificali, vel aliâ præfulgeant Dignitate, in dictis civitatibus & Diœceſibus, ſicuti eaſdem Preces per nos porrigere poſſemus. Jus & poteſtatem porrigendi hujuſmodi Preces, nobis competentes, in tuam perſonam omni modo, forma, & jure, quibus melius fieri poterit, plenariè transferendo. Et ſi divina nobis ſuffragante gratiâ ad apicem Imperialis culminis fuerimus ſublimati volumus & tibi ſavorabiliter concedimus tenore præſentium, quòd tu Preces primarias ratione ſuſceptionis Imperialis Coronationis nobis competentes, etiam porrigere valeas & debeas, in ſingulis Eccleſiis Cathedralibus & Collegiatis & Monaſteriis, & apud Prælatos, & quaſcumque alias perſonas Eccleſiaſticas, ſæculares & Regulares dictarum civitatum, & Diœceſeon, omni modo, forma, & jure, ſicut de primariis Precibus, ratione Regiæ coronationis noſtræ, eſt expreſſum. . Mandantes ſub obtentu gratiæ noſtræ, nec-non ſub pœna privationis omnium & ſingulorum privilegiorum, jurium & gratiarum, & libertatum, quæ & quas a Romanorum Imperatoribus & Regibus Prædeceſſoribus noſtris obtinere dignoſcuntur. . . Quatenus dictas primarias Preces per te ipſis porrigendas, omni promptitudine admittant, ſicut tenentur, ac ſi per nos eis forent exhibitæ, ſeu porrectæ. Dantes & concedentes tibi plenariam poteſtatem, ut rebelles tibi in præmiſſis, ſi qui ſunt, vel erunt, ad admittendum & exaudiendum dictas Preces, auctoritate Regali, & etiam Imperiali, compellere & coërcere per te & alios valeas, quemadmodum & nos facere poſſemus.

Ad commendationem Sereniſſimorum Magnæ Britanniæ Regum Epiſcopos & Abbates Beneficia vel Penſiones, in Eccleſiis ſuis ac Monaſteriis conceſſiſſe, plura *Eduardi I.* Reſcripta teſtantur, in Collectione Antiquarum Conſtitutionum Regum Angliæ edita *Bonifacius VIII.* Regi Chriſtianiſſimo *Philippo Pulchro* anno 1297. conceſſit, ut in qualibet Eccleſia Cathedrali & Collegiata, Clericus unus ad ejus beneplacitum inſtitueretur.

Collationes Beneficiorum pleno Jure a Regibus facta.

VI. Reges Chriſtianiſſimi Beneficia nonnulla pleno Jure conferebant, maximè Jure Regaliæ. De *S. Ludovico* Gaufridus de Belloloco, in ejus Vita, Cap. 10. ſcribit: *Sanè in Beneficiis Eccleſiaſticis conferendis, quæ ad Patronatum ſive Donationem ipſius pertinebant, Deum ſemper præ oculis habebat, & electis & probatis perſonis ea, quantum poterat conferebat: præcipuè autem in Eccleſiis Cathedralibus, ubi Sede vacante, ratione Cuſtodiæ Regalis ex conſuetudine pertinebat ad eum Collatio Præbendarum.* Sed de Jure Regaliæ erit ubetiùs dicendi locus in Diſſertatione de Concilio 2. Lugdunenſi.

Jus Patronatus.

Regulæ Canonicæ de Jure Patronatus

VIII. De Jure Patronatus hæ receptæ erant Regulæ Sæculis 13. & 14. Patronus Eccleſiaſticus ſe ipſum ad vacantem Eccleſiam præſentare non poterat, *Cùm nullus ſe ingerere debeat Eccleſiaſticæ Prælationis Officiis*, Innocentii III. Decretum eſt, C. *Per noſtras*, *De Jure Patronatus*,

Regula. 1. Si quæſtio de Jure Patronatus inter aliquos emergens infra quatuor menſes finita non fuerit, Epiſcopus vacantem Eccleſiam conferat: *Ita quòd illi ex hoc non debeat in poſterum præjudicium generari, qui Jus evicerit Patronatus.* (Cap. *Cùm propter* Ibidem.)

Regula. 2.

Regula. 3. Nec Mandata Pontificia, Nec Legatorum Apoſtolicorum poteſtas, Patronorum Laicorum præſentationem prohibere, vel ejus effectum impedire poteſt. (C. *Cùm dilectus*. Ibidem.)

Regula. 4. Si variet Patronus Laicus, inſtitutio ejus quem ſecundò loco præſentavit, robur obtineat firmitatis. At Epiſcopus, qui præſentatum idoneum malitiosè recuſavit admittere, ad providendum ipſi de competenti Beneficio compellatur. (C. *Pactorulis*. Ibidem.)

Regula. 5. Si Rectores Parochialium Eccleſiarum aliquos Epiſcopis præſentarint ſub earum titulis ordinandos, intitulatione hujuſmodi nullum Patronis præjudicium generatur, quin poſſint alios ad illas Eccleſias, cùm vacaverint, præſentare; niſi de Patronorum aſſenſu factum eſſet. (C. *Poſtulaſti*. Ibidem.)

Regula. 6. In Eccleſiis Collegiatis ſeu Monaſteriis, *Jus eligendi non cadit in Laicum.* Ipſi tamen *Ordinatio facta denuntianda eſt; ut ſuum, ſi voluerit, honeſtum impertiatur aſſenſum.* Ita *Gregorius IX.* Cap. *Sacroſanctæ*, *De Electione & Electi poteſtate*, Salvum tamen manet Jus Patronorum quibus id collatum eſt ab Eccleſia in fundatione, vel privilegium aliàs conceſſum, ut colligitur ex *Clementis III.* exceptione C. *Nobis*, *De Jure Patronatus*, cujus hæc ſunt verba: *In Conventuali Eccleſia, non electioni Prælati faciendæ, ſed jam factæ honeſtiùs Patroni poſtulatur aſſenſus, niſi aliter de ſua Juriſdictione obtineat, ut partes ſuas interponere debeat electioni tractandæ.* Legatur Gloſſa iſtius Capitis, quæ huic etiam exceptioni locum eſſe ait, *ubi datum fuit tale Privilegium, quòd Rex ſimul cum Monachis eligat Abbatem.*

Regula. 7.

Solum Jus præſentandi, non conferendi Patrono etiam Eccleſiaſtico vi Juris Patronatus convenit.

Patronus, etiam Eccleſiaſticus, vi juris Patronatus Eccleſiam conferre non poteſt, ſed dumtaxat ad illam præſentare. Ita reſpondet *Gregorius IX.* C. *Tranſmiſſa.* (Ibidem,) Inſtitutio quippe Clericorum in Beneficiis Curam animarum habentibus, ab uno Epiſcopo, aut ejus auctoritate fieri poteſt, vel certè ab eo qui eum Jura Epiſcopalia Sedis Apoſtolicæ Privilegio ſunt communicata. Hinc Synodus Bajocenſis anno 1300. Canone 44. ita ſtatuit: *Omnia Beneficia collata Sede vacante Bajocenſi, & poſt promotionem noſtram, ſi nobis non fuerint præſentata, in manu noſtra capimus, & per manus Decanorum volumus & præcipimus detineri.*

Concilium Colonienſe anno 1310. Canone 11. *Statuimus quòd nullus Eccleſiam Curatam de cætero teneat vel regendam ſuſcipiat, aut ſuſceptam tenere præſumat, niſi a Nobis vel Archidiacono, & eorum vices gerentibus (quibus hoc de jure, vel conſuetudine competere dignoſcitur) de eadem fuerit legitimè inſtitutus; cum aliàs non habeat claves ligandi vel ſolvendi, Contrarium faciens, niſi dictam Eccleſiam dimittat, monitione viginti dierum præmiſſâ ex nunc in excommunicationis Sententiam, quam in ipſum ferimus, incidat ipſo facto, nec plebs ei obediat, vel intendat.*

Concilium Ravennatenſe 4. anno 1317. Canone 2. *Cùm de jure nullus Sacerdos alteri ſubditum*

ſuo

ſine ſuî Superioris commiſſione , ſolvere valeat vel ligare: Nos quamdam conſuetudinem, ſeu potiùs abuſionem , animorum plenam periculis [quod videlicet Sacerdotes aliqui per nonullos Prælatos Seculares ſeu Regulares , quibus in certis Eccleſiis Parochialibus Rectorum inſtitutio de conſuetudine competit , in eiſdem Eccleſiis inſtituti , ſine ſuî Epiſcopi auctoritate, commiſſione ,vel licentiâ Parochiales Eccleſiarum ipſarum præſumunt ſolvere & ligare , in ſuarum præjudicium animarum] cupientes penitus extirpare , hoc Sacro approbante Concilio , ſub privationis & excommunicationis pœnis , inhibemus Sacerdotibus memoratis , quòd nullo modo præſumant in Eccleſiis , in quibus modo prædicto , & per prædictos fuerint inſtituti , in ſpiritualibus miniſtrare, niſi priùs ab Epiſcopo loci , prout Jura volunt , eis Cura commiſſa fuerit animarum , de quibus idem Epiſcopus tenetur Chriſto reddere rationem , tamquam de ovibus ſibi commiſſis .

Concilium Avenionenſe Canone 30. *Nullus in aliquo Beneficio Eccleſiaſtico ſolum Jus obtinens Patronatus , cùm ipſum vacare contigerit , ad ipſum conferendum procedat . Quòd ſi ſecus egerit , in illa vacatione Jus præſentandi ipſo facto amittat,& Superior ad quem inſtitutio pertinet , plenam ejus diſpoſitionem habeat illâ vice .*

Concilium Rothomagenſe, anno 1335. Canone 9. *Quia aliqui plerumque in Parochialibus Eccleſiis inſtituuntur per alios , quàm per Diœceſanos , ſine auctoritate ipſorum : ſtatuit idem Concilium , quòd quoties aliquem ſic de cætero contingit inſtitui , idem Inſtitutus , infra quadraginta dies a tempore corporaliter adeptæ poſſeſſionis , coram Diœceſano ſeu ejus Vicario comparere perſonaliter debeat , fidem facturus debitam de titulo ſi quem habet in Beneficio ſic adepto ac præſtiturus Diœceſano de & ſuper obedientia , fidelitate , & reſidentia , & aliis conſuetis , debitum & ſolitum Juramentum : & ad hoc per locorum Decanos , ſtatim elapſis dictis quadraginta diebus , per captionem & detentionem fructuum & proventuum Eccleſiæ compellatur .*

Laïcus Jus Patronatus Eccleſiæ ſibi competens,
Regula. 8 eidem vel alteri Eccleſiæ , aut loco religioſo conferre poteſt, etiam abſque conſenſu Epiſcopi : ſalvis tamen Epiſcopi Juribus quoad Inſtitutionem præſentandorum ad Beneficia . C. *Si Laïcus , De Jure Patronatus* . In Sexto.

Regula. 9. Patronus Laïcus ad præſentandum quatuor menſes habet : Eccleſiaſticus verò ſex. (Ibidem)

Regula. 10. Eccleſia vel Monaſterium; cui facta eſt a Laïco Juris Patronatus collatio , Patronus Eccleſiaſticus, non Laïcus cenſeri debet . (Ibidem)

Regula. 11. Plures ab uno ex Patronis relicti heredes : vocem dumtaxat unius habent in præſentatione Rectoris . Poſſunt inter ſe convenire de Rectore alternis vicibus præſentando . Poſſunt etiam plures ad vacantem Eccleſiam eo modo præſentare perſonas , quòd una ex eis eligi per Epiſcopum valeat & admitti . Ita ſancitum eſt in Clementina, *Plures . De Jure Patronatus* ,

Regula. 12. Ad Eccleſias Parochiales a Patronis Eccleſiaſticis, etiam exemptis , Præſentatos , admittere non debent Epiſcopi , niſi infra tempus ab ipſis Diœceſanis præfigendum , portio congrua de proventibus Eccleſiæ ipſis aſſignata fuerit . Quòd ſi neglexerint , jus aſſignationis illius ad Diœceſanos devolutum eſt . (Ex Clementina , *Ut Conſtitutio*. Ibidem .)

Clerici a Patronis Præſentati Juramentum iiſdem præſtare alicubi ſoliti.

Quibuſdam in Provinciis , Clerici a Patronis præſentati , Juramentum iiſdem præſtare tenebantur , ubi ab Epiſcopo admiſſi erant . Hujus conſuetudinis fidem facit Synodus Bajocenſis anno 1300. Canone 43. *Nullus Clericus Patronis faciat Juramentum , antequam Epiſcopo ſit præſentatus & receptus . Epiſcopus autem receptum faciat jurare , quòd ad Patronos accedet , ut debitum faciat Juramentum* . Et Synodus Avenionenſis anno 1316. Canone 31. *Sub pœna excommunicationis præcipimus , ne quis a Patrono Clerico vel Laïco præſentatus , aut præſentandus , præſtet aliquod Juramentum in manibus Patroni , vel alterius cujuſcumque , ſine ſpeciali ipſius Ordinarii licentiâ & conceſſu : de quo in Inſtitutione vel poſt poſſint præſtare Juramentum Patronis , ratione temporalium , prout eis competit de jure vel conſuetudine .*

A Patronis Præſentati , & ab Epiſcopis repulſi , coram Judicibus Laïcis cauſam agere non poterant .

A Patronis præſentati, & ab Epiſcopis repulſi, coram Judicibus Laïcis cauſam agere non poterant: ſed una ipſis patebat ad Superiores Judices Eccleſiaſticos appellandi via . Contrarius abuſus in Eccleſiam Anglicanam irrepſerat : quem, rogante Clero , Rex *Eduardus II.* anno 1316. emendavit. Inter Articulos ejus Majeſtati a Prælatis Angliæ oblatos 13. his verbis conceptus eſt: *Item petitur , quòd Perſonæ Eccleſiaſticæ , quas Dominus Rex ad Beneficia præſentat Eccleſiaſtica , ſi Epiſcopus eos non admittat , ut puta , propter defectum ſcientiæ , vel aliam cauſam rationabilem , non ſubeant examinationem Laïcarum perſonarum , in caſibus ante dictis , prout his temporibus attentatur de facto contra Canonicas Sanctiones : ſed adeant Judicem Eccleſiaſticum, ad quem de jure pertinet pro remedio , prout juſtum fuerit , conſequendo*. Ad hunc Articulum Rex Sereniſſimus reſpondit : *De idoneitate perſonæ præſentatæ ad Beneficium Eccleſiaſticum , pertinet examinatio ad Judicem Eccleſiaſticum . Et ita eſt hactenus uſitatum , & fiat in futurum .*

Beneficia indignis conferre nefas .

IX. Indignis conferri Beneficia Canones vetabant : dignioribus conferenda Doctores propugnabant . Concilium Lateranenſe 4. ſub *Innocentio III.* Canone 5. ea de re ita ſtatuit . *Grave nimis eſt & abſurdum , quòd quidam Eccleſiarum Prælati , cùm poſſint viros idoneos ad Eccleſiaſtica Beneficia promovere , aſſumere non verentur indignos : quibus nec morum honeſtas , nec literarum ſcientia ſuffragatur ; carnalitatis ſequentes affectum , non judicium rationis , unde quanta Eccleſiis damna proveniant , nemo ſanæ mentis ignorat . Volentes igitur huic morbo mederi , præcipimus , ut prætermiſſis indignis , idoneos aſſumant , qui Deo & Eccleſiis velint & valeant , gratum impendere famulatum ; fiatque de hoc in Provinciali Concilio diligens inquiſitio annuatim : ita ut qui poſt primam & ſecundam correctionem fuerit repertus culpabilis , a Beneficiis conferendis per ipſum Concilium ſuſpendatur : inſtituta in eodem Concilio perſonâ providâ & honeſtâ , quæ ſuſpenſi ſuppleat defectum in Beneficiis conferendis . Et hoc ipſum circa Capitula , quæ in his deliquerint , obſervetur . Metropolitani verò delictum , ſuperioris Judicio relinquatur , ex parte Concilii nunciandum .* Idem conſtat ex Cap. *Cùm nobis , De Electione & Electi poteſtate* , quod eſt , *Innocentii III.* & ex Cap. *Perpetuo , De electione , in Sexto .* Digniorem eligendum perſuaſum habebat Metenſis ille Epiſcopus, qui vacante Præpoſiturâ S. Salvatoris , *die electioni præfixo , per Patrem , & Filium , & Spiritum Sanctum in virtute obedientiæ , ac ſub animæ periculo Canonicos adjuravit , ut ſecundùm Deum , & juxta conſcientiam ſuam , unum eligerent de duobus , in quos partes videbantur oculos extendiſſe , quem Eccleſiæ magis utilem & idoneum reputarent.* Ita refert *Innocentius III.* Cap. *Conſtitutis , De Appellationibus* . Atque huic opinioni fundamentum præbet Concilii Lateranenſis ſub *Alexandro III.* Canon . 17. & refertur Cap. *Quoniam, De Jure Patronatus* . In Fundatorum ſcilicet diſ-

Beneficia dignioribus conferenda .

ſenſione illum Eccleſiæ præficiendum ſtatuit , QUI MAJORIBUS JUVATUR MERITIS , *& plurimorum eligitur & approbatur aſſenſu .* Quamquam verò nullas pœnas decreverint Concilia & Pontifices contra illos , qui omiſſo digniori dignum eli-

eligebant, aut inſtituebant, ne litibus daretur occaſio: illos tamen a culpa coram Deo non cenſebant immunes, qui minùs dignum anteponerent digniori, id eſt, qui Eccleſiæ utilior eſſe poſſet. Enimvero *Dignitas alicujus perſona poteſt attendi dupliciter. Uno modo ſimpliciter & ſecundùm ſe: & ſic majoris dignitatis eſt ille qui magis abundat in ſpiritualibus gratiæ donis. Alio modo per comparationem ad bonum commune. Contingit enim quandoque quòd ille qui eſt minùs ſanctus & minùs ſciens, poteſt magis conferre ad bonum commune propter potentiam vel induſtriam ſæcularem, vel propter aliquid hujuſmodi. Et quia diſpenſationes ſpiritualium principaliùs ordinantur ad utilitatem communem, ſecundùm illud. 1. Corinth. 12.* Unicuique datur manifeſtatio Spiritus ad utilitatem; *ideo quandoque abſque acceptione perſonarum, in diſpenſatione ſpiritualium illi qui ſunt ſimpliciter minùs boni, melioribus præferuntur. Sicut etiam & Deus gratias gratis datas quandoque concedit minùs bonis.* Ita docet *Sanctus Thomas* Secunda Secundæ, Quæſtione 63. Articulo 11. Et Quodlibeto 5. Quæſtione 6. Articulo 3. *Contingit quandoque aliquem eſſe meliorem ſimpliciter, qui tamen non eſt melior quantùm ad hoc quòd Beneficium percipiat: quia aliquis fortè poteſt Eccleſiam magis juvare, vel per conſilium ſapientiæ, vel quia ſervivit in Eccleſia. Non ergo Epiſcopus tenetur dare meliori ſimpliciter, ſed tenetur dare meliori quoad hoc. Non enim poteſt eſſe quòd unum præferat alteri, niſi propter aliquam cauſam. Quæ ſiquidem pertineat ad honorem Dei, & utilitatem Eccleſiæ, jam quantum ad hoc iſte eſt melior: ſi autem, illa cauſa ad hoc non pertineat, erit acceptio perſonarum, quæ tantò eſt gravior, quantò in rebus divinis committitur. Unde ſuper illud Jacobi 2. Tu ſede hic bene &c. dicit Gloſſa Auguſtini* *: Si hanc diſtantiam ſedendi & ſtandi ad honores Eccleſiaſticos referamus, non eſt putandum leve eſſe peccatum in acceptione perſonarum habere fidem Domini gloriæ. Quis enim ferat eligi divitem ad Sedem honoris Eccleſiæ, contempto paupere ſanctiore & inſtructiore?* Legatur & Articulus 1. Quæſtionis 4. Quodlibeti 8. ubi cùm ſibi objecit Decretalem, *Cùm dilectus, Extra, De electione*, quâ electionem alicujus in Epiſcopum factam, licèt alii ſupponerentur digniores, *Innocentius III.* non propterea putat improbandam, niſi alia quædam obſtent: reſpondet, Pontificem *non loqui quantùm ad forum conſcientiæ, ſed quantùm ad forum contentioſum, in quo non reprobatur electio ex hoc quòd poteſt aliquis alius magis idoneus inveniri; dummodo ille qui eligitur idoneus ſit; aliàs omnis electio calumniam pateretur.*

* S. Auguſt. Epiſt. 29.

Beneficiorum permutatio.

X. Clerici propriâ auctoritate Beneficia permutare non poterant, alioquin iiſdem privabantur, ut conſtat ex *Innocentii III. Decretis* Cap. *Cùm olim*, & Cap. *Cùm univerſorum. De Rerum permutatione.* Sed rata erat quæ fiebat Epiſcopi auctoritate permutatio, ut docet *Bonifacius VIII.* Cap. unico *De Rerum permutatione*, in Sexto. *Licèt*, inquit, *in tua Diœceſi aliqui auctoritate Apoſtolica Beneficia proximò vacatura expectent: illos tamen qui ſecundùm formam Juris ſua Beneficia in eadem Diœceſi ad tuam collationem ſpectantia permutare volentes, liberè ac ſine fraude in manibus tuis ipſa reſignant: Nolumus occaſione præmiſſa [æquitatem præferentes in hac parte rigori] circa faciendam permutationem Beneficiorum hujuſmodi, quæ aliàs minimè reſignaſſent, aliquatenus impediri.*

Beneficiorum pluralitas, quomodo damnata?

XI. Pluralitatem Beneficiorum, maximè quæ animarum curam & reſidendi obligationem annexam habent, frequentibus Canonibus ac Decretis Concilia & Pontifices damnarunt Sæculis 13. & 14. Occurrit in primis Canon 29. Concilii Lateranenſis 4. ſub *Innocentio III.* cujus hæc ſunt verba: *De multa providentia fuit in Lateranenſi Concilio prohibitum, ut nullus diverſas Dignitates Eccleſiaſticas & plures Eccleſias Parochiales reciperet, contra Sacrorum Canonum inſtituta. Alioquin & recipiens ſic receptum amitteret, & largiendi poteſtate conferens privaretur. Quia verò propter præſumptiones & cupiditates quorumdam nullus hactenus fructus aut parvus de prædicto Statuto provenit, Nos evidentiùs & expreſſiùs occurrere cupientes, præſenti Decreto ſtatuimus, ut quicumque receperit aliquod Beneficium habens curam animarum annexam, ſi priùs tale beneficium obtinebat, eo ſit jure ipſo privatus: & ſi fortè illud retinere contenderit, alio etiam ſpolietur. Is quoque ad quem prioris ſpectat donatio, illud poſt receptionem alterius liberè conferat cui meritò viderit conferendum: & ſi ultra tres menſes conferre diſtulerit, non ſolùm ad alium, ſecundùm Statutum Lateranenſis Concilii, ejus collatio devolvatur: verùmetiam tantum de ſuis cogatur proventibus in utilitatem Eccleſiæ, cujus illud Beneficium eſt, aſſignare, quantum a tempore vacationis ipſius conſtiterit ex eo eſſe perceptum. Hoc idem in Perſonatibus decernimus ſervandum; addentes ut in eadem Eccleſia nullus plures Dignitates, aut Perſonatus habere præſumat, etiamſi curam non habeant animarum.* Diſpenſatio tamen ab hac lege concedi poteſt, 1. ſublimibus tantùm literatiſque viris. 2. cùm ratio poſtulaverit. 3. a ſola Sede Apoſtolica. *Circa ſublimes tamen & literatas perſonas, quæ majoribus ſunt beneficiis honorandæ, cùm ratio poſtulaverit, per Sedem Apoſtolicam poterit diſpenſari.* Nam, ut ſcribit *Innocentius III.* ad Aurelianenſem & Autiſiodorenſem Epiſcopos Epiſtolâ 158. lib. 14. *Licèt circa eamdem perſonam Beneficiorum ſit ſemper ſuperfluitas improbanda, nonnumquam tamen eſt toleranda pluralitas, ſtatu perſonæ providâ conſideratione penſato.* Qui Præbenda vel Dignitate inveſtitus eſt, cui Parochialis Eccleſia eſt annexa, *idoneum & perpetuum Vicarium canonicè inſtitutum* habeat in Parochia; ipſe verò in Majori Eccleſia ſacrum obeat Miniſterium. Ita ſtatuit idem Concilium Canone 32.

Concilium Biterrenſe anni 1233. Canone 12. pluralitatem Beneficiorum habentium *curam animarum vel reſidentiam annexam*, a Concilio Lateranenſi prohibitam interpretatur: ejuſque Decretum renovat & obſervari jubet. Concilium Salmurienſe anni 1253. Epiſcopos & alios Prælatos arguit Canone 8. qui plures Eccleſias Parochiales Curatis commendant, *in animarum ſuarum periculum, & ſcandalum plurimorum; ut ſic habeant commendatas, quas, ſecundùm Canones, habere non poſſunt intitulatas.* Lateranenſis executionem Canonis *Gregorius X. Ottoni* Sedis Apoſtolicæ Legato in Anglia commendavit. Sed cùm illam urgeri non poſſe accepiſſet ſine Regni perturbatione, & plurimorum ſcandalo, negotium iſtud ſuſpendi juſſit. *Cùm ſic intellexerimus* (inquit) *quòd nonnulli Clerici habentes plura beneficia ſint in Regno Angliæ, & contra eos, propter parentum potentiam, juxta Generalis Statuta Concilii, ſine turbatione Regni, & ſanguinis effuſione procedi non poſſet: Attendentes quòd ſi peccatum non debeat pro ſcandalo vitando committi, bonum tamen quod agi debeat, prudenter interdum intermittitur, ut ſcandalum evitetur: Diſcretioni tuæ per Apoſtolica Scripta mandamus, quatenus ſi contra dictos Clericos ſine ſcandalo procedere non poteris, ſuperſedere procures.* Concilium Londinenſe anni 1268. Canone 32. prohibet Eccleſiam quamlibet commendari, *niſi juſta cauſa & legitima id expoſcat. Ne cuiquam ultrà unum cum cura animarum Beneficium obtinenti, Eccleſia commendetur, neque plures Eccleſiæ alicui perſonæ valeant commendari.* Concilium Lugdunenſe 2. anno 1274. Canone 18. decernit ut Epiſcopi ſub-

di-

ditos ſuos *plures Dignitates vel Eccleſias, quibus animarum cura imminet, obtinentes, ſeu Perſonatum aut dignitatem, cum alio Beneficio, cui cura ſimilis eſt annexa, compellant diſpenſationes, authoritate quarum hujuſmodi Eccleſias, Perſonatus, ſeu Dignitates canonicè tenere ſe aſſerunt, infra tempus ipſorum arbitrio moderandum exhibere.* Si nullam diſpenſationem exhibuerint, Beneficia ſine illa detenta Perſonis idoneis conferantur. Nec Beneficia curam animarum annexam habentia alicui plura ſimilia obtinenti ante conferre præſumant, *quàm eis ſuper obtentis diſpenſatio evidenter ſufficiens oſtendatur.* Quâ etiam oſtensâ Beneficium non conferatur, *niſi appareat per eumdem, quòd is, cui eſt collatio facienda, hujuſmodi Beneficium licitè retinere valeat cum obtentis. Vel, ſi ea quaſi obtinet, liberè ac ſponte reſignet.*

Non abſolvendi, qui plura Beneficia illicitè obtinent, vel retinent.

Concilium Lambethenſe in Anglia anno 1281. Canone 6. Sacerdotibus prohibet ſub pœna excommunicationis, ne abſolvant eos qui plura Beneficia retinent. Eos qui ipſos abſolvunt vocat *Sacerdotes Belial, occidentes animas Chriſti Sanguine redemptas, & enervantes Eccleſiaſticam Diſciplinam. Iſtos igitur* (inquiunt Præſules Anglicani) *quaſi vulpes demolientes vineas Domini veſuctor reputantes, ſub priſtina diſtrictione iteratò præcipimus, quatenus a talibus abſolvendis de cætero abſtineant, & ad renunciandum Beneficiis illicitè obtentis vel retentis ſolicitè inducant; alioqui ſciunt ſe certiſſimè in die maledictionis fulgure feriendos.* Idem ante decreverat Concilium Rediogenſe anno 1279. Canone 5. plurium Beneficiorum abſque *Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione* detentoribus denuntiari jubens ab eorum Confeſſariis, & ab Epiſcopis, *Quòd nec ad Dignitates Eccleſiaſticas, niſi demum purgato vitio, poſſunt aſſumi: & ſi de facto ad eaſdem aſcenderint, non poſſunt abſque periculo miniſtrare, nec ſalvari poterunt in die Judicii, nec in præſenti accipere Pœnitentias, quæ non proficiant ad ſalutem, niſi cùm renunciaverint Beneficiis, quæ ſic de facto detinent occupata, verùm etiam de fructibus Eccleſiæ ſic conſumptis, Eccleſia Dei, quam graviter offenderint, quatenus poterunt, ſatisfaciant competenter. Cùm iſta Beneficia taliter invadentes, ſcienter falcem in meſſem inferant alienam; cùmque non intrent per oſtium, non Paſtores, ſed fures pariter exiſtunt & latrones, miſeraſque animas impudenter decipiunt, quas nec valent utique ſolvere, nec ligare. Et illos quoque qui Confeſſores talium Clericorum exiſtant, qui eiſdem in Pœnitentia non injungunt, ut fructus Eccleſiarum taliter, non perceptos, ſed furtivè ſurreptos reſtituant, imperitos decernimus, aut minùs benignos, & callidos animarum Clericorum hujuſmodi deceptores: inhibentes ſub pœna excommunicationis, ne ad talium abſolutionem manus extendant temerarias.*

Synodus Pictavienſis anni 1284. Canone 11. ſtatuit ut *Nullus Parochialem habens Eccleſiam, ad Capellaniam; vel habens Capellaniam, ad Parochialem Eccleſiam præſentetur, aut admittatur, niſi fuerit fundator Capellaniæ, vel de novi fundatoris aſſenſu; vel niſi Parochialis Eccleſia & Capellania in redditibus & proventibus ita ſint tenues, quod neutrum prædictorum Beneficiorum per ſe ſufficiat ad congruum Rectoris, vel ſervitoris proprii ſuſtentationem.* Beneficium porro ſufficiens non eſſe declarat, *cujus redditus non valent nec æſtimantur quindecim libris moneta in illis partibus uſitata.*

Ex *Bonifacio VIII.* in Sexto, cap. 21. Tit. De Præbendis & Dignitatibus, *Non poteſt diſpenſatio ſuper pluralitate Beneficiorum conceſſa impetranti prodeſſe, qui aliquod quantumcumque modicum Beneficium ſubticuit.* At ſilentium hujuſmodi non obeſt, ſi collatio fiat motu proprio Summi Pontificis. [C. *Si motu.*] Viris Religioſis Prioratum vel Eccleſiam curam animarum annexam habentem obtinentibus, etiamſi cura illa non per ipſos, ſed per Vicarios ad eorum præſentationem canonicè ab Epiſcopis inſtitutos exerceatur, alterutrum jubet eligere Beneficium, infra menſem; niſi Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione illa teneant, vel unum ab alio pendeat, vel ſint annexa. Qui verò Prioratum vel Eccleſiam talem obtinens, alium receperit: primum, quo ſit ipſo jure privatus, ſtatim omnino dimittere teneatur. *Quod niſi fecerit, efficiatur ineligibilis, & tamquam ambitioſus ab utroque penitus repellatur.* Cap. *Cùm ſingula* (ibidem.) Ratio Decreti eſt, quòd *ſingula Officia ſunt ſingulis committenda perſonis, & diſſolutionis ac evagationis materia eſt Religioſis præ cæteris auferenda.* Legantur Clementinæ, *Si plures*; &, *Si Romanus*, Tit. *De Præbendis & Dignitatibus.*

Eccleſiæ Gallicanæ Præſul Anonymus contra Beneficiorum pluralitatem in Concilio Viennenſi nervosè diſſeruit hunc in modum: „ Non eſt „ quædam inconveniens abſurditas, quæ univer„ ſalis Eccleſiæ robur & fortitudinem annihilat, „ ejuſque decorem & pulchritudinem exterminat „ & enervat, eamque mutilat & detruncat, ſub „ ſilentio tranſeunda. Cùm enim tam ſecundùm „ Jura divina quàm humana, ſingula Eccleſiaſtici „ Juris Officia ſint ſingulis committenda perſonis „ (ſicut enim in uno corpore phyſico multa mem„ bra habemus, omnia autem membra non eum„ dem actum habent; ita in corpore Chriſti my„ ſtico, quod eſt Eccleſia, multa membra ſunt, „ ſecundùm veridicam ſententiam Pauli. Unde „ in eodem unoque corpore ſpirituali, commit„ tendum eſt hoc Officium uni, alii aliàs confe„ rendum & committendum illud: nec quantum„ libet exercitatæ uni perſonæ uno tempore dua„ rum rerum ſunt Officia committenda; quia ſi „ totum corpus oculus, ubi auditus? &c.) Hodie, „ quod cum dolore referendum eſt, una perſo„ na, aliquando minùs idonea, quatuor vel „ quinque in diverſis Eccleſiis obtinet Benefi„ cia, id eſt, quinque vel quatuor Dignitates, „ aliquando tres vel duas: quinimmo, quod non „ eſt minimum inconveniens vel abſurdum, una „ perſona, cui ſecundùm ſtatum ſuum abundè „ una ſufficeret Canonica vel Præbenda, decem „ vel duodecim in diverſis Eccleſiis obtinet & „ aliquando plures, ſicut vidi Heu! aliquando „ una perſona tot obtinet Dignitates, Perſona„ tus, vel Officia, quòd ex eis poſſet quinqua„ ginta vel ſexaginta exercitatis & literatis per„ ſonis ſufficientiſſimè provideri. Ex quo perni„ cioſo abuſu ſequitur deſtructio Eccleſiarum, de„ fectus ſervitiorum Eccleſiaſticorum, enervatio „ & diſſipatio ſtudiorum, quæ modernis tempo„ ribus ubique terrarum depereunt, propter hoc „ quòd bonis Scholaribus exercitatum ingenium „ habentibus provideri non poteſt per Prælatos. Refert *Odoricus Raynaldus*, ad annum 1311. Num. 65.

Joannes XXII. Decretali, *Execrabilis*, anno Pontificatus altero datâ, ambitionem quorumdam tam Religioſorum, quàm ſæcularium, & impro„ bitatem importunam petentium, a ſe, & Prædeceſſoribus ſuis Romanis Pontificibus non tam obtinuiſſe queritur, quàm extorſiſſe „ Ut unus „ interdum etiam ad unum Beneficium Eccleſia„ ſticum minùs idoneus, in diverſis Eccleſiis nedum vicinis, ſed ab invicem longè diſtantibus, „ immo nonnumquam in diverſorum Regnorum „ partibus ſituatis, plures quàm duas vel tres, „ aut plures etiam Dignitates vel Perſonatus, „ Officia ſeu Prioratus, aut diverſa Eccleſiaſtica „ Beneficia curam animarum habentia poſſet di„ ſpenſativè, cùm aliàs non liceret de jure com-

„ mu-

,, muni, recipere, & ſimul licitè retinere. *In-*
,, *deque hae naſci delet incommoda:* Quòd inter-
,, dum unus, qui unum, qoamvis modicum vix
,, Officium implere ſufficeret, plurimorum ſibi
,, vendicat ſtipendia; quæ multis literatis viris,
,, vitæ puritate ac teſtimonio bonæ famæ pol-
,, lentibus, qui mendicant, poſſent abundè ſuf-
,, ficere, æquâ diſtributione collata. Habentibus
,, ipſa paratur vagandi materia; divini cultus
,, minuuntur; hoſpitalitas in ipſis Beneficiis de-
,, bita non ſervatur: & dum non ſunt ſui in una-
,, quaque regione Rectores, Eccleſiarum detra-
,, hitur commodis & honori: Quæ carentes defen-
,, ſorum auxilio, in juribus ſuis & libertatibus
,, moltipliciter collabuntur: ruiois patent ædifi-
,, cia nobilia, quæ magnificentia extruxerat De-
,, ceſſorum: Animarum cura negligitur, & vitio-
,, rum ſentibus ſomentum periculosè præbetur.

Ideo modum Apoſtolica Auctoritate adhibet diſpenſationibus ſuper receptione ac retentione plurium Beneficiorum, *quibus cura ſit animarum annexa*, a ſe vel Prædeceſſoribus, cuicumque perſonæ conceſſis: exceptis Cardinalibus S. R. E. & Regum filiis. Statuit itaque ut qui plura hujuſmodi Beneficia ex diſpenſatione obtinent, unum tantùm, cum altero Beneficio ſine cura, quod maluerint: retineant, cœtera dimittant intra menſem: Alioqui tam his quàm aliis omnibus ſint ipſo jure privati, & ad ſimilia Beneficia obtinenda inhabiles. Statuit ſecundò, ut qui hujuſmodi Beneficia abſque diſpeoſatione detinent, omnia dimittant infra tempus conſtitutum, eo dumtaxat retento quod ultimo ſunt adepti, dummodo in eo ex collatione canonica jus habeant. Niſi paruerint, omnibus privantur, & ipſis ad quæcumque Beneficia præcluditur aditus. Statuit tertiò, ut qui deinceps Beneficium curam animarum habens annexam receperint, ſi antea ſimile Beneficium obtinebant, prius illud in Ordinariorum manibus dimittant abſque mora: alioquin ſint ipſo jure ſecundo privati, & nedum ad ſacros ſuſcipiendos Ordines, quin etiam ad habendum quodcumque aliud Eccleſiaſticum Beneficium inhabiles cenſeantur. Porro illa dumtaxat Beneficia curam habere declarat, quæ Parochias habent, quibus eſt animarum cura annexa, non per Vicarios perpetuos, ſed per Rectores aut Miniſtros Beneficiorum ipſorum, vel illorum temporales Vicarios exercenda. Nec non etiam illa, quorum Miniſtris, ratione Beneficiorum hujuſmodi competit viſitare, inquirere, procurationes recipere, ſuſpendere, excommunicare, ſeu ab excommunicationis & ſuſpenſionis ſententiis abſolvere, de conſuetudine vel de jore.

Urbanus V. editâ Conſtitutione quæ incipit, *Horribilis*, Beneficiorum incompatibilium pluralitatem damnavit, ut Vitæ ipſius Auctor teſtatur, apud *Odoricum Raynaldum*, ad annum 1370. Num. 21. & 22. Legatur ejuſdem Conſtitutio, quæ incipit his verbis, *Conſueta ſollicitudo*, Tom. 11. Conciliorum Editionis Labbeanæ, pag. 1936.

Sacra Facultatis Pariſienſis ſententia contra Beneficiorum pluralitatem.

Guillelmus Epiſcopus Pariſienſis cum Sacra Facultate, Beneficiorum pluralitatem damnavit anno 1238. modò unum ad victum ſufficeret. Idemque ante triennium ab ejuſdem Academiæ Theologis declaratum fuerat. Teſtis eſt qui poſterioris Conventûs ac deliberationis tempore Pariſiis verſabatur *Thomas Cantipratanus*, lib. 1. *Apum*, C. 20. Num. 5. ,, Volo, *inquit*, ut quicumque
,, hæc legerit, ſciat me anno ab Incarnatione
,, Domini 1238. fuiſſe Pariſiis, ubi Venerabilis
,, Guillelmus Pariſienſis Epiſcopus, qui in Theo-
,, logia rexerat Cooventionem ſecit omnium
,, Magiſtrorum in Capitulo FP. Prædicatorum.
,, Propoſitâ ergo quæſtiooe de pluralitate Bene-
,, ficiorum, ſolerti & valde longâ diſputatione
,, probatum eſt, duo Beneficia dummodo unum
,, valeret quindecim libras Pariſienſes, teneri
,, cum ſalute animæ non poſſe. Hoc determina-
,, vit prædictus Epiſcopus, hoc Frater Hugo Or-
,, dinis Prædicatorum, poſtmodum Romanæ Cu-
,, riæ Cardinalis, hoc F. Guerricus, & F. Gau-
,, fridus, ejuſdem Ordinis, Joannes de Rupella
,, Ordinis FF. Minorum, & alii plores Magiſtri
,, Theologiæ determinaverunt in Scholiis propriis
,, ſucceſſivè. Fuerat autem diſputatio longa valde,
,, & multò ſolemnior ante annos tres: in qua
,, etiam omnes Magiſtri Theologiæ, exceptis duo-
,, bus, determinaſſe probantur idem per omnia
,, quòd & ſupra: quorum unus fuit Magiſter
,, Philippus Cancellarius Pariſieoſis, & alter
,, Magiſter Arooldus poſtmodum Ambianus Epi-
,, ſcopus ,,.

Cancellarius ille *Philippus* trienoio poſt celebrem illam Sacræ Facultatis Deliberationem lethali morbo correptus, cum ſingularem opinionem ſuam de pluralitate Beneficiorum ejorare, ac Beneficia, uno excepto in manibus Epiſcopi *Guillelmi*, reſignare pertinaciter renueret, velle ſe experiri dicens, utrùm exitiale eſſet plura tenere Beneficia: eo in ſtatu mortuus eſt. Paucis verò poſt diebus oranti Epiſcopo in umbra tetra & terribili apparuit ſe damnatum renunciavit tribus de cauſis. Primo quòd creſcentes fructus annuos contra pauperes tumidè reſervaſſet. Secundò, quòd contra ſententiam plurimorum de pluralitate Beneficiorum, quaſi licitè teoendorum, ſententiam propriam propugnaſſet atque ita criminis lethalis periculo ſe commiſiſſet. Tertiò, quòd vitio carnis multo tempore immerſus fuiſſet. Refert *Thomas Cantipratanus*, idemque narrat *Guillelmus Durandus* Mimatenſis Epiſcopus in Tractatu *De Modo Generalis Concilii celebrandi*, Rubrica 20. aliique Auctores probatiſſimi. Alia divinæ ultionis in plurium Beneficiorum detentores exempla commemorat *Cantipratanus*, quæ ſuis ipſe oculis uſurpavit. Hanc denique tradit Regulam in praxi tutiſſimam: *Eſto quòd multi Magiſtrorum dicant hoc, & multi alii opinentur in contrarium, hoc ſolùm mortale ab Auguſtino omnium Doctorum Maximo judicatur quòd quis incertitudinis periculo, aut mortalis peccati diſcrimini ſe committit.*

Guillelmi Pariſienſis Epiſcopi rationes contra Beneficiorum pluralitatem.

Guillelmus Pariſienſis Epiſcopus in Tractatu *De Beneficiorum Collatione*, Cap. 6. probat Beneficiorum pluralitatem illicitam eſſe multis rationibus, 1. Quòd pia fundatorum fruſtretur intentio, qui *ſicut certum numerum voluerunt habere ſervitiorum, ſic & ſervitorum*. 2. Quòd *defraudetur Dominus proconibus gloriæ ſuæ, atque præconiis*. 3. *Ipſa etiam membris ſuis & membrorum Officiis Eccleſia*. 4. *Anima tam mortuorum, quàm vivorum, patronis ſimul & patrociniis*. Quòd *ſufficiens meritum eſt & cauſa damnationis æternæ*. Varias quidem circa Beneficiorum pluralitatem opiniones eſſe fatetur, dubitantibus nonnullis, an licita ſit vel illicita. Verùm, inqoit, *Si dubium eſt utrùm liceat vel non liceat, ipſa dubietas certitudo eſt & determinatio, quia procuidubio non licet. Nulli enim dubium eſt quòd non liceat alicui committere ſe diſcrimini: Diſcrimini autem ſe committit, qui aliquid facere præſumit, de quo dubitet an mortale peccatum ſit.*

Ad id verò ſe tuebantur plerique Beneficiorum multorum detentores, illis reſidendi obligationem annexam non eſſe; reſpondet Antiſtes doctiſſimus: *Si quis verò adjecerit nobis ex Eccleſiis in quibus non compellitur fieri reſidentia: dicimus quia non eſt libertas ex Conſtitutione, vel fundatione, ſed magis ex longa conſuetudine, & Clericorum malitia uſurpata.*

Ad

Summi Pontifices cum avaritia vel ambitione Clericorum non diſpenſant.

Ad alterum defenſionis ipſorum firmamentum a diſpenſationibus Pontificiis petitum, reſpondet idem Præſul: Romanum Pontificem, *Quantumcumque largam diſpenſationis gratiam videatur facere in Beneficiis cum aliquibus perſonis; tamen non diſpenſare, nec diſpenſare poſſe cum avaritia, cupiditate, vel ambitione earum, nec indulgere eis indulgentiis ſuis, ut his vel aliis vitiis indulgeant. Non enim intendit nutrire peſtes vitiorum de temporalibus bonis Eccleſiæ, quæ plenè novit ad ſuſtentationem ſervorum Dei, in ejus ſervitio ſacrificata eſſe Domino & oblata.*

S. Thomæ ſententia de Beneficiorum pluralitate.

S. Thomas Quodlibeto 9. Quæſt. 7. Articulo 1. quærit utrùm habere plures Præbendas ſine cura animarum, abſque diſpenſatione, ſit peccatum mortale? Reſpondet; „ Omnem quæſtionem in qua de mortali peccato quæritur, niſi expreſſè veritas habeatur, periculosè determinari. *Hujus porro quæſtionis* ambiguam *eſſe* veritatem. Cùm enim ad Theologos pertineat, in quantum pendet ex Jure divino vel naturali, & ad Juriſtas, in quantum pendet ex Jure poſitivo, inveniuntur in ea Theologi Theologis, & Juriſtæ Juriſtis contrariè ſentire. In Jure namque divino non invenitur determinata expreſſè, cùm in Sacra Scriptura expreſſa mentio de ea non fiat, quamvis ad eam argumenta ex aliquibus auctoritatibus Scripturæ fortè adduci poſſint, quæ tamen non lucidè veritatem oſtendunt. Determinando verò eam ſecundùm Jus naturale, ſic videtur ad præſens de ea dicendum, quòd actionum humanarum multiplex eſt differentia. Quædam habent deformitatem inſeparabiliter annexam, ut fornicatio, adulterium, & alia hujuſmodi. De numero talium non eſt habere plures Præbendas, alias in nullo caſu diſpenſationem recipere poſſet, quod nullus dicit. Quædam ſunt actiones de ſe indifferentes ad bonum vel malum: inter quarum numerum quidam computant habere plures Præbendas. Sed hoc non videtur eſſe verum, cùm hoc quod eſt habere plures Præbendas, plurimas in ſe inordinationes contineat; utpote quia non eſt poſſibile aliquem in pluribus Eccleſiis deſervire, in quibus eſt Præbendatus, cùm Præbendæ videantur eſſe ordinatæ quaſi quædam ſtipendia Deo ibidem miniſtrantium. Sequitur etiam diminutio divini cultus, dum unus loco plurium inſtituitur. Sequitur etiam in aliquibus defraudatio voluntatum teſtatorum, qui ad hoc aliqua bona Eccleſiis contulerunt, ut certus numerus Deo deſervientium ibi eſſet. Sequitur etiam inæqualitas, dum unus pluribus Beneficiis abundat, & alius nec unum habere poteſt. Et multa alia hujuſmodi, quæ de facili patent. Unde non poteſt contineri inter indifferentes actiones; & multò minùs inter eas quæ ſunt ſecundùm ſe bonæ; ut dare eleemoſynam, & hujuſmodi. Sunt verò quædam actiones; quæ abſolutè conſideratæ deformitatem, vel inordinationem quamdam important, quæ tamen aliquibus circumſtantiis advenientibus, bonæ efficiuntur. Sicut occidere hominem vel percutere, in ſe deformitatem quamdam importat: ſed ſi addatur, occidere malefactorem propter juſtitiam, vel percutere delinquentem cauſa diſciplinæ, non erit peccatum, ſed virtuoſum. In numero harum actionum videtur eſſe, habere plures Præbendas. Quamvis enim aliquas inordinationes contineat, tamen aliæ circumſtantiæ poſſunt ſupervenire, ita honeſtantes actum quòd prædictæ inordinationes totaliter evacuantur; ut puta ſi ſit neceſſitas in pluribus Eccleſiis ejus obſequio, & poſſit plus ſervire Eccleſiæ, vel tantumdem, abſens quàm alius præſens; & ſi qua alia ſunt hujuſmodi. Et tunc iſtis conditionibus ſupervenientibus cum recta intentione, non erit peccatum, etiam nullâ diſpenſatione interveniente, ſi conſideretur tantùm Jus naturale; quia diſpenſatio ad Jus naturale non pertinet, ſed ſolùm ad poſitivum. Si verò aliquis hac intentione plura Beneficia habeat, ut ſit ditior, ut lautiùs vivat, & ut faciliùs ad Epiſcopatum perveniat in aliqua Eccleſiarum ubi eſt Præbendatus, non tolluntur prædictæ deformitates, ſed augentur; quia cum tali intentione & unum Beneficium habere quod nullam inordinationem importat, eſſet illicitum. Et ſic quidem eſſet dicendum ſecundùm Jus naturale, nullo Jure poſitivo ſuperveniente. Nunc autem certum eſt per antiqua Jura hoc eſſe prohibitum. Patet etiam huic prohibitioni conſuetudinem eſſe contrariam, per quam quidam dicunt illa Jura eſſe abrogata. Nam per contrariam conſuetudinem Jura humana abrogantur. Quidam verò dicunt per hanc conſuetudinem antiqua Jura non abrogari, eo quòd quædam Decretalis dicit: *Multa per patientiam tolerantur, quæ ſi in judicium fuerint deducta, juſtitiâ exigente caſſarentur*. Et hæc controverſia Juriſtis eſt relinquenda. Quamvis hoc videatur eſſe probabile, quod quantùm ad hoc quòd Jura illa antiqua continent Jus naturale, abrogari non poſſint per contrariam conſuetudinem, utpote irrationalem. Quantùm autem ad hoc quod ſolùm de Jure poſitivo continent, poſſunt eſſe abrogata; præcipuè ſi diſſimulantes hanc contrariam conſuetudinem, in quorum poteſtate eſt Jus poſitivum mutare, intendunt per talem diſſimulationem antiqua Jura mutare. Si ergo antiqua Jura, quæ hoc prohibent, in ſuo robore maneant, contrariâ conſuetudine non obſtante, certum eſt non poſſe aliquem plures Præbendas habere, abſque diſpenſatione; etiam illis circumſtantiis ſupervenientibus, quæ, ſecundùm conſiderationem Juris naturalis, actum purerant honeſtare. Si autem antiqua Jura ſunt per conſuetudinem abrogata, tunc prædictis circumſtantiis ſupervenientibus, etiam ſine diſpenſatione, licitum eſt plures Præbendas habere. Sine quibus circumſtantiis tutum non eſt, quantumcumque diſpenſatio interveniat; eo quòd diſpenſatio humana non aufert ligamen Juris naturalis, ſed ſolùm ligamen Juris poſitivi, quod per hominem ſtatuitur, & per hominem diſpenſari poteſt.

Multiplex inordinatio pluralitatis Beneficiorum.

Nemini licet plura Beneficia Eccleſiaſtica habere ut lautius vivat.

Inſignium ſæculi 13. & 14. Theologorum ſententia de Beneficiorum pluralitate.

Contra pluralitatem Beneficiorum eodem ſeripſere ſæculo inſignes duo ex Ordine Prædicatorum Theologi, *Guillelmus Peraldus*, Lugdunenſis, in Summa Virtutum & Vitiorum, Tractatu *De Avaritia*: Cap. 11. & *Udalricus* Argentoratenſis, ſive *De Argentina* dictus, in Summa Theologica. Ex utroque multa profert *Dionyſius Carthuſianus* in Tractatu ſingulari, quod eo de argumento edidit. Legatur & *Guillelmus Durandus* in Tractatu *De Modo Generalis Concilii celebrandi*, paulò ante Viennenſe Concilium edito, Rubrica 21. P. 2. cujus hic titulus eſt: *Ne quis in duabus Præbendis vel Eccleſiis intituletur, ſed ſingula Officia & Beneficia ſingulis conferantur perſonis, cujuſcumque ſtatûs & conditionis exiſtant*. Quod ubi ex Concilio Chalcedonenſi, ex *S. Gregorio Magno*, ex Septima Synodo, ex Concilio Placentino ſub *Urbano II.* ex *Innocentio III.* probavit: Ubi obſervavit ex hoc *parari generale præjudicium univerſali Eccleſiæ, quæ debitis Officiis & obſequiis, Rectoribus, Adminiſtratoribus & defenſoribus defraudatur: eleemoſyna ſubtrahuntur, perſonæ Eccleſiaſticæ ſic ditatæ in ſuperbiam efferuntur*: & , [*ſecundùm quòd dicitur Pro-*

vir-

„ mandamus, ut Statutum in Concilio Generali de Magiſtris Theologis per ſingulas Metropoles ſtatuendis inviolabiliter obſervetur. Statuentes, ut quia ſuper hoc propter varietatem Magiſtrorum ſe poſſent aliqui forſitan excuſare, ab Eccleſiarum Prælatis & Capitulis, ad Theologicæ Profeſſionis Studium aliqui docibiles deſtinentur, qui cùm docti fuerint, in Dei Eccleſia velut ſplendor fulgeant firmamenti: ex quibus poſtmodum copia poſſit haberi Doctorum, qui velut ſtellę in perpetuas æternitates manſuri, ad juſtitiam valeant plurimos erudire: quibus ſi proprii proventus Eccleſiaſtici non ſufficiant prædicti neceſſaria ſubminiſtrent. Docentes verò in Theologica Facultate, dum in Scholis, docuerint: & Studentes in ipſa, integrè per annos quinque percipiant, de licentia Sedis Apoſtolicæ, proventus Prębendarum & Beneficiorum ſuorum: non obſtante aliqua aliâ conſuetudine vel Statuto: cùm denario fraudari non debeant in vinea Domini operantes „. Hanc *Honorii III.* Decretalem *Clemens V.* anno 1308. *Joannes XXII.* anno 1331. *Clemens VI.* annis 1342. & 1346. confirmarunt.

Concilium Budenſe anno 1279. Canone 38. Archidiaconis, quos Juri Canonico triennio ad minus ſtudere jubet, niſi jam in eo eruditi promoti ſint, indulget ut infra triennium quo hujuſmodi ſtudio vacabunt, *Archidiaconatuum & aliorum Beneficiorum ſuorum fructus & proventus cum ea integritate percipiant, cum qua ipſos perciperent, ſi in dictis Archidiaconatibus vel Beneficiis perſonaliter morarentur, quotidianis diſtributionibus dumtaxat exceptis*. Hæc Eccleſiarum Hungariæ & Poloniæ diſciplina fuit. Neceſſarium quippe viſum eſt ut Archidiaconi Juris Canonici periti eſſent, ut cauſas Eccleſiaſticum ad Tribunal delatas vel ſpectantes ſecundùm jus & æquum dirimere poſſent.

Nicolaus IV. Ulyſſiponenſem Academiam erigens ſtatuit; *Ut univerſi Magiſtri actu Regentes in civitate prædicta proventus Præbendarum & Beneficiorum ſuorum, etiamſi Perſonatus & Dignitates exiſtant, quotidianis diſtributionibus exceptis, integrè percipere valeant*. Diploma legere eſt apud *Odoricum Raynaldum*, ad annum 1290. N.53. *Bonifacius VIII.* Decretali *Cùm ex eo De electione & electi poteſtate*, in Sexto, indulget ut Epiſcopi diſpenſare poſſint cum Clericis, qui ad Parochiales Eccleſias ſunt promoti, ut toto ſeptennio Studiis vacent nec ad Sacerdotium interim, ſed ad Subdiaconatum dumtaxat promoveri, nec reſidere teneantur; modò idoneus in illis Eccleſiis conſtituatur Vicarius, ex fructibus Beneficii ſuſtentandus. *Nos*, inquit, *volentes cupientibus in ſcientia proficere, ut fructum in Dei Eccleſia ſuo tempore afferre valeant opportunum, utiliter providere: præſenti Conſtitutione ſancimus, ut Epiſcopi, eorumque Superiores, cum his qui hujuſmodi ſubjectas ſibi Eccleſias obtinent, vel obtinuerint in futurum, diſpenſare poſſint liberè, quòd uſque ad ſeptennium literarum ſtudio inſiſtentes promoveri minimè teneantur, niſi ad Ordinem Subdiaconatus dumtaxat. Porro Septennio prædicto durante, iidem Epiſcopi & Superiores ſolicitè providere procurent, ut per bonos & ſufficientes Vicarios ab eis in hujuſmodi Eccleſiis deputandos, animarum Cura diligenter exerceatur, & deſerviatur laudabiliter in divinis: quibus de ipſarum Eccleſiarum proventibus neceſſaria congruè miniſtrentur*.

Canonici Epiſcopo in Eccleſiæ regimine aſſiſtentes reſidere cenſentur.

Qui Epiſcopo in Eccleſiæ regimine aſſiſtebant, aut in Sedis Apoſtolicæ obſequio detinebantur, infirmi præterea, aut Eccleſiæ propriæ negotiis occupati, a Reſidentia legitimè diſpenſati cenſebantur. Id conſtat ex Decretali. *Ad audientiam, De Clericis non reſidentibus*, quæ eſt *Honorii III.* Meldenſi Epiſcopo reſcribentis: *Ad audientiam noſtram pervenit, quòd cùm in Meldenſi Eccleſia quædam ſit Conſtitutio vallata juramento, auctoritate Sedis Apoſtolicæ confirmata, ut Canonici qui non reſident in eadem, ſuarum priventur fructibus Præbendarum: illis exceptis quos infirmitas excuſaret, ſive in Apoſtolicæ Sedis ſervitio contingeret detineri, Decernimus, ut duo ex Canonicis Eccleſiæ memoratæ, in tuo ſervitio exiſtentes, ſuarum fructus integrè percipiant Præbendarum: cùm abſentes dici non debeant, ſed præſentes, qui tecum pro tuo & ipſius Eccleſiæ ſervitio commorantur*. Idem Pontifex C. *Cùm dilectis*, Capitulo Metenſi jubet ut *Ottonem* Canonicum in Sedis Apoſtolicæ obſequio detentum, Præbendæ ſuæ fructus percipere ſinat. *Mandamus quatenus, non obſtante Conſtitutione, quæ contra abſentes Canonicos inter vos dicitur emanaſſe, fructus Præbendæ aſſignetis eidem in noſtro ſervitio commoranti: Cùm familiares noſtri, qui circa nos ſe obſequiales exhibent univerſis, minori non debeant prærogativâ gaudere, quàm veſtrûm ſinguli, quorum negotia per ipſos ſæpius promoventur*.

Et multò magis qui in Sedis Apoſtolicæ obſequio detinentur.

Bonifacius VIII. Cap. *Conſuetudinem, De Clericis non reſidentibus*, in *Sexto*, diſtributiones quotidianas Canonicis & aliis Beneficiatis & Clericis dumtaxat dari jubet, qui divinis Officiis in Eccleſiis ipſis adfuerint. *Qui verò aliter de diſtributionibus ipſis quicquam receperit (exceptis illis, quos infirmitas, ſeu juſta & rationabilis corporalis neceſſitas, aut evidens Eccleſiæ utilitas excuſaret) rerum ſic receptarum, dominium non acquirat; nec faciat eas ſuas: immo ad omnium reſtitutionem, quæ contra hujuſmodi noſtram Conſtitutionem receperit, teneatur*.

Quotidianæ diſtributiones quibus debitæ?

Diſpenſabantur denique a Reſidentiæ lege Capellani & Clerici Regum Chriſtianiſſimorum & Reginarum *obſequiis inſiſtentes*, quibus hanc gratiam Diplomatibus ſuis fecere Alexander IV. Martinus IV. Gregorius X. Joannes XXII. & Clemens VI. ut refert. *I. Tilletius* in Collectione de Regibus Franciæ, ac eorum Corona, & Domo pag.439. 447. 452. 454. Extant in Regio Chartulario. Eodem Privilegio Clerici obſequiis Regum Angliæ intendentes fruebantur, ut conſtat ex reſponſis *Eduardi II.* ad Articulos a * Clero Anglicano ſuæ Majeſtati oblatos. Sic enim ad 8. reſpondet: *Placet Domino Regi, quòd Clerici ſuis obſequiis intendentes, ſi delinquant, per Ordinarium, ut cæteri, corrigantur. Sed tempore quo occupantur circa Scaccarium *, ad Reſidentiam in ſuis faciendam Eccleſiis non tenentur. Hic additur ſic de novo, per Conſilium Domini Regis: Rex & Anteceſſores ſui, a tempore cujus contrarii memoria non exiſtit, uſi ſunt; quod Clerici, ſuis immorantes obſequiis, dum obſequiis illis intenderent, ad reſidentiam in ſuis Beneficiis faciendam minimè compellantur: Nec debet dici tendere in præjudicium Eccleſiaſticæ libertatis, quod pro Rege & Republica neceſſarium invenitur*.

Capellani Regum a Reſidentia diſpenſati.

Anno. 1316.

L' Echiquier.

SCHOLION I.

In hoc Articulo, Num. 4. pag. 82. & ſeq. Religioſi Cenſores has propoſitiones notant. *Eccleſia Gallicana Pontificiis Reſervationibus non præbuit aſſenſum; nec Anglicana... Reſtitit huic Reſervationi etiam S. Ludovicus*.

R. Facta ſunt Hiſtorica, certis documentis a me probata.

SCHOLION II.

Ad eumdem Articulum, pag.90. ejuſdem Editionis, Religioſi Cenſores hanc notam appoſuerunt; *Exaggerat abaſum Reſervationum.*

R. Non ego, ſed Anonymus Epiſcopus Gallicanus hunc abuſum exaggerat Oratione habitâ in Concilio Viennenſi, quam ex MS. Vaticanæ Bibliothecæ exhibet *Odoricus Raynaldus* in Annalibus Eccleſiaſticis.

SCHOLION III.

In eodem Articulo, Num.5. pag. 93. ejusdem Editionis, Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant; *Ad primas Regum preces Beneficia conferebantur.*

R. Hiſtoriæ res eſt, certis documentis probata,

SCHOLION IV.

In eodem Articulo, Num. 6. pag.96. Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Regre jure Regalia in Gallia nonnulla Beneficia conferebant,*

R. Id certiſſimum, & quantùm neceſſe erat, eo loci probatum ex *Gaufredo de Belloloco* in Vita *S. Ludovici* Regis Francorum.

Nota.

ÆGrè tuliſſe Gallos Angloſque beneficiorum reſervationes aliàs adnotavi, & narrat Thomaſſinus *Vet. & Nov. eccl. diſcipl. p.2. l.1. c.43. & ſeq.* Refert ibi ex Raynaldo non ſolùm quemdam epiſcopum adversùs reſervationes obloquutum, ſed etiam Durandum epiſcopum Mimatenſem, ut refert etiam Natalis, tempore Concilii Viennenſis juſſu Clementis V. Opuſculum exaraſſe, in quo ſervanda in beneficiorum collatione expoſuit. De S. Ludovici pragmatica ſermo erit infra.

Nota.

DE primis Imperatorum Regumque precibus agit Thomaſſinus *Vet. & Nov. eccl. diſcipl. p.2. l.1. c.54.* ubi animadvertit quòd quamvis ab initio impatienter non ferrent eiſdem precibus Pontifices ſeu Epiſcopos non adnuere, deinde in præcepta degenerarunt; unde non parum electionum libertati officiebant.

Certum quoque eſt reges Galliæ quamplura beneficia contuliſſe, ut de S. Ludovico, & de Philippo Pulchro adnotavi; ſed quia ita Sedes Apoſtolica conceſſerat. De hujuſmodi collationibus ſermo redibit, ubi de regalia agendum erit.

ARTICULUS IV.

De Canonicis & Clericis Regularibus.

Epiſcopi Cathedralium ſuarum Canonicos ad Vita Regularis profeſſionem compellere poterant.

I. EPiſcopi Canonicos Cathedralium ſuarum ad Vitæ Regularis Profeſſionem compellere poterant, ut ex Decretali, *Quoniam* a Gregorio IX. promulgata, Tit. *De vita & honeſtate Clericorum*, compertum eſt. *Statuimus, ut facultatibus Eccleſiarum veſtrarum, proventibus & expenſis diligenter inſpectis, certum in eis valeatis ponere numerum Clericorum: & ſtatuere ut bona eorum veniant in commune, in una domo veſcantur, ut que ſub uno tecto dormiant & quieſcant. Si qui verò contradictores extiterint, licitum vobis ſit per ſuſpenſionem Officii & Beneficii, aut graviori etiam pœna, ſi opus fuerit, ad hanc obſervantiam eos appellatione compellere non obſtante.* Hanc procul dubio Conſtitutione fretum Concilium Colonienſe anno 1260. Vitam Regularem & communem in omnibus ejuſdem Provinciæ Capitulis reſtituit Canone 7. *Benedictus XII.* Conſtitutione quæ incipit, *Ad decorem*, data Avenione Idibus Maii, anno 1339. Canonicorum Regularium Ordinis *S. Auguſtini* reformationem edixit. (Tom.11. P.2. Conciliorum Editionis Labbeanæ.)

Congregatio Fratrum Vitæ Communis.

II. *Gerardus Magnus*, Daventria oriundus, in Sacra Facultate Pariſienſi Doctor Theologus, Ultrajectenſis & Aquiſgranenſis Canonicus, Beneficiis, opibuſque dimiſſis, Congregationem *Fratrum Vitæ Communis* Daventriæ inſtituit. Quod Inſtitutum poſtea per Germaniam inferiorem latè propagatum eſt. Canonici Regulares non erant, ſed Clerici nullo voto obligati. Bona ſi quæ haberent, in commune conferebant, cùm in Societatem admittebantur, jureque illa repetendi, ſi e Congregatione illos exire contingeret, ſe in perpetuum abdicabant. Labore manuum in deſcribendis SS. Patrum libris vitam ſuſtentabant. Scholas etiam aperuere, inſtituendæ in literis humanioribus, ſimulque Chriſtianæ vitæ præceptis Juventuti. *Fratres Bonæ Voluntatis* etiam appellati leguntur. Hujus Congregationis Hiſtoriam ſcripſit *Aubertus Miræus*; & Romanorum Diplomata Pontificum in eorum gratiam data, etiam poſt Concilium Conſtantienſe, in quo contra membra quædam diſtorta dumtaxat hujus Sanctæ Societatis actum eſt, in lucem edidit. Obiit *Gerardus Magnus* anno Chriſti 1384. die 20. Auguſti. Ipſi hoc Elogium inſcripſit *Vvillelmus* Cantor Patienſis, & Eccleſiæ Leodienſis Archidiaconus: *Sacræ recordationis Magiſter Gerardus, dictus Magnus; feliciter migravit ad Dominum, & verè Magnus, qui in omnibus ſcientiis liberalibus, Naturalibus, Moralibus, Civilibus, Canonicis & Theologicis, nulli erat ſecundus in orbe. Erat enim tanta ſanctitatis exemplar in mortificatione carnis, in abnegatione temporalium, & contemptu mundi, in fraterna charitate ad omnes, in deſiderio ſalutis animarum, in efficacia prædicationis, in reprobatione & deteſtatione vitiorum, in opponendo ſe hæreticis, in perſequendo ſecundùm Jura Canonica concubinarios, in convertendo ad vitam ſpiritualem viros ac mulieres priùs ſecundùm ſæculum viventes, in fidelitate ad Dominum noſtrum Urbanum VI. quod multa millia perſonarum teſtantur.* Gerardi & aliorum quorumdam inſignium ac piorum hujus Congregationis virorum Vitas literis mandavit Venerabilis *Thomas a Kempis*. Eumdem celebrat *Molanus* in Chronico & in Natal. SS. Belgii. Chronicon Magnum Belgicum ad annum 1371. *Gerardum moderna devotionis fontem & originem* prædicat. Congregatio *Fratrum Vitæ Communis*, appellata etiam eſt *Vvindeſimenſis*, a loco ubi primam erexere Domum. De ipſis legendus etiam *Penotus*, Hiſtoriæ Tripartitæ lib. 2. capp.63. 64. & 65.

Gerardi Magni elogium.

ARTICULUS V.

De Monachis, & Sanctimonialibus.

Ordo Pauperum Catholicorum.

I. NOvos Ordines 13. & 14. Sæculo peperit Eccleſia. *Pauperum Catholicorum* Congregationem in Provincia Tarraconenſi inſtituerunt *Bernardus Primus, & Durandus de Oſca*, Vval-

den-

A quibus inſtitutus & confirmatus.

denſes olim vel Albigenſes Hæretici, ad fidem Catholicam converſi, qui rebus omnibus abdicatis, pauperem vitam profeſſi, & conſilia Evangelica amplexi, jejuniis & orationibus, lectioni, exhortationi ac diſputationi adversùs Hæreticos ſe ipſos conſecrarunt. Horum fidem & Inſtituti rationem approbavit *Innocentius III.* anno 1215. ut conſtat ex ipſios Epiſtolis 77. 78. & 94. libri 13. nec-non ex Epiſt. 82. & 137. lib. 15. His porro verbis concepta eorum Regula eſt.

Regula.

„ In Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & Beatiſſimæ ſemper Virgiois Mariæ, ad ædificationem univerſalis Sanctæ Dei Eccleſiæ, & ad ſalutem animarum noſtrarum, & omnium ad quorom aures pervenerit. Sicut fideliter credimus corde, Fidem Catholicam per omnia & in omnibus iotegram & inviolatam, quemadmodum in literis noſtræ examinationis expreſſum eſt, ore firmiter confiteri & nuntiare & prædicare propoſuimos, & uſque ad animam & ſanguinem adversùs omnes ſectas hæreſum defendere viriliter promittimus, conſiſtentes ſub Magiſterio & regimine unius & veri Magiſtri Domini noſtri Jeſu Chriſti; ac piiſſimi Vicarii ejus Papæ Inoocentii, & Soccefforum eius, ſemper permaoentes tam corpore quàm ſpirito in communione Sanctæ Romanæ ac univerſalis Eccleſiæ, quam Sanctam, & Catholicam, & Apoſtolicam ſemper & ubique confitemur & prædicamus, extra quam neminem ſalvari fatemur. Sed quia fides ſine operibus mortua eſt, ſæculo abrenunciavimus, & quæ habebamus velut a Domino conſultum eſt, pauperibus erogavimus, & pauperes eſſe decrevimus, ita quod ſolliciti eſſe de craſtino non curamus, nec aurum vel argentum vel aliquid tale, præter veſtimentum & victum quotidianum, a quoquam accepturi ſumus. Conſilia quoque Evangelica velut præcepta ſervare propoſuimus. Et quamquam Officium noſtrum ſit præcipuè ut omnes diſcant Scripturas Sacras, & omnes idonei exhortentur, tamen dum tempus ingruit, propriis manibus laboramus; ita dumtaxat ne pretiom accipiamus conventum. Nam cùm ex magna parte Clerici ſimus, & pene omoes literati, lectioni, exhortationi, doctrinæ diſputationi contra omnes errorom Sectas decrevimus deſudare, diſputationes tamen a doctioribus fratribos in Fide Catholica comprobatis & inſtructis in Lege Domini diſpenſari, ut adverſarii Catholicæ & Apoſtolicæ fidei cognoſcant veritatem, & reſipiſcant a laqueis diabolici erroris, quibus tenentur capti. Cum Prælatorum verò licentia & veneratione debita, per idoneos fratres & in Sacra Pagina inſtructos, qui potentes ſint in ſana doctrina arguere gentem errantem, & ad fidem modis omnibus trahere, & in gremio Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſtudebimus revocare. Denique licèt dicat Chriſtus; Oportet ſemper orare, & numquam deficere; & Apoſtolus: Sioe intermiſſione orate: tamen quidam noſtrorum per viginti-quatuor vices inter diem & noctem, alii quindecies, alii duodecies, qui autem minùs, ſepties, pro omnibus hominibus ſecundùm eorum gradus orant. Continentiam perpetuam & caſtimoniam vel virginitatem inviolabiliter conſervando, ſuſpectum mulierom conſortium devitando, ut nemo noſtrûm ſolus ad ſolam, nec etiam ad loquendum, niſi aodientibus aut videntibus legitimis teſtibos & certis perſonis, accedat. Numquam in una domo fratres & ſorores præſumant dormire, numquam ad unam menſam reſidere. Eccleſiaſtica Sacramenta ſuſcipiemus ab Epiſcopis & Sacerdotibus, in quorom Diœceſibus & Parochiis commorabimur, & eis obedientiam debitam & reverentiam exhibebimus. Per honeſtiores autem & inſtructiores in Lege Domini, & in Sanctorum Patrum ſententiis, verbum Domini cenſuimus proponendum, de Prælatorum Eccleſiæ conſcientia & conſenſu, Fratribus & amicis, Clericis & Laïcis, ut diſcant neceſſaria pro Hæreticis convertendis. In omnibus verò Epiſcopatibus, Diœceſibus, vel Parochiis, in quibus ſumus, vel fuerimus, diſpoſuimus jejunare ſecundùm morem & conſuetudinem Prælatorum, & Catholicorum virorum illarom Provinciarum, tam in Vigiliis, quàm in Jejuniis Quatuor Temporum & Quadragesimæ. Ad menſam quoque ſemper legendum in domo qua fuerimus converſati, ex quo numerom excedimus octonarium. Silentium ſimiliter datâ benedictione uſque ad peragendas gratias obſervandum, niſi ob correctionem Lectoris, aut ob explanationem electionis. Qui verò ſecularium nobis credunt, a quibuſcunque aliquid per aliquam fraudem habuerint, neceſſe eſt, ſi potuerint, & nobis acquieſcere voluerint, ut ipſis, & non aliis reſtituant. Decimas ſiquidem & primitias & oblationes, & cœtera ſecundùm uſum locorum ſervitia Prælatis & aliis Clericis, ſub quorum Diœceſibus vel Parochiis victitaverint, fideliter perſolvant, qood omnibus fidelibus Chriſtianis efficaciter ſuademus. Religioſum & modeſtum habitum ferre decrevimos, qualem ex voto conſuevimus deportare; ut eodo de cœtero calceamentis communibus, ad conſilium & mandatum Summi Pontificis, pro tollendo ſcandalo quod contra nos movebatur decalceamentis deſuper apertis, quibus uti hactenus ſolebamus. Hanc Congregationem diu non ſtetiſſe diſcimus ex *Guillelmo de Podio Laurentii*, in Chronico; ſive a prima puritate ac fervore ſenſim defecerit, ſeu fortè a Franciſcano & Domioicano paulò poſt exortis Ordinibus fuerit abſorpta.

II. *Ordo Humiliatorum*, poſt varias ab anno 1017. mutationes, meliorem in ſtatom redactus, ab *Innocentio III.* anno 1200. confirmatus eſt. Benedictinam Regulam magna ex parte profitebantur.

Ordo Humiliatorum.

In ipſos iniquior eſt Urſpergenſis Abbas, cùm ſcribit ipſos Prædicationis munos uſorpaſſe & adminiſtrationi Sacramentorum temerè ſe ingeſſiſſe abſque licentiâ Prælatorum, & FF Prædicatores in eorom locum inſtitutos.

Urſpergenſis Abbas emendatur.

Huic Auctori *Jacobum de Vitriaco* oppono, qui *Humiliatos* maximis ornat laudibus Cap. 28. Hiſtoriæ Occidentalis. *Fratres eorum* (inquit) *tam Clerici, quàm Laici literati, a Summo Pontifice, qui Regulam eorum, & Canonica Inſtituta confirmavit, auctoritatem habent prædicandi, non ſolùm in ſua Congregatione, ſed in plateis & civitatibus, in Eccleſiis ſæcularibus, requiſito tamen conſenſu illorum, qui præſunt locis illis, Prælatorum... Adeo formidabiles Hæreticis, quos Paternos appellant, effecti ſunt & ita potenter & apertè fraudes eorum detegendo, impios & incredulos ex Divinis Scripturis prudenter convincunt, & publicè confundunt, quòd jam coram ipſis non audeant comparere; multique ex ipſis errorem ſuum cognoſcentes, ad Chriſti fidem reverſi, ipſis Fratribus conjuncti ſunt, & ita facti ſunt diſcipuli veritatis, qui fuerant Magiſtri erroris.* De Humiliatis etiam legendi *Philippus Bergomenſis* in Sopplemeoto, ad annum 1189. & *S. Antoninus* 2. P. Chronici Tit 15. Cap. 23. Hunc Ordinem extioxit Sanctiſſimus Pontifex *Pius V.*

III. *Ordo Sanctiſſimæ Trinitatis de Redemptione Captivorum*, auctores habuit, *Joannem de Mata*,

Ordo Sanctiſſimæ Trinitatis,

Ordinis Conditores.

ex Provincia oriundum, in Sacra Facultate Pariſienſi Doctorem, & *Felicem* Anachoretam Valeſienſem. Qui cùm in loco qui *Cervus Frigidus* * appellatur, in Diœceſi Meldenſi triennio vitam ſolitariam egiſſent, Romam ad *Innocentium III.* Pontificem Maximum ſunt profecti, ut certam Vitæ Regularis normam a Sede Apoſtolica acciperent. Chriſti Vicario rem ſacram facienti 5. Kalendas Februarii quo *S. Agnetis* memoria ſecundò recolitur, Angelus candore multo fulgens apparuiſſe perhibetur, cancellatis manibus duos tenens captivos, Chriſtianum unum, Maurum alterum, tamquam eos commutaret. Huic Angelo Crux rubei & cærulei coloris ad pectus eminebat. Quo viſo, & re divinâ confectâ, Pontifex *Joannem & Felicem* ad ſe vocans, ipſis eorumque Sociis candidas veſtes, ſuperadditâ cruce tribuit, novumque Ordinem approbavit ſub titulo *Sanctiſſimæ Trinitatis de redemptione Captivorum*, cum onere captivos Chriſtianos ab Infidelium ſervitute liberandi. Regulam ipſis tradidit; cujus hæc præcipua capita: *Fratres domus Sanctæ Trinitatis, ſub obedientia Prælati domus ſuæ, qui Miniſter vocabitur, in caſtitate & ſine proprio vivant. Omnes res undecumque licitè veniant, in tres partes dividant æquales, & in quantùm duæ partes ſufficient, exequantur ex illis opera miſericordiæ, cum ſui ipſorum & eis neceſſariò famulantium moderata ſuſtentatione: Tertia verò pars reſervetur ad redemptionem captivorum, qui ſunt incarcerati pro fide Chriſti a Paganis, vel dato pretio rationabili pro redemptione ipſorum, vel pro redemptione Paganorum captivorum, ut poſtea rationabili commutatione & bonâ fide redimatur Chriſtianus pro Pagano, ſecundùm merita & ſtatum perſonarum.* Jejunium ab Idibus Septembris ſecunda, quarta & ſexta feria, & ſabbatho, niſi ſolemnis Feſtivitas intervenerit uſque ad Paſcha ipſis præcipitur, a quo tamen Miniſter juſtis de cauſis diſpenſare poſſit. Carnibus datis ab his qui foris ſunt, vel ſumptis de propriis nutrituris, ipſis veſci licet Dominicis tantùm diebus a Paſcha uſque ad Adventum Domini, & a Natali uſque ad Septuageſimam, & in Nativitate & Epiphania Domini, in Aſcenſione Domini, in Aſſumptione & Purificatione Beatæ *Mariæ*, & in Feſtivitate omnium Sanctorum. Nihil ad victum emere ipſis licet, præter panem, & pulmentum, ſcilicet fabas, & piſa, & hujuſmodi legumina, olera, oleum, ova, lac, caſeos, & fructus: non verò carnes, piſces, aut vinum, niſi ad neceſſitatem infirmorum, aut minutorum vel pauperum, aut in magnis Solemnitatibus. In Ordine nemo recipi debet, niſi vigeſimum annum compleverit. Nihil pro receptione exigendum. In Divinis Officiis morem Cœnobii *S. Victoris* Pariſienſis ſequuntur. Si quiſquam bona temporalia domus uſurpaverit, vel retinuerit, & ad Judicem oportuerit referri, non ante hoc fiat quàm Fratribus primò, poſt ab aliis vicinis ex charitate moneatur. Inſerta hæc Regula eſt Epiſtolæ *Innocentii III.* 481. libri 1. quâ ipſam approbavit anno 1198. Pontificatus ſui primo. Ordinis Inſtitutionem finemque *Miramolino* Regi Marrochetanorum & ejus ſubditis ſignificavit literis datis anno ſequenti, Idibus Martii, ut faciles ſe redemptioni & permutationi captivorum præberent. (Epiſt. 9. libri 11.) Eamdem Regulam Ordinemque *Honorius III.* confirmavit. Hanc poſtea ab Epiſcopo Pariſienſi, & Abbatibus *S. Victoris & S. Genovefæ* auctoritate Apoſtolica recenſitam, correctam & mitigatam, *Clemens IV.* edita Conſtitutione, quæ incipit: *In ordine veſtro*, roboravit promulgavitque anno 1267. Immunitatem ab Ordinariorum Juriſdictione Ordini conceſſit *Clemens V.* ac Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubjecit. De hujus Ordinis fundatione legendi *Robertus Goguinus*, lib. 6. Hiſtoriæ Francorum, *Silveſter Maurolicus* in Mari Oceano omnium Religionum, lib. 3. *Chaſſaneus*, Catalogi Gloriæ Mundi, P. 4. Conſideratione 63. *Sabellicus* lib. 1. Enneade 9. *Miræus* Originum Monaſticarum lib. 1. c. 8. *Panvinius* in Theſauro Urbis Romæ, *Sammarthani* Fratres Tom. 4. Galliæ Chriſtianæ pag. 978. & alii. Ipſum ante hos omnes egregiè commendavit *Jacobus de Vitriaco* Cap. 20. Hiſtoriæ Occidentalis. Obiit Beatus *Joannes de Matha*, Ordinis Conditor Romæ 21. Decembris anno 1213. & in Eccleſia *S. Thomæ de Formis* ſepultus eſt. Generales Ordinis Miniſtri in Gallia reſident, Galli ſunt ſemper; eorum electio ad Gallos ſolos, & inter eos ad ſolos quatuor hujus Ordinis Provinciarum, Franciæ videlicet, Campaniæ, Picardiæ, & Normanniæ Miniſtros pertinet.

** Cerfroy.*

Approbatio.

Regula Fratrum Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis.

Ordinis Confirmatio.

Regula mitigatio.

Ordo Vallis Scholarium.

A quibus conditus.

IV. *Ordo Vallis Scholarium* a *Guillelmo* Sacræ Facultatis Pariſienſis Doctore, *Richardo*, *Evrardo*, & *Manaſſe* ejuſdem Academiæ Magiſtris, & *Federico* Decretorum Doctore, Catalaunenſi Epiſcopo electo & confirmato, qui Religioſæ Vitæ, paupertati, & ſolitudini poſtpoſuit Infulas, in Diœceſi Lingonenſi anno 1219. auctoritate *Guillelmi Joinvillai* Lingonenſis Epiſcopi inſtitutus eſt. Ipſis adjuncti 37. Scholaſtici, ſub Regula *S. Auguſtini* Deo militare decreverunt ac voverunt, in valle ipſis a *Guillelmo* Præſule aſſignata, quæ inde *Vallis Scholarium* appellata eſt. Quod etiam Ordini nomen adhæſit. Habitum, Divinique ritum Officii a Regali Cœnobio *S. Victoris* Pariſienſis mutuati ſunt. Ad Regulam certas Conſtitutiones addidere, quas legere eſt Spicilegii Dacheriani Tomo 8. pag. 227. Ipſis veritum erat pro rebus temporalibus litigare. *Ablata*, (inquit Conſtitutio) *Judicio non repetent: immo ſi quis eis injurioſus extiterit & moleſtus, accedat ad Epiſcopum loci, dicentes: Pater, nolumus vos ignorare, quoniam ille talis nobis moleſtus eſt, & ecce iſti quomodo res ſe habeat, non ignorant: ab eis, ſi placet, rem inquirite.* Ordinem confirmavit *Honorius III.* Pontifex Maximus anno 1218. Lege Auctoris Anonymi Narrationem *De Inſtitutione Ordinis Vallis Scholarium* Tom. 1. Bibliothecæ Novæ MSS. Librorum a *P. Labbe S. J.* editæ, pag. 391. *Mocinum Polonum* lib. 4. Chronici, *Renatum Chopinum* lib. 1. *Monaſtici*, Tit. 1. Num. 13.

Regula.

Conſtitutiones.

Confirmatio.

Huic Ordini coævus fuit *Ordo Vallis Caulium*, in Diœceſi pariter Lingonenſi, a *Viardo* quodam, ſub Ciſtercienſium Regula inſtitutus, cujus auſteriorem obſervantiam deſcribit & commendat *Jacobus de Vitriaco*, Hiſtoriæ Occidentalis Cap. 17.

Ordo Vallis Caulium.

V. Ordini *FF. Prædicatorum* initium dedit *S. Dominicus*, ex Nobiliſſima Guſmanorum Domo Calaroga in Hiſpania natus anno 1170. patre *Felice Guſmano*, matre *Joanna de Aza*. Studiis Palentiæ fœliciter peractis, a Venerabili *Didaco* Oxomenſi Epiſcopo inter Canonicos Regulares ejuſdem Eccleſiæ ſuſceptus eſt anno 1194. Romam pietatis ergo profectum Præſulem *Dominicus* comitatur. Ab *Innocentio III.* ad Albigenſis Hæreſis expugnationem, & converſionem Hæreticorum Pontifex utrumque mittit. Quo in munere cùm biennium Apoſtolico fervore *Didacus* Præſul ſanctus & Dominicus inſumpſiſſent, cum Apoſtolicis Legatis *Petro de Caſtro Novo*, *Radulpho*, & *Arnaldo* Ciſtercienſi Abbate, aliiſque duodecim ejuſdem Ordinis Abbatibus; *Didacus* in Eccleſiam ſuam reverti decrevit, Fratre *Dominico* duce Prædicationis adversùs Albigenſe paucis cum Sociis. (Nam & Ciſtercienſes Abbates diſceſſerant) relicto. Novem annos in Hæreſis confutationem, in Prædicationem ac defenſionem fidei, Vir Dei incubuit; verbo, precibus, miraculis, Catholicam Religionem

Ordo FF. Prædicatorum.

Ordinis conditor S. Dominicus.

nem in Provincia Narbonenſi ſuſtentavit: Novis additis Sociis, Prædicatorum Ordinem inſtituit, *Fulcone* Toloſatum Epiſcopo, & *Simone Montisfortis* Comite faventibus, anno Chriſti 1215. Præſul, Comes, aliique Nobiles viri caſtra, villas, prædia, domos, Eccleſias, ſacras, decumas, Religioſis Prædicatoribus ad vitæ ſuſtentationem piâ munificentiâ contulere.

Ordinis confirmatio.

Ordinem approbavit *Innocentius III.* oſtenſâ cœleſti viſione ruentis Baſilicæ Lateranenſis, quam *S. Dominicus* ſubjectis humeris ſuſtineret. Ne verò recens Lateranenſis Concilii Decretum de novis Religionibus non inſtituendis violari ſtatim videretur, juſſu Pontificis Maximi approbatam ab Eccleſia Regulam,

Regula.

Sancti ſcilicet *Auguſtini*, quam olim inter Oxomenſes Canonicos profeſſus fuerat, communicato cum ſuis conſilio elegit. Primum Ordinis Cœnobium Toloſæ ad *S. Romani* conditum eſt, quam illis Eccleſiam *Fulco* Religioſiſſimus Præſul contulerat. Novum Ordinem confirmavit *Honorius III.* apud *S. Sabinam XI.* Kalendas Januarii anno 1216. Diplomate quod incipit, *Religioſam vitam*: cum poſſeſſionibus, Parochialibus Eccleſiis, & decimis. Unde refellitur *Flaminius*, qui *S. Dominicum* ante confirmatum Ordinem poſſeſſiones abdicaſſe ſcripſit. Id enim dumtaxat factum eſt poſt quadriennium ab Ordinis confirmatione, in primis Comitiis Generalibus Bononiæ celebratis anno 1220.

S. Dominicus Primus adversùs hæreticam pravitatem Inquiſitor.

Cum Ordine inſtitutum eſt Sacræ Inquiſitionis adversùs hæreticam pravitatem Officium, quod *S. Dominicus* Innocentii III. & Honorii III. auctoritate in Provincia Narbonenſi, & maximè Toloſæ, & Carcaſſonæ exercuit.

Roſarium B. Virginis a S. Dominico inſtitutum.

Ab eodem Sancto Patriarcha *Roſarii* Beatæ Virginis Deiparæ, afflante Spiritu Sancto, ipſa cœlorum Regina revelante, inventa devotio eſt, quam Albigenſium impietati oppoſuit, ſuiſque alumnis prædicandam tradidit: quod non ſolùm Ordinis Scriptores referunt, ſed Summi Pontifices *Leo X. Pius V.* & *Sixtus V.* Apoſtolicis Diplomatibus profitentur, quorum verba legere eſt apud *Malvendam* in Annalibus, ad annum 1215. p. 132. Nec perſuadet contrarium *Theodorici de Appoldia* ea de re ſilentium in Vita *Sancti Dominici* & *Thomæ Cantipratenſis* lib. 1. cap. 20. Articulis 6. & 8. tres Salutationum Angelicarum quinquagenas a quibuſdam Beatæ Mariæ Virgini devotis recitari ſolitas memorantis, de Auctore verò devotionis hujus nihil dicentis. Satis enim notum eſt quàm leve ſit negantis argumenti pondus contra poſitiva diſertaque teſtimonia. Sanè Roſarii originem quidam ad Sanctum Benedictum, alii ad Venerabilem Bedam, alii ad Petrum Eremitam fruſtra referunt. Ævo Sancti Benedicti aut Venerabilis Bedæ, Salutationis Angelicæ in precibus recitandæ uſum nondum invaluiſſe, probat doctiſſimus *Mabillonius*, Præfatione in Sæculum 5. Benedictinum, Chriſtianique nominis decimum. In omnibus enim Statutis, quæ cunctis quid ſciendum, aut quid diſcendum ſit explicant, ſola Oratio Dominica & Symbolum Apoſtolorum proponuntur. Sanctus Eligius in Homiliis ad populum a Sancto Audoëno relatis: *Symbolum & Orationem Dominicam cum fide & devotione dicite*. Ita ferè apud Bedam in Epiſtolâ ad Egbertum a Waræo editâ, in libello Pirminii Abbatis edito a Dom. Mabillonio Tom. 4. Veterum Analectorum, apud Ahitonem ſeu Attonem Baſileenſem, Theodulphum atque Walterum in ſuis Capitularibus, Aurelianenſes ſeculo 9. & 10. Epiſcopos. Ita in Sermone Leonis Papæ Quarti: *Attendite ut Parochiani veſtris Symbolum Apoſtolorum & Orationem Dominicam inſinuetis*. Quæ verba repetit etiam Ratherius Veronenſis Epiſcopus in ſua Synodica. Nec alio modo loquuntur Concilia Cloveshovienſe in Anglia, Canone 10. & Germanica, Francofordienſe, Moguntinum anni 813. & alia. In libro Precum Hemmæ Reginæ, Lotharii Regis Chriſtianiſſimi conjugis, qui in Bibliotheca Remigiana aſſervatur, Oratio Dominica & Symbolum deſcripta ſunt, non Angelica Salutatio. Venerabilis Beda Fidelibus Idiotis Symbolum & Orationem Dominicam in linguam Anglorum tranſlatam obtulit, ut ipſe teſtatur in Epiſtolâ ad Egbertum; & ab omnibus ſuâ linguâ dici, ac ſedulò decantari poſtulavit, nullâ Salutationis Angelicæ mentione factâ. Denique Salutatio iſta Fratribus Laïcis & illiteratis non præſcribitur in Statutis Guigonis Carthuſienſis, ſed neque in Regulis Templariorum, Carmelitarum, & Minorum, nec in Teſtamento Sancti Franciſci, nec demum in Ritibus Humiliatorum, teſte Joanne a Vitriaco. Concilium Celichetenſe in Anglia anno 816. celebratum cap. 10. de Epiſcopi defuncti exequiis, & de precibus pro eo fundendis ſtatuens: *Et Beltidum*, inquit, *PATER NOSTER pro eo cantetur*, id eſt, recitetur. His verbis certum Orationum Dominicarum numerum deſignari, perſpicuum. Spelmannus de Roſario interpretatur, a Saxonico *Belt*, quod *cingulum* ſignificat: verùm cùm de Salutatione Angelica, quæ Roſarii præcipua pars eſt, nulla ibi mentio ſit, ex hoc loco probari non poteſt tunc temporis inventum fuiſſe vel inſtitutum Roſarium. Certè numeratas orationes in uſu fuiſſe ab antiquo, teſtis eſt Palladius, Hiſtoriæ Lauſiacæ cap. 23. ubi agit de Paulo Ægyptio, qui trecentas quotidie orationes numeratis in ſinu ſuo trecentis calculis recitabat. Godiva Comitis Leofrici uxor, & Conventrienſis Monaſterii anno quadrageſimo ſupra milleſimum in Anglia conditi cum illo fundatrix, theſauris ſuis in hoc pium opus erogatis, *circulum gemmarum filo inſutum* ſibi ſervavit, *ut ſingularum contactu ſingulas orationes incipiens, numerum non prætermitteret*. Verùm quod inter orationes illas, quas tactis ſingulis circuli gemmei globulis recitabat, cenſenda ſit Salutatio Deiparæ Virginis, probari non poteſt, neque id aſſerit aut innuit Guillelmus Malmesburienſis hanc Hiſtoriam referens lib. 4. *De Pontificibus*, ſive Epiſcopis *Eccleſiæ Anglicanæ*, cap. 4. Herimannus Abbas in libello de Reſtauratione Cœnobii Sancti Martini Tornacenſis, qui Tom. 12. Spicilegii Dacheriani editus eſt, commemorat *Theodoricum de Avefnis* viſum eſſe Eremitæ cuidam in Dei judicium poſtulari ob Monaſteria in bello vaſtata & combuſta. At Deiparam Virginem Mariam interceſſiſſe, propterea quod uxor ejus Ada *Angelicam Salutationem ſingulis diebus ſexagies replicaret; & vigies quidem proſtrata, vigies genibus flexis, vigies autem ſtando, aut in Eccleſia, aut in cubiculo ſuo, aut in aliquo ſecreto loco commemoraret*. In tantùm verò *id diffamatum fuiſſe, ut etiam Goſſeguinus filius alterius Adæ qui avunculo ſuo præfato Theodorico ſucceſſerat, eaſdem Salutationes Beatæ Mariæ quotidie replicaret, Militibuſque ſuis eas dicere ſuaderet*. Eremita ille, cujus meminit Herimannus, idem fortè eſt cùm Petro Eremita, cui Polydorus Vergilius lib. 5. *De Rerum Inventione* cap. 9. Inventum Roſarii tribuit, quòd hanc Adæ in Beatiſſimam Virginem devotionem in publicum vulgaverit. Sed ſexagenus ille Salutationum Angelicarum numerus in Deiparæ Virginis honorem ac laudem ab Ada frequentatus, etſi Coronæ Beatæ Virginis initium dediſſe videatur duodecimo ineunte ſæculo, Roſarium tamen non erat, quod quinquaginta ſupra centum Salutationes Angelicas cum quindecim Orationibus Dominicis complectitur, adjunctâ quindecim præcipuorum ſalutis noſtræ Myſteriorum meditatione. Nec etiam ad Roſarium per-

Digitized by Google

pertinet, quod de Ida Moniali Ciſtercienſis Ordinis legitur apud Manriquem ad annum 1226. cap. 4. Num. 8. eam nempe undecies centenas Orationes Dominicas, totidemque Beatæ Mariæ Salutationes replicaſſe. Ad Sanctum igitur Dominicum Ordinis Fratrum Prædicatorum parentem Inſtitutio Roſarii referenda eſt.

S. Dominicus primus ſacri Palatii Magiſter.

Inſigni Munere *Magiſtri Sacri Palatii* tum primùm ad Sacras Scripturas in Aula Pontificia familiaribus Cardinalium exponendas, dum ipſi Cardinales Eccleſiæ negotia cum Summo Pontifice tractabant, ab *Honorio III.* auctus eſt *S. Dominicus*, & *S. Pauli* Epiſtolas publicè, dum Romæ degebat, interpretatus eſt: quod Munus ab eo tempore Ordinis noſtri viris pene ſemper collatum eſt. Veſtem Religioſam, quâ nunc induti ſumus, *Reginaldo* Aurelianenſi Decano viro religioſiſſimo præmonſtratam, induit, Fratribuſque tribuit anno 1218. approbante Summo Pontifice *Honorio III.* cùm antea Canonicorum Regularium habitum geſtaſſent.

FF. Prædicatorum Conſtitutiones.

Conſtitutiones quaſdam a *S. Dominico* Ordini traditas certum eſt, ad quarum normam Fratres vitam exigerent, & præcipua ipſarum capita ab Ordine Præmonſtratenſi accepiſſe, perpetuam ſcilicet a carnibus abſtinentiam, niſi morbi neceſſitate, continuum ab Exaltatione Sanctæ Crucis ad Paſcha Jejunium, lineis induſiis ad carnem non uti &c. Sed hæc primùm ſolo uſu & Sanctiſſimi Parentis mandato exemploque ſtetit Obſervantia, poſtea lege etiam firmata eſt & ſcripto promulgata. Sanè in Ordinis confirmatione ſolius Regulæ *S. Auguſtini*, Conſtitutionum aliarum nullas mentio. *In primis ſtatuentes*, (inquit Honorius III.) *ut Ordo Canonicus, qui ſecundùm Deum & B. Auguſtini Regulam in eadem Eccleſia inſtitutus eſſe dignoſcitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter obſervetur.* Auctæ Conſtitutiones in Generalibus Capitulis, & Conſtitutionum interpretationes declarationeſque, magnam in molem excrevere.

Secundus Ordo ſanctimonialium.

Sanctimonialium etiam Ordinem inſtituit *S. Dominicus*, & Nobilibus Virginibus, jam ante Ordinis noſtri confirmationem apud *Penilianum* *·congregatis & incluſis, eamdem Regulam & vivendi normam tradidit, ac poſſeſſiones contulit univerſas, quæ Toloſano *S. Romani* Conventui collatæ primùm fuerant.

** Provilee.*

Tertius Ordo.

Inſtituit demum Tertium Ordinem Militiæ Jeſu Chriſti, ad Eccleſiæ jura, libertatem, immunitates, bona ab Hæreticorum furore & invaſione vindicanda, tuendaque. *S. Dominico* ad meliorem vitam tranſlato & Cœlitibus adſcripto, nomen & inſtitutum hujus Ordinis mutatum eſt, cùm arma contra Hæreticos ampliùs neceſſaria non eſſent, & cùm ſolis cupiditatibus & poteſtatibus tenebrarum, armis pœnitentiæ & orationis pugnandum eſſet. Quæ militia utrique ſexui convenit. Huic itaque Tertio Ordini *De Pœnitentia S. Dominici* nomen inditum. De quo legendus FF. *Vincentii Bandelli & Vincentii Juſtiniani* Magiſtrorum Ordinis Commentarius in Conſtitutionum Volumine editus, & *Malvende* noſter in Annalibus ad annum 1221.

Ordinis FF. Prædicatorum elogium.

Ordinem FF. Prædicatorum egregiè commendat Urſpergenſis Abbas, qui eo tempore florebat quo *S. Dominicus* ipſum inſtituit. Prædicatores in locum Humiliatorum ſucceſſiſſe ſcribit, qui nullâ habitâ auctoritate, aut licentiâ Prælatorum, mittentes falcem in meſſem alienam, populis prædicabant, & vitam eorum plerumque regere ſatagebant, & Confeſſiones audire, & miniſteriis Sacerdotum derogare. *Quæ volens corrigere Papa, Ordinem Prædicatorum inſtituit & confirmavit .... Iſti ſtudio & lectioni Sacræ Scripturæ jugiter inſiſtentes, tantùm in ſcribendo libros operam faciebant, & eos diligentiſſimè a Magiſtris ſuis audiebant, ut cum ſagittis & arcu, & omni armatura fortium poſſent ingredi, & ſtare pro defenſione ſanctæ matris Eccleſiæ, & ex adverſo aſcendere, & ponere ſe murum pro domo Iſraël, dum fidem roborant, virtutes inſtruunt, Statuta Eccleſiæ docent & collaudant, vitia hominum & pravitates redarguunt & caſtigant. Nihilominus Sedi Apoſtolicæ in omnibus obediunt, a qua auctoritatem præcipuam trahunt.* In eo falſus eſt Urſpergenſis Abbas quòd in locum Humiliatorum Prædicatores ſucceſſiſſe ſcribit: cùm *Humiliatorum* Ordo ab *Innocentio III.* anno 1200. confirmatus, ad uſque *Pii V.* tempora ſteterit, a quo tandem extinctus eſt.

Matthæus Paris fallitur. Jacobitarum nomen Prædicatores noſtri non elegerunt, ſed id ipſis a plebe tributum eſt ob Pariſienſem conventum in S. Jacobi ſuburbio ſitum, & Eccleſiam Deo in S. Jacobi memoriam conſecratam.

De eodem Ordine *Matthæus Paris*, aliàs in ejus Profeſſores iniquior, ad annum 1198. ita ſcribit; *Defuncto Papa Celeſtino, Innocentius III. ſucceſſit. Cujus favore exortum eſt in Italia Novum genus Prædicatorum qui Jacobitæ voluerunt appellari, eo quòd vitam Apoſtolicam cœperunt imitari, Iſti in victu & veſtitu ſatis tenues, aurum & argentum, vel aliud quid proprii non poſſidentes, ibant per civitates, & vicos, & caſtella, verbum Evangelii prædicantes. Multiplicati ſunt autem in brevi per orbem univerſum, propter ſpontaneam paupertatem, habitantes deni & ſepteni ſimul in Urbibus Capitalibus; nihil de craſtino cogitantes, nec quicquam uſque mane retinentes. De Evangelio quoque juxta Regulam Evangelicam vivebant; & ſi quid ſibi in menſa ex eleemoſynarum largitione ſuperabundabat, hoc continuò pauperibus erogabant. Ibant autem calceati in præparatione Evangelii, veſtiti dormiebant, mattis pro ſtratis utebantur, ſaxeis cervicalibus capitibus ſubnixis.*

Cùm Magiſter *Alexander* poſtea Ceſtrenſis Epiſcopus, Theologiam Toloſæ doceret, ex viſione ſeptem ſtellarum ſibi dormienti oſtenſarum, *B. Dominicum* cum ſex Sociis quadam die Scholas ſuas intrantem cognovit. Qui in Commentario quem edidit in Pſalmos, ad illum verſum: *Miſericordia & veritas obviaverunt ſibi, juſtitia & pax oſculatæ ſunt:* hæc ad Ordinis FF. Prædicatorum commendationem ſcripſit memoriâ digna. *Scholaris quidam Bononienſis bene inſtructus, ſed vanitati admodum deditus, quadam nocte vidit in ſomnis, ſe in quodam campo tempeſtate nimiâ comprehenſum. Confugiens verò ad quamdam domum, dum ibi pulſat ut reciperetur a Domina domus, hujuſcemodi audivit reſponſum: Ego Juſtitia hîc habito, & quia tu juſtus non es, nequaquam intrare poteris domum meam. Dolens ille; aliam domum conſpexit, ad quam cùm fugiſſet, ſic eum allocuta eſt Domina domus illius: Ego Veritas hîc habito, nec te volo recipere, quia non diligis veritatem. Diſcedens itaque venit ad domum tertiam, a cujus Domina hæc audivit: Ego ſum Pax, quæ te non admitto, quia* Non eſt pax, impiis, dicit Dominus: *ſed tantùm hominibus bonæ voluntatis. Verùm quia* cogito cogitationes pacis, & non afflictionis, *conſilium utile tibi dabo: Ultra me habitat ſoror mea quæ miſeris ſolet præſtare auxilium; accede ad eam, & monita ejus comple: Accedenti itaque ad domum quartam, occurrit miſericordia; ſic enim vocabatur Domina domus, & petenti hoſpitium reſpondit: ſi ab imminente tempeſtate ſalvari deſideras, vade ad Sanctum Nicolaum, ubi habitant Fratres Prædicatores, & invenies ibi ſtabulum Pœnitentiæ, & præſepe continentiæ, & pabulum doctrinæ, & aſinum ſimplicitatis, & bovem diſcretionis,* MARIAM *illuminantem, &* JOSEPH *proficientem, & puerum* JESUM *te ſalvantem. Hæc cùm evigilaret cum devotione enarrans valde compunctus, quod ſibi conſultum fuerat, mox implevit.* Hoc fragmentum ex *Alexandri* Ceſtrenſis Epiſcopi Commentario refert *Nicolaus Trivettus* in Chronico, ad annum 1238. quo obiit pius & doctus Antiſtes.

Ordinem Sacrum FF. Prædicatorum Romani Pontifices maximis laudibus ornarunt, beneficiis cumularunt ampliſſimis; quorum expoſitionem Anoalium Dominicanorum Scriptoribus relinquimus. Adſcribete hîc ſatis ſit elogium a *Gregorio IX.* ſcriptum in Literis Apoſtolicis, quibus Fratres noſtros omnibus orbis Chriſtiani Prælatis commendavit ſexto Idus Maii, anno 1227. *Qaoniam abundavit iniquitas, & refriguit charitas plurimorum, ecce Ordinem dilectorum filiorum FF. Prædicatorum Dominus ſuſcitavit, qui non quæ ſua, ſed quæ ſunt Chriſti, quærentes, tam contra profligandas hæreſes, quàm contra peſtes alias mortiferas extirpandas, ſe dedicarunt evangelizationi verbi Dei in abjectione voluntariæ paupertatis. Nos igitur eorum ſanctum propoſitum, & neceſſarium miniſterium favore benevolo proſequentes, univerſitati veſtræ ipſos affectuosè duximus commendandos.*

De Conſtitutionibus Ordinis plora non dicam ne prolixitate lectoribus faſtidium creem. Qui de Regulæ noſtra & Inſtitutis plura quæſierint, reſponſum illud *B. Jordanis*, totius Ordinis poſt *S. Dominicum* Generalis Magiſtri, ab *Humberto* ſeu *Gerardo de Fracheto* lib. 3. De Vitis Fratrum Cap. 45. memoriæ proditum referant; REGULA FF. PRÆDICATORUM HÆC EST, HONESTE VIVERE, DISCERE, ET DOCERE. *Quæ tria petiit David a Domino dicens: Bonitatem, & diſciplinam, & ſcientiam doce me.* Honeſtæ vitæ nomine, vita regularis, accurataque Regulæ, & Conſtitutionum obſervantia intelligitur. Honeſtè enim vivit quiſquis omnea officii ſui numeros implet, ſecundùm eum vitę ſtatum ſeu profeſſionem, cui addictus eſt. Sed nec honeſtè vivunt eâ ratione FF. Prędicatores, niſi jugiter diſcant, ſacris incumbendo ſtudiis, & doceant, vel in Scholis, vel in exedris, populis verbum Dei prędicent, rudes catechizent & doctrinæ Chriſtianę prçceptis informent vel Scriptis & Commentariis ſacra Studia excolant, & Eccleſiæ pro ſua virili prodeſſe ſatagant & conentur. Quid verò diſcere debent ac docere FF. Prædicatores? Quod Sanctiſſimus Parens *Dominicus* diſcendum ac legendum admonuit, præcepit; Scripturam Sacram, & doctrinam SS. Patrum. *Legem* nempe *ſuis hanc tulit ut ſemper Veterum Monumenta & Inſtituta ſequerentur: ſic fore ut in nullam hæreſim aut alium errorem prolaberentur.* Ita refert *Flaminius* in ejus Vita. Scripſit Sanctus Patriarcha encyclicas ad Fratres ſuos literas poſt Generalia Comitia Bononiæ celebrata anno 1221. in quibus hæc de ratione ſtudiorum: *Ut ignito Prædicationis eloquio, & ſalutari in Confeſſionibus conſilio abundare poſſitis, Scripturas divinitus inſpiratas, & legem Domini immaculatam, convertentem animas, audiendo, meditando, ſcrutando ſectemini, ſtudio ſemper utilium inſiſtentes, & curioſitatis diſpendium evitantes.* Epiſtolam non æri, ſed omnium Dominicanorum cotdibua inſculpendam e vetuſtiſſimo Codice MS. deſcripſit *Bzovius* in Hiſtoria Prædicatorum Poloniæ, & ex eo *Malvenda* in Annalibus pag. 336. Nec præceptis tantùm, ſed exemplo hanc ſtudendi rationem filios docuit Sanctiſſimus Parens, ut ſcribit *Theodoricus de Appoldia* in ejus Vita lib. 4. cap. 4. *Et quia ſine Sanctarum notitia Scripturarum perfectus Prædicator nemo eſſe poteſt, hortabatur Fratres S. Dominicus fideliter, ut ſemper in Novi & Veteris Teſtamenti lectione eſſent: Atque ipſe quoque Evangelium ſecundùm Matthæum & Pauli Epiſtolas apud ſe ferens, multùm in eis legebat, ut propemodum memoria retineret. Evangelium enim & Apoſtolicam doctrinam & vitam amans & amplectens, Philoſophica figmenta non magni pendebat.*

Quæ FF. Prædicatorum Regula?

Ratio ſtudendi FF. Prædicatorum.

Obiit Vir Sanctiſſimus Bononiæ die ſextâ Auguſti anno 1221. ætatis anno 51. Generalis Præfecturæ 5. A *Gregorio IX.* Pontifice Maximo in Sanctorum numerum relatus eſt 3. Idus Julii, anno 1224. Ejus Geſta ſcripſere *B. Jordanus* in libello de Initio Ordinis, *F. Conſtantinus*, *Humbertus* Magiſter Ordinis 5. ſeu potiùs *Gerardus de Fracheto*, in Vitis Fratrum; *Gerardus* alter Provincialis Germaniæ, *Petrus Ferdinandi*, Hiſpanus, *Jacobus de Voragine*, *Theodoricus de Appoldia Vincentius Bellovacenſis* lib. 19. Speculi Hiſtorialis Cap. 93. & ſeq. & lib. 30. c. 65. & ſeq. *Bernardus Guidonis*, in Chronico Ordinis. *Conradus Teutonicus*, *Thomas Senenſis*, *S. Antoninus III.* P. Chronici T. 23. c. 1. 2. 3. & 4. *Joannes Garzo* inſignis Orator Bononienſis, *Antoninus Flaminius* Forocornelienſis, *Franciſcus Diacetius* Feſulanus Epiſcopus, *Ferdinandus Caſtillus* lib. 1. & 2. *Malvenda* in Annalibus, & alii.

S. Dominicum inter Scriptores Eccleſiaſticos non recenſui, licèt *Antoninus Senenſis* in Ordinis Bibliotheca primum det ipſi locum ob duos libellos (inquit) contra Albigenſes editos, qui in ignem conjecti diverſis vicibus ab igne reſilierunt. Sed cùm hos libellos, ſeu Fidei Catholicæ breves expoſitiones, ad memoriam poſteritatis non ſcripſerit, ſed ad præſentem dumtaxat uſum Hæreticos confundendi, immo *Petrus de Valle Cernaii*, in Hiſtoria Albigenſium, unius tantùm Schedulæ in ignem conjectæ, & miraculo illæſæ, oon librorum meminerit, locum ipſi propterea inter Auctores non dedimus. Epiſtolas S. Pauli, Epiſtolaa Canonicas, Pſalterium, Evangeliom S. Matthæi & Apocalypſim ipſum Commentariis illuſtraſſe, tradit idem *Antoninus Senenſis*, & poſt eum *Poſſevinus*, quos ſequitor *Malvenda* noſter pag. 376. Annalium. Sed cùm nemo Antiquorum qui Acta *S. Dominici* ſcripſerunt, hujuſmodi Operum meminerit, nec ullibi inveniantur, ipſum nihil hujuſmodi ſcripſiſſe exiſtimo. Satis ſit, quòd tot Auctorum Eccleſiaſticorum Parens omnium, quos Ordo Prædicatorum peperit, calamis Fidem Catholicam propugnaverit, aſſeruerit, illuſtraverit veritatem. Eſto Scripturas Sacraa ſit interpretatus, & eos maximè libros, quos nominat *Antoninus Senenſis*, cùm Sacri Palatii Magiſterium exercuit; quòd tamen ſcripto expoſitiones ſuas tradiderit nullis certis documentis probatur. *Petrus Galatinus*, lib. 6. Arcanotum Catholicæ Veritatis, C. 5. *Caniſius* lib. 1. de B. Virgine C. 7. *Suarez* Tom. 2. in 3. P. S. Thomæ Diſput. 3. Sect. 5. & alii, cùm de Immaculata Deiparæ Conceptione diſſerunt laudant *S. Dominicum* in Tractatu de Corpore Chriſti dicentem: *Sicut primus Adam fuit ex terra Virgine & nunquam maledicta formatus, ita decuit in ſecundo Adam fieri.* At (inquit *Malvenda*) cùm iſtius Operis editi a *S. Dominico*, nec *Vincentius Bellovacenſis*, nec *Humbertus*, nec *Theodoricus*, nec *S. Antoninus*, nec alii rerum ejus Scriptores meminerint, ſuſpicamur alterius potiùs fuiſſe Scriptoris. Eodem argumento uti mihi liceat adversùs *Malvendam* alia *S. Dominici* Opera laudantem. Ne ſtupendam ſanè Ordinis noſtri hominum incuriam, qui Sanctiſſimi Patriarchæ Opera perire permiſiſſent! Hujus verò Tactatus de Corpore Chriſti Auctorem indigitat *Malvenda* ex *Suſato* in Chronico Ordinis, & *Antonio Senenſi* in Bibliotheca, *Dominicum de Pantaleonibus*, Florentinum, quem in Ordineclaruiſſe memorant ad annum 1262.

An S. Dominicus aliquid ſcripſerit?

VI. *Ordo FF. Minorum a S. Franciſco Aſſiſiate*, cujus Vitam *S. Bonaventura* ejuſdem Ordinis Doctor accuratiſſimè ſcripſit, anno 1208. inſtitutus eſt, & ab *Innocentio III.* approbatus anno 1215. cùm cœleſti viſo admonitus eſſet ne deſpiceret hominem, quem cum Ordine Seraphico ad Eccleſiam ſuſtentandam æterno conſilio Deua de-

Ordo Fratrum Minorum.

ſti-

A quo conditus & confirmatus?

ſtinaverat. Sanctam Regulam ab *Innocentio* Deceſſore approbatam *Honorius III.* Diplomate quod incipit, *Solet annuere*, confirmavit 3. Kalendas Decembris, anno 1223. In Evangelica paupertate fundatus eſt FF. Minorum Ordo. Præcipio firmiter *Fratribus univerſis* (inquit S. Franciſcus) *ut nullomodo denarios vel pecuniam recepiant per ſe, vel per interpoſitam perſonam.... Fratres nihil ſibi approprient, nec domum, nec locum, nec aliquam rem. Sed tamquam peregrini & advena in hoc ſæculo, in paupertate & humilitate famulantes, vadant pro eleemoſyna confidenter. Nec oportet eos verecundari, quia Dominus pro nobis ſe pauperem fecit in hoc mundo. Hæc eſt illa altiſſima paupertas, qua vos chariſſimos Fratres meos heredes Regni cælorum conſtituit, pauperes rebus fecit, virtutibus ſublimavit. Hæc ſit portio vera, qua perducit in terram viventium, cui totaliter inhærentes, nihil aliud pro nomine Domini noſtri in perpetuum ſub cœlo habere velitis.*

Arctiſſima paupertas & humilitas ordinis fundamentu.

In locum *Pauperum de Lugduno* confirmatos ab Apoſtolica Sede, *Pauperes Minores* primùm appellatos, Abbas Urſpergenſis teſtatur, ſed poſtea ne de paupertatis nomine vanam gloriam captarent, maluiſſe *Fratres Minores* appellari, *Apoſtolicæ Sedi in omnibus obedientes*. De *S. Franciſco* agit prolixè *Matthæus Paris* in Hiſtoria Anglicana ad annum 1227. ubi ſacram ejus Regulam deſcribit. ,, De Ordine verò FF. Minorum hæc habet. Multi Nobiles ipſius (*S. Franciſci*) exemplum ſecuti, relicto ſæculo cum vitiis & concupiſcentiis ejus, ſeſe Magiſterio ſuo ſubdiderunt. Crevit igitur in brevi hic Ordo FF. qui Minores dicuntur, per orbem univerſum: qui in urbibus habitantes & caſtellis, deni & ſepteni exierunt in diebus illis per villas & Eccleſias Parochiales, verbum vitæ prędicantes, & turbis agreſtibus virtutum plantaria inſerentes, fructum Domino plurimum obtulerunt. Nec ſolùm inter Fideles ſemen verbi Dei & rorem doctrinæ cœleſtis conſperſerunt: verùm etiam ad Gentilium & Saracenorum nationes ſe conferentes, perhibuerunt teſtimonium veritati: inter quos etiam multi ex eis ad martyrii gloriam pervenerunt. *Et ad annum 1208. de iiſdem ſcribit:* Sub his diebus Prædicatores, qui appellati ſunt Minores, favente Papa Innocentio ſubitò emergentes, terram repleverunt, habitantes in urbibus & civitatibus deni & ſepteni, nihil omnino poſſidentes, de Evangelio viventes, in victu & veſtitu paupertatem nimiam præferentes, nudis pedibus incedentes, maximum humilitatis exemplum omnibus præbuerunt. Diebus autem Dominicis & feſtivis de ſuis habitaculis exeuntes prædicaverunt in Eccleſiis Parochialibus Evangelium verbi, edentes & bibentes quæ apud illos erant, quibus officium prædicationis impendebant. Qui in rerum cœleſtium contemplatione tantò perſpicaciores ſunt inventi, quantò a rebus præſentis ſæculi & carnalibus deliciis comprobantur alieni. Nullum genus alimenti penes eos uſque in craſtinum reſervatur, ut paupertas ſpiritus, quæ viget in mente, actu ſicut & habitu omnibus innoteſcat. Eumdem Ordinem commendat *Jacobus de Vitriaco*, Hiſtoriæ Occidentalis Cap. 32.

Ordinis FF. Minorum elogium.

FF. Minorum Regulam Apoſtolicis Declarationibus expoſuerunt *Nicolaus IV.* in Decretali, *Exiit qui ſeminat*, Tit. *De verborum ſignificatione*, in Sexto; *Clemens V.* in Decretali, *Exivi de Paradiſo*, eodem Tit. *Joannes XXII.* in Extravag. *Quorumdam: Ad conditorem*; & *Quia quorumdam*, ut de *Gregorio IX. Alexandro IV.* & *Innocentio IV.* nihil dicam impræſentiarum. Seraphicum Ordinem præclaris exornant encomiis Pontifices Maximi NICOLAUS IV. ,, Minorum Fratrum, *inquit*, mitis & docilis in paupertate ac humilitate per almum Chriſti Confeſſorem Franciſcum dicata Religio: qui ex illo vero ſemine germinans, germen illud per Regulam ſparſit in filios, quos ſibi & Deo per ſuum miniſterium in obſervatione Evangelii generavit. Iſti ſunt filii, qui docente Jacobo, Verbum æternum Dei Filium inſitum humanæ naturę in horto Virginalis uteri potens ſalvare animas, ſuſceperunt. Hi ſunt illius Sanctæ Regulæ Profeſſores, quæ Evangelico fundatur eloquio, vitæ Chriſti roboratur exemplo, fundatorum militantis Eccleſię. Apoſtolorumque ejus ſermonibus actibuſque firmatur. Hæc eſt apud Deum & Patrem munda & immaculata Religio, quæ deſcendens a Patre luminum, per ejus Filium exemplariter & verbaliter Apoſtolis tradita, & deinde per Spiritum Sanctum Beato Franciſco & eum ſequentibus inſpirata, totius in ſe quaſi continet teſtimonium Trinitatis. Hæc eſt cui atteſtante Paulo, nemo de cætero debet eſſe moleſtus, quàm Chriſtus ſtigmatibus ſuæ paſſionis confirmavit, volens Inſtitutorem ipſius Paſſionis ſuæ ſignis notabiliter inſigniri.

CLEMENS V. ,, Exivi de Paradiſo, dixi Rigabo hortum plantationum, ait ille cœleſtis Agricola... Hic hortus eſt FF. Minorom Sancta Religio quæ muris regularis obſervantiæ firmiter undique circumcluſa, intra ſe ſolo contenta Deo, adornatur abondè novellis plantationibus filiorum. Ad hunc veniens dilectus Dei Filius mortificantis Pœnitentiæ myrrham metit cum aromatibus, quæ ſuavitate mirâ univerſis odorem attrahentis ſanctimoniæ circumfundunt. Hæc eſt illa cæleſtis vitæ forma & Regula, quam deſcripſit ille Confeſſor Chriſti eximius Sanctus Franciſcus, ac ſervandam a ſuis filiis verbo docuit pariter & exemplo.

JOANNES XXII. In Conſtitutione, *Glorioſam*, ubi de Eccleſia præmiſit ,, Cujus inæſtimabilis decor, quia vario vivendi genere in una tamen caritate perficitur, quaſi de veſtis pulcherrimæ varietate lætetur, *ſcribit*: In hoc igitur veſtimento tam mirabili varietate diſtincto Minorum Fratrum ſacer Ordo, ab ipſo ſuæ fundationis exordio, almi Confeſſoris B. Franciſci regulari traditione, & Apoſtolicæ Sedis auctoritate atque confirmatione, indiſſolubili quadam texturâ connexus, fide clarus, ſpe validus, charitate profuſus, humilitate placidus, obeditione devotus velut ſingulare jubar, ſanctitatis exemplo, ac doctrinæ verbo per univerſum orbem claruit, & Eccleſiaſtico decori multum utilitatis, & plurimum inclytæ alacritatis invexit.

Secundus & Tertius Ordo S. Franciſci.

Præter Ordinem FF. Minorum duos alios B. *Franciſcus* inſtituit. Secundum nempe, Monialium quæ *Damianitæ*, primùm dictæ ſunt ab Eccleſia *S. Damianî*, in qua ipſas collocavit, deinde Clariſſæ a *S. Clara* Virgine Aſſiſiate, quam Seraphicus Patriarcha cœleſtem vitæ rationem edocuit, eique & Sororibus Regulam tradidit. Hujus auſteritatem Innocentius IV. temperavit. Virgo *Clara* ab *Alexandro IV.* Cęlitum numero adſcripta eſt. *Tertium* denique *Ordinem* inſtituit pro ſæcularibus utriuſque ſexûs, ex quo Religioſa *Pœnitentium* Congregatio emerſit. De *S. Franciſco*, & ejus Ordine, præter *S. Bonoventuram* Legendi *Sanctus Antoninus* 3. P. Chronicorum, Tit. 24. ubi etiam agit, de viris ſanctitate, dignitate & doctrinâ conſpicuis Ordinis FF. Minorum;

rum; ejuſdem Ordinis Chronica, præſertim Annales *Vvadingi*; Chronica *Marcelli de Liſboa* Luſitano idiomate edita Ulyſſipone anno 1613. Annales *Franciſci de Royas* Hiſpanicè conſcripti; *Franciſcus Gonzaga* in lib. de Origine, progreſſu & legibus Seraphicæ Religionis; *Petrus Rodulphi & Henricus Sedulius in Hiſtoria Seraphica*. De anno obitus, & canonizationis *S. Franciſci* diximus in Cap. de Scriptoribus Eccleſiaſticis.

Ordo Carmelitarum.

VII. *Carmelitarum* Ordo Sæculo 12. ea *Elia* Prophetæ revelatione, in *Monte Carmelo*, aſpirante *Aymerici* Patriarchæ Antiocheni favore conceptus eſt anno 1185. ut teſtatur *Joannes Phoca* coævus Auctor, in Opuſculo quod a *Leone Allatio* Latinè redditum, a *Bartoldo Nihuſio* Anſtelodami editum eſt anno 1654. *Subſequitur*, inquit, *Mons Carmelus, de quo in veteri recentiorique Scriptura plurimus ſermo eſt. Jugatur Mons, ab ipſo Mari ſitus, qui circa Ptolemaidem & Caipham incurvatur, initium ducens, & ad Galilea fines perveniens. In extrema parte jugi, quà mare reſpicit, Propheta Elia ſpelunca ſpectatur, in qua angelicam vita rationem cùm exegiſſet mirificus vir ille, in aëra ſublatus eſt. Erat eo loci antiquitus Monaſterium* * *Magnum, at ſtructurarum veſtigia ad hæc uſque tempora commonſtrant: ſed illud tempore quod omnia in ſenium impellit, & gentium variis incurſionibus penitus abolitum. Verùm ante aliquot annos quidam Monachus, dignitate Sacerdos, capillitio albus, e Calabria oriundus, ex Propheta revelatione in Montem appellens, ea loca, Monaſterii nempe reliquias, vallo perparvo cinxit, & turri ædificatâ, temploque non ingenti extructo, Fratribusque ferme decem collectis, etiamnum ſanctum illum ambitum colit.*

** Ita vertit Allatius, quod aquè verti poteſt, Habitatio magna, μεγάλη μονὴ & ſanè convenientius, cùm ibi Monaſterium Magnum fuiſſe, nulla antiqua Monumenta teſtentur.*

Is fuit *Bertoldus*, primus Carmelitarum Prior, cui facta revelatio ab *Elia* Propheta de colligendis in Carmelo Monte Eremitis, anno 1156. anſam dare potuit Carmelitici Ordinis originem ad *Eliam* referendi, non quòd fuerit ab *Elia* in terris vivente hic Ordo conſtitutus ſub tribus eſſentialibus votis Religionis. Eliæ itaque filii primi illi Carmeli Montis Eremitæ (quamvis tempore Veteris Teſtamenti non fuerint) quia Eliam imitabantur, ut *Jacobus de Vitriaco*, Epiſcopus Acconenſis circa annum 1220. ſcribebat lib. 1. cap. 58. *Alii ad exemplum & imitationem ſancti viri & ſolitarii Elia Propheta, & maximè in civitate illa quæ ſupereminet civitati Porphyria, quæ hodie Caiphas appellatur, juxta fontem qui fons Elia dicitur, non longè a Monaſterio B. Virginis Margarita, vitam ſolitariam agebant, in alvearibus modicarum cellularum, tamquam apes Domini ſpiritualem dulcedinem mellificantes.* Qui propterea dicere poterant cum *S. Hieronymo* in Epiſtolâ ad Paulinum: *Noſter princeps Elias, noſter Eliſæus, noſtri duces filii Prophetarum, qui habitabant in agris & ſolitudinibus & faciebant ſibi tabernacula prope fluenta Jordanis.*

Carmelitici Ordinis origo cur ad Eliam referatur?

Defuncto *Bertoldo*, anno ſui regiminis 45. ſucceſſit *Brocardus* in Eremi Carmelitanæ gubernatione anno 1200. Poſt annos quatuor, *B. Albertus* ex Canonico Regulari Vercellenſis Epiſcopus, Hieroſolymitanus Patriarcha electus eſt anno 1204. eamque rexit Eccleſiam ab anno 1204. quo in Palæſtinam appulit, ad annum 1214. quo in ſolemni Supplicatione a Saracenis occiſus eſt. Is Montis Carmeli Eremitis Regulam dedit breviſſimam, præſcribentem divini Officii & orationis quotidianæ penſum, conſtructionem Oratorii in medio cellularum, ubi mane per ſingulos dies ad audienda Miſſarum ſolemnia convenirent; perpetuam ab eſu carnium abſtinentiam; jejunium a Feſto Sanctæ Crucis ad Paſcha; ſolitudinem, ſilentium, fugam otii, Prioris electio-

Primæva Carmelitarum Regula.

nem, &c. Quo anno Regula data eſt, incertum.

Carmelitarum Ordinem Bertoldo antiquiorem eſſe nulla certa fidei documenta probant.

Antiquiores *Bertoldo* Carmelitici Ordinis natales, non probat liber *Joannis Hieroſolymitani* nomine inſcriptus ad CAPRASIUM, *De Inſtitutione Monachi*, quem *Joanni Hieroſolymitano* Patriarchæ falsò adſcribi probavi in Synopſi Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Sæculi 4. cap. 6. Articulo 31. contra infœlices *Vvaſtelii* Carmelitæ Vindicias. Nec etiam juvat Epiſtola ſub *Cyrilli* Prioris 3. nomine conficta ab homine qui neſciebat quis & cujas fuiſſet *Bertoldus* primus Prior, quo anno data eſſet ab *Alberto* Regula, quænam forma fuiſſet habitus Carmelitarum in Palæſtina degentium. Non denique majoris ponderis eſt *Joſephi* cujuſdam *Antiocheni* liber *De perfecta Militia Primitivæ Eccleſiæ*, cujùs ipſa inſcriptio novitatem redolet. Monumenta illa priſcis etiam ignota Carmelitis, velut recentiorum & malè feriatorum hominum figmenta rejiciunt viri quilibet eruditi: Qui & commentum explodunt de prima Beatæ Virginis *Mariæ* Eccleſia jam inde a temporibus Apoſtolorum in Carmelo ædificata, a qua factum ſit ut jam tunc qui degebant ibidem Eremitæ *Fratres S. Mariæ de Monte Carmelo* vocarentur. Cujus fabulæ vanitas ex eo demonſtratur, quòd Carmelus olim inter loca ſacra piis peregrinationibus a Chriſtianis frequentata non ſit annumeratus, ut conſtat 1. ex *S. Hieronymo*, qui *Paula* ſuæ diligentiam ac pietatem in ſacris locis circumeundis tam accuratè deſcripſit. 2. ex Hodoeporico *S. Vvilibaldi* ad annum circiter 710. 3. ex *Arculphi* Epiſcopi peregrinatione, ex cujus ore accepit *Adamannus* Locorum Terræ ſanctæ deſcriptionem, quam unà cum Epithome illius a Venerabili *Beda* ſcriptâ vulgavit *Henricus Caniſius*. 4. ex *Epiphanio* Monacho Hagiopolita, qui nono aut decimo ſæculo ſcripſit Enarrationem *De Syria, Urbe Sancta, & Locis ibi Sanctis*; in quibus nec Montem Sinai, neque *S. Mariæ* Ægyptiacæ ſepulchrum octo dietis Hieroſolymis diſſitum, præterivit ſilentio, præterivit Carmelum. Anonymus ejuſdem ævi Auctor *De Locis Hieroſolymitanis*, cum dicto *Epiphanii* libello inter σύμμικτα Allatiana editus, non magis Carmeli meminit. Auctor Vitæ *S. Theotonii*, apud *Bollandum* ad 18. Februarii, celebriora quæque loca ab eo luſtrata commemorat, meminit Jericho propter *Eliſæi* fontem adiri ſolitæ, de Carmelo ſilet. Primus omnium parvi Templi ſeu Oratorii in Carmelo erecti, & collectorum ibi a *Bertoldo* Calabro decem Eremitarum meminit *Joannes Phoca*.

Regulæ Carmeliticæ confirmatio.

Carmeli Eremitis cùm negotium faceſſerent Epiſcopi & Clerus Paleſtinæ, quòd contra Lateranenſis IV. Concilii Decretum ſub novæ Regulæ ab Eccleſia Romana non approbatæ profeſſione viverent, & plures Eremiticæ Vitæ candidatos in Sodalitium admitterent; *Brocardus* & Fratres ad *Honorium III.* confugerunt, cui id expoſuerunt unum, *Albertum* Patriarcham ipſis ante Lateranenſe Concilium Regulam tradidiſſe, non ad *Eliam* originem ſuam retulerunt: non Majores ſuos Veteris Teſtamenti homines fuiſſe, non Monaſterium Carmelitarum & Eccleſiam in honorem B. Virginis ab Apoſtolis erectam olim in Carmelo fuiſſe dixerunt, in qua Eliana ſucceſſio traducta fuiſſet. Regulam ab *Alberto* editam approbavit *Honorius III.* Diplomate dato Reate 3. Kalendas Februarii, Pontificatus anno decimo, id eſt, Chriſti 1226. Inſcribitur: *Priori & Fratribus Eremitis de Monte Carmelo*; non, *Fratribus B. Virginis Mariæ*. Leonis IV. Adriani II. Stephani V. Joannis X. & XI. Diplomata, ſeptem annos & duodecim quadragenas Indulgentiarum concedentium, vel tertiam partem omnium delictorum condonantium iis qui Eccleſias B. Mariæ de Monte Carmeli viſitarent, vel adju-

varent, ſuppoſititia eſſe & confiſta probat *P. Papebrochius* in Commentariis Hiſtoricis ad Vitam *B. Alberti* Patriarchæ Hieroſolymitani cap. 10. tum ex formulis Indulgentiarum ejuſmodi, quæ nonniſi 12. aut 12. Sæculo in Eccleſia uſurpari cœpere; tum ex prioris Bullæ inſcriptione, *Leo Papa Quartus*, cui ſimilem his temporibus nemo proferret: tum quòd nulla eſſent Carmelitarum in toto terrarum orbe Monaſteria. Regulam ab *Honorio III.* approbatam confirmavit *Gregorius IX.* anno 1230.

Carmelitarum in Europam migratio.

Anno 1245. Carmeli Eremitæ propter Saracenorum incurſus in Europam migrarunt, & ſuperinductâ cœnobiticæ vitæ formâ cœperunt inter Ordines Religioſos numerari, favente *Innocentio IV.* Pontifice Maximo. Tunc B. Virginis patrocinium experti, auctore (ut veriſimile eſt) B. Simone Stok, *Fratres B. Mariæ de Monte Carmelo* ſe ipſos appellabant. Carpita ſeu pallio variegato, id eſt, vittis ſeu circulis albis, non adſutis, ſed intextis, & æquali ſpatio totam veſtem a ſummo ad imum percurrentibus diſtincto, intercurrentibus griſeis, induti erant. De quibus Londinenſe Capitulum Generale anno 1280. ita ſtatuit: *Frater Profeſſus habeat unam carpitam, quod eſt noſtræ Religionis ſignum, non de petiis conſutam, ſed contextam, & habeat ſeptem radios tantùm, ut ſimus uniformes.*

Antiquus Carmelitorum habitus.

Regula Carmelitarum declaratio & mitigatio prima.

Regulam a *B. Alberto* traditam *Hugo a S. Caro* Tituli *S. Sabinæ* Presbyter Cardinalis ex Ordine Prædicatorum aſſumptus, & *Vvilhelmus* Anteradenſis Epiſcopus, auctoritate ab *Innocentio IV.* ſibi commiſsâ, declararunt, correxerunt, mitigarunt: quam declarationem, correctionem & mitigationem ipſe Pontifex confirmavit Diplomate dato Lugduni Kalendis Septembris anno 1248. Regulam ſic mitigatam non ſervant ipſi qui *Mitigati Carmelitæ* dicuntur, ſed eamdem cum nova mitigatione facta ab *Eugenio IV.* die 15. Martii anno 1435.

Secunda mitigatio.

Ante Innocentii Quartì Pontificatum nulla fuere in Europa Carmelitarum Cœnobia.

Ante *Innocentii IV.* Pontificatum nulla fuiſſe in Europa Carmelitarum Cœnobia, colligitur ex ipſius Pontificis Literis ad Archiepiſcopos & Epiſcopos datis, anno 1246. in quibus ait, ipſorum *quietem mentis* recenti *ad has cismarinas partes tranſitu non modicum fuiſſe turbatam: & ad hoc* ipſos *aſpirare*, ut per *Apoſtolicæ Pietatis auxilium, ſtatum conſequi valeant*. Statum igitur antea in Europa non habebant. 2. Idem colligitur ex Breviario Carmelitico, cujus Lectiones in Commemoratione ſolemni Beatiſſimæ Virginis *Mariæ* ad diem 16. Julii, ſic habent: *Cum olim in Europa Ordo eſſet ignotus, & ob id apud Honorium III. non pauci pro illius extinctione inſtarent: aſtitit Honorio noctu puriſſima Virgo Maria, planèque juſſit ut Inſtitutum & homines benignè complecteretur.* 3. Ex *Guillelmo de Sanvvico*, Eremita Montis Carmeli, qui poſt amiſſam ultimò Acconem anno 1291. in Europam venit. Is Chronicon edidit de multiplicatione Religionis Carmelitarum per Provinciæ Syriæ & Europæ, & de perditione Monaſteriorum Terræ Sanctæ: in quo anno 1237. Carmelitas in Capitulo deliberantes inducit, an liceat ipſis Terram Sanctam deſerere. Migrationem eorum in Europam refert ad annum 1238. Cap. 5. narrat quomodo a Curatis vexati ad Epiſcopos confugerint, ſupplicantes ut ſibi Divina celebrandi in ſuis Cœnobiis licentiam, & libertatem ſepeliendi Fratres concederent: ſcribitque reſpondiſſe Prælatos, quòd *Cùm hæc Religio eſſet eis ignota, gratiam poſtulatam Fratribus non concederent, donec ſuper præmiſſis intentionem Summi Pontificis ſcirent*. Sanvvici Chronicon ediderunt PP. *Henſchenius & Papebrochius* in Tractatu præliminari ad Acta Sanctorum menſis Maii, Tom. 3. & commentitios Fundationum antiquiorum titulos everterunt, præcipuè Florentiæ, Senis, Boppardiæ, Burdigalæ, Coloniæ, Viennæ in Auſtria, &c. Lege & *Propylæi Antiquarii*, quod Actis Sanctorum menſis Aprilis Tomo 2. iidem præmiſerunt, partem ſecundam, in qua Florentinæ fundationis fabulam hoc ſæculo primùm adornatam, & fictitiam *Thomæ* Epiſcopi Atteſtationem, invictis argumentis probarunt, & Boppardienſe *Henrici* Prioris *Hein* Epitaphium anni 1113. nullatenus ad Carmelitas pertinere. Ineluctabile ſanè argumentum eſt ex *Jacobi de Vitriaco* ſilentio petitum, qui in lib. Hiſtoriæ Occidentalis, de Religioſis Ordinibus agens, Carmelitas prætermittit, quorum lib. 1. de Hiſtoria Orientali meminerat. De cœteris Carmelitarum Ordinem ſpectantibus, lege librum *De ortu & progreſſu Carmelitarum*, apud Trithemium, *Guillelmum Coaventrienſem* in Scuto Carmelitarum, *Joannem de Vineta* in Chronico Ordinis, *Joannem Groſſum* Ordinis Carmelitici Priorem Generalem, in Viridario; *Philippum Ribotum* in libris de inſtitutione & peculiaribus geſtis Carmelitarum; *Joannem Chimortenſem* in Speculo Ordinis B. Mariæ de Monte Carmeli, *Joannem Baptiſtam Mantuanum* in Apologia pro Carmelitis, *Joannem Paleonidorum* in Antiquitatibus Ordinis; *Lezanam* in Annalibus Carmeliticis, *Antonium Gonſalvez* in Chronicis Carmelitarum Luſitano idiomate ſcriptis & Ulyſſipone editis anno 1572. *Didacum de Coria* in Chronicis Hiſpanico idiomate editis Cordubæ anno 1598. *Thomam Saracenum* in Menologio Carmelitano; *Marcum Antonium Alegre de Caſanate*, in Carmelitici Decoris Paradiſo; *Lucium* Belgam in Bibliotheca Carmelitica; *Aubertum Miræum*, in libro de Origene & Incrementis Ordinis Carmelitarum; *Philippum a Sancta Trinitate*, in Decore Carmeli Religioſi, & in Hiſtoria Carmelitici Ordinis, *Danielem a Virgine Maria*, in Vinea Carmeli, &c.

Silveſtrinorum Congregatio.

VIII. *Silveſtrinorum Congregatio*, Ordinis Benedictini, anno 1231. condita eſt in Monte Fano, non longè a Fabriano inſigni Piceni oppido, auctore *B. Silveſtro Guzolino*, Auximate, qui e Canonico Eremita factus famâ ſanctitatis multos diſcipulos allexit. Obiit nonagenarius anno 1267.

Auctor.

Vitam ejus ſcripſit *Andreas Jacobi* ejuſdem Congregationis poſt ipſum quartus Abbas Generalis, quam apud *Surium* Tomo 6. poſterioris editionis, ad diem 26. Novembris legere eſt. Religioſam illam Societatem confirmavit *Innocentius IV.* Diplomate dato quinto Kalendas Julii anno 1247. quod incipit his verbis, *Religioſam vitam.* * De Sacris iſtius Congregationis Inſtitutis ſcribit *Andreas Jacobi* lib. 1. Cap. 10. *Antiquiſſima imprimis erat omnibus Monachis Cœnobii diſciplina & vitæ Religioſæ ſtudium. Quæ exterioris hominis ſunt: Veſtis admodum vilis & aſpera, ciborum magna ſimplicitas, non tam ad explendam quàm levandam famem accommodata, ſuam inopiam ac paupertatem corrogatis eleemoſynis leniebant. Mira in omnibus religioſæ taciturnitatis obſervantia: crebræ tum ad carnis macerationem, tum ad ſæculi expianda pericula verberationes & jejunia identidem uſurpabant. Dies noctéſque divinis laudibus Chorus perſonabat, mutua vigebant Charitatis Officia. Quæ interioris hominis ſunt: ſtatutum tempus ſacris lectionibus ac precationibus tribuebant, eratque unuſquiſque ſui contemptor egregius; neque hoc ſui contemptio quidquam de bona cæterorum exiſtimatione detrahebat; & ad ſummæ demum Chriſtianæ perfectionis ſtudium incumbebant. Neque verò eorum virtus & charitas intra illius Cœnobii ſepta continebatur, ſed ad externos quoque derivabatur.*

Confirmatio.

* *Bullarii Romani p. 114.*

Inſtituta.

Ordo B. Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum.

IX. *Ordo Sanctæ Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum*, conſilio *S. Raymundi de Pennaforte* Ordinis Prædicatorum, *Jacobi I.* Aragonum Regis auctoritate, a *S. Petro Nolaſco* Gallo, ex oppi-

Digitized by Google

eppido *Sanctuarum Puellarum* oriundo: viro nobili & divite, ad ſanctum opus Redemptionis Captivorom a Maurorum & Saracenorom ſervitute: mooente Deipara ipſi *Petro*, *S. Raymundo*, & *Jacobo* Regi conſpicuam ſe præbente, inſtitutus eſt Barcinone, die *S. Laurentio* Martyri Sacra 10. Auguſti, anno 1223. ſub Regula *S. Auguſtini*, & certis Conſtitutionibos a *S. Raymundo* præſcriptis, cum Breviario & Ritu divini Officii FF. Prædicatorum. Ordinem approbavit *Gregorius IX.* Pontifex Maximus 17. Kalendas Januarii anno 1235. Obiit *B. Petrus Nolaſcus* anno circiter 1250. die vigeſima-nona Januarii. De ipſo, ſacroque Ordine legi poſſunt *Melchior Rodericus*, *Bernardinus de Vargas*, *Natalis Gabore*, *Philippus de Gaimeran*, & *Joannes Latomy* in Hiſtoria Ordinis, *Franciſcus Zumel* in libro de Vitis Patrum & Magiſtrorum Generalium, ex qoo Vitam *S. Petri Nolaſci* deſcripſit edidiique P. *Bollandus S. J.* inter Acta Sanctorum menſis Januarii, ad diem vigeſimam nonam; *Alfonſus Remon* in Annalibus Ordinis Hiſpanicè conſcriptis, *Silveſter Maurolicus* in Oceano Religionum, *Joannes Mariana S. J.* Rerum Hiſpanicarum lib. 12. cap. 8. *Clemens VIII.* in Diplomate Canonizationis S. Raymundi, *Franciſcus Diego* in Hiſtoria Valentina, &c.

Ordinis conditores. *Regula.* *Approbatio.*

Ordo Eremitarum S. Auguſtini.

X. *Ordinem Eremitarum S. Auguſtini*, ut ab ipſo Sancto Doctore inſtitutum credam, auctoritate Sermonum ad *Fratres de Eremo*, quæ nulla eſt, cùm ſint ejus venerando nomini ſuppoſiti, adduci non poſſum. Legantur quæ de illis Sermonibus ſcripſi in Synopſi Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ 5. Sæculi Cap. 4. Art. 3. *Joachimi* Abbatis temporibus nulla erat Eremitarum *S. Auguſtini* Congregatio, ſiquidem illius ortum vaticinatus eſſe dicitur in Expoſitione Apocalypſis P. 4. Diſt. 7. *Surget*, inquit, *Ordo qui videtur novus, & non eſt. Induti nigris veſtibus, & accincti deſuper zona. Hi creſcent, & fama eorum divulgabitur. Et prædicabunt fidem, quam & defendent uſque ad mundi conſumptionem in ſpiritu Eliæ. Qui erit Ordo Eremitarum, æmulantium vitam Angelorum*, &c. Novum videri hunc Ordinem & non eſſe ait, quia Regula *S. Auguſtini*, quam ſervant, nova non eſt. *S. Antoninus* qui critices defectu Sermones ad Fratres in Eremo ut Auguſtinianos admiſit, de hujus Ordinis antiquitate ita cenſet 3. P. Chronici, Tit. 24. cap. 12. *Et ſi fuerunt aliqui ante Ordines Mendicantium, qui viverent in Eremis ſecundùm Regulam Auguſtini; non tamen erant talis Ordinis, nec habebant unum Caput, nec illas Ordinationes quas habent Eremitani nunc. Unde poteſt dici quòd qui dicantur Eremitani nunc, non fuerint ante Mendicantes.* Horum tamen Inſtitutionem Concilium Oecumenicum Lateranenſe 4. præceſſiſſe, declarat *Gregorius X.* in Decretali *Religionum*, Tit. *De Religioſis Domibus*, in Sexto. *Innocentium III.* primum Pontificem fuiſſe a quo Eremitæ Auguſtiniani aliquod Privilegium habuerint, *S. Antoninus* mox laudatus aſſerit. Idem Pontifex Epiſtolis 87. & 88. lib. 14. Abbati & Conventui Majoris Monaſterii Turonenſis Monaſterii *Eremitarum Fontis Girardi* donationem ab Epiſcopo Cenomanenſi factam confirmavit, eò quod *Fontis Girardi* Fratres vitæ & converſationis fuerant diſſolutæ. Qui nihilominus conqueſti ſunt de violentiâ ſibi illatâ exponentes coram Apoſtolicis Commiſſariis, *Quòd ab inſtitutione ipſius domûs, ſecundùm B. Auguſtini Regulam converſantes, vixiſſet ibidem vita & habitu in Ordine Regulari.* Idem Pontifex Cap. *Inſinuante*, Tit. *Qui Clerici vel Voventes Matrimonium contrahere poſſint*: Mulieris cujuſdam nobilis Matrimonium irritum declarat, quæ *votum emiſerat caſtitatis in manibus cujuſdam de Fratribus S. Auguſtini, eo adjecto tenore, ut in domo propriâ cum omni ſub-*

A Joachimo Abbate prædictus.

ſtantia ſua remaneret: ac in ejuſdem Ordinis habitu biennio poſt permanſerat. Plures fabulas ſeu falſas opiniones de Auguſtinianorum Eremitarum origine excuſſit *Gabriel Pennotus* lib. 2. Hiſtoriæ Tripartitæ.

Status Ordinis 13. Sæculo.

Ut autem magis innoteſcat quis eſſet 13. Sæculo hujus Ordinis ſtatus, operæ pretium eſt obſervare, quinque tunc fuiſſe Congregationes Eremitarum, primam *S. Guillelmi*, alteram *S. Auguſtini*, tertiam *F. Joannis Boni*, quartam *De Fabali*, quintam *de Brictinis*. S. Guillelmi Canonizatio ab *Innocentio III.* facta anno 1202. propagandi latiùs Ordinis Guillelmitani cauſa fuit, quem tunc in duas Congregationes diviſum legimus. Primæ caput fuit Monaſterium in *Stabulo Rhodis*, quo in loco Vir Sanctus obierat: alterius, Monaſterium *De Fabali Monte*, quæ Congregatio proprio Generali parebat, ſub Regula *S. Benedicti*, quam Guillelmitis dedit *Gregorius IX.* *Innocentius IV.* confirmavit, Diplomate dato Lugduni. 8. Nonas Septembris, anno Pontificatus 7. Chriſti 1250. quod *Samſon Hains* exhibet in libro *De veritate Vitæ & Ordinis S. Guillelmi*. Congregationem Eremitarum *de Brictinis*, Gregorius IX. anno 2. Pontificatûs 6. Kalendas Decembris dato Diplomate, quod incipit his verbis. *Sacroſancta Romana Eccleſia*, in protectionem Sedis Apoſtolicæ ſuſcepit; eique anno ſequente *Regulam S. Auguſtini* tradidit. Utrumque Diploma *Laurentius Empoli* Bullario Auguſtiniano inſeruit. Alteram Congregationem Eremitarum Budrioli in Cæſenate Diœceſi inſtituit *B. Joannes Bonus*, Mantuæ anno 1249. die 23. Octobr. vitâ functus. His Regulam *S. Auguſtini*, cum nigro habitu, *Gregorius IX.* dedit, ut conſtat ex *Innocentii IV.* Diplomate, quod incipit, *Admonet nos cura*, & refertur in Bullario Auguſtiniano Num. 14. Proprios Generales habuit, 1. *B. Joannem Bonum*, deinde *Matthæum*, poſtea *Hugonem & Marcum* in ſchiſmate electos, denique ipſis ultro cedentibus, *Lanfrancum*, quem *Guillelmus S. Euſtachii* Cardinalis *Innocentii IV.* auctoritate confirmavit, ut ex Diplomate mox laudato compertum eſt. Eremitæ qui nec ad Congregationem *S. Guillelmi de Stabulo Rhodis*, nec ad Congregationem *S. Guillelmi de Fabali*, nec ad illam *de Brictinis*, nec ad *B. Joannis Boni* pertinebant, nec ſuum Generalem habebant, ſed parebant Epiſcopis, *Eremitæ S. Auguſtini* ſimpliciter dicebantur. *Innocentius IV.* varios Eremitas in Etruria potiſſimùm degentes in unum Religionis corpus adunavit, ſub una *S. Auguſtini* Regula, unoque Superiore Generali, ac Religioſam illam Societatem multis ornavit Privilegiis, ut, FF. Prædicatorum inſtar ac Minorum, & ipſa Eccleſiæ ſervire ac prodeſſe poſſet; ut *Jordanus de Saxonia* in Vitis Fratrum lib. 2. cap. 14. narrat. Guillelmitæ ab hac unione ſunt excepti, ut conſtat ex Innocentii IV. Literis datis Laterani 17. Januarii Pontificatûs anno primo, id eſt, Chriſti 1245 quæ ſic inſcriptæ ſunt: *Innocentius Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, dilectis filiis univerſis Eremitis [Exceptis Fratribus S. Guillelmi] per Tuſciam conſtitutis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.* Hoc Diploma refert *Joannes Marquez* in Hiſtoria Auguſtiniana, Cap. 3.

Alexander IV. varias Congregationes Eremitarum, *quarum quædam S. Guillelmi, quædam S. Auguſtini Ordinum, nonnulla autem Fratris Joannis Boni, aliqua verò de Fabali, alia verò de Brictinis cenſebantur, & apud homines ambiguitate in nuncupationibus vacillabant*, cooperante *Richardo* S. Angeli Diacono Cardinali, in unam redegit Ordinis Auguſtiniani obſervantiam, ſub uno Priore Generali *Lanfranco*, qui tunc *B. Joan-*

nis Boni Congregationi præerat. Hæc diſcimus ex Diplomate *Alexandri IV.* cujus initium eſt, *Licet Eccleſia Catholica integritatem*, dato 4. Nonas Maii, anno Pontificatus 2. ut habetur in Bollario Romano, ſeu potiùs 5. Idus Aprilis, ut habetur in Bullario Auguſtiniano, juxta autographum in tabulario Ordinis Romæ aſſervatum. Eremitis *S. Guillelmi* mutationem priſtini ſtatûs ægrè admodum ferentibus *Alexander IV.* poſtmodum permiſit ut ſuis legibus viverent, ſub *Regula* ſcilicet *S. Benedicti ſecundùm Inſtitutiones S. Guillelmi*, & ſub proprio Generali. Hoc diploma referunt *Samſon Haius*, *Chryſoſtomus*, *Henriquez*, & alii. De Ordinis Eremitarum *S. Auguſtini* propagatione, Sanctis & Illuſtribus Viris, qui plura diſcere peroptabit, legat *Joannem Marquez* in Hiſtoria Auguſtiniana Hiſpanicè conſcripta; *Thomam de Herrera* in Alphabeto Auguſtiniano; *Nicolaum Cruſenium*, in Monaſtico Auguſtiniano, *Pamphilum* Signinum Epiſcopum in Chronico Auguſtiniano, & ante omnes *Jordanum de Saxonia*, in Vitis Fratrum.

Ordo Servorum B. Mariæ.

XI. *Ordo Servorum B. Mariæ* Virginis exordium habuit Florentiæ, die Aſſumptæ Deiparæ Sacra, anno 1233. ſeptem viris nobilibus, quorum primus erat *Bonfilius de Monaldis*, cœleſti conſilio in ſanctæ illius Congregationis inſtitutionem conſpirantibus. Regulam *S. Auguſtini* cum nigra veſte ab Epiſcopo Florentino ſuſceperunt. Ordinem approbavit *Alexander IV.* eumdemque *Benedictus XI.* confirmavit. Venerabile templum ſub Annuntiatæ Virginis memoria Deo ſacrum, anno 1250. extrui cœptum eſt. Cujus Imago Myſterii, biennio poſt Angelorum miniſterio depicta, ibidem frequentibus fidelium votis, & miraculis celebris evaſit. Anno 1253. hunc Ordinem ingreſſus eſt *S. Philippus Benitius*, anno 1267. in Generalem aſſumptus, maximo cum Sancti Sodalitii fructu & commodo. Is in Ordinem admiſit *Joachimum* virum pariter ſanctum. Obiit *S. Philippus Benitius* anno 1285. die 22. Auguſti, quo ejus memoria colitur. De hoc Ordine curioſum lectorem plura docebunt *Michaël Poccianitus* in Chronico, & *Archangelus Gianius* in Annalibus. Ejuſdem nominis Congregatio Maſſiliæ inſtituta eſt anno 1257. in Cœnobio *S. Mariæ de Areno*, cujus Fratribus Regulam *S. Auguſtini* tradidit *Benedictus* Maſſilienſis Epiſcopus. Illam *Clemens IV.* Pontifex Maximus confirmavit anno 1266.

Celeſtinorum congregatio.

XII. *Celeſtinorum* Congregatio ſub Regula *S. Benedicti* erecta eſt a *Celeſtino V.* Pontifice Maximo, antequam Pontifex creatus eſſet, de qua *Clemens V.* in Canonizationis ejus Diplomate: *Vir Sanctus* (inquit) *cupiens divinum ampliare cultum, Congregationem Monaſticam ſub B. Benedicti Regula, ſuperadditis et Statutis arctiſſimis ordinavit; ubi Fratrum ſuorum Deo famulantium abundantâ multitudine numeroſâ, fundatiſque locis non paucis in quibus Chriſtus Jeſus ab ipſis jugiter laudaretur, vixit cum eis ſanctis florens virtutibus, ac eximia ſanctitatis operibus informans & reformans univerſos.* Congregatio primùm *Sancti Spiritus de Sulmona* vocata eſt a primario Cœnobio, quam ſanctus conditor *Petrus de Morone* Pontifex factus & *Celeſtinus V.* appellatus confirmavit, ac ampliſſimis Privilegiis donavit, Diplomate quod incipit: *Etſi cunctos*, dato 5. Kalendas Septembris, Pontificatûs anno 1. Chriſti 1294. Eamdem Congregationem ſub Sedis Apoſtolicæ protectione recepit, noviſque gratiis auxit *Benedictus XI.* Diplomate quod incipit, *Religioſam vitam eligentibus*, dato ſecundo Idus Martii anno 1304.

Congregatio Montis Oliveti.

XIII. *Congregatio Sanctæ Mariæ Montis Oliveti*, a *B. Bernardo Ptolemæo*, qui ante conditum Ordinem *Joannes* vocabatur, Acconæ in Aretina Diœceſi inſtituta eſt anno Chriſti 1313. adjunctis ipſi ſociis *Patritio & Ambroſio*. Multi virtutum heroïcarum, quæ in ipſis elucebant, famâ ad idem vitæ genus invitati. Priorum Sodalium quietem interturbare, ſanctique conſilii progreſſum impedire, humani generis hoſtis aggreſſus eſt. Novitatis nomine ab Inquiſitore delati ad *Joannem XXII.* qui tunc in S. Petri Cathedra ſedebat, Avenionem evocati ſunt. *Ptolemæus* duos e Sociis ad Summum Pontificem delegavit; qui de ipſorum vivendi ratione ac inſtituto, cæteriſque, de quibus rogarentur, ejus Sanctitati reſponderent. Ipſos benignè exceptos ac lubenter auditos Chriſti Vicarius ad *Guidonem Petramalium* Aretinum Epiſcopum & Principem cum Literis Apoſtolicis remiſit, dans ipſi in mandatis ut eorum conſilia regeret, & aliquam vitæ normam ab Eccleſia probatam ipſis præſcriberet, ne ſuo viverent arbitratu. Epiſcopus preces ac jejunia Religioſis Commilitonibus indixit, quibus exactis, Deipara Virgine in ſomnis admonente ipſos albis veſtibus indutos ad vota nuncupanda ſecundùm *S. Benedicti* Regulam admiſit, ut ejus obſervantiam tunc pene in Italia collapſam reſtaurarent. Annus Chriſti 1319. vertebatur. Anno 1320. *Joannes XXII.* Monaſterium *S. Mariæ de Monte Oliveto* in Accona ſub Sedis Apoſtolicæ protectione ſuſcepit. *B. Bernardo* Religioſam Præfecturam recuſante, primus Abbas electus eſt *Patritius*: huic *Ambroſius* abdicanti ſucceſſit; cui non multò poſt defuncto, ſubrogatus eſt *Simon Senenſis*: poſt hujus obitum Pii Sodales a *B. Bernardo* multis precibus tandem impetrarunt, ut teneræ Congregationis adminiſtrationem ſuſciperet, anno 1322. Quam decem auctam Cœnobiis *Clemens VI.* Pontifex Maximus confirmavit anno 1344. *B. Bernardus Ptolomæus*, cùm anno 1348. in Cœnobium Senenſe conceſſiſſet, Fratribus, quorum maxima pars peſtilenti lue, quæ per Etruriam, immo Italiam totam fœdè graſſabatur, icta erat, ſolatium auxiliumque allaturus, lethifero ipſe morbo correptus ac brevi confectus, ad vitam migravit immortalem, 11. Kalendas Septembris.

A quo inſtituta;

Sub qua Regula?

A quo Pontifice confirmata.

Congregatio Monachorum Corporis Chriſti, Ord. Ciſtert.

Olivetanæ Congregationi ab annis ampliùs centum adjuncta eſt *Congregatio Monachorum Corporis Chriſti*, anno ſcilicet 1582. Iſtius Congregationis natales ad initium 14. Sæculi probabiliter referuntur. Ignotus Auctor Feſtivitate Corporis Chriſti ab *Urbano IV.* inſtitutâ, & a *Clemente V.* in Concilio Viennenſi confirmatâ, Viros quoſdam Religioſos Sanctiſſimi Sacramenti adorationi ſeſe devoviſſe, ac Officii a Sancto *Thoma* juſſu *Urbani IV.* editi recitationi ſe adſtrinxiſſe, veriſimile eſt, qui propterea *Monachi Albi Corporis Chriſti*, & *Fratres de Officio Corporis Chriſti* ſunt appellati. Congregationis Caput Gualdenſe Monaſterium *Corporis Chriſti* fuit, in Umbria, in Nucerina Diœceſi: Ex quo ſacram coloniam in fines ſuos traduxit *Joannes* Fulginatum Epiſcopus, ac in Æde Sacra *S. Mariæ in Campis*, juxta Fulgineam, conſentientibus Canonicis collocavit, 3. Idus Octobris anno 1373. Gualdenſi Monaſterio bellis aliiſque tempeſtatibus imminuto, facer Principatus in Congregationem reliquam Cœnobio *S. Mariæ de Campis* a Romano Pontifice *Bonifacio IX.* delatus eſt, qui & eorum annuens poſtulatis, ipſos Ordini Ciſtercienſi adjunxit, ejuſdemque Ordinis Privilegia cum ipſis communicavit, ipſam tamen Congregationem *FF. Corporis Chriſti* nomine diſtinctam manere jubens. Diploma datum anno 1393. Fulginenſe Monaſterium *S. Mariæ Majoris Ordinis FF. de Officio Corporis Chriſti Ordinis Ciſtercienſis*, appellatum, vetera probant documenta. Monachos

chos albos Corporis Chriſti Benedictinam Regulam profeſſos, conjicere eſt ex eorum ad Ciſtercienſes aggregatione. Abbas Generalis Congregationis Corporis Chriſti triennio quolibet eligebatur. Penes Abbatem *S. Salvatoris de Montecuta*, Ciſtercienſis Ordinis in peruſina Diœceſi, confirmationis poteſtas erat. *S. Salvatoris* Cœnobio bellicis tumultibus, aliiſque calamitatibus, collapſo, *Bonifacius IX.* Monaſterium *S. Mariæ de Campis* Abbatiæ *S. Galgani*, in Volaterrano addixit. Qua pariter cadente, Ugolinus Trincius Princeps a Summo Pontifice obtinuit, ut Monaſterium *S. Mariæ de Campis* ſui juris eſſet, nec a Ciſtercienſibus ullo pacto penderet; ſervatis nihilominus Privilegiis. Quòd a *Martino V.* anno 1419. & *Eugenio IV.* anno 1443. confirmatum eſt. Hæc porro Cœnobia *Congregatio Monachorum Alborum Corporis Chriſti* complectebatur. 1. *Corporis Chriſti de Gualdo.* 2. *S. Angeli de Murone.* 3. *Sanctæ Catharinæ de Santanatolia.* 4. *S. Joannis de Buſrbit.* 5. *Corporis Chriſti de Buſebo*, in agro Nucerino. 6. Aliud in Camerinenſi. 7. Alterum in Peruſina Diœceſi. 8. *S. Herculani de Peruſio.* 9. *Corporis Chriſti & S. Mariæ Annuntiatæ, de Monteſcio, S. Jacobi de Tuderto, & S. Mariæ in Campis*; Quorum omnium *Bonifacii IX.* Diploma mentionem facit. Præterea, *S. Silveſtri de Tuderto, S. Crucis de Comitibus Chigiani Nucerinis; SS. Gervaſii & Protaſii de Gualdo; S. Florentii de Peruſio, cum Sacello S. Herculani; S. Joannis de Fillilo* quod extra, & *S. Hieronymi*, quod intra Camerinum. Fulginei verò Virginum Bethleemititarum Monaſterium moderabatur. Tudertini Corporis Chriſti ad *S. Silveſtri* Monachi circumferendæ ſolemni pompa Euchariſtiæ in Solemnitate Sanctiſſimi Sacramenti Clero univerſo & populo confluentibus, Privilegium habebant. Iſta diſcimus ex *D. Secundo Lancelotto* Abbate Olivetano, lib. 2. Hiſtoriæ Olivetanæ, Cap. 69. & 70. Olivetani Ordinis exordia deſcribuntur in Vita *Sanctæ Franciſcæ* Romanæ a *Magdalena Anguillaria* Præſide oblatarum Turris Specalorum Italicè edita, Latinè verò a PP. *Henſchenio & Papebrochio* S. J. inter Acta Sanctorum menſis Martii, Tomo 2. ad diem 9. Cap. 8.

Eremitæ S. Pauli.

Ordinis conſtitutio.

XIV. *Ordo Eremitarum S. Pauli* primi Eremitæ, in Hungaria Auctorem habuit *Euſebium* quemdam Strigonienſem, ut ſcribit *Silveſter Maurolicus* lib. 1. Oceani Religionum. Huic Sociiſque certam piè vivendi normam *Bartholomæus* Quinqueeccleſienſis Epiſcopus tradidit. Rogatus deinceps *Urbanus IV.* Pontifex Maximus, ut hancce Congregationem approbaret, eique Regulam *S. Auguſtini* traderet, abnuit. Interim *Paulus* Veſprinienſis in Hungaria Antiſtes quaſdam his Eremitis leges dedit anno 1268. Anno. 1300. primus toti Congregationi præpoſitus eſt Prior Generalis F. *Laurentius Strigonienſis.* Miſſos a *Clemente V.* in Hungariam Sedis Apoſtolicæ Legatos *Gentilis de Monte Floris* S. R. E. Cardinalis Tit. *S. Martini in Montibus*, ex Ordine FF. Minorum

Regula.

aſſumptos anno 1308. ſingulari eum Ordinem benevolentia proſecutus, Regulam *S. Auguſtini* ipſi tradidit ſcribendi Conſtitutiones, Generalia Comitia congregandi poteſtatem fecit. Denique

Confirmatio.

Joannes XXII. eumdem confirmavit Ordinem, & multis auxit Privilegiis, *Caroli* Ungariæ Regis adductus precibus. Diploma ea de re datum Avenione 10. Kalendas Decembris anno 13. Pontificatus, id eſt, Chriſti 1328. apud *Odoricum Raynaldum* ad eum annum, Num. 83. legere eſt.

Ordo Jeſuatorum.

XV. *Jeſuatorum Ordini*, ſic appellato quòd Sanctiſſimum Nomen *Jeſu* frequenter in ore haberent, initium dedit Senis *Joannes Columbinus* vir nobilis & ſanctus. Quem *Urbanus V.* ſub Regula *S. Auguſtini* confirmavit anno 1367. De his legendi *Silveſter Maurolycus* in Mari Oceano Religionum, lib. 5. & *Paulus Morigia.* Hunc Ordinem extinxit *Clemens IX.* Pontifex Maximus Diplomate dato die 6. Decembris 1668.

A quo inſtitutus, confirmatus, extinctus?

Ordo S. Brigittæ.

XVI. *S. Brigitta*, Regum Suecorum genere prognata, *Ulphoni* Neritiæ Principi matrimonio juncta eſt. Susceptis ex thoro immaculato octo liberis, quatuor maribus, totidemque fœminis, continentiam cum eo ſervavit, & ad *S. Jacobum* in Compoſtella, aliaque ſacra loca cum ipſo peregrinata eſt. Quo in Ordine Ciſtercienſi piè defuncto, Sancti Spiritus impulſu Romam, & Hieroſolyma ad ſacra loca luſtranda profecta eſt, aſperrimo vitæ genere, prophetiæ dono, Revelationibuſque divinis, quæ & ſcriptis mandatæ extant, ubique celeberrima, & omnium pene ſui temporis Scriptorum ſtylo celebrata. Religioſum Ordinem inſtituit *S. Salvatoris*, ſub Regula *S. Auguſtini*, additis novis Sanctionibus, Chriſti revelatione. Veſte & chlamyde griſei coloris tam viri quàm fœminæ induebantur, cruce rubeâ chlamydi intertextâ, cum albo circulo in medio. Hujus Ordinis meminit *Thomas Vualſinghamus* in Hiſtoria Anglicana, in *Henrico V.* pag 387. *S. Auguſtini*, (inquit) *profitentur Regulam, quæ cum aliis adjectis cæremoniis vocatur ab eis Regula Salvatoris. Iis non licet habere proprium, non quidem obolum nec pecuniam tangere quovis modo. In hoc Monaſterio juxta Regulam debent eſſe Sorores 60. Sacerdotes 13. Diaconi 4. octo Fratres Laici; quibus omnibus computatis, tantus erit numerus perſonarum, quantus erat 13. Apoſtolorum, & 70. Diſcipulorum Chriſti. Hi non lineis, ſed laneis ſemper utuntur. Qui duos Conventus habebunt, unam Eccleſiam in communi: Moniales habebunt ſuperiùs ſub tecto: Fratres inferiùs ad terram. Et ſunt utrique Conventus ſeparatim incluſi: quibus poſt profeſſionem non licebit egredi, niſi de Domini Papæ licentia ſpeciali. Iſti duo Conventus debent habere ex Regula ſufficientem dotationem ad ſuſtentationem perſonarum & ſervientium, ac ſupportationem onerum tanti Monaſterii: ita quòd abſque indigentia & mendicitate tam in anno ſterili quàm fertili poſſint ſufficienter & quietè ſubſiſtere. Poſtea verò ſi totus mundus poſſeſſiones & prædia eis offerret, quiddam omnino recipere non liceret. Ante Feſtum omnium Sanctorum annuatim computari debent & praſciri victualia, & neceſſaria anni ſubſequentis, & quæcumque tunc remaneat de victualibus ſeu pecunia anni tunc inſtantis, in craſtino omnium Sanctorum debent pauperibus erogari. Si verò aliquando victualia ſequentis anni videntur non ſufficere, tunc de pecunia aut victualibus imminentis anni additur ſequenti anno quantum neceſſe eſt & non plus, ſi Abbatiſſa, & Generalis ejuſdem loci Confeſſor, periculum animæ ſuæ voluerint evitare. Et ex poſt quidquid remanſerit, egenis dari debet. Abbatiſſa cum conſenſu Sororum & Fratrum eligere debet unum de 13. Sacerdotibus in Confeſſorem Generalem Monaſterii, cui omnes Fratres obedire debent, & contra præceptum ejus nihil omnino facere. Nullus ſæcularium virorum, ſeu mulierum ſæcularium ſeu Religioſorum, ingreditur Monaſteria Monialium. Hos ritus & plures alios obſervant hujus novellæ Religionis Profeſſores.*

Ejus Regula.

De *S. Brigitta* & de ejus Ordine legi poteſt *S. Antoninus* III. P. Chronici Tit. 24. Cap. 11. Hunc *Urbanus V.* Pontifex Maximus confirmavit. Eius habitum non induit Sancta illa Mulier. Caput Ordinis Vvatzſtenenſe Monaſterium erat in Diœceſi Lyncopenſi. Obiit admirabilis Vidua Romæ 10. Kalendas Auguſti anno 1373. A *Bonifacio IX.* Pontifice Maximo in Sanctarum numerum relata eſt, anno 1391. Rurſus a

Joan.

S. Brigitta Canonizatio.

Joannes XXIII. in Concilio Conſtantienſi, ſupplicantibus Regnorum Sueciæ, Daniæ, & Norvegiæ Oratoribus ejus ſanctitas declarata eſt, ut *Trithemius* in Chronico Spanhemenſi, & *Nauclerus* Generatione 48. teſtantur. Tandem ne ipſius Canonizatio tempore Schiſmatis, a Pontificibus, quos univerſa non agnoſcebat Eccleſia facta vacillaret, tertiò poſtulata eſt a *Martino V.* cujus ea de re Conſtitutio Florentiæ data Kalendis Julii, anno Chriſti 1419. *S. Brigitta* Revelationibus præmittitur. Ad Monaſterium Vvatzſtenenſe poſt obitum *Brigitta* Matris Sanctiſſimæ ſe contulit *Catharina* ejus filia, ipſius venerandas Reliquias deferens, ibique ſuſcepto Religionis habitu & votis nuncupatis, Abbatiſſa electa, Romam poſtea miſſa eſt a Sueciæ Rege ad Matris Canonizationem promovendam. *S. Catharina Suecica* Vitam apud Bollandi Continuatores legere eſt ad diem 24. Martii.

Ordo Hieronymitarum.

XVII. Anno 1374. Hieronymitarum Ordo in Caſtella inſtitutus eſt a *Petro de Guadaſſivarta*, aliiſque viris nobilibus, partim Italis, partim Hiſpanis; quibus Regulam S. Auguſtini *Gregorius XI.* Pontifex Maximus tradidit, certaſque Conſtitutiones confirmavit, ac proprium deſignavit habitum. *Petrus* hanc Regulam Avenione coram Pontifice ritu ſolemni profeſſus, Prioris ornatus dignitate in Caſtellam remiſſus eſt cum literis commendatitiis ad *Henricum* Regem, quibus Pontifex ejus Majeſtatem rogabat ut novo Ordini faveret. Illas deſcripſit *Odoricus Raynaldus* ad annum 1374. n. 22. De iſtius Ordinis exordio ſcribit *Joannes Mariana* lib. 17. de Rebus Hiſpaniæ, Cap. 18. *Octobris die quinto-decimo, Gregorio Pontifici ratio vivendi probata eſt, quam ii Monachi conſectantur in Hiſpania, quibus a Divo Hieronymo nomen eſt, ædificiorum amplitudine, divinas laudes concentu ſuaviſſimo decantandi ſtudio, clauſura patientiâ præcipui præ cæteris atque præſtantes: nativis lanarum coloribus intra vestem, intus candido diſtincti. Quidam viri Itali pietatis ſtudio incenſi, non procul Toleto domicilium conſtituerunt ab hominum conventu ſecretum. Horum vitæ genus propter excellentem ſanctitatis opinionem æmulati alii, ſeſe illis adjunxerunt. Viri in eo numero primarii, Fernandus Juonius Templi Toletani Canonicus, Pecha fratres, Alfonſus, Petruſque: hic Regius Cubicularius, ille Gennenſis Epiſcopus. Primum huic Ordini Monaſterium legibus inſtitutiſque temperatum, prope Caracam, ſupra Lupianam pagum. Regum Principumque munificentiâ deinde multa alia fundata ſunt.* Plura docebunt Ordinis Hiſtorici, *Hermenegildus a S. Paulo, Joſeph de Siguenca, & Franciſcus de los Sanctos.*

A quo inſtitutus & confirmatus?

Regula.

Ordo S. Ambroſii.

XVIII. *Ordo S. Ambroſii* dudum inſtitutus, ſed abſque certa Regula a Sede Apoſtolica approbata, rogante *Simone* Mediolanenſi Archiepiſcopo, ſub *S. Auguſtini* Regula a *Gregorio Undecimo* confirmatus eſt, cum poteſtate recitandi Ambroſianum Officium; Priorem eligendi, cujus confirmatio ad Mediolanenſem Archiepiſcopum pro tempore exiſtentem pertineret; prædicandi verbum Dei; Confeſſiones audiendi, & mortuos ſepeliendi ſine præjudicio Parochialis Eccleſiæ. Diploma ea de re datum Avenione 3. Kalendas Decembris anno 1375. Tom. 1. Bullarii Romani pag. 289. legere eſt. Caput Ordinis, Monaſterium Mediolanenſe *S. Ambroſii ad Nemus.*

A quo confirmatus?

Ordines Equeſtres. Ordo S. Mariæ Glorioſæ.

XIX. Ordines etiam Equeſtres 13. & 14. Seculo inſtituti: in primis *Ordo S. Mariæ Glorioſæ*; cujus officium erat procuratio & conciliatio pacis in civitatibus Italiæ, quæ Gibellinorum & Guelforum inteſtinis odiis belliſque conflagrabant. Auctor Inſtituti fuit *Bartholomæus*, Ordinis FF. Prædicatorum vir ſanctus, patriâ *Vicentinus*. Ab *Urbano IV.* Pontifice Maximo confirmatus eſt Conſtitutione Viterbii datâ anno Pontificatus 1. Chriſti 1261. Kalendis Januarii. Tunicâ albâ, & ſubcinericiâ togâ induti, crucem purpuream in campo albo, duabus ſupra poſitis ſtellis præferentes, Regulam *S. Auguſtini* profitebantur; viduarum & pupillorum tutelam ſuſcipiebant; pacem & concordiam inter homines pro ſua virili promovebant, fovebantque. Quos etiam, quòd ſuis quique in ædibus cum uxoribus & liberis vitam agere permiſſi ſint, vulgus *FRATRES GAUDENTES* appellavit. De his *Ghirardacius* in Hiſtoria Bononienſi.

Ordo Pœnitentiæ Sanctorum Martyrum.

Prodiit in Paleſtina circa annum 1250. Equeſtris *Ordo Pœnitentiæ SS. Martyrum*, ſub Regula *S. Auguſtini*, cujus meminere qui de Ordinibus Militaribus ſcripſerunt, præſertim *Franciſcus Menenius*.

Ordo S. Lazari.

Ordinem Fratrum & Militum *Hoſpitalis Leproſorum S. Lazari Hieroſolymitani*, longè ante ſua tempora inſtitutum, ſub *S. Auguſtini* Regula confirmavit *Alexander IV.* anno Chriſti 1255. Diploma ea de re datum extat in Bullario Romano. De hoc Ordine legendi *Beloius & Menenius* in libris ſuis de Ordinibus Equeſtribus, & *Maurolicus* in Mari Oceano omnium Religionum. Eumdem Ordinem *Clemens IV.* Privilegiis auxit.

Ordo Monteſiæ.

Ordo Monteſiæ, ab urbe Regni Aragonii, in qua ſedes ejus præcipua conſtituta eſt, appellatus: ſub nomine *S. Mariæ & S. Georgii*, Ordini Calatravæ aggregatus, & Ciſtercienſium leges ſub proprio Magiſtro ſervare juſſus; Valentinum Regnum a Maurorum incurſibus tueri. Veſte candidâ cum rubra Cruce novi Milites inſigniti. Templariorum bona in Valentino tractu illis collata. *Joannis XXII.* Pontificis Maximi auctoritate hæc inſtituta Militia, idque Aragonii Regis precibus datum, anno 1317.

Ordo Chriſti.

Poſt biennium, in Luſitania, eodem Pontifice concedente, Sacra pariter Militia inſtituta eſt, cui a CHRISTO nomen. Mauris & Saracenis propulſandis, Cruce rubra, linea candida interſecante diſtincta. Cui etiam Templariorum bona ejuſdem Regni attributa fuere. Sedes principalis Caſtrum Marinum Silvenſis in Algarbiis Diœceſis; unde poſtea Tomarium migrarunt. De Monteſia, & Chriſti Militia legendus *Mariana* lib. 15. cap. 16.

Monaſticæ Profeſſionis tempus.

XX. De Monaſticæ Profeſſionis tempore, ſeu ætate quâ emitti poſſet, varia fuit etiam bis ſeculis, quorum hiſtoriam teximus, Eccleſiæ Diſciplina. *Hugo* Cluniacenſis Abbas 17. anno 1199. electus, Statuta quædam edidit, in quibus iſtud legitur: *Nullus Regularibus veſtibus infra viginti annos induatur, exceptis illis tantùm de Schola apud Cluniacum, ſine quibus ſervitium Dei fieri non conſuevit.* Hoc Statutum *Gregorius IX.* Pontifex Maximus temperavit, Diplomate quo Cluniacenſium Reformationem ſanxit, quod incipit his verbis: *Behemot non contentus quaſi bos comedere paleas:* & extat in Bullario Romano Tom. 1. *Cæterùm*, inquit, *quia non eſt in primogenito bovis arandum, diſtrictiùs inhibemus, ne pueri ante quintum decimum annum in Monachos admittantur, illis dumtaxat exceptis, quibus in Cluniacenſi Monaſterio, ex antiqua conſuetudine, certum eſt Officium deputatum.* Id confirmavit *Nicolaus IV.* Conſtitutione quæ incipit his verbis: *Regis Pacifici*, edita anno 1289. *Cæterùm quia Ordo videtur grave profitentibus jugum imponere, diſtrictiùs inhibemus, ne ante quintumdecimum ætatis annum completum ad Monachalem Profeſſionem puer aliquis admittatur.* Concilium Pariſienſe anno 1212. a *Roberto de Corceone* Sedis Apoſtolicæ Legato congregatum P. 2. Cap. 3. annum 18. pro Religionis ingreſſu præſcribit: *Juxta ætatem recipiendorum ad Religionem, cujuſcumque fuerint Ordinis, diſtrictè prohibemus,*

ne

ne aliquis recipiatur infra decimum octavum annum. Concilium Oxonienſe anno 1322. eamdem diſciplinam ſancit Cap. 43. *Monachus non recipiatur minor octodecim annis, niſi evidens utilitas ſeu neceſſitas aliud inducat.* Conventus Generalis omnium Abbatum Ordinis Benedictini ab *Ottone* Sedis Apoſtolicæ Legato Londini anno 1238. celebratus, quemquam ante vigeſimum annum completum ad Profeſſionem, & decimum nonum ad Probationem, in Monaſterium admitti vetat. Virgines anno ætatis dudecimo ad Profeſſionem admiſſas, colligitur ex Cap. *Indemnitatibus, De electione & electi poteſtate,* in Sexto. *Nulla Monialis,* inquit, *niſi duodecimum annum peregerit, & profeſſa fuerit tacitè vel expreſsè, ad eligendum cum aliis admittatur.* Qui per annum integrum Monaſticum habitum geſtaverant, tacitâ Profeſſione obſtricti cenſebantur, nec ad ſæculum reverti poterant; ut colligitur ex Cap. *Ex parte. De Regularibus,* quod eſt *Honorii III.* & ex Cap. *Statuimus,* quod eſt *Gregorii IX.* Quæ de iis dumtaxat Ordinibus intelliguntur, in quibus idem erat Novitiorum & Profitentium habitus, ut ipſi declarant. *Alexander IV.* C. *Non ſolùm, De Regularibus,* in Sexto, Fratribus Prædicatoribus & Minoribus ſub pœna excommunicationis prohibet, *ne ante annum Probationis elapſum, aliquem ad Profeſſionem recipiant,* vel impediant, ne ad alium Ordinem tranſeat, vel ad ſæculum redeat: *Niſi major quatuordecim annis exiſtens, profeſſus ſit tacitè vel expreſsè, aut evidenter conſtet illum vitam voluiſſe mutare: quod tamen non præſumitur, niſi clarâ probatione, vel competentibus inditiis oſtendatur.* Probationis annum omnino neceſſarium ſtatuit *Bonifacius VIII.* Cap. *Beneficium, De Regularibus,* ut quis ſit obſtrictus Vitæ Monaſticæ, *niſi conſtet quòd vitam voluerit abſolutè mutare, vel habitum receperit Profeſſorum.* Concilium Londonienſe anno 1237. ſtatuit ut *Poſtquam Novitii anno Probationis finito geſtaverint habitum Monachalem, ad Profeſſionem, juxta Decretalem Honorii Papæ, diſtrictione Eccleſiaſticâ vel Canonicâ per Abbatem protinus compellantur.* Quæ lex etiam ad *Canonicos Regulares & Moniales* extenditur. Concilium Lambethenſe anno 1281. Can. 19. idem ſtatuit de Monialibus, eas nimirum *ipſo facto profeſſas* cenſeri debere, *poſtquam ultra annum vitam ſponte in Collegio duxerint Regularem; adeo ut ad ſæculum redire nullatenus permittantur, etiamſi benedictionem Epiſcopalem cum ſolemnitate voti emiſſi minimè perceperint.* Et Monachos, *ſi ultra annum Religionis habitum in Monaſterio ſponte detulerint, & ipſo facto ad ſæculum redierint, eſſe ſicut Apoſtatas ab Eccleſiaſticis Officiis repellendos, & ad repetenda ſua Monaſteria, ſecundùm Juris exigentiam compellendos.*

Pretium pro Monaſterii ingreſſu recipere nefas.

XII. Pretium pro ingreſſu Monaſterii ſeu pro receptione ad Religioſam Profeſſionem exigere, Eccleſia Simoniæ damnavit 13. & 14. Sæculo. Concilium Lateranenſe 4. anno 1215. hac de re Canonem 64. condidit, cujus hæc ſunt verba: *Quoniam Simoniaca labes adeo pleraſque Moniales infecit, ut vix aliquas ſine pretio recipiant in Sorores, paupertatis prætextu volentes hujuſmodi vitium palliare: ne id de cætero fiat, penitus prohibemus; ſtatuentes ut quæcumque de cætero talem pravitatem commiſerit, tam recipiens quàm recepta, ſive ſit ſubdita, ſive Prælata, ſine ſpe reſtitutionis de ſuo Monaſterio expellatur, in locum arctioris Regulæ ad agendum perpetuam pœnitentiam retrudenda. De his autem quæ ante hoc Synodale Statutum taliter ſunt receptæ, ita duximus providendum, ut remotæ de Monaſteriis, quæ perperam ſunt ingreſſæ, in aliis locis ejuſdem Ordinis collocentur. Quod ſi propter nimiam multitudinem alibi fortè nequiverint commodè collocari: ne fortè damnabiliter in ſæculo evagentur, recipiantur in eodem Monaſterio diſpenſative de novo, mutatis prioribus locis, & inferioribus aſſignatis; Hoc etiam circa Monachos & alios Regulares decernimus obſervandum. Verùm ne per ſimplicitatem vel ignorantiam ſe valeant excuſare: præcipimus ut Diœceſani Epiſcopi ſingulis annis hoc faciant per ſuas Diœceſes publicari.*

In hujus diſciplinæ violatores *Innocentius III.* Cap. *Dilectus, De Simonia,* animadvertere juſſit Cantuarienſem Archiepiſcopum, qui Diœceſim ſuam viſitans, *in Monaſteriis & Religioſis locis pullulaſſe repererat ſimoniacam pravitatem, ita quod in eis multi pretio eſſent recepti, qui potiùs gratis recipi debuiſſent, immo etiam ad Religionis obſervantiam invitari.* Quomodo erga eos gerere ſe deberet, Cantuarienſis rogaverat Archipræſul. Reſpondet Innocentius III. *Si adversùs eos qui labe fuerint hujuſmodi maculati, accuſatio coram te fuerit canonicè inſtituta, poſtquam crimen ordine fuerit judiciario comprobatum, tam in dantes, quàm in recipientes, canonica ſeveritatis exerceas ultionem. Quòd ſi de hoc tibi per ſolam inquiſitionem conſtiterit, eos qui per ſimoniacam pravitatem in locis talibus ſunt recepti, ab illis amotos, ad agendam pœnitentiam ad Monaſteria dirigas arctiora. Abbatibus autem & Abbatiſſis, Prioribus, Prælatis quibuſlibet & Officialibus eorumdem, injungas pœnitentiam competentem: & donec illam peregerint, eos a Sacrorum Ordinum executione ſuſpendas; injungens Epiſcopis tuis, ut hanc formam per ſuas Diœceſes ſtudeant obſervare. Illud tamen gratanter recipi poterit, quod fuerit ſine taxatione gratis oblatum.*

Concilium Oxonienſe anno 1220. Canone 39. ſtatuit ut Monachi vel Canonici Regulares, *pro receptione alicujus in domum Religionis, pecuniam aut quidquam aliud extorquere non præſumant: adeo ut ſi præ paupertate domus, ingrediens debeat veſtire ſe ipſum, prætextu veſtium, ultra juſtum pretium earum, ab eo nihil penitus recipiatur.* Et Canone 46. ſtatuit ut *Epiſcopi provideant quòd Moniales in omnibus neceſſariis competenter ſuſtentari poſſint de bonis Monaſterii, nec ſuſtineant ultra numerum aliquam admitti: nec etiam ſuſcipiatur aliqua, quouſque redactæ fuerint ad numerum illum. . . . Si autem contigerit aliquam de cætero contra hanc formam admitti, tum Abbatiſſa, quàm Priorifſa deponatur.*

Concilium Langcſienſe anno 1278. plures in Monaſterium recipi vetat, *quàm ex locorum facultatibus competenter poſſint ſuſtentari.*

Bonifacius VIII. C. *Periculoſo, De Statu Regularium,* in ſexto, prohibet, *Ne in Monaſteriis Ordinum non Mendicantium aliqua recipiantur de cætero in Sorores, niſi quot poterunt de ipſorum Monaſteriorum bonis ſive proventibus abſque penuria ſuſtentari: ſi ſecus actum fuerit, irritum* decernit.

Concilium Colonienſe anno 1310. Canone 28. prohibet; *Ne in aliquo Monaſterio Monachorum vel Monialium, cujuſcumque conditionis vel Regulæ exiſtant, in receptione vel admiſſione Monachi ſeu Sanctimonialis ad ipſum Ordinem, pecunia exigatur, vel pro receptione talis perſonæ ad Religionem, pacta, conditiones, aut conventiones de pecunia, vel alia re temporali ipſi Religioſi faciant, quovis nomine vel colore ad hoc quæſito. Sed id quod ex poſt facto parentes & amici perſonæ receptæ, pro eleemoſyna & devotionis cauſa, abſque pacto liberè contulerint, recipere valeant: dum tamen id fiat purè & ſimpliciter, ſine fraude.*

Urbanus V. Cap. *Sanè, De Simonia,* lib. 5. Extravag. Communium, prohibet *Ne tam a maribus quàm a mulieribus volentibus ingredi Religionem,* Abbates, Priores, Abbatiſſæ vel Prioriſſæ, *in earumdem perſonarum receptione, aut ante vel poſt il-*

Digitized by Google

illam, quoſcumqae paſtus, prandia ſeu cœnas, pecuniae, jocalia, aut ees alias, etiam ad uſum Eccleſiaſticum, ſeu quemvis pium uſum alium deputata vel deputanda, directè vel indirectè petere vel exigere quoquomodo præſumant: ſed eos potiùs cum omnimoda pietate recipiant, ac in victu & veſtitu, ſicut alias perſonas ſaneum Eccleſiarum, Monaſteriorum, Prioratuum, domorum & locorum, ſincerâ charitate pertractent. Illa dumtaxat, qua perſona ipſa ingredientes, purè & ſponte, & plenâ liberalitate, omnique pactione ceſſante, dare vel offerre Eccleſiis, Monaſteriis, Prioratibus, domibus, & locis hujuſmodi voluerint, cum gratiarum actione licitè recepturi. Nos enim qui ſecus egeriut, ſi ſint ſingulares perſona, tam dantes quàm accipientes, Excommunicationis: ſi Capitulum vel Conventus fuerit, Suſpenſionis ſententiis eo ipſo decernimus ſubjacere: A quibus, præter quàm in mortis articulo, abſolvi nequeant abſque Sedis Apoſtolicæ licentia ſpeciali.

Hugo V. Cluniacenſis Abbas ſtatuit ut in Monaſteriis Cluniacenſis Congregationis *Nullus pactione ſeu pretio recipiatur; ſed ſi quis quidquam ſponte obtulerit, non reſpuatur ejus devotio. Et quoniam*, inquit, *ex ſuſceptione debilium & inutilium perſonarum iſta præcipuè peſtis irrepſit, præcipimus ut nonniſi tales recipiantur in Monachos, qui apti ſint ſervitio Dei, & non oneroſi Fratribus & utiles Monaſterio.*

Sanctus Thomas Secunda Secundæ, Quæſt. C. Art. 3. in Reſponſione ad tertiam Objectionem, docet, *Quòd pro ingreſſu Monaſterii non licet aliquid exigere vel accipere quaſi pretium. Licet tamen, ſi Monaſterium ſit tenue, quod non ſufficiat ad tot perſonas nutriendas, gratis quidem ingreſſum Monaſterii exhibere, ſed accipere aliquid pro victu perſonæ, quæ in Monaſterio fuerit recipienda, ſi ad hoc non ſufficiunt Monaſterii opes.*

Sanctus Bonaventura in Libello Apologetico in eos qui Ordini Minorum adverſantur, Quæſt. 18. docet quòd *Ubi recipitur perſona propter pecuniam, ſimonia eſt, quia ibi venditur ſpirituale, id eſt, conſortium ſpiritualis Societatis, pro temporali, ſcilicet pro pecunia..... Ubi verò pecunia recipitur propter perſonam, quam aliàs libenter reciperent, ſi haberent unde eam paſcerent, non videtur eſſe ſimonia, dummodo forma cum intentione concordet. Et hoc modo ſuſtinemus quòd Sorores Sanctæ Claræ recipiant pecuniam cum perſonis, ſi quando oportet eas plures perſonas recipere, quàm de facultatibus Monaſterii congruè valeant ſuſtentari.* Lege *S. Raymundum de Pennaforti*, in Summa Tit. 1.

Puerorum oblatio a Parentibus. XXII. Parentes filios ſuos minorennes vitæ Monaſticæ quandoque devovebant, ſed ad ſæculum redire poterant, niſi anno ætatis 15. parentum oblationem confirmarent. *Guillelmus* Montiſpeſſulani Dominus condito teſtamento, quod Tom. 9. *Spicilegii* editum eſt, de *Guidone* filio ſuo ita ſtatuit: *Guidonem filium meum volo eſſe Monachum Cluniacenſem; & dimitto Eccleſiæ Cluniacenſi centum libras; quibus dictus Guido ſit contentus de bonis meis. Si ante Monachationem Guido deceſſerit, habeat dicta Eccleſia de iſtis centum libris tantùm decem ſolidos.*

Innocentius III. Epiſtolâ 116. libri 15. ad Lugdunenſem Archiepiſcopum datâ, confirmat quod *cautum reperitur in Canone, ut minoris ætatis filiis, qui oblati Monaſterio fuerint, ſuſcipientes habitum vel tonſuram, ſi a Prælatis ſuis anno quinto-decimo requiſiti, ſe in aſſumpta Religionis propoſito conſenſerint permanſuros, redeundi licentia præcludatur, alioquin eis non adimatur ad ſæculum redeundi facultas, ne coactu præſtare Deo ſervitia videantur.*

Libertati XXIII. Parochialium Rectores Eccleſiarum ſibi temerè poteſtatem arrogabant prohibendi ne Parochiani ſui Vitam Monaſticam abſque licentiâ ſuâ amplecterentur. Illorum audaciam reprehendit *Innocentius III.* Epiſt. 166. lib. 13. ad Decanum, & Archidiaconum de Loſco, & *Hugonem* Canonicum Cabilonenſem. *Abbas*, inquit, *& Conventus Ciſtercienſis tranſmiſſa nobis petitione monſtrarunt, quòd quidam Rectores Eccleſiarum Provinciæ Lugdunenſis, ab iis qui vivi & incolumes ad eorum Ordinem tranſeunt, ſibi fieri exigunt teſtamentum, & in eos quos iidem relinquunt in ſæculo, propter hoc Eccleſiaſticam exercent Cenſuram, ac Capitulum illud quo eis a Sede Eccleſiaſtica indulgetur, ut licitè liberos & abſolutos a ſæculo fugientes recipiant, interpretantes ſiniſtrè; aſſerunt eos, licèt aliàs abſoluti exiſtant & liberi, ſine ipſorum licentia non poſſe ad Religionem tranſire, pro eo quòd Jure Parochiali iiſdem obligati tenentur. Quocirca Diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus præſumptores prædictos a præſumptione hujuſmodi, monitione præmiſſâ, per Cenſuram Eccleſiaſticam, ſublato appellationis obſtaculo compeſcatis.*

Fidelium ad Vitam Monaſticam eligendam conſulunt Summi Pontifices

XXIV. Quidam Monachi ſubditi erant Epiſcopis, alii ab eorum Juriſdictione Sedis Apoſtolicæ auctoritate erant abſoluti. Ciſtercienſes Abbates Obedientiam Epiſcopis profitebantur, ut conſtat ex *Honorio III.* C. *Ne Dei Eccleſiam, De Simonia*, cujus hæc ſunt verba: *Adjicimus ut Archiepiſcopi & Epiſcopi eâ ſint formâ Profeſſionis contenti, quæ ab origine veſtri Ordinis noſcitur inſtituta, quæ talis eſt: Ego Frater Abbas Ciſtercienſis Ordinis, ſubjectionem & reverentiam, & obedientiam a SS. Patribus conſtitutam, ſecundùm Regulam S. Benedicti, tibi, Domine Epiſcope, tuiſque Succeſſoribus canonicè ſubſtituendis, & Sanctæ Sedi Apoſtolicæ, ſalvo ordine meo, perpetuò me exhibiturum promitto.* Ordines FF. Prædicatorum & Minorum, aliorumque Mendicantium, ſtatim a confirmatione ſua Immunitatem ab Epiſcoporum Juriſdictione, quoad monaſticum regimen, & ea quæ regularem diſciplinam ſpectant, Sedis Apoſtolicæ privilegio obtinuerunt. Quoad Sacramentorum verò adminiſtrationem & verbi miniſterium, eiſdem erant, ſuntque ſubditi. *S. Franciſcus* Cap. 9. ſuæ Regulæ ſtatuit ut *Fratres non prædicent in Epiſcopatu alicujus Epiſcopi, cùm ab eo illis fuerit contradictum.* Idem vetant FF. Prædicatorum Conſtitutiones. Idem Patriarcha Seraphicus Teſtamento ſuo cavit, juſſitque Fratribus univerſis ut *ubicumque ſunt, non audeant petere aliquam Literam in Curia Romana, per ſe, vel per interpoſitam perſonam, pro Eccleſia, neque pro aliquo loco, neque ſub ſpem prædicationis, neque pro perſecutione ſuorum corporum; ſed ubicumque non fuerint recepti, fugiant in aliam terram ad faciendam pœnitentiam cum benedictione Dei.* Nec Præſulibus dumtaxat, ſed etiam ſecundi Ordinis Sacerdotibus reverentiam docet exhibendam, nec ipſis repugnantibus in ipſorum Eccleſiis concionandum. *Dedit mihi Dominus* (inquit) *& dat tantam fidem in Sacerdotibus qui vivunt ſecundùm formam Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, propter Ordinem ipſorum, quòd ſi facerent mihi perſecutionem, volo recurrere ad ipſos. Et ſi haberem tantam ſapientiam quantam habuit Salomon, & invenirem pauperculos Sacerdotes hujus ſæculi, in Eccleſiis in quibus morantur, nolo prædicare ultra voluntatem ipſorum. Et ipſos, & omnes alios volo timere, amare, & honorare ſicut mr Dominos.* Idem vir Sanctus, *Vvadingo* referente, ad annum 1219. N. 26. his verbis filios compellabat: *Hoc ſit nobis ſingulare Privilegium nullum habere Privilegium, per quod elevemur in ſuperbiam, vel in quo confiſi, velimus alii præjudicare vel lites excitare.* Iſtud Regulæ FF. Minorum caput, quo *S. Franciſcus* illis prohibuit, ne

Regularium Immunitas.

repu-

repugnante Epiſcopo in ejus Diœceſi Conciones haberent, *Nicolaus III.* in Decretali, *Exiit qui ſeminat*, ſervari jubet: *Niſi per Sedem Apoſtolicam circa hoc pro utilitate populi Chriſtiani ſit conceſſum vel ordinatum aliud, vel in poſterum concedatur, ſeu etiam ordinetur.*

Religioſorum præſertim Mendicantium immunitatem cùm ægrè ferrent Prælati plerique & Eccleſiarum Parochialium Rectores, ac illos in multis gravarent, *Gregorius IX.* Pontifex Maximus juſſit ab hujuſmodi gravaminibus abſtinerent, & Privilegiis ſuis eos frui ſinerent, ut conſtat ex C. *Nimis iniqua* & C. *Nimis prava. De Exceſſibus Prælatorum*. Contra ſeptem & viginti gravamina Monachorum quieti providerat *Gregorius IX.* adversùs triginta vexationum modos *Clemens V.* remedium attulit, Clementina, *Frequens, De Exceſſibus Prælatorum*, & Prælatis juſſit ut Viros Religioſos ex charitate foverent, eiſque Jura ſua & Privilegia inviolabiliter ſervarent. *Quia enim*, inquit, *una eſt Regularium & Sæcularium, Prælatorum & ſubditorum, Exemptorum & non Exemptorum univerſalis Eccleſia, extra quam nullus omnino ſalvatur, quorum omnium unus eſt Dominus, una fides, & unum baptiſma: decet ut omnes qui ejuſdem ſunt corporis, unius etiam ſint voluntatis, & ſicut fratres adinvicem vinculo charitatis ſint adſtricti.* Quia verò Privilegiis interdum ſuis Viri Religioſi abutebantur, & in Jura Præſulum & Curatorum involabant, eorum exceſſus coërcuit idem Pontifex Conſtitutione, *Religioſi: De Privilegiis & Exceſſibus Privilegiatorum.*

Ante Concilium Viennenſe per totum orbem vulgatum eſt, omnes & ſingulos Religioſos exemptos ad Jus commune redigendos. Unde Ciſtercienſes Summum Pontificem adiere ad ſuæ conſervationem immunitatis obtinendam, ut refert *Walſinghamus* ad annum 1311. *Guillelmus Durandus* Mimatenſis Epiſcopus in Tractatu *De Modo Generalis Concilii celebrandi*, juſſu *Clementis V.* edito, eidemque oblato, parte 2. Rubrica 4. probandum ſuſcipit quòd *Juxta ordinationem divinam & generalem univerſalis Eccleſiæ, Epiſcopis tamquam Ordinariis, & poteſtatem Apoſtolorum in ſuis Diœceſibus habentibus, ſubdi debeant omnia Monaſteria & loca Religioſa, Abbates, Abbatiſſæ, Monachi, & Moniales.* Quòd ex hypotheſi quòd Dominus Papa exemptiones, libertates & immunitates hujuſmodi concedere poſſit, *non tamen expedit ſibi, nec univerſali Eccleſiæ, nec ſtatui Religionis, nec perſonis Religioſorum, eas concedi propter plura mala, ſcandala, & diſpendia, quæ proveniunt ex eiſdem.* Quod ubi multis executus eſt, ita concludit: *Ex quibus omnibus conſtat, quod quocumque modo prædictæ Exemptiones, Immunitates, Privilegia, & libertates contraria & contraria legibus & juribus pro communi utilitate conſtitutis conſiderentur, ſive quantùm ad illos quibus conceduntur, quòd revocari debent, cùm per eas tollatur ordo univerſalis Eccleſiæ, ſtatus, & gradus, & honor, virtus, & poteſtas Prælationis conſtituta a Deo, quibus omnes Religioſæ perſonæ & loca Religioſa debent eſſe ſubjecta in civitatibus, Diœceſibus, ac Provinciis ante dictis, Prælatis & Archiepiſcopis commiſſis potiſſimè: Cùm ex ipſis exemptionibus, immunitatibus, libertatibus, & Privilegiis, Legibus & Juribus communibus contrariis, nulla utilitas univerſalis Eccleſiæ ſubſequatur: ſed eiſdem populo officiunt, & ſtatui Religionis, & perſonis Religioſorum, & multa diſcordia, ſciſſura, ſchiſmata, mala, ſcandala, onera & diſpendia proveniunt ex iiſdem, prout in præcedentibus pleniùs eſt probatum.* Magnum ad tollendas Exemptiones argumentum ex Templariorum lapſu petitum; cùm ii Epiſcoporum imperio & auctoritate ſoluti agente longè Pontifice, nullius cenſuram pertimuiſſent, & Privilegia ſua in munimenta flagitiorum convertiſſent. Varias etiam querelas ab Epiſcopis in Exemptos allatas ex MSS. Vaticania probat *Odoricus Raynaldus* in Appendice Tomi 16. ad annum 1312. Religioſi Viri ſuas editis etiam Commentariis Immunitates ac Privilegia tuiti ſunt. Inter alios *Jacobus de Thermis*, Abbas Cariloci, Ciſtercienſis Ordinis, Tractatum edidit contra Impugnatores Exemptionum & Privilegiorum, quem legere eſt, Tom. 4. Bibliothecæ Ciſtercienſis. Eumdem Tractatum in compendium redegit, quod Annalibus ſuis Eccleſiaſticis inſeruit *Odoricus Raynaldus*, loco mox laudato. *Clemens V.* & Concilii Viennenſis Patres exemptis faverunt, modus dumtaxat Privilegiis adhibitus eſt, cautumque ne ipſis Religioſi Viri abuterentur, ut ſuperiùs diximus.

Anno 1351. in Religioſorum Mendicantium Privilegia novas inſtruxere machinas in Curia Romana Prælati, & Curati, nonnullis etiam Cardinalibus faventibus. Extinctionem Ordinum, aut certè Privilegiorum urgebant. Mendicantes non eſſe ab Eccleſia vocatos & electos objiciebant, nec eorum eſſe Fidelibus prædicare, Confeſſiones audire, ſepulturas recipere. Religioſorum patrocinium ſuſcepit *Clemens V.* Pontifex Maximus, *probans eos a Deo & Eccleſia vocatos ad auxilium regiminis Eccleſiæ, licèt tardiùs quàm de multis, etiam eos inter alios vocatos deberi meritò computandos.* Hæc, aliaque longè graviſſima in ipſorum defenſionem a Summo Pontifice prolata refert Continuator alter *Guillelmi Nangii*, * ad eum annum. Non minùs Religioſis Mendicantibus favit *Innocentius VI.* contra *Richardum* Armachanum Archipræſulem Hiberniæ Primatem, referente *Thoma Walſinghamo*, ad annum 1358. qui hìc & quavis occaſione datâ Mendicantes virulento calamo perſtringit. *Armachanus*, inquit, *opiniones ſuas erga Fratres coram Summo Pontifice diu pluriéſque ſuſtinuit, & ipſos manifeſtè a ſuis deviaſſe Regulis, multis rationibus demonſtravit. Sed tandem, proh dolor! Clero Anglicano ſibi ſubtrahente promiſſa, & exuberante in Curia Fratrum ſatis magnâ pecuniâ, adhuc lite pendente, Fratres ſua Privilegia, ſicut per ante, ſub data nova obtinuerunt.*

* *Tom. 11. Spicilegii, pag. 815. 816. 817.*

XXV. Non Monachi eligi non poterant in Abbates. Ita ſtatuit Innocentius III. C. Cùm ad noſtram. De electione & electi poteſtate; *cujus hæc ſunt verba:* Cùm ad noſtram notitiam per-
„ veniſſet, quòd H. qui ſe pro Abbate * Lexo-
„ nienſi gerebat, non ſuit ante Monachus quàm
„ electus: Nos attendentes quod contra Regula-
„ res Traditiones illud fuerat attentatum: cùm
„ nullam ſpem vel promiſſionem habens ut Abbas
„ fiat, debeat monachari: electionem de ipſo fa-
„ ctam curavimus irritare. Et C. Officii, [*ibidem*]
„ *cuidam Cardinali Sedis Apoſtolicæ Legato ſic re-*
„ *ſpondet:* Sanè nobis literis tuis intimaſti, quòd
„ cum Monaſterium quoddam poſitum in medio
„ nationis perverſæ, Paſtore careret, Monachi
„ de electione Abbatis tractantes, cùm non poſ-
„ ſent ſui Ordinis idoneam invenire perſonam,
„ in quemdam virum nobilem oculos direxerunt,
„ per quem poterant meliùs defenſari, & patrem
„ adierunt ipſius, humiliter poſtulantes, quòd
„ filium ſuum induceret ut habitum ſuſciperet
„ Monachalem; nullam patri de ipſius promotio-
„ ne fiduciam tribuentes: & pater ad hoc indu-
„ xit filium providum & diſcretum: qui effectus
„ Monachus, fuit in Abbatem electus: cujus ele-
„ ctio extitit per Rectorem Meſſanenſem Apo-
„ ſtolicæ Sedis Legatum, qui omnibus prædictis
„ interfuit, confirmata. Cum autem idem ſit pa-

Abbates ex Monachis electi.

* *Fortè, Luxovienſi.*

„ ratus purgare ſe, quòd nulla fuit ad hoc am-
„ bitione inductus: poſtulas edoceri, utrùm dictus
„ Legatus electionem confirmare vel diſpenſare
„ potuit, vel quod factum eſt ſtare poſſit: & u-
„ trum electione caſſatâ, iterum eligi valeat in
„ Abbatem? Nos autem conſultationi tuæ taliter
„ reſpondemus, quòd cum ex his quæ inconti-
„ nenti ſubſecuta ſunt, oſtendatur, quòd talis
„ taliter non poſſit eligi in Abbatem, maximè
„ pro eo quod antequam eſſet diſcipulus, voluit
„ eſſe Magiſter: electionem illam irritam eſſe
„ decrevimus & inanem. Verùm poſtquam fue-
„ rit in Regula competenter inſtructus (ſi urgens
„ neceſſitas, & evidens utilitas ipſius Monaſterii
„ poſtulaverit) purgatione receptâ, poterit in
„ Abbatem aſſumi, ne Monaſterium opprimatur
„ incurſibus malignorum. *Idem ſtatuit* Gregorius
„ IX. C. Cum in Magiſtrum, *cujus hic eſt tenor*:
„ Cùm in Magiſtrum aſſumi non debeat, qui for-
„ mam diſcipuli non aſſumpſit; nec ſit præficien-
„ dus qui ſubeſſe non novit: Nos intellecto per
„ te, quòd in quibuſdam Regularibus domibus,
„ jure tibi Diœceſano ſubjectis ſunt quidam in
„ Abbates, non profeſſi Ordinem Regularem, aſ-
„ ſumpti: Mandamus quatenus cùm tales Abba-
„ tes eſſe non debeant; qui per profeſſionem Mo-
„ nachi & Regulares Canonici non fuerint, ad
„ amotionem eorum, quos tales inveneris, ſubla-
„ to appellationis impedimento procedas. *Idem*
„ *ſtatuit* Bonifacius VIII. C. Nullus Religioſus,
„ De electione & electi poteſtate, *in Sexto*.

Religioſos alterius Ordinis eligi prohibuit „ Cle-
„ mens V. *Cap.* Cùm electioni, De electione &
„ electi poteſtate; *cujus hæc ſunt verba*: Cum ra-
„ tioni non congruat ut homines diſparis profeſ-
„ ſionis vel habitus ſimul in eiſdem Monaſteriis
„ ſocientur: prohibemus, ne Religioſus aliquis
„ in Abbatem vel Prælatum alterius Religionis
„ vel habitus de cœtero eligatur. Quod ſi ſecus
„ actum extiterit, ſit eo ipſo irritum & inane.

Monachi ad Eccleſiaſticas Dignitates aſſumpti.

XXVI. Religioſos Viros, Ordinum etiam Mendicantium, ad Eccleſię regimen & dignitates, ac munera frequenter aſſumptos, ad Cardinalitiam, Patriarchalem, Archiepiſcopalem, Epiſcopalem Dignitatem, imò aliquos ad Summum Pontificatum, Eccleſiæ, Ordinumque ſingulorum Annales teſtantur. Epiſcopum Gebennenſem electum, qui de Monaſtico habito ſuſcipiendo votum emiſerat, ad votum adimplendum *Innocentius III.* compulit, ejus conſultationi reſpondens Epiſtolâ 93. libri 16. *Si tuam* (inquit) *omnino ſanare deſideras conſcientiam, regimen reſignes Eccleſiæ memoratæ, ut reddas Altiſſimo vota tua: in hoc tibi gratiam facientes, quòd ſi Capitulum ejuſdem Gebennenſis Eccleſiæ te poſtmodum canonicè duxerit eligendum, concedimus ut electionem recipias de te factam.* Clemens IV. Pontifex Maximus Diplomate quod incipit, *Providentia laudabilis*, dato 5. Idus Junii, anno 1268. ſtatuit ut Fratres Ordinis Prædicatorum ad Eccleſiaſticas Dignitates aſſumpti, antequam conſecrationis munus recipiant, omnia quæ ab Ordine habent, Conventui reſignent. *Univerſis Fratribus dicti Ordinis, ad hujuſmodi Archiepiſcopatus, Epiſcopatus, & Prælaturas de cætero aſſumendis, auctoritate præſentium diſtrictiùs inhibemus ne conſecrationis munus quoquomodo recipiant, antequam libros & bona contingentia Ordinem memoratum, quæ apud eos tempore ſuæ promotionis haberi contigerit, Prioribus & Conventibus, de quibus aſſumpti fuerunt, cum integritate reſignent, niſi forſan iidem Priores de conſenſu ipſorum Conventuum uſum illorum ad certum tempus eis duxerint concedendum: Alioquin eo ipſo ab executione Pontificalis Miniſterii noverint ſe ſuſpenſos.*

Monachi & Canonici Regulares Parochialium Eccleſiarum regimini præfici poterant, modò ſui Ordinis Socium ſecum haberent. Id conſtat ex *Innocentio III. C. Quod Dei, De Statu Monachorum*, cujus hæc ſunt verba: *Licèt in Lateranenſi Concilio de Monachis caveatur, ne ſinguli per villas & oppida, per quaſcumque Parochiales ponantur Eccleſias.... Quia tamen iſtud de Canonicis Regularibus ſpecialiter non cavetur, qui etſi a Sanctorum Monachorum conſortio non patentur ſejuncti, Regulæ tamen inſerviunt laxiori: Et per antiquos Canones etiam Monachi poſſunt ad Eccleſiarum Parochialium regimen in Presbyteros ordinari, ex quo debent Prædicationis Officium, quod privilegiatum eſt, exercere: ſic annuendum duximus poſtulatis, ut exercens Plebani Officium [ſi commodè fieri poterit] unum Canonicum Regularem ſecum habeat ad cautelam: cujus in his quæ Dei ſunt & Regularis obſervantiæ, tam conſortio quàm ſolatio perfruatur.*

Durandus Mimatenſis Epiſcopus in Tractatu *De Modo Generalis Concilii celebrandi*, P.2. Rubrica 16. de hoc diſciplinæ capite ita ſcribit: *Cùm per Gelaſium Papam fuerit conſtitutum, quòd etiam eruditi in Monaſterialibus Diſciplinis poſſint aſſumi ad curam & regimen animarum.* 55. Diſt. *Priſcis*; De Statu Monach. C.1. & C. *Monachi*. 16. Q.1. *Cùm pro utilitate*, & C. *Doctor*. cum eorum concor. *Videretur penſandum an expediret quòd illi qui probati eſſent in dictis Religionibus, per Epiſcopos diſpenſatione, aſſumi poſſent ad curam & regimen animarum.*

Viri Religioſi ad Regum Conſilia, & Legationes obeundas aſſumpti.

Quin etiam ad Regum Conſilia, aliqui Religioſi ex Ordinibus FF. Minorum & Prædicatorum aſſumebantur, & Legationes Principales obibant, ut dolens refert novorum Ordinum æmulus *Matthæus Paris*, ad annum 1239. pag. 330. *Et facti ſunt*, inquit, *eo tempore Prædicatores & Minores Regum Conſiliarii & Nuntii ſpeciales: ut ſicut quondam mollibus induti in domibus Regum, erant, ita nunc qui vilibus veſtiebantur, in domibus, cameris, & Palatiis eſſent Principum.*

Epiſcopi ex Religioſis Ordinibus aſſumpti, quâ ratione ad Regulares obſervantias adſtricti cenſerentur.

XXVII. Monachi ad Eccleſiaſticas Dignitates aſſumpti, ſui Ordinis habitum ferre, & Regulam Conſtitutioneſque, quantùm in eo ſtatu fieri poteſt, obſervare tenebantur. De habitu expreſſum eſt Concilii Lateranenſis ſub *Innocentio III.* Decretum, quod lib. 3. Decretalium, Tit. *De vita & honeſtate Clericorum*, C. *Clerici*, inſertum eſt; *Pontifices in publico & in Eccleſia ſuperindumentis lineis omnes utantur: niſi Monachi fuerint, quos oportet ferre habitum Monachalem.*

S. Thomas Secunda Secundæ, Quæſt. 185. Art. 8. hanc doctrinam tradit & propugnat. *Status Religionis*, inquit, *ad perfectionem pertinet quaſi quædam via in perfectionem tendendi. Status autem Epiſcopalis ad perfectionem pertinet, tanquam quoddam perfectionis Magiſterium. Unde ſtatus Religionis comparatur ad ſtatum Epiſcopalem; ſicut diſciplina ad Magiſterium, & diſpoſitio ad perfectionem. Diſpoſitio autem non tollitur perfectione adveniente, niſi fortè quantùm ad id in quo perfectioni repugnat, quantùm autem ad id quod perfectioni congruit, magis confirmatur; ſicut diſcipulo cùm ad Magiſterium pervenerit, non congruit quòd ſit auditor, congruit tamen ſibi quòd legat & meditetur etiam magis quàm ante. Sic ergo dicendum eſt, quòd ſi quæ ſunt in Regularibus obſervantiis quæ non impediant Pontificale Officium, ſed magis valeant ad perfectionis cuſtodiam, ſicut eſt continentia, paupertas, & alia hujuſmodi, ad hæc remanet Religioſus, etiam factus Epiſcopus, obligatus, & per conſequens ad portandum habitum ſuæ Religionis, qui eſt hujus obligationis ſignum: ſi quæ verò ſunt in obſervantiis Regularibus quæ*

Of-

Officio Pontificali repugnant, ſicut eſt ſolitudo, ſilentium, & aliqua abſtinentia vel vigilia graves, ex quibus impotens corpore redderetur ad exequendum Pontificale Officium, ad hujuſmodi obſervanda non tenetur. In aliis tamen poteſt diſpenſatione uti, ſecundùm quod requirit neceſſitas perſonæ vel Officii, & conditio hominum cum quibus vivit. Addit in Reſponſione ad tertiam objectionem, Epiſcopos, ex Ordinibus Religioſis aſſumptos, *Proprium nullo modo habere poſſe. Non enim paternam hereditatem vendicant quaſi proprium, ſed quaſi Eccleſiæ debitam. Teſtamentum autem nullomodo facere poteſt, quia ſolu ei diſpenſatio committitur rerum Eccleſiaſticarum, quæ morte finitur, ex quâ incipit teſtamentum valere, ut Apoſtolus dicit ad Hebræos. 9. Si tamen ex conceſſione Papæ teſtamentum faciat, non intelligitur ex proprio facere teſtamentum; ſed Apoſtolicâ Auctoritate intelligitur eſſe ampliata poteſtas ſuæ diſpenſationis, ut ejus diſpenſatio poſſit valere poſt mortem.*

Viri Religioſi ad opus manuum non tenentur.

XXVIII. Viros Religioſos ad opus manuum non teneri, niſi ſit Regulis & Conſtitutionibus Monaſticis præſcriptum, SS. Doctores *Thomas & Bonaventura* contra *Guillelmum de Sancto Amore* invictis argumentis propugnarunt. Doctiſſimas ipſorum Apologias legere quiſque poteſt. Angelicus Doctor inter alia ſanè luculentiſſima hæc habet: *Qui habent unde aliàs vivant, quàm de labore manuum, quia habent poſſeſſiones, quæ ad eorum vitam ſuſtentandam a Fidelibus collatæ ſunt: vel habent miniſterium prædicationis ſibi commiſſum, de quo vivere poſſunt, 1. Cor. 9. Dominus ordinavit his qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivere..... Similiter aliqui Religioſi ſunt, qui Eccleſiæ deſerviunt in divino Officio, & de hoc etiam licitè vivere poſſunt. Unde dicitur 1. Cor. 9. Qui altari deſerviunt, cum altari participant. Et de his duobus dicit Auguſtinus in lib. de Opere Monachorum:* „ Si Evangeliſtæ ſunt, fateor, habent ſcilicet poteſtatem de ſumptibus fidelium vivendi. Si Miniſtri Altaris, bene ſibi iſtam non arrogant, „ ſed planè vendicant poteſtatem. *Similiter ſunt aliqui Religioſi, qui Sacræ Scripturæ vacant, & de hoc etiam licitè vivere poſſunt. Unde dicit Hieronymus in Epiſtolâ contra Vigilantium:* Hæc in „ Judæa uſque hodie perſeverat, conſuetudo non „ ſolùm apud nos, ſed etiam apud Hebræos, „ ut qui in lege Domini meditantur die ac nocte, & partem non habent in terra niſi ſolum „ Deum, Synagogarum, & totius orbis foveantur miniſteriis. *Ergo patet quòd non omnes Religioſi tenentur laborare.*

Item ſicut dicit Auguſtinus lib. de Opere Monachorum: Apoſtolus ibi manibus operabatur, ubi „ Judæis ſolo die Sabbathi prædicare conſueverat, „ habens reliquum tempus liberum ad manibus laborandum, ſicut faciebat cùm eſſet Corinthi. „ Sed quando erat Athenis, ubi poterat quotidie „ prædicare, manibus non operabatur, ſed vivebat de his quæ detulerant ſibi Fratres de Macedonia venientes. *Ex quo patet quòd Officium Prædicationis non eſt propter laborem manuum dimittendum. Ergo illi qui poſſunt Prædicationi quotidie inſiſtere, & aliis quæ ad ſalutem animarum, ſpectant, ſive auctoritate ordinariâ hoc agant, ſive ex commiſſione alterius, debent omnino a labore manuum abſtinere.*

Item non eſt poſſibile ſtudio Sacræ Scripturæ continuò inſiſtere, & de labore manuum victum quærere: ſed ſicut Gregorius in Paſtorali dicit, exponens illud quod dicitur Exodi 25. Vectes ſemper erunt „ in circulis. Nimirum neceſſe eſt, *inquit*, ut qui „ ad Officium Prædicationis excubant, a Sacræ „ Lectionis ſtudio non recedant. *Ergo illi qui ad prædicandum deputati ſunt, ſive ex propria auctoritate, ſicut Prælati, ſive ex Prælatorum commiſſione, debent a labore manuum ceſſare, ut ſtudio vacent.*

Item quòd Religioſi poſſunt labore manuum dimiſſo, ſtudio Sacræ Scripturæ abſque reprehenſione vacare, patet per id quod dicit Hieronymus in Prologo „ ſuper Job: Si aut fiſcellam junco texerem, aut „ palmarum folia complicarem, ut in ſudore vultus mei comederem panem, & ventris opus ſollicitâ mente pertractarem, nullus morderet, nemo reprehenderet. Nunc autem quia, juxta „ ſententiam Salvatoris, volo operari cibum qui „ non perit, & antiquam Divinorum Voluminum „ viam ſentibus virgultiſque purgare, error mihi „ geminus injungitur. *Et infra:* Quapropter, o „ Fratres dilectiſſimi pro flabello, calatis, ſportuliſque, munuſculis Monachorum, ſpiritalia „ hæc & manſura dona ſuſcipite. *Ergo patet quòd beatus Hieronymus qui erat Monachus, loco laboris manualis ſtudium Sacræ Scripturæ aſſumpſerat, de quo tamen ab invidis reprehendebatur: Ergo & aliis Religioſis hoc ipſum licet, quantumcumque murmurent detractores.*

Item Auguſtinus in lib. de Opere Monachorum, „ Qui relictâ vel diſtributâ, ſive amplâ, ſive „ qualicumque opulentiâ, inter pauperes Chriſti „ piâ & ſalubri humilitate numerari voluerint, „ ſi corpore ita valent, & ab Eccleſiaſticis occupationibus vacant, & ipſi manibus operentur „ ut pigris auferant excuſationem, multò miſericordiùs agunt, quàm cum omnia ſua indigentibus diviſerunt. *Ex quo patet, quòd tam illos qui corpore non valent, quàm illos qui Eccleſiaſticis operibus implicantur, non vult manibus laborare. Sed inter Eccleſiaſticas occupationes prædicatio eſt utilior & dignior. 1. Timoth. 5.* Qui bene præſunt „ Presbyteri, duplici honore digni habeantur, „ maximè qui laborant in verbo & doctrina. *Ergo qui in prædicatione occupantur, non debent manibus laborare.*

Studio tamen & Prædicationi Fratres noſtri manuale quoddam opus addebant, ut teſtatur Abbas Urſpergenſis, nempe librorum ſcriptionem: *Iſti verò Prædicatores*, inquit, *ſtudio & lectioni Sacræ Scripturæ jugiter inſiſtentes, tantùm in ſcribendo libros opus faciebant.*

Regula S. *Franciſci* de labore manuum ita ſtatuit: *Fratres illi, quibus gratiam dedit Dominus laborandi, laborent fideliter & devotè, ita ſcilicet ut excluſo otio animæ inimico, ſancta orationis & devotionis ſpiritum non extinguant, cui debent cætera temporalia deſervire. De mercede verò laboris, pro ſe ſuiſque Fratribus corporis neceſſaria ſuſcipiant, præter denarios vel pecuniam.*

FF. Carmelitarum Regula opus manuum ad fugiendum otium præcipit: *Faciendum eſt vobis aliquid operis, ut ſemper vos diabolus inveniat occupatos; ne ex otioſitate veſtra aliquem intrandi aditum ad animas veſtras valeat invenire.*

XXIX. Viri Religoſi in bona parentum ſuccedere poterant, ex aſſe heredes inſtitui, & hereditatem colligere, non ſibi quidem, ſed Monaſterio attribuendam. Id probat *Innocentii IV.* Diploma Ciſtercienſis Ordinis Abbatibus datum anno 1246. *Devotionis veſtræ precibus inclinati, auctoritate vobis præſentium indulgemus, ut poſſeſſiones & alia bona, mobilia & immobilia, exceptis feudalibus, quæ perſonas Fratrum ad Monaſteria veſtra a ſæculo fugientium, & profeſſionem facientium in iiſdem, ſi remanſiſſent in ſæculo, ratione ſucceſſionis, vel quocumque alio juſto titulo contigiſſent, petere ac retinere liberè valeatis, contrariâ conſuetudine non obſtante.* Idem jus FF. Minoribus Conventualibus aſſeruit *Clemens IV.* Diplomate dato 11. Idus Februarii anno 1265. *Ex parte veſtra* (inquit) *fuit propoſitum coram nobis, quòd nonnulli Prælati, Clerici,*

Viri Religioſi in bona parentum ſuccedere poterant, ſed potiùs Monaſterium eorum nomine.

ci, & Laïci, in diverſis mundi partibus conſtituti, aſſerentes vos mundo fore mortuos, nec valente proprium poſſidere, vos occaſione hujuſmodi a quibuſlibet ſucceſſionibus excludere moliuntur. Quare pro parte veſtra fuit nobis humiliter ſupplicatum, ut ne contingat vos propter hujuſmodi præſumptionem talium, aliquod incurrere nocumentum, congruum remedium adhibere paternâ diligentiâ curaremus. Nos itaque veſtris petitionibus benignius annuentes, auctoritate Apoſtolicâ declaramus, quòd vos in temporalibus bonis, in quibus ſuccederetis in ſæculo exiſtentes, licitè poſſitis ſuccedere, & bonorum ipſorum poſſeſſionem apprehendere, ac vendere liberè bona ipſa, eorumque pretium in utilitatem veſtram convertere, prout vobis meliùs videbitur expedire. Viâ facti in Galliis plerumque ab hereditate arcebantur, a qua nondum ullo Jure aut Edictis Principum erant excluſi. Contra quem abuſum *Guillelmus* Pariſienſis Epiſcopus lib. *De Moribus*, Cap. 9. ita ſcribit: *Alii a parentibus & propinquis eo modo in clauſtro projiciuntur, quemadmodum catuli & porculi, quos matres non ſufficiunt enutrire, ut videlicet mundo non ſpiritualiter, ſed [ut ita dicamus] civiliter moriantur; videlicet ut portione hereditariâ priventur, & ad eos qui in ſæculo remanent, devolvatur. Et quantum ad hos ſimoniaca eſt hujuſmodi projectio, immerſio, vel inteutio.*

SCHOLION.

In hoc Articulo, Num. 26. pag. 195. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Fratres Epiſcopi facti, omnia quæ ab Ordine receperunt, Ordini debent reſtituere.*

R. *Clemens Quartus* Diplomate cujus verba eo loci deſcripſi, & quod Tom. 1. Bullarii Romani pag. 172. editum eſt, ſtatuit ut Fratres Ordinis Prædicatorum ad Eccleſiaſticas Dignitates aſſumpti, antequam Conſecrationis munus recipiant, omnia quæ ab Ordine habent, Conventui reſignent. Cur id id diſpliceat Religioſis Cenſoribus, conjiciant alii. Ego tamen non ſcripſi quod mihi imputant, ſed *Clemens IV. ſtatuit*, &c. An ita ſtatuerit nec ne, mera facti Quæſtio eſt. Propoſitio a RR. Cenſoribus fabricata jus ipſum ſpectat, quod ibi non expendo: Quamquam & iſta Propoſitio Canonico Jure niti videatur: *Quidquid* enim *acquirit Monachus, acquirit Monaſterio*, & peculii, dominii, aut uſusfructus incapax eſt per votum paupertatis effectus.

ARTICULUS VI.

De Bonis Eccleſiæ, & eorum Adminiſtratione, Sæculis 13. & 14.

Clerici bonorum Eccleſiaſticorum diſpenſatores dumtaxat, non domini cenſebantur.

I. Eccleſiæ bona pauperum patrimonia: eorumque diſpenſatores, non Domini Clerici cenſebantur. Hanc ſententiam expreſſit Synodus Exonienſis anno 1287. Cap. 18. *Et licèt Eccleſiaſtici* (inquit) *quicquid vitæ ſuæ neceſſitati eis ſuperfuerit de patrimonio ſuo Jeſu Chriſti, in uſus pauperum, quorum diſpenſatores exiſtunt, teneantur ex debito erogare: quidam tamen eorum, quod audivimus, & quod dolemus, bona Eccleſiæ non in pauperum uſus, at ſuarum concubinarum convertunt, &c.* Hinc imperatæ Clericis Beneficiatis eleemoſynæ Canone 30. Concilii Ravennatis II. anno 1311. *Cùm* (inquit) *juxta Prophetam*, Beatus qui intelligit ſuper egenum & pauperem, *& Dominus dicat in Evangelio*, Date eleemoſynam, & omnia munda erunt, *& bona Eccleſiarum ſint pauperum: ſtatuimus quòd de cætero, & prout ſæpius & meliùs poterit, fiant juxta poſſibilitatem eleemoſynæ generales per Epiſcopos & Capitula Cathedralium Eccleſiarum, & Abbates ſeu Conventus Monaſteriorum habentium ſufficientes reditus ad ea. Et quilibet etiam Epiſcopus, ſecundùm ſuum beneplacitum & poſſibilitatem, quotidie in prandium reficiat aliquos pauperes.* Et Concilium Londinenſe 1342. Canone 4. *Sacri approbatione Concilii ſtatuimus, quòd Religioſi Beneficia appropriata obtinentes Eccleſiaſtica, ſecundùm Beneficiorum hujuſmodi facultates, annis ſingulis, pauperibus Parochianis certam eleemoſynæ quantitatem, Ordinariorum ipſorum locorum moderandam arbitrio, per ipſos Epiſcopos diſtribuere compellantur, ſub pœna ſequeſtrationis & ſubtractionis fructuum.* Hanc ipſam ob cauſam Concilium Pariſienſe anno 1212. P. 3. Canone 13. Abbatibus depoſitionem comminatur, *Si dederint ſanguinei ſuis bona Eccleſiæ ſuæ, niſi pauperibus, & ut pauperibus; vel circa hæc aliquid in fraudem fecerint.* Ob eamdem rationem Concilium Oxonienſe anno 1222. Canone 37. prohibuit ne Clerici ex Eccleſiæ fructibus domos in laïco feudo ædificarent, aut in eo pecunias collocarent. *Quia ſunt plerique* (inquit) *quod non ſine lachrymis dicimus & ſingultu, qui Omnipotentis indignationem & iram in die iræ ad perpetuam damnationem ſibi cumulantes, non ſolùm filiis & nepotibus, verùm etiam concubinis ſuis turpiter invadunt patrimonium Jeſu Chriſti, ad quorum uſus in feudo laicali de bonis Eccleſiæ domos conſtruunt, in quibus Eccleſiaſticos proventus, & bona Eccleſiæ uſibus pauperum deputata congregare præſumunt: ſalubri proviſione decernimus, ne Clerici Beneficiati fructus Eccleſiæ in laica feudo reponant.* Idem probibuit Synodus Exonienſis anno 1287. Canone 27. *Richardus* Sarum Epiſcopus in Conſtitutionibus Synodicis anno 1217. editis Cap. 71. idem ſecundùm Canones ſe decernere profitetur. *Quoniam* (inquit) *omnino injuſtum eſt, ut quem Eccleſia recipit pauperem & extraneum, in alieno efficiat divitem, & in ſuo recipiat fraudatorem: Sacrorum Canonum Statuta ſequentes, diſtrictè præcipimus, quòd nullus omnino, qui ſtipendio militat Eccleſiæ in ſolo ædificet laicali, vel ſummam ſeu fortunam rerum ſuarum ad feudum transferat laicale: præcipuè illarum rerum, quas conſideratione Eccleſiæ, vel Eccleſiaſticorum Beneficiorum, perceperunt. Quòd ſi contra hoc Statutum venire præſumpſerit, tamquam defraudator Eccleſiaſticæ ſubſtantiæ, quicquid occaſione talis præſumptionis, damni vel incommodi intulerit Eccleſiæ vel Eccleſiaſticis poſſeſſionibus, de cujus proventibus dinoſcitur laïcale feudum ampliaſſe, illi Eccleſiæ reſtituat, de cujus oblationibus, eleemoſynis, ſuffragiis, atque proventibus conſtiterit ipſum ſumptus feciſſe.*

Concilium Lambethenſe anno 1330. Caonne 8. idem prohibet: *Quamplures* (inquit) *non ſolùm filiis & nepotibus ſuis, verùm etiam concubinis, per patrimonium Jeſu Chriſti, domos in laico feudo ædificare præſumunt: ad quas Eccleſiaſticos proventus deportantes dum conſanguineis bona Eccleſiaſtica congregant, iram Dei & damnationem perpetuam theſaurizant, &c.*

S. *Thomas* Secunda Secundæ, Quæſt. 185. Art. 7. Epiſcopos bonorum Eccleſiaſticorum diſpenſatores & procuratores, non dominos eſſe docet. *Aliter*, inquit, *eſt dicendum de propriis bonis quæ Epiſcopi poſſidere poſſunt, & de bonis Eccleſiaſticis. Nam propriorum bonorum verum dominium habent. Unde ex ipſa rerum conditione non obligantur ut ea aliis conferant, ſed poſſunt ea vel ſibi retinere, vel etiam aliis pro libito elargiri. Poſſunt tamen in eorum diſpenſatione peccare, propter inordinationem affectus, per quam contingit, quòd vel ſibi plura conferant quàm oporteat, vel aliis etiam non* ſub-

ſubveniant, ſecundùm quod requirit debitum caritatis. Non tamen tenentur ad eſtitationem, quia hujuſmodi res ſunt eorum dominio deputata: ſed Eccleſiaſticorum bonorum ſunt diſpenſatores vel procuratores: Dicit enim Auguſtinus ad Bonifacium (Epiſtolâ 50.) *Si privatum poſſidemus bonum quod nobis ſufficiat, non illa bona noſtra ſunt, ſed illorum quorum procurationem gerimus, non proprietatem nobis uſurpatione damnabili vendicamus. Ad diſpenſatorem autem requiritur bona fides, ſecundùm illud 1. ad Corinthios 4.* Hic jam quæritur inter diſpenſatores ut fidelis quis inveniatur. *Sunt autem bona Eccleſiaſtica non ſolùm in uſus pauperum, ſed etiam ad cultum divinum & neceſſitates Miniſtrorum expendenda. Unde dicitur 12.* ,, *Quæſt.2.* De redditibus Eccleſiæ vel oblatione ,, Fidelium, ſola Epiſcopo ex his una portio re,, mittatur: duæ Eccleſiaſticis fabricis & eroga,, tioni pauperum profuturæ a Bonagro Presby,, tero ſub periculo ſui Ordinis miniſtrentur: ul,, tima Clericis pro ſingulorum meritis dividatur. *Si ergo diſtracta ſint bona quæ debent in uſum Epiſcopi cedere, ab iis quæ ſunt pauperibus & miniſtris, & cultui Eccleſiæ eroganda: & ſi aliquid ſibi retinuerit Epiſcopus de his quæ ſunt pauperibus eroganda, vel etiam in uſum Miniſtrorum, aut in cultum divinum expendenda: non eſt dubium quin contra fidem diſpenſationis agit, & mortaliter peccat, & ad reſtitutionem tenetur. De his autem quæ ſunt ſpecialiter ſuo uſui deputata, videtur eſſe eadem ratio quæ eſt de propriis bonis: ut ſcilicet propter immoderatum affectum & uſum peccet quidem, ſi immoderata ſibi retineat, & aliis non ſubveniat, ſicut requirit debitum charitatis. Si verò non ſint prædicta bona diſtincta, eorum diſtributio fidei ejus committitur.*

Et in Reſponſione ad ſecundam objectionem: *Bona Eccleſiarum* (inquit) *non ſunt ſolùm expendenda in uſus pauperum, ſed etiam in alios uſus. Et ideo ſi de eo quod uſui Epiſcopi vel alicujus Clerici eſt deputatum, velit, aliquis ſibi ſubtrahere, & conſanguineis vel aliis dare, non peccat, dummodò illud faciat moderatè, id eſt, ut non indigeant, non autem ut ditiores inde fiant. Unde Ambroſius dicit in Lib. de Officiis:* * *HÆC EST approbanda liberalitas, ut proximos ſeminis tui non deſpicias, ſi egere cognoſcas: non tamen ut illos ditiores fieri velis ex eo quod tu potes conferre inopibus.*

* Lib. 2, c. 28.

Quæ bona Clerici tranſmittere poterant, ad heredes?

II. Poſſeſſiones ex Eccleſiæ bonis acquiſitas ſive bona immobilia, Clerici tranſmittere non poterant ad heredes. At ex mobilibus donare aliquid poterant & erogare pauperibus, religioſis & piis locis, domeſticis, ſeu aliis qui ipſis officia præſtiterant. Religioſè ſervabantur Canones ea de re promulgati lib.3. Decretalium, Tit. *De Peculio Clericorum*, *De teſtamentis*, & *De ſucceſſionibus ab inteſtato*. Synodus Colonienſis anno 1300. celebrata, Canone 5. ſtatuit, ut ,, Clerici bona, ,, maximè immobilia, & quæ per Eccleſiam ſunt ,, adepti ſive per modum teſtamenti, ſive aliàs, ,, non transferant ad filios, vel nepotes, aut ad ,, alios ſuos conſanguineos, ſed relinquant ea ,, Eccleſiæ a qua ſunt profecta. Sed intuitu elee,, moſynæ pauperibus, Religioſis & piis locis, ,, & illis qui ipſis ſervierunt, ſive conſanguinei ,, ſint ſive alii, aliqua juxta ſervitii meritum ,, de mobilibus dare poſſunt. De aliis verò bo,, nis, quæ ex hereditate, artificio, vel doctri,, na, vel aliàs, non ex bonis Eccleſiaſticis, ad ,, Clericos pervenerint, Clerici poſſunt diſpone,, re pro ſuo arbitrio. Excommunicamus & ex,, communicatos declaramus omnes Clericos, qui ,, bona mobilia Eccleſiarum filiis ſuis, nepotibus ,, vel conſanguineis, ſeu aliis conferunt, vel in ,, ipſos transferunt, & ab Eccleſia alienant ſuâ ,, propriâ voluntate, & ſine conſenſu noſtro.

Synodus Bajocenſis eodem anno celebrata Cap. 58. præcipit Sacerdotibus ,, Ut immobilia de bo,, nis Eccleſiæ acquiſita tantummodo ſuis legent ,, Eccleſiis: de jure enim aliud facere non poſ,, ſunt. De mobilibus autem Sacerdotes ratio,, nabile poſſunt facere teſtamentum. Domûs au,, tem utenſilia Succeſſoribus ſuis relinquantur, ,, ſaltem quod eis ſufficiat competenter.

His duabus Synodis in ſimilis promulgatione Decreti Nemauſenſis præiverat anno 1284. ,, Il,, lud [*inquit*] irrevocabiliter obſervetur, ut bo,, na decedentium Clericorum, quæ occaſione Ec,, cleſiæ fuerint acquiſita, nullus præſumat laicus ,, occupare, aut illicitè retinere: ſed ad utilita,, tem Eccleſiæ conſerventur, cujus intuitu fue,, rant acquiſita. Licèt autem mobilia per Eccle,, ſiam de jure in alios, pro arbitrio Beneficiati ,, Clerici morientis, transferri non poſſint, con,, ſuetudinis tamen eſt non improbandæ, ut de ,, bonis mobilibus ipſarum, pauperibus & locis ,, religioſis, & qui Clerico Beneficiato viventi ,, ſervierunt, ſive conſanguinei ſint, ſive alii, ,, aliqua juxta ſervitii meritum conferantur ab ,, ipſo infirmo, vel a Succeſſore ſuo ſolvantur, ,, ſeu reddantur, ſecundùm quod idem infirmus ,, moderatè duxerit ordinandum. Cæterùm quæ ,, ex hereditate, vel artificio, vel doctrina, vel ,, dono conſanguineorum, vel amicorum, vel ,, alio quocumque modo, non habentia reſpectum ,, ad Eccleſiam, ad Clericum pervenerint, ſecu,, larem, ſive ſit Beneficiatus, ſeu non, diſtribuan,, tur pro arbitrio Clerici decedentis; quia po,, teſt de iis licitè condere teſtamentum ſeu ul,, timam voluntatem. Si autem infirmus nil de ,, iis ordinaverit, bona ipſa ad conſanguineos de,, volvantur: & ſi conſanguineos non habuerit, ,, penes Eccleſias quarum Rectores vel Beneficiati ,, fuerint, bona ipſa volumus remanere. Si nul,, lâ verò ordinatione vel diſpoſitione factâ de bo,, nis ſuis decedentes Clerici, conſanguineos, vel ,, Eccleſias, ſeu Beneficia non habuerint, bona ,, ipſorum debent arbitrio ſui Epiſcopi ordinari. ,, Ad hæc, quicquid habent Clerici de bonis Ec,, cleſiaſticis, deductis expenſis honeſtis & neceſ,, ſariis, pauperum debet eſſe ... Clericus Bene,, ficiatus in ægritudine conſtitutus, expenſis ne,, ceſſariis, uſque ad fructus colligendos illius an,, ni, ad ſuſtentationem Miniſtrorum Eccleſiæ ſibi ,, commiſſæ reſervatis, & omnibus debitis ipſius ,, Eccleſiæ perſolutis, quidquid mobile reſiduum ,, fuerit, intuitu Eccleſiæ acquiſitum, ſive in pe,, cunia, ſive in rebus comeſtibilibus, ſive anima,, libus, licitè Chriſti pauperibus ante ſui obitum ,, dare poſſit.

Toletanum Concilium anno 1324. Canone 5. ſtatuit ut *Nullus Clericorum bona intuitu Eccleſiæ acquiſita, filiis vel filiabus ſuis det, vel conferat inter vivos, vel in teſtamento, contra Canonum inſtituta, dimittat.* Præcipitque *omnibus Epiſcopis in virtute ſanctæ obedientiæ, quòd ſuna ſuper hoc edita diligenter obſervent.*

An & quomodo Jus condendi teſtamenti Epiſcopis competeret?

III. Seculo cadente 14. *Carolus VI.* Rex Chriſtianiſſimus Jus faciendi teſtamenti Gallicanis Epiſcopis competere, & ipſorum heredes ad reparationes ædium Epiſcopalium teneri declaravit, prohibuitque ne Romani Pontificis Miniſtri in ſpolia morientium Epiſcoporum manus injicerent. ,, Li,, cèt, *inquit*, de jure, uſu, & conſuetudine, & ,, communi obſervantiâ notoriè obſervatis, Epi,, ſcopis Regni noſtri teſtari liceat, & in ſuis te,, ſtamentis executores ordinare, qui executores, ,, aut ſaltem ipſorum Epiſcoporum heredes, ad ,, faciendum reparationes ædificiorum Epiſcopalium

,, lium per Judices & Officiarios noſtros com-
,, pellantur, & compelli conſueverint . . . Atta-
,, men nunc cùm Epiſcopum in Regno noſtro ab
,, hac luce migrare contingit, Collectores & Sub-
,, collectores Summi Pontificis in Provinciis qui-
,, bus ſubſunt hujuſmodi Epiſcopi, ipſius Summi
,, Pontificis auctoritate, bona mobilia & immo-
,, bilia, ex deceſſu talium Epiſcoporum relicta;
,, etiam illa quæ per ſuam induſtriam quæſierunt,
,, quæ ampliùs ipſorum Epiſcoporum non ſunt,
,, neque cenſentur, ſed ad ſuos heredes, aut eo-
,, rum executores ſpectant, capiunt: & nihil de
,, his in reparatione ſeu refectione ædificiorum,
,, & aliorum hereditagiorum dictorum locorum
,, Epiſcopalium eo caſu convertentes; nullâ etiam
,, ſolutione aut ſatisfactione dictorum Epiſcopo-
,, rum creditoribus factâ: prædicta bona heredi-
,, bus Epiſcoporum totaliter amoveodo, ac ipſos
,, contra jus & conſuetodinem exheredando, in
,, Joris noſtri Regaliæque poſt obitum dictorum
,, Epiſcoporum nobis in eiſdem Eccleſiis compe-
,, tentis, ac totius Reipublicæ præjudicium non
,, modicum & gravamen. Datum eſt hoc Edictum
die 6. Octobris anno 1385. Extat inter Probatio-
nes Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, Cap. 22. Nu-
mero 7.

Decima infeodata. IV. Decimas infeodatas ex Eccleſiæ conceſſione Laici poſſidebant, ut docet *Innocentius III.* C. *Tua, De Decimis*, lib. 3. Decretalium. *Nec occaſione decimationis antiquæ* (inquit) *licèt in feudum decima ſint conceſſa ſunt decimæ novalium uſurpanda: cùm in talibus non ſit extendenda licentia, ſed potiùs reſtringenda.* Et Cap. *Cùm Apoſtolica. De his quæ fiunt a Prælatis ſine conſenſu Capituli*, (in eodem libro) *In Lateranenſi Concilio eſt inhibitum* (inquit) *ne quilibet religioſa perſona Eccleſias & Decimas de manibus laicorum, ſine conſenſu Epiſcoporum recipiat. Per quod indirectè datur intelligi, quòd ſufficit conſenſus Epiſcopi ut licitum Eccleſiæ ſit Decimas de manibus recipere laicorum. Hoc autem de illis decimis intelligimus, quæ laicis in feudum perpetuò ſunt conceſſa.* Idem Pontifex Epiſtolâ 9. lib. 16. Suſſionenſi Capitulo indulſit ut Decimas infeodatas a laïcis redimeret; eâ lege ut laici ad conſueta ſervitia, quæ ratione decimarum hujuſmodi Eccleſiæ debebant, tenerentur, poſtquam illarum pretium percepiſſent. *Nos volentes ſuper hoc Eccleſiis, quibus hujuſmodi debentur decimæ, providere, præſertè eas volumus in redemptione talium decimarum. Quod ſi nolint, vel fortè non poſſint, redimendi eas ad opus illarum Eccleſiarum vobis concedimus facultatem: proviſo nihilominus ut conſueta ſervitia, ad quæ laïci pro decimis illis Eccleſiæ tenebantur, etiam poſt contractum tales venditiones impendant, cùm ad eos pretium perveniat earumdem: niſi fortè tam modico pretio velent eſſe contenti, quòd ob hoc Eccleſia ab exactione ſervitiorum illorum, tamquam pro redemptione majoris incommodi valeant abſtinere.* Data eſt 12. Kalendas Aprilis, Pontificatus anno 16. Id confirmat *Alexander IV.* Cap. *Statuto, De decimis* in Sexto. *Quamvis fortè* (inquit) *a Religioſis exemptis, & aliis fiant infeudationes de decimis detentis a Laicis, & idem laici quòd illas ab ipſis Religioſis in feudum teneant, recognoſcant: non tamen licet Religioſis eiſdem poſt talem infeudationem, vel recognitionem ſic de facto præſumptam, hujuſmodi decimas de manibus laicorum ipſorum acquirere, vel recipere, abſque Diœceſanorum Epiſcoporum aſſenſu. Illas autem decimas intelligimus poſſe taliter a Religioſis de manibus laicorum recipi vel acquiri, quæ ante Lateranenſe Concilium ipſis laicis in feudum perpetuò fuere conceſſa.*

Id demum confirmat *S. Thomas* Secunda Secundæ Quæſt. 87. Art. 3. in Reſponſione ad tertiam Objectionem. *Sicut* (inquit) *res nomine decimæ acceptas, poteſt Eccleſia alicui laïca tradere: ita etiam poteſt eis concedere ut dandas decimas ipſi accipiant, jure accipiendi Miniſtris Eccleſiæ reſervato: ſive pro neceſſitate Eccleſiæ, ſicut quibuſdam Militibus decimæ debentur in feudum per Eccleſiam conceſſa: ſive etiam ad ſubventionem pauperum, ſicut quibuſdam Religioſis laicis, vel non habentibus curam animarum, aliquæ decimæ ſunt conceſſa per modum eleemoſynæ.*

SCHOLION.

In hoc Articulo, pag. 209. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Rex Galliæ prohibet ne Romani Pontificis Miniſtri ſpolia morientium Epiſcoporum occupent.*

R. *Carolum Sextum* Regem Chriſtianiſſimum id prohibuiſſe, probat ejus Edictum, cujus verba deſcripſi. Hiſtoriæ res eſt.

Nota.

JUxta temporum diverſitatem diverſimodè ſpolia deſtinabantur. Aliquando ipſi clerici defuncti epiſcopi ædes diripuerunt, nequicquam conciliis obnitentibus; unde factum eſt Principes ad ſe advocaſſe cuſtodiam vacantis epiſcopatûs. At deinde ejuſdem ſpolia & proventus in ſuum ærarium derivarunt; quin immo temporales fundos agroſque in feudum, ſeu beneficium Aulicis, militibuſque contulerunt. Ubi verò Principes religioſi ſceptrum moderabantur, ad prohibendas vacantium eccleſiarum expilationes, juxta ſacrorum canonum decreta, Oeconomum ipſarum proventibus adminiſtrandis præficiebant, eos ſucceſſori ſervaturum; qui tamen ſucceſſor aliquibus in regnis res eccleſiæ temporales a Principe recipiebat. In Gallia juxta Thomaſſinum *Vet. & Nov. Eccl. diſcipl. p. l. 2. c. 57. n. 5.* ſub Carolo VI. adhuc impubere cœperunt Pontifices epiſcopatuum ſpolia ſibi vindicare; & quamvis univerſitas Pariſienſis Pontificis mandatis reluctantem ſe oſtenderit, tandem gubernantis tunc regnum juſſu ſiluit. Ideo autem tunc Clemens ſpolia ſibi tradenda decrevit, quia vigente ſchiſmate, ipſoque Avenione ſedente, illorum indigebat ad Miniſtrorum ſuſtentationem; nec credebat Gallos ſibi reſtituros, cùm nec indecorum ſibi, nec inutile haberent quòd Papa Avenione ſederet. Cùm etiam concederet eam a ſpoliis detrahi portionem, quæ foret neceſſaria pro ædibus epiſcoporum reparandis, ac ipſarum eccleſiarum miniſtris alendis; reliquum quod uſque ad illud tempus inferiores Prælati obtinuerant ſibi adimendum non credebat. Ea etiam urgebat ratione, quòd ſi non ſemel Principes, vel defuncti Epiſcopi conſanguinei jure reluctante ſpolia invaſerant, rationi magis conſonum erat ut pro Pontificis miniſtrorumque ſuſtentatione impenderentur. At Carolus VI. confirmatâ jam ætate his rationibus non acquieſcens, eo edicto quod refert Natalis, ne ſpolia in Pontificis manus tranſirent, expreſsè mandavit. Iterum verò an. 1406. ſancivit ſpolia Prælatorum ſucceſſoribus ſervanda, ac in neceſſarios eccleſiæ uſus expendenda. Nihilominus ſpoliorum lex non omnino in Gallia ceſſavit, niſi Ludovico XI. & XII. regnantibus, qui prorſus reſtitere Pio II. eamdem renovare aggredienti. Alia verò regna hoc etiam obſequii pignus Sedi Apoſtolicæ non denegarunt, quòd ſpoliis ad eccleſiæ onera ſuſtentanda uteretur. Adversùs Beneficiarios de importuna Collectorum exactione conquerentes, inſurgit Cardinalis Baro-

ronius ad an. 397. n. 94. monetque poſſe ab eis ſe liberare io pauperes quidquid ſibi ſuperfluum eſt erogando.

ARTICULUS VII.

De Immunitatibus, & Oneribus Eccleſiarum.

Clericorum immunitas a vectigalibus & pedagiis.

I. CLericos exactionibus, procurationibus, vectigalibus, pedagiis, ſubdi paſſa non eſt Eccleſia 13. & 14. Sæculo, etiam ratione patrimonii, & hereditatis, niſi uxorati eſſent, vel mercaturam exercerent; & Cenſuris Eccleſiaſticis eorum immunitatem defendit. Qua de re legendi Canon 46. Concilii Lateranenſis 4. Coocilii Avenionenſis anno 1209. Canon 7. Concilii Narbonenſis anno 1227. Canon 12. Concilii Toloſani anni 1229. Canon 20. & 21. quo tamen ſtatutum eſt ut *Si per ſucceſſionem hereditariam aliqua poſſeſſio feudalis, ſeu etiam cenſualis, ad eorum manus devenerit, penſiones & onera ipſis in poſterum adnexa ſolvere teneantur*. Concilii Biterrenſis anno 1246. Canon 28. Concilii Nannetenſis anno 1264. Canon 7. Colonienſis anno 1265. Canon 8. Budenſis anno 1279. Canon 59. & 60. Compendienſis 1304. Canon 2. Nugariolenſis 1315. Canon 2. Avenionenſis anno 1325. Canon 32. Andegavenſis anno 1365. Canones 23. 24. & 25. Vaurenſis anno 1368. Canones 96. 97. & 99. Narbonenſis anno 1374. Canon 25. Quibus Clericis & Religioſis Viris prohibetor ne donationes rerum immobilium a laïcis admittant in fraudem; alioqui *ad ſolutionem talliarum pro rebus eiſdem donatis compellantur*. Immunitatem illam Eccleſiarum, Clericorum, & bonorum Eccleſiaſticorum, coram *Philippo Valeſio* Rege Chriſtianiſſimo egregiè tuitus eſt *Bertrandus* Epiſcopus Æduenſis, poſtea S. R. E. Cardinalis.

Contributiones gratuitæ Cleri ob publicas Eccleſiæ Regnique neceſſitates.

II. Clerus ob publicas Eccleſiæ & Reipublicæ neceſſitates decimas & dona gratuita 13. & 14. Sæculo contribuebat: quod a Synodo Lateranenſi 4. Canone 46. fuerat approbatum his verbis: *Verùm ſi quando forſan Epiſcopus ſimul cum Clericis tantam neceſſitatem vel utilitatem proſpexerint, ut abſque ullâ coactione, ad relevandas utilitates vel neceſſitates communes, ubi laicorum non ſuppetunt facultates, ſubſidia per Eccleſiam duxerint conferenda: prædicti laïci humiliter & devotè ſuſcipiant cum actionibus gratiarum. Propter imprudentiam tamen quorumdam, Romanum priùs conſulant Pontificem, cujus intereſt communibus utilitatibus providere.*

Anno 1200. *Innocentius III.* Pontifex Maximus quadrageſimam redituum pro ſubſidio Terræ Sanctæ poſtulavit. Anno ſequenti Franciæ Angliæque Reges taio juſtis poſtulatis conſenſerunt, teſte *Rogerio de Hoveden*. Anno 1215. Concilium Lateranenſe 4. Clericis omnibus vigeſimam, Dominis Cardinalibus decimam pro expeditione ſacra indixit.

Anno 1224. *Honorius III.* Marchioni Montisferrati *Guillelmo*, ad ſuccurrendum Imperio Conſtaotinopolitano, mediam partem redituum Eccleſiaſticorum & omnium bonorum mobilium, in quibus aurum, argentum aut lapides pretioſi eſſent, exceptis Eccleſiarum theſauris, ad annum attribuit.

Regi Chriſtianiſſimo *Ludovico VIII.* ad bellum contra Hæreticos Albigenſes conficiendum Legatus Apoſtolicus Decimam in Concilio Bituricenſi decrevit. Clerus cum gaudio animi, *de pura liberalitate, ne tanto negotio deeſſe videretur, dimidiam partem decimæ, non quidem nomine decimæ, ſed obtentu ſubſidii perſolverunt, aliam partem, & etiam majorem, ſi expediret, ſi Deus eumdem Regem reſervaſſet incolumem, & in eodem negotio perſiſtentem, libenter & liberaliter ſolaturi.*

Defuncto *Ludovico VIII.* Legatus Apoſtolicus Clerum ad ſolutionem decimæ in favorem *Blanchæ* Reginæ Matris & *Ludovici IX.* Regis adhuc pueri, compellere conatus eſt. Verùm quatuor Provinciarum Capitula, Remenſis, Senonenſis, Turonenſis, & Rothomagenſis, *habitâ deliberatione & tractatu pro libertate ſua ſervanda potiùs, quàm pro ſubventione vitanda, ne ad onus ejuſmodi compellerentur, ad Sedem Apoſtolicam appellarunt*, ut docent Literæ Capituli Pariſienſis ad *Gregorium IX.* datæ anno 1227. quas refert *Odoricus Raynoldus* Num. 56. Inſignium Capitulorum querelis commotus Pontifex, *Romanum* S. Angeli Diaconum Cardinalem, Sedis Apoſtolicæ Legatum, durioribus literis perſtrinxit, juſſitque Ordinationem & malè tentata in Clerum revocaret, ut probant ipſius literæ ad eadem Capitula datæ, & ab *Oderico Raynaldo* Num. 59. deſcriptæ. *Recognoſcimus*, inquit, *& fatemur, quòd* ECCLESIA GALLICANA POST APOSTOLICAM SEDEM QUODDAM TOTIUS CHRISTIANITATIS EST SPECULUM ET IMMOTUM FIDEI FIRMAMENTUM: UTPOTE QUÆ IN FERVORE FIDEI CHRISTIANÆ, ET DEVOTIONE SEDIS APOSTOLICÆ NON SEQUITUR ALIAS, SED, UT CUM EARUM PACE DIXERIMUS, ANTECEDIT. *Cujus devotionem verbis extollere ſuperfluum reputamus, cùm ſit claris operibus manifeſta. Intellectis igitur gravaminibus vobis a dilecto filio noſtro Romano S. Angeli Diacono Cardinali Apoſtolicæ Sedis Legato, per Ordinationem quamdam Senonis editam irrogatis, tacti dolore cordis intrinſecùs, & gravi admiratione commoti, eumdem Legatum literarum aſperitate noſtrarum, ut decuit, redarguimus, & ei continuò dedimus in virtute obedientiæ firmiter in præceptis, ut Ordinationem ipſam, ſive quocumque alio nomine factam ejuſmodi cenſeatur, omnino revocet ſine mora.*

Laus Eccleſiæ Gallicanæ.

Attamen re poſtea maturiùs conſideratâ, idem Pontifex *S. Ludovico* bellum adverſùs Albigenſes redintegranti Decimam illam confirmavit, ut probant Literæ ad ipſum datæ anno 1227. Idibus Novembris. *Conſiderato*, inquit, *quòd pro tam evidenti neceſſitate, & tam utili negotio Eccleſiæ Dei, dictus Legatus tum jure Legationis ſtatuere vel ordinare potuit, quod expedire videbat, tum etiam ex eo quod ſpecialem poteſtatem ab Eccleſia Romana acceperat ordinandi & ſtatuendi quæcumque, ſecundùm datam ſibi a Deo prudentiam, videret negotio expedire: Ordinationem ipſius ex ordine legitimam, & ſanctam ex cauſa, ac-non & promiſſionem factam Regi de conſilio pene totius Bituricenſis Concilii, de Fratrum noſtrorum conſilio duximus approbandam, & non ſolùm firmam, ſed ratam & gratam habemus eamdem: volentes & ſtatuentes, ut tibi Decima integrè perſolvatur.* Anno 1242. Sanctus idem *Ludovicus* convocatis Pariſios Regni ſui Epiſcopis & Abbatibus, ſubſidium ad bellum contra Hæreticos Albigenſes conficiendum ab ipſis rogavit, qui vigeſimam redituum ſuorum illius anni ejus Majeſtati promiſerunt, teſte *Mattheo Pariſio*.

Anno 1246. cum Summi Pontificis venia Decimam a Clero Gallicano pro expeditione ſacra exegit; Summo Pontifici vigeſimam ad ſubſidium Terræ Sanctæ conceſſit, ut idem Hiſtoricus teſtatur, qui tam juſtas & pias contributiones iniquè improbat, earumque exactionem Regi Sanctiſſimo vitio vertit ſolitâ maledicendi prurigine.

Anoo 1263. in Concilio Pariſienſi „ Conceſſum eſt a Prælatis ex ipſorum merâ gratiâ, non „ ex vi Literæ ſuper ſubventione Terræ Sanctæ „ a Domino Papa impetratæ; non aliqua coa„ ctione, ſed ſponte quòd ipſi Prælati, & eo-

„ rum

Digitized by Google

„ rum ſobditi, & ſibi adhærentes, ob ſalutem
„ animarum ſuarum, concedant Terræ Sanctæ
„ ſubſidium de centum libris & viginti ſolidia
„ redituum ſuorum Eccleſiaſticorum, viginti ſo-
„ lidos: & ſecuodùm proportionem hujus ſum-
„ mæ, ſecundùm quòd plus vel minos habebunt
„ aliqui in reditibus Eccleſiaſticis, ſolvant: & quòd
„ nullus compellatur per ſæcularem poteſtatem
„ ad præſtandum hujuſmodi ſubventionem ſive
„ portionem ipſum contingentem: ſed quilibet
„ Prælatus in ſua Diœceſi compellat ſubditos ſuos
„ ſolvete per Cenſuram Eccleſiaſticam. Si qois
„ verò fuerit Presbyter Parochialis, Capellaous
„ vel alius, cujus reditus eſt ita pauper & tenuis,
„ ot non excedat ſummam duodecim librarum Pa-
„ riſieoſium, uihil ſolvat, niſi voluerit „. Hęc
verò ſubventio ad quinquennium eſt conceſſa.
Hanc Declarationem edidit *Claudius Menardus* in
Obſervationibus ad *Jonvillaum*, ex quo tranſcri-
pta eſt in Labbeana Conciliorum Collectione
Tom. 11. P. 1. pag. 823.

Anno 1272. *Gregorius X.* Regi Chriſtianiſſimo
Philippo III. Gallicani Cleri Decimas ad ſacram
expeditionem promovendam attribuit. A Deci-
mis hujuſmodi ſolveodis, Xenodochiis Moniali-
bus, aliiſque Regularibus perſonis, quorum re-
ditus adeo tenues erant, ot ex illis abſque elee-
moſynarum ſubſidio ſuſtentari non poſſent, nec-
non ſæcularibus Clericis, quorum Eccleſiaſtici pro-
ventus annoi ſummam ſeptem librarum Turo-
nenſium non excederent, conceſſit immunitatem.
Decimæ Viris Eccleſiaſticis in Concilio Lugdu-
nenſi II. in belli ſacri ſumptus anno 1274. indictæ
ad annum uſque 1282. ſolutæ ſunt, non tamen
ſine plurium magnis difficultatibos: quo argu-
mento datas a *Martino IV.* Pontifice Maximo plu-
res literas, ut reluctantes ad ſolvendum compel-
leret, *Odoricus Raynaldus* laudat Num. 7. Magde-
burgenſis Archiepiſcopus, collecto Provincialium
Epiſcoporum Concilio, decimas in dicta Synodo
Oecumenica decretas ſolvi vetuerat: alii ut *Con-
radus* Oſuaburgenſis, in ſuos uſus derivabant:
Quidam ut *Siffridus* Colonienſis, aliique earum
partem deſraudabant: Nonnulli etiam Principes
ut Rex Novergiæ, decimas e ſuo Regno avehi
abducique vetabant, cui *Martinus IV.* latam le-
gem revocare præcepit. Anno 1284. *Eduardo*
Magnæ Britanniæ Regi præcepit, ut decimas,
quas in ærarium ſuum intulerat, in Syriæ ſub-
ſidium convertendas reſtitueret. Anno ſequenti
eidem Regi decimas attribuit in Regno Angliæ,
Hiberniæ & Vvalliæ, nec-non in Regno Scotiæ
collectas, accedente Scotiæ Regis aſſenſu, ad ſub-
ſidium Terræ Saoctæ, quòd pollicebatur, feren-
dum. Poſtolatas verò Vvaſconiæ & Pontivi de-
cimas negavit, quòd Regi Chriſtianiſſimo, ſe-
cundùm ordinationem Concilii Lugdunenſis con-
ceſſæ fuiſſent. Id conſtat ex Pontificiis literis ab
Odorico Raynaldo deſcriptis Num. 35. Idem Ponti-
fex *Philippo III.* Regi Chriſtianiſſimo decimas
decrevit ad Regnum Aragoniæ, quod *Petro* Re-
ge exauctorato, *Carolo Valeſio* adjudicaverat, ex-
pugnandum, teſte *Guillelmo Nangio* in Geſtis *Phi-
lippi III.* Anno 1286. *Honorius IV.* decimas ad qua-
driennium *Philippo Pulchro* Regi conceſſit; ut fra-
trem ſuum *Carolum* in Regni Aragonii poſſeſſionem
mitteret.

Anno 1294. Clerus Turonenſis Provinciæ in
Concilio Salmurienſi congregatus decimam ad tui-
tionem Regni & Eccleſiarum contra hoſtiles Re-
gis Angliæ incurſus *Philippo* Regi Chriſtaniſſimo
conceſſit. „ Quocirca, *inquit*, nos neceſſitatem
„ Regni ac Eccleſiarum ejuſdem pariter attenden-
„ tes, Illuſtriſſimo Domino Philippo Franco-
„ rum Regi ob deſenſionem dicti Regni & Ec-
„ cleſiarum ejuſdem nimiis expenſarum oneribus
„ prægravato, cui ad onera ſupportanda ſine
„ Regnicolarum ac Eccleſiarum ſubſidio propriæ
„ non ſufficereot facultates, de bonis noſtris mo-
„ bilibus dignum duximus ſuccurrendum. Con-
„ cedimus itaque dicto Domino Regi hac vice
„ communi conſenſu Cleri noſtri ob neceſſitatem
„ dicti Regni, & propter defenſionem & tui-
„ tionem Regni, Eccleſiarum & Perſonarum Ec-
„ cleſiaſticarum, & bonorum earumdem, de bo-
„ nis mobilibus noſtris, & Perſonarum Eccleſia-
„ ſticarum noſtrarum Diœceſum non exempta-
„ rum, uſque ad biennium dumtaxat; tantam
„ pecuniæ ſummam, quantam a nobis & aliis
„ Perſonis Eccleſiaſticis prædictis, nomine deci-
„ mę pro tempore qoo decimam habebat, ex
„ conceſſione Sanctæ Romanæ Eccleſiæ dedoctis
„ ſumptibus percipere conſuevit: Ita tamen quod
„ per iſtam conceſſionem nullum prejudicium Ec-
„ cleſiis; nobis & aliis perſonis Eccleſiaſticis ge-
„ neretur; nec aliqua ſervitus Domino Regi in
„ prędictis Eccleſiis acquiratur „. Literæ Con-
cilii editæ ſunt in Geſtis *Guillelmi Majoris* An-
degavenſis Epiſcopi, Tom. 10. *Spicilegii*, pag. 323.

Piam Regum Chriſtianiſſimorum in Eccleſias
munificentiam Clerum ad hujuſmodi ſubſidia gra-
tuitaque dona provocaſſe docent laudati Præſo-
les. „ Extollenda [*inquiunt*] dignis laudum prę-
„ coniis benedicti Regni Francorum mira devotio
„ ineffabiliſque Regum ejuſdem Regni benigni-
„ tatis & liberalitatis in Eccleſias munificentia,
„ Clerum Regni memorati ac omoem Eccleſia-
„ ſticum Ordinem naturalis rationis inſtinctu pro-
„ vocat & inducit ipſum Regnum proſequi ſince-
„ ro caritatis affectu eidem curâ vigilantiori con-
„ ſulere, ejuſdemque neceſſitatibus, non tantùm
„ orationum ſuffragiis, ſed etiam bonorum tem-
„ poralium ſubſidiis, conditione temporis exigen-
„ te, liberaliter ſubvenire. Ipſum nempe Re-
„ gnum, præ cœteris Regnis ubiqoe terrarum
„ longè latèque diffuſis, ſemper ſacræ Religio-
„ nis extitit fondamentum, columna & ſcutum
„ Eccleſiæ, tutameotum fidei, fons ſapientiæ ir-
„ rigans totum orbem fluentis pleniſſimis Scri-
„ pturarum, cujus & Principes, videlicet Chri-
„ ſtianiſſimi Francorum Reges præ cunctis ter-
„ ræ Regibus puriori fidei lomine radiantes,
„ ſondaverunt Mooaſteria, mirificè dotaverunt
„ Eccleſias, eas multiplicibus immunitatum ac
„ libertatum Privilegiorumque inſigoiis deco-
„ rando.

Anno 1295. Epiſcopus & Clerus Aodegaven-
ſis eidem Regi conceſſere „ centeſimam bono-
„ rum hominum ſuorum Laïcorum in feodis
„ & retrofeudis ſuis exiſtentium, pro neceſſita-
„ te urgente & eminente totius Regni, ad de-
„ fenſionem Regni ipſius & incolarum ejuſdem.
„ *Rex verò declaravit* „ Per hoc ipſis eorum ſuc-
„ ceſſoribos, Dignitatibus, hominibus, & Ecle-
„ ſiæ, aliquod præjudicium tunc vel in poſte-
„ rum non generandum, nec ſibi vel Succeſſo-
„ ribus jus novum contra ipſos aquirendum.
Id conſtat ex Regiis Literis, quas in eodem *Spi-
cilegii* Tomo pag. 331. legere eſt.

Anno 1297. Clerus Gallicanus *Philippo Pul-
chro* Regi, in bello difficillimo, quod ab Anglis
Belgiſque imminebat, decimarum contributione
ſubvenire decrevit, petitâ a *Bonifacio VIII.* Con-
ſtitutionis recèns promulgatæ veniâ, quâ nova
exactionum onera Clero imponi ſub pœna ex-
communicationis prohibuerat. Pio Gallicanorum
Præſulum conſilio annuit *Bonifacius VIII.* ſuamque
Conſtitutiooem explicuit datis ad ipſos Literis,
quas refert *Odoricus Raynaldus* ad annum 1297.
Num. 43. *Licèt*, inquit, *Conſtitutionem illam edi-*

ita

derimus pro Eccleſiaſtica libertate, non tamen fuit noſtra mentis intentio ipſi Regi, aliiſve Principibus ſæcularibus in tam arcto neceſſitatis articulo viam ſubventionis excludi, quominus ipſi Prælati, Eccleſiæ, ac Eccleſiaſtica Perſona libero arbitrio atque ſponte, de noſtra licentia, pro communis defenſionis auxilia, in qua proprium cujuſlibet intereſſe conſpicitur, Principibus ac ſibi ipſis provideant juxta ſuarum modulum facultatum. Et ſicut aliàs dicto Regi, ac nonnullis aliis Regni ſui, tam litteratoriè, quàm per Nuncios expreſſiſſe meminimus, ſi [*quod Deus avertat*] *ipſum in neceſſitate tam gravi & tam importabili conſpiceremus expoſitum, quòd exterioribus egere ſubſidiis noſceretur, non ſolùm de bonis Eccleſiaſticis dicti ſui Regni ea ſibi præſtari vellemus: quinimmo Eccleſia Romana res, bona, ac perſonam noſtram etiam exponeremus, pro ſuorum conſervatione jurium, ejuſque neceſſitatibus ſublevandis, in quantum, ſecundùm Deum, noſter & ipſius honor Eccleſia pateretur. Veſtris itaque in hac parte ſupplicationibus annuentes, præſentium auctoritate concedimus, ut ſi caſus communis & evidentis neceſſitatis immineat, ac idem Rex veſtram & aliorum Prælatorum, Eccleſiarum, & perſonarum, atque bonorum Eccleſiaſticorum, ſicut & cæterarum perſonarum, locorum, & bonorum dicti Regni ſui voluerit defenſionem aſſumere, ac aſſumat, & efficaciter proſequatur, & id expedire videritis: liceat vobis & eiſdem Prælatis, Eccleſiis, & Perſonis Eccleſiaſticis, abſque metu Conſtitutionis noſtra prædicta, ipſi Regi pro hujuſmodi veſtra, ac ipſorum Regis & Regni intrinſeca defenſionis ſubſidio, ſubventionem congruam, prout vobis & cæteris Prælatis Regni præfati, ſeu majori parti veſtrum & ipſorum videbitur, voluntariam, liberalem, & liberam, non coactam, abſque omni concuſſione, exactione, ne executione temporali vel laïcali exigenda, ac vice præſenti, noſtrâ licentiâ freti, impertiri.*

Anno 1305. decimas ad reſarciendos ſumptus belli Belgici *Clemens V.* eidem Regi *Philippo Pulchro* conceſſit ad quinquennium. Anno 1312. omnibus Eccleſiæ Latinæ Viris Eccleſiaſticis decimarum collationem ad recuperationem Terræ Sanctæ imperavit. Idem Pontifex ſubſidium a Clero Gallicano exegit ad bellum contra Gibellinos, & maximè contra *Galeatium* & fratres ejus *Vicecomites*. Rex Franciæ *aſſerens hoc in Regno Franciæ inconſuetum, prohibuit; ſed Domino Papa ſibi ſuper his reſcribente, poſtmodum Rex conſiderans,* Do ut des, *faciliter conceſſit: unde & pro duobus ſuccedentibus annis Papa Regi biennalem decimam ſuper Eccleſiam conceſſit.* Ita refert *Guillelmi Nangii* Continuator ad annum 1326.

Philippo Valeſio Regi Chriſtianiſſimo *Joannes XXII.* decimas pro ſacra expeditione in Syriam ad ſexcennium conceſſit anno 1332.

Innocentius VI. anno 1356. *Joannem* Regem Francorum arguit, datis ad ejus Majeſtatem literis, quòd bellici apparatûs gratiâ ad decimam ſive ſubſidium, ad valorem decimæ unius anni, de proventibus Eccleſiaſticis ſolvendum, Clerum compelleret, occaſione cujuſdam conceſſionis, quam de illa vel illo quidam pauci numero Prælati Eccleſiaſtici dicti Regni nullum a Prælatis aliis & perſonis eiſdem mandatum aut conſenſum habentes, eidem Regi fecerant abſque licentia Sedis Apoſtolicæ, *ſine qua* (inquit) *eis id facere non licebat.* Pontificias literas apud *Odoricum Raynaldum* legere eſt ad eum annum, Num. 5.

Ex pietatis & grati animi officio, etiam jure naturali, Clerum ſubſidia Regibus debere, colligitur ex *Guillelmo* Pariſienſi Epiſcopo, lib. *De Moribus*, Cap. 9. *De his*, inquit, *qua Regibus & Principibus dantur, Patronis Eccleſiarum, & fundatoribus, & donatoribus, & ditatoribus, dicimus quia licet: dummodo ex hujuſmodi donationibus non lædantur enormiter Eccleſia. Hi ſunt uſus pietatis, quoniam ex virtute gratitudinis, etiam jure naturali debentur hujuſmodi hominibus. Aliàs etiam impii ſunt, quia gratia eorum qui ex pietate talia donaverunt, quodammodo conſervatur in eis, & devotio nutritur, qua per contrarium extingueretur.*

Anno 1298. Rex Angliæ *Eduardus I.* Parlamentum Londoniis habuit, in quo *Clero in denegatione perſiſtente ſubſidii, Rex ipſum a ſua protectione excluſit. Pro quâ tamen redimenda, multi per ſe; multi verò per mediatores, Regi bonorum ſuorum dederunt poſtea quintam partem. Rex Archiepiſcopum rigidiorem comperiens, terras ejus omnes ſaiſivit, &c.* Ita Refert *Vvalſinghamus* in Hiſtoria Anglicana, pag. 69.

Anno 1371. Rex *Eduardus III.* belli Gallici occaſione, in Parlamento apud Weſtmonaſterium celebrato petiit a Clero & Populo ſubſidium quinquaginta millium marcarum argenti .... Ad quam ſummam perſolvendam, Sacerdotes ſtipendiarii ſecundùm valorem annui ſtipendii ſolvere juſſi. Minuta etiam Beneficia, quæ hactenus ab hujuſmodi oneribus libera fuerant, contributionis in partem venerunt. Ita refert *Vvalſinghamus*.

Epiſcopi & Abbates Militiam Galliæ Regibus ſuppeditare tenebantur.

III. Epiſcopi & Abbates Militiam Regi ſuppeditare, interdum & copias ducere tenebantur. Anno 1208. cum *Philippus Auguſtus* Rex Chriſtianiſſimus exercitum in Albigenſes colligeret, eùmque *omnes Barones & Epiſcopi vocati ad hunc exercitum, conveniſſent apud Medontam, & miſiſſent ad mandatum Regis homines ſuos, prout debebant, in expeditionem illam: Aurelianenſis & Autiſiodorenſis Epiſcopi cum Militibus ſuis ad propria ſunt reverſi, dicentes ſe non teneri ire vel mittere in exercitum, niſi quando Rex ipſe perſonaliter proficiſceretur. Et cùm nullo ad hoc privilegio ſe tueri poſſent, generali conſuetudine contra eos faciente, petiit Rex ut hoc emendarent. Ipſis autem emendare nolentibus, Rex eorum Regalia confiſcavit, ſcilicet ea tantùm temporalia qua ab eo feodaliter tenebant; decimas & alia ſpiritualia eis in pace dimittens. Ipſe enim Rex Chriſtianiſſimus ſemper timebat offendere Eccleſiam Dei & ejus Miniſtros. Ipſis ergo terram & homines Regis interdicentibus, & ad Romanam Curiam mittentibus, & in propriis perſonis accedentibus, Domino Papa Innocentio III. conſuetudines & jura Regni nolente infringere, aut in aliquo revocare; emendâ tandem factâ & Regi ſolutâ, poſt duos annos recuperaverunt omnia, qua a Rege fuerant confiſcata.* Ita refert *Rigordus* in Libro de *Geſtis Philippi Auguſti*.

Bello ab *Ottone* Imperatore & ab Angliæ Rege imminente, Epiſcopi & Abbates cum Baronibus Sueſſione congregati *Philippo Auguſto* auxilia ſpoponderunt, teſte *Guillelmo Britone*:

Omnis Baro, Comes, Dux, Rector, Epiſcopus, Abbas,
Cum reliquis membris Regni, ſe fœdere firmo
Sponte ligant Regi, vireſque in Prælia ſpondent.

Epiſcoporum Autiſiodorenſium Hiſtoria ab Auctoribus Anonymis ſcripta, & edita Tomo 1. Bibliothecæ novæ MSS. librorum, a P. *Labbe* S. J. narrat quomodo *Manaſſes* Aurelianenſis Epiſcopus *Vaſſallos Eccleſia Aurelianenſis, quos Rex in expeditionibus ſuis, propriis eorum ſumptibus quaſi jam pro conſuetudine diu obtenta militare cogebat, non veritus propter illos cum Domino Rege de eorum injuriis diſceptare, in hanc libertatem eduxit, ut Epiſcopus in ejuſmodi expeditionibus ſuis habeat ſtipendiis quotquot voluerit de iiſdem. Unde & eorum jugum alleviatum eſt in immenſum, & Epiſcoporum conditio longè melior, quàm priùs exiſteret*

ret, eſt effectu. Nam vocato a domino Rege ad expeditionem Epiſcopo, non defuerunt ei vaſſalli ſui qui ſe ei militaturos, ne compellantur a Rege, certatim & magnâ ambitione offerant, qui magnis priùs ſtipendiis & non ſine facultate ſolebat conducere alienos.

Rex idem *Auguſtus* ad reſarciendam injuriam *Odoni* Pariſienſi Epiſcopo a Miniſtris ſuis illatam, ipſum ab obligatione ducendi copias, non tamen ab onere illas colligendi & ſuppeditandi abſolvit anno 1200. *In perſona ſua tantùm, quandiu vixerit, ab omni exercitu & equitatione abſolvimus penitus & quittamus, ſalvo nobis debito Militum, quod idem Epiſcopus tenetur mittere in ſervitium noſtrum.* Verba ſunt Regiarum Literarum, quas Tom. 1. Galliæ Chriſtianæ, in Pariſienſibus Epiſcopis legere eſt.

Idem Princeps anno 1206. inſigni Autiſiodorenſis Eccleſiæ Capitulo Regalia vacante Sede conceſſit, ſalvâ militaris ſubſidii ſubminiſtratione. *Salvo*, inquit, *ſervitio noſtro, equitationis, exercitus, & ſubmonitionis, ſicut Epiſcopi Autiſiodorenſes nobis fecerunt.*

Idem Princeps *Pontio de Thoire* Matiſconenſi Epiſcopo, ejuſque Succeſſoribus & Capitulo Regalia vacante Sede remiſit, anno 1206. & obligationem ducendi copias in Regium exercitum certis conditionibus temperavit. *Si Nos*, inquit, *vel Filius noſter, vel Marreſchallus, vel Conſtabularius Franciæ, de mandato noſtro versùs partes illas exercitum duceret: in hoc caſu dictus Matiſconenſis Epiſcopus uſque Divionem, & non ultra, in noſtrum exercitum cum militibus & armis venire teneretur.* Chartam Regiam legere eſt Tomo 3. *Galliæ Chriſtianæ*, in Epiſcopis Matiſconenſibus, pag. 683.

Ludovicus VIII. Andegavenſi Epiſcopo ſubſidii militaris onus remiſit anno 1223. vetera confirmans Privilegia Eccleſiæ Andegavenſi a *Philippo Auguſto*, & a Regibus Angliæ *Henrico* & *Richardo* conceſſa. *Rex ipſe* (inquit *Guillelmus de Beaumont* Epiſcopus) *nobis recognovit, quòd non tenemur ire in exercitum, aut equitatum ejus in propria perſona noſtra, vel mittere aliquem ad ſumptus noſtros; nec occaſione iſtius Sacramenti fidelitatis ullum onus, aut gravamen imponetur nobis aut Eccleſiæ noſtræ.* Refertur Galliæ Chriſtianæ Tom. 11. in Epiſcopis Andegavenſibus pag. 136.

Anno 1285. *Philippus* Sabaudiæ Comes publico Inſtrumento declaravit, Epiſcopum Bellicenſem, & ejus Capitulum gratis & ſponte militare ſubſidium præſtitiſſe: Ex quo nullum adversùs ipſorum libertatem præjudicium trahi poſſet. Cùm, inquit, *Epiſcopus Bellicenſis & Capitulum nobis, ad requiſitionem noſtram, de guerra pluries auxilium præſtiterint & ſuccurſum curialiter & benignè, quoties per nos & noſtros requiſiti fuerint: Nos confitemur & recognoſcimus, quòd ipſi prædicti fecerunt non pro aliquo debito, nec pro eo quod nobis ad prædicta facienda in aliquo teneantur, nec volumus nec intendimus, quòd prædicta curialitas nobis facta a prædictis Epiſcopo, & civibus, & Capitulo, & quæ per ipſos fiet nobis in poſterum, ipſis ergu nos & noſtros poſſit nocere, ſeu aliquod præjudicium generare, quoad hoc quòd ipſi nobis vel noſtri ad prædicta facienda in antea, in aliquo teneantur, nec quòd ex prædictis aliquod eiſdem in poſterum ſervitutis debitum generetur.* Hæc Declaratio habetur Tom. 2. Galliæ Chriſtianæ, in Epiſcopis Bellicenſibus, pag. 366.

Anno 1303. *Philippus Pulcher* in Præſulum ac Baronum Conventu edixit, ut Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, aliique Eccleſiaſtici & Religioſi Viri, exempti & non exempti, ipſi certum numerum militum ad bellum Belgicum ſuppeditarent, ut docent Inſtrumenta edita inter Probationes Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, Cap. 39. Num. 12. & ſequentibus. Qui decimam ſolverant Antiſtites, ab onere iſto immunes facti, ut probant Literæ editæ Tom. 13. *Spicilegii*, pag. 348.

Anno 1341. *Benedictus XII.* Pontifex Maximus Privilegia Cracovienſi Eccleſiæ olim a *Boleſlao* Duce collata confirmavit, quorum unum erat immunitas ab expeditione qualibet. *Inſuper ut Epiſcopus cum Clero ſuo poſſit divinis laudibus liberiùs inſiſtere & invigilare, præſertim hoſtilitatis tempore, orationibus; ipſum, qui per tempora fuerit, Epiſcopum, & Capitulum ſuum, totumque Clerum ab expeditione qualibet intra vel extra terminos noſtros perpetuò volumus eſſe liberos & exemptos: ita videlicet quòd de villis, poſſeſſionibus, & aliis bonis ſuis Eccleſiaſticis venire perſonaliter, aut aliquos homines ad expeditiones mittere minimè teneantur: hoc dumtaxat excepto, quòd tempore incurſûs ſubitè Lithuanorum, de Kyltyen, & Tarſen Caſtellanis, Epiſcopus homines ſuos ad expeditionem, prout in alio quodam noſtro Privilegio diſtinximus, mittere teneatur.*

Anno 1242. *Henricus III.* Angliæ Rex *miſit in Regnum ſuum ad Cuſtodes Regni, ſcilicet ad Archiepiſcopum Eboracenſem & ejus ſocios, milites poſtulans auxilium ac pecuniam. Ipſi quoque quinquaginta Balliſtarios & magnam pecuniæ ſummam & victualia, & ſervientes cum armis ad Mandatum Regium ſine mora diſpendio deſtinaverunt.* Idem Rex anno 1244. *notificari fecit per totam Angliam, ut quilibet Baro tenens ex Rege in capite, haberet prompta & parata Regali præcepto omnia ſervitia militaria, quæ ei debentur, tam Epiſcopi & Abbates, quàm Laici Barones: & profectus eſt cum exercitu copioſo versùs Novum Caſtrum.* Ita refert *Matthæus Paris* in Hiſtoria Anglicana. Anno 1246. (inquit idem Auctor) *Emanaverunt Literæ, quòd aliqui Prælati decem Milites ſtrenuos, etiam aliqui quinque, & aliqui quindecim invenirent Domino Papæ, qui in ſervitio Romanæ Eccleſiæ ſtarent per integrum annum, & Prælatorum ſtipendiis militarent. Quod ſervitium militare nulli niſi Regi & Regni Principibus debetur, nec ab aliquo uſque ad noſtra tempora exactum fuiſſe recolitur.*

SCHOLION I.

Ad hunc Articulum Num. 2. pag. 215. Edit. primæ Religioſi Cenſores hanc notam marginalem improbant: *Laus Eccleſiæ Gallicanæ.*

R. Quæ in laudem Eccleſiæ Gallicanæ a Gregorio *Nono* ſcripta ſunt, & ab *Oderico Raynaldo* Eccleſiaſticis Annalibus inſerta, ea a me obſervari cur ægrè ferunt Religioſi Cenſores?

SCHOLION. II.

A Pagina 213. uſque ad 220. (inquiunt Religioſi Cenſores) multa refert Libertati Eccleſiaſticæ repugnantia.

R. Summa obſervationum mearum hæc eſt. Pag. 213. *Clericos exactionibus, procurationibus, vectigalibus, pedagiis ſubdi paſſa non eſt Eccleſia 13. & 14. Sæculo, etiam ratione patrimonii & hæreditatis, niſi uxorati eſſent, vel mercaturam exercerent, & Canonis Eccleſiaſticis eorum immunitatem defendit.* Pag. 214. *Clerus ob publicas Eccleſiæ & Reipublicæ neceſſitates decimas & dona gratuita 13. & 14. Sæculo contribuebat.* Pag. 224. *Epiſcopi & Abbates Militiam Regi ſuppeditabant, interdum & copias ducere tenebantur.* Hæc merè hiſtorica, certiſque documentis a me probata, quæ Libertati Eccleſiaſticæ repugnare his Sæculis viſa non ſunt. Quamvis autem repugnarent, imputari mihi non debet

quòd

quod ea retulerim, quia Hiſtorici partes ago, ea hiſtoricè refero non dogmaticè. Non expendo an hæc rectè & jure facta ſint nec-ne.

SCHOLION III.

In eodem Articulo, Num. 2. pag. 223. Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant velut meam: *Sine licentia Papæ, ex gratitudine, Clerus Gallicanus donare poteſt Regi voluntarium donum.*

R. *Ex pietatis & grati animi Officio, etiam jure naturali, Clerum ſubſidia Regibus debere, colligitur ex Guillelmo Pariſienſi Epiſcopo*, lib. *De Moribus*, Cap. 9. Hæc tantùm ibi. Hinc Propoſitionem ſuam procuderunt RR. Cenſores, quæ nihilominus vera eſt.

SCHOLION IV.

In eodem Articolo, Num. 3. pag. 224. Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Rex Galliæ Regalia Sacerdotum confiſcat, quia Sacerdotes ſubſidium dare noluerunt.*

R. Cùm Aurelianenſis & Aotiſiodorenſis Epiſcopi officio ſuo in Militia *Philippo Auguſto* ſuppeditanda, pro more illorum temporom, defuiſſent, *& nullo Privilegio ſe tueri poſſent, generali conſuetudine contra eos faciente, petiit Rex ut hoc emendarent. Ipſis autem emendare nolentibus, Rex eorum Regalia confiſcavit*, *&c.* Non mea, ſed *Rigordi* in libro *De Geſtis Philippi Auguſti* verba ſunt. Hiſtoriæ res eſt, & mera ſacti quæſtio.

Nota.

OLim Epiſcopos & Cœnobia Regibus quamplura dono dare conſueviſſe, ac militiam etiam in regni neceſſitatibus ſuppeditaſſe, plurium ſæculorum exemplis oſtendit Thomaſſinus p. 3. *Vet. & Nov. Eccl. diſcipl. l.* 1. *c.* 38. *& ſeq.* Hinc de ſui cœnobii opulentia conquerebatur Adelardus ſanctiſſimus Abbas Corbejenſis apud Surium 2. Jan. c. 44. videns ſuos Monachos gravari multis ſolicitudinibus ob opes conſervandas; & quia etiam militarea cuneos pro regni tutela ſoppeditare cogebantur. Hujuſmodi verò largitiones velut jure naturæ dictante fiebant; cùm gratitudinis virtus expoſcat eos donis affici, qui eccleſias nedum extruxerunt, ſed & locupletarunt; cùm ubi de communi damno amovendo agitur, communibus viribus propulſandum videatur; & cùm ab avertenda ipſarum Eccleſiarum ruina multùm conducat laïcos his largitionibus promereri; ſunt etenim multoties velut ſemina uberem ſegetem reddentia.

Ne verò ſub donariorum nomine graviſſimæ invaleſcerent exactiones, eò magis quia Principum preces mandati vim obtinent, ideo rebus eccleſiis Concilia ſuis decretis conſulere non deſtitere. Concilium Lateranenſe III. indulſit quòd ubi laïcorum opes impares eſſent pro publicis neceſſitatibus amovendis, ita judicantibus Epiſcopo & Clero, quod neceſſe eſſet ex proventibus eccleſiæ tribueretur. Concilium Lateranenſe IV. etiam Papę conſenſum expectandum ſancivit. Et Concilium Conſtantienſe unà Epiſcopi, Cleri, ac Pontificis conſenſum ad aliquid Principibus de rebus eccleſiæ tribuendum, voluit intervenire.

Quanta verò Eccleſiæ pro ſacris bellis contulerint, quanta pro Conſtantinopolitano Imperio recuperando, quanta pro Orientis cum Occidentali eccleſia concordia ineunda, paſſim enarrant rerom eccleſiæ ſcriptores. Apud eos etiam frequenter legitur Pontifices, non ſolùm pecunias erutas ex Romanæ Eccleſiæ ærario, ſed quamplurimas etiam ab Italiæ eccleſiis, regnorumque, de quorum diſcrimine agebatur, collectas, Principibus conceſſiſſe ad Turcas Hæreticoſque retundendos.

CAPUT VIII.

De Imperatoribus Orientis XIII. & XIV. Sæculo.

ARTICULUS I.

DE ALEXIO DUCA, & THEODORO LASCARI, Græcis, BALDUINO, HENRICO & PETRO, Latinis in Oriente Imperatoribus.

ALexias Angelas, Junior, *Iſaacii* Imperatoris filius, qui a fratre exauctoratus & excæcatus fuerat, & a Cruce ſignato Latinorum Exercitu captâ Conſtantinopoli reſtitutus Imperio anno milleſimo ducenteſimo-tertio, annuam cum Patre dominationem obtinuit. *Alexius Ducas*, cuà ob conjuncta ſupercilia, & velut oculis immioentia, *Murtzuphlo* cognomen, ſeditione factâ, & *Iſaacio* animam agente, Juvenem *Alexium*, ſpecie illum ſubducendi furentis plebis incurſui, neſariâ proditione intercepit, in carcerem conjecit, invaſitque Imperium, *Canabo* adoleſcente, quem populus Imperatorem ſalutaverat, cuſtodiæ tradito, & *Alexio* Imperatore propriis manibus ſtrangulato, tyrannidem confirmare conatus eſt anno 1204. Gravis ipſi erat Francorum Cruce-ſignatorum exercitus, qui duce *Balduino* Flandriæ Comite, finitima Phileæ loca populabatur, & tributa exigebat. Adverſùs quem copias educens *Murtzuphlus*, pugnam temerè commiſit. Græci fuſi fugatique, vix evaſit *Ducas* Tyranous: Imago Deiparæ Virginis, Imperatoribus in acie præferri ad tutelam ſolita, in poteſtatem Francorum venit, ipſiſque ulteriorem victoriam, ac Imperium etiam ominata eſt. Tum Franci ſanctiori fœdere cum Venetorum Duce renovato communi conſilio viribuſque Conſtaotinopoleos oppugnationem ſunt aggreſſi. Sexaginta ampliùs diebus terrâ marique obſeſſa urbs Imperialis, die 12. Aprilis anni 1204. ſecundâ die hebdomadis 6. Jejuniorum, expughata eſt. Victoris exercitûs ingreſſum *Ducas Murtzuphlus* fugâ prævenit, lembum cum *Euphroſyna* Imperatoris *Alexii* conjuge, & *Eudocia* ejus Filia, cujus amore captus erat, conſcendens. *Theodorus Laſcaris*, Alexii Angeli Tyranni gener, de Imperio cum *Theodoro Duca* contendens, & Cleri ſuffragio prælatus, Inſignia Imperii in taota calamitate ſumere prudenter renuit, Latiniſque propellendis impar, ſugere & ipſe coactus eſt. Latinos victoriâ immodeſtè, inſulenter, & impiè uſos, multis in urbe ſacrilegiis patratis, Sanctorum conculcatis Imaginibus, Reliquiis in fœda loca projectis, ſacris vaſis direptis, divino Sanguine & Corpore Chriſti humi effuſo, *Nicetas* deplorat: cujus, quamvis rerum tunc in Urbe Regia geſtarum teſtis oculati, Græca fides ſuſpecta eſt, ob pertinaciam in ſchiſmate, & immane in in Latinos odium: quem aculeatus ſtylus teſtatur. Iniquum in totam nationem fuiſſe Hiſtoricum illum, vel hæc ipſius verba probant: *Difficile eſt Latinum avaro ingenio, oculo impudenti, ventre inſatiabili, animo iracundo, manu perpetuò enſem quatiente, lenire obſequiis.* Multa nihilominus

Deiparæ Virginis Imago in acie præferri ad tutelam ſolita.

Conſtantinopolis a Latinis expugnata.

nus ſcelera, & ſacrilegia in illa expugnatione a Latinis patrata, Anonymus Vitæ *Innocentii III.* Auctor etiam teſtatur.

Balduinus Flandriæ Comes Imperator creatur.

II. Capta Urbe, rebuſque pro tempore compoſitis, de Latino Imperatore creando actum eſt. Fœderatorum Procerum conſilio duodecim deſignati, quibus electionis jus & poteſtas eſſet, nimirum Sueſſionenſis, Halberſtatenſis, Bethlecmitanus, Epiſcopi, Acconenſis electus, & Abbas Lucedii, cum ſex Nobilibus Venetis: ut Acta *Innocentii III. Villarduinus* Campaniæ & Romaniæ Mareſchallus, qui rebus a *Balduino* geſtis intererat, harumque pars magna fuit, & *Guntherus* teſtantur. Summæ Dignitati pares maximè videbantur Marchio Montisferrati, & *Balduinus* Flandorum Comes. At *Balduinum* maluit *Dandulus* Dux Venetorum, ſuæque gentis ſuffragia in ipſum inclinavit, ne ſi Montisferrati Marchio eligeretur, & aliqua Venetos cum ipſo controverſia committeret, faciliùs ipſorum fines invadere aut incurſionibus vexare poſſet, ob ditionis ſuæ vicinitatem, quàm Flander a Venetiarum finibus remotiſſimus. *Balduinus* itaque, tunc annum agens ætatis dumtaxat trigeſimum-ſecundum, Imperator electus eſt, die 11. Maii anno 1204. & ritu ſolemni inauguratus, die 23. De Conſtantinopoleos expugnatione, ſuique electione Relationem ad *Innocentium III.* Pontificem Maximum, cum magnificis muneribus miſit, quæ & apud *Arnoldum Lubecenſem* lib. 6. Chronici Sclavorum Cap. 20. & apud *Godefridum* in Annalibus, habetur mutatâ licèt inſcriptione; nam apud iſtum data ſcribitur ad *Adolphum* Colonienſem Archiepiſcopum; apud illum verò ad univerſos Chriſti Fideles. Sed eamdem, prout ad *Innocentium III.* data eſt, exhibet Geſtorum ipſius Scriptor Cap. 91. pag. 52. Editionis *Baluzii* Patriarcham quoque Latinum elegere, *Thomam* * Natione Venetum, ſecundùm Pacta ante Urbis expugnationem conventa, ut ex illa gente, quæ Imperatorem non haberet, Patriarcha deſignaretur. Pacta illa in laudatis *Innocentii III.* Geſtis, Cap. 93. legere eſt. Electionem Patriarchæ irritam pronuntiavit Pontifex, utpote contra Canones factam 1. Quia Principis Laïci auctoritate nec potuerat, nec debuerat eligi Patriarcha: *Siquidem Laicis, quantumcumque religioſis diſponendi de rebus Eccleſiaſticis nulla eſt attributa facultas.* Tum quia Clerici Veneti, qui in Eccleſiam *S. Sophiæ* quaſi Canonici introducti fuerant, nec a Summo Pontifice, nec ab ejus Legato fuerant inſtituti; adeoque jus nullum eligendi habebant. In gratiam tamen novi Imperatoris, & Venetorum, eumdem *Thomam* Apoſtolica Auctoritate Patriarcham inſtituit, & confirmavit. Id conſtat ex Literis *Innocentii* ad Imperatorem datis, quas in ipſius Geſtis, Cap. 95. legere eſt. *Balduinum* Imperatorem *Nicetas Choniates* hoc ornat elogio; *Nondum Balduinus annum ætatis 32. excesserat: & alioqui vir erat pius & modeſtus, ne impudico quidem aſpectu mulierem intuitus, quamdiu a ſua conjuge abfuerat: vacabat divinis laudibus, neceſſitatibus conflictantes ſublevabat, ſua ſententia adverſantes æquo animo audiebat. Et quod maximum eſt, bis qualibet hebdomade veſperi proclamari jubebat, ne quis in ſuo Palatio cubaret, qui alienam mulierem attigiſſet.* Thraciæ urbibus luſtratis, Oreſtiadi, Didymoticho, & Philippopoli præſidia impoſuit; Theſſalonicam recepit; Marchionem *Bonifacium*, ambiguæ fidei hominem, amicum primò, deinde hoſtem expertus eſt. *Henricus* Balduini frater, & *Petrus Plancius* vir heroïco robore, in Orientem progreſſi, Græcas urbes circumquaque ſubegerunt, Plancius *Theodorum Laſcarim* circa Pæmaninum ſibi cum ingentibus copiis occurrentem in fugam compulit. *Theodorum Philadelphienſem*, ſibi circa Adramyttium agenti arma inferre auſum, *Henricus* profligavit. *Alexius Ducas Murtzuphlus*, ab *Alexio* quondam Imperatore, cujus filiam duxerat *Eudociam* excæcatus, in Latinorum manus incidit, * a quibus Conſtantinopolim reductus, ob proditionem ac cædem *Alexii junioris* Domini ac Imperatoris ſui, capitis condemnatus, & ex altiſſima columna præcipitatus, ac humi alliſus, animam efflavit. *Bonifacius* Marchio Montisferrati cum *Balduino* Imperatore reconciliatus, Bæotia, Attica, Corintho, Thebis, Athenis, Eubæa, aliiſque Provinciis & urbibus potitus eſt, Græcis ubique profligatis. Interea Græcorum urbes plurimæ Latinorum jugum excuſſere, incitante, ac ſuppetias ferente *Joannitio* ſive *Calojoanne* Bulgarorum Rege, cum ingentibus ſuorum, Scytharumque copiis. *Balduinus* Imperator Adrianopolim urbem Thraciæ munitiſſimam, quò ſe Græci perduelles receperant, oppugnans, cum *Joannitio* Bulgarorum Regi, ſuppetias obſeſſis advenienti, obviam proceſſiſſet, ab hoſte interceptus, vinctuſque in Myſiam abductus, die 15. Aprilis, anno 1205. ac in carcere menſium ſexdecim ſpatio detentus, ab *Joannitio* crudeliter peremptus eſt, ut *Nicetas* ſcribit, ſive in carcere obiit ex morbo, ut Rex ipſe Bulgarorum in Literis ad *Innocentium*, a quo pro ejus libertate urgebatur, datis, & *Villarduinus* in Hiſtoria, teſtantur. Annos vixit circiter 35. Miracula ad ejus tumultum patrata ſcribit *Albericus* De *Balduini* clade & captivitate *Henricus* ejus frater *Innocentium III.* Pontificem Maximum certiorem fecit, literis quæ ejuſdem Pontificis Geſtis inſertæ ſunt, Cap. 105. & 106.

** Thomas Moreſini Conſtantinopol. Patriarcha electus.*

Balduini Imperatoris elogium.

Theodorus Laſcaris.

III. *Theodorus Laſcaris*, Nicææ Imperator ſalutatus eſt. Turcarum Principem *Jathatinem*, ad quem *Alexius* ejus ſocer confugerat, infeſtum habuit. Hunc improvisò aggreſſus eſt, ingentemque Barbarorum exercitum, mille dumtaxat Equitibus, quorum octingenti Latini erant viri lectiſſimi & bellicoſiſſimi, in aciem eductis, ſe profligaturum confidit. Ambiguo marte pugnatum eſt. Laſcaris a *Jathatine* ex equo dejectus ac vulneratus, ſed reſumptis animis, & divino quodam concitatus impetu, ſtricto enſe pedes equi quo Sultanus vehebatur, concidit, Barbarum proſtravit, caput ipſi amputavit, quo in ſublime elato, & hoſtibus oſtentato, illos metu ac ſtupore correptos in fugam vertit, ac victoriâ potitus eſt. Obiit anno 1222. Imperii 18. ætatis 48. *Joanne Duca*, qui filiam ejus duxerat, ſucceſſore deſignato. Nullam quippe maſculam prolem reliquit. Ejus virtuti debuit Græcia quòd Imperium penitus non amiſerit. De ipſo legendi *Nicephorus Gregoras* lib. 1. & initio 2. & *Georgius Acropolita*, ex quibus hæc excerpſimus. Imperante *Theodoro Laſcari*, diem obiit *Joannes Camaterus* Patriarcha Græcus Regiæ Urbis, cui *Michaëlem Sauttanum* magnum Sacellarium idem Imperator ſubſtituit. *Joannis Camateri* Synodale Decretum extat lib. 6. Juris Græco-Romani, quo prohibetur ne vir unus ſobrinas duas uxores ducat.

Henricus Balduini Frater, & in Imperio Conſtantinopol. ſucceſſor.

IV. *Balduino* fratri in Imperio Conſtantinopolitano ſucceſſit *Henricus*, a Latinorum exercitu electus Imperator. Rem ſtrenuè geſſit adversùs Bulgaros & Scythas. Legem Eccleſiæ incommodam, ne quis Eccleſiam bonorum immobilium ſcriberet heredem, *Innocentio III.* Pontifice Maximo jubente reſcidit. Qua de re legendæ ejuſdem Pontificis Epiſtolæ 98. 99. & 100. libri 13. Ejus morum ſuavitatem & manſuetudinem, non in Latinos modò ſed in Græcos, commendat *Georgius Acropolita*. Cùm *Pelagius* Cardinalis Epiſcopus Albanenſis, Sedis Apoſtolicæ Legatus, aſperiùs in Græcos ageret, Presbyteros & Mona-

chos

ctos Græcos, qui Romani Pontificis Primatum colere nolebant, in carcerem conjiciens, templaque claudens in quibus ritu ſuo Sacra faciebant, *Henricus* Græcorum querimonias placidè audivit, illiſque, invito Legato, Sacrorum ſuo more faciendorum libertatem reſtituit. *Nos* (inquiebant) *alio genere orti aliumque habentes Pontificem, noſmet Imperio tuo & Poteſtati ſubjecimus, ita ut in corpora, non in ſpiritum & animam dominaveris, Namque in tui defenſionem, dum bellum geritur, arma capere neceſſe eſt: at noſtris Ritibus ut cedamus, fieri omnino nequit. Aut itaque nos ab urgenti diſcrimine libera, aut tamquam liberis ad indigenas auditum dato,* Sic locutis, *Ille cùm tot probis optimiſque viris privari nollet, etiam invito Legato renuente, templa reſeravit, vinculis cuſtodiiſque Monachos & Sacerdotes liberavit; & tempeſtatem, quâ tunc Byzantium jactabatur, ſedavit.* Ita refert *Georgius Acropolita*. Obiit *Henricus* die 11. Junii, anno 1216. cùm annos decem, novem menſes, & dies 22. imperaſſet. Annum ætatis quadrageſimum attigerat. Nullos liberos reliquit.

Petrus Corteniacus Imperator.

V. *Henrico* ſucceſſit *Petrus Cort[...]acus*, Autiſiodorenſis Comes, qui ſororem ejus *Jolantam* in matrimonium duxerat, Hic ab *Honorio III*, Romæ coronatus, quinto Idus Aprilis, anno 1217. dum in Thraciam proficiſceretur, ſpe Dyrrachii recipiendi, a *Theodoro Comneno* Græco Epiri Dynaſta perfidiosè captus, in vincula conjectus, atque peremptus eſt, ut Chronicon Autiſiodorenſe, *Philippus Mouskes* Canonicus, ac deinde Epiſcopus Tornacenſis, in Hiſtoria carmine conſcripta, aliique Scriptores Latini commemorant.

ARTICULUS II.

De JOANNE DUCA, Græco; ROBERTO CORTENIACO, JOANNE BRYENNIO, & BALDUINO II, Latinis Imperatoribus.

Joannes Ducas.

I. THeodoro *Laſcari* ſucceſſit *Joannes Ducas*, qui filiam ejus *Irenen* uxorem duxerat; *Petro* verò *Corteniaco* Imperatori Conſtantinopolitano *Robertus* ejus filius anno 1221. die 25. Martii Conſtantinopoli coronatus.

Robertus Corteniacus.

Inter utrumque bellum exarſit. Penes *Ducam* frequens victoria, qui loca plurima de Latinis recepit, eorumque debilitavit Imperium. Ipſo regnante, anno 1233. miſſi a *Gregorio IX.* Romano Pontifice Nuntii de pace Eccleſiarum cum *Germano* Græcorum Patriarcha, cæteriſque gentis Præſulibus & Clero, ipſoque Imperatore acturi. Habita nullo fructo Synodus eſt; immo exulceratis animis adverſæ partes diſceſſere. Utriuſque conjunctionem Eccleſiæ ſe conſummaturum *Ducas* pollicebatur, modò Romanus Pontifex, ac Principes Occidentis ab auxiliaribus copiis, Latinis, qui Conſtantinopoli dominabantur, mittendis abſtinerent, ut *Pachimeres* lib. 5. teſtatur.

Joannes Bryennius Imperii Conſtantinop. Adminiſtrator.

Poſt obitum *Roberti Cortiniaci*, qui anno 1223. contigit, *Joannes Bryennius* Rex Hieroſolymorum *Balduini* ejus fratris, annos nati circiter decem, tutelam, & Imperii Conſtantinopolitani adminiſtrationem ac defenſionem ſuſcepit contra *Joannem Ducam*, qui inito cum *Azano* Rege Bulgarorum fœdere, Latinis bellum intulit, Imperiique caput Conſtantinopolim oppugnavit. Verùm *Joannes Bryennius*, Rex Hieroſolymitanus, quadraginta & octo Græcorum inſtructas acies cum exigua militum centum & ſexaginta dumtaxat manu partem cæcidit, partem fugavit, naveſque viginti-quatuor in poteſtatem ſuam redegit, ut *Gregorius IX.* commemorat in Epiſtolâ ad *Belam* Ungariæ Regem 313. libri 9. Quod Georgius *Acropolita* ſuæ gentis honori parcens diſſimulat. Cœterùm poſtea Conſtantinopolitanum Imperium Ducas in ſupremum diſcrimen adduxit Regia Urbe ad extremam commeatuum inopiam redactâ. Quamobrem *Balduinus II.* in Occidentem ad auxilia conflanda confugere compulſus eſt. Obiit interim *Joannes Bryennius*, Imperator appellatus ob *Balduini* Junioris Imperatoris tutelam, & Imperii procurationem. Id nempe in Francia moribus receptum, ut Nobilium Pupillorum Tutores & Ballii, ſe terrarum, quas regendas & cuſtodiendas ſuſceperant, Dominos ſcriberent, obſervat vir clariſſimus & doctiſſimus D. *Du Cange*, Hiſtoriæ Conſtantinopolitanæ ſub Francorum Imperio, lib. 3. Num. 15.

Balduinus Corteniacus.

Balduinus Corteniacus rediit Conſtantinopolim cum ſexaginta millium Francorum exercitu, anno 1239. Tzurulum oppidum munitiſſimum Græcis eripuit, Græcorum claſſem triginta navibus inſtructam Latina partim ſubmerſit, partim vertit in fugam. Cum Turcis, ejus amicitiam & pacem per Legatos rogantibus fœdus iniit,

Joannis Duca Græcorum Imperatoris geſta.

Agriculturæ & rei pecuariæ reſtauratione ſummam ubertatem populis opum affluentiam in ærarium ſuum intulit *Ducas ſeu Vatacius*, Græcorum Imperator, Turcis præſertim annonæ difficultate & penuriâ laborantibus, ex ſola ovorum venditione tanta vis pecuniæ exiguo tempore comparata eſt, ut ex ea immenſi pretii corona gemmis exquiſitiſſimis diſtincta *Irenę* Imperatrici pararetur, quam propterea ovatam Imperator appellabat, Veſtes ſericas Aſſyrias, Babylonias atque Italicas, vario artificio confectas Edicto prohibuit, iiſque ſubditos contentos eſſe juſſit, quas Græcæ Provinciæ ac manus præberent, ne Imperii pecunia afferretur, & privatorum opes in luxum effunderentur. Juſti & æqui ſtudioſiſſimus erat *Joannes Ducas*, erga Deum etiam & Deiparam pius (ſi nomen iſtud Schiſmaticus mereretur) Templum enim elegantiſſimum ſub ejuſdem Beatæ Virginis nomine Magneſiæ erexit, quòd *Soſandra* nuncupatum eſt. Non minùs religioſa *Irene* Imperatrix, quæ Pruſæ Monaſterium fundavit, ampliſque reditibus dotavit ſub *S. Joannis Baptiſta* nomine, in quo Monachos divino cultui jugiter vacaturos conſtituit. Multa etiam Xenodochia pauperibus & ſenibus alendis ædificarunt. *Michaëlem* nothum *Michaëlis Angeli I.* qui Theſſalię & Ætoliæ viciniſque regionibus præerat, Imperii urbes infeſtantem bello fregit, & ad pacem rogandam compulit. *Irene* Imperatrice defunctâ, alteram uxorem duxit, *Annam Alemannam Manfredi* Siciliæ Regis ſororem adhuc adoleſcentulam. Mulieres inter, quæ ipſam fuerant comitatæ, eique in Miniſterio erant, quædam forma præſtans *Marceſina* in ſe Imperatoris defixit oculos, amoreſque convertit, Præ ipſa Imperatricem neglexit *Annam*, unoque excepto Auguſtæ nomine, ipſam Regio cultu comitatu, honoribus æmulabatur. Tum magnâ pietatis & ſacræ profanaque eruditionis famâ florebat *Nicephorus Blemmida*, qui & Orationes duas de Proceſſione Spiritus Sancti a Patre & Filio contra Græcos Schiſmaticos conſcripſit.

Nicephori Blemmida Abbatis magnanimitas & zelus pro Dei lege.

Is Monaſterio præerat, quòd ſuis ædificaverat ſumptibus. Cujus ad templum cùm ſe aliquando Regia pellex *Marceſina* magno cum faſtu ac ſatellitio contuliſſet, ipſi fores occludi juſſit *Blemmida*, qui & ſermonibus, & calamo ejus impudicitiam fortiter infectabatur. Contumeliam ſibi a Viro Religioſo illatam rata ſuperba mulier, Imperatorem cujus cor illaqueatum tenebat ad ultio-

nem

nem omnibus artibus incitare conata eſt, hanc ignominiam in ipſius Imperatoris caput redundare clamitans. Ipſam juvabat aſſentatorum turba Regium animum in *Blemmidam* commoventium. At Imperator criminis conſcientiâ ſtimulatus, inſigne moderationis & pœnitentis animi exemplum dedit, obortis lachrymis, & voce ſuſpiriis interruptâ, ſic *Marcesinam* & Aulicos compellans. *Quid me ad Virum Juſtum puniendum impellitis? Nam ſi ego ſine probro & ignominia vivere voluiſſem, Imperii Majeſtatem inviolatam conſervaſſem. Nunc cùm ipſe mea, atque adeo ipſius Imperii contumelia cauſam præbuerim; meritis meis gratia refertur, ut mala ſementis malam meſſem percipiam.* Ita refert *Nicephorus Gregoras* lib. 2. Hiſtoriæ. Idem conſtat ex ipſius *Blemmidæ* Epiſtolâ ad multos ſcriptâ, quam apud *Leonem Allatium* lib. 2. *De Perpetuo Conſenſu*, Cap. 14. & *Odoricum Raynaldum*, ad annum 1255. Num. 75. legere eſt. *Principem Marcesinam* (inquit) *effictim ab Imperatore adamatam, ideoque reliquas alias ſuperantem, & ipſi Auguſtæ prælatam, tyrannicè in venerandum S. Gregorii Taumaturgi Monaſterium, ubi eo tempore nos degebamus, irrupiſſe: introiſſe etiam in Dei Templum, cùm Sacrificium Miſſa fieret, & excluſam fuiſſe per nos a ſacra auditione, atque cum dedecore fugatam, dum interim illa de hoc facinore lamentaretur, & doluter ferret ..... Cum omni apparatu, & in ipſum templum, dum divinum ac myſticum Sacrificium conficeretur, execrabilis illa infinxit. Nos vel inexpectata novitate quid ageremus neſcientes, ſtatim adulteram a ſacra auditione, communi concordeque fidelium oratione, ac hymnodia repellimus, averſamur impudentem, maximèque Chriſti legibus injurioſam, & injurium palam profitentem, totis conatibus e ſacris locis profanum ejicimus; infirmitate carnis trementes & timidi, ſed Dei inconcuſſo timore hominum exuentes, ducenteſque mortem improbitate impietateque ipſâ multò obtabiliorem; & cum ea, cujus nullum cum Chriſtianis conſortium eſt, ſimul in Eccleſia commorari execrabilius magis æſtimantes, quàm peſſimâ morte ex hoc corpore ſeparari, verbera ſimul, & carceres, & famem; & ſi quid his pejus excogitari poterit, per totam vitam ſuſtinentes.* Ex morbo epileptico obiit *Joannes Ducas* anno 1255. 3. Kalendas Novembris annum agens ætatis ſexageſimum-ſecundum, Imperii trigeſimum-tertium, ut *Gregorius Acropolita* ſcribit.

Balduini Cortenaici clades.

Tunc temporis annum Imperii vigeſimum-octavum numerabat *Balduinus II.* Conſtantinopolitanus Imperator, quem poſtea *Michaël Palæologus* Græcorum Imperator Imperio ac Regia Urbe ejecit anno 1261. Vixit annos undecim calamitati ſuperſtes, dum ad recuperandam Conſtantinopolim auxilia in Occidente conquireret. Filium unicum reliquit *Philippum*, cui *Caroli*, Siciliæ Regis filiam deſpondit *Beatricem*, Conſtantinopoli promiſsâ, ſi illius ope recuperari poſſet. Obiit *Philippus* ſolo titulo Conſtantinopoleos Imperator, anno 1285. Filiam unicam reliquit *Catharinam* quæ *Carolo* Comiti *Valeſio*, fratri *Philippi Pulchri*, Regis Chriſtianiſſimi, *Bonifacio VIII.* Pontifice Maximo conſanguinitatis impedimentum ſolvente, nupſit; Conſtantinopolitanique Imperii Jura ad ipſum tranſmiſit anno milleſimo trecenteſimo-primo; eâ conditione ut in eadem Imperii Jura proles ex eorum matrimonio oriunda ſuccederet. *Catharinam Valeſiam* peperit. Hæc matri anno 1308. menſe Januario defunctæ, ſucceſſit in nomen Juraque Imperii. Nupſit *Philippo Siciliæ*, Tarentino Principi, diſpenſante *Clemente V.* ut conſanguinitate non obſtante matrimonium contraherent. Annus Chriſti 1313. vertebatur. *Philippus* Imperator hujus nominis II. appellatus eſt.

Latini Conſtantinopoleos ſolo nomine Imperatores.

Obiit Neapoli die 26. Decembris anno 1332. Imperii Jura penes *Catharinam* uxorem remanſere. In Græciam profecta eſt heroïci animi fœmina, ut Achaiæ Moreæque Provincias in ſua filiique obedientia conſervaret. Obiit Neapoli, quò ſeceſſerat, anno 1346. Octobri menſe. Poſt ejus mortem, *Robertus* ipſius ex *Philippo Tarentino* primogenitus, Conſtantinopolitanus Imperator appellatus eſt. *Mariam Borboniam*, filiam *Ludovici I.* Borbonii Ducis, uxorem duxit *Clemente VI.* diſpenſante, anno 1346. Obiit Neapoli anno 1364. die 10. Septembris. *Maria Borbonia* Imperatrix defuncta eſt anno 1387. Poſt *Robertum II.* ejus frater *Philippus* Tarentinus Princeps, Imperii Conſtantinopolitani auguſtum nomen ſumpſit. Duas habuit uxores: *Mariam Siculam*, filiam *Caroli* Calabriæ Ducis & *Maria Valeſia*: deinde ipsâ defunctâ, *Eliſabetham* filiam *Stephani Hungari*, Sclavorum & Dalmatarum Ducis. Obiit *Philippus* Conſtantinopolitanus Imperator hujus nominis III. nullâ relictâ prole, annno 1374. In ejus Jura, nomenque Conſtantinopolitani Imperatoris ſucceſſit *Jacobus Baucia* Andriæ Dux, ejus nepos. Hi omnes a *Balduino II.* ſolo titulo Conſtantinopolitani Imperatores ſuere. De his conſule Hiſtoriam Conſtantinopoleos ſub Francorum Imperio, ſcriptam a Viro Clariſſimo & doctiſſimo *Carolo du Freſne*, Domino *Du Cange*, cujus ſtudiis & eruditione & Bizantina & Francorum Hiſtoria plurimùm illuſtrata eſt.

ARTICULUS III.

De THEODORO & JOANNE LASCARIBUS, & MICHAELE PALÆOLOGO.

Theodorus Laſcaris

Filium unicum reliquit *Joannes Ducas*, ex *Irene* Auguſta priori conjuge ſuſceptum, qui ab avo materno *Theodorus Laſcaris* appellatus eſt, & poſt obitum patris, militum populique concurſu in clypeo collocatus, & ſalutatus Imperator. Mortuo *Manuele*, Conſtantinopolitano Patriarcha, de Succeſſoris electione deliberatum eſt, a quo novus Imperator coronaretur. Omnium pene ſuffragia, & ipſius in primis Auguſti in *Nicephorum Blemmidam* propendebant: ſed cùm ipſi voluntatem ſuam Imperator ſignificaſſet, ſummam dignitatem vir modeſtiſſimus recuſavit. Nec ipſum impenſiùs orgere voluit *Theodorus*, quem etſi ob religionem ac ſapientiam plurimi ſaceret, ob morum tamen integritatem ac ſeveritatem metuebat. *Reges enim* (inquit Georgius Acropolita) *eos qui Patriarchatui præſunt, moribus ac ingenio abjectiores moderatioreſque peroptant, ut facilius eorum nutibus veluti juſſis ſuccumbant.* Patriarcham itaque deſignavit *Arſenium* Monachum, hominem ſimplicem, illiteratum, nec-dum ad ſacros ullos Ordines promotum, quem ab Epiſcopis quamprimùm conſecrari juſſit. Hi verò Imperatoris mandatis obſecuti, infra eamdem hebdomadam ipſum Diaconum, Presbyterum, Patriarcham inaugurarunt. Ab eo coronatus Imperator anno ætatis trigeſimo-tertio, in Bulgaros Theſſaloſque arma convertit, quos ad pacem compulit deprecandam. *Palæologum*, qui ad Turcas defecerat, humanitate ac promiſſis revocavit, ſibique ſanctiori Sacramento obſtrinxit. Anno Imperii 4. Chriſti 1259. gravi morbo correptus ac valetudine a Medicis deſperatâ, *Monaſticum habitum* Pœnitentis animo *induit ac Mitylenenſem Archiepiſcopum pro delictorum Confeſſione accerſens, ad illius pedes humi provolutus, lachrymarum rivis terram in qua jacebat conſperſit, adeo ut ex illis lutum fieret: & ſæpe illud:* Deſerui te,

Chri-

Chriſte, *inter Confeſſionis verba inclamabat*. Ita mortem obiit Auguſto menſe.

Filium reliquit octo duntaxat annorum puerum, *Joannem* nomine, ſub *Georgii Muzalonis* Protoveſtiarii tutela, quem Imperii Moderatorem inſtituit, donec filius adoleviſſet. Id Teſtamento mandatum, quod Proceres eum Patriarcha jurejurando confirmarunt. Sed Protoveſtiario a conjuratis, ad Altare, quod azyli inſtar complexus fuerat, obtruncato, *Michaël Palæologus* Imperii Curator deſignatus eſt, moxque Deſpotæ titulo ornatus, tandem ſalutatus Imperator; Quem *Arſenius* Patriarcha ritu ſolemni coronavit, Sacramento priùs obſtrictum, ut Imperium velut depoſitum ſuſciperet, heredi legitimo, ſtatim atque Reipublicæ gerendæ per ætatem capax eſſet, reſtituendum. *Alexius* Cæſar *Strategopulus* a novo Imperatore adversùs Ætoliæ & Epiri Deſpotam, cum octingentorum duntaxat militum manu miſſus, datâ occaſione, proditorum uſus conſilio, Conſtantinopolim tunc præſidio deſtitutam noctu ingreſſus igne ad quatuor Urbis regiones admoto, *Balduinum* e Francorum gente poſtremum Imperatorem, Latinoſque Proceres in fugam compulit, urbemque Græcorum ſubjecit Imperio, a quo tamdiu avulſa fuerat, die Julii menſis vigeſima-quinta, Indictione quartâ anno ab orbe condito ſexies milleſimo ſeptingenteſimo ſexageſimo-nono, ab urbe per Latinos occupata quinquageſimo-octavo, ut *Georgius Acropolita* teſtatur. Qui Characteres anno milleſimo ducenteſimo ſexageſimo-primo conveniunt. Tam fauſto nuncio recreatus *Palæologus* Meteorio, ubi tunc agebat, Conſtantinopolim feſtinavit; Urbemque religioſo inſtructo agmine, ac ſupplicantis habitu ingreſſus eſt, tredecim precationibus, quas *Georgius Acropolita* ejus mandato ex tempore compoſuerat, ſolemni ritu recitatis, Imagine Deiparæ Virginis, quam *ὁδηγήτριαν* id eſt, viæ ducem, ſeu viæ monſtratricem nominabant, præeunte. Secundùm gratias Deo relatis, *Alexio* Cæſari triumphum decrevit. In Sede Byzantina Patriarcham conſtituit *Arſenium* quem paulò poſt pravis conſiliis ſuis ac tyrannidi contrarium expertus, exauctorari curavit. Scilicet, *Palæologus* Imperium ſibi ſuiſque per fas & nefas confirmare volens, *Theodori Laſcaris* filias duas Latinis hominibus, Nobilibus quidem, ſed impari prorſus Matrimonio, collocavit, longiùs abducendas. *Joannem* verò earum fratrem, Imperii heredem legitimum, qui tunc annum ætatis decimum agebat, igniti crepitaculi objectu excæcavit. Ipſum ob immanitatem facinoris, & violatam Sacramenti religionem excommunicavit *Arſenius*, œconomiâ tamen quadam permittens, ut Clerici conſuetas pro eo preces in Choro recitarent. Fruſtra rogavit abſolutionem Imperator, fruſtra pro ipſo Epiſcopi, fruſtra *Joſephus* Galeſii Cœnobio Præpoſitus, qui ipſi a Confeſſionibus erat, oblata ejus nomine congruâ ſatisfactione, Patriarchæ ut eum communioni reſtitueret, ſupplicarunt. Ob repulſam indignatus, conſilia de ejus depoſitione agitavit. Clericus quidem *Epſcopalas* nomine, ſeu ſponte, ſeu ab Aulicis adulatoribus ſubornatus, Libellum accuſationis contra Patriarcham Imperatori obtulit. Ille convocatis Epiſcopis qui Conſtantinopoli verſabantur, Libello cum ipſis communicato, eorum conſilium rogavit. Accuſationum capita facilè diluebat *Arſenius*. Cujus defenſiones *Palæologo*, ipſum e Sede ejiciendi occaſionem opportunam quærenti haud ſufficientes videbantur. Quamobrem frequentiorem Synodum convocavit, ut *Arſenium* opprimeret, vel ab eo abſolutionem, hujus apparatus metu extorqueret. Siſtere ſe Synodo recuſavit Patriarcha, quæ in Palatio præſidente Imperatore, aſſidente Senatu, celebrabatur ab Epiſcopis Aulæ ſervientibus, nullo Judiciorum ordine ſervato. Lata in ipſum velut contumacem Sententia. Miſſi Epiſcopi duo, qui ipſi exauctorationem præſente Clero ſignificarent. Hanc ille placido animo excepit, & Clericos ad mutuam concordiam adhortatus, cunctiſque condonans injurias, juſſit ut ſacrorum vaſorum, & totius theſauri Eccleſiaſtici indiculum deſcriberent, ne fortè a calumniatoribus ſacrilegæ rapinæ etiam accuſaretur. * *Nos verò*, inquit, *palliolo, pugillaribus, & tribus nummis, mercede operæ librariæ deſcribendo Pſalterio locata, quæ omnia, juxta Monaſticam Regulam, priùs poſſedimus quam Patriarchales ædes ingrederemur, ut propriis eſſumptis, eximus.* Mox e Patriarchali Palatio ejectus, & navi piſcatoriæ impoſitus, ultra Proconneſum deportatus eſt, & in manſiuncula quadam incluſus, impoſitis Cuſtodibus ex Imperatoris ſatellitio, ne adiri exul a quibuſvis inviſere volentibus poſſet. In locum *Arſenii*, electione Cleri ſubſtitui curavit, *Germanum* Adrianopolitanum Archiepiſcopum. Is cum maledictis a vulgo proſcinderetur, quòd *Arſenii* viventis Sedem occuparet, Dignitatem abdicavit. Interea Palatinorum quidam conjurationis in Imperatorem convicti, *Arſenium* olim Patriarcham conſcium inter nominarunt. Ea de re quæſtionem a Synodo haberi juſſit. Mittendos eſſe qui Reum interrogarent, decretum eſt. Qui ſi criminis convinceretur idoneis indiciis, ſeu fateretur, ſeu negaret, condignis pœnis confeſtim plecteretur. Si verò nec propriâ confeſſione, nec ſufficientibus, ad plenam probationem argumentis reus peragi poſſet, deliberaturam iterum de cauſa Synodum. Id ſatis Imperatori non eſt viſum, ſed poſtulavit ut interim propter graviſſimam ſuſpicionem excommunicationis Sententia feriretur. Miſſi ad ipſum Præſules & Clerici, qui accuſationis Inſtrumentum ſignificarent; qui ipſum inſontem eſſe comprobarunt, & ad *Palæologum* retulere. *Germano* Patriarchæ Imperatoris favore, Præſulumque ſuffragiis ſuffectus eſt *Joſephus* Cœnobii *Galeſii* Præfectus, qui Imperatorem ſolemni ritu ab excommunicatione, quam ob excæcatum *Joannem* Regium Puerum incurrerat, abſolvit, & Communione Corporis Chriſti donavit. Mutationes illæ Patriarcharum ſchiſma in Eccleſia Conſtantinopolitana fecere, cujus incentores fuere Monachi a novi Patriarchæ communione recedentes, eamque cœteris execrandam ſuadentes. Intruſum ſcilicet in locum legitimi Patriarchæ adhuc viventis *Arſenii* proclamabant. Aliud accedebat criminationis caput. *Ut enim Germanus ſupra injuriam excluſi Arſenii propriâ laborabat infamiâ mutata contra Canones Sedis, & Conſtantinopolitani ex Adrianopolitano conſcenſi Throni: ſic & offendebat in Joſepho, quod illum ajebant in excommunicationem incurriſſe; ſub cujus interminatione vetitum ei a Patriarcha fuiſſet Imperatoris Confeſſiones excipere, quod facere tamen perrexiſſet.* Ita refert *Pachymeres*. In tumultus auctores inquiri *Joſephus* ab Imperatore impetravit. *Georgio* Magno Logothetæ hæc demandata provincia eſt, viro cum primis erudito, *ſed conſcientia parum tenera, minimumque penſi in rebus gerendis habere credito, quid fas & officium moneret*; (inquit Pachymeres) Ille igitur domos obiens, Patriarchæ obtrectatores prehenſos adducebat, vexans, cædens, proſcindens, ſuſpendens, flagellans; qui verò inter illos eminerent dignitate, probis dehoneſtans, ac per fora ignominioſè traducens, prætentis veræ, quam celabat, cauſæ odioſiſſimis iiſque confictis criminibus, eoſque exilio multabat; *nihil ſanctam reveritus Profeſſionem Religioſorum, qui ſemel abdicato mundo, exules ſe terra ad cæleſtem ultro converſationem tran-*

Michaël Palæologus.

Conſtantinopolis a Græcis recuperata.

Michaëlis Palæologi perjurium & immanitas.

Excommunicatur ab Arſenio *Patriarcha.*

Arſenius malis artibus & potentiâ Imperatoris opprimitur, ac deponitur.

Arſeni *Patriarchæ conſtantia & moderatio.*

* Ex Pachymere.

Germanus & Joſephus *Patriarchæ intruſi.*

ſtu-

Digitized by Google

ſtuliſſent. Hæc violentia magoam adversùs *Joſephum* Patrarcham invidiam concitavit. Longè ſaniora *Germani* conſilia fuiſſe obſervat *Pachymerec*, quippe qui contumelias ſibi illatas diſſimulans, obtrectatorum ſuorum nemini moleſtus fuerit. Cujus etiam, poſtquam Patriarchatu ceſſit, ſors ſœlicior viſa eſt. Nam *Exiſtimatione gratiâque floruit, gratus ipſi Principi, Pater ab eo vocatus, in Conſilium adhibitus, procuratione demandatâ negotiorum honoratus; & libenter, ne effectu impetrationis ſequente, auditus, cùm pro uniees intercederet. Erat enim homo innutritus mundo, multo uſu vita civilis, inſinuare ſe Principibus ſciens, & perſuadere qua opus eſſet; tum eoſdem placare, concitareque, prout res poſcerent. Accedebat his animi bonis & corporis robur Palatino militiu laboribus par. Nec enim huic obſtabat valetudo, quominus ſæpius in menſe, interdum plus ſemel in hebdomade, adiret Imperatorem, partim ultro, partim accerſitus*. Hæc *Germani* Patriarchæ effigies, *Pachymeris* penicillo delineata.

Michaëlis Palaologi bella.

Michaëlem Palaologum bella exercuere graviſſima, Bulgaricum, Theſſalicum, Turcicum, Siculum. Porro ut *Caroli* Siciliæ Regis, expeditionem terrâ marique ad recuperandam Conſtantinopolim adornantis, arma averteret, ad Eccleſiæ Romanæ concordiam reſpexit, datis ea de re literis, miſſiſque Legationibus ad Romanos Pontifices Urbanum IV. Clementem IV. & Gregorium X.

Eccleſia Graca cum Romana concordium procurat.

Ad Synodum Oecumenicam Lugduoenſem II. Oratores miſit qui ſuo nomine fidem Eccleſiæ Romanæ profiterentur, concordiamqne jurarent. Ultro citroque miſſi Legati ad conficiendum ſanctæ conjunctionis negotium. Imperator convocatâ in Regia Urbe Synodo curas omnes, induſtriam, auctoritatem adhibuit, ut Patriarcham, Epiſcopos, Clerumque univerſum ad ineundam cum Eccleſia Romana concordiam adduceret. Minis etiam ac pœnis eorum, qui argumentis non cederent, inflectere conatos voluntates. Exauctorato Patriarcha *Joſepho*, concordia conſummata eſt anno 1274. Qua de re uberiùs & accuratiùs agemus in Diſſertatione de Concilio Lugdunenſi II. De electione Patriarchæ agi cœptum.

Joannes Veccus Patriarcha creatur.

Diſſidentibus Epiſcopis, & parte in *Principem*, virum revera ortum ex Principe Domo, geſtis Præfectoris Monaſticis, & Palatinis Legationibus inſignem, Antiochenum tunc Patriarcham; parte in *Joannem Veccum* Magnæ Eccleſiæ Chartophylacem propendente, electio Imperatoris voluntati compromiſſo permiſſa eſt. *Ille haud cunctatus, Veccum prætulit, cùm aliis præſtantem dotibus, tum maximè doctrinâ, poſtremo quòd tam longo uſu Eccleſiaſticarum rerum, tantâ famâ ſapientiæ, auctoritateque præditus, omnium aptiſſimus videretur ad comprimendum ſchiſma, negotiumque concordia catenus promotum, fine optato coronandum*.

Anno 1275.

Ita *Pachymeres* lib. 5. cap. 24. ubi & eximiam *Vecci* novi Patriarchæ charitatem, & conſtantiam in patrocinio miſeris & inſontibus apud Imperatorem exhibendo, & fiduciam in venia reis exoranda commendat.

Joannis Vecci caritas & conſtantia in patrocinio miſeris & inſontibus apud Imperatorem exhibendo.

Cùm aliquando veniam pro homine injuſtè damnato deprecatus eſſet Patriarcha, gratiamque negaret Imperator, nec precibus ullis flecti poſſet, *Incruenti Sacrificii* tempus expectavit, cui die Sancto *Georgio* Martyri ſacra in Monaſterio Manganorum adſuit Imperator ipſo, *Vecco* rem ſacram faciente. *Ubi verò perfectâ oblatione donorum, tempus adfuit, quo ex more lotus Imperator accedere debebat ad perceptionem Panis Benedicti, quem* Antidorum *vocant, & Eulogium a celebrante accipere, recluduntur anteriores adytorum fores & prodit qui bene precaturus Imperatori juxta morem erat. Præſto eſt Auguſtus, & manum porrigit, Sacrum ſumpturus Panem. Cohibet dexteram Sacerdos qui fragmentum Sacri Panis tenebat .... Lingua ejus antea rejectam ſupplicationem iteravit, & homini ægrè habenti, ut ab Imperatore quod optabat, contingeret, precatus eſt .... Atque excuſanti, non eſſe idoneum venia iſti concedenda tempus & differri negotium poſcenti; Patriarcha contra reponebat. Optimè conjungi cum perceptione gratiæ ex Deo, Indulgentiam in hominem venia .... Interiori ſupplicatione inſtitit Auguſtus, ut ſibi Panis daretur, non tam ad uſum, fructumve* [*ut ajebat*] *proprium, quàm ad offenſionem ſpectantis populi vitandam. Verùm ex adverſo Patriarcha magis timendam cavendamque ſtudioſius indicans Dei offenſionem: Acciperes in judicium, Auguſte,* inquit, *hunc ſacrum cibum, quoad certum ſiamque tibi erit, homini injuſtè vexato ſolatium negare*.

Sincerum Michaëlis Palaologi pro concordia utriuſque Eccleſia ſtudium.

Sincerum *Michaëlis* pro concordia Eccleſiæ utriuſque promovenda ſtudium teſtantur pœnæ Schiſmaticis inflictæ *Joſephi* Expatriarchæ exilium, ob nimiam cum ipſis familiaritatem; bellum a *Conſtantino* Bulgariæ Rege illatum inſtigante *Maria* eius uxore, *Eulogia* filia, in Odium Eccleſiaſticæ pacis, & initæ cum Romana Eccleſia concordiæ. Erat autem *Eulogia* Soror Imperatoris, Schiſmaticorum Princeps, & malæ cauſæ patrona vehementiſſima, cujus amicitiâ Eccleſiæ unitatem ille potiorem habuit. Quorum omnium teſtis eſt *Pachymeres* lib. 5. & 6.

Joannis Vecci Patriarchæ libertas ac zelus ipſum *Palaologo* inviſum fecere. Falſas accuſationes in Patriarcham adornatas lubens ille gaudenſque ſuſcepit. Calumniatores ad rem urgendam accendebat *Iſaac* Epheſinus Epiſcopus, quo ſpiritnali Patre, atque conſcientiæ Arbitro tunc Auguſtus utebatur. Eo auctore Novellam promulgavit Imperator, decernentem, ut quæ Monaſteria in quibusvis Epiſcopatibus uni Patriarchæ Conſtantinopolitano ſubjecta fuerant, Epiſcopis deinceps, in quorum Diœceſibus erant condita, parerent. Conſuetudinem quippe Canonum auctoritati adverſari vetantium ne quivis Epiſcopus Jurisdictionem in alienis Diœceſibus uſurpet. Averſum a ſe Imperatoris animum agnoſcens, *Veccus Pachymeri* juſſit ut abdicationis ſuæ libellum conſcriberet: quem cùm Imperatori obtuliſſet, illo ſimulante ſe non recipere, continuò recedens in Panachrantæ Monaſterio ſe abdidit. Illum e ſeceſſu revocavit *Palaologus*, miſſo etiam ad ipſum *Andronico* filio, Imperiique Collega.

Miſſis a *Nicolao III.* Romano Pontifice Legatis, qui Græcos feriò ac ſincerè pacem amplexos non eſſe quererentur, ſed omnia per ludibrium agi & qui additionem vocis, *Filioque*, ad Symbolum, velut, pignus veræ concordiæ exigerent; eorum Poſtulata *Palaologus* eluſit oſtenſis quos in carceribus, ob pertinaciam in ſchiſmate detinebat, ſuos licèt cognatos ac neceſſarios. Exinde Schiſmaticos magis inſectatus, plurimoſque ſuppliciis atrocibus affecit. *Martino IV.* poſt obitum *Nicolai III.* in Romanam Sedem evecto, Oratores ad ipſum miſit Imperator, quos ille peſſimè excepit, quòd perſuaſum haberet, *Michaëlem Palaologum* negotium pacis Eccleſiarum bonâ fide non promovere, ſed politico ingenio pœnas noonullis Schiſmaticis irrogatas oſtentare. Quamobrem ipſum velut *Schiſmaticorum fautorem* anathemate confixit anno 1281. Extat lata excommunicationis Sententia Tom. 1. Bullarii. Acceſſit & alia cauſa, quòd *Michaël a* conciliante *Joanne Procyda*, fœdus cum Rege Aragonum contra *Carolum* Siciliæ Regem pepigiſſet, quam ob rem *Carolus* Pontificem impulit ut illum excommunicatum denuntiaret. Ita referunt *Jordanus & Ptolomaus Lucenſis*, inſignes Hiſtorici ab *Odorico Raynaldo* laudati ad annum 1281. Num. 26. Anathema intempeſtivè a Romano

no

no Pontifice vibratum, *Palæologum* exacerbavit, nomen ipſius in Sacris recitari prohibuit, & parum abſuit quin omnia pro pace priùs ſancita, & totum concordiæ Tractatum reſcinderet. Interea Siciliæ Rex *Carolus*, conſentiente Pontifice, *Michaëli* bellum indixit, quod inſœliciter aggreſſus eſt, copiis ejus ad Bellagrada profligatis, anno 1281. Lege *Pachymerem* lib.6. Cap. 32. & 33. & *Nicephorum Gregoram* lib.5. Obiit *Michaël Palæologus* anno Chriſti 1283. ætatis quinquageſimo-octavo, Imperii vigeſimo-tertio. Hæredem Imperii reliquit *Andronicum*, quem dudum Collegam aſciverat. Is *Patrem Imperatoriâ ſepulturâ adeo non honoravit, ut ne plebeia quidem ſit dignitas; præterquam quòd juſſit, ut noctu pauci quidam cadaver procul a caſtris abductum multâ terrâ obruerent.* Ita refert *Nicephorus Gregoras*; idque in odium concordiæ cum Eccleſia Romana, quam totis viribus promoverat, & ad mortem uſque ſervarat, factum aſſerit. *In cauſa erat*, inquit, *quòd, dum viveret, a recta Eccleſiæ doctrina deſciviſſet: quod factum filius, etſi patrem adamabat, & pietate filios omnes atque obſervantiâ ſuperabat, ex animo clam oderat.* Sic loquitur Auctor Schiſmaticus. Item teſtatur *Andronicus* ipſe apud *Pachymerem* lib.12. Hiſtoriæ: *Etenim*, inquit, *ſententia illa heri aut nudiuſtertius nondum bene radicata, avulſa eſt noſtrâ ſolicitudine. Et qui illa egerit, licèt pater ſit, licèt de nobis optimè meritus, licèt amiciſſimus, & quicquid aliud dixeris, ſive conſanguinitatis, ſive beneficii nomen, nullis, quòd ad nos fuit, nec etiam iis quæ quilibet Chriſtianus conſecutus fuiſſet, juſtis perſolutis, inglorius jacet, vir & Imperator hoſtibus formidandus, multaque ob ſubditos maximis diſpendiis perpeſſus, & ſingulariter mihi omni amore dignus, quòd ſuis ipſe ſopius mea præferebat, & hac comparatione ſuperari ſe aſſerens non verebatur. Nihilominus id viſum & actum eſt.* Quibus teſtimoniis mendacii convincuntur *Dorotheus Monembaſienſis*, & *Matthæus Cigalu*, in Synopſi Hiſtoriarum, qui ſcribunt, *Michaëlem* Imperatorem ſepultum fuiſſe in templo SS. Apoſtolorum. Hunc verò *Metochita* coævus Auctor, & qui tetrum a Schiſmaticis carcerem pro Fide Apoſtolica Romana multis annis, ad mortem uſque, ſub *Andronico* paſſus eſt, hoc ornat Elogio: *Inclytus in Imperatoribus Michaël, magnum Orientalium & Occiduorum tractuum nomen; aut potiùs quatuor mundi cardinum terror & gloria; Pietate conſtantiſſimâ, fiduciâ in Deum ardente pariter & immutabili. Qui per totam vitam ſcopo illuſtri ſibi propoſito ſincera fidei, cuncta quæ ad hanc conducerent, quæ illam quomodocumque referrent, præ omni opere, cogitatione, conſilio, omni modo & tempore, ſedendo, ſurgendo, in omni motu ac paſſu ſpectavit, amplexuſque eſt. Indefeſſa mens, magnorum homo ſenſuum, cæleſtis, magna operatus, ingentia conatus: Comnena mixtus ſtirpe Palæologorum ſurculus, planè admiratione dignus.*

Michaëlis Palæologi obitus.

A filio ſepultura honore privatur in odium concordiæ cum Romana Eccleſia initæ.

Michaëlis Palæologi elogium.

Pſeudo-ſynodum convocavit Schiſmaticorum Præſulum ac Monachorum, pulſo e Sede Conſtantinopolitana *Joanne Vecco*, & *Georgio Cyprio* intruſo, poſtquam revocatus antiquus Patriarcha *Joſephus* Schiſmaticos iterum feceſſiſſet. In ea Synodus Oecumenica Lugdunenſis confixa eſt, Eccleſiarum conjunctio improbata & reſciſſa: Damnati, & in carcerem conjecti Patriarcha *Veccus*, *Conſtantinus Meliteniota*, & *Georgius Metochita*, Catholicæ Romanæ Fidei vindices conſtantiſſimi, quam & Operibus eruditis defenderunt, de quibus *Leo Allatius* lib.2. *De Perpetua Conſenſione* Cap.15. Qui & nonnulla edidit in *Græcia Orthodoxa*. Morti proximus, quam in carcere obiit, *Veccus* Patriarcha, Fidem Catholicam Romanam de Proceſſione Spiritus Sancti a Patre & Filio, ſeu, quod idem eſt, per Filium, Teſtamento ſuo conſignavit, cujus hæc poſtrema verba: *Ob verum autem Patrum dogma, ex Patre ſcilicet per Filium Proceſſionem Spiritus Sancti, exilio carcereque mactatus, hoc meum Teſtamentum propriâ manu ſcripſi, ſubſcripſique.* Illud apud *Allatium* lib. 12. *De Perpetua Conſenſione* Cap. 15. & apud *Odoricum Raynaldum*, ad annum 1264. n. 40. legere eſt.

Michaëlis filius, ſchiſmaticus Princeps.

Joannis Vecci Patriarchæ obitus, & Teſtamentum.

Andronici Palæologi ignaviâ, Græcorum Imperium a Turcis lacerari cœptum eſt, qui omnes penè Aſiæ Provincias eâ tempeſtate ſubegerunt, ut *Nicephorus Gregoras* lib. 7. commemorat. Variis cladibus a Turcis affectus *Andronicus*, & Cruceſignatos exercitus reformidans, redintegrandæ cum Romana Eccleſia conjunctionis deſiderium præ ſe tulit, & *Carolum IV.* Francorum Regem concordiæ interpretem ac ſequeſtrem adhibuit, miſſis Oratoribus, qui ſignificarent ipſum cum omnibus Chriſtianis, præcipuè verò cum Gallis pacem ſervaturum. De cujus voluntate ut certior fieret Rex Chriſtianiſſimus, miſit ad ipſum *Benedictum e Cunis*, Ordinis FF. Prædicatorum Doctorem Theologum, ſub Romani Pontificis beneplacito. Hunc *Joannes XXII.* ad *Robertum* Siciliæ Regem, & ad *Philippum* Tarentinum Principem præmiſit, ut opportuna in re tanti momenti conſilia & ipſi ſuggererent. Illum deinde Nuntii Apoſtolici ornatum dignitate Conſtantinopolim proficiſci juſſit, *Andronici* animum ut exploraret, utque cum Schiſmaticis publicè vel privatim congrederetur, & ſacris etiam concionibus eos in ſinum Eccleſiæ Romanæ revocare ſatageret. Id conſtat ex *Joannis XXII.* literis ad Regem Siciliæ datis, & ex aliis quas *Odoricus Raynaldus* laudat ad annum 1326. N. 26. & 27. ex Tom. 5. Epiſtolarum Secretarum ejuſdem Pontificis.

Benedictus de Cunis *Ord. FF. Prædicatorum, Conſtantinopolim Nuntius Apoſtolicus mittitur ad ſuncta unionis negotium promovendum.*

Andronicus, mortuo *Michaële* filio, nepotem *Andronicum* deſignavit heredem Imperii: Qui adverſùs avum rebellans ſæpius tandem Imperiali Solio ipſum depulit, captâ Conſtantinopoli, anno milleſimo trecenteſimo vigeſimo ſeptimo, die ſacrâ Pentecoſtes, ut *Cantacuzenus* obſervat lib. 1. c. 59. ut nimirum pertinaciæ in promovendo ſchiſmate, & Spiritûs Sancti neganda ex Filio Proceſſione, pœnas ipſum dare juſto Dei Judicio manifeſtum eſſet. In cuſtodiam traditus, novas ſubinde paſſus eſt calamitates; oculorum enim uſum amiſit, & paulò poſt Monaſticum habitum induere coactus eſt, ne ſpes aliqua revertendi ad Imperium illi ſupereſſet. Juſjurandum etiam ſubſcriptione firmatum ab ipſo extortum eſt, quo ſe Imperatoriam Poteſtatem numquam quæſiturum, & oblatam repudiaturum, neque alium ullum ſubornaturum pollicebatur. Quod niſi præſtaret, ipſo die de illius capite actum foret. In Monaſtico habitu biennium exegit, ac demum diarrhœa ex nimio aquæ potu & teſtaceorum eſu correptus, noctu, omni deſtitutus auxilio, animam efflavit, die *S. Antonio* ſacrâ, cujus nomen ſumpto habi-

Andronicus II. Palæologus prioris nepos.

Andronici Senioris calamitates, & obitus.

ARTICULUS IV.

De duobus ANDRONICIS PALÆOLOGIS, Græcorum Imperatoribus: Et de OTTHOMANO & URCHANE Turcarum Regibus.

I. POſt *Michaëlis Palæologi* obitum Imperium ſolus adminiſtravit *Andronicus* ejus filius, fidei Romanæ ac unionis Eccleſiarum, cui olim cum patre ſubſcripſerat, jam profeſſus hoſtis.

Andronicus Palæologus

tu Monaſtico acceperat, anno 1332. Oſtenta quædam obitum ejus præceſſiſſe, narrat *Nicephorus Gregoras* lib. 9. Hiſtoriæ. Imminente verò morte, cùm neminem haberet qui ſibi Divina Myſteria impertiretur, ſacram Deiparæ imaginem, quam in ſinu geſtabat, loco Divinorum Myſteriorum in os inſeruiſſe.

Andronici junioris ad redintegrandam cum Romana Eccleſia concordiam propenſio.

II. Turcarum irruptionibus, a quibus & copiæ ejus fuſæ, & capta Nicea eſt, oppreſſus *Andronicus Junior*, redintegrandæ cum Romana Eccleſia concordiæ pium deſiderium præ ſe tulit; ac eadem de re cum Archiepiſcopo Voſprenſi *Franciſco*, & Cerſonenſi Epiſcopo *Richardo*, ex Ordine FF. Prædicatorum aſſumptis, qui Chriſtiana fide inter Zichos & Gochos longè latèque propagatâ, & Zichorum Rege ad Chriſtum converſo, palmis onuſti ad Sedem Apoſtolicam redibant, contulit. Quo nuncio recreatus *Joannes XXII.* Pontifex Maximus, datis ad *Andronicum* literis ipſum hortatus eſt, ut pium conſilium executioni mandaret, ipſique ac toti genti ſinum Apoſtolicæ charitatis patere ſignificavit. Scripſit etiam ad Patriarcham, & Clerum populumque Græcum; & ad *Joannem Piſanum* qui plurimùm apud Imperatorem poterat, ut optatiſſimam illam Græcæ cum Romana Eccleſia conjunctionem ſuaderet. Laudatis verò Præſulibus Apoſtolicam Legationem commiſit, ut ſanctam unionem promoverent. Pontificis Literas hac in cauſa ſcriptas, apud *Odoricum Raynaldum* legere eſt ad annum 1333. a Num. 57. ad 10. Novis literis *Andronicum* excitavit anno 1334. * ſcripſitque ad *Joannam Imperatricem*, ut marito redintegrationem concordiæ cum Eccleſia Romana perſuaderet. Præterea, *Philippum Valeſium*, Regem Chriſtianiſſimum rogavit, Oratores Conſtantinopolim ad rem urgendam mitteret. Miſſi interim a Romano Pontifice Epiſcopi duo, quorum ſuperiùs meminimus, Conſtantinopolim appulere; & Patriarcham ad congreſſum de controverſo dogmate provocarunt. *Is verò cùm nec linguam dicendi exercitatione inſtructam haberet, & ſuos Epiſcopos maximam partem indoctiſſimos eſſe cerneret, tergiverſabatur quidem, ſed quomodo populi tumultum ſedaret, neſciebat.* Ita refert *Nicephorus Gregoras*; qui diſputationem diſſuaſit iis rationibus, quas apud ipſum lib. 10. Hiſtoriæ legere eſt. Sub *Benedicto XII.* Pontificatu rurſus de unionis negotio actum fuit, *Andronico* ſe ad eam propenſum demonſtrante. At cùm ita ſe affectum oſtenderet ut auxilia contra Turcas a Latinis obtineret Principibus, eorumque diſſidia prohiberent ne Greciæ laboranti ſuppetitiæ ferrentur, Tractatus intermiſſus eſt. *Palamæ* hæreſi de Thaborio lumine increato favit, eamque vehementi contentione in Synodo Conſtantinopoli congregata, aſſeruit, anno, 1341. Ex qua gravi morbo contracto paucis poſt diebus e vita migravit, anno ætatis circiter quadrageſimo quinto, Imperii X.

Epiſcopis ex Ordine Dominicano aſſumptis Apoſtolica Legatio committitur ad ſanctam unionem promovendam.

* Apud Odoricum Raynald. n. 2. & 3.

Andronicus junior Palamitis favet.

Ejus obitus.

III. Turcarum, quos alii ex Scythis, (quam opinionem *Leonicus Chalcondilas* amplectitur) alii ex Parthis, quidam ex Turca Perſarum Urbe magna & opulenta, nonnulli ex Cœleſyria & Arabia oriundos tradunt, Imperium condidit *Othomannus*, ſive *Oſman*, filius *Orthogulis*, ſive *Ertucalis*, cujus nativitatem ac regnum a Vate quodam Mahumetano prædictum, cujus filiam, cùm adoleviſſet, uxorem duxit, Annales Turcici referunt. Anno Chriſti milleſimo ducenteſimo nonageſimo octavo regnare cœpit. Ex Sguthi Myſiæ vico, unde oriundus erat, in Aſiam eum gentilibus ſuis infudit ſeſe, plurimaſque ſubegit orbes, ac Pruſam Myſiæ urbem, opibus florentem, fame expugnatam, Regni Sedem conſtituit. Eo regnante Turcarum octo millia in Europam per Helleſpontum trajecerunt, captoque Græcorum præſidio Cherſoneſo impoſito, penetrarunt in Thraciam, & ad Iſtrum prædabundi. Annis viginti & octo regnavit, obiitque anno Hegiræ 727. Chriſti 1316.

Ottomanici imperii initia.

Othomanus Rex primus Turcarum.

IV. Ipſi in Regnum ſucceſſit *Urchanes* filius, qui Lydiam univerſam ditioni ſuæ ſubjecit, Nicæam expugnavit, Aſiam reliquam Græcis eripuit. Contra formidandum Chriſtianis hoſtem Summus Pontifex *Joannes XXII.* *Philippus Valeſius* Rex Francorum, Siciliæ Rex *Robertus*, Dux Venetorum *Franciſcus Dandalus*, & Rhodiorum Equitum Magiſter, inito fœdere, claſſem inſtruxerunt validiſſimam, cui *Joannes* Dominus *De Crepeyo*, Gallus, Diœceſis Bellovacenſis, præfectus eſt. Inſignem de Barbaris victoriam retulit Chriſtiana claſſis, Turcis ad quinque millia cæſis, navibus majoris alvei ducentis quinquaginta incenſis. Id conſtat ex *Joannis XXII.* literis, quas *Odoricus Raynaldus* exhibet ad annum 1334. a Num. 7. ad 11. ex *Joanne Villani* lib. 11. Cap. 18. & ex *S. Antonino* 3. P. Chronici Tit. 21. Cap. 6. §. 55. Cum *Joanne Cantacuzeno* Græcorum Imperatore affinitatem contraxit *Urchanes*, filiâ ejus in matrimonium acceptâ. Domus omnes atque prædia ditionum ſuarum deſcribi juſſit, edixitque ut unus quolibet ex prædio mitteretur, qui anno ſolido in Regia quoſvis injunctos ſibi labores ſubiret, quos *Iajas*, id eſt pedites, appellari placuit. Iſnica urbe potitus, Imaretum in ea condidit, hoc eſt, Mahumetanum Templum, cum Schola & Xenone: Quo quidem in Xenone cibi parantur, & in egenos diſtribuuntur, præſertim in Scholaſticos & peregrinos. *Solimanum Baſſam* filium Iſnicæ præfecit. Pruſæ verò Sangiacatum tradidit *Amurathi* filio natu minori. Gallipolim, aliaſque urbes & Caſtra Chriſtianis eripuit *Solimanus*. Inter venandum ex equo lapſus, humique alliſus, obiit, anno Hegiræ 759. Chriſti 1357. quo etiam, duobus poſt filii mortem menſibus, interiit *Urchanes*, cùm annis duobus & triginta regnaſſet. Conſtant iſta ex *Leonico Chalcondila* lib. 1. *De rebus Turcicis*, & ex Turcicis Annalibus a *Joanne Leunclavio* editis.

Urchanes Rex Turcarum ſecundus.

SCHOLION.

In hoc Articulo, pag. 157. Edit. primæ hanc propoſitionem notant Religioſi Cenſores: *Proceſſio Spiritus Sancti a Patre & Filio, ſeu per Filium, quod idem eſt.*

R. Stupendum eſt hanc propoſitionem a Religioſis Cenſoribus reprehendi. Præpoſitiones, *Ex*, & *Per*, ſæpius idem ſignificare, probat S. Baſilius lib. *De Spiritu Sancto*. Antiqui Patres, Græci præſertim, Spiritum Sanctum *ex Patre & Filio*, & ex *Patre per Filium* procedere interdum ſcripſerunt. Cùm in Capitibus, quæ adversùs Concilium ſeptimum ad Adrianum I. Miſit Carolus Magnus, inter alia Concilio Galli vitio verterent, quòd ThaNone Tharaſius Actione 3. Spiritum Sanctum a Patre procedere per Filium aſſeruiſſet; hanc loquendi formulam Patribus eſſe familiarem, & proinde admittendam, in Reſponſo ad Carolum Magnum tradit Adrianus I. Pontifex Maximus: quod argumento eſt antiquos Patres, immo & recentiores, indiſcriminatim has loquendi formulas uſurpaſſe. Unde in Concilio Florentino Archiepiſcopus Nicænus Seſſione 25. demonſtravit Græcos Patres hac loquendi formula uſos fuiſſe, *Ex Patre per Filium procedere Spiritum Sanctum*; Latinos verò ſæpius, *Ex Patre & Filio*; nec inter ſe diſcrepare has loquendi rationes, ſed ſpecie tenus: Noluiſſe tamen Græcos hanc præpoſitionem, *Ex*, in uſum admittere, quòd apud eos cauſam principalem ſignificet. Græci poſtea Imperatoris ſui juſſu convenientes idem decreverunt, & Joſeph Patri-

triarcha Conſtantinopolitanus ex Græcorum conſenſu eorumque nomine declaravit idem eſſe, *Per Filium*, & *Ex Filio* Spiritum Sanctum procedere. Hæc ſi conſiderare Cenſoribus Religioſis per otium non licuit, mirum quòd ſaltem non attenderint ad *S. Thomæ* ſententiam 1. p. Quæſt.36. Art.3. *Quia*, inquit, *Filius habet a Patre quòd ab eo procedat Spiritus Sanctus, poteſt dici quòd Pater per Filium ſpirat Spiritum Sanctum: vel quòd Spiritus Sanctus procedat e Patre per Filium, quod idem eſt*,

Nota.

IIS quæ Natalis affert in Scholio addendum præpoſitionem *Ex* æqualitatem ſignificare; ac propterea PP. ad oſtendendam æqualitatem Filii cum Patre eo uſi ſunt argumento quod eſſet *ex Patre*. Præpoſitio verò *Per* ordinem & relationem connotat, quam unus habet ad alium. Cùm igitur Græci potiùs ad exprimendas Perſonarum notiones, quàm ipſarum æqualitatem & identitatem intenderent, præpoſitionem potiùs *Per* quàm *Ex* uſurpabant; unde S. Baſilius *de Spir. S. c.3.* ita loquitur. *Hæ voces* Ex, Per, *non præſcribentis legem ſunt, ſed hypoſtatos diſcernentis: non enim ut naturæ diverſitatem introducat, ſed ut minimè confuſam Patris & Filii notionem præbeat, pronunciavit Apoſtolus &c.* Cùm etiam faterentur PP. Græci Spiritum S. *Ex* Patre procedere, *Per* Filium procedere affirmabant, præpoſitionem *Ex* uſurpantes ad ſignificandum principium ſine principio; quod cùm ſolius ſit Patris, abſtinebant ab eadem præpoſitione, dum proceſſionem Spiritus S. cum Filio exprimebant, dicebantque *Per* Filium procedere. Ita verò loquendo non removebant a Filio rationem principii operantis; unde S. Gregorius Nazianzenus *l.1. cont. Eunom.* ait Spiritum S. *per Filium produci, ſicut per ipſum creata ſunt creatura*. Et S. Cyrillus in epiſtolâ ad Theodoſium Imperatorem de Chriſti Incarnatione loquens, ait Chriſtum *per S. Deiparam Virginem natum eſſe*. Videndus Petavius in Tractatu de SS. Trinitate.

A R T I C U L U S V.

DE JOANNE CANTACUZENO. Græcorum Imperatore.

ANdronicus *Junior* filium novennem *Joannem Palæologum* Imperii ſucceſſorem reliquit. Publicæ rei adminiſtrationem ſuſcepit Magnus Domeſticus *Joannes Cantacuzenus*, Anna Imperatrice rogante, & conſentiente demum *Joanne Patriarcha*, qui tutelam Imperatoris, & Imperii Procurationem ſibi deberi ambitioſiùs primùm ac vehementiùs contenderat. Ad id honoris faſtigium aſpirabat *Apocaucus* Imperatorii Cubiculi Præfectus, qui ob affectatam tyrannidem, *Joannis Palæologi* inaugurationem quam *Cantacuzenus* urgebat, differri ſuaſit. Deinde *Cantacuzeno* ſtruxit inſidias, Imperatrici ſuſpectum fecit, in ordinem redigere malis artibus conatus eſt. Adversùs hoſtem ut ſe tueretur Magnus Domeſticus, Imperium licèt minimè affectaret, ſemel iterumque rogatus a Proceribus & a Ducibus exercitus, Didymotichi Inſignia ſumpſit Imperii: ita tamen ut primùm *Annæ* Auguſtæ, deinde *Joanni* filio Imperatori, tertio loco *Joanni Cantacuzeno* Imperatori, & *Irenæ* uxori Imperatrici fuerit acclamatum. A Patriarcha ob invaſum Imperium anathemate confixus eſt, ſuâque ſententiâ ipſe damnatus; ſiquidem *Andronico* Imperatori morienti auctor fuerat rogandi Patriarcham ut excommunicatione percelleret eos qui in *Joannem Palæologum* ejus filium Imperatorem deſignatum conjurarent. Pacem ab Imperatrice fruſtra exoravit. Suſpicionem affectatæ tyrannidis a ſe amoliri magno ſtudio conatus eſt. Interea *Joannes Palæologus*, Andronici filius Auguſta Matre volente, Byzantii coronatus eſt Imperator, *Apocauchus* Magni Ducis auctus dignitate, *Cantacuzenum* æmulum bello vexavit, ac in ejus propinquos ſęviit; animum Imperatricis *Annæ* occupans, ne pacem cum illo faceret. Sic inteſtinis diſcordiis caducum magis ac magis debilitabatur Imperium. *Cantacuzenus* Conſtantinopolim proditione cepit anno 1347. *Anna Auguſta* miſſis ad eum pacis Interpretibus, fœdus cum ipſo his legibus percuſſit: *Ut neque ipſe vindicaret in eos qui ſe læſiſſent, & tum in Palatio cum Imperatrice degerent, neque multaret ullo modo, ſed omnia oblivione ſepeliret: neque Imperatrix aut filius Imperator, in eos, a quibus ipſe Cantacuzenus bello adjutus eſſet, inimicum retineret animum: nec illis vel arte, vel ullâ machinâ nocere conaretur: ſed utrimque adversùm ſocios utrorumque odia deponerentur, omneſque quas ab initio habuiſſent, fortunas ſuas retinerent: Imperarent autem ambo, Cantacuzenus, & Joannes adoleſcens Palæologus ſeque ea invicem benevolentiâ complecterentur, quâ Patres & filii ſolent. Juniorque Seniori potiores deferret in omnibus: ac propter ętatem nondum firmatam, decem annos adminiſtratione cederet: quibus exactis, æquali auctoritate cum eo imperaret.* Ita refert ipſe *Cantacuzenus* lib.3. Hiſtoriæ Cap. centeſimo. Ad firmandum fœdus, filiam *Helenam Joanni Palæologo* Imperatori collocavit. Interea cùm Marchio Montisferrati Byzantium, Theſſalonicam, Ænum, ut hereditarias urbes occupare meditaretur, *Bartholomæus* Delphini Viennenſis ad *Annam* Auguſtam legatus, ipſum deterruit, datiſque ad *Clementem VI.* Pontificem Maximum ac Delphinum ipſum *Humbertum* literis, quibus *Cantacuzeni* potentiam Imperatoris plurimùm commendabat, Latinorum avertit arma. Has literas Hiſtoriæ ſuæ ad oſtentionem inſeruit ipſe *Cantacuzenus* cap.2. libri 4. Idem Imperator, ut Romanorum Pontificum, & Occidentalium Principum ſibi conciliaret amicitias, & auxilia contra Turcas ab ipſis impetraret, de Græcorum conjunctione cum Romana Eccleſia inſtauranda pium conſilium præ ſe tulit, & cum *Clemente VI.* * & *Innocentio VI.* communicavit, Legatos Apoſtolicos per-
,, honorificè ſuſcepit. Conditionem propoſuit de
,, Concilio celebrando; ineptum ac turpe videri
,, dicens, de quibuſdam fluxis ac caducis conſilia
,, agitari, quæ & adeptis haud ingens emolumen-
,, tum, & fruſtratis leve damnum pariunt, in illis
,, nullam diligentiæ partem omittere, ne quod bo-
,, num appareat amittatur; cùm de cæleſtibus &
,, de veritate dogmatum fidei quæſtio eſt, parva
,, tangi ſolicitudine, & fidere tibi ſoli, perinde
,, ac ſi per te ad tam ſublimem cognitionem ſis
,, idoneus..... Vetus eſt hic mos, & a primis
,, Evangelii Præconibus in pretio habitus. Nam
,, & *Paulus*, quantumvis in tertium cœlum ra-
,, ptus, & arcana Myſteria edoctus, Evangelium
,, ſuum cum Apoſtolis communicavit; *Timens*,
,, inquit, *ne in vacuum curram, annuntians quæ*
,, *Deo non placent*. Quin & primo ex *Palæologis*
,, Imperatoribus *Michaëli* hic auſus non profuit:
,, deterius enim ſchiſma, & pernicioſius con-
,, ſecutum eſt diſſidium. Quare nec mihi aliquan-
,, do perſuaderi patiar, ut antequam congrega-
,, ta Synodus Oecumenica, quæ ſecurè credenda
,, ſint, decernat, etiam ipſe novitates conſecter,
,, & alios ad id cogam: idque non propter Ec-

Joannes Palæologus Andronici filius, Imperii conſors.

Joannes Cantacuzenus Oecumenici Concilii celebrationem Romano Pontifici proponit ad unionem Eccleſiarum.

Cantacuz. l.4.c.9.

,, cleſiam & univerſitatem Chriſtianorum modò,
,, ſed & propter omnia, quæ Epiſcoporum Judi-
,, cium, & Sententia de fide conſtituerit. Extra
,, hoc nulli me novitati addicam. Et cùm Epi-
,, ſcopos omnes, tum alios Eccleſiaſticorum dog-
,, matum defenſores ac patronos, hoc propenſiſ-
,, ſimè ſacturos opinor. Sin auctoritate Imperiali
,, compellantur, aures obturaturos, ut nec pri-
,, mam vocem excipiant. Quamquam nec apud
,, vos mihi fidem habitum iri puto, ſi ita levi-
,, ter, nulloque examine, dogmatis veſtris ſub-
,, ſcripſero. Qui enim parum conſtanter inhæ-
,, ret, & paratus eſt deſerere quæ Majores illi
,, tradiderunt, & in quibus eſt educatus, quam
,, quæſo teneat de recentibus fidem? Quocirca ne-
,, ceſſarium arbitror, ſi idem vobis probabitur,
,, ſuper rebus adeo magni momenti Orientalium
,, Occidentaliumque Epiſcoporum Conventum Oe-
,, cumenicum celebrari. Id ſi fiat, fidelis eſt De-
,, us, qui nos a veritate aberrare non patietur.

Ita refert *Cantacuzenus* ipſe lib. 4. c. 9. ſubditque: *Papa & ipſe non ſe a Synodo abhorrere confeſſus, celeriter miſit qui ei dicerent, conſilium ejus ſe valde amplecti. Cæterùm Epiſcopos ſuos omnes in unum congregatos, locum & tempus Synodo agenda nominare debere*. Scribit bellum inter Principes Italiæ huic negotio moras injeciſſe: Imperatorem ex amicis Galatæ habitantibus *Joannem* Ordinis Prædicatorum ad Papam miſiſſe, ad gratias ejus Sanctitati agendas, negotiumque urgendum. Palamitarum erroribus favit *Cantacuzenus*, & *Joanne* Patriarcha Conſtantinopolitano, eorum inſectatore exauctorato, *Iſidorum* ſectæ iſtius hominem ſubſtitui curavit. Quo defuncto, *Calliſtus Montis Atho* Monachus ſuffectus eſt. Ipſo Præſide *Barlaamus* & *Acyndinus* Palamæ impugnatores, in Synodo poſt mortem, anathemate ſunt confixi. Epheſi & Gani Epiſcopi exauctorati. Ortæ poſtea *Cantacuzenum* inter & *Joannem Palæologum* juniorem Imperatorem ſimultates, accenſumque bellum. *Cantacuzenus* Matthæum filium ſuum Imperatorem renuntiavit anno 1354. *Joannis Palæologi* nomen in acclamationibus ac Sacris taceri juſſit. *Calliſtus* Patriarcha tyrannidi noluit aſſentiri, nec *Matthæum* inaugurare. Quam ob rem Sede pulſus eſt; inejuſque locum *Philotheus* conſecratus, quem Imperator e tribus ab Epiſcopis pro more electis unum deſignavit. Imperium inter filium generumque *Palæologum* ita partitus eſt, ut ipſe quidem Conſtantinopoli rerum ſummam moderaretur, *Matthæum* Adrianopoli, Theſſalonicæ *Joannem Palæologum* teneret, ne cœpta inter eos diſſenſio invaleſceret. At *Palæologus*, cùm ſe in Theſſalonicenſi Regno velut in exilio detineri ægrè ferret, Conſtantinopolim tentavit, recepitque, communibus Procerum & populi ſtudiis, & ab ipſo *Cantacuzeno* ſocero in Palatium introductus eſt. Ille tandem rerum humanarum pertæſus, purpuram ac ſceptrum cum habitu Monaſtico, nomenque ipſum *Joannis* cum *Joaſaph* nomine commutavit. Mariti exemplum æmulata *Irene* Imperatrix, inter Sanctimoniales adſcripta, & *Eugenia* deinceps appellata eſt. (Ex ipſo *Cantacuzeno* lib. 4. cap. 42.) Conſilium de receſſu & Monaſtica Profeſſione dudum animo volvebat & quod diu fuerat meditatus, ultro ac libens exſecutus eſt, cùm Imperii conſortium retinere potuiſſet. Tantùm abeſt ut *Joannes Palæologus* victor ad cedendum Imperio, cucullumque induendum compulerit, ut quidam Auctores ſcripſerunt. Legatur ipſius Hiſtoria lib. 4. cap. 16. 39. & 42. Præter quatuor Hiſtoriæ libros, Commentarios ſcripſit contra Mahometanos & Judæos, Paraphraſim in quinque priores libros Ethicorum Ariſtotelis, &c. Literas etiam coluit *Matthæus* ejus filius, & Commentarios edidit in *Cantica Canticorum*, aliaque Opera nonnulla.

Joannes Dominicanus Cantacuzeni ad Romanum Pontificem Orator.

Cantacuzenus Palamitis favet.

Civile Bellum.

Cantacuzenus Imperatoe purpuream ac ſceptrum cum habitu Monaſtico commutat.

Cantacuzenus Hiſtoria & aliorum Operum Auctor.

ARTICULUS VI.

DE JOANNE & MANUELE PALÆOLOGIS, Græcorum Imperatoribus. Et de AMURATHE & BAJAZETHE Turcarum Regibus.

I. JOannes *Palæologus Matthæum Cantacuzenum* Philippis captum in ordinem redegit ſummâ cæteroquin humanitate in ipſum uſus, ob quam ipſum commendat *Cantacuzenus* Pater. Domito æmulo, bellum a Turcis immane ſuſtinuit: adversùs quos fœdus pepigit cum Romano Pontifice *Innocentio VI*. eique ac Succeſſoribus debitam obedientiam & reverentiam pollicitus eſt, ſeque Græcos a ſchiſmate revocaturum, ad nutum Legati Apoſtolici collaturum Beneficia & Dignitates Eccleſiaſticas Græcis fide & communione cum Sede Apoſtolica conjunctis, Palatium & Eccleſiam Legatis Apoſtolicis, filio ſuo primogenito Latinum Præceptorem daturum. Scholas literarum Latinarum Conſtantinopoli aperiendas: niſi ſtet promiſſis, Imperio ſe privatum iri, quod in *Manuelem* filium transferetur, quem obſidem Summo Pontifici dabit. Hujus fœderis tabulas exhibet *Odoricus Raynaldus* ad annum 1355. Anno ſequenti miſit Oratores ad *Innocentium VI*. De eodem ſanctæ Unionis negotio cùm *Urbano V.* egit, miſit ad eum Oratores, Romam ad ejus Sanctitatem acceſſit ipſe, & ex præſcripta a Pontifice Formula Romanæ Eccleſiæ Fidem eſt profeſſus. Profeſſionem ipſius apud *Odoricum Raynaldum* legere eſt ad annum 1369. N. 11. *Joannem Laſcarim* Principem ad *Gregorium XI.* Oratorem miſit, auxilia contra Turcas rogaturum. Viginti-ſeptem imperavit annis, valde imminutâ per Turcas Græci Imperii majeſtate. Regnandi finem fecit anno 1384.

Joannes Palæologus fœdus cum Innocentio ſexto Romano Pontifice init.

Schiſma ejurat.

II. Tunc Imperio Turcico præerat *Amurathes*, qui *Urbani* patri ſucceſſit anno Hegiræ 759. Chriſti 1357. Callipolim, Adrianopolim, ac circumjectas Provincias occupavit, maximaſque clades Europæis intulit Chriſtianis. *Joannem Palæologum* Græcorum Imperatorem non modò fœderatum habuit, ſed ſtipendiarium, ejuſque filios caſtra ſua ad nutum ſequi compulit. Triballos, Myſioſque domuit. Dum Aſiatico bello detineretur, *Sauzes*, ſive *Moſes Zelebis* major natu filius, quem Didymotichi reliquerat, ut rem Turcicam in Europa moderaretur, cum *Andronico Joannis Palæologi* filio conjuravit: immo eâ lege inter ſe convenere, ut parentes Regno cedere in ſui gratiam cogerent. *Amurathes* ducto in Europam exercito, Didymotichum ad deditionem compulit, Græcorum Optimates conjurationis conſcios ex urbis turribus in fluvium præcipitari; parentes in filios defectionis reos animadvertere, immo propriis manibus ipſos jugulare juſſit. *Sauzes* in carcerem conjectus, a patre excæcatus eſt. Qui & *Palæologum* compulit ad eamdem pœnam *Andronico* filio infligendam. *Andronicus* aceti ferventis infuſione haud omnino excæcatus, ad *Bajazethem* Amurathis filium & ſucceſſorem poſtea ſe contulit, ab eoque acceptis copiis ſub conditione annui tributi, Conſtantinopolim occupavit, patremque ac fratrem *Manuëlem* triennio in carcere detinuit. Qui eluſis cuſtodibus, inde elapſi, *Bajazethem* adiere, ſeque ac Imperium hoc jam indignum nomine, Barbaro turpiter ſubjicientes, majori tributi penſitatione, & obligatione copiarum, *Manueli* Regnum obtinuerunt, patre vitam privatam & quietam eli-

Amurathes Rex Turcarum.

gen-

Digitized by Google

Janiſſarorum inſtitutio.

gente. Amurathem *Janiſſares*, ſeu *Genitzares* inſtituiſſe *Leunclavius* ex Turcicis monumentis teſtatur, quorum tamen inſtitutionem *Ottomano* tribuit *Chalcondilas*. Qui & ipſos a Janua ſive Porta appellatos ait quòd Aula Sultani eo nomine vocetur. At falſa illa opinio eſt. Porta enim Turcicè *Capi* dicitur, & Janiſſarorum Turcicum vocabulum a Janua voce Latina derivatum, haud veriſimile eſt. *Leunclavius* * Janiſſaros *novos homines*, ſeu *novos milites* rectiùs interpretatur, qui Latinis tyrones. Janiſſarorum autem inſtitutum ex eo contigiſſe Annales Turcici a *Leunclavio* editi teſtantur, quod *Amurathi* a quodam Mahometanæ Legis Perito perſuaſum ſit, quintam partem mancipiorum Chriſtianorum quæ Turci caperent, Sultani eſſe debere. *Amurathes* verò liberalioris formæ pueros ſibi tradi juſſit; Quos inter Turcas diſtribuit, ut apud eos diſciplinæ ac laboribus aſſueſcerent, ac Turcicè diſcerent. Exactis autem duobus vel tribus annis, ad Portam reducebantur, Janiſſarorum ordinibus abſcribendi. In bello Triballico victor, a quodam ex hoſtibus transfugam ſimulante, occiſus eſt. Indeque morem illum profectum volunt nonnulli, * ut cum Legati Principum, & quivis cæteri ad Turcarum Imperatores deducendi ſunt, Cubicularii brachia eorum utrimque teneant: Anno Hegiræ 792. Chriſti 1390. mors ipſius conſignatur. Anni triginta duobus regnavit, ſecundùm Annales Turcicos. Variam belli fortunam vix uſquam expertus eſt. Bellis 37. in Aſia & Europa, partim contra Chriſtianos, partim contra rebelles ſuos confectis, nullo victus ſuccubuit. In peccantes ad crudelitatem ſeverus, cæterà humanus & comis in ſubditos fuit: Promiſſorum ac Juramentorum fideliſſimus obſervator. Muſulmanicæ ſuperſtitioni addictiſſimus, Templa, Scholas, Xenodochia Religioſis Turcis ac pauperibus extruxit. De ipſo legendi *Laonicus Chalcondilas* lib. 1. *Phranzes* lib. 1. cap. 28. Annales Turcici, & *Leunclavius* in *Hiſtor. Muſulm. lib.* 5.

* Io Pandect. Hiſtor. Turc.

* Leunclav. 1. Pandect.

Amurathis bellica virtus & mores.

Manuel Palæologus, Græcorum Imperator.

III. *Joanni Palæologo Manuel* filius in Græcorum Imperium ſucceſſit. A *Bajazethe* immani bello laceſſitus, ac pene oppreſſus, *Theodorum Palæologum Cantacuzenum* Principem miſit ad Regem Franciæ *Carolum VI.* ſuppetias rogaturum, anno 1397. ut Francorum Hiſtoriæ teſtantur. *Joannem* fratris *Andronici* filium eadem tempeſtate miſit in Italiam ſpecie petendi auxilii a Genuenſibus; apud quos egit eum ut captivum detinerent, ut refert *Laonicas Chalcondilas*. In ejus auxilium ſacram expeditionem *Bonifacius IX.* indixit, anno 1399. Rex Chriſtianiſſimus *Bucicaldum* Ducem cum exercito miſit lectiſſimo, a quo Turci propulſati ſunt, ſed aëris intemperies, & ſtipendiorum, quibus ſolvendis *Manuel* ſatis non erat, difficultas, noſtros brevi redire compulit. Relicta Imperii procuratione *Joanni* ex fratre nepoti, *Manuel* in Occidentem venit ad elicienda auxilia, præſertim a Francorum, Anglorumque Regibus; ſed turbæ Anglicæ & Chriſtianiſſimi Regis morbus frequens, prohibuere ne fructum itineris aliquem reportaret, ut *Juvenalis de Urſinis* refert in Hiſtoria *Caroli VI.* Anno Chriſti 1419. filio *Joanni* tradidit Imperium, & ad annum uſque 1425. vitam protraxit. Biduo ante obitum Monachum induit, *Matthæi* ſumpto nomine, anno ætatis ſeptuageſimo ſeptimo. Philoſophicis ac Theologicis ſtudiis egregiè excultus, Dialogos edidit eruditos de Religione Chriſtiana, præcipuiſque Fidei Myſteriis, ac de Mahometanæ Legis impietate, qui MSS. extant in Bibliotheca Regis Chriſtianiſſimi.

In Occidentem venit ad elicienda contra Turcas auxilia.

IV. Qui *Manuëli* Imperatori moleſtiſſimus fuit *Bajazethes Jacupe* minori fratre poſt mortem patris a Proceribus Turcis necato, Rex omnium ſuffragiis ſalutatus eſt anno Chriſti 1390. Triballorum exercitu adhuc in conſpectu poſito. Mox prælium redintegratum: Rex Triballorum *Lazarus* victus captuſque, ante *Bajazethis* oculos fruſtulatim conciſus eſt, *Bajazethes Gilderum*, id eſt *fulmen* cognominatus, armorum terrorem Græciæ vicinisque regionibus inferens, Græcorum Imperium miſerum in modum laceravit. Myſia, Bulgaria, & Valachia devaſtatis, ſuæque ditioni addictis, Conſtantinopolim diuturna fatigavit obſidione: Quam ſolvere compulſus eſt, ut contra *Sigiſmundum* Hungariæ Regem Nicopoli cum exercitu imminentem procederet. Hunc verò magnâ clade affecit, ut ex Turcarum Hiſtoriis *Leunclavius* commemorat. Id contigit anno Chriſti 1393. Rurſus anno 1396. ad Nicopolim Turcas inter, & Hungaros, Galloſque fœderatos, pugnatum eſt. Chriſtiani ad viginti millia in prælio ceciderat. Turcarum ſexaginta millia. Trecenti circiter equites Franci a Turcis capti, juſſu *Bajazethis* in ejus præſentia mactati ſunt. Legatur *Bonfinius* de Rebus Hungaricis lib. 3. Decade 2. *Thuroſius* in *Sigiſmundo II.* & Turcarum Annales. A *Tamerlane*, qui cùm ingenti Tartarorum Perſarumque exercitu in Aſiam irruperat, victus captuſque, caveâ ferreâ incluſus, feræ inſtar, ad ludibrium circumducebatur, ſcabelli loco adhibitus, quoties equitandum aut ex æquo ipſi deſiliendum erat. Ea in calamitate, ex animi ægritudine doloreque mortuum *Bajazethem* ſcripſit *Chalcondilas*. Annales Turcici addunt, hoc mœrore ad deſperationem adactum, mortem ſibimetipſi conſciviſſe. Quod dilucidiùs exponens *Theodorus Spandugineus*, ait ipſum tamdiu caput alliſiſſe caveæ ferreæ, quâ tenebatur incluſus, donec præ furore fremens ac frendens, miſerè ſibi mortem afferret, ſuperbaque & crudelis anima indignata ſub umbras fulgeret. Prælium anno 1399. aut 1400. commiſſum, *Bajazethem* anno 1403. mortuum quatuordecim annos regnaſſe, *Leunclavius* in Pandectis Hiſtoriæ Turcicæ obſervat, aliorumque anachroniſmos emendat. Taliſmanos Cadiſque omnes fraudibus ipſorum, ac impurâ vitâ compertis, una in domo concluſos, olim flammis damnavit *Bajazethes*. (Sunt autem Cadii & Taliſmani Legis Mahumetanæ Periti, Judiceſque Turcicæ gentis.) Hos *Alis Baſſa* Veziris auctus dignitate, induſtriâ ſuâ liberavit, cùm viros eſſe doctos *Bajazethi* ſuggeſſiſſet, nec Judicis munus obire poſſe, qui non eſſet eruditus. Quærente verò *Bajazethe*, cur adeo fœda facinora committerent? Cur ex recti & æqui regula ſeſe non gererent? Cur quòd aliis præcipiebant, ipſi non facerent? Reſpondit; Inopiam eſſe in cauſa. Quia nullum ſtipendium, annonas nullas conſtitutas habebant; obtinuitque ut ſtipendia illis aſſignarentur, nedum ipſos ab imminenti periculo liberavit. Ita narrant Annales Turcici a *Leunclavio* editi. Taliſmanorum porro occaſione idem Auctor in pandectis Hiſtoriæ Turcicæ obſervat, certos eſſe gradus Mahumetanis eorum, qui apud ipſos Legum Periti ſunt & Partim Jus dicunt, partim Legem interpretantur. Laudat *Ludovicum Baſſanum* Jadrenſem, in hunc modum eos cum noſtris Eccleſiaſticis comparantem. *Primum Muphtim* dicit eſſe inter ipſos inſtar Summi Pontificis. Quippe Juris omnis & Sacrorum Rex eſt. Huic proximi ſunt *Cadileſchiri*, quos cum Archiepiſcopis noſtris comparat. Sequuntur *Cadii*, veluti proximum poſt Archiepiſcopos locum obtinent Epiſcopi. Secundùm hos ſunt *Hoggiæ*, qui Seniores dicuntur, ut Græcis, nobiſque Presbyteri. Excipiunt Hoggias *Taliſmani*, ſeu Presbyteros Diaconi. Ultimi ſunt *Derviſii* qui Calogeris Græcorum, Monachis noſtris reſpondent. *Taliſmani* Mahumetanos ad preces interdiu & no-

Bajazethes Rex Turcarum

Bajazethis Bellica facinora.

Bajazethis calamitas & obitus.

Cadii & Taliſmani apud Turcas.

Gradus Legum peritorum apud Turcas, & Hierarchiæ ſpecies.

noctu quinquies dicendas excitant, e turribus prælatis quæ meſſitis ſeu templis eorum ſunt adjunctæ acutiſſimâ voce clamorem edentes.

Turcarum precatio. Communis autem precatio Muſulmanorum eſt, hujuſmodi auctore Poſtello: *In nomine Dei miſericordis, propitii. Laus Deo, Regi ſæculorum, miſericordi & pio, Regi diei judicii, Heus ſerviamus illi, & heus adjuvabimur. Dirige nos in punctum rectum, punctum eorum in quibus tibi beneplacitum eſt, & quibus non iraſceris, & non errabimus.* Hæc tam illis eſt uſitata precatio, quàm nobis Dominica, & a quibuſdam centies uſque repetitur. Idem facit in oratione publica Taliſmanus, pro his qui negligenter orant: ajuntque hac repetitione ſuppleri aliorum errores ac delicta. Quidam verò tantâ repetunt aſſiduitate, tandem ut concidant: alii corpus ita circumagitando, ut extra ſe omnino rapti videantur. Hæc ex *Leunclavio* obſervaſſe, lectoribus non erit injucundum. De *Bajazethe*, *Laonicus Chalcondilas* lib.2. & 3. *Phranzes* lib.1. cap.29. *Leunclavius* lib.7. Hiſtoriæ Muſulmanorum, & Annales Turcici ab eodem editi legi poſſunt.

SCHOLION.

Ad hunc Articulum, pag.274. Religioſi Cenſores hanc notam appoſuerunt: *Tota hæc comparatio Turcarum cum Eccleſiaſticis diſplicet.*

R. Primum Muphtim apud Mahometanos inſtar Summi Pontificis eſſe, &c. non ego ſed Ludovicus Baſſanus Jadrenſis, & Leunclavius dixerunt. Id refero, non approbo: quamquam hæc comparatio nihil mali vel injuriæ contineat. Quid mirum ſi diabolus apud Turcas ſimilitudinem quamdam Hierarchiæ Eccleſiaſticæ expreſſerit, qui & Chriſtiana Sacramenta Idololatriæ Ritibus æmulatus eſt. Qua de re præclarus eſt *Tertulliani* locus libro *De Præſcriptione Hæreticorum*, Cap.40. *Diabolus* (inquit) *cujus ſunt partes intervertendi veritatem, ipſas quoque res Sacramentorum divinorum, idolorum Myſteriis æmulatur. Tingit & ipſe quoſdam utique credentes & fideles ſuos: expoſitionem delictorum de lavacro repromittit; & ſi adhuc memini, Mithra ſignat illic in frontibus Milites ſuos: celebrat & panis oblationem & imaginem reſurrectionis inducit, & ſub gladio redimit coronam. Quid quòd & ſummum Pontificem unius nuptiis ſtatuit? Habet & Virgines, habet & continentes? Cæterùm ſi Numæ Pompilii ſuperſtitiones revolvamus, ſi Sacerdotalia officia, inſignia, & privilegia, ſi ſacrificolia miniſteria & inſtrumenta, & vaſa ipſorum ſacrificiorum, ac piaculorum & votorum curioſitates conſideremus, non-ne manifeſtè Diabolus moroſitatem illam Judaicæ Legis imitatus eſt? Qui ergo ipſas res, de quibus Sacramenta Chriſti adminiſtrantur, tam æmulanter affectavit in negotiis idololatriæ, utique & idem & eodem ingenio geſſit, & potuit inſtrumenta quoque divinarum rerum, & Sanctorum Chriſtianorum, ſenſum de ſenſibus, verba de verbis, parabolas de parabolis, profana & æmula fidei attemperare.*

CAPUT IX.

De Imperatoribus Occidentis XIII. & XIV. Sæculo.

ARTICULUS I.

DE PHILIPPO, & OTTONE IV.

DUodecimo cadente Sæculo gravis inter *Philippum* Sueviæ Ducem, *Henrici VI.* filium, & *Ottonem* Saxoniæ Ducem, de Imperio contentio fuit. *Philippo* Rex Franciæ, *Ottoni* Rex Angliæ *Richardus* favebant, in eumque *Innocentius III.* Pontifex Maximus propendebat. *Erfordii* a majori Principum parte primus in Regem Romanorum electus *Philippus* eſt: Ab aliis *Otto Henrici* quondam Saxoniæ Ducis filius. Qui ſtatim Aquiſgranum cum exercitu advolans, urbem, licèt *Philippi* munitam præſidio, ad deditionem compulit, in quâ ab *Adolpho* Colonienſi Archiepiſcopo coronatus eſt. Diſcuſſis electionis utriuſque & electorum meritis, Summus Pontifex *Ottoni* Regnum Romanorum confirmavit. Armis deinde Jura ſua tuiti ſunt, nunc in hanc, nunc in illam partem inclinante victoriâ, donec Sedis Apoſtolicæ Legati, abſoluto ab anathemate *Philippo*, inducias inter utrumque conciliarunt, anno 1207. Anno ſequenti, a Palatino quodam, nefariâ proditione occiſus eſt *Philippus*, cujus præclaras dotes Abbas Urſpergenſis in Chronico, & *Arnoldus Lubecenſis* lib.7. Chronici Sclavorum Cap. 16. aliique commendant. Id tamen ipſi vitio vertitur, quòd pecuniis ad militum ſtipendia deficientibus, non modò prædia, verùm etiam Eccleſias oppignoraverit, & Urſpergenſis Abbas Deum ultionum vindictam in ipſum exercuiſſe ſcribit, *Ut ſub gladio tyranni caderet, qui primus Eccleſias in poteſtatem tyrannorum contradidit.*

II. *Otto* mortuo Competitore, cùm *Beatricem* ejus filiam duxiſſet, ac Sacramento Sedi Apoſtolicæ obſtrictus Eccleſiæ jura confirmaſſet, ab *Innocentio III.* anno 1209. Romæ coronatus eſt. Sed cùm paulò poſt fidem datam violaſſet, Romanæ Eccleſiæ Jura ditionemque invadens ejuſdem Sententia Pontificis a communione repulſus eſt, ejuſque ſubditi Sacramento fidelitatis ſoluti, A *Frederico* Siciliæ Rege profligatus, & Germaniâ inferiori mulctatus, eum denique paſſus æmulum eſt, ſenſimque ab omnibus deſtitutus. Obiit anno Chriſti 1218. datis Chriſtianæ Pœnitentiæ non dubiis argumentis, ut Abbas Stadenſis, & *Richardus a Sancto Germano*, in Chronicis, *Godefridus* in Annalibus, & *Thomas Cantipratenſis* lib.2. cap.53. referunt.

ARTICULUS II.

DE FREDERICO II. HENRICO Lantgravio Turingiæ, & GUILLELMO Hollandiæ Comite.

I. FRedericus II. *Henrici VI.* Filius, Siciliæ Rex, *Ottone* exauctorato a Germanis Principibus electus, ab *Honorio III.* Pontifice Maximo Imperator coronatus eſt anno 1220. Poſt ſolemnem inaugurationis ſuæ pompam, Leges tulit pro tuenda Eccleſiæ dignitate, exſcindendis Hæreticis, te- *Fredericus II.*

teſtamentis Cruceſignatorum ſulciendis, agricolis, ab injoriis vindicandis, quas in Authenticis, & apud *Goldaſtum* in *Conſtitutionibus Imperialibus* legere eſt. Crucis etiam Signum ad Hieroſolymitanam expeditionem ex manu *Hugolini* Cardinalis Hoſtienſis accepit, ſeque ad profectionem maturandam die a Summo Pontifice conſtituendâ fore paratum juravit. Cùm verò fidem fefelliſſet, & negligentiâ cunctationeque ipſius res Chriſtianorum in Syria peſſum irent, ab *Honorio III.* monitis, precibus, minis ad implenda promiſſa fruſtra excitatus; a *Gregorio IX. Honorii* Succeſſore anathemate percuſſus, cùm priora ſcelera novis criminibus cumulaſſet, Eccleſiæ ditiones invaſiſſet, Cardinales, Epiſcopos, Abbates Romam ad Concilium ab eodem Pontifice indictum euntes intercepiſſet, captivoſque detinuiſſet, opprimeret Eccleſiæ libertatem, Eccleſiaſticos viros vexaret, bellis & factionibus Italiam repleviſſet, Saracenos in Apuliam tranſtuliſſet ac Nuceriæ collocaſſet; turpiſſimum cum Chriſtiani hoſtibus nominis fœdus iniviſſet; ab *Innocentio IV.* in Concilio Lugdunenſi I. novo conſtrictus anathemate atque exauctoratus eſt, anno 1245. Lege quæ capite 1. Synopſeos Articulis 2. 3. & 4. de rebus *Friderici* cum geſtis *Honorii III. Gregorii IX.* & *Innocentii IV.* concurrentibus delibavi. Lege & diſſertationem ſingularem de Concilio Lugdunenſi 1. Oecumenico 13. in qua, quæ ad *Friderici* cauſam pertinent, uberiùs ac diligentiùs ediſſeram. *Conradum* filium Regem *Romanorum*, anno 1234. eligi curaverat, cujus electionis Acta edidit V. C. *Stephanus Baluzius* Tom. 1. *Miſcellaneorum*, pag. 472.

Friderici II. crimina.

A Gregorio IX. excommunicatur.

Ab Innocentio IV. exauctoratur.

II. Nonnullos Principum Electorum a *Friderico* divulſos, ad novi electionem Imperatoris hortatus eſt *Innocentius IV.* eorumque voluntates ac ſuffragia in *Henricum* Haſſiæ ac Thuringiæ Langravium inclioavit. Novo Cæſari ſtipendia ex ærario Eccleſiæ ad bellicum apparatum contra *Fridericum* ad ornandum ſuppeditavit: cùm verò plurimùm ad permovendos populos poſſit religio, *Henricum* ejuſque exercitum cruce inſignivit. Ad hæc execrationes in *Fridericum* ceu Eccleſiæ hoſtem, ejuſque fautores univerſos, ritu ſolemni ubique promulgari juſſit: ac terris, quæ illi parerent, Sacrorum omnium communione uſuque interdixit: Legatum denique miſit in Germaniam, qui Præſules, Proceres, populoſque ad *Henrici* obſequium Cenſoris Eccleſiaſticis compelleret. Æmulum ut opprimeret *Fridericus*, collectas raptim copias *Conradum* filium contra ipſum ducere juſſit. Acies juxta Francofurtum commiſſæ; fuſus fugatuſque *Conradus*. Siculorum defectione *Friderici* vires imminutæ: ſed erecti animi, audito *Henrici Lantgravii* obitu, qui anno 1247. contigit.

Henricus Haſſiæ ac Thuringiæ Langravius Imperator creatur.

III. *Henrico*, Septemviralibus Comitiis ſuffectus eſt *Guillelmus* Hollandiæ Comes, ipſa die *S. Michaëlis* Archangelo ſacra. Interea *Fridericus* ad *Innocentium* Papam opprimendum Lugdunum contendens, Longobardicis motibus, & Quintiani, Parmæque amiſſione revocatus eſt. Parmam obſidione cinxit, de qua funditus delenda in pœnam defectionis, aliarumque terrorem orbium, inito conſilio, novam in caſtrorum ſuorum loco civitatem erexit, *Victoriam* nomine, Baſilicam principem ſub *S. Victoris* Martyris invocatione Deo conſecrari, & nummos ibi cuſos *Victorinos* dici voluit. Menſes omnino ſeptem continuata obſidio eſt. Parmenſes intercluſo commeatu ad extremam annonæ difficultatem redacti, arreptâ occaſione, quâ *Fridericus* rerum omnium ab obſeſſis prope ſecurus, ſcortorum gregi laſciviens per nemora colluderet, ſubitò erumpentes, *Victoriam* adorti cuſtodibus oppreſſis ac fortiſſimè diſſipatis, urbe ipſâ cum ingenti præda, & *Friderici* theſauro potiti ſunt; cæſus *Thadæus Friderici* Judex, aliique innumeri; cœteri fugati; a Victoriis incenſa * Victoria, *Fridericus* in Cremonenſem agrum vix evaſit. *Vuillelmus Batavus* novus Cæſar, Aquiſgranum expugnavit, in eaque urbe ritu ſolemni coronatus, *Innocentio IV.* Pontifici Maximo fidei Sacramento ſe devinxit, conceſſaque ab aliis Imperatoribus Romanæ Eccleſiæ Privilegia confirmavit. Id eodem anno 1248. in Hiſtoriis conſignatur. Poſt biennium, anno ſcilicet 1250. die *Sanctæ Luciæ* Virgini & Martyri ſacrâ, Firenzolæ in Apulia, non longè a Tarento, *Fridericus II.* obiit. Ptolomæus Lucenſis, Martinus Colonus, Villanius, Sanctus Antoninus, quibus Cuſpinianus conſentit, tradunt, cùm graviter ægrotaret, *Manfredum* ejus nothum, illius theſauro & uſurpationi Regni Siciliæ inhiantem, timentemque ne fortè convaleſcens aliud ſtatueret, ipſum pulvinari ori jacentis impoſito, ſuis manibus ſuffocaſſe. Excommunicatum & impœnitentem obiiſſe, Monachus Paduanus, lib. 2. Martinus Polonus, Auctor Chronici Monfortiani, & Ricordanus Malaſpina coævi Auctores, Joannes Villanius, Sanctus Antoninus, & alii teſtantur. Abbas Stadenſis, Guillelmus de Podio Laurentii, & Mathæus Paris ipſum pœnitentiæ ſigna ediſiſſe, & ab Archiepiſcopo Panormitano abſolutum fuiſſe aſſerunt. *Manfredus* ipſe Epiſtolâ ad *Conradum* Regem, quam V. C. *Baluzius* T. 1. *Miſcellaneorum* edidit, pag. 475. de *Friderici* morte ſcribit: *In ipſis mortis indiciis, præter dona mirifica & beneficia glorioſa, quæ in teſtamenti ſerie fidelibus gratanter indulſit: Sacroſanctam Romanam Eccleſiam Matrem ſuam in corde contrito, velut fidei orthodoxæ zelator humiliter recognovit: & damna quæ dudum Eccleſiis, invitus forſitan vel potiùs provocatus intulerat, integrè reſtauranda ſancivit.* Duas duxerat uxores, *Mariam* Regis Aragonum filiam, ex qua *Henricum* & *Conradum* ſuſceperat, eâque defunctâ, *Jolandam*, filiam *Joannis Bryennii* Hieroſolymorum Regis, cum dotali Hieroſolymitani Regni titulo. *Henricus* ob rebellionem in Apuliam relegatus, ab anno 1236. obierat. Superſtes Patri vixit *Conradus*, qui Sicilia, Aqoino, Soeſſa, Capua, Neapoli, aliiſque urbibus Pontificiarum partium expugnatis, in Germaniam expeditionem comparabat adversùs *Vuillelmum* Imperatorem, cùm veneno a *Manfredo* ſublatus eſt, anno 1254. *Vuillelmus* Friſonum inſidiis, a quibus redibat victor, oppreſſus eſt, anno 1256. *Friderici II.* Vitam encomiaſticè potiùs, quàm Hiſtoricè ſcripſit *Collenutius*.

Guillelmus Hollandiæ Comes Imperator eligitur.

Friderici II. clades.

* Anno 1248.

Friderici II. obitus.

ARTICULUS III.

DE RODULPHO HABSPURGENSI, & ADOLPHO NASSAVVIO.

POſt obitum *Vuillelmi Batavi*, Principes Electores varia in ſtudia diſtracti, alii *Richardum* Cornubiæ Comitem, *Henrici* Anglorum Regis fratrem, alii *Alfonſum* Caſtellæ & Legionis Regem Imperatorem deſignarunt, Romanorum Regem pronuntiantes. Anno 1257. *Richardi* prior electio fuit: in *Alfonſum* major conſpiravit Electorum numerus. Cauſâ coram Apoſtolica Sede diu diſceptatâ, ſub Summis Pontificibus *Alexandro IV. Urbano IV.* & *Clemente IV.* cùm *Richardus* contendentium alter obiiſſet, *Gregorius X. Alfonſum* monuit ut ſuo Jure ad Imperium cederet, aliàs cum dedecore damnatum iri Sedis Apoſtolicæ Judicio: Comitiaque indixit in quibus *Rodulphus* Comes Habſpurgenſis in Regem Romanorum

Rodulphus Habſpurgenſis.

rum electus eſt, pridie Kalendas Octobris anni 1273. vir exiguarum quidem opum, ſed ingeotium animorom, & juſtitiâ, pietate, bellicâ virtute Imperio non impar, quod ipſi etiam ab Aſtrologo quodam olim prædictum, *Albertus Argentinenſis* teſtatur. Ab Electoribos vocatus, cùm fidelitatis Juramentum ſtatim a Principibus exegiſſet, iique propter Sceptri defectum recuſarent; ſumptâ Cruce ait: *Ecce ſignum in quo nos & totus Mundus eſt redemptus: & hoc ſigno utamur loco ſceptri*. Moxque Crucem deoſculatus cœteros pariter eam oſculatos fidelitatis Sacramento obſtrinxit. Ita referunt *Stero*, & *Eberardus* Auctores coævi. Cùm Aquiſgrani coronatus eſt, nubes candida, Crucis in modum formata ad horam apparuit, quæ ſubinde in ruborem ſanguinis mutata eſt. Id cùm ad Cæſarem perlatum fuiſſet ſe tranſmarinas partes, auſpice Deo, aditurum promiſit, & ſanguinem Jeſu Chriſto in ſacra militia contra Saracenos conſecraturum. Ita refert Chronicon Dominicanorum Colmarienſium, P. 11.

Pietas ejus erga ſanctiſſimum Eucharistiæ Sacramentum, Imperio munerata.

Pietatis ejus erga Sacratiſſimam Euchariſtiam Imperium præmium fuiſſe, Scriptores non obſcuri traduot. Olim ſcilicet Sacerdoti Sanctiſſimum Sacramentum lubrico & difficili itinere ad infirmum deferenti, equum dediſſe cui inſidebat, ipſumque pedibus maximâ religione proſecutum; tuncque Religioſam quamdam fœminam honorem ampliſſimum ipſi a Deo in remunerationem pii facinoris auguratam fuiſſe. Lege *Serarium* lib. 5. Rerum Moguntinarum. Cum *Othocaro* Boëmiæ Rege grave illi bellum fuit. In prælio cecidit *Othocarus* anno 1278. Victoriæ præmium tulit Auſtriam, (quâ etſi antea ex pactis coaventis Rex Boëmorum ceſſiſſet, eam nihilominus, pactorum pœnitens, armis vendicare conabatur) & Moraviam. Filiam ſuam *Cutham*, ſive *Juthum*, Wenceſlao Othocari filio deſponſaverat, eujus tutelam, Regnique Boëmici adminiſtrationem (puer enim erat octennis) *Ottoni* Marchioni Brandeborgenſi, ſororis *Othocari* viro concredidit; Sororemque Wenceſlai *Agnetem Rodulpho* juniori filio ſuo conjunxit, cui Auſtriam contulerat. Qoo poſtea defuncto, dictionem illam *Alberto* filio ſuo natu majori aſſeruit. Hæc Auguſtæ Domûs Auſtriacæ origo.

Auguſtæ Domûs Auſtriacæ origo.

Prinetvallem Filiſcum Genuenſem, Cancellarium ſuum, miſit in Italiam cum Vicaria Poteſtate, ac Guelſas civitates, quæ libertatis deguſtaverant ſuavitatem, ad colendum Imperium ægrè revocari poſſe intelligens, Bononienſes, Florentinos, Lucenſes, ingenti exacto auri pondo, perpetuâ libertate donavit, in gravem Imperii jacturam.

Bononia, Florentia, Luca libertatem a Rodulpho Imperatore ingenti auri pondo redemerunt.

Hæc alienatio *Honorio IV.* Pontifici Maximo non diſplicuit, quamvis indigna tanto Principe videretur; quòd eâ ratione Eccleſiaſtica ditio ſecurior futura eſſet, cùm Imperator civitates liberas non vexaret, nec Italiæ popolis moleſtus eſſet. Ita reſerunt Blondus, Platina, Sabellicus, Trithemius Abbas in Chronico Hirſaugienſi, Coſpinianus, Albertus Crantzius Metropolis lib. 8. Nauclerus, & qui eorum teſtimonia laudat, verbaque deſcribit Sigonius, lib. 20. *De Regno Italiæ*. Addit idem Auctor, triennio poſt *Opizonem* Marchionem Ateſtinum Mutinam ac Regium ſibi, eodem ipſo permittente *Rodulpho* ſubjeciſſe. Adolphum autem Cæſarem, qui mox *Rodulphum* eſt ſubſequutus, *Matthæum* Vicecomitem Vicarium Imperii perpetuum in tota ditione Mediolanenſi conſtituiſſe. Ex quibus intelligi apertè poteſt, eùm aliæ civitates atque Provinciæ ad juſtum Eccleſiæ, cujus fuerant, dominium rediiſſent, aliæ proprios ſibi Dominos aſciviſſent, aliæ libertatem armis partam nummiſque redemptam obtinerent, Regnum Italiæ tunc temporis deſeciſſe.

Italici Regni finis.

Obiit *Rodulphus* anno Chriſti 1291. pridie Kalendas Octobris, anno ætatis ſeptuageſimo tertio, Imperii decimo-octavo: De quo legendi Stero & Eberardus in Annalibus, Siffridus Presbyter, Albertus Argentinenſis, Annales Dominicanorum Colmarienſium, &c.

Adolfus Naſſauvius.

II. *Rodulphum* excepit *Adolfus* Naſſauviæ Comes, Francoſurti, die ſacrâ Epiphaniæ, anno 1292. electus. Orto inter *Eduardum* Angliæ, & *Philippum Pulchrum* Francorum, Reges diſſidio, quod in bellum apertum erupit, *Adolphus* acceptâ ab Anglo pecuniâ, inimicitias Regi Chriſtianiſſimo denunciavit. Ab Electoribus in ordinem redactus eſt, quòd Imperium extenuaret, diſcordias & bella nutriret, populos tributis inſolitis gravaret, ſoveret prædones oppreſſoreſque pauperum, Principes contemneret. Id factum anno 1297. In ejus locum electus *Albertus* Auſtriæ Dux, *Rodulphi* Imperatoris filius. Contra quem *Adolfus* ad Wormatiam commiſſo prælio, fortiter pugnans cecidit anno 1298. Iſta conſtant ex Colmarienſi Chronico, Alberto Argentinenſi, Hiſtoria Auſtrali, &c.

ARTICULUS IV.

DE *ALBERTO AUSTRIACO* & HENRICO *LUTZEMBURGENSI*, *hujus nominis VII.*

Albertus Auſtriacus.

I. POſt *Adolfi* necem, *Albertus* electionem ſuam a Septemviris ratam haberi curavit, ne tyrannidis incuſaretur. Eam confirmare cùm primum recuſaſſet *Bonifacius VIII.* Pontifex Maximus, ipſum læſæ majeſtatis judicio poſtulans, anno tandem milleſimo trecenteſimo-ſecundo approbavit, ut Colmarienſe Chronicon teſtator. Id in odium *Philippi* Francorum Regis a *Bonifacio* factum, ut ipſi potentiſſimum hoſtem opponeret.

Fœdus Helveticum.

Alberto imperante, *Fœdus Helveticum* initium habuit, cùm occaſione vexationum a Præfectis Auſtriacis illatarum Urii, Suitii, & Undervaldii, initâ ſocietate iis obniti, & arces diruere cœperunt, anno milleſimo tercenteſimo-ſeptimo. Qui deinde anno Chriſti milleſimo ter centeſimo decimo-quinto, menſe Decembri, Fœdus ſuum primùm in literas retulere, ac Juramento confirmavere: Quod *Ludovicus Bavarus* Imperator Auſtriacorum hoſtis confirmavit, & Immunitatibus ornavit. A *Joanne* fratris filio nefariè trucidatus eſt *Albertus*, Kalendis Maii, anno milleſimo tercenteſimo octavo, Imperii decimo, ut tradit *Albertus Argentinenſis*.

Henricus Lutzemburgenſis.

II. *Alberto* Principum electione ſuffectus eſt *Henricus* Comes Lutzemburgenſis, die *S. Catharinæ* Virgini & Martyri ſacrâ. Aquiſgrani Rex Romanorum coronatos eſt die Epiphaniæ, anno milleſimo trecenteſimo-nono. Miſſis ad *Clementem V.* Pontificem Maximum Legatis, ei ac Sedi Apoſtolicæ fidem & obedientiam pro more jurans, electionis confirmationem ſuæ obtinuit, eâ lege ut intra biennium Romam peteret, Coronam Imperii ibi accepturus. Anno 1310. Italiam numeroſo cum exercitu ingreſſus, Mediolani coronâ ferreâ ab Archiepiſcopo redimitus eſt. Deinde Civitatibus, quæ Imperii jugum excuſſerant, arma intulit, quaſdam ſubegit, alias in deditionem accepit, totam expilans & cladibus afficiens Italiam, dum *S. Joannis Hieroſolymitani* Equites pro cauſa pugnantes ſanctiori, Rhodum Inſulam, Turcis eripuere, die Aſſumptæ Virgini Deiparæ ſacrâ, ipſo anno 1310. ut Amalricus Augerius, Bernardus Guidonis, & Sanutus teſtantur.

Rhodus Turcis erepta ab Equitibus S. Joannis Hieroſolym.

Hanc obſidionem promovit, remque fortiſſimè ac ſolertiſſimè geſſit *Fulco Villaretus*, Summus Ordinis Magiſter, natione Gallus, *Petri* Ruthenenſis Epiſcopi ex Ordine FF. Minorum aſſumpti, & Sedis

Apo-

Henrici Imp. coronatio.

Apoſtolicæ Legati adjutus conſiliis. Anno 1312. Romam pervenit *Henricus* Rex Romanorum, & a Cardinalibus, quibus Summus Pontifex hanc provinciam demandaverat, ritu ſolemni inauguratus eſt, Imperiique Coronam accepit, die ſacrâ Apoſtolis *Petro* & *Paulo*, ut ipſe teſtatur in literis ad *Joannem* Vvadſaoenſem Abbatem datis, quas Vitæ ejuſdem Imperatoris a *Conrado Vecerio* ſcriptæ ſubjectas legere eſt, Tom. Hiſtoricorum Germaniæ illuſtrium, *Urſtiſii*. Romanæ Eccleſiæ, & Summo Pontifici coram Apoſtolicis Legatis Sacramento ſe obſtrinxit, ſecundùm formam Capitis, *Tibi Domino*, * aliudque ſecundùm formam præſcriptam in Pontificali Romano, *Ego N. Romanorum Rex*, præſtitit. Hujus occaſione Sacramenti inter Imperatorem & Pontificem orta paulò poſt diſſenſio eſt. Cùm enim Pontifex ad Cardinales Romæ exiſtentes ſcripſiſſet, ut pacem inter *Henricum* & *Robertum* Siciliæ Regem conciliare ſatagerent, quòd ipſos ad Eccleſiæ Romanæ defenſionem conjunctos eſſe deceret, cui *Juramento fidelitatis* uterque obſtrictos erat: *Henricus* ea verba indignè ferens, Tabellionibus ac Notariis accerſitis, qui de ſua reſponſione publica Inſtrumenta conficerent, palam profeſſus eſt, ſe non eſſe cuiquam Juramento fidelitatis adſtrictum, neque illud ſe umquam præſtitiſſe, neque ſcire quòd fuiſſet umquam a ſuis Deceſſoribus præſtitum. Qua de re certior factus Pontifex, ut Eccleſiæ Romanæ Juribus conſuleret, Conſtitutionem edidit, quâ oſtendit, *Henricum* ante inaugurationem, in ipſa inauguratione, poſt ipſam, Juramentum fidelitatis & obedientiæ præſtitiſſe, iteraſſe & ſuis Literis confirmaſſe; idque ipſum Romanorum Reges & Imperatores ipſius deceſſores, Romanis Pontificibus præſtitiſſe: fuiſſeque illa veræ fidelitatis Juramenta. (Clement. *Romani Principes*, *De Jurejurando*.) Cùm *Robertum* Siciliæ Regem, quem læſæ Majeſtatis iniquiſſimè damnaverat, armis opprimere meditaretur, obiit Bonconventi, qui pagus eſt 12. millibus Senis diſtans, die *S. Bartholomæo* ſacrâ, ſuſceptis magnâ religione Eccleſiæ Sacramentis, anno milleſimo trecenteſimo decimo-tertio, Imperii quinto ab electione, a Romana verò coronatione ſecundo per menſem unum & dies viginti quatuor inchoato, ut *Jordanus* coævus Auctor tradit. Obiit, inquam, ex naturali morbo, ex anthrace nimirum, ſeu puſtulâ ſub dextri cruris genu compertâ, poſtquam in Orgia fluvio laviſſet. *Albertinus Muſſatus* Patavinus, coævus etiam Auctor, duas addit præterea mortis ipſius cauſas, ſciſſam ab ſtranguria veſicam, quo morbo aſſiduè laborabat, & pleuritidem. *Ptolomæus Lucenſis* mortis *Henrici* cauſam in anthracem pariter refundit. Quod enim additur in MS. Vaticano de veneno ipſi porrecto a quodam Fratre Ordinis Prædicatorum, alienâ maledici Interpolatoris manu additum eſt, ut probat Epigraphe, *Additio*, narrationem illam præcedens, & *Jacobitæ* nomen Dominicanum deſignans, quod in Italia non ſolùm peregrinum, ſed prorſus inuſitatum eſt; & ſilentium nominis iſtius Jacobitæ; quem profectò noviſſet coævus Auctor, ſi *Bernardus Politianus* fuiſſet, vir magni nominis, *Henrico* Imperatori a Confeſſionibus, qui & apud ipſum auctoritate & gratiâ plurimùm poterat. *Ptolomæum Lucenſem* alienis oculis, vel negligenter legerant *Albertus Krantzius* lib. nono *Saxoniæ* cap. 7. & *Paulus Langius* in *Chronico Citizenſi*, ipſum teſtem appellantes veneni a Prædicatorum Ordinis fratre in Euchariſtia *Henrico* porrecti. Quamquam duo illi Auctores calumniam ab Ordine Prædicatorum non obſcurè depellunt. *Crantzius* enim Imperatorem ante Euchariſtiæ ſumptionem ægrotaſſe narrat, Medicorum conſilio

Diſt. 6. c. 33.

Diſſidium inter Imperatorem & Pontificem.

Henrici Lutzemburgi Imperatoris obitus.

Naturali morbo, non veneno extinctus eſt.

Ordo FF. Prædicatorum a calumnia vindicatur.

Balnea Maceratenſia adiiſſe, ex Balneorum lotione minùs recreatum & convaleſcentem, Bonconventum petiiſſe, dum obſidione premere inciperet, diem obiiſſe. Addit: *Signa veneni in cadavere apparuiſſe, multi ſcribunt*: idemque repetit *Paulus Langius*. At qui id ſcripſere, Medicorum teſtimonio refelluntur, qui poſt mortem Imperatoris accerſiti, diſſecto ipſius cadavere, viſcera, cor, jecur, parteſque ſingulas diligenter inſpexere, nec veneno, ſed naturali morbo extinctum, Literis & Inſtrumentis publicis teſtati ſunt, quæ in Chronicis *Jacobi Suſati* legere eſt. Cœterùm, inquit Crantzius, *Ipſi Fratres* (Prædicatores) *multa in purgationem ſui fratris congeſſerant*. Paulus verò Langius: *Ordo tamen ipſe*, inquit, *per Bullas Papales excuſatur*.

Sed & *Guillelmi Nangii* Continuator qui tum vivebat, ad annum 1313. morbo & febre obiiſſe *Henricum* Imperatorem teſtatur, veneni propinationem ad vagos & incertos rumores refert: *Tandem verò* (inquit) *obſidens Bonconventum, poſt peractas multas inſignes victorias, morbo pariter & febre correptus, vel* [*ut dicebant aliqui*] *Euchariſtiam ſumendo de manu Sacerdotis & proprii Confeſſoris de Ordine FF. Prædicatorum exiſtentis corrupti pecunia per Regem Robertum, vel, ut veriùs creditur, per Florentinos ſibi adverſarios; veneno potionatus, diem vitæ clauſit extremam*.

In Vitis Pontificum, in Clemente V.

Platinam etiam laudat *Langius*: at nihil affirmat *Platina*, quoſdam tantùm Scriptores veneni ſuſpicionem meminiſſe ait: *Poſt aliquot dies moritur, non ſine ſuſpicione dati a Florentinis veneni, ſubornato pollicitationibus & præmiis Monacho quodam, qui ei Euchariſtiam veneno illitum dederat, ut nonnulli ſcribunt*. Joannes Nauclerus, Præpoſitus Tubingenſis, rumorem ſolum veneni *Henrico* propinati teſtem profert: *Unde quidam Jacobinus de Ordine B. Dominici ſubornatus*, [*ut ajunt*] *præmiis & pollicitationibus, nec ſine ſuſpicione Florentinorum, qui tum eorum Imperatoris celebrabant, venenum ſub Sacramenti ſpecie dedit, vertens Calicem vitæ in calicem mortis*... *Dicitur tamen Ordo Prædicatorum habere Literas, teſtantes Fratrem prædictum fuiſſe innocentem, & totum eſſe confictum*. Revera innocentiæ *Bernardi Politiani* & totius Ordinis teſtimonium perhibuere locupletiſſimum Cardinales plurimi, Aretinus Epiſcopus, aliique Prælati & Proceres, ſcriptis ad Epiſcopos & Principes Germaniæ literis, quas *Jacobus Suſatus* in Chronico deſcripſit. Nec leve ad ejus confirmandam innocentiam momentum eſt, quòd non ad Florentinos, aut ad *Robertum* Siciliæ Regem, *Henrici* hoſtes *Bernardus* fugerit, ſed apud ejus amicos manſerit, calumniam a malevolis diſſeminatam intrepido animo exceperit, certus ipſam facilè diſſipatum iri, ut revera diſſipata eſt, tum *Clementis V.* Pontificis Maximi Sententiâ, tum Judicio ac teſtimonio Principum Imperii; tum maximè *Joannis* Bohëmiæ Regis, ipſius *Henrici* Imperatoris filii, Diplomate, quod ex veteri membrana autheotica in Virdunenſi noſtro FF. Prædicatorum Conventu aſſervata edidit Vir Clariſſimus *Stephanus Baluzius* lib. 2. *Miſcellaneorum*, pag. 262. Sic autem habet.

Authentica Literæ Joannis Bohëmiæ Regis, Dominicanum Ordinem a calumnia vindicantes.

JOANNES Dei gratia Bohëmiæ Rex, Lucemburgenſis Comes, univerſis præſentes literas inſpecturis ſalutem in eo, qui cuſtodit veritatem in ſæcula, & facit judicium omnibus qui injuriam patiuntur. Quia Salvator noſter in hunc mundum venit ut perhiberet teſtimonium veritati, & nos ſecundum modulum noſtrum debemus ipſum, quantùm poſſumus imitari, & maximè quando per vanitates & inſanias falſas veritas corruit in plateis, & ſalus populi graviùs impeditur ex eo quòd aliqui diminuunt bonam famam illorum, qui pro veritate fidei mittantur

ur ut ſint in lumen gentium, & loquendo & exhortando uſque ad extremum terræ, proficiant cuilibet ad ſalutem: quicumque eum ſic cogitant infamia vel procurant contra Dei nuntios ſeu Miniſtros, reſtat procul dubio quòd contra populum Dei conſilium malignantur. Unde ait Propheta: Super populum tuum malignaverunt conſilium: *Et cauſa illico ſubinfertur:* Quia cogitaverunt adversùs Sanctos tuos. *Et ſequitur:* Ut non memoretur nomen illorum ultra. *Nuper autem retulit coram nobis Religioſus vir F. Petrus de Caſtro Reginaldi Ordinis FF. Prædicatorum, quòd in magnum ipſius Ordinis dedecus & contemptum facti ſunt Romancii Chronica, & Moteti, in quibus continetur quòd claræ memoriæ Dominum & Genitorem noſtrum Imperatorem Henricum Frater quidam Bernardus de Montepoliciano Ordinis ſupra dicti, adminiſtrando ei Sacramentum Euchariſtiæ venenavit: & propter hoc ad defenſionem veritatis prædictus frater Petrus de Caſtro Reginaldi habere ſuper hoc Literam teſtimonialem humiliter ſupplicavit. Et nos ipſius ſupplicationi prout poſſumus inclinantes, notum facimus univerſis quòd a principio, quando rumores audivimus de prædictis, Nos & amici noſtri de hic inquiſivimus diligenter, & contra dictum Fratrem Bernardum de Montepoliciano nihil invenimus fide dignum. Idcirco ipſum credimus prædictum facinus nullatenus commiſiſſe, quia prædictum Dominum Genitorem noſtrum in ſua infirmitate ultima ipſe Frater Bernardus diligenti obſequio cuſtodivit & pacificè in ſua Religione inter fideles Imperii commorando, ubi a familiaribus prædicti Domini Genitoris noſtri longo tempore ſupervixit; & hoc fuit non modicum ipſius innocentiæ argumentum. Duo etiam Amitæ noſtræ ſorores prædicti Domini Genitoris noſtri habitum prædicti Ordinis ſuſceperunt, quarum una fuit Priorisſa in quodam Monaſterio, & ſic profeſſæ in dicto Ordine uſque ad mortem permanſerunt. Poſtea etiam Domina Maria ſoror noſtra germana ſuſcepit habitum Ordinis memorati. Tamen antequam eſſet profeſſa, inclytæ recordationis Carolus Rex Francorum eam ſibi in uxorem petiit copulari; & ſic facta Regina Francorum, quamdiu vixit, habuit Confeſſorem de Ordine ſupradicto, & poſt mortem, ſicut elegerat, habuit inter Sorores ipſius Ordinis ſepulturam:* [a] *Et ſimiliter Avia noſtra Domina Beatrix Mater dicti Domini Genitoris noſtri, quæ poſt eum aliquo tempore ſupervixit, fecit ſe inter Sorores prædicti Ordinis ſepeliri. Nos etiam & chariſſima Conſors noſtra habuimus poſtea de prædicto Ordine Confeſſores. Et ſi nobis & amicis noſtris apparuiſſet quòd aliquis de Fratribus Ordinis ſupra dicti in Dominum Genitorem noſtrum tam doloroſum & nefandum flagitium perpetraſſet, numquam voluiſſemus tot & tantas familiaritates Fratribus ipſius Ordinis exhibere. Ideo rogamus, quantùm poſſumus, univerſos, ut, ſicut docet Apoſtolus, deponentes mendacium, loquatur unuſquiſque cum proximo ſuo veritatem, quod non credat narrationem ignorantium & Romancii, in quibus contra veritatem plurima continentur; quia hoc eſſet in detrimentum ſalutis eorum & præjudicium animæ Patris noſtri. Rogamus etiam quemlibet qui ſuper hoc a Fratribus prædicti Ordinis fuerit requiſitus, ut procuret ſicut poterit, quòd adverſariis a prædictis annulationibus arceantur, ita quòd totus prædictus Ordo FF. Prædicatorum poſſit Deo ſine cordis moleſtia liberiùs deſervire, & populum ad viam ſalutis efficaciùs revocare. Quod ut perpetuæ firmitatis robur obtineat, præſentibus noſtris Literis noſtrum fecimus apponi ſigillum. Datum in Caſtro noſtro de Magduno ſuper Euram, Bituricenſis Diœceſis, 17. menſis Maii, 1346.*

Obiit anno 1324. ſepulta in Parthenone S. Dominici juxta Montem Argiſum in Diœceſi Senonenſi.

His Literis planè refelluntur, quæ Geſtorum *Baldewini* Lutzemburgenſis Treverenſis Archiepiſcopi, *Henrici VII.* Imperatoris fratris, coævus Auctor, falſis rumoribus & calumniæ nimis credens ſcripſit lib. 11. Cap. 17. *Henricus die Aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis Miſſam more ſolito devotè audiebat, & a quodam Ordinis Prædicatorum Religioſo Dominici Corporis Chriſti Sacramentum devotè recipiebat; cujus ſodalis ejuſdem Profeſſionis ablutionem ſumendam in Calicem fundebat, quem ipſe Imperator fideliſſimè ſumebat, & ſtatim poſtea totius corporis moleſtiam ſentiebat. Poſtea ſui prudentiſſimi intelligentes Medici ipſum nullâ infirmitate aliâ, quàm intoxicationis materia graviter laborare, ſibi indicarunt, devotiſſimè ſupplicarunt quòd hanc intoxicationis materiam ſineret eos per inferendum ſibi vomitum radicitus revocare. Quibus fertur reſpondiſſe: Malo migrando ad Dominum diem claudere extremum, quàm generare ſcandalum in Sacrum Dominicum & detrimentum Chriſtianorum. Et ſic in illa infirmitate uſque ad diem Auguſti 24. laboravit, qui eſt dies Bartholomæi omnium Apoſtolorum ſecundùm ſanguinem nobiliſſimi, ipſe omnium Chriſtianorum nobiliſſimus ſpiritum ſuo, qui fecit illum, reddidit Creatori.* 1. Falſum eſt quòd Medici cognoverint *Henricum* Imperatorem nullâ infirmitate aliâ, quàm intoxicationis laborare: immo publicis Inſtrumentis profeſſi ſunt, veneno extinctum non fuiſſe. 2. Incredibile eſt quòd a Feſto Aſſumptionis Beatæ Virginis, ad Feſtum uſque *S. Bartholomæi* nullum antidotum ipſi datum fuerit, aut quòd mori maluerit. 3. Scandalum in Sacrum Dominicum ſeu in Miſſæ Sacrificium, aut in ſanctitatem Sacramenti Euchariſtiæ nullum propterea ortum fuiſſet, ſed in Sacerdotem, quem malum eſſe poſſe, veneficum, ſacrilegum, nemo diffitetur: neque hujus ſcandali auctor fuiſſet Imperator veneno potatus, ſed qui venenatum poculum miſcuiſſet, aut Sacram Hoſtiam veneno conſperſiſſet. 4. Vagis rumoribus Auctorem iſtum fidem adhibuiſſe, hæc ejus verba indicant: *Quibus fertur reſpondiſſe*, &c.

Scriptor Geſtorum Baldewini Luxemburgenſis refellitur.

Lib. 5. Miſcellam Baluzii pag. 132

Præterea *Carolus IV.* Imperator, *Joannis* Bohēmiæ Regis filius, & *Henrici* nepos, a Magiſtro Generali Ordinis FF. Prædicatorum obtinuit, ut Pragæ, quæ Bohēmiæ Metropolis eſt ac Regia civitas, Comitia Generalia celebraret. Die Sancto Pentecoſtes Euchariſtiam in ſolemni Sacra de manu Magiſtri Generalis accepit cum Imperatrice: Diplomata aureis ſigillis appenſis munita, quibus Ordinem magnis ornabat Privilegiis, obtulit. Sequenti die, Patres omnes Capitulares Imperiali convivio in Regia excepit, magniſque affecit honoribus. Ita ne verò ſe geſſiſſet, ſi noſtrorum hominum aliquis Avo ipſius *Henrico* Imperatori Hoſtiam veneno illitam porrexiſſet?

Baldewini Lutzemburgenſis, Trevirenſis Archiepiſcopi Literis, in Tabulario Trevirenſis Eccleſiæ conſervatis, refellitur ſupra citatus Geſtorum ipſius Scriptor. Laudat illas *Nicolaus Serarius* S. J. vir eruditus lib. 5. Rerum Moguntinarum. *Affirmarunt quidem complures* (inquit) *Henrico Imperatori a Bernardo quodam Dominicani Ordinis Hoſtiam Sacram veneno imbutam nefariè præbitam: ſed a malevolis illud confictum teſtatur Trithemius, & alius Scriptor Vitæ Cæſaris Baſileæ impreſſus. Similiter Balduinus Henrici frater eâ notâ Monachum liberat, ut in Archivis Trevirenſis Archiepiſcopi habetur. Exhibitum eſt anno 1575. Maximiliano II. Romanorum Imperatori Ratiſbonæ ipſum Originale Balduini Manuſcriptum: & Ordinem Prædicatorum ea de re teſtimonia habere ampliſſima certum eſt. Addit MS. meum ejuſdem ficti rumoris inanitatem teſtatum etiam Imperatoris ejuſdem filium Joannem Bohēmiæ Regem.*

Præter antiqua & integerrimæ fidei Manuſcripta,

pta, duos laudat Auctores *Serarius*, *Trithemium*, & alium Scriptorem Vitæ *Henrici VII.* ſcilicet *Conradum Veterium*. Utriuſque verba ſubjicere operæ pretium eſt. Sic habet *Trithemius* Abbas in Chronico Hirſaugienſi, ad annum 1313. *Henricus Imperator Romanorum 7. in Italia novie comparatis exercitibus contra Robertum Apuliæ Regulum, proceſſurus in itinere apud Bonconvent diſſenteria morbo reſolutus, in die S. Bartholomæi obiit, non ſine jactura magna totius Imperii Romani, vacavitque Imperium anno uno. Sunt qui ſcribant, ipſum veneno periiſſe, per adminiſtrationem Fratris Bernardi Ordinis Prædicatorum, Confeſſoris & Capellani ſui, a quo ipſum in die Aſſumptionis Beatæ Mariæ ſemper Virginis communicantem, in Hoſtia conſecrata ferunt intoxicatum: & ob id Prædicatores omnes a Papa hac pœna mulctatos, ut uſque in hunc diem ac deinceps, communicantes in Altari, eorum Sacerdotes ſiniſtrâ ſe manu communicent. Sed quoniam hoc omnino confictam putamus, idcirco fidem adhibere iſta dicentibus juſtâ ratione contemnimus. Prædictus autem Frater Bernardus multos innocentia ſuæ teſtes habuit Viros Illuſtres, & Literas ſimiliter Joannis Bohemiæ Regis, filii Imperatoris, Archiepiſcoporum quoque atque Pontificum, qui in morte Imperatoris ipſum clarâ voce excuſantis fuere præſentes, videlicet Mediolanenſis, Janaenſis, Perusini, Lucenſis, & Argentinenſis. Nihilominus Henricus Comes Flandriæ, cæterique Nobiles Curiales econtra conſtanter affirmabant, reum eſſe Bernardum mortis Imperatoris, & eum in Sacramento Corporis Chriſti intoxicaſſe. Unde magna in Ordinem Prædicatorum perſecutio minùs juſtè fuit exorta; etiamſi Frater ille innocens a crimine objecto non fuiſſet; cùm crimen unius hominis in totum Ordinem non fuerit referendum.*

Quod ſcripturierat aliquis, ob ſacrilegum & parricidale *Bernardi* facinus Prædicatores omnes a Romano Pontifice hac pœna damnatos, ut Sacrum facientes manu ſiniſtrâ Corpus Chriſti ſumant, jure confictum cenſet *Trithemius* Abbas; cùm ritus ille ab Ordinis exordio invaluerit, ut colligitur ex antiquo Rituali, quod in hoc Pariſienſi Conventu & Collegio *S. Jacobi* habemus, & quod anno Chriſti 1256. manu ſcriptum eſt, in quo ſtatuitur, ut Sacerdos Hoſtiam ſiniſtrâ uſque ad Communionem teneat. Quia ex Rubrica manaſſe conſuetudinem ſiniſtrâ quoque manu ſumendi palam eſt, cùm Hoſtia ſic fracta commodè ac decenter a ſiniſtra in dextram non poſſit transferri. Hic autem Dominicanis peculiaris ritus eſt, quia ſacram Hoſtiam ſuper Patena non frangunt, ac deponunt, ut Sæculares Sacerdotes, & aliorum Ordinum Regulares, ſed ſuper Calicem frangunt, cujus ritus & ſumptionis Euchariſtiæ ſiniſtra manu myſticas etiam rationes homines noſtri proferunt, quas apud *Bzovium* ad annum 1313. legere eſt.

Cur Dominicani Sacerdotes ſiniſtrâ manu Euchariſtiam ſumant?

Conradus Veterius in Vita *Henrici VII.* de ſupremo ejus morbo morteque ita ſcribit: *Henricus iter per Hetruriam faciens, ubi ad Montem apertum acceſſit, ægrotare manifeſtè incipit: tametſi jam inde a relictis Piſis initia morbi irrepentis animadverterat. Sed ipſe quâ erat integritate animique magnitudine, ne diu dictâ temerè abfuiſſe crederetur, fidei quàm valetudinis rationem habere maluit. Inter medicamenta autem Balnea Maceratana indicata fuere. Itaque eo loci profectus, procuratoque, de Medicorum ſententia corpore, ſeſe Bonoconventum contulit: ibi mox ingraveſcente malo exceſſit e vita. Varia de genere mortis opinio. Nonnulli venenum malum niveo libello inditum aſſerunt, quod per ineffabilia Myſteria commutatum, quotannis morituri que libamus. Monachos Prædicatorii Ordinis, quibus ille Miniſtris utebatur in Sacrificiis, horrendi facinoris extitiſſe auctores; eamque rem* Bonconventus Imolenſis ſæculi hujus in literas retulit. *Fuiſſe tamen poſtea ex ea familia Carthaſienſis * in Faſciculo tradit, qui re delata ad Pontificem Maximum, Decretum cauſa cognita impetrarint, quo innoxius ejus Veneficii Ordo univerſus pronuntiatus fuerit. Dominicani qui Luceburgi agunt, hoc ampliùs, Cœnobii ſui Auctorem non aliam citant quàm Henricum: neque ergo fieri potuiſſe uti tantum ſcelus in tam bene meritum perpetratum extiterit. Nobis potiùs in medio relinquere placet diſputationem funeſtam, quàm de infanda audacia famæ certam proferre ſententiam.*

* Vecenerut Roſovviak.

Albertus Argentinenſis coævus Auctor veneni a Prædicatore in Calicem immiſſi meminit quaſi rei rumore ſolo vulgatæ, cujus falſitatem ipſo narrationis tenore indicat. *In Aſſumptionis Virginis Mariæ Vigilia* (inquit) *decantatâ coram Henrico Miſſâ, eoque per quemdam Prædicatorem communicato, poſt Miſſam cœpit illico infirmari. Dicebatur enim quòd ipſe Prædicator venenum ſub ungue digiti tenens abſconſum poſt Communionem potui Cæſaris immiſiſſet, & illico diſceſſiſſet.* Quis ſibi perſuadeat Sacerdotem toto ſolemnis Sacri tempore venenum ſub ungue Digiti abſconſum tenere potuiſſe, tractare Hoſtiam, frangere, ſumere, in calicem immittere, nec illam inficere, ſibique ipſi nocere; Aut ita compoſitum digitum, ita occluſum vel compreſſum unguem tenere, ut eo dumtaxat momento venenum immitteret, quo Cæſari poſt Communionem propinandus erat. Falſiſſimum etiam eſt, quòd ſtatim diſceſſerit Frater *Bernardus*, in quem tam atrox calumnia vulgata eſt, ut ſuperiùs probavi.

Ex his refelluntur *Joannes Caſpinianus*, *Joannes Beka* Batavos, & *Jacobus Meyerus* lib. 11. Belgicorum Annalium, qui eamdem fabulam, immo putidam & immanem calumniam ſcriptis mandarunt. A qua Dominicanum Ordinem etiam vindicat doctiſſimus Appamiarum Epiſcopus *Henricus Spondanus* in Annalibus Eccleſiaſticis, ad annum 1313. Num. 6. *Mortuum verò eſſe*, inquit *HENRICUM ex veneno ei in ſacra Hoſtia* [*dicunt aliqui in ablutione Communionis*] *die Aſſumptionis Beatiſſimæ Virginis porrecto a quodam Fratre Bernardo* [*Joannem nonnulli vocant*] *Politiano, Ordinis Prædicatorum, ad eam rem ab adverſariis conducto, multi ſcripſere. Nemo tamen ex antiquioribus id abſolutè aſſeruit, ſed tantùm ex incertâ vulgi opinione. Et quod maximi eſt apud nos momenti, nihil de eo Joannes Villanus, qui tum vivebat & ſcribebat Florentiæ, non longè a loco, ubi Henricus obiit: cujus tantum eſſe novimus in ſcribendo candorem, ut nec ſuis Florentinis* [*qui præcipuè in crimen hujus veneni vocati fuere*] *in tam immani ſcelere parſurus omnino fuiſſet. Nihil item Continuator Hiſtoriæ Ptolomæi Lucenſis, qui prope aderat: quin immo omnem ejus obitus ſiniſtram opinionem diluens, disertè ait, eum morte naturali* [*quicquid*, inquit, *aliqui malevoli dicant*] *obiiſſe infirmitatemque ejus cœpiſſe ab apoſtemate in coxa, & inde veniſſe in febrem, ex qua deceſſerit decimâ poſt die; ſicut accepiſſe ſe ait a fide dignis, qui fuerunt præſentes. Nihil item Albertinus Muſſatus diligentiſſimus rerum Henrici Scriptor tunc pariter vivens, qui tres alias ejus mortis cauſas adducit .... Denique ſunt qui tot fatua & anilia hujus toxici compoſitioni commiſceant, ut vel hoc ipſa longè ejiciendum exiſtimari debeat. Præter quàm quòd ſuppetunt teſtimonia Summorum Pontificum, Imperatorum ac Principum tam ſæcularium, quàm Eccleſiaſticorum Germaniæ & Italiæ, de innocentia prædicti Bernardi, ac totius Ordinis, quæ ſatis ſuperque ſint ad obſtruenda ora loquentium iniqua.*

Cum *Spondano* conſet *Odoricus Raynaldus*, ad annum 1313. Num. 24. *Scripſere*, inquit, *recentiores,*

ret, vocatum veneno Henricum, atque in crimen vocaveve ipſius Confeſſarium, virum religioſum Ordinis Prædicatorum, quem ajunt a Guelpha factione ſubornatum ſacrum Hoſtiam veneno lviſſe: alii venenum in calice, cùm ablutionem porrigeret miſcuiſſe, Sed ea calumnia a pietatis oſoribus aſperſa tam facilè refellitur quàm objicitur, cùm levi recentiorum auctoritate nitatur .... Cæterùm veteres Hiſtorici morbo naturali ipſum periiſſe affirmant, Quod paulò prolixius hoc Hiſtoriæ caput tractaverim, pietati erga ſacrum Ordinem, quem profiteor, meæ lector benevolus facilè condonabit,

SCHOLION,

In hoc Articulo pag.586. Edit, primæ Religioſi Ceoſores hanc obſervationem notant. *Id in odium Philippi Francorum Regis a Bonifacio VIII, factum, ut ipſi potentiſſimum Hoſtem opponeret,*

R. Id moviſſe *Bonifacium VIII.* ut Albertum Romanorum Regem confirmaret, Hiſtoriæ res eſt. *Spondanus* Appamienſis Epiſcopus in continuatione Aonalium Eccleſiaſticorum *Baronii*, quòd Opus magno Romanæ Curiæ plauſu etiam exceptum eſt, ad annum 1303. ea de re ita ſcribit: *Fuiſſe illa contra Philippum Regem cogitata, & teſtantur Scriptores omnes qui de iis egerunt, & facilè eſt cuivis perſpicere, Denique legitur & oratio tunc a Bonifacio habita, qua incipit,* Reſulſit ſol „ qui erat in nubibus; *qua duo luminaria in firmamento Cœli a Deo creata de Pontifice & Imperatore interpretatus, Imperatorem deinde bonis ut ſolem, malis ut lunam eſſe dixit, tamquam totius mundi Monarcham, multa in Gallicanam ſuperbiam & faſtum cum inſectatione perorans*, Hæc *Spondanus*, Sed & *Odericus Raynaldus* ad eumdem annum Num.35. *Bonifacius*, inquit, *pridie Kal. Maii Albertum Regem Romanorum confirmatum adverſus Philippum hoc anno ſolicitavit,*

Lib. 9. Epiſt, Cur. 25.

ARTICULUS V.

DE LUDOVICO BAVARO,

Ludovici Bavari electio legitima.

POſtmenſiom quatoordecim ab *Henrici VII.* obitu interregnum, diviſis biſariam Principibus, plures *Ludovicum* Bavariæ Ducem, alii *Fredericum Auſtriacum* Imperatorem deſignarunt. Legitima fuit *Ludovici* electio, ad quam Electores omnino quinque conſpiraverunt, *Petrus* Moguntinus, & *Balduinus* Trevireoſis, Archiepiſcopi, *Joannes* Bohëmiæ & Poloniæ Rex, *Vvaldemarus* Marchio Brandeburgenſis, & *Joannes* Dux Saxoniæ. *Henricus* Archiepiſcopus Colooienſis, & *Rudolphus* Comes Palatinus vocati, ac etiam expectati, Comitiis non adſuere. *Fredericum* elegere extra locom & diem conſtituram. Iſta conſtant ex Actis electionis, & duplici Electorum autographo Diplomate, eorum ſigillis munito, & in Tabulario Sereniſſimi Bavariæ Ducis aſſervato, quod edidit *Hervvartus* ad annum 1314. Item ex Literis Francoſordienſium ad Aquiſgranenſes, apud eumdem Auctorem, pag. 33. Id confirmant *Joannis Villanus* coævus Auctor lib. 9. cap. 66. *Sterones* Continuatores, & *Albertus Argentinenſis*. Anno 1314. *Fredericus* in *Ludovicum*, *Duce Leopoldo* fratre ſuo Exercitum immiſit. *Ludovicus* excipiendo hoſti imparatus, cedere ad tempus cogitur, Eſtingam obſidione cingit *Fredericus*, *Ludovicus* ſubſidiariis copiis a Rege Bohëmiæ & Trevirenſi Archiepiſcopo acceptis, ad liberandam urbem feſtinat. Ipſi infeſtis ſignis, acieque inſtructâ *Fredericus* occurrit. Ad Necarum flumen pertinaciter pugnatur, ancipiti marte. (*Ex Alberto Argentinenſi* in Chronico, *Nauclero* Generatione 44. anno 1315. *Krantzio* lib. 9. Saxoniæ, *Mutio*, & *Cuſpiniano.*)

Joanne XXII. Pontifice Maximo electo, inaugurationem & coronationem ab ipſo *Ludovicus Bavarus* rogavit, nec impetravit, Non tamen omnino negavit *Joannes*, numquam conceſſurus, ſed diſtulit, ut *Ludovicus* ipſe teſtatur in Appellatione facta anno 1323. in qua profitetur ſe decem circiter annos nomen & titolum, adminiſtrationem & diſpoſitionem Regoi in pacifica poſſeſſione continuè geſſiſſe, abſque reprobatione electionia & perſonæ ſuæ; ac ſæpe miſſis ad Pontificem a ſe Nuntiis, & reſcriptis a Pontifice Literis, per eos, vel in illis numquam ſe fuiſſe reprehenſum.

Bzovius refellitur.

Immeritò *Ludovicum Bavarum* arguit *Bzovius* noſter, quòd electione ſuâ nondum a Romano Pontifice confirmatâ, Imperii adminiſtrationem ſuſceperit. Nullus enim tunc erat Pontifex. Electus eſt *Ludovicus* anno 1314. 20. Octob. electus eſt, *Joannes XXII.* anno 1316. ſeptimo Idos Auguſti. Debuitne interim novus Cæſar deſes ſedere, & ſpectare otioſus fluctuans Imperium? Parum ſanè prudenter feciſſet, ſi æmulo ſoo Imperium ſibi vindicante, ipſe domi quietus terras ſibi & Regna eripi patienter tuliſſet. Igitur ne præveniretur, ipſe prævenit, ut illa quæ virtus ei pepererat, tueretur, Sanè electum Regem Romanorum rite Imperium adminiſtrare, etiam ante Pontificis confirmationem, Juriſconſulti plurimi Theologique ſentiunt; de qoo argumento legendus *Azorius* Tom. 2. *Inſtitutionum Moralium*, 10. C. 6. §. 22. & ſequentibus, Quòd Gibellinos in Italia Gubernatores conſtituerit, ipſi vitio verti non poteſt; *Guelfis* enim fidere non poterat. Si qui Gibellinorum hæretici fuere & excommunicati, eorum hæreſi criminibuſque non favit, nec ipſis tulit ſuppetias ut Hæreticis, ſed ut ſois clientibus, militibuſque, quorum forti fidâque operâ uſos eſt, non ad oppugnandam Religionem, ſed ad Jura ſua defendenda, Nec attingebat ea lis, tametſi Pontifex in parte erat, Sacra Religionis, ſed dominatum dumtaxar, & Italiæ Principatum.

Anno 1322. prælio inter *Ludovici & Friderici* exercitos commiſſo, *Fredericus* & *Ludovicus* ejus frater in *Ludovici* poteſtatem venere, ut *Steronis* Continuatores, & *Rebdorfius* teſtantur.

Monitorium contra *Ludovicum Bavarum* anno 1322. *Joannes* emiſit, quod a *Bzovio* & *Hervvarts* recenſetur. Partam legitimè Dignitatem abdicare, & ab Imperii adminiſtrarione abſtinere noluit *Ludovicus Bavarus*. Intentatæ pœnæ, ni Imperium deponeret, ac Sententiam ſuper electione privatus expectaret. *Ludovicus*, ubi primùm ex fama inaudiit Pontificem publicè pro tribunali ſibi anathema Imperiique abdicationem minatum, illico Oratores miſit uti rem cognoſcerent, ac præſcripti prorogationem termini a Pontifice obtinerent. Quod ex ipſios Pontificis teſtimonio compertom eſt. *Joannis XXII.* Literas, quibus ſupplicatio ab Oratoribus Cæſaris ipſius Sanctitati porrecta continetur, legere eſt apud *Hervvartum*, Tom. 2. pag. 232. & ſequentibus, Alios rurſus a *Ludovico* expectavit Oratores Pontifex, ſed quia ad duos dumtaxat menſes dies dictos prorogatua fuit, *Ludovicus* alios mittere aut non potuit, aut Pontifici Mandati gravitate exacerbatus, noluit. A Proceſſibus & Sententiis *Joannis XXII.* ad Concilium Generale appellavit, vel a Sede Avenionenſi ad Romanam *S. Petri*, ut *Albertus Argentinenſis* in Chronico, & *Joannes Villanus* lib. 9. cap. 227. referunt. Appellationis *Ludovici Bavari*

Tranſ-

Digitized by Google

Tranſſumptum exhibet *Hervvartus* Tom. 1. pag. 248. Anno 1323. quinto Idus Julias, Pontifex Jus ad Imperium *Ludovico* abrogavit, & abrogatum declaravit. 55. Kal. Januarii ejuſdem anni *Ludovicus Bavarus* appellavit. Galliæ Rex *Philippus Pulcher*, cum Pontifice, Germaniæque Proceribus *tractare non deſiit, ut propter duorum diſſidium, in Regem Romanorum eligeretur. Hac eadem ſpe* Conventum *indixit Bari*. (Ex *Villano*, lib. 9. cap. 268.)

Anno 1325. Pax inter *Ludovicum Bavarum*, & *Fredericum* Auſtriacum eſt confecta. Præcipua conditio erat, ut omni jure ad Imperium *Fredericus* cederet, omni ambitui renuntiaret, omnia inſtrumenta & Literas quibus electio ſua fulciri poterat, in *Ludovici* manus deponeret; quæcumque *Fredericus*, ejuſque fratres, de Imperio tenebant, *Ludovico* reſtitueret. Literas pacis ex Archivis Sereniſſimorum Bavariæ Ducum deſcripſit *Hervvartus* Tom. 5. pag. 328. his longè diſſimiles, quas refert *Cuſpinianus*, in *Auſtria* pag. 631. Secundùm hæc, libertati redditus eſt *Fredericus*, ut *Rebdorfius* & *Joannes Villani* teſtantur. Jurata pax ſuper Euchariſtiæ Sacramento, quod ambo recepere, ut idem *Rebdorfius* & *Albertus Argentinenſis* commemorant.

Schiſmaticu Ludovici Bavari in Joannem XXII. molitio.

Anno 1327. *Ludovicus Bavarus* habitis Tridenti Comitiis profectionem in Italiam juravit ad res Imperii ſtabiliendas, invitantibus Gibellinis. Quo in Conventu *Joannem XXII.* hæreticum declaravit, ſexdecim articulis contra ipſum oppoſitis, eumque non jam Pontificem, ſed *Presbyterum Joannem* irriſoriè nominabant Schiſmatici, chorago *Marſilio Patavino* (Ex *Joanne Vilani* lib. 10. cap. 17.) *Galeacium Vicecomitem*, Mediolanenſis urbis dominationem, excuſſo Imperatoris jugo ambientem, unà cum adoleſcente filio *Azone*, & *Joanne Luchino* fratre, Modoëtiæ in carcerem conjecit. 5. die Julii, ut *Corius* & *Boſſius* in Hiſtoria Mediolanenſi referunt. Scriptas contra *Ludovicum Bavarum* ad Pontificium Legatum Literas cauſam fuiſſe captivitatis *Galeacii*, Villanus tradit, eaſque *Ludovicum* in Caſtro Brixienſis territorii, cui nomen *Orzi*, habito generali Conventu publicaſſe. *Villano* conſentit *Paulus Jovius*.

Anno 1328. Januario menſe, Romam *Ludovicus Bavarus* pervenit, a Romanis honorificè ſuſceptus eſt, ut legitimus Imperator, & a *Sarra Columnenſi* coronatus. Æternum ſuo nomini dedecus inuſſit, *Joannem XXII.* exauctorare præſumens, quod *ad complacendum Populo Romano*, & *ad ſuggeſtionem quorumdam Clericorum & Laïcorum*, attentaſſe, *Rebdorfius* auctor eſt. Mox Legem tulit, ne Pontifex ultra ſpatium duorum dierum itineris Roma abeſſet, niſi cum licentia Populi Romani. (Ex *Villano*.) Anno 1330. obiit *Fredericus Auſtriacus Ludovici Bavari* æmulus.

De pace inter Summum Pontificem & Ludovicum Bavarum fruſtra tractatur.

Eodem anno *Joannes* Bohemiæ Rex, & *Balduinus* Trevirenſium Archiepiſcopus, ita volente Auſtriæ Duce *Ottone* cum *Ludovico* Imperatore de pace ipſum inter Pontificemque concilianda egere: & cum capita nonnulla utrique, ſuo judicio, non reſpuenda contuliſſent, ad *Joannem XXII.* Avenionem miſere, ut ea probaret, quippe quæ (ut loquebantur) *Sancta Romana Eccleſia*, & *Joannis Papa honorem & utilitatem in omnibus reſpicerent*. Quænam hæc capita fuerint, docet *Joannis* Epiſtola, ad annum 1330. in Annalibus Eccleſiaſticis a *Bzovio* & *Oderico Raynaldo* deſcripta. 1. *Ludovicus cum effectu deponet ſuum hæreticum Antipapam*. 2. *Ludovicus penitus ab appellatione recedet*. 3. *Omnia quæ fecit ſeu attentavit contra Sanctam Perſonam Domini noſtri Papa, Eccleſiamque Romanam, revocabit cum effectu*. 4. *Recognoſcet ſe exceſſiſſe, & ſententias excommunicationis illum ligaſſe*. 5. *Gratia Pontificis ſeſe offeret ad miſericordiam* 6. *Omnes oblationes ſupra dicta intelliguntur ut Ludovicus in ſtatu ſuo ſive Imperio permaneat*. Principum petitionem reſpuit Pontifex, quamobrem nimiæ duritiæ a pleriſque omnium ordinum prudentiſſimis viris incuſatus eſt.

Ludovicus Bavarus R. Pontificem revereretur, Legationes mittit, gratiam & pacem rogat, repellitur.

Extincto ſchiſmate, *Ludovicus Bavarus Joannem XXII.* legitimum Pontificem agnovit, Legationem ad eum miſit, literaſque ſcripſit de reconciliatione cum Eccleſia tractans, ipſique æqua omnia offerens & ſpondens. Ejus literas ad Pontificem, & Mandata Oratoribus ea de re tradita ex Archivis Sereniſſimorum Bavariæ Ducum edidit *Hervvartus*, Tom. 11. pag. 589. & 591. ad annum 1331. Anno 1333. Legationem alteram ad Pontificem direxit, quâ in gratiam Eccleſiæ reſtitui rogavit *Rebdorfio* teſte. Hanc obire Comites *De Halps*, & *Oëtingen*, Duceſque Auſtriæ *Otto* & *Albertus* pro *Ludovico* apud Pontificem interceſſere, ſed repulſam paſſi ſunt.

Ludovicus Bavarus æquas pacis conditiones & ſatisfactionem Benedicto XII. Pontifici Maximo offert.

Benedictus XII. Joannis XXII. Succeſſor, ut primùm electus eſt, Legatos ad Cæſarem deſtinavit, de pace Imperii & Sacerdotii tractaturos. Reſpondit *Ludovicus*, ſe omnia poſthabiturum Eccleſię & divinæ Religioni (Ex *Mutio*.) Mox etiam Oratores & literas ad Pontificem & Cardinalium Collegium miſit: quibus veniæ a Pontifice flagitandæ præſcripta formula eſt. Id conſtat ex *Alberto Argentinenſi*, & Literis *Benedicti XII.* ad Regem Francorum, cum quo id negotii communicavit, relatis ab *Oderico Raynaldo* ad annum 1335. Num. 3. Remiſit eodem anno Oratores cum pluriſſimis mandatis *Ludovicus Bavarus*, abſolutionem flagitans, & ſe Eccleſiæ ac Pontifici facturum ſatis promittens, ut *Ptolomæus Lucenſis* lib. 24. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 43. narrat. Quàm æqua promiſerit Cæſar, ejus ad Pontificem Literæ, quibus mandata & poteſtates Oratoribus ſuis datas exponit, ſatis probant. Ipſis nimirum poteſtatem dedit. 1. Revocandi & in irritum mittendi omnia contra *Joannem XXII.* facta. 2. Revocandi Proceſſus & pœnas promulgatas ab *Henrico* quondam Imperatore contra eos qui ipſi non adhæſerant. 3. Revocandi donationes terrarum Eccleſiæ per ipſum, aut ejus nomine factas. 4. Concedendi facultatem Pontifici remittendi omnes injurias & rebelliones, & alia contra Imperium annis ab hinc quinquaginta facta. 5. Promittendi ipſum non occupaturum, vel recepturum, vel uſurpaturum terras & bona Eccleſiæ Romanæ. 6. Ipſum vaſſallis & ſubditis Eccleſiæ nullam moleſtiam illaturum. 7. Nullum jus uſurpaturum in ditionibus Eccleſiæ Romanæ in *Henrici* Imperatoris Diplomate expreſſis. 8. Si pacta violaret, pœnis excommunicationis, aliiſque, etiam privationis Regni & Imperii, a Summo Pontifice infligendis ſe ſubjecit. *Si prædictos novem menſes*, inquit, *immediatè ſequentes de gratia expectati, monitioni non paruerimus, liberum ſit Romano Pontifici, prout ſibi expedire videbitur, ad alias pœnas procedere contra nos, privando etiam nos, ſi ſibi videbitur, Imperiali, Regia, & qualibet alia Dignitate, abſque alia vocatione, vel Juris ſolemnitate*. 9. Se Romam non venturum, niſi ad diem ſibi ſtatutam, ad recipienda Imperii inſignia, & eadem die cum exercitu & comitatu ſuo exiturum, & numquam poſtmodum in Urbem; aut terras Eccleſiæ Romanæ, abſque Summi Pontificis licentia reverſurum. 10. Omnia contra Juriſdictionem Eccleſiæ præſumpta reſciſſurum, &c. Has *Ludovici Bavari* Literas refert *Hervvartus* ad annum 1336. Tom. 2. Legatur & *Odericus Raynaldus* ad eumdem annum, Num. 31. Galliæ Siciliæque Reges impedimento fuiſſe, ne Cæſar in gratiam Eccleſiæ reciperetur, cùm Pontifex in ejus abſolutionem eſſet propenſiſſimus, & in craſtinum

num

Digitized by Google

Quæ rationes abſolutionem Ludovici Bavari prohibuerint.

num ipſum abſoluturus eſſet, *Albertus Argentinenſis* in Chronico teſtatur. Regis Chriſtianiſſimi Oratores, duos ſcilicet Archiepiſcopos, duos Epiſcopos, & duos Comites, & *Roberti* Siciliæ Regis Legatos Summum Pontificem *Benedictum XII.* ab Imperatoris abſolutione deterrentes, ab ipſomet Pontifice fuiſſe confutatos, idem Hiſtoricus tradit. *Cùmque dicerent*, inquit, *Ludovicum multa contra Eccleſiam feciſſe Papa dixit: Immo nos fecimus contra eum. Ipſe enim eum baculo veniſſet ad pedes Prædeceſſoris noſtri, ſi voluiſſet, ſed ipſe noluit eum recipere: & quicquid ille fecit, quaſi provocatus fecit.* Subdit idem Auctor: *Quantumcumque Benedictus Papa ad abſolutionem Principis niteretur, in prædictis tamen, Franciæ & Apuliæ Regibus, & quaſi omnibus Cardinalibus ſeductis per eos, aſſenſum habere nequivit.*

Sed & *Villanus* lib. 11. cap. 54. politicas dumtaxat rationes abſolutionem *Ludovici Bavari* prohibuiſſe teſtatur: *Oratores*, inquit, *ad Papam miſerat, ut ad miſericordiam, & ad Eccleſiæ emendationem veniret, ejuſque pacem habere poſſet, quæ ab Eccleſia jam acceptata erat, ſi ultra Mare tranſiret, & Eccleſiæ terras, id eſt, Siciliam, Regnum Neapolitanum, Patrimonium, Piceaum, Flaminiam & ex gratia Florentinis eorum diſtrictum pacaret. Rex Galliæ litteris ſuis & Oratoribus ad Papam & Cardinales miſſis, turbavit hanc Conventionem, quia pro Fratre Regnum Arelatenſe Vienna habere volebat.* An ita ſe res habuerit, (ut Hiſtorici illi commemorant) prudens lector judicet. Sententiam ſuſpendo, hoc unum monens, nulla in contrarium occurrere Monumenta.

Abſolutionem a Benedicto XII. rurſus per Legatos humiliter flagitat Bavarus

Anno 1338. Germaniæ Præſules *Ludovicum Bavarum* Sanctæ Eccleſiæ Catholicæ & Summo Pontifici conciliare conati ſunt. Quam ob rem Spiræ indicto Conventu, *Ludovico* auctores fuere ut *Benedicti XII.* arbitrio ſe ſubmiſerit, & Legatos ad Sedem Apoſtolicam pro abſolutione obtinenda ab Epiſcopis deſtinatos ire permiſerit, & cauſæ ſuæ Procuratores eſſe juſſerit. Eorum literas apud *Bzovium*, ad hunc annum, legere eſt. Ad Concordiam Sacerdotium inter & Imperium fanciendam propenſiſſimum ſe rurſus exhibuit Pontifex, nec defuiſſe Eccleſiam recipiendo *Ludovico*, reſpondit, ſed abruptum fuiſſe ab ejus Oratoribus Tractatum, quòd eos *Ludovicus* revocaſſet, neque cum Rege Francorum pacem inire vellet. Cùm ipſe, tum Principes Electores, miſſis ad Sedem Apoſtolicam Oratoribus tractatum redintegrarent: pacem cum Rege Francorum faceret. (Tom. 4. Epiſt. Secret. 263. apud *Odoricum Raynaldum* ad hunc annum Num. 8.)

Ludovicus Bavarus editâ Conſtitutione declarat ſolâ electione verum Imperatorem effici, nec in terris ullum, quoad temporalia, ſuperiorem habere.

Cùm Antiſtitum Legati re infectâ in Germaniam rediiſſent, *Ludovicus* inde vehementiùs commotus, convocatis Francofordiam Electoribus Imperii, de illorum aliorumque Germaniæ Principum aſſenſu Conſtitutionem edidit 8. Auguſti ejuſdem anni 1338. quâ declaravit, Imperatorem ex ſola electione eorum ad quos pertinet, verum effici Imperatorem, nec alicujus alterius egere confirmatione vel approbatione; quoniam in terris, quoad temporalia, non habet Superiorem. *De Conſenſu*, inquit, *Electorum & aliorum Principum Imperii, declaramus, quòd* IMPERIALIS POTESTAS ET DIGNITAS EST IMMEDIATE A SOLO DEO: *Et quòd de Jure & Imperii conſuetudine antiquitus approbata, poſtquam aliquis eligitur in Imperatorem, ſive Regem ab Electoribus Imperii concorditer, vel majori parte eorumdem, ſtatim ex ſola electione eſt Rex verus & Imperator Romanorum cenſendus & nominandus, & eidem debet ab omnibus Imperio ſubjectis obediri. Et adminiſtrandi Jura Imperii, & cætera faciendi quæ ad Imperatorem verum pertinent, plenariam habet poteſtatem: nec Papa, ſive Sedis Apoſtolicæ, aut alicujus alterius approbatione, confirmatione, auctoritate indiget, vel conſenſu. Et propter hoc in perpetuum valituram legem decernimus, ut electus in Imperatorem concorditer, vel a majori parte Electorum, ex ſola electione cenſeatur & habeatur ab omnibus pro vero & legitimo Imperatore, & eidem ab omnibus ſubjectis Imperio debeat obediri*, &c. Contra hanc Conſtitutionem facientes læſæ Majeſtatis reos denuntiat, omnibuſque feudis quæ ab Imperio habent, ac Privilegiis & gratiis privatos. Extat apud *Hieronymum Balbum* Epiſcopum Gurcenſem in lib. *De Coronatione*, ad *Carolum V.* Imperatorem, inter Additiones ad *Rebdorfium*, apud *Bzovium*, & *Hervvartum*. De Imperatorio Jure quod ſuo illo Diplomate aſſeruit *Ludovicus Bavarus*, legi poſſunt *Azorius* Tom. 2. lib. 10. cap. 11. §. 6. & cap. 6. *Hoſtienſis* in Clement. 1. *De Jurejurando*, *Navarrus* Tom. 3. in cap. *Novit*, Notab. 3. Num. 21. & ſeq. & mox laudatus *Hieronymus Balbus* Gurcenſis Epiſcopus ex Ordine FF. Prædicatorum aſſumptus, in lib. *De Coronatione*, quem *Leander Albertus* ejuſdem Ordinis Profeſſor & Terræ Sanctæ Provincialis Epiſtolâ ad Cardinalem SS. Quatuor Coronatorum datâ 15. Kalendas Martii, anno 1530. * approbat, & commendat, Auctorem ceu *Virum undequaque literatiſſimum* prædicat.

Extat in principio libri.

Electorum & Principum Imperii Confœderatio & Proteſtatio.

Eadem tempeſtate, Electores & alii Principes Imperii confœderationem inire de Juribus ſuis & Imperii contra quemcumque tuendis. Hujus confœderationis formulam exhibet *Hervvartus*, Tom. 2. pag. 75. Ejuſdem meminit *Albertus Argentinenſis* in Chronico. Quin etiam ad *Benedictum XII.* Pontificem Maximum Proteſtationis in modum Epiſtolam ſcripſere, quâ Francofordienſium Comitiorum deliberationem ejus Sanctitati ſignificarunt. Proceſſus & Sententias a *Joanne XXII.* in *Ludovicum Bavarum*, ejuſque fautores, contra Deum & juſtitiam (ut ajebant) latas, reſcindi poſtularunt, & quicquid exinde ſecutum erat, tamquam in præjudicium Imperii & Jurium ipſius factum revocari. Alioqui ſe contra eoſdem Proceſſus & Sententias opportuna remedia quæſituros. Hanc Principum Epiſtolam *Bzovius*, & *Hervvartus*, ad hunc annum edidere. Eodem anno, cùm videret *Ludovicus*, nullâ ſe ratione a *Benedicto XII.* abſolutionem a Sententiis per *Joannem XXII.* in ſe latis impetrare poſſe, oſtendere aggreſſus eſt Sententias illas iniquas & irritas fuiſſe, ſcripto ac promulgato Apologetico, quem apud *Hervvartum* Tom. 2. pag. 772. & ſeq. legere eſt.

Apologeticum pro ſe ſcribit Ludovicus Bavarus

Ludovicus Bavarus Matrimonium Joannis filii Regis Bohemiæ & Margaretæ Karinthiacæ impiè dirimit.

Anno 1340. *Ludovicus Bavarus*, per ſummum nefas, Matrimonium *Joannis* filii Regis Bohëmiæ, & *Margaretæ Karinthiacæ*, pronuntiata divortii ſententia diremit; eamque, nullo facto per Eccleſiam divortio, filio ſuo *Ottoni Ludovico* Marchioni Brandeburgenſi, datâ ſuper tertio conſanguinitatis gradu, quo ſe contingebant, diſpenſatione, copulavit. *Ludovici Bavari* Diplomata apud *Bzovium* & *Hervvartum* ad hunc annum legere eſt, apud *Goldaſtum* Tom. 2. Monarchiæ Imperialis, & in Additionibus ad *Rebdorfium*. Cæſarem in facinus iſtud ambitio, & Karinthiæ quæ dotis nomine matrimonio acceſſit, invadendæ cupiditas; *Margaretam* libidinis impotentia, præcipites egerunt. Illud verò omnes Hiſtorici reprehendunt & execrantur: *Dubravius* lib. 21. Hiſtoriæ Bohëmicæ, *Albertus Argentinenſis* in Chronico, pag. 129. *Rebdorfius* ad annum 1341. *Krantzius* lib. 9. *Saxoniæ*, Cap. 15. *Cuſpinianus* Hiſtor. pag. 466. *Trithemius* in Chronico Hirſaugienſi, ad annum 1324. & 1344. *Mutius* lib. 24. Chronicor. Viri impotentiam allegat *Margareta*, ſed petulantis mulieris calumniam, procreato ex concubina filiolo *Joannes*

nes

nes Bohēmus apertè confutavit, at refert *Dubravim*. Ad tam atrox facinus vindicandum omnis Bohemia, Hungariaque & Francia commotæ ſunt, ut *Krantzius* teſtatur. Ob illud crimen, inter alia, *Clemens VI.* Pontifex Maximus in *Ludovicum Bavarum* Sententiam tulit ſecundo Idus Aprilis anno 1343. in qua hæc habentur: *Sed adhuc prædicta divulgat infamia, & notorium fertur in partibus illis, quòd Ludovicus prædictus, promovens quæ impia ſunt & ſceleſta, & Deo ac hominibus abominabilia, Margaretam tunc Ducissam Karinthiæ, quam ſua impudicitia non ſinit nos dilectam filiam appellare, dilecti filii Joannis chariſſimi in Chriſto filii noſtri Joannis Bohēmiæ illuſtris filii, legitimam & notoriam conjugem, filio ſuo primogenito in gradibus conſanguinitatis & affinitatis prohibitis, notoriè [ut fertur] conjunctum matrimoniali, ſeu potiùs inceſtuoſa & adulterinâ copulâ, ſanguine, ac Canonum & Legum ſanctionibus, & bonis moribus, timoreque divino, contemptis, copulavit, & conjungi fecit, carnali inter ipſos copula ſubſequuta, opem & operam præbens, & principalis promotor & actor exiſtens, ac malè [ut videtur] ſentiens de Matrimonii Sacramento, quod copula hujuſmodi contraheretur, & committeretur adulterium cum inceſtu per filium ſuum & Margaretam prædictos.*

Ad iſtud Matrimonium filium ſuum nonniſi invitum & repugnantem adigere potuit *Ludovicus Bavarus*, ut *Albertus Argentinenſis* teſtatur, & facinus illud Junior *Ludovicus Bavarus* plurima pœnitentia expiavit, ut conſtat ex Inſtrumento quod emiſit, dum Eccleſiæ reconciliari voluit, anno 1359. & refert *Odoricus Raynaldus* ad eumdem annum. Hæc ſunt ejus verba: *Nos Ludovicus de Bavaria, primogenitus quondam Ludovici de Bavaria, qui pro Romanorum Imperatore, dum viveret, ſe geſſit, ſed Judicio Eccleſiæ reprobati, in præſentia coram Reverendis Patribus & Dominis, &c. Item confitemur & recognoſcimus humiliter quòd olim cum nobili muliere Margareta Duciſſa Carinthiæ, quamvis ipſa & Nos ſimul eſſemus in tertio conſanguinitatis gradu ex utroque latere conjuncti, & juſtitia etiam publica honeſtatis inter nos ex eo orta fuiſſet, quod antea eadem Margareta per magnificum virum Dominum Joannem Marchionem Moraviæ, nobis in quarto gradu conſanguinitatis attinentem, per verba de præſenti fuerat deſponſata, licèt ab eodem Domino Joanne fuiſſet poſtmodum Judicio Eccleſiæ ſeparata [de facto] matrimonium ſcienter & temerè contraximus. Et in eo per ſeptemdecim annos vel circiter contra Jus, Proceſſus, & Sententias per fœlicis recordationis Dominos Benedictum XII. & Clementem VI. Romanos Pontifices, ſeu alios, eorum, ſive alterius ipſorum auctoritate & mandato ſuper hoc contra Nos & dictam Margaretam ſpecialiter habitos & prolatos, permanſimus, & filios & filias procreavimus ex ea, & quod aliàs multipliciter contra Proceſſus prædictos Deum verum Patrem & Dominum ac præfatam Romanam Eccleſiam omnium fidelium Matrem & Magiſtram, aliaſque Eccleſias & Eccleſiaſticas perſonas offendimus.* Judicio Eccleſia *Margaretam Karinthiæ* Duciſſam & *Joannem Bohēmum* ſeparatos fuiſſe, *de facto*, ait *Ludovicus Bavarus* Junior, idemque aſſerit *Innocentius VI.* in Diplomate quod *Hervvartus* laudat ex Archivis Sereniſſimorum Bavariæ Ducum, non de jure, quia malis artibus ad Judicium illud Eccleſiaſticum obreptum eſt, ut *Henricus Mutius* teſtatur: vel ab Epiſcopo auctoritatem nullam habente pronuntiata divortii ſententia eſt, ut *Aventinus* refert. Vel Judicium illud qualecumque ſpectant *Ludovicus Bavarus* Junior & *Innocentius VI.* quod ſeptennio poſt conjunctionem nefariam, ſcilicet poſt mortem *Ludovici Bavari* Patris interveniſſe narrat *Rebdorfius* ad annum 1349. his verbis. *Eodem anno* 1349. (inquit) *Menſe Julio, Epiſcopus Curienſis, in cujus Diœceſi eſt Caſtrum Tyrolis, promulgat Sententiam divortii inter Joannem fratrem Caroli, & filium quondam Ducis Karinthiæ, cui prænominatus Ludovicus Marchio Brandeburgenſis, ut uxori ſuæ cohabitaverat per ſeptem annos & ultra, & duos pueros ſuſcepit ex ipſa. In qua Sententia Epiſcopus aſſerit præfatum Joannem frigidum & impotentem ad carnalem copulam, & ideo non fuiſſe matrimonium inter eos.*

Schiſmatici Tractatus de poteſtate Imperatoris in cauſis Matrimonialibus.

Ea tempeſtate Tractatus duo in defenſionem *Ludovici Bavari* patris, quòd ſpectat matrimonialem hancce cauſam, ſcripti ſunt, unus ab *Okamo* qui venalem calamum adverſùs Eccleſiam ipſi mancipaverat, ſic inſcriptus: *Tractatus de Poteſtate Imperatoris in cauſis Matrimonialibus.* Editus eſt a *Goldaſto* Tom. 1. *Monarchiæ Imperialis*. Alter a *Marſilio de Padua* hæretico homine, ſic inſcriptus: *Incipit Tractatus conſultationis per Marſilium de Padua editus, ſuper divortio Matrimonii inter illuſtres conjuges, Joannem videlicet filium Regis Bohēmiæ, & Margaretam Duciſſam Karinthiæ, celebrato per Dominum Ludovicum, Dei gratiâ Romanorum Imperatorem.* Editus eſt ab eodem *Goldaſto*. Tom. 11. *Monarchiæ Imperialis*. Hos Auctores ſequutus eſt *Joannes Launoius*, in libro qui inſcribitur: *Regia in Matrimonium Poteſtas*, * ex facto illo, immo facinore & flagitio *Ludovici Bavari* colligens, ſeculares Principes eâ gaudere auctoritate ut Matrimonia diſſolvere poſſint & diſpenſare in gradibus conſanguinitatis, aliiſque impedimentis. Religioſior fuit *Georgius Hervvartus* facinus illud *Ludovici Bavari* excuſare non auſus, ſed culpam in Theologos adulatores rejiciens omnem, quorum conſilium ſequutus eſt.

* *Cap. 9. art. 1. tertia Partis.*

Novi Oratores a L. Bavaro ad Benedictum XII. Pontificem miſſi.

Anno 1341. *Ludovicus Bavarus* cum Rege Francorum concordiam iniit; *Eduardo* Anglorum Regi conceſſum Imperii Vicariatum revocavit. Rex Chriſtianiſſimus operam ſuam ſpopondit ad ipſum cum Sede Apoſtolica reconciliandum. *Et ſic in tota Francia poſt hæc & Pariſiis ſcriptus eſt & nominatus Imperator* (inquit Albertus Argentinenſis) Miſſi a Cæſare & a Rege Francorum ad *Benedictum XII.* Oratores, qui pro ipſius Imperatoris ad ſatisfaciendum Eccleſiæ parati abſolutione ſupplicarent. Reſpondit Pontifex, *Ludovicum Bavarum* ad arbitrium Regis Francorum modò Hæreticum, modò Chriſtianiſſimum ſe habere non poſſe. Et protracto variis occaſionibus negotio, *Rex Francorum [ut credebatur] quod noluiſſet, ſimulavit ſe velle: Benedictus verò quod voluiſſet ſimulavit ſe nolle.* Verba ſunt *Alberti Argentinenſis*.

L. Bavarus Clementi VI. fruſtra ſupplicat pro abſolutione.

Anno 1342. Oratores ad *Clementem VI.* Pontificem Maximum *Ludovicus Bavarus* miſit, Eccleſiæ, ipſiuſque Pontificis gratiam humiliter flagitans. Hanc Legationem ejus obiit nomine *Humbertus* Delphinus Viennenſis, ejus avunculus. (Ex *Rebdorfio* & *Alberto Argentinenſi*.) Duriores conditiones *Ludovico* Pontifex impoſuit, ut ſcilicet Oratoribus ſuis poteſtatem faceret in ſolidum confitendi omnes errores & hæreſes. Item reſignandi Imperium, nec reſumendi, niſi hoc fieret de gratia Papæ, & ſe ac filios ſuos, bona, ac ſtatum ſuum, voluntati Papæ penitus committendi, aliaque inſolita faciendi. Conditionibus *Ludovicus* ſubſcripſit, Pontifice & Cardinalibus mirantibus. Oratores Cæſaris conditiones Juramento confirmarunt. Cùm verò nihil jam ipſius abſolutionem retardare poſſe videretur, novos Articulos Pontifex de conſilio Cardinalium propoſuit, quos *Ludovicus* ratos habere deberet ad beneficium abſolutionis impetrandum. Principes anno 1344. Francofurti in ſolemnibus Comitiis congregati, novos illos Articulos a Pontifice præſcriptos *in perni-*

ciem

tiem ac deſtructionem Imperii conceptos eſſe judicarunt: & quòd nec Cæſar, nec ipſi, ſalvo Juramento de tuendia Imperii Juribus præſtito, annuere valerent: ac decrevere, ſi Pontifex in ſententia perſiſteret, ſe in *Rens* ad Rhenum conventoroa, ut deliberarent de mediis quibus hujuſmodi conatibus reſiſterent. [Ex *Alberto Argentinenſi*, & *Nauclero*.] Anno 1345. Oratorea iterum ad *Clementem VI.* miſit *Ludovicus*, gratiam Eccleſiæ, & quorumdam Articulorum ſibi præſcriptorum exoraturos mutationem. At nihil ejuſmodi legatio promovit, *Rebdorfio* teſte.

Carolus IV. Rex Bohëmia, Rex Romanorum agente ſummo Pontifice eligitur.

Anno 1346. Indictis a Pontifice ad villam *Rhene* ad Rhenum Septemviralibua Comitiis, maxima pars Electorum *Carolum IV.* Regem Bohëmiæ in Regem Romanorum elegit, ut *Albertus Argentinenſis*, & *Cuſpinianus* referunt. Verùm Aquiſgrani pro more coronari non potuit, quòd Urbs *Ludovici* partibus conſtanter adhæreret. *Adolphus* autem *Comes Palatinus Rheni*, *Henricus Archiepiſcopus Moguntinus*, *licet a Papa depoſitus*, *Marchio Brandeburgenſis*, *Duceſque Bavariæ*, *ac pene omnes civitates Imperii*, *partes Ludovici*, *uſque ad mortem ejus*, *pro viribus ſequentes defendebant*: ut ſcribit *Trithemius*.

Ludovici Bavari obitus.

Obiit anno 1347. non ſine ſuſpicione veneni a *Joanna* Auſtriæ Duciſſa propinati. Chriſtianæ pœnitentiæ ſigna ipſum edidiſſe, Cuſpinianus, Paulus Langiua, aliique Auctores ab Hervuarto laudati aſſerunt.

SCHOLION. I.

In hoc Articulo pag. 303. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Ante confirmationem Papa Imperator munia Imperii exercet.*

R. *Ludovicum Bavarum*, electione ſuâ nondum a Romano Pontifice confirmatâ Imperii adminiſtrationem ſuſcepiſſe ſcripſi. Mera facti Quæſtio eſt, cujus comperta veritas.

SCHOLION. II.

In eodem Articulo, pag. 306. Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Ob repulſam beneſtarum conditionum Joannes XXII. Papa nimia duritia accuſatur.*

R. Mera facti Quæſtio.

SCHOLION III.

I. eodem Articulo, pag. 309. Religioſi Cenſorea hanc Propoſitionem notant: *Rationes duntaxat Politica impedivere abſolutionem Ludovici Bavari.*

R. Id ex propria ſententia non dixi, ſed ab aliis ſcriptum narravi, ſcilicet ab *Alberto Argentinenſi*, & *Villano*, quorum verba deſcripſi, ſubjunxique: *An ita ſe res habuerit, ut Hiſtorici illi commemorant, pendens Lector judicet. Sententiam ſuſpendo.* Modeſtiùs loqui non potui.

SCHOLION IV.

In eodem Articulo, pag. 310. Edit. primæ Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Imperialis Poteſtas & Dignitas eſt immediatè a ſolo Deo.*

R. Vera Propoſitio, quam tamen ibi dogmaticè non trado, ſed hiſtoricè refero: Verba ſunt enim *Ludovici Bavari* in Conſtitutione edita de conſenſu Electorum & aliorum Principum Imperii, quæ in hiſtoriæ ſerie deſcripſi, de iſtius Principis geſtis agens. *Imperatores ſciunt quis illis dederit Imperium* (inquit Tertullianus Apologetici cap. 30) *ſentiunt qua homines, quis & animam. Sentiunt eum eſſe Deum ſolum, in cujus ſolius poteſtate ſunt, a quo ſunt ſecundi, poſt quem primi ... Imperator ideo magnus eſt, quia cælo minor eſt ... Inde eſt Imperator, unde & homo antequam Imperator. Inde poteſtas illi, unde & ſpiritus.* Et cap. 34. *Sed quid ego ampliùs de Religione atque pietate Chriſtiana in Imperatorem, quem neceſſe eſt ſuſpiciamus, ut eum quem Dominus noſter elegit. Et meritò dixerim, Noſter eſt magis Cæſar a Deo noſtro conſtitutus .... Magis illum commendo Deo, cui ſoli ſubjicio ... ſatis habet appellari Imperator. Grande & hoc nomen eſt, quod a Deo traditur.*

Nota:

SI attentè Jo. XXII. geſta legantur apud Franciſcum Pagium facillimè cognoſcet Lector Ludovicum Bavarum nonniſi ſubdolè cum Pontifice ſemper egiſſe, ac animum ſemper alienum habuiſſe a ſuis dimittendis ſceleribus. Nil mirum ergo ſi Pontifices illius verbis non acquieſcentes petitam denegarunt abſolutionem. Et quidem illud etiam oſtendit nimię duritiei adversùs Bavarum non accuſandum Joannem, quòd quamvis elapſus eſſet terminus illi conſtitutus pro dimittenda Regni & Imperii adminiſtratione, uſquedum innoteſceret, an jure Imperatoris dignitatem obtineret, non tamen illico pœnas in Monitorio latas publicavit. Sed tunc tandem Imperio expoliatum pronunciavit, quando in ſua obſordeſcens contumacia peiora aggredi videbatur.

Adnotat etiam Pagi in vita Benedicti XII. hunc Pontificem Bavaro denegaſſe abſolutionem; quia dum veniam expoſcere, & ſatisfactionem eccleſiæ promittere videbatur, Ednardum Angliæ Regem, ac Belgarum Principes adversùs Philippum Galliæ regem ſollicitabat, qui proinde ab expeditione, quam in Orientem parabat, ceſſavit. Legantur Benedicti literæ apud Raynaldum ad an. 1336. n. 29. & 1337. n. 3. & facilè comperitur Bavari conjurationem in Philippum, illius inconſtantiam ac vindictæ cupiditatem moviſſe Pontificem ad abſolutionem denegandam. Qui crediderunt Benedictum id præſtitiſſe, ut morem gereret Principibus, qui a Ludovico erant averſi, non conſiderarunt ita a Scriptoribus rerum Benedicti nobis hunc Pontificem exhiberi, ut nec vi, nec precibus, nec pollicitationibus a recto dimoveretur.

ANIMADVERSIONES in illam propoſitionem quâ dicitur Principum ſæcularem poteſtatem immediatè eſſe a Deo.

Nemo refragabitur Principum poteſtatem proximè a Deo eſſe, ſi ita loquendo ſignificare quis velit Deum voluiſſe in hoc mundo Principes eſſe, ac Principibus legitimis, quamvis diſcolis, eſſe obtemperandum; ſeu ſi velit innuere hominum corda in electionibus dirigere, quamvis & perverſæ ſuæ voluntati non ſemel reliquerit. Ubi verò de particularium Principum electione agatur, præfatæ opinioni acquieſcendum non puto.

§. UNICUS.

Principum auctoritas proximè, ſeu immediatè a populi conſenſu eſt derivanda.

PRincipatum in mundo eſſe ita Deo volente, non verò particulares Principes a Deo immediatè ſuam poteſtatem agnoſcere, explicat S. Chryſoſtomus hom. 23. in ep. ad Rom. ad ea

ver-

Digitized by Google

verba: *Non eſt poteſtas niſi a Deo*, ubi ſic habet: *Quid dicis? Omnis ergo Princeps a Deo conſtitutus eſt? Iſtud non dico. Nec enim de quovis Principe mihi ſermo nunc eſt, ſed de ipſa re. Quòd enim Principatus ſunt, quodque hi quidem imperant, alii verò ſubjecti ſunt; quòdque non ſimpliciter, ac temerè cuncta feruntur, nec fluctuum inſtar populi huc atque illuc circumaguntur, divina Sapientia opus eſſe dico. Propterea non dicit: Non enim Princeps eſt niſi a Deo, ſed de re ipſa diſſerit dicens: Non enim poteſtas eſt niſi a Deo.* Et S. Iſidorus Peluſiota ep. 216. *Impii etiam ac ſacrilegi in principatum irruerunt, quos permiſit quidem Deus, ſed propemodum non elegit:* & nihilominus antea dixerat Deum in hoc mundo Imperia voluiſſe his verbis: *Poteſtatem, hoc eſt, Imperium, & Regnum a Deo formatum atque inſtitutum eſſe profitendum eſt, ut ne ornatus in ſtatum inornatum degeneret.*

Placet etiam hìc audire Juſtinianum Imperatorem, qui ſanè nulli rei pepercit, ut Imperialis Dignitatis ſplendorem augeret. Agnovit igitur Novella ſexta a Deo tamquam a primo ſonte Sacerdotium & Imperium derivaſſe, illud ut divinis miniſtraret, hinc ut humanis præſideret. Explicans verò *ff. de orig. jur. l. 2. §. 9.* in quo ſenſu a Deo ſit Principum poteſtas, hæc habet: *Quia difficile plebs convenire cœpit, populus certè multò difficiliùs in tanta turba hominum: neceſſitas ipſa curam Reipublicæ ad Senatum deduxit.* Et §. 11. *Noviſſimè ſicut ad pauciores juris conſtituendi via tranſiſſe ipſis rebus dictantibus videbatur, per partes evenit, ut neceſſe eſſet Reipublicæ per unum conſuli. Nam Senatus non proinde omnes provincias gerere poterat. Igitur conſtituto Principe, datum eſt ei jus, ut quod conſtituiſſet, ratum eſſet.* Et ff. de Conſt. Princ. l. 1. *Quod Principi placuit legis habet vigorem, utpote cum lege regia, quæ de Imperio ejus lata eſt, populus ei & in eum ſuum Imperium, & poteſtatem contulerit.* Ita immediatè a populo derivaſſe eam poteſtatem, quâ Principes dominantur, non ſemel explicat Juſtinianus.

Ratio etiam apertè ſuffragatur; nam ex eo cognoſcere poſſumus alicujus poteſtatis originem proximè a Deo eſſe, vel quia ſolus Deus eam poſſit elargiri; vel quia de facto innoteſcat ab ipſo Deo fuiſſe collatam, quamvis & ab hominibus potuiſſet dimanare. Scimus e. g. Ordinis poteſtatem a ſolo Deo tamquam causâ principali effluere, cùm ipſe ſolus, non verò homines, tribuere potuerint poteſtatem ſupra verum Chriſti Corpus in Sacrificio, ac ipſius myſticum corpus in peccatorum abſolutione &c. Quamvis autem & ipſe Deus immediatè potuiſſet particularibus Principibus regnandi poteſtatem communicare, nemo dicet & populum id facere non potuiſſe; quid enim prohibet hominem liberum alicui tamquam ſuo Principi fidem ſpondere, & ad omnia, ad quæ Principibus ſubditi tenentur, obſtringi voluiſſe? Deum verò proximè Principes in Novo Teſtamento elegiſſe, neſcio ubi quis legere potuerit; at populorum conſenſu Principes ad Solium evectos, ac imperandi poteſtatem juxta Nationum diverſitatem eiſdem majorem, vel minorem tribuiſſe facillimè adinvenio. Ita in ipſa Gallia, non immediatè Deus, ſed ipſi Franci voluerunt primò Clodovæi familiam, deinde familiam Pipini, ac denique Hugonis Capeti poſteros imperare. Francorum etiam conſenſu factum eſt, ut primi Reges per electionem, alii verò per ſucceſſionem Regnum adipiſcerentur; ſicut etiam quòd ab initio etiam illegitimi Thronum poſſent aſcendere, deinde verò tantùm legitimi, iique maſculi.

Liceat etiam expoſtulare quale ſit medium, quo Deus immediatè Principibus imperandi contulit poteſtatem? Scimus Deum immediatum eſſe auctorem poteſtatis, quam obtinent Sacerdotes; at id ſcimus, quia nobis innoteſcit Ordinis ſacri Sacramentum inſtituiſſe, quo mediante illis Sacerdotalem confert auctoritatem. Penitus autem ignoramus Deum aliquid inſtituiſſe, unde Principes Deum ipſum ſibi immediatè regnandi jus conceſſiſſe agnoſcerent.

Quædam PP. objiciuntur teſtimonia, ſed aliò illorum mens reſpiciebat. Opponunt e. g. dixiſſe Auguſtinum l. 5. de Civit. cap. 21. *Qui Auguſto, ipſe & Neroni. Qui Veſpaſianis vel Patri, vel Filio ſuaviſſimis Imperatoribus, ipſe & Domitiano crudeliſſimo*, nempe Imperium dedit. Verùm S. Auguſtinus nequidem ſomniaverat de ſtabilienda quæſtione, cujus hìc ſermo eſt. Illius mens erat oſtendere a Divina Providentia, non a falſis Diis Imperia diſtribui. Tertullianum etiam ſibi faventem dicunt, nam *Apolog. c. 30.* ita ait: *Inde Imperator, unde & homo, antequam Imperator. Inde poteſtas illi, unde & Spiritus.* Sed nec Tertullianus de immediata, vel mediata ſæcularis poteſtatis origine cogitavit; ſed ſolùm ſignificare voluit, quòd cùm a vero Deo deberent Principes Imperium agnoſcere, ad ipſum non ad falſos Deos pro illis orationes erant dirigendæ. Longè etiam ab hac controverſia reſpexit S. Epiphanius *hæreſ. 40.* dum ait: *Videſne ut hæc mundi poteſtas à Deo ſtabilita ſit, gladiique jus obtineat? Neque verò id aliunde, quàm a Deo vindicandum accipit.* Dum verò ita ajebat S. Epiphanius, impugnare intendebat hæreticos Archonticos, qui veri Dei dominationem ſpernentes, collocabant Principem Sabaoth in ſeptimo cælo, ubi tyrannidem exerceret. Cùm igitur PP. revera de Principum poteſtate immediatè a Deo derivandâ nequidem cogitaverint, nimis fidenter videtur mihi Petrus de Marca l. 2. c. 1. ita ſcripſiſſe: *E collatione duarum poteſtatum egregiè conſicitur, regnum æquè a Deo inſtitutum fuiſſe, ac ſpiritualem, & ſolidam humanarum rerum adminiſtrationem illi demandatam. — Certum & conſtantiſſimum eſſe debet apud pios & devotos Regum cultores unicuique Regum poteſtatem regiam immediatè a divino Numine conferri.*

ARTICULUS VI.

De CAROLO *IV. Bohēmo, &* VVENCESLAO.

I. CArolus *IV.* Lutzemburgenſis, Bohēmiæ Rex mortuo *Ludovico Bavaro*, fœderatas urbes plurimas, quæ confirmatum ipſi a Romano Pontifice Romanorum Regnum agnoſcere, in ejuſque verba jurare hucuſque recuſaverant, ad obſequium ſuum traduxit, Ratiſponam, Nuremburgum, Wittembergenſem Comitatum, Bambergam, Herbipolim, Argentinam, Alſatiamque univerſam. Bavari Principes, & qui ab eorum ſtabant partibus, cùm Imperium *Eduardo* Regi Angliæ, deinde *Frederico* Marchioni Miſnenſi fruſtra detuliſſent; illis nempe injuſtum & plenum periculis honorem recuſantibus, *Guntherum* Comitem Scuvartzburgenſem *Carolo* demum oppoſuere. Pars utraque ad controverſiam bello dirimendam ſeſe comparabat, cùm Tyrannus ſubitâ correptus infirmitate, ex qua manus illi contractæ, cedere coactus eſt. Sic incruentâ victoriâ parta Germaniæ pax. *Carolus* Aquiſgrani coronatus anno 1349. in Italiam venit, ac Romæ die Paſchatis Coronam Imperii accepit, ſtatimque ſecundùm Pacta conventa cum Romano Pontifice, Urbe ex- *Caroli IV. coronatio.*

Comitia Imperialia, Legeſque a Carolo IV. lata.

ceſſit, ac tota ditione Pontificia, Gibellinis contra Guelphos plus æquo non ſavit, ſed omnibus ſe præbuit æquiſſimum, & in Eccleſiæ utilitates propenſiſſimum. Anno 1356. ſolemnem Conventum Metis habuit, in quo Leges promulgavit Imperio conducibiles. Leguntur apud *Goldaſtum* Tom.1. Conſtitutionum Imperialium. Alia eodem anno ineunte Comitia Nurembergæ habuerat, in quibus Leges etiam condidit ad concordiam inter Electores fovendam, & pacificam Regis Romanorum electionem procurandam. Extant apud *Onuphrium Panvinium* poſt librum *De Comitiis Imperii*, & apud *Goldaſtum* Tom.1. Conſtitutionum Imperialium. Eccleſiaſticam Juriſdictionem ac libertatem contra ſæculares Magiſtratus ac Dominos Edicto inſigni tuitus eſt, dato anno 1359. quod cum aliis edidit *Goldaſtus*. Cum Ungariæ Rege *Ludovico* fœdus iniit Nuntiorum Pontificiorum operâ, ſcilicet *Petri* Epiſcopi Florentini, *Guidonis* Aquenſis Epiſcopi, & Magiſtri Generalis Ordinis FF. Prædicatorum. Solemnes Conventus Cracoviæ habiti, quibus Imperator, & quatuor alii Reges, Ungariæ ſcilicet, Poloniæ, Daniæ, & Cypri, aliique inſignes Principes interfuere, anno 1364. ut Rerum Polonicarum Scriptores teſtantur.

Orante *Urbano V.* Pontifice Maximo in Italiam veniens anno 1368. *Bernabonis Vicecomitis*, qui tyrannidem in Eccleſiæ ditionibus exercebat, plurimaſque invaſerat, fregit audaciam, eumque ad pacem a Pontifice rogandam compulit, Eccleſiæ Romanæ Jura confirmavit, omnique Jure in Provinciis & Urbibus Ditionis Eccleſiaſticæ ampliſſimo ceſſit Diplomate, quod ex libro Privilegiorum Eccleſiæ Romanæ edidit *Odoricus Raynaldus* ad annum 1368. Hanc in Eccleſiam liberalitatem novo poſt decem annos cumulavit beneficio, *Gregorio XI.* permittens ut Inſubriæ urbes Imperiales in clientelam Sedis Apoſtolicæ reciperet.

Caroli IV. in Romanam Eccleſiam Beneficia.

Anno 1377. *Gregorii XI.* conſenſu, *Vvenceſlaum* filium quindecim annorum adoleſcentem, Romanorum Regem creavit, redemptis magnâ pecuniæ vi Septemviralibus Suffragiis. Quo facto maximum ſibi peperit dedecus, proditâ præ ſtudio privatæ rei Imperii majeſtate, ut *Æneas Silvius* Hiſtoriæ Boëmicæ cap.33. commemorat. *Clarus profectò Imperator*, inquit, *niſi Boëmici Regni gloriam magis quàm Romani Imperii quæſiviſſet. Illud quoque nomini ſuo non parvam inuſſit maculam, quod Vvenceſlaum ex filiis ſuis natu majorem, in Imperio ſibi Succeſſorem adhuc vivens ordinare conatus eſt, idque pecuniâ. Nam cùm Principes Electores haud facilè ad eam rem trahi poſſent, quod virtute obtinere non potuit, pretio comparavit, promiſſis cuique Electori centum millibus aureis, quos tùm repræſentare non poſſet, publica illis Romana Reipublica vectigalia obligavit, perpetuum Imperii malum. Hinc Romana poteſtas ad nihilum redacta, nec poſthac attollere caput Imperium potuit, cùm Principes Electores omnia ſibi retinuerant, Imperatoremque Jurejurando adigerent, ne pignora revocaret.*

Vvenceſlaum filium Romanorum Regem creat Septemviralium ſuffragiis pecuniâ redemptis.

Magna Religione Sacras Reliquias proſecutus eſt *Carolus IV.* præcipuè Crucem Dominicam, ſacram lanceam quâ Salvatoris latus confoſſum eſt, & clavos quibus manus ejus pedeſque confixi, quarum partem cùm a *Ludovico* Marchione Brandeburgenſi *Ludovici Bavari*, Imperatoris filio recepiſſet, cum aliis Imperii inſignibus in earum honorem Feſtum diem ab *Innocentio VI.* inſtitui impetravit feria 6. poſt Octavam Reſurrectionis Dominicæ, ut *Rebdorfius* teſtatur: idemque conſtat ex Pontificio Diplomate, quod legitur apud *Odoricum Raynaldum*, ad annum 1354. N. 18. Obiit anno 1378. in Vigilia *S. Andreæ*, ut *Albertus Argentinenſis*, & *Trithemius* teſtantur. Rerum a ſe geſtarum Hiſtoriam ſcripſit, cujus in Præfatione præclara filiis ſuis, ac Succeſſoribus ad Rempublicam Chriſtianè gerendam tradidit documenta, quorum fragmentum *Cochlæus* exhibet *Hiſtoriæ Huſſitarum* lib. 1.

Caroli IV. erga ſacras Reliquias pius affectus.

II. *Vvenceſlaum* filium natu majorem Boëmici Regni, Imperiique Succeſſorem *Carolus IV.* reliquit. Is olim cùm baptizaretur ſacrum fontem lotio infecerat, Altarique impoſitus, illud fœdaverat, malis ſanè ominibus, inſtar *Conſtantini Copronymi*, ut *Dubravius* refert. Cùm ad annum uſque milleſimum quadringenteſimum Imperium peſſimè adminiſtraſſet, Septemvirum Sententia exauctoratus eſt, *Bonifacio IX.* connivente. Ad Summam illi Dignitatem abrogandam hæc maximè Principes impulerunt; negligentia in tollendo Schiſmate, Mediolani ac Longobardiæ abalienatio, imminuta paſſim ac diſſipata Imperii Jura, vendita juſtitia, latrociniorum permiſſio, in Sacerdotes alioſque viros honeſtos crudelitas, quorum plures in flumen præcipites egerat, igne damnaverat, aliiſve ſuppliciis vexaverat & peremerat, quibus ut alter *Nero* paſcebat oculos: ſocordia, ebrietas, luxuria, Magorum conſuetudo, &c. Sententiam a *Joanne* Moguntino Archiepiſcopo cæterorum Electorum nomine latam, apud *Odoricum Raynaldum* legere eſt, ad annum 1400. Num. 13.

Vvenceſlaus, Carolo Patre in Imperium ſuccedit.

Electorum ſententia exauctoratur.

CAPUT X.

De Regibus Francorum XIII. & XIV. Sæculo.

ARTICULUS I.

DE PHILIPPO AUGUSTO.

SÆculo XIII. ineunte annum Regni vigeſimum agebat *Philippus Auguſtus*, pace initâ ipſum inter & *Joannem* Anglorum Regem lætiſſimum. Pacis conditiones fuere, ut Caſtrum Rodulphi, Exoldunum, & Craſſeianum, in Biturigum finibus *Auguſto* Regi Anglus reſtitueret, jure Volcaſſini citerioris, Eburovicum, locorumque omnium quæ in Normannia Rex Chriſtianiſſimus cœperat, repetundorum cederet; *Blancham* neptem ſuam, *Ildephonſi* Caſtellæ Regis filiam, *Ludovico Philippi* filio uxorem daret, tricies mille pondo argenti pro dote numerarentur: ſi *Joannes* ſine liberis decederet, Normannia & cæteræ Provinciæ, quas Angli in Gallia occupabant, ad *Ludovicum* redirent, quas interim Beneficiario Jure a Rege Francorum teneret, ut *Richardus* Angliæ Rex ejus frater tenuerat. Breve fuit populorum de pace gaudium. Rex *Joannes* Pariſios a *Philippo Auguſto* vocatus ut tamquam Regiæ Francorum Beneficiarius pro Comitatu Pictavenſi & Andegavenſi, & Aquitaniç Ducatu ſtata die ipſius Majeſtati ad ea quæ ipſa objiceret, reſponſurus ſe ſiſteret, nec per ſe, nec per Oratorem comparuit. Quamobrem Rex Auguſtus habito cum Principibus & Baronibus ſuis conſilio, collecto exercitu in Normanniam irrupit, pluraque Caſtra & oppida ſibi ſubjecit, inter quæ Gornacum, cum tota *Hugonis* Gornacenſis ditione. Ibi *Arturum Joannis* Angliæ Regis nepotem cingulo militari donatum in clientelam ſuam ac fidem recepit *Auguſtus*, Britanniæ Comitatum, qui hereditario jure ad ipſum pertinebat, ei confirmavit, addictis Pictavenſis & Andegavenſis titulis, quos armis vendicaret.

Pax cum Joanne Angliæ Rege inita.

Bellum brevi recrudeſcit.

An-

Digitized by Google

Anno 1211. *Innocentius III.* miſit *Joannem* Abbatem Caſemarii Ordinis Ciſtercienſis, ad Reges Francorum & Anglorum ad pacem inter eos conciliaodam. Qui adjuncto ſibi de Mandato Summi Pontificis Abbate Trium Fontium, Mandatum Apoſtolicum utrique Regi propoſuerunt, *Præcipienter quòd convocatis Archiepiſcopis, Epiſcopis, totiuſque Regni Principibus, ſalvâ utriuſque Regis juſtitiâ pacem facerent, & Abbatias Monachorum ſeu Monialium, & alias Eccleſias, propter guerras eorum deſtructas, ad priſtinum reformarent ſtatum. Audito apud Medontam hujuſmodi Mandato in Octavis Aſſumptionis B. Virginis Mariæ a Domino Rege appellatione interpoſitâ, convenientibus Epiſcopis, Abbatibus & Baronibus, ad examen Summi Pontificis ejuſmodi cauſam revocaverunt.* Ita refert Rigordus Philippi Auguſti Chronographus.

Normannia univerſa a Philippo Auguſto ſubacta.

Anno 1203. Rex Normanniam univerſam in poteſtatem redegit, quę annos treeentos & ſexdecim ſuis Ducibus paruerat. Receptâ Normanniâ Rex *Auguſtus* arma in Aqoitaniam vertit, Pictavos in verba ſua adigit, Lochias & Chinonem expugnat. *Joannes* Rupellam valido cum exercitu tranſmittit, Andegavum occupat, Anno 1213. *Iſemburgim* Reginam uxorem ſuam in gratiam recepit *Philippus* Rex, a qua ſexdecim annos & ampliùs diſſenſerat. Quod unum in tanto Rege reprehenſione dignum fuiſſe, *Rigordus* teſtatur. Anno 1214. Belgicum bellum confecit, *Ferrando* Flandriæ, & *Reginaldo* Morinorum Comitibus, necnon *Ottone* Imperatore, numeroſo cum exercitu, ad Bovinas, Tornacum inter & Inſulam, juſto prælio profligatis. Fugatus *Otto*, Comites quinque, quos inter *Ferrandus* & *Reginaldus* in Auguſti Regis poteſtatem venere. Prælium celeberrimum, inſignemque victoriam *Rigordus*, & *Vuillelmus Brito* lib. 11. Philippidos commemorant. Qua pietate ſe ſuoſque ad pugnam præparaverit *Philippus Auguſtus*, narrat accuratè iſtorum Hiſtoricorum prior, qui ejus Majeſtati in ipſo exercitu erat a Sacris. Rex, inquit, *antequam congrederetur, hac brevi & humili Oratione ſuos fuit milites allocutus. In Deo tota ſpes & fiducia noſtra eſt poſita: Rex Otho & exercitus ſuus a Domino Papa excommunicati ſunt, qui ſunt inimici & deſtructores rerum Sanctæ Eccleſiæ, & pecunia, quâ eis ſtipendia miniſtrantur, de lachrymis pauperum & de rapina Eccleſiarum Dei & Cleri acquiſita eſt. Nos autem Chriſtiani ſumus & communione & pace Sanctæ Eccleſiæ fruimur; & quamvis peccatores ſimus, tamen Eccleſiæ Dei conſentimur, & Cleri pro poſſe noſtro defendimus libertates. Unde præſumere fiducialiter debemus de Dei miſericordia, qui nobis licet peccatoribus dabit de ſuis & de noſtris hoſtibus triumphare. His dictis, petierunt milites a Rege benedictionem; & ſtatim inſonuerunt tubæ & fecerunt inſultum viriliter in hoſtes, & audaciſſimè & ſtrenuiſſimè conflixerunt.*

Belgicum bellum.

Prælium celebre ad Bovinas, inſigniſque victoria.

In victoriæ celeberrimæ ad Bovinas reportatæ perennem memoriam, & grati animi erga Deum exercituum Dominum monumentum, Abbatiam Ædemque ſacram ſub Deiparæ Virginis invocatione prope Silvanectum erigere decrevit Rex Chriſtianiſſimus. Votum patris *Ludovicus VIII.* exſolvit. Abbatiæ *A Victoria* nomen inditum. Canonici Regulares ex Abbatia *S. Victoris* Pariſienſis in ea collocati.

Eodem tempore, *Ludovicus* Regius Juvenis *Joannem* Anglorum Regem e Pictonibus pepulit. Querelas contra *Philippum Auguſtum* de violata pace & Juramenti religione ad Summum Pontificem *Innocentium III. Joannes* detulit. Pontifex qui *Joannem* juſtam novo bello cauſam præbuiſſe non noverat, fiduciarii Principis officio erga Regem Francorum neglecto; Abbati Caſemarii Legato Apoſtolico in mandatis dedit, ut unà cum Archiepiſcopo Bituricenſi cauſam cognoſceret, & juxta formam ſibi præſcriptam procederet: Præſulibus verò Gallicanis, ut ejus Sententiæ parerent, executionem Judicii promoverent. Prævidebat *Innocentius* doctiſſimus & ſagaciſſimus Pontifex, Regem Chriſtianiſſimum Gallicanos Antiſtites, Procereſque, cauſę merę temporalis Judicium Sedi Apoſtolicæ non facilè permiſſuros, cùm de belli æquitate uni Deo rationem reddere ſupremi Principes teneantur. Quamobrem Deum ſui erga Regem & Regnum Francorum ſinceri amoris teſtem appellat, ejuſque juribus derogare ſe nolle conteſtatur. *Novit ille*, inquit, *qui nihil ignorat, qui ſcrutator eſt cordium, ac conſcius ſecretorum, quòd Chariſſimum in Chriſto filium noſtrum Philippum Regem Francorum Illuſtrem de corde puro, & conſcientia bona, & fide non fictâ diligimus, & ad honorem & profectum & incrementum ipſius efficaciter aſpiramus:* EXALTATIONEM REGNI FRANCORUM, SUBLIMATIONEM APOSTOLICÆ SEDIS REPUTANTES: CUM HOC REGNUM BENEDICTUM A DEO SEMPER IN IPSIUS DEVOTIONE PERMANSERIT, ET AB EJUS DEVOTIONE NULLO UNQUAM, SICUT CREDIMUS, SIT TEMPORE DISCESSURUM: *Quia licet interdum hinc inde fiant immiſſiones per Angelos malos; Nos tamen qui Satanæ non ignoramus aſtutias, circumventiones ipſius ſtudebimus evitare; credentes quod idem Rex illius ſeduci ſe fallaciis non permittet. Non ergo putet aliquis, quòd Juriſdictionem aut Poteſtatem ipſius minuere, aut perturbare velimus: cùm ipſe Juriſdictionem noſtram & Poteſtatem non debeat, aut velit etiam coarctare. Cùmque Juriſdictionem propriam non ſufficiamus explere; cur alienam uſurpare velimus?* Conteſtatur deinde, ſe judicium de feudo ſibi arrogare nolle, cùm ad Regem pertineat, ſed ſolùm de peccato. *Non enim intendimus judicare de feudo, cujus ad ipſum ſpectat Judicium, [niſi fortè juri communi per ſpeciale privilegium, vel contrariam conſuetudinem aliquid ſit detractum,] ſed decernere de peccato, cujus ad nos pertinet ſine dubitatione cenſura, quam in quemlibet exercere poſſumus & debemus. Non igitur injurioſum ſibi debet Regia Dignitas reputare, ſi ſuper hoc Apoſtolico Judicio ſe committat.* Solius itaque jura correptionis, admonitionis, & Cenſuræ Eccleſiaſticæ in Principes Chriſtianos, ut in cœteros Eccleſiæ filios, non poteſtatem directam vel indirectam in eorum temporalia ſibi tribuit *Innocentius III.* Unde verba *Valentiniani* Imperatoris profert, Mediolanenſis Eccleſiæ Suffraganeos ita compellantis: *Talem in Pontificali Sede conſtituere procurate, cui & nos, qui gubernamus Imperium, ſincerè noſtra capita ſubmittamus: & ejus monita, dum tamquam homines deliquerimus, ſuſcipiamus neceſſariò velut medicamenta curantis.* Laudat & Legem *Theodoſii* a *Carolo Magno* innovatam, quâ ſancitum eſt, ut ſi litigantium alter Judicium elegerit Sacroſanctæ Sedis Antiſtitis, etiamſi pars alia refragatur, ad Epiſcoporum tribunal cauſa deferatur. Suam tamen Poteſtatem *Non humanæ Conſtitutioni, ſed Divinæ Legi potiùs innixam* aſſerit. *Nullus enim* (ait) *qui ſit ſanæ mentis ignorat, quin ad Officium noſtrum ſpectet de quocumque mortali peccato corripere quemlibet Chriſtianum, & ſi correptionem contempſerit, ipſum per diſtrictionem Eccleſiaſticam coërcere.* Tandem ratione Juramenti cauſam ad Sedem Apoſtolicam evocari poſſe ſcribit. *Poſtremò cùm inter Reges ipſos formata ſint pacis fœdera, & utrinque præſtito Juramento firmata; quæ tamen ſervata uſque ad præfixum terminum non fuerunt: numquid non poterimus de Juramenti religione cognoſcere, quod ad Judicium Eccleſiæ*

Innocentius III. de belli cauſa a Philippo Auguſto Joanni Regi Anglorum illati cognoſcere volens, nullam propterea ſibi vendicat in ejus temporalia auctoritatem.

cliſia non eſt dubium pertinere, at rupta pacis fœdera reformentur? Hæc Epiſtola ab *Antonio Auguſtino* edita eſt in 3. Collectione Decretalium Tit.1. C.3.

Gallicani Præſules cauſam Regis contra Legatum Apoſtolicam generosè tuentur.

Gallicanos Præſules Apoſtolicus Legatus Meldas ad Colloquium congregavit, eiſque Summi Pontificis literas exhibuit ac mandata. Reſponderunt, Angliæ Regem obrepſiſſe Pontifici, utque perturbationem ac mala Gallicanæ Eccleſiæ imminentia averterent, ipſum *Innocentium III*, conſulere decreverunt, atque Appellatione ad Sedem Apoſtolicam interjectâ Legati actionem prohibuere. Certum appellationi perſequendæ conſtitutum tempus, conſentientibus Epiſcopis, Chriſtianiſſimi Regis Oratoribus approbantibus. Decreta Suſpenſionis pœna in Præſules ſingulos, qui appellationis perſecutionem differrent.

A Summo Pontifice laudati.

De his certior factus Pontifex, Legati prudentiam, Gallicanorum Præſulum pietatem laudavit, ipſos, ob Eccleſiæ Gallicanæ erga Sedem Apoſtolicam merita a conditione quam Legatus appellantibus impoſuerat, abſolvit; permiſitque ut appellationem perſequerentur prout Regno & Sacerdotio convenire judicarent, quorum jura illæſa ipſe peroptabat. iſta conſtant ex Literis *Innocentii III.* ad Gallicanos Epiſcopos datis. *Quia*, inquit, FIDEM ET OBEDIENTIAM VESTRAM NOS ET PRÆDECESSORES NOSTRI SUMUS FREQUENTER EXPERTI: *ut oſtendamus affectum. quem non ſolùm ad vos &* ECCLESIAS GALLICANAS, *verùm etiam ad ipſum Regem & Regnum Francorum habemus: nolumus vos hoc titulo teneri ligatos; ſed appellationem interpoſitam proſequamini, prout Regno & Sacerdotio noveritis expedire: Quia* NOS ITA VOLUMS SACERDOTII JURA INTEGRA CONSERVARE, UT ETIAM REGNI JURA CUSTODIAMUS ILLÆSA. Cum Regis licentia, cujus cauſa Gallicana Eccleſia Regiorum Jurium acerrima & conſtantiſſima ſemper propugnatrix, Sedem Apoſtolicam appellaverat, Romam profecti ſunt Senonenſis & Bituricenſis Archipræſules, cum Pariſienſi, Meldenſi, Catalaunenſi, & Nivernenſi Epiſcopis, multiſque ſecundi Ordinis Sacerdotibus; & Regem Chriſtianiſſimum ab æquitatis tramite non deflexiſſe, Juramenti religionem ſanctiſſimè ſervaſſe, juſta de cauſâ bellum Anglo intuliſſe, qui cauſæ ſuæ diffidens neminem Romam miſerat, Summo Pontifici perſuaſere. Ad hæc, in Conſiſtorio ſunt conteſtati; *Quòd ipſi non appellaverunt ad Mandatum Apoſtolicum eludendum, ſed quia ſua intereſſe credebant: maximè cùm crederent in hac parte ſuum Regem juſtam cauſam habere. Sed ſi nec iſtud ſufficeret, & in aliquo eſſent Domino Papa ſuſpecti Purgationem Canonicam offerebant, quàm eis Dominus Papa remiſit.* Ita refert Auctor Anonymus Commentarii *De Guerra Francia & Anglia Regum*, apud *Duchesnium*. Tom.5. Hiſtoriæ Francorum pag. 809.

Cardinalis Peronius confutatur, perperam aſſerens Philippum Auguſtum adversùs Joannem Angliæ Regem bellum geſſiſſe ob ſententiam exauctorationis

Doctiſſimi Cardinalis *Peronis* errorem hic non poſſum quin perſtringam ac refellam, qui *Philippum Auguſtum* bellum *Joanni* Anglorum Regi, *Sine Terra*, cognominato, intuliſſe ait (in Oratione ad Tertium Regni Ordinem habita) fretum Sententiâ Summi Pontificis *Innocentii III.* qui ipſum exauctoraverat. *Joannem* ab *Innocentio III.* non fuiſſe exauctoratum, Cap. 1. Num. 13. probavi; nunc demonſtrandum mihi ſumo quòd etſi exauctoratum eſſe detur, non tamen propter *Innocentii III.* Sententiam in eum expeditionem duxit *Philippus Auguſtus*, ut eminentiſſimus Cardinalis aſſerit, unius *Haillandi* recentioris Hiſtorici fultus teſtimonio. Sed rationes alias habuit graviſſimas & æquiſſimas belli adversùs *Joannem* ſuſcipiendi, quarum una fuit cædes *Arturi*, Britanniæ Ducis, & Andegavenſis Pictavenſiſque Comitis, Beneficiarii ſui, quem *Joannes*, Patruus Nepotem, crudeli proditione trucidaverat. Quamquam & occaſione dirarum ab *Innocentio III.* in Rege latarum uti potuerit *Philippus Auguſtus* tamquam rebus ſuis commodâ, ut juſtiſſimi belli conſilium exequeretur. Sed *Rigordum* Auguſti Regis Chronographum audire præſtat, rationes, quæ ipſum ad bellum Anglo inferendum moverunt, exponentem, ad annum 1213. *Cauſa*, inquit, *quæ Philippum Regem Magnanimum movent ad hoc ut vellet in Angliam transfretare, fuit ut Epiſcopos, qui diu a Sedibus ſuis ejecti in Regno ſuo exulabant, ſuis Eccleſiis reſtitueret, ut divinum ſervitium quod jam per ſeptennium in tota Anglia ceſſaverat, faceret renovari, & ut ipſum Regem Joannem, qui nepotem ſuum Arturum occiderat, qui & plurimos parvulos obſides ſuſpenderat, & flagitia innumerabilia perpetraverat, vel pœna condigna ſubjiceret, vel a Regno penitus expellens, ſecundùm agnominis ſui interpretationem, omnino efficeret* SINE TERRA. *Unde & ipſe Joannes Rex hæc omnia metuens, dum prædicta agerentur, compoſuit cum Clero miſſis Nuntiis ad Summum Pontificem, qui Pandulphum Subdiaconum ſuum in Angliam mittens, pacem inter Regem & Clerum, ut potuit, reformavit.* Cùm *Joannes* rebus cum Summo Pontifice compoſitis, ei & Eccleſiæ Romanæ Regnum ſuum addixiſſet, eique *fidelitatem & homagium* in manibus *Pandulphi* Legati Apoſtolici præſtitiſſet, *Philippus Auguſtus*, eodem Pontifice monente, ac per Legatum urgente, omnem Anglici belli apparatum aliò convertit, non abſque animi commotione, ut ſcribit *Matthæus Pariſius*, in Hiſtoria Anglicana. *Hæc audiens Rex Francorum, iratus valde dixit: Se jam in apparatu navium, victualium, & armorum, pluſquam ſexaginta millia librarum expendiſſe; & ex præcepto Domini Papæ laborem præfatum & in peccatorum remiſſionem ſuſcepiſſe.*

ab Innocentio III. in eam latam.

Angli a Joanne Rege deficiunt.

Poſtea verò cùm libertatum conceſſionem Regno & Eccleſiæ Anglicanæ, Baronibus exigentibus a *Joanne* Rege factam, & a ſe ipſo confirmatam, *Innocentius III.* irritam declaraſſet, eoſdemque Barones excommunicatione feriiſſet, quòd *Joannem* e Regno pellere molirentur; illi ad extrema redacti a *Joanne* palam defecerunt, & ſummo conſenſu *Ludovicum Philippi* Regis *Auguſti* filium in Regem Anglorum elegerunt, & per ſolemnes nuntios literas omnium & ſingulorum ſigillis munitas ad utrumque miſere, obnixiùs rogantes patrem, ut filium mitteret in Anglia regnaturum, & filium ut veniret illico coronandus. 24. obſides, quos Rex Chriſtianiſſimus ad majorem ſecuritatem poſtulabat, e primaria Nobilitate miſſi. *Ludovicus Princeps*, dum bellicum apparatum inſtrueret, Viros Illuſtres & induſtrios præmiſit in Angliam, per quos Baronibus ſpem conferret, eorumque fidelitatem interim experiretur. *Ita* refert *Matthæus Pariſius* ad annum 1216. Datis etiam ad eoſdem Barones, & ad cives Londinenſes literis, ſe præſto ipſis quantocyus futurum ſpopondit.

Ludovicum Principem Philippi Regis filium Angliæ Regem eligunt.

Innocentius III. Philippum Auguſtum a Bello Anglico deterrere conatur.

De his certior factus *Innocentius III. Galonem* Legatum in Gallias miſit, qui *Ludovicum* a bello Anglico Auctoritate Apoſtolica prohiberet. Urbaniſſimis literis *Philippum* obſecravit ne filium Angliam hoſtiliter adire, vel Regem Anglorum bello laceſſere permitteret: ſed ipſum ut *Romanæ Eccleſiæ Vaſſallum* protegeret, defenderet, diligeret; *cujus Regnum ad Romanam Eccleſiam ratione dominii pertinebat.* Vix orationem Legatus Apoſtolicus abſolverat, cùm Rex Magnanimus reſpondit: REGNUM ANGLIÆ PATRIMONIUM PETRI NUSQUAM FUIT, NEC EST, NEC ERIT. *Rex enim Joannes multis retro actis diebus, volens fratrem ſuum Regem Richardum Regno*

Philippus Auguſtus Angliæ

An-

Digitized by Google

Regnum S. Petri patrimonium eſſe & Regnum a Joanne Rege in Sedis Apoſtolicæ dominium & clientelam transferri potuiſſe negat,

Angliæ injuſtè privare, & inde de proditione accuſatus, & coram eo convictus, damnatus fuit per judicium in Curia ipſius Regis: quam Sententiam pronuntiavit Hugo de Puſat, & Epiſcopus Dunelmenſis. Et ita nunquam fuit verus Rex, nec potuit Regnum dare. Item ſi aliquando fuit verus Rex, poſtea Regnum forisfecit per mortem Arthuri; de quo facto damnatus fuit in Curia noſtra. Item nullus Rex, vel Princeps poteſt dare Regnum ſuum ſine aſſenſu Baronum ſuorum, qui Regnum illud tenentur defendere: & ſi Papa hunc errorem tueri decreverit, perniciosiſſimum Regnis omnibus dat exemplum. Tunc quoque Magnates omnes uno ore clamare cœperunt: Quòd pro iſto articulo certarent uſque ad mortem: Ne videlicet Rex vel Princeps per ſolam voluntatem ſuam poſſit Regnum dare, vel tributarium facere, unde Nobiles Regni efficerentur ſervi. Acta hæc apud Lugdunum die 15. poſt Paſcha. Refert *Matthæus Pariſius* ad annum 1216.

Ludovicus Princeps jus ſuum coram Legato Apoſtolico tuetur.

In craſtino *Ludovicum* Principem ad colloquium cum Sedis Apoſtolicæ Legato vocavit *Auguſtus* Pater. Utrumque per Sacra omnia Legatus obſecravit, ut Anglici belli conſilium deponerent, ne *Romana Eccleſiæ Patrimonium* invaderent. Rex *Auguſtus* reſpondit: *Ego Domino Papæ, & Eccleſiæ Romanæ devotus ſemper fui & fidelis, & in omnibus agendis ſuis negotia ſua omnia efficaciter hucuſque promovi. Sed nec modò per conſilium meum vel auxilium filius meus Ludovicus contra Romanam Eccleſiam aliquid attentabit. Verumtamen ſi jus aliquod de Regno Angliæ ſibi vendicat, audiatur: & quod juſtum fuerit, concedatur eidem.* Tunc Vir Nobilis, quem *Ludovicus* Princeps Procuratorem inſtituerat, Jus ipſius coram Rege & Legato Apoſtolico tuitus eſt hunc in modum: *Domine Rex, res notiſſima eſt omnibus, quòd Joannes dictus Rex Angliæ, pro Arthuri nepotis proditione, quem propriis manibus interemit, in Curia veſtra, per Judicium Parium ſuorum ad mortem ſit condemnatus: ac poſtmodum a Baronibus Angliæ pro multis homicidiis, & enormitatibus aliis, quas ibidem fecerat, ne regnaret ſuper eos, reprobatur. Unde Barones contra eum guerram moverunt, ut ipſum a Solio Regni immutabiliter depellerent. Præterea Rex ſæpe dictus præter aſſenſum Magnatum ſuorum, Regnum Angliæ Domino Papæ contulit & Eccleſiæ Romanæ, ut iterum reciperet ab eis tenendum ſub annuo tributo mille marcarum. Et ſi coronam Angliæ ſine Baronibus alicui dare non potuit, potuit tamen dimittere eam: quam ſtatim cùm reſignavit, Rex eſſe deſiit, & Regnum ſine Rege vacavit. Vacans itaque Regnum ſine Baronibus, ordinari non debuit. Unde Barones elegerunt Dominum Ludovicum ratione uxoris ſuæ, cujus mater, Regina ſcilicet Caſtellæ, ſola ex omnibus fratribus & ſororibus Regis Angliæ vivens fuit.* Repoſuit Legatus, Regem *Joannem* Cruce ſignatum eſſe, propterea pace frui debere ad quadriennium, ſub Sedis Apoſtolicæ protectione ditiones ejus manere ſecuras, ſecundùm Lateranenſis Concilii Decretum. Reſpondit Principis Procurator, *Joannem* Regem, antequam Cruce inſignitus eſſet, & deinceps, in caſtra, feoda, homineſque *Ludovici* hoſtiliter graſſatum: adeoque juſti belli cauſam præbuiſſe. Legatus Apoſtolicus minas rationibus oppoſuit; *Ludovico* ſub excommunicationis pœna prohibuit, ne Angliam animo hoſtili adiret; Philippo Regi, ne ipſum ire permitteret. Tunc Princeps his Patrem *Auguſtum* verbis compellavit: *Domine, etſi ego homo veſter ligius ſum de feudo quod mihi dediſtis in partibus ciſmarinis, de Regno Angliæ ad vos non pertinet ſtatuere quidquam. Unde me ſubjicio Judicio Parium meorum, ſi debetis cogere me, ne proſequar jus meum: & præcipuè tale jus, de quo mihi non poteſtis juſtitiam exhibere. Rogo itaque vos ne propoſitum meum præpediatis: quia pro hæreditate uxoris meæ uſque ad mortem decertabo.*

Ludovicus Princeps in Angliam tranſmittit: interimque cauſam ſuam coram Summo Pontifice per Oratores defendit.

Secundùm hæc miſſis Romam Oratoribus, qui jus ſuum coram Summo Pontifice conteſtarentur, in Angliam tranſmiſit, fugienteque a facie ipſius *Joanne*, Londonias uſque penetravit. Ubi *fidelitatem & homagium* a Baronibus & civibus cùm accepiſſet, illiſque viciſſim bonas leges ſe redditurum, & bona reſtituturum juraſſet, omnes Auſtralis Angliæ Provincias in poteſtatem redegit. Interim *Ludovici* Principis Nuncii cauſam ejus coram Summo Pontifice diſceptarunt. Quæ ab ipſis allegata ſint, quid ab *Innocentio* reſponſum, prolixè refert *Matthæus Pariſius* ad annum 1216.

Inter alia Pontifex objecit, ſe de communi conſilio Synodi Generalis excommunicaſſe omnes Barones Angliæ, & omnes fautores eorum: & ita *Ludovicum* in Sententiam incurriſſe. Nuntii modeſtè reſponderunt: *Ludovicus non adjuvat Barones Angliæ, nec fovet eos, ſed jus ſuum proſequitur: nec etiam credit, nec credere debet, quòd Dominus Papa, vel tantum Concilium, injuſtè velit aliquem excommunicare. Nam tempore latæ Sententiæ Dominus Papa neſciebat, quòd Ludovicus haberet jus de Regno Angliæ: & cùm hoc illi conſtiterit,* NON CREDIT DOMINUS LUDOVICUS QUOD CONCILIUM POSSIT EI JUS SUUM AUFERRE. Obiit eodem anno Rex *Joannes*. Cui ſucceſſit *Henricus* ejus filius. Ab illius inauguratione, *Ludovici* res in Anglia peſſum abiere, copiis ejus Lincolnienſi prælio fractis, Angliſque ad *Henricum* ſenſim redeuntibus. Quamobrem *Ludovicus* pace *Henrico* Regi conceſſâ, quâ Baronibus Anglis & aliis Regnicolis Jura ſua, hereditates, ac Libertates, quarum occaſione a *Joanne* Rege defecerant, reſtitui voluit, obtinuitque, in Galliam regreſſus eſt, gloriam ex animi moderatione referens non minorem, quàm ante ex bellica fortitudine pepererat.

Ludovicus Princeps pace Regnoque Henrico Joannis filio conceſſis, in Galliam redit.

Anglico fervente bello, Rex *Philippus Auguſtus* volens a ſe perjurii ſuſpicionem amoliri, quod juratas *Joanni* Angliæ Regi inducias violare videretur favendo *Ludovico* filio, *totam terram filii ſui, & aliorum Baronum qui cum eo erant, confiſcavit*, & manum ſuper eos ſe gravaturum ſpopondit; *ſi Eccleſia eum ſuper his debere ampliùs facere judicaret. Papa nihilominus eum de favore filii ſui ſuſpectum habens, Archiepiſcopo Senonenſi & ejus Suffraganeis literas deſtinavit, in quibus notabat ipſum Regem excommunicatum eſſe. Propter quod Synodo apud Melodunum congregatâ, univerſi Primates Regni proclamaverunt, Quòd ipſum Regem propter hoc excommunicatum non haberent, niſi de voluntate Papæ fierent certiores.* Ita refert *Guillelmus Brito* ad annum 1216.

Philippi Auguſti ædificia.

Simoni Comiti *Montfortio & Almarico* ejus filio *Ludovicum* Principem cum copiis pecuniiſque adversùs Albigenſes Hæreticos ſemel iterumque miſit Rex Auguſtus. Ipſi poſtremum Regni ac vitæ tempus pacatum fuit: quod muniendis Regni totius præcipuis urbibus oppidiſque impendit, collatis ex ærario ſumptibus, nullâ exactione ſubditos gravans, omnium indemnitati conſulens, ut *Guillelmus Brito* canit lib. 12. Philippidos:

Sollicitaſque ſui curare negotia Regni,
Oppida more ſuo diverſa ſtudebat & arces
Viſere præſertim, quibus ille ecædificandis
Impendens operam, muros fabricabat & arces.
Quotquot enim fiſcus urbes habet, oppida, vicos,
Ad proprios ſumptus muravit...
In omnibus iſtis
Venavit nullum cenſûs exactio, nullum,
Ut fieri ſolet a multis, angaria læſit.
Cujuſcumque domus, fundus, ſeu vinea propter. *Poſ-*

Digitized by Google

Foſſas aut turres periit, ſeu mœnia, damnî
Totius pretium patiens a Rege recepit.

Philippi Auguſti leges, ſtudium in literas, & Pariſienſem Academiam.

Legem tulit Rex *Auguſtus* adverſùs Hiſtriones ut Regni finibus excederent, quòd Reipublicæ perniciosum id hominum genus exiſtimaret: aliam adverſùs Judæos, quâ eorum in exigendis uſuris improbitatem coërcuit. Literis ſavit ac viris literatis Pariſienſem Academiam, Studenteſque dilexit, privilegiis auxit, protexit. Qua de re ſcribit *Rigordus* ad annum 1219. *In diebus illis ſtudium literarum florebat Pariſius, nec legimus tantam aliquando fuiſſe Scholarium frequentiam Athenis, vel Ægypti, vel in qualibet parte mundi, quanta locum prædictum ſtudendi gratiâ incolebat. Quod non ſolùm fiebat propter loci illius admirabilem amœnitatem, & bonorum omnium ſuperabundantem affluentiam, ſed etiam propter libertatem, & ſpecialem prærogativam defenſionis, quam Philippus Rex & Pater ejus ante ipſum ipſis Scholaribus impendebant. Cùm itaque in eadem nobiliſſima civitate non ſolùm de trivio & quadrivio, verùm & de quæſtionibus Juris Canonici & Civilis, & de ea facultate quæ de ſanandis corporibus, & ſanitatibus conſervandis ſcripta eſt, plena & perfecta inveniretur doctrina: ferventiori tamen deſiderio Sacram paginam & Quæſtiones Theologicas docebantur.*

Philippi Auguſti pius obitus.

Anno milleſimo ducenteſimo vigeſimo-ſecundo quartanâ ſebre correptus eſt Rex *Auguſtus*, quâ anno pene integro laboravit. Quâ demum in continuam mutatâ, Julio menſe, anno 1223. ad Concilium Pariſiis contra Albigenſes Hæreticos congregatum, diſſuadentibus licèt Medicis, ire voluit, ne cauſæ Dei, Religionis, & Fidei promovendæ ac tuendæ auctoritate ſuâ deeſſet. Paciaco itaque Meduntam veniens, ibi ingraveſcente morbo, cujus initio peccatorum Confeſſionem ediderat, ac Teſtamentum condiderat Chriſtianiſſimi Regis pietate dignum, perceptâ Euchariſtiâ, ad vitam migravit immortalem.

De ipſius obitu ſcribit *Guillelmus Brito* lib. 12. Philippidos:

Pariſius, Medicis contradicentibus, ibat,
Paciacoque movens ad Concilium properabat,
Summam virtutum cupiens hanc eſſe ſuarum
Ut per eum ſtatus Eccleſiæ fideique reſurgens,
Catholicum ſumat ipſo moriente vigorem.
Quem fidei ſimilis Martini fervor agebat,
Qui ſibi cùm præſcita dies foret ultima vitæ,
Fratribus & Sanctis hoc prædixiſſet, adire
Non ideo metuit Candatum, ut pacificaret
Schiſma quod Eccleſiam viro turbabat in illo,
Eccleſiæ pacem, Cleroque relinquere gaudens,
Voto haud diſſimili properans Rex uſque Meduntam
Venerat. Hic illi ſacra poſt Myſteria, poſtquam
Vitalis vitæ dedit Euchariſtia paſtum,
Occurrit ſupremus dies, æviqus beati
Terminus....

Mortem ipſius Romano Pontifici miraculo & viſo cœleſti revelatam docet idem Auctor. Corpus ejus ad *Sanctum Dionyſium* delatum. Defuncto rito ſolemni parentarunt *Bertrandus* Cardinalis Epiſcopus Prœneſtinus, Concilii Pariſienſis Patres, & *Joannes* Rex Hieroſolymorum. Cui, ac Templariis, & Hoſpitalis *Sancti Joannis Hieroſolymitani* Equitibus, centum & quinquaginta millia marcharum argenti teſtamento legaverat.

SCHOLION I.

In hoc Articulo, pag. 326. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Prævidebat Pontifex in cauſa belli, utpote merè temporali, nullam ſe habere auctoritatem cognoſcendi.*

R. Scitè ſatis a me ſcriptum ac obſervatum eſt, occaſione querelarum a *Joanne* Anglorum Rege ad *Innocentium III.* P. M. contra *Philippum Auguſtum* Regem Chriſtianiſſimum delatarum: *Prævidebat Innocentius III. doctiſſimus & ſagaciſſimus Pontifex Regem Chriſtianiſſimum, Gallicanos Antiſtites, Proceresque, cauſæ merè temporalis judicium Sedi Apoſtolicæ non facilè permiſſuros, cùm de belli æquitate uni Deo rationem reddere ſupremi Principes teneantur.*

SCHOLION II.

In eodem Articulo, pag. 328. Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Solius jus correptionis, admonitionis, & Cenſuræ Eccleſiaſticæ in Principes Chriſtianos, ut & in cæteros Eccleſiæ filios non poteſtatem directam vel indirectam in eorum temporalia, ſibi tribuit Innocentius III.*

R. Facti Quæſtio eſt. Quod ibi aſſerui, id ex ipſius *Innocentii III.* Epiſtola probavi.

SCHOLION III.

In eodem Articulo, pag. 329. Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Gallicani Præſules cauſam Regis contra Legatum Apoſtolicum generosè tuentur.*

R. Hiſtoriæ res eſt. De cauſa merè temporali agebatur. Regia Jura tuiti ſunt Gallicani Præſules, ſalvâ reverentiâ Sedi Apoſtolicæ debitâ, ad quam interjectâ Appellatione, Legati actionem prohibuere, ut ibi obſervo. Fidem & obedientiam Præſulum Gallicanorum erga Sedem Apoſtolicam laudavit Pontifex, Regni jura integra & illæſa ſervare ſe velle profeſſus eſt. Ex *Innocentii III.* literis hæc probavi. Quid in his reprehenſione dignum?

SCHOLION IV.

Ad eumdem Articulum, pag. 330. hanc notam appoſuerunt Religioſi Cenſores: *Redarguit Perronium Cardinalem, quia aſſeruit Regem Francorum bellum moviſſe contra Anglum, quia exauctoratus erat a Papa.*

R. Doctiſſimum illum Cardinalem meritò refello, ſalvâ quæ ejus infulis ac meritis debetur, reverentiâ, quòd aſſeruerit *Philippum Auguſtum* adverſùs *Joannem* Angliæ Regem bellum geſſiſſe ob ſententiam exauctorationis ab *Innocentio III.* in eum latam. Joannem ab Innocentio exauctoratum non fuiſſe: & quamvis exauctoratus fuiſſet, non tamen propter Pontificis ſententiam in eam expeditionem duxiſſe Philippum Auguſtum, graviſſimis momentis eo loci demonſtro. Hiſtoriæ res eſt.

SCHOLION V.

In eodem Articulo, pag. 333. Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Rex Galliæ negat Regnum Angliæ fuiſſe Patrimonium S. Petri, Regemque Joannem potuiſſe Regnum in Papam transferre.*

R. *Philippus Auguſtus* Regnum Angliæ *S. Petri* Patrimonium eſſe revera negavit, & Regnum a *Joanne* Rege in Sedis Apoſtolicæ dominium ac clientelam transferri potuiſſe. Refert *Matthæus Paris*, ut & alia hanc cauſam attinentia. Hiſtorici hujus verba deſcripſi. Mera facti Quæſtio eſt.

No-

Digitized by Google

Nota.

RE vera in Hiſtoria eccleſiaſtica ſe omnino hoſpitem oſtendit, qui putat Innocentium *III.* indirectam in temporalia poteſtatem ſibi non tribuiſſe, ut conſtat ex iis quæ adnotavi, poſt articulum 3. cap.10. hiſt. ſæcul. 13. & 14. Sed & in hoc caſu, quem Natalis expendit, ab illius uſu non abſtinuit; quamvis enim dixerit nolle Regis Francorum juriſdictionem perturbare, nec de Feodis, quæ Angliæ Rex in Gallia poſſidebat judicare, addidit Philippum Regem non injurioſum ſibi credere debere, ſi Rex Angliæ apoſtolico judicio ſe commiſerit, cùm de perjurio & violato fœdere ageretur, quorum peccatorum ratione Reges Pontifici ſubjiciùntur. Hinc & hujuſmodi ratione indirectam poteſtatem exercendo, pacem ineundam imperavit; litemque judicio agitari. Noluit quidem Philippus obtemperare, victoriam ſibi e manibus rapi cauſatus; at non objecit Pontifici auctoritatem a ſua dignitate alienam uſurpaſſe, cùm tunc eam DD. communiter eidem vindicarent; immo ut rationem poſſet exponere, quare Pontifici non obtemperaverit, a Legato ad eumdem Pontificem provocavit. Videantur cap. Novit. 13. de Judic. Spondanus ad an. 1200. & 1203. & Æmilius rerum Francorum ſcriptor lib. 6.

Nota.

SI Legatur Franciſcus Pagi in vita Innocentii, videbitur ex probatis Auctoribus n. 50. narrare, ob varia Joannis Regis Angliæ crimina illius ſubditos a debita illi fide, & obſervantia abſolviſſe, regnoque exuiſſe, quod Philippo Francorum Regi conceſſit. Cùm proinde credendum ſit Philippum putaſſe jure poſſe Angliam invadere, non rectè quis opinaretur exercitum claſſemque paraſſe eo ſolo fine, ut Epiſcopos ex Anglia exules ſuis ſedibus reſtitueret, & ut divina officia, quæ ratione interdicti in Anglia ceſſaverant, ibidem reſtituerentur.

Idem Pagi n.52. & 53. ex illius ætatis monumentis refert Joannem Regem bis profeſſum eſſe tam ſe, quàm ſuos Succeſſores beneficiario jure a Romana Eccleſia, Regna Angliæ, & Hiberniæ agniturum, vectigalia etiam reddendo annui censûs promiſſione: quæ omnia cùm Clero regnique Magnatibus adſtantibus acta ſint, nulluſque obſtiterit, nil deſuiſſe videtur, ut rite acta dicerentur. Nec refert Philippum Galliæ Regem iis ſe oppoſuiſſe; nam cùm Innocentius res cum Joanne Rege Angliæ compoſuiſſet, non abs re eſt credere Philippum ita egiſſe, quia irâ adversùs Pontificem exardeſceret.

ARTICULUS II.

DE LUDOVICO VIII.

PHilippo *Auguſto* ſucceſſit *Ludovicus* cognomine *Leo*, ejus primogenitus, ex *Iſabella* Comitis Flandriæ filia, annum agens ſeptimum & trigeſimum. *Henricus* Rex Anglorum nobiliſſimam Aquitaniæ partem beneficiario nomine tenebat; neque tamen Regis inaugurationi Rhemis a *Guillelmo* Archiepiſcopo celebratæ adſuerat, nec Oratores miſerat abſentiam ſuam legitimis rationibus excuſaturos. *Savaricum Malleonenſem*, virum magni in Aula Anglica nominis Aquitaniæ præfecerat. Hunc Rex Magnanimus aggreſſus, prælio vicit, fugavit; Niortium, Angeriacum, Rupellam ab ipſo abſtulit, coëgitque relictâ continente in Angliam trajicere, anno 1224. Quo etiam anno Colloquium apud *Vallemcoloeer* menſe Novembri, *Ludovicum* inter & *Henricum* Germaniæ Regem, *Friderici II.* Imperatoris filium, habitum eſt: ubi multa de utriuſque Regni negotiis, nullo fructu tractata ſunt, ut ejuſdem *Ludovici* Regis Acta teſtantur. Anno ſequenti in Octavis Aſcenſionis Dominicæ, Concilium alterum ſeu Conventum habuit Pariſiis cum *Romano* Sancti Angeli Cardinali, Sedis Apoſtolicæ in Galliis Legato, in quo de negotiis Regni, Regiſque Angliæ, & terræ Albigenſium actum eſt, ut docet Chronicon Turonenſe. Conventus alter ſeu Parlamentum, in Sanctæ Magdalenæ Vigilia Pariſiis habitum, in quo Legato Apoſtolico, & Regis Angliæ Nuntiis præſentibus, Toarcii Vicecomes homagium Regi præſtitit. (Ex eodem Chronico.) Eodem anno in Octavis omnium Sanctorum, Concilium Meloduni Rex Chriſtianiſſimus convocavit, ubi de Juriſdictione Eccleſiaſtica diſceptatum, nihil concluſum, Actum pariter de Induciis inter Francorum Anglorumque Reges, & de Albigenſi negotio. Rebus infectis diſceſſum eſt. (Ex eodem Chronico.)

Bellum Aquitanicum.

Eodem anno, in feſto *Sancti Andreæ*, Gallicanos Præſules, Abbates, & Capitula Avaricum, Biturigum ad Synodum convocavit; ubi propter quorumdam Archiepiſcoporum de Primatia contentionem cum diſcordia metueretur, *Non fuit ſeſſum quaſi in Concilio, ſed ut in Conſilio.* De Toloſano Comitatu *Almaricus Monfortius* & *Raymundus* coram Patribus diſceptarunt *Almaricus* Jus ſuum probavit ex collatione ditionis ab *Innocentio* Pontifice Maximo, & *Philippo Auguſto* Rege, *Simoni Monfortio*, parenti ſuo: *exhibens ſuper Donatione facta, utriuſque, Papæ ſcilicet & Regis munimenta.* Addidit, Comitem *Raymundum abjudicatum fuiſſe Romæ in Concilio Generali propter hæreſim Albigenſium, ad minus a parte majori terræ quam nunc tenet. Econtra Comes Raymundus obtulit ſe facturum erga Regem Francorum & Eccleſiam Romanam, quicquid facere deberet pro hæreditate ſua. Tunc cùm peteret pars adverſa ab eo ut ſubiret Judicium duodecim Parium Galliæ, reſpondit Raymundus: Recipiat Rex homagium meum, & paratus ſum ſubire, quia fortè non haberent me pro Pari, ſi ſecus fieret; Cùmque hinc inde fuiſſet plurimùm altercatum, præcepit ſingulis Archiepiſcopis Legatus ut convocatis ſeorſum unuſquiſque Suffraganeis, cum eis deliberarent ſuper negotio præfato, & traderent Legato conſilium ſuum redactum in ſcripto. Quo facto, Legatus excommunicavit omnes qui ſuper hoc conſilia ſua revelarent, dicens ſe ea velle Domno Papæ, & Francorum Regi oſtendere.* Ita refert Matthæus Pariſius. Jus *Almarici* confirmatum, repulſam paſſus *Raymundus* eſt. In eodem Conventu de Reſervationibus Beneficiorum a Romano Pontifice factis actum eſt. Adversùs Novitatem Sacris Canonibus & Gallicanis Libertatibus contrariam, Clerus Gallicanus interceſſit. *Almaricus Monfortius* belli molem quo *Simon* Pater obrutus fuerat, ſuſtinere ſe poſſe diffiſus, Jure ſuo Regi Chriſtianiſſimo ceſſit, a quo Magiſter Equitum, ſive Stabuli Comes creatus.

Convocatio Bituricenſis Acta.

Legato Apoſtolico ad Albigenſis belli Reliquias incitante, & Anglis jubente ut arma interim deponerent, Rex in Toloſates duxit. Avenio Regio Exercitui tranſitum negans duorum menſium obſidione ad deditionem compulſa, mœnibuſque nudata. Tum Rex Provinciam & Novempopulaniam magnis itineribus emenſus omnibus pene oppidis, præter Toloſam, quam peſtilentiæ metu obſidere no-

Bellum Albigenſe.

Digitized by Google

noluit, in poteſtatem redactis, *Imberto Bellijocenſi* regimen exercitus, ac regionis totius Præfecturam commiſit. Dum in citeriorem Galliam rediret, dyſſenteriæ morbo correptus, ad *Montempenſerium* in Alvernia obiit in Octavis omnium Sanctorum, anno 1226. *Virum Catholicum & miræ ſanctitatis, qui omnibus diebus vitæ ſe non maculavit, præterquam cum uxore ſuâ ſibi legitimo matrimonio copulatâ*, Geſtorum ejus Scriptor * prædicat. Cùm ejus morbum uſu fœminæ relevari poſſe vulgatum eſſet, virginem eleganti formâ in cubiculum introductam repulit, dicens: *Non ita erit: Non enim peccarem mortaliter ullo modo*. Refert *Guillelmus de Podio Laurentii* Cap. 35. Hiſtoriæ Albigenſium. In ejus obitu completum *Merlini* vaticinium viſum eſt: *In Ventris Monte morietur Leo Pacificus*. Corpus ejus ad *Sanctum Dionyſium* delatum juxta *Philippum Auguſtum* ipſius patrem ſepultum eſt. Teſtamentum anno ante obitum condiderat, quo edixerat ut primogenitus filiorum *Ludovicus* in Regnum ſibi ſuccederet, *Robertus* filiorum alter Attrebatum Comitatum, tertius Andegaviam & Cenomaniam; quartus, Pictaviam obtineret ac Alverniam. Quintum Clero deſtinavit. *Volumus* (inquit) *& præcipimus, quod quintus filius noſter ſit Clericus, & omnes alii, qui poſt eum naſcentur*. Magnam pecuniæ vim in pia opera juſſit erogari. Teſtamenti Executores nominavit Carnotenſem, Pariſienſem, & Sylvanectenſem Epiſcopos, cum Abbate Sancti Victoris. Literis excultus fuit *Ludovicus VIII*. Ipſi *Vuillelmus Brito* libros 12. Carminum de Geſtis *Philippi Auguſti*, dicavit; *Ægidius* Pariſienſis KAROLINUM conſecravit, quo *Karoli Magni* virtutes commendabat, ad earumque imitationem *Ludovicum* hortabatur. Geſta ejuſdem Regis Carmine cecinit *Nicolaus de Braia*. Extat Tom. 5. Hiſtoricorum Francorum a *Franciſco Ducheſnio* editorum.

Ludovici VIII. obitus.

Elogium.

** Apud* Ducheſnium Tom. 5.

Ludovici VIII. Teſtamentum.

SCHOLION.

In hoc Articulo pag. 342. Edit. Primæ Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Clerus Gallicanus intercesſit adversùs Novitates ſacris Canonibus & Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ contrarias.*

R. Mera facti, & Hiſtoriæ Quæſtio eſt.

ARTICULUS III.

DE S. LUDOVICO IX.

Defuncto Patre, Regium nomen ſumpſit *Ludovicus* ejus nominis *Nonus*, ſtatimque Remis inauguratus eſt, annum agens ætatis duodecimum. Tutelam impuberis filii, Regnique Procurationem, Mariti Regis ſupremâ voluntate ſibi demandatam, *Blanca* Mater, heroïci animi, & pietatis eximiæ fœmina ſuſcepit. Hinc factiones exortæ, impatienter ferentibus Principibus, quòd fœmina genere externa rerum ſummam regeret. Adversùs ipſam conſpiraverant *Philippus* Bononiæ Comes Regis patruus; *Theobaldus* Campaniæ, *Petrus* Britanniæ Dux, ejuſque frater natu major Druidum Comes *Robertus*. Inter eos convenit, ut *Ludovicum* Reginæ Matri eriperent: Et eripuiſſent, niſi *Theobaldus* Comes, jam in partes *Blanchæ* tractus, ejuſque gratiam ambiens, inſidias detexiſſet, ac Pariſienſes correptis armis ad Regem periculo liberandum concurriſſent, eumque Lutetiam reduxiſſent. Factionem Regina prudentiſſimis conſiliis armiſque diſſipavit. *Robertum* Comitem disjunxit a fratre, & in amicitiam invitavit. Campaniæ Comiti contra conjuratos, qui ipſius terram ob detectas Reginæ inſidias hoſtiliter intraverant, & vaſtabant, auxilio fuit Rex annum dumtaxat decimum-quartum natus ætatis; ipſoſque tantis animis territos e Campania fugavit. Mox ductus in Britanniæ Ducem exercitus. Andes Regi ſe dedidere. Alia oppida expugnata, Beleſmum, Campanellum, Ardonum, Caricealum. Ulterioribus Regiæ copiæ imminebant, cùm Dux metuens ne ditione totâ exueretur, pactione pacem peperit, Britanniam Regni Francorum Beneficium eſſe profeſſus, Regique *Hommagium ligium* præſtitit. *Raymundus* Toloſatum Comes *Imberti* virtute fractus, quem *Ludovicus VIII*. Albigenſi bello Ducem præfecerat, cuique Præfecturam confirmaverat Regina *Ludovici IX*. Mater; Toloſates ad deditionem compulſi. *Raymundus* pacis conditiones accepit, quas Rex & *Romanus* Sancti Angeli Cardinalis Sedis Apoſtolicæ Legatus, præſcribere voluerunt. Convenit ut *Raymundus* omni ſtudio & diligentiâ Albigenſem Sectam extirparet, unicam filiam *Joannam* fratri Regis *Alphonſo* collocaret; mortuo in Toloſanum Comitatum gener ſuccederet; ſi nulli ex eo matrimonio naſcerentur liberi, ditio tota ad Regem rediret. Tractatus Meldis inchoatus, Pariſiis confectus eſt die 28. Aprilis, anno 1228.

Bellum Albigenſe a S. Ludovico confectum.

Hanc Albigenſis belli finiti, everſæque hæreſeos gloriam Ludovico Regi annum ætatis decimum-quintum, Regni verò tertium agenti, Deus Optimus Maximus largitus eſt. Cui ut grates referret, Leges condidit ſanctiſſimas ad Hæreſeos extirpationem & Eccleſiaſticæ reſtaurationem libertatis in Narbonenſi & Arelatenſi Provincia. Statuit inprimis, ut *Eccleſia, & Viri Eccleſiaſtici in terris conſtituti prædictis, libertatibus & immunitatibus utantur, quibus Eccleſia Gallicana, & eis plenè gaudeant ſecundùm conſuetudinem Eccleſiæ memoratæ. 2. Ut Hæretici per Epiſcopum loci, vel per aliam Eccleſiaſticam perſonam, quæ poteſtatem habeat, condemnati, indilatè animadverſione debitâ puniantur. 3. Ne quis Hæreticos receptare, vel defenſare quomodolibet, aut ipſis favere, aut credere quomodolibet præſumat*. Qui fecerit, *nec ad teſtimonium, nec ad honorem aliquem de cætero admittatur; nec poſſit facere teſtamentum, nec ſucceſſionem alicujus hereditatis habere. Omnia bona ipſius mobilia & immobilia, ipſo facto publicata, ad ipſum, vel ad poſteritatem ipſius nullatenus reverſura*. Tam ſanctum exemplum ſequitur LUDOVICUS MAGNUS cùm Hæreticos Calviniſtas, qui ab Albigenſibus impia dogmata acceperunt, Edictis æquiſſimis coërcet. Quamvis pœnas ita graves nondum in ipſos tulerit ejus Majeſtas; quas ſi decernere ipſi aliquando placeat, quis ipſam, S. LUDOVICI exemplo præeunte, nimiæ ſeveritatis audeat accuſare? Quis ejus pro Fide Catholica zelum non prædicet? Quis ejus non commendet æquitatem? Quibus dotibus atque virtutibus ut & bellicâ fortitudine rerumque præclarè geſtarum gloriâ, NON PLURIBUS IMPAR eſt. Statuit præterea *S. Ludovicus*, ut ſi qui per annum in excommunicatione contumaces perſeverent, pœnis temporalibus ad parendum Eccleſiæ compellerentur: ut nimirum Regii Judices omnia ipſorum bona mobilia pariter & immobilia caperent, nec eis reſtituerent, donec Eccleſiæ feciſſent ſatis, ac abſolutionem recepiſſent, & Regio Mandato accedente. Decimas denique Eccleſiæ reſtitui juſſit, a Laïcis detineri prohibuit. Urgente *Henrico a Colonia* Ordinis Dominicani Profeſſore, verbi Dei Præcone illuſtri, libros Talmudicos alioſque Judæorum Codices in Chriſtum Dominum, Deiparamque Virginem ejus Matrem blaſphemiis aſperſos, comburi juſſit.

Leges ad hæreſeos Albigenſis extirpationem, & libertatis Eccleſiaſticæ reſtitutionem a S. Ludovico latæ.

Ludovici Magni *Chriſtianiſſimi Regis elogium.*

Concordiam inter *Petrum* Rothomagenſem Archie-

Concordia inter Archiepiſcopum Rotomagenſem & Canonicos Pontiſarenſes Sancti Mellonis, a S. Ludovico confirmata.

chiepiſcopum, & Canonicos *Sancti Mellonis* Pontiſarenſia initam anno 1237. confirmavit. Profeſſi ſunt Canonici ſe Archipræſuli tamquam Ordinario ſuo ſubeſſe: utpote in ejus Diœceſi conſtitutos, ipſi & ejus Succeſſoribus obedientiam in perpetuum promiſere in omnibus, ejuſque Juriſdictioni & correctioni ſubditos ſe agnovere, hoc excepto dumtaxat, quod Archidiacono Pontiſarenſi non parerent. Hujus Concordiæ Literas a Clariſſimo Viro Domino *d' Herouval* ex veteri membrana deſcriptas edidit *D. Lucas Dacherius* Tom. 11. *Spicilegii*, pag. 370.

Alfonſo fratri Pictonum Provinciam Duciſque nomen attribuit jam rebus agendis maturus *Ludovicus* Novum Ducem ſalutare ſeque ejus clientem profiteri, renuit *Hugo* Marchiæ Comes. Parere recuſantem, Rex Armis compellere decernit ad officium. *Hugoni* ſuppetias venit *Henricus* Angliæ Rex. Ad *Tallebargam*, * quod Caſtrum eſt ad ripas *Carantoni* fluminis, acriter pugnatum. Rex *Ludovicus*, qui pontem anguſtiſſimum cum ſuis tranſierat, in acie imperterritus ſtetit contra Anglos numero longè ſuperiores. Angli in fugam effuſi. Cæſorum numerus captorumque pene par. Hominum circiter quatuor millia in poteſtatem venere. *Henricus* Sanctones, atque inde Blaviam ex fuga ſe recepit. *Hugo* Regis Chriſtianiſſimi fidei ſe permittens, veniâ donatus eſt. Aliquot oppida Regi conceſſa, cum annuo reditu decem millium librarum Pariſinarum, quas antea *Hugoni* ſolvere tenebatur. Comes in verba Ducis *Alfonſi* juravit. Pax Reges inter ſecuta *Blanchæ* Reginæ operâ, Angli amitinæ.

* Taillebourg. La Charente.

S. Ludovici *bellica fortitudo in ipſa juventute.*

Annus Chriſti vertebatur milleſimus ducenteſimus quadrageſimus-ſecundus. Ætatis vigeſimum-ſeptimum *Ludovicus* Rex ſanctus agebat. *Margaretam* Comitis Provinciæ filiam, anno ætatis undevigeſimo uxorem duxerat. Ejus ſororem juniorem *Beatricem*, quam defuncto Patre Rex Aragonius filio ſuo deſtinaverat, miſſoque exercitu obſederat ut ejus conſenſum extorqueret, Rex Chriſtianiſſimus militari manu in Aragonios immiſſâ in libertatem aſſeruit, volentemque *Carolo* fratri ſuo Cenomanorum & Andegavorum Comiti collocavit.

S. Ludovici prima in Palæſtinam expeditio.

Anno Chriſti 1244. Decembri menſe, ex morbo periculoſiſſimo convaleſcens, Crucem a Pariſienſi Epiſcopo accepit, & ſacro bello ſe devovit.

Anno 1246. fratri ſuo *Carolo* Andegaviam & Cenomaniam attribuit. *Regalia* dictarum Civitatum, & Abbatiam Fontis-Ebraldi excipit Inſtrumentum Donationis, editum Tom. 11. *Spicilegii*, pag. 372. Hæc ſibi & Succeſſoribus Franciæ Regibus *S. Ludovicus* retinet.

FF. Prædicatores & Minores miſſi ad inquirendum per totum Regnum.

Anno 1247. *Miſſis Fratribus Prædicatoribus & Minoribus per totum Regnum ſuum, ut diligenter inquireretur: fecit etiam per Baillivos perſcrutari, quòd ſi aliquis inſtitor, vel injuriam paſſus aliquam quicumque alius, in aliqua accommodatione coactâ, vel extorſione pecuniæ, vel victualium, ut ſolet per Regios Exactores: proferret ſcriptam, vel taliam, vel teſtimonium, vel juraret, vel quomodolibet aliter legitimè probaret, quia paratus erat omnia reſtituere. Quod & ita factum eſt*. Refert *Matthæus Paris* pag. 493. col. 1.

Ad annum uſque 1248. Regii voti executionem domeſticorum negotiorum neceſſitas retardavit. Pariſiis diſceſſit ſextâ feriâ poſt Pentecoſten, Regni procuratione Matri relictâ. *Robertus* Comes Attrebatenſis, *Carolus* Andegaviæ, & *Alphonſus* Pictaviæ, Regis fratres, cum Baronibus & Epiſcopis plurimis unà Sacræ Militiæ nomen dedere. Cùm Avenionenſes a noſtris Militibus conviciis laceſſiti, quoſdam ſpoliaſſent, nonnullos etiam trucidaſſent: Magnates Regi ſuggeſſerunt ut civitatem obſidione cingeret, ac datâ occaſione, Patris ſui, quem Avenione veneno potatum fama erat, mortem ulciſceretur, aut ſaltem id ipſis permitteret ejus Majeſtas, dum ipſa ulteriùs progrederetur. Reſpondit Rex Sanctus: *Nec Patris, nec matris, nec meam vindicatum progredior a Francia injuriam, ſed potiùs ipſius Domini mei Jeſu Chriſti*. Ita refert Matthæus Paris. Dum Cypri verſaretur, ab *Erchaltam* Tartarorum Principe Chriſtiano Legationem accepit. Miſit ille viciſſim Oratores, cùm ad ipſum, tum ad Magnum Cham Tartarorum, quem Chriſtiana Sacra ſuſcepiſſe didicerat, magnificis cum muneribus. Legatio commiſſa F. *Andreæ de Lonciamel* viro linguarum Orientalium peritiſſimo, Ordinis Prædicatorum, cui duo ejuſdem Ordinis Profeſſores totidem Clerici, duoque Regis domeſtici adjuncti ſunt, ut ſcribit *Guillelmus Nangius*. *Jonvillæus* duos etiam ex Ordine FF. Minorum miſſos refert, qui Regem Tartarorum ejuſque Principes ac gentem in fide confirmarent, muneraque deferrent. Francica Claſſis in Ægyptum fœliciter delata. Damiatam inclytam urbem primùm oppugnare operæ pretium viſum eſt. Saracenorum exercitus Francorum adventum operiebatur, eos ut aditu litoris prohiberet. Verùm crucesignati Duces Militeſque Barbaros nihil veriti, e navibus in continentem deſilierunt, eo ardore atque impetu, qui terrorem hoſtibus incuteret. Ut primùm *S. Dionyſii* vexillum in litore explicatum eſt, *S. Ludovicus*, moræ impatiens & divino fervore exæſtuans; cum ejus navis nondum terram contingeret, in mare ſe immiſit, & ad humeros uſque aquis immerſus, gladium manu tenens, ad littus, cunctis magnitudinem animi ſuſpicientibus, enatavit. Saraceni a Francis magnâ clade affecti, ac in fugam compulſi, Damiatam, injecto igne, dimiſerunt. Quo extincto, Rex cum Legato Hieroſolymitano Patriarcha, Præſulibus, Clero, Proceribus, urbem munitiſſimam, quam Nilus fluvius alluit ſacro ſupplicantis ritu nudis pedibus ingreſſus eſt. Templum a Mahometanæ ſuperſtitionis ſordibus purgatum, quod olim Deo ſub invocatione Virginis Deiparæ conſecratum fuerat.

Tribus Ordinis Dominicani Profeſſoribus Legatio ad Magnum Cham Tartarorum a S. Ludovico commiſſa.

Sancti Ludovici præclarè geſta in Syria.

Damiata expugnatio.

Ad undecimum Kalendas Novembris, anno 1249. ad *Maſſoram* progreſſi, fluvium Taneos vado tranſeunt, non abſque periculo. Ubi evaſere, ad Caſtra hoſtium contendunt. Pugnatum acriter. Magna Saracenorum duplici prælio edita ſtrages. *Robertus S. Ludovici* frater, dum hoſtes *Maſſoram* uſque perſequeretur, cecidit. Rex Sanctus omnia Ducis unà Militiſque munia tam egregiè, tam fortiter obiit, ut nihil in præliis omnibus, quibus adfuit præclarius umquam geſtum, *Jonvillæus* teſtetur; ac ejus virtute factum ne Chriſtianus exercitus ad internecionem deleretur. Ubi periculum maius, vireſque hoſtium majores conſpiciebat, illuc ſubitò convolabat, clavâ gladioque conterens, confodienſque Barbaros. Sex Saracenis qui ejus equum jam fræno tenebant, eumque captivum in Caſtra abducere conabantur, ſolus reſtitit fortitudine tantâ, ut ex eorum manibus evaſerit. Cujus rei teſtes *Cortenacum & Joannem de Salenaco* Jonvillæus appellat. Saraceni commeatum omnem prohibuere. Victus inopiâ, & morbo, quem *Scorbutum* appellant, ſenſim deficiebat Francorum exercitus. Rex æger, cum duobus fratribus, magnoque Nobilium numero in Saracenorum poteſtatem venit. Ipſum inter Sultanumque convenit, ut octo millia Byzantinorum Saracenorum, * id eſt, quadringenta millia librarum Gallicarum, pro

Prælium duplex contra Saracenos.

Rex Sanctus a Saracenis capitur.

Pacta conventa cum Sultano.

* *Lege Diſſerta-*

ſionem 20. Clariſſimi doctiſſimique viri Domini Du Cange *in Hiſtor.* S. Ludovici.

pro ſuorum liberatione penderet, Damiatam pro ſua redderet: (indignum enim aſſerebat invictus Princeps, Majeſtatem ſuam pecuniâ redimi) ut Chriſtianus deduceretur exercitus, cum omnibus impedimentis: induciæ in decem annos fierent: quæcumque a Chriſtianis in Syria tenebantur, ſub eorum dominio manerent. Solutâ pecuniâ, Rex cum ſuis dimiſſus. Ipſum Euchariſtiam Saracenis oppigneraſſe, mera fabula. Nullis Saracenorum minis flecti potuit *ut aliquid promitteret, concederet, aut juraret, quod in aliquod Chriſtianitatis detrimentum, aut ſuæ conſtantiæ læſionem cederet* (inquit *Guillelmus Carnotenſis* ejus Capellanus & in ſacra illa expeditione & captivitate comes) Ejus magnanimitas Barbaris ipſis admirationi fuit, cum quibus ita agebat, ac ſi eos ipſe *in carcere tenuiſſet*. Babyloniæ Sultano a ſuis occiſo, Ammirati de *S. Ludovico* in Regem eligendo deliberarunt: idque præſtitiſſent, niſi Religionis diſſimilitudo obſtitiſſet, ut *Jouvillaus* teſtatur. Annos quinque in Syria commoratus, Chriſtianæ rei victus, quàm victor magis profuit, captivos redemit innumeros, Sidonis, Cæſareæ, aliarumque urbium muros refecit, Saracenos complures ad Chriſtianam Fidem convertit. Continuo miraculo, vitâ ſcilicet omnibus ſanctitatis numeris abſolutiſſimâ, Infidelium animos ad Chriſtum alliciebat. Cadavera Chriſtianorum a Barbaris cæſorum permultis locis inſepulta, & tabo fluentia, manu ſuâ collegit, in ſepulchrum extulit: quod facere famuli ac pauperes vix pretio locati horrebant. *Venite* (inquiebat) *ſepeliamus Chriſti Martyres, qui majora quàm nos pro Domino ſunt perpeſſi*. Nuntio de morte Reginæ Matris accepto, in Gallias rediit anno 1254.

S. Ludovici Magnanimitas, & pietas Heroica.

S. Ludovici Leges pro recta Juſtitiæ adminiſtratione.

Lutetiam reverſus, publicæ utilitati religionique ſtudebat, nullum prætermittebat pietatis officium. Ut Prætores aliique Magiſtratus caſtè & integrè Jus dicerent, ſtatuit 1. Ut munus a quacumque perſona per ſe, vel per alium non reciperent in pecunia, auro vel argento, aut rebus aliis quibuſcumque mobilibus, vel ſe moventibus, ſeu beneficiis perſonalibus ſive perpetuis, præter eſculenta vel poculenta, quorum valor in una hebdomada ſummam decem ſolidorum Pariſienſium non excedat. Et pariter munera a ſuis uxoribus, liberis, fratribus, ſororibus, conſanguineis recipi prohibeant, accepta reſtitui curent. 2. Ut nihil dent vel mittant Regiis Conſiliariis, vel eorum uxoribus, vel iis qui rationes eorum recipient, vel qui ad viſitandam terram, vel facta exquirenda a Rege mittentur. 3. Ut ab iis qui cauſam habent, aut proximè norunt habituros coram ipſis, mutuum non recipiant per ſe vel per alium, ultra ſummam viginti librarum, quas reddent a die contracti mutui, infra duos menſes, licèt etiam creditores velint ſolutionis terminum prorogare. 4. Ut abſtineant ab omni verbo, quod vergat in contemptum Dei, Deiparæ, vel Sanctorum. 5. Ne adminiſtratione ſuâ durante poſſeſſiones aliquas in Provincia ſua per ſe vel per aliom coëmant, vel fraudulenter in alia, ſine Regis licentia: alioqui emptio irrita ſit; & poſſeſſiones ſic emptæ fiſco applicentur. 6. Ne in Provincia ſua, quamdiu Magiſtratum geſſerint, matrimonio vel affinitate jungantur, aut Beneficia Eccleſiaſtica vel poſſeſſiones ſuis acquirant, ſine Regis aſſenſu. 7. Ne in Religioſis domibus hoſpitium aut procurationes ſeu cibaria recipiant, ſine Regis licentia ſpeciali. 8. Ut paucos lictores habeant, eoſque in Conventu publico nominent. 9. Ne pro quocumque debito, præter Regium, capiant, vel captum detineant aliquem Regiorum ſubditorum. 10. Ne emendas niſi in foro & judiciario ordine exigant. 11. Ne aliis Officia vendant. Sed ſi plures emptores fuerint, unus tantùm Juriſdictionem exerceat, & immunitate gaudeat ab oneribus publicis. Nuſquam verò ipſorum fratribus, nepotibus, aut conſanguineis vendantur. 12. Ne Regis ſubditos in cauſis & negotiis quibuſcumque locorum mutatione ſine cauſa legitima fatigent: ſed ſingulos illis in locis audiant, ubi conſueverunt audiri: ne gravati laboribus & expenſis jure ſuo cedere cogantur. 13. Ne aliquem ſpolient aut poſſeſſione excludant ſine cauſæ cognitione, vel Regio Mandato: nec Regiis ſubditis nova onera imponant. 14. Ne triticum, vinum, aliaſve merces extrahi jubeant & exportari, abſque maturo, nec ſuſpecto conſilio: cum conſilio factum non diſſolvant, nec eo durante gratiam faciant. 15. Ut Prætores finito Officio (non enim perpetui tunc erant Magiſtratus) remaneant in Provincia, vel Procuratorem relinquant per dies quadraginta, ut de ſe conquerentibus coram illis reſpondeant quibus committetur. 16. Ut Judæorum uſuræ, blaſphemiæ, ſortilegia compeſcantur, Thalmud comburatur. Judæi ex laboribus manuum ſuarum vel juſtis negotiationibus vivant. 17. Ut nullus ad taxillos, ſive aleis aut ſcacis ludat: ne deciorum ſcholæ teneantur; tenentes ſeverè plectantur: deciorum fabrica ubique prohibeatur. 18. Ut nullus recipiatur ad moram in tabernis faciendam, præter viatores, vel qui in ipſa villa manſionem non habuerint. 19. Ut publicæ meretrices ex urbibus & pagis expellantur: bona ipſarum, etiam uſque ad tunicam præmiſſis monitionibus capiantur. 20. Qui publicæ meretrici domum locaverit, quantum valet penſio domus uno anno, ſolvere Judici teneatur. 21. Ut Statuta Meloduni promulgata ſerventur. 22. Ne capiantur equi invitis dominis, niſi pro negotio aut ſervitio Regis, iique non perſonarum Eccleſiaſticarum, non mercatorum, non pauperum, ſed divitum. 23. Ut Prætores & Magiſtratus univerſi in ſolemni Conventu & Cleri & Populi harum Legum jurent obſervantiam. Hæc *Sancti Ludovici* Statuta in Galliam Narbonenſem ejus juſſu delata ſunt a *Guidone Fulcodii*, & in Concilio Biterrenſi relecta anno 1255. Ex editione *Baluzii* viri clariſſimi tranſcripta ſunt Tom. 11. P.r. Conciliorum pag.754. Leguntur apud *Guillelmum Nangium* in Geſtis *S. Ludovici*, & Gallicè apud *Jouvillaum* pag.122.

Ludi aleatorii prohibiti.

Tabernarum frequentatio vetita.

Meretrices expulſæ, & mulctatæ.

S. Ludovici fœdus cum Henrico Anglorum Rege.

Belli materiam omnem inter Anglos Francoſque tolli cupiens Rex Sanctus, ut ſocietatem armorum contra Saracenos inirent, cum *Henrico* Anglorum Rege Pariſios vocato, & honorificè excepto novum fœdus ſanxit his legibus: Ut nullum jus Anglo poſthac foret repetendi Normanniam, Cenomanos, Andes, Turones, Pictones, quæ majores *Henrici* poſſediſſent, victique a Francis amiſiſſent. Aquitania ulteriore potiretur, ſimul ex citeriore haberet Sanctonum fines, ad Carantonum uſque amnem: ei Lemovices; Petragoricum, Aginumque parerent. Hæc beneficio Francorum obtineret, præſtitoque Homagio, inter Franciæ Pares tamquam Dux Aquitaniæ conſcriberetur. Hæc geſta anno 1259. refert *Guillelmus Nangius*. Cùm ab ea pace facienda Sanctum Regem Barones deterrerent, quod his omnibus ditionibus jure Anglus excidiſſet, id ſibi perſuaſum reſpondit, ſed pacem tamen conſanguineos inter Principes firmare ac fovere optatius eſſe, ac præter bonum pacis, quo nihil eſt optabilius, ſe effecturum ut ſe Regis Francorum Beneficiarium Homagio profiteretur. Ita refert *Jouvillaus*; additque nihil fuiſſe Regi Sancto antiquius, quàm ut pacem inter ſubditos, maximèque inter Principes Proceresque regni foveret, inter vicinos etiam conciliaret: id e re conſcientiæ ſuæ & Regni eſſe ſen-

Digitized by Google

ſentiens; quamquam non deeſſent Politici, qui vicinorum Principum diſſidia tantâ ſolicitudine extinguenda non eſſe dicerent, quo mutuis bellis occupati, nihil adversùs Francos molirentur.

S. Ludovici Fœdus cum Jacobo Rege Aragonum.

Jacobi Aragonum Regis filiam *Elizabetham* uxorem duxit *Philippus S. Ludovici* filius, fœdereque cautum ut Carcaſſonem, quæ orbs in controverſia erat, Biterras, Toloſam, Albium, Narbonam, Cadurcum, &c. ad quæ jus aliquod habere ſe contendebat Aragonius, numquam repeteret; Rex Francorum omni jure in Ruſcinonenſem Comitatum, Emporias, Tarraconem, in gratiam Aragonii pariter cederet.

Sententia Heroe Chriſtiano digna.

Aliquando cum Anglorum Rege collocutus de rebus adverſis quas in tranſmarina expeditione paſſus fuerat, ſententiam protulit divino Spiritu conceptam, & Heroe Chriſtiano digniſſimam: *Plus* inquit, *gaudeo de patientia, quam mihi Dominus per gratiam ſuam conceſſit, quam ſi totus mihi mundus ſubderetur*. Refert Matthæus Paris, pag. 603.

Anno 1260. Dominica in Paſſione, Concilium Epiſcoporum & Principum Pariſios congregavit Rex Sanctus, occaſione literarum, quas ad ejus Majeſtatem Romanus Pontifex perſcripſerat, quibus nuntiabat Tartaros in tranſmarinas regiones irrupiſſe. Saracenos Armeniam, Antiochiam, Tripolim, Damaſcum, terras alias ſubegiſſe; Acconæ, totique Chriſtiano nomini periculum imminere. Quamobrem communi conſenſu publicæ Supplicationes indictæ, ſtatutumque ut blaſphemiæ punirentur, luxus in veſtibus, conviviiſque reprimeretur, a torneamentis, ludiſque omnes temperarent. Ita refert *Guillelmus Nangius*. Quod blaſphemiæ punitionem ſpectat, *S. Ludovicus* habitâ collatione cum *Simone* S. Cæciliæ Presbytero Cardinali, Sedis Apoſtolicæ Legato, *Auctoritate ipſius Legati & ſua*, Principes ac Præſules anno 1264. Pariſios congregavit, ut de blaſphemiis ac turpibus Juramentis extirpandis conſilium iniretur. Ubi cum Legatus eo de argumento disertè peroraſſet, *Rex Catholicus zelo ſancto ſuccenſus ore proprio fecit ſuper hoc exhortationem devotam, & rationibus validis & apertis ſubnixam. Igitur de communi conſilio & aſſenſu edidit Pius Rex generale Statutum, quod per totum Regnum ſervari & promulgari voluit*. Ita refert *Gaufredus de Bellologo* Ordinis Prædicatorum, in Vita *S. Ludovici*, cui a Confeſſionibus fuit, Cap. 33. Edictum illud pœnam ferri candentis in blaſphemantes decernebat. Cujus criminis cùm Civis quidam Pariſienſis convictus eſſet, ipſi labia ferro candenti ad aliorum exemplum inuri juſſit Rex Sanctus. Cùmque nonnulli ob Edicti ſeveritatem ejus Majeſtati obloquerentur, dixit: Se lubenter pœnam tam atrocem perpeſſurum, dummodo hujuſmodi vitium e Regno penitus tolleretur. Nihilominus *Clementis IV.* Pontificis Maximi conſiliis obſecutus, qui ejus Majeſtatem anno 1268. per literas hortatus eſt ut pœnas alias *citra membri mutilationem aut mortem* decerneret, labiorum inuſtionem mulctis pecuniariis, aut aliis pœnis levioribus; ſi reus ſolvendo ſatis non eſſet, commutavit. Mitius illud Sancti Regis Edictum legere eſt in Obſervationibus eruditis Domini *Du Cange* in Hiſtoriam *S. Ludovici* a *Jonvillæo* ſcriptam, pag. 104.

S. Ludovici Lex adversùs blaſphemos.

S. Ludovici juſtitia.

Juſtitiam caſtè adminiſtrari, ſanctiſſimis conditis Legibus Judicibuſque integerrimis conſtitutis, non ſolùm curavit Rex optimus: ſed ſubditis ſuis, maximè pauperibus, Jus ipſe dicere ſolitus erat, ad nemus Vicennarum ſub patulæ quercûs umbra cauſas ipſorum audiens. *Ingerannum* Dominum *De Couciaco*, qui tres pueros nobiles ex Belgio, ſuis in nemoribus fortè venationi indulgentes ſuſpendi juſſerat, in Procerum Conventu ſiſtere ſe juſſit, ac judicium ſubire. Atque eo propendebat ut immane facinus capite lueret. Sed Baronum, quibuſcum pene omnibus affinitas reo erat, precibus datum, ut libris decies mille vitam redimeret, & duas Capellanias pro animabus puerorum ad Sacroſanctum Sacrificium in perpetuum celebrandum fundaret. Hanc porro pecuniam pios in uſus totam impendit Rex Sanctus. Ex illa nempe Xenodochium Pontiſaræ, Scholam & dormitorium FF. Prædicatorum Pariſiis, & Eccleſiam FF. Minorum a fundamentis erexit, ut *Guillelmus Nangius* refert. Ad januas Palatii ſui frequenter deſcendebat, ſubditorum ſuorum ſupplices libellos excepturus, querelas auditurus aut viris integerrimis ex Aula ſua hanc provinciam committebat. Privatorum certaminum furorem coërcuit. Viros deſignavit integerrimos, qui Aulam, quacumque pergeret, ſequerentur, eaque recedente tantiſper in locis Regii tranſitus manerent, inquiſituri an alicui damnum aliquod illatum eſſet, quod abſque mora Sanctiſſimus Princeps reſarciebat, ut docent Regeſta Cameræ Computorum Pariſienſis.

S. Ludovici Pragmatica Sanctio vindicatur.

Pragmatica Sanctione ſuâ Rex Sanctus edixit, ut Eccleſiarum Prælatis, Patronis & beneficiorum Collatoribus ordinariis Jura ſua ſerventur: ut liberæ ſint Eccleſiarum electiones: Ut Simonia a Regno eliminetur; Ut Promotiones & collationes Beneficiorum & Dignitatum Eccleſiaſticarum ſecundùm Juris communis diſpoſitionem fiant: ut libertates & Privilegia, Eccleſiis, Monaſteriis, aliiſque locis piis a Regibus conceſſa rata firmaque maneant. Additur Articulus alter contra exactiones & onera pecuniarum per Curiam Romanam Eccleſiæ Regni impoſita. Hunc viri quidam eruditi a *S. Ludovico* non eſſe conditum conjiciunt. 1. Quod nulla fuerit ratio cur illum conderet, ſi quidem nulla exactio a Romanis Pontificibus eo regnante imperata eſt, niſi ob Eccleſiæ bonum, ipſo Rege conſentiente, & ſæpius rogante, ad expeditionis ſacræ apparatum & ſumptus. 2. Quòd Auctores qui Geſta Sancti Regis ſcripſerunt, non meminerint Edicti ad Romanæ Curiæ coërcendas exactiones ab ipſo lati. Immo *Guillelmus Carnotenſis* Ordinis FF. Prædicatorum ipſius Capellanus in libro de illius Vita & Miraculis ejus obſervantiam erga Sedem Apoſtolicam, & devotionem quâ Romani Pontificis decretis parebat, his verbis commendat: *Sanè quàm reverenter & humiliter erga ſacroſanctam Romanam Eccleſiam ſemper ſe habuit, quàm devotè & obedienter Reſcripta & Mandata Apoſtolica conſuetus erat ſuſcipere, quàm obedienter & efficaciter ſicut verus filius obedientia adimplere; noverunt illi, qui ei familiariùs adhærebant. Ipſe enim negotia Matris Eccleſiæ plus quàm propria reputans, ea totis affectibus promovere curabat*. Totam tamen Pragmaticam mox laudatam audaciùs Regi Sancto abjudicant aliqui, cum illius pietati maximè conveniat & ſtudio ad Eccleſiæ tuendam libertatem propenſiſſimo, & a Senatu Pariſienſi laudata ſit in Articulis *Ludovico XI.* Regi Chriſtianiſſimo oblatis anno 1461. & in Regni Comitiis Turonenſibus anno 1483. & ab Academia Pariſienſi in Inſtrumento Appellationis editæ anno 1491.

Ultimum etiam illius pragmaticæ caput a ſancto Rege editum.

Nec tamen viris illis eruditis, quos mox laudabam, conceſſerim, vel ultimum Pragmaticæ illius Sanctionis contra Romanæ Curiæ exactiones caput a Sancto Rege editum non fuiſſe. Hujus enim condendi Decreti rationem *S. Ludovico* non defuiſſe docet *Matthæus Pariſius* coævus Auctor in Hiſtoria Anglicana ad annum 1247. pag. 485. col. 1. *Eiſdem diebus*, inquit, *Dominus Papa apices ſuos, authenticos nuntios Prædicatores & Minores miſit ad omnes Franciæ Prælatos ſigillatim ſupplicans ut unuſquiſque juxta ſuam poſſibilitatem, ſibi*

bi unam quantitatem pecuniæ accommodaret. Et ipſe proculdubio, cùm reſpicaret, quod cuique competeret redderet indubitanter. Quòd cùm Regi Francorum innotuiſſet, ſuſpectam habens Romanæ Curiæ avaritiam, prohibuit ne quis Prælatus Regni ſui, ſub pœna amiſſionis omnium bonorum ſuorum, taliter terram ſuam depauperaret. Et ſic cum ſibilo & deriſione omnium Papales Legati ſophiſtici, quorum humeris hoc officium incumbebat, inanes & vacui a Regno receſſerunt memorato. Nec repugnant huic *Pariſii* narrationi *Guillelmi Carnotenſis* verba mox laudata: licèt enim *S. Ludovicus* maximâ reverentiâ humilitate, devotione, obedientiâ, Reſcripta & Mandata Apoſtolica ſuſcipere ſolitus eſſet, quæ Religionem, quæ Eccleſiam, quæ animæ ſuæ ſtatum & conſcientiæ regimen ſpectabant; non tamen ſi quid Romani Pontifices, ut homines privatis ſuis rationibus ſervientes, contra Regia Jura, vel Eccleſiæ Gallicanæ Regnique Libertates fortè imperarent. Atque illius exemplo documentum datum poſteris eſt, Regum magnanimitatem & conſtantiam in ſuis ac Eccleſiarum Regni ſui, ſubditorumque Juribus ac Libertatibus tuendis, cum exquiſita pietate, & abſoluta numeris omnibus ſanctimonia cohærere poſſe.

S. Ludovici religio in Beneficiorum Eccleſiaſticorum collatione.

In Beneficiis Eccleſiaſticis conferendis quæ ad Patronatum, ſive donationem ipſius pertinebant, Deum ſemper præ oculis habebat, & electis, & probatis perſonis ea quantùm poterat conferebat; præcipuè autem in Eccleſiis Cathedralibus, ubi Sede vacante, RATIONE CUSTODIÆ REGALIS EX CONSUETUDINE PERTINEBAT AD EUM COLLATIO PRÆBENDARUM. *Quas perſonas inquiri & eligi faciebat per Cancellarium Pariſienſem & alios viros bonos, ſpecialiter autem per FF. Prædicatores & Minores. Atque Clericos in Memoriali ſuo ſcribi volebat, ut eiſdem loco & tempore provideret. Hanc conſuetudinem obſervabat, quòd nulli quantumcumque literato, vel famoſo, aliquod Beneficium Eccleſiaſticum poſſidenti conferret aliud, niſi prius Beneficium ſimpliciter reſignaret.* Ita refert *Gaufridus de Belloloco* in ejus Vita.

S. Ludovici pietas, pœnitentia eleemoſyna, zelus ſalutis animarum

Orationibus, jejuniis, diſciplinis, continentiâ, eleemoſynis, aliiſque pœnitentiæ & pietatis operibus, Deum promereri, carnem conſecrare ſtudebat Rex Sanctiſſimus. Omnes Horas Canonicas, & de Beata Virgine cum cantu quotidie audiebat; Mortuorum Officium cum Cappellano ſuo recitabat, Miſſis duabus intererat. Lacrymarum donum enixè poſtulabat a Deo, Cilicio carnem affligebat. Continentiam ſervabat ex conſenſu caſtiſſimæ conjugis aliquot ante Sacram Communionem diebus, & toto Adventus & Quadrageſimæ tempore. Sextâ qualibet feriâ, peccata confitebatur, quorum nullum umquam mortale fuit; diſciplinam cum quinque catenulis ferreis a Confeſſario ſuſcipiebat; Feria quarta temperabat a carnibus & ſanguine: Sextis feriis Quadrageſimæ & Adventus etiam a fructibus & piſcibus. In Paraſceve, in Vigilia omnium Sanctorum, & quatuor Vigiliis præcipuarum Deiparæ Virginis Solemnitatum, nullus illi præter panem & aquam cibus & potus. Eleemoſynas illius quis enumerare poſſit? Centum viginti pauperes quotidie reficere, in Quadrageſima & Adventu numerum adaugere, ipſis miniſtrare, etſi leproſis, ac fœtidis, tres ſenes pauperes in prandio & cœna juxta ſe habere, in Cœna Domini pauperum pedes lavare, pio Regi conſuetum erat. Ejus munificentiam teſtantur ac prædicant Compendienſe, Pontiſarenſe, & Vernonenſe Xenodochia; Leproſariæ plures; Abbatiæ Regalis Montis, Lilii, Malodumi, Domus Hoſpitalis trecentorum Cæcorum Pariſienſium; Conventus FF. Prædicatorum & Minorum Pariſiis, & in aliis Regni civitatibus plurimi ejus ſumptibus erecti, Monaſteria Sororum *S. Dominici* juxta Rothomagum; Filiarum Dei, & Beguinarum Pariſiis, & Carthuſienſium Cœnobium. De eleemoſynis quas FF. Minoribus & Prædicatoribus annis ſingulis erogabat, ſibi in Domino gratulabatur. *O Deus,* (inquiebat) *quàm bene reputo hanc eleemoſynam eſſe erogatam tot & tantis Fratribus, qui de toto orbe ad iſtos Conventus Pariſienſes pro ſtudio Sacræ Doctrinæ confluunt. Et exinde quod de Scripturis Divinis hauſerunt, per totum Mundum ad Dei honorem, & animarum ſalutem effundunt?* Saracenos ad Chriſti fidem converſos in Franciam adduxit, ipſiſque ac eorum familiis penſiones aſſignavit. Salutem animarum totis viribus procurabat. In itinere tranſmarino Nautas Concionibus & Catechiſmis ad pietatem inſtitui curabat, & ad peccatorum Confeſſionem hortabatur; ſpondens, ſi navis alicujus operâ indigeret, dum Exomologeſim faceret, ſe in illius locum & Officium ſucceſſurum, & ad operâ Regias manus admoturum. Scripturæ Sacræ, & SS. Patrum lectione delectabatur plurimùm. Libros Sacros, & SS. Doctorum Opera eleganter deſcribi juſſit, Codiceſque plurimos in Capellæ ſuæ theſauro Pariſiis congregavit, quorum partem FF. Minoribus, partem Prædicatoribus, partem Monachis Ciſtercienſibus Regalis Montis, moriens legavit. Sacrum Sacellum Pariſiis fundavit, in quo ſpineam Coronam Salvatoris, partem vivificæ Crucis, aliaſque Reliquias depoſuit, Canonicos & Capellanos inſtituit, copioſis reditibus aſſignatis. Coronam ſpineam Domini noſtri Jeſu Chriſti a *Balduino* Conſtantinopoli obtentam, a Venetis quibus oppignerata fuerat redemptam, a FF. *Jacobo* & *Andrea* Ordinis Prædicatorum, quos ad ſacrum theſaurum recipiendum Conſtantinopolim miſerat, allatam, quâ pietate, quo apparatu, quo gaudio Rex Sanctus ſuſceperit, anno 1239. narrant *Galtherus Cornutus*, tum Archiepiſcopus Senonenſis in libello ea de re edito, in Collectione Hiſtoricorum Francorum. Ducheſniana Tom. 5. pag. 407. & *Matthæus Pariſius* in Hiſtoria Anglicana ad annum 1241. pag. 373. Cùm ſecretas literas ad familiares ſuos interdum dabat, *Ludovicum de Poiſſiaco*, ſuppreſſo Regis nomine ſe inſcribebat. Magis nempe gloriabatur Chriſtiana Fide, & Baptiſmate, quo illo in Caſtro fuerat initiatus, quàm Regia Unctione, quâ Remis fuerat delibutus. Monaſticam Vitam profiteri, depoſito diademate, & Regni adminiſtratione filio ſuo primogenito relictâ, Rex Sanctus decreverat, ſi caſtiſſima conjux conſenſiſſet, nec Religioſi Viri, quorum conſiliis utebatur, ipſum a propoſito deterruiſſent; Deo gratius ac Eccleſiæ Regnoque utilius fore ſuadentes, ut ſervatâ Majeſtate in ſæculo abſque ſæculi amore maneret. Cùm pium illud conſilium mente agitaret, Ordines FF. Minorum vel Prædicatorum cogitabat.

Spineæ Coronæ Domini tranſlatio.

S. Ludovici in vitam religioſam propenſio, ſtudiumque in Ordines FF. Minorum & Prædicatorum.

Hos enim ſpecialiſſimè diligebat, dicens, Quòd ſi de corpore ſuo poſſet duas facere portiones, unam daret uni, reliquam alteri. Unde familiariter dicebat: Se in hoc non modicum gloriari, quòd familiares ſui, qui ſibi quaſi continuè aſſiſtebant, diſcernere non poterant, quem Ordinem magis diligeret e duobus. In Teſtamento ſuo ſcribi voluit, quòd duo filii, qui ſibi nati fuerant ultra Mare, cùm ad annos diſcretionis veniſſent, infra ſepta Religionis nutrirentur, unus in Domo FF. Prædicatorum Pariſius, & alius in Domo FF. Minorum, locis ad hoc competentibus ibidem Regis ſumptibus præparatis: ut illic ſacris inſtitutis & literis inſtruerentur, ad amorem Religionis ſalubriter inducerentur; Deſiderans toto corde, ut documentis ſalutaribus informati, Domino inſpirante, loco & tempore ipſas Religiones intrarent. Quod etſi, Deo aliter providente, impletum

Digitized by Google

tum non fuerit, id tamen & *S. Ludovici* pietatem & ſummam de Vita Religioſa exiſtimationem & præcipuam erga FF. Minorum & Prædicatotum Ordines propenſionem demonſtrat. Ita reſert *Gaufredus de Billoloco*, in ejus Vita,

Senonienſis Chronographus refellitur. Ordo Prædicatorum a calumnia vindicatur.

Ex his reſellitur *Riiberiur* Senonienſis Monachus, qui ſcripſit in Chronico ſui Cœnobii, lib. 4. cap. 37. FF. Prædicatores *S. Ludovico* perſuaſiſſe ut ſui Ordinis babitum ſuſciperet, Regina, Regno, filiiſque relictis: Comitem Andegavenſem Sancti Regis Fratrem, ejus Majeſtatem objurgaſſe, & Prædicatoribus minas intentaſſe. Filium Regis primogenitom eoſdem palam vituperaſſe: Regem convitiis eorum commotum, filio alapam impegiſſe; Filium verò dixiſſe Patri: *Juro per Beatum Dionyſium Patronum noſtrum, ſi aliquando contigerit; Deo annuente, gubeenacula Regni obtinere, ego omnes iſtos Prædicatores a Regno expelli faciam. Cùmque Rex hoc juramentum audiſſet, ultea modum indoluit, quia ſciebat eum animo ferum eſſe. Comes verò frater Regis præcepit, ne Prædicatores in toto Regno Franciæ de cætero prædicare præſumerent. Fertur etiam præcepiſſe ne quis Prædicatoribus aliquid conferre auderet.* Coævus quidem Auctor *Richerius*, ſed in Voſago Diœceſis Tullenſis, in ſolitudinis umbra latens, & rerum, quæ in Aula *S. Ludovici* gerebantur, ignarus nobiliorum Auctorum, qui in Aula Sancti Regis verſati ſunt, ſilentio, vel teſtimonio refellitur, *Joavillæi* Toparchæ, qui alia minutiora memoriæ prodidit, *Gaufeidi de Belloloco, & Guillelmi Carnotenſis; Guillelmi* etiam *Nangis* Sandionyſiani Monachi, qui ſub *Philippo Pulchro* floruit, eique librum de Geſtis *S. Ludovici* dicavit, qoem collegit ex fideliſſimis Commentariis & relatiooibus, imprimis ex Obſervationibus *Gilonis Remenſis*, Commilitonis ſui. Nullns, inquam, horum Scriptorum illa refert quæ Senonienſis Monachus ſcipturiit. Quæ ſanè & Sancti Regis eximiæ manſuetudini, & *Philippi* ejus primogeoiti pietati, & Comitis Andegavenſis prudentiæ & obſervantiæ in Regem, ſunt maximè injurioſa. Quis eredat Regem Ssoctum alapam impegiſſe filio? Fratrem Regis prohibuiſſe ne FF. Prædicatores conciones haberent, quod ejus auctoritatem ſuperabat; non potiùs acturum apud Summum Pontificem & Epiſcopos, nt ipſis hoc munere interdiceretur? Prohibuiſſe ne in toto Regno Franciæ prædicarent, in quo jubendi poteſtatem non babebat: nec Mandata ejus vim habniſſent invito Rege? prætetea *Philippi III.* de hominibus noſtris eaiſtimatio, præcipuè de *Gaufrido de Belloloco* & *Guillelmo Carnotenſi*, publicis literis ſignificata, nullum relinquit huic fabulæ Locum. In literis (inquam) ad Archiepiſcopos, Epiſcopos, Abbates, Priores, Decanos, Presbyteros & cœteros Eccleſiarum Rectores, & univerſos tam Regularium, quàm Sæcularium Conventus, Collegia, & Capitula in Regno Franciæ conſtituta, quibus Sancti Regis obitum ipſis nunciavit, ita ſcripſit Rex *Philippus III.* SANE *juxta prædicti piiſſimi Patris noſtri ſupremæ voluntatis arbitrium, humiliter poſtulantis, ut poſt ejus obitum mitteretur ad perſonas & loca religioſa per Regnum pro ſuffragiis orationum, & gratis Deo charitatis ſubſidiis obtinendis, ecce ad diverſa Regni loca, propter hoc dilectos noſtros, Viros Religioſos, F. Gaufridum de Belloloco & Guillelmum Carnotenſem, de Ordine Prædicatorum, ac F. Joannem de Montibus, Ordinis FF. Minorum, familiares & charos quondam memorati Domini Patris noſtri, latores præſentium, cum aliis de Domo noſtra & familia deſtinamus.* Datæ ſunt in Caſtris juxta Carthaginem, die Veneris poſt Nativitatem B. Virginis, anno 1270. Leguntur apud *Duchesnium*, Tom. 5. pag. 440. Denique in novum Prædicatorum Ordinem iniquiſſimum ſe præbuit Senonienſis ille Chronographus, quem a primævo ſervore jam deſeciſſe ſcribit eâ tempeſtate, quâ maximè florebat, & viros ſanctimoniâ inſignes, *Albertum Magnum*, *S. Thomam*, alioſque plurimos alebat, ac ob Regularis Diſciplinæ puritatem, doctrinæ præſtantiam, ſacroſque pro Eccleſiæ ædificatione & animarum ſalute labores, a Summis Pontificibus, Epiſcopis, Regibus, præſertim a *S. Ludovico*, colebatur, diligebatur, ſovebatur, commendabatur. *Quia* (inquit maledicus *Richerius* Cap. 16. libri 4.) *Prophetia illius Venerabilis Sanctimonialis Hildegardis, ne fieret præteriri non poterat, in primordio ſui noſtri Prædicatores in bono ſatis claruerunt: Multos quippe ab erroribus ſuis & a via ſua mala averterunt, & Hæreticos, quibus univerſa terra jam prope occupata erat, oppreſſerunt, & multos eorum darl igni fecerunt, & adeo in exercitatione ſua valuerunt, ut etiam quidam eorum miraculis claruiſſe referantur. Sed quia, ut dicitur, nova placent, & uſitata viloſcunt, quia jam a propoſito aliquantulum declinabant, immo etiam de ſe præſumendo, quædam inepta ſibi uſurpabant, a populo jam non tanti pretii haberi cæperunt.*

Anoo 1269. in Africam tranſmiſit *S. Ludovicus*, Tunicium expugnaturus, ot inde in Terram Sanctam, ſive in Ægyptum tranſiret, utrobique Chriſtianos a Saracenorum tyrannide vindicaturos. Ante diſceſſum, poteſtatem dedit *Stephano* Pariſienſi Epiſcopo in abſentia ſua conſerendi Beneficia ad ſuum Patronatum, Collationem, ſeu Præſentationem pertinentia, tam RATIONE REGALIUM, QUAM ALIO QUOCUMQUE JURE, *perſonis idoneis, & nullum aliud Beneficium Eccleſiaſticum habentibus, ac præſentandi ad vacantes Eccleſias vice ſuâ; dum tamen de conſilio Cancellarii Pariſienſis Eccleſiæ, Prioris FF. Prædicatorum, & Guardiani FF. Minorum Pariſienſium, vel duorum ex ipſis, in hujuſmodi collatione, vel præſentatione procedat; & in literis donationis, vel præſentationis ſpecialiter exprimatur, quòd ex auctoritate & vice Regis ſibi commiſſa, collatio, vel præſentatio ipſa fiat.* Ea expeditiooe Tunicii Portus a noſtris occupatus, Carthago capta. Siciliæ Rex *Carolus* expectabatur cum valida claſſe ut Chriſtiauns exercitus Barbaros urgeret, ac victoriam ulteriùs proferret. Verùm intemperies aëris, inſalubres cibi, dulcis aquæ penuria, morbos peperere, quibus noſtrorum plurimi ſunt confecti. Obiit ioter alios *Joannes* Comes Nivernenſis, Regis filius: Rex ipſe dyſenteria & continuâ ſebre correptus, devotiſſimè ſuſceptis Eccleſiæ Sacramentis, migravit in cœlum. In extremis de uno Deo & Fidei Chriſtianæ propagatione cogitabat, ſolicitus erat. *Pro Deo* (inquiebat) *ſtudeamus quomodo Fides Catholica poſſit apud Tunicium prædicari & plantari. O quis eſſet idoneus, ut mitteretur ibi ad prædicandum! Et nominabat quemdam Fratrem Ordinis Prædicatorum, qui aliàs illuc iverat, & Regi Tunicii notus erat.* Ita referunt *Guillelmus Nangius* & *Gaufridus de Belloloco* in ejus Vita. Ante mortem ſanctiſſima documenta *Philippo* primogenito ſuo tradidit, quæ ante infirmitatem, quaſi obitûs ſui præſcius propriâ manu ſcripſerat. Ipſa Gallicè, quo idiomate a Sancto Rege ſcripta erant, Hiſtoriæ ſuæ inſeruit *Jonvillæus*, Latinè verterunt *Gaufridus de Belloloco* & *Guillelmus Nangius*. Vitæ Chriſtianæ, Regiique Officii ſummam complectuntur. Unum & alterum ex iis, quæ Juſtitiæ adminiſtratiooem, & Eccleſiaſticorum Jurium conſervationem, Beneficiorum Collationem, reverentiam erga Romanam Eccleſiam & Summum Pontificem ſpectant, temperare mihi non poſſom quin deſcribam: *Et nunc Reges intelligi, et erudimini qui judicatis terram:* Sancto Regi auſcultate.

Secunda S. Ludovici expeditio ſacra.

Conſilium conſcientiæ pro beneficiorum Regii patronatus collatione ſeu nominatione a S. Rege inſtitutum.

S. Ludovici obitus.

Sic

Digitized by Google

Sit ſemper ex parte cauſa pauperis, donec ſis certus de veritate.

S. Ludovici documenta Philippo filio data. *Si quis contra te querelam habuerit, ſtes potiùs pro cauſa adverſarii tui, donec conſtet tibi de veritate, & ſic illi qui ſunt de Conſilio tuo, citiùs ſtabunt pro juſtitia.*

Sis diligens quòd omnes ſubditi tui juſtitiâ & pace fruantur; maximè autem perſonæ Eccleſiaſticæ ac Religioſæ. Dicitur de Rege Philippo avo noſtro, quòd quidam de Conſiliariis ſuis dixit ei, quod multa damna inferebant ei Eccleſiaſticæ perſonæ, jura ipſius uſurpandò, & mirabantur multi quod ita tolerabat. Cui Rex reſpondit: Bene credo quod dicitis, ſed quando cogito beneficia quæ mihi Dominus contulit, MELIUS VOLO PATI, QUAM INTER ME ET ECCLESIAM SCANDALUM SUSCITARE. *Ama igitur, o Fili, perſonas Eccleſiaſticas, & ſerva pacem earum quantùm poteris.*

Libenter ſubveni pauperibus Religioſis in ſuis neceſſitatibus, & maximè per quos Deus magis honoratur in terra.

Beneficia Eccleſiaſtica perſonis idoneis dona de conſilio ſpiritualium virorum, & EIS QUI NON HABENT ALIUD BENEFICIUM.

Sis ſollicitus quòd habeas fideles Præpoſitos & Baillivos, & inquire diligenter quomodo ſe gerant. Similiter de illis de Hoſpitio tuo.

SIS DEVOTUS ET OBEDIENS MATRI NOSTRÆ ROMANÆ ECCLESIÆ, ET SUMMO PONTIFICI TANQUAM PATRI SPIRITUALI.

Labora quòd omne peccatum de terra tua removeatur, maximè autem blaſphemia & hæreſes.

Obiit *S. Ludovicus* die 25. Auguſti anno 1270. ætatis 56. Regni 44. cujus ſanctitatem multis miraculis Deus manifeſtam fecit. Undecim ex
S. Ludovici Liberi. *Margarita* Regina liberos ſuſceperat, ex quibus octo ad adultam ætatem pervenere, filii quatuor, & totidem filiæ. Filii erant, *Philippus*, cui cognomen *Audaci*, qui ipſi in Regnum ſucceſſit, *Joannes Triſtanus* Comes Nivernenſis, qui ante ipſum obiit, *Petrus Alenſonius*, *Robertus* Claromontanus Comes, qui *Beatricem*, filiam & heredem unicam Borboniæ Domus uxorem
Regia Stirps Borbonia. duxit. Quo ex matrimonio ſtirps Borbonia orta eſt, quæ per HENRICUM MAGNUM in Solium aſcendit, & nunc per LUDOVICUM MAGNUM *S. Ludovici* in extirpanda, hæreſi, in Religione Catholica promovenda, in Eccleſia tuenda Glorioſum Imitatorem fœliciſſimè regnat: Cujus utinam Majeſtati.

E noſtris Deus Optimus augeat annos.

SCHOLION I.

In hoc Articulo, pag. 348. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant, *Regalia ſibi & Succeſſoribus ſuis retinuit S. Ludovicus.*

R. *S. Ludovicus* Andegaviam & Cenomaniam fratri ſuo Carolo attribuiſſe dixi; Regalia dictarum civitatum & Abbatiam Fontis Ebroldi excepiſſe: Hæc Sibi & Succeſſoribus Franciæ Regibus retinuiſſe. Inſtrumentum Donationis citavi Tom. 11. *Spicilegii* Acheriani editum, pag. 372. Facti Quæſtio eſt. Si mihi non credant Religioſi Cenſores, Literis Sancti Regis credant datis Aureliæ anno milleſimo ducenteſimo quadrageſimoſexto, menſe Auguſto: *Sciendum etiam* (inquit) *quòd nos Regalia dictarum Civitatum, & Abbatiam Fontis Ebraldi nobis & heredibus noſtris Regibus Franciæ retinemus.*

SCHOLION II.

In eodem Articulo ſequentes Propoſitiones notant Religioſi Cenſores: Pag. 358. *S. Ludovicus fecit Edictum contra exactiones pecuniarum per Romanam Curiam impoſitas.*

Pag. 360. *Utebatur Jure Regaliæ etiam in Collatione Beneficiorum.* Et ad pag. 359. hanc notam appoſuerunt: *Tuetur Pragmaticam Sanctionem S. Ludovici, etiam quoad Articulum de pecuniarum exactionibus.*

R. Hæ pariter meræ facti Quæſtiones. Articulum contra Romanæ Curiæ exactiones a S. Rege conditum non infirmis argumentis probatur. Criticæ Quæſtio eſt, non dogmatis. Hujus Decreti rationem *S. Ludovico* non defuiſſe, docet *Matthæus Pariſius* coævus Auctor, cujus verba deſcripſi. De hac S. Ludovici Conſtitutione Doctiſſimus Archipræſul *Petrus De Marca* lib. 11. *De Concordia Sacerdotii & Imperii*, cap. 12. ita ſcripſit: *S. Ludovicus vix officia ſua erga Eccleſiam ſatisfacta putavit, tot bellis labore maximo immanique diſpendio adversùs Muhammedanam perfidiam in Oriente geſtis, niſi hoc etiam Edicto ſuam pietatem cumulaſſet. Ea Lege decernit ut Epiſcopis & Patronis ſua jura pleniſſimè ſerventur, & ut Beneficia atque Officia Eccleſiaſtica Regni, ſecundùm præſcripta juris communis & Conciliorum, atque inſtituta veterum Patrum conferantur, nullusque Curia Romana, ſuperſit locus exigendæ pecuniæ ab Eccleſia Gallicana, Libertateſque & Privilegia a Regibus Francorum Eccleſiis collata intemerata maneant. Tum Magiſtratibus Regni dat in mandatis ut hujus Edicti executioni & cuſtodiæ invigilent, pœnis a contumacibus exactis.* Cæterùm præfatio Edicti „ hic inſerenda mihi videtur, quòd majeſtatem „ quamdam pietatemque Chriſtianam ſimul præ „ ſe ferat, iiſque verbis concepta ſit, quibus „ antiqui Romani Imperatores in ſimili negotio „ utebantur. *LUDOVICUS Dei gratiâ Francorum Rex, ad perpetuam rei memoriam. Pro ſalubri ac tranquillo Statu Eccleſiæ Regni noſtri, nec-non pro divini cultus augmento, & Chriſti fidelium animarum ſalute, atque gratiam & auxilium omnipotentis Dei, cujus ſoli ditioni atque protectioni Regnum noſtrum ſemper ſubjectum extitit, & nunc eſſe volumus conſequi valeamus, quæ ſequuntur hoc Edicto conſultiſſimo in perpetuum valituro ſtatuimus & ordinamus.*

SCHOLION III.

Ad eumdem Articulum, pag. 360. Edit. primæ Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Cùm pietate ſtat defenſio Jurium, ſi Papæ ut perſonæ privatæ ſuis rationibus ſervientes, contra Regem & privilegia ſubditorum aliquid tentent.*

„ R. Licèt (inquam) *S. Ludovicus* maximâ „ reverentiâ, humilitate, devotione, obedientiâ, „ Reſcripta & Mandata Apoſtolica ſuſcipere ſolitus eſſet, quæ Religionem, Eccleſiam, ſtatum animæ ſuæ, & conſcientiæ regimen ſpectabant; non tamen ſi quid Romani Pontifices, „ ut homines privati, ſuis rationibus ſervientes, „ contra Regia jura, vel Eccleſiæ Regnique Libertates fortè imperarent. Atque illius exemplo documentum datum poſteris eſt, Regum „ magnanimitatem & conſtantiam in ſuis ac Eccleſiarum Regni ſui, ſubditorumque juribus ac „ Libertatibus tuendis, cum exquiſita pietate & abſoluta numeris omnibus ſanctimonia ſtare poſſe. Hæc ego eo loci An Romanos Pontifices, ut homines privatos, impeccantiâ donatos eſſe, rationibus ſuis ſervire numquam poſſe contendunt

dunt

dunt Religioſi Cenſores? Impios eſſe Reges, qui jura Eccleſiarum, Regni, ſua, ſubditorumque, adversùs, illos ſic agentes defenderint? *S. Ludovicum* id iniquè feciſſe? Id certè nobis perſuaderi non poteſt. A *S. Ludovico* nomen & rem ipſam Libertatis Eccleſiæ Gallicanæ reſtituta fuiſſe probat ejus Conſtitutio anno 1228. menſe Aprili edita quâ immunitates Epiſcoporum Provinciæ Narbonenſis, aliorumque confirmat & auget his verbis: *LUDOVICUS Dei gratiâ Rex Francorum, univerſis Baronibus, Vaſſalis fidelibus ſuis, Ballivis & bonis, villis in Arelatenſi Narbonenſi Provincia, & Rutenenſi, Catarcenſi, Aginnenſi, & Albigenſi Diœceſibus conſtitutis. De Magnorum & prudentum virorum conſilio ſtatuimus quòd Eccleſia & viri Eccleſiaſtici in terris illis conſtituti Libertatibus & immunitatibus utantur, quibus utitur Eccleſia Gallicana, & eis plenè gaudeant ſecundùm conſuetudinem Eccleſia memorata.* Libertates illæ in juris communis uſu poſitæ ſunt, & in obſervantia Canonum Spiritu Dei conditorum & totius Mundi, ſpecialique Gallicanæ Eccleſiæ reverentiâ conſecratorum, ac Decretalium etiam Pontificiarum in Regno promulgatarum, uſuque receptarum. Abſit ut libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ ſuaviſſimum Romani Pontificis jugum excutiatur, aut canonica obedientia illi debita negetur: Immo eo præcipuè nituntur fundamento, ut ECCLESIÆ ROMANÆ, CÆTERORUM OMNIUM (adeoque & Gallicanæ) MATRIS ET MAGISTRÆ, POTENTIOR PRINCIPATUS Primatuſque Romani Pontificis a Chriſto immediatè inſtitutus, Primatus (inquam) non ſolùm honoris, ſed auctoritatis & juriſdictionis in tota quà latè patet Eccleſia, non ſolùm a vulgo fidelium ſed ab Epiſcopis univerſis ab ipſiſque Regibus credatur, & omnibus officiis colatur: omneſque Summo Pontifici ut Spirituali Patri obediant in iis quæ res ſpirituales & Eccleſiaſticas ſpectant. Hæc certè mens *Sancti Ludovici* fuit, hæc Gallorum omnium Catholicè ſentientium: ſed tamen jura Regni, Eccleſiæque Gallicanæ, his Libertatibus munita conſtitutione ſuâ ſeu Pragmatica Sanctione firmavit Rex Sanctiſſimus. Defenſionem hujuſmodi jurium cum pietate ſtare poſſe, ſi Romani Pontifices, ut homines privati ſuis rationibus fortè ſervirent, & contra Regia jura, Regnique Libertates, aliquid imperarent, rectè ſcripſi, nec id magis reprehendi debet a Religioſis Cenſoribus, quàm iſta Auctoris Anonymi tractatus *De Libertatibus Eccleſia Gallicana* anno 1684. Leodii editi & Romæ magno plauſu excepti obſervatio & doctrina Lib. 2. Cap. 3. *Verùm.* (inquit) *lum en illud Spiritus Sancti, quod Summo Pontifici adeſt, cùm explicanda ſunt Fidei Myſteria & tradenda morum præcepta, non perpetuò illi hypocritarum fraudes, Aulicorum adulationes, improborum mendacia detegit non adversùs ambitioſorum importunitatem, magnatum preces, ſuſpecta Officialium conſilia, immotus ſervat. Quid ſi [quod tamen ſine gravi fundamento ſuſpicari nefas eſt] Summus Pontifex aliqua ulciſcenda injuria, congregandarum divitiarum, augendæ familiæ, aliove pravo affectu impelleretur ad præcipiendum aliquid ſuæ poteſtatis limites tranſcendens, aut juſtitiæ repugnans? Nec enim altitudo & ſanctitas ſolii ſanctum facit, & a peccato ſecurum. Num ſi quid hujuſmodi contingeret, ab exequendo Mandato non liceret abſtinere? Quod autem in Mandatis ſingularibus, etiam in communibus Legibus liceret, quamvis longè difficilius legibus deſit juſtitia quàm præceptis particularibus .... Uſus antiquis moribus præſertim non perverſis, contrariis vix inducuntur ſine ſcandalo, cujus cauſa vitandi, Summi Pontifices præcepta ſua, alioquin juſta, ſuſpendi velle cenſetur.* CONSULTIUS *ducimus* „ (inquit Celeſtinus 3. Cap. *Quod dilectio*, Ext. „ De Conſanguinit. & Affinit.) *Obſervata conſue*„ *tudini deferre, quàm aliud in diſſenſionem &* „ *ſcandalum populi ſtatuere*, ADHIBITA QUA„ DAM NOVITATE. *Eamdem Summis Pontificibus mentem tribuere convenit, quotieſcumque injuſtum aliquid in lege aut præcepto continetur. Alexander III. Cap.* SI QUANDO Ext. DE RESCRIPTIS *eam his verbis prodit:* PATIENTER *ſuſtinebimus, ſi non feceris quod nobis fuerit* PRAVA INSINUATIONE SUGGESTUM. *Eam etiam indicat* Cap. *Cùm tentamur*, Ext. *De Præbendis.* Hæc Auctor illic, cujus Opus in Romana Curia magna cum approbatione exceptum eſt.

SCHOLION IV.

In eodem Articulo pag. 367. Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *In ſecunda Expeditione S. Ludovicus collationem Beneficiorum, quæ illi competebat Jure Regalia vel alio titulo, Epiſcopo Pariſienſi commiſit de conſilio Cancellarii Pariſienſis Eccleſia, Prioris FF. Prædicatorum, & Guardiani FF. Minorum.*

R. Id ſcripſi, & ex ipſis Sancti Regis literis probavi. Mirum eſt id a Religioſis Cenſoribus reprehendi, quod ab Auctoribus coævis Vitæ S. Ludovici refertur, & ex ipſius Sancti Regis literis probatur, atque in mera facti Quæſtione poſitum eſt.

SCHOLION V.

In eodem Articulo, pag. 370. Religioſi Cenſores hæc reprehendunt: LUDOVICUS MAGNUS S. LUDOVICI *in Extirpanda Hæreſi, in Religione Catholica promovenda, in Eccleſia tuenda religioſus imitator.*

R. Regem Maximum legitimè partis laudibus frui ſinant Religioſi Cenſores, nec ſuam prodant in illis ferendis impatientiam.

ANIMADVERSIONES in eam, quam appellant, S. Ludovici Pragmaticam Sanctionem.

Quamplura S. Ludovicum beneficia contuliſſe, ac in iis eligendis, quibus eſſent conferenda, ſanctitate ac prudentiâ præditos viros adhibuiſſe, narrant illius ætatis Scriptores, ac alibi etiam adnotare non omiſi. Æquum proinde eſt credere Romanos Pontifices, quibus tuendis, proventibuſque ditandis Galliæ Reges ſtuduere, illorum plures quorumdam conferendorum beneficiorum poteſtate donaſſe, quam poſtea inter Regalia recenſuerunt. At loquendo de S. Lodovici Pragmatica Sanctione, ac præcipuè de quinto ipſius articulo, quo Romanæ Curiæ exactiones prohibentur, cum peritioribus Criticis commentitiam exiſtimo.

§. UNICUS.

Pragmatica S. Ludovici Sanctio palam commentum reputanda videtur.

ET quidem eam S. Regi ſuppoſitam primò ſuadent illius temporis circumſtantiæ; Clementis nempe IV. in Cathedra S. Petri Sedentis indoles, & S. Ludovici religio. Clemens igitur IV. ultraquamquod quia Gallus erat credere debeamus a depauperandis patriæ ſuæ Eccleſiis alienum, animum avaritiâ non depravatum gerebat, nulloque in propinquos affectu agebatur; ac proinde longè ab eo erant peſſimæ illæ cauſæ, quæ ad bona eccleſiaſtica cumulanda, ac dein-

deinde dilapidanda ſolent movere. Ita de eo ſcribit Genebrardus ad an. 1265. *Optimus Pontifex bona eccleſiæ optimè diſpenſavit. Cùm duas filias ex mortua uxore ante Pontificatum ſuſcepiſſet, uni in Monaſterio collocatæ triginta tantùm libras dedit: Alteri tercentas libras dotis nomine. Clerico Nepoti tres prebendas habenti duas abſtulit, ſe dicens Deo, non carni, & ſanguini velle acquieſcere.* Ut verò adversùs illum invocanda eſſet Regis auctoritas, ne modum in Beneficiis conferendis excederet, & ut ab injuſtis exactionibus compeſceretur, oportebat non fuiſſe præclaris virtutibus præditum, quibus ab æqui bonique regulis diſcedere non permittebatur.

Quis deinde poterit ſibi perſuadere S. Regem, cujus tanta erat in Apoſtolicam Sedem reverentia, ſi quam habuiſſet cum Pontifice ſe committendi occaſionem, non priùs precibus aliiſque mediis acturum; non verò ſtatim publica Conſtitutione Papæ Miniſtris tamquam jurium epiſcopalium uſurpatoribus reſtiturum, exactiones vetaturum; publicas inſuper fundendo querelas, quòd eiſdem ſuum Regnum ad pauperiem redigeretur? Etſi concederemus ab eo etiam tempore exempla non deeſſe, ad oſtendendum Regum auctoritatem Pontificia mandatis ſe oppoſuiſſe, nemo id mente concipiet de S. Ludovico, cui ſummopere cordi erat pacem cum Romano Pontifice ſervare. Adnotaſſe ſufficiat inter alia monita, quæ filio ſuo tamquam hereditariam ſucceſſionem teſtamento conſcripſit, ut refert ipſe P. Natalis, duo hæc potiſſimùm commendaſſe: *Sis obediens, & devotus matri noſtræ Romanæ Eccleſiæ, & Summo Pontifici tamquam Patri ſpirituali.* Ita verò præmiſerat: *Sis diligens quod omnes ſubditi tui juſtitiâ & pace fruantur: maximè autem perſonæ eccleſiaſticæ, & religioſæ.* Cùm verò avi ſui Philippi Auguſti exemplo oſtendiſſet potiùs injurias ab Eccleſiaſticis patiendas, quàm cum Eccleſia jurgia habere, ita ſubdidit. *Ama igitur, o Fili, perſonas eccleſiaſticas, & ſerva pacem eorum quantùm poteris.* Ea igitur erat ſancti Regis indoles, ut potiùs injuriæ eſſent tolerandę, quàm cum Eccleſia pacem non ſervare; unde quis credat ſtatim Pragmatica Sanctione, antequam de modo concordiæ ſervandæ ageretur, Papę Officiales compeſcuiſſe? Eſto Regum ſit ſe opponere & ipſi Romanæ Curię, dum aliqua contra jus aggrederetur; at nullus Rex, ſi ſapiens & multò magis ſi ſanctus ſit, ſuam ipſi opponit auctoritatem, niſi priùs videat, an velit ab inceptis ceſſare.

Aliud manifeſtum argumentum ad reſpuendam Pragmaticam iſtam Sanctionem ex eo deſumitur, quòd anno 1268. quando ea dicitur prodiiſſe, ad ſecundam in Terram Sanctam expeditionem, ſuadente Pontifice, Rex accingebatur; unde quæ fiebant, ejuſdem auctoritate in Gallia exactiones, ad eum deſerebantur. Temporis ne ergo circumſtantiæ ſuadebant, quòd dum Cleri opibus indigebat, abſque eo quòd Papam adiret pro exactionibus moderandis, aſperè in ipſius Officiales pragmaticâ Sanctione animadverteret? Immo obſervat Thomaſſinus *p. 3. l. 1. c. 43. n. 17.* quòd cùm Clerus Gallicanus Papam deprecatus eſſet pro exactionibus moderandis, quia tamen precibus ac Regis epiſtolis fuerat præventus, decimas ad tres annos conceſſit. Hæc ſanè cum pragmatica Sanctione non cohærent.

Inveriſimile prorſus poſtea eſt, quòd ſi hujuſmodi exactionum causâ exarſiſſet diſſidium inter Pontificem, Sanctiſſimumque Regem de eodem nec verbum quidem habuiſſent qui tunc hujus geſta ſcripſerunt, omneſque illius ævi Auctores ſub alto ſilentio conſepeliſſent. S. Ludovici vitæ Scriptores non ſolùm nullius contentionis inter ipſum ac Pontificem non meminere, ſed potius mutuâ benevolentiâ ſe ad invicem reſpexiſſe. Quoad alios verò Scriptores hæc habet Thomaſſinus ſupra citatus: *Cùm non occurrerit uſquam mihi quidem vel antiquus Auctor, & Fidejuſſor hujus Pragmaticæ, vel ratio prorſus inconcuſſa, quæ illam aſtruat, non immeritò viſum eſt diutiùs hic non immorandum.* Illius primò meminit Senatus Pariſienſis in articulo 12. ſuæ ad Ludovicum XI. admonitionis, ut ex libro, cui titulus: *Preuves des Libertez de l'Egliſ. Gall. cap. 15. n. 35. & cap. 22. num. 21.* Ipſius iterum mentio facta eſt in Comitiis Turonenſibus an. 1483. iterumque 1489. ut narrat P. Natalis. At fortaſſe nulla one adfuerat occaſio illius, ſi extitiſſet, exhibendæ? Peropportunè fuiſſet in medium prolata efferveſcente diſſidio inter Bonifacium VIII. & Philippum Pulchrum. Sed & graſſante ſchiſmate Avenionenſi, Carolo VI. Rege, de ea ſilendum non erat, cùm tunc ſublatæ fuerint omnes Romanæ Curiæ exactiones. Etiam ſaltem ad exempli auctoritatem erat commemoranda, dum ſub Carolo VII. Pragmatica ſanctio fuit concinnata.

Sed ſpecialiter loquendo de illius articulo quinto, quo interdicuntur omnes per Curiam Romanam faciendæ in Regno exactiones, ſi Regni Regiſque conſenſus non adſit, obſervant quòd ab eo tempore, quo hæc pragmatica Sanctio prodiit in lucem, ſæpe typis excuſa eſt, ſed abſque eodem articulo. Hæc igitur pragmatica Sanctio habetur tom. 6. Bibliothecæ PP. per Margarinum de la Bigue Doctorem Sorbonicum concinnatæ, nec præfatus articulus in eo legitur: cùmque intra annos triginta Pariſiis tres illius factæ fuerint editiones, quarum noviſſima eſt anni 1609. numquam de hoc articulo addendo cogitarunt. Sine eodem articulo pragmatica Sanctio habetur tom. 13. Bibliothecæ PP. a Doctoribus Colonienſibus publici juris factæ an. 1618. ſicut & apud Cæſarem Bulæum *in Hiſt. Univerſ. Pariſienſ. ad an. 1666.* Hoc ſatis demonſtrat maximè quintum articulum, ut putum commentum habitum, ac proinde omiſſum.

P. Natalis articulo ſuperiore ex Pariſio putat rationem adinveniſſe, quare S. Rex hoc ultimum illius Pragmaticæ Sanctionis caput ediderit, rogaſſe nempe Pontificem Franciæ Prælatos, ut aliquam pecuniæ ſummam ſibi commodarent. At nemo non ſcit nullam illum Auctorem fidem mereri, ubi in Romanos Pontifices ſcribit. Et quidem ipſa rei narratio falſitatem redolet. Idem Pariſius, etſi quod acciderit narret, fatetur Papam non expoſtulaſſe a Prælatis pecuniam, niſi *juxta ſuam poſſibilitatem*, eam redditurum *cum reſpiraret.* Tam modeſtam petitionem avaritiæ fuiſſe ſuſpectam Sancto Regi deinde aſſerit, quod minimè de Clemente IV. dici poſſe jam viſum eſt, eamque amiſſionis omnium bonorum pœnâ graviſſimâ vetaſſe addit. Ita concludit Pariſius, Papa ejuſque Legati nil aliud obtinuerunt quàm ſibilos, & deriſiones. Hæc-ne eveniſſe, S. Ludovico regnante, credere eſt?

Remanet modò obſervandum S. Ludovicum Eccleſias Gallicanas vindicaſſe a quampluribus injuriis, quas in ſuis reditibus, beneficiorum diſpenſatione, ac in diſciplina a Laïcis patiebantur. Contra iſtos raptores, ſeu etiam hæreticos varias dedit epiſtolas, quas valde commendat Innocentius IV. ad Galliæ Reginam ſcribendo, quaſque Baluzius in Archivio Narbonenſi ſervari teſtatur. Eaſdem refert Petrus de Marca *de Concord. l. 3. c. 1.* at eiſdem nil aliud facit quàm eccleſiaſticam libertatem aſſerere adversùs Laïcos injuſtè eam invadentes. Hinc fortaſſe ortum habuit pragmatica S. Ludovici Sanctio, quam tamen nil attigiſſe Pontificis jura dicendum eſt. De eadem Pragma-

tica

tica Carolus Ferretus Romanæ Curiæ ſanè non addictus l.2. *de abuſ. c.7. num.3.* hæc habet: *Pragmatica S. Ludovici Regis non declarat abrogatas eſſe præventiones, ſed tantùm beneficia eſſe ab Ordinariis conferenda* ſecundùm *decreta, & ſanctiones canonicas, qua etiam poteſtatem, & quidem ſuperioritatem S. Sedis in ſpiritualibus adſtruunt.*

ARTICULUS IV.

De PHILIPPO III. Audace nuncupato.

Pax cum Tunici Rege confecta.

PHilippus III. adjuvante *Carolo* patruo, Siciliæ Rege, Tunicii obſidionem promovit. Sed quamvis orbs expugnari facilè potuiſſet, ac Saracenorum magna ſtrages edi, Gallicis ac Siculis rebus utilius viſum eſt pacem roganti Tunicii Regi concedere his legibus: Ut ad decennium Induciæ ſervarentur. Ut belli ſumptus Regi Chriſtianiſſimo Tunetanus ſolveret. Ut commercium liberum eſſet, & Mercatores ad Tunetum Portum appellentes, vel illac tranſeuntes, a tributo immunes eſſent. Ut Rex Tunarom Siculo annuum vectigal ſolveret. Ut Fratres Prædicatores, & Chriſtiani omnes, quos adveniente Francorum exercitu Barbari in carcerem detruſerant, & ſervituti addixerant, libertate donarentur, & Chriſtianæ Religionis ritus exercere permitterentur. Diutiùs illic morari prohibebat peſtifera clades, quâ noſter imminutus erat exercitus, Romanæ Legatus Eccleſiæ obierat, qui Cruce-ſignatos in Terram-Sanctam dirigeret, rerum Gallicarum neceſſitas, & Literæ a *Matthæo* Abbate Sandionyſiano & *Simone de Nigella*, Regni Adminiſtris & Cuſtodibus ad Regem datæ, ipſius Majeſtatem urgebant, ut in Franciam remearet. Solvit igitur ex Africa, & per Siciliam, Italiamque tranſiens, Mediolanenſium muneribus, urbiſque dominatione, quam ejus Majeſtati lubenter offerebant, recuſata, Pariſios pervenit. Reduci nihil potius fuit, quàm ut ſacra *Ludovici* Parentis oſſa ad Sandionyſianas Ædes propriis humeris deferret, totius Cleri cum ſecularis, tum Regularis agmine præeunte, Proceribus populiſque proſequentibus. Sandionyſiani Monachi Eccleſiæ januas non priùs aperuere, quàm Senonenſis Archipræſul & Epiſcopus Pariſienſis, Ornamenta Pontificalia, & Juriſdictionis Inſignia depoſuiſſent, ne antiquæ Monaſterii Immunitati derogatum eſſet, eoque velut titulo ad eam concutiendam poſteri Præſules abuterentur. Eodem in Templo condita ſunt corpora *Iſabellæ* Reginæ, *Philippi* uxoris, *Joannis* fratris Comitis Nivernenſis, *Alphonſi* Comitis Pictavienſis, & *Petri* Cambellani *S. Ludovici*, qui ipſi amiciſſimus fuerat: quæ eadem pompâ funebri elata fuere. Hoc pietatis officio perfunctus *Philippus*, Remis inauguratus eſt ab Epiſcopo Sueſſionenſi, vacante Sede, die Virgini Aſſumptæ ſacrâ, anno 1271. Toloſani Comitatus, qui *Joannæ* filiæ *Raymundi*, & uxoris *Alphonſi* patrui, morte vacabat, exinde poſſeſſionem iniit Rex Chriſtianiſſimus: & aliquanto poſt duos Comites, Armeniacum & Fuxenſem auſos rebellionem facere, ducto contra ipſos exercitu ad deditionem compulit. Mortuo *Henrico* Rege Navarræ, *Joannam* filiam ejus unicam, Regnique, & Comitatûs Campaniæ heredem, in cunis adhuc vagientem, in tutelam ſuſcepit, & *Euſtachium Bellomurchium* ad Regni procurationem miſit, anno 1274. Quo etiam anno Lugdunenſe Concilium Oecumenicum celebratum eſt. Summum Pontificem *Gregorium X.* ante Concilium adiit Rex Chriſtianiſſimus, eique milites ad ſuam & Patrum

Philippus Rex in Gallias redit.

S. Ludovici corpus ad Sandionyſianas Ædes pompâ funebri transfert.

Remis inauguratur.

Toloſani Comitatûs poſſeſſionem adit.

cuſtodiam, Miniſtros ad officia dedit, & apud ejus Sanctitatem *de Negotiis Regni ſui* habito tractatu, ejus acceptâ benedictione Pariſios rediit. Eodem anno *Mariam* filiam *Henrici*, & ſororem *Joannis* Brabantiæ Ducum, uxorem duxit. Quam Pariſiis ritu ſolemni coronari voluit die S. *Joannis Baptiſtæ* Sacra, anno 1275. Inaugurationis ſolemnia peregit Remenſis Archiepiſcopus. *Gilo* Senonenſis Archipræſul, Jura ſua violata conqueſtus eſt coram *Simone* S. Cæciliæ Cardinali, Sedis Apoſtolicæ Legato. Quadam *Yvonis* Carnotenſis Epiſtolâ maximè nitebatur, quâ Regum vel Reginarum inunctionem ad Remenſem Archiepiſcopum extra Provinciam ſuam non pertinere ſcripſit. Sed nullum ipſi eſſe querimoniæ locum reſponſum eſt, cùm in Regia Cappella, quæ Immunitate gaudet, nullum Jus Archiepiſcopus Senonenſis haberet. Ita refert *Guillelmus Nangius* in Geſtis *Philippi III.* Secundùm hæc, *Alphonſo* Hiſpaniæ Regi bellum intulit *Philippus*, qui mortuo *Ferdinando* primogenito ſuo, ipſius ex *Blancha* Regis Chriſtianiſſimi ſorore filios *Alphonſum* & *Ferdinandum*, ab Hiſpanici Regni ſucceſſione, contra Pacta conventa, & Matrimonialium Tabularum fidem excluſerat ipſamque Reginam abſque dote in Gallias remiſerat. Ad Salvamterram in Waſconia congregatus exercitus, Pyrenæos ob annonæ difficultatem non tranſmiſit. Interim motibus in Regno Navarræ contra *Euſtachium* Proregem excitatis, Attrebatenſis Comes a Rege miſſus, Pompelone captâ, aliiſque civitatibus & munitionibus expugnatis rebelles fregit.

Philippi Regis Nuptiæ.

Bellum Hiſpanicum.

Anno 1281. *Petrus* Aragoniæ Rex, urgente conjuge *Conſtantia*, quæ ſe Regni Siciliæ heredem jactabat, arcano cum Siculis contra *Carolum* Regem, Gallicanamque gentem inito fœdere, ipſis ad Gallos omnes Panormi, Meſſanæ, ac in aliis Siciliæ locis confodiendos, animos addidit. Promiſcua omnium cædes abſque ullo ætatis vel ſexûs reſpectu edita. Eò prorupit furor infidæ gentis, ut prægnantium mulierum, quas ex Gallis concepiſſe ſuſpicabantur, aperto utero, eorum fœtus eruerent & ad ſaxa allideren. Diem Sacram Paſchatis tam immani facinore violarunt, cùm ad Veſpertinum Officium ſignum daretur. Inde Siculorum Veſperarum famoſum in Hiſtoria nomen. Aragonius ſpreto anathemate, quod *Martinus IV.* Pontifex Maximus cuivis Regnum Siciliæ Romanæ Eccleſiæ fiduciarium invadendi intentabat, Siciliam ingreſſus, Regium nomen uſurpat: Meſſanam fruſtra oppugnat *Carolus*. Pontifex Aragonium Tyrannum diris devovet; *Omni honore, Regno, & Dignitate abjectum oſtendit, & ſententiando privat; Regnum Aragoniæ Carolo Comiti Valeſio Philippi Regis Franciæ filio*, ejuſdemque Petri ex ſorore nepoti *concedit*. Anno 1283. Rex *Philippus circa Natale Domini, grande tenens Pariſius Parlamentum, Regnum Aragoniæ oblatum ſibi pro filio ſuo Carolo ab Eccleſia tunc recipit. Et conceſſa fuit ſibi Eccleſiarum decima ad expeditionem dicti Regni Aragoniæ conquirendi. Prædicavit etiam Cardinalis Joannes Coleti, de Cruce; ut dicunt homines ſuper Petrum Aragoniæ condemnatum. Et tunc Rege Franciæ Cruceſignato, multè tam nobiles, quàm ignobiles ad hujus expeditionem itineris conſimiliter crucis ſignaculum aſſumpſerunt.* Ita refert *Guillelmus Nangius* in Geſtis *Philippi III.*

Sicula Veſpera.

Petrus Aragoniæ Rex a Martino IV. Pontif. Max. exauctoratur.

Regnum Aragoni Carolo Philippi Regis filio a Pontifice defertur.

Expeditio ſacra in Aragoniam.

Audacem Regem fultum Pontificia Donatione in Aragoniam duxiſſe, Cardinalis *Perronius* ait in Oratione ad Tertium Regni Ordinem, & ex hac hiſtoria probat poteſtatem indirectam in temporalia Regum, Juſque ipſos exauctorandi certis in caſibus Eccleſiæ & Romano Pontifici competere. Sed pace tanti viri dixerim, nullius eſſe ponderis quod inde petitur argumentum. Nam Regnum Ara-

Cardinalis Perronius refellitur aſſerens Philippum III. Dona-

Digitized by Google

tione Pontificia fultum, in Aragonium Regem invaſiſſe. Oſtenditur hanc Hiſtoriam indirectæ poteſtatis Romani Pontificis in temporalia Regum, qui Eccleſiæ Beneficiarii non ſunt, aſſertoribus non favere.

Aragonium Romanæ Eccleſiæ Beneficium videbatur *Martino IV.* ex quo illud *Petrus II.* S. Petro in manibus *Innocentii III.* obtulerat & cenſuale Sedis Apoſtolicæ conſtituerat. Et eam ob cauſam exui poſſe Regio nomine & dignitate Aragonios Reges a Summis Pontificibus contendebat. Sed nihil inde præjudicari poteſt adverſùs Reges & Principes Supremos, qui Romanæ Eccleſiæ Beneficiarii non ſunt, ut explicui ſuperiùs Articulo 11. Capitis primi. Nec etiam colligi hoc ex facto poteſt Regem Chriſtianiſſimum *Philippum*, & Gallicanam Eccleſiam ſenſiſſe Juris eſſe Pontificii poteſtatem in Regum temporalia extendere, & ipſis abrogare Majeſtatem: etiamſi fateremur Aragonium Regem non fuiſſe Romanæ Eccleſiæ Beneficiarium, & *Martinum* Papam perſuaſum habuiſſe idem ſibi licere certis in caſibus in Reges univerſos. Nam ex iſtiuſmodi factis Jus colligi non poteſt, cùm Scripturæ Sacræ & Traditionis judicio damnari videantur. Nec verò donationem Pontificiam Aragonii Regni pro filio ſuo *Philippus* acceptavit, quòd cenſeret Jus exauctorandi Reges & Principes Eccleſiæ nullatenus Beneficiarios, & conferendi Regna, Romano Pontifici convenire: ſed quod e re ſua eſſet datâ occaſione uti, ut nimirum nullus ſe ipſius conſiliis & *Caroli* filii Juribus opponeret, ad quem, utpote filium ſororis *Petri* Aragonii, Regnum illud hereditario Jure devolutum erat, ſi *Petrus* verè exauctoratus eſſet. Acceptabat (inquam) Donationem a Pontifice factam, ne alter ex recuſatione ſua proficeret, ac in Aragoniæ Regnum ſibi Jus arrogaret ex Pontificia Donatione, quæ (Niſi Regnum Aragonium Eccleſiæ fiduciarium fuerit) mera uſurpatio fuit, nec Jus niſi chimericum tribuens; ſed *Philippo* Regi nihilominus utilis; quia juſtitiam belli quod adverſùs *Petrum* Aragonium gerere jam decreverat, confirmabat evidentiùs, ejuſque ſubditos Religionis ſpecies, Pontificium nomen, dirarum metus, ab ipſo alienare poterant, & in Gallorum partes trahere. Verùm nullo habito ad Pontificiam Donationem reſpectu juſtum bellum inferebat Aragonio *Philippus III.* ob Gallorum ſtragem ejus (ut credebatur) nutu in Siculis Veſperis editam; ob uſurpatum Siciliæ Regnum, injuriamque illatam & Romanæ Eccleſiæ, & *Carolo* Regi patruo ſuo. Tam atroces injurias bello ulciſci æquum erat. Unde *Carolus Valeſius*, Regni Aragonii, ſummoto *Petro*, legitimus heres, verè juſtèque Rex futurus erat Aragonum, ſi *Philippus* ejus Pater idem regnum armis ipſi ſubegiſſet; nihilque Juris in illud ſui (ſi Romanæ Eccleſiæ fiduciarium non fuit) Summo Pontifici debuiſſet.

Nuptiæ Philippi filii primogeniti Regis.

** Nangius.*

Bellum Aragonium.

Anno 1284. ab Aragoniis captus eſt Salernitanus Princeps Regis *Caroli* Siciliæ filius. Cujus captivitati paucos dies Pater ſupervixit. *Philippus* Regis Chriſtianiſſimi primogenitus, *Joannam* conſanguineam ſuam, defuncti *Henrici* Regis Navarræ, Comitiſque Campaniæ filiam unicam, & dicti Regni atque Comitatûs heredem, * *diſpenſatione Romana Eccleſia* uxorem duxit. *Philippus* Rex in Aragoniam valido cum exercitu profectus, Januam, urbem, Petramlatam, Figeriam, Gerundam expugnavit. *Petrus Aragonius* in inſidiis poſitus ut commeatum impediret, a Gallis detectus. Adverſùs ipſum cum Equitibus quingentis proceſſit Marchiæ Comes. Acriter pugnatum. Aragonii fugere compulſi, *Petrus* accepto vulnere paulò-poſt obiit. *Philippus* Rex Chriſtianiſſimus in Galliam rediens, ex aëris intemperie, & itineris difficultate contracto morbo, Eccleſiæ Sacramentis piè ſuſceptis, conditoque Teſtamento, quod Tom. 9. *Spicilegii* Dacheriani pag. 268. legere eſt, diem ſupremum obiit Perpiniani, die 6. Octobris 1285. Annum ætatis 45. attigerat, Regni 16. numerabat. Tres filios & duas filias reliquit; *Philippum Pulchrum*, qui ipſi in Regnum ſucceſſit, & *Carolum* Comitem *Valeſium*, ex *Iſabella* filia *Jacobi I.* Aragonum Regis, priori uxore: *Ludovicum* Ebroicenſem Comitem, *Margaritam*, & *Blancham*, ex *Maria* Brabantia. *Philippi III.* caro & viſcera Narbonæ in Primaria Eccleſia condita ſunt, oſſa ad *S. Dionyſium* tranſlata, Cor in Sanjacobæo FF. Prædicatorum Conventu depoſitum *Philippi Pulchri* Succeſſoris mandato, Sandionyſianis Monachis fruſtra reclamantibus. Ipſum hoc Elogio *Nangius* exornat: *Super Sedem paternam Philippus Rex collocatus, Patris ſui non immemor præceptorum, quibus illum in extremis laborans imbuerat, ambulavit cum Domino, Sapientum tractatibus corde ultroneo adhærendo. Et maximè tunc uſus eſt conſilio & diſciplina Reverendi Patris Matthæi, Abbatis S. Dionyſii in Francia, viri religioſi, & ſapientia floribus adornati, cui ſuper omnes Aſſeſſores Palatii Regii, cauſas & univerſa negotia Regni ſui, ſicut & Pater ſuus ſecerat Ludovicus Rex, expedienda tradidit. Illo etiam tempore quo poſt mortem Yſabellæ Reginæ ſine uxore fuit, cilicio [ut ajunt] uſus eſt, loricam deſuper indutus. Domabat enim corpus ſuum jejuniis, & mirabili ciborum abſtinentia ſe reſtringebat, ne vitiis humanæ fragilitatis fœdaretur. Ex illo verò tempore ita frugalitatem ſervavit uſque ad mortem, quòd potiùs Monachus, quàm Rex vel Miles propter abſtinentiam poſſet dici. Erat inſuper omnibus blando eloquio affabilis, humilitatis gratiâ præclarus, & inter ſuos Barones & Milites mirabili manſuetudine reſidebat Dominus abſque ullo faſtu ſuperbiæ. Unde his & aliis multis pollens virtutibus, toto tempore vitæ ſuæ pacem in Regno ſuo meruit obtinere.* Ejuſdem Chriſtianiſſimi Regis reverentiam & obſervantiam erga Eccleſiam Romanam, ſtudiumque ardentiſſimum pro ipſius defenſione, prædicat *Martinus IV.* Pontifex Maximus in Epiſtolâ ad *Guidonem de Montforti*, apud *Ducheſnium* Tom. 5. pag. 886. *Quàm ſit*, inquit, *excelſa devotio, & affectio, quàm ſublimis, quibus inter cæteros mundi Reges, immo inter cæteros Proceres, Chariſſimus in Chriſto filius noſter Philippus Rex Francorum Illuſtris, clarè Progenitorum ſuorum inhærendo veſtigiis, erga Romanam Eccleſiam Matrem ſuam fervere dignoſcitur, crebris liquet inditiis, multimodis apertius operibus, & frequentibus actibus declaratur, &c.*

Philippi III. obitus.

Liberi.

Cor ejus apud FF. Prædicatores Pariſiis ad S. Jacobi ſepultum.

Philippi III. elogium.

SCHOLION I.

Ad hunc Articulum, pag. 374. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc notam appoſuerunt: *Contendit contra Perronium, non probare poteſtatem indirectam Papæ ſuper temporalia Regum, quia Rex Galliæ Aragoniam invaſit, quia erat Regnum feudatarium Eccleſiæ.*

R. *Philippum III.* Regem Chriſtianiſſimum bellum non intuliſſe *Petro* Aragonum Regi Pontificia Donatione fultum, contra Cardinalem Perronium probavi. Hanc Hiſtoriam aſſertoribus indirectæ poteſtatis Romanorum Pontificum in temporalia Regum, qui Eccleſiæ Beneficiarii non ſunt, nullatenus favere oſtendi. Regnum Aragonium Romanæ Eccleſiæ Beneficium viſum eſſe *Martino Quarto* Pontifici Maximo. Sed Religioſi Cenſores argumenta omnia quæ ab Eminentiſſimis Cardinalibus *Bellarmino & Perronio*, ad eorum opinionem de indirecta poteſtate Romani Pontificis in temporalia Regum undequaque adhibita ſunt,

ſunt, firma & inconcuſſa eſſe volunt, nec refelli poſſe aut debere.

SCHOLION II.

In eodem Articulo, pag. 375. Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Ex factis Pontificum tradentium aliis Regna, non probatur hoc jus Papæ competere, cùm damnetur judicio Scripturæ Sacræ & Traditionis*.

„ R. Ex hujuſmodi factis (inquam) jus colligi non poteſt, cùm Scripturæ Sacræ & Traditionis judicio damnati videantur. Ita cenſent, ita loquuntur Sacra Facultas Pariſienſis & Eccleſia Gallicana. Municipales opiniones, in Quæſtionibus Eccleſiæ judicio non finitis, ſequi ac propugnare licet: Doctori Theologo cum Eccleſia nobiliſſima, Romanæ conjunctiſſima, viris doctiſſimis abundante, cum Academia totius orbis Chriſtiani florentiſſima, in qua inſtitutus eſt, ſentire ac loqui licet, ſalvâ in omnibus & per omnia *Romanæ Eccleſiæ omnium Eccleſiarum Matris & Magiſtræ* reverentiâ.

Nota.

CUm tam ſæpe in eccleſiaſtica hiſtoria occurrant exempla, quibus Romani Pontifices etiam Principes ſibi non fiduciarios ratione commiſſi criminis exauctoraverint, ſubditoſque a fidelitatis vinculo abſolutos voluerint, hinc eſt quòd ſi ex rebus geſtis velimus argumentum efformare, non eſt redarguendus Perronius, dum etiam ex Petri Arragonii depoſitione indirectam Pontificum in temporalia poteſtatem confirmat. Et reverâ Arragonii deponendi non aliam Pontifex cauſam retulit, niſi ſpreti anathematis, & injuſtæ regni Siciliæ invaſionis.

Quòd verò hujuſmodi poteſtatis exercitium Verbo Dei & ſcripto & tradito opponatur, certè non agnoverunt Concilia, & tot Pontifices, qui ab ipſius uſu non abſtinuerunt; neque tot Theologorum Principes, qui eâ poteſtate potiri Romanos Pontifices docuere. De ejuſdem uſu, & Theologorum ſententia plura adnotavi tom. 7. pag.

ARTICULUS V.

DE PHILIPPO PULCHRO.

PHilippus IV. cui ob formæ præſtantiam *Pulchro* cognomen, *Audaci* patri ſucceſſit, Remiſque 8. Idus Januarii anno 1286. a *Petro Barbet* Archipræſule inauguratus eſt. Diuturnum ipſi cum Flandris bellum fuit, nunc in noſtras, nunc in eorum partes inclinante victoriâ. Cum Anglia etiam bella geſſit. His Normanniæ litora infeſtantibus, *Philippus* Rex *Eduardo* Angliæ Regi diem dixit, contumacem Parium Sententia damnari curavit, & quas ut Regiæ Gallicæ beneficiarius terras tenebat, occupari. Miſſus qui id exequeretur Stabuli Comes *Radulphus de Nigella*, Burdigalam, & alias Aquitaniæ urbes recepit. *Guidonem* Flandrenſem Comitem in armorum ſocietatem trahere conabatur, ſpe matrimonii filiæ ejus *Philippa* cum ipſius Angli filio. Rex *Pulcher*, blandis literis *Guidonem* cum uxore & filia Pariſios invitatum anno ſolido detinuit, ac demum dimiſit cum conjuge, filiam in Aula ſervavit, ne matrimonio Gallicis rebus incommodo jungeretur. Tum Anglus & Belga cum Juliacenſi, Lucemburgenſi, & Geldrenſi Comitibus fœderati, *Philippo* Regi bellum denuntiarunt. Ille contracto protinus exercitu in Belgium irrumpens, Inſulam, Curtracum, & Duacum expugnavit, dum *Robertus* Artrebatum Comes fœderati partem exercitus ad Furnas profligaret, ubi Dux Juliacenſis in prælio cecidit. Brugæ deditionem fecere. Induciis prima hæc expeditio finita anno 1297. Earum elapſo tempore, *Carolus Valeſius a Philippo* fratre cum ingenti exercitu in Flandriam miſſus, oppida omnia maritima præter Gandavum ſubegit. *Guido* Comes, qui Gandavum cum filiis ſe receperat, a Flandris derelictus, cum duobus filiis ſe *Carolo* permiſit, pollicito conciliaturum Regi, ac priſtinæ dignitati reſtituturum. Lutetiam abducti ſunt, appoſitis cuſtodibus ſervandi. Hæc anno 13. Sæculi poſtremo contigere. Triennio nondum elapſo, cùm *Jacobus Caſtilionæus* Belgii Regio nomine Præfectus, tributorum gravitate Plebem vexaret, defectionis occaſionem præbuit. Plebis homines, ſeditione factâ, Francos qui in præſidio erant immaniter necarunt. Mox aucto ſenſim tumultuoſo agmine, Dammum, Aldiburgum, & Malam invaſere, ubi ſimili Francorum ſtrage factâ, *Guillelmum* Juliacenſis Comitis filium, qui Dux ipſis eſſet, evocarunt. Rex *Pulcher* validum contraxit exercitum, quem *Roberto* Attrebatenſi Duce in Belgas immiſit. Commiſſæ ad Curtracum acies. Infœliciter a Francis pugnatum. Cæſa noſtrorum viginti millia. Comes Attrebatenſis cecidit. Inſula, Gandavum, Duacum, Caſſellum, cœteraque oppida, *Guidoni* triumphanti portas aperuere. Anno 1302. hæc geſta. Sed biennio poſt deleta eſt ignominia cladis acceptæ, ac priſtinum belli decus reparatum, prælio ad Audomaropolim commiſſo, quo hoſtium quindecim millia cæſa. Pacem demum armati Belgæ a *Philippo Pulchro* impetrarunt his legibus, ut ſuis moribus ac inſtitutis viverent, veterique immunitate fruerentur: ut *Robertus* filiorum *Guidonis* maximus natu, & *Vuido* ac *Vuillelmus* fratres, captivique cœteri dimitterentur, & millia aureorum ducenta Regi numerarent: ut Flandri parte Belgii cis Liſam amnem cederent, in qua ſunt Inſula, Duacum, Orcaiæ, Bethunia. Is Flandrici belli exitus fuit, anno 1304. De quo legendi *Villanius* qui tum in Belgio verſabatur, Continuator *Guillelmi Nangii*, *Paulus Æmilius*, *Nicolaus Gillius*, *Papirius Maſſonus*, aliique Francorum Hiſtorici. Anno præcedente pacem cum Anglo fecerat Rex *Philippus*, Aquitaniæ ipſi conceſſâ Inveſtiturâ, quam veteri more ut Regiæ Francorum Beneficium teneret. Rebus tam fauſtè cedentibus, Rex *Pulcher* Numini gratias agens, in Pariſienſem, *B. Mariæ* Eccleſiam, in Sacram *B. Dionyſii* Ædem, aliaſque quamplures Eccleſias Regiam munificentiam explicuit, ut *Nangii* Continuator teſtatur. *Joanna* Franciæ Navarræque Regina *Philippi* conjux celeberrimum Navarræ Collegium fundavit. Fundationis Literas, aliaque ad eam ſpectantia, in ejuſdem Collegii Hiſtoria a *Joanne Launoio* edita legere eſt. Cum *Bonifacio VIII.* Pontifice Maximo lugendum *Philippo Pulchro* diſſidium fuit, de quo in Diſſertationibus agemus. Templariorum extinctionem promovit apud *Clementem V.* obtinuitque in Concilio Viennenſi. Ultione & avaritia ad id urgendum negotium incitatum, ut ditiſſimi Ordinis opes in fiſcum inſerret, exteri & domeſtici quidam Scriptores tradunt. Ab ipſorum calumniis *Pulchrum* Regem vindicabimus in Diſſertatione de Concilio Viennenſi, & de Cauſa Templariorum.

Anno 1313. *Philippus* Rex cum tribus filiis ſuis *Ludovico* Navarræ Rege, *Philippo* & *Carolo*, *Eduardo* Angliæ Rege, & plurimis utriuſque Regni Proceribus ſacram expeditionem contra Saracenos vovit.

Bellum Belgicum & Anglicum.

Navarrici Collegii Pariſiis fundatio.

Philippi Pulchri cum Bonifacio VIII. diſſidium.

Templariorum extinctionem promovet.

Digitized by Google

& Baiona exceptis. *Eliſabetha* ſorori, Angliæ Reginæ, cum *Eduardo* filio in Gallias venienti ac pacem roganti conceſſit, ut Regius Adoleſcens Aquitaniæ Ducatu, præſtito clientelari ſacramento, inveſtiretur ac frueretur. *Gerardum Guetam* Ærarii Præfectum, & alios Quæſtores de repetundis poſtulavit. Ille in equuleo tortus, ex tormentis deceſſit in cuſtodia. Menſarios Italici generis aporehcoſos eò adduxit ut multâ pecuniâ libertatem redimere cogerentur, ut *Villanius* libro 9. refert ad annum 1324. Argentei nummi bonitatem imminuit. Quò pertinet Conſtitutio illa *Joannis XXII.* Romani Pontificis, *Prodiens*, Tit. *De Crimine falſi*, inter Extravagantes, quâ queritur ſub vero ſigno *Caroli* Regis Francorum & Navarræ, monetam datâ operâ depravari, cadereque a recto pondere. Quæ ſpicula (inquit *Papirius Maſſonus*) obliquè in Regem ipſum, cujus auctoritate nummi bonitas imminuta erat, jaculatus videtur.

Caroli Valeſii obitus.

Anno 1325. *Carolus Valeſius* excelſi animi Princeps diem ſupremum obiit. In extrema ægritudine conſcientiæ ſtimulis agitatus, quod *Ingerramni Marigni*, licet alias non immeriti exitium ex odio & ultionis libidine procuraſſet, Regem exoravit ut ejus propinquis redderetur illius corpus furcâ affixum, eique ſois impenſis magnificum funus fecit, juſtaque perſolvit, ut refert *Paulus Æmilius*. Sed & generalem pecuniæ diſtributionem pauperibus factam dicentibus, ex Principis Mandatu Sacræ Largitionis Miniſtris, *Orate pro Domino Ingerramno & pro Domino Carolo*, Continuator Nangii teſtatur. *Caroli Valeſii* Corpus in Conventu Pariſienſi FF. Prædicatorum S. *Jacobi* ſepultum eſt.

Obitus Caroli Pulchri Regis.

Anno 1328. die primâ Februarii obiit *Carolus Pulcher*, anno ætatis 34. Regni ſeptimo ineunte. *Carolus IV.* Bohemiæ Rex & Imperator, in Regia *Caroli Pulchri* Regis Chriſtianiſſimi, ad quem ſeptennis propterea miſſus a patre fuerat, educatus in Hiſtoria rerum a ſe geſtarum, hoc ipſum ornat Elogio: *Rex prædictus non erat avarus pecuniæ, & utebatur bono conſilio, & Curia ejus reſplendebat ſenum Principum tum ſpiritualium, quàm ſecularium frequentiâ.* Uxorem *Joannam* gravidam reliquit. Corpus ejus ad S. Dionyſii, cor apud FF. Prædicatores Pariſiis ſepultum, ad S. Jacubi

Apud Cochlæum lib. 1. Hiſtor. Huſſitarum, pag. 6.

ARTICULUS VII.

De PHILIPPO VALESIO.

Joanna Regina ventrem ferente, ejus cuſtodiam & Regni ſuſcepit *Philippus Valeſius*, defuncti Regis patruelis. Eduardi III. Anglorum Regis Oratores fruſtra interceſſere. Is *Eliſabethæ* ſororis *Caroli Pulchri* filius erat. *Joanna* Pervigiliis Paſchalibus filiam enixa eſt. Tum major de Jure Regni orta controverſia. Agnato propinquiori poſtremi Regis coronam deberi fatebantur omnes: quæſtio erat, quis propinquior cenſendus eſſet, an *Eduardus* ejus nepos, ut Matrem repræſentans, an *Philippus* ejus Patruelis. Juriſconſultorum plures contendebant Angliæ Reginam non ideo a Regno & Regni regimine repelli, quia non eſſet genere propioquior, ſed propter defectum ſexûs. Ubi igitur erat ſexus genere propinquior abſque defectu, ſcilicet maſculus illum in Regno & regimine jure ſuccedere opponebant Galli, ſi jus aliquod ad Regnum Francorum *Eduardus* haberet, a matre id tranſmiſſum iri, porro ipſam nil habere juris: aliàs acceſſorium potiùs eſſet principali. Congregatis Ordinibus hæc probata ſententia.

Controverſia de Regni jure.

Nangii Continuator.

Philippus Remis a *Guillelmo de Triu* Archiepiſcopo inunctus & cum uxore ſua coronatus eſt: ſtatimque in Belgas Comiti *Ludovico* rebelles arma convertit. Ad Caſſellum commiſſa pugna. Hoſtium ampliùs duodecim millia cecidere, Caſſellum Poperingæ, Ipræ, Brugæ, deditionem fecere.

Bellum Belgicum.

Anno 1329. die primâ Septembris Conventum Cleri Gallicani Rex indixit Lutetiæ Pariſiorum ad diem proximum *S. Andreæ* habendum; in quo de Juriſdictionis Eccleſiaſticæ & Laïcæ finibus ageretur. Statum exitumque Controverſiæ quæ huicce Conventui occaſionem dedit, eleganter „ exponit *Paulus Æmilius*. Prætores Regii con„ queſebantur omnem Juriſdictionem a Regiis „ Tribunalibus ad Sacra delapſam: multò plures „ cauſas profanas & inter profanos controver„ ſias cognoſci dijudicarique ab Epiſcopis, reliqui„ ſque Sacerdotiis, quàm a Regiis Prætoribus. Qui„ cumque quacumque de re Sacerdotum Decre„ to non ſteterit, continuò templis arceri, prio„ rumque communicatione moveri, eòque deven„ tum eſſe, ut qui ſolvendo non ſit, ei aqua „ & igni interdicatur, Sacerdotum Ducibus Epi„ ſcopis ad Regem convenit. Pro Juriſdictione „ Regis verba *Petrus Cunerius* fecit: ut quæ Dei „ ſunt Deo, quæ Regis, Regi darentur. *Ber„ trandus* Æduorum Pontifex cauſam templorum „ Juriſdictionemque tutatus eſt. Prima actione „ nihil conſtitutum. Cum ampliatur, die Divo „ *Thoma Cantuarienſi* ſeſto, cùm Patrum frequenti „ globo *Bertrandus* Regem adiit, admonuitque il„ lum illuxiſſe diem quem pro libertate Eccleſiæ „ *Thomas* ſanguine ſuo conſecraſſet. Reſpondit Rex, „ Omnia ſibi curæ futura. *Bertrandus* ut certius „ lætiuſque eliceret reſponſum, oravit ut qui „ divinitus vocatus fuiſſet ad ſceptrum, ambi„ guo reſponſo non dimitteret triſtes ab ſe Sa„ cerdotes, qui quotidie rem divinam pro eo face„ rent. Tunc Rex: *Jura*, inquit, *Eccleſiarum auxerim potiùs quàm imminuta velim.* Gratias univer„ ſi egere.

Conventus de Juriſdictionis Eccleſiaſticæ & laicæ finibus regundis Pariſiis habitus.

Rex CATHOLICI cognomen promeruit. Antiquiorem & coævum Auctorem ſecutus eſt, *Æmilius*, ſcilicet *Nangiani* Chronici Continuatorem. *Rex*, inquit, *fecit eis reſpondere, quòd Jura & Libertates, quas Eccleſia ab antiquo habuerat, & quas Prædeceſſores ſui ex ſua liberalitate & magnificentia eidem contulerant, non intendebat quoquo modo minuere, vel auferre, ſed potiùs augmentare.* Ea de re ipſum ad *Joannem XXII.* Pontificem Maximum ſcripſiſſe, teſtantur Pontificis Literæ ad ejus Majeſtatem datæ 3. Nonas Junii ejuſdem anni, quibus in Literis ab *Odorico Raynaldo* deſcriptis ſic ipſi gratulatur: *Literas Regias ſeriatem magnæ devotionis & fidei quibus erga Deum & Eccleſiam præfulgere Regalis Serenitas noſcitur, recenſentes delectabiliter, & reſponſionem perverſis detractoribus lædere ſinceritatem Regiam circa præmiſſa molientibus factam, ſicut Catholicum & Orthodoxum decebat Principem deſcribentes, recepimus latâ manu.*

Philippus Valeſius ob tuitionem jurium & libertatum Eccleſiæ Catholicus appellatus.

Qui *Bene Fortunatus* Rex appellabatur, malè fortunatum Regnum fecit, bello cum *Eduardo III.* Anglorum Rege infœliciter geſto, qui ſuum eſſe Jus Franci Regni contendebat, a quo ipſum impuberem & abſentem *Valeſius* excluſiſſet. Sacru bello contra Saracenos ſe Rex Chriſtianiſſimus devoverat, ſed votum implere non licuit, Anglicis prohibente. Sæpe victi hoc bello Franci, primùm ad *Cluſos* in Flandria, navali certamine, die 23. Junii, anno 1340. deinde terreſtri ad *Croſſiacum*, die 26. Auguſti, anno 1346. quo in prælio *Joannes* Bohemiæ Rex, *Rodulphus* Dux Lotharingius, *Carolus* Alenconius Comes Regis frater, *Ludovicus* Comes Flandrenſis, duodecim-

Bellum cum Anglis infœliciter geſtum.

De Joannis Bohemiæ Regis

quin.

bellica virtute legge egregium Petrarchæ locum. lib. 2. De Redemiis utriuſque Fortunę.

quindecimve ſecundi Ordinis Comites, Equites mille ducenti peditum triginta millia in Francorum exercitu cecidere, octogints ſignx Angli abſtulere. Caletum expugnavit Anglus, & cives univerſos, qui pro Rege Chriſtjaniſſimo Domino ſuo ad extremas uſque anguſtias ſteterant, orbe expulit, Anglorum coloniâ introductâ.

Plurimum ſolatii *Philippo Valeſio* attulit Delphinatus ad Regias ditiones acceſſio donatione *Humberti* Delphinatum Pincipis; qui rerum ſecularium pertæſus, & filii unici jactura ad ſe Deo devovendum incitatus, Ordinem FP. Prædicatorum profeſſus eſt; ſed antea certis Conventionibus & Pactis cum dicto Rege, & *Joanne* ejus Primogenito, Normanniæ & Aquitaniæ Duce factis, *Philippo* ipſius ſecundo filio, & in caſu quo DONATIO in perſona ipſius habere non poſſet effectum per mortem, vel aliud impedimentum legitimum; alteri ex filiis dicti Domini *Joannis* Primogeniti, quem ipſe Dominus, vel Dux præſstus, ſeu eorum Succeſſores Reges Prsnciæ ducerent eligendum, *dedit, ceſſit, & teanſtulit in peepetuum bereditario jure in poſſeſſione & proprietate* DONATIONE IRREVOCABILI FACTA SOLEMNITER INTER VIVOS Delphinatum de Vienneſio, Ducatum Campiſauri, Principatum Brienczoneſii, Marchionatum Ceſanæ, Comitatum Viennæ, Comitatum Albonis, Comitatum Graſivodani, Comitatum Ebreduneſii, & Comitatum Vapinceſii, ae Baroniam Turris, Baroniam Vallis-bonæ, Baroniam Focigniaci, Baroniam Medullionis, & Baroniſm Montiſalbani, & generaliter omnes terras, Comitatus, & Baronias ad ſe pertinentes & pertinere valentes, cum earum juribus, honoribus, & pertinentiis univerſis. Certæ conditiones appoſitæ foere: Ut *Delphina* conjugi decem millia librarum nomine dutalitii, quamdiu in vivis ſuperſtes eſſet, reſervarentur: Debita ſua Rex ſolveret: centum viginti millia florenorum aureorum iofra trienuium ſibi daret: Decem millia librarum annui redditus ſive penſionis ad vitam ſibi aſſignaret. Qui Regum filii Delphinatu inveſtirentur, DELPHINI nomen ſtemmaque aſſumerent: Rex Delphinuſque ſervarent Libertates, Privilegia, Conſuetodines Prælatorum, Baronum, Caſtellanorum, aliorumqoe ſubditorum, Nobilium, & ignobilium, Eccleſiarum, & totios Cleri, Communitatum, Civitatum, Caſtellorum, ſeudorum, & retroſeudorum Delphinatus. Ita conventum eſt anno 1343. die 23. Aprilis, in Nemore Vincennarom. Pacta conventa legere eſt inter Probationes Genealogiæ Delphinorum Viennenſium sb *Andrea Duchesnio* editas, Cap. 12. pag. 68. Cùm autem ſacro PF. Prædicatorum Ordini nomen dedit *Humbertus* Princeps Delphinus, dictos Delphinatum, Ducatum, Principatum, Marchionatum, Comitatos, Baronias, & terras prædictas *purè & ſimpliciter* in *Karolum* Principem, *Joannis* Normanniæ Ducis primogenitum, *ceſſit & tranſtulit in perpetuum, hereditario jure, in poſſeſſione & proprietate*, ſalvis tam reſervationibus ante factis: Ipſique Enſem Delphinatos, & Vexillum *S. Georgii*, Sceptrum & Aenulum tradidit, voluitque *Delphinum* ex tone ſalutari. Ceſſionis illius, Tranſlstionis, & Inveſtituræ Literas legere eſt inter Probatiooes mox laudatas Genealogiæ Delphinorom Viennenſiom, pag. 96. Idemqoe docet Regeſtum vetus Cancellariæ Franciæ, cujus Excerptum ibidem habetur pag. 95. *Attendens*, inquit, *teanſlationem, ceſſionem*, & DONATIONEM *Delphinatus ac teerarum aliarum prædictarum, ſicut præmittitur factas, melius & utilius cedere in perſonam dicti Domini Joannis Primogeniti, & heredum ſuorum:* DONATIONEM *& ceſſionem de omnibus prædictis factas, ut præfeetur, & ipſum Delphinatum cum omnibus terris prædictis in eumdem Dominum Joannem & heredes ſuos transfeet, & de illis eidem ceſſionem*, DONATIONEM, *& teanſlationem fecit efficaces, ſub ceetis modis & formis in prima* DONATIONE *contentis*.

Donatio Delphinatus ab Humberto Principe facta Joanni Philippi Regis filio.

Humbertus Princeps Delphinus Prædicatorum Ordinem Profeſſus.

Papirius Maſſonus lib. 3. Annalium, pag. 453. *Humbertum* Delphinem ditionem ſusm *Philippo* Regi vendidiſſe ſcribit; atque hujus rei tabulas brevitatis cauſâ ſe omittere profitetur. Ad quas non ſatis xttendit vir aliàs non indiligens. Conventionem enim illsm, cui oon aliod quàm DONATIONIS, CESSIONIS, & TRANSLATIONIS nomen *Humbertus* ipſe, & *Philippus Valeſius* Rex Chriſtianiſſimus dederunt, contra publicarum tabularum fidem venditionem non dixiſſet. In eumdem errorem impegit *Meyerus*, lib. 13. Annaliom Belgicorum, quem *Belleforeſtius* lib. 5. cap. 55. refellit. Etſi verò centum-viginti millia florenorum Humberto Principi promiſerit *Philippus* Rex; etſi decem millium librarum reditum ille ſibi retinuerit quandiu viveret, etſi debita ejus Rex ſolverit, oon tamen hæc tanti cenſeri debent, ut venditus propterea Delphinatus cenſeatur: ſed fructuum veluti loco haberi, quorum partem ad tempus, ſibi ſervavit *Humbertus Princeps*, ditionibos terriſque in proprietatem Regis Chriſtianiſſimi *purâ & ſimplici donatione & ceſſione tranſlatis*. Eam Donstionem tranſlationemque laudavit, approbavitque *Clemens VI.* Pontifex Maximus Literis Apoſtolicis, quarum meminit *Odoricus Raynaldus* ad annum 1344. Num. 62 & ad aonnm 1345. Num. 8. Sacris omoibus Ordioibus initiatus eſt a *Clemente VI.* Pontifice Maximo Princeps *Humbertus* in Natali Domini anno 1350. Subdiaconos ſcilicet in Miſſa mediæ noctis, Diaconus in Miſſa Auroræ, Sacerdos in Miſſa diei ordinatus, ſi *Rebdorfio* fides. Addit ipſum poſt dies octo Epiſcopum conſecratum, & Antiochenum Patriarcham deſignatum. Sed multories fallitur. Nam *Humbertum* Priorem fuiſſe Conventûs Pariſienſis FF. Prædicstorum, docet ejus Epitaphium, quod ibidem extat ante majus Altare. Porro tempus aſſignari vix poſſet hujus Prioratus, ſi octavâ die a Presbyteratu ſuſcepto Epiſcopua conſecratus eſſet, atque Patriarcha creatus. Prætereà lapſus eſt in Patriarchatus appellatione. Alexandrinus enim Patriarcha fuit, ut docent Auctor Vitæ *Clementis VI.* a. *D. Boſquetto* editus, & ejus Epitaphium, non Antiochenus, aut Aquilegienſis, ut *Papirius Maſſonus* ſcripſit. *Petrus* Dux Borbonius Comes Claromontis & Marchiæ *Humberto* donavit domos ſuas ſitas in Nemore Vincennarum, de conſenſu & voluntate Regis, die 22. Septemb. 1352. In Literia Donationis *Patriarcha Alexandrinus, Adminiſtratoe Perpetuus Remenſis Eccleſiæ, ac Delphinus Antiquior Viennenſis* appellatur. Obiit anno 1355. die 22. Maii

Papirius Maſſonus & Meyerus refelluntur.

Rebdorfius Hiſtoricus emendatur.

Bellorum tempeſtates, peſtilentia ſecuta eſt, qoæ Italiam Galliamque omnem pene vacuam fecit & ſquallidam, immo univerſum ferè orbem gentibus ſpoliavit, annis 1348. 1349. ut ſcribunt *Nangii* Continuator, & *Petrarcha* Epiſtolâ ad *Socratem*, lib. 8. Rerum Familiarium, & Epiſtolâ ad *Bocacium*, lib. 3. Rerum Senilium. In Gallia Imminutus hominum numeros, auctus urbium, non ſolùm eâ de qua diximus, Delphinatus acceſſione, ſed Ruſcinonenſis Comitatus oppignoratione & Montiſpeſſulani venditione Rege Chriſtianiſſimo facta a *Jacobo Aragonio* Mjoris Balearicæ Rege. Dura fuit *Philippi Valeſii* domioatio, ob exactiones graviſſimas, ob frequentem monetarum mutationem, ob ſalinarium vectigal tunc primùm impoſitom, ob decimas Viris Eccleſiaſticis imperatas Summi Pontificis auctoritate. Nec tamen id ipſi vitio vertendum fuit; difficillima

tem-

Regni Gallici incrementum.

Dura Philippi Valeſii dominatio.

Salinarium vectigal.

Digitized by Google

tempora, Anglico bello ſuſtinendo neceſſarii ſumptus, ærarii anguſtiæ, Regem ad nova exigenda vectigalia impulerunt.

Conſtitutio Philippina de jure Regaliæ.

Conſtitutionem edidit, de Jure *Regaliæ, quæ Philippina* vulgò dicitur, anno 1334. menſe Octobri. Extat inter Probationes Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ. Obiit *Philippus VI.* anno 1350. Auguſti die 22. Duas uxores duxerat, *Joannam* filiam *Roberti* II. Burgundiæ Ducis & *Blancham* filiam *Philippi Ebroicenſis*, Regis Navarræ.

Philippi Valeſii liberi.

Ex priori duos filios ſuſceperat, *Joannem* Normanniæ Ducem, *Philippum* Ducem Aurelianenſem, & filiam cui nomen *Maria*: ex altera filiam poſthumam. *Ad S. Dionyſii* ſepultus eſt. Ipſi in Regnum ſucceſſit *Joannes* Normanniæ Dux.

SCHOLION

In hoc Articulo, pag. 394. Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Rex Galliæ Conſtitutionem edidit de jure Regaliæ.*

R. *Philippi Valeſii* Regis Chriſtianiſſimi geſta percenſens, ſcripſi illum Conſtitutionem ediſſe de jure Regaliæ, quæ *Philippina* dicitur. Mera facti quæſtio eſt. Ipſa Conſtitutio ab eo Rege edita eſt, cui ob jurium & Libertatum Eccleſiæ tuitionem, CATHOLICI cognomen non ſolùm ab Eccleſia Gallicana, verùm etiam a Joanne XXII. Pontifice Maximo, tributum eſt.

ARTICULUS VIII.

De JOANNE Rege.

Bellum cum Anglo infælix.

JOannes, *Bonus* cognominatus, hereditarium cum Anglorum Rege *Eduardo III.* bellum infœliciore geſſit exitu. *Eduardus* Vualliæ Princeps Angli Regis primogenitus, Aquitaniæ Ducatu inveſtitus a patre, anno 1356 cum exercitu, in quo duodecim dumtaxat hominum millia numerabantur, transfretavit: Petragoricorum, Lemovicum, Pictonum, Biturigumque fines populatus eſt, Romarentinum expugnavit, captivoſque multos abduxit. Rex *Joannes* adverſùs hoſtem progreſſus, ipſi non procul ab urbe Pictavio, in campis Bellomontanis occurrit. Caſtra in conſpectu poſita. Gallorum exercitus numero longè ſuperior. Cardinalis Petracorienſis Legatus Apoſtolicus ſtudium omne ac operam adhibet ad pacem procurandam. Rex duriores conditiones Anglo Principi proponit, a pace alioqui non abhorrenti. Ipſum viis omnibus, quibus importari in caſtra ejus commeatus poterat, præcluſis, fame fatigare, & incruentam de Anglis reportare victoriam facile fuiſſet: ſed aleam tentare maluit Rex *Joannes*. Prælium commiſit, magno quidem animo, ſed conſilio præcipiti. Quatuor ejus filii in acie erant. *Vaudrius* cui Regiorum adoleſcentum cura commiſſa erat, de eorum ſalute ſolicitus, ubi prælii exitum ancipitem vidit, jamque primam Francorum aciem fuſam, ipſos e periculo abſtraxit. Quorum diſceſſus aliis anſam dedit excuſandi fugam.

Gallorum ſtrages.

Francorum ſex millia cecidere; in iiſque Dux Borbonius, Pontivi Comes ejus frater, Dux Athenarum Magiſter Equitum, *Robertus Dyrrachinus* Roberti Regis Siciliæ nepos, *Joannes* Claromontanus Mareſchallus, unà cum *Reginaldo* Epiſcopo Catalaunenſi, & *Euſtachio Ribomontio*, aliiſque ad octingentos & ampliùs primariæ Nobilitatis. Rex *Joannes*, cum *Philippo* filio, qui nuſquam a patris latere divelli potuerat, *Imperterriti* nomen propterea promeritus in hoſtis poteſtatem venit.

Rex ab hoſto captus.

Dies illuxerat 19. Septembris anni milleſimi trecenteſimi quinquageſimi-ſexti, Galliæ luctuoſa, indecora, funeſta. Rege enim Burdegalam, indeque in Angliam, cum filiis, cœteriſque captivis abducto, Regnum factionibus exarſit, *Carolo* Navarræ Rege incentore. Lutetia Pariſiorum omnibus ſeditionum, licentiæque procellis agitata eſt, *Stephano Marcelli* Præpoſito Mercatorum plebem commovente libertatis deſiderio incitatam. Is primùm Regiam civitatem foſſis, muriſque ad Orientalem partem munivit; tandem cùm Urbem Navarræ Regi prodere decreviſſet, a Regiis trucidatus eſt.

Caroli Delphini Regni Regentis prudentia.

Carolus Delfinus, Regni Regens, ſapientiâ, quâ in juvenili ætate ad miraculum excellebat, Deique auxilio Regnum Francorum protegentis, factiones omnes diſſipavit, paceque cum Navarro confectâ, Pariſiis ſuſceptus eſt. Convocatis Ordinibus de Regis liberatione agi cœptum. Duriores conditiones Anglus propoſuit. Illas Regni Comitia rejecere. Terribili conſcripto exercitu in Galliam Rex *Eduardus* tranſmiſit, Remos ſex hebdomadum obſidione fruſtra tentavit, ad ſuburbana uſque Pariſiorum penetravit, omnia ferro flammâque miſcens. *Carolus Delphinus* in Urbe conſiſtens, e publica ſalute eſſe prudenter judicavit, nihil fortunæ committere, tueri regnum, hoſtem temerè non aggredi viribus longè ſuperiorem. Quænam tunc eſſet Lutetiæ facies eleganter deſcribit *Petrarcha* Epiſtolâ ad *Guidonem* Januenſem Archiepiſcopum lib. 10. Rerum Senilium, ubi & *Joannis* Regis Fortitudini id teſtimonium perhibet: *Quis hoc umquam quæſo divinaſſet, quòd Francorum Rex, quamvis quod ad ſe unum attinet Invictiſſimus hominum, vinceretur, & in carcerem duceretur, ac ingenti pretio redimeretur?*

Pax, & redemptio Regis.

Pax inter utramque Regiam anno 1360. ad Britiniacum vicum prope Carnutum his legibus facta, ut Anglus cum Aquitania, Vuaſcones, Pictones, Santones, Petrocorios, Lemovices, Cadurcos, Engoliſmenſes, Ruthenos, Rupellam, Guinas, Pontivum, Caletum haberet eo jure, quo quæ optimo. Rex Anglorum exueret ſe jure, ſi quod illi in Franciæ Regnum extitiſſet. Pro Regis Chriſtianiſſimi redemptione tricies centena nummorum aureorum millia ſolverentur; darenturque obſides duo filii, fraterque Regis, cum aliis Principibus ac Proceribus deſignatis. His conditionibus, quarto poſtquam captus fuerat anno, Pariſios rediit Rex *Joannes*. Filiam *Iſabellam Joanni* Galeatii Vicecomitis filio in matrimonium dedit, aſſignato ei dotis nomine tenui Comitatu Virtutum, & acceptis ab eo ſexcentis millibus florenorum auri, quibus Anglo ſatisfaceret. Tam imparibus nuptiis Regiæ Francorum multùm derogatum eſt: ſed exhauſti ærarii, Regnique anguſtiæ, & neceſſitas tanta quàm quæ maxima, Regem coëgere, ut ſuum cum villium Tyrannorum ſanguine miſceri conſentiret. De his legendi *Villanius & Continuator Nangii* coævi Auctores, *Vualſinghamus*, in Eduardo III. *Paulus Æmilius*, *Froſſardus*, *Gillius*, *Belleforeſtius*, & alii Francorum Hiſtorici.

Villanius lib. 9.

Burgundia ad Regnum acceſſio.

Anno 1361. mortuo *Philippo* Burgundiæ Duce abſque liberis, Rex illi in Ducatum, non propinquitatis dumtaxat ratione, ſed Regio Jure ſucceſſit. Anno 1363. Avenionem profectus eſt, Summum Pontificem *Urbanum V.* inviſurus: ibique ſacræ contra Turcas Expeditionis Dux ab ejus Sanctitate renunciatus, Cruce de manibus ejus acceptâ, cum Cypri Daniæque Regibus, Proceribuſque plurimis, ad transfretandum infra biennium ſe ſe obſtrinxit.

Rex Joannes ſacram expeditionem meditatur.

Anno 1364. in Angliam trajecit, ut *Ludovici* Andium Comitis, filii ſui, unius ex obſidibus fugam excuſaret, fidemque liberaret: utque Angliæ Regem pelliceret in ſocietatem belli ſacri; aut certæ ſecuritati pacis conſuleret, ne quid ſe a Regno abſente & ſacrum bellum gerente moveretur.

Ejus obitus.

Martio menſe morbo

cor-

correptus, obiit Londini die octavâ Aprilis, ætatis anno 52. Regni 14. Ejus exequias Regiâ magnificentiâ curavit *Eduardus* Angliæ Rex, corpuſque in Gallias remiſit, quod ad S. Dionyſii ſepultum eſt. Qoatuor ex *Joanna* Regis Boëmiæ filia, priori uxore, filios totidemque filias reliquit, *Carolus* ei ſucceſſit in Regnum, *Joannes* Dux Biturigum, *Ludovicus* Aodium & Cenomanorum Comes; *Philippus* Turonum primò, deinde Burgundiæ, Dux extitere. Literarum ſtudia coluerat adoleſcens, viros literatos dilexit, ſovitque. Se ab ejus Majeſtate magnis muneribus evocatum teſtatur *Petrarcha* Epiſtolâ ad *Simonidem*, lib.2. Rerum Senilium, Andegavenſis Academiæ Privilegia confirmavit 7. Kalendas Maii, illo ipſo anno quo bello victus captuſque eſt. Bella privata Edicto prohibuit. *Stella* Ordinem inſtituit anno 1351. vel renovavit, in memoriam illius Syderis quod Magos ab Oriente ad Chriſtum recèns natum adorandum perduxit. Signum Stellæ torqui aureo appenſum, nec-non veſtis conſpicuo loco phrygio opere adtextum ſerebant Equites, cum hoc Symbolo, *Monſtrant Regibus Aſtra viam*. Diuturnus non ſuit Ordinis illius ſplendor; gregariorum enim multitudine, qui ferventibus bellis in illum admiſſi ſunt, adeo viluit, ut *Carolus V.* Joannis filius, illum Excubiarum Præfecto ejuſque Satellitibus dimiſerit.

Liberi.

Ordo militaris ſtella.

ARTICULUS IX.

De CAROLO V. SAPIENTE cognominato.

CArolus V. cognomento *Sapiens*, Remis die nonâ Maii, 1364. inauguratus, *Philippo* fratri Burgundiæ Ducatum iiſdem legibus, quibus ipſi collatus fuerat a Patre, confirmavit, ut ſcilicet ipſe & ejus heredes maſculi ex legitimo matrimonio procreati uterentur & fruerentur perpetuò, ſupremum tamen dominium penes Regem maneret, cui fidem & homagium præſtaret Burgundiæ Dux. Jus etiam Regaliæ aliaque Regia Jura ejus Majeſtati ſervarentur. *Salvis* (inquit) *& retentis Nobis & Succeſſoribus noſtris Franciæ Regibus ſuperioritate & reſſorto dictorum donatorum. Fide etiam ac Homagio Ducis præſtandis Nobis & Succeſſoribus noſtris prædictis, modo debito & conſueto fieri & præſtari per Duces Burgundiæ temporibus anteactis*, REGALIBUSQUE ET JURIBUS ALIIS REGIIS, AD NOS PERTINENTIBUS AD CAUSAM NOSTRÆ CORONÆ, *& quæ habebamus vivento dicto ultimo Duce defuncto in Ducatu prædicto*. Donationis iſtius confirmationiſque tabulas legere eſt apud *Papyrium Maſſonum* lib.4. Annalium pag.473. Hiſpanicum, Anglicumque bellum confecit Rex *Sapiens*. Hiſpanicum contra *Petrum Crudelem* Caſtellæ Regem, Duce *Joanne Borbonio*, vicariam exercitus Præfecturam gerente *Bertrando Guesklino* Armorico, Bronii Caſtelli Domino, quem Magiſtrum Equitum, ſeu Comitem Stabuli poſtea creavit ob merita omni prædicatione majora. Hac expeditione a vagis ac prædatricibus copiis, quæ ipſam infeſtabant, Gallia liberata eſt, ſiquidem *Guesklinum* ſecutæ ſunt. Adversùs *Crudelem* Regem arma corripuerat *Henricus* Traſtamatæ Comes, ejus ex diſpari matre frater. Partes ejus Rex *Carolus* ſuſcepit, ac virtute tantâ per *Guesklinum* tutatus eſt, ut occupatis Calaguri, Brugiſque, Caſtellæ Rex proclamatus fuerit & coronatus anno 1366. poſteaque alternantis fortunæ vices expertus, tandem inſigni ad *Montiolem* reportatâ victoriâ, *Petrum Crudelem* cæciderit.

Bellum Hiſpanicum.

Doctiſſimus Cardinalis *Perronius* in Oratione ad Tertium Regni Ordinem ex hoc etiam bello a *Carolo Sapiente* adversùs Caſtellæ Regem ſuſcepto argumentum arceſſit ad illam opinionem ſuam confirmandam, quòd Romanus Pontifex poteſtatem habeat indirectam in temporalia Regum, eoſque exauctorare, & eorum ſubditos a Juramento fidelitatis, quo eorum obſtricti ſunt Majeſtati, abſolvere poſſit. Ait ſcilicet, *Urbanus V.* eam exercuiſſe poteſtatem adversùs *Petrum* Caſtellæ Regem, cognomento *Crudelem*, quòd hæreticus eſſet, perſecutor Eccleſiæ, Mauriſque fœderatus. Pontificis autem ſententiam armis propugnaſſe *Carolum V.* & *Guesklinum* miſiſſe ut *Petrum* e Solio detruderet, in ejuſque locum *Henricum* Caſtellæ Nothum ſufficeret. *Froiſſardum* teſtem laudat eminentiſſimus Cardinalis. Sed Viri Maximi pace dixerim, ipſum attentâ ſatis conſideratione hanc Hiſtoriam non expendiſſe. *Petrum* enim *Crudelem* Caſtellæ Regem ab *Urbano V.* aut alio Pontifice exauctoratum nulla Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, Hiſpanicæ, aut Gallicæ monumenta probant, neque id *Froiſſardus* expreſsè aſſerit, in cujus etiam narratione plurima convincuntur falſitatis. Docent quidem Annales Eccleſiaſtici, *Innocentium VI.* Bertrando Epiſcopo Senecenſi Nuntio Apoſtolico dediſſe in mandatis, ut *Petrus* Regem ad *Blancham Borboniam* Reginam uxorem ſuam, quam ſtatim poſt celebratas nuptias deſeruerat, in *Mariæ Padilliæ* concubinæ, & *Joannæ de Caſtro* ſuperductæ amorem effuſus, recipiendam, & affectu maritali cultoque Regio tractandam, expellendaſque Pellices compelleret. Nuntium præmiſſis monitionibus, adversùs Regem, Pellicesque Excommunicationis Sententiam pronuntiaſſe, in ſcriptis promulgaſſe niſi infra conſtitutam diem Pontificis mandatis parerent: Regnum Eccleſiaſtico Interdicto ſuppoſuiſſe: Regem, ac *Padilliam* concubinam Eccleſiæ fulmina contempſiſſe, cenſuras incurriſſe. Id certum ex *Innocentii VI.* literis, apud *Odoricum Raynaldum* ad annum 1355. Num.29. Caſtellæ Proceres ad ſanandam *Petri* Regis veſaniam & matrimonii ſacra humanaque Jura defendenda, arma corripuiſſe, *Mariana* lib.15. de Rebus Hiſpaniæ Cap.20. commemorat. Ad hoſce motus componendos & ſuſtentandam Chriſtianam diſciplinam, quæ in Caſtella peſſumdata erat (cultus quippe divinus neglectus, Eccleſiarum & perſonarum Eccleſiaſticarum Jura uſurpabantur, & bona violentis prædationibus exponebantur) *Innocentius* Pontifex Maximus Legatum Apoſtolicum in Caſtellam & Legionem miſit *Guillelmum* S. Mariæ in Coſmedin Diaconum Cardinalem, ut ejuſdem Pontificis literæ, apud *Odoricum Raynaldum* Num.30. teſtantur. Poteſtatem factam eſſe Legato *Petrum* Regem abſolvendi, ſi reſipiſceret, & Sacrorum uſum in Regno reſtituendi, ex aliis, quas laudat, *Innocentii* literis, compertum eſt. *Petrum* ſuorum defectione compulſum, converſionem ad meliorem frugem præ ſe tuliſſe, Reginamque in Aulam revocaſſe, ac ea de re certiorem feciſſe *Innocentium*, diſcimus ex aliis ejuſdem literis ab *Odorico Raynaldo* deſcriptis Num. 31. cæterum brevi reſciſſam hancce *Petri* cum Regina conjuge reconciliationem, moxque prioribus inſani amoris laqueis devinctum, *Padilliæ* adhæſiſſe, & in eos qui Reginæ partes defenderant impotenti furore ſæviiſſe, utrique Annales cùm Eccleſiæ, tum Hiſpaniæ tradunt. Ipſum graviſſimis literis iterum admonuit Pontifex, ut ex adulterii cœno emergeret, legi Dei obſequeretur, Reginam uxorem ſuſciperet, diligeret; Patrem benignè monentem, ſuaviter obſecrantem audiret; alioquì rigorem Judicis ſævientis expertum iri. Pontifi-

Cardinalis Perronius refellitur, aſſerens Carolum V. bellum intuliſſe Petro Crudeli, Caſtellæ Regi, ut ſententiam Pontificiam exequeretur, quâ fuerat exauctoratus; oſtenditurque nihil ex hujus belli hiſtoria & Caroli Sapientis geſtis extundi poſſe ad defenſionem illius opinionis de Romani Pontificis & Eccleſiæ poteſtate indirectâ in temporalia Regum, quam Dominus Cardinalis ſuſtinet.

cias

cias haſce literas deſcripſit *Raynaldus* ad annum 1356. Num. 38. Ipſum aliis increpuit literis *Innocentius*, ob manus injectas in reditus Beneficiorum, quæ Cardinalis *Ægidius* in Hiſpania poſſidebat; & quòd Viros Eccleſiaſticos opprimeret. Extant apud *Raynaldum*, Num. 40. Iterum Regem in crimine pertinacem monitis Apoſtolicis convenit Summus Pontifex, ut Reginam uxorem ad ſe revocaret, amoreque conjugali complecteretur. *Guidoni* Portuenſi Epiſcopo quem in Hiſpanias Legatum Apoſtolicum miſit anno 1359. dedit in mandatis ut Regem ad parendum divinæ legi, monitiſque Pontificiis urgeret. Literas *Innocentii* hac de cauſa ſcriptas partim laudat, partim deſcribit *Raynaldus* Num. 11. Nihil ampliùs in *Petrum Crudelem* egiſſe reperio *Innocentium VI.*

Anno 1363. ſedente in Cathedra *S. Petri* Urbano V. contra *Petrum* Caſtellæ Regem fuiſſe *Proceſſus publicatos & portis Eccleſiarum affixos, quos Bononienſis Cardinalis fecerat, eo quòd pacta per ipſum Cardinalem, cùm eſſet Legatus, ordinata non ſervaſſet*: Id eſt, pacem cum Aragonio Rege initam anno ſuperiori, Auctor Anonymus MS. Vaticani a *Raynaldo* laudati Num. 18. teſtatur. In Aragonium enim imparatum contra jura gentium irruerat, occupatâque Calatajuba, ad ſex & eo ampliùs hominum inermium millia trucidaverat. At Cardinalem ultra excommunicationem, & fortè ultra minas progreſſum non innuit; nec ſanè veriſimile eſt, cùm *Urbanus V.* eodem anno ad ipſum literas dederit inſcriptas: *Petro Regi Caſtellæ Illuſtri*; quibus ipſum rogabat pacem cum Aragonio faceret, ac Oratores mitteret in Curiam cum plena poteſtate, de ſuis Juribus ac intentione pleniùs informatos, conceſſis interim induciis congrui temporis, quod pro tractatu tanti momenti foret opportunum. Literas obtulit *Petrus* Abbas *S. Michaëlis de Claſa*, Sedis Apoſtolicæ Nuntius. Ad *Petrum* quoque Aragonum Regem literas dedit eadem de cauſa, ſed aliâ verborum formulâ inſcriptas: *Magnifico Principi Regi Aragonum Illuſtri, ſpiritum conſilii ſanioris*: Quia cenſuras contraxerat ob intermiſſam annis decem annui cenſûs ſolutionem, nec præſtitam ipſi *Urbano* clientelarem ſponſionem, ratione Regni Sardiniæ & Corſicæ, quod a Summo Pontifice & Romana Eccleſia *in feudum* receperat. Has literas apud *Raynaldum* Num. 18. legere & conferre potes.

Anno 1365. cùm prædonum copiæ, quæ jam *Bertrando Gueſclino* ad bellum Hiſpanicum addictæ erant, Curiæ Pontificiæ terrorem incuſſiſſent, ac honeſto ſtipendiorum nomine ingentem auri vim extorſiſſent, quaſi in Mauros Granatenſes ituræ, *Petrus Caſtellæ* Rex officioſiſſimas literas ad Summum Pontificem dedit, ipſique obſequium omne ad ejus defenſionem obtulit, miſſo ad ipſius Sanctitatem Oratore nobili viro *Alvaro Lupi*. Gratias ipſi egit *Urbanus* datis Literis, quas apud Odoricum Raynaldum legere eſt Num. 7. *Nos ſiquidem* (inquit) *cernentes in te dilectiſſimo filio ſic erga Nos & Romanam Eccleſiam dilectionis & reverentiæ gratiam abundare, quòd præ cunctis orbis Principibus Magnificentiam tuam reperimus diſpoſitam ad noſtra & ejuſdem Eccleſiæ honores & commoda ac beneplacita preparatam; ac conſiderantes quòd Regiæ Coronæ potentiam, tuum theſaurum, ac perſonam propriam, contra quoſcumque iniquitatis filios, adversùs ſtatum & Jura ejuſdem Eccleſiæ præſumentes aliquid attentare, etiam propriis tuis prætermiſſis negotiis* [*ſi urgeret neceſſitas*] *tam per mare, quàm per terram pro reverentia Dei & Apoſtolicæ Sedis, nobis & eidem Eccleſiæ ferventiſſimâ devotione duxeris offerendas: meritò debemus & poſſumus de tanti filii tam laudabili diſpoſitione lætari, & in te noſtræ ſpei ponere firmamentum? Proinde itaque non valentes tuæ largitati promptiſſimæ gratiarum condignas reddere actiones, quas poſſumus tamen tibi paternè referimus; Magnificentiam tuam, quam in fervida voluntate fundatam reputamus facto completam, Apoſtolicæ commendationis præconio commendantes*; Sanè ad Regem a ſe excommunicatum, vel exauctoratum, his verbis Pontifex non ſcripſiſſet.

Eodem anno Regem rogavit *Urbanus* ut Militum ſuorum crudelitatem, qui captos Aragonios manibus pedibuſque mutilabant, excæcabant, ſuſpendebant, comburebant, eo jubente, aut permittente, coërceret. * *Rogamus & obſecramus in Domino* inquit, *quatenus* [*ſi ita eſt*] *ob reverentiam Regis Regum & noſtrarum cordialium precum intuitum, eaſdem gentes tuas taliter vel aliter ſævientes, a tanta crudelitate compeſcas.* Apud Odoricum Raynaldum Num. 14.

Anno 1366. idem Pontifex *Petrum* Caſtellæ Regem rogavit atque hortatus eſt, ut pacem cum Aragonum Rege componeret; miſit ad utrumque *Guillelmum* Ciceſtrenſem Epiſcopum, Sedis Apoſtolicæ Nuntium, qui pacis optatæ fœdera promoveret. Literas *Urbani V.* apud *Raynaldum* Num. 30. legere eſt. Hæc tantùm *Urbanus*, cum *Petro* Caſtellæ Rege. Tractatum quidem habitum ut *Petrus* a Regno expelleretur, tradit Auctor Anonymus Vitæ *Urbani V.* apud *D. Boſquetum*; ſed nec in Curia Pontificia tractatus ille habitus eſt, ſed in Hiſpania ab ipſis Caſtellanis, nec illius participem fuiſſe Romanum Pontificem innuit. *Per eadem tempora*, inquit, *cùm Petrus Rex Caſtellæ in ſuos inhumaniter deſæviret, nunc unum jugulando, & quemque ſuis bonis ſpoliando, & aliùs generaliter eos perſequendo; ejuſque ſuorum perterriti quamplurimi a Regno ſuo exularent, eſſetque odium innatum, immo inradicatum inter eos ſaltem pro majori parte, fuit tractatus habitus ut expelleretur a Regno ſuo: in quo conſentientibus multis tam Nobilibus, quàm Eccleſiaſticis, & particularibus, fuit vocatus, introductus, & admiſſus in Regem Henricus Comes de Traſtamara, ſuus frater naturalis.* Denique ubi cædem *Petri Crudelis* ab *Henrico* factam narravit idem Auctor, ſubdit: *Et ſic hereditas Iſaac ad Iſmaëlem eſt perducta, quod an juſtè vel injuſtè, eſt diſcernere cujus judicia ſunt abyſſus multa.*

Nangiani Chronici Continuator alter, Auctor coævus, narrat quæ *Henricus* Comes de Traſtamara contra *Petrum Crudelem* objiciebat, & quomodo ipſum e ſolio deturbaverit, Regiamque Dignitatem conſecutus fuerit. *Imponebat illi* (inquit) *quòd non erat verus Regis filius defuncti, ſed potiùs natus, & quòd erat filius Judæorum ſubrogatus per Matrem Reginam ſecretè citò poſt partum ejus, loco filiæ quam pepererat, & quòd hoc juraverunt Milites. Secretarii dictæ Reginæ in morte, qui dictum filium loco filiæ emerant a Judæis, & filiam abſconderunt, quia Rex juraverat ſe interfecturum Reginam, niſi filium illa vice procrearet. Item objiciebat dicto Petro, ipſum eſſe hæreticum: & quod pejus eſt, Legi Judæorum & eis adhærentem, & Legem Domini noſtri Jeſu Chriſti vilipendentem & ſpernentem, & ob hoc ſecundùm Regni antiqua Jura a Regno ejiciendum & penitus deponendum, & quòd alius inſtitui debeat & eligi in loco ejus, quod & factum fuit. Nam populus Hiſpaniæ* [*ut dicebatur*] *elegerat iſtum Henricum, altero depoſito, atque ſpreto. Item dictus erat ſanguinem ſuorum ſitiens, atque vilis vita & inhoneſta, ut patuit, quia uxorem propriam de Regali Franciæ Proſapia progenitam, pudicam, caſtam, ſanctam & honeſtam, propter unam aliam ſuperinductam interfici fecit, & ſine cauſa ſuffocari. De cujus morte indebita & injuſta tota patria condolet & deplorat.*

rat. Et nihilominus dictue Rex Petrus per Judæos, qui in maxima abnudantia erant in Hiſpania, ſeipſum & domum ſuam regebat, & totum Regnum ſuum per eos gubernabat. Hæc & multa alia enormia de dicto Rege Petro a pluribus dicebantur; & ob hoc Henricus frater ejus, fultus auxilia multorum Baronum dicti Regni, & Burgenſium, ac Militum, dictum Regnum Hiſpania invaſerat, & ſe Regem de jure & pro Rege, ſpreto Petro, præferebat. Sententiæ Pontificiæ, quâ *Petrus Crudelis* exauctoratus fuerit, & *Henricus* in Caſtellæ Regnum ſubrogatus & quâ *Carolus V.* Rex Chriſtianiſſimus impulſus ſit ad copias in *Petrum* ſubmittendas, non meminit Auctor ille, qui tunc ſcribebat, non omiſſurus, ſi res ita ſe habuiſſet; ſiquidem nec rumores incertos, aut calumnias *Petro* impactas a Notho Fratre, ſcilicet quòd Judeæ fœminæ filius eſſet a Regina loco filiæ ſuppoſitus, hæreticus, & Legi Judæorum adhærens, ſileotio præterit.

Vol. 1. pag. 270.

Froiſſardus *Hiſtoricus refellitur.*

Froiſſardus quidem Avenione in Conſiſtorio publicè excommunicatum ait *Petrum Crudelem*, pronuntiatumque non eſſe dignum Regio nomine ae dignitate; & Infidelem declaratum, & *Henrico* notho veoiam natalium factam ut Regoum obtioere poſſet, & Regem *Petrum* diris devotum & damnatum Sententia Pontificia. Sed unius *Froiſſardi* narratio, nullo fulta Inſtrumento quod fidem faciat, rejicienda eſt. Quamquam etſi Pontifex Regio nomine indignum Petrum dixiſſet, quod tot ſceleribus contaminabat, licèt omnibus execrationibus damnaſſet, non ſequeretor, quòd ipſum privaſſet Regno. Et licèt veniam feciſſet natalium *Henrico*, non ideo ipſi Regnum tribuiſſet, ſed declaraſſet dumtaxat ipſi non obfuturum natalium vitium, ſi juſto bello quod contra Tyrannum ſuſcipiebat, ut ſe, Regnumque, Eccleſiam, ac Religionem in periculo conſtitutas defenderet, ipſum viciſſet, atque exauctoraſſet. Verùm nec id factum a Pontifice teſtantur ſumma ejus moderatio erga *Petrum* Caſtellæ Regem, quæ in ejus literis ſupra laudatis eluceſcit, & ſummum Hiſtoricorum omnium, excepto *Froiſſardo*, ſilentium. Quis etiam ſibi perſuadeat, dictum Regem abſeotem, inauditum ab optimo Pontifice damnatum fuiſſe ut Infidelem? Ut ut eſt, non Pontificiâ aliquâ Sententiâ in *Petrum Crudelem* latâ excitatus eſt *Carolus V.* ut bellum ipſi inferret, nec intulit ut commentitiam illam Sententiam exequeretur, ſed ut ulciſceretur injuriam *Blancæ* Reginæ ſorori uxoris ſuæ factam, quam *Petrus Crudelis* dimiſerat, vexaverat, probris affecerat, in carcerem detruſerat, tandem poſt injurias omnis generis toto decemnio illatas, veneno necaverat. De qua *Mariana* cap. 4. lib. 17. ita ſcribit: *Henricus & fratres tempori ſervientes in Galliam conceſſerunt: quorum partes in Aragonia Caſtellaque prævalida formidabileſque, Gallorum favore & armis munienda erant. Blancæ Reginæ calamitas gentem permovebat ut arma vireſque ſociarent. Non latuere ii conatus Caſtellæ Regem. Iram in Blancam, quaſi tantorum bellorum cauſam continuò vertit. Aſſidonia ubi in cuſtodia tenebatur, ipſam adeundi, aut eum quoquam colloquendi ſublatâ facultate, extincta eſt. Venenum a Medico Viri juſſu temperatum. Deteſtandam veſaniam! Impium & crudele facinus. Puellam inſontem, Regio ſanguine nobiliſſimam, lectiſſimâ formâ, ſanctiſſimis moribus prudentiâque, 25. ætatis anno peremptam. Nulla ab omni memoria eo loco fœmina majori miſeratione. Alias quidem a viris interfectas pulſaſve meminimus, ſed aliquâ ſuâ culpâ. Certè arridentem fortunam aliquando experta, præſentem dolorem melioris olim temporis recordatione lenire potuerant. Blanca primas nuptiarum dies funeris inſtar fuit, relicta, incluſa, deducta, ubi nihil præter calamitatem eſſet: pulſis domeſticis, pellice validiore, auxilio ſuorum longinquo. Sed te, Rex truculente, fera veriùs immanie, divina ira manet: tuum caput hoc ſanguine conſecratur.* Ad ultionem itaque ſumendam de *Blanca* Reginæ affinis ſuæ cæde; ad ferendum auxilium Caſtellanis Principibus ad ſuccurrendum Religioni & Eccleſiæ quibus periculum imminebat, cùm Rex Crudelis Mauros in armorum ſocietatem vocaſſet, pacto cum ipſis fœdere; ad ejus tyrannidem comprimendam, quâ in Proceres plebemque ſæviebat, *Frederici* unius e ſuis fratribus, aliorumque cùm ſacratorum hominum, tum ſecularium e primaria Nobilitate cædibus contaminatus, ut fera potiùs quàm homo videretur: non ad exequendam Seotentiam exauctorationis in ipſum a Pontifice latam, quæ revera nulla fuit, arma contra *Petrum Crudelem* movit *Carolus* Rex Chriſtianiſſimus.

Scribit quidem *Walſinghamus* in Hiſtoria Anglicana ad annum 1366. *Bertrandum Gueſclinum cum magna comitivu proceſſiſſe contra Petrum Regem* Pag. 281. *Hiſpania, ut illum deponeret fretum auxilio & favore Papa.* At licèt Pontifex Regi Chriſtianiſſimo faverit juſtum bellum gerenti, & cauſæ æquitatem approbaverit, inde-ne colligi poteſt quòd Sententiam depoſitionis in *Petrum Crudelem* tulerit? Sanè non unus eſt ſavendi modus: nec ſequitur Leges qui aliis bella gereotibus favent vel auxiliantur, in illos Principes, quos bello petoot, exauctorationis ferre Sententiam, vel in eorum temporalia poteſtatem habere. Cœterum *Henricum* fratrem *Petri* nothum *aſſenſu majoris partis Dominorum Hiſpania, ſive Communium, & auxilio comitiva prædicta, factum eſſe Regem* teſtatur, non Romani Pontificis auctoritate. Hæc obſervare contra doctiſſimum Cardinalem *Perronium* operæ pretium erat. Nuoc ad *Carolum Sapientem* redeat oratio.

Bellum ille geſſit alterum adversùs Anglos, quos mari terrâque vicit, & Aquitaniam ac Novempopulaniam omnem, Burdegala & Baiona exceptis, *Bellum*
in poteſtatem redegit, Ducibus Fratribus, nec- *Anglicum*
non *Bertrandi Gueſclini* Magiſtri Equitum & *Cliſ-* *a Carolo*
ſoni virtote. Sapientia, conſiliis, pietate, decre- *V. gloriosè*
tis nimirum totâ Galliâ publicis precibus, Archie- *ac fœlici-*
piſcopi Toloſani in Juribus Regiis prædicandis *ter geſtum.*
ardore & efficaciâ, non minùs quàm exercituum fortitudine, Rex Chriſtianiſſimus de hoſte triumphavit, & inuſtum olim Pictavenſi prælio Gallico nomini dedecus abſterſit. Bellum denique geſſit Aremoricum adversùs *Montefortium* Ducem Anglis adhærentem. De hiſce bellis legendi Continuator Guillelmi Naogii, Froiſſardus, Walſinghamus, Paulus Æmilius, aliique Hiſtorici.

Regiæ Domus Regniqûe tranquillitati proſpi- *Caroli V.*
ciens, edixit Lege latâ *Carolus V.* ut Regum Fran- *Leges.*
ciæ Primogeniti, quamprimùm annum ætatis 14. attigiſſent, inaugurarentur, ſuique juris fierent, & ſubditorum Hominia Juramentaque fidelitatis reciperent. Lex condita eſt in Nemore Vincenarum anno 1374. Auguſto menſe, & in Senatu Pariſienſi promulgata die 20. Maii anni ſequentis. Veſtes diſſolutas, calceoſque roſtratos Edicto prohibuit. Unicam duxit uxorem *Joannam* filiam *Petri* Borbonii Ducis, ex qua duos filios ſuſcepit, *Carolum* *Liberi.*
qui patri ſucceſſit, & *Ludovicum* Aurelianenſem Ducem, & ſex filias, quæ nubilem ætatem non attigerunt. Obiit Rex *Sapiens* die 16. Septemb. *Obitus.*
anno 1380. ætatis 44. Regni 17. Corpus ejus ad *S. Dionyſii* ſepultum, cor in Metropolitanam Eccleſiam Rothomagenſem delatum, viſcera Malodumi condita juxta ſepulchrum Reginæ Matris. Viros eruditos

lite-

Caroli, Sapientis elogium.

litteraſque dilexit. Ejus mandato libros *S. Auguſtini de Civitate Dei* Gallicè reddidit *Rodolphus Pralens* Advocatus Pariſienſis. Editus eodem regnante, ejuſque Majeſtati dicatus liber de Regia & Pontificia Poteſtate, cujus Auctor ignorari nomen ſuum voluit. Opus inſcripſit, *Somnium Viridarii*, cujus idcirco mentionem facio, quòd *Caroli Sapientis* Elogium abſolutiſſimum paucis complectatur, cap. 135. *Nemo*, inquit, *eſt argutior eo in Conſiliis, in eloquio terſior, ſecurior in periculis, in proſperis timidior, conſtantior in adverſis. Quem ſemel dilexit, vix odit; quem verò ſemel exoſum habuit, vix in gratiam familiaritatis admittit: vix tamen pœnitenti redeunti claudit gremium. Quoties poteſt a curis & ſolicitudinibus reſpirare, ſecretâ ſe occupat lectione, aut in cunea Clericorum aliquem modum quæſtionis laborat evolvere. Nam apud eum eſt quotidiana Literatiſſimorum converſatio, & jugis diſcuſſio quæſtionum. Nullus Rege noſtro benedictior, in loquendo urbanior, moderatior in bibendo; nullus magnificentior in donis. Ideoque quaſi unguentum effuſum eſt nomen ejus, & eleemoſynas ipſius enarrat omnis Eccleſia Sanctorum. Rex noſter pacificus, virtuoſus in bellis, glorioſus in pace, ſuper omnia hujus mundi deſideria zelatur & procurat pacem populi ſui, & ad pacem pertinet quicquid cogitat; ut quieſcat populus ſuus, labores anxios & enormes inceſſanter aſſumit. Ad pacem populi ſpectat, quòd Conſilia vocat, confirmat fœdera, quòd amicitias jungit, quòd prælia minatur, Principibus terrores incutit. Ad pacem populi ſpectat immenſitas illa pecuniarum, quam donat, quam recipit, quam congregat, quam diſpergit in muris, in propugnaculis, in munitionibus, in foſſatis, in clauſuris ferarum & piſcium, in Palatiorum ædificiis, nullus ſubtilior, nullusque magnificentior invenitur. Pater ejus potentiſſimus & nobiliſſimus; ſed iſte paternis facultatibus ſuperaddens, in fortitudine manus ejus Ducatum Aquitaniæ, Britanniæ acquiſivit. Nullus manſuetior eſt afflictis, nullus affabilior pauperibus, nullus importabilior eſt ſuperbis .... Dominum Carolum Delphinum Viennenſem filium ſuum primogenitum literis atque diſciplinis ſolerter & prudentiſſimè fecit erudiri, ut ſic cùm hominem Carolus V. egreſſus fuerit, ſurgat VI. nedum Regni, ſed & prudentia Succeſſor paternalis & hæres.*

Apud Goldaſtum Tom. 2. Monarchiæ.

Carolus V. a calumnia vindicatur.

Odoricus Raynaldus refellitur.

Caroli V. nomen immeritò proſcindit *Odoricus Raynaldus* ad annum 1378. Num. 60. & 62. Sapientem piumque Regem *maximum ſchiſmatis ſuaſorem* appellans, qui *per tyrannidem invitos & reluctantes Gallos coëgerit ad ſcelus*, & qui *vi Regia Doctorum Pariſienſium libertatem oppreſſerit*. Conſtat enim ex *Caroli V.* Literis, ex Eccleſiæ Gallicanæ Deliberatione in Conventu habito ad ſaltum Vincennarum anno 1378. ex Univerſitatis Pariſienſis Reſponſo & acceptione ad obedientiam *Clementis VII.* poſt maturam cauſæ tam difficilis diſcuſſionem; ex coævis & probatæ fidei Hiſtoricis, Continuatore Guillelmi Nangii, Joanne Juvenali de Urſinis in Hiſtoria Caroli V. ex Chronico MS. Geſtorum ejuſdem Regis, Paulo Æmilio, &c. *Carolum V.* omnes humanæ & Chriſtianæ prudentiæ leges hoc in negotio ſecutum; Cardinalium omnium qui *Urbani VI. & Clementis VII.* electionibus interfuerant, Proteſtationibus & teſtimoniis, Præſulum & Doctorum Regni ſui Conſiliis ac Reſponſis adductum, *Clementi VII.* adhæſiſſe. Nec ſchiſmatici dici poſſunt, qui bonâ fide illum coluerunt, quem legitimum cenſebant Pontificem, graviſſimis & veriſimillimis rationibus perſuaſi, quòd *Urbani VI.* electio per impreſſionem facta, adeoque irrita eſſet.

Falsò ſcribit idem *Raynaldus* ad annum 1380. Num. 10. *Carolum V.* pœnituiſſe quòd *Clementis VII.* cauſam promoviſſet, *agnoviſſeque, quamvis ſerò, temerè ſe ab Urbano ad Antipapam defeciſſe.* Ad Obedientiam enim *Clementis* ipſum bonâ fide acceſſiſſe, in ea manſiſſe, ac defunctum eſſe, paratiſſimum tamen ad parendum univerſalis Eccleſiæ hac de cauſa Judicio, probat publicum Proteſtationis Inſtrumentum, quam ejus Majeſtas ante mortem edidit, quod idem Auctor ſecum ipſo non minùs, quàm cum veritate pugnans deſcribit. Rex enim *proprio motu* declarat, *quod cùm occaſione ſchiſmatis, quod nunc eſt in Eccleſia ſancta Dei, ipſe per ſcripta Cardinalium Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, ad quos, ipſâ vacante, Summi Pontificis electio ſpectat, & quicquid in ea fit poteſt & debet veraciùs, quàm per quoſcumque alios apparere, atteſtantium Clementem VII. per ipſos fuiſſe & eſſe rite & canonicè electum in Papam: habitâque poſtmodum per eum plurium Prælatorum ac Clericorum ſui Regni, & ejus Conſilii providâ & maturâ deliberatione, pro parte ejuſdem Clementis ſe determinaverit, & dictorum Cardinalium adhæſerit opinioni: Inde quia ex dictis aliquorum poſſet in futurum fama forſitan divulgari, eoſdem Dominos Cardinales, Inimico humani generis permovente, aut aliàs ex invidia, odio vel favore ſuper hoc minùs debitè proceſſiſſe ... Rex aſſeruit & confeſſus eſt, quòd ipſe non ex cognatione carnali, ſeu aliâ inordinatâ affectione quacumque motus, ſed ſolùm determinatione & declaratione dictorum Cardinalium, Prælatorumque, & aliorum Clericorum prædictorum, & Conſilii ſui deliberatione intervenientibus, credens bene & licitè facere; Partem præfati Domini noſtri Papæ tenuit & tenet: In caſu autem quòd ſic ſe habendo diceretur eum aliqualiter erraſſe, quod propter prædicta non credidit, nec credebat, ſua tamen erat intentionis, & ita fuit proteſtatus expreſsè, ipſum velle ſemper tenere & ſequi opinionem & declarationem Sanctæ Matris ac univerſalis Eccleſiæ, & quod fieret & determinaretur ſuper hoc per Generale Concilium, vel aliud conveniens, ne de contrario, ſi quid inſcienter egiſſet, a Deo poſſet redargui, vel culpari, cupiens in proteſtatione & Confeſſione hujuſmodi, ut verus Eccleſiæ filius ſtare perpetuò firmiter & manere.* Venenatum fuiſſe Scriptoris illius calamum evidens eſt, qui Chriſtianam adeo & ſinceram Sapientis Piique Regis Proteſtationem referens, in ejus Majeſtatem tam impotenter debacchatur.

Falsò denique ſcribit idem Auctor *Carolum V. cœleſti irâ ob diſciſſam Eccleſiam exarniſſe*, quod teſtimonio *Roderici Ruizii* Hiſpani, Ordinis Fratrum Minorum confirmat, quem *Wadingus* aliique ejuſdem Ordinis Scriptores Prophetiæ dono claruiſſe fingunt: & tamen idem *Raynaldus* coævum Auctorem laudat, qui Sapientem Regem veneno epotum ſcribit. Et revera, quòd paulatim contabuerit, effectus naturalis veneni fuit, quod ipſi viginti ampliùs annis ante ſchiſma propinatum fuerat a *Carolo* Navarræ Rege, cui *Malo* cognomen, paulò poſt Pictavenſem Cladem, ut Hiſtoriæ Francorum Scriptores teſtantur, quos ſi ſecutus fuiſſet *Odoricus Raynaldus*, potiùs quàm viſiones capitis ſui, Sapienti Regi tam iniquus non fuiſſet, nec tam miſerè in hoc Hiſtoriæ capite fuiſſet hallucinatus.

Nangii Continuator, Juvenalis de Urſinis, Froiſſart.

SCHOLION I.

In hoc Articulo, pag. 400. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Jus Regaliæ ſibi reſervat Rex Galliæ in ceſſione Ducatûs Burgundiæ.*

R. *Carolus V.* Rex Chriſtianiſſimus Burgundiæ Ducatum Philippo fratri confirmavit, eâ inter alias conditione, ut jus Regaliæ, aliaque Jura Regia ejus Majeſtati ſervarentur. Id ex ipſis Regiæ Donationis & confirmationis tabulis verbiſque probavi. Hiſtoriæ res eſt.

SCHOLION II.

Ad ejuſdem Articuli paginam 401. hanc notam appoſuerunt Religioſi Cenſores: *Impugnat ſententiam de Pontificis jure exauſterandi Reges ut erroneam*.

R. Sacræ Facultatis Pariſienſis & Eccleſiæ Gallicanæ ſententiam hac in re ſequor, verba uſurpo. Mihi ſuccenſere non debent Religioſi Cenſores, in Sacra Facultate Pariſienſi Doctori, quòd in ea Quæſtione de qua diſputare licet, cùm eam non finiverit Eccleſia, Theologorum Pariſienſium ſenſu ac more loquar.

SCHOLION III.

In eodem Articulo, pag. 413. hanc Propoſitionem notant Religioſi Cenſores: *Caroli V. nomen immeritò proſcindit Odoricus Raynaldus*.

R. *Caroli V.* Regi Chriſtianiſſimi nomen a calumnia vindicare contra exterum Hiſturicum, officii duxi, ipſamque vindicavi, ut ego quidem exiſtimo veritatem.

Nota.

NOn vacat repetere quæ toties adnotata ſunt de indirecta Pontificom in temporalia poteſtate.

Cœterùm omnes teſtantur hiſtoriç Carolum V. noo antea Clementi VII. adhæſiſſe, quàm Prælatorum, ac Theologurum judicium hac de re exceperit,

---

ARTICULUS X.

De CAROLI VI. Geſtis Sæculo XIV.

C*Arolus VI.* ex Procerum & Optimatum conſilio ſtatim poſt obitum Patris inauguratus eſt, decretumque, ut in ejus verba juraretur, ejus nomine res militares civileſque adminiſtrarentur, ejus ſigillo Literarum & Diplomatum fides conſtaret; *Ludovicus* Dux Andium, Regis Patruus natu major, Regni Regens diceretur, *Philippus* Burgundiæ Dux, Patruus alter, & *Joannes* Dux Borbonius Avunculus, Regis, Fratriſque educationem curarent; domanii reditus ac vectigalia in Regium ærarium inferrentur, Regiæ ſuppellectilis Dux Andegavenſis cuſtos eſſet. Cardinalis Ambianenſis *Joanes de Grangia* ex Ordine *S. Benedicti* aſſumptus, ſub *Carolo V.* Ærarii Præfectus, auctor fuiſſe gravium tributorum, ac ex ea re ipſe creviſſe inſimulabatur: & ab illo *Carolus VI.* ſe vivo Patre non ſatis officioſè, nec ea quâ par erat obſervantia habitum exiſtimans, ad *Savoſium* qui prope aſtabat converſus: *Ecce jam*, inquit, *Savoſi*, *ab hoc Sacerdote liberi erimus*. Quo verbo territus, confeſtim Avenionem ſe recepit, exportato ingenti theſauro, quem ſibi ex publico contraxerat. Ita poſt *Juvenalem de Urſinis* refert *Robertus Gaguinus*, qui & hac occaſione non ſatis conſultò addit: *Compertum eſſe inter Francos plus damni in Rempublicam invehi, dum Sacerdotis conſilio res agitur, quàm cum Prudens aliquis ex ſæculi Nobilitate rebus gerendis, præficitur: ille enim neſcio quâ inſatiabili ambitione omnia ſibi vendicat: hic populi miſertus, & communitatis detrimentum ſuum eſſe ratus, Reipublicæ, ut poteſt, bene conſulit, ille faſtum & pompam ex dignitate metiens, eo audaciùs divitias congerit, quo minùs ultionem timet. Eccleſiaſticæ libertate protectus: Hic autem opes ſuas cum Republica conjunctas eſſe non ignarus, ex publico incommodo privatum quoque auguratur*. Ante Inaugurationis Regiæ ſolemnia, *Oliverius Cliſſonius*, Aremoricus, Magiſter Equitum ſeu Stabuli Comes creatus. Plebi ad ſeditionem pronæ, quam *Miles de Dormanis* Epiſcopus Bellovacenſis & Cancellarius prudentia, eloquentia, manſuetudine delinivit, conceſſa vectigalium ſubſidiorumque remiſſio, quam *Carolus V.* moriens imperaverat. *Joannes Mareſius* Regius Advocatus, Regis, Conſiliique mandato ad populum Orationem habuit, hoc ſumpto themate: *Novus Rex, nova Lex, novum gaudium*. Anno vix elapſo, ſubſidiorum collatio iterum decreta, rerum venalium vigeſima indicta eſt. Novis propterea ſeditionibus Lutetia Pariſiorum & Ruthomagus conflagrarunt. Inſana plebs caſtigata. Rex tandem exoratus veniam Pariſienſibus conceſſit, eâ lege ut centum millia nommorum urbs contribueret.

Ludovicus Dux Andium Siciliæ Rex a Clemente VII. coronatus.

Ludovicus Dux Andium, Regni Regens a *Clemente VII.* cui Gallia adhærebat, cujus ipſe partes acriter promoverat, Siciliæ Hieroſolymorumque Rex Avenione coronatus, in Italiam tranſmiſit, domitis Provincialibus, anno 1382. ſed ejus exercitus intercluſo commeatu a *Carolo Dyrachino* pro Rege Siciliæ ſe gerente, pars hoſtium inſidiantium armis, pars caloris æſtivi intemperie, pars annonæ anguſtiâ periit. Fruſtra *Carolum* ad prælium excire conatus eſt. Tandem morbo ex ira & dolore contracto correptus, obiit die 21. Septembris 1385. Dum inani ſpe Siculi Regni elatus, negotio quod ipſi exitiale fuit, intenderet, *Carolus* Rex Chriſtianiſſimus Flandricum bellum geſſit ad tuendom Comitem contra *Artevillum* perduellem. Roſebequenſi prælio celeberrimam retulit victoriam. Cæſa rebellium circiter quadraginta millia, Dux ipſe *Artevillus* occubuit. E Francorum exercitu tres dumtaxat & quadraginta cecidere. Rex victor Pariſios, cum exercitu regreſſus, præteritarum ſeditionum memor, cives perdomare decrevit, Triplici acie, ſub ſigniſque urbem ingreſſus, catenas revelli, arma civibus auferri juſſit, trecenti ſeditionis ſcelus capite luerunt. Principum oppreſſus invidiâ *Joannes Mareſius* Regius Advocatus, qui tribus Regibus ob præclara in eorum Majeſtatem Regnumque merita charus fuerat, omnemque adhibuerat operam ac induſtriam, ut plebem in officio contineret. Qui cùm ad ſupplicium duceretur, cunctis ejus vicem dolentibus, intrepidus ipſe Davidicum illud recitabat: *Judica me Deus*, *& diſcerne cauſam meam*. Secundùm hæc, Rex populo ad Regiam vocato, in Solio ad gradus poſito Regio ornatu conſpicuus, militibus circumfuſis, Cancellario juſſit ſuæ Majeſtatis nomine verba facere. Is erat *Petrus de Ordeomonte*, qui acerbâ Oratione in plebem invectus eſt, infidelitatem, crudelitatem, ſeditionem, defectionem coarguens. Ubi peroravit, Regis Patrui pro Regia Urbe deprecati, fœminæ Principes crine ſparſo, perfuſæ lacbrymis Regiam clementiam exorabant, plebs miſerabili ejulatu miſericordiam implorabat. Pœna capitis reis condonata, bonorum media pars addita fiſco. Vetitum ne Præfectus Mercatorum, Ædileſve crearentur. Pari ſeveritatis exemplo edocti Rotomagenſes, Edictis Principum non impunè reſiſti. Anno ſequenti, cùm Angli in Belgium trajeciſſent, Rex habito delectu eam in Provinciam progreſſus, ipſos Borburgo & Gravelinga, quas in poteſtatem redegerant, expulit.

Bellum Belgicum.

Regis in cives Pariſienſes ſeveritas.

Bellum Anglicum

Anno 1385. bellum in Anglos a Rege decretum eſt. Inſtructa claſſis. *Joannes Viennenſis* bello mari gerendo Præfectus, in Scotiam tranſmiſſus, ut copiis cum amico fœderatoque Rege conjunctis

ctis

Digitized by Google

ctis inde Anglos premeret, impigrè res geſſit, oppida aliquot de Anglis cœpit antea inexpugnabilia Scotis viſa, ferrum igneſque circumtulit. Tandem Scotos inter & Francos ortâ diſſenſione, in Gallias rediit, ſtatumque rerum Anglicarum Regi expoſuit, Anglos domi facilè vinci aſſereos, foris ægrè. Eodem anno Rex *Eliſabetham Bavaram* uxorem duxit. Nuptiæ maximâ pompâ Ambiani celebratæ. *Clemens VII.* quem Gallia ceu Pontificem Maximum venerabatur, Abbatem *S. Niſaſii* Remenſis miſerat; ut redituum Eccleſiaſticorum mediam partem a Clericis omnibus ad ſuam Cardinaliumque ſuſtentationem exigeret. Pariſienſis Univerſitas Regem ſupplex exoravit, ut malo, quod Eccleſiam Gallicanam & Academiam premebat, auctoritate ſuâ, ut Protector utriuſque mederetor. Rex edixit ne aurum vel argentum extra Règnum efferretur; ut fructus Beneficiorum ſub manu Regia eſſent, pars tertia in Eccleſiarum atqoe ædificiorum reſtaurationem impenderetor, altera oneribus exolvendis, reliqua in victum Clericorum cederet, *Arnaldus Corbrjenſis*, Senatus Princeps, ad Pontificem miſſus, qoi moneret ipſum, Cardinaleſque, ne iniquis exactionibos Gallicanam Eccleſiam, & Regem Chriſtianiſſimum a ſe alienarent. Ita refert *Joannes Juvenalis de Urſinir* in Hiſtoria *Caroli VI.* Anno 1386. Armeniæ Rex qui in Gallias confugerat, a Rege Chriſtianiſſimo auxilia contra Turcas rogaturus, pacis inter Anglos Francoſque ſequeſtrem ſe obtulit. Rex uterque ſe a pace non abhorrere profeſſus eſt. Caletum ac Boloniam Oratores miſſi; fruſtra fuit Armeni Regis opera, fruſtra collationes atque tractatus: Anglis propoſitiones æquas ſuperbè reſpuentibus, re infectâ diſceſſum. Rex majori quàm priùs ardore bellum Anglicum meditator, claſſem inſtrui, copias conſcribi jubet; ſubſidia populo imperantur, magna pecuniæ vis a Clero mutui nomine exigitur. Noogentarum naviom claſſis, octo millia Equitum, pedites innumeri, Cluſis ad transfretandum parati, Mandata Regia expectant. *Joannis* Biturigum Ducis, Regis Patrui cunctatione tantus diſſipator apparatos: Angli non ſecus ac de parta victoria ſolemni ritu grates Deo referunt.

Carolus VI. Regnum per ſe adminiſtrat.

Anno 1388. Rex *Carolus*, cùm annum primum & vigeſimum prope attigiſſet, Patruis cum gratiarum actione dimiſſis, rerum adminiſtrationem ſoſcepit. Hujus ipſi conſilii auctor fuit *Petrus Aiſcelinus*, ex Ordine *S. Benedicti* ad Laudunenſem Epiſcopatum aſſumptus, deinde S. R. E. Cardinalis renuntiatus, & ad Remenſem Archiepiſcopatum tranſlatus, quem paulò poſt Principum invidia (ut ferebatur) veneno extinxit. Rex Deceſſorum ſuorum Edicta recenſuit, confirmavit, promulgavit, ad amuſſim obſervari juſſit. *Joannem Juvenalem de Urſinis*, Advocatum, Hiſtorici Patrem, Præfecturæ Mercatorum Cuſtodem inſtituit. Sic enim appellari placuit, ne Magiſtratus ob Plebis culpam abrogatus, planè reſtitutus videretor, nullum ponebat largitionibus modum. Unde Auctores ſummarum, cùm rationes in fiſcom referrentor, eas magna ex parte delebant, ac tabellis quibus nomina muneraque data continebantur, hæc verba ſubſcribebant: *Nimis habuit. Recuperetur.* Dux Biturigum Occitanos, quibus Regis nomine præerat, exactionibus premebat immodicis. Honc a Monacho Benedictino coram ſua Majeſtate primùm accuſatom, repetitis Provincialium clamoribus, quorum pars maxima in finitimas Provincias, vel in Hiſpaniam excedere ob onerum gravitatem cogebator, poſqoam ſatis convictum, Rex a Præfectura removit.

Ludovici II. Siciliæ Regis inauguratio.

Anno 1389. *Ludovicus II.* Siciliæ Rex, Dux Andegavenſis, & Provinciæ Comes, a *Clemente VII.* eſt inauguratus. Adſuit Inaugurationis Solemniis Rex Chriſtianiſſimus. Ritum in ea obſervatum, ex Regeſto Cameræ Computorum deſcriptum a D. *De Vion d' Herouval*, edidit *Dionyſius Godefridus* in Annotationibus ad Hiſtoriam *Caroli VI.* pag. 566.

Bellum ſacrum.

Anno 1390. Genuenſes miſſis ad *Carolum* Regem Oratoribus, auxilia contra Saraceoos oram Italiæ, ioſulaſque inferi maris infeſtantes rogarunt. *Ludovicus* Dux Borbonius, Regis Avuoculus ſacro bello gereodo ultro ſe Imperatorem obtulit. In hanc militiam ingens multitudo Procerum certatim nomina dedit. Tranſiit in Angliam æmulatio virtutis, in triennium induciæ confirmatæ. Primariæ Nobilitatis Juveoes, cum valida manu Sagittariorum, in Franciam tranſmiſere, & vires animoſque conſociavere. Genoam appulſi, cum inſtructa claſſe, & auxiliaribus Venetorum copiis, io Africam trajecere, ubi Tunetum urbem munitiſſimam froſtra oppugnarunt; ſed Saracenorum magnam ſtragem in acie fecere. Tandem Regi Tuneti has impoſuere conditiones pacis, ut Afri finibus ſuis ſe continerent, abſtinerent ora maritima Italiæ Galliæque; ac Inſulis Africæ Europæque interjectis; captivi Chriſtiani nominis redderentur, decem millia aureorum illico numerarentur. Ita referunt *Joannes Juvenalis de Urſinis*, *Paulus Æmilius*, aliique Hiſtorici.

Caroli VI. morbus.

Anno 1392. cùm in minoris Britanniæ Ducem progrederetur *Carolus VI.* in Cœnomanis ardore Solis icto capite, in amentiam phreneſimque incidit, quâ ex intervallo redeunte, Regni Procuratio ex Ordinom Sententia Patruis Regis *Joanni* Biturigom, & *Philippo* Burgundionum Ducibus demandata eſt, *Ludovico* Regis Fratre, Aurelianorum Duce rejecto, quod implacabilis Burgondionem inter & Aurelianenſem, & utriuſque ſtirpem odii ſemen extitit. Quoties Rex in priſtinam ſanitatem reſtitutos eſt, ac ſui compos fuit ad Eccleſiæ pacem procurandam, & ſchiſma quod ipſam diſcerpebat, extinguendum, toto animo, ſtudio, auctoritate incubuit, Eccleſiâ Gallicana & Univerſitate Pariſienſi apud ejus Majeſtatem ageotibus, eamqoe ſuis conſiliis in Dei opere dirigentibus. Quæ negorium iſtud ſpectant, ſingulari Diſſertatione de Schiſmate, & de Piſano Coostantienſique Conciliis, in Hiſtoria Eccleſiaſtica 15. Sæculi exponam.

Regni procuratio patruis Regis demandata.

Affinitas a Carolo VI. cum Richardo II. Anglorum Rege inita.

Anno 1395. *Iſabella* Caroli 6. filia ſeptennis *Richardo II.* Angliæ Regi pacta eſt. Tractatum Matrimonii legere eſt in Annotationibus *Dionyſii Godefridi* ad Hiſtoriam *Caroli VI.* pag. 578. Anno ſequente Angliæ Rex in Colloquium cum Rege Chriſtianiſſimo deſcendit; qui Regiam Virginem *Iſabellam* ipſi in manum tradidit. Oppida Breſtum ab eo & Cæſaroburgum recepit, alterum Britanniæ, alterum Normaoniæ contributa. *Joannes* Comes Nivernenſis, *Philippi* Burgundiæ Ducis filius *Sigiſmundo* Hungarorum Regi adverſùs Turcas ſuppetias ivit cum fortiſſimis Ducibus *Bucicaldo* Polemarcho. *Joannes de Vienna* Bellorum Navalium Præfecto, aliiſqoe ex prima Nobilitate Proceribus & electâ militum manu. Ea expeditio Juvenis Principis temeritate Gallis infauſta fuit. Ad Nicopolim enim a *Bajazethe* plerique omnes deleti ſunt. Princeps in hoſtis poteſtatem venit, cum *Bucicaldo*, *Joanne Viennenſi*, *Couciaco* & trecentis circiter militibus. Proceres ſervati, milites jubente *Bajazethe* perempti; *Conciacus* obiit in carcere; Nivernenſis Comea & *Bucicaldus* auro redempti. Hancce cladem prolixiùs deſcribunt *I. Juvenalis de Urſinis*, & *Froiſſardus*. Eodem anno Genuenſes ſe Regi Chriſtianiſſimo dediderunt, qui civitatis ac territo-

Genuenſium deditio Carolo VI.

rii

rii poſſeſſionem anno ſequenti per Oratores iniit, ut docet Inſtrumentum editum a D. Godefrido in Obſervationibus ad Hiſtoriam *Caroli VI.* pag.586.

. Anno 1399. *Bucicaldus* Polemarchos *Manueli* Græcorum Imperatori auxilio contra Turcas a Rege miſſus, cum lectiſſimorum mille & ducentorum manu magnis cladibus Infideles affecit. Rex Edicto vetuit ne quis Romam proficiſceretur, aut pecunias afferret occaſione Jubilæi in annum ſequentem incidentis; quod *Bonifacius IX.* Romæ ſedens Pſeudo-pontifex a Gallicana Eccleſia haberetur. Freqoentem nihilominus eò fuiſſe Gallorum concurſum religionis causâ, *I. Juvenalis de Urſinis* teſtatur. Cùm in Eccleſiæ Gallicanæ Conventu anno ſuperiori decretum fuiſſet, ut ſuis Libertatibus frueretur, utque Beneficiorum Collatio penes Ordinarios eſſet; hac poteſtate in ſuorum domeſticorum gratiam abutebantur, Viris Academicis penitus neglectis. Qui Regem Privilegiorum ſuorum Conſervatorem appellarunt, juſtitiumque in Academia indixere, donec ipſis proviſum eſſet. Ita refert *Juvenalis de Urſinis*.

SCHOLION I.

In hoc Articulo, pag.419. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Mittitur Orator ad Papam, ne iniquis exactionibus vexet Clerum Gallicanum.*

R. Mera facti quæſtio, cujus teſtis eſt *Joannes Juvenalis de Urſinis* in Hiſtoria *Caroli Sexti*.

SCHOLION II.

In eodem Articulo, pag.423 hanc Propoſitionem notant Religioſi Cenſores: *Imperat Rex ne quis occaſione Jubilæi Romam pergat, quia Bonifacius habebatur pro Pſeudo-papa.*

R. Carolum Sextum Regem Francorum Edicto prohibuiſſe, ne quis Romam proficiſceretur, aut pecunias efferret, occaſione Jubilæi, quod *Bonifacius Nonus* Romæ ſedens Pſeudo-pontifex a Gallicana Eccleſia haberetur: Frequentem nihilominus eò fuiſſe Gallorum concurſum Religionis causâ, *Juvenalis de Urſinis* ſcripſit, ex quo id refero. Mera facti quæſtio eſt.

CAPUT XI.

De Regibus Hiſpaniæ, Sæculis XIII. & XIV.

ARTICULUS I.

DE ALPHONSO VIII. Caſtellæ, aliis IX. ALPHONSO Legionis, PETRO II. Aragonum, & ALPHONSO II. Luſitaniæ Regibus.

Alphonſus VIII. Rex Caſtellæ.

I. ALPHONSUS VIII. Caſtellæ Rex annum Regni numerabat 42. decimo-tertio ineunte Sæculo, cùm arma contra Vvaſcones movit, injunctis cum Aragonio Rege viribus. Victoriam, Alavamque univerſam ſuo ſubjecit Imperio, *Sanctio* Vvaſconum Rege in Africam digreſſo, ut a Miramamolino *Abenenzepho*, proh nefas! auxilia poſtularet. Anno 1210. Reges quatuor, Caſtellæ ſcilicet, Legionis, Aragonum, & Vvaſconum, pace ex magnis diuturniſque diſſidiis factâ adversùs *Mahomadem* Maurorum Regem, qui Hiſpaniam univerſam occupare decreverat, junctis viribus progreſſi ſunt. Ad Marianos Bœticę montes, quos *Sierra Morrena* vocant Hiſpani, ſaltuſque Caſtulonenſis fauces, quibus *Loſa* nomen erat, ſigno Crucis Dominicæ præeunte, & vexillo in quo Imago Deiparæ Virginis delineata erat, nobiliſſimam adepti ſunt victoriam. Saraceni ad centum millia in prælio cecidere, Chriſtiani viginti-quinque, aut triginta duntaxat. Legendus, qui hujus expeditionis pars magna fuit *Rodericus* Toletanus Archiepiſcopus, lib.8. de Rebus Hiſpaniæ, *Joannes Mariana* lib.10. cap.23. & 24. ſed maximè legenda ipſius *Alphonſi* Caſtellæ Regis Epiſtola ad *Innocentium III.* rerum geſtarum relationem continens, apud eumdem Auctorem, cap.25. Secundùm hanc victoriam, oppida plurima Infidelibus erepta. Anno 1213. cùm de nova in Saracenos expeditione cogitaret, ab eo conſilio ad inducias ipſis concedendas eſt abductus, tum publicâ famis calamitate, quæ hoc anno Hiſpaniam oppreſſerat, tum ſtudio Anglis opitulandi, qui Francorum armis petiti, de Aquitaniæ Imperio periclitabantur. Obiit *Alphonſus* Caſtellæ Rex anno 1214. pridie Nonas Octobris, factâ priùs peccatorum Confeſſione *Roderico* Toletano Archipræſuli, & ſacro Corporis Chriſti percepto Viatico, non tantùm plenus dierum, ſed virtutibus & honore; cum quo totam Caſtellæ gloriam ſepultam ſcribit idem *Rodericus Ximenius*. Annis vixit 57. e quibus annis tribus & quinquaginta regnavit. Corpus in Regali Monaſterio prope Burgos ſepultum. Toletano Archipræſuli Cancellarii Dignitatem Jure perpetuo confirmavit. Uxorem duxerat *Leonoram*, Henrici Regis Angliæ filiam, ex qua liberos utriuſque ſexûs ſeptem ſuſcepit, *Sanctium* qui puerilibus annis, *Ferdinandum*, qui adultâ jam ætate, in fata conceſſerunt, *Henricum* qui patri ſucceſſit, *Blancam* quæ nupſit *Ludovico VIII.* Regi Chriſtianiſſimo, & *Ludovicum IX.* Regem Sanctiſſimum peperit, *Berengariam* quæ *Alphonſo* Legionis Regi, *Vracam* quæ Regi Portugalliæ collocata eſt, & *Leonoram* quæ uxor fuit *Jacobi* Aragonum Regis.

Bellum Saracenicum. — *Inſignis victoria.* — *Alphonſi Caſtellæ Regis obitus.* — *Liberi.*

Alphonſus Rex Legionis.

II. *Alphonſus* Rex Legionenſis ſuperiori ſęculo regnare cœperat. Magnas Mauris clades intulit. Alcantaram firmiſſimum oppidum de illis captum, Calatravæ Equitibus attribuit: unde tamquam ex arce munitiſſima in Barbarorum fines incurrerent, eorumque impetus propulſarent. Anno 1230. bello in Mauros redintegrato, Caſtra Cæcilia expugnavit. Commiſſo ad Emeritam prælio ſtragem hoſtium edidit tantam, ut præ metu pleraque eo tractu oppida deſeruerint. Emeritam ac Pacem-Auguſtam ipſis eripuit. Dum Compoſtellam pergeret, pro victoria Deo gratias acturus, morbo correptus, atque oppreſſus eſt. Filios reliquit ex *Theraſia* quidem *Sanctiam & Dulcem*; ex *Berengaria* verò *Ferdinandum* Caſtellæ Regem, & *Alphonſum*, cui Molina Principatus fuit. Eo regnante *Marci Gutterii* viri nobilis & bello maximi fides non minùs quàm fortitudo celebrata eſt. Is cuidam Caſtro a *Didaco de Haro* Præfectus, adduci non potuit ut *Alphonſo* Legionis Regi illud obſidenti dederet, annona licèt penitus defeciſſet, nec ſpes eſſet ulla commeatus; ſed inediâ pene exanimis, appenſis ad collum arcis clavibus, ad portam interiorem decubuit, ut arcem ſubituris hoſtibus ſeſe obicem opponeret. Cujus virtutem Rex admiratus, cùm adhibitis fomentis ac cibis vires paulatim recuperaſſet, magnis ipſum muneribus donare voluit, quæ magnâ reſpuit conſtantiâ. Abſit, inquit, o Rex, ut a te aliquid accipiam, qui gloriam, qui honorem arripuiſti meum. Erat mihi ſempiterna gloria in arce mori, quam tu ut viverem abſtuliſti. Ibo, ſi permittis, ad

Victoria de Mauris reportata. — *Ejus obitus.* — *Liberi.* — *Marci Gutterii fortitudo, fideſque.*

Do-

minum meum libens, ut vitam adimat, quam tu invito donaſti. Refert *Rodericus Sanctius* Hiſtoriæ Hiſpanicæ P.3. Cap.37. Duobus & quadraginta annis regnavit *Alphonſus*, æqui juſtique tenaciſſimus Princeps; quo ſtudio Magiſtratibus Juri dicundo de publico ſalaria conſtituit, ne accipiendis præ inopia muneribus Judicia corrumperentur (inquit *Mariana*.)

Petrus II. Rex Aragonum.

III. *Petrus II.* Rex Aragonum *Alphonſo II.* patri ſucceſſit. Victoriæ celebris de Mauris reportatæ, cujus ſupra meminimus, fuit particeps, gloriamque ſibi hoc bello peperit ſingularem. Anno 1204. Romam profectus, a *Petro* Portuenſi Epiſcopo inunctus eſt, & ab *Innocentio III.* Pontifice Maximo Regio diademate inſignitus. Id ex azymo pane confectum ferunt: idque voluiſſe Regem, quòd cùm Romanos Pontifices intellexiſſet pedibus Coronam Regibus imponere conſueviſſe, ſibi ob reverentiam panis, non pedibus, ſed manibus imponendam ſit arbitratus. Ita refert *Hieronymus Blanca*, idque ex *Ferdinandi* Cæſaraugustani Epiſcopi ſcriptis ſe didiciſſe profitetur. Quod ſanè mihi fabulam olet, cùm nulla Hiſtoriæ Ecclesiaſticæ Monumenta id teſtentur, id *Innocentii III.* Geſta non ionuant, nec abſque fundamento aſſerenda ſit res tam inepta, & Summorum Pontificum non modò humilitate, ſed urbanitate & honeſtate tam indigna. Ut ut eſt, *Petrus* Regnum tributarium Eccleſiæ conſtituit, & 250. muhozemutinorum aureorum nummorum tributum in ſingulos annos ab Aragoniæ Regibus conferendum indixit. Permiſit Pontifex ut deinceps Regibus ab Archipræſule Tarraconenſi Corona imponeretur. Regii Sacramenti, & Privilegii Pontifici exemplar deſcripſit *Zurita* in Indicibus Rerum ab Aragoniæ Regibus geſtarum. Subdit idem Auctor, quod nequaquam ſilentio prætereundum eſt: *Graviter Proceres mox, populique conqueruntur, quòd ex libero Regno, & ab omni munere ſoluto, Rex ſtipendiarium conſtituerit.* Divortium facere conatus eſt a *Maria* Montiſpeſſulani Comitatus herede, quam duxerat uxorem, & ex qua filium ſuſceperat. Cauſâ coram *Innocentio III.* diſceptatâ, Matrimonium ratum ac legitimum Pontifex dixit, juſſitque Reginam in gratiam reciperet, affectuque conjugali tractaret. Pontificium Diploma exhibent Indices Rerum ab Aragoniæ Regibus geſtarum. *Raymundo* Toloſano Comiti in bello Albigenſi cùm auxilio veniſſet, non ut Hæreticorum duci & fautori, ſed ut affini, quippe cui ſororem ſuam *Leonoram* collocaverat, in prælio ad Murellum occubuit 3. Idus Septembris, anno 1213. Ejus corpus in Xixenæ Monaſterium delatum, juxta matrem *Sanctiam* tumulo compoſitum eſt.

Regnum Eccleſiæ Romanæ tributarium conſtituit.

Ejus obitus.

Alphonſus II. Rex Luſitaniæ.

IV. *Alphonſus II.* Luſitaniæ Rex *Sanctio* Patri ſucceſſit; Animo fuit in fratres non ſatis fraterno aut liberali. Sororibus oppida teſtamento patris attributa eripere conatos, Legionenſis Regis armis & Pontificiis interminationibus atque ſacrorum interdictione, ab earum patrimonio temperare coactus eſt. Eo regnante, cùm Gallica claſſis in Syriam ad bellum ſacrum contendens, Ulyſſiponem appuliſſet, tempeſtate jactata, *Matthæus* illius urbis Epiſcopus Claſſis Præfectos hortatus eſt, ut Salaciam quondam populi Romani coloniam, nunc vulgò *Alcaſſerem Sedis* dictam, a Saracenorum tyrannide eriperent. Se cum Luſitanis militibus & commeatu adfuturum. Qui cùm aſſenſum præbuiſſent, generoſus Antiſtes raptim collecto exercitu, munitiſſimum oppidum Gallis opem ferentibus expugnavit, anno 1217. Obiit Conimbricæ Rex *Alphonſus* anno 1224. ætatis 38. Regni 12. tribus relictis filiis, quorum primogenitus *Sanctius* in Regnum ſucceſſit, & *Leonora* filia, quæ Daciæ Regi collocata eſt. Legatur *Duardus Nonnius* in lib. de vera Regum Portugalliæ Genealogia.

Alphonſi Liberi.

SCHOLION

In hoc Articulo, pag. 426. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant; *Quod Papa dediſſet pedibus Coronam Regi Aragoniæ, fabula eſt, contra humilitatem urbanitatem, & honeſtatem.*

R. Quod Aragoniæ Regibus coronam pedibus imponere Romani Pontifices ſoliti eſſent, id ceu fabulam meritò rejeci & exploſi, cùm nulla Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ monumenta id teſtentur; nec abſque fundamento aſſerenda ſit res tam inepta, & Summorum Pontificum non modò humilitate, ſed urbanitate & honeſtate tam indigna. Mirum quòd hujuſmodi fabulæ Religioſis Cenſoribus placeant.

Nota.

NOn ſolùm Blanca, ſed & Mariana *l. 10. c. 9. de reb. Hiſpan.* & Taraph. de Regib. Hiſp. in Alfonſ. IX. commenti ſunt Romanum Pontificem non manibus, ſed pedibus diadema Regibus imponere conſueviſſe, eaque ratione a Petro coronam panaceam electam, ut ob panis reverentiam Pontificis manibus ipſius capiti imponeretur. Verùm ultraquamquod id nonniſi inurbanè factum fuiſſet, difficillimum eſt imaginari quomodo Papa pedibus Regum caput diademate redimire potuiſſet. Sed & hæc fabula exploditur ex Surita *in Ind. ad an.* 1204. ubi narrat Petrum tam coronam quàm alia regia inſignia *non minùs pretioſa quàm ſpecioſa* de propriis Innocentii manibus accepiſſe.

ARTICULUS II.

De HÆNRICO, & FERDINANDO Caſtellæ, JACOBO I. Aragonum, SANCTIO II. & ALPHONSO III. Luſitaniæ Regibus.

Henricus Caſtellæ Rex.

I. POſt *Alphonſi* Patris obitum, Caſtellæ Rex ſalutatus eſt *Henricus* undecim annorum puer, ſub *Berengariæ* Sororis Legionis Reginæ ab *Alphonſo* repudiatæ tutela & inſtitutione. Laræ Reguli malis artibus Regni Procurationem invaſerunt & peculiari Reginæ ditione occupatâ, ipſam e Regno abire juſſere. *Malfodam* Alphonſi Luſitani ſororem Regi adoleſcenti conjugem tradidere. Conjugium exceptione propinquitatis diſſolvit *Innocentius III.* agente *Berengaria* Regina. Civili bello Caſtella conflagrabat: pars a Regina, pars ab *Alvaro* Comite Laræ ſtabat. *Henricus* Rex Palentiæ in ædibus Epiſcopi cum æqualibus ludens, tegulæ ictu vulnerato capite, undecimo poſt die defunctus eſt, octavo Idus Junias anno 1217. Regnavit annos duos, menſes novem. Corpus Olgas delatum juxta *Ferdinandum* fratrem tumulo conditum eſt.

Ferdinandus Rex Caſtellæ.

II. Caſtellæ Regnum ad *Berengariam* Legionenſem Reginam *Henrici* Sororem primogenitam devolutum, quod illa *Ferdinando* filio detulit. *Alvari Laræ* factionibus, & *Alphonſi* Legionenſis Regis motibus, turbatus eſt novus Principatus. Pactæ Reges inter patrem & filium induciæ. *Alvarus* Comes morbo extinctus, anno 1218. Caſtella exinde quieta eſſe cœpit. Rex *Beatricem* Philippi

pi quondam Germaniæ Imperatoris filiam accepit uxorem, anno 1220.

Bellum in Mauros.

Bellum in Mauros inſtauravit, conſecitque, *Roderico* Toletano Archipræſule incitante. Multa oppida caſtraque in Bœticæ Provinciæ tractu Barbaris erepta, millia hoſtium plurima cæſa ſunt. *Alphonſus* Rex Legionenſis contra jus omne exheredato filio *Ferdinando*, filias *Sanctiam* & *Dulcem* ex priori matrimonio natas,

Caſtellæ Legionis Regna in unum conjuncta.

Regni heredes ſupremis teſtamenti tabulis ſcripſerat. Rex *Fredinandus*, matris hortatu, Procerum, Præſolumque conſilio, in Legionenſes fines invectus, Tauri Regium inſigne ſumpſit, urbeſque omnes ac oppida in ejus verba paſſim juravere. *Sanctia*, *Dulciſque* ſorores Regni ſpem abjecerunt, cum illis triginta aureorum millia annua frater pepegiſſet, unde vitam principalem ſuſtentarent. Hoc pacto Caſtellæ ac Legionis Regna in unum coaluerunt Imperium. Anno 1235. & ſequentibus cœptum in Bœtica bellum *Ferdinandus* redintegravit, Ubedam, Cordubamque expugnavit, Murciæ Regnum in fidem accepit, ſecitque tributarium. Hiſpalim ad deditionem compulit, magnâ ubique editâ Maurorum ſtrage. *Beatrice* defunctâ, *Joannam* Simonis Pictavienſis Comitis filiam *Ludovici*

Ferdinandi Regis Liberi.

Regis Chriſtianiſſimi neptim, uxorem duxit *Ferdinandus*, ex qua *Ludovicam* & *Leonoram* ſuſcepit.

Obitus.

Hiſpali diem ſupremum obiit Calendis Junii, anno 1252. cùm annos 35. Caſtellanis, Legionenſibus verò annos circiter 22. imperaſſet.

Sanctitas.

Corpus in templo Hiſpalenſi maximo ſepultum. Vitæ integritate *Sancti* cognomen conſecutus eſt. De quo legendi *Rodericus* Archipræſul lib.9. de Rebus Hiſpaniæ, *Joannes Mariana* lib.12. & 13. per multa capita, *Rodericus Sanctius*, Hiſtoriæ Hiſpaniæ P.3.cap.39. & 40. & alii rogatus quale ſepulchrum, aut ſtatuam ſibi apponi vellet, reſpondiſſe fertur: *Immaculata, at potui, vita mea & geſta, ſepulchrum & ſtatua mihi ſunt*. Ab hoc Rege ſupremum Caſtellæ Senatum inſtitutum, Hiſpanicæ Hiſtoriæ memorant. Magnis præterea viris Legum condendarum poteſtatem datam: colligendarum curam injunctam, earum quas *Partitas* vulgò vocant. Quod opus ingentis laboris, *Alphonſo* demum Rege perſectum eſt.

Jacobus I. Rex Aragonum.

III. *Jacobus I.* ſeptimum ætatis annum agebat, cùm patre orbatus eſt in obſidione Murelli interempto. Degebat apud *Simonem* Comitem *Monfortium*, cui, annuente matre *Maria* Regina Romæ defuncta, ejus educationem ac inſtitutionem *Honorii III.* Pontifex Maximus commendaverat. *Innocentius III.* juſſu *Petro* Beneventano Cardinali Sedis Apoſtolicæ Legato traditus, Ilerdam delatus eſt, ibique a Regni Ordinibus Rex ſalutatus. Jurisjurandi religione fidem ipſi obſtrinxere, quod antea non ſolebant Aragonii adversùs artes *Sanctii* Ruſcinonenſis Comitis & *Ferdinandi*, Regis patruorum, a quibus res novæ metuebantur, hæc adhibita cautio.

Ejus victoria.

Baleares Inſulas, Valentinumque Regnum, ac Murciam ſubegit, glorioſo *Expugnatoris* nomine propterea inſignitus. Trigeſies cum hoſtibus ſigna contulit, ac toties vicit.

Devotio Virgini Deiparæ.

Sacra delubra ad bis mille in honorem Deiparæ Virginis, cui ſe ſæpius devoverat, excitaſſe fertur. Ordini B. Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum auctoritate ſuâ eſt obſtetricatus. Incomparabilis certè Princeps, niſi fœdis amoribus,

Vitia.

& immani quodam erga Gerundenſem Epiſcopum facinore gloriam ſuam contaminaſſet, *B. Raymundi de Pennaforti*, quem Conſcientiæ Moderatorem ſelegerat, ſanctiſſimis admonitionibus poſthabitis. *Eleonoram* primùm *Alphonſi* Caſtellæ Regis filiam uxorem duxit, ex qua filium unicum ſuſce-

Nuptiæ & Liberi.

pit *Alphonſum*. Verùm eum abſque venia Sedis Apoſtolicæ, cognatione licet conjuncti contraxiſſent, Matrimonium auctoritate Pontificiâ diremptum eſt. Anno 1235. legitimas nuptias celebravit cum *Iolante* ſeu *Violante* Regis Hungarorum filia, ex qua filios quatuor procreavit; *Petrum* Regnorum heredem; *Jacobum*, qui Balearibus Inſulis a patre expugnatis, primus Rex conſtitutus eſt; *Ferdinandum* Roſcinonis Comitem; & *Sanctum* Toletanum Archiepiſcopum. Filias verò ſex, *Iolantem* ſeu *Violantem*, quæ *Alphonſo* Caſtellæ Regi, Imperatori deſignato nupſit; *Conſtantiam*, quæ *Emanueli* Luſitaniæ Regi collocata eſt; *Mariam* & *Eleonoram*, quæ innoptæ obierunt; *Iſabellam*, *Philippi* Francorum Regis uxorem, & *Sanctiam*, quæ mutatâ veſte ad ſacra loca religionis ergo profecta, alteram ibi *Euſtochiam* ſanctitate & charitate in pauperes exhibuit.

A *Therasia Vidaura* nobili fœmina, cujus amoribus junior addictus fuerat, lege de conjugiis poſtulatus, quaſi datam ipſi fidem injuſtis nuptiis violaſſet, cauſam apud Romanos Pontifices dixit. Lite conteſtatâ, victa *Theraſia* eſt. Gerundenſis Epiſcopus *Innocentio IV.* renuntiavit, Regem ſibi arcanò confeſſum, ſe *Theraſiæ* fidem dediſſe, proinde æquitatis eſſe ut poſterius conjugium reſcinderetur. Id ad Regis notitiam pervenit, aut certè ex Romani Pontificis in *Theraſiæ* cauſam propenſione ſuſpicatus eſt.

Jacobi Regis facinus in Gerundenſem Epiſcopum.

Epiſcopo in Curiam evocato linguam abſcindi juſſit. *Innocentius IV.* Regem Anathemate confixit, Aragonia tota Sacrificiis interdixit. Tandem Rex Valentino Epiſcopo ad Summum Pontificem Legato, veniam rogavit. Legatos miſit *Innocentius* Camerinum Epiſcopum, & *Deſiderium* Pœnitentiarium Apoſtolicum, qui Conventu Epiſcoporum ac Procerum Ilerdæ habito, Regem graviſſimis verbis caſtigatum, atque in genua procumbentem, Eccleſiæ communioni reſtituerunt, 14. Calendas Novembris, anno 1246. Literas quibus ipſum ad pœnitentiam hortatus eſt *Innocentius*, apud *Odoricum Raynaldum* legere eſt ad eumdem annum Num.44. Conditiones verò ſatisfactionis ipſi impoſitas referunt *Mariana* lib.13. cap.7. & *Bernardinus Gomeſius* lib.14. de Vita ipſius & rebus geſtis pag.511. & 512.

Regni inter filios partitio, gravium diſſidiorum cauſa.

Cùm Regiæ ditionis partes deſignaſſet, quæ poſt obitum ſuum filiis obvenirent, gravia hinc inter ipſos emerſere diſſidia, factiones variæ, quibus homines perditi ac prædones, impunitatis ac licentiæ ſpe ſe addicebant. Quorum ad comprimendam audaciam Regnum Aragonium in quinque regiones, quas *Junctas* vocavere, ex Ordinum ſententia diſtributum, quibus quinque primarios Equeſtris Ordinis viros præfecerunt, quos *Paciarios*, quaſi Pacis Conſervatores dixere, tradit *Hieronymus Blanca* in Rerum Aragonenſium Commentariis.

Alia Jacobi I. Regis Aragonum geſta.

Regnum optimis inſtitutis ac legibus temperavit. In Comitiis ad Oſcam urbem anno 1247. celebratis, Jus Aragoniæ gentis univerſum, quod *Vitalis Canelis* Oſcenſis Epiſcopi ſtudio & induſtria in ſingula genera digeſtum fuerat, approbavit, decrevitque ut eo uno Magiſtratus in Judiciis uterentur. Suſceptis a *Michaële Palæologo* Græcorum Imperatore, & a Magno Chamo Tartarorum Legationibus, ad bellum ſacrum ſe comparavit, ſed claſſe immani tempeſtate diſſipatâ rediit in Hiſpaniam nullo majori operæ pretio. Concubinæ conſilio ipſum a ſacra expeditione revocatum ſcripſit *Bernardus Guidonis* in Chronico Romanorum Pontificum. Hunc perſtringit *Zurita* in Rerum Aragonenſium Indicibus: *Permirum mihi viſum eſt*, inquit, *quod a Bernardo Vidone in Pontificia Hiſtoria memoriæ proditur, Regem, cùm claſſem & inſignem exercitum anno 1269. comparaſſet, ut ſacram Hieroſolymitanam expeditionem obiret, & ejus claſſis parì curſum tenuiſſet, mulierculæ conſilio a tanto gloriæ curſu deſtitiſſe*. Sed non

Digitized by Google

non erat cur miraretur Hiſtoriæ Aragonenſis Illuſtrator egregius, cum *Guillelmus de Podio Laurentii* coævus Auctor idem aſſerat in Chronico cap. 50. *Anno*, inquit, 1269. *Jacobus Rex Aragonum cum Regio apparatu & multitudine pugnatorum Mare ingreditur in ſubſidium Terræ Sanctæ, & præmiſſâ parte ſociorum, ipſe revertitur, ut dictum fuit, conſilio mulieris, quia revera Dominus in ſuum noluit holocauſtum. Sic fecit Jupiter, qui juxta fabulam, cœlum deſeruit, ſequendo vitulam, ſi vera fuere, quæ publicè dicebantur.* Anno 1276. lethali morbo expugnatus eſt *Jacobus Expugnator*. Mortem imminere ſentiens, Regno ſe abdicavit, filioque tradidit, eo conſilio ut ipſe in Populetenſi Cœnobio *S. Bernardi* Inſtitutis initiaretur, ut *Zurita* refert. Eo regnante, anno 1250. *Dominicus* Innocens puer a Judæis Cæſarauguſtæ crucifixus, martyrii coronam adeptus eſt Auguſto menſe. Cum corona in capite & cruce in humero dextro natum futuri martyrii præſagiis, Paſſionis ejus Hiſtoria teſtatur, ab *Hieronymo Blanca* ex Eccleſiæ Cæſarauguſtanæ tabulario deſcripta in rerum Aragonenſium Commentariis pag. 657. Diem verò ſupremam obiit *Jacobus* Rex, Valentiæ, 6. Kalendas Auguſti, anno ætatis ſuæ 72. Regnorum 63. De ipſo qui plura ſcire avet, legat laudatos Auctores, *Zuritam* in Rerum Aragonenſium Indicibus, *Bernardinum Gomeſium*, qui ejuſdem Regis Geſta libris 22. expoſuit, *Hieronymum Blancam*, & alios.

Jacobi I. obitus.

Dominici pueri Martyrium.

Sanctius II. Rex Luſitaniæ

IV. *Alphonſo II.* in Luſitaniæ Regnum *Sanctius II.* ejus filius ſucceſſit, Regno tamen ineptus Princeps, cucullo que dignior quàm diademate. Duxit *Mitiam Lopidem ab Hara* filiam *Diodeci Lupi* Cantabriæ Dynaſtæ. Matrimonium ob vinculum cognationis, auctoritate Pontificia diremptum eſt. Huic Regi ob ſocordiam & negligentiam in publicis rebus gerendis, *Innocentium IV.* Vicarium dediſſe *Alphonſum* Comitem ejus fratrem & legitimum ſucceſſorem, qui Regnum procuraret, Regio tamen nomine cultuque *Sanctio* ſervatis, tradit *Duardus Nonius* in lib. *De vera Regum Portugalliæ Genealogia*. Fruſtra ſunt qui ipſum ab *Innocentio IV.* ſcribunt abdicatum, & ipſis Pontificiæ Conſtitutionis verbis, quæ inſerta eſt Sexto Decretalium Cap. *Grandi*, *De ſupplenda negligentia Prælatorum*, refelluntur, ex qua etiam intelligitur id præſtitiſſe Pontificem a Regni Ordinibus exoratum, qui Comitem *Alphonſum* Rectorem ac Procuratorem Regni elegerant. *Mandamus*, inquit, *quatenus dilectum filium nobilem virum Comitem Bolonienſem, præfati Regis Portugalliæ fratrem, de devotione, probitate, ac circumſpectione multipliciter commendatum, qui eidem Regi, [ſi abſque legitimo decederet filio] Jure Regni ſuccederet; Quique examinata dilectionis affectu quo vos & prædictum Regnum proſequitur [magnanimitate ac potentia ſibi plurimùm ſuffragantibus] Regnum ipſum maturiùs reformaturus firmâ credulitate ſperatur, præſertim cùm ad curam & adminiſtrationem generalem, & liberam Regni ejuſdem, tam pro ſæpe dicti Regis ac ipſius Regni utilitate [ſi providè attendatur] ac ad defenſionem Eccleſiarum, Monaſteriorum, aliorumque piorum locorum Regni præfati, & perſonarum Eccleſiaſticarum, tam religioſarum quàm ſæcularium, nec non viduarum, orphanorum, & cæterorum ibidem degentium, ac de perditorum inibi recuperationem ſalubriter, ut in Domino confidimus ſit,* ASSUMTUS: *Cùm ad vos acceſſerit, [fidelitate, homagio, juramento, ſeu pacto, ſi aliquibus fortè præfato Regi vel cuicumque alii perſonæ teneamini, aut etiam ipſius Regis prohibitione; dummodo perſonam ejus & vitam, ac legitimi ſui filii, ſi aliquem ipſum habere contigerit, fideliter conſervetis, debitum ei exhibentes honorem nequaquam obſtantibus] in civitatibus, caſtris, villis, & munitionibus Regni prædicti, eum omnibus ſuis recipere, ac ejus diſpoſitioni, ordinationi, & mandatis univerſaliter ſinguli & ſingulariter univerſi, per omnia & in omnibus intendere abſque difficultate qualibet procuretis, impendentes ſibi contra quoſlibet expugnantes ac etiam violentos, conſilium, auxilium, & favorem: de redditibus, proventibus, omnibuſque præfati Regni juribus, ſine diminutione aliqua, plenariè reſpondendo: ut de eis dicto Regi, ſecundùm quòd ſuam decet Excellentiam, ſibi, ac ſuis, & præfati Regni neceſſitatibus, pro tempore, ac negotiorum emergentium qualitate, valeat providere. Per hoc autem* NON INTENDIMUS MEMORATO REGI, VEL IPSIUS LEGITIMO FILIO, SI QUEM HABUERIT, PRÆDICTUM REGNUM ADIMERE: *Sed potiùs ſibi, & eidem Regno deſtructioni expoſito, ac vobis ipſis in vita ipſius Regis, per ſollicitudinem & providentiam Comitis conſulere ſupradicti.* Innocentii IV. mentem attigit *Marianus*, eumque ſatis a calumnia purgat his verbis lib. 3. cap. 4. *Epiſcopi Bracarenſis & Conimbricenſis, ad Innocentium Pontificem, qui hoc tempore Lugduni Conventus Eccleſiaſticos agitabat, a Luſitanis Proceribus ammandati ... Ut Sanctius Regno pelleretur, impetrari non potuit. Id modò conceſſum eſt, ut Alphonſus ejus nomine, dum viveret, Rempublicam gubernaret. Extant de hac re ipſius Innocentii Literæ ad Proceres Luſitaniæ datæ.* Id contigit anno 1244. *Sanctius* poſt tredecim annos Toleti deceſſit, cùm Regium nomen 34. annis tenuiſſet, fluxâ primùm, deinde nullâ auctoritate.

Innocentius IV. Regem Luſitaniæ Sanctium non exauctoravit.

V. *Alphonſus III.* Sanctio fratri ſucceſſit in Regnum. *Mathildem* Boloniæ Comitiſſam, legitimam uxorem repudiavit, & *Beatricem* notham *Alphonſi* Caſtellæ Regis ſuperduxit. Eccleſiaſticam Immunitatem ac Juriſdictionem violavit. Quapropter Sacrorum juſtitium ab Archiepiſcopo Bracarenſi, cœteriſque Præſulibus toto Regno indictum. Sed & a Summis Pontificibus *Clemente IV. Gregorio X. & Joanne XXI.* acerrimè correptus eſt. Algarbii Regnum a Socero Alphonſo jure clientelæ conceſſum, cujus partem Saraceni occupabant, ab eorum jugo liberum effecit. E vivis ſublatus eſt anno 1279. Martio menſe, actâ in ſuprema ægritudine pœnitentiâ. Nam ſe Romanæ Eccleſiæ mandatis ſimpliciter & ſine reſtrictione prorſus ulla parere profeſſus eſt; quæ occupaverat Eccleſiæ bona e veſtigio reſtitui juſſit, filiumque *Dionyſium* Luſitani Sceptri heredem ad ſarciendas injurias Eccleſiis illatas obſtrinxit, ut teſtantur publicæ literæ, quas ex Ulyſſiponenſis Eccleſiæ tabulario profert *Brandanus*, Monarchiæ Luſitanæ lib. 15. cap. 47. Filios ex *Beatrice* reliquit Rex *Alphonſus*, præter *Dionyſium* mox nominatum, alterum cognomine *Blancam* & *Conſtantiam*. Vixit annos 70. Regnavit 32.

Alphonſus III. Rex Luſitaniæ.

SCHOLION I.

In hoc Articulo pag. 436. hanc propoſitionem notant Religioſi Cenſores: *Sanctius II. Cucullo dignior, quàm Regno.*

R. *Sanctium II.* Luſitaniæ Regem Regno prorſus ineptum fuiſſe, & cucullo quàm diademate digniorem, Hiſtoriæ monumenta teſtantur, *Innocentii Quarti* Conſtitutio confirmat. Ut Regni adminiſtrationi ineptum fuiſſe Principem ſignificarem, communem apud homines loquendi modum uſurpavi. Id tamen non impedit quin viros maximos, & Reipublicæ gerendæ idoneos in Religioſis Ordinibus olim extitiſſe, & a Deo excitari poſſe agnoſcam. Id non prohibet quin monaſticum cucullum cum Græcis *Angelicum habitum* vocem, illumque gerere honori ducam. Id denique

Theodorus Studita in ſuo Teſtamento,

Palladius, cap. 9. Joannes Moſchus, cap. 594. Euchologium in Officio Magni & Angelici Habitus,

que non prohibet qoin Sanctos Monachos Regibus apud Deom fœliciores & glotioſiores putem, ſi temporalem dumtaxat Regum dominationem & gloriam ſpectemus, ut oſtendit *S. Joannes Chryſoſtomus*, in libro *De Comparatione Regis & Monachi*, cujus hæc ſunt verba: *Rex urbium, regionum, tum multorum gentium præfecturam gerit, Magiſtros Militum, Præfectos, Exercitus, populos, Senatus ſuo unius nutu regens: At verò qui ſe ipſe totum Deo dedit, ſolitariamque vitam elegit, iræ, invidiæ, avaritiæ, voluptati, cæteriſque animi morbis imperat . . . Hujuſmodi igitur Imperium Rex, hujuſmodi item principatum Monachus adeptus eſt: ut juſtius quidem hunc Regem voces, quàm eum qui purpurâ indutus ac coronâ ornatus ſplendeſcit in throno aureo ſedens*, &c.

SCHOLION II.

In eodem Articolo, pag. 435. Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Papa non abdicavit Sanctium II. ſed exoratus a Principibus dedit illi tutorem.*

R. *Innocentium Quartum* non exauctoraſſe *Sanctium* II. Luſitaniæ Regem, ſed a Regni Ordinibus exoratum illi ob ſocordiam & negligentiam in Republica gerenda Vicarium dediſſe, Regnique Rectorem ac Procuratorem *Alfonſum* ejus fratrem, ſcripſi & probavi ex *Innocentii Quarti* Decretali. Mera facti & Hiſtoriæ quæſtio eſt.

ARTICULUS III.

De ALPHONSO X. Caſtellæ Rege, SANCTIO ejus filio, & Succeſſore. PETRO III. & ALPHONSO II. Aragonum, & DIONYSIO Luſitaniæ Regibus.

Alphonſus II. Caſtella Rex.

I. A*Lphonſus* Caſtellæ Rex, *Ferdinandi* filius. Reges Mauros nonnullis cladibus affecit, majoribus ab ipſis affectus eſt. Delatum a majori Electorum parte Imperium tueri non potuit; cauſâque ſub *Alexandri IV. Urbani IV.* & *Clementis IV.* Pontificatu extractâ, demum ſub *Gregorio X.* Jure cedere coactus eſt. *Ferdinando* filio primogenito extincto, qui duos ex *Blanca* S. Ludovici Regis Francorum filia liberos reliquerat, Regni ſucceſſionem *Sanctio* ſecundo filiorum ſuorum, indicto Procerum Conventu aſſeruit, excluſis ſummâ injuria nepotibus, in quos Paternum Jus tranſfuſum erat. Accedebat alius titulus ex Matrimonialibus tabolis. Filiam enim ſuam *Ferdinando* Alphonſi Primogenito *S. Ludovicus* eâ lege pepigerat, ut qui ex eo matrimonio liberi orirentur, Caſtellæ Regnum hereditario jure obtinerent. *Blancam* ſine dote ac liberis in Gallias remiſit *Alphonſus*. Ea injuria *Philippum III.* Regem Chriſtianiſſimum, ejus fratrem impulit, ut *Alphonſo* bellum inferret. Pacem Regibus imperavit *Nicolaus III.* Romanus Pontifex, nec ab ipſa *Philippus* alienus erat, modò nepotes in libertatem aſſererentur, & reſciſſo priori Edicto Regni heredes pronuntiarentur. Burdegalam utriuſque Regis Oratores de pace acturi convenere, nullo operæ pretio. Orta deinde inter *Alphonſum* Regem & *Sanctium* filium ſimultate, *Sanctius* Caſtellæ ac Legionis Proceribus in partes tractis, quorum animos *Alphonſi* avaritia, ſeveritas, atqoe impotens domioatus alienarant, in Patrem rebellavit. Ad Procerum mentes ſanandas Comitia Toleti *Alphonſus* indixit. *Sanctius* Valliſoleti alia Comitia celebravit adversùs Patrem, longè frequentiora. *Emanuel* ejus Patruus ſuo, & aliorum Pro-

Sanctius *Alphonſi Regis filius perduellis ellum e ſolio exturbat,*

cerum nomine latâ ac promulgatâ ſententiâ, illum Regno privavit: ea calamitate dignum (inquit *Mariana*) quòd divinæ providentiæ opera, & humani corporis fabricam inſigni linguæ procacitate, ingeniique confidentiâ accuſare auſus fuerat: uti vulgo hominom opinio eſt ab antiquo ducta per manus. *Sanctius* apud *Martinum IV.* Pontificem Maximum de impietate & ingratianimi noxa poſtulatus. Diris univerſos devovit Pontifex, qui relicto *Alphonſo*, filii partes ſequerentur. Sacrorum juſtitium urbibus & oppidis perduellibus indictum. Hæc anno 1282. & 1283. agebantur. Haud diu calamitati ſuperſtes fuit *Alphonſus*. Obiit Hiſpali anno 1284. Eccleſiaſticis Sacramentis procuratos. Condito teſtamento, *Alphonſum* & *Ferdinandum* nepotes inter ſe ſubſtitutos Regni heredes nominavit, & utroqne ſine prole defuncto, *Philippum* Francorum Regem, ad priores Caſtellæ Reges maternum genus referentem. Philoſophiæ, Aſtrologiæ, Hiſtoriæ peritiſſimos fuit *Alphonſus*, quod edita ab ipſo volumina teſtantur. Hoe ipſi ſcripſit elogium *Mariana*, lib. 13. cap. 20. *Erat Alphonſo ſublime ingenium, ſed incautum, ſuperbæ aures, lingua petulans, literis potiùs quàm civilibus artibus inſtructus, dumque cœlum conſiderat, obſervatque aſtra, terram amiſit.* Primus Hiſpaniæ Regum volgari Hiſpanorum lingua Leges & Edicta condidit, cùm antea Latina in publicis tabulis uſurparetur. Sacros Bibliorum libros in vernaculam linguam vertendos curavit.

Alphonſi X. Teſtamentum.

Elogium

II. *Sanctius* undecim annis, diebus quatuor Regnum tenuit, ſpoliati ejectique patris nota ad poſteritatem infamis. Mauros ab obſidione Tariffæ repulit, *Alphonſi Pereſii Guſmani*, quem orbi præfecerat, virtute. *Alphonſi* filius unicus in Maurorum poteſtate erat: quem illi pro muro oſtentantes, in Patris ocolis, ni oppidum dederetur, ſeſe jugulaturos minabantur. Jugulatus filius, nec motus Pater eſt ot urbem fidei ſuæ a Rege creditam dederet. Attoniti magis Barbari heroïca viri fortitudine, nullis artibos nulliſqoe viribus vinci poſſe rati, qui paterno amore non vinceretur, deſperatâ victoriâ in Africam redierunt. Bellis civilibus agitata eſt Caſtella regnante *Sanctio*, *Alphonſo Cerda* nepote ipſius *Sanctii* ex fratre *Ferdinando* primogenito *Alphonſi X.* Caſtellæ Regnum pro jure ſuo repetente, ac Regium nomen ſomente. Tandem a Summi Pontificis Legato, & Chriſtianiſſimi Regis Oratoribus fœdus his conditiooibus procuratum eſt, ot *Alphonſo* Murciæ Regnum tamquam Regis Caſtellæ Beneficiario *Sanctius* traderet; ſubſtituto, etiamſi ſine prole decederet, *Ferdinando* minore fratre; *Alphonſus* verò Regis Caſtellæ appellatione cederet. *Mariam* filiam *Alphonſi* Infantis *de Molina*, neptem ſoam, uxorem duxit. Inceſtum matrimonium reſcidit *Martinus IV.* Pontifex Maximus, & Epiſcopia Burgenſi atque Aſturicenſi juſſit, ut illos Eccleſiaſticis Cenſuris ad fœderis malè cohærentis diſſolutionem cogerent. Fruſtra id tentatum. In eo matrimonio vixit, & filios ex eo reliquit *Sanctius*, heredem ſcilicet Regni *Ferdinandum*, *Petrum*, *Philippum*, & *Henricum*. Obiit Toleti, Calendis Maii, anno 1295. Regnavit annis undecim, *Magnis*, (inquit Mariana) *Principibus exæquatus fortitudine, animitatis, prudentiaque laudibus, ſed egregiè callidus, ſagax, neque uno loco crudelitatis impreſſa veſtigia ad poſteritatis invidiam relinquens.*

Sanctius Caſtella Rex.

Alphonſi Pereſii Guſmani heroica fortitudo.

III. *Petrus III. Magnus* appellatus, *Jacobi I.* Regis Aragonom filius, Regium diadema ſuſcepit, & ſacro oleo a *Bernardo* Taraconenſi Epiſcopo delibutus eſt, Cæſarauguſtæ, Calendis Decembris, anno 1276. Ante Inaugurationem conteſtatos eſt: *Se eâ conditione Coronam non ſuſcepturum, ut Eccleſia adeſſe cogeretur, aut illi obeſſet: ne ſe tam-*

Petrus III. Rex Aragonum.

quam

quam Eccleſia dedititium aut ſtiprudiarium ultro profiterttur: quod a Petro Rege avo uſurpatum & indnctum Rrgni Proceres conquerſi fuerant. Ita refert *Zurita* in Indicibua Rerum Aragonenſium. Poſt Siculas Veſperas, quarum immanem exitum validâ inſtructâ claſſe expectabat., Sacræ Militiæ profeſſione abuſus, Siciliæ Regnnm invaſit. Quam ob cauſam a Summo Pontifice *Martino IV.* anathemate defixus, ac exauctoratus eſt. *Carolum* Regem ad certamen provucavit, qoo centenis utrioque pugnantibus Equitibus, de Regno Siciliæ decerneretur. Locus pugnæ Burdegala aſſignatus; tempus, Calendæ Juliæ aoni 1283. *Carolus* cuodictis die & loco cum ſelectis Equitibus præſto ſuit, ab ortu ſolia ad occaſum boſtem in campo expectans. Veſpere, *Petrus* ut ignaviæ perjuriique notam elucret, privati hominis cultu, uno vel altero comite, coram Prætore Burdegalenſi comparuit, cùmque illi arma velut præſtitæ fidei pignora tradidiſſet, confeſtim veloeiſſimo invectus equo aliò iter deflexit, oe ab ullo agnoſceretur. Egregium illius Regis ſacinus, quem Hiſpani *Magnum* appellarunt! Majori fœlieitate quàm virtute adversùs *Philippi* Chriſtianiſſimi Regia poteotiſſimum exercitum Cataloniam tuitos eſt. Peſtis graviorem Francorum copiis quàm Aragoniua cladem intulit. Sanè quid Galli poſſent, Gerundæ urbis munitiſſimæ expugnatio, plorimumque receptio oppidorom teſtata eſt. Cùm a *Martino IV.* vetitum noſſet *Petrus*, ne quis ſub dirarum omoium pœna ipſum Regem appellaret, ſe *Aragonenſem Equitem*, *Patrem duorum Regum*, & *Dominum Maris*, facetè ſcribebat, ut *Villanius & Sanctus Antoninus* teſtaotur. A *Martini IV.* Seotentia ad futurum Summum Pontificem minimè ſuſpectum, aut invîſum inſenſumve, ipſum appellaſſe *Zurita* refert. Obiit apud Villam-francam 4. Idus Novembris, anno 1285. Ex *Conſtantia* uxore quatuor filioa reliquit, *Alphonſum*, *Jacobum*, *Fredericum*, ac *Petrum*, filiaa duas, *Iſabellam* Ruperto Neapolitano Regi, & *Conſtantiam* Dionyſio Luſitaoiæ collocatam, quæ vitæ innoceotiâ & miraculis conſpicua, io Sanctarum numerum relata eſt.

Ob Siculas Veſperas, & Siciliæ invaſionem a Martino IV. excommunicatur, percellitur & exauctoratur.

Carolum Siciliæ Regem ad privatum certamen provocavit, quod timens fugit.

Petri III. Regis Aragonum liberi.

IV. Patri io Aragooiæ Regnum ſucceſſit primogenitua *Alphonſus*, eo vivente Rex Majoricarum renuotiatua, qui *Munifici* nomen eximiâ liberalitate promeritus eſt. In Comitiis poſt ejus Inaugurationem celebratis, magna inter ipſum Proceresque orta diſſeoſio eſt, illis conteodentibus ot Ordinum Conſilio Regiam Domum diſponeret ac moderaretur. Rex e Comitiis diſceſſit. Proceres ſub Coïtioois & Unionis nomine pro communis libertatis defenſione conjurati, certas Leges ſanxere, comminati ſe proventus omnes Regios intercepturos, & Beneficia Militaria & Honores eorum qui his Sanctionibus aſſenſum non præberent. *Alphonſus* ut immineotia mala averteret, duo quæ *Unionis Privilegia* vocaotor, in Comitiis Cæſarauguſtaois anno 1288. Aragoniis conceſſit, quæ poſtea a Rege *Petro IV.* reſciſſa ſunt, quòd iis dignitas majeſtaſque Regia imminota eſſet. Altero enim cautum erat, ſi Rex ejuſve heredes Leges latas abrogaſſent jus ſaſque Ordioibus eſſet alium Regem eligere, nullâ læſæ fidei notâ. Altero, ut Rex muoita Caſtella 16. primariis Uoionis ſautoribus traderet, ut tamquam præcipua pignora, ſi pactis non ſtetiſſet, retinereotur. Armis Chriſtianiſſimi & Balearici Regum imminentibus, Rex Aragonius Oratores cum pleoa poteſtate Taraſconem Provinciæ urbem miſit, cum Legatis Apoſtolicis, & Chriſtiaoiſſimi Regis Oratoribus de pace deliberaturos. Pax iis conditionibus confecta. *Martini IV.* Donatio *Carolo* Francorum Regis fratri aſſignata reſcinditor. Reges Aragoniæ quotaonis uncias auri 30. Romaoæ Eccleſiæ penduoto. Baleares Inſulæ Regio Aragoniæ Regum Jori addicuntor. Proceres Aragonii Catalanique ex Sicilia amandantor. Feſto Nativitatis Domini proximo Rex Romam adito. Exercitum adversùs Eccleſiæ hoſtes conducito. *Conſtantia* Matri fratrique *Jacobo* perſuadeto, ut Regnum Siculum occupare deſinant: alioqui bellum illis indicito. Fide publicâ præſtitâ Rex Aragoniua, & Carolua Siculos, com doodeois Proceriboa, gladiis tantùm ſuccinctis, ad collem Juncariæ ad Colloquiom pervenerunt Ratas pacis cooditiones habuere. *Carolus* filiam *Clementiam* Regis Chriſtianiſſimi fratri *Carolo Valeſio* collocavit, aſſignato Andegaveoſi Comitatu, ut de ſuo in Aragoniæ Regnom jure decederet. Ne verò Aragonius Pacta impleret, mors prohibuit. Eodem namque anno 1291. deſuoctus eſt Barcinone 14. Kalendas Julii, anoo ætatia 27. nolla relictâ prole.

Alphonſus II. Rex Aragonum.

Regis Ordinumque diſſidium.

Unionis Privilegia duo Aragoniis a Rege conceſſa.

Pax Aragonium inter & Franciæ Siciliæque Reges ſancita.

V. Ab *Alphonſo III.* ad *Dionyſium* ejus filium Luſitaniæ Regnum hereditario jure pervenit. *Alphonſo* fratri haud ſatis æquus viſus eſt Principatûs exordio, quem paterna hereditate pellere conatus eſt, alias ex aliis ſimultatis cauſas nectena. *Elizabetham* filiam *Petri* Regis Aragonum, ſanctiſſimam fœminam, duxit uxorem. Ob violatum Jus Eccleſiaſticum anathemate devioctus cooditiooea ſubiit a *Nicolao IV.* Pootifice Maximo præſcriptas, ut publicæ tabulæ teſtantor ab *Oderico Raynaldo* ex Codice Vaticano deſcriptæ ad annum 1289. *Dionyſium* inter & *Alphonſum* ejus filium grave diſſidium ad arma uſque erupit: Proceribus in partes abreptis, Conimbrica Portuſque ab *Alphonſo* occupatæ ſunt. Pax tandem Patrem ioter & filium *Elizabetha* ſanctiſſimæ Reginæ operâ compoſita eſt, ut ejus Acta teſtantur. Ipſum juſtitiâ, liberalitate, ac veritatis ſtudio ioter omnes ſui temporis Principes excelluiſſe, Loſitaniæ Hiſtoriæ Scriptores teſtantur. Academiam Conimbricenſem erexit, & honeſtiſſimis ſtipendiis eruditos homioes uodequaque accivit, qui docerent. Ordinem *Militum Jeſu Chriſti* ex bonis Templariorum, Summo Pootifice approbante, inſtituit. Diem ohiit ſupremom Sanctarenæ, magno ſuorum deſiderio 7. Januarii, anno 1325. ætatis 64. Regoi 46. & in Monaſterio Odivellarum, Ordinis *Sancti Benedicti*, quod ipſe in agro Oliſſiponenſi, ſexto ab urbe lapide fundaverat, ſepultus eſt.

Dionyſius Rex Luſitaniæ.

Academia Conimbricenſis erectio.

Inſtitutio Ordinis Militiæ Jeſu Chriſti.

ARTICULUS IV.

De FERDINANDO IV. & ALPHONSO XI. Caſtellæ & Legionis; JACOBO II. & ALPHONSO IV. Aragonum Regibus.

I. S*Anctius* Caſtellæ Rex & Legioois *Ferdinandum* filium reliquit heredem, Regni procuratione *Maria* nondum juſtæ conjugi, propter impedimentum propinquitatia relictâ. Regis adoleſcentior ætas, civilibus externiſque bellis locum dedit. *Alphonſus Cerda* Regios titulos uſurpabat. Aragoniua, Loſitanius, Mauruſque Reges arma in Caſtellam ac Legionem inſerebaot. Pax primùm inter *Ferdinandum* Caſtellæ, & *Dionyſium* Luſitaniæ Regem facta, geminaque affinitate firmata eſt. *Conſtantia* Diooyſii filia juncto *Ferdinando* Regi *Beatrix* Ferdioandi Soror *Alphonſo* Diouyſii filio & heredi pacta. Deinde inter Aragonium Caſtellæque Reges, pax arbitro *Dionyſio* Luſitaniæ Rege fœliciter ſancita. Demum Aragoniæ & Luſitaniæ Regibus arbitria Caſtellæ negotia compoſita ſunt: Placuit ut *Alphonſus Cerda* Regio nomine abſtioeret, oppida-

Ferdinandus IV. Caſtellæ Rex.

Digitized by Google

que & arces redderet, quæ in ejus erant poteſtate. Oppida nonnolla, prædiaqua attributa unde vitam principalem ſuſtentaret. Anno 1309. *Jacobus* Aragonum, & *Ferdinandus* Caſtellæ Reges, commonibus armis Mauros Granatanſes invadete ſtatuerunt. Algeziram Caſtellæ copiæ, Almeciam Aragoniæ oppugnaruni. Utriuſque obſidio neceſſariò ſoluta. Heraclea Calpi Monti impoſita *Gilbratar* vulgò dicta, a *Ferdinando* Rege expugnata eſt. Cùm Carvajallios fratres viros nobiles cædis accuſatos præcipiti Sententia damnaſſet, neque judicio convictos, neque crimen faſſos, illi ad ſupplicium rapti, Deum innocentiæ ſuæ taſtam appellarunt, Regique diem dixere, ex ao dia trigeſimum. Eæ voces in præſenti pro vanis habitæ, eaſu fortaſſe, eſto, at mirabili certè eventu confirmatæ ſunt. Rex ſeptimo Idus Septembris obiit, anno 1312. ætatis anno 25. Regni 18. inchoato. Ob eum caſum *Ferdinandus in jus vocatus* appellari cæpit.

Cur dictus ſit Ferdinandus in jus vocatus.

Alphonſi XI. Regis Caſtellæ brliteu vista.

II. Filium celiqoit unicum *Alphonſum*, Regni heredem, annum dumtaxat onum & dies ſex natum. Diſſidiis civilibus, quod Rege minore ferè contingit, fœdum in modum lacerata Reſpublica eſt. Rex anno ætatis decimo quinto Regni adminiſtrationem capeſſivit. Inſignem da Mauris victoriam ad Tariſſam reportavit anno Chriſti 1340. Algezitam poſt quadriennium expugnavit. Alcalam obtinuit. Heracleæ obſidionem invicto urgens animo, quamvis peſtis lues in Caſtris graſſaretur, glandulâ enatâ deceſſit, die 26. Martii, anno Chriſti 1350. ætatis 38. magnis Principibus comparandus rerum geſtarum magnitudine, ſcientiâ militari, aivili prudentiâ. Una domeſtica incontinentia cœterarum ſplendoiam virtutum infuſcavit. Ex *Maria* Luſitani Regis filia, juſta conjuge *Petrum* filiom unicum reliquit, Regni heredem. Ex *Leonora Guſmania*, qoam in delieiis habuit, *Henricum & Fredericum*, *Sanctium & Telium*, *Petrum*, & *Didacum*. De *Ferdinando IV.* & Alphonſo XI. Regibus legi poſſunt *Mariana* lib. 15. & 16. de Rebus Hiſpaniæ. *Rodericus Santius* Hiſtoriæ Hiſpaniæ P. 3. Cap. 10. & tribus ſequentibus, *Alphonſus a Carthagena* in Anacephalæoſi Regum Hiſpaniæ Cap. 87. *Franciſcus Turapha* lib. de Regibus Hiſpaniæ, &c.

Ejus liberi.

Jacobus II. Rex Aragonum

III. Aragoniæ Regnum *Alphonſi III.* obitu ad *Jacobum* ejus filium inter Aragonios Reges eo nomine ſecundum pervenit, qui ob æquitatis ſtudium *Juſtus* eognominatus eſt. Is fœdere inito cum *Carolo* Neapolitano Rege, reſtitutionem Siciliæ, & matrimunium cum *Blanca* filia *Caroli* pepegit. Dux Præfectuſque Eccleſiaſticæ Claſſis in Terræ Sanctæ ſubſidium a *Bonifacio VIII.* inſigni laudis teſtimonio areatus eſt anno 1296. Edixit ut Aragonii & Catalani Proceres, Primariique Viri Sicilia excederent. Murcienſe Regnum Imperio ſuo adionxit. Ipſi Sardiniæ & Corſicæ Regnum, ad poſteros hetaditario jure tcanſmittendum, fiduciario tamen nomine, & vi ſummæ poteſtatis ſibi ae Succeſſoribus ſarvatâ *Bonifacius VIII.* Pontiſex Maximus attribuit. Cum inſtructiſſima elaſſe tranſmiſit in Italiam anno 1299. *Fredericum* fratrem ut Siculo Regno pelleret, quod contra jus faſque occupabat, Pontificiis execrationibus inſuper habitis. *Frederici* elaſſem fudit diſſipavitque. Scholas publicas Ilerdæ ereait, omniumque diſeiplinarum celeberrimos ibi conſtituit Profeſſores. Collectitius veteranorum Catalanæ & Aragoniæ gentis exercitus jam in Sicilia otioſus, *Rogerio Floria Brundiſino* Duea Conſtantinopolim a *Frederico* tranſmiſſus eſt, *Andronici* Imperatoris ſtipendiis adverſùs Turcas militaturus. Exercitus *Catalanorum Societas* appellatua eſt, cujus in bellis Turcicis, Græciſque celebre nomen. Almerienſe bellum magnâ fortitodine geſſit *Jacobus* Rex, hand pari fœlicitate. Nam Almeriæ obſidionem dimittere coactus eſt. Priori oaore defuncta, *Mariam* Cyprii Regis Sororem duxit anno 1315. *Rocaberto* Taraconenſi Præſula deſuncto, *Joannes* Aragonii Regis filius ſubſtitutus eſt anno 1316. Electionem ut *Joannes XXII.* Summus Pontifex ratam habcret, impetrari non potuit. Cauſæ memoriæ non ſunt proditæ. Simoniaci focie ambitus vitium obtendebatur, aut minoris ætatis. *Needum* inquit Mariana, *ſolvendorum legum ad Principum gentium aſus percrebuerat. In Pontificibus ea erat animi magnitudo, ut maximorum ſæpe Regum cupiditatibus obſiſtere non dubitarent.* Anno 1319. *Jacobus* Regis filius nato major paterni Regni hereditatem invito Patre abdicavit, & Ordinem *S. Joannis Hieroſolymitani*, ut ſcribit *Zurita*, vel *Calatrava*, ut *Marianus* tradit, profeſſus eſt, & poſt aliquot menſes ad *Monteſia* Militiam migravit. Ipſum non colendæ pietatis ſtudio, ſed ingenii levitate abdicaſſe, morum licentia vitæque turpitudo probavit. *Leonora* quæ ipſi deſponſata fuarat, in Caſtellam ad ſuos intacta remiſſa eſt. Sardinienſe bellom Rex *Jacobus* per *Alphonſum* filium confecit. Hoſtes duplici prælio profligati, Eccleſienſis & Cacalitana urbes in poteſtatem redactæ. *Joannes* Regis filius Toletanus Epiſcopus creatus fuerat. Magnæ inter eum & Taraconenſem Cæſaraugustanumqoe contentio fuit ob Crucem infra eorum Provincias a Toletano prælatam. Ipſum Cæſaraogoſtanus Anathemate devovit, quo tempore Cæſaraugustæ Conventus a Rege habebantur. *Joannes XXII.* Pontifex Maximus Regis icam, filium ſub oculis ſuis violari indignè ferentis, delinivit datis ad ejus Majeſtatem literis cauſæ cognitionem Sedi Apoſtolicæ ſervavit. Archipræſulem Toletanum ad cautelam a cenſuris abſolvit. Literas exhibet *Zurita* in Indicibus Rerum Aragonenſium lib. 2. pag. 564. *Maria* alterâ uxore defunctâ, Rex Jacobus *Eliſabetam Moncadam* tertiis nuptiis duxacat. Nullam ex utraque prolem ſuſcepit. Obiit Barcinone, 4. Idus Novembris, anno 1327. ætatis 66.

Sardinia & Corſica Regno a Bonifacio VIII. auctus.

Fredericum fratrem Siculo Regno expellit.

Almerienſe Bellum.

Lib. 15. C. 15.

Bellum Sardinienſe.

Contentio Toletanam inter & Cæſaraugustanam Archipræſules.

IV. *Alphonſus IV.* ob manſuetudinem & elementiam eximiam *Benignus & Pius* appellatus, poſt obitum Patris Aragoniis Jura dedit. *Tereſiam Entenſam* nobiliſſimam fœminam duxerat, ex eaque liberos ſuſceperat, *Petrum*, *Jacobum*, *Fredericum*, *Sanctium*, *Conſtantiam*, *& Iſabellam*. Uxore ſimul aa Patre orbatus eſt. Alteram duxit. *Eleonoram* Caſtellæ Regis filiam, quæ *Jacobo* fratri olim deſponſa fuerat, ab eoque dimiſſa. Publico ſanxit Edicto, Ne Patrimunium Regium, aut vectigalia intra decem annos, vel a ſemetipſo alienari poſſent, aut disjungi. Verùm ſuſceptis ex *Eleonora* filiis, *Ferdinando & Joanne*, ſolvit latam a ſe Legem, & ampliſſima quædam ipſis conſtituit Patrimonia. Hoc inter *Petrum* primogenitum, & Novercam, ajuſque filios diſſidii ſemen immortale. Bellum adverſùs Genuenſes, qui Sardiniæ domioationem affectabant, per *Raymundum Cardonam* fortiſſimum prudentiſſimumque Ducem fœlicitar geſſit. *Guillelmum Coſtam*, Barcinonenſis Conventus FF. Prædicatorum Priorem, ad *Fredericum* Patruum, Siciliæ Regem Oratorem miſit, ut ipſum a fœdere, quod cum *Ludovico Bavaro* Eccleſiæ inimico pepigerat, abduceret. Id refert *Zurita* in Indicibus pag. 172. Obiit Rex *Alphonſus* 9. Kal. Februarii, anno 1335.

Alphonſus IV. Rex Aragonum.

Ejus uxores & liberi.

Guillelmus Coſta *Dominicanus Alphonſi Aragonii ad Siciliæ Regem Orator.*

ARTI-

ARTICULUS V.

DE PETRO CRUDELI, HENRICO, & JOANNE I. Caſtellæ Regibus, PETRO IV. Aragonum; ALPHONSO IV. PETRO, & FERDINANDO Luſitaniæ.

Petrus Crudelis Rex Caſtellæ.

I. A*lphonſum XI.* in Caſtellæ Regno *Petrus* filius excepit, cui a crudelitate cognomen. Ipſi e Gallia quæſita conjux, *Blanca* Joannis Ducis Borbonii filia. Nuptiarum vix peractâ celebritate, novam Nuptam faſtidivit, *Mariæ Padillia* impudicis amoribus irretitus. Nec moltò poſt *Joannam Caſtream*, *Diegho Haro* marito defuncto viduam, conjugi ſpecie prætensâ, & *Blanca* nuptias ſe ex animo averſatum aſſerens, quod *Sanctius* Abulenſis, & *Joannes Salmaticenſis* aſſentatores Epiſcopi confirmabant, Cuellare duxit. *Joannes* filius ex his nuptiis procreatus eſt. Rex ipsâ pariter neglectâ, *Padillia* pellici penitus adhæſit. *Blancam* juſtam conjugem vexavit, captivamque detinuit, omni ſolatio deſtituam. Conjorati Proceres cum Regina Matre, ipſum ad officium redigere, & ad *Blancam* Regiæ thoroque reſtituendam cogere monitis armiſque fruſtra tentarunt. Factus inde ferocior, multos Viros principes ferro interemit. *Fredericum Petrum & Didacum* ſuſtulit nothos fratres, quorum matrem *Leonoram Guſmaniam*, patris olim amicam, Principatûs initio occiderat. *Rafum* Granatæ Regem, qui ad eum ſupplex acceſſerat, interfecit, ut theſauris, quos attulerat, potiretur. *Blancam* denique Reginam, juſtam uxorem, Aſſidoniæ ubi in cuſtodia tenebatur, ipſam adeundi, aut cum quoquam colloquendi ſublatâ facultate, veneno extinxit. Fœdam tunc Hiſpaniæ faciem, bellis civilibus, externiſque deformatæ, *Marianus* lib. 17. aliique gentis Hiſtorici deſcribunt. *Henricus* Traſtamaræ Comes, matris, fratrumque cædem ulciſci certus, cum validis Aragonii & Chriſtianiſſimi Regis auxiliis, *Bertrando Guesklino* Duce, in Caſtellæ fines irrupit, Regium nomen ſumpſit, & pleriſque Legionis & Caſtellæ urbibus ultro deditionem facientibus, *Petrum Crudelem* Hiſpania expulit. Nec tamen ideo deſpondit animos *Petrus* pro meritis infœlix *Richardus* Valliæ Princeps, Aquitaniæ pro Anglo Præfectus, & *Carolus* Rex Vaſconum opem tulere. *Henricus* ad Tritium ſeu Anagarum victus, ad *Carolum V.* Regem Chriſtianiſſimum confugit, a quo pecuniâ & milite adjutus rediit in Hiſpaniam, Calagurrim, Burgos, Legionem, alia oppida in poteſtatem recepit. Toletum caſtra promota ſunt. Dum obſidione premitur, *Henricus* partem copiarum *Montielem* ducit. Ibi commiſſum prælium, diſſipatæ *Crudelis* acies, atque in primis Mauricæ copiæ, quas ille in auxilium magno Chriſtianæ Religionis probro ac periculo evocaverat: penes *Henricum* victoria ſtetit. *Petrus* Montiele incluſus de fuga cogitabat, ſi quo modo conſulere ſaluti ac libertati ſuæ poſſet; cùm in *Bertrandi Guesklini* tentorium dolo invitatus, ab *Henrico* trucidatus eſt. *Tetrum ſpectaculum* (inquit Mariana) *Regem, Regumque progeniem in ſuomet ſanguine volutari, a notho fratre cæſum. Sed cujus funeſta Hiſpaniæ vita fuerat, mors extitit ſalutaris: graviqne documento monſtratum, nullis legionibus, opibus, potentiâ, tutam eſſe improbitatem. Exemplum editum, quod admirentur poſteri, perpetuòque exhorreant.* Interfectus eſt die 23. Martii annos natus 34. menſes 7. Regnavit annis 19.

Henricus Caſtellæ Rex.

II. *Petro* ſublato, *Henricus* Montiele Toleto, Caſtella reliquâ brevi potitus eſt. Factis cum Mauro Rege induciis, Luſitanam Claſſem Bœtica litora obſidentem diſſipavit. Carmonam diuturnâ obſidione in poteſtatem redegit. Auctore *Guidone* Cardinale Bononienſi, pacem cum Luſitano Rege, deinde cum Aragonio ſanxit *Henricus*, affinitate confirmatam. Obiit anno 1379. ætatis 47. Regni 14. *Joanni* Succeſſori hæc mandata dedit. *In Pontificum diſſidia, non temerè in alterutram partem inclinandum. Deum præ oculis & Eccleſiæ incolumitatem habeat. Gallicam amicitiam omnibus officiis tuendam; unde tantum præſidii rebus aſperis extitiſſet. Captivos omnes Chriſtiani nominis reddendos libertati. Nullum neque majus, neque magis pretioſum juſti Imperii inſtrumentum, quàm bonos amicos.* Ita refert *Marianus* lib. 17. Cap. 11. Veſtis Dominicani Ordinis morienti defunctoque in-

Mandata ſupremaJoanni filio ac ſucceſſori data.

„ duta. Id ejus voluntati, amorique quo eum
„ Ordinem complectebatur, ob D. *Dominici* ſui
„ gentilis memoriam datum eſt: *& Regibus ſolemne erat ex eo numero & Ordine Sacerdotes deligere, quibus conſcientiæ vulnera detegerent, procurarentque.* Verba ſunt *Mariana*. Et in hæc uſque tempora id Catholicis Regibus ſolemne eſt, maximo Dominicani Ordinis honore.

Dominicani Ordinis veſtem moriens induit.

Dominicani Hiſpaniæ Regibus jam olim a Confeſſionibus erant.

III. *Joannes* Henrici filius, poſt ejus obitum Regni coronam ſuſcepit. Uxorem duxerat *Eleonoram*, Regis Aragonum filiam. Quâ defunctâ, *Beatricem* Luſitani Regis filiam conjugem accepit. Bellum habuit cum Luſitania Angliſque difficillimum. Clades a Luſitanis acceptas induciæ excepere. Pax cum Anglis facta: *Catharina*, quam unicam Leceſtriæ Dux ex *Conſtantia* Petri Caſtellæ Regis filia prolem habebat, *Henrico* Joannis Regis filio collocata eſt. Anno 1390. Regni Conventus Caracæ habiti; Multis de rebus Rempublicam Eccleſiamque ſpectantibus deliberatum.

Joannes Caſtellæ Rex.

Regni Comitia.

„ Externis hominibus, inquit *Mariana* Cap. 13.
„ libri 18. Sacerdotia in Provincia dari, uſu re-
„ ceptum erat, unde magna incommoda extare
„ neceſſe erat: templorum cultum negligi Sacer-
„ dotum abſentiâ: literarum ſtudia Provinciales
„ non curare, nullis virtuti præmiis. Communi
„ conſenſu conſtitutum, *Clementem* Pontificem de
„ ea re appellandum. Priorum temporum per-
„ turbatione Caſtellæ ulterioris Proceres in Jura
„ Eccleſiarum invaſerant, Patronorum occupato
„ nomine Sacerdotes inſtituere ſoliti. Exiguo
„ ſtipendio conſtituto, decumarum multò maxi-
„ mam partem pro ſe quiſque domum avertere,
„ Eccleſiarum Jura occupare, dare & auferre,
„ templis mercenarios Sacerdotes atque tempo-
„ rarios. Epiſcopis Burgenſi & Calagurritano,
„ ubi vis mali incubuerat maximè, agentibus,
„ de ea re in Conventu eſt relatum. Rege ad
„ æquitatem propenſo, præclari ii conatus impe-
„ diti Regulorum interceſſione. Itaque Eccleſia-
„ rum libertas ſanciri non potuit: & illi morem
„ per multas ætates continuatum, majorum me-
„ rita, priorum Pontificum veniam excuſabant,
„ ante Concilii Lateranenſis tempora, *Alexandro*
„ *III.* Pontifice ſcilicet, cum novo Decreto eſt
„ cautum, ne decumas profani invaderent, ne
„ Pontificum quidem permiſſu. Ex equo præcipitatus obiit Rex *Joannes*, ſeptimo Idus Octobris, anno Chriſti 1390. ætatis 33. Regni 12.

Petrus Ceremonioſus Rex Aragonum.

IV. *Alphonſo* Patri in Aragoniæ Regnum ſucceſſit *Petrus IV.* ejus filius, ob ſtudium eorum quæ ad Imperii decorem pertinerent, *Ceremonioſus* appellatus. Regem Balearem affinem, confictis criminibus, ne cauſa deeſſe videretur, bello aggreſſus, Regno exuit, annuum vectigal conſtituit, unde vitam ſuſtentaret. *Jacobum* fratrem Regni procuratione, ſpeque hereditatis dejecit, *Conſtantia* filiarum trium, quas ex *Maria* uxore ſuſceperat, natu maximâ, dictâ hærede. Hac mu-

ta-

tatione commoti Aragonii & Valentini Proceres eum plebibus tumultuari cœperunt, conſpiratione factâ, libertatem Juraque Provinciæ, armis etiam, ſi opus foret, tutaturi. Rex conjurationem diſſipavit ad tempus, Regni procuratione *Jacobo* fratri reſtitutâ, eoque Regni herede renuntiato. Verùm citus *Jacobi* interitus, quem veneno periiſſe ſuſpicio fuit, novas addidit Unioni vires. *Ferdinandus* & *Joannes* fratres, duces ſe conjuratis popolis præbuerunt. Rex annuit ut *Ferdinandus* ſe ſuperſtite Regni Procurator ac Vicarius, defuncto Succeſſor excloſis filiabus eſſet. *Lupi Luna* virtute conjuratorum cupiæ profligatæ, pax eveſtigio revocata eſt. Unio ſolemni ac perpetuo Edicto ſublata & prohibita: Unionis Privilegia reſciſſa: Juſtitiæ Aragonum aoctoritas amplificata: Cautomque ut univerſum Regum ac Regni Jus, non jam ferro & conſpiratione, ſed iſtius Magiſtratus Judicio defenderetur.

Conjuratio ab illo diſſipata.

Poſt mortem *Mariæ* prioris uxoris, *Eleonoram* duxit, *Alphonſi* Luſitaniæ Regis filiam, quæ nullos ipſi liberos peperit. Poſt ejus obitum, *Eleonoræ* alteri, *Ludovici* Siciliæ Regis ſorori copulatus eſt. Hæc ipſum tribus filiis auxit, *Joanne*, *Martino*, *Alphonſo*, & filia cognomine. Hac denique extinctâ, quartas nuptias iniit cum *Sybilla Forzia*, Bernardi Forziæ Catalani Equitis filia. *Joannes* Gerundæ Dux, Regis Primogenitus, Novercæ Reginæ inſidiis circumventus, a Regni procuratione dejectus, Jus ſuum coram Juſtitia Aragonum conteſtatus eſt, cauſamque contra Patrem obtinuit.

Petri Regis Cæremonioſi uxores & liberi.

Obiit *Petrus* Rex Aragonius Nonis Januarii, anno Chriſti 1387. annos natus 75. Regni 52. ardenti vir ingenio, ambitione maximâ, literarum Literatorumque cultor, Aſtrologiæ & Alchimiæ impensè deditus. Ultricibus furiis & recentis facinoris ac ſceleris vindicibus mortem obiiſſe, memoriæ proditom eſt. Nam cùm ſuperiore anno in Jura & Ditionem Tarraconenſis Eccleſiæ invaſiſſet, & Sacerdotes immiſſis copiis divexaſſet, neque ullo Juris præſidio humanave imperio Regia vis coërceri poſſet, ſacrati viri *S. Theclæ* Tutelaris nomen implorarunt, & Regi ad Dei tribunal diem dixerunt ſexageſimum. Præſtitutâ die, manu Divæ percuſſus, cùm erepta reſtitui juſſiſſet, morte mulctatus eſt. Ita poſt *Gonzalvum Garciam S. Maria*, & *Gaubertum* Monachom, refert *Zurita* in Indicibus Rerum ab Aragoniæ Regibus geſtarum, pag. 250.

Obitus Vindice Deo.

V. Poſt *Dionyſium* Regem in Luſitania regnavit *Alphonſus IV.* ejus filius a morum auſteritate *Ferox* cognominatus. Multa domi foriſque fortiter geſſit, rebus omnibus laudatus, ſi juventotis tempus impietate in patrem fratremque, ſenectutis verò ſævitiâ in filii amicam non maculaſſet. Nam adversùs patrem, quòd *Alphonſum Sanctium* filium nothum plus æquo diligere videretur, arma corripuit, multaque machinatus eſt, quo *Alphonſum* aut odiſſet, aut e Regno exterminaret. *Agneti* etiam *Caſtria*, filii amicæ crudeliter vitam ademit. Optimas cœteroquin Leges tulit, ſubditoſque rexit cum juſtitiæ laude. Obiit Olyſipone anno 1357. ætatis 67. Regni 32. *Petrum* filium ex *Beatrice* Regina reliquit heredem.

Alphonſus Ferox Luſitaniæ Rex.

VI. Hic propter ingenitam ferociam, & in pœnis irrogandis ſeveritatem, *Crudelis* appellatus, in eos tamen quos criminis puros exiſtimabat, benignitatis & liberalitatis laudem affectavit. Unde illud ſæpe jactabat. *Indignum ſibi videri Regis nomine eo die quo nihil cuiquam præſtitiſſet.* Poſt obitum patris, *Agnetem Caſtriam* juſtam ſibi uxorem fuiſſe profeſſus eſt, & ſuſceptos ex ea filios legitimos haberi voluit. *Petro* verò *Cœlio*, & *Alvaro Gondiſalvo*, qui necis *Agnetis* auctores extiterant, corda vivis extrahi juſſit, eoſque comburi, ut hoc velut ſacrificio Amicæ manibus parentaret. Obiit anno 1368. ætatis 48. Regni 11.

Petrus Crudelis Rex Luſitaniæ.

VII. Ipſi ſucceſſit *Ferdinandus* ex *Conſtantia* juſta uxore filius: de Caſtellæ Regno cum *Henrico* Rege contendit, juſque ſuum armis perſecutus eſt. Rebus non bene cedentibus, exteroum ex Anglia accivit militem, qui hoſte infeſtior Luſitaniæ fuit. Diem obiit 13. Kalendas Novemb. anno 1383. ætatis 43. Regni 17. Uxorem duxerat *Leonoram Telliam* ſoperſtite marito, eâ rationis ſpecie, quòd matrimonium inter illos conſtare propter affinitatis impedimentum non poterat: cùm tamen vir ejus a Summo Pontifice legibus ſolotus fuiſſet. Ex eo contubernio nata eſt *Beatrix*, Joanni I. Caſtellæ Regi collocata, nati & filii duo, qoi in cunis obiere. Legendus *Duardus Nonius* lib. De vera Regum Portugalliæ Genealogia: & alii Rerum Luſitanarum Scriptores.

Ferdinandus Rex Luſitaniæ.

ARTICULUS VI.

De HENRICO III. *Caſtellæ*; JOANNE I. & MARTINO *Aragonum*; & JOANNE I. *Luſitaniæ Regibus*.

I. H*Enricus* inter Caſtellæ Reges hoc nomine *Tertius*, poſt *Joannis* patris obitum Rex proclamatus eſt. Undecim dumtaxat anoos natus erat, paucis adjectis diebus. Minori eius ætati regendæ, ac Reipublicæ procurandæ Tutores ab Ordinibus ſelecti. Eorum æmolatione ac diſſenſionibus res turbatæ. Acceſſit Luſitanici belli metus: qui tamen pactis in anoos qoindecim induciis fœliciter depulſus eſt. Interea Toletanus Archipræſul, Uxamenſis Epiſcopus, & Fuſſelenſis Abbas, ab æmulis capti ſunt ac detenti. Sacrarum Perſonarum & Eccleſiaſticæ Libertatis violationem *Clemens VII.* Anathemate in Regem Proceresque lato ultus eſt. Procurandæ Cenſuræ poteſtas *Dominico* Albienſi Epiſcopo, Sedis Apoſtolicæ Legato commiſſa. Crimen in Regis Coofilium rejectum, quem impuber ætas excuſabat. Pootificias literas *Mariana* exhibet libro 18. cap. 18. Quatoordecim annos natus, rerum adminiſtrationem cepit. *Catharinam* Leceſtriæ Ducis filiam uxorem duxit. *Ferdinando* fratri *Eleonoram* collocavit *Albuquerquium*. Bellum geſſit eum Luſitanis non inglorium. A *Tamerlane* Turcarum Imperatore legationem honeſtiſſimam ſuſcepit, ad eumque viciſſim miſit Oratores, *Alphonſum Paëz*, *Rodericum Gonſalvum*, & *Gometium Salazarium*, quorum extat *Itinerarium* ab ipſiſmet conſcriptum. Obiit *Henricus III.* Caſtellæ Rex, ab adverſa quâ plurimùm oſus eſt valetudine *Valetudinarius* appellatus, 8. Kal. Januarias, anno 1407. ætatis 27. Regni 17. Filios reliquit *Joannem* Regni heredem, *Mariam*, *Catharinam*. Fuit ingenio facili, miti, atque liberali. Proceres ad Regias arces tradendas, & auri pondus repræſentandum, quod Regiis vectigalibus occupatis debebatur, compulit, eùm primùm Regni adminiſtrationem ſuſcepit, animi magnitudine, conſilio, prudentiâ. Ejus illa vox fuit: *Populi-ſe execrationes ampliùs quàm hoſtium arma formidare.*

Henricus III. Caſtellæ Rex.

Cenſura in Regem Proceresque lata ob violatam Eccleſiæ libertatem.

Legationes.

Elogium.

II. Regnum Aragonum *Petri Cæremonioſi* obitu ad *Joannem* ejus filium pervenit. Qui ab armorum uſu negotiorumque tractatione abhorrens, muſicorum inſtrumentorum ac vocum ſymphoniâ, hiſtrionum nugis, choreis, conviviis, venationibus ita deditus erat, ac ſi non ad laudis & gloriæ, ſed ad omnia voluptatis ſtudia natus fuiſſet. Vivente Patre uxorem duxerat *Matham* ſeu *Martham*, Joannis Armeniacenſis Comitis ſororem

Joannes I. Rex Aragonum

ex

Google

ex qua filiam unicam ſuſcepit. Secundis nuptiis *Violantem* duxit *Roberti* Barenſis Ducis filiam, & *Joannis* Regis Chriſtianiſſimi neptem. Porro *Violanti*, & *Carrociæ Villaraguta* primariæ fœminę, quæ ejuſdem Reginæ gratiâ fruebatur, ſummam rerum permittebat princeps uxorius, Regni Ordines de luxu Aulæ emendando deliberarunt; & *Carroçiam* Regia exigi, ab omnique publicorum negotiorum cognitione abſtinere impetrarunt. Id in *Joanne* Aragonio laude dignum quòd Sapientum monita lubenter audiret, & ſi quando a recta Legum via aberaſſet, facillimè ſe ad rationem & æquitatem revocari pateretur *Clementem VII*, & *Benedictum XIII*. Avenioneoſes Pontifices veneratus eſt. *Benedicti* recèns creati literas ad ipſum datas exhibet *Zurita* in Indicibus pag.157. in Foxano nemore cùm venationi operam daret, portentoſæ magnitudinis lupâ excitatâ cùm eam inſequeretur, equo deturbatus, repente oppreſſus eſt 14. Kalendas Junii anno 1395. Prole virili caruit.

Martinus Rex Aragonum.

III. *Martinus* Monblanci Dux, ejus frater, ad Regni ſucceſſionem Lege, defuncti teſtamento, & voluntate gentis vocatus eſt, eo tempore Siciliæ motibus pacandis diſtrictus. Fuxenſis Comes, qui *Joannam* defuncti Regis filiam primogenitam duxerat, de Regno litem intendit. Regni Conventus Cæſaraugustæ habiti, eo repulſo communi voluntate *Martino* quamvis abſenti Regium inſigne, nomen poteſtatemque decreverunt. Cæſaraugustæ anno 1399. Aprili menſe, Regias Infulas ſuſcepit. Regnavit exinde annis undecim. Filii cognominis Siculi Regis ſuſtinuit orbitatem anno 1409. ab eoque Regni heres ſcriptus eſt. Obiit *Martinus* Rex Aragonius pridie Kalendas Junii, anno 1410. De his Regibus qui plura noſſe cupit, legat *Zuritam* in Indicibus, *Hieronymum Blancam*, & *Lucium Marineum Siculum*.

Joannes I. Rex Luſitaniæ.

IV. *Ferdinando* Luſitaniæ Regi abſque prole maſcula defuncto ſucceſſit *Joannes* ex impari matre frater, cùm *Joannem Andericum* Comitem, qui *Leonoræ* Reginæ gratiâ fretus rerum ſummam ad ſe trahebat, in Aula obtruncaſſet. Adversùs Caſtellæ Regem cognominem Luſitaniæ Regnum defendit, collatiſque ſignis inter Portum Molarum & vicum Aljubarotam, Caſtellanos fudit. Anno 1387. uxorem duxit *Philippam*, filiam *Joannis* Ducis Lenceſtrenſis. Ex ea ſuſcepit *Alphonſum*, qui anno ætatis 10. obiit, *Eduardum* Regni Succeſſorem, *Petrum* Ducem Conimbricenſem *Henricum* Ducem Viſcenſem, & Militiæ JESU CHRISTI Magiſtrum, *Joannem* Magiſtrum Militię *S. Jacobi*, & Portugalliæ Comeſtabilem; *Ferdinandum* Magiſtrum Militiæ Aviſienſis, Ciſtercienſis Ordinis, & *Iſabellam* quæ *Philippo*, Burgundiæ Duci nupſit. Hic verò ſubſiſtimus, de Geſtis *Joannis* Luſitani Regis reliquis ſermonem aliàs facturi, nempe in Sæculi 15. Hiſtoria, ad cujus numum 33. vitam Regnumque produxit.

Ejus Liberi.

CAPUT XII.

De Regibus Angliæ, XIII. & XIV. Sæculi.

ARTICULUS I.

DE JOANNE Rege, SINE TERRA nuncupato.

Controverſia de Jure Regni.

POſt *Richardi* Regis obitum, qui anno Sæculi Superioris poſtremo contigit, de Jure ſucceſſionis in Angliæ Regnum ditioneſque univerſas contentio fuit inter *Joannem* Moretoni Comitem *Richardi* fratrem, & *Arthurum* Comitem Britanniæ ejus nepotem, in quem *Gaufridi* patris, qui Regni abſque controverſia heres fuiſſet, ſi ſuperſtes vixiſſet *Richardo*, utpote natu major *Joanne* frater, Jura transfuſa videbantur. Andegaviæ, Cenomaniæ, & Turoniæ Proceres in *Arthuri* verba juravere. *Joannem* Normanni Ducem exceperunt, Regem venerati ſunt Angli. Ab *Huberto* Cantuarienſi Archiepiſcopo, 8. Kalendas Junii Londini inauguratus eſt, præſtito Sacramento, *Quod Sanctam Eccleſiam & ejus ordinatos diligeret, & eum ab incurſione malignantium indemnem conſervaret, perverſis Legibus deſtructis bonas ſubſtitueret, & rectam juſtitiam in Regno Angliæ exerceret*. Arthuri Jura *Philippus Auguſtus* Rex Chriſtianiſſimus protexit, copiaſque dedit, quarum ope Pictaviam ſub jugum mitteret. Eam in Provinciam progreſſus *Arthurus*, Mirabellum caſtrum obſidione cinxit, in quo *Alienora* Regina, *Joannis* Mater tenui ſtipata præſidio verſabatur. De Matris periculo certior factus *Joannes*, Mirabellum advolavit, hoſtem ab obſidione depulit, *Arthurum* Nepotem captum cum aliis plurimis Rothomagum abduxit. Ibi in Arce Nova incluſus, paulò poſt a *Joanne* trucidatus eſt. Ita fama tulit, minimè mendax. *Sed non multò poſt idem Arthurus ſubitò evanuit, modo ferè omnibus ignorato, utinam non ut fama refert invida!* (inquit *Matthæus Pariſius*) Henricus de *Knyghton* Leiceſtrenſis Canonicus lib.2. de Eventibus Angliæ *Arthurum a Joanne* occiſum non dubitanter ſcribit. *Joannes*, inquit, *malè venit ad Regnum. Nam Arthurum de Britannia, filium Godfridi fratris ſui doloſè occidit, qui jure hereditario debuit habuiſſe Coronam Regni Angliæ poſt mortem Richardi avunculi ſui*. Hanc ob cauſam juſtum bellum intulit *Joanni* Philippus Auguſtus.

Mattheus Paris.

Joannes Rex Arthurum Nepotem occidit.

Diſſidium inter Joannem Regem, & Innocentium III.

Orto poſtea graviſſimo diſſidio *Joannem* Regem inter & *Innocentium III.* occaſione *Stephani* Cantuarienſis Archiepiſcopi, quem Rex recipere nolebat, ejus electioni obſtinato animo repugnans, Pontifex ſacrorum juſtitium Angliæ indixit. *Joannes* Eccleſiaſticos omnes reditus invaſit. Excommunicationis Sententia hanc injuriam ultus *Innocentius* eſt. Quin etiam Regem Chriſtianiſſimum hortatus eſt ut Eccleſiæ injuriam armis ulciſceretur, & * *Rege Anglorum a Solio Regni expulſo, ipſe & Succeſſores ſui Regnum Angliæ jure perpetuo poſſiderent*. Gallici belli territus apparatu, & *Pandulphi* Legati Apoſtolici ſuaſione, *Joannes* Eccleſiæ facturum ſe ſatis juravit, & Cantuarienſi Archiepiſcopo, Epiſcopis & Monachis pacem conceſſit. Formulam pacis apud *Matthæum Pariſium*, ad annum 1213. pag.163. legere eſt. Regna etiam ſua Angliæ & Hiberniæ Eccleſiæ Romanæ, & *Innocentio III.* ejuſque Succeſſoribus reſignavit & con-

* Matthæus Paris.

Pax inita ſubjectione & reſignatione Regni In-

tu-

Innocentio III. & ejus ſucceſſoribus

tulit, datis ea de re in domo Militum Templi juxta Doveram Literis, quas idem *Pariſius* deſcribit, ſicut & Homagii formulam ab eodem Rege *Innocentio* præſtiti in Legati manibus. Addit, *Pandulphum* Legatum pecuniam, quam in arrham ſubjectionis Rex contulerat, conculcaſſe, Archiepiſcopo Dublinenſi dolente & reclamante. Secundùm hæc, Epiſcopis in Angliam revocatis, ac in integrum reſtitutis, excommunicationis vinculo ſolutos eſt.

Baronum Angliæ in Joannem Regem conjuratio.

Biennio poſt, Barones Angliæ conſpiratione factâ, Legum *Eduardi* Regis, & Libertatum ſibi & Regno Angliæ & Eccleſiæ Anglicanæ conceſſarum confirmationem a *Joanne* Rege armatâ manu exegerunt. Qui tempori ac neceſſitati ſerviendum atque cedendum ratus, ipſorum annuit poſtulatis. Chartam conceſſionis & confirmationis hujuſmodi Libertatum Hiſtoriæ ſuæ inſeruit *Matthæus Pariſius* ad annum 1215. pag. 177. & ſequentibus. Mox verò ipſum pœnituit, datiſque ad Summum Pontificem literis, conceſſionem illam ſuam irritam ab ipſo dici obtinuit. *Innocentii III.* Diploma, Literaſque commonitorias & comminatorias ad Barones legere eſt apud *Matthæum Pariſium* pag. 184. & 185. Proceres conjuratos paulò poſt a piorum communione Pontifex ſummovit, primò generatim, deinde nominatim eorumque crimen ex eo capite exaggeravit quod *Regnum ad Romanam Eccleſiam pertinens* perturbarent. Harum Cenſurarum tenorem *Matthæus Pariſius* repræſentat pag. 187. & 192. Civitatem etiam Londinenſem, & omnes Baronum terras Eccleſiaſtico ſuppoſuit Interdicto. Illi Regis Chriſtianiſſimi auxilium implorarunt, & *Ludovicum* Gallicæ Juventutis Principem ad Coronam Angliæ capeſſandam, Tyrannumque depellendum ſummo conſenſu evocarunt. Qui opem ipſis laturus, in Angliam trajecit anno 1216. Obiit Rex *Joannes Sine Terra*, in *S. Lucæ* Evangeliſtæ pervigilio, anno 1216. Eccleſiaſticis Sacramentis procuratus, & anima Chriſto Commendata, ſi tamen in ipſum verè credidit.

Ejus obitus.

Ipſum certè de Reſurrectione corporum, ac de aliis Chriſtianæ fidei capitibus malè ſenſiſſe, & quædam impia ac blaſphema ſæpe evomuiſſe, refert *Matthæus Paris.* Qui pium ob Regni ſui Donationem Eccleſiæ Romanæ factam prædicaret, is oppidò falleretur. Non enim religionis ſenſu id præſtitit, ſed ut rationibus privatis conſuleret, nullâ Reipublicæ curâ. Nec pium eſſe potuit, quod nec juſtum erat, nec prudens. Juſtum autem prudenſque non fuit Regnum, cujus Dignitatem, Jura Libertates tuendas ſuſceperat, ac juraverat Inaugurationis ſuæ tempore, alienare, & ſubjicere ſervituti. Laudabile fuiſſet Regiam munificentiam in Romanam Eccleſiam Matrem ſuam ſpiritualem explicare, ipſam muneribus ampliſſimis donare pium fuiſſet, ſed Regnum ipſi quoad temporale dominium addicere, abſque Ordinum conſenſu, levitatis & ſocordiæ fuit, non religionis. Ita pleriſque viſum eſt. Et quis id pietati tribuat, in eo præſertim Rege, qui Regnum Eccleſiæ Romanæ hoc pacto reſignatum atque donatum, nihilominus *Admiralio Murmelio*, ſeu Miramomelino Africæ, Marrochiæ, & Hiſpaniæ, tributarium reddere voluit, illudque ipſi obtulit miſſis Oratoribus; ad Chriſtianam Religionem etiam ejurandam paratus? *Significans eidem* (inquit Matthæus Pariſius) *quòd ſe & Regnum ſuum libenter redderet eidem, & dederet, & deditum teneret ab ipſo, ſi placeret ei, ſub tributo. Nec-non & Legem Chriſtianam, quam vanam cenſuit, relinquens, Legi Mahometi fideliter adhæreret.* Audita Legatione, Rex Barbarus librum, cujus ad lectionem attendebat, clauſit, & apud ſe pauliſper quaſi deliberans, Anglicanis Oratoribus reſpondit: *Modò conſpexi librum cujuſdam Græci Sapientis, & Chriſtiani nomine Pauli, cujus actus & verba mihi optimè complacent, & accepto. Unum tamen de ipſo mihi diſplicet, quòd in Lege ſub qua natus erat, non ſtetit; ſed ad alia tamquam transfuga & inconſtans avolavit. Et id dico de Domino veſtro Anglorum Rege, qui relictâ piiſſimâ & mundiſſimâ Lege Chriſtianorum, ſub qua naſcebatur, cerens & inſtabilis gliſcit transmeare.* Et addidit: *Novit qui nihil ignorat Deus omnipotens, ſi exlex eſſem, illam præ omnibus eligerem, & acceptans amplexarer.* Tum interrogatis Oratoribus de Angliæ ſtatu, ac de *Joannis* Regis moribus, ipſum ſprevit, atque execratus eſt. *Numquam*, inquit, *legi vel audivi, quòd aliquis Rex tam proſperum Regnum poſſidens ſubjectum & obediens, ſuum ſic vellet ſponte peſſumdare Principatum, & de libero facere tributarium, de ſuo alienum, de felici miſerum; & ſe alterius, tamquam ſine vulnere victum, dedere voluntati. Quin imò de multis legi & audivi, quòd ſanguinis effuſione ſibi libertatem compararent: modò autem audio quòd Dominus veſter, miſer, deſes & imbellis, qui nullo nullior eſt, de libero ſervus fieri deſiderat.* Hæc fabulæ ſimillima videri poſſent, niſi *Matthæus Paris* ea ſe audiviſſe ſcriberet a *Roberto* Londinenſi Clerico, qui Oratorum a *Joanne* Rege ad Miramomelinum Africæ miſſorum unus fuerat, magniſque muneribus ab ipſo fuerat ob præcipuam ſinceritatem donatus.

Joannes Sine Terra Regnum Angliæ Eccleſiæ Romanæ ex pietate non ſubjecit.

SCHOLION

Ad hunc Articulum, pag. 466. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc notam appoſuerunt: *Acriter reprehendit Regem Angliæ conſtituendo Regnum ſuum fiduciarium Eccleſiæ: quia id nec erat juſtum, nec pium; immo etiam Mahometanis ſubdere intendebat.*

R. *Joannem* Angliæ Regem Regnum ſuum Eccleſiæ Romanæ ex pietate non ſubjeciſſe quoad temporale dominium, ex aliorum Sententia refero. *Ita* (inquam) *pleriſque viſum eſt.* Joannem Regnum Eccleſiæ Romanæ hoc modo reſignatum atque donatum nihilominus Miramomelino Africæ & Marrochiæ tributarium reddere voluiſſe, refert *Matthæus Paris.* Hiſtoriæ res eſt. Id ſi ex pietate & reverentia erga Sedem Apoſtolicam, ſalvo jure alieno, factum eſſet a *Joanne* Rege, pietatem ejus commendaſſem, ſicut pietatem *Inæ* Occidentalium in Anglia Saxonum Regis commendavi, qui Monaſticæ Vitæ deſiderio flagrans, quamlibet Regni ſui domum tributo S. Petri denario dicto, addixit: quemadmodum etiam laudavi devotionem *Offæ* Orientalium in Anglia Saxonum Regis, qui pœnitentiæ & religionis ergo Romam profectus, Romanæ Eccleſiæ Tributo Regni ſui partes ſubjecit.

Nota.

QUi Joannis Angliæ Regis geſta perlegerit, non temerè judicabit regnum ſuum Romanæ Eccleſiæ fiduciarium reddidiſſe, non religione & pietate impellentibus, ſed timore, cùm videret Gallorum claſſem ad Angliam invadendam jam paratam. Minimè verò hac in re injuſtitiæ illum accuſarem, quamvis etenim & Ordinum conſenſum neceſſarium crederemus, tacitum ſaltem adfuiſſe ex eo dignoſcitur, quòd id præſtitit Epiſcopis, Magnatibus, Clero, populoque adſtantibus, ut narrant illius temporis Scriptores, nec aliquis fuit qui contradiceret.

AR-

ARTICULUS II.

De HENRICO III.

Matth. Pariſ.

POſt obitum *Joannis*, Rex Angliæ proclamatus eſt filius ejus primogenitus *Henricus*, præſente *Galone* Sedis Apoſtolicæ Legato: *Fecitque homagium Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, & Innocentio Papæ de Regno Angliæ & Hiberniæ; & juravit quòd mille marcas, quas Pater ejus Romanæ contulerat Eccleſiæ, fideliter perſolveret, quamdiu prædicta Regna teneret*. Domitis Lincolnienſi prælio Baronibus, cum *Ludovico* Principe Chriſtianiſſimi Regis filio pacem iniit. Anno 1225. Curiâ ad Weſtmonaſterium congregatâ, Libertates a Patre conceſſas Eccleſiæ ac Regno Anglicanis confirmavit, eâ lege, ut quinta-decima parte omnium rerum mobilium totius Angliæ tam a Viris Eccleſiaſticis, quàm a Laïcis donaretur. Anno 1232. cùm *Hubertum* Magnum Juſtitiarium in Jus vocaſſet, & ex Capella, ad quam confugerat, abreptum, in carcerem detruſiſſet, *Rogerus* Londinenſis Antiſtes Eccleſiaſticam vindicaturus libertatem, Regem convenit, increpuit, omnibus hujus violentiæ auctoribus excommunicationem interminatus eſt, niſi quamprimùm a vinculis liberatum ad ſacrum aſylum remitteret. Tam juſtæ petitioni Rex aſſenſum præbuit. Anno 1232. *Richardus* Comes Mareſchallus ægrè ferens, quòd Rex Pictavenſibus, quorum fidem expertus fuerat, Militiæ Aulæque Officia lubentiùs quàm Anglis committeret, a Rege deſecit, bellique civilis incendio Regnum deformavit; quod illius demum nece extinctum eſt. *Alienoram* filiam *Raymundi* Provinciæ Comitis Rex *Henricus* uxorem duxit anno 1236.

Romanarum Legationum & Reſervationum frequentia.

His temporibus frequentes Legationes a Romanis Pontificibus in Angliam mittebantur, quibus Epiſcoporum labefactabatur auctoritas; aliaque ex Reſervationibus Beneficiorum, & frequentibus exactionibus incommoda in indigenas redundabant, *Henrico* Rege ſeſe Papæ & Legatorum voluntati penitus accommodante. Quod Romanam Curiam ac Regem ipſum magnam in invidiam adduxit. Unde *Matthæus Pariſius* immodeſtus & maledicus Auctor [a] Regem magis ac magis *deliraſſe* inſolenter ſcribit, *& ſe voluntati Romanorum, præcipuè Legati, quem inconſultiùs advocaverat mancipaſſe; adeo ut videretur quaſi veſtigia ſua adorare: affirmans ſe tam in publico quàm in ſecreto, ſine Domini ſui Papæ, vel Legati conſenſu nihil poſſe de Regno diſponere, transmutare, vel alienare, ut non Rex, ſed Feudarius Papæ diceretur. His igitur, & aliis deliramentis, Rex omnium Nobilium ſuorum corda crueutavit*. Legatum Apoſtolicum *Ottonem* a Rege convivio exceptum, *in eminentiori loco menſæ, ſcilicet in Regali Sede, quæ in medio menſæ eſt, non ſine multorum obliquantibus oculis collocatum*, refert idem Auctor ad annum 1241. pag. 371. Tantus honos Apoſtolicæ Legationi habebatur. Bellum adversùs Regem Chriſtianiſſimum *Ludovicum IX.* infœlix geſſit *Henricus III.* ad Talleburgum datus in fugam, ad Xantonas profligatus, obtentis induciis in Angliam redire compulſus eſt, anno 1243.

[a] Ad annum 1237.

Matthæus Pariſ. immodeſtus & maledicus Auctor.

Honor Legato Apoſtolico habitus.

Henricus III. cum Innocentio IV. de Reſervationibus Beneficiorum expoſtulat.

De Reſervationibus & exactionibus Romanæ Curiæ cum Summo Pontifice *Innocentio IV.* expoſtulavit ſcriptis ad eum literis, quas refert *Matthæus Pariſius* ad annum 1244. pag. 422. *Tot & tantis (inquit) Eccleſia Anglicana onerata ſunt hujuſmodi Proviſionibus, quòd non ſolùm Patroni, & hi quorum intereſt conferre Beneficia Eccleſiaſtica, Jure ſuo defraudantur, verùm etiam multa deficiant opera charitatis... Cùm igitur Sedes Apoſtolica ita petentibus debeat eſſe favorabilis, quòd Jus alterius non lædatur, Paternitatem veſtram duximus exorandam, quatenus ab hujuſmodi Proviſionum conceſſione diſſimulare, vel ad tempus deſiſtere veſtræ placeat Sanctitati. Interea Paternitati veſtræ ſupplicamus, quatenus Jura noſtra & Libertates, quæ non aliena, ſed propria poteſtis meritò reputare, paternâ ſolicitudine velitis tueri, & illæſa & integra conſervare, nec aliquorum ſuggeſtionibus eaſdem velitis in veſtra Curia aliquatenus perturbari. Nec contra nos veſtra Sanctitas moveatur, ſi in aliquibus tenori Mandatorum veſtrorum obviavimus, cùm ad hoc nos compulerit clamor conquerentium, qui nemini debemus in ſuo Jure deeſſe, ſed ex conceſſo nobis a Deo Regiæ Dignitatis Officio, in civilibus plenam juſtitiam exhibere*. Conſtitutionem Anglicanæ Eccleſiæ Regnoque gravem ediderat *Innocentius IV.* cujus executionem FF. Minoribus commiſerat, quâ ſancitum erat ut bona decedentium inteſtatorum in Romani Pontificis uſum cederent. Hanc verò cogentibus Cardinalibus ante obitum revocavit, *Matthæo Pariſio* teſte, ad annum 1247. pag. 485. Eodem anno Rex *Henricus* de Juriſdictionis Eccleſiaſticæ finibus regundis Edictum tulit, quo vetuit ne Judices Eccleſiaſtici Laïcorum cauſas cognoſcerent, niſi de *matrimonio* vel *teſtamento* quæſtio eſſet. Ita refert *Matthæus Paris*.

Generale Parlamentum.

Anno 1248. Generale Parlamentum Londini celebratum eſt, in quo Epiſcopi ac Proceres Regem rogarunt ne ſubditis æquiorem ſe præberet, ne gravibus & enormibus exactionibus ipſos opprimere pergeret, ne alienigenis Regni beneficia, munera, bonaque diſtribueret; ne Juſtitiarium, Cancellarium, & Theſaurarium niſi communi Ordinum conſenſu eligeret; ne Epiſcopatus & Abbatias vacantes, quas ad deſtructionem uſque depauperabat, in manu diutiùs teneret. Hæc verò ſe emendaturum pollicitus eſt; ſed convocatos paulò poſt Proceres ſuperbè excepit, ſeque leges ab eis negavit accepturum.

Matth. Pariſ.

Henricus III. a S. Ludovico Rege Pariſiis exceptus.

Anno 1254. in Franciam, cum licentia *S. Ludovici* Regis transfretavit, ab eoque Pariſiis apparatu feſtiviſſimo ſuſceptus eſt. Refert *Matthæus Pariſius* Regem Chriſtianiſſimum in convivio quo ipſum excepit, primum locum tenuiſſe. DOMINUS REX FRANCORUM, inquit, QUI TERRESTRIUM REX REGUM EST, *tam propter ejus cœleſtem inunctionem, cùm propter ſui poteſtatem, & militiæ eminentiam, in medio ſedebat, & Dominus Rex Angliæ a dextris, Rex Navarræ a ſiniſtris. Et cùm niteretur Dominus Rex Francorum aliter ordinare, ut videlicet Dominus Rex Anglorum in medio & eminentiori loco ſederet, ait Dominus Rex Angliæ: Non, Domine mi Rex, decentiùs ſedetis modò, ſcilicet in medio, & digniùs: Dominus enim meus Rex es, & eris, & ſupereſt cauſa*.

Henricus III. Angliæ Rex Eccleſiæ Libertati & Juriſdictioni infeſtus.

Longè diſſimiles erant *Henrici III.* Anglorum Regis, & *Ludovici IX.* Regis Chriſtianiſſimi mores. Hic ſiquidem Eccleſiam ac Viros Eccleſiaſticos tuebatur, fovebat, beneficiis augebat: Ille verò Eccleſiæ libertatem opprimebat, & horrendis exactionibus Clerum affligebat, Juriſdictionem Eccleſiaſticam evertebat. Id probant Articuli circiter quinquaginta gravaminum ab Anglicanis Præſulibus in ſcriptum redacti anno 1257. ut congruo tempore de illis coram Rege & Magnatibus expoſtularent. Illos exhibet *Matthæus Pariſius* in Additamentis, pag. 129. & ſequentibus.

Cùm Francorum Rege pacem init.

Anno 1259. Rex *Henricus* pacem iniit cum *S. Ludovico* Francorum Rege, quâ pactis trecentis millibus librarum Turonenſium, Juribus omnibus ad

Digitized by Google

Supplem. Pariſii.

ad Ducatum Normanniæ & Andegaviæ Comitatum in perpetuum ceſſit, illaque nomina e ſuis titulis expunxit.

Henrici Regis Baronumque diſſidium.

Anno 1260. Barones conſpiratione factâ Regem in Conventu Oxonienſi compulerunt, ut Statuta quædam pro Regni (ut ajebant) commodo, & Majeſtatis ipſius utilitate condita confirmaret ac juraret. Inprimis ut alienigenæ omnes ſub pœna capitis ex Inſula exirent. Verùm cùm Rex coacti Juramenti vinculo ab *Alexandro IV.* Pontifice Maximo ſolutos eſſet, auctum diſſidium eſt, *Eduardo* Anglicanæ Juventutis Principe, qui eadem Statuta juraverat, a Baronibus ſtante contra Patrem Anglicani, Gallicanique Præſules pro pace & concordia ſatagentes effecerunt, ut Rex Angliæ Proceresque, Sancti Regis Galliarum *Ludovici* Judicio controverſiam omnem permitterent.

S. Ludovicus Rex Galliarum controverſiæ arbiter electus.

Is die 23. Januarii in frequenti Epiſcoporum Procerumque Conventu Ambiani celebrato, cui Rex & Regina Anglorum interfuere, ſecundùm eumdem Regem contra Barones Sententiam tulit, & Oxonienſia Statuta irrita eſſe ac fore pronuntiavit: ita tamen ut Magnæ Chartæ Regis *Joannis* nihil propterea derogatum eſſet. In Sancti Regis Judicio non acquievere perduelles Angli, paucis e Procerum numero exceptis, qui ad Regem tranſierunt. Ad arma ventum eſt. Anglia tota bello civili conflagravit.

Bellum civile.

Rex *Henricus*, ejuſque frater *Richardus*, & *Eduardus* primogenitus, in Conjuratorum poteſtatem venere, anno 1264. *Urbanus IV.* Pontifex Maximus *Guidoni* S. R. E. Cardinali Sabinenſi Epiſcopo Legationem Apoſtolicam impoſuit, ad revocandum Anglicanos Proceres ad pacem & Regis obedientiam. At ille in Angliam transfretare non valens, navigio Quinqueportuum Mare occupante, quoſdam Epiſcopos ex Anglia ad ſe Ambianum primò, deinde Boloniam evocavit. Quibus Sententiam excommunicationis & Interdicti, auctoritate Pontificiâ latam in Barones, omneſque Regi Angliæ perduelles, & in civitatem Londinenſem & Quinqueportus, publicandam & executioni mandandam commiſit. Ita narrat *Pariſii* Continuator, qui hæc perperam refert ad annum 1265. Quæ tamen anno ſuperiore contigiſſe hinc conſtat, quòd *Guido* Cardinalis ſucceſſerit *Urbano IV.* qui anno 1264. Obiit 6. Nonas Octobris. Eadem narrat *Matthæus Weſtmonaſterienſis*. E cuſtodia interim evaſit *Eduardus* Princeps, & prælio cum *Simone* Leïceſterenſi Comite, conjuratorum capite commiſſo, perduellium exercitum fudit, In pugna cecidit *Simon* fax belli, quem *Pariſii* Continuator laudibus extollit immeritum, & *B. Roberti* Lincolnienſis Epiſcopi conſilio ad arma contra Regem pro patriæ libertate ſumenda, ſpe remiſſionis peccatorum, & Martyrii palmâ propoſitis, incitatum: poſt mortem etiam miraculis claruiſſe, quæ ob metum Regum publicata non fuerint, mentitur.

Matthæi Pariſii Continuator refellitur.

Sanè hæc inepta eſſe, abſurda, & ab homine imperito ac judicii experte ſcripta nemo non videt, qui Dei Lege imbutus eſt. Scilicet Vir Sanctus, qualem fuiſſe *Robertum* prædicant, auctor fuiſſet Comiti, ut adversùs Regem rebellaret, funeſtumque bellum Domino ſuo inferret, ſeditionibus, incendiis, cædibus, patriam miſerum in modum fœdaret: ac *Simon* perduellis, excommunicatus, miraculis poſt mortem claruiſſet! Hæc a conjuratis conficta, & a nugaci illo Monacho imprudenter ſcriptis prodita, evidens eſt. Rex filii virtute libertati, Regiæque poteſtati reſtitutus, convocato apud Wintoniam Parlamento, conjuratorum duces in carcerem detrudi juſſit, exheredavitque. Nondum tamen belli civilis incendium reſtinctum eſt. Conjuratorum partes ſuſtinuit *Simon Junior*. Anno 1265. *Ottobonus* Cardinalis a *Clemente IV.* in Angliam Legatus, congregatâ ad Weſtmonaſterium Synodo, Anathematis fulmina conjuratos jaculatus eſt; teſte *Matthæo Weſtmonaſterienſi*. Anno ſequenti, *Simon* Junior ſuam cum Rege reconciliationem Apoſtolici Legati & Regis Germaniæ permiſit arbitrio: ejuſque pace conjuratorum vires imminutæ ſunt: necdum tamen arma depoſuere, exheredationis injuriam ulciſci conſtituentes. Anno 1267. *Ottobonus* Sedis Apoſtolicæ Legatus, Concilio apud Northamtonam celebrato, Epiſcopos omnes & Clericos, qui *Simoni* Comiti contra Regem adhæſerant, anathemate confixit. Conjurati ejus monita ſententiaſque contempſerunt, & appellarunt *Ad Sedem Apoſtolicam, & etiam ad Generale Concilium; vel ſi neceſſe foret, ad Summum Judicem*. Ita refert Pariſii Continuator.

Anno 1269. *Eduardus* Regis Angliæ primogenitus, cum Patris licentia ſacræ Militiæ nomen dedit, & *S. Ludovico* Francorum Regi impignoratâ Aquitaniâ, neceſſariam ad expeditionis ſumptus pecuniam ab ipſo accepit. Obiit *Henricus III.* Angliæ Rex Eccleſiæ Sacramentis procuratus, anno Chriſti 1272. Regni 56. ætatis 75. decimoſexto Kalendas Decembris. Miraculis poſt obitum celebrem *Matthæus Weſtmonaſterienſis* fabulatur.

Henrici III. Regis obitus.

Ejus erga Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium pietas laude digna. Tres enim Miſſas ſolemnes quotidie audire, & pluribus privatim celebrantibus adeſſe ſolitum, & dexteram Sacerdotis Chriſti Corpus elevantis oſculari, *Walſinghamus* auctor eſt: cùmque *S. Ludovicus* ipſi ſuaderet, ut interdum Conciones audiret potiùs quàm tot Miſſis intereſſet, reſpondiſſe: *Malle ſe Amicum ſuum ſæpius videre, quàm de eo loquentem, licèt bona dicentem audire.*

Henrici III. pietas erga Sanctum Miſſæ Sacrificium.

SCHOLION I.

In hoc Articulo, pag. 469. Edit. primæ, hanc propoſitionem notant Religioſi Cenſores: *His temporibus frequentes erant Legationes Pontificiæ in Angliam, quibus Epiſcoporum labefactabatur auctoritas.*

R. Hiſtorica veritas eſt, coævorum & ſupparium Auctorum teſtimoniis probata.

SCHOLION II.

Ad ejuſdem Articuli paginam 470. hanc notam appoſuerunt Religioſi Cenſores: *Multa de Reſervationibus & exactionibus Romanæ Curiæ.*

R. Scripſi *Henricum II.* Angliæ Regem de Reſervationibus & exactionibus Romanæ Curiæ cum *Innocentio Quarto* Pontifice Maximo expoſtulaſſe. Nihil ampliùs eo loci dixi. Hæc autem mera facti quæſtio eſt.

SCHOLION III.

In eodem Articulo, pag. 472. Religioſi Cenſores hanc narrationem notant: *Rex Henricus de Juriſdictionis Eccleſiaſticæ finibus regundis Edictum tulit, quo vetuit ne Judices Eccleſiaſtici Laicorum cauſas cognoſcerent, niſi de Matrimonio & teſtamento quæſtio eſſet.*

R. Ita refert *Matthæus Paris* a me citatus. Hiſtoriæ res eſt.

SCHOLION IV.

Ibidem hanc propoſitionem notant Religioſi Cenſores: DOMINUS REX FRANCORUM TERRESTRIUM REX REGUM EST.

R. Verba ſunt *Matthæi Pariſii* Anglicani Hiſtorici, ibidem explicantis quo ſenſu terreſtrium Regem Regum Regem Francorum appellaverit,

ſci-

ſcilicet propter cœleſtem unctionem, propter ſummam potentiam; propter militiæ eminentiam. Nemo niſi gloriæ Regum Chriſtianiſſimorum æmulus id reprehendet, vel impatienter & ægrè feret.

Nota.

VErè poſt annum Chriſti milleſimum Romanorum Pontificum legationes frequentiores eſſe cepere, ad retundendas ſimoniam & incontinentiam, quæ ferè totum Occidentis clerum infecerant. Uſque dum autem fidei puritas morumque ſanctitas unicum fuit Legatorum negocium, hujuſmodi Legatos orbis Chriſtianus ſummâ excepit veneratione. At ubi privatis commodis indulgere ceperunt, non exiguæ adversùs illos inſonuere querelæ in Anglia potiſſimùm, ubi beneficiorum reſervationes & pecuniarum exactiones ægerrimè ferebantur: unde romani Pontifices non ſemel iis exceſſibus occurrere ſatagerunt. Legendus Thomaſſinus *Vet. & Nov. Eccl. Diſcipl. p. 1. l. 2. c. 119. p. 2. l. 1. c. 52. & p. 3. l. 1. c. 75.*

Nota.

NIL mirum, ſi Henricus III. edicta juriſdictionis eccleſiæ fines coarctantia publicaverit, totus enim erat in opprimenda eccleſiaſtica libertate, ut ipſe Natalis oſtendit S. Ludovici mores cum ipſius Henrici moribus comparando.

ARTICULUS III.

DE EDUARDO I.

HEnrico Rege defuncto, *Robertus de Kylvvarby* Cantuarienſis Archiepiſcopus ex Ordine FF. Prædicatorum aſſumptus, unà cum cœteris Epiſcopis & Proceribus Angliæ, *Eduardum* ejus Primogenitum, Regem Londini proclamavit, In Angliam redux, Dominica infra Octavas Aſſumptæ Virginis innnctus in Regem eſt, & cum *Alienora* Conjuge coronatus. Walliæ Principi pacem roganti certis conditionibus conceſſit, anno 1278. Anno 1290. quæſtione in Magiſtratus habita ad querimonias popularium, omnes pene exauctoravit. Anno 1292. in Parlamento Northumbriæ habito, conſoltis Prælatis, & utriuſque Juris peritis, revolutiſque Annalibus, Antiſtites ac Proceres Regni Scotiæ vocavit, Jus ſuum ſuperioris Dominii in iſtud Regnum aſſeruit, illud ut agnoſcerent poſtulavit, & uſque ad effuſionem ſanguinis ſe defenſurum profeſſus eſt. Principes qui Jus ſucceſſionis in Scotiæ Regnum ſibi vendicabant, illum ceu Dominum Superiorem venerati ſunt, ipſique cuſtodiam, ſive (ut loquuntur) ſaiſinam dicti Regni contulerunt, donec contendentibus jus dixiſſet. Causâ diſcuſſâ, Rex *Eduardus* Regnum Scotiæ *Joanni de Balliolo* adjucavit, & abſque mora reſtituit, cùm Homagii officio perfunctus eſſet. Inſtrumenta hancce cauſam ſpectantia, apud *Thomam Vvalſinghamum* pag. 56. & ſequentibus legere eſt.

Eduardus I. jus ſuum ſuperioris Dominii in Scotiæ Regnum vindicat,

Bellum Aquitanicum a *Philippo Pulchro* Rege Chriſtianiſſimo ſuſtinuit. Pax Reges inter ſancita & duplici affinitate confirmata eſt, agente Summo Pontifice *Bonifacio VIII.* Convenit ut Angliæ Rex *Margaretam* Regis *Pulchri* Sororem, illiuſque filius ejuſdem Chriſtianiſſimi Regis filiam uxorem ducerent, certis dotibus definitis. Interim Aquitaniæ Ducatus Pontificiæ cuſtodiæ traderetur, quouſque diſcuſſo utriuſque Regis jure, legitimo Domino redderetur. Angliæ Rex naves, merceſque ſuperſtites, quarum captio occaſionem bello dederat, Gallis reſtitueret. Hæc anno 1300. geſta narrat *Vvalſinghamus*.

Pactum cum Rege Francorum conſicit.

Bellum Scoticum

Scotos etiam inſigni prælio profligavit *Eduardus*. Ad ſexaginta millia cecidere. Rex Proceresque Scotorum nudè & purè ſe ac Regnum Regis voluntati permiſerant. *Joannes de Balliolo* exauctoratus, & Londonias ad Turrim miſſus erat. Hâc pœnâ violatam fidem, & defectionem ad Regem Francorum luerat anno 1298. *Bonifacius VIII.* Pontifex Maximus Scotorum partes tuitus eſt; juſſitque Regi ut Epiſcopos, Abbates, Electos, & quoſcumque Scotiæ gentis captivos detinebat, in libertatem aſſereret, Miniſtroſque ſuos e Regno Scotiæ revocaret. Si verò ſibi ad Scoticum Regnum jus eſſe contenderet, Procuratores cum omnibus ſuæ cauſæ inſtrumentis ac munimentis ad Sedem Apoſtolicam mitteret, finitivam Sententiam auditurοs. Jus ſuum ſcriptis ad Summum Pontificem literis *Eduardus* Rex declaravit, atque tuitus eſt præmiſsâ conteſtatione, quòd non in forma, nec in figura Judicii, ſed omnino extra Judicium rationes juris ſuis proferret. At Angliæ Proceres ad ejus ſanctitatem ſcripſere de Regiis Juribus & temporalibus. Angliæ Regem coram aliquo Judice Eccleſiaſtico vel ſæculari reſpondere non debere; nec Sedis etiam Apoſtolicæ Judicium ſubire. *Nec ullis temporibus* (inquit) *ipſum Regnum in temporalibus pertinuit, vel pertinet ad Eccleſiam ſupra dictam. Quin immo idem Regnum Scotiæ Progenitoribus dicti Regis noſtris Regibus Angliæ, atque ſibi feodale extitit ab antiquo. Nec etiam Reges Scotorum & Regnum aliis quàm Regibus Angliæ ſubfuerunt, vel ſubjici conſueverunt: neque Reges Angliæ ſuper Juribus ſuis in Regno prædicto, aut aliis ſuis temporalibus coram aliquo Judice Eccleſiaſtico vel ſæculari, ex præeminentia ſtatus ſui Regiæ Dignitatis, & conſuetudinis cunctis temporibus irrefragabiliter obſervata reſponderunt, aut reſpondere debebant. Unde habito tractatu & deliberatione diligenti ſuper contentis in Literis veſtris memoratis, communis, concors, & Unanimis omnium noſtrûm & ſingulorum conſenſus fuit, & erit inconcuſſè, Deo propitio, in futurum:* QUOD PRÆFATUS DOMINUS NOSTER REX SUPER JURIBUS REGNI SCOTIÆ, AUT ALIIS TEMPORALIBUS, NULLATENUS RESPONDEAT JUDICIALITER CORAM VOBIS, *nec Judicium ſubeat quoquo modo, aut Jura ſua prædicta in dubium quæſtionis deducat: nec ad veſtram præſentiam Procuratores aut Nuntios ad hoc mittat: præcipuè cum prædicta cederent manifeſtè in exheredationem Juris Coronæ Regni Angliæ & Regiæ dignitatis, ac ſubverſionem Status ejuſdem Regni notoriam; nec non in præjudicium Libertatis, Conſuetudinum & legum paternarum, ad quarum obſervationem & defenſionem ex debito præſtiti Juramenti adſtringimur, & quæ manu tenebimus toto poſſe & totis viribus cum Dei auxilio defendemus. Nec etiam permittemus aut aliqualiter permittemus, ſicut non poſſumus, nec debemus, præmiſſa tam inſolita, indebita, præjudicialia, & aliàs inaudita, prælibatum Dominum noſtrum Regem, etiamſi vellet, facere, ſeu modo quolibet attentare. Quocirca Sanctitati veſtræ reverenter & humiliter ſupplicamus, quatenus eumdem Dominum noſtrum Regem, qui inter alios Principes orbis terræ Catholicum ſe exhibet, & Romanæ Eccleſiæ devotum Jura ſua, Libertates, Conſuetudines, & Leges prædictas, abſque diminutione & inquietudine pacificè poſſidere, ac illibata perſiſtere benignius permittatis.* Regis *Eduardi* & Baronum Angliæ Literas ad *Bonifacium VIII.* in Hiſtoria Anglicana *Vvalſinghami*, ad

Regum causam ad ſuum Tribunal trahere nititur Bonifacius VIII.

Angliæ Proceres ſummo conſenſu ad Bonifacium VIII. Pontif. Max. ſcribunt Reges de Reges temporalibus Juribus coram aliquo Judice Eccleſiaſtico reſpondere non debere, nec Sedis Apoſtolicæ ſubjacere Judicio.

ad annum 1302. legere eſt. Armis Jus ſuum perſecutus *Eduardus*, Scotiam ſubegit anno 1304. Verùm *Robertus de Brus*, uſurpato Scotiæ Regno bellum adversùs Anglos brevì redintegravit.

Eduardi I. obitus, ſupremaque Mandata. Anno 1308. Rex *Eduardus* jam annis gravis dyſſenteriâ correptus, filium cognominem vocavit, ſuprema ſua Monita excepturum: ipſique juſſit ne poſt obitum ſuum ad Coronam Angliæ ſuſcipiendam feſtinaret, donec paternas injurias in Scotos honorificè ultus eſſet. Præcepit etiam ut oſſa paterna in aliquo vaſe recluſa ſecum deportaret, donec totam Scotiam pervagatus, hoſtes omnes ſuperaſſet. *Quoniam* (inquiebat ſuperbus Princeps) *nullus te poterit ſuperare, dum oſſa mea tecum feceris deportari*. Bellum ſacrum voverat, ſed Scotico bello diſtentus votum implere non potuit. Id tamen compenſavit, triginta duarum millium librarum ſummam legans, ad exhibendum centum & quadraginta Equites in ſubſidium Terræ Sanctæ, in quam Cor ſuum ab ipſis deferri mandavit. Obiit pridie Nonas Junii, anno ætatis 68. Regni 35.

SCHOLION.

In hoc Articulo, pag.478. hanc propoſitionem notant Religioſi Cenſores: *Regnum Scotiæ in temporalibus non agnoſcit Papam uti Superiorem, neque ab eo ceu judice ſententiam expectare debet*.

R. Non ego, ſed *Eduardus I.* Angliæ Rex, & Barones Angliæ ita ſcribunt ad *Bonifacium VIII.* me reſcrente. Id compertum eſt ex ipſorum literis, quas Anglicanæ Hiſtoriæ ſuæ inſeruit *Thomas Vualſinghamus*. Illarum verba deſcripſi. Leges Hiſtoriæ ſecutus ſum.

ARTICULUS IV.

De EDUARDO II.

EDuardo I. Angliæ Regi filius cognominis ſucceſſit, *non tam jure hæreditario, quàm unanimi aſſenſu Procerum & Magnatum*; ut *Vualſinghamus* obſervat 12. Kalendas Martii, anni 1309. cum *Iſabella* conjuge Regis Chriſtianiſſimi filia coronatus eſt. Gloriæ ſuæ maculam ſtatim inuſſit, cum Ceſtrenſem Epiſcopum *Vualterum de Langtona* Regni Theſaurarium, & paterni Teſtamenti Executorem præcipuum, carceri mancipavit atque vexavit, executione hujuſmodi impeditâ.

Parlamentum. Anno 1311. Parlamentum Londini celebratum eſt, in quo Rex Magnam Chartam *Joannis Regis* aliaſque Leges Eccleſiæ & Regno utiles confirmare, earumque executionem jurare compulſus eſt. Communi Procerum conſilio decretum fuit, ut alienigenæ Curia Regnoque pellerentur: Rex pravos Conſiliarios a ſe removeret: omnia Regni negotia cum Cleri Procerumque conſilio deinceps tractaret: bellum non moveret, vel extra Regnum diverteret ſine communi conſenſu: *Petrum de Gaverſton* virum ſuperbum & publicæ pacis perturbatorem, Regno excedere juberet. *Bellum civile.* Hujus viri imprudens & obſtinatus amor Procerum arma in Regem convertit, qui ipſum ab exilio honorificè revocaverat, ad ejuſque nutum Rempublicam adminiſtrabat. Rex cum amico fugit. Petrus in Procerum venit poteſtatem; nec Regis gratia prohibuit quo minùs capite truncaretur. *Romanus Pontifex ſequeſter pacis intercedit.* Summus Pontifex pacis per Legatos ſequeſter interceſſit; Regnique Præſules operam navarunt omnem ut concordia Regem inter & Barones iniretur. Pontificios Legatos ne quidem audire, aut Pontificias literas legere Proceribus placuit, ſed reſponderunt: *Se in Regno multos habere probos & literatos Epiſcopos, quorum conſiliis uti volebant, & non extraneorum, quibus non eſſet cauſa cognita commotionis ſuæ: præciſèque dixerunt, ſe nullo modo perm iſſuros, ut aliquis alienigena vel forenſis intromitteret de factis ſuis, aut quibuſcumque negotiis eos tangentibus infra Regnum*. *Procerum ſuperba reſponſio.* *Pax confecta.* Regni verò ſatagentibus Epiſcopis, pax Regem inter & Proceres conciliata eſt anno 1313. Scotos, *Bonifacius VIII.* protexerat, *Joanne XXII.* ob defectionem a Rege Anglorum Cenſuris Eccleſiaſticis perſecutus eſt. Sic *Thomas Vualſinghamus.*

Mulciber in Trojam, pro Troja ſtabat Apollo

Novum diſſidium. Anno 1321. novum Regem inter & Barones ortum diſſidium, quòd *Hugonem Spencerium* utrumque, patrem & filium, Rex gratiâ ſuâ præ cæteris ornaret foveretque, ac eorum conſiliis & miniſterio Rempublicam regeret. Barones ad arma. Rex ut conjurationem diſſolveret, eorum annuit voluntati. Sed paulò poſt ultionis avidus, ductis in ipſos copiis, bellum civile magis accendit. Thomas Lancaſtriæ Comes captus, illutus, capite plexus eſt,

Parlamentum. Anno 1324. cùm Rex in Parlamento Londini celebrato pecuniarium ſubſidium tam a Clero quàm a populo exigeret ad nobilis viri *Joannis de Britannia* Richmundiæ Comitis, qui captivus apud Scotos erat, redemptionem, reſponſum eſt; Pro Rege dumtaxat, Regina, & filiorum Regis Primogenito contributionem faciendam. *In Herefordienſem Epiſcopum læſæ Majeſtatis accuſatum manus violentas injici Clerus Anglicanus non patitur.* In eodem Parlamento læſæ Majeſtatis accuſatus eſt *Adamus* Epiſcopus Herefordienſis coram Rege & Proceribus univerſis. Ille ſe reſponſurum negavit *ſine Cantuarienſis Archiepiſcopi auctoritate, & Coëpiſcoporum conniventia vel conſenſu*. Antiſtites ſinguli Regis clementiam pro Collega implorabant. Sed cùm Rex eorum precibus non flecteretur, Clerus univerſus dictum *Epiſcopum & membrum Eccleſiæ vindicavit*. Cantuarienſis igitur Archiepiſcopi cuſtodiæ commendatus eſt. Poſt aliquot dies, cùm Rex Epiſcopum iterum conveniſſet, *Cantuarienſis, Eboracenſis, & Dublinenſis Archiepiſcopi, cum aliis decem Epiſcopis, erectis Crucibus ad locum Judicii cum omni celeritate venerunt, & Confratrem eorum, & Coëpiſcopum in ſuam cuſtodiam ſuſceperunt, & abduxerunt, injungentes firmiter ex parte Dei, & ſub pœna anathematis, ne quis in eum manus præſumeret injicere violentas*. Rex nihilominus quæſtionem de objectis haberi juſſit. Adfuere teſtes, (neque enim volente Rege deeſſe poterant) qui Epiſcopum reum affirmarunt. Ejus reditus, terraſque omnes fiſco Rex addixit, omnique ſupellectili & annonâ ſpoliari permiſit. Epiſcopus verò ſub tutela Cantuarienſis Archiepiſcopi remanſit, gratiam Regis expectans. Ita refert *Vualſinghamus*.

Pax cum Rege Francorum confecta. *Eduardo II.* diem dixerat *Carolus IV.* Rex Chriſtianiſſimus, quòd homagium pro Aquitaniæ Ducatu non præſtitiſſet. Non comparuit Anglus. Rex Francorum in Aquitaniam bellum intulit. Miſſæ ad Regem Chriſtianiſſimum de pace Legationes cùm a Rege Anglorum, tum a Summo Pontifice, nihil impetrarunt. Miſſa tamen *Iſabella* Angliæ Regina Regis Chriſtianiſſimi Soror pacem confecit his conditionibus: Ut Rex Angliæ filio ſuo primogenito *Eduardo* Aquitaniæ Ducatum, & Comitatum Pontivi conferret: Ut Rex Franciæ a Juvene Principe Homagium reciperet, eique ſtatim dicti Ducatûs & Comitatûs Inveſtituram traderet. Conditiones impletæ. *Iſabella Regina*, & Anglicæ Juventutis Princeps *Eduardus*, anno integro in Francia manſere. Uxorem filiumque tamquam Regni inimicos, & Regiorum inimicorum fautores Londini proclamari juſſit Rex *Eduardus*; illoſque cum omnibus clientibus exula-

Digitized by Google

Civile Bellum.

lare. *Iſabella*, Comitis Hannoniæ, qui filiam ſuam *Philippum Eduardo* Principi deſponderat, & Anglicanorum Præſulum auxiliis, cùm in Angliam trajeciſſet, ingeotem conſlavit exercitum: Caſtra plurima Reginæ ſe dediderunt. Cùm villa Caſtroque de Briſtollia potita eſſet, *Hugo Spencerus* pater, ipſius inimicus, ad clamorem vulgi furcâ latronum ſuſpenſus eſt. Rex cum *Spencerio* Juniore, aliiſque familiaribus pauciſſimis fugiens extra Regnum, quotidianis citationibus in exercitu Reginæ vocabatur ad Regnum reſumendum, ſi optimis legibus conſiliiſque ipſum regere vellet. Quo non comparente, Regni Proceres inito Herefordiæ conſilio *Eduardum* filium Regis communi ſententiâ Regis Cuſtodem proclamarunt, ipſique fidelitatem juravere. Rex cum quibuſdam e ſuis in Wallia captus, *Hugo Spencerus* Junior inimicus Reginæ, Regnique perturbator, capite plexus eſt; alii Proceres qui Regis familiaritate ad Regni perniciem abuſi fueraot, e medio ſublati.

Eduardus II. Parlamenti ſententiâ Regno abdicatur. Eduardus junior ejus filius Rex ſalutatur.

Anno Chriſti 1327. ante feſtum Epiphaniæ, Regina eum filio Londini incredibili gaudio ſuſcepta eſt. Illuc Proceres ad Parlamentum celebrandum convenere. Cunctorum una fuit Sententia: *Regem indignum diademate, & proptee plures articulos deponendum, & Eduardum filium ejus primogenitum unanimiter eligendum*. Quod quidem executioni mandatum eſt. Regina de viri abdicatione ſe graviter dolere ſimulavit. *Eduardus* Princeps juravit ſe invito patre Coronam numquam ſuſcepturum. Ideo communi Decreto miſſi ſunt ad *Eduardum Seniorem* ex omnibus Ordinibus Oratores, qui totius Regni nomine ipſi filii electionem nontiarent; & ad abdicationem compellerent. Ille filii electionem probavit, & Regiæ Dignitatis Inſignia Oratoribus tradidit. Junior igitur *Eduardus* Regni poſſeſſionem adiit, ætatis ſuæ 14. & ab Archipræſule Cantuarienſi *Vvaltero* Kalendis Februarii coronatus eſt. Detinebatur interim *Eduardus Senior* in Caſtro de Berkley; cujus ad liberationem cùm plures ex veteribus amicis conſpirarent, duorum Nobilium, quorum cuſtodiæ commiſſus erat, mandato, Regina & novo Rege inconſultis, peremptus eſt inaudito crudelitatis genere. Veru ſcilicet candente per anum immiſſo confoſſus eſt, fiſtulâ ad partem illam pudendam aptatâ, ne aduſtionis veſtigia apparerent. Ita referunt *Vvalſinghamus*, & *Henricus de Knygton*. Extinctus eſt anno ætatis 43. Regni 19.

Eduardus II. crudeli nece ſublatus.

SCHOLION I.

In hoc hoc Articulo pag. 481. Editionis primæ, Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Angli literas Papæ nolunt recipere, dicentes ſe nolle alienigenas eibus ſuis intromitti.*

R. Angliæ Proceres diſſidio civili adversùs *Eduardum III.* Regem commotos, Summi Pontificis, qui pacis ſequeſter intereeſſit, Legatos ne quidem audire, aut Pontificias literas legere voluiſſe, *Thomas Vvalſinghamus* refert, ſed reſpondiſſe, *Se nullo modo permiſſuros ut aliquis alienigena vel forenſis intromitteret ſe de factis ſuis, aut quibuſcumque negotiis eos tangentibus in Regnum.* Hiſtoriæ res eſt. Imputari non debent Hiſtorico facta, aut verba aliena quæ refert: Alioquin ſanctis Evangeliſtis nota inurenda eſſet ob relatas Judæorum in Chriſtum blaſphemias & perſecutiones: cum quibus tamen Baronum Angliæ reſponſio minimè comparanda.

ARTICULUS V.

De EDUARDO III.

Feſtum Conceptionis Beatæ Virginis.

Eduardus III. pacem Indecoram cum Scotis ipſo Regni ſui exordio confecit, Sorore ſuâ *Davidi* Regi Scotorum collocatâ, omnique jure in Scotiæ Regnum abdicato. Anno 1328. *Simon* Cantuarienſis Archiepiſcopus in Provinciali Synodo ſua *Feſtum Conceptionis Deiparæ Virginis* ſolemniter celebrari ſtatuit. Anno 1330. & 1332. Scoti ingentes ab Anglis clades accepere. Anno Chriſti 1335. Rex *Eduardus* Jus Succeſſionis in Regnum Franciæ præ *Philippo Valeſio* ſibi arrogans, illud ſcriptis ad Summum Pontificem *Benedictum XII.* literis explicuit, Regi Chriſtianiſſimo bellum indixit, ſe Regem Franciæ & Angliæ ſtatuit appellari, ac utriuſque Regni Stemmata & Inſignia commoxit. Cùm verò ad hoc bellum conficiendum a Clero ſubſidia exigeret inſolita, *Joannes* Cantuarienſis Archiepiſcopus Eccleſiaſticam Libertatem pro ſua virili propugnavit, Cenſuris in Magnæ Chartæ violatores latis. Quod Regem in ipſum vehementer commovit.

Bellum Gallicum.

Eduardi III. totiuſque Nobilitatis Anglicanæ Literæ ad Clementem VI. contra Reſervationes Pontificias.

Anno 1343. Cùm Romanus Pontifex *Clemens VI.* ex proximè vacaturis Beneficiis, præter Epiſcopatus & Abbatias, ad ſummam duarum millium marcharum duobus Cardinalibus in Anglia reſervaſſet, Rex & tota Regni Nobilitas id pati noluit, ſed iſtorum Cardinalium Procuratoribus, ſub pœna carceris, ex Anglia ſtatim abire juſſit. Ad Summum verò Pontificem Epiſtolam illam celebrem ſcripſit pro Eccleſiæ Anglicanæ libertate tuenda; quam apud *Vvalſinghamum* pag. 161. legere eſt. E re Eccleſiæ eſſe oſtendit ut alienigenis Beneficia non conferantur; qui plerumque ſibi ſuſpecti ſunt, in illis non reſident, linguam non intelligunt, ſed animarum curâ neglectâ, temporalia tantùm lucra quærunt. Hinc hoſpitalitatem ſubtrahi, ædificia ruere, Jura Eccleſiarum perire, Clericos indigenas, abjectâ ſpe promotionis, ſtudium deſerere, Jus Patronatus ſuæ Majeſtati, & Nobilibus competens violari, Curiam Anglicanam deludi, in qua dumtaxat cauſæ ſuper Jure Patronatus agitari debent. CURIA NOSTRA, (inquit) IN QUA DUMTAXAT CAUSÆ SUPER JURE PATRONATUS DICTORUM BENEFICIORUM TRACTARI DEBENT, DELUDITUR, ET SIC JURA CORONÆ NOSTRÆ DEPEREUNT. *Nos autem Anglicanæ depreſſionem Eccleſiæ, & exhæredationem Coronæ noſtræ ac mala prædicta, quæ diſſimulata diutiùs adjicerent verſimiliter graviora, patulo cernentes intuitu, ad vos & Succeſſorem Apoſtolorum Principis, qui ad paſcendum, non ad tondendum oves Dominicas, ac ad conſervandum; non ad opprimendum fratres ſuos mandatum a Chriſto ſuſcepit, iſta deferimus votivis affectibus ſupplicantes, &c.* Rogat, (inquam) ut Patroni Patronatus ſui ſolatium non amittant, Eccleſiæque Cathedrales, & aliæ dicti Regni, liberas electiones & earum effectum habeant. *Quas quidem Eccleſias*, inquit, *dicti Progenitores noſtri dudum ſingulis vacationibus earumdem perſonis idoneis* JURE SUO REGIO LIBERE CONFEREBANT, *& Poſtmodum ad rogatum & ad inſtantiam dictæ Sedis ſub certis modis & conditionibus conceſſerunt, quòd electiones fierent in dictis Eccleſiis per Capitula earumdem; quæ conceſſio fuit per Sedem Apoſtolicam ex certa ſcientia confirmata. Sed contra formam conceſſionis & confirmationis prædictarum, dicta Sedes per Reſervationes & Proviſiones ſuas Capitulis electiones adimit: & nobis jus*

Cauſas ſuper Jure Patronatus Beneficiorum tractari debere in Curia ſuæ & Jus Patronatus, eſſe Jus Regium, Angliæ Rex, Proceresque contendebant.

Epiſcoporum & Abbatum nominationem Jus Regium olim aſſeruit Eduardus III.

&

Cauſæ hujuſmodi juxta Legem Regni judicandas contendit.

& prærogativam, quæ juxta formam dicta conceſſionis nobis competunt in hac parte. Propter quod JUXTA LEGEM DICTI REGNI NOSTRI, *ex quo lex in conceſſione poſita non obſervatur, conceſſio revolvitur, & rei ſtatus revertitur in primævum.* Summus Pontifex in gratiam Cardinalium Regi reſcripſit, injuriaſque eorum Procuratoribus illatas juſſit reſarciri. Pontificias Literas exhibet *Vvalſinghamus* pag. 162.

Interea Procuratores ad Romanam Curiam miſit Rex *Eduardus*, *dans eis plenam poteſtatem & Mandatum ſpeciale ad tractandum coram Summo Pontifice de Jure ſuo in Regnum Franciæ, non ut Judice, ſed ut privatâ perſonâ, & amico communi; non in forma nec figura Judicii.* Magnis cladibus Francos affecit *Eduardus III.* regnantibus *Philippo Valeſio* & *Joanne*, ut ſuperiùs diximus, & *Joannem* Regem Chriſtianiſſimum captivum habuit. Anno 1356. *Eduardus Balielus* Scotiæ Rex Regnum Coronamque in Angliæ Regem tranſtulit. Is anno 1370. bellum rurſus intulit Francis; ſed non ita propitiam ac priùs expertus fortunam eſt. *Carolus V.* Rex Chriſtianiſſimus omnes ejus molitiones ſapientiâ ſuâ fregit, apparuitque quàm verè ſcriptum ſit: *Melior eſt ſapientia quàm vires, & vir prudens, quàm fortis.* Aquitania tota præter Burdegalam & Bajonam ab *Eduardo* defecit, & Regi Chriſtianiſſimo ſe dedidit.

Inauditum ſubſidium a Clero populoque exactum.

Jam ſenex *Eduardus* Lancaſtriæ Ducem ad Rempublicam regendam aſſumpſit. Hic in Parlamento Londini celebrato anno 1377. Regis nomine inauditum hactenus ſubſidium a Clero populoque exegit, obtinuitque; nimirum: *Ut a qualibet laïca perſona ſexûs utriuſque, annos excedente quatuordecim, reciperet unam groſſam, vel quatuor denarios, exceptis notoriis pauperibus qui publicè mendicabant. Et de cunctis Religioſis utriuſque ſexûs, & qualibet Eccleſiaſtica perſona promota, duodecim denarios; & de ſingulis aliis non promotis, unam groſſam, exceptis Fratribus quatuor Ordinum Mendicantium.* Ita refert *Vvalſinghamus*. Obiit *Eduardus III.* anno 1377. die 21. Junii, anno Regni ſui 51. laudandus in multis Princeps, ſed ob impudicos amores, a quibus nec in ſenectute temperavit, æterno dignus vituperio: Ipſi dominata eſt *Alicia* pellex, quæ impudentiâ incredibili, nunc juxta Regios Magiſtratus ſedendo, nunc in Foro Eccleſiaſtico juxta Doctores, pro defenſione cauſarum ſuadere, ac etiam contra Jura poſtulare minimè verebatur. Ipſam rogantibus Proceribus ab Aula recedere juſſerat *Eduardus*, ſed mox ipſam revocavit, & ad obitum uſque retinuit. Ægrotanti aſſedit ſemper inverecunda meretrix, nec de ſalute animæ ſuæ ipſum cogitare, & Eccleſiæ Sacramentis procurari permiſit; nec ab infœlici Rege priùs diſceſſit, quàm ipſum vox defeciſſet. Ita refert *Vvalſinghamus*.

Eduardi III. vitia.

ARTICULUS VI.

De RICHARDO II.

EDuardo III. defuncto, Regni Proceres habito ad Weſtmonaſterium Conſilio ad 17. Kalendas Auguſti, *Richardum* ejus filium, tunc undecim dumtaxat annos natum, Regem dixerunt, in ejuſque verba more majorum juraverunt. Regni Procurationem ſuſcepere Lancaſtriæ Dux, & *Edmundus* Cantabrigienſis Comes, Regis Patrui. Tunc *Vvickleffus* Hæreſiarcha peſtilentiſſimis erroribus Angliam infecit, Magnatum quibus adulabatur, connoiventia. Rex adultâ ætate ſororem Bohemiæ Regis uxorem duxit. Angli *Urbani VI.* Romani Pontificis cauſam contra *Clementis VII.* Avenionenſis Pontificis fautores, armis defendendam ſuſcepere. Cruce-ſignati exercitûs Dux fuit Epiſcopus Norvvicenſis, Belgicumque bellum geſſit nullo pene operæ pretio.

Eccleſiæ libertas a Guillelmo Courteneyo Cantuarienſi Archiepiſcopo vindicata.

Armis etiam laceſſivit *Carolum VI.* Regem Chriſtianiſſimum, ab eoque viciſſim laceſſitus eſt. Pax inter eos coaluit anno 1396. Anno 1385. cùm Laïci in Parlamento Londini congregato de certo ſubſidio Regi conferendo deliberaſſent, eâ conditione ut Clerus certa quoque contributione ſtringeretur, *Guillelmus Courteneyus* Cantuarienſis Archipræſul interceſſit; Eccleſiam inquiens liberam eſſe debere, nec per laïcos ad contributiones hujuſmodi cogi: ſeque potiùs caput expoſiturum, quàm hanc ſervitutem Anglicanæ Eccleſiæ imponi pateretur. Laïci Proceres Clericorum ſuperbiam temporalium ablatione comprimendam ajebant, Wickleffiano veneno afflati. Rex verò Eccleſiæ Anglicanæ graviorem ſe nolle conditionem imponi reſpondit eâ, cui ante Regni ſui tempus ſubjacuerat. Maximam inde laudem a Viris Eccleſiaſticis conſecutus eſt. Clerus unanimi conſenſu decimam Regi decrevit. Quam conceſſionem Rex tam læto, tam grato ſuſcepit animo, ut malle ſe hanc ad præſcos donationem liberam, quàm aliàs quamcumque quadrupli valoris coactam, profiteretur. Ita refert *Vvalſinghamus*.

Richardus Regno ſe abdicat & ab Ordinibus exauctoratur.

Hoc vertente ſæculo, Richardus Rex omnes Regni Ordines graviſſimâ tyrannide a ſe alienavit. Ipſum in Hiberniam profugum Lancaſtriæ Dux perſecutus eſt. Ad anguſtias redactus, Regno ſe abdicavit. Renuntiationem Ordines admiſere: atque nihilominus ipſum ut Regno ineptum, & ad Rempublicam gerendam penitus inſufficientem cùm ex propria confeſſione, tùm ex tribus & triginta Capitibus contra ipſum probatis, in quibus Regalis Juramenti violati, & tyrannidis reus convictus erat, latâ Sententiâ, ex abundanti & ad cautelam exauctorarunt. Sententiam depoſitionis apud *Vvalſinghamum* legere eſt, in Hiſtoria Anglicana ad annum 1399. pag. 359. Confeſtim Regnum ſibi vindicavit depoſiti Regis Avunculus *Henricus* Lancaſtriæ Dux, Rexque ab Ordinibus ſalutatus eſt. Acta Depoſitionis *Richardi II.* & Articuli adversùs ipſum objecti, legi poſſunt Tom. 11. veterum Angliæ Hiſtoricorum, poſt Chronica *Henrici de Knygton*, pag. 2743. Illorum Articulorum decimus docet Regi vitio datum, quòd Summi Pontificis auctoritatem imploraſſet ad confirmationem temporalium ſuorum Statutorum in Parlamento conditorum: quod contra Regiam Dignitatem, Regnique Libertates attentatum dicebatur. Ipſum Articulum ſubjicio: *Quamvis Corona Regni Angliæ, & Jura ejuſdem Coronæ, ipſumque Regnum, fuerint ab omni tempore retroacto adeo libera, ut Dominus Summus Pontifex, nec aliquis alius extra Regnum ſe intromittere debeat de iiſdem: tamen præfatus Rex ad roborationem Statutorum ſuorum erroneorum ſupplicavit Domino Papæ, quòd Statuta in ultimo Parlamento ſuo ordinata confirmaret. Super quo Dominus Rex Literas Apoſtolicas impetravit, in quibus graves Cenſuræ proferuntur contra quoſcumque qui dictis Statutis in aliquo contravenire præſumpſerint. Quæ omnia contra Coronam & Dignitatem Regiam, ac contra Statuta & Libertates dicti Regni tendere dinoſcuntur.*

IN HISTORIAM ECCLESIASTICAM XIII. ET XIV. SÆCULI DISSERTATIONES SELECTÆ.

DISSERTATIO I.

De Concilio Lateranenſi IV. Oecumenico XII.

ARTICULUS I.

De Cauſis Convocationis Concilii, Tempore, Loco, Præſide, Numero Patrum Actiſque Præcipuis Iſtius Synodi.

I. ANNO Chriſti milleſimo ducenteſimo decimo-tertio, 13. Kalendas Maii, *Innocentius III.* annum agens Pontificatus 16. Concilium convocavit, Romæ poſt duos annos & dimidium celebrandum, ad Kalendas Novembres, pro recuperatione Terræ ſanctæ, Hæreſeon damnatione & reformatione univerſalis Eccleſiæ, ut conſtat ex convocationis Diplomate, quod incipit his verbis, *Vineam Domini Sabaoth*, cujus exemplaria ad Patriarchas, Archiepiſcopos, Abbates & Priores totius orbis Chriſtiani tranſmiſſa ſunt. *Inter omnia deſiderabilia cordis noſtri* (inquit) *duo in hoc ſæculo principaliter affectamus, ut ad recuperationem videlicet Terræ Sanctæ, ac reformationem univerſalis Eccleſiæ, valeamus intendere cum effectu... Quapropter habito ſuper his cum Fratribus noſtris & aliis viris prudentibus frequenti ac diligenti tractatu, hoc tandem ad exequendum prædicta de ipſorum conſilio providimus faciendum: ut quia hæc univerſorum Fidelium communem ſtatum reſpiciunt, Generale Concilium juxta priſcam Sanctorum Patrum conſuetudinem convocemus, propter lucra ſolummodo animarum opportuno tempore celebrandum: in quo ad extirpanda vitia, & plantandas virtutes, corrigendos exceſſus, & reformandos mores, eliminandas hæreſes, ad roborandam fidem, ſopiendas diſcordias & ſtabiliendam pacem, comprimendas oppreſſiones & libertatem fovendam, inducendos Principes & populos Chriſtianos ad ſuccurſum & ſubſidium Terræ ſanctæ, tam a Clericis quàm a Laicis impendendum, cum cæteris quæ longum eſſet per ſingula numerare, providè ſtatuantur inviolabiliter obſervanda.*

Celebrandi Concilii cauſa.

II. Celebrata Synodus eſt Romæ, in Lateranenſi Baſilica, anno reparatæ ſalutis 1215. Novembri menſe. Præfuit *Innocentius III.* Pontifex Maximus. Epiſcopi duodecim ſupra quadringentos adfuere; Patriarchæ duo Conſtantinopolitanus & Hieroſolymitanus, Antiocheni gravi infirmitate detenti præſentiam Antheradenſis Epiſcopus ſupplevit. Alexandrinus ſub Saracenorum tyrannide gemens, Diaconum *Germanum* vice ſuâ miſit. Primates & Metropolitani ſeptuaginta ſeptem. Abbates & Priores ultra octingentos numerabantur. Abſentium Prælatorum & Capitulorum Procuratores innumeri. Regis Siciliæ in Romanorum Imperatorem electi, Imperatoris Conſtantinopolitani, Chriſtianiſſimi Regis *Philippi Auguſti*, Regum Angliæ, Hungariæ, Hieroſolymorum, Cypri, & Aragoniæ Oratores. Ita referunt Abbas Urſpergenſis, & *Matthæus Pariſius*. Concilium a Feſto *Sancti Martini* ad Feſtum *Sancti Andreæ* continuatum eſt, teſte *Godefrido* Monacho, in Annalibus. Concilio exordium dedit *Innocentius III.* egregio Sermone in hæc verba Chriſti, Lucæ 22. *Deſiderio deſideravi hoc Paſcha manducare vobiſcum, antequam patiar.* Aitque ſe triplicis Paſchatis celebrationem deſiderare: corporalis, ſpiritualis, & æterni: Corporalis, ut fieret tranſitus de loco ad locum pro miſerabili Jeruſalem liberanda: Spiritualis, ut fieret tranſitus de ſtatu ad ſtatum pro univerſali Eccleſia reformanda: Æterni, ut fieret tranſitus de vita ad vitam pro cœleſti gloria obtinenda. Alter ejuſdem Pontificis Sermo legitur in Concilio Lateranenſi habitus in hunc verſum Pſalmi

Concilii Locus.

Tempus.

Præſes.

Numerus Patrum.

Concilii exordium.

Digitized by Google

Canones 70. ſub nomine Lateranenſis Concilii 4. editi, non ſunt unius Innocentii III. ſed totius Synodi Oecumenicæ opus.

1610. Idem aſſerit *Barclaius* in Vindiciis adverſùs eumdem *Bellarmini* Tractatum, in examine Prolegomenorum ipſius, Num. 76. Canones itaque Lateranenſis Concilii nomine inſcriptos, unius *Innocentii III.* opus eſſe ſunt arbitrati. Verùm ea prorſus improbabilis eſt opinio. Quotquot enim a Concilii Lateranenſis temporibus ſcripſere alicujus nominis Auctores, & Decretorum illorum meminere, illa Concilio Oecumenico tribuunt, & velut totius orbis conſenſu condita laudant. Quis enim doctrinam *Tranſſubſtantiationis* panis & vini in Corpus & Sanguinem Chriſti a Concilio Lateranenſi velut fidei dogma propoſitam, illudque verbum ab ipſo conſecratum Canone 1. non agnoſcit? Quis *Joachimi* Abbatis errorem ab eadem Synodo damnatum negat? Quis celebrem illum Canonem, *Omnis utriuſque ſexus*, de annua Confeſſione *Proprio Sacerdoti* facienda, & de Communione Paſchali, non laudat ut Concilii Oecumenici Lateranenſis IV. Legem? Quotquot Synodi, Pontifices, Auctores illum confirmarunt, explicuerunt, idem planè teſtantur, ut conſtabit legentibus Diſſertationem noſtram de illo Canone inferiùs edendam. Præterea, in Collectione Gregoriana Decretalium, Caput *Firmiter*, *De Summa Trinitate & Fide Catholica*, & Cap. *Damnamus*; Caput etiam *Excommunicamus*, *De Hæreticis*, Cap. *Omnis utriuſque ſexus*, *De Pœnitentiis & Remiſſionibus*, aliaque per totum corpus Decretalium ſparſa, proferuntur ſub hoc titulo, *Innocentius III. in Concilio Generali*. Tertiò, *Clemens V.* in Diplomate Pontificio quo abrogavit Decretalem *Bonifacii VIII*, *Clericis Laicos*, ſtatuit ut omnia Concilii Lateranenſis Decreta de vectigalibus & tributis, cœteriſque ſubſidiis pecuniariis, quæ Laici a Viris Eccleſiaſticis exigunt, integra & inviolata ſerventur. Spectat Canonem 46. Concilii Lateranenſis, quo ſub anathemate prohibitum eſt Conſulibus ac Rectoribus civitatum, ne Eccleſias & Viros Eccleſiaſticos talliis ſeu collectis, aliiſque exactionibus gravent. Decretalis illa *Clementis V.* extat lib. 3. Clementinarum, Tit. *De Immunitate Eccleſ.* Cap. *Quoniam*; Quartò, Concilium Bituricenſe anno 1286. celebratum, Canone 37. plures Conſtitutiones laudat *editas per Innocentium III. in Concilio Generali*. Quintò, Supremus Senatus Pariſienſis in Defenſione pro Libertate Eccleſiæ Gallicanæ adversùs Romanam Aulam, *Ludovico XI.* Francorum Regi quondam oblatâ, Articulo 33. laudat Canones 23. & 24. iſtius Synodi. *Concilio* (inquit) *Lateranenſi, quod ab Innocentio III. Romæ coactum eſt, anno 1215. certa forma eligendi præſcripta fuit; additumque eſt ut negligentibus electoribus, poſt tres menſes, omne jus & poteſtas providendi Eccleſia ad ſuperiorem Antiſtitem devolveretur. Cap.* Quia propter. *& Cap.* Ne pro defecto. *De Electione.* Hæc leguntur apud *L. Bochellum*, lib. 4. Decretorum Eccleſiæ Gallicanæ. Sextò, Vetus Codex MS. qui fuit Eminentiſſimi Cardinalis *Mazarini*, Canones illos Græcè ſimul ac Latinè continet, ex quo illos edidit *P. Coſſartius* P. 1. Tom. 11. Conciliorum. Græca porro Interpretatio eadem in Synodo facta videtur. Aderant ſiquidem Conſtantinopolitanus & Hieroſolymitanus Patriarchæ; Miſerant Legatos ſuos Alexandrinus & Antiochenus; ex eorum Diœceſibus Metropolitæ, aliique Epiſcopi multi convenerant. Qui ut ſecum Decreta Concilii referrent, Græcam in linguam tranſlata ſunt. Septimò, Omnes Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Scriptores, quin etiam Centuriatores ipſi Magdeburgenſes, [a] quibus ob doctrinam Tranſſubſtantiationis, & Confeſſionis Sacramentalis, non inviſa eſſe non potuit iſta Synodus, nullum ex his 70. Canonibus in dubium revocant.

[a] Centuriæ, XIII. Cap. IX. de Synodis.

Barclaii objectioni-bus reſpondetur.

II. *Matthæi Pariſii* teſtimonium fruſtra ſunt qui objiciunt, ſcribentis: *Facto priùs ab ipſo Papa exhortationis Sermone, recitata ſunt in pleno Concilio Capitula 70. quæ aliis placabilia, aliis videbantur onerosa.* Capitula namque & Canones in Conciliis legere & promulgare, niſi qui ſacro approbante Concilio conditi fuiſſent, in more Eccleſiæ poſitum nuſquam fuit. Horum porro Capitulorum nonnulla quæ diſciplinam ac Judiciorum ordinem ſpectant, etſi fortè omnibus non placuerint, qui illorum promulgationem audiere, potiori tamen parti Patrum placuerunt, quorum ſuffragiis fuere ſancita, approbata, promulgata.

III. Fruſtra etiam *Godefridi*, & *Platinæ* teſtimonium objiciunt, qui nihil in iſta Synodo decretum teſtantur. Ac *Platina* quidem in Vita *Innocentii III.* ita ſcribit: *Venere multa tum quidem in conſultationem, nec decerni tamen quicquam apertè potuit, quòd Piſani & Genuenſes maritimo, & Ciſalpini terreſtri bello inter ſe certarent. Eò itaque proficiſcens Pontifex tollendæ diſcordiæ curâ, Peruſii moritur.* Nam de Sacræ expeditionis apparatu *Platina* loquitur, non verò de Decretis dogmata vel Eccleſiaſticam Diſciplinam ſpectantibus. Expeditio quidem in terram Sanctam apertè decerni non potuit quoad ſingula media ad ſacri belli confectionem neceſſaria. (Licèt generatim quoad ſubſtantiam decreta ſit) præcipitato ſcilicet per inſperatos motus Concilii exitu, & Summo Pontifice ad Ligurum & Etruſcorum lites componendas avocato: ſed 70. illa Capitula fidem & Eccleſiaſticam diſciplinam ſpectantia, decreta fuerunt ante diſſolutionem Concilii.

IV. At (inquit *Barclaius*) hos Canones non in ipſo Concilio, ſed poſt Concilium, ab *Innocentio III.* editos clarum eſt ex ipſorum verbis: Cap. 11. *In Lateranenſi Concilio piâ fuit inſtitutione proviſum*, &c. Cap. 33. *Evectionum & perſonarum mediocritatem obſervent in Lateranenſi Concilio definitam.* Cap. 15. *In Lateranenſi Concilio noſcitur fuiſſe prohibitum.* Quæ omnia eſſent extra communem loquendi morem, ſi de ſe ipſo Concilium loqueretur. Diceret potiùs, *Hæc Sancta & Oecumenica Synodus Lateranenſis ſtatuit*, &c. Editi ſunt itaque Canones illi ab *Innocentio III.* poſt Concilium. Id etiam confirmatur ex Cap. 30. *De multa providentia fuit in Lateranenſi Concilio prohibitum*, &c. *Quia verò propter ſuppreſſiones & cupiditates quorumdam nullus hactenus fructus, aut rarus de prædicto Statuto provenit, nos evidentiùs & expreſſiùs occurrere cupientes, præſenti Decreto ſtatuimus*, &c. Cap. 61. *In Lateranenſi Concilio noſcitur fuiſſe prohibitum*, &c. *Nos autem id fortiùs inhibentes*, &c.

Addit *Barclaius*; Hos Canones a Conciliorum Collectionibus multorum annorum ſpatio adfuiſſe, donec *Joannes Cochlæus* anno 1537. eos urbi attulit, & *Joanni Rinco* Colonienſi tranſmiſit, ut ex ejuſdem *Cochlæi* conſtat Epiſtolâ, excusâ in Editione Conciliorum *Petri Crabbe* Franciſcani, Coloniæ anno 1538.

Verùm hallucinatus eſt *Barclaius*, non animadvertens ea quæ in hiſce Lateranenſis Concilii Capitulis laudantur, velut in Concilio Lateranenſi conſtituta, referri ad Concilium Lateranenſe *III.* ſub *Alexandro III.* celebratum, cujus plurimas Sanctiones Concilium Lateranenſe IV. ſub *Innocentio III.* in Chriſtianæ rei commodum innovandas duxit & confirmandas. Non itaque Pontifex poſt Concilium hos Canones edidit, quaſi Concilii Definitiones ac Decreta immutans; ſed Concilium ipſum, præcedentis Oecumenici Concilii in eadem Lateranenſi Baſilica celebrati nonnullis Decretis novum robur addens, eorumque imperans executionem. Et certè Canon 11. de Magiſtris

Scholaſticis qualibet in Eccleſia Cathedrali inſtituendis, reſpectum habet ad Canonem 18. Concilii Lateranenſis III. ſub *Alexandro III.* quo idem ſancitum eſt, ut mirum non ſit ſi dicat: *In Lateranenſi Concilio piâ fuit Inſtitutione proviſum, ut per unamquamque Cathedralem Eccleſiam, Magiſtro qui Clericos ejuſdem Eccleſiæ, alioſque Scholares pauperes gratis inſtrueret, aliquod competens beneficium præberetur.* Caput 33. de evectionum & perſonarum mediocritate in Viſitationibus ſervanda, quæ in Lateranenſi Concilio definita eſt, reſpicit Canonem 4. Concilii Lateranenſis *III.* ſub *Alexandro III.* quo ſtatutum eſt ut *Archiepiſcopi Parochias viſitantes pro diverſitate Provinciarum, & facultatibus Eccleſiarum, quadraginta vel quinquaginta evectionum numerum non excedant: Cardinales verò viginti-quinque; Epiſcopi viginti vel triginta, Archidiaconi quinque aut ſeptem; Decani conſtituti ſub ipſis, duobus equis exiſtant contenti.* Canon 15. de arcenda ebrietate Clericorum, & 39. de reſtitutione danda contra poſſeſſorem, quæ non rapuit ipſe, id non habent quod ait *Barclaius*. Equidem 29. id habet quod trigeſimo-nono tribuit, ſed reſpicit Canonem 13. Lateranenſis Concilii ſub *Alexandro III.* quo idem probibetur, ne ſcilicet quis *diverſas dignitates Eccleſiaſticas, & plures Eccleſias Parochiales contra Sacrorum Canonum Inſtituta acquirat.* Canon denique 61. quo Regularibus prohibetur ne Eccleſias vel decimas ſine conſenſu Epiſcoporum de manu recipiant laïcali, nec excommunicatos vel nominatim interdictos admittant aliquatenus ad Divina, confirmat Decretum a Concilio Lateranenſi III. ea de re editum Canone 9. Unde meritò ait: *In Lateranenſi Concilio noſcitur fuiſſe prohibitum, &c.* Porro licet *Cochlæum* procuraſſe concedamus, ut iſti Canones in Conciliorum Collectionem tranſcriberentur, non ſequitur, quòd non ſint a Concilio Generali editi, ſiquidem & Antiquus Codex MS. Græcè & Latinè illos continet, & in Collectione Gregoriana Decretalium, & a *Clemente V.* in Clementina *Quoniam*, & a Synodo Bituricenſi anno 1286. eo nomine laudantur.

Objiciunt: Conſtantienſe Concilium in Profeſſione Fidei, quam Pontifici mox eligendo præſcribit, Concilia Oecumenica recenſens, unum dumtaxat Lateranenſe nominare ac profiteri.

Seſſ. 39.

Verùm nobis tantùm abeſt ne noceat illa Profeſſio, ut quàm maximè faveat. Nullum enim ex Lateranenſibus Conciliis fuit iſto celebrius; ſive Patrum numerus ſpectetur, ſive Decretorum cùm de Fide, tum de diſciplina editorum gravitas. Quamobrem iſtud intellexit Conſtantienſis Synodus, ſi his verbis, *Nec non Lateranenſis*, unum tantùm Concilium deſignavit.

Summa Canonum Concilii Lateranenſis quarti.

V. Hac profligatâ difficultate (ſi tamen ita debet appellari) Canonum Synopſis ſubjicienda eſt. Primus & ſecundus fidei Catholicæ dogmata contra Albigenſes, *Joachimum* Abbatem, & *Almaricum* conſtituunt. Inſerti ſunt libro 1. Decretalium Cap. *Firmiter*, & Cap. *Damnamus; De Summa Trinitate & Fide Catholica.* De Orthodoxia porro *Joachimi* Abbatis agemus Diſſertatione ſequenti. Tertius, Excommunicationem & pœnas etiam temporales in Hæreticos decernit, quos ſæcularibus Magiſtratibus poſt damnationem tradi jubet, eorumque bona confiſcari. Pœnas etiam ſtatuit in Dominos temporales; qui ab Eccleſia moniti, terram ſuam ab hæreſeos Albigenſis fœditate purgare neglexerint. Illos excommunicatione plecti jubet, ac niſi Eccleſiæ infra annum paruerint, id Summo Pontifici nunciandum, qui vaſſallos eorum a debito fidelitatis abſolvat, & terram exponat Catholicis occupandam. Circa hunc Canonem duplex moveri controverſia poteſt. Prima, Utrùm Eccleſia pœnas temporales in Hæreticos Albigenſes rectè decreverit? Quâ etiam occaſione quæri poteſt, utrùm juſtum fuerit bellum adversùs eoſdem a *Simone Montisfortis* Comite, & a Regibus Chriſtianiſſimis confectum? Secunda, Utrum iſto Canone Synodus Oecumenica tribuerit Summo Pontifici & Eccleſiæ poteſtatem ſaltem indirectam in temporalia Regum, & Principum Supremorum; ita ut propter hæreſim vel favorem impenſum Hæreticis, exauctorari ab Eccleſia poſſint vi Canonis iſtius? Has controverſias Diſſertatione propriâ expendemus. Eos etiam qui prohibiti vel non miſſi ab Apoſtolica Sede, vel Catholico loci Epiſcopo, publicè vel privatim Prædicationis Officium uſurpant, excommunicationis vinculo adſtringit: aliiſque pœnis niſi reſipuerint, decernit puniendos. Porro tertium illum Canonem habet Gregoriana Collectio lib. 5. Tit. *De Hæreticis*. Cap. *Excommunicamus*.

Quarto Canoni condendo præbuit occaſionem Græcorum ſuperbia, quorum aliqui Latinos ita execrabantur Sacerdotes, ut in Altaribus, in quibus Sacrificium obtulerant, ipſi offerre nollent, niſi priùs ea velut per hoc inquinata laviſſent. Quin etiam baptizatos a Latinis aliqui rebaptizare auſi erant, Si qui in poſterum id attentarint, excommunicatione, & depoſitione ab omni Officio ac Beneficio Eccleſiaſtico plectendos Sacra Synodus ſtatuit.

Sedium Patriarchalium ordo & Privilegia.

Quintus Canon antiqua Patriarchalium Sedium Privilegia renovat; ſtatuitque ut *poſt Romanam Eccleſiam, quæ* DISPONENTE DOMINO SUPER OMNES ALIAS ORDINARIÆ POTESTATIS OBTINET PRINCIPATUM, UTPOTE MATER UNIVERSORUM CHRISTI FIDELIUM, ET MAGISTRA, *Conſtantinopolitana primum, Alexandrina ſecundum, Antiochena tertium, Hieroſolymitana quartum locum obtineant.* Jura verò Patriarcharum explicat in eo poſita, ut poſtquam a Romano Pontifice Pallium ſuſceperint, præſtito ſibi fidelitatis & obedientiæ Sacramento, Pallium & ipſi ſuis Suffraganeis conſerre poſſint, recipientes per ſe Profeſſionem Canonicam, & pro Romana Eccleſia ſponſionem obedientiæ ab eiſdem. Ut Crucem ante ſe deferri faciant, niſi ubi Summus Pontifex vel ejus Legati præſentes fuerint. Ut in Provinciis omnibus eorum Juriſdictioni ſubjectis, ad eos, cùm neceſſe fuerit, appelletur: *Salvis appellationibus ad Sedem Apoſtolicam interpoſitis, quibus eſt ab omnibus humiliter deferendum.* Inſertus eſt lib. Decretalium, Tit. *De Privilegiis.*

Canon ſextus Concilia Provincialia ſingulis annis celebrari jubet, *Sicut olim a SS. Patribus noſcitur.*

Correctio, & reformatio Morum

Canon ſeptimus, ſtatuit ut Eccleſiarum Prælati ad corrigendos ſubditorum exceſſus, maximè Clericorum, & reformandos mores, prudenter & diligenter intendant, ne ſanguis eorum de ſuis manibus requiratur. Ut executionem correctionis & reformationis nulla conſuetudo vel appellatio valeat impedire, niſi formam exceſſerint in talibus obſervandam. Ut Eccleſiæ Cathedralis Canonici qui per Capitulum corrigi conſueverunt, per ipſum ad commonitionem Epiſcopi corrigantur, infra terminum competentem ab Epiſcopo præfigendum: Alioquin Epiſcopus ipſos corrigat. Si Canonici abſque manifeſta & legitima cauſa, maximè in contemptum Epiſcopi, ceſſent a Divinis, Epiſcopus juſtitium non ſervet. Inſertus eſt Canon iſte lib. 1. Decretalium, Cap. *Irrefragabili*. *De Officio Judicis Ordinarii.*

Triplex procedendi

Canon octavus, De Inquiſitionibus inſcribitur, ſive, ſecundùm MS. Mazarinum, Quomodo & quan-

Modus in Foro Eccleſiaſtico.

qoando ſubditorum corrigantur exceſſus & Prælatorum? Triplicem procedendi modum explicat, per accuſatiooem, denontiationem & inquiſitionem; ita tamen ut accuſationem præcedat inſcriptio, denuntiationem ſraterna admonitio & correctio, inquiſitionem clamoſa inſinuatio, ſeu publica iofamia. Præſentem eſſe debere contra quem inqoiritur, niſi per contumaciam abſit; non ſolùm dicta, ſed etiam nomina ipſa teſtium cum ipſo communicanda, & exceptiones admittendas. Non facilè audiendam accuſationem Prælatorum, qui quaſi ſignum ſunt poſiti ad ſagittam, & ſubditos compellendo ad Officium, frequenter odium multorum incurrunt, & ioſidias patiuntur: cum tamen clamor aſcendit, in illorum exceſſus inquirendom eſſe, non ex odio, ſed ex caritatis affectu: quatenus ſi gravis fuerit exceſſus, & ſi non degradentur ab ordine, ab Adminiſtratione tamen removeantur. Hanc Judiciorum formam circa Regulares perſnnas non eſſe neceſſariò ſervandam, quæ, juſta de cauſa, faciliùs & liberiùs a ſuis poſſunt Adminiſtrationibus amoveri. Extat Decretalium lib. 5. Cap. *Qualiter. De Accuſationibus.*

Canon nonus ſtatuit ut cùm diverſarum linguarom & rituum popoli in eadem Diœceſi permixti ſont, non propterea plures Epiſcopi præficiantur, ſod ſi neceſſitas poſtulet, Epiſcopos loci Catholicom Præſulem, qui vicario nomine illos doceat ac regat, illis deſignet. Habetor in Decretalibus, Cap. *Quoniam. De Officio Judicis Ordinarii.*

Epiſcoporum coadjutores & cooperatores in prædicationis officio & confeſſionibus audiendis.

Canon decimus ſtatuit ut Epiſcopi viros idoneos ad Sanctæ Prædicationis Officiom aſſumaot, potentes opere & ſermone, qui plebes ſibi commiſſas, vice ipſorum, eùm per ſe id ipſi non potuerint, ſolicitè viſitantes, eas verbo ædificent & exemplo. Utque *in Cathedralibus & aliis Conventualibus Eccleſiis viri idonei ordinentur, quos Epiſcopi poſſint Coadjutores & Cooperatores habere, non ſolùm in Prædicationis Officio, verùm etiam in audiendis Confeſſionibus, & Pœnitentiis injungendis, ac cæteris quæ ad ſalutem pertinent.* Habetur Cap. *Inter cætera. De Officio, Judicis Ordinarii.*

Theologi & Magiſtri in Eccleſiis inſtituendi.

Undecimos, Lateranenſis Concilii tertii Canonem de Magiſtris in qualibet Eccleſia Cathedrali inſtituendis jubet obſervari: additque ut in aliis etiam Eccleſiis, quarum ſufficere poteruot facultates, conſtitoatur Magiſter idoneus, qui Clericos gratis in Grammatica facultate inſtruat. In Metropolitana verò Eccleſia Theologus ioſtituatur, qui Sacerdotes & alios in Sacra Pagina doceat, & in iis quæ ad curam animarum ſpectant. Porro Theologo, vel Magiſtro, unius Præbendæ proventus a Capitulo aſſigoetur. Neo tamen propterea cenſeatur Canonicos, ſed tamdiu reditus percipiat, quamdiu munere docendi ſunctus fuerit. (Cap. *Quia nonnullis. De Magiſtris.*)

Capitula Generalia ad reſtaurationem obſervantiæ Regularis.

Canon duodecimus ſtatuit, nt in ſingnlis Proviociis ſive Regnis ſiat Capitulum commune Abbatum atquo Priorum Abbates proprios non habeotium, qui Capitulom hujuſmodi celebraro non conſueverunt, in quo diligens habeatur tractatus de reformatione & obſervantia regulari. In eoqne religioſi prudenteſque viri deſignentor, qui ſingulas Abbatias ejnſdem Regni ſeu Provinciæ, non ſolùm Monachorum, ſed etiam Monialinm, auctoritate Apoſtolica viſitare ſtudeant & reſormare. (Cap. *In ſingulis. De Statu Monachorum.*)

Canon XIII. Novorum Ordinum Inſtitutionem prohibet: ac ne quis in diverſis Monaſteriis locum Monachi habeat, vel pluribus Monaſteriis præſit unus Abbas. (Cap. *Ne nimia. De Religioſis Domibus.*)

Vita & honeſtas Clericorum.

Canon XIV. Clericos incontioentes plecti jobet. Si quis hac de cauſa ſuſpenſus Divioa celebraverit, deponitor. Prælati qui ipſos commodi temporalis gratia impnnitate donaverint, ſimili pœna plectuntor. (Cap. *Ut Clericorum. De vita & honeſtate Clericorum.*) Canon XV. a crapula & ebrietate Clericos abſtinere præcipit: abuſum damnat, quo ad potus æquales ſe obligant convivæ: A Beneficio vel Officio ſuſpendendos ſtatuit, qui in his deliquerint, niſi a Superiore commoniti congruè ſatisfaciant. Clericis etiam veoationem, aucupiumque, & canes, vel aves ad eum finem alere prohibet. (Cap. *A Crapula.* Ibidem.) 16. De Clericorum indumentis decernit, ut in forma & colore modeſta ſint. Ut Epiſcopi in publico & in Eccleſia ſuperindumentis lineis omnes utantur, *niſi Monachi fuerint, quos oportet deferre habitum Monachalem.* Ut Eccleſiaſtici Viri Officia vel commercia ſæcularia non exerceant; mimis, joculatoribus, & hiſtrionibus non intendant; tabernas non ingrediantur, niſi cauſâ neceſſitatis, in itinere conſtituti: ad aleas vel taxillos non lodant, nec hujuſmodi ludis interſint: ſed in Officiis Divinis & aliis bonis ſtudiis ſe exerceant. (Cap. *Clerici.* Ibidem.) 17. Prælatorum comeſſationes, confabolationes illicitas, negligentiam in Divinis Officiis & celebratione Miſſarum, ſuſpenſione plecti jubet: utque *Divinum Officium diurnum pariter & nocturnum quantum eis Deus dederit, ſtudiosè celebrent pariter & devotè.* Ex quibos verbis colligitur, eos Eccleſiaſtico præcepto de Officii Divini recitatione minimè ſatisfacere, qoi illud abſque animi atteotione perſolvunt: & fruſtra eos eſſe, qui actus internos ab Eccleſia oullo modo præcipi poſſe contendunt. Quamquam a Deo potiùs quàm ab Eccleſia præcepta ſit attentio, qui nos in ſpiritu & veritate adorare jubet, claoſoqoe oſtio orare: Ex quo conſequens eſt, ut quoties Eccleſiæ præcepto ad orandum tenemur, ſtudiosè etiam & devotè orare vi divini mandati teneamur. Atque oon ſolùm in Eccleſiæ, ſed in Dei præceptum peccent, qui Divinum Officium abſque atteotione perſolvunt: immo verè non perſolvunt, ſi attendere nolint vel non cureot. (Cap. *Dolentes. De celebratione Miſſarum.*) Caoon 18. vetat Clericis ne Judicio ſanguinis interſint: nec illam Chirorgiæ partem Subdiaconus, Diaconus vel Sacerdos exereeant, quæ ad uſtionem vel inciſionem inducit. [Cap. *Sententiam. Ne Clerici vel Monachi ſecularibus negotiis ſe exerceant.*] 19. Profanam ſupellectilem in Eccleſiis deponi prohibet, niſi propter hoſtiles incurſus, aut incendia repentina, ſeo alias neceſſitates urgentes. Præcipit ut Oratoria, vaſa, & veſtimenta ſacra, munda & nitida conſerventur. [Cap. *Relinqui. De cuſtodia Eucharistiæ.*] 20. Ut in cunctis Eccleſiis Criſma & Euchariſtia ſub fideli cuſtodia, clavibus adhibitis conſerventur. Si is ad quem ſpectat cuſtodia, ea incautè reliquerit expoſita, trimeſtri ſuſpenſiooe mulctetur. (Cap. *Statuimus.* Ibidem)

Officii Divini recitatio, animique ad illud attentio præcepta.

Annua Confeſſionis, & Communionis Paſchalis præceptum.

Vigeſimus-primus præcipit ot *Omnis utriuſque ſexus fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, omnia ſua peccata ſolus confiteatur fideliter, ſaltem ſemel in anno, proprio Sacerdoti, & injunctam ſibi pœnitentiam ſtudeat pro viribus adimplere, ſuſcipiens reverenter ad minus in Paſcha Euchariſtiæ Sacramentum: niſi fortè de conſilio Proprii Sacerdotis, ob rationabilem cauſam ad tempus ab ejus perceptione duxerit abſtinendum: alioquin & vivens ab Eccleſia ingreſſu arceatur, & moriens Chriſtianâ careat ſepulturâ.* Commendat etiam Confeſſionis ſecretum: quod ſi violaverit Sacerdos, depoſitione & perpetuâ pœnitentia damnatur, in arcto Monaſterio peragenda. (Cap. *Omnis utriuſque ſexus. De Pœnitentiis & Remiſſionibus.*) Divinum Confeſſionis Sacramentalis præceptum Sy-

Synodus Lateranenſis ſuppooit; illius tempus determinat ac modum, ut nimirom ſemel in anno fiat Proprio Sacerdoti. Hanc e Chriſto Domino inſtitutam, ad eamque Chriſtianos omnes in lethale aliquod peccatum poſt Baptiſma lapſos jure divino teneri, dogma fidei eſt ex Scripture Sacra & Traditione probatum. Unde fruſtra ſunt Calvinianæ Seceſſionis Miniſtri, qui *Confeſſionem Innocentianam* vocant; ut in Diſſertatione eo de argumento edita contra libros 4. *Joannis Dallai* Carentonici Miniſtri quondam oſtendi. Quod etiam recèns demonſtravit Vir Claciſſimus *Jacobus Boileau*, Doctor & Socius Sorbonicua, Eccleſiæ Metropolitanæ Senonenſis Decanus: cujua erudito laboci gratulor. Utrùm verò in illius meditatione conſilii, quod a ſe uno executioni mandatum præfetur & prædicat in Admonitione ad Lectorem, ſubſtiterim, & viam quam inivit in explicandis Patrum locia, & enucleandis difficultatibus Antiquitatis Eccleſiaſticæ diligentec declinaverim, quod in mei commendationem ſcripſit, docti quique judicabunt. Si *Dallaum* planè confoderit, quem ego levioris forſan armaturæ miles dumtaxat velitatione meâ laceſſivi, ejas applaudam victoriæ, quæ Eccleſiæ erit. Gloriam in his non quæro meam (abſit) meipſum operaque mea non prædico, ne apis inſtar melli ſuo adhærentis alas animi quodam quaſi viſco implicem. Diem hominis non concupiſco, nec (quod bomuncionem non decet) ambulo in magnis & mirabilibus ſuper me.

Paſchalis Communione præceptum Communione Sacrilega non impletur. Divinum quoque Euchariſtiæ ſumendæ præceptum impleri juſſit ſancta Synodua in Peſchate, Communionem tamen ultre Paſchalem quindenam differri juſtia de cauſis, de conſilio Pcoprii Sacerdotis permiſit. In Eccleſia verò Parochiali cui contributus quiſque eſt, Communio Paſchalis fieri debet ex Eccleſiæ Decretis & uſu. Nec pręceptom ſaccilega Communione impleri cenſendum eſt, cùm Eccleſia Euchariſtiam *reverenter* ſuſcipi jubeat: & divino Spiritu afflatus Apoſtolus: *Probet autem*, inquit, *ſe ipſum homo, & ſic de Pane illo edat, & de Calice bibat. Qui enim manducat & bibit indignè, judicium ſibi manducat & bibit, non dijudicans Corpus Domini.* Unda qui indignè ad Euchariſtiem eccedit in Solemnitate Paſchali, & contra divinum præceptum peccat, ut alio quovis tempore indignè ſumens; & contra præceptum Eccleſiæ, cui fieri ſatis cùm ſacrilegium committitur, & corpori ſanguinique Domini vis infertur (ut *Cypriani* verbis utar) quis ſibi perſuadere poſſit? Immo quis aſſertionem adeo temerariam, erroneam, ſcandaloſam, piarum aurium offenſivam, prope dixerim hæreticam, non exhorreat? Unde meritò *Innocentius XI.* Pontifex Optimus Maximus, anno 1679. Martio menſe, alias inter Propoſitiones e Moralis Evangelicæ Interpolatoribus nonnullia affectaa, hanc damnevit 55. *Præcepto Communionis annuæ ſatisfit per ſacrilegam Domini manducationem.* Porro quis ſit *Proprii Sacerdotis* nomine intelligendus, cui ennua Confeſſio fieri debet, operoſa quæſtio eſt, ſingulaci Diſſertatione inferiùs explicanda.

Medicorum Officium. Canon XXII. Præcipit Medicis ut cùm eoa ad infirmos vocari contigerit, ipſoa ante omnia moneant ut Medicos advocent enimarum: elioquin eb Eccleſiæ ingreſſu arceantur. Ipſis etiam ſub interminatione anathematis prohibet, ne pro corporis ſalute eliquid ægrotis ſuedeant, quod in perniciem animæ convertatur. (Cap. *Cùm infirmitas, De Pœnitentiis & Remiſſionibus.*)

Electiones. XXIII. Statuit ut ultra tres menſes Cathedralis vel Regularis Eccleſie Prælato non vacet: infra quos, juſto impedimento ceſſante, ſi electio celebrata non fuerit, eligendi jus ad Superiorem devolvatur. (Cap. *Ne pro defectu, De electione.*) 24. Electionem per ſcrutinium aut compromiſſum fieri ſtatuit. Aliter facta, irrita eſto: niſi fortè commuoiter eſſet ab omnibua quaſi per inſpirationem divinem abſque vitio celebreta. (Cep. *Quia propter.* Ibidem.) 25. Eos qui electioni de ſe factæ per impreſſionem ſæcularis Poteſtetis conſenſerint, ab electionis commodo excludit, ineptos declarat, qui ad quamcumque Dignitatem eligantur. Electores verò ab Officiis & Beneficiis per triennium ſuſpenſi ſunto, & eligendi poteſtate privantor. (Cap. *Quiſquis*, ibidem.) 26. Electionem confirmari vetat niſi diligenti habito examine ipſius actionis, & perſonæ electæ, de honeſtate vitæ, ſcientia, ætate: alioqui non ſolùm dejiciendus eſt indignè promotua, verùm etiam indignè promovens puniendus. Quia, *Nihil eſt quod Eccleſia Dei magis officiat, quàm quòd indigni aſſumuntur Prælati ad regimen animarum.* (Cap. *Nihil eſt, De electione.*)

Ordinandorum examen. Canon 27. Epiſcopis præcipit ut ad Sacerdotium promovendos diligentec edoceri curent de Divinis Officiia & Eccleſieſticis Sacramentis: *Cùm ſit ars artium, regimen animarum: & ſatius ſit paucos bonos, quàm multos malos habere Miniſtros.* Quia ſi cæcus cæcum duxerit, embo in foveem dilabuntur. (Cap. *Cum ſit ars artium. De ætate & qualitatibus Ordinandorum.*)

Prælatorum ceſſiones. XXVIII. Prælatos qui licentiam cedendi poſtularunt, ad cedendum compelli jubet. Quia ob Eccleſiæ commodum, eut ob propriam ſalutem id poſtulant. Neutrum porro negligendum eſt. (Cap. *Quidam. De Renunciatione.*)

Beneficia incompatibilea. Canon XXIX. ſtatuit ut quicumque receperit eliquod Beneficium babens eurem enimarum annexam, altero ſimili, ſi quod prius habebat, ſit ipſo jure privatus. Si illud etiam retineat, utroque ſpolietur. Nullus etiam plures Dignitates aut Perſonatus in eadem hebeet Eccleſia. Cum viris ſublimibua & literatis, Sedem Apoſtolicam, ubi ratio poſtulaverit, diſpenſare poſſe declarat. (Cap. *De multa. De Præbendis & Dignitatibus.*)

Qui ad Beneficia promovendi. Canon 30. Prælatis jubet ut prætermiſſis indignis, idoneos ad Eccleſiaſtica Beneficia promoveant. Qui ſecus ſaxit, e collatione Beneficiorum per Concilium Provinciale ſuſpenditoc. Metropolitani delictum Superioris Judicio relinquitor, e Concilio nunciendum. Suſpenſionis vinculum ſolius Romani Pontificia, aut proprii Patriarchæ auctoritate ſolvitor. (Cap. *Grave nimis.* Ibidem.) Canon 31. Filios Canonicorum, maximè ſpurios, inſtitui vetat in Eccleſiis ſæculeribus, in quibus ioſtituti ſuot patres. (Cap. *Ad abolendam. De filiis Presbyterorum.*)

Parochi. XXXII. Statuit ut Presbyteris Parochialibus portio ſufficiens proventuum aſſignetur. Ut Parochus oon per Vicarium, ſed per ſe ipſum Eccleſiæ ſibi commiſſæ curam gerat: niſi Præbendæ vel Dignitati Parochielis Eccleſia ſit ennexa. Prohibet demum ne quia in ſcaudem de proventibus Parochialis Eccleſiæ penſionem alteri queſi pro Beneficio conſerat. (Cap. *Extirpanda De Præbendis & Dignitatibus.*)

Sacra Diœceſis Viſitatio. XXXIII. Procurationes ratione Viſitationis debitas, ab Epiſcopis, Archidiaconis, eut quibuſlibet aliis recipi vetat, niſi cùm fit Viſitatio; in qua, noo quæ ſua, ſed quæ Jeſu Chriſti ſunt, Prælati quærere debent, prædicationi, exhortationi, correctioni, & reformationi vacando, ut fructum ceſerant qui non perit. (Cap. *Procurationes. De Cenſibus.*)

XXXIV. Cavet ne Prælati colligendo Procurationes Legatorum Apoſtolicorum, plus extorqueant e ſubditis quàm ſolvant: elioqui & ſic extorta ceſtituaot, & tantumdem pauperibus largiri cogaotur.

XXXV.

Digitized by Google

De Judiciis.

XXXV. Appellari prohibet a legitimo Judice ante Sententiam latam niſi juſta de cauſâ, quæ ipſi Judici ſignificetur: *Salvis Conſtitutionibus de majoribus cauſis ad Sedem Apoſtolicam perferendis.* [Cap. *Ut debitur. De Appellationibus.*] 36. Interlocutoriam vel Comminatoriam Sententiam a Judice revocari poſſe declarat lite pendente. (Cap. *Cum ceſſante*, Ibidem.) 37. Statuit ne quis ultra duas dietas extra ſuam Diœceſim per Literas Apoſtolicas ad Judicium trahi poſſit, niſi de aſſenſu partium impetratæ fuerint, vel hujus Conſtitutionis expreſſe meminerint. (Cap. *Nonnulli. De Reſcriptis.*) 38. Statuit ut omnia Judiciorum Acta ſcribantur. 39. Sancit ut ſi quis rem, quæ ab altero oblata eſt injuſtè, ſciens acceperit: cùm ſpoliatori quaſi ſuccedat in vitium, eo quòd non multùm interſit, præſertim quoad periculum animæ, detinere injuſtè ac invadere alienum, contra poſſeſſorem hujuſmodi ſpoliato per reſtitutionis Beneficium ſuccurratur. (Cap. *Sæpe contingit. De reſtitutione ſpoliatorum.*)

Canon XL. Statuit ut cùm actori, ob contumaciam partis adverſæ, adjudicatur poſſeſſio, & propter rei potentiam actor infra annum rem cuſtodiendam nanciſci non poteſt, vel nactam amittit; actor elapſo anno verus ac legitimus poſſeſſor conſtituatur: ne contumax commodum de malitia ſua reportet. Prohibet etiam ne de rebus ſpiritualibus compromittatur in laïcum: Quia non decet ut laïcus in ejuſmodi cauſis arbiter conſtituatur. (Cap. *Contingit. De Arbitris.*)

Præſcriptio.

XLI. Definit ut nulla valeat abſque bona fide præſcriptio tam canonica, quàm civilis. *Cùm ſit generaliter omni Conſtitutioni atque conſuetudini derogandum, quæ abſque mortali non poteſt obſervari peccato.* Porro *Omne quod non eſt ex fide* (id eſt, ex conſcientia) *peccatum eſt.* Unde oportet, ut qui præſcribit, in nulla temporis parte rei habeat conſcientiam alienæ. (Cap. *Quoniam omne. De Præſcriptionibus.*)

XLII. Vetat Clericis, ne prætextu libertatis Eccleſiaſticæ ſuam Juriſdictionem in præjudicium ſæcularium Magiſtratuum extendant. XLIII. Prohibet ne Clerici Laïcis, a quibus nihil temporale tenent, fidelitatis Juramentum præſtare cogantur. (Cap. *Nimis. De Jure jurando.*)

Res Eccleſiæ non alienanda.

XLIV. Eccleſiarum conſulit indemnitati, & alienationes feudorum, & aliorum bonorum Eccleſiaſticorum, ſine legitimo perſonarum Eccleſiaſticarum aſſenſu, vi Conſtitutionum a Principibus conditarum factas, reſcindit; Legeſque ejuſmodi irritas declarat: *Cùm Laïcis, quamvis Religioſis diſponendi de rebus Eccleſiaſticis nulla ſit attributa poteſtas, quos obſequendi manet neceſſitas, non auctoritas imperandi.* (Cap. *Cùm Laicis. De Rebus Eccleſiæ non alienandis.*)

XLV. Prohibet ne Eccleſiarum Patroni, Advocati, Vicedomini, plus uſurpent quàm ipſis a Jure ſit permiſſum. Statuitque ut qui Eccleſiæ Rectorem aliumve Clericum per ſe, vel per alios occiderint vel mutilaverint, Jure-Patronatus excidant, cùm ipſi, tum illorum hæredes: eorumque nepotes ad quartam uſque generationem a Clero arceantur; nec in Regularibus Domibus alicujus Prælationis honorem conſequi poſſint. (Cap. *In quibuſdam, de Pœnis.*)

Eccleſiæ libertas & immunitas.

XLVI. Excommunicationis in Conſules & Rectores civitatum, & alios, qui Eccleſias, & Viros Eccleſiaſticos talliis ſeu collectis, & aliis exactionibus premere nituntur, a Concilio III. Lateranenſi latam ſententiam confirmat. Subſidia tamen ab Eccleſia conferri decet, *abſque ulla coactione, ad relevandas utilitates vel neceſſitates communes, ubi laicorum facultates non ſuppetunt.* Priùs conſulendum Romanum Pontificem, cujus eſt communibus utilitatibus providere, Synodus edicit. At conditio iſta in Galliis locum non habet, ubi Clerus inconſulto Romano Pontifice *dona gratuita* Regi Chriſtianiſſimo contribuit. Quem uſum approbavit Gallis aliàs non ſatis æquus *Bonifacius VIII.* Hic porro Canon inſertus eſt lib. 3. Decretalium. [Cap. *Adverſus. De immunitate Eccleſiarum.*]

Excommunicatio.

XLVII. Prohibet ne feratur excommunicatio niſi præmiſſâ monitione, & manifeſtâ juſtâque de cauſa. (Cap. *Sacro. De Sententia Excommunicationis.*)

Appellationes.

XLVIII. Statuit ut ſi quis Judicem velut ſibi ſuſpectum recuſaverit, coram illo cauſam juſtæ recuſationis aſſignet, ipſeque cum adverſario, vel ſi adverſarium non habeat, cum Judice communiter arbitros eligat, qui de cauſa recuſationis cognoſcant; quæ ſi legitima non probetur, Juriſdictione ſuâ Judex utatur. Si verò probata fuerit, cauſam alteri committat de recuſatoris aſſenſu, vel ad Superioris Judicium remittat. Statuit etiam ut ſi canonicè monitus appellaverit, & ejus crimen evidens fuerit, ipſius confeſſione, vel alio modo legitimo manifeſtum, ejuſmodi appellationis nulla ratio habeatur: *Quia Appellationis remedium non ad defenſionem iniquitatis, ſed ad præſidium innocentiæ inſtitutum eſt.* His porro Conſtitutionibus Regulares non tenentur, qui ſuis legibus reguntur. (Cap. *Cùm ſpeciali. De Appellationibus.*)

XLIX. Vetat ne causâ cupiditatis aliquis excommunicetur, vel abſolvatur.

Impedimenta Matrimonii.

L. Matrimonii inter conſanguineos & affines contrahendi prohibitionem ad primum affinitatis, & quartum conſanguinitatis gradum reſtringit. Eam verò ſic reſtrictam ita ſancit eſſe perpetuam, ut ſi qui contra illam præſumpſerint copulari nullâ longinquitate defendantur annorum: *Cùm diuturnitas temporum non minuat peccatum, ſed augeat; tantòque graviora ſint crimina, quantò diutiùs infelicem detinent animam alligatam.* (Cap. *Non debet. De conſanguinitate & affinitate.*)

Clandeſtina Matrimonia.

LI. Clandeſtina Matrimonia prohibet: Prolem ex illis ſuſceptam, cenſeri decernit illegitimam, Parochialem Sacerdotem qui nuptias in gradibus prohibitis non prohibuerit, & Regularem qui eis interfuerit, per triennium ab Officio ſuſpendit. (Cap. *Cùm inhibitio. De clandeſtina deſponſatione.*) LII. Teſtimonia de auditu in conſanguinitatis & affinitatis gradibus probandis recipi vetat. (Cap. *Licet De teſtibus & atteſtationibus.*)

Decimæ neceſſariò ſolvendæ.

LIII. Statuit ut Domini prædia ſua illis excolenda committant, qui decimas Eccleſiis integrè perſolvant, ad idque Cenſuris Eccleſiaſticis compellantur. *Illæ quippe decimæ neceſſariò ſunt ſolvendæ, quæ debentur ex lege divina, vel loci conſuetudine approbatâ.* (Cap. *In aliquibus De Decimis.*) LIV. Ut exactionem tributorum & cenſuum præcedat ſolutio decimarum: vel ſaltem hi ad quos cenſus & tributa indecimata pervenerint, ſolvere decimas compellantur: *Quoniam res cum onere ſuo tranſit.* (Cap. *Cùm non ſit.* Ibidem) LV. Ut Ciſtercienſes, aliique Regulares de alienis terris & deinceps acquirendis, etiamſi eas propriis manibus ac ſumptibus excoluerint, decimas perſolvant Eccleſiis, quibus ratione prædiorum ante ſolvebantur, niſi cum ipſis Eccleſiis aliter duxerint componendum. (Cap. *Nuper. De Decimis.*)

Pacta contra parochialium Eccleſiarum jura reſcinduntur.

LVI. Pacta quorumdam Regularium, & Sæcularium etiam Clericorum reprobat, qui domos locabant, vel feuda concedebant, eâ conditione ut conductores & feudatarii decimas eis ſolverent, & apud eoſdem eligerent ſepulturam: ſtatuitque ut quicquid hujuſmodi pacti occaſione perce-

ceptum fuerit, Eccleſiæ Parochiali reddatur. (Cap. *Plerique de Pactis*.)

Privilegia Regularium.

LVII. Quædam Privilegia Regularibus ab Apoſtolica Sede conceſſa exponit, ut inconvulſa permaneant; ne minùs ſanè intellecta pertrahant ad abuſum, propter quem meritò poſſint revocari: Quia *Privilegia meretur amittere, qui permiſſâ ſibi abutitur poteſtate*. [Cap. *Ut Privilegia. De Privilegiis & Exceſſibus Privilegiatorum*.]

Privilegium Epiſcoporum tempore interdicti.

LVIII. Statuit ut Epiſcopi tempore Interdicti excommunicatis & interdictis excluſis, Officia Divina januis clauſis celebrare poſſint, niſi hoc ipſum eis expreſsè prohibitum fuerit. (Cap. *Quod nonnullis*. Ibidem.)

Fidejuſſio & mutui acceptio quâ ratione Viris Religioſis vetita?

LIX. Prohibet ne Viri Religioſi abſque Abbatis & majoris partis ſui Capituli licentia, pro aliquo fidejubeant, vel pecuniam mutuò accipiant ultra ſummam communi providentiâ conſtitutam. Alioqui non teneatur Conventus pro his aliquatenus reſpondere, niſi fortè in utilitatem domus ipſius manifeſtè conſtiterit redundaſſe. (Cap. *Quod quibuſdam. De Fidejuſſoribus.*)

Abbatibus & Monachis Epiſcopalium juriumuſurpatio prohibetur.

LX. Vetat ne quis Abbatum ea quæ ſunt Epiſcopalis auctoritatis uſurpet, nimirum cauſarum Matrimonialium cognitionem, publicarum Pœnitentiarum injunctionem, conceſſionem Indulgentiarum, &c. (Cap. *Accedentibus. De Exceſſibus Prælatorum.*) LXI. Statuta duo Lateranenſis Concilii ſub *Alexandro III.* innovat & confirmat. Primum quo prohibitum Regularibus eſt, ne Eccleſias ſeu decimas ſine conſenſu Epiſcoporum de manu laïca recipere præſumant, nec excommunicatos vel nominatim interdictos admittant ad Divina. Secundum, ut in Eccleſiis quæ ad ipſos pleno jure non pertinent, Epiſcopis inſtituendos Presbyteros præſentent, ut illis de plebis cura reſpondeant, ipſis verò de rebus temporalibus rationem reddant. Nec inſtitutos removeant inconſultis Epiſcopis. Illos demum præſentent, quos vel converſatio reddit notos, vel commendat probabile teſtimonium Prælatorum. [Cap. *In Lateranenſi. De Præbendis & Dignitatibus.*]

Abuſus circa Reliquiarum expoſitionem, & indulgentiarum conceſſionem emendantur.

LXII. Prohibet ne Reliquiæ Sanctorum extra capſam, venales, recèns inventæ fidelium venerationi exponantur, niſi Romani Pontificis auctoritate fuerint approbatæ. Ne Prælati permittant illos, qui ad eorum Eccleſias pietatis ergo accedunt, vanis figmentis, aut falſis decipi documentis, ſicut pleriſque in locis gratiâ quæſtûs fieri conſueverat. Ne eleemoſynarum quæſtores admittantur, niſi Apoſtolicas, vel Diœceſani Epiſcopi literas veras exhibeant. *Ad hæc, quia per indiſcretas & ſuperfluas Indulgentias & claves Eccleſiæ contemnuntur, & Pœnitentialis Satisfactio enervatur:* decernit ut cùm dedicatur Baſilica, non extendatur Indulgentia ultra annum, ſive ab uno ſolo, ſive a pluribus Epiſcopis dedicetur; ac deinde in anniverſario Dedicationis die quadraginta dies de injunctis Pœnitentiis indulta remiſſio non excedat. Ad quem etiam dierum numerum Indulgentias, quæ pro quibuſlibet cauſis conceduntur jubet reſtringi: cùm Romanus Pontifex, qui *plenitudinem obtinet poteſtatis*, hanc in talibus moderationem obſervare conſueverit. (Cap. *Cùm ex eo. De Reliquiis & Veneratione Sanctorum.* Et Cap. *Cùm ex eo. De Pœnitentiis & Remiſſionibus.*)

Simoniacæ exactiones damnata in ordinationibus, in ingreſſu Monaſterii, ſepulturis, &c.

LXIII. Vetat ne pro conſecrationibus Epiſcoporum, benedictionibus Abbatum, & ordinationibus Clericorum aliquid exigatur. (Cap. *Sicut. De Simonia.*) LXIV. Statuit ne Moniales pretio recipiantur: alioqui tam recipiens quàm recepta, ſine ſpe reſtitutionis de ſuo Monaſterio expellatur, in locum arctioris Regulæ ad agendam perpetuam pœnitentiam retrudatur. Idem circa Monachos & alios Regulares obſervator. (Cap. *Quoniam.* Ibidem.) LXV. Exactiones quorumdam Præſulum damnat, qui decedentibus Eccleſiarum Rectoribus, ipſas Interdicto ſubjiciebant, nec patiebantur aliquos in eis inſtitui, donec ipſis certa pecuniæ ſumma ſolveretur: Et cùm Miles aut Clericus Domum Religioſam ingrediebatur, vel apud Religioſos eligebat ſepulturam, difficultates ingerebant, donec munus aliquod perciperent, (Cap. *Audivimus.* Ibidem.) LXVI. Pravas exactiones pro exequiis mortuorum, benedictionibus nubentium, & aliis ſimilibus fieri vetat, & pias conſuetudines obſervari jubet: ita ut gratis conferantur Sacramenta, ſed per Epiſcopum loci compeſcantur, veritate cognitâ, qui malitioſè nituntur laudabilem conſuetudinem immutare. (Cap. *Ad Apoſtolicam.* Ibidem.)

De Judæis.

LXVII. Statuit ut ſi quocumque prætextu Judæi a Chriſtianis graves & immoderatos uſuras extorſerint ipſis omni communicatione civili cum Chriſtianis interdicatur, donec de gravamine ſatisfecerint: Chriſtiani quoque, ſi opus ſit, Eccleſiaſticis Cenſuris compellantur ab eorum commerciis abſtinere. LXVIII. Ut Judæi a Chriſtianis habitu diſcernantur; Dominicæ Paſſionis tempore in publicum non prodeant; nec in contumeliam Redemptoris proſilire permittantur. (Cap. *In nonnullis De Judæis & Saracenis.*) LXIX. Prohibet ne publica ipſis committantur Officia, (Cap. *Cùm ſit nimis.* Ibidem.) LXX. Jubet ut Prælati invigilent ne Judæi ad Fidem Chriſtianam converſi aliquid Veteris Ritus retineant.

SCHOLION

In hac Diſſertatione, pag. 519. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Contra Canonem Lateranenſem in Gallia eſt uſus, quod a Clero fiant dona gratuita Regi: quam conſuetudinem approbavit Bonifacius VIII. Gallis aliàs non ſatis æquus.*

„ R. Subſidia ab Eccleſia conferri decere, abſ-
„ que ulla coactione, ad relevandas utilitates
„ vel neceſſitates communes, ubi Laïcorum fa-
„ cultates non ſuppetunt: Synodus Lateranenſis
„ ſub *Innocentio III.* Canone 46. edixit. Priùs
„ tamen conſulendum Romanum Pontificem, cu-
„ jus eſt communibus utilitatibus providere.

Conditionem iſtam in Galliis non habere locum obſervavi, ubi Clerus, inconſulto Romano Pontifice, dona gratuita Regi Chriſtianiſſimo contribuit. Quem uſum approbavit Gallis aliàs non ſatis æquus *Bonifacius VIII.* Mera facti quæſtio eſt. Moris uſuſque Cleri Gallicani teſtes ſumus. Res eſt in omnium oculis poſita. Movit fortè RR. Cenſores, quòd *Bonifacius VIII.* Gallis non ſatis æquus a me dictus ſit. Ea eſt omnium, qui Bonifaciani cum *Philippo Pulchro* Rege Chriſtianiſſimo diſſidii Hiſtoriam abſque præoccupatæ mentis affectu legerunt, perſuaſio.

Nota.

SCire cuperem ex quo Antiquitatis monumento Natalis eruerit Bonifacium VIII. approbaſſe uſum Cleri, quo conferret Regi Chriſtianiſſimo dona inconſulto Romano Pontifice. Aliter omnino decrevit in ſua Conſtitutione *Clericis Laicos &c.* Alterius Bonifacii Conſtitutionis mentionem facit Thomaſſinus *Vet. & Nov. Diſcipl. p.3. L.1. cap.43.* ubi pontificium aſſenſum non exigit ſolùm, dum neceſſitas dilationem non pateretur. Cœterùm deinde Clemens V. in ſua

Con-

Conſtitutione *Quoniam in Conſtitutione* quæcumque contraria revocando, præcepit omnino ſervanda eſſe quæ, quoad præfata Concilia Lateranenſia decreverant.

DISSERTATIO II.

De Orthodoxia JOACHIMI ABBATIS. Ab Hæreſeos Infamia Vindicatur.

I. QUAMVIS in errorem lapſus ſit *Joachimus* Florenſis Abbas, non tamen Hæreſeos nota inurenda ipſi eſt, cùm pertinax in errore non fuerit, & Eccleſiæ Judicio ſuas omnes Aſſertiones & ſcripta ſubjecerit, ut conſtat ex ejus Proteſtatione paulò ante obitum edita quæ ſic habet: *Univerſis quibus Literæ iſtæ oſtenſæ fuerint, Frater* JOACHIM *dictus Abbas de Flore, æternam in Domino ſalutem. Sicut ex Literis Domini Papæ quondam Clementis, quæ apud nos ſunt percipi poteſt, ex mandato Domini Papæ Lucii, & Domini Papæ Urbani, viſus ſum aliqua ſcriptitaſſe, & huc uſque & quod occurret ad gloriam Dei, & utilitatem legentium, ſcriptitare non deſino: Denique librum Concordiæ quinque voluminibus inciſum: Expoſitionem Apocalypſis octo partium titulis inſignitam; Pſalterium decem chordarum tribus voluminibus comprehenſum, prout Deus inſpiravit & facultas adfuit ingenii, ad conſummationem perduxi. Præter alia quæ in parvis Libellis, ſeu contra Judæos, ſeu contra Catholicæ Fidei adverſarios comprehendi. Et ſi aliud, dum ſum in hoc corpore, poſſe datur ad ædificationem Fidelium Chriſti, & maximè Monachorum, dare operam non poſtpono. Quia verò pro anguſtia temporum, non potui huc uſque Opuſcula ipſa, præter librum Concordiæ, Apoſtolico Culmini præſentare, ut ab eo corrigerentur; ſi quæ ibi [quod non abnuo, etſi mihi conſcius non ſim] occurrerint corrigenda: & incertus eſt homini numerus dierum ſuorum; ſi me contigerit priùs egredi ex hac luce, quàm poſſim, ſecundùm quòd accepi in Mandatis: ſiquidem eâ conditione ſuſcepi dictanda, ut omnes quidem libros ei, cui datum eſt omnimodò Magiſterium, præſentarem: Rogo ex parte Dei Omnipotentis Coabbates meos, & Priores, & cæteros Fratres metuentes Deum; & ea quâ poſſe videtur, auctoritate præcipio, quatenus præſens Scriptum aut Exemplar habentes ſecum, ac ſi pro Teſtamento; Opuſcula quæ hactenus confeciſſe videor; & ſi quid me de novo uſque ad diem obitus mei contigerit ſcriptitare; quamcitiùs poterint collecta omnia, relictis in ſalva cuſtodia Exemplaribus, Apoſtolico examini repræſentent; recipientes ab eadem Sede, vice meâ, correctionem, & exponentes ei meam circa ipſam devotionem & fidem: & quòd ea ſemper paratus ſim, quæ ipſa ſtatuit, vel ſtatuerit, obſervare; nullamque meam opinionem contra ejus defendere ſanctam fidem, credens ad integrum quæ ipſa credit, & tam in moribus, quàm in doctrina, ſuſcipiens correctionem, abjiciens quod ipſa abjicit, ſuſcipiens quod ſuſcipit ipſa; credens firmiter non poſſe portas inferi prævalere adverſùs eam, etſi ad horam turbinibus & procellis agitari contingat, non deficere fidem ejus uſque ad conſummationem ſæculi. Hoc ſcriptum feci Ego* JOACHIM *Abbas, & propriâ manu roboravi, anno Dominicæ Incarnationis* 1200. *& ſic me tenere confiteor, ſicut in eo continetur.* Hæc Profeſſio præfixa eſt Operibus *Joachimi* Abbatis, eamque refert *Franciſcus Pegna* Commentario 1. in 2. P. Directorii Inquiſitorum *Nicolai Eymerici*.

II. Cujus quidem Profeſſionis rationem habuit Concilium Lateranenſe IV. quod ejuſdem Abbatis damnatâ ſententiâ ſeu doctrinâ, ſtatim ſubdit: *In nullo tamen per hoc Florenſi Monaſterio, cujus ipſe Joachim extitit Inſtitutor, volumus derogari: quoniam ibi & Regularis Inſtitutio eſt, & Obſervantia ſalutaris: maximè cùm idem Joachim omnia Scripta ſua nobis aſſignari mandaverit, Apoſtolicæ Sedis Judicio approbanda, ſeu etiam corrigenda: dictans Epiſtolam cui propriâ manu ſubſcripſit, in qua firmiter confitetur ſe illam fidem tenere, quam Romana tenet Eccleſia, quæ cunctorum Fidelium, diſponente Domino, Mater eſt & Magiſtra.*

III. Iſtud Synodi Lateranenſis & *Innocentii III.* de *Joachimo* Abbate Judicium confirmavit *Honorius III.* ejus Succeſſor in Epiſtolâ ad Cuſentinum Archiepiſcopum, & Epiſcopum Biſiniacenſem. *Ex parte* (inquit) *dilectorum filiorum Abbatum & Conventuum de Ordine Floris, tam Capitis, quàm membrorum, fuit propoſitum coram nobis, quòd ii qui ſaluti hominum invident & quieti, occaſione aſſumpta ex eo quòd Libellus, quem Abbas Joachim contra bonæ memoriæ Magiſtrum Petrum Lombardum edidit, in Generali fuit Concilio condemnatus; contra eos nonnullos tam Clericos quàm Laicos, Prælatos & ſubditos concitavit, qui ut ipſos ab otio contemplationis avertant, & funes extendentes in laqueum pedibus eorumdem, ponunt eis ſcandalum juxta iter, ipſis objicientes exprobrando, quòd idem Abbas, qui Pater & Inſtitutor fuit Ordinis eorumdem, Hæreticus ab Eccleſia Dei habetur; propter quod non ſolùm ſimplices lactis participes a conſortio ejuſdem Ordinis avertuntur, ſed etiam fortes, qui uti cibo ſolido didicerunt, & ad diſcretionem boni & mali exercitatos pro conſuetudine habent ſenſus, circa Inſtituta ejuſdem Ordinis incipiunt fluctuare. Licèt igitur prædictus Libellus ſive Tractatus condemnatus fuerit in Concilio memorato, quia tamen idem Joachim omnia Scripta ſua Romano Pontifici mandavit aſſignari, Apoſtolicæ Sedis Judicio approbanda, ſeu etiam corrigenda, dictans Epiſtolam cui propriâ manu ſubſcripſit; in qua firmiter eſt confeſſus, ſe illam Fidem tenere, quam Romana tenet Eccleſia, quæ, diſponente Domino, cunctorum Fidelium Mater eſt & Magiſtra: Fraternitati tuæ per Apoſtolica Scripta mandamus, quatenus per totam Calabriam faciatis publicè nuntiari, quòd eum Virum Catholicum reputamus, & Regularem Obſervantiam, quam inſtituit, ſalutarem.* &c. Hanc Epiſtolam ex *Honorii III.* Regeſto Bibliothecæ Vaticanæ, & Bibliothecæ *Julii Antonii Sanctorii* Cardinalis *S. Severinæ* & Florenſis Abbatis, edidit *Franciſcus Pegna* loco ſupra laudato.

IV. *S. Thomas* Opuſculo 24. ubi Abbatis *Joachimi* errorem expoſuit, ita colligit: *Unde manifeſtum eſt, quòd Joachim in errorem Arianorum incidit, licèt non pertinaciter, quia ipſe Scripta ſua Apoſtolicæ Sedis Judicio ſubjecit.*

V. His tamen non aſſentior, qui *Joachimum* Abbatem abſolvunt ab eo errore, quem in ipſius doctrina damnavit Synodus Oecumenica Lateranenſis. *Franciſcus Bivarius* Ciſtercienſis in Apologia pro *Lucio Dextro*, ſcribit calumniam paſſum *Joachimum* Abbatem ab iis qui novam Reformationem in Ordinem Ciſtercienſem ab eo introductam ægrè ferebant. *Gregorius de Laude* Sagittarienſis Abbas, in Apologia pro *Joachimo* Abbate ipſum ab errore purgare pariter conatur triplici momento. Primò quia in Præfatione ſua in *Pſalterium Decem Chordarum*, ſe de Sanctiſſimæ Trinitatis Myſterio perfectiſſimam a Deo revelationem die Sacro Pentecoſtes obtinuiſſe aſſerit, cùm in Eccleſia Monaſterii Caſemarii, Cœnobio Floris a ſe jam inſtituto ferventiùs oraret. Porro errorem confixum Decretali *Damnamus; De Summa Trinitate & Fide Catholica*, ſcriptis tradidit *Argumenta Apologetica* Jacobi de Laude *pro Joachimo Abbate.*

ante revelationem, illam, vel poſt. Primum incredibile videtur: nam divino lumine ſic perſuſus, errorem emendaſſet, nec *Petrum Lombardum* Hæreticum & inſanum appellaſſet. Nec ſecundum veriſimile eſt. Quomodo enim Vir tam Sanctus & fidelis contra divinam revelationem ſcribere voluiſſet? Quomodo Deus, qui Myſterium Sanctiſſimæ Trinitatis tam liquidò ipſi revelaverat, ne aliquam circa illud hæſitationem pateretur, ipſum errare permiſiſſet? Alterum momentum eſt, quòd in illo ipſo Opere de Pſalterio decem chordarum, dogma Catholicum afferat oppoſitum errori damnato in Concilio Lateranenſi, nec unitatem dumtaxat collectivam, aut affectûs ſed eſſentiæ, in tribus Perſonis luculenter adſtruat: Similitudines omnes, quæ ex rerum creatarum unitate arceſſuntur ad explicandum incomprehenſam illam & adorandam unitatem, accuratas penitus non eſſe fateatur: *Arii & Sabellii* hæ-

Diſtinct. 1. reſes pariter exagitet. * *Si ſic* (inquit) *exiſtimaſti ſimplicem divinam ſubſtantiam, ut ſeorſum a Perſonis cogitaveris illam, Sabellium ſub Arrio palliaſti. Si ſeorſum a ſubſtantia tres perſonas, Arium ſub Sabelii palliatione excuſas. Non hoc Sancta Animalia clamant; Non hoc cantat David in decachordo Pſalterio. Non utique Seraphim quem vidit Iſaias; ſed ſenſus animalis ſibi iſta compoſuit. Sancta verò Animalia quid cantent, audivimus: ſed iterum atque iterum audire non pigeat, quod ſemper electos Dei dicere & audire delectat. Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus omnipotens, qui erat, & qui eſt, & qui venturus eſt. Hoc fidei teſtimonium plus eſt contemplari animo, quàm ore proferre. Sabellius enatare voluit: alliſa eſt navis ejus in ſiccum. Arius vitare quærens dejectus eſt in limum profundi. Sabellius dixit, Unam Deum eſſe perſonam. Arius tres perſonas fatetur eſſe, quod nefas eſt dicere, diſtinctas eſſentiâ & majeſtate.*

Et Diſtinctione 11. *Quia* (inquit) *ipſe in unitate trinus eſt, quæſivit ſemper & quæret, quomodo plures homines & diverſi populi convenirent in unum: ſciens quòd nulla poſſit eſſe fœlicitas, ubi ſciſſio & diverſitas eſt. Inde eſt quòd Filius orat pro Electis ſuis, ut ſint unum ad ſuæ & Patris ſui ſimilitudinem unitatis, dicens ſic:* Pater Sancte, ſerva eos in nomine tuo, quos dediſti mihi ut ſint unum, ſicut & nos..... *Certè audivimus ex verbo veritatis, quomodo nos velit Filius unum eſſe ad imaginem & ſimilitudinem illius unitatis, quâ Ipſe & Pater unum ſunt. Eſt autem unitas iſta in Spiritu, ſecundùm quod ſcriptum eſt:* Multitudinis autem credentium erat cor unum, & anima una. *Secundùm hunc modum unitatis accipiendum eſt quod Apoſtolus ait:* Qui adhæret Domino, unus ſpiritus eſt. *Hac ſimilitudine uſus eſt Auguſtinus in aſſignatione unitatis inter Patrem & Filium, dicens:* Sic dicatur Deus de Deo, ut ſingulis hoc nomen, Deus, conveniat. *Sed quare dicens illud Auguſtinus, addidit iſtud? Niſi quia ſicut multùm differt inter divortium & conjunctionem, ita multùm intereſt inter conjunctionem, diverſarum naturarum, & naturalem unitatem illarum rerum, quæ nec naturam habent diverſam, nec ſubſtantiam vel eſſentiam partium ſciſſione diviſam. Quocirca ſi de diviſione ipſa agitur in primo loco, de conjunctione in ſecundo, de ſimplici unitate in tertio: liquet quòd ſciſſio diviſionem facit; conjunctio unitatem quidem, nec tamen ita ſimplicem in una re, quomodo in alia; nec ita in corporalibus rebus, quomodo in ſpiritualibus. Quis enim poſſet ita conjungere corpus alicujus hominis corpori alterius, quomodo conjungitur ignis igni, ut quandiu ita manet conjunctus, nulla ibi diviſio ineſſe videatur? Quantò magis autem ſic adhæret ſpiritus ſpiritui, ut unus ſpiritus ſit? Quantò ineffabiliùs una ſubſtantia ſunt, & unus ſpiritus* [*ſiquidem Deus ſpiritus eſt*] *tres Perſonæ Deitatis, quæ non ex tempore ſunt conjunctæ, ſed ſemper in ea unitate, in qua ſunt, manent ſimul tota & indiviſa? Ergo quia ineffabilis unitas in Trinitate eſt, ita ut in Patre ſit Filius, & in Filio Pater, & ex eis illorum compar Spiritus ab utroque procedens: ad ipſius beatitudinem pertinet unitatis, ut quicquid ibi dicitur ſecundùm ſubſtantiam; id eſt, quicquid ibi dicitur quod ſubſtantiam alicujus Perſonæ demonſtret, totum dicatur eſſe vel in Patre, vel in Filio, vel in Spiritu Sancto, dicente Auguſtino:* In Dei ſubſtan-
„ tia quicquid excogitari poteſt, ſubſtantia eſt,
„ & nihil eſt in Deo, quod non ſit Deus.

Et lib. 1. de Concordia Veteris & Novi Teſtamenti, Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum, *non eſſe tria principia, ſed unum principium, nec diviſum eſſe Regnum unius Perſonæ a Regno aut operatione duarum,* profitetur.

Et in Expoſitione in Apocalypſim, cap. 1. *Tres Perſonas unum eſſe Deum, eſſe ſibi ipſis coæternas & coæquales; Filium eſſe genitum a ſolo Patre; Spiritum Sanctum a Patre & Filio procedere* profitetur. *Si ergo credimus* (inquit) *Principium Patrem, Principium Filium, Principium Spiritum Sanctum: Perfectum Deum Patrem, perfectum Filium, perfectum Spiritum Sanctum, quod littera illa triangulata, A. deſignare monſtratur; quid reſtat niſi ut tres ipſos unum Deum eſſe intelligamus quod ſcilicet Sacramentum fidei deſignatur in O rotundo. Quoniam quidem ut elemento triangulato Trinitas, ita elemento rotundo unitas deſignatur. Hæc eſt enim fines fidei ad ſalutem omni credenti. Si enim non priùs intelligimus eſſe tres, quomodo tres ipſos ſimul intelligere poſſemus eſſe unum? Aliòqui qui ſic accipiunt unum quoad trium eſſentiam Perſonarum, ut aliquod unum diſtinctum & proprium eſſe dicant; ſic, inquam, aliquod unum ſingulare, quomodo cùm credimus, Deus Pater unus eſt, Deus Filius unus eſt, Deus Spiritus Sanctus unus eſt, quaſi quartum aliquod ſit divina ſubſtantia; Idolum adorant, non Deum. Quoniam quidem quartum aliquod non recipit Fides noſtra, ſed tantùm tres Perſonas, quæ ſignificantur in A. Quod ſi ita eſt, quid pertinuit ad Myſterium Fidei, ut dicto, Ego ſum A. adderetur & O, niſi quia non ſufficit nobis credere veraciter eſſe Deum trinum, niſi eum credamus nihilominus eſſe unum, & ſummè unum? Non enim aliud eſt qui dicit; Ego ſum A. & aliud qui dicit: Ego ſum O. Sed ipſe qui eſt unus Deus dicit, Ego ſum A. Ipſe qui eſt trinus, dicit, Ego ſum O. Ipſe, inquam, trinus & unus dicit ſimul utrumque. Ipſe qui dicit: Ego ſum Deus Abraham, Deus Iſaac, & Deus Jacob: Ipſe dicit: Ego ſum qui ſum. Et hæc dices filiis Iſraël:* Qui eſt miſit me ad vos

Præterea in Conſtitutionibus quas Florenſibus Monachis præſcripſit, a *Celeſtino III.* Pontifice Maximo confirmatis, totius Fidei ſummam circa Myſterium Sanctiſſimæ Trinitatis expoſuit ac profeſſus eſt. *A Kalendis ergo Octobris* (inquit) *uſque ad Paſcha, primam Synaxim perſolvant a prima hora Vigiliarum uſque ad Tertiam, ſecundam a Tertia uſque ad Nonam, tertiam a Nona uſque ad Completorium. Nam quia & principium operis refertur ad Patrem, & perſeverantia paſſionum ad Filium, & otium ſive requies ad Spiritum Sanctum: a Paſcha uſque ad Kalendas Octobris primum veſpere, ſecundam mane, tertiam meridie: & hoc quidem ad reverentiam Trinitatis, ut ſingulis Perſonis offeratur ex æquo Sacrificium laudum. Cæterùm ſi primam & ſecundam voluerint dicere ſimul, licebit: Quia Pater & Filius unus Deus ſunt, a quibus procedit Spiritus Sanctus. Si ſecundam & tertiam ſimul, licebit: Quia Filius & Spiritus San-*

ctus

ctus unus Deus ſunt, & ambo ab uno Patre. Si ſimul tres, licebit: Quia ipſæ tres Perſonæ unus Deus ſunt. Hæc ex Libello pro Eccleſiaſtico Officio perſolvendo in Cœnobio Florenſi, deſcripſit *Jacobus Græcus* Florenſium, Prior in Chronologia *Joachimi* Abbatis, Sectione 46.

Secundum momentum Apologiæ pro *Joachimo* Abbate petunt ex eo quòd quæ uno in loco ſcripſit obſcuriùs, ex iis quæ alibi pleniùs & expreſſiùs dixit, explicari debeant ut monuit ipſe in fine Expoſitionis in Apocalypſim. *Cæterùm ſi in aliquibus locis aliqua minùs habent, ac per hoc trahi poſſunt ab æmulis ad illicitum intellectum, quærat diligenter deſenſor veri in aliis locis Opuſculorum noſtrorum, & inveniet ſufficienter in alio loco lucidum, quod in alio fortè loco fecit varietas tenebroſum. Si enim non defuerunt viri iniqui, qui depravarent, teſte Petro, Epiſtolas Pauli, & ſi Jannes & Mambres homines impii reſtiterunt Moyſi: quantò magis neceſſe eſt ut compleatur id quod futurum teſtatur Apoſtolus de ſubverſoribus veritatis, maximè cùm videamus inſtare tempora periculoſa, in quibus hæc ipſe & multa alia futura eſſe præſcripſit? Verùm in omnibus hic fiduciam bonam habemus ad Deum, ſcientes quòd ſicut verum eſt quod prædixit de impugnatione veritatis, ita verum eſſe neceſſe eſt quod ſubjunxit:* Sed ultra non proficient. *Inſipientia enim illorum nota erit omnibus, ſicut & illorum fuit.*

Tertium momentum ex eo deſumitur, quòd *Joachimus* Abbas in Caput 22. *Jeremiæ*, libri ſui depravationem ac damnationem ſit vaticinatus.

Reſpondetur ad argumenta.

VI. Non videntur tamen hæc momenta gravia ſatis ad excuſandum penitus ab errore *Joachimum* Abbatem. Tantùm enim abeſt ut ex revelatione quæ ſupponitur ipſi facta de Sanctiſſimæ Trinitatis Myſterio, colligi poſſit ipſum circa Myſterium illud adorandum in nullum errorem impegiſſe; ut potiùs certiſſimum ſit ipſum nullâ hujuſmodi revelatione illuſtratum, quia lapſus in errorem eſt. Quicquid enim ipſe aſſerat, firmius habemus Eccleſiæ teſtimonium ac judicium, hunc ipſi errorem, diſcuſſo ejus Libello, tribuentis, ac damnantis. Aſſerere enim quòd Oecumenica Synodus ſenſum ejus non intellexerit, nimis temerarium eſt. Quod verò Arii Sabelliique hæreſes in aliis libris ſuis refellat, quòd tres Perſonas unius eſſe profiteatur eſſentiæ atque perfectionis & Deum eſſe ſummè unum; probat ipſum in errorem non impegiſſe volentem, nec arbitratum eſſe ex ſuâ contra *Petrum Lombardum* ſententiâ ſequi aliquid contra ſummam fidei, immo ejuſdem fidei ſtudio ipſum impugnaſſe *Petri* ſententiam; ipſum denique Hæreticum non fuiſſe, cùm Eccleſiæ Judicio Libellum hunc ſuum Scriptaque omnia ſubjecerit. Probant etiam allata ex ejus libris teſtimonia ipſum pugnantia ſcripſiſſe; at ab errore ipſum non abſolvunt. Præterea Libellum contra *Petrum Lombardum* paulò ante ipſius obitum ab eo ſcriptum veriſimile eſt, cùm nulla de ipſo mota quæſtio fuerit, quamdiu vixit. Unde ex prioribus lucubrationibus gravia ſatis momenta peti non poſſunt, quibus ab errore probetur immunis. Futile denique eſt quod ex ejus vaticiniis arceſſunt argumentum. De libri namque ſui depravatione & damnatione clarè non loquitur; nec illum indigitat contra *Petrum Lombardum* editum; nec hujuſmodi vaticiniis ab Eccleſia non probatis fidem adhibere tenemur. Sanè ſi depravatus fuiſſet Libellus ille *Joachimi* ante Lateranenſe Concilium, Florenſes Monachi reclamaſſent, cùm a Sacro Concilio damnatus eſt, & ſincerum Exemplar protuliſſent, cujus inſpectione facilè probatum eſſet hunc ipſi errorem affictum fuiſſe. Aut certè coram *Honorio III.* hac uſi fuiſſent exceptione, cùm apud ejus Sanctitatem conqueſti ſunt, quòd hæreſeos infamiâ *Joachim* illorum quondam Abbas a nonnullis aſpergeretur. Quod cùm non præſtiterint, colligitur ipſos agnoviſſe, illum verè in eum errorem lapſum eſſe, quem ut ab ipſo aſſertum damnavit Oecumenica Synodus Lateranenſis IV.

DISSERTATIO III.

In Canonem III. Concilii Lateranenſis IV.

ARTICULUS I.

Utrùm Eccleſia Hæreticos Albigenſes juſtè tradiderit ſæculari Poteſtati, Pœnis temporalibus puniendos?

CAnonis, cujus occaſione Quæſtio hæc movetur, prima pars his concepta verbis eſt: *Excommunicamus & anathematizamus omnem Hæreſim, extollentem ſe adverſùs hanc Sanctam, Orthodoxam, & Catholicam Fidem, quam ſuperiùs expoſuimus; condemnantes Hæreticos univerſos, quibuſcumque nominibus cenſeantur. ...... Damnati verò præſentibus ſæcularibus Poteſtatibus aut eorum Baillivis relinquantur animadverſione debitâ puniendi, Clericis priùs a ſuis Ordinibus degradatis: Ita quòd bona hujuſmodi damnatorum, ſi Laici fuerint, confiſcentur; ſi verò Clerici, applicentur Eccleſiis a quibus ſtipendia receperunt.*

PROPOSITIO

E*Ccleſia juſtè Albigenſes Hæreticos tradidit ſeu reliquit ſæculari Poteſtati, pœnis temporalibus puniendos.*

Juſtum enim eſſe quis negare poteſt ut Eccleſia ſinat ſæcularem Poteſtatem Officio ſuo fungi, vel id etiam decernat cum ſpiritualium interminatione pœnarum? Porro Poteſtas ſæcularis ad flagitioſorum & facinoroſorum punitionem & exterminationem a Deo conſtituta eſt. *Nam* (ut ait Apoſtolus ad Rom. 13.) *Principes non ſunt timori boni operis, ſed mali. Vis autem non timere Poteſtatem? Bonum fac: & habebis laudem ex illa: Dei enim miniſter eſt tibi in bonum. Si autem malum feceris, time: Non enim ſine cauſa gladium portat. Dei enim miniſter eſt: vindex in iram ei, qui malum agit. Ideo neceſſitate ſubditi eſtote, non ſolùm propter iram, ſed etiam propter conſcientiam.* Extremum autem ſupplicium merentur Hæretici, eoque maximè Albigenſes digni erant, homines flagitioſiſſimi, ut ex eorum Hiſtoria in Synopſi expoſita compertum eſt. Juſtè itaque ipſos Poteſtati ſæculari reliquit Eccleſia, ut e medio tollerentur.

Quod extremum ſupplicium Hæretici mereantur, Propoſitio eſt probatu non difficilis. Sanè ſupplicium quod minoribus delictis irrogatur, multò magis propter graviora crimina inferri poteſt: cùm itaque minora facinora, quæ proximum lædunt, pœnâ capitis juſtè plectantur: multò magis Hæreſis, quæ divinum honorem directè petit, atque in divinam inſurgit veritatem. Hinc S. *Auguſtinus* lib. 2. contra duas Epiſtolas *Gaudentii* Thamugadenſis Donatiſtarum Epiſcopi, Cap. 19. ita Donatiſtas compellat: *Clamate, ſi audetis: Puniantur homicidia, puniantur adulteria, puniantur cætera quantalibet ſceleris ſive libidinis faci-*

nora, ſeu flagitia, ſola ſacrilegia volumus a Regnantium Legibus impunita. An verò aliud dicitis, cùm „ *dicitis:* Magna Dei injuria, ſi ab hominibus de„ fendatur? Quid de Deo æſtimat, qui eum vio„ lentiâ vult defendere, niſi quia non valet ſuas „ ipſe injurias vindicare? *Hæc dicentes, quid aliud dicitis, niſi, Nulla hominis poteſtas contradicat atque obſtrepat noſtro libero arbitrio, quando injuriam facimus Deo? O dolor! Fraudata ſunt tali magiſterio tempora antiqua, nondum eras natus, quando Sanctus Moyſes injurias ſuas leviſſimè pertulit, Dei verò ſeveriſſimè vindicavit. Tu autem doctior, hæreticâ præſumptione invidioſiſſimè clamas:* „ Fecit Deus hominem, dimiſit eum in manu ar„ bitrii ſui. Quid mihi nunc humano imperio „ eripitur, quod largitus eſt Deus? *Hoc videlicet flagitans, ut ad faciendas injurias Deo, qui eum libero arbitrio fecit hominem, liberum arbitrium tibi relinquatur ab homine. Sed illi etiam qui Decreto Nabuchodonoſor Regis, propoſitâ pœnâ interitûs ſui, & diſperſionis domorum ſuarum, a blaſphemando Deo Sidrach, Miſach, & Abdenago terribiliter prohibebantur, & acriter, ſi contemnerent, plectebantur, dicere potuerunt quod ipſe dixiſti ...... Datum eſt ergo homini, quando creatus eſt, liberum arbitrium; ſed ut ſi eſſet maleſaciens, fieret patiens. Denique illi primi homines, cùm peccaſſent, morte damnati ſunt: & priùs quàm mors eis extrema etiam corporis ſuppleretur, in exilium de Paradiſo miſſi ſunt. Mitiora in vos conſtituit Imperator propter manſuetudinem Chriſtianam. Exilium vobis voluit inferre, non mortem: ſed vos homines docti conſiderantes quid debeatur merito, & quid minus ſit in ſupplicio; non de Judicio illius, ſed de veſtro, additis mortem.* Quia nimirum in ſeipſos aquâ, igne, præcipitio ſæviebant Circumcelliones.

II. Blaſphemia juſtè punitur extremo ſupplicio: Quidni & hæreſis, quæ ſpecies quædam blaſphemiæ eſt? Hinc *S. Auguſtinus* Epiſtolâ 105. aliàs 166. ſic Donatiſtas alloquitur: *Imperatores, ſi in errore eſſent, quod abſit, pro errore ſuo contra veritatem Leges darent, per quas Juſti & probarentur, & coronarentur, non faciendo quod illi juberent, quia Deus prohiberet. Sicut juſſerat Nabuchodonoſor ut aurea ſtatua adoraretur; quod qui facere noluerunt, Deo talia prohibenti placuerunt. Quando autem Imperatores veritatem tenent, pro ipſa veritate contra errorem jubent, quod quiſquis contempſerit, ipſe ſibi judicium acquirit. Nam & inter homines pœnas luit, & apud Deum frontem non habebit, qui hoc facere noluit, quod ei per cor Regis ipſa Veritas juſſit, Sicut ipſe Nabuchodonoſor*

Daniel. 3. *poſtea miraculo ſalutis trium Puerorum commotus atque mutatus, pro veritate contra errorem Edictum propoſuit, ut quicumque blaſphemarent Deum Sidrach, Miſach, & Abdenago, in interitum irent, & domus eorum in diſperſionem. Et non vultis ut tale aliquid contra vos jubeant Imperatores Chriſtiani, cùm ſciant a vobis, in eis quos rebaptizatis, Chriſtum exſufflari.*

III. Qui vitam corporis aliis auferunt, e medio tolluntur: multò magis ergo extremo ſupplicio digni ſunt, qui vitam ſpiritualem aliis eripiunt: quod præſtant Hæretici. *Talia facere volunt,* (inquit, *S. Auguſtinus* Tractatu 11. in Joannem) *& ſaltem talia pati nolunt. Nam videte qualia faciant, & qualia patiuntur: occidunt animas, affliguntur in corpore: ſempiternas mortes faciunt, & temporales ſe perpeti conqueruntur.* Fures qui temporalia tantùm bona diripiunt, morti addicuntur: quidni & Hæretici, qui ſpiritualia; qui cùm per oſtium non ingrediantur in ovile, fures ſunt & latrones, qui *Scripturæ ſenſum ſuffurantur, pleroſque ad partes ſuas trahunt ac veritatis viam turbant,* ut ait *S. Gregorius Nazianzenus* Oratione 36. Adulteratores monetæ, crimen capite luunt, ut conſtat ex Legibus Conſtantini, Valentiniani, Theodoſii & Arcadii Impp. lib. 9. Cod. Tit. 24. &c. Juſtè ergo Capite plectuntur Hæretici, qui verbum Dei, qui fidem, qui veritatem adulterant.

IV. *S. Auguſtinus* lib. 1. contra Epiſtolam *Parmeniani*, Cap. 7. Donatiſtas a *Conſtantino* Imperatore capitali Sententia juſtè damnatos docet. *Audet,* (inquit) *conqueri Parmenianus, quod eos Conſtantinus ad campum, id eſt, ad ſupplicium duci juſſit, qui victi apud Eccleſiaſticos Judices, nec apud ipſum quæ dicebant, probare potuerunt, & adhuc in ſanctâ Eccleſiâ præciſione ſacrilego furore ferebantur: & hoc eum tamquam immaniter juſſiſſe, Hiſpano Oſio ſuggerente criminatur, ſuſpicionibus videlicet ſuis ſicut ſemper, damnando inauditos. Quaſi verò non humaniùs ac probabiliùs alius crediderit, Oſio tamquam Epiſcopo ſuggerente potiùs factum, ut in leniorem coërcitionem, quamquis immaniſſimi ſceleris, id eſt, ſacrilegi ſchiſmatis, Sententiam flecteret Imperator. Quid enim non iſti juſtè patiuntur, cùm ex altiſſimo Dei præſentis, & ad cavendum ignem æternum flagellis talibus admonentis, judicio patiuntur, & merito criminum, & ordine Poteſtatum? Priùs enim probent ſe non eſſe Hæreticos vel Schiſmaticos, tum demum de indignis pœnis ſuis lividam emittant vocem; tum demum ſeſe audeant, cùm mali aliquid patiuntur, veritatis Martyres dicere. Alioquin ſi quiſquis ab Imperatore, vel a Judicibus ob commiſſa pœnas luit, continuò Martyr eſt, omnes carceres Martyribus pleni ſunt, omnes catenæ judiciariæ Martyres trahunt, in omnibus Metallis Martyres ærumnoſi ſunt, in omnes Inſulas Martyres deportantur, in omnibus pœnalibus locis juridico gladio Martyres feriuntur, ad omnes beſtias Martyres ſurriguntur, aut juſſionibus Judicum vivi ignibus concremantur. Si autem, ſicut dicit Apoſtolus;* „ Non eſt poteſtas „ niſi a Deo, & Miniſter Dei eſt, vindex in i„ ram ei qui malè agit, nec ſine cauſa gladium „ portat. Vis non timere Poteſtatem? Bonum „ fac, & habebis laudem ex illa. *Bonus quicumquid paſſus fuerit, laus illi provenit ex poteſtate facientis: Malus verò qui merito patitur iniquitatis, non deputet ſævitiæ Poteſtatis.* Et infra: *Si quid temporalis moleſtiæ paſſi fuerint per certiſſimum atque rectiſſimum ordinem Poteſtatum; cùm ipſi privatis furioſorum agminibus multa graviora paſſim atque quotidie, nullâ Regiâ, nullâ Eccleſiaſticâ Lege committant: nos corporum perſecutores vocant, ſe animarum interfectores non vocant; cùm privatâ licentiâ nec corporibus parcant.* Idem de Albigenſibus meritò dici potuit.

Et lib. 1. contra *Gaudentium* Cap. 25. ſic eoſdem Hæreticos alloquitur: *Quòd autem vobis videtur invitos ad veritatem non eſſe cogendos, erratis neſcientes Scripturas, neque virtutem Dei, qui eos volentes facit, dum coguntur inviti. Numquid enim Pœnitentiam Ninivitæ inviti egerunt, quia hoc Rege ſuo compellente fecerunt? Jam enim Propheta iram Dei univerſæ civitati eam triduo perambulans prænuntiaverat. Quid igitur opus erat Regis imperio, ut humiliter ſupplicaretur Deo, qui non intactus ora, ſed corda, niſi quia erant in eis quidam, qui nec curarent, nec crederent prædicta divina, niſi territi Poteſtate terrena? Iſta igitur Juſſione Regiæ Poteſtatis, contra quam voluntarius ſit veſter occaſus, multis ad ſalutem quæ in Chriſto eſt præſtatur occaſio, qui etſi violenter adducantur ad cœnam tanti Patris-familias, & compelluntur intrare, intus tamen inveniunt, unde ſe lætentur intraſſe.*

Et Cap. 34. *Quamdiu vos non tenetis Eccleſiam quam prænuntiaverant Piſcatores, Apoſtoli planta-*

vi-

Digitized by Google

verunt: tamdiu Reges qui eam tenent, rectiſſimè ad curam ſuam judicant pertinere, ne vos adverſùs eam rebelletis impunè . . . . . Quibus dictum eſt. ,, Et nunc, Reges, intelligite, erudimini qui judicatis terram: Servite Domino in timore: *Sentiunt ſuam poteſtatem ita Domino ſervire debere ut eâ poteſtate plectantur, qui nolunt ejus voluntati ſervire.*

V. Idem probat Epiſtola 93. aliàs 48. ad *Vincentium*, in qua hæc habet: ,, Donatiſtæ nimiùm inquieti ſunt, quos per ordinatas a Deo Poteſtates cohiberi atque corrigi, mihi non videtur inutile. Nam de multorum jam correctione gaudemus, qui tam veraciter unitatem Catholicam tenent, atque defendunt, & a priſtino errore ſe liberatos eſſe lætantur, ut eos cum magna gratulatione miremur. Qui tamen neſcio quâ vi conſuetudinis nullo modo mutari in melius cogitarent, niſi hoc terrore perculſi, ſolicitam mentem ad conſiderationem veritatis intenderent, ne fortè ſi non pro Juſtitia, ſed pro perverſitate & præſumptione hominum ipſas temporales moleſtias infructuosâ tolerantiâ paterentur, apud Deum poſtea non invenirent niſi debitas pœnas impiorum, qui ejus tam lenem admonitionem, & paterna flagella contempſerint. Ac ſit iſta cogitatione dociles facti, non in calumniis & fabulis humanis, ſed in divinis libris promiſſam per omnes gentes invenirent Eccleſiam.

Et infra ,, Si quiſquam inimicum ſuum periculoſis febribus phreneticum factum currere videret in præceps, nonne tunc potiùs malum pro malo redderet, ſi eum ſic currere permitteret, quàm ſi corripiendum ligandumque curaret & tamen tunc ei moleſtiſſimus videretur quando utiliſſimus & miſericordiſſimus extitiſſet? Sed planè ſalute reparatâ tantò uberiùs ei gratias ageret, quantò ſibi eum minùs peperciſſe ſenſiſſet. O ſi poſſem tibi oſtendere ex ipſis Circumcellionibus quàm multos jam Catholicos manifeſtos habeamus, damnantes ſuam priſtinam vitam, & miſerabilem errorem, quo ſe arbitrabantur pro Eccleſia Dei facere, quicquid inquieta temeritate faciebant! Qui tamen ad hanc ſanitatem non perducerentur, niſi Legum iſtarum, quæ tibi diſplicent, vinculis quaſi phrenetici ligarentur? Quid illud alterum genus morbi graviſſimi eorum, qui turbulentam quidem audaciam non habebant, ſed quadam vetuſtâ ſocordiâ premebantur, dicentes nobis: Verùm quidem dicitis, non eſt quod reſpondeatur, ſed durum eſt nobis traditionem parentum relinquere: non-ne ſalubriter regula temporali moleſtiarum excutiendi erant, ut tamquam ſomno lethargico emergerent, & in ſalutem unitatis evigilarent? Quàm multi ex ipſis nunc nobiſcum gaudentes, priſtinum pondus pernicioſi ſui operis accuſant, & fatentur nos ſibi moleſtos eſſe debuiſſe, ne tamquam mortifero ſomno, ita morbo veternoſæ conſuetudinis interirent. At enim quibuſdam iſta non proſunt: Numquid ideo negligenda eſt medicina, quia nonnullorum eſt inſanabilis peſtilentia?

Terror cum doctrina conjunctus utilis eſt converſioni Hæreticorum.

Addit, terrorem cum doctrina conjunctum eſſe debere, ut Hæretici ad fidem convertantur. *Si terrerentur, & non docerentur, improba quaſi dominatio videretur. Sed rurſus ſi docerentur, & non terrerentur, vetuſtate conſuetudinis obdurati, ad capeſſendam viam ſalutis pigriùs moverentur: quandoquidem multi quos bene novimus, redditâ ſibi ratione, & manifeſtatâ divinis teſtimoniis veritate, reſpondebant nobis; Cupere ſe in Eccleſia Catholica communionem tranſire, ſed & violentas perditorum hominum inimicitias formidare; quas quidem pro Juſtitia & pro æterna vita utique contemnere debuerunt. Sed talium infirmitas, donec firmi efficiantur, ſuſtinenda eſt, non deſperanda. Nec obliviſcendum quod ipſe Dominus adhuc infirmo Petro ait:* Non potes me modò ſequi, ſequeris autem poſtea. *Cùm verò terrori utili doctrina ſalutaris adjungitur, ut non ſolùm tenebras erroris lux veritatis expellat, verùm etiam mala conſuetudinis vincula vis timoris abrumpat, de multorum, ſicut dixi, ſalute lætamur, benedicentium nobiſcum & gratias agentium Deo, quòd ſuâ pollicitatione completâ, qua Reges terræ Chriſto ſervituros eſſe promiſit, ſic curavit morbidos, ſic ſanavit infirmos. Non omnis qui parcit, amicus eſt, nec omnis qui verberat, inimicus.* Meliora ſunt vulnera amici, quàm voluntaria oſcula inimici. *Melius eſt cum ſeveritate diligere, quàm cum lenitate decipere . . . Et qui phreneticum ligat, & qui lethargicum excitat, ambobus moleſtus, ambos amat. Quis nos poteſt ampliùs amare, quàm Deus? Et tamen nos non ſolùm docere ſuaviter, verùm etiam ſalubriter terrere non ceſſat.* Proverb. 27.

Et infra, cogendos eſſe pœnarum terrore Hæreticos ex Scripturis Sacris probat. *Putas*, inquit, *neminem cogi debere ad juſtitiam, cùm legas Patremfamilias dixiſſe ſervis:* Quoſcumque inveneritis, cogite intrare? *Cùm legas etiam ipſum primò Saulum, poſtea Paulum, ad cognoſcendam & tenendam veritatem, magnâ violentiâ Chriſti cogentis eſſe compulſum? Niſi fortè chariorem putas hominibus eſſe pecuniam, vel qualemlibet poſſeſſionem, quàm lucem iſtam qua oculis carpitur. Hanc ille cœleſti proſtratus voce ſubitò amiſſam non recuperavit, niſi cum ſanctæ incorporaretur Eccleſiæ. Et putas nullam vim adhibendam eſſe homini, ut ab erroris pernicie liberetur? Cùm ipſum Deum, quo nemo utiliùs nos diligit, certiſſimis exemplis hoc facere videas, & Chriſtum audias dicentem:* Nemo venit ad me, niſi quem Pater attraxerit: *Quod fit in cordibus omnium, qui ſe ad eum divinæ iracundiæ timore convertunt: & noveris aliquando furem avertendis pecoribus pabulum ſpargere, & aliquando Paſtorem flagello ad gregem pecora errantia revocare. Non-ne contumacem ancillam datâ ſibi poteſtate Sara potiùs affligebat? Et utique non eam quamſuperiùs beneficio ſuo matrem fecerat, crudeliter oderat, ſed in ea ſuperbiam ſalubriter edomabat.* Tum Iſaaci atque Iſmaëlis exemplo, de quibus ait Apoſtolus, Quòd *ſicut tunc ille qui erat ſecundùm carnem, perſequebatur eum qui erat ſecundùm ſpiritum, ita & nunc*, colligit, *Magis Eccleſiam Catholicam perſecutionem pati ſuperbiâ & impietate carnalium, quos temporalibus moleſtiis atque terroribus emendare conatur. Quicquid ergo facit vera & legitima Mater, etiamſi aſperum amarumque ſentiatur, non malum pro malo reddit, ſed bonum diſciplinæ expellendo malum iniquitatis apponit, non odio nocendi, ſed dilectione ſanandi.*

Leges Principum adverſùs Hæreticos rectè implorantur.

Mox Donatiſtarum objectioni reſpondet: *Non invenitur*, inquiebant, *exemplum in Evangelicis & Apoſtolicis Literis, aliquid petitum a Regibus terræ pro Eccleſia contra inimicos Eccleſiæ. Quis negat non inveniri?* (inquit ille) *Sed nondum implebatur illa Prophetia:* Et nunc Reges intelligite, ,, erudimini qui judicatis terram, ſervite Domino in timore. *Adhuc enim implebatur quod in eodem Pſalmo ſuperiùs dicitur:* ,, Quare fremuerunt gentes, & populi meditati ſunt inania? Aſtiterunt Reges terræ, & Principes convenerunt in unum adverſùs Dominum & adverſùs Chriſtum ejus. *Verumtamen ſi facta præterita in Propheticis libris figura fuerunt futurorum, in Rege Nabuchodonoſor utrumque tempus figuratum eſt, & quod ſub Apoſto-*

lis habuit, & quod nunc habet Eccleſia. Temporibus itaque Apoſtolorum & Martyrum illud implebatur quod figuratum eſt, quando Rex memoratus pios & juſtos cogebat adorare ſimulachra, & recuſantes in flammas mittebat. Nunc autem illud impletur, quod paulò poſt in eodem Rege figuratum eſt, cùm converſus ad honorandum Deum verum, decrevit in Regno ſuo, ut quicumque blaſphemaret Deum Sidrach, Miſach, & Abdenago, pœnis debitis ſubjaceret. Prius ergo tempus illius Regis ſignificabat priora tempora Regum infidelium, quos paſſi ſunt Chriſtiani pro impiis. Poſterius verò tempus illius Regis, ſignificavit tempora poſteriorum Regum jam fidelium, quos patiuntur impii pro Chriſtianis. Sed planè in eis, qui ſub nomine Chriſti errant ſeducti a perverſis, ne fortè oves Chriſti ſint errantes, & ad gregem ulterius revocanda ſint, temperata ſeveritas, & magis manſuetudo ſervatur, ut coërcitione exiliorum atque damnorum tribulatione admoneantur conſiderare quid & quare patiantur; & diſcant præponere rumoribus & calumniis hominum Scripturas quas legunt. Quis enim noſtrûm non laudat Leges ab Imperatoribus datas adversùs Sacrificia Paganorum? Et certè longè ibi pœna ſeverior conſtituta eſt: illius quippe impietatis capitale ſupplicium eſt. De vobis autem corripiendis atque coërcendis habita ratio eſt, quo potiùs admoneremini ab errore diſcedere, quàm pro ſcelere puniremini.

Et infra. *Videt itaque non eſſe conſiderandum quòd quiſque cogitur, ſed quale ſit illud quo cogitur, utrùm bonum an malum: non quò quiſque bonus poſſit eſſe invitus; ſed timendo quod non vult pati, vel relinquit impedientem animoſitatem, vel ignoratam compellitur cognoſcere veritatem, ut timens vel reſpuat falſum de quo contendebat, vel quærat verum quod neſciebat, & volens teneat jam quod nolebat. Superfluè hæc fortaſſe diceretur quibuslibet verbis, ſi non tam multis oſtenderetur exemplis. Non illos aut illos homines, ſed multas civitates vidimus fuiſſe Donatiſtas, nunc eſſe Catholicos, deteſtari vehementer diabolicam ſeparationem, diligere ardenter unitatem. Quæ tamen timoris hujus, qui tibi diſplicet, occaſionibus Catholicæ factæ ſunt per Leges Imperatorum a Conſtantino, apud quem veſtri ultro Cæcilianum accuſaverunt, uſque ad præſentes Imperatores, qui Judicium illius quem veſtri elegerunt, quem Judicibus Epiſcopis prætulerunt, juſtiſſimè contra vos cuſtodiendum eſſe decernunt. His ergo exemplis a Collegis meis mihi propoſitis ceſſi. Nam mea primitus ſententia erat, neminem ad unitatem Chriſti eſſe cogendum, diſputatione pugnandum, ratione vincendum, ne fictos Catholicos haberemus, quos apertos Hæreticos noveramus. Sed hæc opinio mea, non contradicentium verbis, ſed demonſtrantium ſuperabatur exemplis. Nam primò mihi opponebatur civitas mea, quæ cùm tota eſſet in parte Donati, ad unitatem Catholicam timore Legum Imperialium converſa eſt: quam nunc videmus ita hujus veſtræ animoſitatis perniciem deteſtari, ut in ea numquam fuiſſe credatur. Ita alia multa, quæ mihi nominatim commemorabantur, ut ipſis rebus agnoſcerem etiam in hac cauſa rectè intelligi poſſe quod ſcriptum eſt:* Da Sapienti occaſionem, & Sapientior erit.

S. Auguſtino aliquando viſum eſt, non virum Hæreticis, ſed verbo Dei & ratione dumtaxat agendum; verùm fraternitatis Collegarum exemplisque ſuperatus, mutavit ſententiam.

Proverb. 9.

Legum pœnalium adversùs Hæreticos multiplex fructus.

Legum pœnalium adversùs Hæreticos multiplicem fructum exponere pergit. *Quàm multi,* inquit, *propterea putabant veram Eccleſiam eſſe partem Donati, quia eos ad cognoſcendam Catholicam veritatem ſecuritas torpidos, faſtidioſos, pigroſque faciebat? Quàm multis aditum intrandi obſerabant rumores maledicorum, qui neſcio quid aliud nos in Altari Dei ponere jactitabant! Quàm multi nihil intereſſe credentes in qua quiſque parte Chriſtianus ſit, ideo permanebant in parte Donati, quia ibi nati erant, & eos inde diſcedere, atque ad Catholicum tranſire nemo cogebat! His omnibus harum Legum terror, quibus promulgandis Reges ſerviunt in timore, ita profuit, ut nunc alii dicant: Jam hoc volebamus; ſed Deo gratias, qui nobis occaſionem præbuit jamque faciendi, & dilationum morulas amputavit. Alii dicant: Hoc eſſe verum jam ſciebamus, ſed neſcio quâ conſuetudine tenebamur. Gratias Domino qui vincula noſtra dirupit, & nos ad pacis vinculum tranſtulit. Alii dicant: Neſciebamus hîc eſſe veritatem, nec eam diſcere volebamus, ſed nos ad eam cognoſcendam metus fecit intentos, quo timuimus ne fortè ſine ullo rerum æternarum lucro damno rerum temporalium feriremur. Gratias Domino, qui negligentiam noſtram ſtimulo terroris excuſſit, ut ſaltem ſoliciti quæreremus, quod ſecuri numquam noſſe curavimus. Alii dicant: Nos falſis rumoribus terrebamur intrare, quos falſos neſciremus, nec intraremus, niſi cogeremur. Gratias Domino, qui trepidationem noſtram flagello abſtulit, expertos docuit quàm vana & inania de Eccleſia ſua mendax fama jactaverit. Hinc jam credimus & illa falſa eſſe, quæ Auctores hujus Hæreſis criminati ſunt, quando poſteri eorum tam falſa & pejora finxerunt. Alii dicunt: Putabamus quidem nihil intereſſe ubi fidem Chriſti teneremus: ſed gratias Domino, qui nos a diviſione collegit, & hoc uni Deo congruere, ut in unitate colatur, oſtendit. His ergo Dominicis lucris impediendis, ad contradicendum me opponeram Collegis meis, ne in montibus & collibus veſtris, id eſt, in tumoribus ſuperbiæ veſtræ, Chriſti oves errantes in pacis ovile colligerentur, ubi eſt grex unus & unus Paſtor? Ita ſanè huic Proviſioni contradicere debui, ne res quas dicitis veſtras, perderetis, & ſecuri Chriſtum proſcriberetis: Ut Jure Romano teſtamenta conderetis, & Jure Divino Patribus conditum teſtamentum, ubi ſcriptum eſt,* In ſemine tuo benedicentur omnes gentes, *calumnioſis criminationibus rumperetis: Ut in emptionibus & venditionibus liberos contractus haberetis; & vobis dividere, quod Chriſtus emit venditus, auderetis: Ut quod quiſque veſtrum cuiquam donaſſet, valeret; & quod donavit Deus Deorum a Solis ortu uſque ad occaſum vocatis filiis non valeret: Ut de terra corporis veſtri in exilium non mitteremini, & de Regno Sanguinis ſui, a mari uſque ad mare, & a flumine uſque ad terminos orbis terræ, Chriſtum exulem facere conaremini? Immo verò ſerviant Reges terræ Chriſto, etiam Leges ferendo pro Chriſto.*

Idem, S. Doctor Epiſtolâ 186. aliàs 50. ad *Bonifatium* Comitem, quam inſcripſit *librum De Correctione Donatiſtarum, propter eos qui nolebant illis Legibus Imperialibus corrigi,* idem argumentum tractat. *Hoc,* inquit *contigit Donatiſtis, quod accuſatoribus Sancti Danielis. Sicut enim in illos leones, ſic in iſtos converſæ ſunt Leges quibus innocentem opprimere voluerunt; niſi quòd propter miſericordiam Chriſti, magis pro eis ſunt iſtæ Leges, quæ illis videntur adverſæ: quoniam multi per illas correcti ſunt, & quotidie corriguntur, & ſe eſſe correctos, atque ab illa furioſa pernicie liberatos, gratias agunt. Et qui oderant, diligunt, moleſtaſque ſibi fuiſſe ſaluberrimas Leges, quantùm in inſania deteſtabantur, tantùm receptâ ſanitate gratulantur: Et in reſiduos cum quibus fuerant perituri, jam ſimili dilectione nobiſcum, ut pariter inſtemus ne illi pereant, excitantur. Moleſtus eſt enim & Medicus furenti phrenetico, & pater indiſciplinato filio, ille ligando, iſte cædendo, ſed ambo diligendo. Si autem illos negligant & perire permittant, iſta potiùs manſuetudo falſa, crudelis eſt....*
„ *Sicut ergo Apoſtolus dicit,* Infatigabiles cùm tem-
„ pus habemus, operemur bonum ad omnes: *Qui poſſunt Catholicorum Præceptorum ſermonibus, qui poſſunt Catholicorum Principum Legibus, partim*

per

Digitized by Google

per eos qui divinis admonitionibus, partim per eos qui Juſſis Imperialibus parent, omnes ad ſalutem vocentur, omnes a pernicie revocentur. Quia & Imperatores, quando pro falſitate contra veritatem conſtituunt malas Leges, probantur bene credentes, & coronantur perſeverantes. Quando autem pro veritate contra falſitatem conſtituunt bonas Leges, terrentur ſævientes, & corriguntur intelligentes. Quicumque ergo Legibus Imperatorum quæ contra Dei veritatem feruntur, obtemperare non vult, acquirit grande præmium. Quicumque autem Legibus Imperatorum, quæ pro Dei veritate feruntur, obtemperare non vult, acquirit grande ſupplicium.

Et infra. *Quomodo ergo Reges Domino ſerviunt in timore, niſi ea quæ contra juſſa Domini fiunt religioſâ ſeveritate prohibendo atque plectendo! Aliter enim ſervit quia homo eſt, aliter quia etiam Rex eſt. Quia homo eſt, ei ſervit vivendo fideliter: Quia verò etiam Rex eſt ſervit, Leges juſta præcipientes, & contraria prohibentes, convenienti vigore ſanciendo. Sicut ſervivit Ezechias lucos & templa Idolorum, & illa Excelſa, quæ contra præcepta Dei fuerant conſtructa, deſtruendo: Sicut ſervivit Joſias talia & ipſe faciendo. Sicut ſervivit Rex Ninivitarum, univerſam civitatem ad placandum Dominum compellendo: Sicut ſervivit Darius, Idolum frangendum in poteſtatem Danieli dando, & inimicos ejus leonibus ingerendo: Sicut ſervivit Nabuchodonoſor, omnes in Regno ſuo poſitos a blaſphemando Deo lege terribili prohibendo. In hoc ergo ſerviunt Domino Reges in quantum ſunt Reges, cùm ea faciunt ad ſerviendum illi, quæ non poſſunt facere niſi Reges.*

Idem rurſus confirmat inferiùs. *Poſtea quam,* „ *cœpit impleri quod ſcriptum eſt;* Et adorabunt „ eum omnes Reges terræ, omnes gentes ſer„ vient illi. *Quis mente ſobrius Regibus dicat; Nolite curare in Regno veſtro a quo teneatur vel oppugnetur Eccleſia Domini veſtri: Non ad vos pertineat in Regno veſtro, quis velit eſſe ſive religioſus ſive ſacrilegus, quibus dici non poteſt: Non ad vos pertineat in Regno veſtro, quis velit pudicus eſſe vel impudicus? Cur enim cùm datum ſit divinitus hominis liberum arbitrium adulteria Legibus puniantur, & ſacrilegia permittuntur! An fidem non ſervare levius eſt animam Deo, quàm fœminam viro? Aut ſi ea quæ non contempta, ſed ignorantiâ Religionis committuntur, mitiùs vindicanda, numquid ideo negligenda ſunt? Melius eſt quidem, quis dubitaverit! ad Deum colendum doctrinâ homines duci, quàm pœnæ timore vel dolore compelli. Sed non quia iſti meliores ſunt, ideo illi qui tales non ſunt, negligendi ſunt. Multis enim profuit (quod experimentis probavimus, & probamus) priùs timore vel dolore cogi, ut poſtea poſſint doceri, aut quod jam verbis didicerant, opere ſectari.* Legatur ejuſdem Epiſtola 89. alias 167. ad *Feſtum*, De Donatiſtis coërcendis.

VII. *S. Leo* Epiſtolâ 93. ſeu 15. Editionis P. *Quenellii*, de Priſcillianiſtis agens, docet, Hæreſiarchas & eorum diſcipulos enſe Principum meritò proſterni. *Meritò*, inquit, *Patres noſtri, ſub quorum temporibus Hæreſis hæc nefanda prorupit, per totum mundum inſtanter egere, ut impius furor ab univerſa Eccleſia pelleretur: quando etiam mundi Principes ita hanc ſacrilegam amentiam deteſtati ſunt, ut Auctorem ejus cum pleriſque Diſcipulis, Legum publicarum enſe proſternerent. Videbant enim omnem curam honeſtatis auferri, omnem conjugiorum copulam ſolvi ſimulque Divinum Jus humanumque ſubverti, ſi hujuſmodi hominibus uſquam vivere cum tali Profeſſione licuiſſet. Profuit diu iſta diſtrictio Eccleſiaſticæ lenitati, quæ etſi Sacerdotali contenta Judicio cruentas refugit ultiones, ſeveris tamen Chriſtianorum Principum Conſtitutionibus adjuvatur; dum ad ſpirituale nonnumquam recurrunt remedium, qui timent corporale ſupplicium.*

Hæretici legum publicarum enſe proſtrati.

VIII. Legendus in eamdem ſententiam *Lucas Tudenſis* lib. 3. contra Albigenſes, Cap. 22. ubi hæc habet inter alia: *Dominus ſimilitudinariè de ſe loquens, dicit, Quòd homo quidam nobilis abiit in regionem longinquam accipere ſibi Regnum: & cives ejus qui oderant eum, miſerunt legationem poſt ipſum dicentes, Nolumus hunc regnare ſuper nos. At ipſe cùm rediret accepto Regno, dixit ſuis: Inimicos illos meos qui noluerunt me regnare ſuper ſe, adducite huc, & interficite ante me. Item dicit Evangelium * quòd quidam ſervos ipſius Regis occiderunt. Rex autem cùm audiſſet, iratus eſt, & miſſis exercitibus ſuis perdidit homicidas illos, & civitatem illorum ſuccendit. Homo ille Nobilis Dominus Jeſus Chriſtus, nobilior Regibus cunctis. Hunc ſuper ſe nolunt regnare inimici ejus Hæretici dicentes, non eſſe verum hominem, ſed phantaſma. Occidunt autem ſervos ejus tanto crudeliori morte, quantò qui decipiuntur ab eis moriuntur in æternum. Quapropter qui ad exercitum Domini pertinent, homicidas animarum inimicos, ejus Hæreticos, qui hunc ſuper ſe regnare nolunt interficere debent. Quamvis ſint in hoc ſæculo Reges, illius Regis ſervi eſſe noſcuntur. Ad ipſorum ſpectat officium Infidelium vitam extinguere, &c.*

Luc. 19.

* Matth. 22.

IX. *Dioſcorus* nondum a Patribus damnatus, in Concilio Chalcedonenſi de *Eutychete* ajebat: *Si Eutyches præter Eccleſiæ dogmata ſapit, non ſolùm pœnâ dignus eſt, ſed & igne.* Theodoſius & Valentinianus Impp. L. *Ariani* Manichæos e Civitatibus pelli, & *ultimo ſupplicio* tradi ſanxerunt. Marcianus & Valentinianus Impp. L. *Quicumque De Hæreticis & Manichæis* adversùs Eutychianiſtas vel Apollinariſtas ita ſtatuunt: *Ultimo etiam ſupplicio coërceantur, qui illicita docere tentaverint.* Theodoſius & Honorius Impp. L. *Si quis. Ne Sanctum Baptiſma iteretur*, pœnam etiam capitis in eos decrevere qui Baptiſmum a Catholicis collatum iterabant. Manichæos capite plectendos Juſtinianus edixit. L. *Manichæi*. Baſilium Sectæ Bogomilorum Principem, ab *Alexio Comneno* Imperatore flammis addictum, *Euthymius* in Panoplia, *Anna Comnena* lib. 15. Alexiados, & *Zonaras* lib. 3. Annalium teſtantur. *Robertum* Regem Chriſtianiſſimum igne damnaſſe *Stephanum* & *Liſoium*, alioſque Hæreticos in urbe Aurelianenſi anno milleſimo decimo-ſeptimo, referunt *Glaber Radulphus* lib. 3. Hiſtoriæ Cap. 8. *Ademarus*, & Chronicon *S. Petri Vivi* apud Senonas. *Petrum de Bruis* Hæreſiarcham in Villa *S. Ægydii* combuſtum *Petrus Cluniacenſis* commemorat. *Arnaldum de Brixia* juſſu *Frederici* Imperatoris captum a *Petro* Urbis Præfecto ad rogum Romæ damnatum eſſe, Otto *Friſingenſis* & *Guntherus* commemorant. *Ekbertus* Abbas *S. Florini*, frater *S. Elizabethæ* Schonaugienſis, Sermone 8. adversùs Catharos, refert, *Arnoldum* quemdam ex eorum Secta, unà cum ſuis complicibus, Coloniæ igne damnatum fuiſſe. *Ut exinanirent* (inquit) *Baptiſmum aquæ conſtitutum ab ipſo Domino Salvatore baptizandum eſſe in igne docuerunt: ideoque juſtiſſimo Dei judicio factum eſt, ut ſic in igne baptizarentur, ut ab eo irrevocabiliter damnarentur.* Ex quibus omnibus compertum eſt, quàm falsò *Philippus Camerarius* Auctor Heterodoxus Centuria 1. Operarum Subciſivarum, Cap. 58. de S. *Dominico* ſcripſerit. *Dominicus auctor unius ex quatuor Mendicantium Ordinibus, primas incendia & uſtulationes inter Chriſtianos Religionis ergo invexit: ideoque ejus Imitatores adhuc Inquiſitionem tamquam peculiarem ſibi vendicant, & multis in locis ſeverè eam exercent. Tradunt autem matrem ejus jamjam enixuram, ſomniaſſe, ingentem canem ſe parere, qui ardentem*

Leges & judicia Principum contra Hæreticos.

Digitized by Google

*rem torrem ore geſtaret. Qui torris deſignavit for-
taſſe rogos quibus in cinerem redacta eſt infinita
hominum multitudo.* Quibus non abſimilia ſcri-
bit *Joannes Paulus Perrinus*, Hiſtoriæ Vvalden-
ſium, pag. 101.

Calvinus probat Hæreticos jure gladii coërcendos.

X. *Joannes Calvinus* in Refutatione errorum
Michaëlis Serviti, fusè probat Hæreticos Jure
gladii coërcendos. Objecerat *Servetus*, Chriſtum
capitaliter puniri nolle, niſi qui ſe deſperatos o-
ſtendunt, quia Adulteræ dixit, *Vade & poſthac ne
,, pecces*. Reſpondet *Calvinus*: Atqui dum vindi-
,, ctam de adulterio non ſumit, an ſequitur adul-
,, teriis impunitatem ab eo dari? Certè nihilo ma-
,, gis pœnam lege ſancitam abolet, quàm heredi-
,, tates negat eſſe dividendas, cùm Judex vel ar-
,, biter eſſe renuit. *S. Hilarii* verbis abuſus erat
,, *Servetus*, Præfatione libri de Synodis contra A-
,, rianos. *Calvinus* reſpondet: *Hilarium* quidem
,, longiùs provehi fateor. Queritur enim Eccle-
,, ſiam carceribus & exiliis terrere, atque ita co-
,, gere ad credendum, quæ exiliis & carceribus
,, eſt credita nimis propenſam eſſe ad dignitatem
,, faventium, quæ perſequentium terrore conſe-
,, crata eſt: fugare Sacerdotes, quæ Sacerdotibus
,, fugatis eſt propagata; gloriari mundi favore,
,, quæ Chriſti eſſe non potuit, niſi eam mundus
,, odiſſet. Sed illi *Auxentii* & ſimilium ferocitas
,, ſtomachum movit, ut præſentem magis indi-
,, gnitatem carperet (ſicuti plauſibile illi daba-
,, tur argumentum) quam perpetuam tuendæ fi-
,, dei rationem expenderet. Nam quòd inopem
,, ſuæ virtutis Chriſtum argui cauſatur, dum fi-
,, dem terrena ſuffragia commendant: non de-
,, bet in eam partem trahi, quaſi Evangelii cer-
,, titudini quicquam deroget credentium auctori-
,, tas, vel Religio vileſcat, Regum patrocinio
,, adjuta: ſed in eos tantùm querimonia dirigitur,
,, qui verbo Dei deſtituti, manu armatâ perver-
,, ſos errores ſuſtinebant.

,, Objiciebant imperiti: Regnum ſuum manu
,, & armis conſtitui Dominus noluit, ſed ſpiri-
,, tuali Evangelii gladio, & ſuos hortatus eſt
,, ut parati eſſent proprium ſanguinem fundere;
,, ut alienum funderent, nuſquam præcepit: Apo-
,, ſtolos tamquam agnos in medium luporum
,, emiſit, non inſtruxit carnis potentia. Reſpon-
,, det *Calvinus*: Atqui ſi contra excipiam, nuſ-
,, quam Dominum ſuis mandaſſe ut furta, rapi-
,, nas, adulteria, cædes, veneficia puniant: ideo-
,, que impunè ferenda eſſe hæc omnia, quid di-
,, cturi ſunt? Concedent ne laxandas eſſe habe-
,, nas ſceleratis, ac non potiùs dicent, non
,, obſtare, quæ ſingulis præcipitur, toleran-
,, tiam, quominus vigeant Legum Sanctiones?
,, ... Abſurdum eſſe objiciunt, ſpirituale Chri-
,, ſti Regnum carnis potentiâ ſubniti. Nempe
,, ut fidem abſurdum eſt in humana eloquentia
,, fundatam eſſe. Nunc ſi quis obmuteſcere ju-
,, beat quicumque diſerti ſunt, doctos omnes &
,, liberalibus artibus politos a ſuggeſtu prohibeat,
,, neminem acuto & fœlici ingenio præditum ad-
,, mittat ad docendi munus, ne fidem exinaniant
,, eloquentia & paulò ſubtilior agendi dexteri-
,, tas, non ne apertam Deo ejuſque donis injuriam
,, faciet? Stulteſcere quidem jubet *Paulus* quicum-
,, que ſapere videntur, ut Chriſti diſcipuli fiant;
,, nempe ut ſapientia carnis in ordinem coacta,
,, emineat ſola fides. Quòd ſi nulla ratio impe-
,, dit quò minùs Evangelii Prædicatio arcana tan-
,, tùm Spiritûs virtute ſit efficax, & pediſſequas
,, tamen habere poſſit humanas artes: ita nec Re-
,, ligio, tametſi ſola Dei manu continetur, & ſub
,, Cruce triumphat, a legitimis tamen ſubſidiis,
,, ut ita viſum eſt Deo, non abhorret. *Quæ ſtulta
,, ſunt mundi, elegit Deus, ut Sapientes confunde-
,, ret*. Verùm qui a Piſcatoribus exordium fecit,
,, poſtea alios ſibi deligit Miniſtros neque ita ru-
,, des, & elegantiori doctrinâ tinctos. Quin e-
,, tiam *Paulus* ipſe qui ſe facundiâ deſtitui fatetur
,, non omnis doctrinæ expers, ut alii ejus Collegæ,
,, ſed a puero in Lege eruditus fuerat. Et certè
,, Chriſtus non minùs ſtellæ radio Magos ad ſe
,, deduxit, quàm Paſtores Angeli voce. Quare
,, nec rude obſcurumque vulgus, ex quo ſumpſit
,, Chriſtus Eccleſiæ Primitias, viam Regibus præ-
,, cluſit quin ipſi quoque & ſe & ſua omnia offer-
,, rent: & ipſa etiam gladii poteſtas quâ inſtructi
,, ſunt, ſacra eſſet oblatio. Nunc videmus ut
,, ad ferendam crucem, ad odia probraque mun-
,, di ſubeunda paratos eſſe oporteat Evangelii
,, Miniſtros, ſicuti non aliis quàm patientiæ ar-
,, mis Dominus eos inſtruxit: & tamen jubeantur
,, Reges pietatis doctrinam ſuo patrocinio tueri.

,, Objiciebant, Nihil minùs eſſe conſentaneum,
,, quàm ut ad fidem quæ propenſâ obedientiâ
,, conſtat, violenter cogantur homines. Reſpon-
,, det *Calvinus*, Ego ut omittam quæ verè &
,, ſcitè in hanc ſententiam diſputat *Auguſtinus*,
,, Utiliter ſcilicet invitos trahi, qui Deo relu-
,, ctantur, ut caſtigatione ſubacti, ſponte acce-
,, dant: Reſpondeo in tuendo Eccleſiæ ſtatum
,, alium eſſe gladii uſum, quàm ut ad fidem quis
,, cogatur. Nam ut demus in Principum manu
,, & arbitrio non eſſe, Edictis ſuis penetrare in
,, hominum corda, ut obedienter ſalutis doctri-
,, nam amplexi, Deo ſe ſubjiciant; hoc tamen
,, poſtulat eorum vocatio, ne impuris ac petu-
,, lantibus linguis lacerare permittant ſacrum
,, Dei nomen, ejuſque cultum peſſumdari ſinant.
,, Privatus homo qui vitæ & mortis poteſtatem
,, non habet, ſi domum, cui præeſt, ſacrilegiis
,, pollui ſinat, culpâ non vacabit: quantò fœdior
,, erit Principis ignavia, ſi ad effrænem pie-
,, tatis violationem conniveat? Sedebit ſcilicet
,, Judex in ſublimi ac magnifico Solio, & Chri-
,, ſti gloriam probrosè dejici tacitus feret, &
,, Imperium ſibi pœnarum metu aſſerens, li-
,, centiam improbris diſſipandæ Eccleſiæ con-
,, cedet.

,, Objiciebant: Chriſti diſcipulis colendam eſſe
,, manſuetudinem, quæ in Magiſtro apparuit;
,, qui non armis præfractos compulit in ſuum
,, obſequium, ſed doctrinâ omnes blandè alli-
,, cere tentavit, ut illud impleret *Iſaiæ* vatici-
,, nium: *Ecce ſervus meus non vexabitur, neque
,, contendet, neque in plateis audietur ejus clamor,
,, calamum quaſſatum non confringet, & elly-
,, chnium fumigans non extinguet*. Reſpondet *Cal-
,, vinus*: Quaſi verò nobis contraria exceptio non
,, ſit in promptu, ut Doctoris officio functus eſt
,, Chriſtus, ita arreptum fuiſſe ab eo flagel-
,, lum, quo templum Dei a profana nundina-
,, tione purgaret. Si impetu profligavit Filius
,, Dei, qui divini cultus prætextu hoſtias in a-
,, trio templi vendebant, tum gladium ſibi di-
,, vinitus commiſſum non exerent pii Magiſtra-
,, tus ad coërcendos perfidos apoſtatas, qui to-
,, tum Dei templum apertâ contumeliâ profa-
,, nant ac violant? Ac unum quidem hujus
,, ſancti zeli ſpecimen edidit Chriſtus. In reli-
,, quo autem vocationis ſuæ curſu ab extremo
,, correctionis genere abſtinuit, ne ſpirituale Re-
,, gnum ſibi a Patre commiſſum terrenis Impe-
,, riis miſceret. Nam qui hereditatis inter fra-
,, tres herciſcundæ arbiter eſſe renuit, ſuum ta-
,, men jus cuique ſervari vult a piis judicibus.
,, Ad hæc diſtinctè notat *Iſaiæ* vaticinium, non
,, ad omnes promiſcuè ſpectare quam commen-
,, dat in Chriſto manſuetudinem. Placida Chri-
,, ſto mitiſque ſuavitas tribuitur, quâ infirmos

ſu-

,, ſuſtineat, non quâ robuſtam malitiam magis ,, obduret. Manſuetus eſt Chriſtus ut calamum ,, quaſſatum non confringat: an ideo quoque ut ,, eorum obſtinationem foveat qui debiles eſſe ,, fingunt? Manſuetus eſt ut parcat ellychniis fu- ,, migantibus: an ideo ut tenebras non diſcutiat? ,, Quin potiùs Sceptro ferreo armatur, quo inimi- ,, corum capita conterat. Scio equidem, ut non ,, alio quàm verbi gladio utatur Chriſtus promptam illi eſſe vindictam in omnes impios; ſed non ,, dicemus alio quàm ejus Spiritu actum fuiſſe Petrum cùm *Ananiam* & *Sapphiram* ſubitâ morte ,, percuſſit: nèc *Paulum* dicemus fuiſſe Magiſtro ,, diſſimilem, cùm *Elymam Magum* cæcitate ul- ,, tus eſt. Nec video quorſum pertineant poten- ,, tiæ, quas inter Spiritûs dona commemorat

Actor. 13. ,, idem *Paulus*, niſi ut ad incutiendum contem- ,, ptoribus terrorem vigeret Spiritûs ſeveritas. ,, Ergo verbi Miniſtris licuit corporali pœnâ co- ,, ërcere impios: Principes quorum proprium eſt ,, munus, gladio tueri Sanctum Ordinem, in fi- ,, dei diſſipatione ceſſabunt? Porro crudelis eſt ,, iſta quam laudant clementia, oves exponere ,, in prædam ut lupis parcatur. Animas ipſi pra- ,, vorum dogmatum veneno interficiunt, & le- ,, gitima gladii poteſtas ab ipſorum corporibus ,, arcebitur? Lacerabitur totum Chriſti Corpus, ,, ut putridi unius membri intactus maneat ,, fœtor?

Objiciebant verba Chriſti apud *S. Matthæum* Cap. 13. *Ne fortè colligentes zizania, ſimul eradicetis & triticum, ſinite utraque creſcere uſque ad* ,, *meſſem*. Reſpondet *Calvinus*. Si præcisè nobiſcum agunt ex verborum formula, non tantùm ,, prohibentur Magiſtratus ab uſu gladii, ſed o- ,, mnem diſciplinam e medio tolli oportet. Excom- ,, municatio purgandæ Eccleſiæ optimum eſt re- ,, medium; atqui locum non habebit, ſi zizania ,, attingere fas non eſt. Adde quòd non tantùm ,, de perverſis dogmatibus illic Dominus agit, ſed ,, quaſcumque corruptelas ad vitiandum bonum ,, ſemen ſpargit Satan, in genere deſignat. Fa- ,, ceſſant igitur Leges & Judicia, ſi relinqui zi- ,, zania oportet uſque ad meſſem. Atqui ſanis le- ,, ctoribus minimè ambiguum eſt Chriſti conſi- ,, lium. Quemadmodum enim alibi Eccleſiam ,, areæ ſimilem facit, in qua paleæ permixtum ,, eſt triticum: & ſagenæ, in quam pariter bo- ,, ni & mali piſces aggregantur: ita nunc agro eam ,, comparat, qui lolium unà cum bona ſemente ,, ferre & alere cogitur... Eſt quidem illud ve- ,, rum, ſimul ac cum Evangelio ſuo prodit Chri- ,, ſtus, ventilabro paleas a tritico diſcernere: ,, ſed hoc ita facere incipit, ut plenè purgatio ,, ad diem ultimum differatur, quo ſegregabit ,, agnos ab hædis. Non igitur quemlibet rigo- ,, rem ceſſare Chriſtus jubet, ſed toleranda ma- ,, la eſſe admonet, quæ ſine pernicie corrigi ne- ,, queunt.

Chriſti ſententia de zizaniis ad meſſem uſque non evellendis explicatur.

Certè ſi ad præſens argumentum adhibeatur laudata Chriſti Sententia, ex ea id unum ſequitur, non eſſe evellenda zizania, cùm periculum ſubeſt, ne ſimul cum eis eradicetur & triticum: non eſſe gladio feriendos Hæreticos, cùm ſubeſt metus legitimus, ne ſimul cum eis & Catholici perimantur: cùm ſcilicet ita conjunctum & immixtum cum lolio triticum eſt, ita permixti cum Hæreticis Catholici, ſeu ita propagati Hæretici Catholicos inter, ut abſque ipſorum periculo eradicari ex mundi hujus agro non poſſint. At cùm nullum hujuſmodi periculum ſubeſt, poſſunt gladio Principum coërceri, quia deſinit ratio prohibitionis a Chriſto factæ: *Ne fortè ſimul eradicetis & triticum*. Atqui interpretatio iſta confirmatur gladii ſpiritualis exemplo, qui tunc demum in flagitioſos diſtringendus eſt qui zizaniorum etiam nomine ſignificantur, cùm nulla eſt metuendi ratio, ne triticum ſimul evellatur, id eſt, ab Eccleſia ſeparentur & ii qui ab ipſorum ſceleribus alieni ſunt. *S. Auguſtini* doctrina eſt lib. 3. contra Epiſtolam *Parmeniani*. Cap. 2. *In hac velut anguſtia quæſtionis*, inquit, *non aliquid novum aut inſolitum dicam, ſed quod ſanitas obſervat Eccleſia, ut cùm quiſque fratrum, id eſt, Chriſtianorum intus in Eccleſiæ ſocietate conſtitutorum, in aliquo tali peccato fuerit deprehenſus, ut anathemate dignus habeatur, fiat hoc ubi periculum ſchiſmatis nullum eſt; atque id cum ea dilectione, de qua ipſe alibi præcipit dicens*, Ut inimicum eum non exiſtimetis, ſed corripite ut fratrem. Non enim eſtis ad eradicandum, ſed ad corrigendum. *Quòd ſi ſe non agnoverit, neque pœnitendo correxerit, ipſe foras exiet, & per propriam voluntatem ab Eccleſiæ unitate dirimetur. Nam & ipſe Dominus cùm ſervis volentibus zizania colligere, dixit*: Sinite utraque creſcere uſque ad meſſem: *præmiſit cauſam, dicens*: Ne fortè cùm vultis colligere zizania eradicetis ſimul & triticum. *Ubi ſatis oſtendit, cùm metus iſte non ſubeſt, ſed omnino de frumentorum ſtabilitate certa ſecuritas manet: id eſt, quando ita cujuſque crimen notum eſt omnibus, & omnibus execrabile apparet ut vel nullos prorſus, vel non tales habeat defenſores per quos poſſit ſchiſma contingere, non dormiat ſeveritas diſciplinæ, in qua tantò eſt efficacior emendatio pravitatis, quantò diligentior conſervatio charitatis. Tunc autem hoc ſine labe pacis & unitatis, & ſine læſione frumentorum fieri poteſt, cùm congregationis Eccleſiæ multitudo ab eo crimine quòd anathematizatur, aliena eſt. Tunc enim adjuvat Præpoſitum potiùs corripientem, quàm criminoſum reſiſtentem.* Et infra: *Miſericorditer igitur corripiat homo quod poteſt: quod autem non poteſt, patienter ferat, & dilectione gemat atque lugeat, donec aut ille deſuper emendet & corrigat, aut uſque ad meſſem differat eradicare zizania, & paleam ventilare; ut tamen ſecuri de ſalute ſua boni ſpei Chriſtiani, ſalvi deſperatos quos corrigere non valeat, in unitate verſentur, auferant malum a ſe ipſis, id eſt, ut in ipſis non inveniatur quod in moribus alienorum diſplicet*. S. Hieronymus eo Chriſti oraculo ſignificari ait, ſuſpendendam eſſe Sententiam, cùm ambigua res eſt. *Si prohibetur eradicatio*, (inquit) *& uſque ad meſſem tenenda eſt patientia, quomodo ejiciendi ſunt quidam de medio noſtrûm? Inter triticum & zizania, quod nos appellamus lolium, quandiu herba eſt, & nondum culmus venit ad ſpicam, grandis ſimilitudo eſt, & in diſcernendo aut nulla aut perdifficilis diſtantia. Præmonet ergo Dominus ne ubi quid ambiguum eſt, citò ſententiam proferamus, ſed Deo Judicii terminum reſervemus, ut cùm dies Judicii advenerit ille non ſuſpicionem criminis, ſed manifeſtum reatum de Sanctorum cœtu ejiciat*.

2. Theſſal. 3.

Objiciebant nonnulli verba *Gamalielis* Actor. 5. ſuadentis ut quieſcant Scribæ: Quia *Si ex hominibus conſilium hoc aut opus, diſſolvetur: ſi verò ex Deo eſt, non poteritis diſſolvere*. Reſpondet Cal- ,, vinus: *Gamalielem* ex veris principiis malam ,, conſequentiam elicere, nihil adhibendum eſſe ,, conſilii, quia Deus quod ſuum eſt, tuebitur: ,, quod autem ab hominibus eſt, peſſum ibit. At- ,, qui Dominus tametſi unicus ſit agricola, mittit ,, tamen operarios in vineam ſuam: tametſi ſolus ,, det incrementum, vult tamen eſſe qui plantent ,, & rigent: tametſi templi ſui ſit architectus: ,, miniſtros tamen & opifices ſibi adjungit, qui ,, in hoc ædificium laborent. Denique tametſi ,, defenſor ſit operum ſuorum & vindex, homi- ,, nibus tamen utitur miniſtris.

Obji-

„ Objiciebaot; Cùm juſſus eſt *Petrus* gladium
„ in vaginam recondere, Dominom ſatis clarè
„ teſtatum eſſe, quàm ſibi non placeat violen-
„ ta & armata Evangelii deſenſio. Reſpondet
„ *Calvinus:* Jus ſtringendi gladii Chriſtus Mioi-
„ ſtro ſuo non concedit: temerè enim homo pri-
„ vatos eum arripuerat. Tumultuosè repelli non
„ vult milites a quibos vinciendus erat, nempe
„ ne hanc infamiam ſobiret, qoaſi aleret pro
„ Evangelii Miniſtris ſicarios. Hinc colligi nul-
„ la ratio patitur, Principum manus ligari, ne
„ ordinarium munus ſuum exerceant; Io ſumma,
„ *Petrum* graſſari noo ideo vetat, vel ut Magi-
„ ſtratus exarmet, vel ut eos repellat x juſta
„ Evangelii propugnatione: ſed quia illum rua-
„ re noo vult præcipiti impetu extra vocatio-
„ nis ſuæ metas, nec mortis ſuæ, quâ recon-
„ ciliandi erant hominas Deo, quicquam moræ
„ afferri.

Dilutis adverſæ partis objectionibos, probat *Calvinus*, non modò liberum eſſe Magiſtratus pœnas ſumere de cœleſtis doctrinæ corruptoribos, ſed quod illis nolont licere imperiti, divinitus eſſa mandatum, ut peſtiferis erroribus impunitatem dare nequeant, quin deſciſcant ab officii ſui fide.
„ Ac primò quidem hoc dictare naturæ ſenſum,
„ ut in omni Politia bene compoſita principium
„ teneat Religio, & Legum præſidio integra ſer-
„ vetur, teſtes ſunt ipſi increduli. Legantur Phi-
„ loſophi quicumqoe hoc argumentum tractarunt.
„ Certè incipiunt a divioo cultu, & eo Religionis
„ genere qood optimum eſſe putabant: ot ſecoo-
„ dùm eos barbarus ſit & inſipidus Legiſlator,
„ cui pietatis erga Deos prima noo eſt cura. Pu-
„ deodum verò nobis erit, illos in tenebris vi-
„ diſſe, quod nos in loce fugiat. „ Quid abſur-
„ dios eſt, cùm furta ſeverè poniat Judex, ſa-
„ crilegiis licentiam dare? Cum ſuum cuique
„ honorem ſalvum tueatur, lacerandam impiis
„ exponero Dei gloriam? De perjuriis nemo li-
„ tem movere audebit, quin graviter punieodæ
„ ſint. Cur hoc fatentor, qui Hæreticis exhi-
„ bendam eſſe moleſtiam negant, niſi qoia per-
„ juriis læditur humana ſocietas? Ergo Dei glo-
„ ria hominum commodis implicita vindicabitur:
„ ubi aotem nemo de ſua jactura queretur,
„ ioulta cum ludibrio jacebit? Supervacoum fo-
„ ret pluribus verbis hoc perſequi. Nam cum
„ rectæ Politiæ finis eſt legitimi ioter homines
„ ordinis conſervatio, neglectus autem pietatis
„ ordinem hunc ita diſſipet, ut extra ipſam bru-
„ ta ſit hominum vita, mutilam eſſe gubernatio-
„ nis formam conſtat, in qua negligitur Religio:
„ & Magiſtratos nonniſi dimidios eſſe & umbra-
„ tiles, qui forenſibus tantùm negotiis intenti,
„ da aſſerendo Dei culto non cogitant. Hujus rei
„ illoſtre oobis exemplom Spiritus Dei proponit
„ in Nabuchodonoſor. Nam ejus Edictum cele-
„ brat Daniel, quo capitalem pœoam denunciat,
„ ſi qois in Deum Iſraël blaſphemus fuerit. An
„ Spiritus Saocti & Prophetæ elogio laudatur
„ Nabuchodonoſor qui veri Dei gloriam pro Im-
„ perio turandam ſuſcepit, ut ad impiam ejus
„ profanationem conniveant Sancti Magiſtratus?
„ Ac non potiùs eis Dominus ſub profani Regis
„ perſona, quid ipſos agere deceat, præſcribit?
„ Et certè quid magis præpoſterum, quàm in Ec-
„ cleſiæ ſinu impunè foveri ſceleſtas in Deum
„ contumelias, quæ in Babylone pœna capitali
„ ſancitæ fuerant? Sed jam audiamus quid juris
„ Dominus ſtatuerit in ſua Eccleſia. Poſtquam
Dauteron, 13, „ enim Prophetam & ſomniatorem, qui populum
„ abducere teotaverit a recto pietatis cultu, juſ-
„ ſit occidi, eamdem pœnam ad ſingolos exten-
„ dit his verbis, *Si incitaverit te frater tuus fi-*
„ *lius matris tuæ, aut filius tuus, aut filia tua,*
„ *aut uxor quæ eſt in ſinu tuo, aut proximus quem*
„ *habes quaſi animam tuam, ſecretò dicens, Ea-*
„ *mus & ſerviamus Diis alienis, quos nec tu no-*
„ *viſti, nec patres tui: Non acquieſces ei, nec au-*
„ *dias eum, non parcet ei oculus tuus, nec ei pro-*
„ *pitius eris, ut occultes eum. Quin potiùs occi-*
„ *dendo occides eum, & manus tua prima ſit ut*
„ *illum interficiat, deinde manus totiùs populi:*
„ *Opprimes autem eum lapidibus donec moriatur.*
„ Eant nunc & crudelitatis Deum accoſaot, qui-
„ bus ioſtar levis & venialis delicti eſt a pura fi-
„ de & Dei culto defectio. Non fruſtra humanos
„ omnes affectus excutit, quibus molliri corda
„ ſolent: Paternum amorem, quicquid eſt inter
„ fratres, propinquos & amicos, benevolentiæ
„ faceſſere jubet: Maritos revocat a thori blan-
„ ditiis: Denique homines propemodum naturâ
„ ſuâ exuit, ne quid obſtacoli ſanctum eorum zelum
„ moretur. Cur tam implacabilis exigitor ſeve-
„ ritas, niſi ut ſciamos oon haberi ſuom Deo
„ honorem, niſi quæ illi debetur pietas, huma-
„ ois omnibus officiis præfertur: & quoties aſſe-
„ renda eſt ejus gloria, propemodom ex memo-
„ ria noſtra deletur mutua inter nos humaoitas?
„ Adde quòd eâdem pœnâ paulò poſt integras
„ urbes cooſtringit: *Si audieris in una urbium*
„ *tuarum, quas tibi Dominus ad habitandum da-*
„ *bit, egreſſos eſſe filios Belial e medio tui, & aver-*
„ *tiſſe incolas urbis ſuæ, dicendo; Eamus, & ſer-*
„ *viamus Diis alienis, quære ſolicitè, & diligen-*
„ *ter rei veritate perſpectâ, ſi inveneris veram eſſe*
„ *famam, ſtatim percuties incolas urbis illius in*
„ *ore gladii, & delebis eam, & quæcumque in ea*
„ *ſunt uſque ad pecora. Supellectilem ejus congre-*
„ *gabis, & exures, ut anathema ſit.* Videant iſti
„ miſericordes, qoos tantopere impunita Hære-
„ ſeon licentia delectat, quàm malè ſibi conve-
„ oiat cum Dei mandato. Ne Eccleſiam Dei im-
„ modicus rigor infamet, vellent in uoios homi-
„ nis gratiam impios errores imponè graſſari:
„ Deus autem ne totis quidom populis ignoſcit:
„ funditos deleri jobet urbes, & eorum aboleri
„ memoriam, trophæa denique erigi in ſignum
„ execrationis, ne totam terram occupet conta-
„ gio, ac diſſimulatio ipſa ſceleris ſit ac colpæ
„ ſocietas.

Ex his *Calvini* tam loculentis argomentis intel- *Fruſtra*
ligaot noſtrates Hæretici quid mereantur: Mitio- *contendit*
ribus Chriſtianiſſimi Regis Edictis excitati in Ca- *Calvinus*
tholicorum Doctorum diſciplinam ſe tradant, & *in Sectæ*
ad Matris Eccleſiæ gremium redeant abſque mo- *ſuæ Pro-*
râ. Regiæ Manſuetudini gratias agant, quæ cum *feſſores*
eamdem in ipſos exercere ſeveritatem jure poſ- *gladium a*
ſet, quâ in Albigeoſes eorum Patres ac Magi- *Principi-*
ſtros eſt animadverſum, ipſos non tam pœois, *bus &*
qoam ſubtractione quadam gratiarum, & incredi- *Magiſtra-*
bili clementiâ ad ioquirendam excitat veritatem. *tibus ob*
Futile porro eſt, quòd *Calvinus* defendit, in *errores di-*
Sectæ ſuæ Profeſſores gladium a Priocipibus & *ſtringi*
Magiſtratibos ob errores diſtringi noo poſſe, in *non poſſe,*
Servetum autem & Antitrinitarios potuiſſe. *Ita,* *quemad-*
inquit, *tollitur offenſio, quæ multos imperitos fal-* *modum in*
lit, dum metuunt ne hoc prætextu ad ſæviendum *Servetum*
armentur Papæ carnifices. Nam ſi Dominus populo *& Anti-*
ſuo certam pietatis regulam ante patefecit, quàm *trinitarios*
pœnis ſubjiceret apoſtatas; quiſnam mortalium ſu- *diſtringi*
mere hoc ſibi audebit, ut doctrinæ genus ſuo vel al- *potuit.*
terius arbitrio confictum, gladio & pœnis ſanciat?
Non vagâ & cæcâ poteſtate inſtruimus Magiſtratus,
ut eorum præſidio, ſine delectu recepta quævis Reli-
gio in ſtatu ſuo maneat: ſed tenendam eſſe conten-
dimus legem divinitus præfixam, ut comperta veri-
tati ſuccedat demum pœnarum ſanctio. Cur enim pii
Magiſtratus, qoos Papæ carnifices inſoleoter ac
im-

impiè vocat petulans Hæreſiarcha, Jure gladii Albigenſes coërcere non potuerunt, & eorumdem errorum Patronos Calviniſtas iiſdem pœnis plectere non poſſent, ſicut Genevenſis Magiſtratus *Servetum* e medio ſuſtulit, ne mortale venenum longiùs ſerperet? Enimvero non minùs ab Eccleſia univerſa damnata fuerunt ut hæretica Albigenſium, & Calviniſtarum dogmata, quàm *Serveti*, non minùs illorum, quàm iſtorum defenſores Hæretici judicati. Atqui Hæretici Jure gladii coërceri poſſunt, auctore *Calvino*; Juſtè igitur Principes ac Magiſtratus Albigenſium errores ac impietatem gladio ulti ſunt: nec minùs juſtè pœnas de Lutheranis, Calviniſtis, aliiſque Hæreticis ſumerent, ſi totâ, quæ ſibi divinitus data eſt, Poteſtate uti vellent. Doctrinam quidem ſuam Dei verbo conſentaneam eſſe *Calvinus* contendit: ſed numquid idem non obtendebat *Servetus*? Numquid *Sociniani*, ſecundùm verbum Dei ſe ſentire ac credere non gloriantur? Quis verò iſtarum controverſiarum Judex? Num ipſi qui pravæ doctrinæ ac hæreſeos accuſantur? Num privatus ipſorum ſpiritus? Si ita eſt, cum *Serveto* iniquè egit *Calvinus*. Num Eccleſia, a qua hujuſmodi Hæretici receſſerunt, vel recedunt? Sicut Arianorum dogmata Nicæna Synodus ut Hæretica damnavit, ipſoſque ut Hæreticos execrata eſt? Ita ſanè. Albigenſes igitur, & Lutheranos poſtea, Calviniſtaſque, cum Eccleſia univerſa, cujus e gremio ſeceſſerunt, damnaverit; nihil eſt quòd adversùs Hæreſeos infamiam illis ac ſibi inuſtam excipiant. Ineptiſſimum enim eſſe quis non videat, aſſerere quòd *Calvinus* damnare *Servetum* hæreſeos ac impietatis potuerit, *Lutherum* verò & *Calvinum* damnare non potuerit tota, cujus fidem violarunt, & impugnarunt, a cujus communione ſacrilego ſchiſmate receſſerunt, & tot homines in idem Schiſma abduxerunt, Eccleſia. *Calvinum* jure potuiſſe *Servetum* hæreſeos convictum, & inſanabilem, ſæculari tradere Magiſtratui, cujus Sententiâ e medio tolleretur: Non potuiſſe Eccleſiam Albigenſes Principum plurimque Magiſtratuum poteſtati permittere, qui deſperatos capite plecterent: eodemque Jure in Lutheranos, Calviniſtas, alioſve Hæreticos uti non potuiſſe, aut iniquè facere Magiſtratus, qui ad Eccleſiæ nutum, iis in Regnis terriſque, ubi viget Inquiſitio, ipſos capitali ſupplicio damnant. *Papæ Incendiarios* impius *Calvinus* appellet, ſuoſque Martyrum nomine cohoneſtet: ſuis ipſe verbis confunditur. *Trahetur* (inquit) *ad ſupplicium, qui figmentum eſſe contendit quicquid Sacris Oraculis proditum eſt. Quis tale monſtrum honorifico Martyrii titulo auſit ornare? Nempe ut rectè idem Auguſtinus definit*: MARTYREM FACIT CAUSA, NON POENA. *Si non ille Martyr: cur ſeverus Judex non cenſebitur, qui de eo pœnam ſumit, potiùs quàm crudelis Perſecutor?* Hinc etiam refellitur malè feriatus ille nebulo, qui ſuppliciorum Calviniſtis, aliiſque Hæreticis eorum Anteceſſoribus, aut confœderatis Relationem, *Hiſtoriam Martyrum* inſcribere auſus eſt. *Priùs probent ſe non eſſe Hæreticos vel Schiſmaticos: tum demum de indignis pœnis ſuis lividam emittant vocem: tum demum ſeſe audeant, cùm aliquid mali patiuntur, veritatis Martyres dicere .... Non ergo quiſquis in aliquâ Religionis quæſtione fuerit ab Imperatore punitus, Martyr efficitur. Neque enim vident, qui talia ſentiunt, in eum locum ſe progredi, ut ipſos etiam dæmones Martyrum gloriam ſibi vendicare poſſe contendant, quia iſtam patiantur perſecutionem per Imperatores Chriſtianos, ut pene toto orbe terrarum eorum Templa evertantur, Idola comminuantur, Sacrificia ſubtrahantur; qui eos honorant, ſi deprehenſi fuerint, puniantur. Quod ſi dementiſſimum eſt dicere, non ergo ex paſſione certa juſtitia, ſed ex juſtitia paſſio glorioſa eſt. Ideoque Dominus, ne quiſquam in hac re nebulas offunderet imperitis, & in ſuorum damnatione meritorum, laudem quæreret Martyrum, non generaliter ait:* Beati qui perſecutionem patiuntur: *Sed addidit magnam differentiam, quâ vera a ſacrilegio pietas ſecernatur. Ait enim:* Beati qui perſecutionem patiuntur propter juſtitiam. *Nullo modo autem propter juſtitiam, qui Chriſti Eccleſiam diviſerunt ... Sed, inquiunt, Non hæc ſerimus. Videant ergo ex hac quæſtione ſe primitus liberari debere; & tunc audere, ſi quid moleſtiarum ſive pœnarum a Chriſtianis Imperatoribus patiuntur, vel deponere in querimoniam, aut aſſumere in gloriam.* Verba ſunt S. *Auguſtini* lib. 1. contra Epiſtolam *Parmeniani*, Cap. 19.

Theodorus Beza *Hæreticos a Civili Magiſtratu capitali ſupplicio plecti poſſe propugnat.*

Theodorus Beza Librum *De Hæreticis a Civili Magiſtratu puniendis* edidit, quo non ſolùm propugnat Hæreticos a Civili Magiſtratu capitali ſupplicio plecti poſſe, ſed hujus ſententiæ ſuffragatores citat, *Lutherum* in Poſtillis minoribus, Dominica poſt Epiphaniam V. *Melanchthonem* lib. De Officio Principis; *Urbanum Regium*; Saxonicas (ut vocat) Eccleſias, in Confeſſione, quam Tridentino Concilio obtulerunt; *Brentium* in libello De Republica bene adminiſtranda; *Bucerum*, Enarratione in Cap. 12. S. Matthæi; *Capitonem*, lib. De jure Magiſtratus in Religionem; *Bullingerum*, Decadis 2. Sermone 7. & 8. *Muſculum*, Commentario in Pſalmum 2. & *Calvinum* in libro quem de hoc argumento ſcripſit.

XI. Objiciet quiſpiam *Tertulliani* verba libro ad *Scapulum* dicentis: *Sed nec Religionis eſt cogere Religionem quæ ſponte ſuſcipi debeat, non vi: cùm & hoſtiæ ab animo libenti expoſtulentur.*

At nimis probat ille *Septimii* locus. Non ſolùm enim Hæreticis, ſed etiam Idololatris effrænem licentiam ac impunitatem concedendam: & iniquè Chriſtianos Imperatores adversùs Idololatras Leges conſtituiſſe ſequeretur. Huic *Tertulliani* loco alterum opponerem initio Scorpiaces; *Ad officium* (inquit) *Hæreticos compelli, non illici dignum eſt. Duritia vincenda eſt, non ſuadenda*: Niſi alium eſſe iſtius loci ſenſum intelligerem, quàm qui vulgo ipſi affingitur, & *Tertullianum* id unum velle Hæreticos vi Scripturarum & auctoritatis divinæ ſubigendos, non ſubtilibus humani ingenii rationibus illiciendos. *Sed nondum*, inquit, *de bono Martyrii, niſi debito primum; nec ante de utilitate ejus, quàm de neceſſitate diſcendam. Auctoritas divina præcedit, an tale quid voluerit atque mandaverit Deus, ut qui negant bonum, non ſuadeantur nec commodum, niſi cum ſubacti fuerint. Ad officium Hæreticos compelli, non illici dignum eſt. Duritia vincenda eſt, non ſuadenda. Et utique ſatis optimum præjudicabitur, quod probabitur a Deo conſtitutum atque præceptum.* Sed demus non eſſe cogendam Religionem cùm primùm prædicatur, nec vim illis inferendam qui nuſquam eam ſuſceperunt, Ethnicis nimirum atque Judæis ut Chriſtianis Sacris initientur: Hæretici tamen, qui a Fide Catholica & ab Eccleſia defecerunt, Legum terrore, pœniſque corporalibus compelli poſſunt, ut ad eam redeant. Nam ſicut vovere eſt voluntatis, reddere autem neceſſitatis, ita accipere fidem eſt voluntatis; ſed tenere eam acceptam eſt neceſſitatis, ut ſcitè ait *Sanctus Thomas*. *Et cur non cogeret Eccleſia perditos filios ut redirent, ſi perditi filii coëgerunt alios ut perirent? ... An non pertinet ad diligentiam Paſtoralem etiam illas oves quæ non violenter ereptæ, ſed blandè leniterque ſeductæ a grege aberraverint, & ab alienis cœperint poſſideri, inventas ad ovile domi-*

nicum, ſi reſiſtere voluerint, flagellorum terroribus, vel etiam doloribus revocare; præſertim quoniam ſi apud fugitivos, & prædones ſervos fœcunditate multiplicentur, plus habet juris quod in eis dominicus character agnoſcitur, qui in eis quos ſuſcepimus, nec tamen rebaptizamus, minimè violatur? ... Imitatur itaque Eccleſia in iſtis cogendis Dominum ſuum, qui priùs ut neminem cogeret, expectavit ut de fide Regum atque gentium prædicatio prophetica compleretur. Etiam hinc enim non abſurdè intelligitur illa Apoſtolica ſententia, ubi Paulus Beatus dicit: * Parati ulciſci omnem inobedientiam, cùm completa fuerit prior obedientia veſtra. *Unde & ipſe Dominus ad magnam Cœnam ſuam priùs adduci jubet convivas, poſteà cogi, Nam cùm ei ſervi ſui reſpondiſſent;* „ Domine factum eſt quod juſſiſti, & adhuc eſt lo- „ cos. Exite, *inquit*, in vias & ſepes, & quoſcumque inveneritis, cogite intrare. *In illis ergo qui leniter primò adducti ſunt completa eſt prior obedientia: In iis autem qui coguntur, inobedientia coërcetur. Nam quid eſt*, Cogite intrare, *cùm primò dictum eſſet*, Adducite: *& reſponſum eſſet*, Factum eſt quod juſſiſti; & adhuc eſt locus? *Si miraculorum terroribus cogendos voluiſſet, intelligi, magis ad eos qui priùs vocati ſunt, divina miracula multa facta ſunt, maximè ad Judæos, de quibus dictum eſt*, Judæi ſigna petunt. *In ipſis quoque Gentilibus talia temporibus Apoſtolorum miracula Evangelium commendaverunt; ut ſi talibus cogi juberentur, priores potiùs convivæ coacti eſſe meritò crederentur. Quapropter ſi poteſtate quam per Religionem ac fidem Regum, tempore quo debuit, divino munere accepit Eccleſia, hi qui inveniuntur in viis & ſepibus, id eſt, in hæreſibus & ſchiſmatibus, cogantur intrare, non quia coguntur reprehendant, ſed quo cogantur, attendant. Convivium Domini, unitas eſt Corporis Chriſti, non ſolùm in Sacramento Altaris, ſed etiam in vinculo pacis.* Hæc *S. Auguſtinus*.

* 2. Corinth. 10.

„ XII. Objicies *S. Martini* factum, qui apud „ Treviros conſtitutus, non deſinebat increpare „ *Ithacium*, ut ab accuſatione Priſcillianiſtarum „ ceſſaret; *Maximum* orare ut ſanguine infœli- „ cium abſtineret, Satis ſuperque ſufficere, ut „ Epiſcopali Sententiâ Hæretici judicati, Eccle- „ ſiis pellerentur. Et quoad uſque *Martinus* Tre- „ viris fuit, dilata cognitio eſt; & mox diſceſſu- „ rus, egregiâ auctoritate a *Maximo* elicuit ſpon- „ ſionem, nihil cruentum in reos conſtituendum. Cùm verò Imperator *Priſcillianum* poſtea capitis damnaſſet, *S. Martinus* ab *Ithacii*, aliorumque Epiſcoporum communione abſtinuit. Ita refert *Severus Sulpitius* lib. 2. Hiſtoriæ Sacræ, & Dialogo 3. Non probavit itaque *S. Martinus* quòd Hæretici capite plecterentur.

Reſpondetur, *S. Martinum* apud *Maximum* Imperatorem interceſſiſſe ne Priſcillianiſtæ capite plecterentur, & *Ithacii*, Collegarumque ejus vitaſſe communionem, non quòd illicitum exiſtimaret eſſe & iniquum, Hæreticos extremo ſupplicio afficere, ſed aliam ob cauſam, eamque duplicem. Prima erat, quia abſque accurato examine, & abſque delectu, optimi quique Chriſtiani, quorum in moribus gravitas quædam ac ſeverior modeſtia exteriùs elucebat, velut Hæretici ad Judices deferebantur. Secunda, quia *Ithacii* & aliorum Antiſtitum accuſatione morti addicti fuerant *Priſcillianus*, aliique Hæretici, quod ab Epiſcopali manſuetudine alienum eſt, & Sacris Canonibus prohibitum: quamvis nec *S. Martinus* hanc Principibus & Magiſtratibus Catholicis convenire negaverit poteſtatem, ut Hæreticos & impios gladio coërceant; nec prohibuerit Eccleſia ne officio ſuo in tuenda Religione fungerentur. Hanc Reſponſionem ex *Severo Sulpitio*, lib. 2. Hiſtoriæ Sacræ eruimus. *Priſcillianus verò*, inquit, *ne ab Epiſcopis audiretur, ad Principem provocavit, permiſſumque id noſtrorum inconſtantiâ; quia aut ſententiam in refragantem ferre debuerant, aut ſi hi ipſi ſuſpecti habebantur, aliis Epiſcopis audientiam reſervare, non cauſam Imperatori de tam manifeſtis criminibus permittere. Ita omnes, quos cauſa involverat, ad Regem deducti. Secuti etiam accuſatores, Idatius & Ithacius Epiſcopi: quorum ſtudium in expugnandis Hæreticis non reprehenderem, ſi non ſtudio vincendi, pluſquam oportuit, certaſſent. At mea quidem ſententia eſt, mihi tam reos, quàm accuſatores diſplicere. Certè Ithacium nihil penſi, nihil ſancti habuiſſe definio. Fuit enim audax, loquax, impudens, ſumptuoſus, ventri & gulæ plurimùm impertiens. Hic ſtultitia eo uſque proceſſerat, ut omnes etiam Sanctos Viros, quibus aut ſtudium inerat lectionis, aut propoſitum erat certare jejuniis, tamquam Priſcilliani ſocios aut diſcipulos in crimen arceſſeret. Auſus etiam miſer eſt eâ tempeſtate Martino Epiſcopo, viro planè Apoſtolis conferendo, palam objectare hæreſis infamiam.* Et infra, poſtquam retulit *Priſcilliani* & aliorum Hæreticorum damnationem a *Maximo* decretam: *Hoc ferè modo*, inquit, *homines luce indigniſſimi, peſſimo exemplo necati, aut exiliis mulctati.*

XIII. *S. Bernardi* Verba Sermone 66. in *Cantica*, fruſtra contra ſententiam noſtram detorquentur. De quibuſdam ſui temporis Hæreticis ait: *Quæſiti quidem, cùm de quibus ſuſpecti videbantur jam negare non poſſent, impietatem profeſſi ſunt, palam pietatem aſtruentes, & pro ea mortem ſubire parati: Nec minùs parati inferre qui adſtabant. Itaque irruens in eos populus novos Hæreticis ſua perfidia Martyres dedit. Approbamus zelum, ſed non ſuademus factum, quia fides ſuadenda eſt, non imponenda.* Fruſtra (inquam) hæc objiciuntur, cùm privatâ dumtaxat auctoritate, & populari ſeditione e medio tolli Hæreticos vetent, non verò Principum & Magiſtratuum gladio coërceri. Unde continenter ſubdit: *Quamquam meliùs procul dubio gladio coërcerentur, illius videlicet qui non ſine cauſa gladium portat, quàm in ſuum errorem multos trajicere permittantur. Dei enim Miniſter ille eſt, vindex in iram ei qui malè agit.* Quod de illis eſt intelligendum, quorum deſperata eſt converſio, ut ex eodem loco conſtat. *Quantùm ad iſtos* (inquit) *nec rationibus convincuntur, quia non intelligunt; nec auctoritatibus corriguntur, quia non recipiunt; nec flectuntur ſuaſionibus, quia ſubverſi ſunt. Probatum eſt, mori magis eligunt, quàm converti. Eorum finis interitus, horum noviſſima incendium manet. Horum ſiquidem in facto Samſon ex ſuccenſis vulpium caudis figura præceſſit.*

Ex his patet quàm meritò Sacra facultas Pariſienſis inter *Lutheri* Articulos hunc etiam: *Hæreticos comburi, eſt contra voluntatem Spiritus:* confixerit his verbis: *Hæc Propoſitio eſt falſa, contra voluntatem Spiritus Divini aſſerta, & errori Catharorum & Vvaldenſium conſona.*

XIV. Quamquam verò juſtè gladio coërceantur Hæretici a Catholicis Principibus & Magiſtratibus, laudanda eſt Principum clementia, qui citra pœnam capitis in ipſos animadverterunt, vel ut eis relinqueretur pœnitentiæ tempus, vel ne ex eorum ſuppliciis gravius in Republica malum oriretur. Ita ſolam exilii pœnam adversùs Arianos *Conſtantinus* decrevit. Sic Hæreticos omnibus Privilegiis Religionis intuitu conceſſis privari, & variis oneribus ſubjici, *Conſtantinus*, *Conſtantius* & *Conſtans* Impp. edixerunt Lege latâ, cujus hæc ſunt verba: *Privilegia quæ contemplatione Religionis indulta ſunt, Catholicæ tantùm Legis obſervatoribus prodeſſe oportet, Hæreticos non ſolùm ab his*

Pri-

Lutheri propoſitio a ſacra Facultate Pariſienſi damnata.

Laudanda Principum clementia, quia citra pœnam capitis in Hæreticos animadverterunt.

Privilegiis alienos eſſe volumus, ſed etiam diverſis muneribus conſtringi & ſubjici. Honorius & Theodoſius Auguſti Manichæos & Donatiſtas bonorum proſcriptione, condendi teſtamenti facultate, adeundæ jure hereditatis, omnium contractuum civilium privilegiis & commodis privari ſanxerunt, L. *Manichæos*, cujus hæc ſunt verba: *Manichæos ſeu Manichæas vel Donatiſtas, meritiſſimâ ſeveritate perſequimur. Huic itaque hominum generi nihil ex moribus, nihil ex legibus commune ſit cum cæteris. Ac primùm quidem volumus eſſe publicum crimen: quia quod in Religionem divinam committitur, in omnium fertur injuriam; quos bonorum etiam omnium publicatione perſequimur. Ipſos quoque volumus amoveri ab omni liberalitate & ſucceſſione quolibet titulo veniente. Præterea non donandi, non emendi, non vendendi, non poſtremò contrahendi, cuiquam convictis relinquimus facultatem. In mortem quoque Inquiſitio extendatur: Nam ſi in criminibus Majeſtatis memoriam licet accuſare defuncti: non immeritò & hic debet ſubire tale judicium. Ergo & ſuprema illius Scriptura irrita ſit: ſive Teſtamento, ſive Codicillo, ſive Epiſtolâ, ſive quolibet alio genere reliquerit voluntatem, qui Manichæus fuiſſe convincitur. Sed nec filios heredes eis exiſtere, aut adire permittimus, niſi a paterna pravitate diſceſſerint.* Theodoſius & Valentinianus Impp. *Publicatione bonorum* coërceri *Neſtorii* Sectatores & *Neſtorianos* ad infamiam appellari, ſicut olim Ariani *Conſtantini* Lege *Porphyriani* ſunt appellati: omni inſuper conventuum celebrandorum licentiâ privari voluerunt. *Theodoſius & Marcianus* Eutychianiſtas *ad aliquam aſpirare Militiam* prohibent L. *Quicumque*. Et ſi inventi *fuerint militari cingulo ſoluti, honeſtiorum hominum & Palatii communione priventur*, & natali ſolo, atque *Sacratiſſimo Comitatu*, ideſt, Aula & familiaritate Imperatoris, & *omni per Provincias Metropolitana civitate pellantur*. Juſtinianus Hæreticos *ab hereditate, legato, vel fidei commiſſo accipiendis* prohibuit, L. *Divinam* Tit. *De Hæreticis*. Donatiſtas mulctis pecuniariis, & eorum Epiſcopos vel Miniſtros exilio plecti magis probavit *S. Auguſtinus*, quàm ſupplicio capitali, ut Chriſtiana manſuetudo etiam circa indignos ſervaretur. *Jam enim Lex fuerat promulgata* (inquit Epiſtola 185. aliàs L. ad *Bonifacium* Comitem) *ut tanta immanitatis Hæreſis Donatiſtarum, cui crudelius parci videbatur quàm ipſa ſæviebat, non tantùm violenta eſſe, ſed omnino eſſe non ſineretur impunè: non tamen ſupplicio capitali propter ſervandam etiam circa indignos manſuetudinem Chriſtianam, ſed pecuniariis damnis propoſitis, & in Epiſcopos vel Miniſtros eorum exilio conſtituto.* Et Epiſtolâ 100. aliàs 127. ad *Donatum* Africæ Proconſulem, de coërcendis Donatiſtis ſcribens: *Corrigi* (inquit) *eos cupimus, non necari; nec diſciplinam circa eos negligi volumus, nec ſuppliciis, quibus digni ſunt, exerceri. Sic igitur eorum peccata compeſce, ut ſint quos pœniteat peccaſſe. Quæſumus igitur ut cùm Eccleſiæ cauſas audis, quamlibet nefariis injuriis appetitam vel afflictam eſſe cognoveris poteſtatem occidendi te habere obliviſcaris & petitionem noſtram non obliviſcaris.* Rogat etiam ut Donatiſtas vel ad ſuum, vel ad minorum Judicum tribunal, manifeſtiſſimis documentis convinci atque inſtrui curet. *Oneroſior eſt quippe quàm utilior diligentia, quamvis magnum deſeratur malum, & magnum teneatur bonum, cogi tantùm homines, non doceri.* Et Epiſtolâ 183. aliàs 159. *Marcellinum* Tribunum rogat ut Circumcelliones & Clericos Donatiſtas homicidii duorum Presbyterorum convictos, puniat citra ſupplicium capitis. *Nolumus* (inquit) *paſſiones ſervorum Dei, quaſi vice talionis, paribus ſuppliciis vindicari. Non quò ſceleſtis hominibus licentiam facinorum prohibeamus auferri, ſed hoc magis ſufficere volumus, ut vivi & nulla corporis parte truncati, vel ab inquietudine inſanâ ad ſanitatis otium Legum coërcitione dirigantur, vel a malignis operibus alicui utili operi deputentur. Vocatur quidem & iſta damnatio: ſed quis non intelligat magis beneficium quàm ſupplicium nuncupandum, ubi nec ſæviendi relaxatur audacia, nec pœnitendi medicina ſubtrahitur? Imple, Chriſtiane Judex, pii Patris officium, ſic ſuccenſe iniquitati, ut conſulere humanitati memineris. Nec in peccatorum atrocitatibus exerceas ulciſcendi libidinem, ſed peccatorum vulneribus curandi adhibeas voluntatem .... Paſſiones Catholicorum ſervorum Dei, quæ infirmis ad ædificationem ſpiritualem utiles eſſe debent, haud reciproca inimicorum a quibus paſſi ſunt pœna decoloretis, ſed potiùs refractâ judiciariâ ſeveritate, & veſtram fidem, quia filii eſtis Eccleſiæ, & ipſius Matris manſuetudinem commendare minimè negligatis.* Et Epiſtolâ 134. aliàs 160. ad *Apringium* Judicem: *De vobis quidem dixiſſe Apoſtolum legimus, Quòd non ſine cauſa gladium geratis, & Miniſtri Dei ſitis, vindices in eos qui malè agunt. Sed alia cauſa eſt Provinciæ, alia Eccleſiæ. Illius terribiliter gerenda eſt adminiſtratio, hujus clementer commendanda eſt manſuetudo.* Et infra: *Si ergo nihil aliud conſtitueretur frenanda malitia perditorum, extrema fortaſſe neceſſitas ut tales occiderentur urgeret: quamquam quod ad nos attinet, ſi nihil mitius eis fieri poſſet, mallemus eos liberos relaxari, quàm paſſiones fratrum noſtrorum fuſo eorum ſanguine vindicari. Nunc verò quoniam aliquid fieri poteſt, quo & mitis commendetur Eccleſia, & immitium cohibeatur audacia, cur non flectas in partem providentiorem lenioremque ſententiam, quod licet Judicibus facere etiam non in cauſis Eccleſiæ? Time ergo nobiſcum judicium Dei Patris, & commenda manſuetudinem Matris. Cùm enim tu facis, Eccleſia facit; propter quam facis, & cujus filius facis. Contende ergo bonitate cum malis.* Ex quibus patet, Catholicos Principes, qui ſeveritatem in Hæreticos clementiâ temperant, laude maximâ dignos eſſe, ut qui manſuetudinem Eccleſiæ imitentur: & hoc nomine Chriſtianiſſimi Regis LUDOVICI MAGNI in Calviniſtas Edicta Sanctiſſima immortaliter eſſe commendanda: in quibus & Catholicæ Fidei ſtudium incredibile, & divina quædam in Segreges clementia eluceſcunt, quos excitare ad inquirendam veritatem Majeſtatis ejus Pietas ſatis habet. Quamobrem iniquè ac ſeditioſè de Regis Edictis quererentur, quibus non coguntur, ſed moventur ut ex errorum veterno emergant. Quamquam etſi ſeverioribus Legibus coërcerentur, nulla ipſis eſſet de Religioſiſſimo & Æquiſſimo Principe, aut ejus Miniſtris conquerendi ratio.

Ludovici Magni Regis *elogium.*

SCHOLION I.

Ad hunc Articulum, pag. 556. & ſeq. Edit. primæ Religioſi Cenſores hanc notam appinxerunt: *Plura Calvini refert de verbo ad verbum.*

R. Quæ ex *Calvino* refero, Hæretica non ſunt, immo probant Hæreticos jure gladii coërceri poſſe, capitiſque pœnâ plecti hæreſum auctores ac pertinaces defenſores. Adeoque ſanctæ Inquiſitionis Officium vindicant ipſorum inimicorum rationibus ac verbis. Sed etſi hæretica eſſent quæ ex *Calvino* refero, id mihi vitio vertere non debuiſſent Religioſi Cenſores; cùm & Hiſtoriæ gratiâ, & refellendarum hæreſum neceſſitate, Hæreticorum verba referre liceat. Non-ne, Celſi verba deſcribit Origenes? Arii S. Athanaſius, Eunomii S. Baſilius & S. Gregorius Nyſſenus? Fauſti Manichæi, Pelagii, Cœleſtii, & Juliani Pela-

Jagiani, Parmeniani, Petiliani, & Creſconii Donatiſtarum S. Auguſtinus? Eutychianorum Theodoretus? Omnis generis Hæreticorum S. Epiphanius? Non-ne in Actis Conciliorum quaterniones integri hæreticorum leguntur? Neſtorii in Epheſina, Eutychetis in Chalcedonenſi, Monothelitarum Sergii, Cyri, Pyrrhi in ſexta Synodo œcumenica, Iconomachorum in Septima? *In Bellarmino* Cardinali, & aliis controverſiarum Tractatoribus nemo reprehendit, quòd plurima ex Luthero, Calvino, Zuinglio, Oecolampadio, Melancthone, Beza, Illyrico, Kemnitio, Petro Martyre, Bucero, aliiſque hæreticis de verbo ad verbum reſerant; vel ut innoteſcant illorum errores, vel ut reſellantur, vel ut ex ipſiſmet arma contra ipſos, aliosve hæreticos, pro Catholicæ veritatis defenſione eruantur. Non aliâ ratione verba Calvini, vel aliorum hæreticorum reſcro.

SCHOLION II.

Ad eumdem Articulum, pag. 580. Edit. primæ, hanc notam appoſuerunt Religioſi Cenſores: *Ab his verbis:* Ex quibus patet Catholicos Principes, *uſque ad finem Articuli, delendum.*

R. Juſtas laudes *Ludovici Magni* Regis Chriſtianiſſimi expungi non jubet ſacra Congregatio, non Summus Pontifex, ſed duo Religioſi Cenſores. Hæc non deleri juſſiſſent, ſed in æs potiùs incidi permiſiſſent Pontifex Optimus Maximus, Cardinales æquiſſimi, ſacri Palatii Magiſter doctiſſimus, Sancti Officii Reverendiſſimus Commiſſarius Generalis, aliique Theologi Romanæ Curiæ nullis præjudiciis occupati; *Ex quibus patet* (inquam) *Catholicos Principes, qui ſeveritatem in Hæreticos clementiâ temperant, laude maximâ dignos eſſe, ut qui manſuetudinem Eccleſiæ imitentur: & hoc nomine Chriſtianiſſimi Regis Ludovici Magni in Calviniſtas Edicta ſanctiſſima immortaliter eſſe commendanda: in quibus & Catholica fidei ſtudium incredibile, & divina quadam in ſegreges clementia eluceſcunt, quos excitare ad inquirendam veritatem Majeſtatis ejus pietas ſatis habet. Quamobrem iniquè ac ſeditiosè de Regiis Edictis quererentur, quibus non coguntur, ſed moventur, ut ex errorum veterno emergant. Quamquam etſi ſeverioribus Legibus coërcerentur, nulla ipſis eſſet de Religioſiſſimo & Æquiſſimo Principe, aut ejus Miniſtris conquerendi ratio.* Quid in hac Magni Regis laudatione opportunè intertextâ, imò e re natâ, veritati aut juſtitiæ contrarium? Quid proinde reprehenſione dignum eſt?

Nota.

UBi mitioribus pœnis hæretici vel ad agnoſcendos ſuos errores inducerentur, vel ab aliis inficiendis penitus ceſſarent, a rigidioribus ſanè eſſet abſtinendum. At experientia ipſa ſuadet non rarò benigniora conſilia augendæ infirmitatis occaſionem præbere; quapropter ferro & igne vulnus tunc amputandum quis neget? Nimiæ ſuæ benignitatis cùm Apollinariſtis valde pœnituit S. Gregorium Nazianzenum, unde ep. 77. ad Olimpium hæc habet: *Ego cùm omnium, maximè Apollinariſtarum, cogitationem & impietatem perſpectam haberem, nec ferendam eorum audaciam cernerem, exiſtimabam tamen fore ut lenitate meâ manſuetos ac placidos eos redderem, ac paulatim emollirem. Atque hoc mihi ſpe fingebam. Verùm, ut apparet, illud minimè animadverti me pejores eos feciſſe, ac per intempeſtivam hanc philoſophiam eccleſia detrimentum; nec enim pravos homines lenitas inflectit.* Dum ergo mitiora morbum potiùs augeant, quàm ad ſanitatem reducant, nullus culpandus qui aſperiora adhibet, putrida etiam amputando membra, ne totum corpus tabeſcat. Ita agendum eſſe adversùs inſurgentes errores etiam docet Innocentius I. ep. ad Concil. Carth. his verbis: *Sanandum eſt celeriùs, ne longiùs exerrandus animis morbus inſerpat. Ut ſi medicus, cùm viderit hujus terreni corporis aliquem eſſe languorem, magnum ſua artis exſtimat documentum eſſe, ſi citò qui illius interventu convaleſcat; vel cùm putre vulnus aſpexerit adhibet fomenta, vel cætera, quibus illud poſſit, quod natum fuerit vulnus, obduci. At ſi id manens ſanari non poteſt, ne corpus reliquum ſuâ tabe corrumpat, ferro amputet quod nocebat, quo reliquum integrum ſervet & intactum. Praecidendum ergo id eſt quod velut puro ſanoque nimium corpori vulnus obrepſit, ne cùm tardiùs abſtergitur, in ipſis pene viſceribus hujus mali non exhauriendo poſt ſentina conſidat. — Avellendi ſunt longiùs, & ab eccleſia procul removendi viſceribus, ne diutiùs multa occupans inſanabilis poſt error increſcat.*

ARTICULUS II.

Utrum Bellum adversùs Albigenſes Hæreticos juſtum fuerit?

I. AFfirmatè reſpondeo. Tres enimvero conditiones ad juſtum bellum neceſſariæ vulgò a Theologis aſſignantur, ſcilicet auctoritas legitima in eo qui bellum gerit, æquitas cauſæ ob quam ſuſcipitur, & conſilii ſive intentionis rectitudo. De prima conditione *S. Auguſtinus*, libro 22. contra *Fauſtum*, Cap. 75. ſcribit: *Intereſt quibus cauſis, quibuſque Auctoribus homines gerenda bella ſuſcipiant: ordo tamen ille naturalis mortalium paci accommodatus hoc poſcit, ut ſuſcipiendi belli auctoritas atque conſilium penes Principem ſit: exequendi autem Juſſa bellica miniſterium Milites debeant paci ſaluti que communi.* De altera conditione ſcribit idem S. Doctor Quæſtione 10. in Joſue: *Juſta bella definiri ſolent, quæ ulciſcuntur injurias, ſi qua gens vel civitas quæ bello petenda eſt, vel vindicare neglexerit quod a ſuis improbè factum eſt, vel reddere quod per injurias ablatum eſt.* Porro bellum adversùs Albigenſes legitimâ fuit auctoritate indictum. Illud enim ſuſcepit Rex Chriſtianiſſimus *Philippus Auguſtus*, cujus Regno Jure feudi Toloſanus Comitatus ſubditus erat, & ut Catholicæ Fidei Eccleſiæque defenſor, Summo Pontifice *Innocentio III.* rogante; ut docet *Guillelmus Brito* coævus Hiſtoricus libro 8. *Philippidos*, pag. 191. ubi de *Raymundo* Comite, & Albigenſis belli initiis ita canit:

——— ——— ——— *Quot nonus*
Fertur habere dies, tot villas ille celebris
Nominis & fama Francorum a Rege tenebat,
Cui ſubjectus erat feodaliter, inque ſecundo
Per vinclum carnale gradu conjunctus eidem.
Sed poſtquam Eccleſia cœpit contrarius eſſe,
Catholica fidei defenſans improbus hoſtes,
Hæreſiarcharum fautor, populique fidelis
Nequaquam & Cleri metuens inimicus haberi:
Nec conſanguineum, ſibi Rex, nec habere fidelem
Dignatur, cœpit contra illum bella movere.
Uſque illi liceat punire licentiùs illum;
Quamvis ſciret idem proprio de jure licere,
Impetrare ſtudet a Summo Præſule ſacra
Scripta, quibus parlui eadem remiſſa cunctis
Spem veniæ, contra Hæreticos qui bella moverent.
Per quos temnebat Chriſti Provincia Legem,

Et

Et ſe peſtiferi fœdabat peſte veneni.
De hinc quia nec Papæ monitis, nec Regis amico
Conſilio Comes ille ferus parere volebat,
Ut ſaltem reprobos cuivis exponeret hoſti,
Aut ſaltem puniret eos ut Jura jubebant:
Immo tuetur eos, & eorum prava per ipſum
Secta viget, dum non prohibendo fit unus eo-
rum:
Rex & Papa ſimul exponunt omnibus illum,
Et res & Patriam totam quæ ſpectat ad illum:
Ut qui prævaleat armis & viribus illi
Tollere quid proprios licitè convertat in uſus,
Et Dominus fiat rerum quas auferet illi.
Rex igitur primus zeli fervore ſuperni
Corde pio motus, ter millia quinque virorum
Ad proprios ſumptus inſtructos rebus & armis,
Dans exemplum aliis, in Chriſti prælia miſit.
Ac reliqui Proceres, Equites, Comiteſque, Du-
ceſque,
Prælati Eccleſiæ, nec-non & nobile vulgus,
Omnes pene viri gladios qui ferre valebant,
Spe ducti veniæ, Chriſti ſua pectora ſigno
Conſignant, ut quod calet intus, prodeat extra,
Illaſque in partes iter aggrediuntur ituri.

II. Idem confirmatur teſtimonio *Petri* Monachi *Vallium Cernaii* Cap. 10. Hiſtoriæ Albigenſis, ubi narrat, M. *Milonem* Sedis Apoſtolicæ Legatum cum Abbate Ciſtercienſi ad *Philippum Franciæ* Regem acceſſiſſe, *Qui apud Novam Villam in territorio Senonico, cum pluribus de Baronibus ſuis ſolemne Colloquium celebrabat. Dominus autem Papa mittebat Regi Literas ſpeciales, monens & deprecans ut per ſe ipſum, ſaltem per filium ſuum Ludovicum periclitanti in Narbonenſi Provincia Eccleſiæ auxilium impenderet opportunum. Rex autem Nuntio Domini Papæ tale dedit reſponſum; Quod duos magnos & graves habebat a lateribus leones, Othonem qui dicebatur Imperator, & Regem Angliæ Joannem, qui hinc & inde ad turbationem Regni Franciæ totis viribus laborabant. Ideoque nec ipſe a Francia ulla modo exire vellet, nec filium mittere; immo ſatis ei videbatur ad præſens, ſi Barones ſuos ire permitteret ad perturbandum in Narbonenſi Provincia pacis & fidei perturbatores. Summus autem Pontifex, ut ad extirpandam peſtem hæreticam, fideles populos efficeret promptiores, generales miſerat Literas, ad omnes Prælatos, Comites & Barones & univerſum populum in Regno Franciæ conſtitutum, monens efficaciter & exhortans, ut feſtinarent ad vindicandam in Narbonenſi Provincia injuriam Crucifixi, ſcientes remiſſionem omnium peccaminum a Deo ejuſque Vicario univerſis indultam, qui orthodoxæ fidei zelo ſuccenſi, ad opus ſe accingerent hujus pietatis, dummodo contriti eſſent pariter & confeſſi. Quid plura? Publicatur iſta Indulgentia in Francia, armat ſe multitudo magna Fidelium ſigno Crucis.*

Anno 1212. Regis Chriſtianiſſimi filius *Ludovicus* ſomptâ Crucis teſſerâ adversùs Hæreticos Albigenſes progredi decrevit. Rex Aragonum miſit Oratores, qui ſacræ Expeditionis Gallicum apparatum diſſiparent. *Rex Franciæ qui convocaverat Barones ſuos Pariſiis, ordinavit de peregrinatione filii, & aliorum qui Cruce ſignati erant, & motionis diem præfixit, in Octava videlicet Dominicæ Reſurrectionis.* Ita refert *Petrus de Valle Cernaii.* Cap. 68. Regis Chriſtianiſſimi auctoritate bellum iſtud ſuſceptum eſſe, docet etiam *Guillelmus de Podio Laurentii*, Cap. 10. *Cùm jam* (inquit) *Hæreſis excreviſſet, Magnatibus terræ conſentientibus, quòd non tam ſtudioſos in ſe poſſet accendere, quàm armatam manum Militiæ exercere, deſtinatur in Franciam, quæ ſemper conſuevit gerere bella dominica, ad Regem & Barones: Et Plebani viri idonei Indulgentiam auctoritate Apoſtolica prædicare cœperunt contra Hæreticos, quæ concedi transfretantibus in Terra Sanctæ ſubſidium conſuevit.*

III. Jam verò ſi cauſas belli ſpectemus, æquiſſimas fuiſſe quis negaverit? De injuria Deo illata agebatur, quam ulciſci juſtiſſimum erat. Hoc enim caſo bellum eſſe juſtiſſimum, Deus ipſe in Deuteronomio auctor eſt, Cap. 13. *Si audieris in una urbium tuarum, quas Dominus Deus tuus dabit tibi ad habitandum dicentes aliquos: Egreſſi ſunt filii Belial de medio tui & averterunt habitatores urbis ſuæ, atque dixerunt. Eamus & ſerviamus Diis alienis quos ignoratis: quære ſollicitè & diligenter, rei veritate perſpectâ, ſi inveneris certum eſſe quod dicitur, & abominationem hanc opere perpetratam, ſtatim percuties habitatores urbis illius in ore gladii, & delebis eam, ac omnia quæ in illa ſunt, uſque ad pecora.* Sanè ſi injuria illata Principi belli juſta cauſa eſt, cùm ille dignam ſatisfactionem renuit exhibere: ſicut *David* Rex bellum juſtè movit adversùs *Hanon* Regem Ammonitarum, quòd ſervos ejus indignè excepiſſet raſâ dimidiâ parte barbæ, & veſtibus ad femora uſque præciſis, ut habetur 2. Regum, Cap. 10. Multò magis bellum juſtum eſt, quo injurias Deo illatas Chriſtiani Principes ulciſcuntur. At Hæretici publicam Deo injuriam irrogant, quod de Albigenſibus præ aliis compertum fuit. Comes Toloſanus injuriam tam atrocem compenſare, ipſos compeſcendo, & puniendo neglexit contempſitque: immo favit manifeſtè perduellibus in Deum & Eccleſiam; incredibilem impietatem in Sacratiora Catholicæ Religionis Myſteria, in Sacros Myſtas crudelitatem inauditam exercentibus; ut conſtat ex Albigenſium Hiſtoriâ coævis ab Auctoribus conſcriptâ. Bellum itaque adversùs Albigenſes juſtiſſimum fuit, ſi merita cauſæ ſpectentur.

IV. Si verò conſideretur, quâ intentione geſtum ſit; quæ intentio ſanctior quàm Hæreticorum emendatio, punitio rebellium, Religionis Eccleſiæque defenſio. Tandem illius belli æquitatem Deus pro Catholicis pugnans frequentibus miraculis comprobavit. Miraculo partam celebrem illam ad Murellum victoriam compertum eſt, in qua viginti duo millia hoſtium fuſa, octo dumtaxat ex Catholico exercito Milites cecidere, ut *Vuillelmus Brito* lib. 8. *Philippidos*, & Auctores Albigenſis Hiſtoriæ teſtantur.

Inque die virtus Francorum claruit illo
Tanta, quòd adjunctis ter millia quina duobus
Millibus ad Stygiam lux miſerit una Paludem,
Dextraque texit eos tanto divina favore,
Quòd tantùm exciderint ex agmine Francige-
narum,
Octo Peregrini, quos ceperit Hoſtis inermes.

Confirmatur Juſtitia belli adversùs Albigenſes ſuſcepti ex paritate rationis. Bellum namque contra Donatiſtas legitimum fuit, ad illudque *Gennadium* Patritium & Exarchum Africæ adhortatus eſt *S. Gregorius Magnus*: Igitur pari ratione bellum adversùs Albigenſes ſuſceptum juſtum fuit; ad illudque gerendum meritò adhortatus eſt *Philippum Auguſtum* Regem Chriſtianiſſimum, ac *Monfortium* Comitem, *Innocentius III.* Verba *S. Gregorii* ſubjicio, lib. 1. Regeſti Epiſtolâ 72. *Sicut Excellentiam veſtram hoſtilibus bellis in hac vita Dominus victoriarum fecit luce fulgere; ita oportet etiam inimicis Eccleſiæ ejus omni vivacitate mentis & corporis obviare: quatenus ejus ex utroque triumpho magis ac magis eniteſcat opinio: cùm & forenſibus bellis adverſariis Catholica Eccleſia pro Chriſtiano populo vehementer obſiſtitis, & Eccleſiaſtica prælia, ſicut bellatores Domini fortiter dimicatis. Notum eſt enim Hæreticæ Religionis viros, ſi eis, quod abſit, ſuppetit nocendi licentia, contra*

Ca-

Digitized by Google

Catholicam Fidem vehementer inſurgere, quatenus hæreſeos ſuæ venena ad tabefaciendum, ſi valuerint, Chriſtiani corporis membra transfundant. Cognovimus enim eos contra Eccleſiam Catholicam, Domino eis adverſante, colla ſubrigere & Fidem velle Chriſtiani nominis inclinare. Sed Eminentia veſtra conatus eorum comprimat, & ſuperbas eorum cervices jugo celſitudinis premat. Et inſra: *Dominum petimus, quòd brachium veſtrum ad comprimendos hoſtes fortè efficiat, & mentem veſtram zelo fidei velut mucronem gladii vibrantis exacuat.*

V. Bellum Albigenſe, inquit aliquis, eo conſilio ſuſceptum eſt, ut Comes Toloſanus ditionibus ſuis exueretur, atque Hæretici vel eorum fautores ſuis ſpoliarentur bonis. Quis verò bellum ex cupiditate ſuſceptum juſtum duxerit?

Reſpondeo, Id citra calumniam dici non poſſe. Conſtat enim ex *Philippo Britone* ſupra laudato, & ex Auctoribus Albigenſis Hiſtoriæ, illatum fuiſſe *Raymundo* Toloſano Comiti bellum, ut ad comprimendos Hæreticos adigeretur, terraſque ſuas ab Albigenſis Hæreſeos peſte purgaret. Id primùm recuſavit, immo ipſis impenſiſſimè favit, nec fœdus adversùs fidei & Eccleſiæ hoſtes jurare voluit, hoſtis ipſe infenſiſſimus, donec ad id præſtandum Cenſuris Eccleſiaſticis a *B. Petro de Caſtronovo* Legato Apoſtolico, & armis a Provinciæ Nobilibus compulſus eſt. Juramentum verò non ſemel violavit perfidus. Audire juvat *Petrum de Valle Cernaii*, Cap. 3. Hiſtoriæ Albigenſis; *F. Petrus de Caſtronovo ivit in Provinciam, & laboravit ut componeret Nobiles Provinciæ, hac autem intentione, ut auxilio eorum qui pacem juraverunt, poſſet Hæreticos de Narbonenſi Provincia extirpare. Sed Comes Toloſanus Raymundus, inimicus pacis, noluit acquieſcere dictæ paci, donec tam per guerras quas movebant ei Nobiles Provinciæ, mediante induſtriâ Viri Dei, quàm per excommunicationem ab eodem in ipſum Comitem promulgatam, jurare compulſus eſt pacem illam. Sed qui fidem negaverat, & infideli deterior, numquam deferens juramento, juravit, pluries perjuravit. Quem Vir Sanctiſſimus F. Petrus magnâ animi virtute corripuit, Tyrannum intrepidus aggrediens, eique in facie reſiſtens, quia reprehenſibilis, immo damnabilis erat valde, confundebatque eum vir magnæ conſtantiæ, vir conſcientia illibata, adeo ut exprobraret ei quòd erat per omnia perjurus, & verè ſic erat.*

Cap. 4. idem Auctor de Raymundi Comitis Toloſani in Hæreſim & Hæreticos propenſione multa tradit. *Quaſi a primis cunabulis* (inquit) *ſemper Hæreticos dilexit & fovit, eos in terra ſua habens, quibuſcumque modis potuit, honoravit; Uſque hodie etiam* [*aſſeritur*] *ubicumque pergit, Hæreticos ſub communi habitu ſecum ducit, ut ſi ipſum mori contigerit, inter manus ipſorum moriatur. Credebat enim abſque omni pœnitentia, quantumcumque peccator fuerit, ſe ſalvandum, ſi in ipſo mortis articulo impoſitionem manuum eorum potuiſſet adipiſci... Dixit & dictus Comes quodam die Hæreticis, ſicut pro certo ſcimus, quòd volebat facere nutriri filium ſuum apud Toloſam inter Hæreticos, ut addiſceret fidem, immo infidelitatem illorum.... Quando Hæretici mittebant ei aliqua xenia vel cibaria, gratiſſimè ſuſcipiebat, & faciebat optimè ſervari ea, nec patiebatur quòd aliqui comederent ex eis, niſi ipſe & ejus familiares. Multoties etiam, ſicut certiſſimè cognovimus, adorabat Hæreticos flexis in terra genibus, & oſculabatur eos.* Hanc effudit olim blaſphemiam: *Apparet quòd Diabolus fecit mundum iſtum, quia nihil nobis ſuccedit ad votum. Dixit Epiſcopo Toloſano, ſicut ab eodem Epiſcopo audivi, quòd Monachi Ciſtercienſes non poterant ſalvari, quia tenebant oves quæ luxuriam exercebant. Dixit eidem ut veniret de nocte in Palatium ejus.* Hiſtrioni juſſit ut *Sacerdotem qui celebrabat Miſſam, derideret... Numquam ab aliquo Sedis Apoſtolicæ Legato potuit induci ut Hæreticos de terra ſua depelleret: licèt compulſus ab ipſis Legatis, multoties abjuravit... Adeo parvipendebat Matrimonii Sacramentum, quòd quotieſcumque ei diſplicuit uxor propria, ipſam dimittens, aliam duxit, ita quòd quatuor uxores habuerit, quarum tres adhuc vivunt....* Abbati Ciſtercienſi conquerenti de *Hugonis Fabri* Albigenſis Hæretici impietate & ſacrilegio, quo altare violaverat, pallaſque ſacras ad fœdos uſus adhibuerat, reſpondit: *Quòd nullo modo puniret propter hoc civem ſuum. Abominationes prædictas narravit Abbas Ciſtercienſis, qui tunc erat Archiepiſcopus Narbonenſis, me præſente, in Concilio apud Vaurum... Sicut pro certo didicimus, ſorore propriâ abutebatur in contemptum Religionis Chriſtianæ,* nec non *concubinis patris ſui... Ruptarios mirabili amplexus eſt affectu, per quos ſpoliabat Eccleſias, Monaſteria deſtruebat, omneſque ſibi vicinos, quos poterat, exhæredabat. Ita ſemper ſe habuit membrum diaboli, filius perditionis, primogenitus Satanæ, inimicus Crucis, Eccleſiæ perſecutor, Hæreticorum defenſio, Catholicorum depreſſio, miniſter perditionis, fidei abjurator, plenus ſcelerum, peccatorum omnium apotheca.* Ad impietatis ac tyrannidis cumulum, *Petrum de Caſtronovo* virum ſanctiſſimum, Legatum Apoſtolicum, ſicariis immiſſis occidi juſſit. Adversùs publicum fidei, Eccleſiæ, totiuſque pietatis hoſtem, qui nec prædicatione flecti, nec cenſuris frangi poterat, Poteſtatum *ſæcularium* auxilium imploravit *Innocentius III.* vigilantiſſimus Pontifex, & præcipuè Chriſtianiſſimi Regis, qui Dominus ipſius Principalis erat, ut ad officium cogeretur, ac juſtum fore bellum in ipſum ſuſceptum declaravit; & cujuſcumque fidelitatis, fœderis, ſocietatis, ac juramenti vinculum, quo ipſi quilibet adſtrictus teneretur, Apoſtolicâ ſolvit Auctoritate, ut omnis homo Catholicus adversùs ipſum Miles eſſet. Porro non aliud in votis habuiſſe Pontificem, quàm ut ad ſatisfaciendum Eccleſiæ coërcendoſque Hæreticos compelleretur, ejus Literæ probant ad Comites, Barones, cæteroſque Viros Nobiles per Narbonenſem, Arelatenſem, Ebredunenſem, Aquenſem, & Viennenſem Provincias conſtitutos. *Licèt autem,* inquit, *præfatus Comes pro multis & magnis flagitiis, quæ longum eſſet per omnia enarrare, jamdudum ſit Anathematis mucrone percuſſus; quia tamen certis indiciis, mortis Sancti Viri præſumitur eſſe reus, non ſolùm ex eo quòd publicè comminatus eſt ei mortem, & inſidias paravit eidem: verùm etiam ex eo quòd occiſorem ipſius in multam familiaritatem admiſit, & magnis donis remuneravit eumdem, ut de cæteris præſumptionibus taceamus, quæ pleniùs innoteſcunt multis. Ob hanc quoque cauſam iidem Archiepiſcopi & Epiſcopi publicè nuntient anathematizatum eumdem. Et cùm juxta SS. Patrum Canonicas Sanctiones, ei qui fidem Deo non ſervat, fides ſervanda non ſit, a communione fidelium ſegregato, utpote qui vitandus eſt potiùs quàm fovendus, omnes qui dicto Comiti fidelitatis ſeu ſocietatis, aut fœderis hujuſmodi Juramento tenentur adſtricti, Auctoritate Apoſtolica denuntient interim abſolutos, & cuilibet Catholico viro licere, ſalvo jure Domino Principali, non ſolùm perſequi perſonam ejuſdem, verùm etiam occupare & detinere terram ipſius, illius præſertim obtentu, quod ab hæreſi per ſuam prudentiam fortiter expietur, quæ per illius nequitiam fuit hactenus turpiter ſauciata, maculata. Quia dignum eſt, ut manus omnium contra ipſum conſurgant, cujus manus extitit contra omnes. Quòd ſi nec vexatio dederit intellectum, manus noſtras in eo curabimus aggravare. Si quo modo verò*

ſa.

ſatisfactionem premiſerit exhibere, ipſum pœnitudinis ſua hæc ſigna præmittere oportebit, ut de toto poſſe ſuo depellat pravitatis hæreticæ ſectatores, & ſe paci ſatagat conciliare fraternæ: cùm principaliter propter culpam quam in utroque noſcitur commiſiſſe, in eam Eccleſiaſtica fuerit prolata Cenſura: Quamquam ſi in ſuas iniquitates Deus voluerit obſervare, vix poſſet congruè ſatisfacere, non tantummodo pro ſe ipſo, ſed pro aliâ multitudine, quam in laqueum damnationis induxit.

Ingentem ſacri belli apparatum formidans Toloſanus Comes, ſuos ſimulatâ pœnitentiâ, Oratores miſit ad *Innocentium III*, rogaturos ut de Latere ſuo aliquem mitteret, cui ſe obſequentiſſimum fore ſpondebat. Nam *Arnoldum* Ciſtercienſem Abbatem Legatum Apoſtolicum ſibi ad illam diem ſeveriorem fuiſſe. Sperabat mittendum aliquem faciliore virum ingenio, quem circumvenire poſſet. Miſit autem Summus Pontifex *Milonem*, cui ſocium adiunxit *Theodoſium* Genuenſem Canonicum. Legatus Comiti diem dixit, Venit ille Valentiam, promiſitque ſe in omnibus ejus volontati pariturum. Septem Provinciæ Caſtra in pignus fidei tradidit; conſenſitque ut niſi promiſſa juramento firmata ſervaret, ſeptem Caſtra caderent in commiſſum Romanæ Eccleſiæ: Melgorienſis Comitatus ad eamdem omnino reverteretur: Ipſe Excommunicationi, terra ejus Eccleſiaſtico Interdicto ſubjaceret: Qui cum ipſo jurabant, tam Conſules, quàm alii, & Succeſſores eorum, eſſent *abſoluti a fidelitate, quâ ivi ipſi tenebantur*. Ab Apoſtolico Legato Eccleſiæ reconciliatus eſt: Signum Crucis Militiæ ſacræ teſſeram ab ipſo accepit, ut ditionem ſuam a Cruce-ſignatorum infeſtatione tueretur. Verùm cùm Pontificia Mandata contempſiſſet, ac Juramentum violaſſet, a Fidelium Communione iterum ſegregatus eſt. *Montfortius Comes* Cruce ſignati Dux exercitûs, multas urbes caſtraque *Raymundo* Toloſano Comiti armis eripuit, nec-non Fuxenſi Comiti, aliiſque ad Hæreticorum defenſionem pariter conjuratis. His urbibus, caſtris, terriſque jure belli privatus eſt *Raymundus*: Quas eodem jure, electione inſuper Epiſcoporum & Baronum Occitaniæ & Provinciæ, in Synodo Monſpelienſi; Concilii Oecumenici Lateranenſis Judicio Chriſtianiſſimi Regis, Domini Principalis, conceſſione & Inveſtitura, Monfortius Comes ſibi vendicavit. Quid in his omnibus contra Juſtitiam commiſſum dici poteſt? Sanè hoſtes publicos, & maximè Hæreticos, jure belli bonis exui ſuis poſſe, nemo diffiteri poteſt, qui conceſſerit ipſos Principum Legibus ipſa meritò amittere. At id *S. Auguſtinus* paſſim docet. Epiſtolâ 93. aliàs 48. ad *Vincentium* Donatiſtam; *Quamvis*, inquit, *res quæcumque terrena, non rectè a quoquam poſſideri poſſit, niſi vel Jure divino, quo cuncta Juſtorum ſunt; vel Jure humano, quod eſt in poteſtate Regum terræ: Ideoque falsò res appellatis veſtras, quas nec juſtè poſſidetis, & ſecundùm Leges terrenorum Regum amittere juſſi eſtis, fruſtraque dicitis; Nos in eis congregandis laboravimus, cùm ſcriptum legatis: Labores impiorum Juſti edent. Tamen quiſquis ex occaſione Legis hujus, quam Reges terræ Chriſto ſervientes ad emendandam impietatem veſtram promulgaverunt, res proprias veſtras cupidè appetit, diſplicet nobis* &c. Et libro 11. *Contra Literas Petiliani Donatiſtæ*, Cap. 50. *Quia vobis ablata nobis Dominus dedit, non ideo concupiſcimus aliena, quia illius imperio, cujus ſunt omnia, facta ſunt noſtra; & juſtè noſtra ſunt: Vos enim hic ætebamini ad præciſionem, nos ad unitatem. Alioquin & primo Populo Dei poſſent illi objicere alienæ rei concupiſcentiam, quia Eccleſia Dei poſſidet, ubi Perſecutores Chriſti regnabant.* Hæc *S. Auguſtinus*; quæ non minùs convenienter in Albigenſes Hæreticos torqueri poſſunt, quàm ab illo ſcripta ſunt contra Donatiſtas.

VI. Objiciet quiſpiam; Eccleſia exerendi gladii jus non habet. Unde *S. Petro* Chriſtus ait: *Converte gladium tuum in locum ſuum.* At bellum contra Albigenſes auctoritate Eccleſiæ & Summi Pontificis *Innocentii III.* juſſu indictum atque confectum eſt. Juſtum itaque non fuit, ſi ſpectetur indicentis auctoritas. *Matth. 26.*

Reſpondetur, Eccleſiam jus quidem non habere gladii exerendi per ſe ipſam, ſed tamen exerendi jus habere per ſeculi Principes, ut *S. Bernardus* lib. 4. *De Conſideratione* ad *Eugenium*, Cap. 3. docet. *Fac* (inquit) *opus Evangeliſtæ, & Paſtoris munus impleſti. Dracones* [inquit] *me mones paſcere & ſcorpiones, non oves. Propter hoc* [inquam] *magis aggredere eos; ſed verbo, non ferro. Quid tu denuo uſurpare gladium tentes, quem ſemel juſſus es ponere in vaginam? Tuus ergo & ipſe; tuo forſitan nutu, etſi non tuâ manu evaginandus. Alioquin ſi nullo modo ad te pertineret & is, dicentibus Apoſtolis:* Ecce duo gladii hic; *non reſpondiſſet Dominus:* Satis eſt: *Sed*, Nimis eſt. *Uterque ergo Eccleſiæ, & ſpiritualis ſcilicet gladius, & materialis. Sed is quidem pro Eccleſia: ille verò & ab Eccleſia exerendus eſt. Ille Sacerdotis; is Militis manu: ſed ſanè ad nutum Sacerdotis, & juſſum Imperatoris.* Porro non ab Eccleſia, ſed pro Eccleſia pugnatum eſt contra Hæreticos Albigenſes; ad nutum quidem & adhortationem Summi Pontificis *Innocentii III.* Indulgentias Cruce-Signatis Ducibus Militibuſque concedentis; ad juſſum verò *Philippi Auguſti* Regis Chriſtianiſſimi exertus in illos gladius eſt.

VII. Objicies, Injuſtum eſſe bellum, quod ab iis geritur, quibus arma tractare nefas, Bellum porro Albigenſe ab Epiſcopis, Sacerdotibus, & Monachis geſtum, quibus armorum uſu Canones interdicunt. Nam plurimos illorum Crucis Militari teſſerâ inſignitos fuiſſe, *Petrus de Valle-Cernaii*, in Albigenſium Hiſtoria, aliique Hiſtorici teſtantur.

Reſpondetur, Non ideo injuſtum eſſe bellum, quòd in Exercitu aliqui pugnent, quibus non licet, modò juſtis de cauſis, legitimâque auctoritate indictum ſit. Nec tamen Cruce-Signati adversùs Albigenſes Exercitus pars fuerunt Epiſcopi, Presbyteri, Clerici, Virique Religioſi, ut gladio materiali pugnarent; ſed ut conſiliis, precibus, concionibus, miniſterio, in iis quæ ſalutem ſpectabant, præſto eſſent: nec-non ut gladio Spiritûs Hæreticos debellare niterentur, poſtquam gladiis Militum fuiſſent ſubacti: tum etiam ut in Caſtrenſibus operis Chriſti Pugiles adjuvarent. Teſtis eſt *Guillelmus Brito* libro 8. *Philippidos*.

Inter Murellum cum Simone contulerant ſe
Perſona primi multæ, pluresque ſecundi
Ordinis, & Cleri quamplurima turba minoris,
Arma quibus tractare negat Lex Eccleſialis.
Qui ſacra cœleſtis doctrinæ verba pluentes,
Conſilium præſtant aliis qui belligerantur,
Et bello ſuperant Inimicos ſpirituali.
Exemplo Moyſi pugnante precantis Hebræo;
Quo ſurſum tollente manus, vincebat Hebræus;
Depreſſis autem manibus, Moyſeque tacente,
Victorem victor Amalech vincebat Hebræum.
Et ne plus omnes quàm commoditatis haberent;
Neve gravis foret illorum præſentia Caſtris.
Exercebat eos vigor indefeſſus ad omne
Quod Caſtrenſis opus ſibi ſollicitudo requirit;
Pluſque laborabant populo manualiter omni:
Sola hæc, quæ mortem poterant inferre, caventes.

VII. Adversùs belli iſtius æquitatem alios obſtrepentes audio. Bellum, (inquiunt) in quo pro-

promiſcuè cum Hæreticis Fideles, cum rebellibus ſubditi, cùm grandævis reis inſontes pueri, inermeſque mulieres trucidantur, nemo juſtum rectè dixerit, ſed crudele. Id autem a Cruce-ſignatorum Exercitu factum in Biterrenſis urbis expugnatione, *Petrus de Valle-Cernaii*, & *Guillelmus Brito* teſtantur. Iſtud itaque bellum ſævitiæ magis quàm juſtitiæ ſpeciem præ ſe tulit.

Reſpondetur primò, Cives Biterrenſes id promeritos, quibus cùm Duces Catholici permiſiſſent, immo ipſos urſiſſent ut exirent de civitate, vel Hæreticos in manus eorum traderent, conjuratione factâ, conjunctiſque cum Hæreticis viribus, urbem adversùs Catholicum Exercitum tueri decreverunt. Secundò promiſcuam illam Cædem mandato vel aſſenſu Ducum patratam non fuiſſe, ſed cæco militum gregariorum furore, quod juſtitiæ belli nequaquam obeſt: Id Auctores laudati teſtantur. *Petrus de Valle Cernaii*, Cap. 15. Albigenſis Hiſtoriæ: *Pervenientes igitur Bitterim noſtri, tranſmiſerunt in civitatem ipſius civitatis Epiſcopum, qui exierat obviam eis, Magiſtrum videlicet Reginaldum de Montepeſſulano, virum ætate, vitâ, ſcientiâ venerandum. Dicebant ſiquidem noſtri quòd causâ perdendorum Hæreticorum advenerant, mandaveruntque Civibus Catholicis, ſi qui erant, ut in manus ipſorum traderent Hæreticos, quos idem Venerabilis Epiſcopus qui eos plenè noverat, & etiam in ſcriptum redegerat, nominaret: vel ſi illud facere non poſſent, exeuntes de civitate, dimitterent Hæreticos, ne perirent pariter cum iiſdem. Quod verbum cùm ſæpe dictus Epiſcopus ex parte noſtrorum memoratis Civibus retuliſſet, noluerunt acquieſcere, ſed ſe adversùs Deum & Eccleſiam erigentes, inito cùm morte fœdere, elegerunt potiùs mori Hæretici, quàm vivere Chriſtiani. Priuſquam enim noſtri eos aliquatenus expugnarent, exierunt quidam de civitate, cœperuntque noſtros ſagittis acriùs infeſtare; quod videntes ſervientes exercitus, qui publicâ linguâ dicuntur Ribaldi, cum indignatione maxima muros adeunt civitatis, Nobilibuſque exercitus neſcientibus & penitus inconſultis, facto inſultu ipſâ hora capiunt civitatem. Quid plura? Statim intrantes, a minimo uſque ad maximum omnes ferè necati, tradentes incendio civitatem.*

Guillelmus Brito lib. 7. *Philippidos* idem teſtatur.

Ergo Dei Pugiles vicibus multiplicatis,
Uſque Biterrenſem feſtinant ocyus urbem.
Ad quam turba frequens confluxerat Hæreticorum.
Fortis enim & nimiùm locuples, populoſaque
Urbs erat, armatiſque viris & Milite multo
Freta, ſed Albigei maculis infecta veneni.
Quam virtus modica ſub tempore Catholicorum
Frangit, & ingreſſi ſexus utriuſque trucidant
Millia bis triplicata decem, quos, abſque virorum
Majorum aſſenſu, vulgi furor immoderatus,
Et Ribaldorum dedit indiſcretio morti.
Interimens mixtim cùm non Credente Fidelem;
Nec curans eſſet, quis vitâ, quis nece dignus.

IX. Objicient alii *S. Bernardi* locum inſignem ex Sermone 74. in Cantica, ubi verba illa Sponſi exponit: *Capite nobis vulpes parvulas, quæ demoliuntur vineas*, aitque: *Si juxta allegoriam, Eccleſias vineas vulpes hæreſes, vel potiùs Hæreticos ipſos intelligamus, ſimplex eſt ſenſus, ut Hæretici capiantur, potiùs quàm effugentur; capiantur, dico non armis, ſed argumentis, quibus refellantur errores eorum; Ipſi verò, ſi fieri poteſt, reconcilientur Catholicæ, revocentur ad verum Fidem. Hæc eſt enim voluntas ejus, qui vult omnes homines ſalvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Hoc denique velle ſe perhibet, qui non ſimpliciter*, Capite vulpes; *ſed*, Capite, (*inquit*) nobis vulpes parvulas. *Sibi ergo & Sponſæ ſuæ, id eſt, Catholicæ, jubet acquiri has vulpes, cum ait:* Capite eas nobis.

Reſpondetur, *S. Bernardum* de illis Hæreticis intelligendum eſſe, qui de ſuis erroribus nondum legitimè ſunt admoniti, & quibus nondum propoſita fuerunt argumenta, quibus a ſuis Hæreſibus revocarentur, quos proinde non conſtat eſſe pertinaces. Hos enim fateor argumentis oppugnandos eſſe, non armis. At verò ſi poſt admonitionem legitimam doceri nolint, obſtinatique maneant in hæreſi, Catholicos pervertant, in Eccleſiam, & quidquid in ea ſacrum eſt, graſſentur, ſicut graſſabantur Albigenſes, non argumentis ſolùm urgendi, ſed armis coërcendi ſunt. Hanc fuiſſe *S. Bernardi* mentem ex verbis ſequentibus colligitur. *Itaque*, inquit, *homo de Eccleſia exercitatus & doctus, ſi cum Hæretico homine diſputare aggreditur, illò intentionem ſuam dirigere debet, quatenus ita errorem convincat, ut & convertat... Quòd ſi reverti noluerit, nec convictus; poſt primam jam & ſecundam admonitionem [utpote qui omnino ſubverſus eſt] erit ſecundùm Apoſtolum devitandus. Ex hoc jam melius [ut quidem ego arbitror] effugatur, aut etiam religatur, quàm ſinitur vineas demoliri.*

ARTICULUS III.

Utrum Lateranenſis Concilii Canon III. Eccleſiæ vel Romano Pontifici poteſtatem tribuat ſaltem Indirectam in Temporalia Regum & Principum Supremorum?

I. INficiatione reſpondeo, adversùs *Bellarminum* & *Perronium* doctiſſimos Cardinales. Opinionem enimvero falſam, erroneam, verbo Dei contrariam, ab Oecumenica Synodo, non ſolùm definitam ac traditam exiſtimare fides prohibet quâ Eccleſiam in dogmatibus judicandis a veritate deficere non poſſe credimus; ſed Canones ſuos ſecundùm opinionem hujuſmodi condidiſſe Synodum in Spiritu Sancto legitimè congregatam, cenſere vetant pietas & reverentia quam Eccleſiæ debemus: maximè ſi commodum ſenſum Canones illi patiantur. At opinio illa, quæ Eccleſiæ vel Romano Pontifici Poteſtatem tribuit etiam Indirectam, in Temporalia Regum & Principum Supremorum, falſa eſt, erronea, verbo Dei & doctrinæ Patrum contraria, ut probavimus Diſſertatione 2. in Hiſtoriam Eccleſiaſticam 11. & 12. Sæculi, Articulo 9. utque docent Eccleſia Gallicana & Sacra Facultas Pariſienſis. Aliunde Canon 3. Lateranenſis Concilii commodum ſenſum patitur, & ab illa opinione alienum. Aſſerendum ergo eſt hunccce Canonem Eccleſiæ vel Romano Pontifici nullam Poteſtatem, etiam Indirectam, in Temporalia Regum & Principum Supremorum tribuere.

Bellarminus & Perronius Cardinales refelluntur.

Quid de illorum opinione ſentiant Eccleſia Gallicana & Sacra Facultas Pariſienſis?

II. Ut autem Canonis iſtius ſenſus innoteſcat, verba ipſius, quæ difficultati ſunt obnoxia, præmittere operæ pretium eſt. *Si verò*, inquit Concilium, *Dominus temporalis requiſitus & monitus ab Eccleſia, terram ſuam purgare neglexerit ab hac hæretica fœditate, per Metropolitanum, & cæteros Comprovinciales Epiſcopos, excommunicationis vinculo innodetur. Et, ſi ſatisfacere contempſerit infra annum ſignificetur hoc Summo Pontifici: Ut ex tunc ipſe Vaſſallos ab ejus fidelitate denuntiet abſolutos,*

Digitized by Google

lutos, & terram exponat Catbolicis occupandam, qui eam exterminatis Hæreticis ſine ulla contradictione poſſideant, & in Fidei puritate conſervent: Salvo Jure Domini Principalis, dummodo ſuper hoc ipſe nullam præſtet obſtaculum, nec aliquod impedimentum opponat: Eodem nihilominus lege ſervatâ quoad eos qui non habent Dominos Principales.

Canon ille de Supremis Principibus non loquitur, ſed de Beneficiariis, ſive feudatariis.

III. Hunc itaque Canonem ſupremæ & a quovis præterquam a Deo independenti Regum auctoritati incommodum non eſſe contendo, quia de Feudatariis ipſum intelligendum verba illa probant, *Salvo Jure Domini Principalis*. Qui porro Dominos Principales habent, Reges non ſunt, aut Supremi Principes. Sanè cùm *Ratio dicendorum ex cauſis ſit aſſumenda dicendi*; & ſenſus Canonum ex cauſis propter quas conditi ſunt colligendus; liquet Reges vel Principes Supremos iſto Canone non percelli: ſiquidem occaſione *Raymundi* Toloſani Comitis, *Raymundi Rogerii* Comitis Fuxenſis, *Bernardi* Comitis Convenarum, & *Gaſtonis* Vicecomitis Bearnenſis & Comitis Bigorræ, qui ad Hæreticorum Albigenſium defenſionem erant fœderati, Canonem tertium Lateranenſis Concilii editum eſſe conſtat. Hos verò Supremos Principes non fuiſſe, ſed Beneficiarios certiſſimum eſt. Sed nec in illos quidem hanc auctoritatem Eccleſiæ vel Romano Pontifici tribuit Canon Lateranenſis, ut eos ditionibus ſuis vel terris exuat, ſive ſubditos ipſorum a fidelitatis vinculo denuntiet abſolutos, ac terras illorum Catholicis exponat occupandas, auctoritate propriâ; ſed de conſenſu Principum Supremorum, qui Concilio per Oratores aderant, ſcilicet *Friderici II.* Romanorum Imperatoris, *Henrici* Imperatoris Conſtantinopolitani, *Philippi Auguſti* Regis Chriſtianiſſimi, *Joannis* Hieroſolymorum Regis, *Andreæ* Hungariæ, *Joannis* Angliæ, *Hugonis* Cypri, *Jacobi* Aragoniæ: Qui Canonem illum de quo agimus condi paſſi ſunt, ut Albigenſium hæreſis Eccleſiam infeſtans faciliùs exterminaretur; atque Toloſani Comitis, aliorumque Procerum Hæreticis faventium coërceretur pertinacia: cùm exploratum haberent iidem Oratores, tutam eſſe Dominorum ſuorum Majeſtatem, nec eo Canone ullatenus peti: adversùs quem alioqui reclamaſſent ac interceſſiſſent. Non enim minores ipſis animos fuiſſe veriſimile eſt, quàm Oratoribus a *Ludovico* Philippi Auguſti filio, & *S. Ludovici* patre ad *Innocentium* III. miſſis anno ſequenti, ut Jura ejus in Angliæ Regnum contra *Joannem ſine Terra* tuerentur, qui eidem Pontifici conſtanter dixere: NON CREDIT DOMINUS LUDOVICUS QUOD CONCILIUM POSSIT EI JUS SUUM AUFERRE. Ita refert *Matthæus Pariſius* ad annum 1216. pag. 198. Non minores ipſis erant animi, quàm Angliæ Proceribus, qui ad *Bonifacium* VIII. poſt annos ſeptem & octoginta ſcripſere: *Communis, concors, & unanimis omnium noſtrum & ſingulorum conſenſus fuit, & erit inconcuſſè, Deo propitio, in futurum:* QUOD DOMINUS NOSTER REX SUPER JURIBUS REGNI SCOTIÆ, AUT ALIIS SUIS TEMPORALIBUS, NON RESPONDEAT JUDICIALITER CORAM VOBIS, NEC JUDICIUM SUBEAT QUOQUO MODO, *aut Jura ſua prædicta in dubium quæſtionis deducat, nec ad præſentiam veſtram Procuratores aut Nuntios ad hoc mittat: præcipuè cùm præmiſſa cederent manifeſtè in exhæredationem Juris Coronæ Regni Angliæ, & Regiæ Dignitatis, ac in ſubverſionem Statûs ejuſdem Regni notoriam, nec-non in præjudicium Libertatis, Conſuetudinum, & Legum Paternarum, ad quarum obſervationem & defenſionem ex debito præſtiti Juramenti adſtringimur, & quas manu tenebimus toto poſſe.* Pro certo nimirum habebant

S. Hilarius.

Refert Nicolaus Trivertus *in Chronico ad annum* 1301.

Concilia, & Romanos Pontifices ſpiritualem duntaxat poteſtatem de Fidei controverſiis judicandi, Chriſtianam Diſciplinam ſanciendi, omnium Eccleſiæ ordinum mores emendandi, Canones eum in finem condendi, ſpiritales pœnas adversùs eorum infractores decernendi, eos qui Eccleſiæ rebelles fuerint & ipſam non audierint, a Fidelium communione ſubmovendi &c. Non verò diſponendi de rebus temporalibus, Regna transferendi, Reges exauctorandi, Regia Jura imminuendi, auctoritatem a Chriſto accepiſſe.

Objectio.

IV. Verùm, inquies, Concilium eamdem pœnam decernit in eos qui Dominos Principales non habent; ac proinde qui Beneficiarii non ſunt ſive Feudatarii: *Eâdem nihilominus lege ſervatâ quoad eos qui non habent Dominos Principales*. Regum igitur ac Supremorum Principum, qui Hæreticis faverint, ſubditos ab illorum fidelitate abſolvit, ipſorumque terras Catholicis pariter exponit occupandas.

Reſponſio.

Reſpondeo, Nomine eorum qui Dominos Principales non habent, Reges hìc non ſignificari. Ubi enim de pœnis agitur, quæ odioſæ ſunt, non ſunt illæ in Reges vel Supremos Principes extendendæ, niſi expreſſè nominentur; quia ut habet Regula Juris in 6. *Odia reſtringi, favores convenit ampliari*. Unde ſicut Interdicti communis pœna in Diœceſes vel civitates lata non perſtringit Epiſcopos, eoque non obſtante Divina celebrare poſſunt Officia, *Niſi hoc ipſum eis expreſſè fuerit interdictum*, quemadmodum Lateranenſe idem Concilium Canone 58. *In favorem Pontificalis Officii* decrevit: Sic a Canone quolibet ſeu Lege pœnali ab Eccleſia lata Reges exceptos intelligere par eſt, niſi expreſſè nominentur. Illorum igitur, *Qui non habent Dominos Principales*, nomine commodè intelliguntur, qui ditiones ſuas ab Eccleſia ſola Beneficiario Jure obtinent, quibus propterea juſtis de cauſis ab eadem privari poſſunt. Quo ſenſu poſtea Tridentina Synodus Seſſione 25. in Decreto de Reformatione, Cap. 19. ita ſtatuit: *Imperator, Reges, Duces, Principes, Marchiones, Comites, & quocumque alio nomine Domini temporales, qui locum ad monomachiam in terris ſuis inter Chriſtianos conceſſerint, eo ipſo ſint excommunicati, ac Juriſdictione & Dominio civitatis, caſtri aut loci, in quo vel apud quem duellum fieri permiſerint,* QUOD AB ECCLESIA OBTINENT, *privati intelligantur; &* SI FEUDALIA SINT, *directis Dominis ſtatim acquirantur*.

Nomine eorum qui non habent Dominos principales, commodè intelliguntur ſoli Eccleſiæ beneficiarii.

V. Non minùs commodè, *Qui non habent Dominos Principales*, intelliguntur illi qui terras poſſident ab omni functione liberas & immunes, ratione quarum nec fidem, nec hominium, nec cenſum, nec aliam ſervitutem debent; ſed *Franci Allodii* a Pragmaticis appellantur. Francorum autem Allodiorum Domini, Principales quidem non habent Dominos ratione terræ ac prædiorum, ſuperiorem tamen agnoſcunt Dominum ratione Juriſdictionis, Ita explicat Vir Juriſconſultiſſimus M. C. M. Tit. de Feudis, §. 68. Num. 1.
„ Alaudium, inquit, ſecundùm Baldum & omnes in §. *latte filiam. Si de feud. defunct. controv. Sic inter agnatum & agnatum*, eſt proprietas quæ a nullo recognoſcitur. Et hìc proprietas propriè & plenè ſecundùm terminos Juris accipitur. Qui enim tenet feudum in alaudium, id eſt, in abſolutam & plenam proprietatem, habet integrum & directum dominium, quale a principio de Jure gentium fuit diſtributum & diſtinctum ex hoc Jure. *ff. De Juſt. & Jur.* & nullum ſoli recognoſcit, ſive tamquam patronum, ſive tamquam alium dominum directum. Nec poſſidet tamquam vaſſallos, nec tam-

Nomine eorum qui non habent Dominos principales, Francorum Allodiorum Domini etiam deſignari videntur.

,, quam cenſuarius, emphyteutes, aut ſuperficiã-
,, rius, vel alio utili aut inferiori dominio, ſed
,, Jure veri liberi, directi & abſoluti dominii. Un-
,, de, ut eleganter ſcripſit *Budaus* in L. *Heren-*
,, *nius*, ff. *De Evict.* dicitur alaudium ex eo quòd
,, qui prædia eo Jure habent, nullum habeant
,, auctorem vel ſuperiorem Dominum quem lau-
,, dare poſſint, vel teneantur. (Sive ut *Cujacio*
,, placet, quòd nullius ſint leudes, ſive leodes,
,, id eſt, clientes aut homines ligii, a voce Gal-
,, lica veteri *leaux* vel *loiaux* derivato nomine.)
,, Et hac ratione vocatur francum, id eſt, libe-
,, rum: liberum, inquam, a juribus & ſervitu-
,, tibus dominicalibus; non tamen excludit quin
,, recognoſcant ſuperiorem Dominum habentem
,, Juriſdictionem in loco, ratione Juriſdictionis.
,, Nam cùm duplex ſit Alaudium, unum Nobile,
,, cui cohæret Juriſdictio, vel a quo feuda aut
,, cenſualia prædia dependent; alterum Pagsni-
,, cum & ignobile: Juriſdictio tamen competens
,, inferiori a Rege, in hoc Regno numquam eſt
,, alaudialis. Sed neceſſe eſt quòd recognoſcatur
,, a Rege tamquam a ſupremo directo Domino.
,, Et ſic quantumcumque ſit unita caſtro vel la-
,, tifundio alaudiali, tamen feudalis eſt, & in
,, feudo recognoſcenda a Rege, qui non potuit
,, dominium directum, nec jus ſupremarum ap-
,, pellationum Juriſdictionis ſuæ in totum vel in
,, minima parte addicere vel appropiare. Enim-
,, verò, ut idem Juriſconſultus fuſiùs explicat
,, §. 1. Gloſſa 5. Num. 53. In conceſſione Caſtri,
,, vel Ducatûs, aut Comitatûs, factâ per Supre-
,, mum Principem cum omni Imperio, etiam cum
,, hac clauſula, *Omni Jure quod habet*, nullo re-
,, ſervato, non veniunt nec tranſeunt Regalia, &
,, alia reſervata Regiæ Majeſtati in ſignum ſupre-
,, mæ poteſtatis; ſed ſolùm ea quæ poſſunt con-
,, venire illi, cui ſit conceſſio, ſeu cuilibet in-
,, feriori, & domino particulari caſtri. Nam
,, duplex Jus habet Rex in Caſtro vel re con-
,, ceſſa; unum tamquam dominus ſpecialis & uti-
,, lis ipſius caſtri, quòd fortè emerat, & illud
,, cenſetur transferre: aliud tamquam Rex, quia
,, habet dominium directum & Jus Regium uni-
,, verſaliter in toto Regno, & de iſtu Jure Re-
,, gio nihil transfertur. Ita punctualiter decidit
,, Alberic. in L. 1. *in fin. ff. De Offic. ejus cui*
,, *manda. eſt Juriſdic. & in L. fin. in fin. C. de*
,, *Juriſdic. omnium Judic.* Luc. Penn. *in L. 1. Col.*
,, *7. verſ. vel dicas plenius*, de Privileg. Schola,
,, *& L. 1. Col. 5. verbo, ſed pone Rex. De Vetera-*
,, *nis lib. 12. C. Laurent. Calca in Conſil.* 102.
,, Ratio eſt duplex, prima quia hujuſmodi Re-
,, galia ſunt de Juribus Coronæ, & illi annexa
,, & inſeparabilia: nec ſunt in commercio. *L. Apud*
Julianum §. Conſtat. ff. De Legat. 1. L. fin. ff. ut in
,, *poſſeſſ. legat.* Ita quòd non ſunt alienabilia etiam
,, per ipſum Principem ex certa ſcientia vel motu
,, proprio, ut decidit *Andr. Iſern.* in Cap. 1. §.
,, *Similiter poteſt*, *Col. 2. verbo*, *In his functioni-*
,, *bus*, *De Capitan. qui Curiam vendidit*. Et la-
,, tiùs Luc. Penn. in *L. 2. C. De Jure Reip. ad*
,, *finem Lib. 1. L. Contra publicam*, Col. 5. *De re*
,, *Milit. lib* 12. & copioſiſſimè in *L. Quicumque*
,, *2. per tot. col. 4. De omni agro deſer. lib. 11.*
,, Joann. Plat. in *L. Prædia*, *C. De diverſ. præ-*
,, *diis urban. lib.* 11. Omphalius *lib. 1. Diſtinc.*
,, *Princ.* Et de facto alienata debent, abſque ul-
,, lius aſſertionis obſtaculo, ad Jus priſtinum
,, revocari, ita ut nulli penitus audiantur, qui
,, aut Reſcripto, aut annotatione dominium vel
,, emphyteuſim, vel conductionem, quolibet
,, genere largitatis ſe meruiſſe cauſentur. Per
,, textum *in L. Omnes fundi*, *De fund. Patri-*
,, *mon. lib.* 11. & ib. Luc. Per argumentum a
,, fortiori: quia ſi revocatur alienatio patrimo-
,, nialium, multò magis fiſcalium, quæ ſunt in
,, dominio Coronæ. Secunda ratio, quia etiamſi
,, aliquo modo poſſent concedi, tamen non ve-
,, niunt ſub quibuſcumque verbis generalibus,
,, ſed demum ſi ſpecialiter & expreſsè concedantur,
,, ut notant omnes Doctores in Cap. unico, *Quæ*
,, *ſint Regalia*.

Ex his colligitur, Franci Allodii Dominos non habere quidem Dominos Principales ratione terrarum ac prædiorum, ſed ſuperiori nihilominus Domino, ſcilicet Regi ſubeſſe ratione Juriſdictionis. Unde quod alicui Juriſconſulti dixerunt, & *Guillelmus Benedicti* in Repet. Cap. *Raynutius*, in verbo; *Et uxor nomine Adelaſ.* Num. 465. *De Teſtam.* a Præfectis Ratiociniorum Regiorum Pariſiis olim reſponſum refert, Non poſſe aliquem in hoc Regno terram tenere ſine domino, falſum eſſe probat *Molinaus*, ſi intelligatur ſine Domino directo ſoli: ſed veriſſimum ſi intelligatur, in Regno eſſe poſſe neminem quin ſubſit dominationi & Juriſdictioni Regis vel ſubalterni Domini ſub eo. Hos itaque franci Allodii Dominos fortè ſpectabat Synodus Lateranenſis his verbis Canonis tertii: *Eadem nihilominus lege ſervata quoad eos qui non habent Dominos principales.* Decrevit, inquam eorum ſubditos abſolutum iri ab eorum fidelitate, ſi Hæreticis faveant, & terram eorum expoſitum iri Catholicis occupandam. Cùm enim Dominus malè tractans ſubditos aut vaſſallos ſuos, jure ſuo privari poſſit, ita ut jus ad ſuperiorem Dominum revertatur, ut Juriſconſulti probant ex *L. Fedsrse, §. Quicumque advocatiam. De pace tenen. & ejus violat.* Ab eaque Lege ſoli Reges & Supremi Principes excipiantur: decernere potuit Synodus auctoritate & conſenſu Principum, ut franci etiam Allodii Domini Juribus terriſque ſuis privarentur, ſi fortè Hæreticis faverent. Dixi, auctoritate & conſenſu Principum; quia quicquid de rebus temporalibus decernit Eccleſia extra Eccleſiaſticas ditiones Principum auctoritate & conſenſu decernit. Sicut Principes Eccleſiæ auctoritate ſpirituale quandoque pœnas decernunt, vel ab Eccleſia ſtatutas promulgant, ſcilicet Excommunicationem ut in Legibus quibuſdam Chriſtianorum Imperatorum, & Regum noſtrorum Capitularibus legere eſt. Quamquam abſolutio illa a debito fidelitatis fieri poſſit ab Eccleſia propriâ auctoritate, quatenus dumtaxat declaratio eſt cum poteſtate facta quòd ſubditi non tenentur Dominis in crimine obedire, nempe in everſione Religionis & Fidei, in defenſione Hæreſeos & Hæreticorum, in Eccleſiæ infeſtatione, ſuperioris Domini cujus Juriſdictioni ipſi franci Allodii Domini ſubſunt, ſcilicet Regis, aut Imperatoris impugnatione. Non enim opem fert qui ad peccandum adjuvat, 14. *Q. Si ees.* 11. *Q. 3. Non ſunt. & C. Si Dominus. & C. Qui reſiſtit.* Nec etiam ſacramentum ad hoc eos obligat; quia non eſt inſtitutum ut ſit vinculum iniquitatis, ut 15. Q. 4. *Inter cæteras.* Et rei turpis nulla eſt obligatio, *ff. De verb. oblig. generaliter. Et de Pac. cap. fin.* & in Juramento Superioris auctoritas intelligitur excepta. *Extr. de Jurejur. C. Venientes.* Ita ratiocinatur *Guillelmus Durandi* Juriſconſultiſſimus Antiſtes, lib. 4. *Speculi* Part. 3. Tit. *De Feudis*, pag. 350. col. 2. Addiderim, Immunitatem hujuſmodi allodiorum a functionibus fidelitatis, hominii, cenſûs, alteriuſve ſervitutis, ſi res ab origine repetatur, Beneficium eſſe Regis, atque Privilegium; quo proinde juſtis de cauſis ab ipſius Majeſtate privari poſſunt: quia *Privilegium meretur amittere, qui conceſſâ ſibi abutitur poteſtate.* Hac porro Immunitate abutebantur, qui Hæreticis favebant, & ab Eccleſia moniti, terram ſuam purga-

ga-

gare nolebant ab hæretica pravitate, & Cenſuras Eccleſiaſticas contemnebant. Jore itaqne Reges conſenſerunt ut Decreto Syoodi ad fiduciariam & clieotelarem conditionem reverterentur; ſive id ſanxit Synodns ſub Prineipum beneplacito, qoi opem ad exterminandos Hæreticos neceſſariam ipſi per Oratores ſuos polliciti ſuot. Hic verborum illorum ſenſus: *Eâdem nihilominus lege ſervatâ quoad eos qui non habent Dominos Principales.*

Eorum nomine qui non habent Dominos principales, *Synodum non intellexiſſe Reges & Principes ſupremos, Conſtitutio Friderici II. Imp. confirmat.*

VI. Ut ut eſt, Reges ac Supremns Principes, eorum nomine qui Dominos Principales non habent, ab Oecnmenica Synodo intellectos non fuiſſe, probat Cunſtitutio *Friderici II.* Imperatoris adversùs Hæreticos data Paduæ die 22. Februarii, anno Chriſti 1225. in qua verba ipſa Canonis 3. Lateranenſis Concilii 4. tranſcripſit, ſibique tribuit quod Concilium Eccleſiæ & Pontifici tribuerat. *Si verò* (inquit) *Dominus temporalis requiſitus & admonitus ab Eccleſia terram ſuam purgare neglexerit ab hæretica pravitate, poſt annum a tempore monitionis elapſum, terram ipſius exponimus Catholicis occupandam: qui illam exterminatis Hæreticis abſque ulla contradictione poſſideant, & in fidei puritate conſervent: ſalvo jure Domini Principalis, dummodo ſuper hoc nullum præſtet obſtaculum, nec aliquod impedimentum opponat. Eadem nihilominus lege obſervatâ contra eos qui non habent Dominos Principales.* Porro *Fridericus* nomine eorum *qui non habent Dominos Principales*, intelligere non potuit Reges Principeſque Supremos, qui ditiones ſuas fiduciario jure ab Imperatore non tenent, ſed ſulùm Imperii Beneficiarios ac Feudatarios. Nemioem eoim præter illos terris ſuis privare poterat. Nec igitur Concilium eo nomine Reges & Supremos Principes intellexit, ſed Beneficiarios dumtaxat Eccleſiæ. Accedit ad hujus Reſponſionis robur momentum non leve ex altera ejuſdem *Frederici* Conſtitutione, cui hæc inſerta eſt mox a me laodata, & extat in Corpore Juris Civilis, ad finem ſub titulo *De Statutis & Conſuetudinibus contra libertatem Eccleſiæ editis, &c.* & incipit: *In die.* Huic autem Legi, cujus verba protulimus eadem cum verbis Lateraneoſis Canonis, adeoque eodem ſeoſu intelligenda, hæc immediatè præmittit: *Statuimus etiam hoc Edicto in perpetuum valituro, ut Poteſtates, Conſules, ſeu Rectores, quibuſcumque funguntur Officiis, pro defenſione fidei præſtent publicè Juramentum, quòd de terris ſuæ Juriſdictioni ſubjectis univerſos Hæreticos ab Eccleſia denotatos, bonâ fide pro viribus exterminare ſtudebunt, ita quod amodo, quandocumque fuerit quis in poteſtatem, ſive perpetuam, vel temporalem aſſumptus, hoc teneatur capitulum Juramento firmare: alioqui nec pro Poteſtatibus, nec pro Conſulibus habeantur: & eorum Sententiæ irritas ex tunc decernimus & inanes.* Tum continenter ſubdit: *Si verò Dominus temporalis requiſitus & admonitus ab Eccleſia, terram ſuam purgare neglexerit ab Hæretica Pravitate poſt annum a tempore admonitionis elapſum, terram illius ipſi exponimus Catholicis occupandam, &c. Salvo Jure Domini Principalis .... Eadem nihilominus Lege ſervatâ contra eos qui non habent Dominos Principales.* Ex quibus conſtat, *Fridericum II.* de Regibus & Principibus Supremis oon loqui, ſed de Conſulibus, Rectoribus, ſeu aliis Poteſtatibus Imperii ſeudatariis.

Apud Goldaſtum *Tom. 11.* Conſtit. Imp. *pag.* 295.

Tom. 1. Bullarii Rom. pag. 90. & 209.

Addiderim, *Honorium III. Innocentium IV. Alexandrum IV. & Clementem IV.* Pontifices Maximos, qui *Friderici II.* Conſtitutiooem modò laudatam confirmarunt, prout concepta & edita eſt, eum ipſo exiſtimaſſe, Imperatoris eſſe agere in Dominos temporales Hæreticos, nec temporalem in eos animadverſionem, ſi quam haberi neceſſe ſit, a Romano Pontifice expectandam. Itaque de Beneficiariis tantùm Imperii ipſius Conſtitutionem eſſe intelligendam; adeoque & Canonem 3. Concilii Lateranenſis Feudatarios dumtaxat Eccleſiæ ſpectare; cùm eadem verba ſiot, ut diximus, Imperatoris & Synndi.

Canonem Lateranenſem de Principibus ſupremis non eſſe intelligendum Innocentius III. confirmat.

VII. Denique Canonem de quo agimus, non eſſe de Regibus, vel Supremis Principibus intelligendum, conſtat ex *Innocentio III.* qui Concilio præſuit, coodeodiſque Caoonibus operam navavit. Is enim cenſebat Eccleſiam vel Romanum Pootificem nullam Juriſdictionem temporalem in Regno Galliæ exercere poſſe, oiſi caſualiter, id eſt, cùm ejns arbitrio Judicium de re temporali a Rege Chriſtianiſſimo permittitur; Qnia Rex Superiorem in rebus temporalibus nollum agnoſcit. Atque eadem eſt Regnum cœterorum, qui non ſunt Eccleſiæ Beneficiarii, Principumque Supremorum conditio. Uode multò minùs exiſtimare potuit, auctoritatem deponendi Reges Romano Pontifici vel Eccleſiæ convenire. Patet porro *Innocentii III.* ſententia ex Cap. *Per venerabilem. Qui filii ſint legitimi.* lib. 4. Decretalium Tit. 17. Cùm enim Comes Montiſpeſſulanus *Innocentium* ipſum rogaſſet, ut filios, quos ex adulterio ſuſceperat, ingenuitate donaret, protuliſſetque ad hanc gratiam obtinendam exemplum *Philippi Auguſti* Galliarum Regis, cuius filios ex *Maria Moravia* ſuſceptos, poſt *Ingelburgis* repudium Pontifex legitimos declaraverat; reſpondit *Innocentius*, Cauſam eſſe longè diſſimilem: Primò, quia Rex *Philippus* Sententiâ Remenſis Archiepiſcopi, Sedis Apnſtolicæ Legati, fuerat ab *Ingelburge* ſeparatus: Comes verò Mnntiſpeſſulaous ſeipſum ab uxore temeritate propriâ ſeparaverat. Secundò, quia Rex priuſquam ad eum prohibitio de oon contrahendo cum altera perveniſſet, aliam ſuperduxit, ex qua prolem geminam ſuſcepit: Montiſpeſſulanos autem Comes aliam ſuperduxit in Eccleſiæ contemptum. Tertiò, quia Rex contra matrimonium affinitatis impedimentum objecerat: at Comes nihil objecerat uxori quod matrimonium dirimere poſſet. Unde non immeritò de filiis Regis dubitari poterat, an legitimi vel illegitimi eſſent, quandiu pendebat quæſtio affinitatis objectæ: ſed Comitis filios nothos ac ſpurios eſſe, res erat explorata; nec ipſe diffitebatur. Quartò, quæ ratio palmaris eſt, & ad rem noſtram propiùs attineos; quòd Rex nullum agnoſcat in temporalibus Superiorem, & ſe in hoc lubenter Eccleſiæ Judicio ſubjecerit, quæ poteſtatem filios adulterinos ant ſporios ingenuitate donaodi non habet niſi intra Ditionem Eccleſiaſticam. Poſſe verò Snmmum Pontificem Juriſdictionem temporalem exercere, etiam in locis jure Patrimonii Eccleſiæ non ſubditis, cùm ad ipſum cauſæ ambiguæ a Principibus deſeruntur. Quod ex Allegoria Veteris Teſtamenti probat, in quo difficiles & ambignæ cauſæ ad Sacerdotes Levitici generis reſerebantur, ut Deuteronomii 17. cap. a Deo juſſum eſt: quod in Novo etiam Teſtamento convenit obſervari, ſaltem cùm hujuſmodi cauſæ civiles ad Eccleſiæ Jodicium, ab iis qnorum intereſt, referuntur. Alia autem ratio erat Montiſpeſulaoi Comitis, quia dominio alterius ſubjacebat. En verba Innocentii III. *Inſuper* CUM REX SUPERIOREM IN TEMPORALIBUS MINIME RECOGNOSCAT, *ſine juris alterius læſione in eo ſe Juriſdictioni noſtræ ſubjicere potuit, in quo videretur aliquibus, quòd per ſeipſum, non tamquam pater cum filiis, ſed tamquam Princeps cum ſubditis potuit diſpenſare. Tu autem noſceris aliis ſubjacere. Unde ſine ipſorum forſan injuria, niſi præſtarent aſſenſum, nobis in hoc ſubdere te non poſſes: nec ejus auctoritatis exiſtis, ut diſpenſandi ſuper his habeas poteſtatem. Rationibus igitur*

Epiſt. 138. *lib.* 5. *Edit:* Baluzii.

tur bis inducti, Regi gentium fecimus requiſiti, cauſam tum ex Veteri, quàm ex Novo Teſtamento tenentes, quòd non ſolùm in Eccleſiæ Patrimonio, ſuper quo plenam in temporalibus gerimus poteſtatem, verùm etiam in aliis regionibus, certis cauſis inſpectis, temporalem Juriſdictionem caſualiter exercemus: NON QUOD ALIENO JURI PRÆJUDICARE VELIMUS, VEL POTESTATEM NOBIS INDEBITAM USURPARE: *Cum non ignore-*
,, *mus Chriſtum in Evangelio reſpondiſſe:* Reddi-
,, te quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & qoæ ſunt Dei
Deo, *Propter quod poſtulatus ut hereditatem divideret inter duos*, Quis, *inquit*, conſtituit me Judicem ſuper vos? *Sed quia ſic in Deuteronomio con-*
,, *tinetur:* Si difficile & ambiguum apud te Judi-
,, cium eſſe perſpexeris inter ſanguinem & ſan-
,, goinem, cauſam & cauſam, lepram & oon le-
,, pram; & Judicom intra portas tuas videris ver-
,, ba variari, ſurge & aſcende ad locum quem ele-
,, git Dominos Deus tuus: venieſque ad Sacerdotes
,, Levitici generis, & ad Judicem qui ſuerit illo
,, tempore, quæreſque ab eis qui iodicabuot ti-
,, bi Judicii veritatem; & facies quæcumque di-
,, xerint qui præſunt loco quem elegit, & docue-
,, rint te juxta Legem ejus, ſequeriſque ſenten-
,, tiam eorum, nec declinabis ad dexteram, vel
,, ad ſiniſtram. Qui autem ſuperbierit, nolens
,, obedire Sacerdotis Imperio qoi eo tempore mi-
,, niſtraverit Domino Deo tuo, Decreto Judicis
,, morietur, & auſeres malum de Iſraël. *Sanè cùm Deuteronomium Lex ſecunda interpretetur, ex vi vocabuli comprobatur, ut quod ibi decernitur, in Novo Teſtamento debeat obſervari. Locus enim quem elegit Dominus, Apoſtolica Sedes eſſe cognoſcitur. Sacerdotes Levitici generis, Fratres noſtri, qui nobis Jure Levitico in executione Sacerdotalis Officii Coadjutores exiſtunt. Is verò ſuper eos Sacerdos ſive Judex exiſtit, cui Dominus inquit in Pe-*
,, *tro:* Quodcumque ligaveris ſuper terram, erit
,, ligatum & in cœlis: *Ejus Vicarius, qui eſt Sacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech.* Et Cap. *Novit. De Judiciis:* declarat, ad ſe non pertinere Judicium *de feudo*, ſed ad Regem, ſolam autem ſibi tribuit *de peccato* decernendi poteſtatem.

VIII. Objiciet quiſpiam, *Raymundum* Toloſanum Comitem *Innocentii III.* ac Synodi Lateranenſis Sententiâ ditionem ſuam amiſiſſe, quæ *Simoni* Comiti *Montisfortis* ab iiſdem collata eſt, ut refert *Petrus de Valle-Cernaii*, Cap.83. Hiſtoriæ Albigenſium, utque docet Sententia Tom.7. Spicilegii Acheriani edita, cujus hic eſt tenor: Quan-
,, tùm Eccleſia laboravit per Prædicatores, & Cru-
,, ce-ſignatos ad exterminandum Hereticos & Ru-
,, ptarios de Provincia Narbonenſi, & partibus ſi-
,, bi vicinis, totus pene orbis agnoſcit. Et qui-
,, dem per Dei gratiam, & ſolicitudinem noſtram
,, valde profecit, cùm exterminatis utriſque, ter-
,, ra ipſa in Fide Catholica & pace fraterna
,, nunc ſalubriter gubernetur. Quia verò novel-
,, la plantatio adhoc indiget irrigari, ſacro con-
,, ſulto Concilio ita duximus providendum; ut
,, Raymoodus, Toloſanus Comes, qoi culpabilis
,, repertus eſt in utroque, nec umquam ſub ejus
,, regimine terra poſſit in fidei ſtatu ſervari, ſi-
,, cut a loogo tempore certis indiciis eſt comper-
,, tom, ab ejus dominio, quod otique grave geſ-
,, ſit, perpetuò ſit excluſus, extra terram illam
,, in loco idoneo moraturus, ut dignam agat pœ-
,, nitentiam de peccatis. .. Tota verò terra quam
,, obtinuerunt Cruce-ſignati adversùs Hæreticos,
,, credentes, & fautores, ac receptores eorum,
,, cum Monte-Albano atque Toloſa, quæ magis
,, hæreticâ labe corrupta, dimittator & conceda-
,, tur (ſalvo per omnia Catholicorum jure viro-
,, rom, mulierum, & Eccleſiarum) Comiti
,, Montisfortis viro ſtrenuo & Catholico, qui plus
,, cæteris in hoc negotio laboravit, ut eam te-
,, neat ab bis a quibus de jure tenenda eſt. Re-
,, ſidua aotem terra, quæ non fuit a Cruce ſigna-
,, tis obtenta, cuſtodiatur ad mandatum Eccleſiæ
,, per viros idoneos, qui negotium pacis & fidei
,, manu teneant & defendant: ut provideri poſ-
,, ſit unico adoleſcenti filio præfati Comitis To-
,, loſæ, poſtquam ad legitimam ætatem pervene-
,, rit, ſi talem ſe ſtuduerit exhibere, quòd in
,, toto vel in parte ipſi meritò debeat provide-
,, ri, prout magis videbitur expedire. Qua ex ſententia colligitur, *Innocentium III.* & Concilium Lateranenſe ſibi tribuiſſe poteſtatem exauctorandi Principes: adeoque hunc eſſe Canonis tertii ſenſum.

Reſpondeo, *Raymundum* Toloſanom Comitem juſto bello ditionem ſuam amiſiſſe; *Simonem* Comitem Montisfortis illam armis peperiſſe: electum inſuper Terræ Dominum a cruce-ſignatis, ab Epiſcopis & Baronibus, Regem Chriſtianiſſimum, penes quem erat dominium principale, hanc illi conceſſiſſe: Summum Pontificem & Concilium confirmaſſe, Jus ipſius declarando, non aliquid novi Juris conferendo. Graviſſimis teſtimoniis hæc reſponſio confirmatur. *I. Petri de Valle-Cernaii*, in Albigenſium Hiſtoria, Cap.17. narrantis, quomodo poſt Bitterarum & Carcaſſonæ expugnationem ,, Conſilium habuerunt Barones

Simon Comes Montisfortis *Ditionum Raymundi Toloſani Comitis Dominus a Cruce-ſignatis ab Epiſcopis, & Baronibus electus.*

,, ad invicem quem deberent præficere terræ
,, prædictæ. Et primùm quidem oblatum fuit ter-
,, ræ dominium Comiti Nivernenſi, poſtea Du-
,, ci Burgundiæ, ſed accipere noluerunt. Eli-
,, guntur igitur de toto Exercitu duo Epiſcopi
,, & quatuor Milites, & inſuper Abbas Ciſter-
,, cienſis Apoſtolicæ Sedis Legatus ad terræ Do-
,, minum eligendum: qui firmiter promiſerunt,
,, quod illum eligerent, qoem ſecundùm Deum
,, & ſæculom ſcirent utiliorem. Hi ſeptem, ſe-
,, ptiformis Spiritus Sancti gratiâ cooperante,
,, totamque terram miſericorditer reſpiciente,
,, eligont virum fidelem Catbolicum, moribus
,, honeſtum, armis ſtrenuum, Simonem Comi-
,, tem Montisfortis. Statim Abbas Ciſtercienſis
,, Apoſtolicæ Sedis Legatus, hujus ſacri negotii
,, pater & Magiſter & Dux Burgundiæ, Co-
,, mes etiam Nivernenſis ad ipſum veniont, mo-
,, nent, rogant & conſulont, ut ſuſcipiat onua
,, pariter & honorem, quod cùm vir diſcretiſſi-
,, mus inſtantiſſimè renueret, & ſe fateretur in-
,, ſufficientem & indignum, mox Abbas Ciſter-
,, cienſis & Dux, ejus pedibus ſe provolvunt,
,, preces precibus incolcantes. Comite autem ad-
,, hoc renuente, Abbas auctoritate ſuæ Legatio-
,, nis otens præcepit ei diſtrictiſſimè, virtute o-
,, bedientiæ, ot faceret quod petebant. Suſcepit
,, igitur terræ gubernaculum ad laudem Dei &
,, honorem Eccleſiæ, depreſſionem hereticæ pra-
,, vitatis.

Idem breviùs tradit *Guillelmus de Podio Laurentii*, in Chronico, Cap.14. ,, Fuit inter Præla-
,, tos & Barones Tractatus habitus per Lega-
,, tum, quis terram acquiſitam mereretur, &
,, inſiſteret acquirendæ: quòd oblatum cùm qui
,, majores erant in exercitu recuſaſſent, iouen-
,, tus eſt Deo devotos & ſtrenoos Simon Comes
,, Montisfortis, qoi multis devictus Prælatorom
,, precibus & Baronom, quod com cæteris primò
,, recuſaverat, acceptavit, dicens; Quòd defe-
,, ctu unius Campionis nequaquam Dei negotium
,, remaneret.

Idem teſtatur *Philippi Augusti* Chronographus *Rigordus*, in ejus Vita, ad annum 1213. ,, Ba-
,, rones repatriare volentes, omni Clero, & u-

,, oi-

„ niverſitate Catholicorum aſſentiente, & invb- „ catâ Sancti Spiritûs gratiâ, electus ſuit Simon „ Comes Montisfortis, ut præeſſet exercitui Chri- „ ſtianorum & univerſę illi terræ. Qui bella Dei „ gratanter gerenda ſuſcipiens, debellavit civi- „ tates & caſtella, & omnes Hæreticos & eo- „ rum fautores ſævâ morte interire coëgit, & „ multa bella geſſit, & multas victorias non ſine „ miraculo conſecutus eſt.

Narrat præterea *Petrus de Valle Cernali* Cap. 81. anno 1214. Concilium apud Montempeſſulanum a *Petro* Beneventano Sedis Apoſtolicæ Legato celebratum cui Archiepiſcopi quinque, viginti & octo Epiſcopi, pluresque de Baronibus terræ adfuerunt Legatum Prælatos allocutum in hæc verba „ Repeto & requiro a vobis ſub „ obteſtatione divini judicii, & obedientiæ de- „ bito, quo Romanæ Eccleſiæ tenemini, ut o- „ mni gratiâ, odio, livore poſtpoſitis, detis no- „ bis fidele conſilium ſecundùm ſcientiam „ veſtram, cui meliùs & utiliùs ad honorem „ Dei, & Sanctæ Matris Eccleſiæ, & pacem „ terræ, ad expugnandam vel expurgandam „ ſpurcitiam Hæreticorum, concedi & aſſignari „ debeat Toloſa, quam Comes Toloſanus te- „ nuit, & aliæ terræ quas occupaverunt exer- „ citus Cruce-ſignatorum. Omnes Archiepiſco- „ pi & Epiſcopi habuerunt longam & diligen- „ tem deliberationem, unuſquiſque cum Abbatibus „ ſuæ Diœceſis, & familiaribus Clericis ſuis; „ & quia bonum videbatur & rectum, redege- „ runt in ſcriptum, & in hoc tandem omnium „ & ſingulorum vota & conſilia convenerunt, „ ut Nobilem Comitem Montisfortis eligerent, „ in totius terræ illius Principem & Monar- „ cham. Poſtquam ergo Archiepiſcopi & Epi- „ ſcopi elegerunt Prænobilem Comitem, inſtan- „ tiſſimè requiſierunt a Legato, ut ipſe ſtatim „ traderet totam terram eidem Comiti, ſed ha- „ bito recurſu ad literas Domini Papę, quas „ miſerat Legato, inventum eſt, quod Legatus „ non poterat illud facere inconſulto Domino „ Papa: & hac de cauſa communi aſſenſu tam „ Legatorum, quàm Prælatorum, Ebredonenſis „ Archiepiſcopus Girardus, vir multæ ſcientiæ „ & totius bonitatis, miſſus eſt Romam, & „ quidam Clerici cum eo, literas, tam Legati „ quàm Prælatorum ferentes ſecum, in quibus „ ſupplicabant Prælati omnes Domino Papæ in- „ ſtantiſſimè, ut Nobilem Comitem Montisfortis, „ quem unanimiter elegerant, concederet eis „ in terræ Dominum & Monarcham.

Summus Pontifex *totam terram, quam Comes tenuerat Toloſanus, terras etiam illas quas Cruce-ſignati acquiſierant, & quas Legatus tenebat per obſides & cuſtodes, commendavit Comiti Montisfortis cuſtodiendas, donec in Concilio Generali, quod in Kalendis Novembris illius anni Roma convocaverat, de terris prædictis plenius ordinaret:* ut teſtatur Albigenſis Hiſtoriæ Scriptor laudatus, qui & Literas *Innocentii* Papæ ad Comitem Montisfortis ea de re datas exhibet. Tandem Lateranenſe Concilium generale anno 1215. celebratum narrat, in quo *Dominus Papa, approbante pro majori parte & ſaniori ſacroſancto Concilio ſtatuit quòd Toloſa civitas, & alia terra a Cruce-ſignatis obtenta, concederentur Comiti Montisfortis, qui in prædicto negotio viriliter & fideliter laboravit ſupra omnes: Terram verò quam Comes Toloſanus habuerat in Provincia, cuſtodiri voluit Summus Pontifex, ut de illa fieret proviſio in parte vel in toto, filio dicti Comitis Toloſani, ſi tamen per certa fidelitatis & bonæ converſationis indicia oſtenderet ſe miſericordiâ dignum eſſe.*

Ratio porro multiplex afferri poteſt, cur Pontifex de Toloſani Comitis ditionibus, aliiſque a Cruce-ſignatorum exercitu partis decreverit. Primò quia Rex Chriſtianiſſimus *Philippus Auguſtus* bellis implicitus difficillimis, & *Ludovicus* Princeps ejus filius Primogenitus, nec non Cruce-ſignati Proceres, belli ſacri directionem *Innocentio III.* quo ſuſceptum fuerat auctore, permiſerant, & ideo terras a Cruce-ſignatis occupatas velut Eccleſiæ partas jure belli ſpectabat. Hujus rei teſtis eſt *Petrus de Valle-Cernaii*, Cap. 82. ubi primum adventum *Ludovici* Principis, filii Regis Franciæ, in partes Albigenſium commemorat, ac *Petro* Beneventano Legato Apoſtolico metum incuſſiſſe ſcribit ne Civitates & Caſtella Toloſano Comiti bello erepta, jure Domini Principalis occuparet, aut abſque conſilio ſuo deſtrueret: *Ludovicum* verò omnia Legati voluntati ac judicio permiſiſſe. *Toloſanam*, inquit, *& Narbonenſem civitates, & alia caſtra hoſtium Chriſti in partibus Albigenſibus, in manu ſua & protectione tenebat, timebatque ne Ludovicus, utpote Primogenitus Regis Franciæ, & totius terræ, quam Legatus tenebat, Dominus Principalis, aliquid poteſtativè vellet facere contra conſilium & ordinationem Legati; aut occupando Civitates & Caſtella quæ Legatus tenebat, aut etiam deſtruendo: ideoque ſicut dicebatur, & erat veriſimile, non placebat Legato adventus & præſentia Ludovici.* Et infra: *Ideo cùm terra illa per Dominum Papam auxilio Signatorum fuiſſet acquiſita, non videbatur Legato, quòd Ludovicus deberet aut poſſet contra Ordinationes ejus aliquid attentare ... Ludovicus autem, utpote mitis & benigniſſimus, reſpondit Legato, Quòd ad voluntatem ipſius & conſilium ſe haberet.*

Rationes cur Summus Pontifex de Toloſani Comitis Ditionibus, aliiſque a Cruce-ſignatorum exercitu partis decreverit.

Ratio altera cur Pontifex de terris Toloſani Comitis decernere ſe poſſe exiſtimaverit, ea erat, quòd Sedis Apoſtolicæ Judicio ſe ſubjeciſſet. *Milonis* enim Apoſtolici Legati voluntati ſe *in omnibus* obtemperaturum juraverat. Septem Caſtra *pro ſecuritate* ipſi tradiderat. Conſenſerat ut Conſules Avenionenſes, & Nemauſenſes, & Villæ S. Georgii, jurarent, *Quòd ſi mandato ipſius Legati venire præſumeret ex adverſo, non tenerentur ei hominii ſeu fœderis fidelitate adſtricti: & Comitatus Melgorienſis S. ROMANÆ ECCLESIÆ caderet in commiſſum.* Ita refert *Petrus de Valle-Cernaii*, Cap. 11. Crucis teſſerâ ad fraudem ſumptâ, Cruce-ſignatorum Exercitui progreſſus obviam eſt, pacem ſimulans, promittens *quòd AD MANDATUM SANCTÆ ROMANÆ ECCLESIÆ, ad eorum etiam arbitrium ſe haberet: ſuper quibus obſervandis dedit Caſtella quædam pro ſecuritate. Voluit etiam dare filium ſuum in obſidem, vel ſe ipſum.* (Ex eodem Auctore, Cap. 15.) Anno 1210. *Acceſſit ad DOMINUM PAPAM, tentans ſi quo modo poſſet reſtitui terra ſua, quam Legati Domini Papæ pro ſecuritate occupaverant, & Summi Pontificis gratiam adipiſci: omnem quippe humilitatem & ſubjectionem prætendebat vir doloſiſſimus, & omnia quæcumque DOMINUS PAPA præciperet, promittebat ſe ſolicitè adimplere.* (Ex Eodem Auctore, Cap. 33.)

Raymundus Toloſanus Comes cauſam ſuam Eccleſiæ judicio permiſerat.

Anno 1213. Rex Aragonum Narbonenſi Archiepiſcopo, Sedis Apoſtolicæ Legato, & Patribus in Concilio Vaurenſi congregatis, pro Toloſano Comite ſupplicavit, *Quatenus faciendo ſatisfactionem perſonalem pro exceſſibus quibuſque, prout ipſi Eccleſiæ videretur expedire, ac pro damnis & injuriis illatis diverſis Eccleſiis & Prælatis ſatisfaciendo id quod CLEMENTIA MATRIS ECCLESIÆ ipſi duceret injungendum, reſtitueretur clementer & miſericorditer ad poſſeſſiones ſuas, & alia quæ amiſerat. Quòd ſi fortè in perſona Comitis nollet Eccleſia ipſius Regis petitionem audire: Petiit & rogavit hoc idem pro filio.* Id reſ-

pooſi

ponſi dedere Patres: *Tam Cauſa Comitis, quàm filii, quæ pendet ex facto Patris, auctoritate Superioris eſt a nobis exempta: cùm idem Comes Toloſæ Regienſi Epiſcopo & Magiſtro Theodoſio, a DOMINO PAPA negotium ſuum fecerit ſub certa forma committi. Unde ſicut credimus, memoriter retinetis, quot & quantas gratias dicto Comiti poſt multos exceſſus ipſius, DOMINUS PAPA fecit: nec non & quam gratiam ad intercesſionem veſtram & preces, venerabilis Narbonenſis Archiepiſcopus Apoſtolicæ Sedis Legatus, apud Narbonam & Montempeſſulanum eidem Comiti faciebat, biennio ſi bene meminimus jam tranſacto. Volebat ſiquidem idem Legatus omnes Dominicaturas & proprietates eidem Comiti remanere integras & illæſas: & ut illa Jura quæ habebat in caſtris aliorum Hæreticorum, quæ de feudo ejus erant, ſive alberga, ſive quiſta, ſive cavalcata, eidem integra remanerent. De illis præterea caſtris, quæ erant aliorum Hæreticorum, quæ de feudo ejus non erant, quæ idem Comes dicebat eſſe quinquaginta, volebat præfatus Legatus, ut quartalis & tertia pars eorum cederet in proprietatem Comitis ſupradicti. Spretâ verò Comes illâ magnâ gratiâ Domini Papæ ac prædicti Legati Eccleſiæ Dei, veniens directè contra omnia Juramenta quæ olim præſtiterat in manibus Legatorum, & addens iniquitatem iniquitati, crimina criminibus, mala malis, Eccleſiam Dei & Chriſtianitatem, fidem & pacem, cum Hæreticis & Raptariis impugnavit & damnificavit: adeo ut omni gratiâ & beneficio reddiderit ſe indignum.*

Vaurenſis Concilii Patres ad *Innocentium III.* inter alia ſcripſere. *Cùm autem ultione divinâ & Cenſurâ Eccleſiaſticâ memoratus Athleta Fidei, Comes Chriſtianiſſimus terras ipſorum tamquam hoſtium Dei & Eccleſiæ ſancto & juſto occupavit prælio ferè totas, ipſi adhuc in ſuâ perſiſtentes malitiâ, & humiliari ſub potenti manu Dei contemnentes, nuper ad Regem Aragonum recurrerunt, per quem fortè intendunt veſtram circumvenire Clementiam, & Eccleſiam ſugillare . . . Pro certo ſciatis, quòd ſi terra quæ dictis Tyrannis* (ſcilicet Comitibus Toloſano, Fuxenſi, Convenarum, & Gaſtoni Bearnenſi) *cum tanta juſtitia, & multa Chriſtianorum effuſione ſanguinis eſt ablata, ipſis aut hæredibus eorum reſtituatur, non ſolùm fieret noviſſimus error pejor priore, ſed exinde excidium Clero & Eccleſiæ ineſtimabile immineret.* Hæc legimus in laudata Albigenſium Hiſtoria, Cap. 66.

Ante Synodum Vaurenſem, Toloſanus Comes interpoſitâ Juriſjurandi religione, ſe ditioneſque omnes ſuas Regis Aragonum poteſtati tradiderat, ut ſi opus eſſet, cogi ab eo poſſet ad obediendum. Idemque fecerant Comites Fuxi & Convenarum, & *Gaſto de Bearno*. Juramentorum inſtrumenta Rex ad *Innocentium III.* miſerat ut ejus gratiam captaret, ſeque Sedi Apoſtolicæ addictiſſimum perſuaderet. In Toloſani Comitis Juramento hæc obſervanda. *Tradentes vobis etiam & in vos, eoſque qui locum veſtrum tenuerint, transferentes corporalem poſſeſſionem locorum omnium, & Jura omnia, ſeu rationes, plenâ Juriſdictione ac poteſtate, tali modo quòd tam in perſonis noſtris, quàm iis omnibus nominatis, VOLUNTATI DOMINI PAPÆ ET MANDATO poſſitis obtemperare, & ſatisfacere, & cogere eum effecta nos, ſi fortè proni & acclives ad mandatum ejus proſequendum, quod Deus avertat, noluerimus adeſſe: Promittens vobis bona fide, quòd tamea quæ Dominus Papa, vel vos pro eo, nobis mandaveritis, pro poſſe noſtro faciemus, & adimplebimus ſine dolo & fraude.* Hoc, aliaque Inſtrumenta ex Hiſtoria Toloſanorum Comitum Clariſſimi *Catelli* deſcripta ſunt in Labbeana Conciliorum Collectione, Tom. 11. P. 1. pag. 91.

*Anno 1215. *Raymundus* Toloſanus Comes, & filius ejus, & Comes Foxi, ad Lateranenſe Concilium venerunt, *Supplicaturi Concilio, pro recuperatione terræ ſuæ, quam perdiderant, divinâ diſponente cenſurâ, ſuffragante auxilio Signatorum. Comes verò Nobilis Montisfortis miſit illuc fratrem ſuum germanum, Guidonem de Montrfortis, alioſque fideles Nuncios & diſcretos. Verum quidem eſt, quòd fuerunt ibi aliqui etiam, quod eſt gravius, de Prælatis, qui negotio fidei adverſi, pro reſtitutione dictorum Comitum laborabant, ſed non prævaluit conſilium Achitophel, fruſtratum eſt deſiderium malignorum.* Verba ſunt *Petri de Valle-Cernaii*, in Hiſtoria Albigenſium, cap. 80. cum quo *Guillelmus de Podio Laurentii* concordat capp. 24. 25. & 26. Ex his omnibus liquet, *Raymundum Toloſanum* Comitem cauſam ſuam Eccleſiæ Judicio permiſiſſe, & *Innocentium III.* Synodumque Lateranenſem agnoviſſe negotii illius Judices, in quo de fortunæ ſuæ rerumque ſumma agebatur.

Denique Regis Chriſtianiſſimi, Principalis Domini conceſſione Monfortius Comes Toloſanum Comitatum obtinuit: nec *Innocentius III.* & Synodus Lateranenſis aliquid hoc in negotio ſtatuerunt, quod Regi non allubuiſſet. Id conſtat ex *Rigordi* coævi Scriptoris teſtimonio in Vita *Philippi Auguſti* Regis. *Ludovico VIII.* ejus filio dicata, pag. 66. apud *Ducheſnium* Tom. V. Hiſtoriæ Franciæ Scriptorum. *Per hoc tempora*, inquit, *Simon Comes Montisfortis factus eſt Comes Toloſanus, Innocentio Papa procurante, & Rege Philippo concedente, propter hæreticam pravitatem Albigenſium, & propter apoſtaſiam Raymundi Comitis Toloſani.*

Simon *Comes Montisfortis Toloſanum Comitatum Regis Chriſtianiſſimi conceſſione obtinuit.*

Idem teſtatur *Guillelmus Brito* coævus item Auctor lib. 8. *Philippidos*, pag. 192. apud *Ducheſnium*, in eodem Tomo, ubi de *Raymundo* Toloſano Comite ita ſcribit:

Dubius quia nec Papæ monitis, nec Regis amico
Conſilio Comes ille ferus parere volebat,
Ut ſaltem reprobos cunctis exponeret hoſtis,
Aut per ſe puniret eos, ut Jura jubebant:
Imò tuetur eos, & eorum prava per ipſum
Secta viget, dum non prohibendo fit unus eorum:
Rex & Papa ſimul exponunt omnibus illum,
Et res & patriam totam quæ ſpectat ad illum,
Ut qui prævaleat armis & viribus illi
Tollere quid, propriòs licitè convertat in uſus,
Et Dominus fiat rerum quas auferet illi.

Idem colligitur ex *Petro de Valle-Cernaii*, in Albigenſium Hiſtoria, Cap. 83. *Poſt reditum*, inquit, Nunciorum ſuorum a Concilio, Comes Montisfortis, *de Prælatorum terræ Albigenſis, & Baronum ſacrum conſilio, perrexit in Franciam ad Dominum ſuum Regem, ut ab eo terram reciperet, quæ de feudo ejus erat. Quantus autem honor ei exhibitus in Francia, nec a nobis ſcribi, nec ab audiente de facili credi poſſet. In quamcumque enim civitatem, caſtellum, ſeu villam intrabat, exibant ei obviam cum Proceſſione Clerus & Populus, & clamantes & dicentes:* Benedictus qui venit in nomine Domini: *tantaque & talis erat pia & religioſa devotio populi, quòd beatum ſe eſſe dicebat, qui ejus poterat tangere fimbriam veſtimenti. Veniens Comes ad Regem, ab eo benigniſſimè & honorificè eſt ſuſceptus. Poſt jucunda verò grata familiaritatis colloquia, Rex inveſtivit Comitem, & confirmavit Ducatum Narbonæ & Toloſæ ei & hæredibus ejus: totam etiam terram quam in feudo ejus acquiſierant Cruce-ſignati, contra Hæreticos & Defenſores eorum.* Idem teſtatur Chronicon inſcriptum, *Præclara Francorum Facinora*, pag. 771. apud *Ducheſnium*, Tom. 5.

IX. Ex his quæ hucuſque diximus, perſpicuum eſt,

Bellarminus Cardinalis reſellitur.

eſt, doctiſſimos Cardinales *Bellarminum* & *Peronium*, Lateranenſis Concilii ſenſum non fuiſſe aſſecutos, cùm ex eo rectè colligere ſibi viſi ſunt, Romanum Pontificem poteſtatem habere in temporalia Regum. Modum certè *Bellarminus* exceſſit, cùm falſam illam opinionem velut dogma fidei tuitus eſt, & *Barclaium* virum imprimis Catholicum, ſed Regii Juris, ut decebat vindicem, velut ethnicum & publicanum traduxit, in Tractatu de Poteſtate temporali Papæ adversùs ipſum edito, ubi recenſito Lateranenſi Canone ait: *Quid hic Barclaius diceret? Si hæc non eſt Eccleſia Catholica vox, ubi obſecro eam inveniemus? Et ſi eſt, [ut veriſſimè eſt,] qui eam audire contemnit, ut Barclaius fecit, annon ut ethnicus & publicanus, & nullo modo Chriſtianus & pius habendus erit? Si non habet Summus Pontifex poteſtatem in terris diſponendi de temporalibus uſque ad depoſitionem Principum eorum, qui vel ipſi Hæretici ſunt, vel Hæreticis quoque modo favent, cur in editione hujus Canonis nullus ex tanto numero reclamavit?* Mirari ſubit quomodo vir alioqui doctiſſimus, Eccleſiæ Catholicæ vocem dixerit opinionem illam, quæ ante *Gregorium VII.* ignota erat, a qua velut ab origine dogmatis iſtius traditionem *Bellarminus* ipſe derivat? Quæ Scripturæ Sacræ & Traditioni palam adverſatur, ut Gallicana Eccleſia & totius orbis Chriſtiani Academia Princeps Sacra Facultas Pariſienſis ſentiunt ac propugnant? Abſit ut opinionem tetram & immanem, ad ſeditiones & parricidia Principum excitantem, Schiſmati occaſionem præbentem, ſupremæ Regum auctoritati a Deo ſolo dependenti derogantem Regnorum, Statuum, Rerumque Publicarum everſivam, Principum Infidelium & Hæreticorum converſionem impedientem, unicæ Columbæ, pacificæ Chriſti Sponſæ vocem dici feramus, quæ ut Præpoſitis etiam dyſcolis, ita & Regibus etiam impiis, hæreticis, & ethnicis, perſecutoribus ac tyrannis, in iis quæ Legi Dei non adverſantur, parendum eſſe docuit ſemper, a SS. Patribus, ab Apoſtolis, a Chriſto ipſo hanc doctrinæ formam habens (ut Diſſertatione 2. in in Hiſtoriam 11. & 12. Sæculi a nobis demonſtratum eſt) Abſit ut velut Ethnicos & Publicanos patiamur ſugillari, qui errorem adeo pernicioſum rejiciunt, impugnant, damnant, execrantur. Ex Eccleſiæ ſanè Romanæ ingenio id non ſcripſit *Bellarminus*, quæ Gallicanæ Eccleſiæ Præſules, ſecundi Ordinis Sacerdotes, Religioſos Viros, Theologos omnes, opinionem de indirecta Summi Pontificis & Eccleſiæ Poteſtate in temporalia Regum, ceu verbo Dei contrariam damnantes, & meritò damnatam propugnantes, ut filios complectitur; Quæ Regnorum aliorum eruditos viros pleroſque idem nobiſcum ſentientes, ut verè Catholicos habet: Quæ Anglis Heterodoxis maternum ſinum aperit, ſi Fidem Catholicam juxta formam in Diplomate Pii Quarti, *Injunctum*, profiteantur, etiamſi nullam vel indirectam poteſtatem in Regum temporalia Romano Pontifici competere conſtanter afferant, contrariamque opinionem verbo Dei repugnare contendant. *Bellarmini* Cenſurâ prudentiores ſunt ac in lance veritatis accuratiùs libratæ Cenſoræ Sacræ Facultatis Pariſienſis, quæ ultramontanos Theologos, opinionem illam falſam, erroneam, verbo Dei contrariam, aliiſque notis a ſe inuſtam, docentes, & propugnantes, ut *Ethnicos & Publicanos* non habet, nec illam *Hæreticam* dicit, quia nondum ab Eccleſia ut hæretica damnata eſt. Ad interrogationem autem doctiſſimi Cardinalis facilè reſpondemus: In editione ac promulgatione Canonis tertii Lateranenſis Patrum vel Oratorum reclamaſſe neminem, quia illis exploratum

Auctor ex ſententia Facultatis Theologicæ Pariſienſis, loquitur ejuſque Cenſurarum verba uſurpat.

erat longè alium eſſe iſtius Canonis ſenſum ab eo quem ipſi affinxit, nec indirectæ poteſtatis Romanorum Pontificum, vel Eccleſiæ in temporalia Regum ac Principum ſupremorum commento & errori ullatenus favere.

SCHOLION.

Iſti Articulo hanc notam inuſſerunt Religioſi Cenſores: *Diſſertationis tertia Articulus tertius totus expungendus eſt, utpote ſcatens erroribus, inſuper effreni & audaci ſtylo contra auctoritatem Eccleſiæ.*

R. Totus hic Articulus, unum probat, ſcilicet Lateranenſis Concilii Canonem tertium Eccleſiæ vel Romano Pontifici poteſtatem indirectam in temporalia Regum & Principum ſupremorum non tribuere. Propterea Articulum erroribus ſcatere clamant Religioſi Cenſores, quamvis nihil contineant quod dogma ſpectet, præter doctrinam ſacræ Facultatis Pariſienſis & Eccleſiæ Gallicanæ. Tantùm abeſt ut effreni & audaci ſtylo contra auctoritatem Eccleſiæ ſcripſerim; ut potiùs Eccleſiam, & Concilium generale ipſam repræſentans, ab errore vindicaverim. *Opinionem falſam* (inquam) *erroneam, verbo Dei contrariam, ab Oecumenica Synodo non ſolùm definitam ac traditam exiſtimare fides prohibet, quâ Eccleſiam in dogmatibus judicandis a veritate deficere non poſſe credimus: ſed Canones ſuos ſecundùm opinionem hujuſmodi condidiſſe Synodum in Spiritu Sancto legitimè congregatam, cenſere vetant pietas & reverentia quam Eccleſiæ debemus; maximè ſi commodum ſenſum Canones illi patiantur.* Hiccine ſtylus eſt effrenis & audax contra auctoritatem Eccleſiæ? Opinionem quidem de indirecta Romani Pontificis poteſtate in temporalia Regum, ſcripſi falſam eſſe, erroneam, verbo Dei & doctrinæ Patrum contrariam. Non mea propria, ſed totius Facultatis Theologicæ Pariſienſis verba ſunt in ſuis Cenſuris. Sed doctrina quam his verbis notavit ſacer Pariſienſium Theologorum Ordo, non eſt doctrina Eccleſiæ, ſed privatorum quorumdam Theologorum; quamobrem non mihi uni, ſed ſacræ Facultati Pariſienſi & Eccleſiæ Gallicanæ injuriam faciunt Indiculi Cenſorii Auctores; cùm hunc Articulum erroribus ſcatere, inſuper effreni & audaci ſtylo contra auctoritatem Eccleſiæ, mihi improperant. Doctrinam Chriſtianiſſimæ celeberrimæque Facultatis quæ tot in Eccleſiam & Sedem Apoſtolicam meritis inſignis eſt, quæ OMNE STUDIUM ET CURAM PRO FIDEI DEFENSIONE ET HÆRESUM EXTIRPATIONE INCESSANTER ADHIBUIT, ET ETIAMNUM ADHIBET, (ut Innocentius VIII. in Literis ad Theologos Pariſienſes datis teſtatur) hujus, inquam, doctrinam ut minimùm probabilem cenſere licet, adeoque probabile eſſe quòd ſententia de indirecta poteſtate Pontificum in Regum temporalia ſit falſa, erronea, verbo Dei contraria, &c. Ita enim cenſet ſacra Facultas, ita pronuntiavit quæſtione pluries examinatâ & diſcuſſâ, ut patet ex ejus Cenſuris; quas tamen Eccleſiæ & Sedis Apoſtolicæ judicio ſubjicit, cujus auctoritati Doctrinale quodcumque Theologorum judicium cedere debet; cùm Eccleſia & Sedes Apoſtolica Fidelium omnium, ipſorumque Doctorum, Academiarum, & ECCLESIARUM MATER ſit ET MAGISTRA. Qui ſic loquimur, ſic affecti ſumus, contra Eccleſiæ auctoritatem ſtylo effreni & audaci non ſcribimus.

Nota.

CAnonem III. Concilii IV. Lateranenſis expoſui tom. 7. pag. 332. Verùm neceſſe iterum hic eſt de eo verba facere; oam Natali in ipſius explicatione nullatenus eſt conſentiendum, bene verò Cardinalibus Perronio & Bellarmino, qoos P. Natalis credidit erraſſe. Primò igitur Concilium intellexiſſe indirectam in temporalia poteſtatem exercere, illud oſtendit quòd voluit ſuis Ditionibus exotos quoſdam Comites, quia erant Albigenſibus fœderati, ut animadvertit Natalis n. 3. qoique, quamvis eſſent Regis Galliæ beoeficiarii, nullà tamen ratione erant ſubditi Eccleſiæ. Unde quam in eos tulit ſententiam, non aliâ ratione Concilium a ſe ferri poſſe putavit niſi quia ratione peccati ſibi ſubditos agnovit. Sed & in ſupremos ipſorum Dominos ſuam poteſtatem extendit, nam ipſorum jus ſolùm voluit illæſum, dummodo latæ ſententiæ obſtaculum non apponerent, nec impedimentum, ut ſonant verba Cannnis apud Natalem n. 2. Demum quod decernit Cannn de denunciandis ſubditis abſolutis a fidelitatis juramento &c. vult locum habere etiam quoad non habentes *Dominos principales*, qui proinde ſunt ſupremi.

Ex his nullatenos Concilium attendendum voluiſſe conſenſum Principum, ut latus Caoon robur haberet, ſtatim inferendum putant contra ea, quæ habet P. Natalis n. 3. Si etenim & in ipſos ſupremos Reges animadvertit, quando impedimenta appoſuiſſent iis, quæ decreverat, jam eredidit Concilium poteſtatem exercuiſſe ſibi propriam, & quæ a Dominis ſupremis non penderet; cùm & ipſos punire poſſe judicaverit, ratione ſcilicet peccati quod ſubeſt ſpirituali juriſdictioni.

Ulteriùs dicunt Natalem a vero ſenſu Canonis alienum, dum putat ipſum latum etiam contra *eos, qui non habent Dominos principales*, his verbis concilinm non deſignaſſe Principes nulli ſubjectos. Ultra quam quòd, ut dictum eſt, crediderint PP. exercere poteſtatem ipſis ſuperiorem, unde eoſdem excipere neceſſe non eſſet, obſervant quòd dum paulò ante in eodem canone dicitur: *ſalvo jure Domini principalis* hujuſmodi verbis Rex Galliæ nulli ſubditus intelligebatur, cojus Comites Albigenſibus fœderati erant beneficiarii. Prorſus proinde a vero abeſt, paucis interjectis, diverſom ſenſum eiſdem verbis concilium triboiſſe, nec voluiſſe illis vocibus *Dominos principales* ſupremos Principes ſignificare.

Sed & alienum eſſe P. Natalem a legitima hujos canonis interpretatione ex eo oſtenditur, quòd vult pro non habentibus *Dominos principales*, intelligendos eſſe eos, qui ditiones ſuas ab Eccleſia ſola beneficiario jure obtinebant, vel *Francos Allodios*. Animadvertendum igitur in eodem canone Comites Regis Galliæ beneficiarios Dominum principalem babere illis verbis palam fieri; *ſalvo jure Domini principalis:* quâ ratione ergo dici potoit Eccleſiæ Beneficiarios, ſeo Feudatarios Domino principali carere? Eſto deinde, *Francos Allodios* nullum habere Dominum ratione prædiorum, cùm oihilominus Principi ſubſint ratione juriſdictionis, ut agnoſcit ipſe P. Natalis n. 5. impropriiſſimè dictum eſſet *Dominos principales* non habere. Illud addam mentem fuiſſe Concilii eos deterrere, qui ſuppetias Albigenſibus ferebant, vel ferre poterant; unde certè non voluit animadvertere in Francos Allodios; nulli enim erant a quibus ſerpens hæreſis fovenda timeretur.

Refert P. Natalis n. 6. quaſdam Friderici II. Conſtitotiones, quibus & ipſe eiſdem verbis Concilii ſtatuit ſuis Ditionibus eos expoliaodos, qui hæreſes non exterminarent; atque id a ſe ſanciri declarat etiam contra eos, *qui non habent Dominos principales*. Porro cùm Imperator nullam haberet jorisdictionem in Reges ſupremos, bi non intelligendi videntur ſub nomine eorum, *qui non habent Dominos principales*. Sed hoc mihi nullum faceſſat oegotium, illis enim temporibus Imperatores quamdam auctoritatem & in ipſos ſupremos Reges ſe exercere poſſe putabant, ot adnotavi tom. 7. pag. 395. unde nil mirum extendiſſe ſuas Conſtitutiones etiam *in non babentes Dominos principales;* ut ita faciliùs Catholici ad arma capeſſenda pro fidei tuitione ubique irruereot. Et quidem pro non babentibus *Dominos principales* incongruè omnino intelligeremus cum Natale a Friderico deſignatos Conſules, Rectores, ſeu alias Poteſtates Imperii Feudatarias. Iſti-ne carent Domino principali?

Nec robur habent quæ habet Natalis n. 7. Verum eſt Inoocentiom III. dixiſſe Reges ſuperiorem in temporalibus non agnoſcere, at ita dicendo a ſe amovit directam in eos poteſtatem, non verò indirectam, quam toties exercuit, ut prænotavi pag. 12. & cap. *Novit*. hanc ſibi tribuit poteſtatem, dum ita expoſcat peccatom. Hinc in ſententia lata a Concilio contra Raymundum Comitem Toloſanum, non conſideratom eſt an ſeſe Sedis Apoſtolicæ judicio ſubjecerit, & an perjurii Reus eſſet, ſed ſuo Comitatu expoliandum PP. voluere, quia Fidei hoſtem ſe oſtenderat, & quia ſub ipſius dominio Fides iterum abigenda prævidebatur. Præſatam ſententiam refert Natalis n. 8. ex Spicilegio Acheriano. Id autem eſt indirectam in temporalia poteſtatem exercere, in ea nempe Eccleſiam ſe extendere, dum ita Fidei tuendæ neceſſitas expoſcat.

Minùs tandem me movent graviſſimæ illæ cenſuræ, quas cumulat P. Natalis ab initio, & in ealce articuli, exinde inſerendo credeodum non eſſe PP. Lateranenſes ſententiam de indirecta in temporalia poteſtate ad praaim reduxiſſe. Igoota prorſus tunc erant, quæ poſtea Facultas Pariſienſis in eamdem ſententiam, pronnnciavit; immo commoni Theologorum voce aliorumque propugnabatur, ut ex iis conſtat, quæ animadverti tom. 7. pag. 333. Nil mirum proinde ſi Concilinm, ac Innocentius III. qui eidem præerat, præſatam indirectam poteſtatem a ſe alienam non potaverint, eàque utendum crediderint abſque Principum conſenſu; ſiquidem nec vola eſt apud illius ætatis Hiſtoricos hujuſmodi conſenſus nec præſtiti, nec expetiti.

Hæc dicta ſiot in hac facti quæſtione, an ſcilicet P. Natalis canonis III. Concilii Lateranenſis geouinum ſenſum ſoerit aſſequutus.

DISSERTATIO IV.

De Senſu Canonis, OMNIS UTRIUSQUE SEXUS.

I. PArrochialibus Eccleſiis cùm certi aſſignati limites eſſeot, olira quos Rectoribus illarum ad Sacramenta adminiſtranda excurrere nefas eſſet; ac nihilominus alienas oves ad ſe traherent, eorum temeritatem Decretis ſuis coërcoit Eccleſia. *Theodulphus* Aurelianenſis Epiſcopus in ſuo Capitolari edito anno 797. Cap. 15. hanc ſanxerat diſciplinam. *Nullus Presbyter Fidelibus ſan-*

cta

Digitized by Google

ſte Dei Eccleſia de alterius Presbyteri Parochia perſuadeat, ut ad ſuam Eccleſiam concurrant relictâ propriâ Eccleſiâ, & ſuas decimas ſibi dent; ſed unuſquiſque ſuâ Eccleſiâ & populo contentus, quod ſibi non vult fieri, alteri nequaquam faciat... Quiſquis autem contra hæc Conſtituta venerit, aut his Monitis noſtris renuiti tentaverit, aut gradum ſe ſciat amiſſurum, aut in carcere longo tempore retinendum. Ejuſdem obſervantiam diſciplinæ Regum noſtrorum Capitularia promoverunt. Lib. 7. Cap. 48. hæc ſtatuta leguntur: *Sit unuſquiſque Sacerdos conceſſis ſibi contentus limitibus, nec in alterius Parochia quicquam præſumat, ne uſurpatione locus alicujus in alterius concedatur injuriam.* Et Cap. 68. *Nullus Sacerdos in alterius civitate, vel Diœceſi Pœnitentem, vel ſub manu poſitum Sacerdotis, vel qui reconciliatum ſe eſſe dixerit, ſine conſenſu & literis Epiſcopi vel Presbyteri in Parrochia Presbyter aut Epiſcopus in civitate ſuſcipiat.* Secunda parte Decreti, Diſt. 6. *De Pœnitentia*. Cauſa 33. Quæſt. 3. Cap. *Placuit*, jubet, *Ut deinceps nulli Sacerdotum liceat quemlibet commiſſum alteri Sacerdoti ad Pœnitentiam ſuſcipere, ſine ejus conſenſu, cui priùs ſe commiſit, niſi pro ignorantia illius, cui Pœnitens priùs confeſſus eſt. Qui verò contra hæc Statuta facere tentaverit, gradus ſui periculo ſubjacebit.* Eodem ſpiritu docti Concilii Oecumenici Lateranenſis 4. Patres, ut pacem inter Parochialium Rectores Eccleſiarum foverent, ac Parochiarum perturbationem confuſionemque prohiberent, Statutum, *Omnis utriuſque ſexus*, de Confeſſione *Proprio Sacerdoti* ſingulis annis facienda condiderunt, Can. 21. cujus hæc ſunt verba.

Omnis utriuſque ſexus Fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, omnia ſua ſolus peccata confiteatur fideliter, ſaltem ſemel in anno Proprio Sacerdoti, & injunctam ſibi pœnitentiam ſtudeat pro viribus adimplere, ſuſcipiens reverenter, ad minùs in Paſcha Euchariſtiæ Sacramentum: niſi fortè, de conſilio Proprii Sacerdotis, ob aliquam rationabilem cauſam ad tempus ab ejus perceptione duxerit abſtinendum: alioquin & vivens ab Eccleſiæ ingreſſu arceatur, & moriens Chriſtianâ careat ſepulturâ. Unde hoc ſalutare Statutum frequenter in Eccleſiis publicetur, ne quiſquam ignorantiæ cæcitate velamen excuſationis aſſumat. Si quis autem alieno Sacerdoti voluerit juſtâ de cauſâ ſua confiteri peccata, licentiam priùs poſtulet & obtineat a Proprio Sacerdote, cùm aliter ille ipſe (vel ut alii legunt) *cùm alter ille ipſum non poſſit ſolvere vel ligare.*

II. Quiſnam ſit Canonis iſtius ſenſus, diu multùmque diſputatum eſt, & etiamnum diſceptatur. Nonnulli nomine Proprii Sacerdotis ſolum Parochum intelligendum volunt: alii Summum Pontificem, Diœceſanum Epiſcopum, & Parochum; alii omnes Presbyteros a Romano Pontifice & Epiſcopo ſine reſtrictione approbatos. M. *Joannes Launoius* in Libro qui inſcribitur, *Explicata Eccleſiæ Traditio circa Canonem* OMNIS UTRIUSQUE SEXUS, prolixè hoc argumentum tractat, ac ſolum Parochum proprii Sacerdotis nomine deſignari probat. Ego pariter deſignari Parochum arbitror, ſalvâ tamen Summi Pontificis, in toto orbe Chriſtiano, & Epiſcoporum in ſuis Diœceſibus auctoritate: ita ut qui peccata ſua ſemel in anno ipſis, vel Presbyteris quos ad id muneris abſque reſtrictione delegaverint, confeſſi fuerint, Canoni *Omnis utriuſque ſexus*, paruiſſe cenſendi ſint.

Proprii Sacerdotis *nomine Parochus deſignatur.*

III. Sanè ante *Innocentii III.* tempora *Proprii Sacerdotis* nomine ſignificatum Parochum, vel Presbyterum quemlibet ab Epiſcopo ad Sacramenta adminiſtranda inſtitutum vel delegatum, verba *Alexandri III.* Cap. *Nuper*, *De Sententia Excommunicationis*, disertè probant. *Concedimus indulgendo* (inquit) *ut præſtitâ juxta formam Eccleſiæ cautione, quòd Excommunicatoris mandato parebit, a ſuo abſolvatur Epiſcopo, vel Proprio Sacerdote.* Idem probat Lateranenſis Concilii 3. cui ipſe præfuit, Canon 12. *Cùm dicat Apoſtolus Paulus abundantiorem honorem membris infirmioribus deferendum; contra quidam quæ ſua ſunt, non quæ Jeſu Chriſti quærentes, leproſos qui cum ſanis habitare non poſſunt, Proprii non permittunt juvari miniſterio Sacerdotis. Quod quia procul a pietate Chriſtiana eſſe dinoſcitur, de benignitate Apoſtolica conſtituimus, ut ubicumque tot ſimul ſub communi vita fuerint congregati, quòd Eccleſiam cum Cœmeterio ſimul conſtituere, & proprio gaudere Presbytero, ſine contradictione aliqua permittantur habere. Caveant tamen ne injurioſi ſint veteribus Eccleſiis de Jure Parochiali. Quod enim pro pietate conceditur, ad aliorum injuriam volumus redundare.*

IV. Innocentius IV. *Proprii Sacerdotis* nomine deſignatum a Synodo Lateranenſi Parochum intellexit, non excluſis tamen Summo Pontifice & Epiſcopis, & qui ab ipſis ſine reſtrictione delegati fuerint. Ita ſcilicet univerſos cujuſcumque Ordinis Religioſos Viros compellat editâ Neapoli Conſtitutione 11. Kalendas Decembris anno 12. Pontificatus: *Nihil novum in veſtrum inducendo gravamen, ſed antiqua & moderna Jura in medium deducendo, Univerſitati veſtræ per Apoſtolica Scripta in virtute obedientiæ diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus Parochianos alienos diebus Dominicis & feſtivis non recipiatis de cætero in veſtris Eccleſiis, ſeu Oratoriis tenecè ad Divina; nec ipſos, ſine Sacerdotis ſui licentia ad Pœnitentiam ullatenus admittatis: cùm ſi quis alieno Sacerdoti juſta de cauſa ſua voluerit confiteri peccata, ſecundùm Statuta Generalis Concilii, licentiam priùs poſtulare & obtinere debeat a Proprio Sacerdote, vel ſaltem ſibi primò confiteri, & recipere beneficium abſolutionis ab eodem. Aliter namque ab ipſo ſolvi non poterit; cùm duplex in judicando ſit clavis, ſcilicet poteſtatis & ſcientiæ requiratur, quorum alterum conſtat in alieno deficere Sacerdote.* Proprium Sacerdotem vocat, quem Parochianos habet continuò præſentem, & hunc opponit alieno, qui judicandi poteſtatem non habet, Parochum itaque intelligit, & a Concilio intellectum ſignificat; ſed non excludit, nec excluſum cenſet Epiſcopum, vel Summum Pontificem. Quis enim ipſos dixerit alienos Sacerdotes, id eſt, poteſtatem ligandi & ſolvendi non habentes? Hanc tamen *Innocentii IV.* Conſtitutionem revocavit *Alexander IV.* fiduciario Decreto, ut conſtat ex ejus Diplomate dato Neapoli 12. Kalendas Januarii, Pontificatus anno primo, quod incipit: *Nec inſolitum.*

V. *Martinus IV.* Conſtitutione quæ incipit: *Ad uberes*, datâ quarto Idus Januarii, Pontificatûs anno primo, id eſt 1281. Fratribus Minoribus permittit ut a Miniſtro ſuo Generali, vel Provinciali cum Diffinitoribus approbati, Fidelium Confeſſiones audire valeant: eâ tamen lege ut Parochiani apud ſuos Presbyteros Parochiales ſemel in anno peccata deponant; ſecundùm Concilii Generalis Decretum: proindeque nomine Proprii Sacerdotis Parochialem Presbyterum a Synodo Lateranenſi intellectum exiſtimavit. *Volumus autem* (inquit) *quòd ii qui Fratribus confitebuntur eiſdem, ſuis Presbyteris Parochialibus confiteri ſaltem ſemel in anno, prout Concilium Generale ſtatuit, teneantur: Quodque iidem Fratres eoſdem ad hæc diligenter & efficaciter, ſecundùm datam eis a Domino gratiam, exhortentur.*

Dubitatum fuit ac ultro citroque diſputatum, an-

an ex *Martini IV.* Privilegio, & vi Conſtitutionis *Omnis utriuſque ſexus*, confeſſi Fratribus Minoribus & Prædicatoribus tenerentur eadem peccata Parochialibus Presbyteris iterum confiteri. Partem affirmantem *Henricus de Gandavo* Doctor Theologus Pariſienſis, aliique propugnabant; negantem Regulares tuebantur. Magiſtri Pariſienſes id conſilii dedere; ut *quandiu hæc quæſtio eſſet dubia Pariſiis, ubi magis quàm ulibi in mundo eſt copia peritorum, tandiu deberent confiteri ſuis Parochialibus Presbyteris, de quorum certa auctoritate nulli Sacræ Scripturæ, vel Canonum Periti dubitaverunt hactenus; qui in locum 72. Diſcipulorum, ſicut Epiſcopi in locum Apoſtolorum certiſſimè ſucceſſerunt*, Ita refert *Eberardus* Ratiſponenſis Archidiaconus in Annalibus ad annum 1287. ſubditque: *Tandem ſuper eadem quæſtione omnes Archiepiſcopi, Epiſcopi, & totus Clerus Regni Franciæ, ſolemnes Nuntios cum aliis viris ſapientibus ad Sedem Apoſtolicam tranſmiſerunt, & quilibet eorum centeſimam partem omnium redituum & proventuum Eccleſiaſticorum contribuit eiſdem Nuntiis pro expenſis. Sed Dominus Nicolaus, quamvis aſſumptus eſſet de Ordine Minorum Fratrum, eamdem quæſtionem pro neutra parte voluit terminare. Unde remanet uſque hodie ſuſpenſa.* Quæſtio non erat de Viris Religioſis, quos Epiſcopi abſolutè & abſque reſtrictione nominatim approbaſſent; ſed qui ſuppoſito generali Privilegio Summi Pontificis, a ſuis dumtaxat Superioribus erant ad Confeſſiones audiendas deſtinati. Dubitabatur utrùm Fideles, qui peccata apud ipſos depoſuerant, eadem Parochis confiteri tenerentur. Non veniebat in dubium an tenerentur, ſi apud ipſum Epiſcopum, Vicarium ejus Generalem, aut Pœnitentiarium, vel alios Presbyteros ſive Sæculares, ſive Regulares ab Epiſcopo nominatim & abſque reſtrictione approbatos, ipſa depoſuiſſent: ſiquidem quod de Parochis ſcribit *Eberardus*, multò magis de Epiſcopis perſpectum erat, quòd *De ipſorum certa auctoritate nulli Sacræ Scripturæ vel Canonum Periti dubitaſſent hactenus*: cùm non in locum dumtaxat 70. Diſcipulorum, ſicut illi, ſed *in locum Apoſtolorum certiſſimè ſucceſſerint*. Nec Archiepiſcopi & Epiſcopi hanc cauſam ſuſcepiſſent, ſi a Proprii Sacerdotis notione ſe putaſſent excluſos.

VI. *Benedictus XI.* in Extravaganti quæ incipit, *Inter cunctos*, Proprii Sacerdotis nomine Parochum intellexit. *Cæterùm* (inquit) *licèt de neceſſitate non ſit iterum eadem confiteri peccata, tamen propter erubeſcentiam, quæ magna eſt Pœnitentiæ pars, ut eorumdem peccatorum iteretur Confeſſio, reputamus ſalubre; diſtrictè injungimus ut Fratres ipſi confitentes attentè moneant, & in ſuis Prædicationibus exhortentur, quòd ſuis Sacerdotibus ſemel confiteantur in anno, aſſerendo id ad animarum profectum proculdubio pertinere.* De iis loquitur, qui Fratribus, non qui Epiſcopis, vel ab iis nominatim & abſque reſtrictione approbatis; & multò minùs de iis qui Romano Pontifici, vel ejus Pœnitentiariis confeſſi eſſent. Et iterationem illam Confeſſionis utilem dumtaxat, non neceſſariam aſſerit.

VII. Sed quid ſequentes Pontifices circa Proprii notionem Sacerdotis conſulere opus eſt? cùm Lateranenſem ipſam Synodum hoc nomine Parochum intellexiſſe, manifeſtum ſit ex Canone 32. cujus hæc ſunt verba. „ Qui verò Parochialem habet Eccleſiam, non per Vicarium, ſed per ſe ipſum illi deſerviat in Ordine quem ipſius Eccleſiæ cura requirit; niſi fortè Præbendæ, vel Dignitati Parochialis Eccleſia ſit annexa. In quo caſu concedimus ut qui talem habet Præbendam vel Dignitatem, cùm oporteat eum in Majori Eccleſia deſervire, in ipſa Parochiali Eccleſia idoneum & perpetuum ſtudeat habere Vicarium canonicè inſtitutum, qui congruentem habeat de ipſius proventibus portionem: alioquin illâ ſe ſciat hujus Decreti auctoritate privatum, alii liberè conferenda ... Illud autem penitus interdicimus, ne quis in fraudem de proventibus Eccleſiæ, quæ curam Proprii Sacerdotis debet habere, penſionem alii, quaſi pro Beneficio conferre præſumat.

VIII. Toloſana Synodus anno 1228. celebrata, Canone 13. eodem ſenſu Proprii Sacerdotis nomen accepit, pro Parochiali ſcilicet Presbytero „ Omnes autem utriuſque ſexus, *inquit*, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerint, Confeſſionem peccatorum faciant ter in anno Proprio Sacerdoti, vel alii voluntate ipſius vel mandato, injunctam Pœnitentiam humiliter & pro viribus impleturi, & ter in anno, in Natali Domini, Paſcha, & Pentecoſte, Sacramentum Euchariſtiæ, cum omni reverentia ſuſcepturi: ita quòd Confeſſio Communionem præcedat; niſi fortè ob aliquam cauſam rationabilem, ad tempus ab ejus participatione abſtinuerint, de conſilio Proprii Sacerdotis. Soliciti ſint itaque Presbyteri circa iſta, ut ex nominum inſpectione cognoſcant, utrùm ſint aliqui qui communicare ſubterfugiant, Nam ſi quis a Communione, niſi de conſilio Proprii Sacerdotis abſtinuerit, ſuſpectus de hæreſi habebitur.

IX. Concilium Biterrenſe anno 1246. celebratum, a *Guillelmo* Narbonenſi Archiepiſcopo & ejus Suffraganeis, Proprium Sacerdotem ad mentem Concilii Lateranenſis, intelligit Proprium Capellanum ſeu Parochum, Canone 46. „ Statuit etiam præſens Concilium, quòd nomina illorum omnium, qui peccata ſua confeſſi fuerint, ſcribantur a Propriis Capellanis qui Confeſſiones audierint eorumdem, ut laudabile teſtimonium de Confeſſionibus eorum valeant perhibere. Illis verò qui confiteri Proprio Sacerdoti contempſerint ſaltem ſemel in anno a quatuordecim annis ſupra, vivis introitus Eccleſiæ, uſque ad ſatisfactionem condignam, mortuis verò interdicatur Eccleſiaſtica ſepultura... Qui verò Proprio Sacerdoti ſemel in in anno confeſſi non fuerint vel alii de ejuſdem Capellani licentia ſpeciali, ad Sacramenta Eccleſiaſtica minimè admittantur.

X. Concilium Arelatenſis Provinciæ a *Florentino* Archiepiſcopo anno 1260. celebratum, Canone 16. Proprium Sacerdotem pro Curato accipit „ Quia, *inquit*, propter imbecillium & impotentium, & pauperum occupationes, & penuriam, aliquando per villas & oppida conſueverunt Pœnitentiarios ſuos in Quadrageſima deſtinare, ut eos a Caſibus, qui majoribus reſervantur, abſolvant: frequenter accidit, ut magna pars Chriſtianorum, occaſione hujuſmodi Pœnitentiariorum, Propriis Sacerdotibus ſuper Confeſſionibus illudant, aſſerentes ſe dictis Pœnitentiariis fuiſſe confeſſos, cùm tamen per hujuſmodi Confeſſores vix aut numquam poſſit pars populi modica ſuorum peccatorum Confeſſionibus generaliter expediri. Ut ergo de cætero Populares, occaſiones hujuſmodi frivolas non prætendant; inhibemus ne Confeſſores hujuſmodi, qui mittuntur ſolummodo ad prædicta, ſuper villas & Parochias Diœceſis diſcurrentes, generalibus Parochianorum Confeſſionibus audiendis ſe occupent, niſi de mandato Prælati, & licentia Curati: ſed eos ad Proprios remittant Sacerdotes; & a caſibus, pro quibus mittuntur, Pœnitentes

„ tes abſolvant: Ne ipſi Parochiani mandatom de confitendo ſaltem ſemel in anno Propriis Sacerdotibus ſimulatoriè & doloſè ſe gaudeant evaſiſſe.

XI. Concilium Senonenſe anno 1269. Canone 4. eòdem ſenſu Proprii Sacerdotis nomen uſurpavit, & ab Oecumenica Synodo Lateranenſi uſurpatum intellexit. „ Statutum, *inquit*, Concilii Generalis de viventibus arcendis ab ingreſſu Eccleſiæ, & morientibus qui Chriſtiana debent ſepoltura carere, niſi ſaltem ſemel io anno peccata ſua confeſſi ſuerint Proprio Sacerdoti, & ad minùs in Paſcha ſuſceperint reverenter Euchariſtiæ Sacramentum, niſi fortè de Proprii Sacerdotis conſilio, ob aliquam rationabilem cauſam, ab ejus perceptione ad tempus abſtinendum duxerint, obſervetur firmiter, & frequenter in Eccleſiis publicetur. Caveant Sacerdotes, ne ad Communionem Altaria aliquem admittant, niſi ſibi, vel alii idoneo de ſua licentia, omnia peccata ſua ſit confeſſos. Legem iſtam a Provinciali Synodo Epiſcopis non imponi, ſed ſecundi Ordinis Sacerdotibus, ſive Parochialibus Presbyteris, clarum eſt.

XII. Concilium Arelatenſe anno 1275. a *Bertrando de Sancto Martino*, Arelatenſi Archiepiſcopo celebratum, Canonibus 19. 20. & 21. Proprium Sacerdotem interpretatur Parochum. „ Statuimus [*inquit Canone* 19.] quod omnes Sacerdotes curam animarum habentes, de bonis ipſarum Eccleſiarum emant chartularia, in quibus quolibet anno, ſaltem in Quadrageſima, conſcribant nomina Parochianorum, qui ad Pœnitentiam venerunt, & dicta chartolaria teneant & cuſtodiant diligenter, ipſa, quando ab Eccleſia receſſerint, penes Eccleſiam dimittentes. Nomina autem illorum, qui in Quadrageſima non fuerint ad Confeſſionem faciendam Proprio Sacerdoti, vel alii de licentia ipſius, in Synodo poſt Paſcha, per proprios Sacerdotes in ſcriptis, ad Diœceſanum Epiſcopum deferantur. Et ſi contigerit quòd Religioſi, aut alii Confeſſiones audiant, præſertim in Quadrageſima, de Parochia alicujus, nomina ſibi confitentium, infra octavam Paſchæ, in ſcriptis tradant Proprio Sacerdoti, ut ſic Parochialis Sacerdos certitudinem habeat de Confeſſionibus ſubditorum, ad fraudulentas quorumdam Parochianorum verſutias evitandas, & animarum pericula evitanda.

Caoone 20. „ Adjicimus etiam huic Statuto, quòd ſi Parochianum alicujus mori contingat de cujus Confeſſione facta infra annum non conſtat Proprio Sacerdoti, non tradatur Eccleſiaſticæ ſepulturæ abſque Diœceſani Epiſcopi licentia ſpeciali.

Canone 21. „ Et quoniam Parochialibus Presbyteris curam animarum habentibus ſpecialiter & præcipuè cura commiſſa eſt animarum: Statuimus inhibentes, quòd infirmantium Confeſſiones, nonniſi per ipſos Parochiales Presbyteros, ſi haberi potuerint, vel per alios Presbyteros Sæculares vel Religioſos, de ipſorum licentia, audiantur: quam licentiam dari volumus & præcipimus ab eiſdem liberaliter & libenter, cùm fuerint requiſiti.

XIII. Parochialem Presbyterum Proprii Sacerdotis nomine pariter intellexit Concilium apud *Pontem Audomari* a *Guillelmo de Flavacuria* Rothomagenſi Archiepiſcopo, & Suffraganeis celebratum anno 1279. Canone 5. *Præterea præcipimus, ut ſecundùm Statuta Concilii Generalis, quilibet Chriſtianus ſingulis annis ad minùs ſemel confiteatur Proprio Sacerdoti, vel alii poteſtatem habenti audiendi Confeſſionem ejuſdem, & ſalutarem ſimul Pœnitentiam injungendi: atque quòd Viaticum recipiat in Paſchate, niſi rationabilis cauſa ſubſit, quare a recipiendo Viatico debeat abſtinere. Alioqui contra talem, tamquam ſuſpectum de hæreſi procedatur. Adjicientes, quòd nomina talium per ſuos Presbyteros Ordinario eorum inſinuentur.* Ordinarius eſt Epiſcopus, cujuſlibet Chriſtiani Proprius Presbyter eſt Curatus, ut magis adhuc liquet ex Canone præcedenti ejuſdem Concilii: *Statuimus etiam & ordinamus, quòd excommunicati a Canone propter violentam manuum injectionem in Clericum, cùm de hoc legitimè conſtiterit, per Parochiales Presbyteros ad mandatum Ordinariorum ſuorum, excommunicati publicè nuntientur, &c.*

XIV. Eamdem Proprii Sacerdotis notionem tradit Synodus Colonienſis a *Siffrido* Archiepiſcopo celebrata anno 1280. Cap. 8. *Præcipimus*, inquit, *ut omnes Sacerdotes Parochialium Eccleſiarum frequenter & diligenter ſubditos ſuos utriuſque ſexus admoneant, ut poſtquam ad annos diſcretionis pervenerint, omnia peccata ſua integrè, & ad minùs ſemel in anno, confiteantur Proprio Sacerdoti Parochiali, & injunctam eis Pœnitentiam ſtudeant adimplere, ſuſcipiendo ad minùs reverenter in Paſcha Euchariſtiæ Sacramentum: niſi conſilio Proprii Sacerdotis, ob aliquam cauſam rationabilem duxerint abſtinendum. Alioqui viventes ab Eccleſiæ ingreſſu arceantur; morientes Chriſtianâ careant ſepulturâ. Si quis autem Proprio Sacerdoti Parochiali ad minùs ſemel in anno plenè & integrè confeſſus non fuerit, præcipimus quòd Sacerdos in Paſcha ei Sacramentum minimè adminiſtret.*

Item Sacerdotes diligenter attendant, qui Parochiani eorum, ſaltem in anno ſemel ad Confeſſionem non veniant: & nomina illorum ad Nos, vel ad Officialem noſtrum, ſeu ad Ordinarium loci referant, ut debitè puniantur, ac ab ipſis Sacerdotibus notam negligentiæ requiramus.

Si quis tamen alieno Sacerdoti, vel alicui Religioſo, juſta de cauſa, voluerit confiteri, licentiam primò poſtulet & obtineat a Proprio Sacerdote: ita tamen quòd ſemel ad minùs in anno Proprio Sacerdoti plenè & integrè [ut dictum eſt] confiteatur.

XV. Concilium Provinciale Rothomagenſe in Eccleſia B. *Mariæ de Prato* juxta Rothomagum, celebratum anno 1299. Proprium Sacerdotem alium intelligit a Prælato ſive Epiſcopo, qui certos caſus ſibi reſervat. Sic enim habet Canone 6. *Animarum ſaluti conſulere, ac earum periculis obviare volentes, ſtatuimus quòd prælati FF. Prædicatoribus, aut Minoribus, aliiſve Religioſis quibuſlibet, poteſtatem abſolvendi ſubditos a peccatis ſuis de cætero non committant in caſibus, qui de Jure vel Conſuetudine reſervantur eiſdem, niſi certis perſonis & notis dumtaxat, quarum Prælati induſtriam duxerint eligendam in certis caſibus, qui in conceſſione vel commiſſione eis factâ ſpecialiter inſerantur: quodque ipſa commiſſio ad caſus, in quibus tenetur Catholicus quilibet confiteri ſemel in anno peccata ſua Proprio Sacerdoti, nullatenus extendatur, niſi ipſius Sacerdotis habita ſuper hoc voluntate.*

XVI. Diœceſanam Synodum Nemauſenſem anno 1284. a *Bertrando* Epiſcopo habitam, ſuperiùs omiſi, quæ titulo de Pœnitentia, Proprium Sacerdotem pariter intelligit Presbyterum Parochialem. *Statutum eſt*, inquit, *quòd omnes utriuſque ſexus Fideles, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, omnia peccata ſua ſolus confiteatur fideliter ſaltem in anno ſemel Proprio Sacerdoti .... Quod & de Clericis, ſcilicet quòd confiteantur Proprio Sacerdoti, in cujus Parochia commorantur. Si quis autem Clericus vel Laicus alieno Sacerdoti juſta de cauſa voluerit ſua peccata confiteri, licentiam*

tium præſens poſtulet & obtineat ab ipſo Sacerdote. Præcipientes diſtrictè ne aliquis Presbyter ſuper hoc requiſitus, præſumat alicui malitiosè licentiam ejuſmodi denegare. Quinque deinde caſus exponit, in quibus *ſine licentia Proprii Sacerdotis poteſt aliquis alieno Presbytero confiteri. Primus eſt, cùm Epiſcopus hoc alicui ſpecialiter deſignavit. Secundus, cùm quis peccat in aliena Parochia, & de illo peccato Sacerdoti illius Parochiæ confitetur. Tertius, ſi causâ domicilii ſe duxerit ad aliam Parochiam transferendum. Quartus eſt, cùm vagabundus circuït. Quintus, cùm imminet ſibi mortis periculum, & non poteſt habere Proprium Sacerdotem. Verùm quoniam periculoſum eſt valde manere in peccato, præcipimus quòd Parochiales Presbyteri frequenter moneant plebes ſuas, ut ad Confeſſionem veniant quàm citò poterunt poſt commiſſum peccatum.*

XVII. Synodus Lingonenſis anno 1452. a *Philippo* Epiſcopo habita, proprii Sacerdotis nomine in Canone *Omnis utriuſque ſexus*, Parochum a Patribus Lateranenſis Concilii deſignatum pariter docet, quamvis non ſolum, ut poſtea dicemus. *Mandamus*, inquit, *ſingulis Eccleſiarum Rectoribus, quòd ſingulis diebus Quadrageſimæ Dominicis habeant illud Statutum ſalutare ſuis Parochianis,* OMNIS UTRIUSQUE SEXUS, *in Concilio Generali editum, publicare & exponere, ſobriè tamen loquendo quod vult effectu: Quòd omnis utriuſque ſexus Fidelis ſemel in anno a ſuo Proprio Curato Sacerdote Pœnitentiam debet recipere, & Sacramentum Eucharìſtiæ ad minimum in Paſchate.*

XVIII. Idem intellexit Narbonenſe Concilium anno 1551. Canone 50. *Quia*, inquit, *omnibus Chriſtianis præceptum eſt, ut ſemel in anno Sacroſanctum Eucharìſtiæ Sacramentum percipiant, & Parocho ſua peccata confiteantur, voluit & decrevit Concilium, ut poſthac nemo audeat ſanctiſſimo die Paſchæ peccata ſua confiteri, aut ſanctiſſimum Eucharìſtiæ Sacramentum ab alio accipere, quàm ab eo ipſo Parocho, vel in ejus locum ſuffecto, niſi exoratâ a Parocho veniâ.*

XIX. Synodus Cameracenſis eodem anno celebrata, Tit. 4. de Pœnitentia, eamdem tradit Proprii Sacerdotis notionem. *Sacerdotes*, inquit, *moneant ſubditos ſuos, ut omnes a quatuordecim annis & ſupra, & præſertim in Quadrageſimali tempore, & ante Dominicam in Ramis Palmarum, ad Confeſſionem frequenter accedant, ſeu veniant, & ſaltem ſemel in anno confiteantur Proprio Sacerdoti, id eſt, Presbytero Parochiali: Qui ideo magis propriè Proprius dicitur Sacerdos, quia non ſolùm Confeſſiones audit & abſolvit; ſed etiam miniſtrat alia Eccleſiaſtica Sacramenta.*

XX. Eodem ſenſu proprii Sacerdotis nomen uſurpat Mediolanenſe Concilium a *S. Carolo Borromæo* anno 1565. celebratum, parte ſecunda, Tit. 6. *Innocentii III. Conſtitutionem*, inquit, *in Generali Concilio editam, quâ ſancitum eſt ut Fideles ſaltem ſemel in anno proprio Parocho peccata ſua confiteantur, inviolatè omnes ſervent.*

XXI. Remenſe Concilium anno 1583. celebratum, & a *Gregorio XIII.* confirmatum rogante *Ludovico* Cardinali *a Guiſia*, Remenſi Archiepiſcopo, eodem ſenſu proprium Sacerdotem accepit Cap. de Pœnitentia, §. 5. *Nemo*, inquit, *exiſtimet ſibi licere cuicumque volet Sacerdoti confiteri, ſed Proprio tantùm Parocho. Si quis autem alieno Sacerdoti voluerit juſta de cauſa ſua confiteri peccata, licentiam poſtulet & obtineat a Proprio Sacerdote, cùm aliter ipſe non poſſit illum abſolvere vel ligare.*

XXII. Concilium Aquenſe anno 1585. celebratum, eamdem tradit Proprii Sacerdotis notionem, quam *S. Carolus* in Concilio Mediolanenſi. *Innocentii III. Conſtitutionem in Generali Concilio editam, quâ ſancitum eſt ut Fideles ſaltem ſemel in anno Proprio Parocho peccata ſua confiteantur, inviolatè omnes ſervent.*

XXIII. Eodem ſenſu nomen iſtud uſurpavit Concilium Burdigalenſe anno 1624. celebratum, Canone 3. *Sæpiſſimè*, inquit, *Fideles ad Sacratiſſimæ Eucharìſtiæ ſumptionem cum omni devotione, & compunctis cordibus accedere peroptamus. Sed ne omittant tempore Paſchatis id in propria Parochia præſtare; ſacris Canonibus inſiſtentes, ſtatuimus eo tempore omnes Chriſti Fideles, tum ad Confeſſionem peccatorum proprio Parocho, aut alii de ejus licentia faciendam, tum ad Sacram Eucharìſtiam in eadem Eccleſia percipiendam teneri & obligari, nulloſque aliàs præcepto Eccleſiæ ſatisfeciſſe; ac proinde in eos, niſi reſipiſcant, ab Ordinario cenſuris agendum eſſe declaramus.*

XXIV. At quamvis Proprii Sacerdotis nomine in Concilio Lateranenſi Parochus deſignetur, Summus tamen Pontifex, Epiſcopi, & ab iis Delegati, ſive ab iis abſque ulla temporum aut locorum reſtrictione approbati non excluduntur. Unde qui apud ipſos peccata depoſuerunt, Canoni, *Omnis utriuſque ſexus*, ſatisfeciſſe ſunt cenſendi: quod ex ipſo Lateranenſi Concilio, ex Romanis Pontificibus qui poſt *Innocentium III.* Eccleſiam rexerunt, & ex celeberrimorum Theologorum placitis ita ſemper ab Eccleſia intellectum facilè probamus. Ab ipſo Lateranenſi Concilio ducamus exordium. Id Canone 10. præcipit, *Tam in Cathedralibus, quàm in aliis Conventualibus Eccleſiis viros idoneos ordinari, quos Epiſcopi poſſint Coadjutores & Cooperatores habere, non ſolùm in Prædicationis officio, verùm etiam in audiendis Confeſſionibus, & Pœnitentiis injungendis, ac cæteris, quæ ad ſalutem pertinent animarum. Si quis autem hoc neglexerit adimplere, diſtrictæ ſubjaceat ultioni.* In eo qui Coadjutores ad audiendas Confeſſiones & Pœnitentias injungendas in Cathedralibus & Conventualibus Eccleſiis inſtituere poteſt, reſidet Juriſdictio ſuperior eâ quæ Parochis convenit in hoc audiendarum Confeſſionum officio: cùm igitur Fidelium Confeſſiones audire poſſint Presbyteri alieni cum licentia Parochorum, modò ſint ab Epiſcopis approbati: idem poſſunt Summus Pontifex, & Epiſcopi, quovis tempore; & quos ipſi ad ſacrum iſtud munus obeundum deſtinaverint, & in Cathedralibus & Conventualibus Eccleſiis inſtituerint; quos denique abſque ulla temporum reſtrictione approbaverint. Quæ enim inferiori conceditur poteſtas, multò magis Superiori conceſſa intelligenda eſt. Exemplum eſto de poteſtate adminiſtrandi Extremæ-Unctionis Sacramentum, quam *Innocentius I.* Epiſcopis convenire colligit in Epiſtola ad *Decentium* Eugubinum Epiſcopum, quamvis Presbyterorum dumtaxat meminerit *S. Jacobus* iſtius Sacramenti divinam inſtitutionem promulgans his verbis: *Infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros Eccleſiæ, &c.* Quia nulla ratio permittit ut Epiſcopis conceſſum ambigatur, quod Presbyteris convenit. *Cæterùm*, inquit, *illud ſuperfluum videmus adjectum, ut de Epiſcopo ambigatur, quod Presbyteris licere non dubium eſt. Nam id circo de Presbyteris dictum eſt, quia Epiſcopi occupationibus aliis impediti, ad omnes languidos ire non poſſunt. Cæterùm ſi Epiſcopus aut poteſt, aut dignum ducit, aliquem a ſe viſitandum & benedicere, & tangere Chriſmate, ſine cunctatione poteſt.* Exemplum ſit alterum de Matrimonio, quod a *proprio contrahentium Parocho* celebrari debet, qui dicat, *Ego vos in Matrimonium conjungo, &c. vel aliis utatur verbis juxta receptam uniuſcujuſque Provinciæ ritum.* Nec tamen excluditur Epiſcopus, qui & ipſe Matrimonii benedictionem facere, & ad eam faciendam alii Sacerdoti licentiam concedere poteſt, ut ex Conci-

cilio Tridentino conſtat Seſſione 24. de Reformatione Matrimonii. Sic a pari, etſi nomine Proprii Sacerdotis, cui ſemel in anno facienda peccatorum Confeſſio eſt, intelligatur Parochus juxta Lateranenſe Concilium, non excluduntur tamen Summus Pontifex, & Epiſcopi, & ab iis Delegati, atque ad audiendas Confeſſiones abſque reſtrictione temporum approbati.

Accedit momentum alterum ex his verbis Canonis Lateranenſis petitum: *Si quis autem alieno Sacerdoti voluerit juſtâ de cauſâ ſua confiteri peccata, licentiam priùs poſtulet & obtineat a Proprio Sacerdote, cùm aliter ille ipſe ſolvere non poſſit, vel ligare.* Quis autem adeo deſipiat, ut dicat Summum Pontificem, Epiſcopos, eorum Pœnitentiarios, & Presbyteros quoſlibet, ſive Sæculares, ſive Regulares, ad Confeſſiones Fidelium audiendas abſque reſtrictione approbatos, non poſſe ipſos ligare vel ſolvere? Meridianâ igitur luce clarius eſt, Proprii Sacerdotis nomine in Concilii Lateranenſis Canone ita deſignari Parochum, ut Epiſcopus, Summus Pontifex & ab iis approbati, nequaquam excluſi cenſeantur. Incredibile ſanè eſt quòd prudentiſſimus ac doctiſſimus Pontifex *Innocentius III.* & Epiſcopi 480. qui ipſi in Concilio Judices aſſidebant, hac ſe auctoritate exuerint, Fidelium Confeſſiones quovis anni tempore per ſe audiendi, vel aliis hanc provinciam, invitis etiam Parochis, cùm ſubeſt cauſa, committendi.

XXV. Summam certè Rnmani Pontificis in toto orbe Chriſtiano, & Epiſcoporum in ſuis Diœceſibus poteſtatem, in Sacramenti Pœnitentiæ adminiſtratione, ſecundùm Canones, probat collata ipſis a Chriſto immediatè auctoritas ac Juriſdictio, quæ & in Parochos, & in Parochianos ipſorum extenditur; Summi quidem Pontificis in Parochos & Parochianos totius Eccleſiæ, cum plenitudine poteſtatis; Epiſcoporum verò in Parochos & Parochianos omnes ſuarum Diœceſeon. Idem probat graviorum quorumdam caſuum ipſis reſervata abſolutio, ex antiquo Eccleſiæ uſu. Nam quamdiu viguit Pœnitentiæ publicæ diſciplina, Reconciliatio Pœnitentium Epiſcopis reſervata fuit: eademque obſoleſcente, Summi Pontifices, & Epiſcopi Poteſtatem abſolvendi a gravioribus quibuſdam criminibus, extra mortis periculum, ſibi reſervarunt. Præterea Confeſſarios in urbibus & oppidis, ſinguliſque Archidiaconatibus, inſtituerunt, quibus ipſi Parochi, Decani Rurales, Presbyterique cœteri, peccata confiteri poſſent. Ita ſtatuit Oxonienſe Concilium a *Stephano* Cantuarienſi Archiepiſcopo anno 1225. celebratum, Canone 18. *Quoniam*, inquit, *nonnumquam ob defectum Confeſſorum, vel quia Decani Rurales & Perſonæ erubeſcunt fortè confiteri ſuo Prælato, certum imminet periculum animarum: volentes huic morbo mederi, ſtatuimus ut certi Confeſſores prudentes & diſcreti per ſingulos Archidiaconatus ab Epiſcopo loci conſtituantur, qui Confeſſiones audiant Decanorum Ruralium, Presbyterorum, & Perſonarum. In Cathedralibus autem Eccleſiis, ubi ſunt Canonici Seculares confiteantur ipſi Canonici Epiſcopo, vel Decano, vel certis Perſonis ad hoc per Epiſcopum, Decanum & Capitulum conſtitutis.*

Præcepta Antiqua *Petri de Collemedio* Archiepiſcopi Rothomagenſis, anno 1236. cresti, jubent *Ut Sacerdotes Archiepiſcopo, vel Pœnitentiariis ſuis, ſaltem ſemel in anno confiteantur.* Permittit autem Archiepiſcopus *quòd poſſint interim, quoties opus fuerit, etiam aliis Sacerdotibus confiteri.* Londinenſe Concilium anno 1237. celebratum, Canone 5. & Vvigornienſe anno 1240. Canone 17. idem ſtatuunt quod Oxonienſe. Synodus Diœceſana Pictavenſis anno 1280. celebrata, eamdem diſciplinam obſervari jubet in Pictavenſi Diœceſi, Cap. 4. cujus hæc ſunt verba: ,, Cùm cura & ſolicitudo totius Diœceſis nobis incumbere dignoſcatur, præcipimus quòd Abbates, Abbatiſſæ, Priores, & alii Prælati, qui pro ſuis Conventibus vel Capitulis, tam ſæcularibus quàm Regularibus immediatè nobis ſubiectis; Archipresbyteri, Decani, & Sacerdotes Curati, nobis vel Pœnitentiariis noſtris confiteantur, vel illis quos ſpecialiter dederimus Confeſſores: & inhibemus ne aliquis eos abſolvat, niſi ſuper hoc a Sede Apoſtolica, vel Legatis ejuſdem, vel a nobis habuerit poteſtatem. Item inhibemus ne Canonici in locis Collegiatis conſtituti, vel aliæ perſonæ in Conventualibus Eccleſiis, vel Congregationibus Eccleſiaſticis, Sæcularibus vel Regularibus non exemptis conſtitutæ, quibus non præeſt a nobis Superior curam habens ipſorum ſpecialiter animarum aliquem eligant Confeſſorem, nec ab eo recipiant Eccleſiaſtica Sacramenta, nec ei aliqui ſibi miniſtrent, vel ipſorum Confeſſiones audiant in foro Pœnitentiali abſolvendo, quibus hoc non fuerit ſpecialiter a nobis injunctum; vel quibus ab Epiſcopo Pictavenſi cura ipſarum commiſſa non fuerit animarum.

Concilium Provinciæ Cantuarienſis apud *Lambeth* celebratum a *Joanne de Peckam* Archiepiſcopo Cantuarienſi ex Ordine FF. Minorum aſſumpto, anno 1282. Cap. 7. eos coërcet ,, Qui prætextu quorumdam Privilegiorum Generalium a Sede Apoſtolica obtentorum, ſpretâ contra intentionem Apoſtolicam Pontificali auctoritate, ipſorum Pontificum irrequiſito beneplacito & aſſenſu, ingerunt ſe ſubditorum eorum Confeſſionibus audiendis: *Prohibetque* ſub pœna excommunicationis, ne quis de cætero abſque Epiſcopi licentia expreſſa, vel probabiliter præſumpta, Confeſſiones ſuorum audiat ſubditorum, niſi in audiendis Confeſſionibus a Juriſdictione ordinaria Diœceſana, & Metropolitica, expreſſo tenore ſui Privilegii ſit exemptus. Et ſi qui contrarium fecerint, procedatur contra eos, ſicut contra temerarios Privilegiorum abuſores. *Cap. 9. Jubet obſervari quod* a Sanctis Patribus jampridem fuit ordinatum, ut in quolibet Decanatu unus ſit Rector aut Vicarius literaturæ ſufficientis, gratiæ, famæque laudabilis, ad Confeſſionem Rectorum, Vicariorum, aliorumque Sacerdotum, ac Miniſtrorum Eccleſiæ audiendam jungendaſque Pœnitentias. *Quod minimè tamen prohibeat* ,, quin poſſint, ſi voluerint, ad alios communes Pœnitentiarios convolare.

Synodus Exonienſis Diœceſana anno 1287. habita, Cap. 5. de Pœnitentia idem ſtatuit: ,, Locorum, *inquit*, Archidiaconi, qui de Sacerdotum prudentia & moribus pleniorem habent notitiam, de quolibet Decanatu unum vel duos eligant Confeſſores, quos ad hæc ſcientiâ & meritis crediderint magis idoneos; qui vice noſtrâ, Decanorum Ruralium, Rectorum, Vicariorum, & Parochialium Sacerdotum audiant Confeſſiones: Pœnitentiarii noſtri Generalis auctoritate in omnibus ſalvâ, ad cujus arbitrium in dubiis & gravioribus recurratur, niſi fortè talis emergat articulus qui nobis inconſultis nequeat expediri.

Synodus Diœceſana Bajocenſis anno 1300. celebrata Cap. 108. ejuſdem obſervationem diſciplinæ curat: ,, Diſtrictè, *inquit*, præcipimus, quòd quilibet Sacerdos maximè curam animarum habens, Capellanus, ſeu Vicarius Perpe-

Digitized by Google

„ petuus, vel temporalis, nobis vel Pœnitentiariis noſtris, ſaltem ſemel in anoo ſua fideliter confiteatur peccata: Cùm ab alieno Sacerdote, qui curam animarom non habet, abſolvi non poſſiot; & Confeſſio alii ſacta quàm ſuo Prælato, nullius noſcator eſſe momenti. In neceſſitate tamen aliis literatis Sacerdotibus poterunt confiteri: ſed propter hoc noo omittant, quin ad Nos vel Pœnitentiatios ooſtros veniant ſaltem ſemel in anno.

Nicoſienſis Eccleſiæ Conſtitutiones Cap. xx. pœnę idem ſanciunt. „ Volnmus etiam ut omnes Clerici tam Civitatis quàm Dirœceſis Nicoſienſis, exceptis Perſonis, Canonieis, & aliis Clericis Majoris Eccleſiæ, Confeſſori uni vel pluribus quos ad hoc deputabimus, ſua confiteantur peccata, & ut cura diligens adhibeator circa illos, qui ſaltem ſemel in anno ſua neglexerint confiteri peccata, & ot circa eos ſervetur pœna Conſtitutionis prædictæ, OMNIS UTRIUSQUE SEXUS.

Gaillelmus, Pariſienſis Epiſcopus, in Additionibos ad Conſtitutiones *Galonis*, Cap. 6. & 7. Præcipit *Sacerdotibus* ot *bis in anno ad minùs, videlicet in Adventu Domini & in Quadrageſima, peccata ſua confiteantur Confeſſoribus per ſingulos Decanatus conſtitutis*. Utque *Confeſſores nomina confitentium ſcribant, & ad Epiſcopum ad Synodum deferant*. Ne quis verò hunc morem adeo recentem putet, hunc in Eccleſia Metenſi octavo ſæculo inſtitutum a *S. Chrodegango* videre eſt, qoi illius Sacris præfuit ab anno 744. ad annum 767. Is enim Cap. 14. Regulæ quam Clero ſuo præſcripſit, de Confeſſione ita ſtatuit. „ De Confeſſione conſtituimus, ut in anno vel binas vices Clerus noſter Confeſſiones ſuas ad Epiſcopum ſuum purè ſaciat; unâ vice initio Quadrageſimæ ante Paſcha; aliâ vice a medio menſe Auguſto uſque ad Kalendas Novembris. Inter bos dies, cùm Epiſcopi licentiam habuerit, & cui neceſſe fuerit, alio tempore ſuam Confeſſionem ad Epiſcopum, vel alium Sacerdotem, cui Epiſcopus decreverit facere, quandocumque voluerit, & opos habet, faciat. Et ſi ullus de Clero, quod abſit, quando ſuam Confeſſionem ſuo Epiſcopo facit, ſic repletus ſit ſpiritu diabolico, quòd auſus ſit de ſuis peccatis aliqua ſuum Epiſcopum celare; & vadit quaſi per alios Sacerdotes ſuas Confeſſiones donando, & vult ſuum Epiſcopum abſcoodere ſcelera ſua, quia timet ut removeat eum Epiſcopos de gradu, & ſi adhuc in grado oon eſt, non accedat ad gradum; vel a Corporo Domini removeat eum, aut illa vitia debeat perſequi; Si Epiſcopus hoc per quodlibet ingeoium inveſtigare potuerit, & approbatom ei fuerit, corporalom diſciplinam, vel carcerem patiatur; vel aliud quod Epiſcopo viſum fuerit, juxta modum culpæ, ut alii meiom habeant, & in tale ſcelus non cadant; Quia nimis improbus eſt qui ante Dei oculos peccat, & homini confiteri erubeſcit, ubi, Deo miſerante, de ipſo peccato debet accipere conſilium ſanitatis.

XXVI. Proprii Sacerdotis nomine io Lateranonſi Canone ita deſignari Parochum, ot Summus Pontifex, Epiſcopi, eorum Pœnitentiarii, & quivis Sacerdotes cùm Sæculares, tom Regulares abſque reſtrictione ad audiendas Confeſſiones approbati, nequaquam excludaotur, nec incurrant pœnas Caoonis qui apud ipſos peccata ſemel io anno depoſuerint, immo ſatisfaciant Eccleſiæ præcepto; ex Pontificiis Conſtitutionibus & Conciliis compertum eſt. A *Gregorio IX.* ad noſtra uſque tempora, quæ hoc argumentum ſpectant, ſingula ſtrictim percenſeo. *Gregorius IX.* anno 1227. Fratribus Prædicatoribus Privilegium conceſſit audiendi Confeſſiones Fideliom, juſſitque Prælatis ut eos ad id muous obeundum benignè ſoſciperent. Canonis Lateranenſis non meminit, nec tempos Quadrageſimale, Paſchale, aut aliud quodvis excipit. *Quoniam*, inquit, *abundavit iniquitas & refriguit charitas plurimorum, ecce Ordinem dilectorum filiorum FF. Prædicatorum Dominus ſuſcitavit, qui non quæ ſua ſunt, ſed quæ ſunt Chriſti quærentes, tam contra profligandas hæreſes, quàm contra peſtes alias mortiferas extirpandas ſe dedicaverunt evangelizationi verbi Dei, in abjectione voluntariæ paupertatis: Nos igitur eorum ſanctum propoſitum, & neceſſarium miniſterium favore benevolo proſequentes, univerſitati veſtræ ipſos affectuoſè duximus commendandos: Charitatem veſtram rogantes & exorantes in Domino, ac per Apoſtolica vobis Scripta mandantes, ut dilectos filios Fratres Ordinis memorati pro reverentia divina ad officium prædicandi, ad quod deputati ſunt, recipientes benignè, ac populos vobis commiſſos, ut ex ore ipſorum verbi Dei ſemen devotè ſuſcipiant, & confiteantur iiſdem, cum ipſis auctoritate noſtra liceat Confeſſiones audire, ac Pœnitentias injungere*. Diploma datum eſt Anagniæ 3. Kalendas Octobris. Moleſtias a nonnullis Rectoribus Eccleſiarum in Anglia paſſi ſunt Prædicatores noſtri, impedientibus ne Privilegio in commodum ſpirituale Fidelium conceſſo uterentur. Quocirca *Innocentius IV.* Diplomate dato Laterani, 16. Calendas Junii, anno 1244. quod incipit, *Quia nonnulli*, Wigornenſi, & Norvvicenſi Epiſcopis in mandatis dedit, ut *memoratis Fratribus contra perverſorum audaciam efficaciter favoris præſidio aſſiſtentes, non permittant ipſos contra Indulta Privilegiorum Apoſtolicæ Sedis ab aliquibus indebitè moleſtari, moleſtatores ejuſmodi per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione poſtpoſitâ, compeſcendo*.

Matthæus Pariſius, Scriptor maledicentiſſimus, narrat eo anno FF. Prædicatores Privilegia ſua oſtentaſſe, in Presbyterorum Sæcularium captum & mores inſultaſſe, Confeſſiones iis factas vituperaſſe, effeciſſe ut Fideles, Nobiles præſertim & Nobilium oxores, ſpretis propriis Sacerdotibus, & Prælatis, apud ipſos peccata deponerent. Archidiaconum Eccleſiæ S. *Albani* ipſis oppoſuiſſe Canonem, *Omnis utriuſque ſexus*. At *Pariſium* Ordinis præcipuè Dominicani æmulum, in ejus Profeſſores, occaſione contentionis de ipſorum Privilegiis in Anglia exortæ, fuiſſe impotenter debacchatum, nemo non conjiciet, qui ejus ingenium noverit, & cum ejus relatione, ſeu potiùs declamatione comparaverit ea quæ poſt annos 43. Diœceſana Synodus Exonienſis Cap. 5. ſanxit his verbis: *Quia de rebus tranſitoriis nihil ſupereſt quod animarum ſaluti debeat anteponi: Præcipimus quòd cùm FF. Prædicatores & Minores, tam in Quadrageſima, quàm extra, cùm tranſitum fecerint per Parochias, Confeſſiones Fidelium liberè audiant, & Pœnitentias injungant: Qui, ſi voluerint confiteri, Proprii Sacerdotis licentiâ requiſitâ, & Eccleſiæ Parochiali oblationibus conſuetis & debitis priùs ſolutis: Et ſi Sedes Apoſtolica eis ampliùs indulſerit, vel induxerit indulgendum, hoc ab omnibus obſervetur. Et quoniam ipſorum Fratrum prædicatio & ſancta converſatio in Eccleſia Dei produxiſſe fructum non modicum dignoſcitur: ubicumque per noſtram Diœceſim tranſitum fecerint per Parochias, honorificè admittantur, procurentur honeſtè*.

FF. Prædicantorum & Minorum commendatio.

XXVII. *Alexander IV.* Diplomate dato Anagniæ 12. Calendas Novembris anno 1256. quod incipit, *Non ſine multa*, inter alias *Guillelmi de Sancto Amore*, & quorumdam aliorum Doctorum Pariſienſis Academiæ propoſitiones, hanc da-

mnat

nat, & publicè ab ipſis revocari jubet: *Quòd FF. Prædicatores & Minores de licentia vel commiſſione Romani Pontificis, ſeu Diœceſanorum Epiſcoporum, Prædicationis exercere officium, & Confeſſiones audire liberè non valebunt, tamquam per hoc Sacerdotalibus Parochialibus præjudicium inferretur.* Ambos Ordines velut *Duo magna luminaria in Eccleſia Dei lucere* Pontifex prædicat, ab ipſorum Fratribus *Sanctæ Doctrinæ lumen diffundi, per orbem Chriſtianum ardenter & efficaciter prædicari, ac recta & ſana conſilia, & exempla ſalutaria præberi.* Denique declarat quòd *De licentia vel conceſſione aut commiſſione Romani Pontificis, ſeu Legatorum ejus, vel Ordinariorum locorum, licitè poſſint prædicare populis, & Confeſſiones audire, ac Pœnitentias injungere ſalutares.*

Anno ſequenti idem Pontifex miſit ad Pariſienſem Epiſcopum quarumdam Propoſitionum Indiculum, a ſelectis Cardinalibus conſcriptum, quas *Odo Duacenſis*, & *Chriſtianus* Bellovacenſis Canonicus, Pariſiis e ſacro ſuggeſtu pronuntiare deberent. Quarum una hæc erat: *Summus Pontifex poteſt Prædicatores & Confeſſores mittere ubique per mundum, juxta ſuæ beneplacitum voluntatis, ſine conſenſu inferiorum Prælatorum quorumcumque, ſeu Sacerdotum Parochialium.* Altera: *Archiepiſcopi, & Epiſcopi in ſuis Diœceſibus licentiam dare poſſunt prædicandi, & Confeſſiones audiendi, ſine conſenſu Inferiorum Sacerdotum, vel Rectorum Eccleſiarum, cùm viderint expedire.* Tertia: *Prædicatores & Confeſſores ſic miſſi, poſſunt liberè prædicare, & licitè Confeſſiones audire, & abſolvere Pœnitentes.*

XXVIII. Anno Chriſti 1265. *Clemens IV.* idem declarat in Literis ad Generalem Miniſtrum & Fratres univerſos Ordinis Minorum, * quæ incipiunt his verbis, *Quidam temerè*; in quibus hæc obſervanda: *Deliberatione præviâ declaramus, quòd ſi vobis detur licentia, committatur, ſeu concedatur a Legato prædictæ Sedis, aut Ordinariis locorum [nedum a Romano Pontifice, de quo proculdubio eſſet erroneum dubitare an in omnes, ſine alicujus conſenſu, immo invitis quibuſlibet hujuſmodi poſſit concedere poteſtatem] populis Legatis & Ordinariis ſubjectis eiſdem liberè prædicare poteſtis, audire Confeſſiones, abſolvere vobis confitentes, ac Pœnitentias vobis confitentibus injungere ſalutares, aliorum inferiorum Prælatorum & Rectorum Eccleſiarum, ac Sacerdotum Parochialium aſſenſu nullatenus requiſito; illis caſibus exceptis, qui de jure, conſuetudine, ſeu retentione ab eis ſpecialiter facta, Sedi, Legatis, & Ordinariis prædictis ſpecialiter relinquuntur; ad quos non licet vos manus extendere, niſi vobis ſpecialiter committatur.*

Ejuſdem exempli Literas ad Magiſtrum & FF. Ord. Præd. datas, conſtat ex Concilio Bituricenſi eas ſub hac inſcriptione recenſente.

Horum verborum ſenſum non eſt aſſecutus *Joannes Launoius*, cùm ita ex illis colligit: *Clemens*
„ *IV.* caſus quoſdam excipit, qui jure & con-
„ ſuetudine caventur, ad quos ne Fratres ma-
„ nus extendant, acriter prohibet. Caſus autem
„ præcipuus qui Jure cavetur, Lateranenſi Con-
„ cilio adſcribendus eſt. Nam caſus dumtaxat
Sedi Apoſtolicæ vel ejus Legatis, & Epiſcopis, a Jure, conſuetudine, ſeu retentione reſervatos excipit Pontifex. Confeſſionem igitur annuam exceptam non vult, ſi Pœnitens in nullos hujuſmodi caſus inciderit. Præterea ab his etiam caſibus Fratres abſolvere poſſe declarat, ſi eis ſpecialiter committatur: ergo etiamſi annuam Confeſſionem a *Clemente IV.* exceptam *Launoio* daremus, Fideles eas defungi poſſent apud Fratres, quibus Summus Pontifex vel ejus Legati, & Epiſcopi, munus audiendarum Confeſſionum per totum annum, ſpecialiter, & abſque reſtrictione commiſiſſent.

Launoius emendatur.

XXIX. Claromontana Synodus Diœceſana, quam *Guido* Epiſcopus anno 1263. celebravit, adæquatum hujus nominis *Proprius Sacerdos*, ſignificatum exponit. *Proprium autem Sacerdotem dicimus duobus modis* (inquit) *ex officio, utpote Papam, Epiſcopum, Curatos: vel ex commiſſione, ſicut FF. Prædicatores, & Minores, & quibus Epiſcopus commiſerit vices ſuas.*

XXX. Concilium Bituricenſe, anno 1286. celebratum, Canone 14. ſub pœna excommunicationis præcipit univerſis Eccleſiarum *Capellanis Curatis*, ut apud ſe habeant, diligenter intelligant, & populo exponant Conſtitutionem *Innocentii III.* editam in Concilio Generali; quæ incipit, *Omnis utriuſque ſexus*: Conſtitutionem *Clementis III.* quæ dirigitur FF. Prædicatoribus, & incipit; *Quidam temerè ſentientes*; & Conſtitutionem *Martini IV.* quæ dirigitur FF. Minoribus, quæ incipit; *Ad fructus uberes*; tum Conſtitutiones illas recenſens, planè ſignificat Religioſis iſtorum Ordinum Sacerdotibus licere, non obſtante Conſtitutione *Omnis utriuſque ſexus*, audire Fidelium Confeſſiones, ſi a Romano Pontifice & Epiſcopis fuerint ad id munus deſtinati, *Sacerdotum Parochialium aſſenſu nullatenus requiſito.* Obſervandum porro eſt, clauſulam illam de Confeſſione nihilominus *Presbyteris Parochialibus* ſemel in anno facienda, non haberi in *Martini IV.* Conſtitutione, prout a Concilio Bituricenſi refertur: quod argumento eſt vel *Martinum IV.* clauſulam illam Diplomati ſuo non inſeruiſſe, vel Concilii Bituricenſis Patres exiſtimaſſe, illâ lege non teneri, ſecundùm iſtius Pontificis mentem, qui Religioſis ex FF. Mendicantium Sodalitiis Sacerdotibus, ab Epiſcopis approbatis, & Sedis Apoſtolicæ Privilegio munitis, confeſſi eſſent.

Ciceſtrenſis in Anglia Synodus anno 1289. celebrata, Cap. 20. ſtatuit ut nullus Presbyterorum alienum Parochianum ad Confeſſionem, vel Communionem Corporis Chriſti, præſumat admittere, *Sine licentia Proprii Sacerdotis, niſi Privilegio audiendi Confeſſiones a Summo Pontifice ſit munitus.*

XXXI. *Bonifacius VIII.* in Decretali, *Super Cathedram*, quæ habetur libro 3. Extravagantium Communium, tit. *De Sepulturis*, ſtatuit ut in ſingulis civitatibus, & Diœceſibus, in quibus FF. Prædicatores & Minores Conventus habent, vel in civitatibus & Diœceſibus locis ipſis vicinis, in quibus loca hujuſmodi non habentur, Magiſtri, Priores Provinciales Prædicatorum, aut eorum Vicarii; & Generales Miniſtri & Cuſtodes Minorum, ad præſentiam Prælatorum ſe conferant, per ſe, vel per Fratres, quos ad hoc idoneos putaverint, humiliter petituri, ut Fratres qui ad hoc electi fuerint, in eorum Civitatibus & Diœceſibus Confeſſiones ſubditorum ſuorum, confiteri ſibi volentium, audire liberè valeant, & hujuſmodi confitentibus Pœnitentias imponere ſalutares, atque eiſdem abſolutionis beneficium impendere, de licentia, gratia, & beneplacito eorumdem. Et ſi Prælati petitam licentiam Confeſſionum hujuſmodi audiendarum conceſſerint, illam cum gratiarum actione accipiant, & perſonæ ſic electæ commiſſum ſibi officium exequantur. Quòd ſi fortè dicti Prælati quemdam ex Fratribus præſentatis eiſdem ad hujuſmodi officium nolint admittere, loco illius alter ipſis præſentetur. Si verò iidem Prælati Fratribus ad Confeſſiones audiendas electis hujuſmodi exhibere licentiam recuſarint, *Ipſis, ut Confeſſiones ſibi confiteri volentium liberè licitèque audire valeant, & eiſdem Pœnitentias imponere ſalutares, atque eiſdem beneficium abſolutionis impertiri*, concedit Pontifex, *de plenitudine Apoſtolicæ Poteſtatis. Per hujuſmodi autem conceſſionem*, inquit, *nequaquam intendimus perſonis, ſeu Fratribus ipſis ad id taliter deputatis*

po-

poteſtatem in hoc impendere ampliorem, quàm in eo Curatis vel Parochialibus Sacerdotibus est a Jure conceſſa, niſi forſan eis Eccleſiarum Prælati uberiorem in hac parte gratiam ducerent faciendam. Æqualem poteſtatem ex Apoſtolico Privilegio Fratribus ad audiendas Cooſeſſiones deputatis facit *Bonifacius VIII.* illi quæ Parochis a Jure conceſſa eſt, non ampliorem: ſicut ergo Parochis ſemel in anno conſeſſi, Lateranenſis Concilii Canoni de Confeſſione facienda Proprio Sacerdoti ſatisfaciunt: ita qui Fratribus poteſtatem a Sede Apoſtolica habentibus, & Epiſcopis præſentatis, peccata ſemel in anno ſunt confeſſi, Conſtitutioni, *Omnis utriuſque ſexus*, cenſendi ſunt ſatisfeciſſe, ſecundùm *Bonifacii VIII.* declarationem. Cœterùm uberiorem ipſi gratiam Epiſcopi impartiri poſſent, concedendo nimirum facultatem abſolvendi a caſibus ſibi reſervatis, quæ poteſtas Curatis a Jure minimè conceſſa eſt. Hic genuinus Bonifacianæ Conſtitutionis ſenſus.

XXXII. Synodus Exonienſis Diœceſana, Cap. 5. ſtatuit ut Prælati Eccleſiarum, quibus animarum Cura incumbit, moneant Parochianos ſuos, & crebris Prædicationibus inducant, ut quilibet eorum ter in anno, ſcilicet ante Natale Domini, Paſcha & Pentecoſten, vel ad minùs in Quadrageſima, in ipſius initio, confiteantur peccata ſua integrè *Proprio Sacerdoti, vel alteri de ipſius licentia.* Quæ *petita, & aſſignata rationabili cauſâ, non denegetur: alioqui Pœnitentes fruſtra ſe detegerent alieno, cum ipſe abſque licentia eos abſolvere non poſſit, vel ligare, niſi de mandato Superioris.* Cùm itaque Pontifex & Epiſcopi, licentiam alienis Sacerdotibus, ſive ſæcularibus, ſive Regularibus concedunt Confeſſiones quovis tempore audiendi, illi abſolvere poſſunt vel ligare, & qui apud ipſos Exomologeſim peccatorum ſemel in anno fecere, Canoni *Omnis utriuſque ſexus*, paruiſſe cenſendi ſunt.

XXXIII. *Benedictus XI.* qui *Bonifacio VIII.* proximè ſucceſſit, Conſtitutionem edidit anno 1304. quæ incipit, *Inter cunctas*, quæ habetur lib. 5. Extravagantium Communium, titulo *de Privilegiis*, quâ ſtatuit ut FF. Prædicatores & Minores ad audiendas Confeſſiones a Superioribus ſuis electi, *liberè, Auctoritate Apoſtolica abſque licentiâ Diœceſanorum, & aliorum Prælatorum inferiorum exemptorum, quibus ſubſunt, qui ad confitendum accedunt, audiant eis peccata ſua confiteri volentes, ipſiſque Pœnitentias ſalutares injungant intra ſibi deſignatos terminos ad hujuſmodi officium exercendum.* Irritas & inanes declarat excommunicationes, aliaſque Sententias à Prælatis latas contra eos qui hanc ſequuntur diſciplinam: Declarat inſuper Confeſſos Fratribus non teneri ad confitendum iterum *Sacerdotibus Propriis* peccata quæ apud ipſos depoſuerunt, & a quibus ſunt abſoluti Pœnitentes: *non obſtante Conſtitutione Generalis Concilii, qua ſano intellectu* [*Ne ſequatur abſurdum, quòd per Pœnitentiam dimiſſa peccata quis confiteri debeat, & quòd liberatus debitor adhuc ad ſolvendum remaneat obligatus*] *intelligenda eſt* [*ut ex ea patet*] *de illis qui peccata confiteri aliis neglexerunt.* Tertiò, quòd Sacerdotes ipſis ita confeſſis & abſolutis Euchariſtiæ & Extremæ Unctionis Sacramenta miniſtrare teneantur. Quartò, ſtandum ſimplici verbo illius, qui Sacramenta illa poſtulat, & ſe Fratribus confeſſum aſſerit, niſi ſit excommunicatus, aut notoriè peccator. Quintò, ut debitus Epiſcopis ſervetur honos, præcipit ut Priores Provinciales Prædicatorum, & Miniſtri Minorum per ſe vel alios, verbo, vel ſcripto, eis ſignificent ſe Fratres ad munus hujuſmodi Confeſſionum audiendarum elegiſſe, & nominando, aut coram ipſis ſiſtendo eos, vel illorum numerum exprimendo, petant humiliter a Diœceſanis eiſdem, ut iidem electi Fratres, ipſorum beneplacito & licentia in eorum civitatibus & Diœceſibus ſacrum illud munus obire poſſint. Sextò, ſtatuit ut ſi hanc licentiam denegent, vel intra triduum non concedant, *iidem Fratres nihilominus Auctoritate eadem hujuſmodi officium exequantur.* Septimò, datam licentiam non vult per Diœceſanorum obitum terminari. Octavò, non intendit ut Fratres, qui ad hoc eligentur Miniſterium, *Plus habeant in audiendis Confeſſionibus, & Pœnitentiis injungendis, quàm Parochiales Sacerdotes noſcuntur habere.* Nonò, jubet ut Fratres ſuadeant Fidelibus qui apud ſe peccata depoſuerunt, *ut ſuis Sacerdotibus ſaltem ſemel in anno confiteantur, aſſerendo id ad animarum profectum procul dubio pertinere:* Quia *licèt de neceſſitate non ſit iterum eadem confiteri peccata: tamen propter erubeſcentiam, quæ magna eſt Pœnitentiæ pars, ut eorumdem peccatorum iteretur Confeſſio, ſalubre eſt.* Ita *Bonifacii VIII.* Conſtitutionem, quæ incipit, *Super Cathedram*, revocavit *Benedictus V.*

XXXIV. Verùm ut incertæ ſunt hominum providentiæ, *Benedicti XI.* Conſtitutio nedum pacis ab Auctore ipſius ſperatæ fructum non attulit, quinimo diſcordiæ, pro qua ſedanda edita fuerat, fomentum miniſtravit; quamobrem ipſam reſcidit *Clemens V.* in Concilio Viennenſi, & Bonifacianam, quæ incipit his verbis, SUPER CATHEDRAM, *Sacro inſtante & approbante Concilio* innovavit, ut videre eſt in Clementina, *Dudum*, Tit. *De Sepulturis.* Viennenſe autem Concilium ſeptennio poſt datam *Benedicti XI.* Conſtitutionem celebratum eſt.

XXXV. Anno 1321. *Joannes XXII.* Conſtitutionem edidit contra errores *Joannis de Polliaco*, Doctoris Pariſienſis, quæ incipit, *Vas electionis*, & habetur lib. 5. Extravagantium Communium, tit. *De Hæreticis.* Aſſerebat Magiſter *Joannes de Poliaco* I. *Quòd confeſſi Fratribus habentibus licentiam generalem audiendi Confeſſiones, teneantur eadem peccata, quæ confeſſi fuerant, iterum confiteri Proprio Sacerdoti.* II. *Quòd ſtante* Omnis utriuſque ſexus *Edicto in Concilio Generali, Romanus Pontifex non poſſit facere quòd Parochiani non teneantur peccata ſua ſemel in anno Proprio Sacerdoti confiteri, quem dicebat eſſe Parochialem Curatum: Immo nec Deus poſſet hoc facere, quia* [*ut dicebat*] *implicat contradictionem.* III. *Quòd Papa non poteſt dare poteſtatem generalem audiendi Confeſſiones, immo nec Deus, quin confeſſus habenti licentiam teneatur eadem confiteri Proprio Sacerdoti.* Has Propoſitiones Avenione in Conſiſtorio revocavit, rationibus objectis victus, quibus reſpondere non ootoit. Summus verò Pontifex Articulos Magiſtri *Joannis de Polliaco* damnavit tamquam *falſos, & erroneos, & a doctrina Sacra devios; doctrinam contrariam veram & Catholicam* aſſerens, ſcilicet *Quòd illi qui prædictis Fratribus confitentur, non magis teneantur eadem peccata confiteri iterum, quàm ſi ea aliàs confeſſi fuiſſent eorum Proprio Sacerdoti, juxta Concilium Generale.*

XXXVI. Concilium Palentinum anno 1322. celebratum, Canone 27. univerſis Eccleſiarum Rectoribus præcipit, ut Conſtitutionem quæ incipit, *Omnis utriuſque ſexus*, ſingulis Dominicis diebus a Septuageſima ſaltem uſque ad Paſcha, in ſuis Eccleſiis publicent, & in aliis locis ubi hoc viderint expedire. Quod huicce Conſtitutioni occaſionem dedit malum, ſcilicet Parochiarum confuſio, nonnullis adhuc in locis perſeverabat: Parochianos alienos Curati ad ſe trahebant, avaritiæ impulſu, ut eorum augerentur decimæ. Illis enim Eccleſiis decimas ſolvebant, in quibus Euchariſtiam

in

in Paſchate ſuſceperant. Hunc abuſum emendare curavit *Guillelmus* Sabinenſis Epiſcopus Cardinalis, Sedis Apoſtolicæ in Hiſpania Legatus, in Palentina Synodo Canone 10. *Parochiarum diviſio*, inquit, *a SS. Patribus inſtituta, certitudinem Parochianorum, & decimarum debitam ſolutionem induxit. Cùm verò libertas mutandi Parochiam per abuſum qui in quibuſdam partibus inolevit, Parochianis indifferenter conceditur, Parochianis ipſis ſubtrahendi decimas præſtatur occaſio, & Eccleſiis injuria in decimarum, primitiarum, oblationum, & aliorum ſuorum ſubtractione damnabili irrogatur. Sed quia in pleriſque locis noſtræ Legationis, talis [ut accepimus] inolevit abuſus, quòd ſi Parochianus unius Eccleſiæ, die Reſurrectionis, ſeu alio ſolemni, in alia Parochia Sacram Communionem accipiat; vel quia alterius Eccleſiæ Parochianum velle ſe eſſe aſſerat, extunc, quoad decimas reales & perſonales, & alia Jura Parochialia, Parochianus illius in qua communicaverit, vel Parochianum ſe velle eſſe dixerit, cenſeatur: Volentes abuſus prædictos Juris remediis extirpare, ſtatuimus ut in civitatibus, caſtris, municipiis, in quibus Parochiæ limitatæ non ſunt, per Epiſcopos, vel alios prudentes viros, quibus hoc Epiſcopi commiſerint, infra annum a die publicationis Conſtitutionis hujuſmodi, per certos terminos limitentur. Poſtquam verò ſic Parochiæ fuerint limitatæ, nec Parochianis de una Parochia modis præmiſſis ad aliam ſe mutare, nec alteri Parochiali Rectori ipſos ſic recipere liceat: alioquin & ſic ſe transferens, & recipiens, Sententiam Excommunicationis incurrant: Et nihilominus prima Eccleſia decimis & aliis obventionibus ſibi debitis non privetur.* Legatus Apoſtolicus, & Palentini Concilii Patres, hoc malum corrigendum eſſe cenſuerunt, promovendo executionem Canonis, *Omnis utriuſque ſexus*; qui conſtitutis Parochiarum finibus, ad ſimile malum avertendum conditus ab *Innocentio III.* & Lateranenſi Concilio fuerat, ne Curati alienos Parochianos ſuis Eccleſiis alligarent.

XXXVII. Concilium Cantuarienſis Provinciæ apud *Lambeth* celebratum anno 1330. Canone 2. ſtatuit, ut *Nullus Sacerdos alterius Parochianum recipiat ad Pœnitentiam, niſi de licentia ſui Presbyteri, vel Epiſcopi.*

XXXVIII. Concilium Rothomagenſe anno 1335.
Can. 11. & 12. a *Petro* Archiepiſcopo & ejus Suffraganeis celebratum, Viris Religioſis id unum probibet, ne a caſibus Sedi Apoſtolicæ, & Diœceſanis ſpecialiter reſervatis abſolvant, *præterquam in caſibus a Jure permiſſis, vel per Privilegia eiſdem conceſſa. Et ſi qui Religioſi vel Sæculares aſſerant ſibi poteſtatem in dictis caſibus per Diœceſanum fuiſſe conceſſam: de ipſa, antequam ea utantur in aliqua Parochia, teneantur Curato illius Parochiæ per literas poteſtatem hujuſmodi continentes, facere promptam fidem. Cæterùm eoſdem Parochialium Eccleſiarum Rectores, aliaſque Perſonas Eccleſiaſticas* exhortatur in Domino, ut *FF. Prædicatores, Minores, & aliorum Mendicantium Ordinum, cùm ad eorum loca acceſſerint, ipſis ſe exibeant favorabiles & benignos.*

XXXIX. Concilium Toletanum anno 1339. celebratum, Canone 5. Conſtitutionem, *Omnis utriuſque ſexus*, a ſingulis Eccleſiarum Rectoribus, & eorum Vicariis obſervari jubet ſub pœna excommunicationis: & ut *Quilibet eorum in ſua Parochia nomina ſuorum Parochianorum, qui ad annos diſcretionis pervenerint, annuatim in ſcriptis redigat: & illos qui ſibi vel alteri poteſtatem habenti, de quo conſtet ei, confeſſi fuerint, conſignet, eoſque ad recipiendum Euchariſtiam excitet, &c.* Itaque ſecundùm Toletani Concilii Patres, Canoni, *Omnis utriuſque ſexus*, ſatisfacit, qui Parocho ſemel in anno confitetur, vel alteri poteſtatem habenti a Summo Pontifice & Epiſcopo. Quis enim ita delirabit, ut dicat eum qui Romano Pontifici, Epiſcopo ſuo, eorum Pœnitentiariis, vel aliis ab ipſis approbatis confiteretur, non confiteri alicui poteſtatem habenti?

XL. Concilium Biterrenſe anno 1351. a *Petro* Narbonenſi Archiepiſcopo, & Suffraganeis celebratum, Canonem, *Omnis utriuſque ſexus*, quoad Communionem Paſchalem in Propria Parochia, & a Proprio Sacerdote, ſub pœna excommunicationis obſervari jubet. Confeſſionem in Parochia non imperat. (Canone 6.)

XLI. Anno 1357. inter *Richardum* Armacanum Archiepiſcopum, & Religioſos Mendicantes, gravis orta eſt contentio. Archipræſul coram Summo Pontifice *Innocentio VI.* & Cardinalibus, Orationem habuit Avenione ſcholaſtico modo, quæ *Defenſio Curatorum* inſcribitur. In qua inter alias Propoſitiones hanc, non quidem aſſeruit, ſed dixit, Principium quo nitebatur, diluere ſe non poſſe: *Quiſquis Parochianus confeſſus Fratribus, Curatis ſuis Ordinariis neglectis, juxta poteſtatem quam habent, poſt Confeſſionem hujuſmodi remanet in peccato mortali, & a nullo peccato mortali abſolvitur.* Principum quod ad hujus aſſertionis probationem aſſumebat, erat iſtud: *Quòd ſimul poſſint ſtare, & nullatenus repugnat, quòd quiſque Parochianus Fratribus ſit confeſſus, & quòd idem Parochianus teneatur ſub præcepto Eccleſiæ omnia ſua ſemel in anno ſuo Sacerdoti Proprio, ſive Ordinario confiteri.* Dicebat præterea, habitâ ratione loci, *eligibiliorem* eſſe pro Confeſſione Parochianorum *Parochialem Eccleſiam*, quàm *Fratrum Oratorium* ſeu ipſorum Eccleſiam. Habitâ verò ratione perſonæ, *eligibiliorem ac utiliorem* eſſe perſonam *Ordinarii* perſonis *Fratrum.* Summus Pontifex *Innocentius VI.* cauſæ Judicium ſuſpendit, omnia in eodem ſtatu manere decrevit, Viroſque Religioſos ſuis interim frui Privilegiis, ut conſtat ex Diplomate quod incipit, *Gravem*, dato Avenione Kalendis Octobris, anno 1358. *Nos igitur*, inquit, *æquum & congruum reputantes, quòd hujuſmodi lite pendente nihil per alterutram partium in ipſarum partium & litis præjudicium debeat innovari, univerſitatem veſtram monemus & hortamur attentè, per Apoſtolica vobis ſcripta mandantes, quatenus Fratres ipſos in dictis Confeſſionibus, Prædicationibus & Sepulturis, ac eleemoſynis non impediatis, nec per veſtros ſubditos impediri etiam permittatis. Per prædicta autem non intendimus liti prædictæ aliquod præjudicium generari, nec eâ pendente quicquam volumus innovari.*

XLII. Concilium Vaurenſe a trium Provinciarum Epiſcopis celebratum, Narbonenſis, Toloſanæ, & Auxitanæ, anno 1368. Decretalem *Bonifacii VIII.* quæ incipit, *Super Cathedram* a *Clemente V.* in Concilio Viennenſi confirmatam, a Viris Religioſis obſervari juſſit, pœnis in tranſgreſſores conſtitutis Canone 66. *Volentes inter Prælatos & Rectores Eccleſiarum, quæſtionis & ſcandali materiam amputare: ut inter eoſdem pacis tranquillitas vigeat, & fervor charitatis exiſtat, præcipimus obſervari Conſtitutionem editam per bonæ memoriæ Dominum Bonifacium Papam VIII. quæ incipit:* SUPER CATHEDRAM PRÆEMINENTIÆ PASTORALIS: *Innovatam per Felicis recordationis Dominum Clementem Papam V. in Concilio Viennenſi. Si qui verò Religioſi contra dictam Conſtitutionem malitiosè venerint, & eidem in omnibus & per omnia non obtemperaverint, eo ipſo ab auditione Confeſſionum in omnibus noſtris Provinciis ac Diœceſibus propriis, & publica propoſitione verbi Dei, perpetuò ſint excluſi; donec, ſatisfactione præhabitâ, ab altero noſtrûm Archiepiſcoporum, in cujus civitate vel Diœceſi tranſgreſſores*

dictæ Conſtitutionis metam traxerint, vel a Suffraganeis, in quorum civitate vel Diœceſi tranſgreſſiones prædictas fecerint, de conſilio tamen ſui Metropolitani, vel Diœceſani, relaxationem ſuper præmiſſis meruerint obtinere.

XLIII. Synodicum Nicoſienſe, quod ad calcem Tomi xi, Conciliorum editionis Labbeanæ editum eſt, Cap. 10, Canonem, *Omnis utriuſque ſexus*, obſervari jubet. Sic enim ſtatuit Nicoſienſis Archiepiſcopus: *Quia ſententia a non ſuo Judice lata non tenet, prohibemus diſtrictè ne quis Sacerdos non Curatus, aut noſtram non obtinens licentiam, in Civitate Nicoſienſi, aut Diœceſi, Confeſſiones audiat, ſolvat, aut liget, niſi neceſſitatis inevitabilis articulus hoc expoſcat, Ex hoc enim decipi contingit Fideles, præſumptiones creſcere atque ſcandala, & clavium provenire contemptum. Itaque Omnis utriuſque ſexus fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, omnia ſua ſolus peccata ſaltem ſemel in anno confiteatur fideliter Proprio Sacerdoti, &c.* Qui Sacerdoti Curato, aut licentiam ab Epiſcopo habenti peccata ſemel in anno confitetur, Canoni, *Omnis utriuſque ſexus*, obtemperat, ſecundùm Archipræſulis Nicoſienſis & Coëpiſcopurum ſententiam,

Alter Archiepiſcopus in eodem Synodico, cum Suffraganeis ſuis decreviſſe pariter legitur obſervantiam Innocentianæ Conſtitutionis, quam ubi recenſuit, hæc ſubdit; *Adjicientes, quòd nullus Sacerdos alieni infirmo det Euchariſtiam, & alia Eccleſiaſtica Sacramenta, niſi ei conſtiterit quòd confeſſus fuerit alieni Sacerdoti, qui ad hoc poteſtatem habuerit. Qui autem contra fecerit, noſtro arbitrio acriùs punietur. Inhibentes ſub eadem pœna omnibus Monachis & Presbyteris Græcis, ac Syris, ne aliquo modo Confeſſiones audiant, & tam Clericis, quàm Laïcis, ne aliquibus confiteantur, niſi iis, Qui a Nobis in noſtra civitate & Diœceſi ad audiendas Confeſſiones fuerint deputati. Si quis verò contra hoc fecerit, vel ſemel in anno ad hoc Deputato Sacerdoti confeſſus non fuerit: & vivens ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur, & moriens Chriſtianâ careat ſepulturâ.* Qui apud Sacerdotem ad Confeſſiones audiendas ab Epiſcopo deputatum, peccata deponit, ſecundùm Nicoſienſes Conſtitutiones, ſatisfacit Canoni, *Omnis utriuſque ſexus*.

XLIV. Anno Chriſti milleſimo quadringenteſimo nono, *Alexander V.* vindicatas a nonnullis *Joannis de Poliaco* Aſſertiones & alias recèns adjectas, confixit Diplomate quod incipit; *Regnans in excelſis*. Novæ illæ aſſertiones erant. *I. Confeſſus Fratri admiſſo in forma*, DUDUM, *tenetur eadem peccata en numero iterum Curato confiteri. II, Concluſiones Joannis de Poliaco damnata per Joannem XXII, ſunt ſatis vera, & a quocumque literato ſufficienter poſſunt teneri. III, Statutum Joannis XXII. editum*, VAS ELECTIONIS, *eſt irritum & inane, quia cùm illud fecit, erat hæreticus.* IV. *Stante Statuto*, OMNIS UTRIUSQUE SEXUS, *nec Deus, nec Papa de potentia ſua poteſt facere, quin confeſſus Fratri Mendicanti admiſſo, iterum teneatur confiteri ſuo Curato.* V, *Confeſſio Fratribus admiſſis facta eſt dubitabilis, & incerta. Quapropter omnes tenentur dimittere incertum, & ſic ſolùm confiteri ſuis Sacerdotibus curam animarum habentibus, ſub pœna peccati mortalis*, VI. *Quamvis Fratres admiſſi habeant auctoritatem abſolvendi & audiendi Confeſſiones; tamen populus ſubjectus non habet poteſtatem accedendi ad Mendicantes admiſſos, ſine licentia Proprii Sacerdotis, & Fratres petentes Privilegia pro Confeſſionibus audiendis, & Sepulturis habendis, ſunt in peccato mortali, & excommunicati: Et Romani Pontifices talia Privilegia concedentes Mendicantibus, aut iiſdem confirmantes, ſunt in peccato mortali, & excommunicati.* VII. *Fratres non ſunt aut fuerunt Paſtores, ſed fures, latrones, & lupi.* VIII. *Sacerdos Curatus, dans licentiam Mendicantibus audiendi Confeſſiones, magis diſpenſat cum Statuto*, OMNIS UTRIUSQUE SEXUS, *quàm Papa Fratribus dans licentiam, juxta formam Decretalis*, DUDUM. Hos Articulos, novos, erroneos, Canonibus contrarios, damnat *Alexander V.* ſtatuitque ut *Si quis deinceps illos aſſerere, aut in Scholis vel alibi gloſſare defendere, ſeu tenere aut prædicare præſumpſerit, tamquam Hæreticus ſit cenſendus, & Excommunicationis Sententiam incurrat ipſo facto, a qua, niſi per Summum Pontificem, præter quàm in mortis articulo, non poſſit abſolvi*. Et *Bonifacii VII*, Conſtitutioni vires novas addit,

Alexandri V. Diploma Epiſcopo & Academiæ Pariſienſi non placuit, nec ſuſceptum ab ipſis eſt. Venerabilis *Gerſonius* Eccleſiæ & Univerſitatis Pariſienſis Cancellarius, in Eccleſia Cathedrali Concionem contra illud habuit, quæ inſcribitur, *Contra Bullam Mendicantium*. Conſtitutionis *Alexandri V.* revocatio in Conciliis Conſtantienſi & Baſileenſi petita fuit, *ſed nihil obtentum eſt*: ut obſervat *Joannes Major* in 4. Sententiarum Diſt. 17. Q. 7,

XLV. Articulos nihilominus ab *Alexandro V.* damnatos; etſi nullâ damnationis hujus factâ mentione, pariter damnavit *Eugenius IV.* Diplomate quod incipit: *Dudum ſœlicis*; dato 17. Calendas Februarii, anno milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo-ſexto, & Conſtitutionem Bonifacii VIII. *Super Cathedram*: ac *Joannis XXII.* Decretalem; *Vas Electionis* confirmavit. Idem *Eugenius* in Decreto pro Inſtructione Armenorum edito, docet, Sacramenti Pœnitentiæ Miniſtrum eſſe *Sacerdotem, habentem auctoritatem, vel ordinariam, vel ex commiſſione Superioris*. Quo nomine Summum Pontificem & Epiſcopos, quis neget intelligi?

XLVI. *Eugenii IV.* Succeſſor *Nicolaus V.* Diploma ipſius, in gratiam Fratrum Mendicantium datum publicavit, & auctoritate ſuâ confirmavit. Academia Pariſienſis interceſſit: Mendicantes e ſinu ſuo ejecit, uſque dum illud a Summo Pontifice revocari curaſſent. *Guillelmus Rivetus* Academiæ Rector, hanc adversùs Religioſos Ordines tempeſtatem excitavit anno milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo-ſexto, ut conſtat ex Commentariis Univerſitatis. Viri Religioſi Supremum Regii Stabuli Præfectum, Remenſem Archiepiſcopum & Pariſienſem Antiſtitem ſequeſtres pacis apud Matrem Academiam adhibuere: quorum precibus eum ipſa ſunt reconciliati, eâ lege ut *Eugenii IV.* & *Nicolai V.* Diplomatibus renuntiarent. Interim *Callixtus III.* Conſtitutione datâ 10. Calendas Aprilis, quæ incipit: *Inter cætera*: irritum dixit quicquid Academia Pariſienſis egerat: Mendicantes in priſtina Jura aſſeruit; ſi Doctorales Inſulas ipſis Cancellarius recuſaret, juſſit ut eas ab antiquiori Magiſtro reciperent, vel ab uno ab eorumdem quatuor Ordinum Magiſtris Deputato; declaravitque, *Nicolai* Prædeceſſoris ſui Literas nullatenus cenſendas eſſe de falſitate aut obreptione ſuſpectas, nec ſtatus Hierarchici perturbatrices, nec Sacris Canonibus adverſas: Quinimo eas ut iiſdem Canonibus conſonas, & ſaluti animarum Chriſti Fidelium plurimùm profuturas innovavit, confirmavit, approbavit: ac omnia & ſingula in eis, nec-non *Eugenii IV.* Literis contenta, ſub excommunicationis, & aliis diverſis ſententiis, cenſuris & pœnis firmiter obſervari juſſit. Graviores turbas in Academia Pariſienſi Decretum illud *Callixti III.* excitavit, Civile Prætorium, Supremuſque Senatus,

tus, Commiſſarios ad pacem inter Academiam & Religioſa Sodalitia componendam deputarunt. Variæ pacis viæ fruſtra tentatæ. Novum Diploma dedit Pontifex, quod Attrebatenſis Epiſcopus ad Viros Academicos miſit. Id ſuſcepit Academia, tamquam diſſidii litiumque inter Sæcolares & Religioſos Magiſtros finitivum, Summo Pootifici gratulata eſt, ſolemnes Supplicationes pro ejus incolumitate indixit. Novis emergentibus cauſis, cùm ſcilicet Predicatores noſtri, Geoerali Ordinis Magiſtro prohibente, præſcriptis ab Academia conditionibus ſubſcribere nollent, & ad Magnum Regis Concilium appellaſſent, eos a ſuo rurſus conſortio Univerſitas ſegregavit. Tandem poſt multas altercationes eos in integrum reſtituit Academia, cùm polliciti eſſent, ſe Privilegiis ab Eugenio IV. Nicolao V. & Callixto III. conceſſis non uſuros. Compoſita controverſia eſt 8. Idus Octobris, anno 1457. Conſtant iſta ex Univerſitatis Commentariis.

XLVII. Orto interim Spiræ & in aliis Germaniæ locis inter Parochos & FF. Mendicantes diſſidio, illis conquerentibos quòd Fratres Parochianos ab Eccleſiis Parochialibus frequentandis avocarent, ac ſe Propriorum Sacerdotum nomine, quibus ſemel in anno facienda ſit Confeſſio, etiam intelligendos prædicarent: Iſtis verò, quòd Parocbi Confeſſiones Viris Religioſis, ſecundùm formam Clementinæ, DUDUM, approbatis, factas, ipſis Propriis Sacerdotibus iterandas aſſererent: *Callixtus III.* utriqoe parti ſilentium imperavit ſub pœna excommunicationis, laudatamque *Clementis V.* Conſtitutionem obſervari juſſit, Diplomate quod incipit; *Nuper*, dato 12. Kalendas Septembris, anno 1456. Anno præcedente, controverſiam ſimilem Argentorati eacitatam diremerat, Diplomate quod incipit, *SANE*, dato ſecundo Idus Martii, juxta tenorem Clementinæ, DUDUM, iodulgens ut *FF.* Mendicantes, omnium & ſingularum utriuſque ſexus perſonarum in civitate & Diœceſi Argentinenſi conſiſtentium Confeſſiones *Paræchialium Eccleſiarum Rectoribus minimè requiſitis*, audire liberè & licitè valerent: nec propter Confeſſiones apud Viros Religioſos factas, iidem Rectores ipſis Euchariſtiam, & alia Sacramenta Eccleſiaſtica denegare poſſent: declaravitque, eos qui ſemel in anno iiſdem Fratribus Mendicantibus confeſſi fuerint, non teneri ad eadem peccata Parochialium Eccleſiarum Rectoribus confitendum; quibus ſub pœna excommunicationis prohibet, ne conceſſioni, decreto, & declarationi hujuſmodi contradicant.

XLVIII. Diœceſana Synodus Lingonenſis a *Philippo* Epiſcopo habita anno 1452. Conſtitutionem, *Omnis utriuſque ſexus*, ſingulis diebus Dominicis Quadeageſimæ a Rectoribus Eccleſiarum publicari ſtatuit: tum ut obviam eat Religioſorum Virorum querelis, ſubdit: *Volumus, quòd in fine publicationis Conſtitutionis prædictæ, ſubinferatur & publicè, quòd per hoc non intendimus præjudicare Privilegiis, ſuper audiendis Confeſſionibus, eiſdem Fratribus conceſſis, ſubjungendo, quòd Fratres nobis præſentati, poſſunt audire Confeſſiones liberè, & confitentibus eiſdem Pænitentias ſalutares impertiri de commiſſis. Item ne remaneat aliqua hæſitatio, quis Proprius dicatur Sacerdos, declaramus, prout Doctores & Jura declarant, quòd Proprius Sacerdos eſt Papa, ejus Legatus, Epiſcopus, Pænitentiarius Diæceſanus, & ejus Vicarius Generalis, & ille cui cura Parochialis Eccleſiæ eſt commiſſa, ſive Rector, ſive Vicarius.*

XLIX. Anno milleſimo quadringenteſimo ſeptoageſimo-tertio, pridie Calendas Septembris, *Sixtus IV.* Conſtitutionem edidit, FF. Minorom Privilegia continentem, quæ *Mare Magnum* nuncopari ſolet, quâ Joannis XXII. Eugenii IV. & Nicolai V. Decreta de non iteranda Confeſſione Fratribus Mendicantibus facta, confirmat: & adversùs eos qui contrarium aſſeruerint, *tamquam de hæreſi ſuſpectos*, ab Epiſcopis, & Inquiſitoribus agi jubet. Fratribus Minoribus concedit, ut perſonis ſibi confeſſis, quibus Parochialium Eccleſiarum Rectores, *ſine rationabili cauſa denegaverint, ſeu malitioſè diſtulerint Euchariſtia ſeu Extremæ-Unctionis Sacramenta, illa petentibus poſſint impunè exhibere.*

L. Anno milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo-octavo, Maguntinus & Treverenſis Archipræſules, Herbipolenſis, Vvormatienſis, & Spirenſis Epiſcopi, Comes Palatinos Rheni & Bavariæ Dux, controverſiam, quæ Parochiales Presbyteros inter & Fratres Mendicantes in Germania excitata fuerat, ad eumdem Pontificem detulerunt, quam ille diremit editâ Conſtitutione, quæ incipit: *Vices illius*: quæ habetur inter Extravagantes Communes, Tit. *De Treuga & Pace*. Quâ vetat inprimis ne Parochiani Sacerdotes de cætero dicant, a Mendicantibus hæreſes proceſſiſſe, *cùm in veritate fides noſtra ſit illuminata, & Eccleſia exaltata per eoſdem, & præſertim per Ordines Prædicatorum & Minorum, ut Jura teſtantur.* Vetat ſecundò, ne Fratres Mendicantes prædicent populis, Parochianos non teneri ad Miſſam in ſuis Parochiis, diebus Dominicis & Feſtivis audiendam: *Cùm Jure ſit cautum, illis diebus Parochianos teneri audire Miſſam in eorum Parochiali Eccleſia; niſi forſan ex honeſta cauſa ab ipſa Eccleſia ſe abſentarent.* Tertiò, prohibet ne tam Fratres, quàm Curati, inducant aliquo modo Laïcos ad Sepulturam in eorum Eccleſiis eligendam: *Et bene caveant propter pœnas, quas imponunt Canones, cùm ſit libera.* Quartò, Mendicantes ipſos prædicare vetat, quòd Parochiani non ſint obligati, ſaltem in Paſchate Proprio confiteri Sacerdoti: *Quia de Jure tenentur Parochiani, ſaltem in Paſchate, Proprio confiteri Sacerdoti.* Tum ſubjungit: *Per hoc tamen ipſi Fratres Mendicantes non cenſeantur excluſi, quominus ſecundùm Juris communis, & Privilegiorum eiſdem conceſſorum diſpoſitionem, Confeſſiones audire, & Pœnitentias injungere valeant.* At Juris communis, & Privilegiorum hujuſmodi diſpoſitio. permittit ut Fidelium Confeſſiones audiant, etiam in Paſchate, cùm ab Epiſcopis abſque reſtrictione temporis approbati ſunt. Denique *Licet Cap.* VICES, *Sixti IV. ſit apparens pro Curatis: Non eſt tamen datum executioni*: ut obſervat *Major* in 4. Sententiarom Diſt. 17. Quæſt. 8.

LI. Anno 1490. Synodus Attrebatenſis Confeſſionis annuæ præceptum ex Lateranenſi Canone Proprio Sacerdoti faciendæ promulgavit, Tit. De Sacramento Pœnitentiæ: ſed Privilegia a Sede Apoſtolica de audiendis Fidelium Confeſſionibus Viris Religioſis conceſſa, reverita eſt, eaque illæſa eſſe voluit. *Per hoc tamen*, inquit, *præjudicare non intendimus illis, quibus a* SEDE APOSTOLICA *eſt indultum, quòd Confeſſiones audiant, vel audire valeant, ſibi confiteri volentium, quominus eâ poteſtate uti valeant, non obſtante hujuſmodi Propoſitione, ſecundùm quod antea de Jure poterunt vel valebant.*

LII. Anno milleſimo quingenteſimo-ſecundo, Diœceſana Synodos Sueſſionenſis, neminem ad audiendum Confeſſiones recipi ſtatuit, ſine Parochorum aſſenſu, niſi a Summo Pontifice, vel ab Epiſcopo licentiam habeat. *Nullus*, inquit, *ad audiendum Confeſſiones, præter voluntatem Rectorum Eccleſiarum Parochialium recipiatur: niſi ſuper hoc a Summo Pontifice, vel a Nobis, licentiam obtinuiſſe conſtiterit.*

Digitized by Google

LIII, *Leo X.* Conſtitutione quæ incipit: *Dum intra mentis arcana*; quæ in Concilio Lateranenſi V. Seſſione 11. lecta & approbata eſt, ſeptem aut octo dumtaxat Epiſcopis diſſentientibus, perſpicuè declaravit, Fratribus Mendicantibus confeſſos, Canoni *Omnis utriuſque ſexus*, ſatisfeciſſe, *Poſſint illi*, inquit, *per eoſdem Epiſcopos, & Prælatos, ſuper ſufficienti literatura, & aliquo ſaltem hujuſmodi Sacramenti peritia dumtaxat examinari; taliſbuſque præſentatis admiſſis, vel etiam indebitè recuſatis confitentes, Conſtitutioni quæ incipit*, OMNIS UTRIUSQUE SEXUS, *quoad Confeſſionem dumtaxat, ſatisfeciſſe cenſeantur.*

LIV. *Stephanus Poncherius*, Pariſienſis Epiſcopus, in Synodo quam anno milleſimo quingenteſimo decimo-quinto celebravit, de Miniſtro Sacramenti Pœnitentiæ idem ſtatuit, quod antea Sueſſionenſis Synodus decreverat. *Nullus*, inquit, *ad prædicandum, audiendum Confeſſiones, nec injungendum Pœnitentias, præter voluntatem Curatorum, ſeu eorum loca tenentium, recipiatur, vel admittatur, niſi tum conſtiterit, quòd ſuper his a Summo Pontifice, vel a Nobis, licentiam obtinuerit.*

LV. Concilium Senonenſe, ab *Antonio a Prato* Cardinali, Senonenſi Archiepiſcopo, cum Provinciæ ſuæ Epiſcopis anno 1528. celebratum, inter Decreta mores ſpectantia, cap. 37. de Pœnitentiæ adminiſtratione ita ſtatuit: *Cupientes animarum periculis, quantùm cum Deo poſſumus, conſulere, volumus omnes & ſingulos intelligere, quòd illi ſoli Mendicantes habeant poteſtatem abſolvendi, qui primùm per ſuos Provinciales, Cuſtodes, Miniſtros, Priores, Guardianos, alioſve eorumdem Mendicantium Prælatos, electi fuerint tamquam ſufficientes & idonei, vitâ probati, diſcreti, modeſti atque periti; inde Suffraganeis noſtris in ſuis Diœceſibus, per præfatos Mendicantium Prælatos præſentati, qui ab eiſdem Epiſcopis ad audiendas Confeſſiones ſint commiſſi. Qui ſic electi, præſentati, deputati, ſeu commiſſi, juxta Canones Conciliares, & Romanorum Pontificum Decreta, Confeſſiones ſibi confiteri volentium liberè audire poſſunt, imponere Pœnitentias ſalutares, & beneficium abſolutionis impendere. Declaramus autem, non competere Mendicantibus ſic deputatis & commiſſis in abſolvendo ampliorem poteſtatem, quàm Curatis vel Parochialibus Sacerdotibus eſt a Jure conceſſa: niſi fortè eis Eccleſiarum Prælati uberiorem in hac parte gratiam ſpecialiter duxerint faciendam.*

LVI. Eadem ætate Diœceſana Synodus Trecenſis ab *Odoardo Hennequino* habita, de iis apud quos ipſo Paſchatis tempore Confeſſio fieri poteſt, ſic loquitur: *Sunt autem aliqui Presbyteri, qui in die Paſcha inhibent Parochianis ſuis ſub pœna excommunicationis, ne Corpus Chriſti recipiant, niſi fuerint ſibi, vel poteſtatem ab eis habentibus confeſſi. Quæ quidem inhibitio temeraria videtur, quia quamplurimi Sacerdotes & Religioſi habeant poteſtatem a Domino noſtro Papa, ſeu Domino Epiſcopo Trecenſi, audiendi Confeſſiones omnium ſibi confiteri volentium, Pœnitentiaſque injungendi, & abſolvendi. Quare præcipimus omnibus Presbyteris, ut de cætero faciendo tales inhibitiones, adjungant iſta verba: Vel alteri qui ſuper hoc poteſtatem habeat.*

LVII. Diœceſana Synodus Toloſana, a *Ludovico Aurelianenſi*, Archipræſule, anno 1530. celebrata, proprii Sacerdotis notionem ad Summum Pontificem, Epiſcopum, & quoſvis poteſtatem ab ipſis habentes extendit. *Injungimus*, inquit, *omnibus confiteri volentibus, ut Proprio Sacerdoti confiteantur, proprium Sacerdotem dicimus Summum Pontificem, Epiſcopum, Vicarios illius, Rectorem & ejus Vicarium, & generaliter omnes alios Sacerdotes a prædictis legitimè deputatos.* Idem repetit Claromontana Synodus, anno 1538. celebrata. Idem *Ludovicus* Carnotenſis Epiſcopus, in Conſtitutionibus Synodicis, quæ anno Chriſti milleſimo quingenteſimo quinquageſimo prodierunt.

LVIII. *Paulus III.* in Conſtitutione quâ munus Præpoſiti Generalis Societatis Jeſu explicat, ut Pii Inſtituti Patribus ſine Parochorum licentia, Fideles confiteri poſſint, concedit anno milleſimo quingenteſimo quadrageſimo-nono. *Univerſis*, inquit, *utriuſque ſexus Fidelibus, ut cuilibet de Societate prædicta confiteri poſſint, Rectoris ſui licentiâ minimè requiſitâ, cui non tenentur eadem peccata, de quibus confeſſi & abſoluti fuerint, rurſus confiteri:* concedimus. *Nec-non omnibus ac ſingulis Chriſti Fidelibus, tam forenſibus quàm in civitatibus & locis, in quibus Socii prædicti conſiſtunt commorantibus, aut illuc tranſeuntibus, Euchariſtiæ Sacramentum, quocumque anni tempore, præterquam in Feſto Paſchatis Reſurrectionis Dominicæ, & mortis articulo; niſi neceſſitas urgeret, eorumdem Fidelium Parochialium Eccleſiarum Rectorum licentiâ minimè requiſitâ, accipere liberè & licitè valeant.* Licentiam generalem Patribus Societatis Jeſu concedit audiendi Confeſſiones, tempus excipit omnino nullum, nequidem Quadrageſimale aut Paſchale, vel articulum mortis; quæ in Euchariſtiæ adminiſtratione ab iiſdem vult excepta.

LIX. *Robertus Croyus*, Cameracenſis Archiepiſcopus, in Synodo habita anno 1551. Tit. 7. eos abſque Parochorum aſſenſu Confeſſiones audire poſſe declarat, qui licentiam ab Epiſcopo habuerint, vel authenticis Apoſtolicæ Sedis Privilegiis muniti fuerint. *Statuendo prohibemus*, inquit, *ne aliqui Sacerdotes, ſine noſtra, vel Curatorum licentia, audire Confeſſiones, vel alia Sacramenta miniſtrare præſumant, niſi in mortis articulo, ubi non poſſet haberi copia Curatorum. Si quis contrarium facere præſumpſerit, excommunicationis vinculo ſit ligatus: Salvis tamen authenticis Scriptis & Privilegiis Apoſtolicis, quorum volumus eſſe defenſores.*

LX. *Paulus IV.* Diplomate quod incipit: *Ex Clementi*, dato anno 1555. Fratribus Minoribus de Obſervantia conceſſa ab Eugenio IV. Nicolao V. & Sixto IV. ſuper audiendis Fidelium Confeſſionibus Privilegia confirmavit. Extat in Bullario Romano.

LXI. Diœceſana Synodus Sueſſionenſis a *Carolo* Epiſcopo habita anno 1561. non uni Parocho, ſed Parochi Superioribus, & ab iis commiſſis factam Confeſſionem, validam ac legitimam eſſe docet. *Neque*, inquit, *cuilibet Sacerdoti confitendum eſt, ſed Proprio Curato, vel ab eo commiſſo aut commiſſis Vicariis, vel Superioribus Curati, ut Epiſcopo, Papa, aut per eos ad hoc commiſſis.* Eodem modo Proprii Sacerdotis notionem explicuit *Petrus* Lugdunenſis Archiepiſcopus in Synodo habita anno 1577. Cap. 9.

LXII. Concilium Provinciale Rotomagenſe, anno 1581. Cap. 37. de poteſtate audiendi Sæcularium Confeſſiones ſtatuens, hanc Paſchali etiam tempore Regularibus ab Epiſcopo approbatis convenire agnoſcit. *Nullus itaque Sacerdos*, inquit, *atque etiam Regularis, nequidem in ſuo conventu, audeat, maximè per omne tempus Quadrageſimæ, & Octavas Paſchæ, audire Confeſſiones quorumcumque & aliquem abſolvere, niſi de licentia Epiſcopi expreſſa, atque etiam in ſcriptis habita.*

LXIII. Concilium Aquenſe anno 1585. celebratum, Cap. de Pœnitentia, Regulares ab Epiſcopo approbatos, Confeſſiones Quadrageſimali & Paſchali etiam tempore legitimè audire docet. *Unuſquiſque*, inquit, *Monaſterii Regularis Præfectus, bis quotannis, ſemel ſcilicet ineunte Adventu,*

Digitized by Google

tu, iterum Quadrageſimæ initio, Confeſſariorum Sacerdotum ſui Monaſterii probatorum nomina in folio ſcripta ad Epiſcopum deferat; ut, cùm Regulares ex uno ad aliud Monaſterium commigrare frequenter ſoleant, eamque ob cauſam illorum numerus interdum minuatur, aliunde ipſe Epiſcopus alios in eo munere gerendo idoneos ac probatos opportunè habere poſſit,

Confeſſarius Sacerdos, quicumque ſit, etiam Regularis, ne audita ſuerit Confeſſionis teſtimonium ſcriptum, aut impreſſum, manu ſuâ, ſuoque ſigillo ſignatum, ſibi peccata confeſſis dare recuſet, tum in Paſchate, ut Parochis; tum ægrotationis tempore, ut Medicis, quod debent, eos præſtitiſſe planè conſtet. Confitentium præterea Paſchæ tempore nomina & cognomina, ut fraudi multiplici occurratur, in librum certum, notato etiam die & menſe conſcribat: quem librum Epiſcopo petenti pro debito charitatis ſtudio non modò non deneget, ſed promptè oſtendat atque exhibeat, tradatque.

LXIV. Cameracenſe Concilium Provinciale, anno 1586. celebratum, Cap. 9. Fideles qui Regularibus ab Epiſcopo approbatis peccata confitentur, Canoni, *Omnis utriuſque ſexus*, ſatisfacere ſupponit. *Ne autem*, inquit, *negligatur præceptum Eccleſiæ de confitendo Proprio Paſtori, & communicando quotannis, juxta Caput*, OMNIS UTRIUSQUE SEXUS, *ſcribantur omnium confitentium in Paſchate nomina & cognomina, tam a Regularibus quàm Sæcularibus, qui ea Paſtoribus tradant in Regiſtrum conſcribenda, & poſt Paſcha, Paſtores eorum omnium, qui non communicaverant, nomina ad Epiſcopum referant.*

LXV. Anno 1592. *Clemens VIII.* Conſtitutionem edidit contra quoſdam Diœceſeon Attrebatenſis & Duacenſis Parochos, quâ licitum eſſe Fidelibus omnibus ſæcularibus declaravit, Quadrageſimæ, Paſchatis, & alio quovis tempore, Fratribus Prædicatoribus, Sacerdotibus Societatis Jeſu, & aliis Privilegiatis confiteri, quibus hæc poteſtas ab Apoſtolica Sede conceſſa eſt, modò ſint capaces & approbati ab Ordinario; eâ conditione ut iidem Fideles in Feſto Paſchatis Communionem in Parochialibus Eccleſiis percipiant. Præcepitque Archiepiſcopo Cameracenſi, & Epiſcopo Atrebatenſi, ut eâ Conſtitutiooe promulgatâ Parochos in officio continerent, ne prohiberent plebem ſibi ſubditam quominùs Regularibus tempore Paſchatis confiteretur. *Præſenti Decreto noſtro, ſancimus* (inquit) *licere ſæcularibus Chriſti Fidelibus univerſis, liberè Miſſas audire*, &c. *Et tam dictis Fratribus & Presbyteris dictæ Societatis, quàm aliis Privilegiatis prædictis, quibus id a Sede Apoſtolica indultum eſt, idoneis tamen & ab Ordinario approbatis, peccata ſua etiam Quadrageſimali & Paſchali, & quovis alio tempore confiteri licitè poſſe: dummodo tamen iidem ſæculares Chriſti Fideles Sacramentum Euchariſtiæ die feſto Paſchalis Reſurrectionis in propria Parochia ab eorum Parocho ſumant.*

LXVI. Anno 1645. ortâ inter *Henricum* Burdegalenſem Epiſcopum, & Regulares controverſiâ de Confeſſionum auditione tempore Paſchatis, *Innocentius X.* poſt maturam cauſæ diſcuſſionem a Sacra Congregatione Cardinalium Interpretum Concilii Tridentini, pronuntiavit licere Regularibus habentibus Apoſtolica Privilegia, Fidelium Confeſſiones audire a Dominica Palmarum uſque ad Dominicam in Albis, incluſivè. Dedit ea de re Conſtitutionem 7. Idus Februarii, quæ incipit: *Exponi nobis:* Quam Rex Chriſtianiſſimus Sacra Juſſione datâ 11. Martii, executioni mandari juſſit.

LXVII. Anno 1659. Calendis Februarii, *Alexander VII.* in Cenſura quarumdam Propoſitionum ab Illuſtriſſimo Epiſcopo Andegavenſi ad Sedis Apoſtolicæ examen tranſmiſſarum, illam quæ Fideles ad annuam Confeſſionem in Propria Parochia faciendam non teneri aſſerebat, a cenſura immunem dixit, ſuppoſitis Privilegiis Apoſtolicis. His verbis concepta erat Propoſitio 4. *Nullus in foro conſcientiæ Parochiæ ſuæ intereſſe tenetur, nec ad annuam Confeſſionem, nec ad Miſſas Parochiales, nec ad audiendum verbum Dei.* Cenſura verò ſic habet: *Quoad primam & ſecundam partem ſimpliciter accepta, eſt erronea & temeraria: ſuppoſitis verò Privilegiis Apoſtolicis, nullam meretur Cenſuram. Et quoad tertiam partem de auditione verbi Dei, ſervetur diſpoſitio Sacri Tridentini Concilii.*

Quinta Propoſitio his erat concepta verbis: *Talem legem in hac materia nec Epiſcopi, nec Concilia Provinciarum vel Nationum ſancire, nec delinquentes aliquibus pœnis, aut Eccleſiaſticis Cenſuris mulctare poſſunt.* Cenſura verò ſic de illa Propoſitione loquitur: *Suppoſitis ibidem Privilegiis Apoſtolicis nullam meretur cenſuram. Verùm iſta non eſt prædicanda, nec publicè docenda, prout nec præcedens quarta,*

LXVIII. *Clemens X.* Conſtitutione quæ incipit, *Superna:* data Romæ 11. Kalendas Junii 1670. declarat, *Regulares ſimpliciter ab Ordinariis approbatos, poſſe in Diœceſi Epiſcopi approbantis, quovis anni tempore, etiam Paſchali, & quorumcumque, etiam infirmorum. Confeſſiones audire abſque ullâ Parochorum, vel ipſius Epiſcopi licentiâ. De qua tamen Confeſſione teneri dictos Religioſos eorumdem infirmorum Parochum illico certiorem reddere. E hoc poſſe illis ab Epiſcopo, ſub pœna ſuſpenſionis, a facultate audiendi Confeſſiones præcipi: ſufficere tamen ut certioratio hujuſmodi fiat ſaltem per ſcripturam apud ipſum infirmum relinquendam. Et eos qui dictis Religioſis ſimpliciter approbatis Paſchali tempore confeſſi fuerint, Conſtitutioni quæ incipit* OMNIS UTRIUSQUE SEXUS: *quoad Confeſſionem dumtaxat, ſatisfeciſſe cenſendos,*

LXIX. Pontificum & Conciliorum Conſtitutionibus, ac Decretis, Doctorum Scholaſticorum celeberrimorum teſtimonia ſubjungo, qui nomine Proprii Sacerdotis ita ſignificari Parochum in Lateranenſi Canone ſenſerunt ac docuerunt, ut Summus Pontifex, Epiſcopi, eorum Pœnitentiarii & Vicarii, & ab eis ſimpliciter & abſque reſtrictione temporum approbati non excludantur: & qui apud eos Paſchali tempore peccata depoſuerint, Canoni, *Omnis utriuſque ſexus*, ſatisfeciſſe cenſendi ſint.

Doctorum Scholaſticorum celeberrimorum ſententia de ſenſu Canonis, Omnis utriuſque ſexus.

Pariſienſes Theologi anno 1250. ea de re interrogati, unanimi conſenſu reſponderunt: *Sacerdote Parochiali contradicente, vel invito, Parochianum ejus Domino Papæ, ſeu Pœnitentiariis ſuis, vel ſuo Epiſcopo, aut Pœnitentiariis ipſius, cùm voluerit, peccata ſua univerſaliter poſſe confiteri, atque ab eiſdem Pœnitentiam pro commiſſis recipere ſalubrem.* Ne Paſchale quidem tempus excipiunt, ſed ſimpliciter reſpondeot, *Prædicta licitè poſſe fieri & debere.* Refertur hoc Pariſienſium Doctorum reſponſum in Præfatione Operum *Guillelmi de Sancto Amore:* ut excerptum ex veteri Sorbonæ MS. Codice.

LXX. *S. Thomas* in 4. Sententiarum, ſive in Supplemento, Quæſtione 8. Articulo 5. quærit, *Utrùm aliquis poſſit alteri quàm Proprio Sacerdoti confiteri, ex Privilegio vel Mandato Superioris.*
„ Reſpondet quòd Sacerdos aliquis poteſt dupli-
„ citer impediri ne alicujus Confeſſionem audiat:
„ propter defectum Juriſdictionis, & propter im-
„ pedimentum executionis Ordinis, ſicut excom-
„ municati &c. *Quicumque autem Juriſdictionem habet, poteſt ea quæ ſunt Juriſdictionis committere*

&

& ideo ſi aliquis impediatur quòd alterius Confeſſionem audire non poſſit propter Juriſdictionis defectum poteſt ſibi per quemcumque Juriſdictionem habentem immediatam in illos committi, quòd Confeſſionem audiat, & abſolvat, ſive per ipſum Sacerdotem, ſive per Epiſcopum, ſive per Papam.

Et ad primam objectionem reſpondet: *Præjudicium non fieri alicui, niſi ei ſubtrahatur quod eſt in favorem ejus indultum. Juriſdictionis autem poteſtas non eſt commiſſa alicui homini in favorem ſuum, ſed in utilitatem plebis, & honorem Dei. Et ideo ſi Superioribus Prælatis expedire videatur ad ſalutem plebis & honorem Dei promovendum, quod aliis quæ ſunt Juriſdictionis committunt, in nullo fit præjudicium inferioribus Prælatis, niſi illis, qui quærunt quæ ſua ſunt, non quæ Jeſu Chriſti; & qui gregi præſunt, non ut eum paſcant, ſed ut ab eo paſcantur.*

In Reſponſione ad alteram Objectionem, ait: *Quòd ſuper eumdem plebem immediatè ſunt & Sacerdos Parochialis, & Epiſcopus, & Papa, & quilibet eorum poteſt ea quæ ſunt Juriſdictionis ad ipſum pertinentia alteri committere: aut ita quòd eum vice ſui conſtituat, ſicut Papa & Epiſcopus ſuos Pœnitentiarios conſtituunt: & tunc talis eſt principalior, quàm inferior Prælatus, ſicut Pœnitentiarius Papæ, quàm Epiſcopus, & Pœnitentiarius Epiſcopi, quàm Sacerdos Parochialis, & magis tenetur ei confitens obedire. Aliomodo, ut eum coadjutorem illius Sacerdotis conſtituunt. Et quia coadjutor ordinatur ad eum cui adjutor datur, ideo coadjutor eſt minùs principalis; & ideo pœnitens non tantùm obedire tenetur ei, quantùm Proprio Sacerdoti.*

Ad quartam reſpondet: *Quòd nullus tenetur confiteri peccata quæ non habet: & ideo ſi aliquis Pœnitentiario Epiſcopi, vel alteri ab Epiſcopo commiſſionem habenti confeſſus fuerit, cùm ſint ſibi dimiſſa peccata, & quoad Deum, & quoad Eccleſiam, non tenetur ea confiteri Proprio Sacerdoti, quantumcumque petat: ſed propter Statutum Eccleſiæ de Confeſſione facienda Proprio Sacerdoti ſemel in anno, eodem modo ſe debet habere, ſicut ille qui habet ſolùm venialia.* Et infra: *Bonum eſt quòd ille, qui auctoritate Epiſcopi Confeſſionem audit, inducat confitentem ad hoc quòd confiteatur Proprio Sacerdoti: quod ſi noluerit, nihilominus eum abſolvere debet.*

Et in Opuſculo contra impugnantes Religionem, Cap. 4. multa ſibi probanda ſumit. Primò quòd Epiſcopi & Superiores Prælati, poſſunt prædicare & abſolvere eos, qui Sacerdotibus ſubduntur, ſine licentia ipſorum Sacerdotum. Secundò, quòd hoc idem poſſunt aliis committere. Tertiò, quòd hoc aliis committi quàm Parochialibus Sacerdotibus, expedit ſaluti animarum. Quartò, quòd etiam Religioſi ad officia hujuſmodi exercenda ex commiſſione Prælatorum ſunt idonei. Quintò, quòd Religio aliqua ſalubriter inſtitui poſſit ad hæc exequenda de licentia Prælatorum. Quæ ubi demonſtravit, inter Objectionum dilutionem, ad eam quæ ex Canone, *Omnis utriuſque ſexus*, petita eſt, ſic reſpondet: *Sacerdos Proprius non ſolùm eſt Parochialis ſed etiam Epiſcopus, vel Papa, ad quos etiam magis pertinet cura ejus, quàm ad Sacerdotem, ut multipliciter oſtenſum eſt. Proprium enim hic non accipitur, ſecundùm quod dividitur contra commune, ſed ſecundùm quod dividitur contra alienum. Unde qui confeſſus eſt Epiſcopo ſuo, vel alicui habenti vicem ejus confeſſus eſt Proprio Sacerdoti.*

Poſtremò, ad ea reſpondens quibus nitebantur adverſarii, quòd nec ex Privilegio Papæ Religioſi prædicare, nec Confeſſiones audire poſſent: Ad id quod objectum fuerat, quòd Romanæ Sedis auctoritas non poteſt aliquid condere vel mutare contra Statuta SS. Patrum, ait: *Dicendum, quòd verum eſt in illis, quæ SS. Patres determinaverunt eſſe de Jure divino, ſicut Articuli fidei, qui determinati ſunt per Concilia: Sed illa quæ SS. Patres determinaverunt eſſe de Jure poſitivo, ſunt relicta ſub diſpoſitione Papæ, ut poſſit ea mutare vel diſpenſare, ſecundùm opportunitates temporum vel negotiorum. Sancti enim Patres in Conciliis congregati nihil ſtatuere poſſunt, niſi auctoritate Romani Pontificis interveniente, ſine qua etiam nec Concilium congregari poteſt. Nec tamen Papa quando aliquid aliter facit, quàm a Sanctis Patribus ſtatutum ſit, contra eorum Statuta facit: Quia ſervatur intentio ſtatuentium, etiamſi non ſerventur verba ſtatutorum, quæ non poſſunt in omnibus obſervari, ſervatâ intentione ſtatuentium, quæ eſt utilitas Eccleſiæ, ſicut in omni Jure poſitivo accedit. Derogatur enim prioribus Statutis per Statuta ſequentia.*

LXXI. *S. Bonaventura*, in Tractatu, qui inſcribitur: *Quare Fratres Minores prædicent & Confeſſiones audiant*; proprii Sacerdotis notionem eamdem aſſignat quam *S. Thomas*: & Fideles, qui Sacerdotibus quibuſlibet a Summo Pontifice, vel ab Epiſcopo approbatis peccata confitentur, Canoni, *Omnis utriuſque ſexus*, ſatisfacere aſſerit. *Proprius*, inquit, *Sacerdos dicitur, cui quiſque ſpiritualiter gubernandus commiſſus eſt ab Eccleſia vice Dei. Prætermiſſis igitur diverſis diſtinctionibus, quatuor ſunt cujuſque plebis Parochialis Proprii Sacerdotes. Primus & præcipuus, eſt Summus Pontifex, cui tota Eccleſiaſtici gregis cura ſingulariſſimè commiſſa eſt ... Secundus, Diœceſanus Epiſcopus, qui eſt Ordinarius Paſtor omnium Eccleſiarum ſub ipſo conſtitutarum: & ſui inferiores Prælati curam animarum & auctoritatem regendi habent ab ipſo. Tertius, eſt ſpecialis Paſtor cujuſque Eccleſiæ, ibi canonicè inſtitutus. Quartus eſt, cui quiſque prædictorum pro tempore vicem ſuam ſuper commiſſos ſibi ad ligandum, vel ſolvendum ex cauſa rationabili committit, cui tamen committere poteſt. Superiores autem liberiùs & largiùs poſſunt vices ſuas committere, ut vice ſuâ plebi ſuæ prædicent, & eorum Confeſſiones audiant, & abſolvant, & Pœnitentias injungant: Ita quòd ſic abſolutos non oporteat illo anno Plebanis ſuis iterum confiteri, niſi velint: Multò magis poteſt hoc Epiſcopus, & maximè Summus Pontifex, qui ubique habet poteſtatis plenitudinem, ita & commiſſam ſibi gerit omnium Eccleſiarum ſolicitudinem, ut ea quæ ſingulis neceſſaria probantur, ipſius providentiâ ſuppleantur.*

LXXII. *Henricus Gandavenſis*, Quodlibeto, 7. ubi ſibi objecit, quòd ſi Statutum illud, *Omnis utriuſque ſexus*. ſemper in ſuo robore permaneret, confeſſus Epiſcopo vel Pœnitentiario ejus, iteratò deberet confiteri eadem peccata Proprio Sacerdoti, Reſpondet; *Quòd omnes habentes Juriſdictionem ordinarium per ordinem, ſecundùm ſub & ſupra, una perſona reputantur, & unus Sacerdos, & quilibet illorum eſt immediatus Curatus, Papa omnium totius mundi; Epiſcopus omnium ſuæ Diœceſis; & Sacerdos Parochialis, omnium de ſua Parochia: Et ideo confeſſus alicui talium, implet Statutum: & confeſſus Superiori, non tenetur eadem confiteri Inferiori, nec e converſo. Habentes autem Juriſdictionem delegatam, ſi abſolutè eis fiat delegatio, quia ſimpliciter gerunt, quoad poteſtatem delegatam ſibi, vicem perſonæ delegantis, confeſſi talibus ea de quibus habent poteſtatem, ſervant Statutum, nec teneantur illa alteri confiteri ... Cùm ergo Papa, Legati, aut Epiſcopi, committant ſimpliciter & abſolutè prædicta officia exercere ſine licentia Sacerdotum Parochialium, ut propterea con-*

feſſi

Digitized by Google

ſſi illis, quibus committunt, non teneantur eadem confiteri Proprio Sacerdoti, non infringunt Statutum, ſed potiùs utuntur Jure communi eis reſervato ſecundùm illud Statutum.

LXXIII. *Durandus a S. Porciano*, Anicienſis & poſtea Meldenſis Epiſcopus, in 4. Sententiarum, Diſtinctione 17. Quæſt. 12. probandum ſibi ſumit primò *Quòd Epiſcopus poteſt audire Confeſſiones omnium de ſua Diœceſi, ſine licentia Propriorum Curatorum*, Secundò, *Quòd hanc poteſtatem poteſt aliis committere*. Tertiò, *Quòd non ſolùm poteſt eam committere Sacerdotibus Sæcularibus, ſed Monachis & Religioſis*. Hiſque luculenter probatis, colligit: *Quòd ſicut Epiſcopus poteſt per ſe, vel per alium excommunicare ſubditos Sacerdotum Parœcialium, eis invitis; ſic poteſt audire Confeſſiones eorum per ſe vel per alium, Curatis invitis*. Quod ex Alexandri IV. Clementis IX. & Joannis XXII. Conſtitutionibus confirmat. Ex generali demum Eccleſiæ conſuetudine, quæ circa Sacramenta & eorum uſum maximæ auctoritatis eſt, præſidium arceſſit. *Papa enim*, inquit, *habet Pœnitentiarios, qui pro nunc ſunt omnes Religioſi. Epiſcopi verò habent Pœnitentiarios tam Sæculares quàm Religioſos, qui abſolvunt omnes ad ſe venientes, ſine licentia Sacerdotum Parœcialium, non ſolùm de majoribus retentis a Papa vel ab Epiſcopis, ſed de omnibus quæcumque voluerint confiteri. Dicere autem quòd hæc generalis conſuetudo per univerſum mundum obtenta, & per Papam & Prælatos Eccleſiæ approbata, ſit pernicioſa, & vergens in periculum animarum, eſt quaſi ſacrilegium*. In reſponſione verò ad ſecundam Objectionem, ait: *Abſoluti ab illis qui habent Privilegium, vel commiſſionem, ſunt verè abſoluti: nec tenentur iteratò eadem confiteri Proprio Sacerdoti, non obſtante Conſtitutione*, OMNIS UTRIUSQUE, *cui præjudicari poteſt per ſpeciale Privilegium, quod derogat Juri communi, & per ſpecialem commiſſionem Epiſcopi, qui eſt magis Proprius Sacerdos quàm Curatus. Et ideo, ſicut de licentia Curati poteſt abſolvi ſubditus: ſic a fortiori ratione, de licentia Epiſcopi, ſine licentia Curati*.

LXXIV. *Marſilius ab Ingen*, in 4. Sententiarum, Quæſt. 12. Articulo 1. Proprium Sacerdotem dupliciter dici poſſe obſervat. Primò ut proprium diſtinguitur contra commune; Secundò ut diſtinguitur contra alienum. Quo ſenſu *Proprii Sacerdotes* ſunt duplicis generis: Quidam *Ordinario Jure Eccleſiæ*, qui ſunt triplices vel ut in quibuſdam quadruplices, ſcilicet, *Curatus, Epiſcopus, & Papa, vel etiam in quibuſdam poſt Epiſcopum, Archiepiſcopus: quorum nullus eſt alienus reſpectu ſibi commiſſorum, Alii dicuntur Proprii Sacerdotes Jure delegato, ut ſi aliquis illorum ſimpliciter, vel ad tempus alteri Sacerdotum, reſpectu ſui ſubditi ſuas vices committat*. His poſitis reſpondet, *Quòd Religioſi ſuper hoc privilegiati, juxta formam traditam in dicto* Cap. DUDUM, *ſunt Proprii Sacerdotes, eo quòd Papa qui eſt omnibus Proprius Sacerdos, eos vice ſuâ inſtituit, & eam, quam habent Curati, eis dedit facultatem abſolvendi... Unde ſicut Sacerdos non debet, nec valet impedire, ne confiteantur Epiſcopo vel Papæ ſeu alicujus ipſorum Pœnitentiario deputato; ita non poteſt impedire, quin iſti, quibus Papa ſic conceſſit poteſtatem, ſervatis formulis Capitis*, DUDUM, *& Conſtitutionis*, SUPER CATHEDRAM, *poſſint confitentes audire & abſolvere: & ideo non habet ſubditos ſuos de hoc prohibere. Nec ſequitur quòd non ſint ei ſubditi, quamvis etiam ſint ſubditi aliorum; ſed non quin ei ſubditi ſunt per eum cohiberi poſſunt de his, qui ſuper eum ſunt, & diſponere volunt*, Addit in Reſponſione ad ſecundam: *Non plus tenent iterum confiteri peccata, qui talibus confeſſi ſunt, quàm ſi ſuo vero Curato eſſent confeſſi, vel quàm ſi Papæ vel Epiſcopo*.

LXXV. Venerabilis *Gerſonius*, Eccleſiæ & Academiæ Pariſienſis Cancellarius, lib. *De Statibus Eccleſiaſticis*, De Statu Privilegiatorum, Conſideratione 1. Privilegia viris Religioſis ad Confeſſiones audiendas ſapienter collata fatetur. *Status Privilegiatorum*, inquit, *ad prædicandum, & confeſſiones audiendum, ſtatutus eſt poſt primariam Eccleſiæ inſtitutionem, rationabiliter ordinatus ad ſublevamen eorum, qui Hierarchicos in Eccleſia Status habent, præſertim poſt talem & tantam in temporalibus ditationem, quæ ſecum attulit multam occupationem*.

Et Conſideratione 5. Eamdem poteſtatem Viris Religioſis ab Epiſcopo approbatis ad Confeſſiones Diœceſanorum audiendas, ac ipſis Curatis convenire docet, *Status*, inquit, *Privilegiatorum hoc habet, ut idonei præſentati ſufficienter per Superiores ſuos ad Prælatum Diœceſanum, valeant in locis ſuis Confeſſiones audire Diœceſanorum & eos abſolvere, cum tali poteſtate, & in caſibus talibus, quemadmodum Curati Parochiales ordinariè funguntur, & non ampliori: niſi de ſpeciali gratia Prælati major eis fuerit elargita poteſtas*.

Conſideratione 6. *Status Privilegiatorum habet hoc, ut quamvis Sacramentum Pœnitentiæ poſſit pluries ſuper eadem peccata ſuum effectum ſortiri, ſaltem quoad augmentum gratiæ.... Nihilominus confeſſi Privilegiatis non tenentur invitè eadem peccata ampliùs confiteri, pluſquam ſi ſuis Curatis eadem confeſſi fuerint, quantùm eſt ex parte efficaciæ Sacramenti. Hoc enim per Joannem XXII. fuit declaratum, & uſus communis hoc obtinuit*.

Conſideratione 7. *Status Privilegiatorum, ut a Confeſſis ſibi non debeant Curati novam extorquere Confeſſionem de iiſdem peccatis, præſertim ſi ſecreta ſint: nec debent prohibere Parochianos, tùm talia voluerint eis confiteri*.

Et inter Regulas Morales, Cap. *De Pœnitentia*, hanc tradit: *Epiſcopus non minùs habet auctoritatem conſtituendi coadjutores Confeſſores in ſua Diœceſi, quàm Curatus in ſua Parochia*.

LXXVI. *Ægidius Carlerius*, Pariſienſis Theologus, & Cameracenſis Decanus, in 4. Sententiarum, Diſtinctione 17. duas Propoſitiones probandas ſibi ſumit. I. *Privilegiati & a Papa, & ab Epiſcopo Diœceſano commiſſi, poſſunt ſine licentia Curati Parochialis audire Confeſſiones*. II. *Hujuſmodi Privilegiati debent toto poſſe inducere Parochianos ad amorem, reverentiam, & honorem Curati: & quòd ſe oſtendant Curato ſuo tamquam abſolutos a culpa, & idoneos ad perceptionem Hoſtiæ Salutaris*. Addit, Petitionem licentiæ a Curato non eſſe neceſſariam. *Aut enim Parochianus licentiam petet ut ſervet Ordinem Hierarchicum inter populum & Curatum Parochialem, & hoc ſufficienter faciet per hoc, quòd poſtquam confeſſus fuerit, veniet reverenter ad eum, oſtendendo ſe illi confeſſum, qui habuit Privilegium vel commiſſionem: aut hoc faciet, ut ſic vultum pecorum Paſtor agnoſcat, & ſciat nominatim oves ſingulas vocare; & hoc fieri non poteſt per petitionem licentiæ. Non enim poteſt Paſtor agnoſcere conſcientias per hujuſmodi petitionem, Præterea, ſi neceſſaria eſt petitio & obtentio licentiæ, multis præcluditur via ſalutis, puta ſi Sacerdos Parochialis invidus eſſet contra Mendicantes, & neminè Parochianorum vellet dare licentiam*. Tum Decretalem, *Omnis utriuſque ſexus*, expendens ait: *Ibi Proprius Sacerdos dicitur vel Ordinarius, qui eſt triplex, ſcilicet Papa; Epiſcopus Diœceſanus, & Sacerdos Parochialis, vel commiſſus ab aliquo horum, aut Privilegiatus*.

Ma-

Manifeſtum enim eſt, quòd commiſſus per Curatum Parochialem poteſt audire Confeſſiones. Cur ergo non poterit commiſſus per Papam, vel Epiſcopum, & qui habent a Papa privilegium? MS. *Carlerii* Codex in Bibliotheca Navartici Collegii Pariſiis aſſervator. Florebat ad annum 1415.

LXXVII. Sacra Facultas Pariſienſis anno Chriſti milleſimo quadringenteſimo octogeſimo quarto, 3. Calendas Auguſti congregata, Propoſitiones duas a Joanne *Lallerio* in Sorbonica Diſputatione poſitas damnavit; quæ his erant conceptæ verbis; I. *Confeſſi Religioſis Mendicantibus, præſentatis & acceptatis ſecundùm formam Decretalis,* DUDUM, *non ſunt abſoluti, & tenentur eadem peccata confiteri Curato.* II. *Summus Pontifex Joannes XXII. non potuit condemnare de Palliaco, nec facere Decretalem:* VAS ELECTIONIS.

LXXVIII. *Hadrianus* Cancellarius Lovanienſis, poſtea Summus Pontifex hujus nominis 6. in 4. Sententiarum, Quæſt.5. de Confeſſione, obligationem ex Canone, *Omnis utriuſque ſexus*, reſultantem explicans, docet: *Quemadmodum Proprii licentia Sacerdotis ſufficit, quominus juxta præceptum Concilii Generalis teneatur confiteri Proprio Sacerdoti: ita ſufficere licentiam Epiſcopi, Summi Pontificis, aut eorum, quibus ad hujuſmodi negotia commiſerunt ſuam Poteſtatem, ut eſt Vicarius Epiſcopi, & Pœnitentiarius Papæ, &c.* Secundam partem iſtius Propoſitionis probat ex Cap. *Si Epiſcopus De Pœnitentiis & Remiſſionibus* in 6. ubi dicitur: *Si Epiſcopus ſubdito licentiam dederit ut ſibi poſſit idoneum eligere Confeſſorem: electus ab eo in caſibus ſpecialiter Epiſcopo reſervatis nullam habet facultatem abſolvendi: cum in generali Confeſſione, &c. Ergo in aliis habet. Et hoc determinat Gloſſa procedere tam in Laicis quàm Spiritualibus. Ergo etiam non minùs eſt ſubditorum ſuorum Proprius Sacerdos Epiſcopus vel Papa, quàm Parochialis Sacerdos. Ergo non minùs videtur licentia cujuſlibet eorum eximere ut non teneatur, juxta præceptum Concilii Generalis, omnia peccata ſua confiteri Proprio Sacerdoti, quàm licentia ipſius Curati, vel Parochialis Sacerdotis.*

Ad primam Objectionem reſpondet: *Quòd Holkot, de Palude, & plures arbitrantur, appellatione Proprii Sacerdotis venire omnes Privilegiatos ad audiendas Confeſſiones, vel ad hoc ſufficienter licentiatos, vel delegatos: dicentes, quòd Proprium illic excludit alienum, & non communem: cujuſmodi ſunt iſti Privilegiati. Admiſſo tamen & non conceſſo, quòd per Proprium Sacerdotem intelligi debeat Curatus ſeu Parochialis Sacerdos: nego conſequentiam, Quòd ergo confeſſi Fratribus teneantur, &c. Quia Conſtitutio excipit, quando de licentia Proprii Sacerdotis alieno confeſſus fuerit Sacerdoti: ubi a minori etiam excipitur licentia Epiſcopi, vel Papæ: & certè quibus ad hoc commiſerint vices ſuas ſeu Poteſtatem. Secundò dico, quod per Proprium Sacerdotem textus ibi intelligit Curatum, Epiſcopum, Papam, & hujuſmodi Ordinarios Superiores. Nec obſtat Extravagans Martini IV. quia intelligit, cùm ad Superiores neglexerint habere recurſum, quòd tunc eos urget Generalis Concilii Statutum, ſemel in anno confiteri Parochiali Sacerdoti. Vel nomine Parochialis Sacerdotis, intelligit Sacerdotem cui commiſſa eſt cura Parochiæ, ſeu animarum: & ſic comprehenditur Epiſcopus, Papa, &c. A Gloſſa,* OMNIS UTRIUSQUE SEXUS *recedo; quia ut eccè dicit Joannes Andreas, hodie determinatum eſt contrarium per Conſtitutionem Joannis XXII.* VAS ELECTIONIS. *Et certè probabilior eſt opinio, quòd ſufficit ſubditum licentiam habere a Superiore ad Confeſſorem eligendum, ut quicumque Sacerdos eum audire poſſit, ut vult Hoſtienſis in Summa, de Pœnit. & Remiſſ. in §. Cui confitendum.*

LXXIX. *Jacobus Almainus*, Pariſienſis Theologus, in 4. Sententiarum, Diſtinctione 17. Quæſtione unica de Confeſſione, Articulo 3. Proprium Sacerdotem eum omnem interpretatur, qui ordinariam auctoritatem habet, & confeſſos Viris Religioſis approbatis, ad confitendum Proprio Curato non teneri docet. *Sed videtur mihi meliùs dicendum*, inquit, *quòd in quolibet iſtarum partium* (Canonis ſcilicet, *Omnis utriuſque ſexus*, quem expendit) *capitur Proprius Sacerdos pro habente ordinariam poteſtatem, & non delegatam.* Deinde latiùs etiam hujus nominis ſignificationem extendit. *Doctores dicunt, quòd Proprius Sacerdos tripliciter capitur, uno modo pro Ordinario, ſive mediate ſive immediate: & ſic Epiſcopus, Papa, & Curatus ſunt Proprii Sacerdotes. Secundo modo, pro Ordinario immediato, & ſic Curatus dicitur Proprius. Tertio modo, pro quocumque habente poteſtatem abſolvendi, ſive ſit Ordinarius, ſive Commiſſus, aut Delegatus. Iſtud præceptum ergo ſpecificat quantum ad cui, id eſt, habenti, ſecundùm omnes,* Fol. 72. *verſo*
poteſtatem abſolvendi. Et infra: *Quantùm ad ſecundam difficultatem, utrùm confeſſus Privilegiato, teneatur Proprio Curato confiteri? Fuit magna altercatio de hac quæſtione inter Sæculares & Religioſos. Sæculares, ut Armachanus De Gandave, dixerunt quòd ſic. Religioſi verò excepto Occham, defendendo Privilegia eorum, dixerunt quòd non: & credo quòd non tenentur confiteri iterum Curato. Et eſt prohibitum per Arreſtum ne Sæculares & Religioſi ampliùs altercentur circa illam quæſtionem.* Fol. 73. *verſo.*

LXXX. *Joannes Major* Pariſienſis Theologus, in 4. Sententiarum, Diſtinctione 17. Quæſt.7. cui titulus eſt: *An confeſſus Fratribus Mendicantibus ſine facultate Plebani, tenentur illa peccata iteratò Proprio Sacerdoti confiteri, ut ſatisfaciat præcepto,* OMNIS UTRIUSQUE SEXUS? Primam Concluſionem ſtatuit hunc in modum: *Romanus Pontifex poteſt dare facultatem alicui Sacerdoti audiendi Confeſſiones in Cura alicujus Plebani, non requiſitâ facultate Plebani.* Concluſionem hoc pacto probat: *Plebanus facultatem impertitur aliis Sacerdotibus audiendi Confeſſionem* [*ut communiter in praxi videmus*] *non quæſitâ alicujus Superioris facultate: Ergo Superior illius Plebani poteſt dare facultatem audiendi Confeſſionem, ſine facultate inferioris. Quidquid enim poteſt inferior, poteſt Superior, & non contra. Modò Romanus Pontifex dat Religioſis facultatem, ut patet ex Clementina,* DUDUM: igitur &c.

„ Secundò, Epiſcopus poteſt aliquibus dare
„ facultatem audiendi Confeſſiones in tota ſua
„ Diœceſi: Ergo Romanus Pontifex idem poteſt
„ in tota ſua Diœceſi, quæ eſt tota Chriſtiani-
„ tas. Conſequentia ſano capiti probatione non
„ indiget. Antecedens patet de Epiſcopo Pari-
„ ſienſi, & idem eſt judicium de quolibet alio
„ Epiſcopo, per Innocentium III. in Generali
„ Concilio, prout recitatur Cap. *Inter cætera de
Officio Judicis Ordinarii:* „ ubi præcipitur Epiſco-
„ pis ut habeant viros potentes in opere & ſer-
„ mone, ad concionandum, & ad viſitandam
„ plebem dicens: Unde præcipimus tam in Ca-
„ thedralibus, quàm in aliis Conventualibus Ec-
„ cleſiis viros idoneos ordinari, quos Epiſcopi
„ poſſint coadjutores & cooperatores habere,
„ non ſolùm in Prædicationis officio, verùm e-
„ tiam in Confeſſionibus audiendis, & Pœniten-
„ tiis injungendis, ac cœteris, quæ ad ſalutem
„ pertinent animarum. Et ratio eſt, quia Epi-
„ ſcopus eſt Ordinarius ſingulorum in tota ſua
„ Diœceſi. 10. „ Quæſt.1. *Regenda*, 16. Quæſt.
7. *Omnes Baſilicæ:* Et *Quilibet in Diœceſi eſt Parochianus Epiſcopi*, De Archipresbytero Cap.3.

De

De Officio Ordinarii, Cap. *Significavit*.

Tertiò „ Aliqui caſus reſervantur tam per Maximum Pontificem, quàm per Epiſcopos inferiores, a quibus Plebani non poſſunt abſolvere, etiamſi attentaverint: a quibus Epiſcopi ex longa & honeſta conſuetudine jam abſolvunt. Ergo eodem modo poterunt abſolvere omnes ſibi ſubjectos in ſuis Diœceſibus.

„ IV. Lex vel Privilegium Maximi Pontificis rationabile ſufficit ſubditis, ut eâ vel eô uti poſſint: ſed hoc Privilegium a Maximis Pontificibus conceſſum eſt: & approbatum in Clementina, *DUDUM De Sepulturis*. Quòd ſit rationabile, probatur ſic: In eo quod eſt ad ſalutem neceſſarium, non ſunt homines arctandi, ne a via ſalutis impediantur, ſed arctatio videtur fore onerosa, ſi homines arctarentur ad confitendum Proprio Plebano: præſertim ubi ſolus Confeſſiones audit: vel etiam ubi ipſe aliis vicem ſuam committit, tum propter verecundos, qui notis non libenter confitentur: Tum ſtat quòd ſunt omnes ineruditi, & non bonæ famæ apud ſuos, & confitens varios habeat caſus ancipites confitendos, & ſuperveniat probus & eruditus Religioſus. Tunc enim congruum eſt ut ſubditus poſſit adire quem velit: quia melius eſt habere duo refugia quàm unum: ſic ut ille poſſit Curato vel Religioſo confiteri, ſuo Curato relicto, quem ſtat eſſe ad peccatum ſolicitatorem, vel ineruditum. Iniquum autem foret, quòd peccator tali obligaretur confiteri. Quod enim inſtitutum eſt pro charitate, non debet contra charitatem militare ſecundùm Bernardum.

„ V. In dicta Clementina, *DUDUM*, dicitur Fratribus liberè poſſunt confiteri volentes: Quod nihil eſſet, ſi requireretur facultas Plebani. Non enim eſt libertas in actu, cujus diſpoſitio pendet in alieno arbitrio: ut dicitur in C. *De multa. De Præbendis*. Super quo verbo, *liberè*, communes Expoſitores ita interpretantur, quòd confitentes poſſunt liberè vel Curatum, vel Fratres legitimè præſentatos adire. Inſuper his diebus plerique habent facultatem a Romano Pontifice ut poſſint confiteri quibus voluerint, non petitâ facultate Curati. Ergo eodem modo dare poteſt facultatem Pontifex Sacerdoti alios audiendi.

Concluſionem ſtatuit alteram *Major* his verbis conceptam: *Parochiani poſſunt ſine facultate Plebani Fratres legitimè ab Epiſcopo admiſſos adire, & eis confiteri*. Propoſitionem probat hoc momento: „ Alioquin, *inquit*, Papale Privilegium Religioſorum eſſet eis inutile, ſi poſſent per Plebanos impediri, & requireretur eorum facultas; ut habet expreſsè Cap. *In his De Privilegiis*: „ ubi dicitur quòd FF. Prædicatores & Minores habent Privilegium, quo poſſunt in Altari portatili celebrare, quocumque locorum venerint. Quòd cùm quidam Epiſcopi impedire volentes dicerent, quòd poterant facere, facultate tamen priùs ab Epiſcopis obtentâ: reſpondit Innocentius III. in Cap. præfato, §. *Cùm autem eis*: Quòd non tenentur facultatem Epiſcoporum requirere, alioqui nihil eis conduceret indulgentia Papæ; cùm poſſint hoc ſine licentia Papę, annuentibus Epiſcopis. Eodem modo omnino eſt in Propoſito. Cùm enim facultatem a Papa hi Fratres habeant audiendi Confeſſiones, nullius inferioris a Papa facultatem requirere tenentur. Per hoc enim quòd præſentantur a Superioribus ſuis, Provincialibus, Guardianis, vel Prioribus, ipſis Epiſcopis, non capiunt facultatem ab eis, ſi reperti fuerint ad hoc idonei: Quia contradicentibus Epiſcopis poſſunt Confeſſiones audire. Loquor de jure, & non de facto. Hæc Concluſio etiam probatur auctoritate Alexandri Papæ, in quadam Extravaganti, quæ incipit: *Regnans in Excelſis*: ubi reputat eos Hæreticos, qui adſtruunt & tenent oppoſitum. Tertiò: Omnium connexorum eſt idem judicium. r. Qu. 3. *Si quis objecerit*. Sed audiri & audire ſunt connexa: Ergo ſi dicti Frates, ex priori Concluſione, poſſunt Parochianos ſine facultate Curatorum audire; Parochiani poſſunt eos ſine Plebanorum facultate adire „. Quod ait *Major*, Religioſos contradicentibus Epiſcopis Confeſſiones audire poſſe, nec ab eis poteſtatem habere, poſt Tridentinum Concilium falſum eſt, antiquis illis Privilegiis quoad hoc abrogatis.

Ultimam Concluſionem ſtatuit *Major* his verbis: „ Confeſſi legitimè Fratribus prædictis, non tenentur eadem peccata confiteri Proprio Sacerdoti, quem Curatum vocant. *Propoſitionem ſic probat*: Nullus laïcus rite confeſſus tenetur eadem peccata iteratò confiteri; ſed confeſſus Fratribus Epiſcopo præſentatis, eſt hujuſmodi. Igitur. Item dato oppoſito, inane eſſet eorum Privilegium: & nemo confiteretur illis, ſi ſciret ſe debere iteratò confiteri ſuo Proprio Curato ſua peccata confeſſa. Tertiò hoc idem probatur ex Extravaganti Joannis XXII. quæ incipit, *Vas electionis*, ubi contrariam opinionem damnat tamquam a Catholicis reſpuendam. Sicut enim ſtultum eſt dicere, quòd Papæ confeſſus, Epiſcopo teneatur eadem peccata iteratò confiteri: Sic ſtultum eſt dicere, quòd confeſſus Fratribus, de quibus loquimur, teneatur eadem peccata Proprio Sacerdoti confiteri: ſed debent hujuſmodi in Paſcha petendo Euchariſtiam, dicere ſe Religioſis confeſſos. Ulteriùs, ſunt in poſſeſſione & uſu, adeo ut eis confeſſi, non confiteantur iteratò eadem peccata.

„ Ex his, *inquit*, Concluſionibus, patet reſponſio ad titulum quæſtionis. Nec reſpiciendum eſt ad verba Gloſſæ in Decretali præfata, *Omnis utriuſque ſexus*: quia cujus eſt condere, ejus eſt, interpretari. Sed Romani Pontifices declararunt Privilegiis a ſe conceſſis, quòd non eſt neceſſe petere facultatem a Curatis, ad hoc ut Confeſſio valeat: Igitur.

„ Secundò patet quòd per Proprium Sacerdotem non oportet intelligere Plebanum: ſed ſufficit Sacerdos ſpecialis, generalis, vel generaliſſimus, vel ab eis auctoritatem habens. Nec oportet contra illud allegare aliquod Jus antiquum, Clementinam, *Dudum*, præcedens: quia vetuſtate temporis Jura corruunt.

„ Tertiò, ſequitur quòd confitens his Religioſis, non confitetur alieno Sacerdoti, ut alienum diſtinguitur contra omnes acceptiones Proprii, ſcilicet communiſſimi, communis, & ſpecialis.

„ Quartò ſequitur quòd eiuſdem ſubditi ſunt plures Judices in ſpiritualibus, ſed non æquè principales. Nam Papa eſt principaliſſimus: Curatus infimus in Ordinariis: & dum præcipiunt oppoſita, Superiori obediendum eſt, ex Regula Auguſtini, quam Magiſter in fine ſecundi adducit.

„ Quintò, ſequitur quòd ſi Curatus præcipiat confeſſo Religioſo, de quo loquimur, ſibi ſua peccata confiteri: confeſſus non tenetur ei parere.

Et infra ſibi proponit objectionem hoc modo: In Cap. Omnis utriuſque ſexus, *dicitur: Quicumque vult juſtâ causâ alieno confiteri Sacerdoti, a Proprio petat licentiam, & obtineat; Aliter ille eum ligare non poteſt, nec abſolvere.* Ad quam objectionem reſpondet: *Subaudiendum eſt, niſi ſit Privilegiatus a Sede Apoſtolica, vel a Jure. Nam antiqua Jura per poſteriora exponuntur & revocantur. Privilegium autem hoc in Clementino*, Dudum, *derogat Conſtitutioni in* C. Omnis. *Etiam Fratres Privilegiati ſunt in aliqua acceptione largâ Proprii Sacerdotis.*

Tandem in Epilogo Quæſtionis ait: *Jura humana ſunt mutabilia. Et ſi Pontifices ordinarent contraria iis quæ dicimus: Sententiæ eorum, antiquioribus Statutis relictis, acquieſceremus: & cum regula Lesbia flecteremur.* Abſolvit quæſtionem totam hac Propoſitione: *Bonus Curatus bonos Religioſos, quos novit, debet ad ſe in ſuum auxilium vocare, neglectis his parvæ fortunæ manuſculis: gregis ſibi commiſſi quærendo ſalutem. Et contra ſi Curatum ſeditioſum & diſcolum Religioſus videat, cum quo non poſſit fructum ſeu ædificationem facere in populo; a loco ille ad alium ſecedat: vel in cellulam, unde exiit, ſe recipiat.* Paulò uberiùs *Joannis Majoris* Pronuntiata retuli, quòd ſuſpectus hac in cauſa nemini eſſe debeat.

LXXXI. *Martinus Azpilcueta, Navarrus*, in Cap. *Placuit. De Pœnitentia* Diſt. 6. Num. 135. Proprii Sacerdotis nomine intelligendum eſſe ait, *habentem ordinariam poteſtatem, Jure communi.* ,, Et ,, præceptum illius Cap. *Omnis*, eſſe disjunctivum. Nam hæc pars; *Cùm ad annos diſcretionis* ,, *pervenerit, ſolus ſua peccata Proprio Sacerdoti* ,, *confiteatur:* non ſola eſt præceptum, ſed ſub ,, disjunctione, conjuncta ſecundæ, ſcilicet quòd ,, *ſi voluerit alieno confiteri, petat licentiam a Pro-* ,, *prio*, Ergo illud præceptum in illo capite eſt ,, disjunctivum; ita ut ſufficiat adimplere primam ,, partem vel ſecundam. Nam confitendo Ordi- ,, nario, adimplet primam partem; & confiten- ,, do Commiſſario, adimplet ſecundam. *Papa enim & Epiſcopus, & Parochus, ſunt tres Ordinarii reſpectu Pœnitentis. Et ita proprius in quavis illarum partium tantùm valet ſicut Ordinarius*, Et Num. 124. *Secundùm Hoſtienſem, & omnes, quilibet Chriſtianus habet tantùm tres Proprios Sacerdotes, Parochum de cujus eſt Parochia; Epiſcopum de cujus eſt Diœceſi: & Papam ubicumque ille ſit; quia eſt Pontifex non ſolùm Urbis, ſed etiam Orbis.*

Alios prætermitto, ſcilicet *Georgium Gemmingenum* Spirenſis Eccleſiæ Præpoſitum, in Annotatiuncula pro Confeſſoribus Spiræ; *Artuum Fellonium*, Theologum Pariſienſem, Silvanectenſem Epiſcopum, in Speculo Curatorum, Tract. de Pœnitentia; *Joannem Celaia* Hiſpanum, Pariſienſem Theologum, in 4. Sententiarum Diſt. 17. Quæſt. 4. *Sylvium*, Docturem & Profeſſorem Duacenſem, in Supplementum S. Thomæ, Quæſt. 8. Art. 4. Quæſito 3. *Philippum Gamachæum*, Doctorem & Profeſſorem Sorbonicum in Tractatu de Sacramento Pœnitentiæ, Cap. 58. *Nicolaum Yſambertum* ejuſdem Scholæ Profeſſorem, in eodem Tractatu Diſput. 20. Art. 1. qui in eo conſentiunt omnes, Proprii Sacerdotis nomine ita Curatum intelligi, ut Epiſcopus, & Summus Pontifex minimè excludantur, imò *Sylvius* Proprium Sacerdotem interpretatur omnem qui ordinariam auctoritatem habet. Sed illuſtrius eſt quod ad iſtius Diſſertationis coronidem ſubjicio teſtimonium.

LXXXII. Illuſtriſſimus Archiepiſcopus Pariſienſis FRANCISCUS HARLEUS, ſacrâ eruditione, non minùs quàm aliis dotibus admirandis, totâ celeberrimus Europâ; LUDOVICI MAGNI Regis Chriſtianiſſimi & Sapientiſſimi exiſtimatione & gratiâ, omnium Ordinum veneratione digniſſimus; Cleri Gallicani Os Ingeniumque, in Collationibus publicis ac ſolemnibus, in quibus Moralis Chriſtianæ & Evangelicæ Regulas hoc anno 1683. mirum quantâ doctrinæ ubertate, quantâ eloquentiæ vi expoſuit, nihil omnino prætermittens quod ex Scriptura Sacra, ex SS. Patribus, ex Conciliis, ex Hiſtoria Eccleſiaſtica, ex S. Thoma, aliiſque magni nominis Theologis, ad illud, quod in ſingulis Collationibus tractabatur, illuſtrandum argumentum conduceret, die 26. Aprilis, hancce Quæſtionem juxta illud ſyſtema diremit, quod in præſenti Diſſertatione conſtituto. Illuſtriſſimi ac doctiſſimi Archipræſulis diſcipulum eſſe, magno duco honori, cum viris, quibus hæc Regia civitas abundat, eruditis, qui ex ejus Collationibus ſemper ſe redire doctiores profitentur. Cùm ergo Clariſſimus ex Sacra Facultate Pariſienſis Doctor de propoſita controverſia multa eruditè & diſertè prolocutus eſſet, Reverendiſſimus Archipræſul hanc duplici viâ expendi poſſe dixit; ſecundùm ſcientiæ nimirum, & ſecundùm prudentiæ Regulas. Si ſcientiæ lumina ductumque ſequamur, non adeo facilè dirimi. Eccleſiam, Summoſque Pontifices a *Gregorio IX.* ad *Leonem X.* quamvis Religioſis Mendicantibus prædicandi & Fidelium Confeſſiones audiendi Privilegia conceſſerint, vel confirmaverint, difficultatem tamen omnem ex Canone, *Omnis utriuſque ſexus*, ortam non diluiſſe, nec adeo perſpicuè declaraſſe an Eccleſiæ præceptum de annua Confeſſione, hoc Oecumenici Concilii Canone expreſſum, impleviſſent, qui Viris Religioſis Apoſtolico Privilegio donatis confeſſi eſſent, ut res extra omnem dubitationis ac diſceptationis aleam poſita eſſet. *Leonem X.* in Concilio Lateranenſi V. quæſtionem finiviſſe, ac ſacro approbante Concilio, (nulla enim ſeptem aut octo diſſentientium Epiſcoporum habita ratio eſt) declaraſſe, confeſſos Fratribus Mendicantibus ab Epiſcopo admiſſis &c. *Conſtitutioni quæ incipit:* Omnis utriuſque ſexus, *quoad Confeſſionem duntaxat, ſatisfeciſſe cenſendos.* Ita Concilii Oecumenici Canonem cùm Synodus altera, quam Eccleſia univerſa legitimam agnoſcit, fuerit interpretata, omnem diſcuſſam eſſe caliginem. Sacroſanctam Synodum Tridentinam Regularium Privilegiis modum adhibuiſſe, intacto nihilominus *Leonis X.* Diplomate; *Dum intra mentis arcana*; quod Synodus Lateranenſis approbaverat. Feſulanum Epiſcopum fervida Oratione Patres permovere conatum ad abroganda Regularium Privilegia: *Thomam Caſellium*, Britinorienſem Epiſcopum ex Ordine FF. Prædicatorum aſſumptum, & *Seripandum* Auguſtiniani Ordinis Summum Præſidem, qui Cardinalitiis poſtmodum Inſulis ob ſingularia merita exornatus eſt, Regularium cauſam efficaciter egiſſe, oſtendiſſe quàm utilem hucuſque operam in functionibus Apoſtolicis Religioſi Viri Eccleſiæ navaſſent. Feſulani Antiſtitis declamationem diſplicuiſſe Patribus, ipſumque a Legatis Pontificiis increpitum fuiſſe, ut refert Cardinalis *Palavicinus* lib. 7. Hiſtoriæ Concilii Tridentini, Cap. 4. Verùm cùm Tridentina Synodus de annuæ Confeſſionis Miniſtro, & de Canonis, *Omnis utriuſque ſexus*, legitimo ac vero ſenſu nihil pronuntiaſſet, nonnullas poſtea Parochos inter & Regulares rurſus ortas eſſe circa iſtius executionem Statuti contentiones. At Summos Pontifices ſecundùm Religioſos ſemper tuliſſe Sententiam, ut ex *Clementis VIII.* contra Belgii Curatos, & *Innocentii X.* contra Burdigalenſem Archipræſulem, Diplomatibus compertum eſt. Etſi Conſtitutionum hujuſmodi pondus elevare conentur nonnulli, quòd ſingulares Pro-

vin-

Illuſtriſſime Archiepiſcopi Pariſienſis Franciſci Harlæi *Sententia de ſenſu Canonis* Omnis utriuſque ſexus *in collatione publica explicata.*

vincias ſpectent, adeoque ad omnes non debeant extendi: has nihilominus Summorum Pontificum voluntatem ad conſervanda Regularium Privilegia propenſiſſimam demonſtrare: Ac præterea locum hìc habere Axioma illud Juris: *Quæ in certis cauſis ſtatuta ſunt, ſimilium cauſarum fata componunt*. Addidit Illuſtriſſimus Archipræſul, Summos Pontifices laudata dediſſe Diplomata, ut ſenſum Canonis, *Omnis utriuſque* aperirent, ac Fidelibus omnibus palam facerent, Proprii Sacerdotis nomine ita deſignari Parochum, ut Epiſcopus quoque in tota Diœceſi ſua, & ubique Chriſtianorum gentium Romanus Pontifex, Proprii Sacerdotes ad mentem Oecumenici Concilii intelligendi ſint. Id Canone 10. *perſpicuè* ac luculenter confirmari, quo ſancitum eſt, ut *In Cathedralibus, & aliis Conventualibus Eccleſiis viri idonei ordinentur, quos Epiſcopi poſſint Coadjutores & Cooperatores habere, non ſolùm in Prædicationis officio, verùm etiam in audiendis Confeſſionibus, & Pœnitentiis injungendis*. Quod argumento eſt, Oecumenicam Synodum Proprii Sacerdotis nomine Epiſcopum etiam intellexiſſe, qui omnium ſuæ Diœceſeos Fidelium Ordinarius Paſtor eſt: quo nomine alios a Curatis Sacerdotes, cùm Sæculares, tum Regulares ad ſacras functiones *Coadjutores & Cooperatores* Jure aſſumere poteſt. Quamobrem Epiſcopi plurimi, poſt & ante Synodum Lateranenſem, ſibi vel deputatis a ſe Confeſſariis, omnium ſuæ Diœceſeos Clericorum Confeſſiones audiendas reſervarunt, ut ex Regula *Chrodegangi* Metenſis Epiſcopi, ex Synodis * Pictavenſi, Bajocenſi, Oxonienſi, Londinenſi, Wigornienſi, & Lambetbenſi conſtat. Quod certè ſtatuere minimè potuiſſent, ſi annuæ Confeſſionis excipiendæ poteſtas penes ſolos Curatos eſſet, nec abſque ipſorum licentia Parochiani peccata ſua apud Epiſcopum, aut deſtinatos ab eo ad id muneris Sacerdotes, deponere poſſet. Fruſtra verò objici, quòd obligatio confitendi Epiſcopo non deſtruat obligationem confitendi Parocho: ſiquidem nemo debiti ſolutione perfunctus, ad ſolutionem iteratam tenetur. Ab omni veri ſpecie alienum eſſe, quòd *Innocentius III.* & quadringenti ampliùs Epiſcopi, qui Lateranenſes Canones condiderunt & approbarunt, Sacramenti Pœnitentiæ adminiſtrationem ita Parochis addixerint, ut Romano Pontifici & Epiſcopis, quibus Fideles & Parochi ipſi ſubditi ſunt, iſtius Miniſterii auctoritatem abrogarint. Cœtum Cleri Gallicani anno 1655. Auctoris cujuſdam Anonymi Sententiam *erroris* damnaſſe, quatenus ſcripſerat, *Fideles a ſolis Curatis Sacramenta legitimè recipere poſſe; Quos inter & Parochianos mutua obligatio Jure divino intercedit, ſecundùm quam Fideles a ſolis Curatis Sacramenta & verbum Dei poſtulare poſſint*. Ad hunc *errorem* fulciendum, ejus Auctorem quodam Concilii Tridentini loco *abuſum eſſe*, qui a Sacramentorum adminiſtratione *alienos dumtaxat Parochos, non Sacerdotes qui Epiſcoporum auctoritate ſacras illas obeunt functiones*, excludit. Seſſione 24. Cap. 13. de Reformatione, *In iis quoque civitatibus ac locis, ubi Parochiales Eccleſiæ certos non habent fines, nec earum Rectores proprium populum quem regant; ſed promiſcuè petentibus Sacramenta adminiſtrant, mandat Sancta Synodus Epiſcopis, pro tutiori animarum eis commiſſarum ſalute, ut diſtincto populo in certas propriaſque Parochias, unicuique ſuum perpetuum peculiaremque Parochum aſſignent, qui eas cognoſcere valeat, & a quo ſolo licitè Sacramenta ſuſcipiant*. Falsò aſſeri quòd *ſolus Curatus ſit Proprius Sacerdos*, juxta Lateranenſis Concilii Canonem, *Juſque omne adminiſtrandi Sacramentum Pœnitentiæ in Officio Parochi contineatur: Ad Summum ſi quidem Pontificem & ad Epiſcopos nobiliori & eminentiori quadam ratione ſpectat*. Anonymum Auctorem ex falſo illo principio *in hanc opinionem adeo abſurdam præcipitatum, quòd Romanus Pontifex & Epiſcopi Proprii non ſint Fidelium Sacerdotes, niſi quoad Sacramenta Confirmationis & Ordinis, & quoad Caſus quos ſibi reſervant*. Non minùs Scriptorem illum erraſſe, cùm aſſeruit, *Necarum non eſſe Regularibus confiteri*. Et cum innuit, *Parochos Juriſdictionem ordinariam, inferiorem, quam habent ad abſolvendum Parochianos ſibi confeſſos a peccatis, ex quo ab Epiſcopis inſtituti ſunt, ab eiſdem Epiſcopis non recipere: & eam nihilominus cum Presbyteris Parochiarum ſuarum communicare*. Qui unam animarum ſalutem intendunt, Fidelibus ſuggeſturos, *Quòd etſi Curatis ſuis peccata confiteri debeant, hoc tamen Chriſtianæ Religionis officio apud omnes Sacerdotes, etiam Regulares, fungi poſſint, modò ſint ab Epiſcopis approbati. Annuæ Confeſſionis editum a Concilio Lateranenſi Præceptum implere, qui apud Regulares ab Epiſcopis approbatos, iiſdem permittentibus, tempore Paſchatis peccata deponunt, Parochos eſſe Proprios Sacerdotes, apud quos Concilium Lateranenſe annuam Confeſſionem fieri jubet: ſed Proprii Sacerdotis Officium in Proprii Epiſcopi Dignitate contineri, adeoque Fideles, qui Paſchalis Communionis gratiâ confiteantur, non ſolùm ſuis Epiſcopis, eorum Vicariis Generalibus, & Pœnitentiariis, verùm etiam quibuſlibet Sacerdotibus ſæcularibus vel Regularibus, ab Epiſcopis ad hanc functionem approbatis, ejuſdem Concilii Præceptum de annua Confeſſione implere*. Quæ omnia totidem verbis in Literis Encyclicis Cleri Gallicani 25. Aprilis ejuſdem anni, datis, & in ſententia ejuſdem Illuſtriſſimi Cœtus de libro Anonymo Curatorum Pariſienſium, & altero P. *Bagotti* S. J. Presbyteri pro Regularibus, legere eſt. Quæ Inſtrumenta ejuſdem Cleri Conventus anno 1682. iterum promulgavit, ac typis edi juſſit. Hæc percenſens Illuſtriſſimus Archipræſul Pariſienſis in ſolemni de qua loquimur Collatione, addidit: Hujuſce Regiæ Urbis Parochos Declaratione ſuâ palam profeſſos, Epiſcopos in toto Diœceſeon ſuarum tractu Proprios
„ Sacerdotes eſſe, Jure ſuperiori, immediato,
„ & divino, omnium Fidelium ad illas perti-
„ nentium: ita ut & ipſi per ſe Confeſſiones au-
„ dire, & adminiſtrandæ quovis anni tempore
„ Pœnitentiæ provinciam ſelectis & a ſe proba-
„ tis Sacerdotibus, ſive Regularibus, ſive Sæcu-
„ laribus committere poſſint. Et hæc quidem de
„ propoſita Quæſtione ſecundùm ſcientiæ Regu-
„ las dici poſſe obſervavit Archipræſul Illuſtriſ-
„ ſimus.

At ſecundùm Chriſtianæ Regulas prudentiæ ipſam expendi, ſatius eſſe dixit, & ſecundùm Regulam Charitatis, quæ *omnis Præcepti divini*, omnis *conſilii ſpiritualis*, omnium humanarum actionum finis eſt, quæ tunc demum rectè fiunt, cùm *referuntur ad diligendum Deum & proximum propter Deum*. Quo fit ut *Scriptura Sacra non præcipiat niſi Charitatem, non damnet niſi cupiditatem, & ita informet mores hominum*. *Charitatis* porro *venenum cupiditas*, quæ *minuitur Charitate creſcente*. Quod principium non ſemel *S. Auguſtinus* * inculcat. Secundùm hanc regulam facilè finiendam controverſiam, quæ tam diu, tantâque animorum contentione diſceptata eſt. Si enim Domini Curati ſolâ charitate ducantur, Viros Religioſos ab Epiſcopis approbatos, zelo ſalutis animarum ferventes, ſibi in Sacramenti Pœnitentiæ adminiſtratione in adjutorium datos gratulabuntur, & de ſuo etiam Jure nonnihil remittent in gratiam ipſius charitatis, & ſalutis animarum ipſis ut Ordinariis Paſtoribus inferioribus commiſſarum. Si Regulares Privilegia, ſibi a Summis Pontifici-

* Harum Synodorum Decreta ſuperiùs protulimus.

* In Enchir. c. 121. lib. 1. de doct. Chriſt. & alibi.

bus, Conciliiſque in Fidelium ſpirituale commodum conceſſa, eorumque uſum ad unius Charitatis finem referant, iis modeſtè utentur: nec graviter ferent ſi eorum Miniſteria pii Curati ac Paſtores præveoerint, quibus ad animarum ſalutem velut cooperatores coadjutoreſque a Summis Pontificibus & Epiſcopis ſunt adjuncti. Si ſecus fiat, contra charitatem hominum vitio militaturum, quod pro charitate inſtitutum eſt; in ſcandalum ceſſura, quæ conceſſa ſunt ad ædificationem. Auſcultanda eſſe utrique ſtatui, Dominorum Curatorum, & Regularium, aurea illa Venerabilis *Gerſonii* verba lib. de Statibus Eccleſiæ Conſideratione 11. de utroque Statu. *Status uterque*, inquit *ſtudeat alter alterius onera portare ſine contentione & æmulatione. . . ac ſi invicem more corvinum ſe mordeant, conſumantur. Ne praterea ſurgat fœda opinio Eccleſiaſticorum apud Laicos, & vituperetur miniſterium verbi Dei. Non-ne Deus, quaſo, abundè dives eſt pro omnibus? Non-ne pacis eſt Deus, non diviſionis? Denique quid prodeſt Phariſaica contentio de ſtatus præeminentia? Quid ſanctius eſt dare operam, ut quis perfectus inveniatur, quàm ſi jacens in imis, de perfectione ſtatus glorietur?* Secundùm hæc, Deo gratias agendas dixit Religioſiſſimus Archipræſul quòd in Pariſienſi Diœceſi ſua charitas regnet, pax conſtituta ſit atque firmata. Multos operarios, meſſem ampliorem, & Ordinis utriuſque charitati ac zelo ſufficientem eſſe: Optare ſe ut omnes ob unam Dei gloriam & animarum ſalutem ſummâ ſemper conſenſione collaborent: ut pax & concordia inter omnes ſervetur, quam REX MAXIMUS in Eccleſia regni ſui non minùs quàm in Politico Statu ſartam tectam eſſe jubet: ſibique in votis eſſe ut Religioſiſſimi ac Reverendiſſimi Collegæ ſui Gallicanæ Eccleſiæ Præſules univerſi, eamdem formam ſequantur. Quæ Illuſtriſſimi Archipræſulis Oratio ſummo frequentiſſimi ac celeberrimi Cœtus applauſu excepta eſt, cui plures Epiſcopi, Regis Chriſtianiſſimi Confeſſarius, Abbates, Eccleſiæ Metropolitanæ Canonici, e Sacra Facultate Pariſienſi Doctores ac Profeſſores, Eccleſiaſtici ac Religioſi omnium Ordinum Viri magno numero aderant. Hæc in publicam utilitatem ſcriptis commendare volui, ne Incomparabilis Archipræſulis ſenſa & pronuntiata, æternâ memoriâ digna, oblivione deleantur.

SCHOLION.

In hunc Articulo, pag. 670. Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Alexandri V. Diploma Epiſcopo & Academiæ Pariſienſi non placuit, nec ſuſceptum ab ipſis eſt: contra illud prædicavit Gerſonius.*

R. Hiſtoriæ res eſt, meraque facti quæſtio, ſicut & illa quæ Religioſis Cenſoribus diſpliceat pag. 671. ad Hiſtoriam Canonis, *Omnis utriuſque ſexus*, pertinentis, nec-non illud pag. 672. *FF. Prædicatores in integram reſtituit Academia, cùm polliciti eſſent, ſe Privilegiis ab Eugenio IV. Nicolao V. & Callisto III. conceſſis non uſuros.* Hæ, inquam, meræ ſunt facti & Hiſtoriæ quæſtiones.

Nota.

IN ſuperiori Diſſertatione non minùs Pontificis, quàm Epiſcoporum poteſtatem immediatè a Chriſto eſſe P. Natalis pronunciat. At Epiſcopalis juriſdictionis proximum immediatumque principium eſſe Romanum Pontificem dixi tom. 3. pag. 222.

DISSERTATIO V.

De Concilio Lugdunenſi I. Oecumenico XIII.

ARTICULUS I.

De Concilii convocandi cauſa, ſcilicet FREDERICI II. Imperatoris cum Romanis Pontificibus Diſſidio.

I. FRiderici II. Imperatoris crimina, & illatæ ab eo Eccleſiæ Romanæ injuriæ, huic celebrando Concilio dederunt occaſionem. Ille ſcilicet parente *Henrico V.* Imperatore orbatus, tutorem habuit *Innocentium III.* Romanum Pontificem, eumdemque ad faſtigium Imperii promotorem. Apoſtolicæ ſed tantis Sedi beneficiis devinctus, non modò gratias non habuit, verùm Romanam Eccleſiam multos annos divexavit. Et cùm ad arma contra Saracenos capeſſenda, ut primùm Imperium iniit, voto ac Juramento ſe obſtrinxiſſet, ipſa ad infeſtandam Eccleſiam impiè convertit. A *Gregorio IX.* Anathemate confixus eſt in Romana Synodo, anno milleſimo ducenteſimo vigeſimo-octavo: & cùm turpe ac rei Chriſtianæ exitioſum fœdus cum Sultano Babyloniæ iniviſſet, Hieroſolymitana peregrinatione ad ſolam oſtentationem perfunctus, ipſius ſubditos a Sacramento fidelitatis, quo ipſi adſtricti erant, abſolvit. His fulminibus territus, pacem rogavit, juratâque ſatisfactione facilè obtinuit a Pontifice pacis amantiſſimo. Lege quæ in Synopſi de hujus diſſidii exordiis diximus Cap. 1. Articulis 2. & 3. neque enim eadem repetere opus eſt. Lege & Epiſtolam 17. Gregorii IX. ad *Fridericum*, Tom. 11. P. 1. Conciliorum Editionis P. *Labbe.*

Fredericum II. anathemate confixit Gregorius IX.

II. Anno milleſimo ducenteſimo trigeſimo-nono, *Fridericum* fruſtra monitum ut patrata ſcelera emendaret, Anathemate rurſus percuſſit *Gregorius IX.* & ſubditos ipſius a Juramento fidelitatis abſolvit, ac loca omnia, in quibus ageret, Interdicto ſubjecit, ut Geſtorum ipſius Auctor teſtatur. Pontificiam Sententiam *Gregorii Regeſtum*, *Albertus Stadenſis*, & *Matthæus Pariſius* referunt, & poſt ipſos *Odoricus Raynaldus* in Annalibus. Cauſæ in Sententia expreſſæ iſtæ ſunt. I. *Quòd contra Romanam Eccleſiam ſeditionem movit in Urbe, Pontificem & Fratres a ſua Sede repellere intendens.* II. *Quòd Prænestinum Epiſcopum Sedi Apoſtolicæ Legatum, ne in ſua Legatione procederet, quam in Albigenſium partibus pro corroboratione Catholicæ Fidei* ipſi Pontifex commiſerat, *per quoſdam fideles ſuos impediri mandavit.* III. *Quòd quaſdam Cathedrales, & alias vacantes Eccleſias, in Regno* Siciliæ *reparari non permiſerit.* Ac ibidem *Clerici capiantur, incarcerentur, proſcribantur*, occidantur. Quod de impedita vacantium Eccleſiarum reparatione *Gregorius* ait, clariùs exprimit Vitæ ipſius Anonymus Auctor. *Proventus*, inquit, *Eccleſiarum vacantium, & earum quas ſubtili procurat ingenio Paſtorum carere præſentia, quoſdam in proprios convertit abuſus, alios in ædificiis caſtrorum expendit . . . Regnum quærens & Sacerdotium vendicare, vacantibus ipſius Regni Eccleſiis Paſtorum non patitur præſidio ſubveniri.* IV. *Quòd Eccleſias in Regno deſtrui ac profanari* ſineret: nec *Scrutas permitteret reparari.* V. *Quòd nepotem Regis Tuniſi venientem ad Romanam Eccleſiam pro ſuſcipiendo Baptiſmatis Sacramento detinuerit: ac Petrum*

Subditos ipſius a juramento fidelitatis abſolvit.

Friderici II. crimina.

trum Saracenum civem Romanum ex parte Regis Angliæ ad Sedem Apoſtolicam venientem, carceri mancipaſſet. VI. Quòd Terras Eccleſiæ occupaſſet, contra Juramentum; & inter alias Ferrariam, Sardiniam, ac Maſſam, ut idem Pontifex queritur in Apologia ſua contra perfidum Imperatorem, libro 13. Regeſti. VII. Quòd Terras quorumdam Nobilium de Regno, quas Eccleſia tenebat, occupaverit ac devaſtarit: & Eccleſias quaſdam ac Monaſteria ferè bonis omnibus ſpoliarit. VIII. Quòd Templarios & Hoſpitalarios in Regno mobilibus & immobilibus ſpoliatos, juxta tenorem pacis integrè non reſtituerit. Quòd exactiones ab Eccleſiis & Monaſteriis extorſerit. Quòd Prælatos Eccleſiarum, & Abbates Ciſtercienſes, & aliorum Ordinum, compulerit dare ſummam pecuniæ per ſingulos menſes pro conſtructione caſtrorum. IX. Quòd contra tenorem pacis, eos qui adhæſerant Eccleſiæ, bonis omnibus ſpoliatos exulare cogeret. X. Quòd negotium Terræ Sanctæ impedivisſet. Hæc Friderici crimina Auctor Anonymus in Vita Gregorii IX. fuſiùs commemorat. Abſolutos porro a Juramento fidelitatis ipſius ſubditos ſimpliciter non denuntiavit Pontifex, ſed quamdiu fuerit vinculo excommunicationis adſtrictus. Lata die Palmarum Sententia eſt in Baſilica Lateranenſi, & die Cœnæ Domini renovata, & poſt aliquot dies univerſis orbis Chriſtiani Præſulibus ſignificata; juſſitque Pontifex encyclicis Literis ut eam ſingulis diebus Dominicis & Feſtivis in ſuarum Diœceſeon Eccleſiis ritu ſolemni promulgari curarent.

Objecta crimina diluere, ſuamque armis tueri Majeſtatem Fridericus II. conatur.

III. His fulminibus petitos Imperator, immanes iras adversùs Gregorium IX. concepit, literas calumniis, probris, minis refertas ſcripſit, objectaque diluere crimina conatus eſt. Has apud Petrum de Vineis, qui ipſi a Secretis & Epiſtolis erat, legere eſt. Nonnullas etiam deſcripſit Matthæus Pariſius in Hiſtoria Anglicana. Hos etiam impios verſiculos ſparſiſſe Imperatorem, & in cubiculum Pontificis immitti curaſſe teſtatur:

Fata docent, ſtellæque monent, aviumque volatus
Totius mundi malleus unus erit.
Roma diu titubans, variis erroribus acta,
Totius mundi deſinet eſſe caput.

Pontificem verò repoſuiſſe:

Fama refert, Scriptura docet, peccata loquuntur,
Quòd tua vita brevis, pœna perennis erit.

IV. Apologeticas pro Imperatore Literas ad Gregorium IX. ſcripſere Herbipolenſis, Vvormatienſis, Vercellenſis, & Parmenſis Epiſcopi, quas apud Matthæum Pariſium legere eſt. At illas ceu meris commentis & frivolis excuſationibus, atque mendaciis ſcatentes ſprevit Pontifex, & Encyclicas ad Prælatos & Principes totius orbis Chriſtiani dedit, quibus Sententiæ ſuæ probavit æquitatem, publicatis ipſius criminibus, & hæreticis blaſphemiis, quas certis probatas documentis ſibi eſſe ſignificavit. Per dictas Literas, inquit, ſuarum producit in lucem opera tenebrarum, in eis conſtanter proponens, quòd per nos tamquam Chriſti Vicarium vinculo excommunicationis adſtringi non potuit. Sicque affirmans, non eſſe apud Eccleſiam, a Domino, B. Petro, & ejus Succeſſoribus, ligandi atque ſolvendi traditam poteſtatem..... Iſte Rex peſtilentiæ, a tribus Baratatoribus, ut ejus verbis utamur, ſcilicet Chriſto Jeſu, Moyſe, & Mahometo, totum mundum fuiſſe deceptum: & duobus eorum in gloria mortuis, ipſum Jeſum in lignum ſuſpenſum manifeſtè proponens: Inſuper dilucidâ voce aſfirmare, vel potiùs mentiri præſumpſit, quòd omnes fatui ſunt, qui credunt naſci de Virgine Deum, qui creavit naturam, & omnia potuiſſe. Hanc hæreſim illo errore confirmans, quòd nullus naſci potuit, cujus conceptum viri & mulieris conjunctio non præceſſit: & homo debet nihil aliud credere, niſi quod poteſt vi & ratione naturæ probare. Hæc & alia multa, quibus verbis & factis Catholicam Fidem impugnavit, & impugnat, ſuo loco & tempore, ſicut decet & expedit, manifeſtè poterunt comprobari. Extant hæ literæ in Gregorii Regeſto lib. 13. & Tom. 11. Conciliorum P. 1. Editionis P. Labbe, pag. 339. & apud Pariſium pag. 342. Eadem refert Auctor Anonymus ſed coævus Vitæ Gregorii IX. Exinde Fridericus in Pontificem bellum geſſit acerbiſſimum. Ille Præneſtinum Epiſcopum ad Principes Occidentis, & præcipuè ad S. Ludovicum Francorum Regem Legatum miſit, ut ipſos ad arma contra Fridericum capeſſenda provocaret. Quin etiam Roberto Comiti Attrebatenſi Sancti Regis Fratri Imperium obtulit, auxiliumque ad frangendum Fredericum.

Gregorius IX. Imperium offert Roberto Comiti S. Ludovici Regis Francorum Fratri.

V. Hujus erat tenoris Gregorii Epiſtola, quæ lecta eſt coram Rege, & toto Franciæ Baronagio (ut loquitur Matthæus Pariſius, qui illam refert ad annum 1239. pag. 356.) Noverit dilectus filius Eccleſiæ ſpiritualis, Illuſtris Rex, & totum Francorum Baronagium, Nos deliberatione & tractatu diligenti omnium Fratrum noſtrorum condemnaſſe, & a Culmine Imperiali abjudicaſſe Fredericum dictum Imperatorem: & Robertum Comitem fratrem Regis Francorum loco ipſius elegiſſe ſubſtituendum: quem etiam omnibus niſibus Eccleſia non tantùm Romana, ſed univerſalis duxit non ſegniter adjuvandum, & efficaciter promovendum. Nullo igitur modo tantam ſponte oblatam Dignitatem apertis brachiis ſuſcipere ne pigritemini; ad quam opes, & operam, & opem abundanter effundemus conſequendam. Scelera enim prædicti Frederici multiplicia, ſicut jam novit mundus, eumdem irreſtaurabiliter condemnarunt. At eo bello ſe implicare noluit S. Ludovicus, tum quòd nec ipſi, nec Gallicanis Principibus illius juſtitia perſpecta & explorata eſſet: tum quòd fœderatum Imperatorem aggredi, perfidum; illius ruinâ creſcere velle, ambitioſum & ignavum eſſe videretur. Et ea de re habito Conſilio, Francorum Proceres reſponderunt: Quo ſpiritu vel auſu temerario Papa tantum Principem, quo non eſt major, immo nec par inter Chriſtianos, non convictum vel confeſſum de objectis ſibi criminibus, exheredavit, & ab Apice Imperiali præcipitavit? Qui ſi meritis ſuis exigentibus deponendus eſſet, nonniſi per Generale Concilium caſſandus judicaretur..... Nolumus noſmetipſos in tanta pericula præcipitare, ut ipſum Fredericum tam potentem impugnemus, quem tot Regna contra nos juvabunt, & cauſa juſta præſtabit adminiculum.... Sed ne in vacuum Papale Mandatum videamur ſuſcepiſſe... Mittemus Nuntios prudentes ex nobis ad Imperatorem, qui, quomodo de Fide Catholica ſentiat, diligenter inquirant, nos ſuper hoc certificaturos. Et ſi nil niſi ſanum invenerint, cur infeſtandus eſt? Sin autem, & ipſum, immo etiam ipſum Papam, ſi malè de Deo ſenſerit, vel quemlibet mortalium uſque ad internecionem perſequemur. Miſſi ad Fridericum Oratores a S. Ludovico: Quibus ſe Chriſtianum Catholicum eſſe, & ſanè de omnibus Fidei Orthodoxæ capitibus ſentientem aſſeruit, obortiſque lachrymis, & ſublatis ad cœlum manibus, Deum ultionum contra calumniatores ſuos invocavit. Ipſi facilè credidere Chriſtianiſſimi Regis Oratores, eoque gratias agente ampliſſimas ob Ludovici & Francorum amicitiam, dixere: Nolit Deus ut umquam aſcendat in cor noſtrum, ut aliquem Chriſtianum ſine manifeſta cauſa impugnemus. Nec nos pulſat ambitio: Credimus enim Dominum noſtrum Regem Galliæ, quem linea Regii ſanguinis provexit ad Sceptra Francorum regenda, excellentiorem eſſe aliquo Imperatore, quem ſola electio provehit voluntaria. Sufficit Domino Comiti Ro-

S. Ludovicus Imperium pro Fratre ſuo recuſat.

Francorum Procerum reſponſum.

Miſſi ad Fridericum II. a S. Ludovico Oratores, qui in illius fidem inquirerent.

Roberto fratrem eſſe tanti Regis. Refert *Matthæus Pariſius* pag. 350. *Pariſium* carpendi Pontificis occaſionem nactum, Francis, quos tunc maximè Sedis Apoſtolicæ ſtudioſiſſimos ſub Rege Sancto fuiſſe conſtat, contumelioſa in Pontificem verba affinxiſſe conjicit *Odoricus Raynaldus*: Nec probabile eſſe, ipſos Imperii honore cumulatos injurias rependiſſe. Injurias & verba duriora velim & ego a *Pariſio* afficta: ſed certiſſimum eſt *S. Ludovicum*, *Robertum* Comitem, cœteroſque Franciæ Principes ac Barones, *Gregorio IX.* adverſùs *Fredericum* Imperatorem ſavere noluiſſe, nec vanâ ſpe Imperii ad arma contra ipſum ſumenda potuiſſe provocari. Id colligitur ex *S. Ludovici* Literis ad eumdem *Fredericum*, qui Gallicanos Præſules ad Sedem Apoſtolicam pergentes interceperat, ac in carcere detinebat, anno 1241. datis quas refert *Guillelmus de Nangiaco*, in Geſtis *S. Ludovici*. Sic porro habent: *Admirari cogimur vehementer, quòd nullâ offenſionis cauſâ vel materiâ præcedente Prælati Regni noſtri ad Sedem Apoſtolicam accedentes, cui tam ex fide quàm obedientia tenebantur, nec ejus poterant recuſare Mandata, in mari capi feciſtis, & eos ſub cuſtodia detinetis: quod magis moleſtè ferimus, quàm Majeſtatis veſtræ credulitas fortè credat. Nam ſicut eorum literis manifeſtè didicimus, nihil contra Imperialem Celſitudinem excogitaverant; etſi Summus Pontifex fuiſſet ad aliqua minùs debita proceſſurus. Unde cùm in eis nulla detentionis cauſa inveniatur, decet Celſitudinem veſtram Prælatos Regni noſtri debitæ reſtituere libertati: in quo nos vobis pacatos reddetis, qui detentionem ipſam injuriam reputamus; & Regi ſublimi multa fieret detractio, ſi ſuper talibus taceremus. Quòd ſi prædicta ad veſtræ mentis oculos nolitis reflectere, Præneſtinum Epiſcopum, & alios Legatos Eccleſiæ; in præjudicium veſtrum volentes ſubſidium implorare, manifeſtiſſimè repulimus, nec in Regno noſtro contra Majeſtatem veſtram potuerunt aliquod obtinere. Provideat igitur Imperialis Providentia & ponat in ſtatera judicii ea quæ dicimus, nec velit trahere locum a potentia & voluntate. Nam Regnum Franciæ non eſt adeo debilitatum viribus, quòd ſe veſtris permittat calcaribus perurgeri.* Ex quibus conſtat, *S. Ludovicum* Gregorii IX. Legatis contra *Fridericum* nihil omnino conceſſiſſe, & ipſum, tametſi a Pontifice exauctoratum, pro Imperatore agnoviſſe.

S. Ludovicus Gregorio IX. adverſùs Fredericum II. favere noluit, ipſumque pro Imperatore nihilominus agnovit.

Regni Francorum commendatio.

VI. Nihil ad Regum, Regnique Francorum commendationem & gloriam illuſtrius ac magnificentius dici poteſt iis quæ *Gregorius IX.* ad *S. Ludovicum* ſcripſit eâ Epiſtolâ, quâ auxilium adverſùs *Fridericum* ab ejus Majeſtate rogavit. „ Dei Filius, *inquit*, in ſignum divinæ potentiæ diverſa Regna conſtituit, inter quæ, ſicut Tribus Juda inter cœteros filios Patriarchæ ad ſpecialis benedictionis dona ſuſcipitur, ſic Regnum Franciæ præ cœteris terrarum populis a Domino prærogativa honoris & gratiæ inſignitur. Nam velut prædicta Tribus Regni præfigurativa prædicti undique fugabat hoſtium cuneos, terrebat & conterebat undique, ac ſuis ſubjugabat pedibus per circuitum inimicos: Non aliter idem Regnum, pro exaltatione Catholicæ Fidei Dominica prælia dimicans, & in Orientis & Occidentis partibus, pro defenſione Eccleſiaſticæ libertatis Eccleſiæ hoſtes expugnans ſub vexillo claræ memoriæ Prædeceſſorum tuorum: Quandoque Terram Sanctam ſuperna diſpoſitione de manibus Paganorum eripuit; Quandoque Conſtantinopolitanum Imperium ad obedientiam Eccleſiæ Romanæ reducens, dictorum Prædeceſſorum ſtudio Eccleſiam ipſam a multis periculis liberavit; Pravitatem Hæreticam, quæ in partibus Albigenſium ferè fidem extirpaverat Chriſtianam, totis viribus expugnare non deſtitit, donec ea quaſi penitus confutata, fidem ipſam ad priſtini ſtatus ſolium revocavit. Sicut præfata Tribus, velut reliquæ, a cultu Dominico numquam declinaſſe legitur; ſed Idololatras & Infideles multis expugnaſſe præliis perhibetur: ſic & in eodem Regno, quod a devotione Dei & Eccleſiæ nullo caſu avelli potuit, numquam Libertas Eccleſiaſtica periit, nullo umquam tempore vigorem proprium Chriſtiana Fides amiſit: Quin immo pro earum conſervatione Reges & homines dicti Regni ſanguinem proprium fundere, & ſe periculis multis exponere minimè dubitaverunt. *Caroli Magni, & aliorum Franciæ Regum, & præſertim* Ludovici VIII. *parentis ipſius exempla ejus Majeſtati ponit ob oculos, ſubditque:* Ex quibus evidenti ratione perpendimus, quòd Regnum Franciæ prædictum, benedictum a Domino, Redemptor noſter quaſi ſpecialem divinarum voluntatum executorem eligens, & ipſum ſibi ſicut pharetram circa ſemur accingens, ex ipſa ſæpius ſagittas electas extrahit, & eas in tuitionem Eccleſiaſticæ Libertatis & Fidei, in contritionem impiorum, & defenſionem Juſtitiæ, in arcu brachii potentis emittit. Propter quod Prædeceſſores noſtri Romani Pontifices a progenie in progenies tam laudabilia dictorum Progenitorum opera recenſentes, ad ipſos continuum in neceſſitatibus ſuis habuere recurſum: illique credentes quòd non petentium, ſed cauſa Dei potiùs agebatur, petitum numquam negavere ſubſidium: quin potiùs nonnumquam non poſtulatum, Eccleſiæ opportunitatibus in manu forti indulſere ſuccurſum. Et infra. S. Regis auxilium contra *Fridericum* poſtulans, propter quod Præneſtinum Epiſcopum in Gallias Legatum mittebat, ait: *Ad te præcipuum, te chariſſimum Eccleſiæ filium, te ſpeciale ſubſidium, te refugium ſingulare, Venerabilem Fratrem noſtrum Præneſtinum Epiſcopum, virum approbatæ bonitatis, & ſanctitatis expertæ, magnum Eccleſiæ Dei membrum, officio ſibi Legationis commiſſo pro defenſione fidei .... dirigimus, & per eum in tanta neceſſitatis articulo, tui brachii auxilium invocamus.* &c. *S. Ludovicus* (ut diximus) noluit armis aggredi fœderatum Principem, qui fidem Catholicam profitebatur, quamvis Summus Pontifex & ſiniſtris rumoribus occupatus, & ejus in ſpernendis Eccleſiæ Cenſuris contumaciam, quæ nota eſt hæreſeos, attendens, eum ut Hæreticum traduceret. Officio tamen ſuo erga Sedem Apoſtolicam, & *Gregorium IX.* non defuit, miſit ſiquidem Gallicanos Præſules ad Synodum Oecumenicam, quam in tantæ rei difficultate Romæ indixerat; Eccleſiæ Judicio de *Friderico* ſtare paratus; interimque ejus communionem reſpuens, cujus excommunicatio in Gallicanis Eccleſiis fuerat promulgata.

VII. In Anglia pariter promulgata in *Fredericum* Sententia eſt & immenſa pecuniæ vis ad ſacrum bellum contra ipſum gerendum exacta, quâ de re graviter conqueſtus eſt Imperator datis ad *Henricum III.* Angliæ Regem literis, quas apud *Matthæum Pariſium*, ad annum 1240. legere eſt. Anglicani Præſules Pontificis & Legati Apoſtolici poſtulata modeſtis exceptionibus eluſere, fœliciores Abbatibus, quos ad inſolitam contributionem Legatus, favente Rege, compulerat. Cleri Anglicani Reſponſionem ad poſteros tranſmiſit Matthæus Pariſius. „ Dicunt, quòd contribuere non debent; tum quia contributio fieret contra eum qui contraxit cum Principe ſuo; tum quia fieret ad effuſionem ſanguinis Chriſtiani; quod patet ea forma Scripti Apoſtolici, in quo

Pecuniæ contributio ad bellum contra Fredericum Imp. gerendum a Clero Anglicano per Legatum Apoſtolicum exacta.

„ con-

„ continetur: *Ad debellandum Imperatorem*. Tum
„ quia fieret contra Libertatem Eccleſiæ, quod
„ patet ex forma ejuſdem ſcripti, ubi dicitur:
„ *Contradicentes Eccleſiaſtica Cenſura compeſcatur*.
„ Ecce ſervitus & compulſio. Tum quia alias de-
„ derunt decimas Domino Papæ, ſub hac pro-
„ teſtatione, ne de cætero conſimilis fieret exa-
„ ctio: multò fortiùs nec nunc quinta pars eſt
„ exigenda. Tum quia timeri poſſet, ne ad con-
„ ſuetudinem traheretur, cum binus actus indu-
„ cat conſuetudinem, ut eſt in Cod. *De Epiſcop.*
„ *Audient. L. Nemo*. Tum quia cùm neceſſe ha-
„ beant continuè diverſa negotia in Curia Ro-
„ mana, ad quam niſi per terram Imperatoris
„ non patet acceſſus timendum eſſet ne Impera-
„ tor eorum captionem procuraret, ac ipſos certos
„ de pœna graviori, carcerali cuſtodiæ manci-
„ paret. Tum quia cùm Rex multos habet Ini-
„ micos, contra quos onus belli expectat ſuſtine-
„ re, timens graviora, non eſſet tutum terram
„ magis depauperare: præſertim cùm vacuetur
„ pro magna parte, Nobilibus in negotium Cru-
„ cis proficiſcentibus, & multum pecuniæ ad via-
„ tica ſecum aſportantibus: Tum quia hoc verte-
„ retur in Patronorum Eccleſiarum præjudicium:
„ maximè cùm non conſtet ipſos dictæ contribu-
„ tioni conſentire. Tum quia generalis ſtatus
„ Eccleſiæ, ut dicitur, periclitabatur: propter
„ quod generalis debet fieri conſultatio, ut ſic
„ ſi eſſet neceſſe, generalis fieret contributio;
„ quod non eſt in caſu iſto. Fama enim percre-
„ buit, quòd convocabitur Concilium ubi talia
„ ſunt determinanda. Neceſſe enim eſt ſic fieri,
„ ut tollatur ſcandalum generale.

Rectores Eccleſiarum *de Berchiſee* ad contribuendum fruſtra etiam hortatus eſt, Legatus Apoſtolicus. Reſponderunt enim, *Contra Imperatorem non eſſe contribuendum, ut contra hæreticum; cùm non ſit damnatus Judicio Eccleſiæ vel convictus, licèt excommunicatus; nec pro eo quod occupat vel impugnat Patrimonium Eccleſiæ Romanæ. Eccleſia enim non utitur brachio ſæculari, niſi contra Hæreticos. Item ſicut Eccleſia Romana ſuum habet proprium Patrimonium, cujus adminiſtratio pertinet ad Dominum Papam; ſimiliter & aliæ Eccleſiæ ſuum, ex largitione & conceſſione Regum, Principum, & aliorum Magnatum fidelium, quod in nullo eſt cenſuale vel tributarium Eccleſiæ Romanæ. Unde non debent Prælati compelli de Patrimonio ſuorum Eccleſiarum contribuere. Item licèt argumento legis omnia dicantur eſſe Principis; non tamen dominio & proprietate, ſed curâ & ſolicitudine. Similiter Eccleſiæ ſpectant ad Dominum Papam curâ & ſolicitudine: non dominio & proprietate. Unde dicunt quòd non debent ad contribuendum compelli: item cùm dicat Veritas:* Tu es Petrus, & ſuper hanc
„ Petram ædificabo Eccleſiam meam, *reſervavit*
„ *ſibi proprietatem, committendo curam, ſicut patet ex verbis Evangelii ſequentibus:* Quodcumque
„ ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cœ-
„ lis: & quodcumque ſolveris, &c. *Non* Quod-
„ cumque exigeris ſuper terram, erit exactum
& in cœlis. *Unde dicunt, quòd ad contributionem non poſſunt ſecundùm Dominum & juſtitiam compelli. Item cùm ex auctoritatibus Patrum Sanctorum, fructus Eccleſiarum in certos uſus, puta Eccleſiæ Miniſtrorum & pauperum ſint deputati; non debent in alios uſus converti, niſi auctoritate Eccleſiæ univerſalis. Unde de bonis Eccleſiæ non eſt contribuendum ad pugnandum, maximè contra Chriſtianos.* &c. Rege tamen & Epiſcopis faventibus, ad contributionem ſunt compulſi. Ita refert *Matthæus Pariſius*.

Ferdinandus

VIII. *Ferdinandus* Caſtellæ Rex a copiis Pontifici adverſùs *Fridericum* ſubminiſtrandis ſe excuſavit, quòd bello adverſùs Saracenos implicitus eſſet. At ſequeſtrem ſe interpoſuit pro redintegranda inter ejus Sanctitatem & Imperatorem concordia, miſſo ad Sedem Apoſtolicam Oratore Abbate *S. Facundi* (Lib. 4. Regeſti Gregorii Epiſt. 38.) *Sanè* (inquit) *multorum relatione didicimus, quòd nobis poſtmodum Papalis Litera demonſtravit, Imperatorem in Sacroſanctam Romanam Eccleſiam, quæ eum curioſa nutrivit, & mirabiliter exaltavit, multipliciter deliquiſſe, & eam adeo ad iracundiam provocaſſe, quòd opus fuit ut a manu Domini tangeretur. Numquid pati poteſt pia mater, & non compatitur filius? Numquid dolet Sedes Apoſtolica, & exaltare poteſt fidelis? Numquid turbato capite membra vigere noſcuntur? Attamen quia non obliviſcitur miſereri Dominus, nec in ira miſericordiam continebit, ex quo ſemel cœpimus, loquemur porrò ad Dominum, de dubiis negotiorum eventibus magis anxii, quàm de facto Imperatoris, quem, [quantùm cum Domino poſſumus] multipliciter tenemur diligere, obtentâ priùs veniâ, & conceſſâ licentiâ, ut manſuetudo Patris pœnitentem recuperet filium, & Eccleſia ſuo non careret Athleta, partes noſtras interponere curavimus,* &c.

Caſtellæ Rex pro Frederico Imperatore apud Summum Pontificem intercedit.

IX. Germani Præſules latam a *Gregorio IX.* in *Fridericum* Sententiam promulgare detrectarunt, Pontificemque rogarunt, ut ad pacem cum illo ineundam deſcenderet. Pontifex, ſcriptis ad Electores literis, juſſit ut alium Imperatorem eligerent. Illi verò reſcripſere: Non eſſe Pontificiarum partium Imperatorem exuere Dignitate, ſed tantummodo electum a Principibus coronare. Ita refert Stadenſis Abbas in Chronico. Interea Viterbienſes, aliique Pontificiæ ditionis populi ad *Fridericum* deſecere, qui in Pontificios ſubditos horrendâ crudelitate graſſabatur, adeo ut Sacerdotes contra ipſum Cruce-ſignatos flammis addixerit. Imperator, conflato ex diverſis nationibus exercitu, in Campaniam, Picenum, Marchiam, Romaniolam populabundus excurrit, Beneventum ac Faventiam longâ obſidione fatigatas expugnavit: Januenſium claſſem, quâ Sedis Apoſtolicæ Legati, & Præſules ad Synodum pergentes vehebantur, *Entii* filii Nothi operâ diſſipavit, captos in carcerem conjecit, vexavit: ut conſtat ex literis Præſulum, qui e clade evaſerant, ad *Gregorium IX.* & ex Conſolatoriis *Gregorii* ad ipſos, quas ex ejus Regeſti lib. 15. deſcribit *Odoricus Raynaldus*, & ex *Matthæo Pariſio* in Hiſtoria Anglicana. Legatur & *Gregorii* Epiſtola ad Venetos 17. Tom. 11. P. 1. Conciliorum Editionis P. *Labbe*. Hac victoria elatus *Fridericus*, Romam verſùs copias promovet, Spoletum opprimit, Interamnam occupat, Faventium, Aſſiſinatum, Narnienſium, Reatinorum agros populatur; Tybur in poteſtatem redigit, flammis Albam delet; Burgum Novum vaſtat, Cryptam Ferratam ſubigit, ut *Richardus a S. Germano* in Chronico commemorat.

Germani Præſules latam a Gregorio IX. in Fridericum II. ſententiam promulgare recuſant.

X. Defunctis interim *Gregorio IX.* & *Celeſtino IV.* qui diebus dumtaxat ſeptemdecim Pontifex fuit *Innocentius IV.* illorum in Sede Apoſtolica Succeſſor a *Friderico* per Oratores & literas honorificas delinitus, de concordia Sacerdotii & Imperii ſeriò cogitat, mittitque ad ipſum Legatos, qui captivos Præſules libertati reſtitui Apoſtolicâ auctoritate jubeant, rogentque quâ ratione Eccleſiæ ſatisfacere velit: Synodi demum celebrationem offerant, quam ipſe poſtulaverat, in qua de Regum & Præſulum conſilio, Eccleſiæ, ſi quam ejus Majeſtati irrogavit injuriam, ipſi ſatisfaciat; ſi quam tulit injuſtam ſententiam, eam reſcindat. Id conſtat ex Commonitorio Legatis dato, ſeu ex Epiſtolâ 84. libri 1. *Item offerunt* (inquit) *quòd Eccleſia, ſi in aliquo contra debi-*

Innocentius Quartus de concordia Sacerdotii & Imperii ſeriò cogitat.

tum

tum læſit eum, quòd non credit, parata eſt corrigere, & in ſtatum debitum reformare. Et ſi Princeps dicat, quòd in nullo læſit Eccleſiam contra juſtitiam; vel ſi dicat, quòd nos læſimus eum contra juſtitiam, parati ſumus vocare Reges, Prælatos, & Principes, tam Sæculares quàm Eccleſiaſticos, ad aliquem locum tutum, ut per ſe, vel ſolemnes Nuntios illuc veniant: & de conſilio Concilii parata eſt ſatisfacere Principi, ſi in aliquo eum læſit; & revocare Sententiam, ſi quam injuſtam contra eum tulit; & cum omni manſuetudine & miſericordia, quantùm cum Domino & honore Eccleſiæ fieri poteſt, recipere ab eo ſatisfactionem de injuriis & offenſis ſibi & ſuis irrogatis.

Fridericus II. ad Summum Pontificem Oratores mittit de pace tractaturos.

Quædam querelarum capita contra Pontificem Legatis Apoſtolicis *Fridericus* propoſuit quæ diluit *Innocentius* Epiſtolâ 89. ad Legatos datâ, quam apud *Odoricum Raynaldum* ad annum 1243. Num. 17. legere eſt. Secundùm hæc, miſſi a *Friderico* ad Sedem Apoſtolicam Oratores de pace tractaturi, Toloſanus Comes, *Petrus de Vinea*, & *Thadæus de Sueſſa*, Imperialis Curiæ Judices, qui in die Cœnæ Domini, anno 1244. Obedientiam Pontificiis Mandatis ejus nomine jurarunt, circa capita propter quæ fuerat a *Gregorio IX.* excommunicatus, & ſatisfactionem pro damnis Eccleſiæ perſoniſque Eccleſiaſticis illatis. Has concordiæ leges propoſitas *Matthæus Pariſius* commemorat. I. Ut *Fridericus* terras omnes reſtitueret, quæ ante diſſidium Pontificiæ ditionis fuerant, tum etiam quas Eccleſiæ fœderatis eripuerat. II. Ad Principes Chriſtianos ſcriberet, ſe Eccleſiæ auctoritatem & Sententiam a *Gregorio IX.* in ſe latam non ſpreviſſe; ſed cùm ſibi denuntiata non fuiſſet, conſilio Prælatorum & Principum Germaniæ, & Italiæ cenſuiſſe, ad eam ſervandam ſe non teneri, donec ſignificata eſſet. Cæterùm Summum Pontificem tam in ſe, quàm in omnes Chriſtianos, Reges, & Principes Clericos & Laïcos *in ſpiritualibus plenitudinem poteſtatis habere* profiteretur. III. Eleemoſynis, Jejuniis, aliiſque pietatis operibus crimina expiaret; Sententiam excommunicationis, ad abſolutionis uſque diem, nihilominus humiliter ſervaret. IV. Captis Præſulibus, aliiſque erepta reſtitueret omnia, Eccleſias & Xenodochia excitaret; Pontificiiſque ſe pariturum juraret Mandatis, ſalvis Imperii, Regnorumque Juribus & honoribus. V. Omnia Edicta in fœderatos Eccleſiæ lata revocaret: de injuriis autem ante diſſidium Sacerdotii & Imperii acceptis in Pontificis & Cardinalium Sententia acquieſceret. Captivis omnibus libertatem, exulibus patriam, ſpoliatis ob Pontificiarum partium defenſionem, bona reſtitueret. Superbum, infidum, verſipellem, inconſtantemque Principem, promiſſorum pactorumque brevì pœnituit. Pontifex Tifernum cum Cardinalibus ſe contulit, ut pacis Tractatus ad optatum exitum faciliùs perduceretur. Imperator depoſitâ Pœnitentiæ larvâ, ſe conventa ſervaturum negavit niſi priùs Anathemate ſolveretur. Tum vetus recruduit diſcordia. Structas a *Friderico* inſidias fugiens Pontifex, annuente Sanctiſſimo Rege *Ludovico IX.* in Gallias ſe recepit, illoque Romanorum Pontificum tutiſſimo receptus azylo, Synodum Oecumenicam Lugduni celebrandam indixit, anno 1245. ad *S. Joannis Baptiſtæ* Solemnitatem. Ac ea de re *Balduinum* Imperatorem Conſtantinopolitanum, Reges Galliæ, Hiſpaniarum, Angliæ, &c. certiores fecit, ſimulque univerſos & ſingulos obſecravit, ut vel coram intereſſent, vel Oratores mitterent ad Synodum. In Encyclicis pro Concilii convocatione Literis hæc inter alia habentur, quæ ejus cauſas celebrationis exprimunt. *Hinc eſt quòd Nos ut ipſa Eccleſia per Fidelium ſalubre conſilium & auxilium fructuoſum ſtatus debiti poſſit habere decorem, & deplorando Terræ Sanctæ diſcrimini & afflicto Romano Imperio properè valeat ſubveniri, ac inveniri remedium contra Tartaros, & alios contemptores Fidei, ac perſecutores Populi Chriſtiani: Nec-non pro negotio quod inter Eccleſiam, & Principem vertitur, Reges terræ, Prælatos Eccleſiarum, ac alios Mundi Principes duximus advocandos.* Literæ convocationis incipiunt his verbis: *Dei virtus & Dei Sapientia.*

Discordia recrudeſcit.

Pontifex Concilium Lugduni celebrandum indicit.

ARTICULUS II.

Concilium ſtato tempore celebratur.

ANno 1245. die Lunæ proxima poſt Feſtum Nativitatis *S. Joannis Baptiſtæ*, Concilium Lugduni cœptum eſt in Ædibus Monachorum *S. Juſti*. Præfuit *Innocentius IV.* Pontifex Maximus. Adſuere præter Cardinales, quorum Dignitati ex Rubri Pilei inſigni novus tunc ſplendor acceſſit, Patriarchæ tres, Conſtantinopolitanus, Antiochenus, & Aquilejenſis, Archiepiſcopi centum circiter & quadraginta, *Balduinus* Conſtantinopolitanus Imperator, Toloſanus Comes, *Thadæus de Sueſſa* Imperialis Cameræ Judex, Friderici Imperatoris Procurator. Chriſtianiſſimi Regis *Ludovici IX.* Regis Angliæ, aliorumque Principum Oratores. Nulli ex Palæſtina, præter Berytenſem Epiſcopum, nulli ex Hungaria, pauci admodum ex Germania Præſules adſuere. Summus Pontifex peractis Solemnibus in Sacro Conſeſſu peroravit in hæc verba: O *vos omnes, qui tranſitis per viam, attendite & videte ſi eſt dolor ſicut dolor meus*: & conceptos de calamitatibus Eccleſiæ dolores cum quinque Chriſti Crucifixi vulneribus comparavit. 1. De Tartarorum in Chriſtianorum terras irruptione. 2. De Græcæ Eccleſiæ Schiſmate. 3. De Hæreſibus pullulantibus. 4. De clade Hieroſolymis a Choraſminis illata. 5. *De Friderici* Imperatoris criminibus & hoſtilibus in Eccleſiam Actis. Iſta conſtant ex *Sterone* in Annalibus, apud *Henricum Caniſium*, Tom. 1. *Antiquæ Lectionis*, ex *Alberto Stadenſi*, & ex *Matthæo Pariſio*, qui cæteris fuſiùs & diligentiùs Acta Concilii expoſuit, in Hiſtoria Anglicana ad hunc annum.

ARTICULUS III.

FREDERICUS Imperator ab INNOCENTIO IV. in Synodo excommunicatus eſt ob graviſſima, de quibus convictus eſt Crimina: & ab eodem, proprio, non Concilii Oecumenici nomine, exauctoratus. An juſta fuerit Sententia, diſcutitur.

I. MUlta ſtatim in ipſo Concilii limine Summo Pontifici ſpopondit *Friderici* Imperatoris nomine ejus Orator *Thadæus*, vir belli Juriſque peritiſſimus, & eloquentiæ vehementis, ut Eccleſiæ gratiam magnificis promiſſis ipſi conciliaret: ſcilicet ipſum Græcorum Imperium ad Romanæ Eccleſiæ obedientiam revocaturum: Tartaros, Choraſminos, Saracenos, adornatâ propriis ſumptibus Expeditione petiturum: Profligatas Terræ Sanctæ res priſtino ſplendori reſtituturum: Ereptas Eccleſiæ Romanæ ditiones redditurum, & pro illatis damnis, irrogatiſque injuriis facturum ſatis. Tam ſplendida promiſſa fieri a *Friderico* ut Eccleſiæ illuderet ſubodoratus Pontifex

tifex ; unam ſupereſſe viam pœnas a Synodo infligendas evadendi, reſpondit, ſi nimirum juratæ jam olim Pacis capita religioſè adimpleret. *Pacem*, inquit, *nuper in anima ſua juratam, ſecundùm formam præſtiti Sacramenti teneat, & acquieſco*. Ejus promiſſis, qui toties feſellerat, ſtare ſe non poſſe. Reges Francorum & Anglorum obſides pro Domino ſuo *Thadæus* obtulit. Conditionem reſpuit *Innocentius*, tum quia *Thadæus* id in Mandatis non habebat: tum ne Fidejuſſio imprudenter accepta Eccleſiam cum duobus potentiſſimis Principibus committeret. *Nolumus*, inquit, *quia ſi pacta commutaſſet, vel penitus infirmaſſet, oportet nos animadvertere in eoſdem: & tunc haberet Eccleſia tres, quibus non ſunt in ſæculari potentia majores, immo nec pares, Inimicos*. Atque hæc priori Seſſione geſta. Ita refert *Matthæus Pariſius*.

Objecta Frederico Imperatori crimina diluere conatur Thadæus ejus Orator.

II. Feria 4. ſequenti, Seſſio celebrata eſt altera, in qua Summus Pontifex ſecundùm Orationem ad Patres habitam, *Friderici* Imperatoris facinora palam expoſuit, ſcilicet Hæreſim, Sacrilegium, munitiſſimam in terris Chriſtianorum civitatem Saracenis incolis datam, Ritus & Superſtitiones ipſorum uſurpatas; contractam cum Soldano Babyloniæ, aliiſque Saracenorum Principibus familiaritatem impudici cum Saracenis mulieribus amoris commercia; perjuria certis documentis probata, ipſius nimirum Epiſtolis ac Diplomatibus: Denique de violata in Prælatorum captione & in carceratione Eccleſiaſtica Majeſtate poſtulatus eſt. Objecta Imperatori crimina *Thadæus* ipſius Orator diluere utcumque conatus eſt perjurii crimen amoliri, prolatis Pontificis Literis in ſpeciem pugnantibus. In ſpeciem dico: quia *Papales Epiſtolas conditionales fuiſſe, Imperatorias verò abſolutas, & apparuiſſe læſionem fidei manifeſtè ex parte Imperatoris, qui omnia abſolutè promiſerat, nec inde aliquid ſecundùm promiſſa compleverat*: Matthæus Pariſius teſtatur. Accuſationem de Hæreſi infirmâ defenſione repulit, quòd nullos in ditionibus ſuis Uſurarios pateretur. Cœterùm neceſſariam eſſe ad hujus Accuſationis diſcuſſionem *Friderici* præſentiam ut Fidem ſuam profiteretur. Saracenos in Civitatem ad præſidium admiſſos, & ad ſubditorum inſolentiam reprimendam, ſeditioneſque coërcendas, reſpondit. Mulierum Saracenarum lenociniis & jocis delectatum Imperatorem, non fœdo concubitu pollutum. Inducias demum rogavit *Thadæus*, ut Dominum ſuum de his quæ in Concilio gerebantur certiorem faceret, ut vel ad Sacrum Conſeſſum accederet ejus Majeſtas per ſe reſponſura, vel poteſtatem hac in cauſa ſibi concederet ampliorem. Regis Chriſtianiſſimi & Regis Anglorum Oratoribus, *Thadæi* preces condemnatione ſua ſuſtentantibus, ipſi conceſſæ duarum Hebdomadum induciæ. Monitus Imperator Pontificem ac Synodum ceu hoſtile agmen execratus eſt, Judiceſque recuſavit, illatâ de inimicitiis calumniâ. *Nec Sacrum*, inquit, *decet Imperium maximè adverſanti Judicio ſiſti Synodali*. Perlato ad Concilium reſponſi contumacis nuncio multi qui hactenus *Friderico* favebant, ab ejus partibus receſſere. Adversùs ipſum accuſationes auditæ, præſertimque de detentione Prælatorum ad Synodum a *Gregorio IX.* convocatam euntium diſceptatum eſt, *Thadæo* Domini ſui partes agente. Qui cùm eloquentia, quâ plurimùm poterat, nihil in mala cauſa promoveret, *Appellavit pro eo ad Concilium proximè futurum Generalius*. Cui Pontifex: *Satis eſt Concilium Generale multorum, qui Domini tui humilitatem inutiliter non ſine gravamine expectarunt, Patriarcharum, Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, & aliorum de diverſis mundi partibus Nobilium, vel eorum Procuratorum. Et qui abſunt,*

Thadæus Frederici II. nomine ad Concilium generalius appellat.

laqueis Domini tui impediuntur irretiti. Unde propter hoc indignum eſt ut Sententia Depoſitionis in ipſum ferenda retardetur, ne ex malitia ſua commodum videatur reportare; cùm non debeat alieni fraus patrocinari. Ita refert *Matthæus Pariſius*, Seſſione 3. id geſtum *Thadæi* petitionem Papa, non eo nomine repulit, quòd inepta eſſet provocatio ad Concilium, ſed eo quòd Concilium iſtud Lugdunenſe Generale eſſet, ubi quampluriμi Epiſcopi, & Nobiles aderant, aut eorum Procuratores, iis ſolùm abſentibus, quos *Fredericus* auctoritate ſuâ continebat; ideoque ne ex malitia ſua commodum reportaret, neve fraus illi ſua patrocinaretur, Sententiam depoſitionis non eſſe differendam reſpondit, quemadmodum *Matthæus Paris* retulit.

Sententia depoſitionis in Fredericum Imp. lata.

III. Sententiam itaque in *Fredericum* Imperatorem tulit *Innocentius IV.* 16. Kalendas Auguſti, *Sacro præſente Concilio*, quæ incipit; *Ad Apoſtolicæ Dignitatis apicem*. * In ea quatuor maximè criminum reus pronuntiatur, primùm perjurii multiplicis, & violatæ pacis Eccleſiam inter & Imperium quondam ſancitæ. Secundò vehementis ac pene evidentis de Hæreſi ſuſpicionis. Tertiò ſacrilegii in captione & violenta detentione Cardinalium, & aliorum Antiſtitum perpetrati, qui ad Concilium ſub *Gregorio IX.* proficiſcebantur. Quartò læſæ Pontificiæ Majeſtatis, ſiquidem famoſas & petulantes Epiſtolas contra *Gregorium IX.* ſcripſerat, Eccleſiaſticarum ditionum Populos contra ipſum commoverat. Urbes & Caſtra Patrimonii *S. Petri* invaſerat. Hæreſis ſuſpicio ex contemptu Cenſurarum Eccleſiaſticarum. & ex inito cum Saracenis fœdere probata eſt. Acceſſit accuſatio de Eccleſiæ libertate in ſacris præſertim Electionibus oppreſſa, quò factum erat ut undecim Archiepiſcopatus, & Epiſcopatus plurimi, ejus culpâ, in ipſius ditionibus etiamnum vacarent: De Clericorum gravamine, quos non ſolùm immanibus exactionibus affligebat, non ſolùm ad ſæcularia Tribunalia trahi permittebat, ſed etiam duella ſubire, & in carceres publicos detrudi jubebat; De Tyrannide tandem in Siculos Romanæ Vaſſallos Eccleſiæ poſtulatus eſt: & de mille ſquiffatorum annua penſione, pro Regno Siciliæ, quod a Romana Eccleſia Beneficiario Jure tenebat, eidem Eccleſiæ non ſoluta. Has ob cauſas Summus Pontifex Sententiam in Fridericum tulit, hoc tenore: *Nos itaque ſuper præmiſſis, & compluribus aliis ejus nefandis exceſſibus, cum Fratribus noſtris & Sacro Concilio deliberatione præhabitâ diligenti, cum Jeſu Chriſti vices, licèt immeriti, teneamus in terris & nobiſque in B. Petri Apoſtoli perſona ſit dictum,* Quodcumque ligaveris ſuper terram &c. *Memoratum Principem, qui ſe Imperio & Regnis, omnique honore & dignitate reddidit tam indignum, quique propter ſuas iniquitates, a Deo, ne regnet, vel imperet, eſt abjectus, ſuis ligatum peccatis, & abjectum, omnique honore & dignitate privatum a Domino oſtendimus, denuntiamus, ac nihilominus ſententiando privamus: Omnes qui ei Juramento Fidelitatis tenentur adſtricti, a Juramento hujuſmodi perpetuò abſolventes: Auctoritate Apoſtolica firmiter inhibendo, ne quiſquam de cætero ſibi tamquam Imperatori vel Regi pareat, vel intendat: Et decernendo quoslibet, qui deinceps ei velut Imperatori aut Regi conſilium vel auxilium præſtiterint, aut favorem, ipſo facto Excommunicationis vinculo ſubjacere. Illi autem ad quos in eodem Imperio Imperatoris ſpectat Electio, eligant liberè ſucceſſorem. De præfato verò Siciliæ Regno providere curabimus cum eorumdem Fratrum noſtrorum conſilio, ſicut viderimus expedire.*

** Inſerta eſt Sexto Decretal. Tit. De Sententia & Re judicata, Cap. Ad Apoſtolicæ.*

IV. *Fridericum* Imperatorem tot criminum reum juſtè

juſtè excommuoicavit *Innocentius IV.* juſtè & Regno Siciliæ privavit, quod beneficiario jure ab Eccleſia Romana tenebat, præſertim cùm poteſtate ſuâ contra eamdem Eccleſiam abuteretur, nec debitam Sedi Apoſtolicæ ratione illius Regni penſionem ſolveret. Verùm alia de Imperio ratio erat, quod Romanæ Eccleſiæ non ita obooxium eſt. At quia illud *Friderico* Innocentius III. contulerat exauctorato *Ottone*, ex præjudicata quorumdam opioione, maximè *Gregorii VII.* ad Jura etiam Imperii ipſi abrogaoda ahreptus eſt *Innocentius IV.* Nonnullis enim videbatur, aut initium *Friderici* nequaquam legitimum fuiſſe, cui vis ex *Ottonis* depoſitione; aot ejus exaoctorationem eſſe legitimam, quæ pari Sententiâ Pontificis, ob cauſas etiam graviores, ficret. Quamquam de cœteris Principibus ratio eſſet diverſa, qui vel naſcendi ſorte, vel Ordinum electione, ad Summi Principatus faſtigium provehuntur. Certè Juribus quibuſdam mixtis, quæ in auguſto Protectoris Eccleſiæ titulo fundantur, qualia ſunt Jus conferendi Beneficia quædam, nominandi ad alia, mittendi Oratores ad Oecumenicam Synodum, Nationalia Concilia convocandi, Clericos, Monachos, Chriſtianos omnes ad Canonum obſervantiam cogendi, Leges externam Eccleſiæ Politiam ſpectantes condendi: quorum Jurium ratione Imperator, aliique Principes Chriſtiani & Catbolici, *Epiſcopi ad extra* diei poſſunt: quemadmodum de ſe ipſo ajebat *Conſtantinus*; his inquam, Juribus *Fridericus* privatus erat, hoc ipſo quòd excommunicatus. At Juribus merè temporalibus in ditionibus quas beneficiario nomine ab Eccleſia tenebat, Pontificis Romani vel Synodi Sententiâ ſpoliari non poterat.

Infœlicibus ſaoè auſpiciis *Friderici II.* exauctorationem decrevit *Innocentius IV.* Ex hac enim Sententia clades innumeræ in Chriſtianam Rempublicam redundarunt, quas illius temporis Hiſtoriæ commemorant. Neque enim ſe pro exauctorato habuit *Fridericus*; ſed de Sententia certior factus, coronam capiti impoſuit, & Pootifici inſultans; *Non adhuc*, inquit, *coronam meam perdidi, vel Papali impugnatione, vel Synodali Concilio, nec ſine cruento perdam certamine.* Et revera poſt furibundas voces arma corripuit, graviſſimaque damna Pontifici & Eccleſiæ intulit, ut refert *Matthæus Pariſius*. Principes commovere cœterns contra Summum Pontificem conatus eſt, datis ad eos Encyclicis Literis, quæ inter Epiſtolas *Petri de Vineis*, & apud *Matthæum Pariſium* leguntur. Metuendum eſſe ipſorum Maieſtati ſignificat, ſi id permittatur Pontifici, quod ſibi tribuit. Nullam ipſi in temporalia Regum Poteſtatem convenire declarat, etiamſi in graviſſima criminina ſint prolapſi. *Contra nos*, inquit, *auſus eſt Sententiam Depoſitionis ſtatuere, quam præter omnium Regum enorme præjudicium non poterat ſtabilire. Quid enim vobis ſingulis Regibus ſingulorum Regnorum a facie talis Principis Sacerdotum timendum non ſupereſt, ſi nos & Principum electione ſolemni, & approbatione totius Eccleſiæ, dum Cleri fide ac religione vigebat, Imperiali Diademate divinitus inſignitos, & alia Regna nobilia magnificè gubernantes, ille deponendos aggreditur? Cujus quoad temporalium detrimenta, non intereſt in nos aliquid exercere rigoris, etiamſi cauſæ legitimæ probarentur.*

Varia in Imperio factiones.

VI. Germaniæ & Italiæ Principes, plebeſque varias in factiones diſceſſere, his novum Imperatorem de mandato Romani Pontificis *Henricum Lantgravium* eligentibus, aliis reclamaotibus, irritamque exauctorationis Sententiam in *Fridericum* latam aſſerentibus, defectu poteſtatis, quæ ad inſtituendos vel deſtituendos Romanos Imperatores Pontifici non convenit. Quâ de re Stadenſis Abbas *Albertus* in Chronico. *Quâ*, inquit, *Sententia per mundum volante, quidam Principum cum multis aliis, reclamabant, dicentes:* AD PAPAM NON PERTINERE IMPERATOREM VEL INSTITUERE, VEL DESTITUERE, SED ELECTUM A PRINCIPIBUS CORONARE... *Papa ſollicitate fecit Principes, quos ad Imperium regendum credidit idoneos, ut aliquis eorum onus Imperii ſumeret & laborem; promittens ei quicumque Imperium aſſumeret, conſilium & auxilium pariter & favorem. Tandem Henricus Lantgravius, multis victus precibus, Imperium accepit.*

VII. Idem teſtatur *Trithemius* Abbas in Chronico Hirſaugienſi, ad annum 1140. ac *Innocentium* Sententiæ latæ pœnituiſſe, cùm tantam malorum tempeſtatem ex ea cerneret excitatam. „ Fridericus Imperator Secundus in Concilio Lugdunenſi a Papa Innocentio citatus & non comparens, a Cæſarea Majeſtate deponitur, & omni dignitate privatur. Vacavitque deinceps (ut quidam volunt) Romanum Imperium per annos viginti & octo uſque ad Rudolphum de Hasburg: quamvis tres interea ſucceſſivè per Principes fueriot electi, plures autem in diſſenſione, Priocipibus noo concordantibus. Et primò quidem poſt depoſitionem Friderici Papa mandavit Principibus ut Imperatorem, quem vellent, eligereot: quorum aliqui Fridericum ſequentes, Mandatum Papæ non curaverant: cœteri in unum convenientes, Henricum Provincialem, Comitem Haſſiæ in Regem contra Fredericum eligentes, partes ejus quantùm potuerunt, defendebant.... Annis igitur quinque nomen gerens Regium nihil memoriâ dignum patravit, ſed obiit Imperii Coronam minimè conſecutos. Quamdiu enim vixit Imperator Fridericus, per annos fermè ſex, prevalere cootra eum nec Papa, nec aliquis Principum potuit; ſed non advertens Sententiam Papæ, quam injuſtam & frivolam dicebat, ſe Imperatorem geſſit, magnamque Principum, Nobilium, & civitatum adhærentiam habuit uſque ad mortem. Intravit poſt depoſitionem ſui in Italiam, & tantis malis Papam ſubjectoſque illi populos afflixit, ut Pontificem vivere tæderet, *VOLUISSETQUE DEPOSITIONEM ILLIUS SE NUMQUAM COGITAVISSE.* Maxima enim partialitas populorum in Italia ſubſecuta eſt, quæ in præſentem fermè diem per annos ducentos & ſexaginta, non ſine multorum effuſione ſanguinis duravit. Enimvero qui Romani Pontificis ſequebantur partes, quorum votis inditum erat nomen Guelforum, fautores Imperatoris, qui Gibellini dicebantur, omni ſtudio, omnique virtute perſequi & delere penitus ſatagebant. Nec minore ſtudio Guelfos Gibellini perſequebantur.

Lata non eſt ab Oecumenica Synodo exauctoratio in Fridericum Sententia.

VIII. A Synodo latam non fuiſſe exauctorationis in *Fridericum* Imperatorem Sententiam, ex eo colligitur, quòd *Innocentius IV.* illam a ſe ferri dicat, *Sacro præſente Concilio*. At ſi Patribus ſuffragantibus lata fuiſſet, non tantùm *Sacro præſente*, ſed *approbante Concilio* lata diceretur, ſicut Octava Nativitatis Deiparæ Virginis *Sacro approbante Concilio* dicitur inſtituta, in Notitia veteri eorum quæ hac in Synodo geſta ſunt. Et Canone 13. de Uſuris: *Præſentis Concilii approbatione ſancimus* &c. *Porro ejuſdem Concilii auctoritate firmiter inhibemus* &c. Et Cap. 14. de Subſidio Imperii Conſtantinopolitani: *Ex communi Concilii approbatione ſtatuimus.* Cap. 16. de Tartarorum incurſibus prohibendis: *Sacro ſuadente Concilio, univerſitatem veſtram monemus, rogamus, & hortamur.* Cap. 17. de Subſidio Terræ Sanctæ: *Diffinientes ſacro approbante Concilio* &c. *De*

eom.

communis Concilii approbatione ſtatuimus &c. Secundò, hanc Sententiam uni Pontifici, non Synodo tribuit Stadenſis Abbas. *Papa*, inquit, *in jam dicto Concilio contra Imperatorem Excommunicationis Sententiam renovavit*, ET EUM AB IMPERIALI CULMINE AUCTORITATE PROPRIA DEPOSUIT; *& hanc Depoſitionem per totam Eccleſiam promulgavit; præcipiens ſub interminatione excommunicationis, ut nullus eum Imperatorem de cætero nominaret*. Tertiò, hanc Sententiam Patres non abſque ſtupore & horrore quodam audire, ut refert *Matthæus Pariſius*, pag. 455. *Altiori igitur*, inquit, *inſiſtens negotio Dominus Papa, licèt in contrarium eleganter Magiſter Thadæus Procurator Imperialis allegaſſet, in Imperatorem Fredericum, ſine aliqua palpatione, vel diſſimulatione, vel dilationis indulto, talem Sententiam Excommunicationis in pleno Concilio, non ſine omnium audientium & circumſtantium ſtupore & horrore, terribiliter fulguravit. Innocentius Epiſcopus, Servus Servorum Dei ... Sacro præſente Concilio, ad rei memoriam ſempiternam*, &c. Uni quoque Pontifici, non Concilio Sententiam tribuit *Pariſius*, quæ ſi Patribus ſuffragantibus lata fuiſſet, ad ejus auditum non obſtupuiſſent, nec inhorruiſſent. Quartò, idem innuit *Guillelmus de Podio Laurentii* in Chronico, Cap. 47. *Sequenti anno Domini 1245. Dominus Papa ſuum Concilium celebravit ibidem*, ſcilicet Lugduni, *cum Prælatis Ciſalpinis, & cæteris de Regno Franciæ, & Hiſpaniæ, & ibi depoſuit Dominum Fredericum ab Imperio per Sententiam definitivam*. Uni quoque Pontifici in loco Concilii, non Patribus, exauctorationem Imperatoris tribuit hic Auctor. Quintò, *Nicolaus Trivettus* in Chronico, ad annum 1245. ab uno etiam Pontifice exauctoratum *Fredericum II.* ſignificat. *Innocentius Papa*, inquit, *poſt magnum tractatum cum Imperatore de pace habitum, cùm ipſius contra Eccleſiam contumaciam perpendiſſet, venit in Gallias, & celebrans Concilium in Lugduno, ipſum velut hoſtem Eccleſiæ privando Imperio condemnavit*.

IX. Nec eſt quòd in verbis illis vim aliquis faciat, quæ in Sententia *Innocentii IV.* leguntur: *Cum Fratribus noſtris & Sacro Concilio deliberatione præhabitâ diligenti*. Non enim illa ſignificant, Concilium exauctorationem *Frederici II.* decreviſſe, ſed a Concilio & Pontifice quæſtionem de illius criminibus habitam, ut Excommunicatione plecti poſſet. *Nos itaque*, inquit, *ſuper præmiſſis, & compluribus aliis ejus nefandis exceſſibus, cum Fratribus noſtris & Sacro Concilio deliberatione præhabitâ diligenti: cùm Jeſu Chriſti vices, licèt immeriti, teneamus in terris*, &c. Atque id tradit *Matthæus Pariſius* his verbis: *Hæc cùm ad notitiam Domini Papæ, & totius univerſitatis pervenerunt, quòd ſcilicet ſic dicens, noluit juri pariter accedere, receſſerant a favore ejus multi, qui hactenus certatim cum eo ſteterunt; Anglis pro eo maximè redargutis. Conſtanter igitur & acerrimè in pleno & jam pleniſſimo Concilio Imperator Fredericus, quaſi toti Eccleſiæ contumax & rebellis, a quatuor mundi partes inhabitantibus accuſatur*.

X. Prælati tamen aliqui in ſtudia *Innocentii IV.* abrepti, Sententiam unà cum ipſo fulgurarunt, *Pariſio* teſte. *Hos igitur*, inquit, *in medio Concilio prolata, cunctis audientibus, ad inſtar coruſcantis fulguris, non mediocriter timorem omnibus incuſſerunt. Magiſtri igitur Thadæus de Sueſſa, & Vualterus de Ocra, & alii Procuratores Imperatoris, & qui cum ipſis erant emiſſo ejulatu flebili, hic femur, hic pectus, in indicium doloris percutientes, vix a profluvio lacrymarum ſeſe continuerunt. Et ait Magiſter Thadæus: Dies iſta, dies iræ, calamitatis & miſeriæ. Dominus igitur Papa, & Prælati aſſiſtentes Concilio, candelis accenſis, in dictum Imperatorem Fredericum, qui jamjam Imperator non eſt nominandus, terribiliter, recedentibus & confuſis ejus Procuratoribus, fulgurarunt*.

XI. Quòd de conſilio Cardinalium & quorumdam Epiſcoporum, atque Juriſperitorum, Sententiam tulerit *Innocentius IV.* non conſilio & aſſenſu Patrum omnium in Synodo conſidentium, colligitur ex ipſius Literis eodem anno datis ad Ciſtercienſis Ordinis Abbates in Comitiis Generalibus congregatos, & a *Matthæo Pariſio* deſcriptis. *Non vos moveant* (inquit) *imperitorum & veritatis ignarorum, precamur, obloquia, ut a Nobis quaſi præcipitanter putetis, & abſque deliberato Fratrum noſtrorum, & multorum peritorum maturo Conſilio, contra ipſum Fredericum fuiſſe ſententiatum; non enim meminimus unquam cauſam cum tanta deliberatione, & diligenti examinatione fuiſſe excuſſam, & peritorum atque ſanctorum mentibus libratam extitiſſe: adeo quòd in ſecretis aliqui Fratrum noſtrorum induerunt perſonam Advocati pro ipſo, aliqui autem e contra perſonam adverſantis: ut ex objectionibus & reſponſionibus inquirentium & diſputantium [ut ſolet in ſcholis] cauſæ veritas hinc indeque diſcuteretur. Nec aliquam viam invenimus, ſine Dei injuria & gravi ejus offenſa, & Eccleſiæ ejuſdem læſione, & noſtrarum conſcientiarum vulnere, aliter procedendi, quàm ut proceſſimus, licèt inviti, & ejuſdem Læſoris miſeria condolentes. Parati igitur ſumus in hac cauſa, & pro illa, uſque ad mortem ſtare; & pro ea, & in ea, tam omnes Fratres noſtri, quàm Nos mori, immutabiliter pro cauſa Dei & ejus Eccleſiæ dimicantes*.

XII. Cùm igitur Prælatos omnes *Fredericum* depoſuiſſe; & Sententiæ in eum latæ ſubſcripſiſſe docet *Matthæus Pariſius*, vel ipſius Sententiæ tenori, & ſibi ipſi contradicit, vel de omnibus Curiæ Romanæ Prælatis, non de Patribus omnibus Concilii intelligendus eſt. *Affirmavit* (inquit) *Dominus Papa, Hæc omnia, maximè autem quæ de Principe ſtatuit, ſe irrevocabiliter obſervaturum. Hæc autem cùm intellexiſſet Magiſter Thadæus, ab imò trahens ſuſpiria, ait: Intelligo nullum remedium poteſt diſcrimini. Ejulanſque & fletus ſubintulit: Verè dies iſta dies iræ: ſicut autem dixerat, cùm ad Concilium plenum omnes Prælati candelas ſuas accenſas inclinarent, & extinguerent; excommunicatum Imperatorem Fredericum deponentes*.

Si qui verò alii Præſules a Curialibus Sententiæ *Innocentii* ſubſcripſere, de qua rogata non fuerant eorum ſuffragia, id conciliariter (ſi ita loqui liceat) factum non fuit, quæſtione ſcilicet in deliberationem miſſâ, utrùm exauctorare Imperatorem Eccleſia poſſet, quod ante omnia erat expendendum ſecundùm Scripturas Sacras & Traditionem; & Patribus ſingulis ordine ſuo ſuffragium ſummâ libertate ferentibus: ſed *Innocentii IV.* vehementes preces, timor ipſi diſplicendi, & gratiæ ejus captandæ deſiderium, ſubſcriptiones ab ipſis extorſerunt. Id ex eodem *Pariſio* colligitur, narrante quomodo Angliæ Epiſcopi Chartæ Regis Angliæ *Joannis*, quæ Regnum quondam ſuum Romanæ Eccleſiæ tributarium fecerat ſubſcripſerint. *Miſit igitur ad ſingulos Epiſcopos Angliæ* (Innocentius) *præcipiens diſtrictiſſimè, ut quilibet eorum illi Chartæ deteſtabili, quam lacrymabilis memoriæ Rex Anglorum Joannes, reclamante Archiepiſcopo Cantuarienſi Stephano, infeliciter confecit de tributo, ſignum ſuum appenderet, ut magis roborata perpetuaretur. Quod ipſi Epiſcopi, timore inexcuſabiliter effeminati, non ſine enormi Regis & Regni, proh dolor! fecerunt præjudicio.... Porro Epiſcopus Londinenſis Fulco ultimus & invitus, in arcum pravum verſus, ſignum ſuum dictæ Chartæ apponens, minùs aliis meruit reprehendi*. Simili quoque

Apud Ducheſnium, Tom. 6.

que modo (id eſt pariter inviti) *cuidam ampla Charta tranſcripta de verbo ad verbum, ſecundùm Chartam Bulla Papali communitam, de Sententia Depoſitionis in Imperatorem Fredericum latâ, appoſuerunt omnes Prælati ſigna ſua, tam ad majorem roborationem, quàm memoriam rei ſempiternam. Et ſic ſoluto Concilio, qui convenerant, cum benedictione ad propria remearunt.*

XIII. Falſus eſt *Monachus Paduanus* lib. 3. Chronicorum, pag. 591. Editionis *Urſtiſii* ſcribens, prolatam ab *Innocentio IV.* de totius Concilii aſſenſu Depoſitionis Sententiam. *Propter contumaciam ejus* (inquit) *& innumerabilia mala quæ fecerat contra Eccleſiam, Innocentius Papa reſidens in Concilio, de aſſenſu Prælatorum & totius Concilii, protulit contra Fredericum Depoſitionis Sententiam, juſtè pariter & conſtanter.*

XIV. Falſus eſt *Guillelmus Nangius* in Geſtis *Philippi III.* pag. 538. ſcribens: *Fredericum Imperatorem Romanum & Regem Siciliæ Innocentius Papa IV. propter ſuos exceſſus & culpas innumeras indignum Imperio & Regno, omnique honore & dignitate, in Concilio Lugduni, eodem ſacro approbante Concilio, reddidit.*

XV. Falſus eſt *Henricus de Knygthon* Canonicus Leyceſtrenſis, lib. 11. de Eventibus Angliæ, pag. 241. *Quibus*, inquit, *provocatus injuriis Innocentius Papa prædictus, de communi conſilio totius Concilii, ipſum Fredericum terribili Anathemate condemnavit, & exigentibus culpis ſuis, ab Imperii Dignitate depoſuit.* His Auctoribus *Albertus* Stadenſis Abbas, *Matthæus Pariſius*, *Guillelmus de Podio Laurentii*, *Trithemius*, *Trivettus*, & Sententiæ ipſius in *Fredericum* latæ tenor, refragantur, ut ſuperiùs oſtendimus. Accedit, quòd ipſe *Fredericus* in Epiſtolâ ad Regem, Prælatos, & Barones Angliæ, quæ legitur apud *Matthæum Pariſium*, ad annum 1246. pag. 471. & in ſimilibus Literis ad Regem Franciæ, quæ apud *Goldaſtum* Tomo. 11. Conſtitutionum Imperialium leguntur, de ſolo conqueritur Pontifice illi uni Sententiam tribuit in ſe latam, non Concilio. *Ipſam puram* (inquit) *& nudam veritatem Proceſſus, quem contra nos Summi Pontifices hactenus habuerunt, veſtro conſpectui præſentamus... Attentè conſilia veſtra conſiderent, ſi fuerit in Pontificibus noſtris Pontificalis rectitudinis zelus: ſi nobis tot & tantis injuriis laceſſitis, juſta debeat defenſio denegari; ſi denuum Chriſti Vicarii Chriſti vices impleverunt: & ſi Petri Succeſſores ejuſdem imitentur exemplum. Conſiderent etiam quo jure cenſeri debeat Proceſſus hujuſmodi contra nos habitus, vel quo nomine nuncupari: ſi dici valeat Sententia, quam Judex incompetens promulgavit. Nam etſi nos noſtra Catholicæ Fidei debito ſuggerente, manifeſtiſſimè fateamur, collatam a Domino Sacroſanctæ Romanæ Sedis Antiſtiti plenariam in ſpiritualibus poteſtatem, quantumcumque, (quod abſit) ſit ipſe peccator, ut quod in terra ligaverit ſit ligatum in cœlis; quod ſolverit, ſit ſolutum: nuſquam tamen verum legitur divinâ vel humanâ ſibi lege conceſſum, quòd transferre pro libito poſſit Imperia, aut de puniendis temporaliter in privatione Regnorum Regibus aut terræ Principibus judicare: cùm licèt ad eum, a jure & more majorum Conſecratio noſtra pertineat; non magis ad ipſum privatio ſeu remotio pertinet, quàm ad quoſlibet Regnorum Prælatos, qui Reges ſuos, prout aſſolet, conſecrant & inungunt. Eſto, ſine præjudicio noſtro, quòd habeat hujuſmodi poteſtatem: eſt ne iſtud a plenitudine poteſtatis ipſius, quòd nullo prorſus ordine juris aut ordinis jure ſervato, animadvertere poſſit in quoſlibet, quos aſſerit ſuæ ditioni ſubjectos? Proceſſit enim contra nos nuper (ut dicitur) non per accuſationis ordinem, cùm non accuſator apparuiſſet idoneus, nec inſcriptio præceſſiſſet; nec per denuntiationem legitimo denuntiatore ceſſante; nec per inquiſitionis modum, quum clamoſa inſinuatio non præceſſit. Cùm etiam nullorum Inquiſitorum facta nobis extiterit copia, ſi qui forſan occultè, cùm nulli fuerint pro hujuſmodi Judicem ad Inquiſitionem adducti. Aſſerit omnia fore notoria, quæ nos eſſe notoria manifeſtè negamus, & eſſe notoria, per legitimum teſtium numerum non probantur. .... Inſurrexerunt in nos in Concilio (ſicut dicitur) aliqui teſtes iniqui, & valde perpauci; quorum aliquot, velut Clamenſem Epiſcopum, quem propter ſuos, fratrem videlicet & nepotem, per nos ex cauſa proditionis ad ſuſpendium legitimè condemnatos, offenſa rationabilis nobis reddidit odioſum, & juſtè propterea repellendum. Aliquos tamquam ex ultimis Hiſpaniæ partibus prodeuntes, Tarraconenſem ſcilicet & Compoſtellanum Antiſtites, quos negotiorum Italiæ auſtralis zona longinquitas inſcios, & eoſdem venenoſa ſubornationis inductio noſtræ juſtitiæ fecit infeſtos. Sed eſto, ſine præjudicio noſtro, quòd legitimi fuerint, ſubſiſtentibus teſtibus, Actor & Judex; ſed defuit tertius, Reus, qui vel præſens, vel contumaciter abſens, ſecundùm juſtitiam debuit condemnari. Citati numque in prædicatione ſua Lugdunenſi (ſicut audivimus) licèt prorſus informiter fuimus; cùm præter id quòd nulla fuerit citatio, peremptorium terminum, prout ordo juris expoſtulat, citatio non haberet. Contumaciam noſtram præterea Magiſter Thadæus de Sueſſa Magnæ Curiæ noſtræ Judex, fidelis noſter, & plena Procurationis mandatum excuſat; cujus auctoritas, pro eo quòd fuerit criminale Judicium, ad quod fruſtra Procurator intervenit, nullatenus enervatur; cùm ipſius citationis tenor, quæ Nos aut Procuratores noſtros exegit, manifeſtè contrarium dediſſet intelligi, videlicet quòd contra nos non criminaliter, ſed civiliter tantùm fuiſſet agendum. Prædictis etiam omnibus abſque noſtro præjudicio circumſcriptis, dato quòd manifeſtè fuerimus contumaces, non eſt iſta legitima contumaciæ pœna, quòd delatus, aut accuſatus, aut contumax, per definitivam Sententiam, ante captum rite Judicium, debeat condemnari. Sunt enim aliæ contumacium pœnæ, Civilibus Legibus & Canonicis introductæ.* Denique ubi nonnulla crimina ſibi falsò objecta eſſe conteſtatus eſt, ſeque ab ipſis incorruptibili veritate, & Monumentorum tenore, immunem ac inſontem probari, ſubdit: *Apparet animoſa nimis & ampulloſa non minùs, ex ipſius inflictæ pœnæ ſeveritate Sententia, per quam Imperator Romanus, in læſæ Majeſtatis crimine dicitur condemnatus, per quam ridiculosè Legi ſubjicitur, qui Legibus omnibus Imperialiter eſt ſolutus;* DE QUO TEMPORALES POENÆ SUMENDÆ CUM TEMPORALEM HOMINEM SUPERIOREM NON HABEAT, NON SUNT IN HOMINE, SED IN DEO. *Spirituales autem pœnas, per Sacerdotales nobis Pœnitentias injungendas, tam pro contemptu Clavium, quàm pro aliis tranſgreſſionis humanæ peccatis, nedum a Summo Pontifice; quem in Spiritualibus Patrem noſtrum & Dominum profitemur (ſi tamen nos filium debitâ relatione cognoſcat) ſed per quemlibet Sacerdotem, reverenter accipimus, & devotè ſervamus. Ex quibus omnibus manifeſtè liquet, quòd potiùs ignominiosè quàm juſtè habendos nos dixerit a Catholica Fide ſuſpectos, quam Nos teſte Supremo Judice, in omnibus ejuſdem articulis, ſecundùm univerſalem Eccleſiæ diſciplinam, & approbationem per Romanam Eccleſiam, Symbolum firmiter credimus, & profitemur ſimpliciter. Advertat igitur Induſtria veſtra, ſi prædicta nulla Sententia ipſo jure, nullus ipſo jure Proceſſus, non magis in noſtram, quàm in omnium Regum & Principum, ac quarumlibet temporalium Dignitatum perniciem debeat obſervari, quum nulla noſtrorum Germaniæ Prin-*

Apologetica Frederici II. litera.

De uno Pontifice, non de Concilio conqueritur.

Fredericus II. Summum Pontificem ſuum in ſpiritualibus Patrem ac Dominum profitetur.

cipum

cipum, a quibus aſſumptio, ſtatus, & depreſſio noſtra dependent, præſentia vel conſilia confirmaverunt. Et in aliis ad Rrgem Angliæ Literis, quas idem *Pariſius* refert pag.459. de unius *Innocentii IV. præſumptione* conqueritur. *Qui* (inquit) *vocatâ Synodo, ut aſſerit, Generali, contra Nos nec citatos, nec ſuper aliqua fraude vel pravitate convictos, auſus eſt Depoſitionis Sententiam ſtatuere... Nos Principum electione ſolemni & approbatione totius Eccleſiæ, Imperiali Diademate divinitus inſignitos, ille deponendos aggreditur: cujus, quoad temporalium detrimenta, non intereſt in nos aliquid exercere rigoris, etiamſi cauſa legitima probarentur.*

Ex his compertum eſt, *Fredericum* de ſolo Pontifice, non de Conrilio ronqueſtum, latamque ab illo, non a Patribus Sententiam, ob multos defectus impugnaſſe; incompetentiam Judicis, inimicitias, violatum Juris atque Judiriorum ordinem objeciſſe. Itaque *Monachus Paduanus, Guilielmus Nangius, & Henricus de Kayghton*, ſilentium Patrum, qui *Innocentio IV.* Fredericum exauctoranti non reſtiterunt, conſenſum & approbationem falsò ſunt interpretati, quamvis Patrum ſuffragia rogata non fuiſſent, nec de Imperatoris exauctoratione deliberaſſent, expendendo (quod ante omnia fieri oportebat) utrùm Ecclesia poteſtatem exauctorandi Principes haberet. Nec mirum quòd in eo lapſi ſint Auctores laudati, cùm Innocentius ipſe in familiari colloquio quod cum *S. Ludovico* in Syriam eunte habuit anno 1248. toti Concilio tribuerit, quod ex conſilio Cardinalium, & audaciorum quorumdam Juriſconſultorum attentaverat. *Ego,* inquit, *quoad vixero, ſtabo cum Francia contra Schiſmaticum Fredericum, quem damnavit Eccleſia, & a culmine Imperii Generale Concilium præcipitavit.* Ita loquentem inducit *Matthæus Pariſius*, pag.501.

XVI. Sed etſi maxima pars Epiſcoporum, qui Lugdunenſi aderant Conrilio, *Frederici* exauctorationi ſubſcripſiſſet, non ideo tamen Conrilii Oecumenici nomine latam Sententiam diceremus: Tum quia dubitari poteſt an Ecclesiam univerſam ſufficienter illi repræſentarent, cùm de Regno Hungariæ, quæ pro maxima ſui parte a Tartaris vaſtata erat nulli venerint Epiſcopi, nulli ex Germania bello Imperiali perturbata, nulli ex terra Sancta præter Berytenſem Epiſcopum, qui ex occaſione adfuit, ut teſtatur *Matthæus Pariſius*: Unde Conſtantienſis Synodus Seſſione 39. in Formula Profeſſionis Fidei, quæ a Summo Pontifice mox eligendo fieret, Generalia Conrilia enumerans, unius tantùm LUGDUNENSIS meminit, quod ſanè *Lugdunenſe II.* intellexit: Tum quia *Conciliariter* lata hæc Sententia non fuit, id eſt, maturâ & diligenti diſcuſſione factâ & Patribus liberè ſuffragantibus

Sententiam ab Innocentia IV. in Fredericum latam univerſa Eccleſia non recepit.

ſecundùm Scripturas, ſecundùm Traditionem Patrum, ſecundùm Eccleſiaſticas Regulas, ut loquitur *Gelaſius I.* in Epiſtolâ ad Epiſcopos Dardaniæ, bene geſtæ Synodi notionem tradens. Tum quia illud dumtaxat Synodi Oecumenicæ auctoritate factum dicendum eſt, quòd *cuncta recepit Eccleſia*, ut ex eodem *Gelaſio* colligitur. At Sententiam in *Fridericum* latam Eccleſia univerſa non recepit; non Germania tota, cùm Fredericus *magnam Principum, Nobilium, & civitatum adhærentiam* habuerit, ut loquitur *Tritheminus* Abbas; non Italia tota, quæ *Guelforum & Gibellinorum* factionibus ſciſſa eſt, ipſis etiam Epiſcopis in partes abreptis: non Gallia, non Anglia, quorum Reges exauctorationem illam non probarunt. De quibus *Matthæus Pariſius* ſcribit, pag.459. *Hæc* (Geſta nimirum Lugduni ab *Innocentio* contra Fredericum II.) *cùm ad Chriſtianiſſimos Francorum & Anglorum Reges nuntiata pervenissent patuit luce clarius ipſis & eorum Magnatibus, quòd Fredericus libertatem ac nobilitatem Eccleſia toto conamine ſtuduit annullare; & de hareſi per id ipſum ſe reddens ſuſpectum, meritò omnem quem hactenus habebat in omni populo igniculum famæ propriæ, prudentiæ, & ſapientiæ, imprudenter extinxit, atque delevit, Reges tamen memorati, quia muliebre videretur & inhoneſtum, ſtatim infeſtare quem pridie protexerant non ſine murmure ſiluerunt adhuc diſſimulantes. Unum inſuper omnes agebat tam Principes quàm Prælatos vulnus anguſtia, futura pericula ratione pravis ponderantes: Eò quòd etſi dignus multipliciter Fredericus deprimi & omni honore privari, tamen ſi eum Auctoritas Papalis irreſtaurabiliter deponeret, Romana Eccleſia in poſterum Principes Catholicos inſontes & juſtos, & præcipuè Prælatos, quamvis levi cauſa vel deponeret, vel deponere probroſè comminaretur; gloriandoque dicerent Romani, licèt a plebeja ſtirpe procreati: Nos Fredericum Imperatorem conculcavimus: Et qui es tu, qui nobis credis reſiſtere?* Adhæc, magnam Germaniæ & Italiæ partem *Frederico* adhæſiſſe, cæteros Principes diſſimulaſſe, ex eo probatur quòd per annos fermè ſex *prævalere contra eum nec Papa, nec aliquis Principum potuerit*, ut teſtatur *Tritheminus* Abbas loco ſuperiùs laudato. Denique ſuo ipſe Judirio latam a ſe Sententiam infirmavit *Innocentius IV.* cujus ipſum pœnituit, *Voluiſſetque ſe numquam Depoſitionem Frederici cogitaviſſe*, ut idem *Tritheminus* narrat.

XVII. At, inquies, *Fridericus* Concilii auctoritatem agnovit, ejuſque Judicio ſe ſubjecerit, & ad illud miſit Procuratores pro ſe reſponſuros.

Reſpondeo, Concilio ſe ſubjeciſſe quoad criminum cognitionem, & punitionem per Cenſuras Eccleſiaſticas, & Pœnitentiæ ſalutaris impoſitionem. Excommunicatus enim a Pontificibus cùm eſſet, maximè ipſius intererat abſolutionem a Concilio obtinere, præſertim cùm filia Ducis Auſtriæ, quam uxorem ambibat, ab ejus amplexibus propter excommunicationem abhorreret. Id conſtat ex *Matthæo Pariſio* pag.452. *In tertia verò* (inquit) *Seſſione, Thadæus nimis timens & dolens de Domini ſui periculo, maximè pro eo quòd filia Ducis Auſtriæ, vel ipſi Imperatori copulata, vel in proximo copulanda matrimonio, amplexus ejus abhorrens evitabat, eo quòd Excommunicationi ſubjacerit, depoſitionis periculum imminebat: apparuit in Concilio pro Domino ſuo reſponſurus, & appellaturus. Et cùm cœpiſſet eum multiformiter excuſare, nec exaudiretur, appellavit pro eo ad Concilium proximè futurum Generale: Nec enim nunc omnes Prælati, vel eorum, vel Principum Procuratores apparent hìc in præſentiarum.*

XVIII. Contra Sententiam Excommunicationis ab Oecumenica Synodo latam nihil objicere legitimè potuit *Fridericus*. Synodum namque ipſe poſtulaverat Actorum ſuorum Judicem, in ejuſque Judicio ſe acquieturum juraverat, dicta ipſi dies fuerat, datæ induciæ, probata crimina, contumacia evidens, auditæ nihilominus Procuratorum ipſius excuſationes & exceptiones. Sententia ſolemni ritu lata. Ab ipſa itaque appellare non poterat: Tum quia Synodo, cui Romanus Pontifex præſidet, nullum eſt tribunal in Eccleſia ſuperius: Tum quia vetus eſt Axioma Sacris Canonibus firmatum, & Eccleſiaſticis Moribus conſecratum ab electis Judicibus appellare non licere. Quòd autem Concilium Generale *Fridericus* appellaſſet, ex ipſius Literis compertum eſt ad plures Principes datis, quas refert *Matthæus Pariſius* ad annum 1239. *Nos*, inquit, *qui* Pro-

Contra Sententiam Excommunicationis ab Oecumenica Synodo in ſe latam nihil objicere legitimè potuit Fredericus II.

Digitized by Google

Proceſſum hujuſmodi temeritate plenum, & juſtitiâ vacuum habebamus, ad Fratres ſuos Legatos & Literas tranſmiſimus, Generale petentes Concilium convocari, in quo Judicis corrupti nequitiam, ac Imperii noſtri juſtitiam, argumentis arguere lure clarioribus ſpondebamus. Super quo nedum juſtitia noſtra delata ratio fuit. Accedit, quòd profeſſus fuerat Imperator ſe deliquiſſe, non parendo Sententiæ Excommunicationis ab *Innocentii IV.* Deceſſore *Gregorio* latæ: *Cùm bene ſciret, & crederet fideliter, quòd tam ſuper eum quàm ſuper omnes Chriſtianos, Reges & Principes, Clericos & Laicos, habet Summus Pontifex, etiamſi peccator exiſtat, [quod Deus avertat] in Spiritualibus plenitudinem poteſtatis.* Et ſatisfactionem *promiſerat pro injuriis, damniſque Eccleſiis & Perſonis Eccleſiaſticis illatis.* Id conſtat ex Articulis conditis anno 1244. quos Juramento ut nomine ſuo confirmarent, Comiti Toloſano, *Petro de Vinea*, & *Thadæo de Sueſſa* fecerat poteſtatem. Horum Inſtrumentorum exemplaria legere eſt apud *Matthæum Pariſium* ad hunc annum, pag. 426. *Verùm a forma jurata & humilitate ſatisfactionis compromiſſa ſuperbiendo pœnitens, infœliciter reſilivit:* ut idem Auctor teſtatur. Juſta itaque fuit Excommunicatio a Concilio; ſive a Romano Pontifice cum aſſenſu Concilii in *Fridericum* lata, nec adversùs ipſam excipere aliquid legitimè potuit. Sed contra Sententiam exauctorationis, a ſolo *Innocentio* latam objecit plurima, atque inprimis Judicis incompetentiam objecit dicens: *Romano* quidem *Pontifici collatam a Domino plenariam in Spiritualibus poteſtatem: nuſquam tamen lege divinâ ſibi vel humanâ lege conceſſum quòd transferre poſſit pro libito Imperium, aut de puniendis temporaliter in privatione Regnorum Regibus & Principibus judicare.* Ita ſcribit in Literis ad Reges Angliæ & Franciæ ſuperiùs laudatis. Dogma iſtud a *Friderico* Imperatore tam verè quàm conſtanter aſſertum, ex ipſa Synodo Lugdunenſi Canone 17. de Subſidio Terræ Sanctæ, ſive *Super Cruciata* (ut inſcribitur) confirmari poteſt; quo ſtatuit ad Sacram Expeditionem promovendam, *Ut per quadriennium in toto orbe Chriſtiano pax generaliter obſervetur; ita quòd per Eccleſiarum Prælatos diſcordantes reducantur ad plenam pacem, aut firmam treugam inviolabiliter obſervandam: Et qui acquieſcere fortaſſe contempſerint, per Excommunicationem in perſonas, & interdictum in terras, arctiſſimè compellantur.*

Contra Sententiam exauctorationis a ſolo Innocentio latam plurima objecit.

Quid verò ſi Cenſuras Eccleſiaſticas parvipendant? Sanè locus erat ac tempus pœnas temporales, ſive bonorum ac terrarum, Dignitatumque privationem in ipſos decernendi, ſi hanc ſibi poteſtatem Synodus vindicaſſet. Nihil verò hujuſmodi decernit, ſed ipſis metuendum ait eſſe dumtaxat, ne Sæcularis Poteſtas in ipſos ab Eccleſia concitetur. Quæ ſcilicet ipſos ad parendum Concilii Decreto, Principum etiam, quorum aderant Oratores, conſenſo recepto, compellat, *Quòd ſi fortè Cenſuram Eccleſiaſticam vilipenderint, poterunt non immeritò formidare, ne per auctoritatem Eccleſiæ contra eos, tamquam perturbatores negotii Crucifixi, ſæcularis Potentia inducatur.*

XIX. Non eſt quòd objiciat aliquis, Regni iſtius Chriſtianiſſimi Barones *Gregorii IX.* Legatis reſpondiſſe, *Fridericum* Imperatorem a ſolo Concilio deponi poſſe; adeoque communem fuiſſe Gallorum Sententiam, quòd Eccleſia ſaltem in Concilio Generali congregata poteſtatem habeat in temporalia Regum, ipſoſque in criminum pœnam exauctorare poſſit. Nam præterquam quòd Gallicanæ Eccleſiæ Sententia non ex laicorum hominum Reſponſo, ſed ex Epiſcoporum doctrina colligenda eſt, Reſponſum Baronum hypotheticum, non abſolutum fuit, aſſeveranter non dixere, Imperatorem a Concilio deponi poſſe; ſed *Si meritis ſuis exigentibus deponendus eſſet, nonniſi per Generale Concilium caſſandus judicaretur:* (ut ſuperiùs ex *Matthæo Pariſio* retuli.) Denique alia ipſis eſſe ratio de Imperatore videri potuit, *quem electio provehit voluntaria*, & cujus electio a Summo Pontifice confirmatur, & de Regibus *quos linea Regii Sanguinis ad Sceptra provehit*, ut ipſi loquuntur apud eumdem *Pariſium*. Ut ut eſt, Galli poſt Concilium Lugdunenſe *Fridericum* pro depoſito non habuerunt, latamque in eum exauctorationis Sententiam *S. Ludovicus* improbavit, ut *Ricberius* coævus Auctor, Ordinis Benedictini Monachus, in Chronico Senonienſis Abbatiæ teſtatur, lib. 4. Cap. 9. *Tertia citatione facta* (inquit) *Papa Innocentius IV. Concilium Archiepiſcoporum & Epiſcoporum circumadjacentium convocavit. ad quod Fridericus vocatus, noluit venire, ſed ſuos Nuntios miſit. Præſidente igitur Innocentio Papa, in facie ipſius Concilii, de commiſſis ipſius & hæreſibus, quibus implicatus eſſe dicebatur, per ſexdecim Capitula hinc inde diſputatum eſt. Tandem per Sententiam ipſum anathematizavit, & a dignitate & honore Imperii alienavit: & ipſum vel heredes ſuos ad Dignitatem Imperii Romani numquam venire poſſe judicavit, & ſub interminatione Anathematis diſtrictè inhibuit, ne quis de cætero eum pro Imperatore haberet... Et hoc Mandatum per univerſas Imperii Romani regiones Papa divulgare fecit: Sed hoc Rex Franciæ approbare noluit, quia idem Fridericus quondam Juratus ſuus extiterat.*

S. Ludovicus Rex Franciæ latam in Fridericum II. exauctorationis Sententiam improbavit.

Tria docet Chronographus Senonienſis, primùm in Concilio de criminibus *Friderici* fuiſſe diſputatum. Secundò, latam ab *Innocentio IV.* Pontifice, non ab ipſa Synodo exauctorationis Sententiam. Tertiò, Regem Franciæ *S. Ludovicum* hanc approbare noluiſſe, quia *Fridericus* olim ipſi fœderatus fuerat.

Sententia in Fridericum II. latæ promulgatio Dominicanis ab Innocentio Quarto commiſſa.

XX. Sententiæ in *Fridericum* latæ publicationem Fratribus Prædicatoribus commiſit *Innocentius IV.* & de hac ipſis demandatâ provinciâ Literas ad omnes Eccleſiarum Prælatos dedit Lugduni, 12. Kalendas Januarii, anno 1245. quibus Sententiam a ſe latam in Concilio teſtatur, latam a Concilio, aut ſacro approbante Concilio non ait. Ex quo loquendi modo rurſus colligere eſt, exauctorationem *Friderici* in deliberationem miſſam non fuiſſe, nec de illa rogata fuiſſe Patrum ſuffragia. Hic porro tenor eſt hujuſmodi Literarum, quas ex Vaticanis Regeſtis edidit ſuis in Annalibus *Malvenda* noſter: *Humiles habitu & affectu dilecti filii Fratres de Ordine Prædicatorum, ſe cœleſtis amore patriæ ſic indiſſolubiliter adſtrinxerunt, ut hoc ſolùm pro deliciis habeant, quod per ſanctitatis opera grata oculis Divinæ Majeſtatis occurrant. De hujuſmodi quidem vivaci virtute procedit, ut ipſi circa ea in quibus divini gloria nominis & honor continetur Eccleſiæ, ac robur Eccleſiaſticæ Libertatis, ita prompto & indefeſſo ducantur ſpiritu, quòd eis nulla formido poſſit obſiſtere quin liberè facienda ſubeant, quæ de Apoſtolicæ Sedis circumſpecta prodeunt voluntate. Nos itaque glorianter in Domino, quòd ipſe viris talibus ſuam munivit Eccleſiam, qui mori pro Chriſto diligunt, & pati pro Juſtitia delectantur, Fratribus eiſdem, praviâ deliberatione ſolemni commiſimus, ut Proceſſum contra Fridericum quondam Imperatorem, per Nos in Concilio nuper celebrato Lugduni ſententialiter habitum, in locis publicent opportunis.* Fuerint laude digni Homines noſtri ob zelum pro gloria divini nominis, pro honore Eccleſiæ, pro robore Eccleſiaſticæ Libertatis, pro contempto mortis, ubi de Juſtitiæ defenſione agebatur: At eorum zelus ſecundùm ſcientiam non fuit, cùm Sententiam exauctorationis in Imperatorem ſuſcepere publicandam. Quamquam

quam

quam veniâ digni ſint, quia variis opinionibus obnubilatam Veritatem, & *Innocentii IV. Gregorii IX. Gregorii VII.* ac Juriſconſultorum quorumdam audaciorum præjudiciis concuſſam non cognoverint, nec Romani Pontificis factum ad Juris Regulas, ejuſque opinionem ad Scripturam Sacram & Traditionem expenderint, quòd eo ſe labore levatos ab ipſo Pontifice cenſerent. Nec ita perſpicua res erat & explorata, quòd Imperator ab Eccleſia exauctorari non poſſet, ex quo immutatus erat antiquus Imperii ſtatus, & Summi Pontifices, recepto jure, Imperatorum electionem confirmabant. Præterea juribus plurimis (ut diximus) in dignitate Protectoris Eccleſiæ Romanæ fundatis, nec merè temporalibus, quæ Imperatoriam ornabant Majeſtatem, excidebat Imperator excommunicatus. Id namque Protectoris Eccleſiæ munus tam magnificum gerere non poterat, qui Eccleſiæ Cenſuras contemnebat, Jura invadebat, Libertatem opprimebat. Denique ob Siciliæ Regnum feudatarius erat Eccleſiæ Romanæ *Fridericus II.* Quæ omnia plurimorum præſtrinxerunt oculos, & quorumdam etiam Religioſorum Virorum ex FF. Prædicatorum ac Minorum Ordine, ut *Innocentii IV.* Sententiam adversùs *Fridericum*, non ſolùm Excommunicationis, quæ juſta erat; ſed Exauctorationis, quæ ab æquitate aliena, & propter Judicis incompetentiam irrita, publicarent atque tuerentur. Quamobrem plurimorum invidiam ſubiere, & hujus temporis Scriptorum, præſertim *Alberti Argentinenſis* & *Matthæi Pariſii* calamis peſſimè ſunt excepti. Non exiſtimarunt tamen Prædicatores noſtri, Romanum Pontificem poteſtatem aliquam in temporalia Chriſtianiſſimi Regis habere, aut ſimilem Sententiam in ejus Majeſtatem, etiam in pari cauſa ferre poſſe. Aut ſi quis in hunc errorem lapſus eſt, is certè Gallus, aut Doctor in Sacra Facultate Pariſienſi non fuit. Hanc enim non fuiſſe Fratrum noſtrorum doctrinam, eorum geſta probant, in cauſa *Philippi Pulchri*, cui contra *Bonifacii VIII.* invaſiones fideliſſimè & conſtantiſſimè adhæſerunt, ut in Diſſertatione de hocce Diſſidio inferiùs oſtendam. Si quid ab aliquibus minùs attentâ conſideratione ſcriptum aliàs de Poteſtate Eccleſiaſtica & Regia proleratur, dicere non verebor, illos rationem Studiorum a Sanctiſſimo Parente Dominico traditam non ſecutos, de qua diximus in Synopſi, Cap. 7. Art. 5. Num. 5. & illa reformatione indiguiſſe, quam Doctiſſimus Præſul *Durandus Mimatenſis* in Tractato *De modo Generalis Concilii celebrandi*, P. 3. Rubrica 15. *Clementi V.* Concilii Viennenſis tempore propoſuit. *Cùm dicti Religioſi* (inquit) *dimiſſo Biblia, & vera Theologia ſtudio, & his quæ ædificare poſſent Eccleſiam Dei, Dialecticorum tendiculis & phantaſmatibus Theologia ſtudium deſtruentibus utantur . . . videretur ſuper hoc eſſe providendum.* Nos verò qui haſce quæſtiones de finibus Eccleſiaſticæ & Regiæ Poteſtatis, ad Scripturam Sacram & Traditionem Deo juvante, pro virili noſtra expendimus, opinionem illam * *Verbo Dei & Traditioni contrariam* conſtanter aſſerimus, quæ vel Romano Pontifici, vel Conciliis, poteſtatem aliquam, etiam indirectam, in temporalia Regum & Principum, qui Eccleſiæ Beneficiarii non ſunt, vendicat. Et cum Illuſtriſſimo Doctiſſimoque Præſule Maſſilienſi *Nicolao Coeffeteau*, Theologo Pariſienſi, Ordinis FF. Prædicatorum, & hujus Collegii Sanjacobæi Ornamento, in Reſponſione ad Sereniſſimi Magnæ Britanniæ Regis *Jacobi I.* Monitionem, ab ejus Majeſtate ad omnes orbis Chriſtiani Principes directam, pag. 318. ſentimus, ſcribimus, prædicamus: „ C' eſt choſe certaine que ſi le Pape vouloit envahir les Royaumes, & les donner en proye à qui il luy plairoit, en dépoüillant les vrais Poſſeſſeurs, il meriteroit que les Princes ſe roidiſſans contre ſa violence, luy couruſſent ſus, pour défendre leurs heritages . . . Mais les Princes Catholiques n' apprehendent rien moins que cela, ſçachant bien que les Papes ne prétendent rien ſur leur temporel, & qu' ils ſe contentent de faire reluire leur autorité ſur les crimes des hommes, qu'ils lient & délient, ſans l' étendre ſur leurs poſſeſſions, qui ne leur ſont pas échûës pour en diſpoſer tyranniquement. *Quæ ſic Latinè reddo.* Certum eſt, ſi Summus Pontifex Regna vellet invadere, & quibus luberet, occupanda tradere, legitimis poſſeſſoribus ſpoliatis, æquum fore ut Principes conjunctis viribus ad ejus violentiam propulſandam armarentur, ac in ipſum copias immitterent ad ſuarum defenſionem hereditatum . . . At nihil minùs ducunt metuendum Catholici Principes, quibus eſt exploratum Romanos Pontifices nihil ſibi juris in eorum temporalia tribuere; ſatiſque illis eſſe, ut in hominum crimina ſua ſpleneſcat auctoritas, quos ligant & ſolvunt: quàm nefas ſit in eorum poſſeſſiones extendere, in quas nullum jus habent, ut ipſas Tyrannorum inſtar legitimis Dominis eripiant. *Et pag.* 325. Les Papes reconnoiſſent ingenuëment, qu' ils n' ont point cette puiſſance temporelle pour diſpoſer à leur plaiſir des biens & des Couronnes des Princes. Tout ainſi que les mêmes Aſtres ne préſident pas au jour & à la nuit; auſſi les Puiſſances qui gouvernent le ſpirituel & le temporel ſont diſtinctes. Les Empereurs & les Rois ſont Souvrains en leurs Empires, & en leurs Royaumes, ſans que leurs Couronnes, pour le temporel, relevent d' autres que de Dieu. Auſſi liſons-nous bien que Jeſus-Chriſt a baillé les clefs du Ciel à Saint Pierre; mais nous ne liſons point qu' il luy ait baillé celles de la terre. Il pouvoit bien entant que Dieu, & comme Monarque abſolu du monde, renverſer l' ordre du gouvernement de tous les Eſtats. Mais ſa ſage Providence, au lieu d' introduire ce changement a affermi l' autorité des Rois, commandant de rendre a Ceſar, ce qui eſt à Ceſar, & faiſant paroître par toutes ſes actions, qu' il n' eſtoit pas venu pour ravir aux Princes les Royaumes de la terre, mais pour donner aux Fideles celui des Cieux. Les plus grandes Planetes ne ſont point eclipſer les moindres, & le Soleil ne fit jamais ombre a la Lune. De meſme la puiſſance de Jeſus-Chriſt n' éteint pas l' autorité des Rois, ains elle la fait reluire en l' adminiſtration ſouveraine du temporel de leur Empire, ne ſouffrant pas que les Prélats de ſon Egliſe les traverſent dans cette paiſible poſſeſſion. Pluſtoſt une Autorité doit veiller pour l' autre, & par une bonne intelligence faire reluire l' eſprit de concorde en la conduite de leurs affaires, le tout à la gloire de Dieu auteur de l' une & de l'autre Puiſſance. *Quæ ſic Latinè reddo:* Fatentur ingenuè Romani Pontifices, ſibi non convenire temporalem illam poteſtatem, quâ pro libito de bonis & Coronis Principum diſponant. Ut eadem Aſtra dici noctique non præſunt; ita diſtinctæ ſunt Poteſtates quę ſpiritualia & quę temporalia regunt ac moderantur. Imperatores ac Reges ſupremâ, in Imperiis Regniſque ſuis fruuntur poteſtate; ita ut, quoad temporalia, mortalium ſubſint nemini, ſed ſoli Deo ſubdantur. Sanè legimus Chriſtum Jeſum, cœli, non terræ claves S. Petro tradidiſſe. Poterat quidem ut Deus, & ſupremus orbis terrarum Dominus, Regnorum omnium ordinem ac

„ po-

* *Sic loquitur Sacra Facultas Pariſienſis in Judiciis Doctrinalibus, ac Cenſuris.*

Reverendiſſimi in Chriſto Patris

Nicolai Coëffeteau, *Sententia de Eccleſiaſtica Regiaque poteſtatis finibus.*

Nicol. F. Epiſt. ad Mich. Imp. Geloſ. Epiſt. ad Anaſt.

Innoc. III. Cap. Per venerab. Qui filii ſint legitimi.

,, politiam evertere. Sed tantùm abeſt ut ſapiens ,, ipſius Providentia id effecerit, ut potiùs Re- ,, gum firmaverit auctoritatem; Cæſari, quæ ,, ſunt Cæſaris, reddi jubens: omnibuſque geſtis ,, probans ſe non veniſſe ut Principibus Regna ,, terrena eriperet, ſed ut cœleſtia Fidelibus da- ,, ret. Majora ſydera minorum lucem non immi- ,, nuunt vel obſcurant: nec Luna ex aſpectu So- ,, lis paſſa umquam deliquium eſt. Ita Chriſti ,, Poteſtas Regum auctoritatem non extinguit: ,, immo efficit ut ſplendeſcat magis in ſuprema ,, temporalium Regni ſui adminiſtratione: nec Ec- ,, cleſiæ ſuæ Prælatos tranquillam hujuſmodi poſ- ,, ſeſſionem perturbare patitur. Immo Auctori- ,, tatem unam, pro alterius defenſione invigila- ,, re par eſt, mutuamque concordiam in omnibus ,, negotiis utraque Poteſtas præſeferre debet, ad ,, Dei gloriam utriuſque Auctoris. Hæc ſincera Fratrum Prædicatorum, qui rationem Studiorum a *S. Dominico* traditam ſequuntur, id eſt, qui Scripturam Sacram & Traditionem, poſthabitis Philoſophorum figmentis, conſulunt; & eorum maximè qui Doctorales Infulas in ſacra Facultate Pariſienſi ſunt conſecuti, de Eccleſiæ ac Regum Poteſtate Doctrina.

ARTICULUS IV.

De Subſidio Imperii Conſtantinopolitani; De Tartarorum in Chriſtianas Regiones impetu comprimendo; De Expeditione in Terram Sanctam, Conſtitutiones in Concilio Lugdunenſi ſunt editæ.

I. Conſtantinopolitani Imperii rebus pene profligatis a *Vatacio* Græcorum Imperatore, *Innocentio IV.* Conciliique Lugdunenſis Patribus e re Eccleſiæ eſſe viſum eſt ſubſidium *Balduino* II. Conſtantinopolitano Imperatori decernere, ne Græci Schiſmatici Latinos penitus obruerent. Ea de re edita Conſtitutio incipit his verbis. *Arduis mens noſtra occupata negotiis*. Modus verò Subventionis *ex communi Concilii approbatione* iſte decernitur, ut medietas omnium proventuum, tam Dignitatum & Perſonatuum, quàm Præbendarum, aliorumque Beneficiorum Eccleſiaſticorum, in quibus per ſex menſes ad minùs Beneficiarii non reſident, ſive unum habeant, ſive plura, in Subſidium Imperii Conſtantinopolitani conferatur. Ab hoc onere abſolvuntur Clerici Romani Pontificis Dominorum Cardinalium, & ſuorum Prælatorum obſequiis deputati: tum etiam qui ratione peregrinationis legitimæ, vel ſtudiorum, vel procurationis negotiorum ſuæ Eccleſiæ, ſpeciatim ſibi demandatæ, a Reſidentia excuſantur. Excipiuntur etiam Cruce Signati, & qui in dicti ſuccurſum Imperii proficiſcentur. Si qui verò ex his quos ab hujuſmodi contributione Synodus excipit, præter Cruce-Signatos, & ad ſuccurrendum nutanti Imperio convolantes, de reditibus Eccleſiaſticis ultra valorem centum marcarum argenti percipiunt annuatim; tertiam partem reſidui ejuſdem Imperii ſubſidio Pontifex & Patres ad triennium deputant, per eos colligendam, quos ad id munus Apoſtolica Sedes deſtinaverit. In Beneficiarios, qui fraudem fecerint, Excommunicatio diſtringitur. De obventionibus autem Eccleſiæ Romanæ, deductâ priùs Decimâ in Subſidium Terræ Sanctæ conferendâ, Decimam alteram pro ſubventione nutantis Imperii Summus Pontifex pollicetur. Omnes denique illi ſuccurrentes iiſdem donat Indulgentiis, ac Privilegiis, quibus ſuccurrentes Terræ Sanctæ donati ſunt. Qui Concilio aderat, *Balduinus* II. Imperator, multis precibus hoc Decretum a Pontifice ac Patribus impetravit.

II. Secundùm hæc, de Tartarorum comprimendo in Chriſtianos impetu conſilium initum eſt, ac decretum ut ad illorum cohibendos incurſus Chriſtianorum terræ diligenter munirentur, ac de illorum motibus Sedes Apoſtolica certior fieret, quæ ſubſidium adversùs ipſos procurare, impetrare, ac deſtinare poſſet. Ipſam quippe in tam neceſſariis & utilibus expenſis magnificè contributuram. Conſtitutio de Tartaris incipit his verbis: *Chriſtianæ Religionis cultum*.

III. De Subſidio Terræ Sanctæ potiſſimùm deliberatum eſt. Qua de re edita Conſtitutio incipiens his verbis, *Afflicti corde pro deplorandis Terræ Sanctæ periculis*, ſtatuit ut Sacerdotes & alii Clerici, qui fuerint in Exercitu Chriſtiano, orationi & exhortationi diligenter inſiſtant, & Cruce-ſignatos ad Pœnitentiam, modeſtiam, mutuam caritatem verbo & exemplo excitent, ut non materialibus dumtaxat, ſed ſpiritualibus armis hoſtes Fidei conterant. His porro Clericis Pontifex indulget de ſententia Patrum, ut Beneficia ſua integrè percipiant per triennium, ac ſi in Eccleſiis reſiderent; atque, ſi neceſſe foret, ea per id tempus pignori poſſint obligare. Secundò, ut omnes Clerici, tam ſubditi, quàm Prælati, Vigeſimam Eccleſiaſticorum proventuum, uſque ad triennium, conferant in ſubſidium Terræ Sanctæ, ſub pœna excommunicationis: Pontifex verò & Cardinales Decimam. Tertiò, Cruce ſignatos a collectis, talliis, aliiſque gravaminibus immunes declarat, eorumque Perſonas & bona, poſt Crucem aſſumptam, ſub Sedis Apoſtolicæ protectione ſuſcipit. Quartò, jubet ut ſi ad præſtandas uſuras Juramento teneantur adſtricti, creditores ipſis remittant præſtitum Juramentum, & ab uſurarum exactione deſiſtant: Judæi verò ad remittendas uſuras per ſæcularem Poteſtatem compellantur. Quintò, Piratas & eorum fautores Anathemate ferit, idemque ab Eccleſiarum Prælatis diſtringi mandat in Rectores civitatum & locorum, qui ipſos auctoritate ſuâ a Piratica non prohibent: *Quia nolle perturbare perverſos, nihil eſt aliud quàm favere: nec caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obviare*. Sextò, diris omnibus Eccleſiaſtico Ritu devovet Chriſtianos, qui naves Saracenis ſubminiſtrarint, vel ad ipſos arma, ſeu quaſvis munitiones detulerint, aut ipſis impenderint auxilium vel conſilium in diſpendium Terræ Sanctæ: prohibetque ne abſolvantur, niſi pecuniam quam impio commercio lucrati ſunt, in ejuſdem Terræ ſubſidium conferant. Septimò, ſtatuit ut per quadriennium toto orbe Chriſtiano pax generaliter obſervetur; ita ut Eccleſiarum Prælati diſſidentibus pacem aut inducias imperent ſub pœna Excommunicationis in ipſos, & Interdicti in eorum terras ferendi. Sub eadem pœna Torneamenta uſque ad triennium prohibet exerceri. Octavò, Cruce-Signatis, & eis omnibus qui Sacram Expeditionem ſuis expenſis juverint, plenam peccatorum Indulgentiam tribuit, *de quibus fuerint corde contriti, & ore confeſſi*: eiſque orationum ſuarum & bonorum operum ſuffragium Sacra Synodus impartitur.

AR-

ARTICULUS V.

De Cæteris Lugdunenſis Concilii Actis ac Decretis.

HEnricus III. Angliæ Rex Oratores miſerat ad Concilium Lugdunenſe, qui ſuo totiuſque Regni nomine conquererentur de gravaminibus a *Martino* Legato Apoſtolico illatis, cùm ingentia extorſione pecuniæ, tum collatione Beneficiorum paſſim Italis facta, aliorumque Reſervatione Sedi Apoſtolicæ, violatis. Patronorum Juribus, Clericiſque Regnicolis inſuperhabitis. Anglorum Literas in Synodo lectas exhibet *Matthæus Pariſius*. Incipiunt his verbis: *Matrem noſtram Romanam Eccleſiam totis viſceribus diligimus*. Graviſſimè queruntur de Beneficiis Eccleſiaſticis a Legato Extraneis collatis, qui nec Eccleſiis perſonaliter deſerviunt, nec hoſpitalitatem & alia miſericordiæ opera exercent, ſed reditus dumtaxat percipere norunt, & extra Regnum exportare. *Italici* (inquiunt) *percipientes in Anglia ſexaginta millia marcarum, & eo amplius, annuatim, aliis perceptionibus diverſis exceptis, plus emolumenti meri reditus de Regno reportant, quàm ipſe Rex qui eſt Tutor Eccleſiæ, & Regni gubernaculo moderatus*. Martinum Legatum abuti poteſtate, tum in collatione Beneficiorum, fraudatis Patronorum Juribus, cùm in penſionum a Viris Religioſis immodica exactione, Excommunicationis & Interdicti Sententiis in eos, qui ſolvendo ſatis non ſunt, cum magno animarum periculo prolatis. Illum quotidie nova Mandata & planè inaudita exhibere, *Privilegio Regis derogando, per quod ei a Sede Apoſtolica ſpecialiter indultum eſt ne quis in Anglia Legationis fungatur Officio, niſi a Rege ſpecialiter poſtulatus*. Regem, utpote *Principem Catholicum, velle Sedem Apoſtolicam revereri, & Eccleſiæ Romanæ, ſicut Filium ejus chariſſimum, commodi & honoris deſiderare incrementum, Jure tamen Regio, Dignitateque Regia plenius conſervatis*. Regni Proceres & Magnates, *quibus cum Rege intendere conſervationi Regni diligentes* incumbit, dicta gravamina æquo animo ferre non poſſe. Quamobrem Pontificem precantur, his malis remedium adhibeat. Addiderunt Oratores querimoniam de Formula, *Non obſtante*, quæ Pontificiis Diplomatibus frequenter inſerta, gravaminibus inſolitis viam aperiebat. Rem deliberatione indigere Pontifex reſpondit, ſeque ipſis facturum ſatis, ut primùm graviora finita negotia fuiſſent. Ita refert *Matthæus Pariſius* in Hiſtoria Anglicana in *Henrico III.* ad annum 1245. pag. 450. Addit idem Auctor pag. 460. *Innocentium IV.* induſtriâ ſuâ effeciſſe ut Epiſcopi Anglicani Chartæ Regis Joannis ſubſcriberent. Quod cùm Rex *Henricus* III. audiſſet, *juravit quòd etſi etiam Epiſcopi turpiter ſint incurvati, ipſe firmiter ſtaret pro Regni libertate; nec umquam, dum viveret, carperet nuntius, cenſum ſub nomine tributi Curiæ Romanæ perſolveret*.

Anglorum querela de gravaminibus a Martino Legato Apoſtolico illatis.

De his Anglorum motibus *Thomas Walſinghamus* in *Ypodigmate Neuſtriæ* ad annum 1245. ita ſcribit. „ Innocentius Papa celebravit Concilium apud Lugdunum. Ad quod miſſi ſunt „ per Regem Angliæ de Conſilio Prælatorum, „ Comitum & Baronum, Viri Nobiles quatuor, „ dato eis Advocato Magiſtro Guillelmo de Porvyke, ut conceſſioni Regis Joannis de cenſu „ annuo pro Anglia & Hibernia contradicerent, „ eo quòd de Regni aſſenſu non proceſſerat. Sed „ & per Cantuarienſem Archiepiſcopum fuerat „ reclamatum vice totius Regni, Sed Papa hoc „ indigere moroſâ deliberatione reſpondens, negotium poſuit in ſuſpenſo. Prælati Angliæ hoc „ anno conqueſti ſunt Regi de oppreſſione Eccleſiæ Anglicanæ, cujus proventus omnes & „ reditus Italici occupabant. Propter quod Magiſtro Martino, Domini Papæ conſanguineo, „ qui major inter cœteros, aliorumque tutor in „ hujuſmodi negotiis videbatur & defenſor, ut „ Regnum indilatè evacuet, Regio mandatur „ Edicto. Magnificis promiſſis Anglos delinivit Summus Pontifex. Quæ cùm inania eſſe Rex Angliæ omneſque Regni Ordines exploratum haberent, anno ſequenti novis querimoniis aures pectuſque Pontificium pulſarunt, quas apud *Matthæum Pariſium* pag. 469. legere eſt. Eaſdem querelas in altero Parlamento Londini habito anno 1247. ingeminare ſunt compulſi. Literas ab ipſis datas ad Papam & Cardinales, exhibet *Matthæus Pariſius* pag. 483. & 484.

In eadem Synodo Octava Nativitati Deiparæ Virginis decreta eſt. Multæ etiam Conſtitutiones editæ, quæ Judicia ſpectant, De Reſcriptis, De Officio & Poteſtate Judicis delegati, De litis conteſtatione: De dolo & contumacia. De eo qui mittitur in poſſeſſionem cauſa rei ſervandæ; De confeſſis, De appellationibus & recuſationibus, De pœna deficientium in probatione, De reſtitutione ſpoliatorum, De Sententia & Re Judicata, &c. quæ paſſim Sexto Decretalium ſub nomine *Innocentii IV.* in Concilio Lugdunenſi laudantur: Inter quas obſervandum illud Epiſcoporum Privilegium, quòd Interdictum & Suſpenſionem non incurrant, niſi in Sententia ſint expreſſi. *Quia periculoſum eſt Epiſcopis, & eorum Superioribus, propter executionem Pontificalis Officii, quod frequenter incumbit, ut in aliquo caſu, Interdicti vel Suſpenſionis incurrant Sententiam ipſo facto: Nos deliberatione providâ duximus ſtatuendum, ut Epiſcopi, & alii ſuperiores Prælati, nullius Conſtitutionis occaſione, Sententiæ, ſive Mandati, prædictam incurrant Sententiam ullatenus ipſo Jure, niſi in ipſis de Epiſcopis expreſſa mentio habeatur*.

Octava Nativitatis Deiparæ Virginis.

Epiſcopi interdictum aut ſuſpenſionem non incurrunt niſi in Sententia, expreſſi fuerint.

Denique bonorum Eccleſiaſticorum conſervationi conſulens Sacra Synodus, ſtatuit ut Epiſcopi, Abbates, Decani, &c. infra menſem ab adminiſtratione ſuſcepta, præſentibus Capitulo vel Conventu, rerum ad illam adminiſtrationem ſuam pertinentium breve deſcribi curent, nec non debita & credita, ut Eccleſiarum ſtatus cognoſcatur. Secundò, ut comperta debita de mobilibus Eccleſiæ ſolvantur: Si verò mobilia celerem ad ſolutionem non ſufficiant, omnes proventus in ſolutionem debitorum convertantur, quæ uſuraria fuerint, vel etiam oneroſa, deductis de ipſis proventibus expenſis dumtaxat neceſſariis, quæ in Prælati, Collegiique uſus cedere debent. Si autem debita non fuerint oneroſa, tertiam partem eorumdem proventuum, vel majorem, pro illorum ſolutione ſeponi jubet. Prohibet etiam ne perſonas ſuas vel Eccleſias ſibi commiſſas pro aliis obligent, nec pro ſe, vel ipſis Eccleſiis contrahant debita, quibus poſſit imminere gravamen. Si verò evidens urgeat neceſſitas, vel Eccleſiarum rationabilis ſuadeat utilitas, Epiſcopi cum Metropolitani, Archiepiſcopi cum unius e ſuis Suffraganeis, Abbates exempti cum unius e viciniis Epiſcopis, & Collegiorum ſuorum conſilio & conſenſu, debita non uſuraria, ſi fieri poteſt, contrahant: Et contractuum Literis debitorum & creditorum nomina, & cauſas quare debitum contrahatur, inſerant. Privilegia Eccleſiarum impignerari vetat. Abbates, Priores, Decanos, &c. quotannis ſemel ſaltem Collegiis ſuis adminiſtratio-

Bonorum Eccleſiaſticorum conſervationi Sacra Synodus providet.

gionis bunorum ad menſam ſuam pertinentium Capitulis ſuis, & nihilominus Epiſcopos Metropolitanis, Metropolitanos verò Sedis Apoſtolicæ Legatis, vel aliisquibus hæc provineia ab eadem S. Sede fuerit demandata, exponere, eiſque debita fideliter inſinuare. Computationes verò conſeriptas in Theſauro Eccleſiæ ad memuriam ſervari, ut collatione rationum præſentium cum præteritis, Superior Adminiſtrantis diligentiam vel negligentiam compertam habeat. Conſtitutionem iſtam neceſſariam fecere uſurarum vorago, quæ multas Eccleſias peſſumdederat, & quorumdam Prælatorum circa ſolutionem debitorum, præſertim a ſuis Prædeceſſoribus contractorum, negligentia, & ad nova contrahenda, reſque Eccleſiæ obligandas propenſio, Malebant ſcilicet ad faciendum ſibi nomen quid novi facere vel modicum, quàm bona cuſtodire, dimiſſa recuperare, deperdita reſtaurare, & reſarcire ruinas (inquit Synodus)

Cùm autem, inquit Matthæus Pariſius, *hæc Statuta ad notitiam audientium perveniſſent, in conſpectu omnium Sapientium placuerunt. Et in hoc tum favorem quàm gratiam Dominus Papa promeruit univerſorum. Verumtamen quædam eorum ante Concilium, quædam durante Concilio, quædam verò poſt Concilium ſunt ſtatuta, De Crucis verò negotio nonnulla ſunt in Concilio ſalubriter & prudenter conſtituta: ſed cum de contributione pecuniæ facta fuit mentio, contradictum fuit Domino Papæ in facie, maximè propter hanc adjectionem omnibus inviſam: Conferant ſubſidium per manus eorum, qui ad hoc Apoſtolica fuerint Providentia ordinati,*

ARTICULUS VI.

Fridericus Imperator exauctoratus Cauſam ſuam S. LUDOVICI Regis Francorum, & Parium Regni arbitrio permiſit. Fruſtra pro ipſo gratiam ab Innocentio IV. Rex Sanctus rogavit,

ID probant Imperatoris iſtius Literæ, quas ex Regio Chartulario eruit, ſuiſque in Hiſtoriam *S. Ludovici* Obſervationibus inſeruit Vir Clariſſimus & Doctiſſimus *Carolus du Freſne* Cangii Dominus, pag. 56. quas ad Regum noſtrorum Regnique honorem hic integras repræſento.

,, *Fredericus D. G. Romanorum Imperator ſemper*
,, *Auguſtus, Jeruſalem & Siciliæ Rex, univerſis*
,, præſentes Literas inſpecturis per Regnum Franciæ
,, conſtitutis dilectis ſibi ſalutem & omne bo-
,, num. Cùm per aliquos retroactos Romanæ Se-
,, dis Antiſtites, & præſentem, Nos & alios Re-
,, ges, Principes orbis, & Nobiles, Regna, Prin-
,, cipatus, Honores quoſlibet & Juriſdictiones ha-
,, bentes, gravatos meritò cenſeamus, ex eo quòd
,, ipſi contra Deum & Juſtitiam poſſe, ſibi Juriſ-
,, dictionem & Auctoritatem uſurpant inſtituen-
,, di & deſtituendi, ſeu removendi ab Imperio,
,, Regnis, Principatibus & Honoribus ſuis, Im-
,, peratores, Reges, & Principes, ſeu quoſcum-
,, que Magnates temporalem auctoritatem in eos
,, temporaliter exercendo: abſolvendo etiam a
,, Sacramentis, quibus Dominis ſuis Vaſſalli te-
,, nentur, contra Dominos Excommunicationis
,, tantummodo Sententia promulgatâ. Quodque
,, quæſtione, ſive diſſenſione inter Dominos &
,, Vaſſallos, ſeu inter duos Nobiles & vicinos
,, invicem contendentes, prout aſſolet emergente
,, prædicti Summi Pontifices ad petitionem unius
,, partis tantummodo partes ſuas interponunt,
,, volendo ipſos invitos in ſe compromittere,
,, vel aliter ad concordiam coërcere, & alligan-
,, do ſe fidelibus contra Dominos, aut uni de
,, partibus ſupra dictis, quòd non priùs pacem
,, cum aliis faciant, quàm alligatos ſibi ponant in
,, pace; recipiendo ſimiliter promiſſionem de non
,, faciendo pacem cum Dominis a Vaſſallis. Item
,, ex eo quòd prædicti Summi Pontifices in præ-
,, judicium Juriſdictionis & Honoris Regum &
,, Principum prædictorum, ad petitionem Cle-
,, ricorum ſeu Laïcorum, cognitiones cauſarum
,, de rebus temporalibus, poſſeſſionibus feodali-
,, bus ſeu Burgeſaticis in Eccleſiaſtico Foro tra-
,, ctandas recipiunt & committunt. Ecce quòd
,, Nos ad prædictam injuriam documentis eviden-
,, tibus oſtendendam, & ipſam a nobis & eis ra-
,, tionabiliter removendam Magiſtrum Petrum de
,, Vinea Magnæ Curiæ noſtræ Judicem, & G. de
,, Ocra Clericum, dilectos & fideles noſtros ad
,, *LUDOVICUM* Illuſtrem Regem Francorum Cha-
,, riſſimum Amicum noſtrum providimus deſti-
,, nandos; affectuosè rogantes, ac ob tuitionem
,, & conſervationem Jurium noſtrorum & Imperii
,, Regum aliorum & Principum, ſeu quorum-
,, cumque Nobilium, efficaciter requirentes eum-
,, dem ut congregatis coram ſe *LAICIS PARI-*
,, *BUS* Regni ſui, aliiſque Nobilibus tanto nego-
,, tio opportunis, per ſe cum eis ſuper omnibus
,, prædictis & ſingulis audiat Jura noſtra. Cæ-
,, terùm ſi ipſa prædicta non duxerit aſſumenda,
,, cùm Nos, qui auctore Domino, Romani Im-
,, perii, Regnorum Jeruſalem & Siciliæ mode-
,, ramur habenas, tam enormem injuriam, & tam
,, informem uſurpationem diebus noſtris tolera-
,, re nolimus, Regem eumdem juſta precum in-
,, terceſſione rogamus; quatenus nobis cauſam no-
,, ſtram, ſuam, & aliorum Principum viriliter
,, proſequentibus, ſe contrarium non opponat;
,, nec de ſuo Regno aliquos Laïcos, ſeu Cle-
,, ricos temporaliter nobis opponi permittat: nul-
,, lumque præſenti Summo Pontifici ſeu Succeſſori-
,, bus ſuis, contra Nos, diſcrimine præſenti du-
,, rante, in Regno ſuo præſidium, ſeu receptu-
,, culum tribuat, aut tribui patiatur. Porro ſi
,, forſitan Rex prædictos cum *PARIBUS* & No-
,, bilibus Regni ſui, prout tantùm Regem & Re-
,, gnum condecet, partes ſuas interponendes vi-
,, derit in prædictis, Summumque Pontificem,
,, ſive per juſtitiæ debitum, vel modo quolibet
,, ad iſtud induxerit, ut velit prædicta grava-
,, mina Nobis & aliis Chriſtianis Primatibus in-
,, rogata, & id ſpecialiter, quod contra Nos nu-
,, per in Lugdunenſi Concilio ſtatuit, quatenus
,, de facto proceſſit, cùm prorſus de jure non
,, valeat, revocare: Nos ob honorem & reveren-
,, tiam Dei & Redemptoris noſtri, nec-non ob
,, amorem, quem ad Regem & Regnum Fran-
,, ciæ præ cæteris, ſingularem habemus, cauſam
,, quæ inter Nos & Summum Pontificem verti-
,, tur ſupra dictum, quatenus contingit eumdem,
,, in manibus ponimus Regis ejuſdem, parati
,, omnia quæcumque per Nos idem Rex de Con-
,, ſilio *PARIUM*, Nobiliumque ſuorum, viſis &
,, diligenter auditis noſtris Juribus, Eccleſiæ vi-
,, derit emendanda, corrigere, & in ſtatum de-
,, bitum integrè reformare. Ac deinde pace per
,, hoc inter Nos & Eccleſiam procedente, & re-
,, liquiis Longobardorum, prout tenentur & de-
,, bent, vel ad Mandatum noſtrum & Imperii
,, redeuntibus, vel prorſus ab Eccleſiæ defenſio-
,, ne ſecluſis, promptos nos offerimus & para-
,, tos, vel prædicto Rege ad defenſionem Chri-
,, ſtianitatis & ſtatum pacificum conſervandum
,, in Ciſmarinis partibus remanente, vel unà
,, cum eo, ſi hoc meliùs viderit eligendum ad
,, tranſmarinas partes per Nos, aut Conradum

cha-

„ chariſſimum filium noſtrum, Romanorum in Regem electum, & Regni Hieroſolymitani heredem, omine proſpero transfretare. Ad hoc nos obligantes ſpecialiter & expreſſim, quòd vel cum Rege Franciæ, ſive ſine eo, terram totam Jeroſolymitanam, & quicquid umquam a diebus antiquis Regno Jeroſolymitanu pertinuit, ad proprietatem & ditionem Regni ipſius, & Chriſtianitatis cultum, noſtris Imperii, & Regnurum noſtrorum viribus, laboribus, & ſumptibus, curabimus revocare. Nihilominus tamen, ſi fortè, quod abſit, diſcrimen præſentis diſcordiæ inter Nos, Eccleſiam & Lombardos durare contigerit, prædictu Regi ac omnibus Croce Signatis cum eu quatenus præſentium negotiurum & temporum qualitas patitur & tempeſtas, præſidia noſtra terrâ marique, tam in navibus, quàm victualibus, promptis affectibus offerimus per præſentes. Superque umnibus & ſingulis ſupra dictis quæ præſentium ſeries continet Literarum, auctoritatem & mandatum plenum prædictis Magiſtru Petro de Vinea, & G. de Ocra duximus conferendum: Ratum habentes & firmum quicquid per euſdem in iis pru parte noſtri Culminis extiterit ordinatum. Datum Cremunæ, 24. Septembris, quartæ Indictionis.

S. Ludovieus Pontificem adiit adhuc Lugduni agentem. Ejus Majeſtati Cluniacum uſque obviam venit *Innocentius*, Pacem pro *Feederico* Rex Sanctus rogavit, conditiones ejus nomine obtulit nequaquam ſpernendas; ut nimirum *In Terram Sanctam irrediturus abiret, quoad viveret Chriſto ibidem militaturus, & totum Regnum integealiter pro poſſe reſtituturus cultui Chriſtiano, ita ſcilicet ut filio ſuo loco ipſius in Imperiali Dignitate ſubſtituto, piè diſpenſaretur cum eo, & benignè abſolveretur, conceſſâ ei plenâ peccatorum ſuorum veniâ.* Pontifex obfirmato pectore preces Chriſtianiſſimi Regis repulit, his verbis ejus Majeſtatem compellans: *Domine Francorum Rex, Fili Chariſſime, non tantùm mea, ſed totius Chriſtianitatis agitur cauſa. Conſideret & prudentee attendat Serena Dominatio veſtra, quoties & quàm bumiliter vocatus, expectaute totius Concilii univerſitate reconciliandus, nec vocatus venit ut ſtaret ſalaberrimo Concilio potiùs quàm Judicio pariturus, & qua priùs promiſerat, & in periculo anima ſua juraverat, & per Nobiles Mediatores, qui in anima ſua juraverunt, unde maliùm verecundantur, certiſſimè promiſerat, & in ſcriptis redacta topazio ſua Majeſtatis ſignaveeat, adimplere contempſit. In omnibus ſe reddidit incredibilem.* Repoſuit Rex Sanctus: *Domine non-ne legitur in Evangelio, quòd uſque ſeptuagies ſeptiee pandendas eſt ſinus miſericordia veniam poſtulanti; Conſidera dies quàm mali ſunt. Terra Sancta periclitatur, nec patet liberatio ejus, niſi eo poſt Deum propitio, qui Portubus praeſt & Inſulis, & ſpatioſis tereis Mari conterminis, & qui novit omnia nobis peregrè profecturis profutura. Magnum pollicetur. Peto, & petens conſulo, tam pro me quàm multis aliis millium militibus peregrinaturis, proſperum tranſitum expectantibus; immo potiùs pro ſtatu univerſalis Eccleſia & Chriſtianitatis, accipite & acceptate tanti Principis humiliationem, Chriſti ſequentes veſtigia, cujus Vicarius eſtis in terris, qui ſe uſque ad Crucis patibulum legitur humiliaſſe.* Hæc *Pariſius*, qui petulanti calamo id veneni continenter effundit: *Quod cùm Dominus Papa erectâ & erjectâ cervice refutaſſet, Dominus Rex Francorum receſſit iratus & indignans, eo quòd humilitatem, quam ſperaverat, in Servo Servorum Dei minimè reperiſſet.*

ARTICULUS VII.

Quamvis FRIDERICI Exauctorationem non probaverit Sanctiſſimus Rex Francorum LUDOVICUS, Innocentio tamen auxilium ad comprimendam ejus tyrannidem obtulit.

F*Ridericum* in impietate contumacem, vitæ Summi Pontificis inſidias ſtruxiſſe, ac ſicarios qui ipſum e medio tollerent immiſiſſe (ut *Matthæus Pariſius* refert ad annum 1247. pag. 486.) cùm *Ludovicus* Rex Sanctus accepiſſet; illumque in Gallias ad Chriſti Vicarium, qui Lugduni debat, opprimendum irruptionem decreviſſe, niſi conſiliis ipſius obſtitiſſet Parmentium defectio in Italiam ipſum revocans: cùm (inquam) ea de re certior factus eſſet Sanctus *Ludovicus*, valido cum exercitu Eccleſiæ hoſtem aggredi decrevit, & in Italiam adversùs ipſum ducere, ſuaque ad eum finem obſequia *Innocentio IV.* devovit, quod & Attrebatenſis, Pictavenſis & Andegavenſis Comites, ejuſdem Sancti Regis germani præſtitere, Quin & *Blanca* Regina Mater virilis animi fœmina ſe ſtipatam filiis Alpes ſuperaturam, ductoramque in Italiam copias ad ſuccurrendum Eccleſiæ, & Tyrannum comprimendum, Pontifici ſignificavit. Gratias Regi, Reginæ, ac Principibus immortales egit *Innocentius*, rogavitque ne rem aggrederentur, donec Sedis Apoſtolicæ deſiderium per Nuntium vel Literas agnoſcerent. Id teſtantur Pontificis Literæ, ex ejus Regeſto partim deſcriptæ, partim laudatæ ab *Oderico Raynaldo* ad annum 1247. Quas ad Sanctum *Ludovicum* dedit, ſic habent: *Lætentur cæli, & exultet terra, quòd ſic Deus ſuper Eccleſiam in Filii ſui unigeniti Sanguine pretioſo fundatam ſuam de novo illuſtravit faciem, ut quo ſub inſurgentium turbine tempeſtatum credebatur extremam quaſi paſſura periculum, videatur ſubitò conſequi cum honoris plenitudine ſecura libertatis effectum, Te Filio Chariſſimo pra terra Principibus in conſpectu Dei & hominum glorioſo, qui duxiſti originem de Stirpe Regia ſtudium & honoris & gratia ſemper Eccleſia producere conſueta, ſine interpoſitione ſpatii fervore concepto Sancti Spiritûs, cum Chariſſima in Chriſto Filia noſtra Illuſtri Regina Francia Matre, ac Dilectis Filiis Nobilibus Viris Featribus tuis Comitibus; unanimiter decernente, quòd in noſtri, quam pro divina reverentia tibi recognoſcis in Patrem, ac ipſius defenſionem Eccleſia, cum victorioſe venires Exercitu, omni poſtpoſitâ tarditate. De hujus autem operis divina gloria Nos unà cum Fratribus noſtris incredibili jucunditate perfuſi, glorificamus mente humili Regis Æterni clementiam, quæ Tibi ſuo Regi tum pium, tam laudabilem infudit affectum, ut dignè ſit in noſtra & aliorum mente mirabilis, & in cujuſquam perpetuam deduci debeat notitiam Nationis. Nec mirum, cùm ad ipſius Eccleſia gemitum & frequentes anguſtias, quibus affligitur, dum filiorum Eccleſia vexationes continuas illatas per Turbatorem ſæculi meditatur, quaſi tacentibus aliis, Tu ſolus in medio Regum terra præfulgidus elegiſti ad ſuccurſum Matris Eccleſia non ſolùm exponere ſubſtantiam, ſed deputare Perſonam.*

Literæ verò ad *Blancam* Reginam Matrem Auguſtiſſimam ſic habent: *Vocibus gementis Eccleſia, ſicut confidimus, cælorum intercedente Regina, ſic Regis Æterni Benignitas ſuum inclinavit auditum, ut Chariſſimo in Chriſto Filio noſtro Rege, ac Dilectis filiis Nobilibus Viris Comitibus natis tuis diſponentibus magnificum Eccleſia perſonaliter præſtare*

ſuccurſum; Tu inſtammata igne Sancti Spiritus, de Regio corde protuleris, quòd Te ipſam velles cum Exercitu ad iter accingere, ut poſſet Eccleſia magnificè ſubvenire. Ex hoc enim, Filia Chariſſima, non ſolùm Nos & Fratres noſtros, plenâ jucunditate perfuſos, Tibi & Filiis tuis ad favorem perpetuum obligaſti; ſed acquiſito apud homines laudis ſtabilis & immenſa præconio, ſic benignum reddidiſti Conditorem omnium, ut anima tua compenſandam ab ipſo credamus in poſterum gloriam ſupernorum. Addit, Eccleſiæ Perſecutorem *Fridericum* incredibili verecundiâ affectum iri, dum compertum habuerit *Quòd Aula Regni Franciæ, quæ virtutibus ſemper emicuit, ad hoc robur converterit ſua Potentia, ut per eam Fides, quam ille ſuffocare nititur, in ſtatu decoris & gloriæ conſervetur.*

Excommunicatio in Fridericum lata in Valentino Galliæ Concilio.

Anno milleſimo ducenteſimo quadrageſimo-octavo, Valentiæ in Gallia Synodus a Legatis Apoſtolicis *Petro* Albanenſi Epiſcopo, & *Hugone* Sanctæ Sabinæ Presbytero Cardinali celebrata eſt, cui adfuere Archiepiſcopi Narbonenſis, Viennenſis, Arelatenſis, & Aquenſis; & Epiſcopi Biterrenſis, Agathenſis, Uzeticenſis, Nemauſenſis, Lodovenſis, Aginnenſis, Vivarienſis, Maſſilienſis, Forojulienſis, Cavallicenſis, Carpentoratenſis, Avenionenſis, Vaſionenſis, Dienſis, & Tricaſtrenſis: Ex quorum ſententia Excommunicatio in *Fridericum* quondam Imperatorem, & in ejus fautores, & in eos qui ipſum has in partes vocarent, lata eſt Cap. 22. & 23. hoc tenore: *Item in præſenti Concilio fulminat Excommunicationem contra Fridericum, quondam Imperatorem, hoc modo: Auctoritate Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, & Domini Papæ, quâ fungimur, & Concilii congregati, denunciamus Fridericum quondam Imperatorem, fautores, adjutores, & conſiliatores ſuos, excommunicatos. Et anathematizamus, & excommunicamus omnes illos, qui dictum Fridericum vocaverant ad partes iſtas, vel vocaverint ad aliquem habentem poteſtatem ſuo nomine, & omnes illos qui ipſum receperint, vel aliquem Nuncium ſuum, & terras quæ ipſum receperint, ſupponimus Interdicto. Et niſi ad mandatum Eccleſiæ venerint illi qui vocaverint eum, vel Nuncios ſuos ad poteſtatem exercendam in partibus iſtis, denunciamus infames, quòd nec ad Poteſtariam, nec ad Conſulatum, nec ad Rectoriam, Judicatum, Tabellionatum, nec ad teſtimonium, nec ad alios actus legitimos admittantur: & ſi de facto admiſſi fuerint, Sententia per eos lata, & quicquid per eos factum fuerit, nullam habeat firmitatem.*

Item denunciamus excommunicatos Clericos, Prælatos, qui eidem Friderico dederint auxilium vel favorem. Et ſi tales ipſum vocaverint, denunciamus eos privandos ſuis Beneficiis, & Prælatos a Dignitatibus ſuis deponendos; nec ab iſtis Sententiis aliquis abſolvi poſſit, niſi per Dominum Papam, vel alium de ſuo ſpeciali Mandato. Non mirum quòd Valentina Synodus, in Sententia Excommunicationis quam in *Fridericum* tulit, ipſum QUONDAM IMPERATOREM dicat, atque ita ejus exauctorationem legitimam ac Jure factam, & a Judice competenti agnoſcere videatur; cùm duo Cardinales *Innocentii IV.* Legati huic Synodo præfuerint, & Canones condiderint: at Gallicani Epiſcopi ipſis aſſidentes id unum decrevere; Excommunicationem in *Fridericum*, & ejus fautores eſſe promulgandam. Quòd autem Legati *Innocentii Quarti* duntaxat, non verò Gallicani Præſules ita loquantur, Sententiæ tenor oſtendit: *Auctoritate BB. Apoſtolorum Petri & Pauli, & Domini Papæ quâ fungimur, & Concilii congregati, &c.* Denique ſi Valentinæ Synodi Patribus placuit hic loquendi modus, in reverentiam & gratiam Summi Pontificis qui *Fridericum* exauctoraverat id factum, ejuſdem *Friderici* causâ non diſcuſsâ, nec Juris Quæſtione ad examen vocatâ, utrum Summus Pontifex vel Eccleſia Imperatorem vel Reges exauctorare poſſint.

SCHOLION I.

Diſſertationis hujus Articulo 1. pag. 718. Edit. primæ Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Quo ſpiritu & auſu temerario Papa Imperatorem exauctoravit? Qui ſi deponendus eſſet, nonniſi per Concilium caſſandus videretur.*

R. Non mea hæc, ſed Procerum Francorum verba ſunt, hiſtoricè relata, & ex *Matthæo Pariſio* fideliter deſcripta. De Romanis Pontificibus numquam ita locutus ſum, etiam cùm eorum facta improbare coactus ſum vi ſtudioque veritatis.

SCHOLION II.

In eodem Articulo, pag. 721. Religioſi Cenſores hanc Propopoſitionem notant: *S. Ludovicus Legatis Papæ contra Fredericum nihil conceſſit, & ipſum pro Imperatore agnovit, non obſtante depoſitione.*

R. Hiſtoriæ res eſt, & mera facti quæſtio, cujus veritas a me probata.

SCHOLION III.

Pag. 723. ejuſdem Articuli, Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Papa falſis rumoribus occupatus, Fredericum ut Hæreticum proclamabat: Galli tamen noluerunt Imperatorem armis aggredi.*

„ R. Rectè ſcripſi, *S. Ludovicum* noluiſſe ar-
„ mis aggredi fœderatum Principem, qui Fidem
„ Catholicam profitebatur; quamvis Summus Pon-
„ tifex & ſiniſtris rumoribus occupatus, & ejus
„ in ſpernendis Eccleſiæ cenſuris contumaciam,
„ quæ nota eſt hæreſeos, attendens, eum ut hæ-
„ reticum traduceret, &c. Mera facti & hiſtoriæ
„ quæſtio eſt.

SCHOLION IV.

In eodem Articulo, pag. 726. Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Electores Imperii ſcribunt ad Papam, non pertinere ad ipſum exuere Imperatorem Dignitate Imperiali, ſed electum coronare.*

R. Ita refert Stadenſis Abbas in Chronico, cujus verba deſcripſi.

SCHOLION V.

In eodem Articulo, pag. 729. notant illa verba: *Summum Pontificem nonniſi in ſpiritualibus plenitudinem poteſtatis habere.*

R. Hæc Sacræ Facultatis Pariſienſis & Eccleſiæ Gallicanæ Sententia. Nec tamen de iſta quæſtione ago eo loci, ſed hiſtoricè narro ex *Matthæo Pariſio*, concordiæ leges *Frederico* Imperatori ab Eccleſia propoſitas, quarum una hæc erat, ut profiteretur Summum Pontificem tam in ſe, quàm in omnes Chriſtianos, Reges & Principes, Clericos & Laicos, *in ſpiritualibus plenitudinem poteſtatis habere*. Exceptio illa, *nonniſi*, tametſi vera, eo loci apud me non legitur.

SCHOLION VI.

Diſſertationis ejuſdem Articulo III. pag. 735. Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Non repulit Papa appellationem ad Concilium, quia*

erat

erat inepta, ſed quia jam erat actu Concilium Generale,

R. Utrum ioepta ſuerit, nec-ne, Thadæi Oratoris *Frederici* Imperatoris appellatio ad Concilium Generalius, non expendo, nec ea de re pronuntio, ſed taotùm eo nomine a Summo Pontifice non repulſam, qui id unum repoſuit; Concilium iſtud Lugdunonſe Generale eſſe, & ſuſſicere ad cauſam *Feoderici* judicandam. Mera hæc facti quæſtio.

SCHOLION VII.

In eodem Articolo, pag. 737. Religioſi Cenſores hæc notant: *De Imperio quoad temporalia eſt alia ratio, de quo non apparet Papam poſſe judicare.*

,, R. *Fredericum II.* juſtè ab Innocentio Quar-
,, tò excommunicatum dixi; juſtè & Regno Si-
,, ciliæ privatum quod beneficiario jure ab Ec-
,, cleſia Romana tenebat, præſertim cùm pote-
,, ſtate ſuà contra eamdem Eccleſiam abuteretur,
,, nec debitam Sedi Apoſtolicæ ratione illius Re-
,, goi penſionem ſolveret. Verùm (inquam) a-
,, lia de Imperio ratio erat, quod Romanæ Ec-
,, cleſiæ non ita obooxium eſt. Secundùm Sacræ
,, Facultatis Pariſienſis, Eccleſiæque Gallicanæ
,, Sententiam ſum locutus. Plura non dicam.

SCHOLION VIII.

In eodem Articulo, pag. 739. Religioſi Cenſores hanc propoſitionem ootant: *Multi Germani dicebant, Ad Papam non pertinere exauctorare Reges.*

R. Germaniæ & Italiæ Priocipes pleroſque, cum multis aliis dixiſſe, poſtquam ab *Innocentio Quarto* decreta eſt *Frederici II.* exauctoratio: *Ad Papam non pertinere Imperatorem vel inſtituere, vel deſtituere, ſed electum a Principibus coronare*; refert Albertus Stadenſis Abbas in Chronico. Facti quæſtio eſt.

SCHOLION IX.

Io eodem Articulo, pag. 745. hanc propoſitionem notant Religioſi Cenſores; *Non Concilium, ſed Papa exauctoravit Imperatorem.*

R. Et hæc mera facti, quæſtio, cojus veritas ex ipſis Actis Concilii, & probatis Hiſtoricis, a me oſtenſa eſt.

SCHOLION X.

In eodem Articulo, pag. 743. Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant. *Prælati aliqui in ſtudia Innocentii abrepti.*

Hiſtoriæ res eſt, ex ipſius *Innocentii Quarti* literis confirmata. Cœtera non moror, quæ in hac Diſſertatione Religioſi Cenſores reprehendunt. Hæc enim omnia Summam Religionis & fidei non ſpectant, ſed ad facti quæſtiooes maxima ex parte pertinent, vel ad Sententiam Sacræ Facultatis Pariſienſis & Eccleſiæ Gallicanæ,
,, aſſerentium, Reges & Principes ſupremos in
,, temporalibus nulli Eccleſiaſticæ Poteſtati Dei
,, ordinatione ſubiici, neque auctoritate clavium
,, Eccleſiæ, directè vel iodirectè deponi, aut il-
,, lorum ſubditos eximi a fide atque obedien-
,, tia, ac præſtito fidelitatis Secramento ſolvi
,, poſſe: Eam ſententiam publicæ tranquillitati
,, neceſſariam, nec minùs Eccleſiæ, quàm Im-
,, perio utilem, ut verbo Dei, Patrum Tradi-
,, tioni & Sanctorum exemplis conſonam, omni-
,, no retinendam. Deinde de Frederici II. exau-
,, ctorationis Sententia ab Innocentio Quarto,
,, oon a Concilio Lugdunenſi, a quibuſdam cum
,, ipſo Epiſcopis, non ab omnibus Concilii Pa-
,, tribus lata, non ſingularis eſt opinio mea.
,, Legi poſſuot quæ de hoc argumento ſcripſit
,, vir doctiſſimus *Franciſcus Feu* Doctor Sorbo-
,, nicus, & Parochiæ SS. Gervaſii & Protaſii
in hac Regia Urbe Paſtor, in Tractatu *de Legibus*, anno 1695. in lucem edito, Quæſt. 4. Art. 4. pag. 127. *Multùm*, inquit, *abfuit Concilium a ferenda in Imperatorem depoſitionis Sententia; tum quia Juris forma in Inquiſitionibus Servanda prætermiſſa fuerant; tum quia Imperatorem mirabiliter purgare videbatur Thadæus; tum denique quia provocatio Thadæi a gravamine imminenti certè erat Legibus conſentanea. Hinc non nomine Concilii lata fuit Sententia in Fridericum; ſed nomine Pontificis ſolius .... Igitur Concilii Patribus tribuenda non eſt Friderici II. abdicatio, ſed Innocentio Quarto ... Adeo conſtat a Frederici abdicatione alieniſſimos fuiſſe Epiſcopos, ut referente Matthæo Pariſio, ab ea Pontificis latâ Sententiâ penitus abhorruerint .... quamquam non diffitetur hic Auctor ex Epiſcopis quoſdam, ut credere eſt, Hiſpanos cum Papa Sententiam Excommunicationis ſimul & depoſitionis fulgurasse. Nec tantùm in Concilio, ſed & extra Concilium, latam a Summo Pontifice Sententiam improbarunt Epiſcopi & Principes plurimi, qui contenderunt non eſſe Pontificis Imperatorem deponere vel inſtituere, ſed electo duntaxat imponere coronam: propterea Fridericum per annos ſex, quibus ſuperſtes fuit, pro Imperatore ſalutare & venerari non deſtiterunt. Ex his fuit cum Regni Proceribus S. Ludovicus Rex Francorum, qui dignitatem Imperatoriam pro ſuo Fratre a Pontifice oblatam conſtanter recuſavit. Ex hoc Innocentii facto tot & tam graves ſecuta ſunt calamitates, ut ipſum Innocentium Sententiæ latæ poſtea vehementer pœnituerit, reliquumque vitæ curriculum egerit tædio confectus. Hæc exitiâ unico conſpectu animadverteret, qui per annos plures inter Guelphos qui partes Pontificis, & Gibellinos qui partes Imperatoris tuebantur, exarſiſſe bellum omnium calamitoſiſſimum expenderit, & conſultis illorum temporum Auctoribus. Unde colligendum ſupereſt a Chriſto traditam non fuiſſe Summis Pontificibus poteſtatem, quæ adeo abeſt a procurandis Reipublicæ Chriſtianæ commodis, & quæ tantoperè in deſtructionem cedat.* Hæc Doctor clariſſimus. Non aliter de Feederici II. abdicatione, & de tota iſta controverſia cenſent Doctores omnes & Profeſſores Sorbonici, Navarrici aliique Sacræ Facultatis Theologicæ Pariſienſis.

SCHOLION XI.

Diſſertationis ejuſdem Articulo qointo, pag. 768. Edit. primæ Religioſi Ceoſores hanc ootam appioxerunt: *Multa malè dicit de iniquis exactionibus Italorum circa fructus & collationes Beneficiorum. Hinc motus gravis in Anglia & Rex ſupplicat pro emendatione.*

R. Hiſtoricè reſero *Henrici III.* Regis Angliæ querimonias de gravaminibus a *Martino* Legato Apoſtolico illatis, tum ingentis extorſione pecuniæ, tom collatione Beneficiorum paſſim Italis facta aliorumque reſervatione Sedi Apoſtolicæ, violatis Patronorum juribus, Clericiſque Regnicolis ioſuperhabitis. Regis Anglorum literas in Concilio Lugduoenſi ea de re lectas Hiſtoriæ ſuæ inſeruit *Matthæus Pariſius*. Mera hæc facti quæſtio.

Ne-

Digitized by Google

Nota.

DE Friderici II. exauctoratione ſacta ab Innocentio IV. unàque Concilio Lugdunenſi egi tom.7. pag.332. Facti quidem res eſt, ex quo tamen ſemper exceſſiſſe credidi P. Natalem, dum millies fidentiſſimè pronuntiat Pontifices & Concilia ita egiſſe, contradicentibus noſtræ Fidei regulis, S. nempe Scriptura, & PP. Traditione.

Nota.

ANglorum querelas ob beneficiorum reſervationes &c. adnotat etiam Thomaſſinus, ut alibi obſervavi; atque etiam ante Concilium Lugdunenſe invaluerant, Gregorio IX. Pontifice, quapropter ad eorum animos deliniendos promiſit in poſterum non collaturum beneficia quæ ad ſæcularium patronorum præſentationem pertinerent. Ita habet ep.13. Cùm autem neque a Concilio Lugdunenſi, neque poſtea, gubernante Eccleſiam Clemente VI. ſatis ſibi proviſum conquereotur, Eduardus III. proviſiones a Pontifice ſactas revocavit, ut apud Raynaldum ad an. 1343. num.90. & ſeq. Illud tamen obſervandum quòd quamvis reſervationes, collationes &c. per Romanam Curiam ſactæ graviſſimis jurgiis materiam ſubminiſtraverint, numquam tamen Reges ſuæ poteſtatis eſſe crediderunt beneficia conferre, niſi vel Romani Pontificis privilegium, vel immemorabilem conſuetudinem potuerint exhibere.

Nota.

AN ſpernenda etiam eſſet velut ioepta appellatio a Pontifice ad Concilium, quæ infra dicam de hujuſmodi appellationibus demonſtrabunt; ſicut & quæ tomo ſequenti animadvertenda ducam de præſtantia Pontificis ſupra Concilium.

DISSERTATIO VI.

De SUMMA, Scriptiſque cæteris S. THOMÆ AQUINATIS. Summa Tripartita SANCTI THOMÆ vindicatur: Eidemque aſſeritur OFFICIUM DE SANCTISSIMO CORPORE CHRISTI.

DE Auctore Summæ Theologicæ Tripartitæ, quæ *S. Thoma Aquinatis* Doctoris Angelici nomen præſert, mortalium primus dubium excitavit Magiſter *Joannes Launoius*, in Sacra Facultate Pariſienſi Doctor Theologus, eo in Opere quod inſcribitur: *Veneranda Romana Eccleſia circa Simoniam Traditio*, Obſervatione 8. *Clemeatie VI.* Pontificis Maximi auctoritate nitebatur, qui in Sermone de *S. Thoma*, quem exhibet Codex MS. Illuſtriſſimi Archiepiſcopi Ducis Remenſis *Mauritii Tellerii*, Opera Angelici Doctoris recenſens, Summæ Theologicæ Tripartitæ noo meminit. Pollicebatur tamen Vir Eruditus, ſe communi opinioni aſſenſurum, ſi Auctores *Clemente VI.* aotiquiores proferrentur, qui Summam Sancto Thomæ tribuerint. Senioris Magiſtri, cui apud Deum bene ſit, precor, dubium diſcutiendum, conjecturamque diluendam ſuſcepi novus tunc Doctor, edito Opuſcolo quod inſcribitur: SUMMA S. THOMÆ VINDICATA, menſe Junio anni milleſimi ſexcenteſimi ſeptuageſimi-quinti. Hæc mearum lucubrationum prima fuit, Angelici Doctoris noſtræ gloriæ fauſtis ominibus conſecrata. Cujos quidem Opuſculi Exemplaria omnia cùm a longo tempore diſtracta ſint & a plurimis, in exteris præſertim regionibus deſiderentur, operæ pretium exiſtimavi illud in novam formam redactum, emendatum, novis etiam auctum Obſervationibus, Selectis Diſſertationibus in Hiſtoriam Eccleſiaſticam 13. Sæculi quo floruit, & 14. quo in Sanctorum numerum a *Joanne XXII.* relatus eſt *S. Thomas*, inſerere, ut ad poſteros faciliùs tranſmittatur.

ARTICULUS I.

Summa S. THOMÆ ipſi aſſeritur teſtimonio GUILLELMI DE THOCO, qui & aliorum ejuſdem Operum Indicem texuit.

GUillelmus de Thoco Scriptor *S. Thoma* coævus & Canonizationis ejus Promotor, in ipſius Vita, apud *Bollandum* ad diem 7. Martii de Angelici Doctoris Operibus agit Cap.4. & Summam Theologicam inter ea recenſet. Antiquiorem ſuæ dubitatioois Auctorem ſi proferret Magiſter *Launoius*, ipſum noo abſque ratione dubitaſſe fateremur. Scriptoris iſtius verba de doctrina & libris *S. Thoma* ſobjicio. *Qui Doctor*, inquit, *viſus eſt quaſi campum ſcientiarum ſingularium ingrediens, floſculos excepiſſe de ſentibus, & plenum manum habere de Apoſtolicis cophinis fragmentorum Sacra Scriptura, qua Deus mandavit Apoſtolis, ne perirent, colligere, & futuris Doctoribus componenda ſervare. Qui de Sacrorum Doctorum horreis plenis frumento; de utriuſque Teſtamenti extuſſis ſegetibus, meliora collegit in libris, & nulla Scriptura veritas remanſit ſibi abſcondita, nec Doctoris cujuſcumque Scriptura inacceſſibilis involuta. De quo ut ſciretur quantum donum ſcientia hujus Doctoris lateret in corde, conceſſum eſt ei divinitus ut manifeſtaret in opere multiplici Scripturarum.*

Nam præter Opus quod fecit ſuper quatuor libros Sententiarum, SUMMAM *fecit, quam diſtinxit libris, materias quatuor librorum alter ordinans;* Summa
quam cum pluribus Articulis ampliavit ſubtilioribus rationibus. Scripſit etiam librum qui intitulatur CONTRA GENTILES, *ſtylo diſertum, & rationum novitate & ſubtilitate profundum.... Cùm præfatum librum ſcriberet, frequenter viſus eſt quaſi totaliter a ſenſibus alienus, qui divinis revelationibus ſemper erat intentus.* Tripartita. Summa contra Gentes.

Scripſit Opus SUPER IV. EVANGELIA, *Sanctorum auctoritatibus miro modo contextum, ex quibus ſic Evangeliorum continuavit Hiſtoriam, quaſi unius Doctoris videatur Poſtilla. In quo Opere mirandum creditur Deus oſtendiſſe miraculum, quia diſcurrens per diverſa Monaſteria, & diverſorum legens volumina, pro majori parte ipſorum auctoritates mente retinuit, quas in exponendo notavit. Nam eodem agebatur ſpiritu, quo legendo Doctor colligeret, quæ ſcribendo ſervaret.* Quod Opus *Catena Aurea* inſcribitur, & *Urbano IV.* Pontifici Maximo dicatum eſt. Catena Aurea.

Præter quod Opus fecit Poſtillam ſuper Evangelium S. Joannis, in qua oſtendit quam altè de ſuo Commentaria S.
in-

Thomæ in Scripturam Sacram.

ingenio, adjutus per gratiam, ad profunda Myſteria libri pervenerit, quæ Sanctorum Auctoritatibus declaravit. Hic in *S. Joannem*, aliuſque in *S. Matthæum* Commentarios, *S. Thomæ* rectè tribuuntor, quia licèt ab ipſo ſcripti non ſiot, ejus tamen doctrinam continent, & ſunt ab ore exponentis excepta, & a diſcipulis collecta, ut *Nicolaus Trivettus*, & *S. Antoninus* in Chrooicis teſtantur.

Scripſit ſuper Epiſtolas Pauli omnes, quarum Scripturam, præter Evangelicam, ſuper omnes commendabat: in quarum expoſitione Pariſiis viſionem præfati Apoſtoli dicitur habuiſſe. In Epiſtolam dumtaxat ad Romanos, & decem Capita Epiſtolæ ad Coriothios, *S. Thomam* ſcripſiſſe, *Nicolaus Trivettus* coævus Auctor teſtatur: cœtera verò ex ejus Lectionibos fuiſſe collecta. Quâ ratione *Guillelmus de Thoco* expooendus eſt.

Scripſit ſuper Iſaiam, in cujus quodam textu difficili, poſt rationes frequentes & lachrymas, Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, qui ipſum instruerent, habuiſſe dicitur viſionem. Scripſit ſuper magnam partem Pſalterii. Scripſit ſuper Job ad literam, quem nullus Doctor tentavit literaliter exponere, propter profunditatem ſenſus literæ, ad quem nullus potuit provenire. In quo Opere, quaſi inter eum & amicos ſuos arbiter fuiſſet de communi concordia poſitus, ſic reſpondet ex utraque parte ad ſingula, velut ſi quilibet quod proponebat arguere, potuiſſet ei ore tenus revelare.

Commentaria verò in *Geneſim* & *Eccleſiaſten* ex numero Scriptorum *S. Thomæ* expunxit *S. Antoninus*. Poſtillæ etiam io *Apocalypſim*, indignæ ſont *S. Thomæ* ingonio, nec inter ejus Opera ab Antiquioribus receoſeotur. Commentarii in *Epiſtolas Canonicas* pariter ooo meminere, quamvis eo non indigni.

Quæſtiones Diſputatæ, Quodlibeta, Opuſcula.

Scripſit inſuper Quæſtiones de Potentia, de Veritate, & Malo, magna volumina. Scripſit librum quem nominavit Compendium Theologiæ: Quæſtiones de Quolibet: De Perfectione vitæ ſpiritualis: De ſubſtantiis ſeparatis: Quæſtiones de Anima: Super Dionyſium de Divinis Nominibus: de Trinitate: De Hebdomadibus Boëtii; & alia multa Opuſcula Theologicæ Veritatis pluſquam viginti, diverſis Dominis & Religioſis Perſonis, quibus ſicut mittebant dubia, dabat illuminatus de veritate reſponſa.

Officium de Corporo Chriſti S. Thomæ vindicatur.

Scripſit Officium DE CORPORE CHRISTI, *de mandato Urbani Papæ, in quo omnes, quæ de hoc ſunt Sacramento veteres figuræ, expoſuit, & veritates quæ de nova ſunt gratia compilavit.* Hoc teſtimonio refelluntur PP. *Henſchenius* & *Papebrochius* Societatis Jeſu, qui Officiom Venerabilis Sacramenti, quale ioter Opuſcula *S. Thomæ* habetur, & io Eccleſia Latina caoitur univerſa, ejus Opus eſſe negant in Actis Saoctorum menſis Aprilis, in Appendice ad diem 5. voluntque a *F. Joanne* Leodienſi Clerico ex directione *S. Julianæ* Virgiois compoſitum.

PP. Henſchenius & Papebrochius refelluntur.

Guillelmo de Tocho ſuffragantur *Ptolomæus Lucenſis*, Torcellaous Epiſcopus, *S. Thomæ* diſcipolus in Chronico, & *S. Antoninus* 3. P. Chronicorum Tit. 18. Cap. 10. §. 2. & Tit. 19. Cap. 13. §. 1, obi *S. Thomam* juſſu *Urbani IV.* aſſerit *compoſuiſſe totum Officium tam diurnum, quàm nocturnum Feſti Corporis Chriſti, ac etiam Miſſæ, & eo ſolo Eccleſiam omnem uti.* Qui totum Officium diornum & noctornum, & Miſſæ compoſuit, is noo unum dumtaxat Hymoum *Sacris Solemniis*, qui ad Laudes canitur, edidit, aut Officium a *Joanne* Leodieoſi Clerico ex directione *S. Julianæ* compoſitom reformavit, ſecuodùm ritom Romanæ Curiæ, ut RR. Patres divinarunt. Sanè ſi ad genuina *S. Auguſtini* Opera dignoſcenda certiſſima regula eſt *Poſſidii* in Indice, & *S. Proſperi*, aot etiam *Venerabilis Bedæ*, quamquam poſt tria Sæcula ipſa laudantis auctoritas, quòd ille *S. Auguſtino* familiariter uſus ſit, hi verò ſingulare ſtudiom in Operum ipſius examine & electione collocariot; maximi momenti apud æquos rerum æſtimatores eſſe debet *Ptolomæi Lucenſis*, qui *S. Thomæ* auditor fuit, & *S. Antonini*, io ejus Operibus diſquireodis diligentiſſimi auctoritas.

Idem conſtat ex Literis *Urbani IV.* ad Evam Religioſam Virginem Leodieoſem datis ſexto Idus Septembris, Pontificatûs anno quarto, quibus ipſi nootians ioſtitotionem Feſti Corporis Chriſti in Eccleſia univerſa, quam votis expetierat ardentiſſimis, miſit Officium in eadem Solemnitate recitandum, quod cum Leodienſi Clero communicaret. *Et quia* (inquit) *quaternum in quo ipſius Feſti habetur Officium tibi ſub Bulla noſtra per latorem præſentium deſtinamus, volumus, & per Apoſtolica Scripta tibi mandamus, quatenus quaternum ipſum cum devotione recipias, & ejus copiam perſonis illam petentibus exhibeas liberaliter & libenter.* Officium non miſit Pontifex, a *Joanne* Clerico ex directione *S. Julianæ* compoſitum, cùm illud haberi Leodii in Eccleſia *S. Martini*, ubi primùm celebrata fuerat hæc Feſtivitas, non ignoraret, ſed quòd recens erat a *S. Thoma* editum. Porro niſi totom quantom eſt S. Doctor compoſuiſſet, non miſiſſet Pontifex niſi quæ ab ipſo addita vel ſubtracta eſſent, & maximè Hymnum; *Sacris Solemniis*: Et hæc in Epiſtolâ deſcribi potuiſſent, ooo impleſſent quaternionem.

Id eooſirmatur ex iis quæ geſta ſunt coram *Urbano Quinto*, cum de Tranſlatione Corporis *S. Thomæ* actum eſt. Frater ſcilicet *Helias Raymundi* Ordinis Prædicatorum Generalis Magiſter Feſto die Corporis Chriſti Sacri Pignoris poſſeſſionem Ordini vindicans, ait: *S. Thomas ad mandatum D. Urbani Papæ IV. ordinavit Officium hodiernum.* Quod ex *Legenda* ſeo Vita ejuſdem S. Doctoris a *F. Guilelmo de Tocho* ſcripta, & ex *communi hominum opinione* confirmavit. Dicenti Cardinales applauſeruot, cooclamantes, *S. Thomam Feſti Corporis Chriſti Officium veraciter & excellenter, ſubtiliter & mirabiliter ordinaſſe.* Ita refert Hiſtoria ejuſdem Tranſlationis oculari fide ſcripta, Num. 12. Nec eſt quòd vim faciant RR. Patres io verbo, *ordinaſſe*, quaſi Officium illud in meliorem dumtaxat ordinem redegerit, ac reformaverit, non totum compoſuerit *S. Tomas*: ſiquidem non neſciunt verbum *ordinare*, interdum pro eodem uſurpari ac Opus ordine componere; quo ſeoſu *Tullius* partes Orationis ab Oratore dixit ordinari; & *Tertullianus* Orationem Domioicam a Chriſto ſcripſit ordinatam, lib. de Oratione: *Ab illo* (inqoit) *ordinata religio orationis*, &c. quâ phraſi idem ſignificavit quod iſtis verbis in eodem libro: *Diſcipulis Novi Teſtamenti, novam Orationis formam determinavit.*

Idem confirmant illuſtriom Auctorom teſtimonia, *Dionyſii Carthuſiani*, in Expoſitione Hymnorum, quæ ipſius in Actus Apoſtolorum Commentariis ſubnexa eſt, *Jacobi Bergomatis*, in Supplemeoto Chronicorum, ad annum 1262. & 1268, cui RR. Patres perperam affingunt quòd ſcripſerit, *S. Thomam* Officium Corporis Chriſti, quod *Joannes* ex Eccleſiæ Leodienſis rito compoſuerat, ſecuodùm morem Romanæ Curiæ reformaſſe: *Platina* in Vita *Urbani IV.* & *Onuphrii Panuini* in Annotationibus ad *Platinam*: *Dieſtemii Blari* Monaſterii Leodienſis *S. Jacobi*, Ordinis S. Benedicti Prioris, in Commeotario de Inſtitutione Feſti Corporis Chriſti edito anoo 1496. *Joannis Majoris* Societatis Jeſu Profeſſoris, in Speculo Magno Exemplorum: *Joannis Chopsavillei*, Canonici & Vicarii Generalis Eccleſiæ Leodienſis, in Tractato Hiſtorico de vera Origine Feſti Corporis Chriſti; *Bartholomæi Fiſen* ex Societate Jeſu, in libro ele-

ganti

ganii qui inſcribitur, Origo prima Feſti Corporis Chriſti ex Viſo Sanctæ Julianæ Virgini divinitus oblato, Cap.63. *Poſſevini*, *Bellarmini*, *Labbei*, in Commentariis de Scriptoribus Eccleſiaſticis; *Azorei*, Tom 2. Inſtitutionum Moralium; *Spondani* & *Odorici Raynaldi* ad aonum 1264. *Jacobi Bourgeois* Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis, in libro de Exordio Feſti Corporis Chriſti; *Antonii Waitto* Abbatis Camberoneoſis O. C. P.2. Hiſtoriæ ſui Monaſterii, in Joanoe de Marbaix Abbate VIII. *P. Valgravii* O. B. in Obſervatiooibus Apologeticis, quibus Libellum Piiſſimum *de Imitatione Chriſti* Joanni Gerſen ejuſdem Ordinis Abbati vindicat; Illuſtriſſimi quondam Rotomagenſium Archipræſulis *Franciſci Harlei* in Apologia Evangelii ad Sereoiſſimum Magnæ Britanniæ Regem Jacobum, ubi & *S. Thomam Divinum Eucbariſtia Doctorem & Illuſtratorem* appellat: Addo Breviarium Pariſienſis Eccleſiæ a Selectis Sacræ Facultatis Pariſienſis Doctoribus e Sorbonica Domo, eximiæ doctrinæ & accuratiſſimi criterii viris recognitum, & ab Illuſtriſſimo Pariſienſis Eccleſiæ Principe *Franciſco Harleo* nunc ſedente, perſpicaciſſimi iogenii, ſummi judicii, exquiſitæ eruditionis Archipræſule, poſt frequentes Collationes coram ejus Celſitudine habitas approbatum, & ejus auctoritate editum, quod in 5. Lectione pro Feſto *S. Thomæ* præſcripta hæc habet: *De Sacroſancto potiſſimum Eucbariſtia Sacramento multa & praclera conſcripſit: ac prater cætera, Admirandum illud Officium, quod juſſu Urbani IV. elaboravit.* Deoique ante RR. Patres id in dubium nemo revocavit, ne ipſi quidem Hæretici, ut Centuriatores Magdeburgenſes & *Hoſpinianus*. Summa hæc tot Auctorum ex omni Natione, Religione, Ordine conſenſio in Officio Corporis Chriſti *S. Thomæ Aquinati* tribuendo, prohibere vel ſola debebat RR. Patres ne illud Angelico Doctori tam præcipiti judicio abjudicarent. *Quod enim apud multos unum invenitur, non eſt erratum, ſed traditum* (inquit Tertullianus.)

Objiciunt: Lectiones quæ in antiquo Romano Breviario Venetiis impreſſo anno 1522. & Leodienſi S. Lamberti anni 1520. pro Feria 5. infra Octavas Corporis Chriſti notantur, & ſic incipiunt: *Hujus Sacramenti figura præceſſit quando pluit Deus Manna Patribus in deſerto*, &c. Nec-non quæ pro Sabbatho & Dominica præſcribuntur, ſufficere ut ſtylum attendens, conſerenſquo cum Opuſculo 58. S. Thomæ de Sacramento Altaris, comperiat eum eſſo diverſiſſimum, adeoque Legendæ hujus Auctorem alium omnino fuiſſe a Sancto Doctore: quem autem potiùs quàm Joannem Clericom Leodienſem, de quo conſtat, *compoſuiſſe Officium in Hymnis, Antiphonis, Reſponſoriis, Lectionibus, Capitulis, Collectis, & aliis omnibus propriis?* Ut. habet Vita *S. Julianæ* Virginis.

Reſpondeo: Lectiones illas, quas inutili ſtudio RR. Patres deſcripſerunt, eſſe revera ſtylo *S. Thomæ* diſſimiles: Nec mirum, cùm ex lib.4. S. Ambroſii de Sacramentis, ut ipſi agnoſcunt. earum materia, ac ſæpe etiam verba ſumpta ſint; ſuas verò *S. Thomas* proprio ſtylo elaboraverit. A *Joanne* Clerico (ut aſſerunt, nec probant) vel ab alio ſint interpolatæ, quid refert? cùm pars non ſint Officii quod pro Feſto Corporis Chriſti a *S. Thoma* editum eſt, ſed pro Feria 6. Sabbatho, & Dominica ſiot præſcriptæ, pro quibus diebus *S. Thomas* oullas præſcripſerat.

Objectionem alteram inſtruunt ex Directorio veteri Eccleſiæ *S. Martini Leodienſis*, in quo ea præſcribuntur omnia, quæ in hudierno Officio, cujus Auctor dicitur *S. Thomas*, legimus, præter Hymnum ad Matutinum, & alia bene multa, quæ Officii a *F. Joanne* conſcripti propria eſſe dubium non eſt. Directorium illud ibidem deſcribunt. Proferunt & antiquum ejuſdem Eccleſiæ *S. Martini* Antiphonarium; io quo Hymni proprii de Venerabili Sacramento ad Completorium, Primam ac cœteras parvas Horas habentur; tum Aotiphonæ ad *Magnificat* & *Benedictus*, pro Feria Sexta, Sabbatho, Dominica, Feria Secunda, Tertia, & Quarta infra Octavam.

Reſpondeo: Ut ex Directorio & Antiphonario mox laudatis rectè colligerent RR. Patres Officium Venerabilis Sacramenti, qood nunc ubique in Eccleſia canitur, illud ipſum eſſe quod a *F. Joanne* ex directiune *S. Julianæ* compoſitum eſt, & a *S. Thoma* ad Romanæ ritum Eccleſiæ, quibuſdam additis & detractis accommodatum, probaodum ipſis fuiſſe Directorium illud & Antiphonarium eſſe antiquiora Officio a *S. Thoma* (ut ipſi loquontur) ordinato, aut certè ante ſcripta, quàm illud Eccleſia Leodienſis ſuſciperet. Quod cùm probare oon valuerint, nec membranarum illarum ootavorint ætatem, nihil ex his poſſunt extondere, quo *S. Thomas* ab Officii, quod in tota nunc celebratur Eccleſia, poſſeſſione deturbetur. Probabilius longè eſt Leodienſem Eccleſiam eum Urbani IV. Diplomate miſſum ab ipſo ad Virginem Evam Officium gratulabundam ſoſcepiſſe, & deinceps recitaſſe, detractis vel additis, quæ detrahi vel addi Ritus ipſius poſtulabat. Hymnos autem & Antiphonas minorum Horarum, nec-non illas quæ pro ſingulis Octavæ diebus ad *Benedictus* & ad *Magnificat* præſcriptæ ſunt, Eccleſia *S. Martini* ex Officio a *F. Joanne* ex directione *S. Julianæ* Virginis compoſito ſervavit, ut argumento eſſet apud poſteros, Officium Corporis Chriſti priùs fuiſſe hac in Baſilica celebratum, quàm ſolemne Feſtum *Urbanus IV.* ubique Chriſtianarum gentium Apoſtolico Diplomate ſanxiſſet, ut ſcitè obſervat *P. Bartholomæus Fiſen* in libro ioſcripto, *Origo Prima Feſti Corporis Chriſti*.

Addo ex Vita *S. Julianæ* a RR. Patribus edita ad diem 5. Aprilis, ex eorumque ad eandem Vitam Notis demonſtrari, Officium quod in veteri illo Martinianæ Eccleſiæ Directorio præſcriptum eſt, aliud prorſus ab eo eſſe, quod *F. Joannes* ex ejuſdem Virginis directione compoſuit. Id verò ſic oſtendo. Frater *Joannes* multorum Sanctorum libris pervolutis, ex eorum Sententiis Officium Venerabilis Sacramenti compoſuit, ut teſtatur Auctor Vitæ *S. Julianæ* lib. 2. Cap. 2. Num. 9. his verbis: *Percurrens igitur ille multorum Sanctorum libros, ſicut apis prudentiſſima Divinarum Sententiarum flores legebat, Sacramenti Corporis & Sanguinis Chriſti dulcedinem ſapientes; ex quibus intra ſemetipſum, Antiphonarum, Reſponſoriorum, Hymnorum, & aliorum quæ ad ipſum Officium pertinent, mella conficiens, ea in tabularum alvearia recondebat; ceris ſuo mella reſtituens, profectò prioribus dulciora.* At *S. Thomas* non ex SS. Patrum Sententiis, ſed ex Veteris Novique Teſtamenti figuris ſuum compoſuit Officium. Palam itaque eſt Officium quod *S. Thomæ* tribuitur, non eſſe a Fratre *Joanne* ſcriptum, & ad Romanæ Eccleſiæ morem accommodatum. Accedit, quòd Officium a *F. Joanne* ex *S. Julianæ* directione compoſitum, incipiebat ab hac Antiphona, *Animarum cibus*, ut ex Codice MS. Rubeæ Vallis RR. Patres aonotarunt. Officium verò in Martinianæ Eccleſiæ Directorio præſcriptum incipit ab hac Antiphona, *Sacerdos in æternum*, quæ initium eſt Officii a *S. Thoma* editi, hudieque ab Eccleſia univerſa frequentati. Secum ipſis igitur pugnant RR. Patres, cùm Officium in Leodienſi Directorio præſcriptum illud ipſum eſſe ajunt, quod *F. Joannes* ex directiooe *S. Julianæ* compoſuerat. Illud

Ind enimvero Directorium Antiphonam, *Animarum cibus*, ad *Benedictus* pro Feria 6. infra Octavas præſcribit, non ad primas Veſperas, ut in Officio a *F. Joanne* compoſito prima inter omnes legebatur. Tertiò, in MS. Rubeæ Vallis mox laudato hæc habentur, ut obſervant RR. Patres: *Deinde Urbanus IV. Officium quod ubique cantatur, inſtituit*. Quæ verba non obſcurè ſignificant, illud Officium quod a *S. Thoma* juſſu *Urbani IV.* compoſitum, ejuſdem Pontificis auctoritate univerſæ Eccleſiæ propoſitum eſt diverſum omnino fuiſſe ab eo, quod *F. Joannes*, curante *Juliana* Virgine compoſuerat. Denique Codex MS. Rubeæ Vallis fidem facit, Officium quod incipit his verbis: *Animarum cibus*, reperiri *plenum in Eccleſia Tungrenſi & aliis locis*. Illud verò in Eccleſia Collegiata *S. Martini*, & Parochiali *S. Joannis Baptiſtæ* Leodii, & pluribus Eccleſiis Diœceſis Leodienſis haberi teſtatur *Chapeavillaus*. Quidni potiùs viri prudentes obſervarunt, illud ab omnibus frequentari, ex quo ad Romanæ ritum a *S. Thoma* accommodatum eſt? Id non dixere, quia utriuſque diſcrimen Officii noverant, convenientiam planè nullam.

Objiciunt, Vim poëticam, & maſculi Vigoris majeſtatem in Hymno, *Sacris Solemniis*, majorem emicare, quàm in Hymnis, *Pange lingua*, & *Verbum ſupernum*: indeque conjiciunt, iſtos a *F. Joanne* editos, illum a *S. Thoma*.

Reſpondeo; & iſtos Hymnos Angelici Doctoris ingenium ſtylumque referre, qui ſimplicitatem elocutionis cum proprietate verborum, & ſententiarum ſublimitate conjunxit. Conferantur cum illis quos ad Horas ex *F. Joannis* Officio Martiniana ſervavit Eccleſia, compertum erit illis qui aliquem Sacræ Hymnodiæ guſtum habent, nihil in illis reperiri, quod vim hujus ſtrophes auro contra æſtimandæ & omnia Chriſti Myſteria magnificè exprimentis adæquet:

Se naſcens dedit ſocium,
Conveſcens in edulium,
Se moriens in pretium,
Se regnans dat in præmium.

Hæc uberiùs tractata in Expoſtulatione quam ad Reverendiſſimum Patrem *Joannem Paulum Oliva* Societatis Jeſu Præpoſitum Generalem anno 1680. allegavi, preſſiori ſtylo hìc inſerere viſum eſt, ut ad plurium manus ac notitiam perveniant, diſtractis illius Opuſculi Exemplaribus. Cui cùm Expoſtulationis titulum inſcripſi, nemini inviſum fore ſum arbitratus, nec ipſis RR. Patribus, contra quos agebam, quos alioqui plurimi facio, ac multùm illis Eccleſiam debere profiteor. Eſt enim & amica Expoſtulatio. Atque ita illam accepit Reverendiſſimus Societatis Illuſtris ac Piæ Moderator, in Literis ad me datis Romæ die 21. Maii ejuſdem anni. *Nos autem* (inquit) *magnas agimus Reverentiæ veſtræ gratias, quòd tam ingenuè, tam honeſtè, ac tam temperato animo nobiſcum controverſiam expoſuerit. Unde velim nunquam noſtram de mutua amicitia contentionem cum veſtra Reverentia, & cum toto Sacro veſtro Ordine, dirimi. Sum etenim, admodum Reverende Pater Addictiſſimus tuus* JOANNES PAULUS OLIVA.

ARTICULUS II.

Summa Theologica aſſeritur S. THOMÆ AQUINATI, teſtimonio GUILLELMI LAMARENSIS.

Vix in lucem emiſſa ſunt Scripta *Sancti Thomæ*, cùm ejus doctrina hoſtes experta eſt infenſiſſimos, qui vel eam adulterarent, vel pravos

in ſenſus detorquerent, eam ut faciliori negotio poſſent impugnare. Unde impletum in ipſa eſt, quod *Tertullianus* lib. de Præſcriptionibus Cap. 17. de Scripturæ Sacræ impugnatione ac depravatione ab Hæreticis ſcribit: *Veritati tantùm obſtrepit adulter ſenſus, quantùm & corruptor ſtylus*. Anti-Thomiſtarum anteſignanus fuit *Guillelmus Lamarenſis*, Ordinis Fratrum Minorum, Oxonienſis Profeſſor, qui togæ ſuæ nimiùm amans, alienæ impotenter æmulus, doctrinam *Sancti Thomæ* laceſſivit, edito adversùs eam libro, quem inſcripſit, *Correctorium Operum Fratris Thomæ*. Eo in libro quadraginta novem Articulos ex Prima Parte Summæ Theologicæ *Sancti Thomæ*, duodecim ex Prima Secundæ, ſexdecim ex Secunda Secundæ reprehendit ac refellit. An porro doctrinam Fratris *Thomæ* in Summa Theologica impugnaſſet paucis poſt ejus obitum annis *Guillelmus Lamarenſis*, niſi res fuiſſet explorata, Summam laudatam eſſe *Sancti Thomæ* germanum Opus? Vixit verò ante *Clementem VI.* Anglus ille Minorita: nam eum anno 1208. ſecundùm quoſdam, anno 1340. ſecundùm alios floruiſſe ſcribit *Poſſevinus* in Apparatu Sacro; at *Clemens* anno dumtaxat 1342. Summum Pontificatum iniit. Verùm prudenter animadvertit Auctor ille, mendum eſſe in numeris quibus *Guillelmi Lamarenſis* epocha conſignatur: nam etſi ad annum 1340. ſuperſtes forſan fuerit, anno tamen 1208. nedum ortus erat, nec ſi ortus fuiſſet: celebre tunc in Ordine FF. Minorum extitiſſet ejus nomen: ſiquidem *Sanctus Franciſcus* anno tantùm 1209. Romam profectus eſt, Ordinis ſui confirmationem ab Apoſtolica Sede impetraturus. Veriſimile eſt hunc Guillelmum floruiſſe an. 1280. aut 1304. qui annorum numerus in 1208. aut 1340. facili numeralium notarum inverſione mutatus eſt. Nam *Ægidius Romanus* Correctorium Operum *S. Thomæ* a *Lamarenſi* editum confutavit ante annum 1317. quo migravit e vita. Annis igitur ante Pontificatum *Clementis VI.* viginti-ſex ſumma Theologica *Sancti Thomæ* agnita eſt ut genuinum ejus Opus a primis Doctrinæ Thomiſticæ Oppugnatoribus, a Dominicani Ordinis æmulis. Agnoſcat Magiſter Launoius vim hujus probatiònis & aſſentiatur Auctori *Clemente VI.* antiquiori, ſeque victum fateatur hac in cauſa, in qua *inimici* etiam *noſtri ſunt Judices*.

ARTICULUS III.

Summa Theologica aſſeritur S. THOMÆ, teſtimonio ÆGIDII ROMANI, ejuſdem S. Thomæ diſcipuli.

Libros de Prædeſtinatione Sanctorum, & de Dono Perſeverantiæ, *Sancti Auguſtini* eſſe nemo niſi temerè negaret; an ſint ipſius nemo niſi imprudenter dubitaret, quamvis eos nec *Poſſidius* Calamenſis Epiſcopus disertè & nominatim in Indiculo recenſeat, nec *Auguſtinus* ipſe eorum in Retractationibus meminerit: ſatis enim ponderis habet *S. Proſperi* auctoritas ad eos Doctori Sanctiſſimo vindicandos. Cùm enim ille Diſcipulus fuerit *S. Auguſtini*, & doctrinam his libris adversùs Pelagianos aſſertam propugnet contra eos, *Qui ulicrà inſtigatione commoti, Scriptorem celeberrimi nominis promptiùs habebant culpare, quàm noſſe*, ut ipſe profitetur in Præfatione Reſponſionis ad Capitula Gallorum; cùmque ea, quæ minùs clara his in libris videbantur, exponat in Reſponſionibus ad Excerpta Genuenſium; ex ſolo ipſius *Proſperi* teſtimonio evidenter colligitur hos libros eſſe *S. Auguſtini* genuinum Opus, quamvis nulla alia id argumenta probarent. Non mi-

nòs luculentum profero pro Summa Theologica *Sancto Thomæ* aſſerenda teſtimonium.

Ægidius Romanus, ex gente *Columna* apud Italos illuſtriſſima oriundus, Ordinis Eremitarum *Sancti Auguſtini* alumnus, ac Prior poſtea Generalis, nec-non Bituricenſis Archiepiſcopus, quem Academia Pariſienſis tanti fecit, ut *Doctoris fundatiſſimi* honorificum nomen ei detulerit, *S. Thomam Aquinatem* audivit Pariſiis Theologiam docentem, & inter ejus diſcipulos primarius, illiuſque doctrinæ ſtudioſiſſimus ſemper fuit. Is igitur noſſe facilè potuit an Summa Theologica germanum *S. Thomæ* eſſet Opus. Fidem ipſi, ut opinor, *D. Launoius* detrahere non audebit. At *Ægydius Romanus* Summam & Secundam Secundæ vindicat diſertè Angelico Doctori. Quod miror vel ignoraſſe *Launoium* tantarum literarum virum; vel ipſi ſuccenſeo, ſi diſſimulaverit.

Prodierat recèns *Guillelmi Lamarenſis* liber, *Correctorium Operum Fratris Thomæ*, inſcriptus. Hunc confutavit *Ægidius Romanus* edito libro, qui MS. extat in Bibliotheca Regalis Abbatiæ S. Victoris Pariſienſis, quique typis editus eſt ex MS. in Italia reperto Coloniæ Agrippinæ. Inſcribitur, *Correctorium Corruptorii Fratris Thomæ*, ſive *Defenſorium Fratris Thomæ*. Porro eo in Opere *Ægydius* tot defendit loca Doctoris Angelici, quot impugnaſſe præmonuimus *Guillelmum Lamarenſem*: nempe 49. Articulos ex prima parte, duodecim ex Prima Secundæ, ſexdecim ex Secunda Secundæ, nonnullos ex Quæſtionibus Diſputatis, ex Quodlibetis, & ex primo Sententiarum. Hanc obſervat methodum Fundatiſſimus Doctor. Primò repræſentat verba *S. Thomæ*, de quibus ipſi cum *Guillelmo* controverſia eſt, his verbis exempli gratiâ: *De eo quod dicit Frater Thomas Q. 24. Art. 5. Utrùm charitas augeatur per additionem*, &c. Poſtmodum textum Corruptorii ſubjicit, id eſt rationes & ipſa verba *Guillelmi Lamarenſis* in Correctorio operum *S. Thomæ* quod *Ægidius Corruptorium* potiùs appellandum exiſtimavit. Denique impugnat rationes Adverſarii, earumque confutationem ſubjicit ex ipſa *S. Thomæ* doctrina petitam, his verbis adſcriptis: *Reſponſio ad hæc ſecundùm Fratrem Thomam*. De Tertia Parte Summæ nihil habet, quia eam non impugnaverat *Lamarenſis*, utpote quæ nondum abſoluta, recluderetur adhuc in FF. Prædicatorum Cœnobiis, nec publicam adhuc lucem aſpexiſſet.

Summam igitur Theologicam *S. Thomæ* genuinum eſſe Opus *Ægydius Romanus* agnovit, nec de ejus Auctore dubitabat tunc Pariſienſis Academia, cujus inter Magiſtros erat celeberrimus *Ægydius*. Floruit porro ante *Clementem Sextum* Fundatiſſimus Doctor. Creatus enim eſt Prior Generalis Eremitarum S. Auguſtini in æde S. Mariæ de Populo, anno 1292. ut teſtantur *Cornelius Curtius* & *Joſephus Pamphilius* ejuſdem Ordinis Hiſtoriographi; ad Bituricenſem Archiepiſcopatum provectus eſt anno 1294. creatus a Bonifacio VIII. Pontifice Maximo, Bullâ Pontificatus ſui primâ, quâ eum Regi Chriſtianiſſimo commendavit adversùs *Joannem de Savigneio*, a *Celeſtino V.* Archiepiſcopum deſignatum, ut ex Regio Chartulario referunt Clariſſimi Sammarthani Fratres Tom. 1. Galliæ Chriſtianæ. *Philippum Pulchrum*, cujus Præceptor fuerat, Lutetiam a Rhemenſi Unctione adventantem, nomine univerſitatis Pariſienſis, ſolemni pompâ ingredientem, ſermone luculento ſalutavit, *Paulo Æmilio* teſte lib. 1. de Geſtis Francorum. Adfuit Concilio Oecumenico Viennenſi adversùs Templarios celebrato ſub *Clemente V.* Pontifice Maximo anno 1311. Obiit anno 1316. die 22. Decembris, ut conſtat ex ejus Epitaphio, quod apud Auguſtinianos Majoris Conventus Pariſienſis, quorum in Eccleſiam corpus ejus tranſlatum eſt, legitur. Cùm itaque *Clemens Sextus* creatus fuerit Pontifex anno dumtaxat 1342. conſtat *Ægidium Romanum* annis quinquaginta & ampliùs ante Pontificatum *Clementis* floruiſſe, & Defenſorium *S. Thomæ*, in quo Summam Theologicam ipſi aſſerit, & nominatim Primam Secundæ, & Secundam Secundæ ſcribere potuiſſe. En Auctorem *Clemente VI.* antiquiorem, *Launoii*, cui præbere debes aſſenſum, niſi datæ palam fidei publicus infractor eſſe velis.

Verùm antequam *Ægidium Romanum* dimittam, operæ pretium facturum me exiſtimo, ſi oſtendam quanta ejus eſſet de *Thomæ Aquinatis* doctrina opinio, quanta eſſet Angelicæ doctrinæ in Eccleſia celebritas, nondum licèt inter Cœlites ritu ſolemni *Thomas* conſcriptus eſſet. Præfationem *Ægydii* in Correctorium Corruptorii legant Operum *S. Thomæ* contemptores malè feriati, ab eoque diſcant quantâ veneratione debeant proſequi Theologorum Principem, Scholarum Angelum, Eccleſiæ Salomonem.

Sed enim ſic habet *Ægydii* Præfatio. *Quare detraxiſtis ſermonibus veritatis, cùm e vobis nullus ſit qui poſſit arguere me? Ad increpandum tantùm eloquia concinnatis, & in ventum verba profertis. Super pupillum irruitis, & ſubvertere nitimini amicum veſtrum. Reſpondete, obſecro, abſque contentione: & loquentes id quod juſtum eſt, judicate. Et non invenietis in lingua mea iniquitatem, nec in faucibus meis ſtultitia perſonabit.* Job. 6. *Quæſtio propoſita optimè in perſona Fratris Thomæ Doctoris eximii, cujus doctrinâ fulget Eccleſia, poteſt proponi quibuſdam qui ejus doctrinam, immo veritatem quam docuit, depravare nituntur, ipſius ſermonibus veritate plenis, & Spiritu veritatis inſtigante conſcriptis, detrahentes. Et hæc ex eorum ſententia de verbo ad verbum per ſingulos articulos digeſtâ, & convenienter ex dictis ejuſdem Doctoris exterminatâ, Deo juvante patebit.*

ARTICULUS IV.

Summa S. THOMÆ eidem aſſeritur, teſtimonio JOANNIS TEUTONICI Ordinis FF. Prædicatorum.

Celeberrimum fuit in Prædicatorum Ordine *Joannis Teutonici* nomen, cujus honorificè meminit *S. Antoninus* Tom. 3. Chronicorum Tit. 23. Cap. 2. §. 2. Hunc alium fuiſſe neceſſe eſt a *Joanne Teutonico*, quem inter Magiſtros Generales Ordinis noſtri idem *S. Antoninus* quartum recenſet, qui ante ſupremam Dominicani Sodalitii ſuſceptam Præfecturam Boſſunenſis in Ungaria Epiſcopus fuerat, & dimiſſo Epiſcopatu redierat ad Monaſterium. Is enim ante *S. Thomam* obiit; quippe Diplomate Pontificio *Gregorii IX.* ad ſuſcipiendum Ordinis regimen compulſus eſt, anno 1241. ut *S. Antoninus* teſtatur, *Sanctum Thomam* adoleſcentem, e Caſtro in quo a matre & fratribus captivus detinebatur, dimiſſum Pariſios duxit. Duodecim annis & dimidio cùm Ordinem rexiſſet, ad vitam migravit fœliciorem, anno 1254. [*ex S. Antonino.*] Sanctus autem *Thomas* vixit ad annum uſque 1274. quo Lugdunenſe Concilium ſub *Gregorio X.* celebratum eſt. At *Joannes* alter Teutonicus, quem inter Scriptores Eccleſiaſticos Ordinis Prædicatorum *S. Antoninus* numerat, *S. Thomæ* poſterior fuit. Unde utrumque incautè confudit Poſſevinus in Apparatu Sacro Tom. 1. Poſterior ille *Joannes* eximiæ vir eru-

ru-

roditionis, inſigne Opus edidit, inſeriptum, *Summa Confeſſorum Joannis Lectoris:* cujus habeo pręmanibus Manuſeriptum exemplar, quadringentorum annorum ætate venerabile, in quo Summam Theologicam, & nominatim Secundam Secundæ Sancto Thomæ aſſerit. In Prologo, Operis ſuſcepti rationem affert ſcopumque demonſtrat, bis verbis: *Quoniam dubiorum nova quotidie difficultas emergit caſuum, Doctores moderni, tam Theologi, quàm Juriſta, plures caſus & legendo, & ſcribendo determinaverunt, qui in antiquioribus compilationibus non habentur. Ea in qua peiores Scripta eliquerunt, a poſterioribus ſunt in pluribus emendata, & perfectiùs declarata. Cùm igitur quàm plurima quæſtiones ad conſilia animarum perutiles, diverſorum Doctorum per volumina ſint diſperſa: Ego Frater Joannes Lector de Ordine Prædicatorum minimus, aliquas ex illis, quas magis utiles judicavi, in unum decrevi colligere, ad meum & aliorum Fratrum profectum.*

Indicat ſubinde quorum Auctorum libros defloraverit hoc ad Opus concinnandum. *Sunt autem*, inquit, *hac collecta maximè de libris bonorum Doctorum memorati Ordinis, videlicet Fratris Alberti quondam Ratiſponenſis Epiſcopi, Fratris Thoma de Aquino, & Fratris Petri de Tarentaſia, poſtmodum Summi Pontificis Innocentii V. Magiſtrorum ſolemnium in Theologia; item Fratris Udalrici quondam Lectoris Argentinenſis. Item ponuntur bis aliqua de Summa Gaufredi, & plura de Summa Domini Ebredunenſis, qui poſtmodum fuit Cardinalis Oſtienſis.*

Quod ſpectat verò S. *Thomam*, cujus doctrinam ſecutus eſt, cujuſque verba nullâ ferè in ſui Operis quæſtione non laudavit, hæc obſervanda lectoribus præmonet: *Sed & hoc conſiderandum eſt, quòd cùm Secunda pars Secunda de Summa Fratris Thoma prædicti quaſi pro majori parte ſit moralis & caſualis, * plurima de illa Sumpta in hoc Opuſculo poſui: & ideo ubicumque ſolùm dicitur; Reſponſio ſecundùm Thomam in Summa, vel ſimile, nullo addito, ſemper intelligendum eſt de Secunda Secunda, niſi alia Pars ſpecialiter exprimatur.*

* Id eſt, de Conſcientia caſibus.

Quæſtione prima libri primi, ubi expendit quid ſit Simonia, poſtquam præmiſit definitionem iſtius criminis, nimirum eſſe ſtudioſam voluntatem emendi vel vendendi aliquid ſpirituale, vel annexum ſpirituali, citat Thomam in Summa Q. 100. Articulo 1. & inſra: *Thomas*, inquit, *in Summa, Articulo 1. Argumento 2. ſe expedit de hoc dicens; Quòd ſicut anima vivit ſecundùm ſeipſam, corpus autem vivit ex unione anima; ita quadam ſunt ſpiritualia ſecundùm ſeipſa, ut Sacramenta, & alia hujuſmodi; quadam autem ſpiritualia ex hoc quòd ſpiritualibus adhærent;* Quod ſi legiſſet Magiſter *Launoius*, non dubitaſſet utròm Summa, & Secunda Secundæ ſit S. Thomæ; nec verba ejuſdem S. Doctoris in illo Articulo, in reſponſione ad 6. argomentum referens, *αὐτοψίαν* ſuam ſic enunciaſſet: *Sanctus Thomas, vel quis alius ſub ejus nomine.* Ceſſiſſet auctoritati Scriptoris *Clemente VI.* antiquoris, immo & *Joanne XXII.* Hujus enim ante Pontificatum floruiſſe in Ordine FF. Prædicatorum *Joannem* Lectorem, ex eo compertum eſt, quòd nedum *Thomas* inter Cœlites ritu ſolemni Canonizationis adſcriptus eſſet, cùm Summam Confeſſorum ſcriberet: unde ſimpliciter ab ipſo vocatur *Frater Thomas de Aquino.* Idem conſtat ex Auctoribus quos laudat *Joannes* noſter, qui omnes ante annum 1300. vita functi ſunt, adeoque annis 42. ante *Clementis VI.* Pontificatum, ſexdecim ante *Joannis XXII.* creationem; Sanctus enim Raymundus obiit anno 1275. *Innocentius V.* ſucceſſit *Gregorio X.* anno 1276. & obiit quinto meoſe Pontificatus. Hoſtienſis obiit anno 1271. *Albertus Magnus & Udalricus* ejus diſcipulus anno 1280. Cùm igitur nullos Auctores antiquiores laudet Lector *Joannes*, veriſimile eſt ipſum ſcripſiſſe paulò poſt annum 1300. adeoque annis 42. circiter ante Clementis VI. Pontificatum. Quæ cùm ita ſint, Launoii, cede *teſtimonio veritatis ubique obtinentis principatum.*

Tertull. lib. de Præſcript.

ARTICULUS V.

Summam Sancti THOMÆ ejuſdem eſſe germanum Opus evincitur teſtimonio NICOLAI TRIVETTI.

ADeamus *diviſos toto orbe Britannos*, ut Nicolaum Trivettum audiamus Londinenſis Prędicatorum Conventus alumnum, ſplendore natalium illuſtrem, vitæ ſanctimoniâ conſpicuum, eruditionis varietate clarum, Poëtam, Rhetorem, Hiſtoricum, Mathematicum, Philoſophum, & Theologum inſignem, ut teſtatur Joannes Pitſeus libro de Illuſtribus Angliæ Scriptoribus. Nec ideo parvifacienda eſt *Trivetti* hac in cauſa auctoritas, quia de re domeſtica ſcribit: alioqui & detrahenda fides eſſet S. Gregorio Nazianzeno, Gregorii patris, Cæſarii fratris, & ſororis Gorgoniæ præclarè geſta commendanti, & multis aliis Patribus domeſticas ſuorum virtutes prædicantibus. Scrupulo tam injuſto Græcorum Theologus reſpondet Oratione 2. in Funere ſororis Gorgoniæ habitâ. *Sororem laudans*, inquit, *domeſtica prædicabo, non tamen quia domeſtica, ideo falsò: ſed quod vera, ideo laudabiliter. Vera autem non modò quia juſta, verùm etiam quia nota*, &c.

Trivettus porro noſter Scriptor *S. Thoma* coævus, in Chronico quod in lucem edidit ex Bibliotheca Viri clariſſimi Emerici Bigotii *D. Lucas Acherius* Tom. 8. Spicilegii, ad ann. 1274. ubi de primo Concilio Lugdunenſi Oecumenico ſermonem fecit, meminit obitûs *S. Thoma;* indicem texit ejus Operum & germanos a ſpuriis partus accuratè diſcernit: *In via*, inquit, *versùs iſtud Concilium Venerabilis Doctor Frater Thomas de Aquino, de Ordine Prædicatorum, in quadam Abbatia Monachorum Ciſtercienſium, qua dicitur Foſſa Nova, diem clauſit extremum, cujus acutiſſimum ingenium, intellectumque ſcientiam laudibus extollere privatis ſupervacuum judicamus, cùm ſapientia ejus tam publica ſint monumenta, ut DOCTOR communiter a Viris Scholaſticis nuncupetur. Hic natione Apulus, filius Comitis de Aquino, invitis parentibus qui eum monachari nolebant Prædicatorum Ordinem eſt ingreſſus, in quo tantùm profecit, ut miſſus ad Pariſienſe Studium Doctoris fungeretur officio, quo inter alios, velut Luna plena inter ſtellas clariùs noſcitur effulſiſſe; qui non tantùm verbo præſentes, ſed etiam abſentes Scriptis laborioſè & perutiliter editis, ſtuduit informare.*

Deinde Indicem Operum ipſius conſcribit hoc modo. *In primis ſuper libros Sententiarum quatuor Scriptum fecit, ſcripſit & primam partem de Quaſtionibus Diſputatis de Veritate, & ultra, quas Pariſius diſputavit. Item ſecundam partem de Quaſtionibus Diſputatis de Populo Dei, & ultra quas in Italia diſputavit. Item & tertiam partem de Quaſtionibus Diſputatis, quarum initium eſt, de Virtutibus quas diſputavit cùm ſecundò Pariſius legeret. Item diſputationes undecim de Quolibet, quarum ſex Pariſius, & quinque determinavit in Italia. Item contra Gentiles quatuor libros ſcripſit. Item Summam Theologia, quam*

Qua germana Opera S. Thoma.

Opera Theologica.

Quaſtiones ella de Populo

Dei, inſcribuntur De ſpiritualibus creaturis, niſi fortè reſtituendum eſſet De potentia Dei, quod veriſimilius eſt.

In tres partes diviſit & Secundam in duas partes. Morte autem præventus, Tertiam totius & ultimam non complevit. Quatuor Evangelia continuatâ expoſitione de dictis Sanctorum gloſſavit; literalis etiam expoſitionis in Job edidit librum unum: ſuper Epiſtolam verò ad Romanos, & ſuper decem Capitula Epiſtolæ ad Corinthios. Item ſuper Iſaiam, Jeremiam, & Threnos poſtillas conſcripſit. Libros Dionyſii de Divinis Nominibus, & Boëtii de Hebdomadibus expoſuit; ſed ſuper librum ejuſdem de Trinitate expoſitionem inchoatam nequaquam perfecit. Expoſuit etiam libros Philoſophiæ plurimos, puta Phyſicorum libros octo completè, Cœli & mundi primum, ſecundum & tertium Meteororum, primum & ſecundum de Anima, ſecundum & tertium de Generatione & Corruptione, libros duos de Senſu & Senſato, de Memoria & Reminiſcentia. Ethicorum libros decem Metaphyſicæ, duos libros Poſteriorum, & primum Periermeniæ, principiumque ſecundi edidit, & Tractatus diverſos, puta de fide ſpe, & charitate, ad Fratrem Reginaldum ſocium ſuum. Item ad eumdem de ſubſtantiis ſeparatis. Item contra Magiſtrum Vuillelmum de Sancto Amore & impugnantes Religionem tempore Alexandri Papæ. Item de occultis operibus naturæ. Item in quibus licitè poteſt homo uti aſtrorum judiciis. Item de principiis naturæ, ad Fratrem Silveſtrum. Item de Regno, ad Regem Cypri. Item de rationibus fidei ad Cantorem Antiochenum. Item de perfectione vitæ ſpiritualis, contra Magiſtrum Geroldum. Item contra doctrinam Geroldinorum & Retrahentium a Religione. Item de ſortibus, ad Dominum Jacobum de Bonoſo. Item de forma Abſolutionis Sacramentalis, ad Magiſtrum Ordinis. Item ad Urbanum Papam contra errores Græcorum. Item declarationem triginta-ſex quæſtionum ad Lectorum Venetorum. Item declarationem quatuor quæſtionum, ad Magiſtrum Ordinis. Item declarationum ſex, ad Lectorem Biſuntinum. Item de Ente & Eſſentia, ad Fratres & Socios ſuos. Item de mixtione elementorum. Item de motu cordis, ad Magiſtrum Philippum de Caſtro-Cœli. Item de unitate Intellectus contra Averroiſtas. Item de æternitate Mundi contra murmurantes expoſuit, & primam Decretalem de Fide Catholica, & ſecundam, Damnamus, *ad inſtantiam Archidiaconi Tridentini. Fecit & Tractatum de Articulis Fidei, & de Sacramentis Eccleſiæ, ad Archiepiſcopum Panormitanum.*

Summa S. Thomæ.

Catena Aurea.

Quæ genuina S. Thomæ in Ariſtotelem Commentaria.

Opuſcula S. Thomæ, quæ germana?

Alexand. IV.

Opuſculum de Regno ad Regem Cypri, ſeu de Regimine Principum; *cujus tamen duos tantùm priores libros exiſtimo eſſe S. Thomæ.*

Hæc inter Opuſcula duo ſaltem libri poſteriores *De Regimine Principum*, non ſunt *S. Thomæ*. Nam *Rodolphi Adolphi* & *Alberti* Imperatorum Auctor meminit lib. 3. Cap. 20. 2. S. Petrum Chriſti Succeſſorem vocat: Cap. 10. *Dominus*, inquit, *utitur in Joanne quadam importunâ interrogatione, ter quærens a ſuo Succeſſore B. Petro, quòd ſi ipſum diligit, gregem paſcat*. Porro id non dixiſſet Princeps Theologorum, quo nemo locutus eſt accuratiùs. Noverat enim *Chriſtum, eo quòd maneat in æternum, ſempiternum habere Sacerdotium*: ut ait Apoſtolus ad Hæbreos ſcribens: adeoque Succeſſorem non habere, ſed Vicarium dumtaxat in terris. 3. Summo Pontifici tribuit ea quæ ſoli Chriſto conveniunt, quòd nimirum habeat plenitudinem gratiarum, & de ejus plenitudine omnes accipiant; ab eoque temporalis etiam poteſtas Principum derivetur. *Oportet dicere*, inquit, *in Summo Pontifice eſſe plenitudinem omnium gratiarum, quia ipſe ſolus confert plenam Indulgentiam omnium peccatorum, ut competat ſibi quod de primo Principe Domino dicimus, quia de plenitudine ejus omnes nos accepimus. Quòd ſi dicatur ad ſolam referri ſpiritualem poteſtatem, hoc eſſe non poteſt. Quia corporale & temporale ex ſpirituali & perpetuo dependet, ſicut corporis operatio ex virtute animæ. Sicut ergo corpus per animam habet eſſe, virtutem, & operationem; ita & temporalis Juriſdictio Principum per ſpiritualem Petri & Succeſſorum ejus... Meritò Summus Pontifex Romanus Epiſcopus dici poteſt Rex & Sacerdos. Si enim Dominus noſter Jeſus Chriſtus ſic appellatur, ut Auguſtinus probat 17. de Civitate Dei, non videtur incongruum ſuum ſic vocare Succeſſorem*. 4. Auctor ille in Hiſtoria peregrinum & hoſpitem ſe prodit, non minùs quàm in Sacra Doctrina; cùm ait *Conſtantinum Silveſtro in Imperio ceſſiſſe*. *Carolum Magnum* ab *Adriano* Papa Imperatorem inſtitutum; quem nonniſi *Leone III.* Pontifice, qui *Adriano* ſucceſſit, ſalutatum Imperatorem conſtat. Ait *Ottonem I.* a *Leone* Papa creatum eſſe Imperatorem, qui a *Joanne XII.* inauguratus eſt. *Fridericum II.* ab *Honorio III.* depoſitum ſcribit: cùm exauctoratus non fuerit niſi poſt obitum *S. Thomæ*, ab *Innocentio IV.* in Concilio Lugdunenſi. Cap. 18. Quartam Synodum centum-viginti Epiſcoporum celebratam fuiſſe ait, præſidente *Julio* Papa. Quo quid abſurdius? Cap. 20. Scribit Imperatoribus a Summo Pontifice Coronam pede porrigi, in ſignum ſuæ ſubjectionis & fidelitatis ad Romanam Eccleſiam. Quod falſiſſimum eſt, & *Leonis III.* exemplo falſitatis convincitur, qui Carolum Magnum *More antiquorum Principum adoravit*: ut *Anaſtaſius Bibliothecarius*, & *Eginhardus* teſtantur. Cæteros non diſcutio hujus Opuſculi errores. Sufficient, quæ obſervavi, ut innoteſcat tertium ſaltem & quartum librum non eſſe *S. Thomæ* & fruſtra *Joannem Paulum Nazarium* recentiorem Thomiſtam in Opuſculo de Scriptis *S. Thomæ* laboraſſe, ut libros iſtos Angelico Doctori vindicaret. Faceſſant igitur qui iſtius auctoritate Operis probare nituntur *S. Thomam* in errore illo fuiſſe quòd Romanus Pontifex poteſtatem habeat aliquam in temporalia Regum.

* Urbanus. IV.

Opera adſcripta S. Thomæ.

Tandem *Trivettus* Opera Sancto Thomæ falsò adſcripta recenſet. *Alia quidem*, inquit, *inveniuntur ſibi attributa, quæ tamen ipſe non ſcripſit, ſed poſt eum legentem, vel prædicantem, ab aliis ſunt collecta: ut puta Lectura ſuper Epiſtolam ad Corinthios, ab undecimo Capitulo uſque ad finem; & Expoſitio ſuper primum de Anima, quam Frater Reginaldus ejus Socius recollegit. Iterum Lectura ſuper Joannem, & ſuper tertium Nocturnum Pſalterii, Collationes de Oratione Dominica & Symbolo. Item Collationes Dominicales & Feſtivæ. Item Collationes de decem præceptis, quas collegit Frater Petrus de Adria. Item Lectura ſuper Matthæum completa, quam partim idem Frater, partim ſæcularis quidam recollegit, ejus ſtudio delectatus.*

Accuratiorem certè Operum *S. Thomæ* indicem deſiderare nemo poteſt, ac magis antiquum: in eo autem Summa Theologiæ in tres partes diviſa, & Secunda in duas partes, Angelico Doctori disertè tribuuntur. Ex Auctore igitur eodem *Clemente VI.* vetuſtiori, verùm & *S. Thomæ* ſynchrono conſtat Summam Theologicam eſſe illius germanum Opus. Nam Chronicon ſuum *Nicolaus Trivettus* ultra ſecundum annum Pontificatus *Clementis V.* non produxit, hoc eſt ultra annum 1307. Poſt *Clementem* autem *Quintum* ſederunt in S. Petri Cathedra *Joannes XXII.* & *Benedictus XII.* cui *Clemens VI.* anno dumtaxat 1342. ſucceſſit. Præterea Pater *Nicolai* noſtri *Thomas Treveth*, vir Equeſtris Ordinis, & Summus *Henrici III.* Regis Angliæ Juſtitiarius, ab eo miſſus eſt Norvvicam, in cives illius urbis animadverſurus, qui Prioratum Monachorum invaſerant, & Cathedralem Eccleſiam combuſſerant. Quod contigiſſe refert *Nicolaus Trivettus* anno Chriſti 1272. Pontificatus *Gregorii X.* primo. Cùm igitur Auctor ille ſcribat ſe non tantùm ex aliorum relationibus, verùm etiam ex propria notitia hiſtoriam illam edidiſſe, veriſimile eſt ipſum ſub toto *Eduardi III.* Anglo-

rom

rum Regis regno vixiſſe, adeoque & tempore Concilii Lugdunenſis, quod anno 1274. *Gregorii X.* tertio, *Edaardi III.* ſecundo celebratum eſt, quo tempore obiit *S. Thomas*. In Studio autem Pariſienſi cùm literis operam dediſſet *Nicolaus Trivettus*, ut ipſe teſtatur in Chronici Præfatione, diſcere ibi facilè potuit quæ *S. Thomam*, doctrinamque ejus ac libros ſpectarent. Et poſt hæc dubitabit adhuc *Launoius*? Adhuc in tanta luce caligabit? Si ita eſt, more Pyrrhoniorum & Academicorum dubitet an ſit ipſe, & vivat; an tam multis cum literis ſapiat; an tam emunctæ ſit in rerum criticarum tractatione naris. Luculentiùs dicam: dubitet num rationaliter umquam prudenterque dubitaverit an Summa *S. Thomæ* inſcripta, & Secunda Secundæ, genuinum eſſet Angelici Doctoris Opus.

ARTICULUS VI.

DEMETRIUS CYDONIUS Græcus Auctor Summam Theologicam aſſerit S. THOMÆ.

GRæci Theologiæ a primis Eccleſiæ ſæculis maximè ſtudioſi, & (ſi ita loqui fas eſt) Scholaſticiſſimi; quamvis olim tot orbi Chriſtiano Magiſtros dediſſent, quot Patres, *S. Thomæ* diſcipuli videri & eſſe, ſummo honori duxerunt. Cum ipſis Angelici Doctoris libros quatuor contra Gentes, & Primam Secundæ, nec-non Secundam Secundæ, communicavit *Demetrius Cydonius*, hos libros Græco donans idiomate. Quæ Secundæ Partis Summæ *S. Thomæ* Verſio ſub Aquinatis ipſius nomine extat etiamnum MS. in Bibliotheca Veneta S. Marci, ut *Poſſevinus* Tom. 11. Apparatûs Sacri, & *Ferdinandus Caſtilius* lib. 3. Hiſtoriæ Ordinis FF. Prædicatorum Cap. 31. teſtantur.

Extant etiam in Regis Chriſtianiſſimi Bibliotheca quatuor Codices MSS. quorum unus Primam Secundæ, alter Secundam Secundæ, tertius & quartus Summam contra Gentes, Græco Idiomate donatas repræſentant, & *S. Thomæ* ſingula hæc Opera nominatim adſcribunt. Eas autem verſiones ab eodem Interprete *Demetrio Cydonio* adornatas fuiſſe veriſimile eſt, quamvis uni tantùm Codici illius nomen ſit adſcriptum. Singulorum titulos exhibeo.

MS. Regium Num. 1778. Τῆς θεολογικῆς συντάξεως τοῦ δευτέρου τὸ πρῶτον συντεθὲν παρὰ τοῦ σοφωτάτου Θωμᾶ, τάξεως τῶν ἀδελφῶν Πρεδικατόρων, id eſt, *Theologici Voluminis ſecundi primam* (ſive Prima Secundæ) *Compoſitum a Sapientiſſimo Thoma, Ordinis Fratrum Prædicatorum*. Deſunt eo in Codice Quæſtiones de donis & fructibus: nomen Interpretis non eſt adſcriptum.

MS. Regium 1610. Τοῦ ἁγίου Θωμᾶ Ἀκουινάτου κατὰ τῶν ἐθνικῶν ἐκ τῆς Ῥωμαΐδος εἰς Ἑλληνικὴν γλῶτταν, id eſt, *Sancti Thomæ Aquinatis contra Gentes, ex Latina in Græcam linguam*. In eo Codice paucula ex Proœmio deſunt, nec Opus integrum. Nullius Interpretis adſcriptum nomen eſt.

MS. Regium 708. Τοῦ σοφωτάτου Θωμᾶ τοῦ Ἀγχίνου, τοῦ παρὰ Λατίνοις διδασκάλου τῆς θεολογίας, τὸ δεύτερον τῶν ἠθικῶν τὸ δεύτερον. Id eſt *Sapientiſſimi Thomæ de Aquino apud Latinos Theologiæ Magiſtri, ſecundi Rerum Moralium ſecundum*, ſive Secunda Secundæ, Opus integrum eſt uſque ad Quæſtionem 187. Nomen Interpretis deſideratur.

MS. Regium 1388. Τοῦ μακαρίου Θωμᾶ, τοῦ τῆς παρὰ Λατίνοις λεγομένης τάξεως ἀδελφῶν Πρεδικατόρων, ἔργον Κυριακὸν, περὶ τῆς ἐν τῇ καθολικῇ πίστει ἀληθείας κατὰ Ἐθνῶν, βιβλίον πρῶτον μετενεχθὲν ἐκ τῆς Λατίνων γλώττης εἰς Ἑλλάδα παρὰ Δημητρίου τοῦ Κυδώνη. Id eſt *Beati Thomæ Ordinis dicti apud Latinos Fratrum Prædicatorum, de Fidei Catholicæ veritate contra Gentes; liber primus tranſlatus ex lingua Latina in Græcam a Demetrio Cydonio*. Quatuor libri integri extant. Fuit autem *Demetrius Cydonius* patriâ Theſſalonicenſis, vel Byzantinus, ut alii volunt, vir doctus æquè ac ſanctus, Græcâ Latinâque facundiâ præditus, qui in Italiam ſe contulit, *ut literas quaſi toto orbe fugientes perſequeretur*, quod de *Platone* ſcripſit *Sanctus Hieronymus*. Ipſum vitâ functum fuiſſe ab annis ferè ducentis ſcribit *Raphaël Volaterranus* lib. 15. Commentariorum Urbanorum. Hos porro Commentarios *Julio II.* Pontifici Maximo nuncupavit, qui Papa creatus eſt anno Domini 1503. Ab hoc autem anno retrogradiendo ad annos abhinc ducentos, invenitur annus 1303. Hoc igitur circiter tempore floruit *Demetrius Cydonius*. En proinde adhuc Auctorem Clemente VI. antiquiorem, quo teſte Summa Theologica, & in primis ejuſdem Summæ Secunda Pars *Sancto Thomæ* aſſeritur. *Demetrii Cydonii* ſua in Hiſtoria honorificè meminit *Cantacuzenus*, ut ſanctiſſimi doctiſſimique viri, ejuſque amicitiâ gloriatur. Vixit autem & ante *Clementis VI.* inaugurationem multis annis, & ſub *Clementis* ipſius Pontificatu, *Cantacuzenus*, poſtquam depoſuit Imperium, quod ſummâ perfidiâ invaſerat adversùs Imperatorem *Calo-Joannem Palæologum*, & purpuram cum veſte Monaſtica commutavit. Unde neceſſe eſt *Demetrium Cydonium* vel antiquiorem fuiſſe *Clemente VI.* & ante ipſius Pontificatum verſionem Secundæ Partis Summæ Sancti Thomæ in Græcam linguam adornaſſe, quod eſt veriſimilius; vel ſaltem *Clementi* fuiſſe coævum. Tunc igitur Summa *S. Thomæ* inſcripta, & Secunda Pars Summæ, Angelici Doctoris genuinum Opus apud Italos habebatur, & a Græcorum peritiſſimis legebatur, agnoſcebaturque ut partus *S. Thomæ* digniſſimus.

ARTICULUS VII.

Theologiæ Summam, S. THOMÆ eſſe germanum Opus, teſtantur DURANDUS, DURANDELLUS, & HERVÆUS NATALIS.

Durandus Anicienſium Epiſcopus factus eſt anno 1318. quo tempore adhuc in minoribus erat conſtitutus Petrus Rogerius, qui poſtea fuit Summus Pontifex Clemens VI. Tranſlatus eſt verò ad Epiſcopatum Meldenſem anno 1327. quo tempore necdum Epiſcopus erat Petrus Rogerius, ſed tantùm Fiſcanenſis Abbas.

DUrandus a S. Portiano, Ordinis FF. Prædicatorum Profeſſor, Sacri Palatii Magiſter, tum Anicienſium & Meldenſium tandem Epiſcopus, doctrinam *S. Thomæ* a ſe primùm propugnatam, acerrimè poſtea impugnavit. Extat ejus in Sententiarum libros MS. duplex in Bibliotheca Regalis Abbatiæ Sancti Victoris Pariſienſis. In illorum Codicum altero Præfatio extat, quæ Summam Theologicam *S. Thomæ* tribuit. Hanc vidit Magiſter *Launoius*; & tanti ponderis oppreſſus teſtimonio, Auctoris ſcilicet *Clemente IV.* ſuppares, utpote qui anno 1318. floruerit, celebriſque fuerit Theologos inter Pariſienſes; illam fortè Præfationem addititiam eſſe reſpondit, nec a *Durando* ipſo conſcriptam. O nimiùm audacem Conjectorem! Si ita divinare liceat; quidni & ſimilibus ſuſpicionibus ductus, confidenter dicam; Fortè obſcitantiâ Exſcriptoris Sermonum *Clementis VI.* in Operum *S. Thomæ* enumeratione ab eo Pontifice facta, omiſſa eſt Summa Theologica. Fortè *Launoius* ariolatur, cùm Præfationem forſan affictam *Durando* aſſerit: Fortè ſenilis ætatis propriæ ſuſpiciones, validarum ipſi loco ſunt rationum.

Verùm in re tam ſeria jocari nolim, licèt *Launoii* plura ſint *ſic digna revinci, ne gravitate adorentur. Vanitati enim propriè feſtivitas cedit: congruit & veritati ridere, quia lætans; de æmu-*

lis

lis ſuis ludere, quia ſecura eſt, ut ait *Tertullianus* lib. adverſùs Valentinianos. Cap. 6.

Durandi ætate Summam Theologicam agnitam fuiſſe ut germanum *Sancti Thomæ* partum, conſtat ex *Durandello* ipſius nepote, qui communem Ordinis Dominicani Magiſtrum adverſùs avunculi ſui impugnationem defendit, acris vir ingenii & ſingularis eruditionis. Extat ejus Opus MS. in Bibliotheca Victorina, cujus Præfatio ſic incipit: *Sedens adverſùs fratrem tuum loquebaris & adverſùs filium matris tuæ ponebas ſcandalum: hæc feciſti, & tacui. Exiſtimaſti iniquè quòd ero tui ſimilis. Arguam te, & ſtatuam contra te faciem tuam.*

Extat in eodem Codice MS. aliud Opus ejuſdem Auctoris contra corrumpentes doctrinam S. Thomæ, in quo Anti-Thomiſtæ frequentibus teſtimoniis ex Prima Parte, ex Prima Secundæ, & ex Secunda Secundæ deſumptis revincuntur. Hujus Operis titulus in prima Codicis pagina ſic ſe habet: *Reſponſiones contra corrumpentes doctrinam Thomæ ſcriptam in diverſis Partibus Summarum Thomæ & quæſtionibus Diſputatis, & in Quodlibetis ab eodem; & ſunt iſtæ reſponſiones elicitæ ex dictis ejuſdem Thomæ in eiſdem libris ſcilicet in Prima Parte Summæ*, 187. *in Prima Secundæ*, 226. *in Secunda Secundæ*, 235. Quæ notæ numerales indicant paginas iſtius Codicis, in quibus incipit doctrinæ S. Thomæ in illis Summæ Theologicæ partibus traditæ defenſio.

His adjungendus eſt *Hervæus Brito*, Ordinis Prædicatorum Generalis Magiſter, qui circa annum 1307. floruit inter Theologos Pariſienſes Is in 1. Sententiarum Diſt. 17. Quæſt. 4. recenſens quorumdam Theologorum opinionem qui qualitates intendi ſecundùm eſſentiam negabant, de ipſa ſic pronuntiat: *Si ſic intelligatur, quòd in eſſentia talium formarum non ſit realiter loquendo aliqua latitudo graduum, ſic quòd albedo intenſa eſſentialiter non ſit perfectior quàm remiſſa; credo eſſe falſum, nec ſic intellexit S. Thomas, cùm ipſe in Secunda Secundæ, Quæſtione vigeſima-quarta, Articulo quo quærit utrùm charitas augeatur, dicat quòd dicere charitatem augeri ſecundùm radicationem in ſubjecto, & non augeri ſeipſâ ſecundùm eſſentiam, eſt ignorare proprium vocem.*

Et Quæſtione 1. Diſt. 42. ubi quærit utrùm Deus poſſit diſpenſare in Præceptis Decalogi ait: *Venerabilis Doctor Sanctus Thomas de Aquino videtur ſecundùm verba exteriora tenere in tertio Sententiarum, & in Prima Secundæ oppoſitum ejus quod dixit in iſto loco.*

Et in 4. Diſtinct. 2. Quæſt. 2. laudat S. *Thomam* Tertia Parte. Igitur *Hervæus* Summam Theologicam exiſtimavit eſſe Sancti Thomæ; eaque tunc erat Pariſienſis Academiæ & totius Ordinis Dominicani ſententia. Nondum porro in album Sanctorum relatus erat Doctor Angelicus, cùm *Hervæus* ſcribebat: unde ipſum vocat tantùm Reverendum & Venerabilem Doctorem, & nomen Sancti proculdubio additum eſt ab iis qui iſtius Auctoris Opera in lucem edi curaverunt. Vivere namque deſiit *Hervæus Natalis* anno Chriſti 1323. paulò ante ſolemnem Beati *Thomæ* Canonizationem.

Eo tres ante *Clementis VI.* Pontificatum, imò ante *Sancti Thomæ* ſolemnem inter Cœlites relationem, teſtes omni exceptione majores, doctrinæ ſingularis famâ conſpicuos, vel Epiſcopalibus Infulis, vel Suprema ſui Ordinis Præfectura, vel Laurea Doctorali ſpectatiſſimos, qui Summam Theologicam, & Secundam Secundæ *Sancto Thomæ Aquinati* aſſerunt ceu legitimo parenti. Unum duntaxat poſtulabat D. Launoius *Clemente VI.* antiquiorem, ipſi ultra vota fecimus ſatis. Nobis itaque ne noſtra in ipſum liberalitate gratuletur; & compertàm impugnare, deſinat veritatem.

ARTICULUS VIII.

Summa Theologica aſſeritur S. THOMÆ, teſtimonio JOANNIS DE TAMBACO.

QUò magis hoc in Opere progredior, eò magis doleo Launoiani ingenii indolem, & inſanabile contradicendi cacoëthes, quo impulſus eſt ad tam inanem dubitationem de Summa Theologica S. *Thomæ* proponendam. Enim-vero tres adhuc, ſi non antiquiores *Clemente VI.* ipſi certè ſuppares, Auctores proferam, qui ipſius tam indigno ſcrupulo mederi debuiſſent. Hos inter primus occurrit *Joannes de Tambaco*, Ordinis Prædicatorum Theologus, Provinciæ Teutonicæ, nationis Alſaciæ, Conventus Argentinenſis, Collegii Pragenſis ejuſdem Ordinis in Provincia Boëmiæ Primarius Regens, qui vivebat anno Chriſti 1320. ac proinde antequam S. Thomas inter Sanctos ritu ſolemni relatus eſſet. Is inter alia eximiæ eruditionis Opera conſcripſit librum *De Culpa & Gratia*, cujus optimæ notæ MS. Codicem habeo præ manibus in Bibliotheca Majoris hujuſce Conventus Pariſienſis. Hoc porro in libro Quæſtione 2. in qua expendit utrùm aliqua operatio hominis facta propter finem alium a Deo poſſit eſſe bona moraliter, laudat S. Thomam Prima Secundæ Quæſtione 65. Artic. 2. dicentem, *Quòd virtutes morales operativæ boni in ordine ad finem ultimum ſupernaturalem perfectè, & verè, ac ſimpliciter habent rationem virtutis; & quòd ſolæ virtutes infuſæ ſunt hujuſmodi dicendæ, ſcilicet perfectè & ſimpliciter; quia bene ordinant homines ad finem ultimum ſimpliciter, & quòd aliæ virtutes, ſcilicet acquiſitæ, quia ordinant homines non in finem ultimum ſimpliciter, ſed in finem ultimum in aliquo genere ſunt ſecundùm quid virtutes, & non ſimpliciter.* Quod, ut notat Joannes de Tambaco, *Thomas dicit indiſtinctè de virtutibus acquiſitis, ſive ſint Gentilium, ſive Chriſtianorum.*

Ibidem laudat S. Thomam in Secunda Secundæ, Quæſtione 23. Artic. 7. dicentem quòd virtus vera ſimpliciter *eſt illa quæ ordinat ad principale bonum hominis, ſicut Philoſophus in 8. Ethicorum dicit, quòd virtus eſt diſpoſitio perfecti ad optimum. Unde ſi accipiatur virtus ſecundùm quod ordinatur ad aliquem finem particularem; ſi id bonum particulare ſit verum bonum puta conſervatio civitatis vel aliquid hujuſmodi, eſt quidem vera virtus, ſed imperfecta, non relata ad finale & perfectum bonum.* Plura alia ejuſdem Auctoris teſtimonia proferre poſſem, quibus eâ ætate ſcilicet viginti duobus ante Clementis VI. Pontificatum annis, agnitam fuiſſe conſtat ab omnibus Summam Theologicam, quæ nomen S. *Thomæ* præfert ut ejuſdem Angelici Doctoris germanum Opus: ſed hæc ſufficiunt ad *Launoii* dubitationem explodendam.

ARTICULUS IX.

Summa Theologica aſſeritur S. THOMÆ, teſtimonio ASTESANI ASTENSIS.

A*Steſanus Aſtenſis*, (quæ civitas in Subalpinis, Aſta ſive Haſta olim colonia dicta, ſeſquidiei, aut bidui itinere Mediolano diſtat) Ordinis FF. Minorum inſignis Theologus, floruit anno Chriſti 1330. duodecim ante *Clemen-*

tis

tis VI. creationem aonis, ot ſcribit *Poſſevinus*. Ipſum verò anno milleſimo trecenteſimo decimo ſeptimo abſolviſſe *Summam de Caſibus*, conſtat ex ipſius Epiſtola ad Eminentiſſimum Cardinalem *Joannem Gajetanum*. Eo in Opere, quod octo in libroa diſtributom eſt, quodque præ manibus habeo, Venetiis excuſum anno 1478. Summam Theologicam, & oominatim Secundam Secundæ agooſcit ceu *S. Thomæ* germanum Opus, & ex ea multa laudat ſub Thomæ oomine.

Adhuc in minoribus conſtitutus erat Petrus Rogerius qui poſtea Clemens VI. cùm Aſteſanus Summam abſolvit.

In Prœmio Operia recenſet Doctores venerabilea, ex quorum Scriptia collectionem ſuam ſe adornaſſe profitetur, ſcilicet ex Ordine Minorum Fratrem * Alexandrum de Anglia, Fratrem * Bonaventuram, Fratrem Guillelmum Anglicum de Mara, F. Gualterum, Epiſcopum Pictavienſem, F. Richardum de Mediavilla, F. Joannem Scotum, F. Alexandrom de Alexandria: tum caeteros, quos deſtoravit, Auctores indicat hia verbis: *De alio autem Ordine fuerunt duo, ſcilicet de Ordine Prædicatorum, Frater Thomas de Aquino, etiam famoſiſſimus, & Frater Petrus de Tarentaſia, qui fuit etiam Papa.* In Operia verò corpore identidem S. Thomam laudat *Secunda Secunda*. Sic lib. 3. Quæſt. 8. *Contigit quandoque*, inquit, *quòd venditor credit rem ſuam eſſe minùs ſpecioſam quoad ſpeciem, ut ſi vendat aurum loco auricalci, emptor hoc ſciens injuſtè emit, & ad reſtitutionem tenetur. Et ſimiliter eſt de defectu quantitatis & qualitatis. Hæc Thomas Secunda Secunda Quæſt. 77. Art. 2.* Et Quæſt. 2. ejuſdem libri, cùm ſibi objeciſſet quòd pecuniam dans mutuò alteri pignua accipere poteſt pro peconia, ot domum, vel agrum; reſpondet, quòd *tunc mutuans, uſum illius pignoris in ſortem computare tenetur; aliter uſuram committit, niſi fortè eſſet talis res cujus uſus inter amicos ſine pretio concedi ſolet, ut patet de libro commodato, ſecundùm Thomam Secunda Secunda, Quæſt. 78. Art. 2.* Et lib. 6. Quæſt. 47. agens de Ingreſſu Religionis, quinquiea *Thomam* citat *Secunda Secunda*.

** Alexander Alenſis.*

** S. Bonaventura.*

Sed in primis notandum eſt qood Quæſtione 55. ejuſdem libri, verba ipſa quorum occaſione *Launoius* dubitationem ſuam ſic propoſuit, *Beatus Thomas, vel alius quis ſub illius nomine, in Secunda Secunda, Quæſtione* 100. *Artic. 1. ubi ad ſeptimum ita reſpondet*, &c. Verba, inquam, illius reſponſionia *Beato Thomæ*, non verò alteri qui ſub illius nomine deliteſcat, tribuit Aſteſanus. *Unde*, inquit, *Papa non liceret accipere pecuniam pro aliqua re ſpirituali; ſicut nec alteri homini, immo tantò peccaret graviùs, quantò locum majorem obtinet. Licèt enim res Eccleſiæ ſint ipſius ut Diſpenſatoris principalis; non tamen ſunt ipſius ut Domini & poſſeſſoris. Et ideo dicit Thomas, quòd ſi reciperet pecuniam pro aliqua re ſpirituali, ſive de bonis Eccleſiæ, ſive de bonis aliis, non careret vitio Simoniæ.*

Hia *Aſteſani* teſtimoniis non tantùm *Launoius* hæſitana, verùm etiam Hiſpanua quidam Minorita, *Petrus de Alva* nuncupatus, revincitur, qui Summam Theologicam non eſſe *S. Thomæ* confidentiùs aſſeroit. Revincitor & alter ejuſdem Ordinis Scriptor æquè audax, qui *Joannis Duns Scoti* Apologiam contra *Bzovium* edidit, illius in 4. Sententiarum libros Commentariis præfixam, in qua *S. Thomam* Secundam Secundæ maxima ex parte ab *Alexandro Alenſi* piè furatom eſſe effutiit. Auſcultent inverecundi illi Scriptores Minoritas doctiſſimoa, & *Sancti Thomæ* temporibus proximos, qui Summam Theologicam, & inprimis Secundam Secundæ ipſi tribuunt, & præcipuè Aſteſanum, qui eum *Alexandrum Alenſem*, & *S. Thomam* laudet frequentiùs, eorumque in Quæſtionibus Moralibus verba referat, nuſquam *Alexandro* tribuit, quæ aſſerit *Thomas*; imò Secundam Secundæ laudat ut ipſioa Beati Thomæ germanum Opus. Ne igitur ſugillanda merito illorum tenebrionum temeritas, qui *S. Thomam* plagii accuſare non vereotur, æmulationis æſtu in tranſverſom acti. Aliud longè ſentiet de Angelico Doctore, qui Summam ejus legerit, qui Secundæ Secundæ cum aliis partibua conſenſionem connexionemque animadverterit mirificam, qui humillimum Doctorem aliorum dicta nuſquam uſurpaſſe notaverit, (quod cuique ejus Opera legenti facillimum eſt) niſi laudatis Auctoribus.

ARTICULUS X.

Summa Theologica vindicatur S. THOMÆ, teſtimonio BARTHOLOMÆI PISANI.

BArtholomæus Piſanus, Ordinis Prædicatorum Profeſſor, Summam Caſuum Conſcientiæ edidit, quæ *Magiſtrutia*, ſeu *Piſanella* nuncupari ſolet, circa annum 1335. aut 1338. ut *Poſſevinus* ex Trithemio notat, adeoque quatuor aut ſeptem annis ante *Clementis VI.* Pontificatom. Laodat in omnibus fermè Articulis *S. Thomam*, ejus verba refert, ſententiam ſequitur, centies ejus teſtimoniis ex Secunda Secundæ petitis auctoritatem ſuis aſſertionibus conciliat. Titulo 2. de Simonïa, hanc inter aliaa Quæſtionem proponit, *Utrum Papa poſſit committere Simoniam?* quam ſic ſolvit. *Reſpondeo ſecundùm Thomam Secunda Secunda, Quæſtione centeſima, Papa poteſt, ſicut & quilibet alius, & tantò graviùs, quantò in altiori gradu conſiſtit. Res enim Eccleſiæ non ſunt ejus ut Domini, ſed ut Diſpenſatoris. Unde ſi pro aliqua re ſpirituali reciperet pecuniam aliquam de reditibus alicujus Eccleſiæ, Simoniacus eſſet. Similiter ſi pro re ſpirituali reciperet pecuniam ab aliquo Laico, non de rebus Eccleſiæ.* Verba ipſa ſunt a *Launoio* prolata in lib. De Romanæ Eccleſiæ circa Simooiam Traditione, Obſervatione 8. obi dubiom ſuum de Auctore Summæ Theologicæ *Sancto Thomæ* inſcriptæ ſit exponit: *Beatus Thomas, vel alius quis ſub illius nomine, in Secunda Secunda Quæſt.* 100. *Artic. 1. ubi ad ſeptimum ita reſpondet*, &c. Conſtat itaque ex *Bartholomæo Piſano*, Summam Theologicam, & Secundam Secondæ, germanum eſſe Angelici Doctoris Opus. Cùm igitur *Primam Inſtrumentis auctoritatem antiquitas vindicet*, (ut ait *Tertullianus* Apologetici Cap. 19.) & *Piſanus*, aliique omnes hucuſque a me laudati, Clemente VI. antiquiores ſiot, vel ipſi coævi, illique disertè aſſerant Summam Theologicam *Sancto Thomæ*, quam nec ipſe laudatus Pontifex abjudicat, majoris eſt auctoritatis ipſorum ad id aſſerendum conſpiratio tanta, quàm *Clementis VI.* ſilentium.

ARTICULUS XI.

Summa Theologica S. THOMÆ aſſeritur teſtimonio S. ANTONINI, ex quo Index Operum Ipſius texitur.

ETſi integro pene ſæculo a *Clemente VI.* diſtet *S. Antoninus* Florentinus Archiepiſcopus, traditionis tamen de Summa *S. Thomæ* in Ordine Dominicano conſervatæ congruus teſtis accedet 3. P. Chronicorum, Tit. 18. Cap. 10. §. 1. ubi Operum ipſius Indicem texit. *Scripſit*, inquit, *Summam Theologiæ Doctor Angelicus, quam tripartivit in Naturalem, Moralem, & Sacramenta-*

talem . . . Secundam Partem Summa diſtinguit in duo Volumina, & primum dicitur Prima Secundæ, id eſt prima pars ſecundæ partis: Aliud allegatur, Secunda Secundæ . . . ipſa Summa majoris eſt auctoritatis, & magis allegatur.

Et §. 5. *Idem Doctor fecit ſuper 4. libros Sententiarum Scripta 4. . . . . Cùmque poſt tres annos ſui Magiſterii rediiſſet in Italiam, tempore Urbani Papæ exiſtens Romæ ſcripſit iterum ſuper Primum Sententiarum, ſicut teſtatur in Chronico ſuo D. F. Ptolomæus Epiſcopus Torcellanus, qui ex diſcipulis ejus fuit, & auditor, aſſerens ſe vidiſſe illud in Conventu Lucano. Quod nunc non invenitur. Scripſit & librum qui intitulatur, Summa contra Gentes; quem in 4. libros diſtinxit, in uno tamen Volumine. Eſt autem Opus hoc ſtylo diſertum, & rationum novitate & ſubtilitate profundum . . . . Scripſit inſuper ad mandatum Urbani Papæ IV. Opus inſigne ſuper 4. Evangelia, miro contextum ordine, ex dictis & auctoritatibus SS. Doctorum . . . Fertur quoque feciſſe Expoſitionem ſuper Evangelia Dominicalia totius anni, quæ vix aut rariſſimè invenitur. Ego credo me vidiſſe, ſed talem, quòd [ut mihi videtur] eſt excerpta ex prædicto Opere ſuper Evangelia quatuor. Mandante quoque eodem Urbano, compoſuit totum Officium tam diurnum quàm nocturnum Feſti Corporis Chriſti, ac etiam Miſſæ. Scripſit quoque Poſtillam ſuper Evangelium Joannis, maximè ſuper 5. Caput, ſtylo proprio. Reſiduum dicitur reportaſſe Frater Reginaldus Socius ejus, ipſo legente, quod poſtmodum idem Doctor correxit, & approbavit. Scripſit etiam Poſtillam ſuper Epiſtolas Pauli ad Romanos, ad Corinthios, ad Hebræos, uſque 11. Capitulum. Et ſuper alias Epiſtolas Pauli reportata ſunt per prædictum Reginaldum Socium ejus poſt ipſum legentem; quas idem Doctor fertur poſtea correxiſſe. Scripſit Poſtillam ſuper Iſaiam, quæ rarò invenitur . . . Scripſit ſuper Job ad literam, quod nullus Doctor priùs attentaverat. Nam Gregorius Magnus Expoſitionem fecerat moralem potiùs, quàm literalem pulcherrimam. Nicolaus de Lyra poſt eum expoſuit, ab ipſo multa furatus; & aliter contra eum impingens, ſed ſine ratione. Scripſit etiam ſuper Jeremiam & Threnos, & ſuper Cantica Canticorum, multùm tamen breviter & ad literam. Circa finem vitæ ſcripſit ſuper tres Nocturnos Pſalterii. Frater Reginaldus dicitur reportaſſe ipſo legente Poſtillam quæ incipit:* In omni opere dedit Confeſſionem. *Lecturam quoque ſuper Matthæum, quæ defectiva eſt, dicitur reportaſſe F. Petrus de Hadria. Item ſuper librum de Anima primum F. Reginaldus reportavit.*

Scripſit etiam Doctor non parva Volumina Quæſtionum, quæ intitulantur, Quæſtiones de Veritate. Item Quæſtiones de Potentia Dei. Item Quæſtiones de Anima. Item Quæſtiones de Virtutibus. Item Quæſtiones de Malo. Item Quæſtiones de Spiritualibus Creaturis. Item ſcripſit duodecim Quodlibeta diſputata.

Scripſit etiam ſuper Philoſophiam Ariſtotelis, ſuper libros Phyſicorum, ſuper Metaphyſicam, ſuper libros de Cœlo & Mundo, ſuper librum de Generatione & Corruptione, ſuper libros duos Meteororum, ſuper ſecundum & tertium de Anima, ſuper librum de Senſu & Senſato, ſuper librum de Memoria & Reminiſcentia, ſuper librum Ethicorum, ſuper quatuor libros Politicorum, ſuper librum de cauſis & Propoſitionibus Procli, ſuper librum primum & ſecundum Poſteriorum, & ſuper librum Periherminias.

Scripſit etiam diverſos Tractatus & Libellos ad inſtantiam diverſarum perſonarum, quæ ei mittebant dubia, & ipſe eis de veritate dabat reſponſa: Qui Tractatus recollecti in unius Voluminis corpus, efficiunt ipſum ſatis magnum, & intitulantur communiter: Opuſcula Beati Thomæ. Sunt autem numero circiter quadraginta . . . Sunt ergo hi Tractatus: De Principiis naturæ, ad Fratrem Silveſtrum. De quatuor Oppoſitis. De Principio Individuationis. De natura Inſtantis, ſeu de Inſtantibus. De Verbo ſeu natura Verbi. De natura Verbi Intellectûs. De Motibus naturalibus corporis, ſeu de operationibus & actionibus occultis naturæ. De Motu Cordis. De Quidditate Entium, ſeu de Ente & Eſſentia. De Fallaciis. De Angelis. Contra errores Averroiſtarum de unitate Intellectûs. De Sortibus. De Judiciis Aſtrorum. De Regimine Judæorum, ad Duciſſam Brabantiæ. Tractatus Reſponſionum ad quadraginta-duos Articulos, ad Magiſtrum Ordinis. Tractatus in quo continetur Reſponſio ad multos Articulos, ad Fratrem Gerardum Lectorem Biſuntinum. Tractatus in quo continetur reſponſio ad triginta ſex Articulos, ad Lectorem Venetum. Tractatus ad Urbanum Papam contra errores Græcorum. Tractatus de Regimine Principum, ad Regem Cypri. De Propoſitionibus Modalibus. De Æternitate mundi. Expoſitionem Symboli. Expoſitionem Salutationis Angelicæ. Expoſitionem Orationis Dominicæ. De Articulis Fidei, & Eccleſiæ Sacramentis. Brevis Declaratio quorumdam Articulorum, quos impugnant Græci, Armeni, & Saraceni, ad Cantorem Antiochenum. Expoſitio primæ Decretalis De Summa Trinitate & Fide Catholica. De Perfectione Vitæ Spiritualis. De forma Abſolutionis Sacramentalis. De mixtione elementorum. Expoſitio libri Boëtii de Hebdomadibus. Tractatus ſuper librum Boëtii de Trinitate. Tractatus continens Expoſitionem librorum Dionyſii de Divinis Nominibus. Tractatus contra Impugnantes Religionem, præcipuè Mendicantium. De Perfectione Chriſtianæ Religionis. Compendium Theologiæ, ad Fratrem Reginaldum. De Præceptis. De Fato.

Subdit S. Antoninus: *Et ex his patet quòd Poſtilla ſuper Geneſim, & ſuper Eccleſiaſten, quas vidi ſibi intitulatas, & Compendium quoddam Theologiæ, quod incipit;* Theologicæ Facultatis, *quod etiam B. Thomæ aliqui intitulant, non ſunt ejus: cùm non connumerentur inter ſupra dictos. Compendium enim quod B. Thomas edidit, de quo ſupra facta eſt mentio, aliter incipit, & eſt multò brevius, & de paucis tractat. Sed illud quod incipit:* Theologicæ: *de omnibus penè breviſſimè tractat materiis Theologiæ. Sed nec Alberti Magni eſt, ut alii quidam dicunt; ſed cujuſdam alterius doctiſſimi viri, qui dictus eſt Frater Thomas.*

ARTICULUS XII.

Summam Theologicam germanum eſſe S. THOMÆ partum probatur ex fide Manuſcriptorum omnium, & ex totius Ordinis Prædicatorum perpetua, & a nullo umquam impugnata Traditione.

Conſulendos inprimis eſſe vetuſtiſſimos Codices Manuſcriptos, ubi judicium de alicujus Operis Auctore ferendum eſt, res eſt ab omnibus Criticis confeſſa. Cùm itaque omnes Codices MSS. alicujus Operis illud alicui Auctori adſcribunt, ejuſque nomen præferunt ſummo conſenſu, jure colligitur illius partum eſſe legitimum Auctoris. Porro nullum MS. *Launoius* proferre poteſt Summæ Theologicæ *Sancto Thomæ* inſcriptæ, quod alterius nomen præferat.

Extat Avarici Biturigum in Bibliotheca inſignis Eccleſiæ *S. Stephani* Codex MS. in folio, Gothicis characteribus exaratus, qui Primam Secundæ complectitur, adſcripto nomine *Sancti Thomæ* in fine, his verbis: *Explicit Prima Pars ſecundi libri Summæ edita a Fratre Thoma de Aquino*

Digitized by Google

no Ordinis Fratrum Prædicatorum. Poſt bæc ſequitur Index his verbis inſcriptus: *Incipiunt Capitula Prima Partis ſecundi libri Summa edita a Fratre Thoma de Aquino, Ordinis FF. Prædicatorum*. Ad finem verò iſtius Indicis hæc leguntur: *Expliciunt Capitula Prima Partis ſecundi libri Summa edita a Fratre Thoma de Aquino Ord. Fratrum Prædicat. Deogratias*. Iſtum Codicem ante ſcriptum eſſe quàm S. Thomas in album cœlitum ritu ſolemni referretur, inde colligo, quòd Angelicus Doctor in eo vocetur ſimpliciter *Frater Thomas de Aquino*, Beati vel Sancti non adjuncto nomine; quod alii MSS. Codices recentiores ipſi deferunt, & inter alios Codex MS. Regii Sacelli Bituricenſis.

Alterius Codicia Primæ Patris *S. Thomæ*, qui Gothicis characteribus in membranis exqoiſitis deſcriptus, in Conventu Claromontano FF. Prædicatorum aſſervatur, fidem appello. Summam enim Theologicam Opus eſſe Angelici Doctoris ita evidenter probat, illud ut qui negaverint, Solem in meridie lucere codem jure negare poſſint. Titulus Codicis ſic habet: *Incipit Summa de Theologia edita a Fratre Thoma de Aquino, Ordinis FF. Prædicat. Liber primus*. Ad finem Codicis hæc leguntur: *Explicit Liber primus Summa Fratris Thomæ de Aquino*. Sequitur Index cujus iſtud eſt initium: *Incipiunt Rubricæ Summa de Theologia Fratris Thomæ de Aquino Ordinis FF. Prædicatorum*. Ad finem autem Indicis hæc leguntur: *Expliciunt Capitula Prima Partis Summa Fratris Thomæ de Aquino Ordinis Fratrum Prædicatorum*. In iſtius Codicis operculo interiori ſequentia verba deſcripta ſunt: *Prima Pars Sancti Thomæ; de dono Reverendi in Christo Patris ac Domini, Domini Fratris Hugonis de Bibliomo, quondam Cardinalis Hoſtienſis*. Ex quibus colligitur hujus Manuſcripti epocha. Nam Cardinalis ille fuit Hugo Seguinus, patriâ Arvernus, urbe Billonenſis, Diœceſi Claromontanus, Ordinis FF. Prædicatorum, Sacræ Facultatis Pariſienſis Doctor Theologus, Romæ in Conventu noſtro Sanctæ Sabinæ Regens, ubi Commentaria in quatuor Sententiarum libros conſcripſit, Sacri deinde Palatii Magiſter ſub Martini IV. Pontificatu, Cardinalitiis Inſulis decoratus a Nicolao 4. Pontifice Maximo, ad Oſtienſem denique promotus Epiſcopatum a Cœleſtino V. vivere deſiit anno 1298. 3. Calendas Januarii, ut notant Clariſſimi Sammarthani Tom. 1. Galliæ Chriſtianæ in ſerie Lugdunenſium Archiepiſcoporum, Num. 29. Claromontano FF. Prædicatorum Conventui, cujus erat alumnus, & in quem ſuom corpus poſt mortem deferri juſſit ſepulchro mandandum, libros ſuos teſtamento legavit, quod in tabolario ejuſdem Conventùs etiamnum ſervatur: quorum in numero librorum dictus Codex MS. Primæ Partis S. Thomæ reperitur. Annis igitur viginti-quatuor poſt fœlicem obitum S. Thomæ, & fortè ipſo S. Thoma adhuc in vivis agente, Codex ille exaratus eſt. Summa ergo Theologica annis ſaltem quadraginta-quatuor ante Clementis VI. Pontificatum agnoſcebatur ut germanum Opus Sancti Thomæ.

Habemus etiam in Bibliotheca noſtra FF. Prædicatorum Pariſienſium, ad *S. Jacobi*, quædam MSS. quadringentorum fermè annorum, in quorum nonoullis nec Auctoris nomen, nec libri ulla inſcriptio eſt. Unum extat optimæ notæ, quo Prima Pars exarata eſt, cum hoc titulo: *Summa de Theologia edita a Fratre Thoma de Aquino, de Ordine Fratrum Prædicatorum*. In fine verò Codicis legitur hæc epigraphe: *Explicit liber primus Summa Fratris Thomæ de Aquino, Ordinis Fratrum Prædicatorum Magiſtri in Theologia*. Aliquis imprudente zelo abreptos delevit nomen *Fratris* ut adderet *Sancti*, quod probat recentioris manus character, & litura ibi conſpicua. Videtur itaque ante *Clementem VI.* conſcriptus iſte Codex.

Extat in Maſſilienſi noſtro FF. Prædicatorum Conventu Codex MS. Opuſculorum *S. Thomæ* antiquiſſimus, & ante ipſius Canonizationem exaratus, qui ejuſdem veritatis fidem faciat. Appellatur ubique in Opuſculorum titulis *Frater Thomas*, nullo *Beati* vel *Sancti* addito. Indicem habet Operum Angelici Doctoris ſic inſcriptum: *Hæc ſunt Opera edita a Fratre Thoma de Aquino*. Sic incipit: *Sciendum quòd tot Opera edidit Venerabilis Frater Thomas de Aquino, Ordinis FF. Prædicatorum. Scilicet ſuper primum Sententiarum. Item ſuper ſecundum. Item ſuper tertium. Item ſuper quartum*. Et aliis quibuſdam Operibus recenſitis, ſubdit: *Item Primam Partem* SUMMÆ. *Item Secundam ejuſdem. Item Tertiam ejuſdem*. &c. Quid Codices alios MSS. commemorem, Vaticanos, ad quorum fidem Beatiſſimus Pontifex *Pius V.* Summam *S. Thomæ* Romanis typis edi curavit, Anglicanos, Germanicos, aliarum gentium, qui *S. Thomæ de Aquino* ceo veri Auctoris nomen præ ſe ferunt? Denique omnia exemplaria Romæ, Pariſiis, Coloniæ Agrippinæ, Antuerpiæ, Lugduni & alibi excuſa, a viris doctiſſimis recognita, omnium eruditorum tractata manibus luſtrata oculis *Sancti Thomæ Aquinatis* nomine exornata ſunt; nec aliquis ita deſipuit umquam, ut laudato Operi hunc præfigeret titulum, *Summa Sancti Thomæ, vel alterius ſub ejus nomine*. Nemo ſcilicet præteritis ſæculis *Launoio* tam ſagax; nemo cui inficialis hujus argumenti vis perſpecta eſſet: *Illud Opus non eſt Sancti Thomæ, cujus Clemens VI. Opera Sancti Thomæ in Concione recenſens non meminit: Atqui Clemens VI. Opera Sancti Thomæ in Concione recenſens, non meminit Summa Theologica: ergo Summa Theologica non eſt germanum Opus Sancti Thomæ*. Eſt quod ſæculo noſtro gratulemur quòd tam peritum Conjectorem, tam ſubtilem Diſputatorem, qood Criticorum Phœnicem *Launoiorum* pepererit, cujus ſumma eruditio & incredibilis perſpicacia fecit ut contra MSS. omnium, & exemplarium excuſorum fidem, contra teſtimonium *Clemente VI.* antiquiorum nubem, contra orbis conſenſum, dubitare ſolus poſſet utrùm Summa Theologica eſſet Opus S. Thomæ.

Manuſcriptorum Codicum & Exemplarium omnium fidem confirmat Ordinis Fratrum Prædicatorum, a Sancti Thomæ fœlici obitu perennis, & a nemine umquam impugnata Traditio. Enimvero ſi ad germana Scripta Apoſtolorum diſcernanda ab apocryphis, & ad eorum doctrinam certò dignoſcendam, veteres Patres, & præcipuè *Tertullianus*, Eccleſias Apoſtolicas adire & conſulere nos jubent. *A quibus traducem fidei & ſemina doctrinæ, cæteræ exinde Eccleſiæ mutuatæ ſunt, & quotidie mutuantur ut Eccleſiæ fiant: ac per hoc & ipſæ Apoſtolicæ deputantur, ut ſoboles Apoſtolicarum Eccleſiarum*: Ad diſcernenda germana S. Thomæ Opera a ſuppoſititiis, conſulendum eſſe Prædicatorum Ordinem ratio docet, cui S. Thomas libros doctrinamque ſuam aſſignavit, in quo primi Angelici Doctoris Diſcipuli vixerunt atque floruerunt, qui Scholas in omnibus Provinciis Thomiſticas condidere, a quibus Thomiſticæ doctrinæ ſemina non alii tantùm ejuſdem Ordinis Profeſſores, verùm etiam & Ordines reliqui, & Academiæ nobiliſſimæ mutuatæ ſunt, & quotidie mutuantur ut Thomiſtæ fiant. Porro conſtaos fuit ab obitu *S. Thomæ* Ordinis Prædicatorum traditio, Summam Theologicam eſſe germanum ipſius Opus, cujus teſtes ſunt locupletiſſimi, quotquot lau-

Tertullian. L. de Præſcript. Cap. 20

laudavimus, Auctores antiquiores *Clemente* VI. teſtes item quotquot laudari poſſunt ſuppares *Clementi* ut *Joannes de Neapoli*, *S. Antoninus*, *Capreolus*, & alii qui ſæculo decimo-quarto ineunte florebant, quique adeo cùm Fratribus *Clementi VI.* coævis vixerant: teſtes denique quotquot ab his in Schola Thomiſtica fuerunt inſtituti, qui Summam *S. Thomæ* Commentariis eruditiſſimis identidem illuſtrarunt. Aſſerendum igitur eſt Summam Theologicam germanum eſſe partum *S. Thomæ*. Meritò itaque ad Launoium *Tertulliani* verba dirigam: *Quo jure ſilvam meam cædis? Quâ licentia fontes meos transvertis? Quâ poteſtate limites meos commoves? Mea eſt poſſeſſio, olim poſſideo, prior poſſideo, habeo origines firmas ab ipſis Auctoribus quorum fuit res.*

Lib. de Præſcript. Cap. 37.

Denique nullus hanc Dominicani Ordinis traditionem ante Petrum de *Alva* & *Launoium* impugnavit, vel de ea dubitavit umquam. Magna fuit inter Fratres Minores, ex quo Doctoris Subtilis doctrinam profeſſi ſunt, & Prædicatores ſtudiorum æmulatio, utriuſque Scholæ contentiones pertinaciſſimæ. Acriter inter illos fuit olim diſputatum de Conceptione Immaculata Deiparæ Virginis. Scotiſtæ doctiſſimi piæ & vulgatæ jam opinionis patrocinium ſuſceperunt, omni momentorum genere adversùs Thomiſtas pugnantes, & ipſius *Sancti Thomæ* adversùs illos urgentes auctoritatem in 1. Sententiarum Diſt. 44. Quæſt. 1. Artic. 3. ad 3. dicentis Beatam Virginem *immunem fuiſſe a peccato originali & actuali*. Thomiſtæ ejuſdem *S. Thomæ* doctrinam 3. Parte Quæſt. 27. Artic. 2. opponebant. Nemo Scotiſtarum reſpondit Tertiam Partem, totamque Summam Theologicam non eſſe *S. Thomæ* germanum Opus: quod certè feciſſent, niſi fuiſſet omnibus exploratum illam Angelico Doctori ut parenti legitimo eſſe tribuendam.

Quid dicam de florentiſſimæ Societatis Jeſu Patribus, quos inter & Dominicanos gravis controverſia mota eſt de Divinæ Gratiæ Auxiliis ſub *Clemente VIII.* Pontifice Maximo. In celeberrima Congregatione utrinque diſputatum eſt incredibili ardore & contentione: cauſa diſceptata eſt a viris Societatis, Ordiniſque noſtri eruditiſſimis, quamvis Pontificis Decreto judicata & finita quæſtio non fuerit. Prolatæ ſunt a Patre *Lemos* teſtimonia Sancti Thomæ ex Summa Theologica petita; adducta ſunt alia a Patre *Vaſtida* Societatis Theologo. Nemo Patrum ejuſdem Societatis vel leviſſimam injecit de Summa laudata dubitationem; conſtans quippe erat omnium utriuſque partis, immo totius orbis Theologorum Sententia, cujus de veritate nuſquam a viris cordatis ambigi poſſe ſentiebant, Summam Theologicam Opus eſſe genuinum *S. Thomæ*.

Certè Societatis Jeſu in *S. Thomam* veneratio, Theologos quos habuit eruditiſſimos, Criticoſque ſagaciſſimos & graviſſimos impulit ut in Opera *Sancti Thomæ* inquirerent, cujus doctrinæ ſtudium lege latâ ipſis injunxerat. Totius igitur laudatiſſimæ Societatis conſenſus ad Summam Theologicam *Sancto Thomæ* vindicandam, plurimum ponderis apud omnes ſinceri & æqui judicii viros habere debet.

Societatis autem Jeſu adversùs *Sanctum Thomam* pietas & veneratio conſtat ex ipſius Conſtitutionibus, & Congregationum Generalium Decretis. Et Conſtitutiones quidem illius decernunt Parte 4. Cap. 14. §. 1. in Scholis legendum eſſe *Vetus & Novum Teſtamentum*, *& Scholaſticam Theologiam Sancti Thomæ*. Quinta verò Congregatio Decreto 41. hanc legem tulit: *Primo loco, unanimi omnium conſenſu ſtatuit* (Congregatio) *doctrinam Sancti Thomæ in Theologia Scholaſtica, tamquam ſolidiorem, ſecuriorem magis approbatam, & conſentaneam noſtris Conſtitutionibus, ſequendam eſſe a Profeſſoribus noſtris*. Et infra: *Sequantur noſtri Doctores in Scholaſtica Theologia doctrinam Sancti Thomæ; neque deinceps ad Cathedras Theologicas promoveantur, niſi qui Sancto Thomæ bene affecti fuerint.*

Et Decreto 56. de delectu opinionum: *Noſtri*, inquit, *omnino Sanctum Thomam ut proprium Doctorem habeant, eumque in Scholaſtica Theologia ſequi teneantur; tum quia Conſtitutiones eum nobis commendant P. 4. Cap. 14. §. 1. & Summus Pontifex Clemens VIII. id ſe cupere ſignificavit: tum quia cum unius Scriptoris doctrinam in Societate eligendam Conſtitutiones moneant P. 8. C. 1. nullius hoc tempore doctrina poteſt occurrere, quæ ſit eâ ſolidior aut ſecurior; ut non immeritò S. Thomas Theologorum Princeps ab omnibus habeatur.*

Et poſt nonnulla: *Nullus ad docendum Theologiam aſſumatur, qui non ſit verè S. Thomæ doctrinæ ſtudioſus: qui verò ab eo alieni ſunt, omnino removeantur.*

Denique Canone 41. Congregationis 5. inter Regulas Profeſſoris Philoſophiæ hæc habetur ſexto loco: *Contra verò de Sancto Thoma numquam non loquantur niſi honorificè, libentibus illum animis, quoties oporteat ſequendo; aut reverenter & graviter, ſi quando minus placeat, deſerendo.*

ARTICULUS XIII.

Summa Theologica Sancto Thomæ aſſeritur, Pariſienſis Academiæ, & Salmaticenſis, omniumque Eruditorum ſuffragio.

QUanto fuerit in pretio apud Pariſienſes Theologos *Sancti Thomæ* doctrina, ex quo aſſumptus in cœlum eſt conſtat ex Epiſtolâ Pariſienſis Academiæ ad Fratres Prædicatores Lugduni in Comitiis Generalibus Ordinis ſui congregatos, datâ die Mercurii ante Inventionem Sanctæ Crucis anno Domini 1274. *Singultuoſo clamore*, inquit, *totius Eccleſiæ univerſale diſpendium, nec non & Pariſienſis Studii manifeſtum deſolationem, lachrymabiliter deplangimus, & his diebus prælegimus in communi non immeritò deplorare... Fatemur, vix valemus exprimere, amor enim retrahit, ſed dolor & vehemens anguſtia dicere nos compellit, ex communi relatu & certo rumore multorum, nos ſcire Doctorem Venerabilem Fratrem Thomam de Aquino ab hoc ſæculo fuiſſe vocatum. Quis poſſet æſtimare, divinam Providentiam permiſiſſe Stellam matutinam, Præeminentem in mundo jubar in larem ſæculi, immo, ut veriùs dicamus Luminare majus quod præerat diei, ſuos retraxiſſe radios?*

Et infra: *Tanti Patris, tanti Doctoris oſſa a vobis pro maximo munere poſtulamus. Quoniam omnino eſt indecens & indignum, ut altera natio aut locus quàm omnium Studiorum nobiliſſima Pariſienſis civitas, quæ ipſum priùs educavit, nutrivit, & fovit, & poſtmodum ab eodem doctrinæ documenta, & ineffabilia fomenta ſuſcepit, oſſa inhumata habeat & ſepulta. Si enim meritò Eccleſia oſſa & reliquias Sanctorum honorat, nobis non ſine cauſa videtur honeſtum & ſanctum, tanti Doctoris corpus in perpetuum penes nos haberi in honore, ut cujus famam apud nos Scripta perpetuant, ejuſdem perſeverans memoria ſepulturæ ipſam in cordibus Succeſſorum noſtrorum ſtabiliat ſine fine. Cæterùm ſperantes quòd obtemperetis nobis cum effectu in hac petitione devota, humiliter ſupplicamus, ut cùm quædam Scripta ad Philoſophiam ſpectantia, Pariſiis inchoata, ab eo relicta ſint imperfecta, & ipſum credimus, ubi tranſlatus fuerat, complevisse, nobis*

bene-

benevolentiâ veſtrâ citò communicari procuretis, &c. Edita eſt hæc Epiſtola apud *Stephanum de Sampayo* in lib. de Sanctis Ordinis Luſitanis pag. 264. & apud *P. Antonium Mallet* Theologum Pariſienſem Tom. 1. de Viris Illuſtribus Conventus S. *Jacobi* Pariſienſis, ſed in utroque temporis nota emendanda eſt, & pro anno 1273. reſtituendus annus 1274. quo Generale Ordinis noſtri Capitulum Lugduni celebratum eſt, quo tempore & Concilium Oecumenicum *ibidem* celebrabatur. Tunc fama obitum *S. Thomæ* ubique vulgavit. Tunc Pariſienſis Academia ſuam de ipſius ſanctitate, doctrinâ, & Scriptis exiſtimationem, Sacrarumque Reliquiarum deſiderium his Literis explicuit.

Ejuſdem Academiæ venerationem erga *Sancti Thomæ* doctrinam probat Epiſtola *Stephani* Pariſienſis Epiſcopi, & Magiſtrorum Pariſienſium nomine ſcripta die Jovis ante Cineres anno 1324. in qua hæc leguntur quorumdam Articulorum ab Academia damnatorum occaſione: *Nos attendentes quòd Sacroſancta Romana Eccleſia, Mater omnium fidelium, & Magiſtra fidei & veritatis, in firmiſſima Petri Chriſti Vicarii confeſſione fundata, ad quam velut ad univerſalem Regulam Catholicæ veritatis, pertinet approbatio doctrinarum, declaratio dubiorum, determinatio tenendorum, & confutatio errorum, præfatum Doctorem eximium & venerabilem, cujus doctrinâ fulget Eccleſia, ut Sole Luna, nuper Sanctorum Confeſſorum Catalogo adſcribendum decrevit, diligenti diſcuſſione & examinatione habitâ ſuper vita ſancta, & doctrina clara ipſius, ipſumque quoad vitam puram, & doctrinam ſalubrem, orbi terræ dignum & commendabilem prædicavit; cupientes glorioſum Deum in Sanctis ſuis, apud fidelium devotionem in terris glorioſiùs exaltari, ac Sacratiſſimæ Matris noſtræ prædictæ deſiderantes veſtigia ſancta imitari, dictumque Confeſſorem, & Doctorem glorioſum, fœliciter in cœlis regnantem, apud terrigenas devotiùs & celebriùs honorari, & præſertim cùm fuerit & ſit univerſalis Eccleſiæ Lumen præfulgidum, Gemma radians Clericorum, Fons Doctorum, Univerſitatis noſtræ Pariſienſis Speculum clariſſimum, & inſigne claritate vitæ, famæ, & doctrinæ, velut ſtella ſplendida & matutina refulgens: per venerabiles & dilectos Conſiliarios noſtros fideles M. Hugonem de Biſuntio Cantorem Pariſienſem, M. Stephanum de Novavilla, & D. Odonem de Senonis, Canonicos Pariſienſes inquiſitione factâ ſuper dictis Articulis apud Doctores Theologicæ Facultatis in eorum Congregatione generali, Regentium & non Regentium, Sæcularium & Regularium ad hoc ſpecialiter convocata: comperto per Dei gratiam dictum Confeſſorem B. Thomam nihil umquam ſenſiſſe, docuiſſe, ſeu ſcripſiſſe, quod ſanæ fidei, vel bonis moribus adverſetur; de Conſilio venerabilium virorum Decani & Capituli Pariſienſis, & Venerabilis Patris Domini Guillelmi Dei gratia Archiepiſcopi Viennenſis, Sacræ Theologiæ Profeſſoris, & aliorum 23. Magiſtrorum in Theologia, unà cum Reverendo Patre prædicto, in Literis ſub eorum ſigillis per præfatos Commiſſarios nobis miſſis, nec-non & 39. Baccalariorum in Theologia ſuper hoc per Literam eorum propriis ſubſcriptionibus & ſigillis munitam, nobis ſuper hoc conſulentium & rogantium humiliter & devotè, & aliorum Diſcretorum ſolemni ac maturo conſilio ſuper hoc habito: Articulorum condemnationem ſupra dictam, & Excommunicationis Sententiam, quantùm tangunt vel tangere aſſeruntur doctrinam B. Thomæ prædicti, ex certa ſcientia, tenore præſentium totaliter annullamus. Ipſos Articulos non propter hoc approbando, ſeu etiam reprobando, ſed eoſdem diſcuſſioni Scholaſticæ liberè relinquendo.* Inſtrumentum iſtud editum eſt in Hiſtoria Univerſitatis Pariſienſis, Sæculo 6. pag. 204. & 205.

Ex hac porro Academiæ noſtræ erga *Sancti Thomæ* doctrinam veneratione, ejuſdemque examine, colligitur ipſam accuratè & diligenter inquiſiviſſe in ejus Opera, & noviſſe qui germani ipſius partus eſſent, qui ſuppoſititii. Cùm itaque nullus umquam Pariſienſium Theologorum Summam Theologicam *Sancto Thomæ* abjudicaverit, aut alteri aſſignaverit, imò plerique ante *Clementem VI.* vel ipſius temporibus, hoc Opus ſub ejus nomine laudaverint: a *Clementis* vero tempore quotquot Summæ ejuſdem meminerunt, aut eam Commentariis illuſtrarunt, aut ejus teſtimonia atque rationes in Scholis uſurpavere, illam S. Thomæ ſummo conſenſu adſcripſerint, argumento eſt Summam ab Academia noſtra ſemper habitam fuiſſe ut germanum Opus *S. Thomæ*.

De Salmanticenſi Academia eodem planè modo ratiocinari poſſumus, quæ ſolemni Sacramento ſuos adſtringit ad ſequendam *Sancti Thomæ* doctrinam in Summa Theologica traditam. En formulam Academici Juramenti laudatæ Univerſitatis: *Juro in quotidianis lectionibus quas Academiæ, vel Cathedræ Moderator, vel voluntarius Profeſſor legero, me docturum, atque lecturum in Theologia Scholaſtica Doctrinam S. Auguſtini, & Concluſiones Sancti Thomæ, quas in Summa Theologiæ docet, ubi horum Sanctorum mens aperta fuerit; ubi verò anceps & dubia, nihil docturum atque lecturum quod eorum doctrinæ adverſari ſenſerim; ſed quod vel juxta meum ſenſum, vel eorum qui Diſcipuli Sanctorum Auguſtini & Thomæ communiter cenſentur; tantorum Patrum doctrinæ magis conforme judicaverim.* Ita refert *Baſilius Pontius* in Opuſculo de Juramento Salmanticenſi. Quid Lovanienſem, Duacenſem, Complutenſem, Ulyſſiponenſem, Papavinam, aliaſque Catholici orbis celeberrimas Academias commemorem, quæ Summam *S. Thomæ* ceu genuinum ipſius Opus ſummâ conſenſione agnoſcunt & laudant?

Tandem neminem proferre poteſt *Launoius* ex toto eruditorum hominum cœtu, quos ab obitu *Sancti Thomæ* Chriſtianus orbis peperit, qui Summam Theologicam *Sancto Thomæ* abjudicaverit, aut alteri ab ipſo tribuerit, vel dubitaverit an germanus Angelici Doctoris partus eſſet. Nos contra, Scriptores omnes, omnium Sectarum, omniumque Ordinum Theologos, omnium Academiarum Magiſtros proferimus, qui Summam tripartitam *Sancto Thomæ* ſummo conſenſu tribuunt. Proferimus & Religioſa Sodalitia, quæ ſuos Profeſſores Angelici Doctoris diſcipulos eſſe jubent, eiſque Summam velut proprium germanumque *S. Thomæ* Opus legendum tradunt & exponendum, ſcilicet Prædicatorum Ordinem, Pium Societatis Jeſu Inſtitutum, Religioſiſſimos *Thereſiæ* filios Carmelitas Excalceatos, Reverendos Patres Minimos, Canonicos Regulares Congregationis Gallicanæ, Doctrinæ Chriſtianæ Clericos Regulares &c. Tantus autem omnium Eruditorum conſenſus evincit Summam Theologicam eſſe *Sancti Thomæ* proprium Opus. Nam *Quod apud multos unum invenitur, non eſt erratum, ſed traditum*, inquit *Tertullianus* lib. De Præſcriptionibus c. 28.

Hìc verò addiderim, in Judicio de doctrina *S. Thomæ* nullam prorſus habendam rationem Synodi Londinenſis a *Joanne Peckam* Archiepiſcopo Cantuarienſi habitæ anno 1286. poſtremâ die Aprilis, quatenus Archipræſul ille, ex Ordine FF. Minorum aſſumptus, ex præconceptis opinionibus, & æmulatione in FF. Prædicatorum Ordinem & Scholam, quæ tum florere incipiebat: Thomiſticam, Theoremata quædam Thomiſticæ Philoſophiæ, cum tribus Epiſcopis, & quibuſdam ſecundi Ordinis Eccleſiaſticis Viris, velut hæreſes & blaſphemias damnavit; & eorum de-

Tom. 11. Collect. Anglic. & Tom. 11. P. 11 Col. lect. P. Labbe.

ſenſores pertinaces anathemate confixit, I. Articulus erat, *Quòd Corpus Chriſti mortuum nullam habuit formam ſubſtantialem eamdem quam habuit vivum*. II. *Quòd in morte fuit introducta nova forma ſubſtantialis, quamvis non novâ aſſumptione vel unione Verbo copulata*. III. *Quòd in illam formam vel naturam de novo introductam per mortem facta fuiſſet tranſſubſtantiatio panis virtute verborum Sacramentalium: ſcilicet*, Hoc eſt Corpus meum, *ſi in triduo mortis facta fuiſſet conſecratio*. IV. *Quòd poſt Reſurrectionem Chriſti virtute verborum Sacramentalium convertitur totus panis in totum Corpus Chriſti vivum, ita quòd materia panis convertitur in materiam Corporis Chriſti, & forma panis convertitur in formam Corporis, ſcilicet in id quod eſt Anima intellectiva, ſecundùm quod forma corporis eſt, & dat eſſe corporeum, & hoc virtute verborum Sacramentalium*. V. *Identitatem fuiſſe numeralem Corporis Chriſti mortui cum ejus Corpore vivo, tantummodo propter identitatem materiæ; & dimenſionum interminatarum, & habitudinis ipſarum ad Animam intellectivam, quæ immortalis eſt. Eſſe inſuper identitatem numeralem Corporis vivi & mortui ratione exiſtentiæ utriuſque in eadem hypoſtaſi Verbi*. VI. *Corpus cujuſcumque Sancti vel hominis mortuum, antequam ſit per putrefactionem mutatum in naras vel elementa, non eſſe idem numero cum corpore ejus vivo, niſi ſecundùm quid, ſcilicet ratione materiæ communis, ſicut ſunt unum, quæ invicem tranſmutantur; ut caro & vermis, & ratione accidentis communis, ſcilicet quantitatis: ſimpliciter autem eſſe diverſum corpus mortuum a vivo ſpecie & numero*. VII. *Quòd qui vult iſta docere non tenetur in talibus fidem adhibere auctoritati Papæ, vel Gregorii, vel Auguſtini, aut cujuſcumque Magiſtri; ſed tantùm auctoritati Bibliæ, & neceſſariæ rationi*. VIII. *Quòd in homine eſt tantùm una forma, ſcilicet Anima rationalis, & nulla alia forma ſubſtantialis; ex qua opinione ſequi videntur omnes hæreſes ſupra dictæ.*

Iſtos igitur octo Articulos, (inquit *Pechamus* Archipræul) *Hæreſes eſſe damnatas in ſe vel ſuis ſimilibus, & blaſphemias, pertinaciter agnoſcentes omnes eorum. Aſſirmatores pertinaces, publicè vel occultè, ſub quocumque verborum pallio, excommunicatos eſſe & anathematizatos denunciamus: & præcipimus, tam in Actibus Scholaſticis, quàm in aliis, ab omnibus arctiùs evitari, ſub interminatione Anathematis.*

Perſecutionem propterea paſſi ſunt in Anglia Dominicani qui *Pechami* Archiepiſcopi in doctrinam *S. Thomæ* peſſimè affecti Decretis non paruerunt. Sed ſedatâ poſtmodum tempeſtate, opinionem illam ſuam de reſolutione compoſiti ſubſtantiali uſque ad materiam primam (quemadmodum in Scholis loquuntur, & omnia ejus conſectaria liberè docuerunt, & propugnarunt, ut etiamnum propugnant & docent. Verùm ſi poſt ſolemnem *S. Thomæ* Canonizationem, & publicam doctrinæ ipſius a Sede Apoſtolica approbationem vixiſſet *Pechamus* Archipræſul, nullus dubito, quin Pariſienſis Epiſcopi & Sacræ Facultatis Pariſienſis pietatem & æquitatem æmulatus, præcipitem nec ſatis attentâ conſideratione latam Cenſuram atque Sententiam revocaſſet.

ARTICULUS XIV.

Summa Theologica S. THOMÆ aſſeritur Eccleſiæ in Concilio Tridentino congregatæ teſtimonio.

SAncti Thomæ doctrinam quo loco habuerint, quantique fecerint Tridentini Patres, conſtat ex Oratione *Joannis Gallo* Catholici Regis Theologi in laudem Angelici Doctoris habita in ea Synodo, anno Chriſti 1563. in qua hæc inter alia leguntur: *Nulla proinde ab ejus fœlici tranſitu Concilia ſine Sacro Doctore celebrata ſunt: Ut enim de cæteris ſileam, quod audimus, quod videmus, quod manibus noſtris contrectamus, quid ni aperta voce ad ejus laudem teſtemur? Veſtra Comitia perpendite. Ex plurimo eoque honorabili Doctorum cœtu, quotuſquiſque Conſultor accedit, qui Divi Thomæ auctoritate veluti ſplendente gemma ſuam ſententiam non exornet? At en conſultiſſima Patrum conſeſſu, Doctor hic ſententiam rogatus frequentiſſimè cenſet ad quem ut ad Lydium lapidem, ſi quid ambiguitatis aut controverſiæ fuerit exortum communibus votis referendum exiſtimetis, & qui eum ſui placiti Patronum obtinuerit, incertum judiciorum aleam non ſit habiturus, quin ſecundùm eum ſententia ferenda ſit. Atque adeo hujus Religionis nomine, graviſſima veſtra Auctoritati gratias agere libeat, quòd Doctoris Thomæ nomen ubique celeberrimum, veſtrâ in eum obſervantiâ celebrius poſteritati reliqueritis, & quidem juſtè ut qui etiam cum Summis Eccleſiæ Principibus divinâ voce audire meruerit: Vos eſtis lux mundi.* Tom. 14. Concil. Edit. Patris Labbe.

Magnificis Oratoris hujuſce verbis fidem adſtruit Oecumenici Concilii Tridentini Hiſtoria, ſimulque demonſtrat Summam Theologicam ab univerſa Synodo agnitam fuiſſe ut germanum Opus *Sancti Thomæ*. In ea enim memoriæ proditum eſt *Sanctum Thomam* in Summa ſæpe fuiſſe a Theologis & a Patribus appellatum. Sed hujus rei clariſſimum argumentum eſt quod *Dydacus de Payva* Concilii Tridentini Theologus, a Rege Luſitaniæ miſſus contigiſſe refert Seſſione 22. Viſum eſt legatis, inſeri debere Decreto de Sacrificio Miſſæ, Chriſtum in ultima Cœna Apoſtolos Sacerdotes inſtituiſſe his verbis: *Hoc facite in meam commemorationem*. Quæſtio jam ferè diſcuſſa erat, paucorumque deerant Epiſcoporum ſuffragia, ut in rem judicatam abiret, cùm aliquis Patrum, quem Granatenſem Archiepiſcopum fuiſſe colligo ex *Pulavicino* Cardinali Decreto refragatus eſt, Propoſitionem illam eſſe *Beato Thomæ* contrariam inclamans 3. P. Quæſt. 7. Art. 3. ad 3. dicenti: *Sacramentum Eucharistiæ fuiſſe inſtitutum in Cœna, ut in futurum eſſet memoria Dominicæ Paſſionis ea perfectæ. Unde dicit:* Hæc quotieſcumque feceritis; *de futuro loquens*. Audito *S. Thomæ* nomine vila res eſt ad examen iterum revocanda. Suſpenſum itaque Decretum eſt, donec diſcuſſo Doctoris Angelici loco, notum omnibus Patribus fuit, non pugnare cum doctrina *Sancti Thomæ*; tuncque Canon editus eſt, qui in illa Seſſione ſecundus legitur hoc tenore: *Si quis dixerit, illis verbis: Hoc facite in meam commemorationem, Chriſtum non inſtituiſſe Apoſtolos Sacerdotes, aut non ordinaſſe, ut ipſi aliique Sacerdotes offerrent Corpus & Sanguinem ſuum, Anathema ſit*. Quo ex facto colligitur, Summam Theologicam, de qua agimus, a Concilio quod erat *Repræſentatio totius nominis Chriſtiani*, ſive ab Eccleſia univerſa fuiſſe agnitam ut germanum Opus *Sancti Thomæ*

Dydac. de Payva Tom. 2. Sermon. de Sanctis Sermone 2. de B. Thoma.

mæ

ma. Neque enim tantâ veneratione ignotum Auctorem proſecuti eſſent Sapientiſſimi Patres.

Adhucne dubitas, Magiſter *Launoi*? Illi-ne aſſenſum præbere detrectas veritati, quæ tot oraculis firmata eſt, tam frequentibus, tam antiquis, tam perſpicuis teſtimoniis comprobata? Neſcis quod omnes Eruditi, *Uno eodemque ſenſu manifeſtè frequenter, perſeveranter, velut quodam conſentiente ſibi Magiſtrorum conſilio, accipiendo, tenendo, tradendo firmaverint, id pro indubitato, certo, ratoque habendum?* Quantò magis, quod Eccleſiæ videtur univerſæ quamvis fidem non ſpectet? Quicquid verò privatus aliquis, quantumvis eruditus, *Præter omnes, aut etiam contra omnes ſenſerit, id inter proprias & occultas & privatas opiniunculas, a communis, publicæ & generalis ſententiæ auctoritate ſecretam eſſe;* ut ſcribit *Vincentius Lirinenſis* in Commonitorio I. Adversùs Hæreſes Cap. 28. Tua hoc loco & ordine habenda eſt opinio, *M. Launoi*; quamobrem diligenter ſibi cavebunt ſinceri veritatis amatores, ne univerſalis ſententiæ antiquâ veritate dimiſsâ, unius hominis novitium ſectentur errorem.

ARTICULUS XV.

Ipſa Summa Theologica S. THOMÆ adſcripta probat ſe germanum eſſe Angelici Doctoris Opus.

OMnium invictiſſimum argumentum quo Summa Theologica *S. Thomæ* aſſeritur, hunc in locum reſervavi, quòd ſcilicet non externum eſt ut cœtera quæ hucuſque adversùs *Launoium* prolata ſunt, ſed inſitum atque intimum. Deſumptum namque eſt ex Summa ipſa Theologica de qua agimus, in qua tantam ſtyli atque methodi tractandis in rebus unitatem cum aliorum *S. Thomæ* Operum ſtylo atque methodo, tantam principiorum connexionem cernere licet, ut nemini qui vel extremis labris Angelici Præceptoris doctrinam deguſtaverit, poſſit eſſe dubium quin ejuſdem ſint Auctoris Summa, Commentaria in libros Sententiarum, Quæſtiones diſputatæ, &c. Quid quod ſeipſum in Sententiarum libris citat Summæ Parens, & opiniones quas eo in Opere junior propugnaverat, interdum corrigit. Duo exempla præſto ſunt. Primum petitur ex Tertia Parte, Quæſt. 9. Artic. 4. ubi revocat quod ſcripſerat in 3. Sententiarum Diſt. 14. Quæſt. 3. Art. 3. in Chriſto non fuiſſe ſcientiam acquiſitam. *Et ideo*, inquit, *quamvis aliter alibi ſcripſerim, dicendum eſt in Chriſto fuiſſe ſcientiam acquiſitam*, &c. Alterum ſubminiſtrat Articulus quartus Quæſtionis ſeptuageſimæ, Tertiæ Partis, ubi retractat quod ſcripſerat in 4. Sententiarum Diſt. 1. Quæſt. 11. Art. 4. *Alii dixerunt*, inquit, *quòd in Circumciſione conferebatur etiam gratia quantùm ad aliquem effectum poſitivum, qui eſt facere dignum vitâ æternâ; ſed non quantùm ad omnes effectus; quia non ſufficiebat reprimere concupiſcentiam fomitis, nec ad implendum mandata Legis. Quod etiam aliquando mihi viſum eſt. Sed diligentèr conſideranti apparet non eſſe verum; quia minima gratia poteſt reſiſtere cuilibet concupiſcentiæ, & vitare omne mortale, quod committitur in tranſgreſſione mandatorum Legis. Minima enim charitas plus diligit Deum, quàm cupiditas millia auri & argenti.* Ex quibus colligitur eiuſdem Auctoris eſſe Summam Theologicam de qua agimus, & Commentaria in 4. Sententiarum libros, in quibus defenduntur opiniones his in locis emendatæ. Cùm itaque ſit omnibus exploratiſſimè perſpectum Commentaria in Sententiarum libros eſſe *Sancti Thomæ* germanum Opus, idque conſtet ex *Clemente VI.* idem de Summa Theologica judicium ferendum eſt, eaque *S. Thomæ* vindicanda.

ARTICULUS XVI.

Solvitur argumentum LAUNOII, ex Auctoritate CLEMENTIS VI. petitum.

QUod dixit S. Auguſtinus, *Nihil quamlibet copioſiſſimis argumentis poſſe ſuaderi, cui ex parte contraria, ſi adſit ingenium, non reſiſtatur:* Lib. 3. contra
ſuo Launoius exemplo comprobavit. Quantumvis Academicos Cap.
enim invictiſſimis momentis non tam probetur, 13.
quam demonſtretur Summam Theologicam germanum eſſe Opus *Sancti Thomæ*, eaque ipſis Solis radiis deſcripta videatur veritas, eam tamen jure ſe impugnare putat Vir Doctiſſimus. Nititur argumento negativo petito, ex Auctoritate *Clementis VI.* Pontificis Maximi in Sermone quem de *B. Thoma* recèns numero Cœlitum adſcripto habuit. E multis laudationis piæ capitibus, unum eſt multitudo librorum quos Sanctus Doctor compoſuit. Quorum Catalogum cùm ſumma diligentia maximoque ſtudio conſcripſerit Pontifex: in eo tamen Summa tripartita deſideratur. Quomodo, inquit Launoius, Opus tam grande, ſi Beati Thomæ fœtus eſt, fugere potuit *Clementis* diligentiam, qui ſibi ſumpſit Doctorem Sanctum a librorum quos edidit multitudine, laudare? Quomodo tam inſigne Opus prætermiſiſſet, qui tot minuta Opuſcula recenſuit? Quis, quæſo, ſibi ſumeret Auguſtinum a librorum quos ſcripſit multitudine commendare, & libros de Civitate Dei omitteret in illorum Catalogo? Quis ſibi conſtitueret B. Bernardum ab excellentia librorum quos exaravit, prædicare, & iis recenſitis, libros de Conſideratione ad Eugenium ſilentio convolveret? En porro Clementis VI. verba, quæ ex ipſius Sermonum Codice MS. quem habet Bibliotheca Illuſtriſſimi Eccleſiæ Principis *Mauritii Tellerii*, refert Magiſter Launoius. *Dico quartò quòd eſt valdè fertilis, &c. Non enim ſcripſit unum librum ſolum; immo mirabile fuit, quomodo in tam parvo tempore quo vixit tot Opera componere potuit. Scripſit enim tam ſuper Sententias, quàm alias Quæſtiones, ſexdecim volumina: ſcilicet quatuor Scripta ſuper Sententias, * quatuor libros in Summa contra Gentiles. Quæſtiones de Veritate. Item Quæſtiones de potentia Dei. Item Quæſtiones de Anima. Item Quæſtiones de Virtutibus. Item Quæſtiones de Malo. Item Quæſtiones de Spiritualibus Creaturis. Item undecim Quodlibeta diſputata. Scripſit etiam ſuper Bibliam, ſuper quatuor Evangelia, ex puris Sanctorum auctoritatibus mirabile Opus connexum, ac ſi per unum hominem omnia eſſent dicta. Item Poſtillas ſuper Evangelium Joannis. Item ſuper Epiſtolas ad Romanos, ad Corinthios, & ad Hebræos. Item ſuper Iſaiam. Item ſuper Job. Item ſuper Jeremiam. Item ſuper Threnos. Item ſuper Cantica, & ſuper Philoſophiam, ſuper libros Phyſicorum, Metaphyſica, ſuper quartum librum de Cœlo, ſuper librum de Generatione, & ſuper duos Meteororum, ſuper ſecundum & tertium de Anima, ſuper aliquos parvos Naturales, ſuper librum Ethicorum, ſuper quartum Politicæ, ſuper librum de Cauſis, ſuper Logicam, ſuper librum Poſteriorum, ſuper librum Perihermeniæ. Item ſunt parva Opuſcula circiter quadraginta.* Hęc Clemens VI.

* *Id eſt unum Commentarium in quatuor libros Sententiarum; unde Scriptum 2. quod inſcribitur* Ad Annibaldum, *dubium eſt Sancti Thomæ partus, cujus nec Guillelmus de Toco, nec Trivettus, nec Clemens VI. nec S. Antoninus meminerant.*

En palmare & unicum *Launoii* argumentum, nullius planè roboris. Negativas enimvero proba-

Reſponſio

bationes in quæſtionibus facti nemo eruditus non exſufflat & ſugillat, ubi argumenta poſitiva ex adverſo militant ab Auctorum coævorum aut ſupparium teſtimoniis petita. At Auctores *S. Thomæ* ſynchroni vel ſuppares Summam Theologicam ipſi afferunt, ſcilicet Guillelmus de Toco, Guillelmus Lamarenſis, Ægydius Romanus, Joannes Teutonicus, Nicolaus Trivettus, Demetrius Cydonius, Durandus, Durandellus, Hervæus Natalis, Joannes de Tambaco, Aſteſanus Aſtenſis, Bartholomæus Piſanus, S. Antoninus. Idem Opus ipſi vindicant MSS. *Clemente VI.* antiquiora. Denique Auctor ipſe Summæ manifeſtè indicat ſe non alium eſſe a Doctore Angelico. Quid contra tam luculenta tamque invicta teſtimonia, unius Pontificis ſilentium? Si hoc argumentum alicojus ponderis eſt, ſequitur aliquos Scripturæ Sacræ libros, quos m olti ex Antiquis in Canonicorum numero non cenſuerunt, non fuiſſe habitos ut revera Canonicos, quamvis alii vel coævi vel ſuppares Patres, Pontifices, aut Concilia, eos in Canonem retulerint. Sequitur libros de Prædeſtinatione Sanctorum, & de Dono Perſeveraotiæ, non eſſe Sancti Auguſtini, quia Poſſidius Calamenſis Epiſcopus, qui eum Sanctiſſimo Doctore quadraginta fermè annis familiariter & dulciter vixit, eos diſertè & nominatim non recenſet, ſed ſolùm confusè indicat his verbis; *Reſponſio Objectis Hilarii liber unus*. Quem librum, alium eſſe a duobus illis quos Sanctus Auguſtinus ſub vitæ finem ad *Hilarium* & *Proſperum* ſcripſit, *Launoius* aliquis ſuſpicaretur. Sequitur librum de Fide contra Manichæos, quem nemo Augoſtino abjudicavit, quia nullus extitit quem argumentum Laonoiano ſimile ad dubitandum de re evidenti & ab omnibus confeſſa impelleret, non eſſe *S. Auguſtini*, quia hunc librum in Indiculo non recenſet *Poſſidius*. Sequitur Epiſtolas novem, quas nec *Poſſidius* in Indiculo, nec *S. Auguſtinus* in Retractationibus recenſeot, & Homilias plurimas quæ a *Poſſidio* non ſunt memoratæ, *Auguſtini* non eſſe, quantumvis ſtylus eas *Auguſtini* eſſe clamet, omneſque *S. Auguſtini* eſſe fateantur. Seqoitur non eſſe *Auguſtini* librus contra *Julianum*, qui ad complementum Operis Imperfecti contra iſtum Hæreſiarcham nuper ex Codice MS. Clarevallenſis Bibliothecæ in lucem editi ſunt, quamvis ab eruditis omnibus ut germani illius fœtus agnoſcantur & ſuſcipiantur, eoſque Auguſtini eſſe ſtylus, doctrina & connexio cum aliis ejuſdem argumenti libris evincant: quia *Poſſidius* Opus illud contra *Julianum*, Imperſectum vocat. Perperam itaqoe ſufertur, Summam Theologicam non eſſe *S. Thomæ* quia ejus *Clemens* non meminit. Nec mirum quòd *Clemens VI.* Opera *S. Thomæ* recenſens, Summæ non meminerit; nam hujus ſilentii cauſa potuit eſſe multiplex. Prima, quòd ipſam ſpectaverit ut compendium totius Theologiæ Scholaſticæ *S. Thomæ*; ipſi porro viſom fuerit minimè neceſſarium cœteris Operibus recenſitia meminiſſe compendii quod ex illis adornaverat Catbolicæ Veritatia Doctor, ut incipientes erudiret. Secunda, quòd Summæ ultimam non impoſuiſſet manum *S. Thomas*, nec Opus omnibus ſuis partibus & numeris non abſolotum *Clemens VI.* ad Sancti Doctoris commendationem proferre ſe debere exiſtimaverit. Tertia, qoòd Summa Theologica notiſſimum eſſet Angelici Doctoris Opus, quod proinde in Catalogo librorum ipſius recenſere neceſſe non eſſet, cum ſub omnium eruditorum oculis, & in omnium ore verſaretur.

Adde quod fieri potuit, ut in enumeratione ſatis prolixa memoriæ lapſum *Clemens VI.* pateretur, quòd Concionatoribus interdum accidit; unde qui Concionem ejus excepit, Summam Theologicam *S. Thomæ*, quæ ejus non diligentiam in ſcribendo, ſed in concionando memoriam ſugeſſerat, Catalogo hujuſmodi non adſcripſit. Quis neſcit quàm fallax ſit quandoque & infidelis in viris etiam eruditis memoria? Qua de re *S. Auguſtinus* lib. 4. de Anima & ejus Origine, Cap. 7. hæc habet: *Sæpe nos præſumimus aliquid memoriâ retenturos, & cùm id putamus, non ſcribimus; nec nobis poſtea cùm volumus venit in mentem, noſque pœnitet credidiſſe venturum, vel literis non illigaſſe ne fugeret; & ſubitò rurſus, cùm id non quærimus, occurit*, &c. Quis neſcit quàm ſæpe viri doctiſſimi ſuis in Operibus ea prætermiſerint, qoæ argumentum, quo de agebant, ut ſcriberent poſtulabat. Id animadvertit Vir hujus ſæculi Doctiſſimus Tom. 3. Perpetuitatis Fidei Eccleſiæ circa Euchariſtiam lib. 7. cap. 5. hujuſque rei duo protolit in *S. Auguſtino* exempla. Expendendum ſibi ſumpſerat *S. Auguſtinus* in ſuâ Epiſtolâ ad Honoratum, utrùm fugere poſſet Epiſcopus perſecutione ſæviente: reſponderat poſſe, ſi in ipſum ſingulariter ſæviret perſecutio, nec Miniſtri Eccleſiæ deeſſent: non poſſe, ſi generatim in Chriſtianos omnes graſſaretur, & ejus opera eſſet Eccleſiæ neceſſaria. Aptius banc ad doctrinam confirmandam proſerre non poterat exemplum, quam *S. Cypriani*, qui ſervente Decii perſecutione has ob rationes ſeceſſit. Nullum exemplum Africani Epiſcopi, qualis erat *Honoratus*, aoimum poterat movere magis, quàm ſanctiſſimi & doctiſſimi Africanæ Eccleſiæ Antiſtitis: nullum *S. Auguſtini* memoriæ citiùs occurrere debebat, qui *Cyprianum*, ſingulari veneratione proſequebatur, reſque ipſius geſtas apprime noverat. Excidit tamen illud *S. Auguſtino*, qui Sancti dumtaxat Athanaſii exemplum urget.

Alterum ſimilis oblivionis ſpecimen apud *S. Auguſtinum* videre eſt. Agit ſæpiſſime in ſuis de Baptiſmo contra Donatiſtas libris de effectu Baptiſmi ab Hæreticis & Schiſmaticia collati, & his omnibus in locis aſſerit illos Sacramentum quidem & characterem Baptiſmi dare poſſe, quia Chriſtus eſt qui baptizat, ſed Spiritum Sanctum, & remiſſionem peccatorum, quæ in ſola Eccleſia recipitur, dare non poſſe. Hæc tam generalis aſſertio anſam dare videbatur colligendi, infantea ipſos ab hæreticis baptizatos remiſſionem peccatorum non conſequi: unde neceſſarium fuiſſet ut *S. Auguſtinus* illam reſtringeret ad adultos, qui Baptiſmum ab Hæreticis & Schiſmaticis ſponte recipientes, eorum hæreſi & ſchiſmati communicabant. Id tamen nullibi præſtitit *Auguſtinus*, parvulos nullibi excepit. Eccur? niſi quòd ea eſt humani ingenii & memoriæ conditio, ut ſæpe ipſis non occurrat, quod in argumenti alicujus tractatione dictu neceſſarium videtur. Sapientum igitur nemini erit incredibile, quod *Clemens VI. Opera S. Thomæ* in Concione recenſens, Summam Theologicam prætermiſerit; & illa nihilominus germanum Angelici Doctoris Opus cenſeri debeat.

Fieri etiam potuit ut Pontifex ſuam Concionem componens, aut dictans, Summæ Theologicæ inter Opera *S. Thomæ* meminiſſet, ſed ſcribarum incuriâ & oſcitantiâ omiſſa ſit. Non enim conſtat MS. Codicem Illuſtriſſimi Eccleſiæ Principis *Mauritii Tellerii* αὐτόγραφον eſſe. Non conſtat etiam num in aliis *Clementis VI.* Concionum Codicibus MSS. ſi qui in orbe extent, nulla fiat mentio Summæ Tripartitæ.

Inſtat Launoius. *Clemens* Pariſienſis erat Theologus, *Beato Thomæ* ætate ſuppar, & eam ob cauſam facilè noſſe potoit quæ Opera *Thomas* conſcripſerat, & cumprimis Summam Tripartitam, quæ ab eo ſub extremo vitæ tempore edita fuiſſet,

Noſ-

Reſponſio. Noſſe potuit *Clemens VI.* quæ *S. Thomas* ſcripſerat; & verò novit, & cumprimis Summam Tripartitam, ſed ejus non meminit ob dictas rationes. Sed oumquid Pariſienſis Theologus non erat *Ægidiae Romanae*, & *S. Thoma* non ſolùm ſuppar, ſed coævus, ejuſque diſcipulus? Numquid *Nisoloas Trivettus* non erat eidem ſynchionus? Non-ne & in Pariſienſi Academia literis dederat operam? Non-ne *Darandas*, & *Hervaeus Natalis* non erant Theologi Pariſienſes, & Sancto etiam *Thoma* ſuppares? Non-ne proinde omnes noſſe potetant quæ Opera S. Thomas conſcripſerat? Cùm itaque ipſi aſſignent Summam Tripartitam, colligitur ipſam eſſe germanum Angelici Doctoris Opus.

Adde quòd Theologi Pariſienſes *Clementi VI.* ſuppares, & qui ſorſan Doctoralibus Inſulis jam inaugurati erant, ſaltem plurimi, eùm adhuc ſederet in S. Petri Cathedra *Clemens VI.* Summam Tripartitam germanum eſſe *S. Thoma* partum agnoverunt. Id probatur evidentiſſimè ex damnatione propoſitionum Fratris *Joannis de Montefono* Dominicani Ordinis Profeſſoris, & Pariſienſis Theologi, anno 1387. poſt obitum *Clementis VI.* annis 35. Quatuordecim propoſitiones publicè in Schqlis docuerat ille Frater, quæ ad examen Saeræ ſacultatis delatæ ſuot, & diſquiſitione ſacta cenſorio ſtigmate ab Academia ſigillatim inuſtæ, ut *Erroneę, temeraria, piarum aurium offenſivo, præſumptuosè aſſecto*. Harum propoſitionum decima, undecima, duodecima & decima-tertia, probabilem & piam opinionem de Immaculata Deiparæ Virginis Conceptione quàm Academia noſtra jam tum propugnabat, contra Sacram Scripturam & fidem aſſerebant militare. Poſt maturum eaamen & Cenſuram Sacræ Facultatis, cùm palinodiam recantare nollet *Joannes de Montsſono*, delata res eſt ab Academiæ Magiſtris ad Epiſcopum Pariſienſem Petrum de Ordeomonte, qui propoſitiones illas jure meritoque damnavit. Summom Pontificem appellavit *Monteſonus*, in Pariſienſis Epiſcopi Judicio non acquieſcens: tantâque pertinaciâ pravas opiniones defendit, etiam confirmatâ per Summum Pontificem Pariſienſis Epiſcopi Sententiâ, ut maaimam ſibi, univerſoque Prædicatorum Ordioi invidiam ereaverit; fueritque in canſa, nt noſtri, qni illius temeritati & pertinaciæ imprudenter connivere viſi ſuerant ea Academiæ gremio pellerentur. Porrò *Monteſonus* in libello ſupplici quem Summo Pontifici porrexit, propoſitiooes ſuas injuriâ damnatas fuiſſe a Theologis Pariſienſibus, & ab Epiſcopo, conqueſtus eſt. Ratione multiplici dictam Cenſuram & damnationem irritas eſſe contendebat.

Primùm, quòd eorum nollæ ex doctrina Sancti Thomæ excerptæ eſſent, quam *Stephanus* Epiſcopus Pariſienſis apporobaverat literis ea de re datis. Secundò, quòd *Urbanas V.* in Diplomate ad Toloſanam Academiam, S. Thomæ doctrinam tamqoam benedjctam & catholicam teneri a Chriſticolis & ſtudioſis, eamque pro viribus ampliari præceperat. Tertiò, quòd ſolius Sedis Apoſtolicæ eſſet declarare, damnare, & approbare quæ fidem ſpectarent, qoia iotcr majores Eccleſiæ cauſas cenſcbaotur. Quoea principio planè crrooeo, & in divinam Epiſcoporum auctoritatem injurioſo, perperam colligebat, Pariſienſem Epiſcopum, qui propoſitiones ſuas *falſas* eſſe, *erroneas*, & *haereticas* pronuntiaverat & decreverat, in meſſem Summi Pontificis falcem injeciſſe,

Tractatum eruditum adverſùs errores dicti *Joannis de Monteſono Petrus de Alliaco* Pariſienſis Theologus ſtatim compoſuit, ejuſque defenſionis rationes exſufflavit. Extat ille ad calcem Magiſtri Sententiarum. Ad primum capot querimoniarom dicti Fratris reſpondere ait Univerſitatem Pariſienſem ſuis Literis ita ſcribentem: *Nec milleſies diximas, & at videmus, non ſuffirit, qualiter S. Thoma doctrinam in dicta noſtra condemnatione neqaaquam reprobamas: ſed hunc, ejuſque fautores, doctrinam ejas ad diſtortam, fideique obſonam ſenſum adoptantes, aut ultra quàm fieri debet, ejuſdem Doctoris documentum dilatantes, condemnamus. Et hac*, inquit Petrus de Alliaco, *clarè patebunt ex dicendis in ſecundo & tertio Capitalis, ubi maniſeſtè probabitur quòd praedicta erronea conclaſiones non trahuntur ex doctrina S. Thoma, ſed magis contrariantur eidem*. Ad cœtera deinde capita reſpoodet.

Et inſra, probandum ſibi ſumit doctrinam *S. Thoma* non eſſe uſquequaque probandam, quia in ea *multa contrarietates & repugnantia continentae*; qood multis exemplis probare ſatagit. *Primum eſt, qaod 1. Sententiarum Diſt. 2. Art. 4. tenet S. Thomas qaòd Pater & Filius poſſunt dici duo ſpiratores, ſicut ſpirantes. In Prima verò Parte Summa ſae, Quaſt. 36. Art. ultimo, dicit qaòd ſunt anas ſpirator, & non duo.*

Secundum eaemplum eſt. *Quia in 2. Sententiarum Diſtinct. 1. Qaeſt. 1. Artic. 3. dicit qaòd creatio inſtrumentaliter communicari potuit creatura. In Prima verò Parte Summa Quaſt. 45. Art. 5. dicit quòd non.*

Tertium exemplum, *Quòd in 2. Sententiarum Diſtinct. 31. Quaſt. 1. Art. 2. & ſimiliter in 4. tenet quòd omnis homo prater Chriſtum, concipitur in peccato originali; & in 1. Diſt. 44. Art. 3. ad 3. tenet quòd Beata Virgo non fuit concepta in peccato originali.*

Quartum eaemplum, *Qaia in 3. Sententiarum, Diſt. 6. Quaſt. 1. Artic. 2. dicit quòd prima opinio ibi poſita a Magiſtrò non eſt haeretica, licèt ſit falſa: ſcilicet, Filius Dei aſſumpſit hominem ex humana carne, & anima rationali conſtitutum: & ille homo cœpit eſſe Deus, & Deus cœpit eſſe homo ille. In 3. verò Parte Summa, Qaaſt. 4. Art. 3. dicit, qaòd eſt haeretica.*

Quintum eaemplum eſt. *Quia in 4. Sententiarum Diſt. 38. Artic. 4. in ſolutione tertii argumenti, dicit quòd Papa poteſt diſpenſare in voto continentia: & in Secunda Secunda Quaſt. 88. Art. 2. dicit quòd non, allegans Decretalem, CUM AD MONASTERIUM, Extra de Statu Monachor.* Ea quibus colligitur, Academiam noſtram agnoviſſe Summam tripartitam ut germanum Opus Sancti Thomæ, quo tempore *Joannes de Monteſono* damnatus eſt; nempe 35. annis poſt *Clementis VI.* obitum. Cùm igitur Clemens Theologus Pariſienſis eſſet, plurimoſque noſſe potuiſſent illorum, qui *Monteſonum* damnaverunt, veriſimillimum eſt Pontificem ab Academia matre didiciſſe, Summam tripartitam eſſe Sancti Thomæ genuinum Opus, quamvis ob illarum fortè rationum aliqoam, quas innuimus, illam in Concione ſua prætermiſerit.

Inſtat *Launoius*. Credibile non eſt, *Clementem* uſque adeo accuratum librorum *Thoma* texuiſſe catalogum inconſultis Dominicanis, a quibus quin adjutus fuerit, vix dubitari poteſt. Omiſiſſent ne Summam, inquit, ſi hæc inter Opera illius tunc extitiſſet?

Reſponſio. *Clementem* Dominicanos conſoluiſſe non conſtat, ut Operom Sancti Thomæ indicem conficeret. Ut ut eſt, conſtat ipſos omittere non potuiſſe Sommam tripartitam, ſi illis de Operibus interrogati fuerint; ſiquidem illam Angelico Doctori conſtantiſſimè ſemper aſſignarunt, etiam ante *Clementis VI.* Pootificatum, ut fidem faciunt prolata ſuperiùs *Guillelmi de Toco*, *Nicolai Trivetti*, *Joannis Teutonici*, *Durandi*, *Durandelli*, *Her-*

Hervei, *Joannis de Tambaco*, *Bartholomæi Piſani*, & *S. Antonini* teſtimonia.

Addit *Launoius*, fuiſſe neminem qui tunc *Clementem* de imperfecto librorum *Sancti Thomæ* catalogo accuſaverit. Accuſatus eſſet ſine dubio, quia intolerandi fuiſſet *Clementis* negligentia.

Mirum ſanè fuiſſet quòd Pontifici, ſeu potiùs Abbati Fiſcanenſi, (nam in minoribus adhuc erat conſtitutus, cùm hunc Sermonem habuit: quod diſſimulare *Launoius* non debuit:) mirum, (inquam) fuiſſet, quòd ipſi litem moviſſet aliquis ob Summæ Theologicæ prætermiſſam in Concione memoriam; cùm Operum S. Thomæ indicem conficiendum non ſuſcepiſſet, ſed eorum dumtaxat meminiſſet occaſione datâ, ut doctrinæ ipſius copiam ubertatemque demonſtraret. Inurbanum certè fuiſſet incuſare Abbatem negligentiæ, qui perſonam Hiſtorici non ſuſtinebat, ſed Chriſtiani Oratoris, quòd Summam prætermiſiſſet in enumeratione Operum *S. Thomæ*, cujus ad commendationem tot præclara congeſſerat, cujuſque doctrinæ fertilitatem, aliis Operibus recenſitis, ſatis ſuperque probaverat. — *Reſponſio.*

Objicit rurſus Launoius: *Joannem XXII.* qui *Sanctum Thomam Aquinatem* inter Cœlites retulit, in Diplomate Canonizationis ipſius Summæ Theologicæ non meminiſſe.

Reſponſio. Dormitare Launoium oportuit, cùm hæc ipſi objectio venit in mentem, quæ Sapienti nuſquam inter vigilandum occurreret. *Joannes XXII.* laudato in Diplomate nullum *S. Thomæ* Opus nominatim commemorat; ſed ejus generatim commendat doctrinam: cur igitur Summam Theologicam celebraſſet? Si colligere liceret ex *Joannis XXII.* ſilentio Summam non eſſe *S. Thomæ* germanum Opus; ex eodem ſilentio liceret inferre, Commentarium in Sententias, Quæſtiones Diſputatas, Summam contra Gentes, Opuſcula, Quodlibeta, non eſſe Opera S. Thomæ, quia idem Pontifex ipſa ſigillatim non recenſet. De Sanctiſſimi enim Viri doctrina iſta dumtaxat in *Joannis XXII.* Diplomate leguntur: *Ad Theologiæ Magiſterium Pariſius aſſumptus, magno inibi ſui, ſuique Ordinis, ac Pariſienſis Studii favore, per multorum annorum curricula Cathedram rexit Magiſtralem. Quippe cùm illi vita exiſtentiam, converſatio famam, doctrina pararet opinionem, Opera divulgationem, eademque tam brevi confecta tempore admirationem meritò exhiberent, ut illud Pſalmi:* „Rigans montes de ſuperioribus ſuis, de fructu operum „tuorum ſatiabitur terra: *in eo veriſſimè impleretur.*

Et infra: *Nam & in primitiis ſcientiis, & diverſis Philoſophiæ partibus, ut non eſſet otioſus, ſed operaretur terram; nec-non in Sacra Scriptura paginam, tam ſuper Novum, quàm Vetus Teſtamentum Scripta, plurimaque alia Dei Opera, in Dei laudem, fideique dilatationem, eruditionemque Studentium, (clara, cùm ſciens eſſet; famoſa, cùm cognitus) non abſque ſpeciali Dei infuſione perfecit. Doctrina quippe prudentium facilis, & omnino ſcientis ſignum eſt poſſe docere.*

Et infra: *Fidelis ſervus & prudens, non pertinax, non proprio ſenſui aut prudentiæ innitens, & nulla de ſe ſcientiæ opinione ſuperbus;* „nam Qui „ſcrutator eſt Majeſtatis, opprimetur a gloria. *Unde ſapienter Doctor idem atque humiliter omnem ſuam verbo vel ſcripto doctrinam ad ejuſdem Eccleſiæ fidei normam fideli devotione reduxit: quam Petri ore diffuſam, ſtabilem noverat, & nullis concuſſionum flatibus agitandam.* Vides nullum *S. Thomæ* Opus a *Joanne XXII.* fuiſſe nominatim laudatum: quid mirum igitur ſi Summæ Theologicæ non meminerit?

Sed quænam fuerit *Joannis XXII.* de Auctore Summæ Theologicæ: quæ *S. Thomæ* nomen præfert, ſententia, demonſtrat Monumentum inſigne quod Avenionenſis Fratrum Prædicatorum Conventûs in Bibliotheca ſervatur. In ea ſcilicet extat MS. Codex Primæ Partis, quem laudatus Pontifex Patribus noſtris dono dedit; cujus ad finem habentur hæc verba: *Explicit liber primus Summæ Fratris Thomæ de Aquino Ordinis Prædicatorum.* Initio verò Codicis * hæc leguntur adſcripta. *Anno a nativitate Domini 1324. die 15. menſis Maii, Pontificatus Sanctiſſimi Patris & Domini noſtri Domini Joannis divinâ Dei gratiâ Papæ XXII. anno 8. præfatus Dominus noſter Papa dedit Conventui Avenionenſi Ordinis FF. Prædicatorum iſtum Librum, quem idem Dominus Papa voluit penes dictum Conventum perpetuò remanere, & ipſum non poſſe per dictum Conventum vel perſonas alias transferri, permutari, donari, pignore obligari, nec extra Conventum commodari, vel alio quovis colore alienari, ſed in Libraria communi prædictorum Fratrum incatenari. Quòd ſi contrarium facerent Conventus vel Fratres prædicti, aut Superiores Ordinis eorumdem voluit & ordinavit, quòd ſtatim ad Cameram Sedis Apoſtolicæ revertatur, diſtrictè prohibens ne quis præſentem titulum audeat removere. Et tu Lector, ora pro eo.* Certè Codex ille ante Joannis XXII. Pontificatum exaratus erat; *S. Thomæ* igitur genuinum Opus his temporibus habebatur Summa Theologica, eamque ut germanum S. Thomæ fœtum agnoſcebat laudatus Pontifex.

* In interiori parte coopertorii.

Objicit *Launoius*, Unum & eumdem Articulum bis eſſe in Summa repetitum: quod in vitium, inquit, *S. Thomas* non incidiſſet.

Reſponſio. Novi in Summa Theologica quæ *S. Thomæ* nomen præfert, bis eamdem Quæſtionem agitari, ſcilicet Secunda Secundæ, Quæſt. 10. Art. 12. & Tertia Parte Quæſt. 68. Art. 10. idem utrobique Articuli titulus & argumentum eſt: *Utrum pueri Judæorum, & aliorum Infidelium ſint invitis parentibus baptizandi?* Verùm non eadem omnino eſt utrobique tractandi ratio. Secunda Secundæ hæc materia tractatur uberiùs, pluribus probationibus propoſitio negans firmatur; plura adversùs hanc doctrinam objiciuntur argumenta: 3. Parte preſſiùs & breviùs explanatur. Sed quis niſi nugaciſſimæ cavillationi aſſuetus ex hoc inferat Summam Theologicam non eſſe germanum Opus Angelici Doctoris? Cur idem Auctor eamdem in variis ejuſdem Operis partibus tractare materiam non poſſit, ſi partes illæ in de quæſtionibus agant ſingulæ, quarum ad complementum illius argumenti tractatio ſit opus? Maximè ſi contingere facilè poſſit diverſas ejuſdem Operis partes ut præ manibus non habeant, quibus illarum lectio & ſtudium incumbit. Utraque ratio movere potuit *S. Thomam* ut eamdem Quæſtionem bis agitaret. Hanc enimvero ut Secunda Secundæ tractaret, poſtulabat materia quade agebat, ſcilicet infidelitas: poſtulabat Quæſtionis plenitudo, cui defuiſſe aliquid viſum eſſet, ſi hoc Articulo fuiſſet mutilata. Cùm enim Articulo octavo de coactione adultorum ad fidem amplectendam egiſſet, quærendo, *Utrùm infideles compellendi ſint ad fidem?* Super erat ut de vi quæ Infidelibus inferri poteſt in filiorum baptiſmo diſputaret, quærendo, *Utrum pueri Judæorum & aliorum Infidelium ſint invitis parentibus baptizandi?* Tertia verò Parte pro re nata idem argumentum rurſus tractare debuit, ut quæſtio de ſuſcipientibus baptiſmum plena eſſet, ac ſuis omnibus numeris abſoluta. Id autem eò lubentiùs præſtitit S. Thomas, quòd omnes Summæ ſuæ Partes penes ſe habituri facilè non eſſent, qui Theologicum Stadium percurrebant, illis temporibus quibus nondum ſtudiorum bono inventa erat

Typo-

Theologicam Stadium percurrebant, illis temporibus quibus nondum ſtudiorum bono inventa erat Typographia: unde ut incipientium commodo ſerviret, quorum eruditioni Summam ſuam deſtinavit, ut in ejus Prologo profitetur, idem argumentum 3. Parte tractavit, quod jam Secunda Secundæ diſcuſſerat. Quidni porro ea ratio moviſſet *S. Thomam* ad hojuſmodi Quæſtionem retractandam; ſiquidem inſignes aliquos ejus Interpretes non diſſimilem ad repetitionem impolit? Illuſtriſſimos & Eruditiſſimus Antiſtes, *Dominicus de Marinis*, Avenionenſis Archiepiſcopus, eamdem de baptiſmo puerorum infidelium invitis parentibus controverſiam bis in ſuis Commentariis expendit, ſcilicet ad Quæſtionem decimam Secundæ Secundæ Cap. 5. & ad Quæſtionem 68. 3. P. Cap. 2. quo poſteriori loco hæc habet, quæ meæ reſponſioni ſuffragantur: *Hanc diſputationem hic Auctor ex profeſſo introducit. Primò Secunda Secunda Quæſt. 10. Art. 12. ſecundò hic. Et licèt prædicto loco quæ nobis occurrebant, non inutiliter forſitan perſtrinxerimus: quia tamen non omnes commentaria noſtra in Secundam Partem habebunt, poſt adductam doctrinam Auctoris hic, ibi dicta in Novitiorum Theologorum commodum repetemus.*

Accedit, quòd nullum fermè eorum Operum quæ Sancto Thomæ inſcripta ſunt, germanum illius fœtum eſſe conſequens eſſet, ſi Launoiana vim aliquam haberet illatio: ſiquidem nullum eſt in quo plurima ex illis, quæ alibi ſcripſerat, datâ occaſione non repetat, aut eadem argumenta non tractet, aliâ licèt ratione. Nec Angelico ſolùm Doctori id accidit, ſed Sanctis Patribus, & Sancto maximè Auguſtino, apud quem eamdem doctrinam ſæpius inculcatam eadem ſæpius repetita principia norunt, qui ejus Opera non perfunctoriè legerunt. Unde Concione 2. in Pſalmum 90. rogat eos qui celeriori ſunt ingenio memoriâque fœliciore præditi, ne ipſum eadem repetentem gravatè audiant tardioribus ingeniis ut ſe accommodet. *Sed ſi celeriores ſunt*, inquit, *intueantur, quia cum tardioribus ambulant viam. Quando autem duo comites unam viam ambulant, quorum eſt unus celerior, alter tardior, in poteſtate celerioris eſt ut cum illo ambulet tardior, non in poteſtate tardioris: quia ſi velit celerior tantùm facere quantùm poteſt, tardior illum non ſequitur. Opus eſt ergo ut celerior refrænet celeritatem ſuam, & non relinquat*
Philipp. 3. *comitem tardiorem. Hoc eſt ergo quod dixi me ſæpe dixiſſe, & nunc iterum dico, ſicut dicit Apoſtolus:*
Epheſ. 5. *Eadem ſcribere vobis mihi quidem non pigrum, vobis autem tutum.* Quid igitur mirum ſi Sanctus Thomas, *Auguſtinus Contractus*,* eamdem in Summa ſua materiam bis tractaverit.

* Sicenm Janſeoius Epiſcopus Iprenſis vocat, lib. Prœm. de Ratione & Auctoritate in rebus Theolog.

Quid de *Sancto Gregorio Nazianzeno* dicam, apud quem inſigne repetitionis exemplum videre eſt? Oratione, ſcilicet 38. quæ in Chriſti Nativitatem Panegyrica, & Oratione 42. quæ eſt ſecunda in Paſcha, ſex paginæ leguntur omnino eædem, nequidem apice immutato. Nemo tamen illarum Orationum alterutram S. Gregorio Nazianzeno abjudicat: aut indignam cenſet illam repetitionem Græcorum Theologo. Cur itaque Summa tripartita, vel Secunda Secondæ ob ejuſdem repetitionem Articuli germanum eſſe negaretur Angelici Doctoris Opos? Aot cur Latinorum Theologorum Principe indigna hujuſmodi repetitio cenſeretur? Quid de Sancto Gregorio Magno dicam, apod quem Capot 16. lib. 34. Moralium, & Cap. 44. lib. 4. Dialogorom, ſunt omnino eadem pauculis dumtaxat verbis immutatis? Nec tamen alterutrum illorum Operum Sanctiſſimo Pontifici & Doctori quiſpiam abjudicat, aut illam repetitionem indignam eſſe tanto viro arbitratur. Summa igitur *S. Thomæ*, ob unius Articuli repetitionem in diverſis illius partibus, non eſſe genuinum quoad ſingulas partes Angelici Doctoris Opus, nemo Sapientum aſſeret.

Præterea negare *Launoius* non poteſt eumdem falſum eſſe Auctorem Secundæ Partis Summæ Theologicæ. At ille ſub finem Primæ Secundæ, in eodem tractatu bis eamdem materiam tractat, nimirum Quæſt. 109. Art. 5. cujus titulus eſt. *Utrum homo poſſit mereri vitam æternam ſine gratia* & Quæſt. 114. Artic. 2. cui titulus eſt. *Utrum aliquis ſine gratia poſſit mereri vitam æternam;* Quamvis utrobique non ſit idem tractationis modus, quia priori loco ad gratiæ neceſſitatem oſtendendam, poſteriori verò ad ejus effectum explicandum, eo de argumento egit. Quâ de re Cardinalis *Cajetanus* in ſuis Commentariis hæc habet. *Non inconveniens diverſis rationibus in diverſis locis eamdem Quæſtionem movere, ut unuſquiſque Tractatus integer fiat. Hæc ergo Quæſtio de merito vitæ æternæ per gratiam poteſt dupliciter occurrere. Primò de merito hujuſmodi ut habet rationem finis reſpectu gratiæ. Et ſic ſpectat ad Quæſtionem de neceſſitate gratiæ, quæ eſt neceſſitas ex ſuppoſitione, ſcilicet ad habendum tale quid, quæ vocatur neceſſitas finis. Et hoc modo ſuperiùs hæc Quæſtio integravit Tractatum de neceſſitate gratiæ. Secundò de merito hujuſmodi, ut habet rationem effectus reſpectu gratiæ; & ſic hîc tractatur ad integritatem Tractatus de ſecundo effectu gratiæ, quod eſt meritum.* Porro ſi idem Auctor bis idem Argumentum tractavit; nugaciſſimus eſt qui propterea negat Secundam Secondæ, & 3. Partem eſſe ejoſdem Auctoris Opus, nempe S. Thomæ, quia bis in illis partibus Quæſtio de baptiſmo puerorum invitis parentibus agitata eſt.

En diſſipatam omnino *Launoii* conjecturam, ejuſque diſcuſſam, ut exiſtimo, dubitationem. Aſſenſum præbebit veritati, cujus ſe cultorem profitetur, quæque mei non indigebat patrocinii, cùm ſit ejus tanta vis, ut contra hominum quantumvis criticorum ingenia, calliditatem, audaciam, ſolertiam, facilè ſe per ſe ipsâ defendat. Deponet errorem MSS. Codicum teſtimonio, Auctorum *Clemente VI.* antiquiorum, ipſique coævorum & ſupparium ſuffragio, Eccleſiæ, Academiæ, Eruditorum omnium judicio, & ipsâ inimicorum *S. Thomæ* confeſſione convictum, atque Centuria
damnatum. Centuriatoribus Magdeburgenſibus 13. cap. 4
non erit in *S. Thomam* iniquior, qui Summam tripartitam ejus Opus eſſe non inficiantur, immo illam ut proprium ejus germanumque Opus frequentiſſimè laudant. Fatebitur denique non invitus Summam tripartitam eſſe genuinum Angelici Doctoris partum, non alterius qui ipſam ex variis ejus Commentariis confecerit, ſtatim atque in numerum Sanctorum relatus eſt. Quòd ſi pergat inficiari, indignæ prorſus & intolerandæ pertinaciæ arguetur. *Duo enim ſunt quæ* In Prœ-
in errore hominum difficillimè tolerantur, S. Augu- mio lib.
ſtino teſte, *præſumptio, priuſquàm veritas pateat*, 5. de Tri-
& cùm jam patuerit, præſumpta defenſio falſitatis. nit.

ARTICULUS XVII.

Reſpondetur Objectioni quæ ex ſpeculo Morali VINCENTII BELLOVACENSIS fieri poteſt.

Licèt quæ hucoſque diximus, ad victoriam ſufficere videantur, non tamen ad ipſam victoriæ ſatietatem. Occupandum eſt alterum adverſariorum præſidium, ne ad illud confugiat rebus deſperatis *Launoius*, & ne aliquid ejus ſcripturiendi libidini hoc in argumento reliquiſſe videar.

dear. Opponere namque poſſet quod ab aliis Thomiſticæ Doctrinæ æmulis jam ad faſtidium objectum eſt ea, quæ in Secunda Secundæ ſub nomine *S. Thomæ* leguntur, totidem verbis haberi apud *Vincentium Bellovacenſem* in Speculo Morali. Porro *Vincentius* illa ſumpſiſſe ab Angelico Doctore non poteſt, quia mortuus eſſe debuit antequam *S. Thomas* Summam ſcriberet, (ſi umquam ſcripſit) cùm illius mors ad annum 1256. conſignetur, quo tempore triginta circiter tantùm annos Angelicus Doctor attigerat. Non compoſuit igitur Secundam Secundæ *Sanctus Thomas*; nec proinde totius Summæ tripartitæ Auctor aſſeri debet.

Reſponſio.

Dilui facilè hæc Objectio poteſt. Qui enim *S. Thomam* legerit, non minùs hanc ipſi Partem Summæ, quàm cœteras aſſeret, cùm Secunda Secundæ citet interdum, quæ Prima, Secundæ, vel alibi ſcripſerat. Præſto exemplum eſt Quæſt. 8. Art. 6. ubi retractat emundatque quod Prima Secundæ Quæſt. 68. Art. 4. dixerat, donum intellectus ſpeculativam animæ partem perficere, ac ob eam rationem a dono ſcientiæ & conſilii diſtingui. *Videtur quibuſdam*, inquit, *quòd donum intellectus diſtinguatur a dono ſcientiæ & conſilii per hoc, quòd illa duo pertineant ad practicam cognitionem, donum autem intellectus ad ſpeculativam . . . . & ſecundùm hoc ſupra numerum donorum aſſignavimus.*

Prima Secundæ Q. 68. Art. 4.

Sed diligenter intuenti donum intellectus non ſolùm ſe habet circa ſpeculanda, ſed etiam circa operanda.

Aliud exemplum eſt Quæſtione 162. Art. 7. ubi citat quod ſcripſerat de ſuperbia, Prima Secundæ Q. 84. Art. 2. *Superbia*, inquit, *habet rationem primi peccati, & eſt etiam principium omnium peccatorum, ut ſupra dictum eſt, cùm de cauſis peccati ageretur, ex parte averſionis, quæ principalior eſt in peccato.*

Prima Secundæ Q. 84. Art. 2.

Tertiò Quæſt. 8. Art. 8. citat quod Prima Secundæ, Quæſtione ſeptuageſima, Art. 1. de fructibus Spiritus Sancti dixerat. *Reſpondeo dicendum, quòd ſicut ſupra dictum eſt, cùm de fructibus ageretur, fructus Spiritus dicuntur ultima & delectabilia, quæ in nobis proveniunt ex virtute Spiritus Sancti.*

Prima Secundæ Q. 70. Art. 1.

Quartò. Quæſtione 9. Artic. 1. ad primum, citat quæ ſcripſit Prima Parte, Quæſt. 14. Art. 7. *In Deo*, inquit, *certum eſt judicium veritatis abſque omni diſcurſu, per ſimplicem intuitum, ut in primo dictum eſt, & ideo divina ſcientia non eſt diſcurſiva.*

1. P. Q. 14. Art. 7.

Et Quæſtione centeſima ſexageſima-quarta, Articulo primo, citat quod de homine in ſtatu innocentiæ conſtituto, Prima Parte dixerat. *Sicut autem in primo dictum eſt, homini in prima ſui inſtitutione hoc beneficium fuit collatum divinitus, ut quamdiu mens ejus eſſet Deo ſubjecta, inferiores vires animæ ſubjicerentur rationali menti, & corpus animæ ſubjiceretur*, &c.

1. P. Q. 95. Art. 1. & Q. 97. Art. 1.

Quintò. Tertia Parte. Quæſt. 7. Art. 3. citat quod de fidei objecto ſcripſit Secunda Secundæ, Quæſtione prima, Articulo quarto. *Reſpondeo dicendum*, inquit, *quòd ſicut in Secunda Parte dictum eſt, objectum fidei eſt res divina non viſa.*

Seconda Secundæ Quæſt. 1. Art. 4.

Et Articulo 8. in argumento tertio, citat quod de Moyſe ſcripſit in Secunda Secundæ. *Propheta*, inquit, *eſt inferioris Ordinis quàm Angelus: unde & de Moyſe qui fuit ſupremus Prophetarum [ut in Secunda Parte dictum eſt] dicitur Act. 7. quòd locutus eſt cum Angelo in ſolitudine.*

Secunda Secundæ Q. 174. Art. 4.

Et in eadem quæſtione frequenter citat ea quæ ſcripſit Prima Secundæ. Sic enim ait Art. 2. *Reſpondeo dicendum, quòd ſicut in Secunda Parte dictum eſt, ſicut gratia reſpicit eſſentiam animæ; ita virtus reſpicit potentiam ejus.*

Prima Secundæ Q. 200. Art. 2. & 3.

Et Articulo quinto: *Reſpondeo dicendum, quòd ſicut in Secunda Parte dictum eſt, dona propria ſunt perfectiones quædam potentiarum animæ, ſecundùm quod ſunt nata moveri a Spiritu Sancto.*

Prima Secundæ Q. 68. Art. 1.

Et Articulo ſexto: *Reſpondeo dicendum, quòd ſicut in Secunda Parte dictum eſt, timor reſpicit duo objecta: quorum unum eſt malum terribile; aliud eſt illud cujus poteſtate malum poteſt inferri*,

Prima Secundæ Q. 42. Art. 1.

Denique frequenter etiam citat Primam Partem, ut patet cùm ex aliis, tum ex Articulo 3. Quæſtionis nonæ, in Reſponſione ad 3. *Cognitio beata*, inquit, *non fit per ſpeciem quæ ſit ſimilitudo divinæ eſſentiæ, ut patet ex his quæ in Prima Parte dicta ſunt.*

1. P. Q. 12. Art. 2.

Porro ex his omnibus evidenter colligitur, omnes Summæ Theologicæ Partes ejuſdem eſſe Auctoris. At Primam Partem, Primam Secundæ, & Tertiam Partem *Vincentio Bellovacenſi* nemo aſſignavit. Nec igitur Secunda Secundæ ipſi aſſignanda eſt.

Adde quod *Vincentius* in ſuo Speculo Naturali, lib. 26. multa citat nominatim ex *Thoma de Aquino*. Et inter alia Cap. 101. definitionem raptus a S. Thoma traditam Secunda Secundæ Quæſt. 175. Art. 1. in 1. Argumento citat his verbis: THOMAS DE AQUINO. *Eſt autem raptus, prout deſcribitur a Doctoribus, ab eo quod eſt ſecundùm naturam, in id quod eſt ſupra naturam, vi naturæ ſuperioris elevatio.*

Secunda igitur Secundæ Partis Summæ Theologicæ *S. Thomæ* a *Vincentio Bellovacenſi* in Speculum ſuum Morale convaſata ferè tota eſt. Nam etſi ante *S. Thomam* obiiſſe ſupponatur laudatus Auctor: tamen Secundam Secundæ abſolvere potuit, dum adhuc in vivis ageret *Vincentius Bellovacenſis*, quem anno 1256. obiiſſe minimè certum eſt. Quamvis enim id Antonius Senenſis & Maſſæus teſtentur, tamen ejus mortem in annum 1261. alii differunt, ut Auctor Hiſtoriæ Pontificalis Hiſpaniæ, in *Urbano IV.* alii in annum 1263. ut *Ferdinandus Caſtillus* I. P. Hiſtoriæ Ordinis Prædicatorum lib. 2. Cap. 36. & *Albertus Caſtellanus* in Chronico Cap. 95. Quidni autem *S. Thomas* duodecim annis ante mortem ſuam paraſſe potuit Quæſtiones ad rem moralem ſpectantes, licèt nondum eas digeſſiſſet eximio illo ordine & ſingulari methodo, quæ cum aliarum Partium, Operumque Theologicorum methodo & ordine adeo mirificè conveniunt? Quidni verò ſi Quæſtiones illas paraverat, eas cum *Vincentio Bellovacenſi* communicare potuit? Certè in Speculo Morali *Vincentii* non inveniuntur eâ methodo tractatæ, quę *S. Thomæ* propria eſt: nec enim proponuntur argumenta, nec ſolutiones argumentorum ſubjiciuntur: quod evidens indicium eſt *Vincentium* a *S. Thoma* hæc accepiſſe non *S. Thomam* ex *Vincentio*; vel quempiam alium, Secundam Secundæ defloraſſe, quam *S. Thomæ* nomine honeſtaret.

Alii conjiciunt, quòd *Vincentius Bellovacenſis*, qui ſpeculum quadruplex pollicitus fuerat, Naturale ſcilicet, Doctrinale, Hiſtoriale, & Morale, tres tantùm priores Operis partes conſcripſerit; morte præventus non compoſuerit ultimam. Studioſum porro aliquem poſt ejus obitum, velut ad perfectionem Operis, cui Morale Speculum deerat, ſupplementum quoddam addidiſſe ex iis quæ ad mores pertinentia S. Thomas in Secunda Secundæ tradiderat; quod etiam ex ipſa diverſitate ſtyli in eo ſpeculo, & aliis prædictis manifeſtum eſſe volunt. Cùm autem in iiſdem Codicibus illud ex Secunda Secundæ Vincentii ſupplementum deſcriptum eſſet, vel cum aliis præcedentibus Speculis conjunctum, ipſique præfixum eſſet nomen Speculi Moralis, quod ille pollicitus fuerat, ea invaluit opinio quòd etiam a *Vincentio Bellovacenſi* ſcriptum eſſet. Quod multis aliis Operibus interdum accidiſſe Antiquarii norunt, quæ

cùm

cùm in eodem Codice exarata eſſent cum aliorum Auctorum lucubrationibus, ipſis adſcripta ſunt olim, nec niſi ſagaciſſimorum Criticorum diligentiâ pro ſuppoſititiis agnita ſunt; Auctoribuſque propriis vel nondum, vel ægrè admodum reſtituta. At hæc Sententia quoad illud caput falſa eſt, quo aſſerit *Vincentium Bellovacenſem* Morale Speculum non perfeciſſe. Contrarium enim conſtat ex ipſomet Auctore in Prologo Operis.

Alii denique cenſent Sancto Thomæ ſuperſtitem vixiſſe Vincentium Bellovacenſem: quam in ſententiam inclinant Theologi Collegii Vedaſtini Duacenſis, qui quadruplicis editionem Speculi curarunt anno 1624. & ſecundùm hos dicendum eſt. Auctores qui *Vincentii* mortem iis annis conſignarunt, quos notavimus, aliud fortè notaſſe tempus, quod inverſis notis numeralibus mutatum ſit. In hac autem opinione nulla omnino difficultas remanet, quin *Vincentius* Secundam Secundæ *S. Thomæ* in Speculum ſuum Morale transfuderit: veriſimilius autem eſſe, quod a *Sancto Thoma* Vincentius Bellovacenſis mutuatus fuerit Moralis Speculi doctrinam, quàm quòd *Sanctus Thomas* Secundam Secundæ ex *Vincentii* Speculo hauſerit, colligo ex eo quòd Angelicus Doctor, ubicumque ſententiam ſeu verba profert alterius Auctoris, ejus nomen laudat, nec ipſi ſolemne eſt Operum ſuorum opes ex aliorum ſcriptis corrogare. At *Vincentius Bellovacenſis* ingenuè profitetur, ſe Speculum illud quadruplex variis ex Auctoribus deſloraſſe, pauca ex ſuo penu protuliſſe. Ita quippe ſcribit in Prologo totius Operis Cap. 4. *Quantò minùs ergo nunc arguendus videor, quia multorum librorum florem quemdam atque medullam in unum volumen compegi, iterumque ſub certis titulis ordine congruo redegi? Non autem hoc dico, Sanctorum Patrum, vel etiam cæterorum Auctorum Scriptis præſumptuosè derogando, meumque jactanter & inaniter extollendo; præſertim cùm hoc ipſum Opus atique meum ſimpliciter non ſit; ſed illorum potiùs, ex quorum dictis ferè totum illud contexui; nam ex meo ingenio pauca & quaſi nulla addidi.*

Poſtremam hancce ſententiam juvaret *Sixti Senenſis* teſtimonium lib. 4. Bibliothecæ Sanctæ, ubi ſcribit, *Vincentium Bellovacenſem* ſub *Philippo Valeſio* Francorum Rege floruiſſe. Regnare autem cœpit *Philippus Valeſius* anno 1328. Sed nullius revera ponderis eſt hæc in re *Sixti Senenſis* Auctoritas; primò quia non ait unde id acceperit, & pugnat cum cœteris Auctoribus: ſecundò quia ſecum ipſe pugnat eodem in loco; ait enim claruiſſe *Vincentium Bellovacenſem* ſub *Frederico* Imperatore, hujus nominis ſecundo, anno Domini 1240. Porro etſi trigeſimo ætatis ſuæ anno jam aliquam nominis claritatem ipſi eruditio peperiſſet, incredibile eſt quòd ſub *Philippo Valeſio* illud Opus conſcripſerit. Tunc enim decimum-octavum ſupra centeſimum annum egiſſet.

Ut autem, quod ſentio, ingenuè dicam, ſecunda opinio ex aliqua parte veriſimilior mihi videtur: nam & ſtyli diverſitas, & omiſſio Proœmii quod in aliarum partium fronte legitur, & diſtributio Speculi Moralis per diſtinctiones, non per capita, ut in aliis partibus, & nullius Auctoris, immo nec *S. Thomæ* laudatum nomen, contra morem *Vincentii*, probant illud a *Vincentio Bellovacenſi* non fuiſſe conſcriptum, ſed ab alio poſt obitum ipſius ex Secunda Secundæ S. Thomæ magna ex parte contextum. Quod tamen non ita intelligi velim, quaſi Morale ſpeculum non compoſuerit ac perfecerit *Vincentius Bellovacenſis*, ſed quòd illud excidiſſe veriſimile ſit, & in ſupplementum ſubſtituta ac ſuppoſita Excerpta ex Prima & Secunda Secundæ *S. Thomæ*.

En aſſertam inviciſſimis momentis Angelico Doctori Summam Tripartitam. Hæc cùm iis quæ vir doctiſſimus M. *Joannes Launoius* oppoſuit, cordatus Lector conferat, deque tota iſta Diſſertatione ferat judicium. Hanc legant ſi qui ſunt poſt *Launoium* hæſitantes; ac opinandi ambigendique de rebus certiſſimis libertatem veritatis vinculis coërceant, ne de illis meritò dicatur quòd *S. Gregorius* lib. 5. Moralium Cap. 18. de quibuſdam ſcribit: *Communem ſcientiam habere refugiunt, ne cæteris æquales æſtimentur; occulta vel nova ſemper exquirunt; quæ dum alii neſciunt, apud imperitorum mentes ipſi de ſcientiæ ſingularitate glorientur..... Ipſi ſibi teſtes ſunt, quia quæ proferunt, vera non ſunt. In nocturna quippe viſione dubiè cernitur..... Sed hinc colligendum eſt, quomodo audientibus certa eſſe poterunt, quæ ipſi dubiè viderant.*

Explicat ibi S. Gregorius hæc verba Job c. 4. Suſcepit quaſi furtivè auris mea venas ſuſurri ejus, in horrore viſionis nocturnæ,

SCHOLION I.

Diſſertationis hujus Articulo V. pag. 811. Religioſi Cenſores hæc notant: *Papa adoravit Imperatorem. S. Thomas non fuit in illo errore quòd Papa habeat aliquam poteſtatem in temporalia Regum.*

R. *Leo III.* Carolum Magnum *more antiquorum Principum adoravit*. Non mea, ſed *Anaſtaſii Bibliothecarii*, & *Eginhardi* verba ſunt.

Quod *S. Thomam* ſpectat, Angelicum Doctorem in illa opinione non fuiſſe cenſeo. Errorem vocavi, cum Sacra Facultate Pariſienſi & Eccleſia Gallicana locutus.

SCHOLION II.

Diſſertationis ejuſdem Articulo IX. pag. 823. Religioſi Cenſores hanc notam appinxerunt: *Immodeſtè loquitur de quibuſdam impugnatoribus Summæ S. Thomæ.*

R. Scriptores quoſdam Ordinis FF. Minorum, qui Summam Theologicam non eſſe *S. Thomæ* aſſerere non dubitarunt, aut Angelicum Doctorem Secundam Secundæ ab *Alexandro Alenſi* furatum, *audaces & inverecundos* appellavi. Quòd his verbis obſcuros homines *S. Thomam* plagii accuſantes caſtigaverim, meæ in Magiſtrum & Angelum Scholæ reverentiæ, amori ac zelo condonari poterat.

SCHOLION III.

Diſſertationis ejuſdem Articulo XII. pag. 835. & 836. Religioſi Cenſores hanc notam appinxerunt: *Agit de Conceptione Beatæ Virginis contra Decreta Pontificum.*

R. Quæſtionem de Conceptione Deiparæ Vir-
,, ginis eo loci non attingo; ſed acriter inter FF.
,, Minores & Prædicatores diſputatum olim fuiſſe
,, ſcribo de Conceptione immaculata Deiparæ
,, Virginis, Scotiſtas doctiſſimos piæ, & vulgatæ
,, jam opinionis patrocinium ſuſcepiſſe, omni mo-
,, mentorum genere adversùs Thomiſtas pu-
,, gnantes, & ipſius *S. Thomæ* adversùs illos or-
,, gentea auctoritatem. Thomiſtæ ejuſdem *S. Tho-*
,, *mæ* doctrinam 3. P. Quæſt. 27. A. 3. oppone-
,, bant. Nemo Scotiſtarum reſpondit 3. Partem,
,, totamque Summam Theologicam non eſſe *S.*
,, *Thomæ* germanum Opus. Hæc tantùm ſcripſi eo loci, quæ certè ad meram facti quæſtionem pertinent, quod commemorare non vetant Pontificum Decreta. Cœterùm quod ſpectat ipſum dogma, cenſeo Beatiſſimam Virginem Mariam Dei Matrem, Dei beneficio Chriſtique Redemptoris gratiâ, & ſingulari privilegio immunem fuiſſe a pec-

eato originali ſervatam, quæ ſacræ Facoltatis Pariſienſis doctrina eſt, quam Eccleſia laodat, ipſique favet: tantùm abeſt ut de illa ſic agere prohibeant Summi Pontifices.

SCHOLION IV.

Diſſertationis ejuſdem Articulo XVI. pag. 859. Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Quòd ſolius Sedis Apoſtolica ſit determinare qua ſunt fidei, eſt principium erroneum, & in divinam Epiſcoporum auctoritatem injurioſum.*

R. Ita cenſet Sacra Facultas Pariſienſis, ot ex ejus Cenſuris patet. Principium (inqnam) illud erroneum eſſe cenſet, quatenos vox iſta, *ſolius*, a cognitione & judicio cauſarum fidei Epiſcopos & Concilia, præſertim Generalia, excludit. Cœterùm verbom iſtum *determinare*, eo loci non uſurpavi, ſed, *declarare*, *damnare*, vel *approbare*: quia ſummam auctoritatem judicandi & determinandi ſive finiendi controverſias fidei Sommo Pontifici præ omnibus & ſupra omnes Epiſcopos jure divino convenire propugno, ſecundùm *illam S. Gregorii Magni* ſententiam Epiſtolâ 52. libri 4. ad Gallicanos Epiſcopos de Virgilio Arelatenſi Archiepiſcopo, cui Sedis Apoſtolicæ vices in Galliis commiſerat: *Si quam verò contentionem, quod longè faciat divina potentia, de fidei cauſa evenire contigerit, aut negotium emerſerit cujus vehemens ſit fortaſſe dubietas, & pro ſui magnitudine judicio Sedis Apoſtolica indigeat: Examinata diligentiùs veritate, Relatione ſua ad noſtram ſtudeat perducere notionem, quatenus a nobis valeat* CONGRUA SINE DUBIO SENTENTIA TERMINARI.

SCHOLION V.

Ad eumdem Articulum, pag. 860. objiciunt Religioſi Cenſores, ibi *Notare quaſdam contradictiones S. Thoma.*

R. Non ego; ſed *Petrus de Alliaco* in Tractatu contra *Joannem de Monteſono*, contradictiones, illas apparentes notat. Id unum hinc colligo, Pariſienſem Academiam agnoviſſe Summam Tripartitam ut germanum Opus *S. Thoma*, quo tempore *Joannes de Monteſono* ab Academia damnatus eſt. Ut *Petrum de Alliaco* refellerem, nullamque in *S. Thoma* doctrina antilogiam eſſe oſtenderem, inſtitutum meum, ſuſceptique Operis ratio noo patiebatur.

Nota.

FAcile eſt cognoſcere qoid adorationis nomine Auctores illi intellexerint, qui ſcripſerunt Summum Pontificem adoraſſe Imperatorem. Novum non eſt hac dicendi phraſi illud manifeſtare obſequium, quo Imperii Caput, & Eccleſiæ protector colendus erat. Cœterùm catholici Imperatores ita pontificiam digqitatem ſoperexcedere imperialem agnovere, ut ad Papæ pedes oſculandos ſe inclinaverint, neque ſtratoris, aut habenas equi in quo inſideret regentis officio fungi fuerint dedignati: ſicut etiam Reges ſuo diademate redimiti Romano Pontifici menſæ accumbenti miniſtrare voluerunt.

Quæ verò fuerit S. Thomæ ſententia de indirecta Romani Pontificis in temporalia poteſtate adnotavi tom. 7. pag. 333.

Quàm pariter ab eraſticis ſcriptis abſtinendum eſſet ab iis, qui honeſtatis & chriſtianæ charitatis leges ſervare deſiderant, expendi tom. 4. pag. 520.

Neqoe etiam pluries adnotare omiſi & Epiſcopos fidei judices eſſe, in Conciliis tamquam judices ſediſſe, atque hac prærogativa ex vi ſui ordinis adornari. Nec explicare omiſi io quo ſenſu diei poſſit ſolam Apoſtolicam Sedem, qoæ fidei ſunt decernendi poteſtate potiri. Sed iterum infra.

DISSERTATIO VII.

De Concilio Lugdunenſi II.

ARTICULUS I.

De Concilii convocandi cauſa, & indictione.

COEPTUM jam *Photii* temporibos Schiſma, ſub Imperio *Conſtantini Monomachi* latiùs fuerat propagatum, *Michaële Cerulario* Conſtantinopolitano Patriarcha, & *Leone* Acridano Archiepiſcopo auctoribus, qui Præſules pleroſque omnes, Clericos, Monachos, Populumque in partes traxerant, Latinorum Ritum Miſſæ Sacrificium in Azymo celebrandi, Sabbathi Jejunium, pluri maſque alias Romanæ Eccleſiæ Conſuetudines damnare auſi erant. Negabant præterea Spiritum Sanctum a Filio procedere: Latinos Anathematis vinculo devinctos effutiebant ob additiooem vocis, *Filioque*, Symbolo Conſtantinopolitano factam. Romani Pontificis inſtitutum Jure Divino Primatom impugnabant. Nihil tonc temporis neglexerat *Leo IX.* Pontifex Optimus Maximus, ut naſcentis Schiſmatis incendium extingueret. Nihil ejus Succeſſores omiſerant. Schiſmatis vires Latinorum Imperium Conſtantinopoli fregerat; ſed eo cadente, Schiſma invaluerat pertinacius. De Eccleſiarum Unione cum *Michaële Palaologo* Græcorum Imperatore agere cœperant *Urbanus IV.* & *Clemens IV.* In quam ſe propenſiſſioum *Palaologus* demonſtrabat. Unde & ad *Gregorium X.* qui *Clementi IV.* proximè ſucceſſit, Nuntium miſit, *Joannem* Ordinis FF. Minorum Profeſſorem, Literaſque ſcripſit affectus ſui & zeli ad pacem & unionem populi Chriſtiani, & reverentiæ erga Sedem Apoſtolicam teſtes. Quin etiam *Ludovicum IX.* Francorum Regem Sanctiſſimum idem Imperator oraverat, ot Eccleſiaſticæ pacis ſequeſter eſſet: eique diſſidii totius arbitrium detulerat; ſed Rex Sanctus in cauſa Fidei & Schiſmatis judicandi auctoritatem oſurpare noleos, pro hujuſmodi tamen coosummatione negotii curam omnem ſe apud Sedem Apoſtolicam adhibiturum promiſerat, ut *Gregorius X.* teſtatur in Literis ad eumdem Imperatorem datis nono Calendas Novembris 1274. *Adjecit quoque*, inquit, *non modicum ad conceptam ex præmiſſis cordis noſtri lætitiam, quòd hujuſmodi laudabilem zelum tuum ad ejuſdem Populi unionem, claræ memoriæ Ludovico Regi Francorum Illuſtri, ſicut intelleximus, apertiùs revelaſti & eidem patenter inſinuans, quod Tu, Clerus, & Populus tuæ ditioni ſubjecti, deſiderantes ad obedientiam ejuſdem Eccleſia Romana redire, ipſique in ejuſdem Fidei Profeſſione uniri, ac varias ſuper hoc ad eamdem Sedem Literas & Nuntios deſtinantes, quorum etiam aliqui in via detenti, non pervenerunt ad eamdem; frequenter & humiliter ad id vos poſtulaſtis admitti, nec adhuc tua & ipſorum fuerat inſtantia ſatisfactum, apud eumdem Regem, multiplicatis ſuper hoc Literis & Nuntiis, inſtitiſti; petens inſtanter, ut ipſe in tam pio & utili negotio Arbitri partes aſſumens, ad ipſius conſummationem ſolicitâ intenderet pietate: ac inſuper, [ut tuis verbis, prout nobis referuntur, utamur] Te velle* Re-

Michaël Palaologus Græcorum Imperator S. Ludovicum Francorum Regem pacis & concordia inter Eccleſiam Græcam & Romanam ſequeſtrem & arbitrum elegit.

Regem eumdem Arbitrum in hoc conſtituere aſſerens, promittebat, quicquid idem Rex ſuper hoc diceret, ſe plenè ac inviolabiliter ſervaturum. Et ut pleniùs circa hoc tuum manifeſtares affectum, adjuraſſe diceris Regem eumdem per aſperſionem Sanguinis Jeſu Chriſti, ne aſſumere onus hujuſmodi recuſaret: & ne ſecus faceret ad Summum Judicem, ut ipſe Rex in extremo Judicio coram eo de hoc rationem redderet, appellaſſe. Et licèt idem Rex prudenter attendens, & humiliter recognoſcens, quòd ſuum non erat, tale in eodem negotio, quod ſpecialiter pertinere dignoſcitur ad ejuſdem Sedis examen, officium uſurpare, conſultè reſponderit, Quòd in ipſo nequaquam hujuſmodi partes aſſumeret, ſed pro ipſius conſummatione apud Sedem ipſam libenter inſtaret; ac propterea Literas, & ſuos ad eamdem Sedem Nuntios deſtinaret. Qui hæc omnia, ipſâ tunc Sede vacante, coram prædictis noſtris Fratribus retulerunt. Ad quorum etiam pro parte ipſius Regis inſtantiam, bonæ memoriæ Albanenſi Epiſcopo tunc in partibus illis ejuſdem Sedis Legato, ſuper hoc plena commiſſio facta fuit. Tamen ipſo Rege ac Legato humana de hac luce ſubtractis, proceſſus aliquis haberi non potuit per eamdem.

S. Ludovicus ſpopondit ſe pro iſtius negotii conſummatione apud Sedem Apoſtolicam acturum.

Urbano IV. & Clementi IV. placuerat, ut priùs de fidei veræ dogmatibus, quàm de concordia Græcos inter ac Latinos ageretur. Quamobrem *Clemens IV.* datis ad Imperatorem Literis Fidei Profeſſionem ab ejus Majeſtate, Clero & Populo emittendam inſeruerat; ea quæ circa Romanæ Eccleſiæ Primatum ab iis recipi volebat, ſacris apicibus pleniùs explicans. Ipſaque Fidei Profeſſione Imperatoris Oratoribus traditâ, ſe ipſis ſatisfacturum ſpoponderat, ſi aliquis circa illam ſcrupulus in ipſorum mentibus oriretur. Ubi verò Græci Profeſſionem illam Fidei recepiſſent, & ad Romanæ Eccleſiæ obedientiam rediiſſent, ſi Concilium Generale ad ſacrum fœdus inter utramque Eccleſiam confirmandum celebrari *Palæologus* poſtularet, Romana Eccleſia ejus votis annueret, non ad prædictæ Fidei diſcuſſionem, vel novam Diffinitionem; *quam tamquam innumeris Sacræ Paginæ auctoritatibus, numeroſis SS. Patrum Sententiis, & Romanorum Pontificum ſtabili Diffinitione firmatam*, nolebat, ſicut nec expediebat, in dubium revocari, novoque examini ſubjici. Is erat rerum ſtatus, cùm *Gregorius X.* Cathedram *S. Petri* conſcendit. Qui ſtatim de Eccleſiæ Græcæ cum Latina conciliatione cogitans, Legatos ad hoc promovendum negotium ad *Michaëlem Palæologum miſit*; ad illudque conſummandum, Synodum Oecumenicam indixit. Anno 1272. convocata eſt, poſt biennium celebranda; ut conſtat ex ipſius *Gregorii X.* Diplomate, quod incipit: *Salvator noſter*: quod ad Hieroſolymitanum Patriarcham; & Epiſcopos, ac cæteros Palæſtinæ Prælatos datum eſt. Et eodem exemplo datæ ſunt ad omnes Eccleſiæ Catholicæ Præſules Encyclicæ Literæ. Quo in Diplomate & Literis hæc habentur: *Lugendum ſiquidem occurrit, quòd per ſubtractionem prædictam, a Sedis ejuſdem unitate ſubtractos, & in devio poſitos grandis culpæ mors affecit: quòd Sanctæ univerſalis Eccleſiæ membra tam nobilia, eadem gravis admodum & diſpendioſa ſubtractio tanto tempore mutilavit. Lugendum iterum ac amarè dolendum quòd ſicut in partibus tranſmarinis non tantùm audivivimus, ſed & oculis noſtris vidimus, & manus noſtræ contrectaverunt, deteſtabiliùs ſolito blaſphematur in gentibus nomen Chriſti: tàm jam non tam verbis, quàm rebus ipſis & factis, Chriſtianis inſultetur ab Infidelibus & dicatur:* Ubi eſt Deus eorum? *Dum ſanctuias hereditatis Domini, eadem Terra Sancta, per nefandiſſimos Saracenos ſic audacter invaditur, &c. Lugendum & ampliùs, pariter & horrendum, quòd cùm ille Summus Agricola, Sator bonorum omnium & plantator, agrum mundi hujus diligenter excolens, in eo ſeminaverit ſemen bonum: inimicus homo tanta in ipſo invenitur ſuperſeminaſſe vitiorum zizania & errorum, ut ea deflere magis liceat, quàm narrare .... Hæc dum miniſterio conſiderationis debitæ, mentis noſtræ præſentantur obtutibus, ignis in noſtris meditationibus exardeſcit: & ad tanta diſcrimina relevanda ſuſpirat affectus, zelus accenditur, & ſpiritus anxiatur. Ad quod cùm Nos ſufficere non poſſe ſciamus, levamus oculos noſtros ad montem, montem quidem Dei, montem uberem, montem pinguem, unde opportunum nobis provenire auxilium & humiliter petimus, & devotè ſperamus. Et quia ſalubre in his adhiberi remedium, intereſt generaliter omnium: Nos cum Fratribus noſtris, aliiſque viris prudentibus, exacto & frequenti tractatu prehabito, prout tanta neceſſitatis inſtantia exigebat, de ipſorum conſilio Generale Concilium, ſicut imitatione digna SS. Patrum conſuetudo laudabilis, longaque obſervationis exemplum Nos inſtruit, opportuno tempore decrevimus congregandum, &c.* Tres itaque cauſæ congregandi Concilii fuere. 1. Eccleſiæ Græcæ cum Latina conjunctio, & Catholicorum Dogmatum adversùs Græcorum Schiſmaticorum errores confirmatio. 2. Subſidium Terræ Sanctæ. 3. Eccleſiaſticæ Diſciplinæ, morumque tum Cleri, cùm plebis Chriſtianæ reformatio: de qua ſcribit idem Pontifex; *Interim per vos, & alios prudentes viros Deum timentes & habentes præ oculis, omnia quæ correctionis & reformationis limam expoſcunt, inquirentes ſubtiliter, & conſcribentes fideliter, eadem ad ipſius Concilii notitiam deferatis. Et nos nihilominus variis modis & viis ſolers ſtudium & efficacem operam dare proponimus, ut omnia talia in examen ejuſdem deducta Concilii, correctionem & directionem recipiant opportunam.*

Cauſa congregandi Concilii.

Literas etiam dedit *Gregorius X. ad Michaëlem Palæologum*, Græcorum Imperatorem, quæ incipiunt: *Qui miſeratione ineffabili*. Miſit Apocriſiarios quatuor Religioſos Viros ex Ordine FF. Minorum, cum Formula Fidei, quam ipſe, cum Patriarcha, Epiſcopis, & Clero Eccleſiæ Græcæ profiteri deberet. Hortatus eſt ut ad Synodum veniret, vel Oratores mitteret. *Joſephum* etiam Conſtantinopolitanum Patriarcham, & Prælatos Græcos ad Concilium vocavit Literis, quæ incipiunt: *Multo, ſicut noſſe te credimus*. Nuntios Apoſtolicos, quo par erat honore & benignitate ſuſcepit *Palæologus*, duoſque ex ipſis ad Summum Pontificem remiſit, qui Majeſtatis ipſius conſtantem in Sanctæ Unionis deſiderio voluntatem Sanctitati ſuæ ſignificarent. Ejus acceptis literis, gratulatus ipſi eſt *Gregorius*, ad perſeverantiam, ſaluberrimique Operis conſummationem, & ad mittendos quàm primùm plena cum poteſtate Oratores adhortatus eſt, qui ejus nomine Concilio intereſſent. Id conſtat ex ejuſdem Pontificis Literis, quæ incipiunt: *Literarum ſeries*.

Ad hoc Concilium, præter Patriarchas, Epiſcopos, & Abbates vocavit Summus Pontifex viros duos doctrinâ & ſanctitate celeberrimos, *Thomam Aquinatem*, & *Bonaventuram*. Quorum prior, ſcilicet *S. Thomas*, cùm ad Concilium pergeret, in Monaſterio Foſſæ Novæ lethali ægritudine correptus, ad vitam migravit immortalem. Sanctus verò *Bonaventura* in ipſo Concilio Cardinalis & Epiſcopus Albanenſis creatus eſt.

Nota.

CUm iam Urbanus IV. pro concilianda Eccleſia Græca cum Latina vehementer adlaboraſſet, ſciretque Græcos antea de Romani Pontificis primatu malè ſenſiſſe; ut viam præfatæ unioni pararet, operæ pretium exiſtimavit Michaëlem Palæologum Græcorum Imperatorem quoad eumdem Romani Pontificis primatum inſtruere. Aliis verò omiſſis videndis apud Raynald. ad an. 1263. n.30. ſequentia adnotabo: *Ut igitur*, inquit, *hujuſmodi unitatis* [*Eccleſiæ*] *gratia firma & illibata penitus ſervaretur, unum eidem unitati Dominus, videlicet B. Petrum Apoſtolorum Principem, caput conſtituit & Magiſtrum; ut illam quaſi Noë Arcam, extra quam animantia derelicta in aquas diluvii ſubmerguntur, in ipſo Apoſtolorum Principe, velut in uno cubito conſummaret, eique magiſterium Eccleſiæ ſuæ conferens & primatum, oves & agnos ſuos paſcendos præmiſſâ trinâ interrogatione commiſit & ne ipſius Principis fides deficeret aliquando, pro ipſo efficaciter exoravit; quod cum poſtmodum aliarum Eccleſiarum nonnulla fuerint hæreticorum errore fœdata Romana Eccleſia, cujus idem Beatus Petrus magiſter extitit, immaculata remanſit, nullamque prorſus labem contraxit hæreticæ pravitatis*. Ita Urbanus explicavit magiſterium collatum D. Petro ſuper omnem Eccleſiam, illudque errori non obnoxium, idemque infallibile magiſterium in perſona D. Petri fuiſſe Romanis Pontificibus collatum ſignificavit, dicendo Romanam Eccleſiam, quæ magiſtrum habuit D. Petrum, numquam hæreſis labe fœdatam fuiſſe. Exercitium deinde hujus magiſterii explicans Urbanus ita ſubdit: *Neque huic inſtitutioni Dominicæ Sancti Patres poſtmodum reſtiterunt, ſed ipſius Principis Succeſſorem, tamquam illum, qui Chriſti vices in terris obtinet, venerantes, & ad ejus judicium in Fidei occurrentes dubiis, ejus auctoritate hæreſes condemnarunt, manentes ſicut membra in eorum capite, Apoſtolico ſcilicet throno Pontificum Romanorum, a quo quærendum eſt quid ſit tenendum, quidve credendum; cùm ejus ſit reprehendere, ſtatuere, ordinare, diſponere, præcipere, ſolvere, & loco illius ligare, qui ædificavit illum, & quod nulli alii, ſed ipſi ſoli, quod plenum eſt tradidit, & conceſſit. Huic etiam throno omnes catholicè jure divino caput inclinant, & Primates mundi veram confitentes fidem, tamquam ipſi Domino Jeſu obediunt, & intendunt: ac in illum tamquam in ſolem reſpiciunt, & ab eo lumen veritatis, & Fidei ad ſalutem recipiunt animarum*. Tale ergo eſt Romani Pontificis divinitus collatum magiſterium, ut ex ipſius auctoritate hæreſes fuerint condemnandæ; ab ipſo quid credendum quærendum eſſet; ipſi tamquam Chriſto Domino eſſet obediendum, & in ipſum tamquam in Chriſtum intendendum, cùm ab eo lumen veritatis, & fidei dimanet. Hujuſmodi autem Magiſter poteſt-ne a veritate edocenda diſcedere?

Clemens verò IV. proſequens Græcum Imperatorem inſtruere, ut nihil eſſet quod optatam utriuſque Eccleſiæ unionem retardaret, poſt exactam explicationem myſteriorum fidei, & ſacramentorum, quæ de Romano Pontifice forent credenda explicavit, ut apud Raynald. ad an. 1267. n.78. Poſtquam igitur dixit ſummum & plenum primatum B. Petro collatum, ſicut & principatum ſuper univerſam catholicam Eccleſiam, etiam Romanum Pontificem *cum poteſtatis plenitudine recipere*, ſubdit quòd *ſicut Præ cæteris tenetur Fidei veritatem defendere, ſic & ſi quæ de Fide ſubortæ fuerint quæſtiones, ſuo debet judicio diffiniri: Ad quam Eccleſiam Romanam poteſt gravatus quilibet in negotiis ad forum eccleſiaſticum pertinentibus appellare. Sed & in omnibus cauſis ad examen eccleſiaſticum ſpectantibus ad ipſius poteſt recurri judicium; & eidem omnes eccleſiæ ſunt ſubjectæ, ipſarumque Prælati & obedientiam, & reverentiam ſibi debent; apud quem ſic poteſtatis plenitudo conſiſtit, quòd eccleſias cæteras ad ſolicitudinis partem admittit; quarum multas & patriarchales præcipuè diverſis privilegiis eadem Romana Eccleſia honoravit, ſuâ tamen prærogativâ tam in generalibus Conciliis, quàm in quibuſcumque aliis ſemper ſalvâ*. Ita autem explicando Romani Pontificis poteſtatem intellexit explicare *puriſſimam, certiſſimam, & ſolidiſſimam orthodoxæ fidei veritatem*, de qua proinde poſtea dicit: *nec licet, nec expedit in dubium revocare præmiſſam veræ fidei puritatem, tot ſacræ paginæ auctoritatibus, tot Sanctorum roboratam ſententiis, tot Romanorum Pontificum ſtabili diffinitione firmatam*.

Putat Boſſuet in Defenſ. *p.2. lib.12. cap.36.* nullum præſidium ex præfatis, Romani Pontificis prærogativas a nobis aſſertas obtinere, quoad nempe ipſios infallibilitatem in definiendo, & ſuperiorem Concilio poteſtatem. Siquidem obſervat quòd Clemens ſibi ſolùm adſcribit *præ cæteris* ſubortas fidei quæſtiones definire, quatenus ſcilicet Caput Synodi eſt, non quia hujuſmodi definitio, ut firma ſit, a Concilii etiam conſenſu non pendeat. At obſervare etiam debebat Boſſuet, quale Urbanus Clementis anteceſſor propoſuerit Græcis Romani Pontificis magiſterium, nam prorſus infallibile deſcribit, ut ſupra innui; nec credere eſt ab illo Clementem receſſiſſe. Immo cùm Romano Pontifici ibi adſcribat poteſtatem *præ cæteris* ſubortas fidei quæſtiones definiendi, quia obtinet ſicut D. Petrus *ſummum, & plenum primatum, & principatum ſuper univerſam catholicam eccleſiam*, oſtendit illius definitiones ab ea oriri poteſtate, quæ nulli ſubdita ſit, adeoque infallibili: & ita poteſtate, quæ nulli eſt inferior, judicat Princeps, qui *ſummum & plenum principatum* obtinet ſuper univerſum Regnum. Hinc quia Clemens infallibilem firmitatem in Romani Pontificis definitionibus agnoſcebat, *ſtabiles* poſtea appellavit; a quo verbo abſtinendum fuiſſet, ſi forent a Concilio reformabiles. Ex his patet inaniter Boſſuet vim facere in illis verbis *præ cæteris*; qui etenim *præ cæteris* habet jus definiendi, quia eſt ſupremum Caput, & obtinet *ſummum & plenum primatum & principatum ſuper univerſam Eccleſiam* ita definit, ut ab ipſis Conciliis tamquam ſibi ſubditis non pendeat.

Ita alibi contra eumdem Boſſuet dixi illa verba *ſacro approbante Concilio* nil obſtare infallibilitati Papæ definientis; ipſum enim Concilium, ut ſæpe dictum eſt, approbat auctoritate ſibi a Papa collata, & agnoſcit eumdem Papam tamquam Magiſtrum, a quo eſt edocendum, ut prolixiùs tomo ſequenti explicabo; ubi non proinde inutilia quandoque eſſe Concilia oſtendam. Interim ſciendum quòd ſicut non derogat ſuæ ſummæ nullique ſubditæ poteſtati Princeps ſupremus, ſi velit etiam cum aliis Judicibus ſibi inferioribus approbantibus judicare, ita ſi Papa definiat *ſacro approbante Concilio*.

Demum non omittendum, quòd cùm Clemens velit poſſe omnem ad Pontificem appellare ex ea ratione, quia habet *ſummum, & plenum primatum & principatum ſuper univerſam catholicam eccleſiam*; jam oſtendit habere juriſdictionem in univerſam Eccleſiam, ac proinde ipſi Concilio ſuperiorem: Ita non quidem expreſsè, ſed æquivalenter tam Urbanus, quàm Clemens Romanum Pontificem in definiendo infallibilem, & Concilio Oecumenico ſuperiorem denunciarunt.

Cœ-

Cœterùm ipſi Boſſuet non reſragabor aſſerenti mentem Græcorum fuiſſe ea Pontifici tribuendi, quæ eidem ante ſchiſma non denegabant; ipſum tamen expoſtularem, unde didicerit Romano Pontifici tunc infallibilitatem denegaſſe, nec Concilio Oecumenico supereminere. Probè ſcio hujuſmodi controverſias ante ſchiſma Photianum explicitè numquam ad examen revocatas; at eodem tempore non diſſimulandum in prioribus Conciliis, in quibus ferè omnes Antiſtites ad orientalem Eccleſiam pertinebant, ita Romanos Pontifices quid credendum erat dictaſſe, ut nollent Concilium aliter definire; ac ea reſcidiſſe quæ aliter, ac ipſi ſenſerant, Concilia decreverant. Hæc omnia quæ obſervavi in Animadverſionibus ad eadem Concilia, quæque iterum innuam tomo ſequente, apertè oſtendunt Græcam Eccleſiam Pontificem fallibilem non agnoviſſe, nec Concilio ſubjectum; unde neque umquam illius Præſules reſonuerunt illas Pontificum epiſtolas, in quibus infallibilitatis in definiendo prærogativas, ac ſuam juriſdictionem, quæ nulli in terris ſubeſſet, non obſcurè deſcribebant. Scio etiam nullum exemplum eccleſiaſticam Hiſtoriam ſuppeditare, quo dignoſcamus ante ſchiſma Photianum catholicos, ſed ſolùm hæreticos dogmaticas Romanorum Pontificum definitiones reſpuiſſe, vel eoſdem Pontifices in jus vocare auſos eſſe.

ARTICULUS II.

De celebratione, & Actis Concilii circa Fidem, Unionem Eccleſiarum, & Subſidium Terræ Sanctæ.

Concilium Lugduni in Galliis celebratum eſt, in Baſilica Principe *S. Joannis*; cœptumque die 7. Maji, anno 1274. triduano jejunio, precibuſque ſolemnibus præmiſſis. Præfuit *Gregorius X.* Pontifex Maximus. Nam quòd *S. Bonaventuram* præſediſſe ajunt *Sixti* duo Summi Pontifices: Quartus nimirum in Bulla Canonizationis, Quintus in ea, quâ *S. Bonaventuram* Eccleſiæ Doctoribus annumerandum decernit: ita *Galeſinus* intellexit in ejus Vita, ut *dirigendi Concilii* curam ei Pontifex commiſerit, providendi ſcilicet quæ proponenda eſſent. Nam primas in Concilio tenere, præſente Pontifice non poterat. Præter Latinos Patriarchas, *Pantaleonem* Conſtantinopolitanum, & *Opizonem* Antiochenum, adfuere quingenti Epiſcopi, Abbates ſeptuaginta, Prælati inferiores mille, ut *Ptolomæus Lucenſis* coævus Auctor, Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ lib. 23. Cap. 3. & *Eberardus* in Annalibus teſtantur. Aderant etiam Oratores Regum, Franciæ, *Philippi III.* Germaniæ, Angliæ, & Siciliæ. Adſuit etiam initio *Jacobus* Rex Aragonum, homo extremâ ætate decoris avidus, ſed poſt ſecundam Seſſionem diſceſſit, non obſcurè iratus Pontifici, quòd ipſius capiti Regni coronam imponere recuſaſſet, niſi vectigali perſoluto, quod *Petrus* ipſius pater, quo tempore Romæ coronam ſuſceperat, pendere quotannis pactus erat. *Jacobo Regi indignum videbatur Regnum Majorum virtute partum, cuiquam externo Principi eſſe vectigale:* (inquit *Marianus*) idemque teſtatur *Surita* in Rerum Aragonenſium Indicibus. *Michaëlem Palæologum*, Imperatorem Græcorum ad Concilium veniſſe, falsò ſcripſere, *Blondus*, Decade 2. lib. 8. ab eoque in ſimilem errorem tracti, Trithemius, in Chronico Hirſaugienſi, Platina, Sabellicus, Nauclerus Robertus Gaguinus lib. 7. Sigonius, Vignerius, Petrus Galeſinus in Vita S. Bonaventuræ, Cap. 14. Voſſius lib. De tribus Symbolis, & *Robertus Creigtonus* in Præfatione ad Hiſtoriam Concilii Florentini a *Sguropulo* ſcriptam. Sed momentis graviſſimis refelluntur. Primò, quia lectæ ſunt Imperatoris Literæ in Concilio, paxque Eccleſiæ Græcæ cum Latina ab ejus Oratoribus, Majeſtatis ipſius nomine jurata eſt. Oratores autem cum Literis ad Concilium non miſiſſet, ſi ipſe Concilio adfuiſſet. Secundò, quia *Gregorius X.* ſtatim ad ipſum ſcripſit poſt Concilium Lugdunenſe, tamquam ad hominem eorum omnium ignarum, quæ in Sacro illo cœtu geſta erant. *Occurrentes itaque Tibi de regione diſſimilitudinis redeunti* (inquit) *collo tuo brachiis paternæ affectionis incumbimus, & te Solida charitatis oſculo preſſius oſculamur. O utinam tibi, Fili pateret ad plenum, cum quanto in his occurrit tripudio eadem Eccleſia nuper in Lugdunenſi Concilio congregata! O ſi voces pſallentium inibi, Deumque flexis genibus, & nudatis capitibus laudantium præcipuè Prælatorum, in tuis ſonuiſſent auribus & revelata facie ipſorum oculos deducentes quaſi aquarum exitus inſpexiſſes; profectò prudenter adverteres, quòd erant eorum lachrymæ tam excuſſi doloris indices, quàm adepta lætitiæ proditrices. Nec minùs intelligeres, quàm grati tui advenerint Nuntii, quàm fuerint gratanter accepti cùm quanto etiam jubilo tua Profeſſio ſit acceptata.* Et infra. *Super his autem, & aliis habitis circa præmiſſa Proceſſibus, præfati tuæ Celſitudinis Nuntii, quorum tibi notior eſt virtus & probitas, ad te pleniùs revertuntur inſtructi; quibus te non dubitamus fidem indubiam adhibere.* Idem probant ejuſdem Pontificis Literæ ad Epiſcopos Græcos. *Chariſſimi*, inquit, *in Chriſto Filii noſtri Palæologi Græcorum Imperatoris Illuſtris, & veſtros Nuntios & Literas tantò recepimus gratiùs quantò procul dubio gratiora, & noſtris acceptiora deſideriis retulerunt.* Tertiò totum Conciliationis Eccleſiæ Græcæ cum Latina negotium, per Legatos Imperatoris, unà cum Pontificis, actum eſſe teſtatur *Nicephorus Gregoras* lib. 5. Hiſtoriæ quo ſequitur Imperatorem Concilio non adfuiſſe. *Proinde* inquit, *tot difficultatibus circumventus Imperator pene ad deſperationem compulſus, Legatos ad Papam mittit de ineunda Veteris & Novæ Romæ Eccleſiarum concordia, modò Caroli expeditionem averteret. Ea Legatio a Pontifice benignè audita eſt. Ea te facilè, quæ Imperator petiviſſet, confecturum eſſe pollicetur, ſtatimque ſuos Legatos illis adjungit, qui concordiam conciliarent atque amplecterentur. Cujus hæc tria capita fuerunt: Primùm ut in Sacrorum Hymnodiis, Papæ cum Patriarchis mentio fieret. Alterum, ut liceret cuivis Romam Veterem, quæ curia major & perfectior eſſet appellare. Tertium, ut illi Principatus in omnibus deferretur. De appendice verò Sacri Symboli quam illi novarunt, aut alio quovis argumento, tum nulla acrior contentio incidit. Sed quòd ad eas quidem res attinebat, pacata & tranquilla fuerunt omnia.* Idem conſtat ex *Eberhardo* Ratiſponenſis Eccleſiæ Archidiacono, in Annalibus, & ex *Matthæo Weſtmonaſterienſi*.

Michaël Palæologus Concilio non adfuit.

II. Infra tres menſes abſoluta Synodus eſt ſex Seſſionibus. Primam inter & ſecundam Seſſionem; Summus Pontifex de conſenſu Epiſcoporum & Abbatum, decimas omnium redituum Eccleſiaſticorum in ſubſidium belli Hieroſolymitani in ſexennium imperavit. Poſt Seſſionem tertiam, Imperatoris Græcorum Oratores ad Concilium advenere, atque a Summo Pontifice & a Synodo univerſa honorificentiſſimè ſunt excepti. In ſolemni Miſſa, quam Dominus Papa celebravit, Symbolum Græcè & Latinè decantatum eſt, illaque verba ter a Græcis repetita: *Qui ex Patre Filioque procedit.* Cum Patriarcha Conſtantinop. & Epiſco- *Acta Synodi.*

eo-

copis Græcis Symbolum Græcè cantaruot F. *Vuillelmus de Morbeka* Ordinis Prædicatorom, & F. Joannes de Conſtantioopoli Ordinis Minorum, Pœniteotiarii Summi Pontificis, linguæ Græcæ peritiſſimi. Id factum die 29. Junii SS. Apoſtolis Petto & Paulo Sacta. Ille porro cujus hîc obiter memioimus, willelmus Morbeka, ad Corinthiacum Archiepiſcopatum poſtea promotus eſt a Gregorio X. Quarta Seſſione, lectæ ſunt Imperatoris Litetæ ad *Gregorium X.* Romanum Pontificem, quæ ita inſcribuntur: *Sanctiſſimo & Beatiſſimo, Primo & Summo Pontifici, Apoſtolica Sedis Venerabili Papa, & communi Patri omnium Chriſtianorum, & Venerabili Patri Imperii noſtri, &c.* Hâc in Epiſtolâ Catholicam Fidem profitetur, ſecundùm Formulam ab Apoſtolica Sede ſibi præſcriptam; atque inter alia, Proceſſionem Spiritus Sancti ex Patre Filioque, Purgatorii pœoas, & Romaoi Pontificis Primatum, de quo hæc habet: *Ipſa quoque Sancta Romana Ecleſia ſummum & plenum Primatum & Principatum ſuper univerſam Eccleſiam Catholicam obtinet; quem ſe ab ipſo Domino, in B. Petro Apoſtolorum Principe ſive Vertice, cujus Romanus Pontifex eſt Succeſſor, cum poteſtatis plenitudine recepiſſe, veraciter & humiliter recognoſcit. Et ſicut præ cæteris tenetur fidei veritatem defendere: ſic & ſi quæ de fide ſuborta fuerint Quæſtiones, ſuo debent Judicio definiri. Ad quam poteſt gravatus quilibet ſuper negotiis ad Eccleſiaſticum Forum pertinentibus appellare; & in omnibus cauſis ad Examen Eccleſiaſticum ſpectantibus, ad ipſius poteſt Judicium recurri; & eidem omnes Ecleſiæ ſubjectæ, ipſarum Prælati obedientiam & reverentiam ſibi dant. Ad hanc autem ſic plenitudo poteſtatis conſiſtit, quòd Eccleſias cæteras ad ſollicitudinis partem admittit: quarum multas, & Patriarchales præcipuè, diverſis privilegiis eadem Eccleſia Romana honoravit, ſuâ tamen obſervatâ prærogativâ, tum in Generalibus Conciliis, tum in aliquibus aliis ſemper ſalvâ.* Et infra: *Primatum quoque ejuſdem Sanctæ Romanæ Ecleſiæ, prout in præmiſſa ſerie continetur, ad ipſius Sanctæ Ecleſiæ obedientiam ſpontaneam venientes, confitemur & recognoſcimus, acceptamus, & ſponte ſuſcipimus.* Denique Pontificem rogat Imperator, ut liceat Eccleſiæ Græcæ Symbolum recitare, prout recitabat illud ante Schiſma, & Ritus ſervare eoſdem, qui non ſunt contra Fidem, nec contra divioa Præcepta, nec contra Vetus & Novum Teſtamentum, nec contra doctrinam SS. Generalium Coociliorum, & Sanctorum Patrum receptorum per Sancta Concilia, quæ celebrata ſunt a ſpirituali dominatione Romanæ Eccleſiæ.

Imperatoris Palæologi Litera ad Gregorium X. Pontificem, Fideique Profeſſio.

III. Lectæ ſunt deinde Literæ Prælatorom Græcorum, qui ſe cum Imperatore in omoibus convenire, & Romani Pontificis Primatum colere profitebaotur: & *Joſephum* Patriarcham, cui juſſeraot ut in Monaſterio maneret, donec Oratores Imperatoris; & Eccleſiæ Græcæ Legati, cum Apocriſiariis Apoſtolicis reverſi eſſent, niſi Unioni ſubſcriberet, ſe e ſacra Dignitate omnino dejecturos, & alium Patriarcham, qoi Romanæ Eccleſiæ revereretur Principatum, creaturos. *Hoc ſcilicet* inquioot, *Dei gratia cooperata eſt, ut haberet ex nobis Apoſtolica Magnitudo veſtra Sanctitatis, Sententiam agnoſcere; qualiterque Magnifico Imperatori noſtro ſimul communicaverimus in Sententia. Scitote quid nos volumus: quod Pontificalis Sedis tota plenitudo, cum toto venerabili Clero, convenit in unum, ut attribuat promptè veſtræ Sanctitati & Apoſtolica Sedi, quod ad honorem pertinet, nec alium Primum & Summum Pontificem Eccleſiarum omnium nominaturi. Sed antiquam Internuntiorum confeſſionem agnovimus, quam & Patres noſtri attenderant toto præterito tempore, uſque ad tempus hoc. Unde noſtrum Patriarcham, & ſubſequenter omnes alios, quotquot convenerunt, ut in unum hareant, & Sedis ponerent concordiam, obſecravimus. Ipſe verò cum magna inſtantia tenet, quòd agnoſci debet Primus; & poſtea, ut audiat, non decidit ab iſta voluntate: nec adhuc a prima ſententia, quam tenet, cum aliqua intentione mutatus eſt. Unde & pluries nos Prælati correximus ipſum: Ipſe ne quidquam ad præſens acquievit. Nos autem & nobiſcum Potentiſſimus Imperator, injunximus illi a Patriarchali Sede recedenti, omnino in una forma ſolitudinis manere, quæ ſunt Conſtantinopoli Monaſteriorum, donec Nuntii ad veſtram Sanctitatem accedant, & audiant ſermonem veſtrum; & ſi Magnitudo veſtra ita recipiat, deleget ſeties Delegatos cum noſtris reverſis Legatis. Et nos hunc finem obtinentes, communiter & interim convenientes, attrahemus Patriarcham noſtrum, ut ſi recedere ipſum ab intentione contingat, nobiſque inclinaverit, & nos reddet benevolos eſſe, quòd præteritis temporibus Throno Apoſtolica Sedis excellens honor attributus eſt; ſic habebimus ipſum Pontificem, etiam ſpiritualiter, ſicut prius Præſidentem. Si verò immutabiliter ſe habeat in ſententia, tunc deprædabit omnis neceſſitas, & ipſum dejicere, & Patriarchali Principatu privare. Nos autem conſtituemus & promovebimus alium, qui utique conſentiat nobiſcum ejuſdem voluntatis eſſe, & reddere convenientem Primatum Summitati Sanctitatis veſtræ. Hoc igitur proponimus, a Deo honorate Domine, nos quos Patriarchalis Conſtantinopolitana Sedis Pontifices, cum omnibus qui circa nos venerabilibus Clericis, per hoc Scriptum noſtrum vobis conjungi habemus: & nos inclinamus promptè & veſtræ Altitudini ſubmittimus; & valde gratanter ea quæ ſunt ſpiritualis totius ſubjectionis aſſerimus, & nihil eorum denegamus, quæ ante Schiſma præſtabant Patres noſtri his, qui Apoſtolicam regebant Sedem, ſed ſtatim & nos attribuimus.*

Prælatorum Græcorum Literæ.

IV. His perlectis Literis, *Georgius Acropolita & Magnus Logotheta*, Imperatoris Orator, ejus nomine Schiſma ejuravit, Romanæ Eccleſiæ fidem profeſſus eſt, Romani Pontificis Primatum agnovit; ab ea fide & obedientia nuſquam diſceſſuram ejus Majeſtatem, interpoſita Juriſjurandi religione confirmavit. Idemque Græcorum Præſulum Legati præſtitere. Catholica Fides de Proceſſione Spiritus Sancti a Patre Filioque, Conſtitutione Synodica aſſerta eſt ad perpetuam rei memoriam: *Fideli ac devota Profeſſione fatemur, quòd Spiritus Sanctus æternaliter ex Patre & Filio, non tamquam ex duobus principiis, ſed tamquam ex uno principio, non duabus ſpirationibus, ſed unicâ ſpiratione procedit. Hoc profeſſa eſt hactenus, prædicavit, & docuit: Hoc firmiter tenet, prædicat, profitetur, & docet Sacroſancta Romana Ecleſia, Mater omnium Fidelium & magiſtra: Hoc habet Orthodoxorum Patrum atque Doctorum Latinorum pariter & Græcorum incommutabilis & vera ſententia. Sed quia nonnulli, propter irrefragabilis præmiſſa ignorantiam veritatis, in errores varios ſunt prolapſi; Nos hujuſmodi erroribus viam præcludere cupientes, ſacro approbante Concilio, damnamus & reprobamus omnes qui negare præſumpſerint, æternaliter Spiritum Sanctum ex Patre & Filio procedere; ſive etiam temerario auſu aſſerere, quòd Spiritus Sanctus ex Patre & Filio, tamquam ex duobus principiis, & non tamquam ex uno procedat.*

Dogmatis Catholici de Proceſſione Spiritus Sancti a Patre & Filio declaratio.

V. Non tam refutanda, quàm irridenda, imò potiùs dolenda Græculorum quorumdam temeritas, qui dicere non ſunt veriti Concilium Lugdunenſe ſub *Michaële* Imperatore celebratum, in partes Græcorum abiiſſe, condemnaſſeque ſententiam Latinorum, Hoc ipſorum figmentum refert ac refellit *Joannes Pluſiadenus*, Dialogo de Synodo Florentina, apud *Leonem Allatium*, lib. 1. de Perpetuo Conſenſu utriuſque Eccleſiæ, Cap. 15.

Num.

Num. 6. Non minùs falſus eſt *Joſephus Bryennius* Oratione 8. *De divina Triade*, aſſerens, poſt *Chriſtophorum* Romanum Pontificem, & *Sergium* Patriarcham, nullam inter utramque Eccleſiam factam eſſe Unionem.

Acta poſt Synodum ad ſanctæ Unionis confirmationem.

VI. Poſt Synodum *Gregorius* Græcos muneribus donatos ad ſua remiſit, addito eis comite B. Abbate Caſſinenſi, Sedis Apoſtolicæ Apocriſiario: Literaſque dedit gratulatorias ad *Michaëlem* Imperatorem, *Andronicum* ejus filium, & Græcos Præſules. Imperator *Joſephum* Patriarcham Unionis hoſtem infenſiſſimum, ad cedendum ſacrâ Dignitate compulit, & ad ſecedendum in Monaſterio; in ejus locum *Joannem Veccum*, magnæ Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Chartophylacem eligi curavit. Quotquot verò, ſeu ex Clero, ſeu ex Optimatibus Unioni obſiſterent, partem exilio, partem carcere, partem oculorum effoſſione partem ultimo ſupplicio mulctavit. Quæ omnia prolixè narrat *Pachymeres*, libro 5. Idemque teſtantur *Nicephorus Gregoras* lib. 5. & Auctor Vitæ *Athanaſii Patriarchæ* a *Leone Allatio* laudatus.

VII. *Gregorio X.* & *Innocentio V.* nec-non *Hadriano V.* qui ipſi in *S. Petri* Cathedra ſucceſſerunt, brevì defunctis *Joannes XXI.* anno 1276. creatus Pontifex Legatos ab *Innocentio V.* ad *Michaëlem Palæologum* deſtinatos proficiſci juſſit, *Jacobum* Ferrentinum, & *Gaufredum* Taurinenſem, Epiſcopos, & FF. *Raynardum*, Priorem Conventûs Viterbienſis, & *Salvum* Lectorem Lucanum, Ordinis FF. Prædicatorum, ad urgendam confirmationem eorum, quæ ipſius Imperatoris & Græcorum Præſulum Legati in Lugdunenſi Concilio, eorum nominibus juraverant.

Duplex Græcorum Synodus Conſtantinopoli celebrata.

Celebrata Conſtantinopoli eâ tempeſtate Synodus duplex, una univerſalis totius Eccleſiæ Græcæ, altera ab illa generaliore relicta. In poſteriore illa, *Joannes Veccus* Patriarcha, & Græci Præſules, Fidei Profeſſionem, ſecundùm normam a Sede Apoſtolica traditam edidere; & *Romana Eccleſia ſummum & perfectum Primatum, & Principatum ſuper univerſam Catholicam Eccleſiam, quem in ſe ipſa ab ipſo Domino, in Beato Petro Apoſtolorum Principe ſeu Vertice, cujus Romanus Pontifex eſt Succeſſor, cum plenitudine poteſtatis, recepit*: ſe agnoſcere ac revereri, ſanctiſſimè conteſtati ſunt.

Romanæ Eccleſiæ & Summi Pontificis Primatum Græci profitentur.

Et quòd *Quemadmodum præ aliis tenetur Fidei veritatem defendere; ſic & ſi quæ de fide ſubortæ fuerint Quæſtiones, ſuo debent Judicio definiri* &c. Et plenitudinem poteſtatis apud eam conſiſtere, *Quòd ea qua ceteræ Eccleſiæ, & Patriarchales ſpecialiter, diverſis temporibus Privilegia obtinuerunt, Sanctionibus Imperatorum, & divinorum Conciliorum, eadem Eccleſia Romana confirmavit, & roboravit: & non aliter obtinuerunt confirmationem Eccleſiarum hujuſmodi prærogativæ, niſi eadem Eccleſia Romana ſuum ſuper iis Judicium & Sententiam protuliſſet*: SUA TAMEN PRÆROGATIVA, TAM IN GENERALIBUS CONCILIIS, QUAM IN QUIBUSCUMQUE ALIIS SEMPER SALVA. Synodales illas Græcorum ad *Joannem XXI.* Literas apud *Leonem Allatium*, *Odoricum Raynaldum*, & in poſtrema Conciliorum Collectione, Tom. 11. P. 1. legere eſt.

Nec Synodus tantùm, ſed Imperator & *Andronicus* ejus filius, ad Summum Pontificem Literas dedere de Unione gratulatorias, & lætitiæ ſuæ teſtes. *Nunc*, (inquit Imperator) *diſponente Altiſſimo, multa ſolertia & ſollicitudine, ipſius veræ Fidei totalis identitatis integritas ad Matrem Catholicam & Apoſtolicam, Sacroſanctam Romanorum Eccleſiam, omnium Chriſtianorum Dominam & Magiſtram, & ad Patrem verum ipſius Eccleſiæ, Summum Pontificem, Univerſalem omnium Chriſtianorum Rectorem, & Doctorem Catholicæ Veritatis, Chriſti Dei noſtri in terris Vicarium, Beatorum Apoſtolorum Principum Petri & Pauli Succeſſorem reſident opulenta dignitate, benignitate nominis, virtutis gratia, & honoris gloria coronata. Et licèt pie Pater Prædeceſſoris veſtri tempore, Sanctitatis illius, videlicet bonæ memoriæ Domini Papæ Gregorii Reverendiſſimi Patris mei, quem propterea ſpecialiter præ aliis bonis in Domino firmiter vivere credo, tantum cum zelus reunienda Dei Eccleſiæ, ac Chriſtianorum pacis, continuò comedebat, hujuſce operis laudandi primordia fuiſſent indulta, in Generali Concilio apud Lugdunum proſperè hactenus celebrato: tamen glorioſa ſolemnitas totalis perfectionis ipſius veſtræ Sanctitatis pio patrocinio extitit hactenus divinitus conſervata: inpoſterum moderamine veſtri glorioſi Apoſtolatus, qui præ ceteris præexcellit indiſſolubili charitatis vinculo in perpetuum roboranda.* Narrat quanta cum veneratione & lætitia Nuntios & Literas Apoſtolicas receperit, & quomodo ipſe, & *Andronicus* ejus filius, *omnia & ſingula, quæ de Catholica Fide Sacroſancta Romana Eccleſia tenet, docet, & prædicat*, confirmaverint.

VIII. *Joanni XXI.* ſucceſſit *Nicolaus III.* qui novos Apocriſiarios miſit Conſtantinopolim anno 1278. *Bartholomæum* Groſſetanum Epiſcopum & FF. *Bartholomæum de Senis*, Miniſtrum Syriæ; *Philippum* Peruſinum, & *Angelum* Urbevetanum, Lectores Ordinis Minorum. Commonitorium ipſis datum ex MS. Barberinæ Bibliothecæ edidit *Allatius* lib. 2. *De Perpetuo Conſenſu*, Cap. 15. Num. 2. idemque apud *Odoricum Raynaldum*, ad hunc annum Num. 7. legere eſt. Profeſſionem Fidei ab Epiſcopis præſtito Juramento edendam Pontifex præſcripſit. Symbolum cum additione vocis, *Filioque*, tam a Latinis quàm a Græcis cani juſſit: *Quia de additione illa ſpecialiter actum eſt, & recognitio veræ fidei occultari non debet, ſed revelari potiùs & publicè prædicari.* Eccleſiam Romanam Græcis ritus cæteros permiſſuram, *de quibus Sedi Apoſtolicæ viſum fuerit, quod per eos Catholicæ Fidei non lædatur integritas, nec Sacrorum Statutis Canonum derogetur.* Pontificem certiorem fecit Imperator per *Ogerium* Protonotarium, quòd toto virium conatu ad promovendam Unionem incubuiſſet; verùm tumultus graviſſimos conjurationeſque in ſuam Majeſtatem propterea excitatas, adeo ut ſibi periculum exauctorationis immineret, ſi negotium iſtud urgeret vehementiùs. Ne itaque ægrè ferret Pontifex, ſi ille œconomia quadam uteretur.

Michaël Palæologus Imp. a Martino Quarto tamquam Schiſmatis fautor Anathemate confixus.

IX. *Martinus IV.* qui *Nicolao III.* ſucceſſit, anno Pontificatus 1. qui fuit Chriſti 1281. *Michaëlem Palæologum* tamquam ſchiſmatis & hæreſeos Græcorum fautorem, Anathemate confixit, omnibuſque Regibus, Principibus, Dominis, univerſitatibus civitatum, caſtrorum, & locorum inhibuit, ne cum eo in Excommunicatione hujuſmodi manente fœdus aliquod contraherent, ſub pœna Excommunicationis in perſonas, & Interdicti in terras, intentatâ etiam privatione bonorum *quæ a quibuſlibet Eccleſiis tenerent.* Sententiæ exemplar apud *Odoricum Raynaldum*, ad eum annum, Num. 26. legitur.

Obreptum eſt Pontifici.

Cæterum obreptum fuiſſe Pontifici, qui ad illud fulmen diſplodendum a *Carolo* Siciliæ Rege, cui cum *Palæologo* Imperatore bellum erat, incitatus eſt *Jordanus* & *Ptolomæus Lucenſis* teſtantur. Sanè per ipſum non ſtetiſſe quin Unionem amplecterentur univerſi & Romanæ Eccleſiæ Primatum colerent, *Pachymeres* aſſerit in lib. 6. Cap. 30. *Contigit autem*, inquit, *tunc apud Pruſam Imperatori commoranti offerri nuntium de ſtatu rerum ſuarum apud Papam. Martinus hic erat, qui Nicolao ſucceſſerat. Ad hunc maturaverat mittere Heracleenſem Epiſcopum Leonem, & Nicænum Theophanem. Verùm*

bi appulſi quò mittebantur, haud ſecundùm expectationem ipſorum iſthic ſunt excepti. Nimirum edocti ad verum Romani de rebus noſtris, & quod vel erat ſuſpicati iſtam quæ magnoperè jactabatur, pacem nihil aliud demum niſi fucum & ludibrium eſſe: præter quippe Imperatorem ſolum & Patriarcham, quoſdamque cum his aſſeclas, cæteròs omnes tædere concordiæ: Inſuper etiam illas ab Imperatore ad fidem pacis ſincerè initæ faciendam affectatas pœnarum ab Eccleſiæ manſuetudine alienarum atrocitates improbantes, frigidè Legatos ac contemptim habuere: nec eos niſi ſerò vix tandem & ægrè ad Papam introduxerunt. Et demum ſucceſſu Legationis, ut Imperator eum fuit, tamquam illuſores, & oſtentationibus ſuppliciorum ad ſimulandam, quam verè non inierant, concordiam abuſi, Anathemati ſubjicerentur. Quo facto Legatos nullâ dignatos benevolentiæ aut honoris ſignificatione dimiſerunt. Hæc ubi renuntiata Imperatori per Nicænum ſunt [Nam Heracleota eo itinere obierat] indignisſimè tulit; adeo ut cùm inter Sacra de more, Imperatore præſente, Diaconus conſuetam Papæ commemorationem pronuntiaturus eſſet, Princeps, ne faceret prohibuerit. Palam autem ad familiares conquerens, ajebat: Præclarum enimverò ſibi fructum conſtare charitatis in Latinos ſuæ; ſe nempe causâ eorum cum neceſſariis etiam ſuis certamine ſuſcepto, ne pœnis quidem acribus dubitaſſe ipſos comprimere. Ipſos autem pro gratiis ſuſtantâ in fide ipſorum conſtantia debitis, diras & execrationes referre. Tunc igitur revocare omnia priùs ſancita, & totum concordiæ tractatum reſcindere voluit. Feciſſetque continuò, ni ab hoc eum conſilio quadam revocaſſent. Tandem *Michaëlem Palæologum* ad obitum uſque pro Unione ſtetiſſe, nec in ſchiſma & errores Græcorum fuiſſe relapſum adeo certum fuit Græcis, ut eum jam demortuum, tamquam Novatorem, & impiorum dogmatum Propagatorem, nullâ ſepulturâ Eccleſiaſticâ, nec filius ejus *Andronicus* Imperii heres, cohoneſtarint, ut teſtatur *Andronicus* ipſe apud *Pachymerem* lib.12. Hiſtoriæ, quem laudat *Allatius*.

X. Ut ut eſt, Græci ab unione jurata cum Eccleſia Romana, præter paucos admodum, ſtatim receſſere, quod *Martino IV.* facilè perſuaſit, *Palæologum* Imperatorem hujus tam ſubitæ defectionis auctorem eſſe, ut *Eberhardus* Ratiſponenſis Eccleſiæ Archidiaconus in Annalibus teſtatur. Idem ex *Pachymeris* Hiſtoria compertum eſt, & ex *Gennadio* lib. pro Concilio Florentino, Cap.5. Seſſione 16. *Poſt Nicolaum, Summi Pontifices per temporum vices non deſtiterunt ſcribere, & hortari Græcos ad Eccleſiæ converſionem & obedientiam, quouſque coacta eſt Synodus apud Lugdunum, quam Græci Octavam vocant, cujus auctor extitit Gregorius Papa X. & Unio eſt ſubſecuta, ſed iterum defecerunt, & iterum Legatos Eccleſiæ receperunt. Cogitur Synodus Conſtantinopolitana cum Papæ Legatis, Joannis Vecci temporibus, Conſtantinopolitani Patriarchæ, & Unionem amplexi ſunt ad breve obedientiam oſtendentes & pacem, ſed poſtea rurſus ad ſuum & proprium vomitum reverterunt.*

XI. Unionem in Concilio Lugdunenſi initam invicto animo propugnarunt *Joannes Veccus*, *Georgius Metochita*, & *Conſtantinus Meliteniota*. De *Joanne Vecco* lege *Gregoram* lib.5. & *Pachymerem* libro etiam 5. Proceſſionem Spiritus Sancti ex Patre per Filium non Scriptis ſolùm propugnavit, ſed Teſtamento ſuo præfixit, cujus hæc poſtrema verba: *Ob verum autem Patrum dogma, ex Patre ſcilicet per Filium proceſſionem Spiritus Sancti, exilio carcereque mactatus hoc meum Teſtamentum propriâ manu ſcripſi, ſubſcripſique.* Et hoc Teſtamento condito diem clauſit extremum,

Græci Fidei & ſanctæ Unionis defenſores.

ſub *Andronico Seniore*. Geſſit Patriarchatum annos octo. Scripſit plura pro Latinorum dogmate adversùs Græcos, de quibus *Allatius* lib.2. *De Perpetuo Conſenſu*, Cap.15. Num.8. nonnullaque edidit in *Græcia Orthodoxa*.

Georgius Metochita, Magnæ Eccleſiæ Diaconus *Vecci* in omnibus Simmiſta & Socius multa ſub *Andronico* paſſus eſt: tandem exilio mulctatus & carceribus, vitam finivit, Unionem cum Latinis initam Scripto & opere ad extremum uſque ſpiritum defendens. De quo *Pachymeres* lib.7. Cap.32. lib.9. & lib.13. pro Latinorum dogmate multa ſcripſit; de quibus legendus *Allatius* lib. 2. de perpetuo Conſenſu, Cap.15. Num.9. P. *Gretſerus* Georgium hunc cum alio *Metochita Theodoro* Magno Logotheta confundit, de quo *Nicephorus Gregoras* in Hiſtoria. Summa namque totius Philoſophiæ, quam *Georgio* adſcribit, *Theodori* eſt. Errorem *P. Gretſeri* ſecuti ſunt alii Viri Eruditi aſſerentes, *Theodorum Metochitam* ab *Andronico Seniore* unà cum *Vecco* & *Meliteniota* relegatum fuiſſe. *Georgius* enim hic fuit *Vecci* & *Meliteniotæ* in dogmate contra Græcos de Proceſſione Spiritus Sancti defendendo ſocius, & cum ipſis in exilium miſſus. *Theodorus* Grægoræ alius eſt, ut *Allatius* obſervat.

Tertius Commilito qui *Vecco* Patriarchæ fuit loco filii, ut ipſe in Teſtamento aſſerit, eſt *Meliteniota*, de quo *Gregoras* lib.6. & *Pachymeres* lib.12. Cap.23. Scripſit *De Eccleſiaſtica Unione Latinorum & Græcorum* & alium Tractatum *De Proceſſione Spiritus Sancti*.

Non longè ab his temporibus *Simon* Conſtantinopolitanus, Ordinis FF. Prædicatorum Profeſſor, *De Proceſſione Spiritu Sancti etiam ex Filio*, tribus tractatibus cùm Græcis ſtrenuè conflixit. Qui fortè [inquit *Allatius*] non alius fuerit a *Jacomao*, Epiſcopo primùm Gyratii, & mox Thebarum Archiepiſcopo, Græcè, & Latinè, & Hebraicè docto, & in Divinis Scripturis continuâ lectione exercitato, qui claruit anno circiter 1400. ut poſt *Sixtum Senenſem* tradit *Poſſevinus* in Apparatu Sacro. Illius etiam videtur meminiſſe *Georgius Trapezuntius*, in Epiſtolâ ad Monachos Cretenſes, de Proceſſione Spiritus Sancti. *Simon Hieromonachus ex Ordine Prædicatorum, cùm impenſiùs zelo divinorum dogmatum exardeſceret, Romam appulit, ut pro viribus in Domino Cretenſes Cretenſis ipſi adjuvaret. Et primùm quidem Inquiſitionem & Judicium Hæreticorum, qui in Græcia ſunt, a Summo Pontifice obtinuit. Accepit deinde literas ab eodem Summo Pontifice, quibus præcipiebatur ut Græci omnes tam Antiſtites quàm Sacerdotes, commemorationem Papæ inter Miſſarum Solemnia facerent omnino, & Sacrum Symbolum, uti in Romana Eccleſia fieri ſolebat, hunc in modum recitarent: Et in Spiritum Sanctum Dominum, & vivificantem: Qui ex Patre Filioque procedit.* Cretenſem fuiſſe, & nihilominus Conſtantinopolitanum dici conjicit *Allatius*, quòd in Creta Inſula natus, genus Conſtantinopolim retuliſſet.

Contra Latinos eâ ætate ſcripſit *Georgius Cyprius*; plura contra *Veccum* Patriarcham, quem ille graviori rationum pondere, ut pro veritate pugnans, confutavit. De ipſo *Pachymeres* lib. 8. Capp. 1. 9. & 16.

Schiſmatici iſtius ætatis ſcriptores contra Latinos.

Georgius Moſcampor, Magnæ Eccleſiæ Carthophilax, multa in Latinam Eccleſiam, ejuſque dogmata, monumentis editis oblatravit: Quibus *Joannes Veccus* doctè reſpondens, Schiſmatici Auctoris impetum faſtumque compreſſit. Meminit ſuarum contra *Moſcamparem* lucubrationum *Veccus* ipſe in libro, cui titulum fecit. *Adnotatio de ſuorum omnium Librorum & Scripturarum concordia*.

Con-

Conſtantinus Acropolita, Magnus Logotheta, plures *De Proceſſione Spiritus Sancti* Tractatus contra Latinos reliquit. Acropolitæ Commentarios igni traditos a *Theodoro Muzalone*, quemadmodum & ſuum quoque eumdem *Theodorum* combuſſiſſe, quòd de Dogmatibus ſolùm agerent, *Pachymeres* libro 7. Cap. 8. narrat.

Georgius Pachymeres, qui Hiſtoriam & alia ſcripſit, non tantùm *Job Jaſita* ad Tomum contra Latinos componendum auxilio ſuit, ut ipſe teſtatur lib. 5. Hiſtoriæ, ſed etiam Tractatum compoſuit, *Ad eos qui dicunt, ideo dici Spiritum Filii, quòd conſubſtantialis ſit, vel quòd tendatur ab ipſo dignis*. Non bene affectum fuiſſe erga Romanam Eccleſiam, ideoque circumſpectè legendum, rectè monet Poſſevinus.

Concilium Lugdunenſe II. verè Oecumenicum eſt.

XII. Lugdunenſe II. Concilium verè Oecumenicum eſt, totius enim Chriſtiani nominis repræſentatio fuit, Legitimè convocatum eſt, a Romano ſcilicet Pontifice, qui & ipſi præſuit. Tanto numero adſuere Epiſcopi ex omnibus Latini orbis Eccleſiis, ut prioribus octo Conciliis Generalibus majori numero non adſuerint. Græci verò Antiſtites per Legatos. De cauſis fidei & unitatis Eccleſiaſticæ actum eſt, quæ univerſalem Eccleſiam ſpectant. Eccleſiaſtico ritu celebratum fuit, ſummâ libertate ſummoque conſenſu Patrum fidei dogma conſtitutum eſt, Eccleſiarum conjunctio paxque confirmata. Denique Sacra Synodus Conſtantienſis Seſſione 39. in Profeſſione Fidei, quam deinceps quilibet in Romanum Pontificem eligendus edere debet, antequam ſua publicetur electio, Lugdunenſe iſtud Concilium (Neque enim de alio loqui veriſimile eſt, in quo de Fide actum non fuit) inter Concilia Generalia recenſet. *Ego electus in Papam, omnipotenti Deo, cujus Eccleſiam ſuo præſidio regendam ſuſcipio, & B. Petro Apoſtolorum Principi corde & ore profiteor, quamdiu in hac fragili vita conſtitutus fuero, me firmiter tenere & credere Sanctam Fidem Catholicam, ſecundùm Traditiones Apoſtolorum, Generalium Conciliorum, & aliorum Sanctorum Patrum, maximè autem Sanctorum octo Conciliorum Univerſalium, videlicet Primi Nicæni, Secundi Conſtantinopolitani, Tertii Epheſini, Quarti Chalcedonenſis, Quinti & Sexti Conſtantinopolitanorum, Septimi item Nicæni, Octavi quoque Conſtantinopolitani, nec non Lateranenſis*, LUGDUNENSIS, *& Viennenſis, Generalium etiam Conciliorum.*

SCHOLION I.

In hoc Articulo, pag. 19. Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Papa excommunicat Imperatorem Græcum: qua in re deceptus eſt a Rege Siciliæ.*

R. Martinus Quartus Græcorum Imperatorem *Michaëlem Palæologum* tamquam Schiſmatis & hæreſeos fautorem anathemate confixit. Obſervavi hac in cauſa Summo Pontifici obreptum fuiſſe, qui ad illud fulmen diſplodendum a Carolo Siciliæ Rege, cui cum Palæologo bellum erat, incitatus eſt. Mera hæc facti quæſtio, cujus teſtes ſunt *Jordanus & Ptolomæus Lucenſis*. An Summos Pontifices in facto numquam decipi poſſe contendunt Religioſi Cenſores, reclamantibus doctiſſimis Cardinalibus a *Turrecremata*, *Bellarmino*, *Baronio*, eruditis omnibus, Summis ipſis Pontificibus?

SCHOLION II.

Religioſi Cenſores mihi vitio vertunt quòd in hoc Articulo, pag. 25. Edit. Primæ, retulerim *Profeſſionem Fidei edendam a Papa juſſu Concilii Conſtantienſis.*

R. In Collectione Conciliorum Romanæ Editionis hæc Fidei Profeſſio refertur.

Nota.

OMnes ferè Scriptores teſtantur Martinum IV. excommunicatione Michaëlem Palæologum innodaſſe, etiam ſuadente Carolo Siciliæ Rege, qui Palæologum Romanæ Eccleſiæ ſubſidiis deſtitutum faciliùs e Solio deturbare ſperabat, ac in eo Generum ſuum iterum collocare. At aliis placet veram cauſam ita in Græcum Imperatorem agendi eam fuiſſe, quòd Palæologus turpiter ea non ſervaverit, quæ in Concilio Lugdunenſi promiſerat. Hinc Martinus in ſuo Diplomate aſſerit illum anathemate confodere, ut *hæreſis & ſchiſmatis antiqui fautorem*. Sed & cùm anno ſequenti in die Aſcenſionis excommunicationis ſententiam innovaverit, ut refert Raynaldus ad an. 1282. n. 8, oſtendit excommunicatum voluiſſe Palæologum, non quia ipſum Carolus deceperit, eo etenim tempore, quod inter primam iteratamque excommunicationis ſententiam fluxerat, deceptionem detegiſſet, ſed quia a jurata confirmataque unione deſciverat. Sed & ille, quem in teſtem adducit Raynaldus n. 26. ex MS. Codice Vaticano, ita ſcripſit: *Ad inſtantiam Regis Caroli Palæologum excommunicatum denuntiari jubet, quia juxta promiſſum & ſequentem requiſitionem cum ſua gente ad obedientiam Romanæ Curiæ non venerat.*

ARTICULUS III.

De Canonibus Concilii Lugdunenſis II. Sive Conſtitutionibus Eccleſiæ Diſciplinam, Morumque Reformationem ſpectantibus.

CAnones ſeu Conſtitutiones 30. Diſciplinam ſpectantes (primam enim quæ eſt de Summa Trinitate & Fide Catholica, jam attigimus) ſub *Gregorii X.* nomine in Concilio Lugdunenſi habentur; quæ tamen in ipſo Concilio conditæ & promulgatæ omnes non fuerunt, ut ex ipſius Pontificis Præfatione patet: *Gregorius Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, &c. Infra ſcriptas Conſtitutiones nuper in Generali Concilio Lugdunenſi, & poſt, ſuper certis Articulis duximus promulgandas, quibus univerſos uti volumus & mandamus in Judiciis, & in Scholis.*

Conſtitutio de Romani Pontificis electione.

Prima, quæ *De electione & electi poteſtate* inſcribitur, Statuta *Alexandri III.* in Concilio Lateranenſi, circa Romani Pontificis electionem renovat, ac inſuper *Sacro approbante Concilio* decernit, ut defuncto Pontifice, Cardinales qui in ipſa civitate præſentes fuerint, in qua diem clauſit extremum, abſentes expectare decem diebus tantummodo teneantur. Quibus elapſis, ſive abſentes venerint, ſive non, extunc omnes conveniant in Pontificis Palatium, contenti ſinguli ſingulis tantummodo ſervientibus Clericis, vel Laïcis: vel duobus, ſi id ipſis indulgeri neceſſitas poſtulet. Eo in Palatio, omnes in uno Conclavi, nullo intermedio pariete, ſeu alio velamine, reſideant. Quod (ſervato libero ad ſecretam cameram aditu) ita claudatur undique, ut nullus illuc intrare valeat, vel exire; nulli ad eoſdem Cardinales aditus pateat, vel facultas ſecretò loquendi cum eis: nec ipſi aliquos ad ſe venientes admittant, niſi eos qui de voluntate omnium, pro iis tantùm quæ ad electionis imminentis negotium per-

negotium pertinent, vocarentur. Vetat etiam ne ad ipſos Cardinales, vel eorum aliquem, nuntium aliquis mittat, vel literas, aut ſecretò cum ipſis colloquatur, ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ. Si infra tres dies Pontifex electus non fuerit, unum dumtaxat ferculum; tam in prandio, quàm in cœna, quinque diebus ſequentibus, illis miniſtrari jubet. Quibus elapſis, nihil ipſis obſonii, præter panem, vinum, & aquam miniſtretur, donec electio conſummetur. Statuit præterea ut Cardinales, electionis pendente negotio nihil omnino de Camera Apoſtolica, aut aliis Eccleſiæ Romanæ, tempore vacationis, obvenientibus recipiant, ſed ea futuri Pontificis diſpoſitioni ſerventur. Ut uni electiooi intendant, nec ſe de aliis negotiis intromittant, niſi tam grave & evidens periculum immineret, ut omnibus & ſingulis Cardinalibus præſentibus concorditer videretur illi abſque dilatatione occurrendum. Qui Conclave ingreſſus non fuerit, vel ex eo abſque manifeſta cauſa infirmitatis exierit, ad ejuſdem electionis negotium ulteriùs non admittitor. Si adveniente infirmitate exierit, ipſo abſente, & ſuffragio ejus minimè requiſito, ad electionem proceditor. Si redire voluerit, vel convaleſcens, vel ſanus, ad ſuffragandum recipitor. Idem eſto de abſentibus, qui re integrâ advenerint, & Conclave ingreſſi fuerint, judicium. Si Romanus Pontifex extra civitatem in qua cum ſua Curia reſidebat, obierit, Cardinales in civitatem cujus in territorio defunctus eſt, convenire teneantur, niſi ſubjaceat Interdicto, vel Eccleſiæ Romanæ ſit rebellis. Quo caſu in viciniori congregentur. Ut porro iſta executioni mandentur. Domino, aliiſque Rectoribus & Officialibus civitatis illius, in qua celebranda fuerit electio, Conſtitutionis iſtius executionem committit, ſolemni Juramento coram Clero & Populo civitatis devinctis. Qui ſi fraudem circa præſcripta capita commiſerint, aut ea diligenter non obſervaverint; cujuſcumque ſint præeminentiæ, conditionis, aut ſtatus, omni ceſſante Privilegio, eo ipſo vinculo excommunicationis conſtricti ſint, perpetuò ſint infames, omni ad dignitates aditu prohibeantur: *Feudis & bonis, cæteriſque, quæ ab eadem Romana, vel quibuſlibet aliis Eccleſiis obtinent, ipſo facto ſint privati: ita quòd ad Eccleſias ipſas plenè ac liberè revertantur*. Ipſa verò civitas non ſolùm ſit Interdicto ſoppoſita, ſed & Pontificali Dignitate privata. Ad hæc, Cardinales per aſperſionem Sanguinis Jeſu Chriſti Pontifex obſecrat, ut omni privato affectu, partiumque ſtudiis depoſitis, & cujuſlibet pactionis, conventionis, obligationis vinculo ſoluti, publicam dumtaxat Eccleſiæ utilitatem in Summi Pontificis electione præ oculis habeant, & pro virili procurent. Pacta quælibet conventa & Juramenta in hujuſmodi negotio irrita declarat. Denique preces in Eccleſia univerſa, immo & jejunia, prout circumſtantiæ penſandæ ſuaſerint, a Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis & Prælatis indici jubet. Cardinalibus non placuit iſta Conſtitutio, ut Acta Concilii teſtantur, omnemque lapidem moverunt, ut Epiſcopis illius approbationem diſſuaderent: ſed *Gregorius X.* ſeorſim vocatis Præſulibus, ab illis obtinuit ut Conſtitutioni ſubſcriberent, illamque ſigillis ſuis munireot. Relata eſt a *Bonifacio VIII*, in Sextum, Tit. *De electione & electi Poteſtate*, Cap. *Ubi*. Et obſervat Gloſſa, illam potiùs ſu„ mere vigorem ex renovatione *Celeſtini V.* & hac „ approbatiooe & conſervatione *Bonifacii*, quam „ ex primæva Conſtitutione *Gregorii*, ex eo quia „ revocata fueras per *Hadrianum V.* & per *Joannem XXI.* & pro revocata habebatur, nec olim „ inter Gregorianas legebatur. Et certè cùm Con„ ſtitutio iſta tam utilis approbatione tanti Con„ cilii fuerit edita, non æquum fuit, quòd abſ„ que requiſitione Concilii revocata fuerat. Quia ut habet Regula Juris lib. 5. Decretal. Tit. 12. *Omnis res, per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolvitur*.

Modus præſcribitur appellationibus contra Sacras Electiones & Proviſiones.

Secunda Conſtitutio diſciplinam ſpectans, ſeu tertius Concilii Canon, viam malitiis hominum in Sacrarum Electionum vel Proviſionum impognatione præcludit, decernens, ut appellantes contra Electiones, Poſtulationes, & Proviſiones Eccleſiaſticas, omnia quæ objicere intendunt contra electionis, poſtulatioois, ſeu proviſionis formam aut Perſonas eligentium, vel electi, ſive illius cui erat proviſio facienda, ſive facta, in Appellationis Inſtrumento exprimere teneantur, & jurare quòd illa credunt vera eſſe, & ſe poſſe probare. Super non expreſſis, ipſi vel adhærentes eis non audiantur, niſi aliquid poſtea forſan emerſerit, vel ſuper antiquis ſupervenerit probandi facultas; aut aliqua antiqua in opponentium notitiam de novo pervenerint, quæ appellantes, appellationis emiſſæ tempore, veriſimiliter ignorarint. Super quibus pariter jurabunt, quòd ad ea probanda ſufficientia documenta ſe credunt habere. Statutum nihilomious *Innocentii IV.* contra deficientes in probatione eorum, quæ in formam vel perſonam objecerint, in ſuo robore manere, & executioni mandari jubet. In ipſo etiam Concilio hæc edita Conſtitutio eſt, ut ex Actis patet, extatque in Sexto, Tit. *De electione & electi Poteſtate*, Cap. *Ut circa*.

Electi ad Eccleſiaſticas Dignitates ab adminiſtratione ante confirmationem arceantur.

Canon 4. Statuit ut nullus deinceps *Adminiſtrationem Dignitatis*, ad quam electus eſt, priuſquam ipſius electio confirmetur, *ſub œconomatus vel procurationis* nomine, aut alio de novo quæſito colore, *in ſpiritualibus vel temporalibus per ſe, vel per alium, in parte vel in totum, gerere, vel recipere, aut illis ſe immiſcere præſumat*: Alio qui omni Jure excidat, ſi quod ei per electionem quæſitum eſt. Promulgata eſt, etiam in Concilio hæcce conſtitutio, & habetur in Sexto, eodem Titulo quo ſuperiores, Cap. *Avaritia*. Electi ab adminiſtratione ante confirmationem arcentur; qui aliàs de confirmatione non curarent, maximè quibus non eſt neceſſaria Conſecratio: & confirmatio nihil operaretur: & ſi reſcinderetur electio, facilè removeri non poſſent.

Confirmatio Electionis infra tres menſes poſtulanda.

Canon 5. Diuturnis Eccleſiarum vacationibos it obviam, decernitque ut Electores, quàm citiùs commodè poterunt, electionem Electo præſentent: Ille verò intra menſem conſentiat: alioquin Jure, ſi quod ipſi ex electione quæſitum eſt, privetur, niſi forſan ea ſit electæ perſonæ conditio, ut electioni abſque Superioris ſui licentiâ conſentire non poſſit. Quo caſu idem Electus vel Electores ipſius, conſentiendi licentiam a Superiore poſtulent & obtineant cum ea celeritate, quam ipſius præſentia vel abſentia permiſerit. Alioquin ſi lapſo tempore, pro ejuſdem Superioris præſentia vel abſentia moderando, licentiam hujuſmodi non obtineant, Electores ad aliam procedere poſſint electionem. Porro Electus, infra tres menſes ab aſſenſu electioni præſtito confirmationem petat: quod ſi abſque juſto impedimento omiſerit, electio irrita eſto. Et hæc Conſtitutio in Concilio promulgata eſt, & habetur in Sexto, Cap. *Quamſit*, eodem Tit. quo ſuperiores,

Alia de Electionibus ſtatuta.

Canon 5. Declarat, eos qui ſcientes volentes indignum eligunt propter ſuffragium in ſcrutinium immiſſum eligendi Jure non privari, niſi ex votis eorum communis electio fuerit ſubſecuta. In Concilio conditus eſt, & legitur in Sexto, Cap. *Perpetuæ* ſub eodem Titulo.

Ca-

Canon 7. Decernit, eligentium nemini licere, electione conſummatâ adversùs Electum intercedere, vel aliquid opponere, niſi ex cauſis poſtea emergentibus, vel niſi ei morum ipſius antea celata pandatur improbitas, ſeu alicujus alterius latentis vitii vel defectus, quæ veriſimiliter ignorare potuerit, veritas reveletur. De qua ignorantia fidem faciat proprio Juramento. In Concilio promulgatus eſt, & habetur in Sexto, Cap. *Nulli*, ſub eodem Titulo.

Canon 8. Statuit contra Electum a duplo majori parte, vel contra Electores ipſius, nihil opponi poſſe ad extenuationem zeli, meriti, vel auctoritatis ipſorum; Non prohibet tamen quin aliquid opponatur, quod votum nullum redderet. Lectus eſt in Concilio, & habetur in Sexto, Cap. *Si quando*, ſub eodem Tit. quo ſuperiores

Appellationes.

Canon 9. Temerarium appellandi uſum refrænat ac moderatur, ſtatuens ut appellatio in Judicio vel extra Judicium facta, cauſas Electionum Epiſcopalium, quæ Majoribus ab *Alexandro IV.* annumerantur, ad Sedem Apoſtolicam non devolvat, niſi in ſcriptis, & ex cauſa probabili, quæ probata legitima cenſeretur, interjecta fuerit. Partibus fas eſſe declarat ab hujuſmodi appellationibus recedere, antequam ad Sedem Apoſtolicam delatæ fuerint, modò nulla pravitas, id eſt, ſimoniaca pactio, violentia, vel metus intercesſerint: cujus rei Ordinarius Judex eſto: qui cognitâ pravitate partibus diem dicat, quo Sedi Apoſtolicæ cum omnibus cauſæ Inſtrumentis ſe ſiſtant. Promulgatus eſt in Concilio, & habetur in Sexto, Cap. *Quamvis* ſub eodem Titulo.

Oppoſitionum contra Perſonas promovendas examen.

Canon 10. Statuit ut ſi inter cœtera quæ promovendo ad Dignitatem objiciuntur, evidentem ſcientiæ vel alium perſonæ defectum opponi contingat, promovendus ſuper hujuſmodi defectu ante omnia examinetur; & ſi oppoſitionem veritate deſtitui comprobaverit exitus, opponens a proſecutione cauſæ omnino repellatur, & perinde puniatur, ac ſi in probatione omnium, quæ objecerat, penitus defeciſſet. In Concilio etiam promulgatus eſt Canon iſte, & legitur in Sexto, Cap. *Si fortè*, ſub eodem Titulo.

Canon 11. Excommunicatione ferit eos, qui vexaverint Perſonam aliquam Eccleſiaſticam: vel ejus conſanguineos, aut ipſas Eccleſias, Monaſteria, ſeu loca cœtera, Beneficiis, ſive aliis bonis ſuis, per ſe vel par alios ſpoliando, ſeu aliàs injuſtè perſequendo, pro eo quòd rogati, ſeu aliàs inducti, eum pro quo rogabantur, eligere noluerint. Editus eſt in Concilio, & legitur in Sexto, ſub eodem Titulo, Cap. *Sciant*.

Conſtitutio de Regalia.

Canon 12. Statuit ut univerſi & ſinguli, qui *Regalia, cuſtodiam, ſive guardiam, advocationis vel defenſionis titulum, in Eccleſiis, Monaſteriis, ſeu quibuſlibet aliis piis locis de novo uſurpare conanti, bona Eccleſiarum Monaſteriorum, aut locorum ipſorum vacantium occupare præſumunt, quantacumque dignitatis honore præfulgeant, Clerici etiam ac Monachi, qui id fieri procurant*, Excommunicationem incurrant ipſo facto. Clerici verò qui hujuſmodi invaſionibus ſe non opponunt, fructibus Eccleſiæ, pro tempore quo iſta permittunt, privantur. *Qui autem ab ipſarum Eccleſiarum, cæterorumque locorum fundatione, vel ex antiqua conſuetudine Jura hujuſmodi ſibi vendicant, ab illorum abuſu ſic prudenter abſtineant, & ſuos Miniſtros faciant abſtinere, ut ea quæ non pertinent ad fructus, ſive reditus provenientes vacationis tempore, non uſurpent, nec bona cætera dilabi permittant.* Jus Regaliæ Regibus Chriſtianiſſimis in Eccleſiis Regni ſui competens Canone iſto nequaquam imminutum, circumſcriptum, aut reſtrictum eſt, ſed Regia Jura in eo planè manſere ſtatu quo erant ante Concilium, ut ſequenti Diſſertatione probabo; in qua de Regaliæ Jure, uſuque, ac de Canonis iſtius ſenſu uberiùs diſſeram. In Concilio promulgatam Conſtitutionem iſtam Acta docent, & habetur in Sexto, Cap. *Generali*, ſub eodem Titulo, quo ſuperiores. De ipſa ſcribit *Guillelmus Durandus*, cognomento *Speculator*, Commentario in Concilium Lugdunenſe cui interfuit, Cap. 12. pag. 40. verſâ: *Præſens Conſtitutio fuit ad Clamorem Prælatorum Franciæ & Angliæ promulgata: Modicam tamen ex ea adhuc illic ſequi videmus utilitatem.*

Eccleſiarum Parochialium collationes.

Canon 13. Eccleſiarum Parochialium collationes iis qui idonei ſcientiâ, moribus, & ætate non fuerint, & qui vigeſimum-quintum annum non attigerint, deinceps faciendas, irritas declarat. Eccleſiarum hujuſmodi Rectoribus perſonalem imperat Reſidentiam; utque infra annum ad Sacerdotium ſe promoveri curent: alioqui Eccleſiâ ſibi commiſsâ ſint privati. Super Reſidentia verò poſſit Ordinarius gratiam diſpenſationis ad tempus indulgere, ſi cauſa legitima id expoſcat. In Concilio promulgatus non eſt Canon iſte, ut patet ex Actis. Extat in Sexto ſub eodem Titulo quo ſuperiores Cap. *Licet*.

Canon 14. Parochialem Eccleſiam commendari vetat, niſi conſtituto in ætate legitima & Sacerdotio, nec niſi unam uni, ad ſex duntaxat menſes, propter evidentem ipſius Eccleſiæ neceſſitatem vel utilitatem. Alioqui commendatio ipſo Jure irrita eſto. Nec iſte Canon promulgatus eſt in Concilio. Habetur in Sexto, ſub eodem Titulo quo ſuperiores. Cap. *Nemo*.

Suſpenduntur qui Clericum alienum ordinaverint.

Canon 15. Eos qui Clericum alienum ſcientes ordinaverint, ſeu affectatâ ignorantiâ, vel quocumque alio figmento quæſito, per annum a collatione Ordinum ſuſpenſos decernit. Et poſtquam Suſpenſio fuerit manifeſta, permittit harum Diœceſeon Clericis ut abſque ipſorum licentia interim a vicinis Epiſcopis ordinentur. Promulgatus eſt in Concilio; & habetur in Sexto, Cap. *Eos. De temporibus Ordinationum, & qualitate Ordinandorum.*

Bigami omni Privilegio Clericali careant.

Canon 16. Bigamos omni Privilegio Clericali nudatos, & coërcitioni fori ſæcularis addictos declarat, conſuetudine contrariâ non obſtante: ipſiſque ſub Anathematis interminatione prohibet, ne tonſuram & habitum Clericalem deferant. Promulgatus eſt in Concilio; & habetur in Sexto, Cap. *Altercationis: De Bigamis.*

Ceſſatio Canonica a divinis.

Canon 17. Statuit ut Canonici qui a Divinis ceſſare voluerint, prout in Eccleſiis quibuſdam ex conſuetudine vel alio Jure ſibi vendicant, cauſam ſuæ ceſſationis exprimant in Inſtrumento publico, vel Patentibus Literis ſuo vel alio authentico ſigillo munitis, & illud vel illas exhibeant ei contra quem & cujus occaſione ceſſant. Quod ſi prætermiſerint, vel cauſa non fuerit inventa canonica, omnia quæ ceſſationis tempore ab Eccleſia perceperint, reſtituant; debita ſtipendia non percipiant; illi contra quem ceſſaverant, de injuriis & damnis ſatisfacere teneantur. Si verò cauſa ceſſationis indicata fuerit canonica, is qui occaſionem ceſſationi dedit, ad omne damnum Canonicis reſarciendum compellatur, & ad mulctam Eccleſiæ ſolvendam condemnetur. Pravam conſuetudinem reprobat, quâ hujuſmodi ceſſationis tempore Sacras Imagines e ſuis locis deponebant, & inter ſpinas vel urticas proſternebant. In Concilio promulgatus eſt; & habetur in Sexto, Cap. *Si Canonici. De Officio Ordinarii.* Ceſſationem hujuſmodi vim Interdicti non habuiſſe, Juris Canonici Interpretes obſervant; quâ durante Epiſcopus, & alii, ſine Irregularitatis pœna celebrare poſſent; ut colligitur ex Cap. *Irrefragabili. De Officio Ordinarii.* Lib. 1. Decretal. Nec

Ceſſatio illa a divinis vim non habuit interdicti.

de

de jure communi Canonici abſque Epiſcopo Eccleſiam Interdicto ſubjicere poſſent: ut habet Cap. *Quæſivit. De his quæ fiunt a majori parte Capituli*, Lib. 3. Decretalium.

Beneficia incompatibilia.

Canon 18. Statuit ut Ordinarii locorum ſubditos ſuos, plures Dignitates vel Beneficia, quibus animarum cura imminet, habentes; ſeu Perſonatum aut Dignitatem cum alio Beneficio cui cura ſimilis eſt annexa, ad diſpenſationem, vi cujus illa obtinent, exhibendam intra certum tempus compellant. Si nullam diſpenſationem exhibeant, Beneficia quæ ſine diſpenſatione obtinere non poſſunt, a Collatoribus perſonis idoneis conferantur. Si de ſufficientia diſpenſationis dubitetur, Sedes Apoſtolica conſulatur. Plura ſimilia Beneficia obtinentibus aliud non conferatur, niſi diſpenſationem ſufficientem exhibuerint. Alioquin irrita eſto collatio. Canon iſte in Lugdunenſi Concilio non eſt conditus. Habetur in Sexto, Cap. *Ordinarii*, eodem Tit. quo ſuperior.

Conſtitutio de Advocatis & Procuratoribus.

Canon 19. decernit ut omnes & ſinguli Advocati in Foro Eccleſiaſtico, Juramentum præſtent quod in omnibus cauſis quarum Patrocinium ſuſceperunt vel ſuſcipient, omni virtute ſuâ omnique ope, id quod verum & juſtum exiſtimaverint, ſuis clientibus procurent. Cum verò ipſis innotuerit improbam eſſe cauſam; quam in ſua fide receperant, ejus Patrocinium deſerant. Procuratores ſimili Juramento adſtringantur. Illud ſingulis annis iterent: alioqui ab hujuſmodi Officiorum executione repellantur. Si Juramentum violaverint, *Duplum ejus reſtituant, quod pro tam iniquæ advocatione, procuratione, vel conſilio receperunt: ac nihilominus de damnis, quæ per iniqua hujuſmodi miniſteria partibus irrogarunt, illis ſatisfacere teneantur.* Promulgatum hunc Canonem in Concilio, Acta docent. Et Regem Franciæ aliam Conſtitutionem adinſtar præſentis edidiſſe, & in Regno ſuo ſervari juſſiſſe, tradit *Guillelmus Durandus*, in Commentariis.

Abſolutio a Cenſuris vi aut metu extorta.

Canon 20. Abſolutionem ab Excommunicatione, ſuſpenſione, vel Interdicto, vi aut metu extortam, irritam pronuntiat. Eos qui ſic extorſerint, excommunicatione ferit. In Concilio promulgatus eſt; & habetur in Sexto: Cap. *Abſolutionis. De his quæ vi metuſve cauſa fiunt.*

Dignitatum & Beneficiorum in Curia vacantium collatio.

Canon 21. Statutum *Clementis IV.* de Dignitatibus & Beneficiis in Curia Romana vacantibus per alium a Romano Pontifice non conferendis ita moderatur; ut ſi Summus Pontifex ea non contulerit intra menſem a die vacationis, illi ad quos eorum collatio pertinet, ea conferre valeant per ſe ipſos, aut per ſuos Vicarios Generales, quibus id canonicè commiſerint. Promulgatus eſt in Concilio; & habetur in Sexto. Cap. *Statutum. De Præbendis & Dignitatibus.*

Subjectio Eccleſiarum ſeu bonorum aut jurium Eccleſiaſticorum Laicis prohibita.

Canon 22. Prohibet ne Prælati Eccleſias ſibi commiſſas, bona immobilia, ſeu Jura ipſarum, Laicis ſubmittere, ſubjicere ſeu ſupponere, *abſque Capituli ſui conſenſu, & Apoſtolicæ Sedis licentia ſpeciali*, præſumant: Non concedendo bona ipſa vel jura in emphyteuſim, ſeu aliàs alienando in forma & caſibus a Jure permiſſis: *Sed conſtituendo, vel recognoſcendo, ſeu profitendo ab illis ea tamquam a Superioribus ſe tenere, ſeu ab ipſis eadem advocando, prout in quibuſdam partibus* (in Galliis ſcilicet) *vulgariter dicitur*, Avoüer: *vel ipſos Patronos vel Advocatos Eccleſiarum, ſeu bonorum ipſarum, perpetuò aut ad tempus non modicum ſtatuendo.* Contractus omnes contra Canonis iſtius diſpoſitionem faciendos, reſcindit. Prælatos qui ſecus fecerint, ipſo facto ab Officio & adminiſtratione: Clericos qui id Superiori denuntiare neglexerint, a perceptione Beneficiorum, quæ in Eccleſia obtinent ſic gravata, ad triennium ſuſpendit. Laicos horum gravaminum auctores excommunicatione percellit, niſi Eccleſiis hujuſmodi novas ſervitutes remiſerint. Occaſionem tandem contractuum cum debitis conditionibus hac in materia initorum, vel quos in futurum iniri contigerit, Laicos aliquid uſurpare vetat, præter id quod ex natura contractuum ipſorum, aut adhibita in illis lege permittitur, ſub pœna Excommunicationis, niſi moniti reſtituant, quæ ita uſurparunt. Hoc Decretum in Concilio editum eſt,

Edendæ Conſtitutionis occaſio.

occaſione Toparcharum, ſeu Caſtellanorum quorumdam, qui Viros Eccleſiaſticos opprimebant, miſſis ad eorum prædia Militibus. Qui ut ab ea vexatione liberarentur, poſſeſſiones Eccleſiaſticas ipſis Toparchis, aut aliis Perſonis Laïcis potentioribus ſubjiciebant, & ſe ab illis eas tenere profitebantur, vel ipſos Patronos aut Advocatos Eccleſiarum conſtituebant. Huic malo, quod in Galliis invaluerat, ex Concilii Sententia remedium attulit *Gregorius X.* hoc edito Canone. Quem cum duodecimo ſi contuleris, compertum habebis utrumque eaſdem perſonas ſpectare, ſcilicet hujuſmodi Toparchas ſive Caſtellanos, qui Viros Eccleſiaſticos opprimendo, ipſos compellebant, ut ad redimendam vexationem, ipſis Eccleſiarum advocationem vel cuſtodiam in perpetuum vel ad tempus committerent, ut obſervat Gloſſa poſterioris iſtius Canonis: & ratione advocationis aut cuſtodiæ hoc modo ſibi commiſſæ, immo potiùs uſurpatæ, bona Eccleſiarum vacantium occupare præſumebant: Reges verò Chriſtianiſſimos non ſpectare, exploratum erit, qui Regaliæ Jus in Eccleſiis Regni ſui legitimè exercebant: ut ſequenti Diſſertatione pleniùs demonſtrabo.

Decretum contra nimiam Religioſorum Ordinum multitudinem.

Canon 23. Lateranenſis Concilii contra nimiam Religioſorum Ordinum multitudinem Decretum renovat. Prohibet ne quis deinceps novum Ordinem inſtituat, vel habitum novæ Religionis aſſumat. Ordines Mendicantium poſt Concilium illud inſtitutos, & nondum confirmatos abrogat. A Sede Apoſtolica confirmatos, poſt idem tamen Concilium inſtitutos, quibus ad congruam ſuſtentationem reditus aut poſſeſſiones habere Profeſſio, ſive Regula, aut Conſtitutiones quælibet interdicunt, ſed per quæſtum publicum tribuere victum ſolet incerta mendicitas, ita ſubſiſtere permittit, ut nullum deinceps ad Profeſſionem admittant, novas domos non acquirant; quas poſſident domos aut loca, ſine Sedis Apoſtolicæ licentia alienare non valeant. Ipſorum Ordinum Profeſſoribus Prædicationis, & audiendæ Confeſſionis officio, aut etiam Sepulturis, quoad extraneos, interdicit. *Prædicatorum & Minorum Ordines* excipit, *quos evidens ex eis utilitas Eccleſiæ univerſali proveniens perhibet approbatos. Carmelitarum verò & Eremitarum S. Auguſtini Ordines, quorum inſtitutio dictum Generale Concilium præceſſit, in ſuo ſtatu manere concedit, donec de ipſis fuerit aliter ordinatum.* In Concilio Lugdunenſi conditum non eſſe hunc Canonem, ex Actis conſtat. Habetur in Sexto. Cap. *Religionum De Religioſis Domibus.*

Procurationes Prælatorum Eccleſias viſitantium.

Canon 24. Decretalem *Innocentii IV.* confirmat, quâ Procurationes Prælatis Eccleſias viſitantibus debitas in pecunia ſolvi, & ab eorum familiaribus munera recipi prohibuerat, pœnaſque in tranſgreſſores decernit. Victualia etiam procurationis nomine ab illis, quas non viſitaverint, Eccleſiis recipi vetat. Promulgatus eſt in Concilio; & habetur in Sexto. Cap. *Exigit. De Cenſibus, Exactionibus, & Procurationibus.*

Reverentia Templis debita,

Canon 25. Eccleſiarum venerationem ſancit: Profanas Societates & Conventus, ſæcularia Conſilia, & publica Parlamenta, & multò magis va-

na

ne fœda & profana colloquia, confabulationes quaſcumque, & quicquid Divinum turbare poteſt Officium, in iis prohibet: ne ubi peccatorum eſt venia poſtulanda, ibi peccandi detur occaſio aot deprehendantur peccata committi. In Eccleſiis etiam & Cœmeteriis nundinas & negotiationes, & quarumlibet cauſarum, maximè verò criminalium actiones cognitioneſque vetat. Ordinariis locorum jubet, hujus Canonis executioni invigilent. Judicum ſæcularium Proceſſus in iiſdem locis factos, lataſque Sententias, irritas declarat. Promulgatus in Concilio & in Sextum relatus eſt. Cap. *Decet. De Immunitate Eccleſiarum*.

Domos fœneratoribus locare ſub gravibus pœnis vetitum.

Canon 26. Concilii Lateranenſis III. Conſtitutionem in fœneratores latam renovat & confirmat; Domos ipſis locari vetat, ab Epiſcopis, ſub pœna Suſpenſionis; a Minoribus perſonis ſingularibus, ſub pœna Excommunicationis; a Collegiis aut aliis univerſitatibus, ſub pœna Interdicti. Laicos ab hujuſmodi exceſſu per Cenſuram Eccleſiaſticam a ſuis Ordinariis compeſci præcipit. Conditus eſt in Concilio; & habetur in Sexto. Cap. *Uſurarum*, Tit. *De Uſuris*.

Uſurariorum pœna.

Reſtitutio neceſſaria ut abſolvantur, & Eccleſiaſticâ donentur ſepulturâ.

Canon 27. Fœneratores Eccleſiaſticâ ſepulturâ privari jubet, etiamſi reſtitutionem ultimâ voluntate mandaverint, donec plenariè factum fuerit ſatis, aot iis quibus facienda eſt, ſi præſto ſint; aut eis abſentibus, loci Ordinario, ejus Vicario, aut Parocho, coram teſtibus fide dignis; vel fidejuſſorem dederint idoneum. Si receptarum uſurarum quantitas ſit manifeſta, in cautione exprimitor: ſin minùs, eam Epiſcopus, ejus Vicarius, aut Parochus prædicti cautionem recipientes, pro ſua prudentia moderantor. Religioſi, & alii, qui manifeſtos uſurarios contra præſentis Sanctionis formam ad Eccleſiaſticam Sepulturam admiſerint, pœnis in Lateranenſi Concilio promulgatis plectuntor. Nullus manifeſtorum uſurariorum Teſtamentis intereſto, aut eos ad Confeſſionem admittito, ſive ipſis Abſolutionem dato, niſi uſuras reſtituerint, aut de reſtituendo cautionem præſtiterint. Teſtamenta denique ipſorum aliter facta, irrita ſunto. Canon iſte in Concilio conditus eſt; & habetur in Sexto. Cap. *Quamquam De Uſuris*.

Illorum teſtamenta irrita.

Repreſalia contra perſonas Eccleſiaſticas non concedenda vel extendenda.

Canon 28. Pignorationes, quæ vulgò Repræſaliæ vocantur, in quibus alius pro alio prægravatur, tamquam Legibus & æquitati naturali contrarias, Civili etiam Jure prohibitas, meritoque damnandas, contra Perſonas Eccleſiaſticas, prætextu cujuſvis conſuetudinis, concedi, aut extendi prohibet; concedentibus, vel extendentibus, Eccleſiaſticas Cenſuras interminatur. Hoc malum in Italia graſſabatur, teſte *Guillelmo Ducando*, in commentario. Invaluiſſe etiam in hoc Regno tempore bellorum inter Regem Chriſtianiſſimum & Regem Angliæ, Gloſſa obſervat. Quamvis autem æquitati naturali repugnant Repræſaliæ, quia iniquum eſt quòd alter alterius odio gravetur, & quòd quis locupletetur cum alterius damno; & alteri faciat quod ſibi fieri non vult, ut habent Regulæ Juris; & quia ſanctius eſt nocentem impunitum relinquere, quàm innocentem condemnare. *ff. de Pœnis L. Abſentem*. Nihilominus concurrentibus belli juſti conditionibus publicâ ſcilicet auctoritate, juſtâ causâ, intentione rectâ, licitæ ſunt: *Si gens nimirum vel civitas plectenda eſt, quæ vel vindicare neglexerit, quod a ſuis improbè factum eſt; vel reddere quod per injuriam ablatum eſt*, ut ait S. *Auguſtinus* lib. 83. Quæſtionum, Quæſt. 10. in *Joſue*, a *S. Thoma* laudatus Secunda Secundæ, Q. 40. Art. 1. Ad Clericos tamen tunc extendi Jure non poſſunt. Canon iſte in Concilio conditus eſt; &

Laudatur etiam 10. P. Decceti Cauſa 23. Q. 11. C. Dominus.

habetur in Sexto. Cap. *Etſi Pignorationes. De injuriis & damno dato*.

De Sententia Excommunicationis.

Canon 29. Excommunicationem in participantes Excommunicatis ſive cum illis communicantes latam non valere declarat, niſi moniti nominatim fuerint ſecundùm formam Canonicam. Statuit etiam ut Eccleſiaſtici Judices, ſive monitionibus tribus utantur, ſive unâ pro omnibus, aliquot dierum competentia obſervent intervalla: niſi facti neceſſitas aliud ſuaſerit. Promulgatus eſt in Concilio, & habetur in Sexto. Cap. *Conſtitutionem. De Sententia Excommunicationis*.

Relaxatio ad cautelam in interdicto generali locum non habet.

Canon 30. Relaxationem ad cautelam in generali Interdicto locum non habere declarat. Cur autem Excommunicatis abſolutio ad cautelam interdum concedatur, non Interdictis, rationem affert *Guillelmus Ducandus*, in Commentario: Quia Excommunicatione ſit mortis æternæ damnatio, & anima traditur Satanæ, & ideo feſtinandum eſt ut mortuus & a Chriſti Corpore ſeparatus, eidem redintegretur abſolutionis beneficio. Maioribus enim malis ſincera charitas ſubvenire debet. In Interdicto autem minùs periculum eſt, cùm Sacramenta ſimpliciter neceſſaria miniſtrentur; unde minùs feſtinandum eſt. Accedit quòd Excommunicationis Sententia ſuſpendi non poteſt, niſi pœnitus relaxetur: Interdictum autem ſuſpendi poteſt. Canon iſte promulgatus eſt in Concilio; & habetur in Sexto. Cap. *Præſenti De Sententia Excommunicationis*.

Canon 31. Sententiam excommunicationis ipſo facto incurrendæ fert in eos, qui ob Cenſuras in Reges, Principes, Barones, Nobiles, Baillivos, eorum Miniſtros, aut alios, quoſcumque latas, licentiam alicui dederint occidendi, capiendi ſeu aliàs in perſonis aut bonis ſuis, vel ſuorum, gravandi eos qui tales Sententias tulere, vel quorum occaſione latæ ſunt vel eaſdem Sententias obſervantes, aut cum Excommunicatis Excommunicare nolentes, niſi licentiam ipſam reintegrâ, revocaverint: vel ſi ad bonorum captionem occaſione iſtius licentiæ proceſſum ſit, niſi bona ipſa infra octo dies reſtituta fuerint. Eâdem Sententiâ percelluntur omnes, qui hujuſmodi licentiâ uſi fuerint, vel aliquod præmiſſorum ſuo motu commiſerint. Qui verò in eadem Sententia duorum menſium ſpatio permanſerint, ab ea non poſſint niſi per Sedem Apoſtolicam abſolutionis beneficium obtinere. In Concilio etiam promulgatus eſt Canon iſte; & habetur in Sexto, Cap. *Quicumque*; ſub eodem Titulo quo duo ſuperiores.

SCHOLION I.

In hoc Articulo, pag. 29. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Conſtitutio de electione Papæ facta a Concilio, non poteſt niſi a Concilio revocari.*

R. Non mea, ſed Gloſſæ in illam Conſtitutionem editæ in ſexto Decretalium, verba ſunt. Sententiam porro ſi rogatus fuero, reſpondebo Romanum Pontificem Legum pro univerſis Eccleſiæ partibus condendarum poteſtatem habere, & Canonum temperandorum ſupremam auctoritatem, ratione Primatûs a Chriſto accepti, ſecundùm illam *Gelaſii I.* Sententiam in Epiſtolâ ad Epiſcopos per Lucaniam & Brutiam & Siciliam conſtitutos: *Neceſſariâ rerum diſpenſatione conſtringimur, & Apoſtolicæ ſedis moderamine convenimur, ſic Canonum paternorum Decreta librare, & retro Præſulum, Deceſſorumque noſtrorum præcepta metiri,*

ri, ut quæ præſentium neceſſitas temporum reſtaurandis Eccleſiis relaxanda depoſcit, ADHIBITA CONSIDERATIONE DILIGENTI, QUANTUM FIERI POTEST, TEMPEREMUS; quo nec in totum formam veterum videamur excedere Regularum, & reparandis Militiæ Clericalis Officiis conſulamus.

SCHOLION II.

In eodem Articulo, pag. 33. Religioſi Cenſores hanc propoſitionem ootaot; *Canon duodecimus Concilii Lugdunenſis non lædit jus Regaliæ Regum Chriſtianiſſimorum.*

R. Quid nomine Regaliæ in iſto Canone intelligatur, oon omnino certum & exploratum eſt, ut conſtat ex Gloſſa capitis, *Generali*, in Sexto. Eo Canone non lædi jos Regis Chriſtianiſſimi, docet *Guillelmus Durandus* Commentario in Lugdunenſe Concilium, cujus e Patribus unus fuit, Cap. 12.

Nota.

CUm, ut notat Gloſſa, Conſtitutio emanata in Concilio Lugdonenſi quoad ea, qoæ ſervanda erant circa Romani Pontificis electionem, revocata fuerit ab Hadriano V. & Jo. XXI. & pro revocata haberetur, palam fit, nec novom nec contra jus Eccleſiam habuiſſe, quòd Romani Pontifices Conciliorum etiam generalium Cooſtitutiones irritas voluerint. Innuit quidem Gloſſa revocandam non fuiſſe niſi alterius Concilii judicio ſuffragante; at nihilominus ſe ſolo ita Papam facere potuiſſe ſignificat; nam poſt verba a Natale relata ſtatim ſubdit: *De plenitudine tamen poteſtatis id facere potuerat, cùm ſit Papa ſupra omnia Concilia.* Non bene proinde hìc aptator illa joris regula, quâ dicitor per eaſdem cauſas, ex qoibus oritur, rem eſſe diſſolvendam; quæ etenim per inferiorem ſtatuuntur poteſtatem, clarum eſt per ſuperiorem poſſe decerni habeoda eſſe pro infectis.

DISSERTATIO VIII.

De Jure REGALIÆ. Ad Canonem XII. Concilii Lugdunenſis II.

Auctor de Regalia dogmaticè non tractat, ſed hiſtoricè, & aliorum Sententias, argumenta, & Reſponſa dumtaxat referendo,

QUæſtionem cum primis difficilem ac delicatam tractatorus, hanc mihi præſtituo legem, ut de Regaliæ extenſione hiſtoricè tantùm agam, Gallorum Juriſconſultorum ſeu veterum ſeu hodiernorum ſententiam, pronuntiata, rationes, praximque Regni Chriſtiaoiſſimi refereos, quantùm ad illuſtrandum hoc argomentum, ad aperiendum Lugdunenſis Coocilii 2. ſenſum, ad Regem Chriſtiaoiſſimom, prout ex officio teneor, a calumnia vindicandum, opus erit. Nec Eccleſiæ, nec Regiis Juribus detrahere me velle profiteor, aut cuiquam adulari; ſed *Paſchalis II.* verba lubens uſurpo, animumque & affectum induo, ad *Baſilium* Hieroſolymitanum Regem ſcribentis, Epiſtolâ 29. *Nec enim volumus aut pro Principum Potentia Eccleſiaſticam minui Dignitatem; aut pro Eccleſiaſtica Dignitate Principum Potentiam mutilari, ne apud nos occaſione alterutra pax turbetur Eccleſiæ.* Summam poteſtatem Romano Pootifici in ſpiritualibus, convenire, Primatum Jure Divino inſtitutum, ſeu a Chriſto immediatè collatum, non honoris ſolùm ac dignitatis, ſed & poteſtatis ac juriſdictioois, cui Chriſtiani omnes, Regeſque ipſi obnoxii ſunt, ac parere tenentor, credo ac propugno, ut Doctorem Catholicum decet. Supremam, Jure pariter Divino inſtitutam, a Deo immediatè collatam, ab Eccleſia vel Romano Pontifice prorſus independentem in temporalibus Chriſtianiſſimi Regis auctoritatem profiteor ac veneror: Nec ſpiritualia Jura io Eccleſiis exercere poſſe Reges quoſtibet Chriſtianos abſque conceſſione Eccleſiæ; nec Jora temporalia io quibuſvis Regnis Eccleſiæ ipſius minimè Beoeficiariis exercere Pootifices, aut de illis judicare, abſque conceſſione Regum. His poſitis principiis, octo in hacce Diſſertatione expendam. Primò qoid ſit Jus Regaliæ? Quæ ejus origo? Quibolve fondamentis nitator ac titulis? Secundò, utrum cuſtodiæ ſeu defenſionis titulus, quod primum eſt Juris Regaliæ fundamentum, Regibus noſtris Primæ & Secundæ Dynaſtiæ in Eccleſiis Regni ſui conveoiret, ac hujuſmodi cuſtodiam & defeoſionem exercerent? Tertiò, utrùm Eccleſiæ Feuda Regi obnoxia ſub prima & ſecunda Regum noſtrorum Dynaſtia poſſiderent, qui Juris Regaliæ titulos eſt alter: & debitas ob hujuſmodi Feuda ſervitutes iidem Reges reciperent? Quartò, otrum Jus Regaliæ in tota amplitudine ſua, quateous ſcilicet uſumfructum redituom Eccleſiæ vacaotis, & collationem Præbendarom complectitur, Reges tertiæ Dynaſtiæ Chriſtianiſſimi ante Concilium Logdunenſe II. exercuerint, illudque agnoverit, & approbarit Eccleſia? Quintò, utrum Lugdunenſe Concilium 2. Canone 12. Jus Regaliæ Chriſtianiſſimis Regibus conveniens immiouerit, vel coarctaverit, an potiùs coofirmaverit? Sextò, An Regaliæ uſos æquitati ac libertati Eccleſiarum repugnet? Septimò, utrum Regalia *Jus Regium* rectè nuncupetur? Octavò, ad quem ſpectet de Regalia, ejus extenſione, appendicibus vel adoexis judicare? Juriſoe ſit Eccleſiæ, vel Regis?

ARTICULUS I.

Quid ſit Jus Regaliæ? Quæ ejus origo? Quibus fundamentis nitatur ac titulis?

Regaliæ definitio.

I. REgalia, inquit, *Ruzæus*, Græcorum more, neutro genere & plurali numero in antiquis mooumentis nuncupabaotur, quam Regaliam oumero ſingolari nuoc appellamus, verbo ab errore uſurpato, ſicuti Evangelia Græci vocant. Definitur *Jus Regium fruendi reditibus Eccleſiæ vacantis, & conferendi Beneficia curam animarum non habentia, quæ ab Epiſcopo conferri ſolent, donec novus Epiſcopus Juramentum Fidelitatis Regi præſtiterit, Inveſtituram bonorum Eccleſiaſticorum ab ejus Majeſtate acceperit, ac Regias Literas Sacramenti ſui teſtes in Rationum Principalium Commentarios referri; ſive in Camera Computorum Regeſto conſcribi curaverit, & Mandatum ab ipſa impetraverit, quo Manum Regiam temporalibus bonis injectam auferri jubeat.* Jus dicitur, tum quia legitimis titulis quæſitum eſt, tum quia Regibus noſtris ex mero Privilegio non convenit. Falsò illud ex Cap. *Hadrianus.* 63. Diſt. Pragmatici quidam repetont: quo *Hadrianus I.* Carolo Magno jus eligendi Pontificem, & ordinandi Apoſtolicam Sedem; Archiepiſcopos etiam & Epiſcopos per ſingulas Provincias inveſtiendi, dediſſe ſupponitur; ita ut *niſi a Rege laudetur & inveſtiatur Epiſcopus, a nemine conſecretur.* Enimvero Canonem iſtum ſuppoſititium eſſe, & a *Sigeberto* confictam hiſtoriam, ut *Henrici* Imperatoris partes, cui favebat adversùs *Paſchalem II.* hac auctoritate muniret, Viri Eruditi conſentiunt;

&

& Gratianum a Sigeberto deceptum ..Falſi rationes apud *Baronium*, ad annum 773. & apud *D. De Marca*, lib. 8. de Concordia Sacerdotii & Imp. Cap. 12. legere eſt. *Jus Regium* Regalia dicitur, quod inter nobiliores Regiæ Dignitatis partes recenſendum ſit (inquiunt Pragmatici noſtri) adeo ut ſoli Regi competat, cum nemine alio communicetur, excluſis etiam ab eo Jure iis penes quos ſub Rege puero adminiſtrandæ Reipublicæ cura eſt, quos *Regentes Regni* nominamus. Et licèt olim Duces & Comites Jus Regaliæ exercuerint, nihiloſecius Jus illud Regium dicitur, quia Regio nomine Regalibus fruebantur, pro quibus Hominium & Juramentum Fidelitatis Regi præſtabant, quòd ea portio quædam & membrum eſſent feudorum ab ipſis poſſeſſorum, ut conſtat ex Articulis *Clementi V.* a *Guillelmo de Nogareto* oblatis, quorum 14. ſic habet: *Item certum, notorium, & indubitatum exiſtit, quòd Jura Regalia aliquarum Eccleſiarum, quæ habet in Eccleſiis prædictis Dominus Rex, Progenitores ipſius Domini Regis, & Prædeceſſores ejus in Regno, dederunt in feudum aliquibus Baronibus ſuis tam Eccleſiaſticis quàm ſæcularibus. Qui Barones Regalibus illis utuntur & fruuntur, Sedibus ipſarum Eccleſiarum vacantibus, Jure ſuo feudali, & Regio a quo Jus ſuum movet, & ideo Jus Regale vocatur. Quo Jure dicti Barones utuntur nominibus ſuis, & nomine Regio, & uſi ſunt tanto tempore de cujus initio memoria non exiſtit.* Dicitur *Jus fruendi reditibus Eccleſiæ vacantis*, non iis tantùm qui ex feudis proveniunt, ſed univerſis. Cùm enim patrimonia Epiſcopatuum velut bona nobilia ab Epiſcopis poſſideantur, evecta ſunt per conſequentiam ad feudorum dignitatem, & ipſæ decimæ feudorum conditionem ſequuntur; quia ut habet Regula Juris, *Acceſſorium naturam ſequi congruit principalis.* Eccleſia autem vacante, Regalia aperta eſt, ſive per obitum, ſive per ceſſionem, reſignationem, vel tranſlationem, ſive per depoſitionem Epiſcopi, vacaverit, ſive per ipſius ad Cardinalitias Infulas Promotionem. Hac enim viâ Regaliam etiam aperiri, Gallicana Juriſprudentia docet, ac Supremi Senatus Arreſta probant edita inter Probationes Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, Cap. 15. Num. 31. & ſequentibus, & *Ruzæus* in Tractatu de Regaliis, Privilegio 13. aliique hujus Regni Juteconſulti. Dicitur *Jus conferendi Beneficia*, quia Collatio Beneficiorum ad fructus pertinet, ſecundùm Abbatem Panormitanum, & alios Interpretes in Cap. *Illa devotionis.* Tit. *Ne ſede vacante aliquid innovetur;* & Gloſſam Cap. *Cum olim.* Tit. *De Majoritate & Obedientia:* Nec-non in Cap. *Generali Conſtitutione. De electione & electi poteſtate, in Sexto*, quæ in editione Romana reciſa eſt. Unde apud nos illud velut Axioma Juris invaluit, conſtanterque retinetur: *Collatio Beneficiorum computatur in fructu.* Dicitur Jus conferendi Beneficia *curam animarum non habentia.* Quæ enim curam animarum habent, a ſolis Epiſcopis conferri poſſunt, cùm eorum functiones abſque Miſſione non poſſint exerceri. Quamobrem Regaliæ non ſubjacent, nec in eorum collationem Chriſtianiſſimi Reges manus injicere voluerunt, ſed eorum plenam diſpoſitionem Eccleſiaſticis & Ordinariis Collatoribus reſervarunt. Eorum itaque Collatio fit a Capitulo Sede vacante, ſi ad Capitulum & Epiſcopum conjunctim pertineat, aut futuro ſervatur Epiſcopo; ut obſervat *Ægidius Magiſter* Senatus Princeps, Tract. De Regalibus. *Molinæus* in Regulam *De Infirmis Reſignantibus*, Num. 420. Curata etiam Beneficia Regaliorum Juri ſubjici aſſerit, cujus audaciam cæteri non probant. *Vide Ruzæum*, Privilegio 39. Tract. De Regal. & *Probum*, Quæſt. 9. Num. 3. & Quæſt. 10. Num. 20. Additur in

Carolus Molinæus refellitur.

definitione, *Quæ ab Epiſcopo conferri ſolent:* Quia Rex Epiſcopi Juribus vacante Sede quoad collationes Beneficiorum ſimplicium ſubrogatur: adeoque nihil ampliùs poteſt quàm Epiſcopus. Unde *Gregorius IX. ad Fredericum II.* Imperatorem anno 1236. de Regalium uſu ſcribebat: *Eſto quòd aliqua Beneficia vacantia conferas; ut curam tamen animarum illis annexam committere valeas, Jus ſpirituale, quod non cadit in Laïcum, non permittit. Eſto quòd in collatione Beneficiorum morientibus ſuccedas [ut dicis] Epiſcopis; Majorem in hoc ipſis non adipiſceris poteſtatem* (Apud *Odoricum Raynaldum*, ad eum annum, Num. 21.) Nihil autem refert an Beneficium illud Epiſcopi collationi attributum, Sede Epiſcopali vacante, an antea vacaverit, modò vacatione occurrente, vacuum permanſerit: nemine de jure vel de facto occupante. Quovis enim modo vacet, Regaliæ ſubeſt, ejuſque collatio ad Regem pertinet. Cujus juri, etſi conferre diſtulerit, etſi neglexerit, nulla ab Ordinario facta collatio præſcribit, ut Pragmatici noſtri docent; nec poſſeſſio quælibet, niſi triginta annorum præſcriptione firmatâ, juxta *Ludovici XII.* Edictum, ut *Ruzæus*, aliique Regaliſtæ probant. Vacare autem Beneficia tripliciratione obſervat. 1. de facto, cùm is qui canonicè inſtitutus eſt, corporalem adire neglexit poſſeſſionem, vel eam quidem adiit, ſed Procuratoris miniſterio: de jure, cùm realem quidem Beneficii poſſeſſionem & per ſeipſum adiit, ſed ex titulo vitioſo & caduco, quod Jure Canonico ſtare non poteſt, de facto ſimul & de jure; cùm nec realem & perſonalem poſſeſſionem adeptus eſt, nec ipſi canonicus titulus ſuffragatur. Id ex *Philippi Valeſii* Conſtitutione, quæ Philippina vulgò dicitur, edita anno 1334. compertum eſt; & latiùs explicant *Ruzæus* Privilegio 11. & *Probus* Quæſt. 27. Subdit definitio: *Donec novus Epiſcopus Juramentum fidelitatis Regi præſtiterit:* Quia ſola patientia ſive tolerantia Regis, ſive fidei clientelaris induciæ, non proſunt Epiſcopo quoad collationem Beneficiorum in Regalia vacantium, licèt ſufficiant ad uſumfructum redituum, ut probant *Ruzæus* Privilegio 38. *Probus* Quæſt. 54. & *Magiſter* Protopræſes Cap. 6. Reliquæ Definitionis partes, Solemnia Juris ad Regaliæ clauſuram neceſſaria explicant, quæ Conſtitutio, *Dum Epiſcopus*, Regeſto Cameræ Computorum Pariſienſis inſerta, & inter Probationes Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ edita, Cap. 15. Num. 35. his verbis præſcribit: *Dum Epiſcopus alicujus Epiſcopatus, ubi Dominus Rex habet Regaliam, ab humanis decedit, immediatè per obitum ſeu mortem ipſius, Regalia in dicto Epiſcopatu eſt aperta, & ſuccedit Rex loco boni & legitimi Adminiſtratoris in omni temporalitate dicti Epiſcopatus, confertque Beneficia non curata, & hoc durante tempore ipſius Regaliæ. Quæ quidem Regalia dicitur vigere & habere locum in dicto Epiſcopatu, donec & quouſque futurus Succeſſor Epiſcopus legitimè intrans, ſummodebitum fidelitatis Juramentum dicto Domino noſtro Regi [prout tenetur] fecerit, Quodque Literæ Regiæ atteſtantes dictum Juramentum ſic fuiſſe factum, præſentatæ, regiſtratæ, & expeditæ fuerint in Camera Computorum. Et quòd Receptor ſeu Commiſſus ad receptam ipſius Regaliæ, receperit Mandatum a dicta Camera emanatum, per quod mandetur ut levet manum Regis, & permittat dictum Epiſcopum uti & gaudere, ponendo ipſam temporalitatem ad plenam deliberantiam.* * *Nec ante receptionem hujuſmodi a dicto Receptore ſeu Commiſſo, reputatur dicta Regalia clauſa, ſed uſque in diem ipſius receptionis tenetur reddere computum & rationem de fructibus hujuſmodi temporalitatis; & con-*

* Delivrance, ou Mainlevée.

fcet Rex Beneficia tamquam in Regalia vacantia; & hoc de Jure & Conſuetudine Regni & ſua Corona Franciæ.

Juris Regaliæ obſcuram originem Pragmatici fatentur.

II. Juris Regaliorum naturam explieare faciliùs eſt, quàm originem indigitare. Illam enimvero antiquam quidem, ſed obſcuram plerique noſtratium Juriſconſultorum ſignificarunt. *Paſquerius* lib. 3. *Diſquiſitionum*, Cap. 35. pag. 284.
,, ait, neminem adhuc ſe vidiſſe, qui ejus ori-
,, ginem indicaverit, nec immeritò: *Si quid enim*,
loquit, *in Hiſtoria noſtra obſcurum eſt, id in pri-*
,, *mis de hac materia prædicandum.* Alii ad Aure-
,, lianenſe Concilium ſub *Clodoveo*, in quo id Pri-
,, vilegii Clerus ipſi conceſſerit, ejus exordia re-
,, ferunt. Sed Concilium illud præ manibus ha-
,, bemus, in quo nulla penitus de Regaliæ Ju-
,, re extat memoria. Alii ad Romanam ſub *Ha-*
,, *driano I.* Synodum, in qua Pontifex, *Carolo*
,, *Magno* ut gratificaretur, poteſtatem conferen-
,, di omnium Inveſtituras Epiſcopatuum ejus Ma-
,, jeſtati conceſſerit: At unius *Gratiani* fulta te-
,, ſtimonio, vel *Sigeberti* potiùs commento, ruit
,, fictitiæ iſtius Synodi hiſtoria. Ideo nonnulli
,, Regalia cum Regia Lege Romanorum Impera-
,, torum temporibus comparanda cenſent. Enim-
,, vero ut hujuſmodi Legem Romani Juriconſulti
,, maximè celebrabant, per eam veter' Reipu-
,, blicæ Majeſtatem, a Populo Romano in unius
,, hominis poteſtatem tranſlatam eſſe prædican-
,, tes; nec tamen ceſſionis hujus ac tranſlationis
,, epocham deſignabant, ita quamvis Regalia no-
,, ſtra Gallorum Patronorum ac Juriſconſultorum
,, ore celebretur, ut Lex qua Epiſcopi Jus iſtud
,, collationis Beneficiorum Regibus ceſſerunt; e-
,, jus tamen natalia planè comperta habere
,, non poſſumus. Illi certè Regaliæ nomen haud
,, temerè datum, quippe quod *cum noſtra Monar-*
chia natum ſit, ſaltem ex qua Reges noſtri Sanctum Baptiſmatis Sacramentum ſuſceperunt.

Ante *Paſquierum*, obſcuram Juris Regaliæ originem *Renatus Chopinus* aſſeruit lib. 1. De Sacra Politia, Tit. 7. Num. 9. *Novum putet quiſpiam*, inquit, *ex Regiis tabulis ſolùm patriiſque Senatus Conſultis peti hanc a nobis Regaliorum tractationem, nullâ ſubjunctâ priſcarum rerum memoriâ, externâque diſciplinâ. Sed meminerimus Regalia eſſe hac noſtratiumque Regum, Senatoriaque Placita veriùs, quàm deſcriptis initio certaartie præceptis conſtituta. Qualis Hebræorum Cabala, qui doctrina ſua rationem quærentibus, unum hoc reſpondebant: Dixerunt Sapientes. Paria item Pythagoreorum Inſtituta probavit Gregorius Nazianzenus, cùm Juliani Cæſaris occurreret convitio in Chriſtiana Philoſophia dictatum hoc: Crede. Nam in diem sedente iſto, ipſe dixit, Et apud nos crede, licèt aliis ſyllabis & verbis. Ita Nazianzenus. Ac velut Procopii τὰ ἀνέκδοτα memoravit Suidas, quaſi nondum vulgatum Opus, nec apertè ſcriptâ Methodo conſtans: ſic Regaliorum cognitio vix patuerit antiquarum dumtaxat lectionum ſtudioſis, ſed Praxi arbit, aſſiduiſque forenſium cauſarum Auditoribus.*

Duobus illis recentior *Franciſcus Pinſonius* in Senatu Pariſienſi Advocatus, Ægyptiaco Nilo

Tract. de Beneſ. pag. 352. ſimilem ait eſſe Regaliam, cujus origo hucuſque incognita. *Sed enim*, inquit, *illud Jus, ex more antique Regibus noſtris competere, rectè ait Hugo Abbas S. Dionyſii. Namque Regalia, omni Jure Canonico antiquior, Legi Regiæ, nec non ipſi Coronæ coæva dicitur, cujus auctoritas eò firmiores radices egit, quòd origo incognita, omnem hominum memoriam excedens, in poſteriora tempora & hodiernu continuâ obſervatione ſeſe effudit, Ægyptiaco Nilo ſimilis, cujus eò nobilior eſt curſus quòd origo latet, & uſque hodie incognita permanſit. Hac eſt enim temporum auctoritas, ut legitima quæque reddat, maximè dum palam & publicè poſſeſſio proceſſit, ſcientibus, imò etiam approbantibus his, quorum intererat, & quos gravare poterat poſſeſſio, ut patet ex L. 1. §. 23. Dig. de aqua quotid. & æſt. ex qua concludunt Interpretes tum Juris Civilis tum Canonici, cum Juriſconſultis, vetuſtatem vim legis obtinere, quod contingit in ipſo Regalia noſtra uſu & obſervatione.* Fruſtra verò nuperus Regaliæ Impugnator ejus novitatem ex eo colligit, quòd Auctores laudati de illa non ſecus ac de myſterio quodam locuti ſint; obſcuritas enim ipſa originis illius probat antiquitatem. Rerum enim novarum origines facilè cognoſcimus. Sicut ergo quod a nullis Conciliis inſtitutum legimus, & tamen in Eccleſia ſemper ſervatum eſt, ab Apoſtolis acceptum certiſſimè creditur, ut *S. Auguſtinus* tradit; ita pari quodam modo & ſervatâ proportione, mores ab antiquo in Republica ſervati, quorum exordia incognita ſunt, ab ipſis Reipublicæ initiis ſunt arceſſendi. Quamobrem Regaliæ obſcurior origo eam eſſe Monarchiæ pene coævam potiùs ſuadet, quàm fundamentum præbeat ipſam velut novum inventum ſugillandi.

Tituli ac fundamenta juris Regaliæ.

III. Duobus titulis ac fundamentis Regaliæ Jus auguſtum nititur. Primus titulus eſt, Eccleſiarum cuſtodia & defenſio, ratione cujus honorarium quoddam Cuſtodibus, Advocatis, ac Defenſoribus attributum eſt; quod in uſufructu redituum Eccleſiæ vacantis; & Præbendarum collatione, quæ inter fructus optimo jure computatur, Regum noſtrorum reſpectu poſitum Gallicana Eccleſia eſſe voluit, Romana probavit, præſcripta conſuetudo firmavit. Porro Jus Cuſtodiæ ac Defenſionis, & Jus Regaliæ idem eſſe, ſive potiùs cuſtodiam & defenſionem Eccleſiarum legitimum eſſe Regaliæ titulum, conſtat ex Canone 12. Lugdunenſis Concilii 2. ſub *Gregorio X.* cujus illuſtrandi gratiâ hanc Diſſertationem adornamus. *Generali*, inquit, *Conſtitutione ſancimus, univerſos & ſingulos, qui Regalia, cuſtodiam, ſive gardiam, advocationis ſeu defenſionis titulum in Eccleſiis, Monaſteriis, ſeu quibuſlibet piis locis de novo uſurpare conantes, bona Eccleſiarum, Monaſteriorum, aut locorum ipſorum vacantium occupare præſumunt, quantacumque Dignitatis honore præfulgeant...., Eo ipſo excommunicationis Sententiæ decernimus ſubjacere..... Qui autem ab ipſarum Eccleſiarum cæterorumque locorum fundatione, vel ex antiqua conſuetudine Jura ſibi hujuſmodi vendicant, ab illorum abuſu ſic prudenter abſtineant, & ſuos Miniſtros in eis ſolicitè faciant abſtinere, quòd ea quæ non pertinent ad fructus ſive reditus provenientes vacationis tempore non uſurpent, nec bona cætera, quorum ſe aſſerunt habere cuſtodiam, dilabi permittant, ſed in bono ſtatu conſervent.*

Primus titulus, Eccleſiarum cuſtodia & defenſio.

Ratione porro hujuſmodi Cuſtodiæ Regalis ac defenſionis Eccleſiis adeo neceſſariæ, collationem Præbendarum Regibus Chriſtianiſſimis jure merito attributam, comparatione ductâ ex Veteri Teſtamento, probat *Arnulphus Ruzæus*, in Supremo Senatu Pariſienſi Senator Juriſconſultiſſimus in Tractato de Jure Regaliorum, 1. P. Præfat. Num.
,, 5. Legimus enim in Veteri Teſtamento, (in-
,, quit) quòd Rex Iſraël electus a Domino &
,, inunctus, deficiente Sacerdote fungebatur ple-
,, rumque miniſterio Pontificis, etiam ad præfi-
,, ciendos Miniſtros, ut ſcriptum eſt de *Davide*,
,, 1. Paralipom. Cap. 24. ubi *David* Rex 24. Mini-
,, ſtros præpoſuit. Idem de *Salomone* 3. Regum
,, Cap. 1. & de *Juda Macabæo*, in lib. Macabæo-
,, rum, & eſt textus *Iſidori* in Cap. *Clerei*. 21.
,, Diſtinct. Unde ſi in Lege antiqua hoc fiebat,
,, a fortiori in Lege gratiæ, in qua Reges Fran-

cu-

,, corom Chriſtianiſſimi Eccleſias Cathedrales tot
,, annuis proventibus locupletaruot, & ornamen-
,, tis decorarunt: & propterea appellantur *Pro-*
,, *tectores & Defenſores Eccleſiarum Cathedralium*,
,, ut egregiè dicit *Archidiaconus* in Cap. *Lectis*.
,, 63. Diſt. quòd Reges ſunt Patroni Eccleſiarom
,, Cathedralium. Seqoitur *Baldus* in Cap. *Quan-*
,, *to*. *Extra*, *De Judiciis*. Idem Auctor qui hoc
,, argomentum accuratè tractavit, ratione fuoda-
,, tionis Jus illud Cuſtodiæ, perceptionem fructuum
,, & Beneficiorum ſimplicium collationem inclu-
,, dens, Regibus Chriſtianiſſimis convenire pro-
,, bat. Qoia in traditione rei ſuæ quilibet poteſt
,, apponere pactum quod vult, etiam in Spiritua-
,, libus. text. & Gloſ. in Cap. *Eleuterius*. 18. Q.
,, 2. & ibi colligit Dom. *Abbas* in Cap. *Quanto*.
,, *Extra*. *De cenſibus*. Fortiùs dicit *Dominicus* in
,, Cap. *Cum ex eo*, in ultimo notab. *De electione*
,, in Sexto, quòd Rex fundans Eccleſiam poteſt
,, in creatione apponere onus, quòd occurrente
,, vacatione non ſpectet collatio niſi ad poſteros
,, gentis & familiæ ſuæ. Pro cujus confirmatio-
,, ne affero, quod eleganter voluit Gloſſa in dicto
,, Cap. *Generali*, in verbo, *fundatione*, De ele-
,, ctione, in Sexto, dicens: Qnòd Patronus tem-
,, pore ſundationis poteſt diſponere ut fructus Ec-
,, cleſiæ, quando contigerit illam vacare, ſibi ſpe-
,, ctent. Et iſtud tenet *Innocentius* in Cap. *Quo-*
,, *niam*. *Ne Prælati vices Suas*. Sed *Collationes*
,, *ſunt in fructu*. Gloſ. in Cap. *Cum olim*. *De*
,, *Majoritate & Obedientia*. Et ſic poteſt Rex qui
,, eſt fundator Eccleſiarum Cathedralium Regni
,, ſui, apponere illud onus, quòd Sede vacante
,, fructus temporalitatis ad eum ſpectent, donec
,, fuerit plenè proviſum de Succeſſore. Iſtam ra-
,, tionem videtur aſſignare tex. in dicto Cap. *Ge-*
,, *nerali*. §. *Si verò*. ibi, *Rationis*. & Gloſ. in
,, dicto §. Item, *Quòd dicta quinta pars*, in ver-
,, bo, *Regalia*, in titulo *de Annatis*, in *Pragma-*
,, *tica Sanctione*. Addit *Ruzæus*; Opus non
,, eſſe ut Reges in erigendo Eccleſiam, vel illam
,, fundando, expreſsè reſervent iſtud Jus confe-
,, rendi in vim Regaliorum: quia ſufficit oſten-
,, dere quòd Rex fuit dotator Eccleſiæ Cathedra-
,, lis, ad conſequendum tale Jus, tex. in Cap.
,, *Significavit*, & ibi *Cardinalis*, & *Panormita-*
,, *nus* Extra. *De Tribus*. Et eſt Gloſſa notabi-
,, lis in Cap. *Si quis Baſilicam*. *De Conſecratione*,
,, Diſt. 1. Allegant Cap. *Dilectus*, 3. *De Præbendis*,
,, ubi Rex eſt fundatus in Jure conferendi Præ-
,, bendas & alia Beneficia non habentia curam
,, animarum, ratione dotationis, ſine alia reſer-
,, vatione. Quòd ita expreſsè & individuo intel-
,, ligit *Panormitanus* in Cap. *Poſtulaſti*. colom.
,, fina. *De Jure Patronatus*. Et ratio eſt, ut Re-
,, ges & Principes videntes Jura ſibi benignè fa-
,, vere, adduceantur ferventiùs & animoſiùs ad
,, dotationes Eccleſiarom, & ædificationes. Ita
,, *Felinus Sandeus* in eleganti Tractatu, *Quan-*
,, *do Litera Apoſtolica vocans Patronis Eccleſiarum*:
,, in verſiculo, *corroborari poteſt*.

Eumdem Juris Regaliæ titulum nitidè exponit
Philippus Probus, Bituricus, Juris utriuſqoe Pro-
feſſor, & in Senatu Pariſienſi Patronus, in Ope-
re de Jure Regaliorom, Quæſt. 1. ubi triplicem
Regaliæ ſpeciem diſtinguit, ſeu potiùs triplicem
titulum auguſti illius Juris. *Prima*, inquit, *eſt*
propter cuſtodiam Eccleſiæ vacantis introducta, *quam*
Rex in omnibus Eccleſiis ſui Franciæ Regni habet,
& quas defendere ex debitoque ſuæ ſupremæ digni-
tatis cuſtodire & tueri debet, *ut illæ & earum Mi-*
niſtri ab aliis indebitè opprimantur, *atque bona &*
jura futuris Succeſſoribus conſerventur: *& ratione*
ſpeciei hujus Rex aliquos non facit fructus ſuos,
imò illos ipſis Succeſſoribus conſervat. *Sic ſuccedit*
Juris doctrina: *Qui cuſtodiam habet*, *non conſume-*
re, *ſed cuſtodire debet*. *Cap*. Cum vos. *De Officio*
Ordinarii. Quod intelligendum de fructibus qui
vacationis tempore non proveniunt. Unde cuſto-
,, des Regaliorum durante Regalia non poſſunt
,, incidere arbores cæduas, neque piſcari viva-
,, ria Prælaturæ ante tempus, neque alia agere
,, per quæ deterioraretur reditus annuus Præla-
,, turæ; ex Conſtitutione *Philippi Pulchri* anno
,, 1302. menſe Martio edita, quæ conformis eſt
,, Juri communi: Quia fructus non debent recol-
,, ligi niſi ſuo tempore. L. *Si merces*. §. *Conductor*.
,, ff. *Loca*. L. *Qui ſervus ſervum*. §. *Si olivam im-*
,, *maturam*. ff. *Ad Legem Aquiliam*. Ita *Ruzæus*
explicat *Privilegio* 56. quem cum *Probus* laudet,
eodem modo intelligendus eſt. Cæterùm *fructus*
ſive reditus provenientes vacationis tempore Rex
Chriſtianiſſimus ſuos jure facit, ut agoovit Con-
cilium Lugdunenſe Canone 12. Quos inter Bene-
ficiorum ſimplicium collatio cenſeri debet, quam
idem *Probus* tertiam Regaliæ ſpeciem appellat,
quam Rex in Eccleſiis Cathedralibus & Metropolita-
nis ſui Regni, *Sede vacante* habet, *a tempore im-*
memoriali.

Ægidius Magiſter Senatus Pariſienſis Princeps
in Tract. De Regaliis Cap. 1. eumdem Juris Ro-
galiæ titulum agnoſcit: *Secundò*, inquit, *Jus il-*
lud pertinet ad Regem ratione cuſtodiæ Eccleſiæ va-
cantis, *quæ Regi competit Jure Communi*, *Cap*. Ge-
nerali. De electione, in Sexto. *His de cauſis*,
cùm aliqua Eccleſia Cathedralis hoc in Regno vacat,
mos invaluit ut Commiſſarii ad temporalium ad-
miniſtrationem deputentur, *qui fructus ſub Manu*
Regia percipiunt, *quouſque novus Antiſtes fidem*
& hominium Regi præſtiterit, *quod honoris cauſa*
,, *Sacramentum fidelitatis appellatur*. Hæc ex Gal-
,, lico Sermone quo ſcripſit Auctor, fideliter red-
,, dita.

Secundus Juris Regaliæ titulus, vacatio feudorum regalium.

IV. Juris Regaliæ titulus alter, eſt vacatio feo-
dorum Regalium, quæ cùm iiſdem legibus & con-
ditionibus ab Eccleſiaſticis Perſonis, ac a reli-
quis hominibus poſſideantur, conſequens eſt ut
iis per obitum Epiſcoporum, qui Regi fidelita-
tem obſtrinxerant, vacantibus, Rex ea ad ſe
recipere poſſit ac retinere, donec novus Epiſco-
pus Inveſtituram acceperit, Regique Clientelare
Sacramentom præſtiterit. Interimque Rex uſum-
fructum redituum habet, adeoque & Jus col-
lationis Beneficiorum, quæ in froctibus cen-
ſetur. Ita docent Juriſconſulti noſtrates. *Ru-*
zæus, ſecunda Parte Præfationis, Num. 1. Iſtud
,, *inquit*, illoſtre Jus Regaliorum reperio com-
,, petere Regibus Francorum, ratione ſeudi va-
,, cantis: quia mortuo Epiſcopo ex quo feudum
,, revertitur ad Principem ratione homagii &
,, Juramenti fidelitatis quæ præſtantur a ſucce-
,, dente in dignitatem, ex conſequenti omnia Be-
,, neficia, quæ ex ſeudo dependent & erecta fue-
,, ront, redeunt ad Regem. Pro iſta opinione
,, facit egregia Deciſio Cardinalis Florentini in
,, Conſilio 522. incipiente. *Quidam habens feu-*
,, *dum*: ubi abſolutè cenſet, quòd ſi de feudo
,, dotetur Beneficium, tunc Jus Patronatus quæ-
,, ritor feodo, & non perſonæ. Igitur in quem
,, tranſit feudum, tranſeunt & collationes Bene-
,, ficiorom. Hanc ſententiam ſecotus eſt *Felinus*
,, *Sandeus* in Cap. *Cùm Venerabilis*. in 52. Co-
,, lomn. *Extra*. *De Exceptionibus*. Pro hoc eſt
,, textus junctâ gloſsâ in Cap. *In Sacris* 16. Q.
,, 1. Hoc deducit latè Cardinalis in prællega-
,, to loco. Unde dicendum eſt in conſequentiam
,, feudi vacantis, quòd tranſit in Regem Jus
,, conferendi Beneficia data de ſuo patrimonio
,, & feudo Sede vacante, ſicut tranſit feudum,
,, cui illud Jus adhærere videtur. Argumento

„ L. *In cùm.* §. *Si quis rei ſua.* ff. *De rei venditione.* Secundò facit, quia ex quo eſt fundatus in Jure dictorum Regaliorum in certa „ parte, videlicet in perceptione temporalitatis Sede vacante, reputatur fundatus in univerſo, quoad collationes Beneficiorum, quæ „ ſunt in fructu, & connumerantur inter majores fructus Prælaturæ. Gloſſ. in Cap. *Cùm olim De Majoritate & Obedientia.* Ita formaliter „ *Joannes Andreas* in Regula *Quod alieni*, De „ Regulis Juris, in Sexto, ubi dicit; ſufficere „ quòd is ſit fundatus in certa ſpecie Juris ad „ fundandum jus ſuum in univerſo: & Dominus „ Abbas in C. primo *Extra. De Religioſis domibus.*

„ Idem docet *Probus* Quæſt.5. Secunda Regaliæ ſpecies, (inquit) dicitur illa, quæ provenit ratione caſtrorum, terrarum, & domorum a Rege moventium, Eccleſiiſque Cathedralibus & Metropolitanis ſpectantium, & tunc „ Sede vacante, Rex ratione hujus Regaliæ facit fructus ſuos ex temporalitate provenientes quouſque novus Epiſcopus Regi homagium „ fecerit; quod tenetur facere ipſe Epiſcopus, „ niſi aliàs ei per Regem illud fuerit remiſſum. „ Quod quidem homagium fit ſeu præſtatur pro „ ſola temporalitate.

Protopræſes *Magiſter* Cap.1. Tract. *De Regalia* „ Regaliam quatenus ſpectat bona temporalia Eccleſiæ, ad Regem pertinere aſſerit in „ *omnibus Eccleſiis Regni ſui; primò ratione feudi:* „ Siquidem omnis Epiſcopus poſſeſſiones temporales Eccleſiæ ſuæ ab ejus Majeſtate recognoſcere tenetur, fidemque & hominium illi præſtare, quamvis morticinii Jure donata ſit. „ Nam morticinii codicilli manus mortuæ viros quales ſunt Eccleſiaſtici, ab hominii officio non abſolvunt. Mirum autem eſt quòd Illuſtriſſimus Præſes tam ſubtiliter temporalem & ſpiritualem Regaliam diſtinxerit; cùm illa quam ſpiritualem vocat in partem veniat temporalis, utpote inter fructus computata, qui in manus Regias jure veniunt, quoſque ſuos Rex facit vacante feudo, & durante cuſtodiâ, ut inferiùs demonſtrabimus.

Illuſtriſſimus Archipræſul *Petrus de Marca*, libro 8. *De Concordia Sacerdotii & Imperii*, Cap. 19. Num.1. iiſdem principiis inſiſtit. *Itaque* (inquit) *permiſſus eſt deinceps Principibus uſus fructus redituum Eccleſiæ vacantis, contra quam priſca Regula ſtatuerant. Si quis verò inquirat in cauſas tam magnæ immutationis, is reperiet eam eſſe profectam ex immutatione quæ facta eſt in conditione & qualitate bonorum ab Eccleſia poſſeſſorum. Quemadmodum enim in Republica quoddam bonorum genus extat, quod vulgò feudum vocant incognitum Romano Juri, ideoque novis Conſtitutionibus & antiquarum Legum diſpoſitioni contrariis inductum; ſic cùm Eccleſia Regum beneficio donata fuiſſent, bonis hujuſcemodi, neceſſarium prorſus fuit ut illa poſſiderent feuda iis conditionibus, quas in prima feudorum origine invexit publica utilitas. Ergo Perſonæ Eccleſiaſticæ quæ feuda poſſidebant, per conſequentiam fiebant vaſſalli Regum, iiſque præſtare tenebantur Homagium & Juramentum fidelitatis, itemque certum Militum numerum, juxta valorem feudorum. Præterea Regi tradere tenentur arces & caſtra, quoties id Regis utilitas poſtulabit. Unde ſequitur neceſſariò Regem poſt obitum Epiſcopi, quòd eo caſu feudum vacet, illud a ſe recipere poſſe ac retinere, donec novus Epiſcopus Inveſtituram feudi receperit, Homagiumque ac Juramentum fidelitatis præſtiterit. Interim tamen Regi competit Jus quoddam fruendi reditibus, dum cuſtodia durat.*

ARTICULUS II.

Utrum Cuſtodia ſeu Defenſionis Titulus, quod primum eſt Juris Regaliæ fundamentum; Regibus Chriſtianiſſimis Prima & Secunda Dynaſtia in Eccleſiis Regni ſui competeret; ac hujuſmodi Cuſtodiam & Defenſionem exercuerint?

I. ILluſtre Cuſtodis ac Defenſoris Eccleſiarum nomen ac munus Reges noſtri conſecuti ſunt, ex quo Chriſtianis Sacris initiati fuere. Hoc nomine multùm ipſis tribuit in Epiſcoporum electionibus Eccleſia Gallicana; Statuitque ut eorum voluntas, aſſenſus, & approbatio requireretur ad electionem Epiſcopi. Eam auctoritatem Regibus tribuit Concilium Aurelianenſe V. anno 549. celebratum Canone 10. *Ut nulli Epiſcopatum præmiis aut comparatione liceat adipiſci, ſed* CUM VOLUNTATE REGIS *juxta electionem Cleri ac Plebis &c.* Id Regibus ratione defenſionis & tuitionis Eccleſiarum datum, & in grati animi ſignificationem, ob munificentiam quam in eaſdem exercebant, ſcitè obſervat Illuſtriſſimus Archipræſul *Petrus De Marca*, lib.8. *De Concordia Sacerdotii & Imperii.* Cap.9. Num.4. Illud quoque, inquit, E- „ piſcoporum libertati in adminiſtratione Eccleſiæ profuturum putarunt, cùm Regis conſenſu „ promotus expectare debeat faciliorem & proclíviorem publicam tuitionem. Imò verò ipſius „ quoque electionis negotium, quod *Potentium Patrocinia* perturbabant (ut docet Concilium Arvernenſe Can.2. anno 535.) liberius futurum „ videbatur. Adde quòd ipſa quoque Regum munificentia in dandis Eccleſiæ agris, ut factum a „ *Clodoveo* teſtatur Synodus Aurelianenſis I. Canone 5. & concedendis Immunitatibus, iſtam „ ab Epiſcopis exigebat grati animi ſignificationem. Neque diſſimulanda eſt potior ratio, tum „ apud Reges ut illud beneficium per Canonum „ interpretationem expoſcerent, tum apud Epiſcopos ut illud ſponte largirentur. Adhibitis „ quippe in Regum Conſilia, & Regni eum reliquis Proceribus Adminiſtrationem Epiſcopis, „ juxta monitum quod *S. Remigius* Remenſis Epiſcopus dederat *Clodoveo* Regi in Epiſtolâ ad „ ejus Majeſtatem ſcriptâ: *Sacerdotibus tuis honorem debebis deferre, & ad eorum conſilia ſemper recurrere:* æquum erat ut invito & repugnante Principe non aſſumerentur ad eam dignitatem aut incogniti, aut ſuſpecti, ſed potiùs qui eſſent illi vitæ meritis, prudentiâ, „ ac fide, undequaque probati.

Primum cuſtodia ſeu defenſionis Eccleſiæ a Regibus præſtita argumentum, Regum in ſacris electionibus auctoritas ex Eccleſia conceſſione.

Secundùm hanc diſciplinam *S. Medardus* anno 520. ut *Fortunatus* Pictavienſis in ejus Vita teſtatur, *Regis & Optimatum aſſenſu* Veromandenſis Epiſcopus electus fuerat. *Nicetius* Treverenſis Epiſcopus anno 525. ordinatus *dato conſenſu populi*, & DECRETO REGIS: *ut Gregorius Turonenſis in Vita Patrum* ſcribit Cap. 17. Unde Aurelianenſis Concilii Patres morem ab ipſis Chriſtianæ Monarchiæ exordiis introductum confirmarunt edito Canone, novam conſuetudinem non invexerunt. Anno 550. qui Synodum Aurelianenſem V. proximè ſecutus eſt. *Nicetius plene* REGIS & *Populi* SUFFRAGIO, Epiſcopus Lugdunenſis creatus eſt, teſte Gregorio Turonenſi in Vita Patrum. *Euphronius* Regis *Clotarii* PRÆCEPTIONE Turonenſium factus eſt Epiſcopus, ut refert idem Auctor lib. 4. Hiſtoriæ Cap. 15. *Emeritus*[?] a Burdegalenſibus electus, repulſam paſſus a Rege eſt. *Tunc* REX DATA PRÆCEPTIO-

PTIONE *juſſit Gundegiſilum Suntonicum Comitem, cognomine Dodonem, Epiſtopum ordinaci. Geſlumque eſt ita* (Ea *Gregorio Turonenſi* lib. 8. Cap. 23.) *Sulpitius in ipſa urbe Biturigum ad Sacerdotium* GUNTRAMNO REGE FAVENTE electus eſt, ut refert idem Auctor. *Emerius* Eccleſiæ Santonicæ a *Clotario* præfectus eſt, qui juſſit *ut abſque Metropolitani conſilio benediceretur, qui non erat profens.* (Ex eodem, lib. 4. Cap. 26.) *Heruelinus*, poſtquam *Emerius* a *Leontio* Burdegalenſi Metropolitano in Concilio depulſus eſſet, quaſi canonicè non electus, ab Epiſcopis ſubſtitutum, & ad ſe miſſum, ut ejus electionem judicio ſuo probaret, repudiavit, *Emerium* Sedi ſuæ reſtituit, mulctam ab Epiſcopis exegit anno 563. ut refert idem Auctor. *Clotarius II.* in Edicto dato in Concilii Pariſienſis V. Confirmationem anno 614. ea Conſilio Pontificum & Optimatum, de Epiſcoporum electionibus ſtatuens, jubet, *Ut ſi Perſona condigna fuerit*, PER ORDINATIONEM PRINCIPIS *ordinetur.* Anno 670. *Projectus* urbis Arvernæ ſactus eſt Epiſcopus DECRETO REGIS, *Populi petitionibus annuente*; ut Vitæ ejus Auctor teſtatur. Anno 676. Rothomagenſes, *B. Anſbertum* Epiſcopum elegerunt, MISSA PETITIONE AD REGEM, CUM EJUS PERMISSU ET AUCTORITATE. Idipſum conſtat ea Formulis *Marculfi*, quarum una, ſcilicet quinta libri primi, inſcribitur, *Proceptum de Epiſcopatu*: in qua Rex ita ſcribit: *Et quia cognovimus ſancta recordationis Dominum illum urbis illius Antiſtitem, evocatione divina ab hac luce migraſſe; de cujus Succeſſore ſolicitudine congrua, unà cum Pontificibus vel Proceribus noſtris pleniùs tractantes, decrevimus Illuſtri Viro aut Venerabili Illi, in ipſa urbe Pontificalem in Dei nomine committere Dignitatem.* Et Formula 6. quæ inſcribitur: *Indiculus Regis ad Epiſcopum, ut alium benedicat*; ita Rex loquitur: *Illuſtri Viro Illi, aut Venerabili Viro Illi, ad præfatum urbem Pontificalem regulariter Chriſto auſpice committere decrevimus Dignitatem. Et ideo petimus, ut cùm ad vos pervenerit, ipſum, ut ordo poſtulat, benedici veſtra Sanctitas non moretur; & junctis vobis cum veſtris Provincialibus, ipſum in ſupra ſcripta urbe conſecrare Chriſto auſpice debeatis. Agat ergo Almitas veſtra ut noſtra voluntatem Devotionis inſtanctantes debeatis implere.* Regiam illam Nominationem fieri *regulariter*, id eſt, juxta Regulas Canonicas & Eccleſiæ diſciplinam, perſuaſum habebant. Hæc verò Regiæ Cuſtodiæ ac defenſionis, quam Reges Chriſtianiſſimi in omnibus Regni ſui Eccleſiis exercebant, illuſtria eſſe veſtigia ac monumenta quis inficiari poteſt?

Antiſtites Sanctiſſimi Regiæ auctoritati in inferiorum Sacerdotiorum collatione plurimùm tribuerunt ob præſtitum ab eorum Majeſtate Eccleſiis defenſionem.

II. Ob eamdem Cuſtodiam ac Defenſionem, Antiſtites Sanctiſſimi in inferiorum Sacerdotiorum collationibus Regiæ auctoritati plurimùm tribuerunt, ipſeque inprimis *S. Remigius*, qui nonnullis obmurmurantibus, quod Clericum quemdam volente *Clodoveo* Presbyterum ordinaſſet, illique Beneficium, ſine quo nemo tunc ordinabatur, contuliſſet, reſpondit: *Ego Claudium Presbyterum feci, non corruptus præmio, ſed Præcellentiſſimi Regis teſtimonio, qui erat non ſolùm Prædicator Fidei Catholicæ, ſed* DEFENSOR, *Scribitis Canonicum non fuiſſe quod juſſit. Summo fungamini Sacerdotio.* REGIONUM PRÆSUL, CUSTOS PATRIÆ, GENTIUM TRIUMPHATOR INJUNXIT. (Apud *Duchesnium*, Tom. 1. Hiſtor. Francor. pag. 850.)

Conciliorum Gallicana convocatio & confirmatio, ſplendidum Regiæ tuitionis Eccleſiæ Gallicanæ impenſæ argumentum.

III. Regiæ tuitionis munus Eccleſiis impenſum confirmat Conciliorum convocatio & confirmatio a Chriſtianiſſimis Principibus facta. Cujus rei cùm plurima proferri poſſint exempla ea Conciliis ſub prima & ſecunda Regum noſtrorum Dynaſtia celebratis, duo ſufficient: unum Concilii Aurelianenſis I. anno 511. alterum Pariſienſis V. anno 614. Et Aurelianenſe quidem in ipſa ſuorum Decretorum Præfatione ſe a *Clodoveo* congregatum profitetur, & Chriſtianiſſimum Regem rerum decernendarum capita Patribus propoſuiſſe. *Sacerdotes quos ad Concilium venire juſſiſtis, &c. Secundùm voluntatis veſtræ conſultationem, & titulos quos dediſtis, ea quæ nobis viſum eſt, definitione reſpondimus.* Suorum etiam Confirmationem Decretorum Gallicani Patres ab ejus Majeſtate rogarunt: *Ita ut* (inquiunt) *ſi ea quæ nos ſtatuimus, etiam veſtro recta eſſe Judicio comprobantur, tanti conſenſus Regis ac Domini majori auctoritate ſervandam tantorum firmet Sententiam Sacerdotum.* Concilium verò Pariſienſe V. a *Clotario II.* ſe congregatum pariter teſtatur. *Cùm in Dei nomine ſecundùm Priſcorum Sanctorum Patrum Conſtitutionem in urbe Pariſius, ex evocatione glorioſi Principis Domini Clotacharii Regis in Synodali Concilio convenissemus.* &c. Concilium pariter Edicto ſuo Rex Chriſtianiſſimus confirmavit. *Quicumque verò* (inquit) *hanc Deliberationem, quam cum Pontificibus vel tam magnis viris Optimatibus, aut fidelibus noſtris in Synodali Concilio inſtituimus, temerare præſumpſerit, in ipſum capituli ſententia judicetur.* Uno Patrocinii Jure ac tuitionis Eccleſiæ, quam ſimul cum Religione Chriſtiana ſuſceperunt, id præſtitiſſe Reges Chriſtianiſſimos conſtat, ut Regia Auctoritate cum Sacerdotali concurrente, faciliùs diſciplina ſanciretur, & Canones executioni mandarentur. Ad Eccleſiæ poſſeſſiones & bona temporalia, quæ Reges contulerant, hujus Cuſtodiæ ac Defenſionis Regiæ pertinuiſſe beneficium, ſeu vivente, ſeu moriente Epiſcopo, & Sede vacante, perperam quis negaret?

Concilia confirmaſſe Reges Chriſtianiſſimi dicantur, quatenus Canonum executionem Edictis ſuis imperarunt, & pœnas adverſùs eorum violatores ſanxerant.

Objectio Anonymi Auctoris.

IV. Anonymus Regii Juris Oppugnator in Tractatu *De Regalia* edito Coloniæ anno 1680. Cap. 6. pag. 34. fruſtra opponit Canonem 7. Pariſienſis Concilii V. quo ſancitum eſt, ut defuncti Epiſcopi, aut Clerici cujuſcumque res ante cognitum teſtamentum nemo contingat, ſub pœna Excommunicationis. *Defuncto*, inquit, *Epiſcopo, Presbytero, vel Diacono, vel quoquam Junioris Ordinis Clerico, non per Præceptum* (Regium ſcilicet) *neque per Judicem, nec per qualemcumque perſonam, nec Eccleſia vel eorum propria, quouſque aut teſtamentum, aut qualemcumque obligationem fecerit, cognoſcatur, a nullo penitus ſupraſcripta res contingantur: ſed ab Archidiacono vel Clero in omnibus defenſentur, & conſerventur. Quòd ſi quis immemor definitionis hujus temerè aliquid exinde auferre præſumpſerit, aut auſu temerario in res ipſas ingreſſus fuerit, & de dominatione Eccleſiæ abſtulerit, at Necatos Pauperum communione privetur.* Perperam (inquam) ex iſto Canone colligit larvatus Auctor, Chriſtianiſſimos Reges bonorum Eccleſiaſticorum Cuſtodiam non habuiſſe, nec fructus vacationis tempore provenientes ſuos facere potuiſſe. Nam de fructibus vacante Sede colligendis Concilium non ſtatuit, ſed de bonis ab Epiſcopo, Presbytero, aut alio Clerico relictis, qualia erant ſuppellex, ſive ſacra ſive profana, annona, greges, ſervi, pecuniæ, & quæcumque a ſacratis viris legari poterant. Quæ ne diriperentur, & ſuprema morientium voluntas fraudaretur, vel expoliarentur Eccleſiæ, a Concilio cautum eſt, ut hujuſmodi bona mobilia conſervarentur & defenderentur in omnibus ab Archidiacono vel Clero. Mos enim pravus jam inolere cœperat, ut Abbatibus, Presbyteris Parochialibus, aliiſque Clericis obeuntibus, Epiſcopi ipſi, vel Archidiaconi bona ab ipſis derelicta prehenderent, ſpecie procurandi Eccleſiæ compendia & utilitatem; cui malo me-

Gallorum Juriſperitorum Reſponſio.

de-

detur Canon 8. Similiter Epiſcopis ab hac luce migrantibus, bona ab ipſis relicta Clerici aut Laïci occupabant; quod ne fiat, illa cuſtodiæ ac defenſioni Archidiaconi vel Cleri Patres credita eſſe volunt Canone 7. ut ſi quod a Præſule teſtamentum conditum ſit, aut qualiſcumque obligatio facta, executioni accuratè mandetur. Sed de fructibus vel reditibus vacationis tempore provenientibus nihil ſtatuit Synodus quod Regali Cuſtodiæ repugnet, aut Juri percipiendi fructus Regibus Chriſtianiſſimis ratione hujuſmodi Cuſtodiæ vel Defenſionis competenti per modum honorarii cujuſdam, aut Beneficiorum collationi, quam Sede vacante fortè faciebant, aut facere poterant. Quis enim id factitantes Principes *necatores pauperum* juſtè dixiſſet, & communione privandos, cùm nihil Eccleſiæ dominationi auferrent? Sanè Gallicanos Patres, qui tanta cum Rege œconomia agebant, quanta hoc in Concilio elucet, id facturos nemo Sapientum ſibi perſuaſerit. Præterea, Præcepta dari a Regibus ſolita, ſive de reditibus vacante Sede provenientibus, donec Epiſcopus eorum aſſenſu & mandato conſecratus eſſet, ſive de Beneficiorum collatione, non abſurdè conjecero tam ex illo Canone, qui ſupponit Reges Præcepto ſive Sacra Juſſione recepiſſe ad ſe poſſeſſiones Eccleſiæ vacantis pro ſuo Jure cuſtodiendas: quod Concilium abſolutè non prohibet, ſed tantùm ne id fiat ante reſerationem teſtamenti; tum ex exceptione quam *Clotarius* Edicto ſuo inſeruit: *Præceptiones noſtræ per omnia impleantur*, &c. quæ deſunt. Metuens ſcilicet ne verba illa Canonis laudati: *Non per Præceptum*, &c. adversùs Jura Regia traherentur, Auctoritati ſuæ Succeſſorumque Regum his verbis conſultum eſſe voluit. Additque: *Quicquid Parentes noſtri, anteriores Principes, & Nos per juſtitiam viſi ſumus conceſſiſſe & confirmaſſe, in omnibus debent confirmari.* Clotarii verò Edictum Synodus incerti loci paulò poſt celebrata Canone 1. & Remenſis anno 625. Canone 3. comprobavit, & poſtrema communione privari ſtatuit eos qui Edictum illud violaverint vel contempſerint. Eodem explicandi ſenſu Canon ſextus Concilii Aurelianenſis II. anno 536. & Concilii Rejenſis in Provincia anno 439. Canon etiam ſextus, ab eodem Anonymo Regii Juris Oppugnatore prolati, quibus ſancitum eſt, ut defuncto Epiſcopo, vicinus Antiſtes ad ejus exequias celebrandas accedat, bona ab ipſo relicta inſpiciat, deſcribat, recenſeat, *Domumque Eccleſiæ deſcriptam, idoneis perſonis cuſtodiendam ſub integra diligentia derelinquant.* Hæc enim deſcriptio neceſſaria prorſus erat, ne bonis patrimonialibus Epiſcopi, ſi quæ habuerat, cum bonis Eccleſiæ permixtis, res Eccleſiæ ab hæredibus ipſius, aut iis quibus propria bona obligaſſet, pariter occuparentur, aut vi, aut Sententia Judicis, aut a Regiis Miniſtris Regaliorum receptoribus. Ideo Pariſienſe Concilium hæc duo appoſitè diſtinxit, per *Præceptum*, & per *Judicem*: quia Sententia Judicis prehendi poterant propria Epiſcopi defuncti bona in favorem hæredum aut creditorum: ſed ſolo *Præcepto*, id eſt, Regia Juſſione & Auctoritate (Id namque ſignificare *Præcepti* nomen per ſe ſumptum Formulæ *Marculphi* probant, ubi *Præceptum de Epiſcopatu*, *Præceptum de Clericatu* legimus inter Diplomatum Formulas Regiorum) Solo (inquam) *Præcepto*, Poſſeſſiones Eccleſiæ vacantis prehendi poterant ac detineri, quouſque novus Epiſcopus inauguratus eſſet de conſenſu Regis, eaſque ab ejus Majeſtate recepiſſet.

Infirma argumenta ex qui-
Quis autem, amabo, ex facto *Injurioſi* Turonenſis Epiſcopi, qui *Clotario* jubenti ut omnes Regni ſuæ Eccleſiæ tertiam partem redituum fiſco ſolverent, apoſtolica libertate reſtitit: ex facto *S. Germani* Pariſienſis Epiſcopi qui *Sigebertum* Regem ob quædam Eccleſiæ bona, in modica licèt quantitate occupata excommunicavit: ex infauſta morte *Chilperici* Regis, qui bona Eccleſiæ diripiebat: ex *Clodovei II.* exemplo, qui aliquibus Sandionyſianæ Baſilicæ bonis direptis in amentiam incidit: quis (inquam) ex hujuſmodi factis & exemplis colligat, Regaliam ſub prima Regum noſtrorum Dynaſtia in uſu non fuiſſe? Sic tamen ratiocinatur Auctor Anonymus. Sed quamvis Reges noſtros primæ ſtirpis Jus Regaliæ non exercuiſſe daremus, prout illud Reges tertiæ Dynaſtiæ ante & poſt Lugdunenſis Concilii tempora exercuerunt, non ſequeretur, quòd Jus idem non habuerint; cùm illius titulum ac fundamentum Juris, ſcilicet Cuſtodiam ac Defenſionem Eccleſiarum, Merovingianis Regibus firmiſſima vindicent documenta.
-buſdam factis & exemplis ab Anonymo petita.

Formulæ Marculfi, *Regiæ tuitionis Eccleſiarum teſtes.*
V. Quibus addendæ Formulæ *Marculphi*, Regiæ tuitionis Eccleſiarum teſtes, ſcilicet 3. quæ inſcribitur: *Emunitas Regia*: qua Rex Eccleſiæ villas a ſuorum Officialium Juſtitia, aliiſque oneribus liberat. *Ad petitionem Apoſtolici viri Domini illius, illius urbis Epiſcopi, tale pro æterna retributione beneficium viſi fuimus indulſiſſe, ut in villabus Eccleſiæ, quas moderno tempore, aut noſtro, aut cujuſlibet munere habere videtur, vel quas deinceps in jure ipſius ſancti loci voluerit divina pietas ampliare, nullus Judex publicus, ad cauſas audiendas, aut freda undique exigendum, quocumque tempore non præſumat ingredi. Sed hoc ipſe Pontifex, vel Succeſſores ejus, propter nomen Dei, ſub integræ emunitatis nomine valeant dominari jubemus..... Nec manſiones, nec paratas, vel fidejuſſores tollere præſumatis, ſed quicquid exinde aut de ingenuis, aut de ſervientibus, cæteriſque nationibus quæ ſunt infra agros, vel fines, ſeu ſupra terras prædictæ Eccleſiæ commanentes, fiſcus aut de fredis, aut undecumque potuerat ſperare, ex noſtra indulgentia pro futura ſalute in luminaribus ipſius Eccleſiæ, per manum agentium eorum proficiat in perpetuum.*

Et 14. *De Mundeburde Regis & Principis*, inſcripta, in qua Rex ita loquitur: *Nos Apoſtolicum & Venerabilem illum Epiſcopum, aut Abbatem Eccleſiæ, vel Monaſterii in honore illius Sancti conſtructi, cum omnibus rebus vel hominibus aut gaſindis, vel amicis, ſeu undecumque ipſe legitimo reddibit mittio, juxta ejus petitionem, propter malorum hominum illicitas infeſtationes, ſub ſermonem* TUITIONIS NOSTRÆ *viſi fuimus recepiſſe, ut ſub Mundeburde vel* DEFENSIONE *illuſtris viri illius Majoris Domus noſtri, cum omnibus rebus præfatæ Eccleſiæ aut Monaſterii, quietus debeat reſidere, & ſub ipſo viro illo, illuſtris vir ille, cauſas ipſius Pontificis, aut Abbatis, vel Eccleſiæ aut Monaſterii, vel qui per eum ſperare videntur, vel undecumque legitimo reddibit mittio, tantùm in Palatio noſtro ſequi deberet &c.* Mundeburdium Germanis Scriptoribus tutela eſt ſeu defenſio ac tuitio. Unde *Charta de Mundeburde* vocabatur, quâ Princeps Epiſcopo aut Abbati tuitionem & defenſionem ſuam impertiebatur, ne a quibuſlibet infeſtarentur, atque etiam ut eorum cauſæ in Palatio tantùm judicarentur, concedebat. Porro cùm ingentia commoda & plurimus honos Eccleſiis ex Auguſta Defenſione & Cuſtodia accederent, ſeſe ei certatim committebant. *Sermo Regis* tuitio iſta dicebatur, quo documento Regii ſermonis auctoritas, & fiducia quam in illo ſubditi omnes habebant, liquidò demonſtratur. Ex antiquis illis Mundeburdii Chartis originem traxerunt Literæ quas etiamnum quibuſdam Regni ſui Eccleſiis Reges Chriſtianiſſimi concedunt, quæ vernaculè dicuntur: *Lettres de Garde Gardienne.*

VI.

Jus cuſtodia ac defenſionis bonorum Eccleſia, Sede præſertim vacante, ſecunda Dynaſtia Reges exercuiſſe, colligitur ex Hincmaro.

VI. Jus Cuſtodiæ ac Defenſionis bonorum Eccleſiaſticorum, Sede præſertim vacante, Reges Chriſtianiſſimos ſecundæ Dynaſtiæ exercuiſſe docet *Hincmarus* Archiepiſcopus Remenſis Epiſtolâ 12. ad *Ludovicum III.* Francorum Regem, totius Synodi apud *Sanctam Macram* celebratæ nomine ſcriptâ: *Ut*, inquit, *Sicut Sacræ Leges & Regulæ præcipiunt, Archiepiſcopis & Epiſcopis comprovincialibus earum Diœceſeon electionem concedere dignemini, ut undecumque ſecundùm formam regularem electionis talem eligant Epiſcopum, qui & Sanctæ Eccleſiæ utilis, & Regno proficuus, & vobis devotus ac fidelis cooperator exiſtat: & conſentientibus Clero ac Plebe cum vobis adducatur, ut ſecundùm Miniſterium veſtrum* RES ET FACULTATES ECCLESIÆ QUAS AD DEFENDENDUM ET TUENDUM VOBIS DOMINUS COMMENDAVIT, SUÆ DISPOSITIONI COMMITTATIS; *& cum conſenſu ac Literis veſtris eum ad Metropolitanum Epiſcopum ac Coëpiſcopos ipſius Diœceſeos, qui eum ordinare debent, tranſmittatis.* Hanc fuiſſe Gallicanæ Eccleſiæ Diſciplinam, ut Rex Jure Cuſtodiæ ac Defenſionis, (quod idem eſt ac Regaliæ Jus, ſecundùm Concilium Lugdunenſe II.) vacantis Eccleſiæ bona ad ſe reciperet, eaque electi Epiſcopi diſpoſitioni committeret, eumque cum ſuæ Majeſtatis aſſenſu ac Literis ad Metropolitanum conſecrandum remitteret, ex iſto *Hincmari* loco evidens eſt. Jus illud Cuſtodiæ ac Defenſionis profectitium non eſſe, ſed inſitum & Coronæ Regum Chriſtianiſſimorum adhærens, conſtat ex illis verbis, *ſecundùm Miniſterium veſtrum*: Nec ab hominibus, ſed a Deo ipſis commiſſum, hæc verba probant: *Quas ad defendendum & tuendum vobis Dominus commendavit.*

Jus illud auguſtum Cuſtodiæ Regibus Chriſtianiſſimis competere, *Hadrianus II.* agnovit Epiſtolâ 26. ad *Hincmarum* Archiepiſcopum Remenſem datâ, quâ Laodunenſis Epiſcopi Romam ituri Eccleſiam ipſi commendat, & illius Cuſtodem ſecundùm Regem conſtituit; *Epiſcopatum ejus*, inquit, *Sanctitati tuæ ſpecialiter*, POST REGEM, *ſervandum committimus.*

VII. Ex eo Jure profectum eſt, ut Reges ſecundùm illius ævi diſciplinam Epiſcopum deſignarent, qui Viſitatoris nomine vacantis Eccleſiæ curam gereret: aut certè Metropolitano eum indicarent, quem velut Majeſtati ſuæ gratum in eo munere inſtitueret. Id conſtat ex Epiſtolâ *Hincmari* Metropolitani ad *Carolum Calvum* Regem, ut Clero & Plebi Silvanectenſi novi Epiſcopi electionem permittat, & Viſitatorem deſignet, qui præſit electioni. *Dignetur mihi Dominatio veſtra*, inquit, *Literis ſuis ſignificare, quem vultis de Coëpiſcopis noſtris, ut ei ex more Literas Canonicas dirigam, & Viſitatoris officio fungens in eadem Eccleſia Electionem Canonicam faciat; & aut per ſe, aut per literas ſuas, Vicario ſuo deferente, eamdem Electionem cum Decreto Canonico ſingulorum manibus roborato ad me referat, ut per me ipſa Electio ad Dominationis veſtræ diſcretionem perveniat.*

Tom. 8. Concil. Edit. Labbeanæ pag. 1866.

Idem probat ejuſdem *Hincmari* Epiſtola ad *Hadebertum* Silvanectenſem Epiſcopum, ut Viſitatoris officio fungatur in Eccleſia Bellovacenſi poſt obitum *Odonis* Præſulis: *Officio*, inquit, *Viſitatoris, conſenſu Domini noſtri Ludovici Regis, noſtra Humilitatis Metropolitana delegatione ſuſcepto, ad eamdem Eccleſiam quantocyus ſtudeas properare, &c.*

Ibidem. pag. 1868.

Idem probat Excuſatio Remenſium, qui ante Viſitatoris adventum, poſt obitum *Hincmari* Epiſcopum elegiſſe dicebantur, ad *Hildeboldum* Sueſſionenſem, & cœteros Provinciæ Remenſis Epiſcopos: *Et ſicut hactenus abſtinimus ab illius certæ perſonæ electione, ita deinceps, donec Pietas Divina, & Regia Clementia nobis concesſerit Viſitatorem, abſtinere pro certo noveritis.*

Ibidem pag. 871.

Idem teſtatur *Flodoardus* in Remenſis Eccleſiæ Hiſtoria, lib. 3. Cap. 23. ubi Literas ad *Rigenelmum* ſeu *Rigenoldum* Epiſcopum Noviomenſem ab *Hincmaro* datas commemorat *Pro Viſitatione Morinenſis Eccleſiæ, poſt obitum Hunfridi Epiſcopi, juxta diſpoſitionem Regis.*

VIII. Vacantium Eccleſiarum Cuſtodia, Defenſio, & Adminiſtratio quoad temporalia, adeo Regii Juris erat, ut *Carolo Calvo* profectionem in Italiam adornante anno 877. neceſſe fuerit ſtatuere quâ ratione hujuſmodi Cuſtodia & Provisio abſente Rege ſuppleretur. Epiſcopis & Metropolitanis hæc demandata provincia eſt, qui unà cum Comite Eccleſiam cuſtodirent, dum Epiſcopi obitus ad Regis notitiam deferretur; ut diſcimus ex Capitulari Cariſiacenſi Cap. 8. ubi Rex ad Epiſcopos & Optimates: *Si antequam redeamus, aliqui Honores aperti fuerint, conſiderandum quid exinde agatur.* Ipſi verò reſpondent: *Si antequam juvante Domino revertamini, aliquis Archiepiſcopus defunctus fuerit, vicinus Epiſcopus ipſius Diœceſeos cum Comite ipſam Sedem provideat uſque dum obitus ipſius Archiepiſcopi ad veſtram notitiam perveniat, Si aliquis Epiſcopus interim obierit, Archiepiſcopus ipſi Sedi Viſitatorem ſecundùm Sacros Canones deputet, qui unà cum Comite* (ſeu Provinciæ Præfecto) *ipſam Eccleſiam, ne prædetur, cuſtodiat, uſque dum ipſius Epiſcopi obitus ad veſtram notitiam perveniat. Si Abbas vel Abbatiſſa obierit, Epiſcopus, in cujus Parochia Monaſterium illud eſt, unà cum Comite illud Monaſterium cuſtodiat, uſque dum veſtra Juſſio inde fiat.* His legibus Gallicana Eccleſia tunc temporis regebatur? quæ Jus Cuſtodiæ, ſeu Regaliæ in Eccleſiis vacantibus Regibus Chriſtianiſſimis convenire ſupponebant.

Tom. 11. Capitul. Edit. Baluzii, pag. 263.

Jus idem ex Capitulari Cariſiacenſi Caroli Calvi confirmatur.

IX. Jus Cuſtodiæ ac Defenſionis Metropolitanarum & Cathedralium Eccleſiarum Regni ſui, Chriſtianiſſimi Reges non minori curâ & ardore quàm ipſam Coronam cui adnexum eſt, conſervarunt; adeo ut extremis Carolinæ Stirpis temporibus, & initio tertiæ Regum familiæ, Jure Regio civilibus bellis imminuto, omnibus occupatis Epiſcopatus tamen in tutela & protectione Regum manſerint. Chronicon Andegavenſe de Neuſtria *Hugoni* Abbati conceſſa ſub *Carolo Simplici* Rege ita loquitur. *Iſte itaque tractus cùm ei datus eſſet ad integrum cum civitatibus & Comitatibus, & Abbatiis, caſtelliſque præter Epiſcopatus ſolos, qui in Regia Dominicatura retenti ſunt.* Rigordus in *Philippi Auguſti* Vita. *Igitur Reges Francorum prædictas Eccleſias in ſua libertate ſemper cuſtodire cupientes, quibuſcumque Principibus terras cuſtodiendas tradidiſſent, tamen Eccleſias ſub Poteſtate ſua & Protectione retinere decreverunt, ne Principes quibus terra cuſtodienda delegabatur, Eccleſias vel Clericos ibidem Domino ſervientes aliquibus angariis, talliis, vel aliis exactionibus gravare præſumerent.*

Jus Regia cuſtodia ac defenſione tempore Caroli Simplicis.

X. Cùm Reges Chriſtianiſſimi Cuſtodiæ Jus in Eccleſiis Regni ſui haberent, & hujuſmodi Cuſtodiæ ac Defenſionis titulo earum bona vacante Sede ad ſe reciperent, ſervarentque, donec electus Epiſcopus eorum Majeſtati ſe ſiſteret, conceſſionem poſſeſſionum ad ipſas pertinentium ab illa impetraturus, credere par eſt ipſos fructus vacationis tempore provenientes ſuos feciſſe, vel ex iis aliquid delibaſſe ad cuſtodiæ impenſas, & honorarii nomine, cùm ſuis ſumptibus eam curare non tenerentur. Id autem facilè colligitur ex Epiſtolâ *Hincmari* ad *Leonem IV.* Pontificem Maximum, quâ apud ejus Sanctitatem querebatur,

Reges vacationem Eccleſiarum interdum protrahebant, ut diutius Eccleſiaſticis reditibus fruerentur.

rentur. Quum abſum Hincmarus perſtrinxit.

tur, quòd Principes Eccleſiarum vacationem in diuturnum tempus ex induſtria protraherent, ut diutiùs Eccleſiaſticis reditious fruerentur: & propterea Chorepiſcopos mittebant, qui functiones Epiſcopales interim obirent, ne novi Epiſcopi electio & conſecratio urgeretur, quâ peractâ, poſſeſſiones omnes Epiſcopatûs Electo concedebant. Hujus Epiſtolæ quæ excidit, argumentum recenſet *Flodoardus* lib.3. Hiſtoriæ Remenſis Cap.10. *Scripſit autem*, inquit, *ad Leonem Papam ſexies vel ſepties. In hac verò Epiſtolâ de his quos temeritas Chorepiſcopales ordinare, vel quòd Spiritum Sanctum conſignando tradere præſumebat, requiſivit. Et quòd terrena Poteſtas hac materiâ ſæpe offenderet, ut videlicet Epiſcopo quolibet defuncto, per Chorepiſcopum ſolis Pontificibus debitum Miniſterium peragerctur, & res ac facultates Eccleſiæ ſæcularium uſibus expenderentur, ſicut & in noſtra Eccleſia jam ſecundò actum fuiſſet.* Ideo tot Decreta in Synodis iſtius ſæculi contra Chorepiſcopos edita ſunt. Porro vacationem Eccleſiarum ex induſtria Principes ita non protraxiſſent, niſi jus habuiſſent ratione Cuſtodiæ percipiendi reditus ac fructus eâ durante provenientes.

Objectio Anonymi Auctoris ex Capitularium & Concilii Troſlejani auctoritate.

XI. Jus iſtud non convellunt, quæ ex libro ſexto Capitularium, Cap.321. ſive 427. Editionis Baluzii, quod ex Concilio Troſlejano, C.4. deſumptum eſt, objicit nuperus Regii Juris Oppugnator Cap.7. ſui de Regalia Tractatûs. Nam id unum edicit: *Ut nullus Laïcus homo vel Imperator vel Rex, & aliquis Præfectorum, vel Comitum, ſæculari poteſtate fultus ſibi per violentiam rapiat, aut a Rege competere audeat, vel quocumque modo invadere præſumat Monaſterium aut prædia, vel quaſcumque res de poteſtate Epiſcopi, vel Abbatis, vel Abbatiſſæ, & incipiat vices Abbatis regere & habere ſub ſe Monachos, & pecuniam poſſidere quæ fuit Chriſti ſanguine comparata.* Et Cap.392. *Iniquum eſt & ſacrilegii inſtar, quæ pro ſalute vel requie animarum ſuarum unuſquiſque venerabili Eccleſiæ contulerit, aut certè reliquerit, ab his, quibus maximè ſervari convenerat, auferri & in aliud transferri.* Et Cap.393. *Laïcis quamvis Religioſis, nulla de Eccleſiaſticis facultatibus aliquid diſponendi legitur unquam attributa facultas.*

Juriſperitorum Reſponſio.

Invaſionem, direptionem, violentam occupationem, ſubreptitiam impetrationem prædiorum, aut aliarum facultatum Eccleſiaſticarum, ſive fiduciariam Monaſteriorum poſſeſſionem Laïcis quibuſcumque, etiam Regibus, Chriſtianiſſimi Principes prohibuerunt, ac ſacrilegii damnarunt; non fructuum durante vacatione provenientium perceptionem ac diſpenſationem, quæ ratione Cuſtodiæ ac Defenſionis eorum debita erat Majeſtati, ut colligitur ex Canone *Tributum*, Cauſa 23. Quæſt.8. *De exterioribus Eccleſiæ, quod conſtitutum antiquitus eſt pro pace, & quiete, quâ nos tueri & defenſare debent, Imperatoribus perſolvendum eſt.*

Cap. 4. pag. 44.

Objectio altera ex Caroli Calvi Regis exemplo petita.

XII. Objicit nuperus Regiorum Jurium Oppugnator *Caroli Calvi* Regis exemplum, qui reditus ex Eccleſia Remenſi vacante perceptos, *Hincmaro* Archiepiſcopo reſtituit, ſtimulis conſcientiæ compulſus, ut *Flodoardus* teſtatur lib.3. Cap.4.

Virorum Eruditorum Reſponſio.

Verùm *Hincmari* Præceptum de fructibus vacationis tempore perceptis ne verbum quidem habet, nec eos reſtituit Rex Carolus, cùm perſuaſum haberet ſe in eorum delibatione perceptis jure ſuo uſum, & eos ad Regni defenſionem & conſervationem difficillimis temporibus impendiſſet: Sed quia decem ferè annis Epiſcopatum vacantem tenuerat, & Eccleſiæ villas in Beneficia Militaria converterat, earumque uſumfructum ſuis fidelibus conceſſerat ad tempus, officii ſui ac religionis eſſe meritò exiſtimavit, ſedatâ bellorum tempeſtate, & neceſſitate ſublatâ poſſeſſiones illas Eccleſiæ Remenſi reſtituere; omneſque conſcriptiones, quibus villas in Præcepto ſuo nominatas obligaverat, reſcidit. Verba ejus reſponſionem noſtram confirmant. *Si illa quæ quacumque neceſſitate corrupta ſunt, Regia noſtra Auctoritate corrigimus & in melius commutamus, ſaluti noſtræ conſulimus, & Regium Miniſterium ſuſceptum a Domino exercemus. Proinde noverit omnium fidelium Dei ac noſtrorum ſolertia, quia res ex Epiſcopatu Remenſi, quas magna neceſſitate & per omnia inviti, dum a Paſtore Sedes illa ſancta vacaret, fidelibus noſtris ad tempus unde quoddam temporale ſolatium a noſtro haberent ſervitio, commendavimus electo & ordinato munere Spiritus Sancti, per Dei, & noſtram diſpoſitionem, in eadem Sancta Sede Hincmaro Archiepiſcopo, hoc noſtræ Auctoritatis Præcepto cum integritate quicquid exinde nos fidelibus noſtris beneficiavimus, præſentialiter reſtituimus, tam Sparnacum & Julincum, vel quicquid ex eodem Epiſcopatu Richuinus habuit, vel quicquid exinde Odo Comes habuit, & villam Culmiſciacum &c. Sive etiam illa omnia quæ tam Clerici quàm Laïci, qui in noſtra dominatione aliquamdiu fuerant, quoſque jam dicto Epiſcopo commendavimus, habebant. Et ut in calce omnia concludamus, quicquid ex eodem Epiſcopatu, quando de manu Fulconis illum recepimus, alicui præſtito beneficio conceſſimus, per hanc noſtræ Confirmationis Auctoritatem, inſpecto coram cœtu fidelium noſtrorum tam Eccleſiaſtici quàm Laïcalis Ordinis Teſtamento S. Remigii, præſentialiter Caſæ Sanctæ Mariæ, & Sancti Remigii, atque Hincmaro Archiepiſcopo, cum omni integritate reddimus, vel reſtituimus, ut abſque ulla refragatione, caſſatis quibuſcumque aliis conſcriptionibus, eaſdem res per hanc noſtram Auctoritatem recipiat, ut ſicut res Eccleſiæ diſponendæ ſunt, ad utilitatem ipſius Eccleſiæ Dei tam ipſe quàm Succeſſores ipſius diſponant.* Tantùm verò abeſt quin reditus vacante Eccleſiâ perceptos reddiderit, ut nec poſſeſſiones omnes tunc reſtituerit, *ſed de cæteris rebus quæ tunc reddita non fuerant*, ab iis qui uſum fructum illarum habebant, *nonas & decimas* Eccleſiæ ſolvi juſſerit, ut conſtat ex alio Præcepto ejuſdem Regis, quod ibidem refert Flodoardus: *Jubemus*, inquit, *ut quiſquis fidelium Dei omnipotentis, noſtrorumque ex eiſdem Sanctæ Dei Genitricis Mariæ vel Sancti Confeſſoris Chriſti Remigii, Remorum Eccleſiæ rebus, ſive Epiſcopatus Religioſiſſimi & dilectiſſimi nobis Hincmari Venerabilis Archiepiſcopi, aliquid habere dignoſcitur, ſive per largitionis noſtræ conceſſionem, ſive per quamcumque affectationem vel machinationem ſeu etiam deprecationem, aliquid tenore aliquo ex prædictis rebus tenere vel poſſidere cernitur, nonam & decimam in Miſſorum noſtrorum præſentia Miſſo Eccleſiæ Sanctæ Mariæ, vel S. Remigii Remorum, ſive Hincmari Venerabilis Archiepiſcopi reddat: & annis ſingulis ad eamdem Eccleſiam perſolvere, abſque ullius occaſionis contradictione, cum omni vigilantia ſtudeat.* Hæc omnia diſſimulavit Regiorum Jurium nuperus Oppugnator.

Objectio Anonymi Auctoris ex Capitularibus Caroli Calvi.

XIII. Objicit rurſus ille pag.41. *Carolum Calvum* Regem Chriſtianiſſimum in Synodo Pontigonenſi ad Suggeſtionem Epiſcoporum & Optimatum Capitulare edidiſſe anno 876. quo inter alia de conſervatione bonorum Eccleſiaſticorum, vacantibus præſertim Eccleſiis, ita ſtatuit Cap.14. *Ut quoties divinum judicium aliquem Eccleſiæ Præſulem e ſæculo vocaverit, nullus ad ſuimet perditionem facultates ejus invadat, diripiat, & ad jus*

ſuum

ſuum transferat; ſed Erogatariis & Eleemoſynariis Eccleſiaſticis, cum ipſius Eccleſia conſtituto Oeconomo, liberum ſit, canonica more juſtè rationabiliterque deputata Succeſſori futuro reſervare, vel quibuſcumque ſicut expedit, pro ejus ſpiritu diſtribuere. Et in Capitulari Cariſiacenſi, anno 877. Cap. 9. *Tam de Epiſcopatibus quàm de Abbatiis volumus Epiſcopus & Comes provideant ne aliquis res Eccleſiaſticas vel facultates diripiat, & nullus ad eorum eleemoſynam faciendam impediat*. Ex quibos colligit Auctor Anonymus, Regem penes ſe non habuiſſe, nec alteri concedere potuiſſe adminiſtrationem & oſumſructum bonorum Eccleſiæ vacantis.

Juris peritorum Reſponſio.

Verùm Regio Juri ſuo his Capitularibus non derogavit *Carolus Calvus*; imò illud firmavit, cuſtodiam & deſenſionem bonorum Eccleſiaſticorom, quæ Regaliæ fundamentum ac legitimus titulus eſt, exercens. Inepta porro eſt hæc argumeotandi ratio: Qui prohibuit ne bona Eccleſię quis invaderet, ac diriperet, non habuit nec concedere potuit illorum uſumſructum vacationis tempore; ſed *Carolus Calvus* prohibuit ne quis vacantia Eccleſiæ booa diriperet ac invaderet: ergo non habuit, nec alteri dare potoit eorum oſumſructum tempore vacationis. Hoc tamen Auctoris Anonymi ratiocinium eſt, ſi ad formam Scholæ revocetur.

At, inquit, jubet Rex vacantis Eccleſiæ bona ab Eleemoſynariis Eccleſiaſticis & Oecooomio, futuro reſervari Succeſſori.

Reſpondeo primò, id intelligi poſſe de bonis ab Epiſcopo relictis, de pecunia, annona, ſupellectili tam ſacra quàm proſana. Nam annona & pecuniæ ab Eleemoſynariis & Oecooomo ad pauperum ſuſtentationem erogabantur, aut ſuturo ſervabantur Succeſſori, cum ſuppellectili Eccleſiæ & Domus Epiſcopalis. Nec tamen id prohibebat quin ſructus vacationis tempore provenientes Rex ſuos ſaceret ratiooe cuſtodiæ ac deſenſionis, quam Eccleſiis earumque booia hoc maximè tempore impendebat.

Reſponderi ſecundò poteſt, Regem ſuo Jure uti, prout ejus Majeſtati placet; *Carolum Calvum* noluiſſe ſructus Eccleſiarum vacantium in ſuos aot ſuorum uſus convertere, niſi gravis urgeret neceſſitas, qualis ipſum olim impulerat ut vacantis Eccleſiæ Remenſis bona ſuis fidelibus in beneficium daret: edidiſſe ut ſuturo ſervarentur Succeſſori, illudque pietatis ipſius argumentum Succeſſoribus Regibus legem non impoſuiſſe, ſed exemplum præbuiſſe; quod etiamnum Rex Chriſtianiſſimus *Ludovicus Magnus* imitatur, Oeconomatum, adminiſtrationem, uſumſructum bonorum Eccleſiarum vacaotium deſignatis coocedens Epiſcopis, exiguâ portione exceptâ: quæ ad Novorom Catholicorum ſubſidium deſtinatur.

Objectio Anonymi Auctoris ex Concilio Chalcedonenſi.

XIV. Objicit idem Auctor lib. 11. Cap. 5. Concilii Chalcedonenſis Canone vigeſimo-quinto cautum eſſe ut vacantium Eccleſiarum reditus apud Oeconomos deponantur, ſuturo ſervandi Succeſſori; *Reditus verò viduata Eccleſia*, inqoit, *integros reſervari apud Oeconomum ejuſdem Eccleſia placuit*. Hunc Canonem inſertum ſuiſſe Codici Canonum quo Gallicana utebatur Eccleſia. Hanc diſciplinam in Concilio Aureliaoenſi 11. & in Cooeiliis Hiſpanienſibus Valentino & Ilerdenſi confirmatam. *Hincmarum* teſtem eſſe locupletiſſimum quòd io Galliis obſervata ſuerit, vel obſervari debuerit. Epiſtola quippe 9. ad Epiſcopos & Provinciæ Remenſis, Cap. 41. ſcribere: *Et ſicut Epiſcopus & ſuas & Eccleſiaſticas facultates ſub debita diſcretione in vita ſua diſpenſandi habet poteſtatem, ita facultates Eccleſia viduatę poſt mortem Epiſcopi penes Oeconomum integra conſervari jubentur futuro Succeſſori ejus Epiſcopo; quoniam*

Tom. 2. Operum Hincmari pag. 178.

res & facultates Eccleſiaſtica, non in Imperatorum atque Regum poteſtate ſunt ad diſpenſandum, vel invadendum, ſive diripiendum, ſed ad defenſandum atque tuendum. Et Epiſtolâ vigeſima nonâ ad *Carolum Calvum* Regem, pag. 330. *Adeo res & facultates Eccleſia poteſtati Epiſcopi Sancto Spiritu decernente committuntur, ut a magna Synodo Chalcedonenſi, etiam poſt mortem Epiſcopi, reditus Eccleſia viduata futuro Epiſcopo penes Oeconomum ejuſdem Eccleſia integra conſervari jubeantur*. His addi poſſunt, quæ ſcribit ad Epiſcopos Synodi Soeſſionenſis Epiſtolâ 21. de Vulſado: *Lingonenſem Eccleſiam Paſtore viduatam, ut ibi ordinaretur Epiſcopus; ſub nomine vocati Epiſcopi uſurpare præſumpſit, ejuſque facultates, qua ſecundùm Chalcedonenſe Concilium penes Oeconomum futuro debuerant reſervari Epiſcopo, ſuis ſuorumque uſibus arrogavit*. Denique Epiſtolâ 45. de Tranſlationibus Epiſcoporum, contra *Actardum* Nannetenſem, pag. 738. *Niſi viri & uxoris legalis conjunctio ad Epiſcopi & Eccleſia ſibi conjuncta myſterium pertineret, magnum Chalcedonenſe Concilium defuncto Epiſcopo viduatam Eccleſiam non vocaret, cujus reditus penes Oeconomum futuro reſervari jubet Epiſcopo, nec ab illis quibuſque, vel vivente vel defuncto cujuſcumque civitatis Epiſcopo uſurpari vel poſſundari*.

Addi poteſt, Annales Bertinianos ad annum 882. ejuſdem diſciplinæ teſtes eſſe, cùm *Carolo Craſſo* Imperatori vitio vertunt, quòd *Hugoni* Junioris Lotharii filio *facultates Eccleſiaſticas Metenſis Epiſcopii, quas ſacri Canones futuro Epiſcopo reſervari præcipiunt, ad conſumendum remiſerit*.

Apud Ducheſnium Tom. 3. pag. 361.

Gerbertum denique Remenſem Archiepiſcopum, qui poſtea ſuit Summus Pontiſex *Silveſter II.* Epiſtolâ 118. Clero & Populo inſcriptâ, laudat noperus Auctor Tractatus de Regalia, dicentem: *Sit interim veſtra pervigil cura, ut ſecundùm divinas & humanas leges, res defuncti Epiſcopi tam mobiles quàm immobiles, futuro reſerventur Epiſcopo*. Ex quo eamdem diſciplinam initio tertiæ Regum noſtrorum Dynaſtiæ vigoiſſe colligit.

Cap. 8. pag. 48.

Virorum Eruditorum Reſponſio.

XV. Reſpondeo, Canonem Concilii Chalcedonenſis, etſi Codici Canonum Eccleſiæ Gallicanæ inſertum non ideo in Gallicana Eccleſia ſtatim receptum & conſtanter obſervatum videri, ſicut nec vigeſimum-ſextum, qui Epiſcopis vetat ne per ſe abſque Oeconomo de Clero proprio electo res Eccleſiæ tractent & diſpeoſent. Quamvis enim in Codice Canonum, quo Gallicana Eccleſia utebatur, extaret, Epiſcopi tamen Gallicani ſupremam in bonorum Eccleſiarum ſuarum diſpenſatione & adminiſtratione poteſtatem haboerunt ſub prima Regum noſtrorum Dynaſtia, ut conſtat ex Concilio Agathenſi Canone 22. Aurelianenſi 5. Canone 14. 15. Aurelianenſi tertio, Canone 5. Tunc nullos Oeconomos in Gallis vetuſta monumenta produnt. Primùm apparent lib. 11. Capitularium *Caroli Magni & Ludovici Pii*, Cap. 29. ipſorumque meminit Concilium Pontigonenſe anno 876. Canone 14. & ſreqnenter *Hincmarus*. Sicut ergo Nicænis, aliarumque Synodorum Caoonibus in Romanæ & Gallicanæ Eccleſiæ Codice deſcriptis, Epiſcoporum electiones Comprovincialibus Epiſcopis, aut vacantis Eccleſiæ Clero permittebantor, nec tamen ea diſciplina in Galliis conſtanter & uniformiter ſervata eſt, ſed Regibus patrocinii ac præſidii jure Epiſcopatus conferentibos annoit Eccleſia, conſtituitque in ſuis Synodis ut eorom aſſenſus ante Conſecrationem Epiſcoporom exqnireretur; ita circa bonorum Eccleſiæ vacantis diſpenſationem & adminiſtrationem alia fuit Eccleſiæ Gallicanæ diſciplina ab ea qoam Synodos Chalcedonenſis conſtituerat. Præter Oeconomos enim qui ſub ter-

tertia Regum noſtrorum familia bona hujoſmodi ſervabant, Chriſtianiſſimi Reges Cuſtodiæ ac Defenſionis Jure illa ſub manu ſua tenebant, donec Epiſcopus electus eſſet, cui illa concederent; & Oeconomos, quorum non erat auctoritas tanta ut invaſores bonorum Eccleſiæ cohiberent, ſuâ fulciebant poteſtate ac tuitione: & hoc nomine fructus vacationis tempore provenientes percipiebant, aut certè percipere poterant. Enimvero vacantis Eccleſiæ bona ideo Oeconomis commendabantur, ut eorum diſtractionem vacante Sede prohiberent ac invigilarent, ne a *Viris Potentibus* occuparentur, e quorum manibus ea vindicare Epiſcopis poſtea facilè non fuiſſet. Præterea Chartas, Documentaque Donationum, Comparationum, &c. diligenter conſervare eo tempore opus erat, ne quis malis artibus eas interverteret. Ad hæc greges, ſervos, ſuppellectilem omnem cùm ſacram, tum profanam, Eccleſiæ theſaurum, annonam ad Clericorum, viduarum, pauperum alimenta congregatam cuſtodire neceſſum erat. Hæc autem cura incumbebat Oeconomis; non verò de Cuſtodia fructuum vacationis tempore provenientium intelligi poteſt Canon Chalcedonenſis: Hi enim *integri reſervari apud Oeconomum* non poterant futuro Succeſſori, cùm ex iis ſtipendia Clericis diſpenſanda eſſent, aliaque impendia neceſſaria præſtanda, & onera Epiſcopatus ſuſtinenda. Nec eſt quòd in voce *reditus* quis vim faciat, quæ de bonis fructuoſis non minùs commodè, quàm de fructibus ex illis provenientibus intelligi poteſt. Adde, reditus viduatæ Eccleſiæ ſervari integros ſucceſſori, cùm nihil ex Eccleſiæ bonis alienatur, ſed tantùm habet ac percepit novus Epiſcopus, quantum ejus Prædeceſſor habuit ac percepit. At fructus vacationis tempore provenientes Reges Chriſtianiſſimi percipiebant jure ſuo, vel certè percipere poterant, quamvia eo jure non ſemper uterentur, & illa pietatis depoſita in uſus Eccleſiæ ab Oeconomis etiam ſervari ſæpe permitterent, non in propria commoda converterent. Regalis tandem Cuſtodia Oeconomorum cuſtodiam non excludebat, ſed cumulabat ac fulciebat, ut probat prior *Hincmari* locus, in quo aſſerit *Facultates Eccleſiæ viduatæ penes Oeconomum integras conſervari* debere *futuro Succeſſori*; & nihilominus eſſe *in Regum poteſtate ad defenſandum atque tuendum*.

Ex eodem *Hincmari* loco liquidò conſtat, eò tantùm pertinuiſſe curam Oeconomorum Eccleſia vacante, ne res Eccleſiæ cum rebus Epiſcopi permixtæ, quarum heredes ex aſſe conſtituere poterat quos volebat, ab ejus heredibus aut aliis pervaderentur, vel res ab Epiſcopo relictæ in detrimentum heredum aut propinquorum ipſius diſtraherentur, quod Synodus Chalcedonenſis Canone 22. prohibuerat. *Manifeſta verò ſunt*, inquit Hincmarus, *quæ ſunt Eccleſiæ, cum notitia Presbyterorum & Diaconorum, qui circa ipſum Epiſcopum ſunt, ita ut cognoſcant, nec ignorent quæ ſint Eccleſiæ propria, nec eos aliquid lateat: ut ſi contigerit Epiſcopum migrare de ſeculo certis exiſtentibus rebus, quæ ſunt Eccleſiæ, nec ipſa collapſa depereant, nec quæ propria probantur Epiſcopi ſub occaſione rerum pervadantur Eccleſiæ. Juſtum namque & acceptum eſt coram Deo & hominibus, ut ſua Epiſcopus quibus voluerit derelinquat, & quæ Eccleſiæ ſunt, eidem conſerventur Eccleſiæ, ut nec Eccleſia aliquod patiatur incommodum, nec Epiſcopus ſub occaſione proſcribatur Eccleſiæ.*

Secundo verò loco, Regium Cuſtodiæ ſive Regaliæ Jus non convellit, ſed eos dumtaxat perſtringit qui res Eccleſiæ violenter diripiebant, aut per angarias vel indebitas penſiones aliquid exigebant quo gravaretur Eccleſia. Subdit enim proximè poſt verba laudata: *De quibus, ſive vivente, ſive defuncto Epiſcopo, quicumque quorumque ingenio, unde gravetur Eccleſia, per angarias vel indebitas penſiones exigunt, ſine timore ne ſacrilegium admittant, eſſe non poſſunt; etiamſi violenter non rapiant, ſed quaſi prudenter ingenio injuſtè accipiant; cùm eos conſcientia quæcumque ſiniſtra intentione in conſpectu Domini cor interntis accuſet.*

Nec verò occaſione detentionis bonorum Eccleſiæ vacantis ſub Regia manu titulô Cuſtodiæ ſeu (quod idem eſt) Regaliæ, ad *Carolum Calvum* hæc ſcribebat *Hincmarus*, ſed occaſione captionis & confiſcationis bonorum Epiſcopi viventis, ſcilicet *Hincmari Laudunenſis*, nepotis ſui, ut conſtat ex initio Epiſtolæ. *Juſſiſtis*, inquit, *præfatum Epiſcopum, ut die & loco denominato veniret ad cauſas veſtras, id eſt, ad Judicia ſæcularia, & ſuum Advocatum de ſuo capite, videlicet de ſuo quod ipſe egit actu, idem non conſcio quocumque Coëpiſcopo ſuo donaret. Qui mittens ad Dominationem veſtram, excuſationem impoſſibilitatis ſuæ illuc veniendi mandavit. Requiſita eſt quam patriotica lingua nominamus exaniam, quia venire nequiverit, quod hactenus eſt inauditum. Et requiſito & non invento Advocato illius, qui de ejus capite ex prædicta cauſa redderet rationem, excepta Eccleſiâ & Epiſcopi domo, ac Clericorum clauſtro, quicquid de rebus & facultatibus Eccleſiaſticis, ſibi in Epiſcopali Ordinatione munere Spiritus Sancti ad gubernandum & diſpenſandum commiſſis acceperat, Juſſione veſtra per Vicecomitem ipſius pagi in bannum, quod ſua Lingua Latina Proſcriptio confiſcandi vocatur, eſt miſſum. Et poſtea, ſicut audivi, per Cancellarium Palatii veſtri mandaſtis Vicedomino & Præpoſito illius Eccleſiæ, cum non modica interminatione, ut providerent, quatenus nullum obſequium ab Eccleſiæ ipſius hominibus, nullumque ſubſidium de facultatibus Eccleſiaſticis, per Clericum vel Laicum, ipſe Epiſcopus poſſet habere.* Quæ omnia diſſimulavit Regii Juris nuperus Oppugnator, ut fucum lectoribus faceret.

Tertius *Hincmari* locus confirmat prolatam a nobis Canonis Chalcedonenſis explicationem. *Wlfadus* enim ad Lingonenſem Epiſcopatum (ut ipſe contendebat) canonicè non electus adrepſerat, & *Eccleſiæ facultates*, id eſt, bona omnia, cùm mobilia, tum immobilia, quæ, *ſecundùm Chalcedonenſe Concilium penes Oeconomum futura debuerant reſervari Epiſcopo, ſuis ſuorumque uſibus arrogaverat*. Idem quarti loci ſenſus eſt, ubi de *Actardo* Nannetenſi Epiſcopo agit, qui ad Turonenſem Metropolim tranſlatus, priorem adhuc retinebat Eccleſiam. Ejus porro Tranſlationem præter Canones factam contendebat *Hincmarus*, adeoque reum eſſe invaſionis Eccleſiæ & bonorum ipſius, quorum reditus abſque legitimo titulo (illius judicio) percipiebat, & bona adminiſtrabat quæ ab Oeconomo conſervari futuro Succeſſori debuiſſent. Unde ſubdit: *Hæc idcirco de rebus & facultatibus Eccleſiæ viduatæ ſub Oeconomo futuro reſervandis Epiſcopo hîc interpoſuimus, ut attendat de quo agitur Epiſcopus; quia ſi nemini Chriſtiano eas licet præſumere, multò minùs item Epiſcopus, ſine ſui ſtatus periculo ac animæ detrimento, Eccleſiæ invaſæ res & facultates prævalet uſurpare.*

Annales Bertiniani de ſolo Oeconomatu & uſufructu bonorum Epiſcopatus Metenſis, vacationis tempore *Hugoni* collato, non loquuntur, ſed de collatione in Commendam Militarem, vel in alodem & proprietatem, ut ipſis ad voluntatem abuteretur, ac pro libito diſponeret. Eodem enim modo & ita abſolutè hæc ipſi bona conceſſit *Carolus Craſſus*, quo direptas ex Theſauro S. Stephani Metenſis opes *Sigifrido* & *Wrmoni* dederat. *Sigefrido etiam & Wrmoni* (inquiunt Anna-

les

les Bettiniani) *illorumque complicibus, plura millia argenti & auri, quæ de Theſauro Sancti Stephani Metenſis, aliorumque Sanctorum locis arripuit, eis dedit: & ad devaſtandam Regni ſui atque conſobrini ſui partem, ſicut antea fecerunt, reſidere permiſit. Hugoni autem ſuo orti Lotharii filio facultates Eccleſiaſticas Metenſis Epiſcopii, quas Sacri Canones futuro Epiſcopo reſervari præcipiunt, ad conſumendum remiſit.*

Gerbertus denique Regalis Cuſtodiæ teſtis eſt, nam verbis ſupra laudatis ſubdit: *Ne ſi, quod abſit, malè eventum fuerit, in negligentes eùm Regalis Cenſura, tum etiam gravior adhibeatur Divina Sententia.* Quæ verba ſuppreſſit nuperus Regiorum Jurium Oppugnator, ut incautos deciperet.

* Lib. 5. Cap. 7. pag. 45. & lib. 2. Cap. 5. pag. 125.

Objectio Anonymi Auctoris ex Concilio Troſlejano.

XVI. Objicit idem Auctor * Concilii Troſlejani anno nongenteſimo-nono celebrati Canonem 14. qui ad rem nullatenus pertinet, cum de fructibus vacationis tempore provenientibus non loquatur, ſed de ſpoliis Epiſcoporum defunctorum quæ a Potentibus paſſim & impunè diripiebantur. Morem peſſimum qui in Galliis etiam invaluerat, Patres execrati ſunt, & ſacrilegii damnarunt. *Quia*, inquiunt, *inter noſtrates hic peſſimus inolevit mos, ut defuncto Eccleſiæ Epiſcopo, mox a quibuſcumque Potentioribus pervadantur res Eccleſiaſticæ quaſi Epiſcopi fuerint propria, tùm etiamſi ejus eſſent, contra omne jus id fieret: hoc tam immane ſacrilegii faciunt, & jam ſæpius factum ſcientes dolemus, & ne ulteriùs a quolibet præſumatur, auctoritate Dei & Sanctorum ejus qui cum illo regnant in cœlo, noſtro etiam Epiſcopali Miniſterio, quibus Dominus licèt indignis, poteſtatem*
,, *dedit in ſuis Apoſtolis dicens:* Quodcumque al-
,, ligaveritis ſuper terram, erit ligatum & in cœ-
,, lis, & quodcumque ſolveritis ſuper terram,
,, erit ſolutum & in cœlis, *interdicimus.* Tum varios recenſet Canones hæc Synodus, ex quibus patet quibus de bonis ſtatuat. *Unde*, inquit, *inter cæteras de hac re Canonum conſtitutiones, in*
,, *Concilio Valentino Canone 11. ita ſcribitur:* Hoc
,, etiam placuit ut Epiſcopo ab hoc ſæculo jubente
,, Domino accerſito, Clerici ab omni omnino ſup-
,, pellectili, vel quæcumque ſunt in Domo Ec-
,, cleſiæ, vel Epiſcopi, in libris, in ſpeciebus,
,, utenſilibus, vaſculis, frugibus, gregibus, ani-
,, malibus, vel omni omnino re, rapaces manus
,, abſtineant, & nihil latronum more diripiant.
,, Qui niſi Canonum auctoritate cohibiti fuerint,
,, omnia quæ pervaſerint, Metropolitani, vel
,, omnium Comprovincialium Sacerdotum diſtri-
,, ctione coacti, in priſtinum ſtatum redintegra-
,, re cogantur: ut nihil Antiſtiti vel Diſpenſato-
,, ri futuro neceſſariorum ſub hac juſta conſtitu-
,, tione depereat. *Quod ut confidentiùs juſtitia manente ſervetur, ſecundùm Regenſis Synodi conſtitu-*
,, *ta*, Epiſcopo e corpore recedente vicinior illi
,, accedat Epiſcopus, qui ex more exequiis cele-
,, bratis, ſtatim Eccleſiæ illius coram diſtrictiſſimè
,, gerat, ne quid ante Ordinationem Pontificis
,, futuri, remanentium Clericorum ſubverſioni
,, vel direptioni jam liceat. Ita ut de repertis
,, omnibus inſpectio certior, deſcriptioque fide-
,, liſſima, ſi fieri poteſt, intra Octavas defuncti,
,, ſub diligentia præſentis Epiſcopi peragatur.
,, Dehinc ad Metropolitani notitiam habita or-
,, dinatè deſcriptio deferatur; ut ejus electione
,, talis Perſona ordinandæ Domui Eccleſiaſticæ
,, procuretur, quæ vel conſueta Clericis ſtipen-
,, dia diſpenſet, & creditarum ſibi rerum, ſi for-
,, ſitan tarditas in ordinando Epiſcopo ſucceſſe-
,, rit, Metropolitano congruis temporibus red-
,, dere poſſit rationem, ut ſub hac ſalubri con-
,, ſtitutione Clerici ſtipendiis ſuis omnino con-
,, tenti, labores non diripiant Epiſcopi deceden-
,, tis, & in vacuam Eccleſiæ Domum futurus
,, Pontifex non ſine dolore ſuccedat: ſed magis
,, de Præceſſoris ſui dimiſſo poſſit ipſe gaudere,
,, & aliis miniſtrare. *Item Cap.* 3. Simili quoque
,, modo parentibus & propinquis decedentis E-
,, piſcopi, ſi inteſtatus obierit, denuntient ut ſine
,, Metropolitani vel Comprovincialium Sacerdo-
,, tum conſcientia nihil de rebus defuncti occu-
,, pare præſumant: ne fortè hereditariis rebus
,, etiam aliqua ad Eccleſiam pertinentia vel per-
,, mixta uſurpent; ſed uſque ad Ordinationem
,, futuri expectent Antiſtitis: aut certè, ſi lon-
,, gum fuerit, ad Metropolitani (ut dictum eſt)
,, admonitionem recurrant. Si quis autem imme-
,, mor divini timoris contra hæc Sancta Synodica
,, Clericus quiſque vel Laïcus venire improbâ
,, mente tentaverit, & communione & conſortio
,, privetur Eccleſiæ: quia durum eſt ut ad illam
,, conveniat, quam expoliare non metuit.....
,, Si autem rationabiliter modeſtèque unuſquiſque
,, repetit quod ſibi Jure debetur, ei abſque aliqua
,, animadverſione a Metropolitano, vel cui in-
,, junxerit, aut res aut ratio non negetur. Hos
,, etiam omnes Canones conſtringunt, qui tam in
,, præteritum quàm in futurum res Eccleſiæ vel
,, Epiſcopi uſurpantes diripuerint.

Troſlejana Synodi Canon contra illos conditus, qui ſpolia decedentium Epiſcoporum rapiebant; non contra Reges, qui ratione Cuſtodiæ Regalis, fructus vacante Sede provenientes percipere poterant.

Hunc Troſlejani Concilii locum integrum referre operæ pretium fuit, ut nuperi Auctoris qui Tractatum *De Regalia* contra Regia Jura edidit, mala fides comprobetur, qui verum hujus Canonis ſenſum diſſimulat, ideoque verba illius non refert, ne fraus ejus pateat omnibus, qui Canonem ipſum attentè legerint, animadverterintque, quod facillimum eſt, Troſlejanæ Synodi Patres illum condidiſſe contra illos qui ſpolia Epiſcoporum decedentium diripiebant; non contra Reges, qui ratione Cuſtodiæ Regalis fructus vacante Sede provenientes Jure ſuo percipiebant, aut percipere poterant. Cùm enim ſequentium temporum Pontifices plurimi, & Concilium Oecumenicum Lugdunenſe II. fructus & ea omnia quæ ad fructus pertinent, vacante Sede ab iis qui Jus Cuſtodiæ ſive Regaliæ in Eccleſiis habent, Jure percipi agnoverint; Gallicani Troſlejani Concilii Epiſcopi, qui illis ſatis fieri jubent qui repetunt *quod ſibi jure debetur*, non prohibuiſſent, ne Reges Chriſtianiſſimi fructus ſibi vacante Sede debitos perciperent, nec eos velut prædones & ſacrilegos fuiſſent execrati. Ipſos longè abfuiſſe a lite inferenda Regi ob perceptionem fructuum Eccleſiarum vacantium, ad quos ratione Cuſtodiæ Regalis jus habebat, ex eo conſtat, quòd parati eſſent ad parendum Regi & in iis quæ Politiam externam Eccleſiæ ſpectarent, quæ ad Reipublicæ pacificum ſtatum relationem habet, & in iis omnibus quæ de Juribus temporalibus Regni ſui ſtatueret; ad idque Jure Divino ſe adſtrictos noverant. Eorum verba in ſecundo Canone ſubjicio, ex quibus facilè refelluntur, quæ nuperus idem Regii Juris Oppugnator Cap. 2. & 4. libri 2. probanda ſibi ſumit, Regaliam naturali aut divino Jure non niti, immo cum utroque pugnare. *Pontificalem* (inquiunt) *ſic exerimus Auctoritatem, ut non obliviſcamur Regiam a Deo conſtitutam eſſe Sublimitatem, dicente Apoſtolo:* Subjecti eſtote Regi quaſi præcellenti. *Sicut enim Regalis Poteſtas Sacerdotali Religioni ſe devotè ſubmittit: ſic & Sacerdotalis Auctoritas cum omni pietatis officio ſe Regali Dignitati ſubdere debet; ſicut Sanctus oſtendit Papa Gelaſius ad Anaſtaſium ſcribens Imperatorem.* Duo ſunt, *inquit*, quibus principaliter
,, mundus hic regitur, Auctoritas Sacra Pontifi-
,, cum, & Regalis Poteſtas: in quibus tantò gra-
,, vius eſt pondus Sacerdotum, quantò etiam pro
,, ipſis Regibus in divino reddituri ſunt exami-

,, ne rationem, &c. *Ergo quia & Rex pro æterna vita indiget Pontificibus, & Pontifices pro temporalium rerum curſu Regali indigent diſpoſitione: a Rege obediendum eſt Pontificibus, recta, ſancta, & juſta ſuadentibus; & viciſſim a Pontificibus obediendum eſt Regi pietatis cultus religione, jure, & ſolatio ſerviendi... Ipſe debet primò* DEFENSOR *eſſe* ECCLESIARUM..... *Scire autem oportet, quia ſi de otioſo ſermone Deo rationem redditurus eſt; multò magis* DE MINISTERIO SIBI DIVINITUS COMMISSO... *Sed & nobis, & omnibus, qui in Regno veſtro conſiſtimus, oportet ut juſtam fidelitatem vobis conſervemus, & honorificentiam Regiam exhibeamus, & de utilitate Regni aliquid quærenti, ſecundùm ſcire & poſſe verum & utile conſilium ſuggeramus.*

Formoſi Papæ Privilegium Regaliam non attingit.

XVII. Fruſtra quis objiceret Privilegium quod Papa *Formoſus* Eccleſiæ Remenſi conceſſit anno 892. precibus *Fulconis* Archiepiſcopi annuens; cujus Privilegii meminit *Flodoardus* lib. 4. Hiſtoriæ Remenſis Cap. 2. *Sanciens inſuper auctoritate B. Petri* (inquit) *ut nemo Regum, nullus Antiſtitum, nemo quilibet Chriſtianus, decedente Remorum Epiſcopo, ipſum Epiſcopatum vel res ipſius Eccleſiæ ſuis compendiis applicet, neque ſub ſuo dominio teneat, præter ipſius civitatis Epiſcopum, & eamdem Metropolim non ultra Conſtitutionem Canonicam ſine Regulis conveniente Paſtore manere cogat, neque aliter Epiſcopum ibidem, niſi ut Sacri Canones jubent, conſtitui faciat.* Fruſtra, inquam, id opponitur, cùm eam Objectionem occupaverit ac diluerit doctiſſimus Archipræſul *Petrus de Marca* libro 8. de Concordia Sacerdotii & Imperii, Cap. 22. Num. 4. *Abuſus ille*, inquit, *quem hoc loco damnat Formoſus, confundi non debet cum Jure Regaliæ de quo nunc agimus. Nam Regalia definit poſt præſtitum fidelitatis Juramentum. Reſcriptum verò Papæ Formoſi traducit pravam quamdam conſuetudinem quæ in Galliis invaluerat, ubi laicis non ſolùm Monaſteria concedebantur*, propter ,, imminentem Reipublicæ neceſſitatem [*ut habetur in Canone quinto Synodi apud Theodonis Villam habita anno 844. & in Canone duodecimo Concilii Vernenſis*] *ſed etiam interdum reditus Epiſcopatuum vacantium. Quò alludit Canon 25. Concilii Meldenſis anno 845. congregati, dum loquitur de* ,, precariis factis ab his qui loca Epiſcoporum ,, occupaverunt. *Hinc autem fiebat ut Epiſcoporum electiones retardarentur. Cui incommodo occurrerit Privilegium Papæ Formoſi.* Addiderim, omnino conſtare ex verbis *Flodoardi*, ſive ex verbis Privilegii ab ipſo deſcriptis, illud Jus Regaliæ non attigiſſe: *Nullus Antiſtitum, nemo quilibet Chriſtianus, &c.* Jus enim Regaliæ ſolis Regibus, non Epiſcopis aut Chriſtianorum vulgo convenit. Tandem cum Privilegium legem communem, immunitas obligationem ſupponat, ſi Privilegium immunitatis a Regalia Eccleſiæ Remenſi a *Formoſo* Papa conceſſum eſſet, ſequeretur ipſam ſub ſecunda Regum noſtrorum Stirpe Regaliæ fuiſſe obnoxiam. Quamquam hujuſmodi Privilegii conceſſio ad Pontifices non ſpectet, ſed ad Reges, quorum eſt de Juribus ſuis aliquid interdum remittere, cùm eorum lubet Majeſtati.

ARTICULUS III.

Utrum Eccleſiæ Feuda Regi obnoxia ſub prima & ſecunda Regum noſtrorum Dynaſtia poſſiderent; quæ ſuerit Regalia titulus eſt alter: & debita ob hujuſmodi Feudorum poſſeſſionem Servitia Regibus præſtarent?

Natura & origo feudorum.

I. A Veteribus Francis feudorum originem arceſſunt, qui de hac materia ſcripſere, *Luca a Penna*, & *Udalrico Zaſio* exceptis. Hi ſcilicet terras marte ſuo occupatas in feudum concedebant ad onus recognitionis, Juramenti fidelitatis, & cœterorum onerum militarium, pro modo redituum feudi, & ad onus renovationis Inveſtituræ, certorumque commodorum, mutatione vaſſalli contingente, cum exceptione mutationis in linea directa, & quandoque ſine ea exceptione. Varias feudi definitiones Juriſconſulti tradunt. Accuratior iſta eſt: *Feudum eſt benevola, libera, & perpetua conceſſio rei immobilis vel æquipollentis, cum tranſlatione utilis dominii, proprietate retentâ, ſub fidelitate & exhibitione ſervitiorum.* Alodia eo modo & iis conditionibus conceſſa, *Beneficia* vocabantur. Mortuo Beneficiario, defectu hominis qui debita ſervitia præſtaret, præſertimque militiam, bona hujuſmodi in Principis manum veniebant, qui ipſa novâ Inveſtiturâ novis vaſſallis conferebat. Sub *Clodoveo* primùm Beneficii nomen in Galliis auditum, quem agros *Aureliano* cuidam in Beneficium dediſſe, teſtatur *Aimoinus* lib. 1. Cap. 14. *Unde*, inquit, *cùm Clodoveus Regnum ſuum uſque Sequanam, atque poſtmodum uſque Ligerim fluvium ampliaſſet: Melidunum Caſtrum eidem Aureliano cum totius Ducatu regionis, jure Beneficii conceſſit.* In Formulis *Marculphi* Beneficium a Fiſco acceptum diſtinguitur a proprietate, Formulâ 2. 32. & 33. libri 1. Omnia namque prædia tunc temporis aut propria erant, aut fiſcalia. Propria ſeu proprietates & alodia dicebantur, quæ nullius juri obnoxia erant, ſed optimo maximo jure poſſidebantur, ideoque ad heredes tranſibant. Fiſcalia verò Beneficia ſive fiſci vocabantur; quæ a Rege ut plurimùm, poſteaque ab aliis ita concedebantur, ut certis legibus ſervitiiſque obnoxia, cum vita accipientis finirentur. *Gregorius Turonenſis* lib. 9. Cap. 38. *Sunnegiſillus & Gallomagnus, privati a rebus quas a fiſco meruerant, in exilium retruduntur, &c. Quibus nihil aliud eſt relictum, niſi quod habere propriam videbantur.* Beneficium uſufructuario dumtaxat jure & ad vitam concedebatur; Fidelitatis præterea Sacramento, quod in manibus Regis præſtabatur, ut conſtat ex Formula *Marculphi* 18. libri 1. ſubditos qui *Leudes* & *Antruſtiones* dicebantur, ſicut & militiæ oneri adſtringebat; quos Edicto convocari ſolitos, oſtendit Appendix *Gregorii Turonenſis*, Cap. 87. *Juſſu*, inquit, *Sigeberti omnes Leudes Auſtraſiorum in exercitu gradiendum banniti ſunt.* Capitularia *Caroli Magni* lib. 3. Cap. 19. *Auditum habemus, qualiter & Comites & alii homines, qui noſtra Beneficia habere videntur, comparant ſibi proprietates de ipſo noſtro Beneficio.* Beneficia Militaria uſufructuario dumtaxat jure conceſſa fuiſſe, non ad heredes tranſiiſſe, probat vetus Præceptum *Ludovici Pii* ab *Andrea Ducheſnio* editum in Notis ad Petrum Venerabilem, quo Dodiniacum Curtem, quam *Heſimbertus* Regia largitione hactenus in *Beneficium* habuerat, Monaſterio *Dore* nuncupato cum omni integritate attribuit. Idem probat Inſtrumentum Donationis *Caroli Calvi*, in Hiſtoria Bellovacenſi relatum,

quâ

quâ ad petitionem *Odonis* Bellovacenſis Epiſcopi, medietatem villæ, quæ *Luciatus* vocabatur, quam tunc temporis *Rodengus* Regius Capellanus *in Beneficium tenebat*, Monaſterio SS. Martyrum *Luciani*, *Muximi*, atque *Juliani* conceſſit, & perpetuò poſſidendam delegavit. Alteram verò ejuſdem villæ medietatem, quam *Sigefridus* Regius *Vaſſallus tunc in Beneficium retinebat*, *decedente eo, atque humanis rebus valefaciente*, in ejuſdem Monaſterii proprietatem tranſtulit. Militaria hujuſmodi Beneficia ſub finem ſecundæ Regum noſtrorum Dynaſtiæ hereditaria eſſe cœperunt, & *feudorum* appellationem tum primùm ſortita ſunt, ut probat *M. Antonius Dominicy*, lib. *De Prærogativa Allodiorum*, Cap. 15. Feudorum obſequia Conſtitutione ſuâ definivit *Carolus Craſſus*, ſub quo nondum hereditario jure feuda poſſidebantur. *Qui autem hominum*, inquit, *ſive liberi, ſive famuli, Dominis ſuis adhæſerint, quot decem manſos in Beneficio poſſideant, tot brunias cum duobus ſcutariis ducant*. Fidelibus verò vel domeſticis Eccleſiarium hanc legem præſcripſit: *Ut quicumque quinque manſos in Beneficio poſſideant, Domino ſuo ad quem pertinent, bruniam cum uno Scutario ducant*. Ex hac Conſtitutione *Caroli Craſſi*, quâ jubetur ut pro onoquoque manſo in Beneficium poſſeſſo, Miles cum brunia inſerviat, nata origo *Feudorum Loricæ*, de quibus apud *Sigebertum*, ad annum 1160. Bruina enim idem quod lorica. Inde etiam quòd Miles duos Scutarios ſecum ducere teneretur, *Feuda Sentiferorum*. Quia verò ſcutis & baculis quædam Militum turmæ ſe exercebant, ut ex antiquis Actis probat idem *Dominicy*, prædia illis io ſeudum data *Baccalaria Indominicata* vocabantur, quaſi Baccalariis Militibus attributa, ut conſtat ex Teſtamento Beati *Geraldi*, & ex Donatione facta a *Godefrido* Comite Cadurcenſi circa tempora *Caroli Calvi*, Abbatiæ Bellilocenſi, in Pago Lemovicino.

Feuda Eccleſiis a Regibus Chriſtianiſſimis conceſſa.

II. Non ſolùm ſæcularibus, ſed ſacratis hominibus & Eccleſiis, Beneficia ſive Feuda Reges Chriſtianiſſimi contulerunt. *Clodoveus* pene omnes Regni ſui Eccleſias agris fiſcalibus dotavit. Ejus munificentiæ locupletiſſimum teſtimonium extat Canone 5. Concilii Aureliaoenſis I. *De oblationibus vel agris, quos Dominus noſter Rex Eccleſiis ſuo munere conferre dignatus eſt, vel adhuc non habentibus Deo inſpirante contulerit, ipſorum agrorum vel Clericorum immunitate conceſſa, id eſſe juſtiſſimum diffinimus, ut in reparationibus Eccleſiarum, alimoniis Sacerdotum & pauperum, vel redemptionibus Captivorum, quicquid Deus in fructibus dare dignatus fuerit, expendatur*. Aquitania & Narbonenſis Provinciæ pars, quam ſuperiorem dicimus, in quibus Burdegala & Toloſa, Rutheni, Cadurci, Arverni, cum Imperio *Clodovei* profligato *Alarico* Gothorum Rege ceſſiſſent, illarum etiam regionum Eccleſiæ ab ipſo dntatæ ſunt, ut earum Patronus uti cœterarum Regni ſui Eccleſiarum jure merito haberetur, omniaque Jura Patronis debita ipſi in illis & univerſis ditionum ſuarum Eccleſiis quæſita eſſent; & alia præterea, quæ vel ipſe ſibi reſervavit, vel quæ Epiſcopi in grati animi ſignificationem ejus Majeſtati contulerunt, quæ ad ejus Succeſſores Reges Chriſtianiſſimos eum eodem Patronatus titulo ſunt tranſlata. Unum ex auguſtis illis Juribus Jus eſt Inveſtituræ, adeoque & Jus Regaliæ, quod ab Inveſtituris diverſum non eſſe, ſcitè ſcripſit doctiſſimus Præſul *Petrus de Marca* lib. 8. de Concordia Sacerdotii & Imperii, Cap. 18. Quo Jure, vacantibus Eccleſiis Chriſtianiſſimi Principes bona ipſarum ad ſe recipiebant, fructus percipiebant, aut percipere poterant, Epiſcopo electo qui eorum Majeſtati gratus eſſet ac Juramentum fidelitatis præſtitiſſet, illa concedebant. Hinc inter Formulas *Marculfi*, quæ diſciplinam & politiam Eccleſiæ & Regni Francorum ſub prima Regum Dynaſtia repræſentant, Clerus ac Populus Principem orant ut eum qui electus eſt inſtituere dignetur in Epiſcopatu: *Inſtituere dignemini Illuſtrem Virum illum*: & Rex præcepto ſuo Epiſcopalem Dignitatem ei qui electus eſt committit: *Pontificalem in Dei nomine vobis commiſimus Dignitatem*: Quod ſaniori ſenſu & magis canonico intelligi non poteſt, quàm de Regiorum Jurium & feudorum Inveſtitura & Conceſſione, quæ *Clodoveus* Rex Eccleſiis manu liberali contulerat; cujus exemplum alii primæ Stirpis Reges fuerant imitati. Hinc antiquus Scriptor Vitæ *S. Romani* Rotomagenſis Epiſcopi docet eum anno circiter 623. Baculum Paſtoralem a *Clodoveo II.* Rege accepiſſe, ſtatimque in Sede Pontificali inſtitutum fuiſſe, qui ſolemnis Inveſtituræ ritus erat. *Rex*, inquit, *convocatis tam Epiſcopis quàm Abbatibus, Baculum illi contulit Paſtoralem. Inthronizatur ergo Pontificali Apice*.

Gregorius Turonenſis lib. 3. Cap. 17. *Cùm hæc Theodorico nuntiata fuiſſent, juſſit inibi*, (ſcilicet in urbe Turonica) *S. Quintianum conſtitui, & omnem ei poteſtatem tradi Eccleſiæ*. Idem lib. 4. Cap. 7. de *Cautino* Arvernorum Epiſcopo poſt obitum *S. Galli* Regia Juſſione conſecrato: *Tunc ex juſſu Regis traditis ei Clericis, & omnibus quæ hi de rebus Eccleſiæ exhibuerunt, &c.*

Regum Chriſtianiſſimorum Jura in externam Eccleſiæ Politiam, ex feudis & Immunitatibus Eccleſiis collatis quæſita ſunt eorum Majeſtati.

III. Regum Chriſtianiſſimorum Jura in externam Eccleſiæ Gallicanæ Politiam, quæ in ipſis Monarchiæ Chriſtianiſſimæ exordiis apparent, & a Concilio Aurelianenſi Primo magnificè explicantur, ex earumdem Eccleſiarum dotatione, & Feudis ac Immunitatibus a *Clodevoo*, aliiſque primæ Dynaſtiæ Regibus eiſdem collatis, eorum Majeſtati quæſita ſunt, Eccleſia ipſa hujus Regni in Synodis conſentiente & approbante. Concilium Aurelianenſe I. editos a ſe Canones ſecundùm *Clodovei* conſultationem, & titulos quos ejus Majeſtas dederat, ad eam mittens, eorum confirmationem ab illo rogat. *Quia* (inquit) *ad Religionis Catholicæ cultum glorioſæ fidei cura vos excitat, ut Sacerdotalis mentis affectu Sacerdotes de rebus neceſſariis tractaturos in unum colligi juſſeritis ſecundùm voluntatis veſtræ Conſultationem, & titulos quos dediſtis, ea quæ nobis viſum eſt definitione reſpondimus: ita ut ſi ea quæ nos ſtatuimus etiam* VESTRO RECTA ESSE JUDICIO COMPROBANTUR, TANTI CONSENSUS REGIS AC DOMINI *majori auctoritate ſervandam tantorum* FIRMET SENTENTIA SACERDOTUM. Inſcribitur: *Domino ſuo Catholicæ Eccleſiæ, Filio, Chlothovecho Glorioſiſſimo Regi: Omnes Sacerdotes quos ad Concilium venire juſſiſtis*.

Regia licentia profitendi Clericatum.

Abſque Juſſione Regis aliquem ad Clerum admitti vetant Gallicanę Eccleſiæ Patres Canone III. *De Ordinationibus Clericorum*, inquiunt, *id obſervandum eſſe decrevimus, ut nullus ſæcularium ad Clericatus officium præſumatur, niſi aut* CUM REGIS JUSSIONE, *aut cum Judicis voluntate*. Quę diſciplina ſub reliquis primæ familiæ, & ſecundæ etiam Regibus obſervata eſt. Inter Formulas *Marculfi* 19. inſcribitur: *Præceptum de Clericatu*: cujus hæc ſunt verba: *Ille ad noſtram veniens præſentiam, petit Serenitati noſtræ, ut ei licentiam tribuere deberemus, qualiter comam capitis ſui ad onus Clericatus deponere deberet, & ad Baſilicam illam aut Monaſterium deſervire deberet. Quod nos propter nomen Domini hoc eidem gratante animo præſtitiſſe cognoſcite. Præcipientes ergo jubemus, ut ſi memoratus ille de capite ſuo bene ingenuus videtur & in puletico publico cenſitus non eſt, licentiam habeat comam capitis ſui tonſurare, & ad ſupra ſcriptam Baſilicam vel Monaſterium deſervire*. Nemini li-

licentiam Clericatum profitendi Reges noſtri concedebant, qui ſervus publicus aut colonus, ſive adſcriptitius eſſet & in publicis rationibus ſive polyptychis cenſitus. Ejus rei rationem reddit *Carolus Magnus* lib. 1. Capitularium, Cap. 115. ubi eamdem prohibitionem renovat; *De liberis hominibus, qui ad ſervitium Dei ſe tradere volunt ut priùs hoc non faciant, quàm a nobis licentiam poſtulent. Hoc ideo quia audivimus aliquos ex illis non tam causâ devotionis hoc feciſſe, quàm pro Exercitu ſeu alia functione Regali fugienda. Quoſdam verò cupiditatis causâ ab his qui res illorum concupiſcunt, circumventos audivimus, & hoc ideo fieri prohibemus.* Idem teſtatur *Adalberonis* Remenſis Archiepiſcopi Epiſtola, quæ 57. eſt inter *Gerberti* Epiſtolas. *Perfidiæ*, inquit, *ac infidelitatis crimine in Regiam Majeſtatem arguor detineri, eo quòd Nepotem meum Clericum videlicet meæ Eccleſiæ licentiâ donaverim, quia & Palatium adierit, & dono alterius Regis Epiſcopatum acceperit ejus regni, quod Senior Lotharius in proprium Jus revocaverat. Quodque Gradus Eccleſiaſticos ei poſtmodum contulerim abſque licentia & auctoritate Senioris mei.* Cùm nemo abſolutè ordinaretur, ſed ad aliquam Eccleſiam, aut Monaſterium; locus in Eccleſia vel Monaſterio, titulus erat ac Beneficium Clerici. Cùm igitur ex Eccleſiæ Gallicanæ diſciplina opus eſſet licentia Regis ut quis ad hanc Eccleſiam aut Monaſterium ordinaretur, collatio quędam hæc erat Beneficiorum, aut certè nominatio ratione Juris Patronatus; & graduſed eorum collationem vacante Sede Jure Regaliæ, ob conditionem agrorum fiſcalium ſive feudorum, quæ tunc ſub manu Regis erant, donec eos novo Epiſcopo, in cujus erant poteſtate, ut conſtat ex Canonibus 14. & 15. contuliſſet. Fructus interim percepiſſe Regem veriſimile eſt, ſed eos *in reparationibus Eccleſiarum alimoniis Sacerdotum, & pauperum, vel redemptionibus Captivorum* expendiſſe, prout ad Majeſtatis ejus Suggeſtionem eadem Synodus Aurelianenſis Canone 5. decreverat.

Jus conferendi Beneficia quędam eccleſiaſtica titulo fundationis Regibus quæſitum.

Ejuſdem Concilii Canon 7. docet Jus conferendi Beneficia Regi fuiſſe quæſitum, titulo utique fundationis, tam Sæcularibus, quàm Regularibus Clericis: Id unum prohibet, ne abſque examine & commendatione Epiſcoporum ad ejus Majeſtatem veniant illa impetraturi. *Abbatibus*, inquit, *Presbyteris, omnique Clero vel in Religionis Profeſſione viventibus, ſine diſcuſſione vel commendatione Epiſcoporum, pro petendis Beneficiis ad Dominos venire non liceat. Quod ſi quiſquam præſumpſerit, tamdiu loci ſui honore & communione privetur, donec per pœnitentiam plenam ejus ſatisfactionem Sacerdos accipiat.* Id verò de *Beneficiis* quæ Rex de ſuo fiſco Viris Eccleſiaſticis conferre voluiſſet, intelligendum nemo dicat; ſiquidem Concilium Pariſienſe III. *Childeberto* filio ejus regnante celebratum anno Chriſti 557. Canone 1. eos perſtringit, qui res Eccleſiæ a *Clodoveo* in Beneficium conceſſas ad heredes tranſmiſerant. *Accidit etiam*, inquit, *ut temporibus diſcordiæ ſub permiſſione bonæ memoriæ Domini Clodovei Regis, res Eccleſiarum aliqui competiſſent, ipſaſque res, improviſâ morte collapſi, heredibus reliquiſſent.* Quod igitur *Symmachus* Pontifex Maximus anno Chriſti 502. annis novem ante Concilium Aurelianenſe I. ad *Cæſarium* Arelatenſem Epiſcopum ſcribens permiſerat, ut poſſeſſiones Eccleſiaſticæ *Clericis bonorum meritis, aut Monachis religionis intuitu, aut peregrinis* neceſſitate ſuadente concederentur, uſufructuario tantùm jure, & *temporaliter* quandiu viverent, *non perpetuo*; quæ prima Beneficiorum Eccleſiaſticorum origo eſt, quam diſpoſitionem Concilium Agathenſe anno 506. Canone 22. confirmaverat; id approbante Eccleſia Gallicana factitabat Rex *Clodoveus*, agros ac prædiola, aut villas, quas Regia munificentia ac pietate Eccleſiis conceſſerat, Abbatibus, Præsbyteris, aliiſve Clericis uſufructuario jure poſſidendas concedens. Hæc Beneficiorum collatio de qua loquitur Canon 7. Concilii Aurelianenſis I. Idem verò cæteros primæ Dynaſtiæ Reges *Clodovei* Succeſſores præſtitiſſe, colligitur ex Edicto *Clotarii II.* in Concilio Pariſienſi V. de quo Articulo ſuperiori diximus. Porro non vivente dumtaxat Epiſcopo, ſed poſt ejus obitum id ipſos factitaſſe veriſimile eſt, cùm Eccleſiæ poſſeſſiones ſub manu ſua tenerent, eas novo Epiſcopo tradituri. Ut ut eſt, Regibus id Juris exercentibus repugnaturos non fore illis temporibus Gallicanos Epiſcopos facilè ſibi perſuaſerit, quiſquis de eorum animis ac affectu judicium tulerit ex Epiſtolâ *S. Aviti* Viennenſis Archiepiſcopi ad *Gundobadam* Burgundionum Regem 39. ſic ejus Majeſtatem compellantis; *In omnibus locis ſanctis, ſicut Miniſterio noſtro eadem charitas, ita Imperio veſtro æqua poteſtas eſt... Ego Præceptum veſtræ Pietatis operior. Quicquid habet Eccleſiola mea, immo omnes Eccleſiæ noſtræ, veſtrum eſt, de ſubſtantia quam vel ſervaſtis hactenus, vel donaſtis. Quod inſpirante Deo præceperitis, in quantùm vires habuero, parare conabor.* Ad quæ verba Doctiſſimus *Sirmondus* in Notis: *Libera*, inquit, *& ingenua profeſſio. Principibus accepta ferantur bona Eccleſiæ, quæ vel donarunt ipſi, vel ut donare liceret, conceſſerunt.* Supremi illius in feuda Eccleſiis collata dominii ratione *Sigiſmundus* Rex Burgundionum ſanctiſſimus abſolutâ auctoritate res Eccleſiæ in Beneficium conceſſit, ut conſtat ex Synodo Epaonenſi anno 517. celebrata, Canone 18. *Clerici*, inquit, *quod etiam ſine Peccatoris qualibet diuturnitate tempores de Eccleſiæ remuneratione poſſederint cum auctoritate Domini Glorioſiſſimi Principis noſtri, in jus proprietarium præſcriptione temporis non vocetur, dummodo pateat Eccleſiæ rem fuiſſe.* Huic Synodo præerat *S. Avitus* Vienenſis Archiepiſcopus; aderant *SS. Apollinaris* Valentinus, *Claudius* Veſontienſis, *Gregorius* Lingonenſis, *Pragmatius* Auguſtodunenſis, *Viventiolus* Lugdunenſis, qui hanc *Sigiſmundi* Regia diſpoſitionem non improbarunt.

Onera Eccleſiis impoſita ratione Feudorum ipſis a Regibus collatorum.

IV. Diſpoſitioni bonorum Eccleſiaſticorum a Principibus factæ ſub finem primæ & ſub initia ſecundæ Regum noſtrorum Dynaſtiæ, locum dedit Feudorum, quæ ab Eccleſiis poſſidebantur conditio, quæ ſervitia Regibus debebant, maximè cùm de Regni conſervatione & propulſandis hoſtibus agebatur. Hac ratione *Carolus Martellus* Major-Domus & Dux Francorum, Epiſcopatuum, Abbatiarum, aliorumve Beneficiorum Eccleſiaſticorum reditus Nobilibus conceſſit, qui ſuas facultates in bello contra Saracenos difficillimo exhauſerant. Unde in Chronico Epiſcoporum Albigenſium & Abbatum Caſtrenſium, Tom. 7. *Spicilegii Dacheriani*, legimus;

Nobilium ut reparet Martellus damna virorum,
Injecit dominas in Sacra Feuda manus.

Carolomannus & Pippinus, cùm bona Laïcis a *Carolo* Patre conceſſa reſtituere omnino non poſſent, nutante Monarchiâ belliſque concuſſâ, ab Epiſcopis impetrarunt, ut ſub precaria & cenſu a Comitibus, aliiſque Laïcis ex Nobilium & Militarium Virorum ordine tenerentur. Precariæ illæ aut Militaria Beneficia inſtituta & ad tempos conceſſa ob graviſſimam Reipublicæ neceſſitatem, in ſubſidium exercitus, ad vitam dumtaxat Beneficiatorum, illis morientibus extinguebantur. Si neceſſitas cogeret, renovabatur Pre-

ca-

caria juſſu Principis, ut docet Synodos Liptineoſia anno 744. celebrata Canone 2. & Synodus Sueſſionenſis anoo ſequenti habita Canone 3. ex qua inſuper conſtat, Feuda Eccleſiis ſub onere Militiæ Regali munificentiâ collata fuiſſe: *Abbates*, inquit, *legitime boſtem non faciunt, niſi tantùm homines eorum tranſmittant*. Hujua Concilii Decretis vim publicæ Legis additam a *Pippino*, Canon ultimus teſtatur.

V. Anno 777. Carolus Magnus *Rex Sapientiſſimus atque perſpicaciſſimus, ſciens Regnum eſſe velnti corpus quoddam, & nunc iſto, nunc illo incommodo jactari, niſi conſilio & fortitudine, velut quibuſdum medicis ſanitas accepta tueatur, Epiſcopos quidem modo quo decnit ſibi devinxit. Ordinavit autem per totam Aquitaniam Comites Abbateſque, nec-non alios plurimos, quos Vaſſos vulgò vocant, ex gente Francorum; quorum prudentia & fortitudini nullâ calliditate, nullâ vi obviare fuerit tutum, eiſque commiſit curam Regni prout utile judicavit, finium tutamen, villarumque Regiarum totalem Proviſionem*. Ita refert Auctor Vitæ *Ludovici Pii*, apud *Ducheſnium*, Tom. 2. pag. 287. Eccleſiis etiam plurima Feuda conceſſiſſe *Carolum Magnum*, ad eamque munificentiam exercendam præter cauſas pietatis, motum etiam fuiſſe utilitate Reipublicæ, obſervat *Vvillelmus Malmesburienſis* lib. 5. de Geſtis Regum Anglorum. Exiſtimavit ſcilicet Rex Maximus, Epiſcopos ſanctiùs obſervaturos fidem promiſſam, ac præterea, ſi res ita poſtularet, Majeſtati ſuæ ſubſidia laturos adversùs hoſtes & rebelles, cum poteſtate ſibi ratione Feudorum competente, tum vibratis Excommunicationum fulminibus. *Carolus Magnus*, (inquit) *pro tontundenda gentium illarum* [*id eſt Germanorum*] *ferocia omnes pene terras Eccleſiis contulerat, conſilioſiſſimè perpendens, nolle Sacri Ordinis homines tam facilè quàm Laicos fidelitatem Domini rejicere. Præterea ſi laici rebellarent, illos poſſe Excommunicationis auctoritate & potentia ſeveritate compeſcere*.

Feuda illuſtria Eccleſiis a *Carolo Magno* & Deceſſoribus Regibus ſub onere militiæ collata idque ſervitii exhibuiſſe Epiſcopos & Abbates ratione feudorum, conſtat ex Edicto *Caroli Magni* de Epiſcoporum immunitate ab expeditionibus bellicis, non tamen ab obligatione ſuppeditandi copias quod in Capitulari anni 803. promulgatum eſt, cujus hæc ſunt verba: *Volumus ut nullus Sacerdos in hoſtem pergat, niſi duo vel tres tantùm Epiſcopi, electione cæterorum, propter benedictionem & prædicationem, populique reconciliationem* &c. *Reliqui verò qui ad Eccleſias ſuas remanent, ſuos homines bene armatos nobiſcum, aut cum quibus juſſerimus, dirigant*. Idem probat Notitia in Conventu Aquiſgranenſi anno 817. juſſu *Ludovici Pii* Imperatoris edita de Monaſteriis quæ in Regno vel Imperio ipſius *Dona & Militiam, quæ ſola Dona ſine Militia, quæ nec Dona nec Militiam, ſed ſolas orationes pro ſalute Imperatoris vel filiorum ejus, & ſtabilitate Imperii facere poſſent*. Idem probant *Hetti* Archiepiſcopi Treverenſis ad *Frotarium* Tullenſem Epiſcopum Epiſtola, apud *Ducheſnium* Tom. 11. Hiſtoriæ Francorum pag. 721. Concilium Vernenſe 11. Canone 8. Meldenſe Canone 47. Epiſcopi Remenſis & Rothomagenſis Provinciarum in Epiſtolâ ad *Ludovicum* Germaniæ Regem, Cap. 7. cujus hæc ponderanda verba: *Quapropter ſicut & alia res ac facultates, de quibus vivunt Clerici, ita & illa ſub conſecratione immunitatis ſunt de quibus debent militare Vaſſali, & pari tuitione a Regia Poteſtate in Eccleſiarum uſibus debent muniri*. Hincmarus Opuſculo 46. cui titulus eſt: *Quæ exequi debeat Epiſcopus?* inter Epiſcoporum officia iſtud commemorat: *Militiam ad Defenſionem Sanctæ Eccleſiæ, ſecundùm poſſibilitatis quantitatem, juxta antiquam conſuetudinem, Regia diſpoſitione exhibere, & ſecundùm Domini juſſionem, quæ Cæſaris ſunt Cæſari, & Deo quæ Dei ſunt reddere*. Epiſcopia prædia Militibus, qui Eccleſiam ipſam & Rempublicam ab hoſtibus defendebant, in beneficium dare, Gallicanæ Eccleſiæ diſciplina illis temporibus permittebat, ut docet Epiſtola *Hincmari* 29. ad *Carolum Calvum*, cujus verba deſcripſi in Synopſi Hiſtoriæ ſæculi 9. & 10. Cap. 5. Art. 7. Num. 7. Chronicon Cameracenſe lib. 1. Cap. 117. refert quòd *Walterius Caſtellanus Epiſcopum precatus eſt ut filio ſuo Vvulterio Servum ſuam beneficiaret, eique filius ſalvo uſu paterna hereditatis militaret*. Vetus Charta ſub *Lotbario* Rege conſcripta, quam laudat *Dominicy*, lib. de Prærogativa Allodiorum, Cap. 11. Num. 12. docet, *Rodalpham* Abbatem Figiacenſem Militi cuidam nepoti *Bregonis* Epiſcopi Ruthenenſis ſexaginta Eccleſias dediſſe, cum quingentis manſis; eâ conditione ut de his fidem exhiberet, ſuiſque ſumptibus, ſi opus foret, cum trecentis hominibus pro ejus cauſa militaret.

Ex his compertum eſt, Eccleſias Gallicanas ſub ſecunda Regum noſtrorum Dynaſtia Feuda poſſediſſe omnibus legibus & oneribus obnoxia quibus illa ex conditione ſua ſubjacent; & ratione hujuſmodi feudorum Epiſcopos conſueta ſervitia Regibus præſtitiſſe. Cùm itaque lex feudorum ſit, ut deficiente Vaſſallo Dominus feudum vacans ad ſe recipere poſſit, & retinere cum reditibus, donec Vaſſallus alter ſubſtitutus ſit, cui poſt hominium ac Juramentum fidelitatis præſtitum ejus Inveſtitura concedatur; conſequens eſt Reges noſtros ſecundæ Stirpis, morientibus Epiſcopis, qui Vaſſalli ipſorum erant ob feuda Eccleſiis addicta, poſſeſſiones hujuſmodi occupaſſe, detinuiſſe, ac fructus ſuos feciſſe, donec novus Epiſcopus Inveſtituram feudorum ab iis recepiſſet, ac Juramentum fidelitatis hominiumque eorum præſtitiſſet Majeſtati. Uſufructus feudorum abſque controverſia pertinebat ad Regem, adeo ut ab eorum perceptione illi arceri non poſſent, quibus ipſum conceſſerat, etiamſi vitioſa eſſet ipſorum electio. Unde *Hincmarus* Archiepiſcopus Remenſis *Guurberto*, cui *Lotharius* Imperator Cameracenſem Epiſcopatum contulerat, reſtitit, cunctiſque ipſius Eccleſiæ Clericis ac Militibus ſub anathemate interdixit, ne quis eorum adulterum Paſtorem ſuſciperet, vel cum ipſo familiaritatem iniret; *Uſumfructum verò terræ, quod Imperatoris erat, tantummodo commodarent*. Refert *Baldericus* Noviomenſis Epiſcopus lib. 1. Cap. 48. Collatio porro Beneficiorum inter fructus cenſetur, ut Canonici Juris Interpretes docent. Jura itaque conferendi Beneficia, vacante Sede, ad Reges Chriſtianiſſimos Dynaſtiæ ſecundæ pertinebat. Jus ergo Regaliæ in ſuarum ditionum Eccleſiis exercebant.

Beneficia militaria ex Eccleſiæ bonis a Regibus Chriſtianiſſimis ſecundæ ſtirpis creata.

VI. Id confirmatur ex eo quòd ſecundæ Stirpis Reges Chriſtianiſſimi, Beneficia Militaria ex Eccleſiæ bonis crearent, Fidelibuſque ſuis ac de Republica bene meritis concederent, ut conſtat ex Notitia de Villa Novilliaco edita in Appendice ad Flodoardum. *Rex Carolomannus per Præceptum Regia ſuæ Auctoritatis, tempore Tilpini Archiepiſcopi, tradidit villam Novilliacum cum omnibus ad ſe pertinentibus, ad Eccleſiam Remenſem Sanctæ Mariæ, & Baſilicam S. Remigii .... Defuncto Tilpino Archiepiſcopo, tenuit D. Rex Carolus Remenſe Epiſcopium in ſuo dominatu, & dedit Villam Novilliacum in Beneficio Anſcbero Saxoni ... Poſt obitum Caroli, & defuncto ipſo Anſchero, Domnus Ludovicus Imperator donavit ipſam*

Vil-

Villam Novilliacum Donato in Beneficio &c.

Carolo Calvo ſupplicarunt Concilii Meldenſis Patres, ut Regia præcepta de hujuſmodi beneficiorum creatione & conceſſione reſcinderet.

VII. Non eſt diſſimulandum, Concilium Meldenſe anno 845. Canone 8. *Carolo Calvo* Regi ſupplicaſſe ut conceſſiones hujuſmodi rerum Eccleſiaſticarum in Beneficia a ſe factas Majeſtas ejus reſcinderet: *Ut Præcepta illicita Jure Beneficiario de rebus Eccleſiaſticis facta a Vobis ſine dilatione reſcindantur, & ut de cætero ne fiant, a dignitate veſtri Nominis Regii caveatur.* Verùm omnia hujuſmodi Præcepta reſcindi Synodus non poſtulavit, ſed *illicita* dumtaxat, & quæ in grave detrimentum Eccleſiarum, nullâ publicæ rei neceſſitate fiebant, nec iis legibus quæ a *Carolo Magno & Ludovico Pio* erant poſitæ. Nam ejuſdem Synodi Patres Canone 78. Regem obſecrant: *Ut Capitula Eccleſiaſtica a Domno Carolo Magno Imperatore, nec-non & a Domno Ludovico Pio Auguſto promulgata, obnixè obſervari præcipiantur, ſicut & Legalia obſervanda eſſe noſcuntur.* At lib. 1. Capitularium, Cap. 116. Regalia Beneficia de rebus Eccleſiaſticis inſtituta legimus, & a Principibus collata. *Conſideravimus itaque, quia per plurima loca fames valida eſſe videtur, ut omnes Epiſcopi, Abbates, Abbatiſſæ, Optimates, & Comites, ſeu domeſtici & cuncti fideles,* QUI BENEFICIA REGALIA TAM DE BONIS ECCLESIASTICIS, *quamque & de reliquis* HABERE VIDENTUR, *ut unuſquiſque de ſuo Beneficio ſuam familiam nutricare faciat.*

Jus Regiam circa rerum Eccleſiaſticarum cuſtodiam nihilominus agnoverunt.

VIII. Cœterùm Gallicani Præſules in Synodo Meldenſi agnoverunt Jus Cuſtodiæ defenſionis, & gubernationis Poſſeſſionum Eccleſiaſticarum ad *Carolum Calvum* Regem a Progenitoribus Regibus tranſmiſſum, adeoque & Jus Regaliæ, quod idem eſt ſecundùm Concilium Lugdunenſe 11. Sic autem Regem alloquuntur Canone 11. *Ante oculos reducentes tunicam Chriſti, qui vos elegit & exaltavit, quam nec milites auſi fuerunt ſcindere, tempore veſtro quantocyus reconſuite & reſarcite: & nec violentâ ablatione, nec illicitorum Præceptorum confirmatione* RES AB ECCLESIIS VOBIS AD TUENDUM ET DEFENSANDUM AC PROPAGANDUM COMMISSIS *auferre tentate; ſed ut Sanctæ memoriæ Avus & Pater veſter* EAS GUBERNANDAS VOBIS *fautore Deo* DIMISERUNT, *redintegrate, Præcepta Regalia earumdem Eccleſiarum conſervate & confirmate.*

Clericis etiam Eccleſiæ prædia in beneficium a Regibus data.

IX. Clericis æquè ac Laïcis Eccleſiæ prædia in Beneficium data a Regibus veriſimile eſt, maximè vacantibus Eccleſiis, cùm feuda Regiâ munificentiâ ipſis collata ad ſe recipiebant, Regalem Cuſtodiam exercebant, fructus percipiebant, Inveſtituram novo Antiſtiti conceſſuri. Hujuſmodi autem Beneficiorum conceſſionem Synodus Meldenſis non ægrè tulit, ſed eam dumtaxat, quâ paſſim laïcis hominibus, nullâ neceſſitate concedebantur, & in allodium ſeu proprietatem vertebantur, & ad eorum heredes tranſmittebantur, de quibus Canon 42. ejuſdem Synodi: *Monenda eſt Solertia Regia, ut ſtrenuos & fideles Miſſos per Regnum ſibi commiſſum dirigat, & inveſtigent ac diligenter imbrevient res Eccleſiaſticas, quas per ſubreptionem atque ignorantiam quorumcumque in allodium Ipſe aut Pater ſuus donavit, & conſulens periculo animarum, ſuo videlicet ac Patris ſui, hoc ad tempus corrigere ſtudeat, ne fortè cum voluerit, minimè poſſit.* Nec ſolùm prædia quælibet Eccleſiaſtica, ſed & Monaſteria, *quæ Prædeceſſores illius* CAUSA DEFENSIONIS ET MUNDEBURDI *ſuſceperant*, in *allodium* dederat *Carolus Calvus*, &
„ quaſi hereditario jure poſſidenda; Unde con-
„ tra omnem auctoritatem, contra Patrum De-
„ creta, & totius Chriſtianæ Religionis conſue-
„ tudinem, in Monaſteriis Regularibus Laïci in
„ medio Sacerdotum & Levitarum, ac cœterorum
„ Religioſorum Virorum, *ut Domini & Magiſtri* reſidebant, *& velut Abbates de illorum vita & converſatione decernebant, eoſque dijudicabant, & regimina animarum, ac divina ea ſecundùm Regulam, non ſolùm ſine præſentia, ſed etiam ſine conſcientia Epiſcopi, committebant Sacraria*; ut conſtat ex Canonibus 10. & 42. ejuſdem Concilii Meldenſis. Quamobrem Regia Præcepta, quibus de Beneficiis ac rebus Eccleſiaſticis hoc modo diſpoſuerat *Carolus Calvus*, ab ejus Majeſtate velut *illicita* reſcindi, Gallicani Præſules meritò poſtularunt.

Jus inveſtituræ Chriſtianiſſimis Regibus ratione feudorum competere Synodus Meldenſis agnovit.

X. Regibus Chriſtianiſſimis Jus Inveſtituræ ratione feudorum competere, adeoque & Jus Regaliæ, quod idem eſt Inveſtituræ Juri, Synodus Meldenſis agnovit, Regem admonens ut vacantibus Eccleſiis Epiſcopos & Abbates deſignaret, quod ſaltem ad Regalium Inveſtituram pertinere, nemo negaverit his in ſtudiis mediocriter verſatus. Canon 8. *Dei legatione fungentes monemus, ut quandocumque, Deo diſpenſante, quilibet Epiſcopus ad Dominum migraverit, ſine dilatione, juxta Auctoritatem Canonicam, Sede vacans* EPISCOPUM A VOBIS REGULARITER DESIGNATUM, *& gratia Sancti Spiritus conſecratum accipiat.* Canon 9. LOCA VENERABILIA, *& habitum ac Ordinem Sacrum, eis, qui ad hoc vocati ſunt, viris ſcilicet ex Clericali & Eccleſiaſtico vel Monaſtico Ordine religioſis, ſeu & in ſuo ſexu fœminis Deo dicatis atque devotis, & in Schola Chriſti eruditis, ad cuſtodiendum & providendum* COMMITTATIS: QUI ET QUÆ DEI SUNT DEO, ET QUÆ SUNT CÆSARIS CÆSARI REDDANT. *Qui ſi minùs perfectè, & in divina Religione, & in Republica utilitate profecerint, aut corripiantur, aut meliores & utiliores in locis eorum ſubſtituantur.*

XI. Denique juſtis Regum diſpoſitionibus ac Præceptis de Regalium Inveſtitura, perceptione fructuum Eccleſiæ vacantis ratione feudorum, collatione Beneficiorum quæ ad fructus pertinet, parendum eſſe Jure Divino, Eccleſiaſtico, & Civili, colligitur ex eodem Concilio Canone 15. *Si quis*, inquit, POTESTATI REGIÆ QUÆ NON EST, *juxta Apoſtolum*, NISI A DEO, *contumaci ac inflato ſpiritu, contra auctoritatem & rationem pertinaciter contradicere præſumpſerit, & ejus juſtis & rationalibus Imperiis*, SECUNDUM DEUM, ET AUCTORITATEM ECCLESIASTICAM, AC JUS CIVILE, *obtemperare irrefragabiliter noluerit, anathematizetur.*

Objectio ex Præcepto Ludovici Pii Imp. petita diluitur.

XII. Præceptum *Ludovici Pii* Imperatoris, apud *Flodoardum* lib. 11. Hiſtoriæ Remenſis, Cap. 19. quiſpiam objiciet, quo ad renovandam & amplificandam *S. Mariæ* in urbe Remenſi Baſilicam, muros & portas civitatis, *Ebone* Archiepiſcopo rogante conceſſit, *cum cunctis impendiis quæ ex rebus & facultatibus ipſius Eccleſiæ & Epiſcopatus Remenſis Aquis Palatio Regio peragi & exolvi ſolitum fuerat. In eleemoſynam noſtram* (inquit) *& pro remedio animæ Domni ac Genitoris noſtri, atque cæterorum Prædeceſſorum noſtrorum, qui eumdem Epiſcopatum contra ſalutem ſuam aliquamdiu tenuerunt, & in ſuos uſus contra Eccleſiaſticas Regulas res ac facultates Eccleſiæ ipſius expenderant.* Ex quibus verbis colligi poſſe videtur, ſecundæ Dynaſtiæ Reges Chriſtianiſſimos uſumfructum Eccleſiaſticarum poſſeſſionum Sede vacante ſibi jure non vendicaſſe.

XIII. At operoſa non erit Objectionis hujus ſolutio. Solum namque abuſum, non legitimum uſumfructum improbavit Religioſiſſimus Princeps. Epiſcopatus vacationem protrahere ut diutiùs aperta ſit Regalia, & fructus vacationis diuturnæ tempore provenientes in ſuos uſus convertere abſque urgenti neceſſitate, abuſus eſt: cùm enim

Ec-

Eccleſiæ bona depoſita ſint pietatis, oblationes fidelium, patrimonia pauperum, pretia peccatorum, debent in ejuſdem Eccleſiæ uſus, pauperumque ſolatium impendi. Quam in re ſuos Deceſſores peccaſſe, delicatiſſimæ conſcientiæ Princeps facilè ſibi perſuaſit. Sed legitimum poſſeſſionum Eccleſiaſticarum uſumfructum vacante Epiſcopatu, ratione feudorum, ſeu Juris Regaliæ, Prædeceſſoribus ſuis vitio non vertit. Nam feuda Eccleſiis a Regibus collata, conſuetis erga ipſorum Majeſtatem ſervitiis obnoxia eſſe, hoc ipſo Diplomate *Ludovicus Pius* declaravit: & Beneficia ex rebus Eccleſiaſticis concedi a Regibus graviſſimis de cauſis, ob Reipublicæ ac Eccleſiæ, quæ in ipſa eſt, neceſſariam defenſionem, vel utilitatem, potuiſſe. *Cùm cunctis impendiis*, inquit, *qua ex rebus & facultatibus ipſius Eccleſia & Epiſcopatus Remenſis Aquis Palatio noſtro Regio peragi & exolvi ſolitum fuerat*, &c. Et infra: *Volumus etiam ut Vaſſalli, & quicumque Fideles noſtri ex rebus ejuſdem Epiſcopatus aliquid habent, eidem operi inſerviant, ſicut conſtitutum eſt a bona memoria Domno & Genitore noſtro, & ſicut decretum eſt a pia recordationis Domno & Avo noſtro Pipino, decimas & nonas eidem Eccleſia Sancta, ex rebus quas exinde habent, perſolvant*. Idem ex Diplomatis initio confirmatur. *Si locis venerabilibus*, inquit, *ea qua exinde a Prædeceſſoribus noſtris Regibus vel Imperatoribus ad Reipublica uſus exigebantur, religioſa liberalitate in utilitatibus & neceſſitatibus eorumdem Sanctorum Locorum expendendis remittimus .... maximum & animo noſtra, & Regi ac Regno providemus conſultum*.

Accedit, quòd Epiſcopatuum Inveſtituras *Ludovicus Pius* concederet, & Epiſcopis electis vel a ſe deſignatis bona Eccleſiaſtica traderet. Porro tradere illa non poterat, niſi in ſua poteſtate, & ſub manu ſua illa haberet. Neque novi Epiſcopi jus ac facultatem percipiendi & adminiſtrandi reditus Eccleſiaſticos habebant, antequam Inveſtituram a Regibus accepiſſent. Fruebantur enim *vi* traditionis ſibi factæ a ſupremo feudorum Domino, ſcilicet Rege. Quòd verò Jus Inveſtituræ exerceret *Ludovicus Pius*, & Epiſcopos ac Abbates vacantibus Eccleſiis daret, cooperando electionibus, conſtat ex Concilio Pariſienſi VI. Parte 3. Cap. 22. ubi Gallicani Præſules ſic ejus Majeſtatem admonent: *Magnitudini veſtra ſuppliciter ſuggerimus, ut deinceps in bonis Paſtoribus Rectoribuſque in Eccleſiis Dei conſtituendis magnum ſtudium atque ſolertiſſimam adhibeatis curam*, &c. Ipſe Ludovicus Pius Imperator in Capitulari a. C. 8. *Abbatibus quoque & Laicis ſpecialiter jubemus, ut in Monaſteriis, qua ex noſtra largitate habent, Epiſcoporum conſilio & documento ea qua ad Religionem Canonicorum, Monachorum, Sanctimonialium pertinent, peragant*. Jus Inveſtituræ a *Carolo Magno* ad *Ludovicum* ejus filium ac ſucceſſorem tranſmiſſum, conſtat ex Cap. *Hadrianus*, & ex Cap. *In Synodo*. Diſt. 63. quamvis falſum ſit, quòd *Hadrianus I.* id Juris *Carolo Magno* conceſſerit, & fictitia ſit Romana illa Synodus in qua conceſſum ſupponitur. Jus enim eſt Monarchiæ Chriſtianiſſimæ coævum, Coronæ Regum noſtrorum flos pulcherrimus & numquam marceſcens, quo a *Clodovei* temporibus exornata ſplendeſcit. Idem confirmatur ex Cap. *Reatina*, eadem Diſtinctione, quo *Leo IV. Lotharium & Ludovicum* Imperatores orat ut Reatinam Eccleſiam *Colono* Diacono ad regendum concedant. *Veſtram*, inquit, *Manſuetudinem deprecamur, quatenus Colono humili Diacono eamdem Eccleſiam ad regendum concedere dignemini, ut veſtrâ licentiâ acceptâ, ibidem eum, Deo adjuvante, conſecrare valeamus Epiſcopum. Sin autem in prædicta Eccleſia volueritis ut proficiatur Epiſcopus, Tuſculanam Eccleſiam, quo viduata exiſtit, illi veſtra Serenitas dignetur concedere*. Alii etiam Pontifices a Regibus Chriſtianiſſimis ſecundæ Stirpis Epiſcopatus poſtularunt. *Joannes VIII.* Epiſcopatum Vercellenſem a *Carolomanno* Rege Italiæ petiit pro *Goſperto* Diacono, ejuſque petitioni annuiſſe *Carolomannum* conſtat ex Epiſtolâ 221. ejuſdem Pontificis datâ ad *Carolum* Regem. Sed ex Epiſtolâ præcipuè ſequenti colligitur Principum auctoritas in dandis per ea tempora Epiſcopatuum Inveſtituris, adeoque & Regaliæ Jus, ne tunc quidem novum, ſed a Prædeceſſoribus Regibus acceptum. Sic enim ſcribit Pontifex ad Clerum & Populum Vercellenſem: *Omnium veſtrûm cognoſcat ſagacitas & laudanda fidelitas, quoniam dilectus ac ſpiritualis filius noſter Carolomannus glorioſus Rex iſtius Italici Regni ipſum Vercellenſem Epiſcopatum* MORE PRÆDECESSORUM SUORUM REGUM ET IMPERATORUM, *conceſſit huic Goſperto Viro Nobiliſſimo*. Cùm itaque Inveſtitura ſit eadem Juri Regaliæ: eûmque Jus Regaliæ in feudorum conditione ſit fundatum; ſequitur Chriſtianiſſimos ſecundæ Dynaſtiæ Reges, Regaliæ Jus exercuiſſe in Eccleſiis omnibus ditionum ſuarum, quæ feuda poſſidebant ipſorum aut Prædeceſſorum Regum munificentiâ, & quarum Inveſtituram concedebant.

ARTICULUS IV.

Utrùm Jus Regalia in tota amplitudine ſua, quatenus ſcilicet uſumfructum redituum Eccleſia vacantis, & Beneficiorum Collationem complectitur, Reges Tertia Dynaſtia Chriſtianiſſimi ante Concilium Lugdunenſe exercuerint, illudque agnoverit & approbaverit Eccleſia?

I. JUs Regaliæ ab Inveſtituris, aliiſque feudorum Juribus longè differre nuperus Regiorum Jurium Impugnator, Tractatu *De Regalia*, lib. 1. Cap. 2. tribus ratiunculis probare conatur, ita levibus, ut reſponſione pene ſint indignæ. 1. Quòd Principes Inveſtituram conferentes *nihil ſpiritale ſe dare* intenderent: Nunc autem Rex pleno jure Beneficia & Dignitates Eccleſiaſticas, quarum functiones omnes ſpirituales ſunt, conferat. 2. Quòd Principes novis Epiſcopis Inveſtituram dumtaxat concederent: Nunc autem Rex hujuſmodi fructus ac reditus velut ſuos donet. 3. Quòd Inveſtituræ fierent dumtaxat ratione feudorum: Rex autem *vi* Regaliæ cæterorum etiam redituum Eccleſiaſticorum fructus, immo & decimarum ſibi vendicet, omniaque Beneficia & Dignitates Eccleſiaſticas, curam animarum annexam non habentes, quæ apertâ Regaliâ vacaverint, conferat. Has autem ratiunculas facilè exſufflamus.

Auctoris Anonymi rationes, quibus probare conatur Jus Regalia ab Inveſtituris differre.

Ad primam reſpondemus, quòd Reges Chriſtianiſſimi Beneficia conferentes Jure Regaliæ, nihil ſpirituale dare intendunt, ſed ſolùm aliquid quod rebus ſpiritualibus connexum eſt per *antecedentiam*, ut *Joannes Pariſienſis* ait, quod Articulo 6. explicabimus. Nam beneficia dumtaxat ſimplicia conferunt, quæ in prima ſui inſtitutione nihil aliud erant, quàm portiones quædam ex bonorum Eccleſiis a Regibus aliiſve Fidelibus collatorum corpore delibatæ, & Clericis ad uſumfructum conceſſæ. Quod ergo de Inveſtitura dixit *Goffridus Vindocinenſis*, aliam eſſe Inveſtituram *qua Epiſcopum perficit*, aliam *quo Epiſcopum paſcit*; idem de Collatione Beneficiorum dixerim. Collatio Beneficiorum quibus Juriſdictio Spiritualis an-

His argumentis reſpondetur.

In Opuſc. ad Calliſtum II.

nexa eſt & animarum Cura, Clericum perficit; ideo ad Principes Regaliæ Jure non ſpectat; quia *divino Jure habetur*. Miſſio enim ad functiones hujuſmodi obeundas neceſſaria eſt, quam ſoli Eccleſiæ majores Prælati, ſcilicet Summus Pontifex & Epiſcopi concedere poſſunt. Collatio Beneficiorum quibus nulla Juriſdictio, nulla animarum cura annexa eſt, Clericum paſcit, & ex *Jure humano* habetur: unde non repugnat quòd Regii ſit Juris. *Non enim poſſeſſiones haberet Eccleſia, niſi a Regibus donarentur, & ab ipſis, non quidem divinis Sacramentis, ſed poſſeſſionibus terrenis inveſtirentur.* Denique poteſtatem functiones ſpirituales exercendi, nimirum operandi Sacris, Reges dare non intendunt, quam ab Epiſcopo in Ordinatione ſua Presbyteri, cœterique Clerici accipiunt; ſed deputationem dumtaxat ad functiones Ordinum ſuorum in hac Eccleſia obeundas recipiunt a Regibus ipſis Beneficia conferentibus, non per ſe, ſed conſequenter. Quia ex eo quòd ipſis ſtipendia ex iſtius Eccleſiæ bonis præbeantur, unde & *Prabenda* nomen, reſultat obligatio in illa Eccleſia Deo militandi, & Sacris operandi.

Ad ſecundam reſpondeo, Reges novis Epiſcopis bonorum Eccleſiaſticorum Inveſtituram dare non potuiſſe, niſi ea in ſua poteſtate & in manibus ſuis haberent. Quis enim dat quod non habet? Fructus etiam Eccleſiarum vacantium percepiſſe, cùm ut honorarium ratione Cuſtodiæ & Defenſionis; tum ut ſervitium ratione Feudorum; quorum ea conditio eſt, ut mortuo Vaſſallo, uſuſfructus ſupremum ad Dominum redeat, donec novus Vaſſallus fidem & hominium præſtiterit, ac Inveſtituram ab ipſo receperit. Has feudorum Leges cùm agnoſcat nuperus Auctor quem refellimus, agnoſcere etiam debuit, ſi rectè & conſequenter ratiocinatus eſſet, uſumfructum Feudorum, quæ ex Regum munificentia poſſident Eccleſiæ, ad eorum pertinere Majeſtatem poſt Epiſcoporum obitum, donec Præſul novus clientelaribus officiis perfunctus fuerit, & Inveſtituram acceperit. Id verò & ex iis quæ huc uſque dicta ſunt compertum eſt, & iis quæ poſtea dicemus ampliùs confirmabitur.

Ad tertiam reſpondeo, Inveſtituras & Regaliam, non in Feudorum dumtaxat Legibus, verùm etiam in Jure Cuſtodiæ & Defenſionis Eccleſiarum, præſertim vacationis tempore, quo his præſidiis magis indigent, eſſe fundatas. Porro non ſola Feuda, ſed bona etiam reliqua, ipſaſque decimas Cuſtodia & Defenſione Regali munitas eſſe oportet, ne uſurpentur ac diripiantur. Præterea cùm Patrimonia Epiſcopatûs velut bona nobilia poſſideantur ab Epiſcopo, ut probat Cariſiacenſe Capitulare *Caroli Calvi* anno 870. conditum, Cap. 8. *In libro*, inquit, *Capitulorum Avi & Patris noſtri conjunctè ponitur, ut res & mancipia Eccleſiarum eo modo contineantur, ſicut res ad Fiſcum Dominicum pertinentes contineri ſolent*: hujuſmodi bona evecta ſunt per conſequentiam ad dignitatem feudorum. Denique Eccleſiæ cum decimis & oblationibus, laïcis in feudum datæ fuerant a Pipino, Carolo Magno, & Ludovico Pio, cum Eccleſiæ Gallicanæ conſenſu, quæ deinde Eccleſiaſticis Viris conceſſæ ſunt ex permiſſu Regum, Ideo ſervitia & debita feudorum hujuſcemodi reditibus impoſita, non eſſe omnino extincta vi conſenſus Regii adhibiti liberalitati ſeu æquitati laïcorum, qui ea Eccleſiis reddiderant, noſtrates Juriſconſulti exiſtimarunt; adeoque decimas, non ſecus ac alios reditus, ſub Regis eſſe manu Sede vacante: Qui ipſis uti frui jure optimo poteſt; & Beneficia conferre ſimplicia, quorum Proviſio ad Epiſcopum pertinebat; Quia Collatio ad fructus pertinet. Firmum itaque ſit ac ratum Jus Regaliæ non eſſe diverſum ab Inveſtituris.

II. Jus autem Inveſtiturarum Chriſtianiſſimi tertiæ Dynaſtiæ Reges ante Lugdunenſe Concilium II. contradicente nemine exercuerunt. *Franco* Pariſienſis Eccleſiæ Decanus, & *Roberti* Regis Cancellarius, *Azelino* ſponte abdicanti in Pariſienſi Epiſcopatu ſubſtitutus eſt, *eligente Clero, ſuffragante Populo* DONO REGIS, *&c.* ut ſcribit *Fulbertus* Carnotenſis Epiſcopus, Epiſtolâ 8. *Philippus I.* eo Jure utebatur, nec id *Gregorius VII.* improbavit, modò gratis donum Epiſcopatus ejus Majeſtas concederet; ut conſtat ex iſtius Pontificis Epiſtolâ ad *Roclenum* Cabilonenſem Epiſcopum, 35. libri primi. *Hujus*, inquit, *promiſſionis fidem in Matiſconenſi Eccleſia Paſtoris regimine diu deſolata volumus experiri, ut ſcilicet Auguſtodunenſem Archidiaconum, unanimi Cleri & Populi conſenſu ipſius etiam* [*ut audivimus*] *Regis aſſenſu electum*, EPISCOPATUS DONO *gratis, ut decet, conceſſo, Eccleſia præfici patiatur*. Ferveote controverſia de Inveſtituris, earumque ſolemnitate per baculum & annulum Sedis Apoſtolicæ ac frequentium Synodorum Decretis damnatâ, hominiorum etiam ab Epiſcopis, cœteriſque ſacratis viris præſtatione pro Eccleſiaſticis Honoribus ſub pœna excommunicationis prohibitâ, cùm *Henricus* Imperator, & *Henricus* alter Angliæ Rex, & ſolemnis Inveſtituræ morem pertinaciter retinerent, & hominia exigerent, *Philippus I.* Rex Chriſtianiſſimus Sedis Apoſtolicæ ac Synodorum Decretis morem gerens, damnatam Inveſtituræ ſolemnitatem, hominiique exactionem dimiſit, ſed a Regalium, ſeu feudorum Inveſtiturâ abſque annuli & baculi Paſtoralis traditione concedendâ non deſtitit, eorumque ratione bona vacantis Epiſcopatus ſub manu ſua tenere & adminiſtrare, donec novus Epiſcopus Juramentum fidelitatis præſtitiſſet. Nec id Summi Pontifices improbarunt, quia ipſum Jure ſuo uti noverant, Id conſtat ex *Yvone* Carnotenſi Epiſcopo Epiſtolâ 60. ad *Hugonem* Lugdunenſem Archiepiſcopum, & Sedis Apoſtolicæ Legatum datâ, de Conſecratione *Daimberti* Senonenſis Archiepiſcopi. *Poſt Cunonteam* (inquit) *electionem, Reges ipſos Apoſtolica Auctoritate a conceſſione Epiſcopatuum prohibitos minimè videmus. Legimus enim ſanctæ recordationis Summos Pontifices aliquando apud Reges pro Electis Eccleſiarum, ut eis ab ipſis Regibus concederentur Epiſcopatus ad quos electi erant, interceſſiſſe: Aliquorum, quia conceſſiones Regum nondum conſecuti fuerunt, Conſecrationes diſtuliſſe .... Quæ conceſſio ſive fiat manu, ſive nutu, ſive lingua, ſive virga, quid refert? Cùm Reges nihil ſpirituale ſe dare intendant, ſed tantùm aut votis petentium annuere, aut Villas Eccleſiaſticas, & alia bona exteriora, quæ de munificentia Regum obtinent Eccleſiæ, ipſis Electis concedere.* Tum Regium illud Jus inſigni *S. Auguſtini* teſtimonio confirmat ex Tractatu 6. in Joannem. *Quo Jure* (inquit) *defendis Villas Eccleſiæ, divino, an humano? Divinum Jus in Scripturis habemus, humanum in Legibus Regum. Unde quiſque poſſidet quod poſſidet, nonne Jure humano? Nam Jure divino*, Domini eſt terra & plenitodo ejus. *Jure humano dicitur, Hæc villa mea eſt, hæc domus mea eſt, hic ſervus meus eſt. Tolle Jura Imperatorum, quis audet dicere, Hæc villa mea eſt, meus iſte ſervus, mea eſt iſta domus?* Item: *Noli dicere, Quid mihi & Regi? Quid tibi ergo & poſſeſſioni? Per Jura Regum poſſidentur poſſeſſiones. Dixiſti, Quid mihi & Regi? Noli dicere poſſeſſiones tuas, quia ad ipſa Jura renuntiaſti humana, quibus poſſeſſiones poſſidentur.* Addit ibidem *S. Yvo Carnotenſis*, Urbanum II. Pontificem maximum *Reges a corporali dumtaxat Inveſtitura*
ex-

Chriſtianiſſimi tertia Dynaſtia Reges jus Inveſtiturarum ante Concilium Lugdunenſe exercuerunt.

exclaſiſſe, non ab Electione, in quantum ſunt Caput populi, vel Conceſſione. Itaque Regalium Inveſtitura, & Bonorum Eccleſiæ vacantis, quæ ſub manu Regum erant, tum ratione Cuſtodiæ, cùm ex Legibus Feudorum, conceſſio, ab Eccleſia ſolemnitatem Inveſtiturarum damnante improbata non ſuit. *Philippum I.* Regem Chriſtianiſſimum eo Jure uſum confirmat Epiſtola centeſima-quarta *Yvonis Carnotenſis* ad *Paſchalem II.* in gratiam *Galonis* Epiſcopi Bellovacenſis electi ſcripta: *Rex* (inquit) *non vult Electioni aſſenſum præbere, nec Electo bona Epiſcopalia dimittere.*

Auguſto illo Jure ſruebantur etiam Angliæ Reges; & nihil aliud ab *Henrico I.* Paſchalis II. poſtulavit, niſi ut ſolemnitatem Inveſtituræ per annulum & baculum dimitteret, indulgens etiam ut hominia ratione feudorum exigeret, ut probavi Diſſertat. 4. in Hiſtoriam Eccleſiaſticam 11. & 12. Sæculi Articulo 7.

III. Argumento ex Legibus Feudorum ſumpto convictus ac perſuaſus in cauſa Inveſtiturarum *Paſchalis II.* anno 1110. cum *Henrico* Germaniæ Rege Pactionem iniit ut Epiſcopi Regalia dimitterent ejus Majeſtati; Ipſa verò Inveſtituris renuntiaret, ut refert *Petrus Diaconus* in Chronico Caſſinenſi lib. 4. Cap. 37. Scripſit autem ad Regem in hæc verba: *Miniſtri Altaris Miniſtri Curiæ facti ſunt, quia Civitates, Ducatus, Marchionatus, monetas, curtes, & cætera ad Regni ſervitium pertinentia, a Regibus acceperunt. Unde etiam mos Eccleſiæ intollerabilis inolevit, ut electi Epiſcopi nullo modo Conſecrationem acciperent, niſi priùs per manum Regiam inveſtirentur ..... Tibi itaque & Regno Regalia illa dimittenda præcipimus quæ ad Regnum manifeſtè pertinebant tempore Caroli, Ludovici, Ottonis, & cæterorum Prædeceſſorum tuorum. Interdicimus etiam, & ſub Anathematis diſtrictione prohibemus, ne qui Epiſcoporum ſeu Abbatum eadem* REGALIA *invadant, id eſt, Civitates, Ducatus, Marchias, Comitatus, Monetas, Teloneum, Advocatias, Jura Centurionum, & Curtes quæ Regni erant, cum pertinentiis ſuis, Militiam & Caſtra, & ne ſe deinceps niſi per gratiam Regis de ipſis* REGALIBUS *intromittant.* Intelligebat nimirum *Paſchalis II.* Epiſcopos, quamdiu Feuda Regum munificentiâ Eccleſiis conceſſa poſſiderent, omnibus officiis erga ipſos perſungi debere, quæ Feudorum Legibus invecta ſunt.

IV. Ejuſdem argumenti vim ſenſit *Goffridus* Vindocinenſis Abbas, S. R. E. Cardinalis, ſolemnis Inveſtituræ impugnator acerrimus, Opuſculo 3. ad Calliſtum II. *Ex Jure Divino*, inquit, *Regibus quidem & Imperatoribus dominamur: ipſis tamen ex eodem Jure, quia Chriſti Domini ſunt, honorem debemus & reverentiam, ſicut dicit Apoſtolus:* Regem reverimini. *Ex jure autem humano tantùm illis debemus, quantùm poſſeſſiones diligimus, quibus ab ipſis, vel a parentibus ſuis Eccleſia dicata & inveſtita dinoſcitur. Unde B. Auguſtinus ſuper Joannem ſic loquitur:* „ Noli dicere, Quid mihi & „ Regi? Quid tibi & poſſeſſioni? Nam per Jura „ Regum poſſeſſiones habentur, &c. *Poſſunt itaque ſine offenſione Reges, poſt Electionem Canonicam & Conſecrationem,* PER INVESTITURAM REGALEM IN ECCLESIASTICIS POSSESSIONIBUS CONCESSIONEM, AUXILIUM ET DEFENSIONEM EPISCOPO DARE, *quod quolibet ſigno factum extiterit, Regi vel Pontifici, ſeu Catholicæ fidei non nocebit.*

V. Jus illud Regium non læſit vel imminuit *Calliſtus II.* in Concilio Lateranenſi, in quo controverſia de Inveſtituris finita eſt; cui Concilio adſuit *Sugerius* Sandionyſianus Abbas, Ludovici VI. Regis Chriſtianiſſimi Orator, ut conſtat ex *Calliſti* Reſcripto Concilii ſententiâ comprobato; *Ego Calliſtus Servus Servorum Dei dilecto filio Henrico Dei gratia Romanorum Imperatori Auguſto concedo electiones Epiſcoporum & Abbatum Teutonici Regni, quæ ad Regnum pertinent, in præſentia tua fieri ..... Electus autem* REGALIA *per Sceptrum a te recipiat ... Et quæ ex his jure tibi debet, faciat. Ex aliis verò partibus Imperii conſecratus, infra ſex menſes* REGALIA *per Sceptrum a te recipiat.*

VI. Regaliæ Jus deinceps magis explicatum viſuri ſumus. *Ludovicus Sextus* vulgò *Craſſus* nuncupatus, Jus illud in tota amplitudine ſua exercebat, Præbendas ac Dignitates quæ Eccleſiis viduatis vacaverant, conferebat. Jus illud fruſtra turbare conatus eſt *Hildebertus* Turonenſis Archiepiſcopus, anno milleſimo centeſimo vigeſimo-quinto creatus; ut diſcimus ex ejus Epiſtolâ ad amicum Epiſcopum, Tomo 13. *Spicilegii* editâ, pag. 165. *Cùm*, inquit, *ex Præcepto Romani Pontificis de Epiſcopatu ad Turonicam Metropolim tranſiiſſem, Archidiaconatum in ea atque Decaniam Perſonis vacantes inveni. Deinde peracto ferè in eadem Metropoli anno, Regis literas accepi continentes,* REGEM PRÆSCRIPTAS DEDISSE DIGNITATES, *atque mihi præcipere, quòd Perſonas quibus eas ipſe dederat, in ſedibus earum Dignitatum mittere non differrem. Quod audito, nolui in cauſa Dei contra Dominum parere Poteſtati.* Quam ob cauſam Regias Proviſiones admittere, & Sacram Juſſionem exequi recuſaverit *Hildebertus*, an ob rationes perſonas ipſas ſpectantes, an quòd intra annum vacantes Dignitates Rex non contuliſſet, incertum eſt. Ut ut eſt, non Pontificem Maximum, non Synodum appellavit Archipræſul, ſed Regem, quem unum cauſarum Jus Regaliæ ſpectantium Judicem eſſe noverat; in ejus Curia cauſam dixit, rationes protulit, cauſâ cecidit. *Attendens*, inquit, *oportere conveniri Regem..... agendi cum eo diem ſuſcepi, adfui ſtatuto die & loco in Audientia eorum qui convenerant, paratus reſpondere objectis, & Canonicum ſubire Judicium. Dehinc auditâ utriuſque partis cauſâ, cùm ego adhuc debitum exſpectarem Judicium, Rex mihi per ſeipſum prohibuit, ne quidquam de prædictarum redditibus Dignitatum aut præſumerem, aut ordinarem. Fruſtra preces attuli, fruſtra protuli plurima, &c. Denique ſic regreſſum a Rege ſecutus eſt nuntius, qui diceret dixiſſe Regem, ne fructus poſſeſſionum Turonenſis Eccleſiæ, quas Regis poteſtas attingit, ad præfatam deferretur Eccleſiam, ſed Fiſco deincepſ adſcriptus, Regiis uſibus deſerviret; quod ita factum eſt. Terra quoque ipſius ita mihi ſuſpecta eſt, ut eam ingredi non audeam. Nec tamen hæc loquor tamquam vobis clamorem ſuper Chriſto Domini deponens, &c.* Regem in Eccleſiæ commoda propenſiſſimum, Sedi Apoſtolicæ addictiſſimum, qui Romanos Pontifices tantâ pietate ſuſcepit, tantâ obſervantiâ coluit, tantâ generoſitate adversùs Germaniæ Reges tuitus eſt, qui Inveſtiturarum ſolemnitatem per annulum & baculum ultro dimiſit, qui hominiis etiam renuntiavit ut Eccleſiæ morem gereret; de quo ſcribebat *S. Yvo* Carnotenſis Epiſcopus ad *Paſchalem II.* Epiſtolâ 238. *Rex Francorum utpote homo ſimplicis natura, erga Eccleſiam Dei eſt devotus, & Sedi Apoſtolicæ benevolus:* Hunc (inquam) Regem Eccleſiæ Jura uſurpaſſe, ſibi aliquid in Regaliæ negotio tribuiſſe quod ſibi Jure non competeret, nequaquam veriſimile eſt. Quis prætetea Gallicanos Præſules univerſos, *S. Bernardum*, & *Sugerium* Abbates, Eccleſiaſticæ Diſciplinæ ac Libertatis ſtudioſiſſimos, qui aliàs Epiſcoporum patrocinium apud Regem libertate incredibili ſuſceperunt, in cauſa *Hildeberti* Archipræſulis ſilentium ſervaturos crediderit, niſi perſuaſum habuiſſent cauſam ipſius malam eſſe, ipſum imprudenti conſilio Jus Regium turbaſſe, Regiæ colla-

Ludovicus Sextus jus Regalia in tota ſua amplitudine exercuit, præbendas ac dignitates eo jure contulit.

lationi Dignitatum in Eccleſia Turonenſi Jure Regaliæ vacantium præter fas & æquum reſtitiſſe. Ipſos verò cauſam *Hildeberti* deſeruiſſe, probat illius Epiſtola 75. *Silent amici,* (inquit) *ſilent Sacerdotes Jeſu Chriſti, denique ſilent & illi, quorum ſuffragio credidi Regem mecum in gratiam rediturum. Credidi quidem, ſed ſuper dolorem vulnerum meorum Rex illis ſilentibus adjecit.*

Ludovicus Sextus, & Ludovicus Septimus Regaliam Eccleſiis Aquitaniæ remiſerunt,

VII. Rex idem *Ludovicus Craſſus* Regalium Epiſcopis Aquitaniæ remiſit; quod Privilegium *Ludovicus VII.* ejus filius ac ſucceſſor confirmavit. Extat in Regeſtis Parlamenti Pariſienſis, itemque in Regeſtis Cameræ Computorum, ſub titulo de *Remiſſione Regaliæ Burdegalenſis, ac totius Provinciæ, & conceſſione Canonicæ Libertatis.* Editum eſt Tom. 1. Galliæ Chriſtianæ, in Archiepiſcopis Burdegalenſibus, in *Gaufredo de Oratorio*, pag. 211. Verba Privilegii hæc ſunt; *Ea propter petitionibus veſtris, communicato priùs Epiſcoporum, Abbatum, & Procerum noſtrorum conſilio, aſſentiente Ludovico filio noſtro jam in Regem ſublimato duximus annuendum, & in Sede Burdegalenſi, & in prædictis Epiſcopalibus Sedibus & Abbatiis ejuſdem Provinciæ, quæ defuncto Illuſtri Aquitanorum Duce Comite Pictavienſi Guillelmo, per filiam ipſius Alienoram jamdudum filio noſtro Ludovico ſorte matrimonii cedit, in Epiſcoporum & Abbatum ſuorum electionibus Canonicam omnino concedimus Libertatem: abſque hominii, juramenti, ſeu fidei per manum datæ obligatione. Porro decedentis Archiepiſcopi, & Suffraganeorum ipſius Epiſcoporum ſive Abbatum decedentium res univerſas Succeſſoribus Regia Auctoritate ſervari volumus & concedendo præcipimus illæſas. Hoc quoque adjicientes, ut omnes Eccleſiæ infra denominatam Provinciam conſtituta prædia, poſſeſſiones, & univerſa ad ipſas jure pertinentia, ſecundùm Privilegia, juſtitias, & bonas conſuetudines ſuas habeant & poſſideant illibata. Quin immo Eccleſiis ipſis univerſis & earum Miniſtris, cùm poſſeſſionibus ſuis, Canonicam in omnibus concedimus Libertatem.* Cùm itaque Privilegium legem communem obligationemque ſupponat, quâ ſolvuntur qui illo donati ſunt, conſequens eſt Aquitaniæ Eccleſias Regaliæ Juri obnoxias fuiſſe, antequam Privilegium illud a *Ludovico VI.* & *Ludovico VII.* obtinerent.

D. Petrus de Marca refellitur.

VIII. Diſſimulandum non eſt Domino *de Marca* libro 8. de Concordia Sacerdotii & Imperii, "Cap. 27. Num. 2. & 3. viſum eſſe, nequaquam hìc agi de Regalia, quam nondum eo ævo introductam contendit præſertim, in Aquitania, ubi pietas *Guillelmi* Ducis, ac nupera Conciliorum Pictavienſium Edicta obſtiterant, ne conſuetudo illa irreperet. Nam (inquit) anno milleſimo centeſimo Synodus Pictavienſis a *Paſchali II.* Papa cum conſenſu *Guillelmi* Aquitaniæ Ducis coacta prohibuerat, ne quis Epiſcoporum, Abbatum, aliuſve e Clero, donum Epiſcopatus aut Abbatiæ a Rege, Comite, aut quovis Laïco accipiat. Hæc ſunt verba Canonis primi. *Decrevit Sancta Synodus, ut nullus Epiſcopus, Abbas, Presbyter, vel qualibet perſona de Clero, accipiat de manu Regis, vel Comitis, vel cujuſlibet laicæ perſonæ, donum Epiſcopatus, Abbatiæ, vel Eccleſiæ.... Si verò laïci Canonicis Decretis reſiſtentes, Eccleſias violenter retinere præſumpſerint, ipſi excommunicentur.* Aliud dein Concilium in urbe Pictavienſi habitum eſt, a Legatis ejuſdem Papæ anno milleſimo centeſimo-nono, in quo prohibitum eſt ne Clerici Laïcis præſtarent homagium. Hæc ſunt verba Canonis: *Ut Clerici numquam alicui laico hominium facere præſumant.*"

Verùm Illuſtriſſimo Archipræſuli aſſentiri non poſſum, nec me movent ejus rationes. Nam de Regalia hìc agi, conſtat ex ipſo Privilegii titulo in Regeſtis Supremi Senatus & Cameræ Computorum. Secundò id probatur ex Arreſto Supremi Senatus Pariſienſis lato anno 1277. quo ſecundùm Literas *Eduardi* Angliæ Regis, pronuntiatum eſt, Regem Angliæ tunc Aquitaniæ Ducem REGALIA in Eccleſia Burdegalenſi non habere, & inſpectis quibuſdam ejuſdem Eccleſiæ Privilegiis, cuſtodia booorum Archiepiſcopalium, Sede vacante, Capitulo adjudicata eſt. Verba Arreſti hæc ſunt: *Viſis quibuſdam Privilegiis Eccleſiæ Burdegalenſis, pronuntiatum fuit per Curiæ noſtræ Judicium, cuſtodiam bonorum Archiepiſcopalium, Sede Burdigalenſi vacante, ad dictum Capitulum pertinere.* Privilegia illa ſunt Literæ *Ludovici VI.* & *Ludovici VII.* Regum Chriſtianiſſimorum: de Regaliæ itaque remiſſione in iis agebatur. Tertiò Pictavienſia Concilia ſolemnitatem duntaxat Inveſtiturarum, ſeu donum Epiſcopatus per traditionem annuli & baculi a laïcis accipi prohibent, & hominii præſtationem: at bonorum temporalium conceſſionem feudorumque Inveſtituram poſt aſſenſum electinni præſtitum non damnant. Sicut ergo Reges Chriſtianiſſimi, poſtquam ſolemnitas Inveſtiturarum & hominii exactio a Romanis Pontificibus, & a Synodis, etiam in Galliis habitis, Claromontana, Trecenſi, Remenſi damnatæ ſunt, nihilominus Jus conceſſionis bonorum temporalium Epiſcopatus vacantis, & Inveſtituræ feudorum conferendæ novo Epiſcopo, cujus electio ipſis grata eſſet, & qui Juramentum fidelitatis eorum Majeſtati præſtitiſſet, conſervarunt, approbante, & æquum judicante Eccleſiâ ut ſuo illo Regio Jure fruerentur; ita *Guillelmus* Aquitaniæ Dux, cùm Inveſtiturarum ſolemnitatem per annulum & baculum & hominii exactionem ſecundùm Pictavienſium Conciliorum Decreta dimiſiſſet, Regalium Inveſtituram ſervavit. Quartò, cùm Jus Regaliæ "diverſum non eſſe ab Inveſtituris, quinimo ipſas eſſe Inveſtituras, prout cum Regum noſtrorum conſenſu modificatæ fuerunt in Conciliis Claromontano & Remenſi, & a *Calliſto II.* aſſerat Illuſtriſſimus Archipræſul, mirum eſt quâ ratione contendat nondum eo ævo introductam fuiſſe Regaliam, quo Inveſtituras obtinuiſſe extra controverſiam eſt. Quintò Regaliæ Jûs ſub prima & ſecunda Regum Noſtrorum Dynaſtia viguit, & Chriſtianæ Monarchiæ coævum eſt, ut demonſtravimus Articulo ſuperiori: falſum igitur eſt quòd ea lex nondum bene recepta eſſet in Regno, prout ſcripſit doctiſſimus Archipræſul. Sextò facilè conciliari non poſſunt duæ illæ Summi Viri Propoſitiones: Ex eo *Ludovici Craſſi & Ludovici Junioris* Privilegio ſequi, uſum Regaliæ non eſſe introducendum in futurum in Provinciam Burdegalenſem, & nihilominus in eo nequaquam agi de Regalia. Si enim de Regalia in eo Privilegio non agitur, nihil obſtat quo minùs in futurum Jus illud in Provinciam Burdegalenſem introducatur. Septimò, etſi Privilegium illud valuerit ut a lege Regaliæ immunes eſſent Burdegalenſis Provincia, & Auſcitana, ſeu Vaſconia, quæ Aquitaniæ Ducibus parebat, Regnantibus *Ludovico Sexto & Ludovico Septimo*, qui illud conceſſerant, & quamdiu revocatum a Regibus Chriſtianiſſimis non eſſet: non tamen (inquiunt Pragmatici) ut perpetua eſſet ac irrevocabilis hujuſmodi Immunitas. Ea enim eſt Privilegii conditio, ut a ſimili Poteſtate revocari poſſit; neque Reges cùm de Regio Jure aliquid remittunt indultis Privilegiis Succeſſoribus ſuis legem ſtatuant: cùm Regia Jura nec alienari poſſint, nec præſcribi. Non obſtantibus itaque Illuſtriſſimi Archipræſulis conjecturis, conſtat Privilegium

a *Lu-*

a *Ludovico Sexto* Eccleſiis Aquitaniæ indultom, Regaliam ſpectare; ac proinde Proviocias Burdegalenſem & Auſcitanam Regaliæ legi fuiſſe obnoxias, antequam illo Privilegio dooatæ fuiſſent. Ex his omnibus confutatum manet Auctoris nuperi, qui de Regalia contra Regis Chriſtianiſſimi Jura ſcripſit, Caput octavum libri primi, quo probandum ſibi ſumpſerat Jus Regaliæ ſub prioribus tertiæ Dynaſtiæ Regibus receptum non fuiſſe.

Ludovicus junior Regalia Jure fruebatur.

IX. *Ludovicus Junior* Juribus a Patre cum Regio nomine ac digoitate ad ſe devolutis fruebatur, & inter alia auguſto Regaliæ Jure. Ipſum anno milleſimo eenteſimo quadrageſimn, cùm booa omnia Pariſienſis Epiſcopatus vacantis in ejus eſſent poteſtate Jure Regaliæ, piâ munificentiâ èleemoſynam perpetuam conſtituiſſe pro Cathedralis Eccleſiæ luminaribus docet ejuſdem Eccleſiæ tabularium. *Rex Ludovicus, Ludovici Groſſi filius, vacante Epiſcopatu, dum univerſa ad ſtatum Epiſcopolem pertinentia in ipſius eſſent poteſtate* &c. Anoo milleſimocenteſimo quadrageſimo-ſeptimo, cùm profectionem in Palæſtinam adornaret, Epiſcopatus Catalaunenſis ſupellectilem Regaliæ Jure fiſco tradi ſolitam, *Bartholomæo* Epiſcopo & ejus Succeſſoribus liberam dimiſit, aoro, argento, & annonâ ſibi ſervatis. Privilegium iſtud editum eſt inter Probationes Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, Cap. 16. Num. 1. pag. 362. *Dilectiſſimi noſtri Bartholomei Catalaunenſis Epiſcopi precibus annuentes, ſibi & Succeſſoribus ſuis Epiſcopis in perpetuum condonamus, ne poſt deceſſum Catalaunenſis Epiſcopi, ſicut antiqua conſuetudini hucuſque tenor habuerat, in Domibus Epiſcopalibus quicquid ligneum aut ferreum, ſive per Nos ſive per Miniſteriales noſtros, de cætero capiamus; animalia quoque Epiſcopi, & cætera omnia quæcumque ad ſupellectilem Domorum Epiſcopalium pertinere dignoſcuntur, ſub eadem Immunitate concludimus, præter annonam, vinum, aurum & argentum, quæ omnia juxta vetuſtam conſuetudinem, & manu & Poteſtate Regia retinemus.* Idem Princeps ſimile Privilegium conceſſit *Galterio* Epiſcopo Laudunenſi, aono milleſimo centeſimo quinquageſimo octavo, cujus hæc ſunt verba: *Decedente Epiſcopo, in manum Regiam ex conſuetudine res Epiſcopatus deveniant... Decedens Epiſcopus ſicut teſtatus fuerit, ratum erit: & ſi deceſſerit inteſtatus, quod abſit, Jure erit Regis aurum & argentum ejus totum, annona tota, &c. Si vacaverit Sedes meſſium tempore, cuſtodes grangiarum retinebunt quod ſufficiat ſeminandis agris. Cæterum Regii Juris erit, cæterique omnes reditus, præter ea quæ libertate donavimus, Juris Regii erunt.*

Jus Regaliæ in Eccleſia Pariſienſi.

X. Idem Rex in Diplomate dato anno milleſimo centeſimo ſexageſimo-primo ait, Pariſienſem Epiſcopatum & Regalia poſt mortem Epiſcopi *Theobaldi* in manum ſuam veniſſe, ſed nolle ſe io proprios uſus convertere oblationes & reditus Altaris Capiceriæ, quas *Hederæ* * donat Monaſterio. Diploma iſtud quod incipit, *Ego Ludovicus*, editum eſt Tom. X. Spicilegii Dacheriani, pag. 648. inter Probationes Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, pag. 361. & Tom. 1. Galliæ Chriſtianæ, in Epiſcopis Pariſienſibos, in *Theobaldo*. Cujus Diplomatis hæc ſunt verba: *Poſt obitum Pariſienſis Epiſcopi bonæ memoriæ Theobaldi*, EPISCOPATUS ET REGALE IN MANUM NOSTRAM VENIT, *& ſimiliter Capiceriæ reditus: ſed cùm oblationes & reditus Altaris nollemus aſſumere in uſus Regios, Monaſterium Virginale de Hedera conſpeximus multis indigere, & Sacrarum Virginum indigentiæ ſuccurrere dignum duximus. Notum itaque facimus quòd pro noſtra, & Anteceſſorum noſtrorum Regum Franciæ animabus, quicquid capiebamus in Capiceria Eccleſiæ Pariſienſis Sede vacante*, & EPISCOPATU EXISTENTE IN MANU REGIA, *Conventui Sororum de Hedera, quoties vacaverit Epiſcopatus, donavimus habendum, uſque ad ipſam diem quâ facta fuerit electio.*

* Hieres.

Jus Regaliæ in Eccleſia Bituricenſi.

XI. Anno milleſimo centeſimo quinquageſimo nono, Rex idem *Ludovicus Junior* remiſit Archiepiſcopis Bituricenſibus veterem conſuetudinem, quâ omnia mobilia in Ædibus Archiepiſcopalibus reperta, vi Juris Regaliæ capiebantur. Verba Privilegii hæc ſunt: *Noverint univerſi præſentes atque futuri, Nos amore Dei, & pro reverenda prece jam dicti amici noſtri Archipræſulis Petri, Eccleſiæ Bituricenſi domos Archiepiſcopales quittaſſe; & in eiſdem domibus liberaſſe quicquid de ligno eſt & ferro, ære quoque & vitro, plumbo & ſtanno, pluma & corio, lana, cannabe, & lino, mareſmos, & omnia domorum utenſilia. Liberas eidem Eccleſiæ conceſſimus grangias, & in eiſdem grangiis bergerias, boverias, & porcarias, & quamcumque nutrituram, ubicumque eam habuerit, ſalvam eſſe, quantum ad Regiam ſpectat poteſtatem. De fructibus verò omnium terrarum & vinearum ſuarum, anno obitus ſui Archiepiſcopo conceſſimus plenariam poteſtatem faciendi Teſtamenti ſui, & legandi vinum & annonam, & legumina, ſecundùm quod voluerit*. Refertur in Patriarchio Bituricenſi; Tom. 11. Bibliothecæ Novæ MSS. librorum *P. Philippi Labbe* S. J. Quàm latè Regia manus apertâ Regaliâ extenderetur, ex hoc aliiſque ſuperiùs relatis Privilegiis compertum eſt.

XII. *Ludovicus Junior*, Princeps ſi quis umquam erga Eccleſiam & Sedem Apoſtolicam devotiſſimus, qui Summos Pontifices *Innocentium II. Eugenium III. & Alexandrum III.* in Galliis honorificentiſſimè & amantiſſimè ſuſcepit, qui Pontificiam Majeſtatem contra *Fredericum Ænobarbum* tutus eſt, qui *S. Thomæ Cantuarienſis* & Eccleſiaſticæ libertatis cauſam tam acriter defendit, quem idem S. Archipræſul & Martyr Epiſtolâ 79. libri 3. *Virum Deo plenum* prædicavit; de quo ſcripſit Epiſtolâ 86. libri 2. *Eccleſiam veneratur & protegit, in Miniſtris ſuis ſuſcipit Chriſtum, & univerſorum gratiam benignitate provocat, & beneficiis obligat affectiones. Non ſævit in ſubditos, nec occaſiones Juſtitiæ protextu quærit, quibus emungat pauperes, exhauriat & ſpoliet copioſos.* Ad quem ſcribebat *Alexander III.* Epiſtolâ 30. Append. 2. *Tu verò Progenitorum tuorum laudabilis imitator exiſtens, ut ita paternarum virtutum, ſicut & Regni heredem te veraciter exhiberes, ad eorum exemplum ſingularem & unicam Matrem tuam Sacroſanctam Romanam Eccleſiam, ex qua Excellentiæ tuæ Regnum a Deo commiſſum eſt gubernandum, propenſiùs dilexiſti, in preſſuris & neceſſitatibus ſuis ei fideliter adſtitiſti, & nihil umquam fuit quod a devotione & ſubventione ipſius Regium potuerit animum revocare... Nullum in toto terrarum orbe Principem eſſe credimus, quem Anteceſſores noſtri & Nos ipſi ampliori affectu diligere teneamur, & cui magis a Nobis quàm tuæ Celſitudini ſit deferendum.* Cui ab Expeditione Sacra reduci *cùm quidam Clericus Papale Privilegium attuliſſet, quòd in omni Cathedrali Regni ſui primam vacaturam haberet cum fructibus medio tempore provenientibus, Ille confeſtim combuſſit literas, dicens; Se malle tales comburere literas, quàm Animam ſuam in inferno torqueri;* ut refert *Thomas Walſinghamus* in Ypodigmate Neuſtriæ Princeps (inquam) adeo religioſus Regaliam non exercuiſſet, nec ſibi Jus illud tribuiſſet, niſi fuiſſet legitimè quæſitum; & ſi quid hac in re uſurpaſſet, *Alexander III.* Pontifex vigilantiſſimus, *S. Bernardus* vir Apoſtolicæ liberta-

Tom. 10. Concil. pag. 1311.

ta-

Digitized by Google

tatis, *Sugerius* Abbas piiſſimus & prudentiſſimus, cujus conſiliis & operâ in Regni adminiſtratione plurimùm utebatur ipſum admonuiſſent arguiſſentque, quòd novum Jus ſibi tribueret, novum inventum ſuperioribus Regibus incognitum, Eccleſiæ grave, invexiſſet. At non ſolùm ſiluerunt, ſed *S. Bernardus* & *Sugerius* hunc morem ceu legitimum approbavere. *Alexander III.* a reprehenſione Regaliæ, quam exercebat Rex Chriſtianiſſimus, procul aberat, qui hanc Angliæ Regi competere agnoſcebat, cùm tamen ante *Willelmi I.* tempora Jus iſtud ſibi non tribuiſſent Anglorum Reges, & e Gallia in Angliam a Normanniæ Ducibus iiſdemque Angliæ Regibus invectum eſſet.

Jus Regaliæ a S. Bernardo *approbatum.*

XIII. Jus, inquam, Regaliæ, ac illius uſum prout illis temporibus exercebatur, approbavit *S. Bernardus*. Scribens enim ad *Ludovicum Septimum* Regem Chriſtianiſſimum in gratiam Monachi ad Epiſcopatum Lingonenſem electi, Epiſt. 170. his verbis Majeſtatem ejus alloquebatur; *Electio rite celebrata eſt, Electus fidelis eſt. Non autem eſſet fidelis, ſi veſtra & non per vos habere vellet. Needum prorſus ſe intromiſit de aliqua; quamquam invitatio Cleri & Populi, oppreſſorum afflictio, & vota bonorum id ab eo vehementiſſimè flagitarent.* Et Epiſtolâ 164. de altero loquens qui ad Epiſcopatum electus erat, ait: *Feſtinavit ad Regem.* REGALIUM INVESTITURAM ACCEPIT. Idem, vel alius Auctor Sermonis ad Paſtores, qui inter ipſius Opera legitur: *Duplex eſt dominium* Prælatorum. *Habent enim claves Eccleſiæ.... Habent*, & REGALIA, *quia domini ſunt urbium, oppidorum. Nec ſolùm Epiſcopatus, ſed & Conſulatus* (id eſt Comitatus) *habent. Ut meritò eis dicatur: Quid ultra debui facere, & non feci?*

Regalia Abuſus improbatur.

XIV. Non eſt diſſimulandum, *S. Bernardum* Epiſtolis 222. & 224. *Ludovicum Juniorem*, quem *Puerum Regem* vocat, durioribus verbis perſtringere ob Eccleſiarum vacantium bona direpta & diſſipata; ſed Regaliæ Jus, legitimumque uſum Abbati Sanctiſſimo fuiſſe probatum confirmat uterque locus, unum abuſum inſectatur ac damnat, quòd ſcilicet Epiſcopatuum vacationem protraheret, ut diutiùs reditibus frueretur, quos in ſæculares uſus, nullâ publicæ rei neceſſitate poſtulante convertebat, & Comitibus uſumfructum & Oeconomatum Epiſcopalium bonorum concedebat, qui fructibus non contenti, terras Eccleſiæ vaſtabant, & colonos, homineſque Eccleſiæ vexabant, Epiſtolâ 222. ad *Joſlenum* Sueſſionenſem Epiſcopum, & *Sugerium* Abbatem: *Habeat Rex adversùs Comitem Jus: ſed de quo jure præſumit ut Eccleſiarum poſſeſſiones & terras devaſtet, ut Chriſti ovibus Paſtores præſici non permittat, ut his quidem Electorum Promotionem prohibeat; aliis verò [quod hactenus inauditum eſt] dilationem Electionis indicat, donec univerſa conſumpſerit, donec diripuerit pauperum facultates, donec penitus deſoletur terra?* Epiſtola 224. ad *Stephanum* Præneſtinum Epiſcopum. *Conculcantur apud nos Sancta, Eccleſia turpiter ancillatur. Nam & Electiones Epiſcoporum prohibentur fieri, & ſicubi id præſumptum a Clericis fuerit, Electus Epiſcopari non ſinitur. Denique ſedet in triſtitia Eccleſia Pariſienſis proprio deſtituta Paſtore, & nemo eſt qui de ſubſtituendo alio mutire audeat. Non ſufficit ſpoliari bonis præſentibus Domos Epiſcopales: etiam in terras & in homines manus ſacrilega circumquaque deſævit, totius anni ex eis reditus ſibi vendicando. Veſtra Catalaunenſis fecit quidem electionem, ſed qui electus eſt, ecce jam diebus multis debito honore fruſtratur, & ſcitis quàm non abſque gravi gregis dominici detrimento. Commiſit Rex germano ſuo Roberto vices Epiſcopi; & ille in ſanctis terris rebuſque Eccleſiæ poteſtativè verſans, & pro vice ſua ubique haud ſegniter agens, infert cœlis quotidianas hoſtias, non pacificas, clamores pauperum, lachrymas viduarum, planctus orphanorum, gemitus compeditorum, & ſanguinem interfectorum. Verùm anguſtus eſt malitiæ ejus ille Epiſcopatus. Remenſem invadit, atque in terra Sanctorum iniqua gerit, non Clericis, non Monachis, non Sanctimonialibus parcens. Denique S. Mariæ, S. Remigii, S. Nicaſii, S. Theodorici terras fructiferas, & villas populoſas ita in ore gladii devaſtavit, ut pene in ſolitudinem redegerit univerſas. Frequens omnium auribus vox: Hereditate poſſideamus ſanctuarium Dei.* Et Epiſtolâ 22. ad ipſum Regem: *Non ſilebo, quòd illicitum illud maledictumque Juramentum inconſultiſſimè uſurpatum a Vobis contra Bituricenſem Eccleſiam [pro quo, heu! tot & tanta mala jam nunc meritò provenerunt] non ita tandem corrigitis, at Chriſti ovibus apud Catalaunum Paſtorem præfici non ſinatis: inſuper & Fratri veſtro, ejuſque Militibus ſagittariis baliſtariiſque Domos Epiſcopales contra jus & fas inhabitandas, & res Eccleſiæ in hujuſmodi nefarios uſus profligandas, audacter nimiùm exponitis. Dico vobis, non erit diu inultum, ſi hæc ita facere pergitis.* Certè niſi Rex uſumfructum bonorum Eccleſiaſticorum vacante Sede jure ſibi vendicaſſet, diu vacantes Epiſcopatus ex induſtria non reliquiſſet, ut reditibus diu frueretur. Unde *S. Bernardus* rem inauditam eſſe non ait, ut Rex vacantis Epiſcopatûs bona ſub manu ſua teneat, fructuſque ſuos faciat, donec novus Epiſcopus Juramentum fidelitatis præſtiterit; & ab ejus Majeſtate miſſus in poſſeſſionem hujuſmodi bonorum fuerit, ſed inauditum eſſe ut differatur electio, ut retardetur conſecratio, eo conſilio ut diutiùs percipiantur fructus; inauditum eſſe quòd in nefarios uſus profligandi exponantur. Videtur denique *S. Bernardus* paulò duriùs ad *Ludovicum* Regem ſcripſiſſe, quòd a bello gerendo cum *Theobaldo* Campaniæ Comite deterrere non poſſet ejus Majeſtatem. *Theobaldo* amiciſſimus erat *S. Bernardus*, ut ipſe *S. Bernardo* addictiſſimus. Pacem, quam optabat Comes, Sanctus Abbas promovere & conciliare ſatagebat. Rex ob politicas rationes, quæ *S. Bernardum* fortè latebant, pacem concedere nolebat conditionibus, ut credere par eſt, non ſatis æquis, & quibus Majeſtatis ſuæ juribus & honori non ſatis conſultum videretur. Theatrum belli Campania erat, Belgiumque. Vacabant Catalaunenſis & Remenſis Epiſcopatus. Durante bello commodè illis Eccleſiis provideri non poterat. Regis intererat Epiſcopos ibi deſignari, quorum de fidelitate certus eſſet. Interim Princeps *Robertus* Regis frater cum copiis Catalaunum Remoſque fatigabat. Ipſi reditus vacantium Epiſcopatuum in ſubſidium belli Rex conceſſit. Nimiâ licentiâ copias ſuas in illis civitatibus agriſque graſſari permiſit Regis Frater. Hæc *S. Bernardo* conquerendi ratio, ſi tamen falſis relationibus circumventus non fuit: quod ut ſuſpicemur efficiunt verba illa quibus Epiſtolam exorditur: *Scripſeram Regi, arguens eum ſuper malis quæ fiunt in Regno ejus, ipſius (ſicut dicitur) aſſenſu. Et quod reſcripſi, dignum duxi vobis, qui de Conſilio ejus eſtis, inſinuandum.* Data eſt Epiſtola, ad *Joſlenum* Sueſſionenſem Epiſcopum, & *Sugerium* Abbatem. Hi Regi a Conſiliis erant Sanctioribus, & rationes ejus magis forſan ipſis erant perſpectæ quàm *S. Bernardo*, qui ipſos alioqui ſibi amiciſſimos zelo ſeveriſſimo coarguit. *Nam & vos ipſi* [inquit] *ſi pacem deſideratis Eccleſiæ, ſicut oportet filios pacis: quomodo non diram tractatis ea, ſed vel intereſtis Conſiliis tam malignis? Quicquid enim mali fecerit, meritò non Regi Juveni, ſed Conſiliariis Senibus imputatur.* Ut ut eſt, ſi quid in his peccavit *Ludovi-* Epiſt. 222.

cus

cus Junior, & ſuo Regaliæ Jure verè abuſus eſt; quin id emendaverit nullus eſt dubitandi locus, cùm ejus pietas tam illuſtribus teſtimoniis celebrata ſit.

Sugerius *Avoat jure Regalia ſub Ludovico Juniore teſtis & approbator.*

XV. *Sugerium* Juris Regaliæ ſub *Ludovico Juniore* teſtem & approbatorem alterum profero, Epiſtolâ 14. ad Capitulum Carnotenſe. *Novit Dilectio veſtra* (inquit) *quod glorioſus Rex Francorum Ludovicus chariſſimus Dominus noſter famoſam peregrinationem amore Dei ſuſcipiens, Archiepiſcoporum & Epiſcoporum, ac Regni Optimatum conſilio, nec ſine Domini Papæ aſſenſu, curam Adminiſtrationis Regni ſui nobis commiſit. Et quoniam ex debito officii ea quæ ad Regnum ſpectant diligenter perquirere, & fideliter nos oportet conſervare: præſentium latores Nuncios noſtros ex parte Domini Regis* AD RECIPIENDA ET CONSERVANDA REGALIA, *Dilectioni veſtræ delegamus, rogantes ut in quibus oportuerit, tamquam Regni fideles, donec Eccleſiam veſtram tanto & tam glorioſo Paſtore viduatam, divinæ miſericordia idoneo Succeſſore conſueto ordine conſoletur, fideliter adjuvetis. Quanto ſiquidem Regni eorum amplificationi operoſiùs innititur, tantò ſuum ſibi integrè conſervari potiſſimùm meretur.* Regaliam partem eſſe Regii Juris, quâ ſine Regnum integrè non conſervetur, docet *Sugerius* Abbas.

Inter Epiſtolas Sugerii 19.

Decanus & Capitulum Carnotenſis Eccleſiæ ad eumdem Abbatem tunc Regni Adminiſtrum, dum Rex *Ludovicus Junior* in Tranſmarina Expeditione verſabatur, de *Goſleni* electione ita ſcribunt: *Acceptâ a vobis Regiâ licentiâ loco Domini Regis, die ſtatutâ convenimus in Capitulum noſtrum, & invocatâ Sancti Spiritus gratiâ, pari voto unanimique conſenſu elegimus nobis & Eccleſiæ noſtræ in Epiſcopum Dominum Goſlenum Archidiaconum noſtrum, virum utique liberalem, idoneum, & literatum: idipſum approbantibus viris religioſis Abbatibus qui præſentes erant, omnique applaudente populo, & Deo gratias referente ſuper electione tali perſonæ, quæ utilis eſſe creditur Eccleſiæ, & Regno fidelis. Rogamus igitur ut huic noſtræ electioni aſſenſum præbere &* ELECTO NOSTRO REGALIA REDDERE VICE DOMINI REGIS DIGNEMINI.

Ad illos reſcripſit *Sugerius* Epiſtolâ 20. *Nos, quantùm ex parte Domini Regis, cujus vices agimus, fateri habemus, huic electioni libenter aſſenſum præbemus.* DE REGALIBUS *verò, ſicut in Curia Dominorum Regum Francorum* MOS ANTIQUUS *fuiſſe dignoſcitur, cùm Epiſcopus conſecratus, & in Palatium more canonico fuerit introductus, tunc ei reddentur omnia. Hic eſt enim redditionis ordo & conſuetudo, ut, ſicut diximus, in Palatio ſtatutus* REGI ET REGNO FIDELITATEM FACIAT, ET SIC DEMUM REGALIA RECIPIAT.

Collatio Beneficiorum jure Regalia.

Collatio Præbendarum fiebat a Rege apertâ Regaliâ, ut conſtat ex Epiſtolâ *Theobaldi* Bleſenſis Comitis ad eumdem *Sugerium*, quæ eſt inter iſtius Abbatis Epiſtolas 38. *Relatum eſt nobis*, inquit, *quòd exigitis ab Epiſcopo Carnotenſi Capiceriam Carnotenſis Eccleſiæ, quia eam DE REGALI eſſe aſſeritis, quam Gaufredus bonæ memoriæ Epiſcopus in manu ſua tenebat, quando a ſæculo migravit.*

Capiceriam *hic pro Beneficio non ſumi, ſed pro bonis unde percipiebantur ea quæ neceſſaria erant ad*

Unde vobis notum fieri volo, quòd REGALE *Carnotenſis Epiſcopatus de Rege in feodum teneo cum alio feodo meo, ita quòd decedente Epiſcopo*, REGALE *Epiſcopatus meum proprium eſt, quouſque alius ſubſtituatur. Et ideo vos rogo, ut pro* REGALI, *quod meum eſt, Capiceriam ab Epiſcopo non requiratis; ſed ſi eam precibus ab Epiſcopo quæſieritis, inde me non intromitto.*

Viromandenſis Comes ad eumdem Abbatem Regni Adminiſtrum ſcribit. *Belvacenſes Clerici pro electione Domini Henrici Romam properant ad Apoſtolicum, & ad perficiendum hoc opus pecunia eſt eis neceſſaria. Rogat autem Domina Regina & vos & me, ut de redditibus Epiſcopatus ex aliqua parte eis indulgeamus.* Reditus itaque vacantis Epiſcopatus ſub manu Regia fuiſſe, non ut eos reſervaret Succeſſori, ſed ut eis pro beneplacito ſuo, ſervatis æquitatis & pietatis legibus uteretur, certiſſimum eſt. *Sugerius*, quem S. Bernardus *Magnæ Domus Magni Regis Vas in honorem apud Eccleſiam Gallicanam haberi* prædicat; quem *In temporalibus fidelem & prudentem, & in ſpiritualibus ferventem & humilem, in utriſque ſine reprehenſione verſari* ſcribit; quem *Apud Cæſarem tamquam unum de Curia Romana, apud Deum tamquam unum de Curia Cœli* eſſe ait; talis, inquam, ac tantus vir Jus Regaliæ vice Regis exercuit, moremque antiquum eſſe teſtatus eſt in Curia Regum Francorum, ut Regia manus a reditibus Eccleſiæ vacantis non amoveretur, donec electus Epiſcopus in Palatio per ſe Regi & Regno Sacramentum Fidelitatis præſtitiſſet: nec ſolùm quoad uſumfructum redituum, ſed etiam quoad Collationem Præbendarum, Regaliam Jus eſſe Regium profeſſus eſt, quod ut Regni Adminiſter ac Regens Regi integrum conſervare tenebatur. Faceſſat igitur nuperus Regii Juris Impugnator, qui in Tractatu ſuo de Regalia, Cap. 9. Jus Regaliæ tempore *Ludovici Junioris* introductum imperitè aſſerit; exemplo Ducum & Comitum qui illud uſurpaverant, id ſibi Regem Chriſtianiſſimum tribuiſſe: Nec ullum eſſe antiquius Inſtrumentum in quo de Regalia mentio fiat, quantùm ad perceptionem fructuum Eccleſiæ vacantis, Literis *Ludovici Junioris* anni 1161. quantum ad collationem verò Præbendarum, Teſtamento *Philippi Auguſti*, anni 1190. Sanè Duces & Comites uſurpaſſe Regaliæ Jura ad exemplum Regum, a quibus Provincias & Urbes Epiſcopales in feudum acceperant, non verò Reges ad exemplum Ducum & Comitum, ineruditus eſt qui non agnoverit, idque evidenter probat Epiſtola *Theobaldi* Bleſenſis Comitis ad *Sugerium* Abbatem ſuperiùs laudata, quâ Regalia Carnotenſis Epiſcopatus & Collationem Præbendarum vacante Sede, ad ſe pertinere contendit, ratione feudi quod a Rege tenebat.

emendam eorum, fruſtra reſpondet Auctor Anonymus libri, cui titulus eſt, Cauſa Regaliæ explicata. *Vide Gloſſarium* Cangii, *verbis*, Capitiarius, *ſive* Capicerius, *&* Capiceria.

Regalia uſus in Anglia ab Alexandro III. approbatus.

XVI. *Alexander III.* Pontifex Maximus hunc uſum in Galliis vidit, nec improbavit. Et quomodo illum in Galliis improbaſſet, quem in Anglia legitimum eſſe profeſſus eſt Reſcripto ad Decanum, Præcentorem, & Capitulum Vellenſe, quod antiquæ Collectioni primæ Decretalium ab *Antonio Auguſtino* editæ, libro 3. Cap. *Ex diligenti. Extra, De Jure Patronatus*, inſertum eſt? *Epiſcopo*, inquit, *de medio ſublato, & reditibus Epiſcopatûs ad Fiſcum devolutis, cùm quædam Præbenda in jam dicta Eccleſia vacaret, chariſſimus in Chriſto filius noſter Henricus Illuſtris Rex Anglorum, eam Thomæ Clerico ſuo contulit: cui etiam aliam poſtmodum in eadem Eccleſia vacantem, cum Archidiaconatu ad quem dicitur pertinere, conceſſit: quas ſimul non debet habere, cùm nulli ſit licitum in eadem Eccleſia duas Præbendas obtinere.* Collationem Præbendæ, immo & Archidiaconatus a Rege Angliæ *Henrico II.* jure factam non negat, non mittit in irritum *Alexander III.* Juris Canonici peritiſſimus Pontifex, & Libertatis Eccleſiæ vindex acerrimus, quia Regaliâ apertâ facta erat, Sede nimirum vacante, & reditibus Epiſcopatus ad fiſcum devolutis. Unam improbat damnatque Beneficiorum pluralitatem. Ejus Reſcriptum ad Vellenſe Capitulum dirigitur. Fuit olim Epiſcopatus apud Vellas, villam in Somertenſi pago, in Weſt-ſaxonia. Cathedralis Eccleſia Deo Sacra erat ſub invocatione *S. Andreæ*. Sedes Batho-

thonam tranſlata eſt *Vuillelmo II.* regnante, *Joanne* Epiſcopo agente, qui natione Teutonicus, profeſſione Medicus erat, ut teſtatur *Vuillelmus Malmesburienſis* libro 2. De Geſtis Pontificum Anglorum, pag. 254. Porro vel Capitulum apud Vellaa manſit, cujus Præbendæ ac Dignitates Regaliæ obnoxiæ erant Sede Bathonienſi vacante, vel Bathonam tranſlatum, priſcum nihilominus nomen retinuit, quo ab *Alexandro III.* noncupatum eſt.

Regalia uſus in Anglia perſeveravit, poſtquam Henricus II. pravas Conſuetudines Clarendunæ promulgatas ejuravit.

Una ex Anglicanis Conſuetudinibus Clarendunæ ab *Henrico II.* confirmatis & promulgatis Regaliam ſpectabat, quæ his verbis exprimitur Cap. 12. *Cùm vacuaverit Archiepiſcopatus vel Epiſcopatus vel Abbatia, vel Prioratus de Dominio Regis, debet eſſe in manu Regis, & inde percipiet omnes reditus & exitus, ſicut Dominicos.* &c. Hunc Articulum, quatenus Regaliam ſpectabat, uſumfructum ſcilicet redituum Epiſcopalium & Collationem Præbendarum vacante Sede, donec Epiſcopus cum aſſenſu Regis electus Sacramentum fidelitatis præſtitiſſet, ab *Alexandro III.* damnatum non fuiſſe, quod inerudite effutiit Auctor Indicis in Epiſtolas *S. Thomæ Cantuarienſis* a *P. Lupo Chriſtiano* collectas, & poſt ejus mortem editas, probat tum Reſcriptum ejus mox laudatum, cùm Regaliæ uſus in Anglia perſeverans, poſtquam Rex *Henricus II.* pravas Conſuetudines ejuravit, Eccleſiæ ſecundùm Mandata Apoſtolica ſatisfecit, abſolutionem ab excommunicatione impetravit. Lege quæ hac de re dixi Diſſertatione 10. in Hiſtoriam Eccleſiaſticam Sæculorum 11. & 12. *De Cauſa S. Thomæ Cantuarienſis*, Articulo 1. *Richardum II. Henrici II.* filium Jus Regaliæ exercuiſſe ibidem obſervavi Regiique Diplomatis verba ex *Rogerio de Hovedēn* poſteriori parte Annalium, ad annum 1194. retuli, quæ hîc repetere abſque lectoris faſtidio poſſum: *Didicimus*, inquit, *quòd in morte Patris noſtri, ſine Præcepto ſuo & conſcientia habuerunt Literas de ſigillo ſuo* Gaufredus de Muſcamp, *de habendo Archidiaconatu de Sliveland*, & Willelmus de Stigandebi; & *Magiſter* Herardus, *de Præbendis habendis in Eccleſia Eboracenſi, quæ tunc vacabat, & erat* IN MANU NOSTRA. *Et ideo præcipimus quòd præfatos ab* ARCHIDIACONATU ET PRÆBENDIS *dictis diſſaiſietis, repetentes quicquid exinde perceperant poſtquam illos reditus ita fraudulenter & per ſurreptionem ſunt adepti.*

Rex *Joannes* in Diplomate dato anno 1215. *In univerſis & ſingulis Eccleſiis, & Monaſteriis, Cathedralibus & Conventualibus totius Regni Angliæ libera ſint in perpetuum electiones quorumcumque Prælatorum; ſalvâ nobis & heredibus noſtris Cuſtodiâ Eccleſiarum & Monaſteriorum vacantium, quæ ad nos pertinent*. Apud Matthæum Pariſ. pag. 182.

Henricus III. Jus idem exercuit. Unde *Richardus* Cornubiæ Comes ejus frater inter querimonias adversùs ipſius Majeſtatem ſparſas invidiam ipſi ex eo capite creabat, *Quòd infinitos proventus & innumerabilem pecuniam in ſuo tempore collegerat, nec erat in Anglia Archiepiſcopatus vel Epiſcopatus, præter Eboracenſem, Bathonienſem, & Wintonienſem, qui non vacaverit ſuo tempore .... Nec tamen Theſaurus Regius, qui deberet eſſe Regni robur & confidentia, ſenſerat incrementum*, Refert *Matthæus Paris* ad annum 1237. pag. 302. Col. 1. Quòd autem Eccleſia Romana probante, quæ Jus illud ipſi legitimè quæſitum noverat, vacantium Epiſcopatuum reditus perciperet, ac Præbendas conferret *Henricus III.* ex eo conſtat quòd ſe Romani Pontificis & Legatorum Apoſtolicorum voluntati totum accommodaret, ut ibidem refert Matthæus Pariſius: *Se voluntati Romanorum*, inquit, *præcipuè Legati, quem inconſultiùs advocaverat, mancipavit adeo, ut videretur quaſi veſtigia ſua adorare: affirmans ſe tam in publico quàm ſecreto, ſine Domini ſui Papæ vel Legati conſenſu nil poſſe de Regno diſponere, tranſmutare, vel alienare; ut non Rex, ſed feudatarius Papæ diceretur.* Cantuarienſem Archiepiſcopum *Edmundum* apud *Gregorium Nonum* conqueſtum eſſe, quòd idem Rex *Henricus* occaſione Regaliæ vacationem Epiſcopatuum protraheret, ſed nihil obtinuiſſe, quia Rex *hoc aſſerebat eſſe contra ſuam Regiam Dignitatem*, refert idem *Pariſius* ad annum 1240. pag. 356. Col. 2. Idem Hiſtoricus loquens de Parlamento Londini habito anno 1248. pag. 498. *Reprehenſus eſt* (inquit) *inſuper Dominus Rex, quòd Epiſcopatus & Abbatias, ſicut & Gardas vacantes, a ſanctis & magnificis Patribus noſtris fundatas, quos in manu ſua diu tenet, & teneretur tutor eſſe & defenſor, & proinde dicantur eſſe in manu ejus, hoc eſt, ſub ejus protectione, contra Juramentum quod fecit in Coronatione ſua primum & præcipuum, uſque ad deſtructionem depauperat.* Cùm idem Rex fratrem ſuum in Epiſcopum Dunelmenſem eligi vellet, Capitolo Canonicam libertatem roganti, quòd ſcientiâ & ætate eſſet inſufficiens, reſpondit: *Et ego potens ſum, & bene mihi complacet ut ipſum Epiſcopatum in manu mea teneam octo vel novem annis vel ampliùs, ut ſaltem tunc maturus ætate vobis acceptetur.* Refert *Matthæus Pariſius*, ad annum 1249. pag. 508. Col. 2.

Idem Rex in Privilegio dato Abbatiæ Vveſtmonaſterienſi, anno 1252. *Cùm bona* (inquit) *Abbatis Weſtmonaſterienſis, & ejuſdem loci Prioris & Conventus diſcreta ſint ab invicem & ſeparata, volentes indemnitati & tranquillitati eorumdem Prioris & Conventus providere, concedimus eis pro nobis & heredibus noſtris, quòd quotieſcumque Abbatiam vacare contigerit per ceſſionem, vel deceſſum Abbatum ſuorum, habeant ipſi Prior & Conventus liberam adminiſtrationem de bonis ſuis ſeparatis, ſalvâ Nobis & Heredibus noſtris tempore vacationis prædictæ Domus Cuſtodiâ de bonis ad prædictos Abbates pertinentibus;* Apud Matthæum Pariſium, pag. 563.

Regalia in Anglia abuſus.

XVII. Anno 1257. Anglicani Præſules Articulos circiter quinquaginta conſcripſerunt pro Eccleſiaſtica Libertate Regi offerendos, quorum nonnulli Jus Regaliæ ſpectant, quo Regii Miniſtri ad Eccleſiæ poſſeſſiones peſſumdandas abutebantur; quod etiam ad Beneficia curam animarum habentia contra fas extendebat. *Inprimis quòd vacantibus Eccleſiis Cathedralibus ſeu Conventualibus, Conventus talliantur, terræ relinquuntur inculta, vaſtantur nemora, parci & vivaria, corruunt ædificia, diripiuntur bona, depauperantur villani & malè tractantur; ita quòd mendicare cogantur Prælati ſuccedentes, per tempora diuturna. Quod eſt contra Domini Regis Chartam, & etiam Eccleſiaſticam Libertatem. Et in tantùm jam crevit malitia, quòd Eſcaëtores non ad bona Abbatum & Priorum ſibi decedentium deputata manus extendunt, verùm etiam ad blada inſtaurata, & alia, quibus Conventus ſuſtentari debet: ita quòd occaſione talis Cuſtodia quandoque Religioſi debitis gravibus onerati, & alias multipliciter depauperati, reſurgere non poſſunt, nec ad ſtatum debitum pervenire temporibus diuturnis.*

Eſcaëtor, Magiſtratus apud Anglos: cujus munus erat res in fiſcum Principis quolibet jure cedentes in Provinciis diligenter exquirere.

Item, cùm Eccleſiæ Cathedrali vel Monaſterio Eccleſiaſticum Beneficium ſit annexum, ſi curam habeat animarum, illud occupant Cuſtodes Gardarum, decimas & obventiones & alios proventus inde percipientes contra Deum & omnia Jura: cùm talia Beneficia non pertineant ad Baroniam, & ratione laicalium bonorum tantùm ad dominum Regem Cuſtodem devolvuntur. Refert *Matthæus Pari-*

ſius

& calligere. Vide Cangium *in Gloſſario.*

ſius, in Additamentis, pag.129. Col.2. & 130. Col.1.

Concilium Lambethenſe ſolum Regaliæ abuſum, non legitimum uſum improbavit.

XVIII. Concilium Lambethenſe in Anglia celebratum a *Bartholomæo* Cantuarienſi Archiepiſcopo, anno 1261. abuſus qui in exercendo Regaliæ Jure a Regiis Miniſtris committebantur, dum emendat, legitimum Regaliæ uſum confirmat. *Accidit etiam aliquando* (inquit) *quòd Domino Rege, vel alio Magnate, Eccleſiarum Cathedralium vel Conventualium, de Regni conſuetudine Cuſtodiam exercente, cùm ſecundùm Chartam Libertatum ab eodem Domino Rege & ſuis Prædeceſſoribus Eccleſiæ conceſſarum, tantummodo rationabiles exitus capere debeat, & rationabiles conſuetudines, ac irrationabilia ſervitia talis Cuſtos, & hoc ſine deſtructione, diſſipatione, & vaſto rerum & hominum. Ballivi tamen Regis vel Magnatis Tutelam ſive Cuſtodiam exercentes, præter taliagia immoderata, quæ imponunt hominibus & tenentibus Eccleſiarum vacantium minùs juſtè bona mobilia & immobilia plerumque hominum & tenentium prædictorum ſic vacantis Eccleſiæ in tali Cuſtodia ſeu occaſione poſitis conſtituta, conſummunt prodigaliter & diripiunt violenter: parcos nemora, & vivaria deſtruentes; & domos, habitationes, & grangias, cæteraque ædificia, quæ ſuſtineri deberent in bono ſtatu, ex negligentia vel malitia quandoque diſſipari & ruere permittentes, bona dilapidant, pauperes ac alios malè tractant; non ſolùm ad ea quæ ratione Cuſtodiæ obtinere conſueverant, manus extendunt: ſed etiam ad bona ſuperſtitum, & ad ea de quibus Conventus Eccleſiarum ipſarum ſuſtentari deberet; & ad ea etiam quæ ratione Baroniæ ad Dominum Regem vel Magnates alios, vel ad eorum adminiſtrationem ſeu diſpoſitionem, cùm ſint ſpiritualia vel annexa ſpiritualibus, pertinere non poſſunt, utpote ad decimas, oblationes Altaris, Epiſcopatibus ſeu Monaſteriis appropriatas, & ad ſimilia quæ profanis uſibus applicari non debent. Ut igitur tali morbo ſalubris medicina remedia ſuccurratur, quia talis Cuſtodiæ ratio quæ in favorem Eccleſiæ dinoſcitur introducta, non debeat in ejus læſionem retorqueri; præſenti Statuto præcipimus, quod ſtatim cùm Eſcaëtores vel Ballivi Domini Regis, vel aliorum Magnatum, hujuſmodi Cuſtodias ingreſſi fuerint, Prælati qui Juriſdictioni præſunt, publicè & ſolemniter interdicant, & ſub pœna excommunicationis diſtrictè inhibeant, ne talia attentare præſumant.* (Tom.11. P.1. Concil. Edit. Labbeanæ, pag.811.) Jus itaque Regaliæ exercebant Angliæ Reges, Eccleſia ſolum abuſum, non legitimum uſum improbante. Id verò Regum Anglorum exemplo in Gallias introductum ſomnium eſt nuperi Scriptoris qui de Regalia Tractatum edidit adversùs Jura Chriſtianiſſimi Regis, ſeu potiùs *Papanis* Arreſtorum Collectoris, quem hac in re delirantem laudat, Cap.9. libri 1. pag.59. ſed relictis Britannis, ad Reges noſtros revertamur.

Regaliæ uſus exemplo Regum Angliæ non eſt in Gallias introductus.

Regaliæ jus exercuit Philippus Auguſtus.

XIX. *Philippus Auguſtus* Jus Regaliæ pacificè exercebat, tum quoad uſumfructum redituum Eccleſiæ vacantis, cùm etiam quoad Præbendarum collationem. Quin & defunctorum Præſulum ſpolia ſibi ex conſuetudine vendicabat. Anno milleſimo centeſimo octogeſimo-nono, cùm poſt obitum *Stephani* Æduenſis Epiſcopi Regalia ad ſe recepiſſet, certior factus de Jure Lugdunenſis Archiepiſcopi, ad quem Sede Æduenſi vacante, perceptio fructuum & collatio Præbendarum Jure Regaliæ pertinet, quod Jus etiam Æduenſibus competit Epiſcopis in Eccleſia Lugdunenſi vacante, Regalia reſtitui juſſit Archiepiſcopo Lugdunenſi, & Regio Diplomate utriuſque Eccleſiæ Juribus conſultum eſſe voluit; cujus hæc ſunt verba: *Noverint univerſi præſentes pariter & futuri, quòd legitimo hominum teſtimonio Lugdunenſis Eccleſiæ Jus eſſe didicimus, ut quoties Æduenſis Sedes vacaverit, toties Archiepiſcopus Lugdunenſis Regalia noſtra & alia, quæ ad Epiſcopatum Æduenſem pertinent, in manu ſua habeat, & verâ vice, quoties Lugdunenſem Sedem vacare contigerit, toties Epiſcopus Æduenſis in ſua manu habeat univerſa ad Lugdunenſem Archiepiſcopatum pertinentia. Quocirca quoniam Jura ipſarum Eccleſiarum volumus & debemus inviolabilia conſervare, decernimus & præcipimus, quatenus utraque Eccleſia jus ſuum integrè habeat: ita quod neutri cedat ad præjudicium, id quod REGALIA Æduenſis ex ign orantia occupavimus poſt deceſſum Stephani Æduenſis Epiſcopi. Unde fideli noſtro Archiepiſcopo Lugdunenſi REGALIA ipſa reſtituimus, & ipſa Succeſſoribus ſuis, ipſo Epiſcopatu vacante, in perpetuum habenda conceſſimus.* Diploma iſtud editum eſt Tomo 11. Galliæ Chriſtianæ, pag.47. probatque *Auguſtum* Regem bonâ fide in cœteris omnibus Regni ſui Eccleſiis Regaliæ Jus exercuiſſe: alioqui Jus illud in Eccleſia Æduenſi nullâ fultum poſſeſſione, conſuetudine nullâ confirmatum ſibi non vendicaſſet.

Lugdunenſis & Æduenſis Eccleſiarum jura confirmavit.

Regaliæ legitimus uſus ex Philippi Auguſti Teſtamento confirmatur.

XX. Idem *Auguſtus* in Teſtamento condito anno 1190. antequam in Paleſtinam trajiceret: *Si fortè* (inquit) *contigerit Sedem Epiſcopalem, vel aliquam Abbatiam Regalem vacare, volumus ut Canonici Eccleſiæ, vel Monachi Monaſterii vacantis veniant ad Reginam & Archiepiſcopum, ſicut ante Nos venirent, & liberam electionem ab eis petant: & Nos volumus quòd ſine contradictione eis concedant. Nos verò tam Canonicos quàm Monachos monemus, ut talem Paſtorem eligant qui Deo placeat, & utilis ſit Regno. Regina autem & Archiepiſcopus tamdiu* REGALIA IN MANU SUA TENEANT, *donec Electus conſecratus ſit, vel benedictus, & tunc* REGALIA *ſine contradictione ei reddantur. Prætereà præcipimus, quòd* SI PRÆBENDA VEL BENEFICIUM ALIQUOD ECCLESIASTICUM VACAVERIT QUANDO REGALIA IN MANU NOSTRA VENIENT, *ſecundùm quod meliùs & honeſtiùs poterunt Regina & Archiepiſcopus, viris honeſtis & literatis, conſilio Fratris Bernardi conferant: Salvis tamen Donationibus noſtris, quas per Literas noſtras Patentes quibuſdam fecimus.*

Jus Regaliæ in Eccleſia Matiſconenſi.

XXI. Anno milleſimo ducenteſimo-primo P. Matiſconenſis Epiſcopus electus, fructus omnes aperta Regalia provenientes, inſuper & ſpolia Epiſcopi defuncti, ſi inteſtatus obiiſſet, ad Regem Auguſtum, ejuſque Succeſſores pertinere profeſſus eſt, his verbis: *Notum quòd ego P. Electus Matiſconenſis, veniens ad Dominum noſtrum Philippum Illuſtrem Regem Franciæ, poteſtatem habens a Decano & univerſo Capitulo Matiſconenſi... Cognovi Jus Domini Regis Franciæ, quod habet in* REGALIBUS *Matiſconenſibus, ſcilicet quòd mortuo Epiſcopo Matiſconenſi, vel quotieſcumque Sedes Matiſconenſis vacaverit, omnia* REGALIA, *& omnes proventus* REGALIUM *exiſtentes in Regno Franciæ, liberè ſunt Domini Regis Franciæ, ſicut & ea Epiſcopus liberè poſſidebat. Et ſi Epiſcopus Matiſconenſis deceſſerit inteſtatus,* TAM MOBILIA OMNIA, QUAM PROVENTUS OMNES *ſunt Domini Regis Franciæ integrè & abſolutè.* Inſtrumentum iſtud editum eſt inter Probationes Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, Cap.15. Num.4. pag.365.

Eccleſia Autiſſiodorenſis a Regalia, conditionibus oneroſis liberata.

XXII. Anno milleſimo ducenteſimo-ſexto *Philippus Auguſtus* Eccleſiæ Autiſſiodorenſi Regalia in perpetuum remiſit, oneroſis conditionibus, ut docet Hiſtoria Epiſcoporum Autiſſiodorenſium, in *Guillelmo de Seliniaco*, Tom.1. Bibliothecæ Novæ MSS. Librorum *P. Labbe* S. J. pag.483. *Ipſo* in.

Inquit, *Conſecrationis die, ad Dominum Regem properat, qui per ſolemnes Eccleſiæ ſuæ Nuncios a tempore electionis facta requiſitus, quæ decedente Hugone occupaverat* REGALIA *, ei reſtituere detrectabat, immo & ſervientes ipſius ab eo* REGALIUM CUSTODIÆ *deputati, circa Epiſcopalia valde perperam ſe habebant. Nam tanto vacationis tempore & uſque tunc, facta fuerat per ipſos Epiſcopalium diſſipatio miſeranda, hominum emunctio violenta, ſylvarum a longis intactarum temporibus damnoſa valde diſtractio, dabanturque hoſtili more omnia in direptionem & prædam, ita quod brevi in tempore fuiſſent in exterminium, niſi divina diſpenſatio de Paſtore maturiùs providiſſet Eccleſiæ. Susceptus igitur benignè ſatis Serenitate Regali, ab ea recipit ſine difficultate* REGALIA *, & de interceptionibus a tempore vacationis factis apud Regiam Magnificentiam interpellat, ac tandem quorumdam de Primoribus Regalis Palatii interventu controverſia amicabili compoſitione ſopitur: datâque non modicâ pecuniæ quantitate ab Epiſcopo ſuper conceſſione Regali facta Eccleſiæ de Regalibus Sede vacante Privilegium obtinetur, cujus tenorem præſenti duximus inferre lectioni.*

TENOR PRIVILEGII DE REGALIBUS.

In Nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Amen. Philippus Dei gratia Francorum Rex. Noverint univerſi præſentes pariter & futuri, quòd nos intuitu divinæ pietatis, & ob remedium animæ noſtræ & parentum noſtrorum, damus & concedimus in perpetuum Eccleſiæ Autiſiodorenſi, quicquid Juris habebamus in REGALIBUS *Sede vacante. Itaque Decanus & Capitulum ejuſdem Eccleſiæ cuſtodient* REGALIA *Sede vacante, & omnes proventus qui ex inde procedent, & Præbendas, ſi quas interim vacare contigerit, ad opus Epiſcopi, ſalvo ſervitio noſtro, equitationis noſtræ exercitus, & ſubmonitionis, ſicut Epiſcopi Autiſiodorenſes nobis fecerunt.* Jus Procurationis eidem Epiſcopo remiſit Rex Auguſtus ratione permutationis Giemi, cuius feudum & homagium ad Epiſcopum pertinens, in eius Majeſtatem tranſſcriptum eſt. Unde & Regeſta Cameræ Computorum totam Provinciam Senonenſem & ejus Suffraganeos Regaliæ Juri ſubjacere teſtantur, *exceptâ Diœceſi Autiſiodorenſi, in qua Decanus & Capitulum dicuntur feciſſe permutationem cum Rege.* Philippi Auguſti Privilegium Sammarthani fratres Tom. 1. Galliæ Chriſtianæ, pag. 186. ab *Hugone de Noeriis* Prædeceſſore *Guillelmi de Seliniaco* impetratum ſcripſere; at non ſolùm ea, quam laudavimus Epiſcoporum Autiſiodorenſium Hiſtoria, ſed & *Robertus a Sancto Mariano*, in Chronico, ad *Guillelmum* id referunt. Poſtremus tamen Auctor annum 1207. perperam adſcribit, & ex *Philippi Auguſti* Literis corrigendus eſt.

Eccleſiæ Matiſconenſi Regaliam remiſit Philippus Auguſtus.

XXIII. Anno milleſimo ducenteſimo nono *Pontius de Thoire* Matiſconenſis Epiſcopus ab eodem Rege perpetuam remiſſionem Regaliæ pro ſe ſuiſque Succeſſoribus obtinuit, ſub onere tamen Militiæ certis in caſibus ſuppeditandæ. Regii Diplomatis, Tom. 3. Galliæ Chriſtianæ, pag. 683. editi, hæc ſunt verba: *Dilecto & fideli noſtro Pontio Matiſconenſi Epiſcopo, & Succeſſoribus ejus, in perpetuum quittamus quicquid Juris in Regalibus Sedis Matiſconenſis habebamus: Ita quod vacante Sede nihil de mobilibus vel immobilibus per nos vel per alium capiemus in domibus Epiſcopi, nec in caſtellis, aut in villis ejuſdem, neque in hominibus Regalium, neque in prædictis Regalibus aliquid prorſus retinemus. Et debent habere Exercitum in prædictis Regalibus, non ſimpliciter, ſed tantùm hoc modo: Si Nos, vel Filius noſter, vel Mareſchallus, vel Seneſchallus, vel Conſtabularius Franciæ de mandato noſtro verſùs partes illas Exercitum duceret, in hoc caſu dictus Matiſconenſis Epiſcopus uſque Divionem & non ultra in noſtrum exercitum cùm Militibus & armis venire teneretur, &c. Concedimus etiam vacante eadem Sede, quòd* REGALIA *ſint in manu Decani & Capituli Matiſconenſis, ut ea ſalva & integra ad opus futuri Epiſcopi reſerventur. Ne autem propter locorum diſtantiam Matiſconenſi Eccleſiæ damnum aliquod vel periculum immineret, ſi Canonici mortuo Epiſcopo ſuo eligere non poſſent, niſi priùs a Nobis peterent eligendi licentiam; volumus & concedimus ut dicti Canonici eligant non petitâ a Nobis licentiâ eligendi. Electus verò quando confirmatus fuerit, ad Nos venire debet, factâ Nobis fidelitate, ex manu noſtra* REGALIA *recepturus.*

Regaliæ jus Philippo Auguſto ex antiquâ & probatâ Regni ſui conſuetudine competere agnoſcit Innocentius III.

XXIV. Anno milleſimo ducenteſimo decimo *Innocentius III.* Pontifex Maximus Apoſtolicis Literis ad *Philippum Auguſtum* datis, Regaliæ Jus ipſius Majeſtati ex antiqua & approbata conſuetudine in Eccleſiis Regni ſui competere agnovit. *Eccleſia Laudunenſi vacante*, inquit, *Præbendam R. Canonici ejuſdem Eccleſiæ, ut vacantem,* SECUNDUM ANTIQUAM ET APPROBATAM CONSUETUDINEM REGNI TUI, *M. Thomæ de Argentolio tuo Clerico conceſſiſti.* Quòd autem Rex collationis huius ſuæ confirmationem a Summo Pontifice poſtulavit, ut patet ex his verbis: *Petens ut quod ſuper hoc feceras, Auctoritate dignaremur Apoſtolica confirmare:* Jus conferendi non ſpectat, quod antiquum & approbatum cùm eſſet, Pontificia confirmatione non egebat, ſed difficultatis aut controverſiæ vacationem Beneficii ſpectantis præcidendæ causâ, confirmationem Apoſtolicam Rex *Auguſtus* rogavit. Id verba ipſa Pontificii Diplomatis probant: *Præbendam ejuſdem Eccleſiæ, ut vacantem, conceſſiſti:* & ſequentia quibus Pontificis reſponſum continetur. *Nos ſuper ipſo negotio, pro quo Adverſarius præfati Magiſtri Thomæ ad Sedem Apoſtolicam jam acceſſerat, illud duximus diſponendum, per quod nec Regalis Dignitas lædatur, nec alicujus juſtitia derogetur, ſicut tuæ Prudentiæ innoteſcet, ſi Literas quas ſuper hoc Laudunenſi Capitulo deſtinamus, tibi feceris diligenter exponi, & a Viris Prudentibus in Jure Peritis fidele conſilium requiſieris ſuper eo. Quocirca Celſitudinem tuam rogamus attentiùs & monemus, quatenus ſi ab iiſdem Viris Prudentibus fuerit tibi reſponſum, quòd dilectus filius Odo Clericus præfatam Præbendam de Jure debeat obtinere, ob reverentiam Sedis Apoſtolicæ & noſtram, divinæ quoque retributionis intuitu unanimiter toleres ut jam dictus Odo ſperatâ minimè Proviſione fruſtretur.* Juriſperitorum Gallorum Judicio cauſas Regaliæ dirimi probavit *Innocentius III.* quod interim obſervari velim.

XXV. Cùm Rex idem *Philippus Auguſtus* in Regalia Epiſcoporum Aurelianenſis & Antiſiodorenſis manum injeciſſet, quòd condicta die Milites ſuos ad Regium Exercitum non miſiſſent, *Innocentius III.* Regem rogavit ut eis feuda, cæteraque bona reſtitueret, donec res in Curia ſua fuiſſet judicata ſecundùm conſuetudinem Regni. Regem non ſola feuda, ſed ipſas Domos Epiſcopales, & ſuppellectilem occupaſſe falsò quidam ſuggeſſerant Pontifici, & quòd Antiſtites non convictos, nec confeſſos, ob crimen alienum mulctaſſet. Id Pontifex improbavit. Rex alia bona ſe occupaſſe negavit quàm Regalia; ſed id ſibi Juris eſſe dixit, ut Regalibus ſub manu ſua poſitis, Domos etiam & cætera occuparet. Id quidem vacante Sede legitimum eſſe faſſus eſt *Innocentius*, quòd tunc uſumfructum bonorum Eccleſiæ haberet, ac Præbendas vacantes Jure ſuo conferret; ſed viventibus Epiſcopis ipſius Majeſtatem non poſſe manus injicere niſi in Regalia,

ſive

ſive feoda, etiamſi Epiſcopi deliquiſſent. Legendæ Epiſtolæ *Innocentii* centeſima nonageſima libri 13. quinquageſima-ſecunda libri 14. trigeſima-nona & quadrageſima libri 15. data 3. Nonas Maii, anno milleſimo ducenteſimo-duodecimo. Poſterioris iſtius Epiſtolæ verba noſtrum inſtitutum ſpectantia ſubjicio: *Super eo autem*, inquit, *quòd te niſus es excuſare, quòd non aliud ſaiſieris quàm Regalia, dicens quòd quàm citò* REGALIA *ad manus tuas deveniunt, domos & omnia facis ſaiſiri; illud fortè cùm Sedem Epiſcopalem vacare contingit, fieri tantummodo conſuevit, & tunc non ſolummodo domos, verùm etiam decimas & oblationes, nec non & quoque alia quæ invenis, facis omnino ſaiſiri, &* IN QUIBUSDAM ECCLESIIS CONFERS PRÆBENDAS VACANTES. *Quæ quidem conſtat non debere Regaliam nomine nuncupari; ad quæ, etiamſi conſtaret Epiſcopos deliquiſſe, Sede nequaquam vacante manus non debueras extendiſſe.*

** Domos ſcilicet aliaque ad fructus non ſpectantia.*

Innocentius III. doctiſſimus, integerrimus, conſtantiſſimuſque Pontifex, qui *Philippum Auguſtum* aliàs etiam arguit, increpuit, cum Dei cauſa poſtulabat (ut illius Geſta & Epiſtolæ teſtantur) non tuliſſet quòd ejus Majeſtas, Eccleſiis Cathedralibus Regni ſui vacantibus, bonorum Epiſcopalium uſumfructum, nec non Præbendarum collationem ſibi vendicaret, niſi Jus illud ipſi legitimis titulis quæſitum fuiſſet: nec ipſum hoc ornaſſet elogio Epiſtolâ 190. libri 13. *Cùm alii Reges & Principes rationes & Libertates Eccleſiaſticas perſequuntur, Nos fili chariſſime, te illis objicimus in exemplum quòd eas in Regno tuo cuſtodis illæſas; propter quod & Dominus juſtus Judex te ac Regnum tuum hactenus cuſtodivit illæſum, quin etiam magnificè augmentavit.*

Ludovicus VIII. Regaliæ jus in Eccleſiis Regni ſui exercebat.

XXVI. *Ludovicus VIII.* Jus Regaliæ pariter exercebat in Eccleſiis Regni ſui, ut probat declaratio *Mauritii* Cenomanenſis Epiſcopi, cujus hæc ſunt verba: *Noverit univerſitas veſtra, quòd nos chariſſimo Domino noſtro Ludovico Dei gratia Francorum Regi fecimus Sacramentum Fidelitatis, ſicut alii Epiſcopi Regni Franciæ ipſi faciunt: & ipſe recognovit nobis quòd non tenemur ire in exercitum vel equitatam ejus in propria perſona noſtra, vel mittere aliquem ſumptibus noſtris: neque occaſione iſtius Sacramenti Fidelitatis ullum onus novum, aut gravamen imponetur nobis aut Eccleſiæ noſtræ, ſed nos & Eccleſia noſtra manebimus in illis libertatibus, quas habuimus tempore fœlicis memoriæ Philippi quondam Regis Francorum Patris ſui, & Regum Angliæ Henrici & Richardi. Item recognovit nobis; quòd quando Electus Cenomanenſis erit confirmatus à Metropolitano, vel ab eo qui poteſtatem habebit confirmandi, ipſe reddet ei* REGALIA *ſua per nuncios deferentes literas patentes de confirmatione ejus. Ipſe tamen Electus tenebitur bonâ fide adire Dominum Regem, ſi fuerit in Regno, infra quadraginta dies poſt ſuſceptionem* REGALIUM, *& eidem Sacramentum Fidelitatis præſtare: & ſi infra quadraginta dies ad Dominum Regem non venerit, Dominus Rex poterit ſaiſire* REGALIA *ſua, & ea tamdiu tenere, quouſque Domino Regi Fidelitatem ſuam fecerit.* Inſtrumentum iſtud editum eſt inter Probationes Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, Cap. 15. Num 7. pag. 366.

Regalia uſus in Eccleſia Cenomanenſi.

S. Ludovicus jus Regaliæ exercuit.

XXVII. *Ludovicus Nonus* Rex Sanctiſſimus, quem uſurpationis reum, & Jurium Eccleſiaſticorum pervaſorem dicere vel cogitare nefas, Regaliæ Jus tum quoad redituum Eccleſiæ vacantis perceptionem, tum quoad Præbendarum collationem retinuit, & ſanctiſſimè exercuit, ut teſtatur *Gulielmus Nangius* in ejus Vita apud *Ducheſnium*, Tom. 5 pag. 369. *Sanè*, inquit, *in Beneficiis Eccleſiaſticis conferendis, quæ ad Patronatum, ſive Donationem ipſius pertinebant, Deum ſemper præ oculis habebat, & electis & probatis perſonis ea, quantùm poterat, conferebat. Præcipuè autem in Eccleſiis Cathedralibus, ubi Sede vacante,* RATIONE CUSTODIÆ REGALIUM, EX CONSUETUDINE PERTINEBAT AD EUM COLLATIO PRÆBENDARUM.

XXVIII. Rex Sanctus exercendæ Regaliæ poteſtatem *Blancæ* Reginæ Matri pientiſſimæ conceſſit Regiis Literis, quibus ipſam Regni Regentem conſtituit, quamdiu ſacræ expeditionis causâ a Regno abſens eſſet, datis Junio menſe anni 1248. *Plenariam*, inquit, *habeat poteſtatem... Dignitates etiam & Beneficia Eccleſiaſtica vacantia conferre, Fidelitates Epiſcoporum & Abbatum recipere, & eis* REGALIA *reſtituere, & eligendi licentiam dare Capitulis & Conventibus vice noſtrâ.* Has Sancti Regis Literas legere eſt inter Probationes Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, Cap. 15. Num. 12. pag. 367.

Controverſia de Regalia jure in Eccleſia Sueſſionenſi excitata S. Ludovico regnante, in Regis Conſiſtorio judicata eſt.

*XXIX. *Anno milleſimo ducenteſimo quadrageſimo-nono ſeptima die intrante Aprili, Radulphus de Caſtro Sueſſionenſis Epiſcopus ultra Mare viam univerſæ carnis ingreſſus eſt. A quo tempore Sedes Beati Gervaſii Sueſſionenſis dicitur vacaſſe. Et eodem anno in Diviſione Apoſtolorum ſaiſita fuerunt Regalia. Item in Craſtino B. Mariæ Magdalenæ vacavit Præbenda in dicta Eccleſia de morte Magiſtri Roberti de Silvaneto: quæ fuit collata dicta Sede vacante, à Blanca tunc Regina Franciæ, Ludovici chariſſimi filii nomine, Domino Bartholomæo Remenſi Capellano Regis. Item dicta Sede tunc vacante, vacabit Præbenda in dicta Eccleſia de morte Philippi Presbyteri de Caſtro Theodorici; quæ fuit collata à Domina Regina, dicti Regis nomine, Magiſtro Joanni de Sueſſionis, dicto Cerario,* &c.

Item anno Domini milleſimo ducenteſimo quinquageſimo-primo, die Martis poſt Feſtum B. Hilarii, dicti Canonici ad Mandatum ſpeciale dictæ Reginæ per Literas Patentes ejuſdem, Decano & Capitulo dictæ Eccleſiæ ſe præſentaverunt, ut eoſdem in dicta Eccleſia in Canonicos & in Fratres reciperent; ſed dictis Canonicis contemptis, die Jovis proxima ſequenti præfati Decanus & Capitulum ad electionem proceſſerunt, & dictâ die Dominum Nevelonem Archidiaconum in Bria in Epiſcopum elegerant.

Item eodem anno die Lunæ poſt Octavas Purificationis Beatæ Mariæ Virginis, coram dicta Regina dictus electus pro ſe, & Jacobus tunc temporis Archidiaconus Sueſſionenſis, Theſaurarius verò Belvacenſis, Magiſter P. de Soniones Pœnitentiarius Belvacenſis, ex parte dicti Capituli & nomine Procuratorio Pariſius perſonaliter comparuerunt, proponentes ex parte dicti Capituli, quod Collatio Præbendarum Sede vacante in prædicta Eccleſia ad Regem nullatenus pertinebat, hanc ſolam rationem prætendentes, quod Rex numquam contulerat. Quibus factis & dictis, auditis eiſdem reſponſum ex parte dictæ Reginæ, & ex parte illorum qui tunc erant ad Conſilium Regis, videlicet Archiepiſcopi Bituricenſis, Epiſcopi Aurelianenſis, Epiſcopi Belvacenſis, Epiſcopi Ebroicenſis, Fratris Reginaldi dicti Cardinalis, Fratris Guidonis de Antiſiodoro, Magiſtri Odonis de Loriaco, Magiſtri Petri de Aurivalle, Archidiaconi Pariſienſis, Decani S. Aniani Aurelianenſis, Domini Gaufridi de Capella Militis, & Domini R. de Caproſia, Quod de conſuetudine Regni Franciæ Collatio Præbendarum Sede vacante in dictis Eccleſiis debebat ad Regem pertinere. Et hanc reſponſionem dictus electus & Procuratores antedicti Capituli nomine approbarunt & laudaverunt, & dictos Canonicos nomine dicti Capituli in Canonicos & in Fratres receperunt... Dicti verò Canonici pro bono pacis dictam electionem ratam & firmam habuerunt. Hæc habentur in veteri Inſtrumento de Vacatione Eccleſiæ Sueſſionenſis, & de Collatione Præbendarum tempore

Regalium, quod ex MS. Codice Bibliothecæ Colbertinæ edidit Vir Clariſſimus *Stephanus Baluzius*, Tom. 4. Miſcellaneorum, pag. 495. Ex quo tria colliguntur. 1. *S. Ludovicum* Præbendas Jure Regaliæ in Eccleſiis vacantibus Regni ſui contuliſſe. 2. Controverſiam ſive litem excitatam de Jure Regaliæ, an ſcilicet Eccleſia Sueſſionenſis illi Juri obnoxia eſſet, Præbendarumque Collatio ad Regem, Sede vacante, in illa pertineret, in Regis Conſiſtorio fuiſſe judicatam. 3. Capitulum Sueſſionenſe, quod ſolâ conſuetudine fretum Collationes ab Auguſta Regente nomine Regis factas vacante Sede impugnabat, allegans quòd *Rex numquam contulerat*, causâ cecidiſſe. 4. Pronunciatum eſſe a Conſiſtorianis Patribus, quòd *de conſuetudine Regni Franciæ*, ſeu Regio Jure, *Collatio Præbendarum Sede vacante in dicta Eccleſia debebat ad Regem pertinere*. Non ad uſum dumtaxat, ſed ad Juris fundamenta & rationes; non tantùm quid factum eſſet, ſed quid fieri deberet, ipſos attendiſſe.

XXX. Eodem anno 1251. Regina Sancti Regis Mater ac Regni Procuratrix, Regalia Jura condonavit *Petro de Lombalr* Turonenſi Archiepiſcopo electo: ſed ejus dumtaxat perſonæ, non Eccleſiæ Privilegium iſtud indultum eſt. *Regina dixit, quòd libenter eidem Magiſtro faceret gratiam, Et ei reddidit de gratia* REGALIA *ſupra dicta*. Sic teſtatur vetus Inſtrumentum ea de re confectum nomine Epiſcoporum Ebroïcenſis, Aurelianenſis, Silvanectenſis & Pariſienſis, quod editum eſt inter Probationes Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, Cap. 15. Num. 13. pag. 367.

S. Ludovici Constitutio in gratiam Eccleſiæ Anicienſis. XXXI. Anno Domini milleſimo ducenteſimo quinquageſimo-nono, cauſa de Regalia Eccleſiæ Anicienſis apud Velaunos, inter Capitulum & Regem *Sanctum Ludovicum* ſuborta, in Parlamento Pariſienſi examinata eſt, & Regis Conſtitutione finita, quâ ſuæ Maieſtati Juriſdictionem temporalem, JURE REGALIUM, in civitate, ſuburbiis, & territorio ad Epiſcopum pertinentem, pedagium etiam civitatis, & alios reditus in eadem civitate & territorio ad Epiſcopum pertinentes, *exceptis reditibus Altarium*, ſibi ſuiſque Succeſſoribus Regibus Franciæ in perpetuum retinuit. Cùm autem Inquiſitione factâ probatum eſſet Regem numquam ad manum ſuam revocaſſe Domum Epiſcopalem, neque Arcem civitatis, caſtra etiam, aut villas, & pedagia extra civitatem, niſi a duabus poſtremis vacationibus; nec ipſum aut ejus Prædeceſſores umquam vacante Eccleſia Anicienſi *Dignitatem aliquam in ea contuliſſe, ſeu Præbendam*; vel ipſi, aut ejus Prædeceſſoribus annuntiatas fuiſſe mortes Epiſcoporum, vel petitam a Capitulo eligendi licentiam; immunitatem ab his oneribus illi Eccleſiæ confirmavit. *Super his*, inquit, *ex nunc in perpetuum dictam Eccleſiam nolumus moleſtari*. Sibi tamen reſervavit Jus occupandi Arces & Caſtra Jure Supremi Dominii, ſecundùm quòd fieri ſolebat antiquitus. *Sanè*, inquit, *licèt ratione vacationis fortalicia civitatis peti nolumus in poſterum, Jus tamen ea petendi ratione Dominii, & recuperandi, Nobis & noſtris Succeſſoribus retinemus in illis caſibus, in quibus Nobis competit ab antiquo*. Rex

Gallorum Pragmaticorum circa illam Conſtitutionem obſervatione. Sanctus ſummo jure cum Anicienſi Eccleſiâ agere noluit, ſed ipſi favere. Quamobrem inquiſitione factâ, cùm non appareret, Prædeceſſores ſuos Dignitates vel Præbendas Eccleſia vacante contuliſſe, Jus illud exercere noluit, ſed illud ſibi non competere non eſt profeſſus. Litem dumtaxat eâ de re moveri vetuit. Sed cùm *ratione Dominii* Arcem & Caſtra civitatis occupandi Jus ſibi ſuiſque Succeſſoribus reſervaverit, quoties Principis utilitas ita poſtularet, illorum ratione feudalia ſervitia univerſa, adeoque & Regaliam, quatenus uſumfructum feudorum vacantium involvit, & collationem Præbendarum, quæ inter fructus cenſetur, ſibi vendicare potuiſſe videtur, ſi ſummo jure agere voluiſſet. Unde nec in iis quæ vulgò laudantur Principalium Rationum documentis ſive Regeſtis Cameræ Computorum, Anicienſis Epiſcopatus inter eos conſcribitur, in quibus Rex olim Regaliam capere non conſueverat. Denique illam *Sancti Ludovici* Conſtitutionem, quæ in unius Eccleſiæ Anicienſis gratiam edita eſt, in conſequentiam non eſſe trahendam Pragmatici noſtri contendunt; ex eaque colligunt, ad Supremum Senatum & ad Regem, Judicium de hujuſmodi cauſis pertinere. Illam ex veteri Regeſto, quod extat in Camera Computorum Pariſienſium, deſcripſit, ediditque Dominus *De Marca*, libro 8. De Concordia Sacerdotii & Imperii, Cap. 24. Num. 3. pag. 444. Adde pleraque Anicienſis Eccleſiæ Beneficia ad collationem Capituli pertinere, quæ ratio eſſe poteſt cur *S. Ludovicus* & Reges ejus Prædeceſſores Præbendas in ea vacante Sede non contulerint.

Jus Regaliæ Clementis Quarti Diplomate confirmatum. XXXII. Cùm *Clemens IV.* Pontifex Maximus quamdam Remenſis Eccleſiæ Præbendam vacante Sede contuliſſet, *S. Ludovicus* conqueſtus eſt quòd adversùs Jura Regia id ab ejus fuiſſet Sanctitate tentatum. Cui ut faceret ſatis æquiſſimus Pontifex, Proviſionem a ſe factam revocavit Diplomate dato Idibus Septembris anno milleſimo ducenteſimo ſexageſimo-ſeptimo; cujus hæc ſunt verba: *Verùm quia Tu eâ ratione videlicet quòd vacantes confers in Eccleſia ipſa Præbendas, a tempore quo camdem Eccleſiam Paſtoris regimine contingit deſtitui, donec ſubſtitutus illi Archiepiſcopus* REGALIA *recipit a Te, hujuſmodi Collationem in præjudicium tuum aſſeris eſſe factam: Nos qui a cujuſcumque de puſillis quantumcumque minimis ſcandalo abſtinere intendimus, Te, quem pro tuis clariſſimis meritis internè complectimur, brachio charitatis, ſuper hoc ſcandalizare nolentes, dilecto filio Dionyſio Canonico ejuſdem Eccleſiæ damus ſub certa forma noſtris literis in Mandatis, ut a dicto Magiſtro Joanne reſignationem ipſius Præbendæ liberam Auctoritate noſtra recipere non omittat*. Et infra: *Nos per præmiſſa uſui quo in præfata Eccleſia circa collationem Præbendarum ipſarum uteris præjudicare nolumus, nec etiam intendimus*. Iſtud *Clementis IV.* Diploma editum eſt inter Probationes Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, Cap. 15. Num. 16. pag. 368. Ex quo ſicut ex *Innocentii III. & Alexandri III.* Reſcriptis ſuperiùs laudatis refellitur Scripti cujuſdam nuper Italo idiomate de Regalia adversùs Regia Jura conſcripti Anonymus Auctor, qui *Gregorium X.* primum omnium Pontificum fuiſſe aſſerit, qui Reges Chriſtianiſſimos Regalia frui toleraverit.

Regalia jus in Eccleſia Andegavenſi. XXXIII. Anno milleſimo ducenteſimo ſexageſimo, Rex idem Sanctus Diploma *Ludovici VIII.* Patris ſui confirmavit, quod ipſos Jus Regaliæ in Eccleſia Andegavenſi exercuiſſe probat. Literas illas *S. Ludovici* legere eſt in Geſtis *Guillelmi Majoris* Andegavenſis Epiſcopi Tom. 10. Spicilegii Dacheriani, pag. 284. *Ludovicus Dei gratia Francorum Rex, Notum facimus univerſis tam præſentibus, quàm futuris, Nos inclytæ recordationis Regis Ludovici Genitoris noſtri inſpexiſſe Literas in hæc verba.*

Ludovicus Dei gratia Francorum Rex univerſis Literas inſpecturis, ſalutem. Noveritis quòd fidelis & dilectus noſter Guillelmus Andegavenſis Epiſcopus præſtitit nobis Sacramentum Fidelitatis, ſicut alii Epiſcopi Regni noſtri nobis faciunt, & Nos recognovimus ei quòd non tenetur ire in exercitum vel equitatum noſtrum in propria perſona, vel ali-

*liquem mittere ſumptibus ſuis, neque occaſione hujuſmodi Juramenti ullum onus novum vel gravamen imponetur ei vel Eccleſiæ ſuæ, ſed ipſe & Eccleſia ejus manebunt in illis Libertatibus quas habuerunt tempore bonæ memoriæ Philippi * quondam Regis Franciæ Genitoris noſtri, & Henrici & Richardi quondam Regum Angliæ. Item recognovimus ei, quòd quando Electus Andegavenſis Eccleſiæ erit confirmatus, a Metropolitano, vel ab eo qui poteſtatem habebit confirmandi, Nos reddemus ei* REGALIA *ſua per Nuncios deferentes Literas Patentes Confirmationis ejus; Ipſe tamen Electus tenebitur bona fide Nos adire, ſi fuerimus in Regno infra quadraginta dies poſt ſusceptionem* REGALIUM, *& nobis Juramentum Fidelitatis præſtare. Et ſi infra quadraginta dies ad Nos, ſicut dictum eſt, non venerit, Nos poterimus ſaiſire* REGALIA *ſua & ea tamdiu tenere, quouſque nobis fecerit dictam Juramenti Fidelitatem. Sciendum eſt etiam, quod ſi futuris temporibus Comitatus Andegavenſis ſepararetur a Regno, Epiſcopus Andegavenſis non teneretur facere Comiti Andegavenſi hujuſmodi Juramentum. Actum Pariſiis anno Domini milleſimo ducenteſimo viceſimo tertio, menſe Novembri.*

* Philippi Auguſti.

Nos autem ea, quæ ſuperiùs continentur, rata & accepta habentes, & a noſtris Succeſſoribus ea volentes inpoſterum inviolabiliter obſervari ad petitionem dilecti & fidelis noſtri Nicolai Andegavenſis electi in hujus rei teſtimonium Literis præſentibus noſtrum fecimus apponi Sigillum. Actum Pariſius anno Domini milleſimo ducenteſimo-ſexageſimo menſe Februario. Has Literas Sancti Regis parentis ſui, & avi Ludovici VIII. confirmavit, *Philippus III.*

XXXIV. Rex idem Sanctus Literis quibus Andegaviam & Cenomaniam *Carolo* Fratri ſuo dedit, anno milleſimo ducenteſimo quadrageſimo, Regalia ſibi reſervavit. *Sciendum*, inquit, *quòd* NOS REGALIA *dictarum civitatum, & Abbatiam Fontis-Ebraudi nobis & heredibus noſtris Regibus Franciæ retinemus.* Hæ *Sancti Ludovici* Literæ editæ ſunt Tom. 55. Spicilegii Dacheriani, pag. 372.

Poteſtatem conferendi Beneficia Regalio jure vacantia S. Ludovicus Stephano Pariſienſi Epiſcopo committit.

XXXV. Anno milleſimo ducenteſimo ſexageſimo-nono, menſe Martio, poteſtatem dedit Stephano Pariſienſi Epiſcopo Eccleſiaſtica conferendi Beneficia, tam ratione Regalium, quàm alio quocumque Jure ad ſuam Collationem aut Præſentationem pertinentia. Ejus ea de re Literæ editæ ſunt apud *Duchesnium* Tom. 5. pag. 423. quarum hæc ſunt verba: *Notum facimus, quòd Nos exiſtentes in procinctu itineris noſtri proficiſcendi in ſubſidium Terræ Sanctæ, Perſonatus, Præbendas Eccleſias, Capellanias, & cætera Eccleſiaſtica Beneficia, quæcumque vacare contigerit citra Mare, in hac noſtra peregrinationis abſentia, ad noſtrum Patronatum, Collationem ſeu Præſentationem noſtram,* TAM RATIONE REGALIUM, *quàm alio quocumque Jure pertinentia, conferendi perſonis idoneis, & nullum aliud Beneficium Eccleſiaſticum habentibus, ac præſentandi ad vacantes Eccleſias vice noſtra dilecto & fideli noſtro Stephano Pariſienſi Epiſcopo plenam & liberam committimus poteſtatem; dum tamen de conſilio diſcretorum virorum Cancellarii Pariſienſis Eccleſiæ, Prioris FF. Prædicatorum, & Gardiani FF. Minorum Pariſienſium vel duorum ex ipſis, in hujuſmodi Collatione, vel Præſentatione procedat, & in Literis Donationis vel Præſentationis ſpecialiter exprimatur, quòd ex Auctoritate & vice noſtra ſibi commiſſa, Collatio vel Præſentatio ipſa fiat.*

Raymundus Comes Toloſanus Eccle- [margin, continues:] *ſias Provinciæ, & Occitaniæ, a plerisque oneribus & a Regalia liberat.*

XXXVI. Regnante *Philippo Auguſto*, anno 1209. RAYMUNDUS Comes Toloſanus, Dux Narbonæ, Marchio Provinciæ, omnibus Eccleſiis Provinciarum Viennenſis, Arelatenſis, Narbonenſis, Burdigalenſis, & Bituricenſis immunitatem conceſſit non ſolùm ab albergariis, procurationibus, vel exactionibus & vectigalibus quibuſcumque, ſed etiam a Regalia. *Defunctis etiam eorum Epiſcopis*, inquit, *vel Rectoribus aliis, ipſos vel domos eorum per me vel per alium nullomodo ſpoliabo. Nec adminiſtrationi rerum ſeu* CUSTODIÆ, *occaſione alicujus conſuetudinis, vel aliquâ aliâ, me ullatenus immiſcebo: ſed omnia ſine aliqua diminutione defunctorum Succeſſoribus ſerventur. Electioni etiam Epiſcopi, vel alterius Rectoris Eccleſiæ faciendæ per me, vel per quamcumque perſonam, me nullatenus immiſcebo: nec aliquam violentiam faciam, vel impedimentum præſtabo, quominus electio canonicè fiat ac liberè celebretur* (Tom. 55. P. 5. Concil. Edit. *P. Labbe*, pag. 40.)

Ildephonſus Comes Toloſanus remittit pravam conſuetudinem occupandi ſpolia Epiſcopi Toloſani defuncti.

XXXVII. *Ildephonſus* Comes Toloſanus anno milleſimo centeſimo trigeſimo-octavo conſuetudinem occupandi ſpolia Toloſani Epiſcopi defuncti a ſuis Anteceſſoribus uſurpatam remiſerat, ut conſtat ex Charta Donationis edita a Clariſſimo Viro *G. Catella*, in Hiſtoria Comitum Toloſanorum, pag. 195. cujus hæc ſunt verba; *Derelinquo & abſolvo coram populo Toloſano illam peſſimam conſuetudinem, quam Anteceſſores mei, in rebus Toloſani Epiſcopi defuncti per violentiam exigebant... Et nec Ego, nec ullus ex Heredibus meis de cætero poteſtatem habeat, nec per ſe, nec per nuncios ſuos, vel vicarios ſuos capiendi vel capiendi res Epiſcopi poſt mortem ejus.*

Ermengardis Vicecomitiſſa Narbonenſis renuntiat pravo uſui occupandi ſpolia defunctorum Epiſcoporum.

XXXVIII. Eidem uſui nuntium remiſerat *Ermengardis* Narbonenſis Vicecomitiſſa, anno milleſimo centeſimo quinquageſimo-quinto. Ceſſionis ejus Chartam ex Chartulario Archiepiſcopi Narbonenſis edidit V. C. *Stephanus Baluzius*, in Additione ad Cap. 18. libri 8. *D. De Marca*, De Concordia Sacerdotii & Imperii, pag. 422. Religioſiſſimæ Vicecomitiſſæ verba ſubjicio: *Ego Ermengardis Narbonenſis Vicecomitiſſa, recognoſcens injuriam quam Parentes mei & Ego in poſſidendis honoribus & bonis diripiendis decedentium Archiepiſcoporum Narbonenſis Eccleſiæ huçuſque perperam fecimus, juſtitiæ inſtinctu & pietatis intuitu, pro remedio animæ meæ & parentum meorum, per bonam fidem & ſine malo ingenio, ſolvo, guerpiſco, derelinquo, & cum hac Charta omnino deſamparo Domino Deo & Beatis Martyribus Juſto & Paſtori, & tibi Petro Narbonenſi Archiepiſcopo & Succeſſoribus tuis in perpetuum quicquid videlicet capere vel aliquâ occaſione accipere ſolebam Ego ſeu aliquis pro me Narbonæ, ſive in alio aliquo loco, in honore aut in bonis decedentium Archiepiſcoporum præceptis vel percipiendis.* Hanc ſponſionem *Hadrianus IV.* Pontifex Maximus confirmaverat, Diplomate quod ibidem edidit *Baluzius*, cujus hæc ſunt verba: *Dilecta in Chriſto filia noſtra nobis mulier Ermengardis Narbonæ Domina pravam quamdam conſuetudinem, quæ contra Deum & Eccleſiam veſtram antiquitus inoleverat, divinæ legis amore, ac tua, frater Archiepiſcope, dilectionis intuitu abolere deſiderans, ad remiſſionem peccatorum ſuorum inſtituit, ut te vel tuorum Succeſſorum quolibet obeunte, nullus Caſtellanus nulla omnino ſæcularis perſona Epiſcopalia bona invadere, diminuere, aut perturbare præſumat, ſed omnia futuro Antiſtiti inconcuſſa & integra conſerventur. Ejus itaque Nos pium comprobantes affectum, & conſtitutionem ipſius ratam habentes, eam Auctoritate Apoſtolica confirmamus... Archiepiſcopo itaque decedente, nec terræ Princeps, nec Caſtellanus aliquis, ſive Miles, nec ſæcularis aliqua laicave perſona, ſub obtentu alicujus conſuetudinis, Narbonenſis Eccleſiæ bona diripere, vel direpta audeat retinere.*

Fredericus II.

XXXIX. *Fredericus II.* Jus occupandi ſpolia Epiſcoporum morientium, & fructus Epiſcopatuum

va-

Eccleſiis remittit fructus Epiſcopatuum vacantium.

vacantium Eccleſiis remiſit Conſtitutione data anno milleſimo ducenteſimo decimo-tertio, quam deinde Bulla Aurea confirmavit anno milleſimo ducenteſimo undevigeſimo datâ ad *Honorium III.* Papam, cujus hæc ſunt verba: *Illum quoque dimittimus & refutamus abuſum, quem in occupandis bonis decedentium Prælatorum, aut etiam Eccleſiarum vacantium, noſtri conſueverunt Anteceſſores committere pro motu propriæ voluntatis. Omnia Nos Spiritualia vobis & aliis Eccleſiarum Prælatis relinquimus liberè diſponenda; ut quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ Dei Deo, rectâ diſtributione reddantur.*

Juriſperitorum Gallorum obſervationes circa Ceſſiones Frederici II. Raymundi & Ildephonſi Comitum & Ermengardis Vicecomitiſſæ.

XL. Utrum hujuſmodi ceſſionibus, remiſſionibus, ac Privilegiis, Eccleſiæ quæ in ditionibus *Frederici II. Ildephonſi* Comitis, *Ermengardis* Vicecomitiſſæ, & *Raymundi* Comitis, ita fuerint a Regalia abſolutæ, ut illi deinceps a Chriſtianiſſimis Regibus ſubjici non potuerint, Quæſtio eſt Gallorum Juriſconſultorum, Senatus Pariſienſis Conſcriptorum Patrum, Sacri Conſiſtorii Judicio, Regiſque Declaratione dirempta. *Ildephonſi* Comitis, & *Ermengardis* Vicecomitiſſæ Diplomata Regaliam non ſpectant, ſed Jus dumtaxat occupandi ſpolia defunctorum Epiſcoporum, quod Toloſani Comites, & Vicecomites Narbonenſes uſurpaverant. Quod abſque prædiorum & Jurium temporalium ad Eccleſias pertinentium uſurpatione & direptione factum non fuiſſe, ipſius *Ermengardis & Hadriani IV.* verba teſtantur. Immunitatem ab onere Regaliæ ſuarum ditionum Eccleſiis *Fredericus II. & Raymundus* Toloſanus Comes conceſſerunt, ut Summos Pontifices promererentur, & rerum ſuarum neceſſitate compulſi: *Raymundus* quidem ut Crueeſignatum Exercitum terris ſuis imminentem averteret: *Fridericus* ut *Ottonem* æmulum auctoritate & auxilio Romani Pontificis & Epiſcoporum penitus contereret, & Coronam Imperii ipſis faventibus obtineret. Sed circa hujuſmodi Conceſſiones & Immunitates Viri harum partium Eruditi multa obſervant, quibus fraudari lectores nolim; quos tamen meminiſſe cupio me hiſtoricè tantùm, non dogmaticè loqui, ubi de Regaliæ extenſione ſermo eſt.

Has obſervationes Auctor hiſtoricè tantùm refert, non ut ſuum in cauſa extenſionis Regaliæ judicium interponat.

Obſervant primò, ex *Raymundi* Toloſani Comitis Diplomate, & *Friderici II.* Conſtitutionibus certiſſimum eſſe, Jus uſumque Regaliæ in Provinciis Narbonenſi, Auxitana, Burdigalenſi, Bituricenſi, Arelatenſi, Viennenſi, & in Eccleſiis Delphinatûs, quæ ad Toloſani Comitis aut Imperatoris Ditionem pertinebant, ante *Raymundi & Friderici II.* tempora invaluiſſe. Uterque enim Progenitorum ſeu Anteceſſorum ſuorum meminit, qui eo Jure potiti ſunt.

Obſervant ſecundò, *Fredericum II.* abuſum Juris Regaliæ, potiùs quàm uſum legitimum ejuraſſe dici poſſe, aut certè non exiſtimaſſe ligari ſe Conſtitutionibus a ſe editis quoad hoc caput, quas rerum ſuarum neceſſitas extorſerat. Siquidem *Gregorius IX.* qui *Honorio* III. ſucceſſit, ad ipſum ſcribebat, anno milleſimo ducenteſimo trigeſimo-ſexto, de uſu Regaliæ: *Eſto quòd aliqua Beneficia vacantia conferas; ut curam tamen animarum illis annexam committere valeas, Jus Spirituale, quod non cadit in Laicum, non permittit. Eſto quòd in Collatione Beneficiorum morientibus ſuccedas* [*ut dicis*] *Epiſcopis, majorem in hoc ipſis non adipiſceris poteſtatem.*

Obſervant tertiò, Jus Regaliæ antiquo uſu, & cujus initii memoria non extat, firmatum, & ab Eccleſia in Pactis conventis quibus controverſiam de Inveſtituris cum Principibus compoſuit, ſolemniter approbatum, Jus Sacri Patrimonii ſeu Regii Domanii evaſiſſe, & Summi Principatus titulis ſic affixum cenſeri, ut ſit inceſſibile, & a Regali Dignitate inſeparabile. Ideoque non transferri ad fiduciarios Ducatuum aut Comitatuum poſſeſſores, niſi Regio nomine & auſpiciis exercendum. Si fortè ſit ab aliquo Regum alienatum, poſſe a Succeſſoribus, non ſecus ac reliqua Jura Dominica repeti, revocari, vindicari. Toloſanum Comitem, cùm Regaliæ Jus Eccleſiæ Ditionum ſuarum remiſit, de re non ſua munificum fuiſſe, ſiquidem Jus illud ad Reges Francorum in Toloſano Comitatu pertinebat ratione Supremi Dominii, & a Comitibus Regio tantùm nomine poterat exerceri. *S. Ludovicum* Ceſſionem illam Regalium ſeu Immunitatem a *Raymundo* Comite conceſſam non approbaſſe. Siquidem in Statutis ab Ipſo editis pro Libertate Eccleſiarum Provinciæ Narbonenſis anno milleſimo ducenteſimo vigeſimo-octavo, eas tantùm Libertates ipſis conceſſit, quibus Eccleſia Gallicana fruebatur. Cùm ergo Eccleſia Gallicana Regaliæ lege ſoluta non eſſet, Provinciæ Narbonenſis Eccleſias ab ea liberas eſſe noluit *S. Ludovicus*. Hæc autem ſunt ejus verba: *Cupientes in primis ætatis & Regni noſtri primordiis, illi ſervire a quo Regnum recognoſcimus: deſideramus ad honorem ipſius qui nobis culmen dedit honoris, quòd Eccleſia Dei, quæ in partibus veſtris longo tempore fuit afflicta, & tribulationibus innumeris conquaſſata, in noſtro Dominio honoretur, & fœliciter gubernetur. Unde de Magnorum & Prudentum Conſilio ſtatuimus, quòd Eccleſiæ & Viri Eccleſiaſtici in terris conſtituti prædictis Libertatibus & Immunitatibus utantur, quibus utitur* ECCLESIA GALLICANA *& eis plenè gaudeant ſecundùm conſuetudinem Eccleſiæ memoratæ.* Edita ſunt hæc Statuta apud *Duchesnium* Tom. 5. & Tom. 11. P. 1. Conciliorum Editionis Labbeanæ, pag. 423.

Obſervant quartò, *S. Ludovicum* Jus Regaliæ in Provincia Narbonenſi exercuiſſe, idque probari ex Diplomate *Gregorii Noni* dato 17. Kalendas Aprilis anno milleſimo ducenteſimo-trigeſimo-ſeptimo ad Archiepiſcopum Narbonenſem, & ad Epiſcopos Magalonenſem & Helenenſem, quibus morem illum acerbè exagitat, quo Ballivi & Seneſchalli Regis bona Eccleſiarum vacantium, occaſione Regalium, invadebant & uſurpabant. Hujuſmodi autem exceſſus occaſione Regalium commiſſus non fuiſſet, niſi Rex Sanctus Jus Regaliæ in Provincia Narbonenſi exercuiſſet. Verba Pontificii Diplomatis ſubjicio. *Ad audientiam noſtram famâ referente pervenit, quòd Seneſchalli & Ballivi Chariſſimi in Chriſto Filii noſtri Illuſtris Regis Franciæ in Narbonenſi Provincia conſtituti, decedentibus Eccleſiarum Prælatis in eadem Provincia, caſtra, villas & alia bona Eccleſiarum vacantium contra Juris debitum uſurpare, ac id de novo in Eccleſiarum Juribus attentare præſumunt, quòd nullo tempore a Prædeceſſoribus ipſius Regis, vel aliis,* OCCASIONE REGALIUM, *vel aliâ, extitit attentatum. Unde ipſis noſtris Literis dedimus in mandatis, ut a prædictorum exceſſuum præſumptione omnino deſiſtant. Ideoque Fraternitati veſtræ per Apoſtolica Scripta mandamus, quatenus ſi dicti Seneſchalli & Ballivi Mandatum noſtrum neglexerint adimplere, vos eos ab ejuſmodi præſumptione ceſſare, monitione præmiſſâ, per Cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione remotâ cogatis. Proviſo ne in terram dicti Regis Excommunicationis vel Interdicti Sententiam proferatis, &c.* Edidit *Baluzius* V. C. in Additionibus ad Cap. 18. libri 8. *D. De Marca*, De Concordia Sacerdotii & Imperii, pag. 423.

Obſervant quintò, *Alphonſum* Comitem Pictavienſem & Toloſæ, *S. Ludovici* fratrem, Jus Regaliæ in Epiſcopatu Toloſano exercuiſſe, non obſtante ceſſione *Raymundi*; & *Clementem Quartum*

Pon-

Pontificem Maximum Epiſcopo Biterrenſi dediſſe in mandatis, ut in dicti Comitis Vicarium latam ab Officiali Toloſano Excommunicationis Sententiam, uſque ad ſatisfactionem condignam obſervari curaret: Qua excommunicatione propterea fuerat confixus, quòd domos, bona, cameras Epiſcopales, ſupellectilem omnem, Epiſcopo vivente occupaſſet, prætextu Regalium, quæ indebito modo Principi ac Domino ſuo vendicabat. Dico, indebito modo, quia τὸ *indebitè*, quòd in *Clementis* Diplomate legitur, ſubſtantiam Juris Regaliæ non ſpectat, quod Literis Apoſtolicis ad *S. Ludovicum* datis idem Pontifex approbavit, ut ſuperiùs oſtendi, ſed modum Jus illud exigendi. *Clementis IV.* Diploma datum eſt 13. Kalendas Novembris, anno milleſimo ducenteſimo ſexageſimo tertio. Illud edidit Clariſſimus *Baluzius* loco ſupra laudato, pag. 424. cujus quidem Diplomatis hæc ſunt verba: *Significavit nobis venerabilis frater noſter Epiſcopus Toloſanenſis, quòd cùm fama volante in illis partibus mendaciter diceretur quòd ipſe viam fuerat univerſæ carnis ingreſſus, Vicarius in Toloſa dilecti filii nobilis viri Comitis Toloſæ, prætextu* REGALIUM, *quæ in bonis Epiſcopatus Toloſanenſis eidem Comiti indebitè vendicare contendit, domos, bona & cameras Epiſcopales temerario auſu intrare, ac bona ipſius Epiſcopi ibidem inventa nequiter occupare præſumpſit, certis tandem cuſtodibus ad prædictorum domorum, bonorum, & camerarum cuſtodiam deputatis. Verùm cùm hujuſmodi præſumptionis exceſſus adeo eſſet notorius, quòd nulla poſſet tergiverſatione celari, Officialis Toloſanenſis in dictum Vicarium, & omnes dantes ei ſuper hoc auxilium & favorem, canonicâ monitione præmiſsâ, Excommunicationis Sententiam, exigente juſtitiâ promulgavit. Quare dictus Epiſcopus nobis humiliter ſupplicavit, ut Sententiam ipſam robur faceremus firmitatis debitum obtinere. Quocirca Fraternitati tuæ per Apoſtolica Scripta mandamus, quatenus Sententiam ipſam, ſicut rationabiliter eſt prolata, facias Auctoritate noſtra uſque ad ſatisfactionem condignam, appellatione remotâ, inviolabiliter obſervari.*

Obſervant ſextò, Jus Regaliæ ad eas omnes Eccleſias extendi, quæ feuda ex Regum Chriſtianiſſimorum ſeu munificentia ſeu permiſſione poſſident, quod Jus etſi fuerit olim interruptum, cùm urbes vel Provinciæ quædam Ducibus aut Comitibus parebant, recuperatur, tamen reviviſcit, & optimo titulo exercetur, cùm ad Sacrum Patrimonium ſeu Domanium Regium revocantur. Id in Urbe *S. Antonini*, quæ Epiſcopali Sede a *Bonifacio VIII.* aucta eſt, contigiſſe aſſerunt. *Rogerius* Comes Carcaſſonenſis, ſecundùm monita *S. Antonini* Martyris ſibi in ſomnis conſpicui, terram omnem quæ inter duo litora, ſcilicet, Aregiæ & Hyrcis & uſque ad rivum cui Extricæ nomen, interjacet, ſimul cum ſylvis & paſcuariis, & nemore quod *Bolbonam* vocant, *Sulpitio* Fredelacenſi Abbati, & Monachis ſub eo Chriſto ſervientibus conceſſerat anno 788. ut ibi Eccleſia in S. Martyris memoriam extrueretur, ac ſacrum ejus corpus illuc transferretur, ut refert *Nicolaus Bertrandi*, in libro qui inſcribitur, *Geſta Toloſanorum*. Jus Cuſtodiæ in nova Eccleſia, & Monaſterio, ſibi ſervavit *Rogerius* Comes, ut docet *Guiſcardus* Abbas, *Sulpitii* Succeſſor in veteri Charta, cujus exiguum hoc fragmentum ſupereſt: *Ego Guiſcardus Abbas moderno tempore in Eccleſia Beati Antonini, ex Præcepto Nobiliſſimi Comitis Carcaſſonæ* ROGERII DEFENSORIS *Loci, omnia hæc Præcepta quæ vidimus, ſcripſimus, & teſtificati ſumus*. Jus illud Cuſtodiæ ad *S. Ludovicum* Regem cum urbis dominio tranſmiſſum eſt ceſſione & donatione *Hugonis Bernardi* Vicecomitis, qui illam in feudum ab ejus tenebat Majeſtate. Chartam Donationis ex Regeſto Cameræ Computorum ſubjicio: *Noverint omnes ad quos præſentes Literæ pervenerint, quòd Ego Hugo Bernardus, filius quondam Frotardi Vicecomitis villæ S. Antonini, mea & ſpontanea voluntate dono & concedo ſtabili & irrevocabili inter vivos, Excellentiſſimo Domino* LUDOVICO *Regi Francorum, & ſuis Heredibus, totum jus, dominium, poſſeſſionem, proprietatem, quam olim tenui & habui, vel habere potui ex ſucceſſione prædicti Patris noſtri defuncti, in villa S. Antonini & pertinentiis omnibus, & finibus & terminis ejuſdem villæ, ubicumque ſint. Inſuper Ego Hugo Bernardus ſuperiùs nominatus promitto legitimâ ſtipulatione interveniente ..... Seneſcallo Excellentiſſimi Regis prædicti tenente pro ipſo villam Sancti Antonini & recipiente prædictam Donationem nomine ipſius Domini Regis, quod contra Donationem prædictam in totum vel in parte aliquo caſu in poſterum non veniam, nec aliquis per me vel nomine meo. Et in omnibus præmiſſis renuntio tactis Sacroſanctis Evangeliis corporaliter, ex certo ſcientia, omni beneficio & auxilio Juris Canonici & Civilis, & omni foro & uſui & conſuetudini edita, vel edenda, & omni exceptioni rei vel perſonæ cohærenti, & ſpecialiter omnibus per quæ poſſet a Me vel a meis Prædeceſſoribus Donatio in poſterum impugnari. Nos Prior & Conſules ſigilla noſtra præſentibus appoſuimus in teſtimonium veritatis. Acta fuerunt præmiſſa in præſentia noſtra in Aula Sancti Antonini menſe Octobri, anno Domini milleſimo ducenteſimo quadrageſimo uno. Et Ego Bernardus Hugo recognoſco quòd omnia iſta quæ contuli Domino Regi, tenebam ab Ipſo* IN FEUDUM. *Datum apud S. Antoninum VIII. Idus Maii.*

Prior Eccleſiæ, & Conſules villæ *S. Antonini* ſeu Appamiarum, eidem Sancto Regi *Ludovico* Sacramentum Fidelitatis non ſolùm ut ſubditi, ſed ut vaſſalli præſtiterunt, cujus Documentum ex Regeſto Cameræ Computorum exſcriptum hìc ſubjicio. LUDOVICO *Dei gratia Regi Francorum mitiſſimo & ſemper Auguſto, Domino ſuo chariſſimo & dilecto, & ſemper diligendo G. Prior Eccleſiæ S. Antonini, & Communia totius villæ Conſilium, Salutem in Domino & ad omnia proſperum adventum, & de inimicis ſuis triumphum. Quoniam gratiam totius bonitatis Actor conſulit nobis invenire in conſpectu Majeſtatis veſtræ, ut Eccleſiam noſtram, & Nos, & Villam, & omnia noſtra in jus & proprietatem veſtram & veſtrorum in perpetuum transferretis, gratium efficimus, ipſi Actori totius boni & Vobis, in quantùm poſſumus, & in quantùm ſufficimus: Notificantes Benignitati veſtræ, quòd ad dictam Fratris Ebrardi Templarii, & latoris præſentium fecimus Fidelitatem vobis & veſtris in manu Prioris Eccleſiæ noſtræ tactis Sacroſanctis, ac duodecim Conſules prædicto Villæ.* Jura itaque Dominica & ſervitia ratione feudorum debita in Eccleſia & Villa *S. Antonini*, ſeu Appamienſi, *S. Ludovico*, & Chriſtianiſſimis Regibus ejus Succeſſoribus legitimè quæſita ſunt (inquiunt noſtri Juriſconſulti) Ex quibus facilè dilui poſſunt quæ nuperus Auctor Tractatus de Regalia contra Regis Chriſtianiſſimi Jura, libro 3. Cap. ſexto objicit ex Privilegiis ab *Ildephonſo* & *Raymundo* Comitibus Toloſanis, ab *Ermengarde* Vicecomitiſſa, & a *Frederico II.* Eccleſiis ſuarum Ditionum conceſſis: nec non ad ea quæ Capite octavo ejuſdem libri proferuntur. Has autem Gallorum Juriſconſultorum Obſervationes illuſtrandæ dumtaxat Hiſtoriæ cauſa me protuliſſe profiteor, non ut meum ipſe Judicium interponam.

XLI. Ante Concilium Lugdunenſe *Philippus* Philippus
III. S. Ludovici filius Regaliæ Jus exercebat, non *III. ante*

ſo.

Concilium Lugdunenſe Regalia jus exercebat, approbante Gregorio X.

ſolùm quoad perceptionem fructuum, verùm etiam quoad Collationem Præbendarum, in Eccleſiis Metropolitanis & Cathedralibus Regni ſui vacantibus ac auguſto illo Jure ipſum legitimè frui agnovit *Gregorius X.* Pontifex Maximus, Diplomate dato 5. Idus Junii an. milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo-primo. *Petro* Senonenſi Archidiacono in Archiepiſcopum ejuſdem urbis electo, & apud Sedem Apoſtolicam conſecratn, *S. Ludovicus* Archidiaconatum vacantem *M. Gerardo de Rampellione duxit*, PROUT AD IPSUM SPECTABAT RATIONE REGALIUM QUÆ HABEBAT IBIDEM, LIBERALITATE REGIA CONFERENDUM, juſſitque Decano & Capitulo Senonenſi ut ipſum ad eumdem Archidiaconatum admitterent. Verùm circa hanc Proviſionem aliqua orta difficultas eſt. *Clemente IV.* contendente quòd idem Archidiaconatus Senonenſis, poſt Conſtitutionem ſuam de Dignitatibus & Beneficiis apud Sedem Apoſtolicam vacantibus per alium a Romano Pontifice minimè conferendis, apud Sedem vacaret eamdem, & Proviſo in Regalia inhibente ne ſe pro Archidiacono Senonenſi gereret Poſſeſſionem Regaliſta non adierat. Res ſuſpenſa manſit ad annum uſque 1271. quo *Philippus III. S. Ludovici* filius & Succeſſor *Gregorium X.* per Nuntios rogavit ut Deceſſoris ſui inhibitionem revocaret; quòd ultro præſtitit Pontifex. *Nos*, inquit, *qui eidem Philippo Regi, quantùm cum Deo poſſumus in ſuis petitionibus gratificari diſponimus ſuis ſuper hoc beneplacitis annuentes, ut G. per inhibitionem & Conſtitutionem prædictas nullum* JURI *quod in eodem Archidiaconatu eſt* PER COLLATIONEM REGIAM *aſſecutus, præjudicium generetur, quin & ipſius Archidiaconatus poſſeſſionem nanciſci, ac etiam de ipſius juribus & redditibus diſponere valeat, tamquam non proceſſiſſet prædicta inhibitio, & ipſa Conſtitutio edita non fuiſſet, ei per noſtras duximus concedendum.*

XLII. Idem Pontifex Diplomate dato 10. Kalendas Januarii ejuſdem anni *Philippum III.* Regem Chriſtianiſſimum rogavit, ut Electo Noviomenſi Regalia redderet. *Excellentiam Regiam rogamus* (inquit) *quatenus Electos eidem ob reverentiam Apoſtolicæ Sedis & noſtram*, REGALIA *ſine qualibet difficultate concedens, Te ſibi reddas in Regio favore munificum, & in cunctis opportunitatibus glorioſum.*

ARTICULUS V.

Utrum Concilium Lugdunenſe II. Jus Regaliæ Chriſtianiſſimis Regibus competens imminuerit, circumſcripſerit, coarctaverit?

I. REgem Chriſtianiſſimum *Philippum III.* ſtimulis conſcientiæ urgentibus per Oratores ſuos effeciſſe ut Regaliæ uſus tum quoad uſumfructum redituum Epiſcopatus, tum quoad Præbendarum collationem, adversùs Canones introductus in Concilio Generali Lugdunenſi II. confirmaretur, ſcripſit Dominus *de Marca* in Commentariolo de Regalia edito, quem habemus inter Acta Cleri Gallicani, Tom. 11. pag. 101. Eam ob rem editum eſſe eo in Concilio Canonem 12. præſentibus Francorum Legatis, quo Jus recipiendi Regalia confirmatum eſt in Eccleſia ubi recepta erat illa conſuetudo; cujus introductio vetita eſt quoad Eccleſias quæ ei non erant obnoxiæ. Magni Archipræſulis nomini licèt plurimùm tribuam, ejus theſim nullo monumento fultam admittere non poſſum. Multò minùs probare valeo abſonas & pugnantes Auctoris nuperi Tractatus de Regalia contra Jura Chriſtianiſſimi Regis Propoſitiones. Ubi enim præmiſit Capitibus 3. 4. 5. & 9. libri ſecundi. Regaliam omni Juri, Naturali, Divino, Canonico, & Civili adverſari, aſſeruitque Cap. 10. nullo ipſam fulciri Privilegio, Caput 11. ſic exorditur: *Cùm Regalia nec Jure communi, nec ullo Privilegio nitatur, immò Juribus contraria ſit univerſis, ut vidimus, hinc colligi meritò videtur, ipſum eſſe merum uſurpationem; ſiquidem conſuetudo omnibus contraria Legibus, nonniſi abuſus eſſe poteſt.* Tum pagina ſequenti ſubdit: *Nihilominus cùm Lugdunenſe Concilium innuat, antiquam poſſeſſionem inſtar legitimi tituli hac in materia eſſe poſſe, noſtri conſilii non eſt ſimpliciter damnare Regaliam quoad ea loca, in quibus erat uſu firmata ante iſtius Decretum Synodi.* 3. Hanc Propoſitionem paſſim inculcat, quam in ipſo libri 3. limine protulit: *Regaliam abſque Eccleſiæ conceſſione juſtam eſſe non poſſe.* 4. Aſſerit Cap. 6. libri 4. Concilium Lugdunenſe Regaliam dumtaxat toleraſſe. Sic enim Caput iſtud inſcribit. *Quod nullum Concilium ante Lugdunenſe Regaliam toleraverit.* Quibus Propoſitionibus quid quæſo abſurdius, & ſecum ipſo magis pugnans? Quomodo enim Eccleſiæ conceſſione legitimum eſſe poteſt, quod Juri naturali & Divino adverſatur? Quomodo conſuetudinem omnibus contrariam Legibus, & quæ merus abuſus eſt, Synodus Oecumenica toleravit; Quomodo ſacrilegium (Hanc enim infamiam nominis Regaliæ etiam inurit) antiquâ poſſeſſione velut juſto titulo niti poteſt? Sed ut Lugdunenſis Canonis ſenſum aperiamus, ejus verba ſunt priùs ſubjicienda,

Canon 12. Concilii Lugdunenſis II.

Generali Conſtitutione ſancimus, univerſos & ſingulos, qui REGALIA, *Cuſtodiam, ſive Guardiam, Advocationis vel Defenſionis titulum, in Eccleſiis, Monaſteriis ſive quibuſlibet aliis piis locis, de novo uſurpare conantes bona Eccleſiarum, Monaſteriorum, aut locorum ipſorum vacantium occupare præſumunt, quantacumque dignitatis honore præfulgeant Clericos etiam Eccleſiarum Monachos Monaſteriorum, & perſonas cæteras locorum eorumdem qui hæc fieri procurant, eo ipſo Excommunicationis Sententiæ ſubjacere. Illos verò Clericos qui ſe, ut debent, talia facientibus non opponunt de proventibus Eccleſiarum ſeu locorum ipſorum, pro tempore quo præmiſſa ſine debita contradictione permiſerint aliquid percipere diſtrictiùs inhibemus. Qui autem ab ipſarum Eccleſiarum cæterorumque locorum fundatione, vel ex antiqua conſuetudine, Jura ſibi hujuſmodi vindicant; ab illorum abuſu ſic prudenter abſtineant & ſuos Miniſtros in eis ſolicitè faciant abſtinere, quòd ea quæ non pertinent ad fructus ſive reditus provenientes vacationis tempore non uſurpent; nec bona cætera quorum ſe aſſerunt habere Cuſtodiam, dilabi permittant, ſed in bono ſtatu conſervent.*

Varia Canonis iſtius interpretationes, a variis Juriſconſultis traditæ.

II. Hoc Canone Jus Regaliæ Chriſtianiſſimis Regibus competens non imminutum, non circumſcriptum, aut coarctatum ad certas dumtaxat Eccleſias, quatenus uſumfructum bonorum Eccleſiæ vacantis, & collationem Præbendarum complectitur, Galli quotquot ſunt hodie Juriſconſulti, ſupremi Senatus Pariſienſis, aliorumque totius Regni, & Regii Conſiſtorii Patres, Rex ipſe Maximus, Sapientiſſimus, Æquiſſimus, poſt accuratam ſui Juris diſcuſſionem, certiſſimum habent; in eamque ſententiam poſt Declarationem ejuſdem Chriſtianiſſimi Regis datam 10. Februarii anno 1673. Clerus etiam Gallicanus deſcendit, ita ut in Galliis contrariam opinionem propugnare non liceat. Variis autem Reſponſionibus Objectionem ex Canone Lugdunenſi petitam diluunt. Singulas

Pugnantes Auctoris Anonymi Propoſitiones;

Hiſtoricè dumtaxat

xat munus in iis referendis Auctor exequitur.

las referam, & Hiſtorici dumtaxat munus exequar, ut io ipſo Diſſertatioois hujus limioe ſum profeſſus.

Gloſſa Capitis, Generali, in Sexto.

Quidam ajont, Non eſſe certum quid in iſto Canone REGALIÆ nomine intelligatur. Gloſſam Cap. *Generali*, in Sexto, duplicem illius indicare ſenſum, & diſcrepantes Doctorum circa ſignificationem quâ a Concilio acceptum eſt, ſententias. *Pro intellectu* (inquit) *hujus capitis, præſuppenendum eſt ſecundùm veriorem intellectum ipſius, quid propriè iſte textus appellet* REGALIA. *Quidam volebant dicere, quòd Regalia accipiuntur pro Juribus Imperialibus, de quibus in lib. Feudorum*, Cap. Quæ ſint Regalia: *ut ſi Rex donaverit Regalia Eccleſia, & aliquis illa uſurpet, ipſo facto eſt excommunicatus. Alii dicunt, quòd Regalia accipiuntur pro Juribus quæ habet Princeps in aliquibus Eccleſiis: videlicet quòd vacante aliquâ Eccleſiâ Rex percipiat fructus, & Eccleſiam conferat.* Et infra: REGALIA, *Id eſt, collectam quæ fit Regis ratione vel Imperatoris, vel tributum quod debetur Regi.* 11. Q. 1. C. Si tributum: *Sic ſolet exponi*, De Jure Patronat. C. Præterea. 2. *Vel, id eſt, Jura quæ ad Imperatorem pertinere conſueverunt, ut portus & vectigalia. Sed illa erant Eccleſiis conceſſa, & modò volebat ea de novo aliquis occupare: ut in lib. Feudor. Tit.* Quæ ſint Regalia; *aliàs eſt ſub. L. Imperialem.* Quo modo ſi Regaliæ nomen uſurpetur, evidens eſt Lugdunenſis Concilii Canonem, quem expendimus, non ſpectare Jus Regaliæ quatenos perceptionem fructuum Eccleſiæ vacantis, & Præbendarum collationem complectitur; adeoque ex eo colligi non poſſe Juris iſtius Regii circumſcriptionem aut reſtrictionem ad certas Eccleſias.

Interpretatio Guillelmi Durandi, *Mimatenſis Epiſcopi.*

III. Alii ſentiunt, de Regalia, ſecondo ſenſu accepta intelligendum Canonem Concilii Lugdonenſis; nec tamen reſtrictionem a Conellio adhibitam ſpectare Regem Chriſtianiſſimum, ſed Duces, aut alios Viros nobiles, qui Jus illud oſurpabant, ut colligitur ex *Guillelmo Durando*. Commentario in Lugdunenſe Concilium, cojos e Patribus unus fuit, Cap. 12. pag. 40. versâ: *Regalia*, inquit, *hic vocantur Jura Regi in quibuſdam Eccleſiis & Monaſteriis competentia; quia videlicet illis vacantibus Rex ſub prætextu Cuſtodiæ facit fructus ſuos, & etiam in quibuſdam Præbendas conferi, ſicut patet in quibuſdam Eccleſiis Franciæ. Quod Jus ſibi vel ex fundatione, vel ex bonorum temporalium conceſſione vendicant etiam alii Principes, Barones, & Communitates aliqua, quæ Jus ſimile ſibi vendicant, ſeu* USURPANT, *& diverſimodè ſecundùm locorum diverſitatem illud appellant, ut* De Simonia, *Cap.* In tantum 14. Quæſt. 3. C. Plerique. *Quandoque tamen aliter accipitur hoc nomen*, Regalia, *dicuntur via publica, flumina navigabilia, portus, ripatica, vectigalia, quæ vulgò telonea dicuntur; & alia plura quæ numerantur in libro Feudorum, in Conſtit. Frederici, quæ incipit*, Imperialem, *in* §. REGALIA. Et infra, ſubdit idem Auctor: *Ex eo autem quòd hic prohibetur abuſus, videtur per conſequens concedi bonus uſus.* De Præſumpt. C. Nonne. *Quod verum eſt in prædictis duobus caſibus, ſcilicet in his quæ competunt ex fundatione vel conſuetudine.*

Porro (inquiunt Juriſconſulti noſtri) his doobos titolis fulcitur Jus Regaliæ qood Rex in Eccleſiis Regni ſui exercet. Nulla enim eſt qoæ Reges, aut Principes quorum in Jura ſucceſſerunt, ſundatores non agnoſcat: nulla quæ Regiæ munificentiæ vel permiſſioni acceptum non ferat quicquid bonorum temporalium poſſidet. Nulla eſt quæ olim ſub prima vel ſecunda Regum noſtrorum Dynaſtia Regaliæ Juri obnoxia non fuerit. Et licèt interrupta fuerit hujuſmodi conſuetudo, ſive ob Privilegia quibuſdam Eccleſiis à Regibus indulta, ſive quòd Provinciæ qoædam ſeriùs ad Gallicam Ditionem revocatæ ſint, oihilominus (inquiont) manentibos in iis Regaliæ titulis ex Cuſtodia & Legibus feudorum, ſupremoque Regum Domino petitis, integrom fuit eorum Majeſtati Legem Regaliæ non minùs quàm Leges Regni reliquas ad eas oniverſim extendere.

Auctoris Anonymi objectio.

IV. At (inquit noperus Regiorum Jurium Impugnator, lib. 3. ſui de Regalia Tractatus, Cap. 11.) Concilium Lugdunenſe vetat Jos illud ad eas Eccleſias extendi, in quibus tunc inſtitutum non erat, & Anathemate ferit omnes *de novo illud uſurpare conantes*, & Clericos qui ſe talia facientibus non opponunt. Cujus Concilii eò major auctoritas apud Gallos eſſe debet, quòd in Eccleſia oniverſa receptum, atque etiam in Galliis executioni mandatum eſt, & poſtulantibus *Philippi III.* Legatis addita fuit clauſula reſtringens Excommunicationis pœnam ad eos dumtaxat, qui Regaliæ Jus de novo uſorparent.

Reſponſio Gallorum Juriſperitorum.

V. Prohibitionem illam Reges Chriſtianiſſimos ſpectare negant Regiorum Jurium Vindices. Negant ſecundò, de Regalia hìc agi quatenus collationem Præbendarom amplectitur. Negant tertiò, Canonem 12. Lugdunenſis Concilii quatenus ad Regii Juris reſtrictionem ac circumſcriptionem flecti poſſet, in Galliis receptum fuiſſe ac executioni mandatum. Primam propoſitionem ex eo probant, quòd Legibus odioſis, quales ſunt qoæ pœnas Excommunicationis vel Interdicti in tranſgreſſores decernunt, Reges comprehenſi non cenſeantur, ſicut nec Epiſcopi, niſi nominatim exprimantur, ſecundùm omnium Juriſperitorum ſententiam, fundatam in Cap. *Quod nonnullis. Extra. De Privilegiis*: & in Regula Juris, quòd *Odia reſtringi, favores amplari* conveniat. Cùm itaque Reges in Canone 12. Lugdunenſis Concilii oon nominentur, coofequens eſſe quòd eorum non ſpectet Majeſtatem. Addunt, latum Canonem occaſione uſurpationis Regaliæ, Cuſtodiæ, Advocationis ſeu Defenſionis quam aliqui de novo oſurpare conabantor. Sed *Philippum III.* Regem Chriſtianiſſimum nihil uſurpaſſe in hac materiâ: Jus Regaliæ in omnibus Eccleſis Regni ſui exercuiſſe, exceptis illis quas *Philippus Auguſtus* Immonitate donaverat. Nullam fuiſſe de Eccleſiis Delphinatus, Provinciæ, Aquitaoiæ, & Occitaniæ quæſtionem, nec prohibuiſſe Patres Concilii Lugdunenſis Chriſtianiſſimo Regi oe Jus Regaliæ ad illas Provincias extenderet, quæ nondum erant ad ejus Ditionem plenè revocatæ. *Philippum III.* ab uſurpandis Eccleſiarum Juribus alieniſſimum fuiſſe, qui Sanctiſſimi Parentis *Ludovici* documenta animo penitus impreſſa habuit, illius amorem erga Eccleſiam æmulatus eſt, *Matthæi* Sandionyſiani Abbatis Religioſiſſimi conſiliis in Regni adminiſtratione plurimùm uſus, & Chriſtianis virtutibus decus addens Majeſtati, ot *Guillelmus de Nangiaco* in ejus Vita teſtatur. *Super Sedem*, inquit, *paternam Philippus Rex collocatus, Patris ſui non immemor præceptorum, quibus illum in extremis laborans imbuerat, ambulavit cum Domino, Sapientum tractatibus corde ultroneo adhærendo. Et maximè tunc uſus eſt conſilio & diſciplina Reverendi Patris Matthæi, Abbatis S. Dionyſii in Francia, viri religioſi & ſapientia floribus adornati, cui ſuper omnes Aſſeſſores Palatii Regii, cauſas & univerſa negotia Regni ſui, ſicut & Pater ſuus fecerat* LUDOVICUS REX, *expedienda tradidit. Illo etiam tempore, quo poſt mortem Yſabella Reginæ ſine uxore fuit, cilicio* [*ut ajunt*] *uſus eſt, loricam deſuper indutus. Domabat enim corpus ſuum jejuniis, & mirabili ciborum abſtinentia ſe reſtringebat, ne*

Apud Duchesnium Tom. V. pag. 526. & 227.

vitiis humanæ fragilitatis fœdaretur. Ex illo verò tempore frugalitatem ita ſervavit uſque ad mortem, quòd potiùs Monachus, quàm Rex vel Miles propter abſtinentiam dici poſſet. &c. Totus in fide Catholicus, & erga Dei cultores extitit benevolus ac devotus. Præterea inter felicem obitum *S. Ludovici*, & Lugdunenſis Concilii celebrationem quatuor dumtaxat anni interceſſerunt, quibus Regaliæ Jus a *Philippo III.* ampliatum, nec Geſta ipſius a *Gullelmo de Nangiaco* ſcripta, nec alia monumenta produnt. Quòd verò ſcrupulum paſſus ſit Rex *Audax* circa uſum Regaliæ, & idem Jus illud confirmari a Concilio poſtulaverit, eâ conditione ut ad Eccleſias in quas illius uſus introductus non fuerat, non porrigeretur, figmentum eſt. Quis enim credat ipſum conſcientiæ ſuæ timuiſſe Jus illud exercendo, quod exercuerat *Ludovicus* ejus Pater, cujus ſanctitas novis miraculis in dies celebrabatur?

Duces & Comites, non Reges ſpectare Lugdunenſis Concilii Canonem, Viri Eruditi probant ex illius collatione cum Decretis Conciliorum & Pontificum antecedentium & conſequentium.

VI. Duces itaque, & Comites, qui inclinante ſecunda Regum noſtrorum Dynaſtia Regalia uſurpaverant, ſicut & ipſos Ducatus atque Comitatus tranſmiſerant ad heredes, cùm illos antea poſſiderent ad vitam, & ſolo adminiſtrationis titulo, ſpectat Canon 12. Lugdunenſis Concilii. Spectat etiam Barones, aliuſque Nobiles, Vicedominos, Ballivos, alios quoſlibet, qui vel Patronatum, Guardiam, Advocationem Eccleſiarum de novo uſurpabant, vel legitimo titulo & Jure Patronatus abuſi, nova Eccleſiis imponebant onera, & bona Eccleſiarum vacantium, Monaſteriorum, & quorumvis piorum locorum occupabant, in proprios uſus convertebant ac diſtrahebant, in ſupellectilem etiam Domorum Eccleſiaſticarum, & ſpolia defunctorum Epiſcoporum, Abbatum, Curatorum, aliorumque Virorum Eccleſiaſticorum, manus injicientes: non verò Reges Chriſtianiſſimos, qui ad Parochiales Eccleſias & alia quævis pia loca Regaliæ uſum non extenderunt. Hunc Lugdunenſis Canonis legitimum verumque ſenſum eſſe probant Conciliorum & Pontificum antecedentium & conſequentium, & eumdem abuſum damnantium Decreta (inquiunt Juriſconſulti & Theologi plerique Gallicani, qui hoc argumentum diligentiùs & accuratiùs expenderunt.) Illos ſcilicet ſpectat, de quibus decernit Concilium Lateranenſe IV. ſub *Innocentio III.* anno 1215. celebratum, Canone 45. cujus hæc ſunt verba: *In quibuſdam Provinciis Eccleſiarum Patroni, ſeu Vicedomini, & Advocati, ſe in tantam inſolentiam erexerunt, quòd non ſolùm, cùm vacantibus debet Eccleſiis de Paſtoribus idoneis provideri, difficultates ingerunt & malitias: verùm etiam de poſſeſſionibus & aliis bonis Eccleſiaſticis pro ſua voluntate ordinare præſumunt, & [quod horrendum eſt dicere] in necem Prælatorum prorumpere non formidant. Cùm igitur quod ad defenſionis ſubſidium eſt inventum, ad depreſſionis diſpendium non debeat retorqueri; prohibemus expreſſè ne Patroni, vel Advocati, ſeu Vicedomini, ſuper præmiſſis de cætero plus uſurpent, quàm reperiatur in Jure permiſſum: & ſi contra præſumpſerint, diſtrictiſſimè per ſeveritatem Canonicam compeſcantur.*

VII. Illos perſtringit Canon 55. Concilii Lugdunenſis, quos Concilium Colonienſe anno 1266. celebratum, Canone 7. cujus hæc ſunt verba: *Statuimus ut nullus Laicus, cujuſcumque dignitatis vel conditionis exiſtat de Bonis Clericorum, ſive in vita, ſive in morte ſe intromittat. Et illos qui contra hoc Statutum de bonis & rebus Clericorum decedentium auſu ſacrilego ſe injecerint, niſi ſint ipſorum Clericorum manu fideles, ſeu ultimarum executores voluntatum, ex nunc Sententia Excommunicationis innodamus: & per locorum Ordinarios præcipimus excommunicatos publicè nunciari, donec ablata reſtituerint, & aliàs ſatisfecerint competenter. In qua excommunicatione ſi per menſem perſtiterint; ex tunc contra eos tamquam invaſores bonorum Eccleſiarum procedatur.*

VIII. Illos perſtringit Canon 52. Concilii Lugdunenſis, contra quos *Innocentius IV.* Pontifex Maximus anno 1252. 8. Kalendas Auguſti, ad Narbonenſem Archiepiſcopum & Epiſcopum Elnenſem ſcripſerat in hæc verba: *Ad aures noſtras Eccleſia Gallicana querela perferente pervenit, quòd nonnulli Regni Francorum Barones, Ballivi, Præpoſiti, ac eorum & aliorum Nobilium ejuſdem Regni Officiales eamdem Eccleſiam contra libertatem ipſius graviter comprimentes, aliquando per ſe, aliquando ad mandatum Dominorum ſeu Majorum ſuorum & interdum motu proprio res & bona Eccleſiarum hominum earumdem, & Eccleſiaſticarum Perſonarum capiunt, & interdum capi faciunt per eos qui ſuas contra ipſas Eccleſias vel Perſonas exercent actiones, ut per adverſarios graviùs infeſtentur, & capta, ut ſic ab ipſis aliquid extorqueant, detinent pro ſuæ arbitrio voluntatis. Eorum autem aliqui ſine tali faciendi ſibi ex eo vendicare nituntur, quòd cùm Eccleſiæ vel Perſonæ Eccleſiaſticæ ſub eorum Cuſtodia ſive Advocatione conſiſtant, ex frequenti exercitio ejuſmodi captionis ſe fore in poſſeſſione Juriſdictionis hujuſmodi exercendæ per ipſos in Eccleſias vel Perſonas Eccleſiaſticas, homines & res ipſarum, licèt peccandi diuturnitas non Jus det, ſed damnationem afferat, & in ſubverſionem Privilegii Ordinis Clericorum talis actus frequentia in conſuetudinem convaleſcere nequeat, aſſeverant. Habebat inſuper Eccleſiæ præfata querela, quòd vacantibus interdum Eccleſiis ſeu Monaſteriis Regni prædicti, ſi ſuper proviſione ipſorum duratura diſcordia, oritur, iidem Barones & alii prætextu Guardiæ ſeu Advocationis ad bonorum temporalium eorumdem cuſtodiam diſſipatores & conſumptores deputant, non cuſtodes, in enormem Eccleſiarum & Monaſteriorum ſæpius læſionem. Feruntur etiam quidam eſſe Ballivi, Præpoſiti, & Officiales eorum, qui multò cariùs ſolito ſua emunt Officia, ſpem damnabilis lucri ponentes in ſervitiis ſeu exactionibus, quæ ab Eccleſiis, hominibus earum, & Perſonis Eccleſiaſticis extorquent quodammodo violenter, dum ratione Guardiæ ſeu Advocationis hujuſmodi, eorum nomine, a quibus hujuſmodi emunt Officia, Eccleſiaſtica bona capiunt, vel capi mandant aliquando eo tempore, agricultura videlicet meſſium, ac vindemiarum, quo eiſdem majora damna noſcuntur, etſi vexationem ſuam ab eis rediment, imminere. Quocirca Fraternitati veſtræ per Apoſtolica Scripta mandamus, quatenus præfatos Barones, Ballivos, Præpoſitos, Officiales, & alios Narbonenſis Provinciæ, quoties opus fuerit, ut ab hujuſmodi Eccleſiarum, & Eccleſiaſticarum Perſonarum gravaminibus conquieſcant, attentè monere ac efficaciter inducere ſtudeatis; & ſi ad monita fuerint pertinaces, ipſos ſuper iis per Excommunicationem in perſonas & Interdictum in terras eorum, appellatione remotâ, veritate per vos vel per alios cognitâ, compeſcatis.* Iſtud Diploma edidit *Baluzius* Vir Clariſſimus in Additione ad Caput 18. lib. 8. D. *De Marca*, De Concordia Sacerdotii & Imperii, pag. 423.

IX. Illos perſtringit Canon 12. Concilii Lugdunenſis, quos Viennenſe in Auſtria Concilium a *Guidone* S. R. E. Cardinali, Sedis Apoſtolicæ Legato anno 1268. celebratum, Canone 50. cujus hæc ſunt verba: *Ad aures noſtras per clamoſam inſinuationem multorum devenit, quòd Patroni Eccleſiarum tam Clerici quàm Laici, Advocati, & Judices, & Pracones, bona decedentium Clericorum occupant, volentes ſibi ab inteſtato ſuccedere, pro ſuæ voluntatis arbitrio, non judicio rationis. Quare* pro-

Digitized by Google

providè duximus ſtatuendum, ut Patroni Eccleſiarum, & alii ſupra dicti, a talibus de cætero abſtineant: & niſi abſtinere voluerint, quouſque ſit ablata reſtituant, Excommunicationis vinculo innodentur.

X. Illos Eccleſiarum Advocatos, ſive Advocationis Officium, Regaliam, aut Cuſtodiam uſurpantes, perſtringit Lugdunenſis Concilii Canon 12. quibus Canon 22. ejuſdem Synodi bona immobilia ſeu Jura Eccleſiarum ſubjici vetat his verbis: *Hoc conſultiſſimo prohibemus Edicto, univerſos & ſingulos Prælatos Eccleſiæ ſibi commiſſæ, bona immobilia ſeu Jura ipſarum, Laïcis ſubmittere, ſubjicere ſeu ſupponere, abſque Capituli ſui conſenſu, & Sedis Apoſtolicæ licentiâ ſpeciali, non concedendo bona ipſa vel in Jura in emphyteoſim, ſeu aliàs alienando in forma & caſibus a Jure permiſſis, ſed conſtituendo vel recognoſcendo, ſeu profitendo, ab illis ea tamquam a Superioribus ſe tenere, ſeu ab ipſis eadem advocando* [*prout in quibuſdam partibus vulgariter dicitur,* Avoüer] *Vel ipſos Patronos, ſive Advocatos Eccleſiarum, ſeu bonorum ipſarum, perpetuò aut ad tempus non modicum ſtatuendo.*

XI. De illis intelligitur Canon 12. Lugdunenſis Concilii, de quibus Saltzborgenſe Concilium proximè poſt illud celebratum eodem anno 1274. pro recipiendis illius Statutis, Canone 24. cujus hæc ſunt verba: *Præſentis auctoritate Concilii, Eccleſiarum Advocatos, qui Eccleſias onerant ultra conſuetam & debitam ſervitutem, ac per hoc Eccleſiarum Libertates violant & infringunt publicè commonemus ut ab indebitis vexationibus Eccleſiarum, & bonis ipſarum abſtineant, & Juribus debitis ſint contenti: alioquin adverſùs eorum injuriam mediante Juſtitia refrænandam, ad conceſſa nobis juris Beneficia recurremus.*

XII. De illis intelligitur Canon. 12. Concilii Lugdunenſis, de quibus Synodus Colonienſis a *Siffrido* Archiepiſcopo habita anno 1279. Cap. 12. cujus hæc ſunt verba: *Excommunicamus omnes Advocatos Eccleſiarum, & alios quoſcumque, & quocumque nomine cenſeantur, qui exactiones vel ſervitia indebita Eccleſiæ vel Eccleſiaſticis Perſonis imponunt. Item excommunicamus in his ſcriptis omnes illos, cujuſcumque ſint dignitatis vel ſtatus, qui Eccleſiæ noſtræ Majoris, vel aliarum Eccleſiarum noſtræ Diœceſis homines, cenſum capitalem ipſis Eccleſiis ſolventes, prætextu Advocationis, vel alterius coloris, exactionibus vel captionibus opprimunt, vel moleſtant, aut bona eorum mobilia vel immobilia, poſt mortem ipſorum, invadunt vel accipiunt violenter.*

XIII. De illis intelligitur Concilii Lugdunenſis Canon. 12. de quibus Concilium alterum Saltzburgenſe anno 1281. celebratum, quod ipſum laudat, Canone item 12. cujus hæc ſunt verba: *Item, ſub velamento Advocationis nonnumquam gravantur Monaſteria, Conventualium, Parochialium, & aliarum Eccleſiarum libertas & immunitas perturbantur: Decrevimus ut omnes qui occaſione hujuſmodi aliquod Jus ſibi vendicant in Eccleſiis, niſi de Jure ſuo Ordinarium loci certum fecerint, ante Feſtum S. Joannis Baptiſtæ, quem eis ad hoc terminum peremptorium aſſignamus; ex tunc ſuper hoc de cætero nullatenus audiantur; & Clericus qui ſe non oppoſuit taliter uſurpanti, pœnam ſuſtineat nuper in Lugdunenſi Concilio ſtatutam.* Et Canone 15. *Statum bonæ memoriæ Guidonis contra Patronos, Judices, & Pæcones editum, qui bona invadunt decedentium Clericorum, pro neceſſitate temporis aggravantes, ſtatuimus ut raptores rerum hujuſmodi vacantium Eccleſiarum ipſo Jure Excommunicationem incurrant.*

XIV. De illis intelligitur Concilii Lugdunenſis Canon 12. de quibus Concilii Herbipolenſis anno 1287. celebrati Canon 24. cujus hæc ſunt verba: *Nonnulli afflictis Eccleſiis, quæ vacationis laborant incommodo, non verentes afflictionem addere, bona earumdem Eccleſiarum diripere ac occupare nituntur. Ex quo grave ipſis Eccleſiis in rebus earum provenit detrimentum. Nos ſuper hoc vacantibus Eccleſiis providere volentes, eos qui vacantium Eccleſiarum, & decedentium Clericorum bona immobilia ſeu mobilia de cætero uſurpabunt, aut uſibus propriis deputabunt, excommunicatos eſſe volumus ipſo facto.* Et Canone 20. in quo a Sententia Excommunicationis in bonorum & Jurium Eccleſiaſticorum Invaſores lata, excipiuntur Rex, Regina, & eorum filii: *Dignum arbitrantes & conſentaneum æquitati, ut quos jugo legis forſitan premimus, ab oppreſſorum illicitis auſibus defendamus, & conſultiſſima Conſtitutione in poſterum valitura ſancimus quòd nulla ſæcularis vel Eccleſiaſtica Perſona, quantacumque nobilitate vel præeminentiâ ſtatûs præfulgeat* [*Chriſtianiſſimo Domino Romanorum Rege ſemper Auguſto, ejuſdemque Divina conſorte, eorumque Filiis dumtaxat exceptis*] *Eccleſias & Eccleſiaſtica bona, Jura, & Juriſdictiones, & vaſſallos eorum, violenter & auctoritate propriâ publicè uſurpare, aut occupando invadere, vel ſcienter uſurpare, aut occupatoribus, invaſoribus, & ſcienter uſurpantibus Eccleſias & bona prædicta, præſtare præſumant quomodolibet per ſe vel per alium aut alios, conſilium, auxilium, vel favorem: vel quòd ſi aliquis contra hujuſmodi noſtræ Conſtitutionis tenorem facere vel venire præſumpſerit . . . Ipſo facto Anathematis vinculo ſit innodatus, & terræ ipſius Eccleſiaſtico ſubjaceant Interdicto.*

XV. De illis intelligitur Concilii Lugdunenſis Canon 12. de quibus Synodus Colonienſis anno 1300. a *Vvichboldo* Archiepiſcopo celebrata, Canone 11. cujus hæc ſunt verba: *Quia nonnulli terrarum Domini, Judices, & alii Officiarii Laici, bona Clericorum noſtræ Diœceſis decedentium ex teſtamento, vel ab inteſtato, auctoritate propriâ violenter rapiunt, occupant & arreſtant in præjudicium Eccleſiaſticæ Libertatis, quo minus decedentium ultima voluntas pro ſalute animarum eorumdem valeat adimpleri: Nos tam præſumptuoſos exceſſus corrigere volentes, monemus omnes Nobiles, Judices terræ, Advocatos, terrarum Dominos & Laïcos quoſcumque, ne deinceps talia attentare præſumant. Contrarium facientes* [*quos ipſo facto ex tunc in his ſcriptis excommunicamus*] *excommunicatos in Eccleſiis veſtris, & præcipuè in Parochiis in quibus talia perpetrantur, & in quibus tales morantur; vos univerſi Rectores Eccleſiarum publicè nuncietis.*

XVI. De illis intelligitur Canon 12. Concilii Lugdunenſis, de quibus Concilii Colonienſis anno 1310. celebrati Canon 3. cujus hæc ſunt verba: *Monemus omnes Nobiles terrarum Dominos, Scabinos, Conſules, Judices ſæculares, & univerſitates, ac alios Laïcos, cujuſcumque ſtatus exiſtant, ne de cætero occaſione Advocatiarum, quas quidam ex eis ſuper bona Eccleſiaſtica habent, vel quocumque alio nomine vel colore ad hoc quæſito, tallias, collectas, exactiones, petitiones, aſſiſias, contributiones, ſervitia indebita, & ultra quàm Jus Advocatiæ, juxta Scabinorum Sententiam, ubi Advocati ſunt, permittit ipſis Eccleſiis, Eccleſiaſticisve Perſonis, hominibus, mancipiis, & bonis earumdem imponant, vel imponere, exigere, aut recipere præſumant, &c. Aliàs contra ipſos volumus procedi per Sententiam Excommunicationis, quouſque ſatisfaciant de commiſſis.*

XVII. De illis intelligitur Canon 12. Concilii Lugdunenſis, de quibus Concilium Avenionenſe anno 1326. celebratum, Canone 24. cujus hæc ſunt verba: *Nullus omnino Prælatus, Abbas, Prior, vel Patronus Clericus, vel Laïcus, cujuſcumque ſta-*

ſtatus, vel dignitatis, Ordinis, vel Religionis exiſtat, bona Eccleſiarum vacantium, Metropolitanæ, vel Suffraganeæ, Prioratus, Abbatiæ, vel alterius cujuſcumque Monaſterii vel Eccleſiæ, per promotionem, aut mortem, vel reſignationem, vel mutationem, vel abſolutionem, vel alio quocumque modo vacantium, capere vel per ſe vel per alium, aut occupare vel uſurpare præſumat, etiſi ſibi per Privilegium vel conſuetudinem hoc liceret. Quod ſi fecerit, tam ipſe, quàm gratis obedientes ei aliqualiter in hac parte Excommunicationis incurrant Sententiam ipſo facto. Hunc Canonem recenſuit & confirmavit Synodus Avenionenſis altera anno 1337. habita, Canone 29. Eumdem inter ſua tranſcripſit Decreta Synodus Vaurenſis anno 1368. Canone 13. Certè cùm illa Pontificum & Conciliorum ante vel poſt Concilium Lugdunenſe II. edita Decreta, in eadem materia verſentur, eumdemque abuſum emendent, prohibeant, damnent ſub eadem pœna, quem Canon 12. ejuſdem Concilii damnat, & evidentiſſimum ſit illa Reges non ſpectare, nec de Regaliæ Jure, prout a Regibus Chriſtianiſſimis exercebatur, decernere, ſed de Juribus quæ a Comitibus, Baronibus, Vicedominis, Advocatis, Judicibus, titulo Patronatus, Advocationis, Guardiæ, ſeu Cuſtodiæ uſurpabantur in Eccleſiis vacantibus: evidenter colligitur (inquiunt noſtrates Magiſtratus & Juriſconſulti) Lugdunenſis Concilii 12. Canonem his Decretis ſimillimum, Reges Chriſtianiſſimos non ſpectare, quos ne quidem nominat; nec de Regaliæ Jure prout ab ipſis exercetur, quatenus ſcilicet perceptionem fructuum Eccleſiæ vacantis, & Collationem Præbendarum complectitur, intelligendum eſſe.

XVIII. Sed enim quomodo Jus conferendi Beneficia ſimplicia vacantibus Eccleſiis Metropolitanis vel Cathedralibus Regibus Chriſtianiſſimis competens, circumſcriptum, & ad certas Eccleſias coarctatum cenſeri poteſt eo Canone, qui nec de Beneficiorum Collatione, nec de Metropolitanis & Cathedralibus Eccleſiis verbum ullum habet? Non ita obſcurè Concilia & Pontifices loqui ſolent ſuis in Decretis, nec ſilentio involvunt id quod præcipiunt aut prohibent ſub pœna Excommunicationis, ſed illud conceptis verbis exprimunt & inculcant. Sciunt enim ſe hujuſmodi Leges Prophetis non dicere, ſed iis hominibus qui ex verbis legis mentem legiſlatoris intelligant. Relege Canonem 12. Concilii Lugdunenſis, attentâ conſideratione illum expende, nihil ibi invenies de Collatione Præbendarum Sede vacante, quæ tamen in Regalia Regum Chriſtianiſſimorum præcipua res eſt. Id pridem obſervavit *Guimerius* Præſes in Pragmaticam Sanctionem, ad Cap. de Annatis; *Rex Franciæ & Angliæ* (inquit) *vendicant ſibi in quibuſdam Eccleſiis Cathedralibus ſuorum Regnorum Collationem Præbendarum, aut aliorum Beneficiorum Sede vacante; & illo etiam tempore ipſarum Eccleſiarum temporalia recipiunt, & ſibi applicant, & circa hoc ultimum providit Gregorius X. in Concilio Generali contra hæc de novo uſurpantes, & contra abutentes quibus competit ab antiquo. De hoc autem Jure conferendi nihil providit.*

In diſſidio Bonifacii VIII. & Philippi Pulchri, Lugdunenſis Concilii Canonem pro Regalia vel contra Regaliam neuter protulit.

Accedit, quòd fervente Diſſidio inter *Bonifacium VIII. & Philippum Pulchrum* Regem Chriſtianiſſimum, Rex Jus ſuum Regaliæ a *Bonifacio* injuſtè impugnatum auctoritate Lugdunenſis Concilii nullatenus tuitus eſt. At ſi Lugdunenſis Concilii Canon 12. de Regaliæ Jure Chriſtianiſſimis Regibus competente intelligendus eſſet, non eſt veriſimile quòd Rex, & qui ipſius Jura tunc temporis adversùs Bonifacianas invaſiones defenderunt, momentum illud neglexiſſent; nec reſpondiſſent Summo Pontifici, ipſum abſque ratione Regi negotium faceſſere ob Collationem Præbendarum Eccleſiis vacantibus, quæ a Concilio Oecumenico approbata eſſet. Neque *Bonifacius VIII.* hujuſmodi collationem & Regaliæ uſum vitio vertiſſet Regi, ſi res certa & explorata fuiſſet, Canonem 12. Concilii Lugdunenſis ipſum confirmaſſe in Eccleſiis omnibus in quibus eâ tempeſtate inſtitutum erat, vetuiſſe dumtaxat ne de novo uſurparetur. Sed in illa diſſenſione nulla Concilii Lugdunenſis facta mentio. *Bonifacius* in brevi Epiſtolâ ad *Philippum* Regem: *Beneficiorum & Præbendarum ad te Collatio nulla ſpectat: & ſi aliquorum vacantium Cuſtodiam habeas, fructus eorum Succeſſoribus reſerves; & ſi qua contuliſti, Collationem hujuſmodi irritam decernimus, & quantum de facto proceſſerit, revocamus. Aliud autem credentes, Hæreticos reputamus.* Ad quam Epiſtolam Rex *Philippus* reſpondit: *Eccleſiarum ac Præbendarum vacantium Collationem ad Nos* JURE REGIO *pertinere, fructus earum noſtros facere; Collationes a Nobis factas & faciendas fore validas in præteritum & futurum; & earum poſſeſſores contra omnes viriliter nos tueri: ſecus autem credentes, fatuos & dementes reputamus.*

Inter Probationes Hiſtor. Diſſidii, pag. 44.

Inter Articulos a *Bonifacio VIII.* objectos eidem Chriſtianiſſimo Regi, ſecundus eſt: *In quibuſcumque Beneficiis Eccleſiaſticis conferendis vacantibus in Curia, vel extra Curiam, Romanus Pontifex ſummam & potiorem obtinet poteſtatem: & per Collationem cujuſvis Laici in ipſis vel eorum aliquo, non poteſt alicui jus acquiri ſine auctoritate vel conſenſu Sedis Apoſtolicæ tacitè vel expreſſè. 7. Item, quod Guardia & Cuſtodia Eccleſiarum Cathedralium vacantium, quas vocant Regalia per abuſum, non abutatur, &c.*

Ibidem pag. 20. & 91.

Ad quos Rex Chriſtianiſſimus reſpondet: Ad ſecundum, *Quòd Collatione Beneficiorum uſus eſt & utitur ſicut ad eum pertinet de Jure & bona Conſuetudine, ſicut & Ludovicus & alii Prædeceſſores ſui uſi fuerunt, a tempore cujus memoria non exiſtit, nec circa hoc fecit nec intendit facere aliquam novitatem, nec credit quòd Papa ſibi facere velit, qui longum uſum ſuum, & Prædeceſſorum ſuorum in Collatione hujuſmodi novit pleniſſimè ab experto.* Ad 7. reſpondet, *Quòd nunquam fuit, nec eſt intentionis vel voluntatis ſuæ in hujuſmodi perceptione Regaliam præjudicialem vel noxiam facere novitatem ſed intendit eis uti quemadmodum S. Ludovicus, & alii Prædeceſſores ſui uti conſueverunt, &c.*

Ibidem 93. & 94.

In Scripto quod *Guillelmus de Nogareto*, & *Guillelmus de Plaſiano* Clementi V. Pontifici Maximo tradiderunt, hi leguntur Articuli: 10. *Item certum, notorium, & indubitatum exiſtit, quòd Dominus Rex habet Jura Regalia, univerſa in Regno ſuo; ſed inter cætera jura Regalia habet jus percipiendi fructus omnes, reditus & proventus Eccleſiarum Cathedralium vacantium, & ſuos faciendi, quæ de ſua Regalia exiſtunt quamdiu vacant: Et cùm præficitur novus Prælatus illis Eccleſiis, Prælati hujuſmodi ab ipſo Rege temporalitatem recipiunt, poſt Fidelitatem ſibi præſtitam, vel Homagium: quo Jure Regalium dictus Dominus Rex uſus eſt, tam ipſe, quàm ejus Prædeceſſores Reges Franciæ, tantìs temporibus, de quorum contrario memoria non exiſtit.*

Ibidem pag. 318. & 319.

XIX. *Item certum, notorium, & indubitatum exiſtit, quòd quamdiu vacant dictæ Eccleſiæ, in quibus dictus Dominus Rex habet Regalia, idem Dominus Rex donat & donare conſuevit Dignitates, & Præbendas & Beneficia, quorum Collatio modo quocumque pertinere poteſt ad Prælatum illius Eccleſiæ, eo tempore quo exiſtunt ibidem, ſive ibidem vacent prædicta Beneficia, Præbendæ, vel Dignitates, vel in Curia Romana, vel alibi ubicumque.*

XX.

Digitized by Google

XX. *Item, certum, notoriam, & indubitatum, exiſtit, quòd Jura Regalia aliquarum Eccleſiarum quæ habet in Eccleſiis prædictis Dominus Rex prædictus, Progenitores ipſius Domini Regis, & Prædeceſſores ejus in Regno, dederunt in Feudum aliquibus Baronibus ſuis, tam Eccleſiaſticis quàm ſæcularibus: qui Barones Regalibus illis utuntur & fruuntur, Sedibus Eccleſiarum ipſarum vacantibus, Jure ſuo Feudali, & Jure Regio, a quo ſuum Jus movet; & ideo Jus Regale vocatur; quo Jure dicti Barones utuntur nominibus ſuis, & nomine Regio, & uſi ſunt tanto tempore, de cujus contrario memoria non exiſtit.*

Uſumfructum Regaliam in Eccleſiis vacantibus Duces quidam, Comites & Barones percipere ſoliti ante Lugdunenſis Concilii tempora.

XXI. Ex poſtremo illo Articulo compertum eſt, *Bonifacii VIII.* temporibus Comites & Barones quoſdam uſumfructum Regalium Sedibus Eccleſiarum Cathedralium vacantibus habuiſſe, nec id recens tum fuiſſe, ſed antiquo uſu firmatum, adeoque ante Lugdunenſis Concilii tempora. Quod & plures Epiſcoporum, Abbatum, & aliorum Epiſtolæ a *Duchesnio* editæ Tom. 5. Hiſtoriæ Francorum confirmant 35. *Fulberti Carnotenſis* Epiſcopi, pag. 148. *Ivonis Carnotenſis* XXI. pag. 228. qui teſtatur Carnotenſem Comitem *Pravas Conſuetudines, quas habuerant Anteceſſores ſui, & ipſe, in domibus & rebus Carnotenſis Epiſcopi defuncti vel depoſiti, multo ſuo labore & ſumptu, Eccleſiæ dimiſiſſe.* Autiſſiodorenſis Epiſcopi CCXII. pag. 642. Decani & Capituli Matiſconenſis CDXXXII. ad Regem ſcripta, pag. 735. *Quantis infeſtationibus Comitis Girardi & ſuorum veſtra Matiſconenſis Eccleſia poſt deceſſum venerabilis noſtri Domini Pontii ſit afflicta, Literis noſtris, Sublimitati veſtræ ſatis eſſe intimatum credimus. Poſt acceptas ſiquidem treugas Comitis, per manus ſcilicet Nuntiorum veſtrorum, Epiſcopus noſter præſentiam veſtram adire diſpoſuit.* Comitis *Theobaldi*, quæ eſt inter Epiſtolas *Sugerii* Abbatis 38. *Regale Carnotenſis Epiſcopatus de Rege in feodum teneo cum alio feodo meo; ita quòd decedente Epiſcopo, Regale Epiſcopatus meum proprium eſt, quouſque alius ſubſtituatur. Et ideo vos rogo, ut pro Regali quod meum eſt, Capiceriam ab Epiſcopo non requiratis.* Idem probant Epiſtola *Arnulphi* Lexovienſis Epiſcopi ad *Lucium* Papam, edita Tom. 2. Spicilegii, & Epiſtola *S. Bernardi* Tom. 3. Spicilegii, pag. 167. quæ Comitis Andegavenſis meminerunt, qui bona Eccleſiæ Lexovienſis per biennium & ampliùs occupaverat. Acta Vetera ex Chartulario Monaſterii *S. Albini* Andegavenſis exſcripta, & a Clariſſimo *Baluzio* edita in Additione ad Cap. 26. libri 8. D. *De Marca*, De Concordia Sacerdotii & Imperii, pag. 448. Pactiones initæ anno 1231. inter *S. Ludovicum* Regem, & *Petrum* Ducem Britanniæ, quibus Jus Regaliæ ipſi in Epiſcopatibus illius Provinciæ conſervatum eſt. *Jus Regalia quod in ſolis Eccleſiis Cathedralibus habere dicitur.* Ducum, Comitum, Baronum nonnulli jure, alii injuriâ, Regaliam, temporalem quidem, quæ in uſufructu redituum Eccleſiæ vacantis, non ſpiritualem, quæ in Præbendarum Collatione poſita eſt, exercebant (ut obſervat D. De Marca) quidam illam plus juſto extendebant, ad Eccleſias etiam Collegiatas, & Parochiales, & ad quævis pia loca, Eorum exemplo, Vicedomini, Advocati, Patroni hujuſmodi Eccleſiarum, aut piorum locorum, iiſdem vacantibus, in eorum bona manus injiciebant, ſpolia defunctorum Sacerdotum occupabant, fructus ſuos faciebant. Sic *Theodulphus* Comes Parochialis cujuſdam Eccleſiæ bona invaſerat poſt obitum Presbyteri, quem propterea graviſſimis Literis commonuit *Hincmarus*, ut ea reſtitueret Eccleſiæ & Presbyteris, quibus commendata fuerant, *juxta Sacras Auctoritates & Regum Præcepta*, ut refert *Flodoardus* lib. 3. Hiſtoriæ Eccleſiæ Remenſis Cap. 26. Eumdem abuſum damnavit Canon Triburienſis Concilii a Reginone deſcriptus lib. 2. Cap. 39. Similes abuſus Lugdunenſis Concilii 2. tempore frequentes erant, in Eccleſia etiam Gallicana. Et ad eorum emendationem Canon 12. conditus eſt. Is eſt omnino ipſius ſenſus, nec Regaliæ Jus Chriſtianiſſimis Regibus competens ullatenus attingit (inquiunt noſtrates Juriſconſulti, & Regii Magiſtratus, nec-non Theologi qui hancce Quæſtionem accuratè expenderunt.)

De Canonis Concilii Lugdunenſis executione Durandi Speculatoris & Gloſſæ Capitis, Generali, *obſervatio.*

XXII. Quamquam ſi attingeret, nullum ex eo præjudicium Regaliæ Regum Chriſtianiſſimorum factum eſſe, aut Jus illorum eo Canone circumſcriptum fuiſſe, atque ad certas Eccleſias definitum reſponderent, quòd receptus in Galliis ab omnibus Regni Ordinibus ac executioni mandatus non fuerit, ut colligitur ex *Durandi Speculatoris* Commentario. *Præſens*, inquit, *Conſtitutio fuit ad clamorem Prælatorum Franciæ & Angliæ promulgata; modicum tamen ex ea illic adhuc ſequi videmus utilitatem.* Et ex Gloſſa Capitis, *Generali Conſtitutione, De electione & electi poteſtate, in 6.* quam Editionis Romanæ Procuratores hac parte reſciderunt, cujus hæc ſunt verba: *Alii dicunt: quòd Regalia accipiuntur pro Juribus, quæ habet Princeps in aliquibus Eccleſiis, videlicet, quòd vacante aliquâ Eccleſia Rex percipiat fructus, & Eccleſiam conferat. Nam* COLLATIO BENEFICIORUM COMPUTATUR IN FRUCTU. *Et iſta fuit controverſia aliàs mota inter Philippum Regem Francorum & Bonifacium VIII. conditorem hujus Compilationis. Qui Bonifacius dicto Philippo Regi ſcripſit quamdam Epiſtolam, in qua continebantur iſta „ verba:* Collatio Beneficiorum eſt ſpiritualis, „ Secus autem credentes Hæreticos reputamus. *Quam Epiſtolam cùm perlegiſſet ipſe Philippus, eidem Bonifacio ſcripſit aliam Epiſtolam, in qua poſita erant iſta verba:* Collatio Beneficiorum ad „ Nos ſpectat & pertinet; Secus credentes fatuos „ & dementes reputamus. *Ideo ſecundùm aliquos,* CONSTITUTIONES ISTIUS COMPILATIONIS NON FUERUNT RECEPTÆ IN HOC REGNO, PROPTER ISTAM CONTROVERSIAM.

Ex his quæ hucuſque de Lugdunenſis Concilii Canone dicta ſunt, everſum manere quicquid novus Regiorum Jurium Impugnator ex eo objecit in ſuo de Regalia Tractatu, lib. 3. Cap. 2, certum habent laudati Juriſconſulti & Theologi.

Auctoris Anonymi argumenta ex quibuſdam Regum Conſtitutionibus, & Senatus-conſultis petita.

XXIII. Objicit idem Auctor Capite ſequenti, Reges Chriſtianiſſimos profeſſos fuiſſe Jus illud Regaliæ ſuæ Majeſtati in aliquibus dumtaxat Eccleſiis convenire, in quibus receptum erat Regem eo Jure uti. Ita ſcilicet edixiſſe *Philippum Pulchrum*, anno 1302. *Item quantam ad Regalias, quas Nos & noſtri Prædeceſſores percipere aſſuevimus & habere in* ALIQUIBUS ECCLESIIS REGNI NOSTRI, *quando eas vacare contingit*, Ita *Philippum Valeſium* in Conſtitutione anni 1334. quæ vulgo *Philippina* vocatur, cujus hæc ſunt verba: *Comme il ait eſté mis en doute par aucuns, ſi nous avions droit, & à nous appartenoit donner les Provendes, Dignitez, Benefices, quand ils avoient eſté ou eſtoient trouvez non occupez, & vacants, de fait tant ſeulement, ou temps de noſtre Regale,* ES EGLISES DE NOSTRE ROYAUME ESQUELLES NOUS AVONS DROIT DE REGALE, Quæ verba ſic Latinè reddo: *Cùm a nonnullis revocatum fuerit in dubium utrum jus haberemus, & ad Nos ſpectaret conferre Præbendas, Dignitates, Beneficia, quæ inventa fuerant aut inveniebantur non occupata, vacantia, vel unita, reipſa & de facto dumtaxat, tempore Regaliæ noſtræ, in Eccleſiis Regni noſtri, in quibus Regalia Jus habemus.* Verba illa, *de fait tant ſeulement*, reſecuit nuperus ille Regio.

Inter Prælationes Libertatum Eccl. Gallic. pag. 375.

giorum Jorium Impugnator, ut ſignificaret dubitatum fuiſſe regnante *Philippo Valeſio*, utrum Rex conferre poſſet Præbendas Jure Regaliæ in Eccleſiis vacantibus: cùm tamen is Quæſtinnis ſtatus non fuerit, ſed utrum eas conferre poſſet, quæ de facto tantùm vacabant, & quarum nemo poſſeſſionem adierat aperta Regalia, quamvis Rex illas jam contuliſſet.

Laudat idem Auctor Conſtitutiones *Caroli VI.* anno 1408. & *Caroli VII.* anno 5451. eodem modo loqueotium: *Ez Evechez où nous avons droit de Regale.* Item, Conſtitutionem *Ludovici XII.* anno 5499. editam, cujus hæc ſunt verba: *Defendons à tous nos Officiers, qu' ez Archeveſchez, Eveſchez, Abbayes, & autres Beneficer de noſtre Royaame éſquels n' avons Droit de Regale ou de Garde, ils ne ſe mettent dedans, ſur peine d' eſtre punis comme Sacrileges.* Id eſt: *Inhibemus univerſis Officiariis noſtris, ne in Archiepiſcopatus, Abbatias, & alia Beneficia Regni noſtri, in quibus Jus Regalia aut Cuſtodia non habemus, ſe intromittant: Alioquin ut ſacrilegi plectuntor.* Edictum *Henrici Magni* anno 5606. promulgatum, cujus hæc ſunt verba: *Nous n' entendons jouïr du Droit de Regale, ſinon en la forme que Nous & nos Predeceſſeurs avons fait, ſans l' étendee davantage au préjudice des Egliſes qui en ſont exemptes.* Id eſt: *Non intendimus frui Jure Regalia niſi eâ formâ & modo quo Nos & Prædeceſſores noſtri uſi ſumus, ab ejus extenſione in detrimentum Eccleſiarum exemptarum abſtinentes.* Quod Edictom *Ludovicus XIII.* confirmavit Articulo 6. Conſtitutioois editæ anno 1639.

Laudat præterea idem Auctor vetus Regeſtum Cameræ Computorum, qood a *Ruzæo*, *Paſquierio*, Protopræſide *Magiſtro*, & aliis qui de Regalia tractarunt, profertur, in quo enumerantur Eccleſiæ ſubjectæ huic Jori Regaliæ, itemque Eccleſiæ in quibus Reges eo Jure non utebantur. Hujus Regeſti Exeerptom ſic habet: *Dominus Rex, prout conſtat per antiqua ſcripta Cameræ, conſuevit capere Regaliam cùm vacaverit, in Provinciis & Diœceſibus quæ ſequuntur. In tota Provincia Senonenſi & ejus Suffraganeis, exceptâ Diœceſi Autiſiodorenſi, in qua Decanus & Capitulum dicuntur feciſſe permutationem cum Rege, prout eſt inferiùs. In tota Provincia Remenſi, exceptâ Diœceſi Cameracenſi. In tota Provincia Bituricenſi, exceptis Lemovicenſi, Cadurcenſi, Rathenenſi, Albienſi, Mimatenſi. In tota Provincia Turonenſi, exceptis Marlovienſi, Trecorenſi, &c. In Provincia Burdegalenſi ſolùm, verumtamen de Pictavienſi fuit computatum anno 1306. In tota Normannia habet Regale. In Provincia Auxitanenſi & Arelatenſi, & per conſequens in lingua Occitana nihil habet.* Laudat idem Auctor Cap. 6. in ſavorem Provinciæ Narbonenſis Literas *Philippi Pulchri* datas anno 1303. quarum hæc ſunt verba: *Nolumus quòd gentes noſtræ occupent Regalia Eccleſiarum vacantium Provinciæ Narbonenſis.*

Cap. 4. & 5.

Profert idem Auctor nonnolla Senatus Pariſienſis Arreſta, quibus ſecondùm eas Eccleſias in quibus Rex antiqoam Regaliæ poſſeſſionem non habebat, Patres Conſcripti judicarunt, Jus illod ad eas non eſſe porrigendom. Laudat denique Auctores, qui Jus Regaliæ in omnibus Regni Eccleſiis non vigere ſenſerunt, Guillelmum Durandom, Rebuffum, Ruzæum, Ægidium Magiſtrum, Paſquierium, qui opinionem contrariam digoam potiùs eſſe dixit adulatore Aulæ, quàm Juriſconſulto Gallo, Carolum Degraſſalio, &c.

Gallorum Juriſconſultorum & Prag-

XXIV. Ad hæc reſpondent noſtrates Juriſconſulti: Reges noſtros iſtis Conſtitutionibus Literiſque nullum reſpectum ad Concilium Lugdunenſe habuiſſe, quod ne quidem indicant; nec Regaliæ extenſioni ad univerſas Regni Eccleſias præjudicaſſe: ſed ideo hunc loquendi modum uſurpaſſe, *in aliquibus Eccleſiis Regni noſtri*; vel, *in Eccleſiis in quibus Regalia Jus habemus*: tum quia in Eccleſiis Collegiatis & Parochialibus Jos illud ſe non habere, nec umquam Prædeceſſores ſuos exercuiſſe noverant: tom quia Eccleſias nonnullas exemptas, non quidem exemptione Juris & præſcriptione, ſed exemptione a Principe conceſſâ, ſive gratuitò, ſive titulo oneroſo, ſuâ frui volebant libertate: tum quia Jus illud quoad Præbendarum Collationem in iis Eccleſiis ſe non habere profitebantur, in quibus Jus conferendi ad Epiſcopum non pertinet, ſed ad Capitulum. Præterea, hoc loquendi modo, *Nolumus*, *Non intendimus &c.* ſignificant qoidem Chriſtianiſſimi Reges ſe Regaliæ Jus in iis Eccleſiis exercere nolle, quibus ipſi aut eorum Prædeceſſores Immunitatem ab eo Jure gratuitò conceſſerant, ſed Juris illius exercendi legitimum titulum & auctoritatem ſe habere non negant. Regeſtum vetus Cameræ Computorum, illius quo hæc ſcripta ſunt temporis conſuetudinem probat, Reges nimirum Jure ſuouti noluiſſe in quibuſdam Eccleſiis; ſed non probat Jus Regaliæ ipſos exercere in illis non potuiſſe. Unde verba illa: *In tota lingua Occitana nihil habet*: Id ſolùm de illa Provincia negant, quod de aliis Provinciis aſſertum eſt his verbis: *Conſuevit capere Regaliam, cùm vacaverit, &c.* Regem ſcilicet tunc non conſueviſſe Jus Regaliæ in Eccleſiis Septimaniæ exercere. Addiderim, Indicem illum ex Regeſto veteri Cameræ Computorum excerptum, vitioſum eſſe, nec Supremum Senatum illios rationem habuiſſe inferendis de Quæſtionibus Regaliæ Judiciis, ut obſervat *Paſquierius* libro 3. Diſquiſitionum Francicarum, Cap. 37. pag. 295. & 297. Senatus Arreſta vel rationibus ſingularibus nitebantur; vel conſuetudini tunc vigenti, & Regnantis voluntari illis Eccleſiis faventi ſe accommodaverunt Conſcripti Patres: ſed non judicavere quòd Rex Jus Regaliæ in illis non haberet, niſi fortè exemptæ eſſent oneroſo titulo. Quæ exemptio vim contractus cùm habeat, ſalvâ juſtitiâ reſcindi non poteſt. Cœterùm idem Supremus Senatus Arreſto lato anno 5608. perorante *Servino* Advocato Catholico, edixit Regem in Diœceſi Bellicenſi, quæ recèns ad Gallicam Ditionem revocata erat, & in cœteris Regni ſui Eccleſiis, Jus Regaliæ habere: & Advocatis prohibuit ne id in dubium revocarent, aut contrariam opinionem in publicis actionibus tuerentur. Adversùs hoc Senatuſconſultum querelam movit Clerus Gallicanus apud Regiam Majeſtatem. Arreſtis Regii Conſiſtorii 6. Octobris 1637. & 19. Jun. 5638. & 12. Aprilis 5651. item 2. Junii ejoſdem anni, 22. Aprilis 1653. & 6. Junii 5654. & 52. Aprilis 5657. Rex edixit, ut Archiepiſcopi & Epiſcopi qui Eccleſias ſuas a Regalia immunes contendebaot, omnes Titulos, Inſtrumenta, & Documenta proferrent oniverſa, qnibus Immunitatem illam ſoam probabant. Regiis Mandatis paruerunt Septimaniæ, Aquitaniæ, Provinciæ, ac Delphinatos Præſules. Cauſâ maturè & accuratè a Conſiſtorianis Comitibus utriuſque Juris peritiſſimis, & æquiſſimis, diſcuſſâ, & ad Regium Conſilium relatâ, judicatum eſt: *Jus Regalia alienari & præſcribi non poſſe; ac Regi in omnibus Archiepiſcopatibus & Epiſcopatibus Regni Ditionumque ſuarum competere.* Unde Rex Chriſtianiſſimus LUDOVICUS MAGNUS Declaratione data apud Sanctum Germanum in Laya, die 50. Februarii anni 5673. ex certa ſcientia, plena poteſtate, & Regia Auctoritate edixit, *Jus Regalia univerſim ad ſuam Majeſtatem pertinere in omnibus Archiepiſcopatibus & Epiſcopatibus Regni*

maticorum Reſponſio hiſtoricè eſſertur ab Auctore.

Di

Ditionum quæ ſuarum, iis dumtaxat exceptis, qui oneroſo titulo ſunt exempti. A ces cauſes, de l'avis de noſtre Conſeil, & de noſtre certaine ſcience, pleine Puiſſance & Autorité Royale, Nous avons dit & declaré, & par ces Preſentes ſignées de noſtre main diſons & declarons LE DROIT DE REGALE NOUS APPARTENIR UNIVERSELLEMENT DANS TOUS LES ARCHEVESCHEZ, ET EVESCHEZ DE NOSTRE ROYAUME, TERRES ET PAYS DE NOSTRE OBEISSANCE: *a la reſerve ſeulement de ceux qui en ſont exempts a titre onereux*. Quæ Regis Maximi Declaratio ex Senatuſconſulto in tabulas Curiæ relata eſt die 18. Aprilis ejuſdem anni. Sic peremptoriâ Sententiâ cauſa de Regaliæ extenſione ad univerſas Regni Eccleſias finita eſt. Fruſtra ergo vetera quædam Senatuſconſulta, aut Regum Edicta proferuntur, quæ nec LUDOVICI MAGNI Declarationi contraria ſunt, & ſi contraria ſint, per eam ſunt reſciſſa & revocata. Legem namque poſteriorem prioribus derogare notum eſt. Et ſicut *Ipſa Plenaria Concilia ſæpe priora a poſterioribus emendantur, cùm aliquo experimento rerum aperitur quod clauſum erat, & cognoſcitur quod latebat*, ut docet *S. Auguſtinus* libro 3. de Baptiſmo contra Donatiſtas, Cap. 3. ſic Edicta priorum Regum, & antiqua Senatuſconſulta poſſunt a poſterioribus reſcindi vel emendari, cùm omnia cauſæ alicuius momenta & documenta accuratiſſimâ conſideratione diſcuſſa ſunt, quæ antea examinata non fuerunt. Id porro in Regaliæ cauſa factum eſt. Quamobrem Regia Declaratio hac in materia Suprema Lex eſto (inquiunt Regii Magiſtratus & Juriſconſulti Galli.)

Nec verò Privilegia quibuſdam olim Eccleſiis a Regibus conceſſa, Succeſſores ipſorum ligant, vel illorum Jura præſcribunt. Si enim Summi Pontifices, pro tradita ſibi divinitus plenitudine poteſtatis cùm ſubeſt cauſa, Decreta ſuorum Prædeceſſorum reſcindunt, conceſſa ab ipſis Privilegia revocant, maximè ſi in Eccleſiaſticæ rei detrimentum cedere videantur: Quidni Reges qui ſupremam in temporalibus poteſtatem a Deo immediatè acceperunt, poteſtatem habeant Privilegia a ſuis Prædeceſſoribus conceſſa revocandi, ſi contra Jura Coronæ, & in detrimentum Supremi Dominii quod in omnia ſubditorum ſuorum, & ipſarum Eccleſiarum temporalia bona ſibi legitimè vindicant, conceſſa judicentur?

Nec etiam Regio Juri ex antiquiſſimis receptiſſimiſque Regni Francici Legibus nocere potuiſſe poſſeſſionem intermiſſam, noſtrates Juriſconſulti propugnant, quam & per Duces Comiteſque ſibi ſubditos diù Reges retinuiſſe nec ipſos umquam animo dimiſiſſe certum ſit. De Principum Juribus judicandum ex ſola conſuetudine non eſſe, ſed ex titulis ac fundamentis quibus nituntur: Perperam colligi ea ipſos Jura non habere quibus uſi ſemper non fuerunt, aut poteſtatem quam ſemper non exercuerunt, Summos ipſos Pontifices non ſemper ea Jura in univerſa Eccleſia exercuiſſe, quæ nunc exercent. Appellationum ad Sedem Apoſtolicam prioribus quatuor ſæculis uſum admodum infrequentem fuiſſe; Multorum Theologorum judicio nullam in illorum ſæculorum Hiſtoriis apparere; ex quo tamen perperam quis inferret, *S. Petri* Succeſſores Jus non habuiſſe ſemper de majoribus cauſis judicandi, ſi ad ipſorum Sedem per appellationem deferrentur. Conſtat item Romanos Pontifices Concilia Oecumenica non ſemper convocaſſe; ſed Imperatores Sacros illos Eccleſiæ Conventus indixiſſe & congregaſſe, priorum Conciliorum Acta & Hiſtoriæ probant: An ex eo quis rectè colliget poteſtatem juſque convocandi Concilia octo primis Eccleſiæ Sæculis Pontifices non habuiſſe ſed Imperatores? Jus Epiſcopos confirmandi & ordinandi Metropolitanos in toto paſſim Occidente non exercuit Romanus Pontifex primis Eccleſiæ ſæculis, quemadmodum in Suburbicariis Provinciis exercebat; Epiſcoporum tranſlationes diſpenſationes omnes, abſolutiones a peccatis quibuſlibet quamvis graviſſimis, inconſulto Romano Pontifice a Synodis Provincialibus, ab Epiſcopis fiebant, permittebantur, concedebantur: An ideo ſequitur Summum Pontificem Jus non habuiſſe totius Occidentis Metropolitanos ordinandi, Epiſcopos confirmandi, abſolutionem a graviſſimis criminibus ſibi reſervandi, tranſlationes Epiſcoporum permittendi in cœteris Occidentis Eccleſiis quemadmodum in Suburbicariis? Id certè non ſequitur, quia eodem Jure Patriarchicæ ipſius & Pontificiæ auctoritati omnes illæ Eccleſiæ ſubdebantur, adeoque nihil prohibebat quominus eamdem Auctoritatem in illis omnibus exerceret. Annatas Romani Pontifices ante *Bonifacium IX.* aut certè ante *Joannem XXII.* non exegerunt. Illas eodem modo non imperarunt: Epiſcopatos & Abbatias ab eo onere, quod temporarium eſſe voluit, nec ultra triennium exigi, exceperat *Joannes XXII.* ad Epiſcopatus illud extendit *Bonifacius IX.* In aliquibus primùm Eccleſiis uſus Annatarum invaluit, reclamarunt aliæ, Gallicana præſertim & Anglicana. Quæ in Conciliis Conſtantienſi & Baſileenſi hac de re habitæ ſint concertationes, Eruditi norunt. Doctores plerique conclamabant, Annatas Juri Naturali, Divino, Canonico, Civili repugnare; an ideo conſequens eſt Romanum Pontificem Jus illud ad omnes Eccleſias porrigere non potuiſſe? Non igitur ex conſuetudine dumtaxat de Summi Pontificis Juribus ferendum judicium eſt: Non ex ſola pariter conſuetudine Regia Jura expendenda ſunt & aſſerenda. Regalia Regium Jus eſt. De ipſa ubi agitur, ubi de illius extenſione quæſtio eſt, ad unam conſuetudinem non eſt attendendum, ſed ad titulos fundamentales & inconcuſſos Juris illius, ſcilicet, ad titulum Cuſtodiæ ac Defenſionis Eccleſiarum & bonorum Eccleſiaſticorum, ab earum fundatione Regibus competentem; ad Leges Gallicas Feudorum, quæ cùm temporales ſint & civiles, a ſolius Regis Auctoritate pendet earum extenſio ad omnes Ditionum ſuarum Provincias; ad Supremum Regis Dominium in bona omnia temporalia ſuorum ſubditorum, & ipſarum Eccleſiarum. Quæ bona iis ſubjacent Legibus, quas Reges tulerint, & in toto Regno ſervari voluerint. Porrò Jus Cuſtodiæ ac Defenſionis omnium Eccleſiarum, & bonorum temporalium quæ Regum munificentia vel permiſſione poſſident, Regibus ab ipſarum Eccleſiarum fundatione competit. Supremum Dominium in ipſarum bona æquè ac cœterorum ſubditorum ſuorum ſibi Jure vendicant; Feuda cùm poſſideant, ſubjacent Legibus Feudorum: cur itaque diverſo Jure habeantur? cur cùm ad idem Regni corpus pertineant, ejuſdem reverentia Majeſtatis ac poteſtate contineantur, iiſdem Legibus quoad temporalia & externam Politiam non regantur, ſicut iiſdem quoad Sacram Politiam adminiſtrantur? Rerum ſimilitudo, parque ſubjectorum conditio, legis aut conſuetudinis, quæ vim legis habet, ac legem in omnibus imitatur (ut Theologi & Juriſperiti docent) extendendæ ſufficiens ac legitima ratio eſt. *Conſuetudo* (inquit, *S. Antoninus* I. P. Summæ Tit. 16. §. 2.) *eſt ſimilium attractiva, ut in iis idem Jus inducat. Extra.* De Conſuetudine. Cùm olim. *Et Diſt. 11.* Quis neſciat. *Et* §. De Legibus L. De quibus, ... *Sicut in Jure ſcripto proceditur de ſimilibus ad ſimilia, ita & in Jure Conſuetudinario*

(in-

(inquit idem Sanctus §.3.) Hoc principio freti Chriſtianiſſimi Reges, Jus Conſuetudine & Gallicanis Canonibus ſuæ Majeſtati quæſitum, ut abſque eorum aſſenſu nnllus ordinaretnr Epiſcopus, utque ab ipſis Donum Epiſcopatus, & temporalium Eccleſiæ bonorum Inveſtituram ae poſſeſſionem acciperet, ad omnes Eccleſias porrigebant, quæ ipſorum Ditioni ſeu armis ſeu aliis titulis ſubjiciebantur. Hoc principio freti, Regaliam ad eas extenderunt Provineias ae Diœceſes, quæ ad Monarchiam ſunt revocatæ, ſive ante Lugdunenſis Concilii II. celebrationem, ſive poſt ad Eccleſias Aquitaniæ ante Lugdunenſis Concilii tempus extenſa erat, ut teſtatur *Durandus Speculator* Commentario in Lugdunenſis Concilii Canones, Cap. 11. ad verbum, *uſurpare*. Ad Eccleſias Britanniæ extenſa fuit, poſtquam Reges eam Provinciam ad ſuam Ditionem revocarunt, quod anno 1532. factum Cardinalis *Oſſatus* Epiſtolâ 533. datâ Romæ die 5. Decembris anni 5601. etſi Regaliam in Britanniam locum non habere primùm contendat, in eamque rem & Regeſtum Cameræ Computnrum, & conſuetudinem, & Gallos Juriſconſultos appellet, fatetur nihilominus Regem *novis occaſionibus* ſtatuere poſſe ut Regalia in iis etiam Eccleſiis locum habeat, ſicut contra Nannetenſem Epiſcopum præindicatum fuerat a Senatu Pariſienſi anno 5598. Jure id facturum Regem: Extenſionem illam Regaliæ contra conſuetudinem quidem fore, non tamen contra Jus & æquitatem. At eo caſu vacantium Epiſcopatuum reditus ad Canonicos Sanctæ Capellæ Pariſienſis pertinere negat vi antiquæ conceſſionis ipſis factæ. Fatetur etiam Vir Maximus, Regaliam pari jure ad omnes Eccleſias Gallicanas a Rege Chriſtianiſſimo extendi poſſe. Verba ejus ſubjicio: *Les fruits des Eveſchez vacans, auſquels contre la coûtume ancienne on étendroit le Droit de Regale, à laquelle ils n'étoient ſujets aucunement, n'appartiendroit point à ladite Sainte Chapelle en vertu de l'ancienne Conceſſion qui leur fut fait par nos Rois, n'étans & ne devant eſtre compris en ladite Conceſſion les Eveſchez auſquels on a depuis étendu, ou étendra l'on cy-aprés le Droit de Regale: ce qui eſt tout clair & certain de droit. Et de fait, ſi on étendoit la Regale à tous les Eveſchez de France*, COMME ON LE POURROIT FAIRE DE DROIT, AUSSI BIEN QU' ON LE VEUT FAIRE A CEUX DE BRETAGNE, *la Sainte Chapelle auroit plus de revenu, que n'auroient deux ou trois des meilleurs Eveſchez ou Archeveſchez de France*. Eadem ratione ad omnes Regni Ditionumque ſuarum Eccleſias, quæ oneroſo titulo non ſunt exemptæ, Regaliam extendere ſe poſſe LUDOVICUS MAGNUS judicavit, causâ per Conſiſtorianos Comites Juris utriuſque peritiſſimos, & æquitatis laude celeberrimos maturè & accuratè diſcuſsâ: quod iidem tituli ad Regaliæ Jus exercendum in omnibus Eccleſiis ejus Majeſtati ſuffragentur, ſcilicet Jus Cuſtodiæ ac Defenſionis, ac Feudorum ſimilis conditio, in qua Jus Regaliæ *Philippus Pulcher* fundatum meritò propugnabat in Literis ad Archiepiſcopom Senonenſem & Epiſcopum Antiſiodorenſem datis, quarum hæc ſunt verba: *Sicut Feodus vaſſalle vacans, interim cum ſuis redditibus a Domino licitè occupatur, & propter defectum hominis, ut vulgari patria noſtra verbo utamur*. DE JURE ET GENERALI CONSUETUDINE REGNI NOSTRI, *per Dominum, quouſque ſupervenint perſona qua illi ſerviat, licitè detinetur; ſic Nos & noſtri Anteceſſores, vacante Eccleſia Carnotenſi, & temporalem Juriſdictionem, & bona temporalia accipimus, & noſtros facimus omnes fructus qui proveniunt ex eiſdem. Non ſolùm autem noſtram poteſtatem in bonis Epiſcopalibus exercemus; imò bona temporalia Præbendarum & Dignitatum, ſive ſit Juriſdictio temporalis, ſive alia bona temporalia qua poſſint ad aliquem pertinere, cum vacante Præbenda vel Dignitate conferimus, & de iis, prædicto tamen modo, diſponimus noſtro Jure*.

Denique privatorum quorumdam Juriſconſultorum opiniones contra Jus Regium fruſtra proferuntur (inquiunt Regii Magiſtratus.) Scripſerunt Ruzæus, Probus, Paſquierius, Protopræſes Magiſter, Chopinus, privato nomine & ingenio, non ex ſententia Senatus: Scripſerunt quæſtione de Regaliæ Jure nondum plenè diſcuſsâ, nondum eliquatâ veritate: Conſuetudinem magis quàm Regii Juris fundamenta examinarunt. Cæterùm & ante Declarationem Chriſtianiſſimi Regis anno 1673. editam, Juriſconſulti Magiſtratuſque doctiſſimi, Guido Faber Pibracius, Servinus, Bignonius, in Supremo Senatu Advocati Catholici, Senatus univerſus, Magni Conſilii Patres, Conſiſtoriani Comites; & poſt Declarationem quotquot de re Beneficiaria ſcripſere, vel in Senatu dixere, Jus Regaliæ Regium eſſe, ad Coronam pertinere; ad omnes Eccleſias, quæ oneroſo titulo non ſunt exemptæ, abſque diſcrimine porrigi propugnarunt. Id propugnant omnes quotquot Jus Gallicum noverunt. Sicut ergo de quibuſdam Quæſtionibus graviſſimis vel Eccleſiæ Diſciplinam, vel Fidem ſpectantibus, privati quidam Doctores, ac Theologi, aliter ſenſere quàm poſtea definitum ſit ab Eccleſia, nondum eliquatâ veritate, nec tamen eorum opiniones adversùs Conciliorum & Summorum Pontificum Decreta vim ullam habent, ſed Theologi omnes, Fideleſque in ſententiam Eccleſiæ concedunt, poſtquam Spiritus Sanctus per eam locutus eſt: ita proportione ſervatâ, Juriſconſulti Galli de Juris Regaliæ extenſione variò opinati ſunt, antequam Regii Juris fundamenta, titulique Eccleſiarum, quæ ſe exemptas contendebant, plenè diſcuterentur: at iis examinatis, diſceptatâ Quæſtione, causâ contradicto Judicio finitâ: poſtquam Jus Regaliæ univerſale, & ad omnes Regni Ditionumque ſuarum Eccleſias porrigi Rex Chriſtianiſſimus Declaratione ſeu Lege latâ edixit, in eam ſententiam non ſolùm Galli quotquot ſunt Juriſconſulti, ſed fideles omnes Majeſtatis ejus ſubditi ſummo conſenſu conſpirant; Sic Regii Magiſtratus & Juriſconſulti noſtri diſſerunt ac reſpondent.

ARTICULUS VI.

An Regaliæ uſus Æquitati & Libertati Eccleſiarum repugnet?

I. GRave eſſe Eccleſiæ quòd Reges Chriſtianiſſimi Jure ſuo utantur: Æquitati repugnare, quòd legitimis titulis quæſitum ac fundatum eſt, quod a Romanis Pontificibus, & ab Eccleſia approbatum, quod a Religioſis Sanctiſque Principibus frequentatum eſt: Eccleſiæ libertati adverſari quòd Eccleſiæ Protectoribus ac Benefactoribus in grati animi ſignificationem, & ad ampliorem protectionem promerendam tributum eſt, nemo ſanæ mentis dixerit. Porro Jus Regaliæ legitimis fundamentis tituliſque niti; ac Regibus Chriſtianiſſimis quæſitum eſſe; ab Eccleſia & Summis Pontificibus approbatum; a Piiſſimis Sanctiſſimiſque Principibus executioni mandatum; a Chriſtianæ Monarchiæ exordiis Regiæ Majeſtati congenitum; duodecim ſæculorum conſuetudine uſuque firmatum, ſuperioribus Articulis oſtendimus. Nunc tamen ſpeciatim demonſtraturi ſumus, quòd æquitati ac Eccleſiæ libertati non repugnet, nihilque grave aut odioſum in ſe habeat

beat. Porro cum duobus conſtet auguſtum illud Jus, perceptione fructuum, & Collatione Beneficiorum in Eccleſiis vacantibus, de utraque breviter dicendum eſt.

Regaliam quoad uſumfructum bonorum Eccleſiæ vacantis, nihil ab æquitate alienum continere quomodo probent Galli Juriſconſulti?

II. Et quidem quod ſpectat uſumfructum bonorum Eccleſiæ vacantis, nihil ab æquitate alienum continet. Epiſcopis Viſitatoribus antiqui Canones honorarium ratione laboris decreverunt, ut conſtat ex Concilio Toletano IX. Canone 9. Portionem fructuum quam ſuperſtes Epiſcopos habuiſſet, ipſis tribui voluit *S. Gregorius Magnus*, ut probant ejus Epiſtolæ ad *Petrum* Tricalitanum Epiſcopum, Agrigentinæ Eccleſiæ Viſitatorem inſtitutum, quæ eſt 12. libri 4. ad *Leontium* Epiſcopum Ariminenſis Eccleſiæ Viſitatorem, quæ eſt 42. ejuſdem libri ad *Conſtantium* Epiſcopum Panormitanum, Tarracinenſis Eccleſiæ Viſitatorem, quæ eſt 75. libri ſeptimi. Porro ſi portio illa fructuum Eccleſiæ vacantis Epiſcopis Viſitatoribus, qui poſſeſſionum Eccleſiaſticarum cuſtodiæ invigilabant, juſtè attributa eſt; quis Reges Chriſtianiſſimos ratione Cuſtodiæ ac Defenſionis quam Eccleſiis vacantibus earumque bonis impendunt, Jus fruendi reditibus earumdem Eccleſiarum vacationis tempore habere inficiabitur? Æquum eſſe ut qui vacantium Eccleſiarum curam gerunt, earum reditibus interim fruantur, Commendarum & Deportuum origo confirmat. Vacantes Eccleſiæ aut Abbatiæ, Epiſcopis, aliiſve Prælatis ad tempus commendatæ. Cupiditas perpetui redituum uſusfructus perpetuas Beneficiorum commendationes effecit. Et ne idem fortè in Parochialibus Eccleſiis contingeret, variis in locis annuus reditus vacantium Parochiarum Epiſcopis aut Archidiaconis attributus eſt. Porro ſi Commendatariis & Archidiaconis ob vacantium Eccleſiarum cuſtodiam fructus vacationis tempore provenientes ſunt attributi; æquum erat ut Regibus ratione potentiſſimæ Cuſtodiæ, & Eccleſiis utiliſſimæ concederentur.

Jura Viſitatorum Epiſcoporum. Deportuum origo.

Advocatis & Defenſoribus Eccleſiarum olim conſtituta honoraria.

III. Advocatis ac Defenſoribus Eccleſiarum olim conſtituta ſtipendia, ex Lucii 3. Decretali conſtat, *Extra, de Jure Patronatus C. Præterea*; cujus hæc ſunt verba: *Præſenti Decreto ſtatuimus, eos, ſive Advocati, ſive Patroni, vel Vicedomini, ſive Cuſtodes vel Guardias habentes, ſeu quocumque alio nomine cenſeantur, a gravaminibus Eccleſiarum ceſſare, nihilque in ipſis præter antiquos & moderatos reditus a locorum Epiſcopis inſtitutos exigere*. Idem probant Literæ *Othonis I.* Imperatoris a *Miræo* editæ, quibus *Lambertum* Lovanienſem Comitem vice ſuâ Gemblacenſis Monaſterii Advocatum ac Defenſorem inſtituit. *Sic autem*, inquit, *dedimus ei Advocatiam iſtam, ut nunquam ipſe Comes vel Succeſſores ſui in Abbatia vel in villis ad eam pertinentibus aliquid accipere, aut per potentiam exigere debeant, præter Jus & Beneficium ſibi conſtitutum. Advocati enim debent eſſe, non prædatores, ſed Defenſores Eccleſiarum.* Quis ergo Chriſtianiſſimis Regibus ob Cuſtodiam ac Defenſionem Eccleſiarum, vacationis præſertim tempore, honorarium aliquod debitum eſſe negare poteſt? Suis enim ſumptibus Eccleſiarum vacantium bona cuſtodire ac tueri Principes non tenentur, ut fateri coactus eſt evidentiâ veritatis Auctor nuperus, qui Tractatum de Regalia contra Jura Chriſtianiſſimi Regis ſcripſit, libro 1, Cap. 10. Honorarii porro rationem habet uſusfructus bonorum allodialium quæ poſſident Eccleſiæ; nam cùm duplicis generis bona ſint, allodialia quædam, alia feodalia; uſusfructus bonorum primi generis Regi debitus eſt ratione Cuſtodiæ: uſusfructus verò bonorum ſecundi generis ſuæ Majeſtati debetur Jure Relevii*, quo Domino Feudi fructus addicti ſunt, quamdiu per mortem vaſſalli aut alio modo vacat. Ea enim feudorum natura eſt, ut ait *Baldus* §. *Ad hoc. De Allodiis*, Col. 3. verbo, *Ex præmiſſis*, quem cœteri Juriſconſulti ſequuntur: *Omnia feuda a Principe procedunt, & ad Principem redeunt, ſicut omnia flumina per meatus terræ procedunt a mari & ad mare redeunt.* Jus illud explicant *Philippi Pulchri* Literæ ad Archiepiſcopum Senonenſem & Autiſiodorenſem Epiſcopum directæ, quæ incipiunt his verbis: *Sicut Feodus vaſſallo vacans &c.*

* Droit de Relief.

Eccleſia per jura Regum poſſeſſiones habet.

IV. Addunt Juriſconſulti noſtrates: Cùm Eccleſia *per Jura Regum* poſſeſſiones habeat, ut *S. Auguſtinus* docet; cùm agri Eccleſiæ tributum debeant, niſi ſint munificentiâ Principum immunitate donati; & Rex, ſi agros deſiderat, *poteſtatem habeat vindicandorum*, ut docet *S. Ambroſius*; cùm quidquid habent omnes Eccleſiæ Regni, a Rege ſit, quia Regum liberalitate ditatæ, tuitione conſervatæ ſunt, adeo ut nullus ſit in Galliis Epiſcopus, qui *S. Aviti* Viennenſis Archipræſulis verbis Regem alloqui non poſſit: *Quicquid habet Eccleſiola mea, imò omnes Eccleſia noſtra, veſtrum eſt, de ſubſtantia quam vel ſervaſtis hactenus vel donaſtis. Quod inſpirante Deo præceperitis, in quantum vires habuero, parare conabor*: Ex his, (inquiunt) ſequitur iis Legibus vacantium Eccleſiarum bona ſubjacere, quæ a Regibus conſtitutæ ſunt. Hoc poſito principio ſic ratiocinantur: Secundùm Leges, bona defectu heredum vacantia ad Regem pertinent, & ad Fiſcum devolvuntur. Porro fructus Epiſcopatuum vel Abbatiarum, vacationis tempore provenientes, iſtius generis ſunt. Nec enim ipſos alicui legare potuit Epiſcopus vel Abbas, cùm poſſeſſionum Eccleſiaſticarum adminiſtrationem, diſpenſationem & uſumfructum ad vitam dumtaxat haberet. Unde ſcitè *Gregorius Toloſanus*, in Syntagmate Juris univerſi, lib. 17. Cap. 11. Beneficii definitionem explicans ait: *Verba iſta definitionis*, Per Clericum ad vitam utenda, *edocent Clericum non poſſe ultra vitam fructibus gaudere, vel de illis ultima voluntate diſponere, ... Nam Sanctuarium Dei jure hæreditario obtineri non poteſt.* Sed nec Eccleſiæ ſunt, aut futuri Epiſcopi, niſi Rex illis donaverit: quia Eccleſia nihil poſſidere poteſt abſque permiſſione Regis, & literis morticinii, quas Reges non dederunt nec valere voluerunt pro fructibus Epiſcopatuum & Abbatiarum tempore vacationis provenientibus. Fiſci namque ſui indemnitati conſuluere hujuſmodi fructuum perceptione, quoad bona allodialia, aut comparata. Regio ſanè Fiſco multæ utilitates depereunt, quæ ex mutatione poſſeſſorum accederent, ſi ad alios Dominos quàm ad Eccleſiam hujuſmodi bona pertinerent. Unde *Guillelmus Benedicti*, in Cap. *Raynutius*, pag. 94. ait: *Intereſt Domini quòd res non tranſeant ad Eccleſiam, de cujus manibus exire non poſſent, nec ad Eccleſiam reverti, cùm Eccleſia numquam moriatur ... Eccleſia tenetur manum ſuam evacuare de bonis allodialibus ſibi relictis, vel aliunde acquiſitis quàm a Rege, quia in allodiis Intereſt Regis, propter Jus confiſcationis quod perdit ſi in Eccleſiam tranſierint.* Et *Barboſa* lib. 11. de Penſionibus, Vot. 26. Num. 19. *Regnorum* (inquit) *utilitas poſtulat, ut bona ſtabilia ſint in commercio hominum non Privilegiatorum, vel Exemptorum.* Ad Fiſci damna compenſanda, non-ne Reges Literas morticinii ſeu amortizationis, (ut vulgari vocabulo utamur) Eccleſiis concedentes retinere potuerunt uſumfructum bonorum allodialium ad eaſdem pertinentium tempore vacationis?

Canones non prohibent

V. Nec verò Canones prohibent quin Reges fructus Eccleſiarum vacantium tam juſtis titulis Majeſtati ſuæ debitos percipiant. Vel enim indefini-

quin Reges fructus Eccleſiarum vacantium titulo cuſtodiæ, defunctionis ac Regaliæ ſibi debitos percipiant.

finitè loquuntur & iis verbis quæ non magis ad vacationis tempus, quàm ad aliud quodcumque flecti queant; vel cum iis modificationibus, quæ Reges non ſpectent; vel ſolam direptionem, uſurpationem, & injuſtam detentionem tum bonorum Eccleſiæ, cùm Epiſcoporum aut Clericorum defunctorum, non legitimum uſumfructum prohibent. Concilium Pariſienſe V. Canone 7. *Res Eccleſiæ, quouſque aut teſtamentum, aut qualemcumque obligationem fecerit, cognoſcatur, a nullo penitus contingantur.* Canone 8. *Neque Epiſcopus aut Archidiaconus exinde aliquid auferre præſumat.* Concilium Valentinum Canone 2. *Clerici ſuis ſtipendiis contenti, labores non diripiant Epiſcopi decedentis.* Concilium Ilerdenſe: *Nullus Clericorum quidquam de domo præſumat, vel quod de utilitate domus eſſe cognoſcitur, id eſt, mobilis & immobilis rei Eccleſiaſticæ conetur invadere, nihil furto, nihil dolo ſupprimens, auferens, atque abſcondens.* Concilium Arverneoſe Canone 8. *Nullus Epiſcopus quidquam de rebus Eccleſiæ præter humanitatem audeat auferre.* Concilium in Trullo, Canone 35. *Nulli omnium Metropolitanorum liceat mortuo Epiſcopo, qui ejus Throno ſubeſt, res ipſius vel Eccleſiæ ejus auferre, vel ſibi vendicare.* Concilium Pontigonenſe Canone 14. *Quoties devium judicium Eccleſiæ Præſulem a ſæculo vocaverit, nullus ad ſuimet perditionem facultates ejus invadat, diripiat, & ad ſuos uſus transferat.* Concilium Troſlejanum Canone 14. *Quia inter noſleatos hic peſſimus inolevit mos, ut defuncto Eccleſiæ Epiſcopo, mox a quibuſcumque Potentioribus pervadantur res Eccleſiaſticæ, quaſi Epiſcopi fuerint propria, &c.* Canon verò Concilii Chalcedonenſis, & alii qui reditus integros reſervari futuro Succeſſori jubent, eas patiuntur explicationes, quas Articulo 2. hujus Diſſertationis protulimus, & ſalvâ ſemper alieno Jure intelliguntur. Addunt Juriſconſulti noſtri, quòd ſicut Summus Pontifex Canoniſtarum Judicio, non peccat in Canones Chalcedonenſes, cùm bona Prælatorum defunctorum (quod Jus Spolii vocatur) in quibuſdam Eccleſiis occupat, licèt ea futuro non reſervet Succeſſori: ita Rex Chriſtianiſſimus in eoſdem Canones non peccaret, ſi reditus Eccleſiarum vacantium perciperet, ſed Jure ſuo uteretur. Ex his facilè diluuntur Objectiones Auctoris nuperi lib. 11. de Regalia, Cap. 5. Sed his reſponſionibus non eſt opus, niſi ut appareat, quantùm Regiæ liberalitati ac pietati Eccleſia debeat, cùm vacantium Eccleſiarum fructus, in pios uſus pridem converſi, & Sanctæ Capellæ Pariſienſi a *Carolo VII.* & ejus Succeſſoribus addicti, futuro Præſuli vindicati ſint ac reſervati juxta Canonum auctoritatem, Edicto *Ludovici XIII.* auguſtæ memoriæ, dato menſe Decembri anno 1641. nihilque ex iis jam fiſco cedat, nihil in Regios uſus convertatur, ſed totum dimittatur Epiſcopis a Rege deſignatis: exigua tantùm portio ad pium opus & fidei propagationi conducibile, ſcilicet ad ſubſidium novorum Catholicorum *Ludovici Magni*, Religioſiſſimi Regis providentia deſtinetur.

Beneficiorum ſimplicium collatio jure Regaliæ, non repugnat æquitati.

VI. Quod verò ſpectat Beneficiorum ſimplicium Collationem, quæ ſolus contuliſſet Epiſcopus, nihil etiam habet æquitati repugnans. Cùm enim Præbendæ nihil aliud ſint nativo ſenſu quàm ſtipendia Clericorum, pars Eccleſiaſticæ poſſeſſionis ac proventus, olim a toto non diſcretæ, cum Canonici ex communi cellario alebantur, ex communi veſtiario induebantur, aut ſportulas & diſtributiones manuales duntaxat percipiebant: eodem Jure ad Principes illarum Collatio pertinet Eccleſia vacante, quo proventuum perceptio, quippe quæ & antiquo Jure a ſolida maſſa decidi non poſſet, & recentioribus quoque Juris Pontificii Inſtitutis in fructu habeatur.

Collatio computatur in fructu.

Id aſſerit Gloſſa in Cap. *Cùm olim. De Majoritate & Obedientia*: cujus hæc ſunt verba: *Collatio Beneficiorum inter bona Epiſcopalia & fructus computatur.* Et Gloſſa in Cap. *Generali Conſtitutione: De electione & electi poteſtate*, in Sexto: *Regalia accipiuntur pro Juribus quæ habet Princeps in aliquibus Eccleſiis, videlicet quod vacante aliqua Eccleſia Rex percipiat fructus & Eccleſiam conferat. Nam Collatio Beneficiorum computatur in fructu.* Quod effatum nullo niti Canone, inſcitè ſcripſit Auctor nuperus in Tractatu de Regalia, lib. 4. Cap. 10. pag. 342. Nititur enim Reſcripto Alexandri, quod habetur Cap. *Ex delegati: De Jure Patronatus*: in antiqua Collectione Decretalium ab *Antonio Auguſtino* edita: *Innocentii III.* Literis ad *Philippum Auguſtum*, Articulo 3. etiam laudatis: *Clementis IV.* Reſcripto ad *S. Ludovicum*, cujus verba ibidem protuli: *Gregorii X.* Diplomate ad Abbatem & Priorem Monaſterii *S. Dionyſii* in Francia directo, cujus verba ibidem deſcripſi: *Nicolai III.* auctoritate, qui, referentibus *Joanne Monacho*, ad Cap. 11. *De Præbendis*, in Sexto, & *Joanne Andrea*, Regaliæ uſum prout a Regibus Chriſtianiſſimis exercetur, approbavit, & nihil Eccleſiaſticæ Diſciplinæ contrarium habere judicavit.

Gloſſa in Editione Romana reciſa.

Nugatur porro nuperus Auctor, cùm illud Juriſperitorum effatum ratiunculis quibuſdam impugnat: ſcilicet quòd fructus temporales ſint, collatio ſpiritualis: fructus vendi poſſint, non collatio: quòd tandem fructus abſque collationibus Reges Sanctæ Capellæ olim conceſſerint, & nunc Epiſcopis deſignatis dimittant. Non enim collationem in fructu computari Juriſconſulti docent, quaſi fructuum utilium, & qui in humanos uſus diſtrahi poſſunt humaniſque commerciis ſubjacent, naturam ſequatur: ſed quòd fructus ſit honorificus, ad eum pertinens, ad quem proventuum temporalium perceptio ſpectat. Unde Rex fructus utiles donans, collationes nihilominus retinet: quia ſuis honoribus exuere ſe Majeſtas non intendit, nec in alios transfundere. Præterea, collatio Præbendarum non eſt abſolutè & ſimpliciter ſpiritualis, ſed antecedenter duntaxat, quia eſt aliquid ad ſpirituales Canonici functiones prævium: nec Reges aliquid ſpirituale conferunt, ſed Eccleſiaſticas poſſeſſiones, ſeu portionem redituum Eccleſiaſticorum, quos qui percipiunt, Deo militare & ſpiritualia etiam munia in illa Eccleſia obire tenentur.

Auctoris Anonymi objectiones contra Collationem Regiam Beneficiorum.

VII. Objicit nuperus Auctor: Beneficiorum collatio laïco competere non poteſt, cùm ſit actio ſpiritualis auctoritatis. Cùm enim Beneficia ſpiritualia ſint, & pleraque ex his etiam quæ ſimplicia vocantur, Juriſdictionem aliquam aut functiones ſpirituales annexas habeant, quæ ſine miſſione non poſſunt exerceri, ut Decanatus, Archidiaconatus, Theologales Præbendæ, Pœnitentiariæ a Laïcis conferri non poſſunt, etiam Regibus; qui miſſionem dare non valent, cùm Regia Dignitas eos ſupra laïcorum ordinem non evehat, nec Paſtores efficiat. Nota eſt illa Juris Canonici Regula in Sexto: *Beneficium Eccleſiaſticum non poteſt licitè ſine Inſtitutione Canonica obtineri.* Collationes Beneficiorum a laïcis factas execrata ſemper Eccleſia eſt, ut conſtat ex Canone 30. inter eos qui Apoſtolici dicuntur ex Concilio Antiocheno Excommunicationem in eos decernente qui *per Laicos Eccleſias obtinent*: ex Nicæna Synodo Canone 3. irritam dicente electionem Presbyteri vel Diaconi *a Principibus* factam; ex Octava Synodo Oecumenica Canone 20. declarante, nullam in talibus poteſtatem quemquam laïcorum habere: ex Conciliis omnibus in controverſia Inveſtiturarum habitis, quibus decretum eſt ut, *Nullus Clericorum Inveſti-*

ta-

ſuram Epiſcopatûs vel Abbatia, vel Eccleſia de manu Imperatoris, vel Regis, vel alicujus perſonæ laïca accipiat. Hanc doctrinam Patres docuere. *Oſius* Imperatorem *Conſtantium* his verbis compellans: *Tibi Deus Imperium commiſit, nobis ea qua ſunt Eccleſia concredidit, & quemadmodum qui tuum Imperium malignis oculis carpit contradicit ordinationi divinæ; ita & tu cave, ne qua ſunt Eccleſia ad te trahas, & magno crimini obnoxius fias.* Date, *ſcriptum eſt*, quæ ſunt Cæſaris „ Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo. *Neque enim fas eſt nobis in terris Imperium tenere, neque tu thymiamatum & Sacrorum poteſtatem habes*„. *Imperator.*

S. Ambroſius ad Valentinianum: *Noli te gravare, Imperator, ut putes te in ea qua divina ſunt Imperiale Jus aliquod habere .... Publicorum tibi mœnium Jus commiſſum eſt non ſacrorum.*

Gregorius II. Pontifex Maximus ad Leonem Iſaurum: *Quemadmodum Pontifex introſpiciendi in Palatia Poteſtatem non habet, ac Dignitates Regias deferendi; ſic neque Imperator in Eccleſiam introſpiciendi & Electiones in Clero peragendi, neque conſecrandi, vel ſymbola Sanctorum Sacramentorum adminiſtrandi.*

Theodoſius & Valentinianus Imperatores: *Nefas eſt illum qui Sanctiſſimorum Epiſcoporum Catalogo adſcriptus non eſt, Eccleſiaſticis negotiis & conſultationibus ſe immiſcere.*

Theodoricus Rex in Synodo Romana anni 502. profeſſus eſt. *Nihil ad ſe præter reverentiam de Eccleſiaſticis Negotiis pertinere.*

Inter Probat. Hiſtor. Diſſidii Bonifacii VIII. & Philippi Pulchri, pag. 78.

Meritò itaque *Bonifacius VIII.* Collationem Præbendarum ad Regem pertinere negabat: jure prohibebat *Philippo Pulchro*, ne hanc uſurparet: prudenter Nuntiis Regiis dixerat: *Volumus quòd Rex faciat licitè, quod facit illicitè. Volumus ſuper hoc ſibi facere omnem gratiam quam poterimus: quia certum eſt, & omnia Jura clamant, quòd Collatio Beneficiorum non poteſt cadere in Laïcum: ita quòd habeat jus ſeu auctoritatem ſpiritualem & poteſtatem conferendi. Nolumus quòd decipiantur animæ, nec illi qui tenent vel recipiunt, quia conſtat quòd retinere vel recipere non poſſunt niſi conſenſu noſtro tacito vel expreſſo.*

His pene Argumentis adversùs Jus Regium pugnat nuperus Auctor Tractatus de Regalia, lib. 2. Capitibus primo, tertio, ſexto, & ſeptimo, & Cap. undecimo libri primi: quæ Regii Juris Defenſores hoc pacto propulſant.

His objectionibus quid reſpondeant Galli Juriſconſulti?

Reſponſio prima.

Collatio Beneficiorum, pleno etiam jure competere Laïco poteſt ex Eccleſia conſenſu.

VIII. Reſpondent ſcilicet, nemini dubium eſſe, quin Beneficiorum collatio, pleno etiam jure, competere laïco poſſit, *Eccleſia conſenſu tacito vel expreſſo*, ut *Bonifacius VIII.* etſi *Philippo Pulchro* minùs æquus, profeſſus eſt. Non ſolùm Reges iſtius poteſtatis capaces eſſe accedente Eccleſiæ conſenſu, ut ex *Alexandri III.* Reſcripto ad Vellenſe in Anglia Capitulum compertum eſt, ſed etiam fœminas Principes, ut de Flandrenſi Comitiſſa conſtat ex Cap. *Cùm dilecta, De Conceſſione Præbendarum*, & ex Abbate Panormitano ad illud Caput. Porro Chriſtianiſſimis Regibus de ſe bene meritis Eccleſiam conceſſiſſe ut Præbendas & Dignitates curam animarum non habentes, vacantibus Eccleſiis, apertâque Regaliâ conferrent, ſaltem conſenſiſſe, ex Summorum Pontificum Innocentii III. Clementis IV. Gregorii X. Nicolai III. Gregorii XI. Reſcriptis vel Reſponſis conſtat & ex cœteris Pontificibus, quorum aliqui Galli fuerunt vel in Gallia ſederunt, Gallicanæ Eccleſiæ, Regiæque, diſciplinam ac mores noverant modum quo Regalia a Regibus noſtris exercebatur perſpectum habebant, nec tamen improbavere collationes Præbendarum ab ipſis pleno jure fieri ſolitas. Quid de Conciliis Oecumenicis dicam, in Galliis etiam celebratis, Lugdunenſi II. & Viennenſi: Quid de ipſis Conciliis Gallicanis, quæ cùm Eccleſiaſticam Libertatem & Juriſdictionem ſtrenuè propugnaverint, Epiſcopalia Jura vindicarint; Regaliæ Jus, & Præbendarum Collationem a Regibus Chriſtianiſſimis eo Jure factam nuſquam improbarunt: nuſquam eorum Majeſtati ſupplicaverunt Antiſtites ut ab hujuſmodi collationibus temperaret?

Conſuetudo antiqua ab Eccleſiarum fundatione, vel a tempore immemoriali, Privilegii vim habet.

Addunt, Conſuetudinem antiquam ab Eccleſiarum fundatione, vel a tempore cujus non extat memoria, Privilegii vim habere, ut colligitur ex Cap. *Super quibuſdam. Extra. De verborum ſignificatione*: Et ex Gloſſa in idem Caput, cujus hæc ſunt verba: *Nota diligenter, quòd illa conſuetudo, cujus non extat memoria, Jus ſive Privilegium inducit.* §. de aqua quotid. & æſtiva L. *Hoc Jure* §. Ductus. ff. de aqua pluvia. arcen. L. 1. §. ult. 12. Q. 6. C. *Hoc quippe* 9. Q. 3. C. *Conqueſtus.* & 65. C. *Mos antiquus* Et C. de Teſtam. L. *Teſtamenta.* Et *per hoc videtur, quòd cùm talis conſuetudo Jus inducat, non ſit neceſſe titulum allegare, licèt hoc requiratur quandoque in conſuetudine triginta annorum.* Idemque Juriſconſulti & Theologi vulgò docent. De hac Juriſconſultorum doctrina Illuſtriſſimus Archipræſul *Petrus de Marca* lib. 3. De Concordia Sacerdotii & Imperii, Cap. 9. Num. 6. ait: *Fatentur ex poſſeſſione immemoriali, nec præſcriptionis, nec conſuetudinis titulo rerum ſpiritualium adminiſtrationem laïcis acquiri poſſe: attamen ex conſuetudine præſcripta per poſſeſſionem illam immemorialem iuſtam probationem Privilegii a Summo Pontifice conceſſi. Itaque ajunt in hac ſpecie ſufficere ut allegetur titulus, id eſt, Privilegium a Superiore indultum. Ejus enim probatio ſolâ poſſeſſione centenaria vel immemoriali conficitur, etiamſi nulla exhibeatur Privilegii tabula. Moroſiores requirunt ad ſummam probationem famæ, qua doceat Privilegium illud conceſſum fuiſſe: quamvis hæc conditio a multis neceſſaria non eſſe dicatur. In eum autem finem requiritur Privilegii allegatio, ut conſtet vel ſaltem cenſeatur Laïco idoneitatem ſeu capacitatem rei Eccleſiaſticæ tractandæ indultam fuiſſe a Summo Pontifice.* Laudat ad marginem *Peregrinum*, de Jure Fiſci, L. 1. Tit. 2. §. 61. *Maſcardum*, de Probat. T. 3. Conſ. 1372. *Menochium* lib. 3. Præſ. 131. §. 46. 47. 48. *Carolum Molin.* in Conſ. Pariſ. §. 7. Num. 12. *Petrum Barboſa*, ad L. *Omnes* C. de Præſ. 30. vel 40. annorum, qui loquuntur in genere de præſcriptione, quando obſtat incapacitas præſcribentis. Addit Archipræſul utriuſque Juris peritiſſimus, Gallicanos Auctores *Aufrerium* & *Benedictum*, alioſque Pragmaticos, hunc loquendi modum ſecutos eſſe; *Qui ex Privilegio Sedis Apoſtolica Principibus noſtris in pleriſque Eccleſiaſticis Negotiis Juriſdictionem vindicant, & Privilegii probationem e vetuſtiſſima poſſeſſione petunt in iis capitibus, in quibus deſunt Privilegiorum tabula.* Laudat ad marginem *Joannem Fabrum*, *Aufrerium*, in Tract. de Poteſt. Sæcul. ſuper Eccleſ. Fallentia 1. & 12. Regulæ 1. *Benedictum*, in verbo, *Et uxorem.* Deciſ. 2. Num. 143. & 144. 161. & ſeq. *Chaſſanaum*, in Conſuet. Burgund. T. *Des Juſtices*, & *Carolum de Graſſalio* lib. 2. Regal. Franc. Cap. 17. Refert ibidem Illuſtriſſimus Archipræſul, approbatque Virorum Juriſconſultiſſimorum ſententiam, qui *ex tolerantia Papæ legitimum oriri titulum* aſſerunt, *qui perficitur præſcriptione: quòd maximè locum habet, cùm ad vitandum ſcandalum & contentiones cum Principibus, Eccleſiaſticis Juribus conivere videtur. Quia valde intereſt Reipublicæ ſcandala vitari:* Cùm nonnulla pro utilitate communi contra Juris aſperitatem, ex æquitatis manſue-

tudine tolerari noſcantur, ut verbis Decretalium utar. Cùm itaque certiſſimum ſit, Laicos ex Eccleſiæ Privilegio Beneficia, etiam pleno iure, conferre poſſe, & conſuetudo antiquiſſima quâ Reges noſtri Præbendas & Dignitates in Eccleſiis Metropolitanis & Cathedralibus Regni ſui vacantibus conferunt, ſecundùm principia mox poſita, & a Canonicis Juris Doctoribus admiſſa, vim habeat Privilegii: cùm inſuper Summi Pontifices illam non modò tolerarint, ſed etiam approbaverint; Cùm Eccleſia non ſolùm Gallicana, ſed univerſa in Conciliis congregata conniventiâ ſuâ legitimam cauſam illam præſcribendi Regibus præſtiterit, ſequitur auctoritatem conferendi Præbendas & Dignitates Eccleſia vacante, quæ ad Epiſcopi collationem pertinebant, eorum legitimè quæſitam eſſe Majeſtati.

Reſponſio ſecunda.

Collationem Beneficiorum non eſſe rem propriè ſpiritualem, ſed tantùm ſpiritualibus per antecedentiam connexam, Joannes Pariſienſis cenſet.

IX. Reſpondent ſecundò, Collationem Beneficiorum ſicut Præſentationem, non eſſe res propriè ſpirituales, ſed tantùm ſpiritualibus connexas per antecedentiam. Spirituale nimirum aliquid dicitur ex ordine ad Spiritum Divinum, 1. Per cauſationem ſeu concomitantiam, quo modo Sacramenta ſpiritualia ſunt, quia gratiam cauſant & operantur; & Sacramentorum adminiſtratio ſpiritualis actio eſt. 2. Quia ſpirituali eſt annexum, vel per conſequentiam, & per modum appendicis, ut Jus percipiendi decimas, quod ratione ſpiritualium officiorum alicui competit: vel per antecedentiam, ut Jus Patronatus, & Collatio Præbendarum. Quod primo vel ſecundo modo ſpirituale eſt, Laicis non competit, nec ullo Privilegio aut conſuetudine eorum ad hoc incapacitas tolli poteſt. Sed quod tertio dumtaxat modo ſpirituale eſt, ut ſpiritualibus Officiis per antecedentiam annexum, quia exercitium ſpirituale & officium quod Beneficiatus Eccleſiæ præſtat, antecedit, ut Præſentatio, vel Collatio, competere Laico poteſt ex conceſſione Eccleſiæ, vel ex præſcripta conſuetudine. Hanc & ſuperiorem Reſponſionem tradit & præclarè explicat *Joannes de Parisiis* Ordinis FF. Prædicatorum inſignis Theologus, in Sacra Facultate Pariſienſi Doctor celebris, in egregio Opere de Poteſtate Regia & Papali, quod tempore *Bonifacii VIII. & Philippi Pulchri* ſcripſit, Cap. 25. ad 38. adverſariorum objectionem reſpondens. *Quod verò* (inquit) *dicitur 38. de Collatione Beneficiorum: Dicendum quòd Collatio iſta competere poteſt Laico ex conſuetudine, ſicut Præſentatio de jure ſcripto. Nam non plus repugnat Laico unum quàm aliud, & poteſt competere de Jure Patronatus, ſi hoc fuerit in conſuetudine habitum, vel conceſſum ab Eccleſiis. Sicut enim dicitur 8.*
„ *Ethicor.* Benefacienti, etſi non ex debito ju-
„ ſtitiæ, ex quo actiones naſcuntur apud homi-
„ nes, tamen ex debito honeſtatis, debetur ſupera-
„ bundanti honor, indigenti verò retributio lucri: *Et inde eſt quòd Fundatoribus Eccleſiarum & Patronis, ratione beneficii accepti, Eccleſiæ a principio ex debito juſtitiæ non erant obligatæ; tamen ex debito honeſtatis eis voluerunt concedere aliquid honoris, & aliquid utilitatis. Honores quidem, præſentando ad Beneficia, quod invenitur conceſſum Patronis in Jure ſcripto expreſſè & generaliter: Tamen quibuſdam Excellentioribus Patronis, ut magis foveretur eorum devotio ad Eccleſias fundandas, eſt per diſſimulationem conceſſum rationabiliter. Et quia illud quod rationabiliter eſt conceſſum, licèt ex gratia, & non ex debito juſtitiæ, in longam & præſcriptam conſuetudinem tractam convertitur in jus*
„ *commune, eo quòd* (*ut dicit Plato in Timeo*) Quod
„ ſemel rationabiliter eſt inſtitutum, non eſt di-
„ vinæ voluntatis immutari debere: *Ideo dicta Præſentatio ad Beneficia Eccleſiaſtica omnibus Patronis debetur generaliter: & Collatio quibuſdam Excellentibus, qui hoc ex conſuetudine habuerunt, debetur ſpecialiter & de jure, ut eis auferri non poſſit ſine injuria. Imò ſi quis auferre vellet eis ſine cauſa evidenti & rationabili, indubitanter non poſſet, ſed ſemper teneret Patroni Collatio, quicquid arguatur contra hoc a quocumque. Nam* [*ut dictum eſt ſupra*] *Deus non dedit poteſtatem Petro vel Miniſtris Eccleſiaſticis in bonis Eccleſiæ ad ordinandum pro libito, ſed pro bona fide, & ad ædificationem, non ad deſtructionem, ut dicitur 2. Corinth. Deus enim non vult, quod rite alicui eſt collatum ei auferri, niſi culpa interveniente: Nam, ſecundùm Apoſtolum, ad Rom. 11.* Sine pœnitentia
„ ſunt dona Dei. *Et Job. 33. dicitur:* Non aufert
„ a viro juſto oculos ſuos, & Reges in folio ſuo
„ conſtituit in ſempiternum. *Et ideo ex quo fuit principio Patronis conceſſum expreſſè vel interpretativè per longam diſſimulationem, & ex cauſa rationabili; quia ex debito quo benefacienti excellenti honor debetur, etiam ut Potentes promptiores efficerentur ad dotandas Eccleſias: non eſt dubium non eſſe propriè a Chriſto commiſſum quòd talia revocari poſſint ſine evidenti & magna culpa; ſuper quam Princeps monitus, inveniretur incorrigibilis; & præcipuè cùm ex hoc Eccleſiæ ſumpſerunt magnum emolumentum.*

Quod ergo arguitur, Quòd Collatio non cadit in laicum, cùm ſit idem quod ſpirituale: Reſpondeo dicendum, quòd ſpirituale propriè non dicitur, niſi in habitudine ad Spiritum Divinum, per cauſalitatem ſeu concomitantiam: Unde Sacramenta Eccleſiaſtica ſic ſpiritualia ſunt, ut adminiſtratio Sacramentorum; quia gratiam ſpiritualem contingunt & cauſant. Spirituali verò annexum dicitur, quod habet ordinem ad dictum ſpirituale, vel per conſequentiam, ut Jus decimarum; vel per antecedentiam, ut Jus Patronatus & Collatio Præbendarum. Primum ergo quod eſt ſpirituale, propriè non cadit in laicum aliquo modo, nec ſecundùm quòd eſt annexum ei per conſequentiam, quia tale dependet ex ſpirituali Officio, Nominatione ſpiritualium Officiorum competit alicui Jus decimarum, & ideo ſicut ſpirituale Officium non competit laico, ita nec Jus prædictum: licèt fructus corporales, qui nomine decimarum appellantur, laico competere poſſint de conceſſione Eccleſiæ. Sed tertium, quod eſt annexum ſpiritualibus officiis per antecedentiam, ut Præſentatio, vel Collatio, ſeu Jus conferendi, quia non ſic dependet a ſpirituali, ſed e converſo, poteſt competere laico principaliter, & ex conceſſione Eccleſiæ, vel ex permiſſione, & longa conſuetudine præſcripta poteſt Rex ſibi Jus acquirere, cùm ſibi non repugnet: quia ſi ei repugnaret, ei non poſſet convenire ex conceſſione cujuſcumque, ſicut nec adminiſtratio Sacramentorum, vel Jus decimarum poteſt competere laico auctoritate cujuſcumque. Addit, Illam conſuetudinem conferendi Præbendas non eſſe Eccleſiæ gravem & incommodam, quia majore utilitate compenſatur. *Et quod dicitur, quòd Conſuetudo non præjudicat Juri: Reſpondeo, Dicta conſuetudo cùm non ſit damnoſa in Miniſtris Eccleſiæ, ſed in pluribus fructuoſa, non præjudicat Juri publico in genere, licèt videatur præjudicare in ſpecie. Nam licèt videatur præjudicare Epiſcopis qui privantur Collatione Beneficiorum, quæ de Jure communi eis debetur: tamen Eccleſia aliud ex hoc emolumentum accipiunt præponderans, ratione defenſionis, & donationis, & fundationis; & ideo non præjudicat ſimpliciter.*

Reſponſio tertia.

X. Reſpondent tertiò, non eſſe confundendam Ordinationem ſive ad Eccleſiaſticos Ordines Promotionem, cum Beneficiorum Collatione: illam merè ſpiritualem eſſe; hanc, quoad Beneficia curam animarum non habentia, aliquid temporale redolere; prioris Reges incapaces eſſe, cùm ſint lai-

Ordinationem merè ſpiritualem eſſe. Beneficiorum: enrad unimarum non habentiam Collationem temporale quid ſapere ulei reſpondent, quam Reſponſionem Theologè non probant.

laïci; poſterioris capaces, cùm ſint Domini & Patroni. Enimvero, dum ex Canonum Concilii Chalcedonenſis, aliorumque auctoritate nemo abſolutè ordinabatur, ſed relativè ad Eccleſiam aliquam aut Monaſterium, tunc una eademque functione Ordo Beneficiumque conferri videbantur; utraque Collatio ſpiritualem conditionem induebat; difficiliùs capi poterat quomodo Collatio Beneficii competere laico poſſet. Sed veteri illâ diſciplinâ contrario jam uſu antiquatâ, cùm ipſa Ordinatio & Beneficii Collatio ſeparatim & diſtinctis actionibus peragantur, & portio redituum Eccleſiaſticorum quæ Beneficiatis confertur non ſit ita cum functione ſpirituali connexa, ut ab ea non poſſit ſeparari, magis temporale quid ſapere videtur Collatio Beneficiorum ſimplicium, quàm ſpirituale.

Reditus Eccleſiaſtici non ſunt ita connexi cum ſpirituali functione, ut ab ea ſeparari non poſſint.

Quod autem portio illa Eccleſiaſticorum redituum, quæ Beneficiatis confertur, non ſit ita cum functione ſpirituali connexa, ut ab ea non poſſit ſeparari, multis momentis probant. Primò ex Præbendarum extinctione, de qua *Barboſa* lib. De Officio & Poteſtate Epiſcopi, Allegatione 67. Cùm enim ſupprimuntur Beneficia, reditus temporales a functione ſpirituali ſeparantur. Secundò, ex Precariis & Præſtariis, quibus uſusfructus rerum Eccleſiaſticarum ad vitam olim concedebatur, non ſolùm Clericis, ſed etiam Laïcis de Eccleſia bene meritis. Tertiò, ex decimarum infeodatione. Quartò ex Præbendarum Collationem laicis olim facta, & Conciliorum Decretis vetita; De qua Concilium Monſpelienſe anno 1214. celebratum, Canone 8. *Diſtrictè mandamus, quòd in nulla Eccleſia Laici recipiantur in Canonicos & in Fratres, nec etiam ad Præbendam Canonicalem quæ conſiſtit in pane & vino & quibuſdam aliis.* Et Biterrenſe anno 1233. Canone 24. *Diſtrictiùs quoque mandamus, quod in nulla Eccleſia Laici recipiantur in Donatos ad Præbendam panis & vini.* Et *Benedictus XII.* Pontifex Maximus in Conſtitutionibus editis anno 1339. Cap. 3. *Prohibemus inſuper ne in Eccleſia Cathedrali ſeu Monaſterio, quivis Clericus ſæcularis vel* LAICUS *recipiatur ad Præbendam ſeu etiam portionem, niſi eidem Eccleſiæ ſeu Monaſterio dederit primitus ſe & ſua: nec hujuſmodi Præbenda ſeu portio ad vitam vel ad tempus vendatur, detur, ſeu aliàs concedatur eidem.* Provinciæ Turonenſis Epiſcopi *Ingelgerio* Comiti Andegavenſi & Heredibus ejus *Præbendam* in Eccleſia *S. Martini* in perpetuum *poſſidendam dederunt. Quia verò Eccleſia ejuſdem Sancti tunc carebat Theſaurario & Æditue, Conſulem Ingelgerium inthronizaverant, & Theſaurarium conſtituerunt, & Defenſorem Eccleſiæ fecerunt, & Tutorem omnium poſſeſſionum ejus, ubicumque eſſent, delegaverunt. Qui Sedem Theſaurarii, & domos cum reditibus, quandiu advixit, obtinuit.* Ita referunt Geſta Conſulum Andegavenſium, Tom. 10. *Spicilegii*, pag. 431. Quintò, ſeparationem reditûs temporalis Beneficiorum a ſpiritualibus Miniſteriis probant Abbatiarum & Prioratuum Commendationes, non modò Clericis, ſed Laïcis olim factæ. *Ottoni* Burgundiæ Duci Prioratum quemdam in Diœceſi Biſuntina anno 1281. collatum, in Collectione Monumentorum ad Hiſtoriam Burgundiæ ſpectantium pag. 481. legimus. Conſulatur eruditum Opus R. P. *Ludovici Thomaſſini* de Diſciplina Eccleſiæ circa Beneficia, Tom. 2. P. 4. Lib. 1. Cap. 74. Sextò, idem probatur ex Gloſſa Capitis, *Si ſuper gratia, Tit. de Officio & poteſtate Judicis Delegati*; in Sexto, cujus hæc ſunt verba: *Nota primò quòd Papa poteſt alicui conferre Canonicatum ſine Præbenda, & ſic Canonia poteſt eſſe ſine Præbenda, tamen non debet eſſe diu: & tamen Præbenda poteſt eſſe ſine Canonia; ut in notabilibus Eccleſiis parvuli habent unam Præbendam, non tamen per hoc ſunt Canonici; & Laïcus poteſt eſſe Præbendatus in Eccleſia, non tamen per hoc eſt Canonicus.* Idemque docet *Proſper Fagnanus* in Cap. *Cùm pridem, De Pactis*: cujus hæc ſunt verba: *Præbenda poteſt conſiſtere in mera temporalitate, & cadere in Laïcum: Et de hac intelligenda eſt Gloſſa in Cap. Cum M. de Conſtitutionibus.* Ex his omnibus evidens eſt, neceſſariam connexionem non eſſe redituum temporalium, qui Præbendæ nomine intelliguntur, cum ſpirituali Miniſterio, adeoque Præbendarum & cæterorum Beneficiorum ſimplicium Collationem aliquid temporale redolere.

Reſponſio quarta.

Quicquid ſpirituale eſt in Dignitatibus & Præbendis, ab Eccleſia confertur, non a Principe.

Reſpondent quartò: Quicquid ſpirituale eſt in Dignitatibus & Præbendis ab Eccleſia conferri, non a Principe; imò totum Beficium Eccleſia confert miniſterio Principis, ut *Joannes de Puteſio* loco ſupra laudato obſervat; *Vel [ut dicit Philoſophus 8. Ethicorum.] Hoc facimus, quod per amicos facimus: & ideo Eccleſiaſticus conferre dicitur, licèt non per ſe, ſed per Patronum Laicum, cui ab eo conceſſum eſt rationabiliter.* Sicut ergo in Natura homo diſpoſitiones quidem prævias, quarum poſtremam ſequitur animæ rationalis infuſio in materiam inducit, verèque hominem generat, quamvis animam rationalem quæ ſubſtantialis eſt, non producat, ſed ea creetur a Deo & creando in corpus infundatur; & ſicut in Moralibus Matrimonium quatenus Contractus Civilis eſt, ſubditur Auctoritati Legibuſque Principum; quatenus verò Sacramentum eſt, a ſolo Chriſto eſt inſtitutum: ita licèt Rex, aliuſve Patronus Laïcus, quod temporalitatis eſt in Beneficio conferat, non tamen quod ſpirituale, quamvis utrumque ex Eccleſiæ diſciplina connexum ſit: ſed ab Eccleſia confertur quicquid ſpirituale eſt, cùm in Præbendæ vel Dignitatis poſſeſſionem mittitur & inſtallatur (ut hoc verbo utar) Beneficiatus. Et ſicut olim ajebat *Waltramus* Epiſcopus Naumburgenſis in Tractatu *De Inveſtitura*, Epiſcopos deſignatos, quamvis donum Epiſcopatus a Regibus accepiſſent, ſpiritualem tamen auctoritatem ab ipſis non accipere, ſed *A Stola & Auctoritate S. Petri*, cùm inaugurabantur: ita Clerici cùm ad Præbendas vel Dignitates Eccleſiaſticas a Rege nominantur, ſeu Patronatus, ſeu Regaliæ Jure, ab ejus Majeſtate non accipiunt quod ſpirituale eſt, ſed ab Eccleſia.

Reſponſio quinta.

Collatione Beneficiorum ſimplicium laici ſunt capaces ex Eccleſia conceſſione.

Spiritualem Juriſdictionem & Miſſionem ab Eccleſia accipiendâ edixit Ludovicus Magnus.

Reſpondent quintò, Beneficiorum dumtaxat curam animarum annexam habentium Collationem Laïcis repugnare, & laudatos in Objectione Canones id unum probare; non verò Collationem Beneficiorum ſimplicium. Diſcrimen iſtud agnoviſſe ac docuiſſe *Gregorium IX.* Pontificem Maximum, recentioris Juris Canonici Parentem, in Epiſtolâ ad *Fredericum* II. Imperatorem: *Eſto*, inquit, *quòd aliqua Beneficia vacantia conferat, ut Curam tamen Animarum illis annexam committere valeat, Jus ſpirituale, quod non cadit in Laïcum, non permittit.* Addunt, Præbendas quaſdam & Dignitates, quæ nunc ſpirituales functiones, aut Juriſdictionem ſpiritualem, annexas habent, non ſemper ejuſmodi fuiſſe. Archidiaconos, verbi gratia, Curam animarum non ſemper habuiſſe, nec Juriſdictionem Ordinariam, Hiſpaniæ Archidiaconos pene omnes iſtius etiamnum conditionis eſſe. Juriſdictionis ad Præbendas & Dignitates quaſdam additionem eſſe ex inſtitutione Juris Canonici, quo Jus Regaliæ Chriſtianiſſimis Regibus competens antiquius eſt. Ut ut eſt, ſi quid in uſu Regaliæ quoad Præbendarum & Dignitatum hujuſmodi Collationem durius videbatur, totum id mollitum fuiſſe Auctoritate & Pietate Chriſtianiſſimi Regis LUDOVICI MAGNI, qui

pro

pro ſua in Eccleſiam & Epiſcopalem Ordinem propenſione, de ipſis Juribus quæ *S. Ludovicus* exercuit, aliqoid remittere dignatus, perpetuo & irrevocabili Edicto dato apud S. Germanum in Laya menſe Januario anni milleſimi ſexcenteſimi octogeſimi-ſecundi, ſtatuit ut ii quibus ſua Majeſtas vel Succeſſores Reges, Decanatus & ſimilia Beneficia Curam Animarum aliquam habentia, Archidiaconatus, Theologales Præbendas, Pœnitentiarias, & alia Beneficia, quorum Titulares Juriſdictionem aliquam & ſunctionem ſpiritoalem & Eccleſiaſticam privatim & ſoo nomine exercendi Jus habent, Jore Regaliæ contulerint, coram Vicariis Generalibus Capituli Sede vacante, aut eoram novo Epiſcopo ſe ſiſtant, ad obtinendas ab ipſis approbationem & miſſionem Canonicas, requiſitas ut ſpirituales ſunctiones eidem Dignitati aut Præbendæ annexas, obire validè poſſiot & adimplere.

Reſponſio ſexta.

Reges Chriſtianiſſimi aliquid ſupra communem laicorum ſortem obtinent, non tamen ſpiritualem & Hierarchicam Auctoritatem.

Reſpondent ſextò, Reges Chriſtianiſſimos aliquid ſupra communem Laicorum ſortem obtinere. Ex Unctione olei divinitus adlapſi quo delibuti ſunt, ex Primogenitorum Eccleſiæ Filiorum & Chriſtianiſſimorum, ac Eccleſiæ Defenſorum auguſtis titulis, quia *Clodovei* baptiſmate eorum Majeſtati adhæſere, ex dignitate Abbatis, quam in Eccleſiis *S. Martini* Turonenſis & *S. Hilarii* Pictavienſis, & Præbendis quas in Eccleſiis Lugdunenſi, Cenomanenſi, Andegavenſi, aliiſque obtinent, ex Privilegio ipſis cum Imperatoribus communi, ut Diaconi habitu Evangelium in Eccleſia ſolemni ritu legere poſſint, id abundè probari: *Joannem Monachum*, ad Cap. 11. de Præbendis in 6. id ſateri: Proindeque non eſſe mirum quòd Jus habeant exequendi aliqua ad Politiam externam Eccleſiæ ſpectantia, ut Eccleſiæ *adjutores* & *defenſores*, quibus nominibus *Carolus M.* gloriabatur: quamvis nec de rebus fidei controverſis decernere, nec de Ritibus & Sacrorum Miniſterio ſtatuere, nec Judicia Canonica exercere poſſint; ſiquidem ligandi & ſolveodi, paſcendique poteſtatem, aut ſpiritualem auctoritatem omnino nullam a Chriſto acceperunt. Quod unum probant Patrum & Imperatorum verba in Objectione laudata. Potuerunt (inquam) etſi Clerici non eſſent, Concilia Nationalia & Provincialia congregare, editos in iis Canones confirmare, titulo tuitionis & patrocinii dumtaxat, non Jure merè Regio. Reges enim Chriſtiani *Eccleſiam a Chriſto tuendam ſuſcipiunt. Eorum poteſtati ſuam Eccleſiam concredidit:* ut poſt *S. Iſidorum Hiſpalenſem* lib. *De Summo Bono*, loquitur Concilium Pariſienſe 6. P. 1. Cap. 11. Hinc Epiſcopi Gallicani in Synodo Arvernenſi anno 535. congregati ad *Theodebertum* Regem ſcribebant: *Cultores veſtri, Eccleſiarum veſtrarum Epiſcopi, &c.* Et *Vigilius* Pontifex Maximus anno 556. ad *Childebertum* Regem pro *Sapaudo* Arelatenſi Epiſcopo ſcribebat: *Pro quibus, Chriſtianitatis veſtræ confidentiâ freti, paterno ſtudio poſtulamus, ut ſi quid tale factum eſt, congruâ ſatisfactione celeriter amputetur, nec ullum ſui exemplum in perturbatione* ECCLESIARUM, QUAS VOBIS DEUS CREDIDIT, *relinquere concedatur.* Clerum itaque proximè contingunt Reges Chriſtianiſſimi, externam Eccleſiæ Politiam ut ejus Defenſores & Adjutores ex officio curant, & his nominibos magis idonei ſunt ad Jura quædam relativè & per antecedentiam ſpiritualia (ut loquitur *Joannes Pariſienſis*) exercenda, verbi gratia ad Beneficia pleno Jure conferenda, Eccleſiæ conſenſu accedente.

Tandem quod *Bonifacium VIII.* ſpectat, reſpondetur, ejus Decreta geſtaque contra Jus Regiarum Collationum, aliaque Regum noſtrorum Jura a Summis Pontificibus *Benedicto XI.* & *Clemente V.* reſciſſa fuiſſe. *Bonifacium* errore facti deceptum, eumque ſugiſſe quòd Juri Regio Præbendas vacante Sede apertaque Regalia conferendi Eccleſiæ conſenſus acceſſiſſet: nec tamen exiſtimaſſe Jus illud Regi repugnare, cùm ſcripſerit: *Volumus ut Rex faciat licitè, quod facit illicitè: Volumus ſuper hoc ſibi facere gratiam omnem quam poterimus.*

ARTICULUS VII.

Utrùm Regalia JUS REGIUM rectè nuncupetur? Et quo ſenſu?

Regalia, quatenus Beneficia conferendi Jus involvit, Jus Regium eſſe eo ſenſu, quod ratione ſupremæ poteſtatis temporalis Principibus conveniat, nemo dixerit, cùm ſupremâ poteſtate præditi eſſent, qui *Clodoveum* anteceſſerunt Francorum Reges, nec tamen Jus illud haberent: & alii Reges Chriſtiani ſopremam pariter habeant ſuis in Regnis Poteſtatem, nec tamen auguſto illo Jure fruantur. Sed Jus Regium eo ſenſu vocatur quòd antiqua conſuetudine, poſſeſſione præſcripta, & ipſius Eccleſiæ ſeu conceſſione ſeu conſenſione firmatum, Coronæ Regiæ coaluerit; ſicut Patronatus, quos vocant Laïcos, ipſis quoque terris atque dominiis ex poſſeſſione inhærent, & quaſi temporalis Juris loco habentur: cùm tamen id Juris ex Eccleſiaſticæ poteſtatis ſonte profluxerit. Porro non hâc primùm ætate uſurpatus eſt hic loquendi modus, ut ſequentia momenta probant.

I. *Sugerii* Abbatis verba, Epiſtolâ 20. *De Regalibus, ſicut in Curia Dominorum Regum Francorum Mos Antiquus fuiſſe dinoſcitur &c.*

II. *Innocentii III.* in Literis ad *Philippum Auguſtum* anno 1210. datis, de Collatione Præbendæ ab ipſo facta Sede Laudunenſi vacante ſcribentis: *Præbendam ejuſdem Eccleſiæ ut vacantem, ſecundùm Antiquam & Approbatam Conſuetudinem Regni tui, M. Thomæ de Argentolio conceſſiſti.*

III. *Guillelmi Nangii* in Vita *S. Ludovici* Regis: *Ratione Cuſtodiæ Regalium, ex Conſuetudine pertinebat ad eum Collatio Præbendarum.*

IV. *Clementis IV.* in Literis ad *S. Ludovicum* Regem: *Ea ratione quòd vacantes confers in Eccleſia ipſa* (Remenſi) *Præbendas, a tempore quo eamdem Eccleſiam Paſtoris regimine contingit deſtitui, donec ſubſtitutus illi Archiepiſcopus Regalia recipit a te, hujuſmodi Collationem in præjudicium tuum aſſeris eſſe factam &c. Uſui quo circa Collationem Præbendarum ipſarum uteris, præjudicare nolumus, nec etiam intendimus.*

V. *S. Ludovici* in Literis anno 1269. ſcriptis: *Perſonatus, Præbendas, & cætera Eccleſiaſtica Beneficia, ad noſtrum Patronatum, Collationem, ſeu Præſentationem noſtram, tam ratione Regalium, quàm alio quocumque Jure pertinentia &c*

VI. *Philippi Pulchri* Regis Chriſtianiſſimi in Epiſtolâ ad *Bonifacium VIII.* ſcribentis: *Eccleſiarum ac Præbendarum vacantium Collationem ad Nos* JURE REGIO *pertinere.*

VII. Verba ejuſdem in Edicto anni 1302. *Quantùm ad Regalias, quas Nos & noſtri Prædeceſſores percipere conſuevimus & habere in aliquibus Eccleſiis Regni noſtri, quando eas vacare contingit; de quibus plures ad Nos querimoniæ devenerunt.* Et in Literis quæ incipiunt, *Sicut Fecundus*, ſupra laudatis: *De jure & generali Conſuetudine Regni noſtri &c. bona temporalia cum vacante Præbenda vel Dignitate concedemus, & de eis diſponimus* NOSTRO JURE.

VIII.

VIII. *Philippi Valeſii*, in Conſtitutione quæ *Philippina* nomen ad hæc tempora retinuit, data menſe Octobri anno 1334. *Nous nous tenons & ſommes ſuffiſamment & deuëment informés, que nos Devanciers Roys de France, pour cauſe de Regale & de la Nobleſſe de la Couronne de France ont accoûtumé & ont eſté en poſſeſſion & ſaiſine de donner les Prebendes, Dignitez, & Bourſiers, quand ils ont eſté vacans de droit & de fait, ou de droit tant ſeulement, ou trouvez non occupez & vacans de fait tant ſeulement: Et que nous de ce en avons uſé, uſons, & entendons uſer* COMME DE NOSTRE DROIT ROYAL. *Et avons denié toute Audience de Plaid à ceux qui à noſdits uſages accoûtumez par nos Devanciers Roys de France, & par nous continuez, & aux Droits Royaux qui en tel cas nous appartiennent pour Cauſe de Noſtre Couronne, & aux Collations par Nous, nos Devanciers ou Succeſſeurs, faites ou à faire ès cas ſuſdits, ou en aucuns d'iceux ſe voudroient oppoſer.*

IX. *Joannis* Regis Chriſtianiſſimi in Senatuſconſulto die 10. Novembris anni 1361. pronuntiato: *Fuit ex parte Procuratoris noſtri propoſitum, quòd Nos & Prædeceſſores noſtri Reges Franciæ fuerant, eramus, & ſumus in poſſeſſione, & ſaiſina pacificè ſoli & in ſolidum*, DE JURE ET DIGNITATE REGIA ET CORONÆ FRANCIÆ, ATQUE JURE NOSTRÆ REGALIÆ; *etiam de jure, uſu, ſtylo & conſuetudine notoriis & notoriè obſervatis a tanto tempore quod de contrariis memoria non extabat, ſeu quod ſufficiebat ad bonam poſſeſſionem acquirendam, & retinendam, conferendi Canonicatus & Præbendas Canonicales in Eccleſia Morinenſi, quoties ipſas Præbendas vacaſſe ac vacare, ac vacantes ſeu vacuas aut non occupatas fuiſſe aut eſſe, de jure ſolùm, aut de facto ſolùm contingebat & contingit, in Regalia noſtra, videlicet ipſa Eccleſia Paſtore vacante, abſque eo quod alius quicumque præter Nos de ipſis valeat ordinare inter alias Eccleſias Regni noſtri, & alia Beneficia Eccleſiaſtica, in & de quibus Jure noſtræ Regaliæ conſuevimus uti, & utimur modo prædicto.*

Inter Probationes Libertatum Eccleſiæ Gallic. Cap. 15. N. 31. pag. 282.

X. Ejuſdem Regis, in Literis quibus Ducatum Burgundiæ *Philippo* Filio donavit, quas laudavit & confirmavit *Carolus V.* die 11. Junii anno 1364. *Salvis inſuper & retentis Nobis & Succeſſoribus noſtris Franciæ Regibus ſuperioritate & reſſorto dictorum donatorum. Fide etiam ac homagio Ducis præſtandis Nobis & Succeſſoribus noſtris prædictis*, REGALIBUSQUE ET JURIBUS ALIIS REGIIS AD NOS PERTINENTIBUS AD CAUSAM NOSTRÆ CORONÆ. Has Literas in Annalibus *Papirii Maſſoni*, lib. 4. pag. 475. legere eſt.

XI. *Gregorii Undecimi* in Diplomate dato 5. Kalendas Septembris anno 1375. de Remiſſione Regalium *Petro* Rothomagenſi Archiepiſcopo facta a *Carolo V.* Chriſtianiſſimo Rege: *Volumus*, inquit, *& Auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium concedimus, quòd per hujuſmodi Remiſſionem Regaliæ eidem* REGALIÆ, *& ejus* JURIBUS, *in quibuſcumque conſiſtant*, REGI *& ejus Succeſſoribus, ſeu etiam* CORONÆ REGIÆ, *nullum in poſterum præjudicium generetur, nec ad conſequentiam trahi valeant in futurum.* Editum eſt, in probationibus Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ Cap. 15. Num. 34. pag. 385. Refert etiam *Chopinus* lib. 1. *De Sacra Politia*, Tit. 7. Num. 14.

XII. Idem probant, Ordinatio Regia in Scriniis Cameræ Computorum Pariſienſis deſcripta, quæ incipit: *Dum Epiſcopus*, cujus hæc ſunt verba: *Et confert Rex Beneficia, tamquam in Regalia vacantia, & hoc* DE JURE ET CONSUETUDINE REGNI, ET SUÆ CORONÆ FRANCIÆ.

XIII. Literæ *Caroli VII.* anno 1422. datæ: *Cujus quidem Canonicatus & Præbendæ, & omnium ſingulorum Canonicatuum, Præbendarum, & Dignitatum, Perſonatuum, & aliorum Beneficiorum ipſius Eccleſiæ vacantium dictâ Regalia vigente, Collatio atque omnimoda diſpoſitio* JURE REGALIÆ ET REGIÆ DIGNITATIS RATIONE, *pleno Jure noſcatur pertinere ad Nos.*

In Probat Libert. Eccl. Gallic. Cap. 15. n. 39. pag. 390.

XIV. *Ludovici Undecimi* Edictum anno 1463. datum: *Come entre nos autres Droits à Nous appartenans*, NOUS AYONS DROIT A CAUSE DE NOSTRE COURONNE, SOUVERAINETE', ET TEMPORALITE', *& ſoyons en poſſeſſion & ſaiſine, tant par Nous que par nos Prédeceſſeurs, de tel & ſi long-temps qu'il n'eſt memoire du contraire de conferer les Benefices Eccleſiaſtiques vacans en* REGALE *en noſtre dit Royaume.*

XV. *Ludovici XIII.* in Edicto anni 1629. Art. 56. *Nous entendons jouïr* DU DROIT DE REGALE, QUI NOUS APPARTIENT A CAUSE DE NOSTRE COURONNE, *ainſi que par le paſſé.*

XVI. Eumdem loquendi modum uſurparunt Jureconſulti Galli. *Petrus de Boſco* Advocatus Regius in Prætorio Conſtantienſi, in Deliberatione ſuper agendis a *Philippo Pulchro* Rege Chriſtianiſſimo contra Bullam *Bonifacii VIII.* quâ poteſtatem in ſpiritualibus & temporalibus ſibi vendicabat, de Jure Regaliæ hæc habet: *Item idem Rex a tempore Caroli Magni de cujus genere deſcendit, poſſedit & præſcripſit Collationem Præbendarum, & fructus cuſtodiarum Eccleſiarum, non ſine titulo, & occupando, ſed ex dono Hadriani Papæ, qui de aſſenſu Concilii Generalis eidem Carolo hoc & quaſi ſine comparatione majora conceſſit, videlicet, quòd Ipſe & ejus Heredes perpetuò poſſint Romanos Pontifices, Cardinales, Patriarchas, Primates, Archiepiſcopos ac Epiſcopos omnes Catholicos quos vellent nominare.... Quæ quantum ad electionem Prælatorum, Ludovicus heres dicti Caroli remiſit, Collationem Præbendarum & dominium fructuum Cuſtodiæ Eccleſiarum retinendo, prout ſinguli Reges Francorum hactenus uſi fuerunt.*

XVII. *Guillelmus Benedicti* Præſes Toloſanus in Repetitione Cap. *Raynutius*: Super verbo, *Uxorem*, Num. 369. ait quòd Franci contendunt nihil ipſis peculiarius eſſe INTER JURA CORONÆ, quàm iſtud illuſtre & excellens Jus Regaliorum.

XVIII. *Arnulphus Ruzæus*, in Præfatione Tractatus de Jure Regaliorum: *Jus*, inquit, *Regaliorum eſt ſpecies excellentior quàm Juris Patronatus .... Illud eſt Jus inter præcipua Jura Coronæ, quod cenſetur digniſſimum, quod Reges Francorum hactenus ſibi vindicaverunt, &c.*

XIX. *Philippus Probus*, Quæſt. 11. de Jure Regaliæ: *Ex quibus omnibus*, inquit, *inferunt præfati Regaliſtæ, dictum Jus Regaliæ ad Regem Franciæ ratione ſuæ Coronæ pertinere, non ſolùm in una Eccleſia Cathedrali vel pluribus, ſed etiam in omnibus Regni*, &c. Et Quæſt. 49. *Quis tempore apertæ Regaliæ fructus Dignitatis Epiſcopalis vel Archiepiſcopalis ſuos faciat? Breviter, dic, quod Rex, cui inquit, quòd* AD CAUSAM CORONÆ REGIÆ, *ab omni ævo, ſeu tempore, quo primo fuerunt fundatæ Eccleſiæ Cathedrales & Metropolitanæ, tamquam Fundatori & Domino Feudali, cui debetur fidelitas, dicti fructus Sede vacante debentur, illoſque ſuos facit eo ipſo... Beneficiaque ad plenam diſpoſitionem Dignitatis Epiſcopalis ſpectantia confert Jure Regaliæ. Quæ Collatio ſeu diſpoſitio de Jure communi eſt in fructu, ſeu computatur inter fructus.*

XX.

XX. *Ægidius Magiſter* Senatus Pariſienſis Princeps, Tractatu de Regalibus Cap. 11. *La Regale eſt un Droit appartenant au Roy à cauſe de ſa Couronne, acquis par ſes Predeceſſeurs par longiſſime poſſeſſion, Coûtume inveterée & preſcritte par temps immemorial.*

XXI. *Renatus Chopinus*, lib. 1. *De Sacra Politia*, Tit. 7. Num. 13. *Atque ego quidem enixè optaſſem, Regalia hæc Sacerdotalia attribui Sanctæ Sedis Privilegio poſſe, ſi quod fide digna chartula proderetur. Sed minimè interim Jure deſtitui Regalia exiſtimo, nec rei Beneficiariæ diſtributionem, de qua agitur, nimirum a Principe quaſi Patrono ſibi reſervatam, ac immemorabili ſimul poſſeſſione ſtabilitam...* Num. 14. *Quocirca Gregorius XI. ingenuè declaravit Reſcripto* (eo nimirum quod ſupra laudavi) *Gallici Sceptri profectitium eſſe potiùs hoc Regaliorum Jus, quàm adventitium, aut alieno partum beneficio: quo nempe alioquin Princeps in donatorem ipſum Pontificem ejuſve propinquos ac familiares uti nequiviſſet; nec opus habuiſſet Pontifex commendatitio iſto in Regem Diplomate.* Et lib. 2. *De Domanio Gallico*, Tit. 9. *Summus Dominatus conſiſtet in duobus potiſſimùm, in Fide Clientelari: Tum in Lege Regaliorum Sacerdotalium: cui novo Jure Leonini Concordati, acceſſit Regia Nominatio ad Eccleſiaſticas Præfecturas. Hæ namque ſupremi honoris notæ, Principatûs titulis ſic affixa ſunt, quaſique innati characteres ſummæ Poteſtati, ut incesſibiles haud dubiè cenſeantur, & a Regali Dignitate inſeparabiles.*

XXII. *Paſquierius* lib. 3. Diſquiſitionum Francicarum, Cap. 35. *La Regale eſt un Droit annexé a la Couronne de France, comme l'un de ſes plus beaux fleurons.... Tout ainſi que nous nommons ce Droit Regale, auſſi eſt il né avec noſtre Royaume, au moins dés lors que nos Rois eurent reçû le Saint Sacrement de Bapteſme. Droit qui eſt tant ſpecialement affecté a la Royauté, que combien qu'un Prince Regent ait toute Puiſſance Souveraine, ſi ne peutil conferer les Benefices vacans en Regale.*

XXIII. *Carolus Degraſſalio*, Regalium Franciæ lib. 1. Jure primo: *Primùm* Jus (inquit) *quod habet Illuſtriſſimus Francorum Rex in Eccleſia Sancta per gratiam Dei, eſt facultas conferendi Dignitates & Beneficia Eccleſiaſtica in Regno ſuo Jure Regaliæ: Quod ſic appellatum eſt, quia Regibus ita peculiare eſſe Franci contendunt, ut nihil magis ad* JUS REGIUM *pertinere poſſit, ſecundùm Gaguinum, lib. 7. Cap. 3.*

XXIV. *Antonius Brugeus* Anteceſſor Bituricenſis, & *Franciſcus Pinſonius* in Senatu Pariſienſi Advocatus, in Tractatu de Beneficiis, pag. 327. *Animadvertendum eſt*, inquiunt, REGALIAM VERE ESSE JUS REGIUM, *Regibus noſtris præcipuum & peculiare... Cum autem ipſam Regaliam ex ſacro & auguſto Jure Coronæ originem mutuari diximus, eiſque cohærere, ex eo inferre licet generalem eſſe illius uſum, & in omnes hujus Gallici Imperii Epiſcopatus, Archiepiſcopatus & Primatias ſeſe diffundere, nec aliquas eſſe quæ ſe abſcondant vel ſubripiant ab obſervatione, ſicut nec a Dominatione vel Imperio.*

XXV. Novum itaque loquendi modum non uſurpavit Rex Chriſtianiſſimus LUDOVICUS MAGNUS, in Declaratione anno 1673. datâ, cùm Jus Regaliæ unum ex antiquioribus Coronæ Juribus appellavit. *Encore que* LE DROIT DE REGALE *que Nous avons ſur toutes les Egliſes de noſtre Royaume*, SOIT L'UN DES PLUS ANCIENS DE NOSTRE COURONNE, *&c.* Et infra: *Et ſur le rapport qui Nous en auroit eſté fait par les Commiſſaires de noſtre Conſeil a ce Deputez,* LE DROIT DE REGALE *auroit eſté jugé* INALIENABLE, IMPRESCRIPTIBLE. *& Nous appartenir dans tous les Archeveſchez & Eveſchez de noſtre Royaume, terres & pais de noſtre Obeiſſance: & noſtre intention eſtant que* NOSTRE DROIT *ſoit univerſellement reconnu, &c.* Ubi de Regiis Juribus agitur, poſt Regis Sapientiâ & Juſtitiâ non minùs quàm Fortitudine Maximi, qui hæc Judicibus doctrinæ & æquitatis laude florentiſſimis diſquirenda & examinanda commiſit, Declarationem, ea in dubium revocare fidelibus Majeſtatis ejus ſubditis non licet: ſed una ipſis manet obſequii religio & gloria (inquiunt Gallicani Juriſconſulti & Theologi.) Idque obſequium naturalis, divini, canonici, ac civilis Juris eſt: quòd uno Concilii Sexti Pariſienſis Canone 8. demonſtratum velim adversùs neotericum Regii Juris Impugnatorem in Tractatu de Regalia Lib. 1. Capitibus 1. 4. 5. & 9. & libro 4. Cap. 2. *Conſtat* (inquiunt Gallicanæ Eccleſiæ Patres in Synodo Pariſienſi VI. anno 829. congregati) *Poteſtatem Regalem omnibus ſibi ſubjectis ſecundùm æquitatis ordinem conſultum ferre debere, & idcirco oportet ut omnes ſubjecti fideliter & utiliter atque obedienter eidem pareant Poteſtati: Quoniam* Qui Poteſtati a Deo Ordinatæ reſiſtit, Dei utique ordinationi, *juxta Apoſtoli documentum*, reſiſtit. *Sicut enim ſubjecti a Rege ſibi volunt piè & juſtè opitulari; ita ſpecialiter ei primùm ad ſalutem animæ ſuæ procurandam, deinde generaliter ad honeſtatem & utilitatem Regni ſecundùm Dei voluntatem diſponendam, atque miniſtrandam, indiſſimulanter atque irretractabiliter ſolatium opportunum debent exhibere. Quod cùm faciunt, & divinum præceptum adimplere, & fidem Regi debitam evidenter probantur conſervare. Hujuſcemodi ergo obſequium a ſubjectis Regia Poteſtati impendi debere, & Legalia Præcepta apertè teſtantur, & Dominus in*
„ *Evangelio admonet dicens:* Reddite quæ ſunt
„ Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo. *Petrus* Matth. 22.
„ *quoque ait:* Subjecti eſtote omni humanæ crea-
„ turæ propter Deum, ſive Regi quaſi præcel- 1. Pet. 2.
„ lenti, ſive Ducibus tamquam ab eo miſſis, &c.
„ *Et non poſt multa:* Deum timete, Regem honorificate. *Paulus etiam Apoſtolus in idipſum con-*
„ *cordans ait:* Omnis anima Poteſtatibus ſubli- Roman.
„ mioribus ſubdita ſit: Non eſt enim Poteſtas 13.
„ niſi a Deo: Quæ autem ſunt a Deo, ordinata
„ ſunt. Itaque qui reſiſtit Poteſtati, Dei ordinationi
„ reſiſtit. *Idem etiam ſcribens ad Titum:* Admone il-
„ los Principibus & Poteſtatibus ſubditos eſſe. *Item* Tit. 3.
„ *ad Timotheum, quanti pendat cauſam, imò ſalu-*
„ *tem Regis, demonſtrat ita ſcribendo:* Obſecro pri-
„ mò omnium fieri obſecrationes, orationes, po- 1. Tim. 2.
„ ſtulationes, gratiarum actiones pro omnibus
„ hominibus, pro Regibus & omnibus qui in
„ ſublimitate ſunt conſtituti, ut quietam & tran-
„ quillam vitam agamus in omni pietate & ca-
„ ſtitate. Hoc enim bonum eſt & acceptum co-
„ ram Salvatore noſtro Deo... *Qualiter igitur Regiæ Poteſtati parendum, qualiterque ejus ſaluti conſulendum eſt, breviter ex Auctoritatibus Divinis dictum ſit. Quapropter neceſſe eſt ut unuſquiſque Fidelis tantæ Poteſtati ad ſalutem & honorem Regni, ſecundùm Dei voluntatem, ut membrum capiti opem congruam ferat, pluſque in illo generalem profectum & utilitatem atque honorem Regni, quàm lucra quærat mundi.*

AR-

ARTICULUS VIII.

Ad quem ſpectet de Regalia, ejus Extenſione, Appendicibus, vel Annexis judicare? Juriſne ſit Eccleſiæ, vel Regis?

I. AD Regem Chriſtianiſſimum, & Judices quibus cauſarum hujuſmodi cognitionem attribuit, ac præcipuè ad Auguſtiſſimum Senatum Pariſienſem, non verò ad Eccleſiam pertinere Judicium de Regalia, ejus extenſione, appendicibus, & annexis, Regii Magiſtratus & Juriſconſulti omnes hujus Regni ſemper cenſuerunt, Clerus agnovit, Reges ſolemnibus Edictis declararunt, uſque continuo id comprobatum & confirmatum, Romanis Pontificibus approbantibus vel conniventibus. Primam iſtius rei probationem ſubminiſtrat *Ivo Carnotenſis*, Epiſtolâ 190. ad *Paſchalem II.* Pontificem Maximum. *Radulfus Viridis* Remenſis Archiepiſcopus a gratia Regis Chriſtianiſſimi *Ludovici Sexti* exciderat, quòd ejus invitâ Majeſtate ad eum Archiepiſcopatum electus fuiſſet. *Ivo Carnotenſis & Theobaldus* Prior Monaſterii Pariſienſis *Sancti Martini a Campis*, ſequeſtres pro ipſo ad Regem acceſſerunt, rogantes ut expulſo Invaſore *Gervaſio* eum in Sedem reſtitueret. Annuit Rex, modò Clientelare Sacramentum eo ritu ac ſolemnitate præſtaret, quo ſolebant Remenſes Archipræſules. Ea de re actum eſt in Curia Aurelianis in *Natali* Domini congregata. Eò enim a Rege vocatus fuerat *Radulphus*. Carnotenſis Præſul, & Dominus *Theobaldus* nullum non moverunt lapidem ut Hominii remiſſionem a Rege in *Radulphi* gratiam impetrarent. At nihil effecere. Quoniam de Regaliæ annexo vel appendice agebatur, Curiæ ac Regis ſtandum Judicio fuit. Suaſit *Ivo*, Præſul ſanctiſſimus & doctiſſimus, ut officio clientelari ſecundùm mores Regni, ſecundùm Curiæ ſententiam & Regis voluntatem fungeretur. Et quoniam Canonibus contraria erat Hominii præſtitio, & recentibus Sedis Apoſtolicæ Decretis, factum Archipræſulis apud Summum Pontificem excuſavit, eâ quam laudavi Epiſtolâ. *Factum eſt* (inquit) *ut condictum erat, & convenientes in Curiam multiplicatis Interceſſoribus petitionem noſtram ſemel & ſæpius explicavimus. Sed reclamante Curia, plenariam pacem impetrare nequivimus, niſi prædictus Metropolitanus per manum & ſacramentum eam Fidelitatem Regi faceret, quam Prædeceſſoribus ſuis Regibus Francorum antea fecerant omnes Remenſes Archiepiſcopi, & cæteri Regni Francorum quamlibet Religioſi & Sancti Epiſcopi. Quod perſuadentibus & compellentibus totius Curiæ Optimatibus, etſi propter mandatorum rigorem minùs liceбat, factum eſt tamen, quia Eccleſiaſticæ paci & fraternæ dilectioni ſic expediebat. Cùm enim plenitudo legis ſit charitas, in hoc Legibus obtemperatum eſſe credimus, in quo charitatis opus impletum eſſe cognovimus. Petimus ergo flexis genibus cordis, ut hoc eodem intuitu charitatis & pacis veniale habeat Paterna Moderatio.*

Gallicana Juriſprudentia Yvonis Carnotenſis teſtimonio vindicata.

II. Idem probat cauſa *Hildeberti* Archiepiſcopi Turonenſis cum eodem Rege, occaſione Collationis duarum Dignitatum in Regalia vacantium ab ejus Majeſtate factæ, quam admittere nolebat. Convenit Regem inexorabilem invenit. Adfuit die & loco ſtatutis *in Audientia eorum qui convenerant. Auditâ utriuſque partis cauſâ*, Rex Sententiam dixit, & *per ſeipſum prohibuit* Hildeberto *ne de prædictarum redditibus Dignitatum aut præſumeret, aut ordinaret. Fructus etiam poſſeſſionum Turonenſis Eccleſiæ, quas Regia poteſtas attingebat, fiſco deinceps adſcribi, & Regiis uſibus deſervire* edixit: *Quod ita factum.* Cauſarum Jus Regaliæ ejuſque extenſionem, ac uſum ſpectantium Regem ac Regios magiſtratus *Hildebertus* Judices agnovit ad aliud tribunal cauſam non detulit, nec deferre ſe poſſe arbitratus eſt. Ita refert ipſe in Epiſtolâ ad Amicum Tom.13. *Spicilegii* editâ, & ſuperiùs laudatâ. Nec verò contrarium colligi poteſt ex his illius verbis: *Arguar mendacii, niſi Venerabilis Andegavorum Epiſcopus, necnon plures cum eo Sacerdotes, mihi teſtimonium perhibuerint, quòd paratus fuerim Juſtitiam exequi, quòd eorum ſubditi Judicio, qui de me non habebant judicare.* Non enim ſignificat quòd poteſtatem de hujuſmodi cauſa judicandi Rex & Proceres vel Magiſtratus, quibus ejus cognitionem commiſerat, non haberent; ſed quod de ejus perſona & ſtatu judicare non poſſent. Et ſi quid aliud voluit *Hildebertus*, nihil obtinuit, nullos in Eccleſia Gallicana, quæ Viris Sanctiſſimis, & Libertatis Eccleſiaſticæ vindicibus egregiis deſtituta non erat, Suffragatores, Patronos vel Adjutores habuit, ut ipſe conqueritur. Regem ſcilicet hujuſmodi cauſæ ſupremum Judicem agnoſcebant.

Gallicana juriſprudentia exempla Hildeberti probata.

III. Idem compertum eſt ex cauſa Aurelianenſis & Autiſſiodorenſis Epiſcoporum cùm *Philippo Auguſto* Rege Chriſtianiſſimo. His a Rege accuſatis quòd illius injuſſu Milites abduxiſſent, eorum Regalia manu Regiâ confeſtim invaduntur, nullâ Judicii formâ; nec tantùm Regalia, ſed etiam alia bona quæcumque poſſiderent, id enim Juris Regii eſſe Rex contendebat. Epiſcopi id negare, tum factum excuſare, vim illatam conqueri, graviſſimaſque, expoſtulationes deferre ad *Innocentium III.* Quid Pontifex Maximus? Suſceptâ Epiſcoporum cauſâ, graviſſimas ad Regem literas dedit, monuit, rogavit, juſſit ut Regalia & univerſa his Epiſcopis ſubtracta reſtitueret. Cauſam autem ſuſcepit *Innocentius*, non quòd ejus Judicium ad Regem pertinere non agnoſceret, ſed quòd nullo Juris ordine ſervato Epiſcopi ſpoliati eſſent, quamvis parati ad ſubeundum Regiæ Curiæ Judicium. Quamobrem Regem oravit, ut bonis ipſis reſtitutis, quod Legibus, & Regni etiam moribus conſentaneum erat, cauſa in Regis Curia diſceptaretur ac judicaretur, ſecundùm approbatam conſuetudinem: niſi ejus Majeſtas in Pontificis gratiam totum reis Præſulibus condonare vellet. Epiſtolâ 190. lib.13. *Eorum ſaiſiri feciſti Regalia, immo etiam quædam alia præter illa; cùm nedum de aliquo forisfacto confeſſi fuerint vel convicti, nec etiam ad ſatisfaciendum commoniti vel inducti: levi occaſione prætenſâ quòd quidam eorum Milites in tuo exercitu conſtituti ad locum quem eos adire præceperas ire cum aliis noluerunt, abſentibus eiſdem Epiſcopis per licentiam a Te liberaliter impetratam. Et cùm tam per ſe ipſos quàm etiam per venerabiles fratres noſtros Senonenſem Archiepiſcopum & Coëpiſcopos ſuos tibi humiliter ſupplicaverint ut faceres eis reddi Regalia ſic ſubtracta, paratis poſtmodum Curiæ tuæ ſubire Judicium, ſicut in talibus fieri conſuevit, tu ſupplicationes eorum admittere noluiſti, ſed cogis eos miſerabiliter exulare.*

Gallicana juriſprudentia Innocentii III. teſtimonio & auctoritate confirmata.

Epiſtolâ 40. libri 15. *Cùm ergo taliter proceſſeris contra eos, & iidem tam per ſe ipſos, quàm per Secretarios tuos, nec-non venerabiles fratres noſtros Senonenſem Archiepiſcopum, & Coëpiſcopos ſuos te monuerint diligenter, humiliter ſupplicantes ut faceres eis reddi Regalia ſic ſubtracta, paratis poſtmodum Curiæ tuæ ſubire Judicium ſicut in talibus fieri conſuevit, & Tu ſupplicationes eorum noluiſ-*

ſes admittere, od Sententiam Interdicti, quam ad terram tuam in eorum Diœceſibus conſtitutam tulerunt, videntur non immeritò proceſſiſſe, cùm Jura & Libertates Eccleſiarum ſuarum teneantur Juramento præſtito defenſare. Pro cujus relaxatione non ſatis videris efferre, cùm tantummodo Judicium in Curia tua offeras ipſis remanentibus ſpoliatis, quod utique ſpoliati non debent de Jure ſubire, cùm etiam ex generali Conſuetudine Regni tui fideles a Domino ſine Judicio ſpoliati nec diem ab ipſo ſuper ſpoliatione ſua teneantur recipere, nec in ipſius Curia experiri. Nos ergo Serenitatem tuam rogandam duximus, & monendam, pro magno dono petentes quatenus pacem Eccleſiæ in Regno tuo conſerves; ita quòd Epiſcopis reſtitutis, & interdicti Sententiâ relaxatâ, niſi hoc nobis velis ex toto donare, IN CURIA TUA DE IPSO NEGOTIO SECUNDUM APPROBATAM CONSUETUDINEM, COGNOSCATUR.

IV. Idem Pontifex in cauſa Præbendæ vacantis in Regalia, quam Rex Clerico ſuo contulerat, alius autem ſibi deberi contendebat, Majeſtatem ejus monuit ut *a Viris Prudentibus & in Jure Peritis fidele conſilium* ſuper hoc negotio requireret: illumque rogavit, *quatenus ſi ab eiſdem Viris Prudentibus* illi reſponderetur *quòd Odo Clericus præfatam Præbendam de Jure deberet obtinere ob reverentiam Sedis Apoſtolicæ id æquanimiter toleraret*. Regem ſcilicet cauſarum Regaliæ Judicem agnoſcebat doctiſſimus & prudentiſſimus Pontifex & ratam fore Sententiam, quam ex Conſilio Magiſtratuum ac Juriſconſultorum ſuorum ejus Majeſtas tuliſſet. Nec hujus negotii cognitionem ſibi vendicavit, quamvis Rex Chriſtianiſſimus ejus Sanctitatem rogaſſet ut Collationem Præbendæ *ſecundùm antiquam & approbatam Conſuetudinem Regni ſui* a ſe factam, ad cumulum Juris confirmaret.

V. Idem Pontifex profeſſus eſt in Epiſtolâ ad Gallicanos Præſules, cognitionem ac Judicium de feudo ad Sedem Apoſtolicam non pertinere, ſed ad Regem. *Non enim* (inquit) *intendimus judicare de feudo, cujus ad ipſum ſpectat Judicium*. Porro Judicium de Jure Regaliæ, & ejus appendicibus vel annexis, eſt Judicium de feudo; cùm in feudorum conditione ac legibus fundatum ſit, ut ſuperiùs oſtendimus, nec diſfitetur nuperus Regiorum Jurium Impugnator in Tractatu de Regalia: Judicium itaque de Regalia, & ejus extenſione, appendicibus, vel annexis ad Regem, & ad ejus Conſilium, ſive ad Senatum cui illud attribuit, omnino pertinet. Sic noſtrates Juriſconſulti ratiocinantur.

VI. Concilium Oecumenicum Lateranenſe IV. Canone 42. Clericis interdicit: *Ne quis prætextu Eccleſiaſticæ Libertatis ſuam de cætero Juriſdictionem extendat in præjudicium Juſtitiæ Sæcularis, ſed contentus exiſtat Conſtitutionibus ſcriptis, & Conſuetudinibus hactenus approbatis: ut quæ ſunt Cæſaris, reddantur Cæſari; & quæ ſunt Dei, Deo rectâ diſtributione reddantur*. At prætextu Eccleſiaſticæ Libertatis ſuam Juriſdictionem Eccleſiaſtica Poteſtas extenderet in Sæcularis Poteſtatis detrimentum, nec contenta eſſet Conſtitutionibus ſcriptis & Conſuetudinibus approbatis, ſi cognitionem cauſarum Jus Regaliæ ſpectantium ſibi vendicaret, nec redderet Cæſari quæ ſunt Cæſaris: uſurparet ſiquidem Judicium de feudo, quod ad ipſam non pertinet, ut profeſſus eſt *Innocentius III*. Ita rurſus diſſerunt noſtri Juriſconſulti & Theologi.

VII. Orta Quæſtione de Jure Regaliæ & ejus extenſione inter *Sanctum Ludovicum* Regem & Eccleſiam Anicienſem anno 1258. cauſa Judicio Senatus finita eſt. Senatuſconſultum refert *Choppinus*, lib.2. *De Domanio Gallico*, Tit.9. Num.6.

Gallicanum Juriſprudentiam Senatuſconſulta probant & roborant.

VIII. De Regalia Eccleſiæ Albigenſis judicavit Senatus Pariſienſis anno 1272. Arreſtum ex veteri ejuſdem Parlamenti Regeſto refert Illuſtriſſimus Archipræſul *Petrus de Marca* lib. 8. *De Concordia Sacerdotii & Imperii*, Cap.16. Numero.3.

IX. De Regalia Eccleſiæ Bituricenſis eodem in Senatu actum eſt, lataque Sententia, anno 1277. Arreſtum exhibet *Choppinus*, lib.2. *De Domanio Gallico*, Tit.9. Num.5. Eodem anno Senatuſconſultum de Regalia Eccleſiæ Burdegalenſis latum eſt, cujus verba laudat idem Auctor. Rex Anglorum, qui Dux Aquitanorum erat, Judicio ſuccubuit. Lege D. *De Marca* lib.8. *De Concordia Sacerdotii & Imperii*, Cap.17. N.1.

X. *Eduardus* Angliæ Rex, qui Aquitaniæ quoque Dux erat, Jus Regaliæ in Eccleſia Cathedrali Aquenſi in Provincia Auſcitana ſibi vendicabat. Capitulum repugnabat, idque fieri contra Libertatem Eccleſiaſticam contendebat. Verùm cùm nihil promovere potuiſſet, jamque per triennium Eccleſia Aquenſis ex ea occaſione vacaret, & Miniſtri Regis Angliæ bona Epiſcopalia diriperent & conſumerent, Capitulum appellavit Regem Franciæ tamquam ſupremum cauſarum Jus Regaliæ ſpectantium Judicem. Is erat *Philippus III*. Epiſtolam Capituli Aquenſis ad ejus Majeſtatem edidit Vir Clariſſimus *Stephanus Baluzius* in Additione ad Cap.18. libri 8. Domini *De Marca*, De Concordia Sacerdotii & Imperii, pag.445. Inſcribitur: *Excellentiſſimo ſuo Domino, & Eccleſiæ brachio ſæculari, Domino Philippo Dei gratia Regi Francorum, Capitulum Aquenſis Eccleſiæ Cathedralis in Vaſconia, ſalutem cum debita reverentia & honore*. Ubi autem Eccleſiæ ſuæ cauſam expoſuere, hæc habent; *Cùm igitur Dominus Amanevus de Pomeriis Vicarius ejuſdem Eccleſiæ Sede vacante, & Nos ex dictis gravaminibus ad veſtram duxerimus Audientiam appellandum, & bona ipſa veſtro Dominationis Præſidio ſubmittendum, Majeſtati veſtræ Regiæ humiliter ſupplicamus, quatenus eumdem Vicarium, quem ad proſequendum prædicta coram veſtra Regia Majeſtate Procuratorem noſtrum conſtituimus, favorabiliter in ſuis petitionibus audiatis, & eas juſtè in exauditionis gratiam admittatis*. Data eſt hæc Epiſtola die Sabbathi poſt feſtum S. Lucæ, anno Domini 1275.

XI. Cauſarum Regalia ſpectantium cognitionem ac Judicium ad Regem, ejuſque Parlamentum pertinere, probant Literæ *Petri* Archiepiſcopi Narbonenſis de rebus geſtis in Concilio Biterrenſi, anno 1279. ex quibus diſcimus, Provinciæ Narbonenſis Epiſcopos in ea Synodo Procuratores conſtituiſſe, qui in Parlamento pro Narbonenſi Provincia comparerent, ſuper cauſis Feudorum, & Militiæ, aliiſque oneribus, quæ Eccleſiis & Monaſteriis imponebantur, & iſtarum Eccleſiarum ac Monaſteriorum Libertates & Privilegia coram Regiis Magiſtratibus proferrent. Cùm (inquiunt) *in Concilio apud Biterrim, per Nos ac venerabiles fratres noſtros Epiſcopos Provinciæ Narbonenſis, ordinatum extiterit, ut Nos cum venerabili fratre noſtro Epiſcopo Toloſano ad inſtans Parlamentum debeamus in Franciam perſonaliter proficiſci, conſtituique ſint in ipſo Concilio Procuratores, qui in ipſo Parlamento comparere debeant pro Provincia Narbonenſi, ſuper antiquis & de nova novitatibus emergentibus, feudis videlicet & retrofeudis, alodiis & exercitu, & gravaminibus illatis, & quæ quotidie inferuntur, quæ communem tangunt ſtatum Eccleſiarum & Monaſteriorum ejuſdem Provinciæ, Libertates, Immunitates, & Privilegia oſtenſuri; prout in ipſo Procuratorio videbitis plenius contineri: Univerſitatem veſtram requirendam tenore præſentium du-*

Tom. 11. P. 1. Concil. Edit. P. Labbe pag.1062.

ſtatimus & rogandam, quatenus in Procuratorio quod vobis per latorem præſentium mittimus, veſtrum quilibet ſigillum ſuum apponat.

Philippi Valeſii Conſtitutio Gallicano juriſprudentiæ confirmatrix.

XII. Idem uſus ex *Philippi Valeſii* Regis Chriſtianiſſimi Conſtitutione anno 1334. data, quæ *Philippina* in hanc uſquè diem vocata eſt, confirmatur. Orta enim Quæſtione, utrùm Rex Beneficia de facto dumtaxat vacantia Jure Regaliæ conferre poſſet, hanc illa Conſtitutione diremit, illorum Collationem Juris eſſe Regii declarans, & in contrarium a Senatu vel Regiis Commiſſariis judicari prohibens. Anno 1329. de Eccleſiaſticæ & Laicæ Juriſdictionis finibus coram *Philippo Valeſio* diſceptatum fuerat, *Petro de Caneriis* Regiorum Magiſtratuum partes agente, & Eccleſiaſticæ Juriſdictionis extenſionem impugnante, *Bertrando* Æduenſi Epiſcopo Eccleſiæ Juriſdictionem & Libertates defendente. Proteſtatus fuerat *Bertrandus* Cleri Gallicani nomine, antequam cauſam diceret, ſe de Eccleſiæ Libertate coram ejus Majeſtate dicturum, *Non ad finem ſubeundi quodcumque Judicium, ſed solùm ad Domini Regis & ei Aſſiſtentium conſcientiam informandam.* De Judicio cauſarum Jus Regaliæ ſpectantium controverſia nulla fuit, ut iſtius Diſputationis Acta probant: Nec quinquennio poſt cùm *Philippina* condita & promulgata eſt, Gallicani Præſules & ipſe inprimis *Bertrandus*, jam ob defenſam egregiè Eccleſiaſticam Juriſdictionem ac Libertatem Cardinalitiis Inſulis ornatus, reclamarunt, aut ſupplicarunt Regi, ne rem indebitam ſibi tribueret, ne Judicium uſurparet quod ad ejus non pertinebat Majeſtatem. Quos certè ſilentium ſervaturos, aut non interceſſuros, veriſimile non eſt, ſi ex Jure & Conſuetudine cauſarum hujuſmodi cognitio ad Regem non ſpectaſſet. Nec Rex in Eccleſiæ utilitates propenſiſſimus, qui ob ſervata Eccleſiæ Jura CATHOLICI glorioſum nomen ab Eccleſia Gallicana & Romana conſecutus fuerat, cujus *Devotionem erga Deum & Eccleſiam* ea in cauſa commendaverat *Joannes XXII.* Judicium de Regalia, & ejus extenſione vel appendicibus ſibi tribuiſſet, niſi diligenti examine Jurium ſuorum habito, certis documentis compertum habuiſſet, id Regii eſſe Juris, & antiquæ Conſuetudinis, ſicut ipſe in dicta Conſtitutione profitetur: *Informez a plein de nos Droits & uſages ſuſdits, &c.* Porro, ut ait *Guillelmus Benedicti*, in Cap. *Raynutius*, pag. 63. Num. 264. *Si Doctori Conſuetudinem aliquam narranti creditur, ut tenet Bartolus, multò meliùs credendum eſt Regi dictam Conſuetudinem diſpoſitivè, & non ad alterius ſuggeſtionem talem eſſe aſſerenti.*

Occurritur objectioni ex Benedicti XII. literis ad Filippum Valeſium petita.

XII. Non diſſimulandum, *Benedictum XII.* Pontificem Maximum graviſſimis Monitis *Philippum Valeſium* ab extenſione Regaliæ, & Judicio cauſarum omnium Jus illud ſpectantium deterruiſſe. Cujus rei teſtes ſunt ejus Literæ ad *Petrum* Titulo *S. Praxedis* Presbyterum, & *Bertrandum* Titulo *S. Mariæ in Aquiro* Diaconum, Cardinales, Sedis Apoſtolicæ in Galliis Legatos, anno 1337. datæ, quas ad eumdem annum exhibet *Odoricus Raynaldus* Num. 17. Sic autem habent: *Rex quoque præfatus, vacantibus Cathedralibus Eccleſiis Regni ſui, in quibus* REGALIA *aſſerit ſe habere, Beneficia Eccleſiaſtica etiam per Romanum Pontificem, vel per alias Perſonas Eccleſiaſticas, ad quas Collatio pertinet eorumdem, ante vacationem dictarum Cathedralium Eccleſiarum collata, ſi ante hujuſmodi vacationem non fuerit eorum poſſeſſio apprehenſa: & quod gravius eſt, & omni contrarium rationi, Beneficia etiam ex Collatione eorum, ad quos Proviſio fuerat longo tempore poſſeſſa pacificè, quæ ſimiliter tempore* REGALIÆ *non vacarant; ſi tamen de jure tempore* REGALIÆ *dicta Beneficia obtinentes propter crimen vel aliam cauſam illis potuiſſent privari, quamvis nulla privationis vel declarationis Sententia ſuper tali vacatione per Judicem Eccleſiaſticum proceſſiſſet, nititur conferre de facto, & poſſeſſione ipſorum abſque aliquo Judicio Eccleſiaſtico ſpoliare, & deſtituere Poſſeſſores, compellens eoſdem ad dimittendum illa perſonis, quibus de facto illa contulit per bonorum temporalium captionem; & ſi inter dictos poſſeſſores & eos, quibus illa præfatus Rex confert, controverſia oriatur,* AD SE SEU AD CURIAM SUAM NITITUR COGNITIONEM TRAHERE, ET SUPER IIS ETIAM JUDICARE. *In multis inſuper Eccleſiis, in quibus Prædeceſſores Regis ejuſdem præteritarum vacationum dictarum Eccleſiarum tempore uſi non fuerant Beneficiorum Eccleſiaſticorum Collatione,* IDEM REX DE NOVO COLLATIONEM BENEFICIORUM TEMPORE REGALIÆ SIBI VENDICARE CONATUR, *ut in Turonenſi, & in multis aliis Regni Eccleſiis dicitur attentaſſe, quamvis Prædeceſſores ipſius erga Deum & Eccleſias ſinceritati fidei & devotionis integritate pollentes, nunquam talia vel ſimilia, utpote juri divino & humano contraria, & redundantia plurimùm in oppreſſionem & conculcationem Eccleſiaſticæ Libertatis, attentaſſe noſcantur.* Et infra: *Nihilominus Rex aſſerens præſcriptionem ſibi non currere, Beneficium quod Archiepiſcopali vel Epiſcopali Sede vacante, Apoſtolica vel Ordinaria, ipſum eodem Rege tunc non conferente, Auctoritate confertur, etiam ſi is cui hujuſmodi Beneficium collatum exiſtit illud per plures annos poſſederit pacificè & quietè, alii confert, ac ſi tunc Archiepiſcopatus vel Epiſcopatus ipſe vacaret, &c. Cùm itaque Vos ad Regnum Franciæ pro magnis & arduis negotiis deſtinemus, Diſcretioni veſtræ per Apoſtolica Scripta mandamus, quatenus præfato Regi diligenter expoſito quòd ſingularis ad Perſonam ſuam Nos urget affectio, ſpecialis afficit charitas &c. Eumdem Regem quòd Officiales, Miniſtros, familiares ac Nobiles ac gentes prædictas, a præmiſſis, pro divina & ipſius Apoſtolicæ Sedis, ac noſtrâ reverentiâ ceſſare faciat & penitus abſtinere; & ipſe ſimiliter ceſſet & abſtineat ab iiſdem.*

At *Benedictus XII.* integerrimus, prudentiſſimuſque Pontifex, de Regiis Juribus certior factus, Negotium illud urgendum ampliùs non exiſtimavit, ab eoque penitus deſtitit, atque in id totus incubuit, ut pacem inter Anglorum Gallorumque Reges conciliaret, ut eorum arma contra Saracenos converteret. Philippinam Rex Chriſtianiſſimus non revocavit, quæ etiamnum ſtat incolumis, de ſuo Regaliæ Jure, uſibuſque nihil remiſit, quibus ſilentio ſuo non connivere tantùm, ſed planè conſentire *Benedictus XII.* & ejus Succeſſores viſi ſunt. Et ejuſdem Pontificis amantiſſimas literas ad ipſum Regem triennio poſt, id eſt anno 1340. datas legimus, abſolutiſſimæ concordiæ inter ejus Sanctitatem & illius Majeſtatem Chriſtianiſſimam teſtes, apud *Odoricum Raynaldum* N. 17. quibus inter alia ſcribit: *Cæterùm tùm Te, Fili Amantiſſime, portemus in viſceribus charitatis, ad tuam & Regni tui prædicti honorem promovendum & commodum, quantùm cum Deo poſſumus aſpirantes, & tuo devoto propoſito in dictis Literis Regiis delectabiliter recenſito, ſuper quo tibi gratiarum actiones referimus, concurrentes:* ILLAM AMORIS ET DEVOTIONIS UNITATEM, QUÆ INTER DICTAM ROMANAM ECCLESIAM ET DOMUM FRANCIÆ VIGUIT HACTENUS ET VIGERE CONTINUE NOSCITUR, TECUM FILI CARISSIME, CONFOVERE VOLUMUS ET AUGERE.

XIII. In Anglia cauſæ Jus Patronatus ſpectantes in Parlamento dumtaxat judicabantur, con-

conſequenter & quæ de Regaliæ Jure, & ejus appendicibus vel annexis oriebantur controverſiæ. Teſtis eſt *Eduardus III.* Angliæ Rex in Literis ad *Clementem VI.* Pontificem Maximum pro Eccleſiæ Anglicanæ Libertate directis, quas refert *Vualſinghamus* pag. 161. *Curia noſtra*, inquit, *in qua dumtaxat cauſa ſuper Jure Patronatus dictorum Beneficiorum tractari debuit, deluditur, & ſic Jura Coronæ noſtra tam probroſè quàm damnoſè depereunt.*

Regni Anglicani Mores.

XIV. *Ludovicus XI.* Rex Chriſtianiſſimus, Edicto, die 14. Junii anni 1463. dato declaravit Regaliæ cauſas, & controverſias circa Jus illud de novo emergentes, ad ſuæ Majeſtatis, & Supremi Senatus Pariſienſis dumtaxat cognitionem ac Judicium *Pleno Jure* pertinere, aliis Judicibus quibuſcumque excluſis: ac Viris Eccleſiaſticis ſub pœna captionis bonorum, Laïcis ſub pœna etiam carceris prohibuit, ne ad Curiam Romanam, aut ad alios quoſvis Eccleſiaſticos Judices, cauſas Jus Regaliæ ſpectantes deferrent. Hoc edictum legere eſt inter Probationes Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, Cap. 15. Num. 43. Ejuſdemque Auctoritate nituntur *Stephanus Aufreri* in Tractatu de Poteſtate ſæculari ſuper Eccleſiaſticas Perſonas in ſecunda Regula, & in vigeſima-quinta Fallentia; *Guillelmus Benedicti* in Repetitione Capitis *Raynutius*, ſuper verbo, *Et uxorem*, in ſecunda Deciſione, Num. 356. *Henricus Bohic* in Cap. *Nobis*: De Jure Patronatus; *Ruzæus* in Tractatu de Jure Regaliorum, Privilegio 26. *Ægydius Magiſter* Senatus Princeps, Tractatu de Regaliis, Cap. 12. *Joannes Feraldus*, de Privilegiis & Juribus Regni Francorum, Privilegio 11. *Carolus de Graſſalio* lib. 2. Regalium Franciæ, Jure 5. Nec de poſſeſſorio tantùm, ſed etiam de petitorio, reſpectu Beneficiorum in Regalia vacantium, & eorum omnium quæ ad Regis Collationem pertinent, Juriſdictionem & cognitionem ad Regem ac Senatum pertinere, Juriſconſulti noſtrates docent, moreſque Galliarum & uſus Fori probant.

Ludovici XI. Chriſtianiſſimi Regis Edictum.

XV. De Regaliæ Jure in Aremoricis Eccleſiis diſceptatum eſt in Senatu, cauſaque ad pleniorem Deliberationem Decreto Patrum remiſſa eſt die 17. Maii anno 1576. Tandem Jus Regaliæ ad illas etiam Eccleſias porrigi debere, Senatuſconſulto declaratum eſt. De Regalia Bellicenſis Eccleſiæ actum in eodem Senatu anno 1608. De Regalia demum Eccleſiarum Provinciæ, Delphinatus, Aquitaniæ, & Occitaniæ, & in Senatu & in Regio Conſiſtorio actum non ſemel; tandemque Rex Chriſtianiſſimus Declaratione celebri cauſam finivit anno 1673. Quo in Judicio ſanè peremptorio, quatuor Provinciarum Præſules, totuſque Clerus Gallicanus, acquieverunt.

XVI. Inclamat nuperus Regii Juris Impugnator, Tractatus de Regalia lib. 3. Cap. 11. Regaliam rem ſpiritualem eſſe, adeoque Judicium de controverſiis circa Jus Regaliæ emergentibus, ad Regem, aut Parlamentum non pertinere: Regem quippe ac Laïcos Judices præeſſe dumtaxat in cauſis ſæculi; Pontificis in cauſis Dei; & quemadmodum iſti a negotiis ſæcularibus judicandi, abſtinent, ſic illos a cauſis Eccleſiaſticis abſtinere debere. Addet aliquis, Bullam in Cœna Domini Romæ promulgari ſolitam, Anathemati addicere omnes & ſingulos, qui rerum Eccleſiaſticarum Juriſdictionem ad ſe trahunt, etiam prætextu gratiarum illis conceſſarum.

Auctoris Anonymi objectio.

Reſpondent Juriſconſulti noſtrates, immo & Theologi graviſſimi poſt *Joannem de Pariſiis*, Jus Regaliæ merè ſpirituale non eſſe: quid temporale potiùs redolere, cùm in Jure Feudorum fundetur. At cauſarum omnium feudalium cognitio ac Judicium ad Dominum Feudi pertinet, ut confirmat vetus Tranſactio inita inter *Alphonſum* Comitem Toloſanum & Abbatem Moyſiacenſem, cujus hæc ſunt verba: *Item fuit actum quòd Feodatarii noſtri & Monaſterii noſtri, ſi Quæſtio ſit feudalis propriè ſumpto vocabulo,* CUM AD DOMINUM FEODI QUÆSTIO PERTINEAT, *non compellantur coram alio Judice litigare: ſi autem ſit de rebus emphiteuticis ſeu cenſualibus, quæ ab aliquibus abuſivè feoda dicuntur, ſervetur conſuetudo loci.* Refert *M. Antonius Dominicy*, lib. *De Prærogativa Allodiorum* Cap. 16. Num. 9. pag. 159.

Reſponſio Juriſperitorum Gallorum.

Omnium cauſarum feudalium judicium pertinet ad Dominum feudi.

Reſpondent ſecundò, Conſuetudinis antiquiſſimæ uſum vim Privilegii ſortiri: porro antiquiſſima conſuetudine Jus cognoſcendi & judicandi de cauſis Jus Regaliæ, ejuſque extenſionem & annexa ſpectantibus, Regibus Chriſtianiſſimis & iis qui vice ſacrâ judicant, quæſitum eſſe non ſolùm ratione poſſeſſorii, ſed etiam petitorii: ſicut cauſarum quarumcumque Beneficialium cognitio ratione poſſeſſorii ad Regem & Conſcriptos Parlamentorum Patres pertinet ex antiqua Regni Conſuetudine, *Martini V.* Pontificis Maximi Diplomate confirmata, quod incipit his verbis: *Romani Pontificis providentia*, dato 12. Kalendas Septembris, anni 1413. & altero quod incipit: *Apoſtolicæ Sedis*, dato Kalendis Maii 1428. item *Eugenii IV.* quod incipit: *Dudum fælicis*, ſecundo Kalendas Aprilis, anno 1432. nec-non Literis *Leonis X.* die 4. Februarii in forma Brevis ſub annulo Piſcatoris ad Toloſani Senatus Judices datis, quibus teſtatur controverſiam ſuper poſſeſſorio Monaſterii S. Petri de Salino, & Prioratu S. Saturnini de Portu in Ponte Sancti Spiritus, Ordinis Cluniacenſis, coram ipſis Judicibus legitimè pendere, ipſoſque hortatur ut pro Sedis Apoſtolicæ ac ſui reverentia, cuidam *Joanni* mediante juſtitiâ aſſiſtant ac faveant. Hæc Diplomata, Literaſque legere eſt inter probationes Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, Cap. 26. Certè principium eſt apud Juriſconſultos receptiſſimum quòd Conſuetudo Juriſdictionem tribuit, vel tribuere poteſt. Ita docet Gloſſa in L. 1. & fin. Cod. *De Emancipatione liberorum*, per textum, & ibi Doctores, nec-non in Cap. *Cum contingat. De Foro competenti.* Et Gloſſa in Cap. *Conqueſtus.* 9. Quæſt. 3. & in Cap. fin. 18. Quæſt. 11. in Cap. *Dilecti. De Arbitris.* Cap. *Novit. De Judiciis*: & in Cap. *Cùm dilectus. De Fide Inſtrumentorum.* Cùm aliunde Conſuetudo antiquiſſima vim Privilegii ſortiatur, ut conſtat ex Cap. *Super quibuſdam. De verborum ſignificatione. L. Hoc jure: §. Ductus aquæ. De aqua quotid. & æſt.* ſequitur cognitionem ac Judicium cauſarum Jus Regaliæ, ejuſque extenſionem, & annexa ſpectantium, ad Regem Chriſtianiſſimum, & ad Judices quibus id ipſius Majeſtas tribuerit, maximè verò ad Principem Galliarum Senatum pertinere.

Antiquiſſima conſuetudinis uſus vim habet privilegii.

Conſuetudo juriſdictionem tribuit.

Addit Archipræſul doctiſſimus *D. De Marca* lib. 3. *De Concordia Sacerdotii & Imperii*, Cap. 10. Juriſconſultorum neminem dubitare, quin Privilegia, quæ propter merita conceduntur, in contractûs naturam tranſeant, ideoque revocari nullo modo poſſint. Tot autem tantaque eſſe in Romanam Sedem Regum noſtrorum merita, ut Privilegia conſuetudine firmata per Bullam in Cœna Domini (cui & hæc exceptio apud nos objici ſolet, quòd in Galliis recepta & promulgata non fuerit) Regibus noſtris non adimi profiteantur *Bellarminus* Cap. 35. contra Barclajum, *Suarez* lib. 4. Defenſ. Cap. 34. Num. 29. *Navarrus* Cap. 27. Enchiridii Num. 70. *Sanè dubitandum non eſt*, (inquit Archipræſul Eruditus) *quin eximia quædam Jura in Rebus Eccleſiaſticis noſtri*

Privilegia quæ propter merita conceduntur, in contractûs naturam tranſeunt.

Re-

Digitized by Google

Reges obtineant, quæ cæteris Principibus hodie non competunt. Quòd nulli mirum videri debet, qui Privilegiorum multitudinem ex officiorum magnitudine metiatur. Conturbaret profectò Eccleſia Romana, nec ſuppeterent illi facultates quibus cum Gallorum Regibus decideret, niſi liberalitatis & perfectæ donationis titulo immenſam beneficiorum ſuorum molem in eam contuliſſent. Si ergo liberalitate Summi Pontifices rependere volunt, quod ex mera donantium liberalitate conſecuti ſunt; non eſt cur cæteri Principes nobis invideant benigniorem erga Reges noſtros Romanæ Sedis remiſſionem. Certent nobiſcum liberalitate; tunc integrum illis erit de Privilegiis quoque nobiſcum certare. Tum Regum noſtrorum in Romanam Sedem beneficia cum beneficiis a Conſtantino Eccleſiæ collatis meritò confert. *Conſtantinus enim ab Infidelium tyrannide Eccleſiam Chriſtianam liberavit: Reges Francorum ab Eccleſia Romana ſervitutem, quâ ab Imperatoribus premebatur, armis ſuis depulerunt. Conſtantinus Chriſtianos libertati reſtituit: Reges Francorum durum Græcorum & Longobardorum jugum perfregerunt, quo cervices Summorum Pontificum deprimebantur. Conſtantinus infamiâ damnatum quondam Chriſtianum nomen ſplendore adjecto commendatum reddidit, Romanamque Eccleſiam aliquot latifundiis & redditibus auxit: Reges Francorum primi ſolique, merum mixtumque, imò & Summum Imperium in aliquot Provincias eidem contulerunt, eique tranquillitatem procurarunt contra infeſtas Græcorum hæreſi infectorum quotidianas minas, & adversùs impetus Longobardorum.* Quidni ergo cùm *Stephano Tornacenſi*, ſeu potiùs cùm *Philippo Auguſto* in Epiſtolâ ad *Lucium* Romanum Pontificem, inter *Stephani Tornacenſis* Epiſtolas 107. dixerimus? *Si oblivisci potuerit mater filiorum uteri ſui, & Eccleſia Romana Regni Francorum oblivionem aſſumet, cùm utrum quo de jure ſit impoſſibile, de natura difficile, de facto enorme.* In tot remunerationem beneficiorum, Eccleſiæ Gallicanæ Jura, Libertates, Privilegia, Mores, Uſuſque Sedes Apoſtolica conſervabit, ut Sanctiſſimi quique Pontifices fecere: Quibus pietate, magnanimitate, prudentia, priſcæ diſciplinæ æmulatione, ſtudio & curâ pacis Chriſtianos Principes inter conciliandæ, opum Eccleſiaſticarum in Eccleſiæ tantùm commoda, & ad Chriſtiani nominis Hoſtes ab Imperii finibus arcendos, ac propulſandos profuſione laudatiſſimâ, cùm impar non ſit Sanctiſſimus Pontifex *Innocentius Undecimus*: ita cum illis de amore ac beneficentia in Regnum & Eccleſiam Gallicanam, & in Regem Maximum, Invictiſſimum, Religioſiſſimum, Hæreſeos Debellatorem, Fidei Defenſorem, Sedi Apoſtolicæ devotiſſimum, ſuæ Sanctitatis obſervantiſſimum, piâ ſemper & generoſâ æmulatione certabit. Id cùm ſentiam, ac incredibili cum lætitia ſemper futurum augurer, nemo mihi, ut exiſtimo, ſuccenſebit, quòd in hac de Regaliæ Jure Diſſertatione ea non commemoraverim, quæ tribus ab hinc annis in Regaliæ Negotio geſta ſunt, ne vel levem diſſidii umbram inter Maximum Sanctiſſimumque Pontificem & Magnum Regem; Quorum nihilominus conjunctiſſimi fuerunt, ſunt & erunt in perpetuum animi ad Eccleſiæ commoda procuranda, repræſentem. Faxit Deus Optimus, ut *Quatenus ab uno Mediatore Dei & hominum hæc duo, Regnum ſcilicet & Sacerdotium divino ſunt conflata myſterio, ita ſublimes iſtæ duæ Perſonæ tantâ ſibimet unanimitate jungantur, ut Rex in Romano Pontifice, & Romanus Pontifex inveniatur in Rege.*

Regum Chriſtianiſſimorum in Romanam Eccleſiam merita.

Verba B. Petri Damiani, in Diſput. Advocati Regii & Defenſoris Eccleſ. Romanæ.

SCHOLION I.

Huic Diſſertationi hanc notam inurunt Religioſi Cenſores: *Tota hæc Diſſertatio eſt ſtigmatizanda: pugnat enim apertè contra poteſtatem & jura Romanæ Eccleſiæ; & Regiam auctoritatem, præcipuè in Galliis, nimia libertate dicendi amplificat uſque ad faſtidium & oſtentationem. Quidquid autem hic Auctor ſcribit, jam legimus impugnatum in libris prolo mandatis.*

R. Abſit ut contra poteſtatem & jura Sanctæ Romanæ Eccleſiæ ſcripſerim: pro juribus ejus & privilegiis quæ *Chriſti ore in B. Petro firmata, in Eccleſia ipſa diſpoſita, antiquitus obſervata, & a Sanctis univerſalibus Synodis celebrata, atque a cuncta Eccleſia jugiter veneratæ, nullatenus poſſunt minui, nullatenus infringi, nullatenus commutari, quoniam fundamentum quod Deus poſuit, humanus non valet amovere conatus*; ut loquitur Nicolaus I. Epiſtolâ VIII. Pro his (inquam) juribus & privilegiis *Eccleſiæ Romanæ omnium Eccleſiarum Matris & Magiſtræ*, ad mortem uſque, adjuvante Deo certarem, ſi opus eſſet. Ad criminationem Religioſorum Cenſorum diluendam ſufficiunt ea quæ in ipſo Diſſertationis limine ſincerè ſum profeſſus. *Hanc (inquam) mihi præſtituo legem, ut de Regaliæ extenſione hiſtoricè tantùm agam, Gallorum Juriſconſultorum ſeu veterum ſeu hodiernorum ſententias, pronuntiata, rationes, praximque Regni Chriſtianiſſimi referens, quantùm ad illuſtrandum hoc argumentum, ad aperiendum Lugdunenſis Concilii II. ſenſum, ad Regem Chriſtianiſſimum, prout ex officio teneor, a calumnia vindicandum, opus erit. Nec Eccleſiæ, nec Regiis juribus detrahere me velle profiteor, aut cuiquam adulari; ſed Paſchalis II. verba lubens uſurpo, animumque & affectum induo, ad Baſilium* Hieroſolymorum Regem ſcribentis Epiſtolâ 29. NEC ENIM VOLUMUS AUT PRO PRINCIPUM POTENTIA ECCLESIASTICAM MINUI DIGNITATEM; AUT PRO ECCLESIASTICA DIGNITATE PRINCIPUM POTENTIAM MUTILARI, NE APUD NOS OCCASIONE ALTERUTRA PAX PERTURBETUR ECCLESIÆ. *Summam poteſtatem Romano Pontifici in ſpiritualibus convenire, primatum jure Divino inſtitutum, ſeu a Chriſto immediatè collatum, non honoris ſolùm ac dignitatis, ſed poteſtatis ac juriſdictionis, cui Chriſtiani omnes, Regeſque ipſi obnoxii ſunt ac parere tenentur, credo ac propugno, ut Doctorem Catholicum decet. Supremam, jure pariter divino inſtitutam, a Deo immediatè collatam, ab Eccleſia vel Romano Pontifice prorſus independentem in temporalibus Chriſtianiſſimi Regis auctoritatem profiteor ac veneror: Nec ſpiritualia jura in Eccleſiis exercere poſſe Reges quoſlibet Chriſtianos abſque conceſſione Eccleſiæ; nec jura temporalia in quibuſvis Regnis Eccleſiæ minimè beneficiariis exercere Pontifices, aut de illis judicare abſque conceſſione Regum.* Pag. 186. iterum ſum profeſſus me Hiſtorici duntaxat munus exequi, varias Canonis 12. Concilii Lugdunenſis explicationes, ſeu Reſponſiones ſingulas a Juriſconſultis Gallis adhibitas referendo. An qui hæc ſcribit, eoque animo tractat quæſtionem, pugnat apertè contra poteſtatem & jura Eccleſiæ Romanæ, & Regiam Auctoritatem nimiâ libertate dicendi amplificat?

SCHOLION II.

Nonnulla ſunt tamen in Tractatu Anonymi Auctoris *de Cauſa Regaliæ* adversùs me ſcripto, a quibus purgare me debeo. Primò enim objicit me dogmaticè, non hiſtoricè tantùm hanc de Rega-

galiæ extenſione quæſtionem tractaſſe.& hac Rhetoricæ (ut ait) figurâ deludere voluiſſe lectores.

R. Jus Dei ſibi uſurpat Anonymus, cùm de animo meo fert judicium contra expreſſa proteſtationis meæ verba, contra ſcribendi rationem, quâ identidem ſignifico me referre quid Jureconſulti & Pragmatici Galli reſpondeant. Quod diſſidentiæ tribuit de æquitate cauſæ, (quam expendere mei oon erat ioſtituti) æqui cenſores prudentiæ & modeſtiæ tribuerent; meqoe hiſtoricè, noo dogmaticè hoc argumentum tractaſſe faterentor, ne mihi judicis vel arbitri partes in hac controverſia ſumerem.

Secuodò ſcripſit Anonymus ille Auctor, *Pinſonium* Advocatum & alios Juriſconſultos illa mihi ſubminiſtraſſe, quibus hæc Diſſertatio conſtat.

R. Ex libris & uſu didici ſententiam, pronuntiata, argumenta, Reſponſiones Juriſconſultorum & Pragmaticorum Galliæ quas hiſtoricè retuli: oullos eorum qui vivebant cùm ad illam ſcribendam ſum aggreſſus, mihi ſuas obſervationes ſubminiſtravit; nullum mihi cum clariſſimo *Pinſonio* literarium commercium fuit, ut ejus filii norunt. Divinationem Anonymi Auctoris pluribus refellere non eſt opus.

Tertiò, me couvitiis laceſſit Auctor Anonymus, & *Aulicum adulatorem* paſſim appellat.

R. Excuſandus eſt quia me non novit. Si noſſet quàm ſim in publico, nedum in Aula infrequens, quàm receſſus & clauſtri religioſi amans, quàm muſæolo meo ac libris affixus, quo ſolo nomine veniam mihi indulgent illuſtres patroni amicique mei, quòd tam rarò ad ipſos adeam reverentiæ & officii causâ; ſi me (inquam) moreſque meos ac vivendi rationem noviſſet, me *Adulatorem aulicum* non vocaſſet. Hac Diſſertatione Magno REGI non magis adulatus ſum, quàm Summo beatæ memoriæ Pontifici INNOCENTIO UNDECIMO, quem *Sanctiſſimis Pontificibus pietate, magnanimitate, prudentiâ, priſca Diſciplina æmulatione, ſtudio & curâ pacis inter Chriſtianos Principes conciliandæ, opum Eccleſiaſticarum in Eccleſia tantùm commoda, & ad Chriſtiani nominis hoſtes ab Imperii finibus arcendos ac propulſandos, profuſione laudatiſſimâ non imparem*, pag. 274. Diſſertationis hujus prædicavi.

63. Diſſ. Quartò, arguit me Anonymus Auctor, quòd Canonem, *Hadrianus*, repudiem.

R. Canonem illum ſuppoſititium eſſe octo rationibus luculenter probavi, Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Sæculo VIII. Cap. 1. Art. 9. Hunc Canonem Eruditi quique repudiant, Cardinalis Baronius, Petrus de Marca, lib. 8. *De Concordia Sacerdotii & Imperii*, Cap. 12. Ludovicus Thomaſſinus p. 3. lib. 2. cap 24. *De Diſciplina Eccleſiaſtica*, pag. 242. Tom. 2.

Quintò mihi improperat Anctor Anonymus quòd *Caroli Martelli* factum excuſem.

R. Non excuſo, niſi quantùm excuſare potuit neceſſitas extrema & Reipublicæ, & Eccleſiæ, quæ in Republica eſt. Id unum aſſero, diſpoſitioni bonorum Eccleſiaſticorum a Principibus factæ ſub finem primæ, & ſub ioitia ſecundæ Regum noſtrorum Dynaſtiæ, locum dediſſe feudorum, quæ ab Eccleſiis poſſidebantur, conditionem. Cæterùm fabulam eſſe, quod de *Caroli Martelli* damnatione refertur, probavi Sæculo 8. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, Volum. 14. Editionis primæ, pag. 423.

Sextò, reprehendit qood dixi, Canonem 25. Concilii Chalcedonenſis in Eccleſia Gallicana receptum non fuiſſe.

R. Receptum fuiſſe non negavi, ſed ſtatim & conſtanter receptum. Canones plurimos Conciliorum Generalium, Diſciplinam dumtaxat ſpectantes, ſtatim in omnibus Chriſtiani orbis Eccleſiis receptos oon fuiſſe, multis exemplis probari poteſt. Ratiooem affert Anonymus Auctor Tractatus *De Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ*, editi Leodii apud *Matthiam Hovium*, anno 1684. lib. 2. cap. 3. *Canones Eccleſiæ*, inquit, *qui ad fidem & mores ſpectant, infallibili Dei revelantis auctoritate nituntur, ideoque obedientia eis quaſi ſacra debetur, leges autem quæ in Diſciplina verſantur, hominum conditionibus, ut fructum optatum referant, aptandæ ſunt, nec niſi rationabile obſequium deſiderant. Solemne eſt Eccleſiæ ut in gubernandis fidelibus divinum Regimen imitetur, nec ſolùm attingat a fine uſque ad finem fortiter, ſed etiam diſponat omnia ſuaviter. Itaque honoris Principibus debiti meminit, illorum jura ſervat illæſa; ordinem & dignitatem Epiſcoporum veneratur, populorum ſtudia & uſus attendit, omniaque ita ponderat, ut conſenſum & obedientiam potiùs obtineat, quàm extorqueat; ſuadeat, quàm præcipiat; amore alliciat, quàm timore impellat: nec infirmitati ſolùm parcit, ſed interdum etiam malitiæ cedit in iis, quæ cum Religionis periculo non ſunt conjuncta. In Eccleſiaſtica Hierarchia, ſicut in Cæleſti, illuminantur & perficiuntur a ſuperioribus medii, & a mediis infimi. Quamobrem Decreta Eccleſiaſtica primum quidem Epiſcopis, ab iſtis deinde inferioribus Sacerdotibus, & a Sacerdotibus plebi ſunt intimanda; adeo ut ſi alia via perferantur, in ſuſpicionem meritò veniant, nec ſatis ſit ut fidelibus quoquo modo innoteſcant, niſi conſueto more promulgentur, ſi nempe potuerit ſolitus ordo commodè ſervari . . . cùm Eccleſiæ, ſicut & Chriſti ejus ſponſi, jugum ſuave ſit, & onus leve, Chriſtuſque ipſe illos reprehenderit, qui hominum humeris onera importabilia imponunt, quando Lex impoſſibilis eſt, aut incommodum aliquod maximum ſecum trahit, præſertim a ſuperiore ignoratum, non videtur ei fieri injuria, ſi non ſtatim caput jugo ſupponatur.*

Quod verò ſpectat ipſam de Regalia quæſtionem, de hac & cæteris Poteſtatis Eccleſiaſticæ & Regiæ fines ſpectantibus, mihi deinceps imperavi ſilentium, quas nullatenus attigiſſem niſi in Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Diſſertationibus illuſtrandæ opere ſponte veluti occurriſſeot. Ideo reſpondendum non duxi Libris quibus hanc Diſſertationem meam Auctores Anooymi impugnarunt. Ut autem a Reſponſione temperarem, prudentiæ Chriſtianæ leges juſſerunt, magiſque etiamnum jubent: idque ſilentium religioſæ venerationis & obſervantiæ meæ erga Sedem Apoſtolicam & ſedentem in ea Sanctiſſimum Pontificem, paciſque inter Sacerdotium & Imperium, non minùs quàm Diſciplinæ conſervandæ ſtudioſiſſimum, argumentum ac teſſeram eſſe velim.

SCHOLION III.

Eædem, qoas ſuperiùs expoſui, rationes me continent, ne alterius Auctoris Anonymi libro, cui titulus eſt, GALLIA VINDICATA, reſpondeam, qui Diſſertationis I. paragraphum 7. ſic inſcripſit: *Reſpondetur ad ea quæ a P. Alexandro Natali in favorem Regaliæ producta ſunt*. Quæ tamen ſibi videtur refellere, mea non ſunt, ſed Juriſconſultorum & Pragmaticorum Gallorum Reſponſa, a me hiſtoricè tantùm relata, ut ſtatim a limine Diſſertationis meæ ſum profeſſus; interdum nullius ſunt, ſed ab Auctore conficta & adornata. Ermengardis Vicecomitiſſæ Narbonenſis, quæ juri Regaliæ renuntiavit, & conſequenter illud habuit, exemplum pro baſi Regaliæ me ponere ait Articulo 4. §. 38. Diſſertationis meæ. At nec ipſam juris quæſtiooem attingere volui, ſed exponere hiſtorico ſtylo aliorum ſententiam:

nec

nec Ermengardis Vicecomitiſſæ exemplum refero, ut oſtendam illam Regaliæ jus habuiſſe, aut meritò exercuiſſe, ſed eam renuntiaſſe pravo uſui occupandi ſpolia defunctorum Epiſcoporum, pag. 171. §. 37. *Ildefonſus Comes Toloſanus anno milleſimo centeſimo trigeſimo-octavo conſuetudinem occupandi ſpolia Toloſani Epiſcopi defuncti, a ſuis Anteceſſoribus uſurpatam remiſerat. §. 38. Eidem aſſensum remiſerat Ermengardis Narbonenſis Vicecomitiſſa &c.* Ceſſionis ejus verba ibi ſubjicio, pag. 171. §. 40. *Ildefonſi Comitis & Ermengardis Vicecomitiſſæ Diplomata Regaliam non ſpectant, ſed jus dumtaxat occupandi ſpolia defunctorum Epiſcoporum, quod Toloſani Comites, & Vicecomites Narbonenſes uſurpaverant. Quod abſque prædiorum & jurium temporalium ad Eccleſias pertinentium uſurpatione & direptione factam non fuiſſe, ipſius Ermengardis & Hadriani Quarti verba teſtantur.* Hæc verba mea.

2. Convitiis nos laceſſit Anonymus ille Auctor: *Omnia*, inquit, *pervicit ardor Regem demerendi; huic veritas, pietas, Religio, omnia ceſſere; & dum omnes ex flore Majeſtatis roris aliquid melliſque delibare certant, aranearum & crabronum more perimunt ut impleantur.* Convitia hujuſmodi ſperno: Hæc in me iniquè contorta norunt omnes qui me, meamque vivendi rationem norunt. Veritatis, pietatis, Religionis ſtrenuum Defenſorem ac Protectorem Ludovicum Magnum nemo demereri poteſt, niſi veritatis, & Religionis amator & cultor. Cœterùm convitiis hujus Auctoris me laceſſiri non miror, cùm & Gallicanis Epiſcopis, & Chriſtianiſſimo Regi inſultare non vereatur pag. 170. & alibi.

3. Pag. 173. ſic de me loquitur: *Quod dicit Alexander, Reges ſupremum dominium in bona temporalia Eccleſiarum habere, voces profano ſonant, & hactenus inaudita, & ex Alcorano exſcripta: unde nec Reſponſum merentur.*

Pronuntiatum illud Juriſconſultorum Gallicanorum eſt, a me, ut alia, hiſtoricè relatum, ut indicat initium §. 22. Articuli 5. ex quo hæc citat Anonymus Auctor: *Ad hæc reſpondent noſtrates Juriſconſulti &c.* Nec tamen pronuntiatum illud magis profanum, & ex Alcorano deſumptum videtur, quàm hæc S. Ambroſii in Sermone contra Auxentium de Baſilicis tradendis, n. 33. *Quid igitur non humiliter reſponſum a nobis eſt? Si tributum petit, non negamus. Agri Eccleſiæ ſolvunt tributum: ſi agros deſiderat Imperator, poteſtatem habet vindicandorum, nemo noſtrûm intervenit.* Quem locum doctiſſimi Aſcetæ Benedictini Congregationis S. Mauri in poſtrema Editione Pariſienſi hâc Annotatione illuſtrarunt: *Non mirum, ſi affirmetur ab Ambroſio Eccleſiæ agros vectigales eſſe, ac tributum pendere Imperatoribus, extant ſiquidem in Codice Theodoſiano Leges a Conſtantino,* ejuſque Succeſſoribus promulgatæ, puta l. 1. *De Annona & Tributis*, atque aliæ tit. *de Epiſcopis & Clericis; quibus Eccleſiæ poſſeſſiones vectigalibus ſubjiciuntur.*

Non magis videtur ex Alcorano ſumptum pronuntiatum illud, quàm hæc S. Auguſtini ſententia Tractatu 6. in Joannem, de villis & fundis Eccleſiæ dicentis: *Quo jure defendis villas; divino, an humano? Reſpondeant,* (Donatiſtæ:) *Divinum jus in Scripturis habemus, humanum jus in Legibus Regum. Unde quiſque poſſidet quod poſſidet? Nonne jure humano? Nam jure divino Domini eſt terra & plenitudo ejus... jure ergo humano, jure Imperatorum. Quare, quia ipſa jura humana per Imperatores & Reges ſæculi Deus diſtribuit generi humano... Noli dicere, Quid mihi & Regi? Quid tibi ergo & poſſeſſioni? per Jura Regum poſſidentur poſſeſſiones.*

Non magis denique videtur ex Alcorano ſumtum pronuntiatum illud quàm hæc S. Alcimi Aviti Viennenſis Epiſcopi ſententia ad Regem Gundobadum ſcribentis, Epiſtolâ 39. *Quicquid habet Eccleſiola mea, immo omnes Eccleſiæ noſtræ, veſtrum eſt, de ſubſtantia quam vel ſervaſtis hactenus, vel donaſtis. Quod Inſpirante Deo præcepiritis, in quantùm vires habuero, parare conabor.* Hæc tamen non prohibent, quin Eccleſia privatum habeat, ac directum bonorum ſuorum temporalium dominium quo nec ab ipſis Regibus privari poſſet ſine crimine rapinæ & ſacrilegii.

SCHOLION IV.

In hac Diſſertatione Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem incidentem notant pag. 241. Edit. primæ: *Matrimonium, quatenus contractus civilis eſt, ſubditur auctoritati legibuſque Principum.*

R. Sed *quatenus Sacramentum eſt* (inquam) ſive contractus ad Sacramenti dignitatem evectus, proximaque Sacramenti materia, *a ſolo Chriſto eſt inſtitutum*, & unius Eccleſiæ legibus ac judicio ſubjicitur. Hæc mea ſententia eſt, *S. Thomæ* conſentiens in 4. *Sententiarum*, Diſt. 34. Quæſt. 1. Art. 1. in Reſponſione ad quartam objectionem: *Perſona*, inquit, *illegitima ad Matrimonium dicuntur ex eo quòd ſint contra legem quâ Matrimonium conſtituitur. Matrimonium autem in quantùm eſt in officium naturæ, ſtatuitur jure naturæ, in quantùm eſt in officium communitatis, ſtatuitur jure civili; in quantùm eſt Sacramentum, ſtatuitur jure Divino; & ideo ex qualibet dictarum legum, naturæ, humanæ, & divinæ poteſt perſona effici ad Matrimonium illegitima.* Sententiæ meæ ſuffragatores habeo & *Franciſcum Victoria*, Relectione 7. de Matrimonio; *Petrum Soto*, Lectione 4. de eodem Sacramento: & *Dominicum Soto* in quartum Sententiarum.

ANIMADVERSIONES in eam Natalis ſententiam, quâ affirmat Principes non ex Eccleſiæ privilegio, ſed jure proprio quæ ad Regaliam pertinent exercere.

QUandoquidem Regaliæ jus vacantis Eccleſiæ conferendorum beneficiorum curam animarum non habentia, & ejuſdem Eccleſiæ fructuum percipiendorum poteſtatem comprehendere Natalis affirmet, atque hac poteſtate non ex mero Eccleſiæ privilegio Reges potiri, operæ pretium hîc eſt hujus juris originem inquirere. Ne tamen hæ Animadverſiones in prolixum Tractatum creſcere videantur, non omnia quæ in longa ſuperiori Diſſertatione P. Natalis coacervat, examinanda duxi, ſed tantùm ea exponere, quibus inconcuſsè probatis, quæ ipſe profert, ruere neceſſe eſt.

§. I.

Eccleſia ſemper removit Laïcos a collatione beneficiorum, & ſi id Principes profiterunt aliquando, ex auctoritate ipſis ab Eccleſia conceſſa id juris ſibi arrogarunt: neque aliter dici poteſt, quia beneficiorum collatio eſt quid ſpirituale.

SIcut canonica inſtituta laïcorum patronatum ſemper probaverunt, ac propterea ad beneficia præſentare ab eiſdem non removendum, ita a conferendis beneficiis voluit ſemotos, neque umquam in eiſdem id juris agnovere. Quàm ſemper execrata ſit Eccleſia Laïcos manus extendere ad ea conferenda, quæ ad ſuos Miniſtros pertinent, demonſtrat Auctor Tracta-

tûs

Digitized by Google

tùs Apamenſis apud P. Natalem art.6. §.7. ipſoſque Imperatores agnoviſſe nefas eſſe eccleſiaſticis negotiis, & conſultationibus ſe immiſcere. Id potiſſimùm ſtatutum voluere Synodi Sæculi XI, & XII. neque adeo eradicatas Inveſtituras voluiſſe credere eſt, niſi quia ſimul cum eis beneficiorum collatio admiſceretur, vel admiſcendam PP. pertimeſcerent. Synodus igitur Claromontana an.1095. can.15. & 18. ita decrevit: *Nullus eccleſiaſticum aliquem honorem a manu laïcorum accipiat — Nullus Presbyter Capellanus alicujus laïci eſſe poſſit, niſi conceſſione ſui Epiſcopi.* Et PP. Synodi Nemauſienſis an.1096. can.8. ita ſancitum voluere; *Clericus vel Monachus, qui eccleſiaſticum de manu Laïci ſuſceperit beneficium, quia non intravit per oſtium, ſed aſcendit aliunde, ſicut fur & latro ab eodem ſeparetur officio.* Et Concilium Turonenſe eodem anno celebratum can.6. *Nullus laïcus det, vel adimat presbyterum eccleſia ſine conſenſu Præſulis.* Synodis in Gallia habitis ſequenti ſæculo tria Londinenſia Concilia novum robur addidere idem decernendo. Etenim in Concilio habito an.1117. can.15. ita legitur: *Nulla perſona eccleſias vel decimas, ſeu qualibet alia eccleſiaſtica beneficia det, vel accipiat, ſine conſenſu & auctoritate Epiſcopali.* Concilium verò Londinenſe anni 1125. can.4. ita habet: *Nullus Abbas, nullus Prior, nullus omnino Monachus vel Clericus eccleſiam, ſive decimam, ſeu qualibet beneficia eccleſiaſtica de manu laïci ſine proprii Epiſcopi auctoritate, & aſſenſu ſuſcipiat. Quod ſi præſumptum fuerit, irrita erit donatio, & ipſe canonicæ ultioni ſubjacebit.* Id denuo ſancivit aliud Concilium Londinenſe an.1138. can.5. ita decernendo; *Nullus omnino de manu laïci eccleſiam, ſeu quæcumque eccleſiaſtica beneficia accipiat. Cùm autem inveſtituram per Epiſcopum aliquis acceperit &c.*

Laïcos omnino abeſſe a conferendis beneficiis duo etiam Concilia œcumenica Lateranenſia voluere. Concilium igitur Lateranenſe I. celebratum an.1123. cui per ſeipſum præſuit Calliſtus II. poſtquam dixit illæſum præſentandi jus apud Laïcos permanere, ita ſubdit: *Juxta Stephani Papæ ſanctionem ſtatuimus ut laïci, quamvis religioſi ſint, nullam tamen de eccleſiaſticis rebus aliquid diſponendi habeant facultatem, ſed ſecundùm Apoſtolorum canones omnium negotiorum eccleſiaſticorum curam Epiſcopus habeat, ut ea velut Deo contemplante diſpenſet. Si quis ergo Principum aut laïcorum aliorum diſpenſationem, vel donationem, ſive poſſeſſionem eccleſiaſticarum rerum ſibi vindicaverit, ut ſacrilegus judicetur.* Illæ ſanè voces *de eccleſiaſticis rebus — eccleſiaſticarum rerum* beneficia etiam complectuntur; atque ſacrilegi etiam Principes dicuntur, ſi in eis diſpenſandis ſe immiſceant. Et Concilium Lateranenſe III. an.1179. ſub Alexandro III. celebratum can.14. ita habet: *Quia in tantum quorumdam laïcorum proceſſit audacia, ut Epiſcoporum auctoritate neglectâ, clericos inſtituant in eccleſiis, & removeant etiam cùm voluerint &c.* Cùm proinde poſtea Alexander hac de re ad Angliæ Epiſcopos literas dederit, ita conquerebatur: *Emerſit quædam prava conſuetudo, & in illis partibus inolevit, ſcilicet quòd laïci eccleſias, & eccleſiaſtica beneficia ſoleant paſſim quibus vellent, conferre, & auctoritate ſuâ clericos inveſtire. Unde quoniam Sanctorum Patrum inſtitutionibus id cognoſcitur adeo contradicere, ut danti, & accipienti de manu laïci ſit anathema &c.*

Neque alicui faceſſere debet negotium quòd ſupra memorata Concilia in excludendis Laïcis a collatione beneficiorum, Principum non meminerint, excepto Concilio Lateranenſi I. quod eos removet a rebus eccleſiaſticis diſpenſandis &c. Cùm igitur Eccleſia toties improbaverit beneficiorum collationes factas a Laïcis, quia ad ſolius eccleſiæ jus id pertinere ſentiebat, dicere neceſſe eſt generaliter laïcos excludendo, Conciliorum ſanctiones etiam Principes reſpexiſſe. Audiatur quomodo Bonifacius VIII. Philippum cognomine Pulchrum reprehenderit, quia multa beneficia in Galliæ Regno conferebat: *Ad te hujuſmodi eccleſiaſticarum dignitatum, perſonatuum, canonicatuum, beneficiorum, præbendarum collatio non poteſt quomodolibet pertinere, nec pertinet; nec per tuam collationem poteſt alicui jus acquiri ſine auctoritate, vel conſenſu Sedis Apoſtolicæ tacitis, vel expreſſis; quæ qui accipit & ſe denegat accepiſſe, eis propter ingratitudinem eſt privandus.* Raynald. ad an.1311. n.34. Et Benedictus XII. in literis datis ad Philippum Valeſium apud Natalem in ſuperiori diſſertatione artic.8. §.13. collationem beneficiorum, quam ſibi de novo vendicare conabatur tempore Regaliæ, dicit eſſe quid *juri divino, & humano contrarium, & redundans plurimùm in oppreſſionem, & conculcationem eccleſiaſticæ libertatis.* Ita etiam Benedictus excluſum Regem a beneficiis conferendis deſignavit, quia id jus divinum & humanum non patiebantur; ac proinde laïcorum nomine ſemper etiam & ipſi Principes ſubintelligebantur. Fruſtra autem putat Natalis Benedictum hujuſmodi poſtea collationi acquieviſſe; quia non ampliùs de ea cum Philippo egiſſe comperitur; & quia aliis literis, quas refert Raynaldus ad an.1340. n.17. Philippi animum placare conatur. Quid enim dicere vetat Philippum Benedicto paruiſſe, ac proinde a conferendis beneficiis abſtinuiſſe? Sed & fortaſſe Benedictus per illud quadriennium, quo ſuperſtes fuit, de hujuſmodi ſiluit collatione non ſolùm ob ardua plura negocia, quibus ei incumbere fuit neceſſe, ſive diſtentus a belli curis, quod contra infideles comparabat; ſeu etiam quia cùm bellum inter Galliæ Regem, Regemque Angliæ exarſiſſet, non opportunum judicavit hujuſmodi cauſam ampliùs promovere. Quòd ſi Benedictus literas deinde ſcripſit ad Philippum, id ideo fecit, quia falſo rumore deceptus crediderat Regem participem atrocis facinoris in Oratorem Regis Angliæ non ſine ſua gravi injuria perpetrati. Cùm proinde Rex illius criminis ignarum ſe oſtenderit, ac Oratorem Avenionem deduci mandaverit, illius animum offenſum demulcendum Benedictus judicavit. Sed videamus modò quomodo Principes in beneficiorum collatione ſe immiſcuerint.

Illud certum eſt Principes primò nonniſi preces adhibuiſſe, ut quibuſdam ſibi bene viſis beneficia conferrentur; quamvis paulatim & ipſæ preces in mandata degeneraverint. Ita ex pluribus hiſtoriæ monumentis probat Thomaſſinus *Vet. & Nov. Eccl. Diſcipl. p.2. l.1. c.54.* Verùm ſi Principes Regeſque ex ſuæ Dignitatis jure conferendorum beneficiorum potiti fuiſſent poteſtate, non tam ſui juris oblitos credendum eſt, ut primò ſolas preces adhibuiſſent. Quòd ſi aliquis ex quadam ſolùm comitate, non ex poteſtatis defectu preces adhibitas opinaretur, legat apud eumdem Thomaſſinum, non ſolùm Eccleſiæ Præſules Principum preces aliquando non attendiſſe, ſed nec ipſorum præceptis parendum quandoque exiſtimaſſe; quod ſanè facere non potuiſſent, dum præcepta ex legitima prodiiſſent auctoritate. Cùm proinde Hildebertus Archiepiſcopus Turonenſis noluiſſet juxta Regis præceptum beneficia dilargiri, quas a regiis miniſtris patiebatur calamitates, ita expreſſit ſcribendo ep.67. ad Honorium II. *Hìs premor anguſtiis quia zelo zelatus ſum domum Dei, quia Dignitates Eccleſiaſticas nec ex Regis præcepto diſpoſui, nec ei diſponendi facul-*

tatem

tatem indulſi. Sciens enim quia magis oportet Domino obedire, quàm hominibus, perſonas elegi, qua in exequendis eccleſia negotiis pondus diei portarent & æſtus.

Iis addendum ſuperflua ſibi non reputaſſe Reges privilegia, quæ Romani Pontifices ad ipſorum in Eccleſiam merita remuneranda, ipſis concedere dignati ſunt, ut nempe quædam beneficia conferrent: quis autem non reſpueret privilegia, quibus innata ſibi poteſtas ex alterius tantùm benignitate conceſſa videretur? Hujuſmodi privilegium conceſſit Pontifex Ludovico VII. ex Paleſtina reduci, quo quamvis uti renniſſet, quia animæ ſuæ diſpendium pertimeſcebat, non tamen ſibi neceſſarium non eſſe reſpondit: *Cùm quidam Clericus papale Beneficium attuliſſet, quòd in omni Eccleſia Regni ſui primam vacaturam haberet, cum fructibus medio tempore provenientibus; ille confeſtim combuſſit literas, dicens ſe malle tales comburere literas, quàm animam ſuam in Inferno torqueri:* Walſinghamus in hypod. Neuſtr. an. 1148. Sed & Bonifacius VIII. an. 1297. Ludovico Pulchro conceſſit ut præbendam unam ex qualibet Eccleſia cathedrali & collegiali regni ſui concederet. De aliis Pontificibus, qui dicuntur ſimilia privilegia Galliæ Regibus contuliſſe, non vacat hìc inquirere; ſatis etenim eſt hujuſmodi collationes ex Pontificum privilegiis derivaſſe communiter judicatum; unde Ruzæus in Præfat. Tract. jur. Regalior. p. 5. n. 4. ait: *Ego addo quòd eo voluntate Epiſcopi non poteſt ſpectare jus conferendi Beneficia ad Reges, ſeu Duces & Barones, ſed ſolùm reſervatur Summo Pontifici in ſignum ſuperioritatis habiliture tantùm Laïcos tamquam perſonas incapaces &c.*

Quamvis verò alia omittenda duxerim, juvat nihilominus hìc quædam breviter adnotare quoad diſſidium inter Bonifacium, & Philippum Pulchrum, dum iſte nondum obtento privilegio beneficia conferebat. Jam ſupra recenſui Bonifacium increpaſſe Philippum quia beneficia conferret, aſſerendo id ei quomodolibet pertinere non poſſe, niſi expreſſus vel tacitus Sedis Apoſtolicæ conſenſus acceſſiſſet. Audiamus modò quid Rex Bonifacio reſponderit: *Reſpondit Rex quòd collatione beneficiorum uſus eſt, & utitur, ſicut ad eum pertinet de jure, & bona conſuetudine, ſicut S. Ludovicus & alii Prædeceſſores ſui uſi fuerunt a tempore cujus memoria non exiſtit, nec circa hoc fecit, aut intendit facere aliquam novitatem, nec credit quòd Papa ſibi facere velit, qui longum uſum ſuum & prædeceſſorum ſuorum in collatione hujuſmodi novit pleniſſimè &c.* Hiſtoir du Differ. entre Boniſac. VIII. & Philip. lebel pag. 90. &c. Si Philippus omnque ipſius Conſiliarii a jure regio diſſluere crediſſent conferendorum beneficiorum poteſtatem, nulla aptior occaſio ipſis offerri poterat Bonifacio expreſsè reſpondendi, inaniter affirmaſſe ad Regem, Sede Apoſtolica non adnuente, beneficiorum collationem non pertinere. Verùm abſque eo quod Philippus juri regio talem adſcriberet collationem, potiſſimùm ex immemorabili conſuetudine, ex qua legitimum titulum conſurgere arbitrabatur, & ob tacitum Romanorum Pontificum conſenſum, qui non ignorabant etiam ſuos Prædeceſſores hac uſos poteſtate, ſe non reprehendendum reſpondit.

Sed ut radicitus convellantur fundamenta, quibus plena collatio beneficiorum laïcis Principibus aſſeritur, nequaquam verò ex privilegio ab Eccleſia collato, ſatis ſit obſervare modò quod præcipuum eſt in quibuſlibet beneficiis, eſſe quid ſpirituale, cui accedit quod eſt temporale; quapropter ſi quis non audeat dicere non eſſe alienum a laïcorum poteſtate quod ſpirituale eſt conferre, dicere cogitur non poſſe, niſi accedente Eccleſiæ conceſſione, beneficia tribuere. Id apertè probatur ex beneficii definitione, quam tradit P. Natalis in ſua Theologia Dogmatica & Morali *tom. 2. in appendice ad Tract. de Ordin. c. 6.* Ita igitur illud definit: *Beneficium Eccleſiaſticum eſt jus perpetuum percipiendi fructus ex bonis eccleſiaſticis provenientes, Eccleſia auctoritate conſtitutum, competens Clerico propter ſacrum miniſterium, ſeu officium ſpirituale, quod exhibere debet eccleſia, cujus ex bonis ſuſtentatur.* Explicans deinde quid ſit illud miniſterium, ex quo conſurgit jus fructus ex bonis Eccleſiæ percipiendi, ita ſubdit: *Dicitur propter ſacrum miniſterium, quia beneficia ad divinum cultum, atque eccleſiaſtica munia obeunda ſunt conſtituta, ut loquitur Concilium Tridentinum ſeſſ. 21. cap. 3. de reform. Unde beneficium eccleſiaſticum miniſterium appellatur cap. quia Nonnulli, Extra. de Cleric. non reſident. ut meritò Beneficium propter Officium dari dicatur. cap. quia per Ambitioſam de reſer. in 6. Officium autem illud non ſolùm canonicarum horarum, ſeu Breviarii recitatio intelligenda eſt, ad quam Beneficiarii omnes tenentur, ſed Sacramentorum adminiſtratio, Miſſarum celebratio, Evangelii prædicatio, aliaque functiones ſacra, quibus ex inſtitutione & ordine eccleſia Beneficiarii ſunt obſtricti, ut colligitur ex cap. ſignificatum Extra. de Præbend. & Dignit.* Quidquid ergo ſit de quibuſdam beneficiis in lata quadam conſideratione acceptis, aliiſque quæ in primæva ſui origine non beneficia, ſed beneficiorum potiùs origo quædam dicenda ſunt, illud omni prorſus dubio procul eſt, a nullo ſacrorum Canonum interprete modò verum agnoſci beneficium, quantumvis ſimplex, quod deputationem ad aliquam eccleſiaſticam functionem explicitè non ſignificet. Si proinde fateri cogimur alienum omnino eſſe a laïca poteſtate ad eccleſiaſtica miniſteria deputare, & alienum ab ipſa erit in beneficiis inſtituere, ſive ea pleno jure conferre, niſi id ex conceſſione Eccleſiæ obtinuerit: quo in caſu Princeps laïcus non ex propria agit poteſtate, ſed Eccleſiæ Procuratoris gerit Perſonam.

Cùm verò jus temporales reditus percipiendi in beneficiis Spirituali ſemper adnectatur officio, docet S. Thomas 2. 2. *q.* 100. *ar.* 4. & cùm eo Theologi, & Canoniſtæ Beneficium vendi non poſſe etiam pro ea parte, qua jus percipiendi temporales fructus complectitur abſque vitio Simoniæ: *Aliquid*, ait S. Thomas, *poteſt eſſe annexum ſpiritualibus dupliciter. Uno modo ſicut ex ſpiritualibus dependens: ſicut habere beneficia eccleſiaſtica dicitur ſpiritualibus annexum, quia non competit niſi habenti officium clericale: unde hujuſmodi nullo modo poſſunt eſſe ſine ſpiritualibus, & propter hoc ea nullo modo vendere licet, quia in venditis intelliguntur etiam ſpiritualia venditioni ſubjici.* Quòd ſi dicatur eccleſiaſticos reditus poſſe a ſpirituali miniſterio ſeparari, ut apud P. Natalem ar. 6. §. 10. ac proinde ipſorum collationem etiam a laïca poteſtate poſſe pendere, utique non refragabor, quoties ita factum Eccleſiæ auctoritate demonſtretur. Immutaretur tunc eorum conditio, atque eccleſiaſtici beneficii naturam deperderent. At quod inquiritur, eſt, an Reges tali fruantur poteſtate, ut abſque eccleſiæ inſtitutione ii, quibus conferunt beneficia, non ſolùm jus temporalia capeſſendi, ſed etiam functiones ſpirituales exercendi, in quibus potiſſimùm beneficia conſiſtunt, valeant elargiri. Ubi autem hoc jus conferre Regibus non conveniat, neque quod temporale eſt, concedendi habent poteſtatem, cùm ex ſacro miniſterio illius percipiendi jus dimanet; ni fortè Summus Pontifex ab eo quod ſpirituale eſt, duxerit ſeparandum.

Ex hucuſque dictis conjiciet facillimè Lector omnia ea corruere, quæ P. Natalis coadunavit art. 6. per diverſos paragraphos, ut reſpondeat inſolubili illi rationi, quâ Auctor Tractatûs Apamienſis probat beneficiorum collationem ex ſolo Eccleſiæ privilegio ad Laicum poſſe pertinere; ea etenim eſt actio ſpiritualis poteſtatis, quam in Regibus ipſis agnoſcere non poſſumus niſi ob privilegium ab eccleſia collatum velut ſuos Miniſtros, vel Procuratores conſideremus. Quocumque P. Natalis, ſeu illi quorum reſponſiones in medium profert, ſe vertant, neminem ipſorum dicturum credo jurisdictionem ſeu functionem ſpiritualem, ſine qua non datur verum beneficium, inferiorem eſſe portioni temporali cui conjungitur; atque ita poteſtatem percipiendi frumenti vini, olei &c. præcipuam eſſe, eique accedere poteſtatem functiones ſpirituales exercendi. Semper cùm ergo hæc poteſtas in beneficiis dignior ſit, ac præcipua, eique acceſſorium ſit jus temporalia exigendi, ſemper etiam verum erit, ſemotâ Eccleſiæ conceſſione, apud laïcos eſſe non poſſe poteſtatem eadem conferendi: dum etenim miniſterii Spiritualis exercendi facultatem non poſſunt tribuere, neque valent jus temporalia percipiendi elargiri, quia propter ſpirituale officium conceduntur.

Ex præfatis etiam apparet P. Natalem art. 7. inaniter quamplura afferre, ut oſtendat collationem beneficiorum *jus Regium*, ſeu *jus Coronæ* nuncupari. Quæſtiones de nomine omnino ſunt proſcribendæ; ac proinde ſi P. Natalis tantùm voluiſſet hujuſmodi collationes, jus Regni, aut Regis, aut Coronæ dicendas eſſe, quia pertinent ad Regem, non ut privata perſona eſt, ſed quia Rex, atque id non ex regiæ poteſtatis conditione, ſed ſaltem ex libero Eccleſiæ conſenſo, utique cum eodem P. Natale non eſſet decertandum. Ita & jus regium appellari poteſt regia ad Prælaturas nominatio, quo pacto nuncupatur in quinto Concordatorum titulo, quamvis eam Chriſtianiſſimis Regibus Leo X. conceſſerit. Id agnovit & ipſe P. Natalis in limine ſeptimi articuli dicendo quòd collatio beneficiorum *jus regium eo ſenſu vocatur, quòd antiquâ conſuetudine, poſſeſſione preſcripta, & ipſius Eccleſiæ ſeu conceſſione ſeu conſenſione firmatum Coronæ Regiæ coaluerit*. Quia nihilominus tanta collegit, ut oſtenderet Regaliam *jus regium rectè nuncupari*, ſuſpicandum aliqui crediderunt eò reſpicere voluiſſe, quòd de Regalia eſſet judicandum, ſicut de iuribus regiis merè temporalibus, ac neceſſariò Regiam Dignitatem comitantibus.

Ruit pariter ex ſupradictis illa ratio, quam non ſemel innuit P. Natalis, beneficiorum collationem *in fructu computari*, ut habet Gloſſa *in cap. Cùm olim de Majorit. & Obedien.* Scio in eadem Gloſſa vocem *fructus* abuſivè ſumi, & cum fructibus collationem beneficiorum a Gloſſatore recenſeri, ut ſignificaret tam fructus temporales tempore vacationis Sedis perceptos, quàm beneficiorum collationem Succeſſori eſſe reſervanda. Verùm quomodocumque beneficiorum collatio inter fructus adnumeretur, judicandum ſanè Laïcum habentem poteſtatem fructus percipiendi, non habere poteſtatem beneficia conferendi, Ut bene dicitur reg. 81. de regul. jur. in 6. *In generali conceſſione non veniunt ea, quæ quis non eſſet veriſimiliter in ſpecie conceſſurus*; dum proinde percipiendorum fructuum facultatem laïcus haberet, perperam ex hoc inferretur ſuper incapacitate jurium ſpiritualium adeoque beneficiorum conferendi etiam diſpenſatos: hæc etenim ſemper veriſimile eſt ab Eccleſia non concedi niſi expreſsè exprimantur, Agnoverunt id etiam Galli Juriſperiti, unde Coſmas Guimerius, quamvis *in Gloſſ. Pragmat. Sanct. tit. de Collat. §. Cui rei v. Juriſdictio*, eo utatur effato, quo dicuntur beneficia inter fructus computari, nihilominus agendo de Regalia *Tit. de Annat. §. Item quòd dicta quinta par. v. Regaliæ*, collationem beneficiorum a fructibus ſecernit, quod & agnovit P. Natalis *art. 5. §. 58.* Sed audiatur Petrus Rebuff. *in Concord. tit. de reg. ad Prælati nomin. §. 1. v. ſed teneatur*, ubi hæc habet: *Sed dubitaret quis ad quem ſpectat vacantium, beneficiorum collatio interim Sede vacante? Reſponde ſi Rex jure regali habuerit privilegium conferendi, ut in quibuſdam habet Epiſcopatibus, in illis poterit conferre beneficia Epiſcopatûs vel Archiepiſcopatûs per cap. Generali de elect. in 6. Si autem jure regali hoc ſibi in fundatione, vel aliàs ex privilegio conceſſum non fuerit, ſed tantùm quòd vacante Sede illos capiat fructus, ut futuro reſerventur Succeſſori, tunc conferre non poterit, ſed Papa aut Legatus tunc conferet.*

Demum ex prælacta ratione quâ dictum eſt nil juris, niſi illud habeat ab Eccleſia, competere poſſe cuivis Laïco in Beneficiorum collatione, cùm incapax ſit ad Miniſteria eccleſiaſtica deſtinandi, ſequi neceſſe eſt vel Laïcos ex ſolo Eccleſiæ privilegio beneficia contuliſſe, vel indebitam ſibi uſurpaſſe auctoritatem. Sed & hìc qui ſuperiorem P. Natalis diſſertationem enuclearunt, obſervant ipſum voluiſſe Reges etiam primæ Dynaſtiæ beneficia contuliſſe quando nondum beneficia fuerant inſtituta; ſicut etiam illorum facta, ut Regibus beneficiorum collationem vindicaret, retuliſſe, quæ contra jus perpetrata ejuſdem ævi Scriptores teſtati ſunt. Quomodocumque ſe ergo geſſerint Reges, hìc ad examen non revocabo, eò maximè quia quæcumque P. Natalis cumulat, expenduntur *in Cauſa Regaliæ penitus explicata*, quæ continet reſponſionem ad ea omnia, quæ in Diſſertatione P. Natalis referuntur. Mihi ſatis ſit adnotaſſe non ex exemplis, ſed ex jure eſſe judicandum; ac præterea ipſos Reges, ut ſupra adnotavi, eâ ratione tribuere poſſe beneficia falſos eſſe, quia ſaltem id ex tacito Apoſtolicæ Sedis conſenſu obtinuerint.

§. II.

Fructus vacantium Eccleſiarum ad Principes pertinere non poſſunt, niſi id eis Eccleſia conceſſerit.

PRincipes a vacantium Eccleſiarum fructuum perceptione ſemper Sacri Canones ſemotos voluere. Id Chalcedonenſes PP. ſtatuiſſe conſtat ex canone vigeſimo-quinto illius Concilii apud Natalem art. 2. §. 14. ubi hæc habentur: *Reditus verò viduatæ Eccleſiæ integros reſervari apud Oeconomum placuit*. Cùm certum ſit ſacros Canones omnes ligare, P. Natalis, ut celeberrimi illius Concilii canonem ſibi adverſum fateri non cogatur, diverſas adinvenit reſponſiones. Primò aſſerit illum canonem non *ſtatim & conſtanter* in Gallicana Eccleſia acceptum. Verùm omitto Canonum vim ab aliorum acceptatione non pendere, minimè adnuendum Natali illius uſum ſtatim in Gallia inductum neganti. Ad id aſſerendum quamplures cogunt rationes, & prima ſit quòd jam antea an. 614. Concilium Pariſienſe V. can. 7. decreverat ut defuncti Epiſcopi, aut Clerici cujuſcumque res nemo contingat ſub pœna excommunicationis, etſi regium præceptum intervenerit, ſed vult quòd ab *Archidiacono, vel Clero in omnibus defenſentur, & conſerventur.* Vellet quidem Natalis art. 2. §. 3. præfato Canone regiam tuitionem,

nem, & cuſtodiam regiam bonorum immobiliom, ex quibus vacationis tempore ſructus percipiuntur, non excludi, ſed mobilium dumtaxat, qualia ſunt ſupellex, pecuniæ, annona &c. eaque ab Archidiacono cuſtodienda mandaſſe putat, ne ſuprema morientium voluntas ſraudaretur, ſi aliquid de eiſdem legaſſent. Illud etiam addit a Pariſienſi Synodo ſolummodo vetitum oe Reges cuſtodię jus ſibi tribuerent ante reſeratum Teſtamentum; mandat enim bona Epiſcopi defuncti ab Archidiacono vel Clero conſervanda *quouſque aut teſtamentum, aut qualemcumque obligationem feciſſet, cognoſceretur*. Hæc tamen quæ Natalis meditatus eſt omnino rejicienda. Si etenim Synodus oon obſtante regiâ juſſione, vult ſub Cleri tuitione eſſe bona mobilia defuncti multò magis credendum idem ſtatuiſſe de bonis immobilibus; ſi etenim cuſtodiam regiam exoptaſſet, præcipuè imploranda erat quoad bona mobilia, cùm magis Laicorum rapinæ obooxia eſſent, quàm immobilia. Sed & ipſa Synodus utraque Archidiaconi cuſtodiæ conceſſa oſtendit; nam poſtquam ſtatuit ab eodem *res Eccleſiæ* aut Epiſcopi defuncti *proprias* fuiſſe deſenſandas & conſervandas, addit: *Si quis temerè aliquid exinde auferre præſumpſerit*, en bona mobilia, *aut in res ipſas ingreſſus fuerit &c.* en immobilia; unde utraque ab Archidiacono, vel Clero erant cuſtodienda. Sed oec aſſequutus eſt veram canonis ſignificationem Natalis, dum dixit cuſtodiam rerum eccleſiæ Archidiacooo pro eo ſolùm tempore traditam, antequam teſtamentum reſeraretur. Quamvis igitur dicat Synodus res eccleſiæ Archidiaconi curæ tradendas, quouſque teſtamentum legeretur, non proinde voluit ſignificare reſerato teſtamento Archidiacooi cuſtodiam ceſſare, ſed ſtatim ab Archidiacono eſſe deſenſandas, ne ſub prætextu bonorum patrimonialium, vel donationis, crediti &c. uſurparentur. Et quidem ſi jus regaliæ, ſeu regiæ coronæ inſitum fuiſſet defuncti Epiſcopi ac viduatæ Eccleſiæ res cuſtodire, minimè potuiſſet Synodus, dum interveniſſet regium præceptum, vel Judicis juſſio (legenti canonem ſtatim apparet non benè dixiſſe P. Natalem ejuſdem canonis vi interveniente ſententia Judicis apprehendi potuiſſe bona Epiſcopi defuncti, ac ex regio præcepto res Eccleſiæ, nam utrumque Synodos excludit, ac Archidiaconi cuſtodiæ tradit), velle ſub Archidiaconi cuſtodia manere bona Epiſcopi & res eccleſiæ uſque ad teſtamenti reſerationem. Quòd ſi id faciendum eſſe mandare potuit pro tempore, teſtamenti reſerationem antecedente, neque voluit excludere reliquum tempus; cùm PP. mens eſſet, quòd ſub eccleſiæ Miniſtrorum tutela præſata remanerent. Quæ ulteriùs addit P. Natalis, ut regiam cuſtodiam a PP. Pariſienſibus noo prohibitam probet, libenter omitto; ſunt etenim conjecturæ quibos fides præſtanda non eſt: ut quando putat Clotarium ſuis pręceptis, quę voluit omnino implenda eſſe, cuſtodiam rerum eccleſiæ reſpexiſſe; nihil etenim eſt, unde cogamur dicere ipſius præcepta, ſeu præceptiones de hoc aliquid ſtatuiſſe.

Sed & Concilium Aurelianenſe II. can. 6. ſtatuit ut Epiſcopus qui ad ſepeliendum Epiſcopum venerit, evocatis Presbyteris in unum, domum Eccleſiæ adeat, deſcriptamque idoneis perſonis cuſtodiendam ſub integra diligentia derelinquat. Et Concilium Regenſe can. 6. ita babet: *Stabili definitione conſultum eſt, ut de cætero obſervaretur, ne quis ad eam Eccleſiam, quæ Epiſcopum perdidiſſet, niſi vicina Eccleſiæ Epiſcopus exequiarum tempore accederet, qui Viſitatoris vice tamen Eccleſiæ ipſius curam diſtrictiſſimè gereret, ne quid, ante ordinationem diſcordantium in novitatibus Clericorum ſubverſioni liceret. Itaque cùm tale aliquid acciderit, vicinis vicinarum Eccleſiarum inſpectio, recenſio, deſcriptioque mandatur.* Obſervetur modò Epiſcopum viciniorem debuiſſe defuncti, & eccleſiæ res deſcribere, ipſorumque cuſtodiam perſonis idoneis demandare, atque id uſque ad Succeſſoris ordinationem, ut Canon Regenſis præſcribit. Non ergo id ad Regios Officiales aliquo tempore pertinebat, quidquid dicat P. Natalis art. 2. §. 4. ſed cuſtodia bonorum defuncti illis, quos vicinior Epiſcopus deſtinaſſet, erat tribuenda. Quòd ſi regia tutela intervenire debuiſſet, ſtatim a morte defuncti magis fuiſſet neceſſaria, quia tunc mobilium ſaltem direptio erat magis pertimeſcenda, ut etiam ſupra dictum eſt.

Cùm igitur ex hucuſque dictis appareat & ante Concilium Chalcedonenſe & etiam paulò poſt eam viguiſſe in Eccleſia diſciplinam, ut viduatæ Eccleſiæ res, eiuſque reditus non ſub regia eſſent cuſtodia, ſed ſub Oeconomi, ſeu illorum ex Clero, quibus vicinior Epiſcopus demandaſſet, quomodo credere poſſumus Gallicanam Eccleſiam non ſtatim recepiſſe ſupra citatum canonem Chalcedonenſem? Si verò eadem cuſtodia apud Reges oon erat, quo titulo eccleſiæ viduatæ fructus vel percipiebant, vel poterant percipere? Iis addas Concilii Chalcedonenſis tempore Reges Francorum oondum chriſtianam fidem amplexos fuiſſe; unde prorſus longè a vero eſt de reditibus eccleſiarum cuſtodiendis cogitaſſe, non verò Oeconomo hoc munus reliquiſſe. Demum obſervandum abſque fundamento affirmari Canones Nicænos, & Chalcedonenſes, quos Romani Pontifices approbarunt, non ſtatim & conſtanter in Eccleſia Gallicana fuiſſe receptos. Eâ reverentiâ illos excepit Eccleſia, ut quatuor prima Concilia S. Gregorius Evangeliis comparaverit: ab eis ne ergo recedere integrum ſibi eſſe Præſules Gallicani exiſtimare potuerunt? Cùm etiam poſtea, ipſo Natale fatente art. 2. §. 15. Codici canonum Eccleſiæ Gallicanæ inſerti fuerint, nemo credet obligandi vim non obtinuiſſe. Neque aliter credere cogimur, etſi aliquando Reges eiſdem canonibus obſequutos non eſſe, hiſtoriæ teſtentur; & leges etenim naturalis & divina frequentibus violantur tranſgreſſionibus, nec proinde obligandi vi carere ex boc inferre conceditur.

Nihilominus P. Natalis ne Canon Chalcedonenſis ſibi adverſus habeatur, dicit intelligendum eſſe de bonorum immobilium cuſtodia, non verò de cuſtodia fructuum vacationis tempore provenientium, quia loquitur de bonis, quæ integra reſervanda erant Succeſſori, quod de fructibus præfatis mandari non poterat, cùm neceſſe eſſet plures diſtrahere, ne Clerici ſuis ſtipendiis fraudarentur, & ut alia eccleſiæ onera ſuſtinerentur. Verùm primò illi voci *reditus* novam P. Natalis tribuit ſignificationem; ubique enim ad deſignandos fructus ex bonis fructuoſis provenientes uſurpatur; unde *reditus* dicuntur quia redeunt ſingulis annis. Deinde ad hanc ſuſtinendam interpretationem abs re obſervat omnes iſtos fructus integros Succeſſori reſervari non potuiſſe; nam optimè dici potuit integros reſervari, ſi Succeſſori tribueretur, quidquid demptis expenſis ſupereſſet: ita integra dicitur hæreditas conſignari, quando hæredi tribuitur totum id quod ſupereſt ære alieno ſoluto.

Demum P. Natalis Chalcedonenſis Canonis ſignificationem non bene exhibet, dum dicit ſatis intelligi integros fructus Succeſſori reſervari, ſi nihil ex Eccleſiæ bonis alienetur; tunc etenim quantum Prædeceſſor habuit, tantum babet novus Epiſcopus. Si igitur obſervaſſet PP. Chalcedonenſes mandaſſe reſervandos Succeſſori reditus

Eccleſia viduata ſtatim vidiſſet hujuſmodi ſanctionem reſpexiſſe fructus vacationis tempori reſpondentes. Sed & hæc Natalis interpretatio ſtatim evaneſcit, ſi expendatur ſancitum fuiſſe integros eccleſiæ reditus ab Oeconomo Succeſſori fuiſſe conſignandos. Sicut etenim numquam verificaretur Tutorem integros ſuo tempore hæredi fructus hæreditatis tribuere, quoties ſola bona fructuoſa, non fructus medio tempore perceptos, quos ſibi pro cuſtodia reſervaſſet, conſignaret, ita & de Chalcedonenſi Canone loquendum eſt.

Quod Chalcedonenſi caoone ſtatutum eſt, aliiſque Synodis ſupra citatis, decrevere poſtea alia Concilia, quorum auctoritatem fruſtra declinare conatur P. Natalis art.2. §.16. quamvis io ipſius reſpnoſiooibus refellendis immorandum non judicem, ne nimia prolixitas faſtidium ingerat Lectori. Quæ nihilominus tradidit Hincmarus ex canonicis ſanctionibus ſervanda quoad fructus tempore vacationis eccleſiæ perceptos, juvat hìc non omittere. Audiatur igitur quomodo loquatur apud ipſum Natalem art.2. n.24. *Sicut Epiſcopus*, ait, *& ſuas & eccleſiaſticas facultates in vita ſua diſpenſandi habet poteſtatem, ita facultates Eccleſia viduata poſt mortem Epiſcopi penes Oeconomum integra conſervari jubentur futuro Succeſſori Epiſcopo, quoniam res & facultates eccleſiaſtica non in Imperatorum, atque Regum poteſtate ſunt ad diſpenſandum, vel invadendum, ſive diripiendum, ſed ad defenſandum, atque tuendum.* Hujus verò rei hanc reddit rationem, quam non retulit Natalis: *Sunt enim Sanctuaria & hereditas Domini.* Hìc Hincmarus dicit ab Oeconomo integras ſervandas Succeſſori eas Eccleſiæ facultates, quas Anteceſſor in vita ſua diſpenſaverat; quæ ſanè non erant eccleſiarum fundi, ſed ipſorum fructus, qui proinde ſub Oeconomi erant cuſtodia. Sejungit deinde poteſtatem diſpenſandi, percipiendique facultates eccleſiæ viduatæ, a poteſtate eaſdem tuendi, atque hanc in Regibus agnoſcit, minimè verò primam; unde proaimam cuſtodiam Oeconomi fuiſſe, Regum verò munus eccleſiæ res defendere dicit: neque etenim ſat virium habebant Oeconomi ut raptores maximèque Potentes poſſent arcere. Cùm demum dicat ideo ad Reges non pertinuiſſe Eccleſiæ facultates diſpenſare &c. quia ſunt *Sanctuaria*, *& hereditas Domini*, non minùs oſtendit ſe loquutum fuiſſe de bonis immobilibus Eccleſiarum, quàm de ipſorum fructibus, utraque etenim eſſe ſanctuaria, Domini hæreditatem, pauperum patrimonium quis negabit? Hæc igitur praxis, de qua tam clarè Hincmarus teſtatur, quidquid dicat P. Natalis, quamque ex canonicis ſanctionibus derivat, clariſſimè oſtendit quid ſignificare voluerint Concilia Oeconomi cuſtodiæ fructus Eccleſiæ vacantis addicendo, ut Succeſſori reſervaret. Non mirandum igitur, ſi Petrus de Marca, qui Regum juri nil ſanè voluit detrahere, tamquam rem exploratiſſimam habuerit ex ſacris canonibus nil Eccleſiæ vacantis redituum ad Principes pertinere: *Ideo autem*, ait de Concord. Sacerd. & Imper. l.8. c.18. n.11. *antiquas regulas canonicas adducere hic placuit, ut omnes intelligerent reditus patrimoniorum eccleſia vacantis, ac ſpolia Epiſcoporum decedentium numquam pertinuiſſe ad Principes; quinimmo univerſa hac emolumenta ſervari debuiſſe expendenda in utilitatem Eccleſia, & pro futuro Succeſſore. Quod adeo placuit vetuſtis illis Epiſcopis Gallicanis, ut jus illud in canonibus eorum fuerit conſtitutum, in Concilio nempe Rejenſi an.439. can.5. in Francfordienſi an.794. can.41. in Pontigonenſi an.876. can.14. in Troſlejano an.909. can.14.* Neque etiam mirandum, ſi Thomaſſinus *Vet. & Nov. Eccleſ. Diſcipl. p.3. l.2. c.9. & c.59.* expendendo ex Eccleſiæ monumentis quale fuerit munus Oeconomi Epiſcopo defuncto, dicat Reges vacantium quidem Epiſcopatuum cuſtodiam aſſumpſiſſe, ut ita prædæ prohiberentur, ac proventus fundique incolumes Succeſſori reſervarentur, at Oeconomi fuiſſe res Eccleſiæ temporales ejuſque reditus Epiſcopo in eam Sedem deligendo cuſtodire.

Quia ita fieri exigebant ſacri canones ac perpetua Eccleſiæ diſciplina, Alexander II. noluit approbare (jam antea illum reſpuerat S. Thomas Cantuarienſis) art. 12. ab Henrico II. Angliæ Rege propoſitum, ut habetur apud P. Natalem tom.7. pag.457. quo dicebatur Eccleſiarum collationem, ac earumdem vacantium fructus ad Reges pertinere. Nec adhærendum Natali ſolummodo quantùm ad abuſum damnatum fuiſſe aſſerenti; ubi etenim Pontifex aliquos ex articulis S. Thomæ propoſitos abſolutè proſcriptos noluit, ſed partim eſſe tolerandos, ſequenti notati leguntur formulâ: *Hoc partim damnavit, partim toleravit.* Hic verò limitatione præfatum articulum rejectum fuiſſe non legimus. Alexander verò III. relatus *cap. Cùm vos plerumque 4. de Offic. Ordinar.* & Bonifacius VIII. relatus *cap. Quia ſæpe de elect. in 6.* decrevere Eccleſiæ viduatæ reditus ab Oeconomo eſſe cuſtodiendos. Ita demum decrevit Concilium Lugdunenſe can. 12. cujus occaſione P. Natalis ſuperiorem Diſſertationem adornavit; nam quamvis cooceſſerit Regaliam iis, qui jus percipiendorum fructuum tempore vacationis Eccleſiæ ex fundatione & antiqua conſuetudine ſibi vindicabant, ubi ii non ſuffragabantur tituli, ſub pœna excommunicatioois vetat bonorum eccleſiarum vacantium uſurpationem.

Vellet P. Natalis oſtendere ſupracitato canone Reges non perſtringi, ac præterea incertum eſſe quid Regaliæ nomine iotellexerit. At Concilium Lugdunenſe eo canone Reges etiam ligare voluiſſe manifeſtavit, nam comprehendit omnes *quantacumque dignitatis honore præfulgeant*. Unde Reges etiam reſpexiſſe explicat Gloſſa *in cap. Generali in 6.* quod & expreſſiùs manifeſtat pars illa Gloſſæ, quæ reciſa fuit ſub Gregorio XIII. quamque refert Natalis art.5. §.22. Et Guillelmus Durandus, qui eâ ætate florebat, Commentario in Concilium Lugdunenſe cap.11. ait: *Regalia hic vocantur jura Regi in quibuſdam Eccleſiis & Monaſteriis competentia, quia videlicet illis vacantibus Rex ſub prætextu cuſtodia facit fructus ſuos.* Et *v. Regalia in Speculo Juris* hæc habet: *Præſens Conſtitutio fuit ad clamorem Prælatorum Franciæ, & Angliæ promulgata. Nota ergo quòd Regalia hic vocantur jura Regi in quibuſdam Eccleſiis & Monaſteriis competentia.* Mirum proinde eſt, quòd P. Natalis velit Lectorem credere de Regibus non loquutum Concilium Lugdunenſe, tot coacervando canones art. 5. per plures paragraphos particularium Conciliorum, in quibus Regum mentio non fit. Concilia Provincialia quæ Concilia Oecumenica decrevere particularibus ſuarum regionum abuſibus aptant; unde ſi ipſis neceſſe non fuit arcere Reges a fructibus eccleſiarum vacantium percipiendis, id profectò intelligere neceſſe non eſt de Concilio Oecumenico in quo, teſte Durando, Franciæ & Angliæ Prælati de ſuis Regibus conquerebantur, quia hujuſmodi fructus ſibi addicerent.

Ex iis quæ ex Durando retuli, etiam cognoſcitur Regalia, de quibus loquitur Canon Lugdunenſis, fructus vacantium eccleſiarum ſignificare, ut habet etiam Gloſſa paulò ante citata; immo & in hoc ſenſu Regaliam intelligit P. Natalis *art.1. §.3. & art. 11. §.6.* Sed & fructus,

ſeu

ſeu reditus Ecclesiarum Regalium nomine Concilium innuiſſe oſtendit De Marca apud Natalem art.5. §.1. atque Concilium jus recipiendi Regalia confirmaſſe, ubi recepta erat illa conſuetudo urgente Philippo III. aſſerit, cùm Regaliæ uſus adversùs canones fuiſſet introductus; unde & introduci vetitum eſt quoad Eccleſias, quæ ei non erant obnoxiæ. Id autem incogitanter non dixit De Marca, nam & lib.8. Concord. cap.24. n.4. ita habet: *Cùm autem uſusfructus redituum Epiſcopatus [ſi reditus Feudorum excipias] & collatio Præbendarum ex conſuetudine proficiſceretur adversùs canones introducta, optimum factum exiſtimarunt Principes, ut hujus conſuetudinis confirmationem decerni procurarent in Concilio Generali Lugdunenſi, quod a Gregorio X. convocatum &, celebratum eſt an.1274.* Poſſem & quamplurium Galliç Juriſperitorum verba referre, quibus pro jure Regaliæ nil aliud intellexerunt, quàm jus quo Reges eccleſiæ vacantis fructus percipiebant, ac beneficia conferebant, ſed ſatis ſit Gallicanorum Antiſtitum teſtimonium. Sanè an. 1682. inter Summum Pontificem ac Ludovicum Magnum, qui Regaliam ad alias Eccleſias extenderat, concertatio non fuit niſi de præfatis reditibus ac beneficiorum collatione; cùmque hac de re iidem Antiſtites ad Pontificem ſcripſerint Concilii Lugdunenſis auctoritate ſe munire crediderunt: *Si jus illud*, ajunt, *quod Regaliam dicimus, aut fidei fundamentis, aut morum regulis eſſet adverſum, non illud ſacrum generale Lugdunenſe Concilium tot perſonis, totque ſub titulis ſuâ auctoritate firmaſſet.* Et revera cùm PP. Lugdunenſes hæc habeant: *Generali Conſtitutione ſancimus univerſos & ſingulos, qui Regalia, Cuſtodiam, ſive Guardiam advocationis vel defenſionis titulum in Eccleſiis, Monaſteriis &c. de novo uſurpare conantes &c.* Quid quæſo percipiebant Principes ſub titulo cuſtodiæ, guardiæ, advocationis, vel defenſionis, niſi reditus vacantium Eccleſiarum? De iis ergo ſolummodo intelligendus canon 12. Concilii Lugdunenſis.

Interim tamen cùm viderimus tot canones eorumdem redituum perceptionem Principibus vetaſſe, ac dumtaxat permiſiſſe ubi ex fundationis conſuetudiniſque ratione legitimum titulum conſurgere crediderunt PP. Lugdunenſes, non ex alia ratione eoſdem ad Principes pertinere poſſe comperimus, niſi quia Eccleſia, ſuas leges relaxando, id Regibus concedendum judicaverit.

Ipſi Principes cognoverunt non poſſe ſibi vindicare eorumdem fructuum perceptionem ex jure ſuæ Coronæ inſito. Id oſtendit Rex S. Ludovicus in cauſa Regaliæ Eccleſiæ Anicienſis, de qua agit Natalis art.4. §.31. Eam S. Rex ſua Conſtitutione definiendam ita voluit, ut ſibi retineri voluerit quæ ex longæva conſuetudine ſui Prædeceſſores habuiſſent, minimè verò ea quæ ex eadem conſuetudine conſequi non conſueverant, Reſpondet P. Natalis Regem *ſummo jure cum Anicienſi Eccleſia agere noluiſſe, ſed ipſi favere.* Hæc tamen reſponſio ſtatim corruit, conſiderando cui fundamento Regalia innitebatur. Ubi quoad eam lis conſurgebat inter Eccleſias Regiuſque Officiales, hi ad tuendum Regum jus ad immemorabilem conſuetudinem confugiebant; unde & ipſi agnoſcebant præſumptionem ſecundùm jus commune Eccleſiarum libertati favere. Hanc agendi rationem agnovit etiam D. de Marca *lib.8. Concord.cap.24. n.2.* ubi ita habet: *Hinc factum eſt, ut in quampluribus veteribus Arreſtis Parlamenti Pariſienſis edicatur, probandam eſſe poſſeſſionem Regis in Eccleſiis, juxta quam deinde Curia decernebat de jure Regalia &c.* Et n.3. *Probari iſtud poſſet multiplicibus exemplis. Unicum tamen ſuffitiet admodum illuſtre. Petitur autem ex Conſtitutione quadam S. Ludovici Regis &c.* Si igitur tota ratio juris regii in hac de Regalia controverſia vindicandi, erat immemorabilis conſuetudo, ex qua legitimus titulus conſurgere judicabatur, jam S. Ludovicus ſibi ea retinendo, quæ ex tali conſuetudine Reges percipiebant, eaque dimittendo, quibus talis conſuetudo non ſuffragabatur, ſatis innuit hujuſmodi ad ſe non pertinere; unde non eſt dicendum voluiſſe Eccleſiæ Anicienſi favere, & dum quædam retinuit, alia etiam ſibi tribuere potuiſſe. S. Ludovici veſtigiis inhærens Philippus III. ipſius filius an.1272. vetuit ad Eccleſiam Albienſem extendi Regaliam, *cùm Dominus Rex ſuper hoc aliàs numquam uſus fuiſſet.* Regaliam conſuetudini innixam alii Galli Reges agnovere, ut demonſtrat Auctor Tractatus Appamienſis apud P. Natalem art.5. §.23. Ubi obſervandum quòd poſtquam Philippus IV. in ſua Conſtitutione, quæ habetur *Tom.2. Act. Cl. Gallic. p.2. tit.6. n.4.* ſibi vindicavit Regalias, quas ipſe ſuique Prædeceſſores percipere conſueverant, addit: *De quibus plures ad nos querimonia devenerunt*, quæ verba cùm deſignent Prælatos conqueſtos fuiſſe injuſtè Regalias in Eccleſias induci, oſtendit Rex nil aliud ſibi arrogaſſe, niſi quod ex immemorabili conſuetudine ad ſe pertinere judicabat. Obſervanda pariter Conſtitutio Ludovici XII. edita anno 1499. cujus verba latinè reddita etiam apud P. Natalem ita ſonant: *Inhibemus univerſis Officiariis noſtris ne in Archiepiſcopatus, Abbatias, & alia Beneficia Regni noſtri, in quibus jus Regalia, aut Cuſtodia non habemus, ſe intromittant: alioquin ut ſacrilegi plectuntur.* Poſtquam his verbis innuit ſoli conſuetudini Regaliæ jus inniti, ut oſtendat cuſtodiam & perceptionem fructuum vacantium Eccleſiarum ad Eccleſiam pertinere, ſacrilegii reos aſſerit eos eſſe, qui tale jus invaderent, ubi conſuetudo non vigeret: perperam autem ſacrilegos nuncupaſſet, ſi eorumdem fructuum percipiendorum poteſtas ex regio jure derivaſſet, & non eſſet eccleſiæ juris invaſio eoſdem ad regium ærarium trahere. Demum, ubi conſuetudo non vigeret, Regaliam non eſſe extendendam ſancivit Henricus Magnus an.1606. ejuſque Edictum confirmavit Ludovicus XIII. art.6. Conſtitutionis editæ an.1639. Cùm igitur pro ſtabilienda Regalia non aliud inſpexerint quàm conſuetudinem, eam Regiæ Coronæ non inſitam agnoverunt, ſed ex privilegio, ſeu ex conſenſu ſaltem tacito Sedis Apoſtolicæ derivaſſe. Id tandem faſſus eſt Archiepiſcopus De Marca in libello, quem Barcinone edidit an.1646. ut declararet in Libris de Concordia Eccleſiæ juribus detraxiſſe, ibi enim ita ſcribit: *Quicquid contra canonum Decretalium mentem in Gallia circa res Eccleſiaſticas agitur, id fit ex privilegiis Apoſtolicis, non autem mero jure regio.*

Ratio ipſa demum ſuadet fructus vacantium Eccleſiarum neque ad ipſos Reges poſſe pertinere, ſi id ex Eccleſiæ privilegio non obtineant. Quid quæſo ſunt Eccleſiarum bona ex perpetua Conciliorum, ac SS. PP. Traditione? Non aliud certè niſi depoſita pietatis, oblationes fidelium, patrimonia pauperum, pretia peccatorum &c. Legendus Thomaſſinus Vet. & Nov. Eccl. Diſciplin. p. 3. lib.3. cap.10. & ſeq. Ex præfatis autem meritò infertur nonniſi ad opera piatatis poſſe deſtinari; unde S. Carolus in *Conc. Mediol. 1. an.1565.* ita ait: *Siquidem ubi primùm Eccleſiæ bona eſſe ceperunt, eam naturam & conditionem conſecuta ſunt, ut in alium quàm ſacrum, & pium uſum converti nefas ſit.* Non eſt ergo liberum Laicis hujuſmodi fructus in ſui commodum convertere, ſed relinquere debent Eccleſiis, quibus conceſſi ſunt ut in

opera

opera pietatis impendant. Quòd ſi inſuper obſervetur SS. PP. eam praxim reprehendere, qua in ipſarum Eccleſiarom non neceſſarium ornatum erogantur, pauperum poſthabitis neceſſitatibus, ſemper magis apparet quàm extra rem ſit bonorum eccleſiæ fructus laïcorum ſubdere poteſtati. Quòd ſi Romanus Pootifex vacantium eccleſiarum fructus alicui Principi concedat, cùm id faciat vel ad aliquod opus pium ipſius operâ promovendum, vel ad remuneranda ſervitia Eccleſiæ præſtita, jam in pium uſum diſtrahi intelliguntur.

Quòd ſi ulteriùs cujus ſit bonorum Eccleſiæ dominium inſpiciamus, ad Dei vel Eccleſiarum, ſeu pauperum dominium pertinere dicendum eſt, cùm & ipſi Clerici beneficia poſſidentes, Diſpenſatores bonorum Eccleſiarum nuncupentur, ut apud Thomaſinum cit. *p.3. lib.3. cap.26.* Unde S. Thomas 2. 2. q.100. art.7. nec ipſum Romanum Pontificem bonorum Eccleſiæ Dominum agnoſcit, ſed Diſpenſatorem, atque id in eccleſiæ utilitatem, & ædificationem. Sed demus Clericos beneficiarios Dominos eſſe fructuum ſuorum beneficiorum. cui tamen opinioni refragantur SS. Canones, ac PP. Traditio, ſemper verum erit numquam ab iſtis dominium bonorum Eccleſiæ Principibus deſtinatum, ſeu apud Principes agnitum; ac proinde ceſſat prorſus ratio, quâ jure proprio poſſint quoſcumque Eccleſiæ fructus ſibi tribuere.

His ſtabilitis ſupervacaneum eſt immorari in iis omnibus ad examen revocandis quæ Natalis Principes intentaſſe affirmat. Si etenim jure refragante id ſecerunt, jam hujuſmodi facta in exemplum trahenda non ſunt, neque ſecundùm ea judicandum. Dum verò ita legitima poteſtate egiſſe credendum ſit, ex ſupradictis ſateri oportet eamdem ex expreſſo vel tacito Eccleſiæ privilegio obtinuiſſe.

§. III.

Enodantur breviter quædam, quibus P. Natalis credit ſatis oſtendi non ex mero Eccleſiæ privilegio Principes Regaliam exercere.

PRimus exercendæ Regaliæ titulos, ut apud P. Natalem in ſuperiori Diſſertatione art 1. §.3. eſt Ecceleſiarom cuſtodia, & defenſio. Verùm non ea eſt cuſtodiæ natura, ut cuſtos arripere poſſit quæ ſuæ cuſtodiæ committuntur; unde cùm Hincmarus ſupra citatos Regem proventuum vacantis Eccleſiæ cuſtodem agnoverit, minimè eidem jus eos ſibi tribuendi conceſſit. Etiam decedente Patre-familias Princeps cuſtos eſt hæreditatis uſquedum eam adeat legitimus hæres: at fortè quia cuſtos eſt, hæreditatis fructus ſibi debet addicere? Quando etiam ratiooe cuſtodiæ honorarium quoddam ſit tribuendum, ſordidè abs dubio de Regibus ſentiret, qui putaret ſuas operas in Eccleſias conferre, ut ipſarum ratione vellent mercedem ſibi tribuendam. Immo & fiſcalia jura Eccleſiis Reges Galliæ condonare conſueviſſe obſervant ex Capitolaribus Regum Franciæ a Baluzio editis in fine tomi ſecundi in appendice Actorum Veterum n.27.29. 30. 32. 36. 44. 45. &c.

Quòd ſi etiam velimus cuſtodiæ mercedem Regibus aſſignare, irrationabile quidem foret omnes rei cuſtoditæ fructus eiſdem deſtinare. Id ſacri Canones vetarunt, decernendo eoſdem fructus, neceſſariis demptis expenſis, Succeſſori eſſe reſervandos; numquam id Gallicana probavit Eccleſia, atque ipſi Reges ab eiſdem percipiendis abſtinuerunt, niſi ubi ob inveteratam conſuetudinem Sedis Apoſtolicæ conſenſum adfuiſſe præſumere concedebatur.

Cœterùm mirandum eſt P. Natalem art.2. §.3. Arnulphi Ruzæi ratiocinationem attuliſſe quâ dicit præbendarum etiam collationem Regi adjudicandam; quia ſi in Veteri Teſtamento, deficiente Sacerdote, Rex Iſraël Sacerdotis miniſterio fungebatur etiam ad deſignandos Miniſtros, id multò magis Regibus in Lege Gratiæ eſt concedendum. Mirandum, inquam, hujuſmodi P. Natalem retuliſſe; nam, ut ait Gelaſius I. De Anathem. vinculo, *fuerint hæc ante adventum Chriſti, ut quidam figuraliter, adhuc tamen in carnalibus actionibus conſtituti pariter Reges exiſterent, & pariter Sacerdotes; ſed cùm ad verum ventum eſt Regem eumdemque Pontificem, ultra nec Imperator Pontificis ſibi nomen impoſuit, nec Pontifex regale faſtigium vindicavit.*

Alterum Regaliæ titulum conſurgere dicunt, quia Reges Eccleſias fondaverunt, locupletarunt, ornamentiſque decorarunt. Verùm ultraquamquod hujuſmodi titulus ad omnes Eccleſias non extendatur, cùm non omnes Eccleſias Principes fundaverint, ornaverint, nec eiſdem dotem aſſignaverint, non bene præſumitur ex fondationis, dotiſque elargitæ titulo Reges ſibi vacantium Eccleſiarum fructus reſervaſſe, niſi id ſolidè probetur. Quamquam igitur ex eo quòd aliquis Eccleſiam fundaſſet præſumptio juris conſurgeret, quâ dici poſſet Fundatorem ſibi jus præſentandi reſervaſſe, numquam affirmari datur ex ea ratione ſibi conceſſum voluiſſe beneficia conferendi jus, fructuſque tempore vacationis occupandi; omnino etenim hæc a jure exorbitant. Iis addendum bona Eccleſiis elargita ſtatim ſub Dei, vel ipſarum Eccleſiarum dominium tranſire, ac propterea non ampliùs ſub Regum eſſe poteſtate de eiſdem eorumdemque fructibus diſponere; atque ita neque valent, ordinariè loquendo, ea, quæ alicui ſubdito donaſſent, iterum ſibi vindicare. Eò quòd etiam numquam deſint Domini bonorum, quibus Eccleſiæ dotatæ ſunt, Deus nempe, ſeu particulares Eccleſiæ, numquam tamquam bona vacantia poſſunt conſiderari, quà ex ratione ad Fiſcum devolvenda quidam dixere. Sed quid demum, ſi conſideretur poteſtatem beneficia conferendi, & vacantium eccleſiarum fructus diſpenſandi, Eccleſiam non agnoſcere ex Principum beneficio, ſed ex illa ſpirituali auctoritate, quâ poteſt & debet ſuos Miniſtros eligere, & pio uſui ſuarum rerum temporalium providere? Illico ex iis conſtat ab hujuſmodi juris uſu impediri non poſſe, niſi Eccleſiarum Fundatores id reſervaſſent, atque huic reſervationi Eccleſia adnuiſſet.

Cœterùm obſervant, P. Natalem quandoque Juriſperitorum ſententias falſitatis damnandas non agnoviſſe, ut quando Archidiaconi & Baldi auctoritate Principes Eccleſiarum Patronos vocando, ipſis Regaliam concedendam inferunt; etenim ut bene animadvertit Rebuffus Comment. in Concord. tit. de regia ad Prælat. nomin. §.1. v. Cathedralibus, *Reges Eccleſiarum ſunt Patroni quoad protectionem Eccleſiarum, & rerum ipſarum, juxta cap. Principes, & cap. Res 23. q.5. non verò quoad poteſtatem eligendi, præſentandi, nominandi &c.* Quandoque etiam Juriſperitorum mentem non fuit aſſequutus, ut dum ita interpretatur Philippum Probum, quòd aſſerendo Reges ratione cuſtodiæ Eccleſiarum non facere fructus ſuos, id dixerit de fructibus vacationis tempore non provenientibus, quales eſſent ii, quos Rex perciperet arbores cæduas præmaturè cædens, piſcando ante tempus in Vivariis &c. Cùm igitur Probus ad probandum Reges ratione cuſtodiæ Eccleſiæ vacantis non facere fructus ſuos, eam aſſerat rationem, *Qui cuſtodiam habet, non conſumere, ſed cuſto-*

Digitized by Google

ſtodire debet, non minùs Regea excluduntur a percipiendis ſructibus vacationis tempore non provenientibus, quàm eis qui eo tempore provenirent, nam ex allata ratione cuſtodiæ titulo ab eis non ſuet percipiendi. Ne autem ulteriùs de Probi meete dubitare ſas eſſet, ſtatim allegat caput *Cùm vos de Offic. Ordinar.* in quo ſermo eſt de ſructibus, qui vacationis tempore percipiuntur.

Alter joris Regaliæ titulus, eſt vacatio ſeudorum regalium, dum Eccleſiæ viduatæ remanent ſuo Paſtore, quo tempore ad Dominos Feudorum principales ipſorum frectus pertinere dicontur. At primò ex hoc titulo nullos Reges percipere poſſunt ſructus Eccleſiæ vacantis, ſi proveniant ex decimis, oblationibus &c. ſalſiſſimè etenim ſeudis acceſſoriæ eſſe dicerentur. Deinde ex eodem titulo nil Rex valeret percipere ex ſructibus ſeudorum vacantium, niſi ubi vigeat jus relevii, ut nempe tempore vacationis ad Dominum principalem ſeudorum ſructus pertineant. Tertiò, dum ex hoc titulo præſatis Dominis ſructus tribuantur, non ex eo ſequitur ad eoſdem pleno jure collationem beneficiorum pertinere, ſed ad ſummum Jus Patronates Beneficiorum ex bonis ſeudalibus fundaterum. Cœterùm Dominus de Marea *lib. 8. cap. 22. n. 5.* hujus tituli ratione uſemfructum dumtaxat eccleſiæ viduatæ Regi addicit. Sed quid ſi dicamus ſeuda Eccleſiis collata Antiſtitis obitu minimè vacare? Cùm Eccleſiis ipſis Deoque ſuerint conceſſa, ſanè nomqeam vacantia poſſumus appellare.

Quàm falsò verò dixerint aliqui, quibos P. Natalis non contradicit art. 1. §. 4. habentem jus fundatum in ſructuum perceptione habere etiam quoad collationes beneficiorum, omnibus debet eſſe compertum. Eſto igitur hec verum ſit quando quidam articuli naturâ, lege, aut conſuetudine conjuncti ſunt, id omnino eſt reſpuendum, ubi talis conjunctio non dignoſcitor. Ita ex unius præſcriptione alterius præſcriptionem perperam inſerremus, *cap. auditis cap. cùm olim de Præſcript. & cap. cùm contiagat de Decim.* Et eò maximè quando alterius articuli poſſeſſione eſt qui ſruatur; qualiter ſe habet beneficiorum collatio, quorum conſerendorum poſſeſſionem in jure fendatam habet Epiſcopus; unde etſi aliquis jure vacantis eccleſiæ ſructus percipiendi potiretur, non proinde illud ad beneficia conferenda poſſet extendi. Videndus Jo. Andreæ in regula *Quod alicui de reg. Jur. in 6.* Iis addendum in conſequentiam trahendum non eſſe id, quod a jure exorbitat, qualiter ſe haberet collatio beneficii ſacta a Rege; nec ea quæ habentur ex privilegio, ſeu conſuetudine, extendenda eſſe ultra idem privilegium, conſuetudinemqee, ut obſervat Philippus Probus q. 62. n. 2. & 3. Unde ſi ex hujuſmodi titulis ſolùm facultas temporalia ſibi addicendi conſurgeret, contra jus ad beneficia conſerenda traheremus. Remanet modò ut quædam animadvertam quoad Judicem, ad quem ſpectat de Regalia judicare.

Et quidem certum eſt de iis, quæ eccleſiæ jure feudali a Regibus obtinuerunt, Reges ipſos poſſe judicare, ſi quoad ea ſupremum ſibi dominium reſervaverint; unde in ſuperiore Diſſertatione non bene quandoque P. Natalis ab iis quæ jure ſendi ab Eccleſiis poſſidentur, ad alia tranſit, quæ ſub alio titulo Eccleſiæ obtinuerunt. Dum verò agitur de Regalia, cujus præcipua pars eſt beneficiorum collatio, quæque eſt quid ſpirituale, ut ſupra oſtenſum eſt, ſanè ſateri oportet de ea ab Eccleſia tantùm judicandum eſſe, utpote quæ ſola res ſpirituales dirigere debet. Sed & de beneficiorum ſructibus Eccleſiæ eſt diſponere; cùm etenim ipſorum percipiendorum jus a ſpirituali jure dimanet, de eis percipiendis ad illum Judicem ſpectat ſententiam dicere, cujus eſt cognoſcere de legitima juris ſpiritualis poſſeſſione. Ita Pontifex unàque Concilium Lugdunenſe II. de extenſione Regaliæ quoad percipiendos Eccleſiæ vacantis ſructus egit, eamque coarctavit. Ita & Gregorius IX. & Innoc. IV. ſuis epiſtolis, quæ habentur apud de Marca de Concord. l. 8. cap. 18. voluerunt Officiales Regios, & quoſdam inferiores Dynaſtas Provinciæ Narbonenſis cenſuris etiam compeſcendos, quia titulo Regaliæ ſive cuſtodiæ ad præſatos ſructus manus extendebant. Sicut autem ſacile eſt exempla reperire, quibus oſtendatur Antiſtites in Regaliæ cauſis ad Romanos Pontifices, ſeu ad Concilia tamquam ad legitimos Judices conſugiſſe, atque ita ſecerunt, ut ſupra adnotavi, Galliæ Præſules in Concilio Lugdunenſi; ita difficile eſt demonſtrare adiiſſe Reges, tamquam harum cauſarum Judices, bene verò ut Eccleſiarum deſenſores.

Remanet proinde Principes nonniſi ex Eccleſiæ privilegio poſſe de Regaliæ cauſis judicare. Hoc tamen non ex ſola conſuetudine derivandum eſt; quamvis enim conſuetudo det juriſdictionem ſecundùm Judicum & cauſarum conditionem, nihilominus quoad ea quæ ad Eccleſiam pertinent, in Judicem ſæcularem non transſert auctoritatem. Ita Judex Eccleſiaſticus adversùs alium Eccleſiæ Judicem præſcribere valet cognitionem certi generis eccleſiaſticarum cauſarum, quod idem intelligendum de Judice Laïco adversùs alium de rebus civilibus; at numquam ea eſt vis conſuetudinis, ut cauſas ſpirituales, & eccleſiaſticas ad ſæculares Magiſtratus poſſit trahere; unde & utroquo jure prohibetur: *cap. Clerici de Judic. cap. tam Terra de elect. ſeq. Caſſa Authen. C. de Sacroſ. Eccl.* Ultra conſuetudinem ergo Eccleſiæ etiam conſenſus deſideratur. Quòd ſi quis iterum contraria objiceret exempla, quæ etiam piorum Principum auctoritate munirentur, illi reſpondendum eſt, vel ex Eccleſiæ ſaltem tacito conſenſu hanc exercuiſſe poteſtatem; vel dicendum cum S. Auguſtino lib. cont. Macedon. cap. 9. *Non omnia quæ a Sanctis, vel a viris juſtis legimus facta transſerre debemus in mores: Ne violemus præcepta, dum paſſim ſectamur exempla.*

DISSERTATIO IX.

De Diſſidio BONIFACII VIII. Romani Pontificis, & PHILIPPI PULCHRI, Regis Chriſtianiſſimi.

INFAUSTI Diſſidii memoriam æternis deflendam lachrymis non refricarem, niſi Hiſtoriæ leges ad id me compellerent. Novi enim quantùm ſit in hujuſmodi rebus tractandis periculi, quàm difficile ſit veritatem dicere ac tueri, & omnibus placere. Verùm cùm tam ab adulatione, quàm a voluntate quempiam offendendi ſim alienus, & uni Dei gloriæ, Eccleſiæque ædificationi laborem, nihil me a dicenda, quam noverim, cùm in materia Religionis, tum Hiſtoriæ, veritate deterrebit. Id enim probi viri, id accurati Hiſtorici, id Catholici ac ſinceri Theologi munus eſt, qualis in omnibus eſſe cupio. Hoc ſungi conabor munere, ut huc uſque conatus ſum, ſervatis prudentiæ & moderationis Chriſtianæ legibus, nec-non veneratione & obſervantiâ quam Poteſtatibus cùm Eccleſiæ tum ſæculi debemus. Quam qui-

quidem in hujos Diſſertationis limine profiteos verbis egregii ex Ordine FF. Prædicatotum in Sacra Pacultate Pariſienſi Doctoris Fratris *Joanais de Pariſiis*, * qui hujus, de quo diſſerere aggredior, Diſſidii occaſione ſcripſit Tractatum De Poteſtate Regia & Papali: *Proteſtor quòd nihil intendo dicere cum Aſſertione aliqua contra fidem, nec contra bonos mores, vel ſanam doctrinam, perſona vel ſtatus Summi Pontificis reverentiam. Et ſi aliquid hujuſmodi occurrit inter dicta vel dicenda, principaliter vel incidenter, volo pro non dicto haberi: Volens hanc Proteſtationem valere & currere, ac ſi ea ſpecialiter reſumerem ſuper quolibet dicendorum.*

* In Procemio.

ARTICULUS I.

De infauſti iſtius Diſſidii Origine & Cauſis.

I. EXitiali Chriſtianæ sei Diſſidio, quod *Bonifatium VIII.* inter & *Philippum Pulchrum* Regem Chriſtianiſſimom exarſit, initiom dedit *Bonifacii* ipſius, ſummâ rerum ſpiritualiom Adminiſtratione non contenti, in Jura temposalia Chriſtianiſſimi Regis invaſio. *Guido* Plandriæ Comes in *Philippi* Regis Domini ſui offenſam incurrerat, ob filiam Angliæ Regis filio, ejus inconſultâ Majeſtate, præter legos moreſque Regni deſponſatam. Comitem cum uxore in cuſtodia tenuit *Philippus*, nec priùs dimiſit, quàm filiam obſidem tradidiſſent. Ad Summi Pontificis Tribunal de injuria, quam a Rege ſibi illatam contendebat, *Guido* appellavit. Suſcepit appellationem *Bonifacius VIII.* unn ſatis conſiderans de re merè temporali agi, de Regiis Juribus, de elientelaris Principis officio, quarum rerum cognitio ac Judicium non ad Eccleſiam, ac Summum Pontificem, ſed ad Regem & ejus Curiam ſpectat. Epiſcopo Meldenſi dedis in mandatis ut Regi optionem daret vel Flandro ſatisfaciendi, vel ad Tribunal Apoſtolicum ſe ſiſtendi. Præceps Judicium Rex ægerimè tulit, reſponditque Legato; Pontifici denuntiaret, ſe nullum præter Deum ſuperiorem in terris agnoſcere, cui de Regni Adminiſtratione rationem reddere teneretur. Idem reſponſum dedit, cùm inducias ipſum inter & *Eduardum* Angliæ Regem ſub Anathematis pœna Pontifex imperavit; ut conſtat ex Inſtrumento tonc edito: *Regimen temporalitatis Regni ſui ad ipſum Regem ſolum & neminem alium pertinere*, &c.

Extat in Hiſtor. Diſſidii, pag. 25.

II. Diſſidium auxit Conſtitutio, quæ incipit his verbis: *Clericis Laïcos*, a *Bonifacio VIII.* edita anno 1296. Sexto Decretalium, Tit. De Immunitate Clericorum inſerta; quâ ſtatuit ut *Quicumque Prælati, Eccleſiaſticæque Perſonæ, Religioſæ, vel ſæculares, quorumcumque Ordinum conditionis ſeu ſtatus, collectas vel tallias, decimam, viceſimam, ſeu centeſimam ſuorum & Eccleſiæ proventuum vel bonorum Laïcis ſolverint, vel promiſerint, vel ſe ſoluturos conſenſerint, aut quamvis aliam quantitatem, portionem aut quotam ipſorum proventuum vel bonorum, æſtimationis vel valoris ipſorum, ſub adjutorii, mutui, ſubventionis, ſubſidii, vel doni nomine, ſeu quovis alio titulo, modo, vel quæſito colore, abſque Auctoritate Sedis ejuſdem: Nec-non Imperatores, Reges, ſeu Principes, Duces, Comites, vel Barones, Poteſtates, Capitanei, vel Officiales, vel Rectores quocumque nomine cenſeantur, civitatum, caſtrorum, ſeu quorumcumque locorum, & quivis alii cujuſcumque præminentiæ, conditionis & ſtatus, qui talia impoſuerint, exegerint, vel receperint; aut apud ædes ſacras depoſita Eccleſiarum vel Eccleſiaſticarum perſonarum ubilibet arreſtaverint, ſaiſiverint, ſeu occupare præſumpſerint; vel arreſtari, ſaiſiri, occupari mandaverint; aut occupata, ſaiſita, ſeu arreſtata receperint: necnon omnes qui ſcienter dederint in prædictis auxilium, conſilium vel favorem, publicè vel occultè, eo ipſo Sententiam Excommunicationis incurrant. Prælatis etiam & Perſonis Eccleſiaſticis in virtute obedientiæ & ſub depoſitionis pœna diſtrictè* mandat, *ut talibus abſque expreſſa licentia dictæ Sedis nullatenus acquieſcant*, A Cenſuris verò ob hujus Conſtitutionis violationem contractis quemquam abſolvi prohibet, præter quàm in mortis articulo, abſque Sedis Apoſtolicæ auctoritate & licentiâ ſpeciali.

Conſtitutio Bonifacii VIII. *quæ incipit*, Clericis Laïcos, *Diſſidii incentrix.*

III. Iſta Conſtitutio *Philippum* Regem ſpectare videbatur, qui a Gallicano Clero ſubventionem ad belli ſumptus ſuſtinendos poſtulaverat. Ideo magnam *Bonifacio VIII.* apud ejus Majeſtatem, Galloſque omnes invidiam peperit; maximè quod Laïcis Principibus *in Clericos, Eccleſiaſticaſve perſonas, & bona, interdictam poteſtatem* doceret. Rex vicem rependere volens Pontifici, quem ſuæ Majeſtatis odio, potiùs quàm Eccleſiaſticæ ſtudio libertatis hanc edidiſſe Conſtitutionem ſuſpicabatur, Extraneos ingreſſu in Regnom, omnique commercio prohibuit; pecunias etiam extra Regnum efferri vetuit.

Durius Regis Edictum.

IV. Vehementes ad Regem Literas dedit *Bonifacius*, de injuria expoſtulans, quam Edicto durioſi (ut ajebat) Romanæ Eccleſiæ intulerat: hortatus eſt ut errata corrigeret, Sedis Apoſtolicæ benevolentiam promereretur. Non eſſe cur a ſe lata Conſtitutio adeo invidioſè exciperetur, cùm ſubſidia Regi pro ſuis Regnique neceſſitatibus ac defenſione præſtari non prohibuiſſet, ſed tantùm id abſque Sedis Apoſtolicæ licentia non fieri, ut exactiones a Regiis Miniſtris factæ modum aliquem haberent. Si verò gravis neceſſitas immineret, Sedem Apoſtolicam non modò permiſſuram, ſed juſſuram ut Clerus Gallicanus Regi Regnoque ſubveniret; & calices, cruces ac Sacram ſuppellectilem potiùs diſtracturam, *quàm tantum & tale Regnum, tam ipſi Sedi charum, imò chariſſimum, & ab antiquo devotum, exponeret minoris curæ defectui, quominus ab ea efficacis defenſionis præſidia ſortiretur.* Pravos Conſiliarios Pontificiam Conſtitutionem in alienom ſenſom detorquere, cùm ejus Majeſtati ſuggerunt, per illam adimi poteſtatem Prælatis, aliiſque Viris Eccleſiaſticis Regni, ipſi debita ratione feudorum officia & ſervitia exhibendi, vel ſubventiones præſtandi, ad quas propter feuda tenentor; nec ipſi munus ullum gratuitò & liberaliter offerre valere. Non eam eſſe mentem ſuam, nec fuiſſe profitetus. Vivarienſem Epiſcopum, cui has Literas credidit, Regiæ Celſitudini conſilia ſua, & ſenſom Conſtitutionis expoſiturum. Ejus Majeſtatem hortatur, ut Apoſtolicis Monitis acquieſcat, alioqoin ſe ad alia & minùs uſitata remedia manus extenſurum. Extant hæ Literę apud *Odoricum Raynaldum*, ad annum 1296. Num. 25. & in Hiſtoria Diſſidii, pag. 59.

Bonifacii VIII. Litera ad Regem, Conſtitutionem exténuantes & emollientes.

V. Ad *Bonifacii* Papæ querelas & exprobrationes reſpondit Rex: Se Jure prohibuiſſe evectionem equorum, armorum, pecuniarum e Regno abſque ſua licentia: id ſe permiſſurum, ubi exploratum eſſet bona eſſe Clericorum, & abſque Regni detrimento, & hoſtium commodo fieri. Libertatem a ſervitute peccati, qoam ſuo nobis ſanguine Chriſtus comparavit, Clericis Laïciſque communem eſſe. Singulares Immonitates & Libertates Clericorum, benignitate vel promiſſione Principum ipſis per Statuta Romanorum Pontificum indultas, quæ Regibus Jura ſua non poſſunt au-

Regis Reſponſum.

Matth.22. 21.

auferre. Verba illa Chriſti: *Reddite quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo:* Pontifices & Clericos etiam ſpectare. Turpem eſſe partem quæ toti non congruit; membrum inutile & quaſi paralyticum, quod corpori ſubſidium ferre recuſat. Proinde Clericos qui Regi & Regno auxilia denegant, partes incongruas, membra inutilia, & quaſi paralytica cenſeri debere. Subventionum indictionem exactionis, extortionis, gravaminis invidioſis nominibus perperam appellari; cùm ſint potiùs capiti & corpori a membris debita ſubſidia, & pro defenſoribus eorum, quibus pugnare per ſe ipſos non licet, ſtipendia præparata. Neminem enim teneri propriis ſtipendiis pro aliis militare. Jus naturæ ſubverti, cum prohibetur Clericis ne contra hoſtiles incurſus Regi & Regno, imò ſibimetipſis manum porrigant adjutricem. Se Eccleſiam ac Miniſtros ejus venerari, Juſtitiæ cultorem perpetuò fore, minas mortalium omnium non reformidare. Edita ſunt iſta Regis Reſponſa in Hiſtoria Diſſidii, pag.21.

Petri Remenſis Archiepiſcopi & Coëpiſcoporum ſupplicatio Summo Pontifici ut Diſſidii cauſas avertat.

VI. Interea *Petrus* Remenſis Archiepiſcopus, cum Epiſcopis, & Abbatibus Provinciæ ſuæ ſignificat *Bonifacio VIII.* ipſius Conſtitutionem graves in Gallia turbas excitare. Hanc eſſe Regis, Principum, & Baronum ſententiam, a qua dimoveri non poſſunt. Omnes & ſingulos Regis ſubditos *ad defenſionem Regni & Patriæ, omni Privilegio, excuſatione, & exceptione ceſſantibus*, obſtrictus eſſe: In primis verò Beneficiarios ac Feudatarios, tam ipſos quàm cæteros Antiſtites: quorum aliqui præſtitâ propter feudum acceptum fide clientelari, cuncti verò Jurejurando. Regi *ad Jus & honorem ipſius, Regnique ſervandum* obligantur. Quamobrem Pontificem enixè rogant, ut querelarum cauſas reſcindat, ſedet tempeſtatem, ſcandalis obviet, Gallicanæ Eccleſiæ concordiam cum Rege Principibuſque adeo neceſſariam ne perturbet. Selectos Epiſcopos ad ejus Sanctitatem mittere ſe ſignificant, qui imminentia ex ejus Conſtitutione ſcandala ipſi aperiant. Edita eſt hæc Remenſis Archipræſulis & Coëpiſcoporum Supplicatio in Hiſtoria Diſſidii, pag.26.

Conſtitutionis, Clericis Laïcos, *prudens interpretatio ac declaratio a Bonifacio VIII. edita.*

VII. Monitis ac precibus Epiſcoporum inflexus *Bonifacius*, anno 1297. Diploma promolgavit, quo Conſtitutionem, *Clericis Laïcos*, interpretatus, declaravit illam *Ad donaria, vel mutua, ſeu quævis alia voluntaria Prælatorum & Perſonarum Eccleſiaſticarum ejuſdem Regni, omni prorſus exactione ceſſante, ſe non extendere, licèt ad id forſitan Regis vel Succeſſorum* ipſius, *aut Officialium eorumdem, ſive Ducum, Baronum, Nobilium, vel aliorum Dominorum temporalium requiſitio curialis & amica præcedat:* Dictamque Conſtitutionem *Feudalia, cenſualia, ſive Jura qualibet in eorum Eccleſiaſticarum datione retenta, vel alia ſervitia conſueta Regi ejuſque Succeſſoribus, Ducibus, Comitibus, Baronibus, Nobilibus, & aliis temporalibus Dominis, tam de Jure quàm de Conſuetudine a Perſonis Eccleſiaſticis debita* non attingere. Viros Eccleſiaſticos *pro Eccleſiarum ſuarum utilitatibus, compoſitionis aut tranſactionis titulo, vel alio quovis modo, ſeu pro libertatibus acquirendis, cum Rege* ejuſque *Succeſſoribus, Ducibus, Comitibus, Baronibus, Nobilibus, & aliis Dominis temporalibus, prout conſcientiis eorum videbitur, & ante Conſtitutionem eamdem poterant, liberè convenire* poſſe. *Si Regi aut ejus Succeſſoribus pro univerſali vel particulari ejuſdem Regni defenſione periculoſa neceſſitas immineret*, non obeſſe dictam Conſtitutionem *quin poſſint a Prælatis & Perſonis Eccleſiaſticis dicti Regni petere ac recipere pro hujuſmodi defenſione ſubſidium vel contributionem*, imò *ſub quota nomine imperare, inconſulto etiam Romano Pontifice;* illudque ſolvere teneantur cùm Præſules,

tum Clerici reliqui, quovis Privilegio non obſtante. Hujus verò neceſſitatis unum Regem vel ejus Conſilium eſſe Judices. Denique mentem ſuam non fuiſſe, *Jura, Libertates, franchiſias ſeu Conſuetudines, quæ præfatis Regi & Regno, Ducibus, Comitibus, Baronibus, Nobilibus, & quibuſvis aliis temporalibus Dominis, editionis præfatæ Conſtitutionis tempore, aut etiam ante illud, competere noſcebantur, tollere, diminuere, vel quovis modo mutare, aut eis in aliquo derogare.* Iſtud *Bonifacii VIII.* Diploma quod incipit: *Noveritis Nos*, editum eſt inter Probationes Hiſtoriæ hujus Diſſidii, pag.39.

Nova diſſidii Regem inter ac Pontificem occaſio.

VIII. Sublata videbatur Diſſidii cauſa, cùm nova improvisò emerſit. *Bonifacius VIII.* Controverſiarum, quæ Reges inter *Philippum* Franciæ, *Eduardum* Angliæ, & *Guidonem* Flandriæ Comitem movebantur, Compromiſſo factus Arbiter, ſecundùm Anglum Flandrumque Sententiam tulit, anno 1298. quâ inter alia edixit ut Rex Comiti *Guidonis* filiam, captaſque urbes reſtitueret. Obſignatam Sententiam Angliæ Regis Oratori tradidit, Chriſtianiſſimo Regi ſignificandam. Reſerato Diplomate, Rex iniquas conditiones arbitratus, Judicio Pontificis ſtare ſe nolle profeſſus eſt, ſed ut primùm exirent induciæ, quæ Belgii ſupererant, ſe hoſtiliter invaſurum. Quin & *Robertus* Arteſiæ Comes irâ excandeſcens, Diploma Pontificum de manu Oratoris rapuit, laceravit, in ignem projecit, ut *Meyerus*, *Ægidius de Roya*, & alii Hiſtorici referont. Offenſionis cauſam non levem ſuo illo Judicio Regi Chriſtianiſſimo dedit *Bonifacius*, cui ſcripto promiſerat, ſe nequaquam Sententiam prolaturum ejus inconſultâ Majeſtate, nec abſque ipſius expreſſo conſenſu, quod cùm non præſtiterit, ſed judicaverit non expectato conſenſu Regis, id partium ſtudio, & Regiam Francorum deprimendi animo, feciſſe viſus eſt. Promiſſionem illam *Bonifacii VIII.* inter ejus Epiſtolas reperiri datam quinto Nonas Julii, Pontificatus anno quarto, *Spondanus* obſervat ad annum 1299. Eamque ex Regio Chartulario laudat *Tilletius* in Indice Tractatuum inter Reges Franciæ & Angliæ initorum, pag. 199.

Diſſidii præcipuus incentor Bernardus Saiſſeti Appamienſis Epiſcopus.

IX. Infauſti Diſſidii præcipuus Incentor fuit *Bernardus Saiſſeti*, Appamienſis Epiſcopus, inquietus ac turbulentus homo, quem recenti beneficio Pontifex obſtrinxerat, cùm Appamiarum Epiſcopatum in Monaſterio Canonicorum Regularium *S. Antonini* anno 1296. in ejus gratiam, vel invito Rege, erexiſſet. Huic Legationem ad *Philippum* Regem commiſit *Bonifacius VIII.* ut ejus Majeſtatem ad Syriacam Expeditionem impelleret, indictaſque ad hoc opus decimas in alios uſus convertere prohiberet; Vacantium Eccleſiarum fructus retinere vitaret, earumque Titulos abſque conſenſu Romani Pontificis conferre, ac Libertatem Eccleſiaſticam violare; quod Regi invidioſè affingebatur. Pontificia Mandata inſolenter exſecutus eſt *Bernardus*, nullâ Sacræ Majeſtatis reverentiâ, minis etiam anathematis & exauctorationis Regi intentatis niſi Pontifici pareret: quæ *Philippi Pulchri* animum adeo pupugerunt, ut eum in cuſtodiam Archiepiſcopo Narbonenſi ipſius Metropolitano tradiderit. Ita quidem *Platina* & alii plerique Hiſtorici referunt; ſed tradunt alii ob verba contumelioſa in Regem, & quod nihil ei ſe debere jactaret, ſed tam in temporalibus quàm in ſpiritualibus uni Pontifici Romano ſubeſſe: adeoque ut reum Majeſtatis, ad Curiam Regis fuiſſe vocatum, & Narbonenſis Archiepiſcopi cuſtodiæ traditum, ut ab eo unà cum Epiſcopis Provinciæ canonicè judicaretur. Id *Gulielmi Nangis* Continuator ad annum 1301. & Sandionyſiani Monaſterii Chronicon vetus, *Walſinghamus*

in Hiſtoria Angliæ, & in Ypodigmate Neuſtriæ, *Nicolaus Gillus*, & *Joannes Tilletius* in Chronico, teſtantur. Id luculentiùs probatur ex Inquiſitione Auctoritate Regia facta a *R. Neporte* Archidiacono Algiæ in Eccleſia Lexovinenſi, & *Joanne* Vicedomino Ambianenſi, Domino *De Pinquiniaco*, quæ ad calcem Hiſtoriæ hujus Diſſidii, pag. 632. edita eſt, & ex Actis Conventus apud Silvanectum a Rege hac in cauſa celebrati, quæ in Regio Chartophylacio aſſervantur, in quibus ſeptem Accuſationum Capita recenſentur *Bernardo Saiſſetti* objecta. I. Quòd jactaret ſibi tunc Abbati *S. Antonini a S. Ludovico* dictum, ipſius *Philippi* Regis, nepotis ſui tempore, Franciæ Regnum ad alienos transferendum. II. Quòd belli Aquitanici tempeſtate contra Regem cum Fuxenſi Comite conjuraſſet, ac Toloſanam Ditionem ſe ipſi traditurum promiſiſſet. III. Quòd cum eodem Comite conveniſſet de Gallis omnibus ex urbe & agro Toloſano pellendis. IV. Quòd Comiti perſuaſiſſet reſciſſionem Tractatus Matrimonii inter filium ejus & filiam *Philippi* Arteſienſis & jungendam potiùs cum Aragonio Lege affinitatem qui ad Toloſanum Comitatum occupandum ſuppetias ferret. V. Quòd ſæpius dixiſſet, Appamias non eſſe nec fuiſſe de Franciæ Regno, vel in Regno. VI. Quòd Regem adulteratorem monetæ vocaſſet. VII. Quòd eum e ſpuriis dixiſſet oriundum. Quæ teſtium vigintiquatuor aſſertione & Juramento probata ſunt, quos inter Magalonenſis & Toloſanus Epiſcopi, Fuxi & Convenarum Comites, Vicarius Generalis Appamienſis Eccleſiæ, Abbas Sancti Papuli FF. *Arn. Joannes de Toloſa* Ordinis Prædicatorum, & *Petrus Bernardi* Prior Prædicatorum, Appamienſium, aliique viri honorati & probi auditi ſunt. Inſtrumentis ad Regem delatis, & in Silvanectenſi Conventu examinatis, dictus Epiſcopus Appamienſis *Ægidio* Narbonenſi Archiepiſcopo, Metropolitano ſuo, in cuſtodiam traditus eſt, qui Regi paratum ſe eſſe dixit ea in cauſa exſolvere debitum officii ſui, de conſilio Suffraganeorum ſuorum; & *Domino Papa conſulto*, cùm id cauſæ gravitas expoſceret. Miſſus a Rege ad Pontificem Nuntius hæc ei ſignificavit in Conſiſtorio, adjecitque quòd licèt Rex de Magnatum conſilio potuiſſet Epiſcopum conjurationis convictum extremo ſupplicio damnare, cùm in cauſa læſæ Majeſtatis nullus eſſet Privilegio locus; licèt bonis ipſum exuere ſaltem potuiſſet, Ipſum tamen ob Eccleſiæ reverentiam Summo Pontifici hæc omnia ſignificare maluiſſe: Quem propterea rogabat, ut in virum mortis ſecundùm Canones animadverteret, ipſumque exauctoratum Juſtitiæ permitteret. Iſta conſtant ex Actis editis ad calcem Hiſtoriæ hujus Diſſidii, pag. 627.

X. De his certior factus *Bonifacius VIII.* datis ad Regem literis juſſit, Epiſcopum Appamienſem quantocyus libertate donaret, ac ad Sedem Apoſtolicam proficiſci permitteret, bona reſtitueret occupata, niſi graviores facti excuſationes afferret: Ipſum promulgati Sententiam Canonis declaravit incurriſſe ob injectas in Præſulem manus. (*Epiſtolâ* 109. *libri* 7.) Scripſit etiam ad Archiepiſcopum Narbonenſem, & Biterrenſem ac Magalonenſem Epiſcopos, quibus dedit in mandatis, ut Appamienſi Epiſcopo ab omni poteſtate ſeu cuſtodia ſæculari plenariè liberato, & ſub cuſtodia Pontificia conſtituto, diligenter inquirerent de capitibus accuſationum ipſi objectis, illumque cum Inſtrumentis ad Sedem Apoſtolicam mitterent. *Bonifacii VIII.* Literas ex Chartophylacio Regio editas legere eſt ad calcem Hiſtoriæ Diſſidii, pag. 637. Sed & Legatum ad Regem Pontifex mittit *Jacobum de Normandis*, Archidiaconum Narbonenſem, qui ejus Majeſtati Sedis Apoſtolicæ auctoritate juberet, ut Epiſcopum dimitteret, a collatione & uſufructu quorumcumque Beneficiorum ſibi temperaret vacantibus Eccleſiis, ut Orientalem expeditionem juvaret. Id niſi impetraret Legatus, Regnum Franciæ ad Sedem Apoſtolicam devolutum declararet, Regem configeret Anathemate, ſubditos a Juramento fidelitatis abſolveret: Præſules omnes & Doctores Eccleſiæ Gallicanæ adeſſe juberet Synodo Kalendis Novembris anni proximè ſequentis 1302. celebrandæ, ut malis Eccleſiæ a Rege illatis remedium adhiberetur. Archidiacono Legationem obeunti Pontificias Literas eripuit ac in ignem conjecit Comes Attrebatenſis. Moxque tum Legatus, cùm Appamienſis Epiſcopus libertate donatus Regno abire juſſi. Iſta conſtant ex *Joanne Villani* coævo Scriptore libro 8. Hiſtoriæ Cap. 62. & 63. ex Continuatore *Guillelmi Nangii*, ex veteri Chronico Sandionyſiano, ex Appendice Annalium *Henrici Stero*, ad annum 1301. ex *Thoma Walſinghamo* in Ypodigmate Neuſtriæ, ad eumdem annum, & in Hiſtoria ad annum 1302. ex *Nicolo Gillio* in Annalibus ad annum 1300. ex *Joanne Tilletio* in Chronico, &c. Tum prohibuiſſe Regem Edicto ſolemni ne quis e Clero Gallicano Romam peteret, aut e Regno aurum vel argentum extraheret; & cuſtodibus appoſitis caviſſe ne quis fulminantes Pontificis Literas in Regnum afferret, iidem Auctores teſtantur. Addit Vualſinghamus, *Petrum Flotam* Equitem, Dominum Revelli & Caſtri Eſcolli in Alvernia, ad Pontificem a Rege miſſum, qui Regis, Procerumque mentem, & conſtans in propugnandis Regni Juribus propoſitum audacter ac immodeſtè ſignificavit. Si quæ tamen fuit verborum *Flota* immodeſtia, minus *Bonifacii VIII.* in Regem, & ambitioſa Poteſtatis utriuſque in toto orbe Chriſtiano jactantia fuit ad eam provocatus. Cùm enim dixiſſet Pontifex: *Nos habemus utramque Poteſtatem*: reſpondit Eques: *Utique, Domine, ſed veſtra* (quam in temporalia Regum vobis arrogatis) *eſt verbalis: noſtra autem eſt realis.*

XI. Alterum infauſti Diſſidii incentivum fuit Juris Regaliæ, quod Rex in Eccleſiis Regni ſui, Regum Prædeceſſorum, & inprimis *Sancti Ludovici* exemplo exercebat, & quod a Summis Pontificibus & Conciliis agnitum atque approbatum fuerat, intempeſtiva & injuſta impugnatio a *Bonifacio* facta, ut ex Auctoribus ſupra laudatis, & ex Epiſtolis ipſius *Bonifacii VIII.* compertum eſt, nec-non ex Gloſſa Capitis, *Generali Conſtitutione*, *De Electione*, *& electi poteſtate*, in Sexto, Antuerpienſis editionis. *Alterum Diſſidii incentivum.*

XII. Denique Columnenſium Pontificis hoſtium a Rege ſuſcepta protectio, ſive in eos demonſtrata benevolentia & benignitas, *Bonifacii* animum a Rege magis abalienavit, ac ferale Diſſidium fovit.

ARTICULUS II.

De infauſti Diſſidii progreſſu, & novis Molitionibus BONIFACII VIII. Auctoritatem in temporalia Regis Chriſtianiſſimi ſibi Sedique ſuæ tribuentis: ac de Extravaganti, UNAM SANCTAM; quæ diſcutitur.

I. SCripſit interim *Bonifacius VIII.* ad Prælatos & Doctores cùm in Theologia tum in utroque Jure, Eccleſiæ Gallicanæ, Nonis Decembris anni 1301. jubens ut ad Sedem Apoſtolicam anno ſequenti convenirent, adfuturi Synodo ad Kalen-

endas Novembres indictæ, in qua ex eorum conſilio qui Regi accepti erant, tractari & ſtatui poſſent quæ ad honorem Dei & Apoſtolicæ Sedis, *augmentum Catholicæ Fidei, conſervationem Eccleſiaſticæ Libertatis, Reformationem Regis & Regni, correctionem præteritorum exceſſuum, & bonum Regimen Regni ejuſdem videret expedire.* (Epiſtolâ 103. & 104. libri 7. ab *Odorico Raynaldo* deſcriptis ad annum 1301. Num. 29.)

Acerbum Bonifacii VIII. Diploma Literaque aſperiores ad Regem.

II. Eodem anno apertas inimicitias Regi denuntians, Diploma promulgavit pridie Nonas Decembris, his verbis incipiens: *Salvator mundi*: quo omnia Privilegia gratiaſque Regi Chriſtianiſſimo & ejus Succeſſoribus, & Clericis ac Laicis qui ipſis a Sanctioribus Conſiliis eſſent, a Sede Apoſtolica conceſſas ſuſpendit, & quicquid Prælatis aliiſque Eccleſiaſticis Viris decimarum vel quovis alio ſubſidii nomine impoſitum fuiſſet, etiamſi aſſenſum ipſi præſtitiſſent, ſolvi prohibuit abſque Sedis ejuſdem mandato. Denique Privilegia gratiaſque omnes, quas Reges & Conſiſtoriani Comites ſibi vendicabant, exiberi ſibi juſſit in proxima Synodo. Extat hoc Diploma in MS. Codice Victorinæ Bibliothecæ ſignato MM. 7. fol. 66. quod juſſu *Clementis V.* e *Bonifacii* Regeſto expunctum eſt.

III. Aſperiores Literas Nonis Decembris ejuſdem anni ad Regem Chriſtianiſſimum ſcripſit *Bonifacius VIII.* quæ incipiunt his verbis: *Auſculta Fili Chariſſime, præcepta Patris*: quibus ſe a Deo conſtitutum ait *ſuper Reges & Regna, ad evellendum, deſtruendum, diſperdendum, diſſipandum, ædificandum atque plantandum.* Palli Regem, ſi perſuaſum habeat, *quòd Superiorem non habet*, & non ſubeſt Summo Hierarchæ Eccleſiæ: Deſipere qui ſic ſapit, & ſi pertinaciter id affirmet, infidelitatis convinci. Ipſi Virorum Eccleſiaſticorum vexationem, gravamen populi improperat. Illum arguit quòd Beneficiorum in Curia vel extra Curiam vacantium Collationes, Jure etiam Præventionis a Romano Pontifice factas impugnet, nec Mandata Sedis Apoſtolicæ effectum ſuum ſortiri ſinat. Quòd in his & ſimilibus cauſis ſibi ipſi Jus dicat. Quòd Lugdunenſis Eccleſię libertatem lædat eamque injurioſis gravaminibus ad inopiam redigat. Quòd Regaliorum Jure abutatur, nec vacantium Eccleſiarum Cathedralium reditus moderatè percipiat, ſed immoderatè conſumat. Quòd frequenti mutatione monetarum ſubditis incommodet. Se hæc ipſi ſignificare, ut debitæ Judicium ultionis effugere ſatagat. Cæterùm ſe Archiepiſcopos, Epiſcopos, Abbates, & Doctores Regni ipſius ad Synodum vocaſſe, quorum conſilio hæc emendare poſſit, & neceſſaria decernere. Regem Synodo adeſſe poſſe, vel ad eamdem mittere Oratores. Cogitare præterea ipſum jubet de Terræ Sanctæ Subſidio. Diploma iſtud editum eſt inter Probationes Hiſtoriæ hujus Diſſidii pag. 48. ex Carthophylacio Regio. Cæterùm ipſius magnam partem ex Regeſto *Bonifacii VIII.* expungi juſſit *Clemens V.* ut *Odoricus Raynaldus* obſervat.

IV. Brevior Epiſtola eodem die data in MS. Codice Victorinæ Bibliothecæ ſignato MM. 7. fol. 53. continetur, quæ ſic habet: *Bonifacius Epiſcopus Servus Servorum Dei, Philippo Francorum Regi: Deum time, & mandata ejus obſerva. Scire te volumus quòd in ſpiritualibus & temporalibus nobis ſubes. Beneficiorum & Præbendarum ad Te Collatio nulla ſpectat. Et ſi aliquorum vacantium Cuſtodiam habeas uſumfructum eorum Succeſſoribus reſerves. Et ſi qua contuliſti, Collationem hujuſmodi irritam decrevimus, & quatenus de facto proceſſerint, revocamus. Aliud autem credentes Hæreticos reputamus.* Hanc Epiſtolam a *Bonifacio VIII.* ſcriptam non eſſe, ſed a *Flota* viro turbulento, qui prolixiorem alteram ſuppreſſerit, & hanc veneni plenam ejus loco Regi tradiderit, conjicit *Spondanus* ad annum 1301. Numero 11. cùm ex ſtylo Romanæ Curiæ non conſueto, tum ex eo quòd incredibile ſit, *Bonifacium VIII.* eadem die breve illud Epiſtolium ad Regem ſcripſiſſe, quo prolixiores Literas incipientes his verbis, *Auſculta Fili Chariſſime*, dederat. Illud nihilominus Regi traditum fuiſſe, dubitaſſeque neminem quin a *Bonifacio* ſcriptum eſſet, colligitur ex Gloſſa in Cap. *Generali Conſtitutione de Electione & electi poteſtate, in Sexto*, quæ in editione Romana reciſa eſt, ex Appendice Annalium *Henrici Steronis* ad annum 1301. ex Annalibus Francorum *Nicoli Gillii*, ex *Ægidio Romano* in libello *De utraque poteſtate*, &c. qui brevioris iſtius Epiſtolæ meminere, & ejus verba proferunt.

Regni Ordines a Rege congregati.

V. Anno 1302. die Aprilis 10. Regni Ordines a *Philippo* Rege congregati, de Bulla *Bonifacii* per Archidiaconum Narbonenſem miſsâ, aliiſque Literis Regia Jura & Gallicanas Libertates lædentibus, ſententiam dicere jubentur; Omnes ad unum ſe vehementer perculſos eſſe ſignificant, *verbis novis & inauditis a ſæculo apud incolas hujuſce Regni*: Quòd Regem *de Regno ſuo, quod a ſolo Deo Ipſe & Prædeceſſores ſui tenere hactenus recognoſcunt*, Sedi Apoſtolicæ *temporaliter ſubeſſe illudque a ſe tenere* Pontifex ſcripſerit, ac Prælatos, Magiſtros in Theologia, Profeſſores utriuſque Juris Romam vocet ad Synodum, ut ſic *Regnum incomparabilibus theſauris, clypeis fortium præferendis, ſapientiâ videlicet Prælatorum & Sapientium etiam aliorum, quorum fideli maturitate conſilii, ac providentiâ circumſpectâ regi habet & dirigi firmari fides Sacramenta Eccleſiaſtica exhiberi, miniſtrari Juſtitia, & per eos facultatibus & divitiis vacuatum penitus & exhauſtum, dubiis caſus eventibus, miſerabilis ruinę periculis, & deſolationis extremæ diſpendiis exponatur.*

Eorum deliberatio.

Multa contra Romanæ Curię abuſus eo in Conventu dicta præſertim adversùs Reſervationes Pontificias Beneficiorum, & eorum Collationes perſonis extraneis, indoctis, & interdum ſuſpectis, a Summo Pontifice factas: contra Penſiones & cenſus Eccleſiis recèns impoſitos, aliaque gravamina expoſtulatum eſt. Barones cum Syndicis & Procuratoribus urbium & communitatum, habitâ deliberatione, Regi gratias egere, quòd rem Gallicanam reſtituere, ac Regni ſui Jura & Libertates tueri decreviſſet: Ad earum defenſionem ſe non modò fortunarum, ſed vitæ etiam periculo paratos eſſe. Quamvis ejus Majeſtas injurias hujuſmodi pati vel diſſimulare vellet, eas ferre ſe nullatenus poſſe. Prælati, cæterique Eccleſiaſtici Viri, inducias ad deliberandum poſtulant, Pontificem excuſare apud Regem & Nobiles conantur, concordiam Regnum inter & Apoſtolicam Sedem conſervandam ſuadent. *Quòd non eâ* (inquiunt) *intentione ad eumdem Dominum Regem Apoſtolicæ Literæ proceſſiſſent, ut veſtræ voluntatis exiſteret in Regni præfati Libertatem impingere, vel quidquam honori Regio contrarium in hac parte vel quomodolibet innovare: multa lenitate verborum, perſuaſionibus ſtudioſis, & multiplicatis excuſationum præſidiis niſi fuimus informare ipſum Regem ad ſervandum ſpeciale vinculum unionis, quod inter Sanctam Romanam Eccleſiam & Prædeceſſores ſuos & ipſum Regem uſque ad hæc tempora viguiſſe dignoſcitur, multipliciter inducendo.* Sententiam ut præcisè & abſque mora dicant, urgentur. Novitatum, quas invehit *Bonifacius* ſi qui patroni eſſe velint, Regia ac Regni inimici conclamantur. Sic itaque reſpon-

ſionem temperant, *Se Domino Regi in conſervatione perſonæ ſuæ, ſuique terreni honoris, ac Libertatis & Jurium dicti Regni*, prout plerique præſtito ratione feudorum Sacramento, cæteri ex officio tenentur ut ſubditi, *conſiliis debitis & auxiliis opportunis* adſuturos. Regem ſupplices orant, ut, *cùm Apoſtolicæ Sanctitati ad obedientiam teneantur*, ſibi Summum Pontificem adire, ac ejus Mandatis parere liceat. Rex, Proceresque reſpondent ſe nullatenus id paſſuros. Tres igitur Epiſcopos Clerus ad Pontificem mittit, hæc omnia ipſi Literis denuntiat; illum rogat ut æqui bonique ducat ſi Romam vocati non pergant, imò vocationis reſcindat edictum, & conjunctioni atque concordiæ, quæ Reges & Regnum Francorum inter & Apoſtolicam Sedem hactenus fuit conſervandæ ſtudeat. Hanc Gallicani Cleri Epiſtolam legere eſt inter Probationes Hiſtoriæ hujus Diſſidii, pag. 67. & Tom. 10. *Spicilegii*, pag. 344. Scripſit & Nobilium Ordo ad S. R. E. Cardinales paulò amariores literas contra Pontificia gravamina: Rogant ut qui in partem regiminis Eccleſiæ vocati ſunt curent ne concordia Regni & Sacerdotii ſolvatur, ſeque nunquam a propoſito defendendæ ad mortem uſque Gallicanæ Libertatis diſceſſuros ſignificant. Hæ Literæ patriâ linguâ ſcriptæ, inter eaſdem Probationes editæ ſunt, pag. 60. Rex aculeato ſtylo reſpondit Epiſtolæ breviori, *Bonifacii VIII.* quam ipſi *Flota* tradiderat. Inſcriptio & priora verba, quæ immodeſta & contumelioſa ſunt æternâ oblivione delenda potiùs quàm in Hiſtoriam referenda, Ea Epiſtola conteſtatur *Philippus Pulcher*, Se *in temporalibus nemini ſubeſſe. Eccleſiarum & Præbendarum vacantium Collationem ad ſe Jure Regio pertinere*, Seque *fructus earum ſuos facere*.

Reſponſio Gallicanis Epiſcopis a Clero & Rege Romam Legatis in Conſiſtorio data.

VI. Ut primùm Gallicani Epiſcopi a Rege & Clero Legati Romam appulere, de Regiis negotiis in Conſiſtorio actum eſt. Tranſmiſſa ſunt ad poſteritatis memoriam Reſponſa & Monita *Joannis de Mucro* Cardinalis Portuenſis ex Ordine FF. Minorum aſſumpti, & *Bonifacii VIII.* Gallicanis Præſulibus data. Cardinalis pro Themate ſumpſit verba Jeremiæ: *Ecce ego conſtitui te ſuper gentes & regna, ut evellas & deſtruas, diſſipes & diſpergas, & ædifices & plantes.* Poſtquam hæc Summo Pontifici convenire dixit ad malorum oppreſ-

Jerem. 1, 10.

ſionem & bonorum exaltationem, ſubdit: Diſſenſionem inter Summum Pontificem, Sacrum Collegium Cardinalium & Eccleſiam ex una parte, & Regem Francorum & ſuos ex altera, levibus de cauſis ortam eſſe. Plures quidem querimonias de everſione diſciplinæ ac Eccleſiaſticæ Libertatis oppreſſione in Galliarum Regno fuiſſe ad Pontificem delatas. Verum etiam eſſe, quamdam Epiſtolam communi conſilio Pontificis & Cardinalium ad Regem Chriſtianiſſimum ſcriptam fuiſſe, quæ non ſemel in Conſiſtorio lecta & diſcuſſa eſt antequam in Gallias mitteretur, quæ verbis honeſtis & charitatem ſpirantibus Majeſtatem ejus monebat ut nonnulla emendaret. A quibuſdam vulgatum ea contineri, quòd *Rex recognoſcere Regnum ſuum ab Eccleſia deberet*. Id verò nunquam ſcriptum eſſe, vel a Summo Pontifice & Fratribus mandatum. Aliam quamdam Epiſtolam jactari, cujus auctorem ignorat. Se namque certò ſcire quòd a Cardinalibus miſſa non fuerit; ſed nec Pontificis mandato ſcriptam exiſtimare. Sibi perſuaſum eſſe, Regem optimum & Catholicum eſſe Principem, ſed vereri ne Conſiliarios habeat minùs utiles. Ipſius Majeſtatem non gravari, cùm Prælati & Doctores Gallicani vocantur a Pontifice ad tractandum de aliquibus negotiis ipſam ſpectantibus. Non vocari alienos, non æmulos, non adverſarios, ſed familiares & domeſticos, qui Regis Regnique honorem ut pupillam oculi diligant. Romam vocari, non ultra fines mundi; non moram diuturnam facturos, ſed confecto negotio ſtatim redituros. Quod ſpectat Beneficiorum Collationem, non eſſe cur Rex de gravamine conqueratur: Quia in hac materia duo ſunt accuratè diſtinguenda, *Jus Patronatus & Præſentatio; Collatio & uſus. Ad Laicum nullo Jure pertinere poſſe Collationem Beneficii, niſi miniſterialiter.* Si Rex præſcriptione ſe tueatur, ipſi e veſtigio reponendum: *Quare ergo impetravit ſuper hoc Privilegium ab Eccleſia?* De Collatione Beneficiorum extraneis factâ non eſſe querimoniæ locum; ſiquidem Pontifex duos tantùm Italos in Regno promovit, ſed in Galliis educatos, & Regi devotiſſimos, ſcilicet *Ægidium Romanum*, Ordinis Auguſtiniani, in Academia Pariſienſi Doctorem Theologum, & Epiſcopum Atrebatenſem, in utroque Jure Doctorem. Cæterùm Romanum Pontificem ſibi reſervare poſſe Beneficiorum quorumdam Collationem, pro ſua plenitudine Poteſtatis *in ſpiritualibus*. Addit, Neminem in dubium revocare debere quin Romanus Pontifex *Poſſit judicare de omni temporali ratione peccati. Juriſdictionem temporalem poſſe conſiderari prout competit alicui ratione actus & uſus, vel prout competit alicui de Jure. Unde* (inquit) *Juriſdictio temporalis competit Summo Pontifici, qui eſt Vicarius Chriſti & Petri, de Jure.* Et qui contrarium ſentit, impingit in illum Articulum: *judicaturus eſt vivos & mortuos*; & in illum: *Sanctorum Communionem*. Sed *Juriſdictio temporalis quantùm ad uſum, & executionem actus non competit ei*. Unde dictum eſt S. Petro: *Converte gladium in vaginam*. Non videri itaque quòd Rex Chriſtianiſſimus conquerendi rationem habeat. Se Fratreſque Deum rogaturos ut ipſum illuminet ac dirigat, deſiſtat a cœptis, optimum ſe præſtet Eccleſiæ Summique Pontificis filium, qui ipſum complecti paratus eſt, ſi ad officium redeat. Hæc Portuenſis Cardinalis ad Legatos Eccleſiæ Gallicanæ Oratio edita eſt ex MS. Victorinæ Bibliothecæ, inter Probationes Hiſtoriæ hujus Diſſidii, pag. 73.

Matth. 26, 52.

VII. Secundùm hæc, Pontifex ad eoſdem Legatos Sermonem habuit ſumpto Themate: *Quod Deus conjunxit, homo non ſeparet*. Quæ verba Eccleſiæ Romanæ & Regno ac Regibus Francorum accommodans, ait: Illorum conjunctionem a *Clodovei* Baptiſmo cœpiſſe, cui *S. Remigius* vaticinatus eſt, Regnum Francorum florentiſſimum, Regeſque potentiſſimos fore, quamdiu Eccleſiæ adhærerent; rem Gallicam ruituram ſi ab ejus obedientia recederent. Id ſe olim Regi dixiſſe, cùm Legationem in Galliis obiret, idque ipſius Majeſtatem magna cum reverentia & gratiarum actione audiviſſe. Ex hac auſpicatiſſima conjunctione ingentia bona in Regnum Regeſque Francorum redundaſſe. *Philippi Auguſti* tempore Regem Chriſtianiſſimum pluſquam decem & octo millia librarum certi reditûs annuatim non percepiſſe, gratiis verò & diſpenſationibus Eccleſiæ Romanæ ejus reditus ad quadraginta millia librarum & ampliùs auctos eſſe. *Ergo*, inquit, *quos Deus ſic conjunxit, homo non ſeparet*. Eum qui conjunctionem optatiſſimam abrumpere tentaverat, eſſe diabolum vel diabolicum hominem, cæcutientem corpore, cæcum mente, ſcilicet *Petrum Flote* hominem acetoſum, fellitum, hæreticum, diſcordiæ Regem inter & Eccleſiam Romanam incentorem. Hunc Epiſtolam Pontificiam, de conſenſu & conſilio Cardinalium, maturâque deliberatione ſcriptam, ex conventione verò cum Nuntiis Regis factâ non miſſam, quod viſum eſſet priùs his de rebus ad ejus Majeſtatem ſcribendum, adulteraſſe, ſeu fal-

Matth. 19, 6.

ſa

ſa de ea confixiſſe: Prælatis & Baronibus perſuaſiſſe quòd Pootifex Regi ſcripſerat, quòd recognoſceret Regnum ab ipſo. Id oppidò falſum. Ab aanis quadraginta ſe Juris peritum, noſſe quòd duæ ſunt poteſtates ordinatæ a Deo. Se a tam ſatua opinione, verbiſque tam inſipientibus eſſe prorſus alienum. Sibi propoſitum eſſe *in nullo uſurpare Juriſdictionem Regis*. Qui tamen negare non poſſet, quin ſit Pontifici Romano *ſubjectus ratione peccati*. Quod attinet Beneficiorum Collationem, ſe zelo veritatis, Regiæque ſalutis, frequenter ejus Oratoribus dixiſſe: *Volumus Rex faciat licitè quod facit illicitè. Volumus ſuper hoc ſibi facere omnem gratiam quam poterimus, quia certum eſt, & omnia Jure clamant, quòd Collatio Beneficiorum non poteſt cadere in Laicum; ita quod habeat Jus ſeu Auctoritatem ſpiritualem & poteſtatem conferendi*. Se Regi conceſſiſſe, ut in ſingulis Regni ſui Eccleſiis Præbendam uaam conferret. Ejus Majeſtati ſe concedere voluiſſe Præbendarum Collationem in Eccleſia Pariſienſi, eâ lege ut Doctoribus in Theologia, vel in Jure, ſeu viris aliàs doctrinâ conſpicuis, huiuſmodi beneficia conferret. Addit *Bonifacius VIII.* Se, ſi fortè in aliquibus erga Regem aut Regnum Francorum exceſſerit, paratum eſſe ad emendandum omnia Cardioalium judicio & arbitrio. Quin immo Rex mittat Barones, non ſatellites malitiæ, ſed viros probos, quales audiebant Dux Burgundiæ, Comes Britanniæ, vel alii: revocaturum ſe eorum arbitrio ſi quid gravaminis Regi vel Regno intulerit: & circa Beneficiorum Collationem gratias quantùm poterit ampliaturum. Nihil eſſe ſibi antiquius quàm pacem & amorem cum Rege fovere: in Regnum & ejus indigenas ſe propenſiſſimum ſemper fuiſſe, idque adeo notum eſſe ut ante Pontificatum ſibi fuerit frequenter ab aliis Cardinalibus improperatum, quòd Gallis contra Romanos ſtuderet. Multis ſe beneficiis Regem cumulaſſe, quæ commemorare non ſit opus. Niſi ad officium redeat, & acœptis deſiſtat, Prælatiſque permittat ut Sedem Apoſtolicam adeant, ſe ad pœnas infligendas compulſum iri. Prædeceſſores ſuos tres Reges Francorum exauctoraſſe: *Philippum* tunc regnantem perpetraſſe graviora: Quapropter (inquit) *Nos deponeremus Regem ita ſicut unum garcionem, licèt cùm dolore & triſtitia magna*. Quoad Vocationem Prælatorum, quæ præcipuum Gallicanæ Legationis caput erat, reſpondet, Se non relaxaturum nec ſuſpenſurum data & promulgata ea de re Mandata, immo fortiùs adſtrictorum & confirmaturum. Si qui non veniant, locum habituram illam Canticorum Sententiam: *Tempus putationis advenit*. Si non poſſint venire equites, veniant pedes. Eos qui non venerint, certiſſimè exauctorandos, ſeque jam eos depoſitos & privatos Sacris Dignitatibus & Beneficiis denuntiare. Hæc *Bonifacius VIII.* Oratio edita eſt inter Probationes Hiſtoriæ hujus diſſidii, pag. 77. ex MS. Codice Victorinæ Bibliothecæ.

Animadverſio in id quod Bonifacius VIII. dixit de trium Regum depoſitione, & de Cap. Alius.

VIII. Peregrinum & hoſpitem in Hiſtoria noſtra ſe oſtendit *Bonifacius VIII.* cùm ait: *Prædeceſſores noſtri depoſuerunt tres Reges Franciæ, & ipſi hoc habent in Chronicis ſuis, & Nos in noſtris, & de uno habetur in Decretis*. De nullo enim id memoriæ proditum eſt in Francorum Annalibus. De uno *Childerico* id tradunt Scriptores nonnulli Hiſtoriæ noſtræ, quem alii a *Zacharia*, alii a *Stephano* ejus Succeſſore exauctoratum ſcribunt. De quo Cap. *Alius*. 15. Q. 6. At Doctores qui ſupremum Chriſtianiſſimi Regis Imperium adversùs *Bonifacium VIII.* Diſſidii hujus tempore tuiti ſunt, Hiſtoricos expoſuere, & ex *Zacharia* facto, & Cap. *Alius*, nihil colligi poſſe reſponderunt, quod *Bonifacii* conſiliis faveret. *Ægidius Romanus* Bituricenſis Archiepiſcopus, in Quæſtione de utraque Poteſtate: *Reſpondeo* (inquit) *Nuſquam legitur quòd Regem Franciæ depoſuerit, ſed deponendum conſuluit, ut dicunt quidam. Interrogatus enim quis potiùs regnare deberet, an ille qui agebat Regni negotia, an ille qui non agebat? Reſpondit, quod primus. Quo facto Rex Tildericus depoſitus fuit a Baronibus, & Pipinus ordinatus & inunctus in Regem. Vel, ſicut alii dicunt, Rex Tildericus non fuit depoſitus, ſed ſponte ingreſſus Monaſterium, Monachicam vitam aſſumpſit. Barones autem Regni ſuper electione Pipini & inſtitutione prædicta haſitantes, an licitum eis eſſet, conſuluit Papam; quod tamen ſine Papa facere potuiſſent*. Eodem modo reſpondet *Joannes de Pariſiis* lib. de Poteſtate Regia & Papali, Cap. 16. *Reſpondeo*, inquit, *quòd illud fuit magis declaratio ſucie, quòd ſcilicet Juramentum in tali caſu non ligabat; quàm abſolutio a Juramento fidelitatis. Hoc enim fuit factum de conſenſu Regis, qui fortè conſcius de ſua ineptitudine, voluit omnino vacare, Monaſticam vitam elegit. In quo caſu Barones potuerunt ad alterius electionem procedere, prout fuit per Papam declaratum & conſultum*. Alius Auctor Tractatus de Poteſtate Papæ, qui ad calcem Hiſtoriæ hujus Diſſidii editus eſt: *Ad 3. quod dicitur de Zacharia Papa, qui depoſuit Regem Franciæ, dicendum, quòd non eſt verum. Numquam enim permiſiſſent Barones Regni Franciæ. Unde & Joannes in* Apparatu Decretorum, *ſuper illud verbum*, Depoſuit, *gloſſat*, id eſt, deponentibus conſenſit. *Et certè ſecundùm veritatem hiſtoriæ, magis debeeet gloſſari*, Depoſuit, *id eſt, deponere volentibus conſuluit. Pipinus enim miſit ad Papam, non ſicut ad temporalis Regni Dominum, ſed ſicut ad Virum Sapientem, ad habendum conſilium, quia conſilium ejus, ratione ſtatus Summi Pontificis, videbatur eſſe multùm authenticum, ſicut apparet ex verbis illius hiſtoriæ*, quæ ſunt iſta: *Pipinus Princeps Francorum miſit Legatos ad Zachariam Papam, conſulens quis potiùs Rex eſſe aut dici deberet, qui magnos pro Regni pace ſubſtineret labores, an qui otio deditus, ſolo nomine Regio eſſet contentus? Cui idem Pontifex remandavit, Illum potiùs appellari Regem, qui bene Rempublicam gereret. Qua reſponſione tanti Pontificis animati Franci, Childerico Rege in Monaſterio retruſo, & Monaſtico tegmine palliato, Pipinum Regem conſtituunt*. Hæc conferantur cum ſecunda Diſſertationum noſtrarum in Hiſtoriam Eccleſiaſticam Sæculi 8. ubi fabulam de *Childerici* Exauctoratione a Romano Pontifice factâ exploſimus.

Bonifacius VIII. indirectam in temporalia Regum poteſtatem ſibi tribuit.

IX. Ex ea, de qua mox diximus, *Bonifacii VIII.* ad Gallicanæ Eccleſiæ Legatos Orationae evidens eſt, illum, quantumvis opinionis iſtius, quæ ipſi affingebatur, de omnium Regnorum, ac ſpeciatim Francorum in temporalibus ſubjectione Romano Pontifici invidiam diſcuſſerit, nihilominus indirectam in temporalia Regum poteſtatem, ſive auctoritatem eos privandi Regnis ratione peccati, ſibi arrogaſſe, quod ex ipſius Conſtitutione, quæ incipit: *Unam Sanctam*. Extra. *De Majoritate & obedientia*; luculentiùs confirmatur, quâ docet utriuſque gladii Poteſtatem eſſe penes Eccleſiam: temporalem poteſtatem ſubeſſe ſpirituali, ab eaque inſtitui & judicari: Huic a Deo conſtituto ordini qui reſiſtit, in Manichæorum hæreſim impingere. *Eccleſiæ*, (inquit) *unius & unica unum corpus, unum caput Chriſtus, & Chriſti Vicarius Petrus, Petrique Succeſſor. . . . In hac ejuſque poteſtate duos eſſe gladios, ſpiritualem videlicet & temporalem, Evangelicis dictis inſtruimur, Nam dicentibus Apoſtolis:* Ecce gladii duo hìc [*in Eccleſia ſcilicet*] *non reſpondit Dominus, nimis eſſe, ſed ſatis. Certè qui in poteſtate Petri temporalem*

Luca 22. 38.

rulem gladium eſſe negat, malè verbum attendit Domini proferentis: [Matth. 26. 52.] Converte gladium tuum in vaginam: *Uterque ergo eſt in poteſtate Eccleſiæ, ſpiritualis ſcilicet gladius & materialis, ſed is quidem pro Eccleſia exercendus: Ille Sacerdotis; is manu Regum & Militum, ſed ad nutum & patientiam Sacerdotis. Oportet autem gladium eſſe ſub gladio, & temporalem Auctoritatem ſpirituali ſubjici Poteſtati. Nam cum dicat Apoſtolus:* [Rom. 13. 1.] Non eſt Poteſtas niſi a Deo quæ autem ſunt a Deo, ordinata ſunt: *Non autem ordinata eſſent, niſi gladius eſſet ſub gladio, &c.* Et infra: *Nam veritate teſtante, ſpiritualis Poteſtas terrenam Poteſtatem inſtituere habet, & judicare, ſi bona non fuerit. Sic de Eccleſia & Eccleſiaſtica Poteſtate verificatur vaticinium Jeremiæ;* [Jerem. 1. 10.] Ecce conſtitui te hodie ſuper gentes & regna, &c. *Ergo ſi deviat terrena Poteſtas, judicabitur a Poteſtate ſpirituali. Sed ſi deviat ſpiritualis, minor a ſuo Superiori; ſi verò ſuprema a ſolo Deo, non ab homine poterit judicari, teſtante Apoſtolo:* [1. Corinth. 2. 15.] Spiritualis homo judicat omnia, ipſe autem a nemine judicatur. *Eſt autem hæc Auctoritas non humana, ſed potiùs divina, ore divino Petro data ſibique, ſuiſque Succeſſoribus in ipſo, quem confeſſus fuit, petra firmata; dicente Domino ipſi Petro:* [Matth. 16. 19.] Quodcumque ligaveris, &c. *Quicumque igitur huic Poteſtati a Deo ſic ordinatæ reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit, niſi duo [ſicut Manichæus] fingat eſſe principia, quod falſum & hæreticum judicamus.*

Id confirmatur teſtimonio *Ptolomæi Lucenſis*, in Annalibus, ad annum 1302. *Eodem anno* (inquit) *Dominus Bonifacius tranſmiſit literas cum Bulla ad perpetuam rei memoriam, Regi Franciæ, in quibus mandabat eidem: Quòd volebat, cùm ipſe eſſet Dominus temporalium & ſpiritualium Mundi, quòd recognoſceret Regnum ab ipſo, & contrarium tenere judicabat hæreticum. Quas literas Rex recipiens, de conſilio ſuorum Magiſtrorum* (id eſt, Doctorum Sacræ Facultatis Pariſienſis,) *coram multitudine populi fecit comburi; & tunc arctavit omnes vias Regni, ut nullus equus, nulla pecunia, nullaque litera inde exire poſſet.*

Idem conſtat ex *Guillelmi Nangii* Continuatore. *Anno*, inquit 1302. *menſe Februario, miſſus a Papa Bonifacio Narbonenſis Archidiaconus venit in Franciam denuntians ex parte ipſius Papæ Regi Franciæ, ut Appamienſem Epiſcopum ſibi redderet indilatè: & oſtendit eidem literas, in quibus Romanus Pontifex Regi Franciæ demandabat, quòd volebat eum ſcire ſe tam in temporalibus quàm in ſpiritualibus ſubeſſe Romani Pontificis ditioni ... Philippus Rex Franciæ reddens Papæ Nuntio Appamienſem Epiſcopum, ut de Regno ſuo feſtinanter excederet, imperavit: & poſt media ſubſequente Quadrageſima, Congregavit Pariſius omnes Barones ac Milites, atque totius Regni Franciæ Magiſtratus, cum majoribus Prælatis & minoribus univerſis: ubi primùm a Perſonis Eccleſiaſticis ſciſcitavit, A quo ſuum temporale Eccleſiaſticum & Barones & Milites ſua ſe tenere Feoda agnoſcerent. Timebat enim Majeſtas Regia ne propter hoc quod Papa mandaverat, tam ſibi in temporalibus, quàm in ſpiritualibus ſe ſubeſſe, vellet idem Romanus Pontifex dicere quòd Regnum Franciæ Romana Eccleſia in Feodum teneretur. Et cùm omnes a Francorum Regibus tenuiſſe, ac de cætero tenere ſe dicerent univerſa, Rex eiſdem gratias reddidit, & promiſit quòd corpus & omnia quæ haberet, exponeret pro libertate Regni conſervanda. Similiter autem Barones & Milites per eos Attrebatenſis Comitis poſtea reſponderunt, Quòd ex toto robore prompti erant pro Corona Regni Franciæ contra omnes adverſarios decertare.*

Idem conſtat ex *Joanne Villani*, libro 8. Hiſtoriæ Cap. 62. & 63. *Onde il Papa Bonifacio il quale era ſuperbo e diſpettoſo, & ardito a fare ogni gran coſa, come magnanimo & poſſente che gli era, & ſi tenea, veggendoſi fare quelli oltraggi al Re di Francia, meſcolò lo regno con la mala volontà, & feceſi al tutto nemico al Re di Francia. Et prima per giuſtificare ſue ragioni, fece richiedere tutti i gran Prelati di Francia che doveſſeno venire a la Corte, ma il Re contradiſſe loro, & non li laſciò venire. Onde il Papa maggiormente innanimò contra al Re di Francia, & trovò per ſue ragioni & Decreti, che il Re di Francia, come gli altri Signori Chriſtiani dovea riconoſcere dalla Sedia Apoſtolica la Signoria del temporale, come del ſpiritale: & per queſto mandò in Francia un Chierico Romano, Archidiacano di Narbona, che proteſtaſſe & amoniſſe il Re ſotto pena di ſcommunicationi di ciò fare, di riconoſcere da lui: & ſe ciò non faceſſe, lo ſcommunicaſſe, & laſciaſſelo interdetto.* Fruſtra igitur *Spondanus* ad annum 1302. Num. 10. & 11. *Bonifacium VIII.* ab ejus erroris labe purgare conatur. [*Spondanus refellitur.*] Quod minimè ſuſcepturum doctiſſimum Annalium Eccleſiaſticorum Continuatorem exiſtimo ſi *Bonifacii VIII.* ingenium attentiùs conſideraſſet. Ipſum enim in id incubuiſſe vidiſſet, ut Reges Chriſtianiſſimos non ſolùm Romano Pontifici in temporalibus ſubderet, verùm etiam Imperatori, ut conſtat ex ipſius Oratione Romæ habitâ in publico Conſiſtorio pro confirmando Rege Romanorum *Alberto*, anno 1303. [*Hanc Orationem ex veteri Cod. MS. Colbertino Bibliotheca edidit V. Cl. Baluzius in Addit. ad Cap. 111. lib. 11. D. De Marca, De Concordia Sacerdotii & Imperii.*] *Per dies*, inquit, *intelligitur Poteſtas Eccleſiaſtica ſeu terrena, juxta illud:* Dies formabuntur, & nemo in eis. *Quia non poſſunt dicere:* Ego Pauli, ego ſum Apollo. *Sicut enim a Chriſto Chriſtiani dicuntur, ſic a Chriſto & Chriſti Vicario Succeſſore Petri formantur & defendantur omnes dies, hoc eſt, omnes Poteſtates ... Omnes ſunt a Chriſto & a nobis tamquam a Vicario Jeſu Chriſti ... Nec inſurgat hîc ſuperbia Gallicana, quæ dicit, Quòd non recognoſcant Superiorem. Mentiuntur: quia de Jure ſunt & eſſe debent ſub Rege Romano & Imperatore ... Et nos volumus quòd quicumque evangelizaverit aliud, Anathema ſit.* Evangelizavit aliud *Innocentius III.* Cap. *Per venerabilem*, Extra. *Qui filii ſint legitimi:* declarans Quòd *Rex Francorum Superiorem in temporalibus minimè recognoſcit.* Evangelizat aliud Eccleſia, quæ *Innocentii III.* Decretalem ſuſcepit. Bonifaciano igitur Anathemati & *Innocentius III.* & Eccleſia ſubjacebit univerſa? Quis hoc æquo animo ferre poſſit? Cùm itaque conciliari non poſſit cum *Innocentio III. Bonifacius VIII.* religioni ducimus ſequi potiùs *Innocentium* cum Traditione, cum verbo Dei, cum Eccleſia ſentientem, quàm *Bonifacium* ab iiſdem diſſentientem, & in opinionem improbabilem abreptum.

X. Ab illa de Romani Pontificis in temporalia Regum poteſtate ſententia, ſive de auctoritate eos deponendi virtute clavium Eccleſiæ ſe abhorrere omnes Regni hujuſce Ordines palam teſtati ſunt. [*Bonifacii VIII. opinio ob eximiis Doctoribus e Sacra Facultate Pariſienſi tunc temporis confutata.*] Nec defuere Viri Doctiſſimi, qui abſonam *Bonifacii VIII.* opinionem confutarent, Regiamque Auctoritatem ſcriptis tuerentur. Hac in palæſtra palmam tulere *Ægidius Romanus*, ad Bituricenſem Archiepiſcopatum ex Ordine Eremitarum S. Auguſtini aſſumptus, & *Joannes de Pariſiis*, Ordinis FF. Prædicatorum, in Sacra Facultate Pariſienſi Doctores Theologi, quorum Tractatus editi ſunt Tom. 1. Monarchiæ Romani Imperii a *Goldaſto* adverſæ communionis Auctore. Oſtendunt viri doctiſſimi, *Bonifacii* errori non favere Scripturæ Sacræ loca, Jura, & rationes, quas pro ſe allegabat. Ea tantùm perſtringo, quæ in Decretali, *Unam Sanctam*, protulit.

XI.

XI. Ad id quod de duobus gladiis in Eccleſiæ poteſtate exiſtentibus, ex Evangelio *Bonifacius* colligere ſibi videbatur, reſpondet *Ægidius Romanus* in Quæſtione de utraque Poteſtate: *Si concedamus duos gladios ſignificare duas in Eccleſia Poteſtates; dicemus quod revera duæ ſunt. Sed unam habent terreni Principes, & aliam habet Summus Pontifex. Non enim dicuntur duo gladii fuiſſe Petro, ſed unus tantùm, ſicut inſinuat Dominus dicens ei:* Converte gladium tuum in vaginam. *Reprehenſus eſt autem Petrus, non quia evaginandus non eſſet tempore opportuno, quando neceſſitas imminet; ſed quia evaginavit eum modo & tempore non congruo. Quia non debet Judex Eccleſiaſticus uti eo niſi cum cauſa, & multa deliberatione, & magna neceſſitate.*

Joannes verò *de Pariſiis*, lib. de Poteſtate Regia & Papali, Cap. 20. reſpondet: *Quod dicitur de duobus gladiis, non eſt niſi quædam allegatio allegorica, ex qua non poteſt ſumi argumentum, quia, ſecundùm Dionyſium,* Myſtica Theologia non eſt argumentativa. *Et Auguſtinus dicit in Epiſtolâ ad Vincentium: quòd* „ Allegoria non ſufficit ad probationem alicujus, niſi cùm ejus „ habeatur aliunde auctoritas manifeſta. *Poſſumus etiam dicere, quòd per illos duos gladios intelligunt omnes myſticè verbum Dei, juxta illud Apoſtoli, Eph. 6.* „ Accipe loricam fidei, & gladium „ ſpiritus, quod eſt verbum Dei. *Quod autem dicitur,* Duo gladii, *propter Vetus & Novum Teſtamentum: & per duos gladios, intelligunt gladium verbi, & gladium inſtantis perſecutionis. De quo dicitur Luca 2. Beatæ Virgini:* „ Tuam ipſius animam pertranſibit gladius. *Et 2. Regum. 12.* Non „ recedet gladius de domo tua. *Et ii ſufficere tunc dicebantur. Et horum unus erat Apoſtolorum paſſivè quia ab eis ſuſtinendus, ſcilicet gladius perſecutionis: alius autem erat eorum propriè, quia ab eis pro tempore competenti evaginandus, ſcilicet gladius verbi Dei. Dato autem quòd per illos duos gladios, quos habebant Apoſtoli, intelligantur duæ Poteſtates, ſcilicet ſpiritualis & temporalis: quæ licèt dicantur ibi eſſe, tamen non dicuntur ambæ eſſe Petri, vel alterius Apoſtoli. Nam unam eorum non tetigit Petrus, ſcilicet ſæcularem, qui ſuus non erat. Alium verò tetigit, ſcilicet ſpiritualem, quem ſolum Dominus dixit eſſe ſuum, & tamen non ſtatim evaginandum a Petro; unde dictum eſt ei:* Pone gladium tuum in vaginam: *Quia certè non debet ſtatim, ſed cum magna deliberatione, & in neceſſitate magna, Judex Eccleſiaſticus uti ſuo mucrone ſpirituali, ne contemnatur. Poſito igitur quòd per illos duos gladios myſticè illæ duæ Poteſtates intelligantur, pro nobis eſt; quia cùm eſſent duo, Petrus non habuit ſuum niſi unum. Propter quod etiam dicit Dominus Matth. 10.* Non veni pacem mittere, ſed gladium. *Signanter dixit gladium, non gladios. Et in perſona Christi dictum eſt in Pſalmo:* Accingere gladio tuo ſuper femur tuum, Potentiſſime. *Et Apocal.* (Pſalmo 44. 4.) *1. de Filio ſedente in medio candelabrorum, & 19. de illo qui dicitur Verbum Dei, dicitur quòd,* Ex ore ejus exibat gladius ex utraque parte acutus. *Ecce ergo quòd a Chriſto non habet niſi unum. Poteſt nihilominus dici, quòd duo gladii ibi dicuntur fuiſſe, & ad Apoſtolos pertinere, quia unus Apoſtolis & eorum Succeſſoribus convenit per ſe, quem a Chriſto habent: alius verò ſuus eſt aptitudine, quia eis non repugnat: & ex commiſſione & permiſſione Principum ſuus erat futurus.*

Addit, objectam *S. Bernardi* ſententiam ſibi favere, dicentis quòd *Uterque eſt Eccleſiæ: ſed materialis pro Eccleſia, ſpiritualis verò ab Eccleſia exercendus: iſte Sacerdotis, is Militis manu: ſed ſanè ad nutum Sacerdotis, & juſſum Imperatoris.* Ubi *ſignanter dicit,* Ad nutum Sacerdotis *&, non per manum, vel ad juſſum ejus: quia in hoc non habet auctoritatem jubendi, vel compellendi, ſed ſolùm innuendi, ſi voluerit Imperator.*

S. Bernardi mentem attigit *Joannes de Pariſiis*. Si enim Abbas Sanctiſſimus auctoritatem aliquam in temporalia Regum Eccleſiæ ac Romano Pontifici a Chriſto collatam cenſuiſſet, non ſolum nutum, ſed juſſum in diſtrictione gladii temporalis ipſis tribuiſſet. Mens verò *S. Bernardi* evidentiùs patet ex iis quæ ad *Eugenium* Pontificem ſcribebat lib. 2. verba illa, *Reges gentium dominantur eorum.... Vos autem non ſic*, expo- (Lucæ 22. 25.) nens. *Planum eſt* (inquit) *quòd Apoſtolis interdicitur dominatus: ergo & tu tibi uſurpare aude aut dominans Apoſtolatum, aut Apoſtolicus dominatum. Planum eſt quia ab utroque prohiberis. Si utrumque ſimiliter habere voles, perdes utrumque. Alioquin non te exceptum illorum numero putes, de quibus* „ *conqueritur Dominus dicens:* Ipſi regnaverunt, „ & non ex me, Principes extiterunt, & non „ cognovi. (Oſee. 8. 4.) *Forma Apoſtolica hæc eſt: Dominatio interdicitur, indicitur miniſtratio... Exi, o Eugeni, exi (inquam) in mundum. Ager enim mundus eſt, iſque tibi creditus eſt. Exi in illum, non tamquam dominus, ſed tamquam villicus, videre & procurare, unde exigendus es reddere rationem. Non a Chriſto, vel ejus Vicario Petro habet Summus Pontifex dominatum... In criminibus, non in poſſeſſionibus poteſtas veſtra; quoniam propter illa, non propter iſtas, accepiſtis Claves Regni cælorum... Habent hæc infima & terrena Judices ſuos Reges & Principes terræ. Quid ergo fines alienos invaditis? Quid falcem veſtram in alienam meſſem extenditis? Non quia indigni vos, ſed quia indignum vos talibus inſiſtere, quippe potioribus occupati.* Excuſari itaque *Bonifacius VIII.* non poteſt, quaſi *S. Bernardum* ſecutus ſit, cùm utrumque gladium in Eccleſiæ poteſtate eſſe dixit, & temporalem ſpirituali ſubjici: ſiquidem a *S. Bernardi* mente toto cœlo aberravit.

Quæ verò de hoc Evangelii loco a *Bonifacio VIII.* uſurpato ſcripſit *Joannes de Pariſiis*, doctiſſimus Cardinalis *Bellarminus* pariter obſervavit lib. 5. de Romano Pontifice, Cap. 5. *Reſpondeo*, inquit, *ad literam nullam fieri mentionem in eo loco Evangelii de gladio ſpirituali vel temporali Pontificis, ſed ſolùm Dominum illis verbis admonere voluiſſe Diſcipulos, Tempore Paſſionis ſuæ in iis anguſtiis & metu ipſos futuros fuiſſe, in quibus eſſe ſolent qui tunicam vendunt ut emant gladium, ut ex Theophylacto, aliiſque Patribus colligitur.* &c. Et lib. 3. de Verbo Dei, C. 3. docet ex uno ſenſu hiſtorico peti poſſe momenta quæ fidem faciant. *Convenit*, inquit, *inter nos & adverſarios, ex ſolo literali ſenſu peti debere argumenta efficacia. Nam eum ſenſum qui ex verbis immediatè colligitur, certum eſt ſenſum eſſe Spiritus Sancti. At ſenſus myſtici & ſpirituales varii ſunt: & licèt ædificent, cùm non ſunt contra fidem aut bonos mores, tamen non ſemper conſtat an ſint a Spiritu Sancto intenti. Quocirca S. Auguſtinus in Epiſtolâ 48. ad Vincentium meritò ridet Donatiſtas, qui ex illis ver-* (Cantic. 1. 6.) *bis myſticè explicatis:* Indica mihi ubi paſcas, ubi cubes in meridie; *colligebant Eccleſiam Chriſti in ſola Africa remanſiſſe. Hieronymus quoque in Commentario Cap. 13. S. Matthæi docet, Fidei dogmata ex myſticis ſenſibus non poſſe efficaciter confirmari.* Cùm itaque nullus ſit Scripturæ Sacræ locus, qui huic duplicis gladii conjunctioni in Eccleſia & Romano Pontifice faveat, contra recentiores Theologos nonnullos & Juriſconſultos exterarum gentium, qui *Bonifacii* unius auctoritate freti id prope quaſi dogma fidei obtrudunt, præclarum illud *S. Auguſtini* effatum Epiſtolâ 48. uſurpare liceret. *Quis non impudentiſſimè nititur aliquid in allegoria poſitum pro ſe interpretari, niſi habeat & manifeſta testimonia*
ni-

niſeſta teſtimonia ; quorum lumine illuſtrentur obſcura? Denique quod a *Bonifacio VIII.* de duplici gladio Eccleſiæ competente ex Inſtitotione Chriſti, aſſertum eſt, falſiſſimum cenſuerat *Nicolaus I.* laudatus in Decreto, Cap. *Inter hæc*, Cauſa 33. Q. 11. *Sancta Dei Eccleſia*, inquit, *mundanis numquam conſtringitur legibus ; gladium non habet niſi ſpiritualem*.

XII. Ad id quod ait *Bonifacius VIII.* Quæ ſont a Deo non fore ordinata, niſi gladius eſſet ſub gladio, & ſpiritualis Poteſtas terrenam inſtituere poſſet ac judicare ; *Joannes de Pariſiis* reſpondet : *Has Poteſtates ordinem habere dignitatis, non cauſalitatis, cum una non ſit ab alia, ſicut Angeli a Deo ſunt producti ordine quodam dignitatis, in quantum unus in naturalibus ſemper eſt nobilior altero ; ſed non eſt ibi ordo cauſalitatis quo unus ſit ab alio, cùm omnes ſint a Deo immediatè creati. Intentio tamen Apoſtoli videtur eſſe de ordine cujuſlibet ad finem ſuum proprium, non de ordine cujuſlibet ad alterum. Quod patet ex hoc quod ſubjungit de Principe, quòd* Miniſter Dei eſt in vindictam.

XIII. Ad locum *Jeremiæ*, quo *Bonifacius VIII.* abutebatur, *Joannes de Pariſiis* reſpondet ; Dupli-
Rom. 13. 4. citer id exponi. *Aliqui dicunt hoc fuiſſe dictum in perſona Chriſti, eo quòd* Jeremias *interpretatur, Excelſus Domini. Sic enim de Salomone multa dicuntur, quæ verificata tamen fuerunt in Chriſto per Salomonem ſignificato, ut dicit Auguſtinus 18. de Civitate Dei. Ipſe ergo Chriſtus per Jeremiam ſignificatus, poſitus eſt ſuper gentes & ſuper regna mundi & diaboli, dum in excelſo montis poſitus, ea ſibi oblata contempſit ; Vel, ſuper ea poſitus eſt in membris ſuis*, (Sanctis ſcilicet) *qui fide ſibi adhæren-*
Hebr. 11. 33. Proverb. 16. 32. *tes, Regum & regnorum ſævitiam vicerunt patiende, fidei conſtantia armati, juxta illud :* Sancti per fidem vicerunt Regna : *& illud Salomonis :* Melior eſt patiens viro forti. *Vel, ſi de perſona Jeremiæ intelligatur, conſtat quòd nullum Regem ex quacumque cauſa de ſolio depoſuit : ſed intelligitur poſitus ſuper gentes & regna, quaſi habens auctoritatem ſuper ea in annunciando & prædicando vera ; ſicut „ dictum eſt de David & Chriſto in Pſalmis :* Ego „ autem conſtitutus ſum Rex ab eo ſuper mon-
Pſalm. 2. 6. „ tem ſanctum ejus, prædicans præceptum ejus, *Licèt etiam poſitus fuerit ſuper gentes & regna, vincendo per potentiam cùm in manu acceperit calicem vini meri, & propinare juſſus ſit omnibus nationibus. Unde ſequitur ;* Ut evellas. *Gloſſa* : Mala. Et deſtruas, & diſperdas, & diſſipes. *Intelligitur, regna diaboli*. Et ædifices. *Intellige, Eccleſiam, non ſcandalizes*. Et plantes. *Intellige bona. Sic exponitur a Sanctis : non de evulſione & deſtructione Regum mundi & ſubrogatione aliorum, ſed de deſtructione vitiorum*, & *plantatione fidei & morum. Sicut accipitur illud 1. Corinth. 3.* Dei ædificatio eſtis, Dei agricultura eſtis. *Et etiam dicitur fuiſſe de Sacerdotibus qui fuerunt in* Anathot *quod interpretatur*, Reſponſio : *quia hoc magis faciunt Sacerdotes de fide & moribus reſpondendo, quàm potentia ſæculari dominando. Ideo etiam ibi præmittitur, quòd tetigit Dominus os ſuum, & dedit verba in ore ejus : quia prædicta magis habent facere Sacerdotes verbo & doctrina, ut Magiſtri, quàm manu & potentia ut Domini. Et confirmatur hoc expoſitio per S. Bernardum ad Eugenium Papam ſecundo libro, ubi exponit qualis eſt Papalis „ Principatus :* Accingere, *inquit*, gladio tuo : „ gladio ſcilicet Spiritus, quod eſt verbum Dei. „ *Et infra :* Sic enim domabis lupos, & non do- „ minaberis ovibus.

Preſſiùs reſpondet Anonymus Auctor Tractatus de Poteſtate Papæ ad calcem Hiſtoriæ hujus Diſſidi editus : *Per illa verba*, Conſtitui te ſuper gentes & regna, *data eſt ſibi ſuperioritas quantùm ad officium prædicationis & correctionis, in ſpiritualibus, non autem quantùm ad dominium alicujus Juriſdictionis in temporalibus. Et hoc ſatis expreſsè oſtendit Beatus Bernardus lib. 11. de Conſideratione ad Eugenium Cap. 4. ubi loquens Eugenio „ Papæ dicit ſic :* FACTUM te ſuperiorem diſſi- „ mulare nequimus ; ſed enim, ad quid, omnimo- „ dis attendendum. Non enim ad dominandum „ opinor. Nam & Propheta cùm ſimiliter levare- „ tur, audivit ; Ut evellas, & deſtruas, & diſ- „ perdas, & diſſipes, & ædifices, & plantes. Quid „ horum faſtum ſonat ? Ruſticani magis ſudoris „ ſchemate quodam, labor ſpiritualis expreſſus „ eſt. Et nos ergo ut multùm ſentiamus de no- „ bis impoſitum ſenſerimus miniſterium, non do- „ minium datum. *Et poſt pauca ſequitur :* DISCE „ exemplo Prophetico præſidere, non tam ad „ imperitandum, quàm ad factitandum quod tem- „ pus requirit : Diſce ſarculo tibi opus eſſe, non „ ſceptro, ut opus facias Prophetæ. Et quidem „ ille non regnaturus aſcendit, ſed extirpatu- „ rus. *Uſque huc verba Beati Bernardi. Ex quibus clarè patet qualiter dicta auctoritas Jeremiæ debet exponi, & quod diſtortè ad ſenſum alienum trahitur.*

XIV. Verba etiam Apoſtoli : *Spiritualis homo judicat omnia* : alienum in ſenſum detorſit *Bonifacius VIII.* ut *Joannes de Pariſiis* reſpondet : *Licèt*, inquit, *illa auctoritas frequenter aſſumatur, & in diverſis caſibus pro auctoritate Domini Papæ : tamen non eſt ad propoſitum : quia non accipitur ibi homo ſpiritualis a ſpirituali poteſtate quam habet Eccleſiaſticus Judex : cùm habens interdum hanc poteſtatem ſpiritualem ſit animalis, ut ibi accipitur. Sed dicitur animalis homo vitâ vel ſenſu. Vita autem animalis dicitur, cùm vita alicujus fertur per animæ laſciviam, & non continetur rectore ſpiritu. Scientiâ quidem animalis homo eſt, qui ſecundùm phantaſiam corporum, vel Legis literam, vel rationem phyſicam de Deo judicat. Spiritualis verò dicitur vitâ & ſcientiâ. Vita quidem dicitur ſpiritualis, qui, ſecundùm Deum habens rationem, animam ſuam regit. Spiritualis autem ſcientiâ eſt, qui non ſecundùm humanum ſenſum, ſed Spiritui Sancto ſubjectus per fidem, de Deo judicat certiſſimè & fideliter. Unde talis judicat omnia. Gloſſa :* Certa fide occultorum. *Et a nemine judicatur : Gloſſa :* Intelligitur, an bene vel malè intelligat. Vel, *A nemine judicatur*, id eſt, reprehenditur. *Et ſic exponunt Hieronymus & Auguſtinus, & litera Apoſtoli hoc oſtendit.*

Clariùs reſpondet Anonymus Auctor Tractatus de Poteſtate Papæ, ad calcem Hiſtoriæ hujus Diſſidii editi : *Apoſtolus*, inquit, *non loquitur ibi de Judicio Juriſdictionis, quod competit alicui per ſupremam impoſitionem : ſed de judicio diſcretionis, quod habetur per internam inſpirationem. Et hoc ſatis apparet per Gloſſam ſuper illum locum. Ipſa enim interna inſpiratio facit hominem de omnibus judicare, hoc eſt, diſcretè ſapere, ſecundùm illud 1. Joann. 2.* Unctio ejus docet vos de omnibus. *Ex quo apparet quòd auctoritas illa non facit ad propoſitum*

XV. Hæc demum verba : *Quodcumque ligaveris*
&c. conſilio *Bonifacii VIII.* poteſtatem in tempo- Matth. 16. 19.
ralia Regum ſibi vendicantis non favent, & ea pariter in alienum ſenſum detorquebat, ut oſtendit Joannes de Pariſiis. *Reſpondeo*, inquit, *ſecundùm Chryſoſtomum & Rabanum : Per hoc non intelligitur aliqua poteſtas data, niſi ſpiritualis abſolvendi ſcilicet a vinculo peccatorum. Stultum autem eſſet dicere, quòd per hoc datur poteſtas abſolvendi a vinculo debitorum. Ampliùs ſecundùm Hieronymum, non eſt intelligendum hanc poteſtatem habere effectum*

clavo

Digitized by Google

clave errante. Unde dicit quòd Presbyteri & Epiſcopi poteſtatem habent, non intelligentes de Phariſæorum ſupercilia quod aſſumpſerunt, ut vel damnent innocentes, vel ſolvere ſe noxios arbitrentur: cùm apud Deum non Sententia Sacerdotum, ſed reorum vita quæratur. Et hoc declarat ibidem Hieronymus per exemplum quod ponit de Sacerdotibus Legis; qui non mundabant vel mundos faciebant, ſed ex officio ſuo mundos & immundos judicabant. Richardus etiam de S. Victore in lib. de Remiſſione pecca- ,, *torum Cap. 8. expedit illud dicens*: Non dicit Do- ,, minus: Quodcumque volueris ſolvere & ligare, ,, ſed, *Quodcumque ligaveris & ſolveris*. Ligat ,, autem & abſolvit Sacerdos ſententiâ juſtâ, non injuſtâ.

XVI. Ex his omnibus exploratum eſt, opinionem illam *Bonifacii VIII.* non eſſe in Scriptura Sacra fundatam. Præterea cùm *Scripturam Sacram ad ſuos ſenſus contorquere contra eum ſenſum quem tenuit & tenet Sancta Mater Eccleſia, aut etiam contra unanimem conſenſum Patrum ipſam interpretari* ſit nefas, ut docet Tridentina Synodus Seſſione 4. nulla ratio habenda eſt privatæ opinionis *Bonifacii VIII.* loca mox recenſita Scripturæ Sacræ contra conſenſum SS. Patrum detorquentis ad Auctoritatem Eccleſiæ & Romani Pontificis in temporalia Regum aſſerendam.

Patet etiam *Bonifacium VIII.* nullo fundamento affingere contrariæ Sententiæ Aſſertoribus, quòd duo Principia, ſicut Manichæi admittant. Ad eam conſequentiam ſupremæ & a ſolo Deo dependentis Regum Auctoritatis in temporalium adminiſtratione, defenſoribus affingendam impulſus videtur hoc ratiocinio, quòd refert *Ægi-* ,, *dius Romanus* in Quæſtione de utraque Pote- ,, ſtate: Sicut unus eſt Creator ſpiritualium o- ,, mnium & temporalium, a quo omnia proce- ,, dunt in eſſe, & unus finis ad quem omnia or- ,, dinantur; ſic unus eſt omnium Gubernator & ,, Rector tam temporalium, quàm ſpiritualium. ,, Sed in hoc eſt differentia, quia in creatione ,, non poteſt Deus habere vicarium. Ergo unus ,, ſolus ſub Deo Vicarius ejus habens regimen to- ,, tius univerſi & quantùm ad temporalia & quan- ,, tùm ad ſpiritualia. Iſtius verò argumenti vani- ,, tatem oſtendit *Ægidius Romanus*, diſcrimen proferendo. *Quia*, inquit, *creatio eſt productio de non eſſe ad eſſe, ubi eſt infinita diſtantia, ideo in creatione requiritur infinita potentia, quæ non poteſt eſſe niſi in uno ſolo Principio ſimpliciſſimo & potentiſſimo. In gubernatione autem iſtorum inferiorum non requiritur infinita potentia, quia omnia ſunt finita, tam ſpiritualia quàm temporalia, tamen valde ſunt inter ſe diverſa. Ideo diverſis egent Rectoribus, ſpirituali ſcilicet & terreno. Vel ſi dicat, quòd nec creatio, nec ultima perfectio quæ eſt per beatitudinem, ſunt communicabiles creaturæ: Quia unam requirit & infinitam potentiam ac infinitam bonitatem: Gubernatio autem fuit communicabilis. Ideo licèt ipſe Deus ſit principalis Rector totius univerſi, tamen & per Angelos Sanctos & per homines voluit Mundum regi*. Et infra: *Totius Eccleſiæ unum ſolum eſt caput, ſicut una eſt columba Eccleſia. Sed iſtud caput dicimus eſſe Chriſtum, qui ſolus eſt propriè caput Eccleſiæ, a quo derivata eſt* ,, *utraque Poteſtas, ſicut ait Apoſtolus Epheſ. 1.* O- ,, mnia ſubjeciſti ſub pedibus ejus, & ipſum de- ,, dit caput ſuper omnem Eccleſiam, quæ eſt cor- ,, pus ipſius. *Poteſt nihilominus Papa dici caput Eccleſiæ, in quantùm eſt principalis inter Miniſtros Eccleſiæ, a quo dependet tota ſpiritualis ordinatio; ſicut etiam Romana Eccleſia dicitur caput omnium Eccleſiarum. Non eſt autem caput quantùm ad regimen temporalium, ſed quilibet Rex eſt caput Regni*. Quis igitur non videat iſtius ratiocinii falſitatem? Qui non admittit utrumque gladium eſſe in Eccleſiæ poteſtate, & gladium eſſe ſub gladio, temporalem ſub ſpirituali, & temporalem Poteſtatem a ſpirituali inſtitui & judicari poſſe, duo admittit Principia: Igitur Manichæus eſt. Sic tamen ratiocinabatur *Bonifacius VIII.* in Bulla, *Unam Sanctam*: Cujus argumentis aſſentiri non tenemur, quamvis Eccleſiæ Romanæ cœterarum Matris & Magiſtræ Decretis in materia fidei & morum non parere ſit nefas. Addit Joannes de Pariſiis, ad finem Capitis 21. *Cùm fides Chriſtiana ſit Catholica & univerſalis, non poteſt Summus Pontifex hoc ponere ſub fide ſine Concilio Generali: quia Papa non poteſt diſcernere Statuta Concilii*. Diſt. 19. Anaſtaſius. *Nam licèt Concilium non poſſit Papa propriè legem imponere*. Extra. De Electione. Signaſti. Et 35. Quæſt. 6. Veniam. *Tamen non intelligitur in iis quæ fidei ſunt, eo quòd Orbis major eſt Urbe, & Papa & Concilium major eſt Papa ſolo*. Cœterùm de Bulla, *Unam Sanctam*, iterum dicemus. Nunc hiſtoriæ ſeries reſumenda.

Cardinalium literæ Pontificem excuſantes.

XVII. Gallicani Cleri Oratoribus redeuntibus, ſimul & Nuntio quem Nobilium Ordo ad *Bonifacium VIII.* cum literis miſerat, ad eumdem Ordinem reſcripſere S. R. E. Cardinales, cùm ut Baronum querimoniis facerent ſatis, tum ut Summi Pontificis facta excuſarent: Teſtati ſunt inprimis, nuſquam ipſum ſcripſiſſe Regi, *Quòd de Regno ſuo ſibi ſubeſſet temporaliter*, illudque ab eo tenere deberet. Id *Petrum Flotam* Sedi Apoſtolicæ affinxiſſe. Eccleſiam Gallicanam ab ejus Sanctitate in hoc uno poſſe dici gravatam, quòd plurium annorum decimam Regi conceſſerit. Beneficia in Galliis nulla Pontificem niſi indigenis, viriſque literatis, & præcipuè Magiſtris in Theologia ut plurimùm contuliſſe. Edita eſt hæc Epiſtola inter Probationes Hiſtoriæ hujus Diſſidii pag. 63. Data eſt 6. Kal. Julii anno 1302. Ejuſdem argumenti Literas dedere Purpurati Patres ad Majores, Scabinos, Conſules, & omnes Univerſitates, & Communitates civitatum & villarum Regni Franciæ, quas legere eſt ibidem, pag. 71. Scripſerat ſeorſim ad tres Cardinales ſibi præ cœteris amicos Burgundiæ Dux, rogans ut huic componendo diſſidio navarent operam, obtinerent a Pontifice ut Regiorum Privilegiorum ſuſpenſionem revocaret, Epiſcopis Gallicanis profectionem Romam remitteret. Id reſponſi dedere: Pontificem Regi conciliari non poſſe, niſi injuriarum Sedi Apoſtolicæ illatarum Pœnitentiam præ ſe ferret, ejuſque gratiam obſequiis promereretur. Ipſum in Excommunicationem incurriſſe, cùm ob Summi Pontificia Literas igni traditas, tum ob prohibitos a Romano itinere Præſules. Caput ſubmitteret Pontifici, Patrem in ipſo probaturum. (Ibidem pag. 80. & 82.)

Guillelmi de Nogareto famoſus in Bonifacium VIII. libellus.

Interea *Guillelmus de Nogareto* infauſti fax diſſidii, famoſum & contumelioſum libellum Regi obtulerat contra *Bonifacium VIII.* duodecimâ die Martii ejuſdem anni, quo ipſum legitimum Papam non eſſe, malis artibus in Sedem *S. Petri* adrepſiſſe, hæreſeos, ſimoniæ, aliorumque criminum reum eſſe confidenter aſſerebat; Regemque orabat, ut quâ pollebat auctoritate ceu Eccleſiæ Patronus ac Defenſor, Generale Concilium celebrari curaret, in quo ſe actorem fore inſolentiùs gloriabatur: ſupplicabatque ut *Bonifacio* interim detento, Vicarius Eccleſiæ Romanæ a Cardinalibus præficeretur. Hæc turbulenti vir ingenii. Editus eſt Libellus, æternis dignus tenebris, inter Probationes Hiſtoriæ hujus Diſſidii, pag. 56.

ARTICULUS III.

DE JOANNIS MONACHI S. R. E. Cardinalis in Galliis Legatione, & Fulminibus a BONIFACIO VIII. in PHILIPPUM Regem vibratis,

Articuli a Legato nomine Pontificis Regi oblati.

I. ANno 1303. *Bonifacius VIII.* Regis animum ſibi tentandum ratus, antequam fulmina contra ipſum diſploderet, *Joannem Monachi*, Titulo *SS. Petri & Marcellini* Cardinalem in Gallias Legatum miſit, certis cum Articulis ejus Majeſtati offerendis; ſecundùm quos ad faciendum ſatis Eccleſiæ ipſam hortabatur: quorum ſumma hæc erat, 1. Ut Rex Prohibitionem a ſe factam Prælatis & Doctoribus eundi Romam ad Synodum a Pontifice indictam revocaret, omniaque impedimenta directè vel indirectè eorum itineri appoſita removeret, 2. Regi denuntiaret Legatus: *In quibuſcumque Beneficiis Eccleſiaſticis conferendis, vacantibus in Curia, vel extra Curiam, Romanum Pontificem ſummam & potiorem obtinere poteſtatem; & quòd per Collationem cujuſvis Laici in ipſis, vel eorum aliquo, non poteſt alicui jus acquiri ſine auctoritate vel conſenſu Sedis Apoſtolicæ tacitei vel expreſſi*. 3. Romanum Pontificem Legatos a Latere & Nuntios liberè mittere poſſe ad quævis Imperia, Regna, vel loca, prout vult, *abſque petitione cujuſlibet vel conſenſu; uſu vel conſuetudine contrariis nequaquam obſtantibus*. 4. Eccleſiaſticorum bonorum & proventuum adminiſtrationem non quibuſvis Laïcis, ſed Perſonis dumtaxat Eccleſiaſticis eſſe attributam. Summam adminiſtrationis & diſpenſationis eorum poteſtatem ad Sedem Apoſtolicam ſpectare, Hanc *Nullorum requiſitis aſſenſibus de illis diſponere poſſe, & nunc centeſimam, nunc decimam, ſeu quamvis quotam imponere, petere, & exigere, prout videbitur expedire*. 5. Regi, aut aliis Principibus non licere occupare bona Eccleſiaſtica vel Jura in caſibus non conceſſis ab homine vel a Jure: vel Eccleſiaſticos Viros ſuper actionibus, juribus, aut bonis, *quæ ab eis non tenentur in feudum*, ad ſuum Judicium trahere. Regem ſpiritualis gladii uſum Prælatis prohibuiſſe, præſertim in Monaſteriis in quibus Cuſtodiæ Jus habet: liberam Juriſdictionem ipſis reſtituendam non obſtantibus Privilegiis Regi vel ejus Officialibus conceſſis, 6. Regem graviſſimam injuriam Sedi Apoſtolicæ irrogaſſe, permittendo ut Diploma & Literæ Pontificiæ comburerentur: mitteret propterea Procuratorem cum ſufficientibus mandatis, qui crimen ipſius dilueret, ac ejus nomine ſed ad parendum Pontificis voluntati obſtringeret. Se decreviſſe omnia Privilegia Regi, liberis, fratribus, & Officialibus ipſius a Sede Apoſtolica conceſſa revocare, ut pœna tanti facinoris tranſeat poſteris in exemplum. 7. Ne Rex Cuſtodia vacantium Eccleſiarum, ſeu *Regalia*, abutatur, ſed deductis expenſis neceſſariis & moderatis, quod fructuum reliquum eſt futuris Prælatis fideliter ſervetur, 8. Mutationem monetarum bis intra breve tempus factam, aliaque gravamina eſſe a Rege emendanda. 9. Civitatem Lugdunenſem & ſuburbia, merum & mixtum Imperium & Juriſdictionem in eiſdem, non eſſe Juris ac Dominii Regii, ſed Eccleſiæ Lugdunenſis, Propterea Archiepiſcopo & Capitulo, Clericis & Vaſſallis ipſorum, ob damna & injurias illatas fieri ſatis imperavit. 10. Ut Apoſtolicus Legatus Regi ſignificaret, niſi ſua Majeſtas infra certum tempus a *Carolo* Andegavorum Comite ejus Fratre, Regiiſque Nuntiis deſignatum, hæc omnia emendaret, atque ad ſatisfaciendum Sedi Apoſtolicæ animum inclinaret, ipſum Pontificem pro Jure ſuo ac Officio proviſurum, ac *ſpiritualiter & temporaliter* contra ejus Majeſtatem proceſſurum, prout & quando videret expedire. Illos Articulos legere eſt apud *Bzovium*, & *Odoricum Raynoldum*, in Annalibus Eccleſiaſticis ad annum 1303. & inter Probationes Hiſtoriæ hujus Diſſidii, pag. 90.

Reſponſionum Regiarum Articuli.

II. Pleroſque ex his Articulis Gallicanæ Eccleſiæ Libertatibus, Juribus Regiis, Regni moribus, immo Juri communi adverſari, compertum erat. Ad eos nihilominus Rex incredibili modeſtiâ temperatum reſponſum dedit. Ad primum reſpondit: Se pro neceſſitate, tuitione & ſecuritate Regni ſui difficillimis & perturbatis temporibus, urgente bello contra Belgas perduelles, prohibuiſſe ne equi, arma, pecuniæ, &c. extra Regnum educerentur vel efferrentur: Hac in re Jure ſuo uſum, nihilque præſtitiſſe quod alii Principes in ſimili rerum diſcrimine non faciant, Ingratum eſſe non debuiſſe Summo Pontifici, ſi Regi ac Regno amicus eſſet, quòd Prælatos e Regno egredi prohibuerit, qui in tam neceſſaria Eccleſiarum & Regni defenſione ſibi præſto eſſe tenentur conſiliis & auxiliis opportunis. Cuiquam ad Romanam Curiam volenti accedere *ex cauſa licita & honeſta* ſe licentiam non negaſſe. Se curaturum ut aditus liberi ſint: Permiſſurumque ut Prælati & alii Eccleſiaſtici Viri, qui edicto ſuo inſuperhabito Romam profecti ſunt, liberè ad Eccleſias ſuas revertantur, & bona ſua recipiant, ob Sedis Apoſtolicæ reverentiam.

Ad ſecundum Articulum reſpondet: *Quòd Collatione Beneficiorum uſus eſt & utitur ſicut ad eum pertinet de Jure & bona Conſuetudine, ſicut S. Ludovicus, & alii Prædeceſſores ſui uſi fuerunt a tanto tempore, cujus memoria non exiſtit*. Nihil novi ſibi tribuere velle, nec credere quòd Pontifex poſſeſſionem legitimam, & uſu diuturno ex omni retro memoria firmatam calumniari velit.

Ad tertium reſpondet, Se non prohibuiſſe, nec prohibere velle quin Legati & Nuntii Apoſtolici, vel aliæ quævis perſonæ Regnum ſuum liberè ingredi valeant, *Niſi ſibi & Regno ſint legitimâ ratione ſuſpecti, vel aliter habeat juſtam cauſam*.

Ad quartum reſpondet; Se in proventuum Eccleſiaſticorum adminiſtratione facturum nihil, *quod ſibi non competat de Jure vel bona Conſuetudine*.

Ad quintum: Se bona Eccleſiaſtica non occupaturum, niſi in caſibus licitis, conceſſis ab homine vel a Jure; nec Eccleſiaſticos Viros ad forum ſuum tracturum, niſi in caſibus quibus id ex more Prædeceſſorum ſuorum licitum eſt. Se non prohibuiſſe, nec verò prohibiturum unquam, ne Prælati gladio ſpirituali utantur in caſibus ad eorum Juriſdictionem ſpectantibus de Conſuetudine vel de Jure; immo ſpiritualem gladium temporali ſe defenſurum, Majorum exemplo. Si Miniſtri ſui ac Magiſtratus in his peccaverint, id ſe emendaturum.

Ad ſextum reſpondet: Literas Apoſtolicas combuſtas non fuiſſe in contemptum Sanctæ Sedis, ſed ex eorum, quos ſpectabant, conſenſu, Epiſcopi ſcilicet. Decani, & Capituli Laudunenſis, qui contra Ædiles ejuſdem civitatis ipſas obtinuerant. Conveniſſeque partes, ut nullâ earum habitâ ratione; quoniam de re ſpirituali quæſtio non erat, lis in *Curia Regis* finiretur. Proinde ne quis hujuſmodi literis abuteretur contra pacta conventa, in ignem fuiſſe conjectas ut inutiles.

Ad ſeptimum reſpondet; Se in uſu Regaliorum

Digitized by Google

rum noxiam non introduxiſſe novitatem, ſed eis uti velle *quemadmodum S. Ludovicus & alii Prædeceſſores ſui uti conſueverunt, conſumptione, diſſipatione, exceſſu & abuſu quibuſlibet penitus relegatis.*

Ad octavum: Se Monetæ mutationem edixiſſe pro neceſſaria & urgenti defenſione Regni, Jure ſuo uſum: nihilominus ſubditorum ſuorum precibus ſuper hoc celeri & ſalubri remedio ſe providiſſe.

Ad nonum: Animo ſemper ſe fuiſſe paratiſſimo ad emendanda gravamina, ſi quæ Eccleſiis, Prælatis, Baronibus, ac ſubditis reliquis, ab Officialibus ſuis illata fuiſſent, ad eaque in poſterum cavenda Conſtitutiones & edicta ſaluberrima promulgaſſe: de jam illatis inquiri juſſiſſe, ut corrigatur quod injuſtè commiſſum eſt.

Ad decimum reſpondet: Si Lugdunenſis Archiepiſcopus propter officium præſtandæ Fidelitatis prætermiſſum aliqua paſſus ſit, culpam ipſius eſſe, non ſuam. Se nihilominus paratum ad ineundum Tractatum de juribus controverſis, ut omnibus compertum ſit ſe finibus ſuis contentum, Jura Eccleſiæ invadere nolle. Tandem rogat Summum Pontificem ne Libertates, Privilegia, vel Indulta Regia lædat, concordiam quæ inter Francorum Regnum & Romanam Eccleſiam ſemper intercesſit, ne abrumpat. Si ſua Reſponſa ejus Sanctitati non probentur, ſeu in eis vel aliis ſuperſit aliqua diſcordiæ materia, ſe paratum eſſe Ducum Burgundiæ & Britanniæ arbitrio ſtare, quos hoc in diſſidio ob notam probitatem, & devotionem erga Romanam Eccleſiam Pontifex ipſe ſequeſtres & arbitros lubenter ſe admiſſurum profeſſus eſt. Editi ſunt hi Reſponſionum Regiarum Articuli ex Regio Cartophylacio, inter Probationes Hiſtoriæ hujus Diſſidii, pag. 92.

III. Reſponſiones Regis haud æqui bonique duxit *Bonifacius VIII.* ut conſtat ex ejus Literis ad *Joannem* Cardinalem Sedis Apoſtolicæ Legatum datis, quas ibidem, pag. 95. legere eſt. Se cum Burgundiæ & Britanniæ Ducibus lubenter de controverſis capitibus tractaturum ſcripſit, ſi ad Sedem Apoſtolicam accedere vellent, eorumque conſiliis uſurum, quantùm cum honore Sedis Apoſtolicæ, ac ſuo, poſſet. Velle ſe firma & illibata ſervari, quæ de Lugdunenſis Eccleſiæ Juribus decreverat. Juſſit Legato ut has Literas Regi quantocyus ſignificaret, ejus præſente Conſilio: Ipſum ad mentem ſuam Sedi Apoſtolicæ apertè declarandam urgeret; alioqui certò ſciret Pontificem contra ipſum *ſpiritualiter & temporaliter* proceſſurum, acturumque quod juſtum videretur. Data hæc Epiſtola eſt Romæ, Idibus Aprilis, anno 1303.

Bonifacius VIII. Regi minas intentat, & Cenſuris eum ferit.

IV. Eadem die Pontifex morarum impatiens in negotio in quo non minori patientiâ & moderatione quàm prudentiâ erat opus, parum eſſe duxit Regem terrere, niſi & contereret; feriit intentando minas. Non attendit ad *S. Auguſtini* Regulam, docentis Epiſtola 56. ad Bonifacium: *In hujuſmodi cauſis, ubi per graves diſſenſionum ſciſſuras non hujus aut illius hominis eſt periculum, ſed populorum ſtrages jacent, detrahendum eſſe aliquid ſeveritati, ut majoribus malis ſanandis charitas ſincera ſubveniat.* Sententiam præcipitem Excommunicationis in Regem tulit, quam ad Legatum miſit ejus Majeſtati ſignificandam, & in Provinciis Regni ſolemni ritu promulgandam. Ad hæc, Patri *Nicolao de Fréauvilla*, Ordinis FF. Prædicatorum, in Sacra Facultate Pariſienſi Doctori Theologo, Regi a Confeſſionibus, diem dixit, quo ſe Romæ ſiſteret, conceptas de ſe hoc in negotio ſuſpiciones apud Sedem Apoſtolicam diluturus. Idque Legatum illi denuntiare juſſit. Iſta dirarum denuntiatio, quæ incipit his verbis: *Per Proceſſus noſtros:* edita eſt inter Probationes hujus Diſſidii, pag. 98. Eadem die alterum Decretum emiſit, quo Præſulibus & Doctoribus, qui Romam a ſe vocati ire neglexerant, diem dici juſſit ab Apoſtolico Legato, quo infra tres menſes per ſe vel per idoneos Procuratores ad Sedem Apoſtolicam ſe ſiſterent: Senonenſi verò & Narbonenſi Archiepiſcopis, Sueſſionenſi, Bellovacenſi & Meldenſi Epiſcopis, & Abbati *S. Dionyſii* omnino præcipi, ut ipſi comparerent, ſub pœna depoſitionis, & privationis cujuſlibet Dignitatis. Literas ac Diplomata tradidit *Nicolao Benefracto* Archidiacono Conſtantienſi in Normannia, Cardinalis Legati familiari, ad ipſum perferenda. Qui Pontificiis Diplomatibus interceptis, Trecis comprehenſus, in carcerem conjectus eſt Regia Juſſione, fruſtra poſtulante Legato ut libertate donaretur.

ARTICULUS IV.

Quomodo Rex & Eccleſia Gallicana BONIFACII VIII. Molitionibus, adversùs Jura ſua Libertateſque ſe oppoſuerint?

Ordinum Conventus Pariſiis habitus.

I. REx adversùs *Bonifacii VIII.* molitiones ſe Regnumque munire volens, Ordinum Conventum Pariſiis in Regia celebravit die 3. Junii, 1303. cujus exitum veritus Apoſtolicus Legatus, clam receſſit, Romam rediturus. *Ludovicus* Comes Ebroicenſis, Regis Filius, *Guido S. Pauli* & *Joannes* Drocenſis, Comites; & *Guillelmus de Pleſſiaco* Dominus Vicenobrii, velut cauſæ contra *Bonifacium* ſuſcipiendæ promotores & actores ſurrexere. Cœterorum nomine vehementem & acerbam contra Summum Pontificem Orationem habuit *Pleſſiacus*, immania accuſationum, immo calumniarum capita contra ipſum propoſuit, hæreſeos contra immortalitatem animæ, vitam æternam, præſentiam realem Corporis Chriſti in Euchariſtia; ſortilegii, familiaritatis cum dæmone: Quòd publicè prædicaſſet Romanum Pontificem Simoniam committere non poſſe: Intruſionis in Sedem Apoſtolicam, & mortis *Celeſtini* Papæ maturatæ; criminis peſſimi, contemptûs rerum ſacrarum & Rituum Eccleſiaſticorum; maledicentiæ in quoſcumque Prælatos & Religioſos Ordines; odii pluſquam vatiniani contra Regem Regnumque Francorum, cujus ruinam decreverat, & commotionis Principum contra illius Majeſtatem, &c. Quibus propoſitis, conteſtatur *Pleſſiacus*, ſe non accuſare *Bonifacium* ex odio, ſed zelo fidei & ex devotione erga Sanctam Eccleſiam & Sedem Romanam. Propterea adhærendo Appellationi & Proceſſui ſuper his jam antea per Nobilem Virum *Guillelmum de Nogareto* factis appellat *Ad ſacrum convocandum Generale Concilium & ad Sanctam Sedem Apoſtolicam, & ad illum & illos, ad quem & ad quos de Jure melius poteſt & debet: Jure, honore & ſtatu Sanctæ Sedis Apoſtolicæ in omnibus ſemper ſalvis:* Rogans Regem *ad quem ſpectat Sanctæ Matris Eccleſiæ Fideique Catholicæ defenſio:* & Prælatos *qui in Concilio Generali debent eſſe Judices*, ut illius convocationem & celebrationem totis viribus procurent. Rex pariter *Fidei negotio & Eccleſiæ ſtatui* conſuli cupiens, *pro vitando diſpendio ſcandali generalis, ſalvis in omnibus Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ honore & reverentia debitis*, aſſentitur convocationi & congregationi dicti Concilii, opemque & operam ad id pollicetur efficacem: Archiepiſcopos, Epiſcopos ac cœteros Prælatos rogat ut hujuſmodi Conci-

Pleſſiaci vehemens & acerba contra Summum Pontificem oratio & accuſatio.

Appellationes Regis, & omnium Regni Ordinum a Sententiis & Actis Bonifacii VIII. ad Concilium Generale.

Digitized by Google

cilii convocationem & congregationem urgeant, cui *perſonaliter intendit intereſſe*. Utque Majeſtatem ſuam, Regnum, Eccleſias, Prælatos, Barones alioſque ſubditos, contra *Bonifacii* molitiones tueatur, *Ad prædictam Generale Concilium, & ad verum legitimum futurum Summum Pontificem, vel alios, ad quem, vel ad quos fuerit appellandum*, provocat & appellat in ſcriptis.

Cleri Gallicani Appellatio.

II. Demum Prælati in Comitiis præſentes, quinque ſcilicet Archiepiſcopi, unus & viginti Epiſcopi, Abbates inſignes undecim, cum Viſitatore Domorum Ordinis Militiæ Templi, ac *S. Joannis Hieroſolymitani* in Francia & *S. Martini de Campis*, in hac Regia Urbe, Prioribus, *Convocationem & congregationem Concilii Generalis præmiſſis & aliis cauſis utilem & omnino neceſſariam reputantes, ut ipſius Domini Bonifacii innocentia clareat, ſicut aſſerunt, aut de impoſitis ſibi per Concilium diſcutiatur, ſtatuatur & fiat quod decernant Canonicæ Sanctiones*, Regis & Comitum poſtulatis ſuper ipſius convocatione Concilii aſſenſum præbent, *Salvis in omnibus Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ honore & reverentiâ debitis*. Seque paratos profitentur convocationi & congregationi dicti Concilii *juxta SS. Patrum Inſtituta, & Canonicas & legitimas Sanctiones, operam dare & operam efficaces. Non intendentes quoquomodo partem in hoc negotio facere, ſeu quibuſcumque partem facientibus adhærere*. Nihilominus ut ſe, ſuaſque Eccleſias, Parochos & ſubditos contra *Bonifacii* molitiones muniant, pro ſe ac illis, ſibique adhærentibus & adhærere volentibus, *Ad prædictum Concilium congregandum, & ad futurum verum & legitimum Summum Pontificem, & ad illum vel illos, ad quem vel quos de Jure fuerit appellandum*, provocant & appellant in ſcripto. Hæc Acta ex Regio Chartulario edita ſunt inter Probationes Hiſtoriæ hujus Diſſidii, pag. 101. & ſequentibus. *Joannes Villani*, & *Nangii Continuator*, Abbatem Ciſtercienſem Appellationi communi aſſenſum denegaſſe ſcribunt, contra Actorum fidem.

Appellatio Academiæ Pariſienſis.

III. Chriſtianiſſimi Regis Appellationi adhæſit Pariſienſis Academia his verbis: *Appellationi præfati Domini Regis adhæremus, quantum de Jure poſſumus & debemus ſecundum Deum & Juſtitiam, & Sancta permittunt, Canonica Sanctiones; ſupponentes nos ac nobis adhærentes & adhærere volentes, & Univerſitatem noſtram, protectioni divinæ, & prædicti Concilii Generalis, ac futuri veri & legitimi Pontificis*. Editum eſt hujus Appellationis Inſtrumentum inter Probationes Hiſtoriæ iſtius Diſſidii, pag. 17.

Appellatio Capituli inſignis Eccleſiæ Pariſienſis.

IV. Eidem Appellationi adhæſere Decanus & Capitulum Inſignis Eccleſiæ Pariſienſis: *Conſiderantes quòd in hoc caſu negotium agitur fidei, quod eſt Dei, & quòd ad defenſionem, conſervationem & exaltationem ipſius fidei Dominus Rex collatam ſibi recepit a Domino poteſtatem, iidemque Prælati ſunt in partem ſolicitudinis vocati, &c.* Convocationi & Congregationi Concilii conſentiunt, & Regis, Prælatorum, & Procerum Appellationibus adhærent; *Salvis Auctoritate & reverentiâ Sedis Apoſtolicæ, Sanctæque & Catholicæ Eccleſiæ unitate, & in quantum ſecundùm Deum poſſunt & debeant*. Et ut ſe ac Pariſienſem Eccleſiam a Cenſuris tueantur, quas *Bonifacius* in ipſos fortè diſploderet: *Ad prædictum Concilium congregandum, & ad futurum verum & legitimum Summum Pontificem, & ad illum, ſeu ad illos, ad quem, ſeu ad quos fuerit appellandum*, provocant & appellant in ſcriptis: Se, ſtatumque ſuum, ac Eccleſiam, & ſibi adhærentes vel adhærere volentes, ſupponunt protectioni divinæ & prædicti Concilii Generalis, ac futuri veri & legitimi Summi Pontificis: ac de innovanda Appellatione, ubi, & quando, & coram quibus viſum ſibi fuerit expedire, proteſtantur. Hujus Appellationis Inſtrumentum loco mox laudato editum eſt pag. 119.

Appellatio FF. Prædicatorum.

V. Ad hanc Appellationem acceſſere FF. Prædicatores Pariſienſis ad Sanjacobæum Suburbium Conventus & Collegii, quos inter Viros Maximos ſubſcripſiſſe legimus, *Joannem de Allodio*, Eccleſiæ & Univerſitatis Pariſienſis olim Cancellarium; *Nicolaum de Freauvilla*, Regi a Confeſſionibus, poſtea S. R. E. Cardinalem: *Joannem Pariſienſem*, in Sacra Facultate Pariſienſi Doctorem Theologum, Auctorem egregii Tractatus de Poteſtate Regia & Papali; *Durandum de Sancto Porciano*, in eadem Facultate Doctorem, virum eruditiſſimum, poſtea Sacri Palatii Magiſtrum, Epiſcopum Anicienſem, ac poſtremò Meldenſem; *Herveum Natalem*, ejuſdem Scholæ Pariſienſis Theologum eximium, poſtea totius Ordinis noſtri Generalem Magiſtrum, &c. Appellarunt autem ſub eiſdem modis & verbis, quibus Rex, Prælati, & Barones: *Salvâ ſui Ordinis obedientiâ, reverentiâque & honore Eccleſiæ Romanæ, ac Fidei Catholicæ veritate; ſupponentes ſe & ſua & ſtatum ſuum, protectioni dicti ſacri congregandi Concilii, & prædicti veri & legitimi futuri Summi Pontificis*. Huic inſtrumento ſubſcripſere centum & triginta duo Fratres. Editum eſt inter Probationes Hiſtoriæ hujus Diſſidii pag. 120.

VI. F. *Raymundus*, Provinciæ Franciæ FF. Prædicatorum Prior Provincialis, omnibus ſibi ſubditis Conventibus ac Fratribus encyclicis literis ſignificavit, Se, Priorem, ac Fratres Conventus & Collegii Pariſienſis, Appellationi Regis, Prælatorum, & Baronum, cui ejuſdem Regiæ Urbis Academia & Facultates omnes, Collegiaque tam Regularia quàm Sæcularia conſenſerant, adhæſiſſe, vitandæ ſtudio ſingularitatis, & fidelitatis erga Regem probandæ, ad quod & ipſos hortatur. *Ego inſuper*, inquit, *& Frater Bernardus Prior Fratrum noſtrorum Pariſienſium, ejuſdemque loci Conventus, hoc ipſum fecimus, ne inter tot & tantos ſingularitas in nobis appareat, vel ne videamur oralis quaſi reciprocis in ſenſu proprio gloriari. Quod utique veſtræ Diſcretioni ſignificare curavi, ut & vos aperto conſiderationis oculo ſic agatis, ut indignationem Domini noſtri Regis incurrere, nec ab aliquo alio poſſitis meritò reprehendi*. Data eſt Epiſtola Pariſiis, feria tertia poſt Feſtum *S. Mariæ Magdalenæ*, eodem anno 1303. Hanc legere eſt inter Probationes Hiſtoriæ hujus Diſſidii, pag. 153.

VII. Non eadem fuit Occitanorum Montiſpeſſulani Prædicatorum ſententia, qui hac in cauſa eſſe maluerunt de ſingularitate famoſi. Cùm enim ab *Almarico* Vicecomite & Domino Narbonæ, *Dionyſio de Senonis* Regio Clerico, & *Guillelmo de Pleſſiaco*, Domino Vicenobrii urgerentur, ut Regis & omnium Ordinum Appellationi ſubſcriberent: Id ſe facturos negarunt *niſi de expreſſa voluntate & aſſenſu Prioris* ſeu Magiſtri *Generalis totius Ordinis, quem dicebant ſe credere eſſe Pariſius, ex vocatione Regia de ipſo facta*: Nec aliud ab ipſis reſponſum elici potuit, F. *Joanne Gobi* Priore præcipiente Fratribus *ſub virtute Sanctæ Obedientiæ*, ne ſententiam privatim rogati, aliter reſponderent. Quamobrem ipſis a Regiis Commiſſariis, Majeſtatis ejus nomine juſſum eſt, infra triduum e Regno exirent, denuntiatumque ipſos a Regia tuitione penitus excidiſſe. Inſtrumentum hujus rei fidem faciens editum eſt inter Probationes Hiſtoriæ iſtius Diſſidii, pag. 154. Toloſana Academia Pariſienſis exemplum ſecuta eſt. Urbium, Provinciarum, Procerum Regni Navarræ pariter appellantium Acta ex Scriniis Regiis in eodem libro edita ſunt.

In Appellationes mox recenſitas Animadverſiones Hiſtorica.

VIII. Ex his compertum eſt quænam tunc eſſet Eeeleſiæ Gallicanæ, Pariſienſis Academiæ, omniumque Collegiorum tam Sæcularium quàm Regularium de Eccleſiaſtica Poteſtate doctrina. Primò, Ad ſutorum Concilium appellaront a Romano Pontifice: Concilium itaque Pontifice Romano ſuperius cenſebant. Ad inferiorem enim aut æqualis dumtaxat auctoritatis Judicem non interjicitur appellatio.

Secundò: Ad Conciliom, & ad ſuturum legitimum Summum Pontificem appellarunt. Quam quidem appellandi rationem *novam* fuiſſe, primumque omnium apud Hiſtoricos apparere *Thadæum* Imperatoris *Friderici II.* ad Concilium Lugdunenſe Oratorem, qui cùm ferendam* ab *Innocentio IV.* contra Dominum ſuum videret depoſitionis Sententiam, *appellavit pro ſe ad Concilium proximè futurum Generaliter*: ut *Matthæus Paris* teſtatur: Doctiſſimus Archipræſul *Petrus de Marca* libro 4. De Concordia Sacerdotii & Imperii, Cap. 57. obſervat. ,, Olim tamen remedio quodam extraordinario Sedis Apoſtolicæ Judicium aliquando in majori Synodo fuiſſe inſtaoratum. Alia enim privatarum cauſarum, alia communium ratio erat. In cauſis privatis a Sententia Patriarcharum appellari non poterat, ut docet *Juſtinianus* L. 26. C. De *Epiſcopali Audientia*, & Novella 137. quod Canoni ſexto Secundæ Synodi Oecumenicæ conſonum erat: Multò minùs itaque appellari poterat a Sententia Apoſtolicæ Sedis. Cauſæ verò commones id præcipuum habebant, nt rectè conſtitui non poſſent ſine Sententia Romani Pontificis, ut obſervavit olim *Sozomenus.* Quo ſenſu intelligeodus eſt *Gelaſius* cùm ait: *Ipſi ſunt Canones qui Appellationes totius Eccleſiæ ad hujus Sanctæ Sedis examen deferri voluerunt, ab ipſa verò numquam appellari debere dixerunt.* A Sedis Apoſtolicæ Judicio ad Synodum Oecumenicam Appellationes a privatis hominibus interjici non poſſe; aut etiam ab Univerſitatibus contra iuris evidentiam, & ad defenſionem ſceleris Sacra Facultas Pariſienſis & Eccleſia Gallicana ſemper cenſuerunt; atque ita *Martini V. Pii II. Julii II.* Conſtitutiones, & Bullam Cœnæ Domini, quamquam in hoc Regno non receptas, pleriqoe interpretantur. At de Appellationibus integrarum & populoſiſſimarum Eccleſiarum, & Principum illis cohærentium, quæ in caſibus extraordinariis factæ ſunt, aut fierent, aliud ferendum cenſent judicium: modò de cauſis communibus agatur, in qoibus Eccleſiis, Regibus, vel Regnis, a Romano Pontifice, qua homo privatus eſt errori & affectibus humanis obnoxius, inferretur injuria, ex qua Fidei vel Unitatis Eccleſiaſticæ læſio, vel Diſciplinæ manifeſta everſio ſequi poſſet: modò etiam Appellationes hujuſmodi interjicerentur, non ad excutiendum obcdientiæ Sedi Apoſtolicæ ac Romano Pontifici ab omnibus & ſingulis Chriſtianis Jure Divino debitæ fœlix & ſuave jugum; ſive eùm de controverſiis fidei ae morum ſumma & præcipua auctoritate judicat, ratione Primatus, non honoris tantùm, ſed Juriſdictionis, Supremæque Auctoritatis ſuper omnes totius orbis Chriſtiani particulares Eccleſias, *S. Petro* & ejus Succeſſoribus a Chriſto immediatè collati: ſive cùm executionem Canonum imperat: Sed ad Fidem vel antiquam Diſciplinam, Canonibos totius mundi reverentia conſecratis ſanoitam, & Moribus Eccleſiarum firmatam, ipſarumque Eccleſiarum Jura & Libertates ſervandas & tuendas, ſi fortè Romani Pontifices, ot homines *circumdati infirmitate*, vel antiquam Eccleſiæ Doctrinam ex privatis præjudiciis impugnarent: vel Auctoritate ſumma diſpenſandi de Canonibus in toto orbe Chriſtiano, eùm neceſſitas aut utilitas Eccleſiæ id poſtulant, noo contenti, eos ac Sacram omnem Diſciplinam everterent ac diſſiparent; vel Eccleſiarum Juribus ae Libertatibus ſupra dictis, quæ Canonibus receptis, & Moribus antiquis, præſcriptis, ac probatis nituntur, vim inſerrent, ot *Bonifacius VIII.* inſerebat. Et hanc de Appellationibus ad Synodum Oecumenicam ſic intellectam doctrinam, conſequenter ad aliud dogma Gallicanæ Eccleſiæ & Facultatis Theologicæ Pariſienſis de ſuprema & immediatè a Chriſto accepta Conciliorum Oecumenicorum Auctoritate, cui omnis alia Poteſtas Eccleſiaſtica Jure Divino ſubeſt, ſecundùm Concilii Conſtantienſis Decretum, Seſſionibus 4. & 5. ſe tueri Doctores iidem profitentur. Qua de Quæſtione legi poſſunt *Petrus de Alliaco* S. R. E. Cardinalis & Epiſcopus Cameracenſis, lib. *De Eccleſiæ Auctoritate* edito in ipſa Synodo Oecumeoica Conſtantienſi, Cap. 4. tertiæ partis, *Gerſonius* Eccleſiæ & Academiæ Pariſienſis Cancellarius, in Tractatu *De Examinatione Doctrinarum*, Conſideratione 11. Lib. *De Eccleſiaſtica Poteſtate*; in Tractatu qoi inſcribitur: *Quomodo & an liceat in cauſis Fidei ad Summum Pontificem appellare?* & in aliis Operibos; *Almainus* Lib. *De Poteſtate Eccleſiaſtica & Laïca*, Cap. 15. *Joannes Major* in Diſputatione De Auctoritate Concilii excerpta ex ejus Commentariis in Caput 19. S. Matthæi, aliique Theologi Parisienſes, qui de hoc argumento ſcripſere. Hæc hiſtoricè obſervaſſe ſatis ſit. Quæſtionem Juris non attingo, nec ex his aliod colligi velim, quàm eamdem omnino fuiſſe *Bonifacii VIII.* temporibus Gallicanæ Eccleſiæ, & Sacræ Facoltatis Pariſienſis de Poteſtate Eccleſiaſtica ſenteotiam, quæ Conſtantienſis Concilii tempore, ac deinceps, ad hancuſque ætatem.

Quæſtiones juris de illis Appellationibus Auctor non attingit.

Tertiò, Appellationem ſuam Rex, Eccleſia Gallicana, Barones, Ordines omnes, disjunctivâ dictione protulerunt: *Ad Concilium, vel ad futurum legitimum Summum Pontificem, & ad quem vel ad quos provocandum eſſet*: non quòd dubii eſſent quænam Auctoritas, Papæ, an Concilii appellanda eſſet, ſed quia utroque remedio Appellationis ad Papam & ad Concilium ſuis rebus conſulere volebant, uno in ſubſidium alterius ſuffecto, ut ſcitè obſervat Eruditus Archipræſul *Petrus de Marca.* ,, Erant enim receptæ appellationes a Romano Pontifice malè informato (ut loquuntur) ad eumdem meliùs informandum. Ut enim Priocipes, etſi rarò, aliquando tamen in Aoditoriom ſuum res judicatas induci patiuntur; ita ex *Innocentio I.* & *Nicolao I.* (qoorum verba refert *Gratianus* C. *Sententiam*, & ſequentibus 35. Q. 9. C. *Cùm ex litteris* De in integrum reſtitutione) *Sententia Romanæ Sedis poteſt in meliùs commutari, cùm ſubreptum aliquid fuerit, aut ipſa pro conſideratione ætatum vel temporum, ſeu gravium neceſſitatum, diſpenſatione quadam ordinare diſponit.* Quod *Ivo* Carnotenſis Epiſcopus Epiſtolâ 159. *Confugium ab ipſa ad ipſam* Romanam Eccleſiam vocat. *Quoniam* (inquit) *Judicia Romanæ Eccleſiæ a nemine foris retractari poſſe eadem Romana Eccleſia docente didicimus, ſi qui aliquando ſe prægravatos ipſius Eccleſiæ Auctoritate conqueruntur, hoc eis conſilium damus, ut non deſcendant in Ægyptum propter auxilium, ſed ab ipſa ad ipſam confugiant.* Huic laodabili conſilio, religioſæque conſnetudini ut ſe Gallicana Eccleſia Regnumque accommodarent, ad Concilium & ad ſuturum Summum Pontificem appellarunt. Utramque imploraverunt Auctoritatem, quoniam Concilium legitimum a Summo Pontifice congregandum, eoque per ſe vel per Legatos Præſide celebrandum noverant & ordinandum. Hanc ita

Appellationis formula explicatur.

Confugium ab ipſa ad ipſam ſedem Apoſtolicam.

Concilium legitimum a Summo Pontifice congregandum, eoque per ſe vel per

Ap-

Legatos præſide celebrandum.

Appellantium fuiſſe mentem, Chronici *Guillelmi Nangii* Continuator * ad annum 1303. ſcribit: *Rex cùm urgente conſcientiâ ulteriùs diſſimulare non poſſet, ad Concilium Generale per Sedem Apoſtolicam promovendum*, QUOD IN ISTO CASU SUMMO PRÆEST PONTIFICI, *deliberatione ſuper hoc multa maturitate prababitâ, appellavit*. Aliam quoque disjunctivæ iſtius formulæ rationem affert laudatus Archipræſul, ex Jure & praxi Fori petitam: nimirum Gallicanam Eccleſiam his verbis „ obviam iviſſe ſcrupuloſis cavillationibus, quæ „ a Forenſibus Magiſtris in eo, quod tunc fervebat, opinionum diſſidio moveri potuiſſent. „ Diſputabatur enim eo ſæculo a Romanis, ut „ etiamnum diſputatur, an Papa Superior eſſet „ Concilio; & *Ulpiano* placuerat. *L. 1. §. Si quis. ff. De Appellat*. Ei qui Judicem inferiorem ap„ pellaſſet, errorem officere, ipſumque appella„ lationis beneficio excidere. Quamobrem in o„ mnem eventum hac disjunctivâ appellatione, „ etiam apud ipſos Romanos ſibi conſulebant Rex, „ Præſules, Barones, cœterique Ordines Regni „ & Eccleſiæ Gallicanæ.

* Tom. 11. Spicilegit.

Quartò, Non eo animo Concilium Oecumenicum appellavit Rex Chriſtianiſſimus, ut de Regni ſui ſtatu & Majeſtate, Regiiſque Juribus in eo diſceptaretur, ſed quia *Bonifacius. VIII.* delatus erat inter reos, cujus cauſa in Concilio Oecumenico dumtaxat diſcuti poterat: & ideo in cauſa Eccleſiaſtica hoc remedio contra futura gravamina ſibi proſpexerunt *ad cautelam* ut dicebat *Guillelmus de Pleſſeiano*, Ita obſervat Dominus *De Marca*.

Quintò, Procul erant Galli a faciendo ſchiſmate: ſiquidem Romanæ Eccleſiæ, & futuro legitimo Pontifici adhærebant, & cum cœteris Eccleſiis Romanæ conjunctis communicabant, eamque velut *cœterarum Matrem & Magiſtram* nihilominus colebant: Nec ipſius *Bonifacii VIII.* communionem ejurarunt, ſed ipſius in Jura temporalia Chriſtianiſſimi Regis invaſionibus reſtiterunt, & Appellatione ad futurum Concilium, a quo ſolo judicari illum poſſe ſentiebant, ſibi proſpexerunt. Gallicanæ porro Eccleſiæ reverentiam erga Sedem Apoſtolicam teſtantur hæc verba Præſulum & Procerum aliorumque Ordinum Appellationi inſerta: *Salvis in omnibus Sacroſancta Romana Eccleſia honore & reverentiâ debitis*. Vel: *Jure & honore & ſtatu Sanctæ Sedis Apoſtolica in omnibus ſemper ſalvis*. Vel: *Salvis auctoritate & reverentiâ Sedis Apoſtolica, Sanctaque & Catholica Eccleſia unitate*.

Sextò, *Benedictus Undecimus & Clemens Quintus*, qui *Bonifacio Octavo* ſucceſſerunt, quique Sententias ab ipſo latas, quatenus Regis Regnique Jura petebant, reſciderunt, & Cenſuras ab ipſo Regi, Prælatis, Baronibus, aliiſque hac in cauſa inflictas ſuſtulerunt, non poſtulavere a Præſulibus Gallicanis, ab Academia Pariſienſi, Toloſana, &c. a Capitulis & Religioſis Sodalitiis, ut doctrinam a Majoribus traditam, & receptas in Regno, in Eccleſia, & Academiis Gallicanis opiniones de Eccleſiaſtica Poteſtate revocarent, ſi Eccleſiæ Romanæ Communione & Sedis Apoſtolicæ gratia frui vellent; tum quia de ſumma fidei in his Quæſtionibus non agi, tum quia ipſos a Majorum ſententiis haud facilè diſceſſuros perſpectum habebant: ſed liberam ipſis ſentiendi quod verbo Dei & doctrinæ SS. Patrum convenientius arbitrabantur, facultatem reliquerunt; modò cum debita moderatione, & ſalvâ Sedis Apoſtolicæ, & in ea Sedentis Summi Pontificis reverentiâ; ſalvâ etiam Eccleſiæ pace, & fraternâ charitate, de his Quæſtionibus diſceptaretur, a quibus aliàs temperandum eſſet,

Quo animo hac ab Auctore obſervata.

Quæ omnia eo dumtaxat animo velim obſervari, ut Hiſtoriæ ſeries cognoſcatur, non ut ad extrema hujuſmodi & violenta remedia in Diſſidiis ſimilibus, ſi quæ forſan (Quod Deus in æternum avertat) inter Sedem Apoſtolicam, & Regna quælibet Chriſtiana, vel Regnorum Eccleſias emergerent, umquam veniatur. *Caroli Magni* conſilium potiùs quàm *Philippi Pulchri* exemplum Chriſtianos Principes imitari decet. *In memoriam* (inquit Rex Magnus) *B. Petri Apoſtoli, honoremus Sanctam Romanam & Apoſtolicam Sedem, ut qua nobis Sacerdotalis Mater eſt Dignitatis, eſſe debeat Magiſtra Eccleſiaſtica Rationis. Quare ſervanda eſt cum manſuetudine humilitas, ut licèt vix ferendum ab illa Sancta Sede imponatur jugum, conferamus, & piâ devotione toleremus.* *Sed & Romanos Pontifices S. Gregorium Magnum*, aliosque Sedis Apoſtolicæ Sanctiſſimos Præſules, qui moderatione ſummâ, prudentique & laudabili œconomia erga Chriſtianos Principes uſi ſunt, (Quibus quidem ut par eſt Auctoritate, ita nec Sanctitate, nec Prudentiâ, nec Manſuetudine ullatenus inferior eſt *Innocentius Undecimus* Pontifex Optimus Maximus, quem Deus Eccleſiæ ſuæ ad multos annos ſervet) potiùs quàm *Bonifacium VIII.* expedit imitari: & *Hildeberti* Archiepiſcopi Turonenſis, quem *S. Bernardus* Eccleſiæ Columnam appellat, verba illa aurea attendere, Epiſtolâ 75. *Apud Sereniſſimum Regem opus eſt exhortatione potiùs quàm increpatione; conſilio quàm præcepto; doctrinâ quàm virgâ*. Et illa *Geffridi* Vindocinenſis Abbatis, S. R. E. Cardinalis, Sedi Apoſtolicæ Romaniſque Pontificibus devotiſſimi, Opuſculo 3. C. 4. *Voluit bonus Dominus & Magiſter noſter Chriſtus, ſpiritualem gladium & materialem eſſe in defenſione Eccleſia. Quòd ſi alter ab altero retunditur, hoc fit contra illius voluntatem. Hac occaſione de Regno Juſtitia tollitur & Pax de Eccleſia, ſcandala ſuſcitantur & ſchiſmata, & fit animarum perditio ſimul & corporum. Et dum Regnum & Sacerdotium unum ab altero impugnatur, periclitatur utrumque. . . . Habeat Eccleſia ſuam libertatem, ſed ſummopere caveat, ne dum nimis emunxerit, eliciat ſanguinem; & dum rubiginem de vaſe conatur eradere, vas ipſum frangatur*. Sed ad Hiſtoriæ ſeriem revertamur.

Caroli Magni moderatio Regibus imitanda.

In Capitulari anni 801.

S. Gregorii Magni exemplum Pontificibus ſequendum.

ARTICULUS V.

De Extremis Fulminibus a BONIFACIO VIII. in Regem Regnumque Francorum vibratis; & de ejus Captione, & Morte.

I. GRaviora & acerbiora in Regem, Regnumque Francorum *Bonifacius* moliebatur, cùm de his quæ in Galliis adversùs ipſum geſta erant certior factus, primùm ab afflictis ſibi criminibus ſolemni Sacramento ſe purgavit; deinde in Regem vehementi Oratione invectus, Conſtitutionem edidit, quæ incipit his verbis: *Rem non novam aggredimur*: quâ declaravit, citationes quarumcumque perſonarum, undecumque & ubicumque eſſent, cujuſcumque dignitatis vel præeminentiæ, Eccleſiaſticæ vel mundanæ, etiam *Imperialis vel Regalis*, Auctoritate Apoſtolica factas; præſertim ſi impediant ne citationes ipſæ ad eas perveniant, vel conveniri liberè non poſſint, æquè valituras; ac ſi ipſis coram ſignificatæ fuiſſent; ſi ad inſtar Edictorum propoſitorum in albo Prætoris, in Audientia Literarum Pontificiarum, aut in Aula Palatii fiant, poſtmodum affigendæ januis Majoris Eccleſiæ loci in quo Romana Curia reſidebit, ut cunctis patere poſſit,

ad

ad eoſque referri qui in Jus vocantur. Data eſt 18. Kalendas Septembris anno 1303. Eamque legere eſt inter Probationes Hiſtoriæ hujus Diſſidii, pag. 165. Altera Conſtitutione, eodem die & anno datâ, quæ incipit his verbis; *Sedes Apoſtolica:* Facultatibus Theologiæ, Juris Canonici, & Civilis Juſtitium indixit, omnemque docendi auctoritatem, Gradum Licentiæ aut Lauream Doctoralem conferendi ſuſpendit, donec Rex Pontificiis Mandatis obtemperaret, Omnes præterea Proviſiones Eccleſiarum tam Cathedralium quàm Regularium toto Regno vacantium, Sedis Apoſtolicæ diſpoſitioni reſervavit, Quæ Diplomata ibidem edita ſunt, pag. 163. Denique Cenſuras in Regem latas confirmavit, Regno Sacris interdixit, ſubditos omnes a Sacramento fidelitatis, quo Regi obſtricti erant, abſolvit; ſub Anathematis interminatione prohibuit, ne quis ullum ipſi præſtaret obſequium, aut ab eo Beneficia acciperet, Inita etiam a quibuſvis Principibus cum ipſo fœdera reſcidit, monens ut a facie arcus fugiens reſipiſceret, ad obedientiam rediret, ne juſto in eum Judicio animadvertere compelleretur, Mirum? Quid enim ultra in Regem machinari & aggredi *Bonifacius* potuiſſet? Acerbum iſtud Diploma ipsâ die Nativitatis Deiparæ Virginis promulgaturus erat, niſi Deo diſponente captus fuiſſet, Incipit his verbis: *Super Petri Solio*. Ex MS. Cod. Victorinæ Bibliothecæ editum eſt inter Probationes Hiſtoriæ hujus Diſſidii, pag. 182.

II. Tunc Anagniæ degebat Pontifex. *Guillelmus Nogaretus de Sancto Felice*, Vir Nobilis, in Italia verſabatur ad gerenda Regis Chriſtianiſſimi Negotia, Cui Rex dedit in mandatis, ut Concilii Generalis convocationem ab Eccleſia Gallicana, cunctiſque Regni Ordinibus expetitam, & ſuæ Majeſtatis, illorúmque ad dictum Concilium Appellationem *Bonifacio VIII.* ſignificaret, Nam *Ad hoc dumtaxat a Rege directum*, Nangii Continuator teſtatur. Sed Mandati fines prætergreſſus, conſpiratione factâ cum *Sciarra Columna*, & *Muſciato Franceſio* Nobili Florentino, quibuſdam Companiæ Proceribus, nonnullis Anagniæ civibus, non paucis etiam Pontificis familiaribus & domeſticis pecuniâ corruptis & in partes tractis conductâ ſecretò militari manu ex reliquiis exercitus *Caroli Valeſii* quæ in Italia ſubſtiterant, ſeptimâ die Septembris Anagniam ingreſſos, clamante Milite, *Muoja Papa Bonifacio, e viva il Re di Francia*, in Palatium Pontificium impiè irrupit. *Bonifacius* ſuæ Dignitatis Inſignibus ornatus, in Solio ſedens, ſolis *Nicolao Bocaſino* Oſtienſi; & *Petro Hiſpano* Sabinenſi, S. R. E. Cardinalibus Epiſcopis aſſidentibus, conjuratos incredibili magnanimitate expectavit. Regis & Eccleſiæ Gallicanæ, Procerumque Deliberationes & Appellationes ipſi *Nogaretus* ſignificavit, minatus ipſum ductum iri Lugdunum, ut ibi in Synodo deponeretur. Qui intrepidè reſpondit: *Libenter ſe a Paternis pro Chriſti Fide & Eccleſia condemnationem & mortem ſubiturum*, Avum Nogareti

Bonifacii VIII. ſacrilega captio a Guillelmo de Nogareto.

Pateriæ ſeu Albigenſis hæreſeos reum, combuſtum fuiſſe ferebatur; quod ipſi exprobans Pontifex, illius ferociam nonnihil edomuit. Triduo in iiſdem ædibus detentus *Bonifacius*, & a *Sciarra Columna* malè habitus; direpti Eccleſiæ theſauri, Tandem Anagniæ cives pudore ſuffuſi ac pœnitentiâ ducti, quòd Romanum Pontificem concivem ſuum tam indigna pati permiſiſſent, correptis armis Conjuratos expulerunt, *Bonifacium* in libertatem reſtituerunt, Qui ſtipantibus Romanis qui ad ejus auxilium advolaverant, mox Urbem petens, dum de ulciſcenda injuria ſibi & Eccleſiæ illatâ conſilia agitaret, lethalem in morbum incidit anno milleſimo trecenteſimo-tertio. Hoc Diſſidium exitiale fuit Pontifici, Chriſtianiſſimo Regi indecorum: quamvis excuſatione aliquâ dignus fuerit *Philippus Rex*, cujus citra conſcientiam & mandata vis Chriſti Vicario illata eſt: & qui violentiæ Bonifacianæ impetu compulſus eſt ad media quædam extraordinaria & inſolita tentandum, ſuam ut Majeſtatem, Regia Jura, Regnum, Eccleſiamque Gallicanam tueretur, De *Bonifacio VIII.* ſacrilega captione legendi *Joannes Villani* lib. 8. Cap. 62. & 63. *Nangii Continuator* in Chronico, *Walſinghamus* in Ypodigmate Neuſtriæ, & in Hiſtoria Anglicana ad annum 1303. *S. Antoninus* 3. P. Chronicorum, Tit. 20. Cap. 8. §. 21. &c. *Bonifacii calamitate* (inquit *Marianus* lib. 15. de Rebus Hiſpaniæ, Cap. 7.) *documentum datum, Sacerdotum Imperia, opinione magis hominum famâque integrâ [quam tueri ipſi & extendere beneſactis debent] metuque Religionis, quàm viribus & potentiâ conſtare. Villanius auctor eſt Bonifacium doctum quidem virum fuiſſe, & multo rerum uſu excellentem, ſed crudelem, ambitioſum; avaritia ſe ſordibus fœdaſſe ut gentiles locupletaret: quæ graviſſima peraicies eſt, deteſtanda ignominia. Duos & viginti Epiſcopos, duoſque Comites ex gente ſua fecit.*

ARTICULUS VI.

De Abſolutione & Reſtitutione in integrum Regis, Regni, Eccleſiæ Gallicanæ, Academiæ, Prælatorum, Procerum, aliorumque Regis ſubditorum a BENEDICTO UNDECIMO *factâ.*

I. DEfuncto *Bonifacio VIII.* cùm *F. Nicolaus Bocaſinus*, Epiſcopus Cardinalis Oſtienſis, ex Ordine FF. Prædicatorum aſſumptus, Pontifex electus fuiſſet, Creationis ejus nuntio in Gallias perlato, *Philippus* Rex Chriſtianiſſimus gratulatoriam ad eum ſcripſit Epiſtolam; & de *Bonifacii VIII.* acerbitate conqueſtus, Se, Regnumque & Eccleſiam Gallicanam ejus benevolentiæ commendavit, miſſis etiam Oratoribus, qui omnimodæ reverentiæ ac devotionis ſignificationem Majeſtatis ejus nomine ipſius Sanctitati exhiberent, ac abſolutionem a Cenſuris rogarent. Regis Literæ quæ incipiunt his verbis: *Benedictus Dominus Deus Iſraël:* editæ ſunt inter Probationes Hiſtoriæ hujus Diſſidii, pag. 205. Legationem Regis obiere *Beraldus* Mercoli Dominus, *Petrus de Bellapertica* Canonicus Carnotenſis, & *Guillelmus de Pleſſiano*. Miſit etiam Clerus Gallicanus ſelectos viros, ſupplicaturos, ut, quæ in Gallicanam Eccleſiam ac Regnum a *Bonifacio* acerbè geſta erant, reſcinderet. Sanctiſſimus Pontifex, Regis Clerique Oratoribus ſummâ charitate ſuſceptis, Pontificium Diploma confeſtim Regi, quamvis ab ejus Majeſtate non rogatos, tranſmiſit, quo Se ipſum abſolviſſe a Cenſuris a *Bonifacio* Deceſſore ſuo in eum latis nuntiabat. Id ſe feciſſe lætatur, imò facere ſe debuiſſe agnoſcit, ut Chriſti Paſtoris optimi charitatem & manſuetudinem imitetur. *Quanta Nos* (inquit) *Fili Chariſſime, ad tui directionem ſollicitudo impulerit Paſtoralis Officii, quantave paternæ pietatis dilectio ad ſalutem tuam ſuper te viſcera manſuetudinis noſtræ commoverit, Abſolutio, quam Tibi nuper abſenti & non petenti, ab omnibus Excommunicationum Sententiis, quibus ex quacumque cauſa forſitan tenebaris adſtrictus, in tuorum Nuntiorum præſentia Te in benedictionibus dulcedinis prævenientes impendimus, manifeſtat. Id ne ſanguis tuus de noſtris requireretur manibus, feciſſe lætamur; id egiſſe non pœnitet, & quod plus eſt, illud etiam facere debebamus. Sumus namque illius*

Benedictus XI. Sanctiſſimus Pontifex Regem prævenit, abſentique nec petenti Abſolutionem a Cenſuris in eum a Bonifacio VIII. latis impertit.

Vicorius, qui dixit, Hominem illum qui fecit cœnam magnam, ſervo ſuo dixiſſe: Exi in vias & ſepes, & compelle iotrare, ut impleatur domus mea. *In hoc parabolam illam implevimus, ſecundùm quam habens centum oves, relictis nonaginta-novem in deſerto, vadit ad illam quam deviaſſe putabat, donec inveniat eam, & inventam imponit in humeros ſuos gaudens. Numquid igitur Te, etiamſi nolles, non cogemus intrare? Numquid tantum ovem, quanta Tu es, ſic nobilem, præcipuam, & præclarum relinquemus, quin impoſitam noſtris humeris reducamus?* Humilitatem Summum Pontificem decere profitetur. *Porro*, inquit, *quis ſuperbus Epiſcopum Urbis & Orbis de humilitate redarguet?* Regem hortatur ut hanc gratiam devotè ſuſcipiat, & ad obedientiam Matris Eccleſiæ ſuæ Majeſtati ſalutiferam & honorabilem ſe convertat. *Conſidera, Fili* (inquit) *quòd Joas Rex Juda glorioſus vixit, & recta eſt operatus, donec conſilio & doctrinâ Jojada Summi Sacerdotis eſt uſus; quo ceſſante, ignominiâ affectus eſt ... Auſculta ergo Patrem tuum ... Sic Deo propitio ſtabilietur Regnum, & gloriaberis in terra ſublimis.* Diploma iſtud datum eſt quarto Nonas Aprilis anno 1304. Extat inter Probationes Hiſtoriæ hujus Diſſidii, pag. 207.

Lucæ 14. 23.

Lucæ 15.

Summi Pontificis humilitas.

Salutare Monitum Regi datum.

4. Reg. 12. 2.

II. Altero Diplomate dato tertio Idus Maii, Prælatos omnes & Viros Eccleſiaſticos ac Religioſos, nec-non Barones, Nobiles & cœteros Laicos hujuſce Regni, qui Sententiis Excommunicationum a *Bonifacio VIII.* aut aliis Pontificibus in eos latis, qui ad Sedem Apoſtolicam accedere volentes impediebant, vel ob captinnem ipſius *Bonifacii* & Nuntiorum ejus, erant irretiti, Communioni Fidelium reſtituit, ùno excepto *Guillelmo de Nogareto*, cujus Abſolutionem ſibi & Sedi Apoſtolicæ reſervavit. Duas affert indulgentiæ ſuæ rationes. 1. *Utilitates & commoda, quæ ex eodem Regno, dum in ipſius Eccleſiæ devotione perſiſtit, Eccleſiæ peoditæ provenuiunt.* 2. *Quòd, propter evitandum ſcandalum, præſertim ubi multitudo delinquit, ſeveritati eſt aliquid detrahendum.* Tertiò Diplomata, Literas ac Mandata *Bonifacii VIII.* abrogat, quibus Jus Reſervationis, id eſt, providendi Eccleſiis vacantibus ſibi tribuerat, Electoribus & Confirmatoribus Jure ſuo privatis: & ad antiquam formam, Juſque & Conſuetudinem antea in Eccleſia Gallicana obſervatam omnia revocat. Datum eſt iſtud Diploma 13. Kal. Maii. Alio Diplomate dato die ſequenti, poteſtatem conferendi Gradum Licentiæ ac Lauream Doctoralem, ab eodem *Bonifacio* ſuſpenſam, Doctoribus Theologis, Juris Canonici & Civilis, in Academia Pariſienſi reſtituit, & ratum habet quod ſuſpenſionis tempore geſtum eſt, ac ſi eadem ſuſpenſio nullatenus præceſſiſſet. Alio Diplomate dato tertio Idus Maii, Viris Eccleſiaſticis contumaciæ pœnam in quam incurrerunt, quòd Romam a *Bonifacio* Papa vocati non comparuerint, remittit. Revocat alio Diplomate ſuſpenſiooem a *Bonifacio VIII.* factam Gratiarum & Indultorum olim ab Eccleſia & Sede Apoſtolica Regibus & Regno Francorum eorumque Officiariis conceſſorum: omnia in integrum reſtituit (uno excepto *Nogareto*, cujus Abſolutionem ſibi reſervat.) Omnia Privilegia & Indulgentias ab eodem *Bonifacio* in Regis aut Regni detrimentum quibuſcumque conceſſas tempore Diſſidii, mittit in irritum: omnes Proceſſus, Sententias, Declarationes, Abſolutiones ſubditorum a Juramento Fidelitatis a *Bonifacio* factas, omniaque ejus Acta contra Regem ac Regnum, Regis Conſiliaries, familiares, & Officiales, Auctoritate Apoſtolica reſcindit, Regemque, Regnum, Conſiliarios, familiares, & Officiales prædictos Majeſtatis ipſius, in priſtinum ſtatum aſſerit. Regiſ*ci*tiam interceſſione, Columnenſes in gratiam recepit, editâ Conſtitutiooe, quâ Bonifacianam in eos latam Sententiam irritam declaravit, nobiliſſimamque familiam in integrum reſtituit. Extat inter extravagantes Communes, Cap. *Dudum.* Tit. *De Schiſmaticis.* Injuriam tamen, vimque ſacrilegam *Bonifacio* Deceſſori ſuo illatam, relinquere inultam noluit. Quapropter *Sciarram Columnam, Guillelmum Nogaretum*, cæteroſque captionis *Bonifacii* Auctores, ad Apoſtolicum tribunal ſiſtere ſe juſſit, Judicium ſubituros; non comparentes Eccleſiaſtico ritu diris devovit. Laudata *Benedicti Undecimi* Diplomata edita ſunt inter Probationes Hiſtoriæ hujus Diſſidii a pagina 207. ad 234. Sanctiſſimum Pontificem, in Regem, Regnumque Francorum, & Eccleſiam Gallicanam propenſiſſimum, ac beneficentiſſimum citiùs mors eripoit veneno maturata a Chriſtianiſſimi Regis, & FF. Prædicatorum conjuratis hoſtibus. Cujus conjurationis infamiam *Bernardo Delitioſi* adhæſiſſe, ex *Joannis XXII.* Diplomate diſcimus, qui in ipſum quæſtionem haberi juſſit a ſelectis Epiſcopis. Diploma ipſum ex Inquiſitionis Carcaſſonenſis Archivo erutum a Religioſo Viro P. F. *Thoma Sonöge*, Sacræ Theologiæ Profeſſore, & in noſtri Ordinis Noviſiatu Generali in S. Germani Suburbio Pariſienſi Novitiorum Inſtitutore, qui illud mecum humaniſſimè communicavit, ſubjicio.

Abſolutionem Prælatis cæteriſque Eccleſiaſticis Viris, ac Laicis a Cenſuris a Bonifacio VIII. in eos latis concedit Benedictus XI.

Indulgentia ipſius rationes.

Abrogatio Bonifacio VIII. Decretis, & Sententiis contra Regem ac Regnum, omnia in integrum reſtituit.

Mors ſanctiſſimi Pontificis veneno maturata.

Neforiè facinoris ſuſpicio, & conjurationis infamia Bernardo Delitioſi *adhæſit.*

III. *Joannes Epiſcopus ſervus ſervorum Dei: Venerabilibus Fratribus Archiepiſcopo Toloſæ, & Appamienſi & Sancti Papuli Epiſcopis, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem. Etſi cunctorum nequitia redundans in proximi læſionem meritò cunctis bonis mentibus eſſe debeat odioſa, illorum tamen actus nefarios proſequi debemus præſideatis cenſurâ Judicii, qui voto Regularis Profeſſionis adſtricti, ſub agni ſpecie geſtant lupum, & ſanctimoniæ habitum & pietatis opera exteriùs prætendentes, per machinationes deteſtabiles proximorum exterminia moliuntur. Sanè ad audientiam noſtram, famâ, imò veriùs infamiâ publicâ deferente pervenit, quòd Bernardus Delitioſi Ordinis Minorum, in profunda malorum opera obſtinans vota ſua, in illum prorupit horribilis factionis exceſſum, ut conſpirans in mortem fœlicis recordationis Benedicti Papæ Undecimi Prædeceſſoris noſtri, operam dederit ut idem Prædeceſſor veneni poculo necaretur; & quod ad nefanda alia applicans actus ſuos pravos, molitus eſt cum quibuſdam hominibus Carcaſſonenſibus, nec-non Synodicis Albienſibus, & Caſtri de Cordua Albienſis Diœceſis, ut a fidelitate claræ memoriæ Regis Franciæ recederent, & quemdam Potentem in Dominum ſibi aſſumerent, & Carcaſſonenſem cum Burgo, & Albienſem Civitates, & Caſtrum prædictum traderet literaſque hujuſmodi proditionis ..... ſigillatas ſigillo Conſulatus Carcaſſonenſis detulit & aſſignavit dicto Potenti, ipſumque rogavit, & conſuluit quantùm potuit, & induxit, ut civitatis, burgi & caſtrorum prædictorum dominationem reciperet, cùm ex hoc poſſet toti patriæ dominari. Cujus quidem proditionis P. Probi de Caſtris, & Aeodius Garcia de Albia Clerici, conſcii & participes fuiſſe dicuntur: dictuſque Bernardus Populum Carcaſſonenſem prædicationibus & ſuaſionibus deceptivis adversùs Inquiſitores hæreticæ pravitatis, & Ordinem FF. Prædicatorum ſic ſtuduit concitare quòd præfatus populus ad Domum & Eccleſiam dictorum Prædicatorum in multitudine gravè armorum impetu concurrentes, ipſorum Domum & Eccleſiam expugnarunt: idemque Bernardus carceres dictorum Inquiſitorum fecit ſeu procuravit frangi & aperiri, & inde plures damnatos de Hæreſi abſtrahi ac liberari; & quamplures domos hominum Carcaſſonenſium, amicorum dictorum Prædicatorum pe-*

Diploma Joannis XXII. antehac ineditum.

penitus demoliri prada ipſorum bonis ac viridariis ſeu pradiis expoſitis. Qui etiam plures Sermones tam in Eccleſiis quàm extra feciſſe dicitur publicè adversùs Inquiſitores & Prædicatores prædictos, in quibus eos graviter infamavit & in Fidelium cordibus reddidit odioſos eorumque Proceſſus, conceptae peraniam, coram quibuſdam Prædeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus, & dicto Rege Franciæ ſtuduit impugnare, Hæreticis ſeu credentibus & receptatoribus eorumdem præbendo auxilium, conſilium & favorem, prædictis Clericis eidem in proditione & prædicationibus, & aliis commiſſis contra Officium Inquiſitorum prædictorum conſentientibus, participantibus, & aliàs ſibi præſtantibus conſilium, auxilium, & favorem. Præter hæc idem Bernardus nonnulla alia deteſtabilia præſumpſiſſe & commiſiſſe dicitur, quæ non poſſunt præſentibus abſque diffuſa recitationis ſerie enarrari. Licèt igitur ſuper præmiſſorum aliquibus, & aliis deteſtabilibus commiſſis per eum, contra dictum Bernardum de Mandato Sedis Apoſtolicæ fuerit hactenus inquiſitum, quam Inquiſitionem nobis duximus remittendam: volentes tamen & ſuper præmiſſis, & nonnullis aliis Articulis, quos vobis ſub Bulla noſtra mittimus interclusos, ſuper quibus etiam dictus Bernardus publicâ infamiâ noſcitur laborare, per vos diligentiùs inquiratur, Fraternitati veſtræ præſentium tenore committimus & mandamus, quatenus vos vel duo veſtrûm in civitate Toloſa, vel alibi, ubi expedire videritis, de prædictis omnibus & aliis ſingulis in Articulis prædictis contentis contra Bernardum & Clericos ſupradictos, quos jam captos & ſub cuſtodia fida detentos ad Nos mitti volumus & mandamus, & quoſcumque alios Clericos de quibus vobis videbitur, ſummariè, & de plano, & ſine ſtrepitu & figurâ Judicii inquiratis diligentiùs veritatem: Et ſi per Inquiſitionem jam factam, vel per Vos faciendam, ſeu per confeſſionem eorum, aut aliàs vobis legitimè conſtiterit de præmiſſis vel eorum aliquibus contra eos ad pœnas debitas, etiam degradationem, quam per vos aut duos ex vobis fieri volumus, aliis Epiſcopis ſeu Prælatis aliis, ſi haberi non poſſint commodè, convocatis & pœnas alias graviores ſi enormitatum ipſarum exegerit qualitas, Auctoritate noſtra, juxta Sanctiones Canonicas, Appellatione remotâ procedatis, Conſtitutione aliqua non obſtante, ſeu indulgentiis Apoſtolicis Ordini prædicto conceſſis, quòd Fratres dicti Ordinis per Literas Apoſtolicas, nequeant conveniri, vel contra ipſos quoquo modo procedi non poſſit, niſi de dictis Literis & Indultis hujuſmodi eorumque toto tenore de verbo ad verbum plena & expreſſa mentio habeatur; contradicentes per Cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione poſtpoſitâ compeſcendo. Teſtes autem qui fuerint nominati ſi ſe gratia, odio, vel amore ſubtraxerint, Cenſura ſimili appellatione ceſſante, compellatis veritati teſtimonium perhibere. Datum Avenione decimo-ſeptimo Kal. Auguſti Pontificatus noſtri anno tertio. Is erat annus Chriſti 1319. Ex integro proceſſu & Inquiſitionis Actis, quæ in eodem Archivo extant hæc luculentiùs confirmantur, & dicti *Bernardi Delitioſi* parricidalis in *Benedictum Undecimum* cum *Arnaldo de Villanova*, & quibuſdam aliis conjuratio probatur. Eæ tamen probationes non ſatis convincentes viſæ ſunt Judicibus a Sede Apoſtolica Deputatis, ut *Bernardum* velut reum necis *Benedicto* illatæ, Curiæ Sæculari traderent; ſed ipſum perpetuo carcere damnarunt, in vinculis ferreis, pane laboris & aqua anguſtiæ ſuſtentandum. Ab Epiſcoporum Sententia pœnaque in *Bernardum Delitioſi* decreta, tamquam a minima, Regius Procurator ad Sedem Apoſtolicam appellavit, petiitque ut Ordinis habitu exueretur, quod fieri juſſit Summus Pontifex; Sed ſententiæ ab Epiſcopis latæ nihil addidit.

Bernardus Delitioſi *perpetuo carcere damnatus, Ordiniſque ſui habitu exutus.*

ARTICULUS VII.

DE CLEMENTIS QUINTI Actis in gratiam Regis Regni, & Eccleſiæ Gallicanæ, ad ſananda vulnera eorum Honori & Libertatibus a BONIFACIO VIII. inflicta.

I. QUi *Benedicto Undecimo* ſucceſſit *Clemens V.* ea conſummavit quæ Deceſſor Sanctiſſimus tam fauſtè cœperat in gratiam Chriſtianiſſimi Regis, Regnique & Eccleſiæ Gallicanæ. Decretalem *Unam Sanctam*, quatenus Regiæ Dignitati ac Juribus officere poterat, revocavit, omniaquè ad priſtinum ſtatum reduxit, in quo ante dictam Conſtitutionem fuerant. *Clementis V.* Conſtitutio, data Lugduni, Kalendis Februarii, anno 1306. extat lib. 5. Extravagantium Communium, Tit. *De Privilegiis* Cap. *Meruit*: cujus hæc ſunt verba: *Meruit chariſſimi filii noſtri Philippi Regis Francorum Illuſtris, ſinceræ affectionis ad Nos & Eccleſiam Romanam integritas, & Progenitorum ſuorum præclara merita meruerunt: Meruit inſuper Regnicolarum puritas, ac devotionis ſinceritas, ut tam Regem quàm Regnum favore benevolo proſequamur. Hinc eſt, quòd Nos Regi & Regno per Definitionem & Declarationem bonæ memoriæ Bonifacii Papæ VIII. Prædeceſſoris noſtri, quæ incipit:* UNAM SANCTAM: *nullum volumus vel intendimus præjudicium generari. Nec quòd per illam Rex, Regnum, & Regnicolæ prælibati, ampliùs Eccleſiæ ſint ſubjecti Romanæ, quàm antea exiſtebant: ſed omnia intelligantur in eodem eſſe ſtatu, quo erant ante Definitionem præfatam: tam quantùm ad Eccleſiam quàm etiam ad Regem, Regnum, & Regnicolas ſuperiùs nominatos.*

Decretalis, Unam Sanctam, *Conſtitutione Clementis V. revocatur, quatenus Regiæ Dignitati ac juribus officere poterat.*

II. Rex nihilominus Pontificem vehementer urgebat, ut *Bonifacii VIII.* memoriam damnaret. Accuſationum, Inquiſitionum, Defenſionum hac in cauſa editarum Acta inter Probationes Hiſtoriæ hujus Diſſidii, a pag. 325. ad pag. 577. legere eſt. *Clemens* ut negotium invidioſiſſimum componeret, ac finiret, Regem conſiliis precibuſque eò adduxit, ut cauſæ Judicium Sedi Apoſtolicæ omnino permitteret. Demum *completâ Inquiſitione probabitâ*, declaravit Diplomate dato Avenione, quinto Kalendas Maii, anni 1311. *Philippum Pulchrum* Regem Chriſtianiſſimum hac in cauſa *extra omnem calumniam fuiſſe & eſſe, ac bono, ſincero, & juſto zelo, ex fervore Catholicæ Fidei*, contra Bonifacium VIII. *proceſſiſſe*. Quæ per *Nogaretum*, cæteroſve Conjuratos in captione *Bonifacii* geſta erant, nec imperante nec ſciente Rege perpetrata, ſed ab iis *innocentem penitus & inculpabilem fuiſſe ac eſſe*. Eo Diplomate manſuetudinem, pietatem, *zelumque Regis, ex fervore fidei, quem a Progenitoribus ſuis hereditario quaſi jure traxit, prudentem* commendat, quo negotium hujuſmodi & proſecutionem ipſius Sedi Apoſtolicæ reliquit. Ut Regis & Regiæ Domus honori adversùs obtrectatores conſulat, & charitatis, & unitatis & pacis fœdera, quæ inter Eccleſiam Romanam, & Reges ac Regnum Franciæ viguerunt & vigent, in perpetuum tempus confirmet; *Omnes Sententias latas ab homine vel a Jure, Conſtitutiones, Declarationes non incluſas in ſexto libro Decretalium, in quantùm præjudicant, vel poſſent præjudicare honori, ſtatui, Juribus, & Libertatibus dictorum Regis & Regni, Regnicolis, aſſertoribus, denuntiatoribus, delatoribus, fautoribus, adhæren-*

Clemens V. Regem a calumnia vindicat hac in cauſa; Proceſſus omnes, Sententias, Acta contra Regem, Regnum & Regnicolas reſtinxit.

tibus, ac valitoribus . . . nec-non Privilegiorum revocationes, ſuſpenſiones, ac quoſlibet Proceſſus Suſpenſionum, Excommunicationum, Interdictorum, privationum, depoſitionum, & alios quoſcumque Proceſſus Juris vel facti, verbo vel literis, in ſcriptis vel ſine ſcriptis, directè vel indirectè, principaliter vel incidenter, implicitè vel explicitè, publicè vel occultè, contra Regem, liberos, & fratres ipſius, & Regnum Franciæ, ſtatum, jura, & libertates ejuſdem; nec-non contra denuntiatores, objectores, & aſſertores, Prælatos, Barones, & alios incolas & habitatores Regni ejuſdem, cauſa vel occaſione rerum contra *Bonifacium VIII.* quandocumque & ubicumque, etiamque apud Anagniam geſtarum, atque item contra adjutores vel adhærentes, vivos & mortuos, factos vel habitos a Feſto omnium Sanctorum anno milleſimo trecenteſimo citra, *ad cautelam* revocat, abrogat, & nullos irritoſque declarat: omnem maculam ſive notam ex præmiſſis quibuſcumque, culpam aut infamiam juris vel facti, quæ poſſent inde in quemcumque vel quomodocumque imputari, abolet atque aufert: & tam Regem, quàm alios quoſcumque, in omnibus & per omnia in eum ſtatum reſtituit, in quo erant ante Diſſidium. Denique Acta omnia contra Regem, Regnum & Regnicolas, hac in cauſa, e Regeſtis Romanæ Curiæ expungi juſſit, ac penitus aboleri. *Nogaretum* etiam abſolvit rogante Rege, injunctâ ipſi in pœnitentiam transmiſſione in Terram Sanctam, & perpetuâ ibidem ad pugnandum contra Saracenos, occaſione datâ, manſione, pluribuſque peregrinationibus ſacris, quas interim obiret, donec fieret Expeditio generalis. Conſetatur *Joannes Villani* lib. 9. Cap. 22. cum *Clementis V.* Diplomatibus ab *Oderico Raynaldo* deſcriptis ad annum 1311. N. 26. & 50. & inter Probationes Hiſtoriæ hujus Diſſidii, pag. 592. & ſequentibus. In eo quod incipit his verbis: *Rex gloriæ Dominus virtutum:* hæc ad Regni Francorum commendationem obſervatione & memoriâ digna ſunt: *Sicut Iſraëliticus Populus in ſortem hæreditatis dominicæ ad divina myſteria & beneplacita exequenda cœleſtis judicio electionis aſſumptus fuiſſe dignoſcitur; ſic Regnum Franciæ peculiarem populum electum a Domino in executione mandatorum cœleſtium, ſpecialis honoris & gratiæ titulis inſignitur. Ipſius namque Regni Reges a progenie in progenies zelo Catholicæ fidei inardentes, ac Sacroſanctam Romanam Eccleſiam Matrem Fidelium præcipuis venerantes honoribus, numquam ab ipſius rectitudine fidei deviarunt, quin potiùs pro ipſius conſervatione fidei, & Eccleſiæ defenſione prædicta, Reges, & incolæ dicti Regni ſe & ſua exponere, ac nonnumquam proprium fundere ſanguinem minimè dubitarunt, ſicut & Geſtorum antiquitas, & ſacrorum auctoritas Canonum, manifeſtè declarant.*

Regni Francorum commendatio.

III. Objiciet quiſpiam *Clementem V.* Conſtitutiones duas *Bonifacii VIII.* quarum prima incipit his verbis: *Unam Sanctam:* altera iſtis: *Rem non novam:* confirmaſſe Diplomate quod incipit: *Ex parte*, & refertur ab *Oderico Raynaldo* ad annum 1311. Num. 26. adeoque Conſtitutionem, quâ Eccleſiæ poteſtas in temporalia Regum aſſeritur, non eſſe rejiciendam, quaſi errorem contineat; aut certè eam Sententiam non fuiſſe *Bonifacii VIII.* propriam, ſed a *Clemente V.* adoptatam.

Verùm hæc objectio facilè diluitur. Iſtas quidem Conſtitutiones *Clemens V.* confirmavit, ſed moderatione adhibitâ; quantùm ad ea ſcilicet quæ Regis, Regni, & Regnicolarum Juribus & Libertatibus adverſa non ſunt & incommoda, prout aliàs declaravit Cap. *Meruit*. Ipſius verba ſubjicio: *Omnes Sententias latas ab homine vel a jure, Conſtitutiones, Declarationes non incluſas in libro Sexto Decretalium. in quantùm præjudicant vel præjudicare poſſunt honori, ſtatui, juribus, & libertatibus dictorum Regis & Regni. . Duabus Conſtitutionibus, quæ non ſunt in eodem libro incluſæ, quarum una incipit:* UNAM SANCTAM: *& alia;* REM NON NOVAM: *quas* SECUNDUM MODERATIONES EASDEM ALIAS PER NOS FACTAS, *& non aliter, intelligi volumus, & ſecundùm moderationes ipſas volumus in ſuo robore permanere, exceptis . . . . relaxamus, revocamus irritamus, annullamus, caſſamus, & ex nunc nullas caſſas, & irritas nuntiamus ex certa ſcientia, de Fratrum conſilio, & de Apoſtolicæ plenitudine Poteſtatis.*

Qua ratione Decretales, Unam Sanctam *&* Rem non novam, *in ſuo robore permanere Clemens V. declaraverit.*

Moderatio autem adhibita Decretali, *Unam Sanctam*, a *Clemente V.* ea eſt, ut Supremæ & a quovis præter Deum independenti Regum Chriſtianiſſimorum in temporalibus Auctoritati non officiat, nec Eccleſiæ Romanæ ſint ampliùs ſubjecti, quam erant ante Conſtitutionis iſtius editionem ac promulgationem, ſed omnia in eo ſint ſtatu in quo erant ante Diſſidium infauſtum quod inter *Philippum* Regem & *Bonifacium* Papam exarſit. Ideo autem Conſtitutionem, *Unam Sanctam*, non expunxit *Clemens V.* ſicut cæteras contra Regem, Regnum, Prælatos, Doctores, Barones, &c. a *Bonifacio VIII.* datas, quia hanc in ſenſum commodum flecti poſſe exiſtimavit: Ita ut, cùm penes Pontificem ait eſſe gladium temporalem, in eo tantùm ſpiritualem gladii hujus ſeu tractandi, ſeu dirigendi rationem conſtituat. Cùm temporalem gladium ſpirituali ſubjici pronuntiat, ſubjici tantùm intelligat; quia diſtringendus eſt ad nutum Summi Pontificis & Eccleſiæ; adeo ut ſi Chriſtianos Principes eo abuti deprehenderint, ipſos arguant, obſecrent, increpent, & Cenſuris etiam Eccleſiaſticis, cùm opus fuerit, ipſos ad frugem revocent; ut denique temporalis poteſtas Pontificiæ in Spiritualibus tantùm parere teneatur. Cùm ait, Spiritualis eſſe Poteſtatis terrenam inſtituere, & judicare, nomine inſtitutionis doctrina dumtaxat ſignificetur; nomine judicii ſpirituale tantùm, quod ultra Cenſuras & pœnas canonicas in externo foro progredi non poteſt. Vel, conſideratiſſima ratione perpendit *Clemens V.* duo in Decretali, *Unam Sanctam*, eſſe diſtinguenda *Bonifacii VIII.* opinionem de indirecta Eccleſiæ poteſtate in temporalia Regum, ac rationes quibus illam adſtruit. Scripturæ Sacræ teſtimonia in alienos ſenſus detortis: & Definitionem quâ pronuntiat, *De neceſſitate ſalutis eſſe, Romano ſubeſſe Pontifici*. Primum humanæ ignorantiæ tribuendum; alterum Apoſtolicæ Sapientiæ & Auctoritati: Primum ſpectandum eſt ut doctrina *Bonifacii*; poſtremum ut doctrina Eccleſiæ. *Bonifacius* in proœmio ac proluſione (ut ita loquamur) Definitionis ſuæ, ut homo ratiocinator, & Scripturam exponit; nihil humani ab ipſo alienum putamus; a vera ratione & Scripturæ ſacræ legitimo ſenſu aberrat hac parte privatus Interpres; In fine Diplomatis §. *Porro:* pronuntiat ut Pontifex doctrinam Scriptura Sacra & Traditione contentam, a Romana & univerſali Eccleſia ſemper aſſertam velut dogma fidei Chriſtianis univerſis proponit. *Porro* (inquit) *ſubeſſe Romano Pontifici, omnes humanæ creaturæ declaramus, dicimus, diffinimus, & pronuntiamus omnino eſſe de neceſſitate ſalutis.* Quod & Nos ut dogma fidei recipimus, credimus, docemus, & prædicamus, de ſubjectione Chriſtianorum omnium & ſingulorum, etiam Regum & Imperatorum, Summo Pontifici, Jure Divino, in ſpiritualibus dumtaxat, intellectum. Atque propter iſtam concluſionem, quæ ſola vim Definitionis & Apoſtolici Oraculi propriè habet, ſartam tectam hujus Conſtitutionis auctoritatem voluit procul dubio *Clemens Quintus*. Ad hanc Defini-

Hæc propoſitio dogma fidei eſt: Subeſſe Romano Pontifici omnino eſt de neceſſitate ſalutis.

tio-

tionem, ſenſumque a *Clemente V.* ſatis ſignificatum attendit Auctor Gallus, Regiorum Jurium acerrimus vindex, qui *Somnium Viridarii* ſcripſit *Carolo Quinto* in Galliis regnante, cùm ſe credere profeſſus eſt quod habetur in Extravaganti *Unam Sanctam*. Verba ejus ſubjicio, prout ipſa lego apud *Goldaſtum*, Tom. 2. Monarchiæ, pag. 229. *Nunc excitatus a ſomno & vigilans loquor: Illudque credo, teneo, & firmiter profiteor, quod ipſa Romana Eccleſia credit, tenet, atque profitetur. Nec non & illud teneo & credo verum, quod ipſa duxit ſtatuendum in Extravaganti quæ incipit:* UNAM SANCTAM. Tandem Decretalem Bonifacii *Unam Sanctam*, eo prorſus modo recipimus ac veneramur, quo *Leo X.* in Diplomate quod incipit: *Paſtor Æternus*, Seſſione 11. Concilii Lateranenſis Quinti promulgato, ipſam recipi jubet, ſine præjudicio ſcilicet Declarationis *Clementis V.* Cap. MERUIT. *Leonis X.* verba ſubjicio. *Et cùm de neceſſitate ſalutis exiſtat omnes Chriſti Fideles Romano ſubeſſe Pontifici, prout divina Scriptura & SS. Patrum teſtimonio edocemur, ac Conſtitutione fœlicis memoriæ Bonifacii Octavi ſimiliter Prædeceſſoris noſtri, quæ incipit:* UNAM SANCTAM, *declaratur: pro eorumdem fidelium animarum ſalute, ac Romani Pontificis & hujus Sanctæ Sedis ſuprema Auctoritate, & Eccleſiæ Sponſæ ſuæ unitate & poteſtate, Conſtitutionem ipſam, ſacro præſente Concilio approbante, innovamus & approbamus: ſine tamen præjudicio Declarationis Sanctæ memoriæ Clementis Papæ Quinti, quæ incipit:* MERUIT.

Duo tantùm a ſe dogmaticè ſcripta habet in Diſſertatione declarat Auctor, cætera hiſtoricè.

IV. In hac porro Diſſertatione, merè Hiſtorica, duo tantùm a me dogmaticè ſcripta cenſeri velim: primum, quòd fidei eſt pro cujus defenſione ſanguinem etiam fundere cum Dei gratia ſum paratiſſimus: DE NECESSITATE SALUTIS EXISTIT, OMNES CHRISTI FIDELES ROMANO PONTIFICI SUBESSE, PROUT DIVINÆ SCRIPTURÆ ET SS. PATRUM TESTIMONIO EDOCEMUR: Alterum quòd eidem Scripturæ Sacræ, & Traditioni omnino conſonum eſt, fideique proximum: SUPREMA EST ET A SOLO DEO DEPENDENS REGUM AUCTORITAS, ITA UT NULLAM PENITUS, ETIAM INDIRECTAM IN EORUM TEMPORALIA POTESTATEM HABEANT ROMANUS PONTIFEX VEL ECCLESIA. Quam Propoſitionem contra Gregorii VII. Bonifacii VIII. aliorum Pontificum, non definitiones quidem (Paſſus enim Chriſtus non eſt, qui Eccleſiam ſuam regit nec patietur umquam ut a Sede Apoſtolica & Eccleſia Romana, quæ Fidei Magiſtra eſt, Interpres & Vindex, definiatur error) ſed privatas, opiniones, aſſerere ac propugnare non veremur, Religioſiſſimos & Doctiſſimos Eccleſiæ Gallicanæ Præſules Patres noſtros ſecuti, qui in Concilio Pariſienſi ſexto anno octingenteſimo vigeſimo-nono Canone V. Reges, non ſolùm pios, ſed improbos a ſolo Deo, Auctoritatem ſuam accipere docuerunt, eiſque ſecundùm legalia præcepta & Chriſti verba ſubditos omnes obſequium debere, Canone 6. tradiderunt, a quo proinde debito ipſos abſolvere non poſſint Romani Pontifices & Eccleſia qui contra legalia præcepta & Chriſti oracula ac mandata nihil ſe poſſe profitentur. Concilii Pariſienſis verbis hanc Diſſertationem abſolvo. *Nemo Regnum a Progenitoribus Regnum ſibi adminiſtrari, ſed* A DEO *veraciter atque humiliter credere debet dari, qui dicit:* Meum eſt con- Proverb. 8.
„ ſilium & æquitas, mea eſt prudentia, mea eſt
„ fortitudo: Per me Reges regnant, & legum
„ conditores juſta decernunt: Per me Principes
„ imperant, & Potentes juſtitiam decernunt.
Quòd autem non ab hominibus, ſed A DEO *Regnum terrenum tribuatur, Daniel Propheta teſtatur dicens:* Daniel. 4.
„ In ſententia vigilum decretum eſt,
„ & ſermo ſanctorum, & petitio, donec cognoſcant,
„ viventes, quòd dominetur Excelſus in
„ Regno hominum, & cuicumque voluerit, dabit
„ illud, & humillimum hominem conſtituet
„ ſuper illud. *Item idem loquens de Nabuchodonoſor ad Baltaſſar:* Donec cognoſceret, Daniel. 5.
„ *inquit*, quòd poteſtatem haberet Altiſſimus in
„ Regno hominum, & quæcumque voluerit, ſuſcitabit Jerem. 27.
„ ſuper illud. *Et per Jeremiam.* Hæc dicit
„ Dominus exercituum Deus Iſraël: Hæc dicetis
„ ad Dominos veſtros: Ego feci terram,
„ & hominem, & jumenta quæ ſunt ſuper faciem
„ terræ, in fortitudine mea magna, & in brachio
„ meo extento, & dedi eam ei qui placuit
„ in oculis meis. *Hi verò qui a Progenitoribus ſibi ſuccedere Regnum terrenum, & non potiùs* A DEO *dari putant, illis aptantur quæ Dominus per Prophetam improbat dicens:* Oſeæ 8.
„ Ipſi regnaverunt,
„ & non ex me: Principes extiterunt, & non
„ cognovi. *Ignorare quippe Dei, proculdubio reprobare eſt: Quapropter quiſquis cæteris mortalibus temporaliter imperat, non ab hominibus, ſed* A DEO *ſibi Regnum commiſſum credat. Multi namque munere divino, multi etiam Dei permiſſu regnant. Qui piè & juſtè, & miſericorditer regnant, ſine dubio per Deum regnant: Qui verò ſecus, non ejus munere, ſed permiſſu tantùm regnant. De talibus Dominus per Prophetam:* Dabo tibi Regem in furore meo. Oſeæ 13. *Et Job:* Qui regnare facit hypocritam propter peccata populi. Job. 34. *Ut enim Iſidorus exponit: Iraſcente Deo talem Rectorem populi ſuſcipiunt, qualem pro peccato merentur. Conſtat ergo, quia non uſu, non voto, neque brachio fortitudinis humanæ, ſed virtute, imò occulto judicio* DISPENSATIONIS DIVINÆ *Regnum confertur terrenum. Et idcirco cuicumque ab eo committitur, ita illud ſecundùm ejus voluntatem diſponere & gubernare procuret, quatenus cum eo a quo illud ſuſcepit, fœliciter in perpetuum regnare valeat.*

Et Canone 6. *Conſtat Poteſtatem Regalem omnibus ſibi ſubjectis ſecundùm æquitatis ordinem conſultum ferre debere; & idcirco oportet ut omnes ſubjecti fideliter & utiliter atque obedienter eidem pareant Poteſtati, quoniam* Qui Poteſtati a Deo ordinatæ reſiſtit, Dei utique ordinationi, Rom. 13. *juxta Apoſtoli documentum*, reſiſtit. *Sicut enim ſubjecti a Rege ſibi volunt piè & juſtè opitulari, ita ſpecialiter ei primùm ad ſalutem animæ ſuæ procurandam, deinde generaliter ad honeſtatem & utilitatem Regni ſecundùm Dei voluntatem diſponendum atque miniſtrandum, indiſſimulanter atque irretractabiliter ſolatium opportunum debent exhibere. Quod cùm faciunt, & divinum præceptum adimplent, & fidem Regi debitam evidenter probantur conſervare. Hujuſcemodi ergo obſequium a ſubjectis Regiæ Poteſtati impendi debere, & Legalia præcepta apertè teſtantur, & Dominus in Evangelio admonet dicens:* Matth. 22.
„ Reddite quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ
„ ſunt Dei Deo. *Petrus quoque ait:* Subjecti eſtote 1. Pet. 2.
„ omni humanæ creaturæ propter Deum, ſive
„ Regi quaſi præcellenti, ſive Ducibus tamquam
„ ab eo miſſis, &c. *Et non poſt multa:* Deum timete,
Regem honorificate. *Paulus etiam Apoſtolus* Roman. 13.
„ *in idipſum concordans*, ait: Omnis anima Poteſtatibus
„ ſublimioribus ſubdita ſit: Non eſt enim
„ Poteſtas niſi a Deo: Quæ autem ſunt a
„ Deo, ordinata ſunt. Itaque qui reſiſtit Poteſtati,
„ Dei ordinationi reſiſtit. *Et cætera quæ de hujuſmodi Poteſtate Apoſtolicus ſermo latiùs exequitur.*

SCHOLION.

Diſſertationem iſtam hâc notâ inurunt Religioſi Cenſores: *In tota hac Diſſertatione Auctor impudenti calamo debacchatur in Bonifacium VIII.*

R. Religioſorum Cenſorum conviciis Dei gratiâ ſuperior ſum. Chriſti diſcipulum me eſſe memini, qui *cùm malediceretur, non maledicebat*. In tota hac Diſſertatione nihil ſcripſi, quod non ab omnibus qui infauſti Diſſidii ſcripſerunt Hiſtoriam, memoriæ proditum ſit. Jurium temporalium Chriſtianiſſimi Regis invaſionem, *Bonifacii VIII.* molitiones, auctoritatem in temporalia Regis Chriſtianiſſimi ſibi ſedique ſuæ tribuentis; Extravagantem, *Unam Sanctam*, non unus improbo, ſed Ecclesia tota Gallicana ſemper improbavit; graviſſimi ex aliis gentibus Scriptores a præjudiciis liberi improbarunt; & quod caput eſt, aboleri voluit *Clemens Quintus* Pontifex Maximus quæcumque Bonifacius VIII. contra Regem & Regnum Francorum, eorumque honorem, ſtatum, jura & Libertates, Sententiis, Conſtitutionibus, vel Declarationibus ſuis edixerat. Scripſi hoc *Diſſidium exitiale fuiſſe Pontifici, Chriſtianiſſimo Regi indecorum; quamvis excuſatione aliquâ dignus fuerit Philippus Rex, cujus citra conſcientiam & mandata vis Chriſti Vicario illata eſt; & qui violentia Bonifaciana impetu compulſus eſt ad media quadam extraordinaria & inſolita tentandum, ſuam ut Majeſtatem, Regia jura, Regnum Eccleſiamque Gallicanam tueretur*. Bonifacii VIII. *captionem ſacrilegam* vocavi. Alibi, ſcilicet in Synopſi Cap. 1. Art. 14. Bonifacium VIII. *Virum doctiſſimum* fuiſſe ſcripſi, *magni animi; in amicos liberalem, juvium Eccleſiæ acerrimum defenſorem, integerrimæ fidei Pontificem, parumque criminum, quæ illi Columnenſes & Philippi Pulchri Francorum Regis Miniſtri, fervente Diſſidio, affinxere. Indigniſſimum eſſe commentum, quòd caput muro concuſſerit, digitos corroſerit, deſperato ſimilis mortuus ſit*; quod luculenter refello. Hoc eſt in *Bonifacium VIII.* impudenti calamo debacchari RR. Cenſorum judicio. *Joannes Villani & Mariana* Societatis Jeſu Scriptoris diligentiſſimi & elegantiſſimi judicium de Bonifacio VIII. retuli hac in Diſſertatione, fateor; illorum etiam verba uſurpavi: *Bonifacium doctum quidem virum fuiſſe, & multo rerum uſu excellentem, ſed crudelem, ambitioſum, avaritia ſe ſordibus fœdaſſe, ut gentiles locupletaret, quæ graviſſima pernicies eſt, deteſtanda Ignominia*. Villanum & Marianam impudenti calamo in Bonifacium debacchatos nemo ſcripſit, nec eorum Hiſtoriæ propterea Cenſorio ſtigmate inuſtæ ſunt. Hiſtoriæ lex eſt, ne quid veri omittatur. Neque ſufficit veritas, ſed requiritur etiam dicendi libertas. Ne iſta quidem Hiſtorico præterire licet, quæ vel ad vituperationem amiciſſimorum, vel hoſtium commendationem pertineant. Qua de re legendi Lucianus lib. *De Hiſtoria*, Anna Commena in proœmio *Alexiados*, Sozomenus lib. 1. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ* Cap. 1. Gerardus Joannes Voſſius in *Arte Hiſtorica*, Cap. 10. Quæ de Bonifacii VIII. nævis ac vitiis Joannes Villani, S. Antoninus, Mariana, & alii ſcripſerunt, confirmare potuiſſem, ex Prophetiis Venerabilis *Roberti Ucetienſis* Ordinis FF. Prædicatorum, qui ſub Celeſtini V. & Bonifacii VIII. Pontificatu floruit, & ſanctitatis famâ celebris obiit. quem Bernardus Guidonis, quicum familiariter vixit, impensè commendat ut virum ſanctum & dono Prophetiæ clarum. Hic Bonifacii mores, ambitionem, faſtum, avaritiam, honorum Eccleſiaſticorum in propinquos ſuos profuſionem, S. Petri Celeſtini incarcerationem, excitatos in Regno Francorum tumultus, ultimam calamitatem, in ſuarum Revelationum & Sermonum libris eâ libertate deſcripſit, quam Spiritus Dei tribuebat. Infœlicem ſub illius Pontificatu ac deplorandum Eccleſiæ ſtatum figuratis locutionibus deſcribit pro more Vatum. Editi ſunt Tractatus duo Revelationum & Sermonum *Roberti Uceticenſis* Pariſiis apud *Henricum Stephanum* anno 1513. cùm SS. Hildegardis, Elizabethæ Sconaugienſis, & Mechtildis Revelationibus. Prophetias illas præſertim quæ *Bonifacium VIII.* ſpectant, Vitæ Venerabilis *Roberti Uceticenſis* inſeruit, in Diario Dominicano, ſeu Actis Sanctorum & Beatorum Ordinis S. Dominici Gallico idiomate editis, ad diem quartam Junii, P. *Thomas Souëges* ejuſdem Ordinis Profeſſor, Provinciæ Toloſanæ, ſtrictioris obſervantiæ. Hæc licèt de *Bonifacio VIII.* retulerit Religioſus ille vir ex Prophetia *Roberti Uceticenſis*, nemo dixit illum in *Bonifacium VIII.* impudenti calamo debacchari; liber ejus ab Ordinis Profeſſoribus probatus eſt, & ab omnibus non ſine fructu pietatis legitur. Hæc tamen in Diſſertatione mea conſultò prætermiſi, veritus ne duriora viderentur, & Revelationibus ac Viſionibus ab Eccleſia Romana non probatis quarum ad fidem Hiſtoriæ faciendam non magna mihi videtur auctoritas, innixa. His addi poteſt *B. Jacoponi de Benedictis* Ordinis FF. Minorum viri ſancti teſtimonium, qui Bonifacio VIII. ante Pontificatum familiaris, ad ſupremam hanc dignitatem evectum offendit, quòd liberiùs aliqua ejus facta redarguerit, unde conjectus eſt in carcerem in urbe Præneſtina; ſed & ille etiam Bonifacio prophetavit captionem, ex qua mœrore confectus eſt. Refert *Wadingus* in Annalibus, & in Bibliotheca Scriptorum Ordinis FF. Minorum. Cæterùm quo animo ea ſcripſerim quæ in hac Diſſertatione de Bonifacio ſcribere veritas & Hiſtoricæ leges compulerunt, judicabit quiſquis ad hæc verba mea attendet, pag. 339. Edit. primæ: *Quæ omnia eo dumtaxat animo velim obſervari, ut Hiſtoria ſeriùs cognoſcatur, non ut ad extrema hujuſmodi & violenta remedia, in diſſidiis ſimilibus, ſi qua forſan [quod Deus in æternum avertat] inter Sedem Apoſtolicam & Regna qualibet Chriſtiana, vel Regnorum Eccleſias emergerent, umquam ventatur. Caroli Magni conſilium, potiùs quàm Philippi Pulchri exemplum Chriſtianos*
„ *Principes imitari decet*. IN MEMORIAM, (*in-*
„ *quit Rex Magnus*) B. PETRI *Apoſtoli honore-*
„ *mus ſanctam Romanam & Apoſtolicam Sedem,*
„ *ut quæ nobis Sacerdotalis mater eſt Dignitatis,*
„ *eſſe debeat Magiſtra Eccleſiaſticæ rationis: Quare*
„ SERVANDA EST CUM MANSUETUDINE HU-
„ MILITAS, *ut licèt vix ferendum ab illa ſancta*
„ *Sede imponatur jugum, feramus*, & PIA DE-
„ VOTIONE TOLEREMUS. Denique etſi Hiſtorica libertate de Bonifacii VIII. geſtis in Diſſidio quod illi cum Rege & Eccleſia Gallicana intercesſit, ſcripſerim, reverentiæ tamen erga Romanam Eccleſiam & Sedem Apoſtolicam non defui, cùm hanc *propoſitionem Fidei eſſe* dixi, pro cujus defenſione, cum Dei gratia, ſanguinem etiam fundere ſum paratiſſimus: *De neceſſitate ſalutis exiſtit, omnes Chriſti Fideles Romano Pontifici ſubeſſe*, Pag. 360. Edit. primæ. Et addidi: *Paſſus Chriſtus non eſt, qui Eccleſiam ſuam regit, nec patitur umquam, ut a Sede Apoſtolica & Eccleſia Romana, quæ Fidei Magiſtra eſt, interpres, & vindex, defiuatur error*. Qui ita ſcribit, is a Religioſis Cenſoribus, cane pejor & angue cenſetur, impudens appellatur, velut Sedis Apoſtolicæ Dignitatis juriumque adverſarius traducitur.

Ne-

Digitized by Google

Nota.

OCcaſione diſſidii inter Bonifacium VIII. ac Philippum Pulchrum, multa profert Natalis ob adimendam a Romano Pontifice indirectam in temporalia poteſtatem, qua de re videnda quæ dixi tom.7. pag.325. Illud etiam non omittendum a Clemente V. re vera non abolitam Extravagantem: *Unam Sanctam &c.* quamvis declaraverit ex ea Romano Pontifici non plus juris, quàm antea in Gallia habuerit, aſſertum.

Quoad jus verò beneficia conferendi ac regaliam exercendi, legantur quæ dixi poſt præcedentem octavam Diſſertationem.

ANIMADVERSIONES in appellationem Philippi Pulchri a Romano Pontifice ad Concilium generale, de qua art.4. ſuperioris Diſſertationis.

§. I.

Eccleſia reſpexit Sedem Apoſtolicam ut ſupremum tribunal, ex quo ad aliud non eſſet provocandum.

CUm Concilium Sardicenſe declarare voluerit quæ appellandi praxis in eccleſia eſſet attendenda, ultimum tribunal agnoſcit eſſe Romanum Pontificem; neque poſt ipſum alterum judicem commemorat, qui de judicio Sedis Apoſtolicæ valeat cognoſcere; qua de re videndus Natalis diſſert.28. in hiſt. ſæcul.4. Sed audiatur Gelaſius Papa explicans in epiſtolâ ad epiſcopos Dardaniæ qualiter eccleſia intellexerit canones ordinem appellandi explicantes: *Sedes*, ait, *B. Petri Apoſtoli jus habet reſolvendi, utpote quæ de omni eccleſia fas habeat judicandi, neque umquam de ejus liceat judicare judicio, ſiquidem ad illam de qualibet mundi parte canones appellare voluerint; ab illa autem nemo ſit appellare permiſſus.* Proſequens deinde exemplis hujuſmodi poteſtatis uſum oſtendere, dicit Athanaſium abſolutione donatum, quia Apoſtolica Sedes Græcorum damnationi non conſentiens illum excepit abſolvitque. Flavianum Pontificum congregatione damnatum, a Sede Apoſtolica abſolutum; & Dioſcorum ab eadem congregatione receptum, Sedis Apoſtolicæ auctoritate reum judicatum fuiſſe. Id ipſum tradit ep.4. ſeu in Commonitorio ad Fauſtum his verbis: *Nobis opponunt canones, dum neſciunt quid loquantur, contra quos hoc ipſo venire ſe produnt, quòd S. Sedi ſanæ rectæque ſuadenti parere fugiunt. Ipſi ſunt canones qui appellationes totius eccleſiæ ad hujus Sedis examen voluere deferri; ab ipſa verò numquam prorſus appellari ſanxerunt; ac per hoc illam de tota eccleſia judicare, ipſam ad nullius commeare judicium, nec de ejus umquam præceperunt judicio judicari, ſententiamque illius conſtituerunt non opportere diſſolvi, cujus potiùs ſequenda decreta mandarunt.*

Videns Boſſuet verba Gelaſii poſt Sedis Apoſtolicæ judicium omne aliud judicium explodere, ne auctoritate tanti Pontificis opprimeretur, interpretatione a ſe excogitata dicit nil aliud intellexiſſe Gelaſium, niſi quod poſt Sedis Apoſtolicæ ſententiam non eſt aliud tribunal adeundum in ordinariis eccleſiæ negociis; vel ſi cauſæ maximæ ſint, nihilominus judicium Sedis Apoſtolicæ eò tendit, ut quod jam Concilia decreverint executioni mandetur: *Defenſ. declar. Cler. Gallic. p.2. l.15. c.23. & 24.*

Ego autem puto Boſſuet a mente Gelaſii procul omnino proceſſiſſe. Si fas fuiſſet in omnibus cauſis majoris momenti poſt Papæ judicium a Concilio œcumenico novum judicium expoſtulare, nemo non videt ineptiſſimè abſque ulla limitatione Gelaſium dicere potuiſſe a Sedis Apoſtolicæ judicio nemini appellare conceſſum fuiſſe. Dum ipſius judicio in cauſis majoribus non tenebatur eccleſia acquieſcere, dicendum potiùs erat poſt Pontificis ſententiam latam patuiſſe viam Concilium œcumenicum adeundi, ac id dumtaxat vetitum in cauſis minoribus, vel dum Pontifex ſententiæ a Concilio latæ executionem urgeret. Ego ſanè non video quâ ratione Gelaſius hanc ſuæ Sedis prærogativam nullam cauſam excipiendo ſub oculos exponere debuiſſet, ſi poſt graviorum cauſarum judicium a Concilio univerſali ob interpoſitam appellationem novum ipſarum examen inſtitui potuiſſet. Sed & illud addendum a S. Gelaſio affirmari eamdem Sedis Apoſtolicæ prærogativam ſacros canones tradere: at ubi quæſo extant canones diſtinctionem a Boſſuet excogitatam edocentes? Extant quidem canones ordinem judiciorum in eccleſia præſcribentes, ut ſuperiùs adnotavi, qui poſt Pontificem nullum alium judicem aſſignant; quapropter optimè affirmavit Gelaſius appellationes totius eccleſiæ ad Pontificem deferri Canones voluiſſe, ab ipſo autem numquam prorſus appellari, ſed exequenda quæ ipſe judicaſſet. Ita ſanè faciendum poſt latam a ſupremo judice ſententiam.

Hæc omnia apertè confirmant exempla, quæ ad conſtabiliendam hanc ſuæ Sedis prærogativam affert. Poſtquam igitur dixit a B. Petri Sede nemini permiſſum appellare, ſubdit, Athanaſium & Flavianum ab aliis damnatos, inſontes habitos fuiſſe, quia illos Sedes Apoſtolica exceperat, abſolveratque; & e contra Dioſcorum ut reum habitum, quamvis a Concilio Epheſino receptum, quia eadem Sedes ita judicavit. Nemo dicet hujuſmodi cauſas non fuiſſe graviſſimi momenti, & tamen poſt ſententiam Sedis Apoſtolicæ nec poterat Dioſcorus ad Concilium œcumenicum provocare, nec Athanaſii, nec Flaviani inimici, ut iterum de iſtorum cauſa cognoſceretur; aliàs fruſtra Gelaſius hæc retuliſſet exempla, ut demonſtraret univerſam eccleſiam potuiſſe per appellationem ad Romanum Pontificem confugere, ipſum verò ad aliud tribunal non poſſe appellare. Sed & hæc exempla opponendo oſtendit poſt Papæ judicium interclusam eſſe viam Concilium œcumenicum adeundi; ſi etenim Papa Flavianum abſolvit, quem concilium Epheſinum II. damnaverat, ac Dioſcorum damnavit, quem idem Concilium abſolverat, jam potiorem Concilio auctoritatem obtinere oſtendit; ac proinde meritò & his exemplis poſt ſententiam Papæ nullum eſſe appellationi locum docuit; ceſſat enim appellatio ubi judex ſuperior non adeſt. Ex his autem etiam apparet non rectè dixiſſe Boſſuet decretum, quo abſolutus fuit Flavianus, fuiſſe proviſorium, uſquedum ſcilicet de ipſius innocentia Synodus univerſalis agnoſceret; cùm etenim eo exemplo utatur Gelaſius ad demonſtrandum poſt ſententiam a Papa latam nullum ſupereſſe tribunal ad quod appelletur, & a Conciliis etiam generalibus ad Papam interpoſitas fuiſſe appellationes, neceſſe eſt illud decretum peremptorium judicari.

Hoc demum confirmatur, quia poſt Papæ judicium ceſſare omnem appellationem, eo quòd ſupra Papam nulla ſit major auctoritas, clarè aſſerit Nicolaus I. ep.8. quæ eſt ad Michaëlem Imperatorem, his verbis: *Quoniam cùm ſecundùm canones, ubi eſt major auctoritas, judicium inferiorum ſit deferendum, ad diſſolvendum ſcilicet vel ad coborandum, patet profectò Sedis Apoſtolicæ cujus au-*

cto.

ctoritate major non eſt, judicium a nemine fore retractandum, neque cuiquam de ejus liceat judicare judicio, ſiquidem ad illam de qualibet mundi parte canones appellari voluerunt, ab illa autem nemo ſit appellare permiſſus. Juxta quod & Bonifacius, atque Gelaſius ſanctiſſimi præſules non ſuis adinventionibus, ſed eccleſiæ romanæ conſuetudines non ignorantes, dicunt &c.

Liceat modò obſervare Pontifices ſanctitate doctrinâve eximios, abſque ulla limitatione affirmaſſe, cuicumque fas eſſe per appellationem ad Sedem Apoſtolicam confugere, minimè verò poſt judicium Romani Pontificis ad aliud tribunal: Hanc ſuæ Sedis prærogativam non ſolùm canonum auctoritate confirmaſſe, ſed etiam ex praxi illorum, qui ab univerſalibus Conciliis damnati ad Romanum Pontificem provocaverant: Nullum fuiſſe, quamvis Romanis Pontificibus infeſtum, qui audiens eos aſſerere a judicio Sedis Apoſtolicæ nemini eſſe permiſſum appellare, ac videns ab eis reſcindi univerſalium ſynodorum ſententias, nimiam ſibi tribuiſſe auctoritatem conquereretur: Varias ob cauſas non ſemel Pontifices adverſùs Imperatores Regeſque inſurrexiſſe, anathemate innodaſſe &c. nec tamen per tot ſæcula, ut paulò poſt videbimus, ex ipſis aliquem cogitaſſe de Pontificis judicio per appellationem ad Concilium declinando; unde nec vola quidem hujuſmodi appellationis apud tot illorum temporum ſcriptores reperitur. Si verò hæc omnia ad unicè inquirendam veritatem obſerventur, fateri neceſſe erit in Catholicorum mente hoc inſediſſe, quòd Romani Pontificis tribunal ita ſit ſupremum, ut nullum in terris ſit, quod ſuperiore emineat poteſtate.

Ad hoc conducit Pontifices non ſemel non ſolùm affirmaſſe, poſt judicium Sedis Apoſtolicæ nullum eſſe Judicem, qui valeat de ipſius judicio judicare, ut expreſsè habent verba Gelaſii ſupra recitata, ſed neque retractandum quod a Sede Apoſtolica ſemel ſtatutum eſt. Ita Bonifacius I. ſcribens Ruſo Theſſalonicenſi ita ait: *Talia ſcripta direximus, quibus univerſi fratres intelligant primò convenire te citra tuam conſcientiam minimè debuiſſe, deinde de noſtro non eſſe judicio retractandum. Numquam etenim licuit de eo rurſus, quod ſemel ſtatutum eſt ab Apoſtolica Sede, tractari.* Hæc repetita fuerunt a Bonifacio II. in ſynodo romana, ut videre eſt apud Holſtenium part. 1. Porro ubi non liceat de alicujus Judicis ſententia retractare, fateri oportet nullum habere Superiorem, quem per appellationem adire fas ſit.

Opponatur Boſſuet nihili habendum hoc argumentum, quia vult ſolummodo vetitum fuiſſe, ne retractarentur privata Sedis Apoſtolicæ judicia, non verò quæ ad totam eccleſiam pertinerent, quæ judicia putat non ſemel œcumenica judicia retractaſſe. Verùm Boſſuet primò oppono Nicolaum I. ſupra citatum, qui ex ea ratione de Sedis apoſtolicæ judicio retractari non potuiſſe dicit, quia ipſius *auctoritate major non eſt*; ac proinde nullum agnoſcit tribunal, quod iterum de ipſius judicio valeat judicare. Eamdem auctoritatem jam antea non obſcurè explicaverat S. Gelaſius in Commonitorio ad Fauſtum, ubi docens reſcindi non poſſe ſententiam, quâ Acacius Conſtantinopolitanus fuerat a Sede Apoſtolica exauctoratus, id etiam ex Chriſti voce provenire dicit, quâ illi datum eſt, ut de tota eccleſia judicaret: *Non veremur*, ait, *ne apoſtolica ſententia reſolvatur, quam & vox Chriſti, & majorum traditio, & canonum fulcit auctoritas, ut totam potiùs Eccleſiam ſemper ipſa dijudicet.* Eamdem ſupremam auctoritatem agnoſcens Rothardus Sueſſionenſis Epiſcopus in Gallia damnatus, ita ad Sedem Apoſtolicam provocavit: *Ad illam ſummam auctoritatem ſine intermiſſione appello, cui nullus poteſt contradicere, quæ a Domino Jeſu Chriſto per B. Petrum Apoſtolum tantum meruit principatum.* Id ipſum explicans aliis verbis S. Bernardus ep. 239. hæc habet: *Qui locum Petri tenet, poteſt uno ictu extinguere Ananiam, uno Simonem Magum; & ut plenius quod loquitur fiat, peremptoriam dare ſententiam ad depoſitionem epiſcoporum ſolius Romani Pontificis noſcitur eſſe, pro eo nimirum quòd etſi alii multi vocati ſint in partem ſolicitudinis, ſolus ipſe plenitudinem habeat poteſtatis.* Ita Patres explicando ſupremam romani Pontificis poteſtatem, ſanè majorem in Eccleſia non eſſe ſe credere demonſtrabant. Oppono deinde univerſales illas indefinitaſque loquutiones, quibus dicitur *numquam neminem* de Sedis Apoſtolicæ judicio retractaſſe, ſeu licitum judicaſſe retractare, quæ loquendi phraſes, ſi a naturali ſignificatione non diſtrahantur, quidquid dicat Boſſuet, tradunt nullum omnino adeſſe in terris judicem, a quo iterum Sedis Apoſtolicæ ſententia ſit cognoſcenda. Et quidem quis putet modò aliquem ex iis, qui opinantur, licet falsò, a Pontifice ad Concilium poſſe provocari, ſcripturum *neminem* retractaſſe, ſeu *numquam* fas eſſe de Pontificis judicio retractare? Abſtineret ſanè ab iis univerſalibus loquendi phraſibus, quibus nullos caſus excipitur, ac rotundis verbis hanc poteſtatem concilio œcumenico reſervaret: non-ne ergo credere eſt & ita ſcripturos illos, qui tunc temporis Romani Pontificis prærogativas explicabant, ſi Concilio œcumenico fuiſſet poteſtas, quæ Pontifex judicaſſet, iterum ad examen revocare?

Nec refert, Boſſuet opponere de facto in pluribus Conciliis iterum actum de iis, quæ jam Papa ſuâ ſententiâ definierat; etenim de illis numquam retractatum fuiſſe ad illius judicium diſſolvendum, palam fit ex iis, quæ obſervavi in Animadverſionibus poſt octo prima eccleſiæ œcumenica concilia; nam omnia a Romani Pontificis auctoritate pependiſſe demonſtravi. Sufficiat hìc commemorare quòd poſtquam S. Cæleſtinus Neſtorium damnavit, ſcripſit ad Epheſinum Concilium ſe eò ſuos Legatos mittere ut exequerentur quæ ipſe ſtatuerat; atque in Commonitorio, quod dedit ſuis Legatis, eiſdem mandaſſe, quòd de concilii ſententia judicarent, minimè verò ſubirent certamen; ac propterea ipſos Legatos profeſſos eſſe, ſe formam ſequi ſibi traditam a Cæleſtino, ac miſſos eſſe Pontificis ſententiæ *executores*. Non pauca quoad hæc, ubi occaſio tulit, adnotata ſunt.

§. II.

Rationibus oſtenditur non eſſe locum appellandi a Pontifice ad Concilium.

PRima ratio hujuſmodi appellationes irritas nullaſque demonſtrandi ea eſſe deberet quòd Papa ſuperior Concilio cùm ſit, non eſt locus ut de ipſius ſententia inferius tribunal novum examen inſtituat. Verùm cùm de hujuſmodi ratione fusè agendum ſit, ubi de Papæ ſupra Concilium præeminentia agendum eſt, ideo modò ab ea eſt ſuperſedendum. Alias ergo breviter innuendo rationes, ex eo ſatis rejiciendæ hujuſmodi videntur appellationes, quòd verè & propriè Romanus Pontifex eſt in terris Caput Eccleſiæ viſibile, & Chriſti Vicarius; cùm proinde Vicarius unum habeat tribunal cum ſuo Principali, dum a Papæ ſententia fas eſſet provocare, videretur æquè fas eſſe a Chriſti tribunali ad aliud tribunal confu-

fugere. Deinde ex dictis tom. 3. pag. 121. eccleſiæ regimen eſt perfectè monarchicum; ac proinde ſicut nullum eſt tribunal, quod de ſententia Regis plenè Monarchico jure imperantis poſſit judicare; ita dicendum eſt de Romani Pontificis definitionibus. Omnes demum fideles, quicumque ſint, pertinent ad oves ſupremi in eccleſia Paſtoris, qui eſt Petri ſucceſſor; unde quicumque appellationem interponendo nollet Papæ obedire, demonſtraret ex ipſius ovibus non eſſe, quæ non alium quàm ſuum Paſtorem in ſuperiorem agnoſcunt.

Altera ratio eſt, quia ſi daretur a Romano Pontifice ad Concilium appellatio, ſequerentur graviſſima incommoda in Eccleſiæ regimine, immo & deſtrueretur finis cujus ratione inductæ ſunt appellationes; impium autem videtur credere Chriſtum ſui Vicarii juriſdictionem Concilio ſubdidiſſe, quoties ex hoc perturbanda potiùs eſſet eccleſia. Et primò quòd ceſſaret finis, ex quo inductæ ſunt appellationes, ex eo innoteſcit, quòd quis appellationes adinvenit, ut tandem ceſſarent lites, & non eſſent immortales, quæ tamen numquam conticeſcerent, ubi a Pontifice ad Concilium liceret provocare. Non, inquam, conticeſcerent, quia nemo ſciret quando erit Judex ad quem fuit provocatum; neque etenim Romanus Pontifex, cujus juris eſt Concilium indicere, ipſum convocabit ut ſuas revocet ſententias, cùm potiùs anathemati ſubjectos eos voluerit, qui per appellationem ad Concilium ſententiis a ſe latis obedire renuerit: ſi verò convocaret, numquam confirmaret quæ adversùs ſeipſum Concilium definiſſet. Sed ex eo etiam patet non ceſſaturas controverſias, quia Judex illis finem imponere non poteſt, ſi indubitatum non ſit juriſdictione potiri de ſententiis ab altero lata judicandi: quàm verò ſaltem incertum ſit an Concilium ſit Papa ſuperius, ac proinde quàm incertum ſit, an poſſit de ſententiis ab eo latis cognoſcere, unuſquiſque noſcit qui vel a longè hanc controverſiam inſpexit. Auditor Rudolphus Pontificis Internuncius, qui Archiepiſcopum Moguntinum an. 1461. ad futurum Concilium appellantem ita interpellavit: *Ab eo appellaſti, Diether, qui tamen ægrè ferres, ſi quis Provincialium tuorum a te ipſe appellaſſet. Sed quem appellaſti Judicem? quem provocaſti tuæ cauſæ cognitorem? Futurum Concilium, dicis, appellavi. Et ubi eſt futurum Concilium? ubi ſedet? ubi tribunal ejus requirimus? pulchra inventio ut impunita ſint ſcelera, ut liceat ſine metu judicii aliena invadere. Is Judex appellatur qui nuſquam reperitur. In Conventu Mantuano adversùs hanc nequitiam lex edita eſt, quæ appellanti ad futurum Concilium eam irrogat pœnam, quâ rei majeſtatis, & fautores hæreticorum plectuntur.*

At quod magis ex his ſequi appellationibus ingemiſcendum eſſet, illud reputandum, quòd numquam ſatis ſchiſmatibus, & hæreſibus Romanus Pontifex poſſet occurrere. Demus e. g. aliquem ſchiſmatis, vel hæreſis a Romano Pontifice damnatum poſſe ad futurum Concilium provocare, quamdiu quæſo in ſua inobedientia impunè perſeveraret, & ipſius hæreſis inulta remaneret? Quamplures ſanè elaberentur anni antequam Concilium cogi poſſet, & fortaſſe vel non poſſet ob inſuperabiles difficultates, vel non expediret ob varias circumſtantias illud convocare: at interea ſi Romani Pontificis ſententia non eſſet peremptoria, inobedientia augeretur, hæreſes latè ſerperent, & ita nec fidei periculo poſſet occurri, nec inobedientes, aliique rei compeſci. Id perſpiciens Lutherus, ac noſtra hac ætate quamplures Janſeniſtæ, ut damnationem Pontificis eluderent a Pontifice ad Concilium appellarunt. Hæc inconvenientia jam obſervaverat Pius II. in ſua Conſtitutione *Execrabilis*, ubi inter alia hæc habet: *Nonnulli ſpiritu rebellionis imbuti, non ſanioris cupiditate judicii, ſed commiſſi evaſione peccati, ad futurum Concilium provocare præſumunt — Namque, ut alia prætereamus, quæ huic corruptelæ manifeſtiſſimè refragantur, quis non illud ridiculum judicaverit, quòd ad id appellatur, quod nuſquam eſt, neque ſcitur quando futurum ſit? Pauperes a potentioribus multipliciter opprimuntur, remanent impunita ſcelera, nutritur adversùs primam Sedem rebellio, libertas delinquendi conceditur, & omnis eccleſiaſtica diſciplina, & hierarchicus ordo confunditur.* Conſtitutionem Pii innovavit Julius II. Conſtit. 22. incip. *Suſcepti* &c. & quotannis innovatur in Bulla quæ in die Cœnæ Domini promulgatur.

Boſſuet dicit horum Pontificum Conſtitutiones prohibere has appellationes in ordinariis tantùm caſibus, ac peculiaribus negotiis: *In Defenſ. p. 2. l. 15. c. 28.* Verùm Boſſuet minimè conſentiendum, quamvis etenim tam Pius quàm Julius ob particularia negocia ſuas edendi Conſtitutiones occaſionem ſumpſerint, nullum eſt legere in eiſdem verbum quo peculiares tantùm caſus inſpexiſſe dicere poſſimus. Sed & ipſa ratio harum damnandarum appellationum convincit omnes caſus comprehendere voluiſſe, quia nempe appellatur ad Judicem, qui non eſt, & quia ita appellando ſcelera remanent impunita &c. Et re vera non ſolùm negotia temporalia præfatas Conſtitutiones reſpexiſſe, ſed graviſſimas etiam ſchiſmatis hæreſiſque cauſas, oſtendit Leo X. cujus Bullam *Exurge Domine* citat ipſe Boſſuet cap. 30. damnavit etenim Lutherum etiam eò *quòd erratum a Papa in vocem temerariæ appellationis prorupit ad futurum Concilium* contra Conſtitutionem Pii II. ac Julii II. taliter appellantes hæreticorum pœnâ plectentium.

Rationes ductas ab inconvenientibus orituris ex hujuſmodi appellationibus confirmat ipſa experientia; nuſquam etenim eædem bene ceſſere. Id perſpiciens Franciſcus Victoria *relect. 4. prop. 10.* poſtquam plura adversùs has objecit appellationes, tandem ita ait: *Præterea hoc probatur experientiâ & exemplis, quæ in moralibus magnam faciunt probationem. Omnes enim appellationes hactenus factæ ad Concilium malè ceſſerunt, & tandem devenerunt in ſchiſma aliquod, vel etiam hæreſim.*

Alterum argumentum, quod ſupra jam innui, adversùs appellationes a Papa ad Concilium ex ipſarum novitate conſurgit, neque etenim per tot ſæcula inauditæ fuiſſent in eccleſia. Cæcutivere ne tanto tempore non ſolùm tot Principes, qui ſe ab eccleſia injuſtè damnatos conquerebantur, ſed tot etiam Antiſtites, qui licèt ſententiam latam a Sede Apoſtolica nullo pacto probarent, nihilominus nec ſomniarunt ipſius judicium hujuſmodi appellationibus infringere? Unicum proferam exemplum, tot alia dimittendo, diuturni graviſſimique diſſidii, quod inter S. Leonem Pontificem, ac S. Hilarium invaluit; & quamvis S. Hilarius ægerrimè ferret a ſe geſta reſcindi, ac proinde ubique ſuas querelas effunderet, voceſque, ut ita dicam, ad cœlum uſque attolleret, numquam tamen ipſius menti occurrit Concilii auctoritatem Pontifici opponere. Vide quæ dixi tom. 5. pag. 188.

Hæc autem ſatis ſuadent non ſolùm inauditum fuiſſe a Papa ad Concilium provocare, ſed Eccleſiam inſuper agnoviſſe Papæ tribunal eſſe ita ſupremum, ut nullum ſupereſſet adeundum. Reſtat igitur harum appellationum novitatem expendere.

Non immorabor autem in iis refellendis, qui autu-

autumarunt Donatiſtas a judicio Melchiadis appellaſſe, nam agerem iterum actum.

Unicè hìc recitabo quæ habet Sirmondus in Notis ad Concilium Arelatenſe: *De Synodo*, ait, *Romana mnemuraſſe viſtes Donatiſtas, illam accuſaſſe, ac reprehendiſſe, de illa queſtos eſſe, multis locis docet Auguſtinus; ab ea provocaſſe nunquam proditum eſt, ſed ab Arelatenſi. Re vera autem nulli parebant judicio, & ſemper ad Imperatorem recurrentes, Domono obſtinationes a S. Auguſtino appellari meruerunt. Puto, inquit, quòd ipſe diabolus, ſi auctoritate judicis, quem ultro elegerat, toties vinceretur, non eſſet tam impudens, ut in ea cauſa permaneret. Qui autem nullius judicis acquievere, putandum ne eſt, quòd deſiiſſent Papam ad Concilium appellare, ſi hoc ſervato juris ordine fieri potuiſſet?*

Prima quæ Boſſuet cap. 25. refert harum appellationum exempla, ſunt appellationis eccleſiæ Anglicanæ a Papa ad Concilium factæ an. 1246. 1264. & 1267. ob impediendas exactiones, quæ in eo regno ea Papæ mandato fiebant. Sed primò id non vetat quin novæ dici potuerint cùm per tredecim ferè ſæcula ſiluerint; atque ita novas appellat de Marca *de Concord. l. 4. c. 17.* ibi enim eodem ſæculo incepiſſe ſenſit, nempe an. 1245. appellante Friderico Imperatore ad Concilium; & cum de Marca conſentit Juſtus Heningus Bohemerus in ſuis obſervationibus ad citatum locum *obſerv. 14. ad §. 2.* atque olim nunquam auditam provocationem a Pontifice ad Concilium agnoſcit. Secundò non ſtatim acquieſcendum exemplis quæ refert Boſſuet, cùm unius Pariſii auctoritati innitantur, cui nullam fidem præſtandam, quando recenſet quæ Romani Pontificis famam denigrant, tam noſtri quàm exteri Scriptores obſervant. Et quidem, ſi excipias Fleury, nullum auctorem legi, qui Pariſium ſectando, præfatas eccleſiæ Anglicanæ appellationes commemoret.

Sed neque cum de Marca appellatio Friderici prima eſt habenda, qua a Papa ad Concilium fuerit provocatum; nam Pariſius *in Henrici III. ad an. 1245.* loquendo de Procuratore Friderici, ut refert etiam ipſe de Marca, ita ait: *Appellavit pro eo ad Concilium proximè futurum generalius. Nec enim nunc omnes Prælati, vel eorum, vel Principum Procuratores apparent hìc inpræſentiarum. Cui Papa: Satis eſt concilium generale multorum, qui Domini tui humilitatem inutiliter non ſine gravamine expectarunt, Patriarcharum, Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, & aliorum de diverſis mundi partibus Nobilium, vel eorum Procuratorum. Et qui abſunt, laqueis Domini tui impediuntur irretiti.* Nihili ergo habenda hujuſmodi appellatio, quæ non ſolùm a ſolo Papa, ſed etiam a concilio generali Lugdunenſi ad generalius; ſi etenim hujuſmodi appellatio legitima dicenda foret, omnia eccleſiæ judicia facilè eluderentur, cùm non poſſit dari Concilium adeo generale, ut generalius etiam non poſſit pariter congregari; atque ita hoc obtentu cujuſvis Synodi æquè ac Summi Pontificis judicium irritum redderetur.

Auctor probationum libertatum eccleſiæ gallicanæ cap. 13. cujus titulus eſt *de Appellationibus*, harum originem refert ad appellationem, quâ Philippus cognomento *Pulcher*, a Bonifacio VIII. ad futurum Concilium provocavit; de qua in ſuperiori Diſſertatione agit P. Natalis. Si tamen legatur Spondanus ad an. 1303. videbitur Gallos Bonifacium habuiſſe ut illegitimè in Sedem Apoſtolicam intruſum, ac proinde etiam ad futurum legitimum Pontificem provocaſſe. Sed & audiatur Puteanus qui cap. 13. de hujuſmodi appellationibus loquens, hæc etiam habet de Bonifacii Accuſatoribus: *Moti, ut dicebant, fervore fidei, ſinceræ devotionis affectu, & zelo charitatis inducti, ſacroſancta Romana, ac univerſali Eccleſia matri ſua, quam ſub dicti D. Bonifacii præſidentia periculosè deprimi, ac deformationem enormem, & jacturam pati dicebant, compatientes ab intimis, ac chriſtianæ fidei in qua ſalus animarum conſiſtit, & quæ ſuis temporibus, proh dolor! miſerabiliter contabeſcit, & deperit, ut dicebant, periculo condolentes, ad ipſius eccleſiæ & totius chriſtianitatis ſalubre regimen, & bonum ſtatum, ac reparationem catholicæ fidei, votis, ut dicebant, ferventibus intendentes, maximè cùm eidem eccleſiæ fidei fundamento, & animarum ſaluti ſummè expediat, ut Dominici gregis ovili non niſi verus, & legitimus, ac verè & legitimè Paſtor præſit &c.* Ex hujuſmodi verò cauſis appellare decernentes, ſic concludunt: *Pro nobis, eccleſiis, parochis, & ſubditis noſtris; & pro nobis adhærentibus ſeu adhærere volentibus in hac parte ad prædictum Concilium congregandum, & ad futurum verum & legitimum Summum Pontificem, & ad illum vel illos, ad quem vel quos de jure fuerit appellandum, provocamus & appellamus &c.* Eadem licet obſervare in aliis inſtrumentis a Puteano relatis, & in appellatione ipſius Philippi Pulchri, quam recenſet n. 5. ſicut in appellatione diverſarum civitatum Linguæ Occitanæ. Præterea ergo hìc urgeretur appellatio Philippi Pulchri, cùm eſſet appellatio etiam ad Concilium a Pontifice, quem vel illegitimum eſſe credebant, ſeu credere ſimulabant, ne ſtatim hujuſmodi appellationi locum non fuiſſe objicere daretur. Non improbabiliter etiam aſſeritur Philippum interpoſitæ appellationis pœnituiſſe: unde narrant illius ætatis Scriptores, quòd quamvis cenſurarum abſolutionem ultro ei conceſſiſſet Benedictus XI. pro viribus nihilominus curavit Clementem V. in Romanum Pontificem eligi, ut pleniorem veniam aſſequeretur. Eadem etiam Rege agente ſcribunt multa ex actis pontificiis deleta fuiſſe, quæ ad diſſidium inter Bonifacium & Philippum pertinebant.

Primæ ac indubiæ appellationis a Papa ad Concilium exemplum reperio in Actis ſeſſionis ultimæ Concilii Conſtantienſis; ibi etenim poſtquam Oratores Poloni damnatum non viderunt a Martino V. ut optabant, in publica ſeſſione quemdam librum Joannis Falckembargh, quem jam Cardinales, Nationeſque damnaverant, ad futurum Concilium provocarunt. At primò obſervandum inauditam tunc hujuſmodi appellationem apparuiſſe; ut enim ait Martinus Chromerus Warmienſis epiſcopus lib. 18. de Geſt. Polonor. *Rem novam Legati regis Poloniæ auſi, ad futurum Concilium, quod in decimum annum indicebatur, provocarunt.* Deinde obſervandum Concilii PP. Legatis Polonis adhæſuros fuiſſe, ſi legitimam hujuſmodi appellationem reputaſſent; optabant etenim ſolemniter proſcriptum librum, quem ut erroribus refertum in particularibus Congregationibus damnaverant. Quamvis tamen hæc evenerint in ultima ſeſſione quando nondum concilium œcumenicum erat diſſolutum, non ſolùm ipſum Concilium, ſed neque aliquis ex PP. auſus eſt Polonorum appellationem tueri. Illud addendum eſt quòd Martinus Legatis tamquam temerariæ appellationis reis ſilentium ſub excommunicationis pœna indixit, atque iidem Papæ parendum duxere.

Quicquid igitur ſit, an Martinus V. quia ad ipſius aures pervenerit mentem eſſe Polonorum ipſum ad Concilium appellare, Conſtitutionem in conſiſtorio publicaverit, quâ decrevit nulli fas eſſe a ſupremo Pontifice J. Chriſti Vicario provocare, nemo dicet Polonorum appellationem Concilium probaſſe; cum potiùs videatur ſuo ſilentio eam-

eamdem cum Pontifice reſpuiſſe. Cœterùm mirandum Boſſuet *in Defenſ. p.2. l.55. c. 27.* omnino velle hanc Conſtitutionem eſſe commentitiam. Fatetur ipſe bis ejuſdem mentionem fieri a Gerſone, qui licèt eam legi non audierit, ex aliorum tamen teſtimonio lectam latamque refert. Gerſon igitur, qui Conſtantiæ aderat, quique omnes inveroſimilitudinis circumſtantias per ſeipſum poterat explorare, quamvis Conſtitutionem in Conſiſtorio editam ex aliorum dictis afferat, nihilominus ut ſuppoſititiam non habet, quinimmo verè promulgatam credidiſſe oſtendit; nam ad eam impugnandam edidit Tractatum, cui titulus; *Quomodo, & an liceat a ſummo Pontifice appellare.* Si ergo ipſe Gerſon Conſtantiæ præſens, & cujus multùm intererat hanc Bullam putum fuiſſe commentum demonſtrare, illius meminit, nullam inveroſimilitudinis notam objiciendo, non eſt cur adhærendum ſit Boſſuet, cui ex illius temporis circumſtantiarum ignorantia potuit ſuppoſititia apparere. Cœterùm manifeſtè ab ipſius ſenſu deſcedit, dum aſſerit quòd etſi de hujus Conſtitutionis exiſtentia fas non eſſet dubitare, adhue ex ea nil aliud haberetur, niſi quòd paſſim & in ordinariis caſibus non liceat a Romano Pontifice appellare, neque in cauſis fidei illius declinare judicium, tamquam judex legitimus non eſſet. Audiantur ipſius Conſtitutionis verba, ſicut ea refert Gerſonius in Tractatu ſupra citato: *Nulli fas eſt a Supremo Judice, videlicet Apoſtolica Sede, ſeu Romano Pontifice Jeſu Chriſti Vicario in terris appellare, aut illius Judicium in cauſis fidei, quæ tamquam majores ad ipſum & Sedem Apoſtolicam deferenda ſunt, declinare.* Si ratio denegandæ appellationis a Romano Pontifice ea eſt, quia eſt Chriſti Vicarius, & Supremus Judex, jam in quocumque excogitabili caſu interdicitur appellatio; poſt ſupremum etenim judicem nullus ſupereſt ad quem poſſit provocari. Liceat etiam animadvertere hanc Conſtitutionem Martinum ediſiſſe ad deſtruendam Polonorum appellationem, quæ cùm verſaretur circa cauſas fidei, propter eas ad futurum concilium provocando, oſtendit Pontifex non ſolùm voluiſſe ſe declarare in eiſdem cauſis judicem legitimum, ſed inſuper ab eo ad futurum Concilium legitimè appellationem non interponi.

Cùm verò a tempore Concilii Conſtantienſis Gerſon, & illius diſcipuli ceperint concilii œcumenici poteſtatem ſupra Papam extollere, hinc poſtea factum eſt appellationum a Papa ad concilium exempla non defuiſſe. At quàm malè apud plures Doctores audierint, ediſcas a S. Antonino, qui *3. p. Sum. tit.33. cap.3.* ita ait: *Quoniam quidam hoſtes veritatis, & unitatis adverſarii dicere præſumpſerant, quòd licet a Romano Pontifice ad ſucceſſorem ipſius, vel ad generale concilium appellare; ideo cum correctione Sedis Apoſtolicæ intendo probare, quòd ſentire quod a Romano Pontifice poſſit ad quemcumque appellari, eſt hæreſis manifeſtè — Sed nec ad concilium generale a Papa appellari poteſt, quia Papa omni concilio ſuperior eſt, nec robur habet quod agitur, niſi auctoritate Romani Pontificis roboretur, & confirmetur. Sentire ergo quòd ad Concilium a Papa appellari poteſt eſt hæreticum.* Et S. Thomas *de pot. q.10. ar.4. ad 13.* jam antea ita dixerat: *Ex geſtis Concilii Chalcedonenſis habetur, primò quòd ſententia Synodi a Papa confirmatur. Secundò quòd a Synodo appellatur ad Papam. Tertiò quòd a Papa ad Synodum non appellatur, ut habetur ex Geſtis concilii Epheſini.* Sylveſter de Prierio *v. Concilium* ita habet; *Quintò utrùm appellari poſſit a Papa ad Concilium, vel ad ejus Succeſſorem? Et dico quòd non: ſed eſt hæreticum hoc aſſerere.* Mauclerus *de Monarch. eccl. l.3. c.10.* hæc habet de hujuſmodi appellationibus; *Quintum denique ac poſtremum de præcipuis privilegium illud eſt, de quo hic quæſtio vertitur, quod ſupra tetigimus, contra quod ridicula ſiunt a quibuſdam, ſchiſmaticorum partes ſuâ partim malitiâ, partim imperitiâ foventibus, objectiones, nonnullaque ad ſuam confirmandam rebellionem exempla producuntur: quæ a doctiſſimo noſtræ ætatis theologo, viro ſanctiſſimæ vitæ Valeo eruditè refutata & exploſa ſtudioſus lector videre poterit. Tot ſacris eccleſiæ decretis, canonibuſque veluti divinis S. Spiritus oraculis rite conſideratis, juſtoque ratiocinio, theologiæque ſapientiæ trutinatis examine, quàm juſtè ſpiritualem anathematis gladium contra provocantes a pontificii Monarchæ judicio ad futurum concilium a Sanctæ Sedis Apoſtolicæ Præſulibus evaginatam fuiſſe credere debemus.* Ipſe de Marca, cui cordi erat detrahere eccleſiaſticæ poteſtati, nihilominus agnovit has appellationes adinventas fuiſſe, ut rei a Pontificis judicio ſe ſubducerent: *Superiore capite,* ita inchoat caput 17. l.4. de Concord. *novam quamdam rationem vidimus in eccleſiam invectam ab iis, qui ſe Romanæ Curiæ cenſuris premi exiſtimabant, ſcilicet appellationem a Papa decreto ad futurum Concilium. Novam dixi, quia numquam in eccleſia admiſſa fuit provocatio a Papa ad Concilium.* Audiantur etiam quæ dicit Canus de *Loc. Theolog. l.5. cap. ult. ad 9.* de hujuſmodi appellationibus, quibus uſa eſt Facultas Theologica Pariſienſis: *Sed provocarunt,* ait, *Doctores Pariſienſes a Concilio Lateranenſi, & appellatio nomine Academiæ circumfertur. Quorum illa fuerit, hic non diſputo. Illud adſtruo non ſine Eccleſiæ ſcandalo, atque pernicie circumferri. Extat anathema Pii II. in eos, qui ad futurum Concilium appellaverint, & ſine Pii cauſis, quas multus fuit literis reddidit, manifeſtum eſt rem hanc & hæreticorum omnium ſummum patrocinium eſſe, & feneſtram vel maximam aperire ad obedientiæ Eccleſiaſticæ jacturam, ac perniciem veræ pietatis.* Fruſtra igitur hujuſmodi appellationum exempla opponuntur; nam abſque eo quòd alios multos Doctores recenſeam, ita ex dictis irrationabiles viſæ ſunt, ut ſolùm ſchiſmatis hereſumque fomenta dignoſcantur.

Quibuſdam placuit has appellationes admittere, quando factorum notitiam ſatis aſſequi non poſſet Pontifex, niſi auditis in Concilio univerſi orbis Præſulibus; ac proinde erroneum eſſe poſſet quodcumque judicium, dum concilium non convocaretur. At hujuſmodi caſum difficile ſummopere eſt evenire; adhibitâ etenim qua par eſt diligentiâ, & per epiſtolas plures conſulendo, ſeu diverſos viros ad veritatem explorandam mittendo, aſſequetur tandem Pontifex veritatem.

Si verò aliquis pro defenſandis appellationibus a Papa ad Concilium dicere auderet, neceſſe eſſe eas admittere, quia Papæ in propria cauſa judicanti non eſt acquieſcendum, ſtatim opponatur hac ratione ab Eccleſia omnes Judices removeri. Si hujuſmodi etenim ratio non eſſet prorſus inanis, non-ne ſtatim & dici poſſet, neque Concilio in propria cauſa ſententiam ferenti parendum non eſſe? Ita numquam lites dirimerentur, numquam obedientia reſtitueretur, numquam ſchiſmata ac hæreſes abolerentur.

Ex ea etiam ratione non eſſe proſcribendas præfatas appellationes, aliqui dicunt, ne ſcilicet intercludatur omne præſidium iis, qui indebitè a Pontifice gravarentur. Mihi autem apparet omnino eſſe reſpondenda; nam numquam licet ad ſe tuendum medium aſſumere, ex quo ipſa eccleſia, fides, innocentes graviſſimum malum paterentur, quæ inexplicabilia incommoda eventura ex his ap-

pellationibos jam ſupra viſum eſt. Adverſùs igitur Papæ injuſtam ſententiam altera ſe tuendi via non eſt, quàm adverſùs illam ex nullitatis capite excipiendo, vel vim vi repellendo; & cui non ſuppetunt hujuſmodi vires debet illatam injuſtitiam patienter tolerare, cùm ipſa ratio cuicumque dictet quodcumque potiùs tolerandum quàm velle viam infinitis propemodum malis aperire.

DISSERTATIO X.

De Concilio Viennenſi Oecumenico: Et de Cauſa Templariorum.

QUÆSTIO I.

De Concilii Convocatione, Celebratione & Actis.

Cauſa, propter quas Concilium convocatum eſt.

I. VIENNENSE Concilium, quod inter Oecumenica decimum-quintum numerari ſolet a *Clemente Quinto* Pontifice Maximo convocatum eſt anno Chriſti milleſimo trecenteſimo-ſeptimo, quatuor de cauſis: primò, ob negotium Templariorum, quorum Ordo publicâ graviſſimorum criminum infamiâ laborabat. Secundò, ob cauſam Fidei variis erroribus laceſſitæ, ſcilicet *Petri Joannis*, Fraticellorum, Dulcinistarum, Beguardorum, & Beguinarum. Tertiò, ob Subſidium Terræ Sanctæ. Quartò, ob reſtaurationem Eccleſiaſticæ Diſciplinæ. Id conſtat ex convocationis Diplomate, quod incipit: *Regnans in cœlis:* cujus hæc ſunt verba: *Ex his etiam, dum miniſterio debita conſiderationis noſtra menti præſentantur obtutibus, ignis in noſtris meditationibus exardeſcit, & ad tanta diſcrimina relevanda ſuſpirat affectus, zelus accenditur & ſpiritus anxiatur. Ad quod cùm Nos ſufficere commodè non poſſe ſciamus, levamus oculos noſtros ad montem, montem quidem Dei, montem uberem, montem pinguem, unde opportunum nobis provenire auxilium & humiliter petimus, & devotè ſperamus. Et quia ſalubre in his adhiberi remedium intereſt generaliter omnium; Nos cum eiſdem Fratribus noſtris, aliiſque viris prudentibus, exacto & frequenti tractatu prahabito, prout tanta neceſſitatis inſtantia exigebat, de ipſorum Fratrum conſilio, Univerſale Concilium, ſicut imitatione digna Sanctorum Patrum conſuetudo laudabilis longeva obſervationis exemplo nos inſtruit, a proximis Kalendis Octobris ad duos annos immediatè ſequentes decrevimus congregandum; ut in eo tam circa dictum Ordinem & perſonas ſingulares, & bona ejuſdem; & alia quæ ſtatum tangunt Fidei Catholicæ, quàm circa recuperationem & ſubſidium Terræ Sanctæ; ac reparationem, ordinationem, & ſtabilitatem Eccleſiarum, & Eccleſiaſticarum Perſonarum, & libertatem earum, illa, Deo auſpice, communi conſilio inveniatur proviſio, & ejuſdem approbatione Concilii roboretur, per cujus ſalutiferam executionem virtus Altiſſimi, eliminatis erroribus, roboratâ fide, ad tramitem veritatis reductis errantibus, redintegratâ ejuſdem fidei unitate, extirpatis vitiis, virtutibus plantatis, correctis exceſſibus, moribus reformatis, repreſſis oppreſſionibus, libertate ſolida ſtabilitate munitâ, recuperatis deperditis, & ejuſdem Terræ ſtatu proſpero, reparato, occupata reſtituat, vaſtata reſtauret, & reſtaurata conſervet.* Porro quò faciliùs collapſa Eccleſiæ Diſciplina reſtaurari poſſet, Archiepiſcopis & Epiſcopis ſingulis juſſit Summus Pontifex, ut per ſe vel par alios viros prudentes, Deum timentes, & habentes præ oculis omnia quæ correctionis & reformationis limam expoſcerent, inquirentes ſubtiliter, & conſcribentes fideliter, eadem ad Concilii notitiam perferrent. Id inter alios exſecutus eſt Præſul doctiſſimus *Guillelmus Durandus* Mimatenſis Epiſcopus, egregio Tractatu edito, *De Modo Generalis Concilii celebrandi*.

Concilii tempus, locus, Præſes, Patrum numerus.

II. Non ad biennium tantùm ſed ad quadriennium extracta eſt Viennenſis Concilii celebratio. Apertum eſt Kalendis Octobris, anno Chriſti milleſimo trecenteſimo-undecimo. Locus Concilii Vienna Allobrogum, Archiepiſcopalis Sedes ad Rhodanum. Præfuit Summus Pontifex *Clemens Quintus*: Adfuere præter Cardinales, Patriarchæ Alexandrinus & Antiochenus Latini ritus, centum-quatuordecim Epiſcopi, ut *Guillelmi Nangii* Continuator teſtatur: Trecentos *Joannes Villani & S. Antoninus* numerant: inferiorum Prælatorum ingens numerus, & Principum Oratores. Septem circiter menſibus duravit Sacer Conventus, non biennio, ut ſcripſit *Trithemius* Abbas.

Seſſio Prima.

Prima Seſſio habita decima-ſexta die Octobris, in Eccleſia Metropolitana, in qua Pontifex aſſumpto pro Themate verſu Pſalmi centeſimi-decimi: *In Concilio Juſtorum & congregatione magna opera Domini, exquiſita in omnes voluntates ejus*, cauſas celebrationis Concilii expoſuit. Poſtmodum multi variique Tractatus, multæ deliberationes habitæ ſunt de Cauſa Templariorum, de Subſidio Terræ Sanctæ, de Status Eccleſiaſtici Reformatione, uſque ad Chriſtianiſſimi Regis adventum: *Qui habitorum a principio contra Templariorum Ordinem & perſonas Proceſſuum ſpecialiter promotor & zelator præcipuus in favorem fidei dicebatur.* Verba ſunt Continuatoris Guillelmi Nangii.

Seſſio ſecunda.

Die tertia Aprilis, anno milleſimo trecenteſimo duodecimo ineunte, qui tum in Galliis a Paſchate ducebat initium: Quod *Bernardus Guidonis* in Chronico Romanorum Pontificum, his verbis ſignificavit; *Anno Incarnationis Dominicæ jam mutato;* (non prout corruptè *Raynaldus* edidit, *jam notato*) habita eſt Seſſio ſecunda, *Philippo Pulchro* Rege Chriſtianiſſimo, qui circa Quadrageſimam, cum filiis & fratribus, multorumque Prælatorum ac Procerum comitatu, advenerat, *a dextris Summi Pontificis, præ cæteris omnibus, in Sede tamen inferiori aliquantulum, ſedente.* Pontifex aſſumpto Themate: *Non reſurgunt impii in Judicio, neque peccatores in Concilio Juſtorum;* & ad Templarios accomodato, Concionem habuit: Secundùm quam Sententiam de Ordinis Templariorum Extinctione promulgavit, *Sacro approbante Concilio.* Ipſorum bona Equitibus S. Joannis Hieroſolymitani attributa.

Nangii Continuator.

Sequentia in Templarios.

Seſſio tertia.

Tertia & poſtrema Seſſio habita eſt pridie Nonas Maii, ut conſtat ex Anonymo Auctore, cujus fragmentum ex MS. Vaticano refert *Odoricus Raynaldus*, & ex *Bernardo Guidonis* in Chronico Romanorum Pontificum & Conciliorum.

Petri Joannis Olivi errores in Concilio damnati.

III. Hoc in Concilio damnatos *Petri Joannis Olivi* tres errores, docent Clementina prima *De Fide Catholica* & *S. Antoninus* 3. P. Chron. Tit. 21. Cap. 3. primum, quo aſſeruit Chriſti adhuc viventis latus lanceâ perfoſſum fuiſſe: alterum, quo Animam rationalem formam eſſe corporis inficiatus eſt: tertium, quo habitus fidei & virtutum parvulis in Baptiſmo infundi negavit. Contra primum errorem profitetur Synodus: *Chriſtum ſpiritu emiſſo perforari lanceâ ſuſtinuiſſe latus ſuum, ut inde profluentibus undis aquæ & ſanguinis, formaretur unica ac immaculata ac virgo Sancta Mater Eccleſia conjux Chriſti, ſicut de latere primi hominis ſoporati Eva ſibi in conjugium eſt formata, ut ſic certa figura primi & veteris Adæ, qui,*

Chriſti jam mortui latus lanceâ confoſſum.

ſec

ſecundùm Apoſtolum, eſt & forma futuri, in noſtro noviſſimo Adam, hoc eſt Chriſto, veritas reſponderet. Hæc eſt veritas illius prægrandis Aquilæ vallata teſtimonio, quam Propheta vidit Ezechiel Animalibus cæteris Evangelicis tranſvolantem, Joannis videlicet Apoſtoli & Evangeliſtæ.

Animam rationalem formam eſſe corporis, dogma fidei eſt.

Contra ſecundum errorem Pontifex cum Synodo ſic pronuntiat: *Doctrinam omnem ſeu poſitionem temerè aſſerentem aut vertentem in dubium, quòd ſubſtantia Animæ rationalis aut intellectivæ verè ac per ſe humani corporis non ſit forma, velut erroneam, & veritati Catholicæ fidei inimicam, Sacro approbante Concilio reprobamus: Definientes ut ſi quiſquam deinceps aſſerere, defendere ſeu tenere pertinaciter præſumpſerit, quòd Anima rationalis ſeu intellectiva non eſt forma corporis humani per ſe & eſſentialiter, tamquam Hæreticus ſit cenſendus.*

Gratiam informantem, & virtutum habitus in baptiſmo infundi tam parvulis quàm adultis, Eccleſiæ ſententia eſt.

Contra tertium errorem, ubi præmiſit, *Baptiſma eſſe unicum ab omnibus fideliter confitendum, quod celebratum in aqua, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, credimus eſſe tam adultis quàm parvulis communiter perfectum remedium ad ſalutem:* ſubdit, cùm de Baptiſmi effectu variæ ſint Theologorum opiniones, dicentibus quibuſdam, parvulis culpam remitti, ſed gratiam non conferri: aliis culpam remitti, & gratiam informantem ac virtutes infundi quoad habitum, etſi non pro illo tempore quoad uſum: Poſteriorem illam opinionem tamquam probabiliorem, ac Sanctorum Patrum & Theologorum doctrinæ magis conſentaneam, alterâ repudiatâ eligendam eſſe ac propugnandam. *Nos* (inquit) *attendentes generalem efficaciam mortis Chriſti, quæ per Baptiſma applicatur omnibus pariter baptizatis; opinionem ſecundam, quæ dicit tam parvulis quàm adultis conferri in Baptiſmo gratiam informantem & virtutes, tamquam probabiliorem, & dictis Sanctorum ac Doctorum Modernorum Theologiæ magis conſonam & concordem, Sacro approbante Concilio duximus eligendam.*

Beguardorum & Beguinarum errores a Concilio damnati. Item Hæreſis de Uſuris.

Beguardorum & Beguinarum errores, de quibus diximus in Synopſi, ab eadem Sancta Synodo damnatos, conſtat ex Clementina, *Ad Noſtrum* Tit. *De Hæreticis*. Ad eamdem Synodum refert *S. Antoninus* Clementinam *Ex gravi; De Uſuris*, quâ hæreſeos damnati ſunt, qui pertinaciter aſſererent *Uſuras non eſſe peccatum.*

Proverb. 10.

Deliberatio de ſubſidio Terræ Sanctæ.

IV. De Subſidio Terræ Sanctæ Sermonem habuit Summus Pontifex, aſſumpto Themate: * *Deſiderium ſuum Juſtis dabitur.* Rex Chriſtianiſſimus promiſit ſe infra annum cum liberis, fratribus, ingentique Procerum ac Nobilium numero transfretaturum, & Kalendis Martii proximi itineri ſe commiſſurum. Si verò morte vel alio impedimento legitimo prohiberetur promiſſorum executionem Primogenitus ejus in ſe ſuſcepit. Gallicani Præſules ſacras decimas ad ſexcennium Regi ad hoc opus conceſſerunt, quod a Summo Pontifice, & Concilio approbatum eſt, ut refert Nangii Continuator. Deliberationes tamen, conſilia, & promiſſa hoc de negotio habita factaque in irritum ceciderunt; (inquit *Albertus Krantzius*.)

Clementinæ Conſtitutiones a Summo Pontifice auctoritate Concilii editæ.

V. Varias Conſtitutiones morum diſciplinam ſpectantes in eodem Concilio editas *S. Antoninus* commemorat, & plurimæ in Clementinarum Collectione habentur. Ad eam Synodum refert Clementinam, *Ne in agro; De ſtatu Monachorum.* Clementinam, *Dudum; De Sepulturis*: quæ Religioſis Mendicantibus, formam præſcribit quoad ſacrum concionandi munus, Confeſſionum audientiam & Sepulturas fidelium in ſuis Eccleſiis obſervandam. Item, Clementinam, *Religioſi; De Privilegiis & exceſſibus Privilegiatorum;* quâ in Viros Religioſos fertur Excommunicatio, a qua per Sedem Apoſtolicam dumtaxat abſolvi poſſunt. *Qui Laicis Sacramenta Unctionis Extremæ, vel Euchariſtiæ miniſtrare, aut Matrimonia ſolemnizare, non habitâ ſuper his Parochialis Presbyteri licentiâ ſpeciali: aut qui Excommunicatos a Canone, præterquam in caſibus a Jure expreſſis, vel per Privilegia Sedis Apoſtolicæ conceſſis eiſdem; vel a Sententiis per Synodos promulgatis, ſeu a pœna & culpa abſolvere quemquam præſumpſerint.* Integra tamen ſervata ſunt illorum Privilegia, quibus ab Apoſtolica Sede indultum eſt ut familiaribus ſuis domeſticis, aut pauperibus in Hoſpitalibus ſuis degentibus Sacramenta adminiſtrent. Iiſdem in virtute Sanctæ obedientiæ, & ſub interminatione maledictionis æternæ vetitum eſt, *Ne in Sermonibus ſuis Eccleſiaſticis Prælatis detrahant; aut etiam retrahant Laicos ab Eccleſiarum ſuarum frequentia vel acceſſu, ſeu indulgentias pronuntient indiſcretas: Neve cùm confectionibus Teſtamentorum intererunt, a reſtitutionibus debitis, aut legatis Matricibus Eccleſiis faciendis retrahant Teſtatores; nec legata, vel debita, aut malè ablata incerta, ſibi, aut aliis ſingularibus ſui Ordinis Fratribus, vel Conventibus in aliorum præjudicium fieri ſeu erogari procurent: Nec etiam in caſibus Sedi Apoſtolicæ aut locorum Ordinariis reſervatis quemquam abſolvere: aut Perſonas Eccleſiaſticas, præſertim eorum Judicibus* A Sede Apoſtolica *delegatis vexare indebitè, aut ad loca plura & multùm remota convenire præſumant.* Qui hæc vel aliquid illorum attentaverint, per duos menſes pœnas ſubeant, *quæ ſecundùm eorum Regulam vel Statuta* pro gravibus criminibus ſeu culpis eis conſueverunt imponi. Editæ ſunt & aliæ Conſtitutiones, quæ Concilio Viennenſi vulgò tribuuntur: inter Clementinas, & cum aliis permixtæ ſunt, quæ ad ipſum Concilium non pertinent. Meliùs forſan quiſpiam conjecerit, nullas omnino a Concilio editas, ſed a Summo Pontifice dumtaxat, qui tamen *Sacro approbante Concilio* ſtatuere ſe ait: quia Synodus Oecumenica illius Judicio horum Statutorum editionem reſervaverat ac permiſerat. Id colligitur ex Continuatore Guillelmi Nangii. *Porro* (inquit) *etſi de aliquibus ſtatum vel reformationem univerſalis Eccleſiæ tangentibus aliqua prolocuta fuerint, & eorum ordinatio, ſeu proviſio, ſeu deciſio, a Prælatis & aliis quorum intererat, priuſquam Concilium ſolveretur, & inſtanter & pluries a Papa peteretur, de quibus etiam ipſe Papa* [*ut dixerunt aliqui*] *Decretales quaſdam præterea Conſtitutiones edidit & Statuta: numquam tamen in dicto Concilio fuerunt publicè promulgata, ſed penitus Judicio Apoſtolico liberè fuerunt reſervata & ad plenum dimiſſa.* Idem colligitur ex Gloſſa Clementinarum, quæ eſt *Joannis Andreæ*, in illa Præfationis verba: *Uſuri de cætero in Judiciis & in Scholis;* quæ ſic habet; *Conſtitutiones Concilii, licèt non omnes fuerint in Concilio publicatæ, tamen poſtea de facto fuerunt publicatæ, & ipſarum habita copia, & jam habebatur quòd ligarent. Et quia patuit aliquas ex illis ineptè, aliquas prolixè, aliquas defectivè compoſitas, aliquas etiam non expedire, voluit Clemens quòd compoſitio illa procederet: ſed* [*ut fertur*] *ſub Excommunicationis pœna mandavit: quòd iſtas habentes, infra certos dies reſtituerent Cameræ vel incenderent, vel dilacerarent etiam eaſdem. Demum per Peritiores fecit illas recenſeri, qui aliquas & paucas in totum reſervaverunt, aliquas in totum reſecarunt, aliquas mutaverunt quoad verba mente ſervatâ; in aliquibus menti & verbis detraxerunt, & addiderunt. Et has, licèt non ſub his verbis in Concilio publicatæ fuiſſent, voluit ſub nomine Concilii reſervari; & multas Conſtitutiones utiles addens, de quibus non fuerat in Concilio tractatum.*

Hæc obſervatio teſtimonio *Martini Poloni*, & Anonymi Auctoris Vitæ *Clementis V.* confirmatur.

VI. In hac etiam Synodo *Bonifacii Octavi* memoria vindicata eſt, declaratumque, Ipſum fuiſſe Catholicum & legitimum Pontificem. Purgata eſt, & Regis Chriſtianiſſimi *Philippi Pulchri* fama communique Pontificis & Concilii Decreto firmatum ejus Majeſtati, filiiſve aut heredibus nullam pœnam vel detrimentum inferri, aut ullam infamiæ notam inuri poſſe ob geſta contra *Bonifacium*. Ita refert *S. Antoninus* loco ſupra laudato.

QUÆSTIO SECUNDA.

De Cauſa Templariorum.

ARTICULUS I.

Templariorum Ordo in Concilio Viennenſi juſtis de cauſis extinctus eſt.

I. QUin Religioſus Ordo juſtis de cauſis aboleri poſſit ab Eccleſia, præſertim in Concilio Oecumenico congregata, quod eſt totius Chriſtiani nominis repræſentatio nemo negaverit. Quamobrem non immoror in probatione Propoſitionis illius, Quòd Summus Pontifex *Clemens V.* & Synodus Oecumenica Viennenſis Templariorum Ordinem abolere potuerint; ſed in hoc unum oſtendendum incumbo, quòd juſtis de cauſis abrogaverint & extinxerint. Enimvero Ordo generali aſperſus infamiâ ob morum corruptelam & execranda crimina tum capitum cùm membrorum, adeoque non solùm Eccleſiæ inutilis, ſed pernicioſus, ab eadem jure extinguitur: cùm Ordines Religioſi propter Eccleſiam inſtituti ſint, & ab ea approbati ut bonum Chriſti odorem longè lateque diffunderent, ut exemplum fidelium eſſent, ut Chriſtianæ Sanctitatis formam ac imaginem converſatione ſuâ exhiberent, ut ad ſanctum aliquem finem ſibi propoſitum contendentes, utilia membra eſſent in Corpore Chriſti myſtico, & illuſtrior portio gregis Chriſti. At Ordo Templariorum generali aſperſus erat infamiâ ob morum corruptelam, & flagitia tum capitum tum membrorum; adeoque non ſolùm Eccleſiæ inutilis, ſed pernicioſus evaſerat. Quis ergo juſtè proſcriptum & extinctum diffitebitur?

Templariorum crimina immania. II. Propoſitio minor iſtius ſyllogiſmi pluribus momentis, iiſque graviſſimis probatur. Primùm ex fœtore, & clamore criminum immanium, quibus tam Ordo quàm Ordinis Profeſſores erant irretiti: quibus excitatus eſt *Philippus* Rex Chriſtianiſſimus, ut omnes Templarios toto Regno capi & in carcerem conjici juberet, eorumque Judicium urgeret, ut Guillelmi Nangii Continuator ad annum milleſimum trecenteſimum ſeptimum teſtatur. *Die*, inquit, *Veneris poſt Feſtum B. Dionyſii, tertio Idus Octobris, omnes Templarii, quotquot in Regno Franciæ ſunt reperti, quaſi ſub ejuſdem horæ momento, illuceſcente videlicet ſole vel circiter, juxta Decretum Regium ac Præceptum ſubitò capiuntur ac diverſis carceribus mancipantur: Inter quos etiam in Domo Templi Pariſius captus eſt & detentus totius Ordinis Magiſter Transmarinus. Dudum ſiquidem ad aures Regis pervenerat ex teſtimoniis plurium & relatu, quorum quidam Ordinem ipſum ante profeſſi fuerant; quòd tam Ordo quàm Ordinis Profeſſores deteſtandis criminibus erant irretiti pariter & infecti, quæ etiamſi negarent, legitimè poſſent probari. Primò namque [quod dictu nefas eſt] in Profeſſione ſua, quam ut cautè facerent, intempeſta noctis ſilentio faciebant, ad præceptum Præceptoris, nec non Præceptorem ipſum [quod nominandum quaſi turpiſſimum] inferius in poſterioribus oſculabantur immundè: Inſuper Crucifixi conſpuebant Imaginem ac etiam conculcabant: Quod caput * ſecretè cum maxima veneratione tamquam Idololatræ colebant: Quin immo Sacerdotes eorum quando celebrare debebant, verba conſecrationis minimè proferebant: & licèt a mulieribus abſtinere voverent, concedebatur tamen eis ad invicem modo ſodomitico commiſcere. Et hæc omnia de quibus vehementer habebantur ſuſpecti, fecit Rex Dominica ſequente in .... Regalis Palatii coram Clero & populo palam & publicè proclamari: quæ etſi pia horrore quem continent & fidelium imprimunt cordibus, quaſi incredibilia videantur, ipſe tamen Magiſter totius Ordinis præfatus, apud Templum coram Magiſtris Univerſitatis præſentibus ductus, ut dicebatur, ſequenti hebdomada recognovit expreſsè, excepto quod dixit, Sodomiticum vitium ſe minimè commiſiſſe, nec in Profeſſione ſua ſuper Imaginem crucifixi, ſed magis ſuper terram a latere conſpuiſſe: etiam per ſuos patentes literas ſuis Fratribus omnibus intimaſſe fertur, quòd dictam confeſſionem pœnitentiâ ductus fecerat, & eos ad faciendum ſimiliter hortabatur.* * *Supple.* Idoli. *Supple,* Aula.

III. Idem probatur ex Inquiſitione multiplici in Templarios facta ab Eccleſiaſticis Judicibus, quibus cauſæ iſtius cognitionem Rex permiſerat, ſecundùm Judicium Doctrinale Sacræ Facultatis Pariſienſis, quæ conſulenti ejus Majeſtati reſponderat; Sæcularem Magiſtratum, niſi rogante Eccleſia, de crimine hæreſeos, aut de cauſa Religioſi Ordinis, ejuſque Profeſſorum, cognoſcere non poſſe: imminente tamen periculo reos capi poſſe ac detineri, cum propoſito reddendi Eccleſiæ. Bona denique ipſorum eſſe ſervanda & eiſdem uſibus deſtinanda, quibus collata fuerant. Hoc Reſponſum datum eſt die Annuntiatæ Virgini Sacra anno 1307. & ſigillis quatuordecim munitum; quod ex Regiis Scriniis laudat *Petrus Puteanus* V. Col. in Hiſtoria Damnationis Templariorum. Ex iiſdem laudat Inſtrumenta plurima ſive Acta Inquiſitionum hac in cauſa factarum a *Guillelmo de Pariſiis* Fidei per Gallias Quæſitore Generali, Ordinis FF. Prædicatorum. Hic nempe, multis coram teſtibus integerrimis & probatiſſimis, centum quadraginta Templarios ex Domo Templi Pariſienſis ad examen vocatos, ac ſuper objectis Ordini facinoribus interrogatos, confeſſos unâ voce reos habuit, 1. Abnegati, cùm primùm Ordinem ingreſſi ſunt, Jeſu Chriſti; ter conſputæ Imaginis crucifixi: quod flagitium ſi quis fortè Novitiorum execraretur, ad illud triduano carcere, vel gladii faucibus imminentis metu, aliiſve tormentis adigebatur. 2. Libati in partibus pudendis oſculi. 3. Conceſſæ a Magiſtro & Præceptoribus libertatis averſam & nefariam libidinem impunè exercendi. 4. Plures faſſi ſunt ſe cranium quoddam deauratum, prolixâque barbâ adornatum, ethnico ritu adoraſſe, quod ſolemni Ordinis more in Comitiis dumtaxat Generalibus adorandum proponebatur. Auditi ſunt inter cæteros Magnus Templi Magiſter *Jacobus Mola* Burgundus, *Guido* Delphini Viennenſis frater, & *Hugo de Peraldo*, qui eadem crimina confeſſi ſunt. Tres dumtaxat ex ingenti illo numero, in quos prima habita quæſtio eſt, Ordinem inſontem eſſe, ac nihil inhoneſti in eo ſe vidiſſe ſunt conteſtati. Plerique magnum de criminibus dolorem præ ſe tulerunt, ſe apud Epiſcoporum Pœnitentiarios Exomologeſim egiſſe nonnulli dixere, alii Romam Jubilæi tempore ſe profectos fuiſſe ut Abſolutionem, & mutandi Ordinis facultatem a Summo Pontifice impetrarent. Undecim ſupra centum *Reſponſio doctrinalis Sacræ Facultatis Pariſienſis ad quæſtionem a Rege propoſitam.* *Acta Inquiſitionis in Templarios.*

Tem-

Templarios Trecis interrogavit idem Inquiſitor coram Viris duobus Nobiliſſimis Campaoiæ; qui Se, Ordinemque, eorumdem criminum reos eſſe, ſponte ſunt confeſſi, uno cranii adorati ſcelere excepto. Eadem ſcelera habita de Templariis Quæſtione Bajocis & Cadomi in Normannia, quinque teſtimooiis probata habuit. Ad hæc, Viri Religioſi ab eodem Inquiſitore Delegati, tredecim Templarios Cadomi interrogarunt, præſentibus *Hugone de Caſtello, & Ingeramno de Villeriis* Equitibus a Rege Deputatis: quibus cùm promiſſa eſſet ab Inquiſitoris Commiſſariis Eccleſiæ miſericordia, & a Regiis Duumviris temporalis pœnæ condonatio; eadem crimina, quæ priores, confeſſi ſunt Ordini aſſicta oon eſſe, ſed iis eſſe verè infectum, ac fœditatem internam corruptelamque publicæ infamiæ reſpondere. Decem inſuper Templarii ad Pontem Arcuenſem a *Petro de Hangeſt* Rothomagenſi Prætore, aliiſque Nobilibus Viris, Auctoritate Regia in Quæſtionem vocati, eadem crimina confeſſi ſunt. De ſeptem præterea Templariis Carcaſſonæ habita Quæſtio, ex quibus *Joannes de Coſſanbat* Præceptor Domus de Noggarda prope Appamias, propudioſæ Profeſſionis ritum, abnegationem Chriſti, conſputationem Crucifixi, datam oſcariæ commixtionis licentiam, aliaque flagitia confeſſione ſuâ prodidit. In eorumdem confeſſione criminum concordes fuere quadraginta-quinque Templarii, in quos *Odoardus de Malendinis*, Commiſſarius a Rege deputatus Bellicadri ac in locis finitimis, manus injecit, & Quæſtionem habuit, ut refert *Noſtradamus* in Hiſtoria Provinciæ, pag. 324. Inquiſitionum verò ſingularum de quibus mox diximus, Inſtrumenta ſeu Acta authentica in Regio Chartulario ſervantur, in arculis & ſub numeris a Clariſſimo *Puteaneo*, qui illa diligenter evolvit, deſignatis.

Templariorum cauſam ad Sedem Apoſtolicam evocat Clemens V.

IV. *Clemens Quintus* Pontifex Maximus graviſſimè tulit quòd Rex Templarios detineret, ac in eos Quæſtionem haberi juſſiſſet. Majeſtatem ejus hortatus eſt ut accuſatorum perſonas ac bona duobus S. R. E. Cardinalibus, ſcilicet *Berengario* Titulo SS. Martyrum Nerei & Achillei, & *Stephano* Titulo S. Cyriaci in Thermis dimitteret. Præſulum etiam & Inquiſitorum Gallicanorum Auctoritate ſuſpensâ cauſæ cognitionem ad Sedem Apoſtolicam evocavit. Pontificia Diplomata ex Regio Chartulario laudat *Puteanus*. Hæc Summi Pontificis agendi ratio Regem vehementer commovit, qui graviſſimis animoſiſque literis apud ejus Sanctitatem de injuriâ Epiſcopali Auctoritati illatæ conqueſtus eſt. *Gravis*, inquit, *fieret injuria, ſi ſine juſta cauſa Miniſterium a Deo ſibi traditum, & defenſionis fidei meritum auferretur Epiſcopis: nec Prælati talem injuriam meruerunt, nec hanc ferre poſſent: nec Rex ſalvo ſuo Juramento poſſet hoc tolerare: eſſetque peccatum graviſſimum ſpernere eos quos Deus miſit: Qui vos autem ſpernit, me ſpernit, ait Dominus. Quis ergo ſacrilegus Vobis, Pater Sancte, præſumet conſulere quòd Vos eos ſpernitis, imo potiùs Jeſum Chriſtum, eos mittentem!* Rex nihilominus duorum Cardinalium ſeu potiùs Summi Pontificis poſtulatis fecit ſatis. Atque ut ſinceritatem ſuam ac religionis juſtitiæque ſtudium, quo uno hac in cauſa ferebatur, probaret, plures Templarios ad ejus Sanctitatem tunc Pictavis agentem duci curavit.

Verba notatu digna de Epiſcopali Auctoritate.

Septuaginta duos interrogavit ipſe Pontifex, quos confeſſos reos habuit eorumdem flagitiorum, quorum jam convicti erant ab Inquiſitore Gallicano. Reſponſiones ſuas in ſcripta redactas ſibique perlectas, coram Cardinalibus ratas habuerunt, in eiſque poſtea conſtantes fuerunt; ſed & Equitem illius Ordinis, domeſticum familiaremque ſuum, ſibi omnia Ordinis crimina probraque ingenuè confeſſum coram Cardinali *Raymundo* cognato ſuo, Summus Pontifex in Conſiſtorio declaravit. Iſta conſtant ex Diplomate, *Clementis Quinti*, quod incipit, *Regnans in cælis:* inſcripto, *Philippo Francorum Regi Illuſtri:* cujus hæc ſunt

Quæſtio in Templarios ab ipſo Pontifice habita.

„ verba: Dudum circa noſtræ promotionis ad api-
„ cem ſummi Pontificatus initium etiam, antequam
„ Lugdunum, ubi recepimus noſtræ coronationis
„ inſignia, veniremus, & poſt, tam ibi quàm ali-
„ bi, ſecreta quorumdam nobis inſinuatio inti-
„ mavit, quòd Magiſter, Præceptores, & alii
„ Fratres Militiæ Templi, & etiam ipſe Ordo,
„ qui ad defenſionem Patrimonii ipſius Domini
„ noſtri Jeſu Chriſti fuerant in tranſmarinis par-
„ tibus deputati, contra ipſum Dominum in
„ ſcelus apoſtaſiæ nefandum deteſtabile idolo-
„ latriæ vitium, execrabile facinus Sodomorum,
„ & hæreſes varias erant lapſi. Sed quia non
„ erat veriſimile, nec credibile videbatur, quòd
„ Viri tam Religioſi, qui præcipuè pro Chriſti
„ nomine ſuum ſanguinem effundere, ac perſo-
„ nas ſuas mortis periculis frequenter exponere
„ credebantur; quique multa & magna tum in
„ Divinis Officiis, quàm in Jejuniis & aliis ob-
„ ſervantiis devotionis ſigna frequentiùs præten-
„ debant, ſuæ ſic eſſent ſalutis immemores,
„ quòd talia perpetrarent; hujuſmodi inſinua-
„ tioni ac delationi ipſorum, ejuſdem Domini
„ noſtri exemplis & Canonicæ Scripturæ Doctri-
„ nis edocti aurem noluimus inclinare. Deinde
„ verò Tu, cui eadem fuerant facinora nuntia-
„ ta non typo avaritiæ, (cùm de bonis Tem-
„ plariorum nihil tibi vindicare vel appropiare
„ intendas, immo ea Nobis & Eccleſiæ per De-
„ putandos ſuper hoc a Nobis adminiſtranda, gu-
„ bernanda, conſervanda, & cuſtodienda libe-
„ raliter & devotè in Regno tuo dimiſiſti, ma-
„ num tuam exinde totaliter amovendo) ſed Fi-
„ dei Orthodoxæ fervore, tuorum Progenitorum
„ veſtigia clara ſequens, accenſus, de præmiſſis,
„ quantùm licitè potuiſti te informans, ad in-
„ ſtruendum & informandum Nos ſuper iis, mul-
„ tas & magnas Informationes per tuos nuntios
„ & literas deſtinaſti. Infamiâ verò contra Tem-
„ plarios ipſos increbreſcente validiùs ſuper
„ ſceleribus ante dictis; & quia etiam quidam
„ Miles ejuſdem Ordinis magnæ nobilitatis, &
„ qui non levis opinionis in dicto Ordine habe-
„ batur, coram nobis ſecretò juratus depoſuit,
„ quòd in receptione Fratrum præfati Ordinis
„ hæc conſuetudo vel veriùs corruptela ſerva-
„ tur, quòd ad recipientis vel ab eo Deputati
„ ſuggeſtionem, qui recipitur, Chriſtum Jeſum
„ negat, & ſuper Crucem ſibi oſtenſam ſpuit
„ in vituperium Crucifixi, & quædam alia fa-
„ ciunt recipiens & receptus, quæ non ſunt lici-
„ ta, nec humanæ conveniunt honeſtati, prout
„ ipſe tunc confeſſus extitit coram nobis: Urgen-
„ te nos ad id officii noſtri debito vitare nequi-
„ vimus, quin tot & tantis clamoribus accomo-
„ daremus auditum. Sed cùm demum famâ pu-
„ blicâ deferente, ac clamoſa inſinuatione Tui,
„ nec-non & Ducum, Comitum, & Baronum, ac
„ aliorum Nobilium, Cleri quoque ac populi di-
„ cti Regni tui, ad noſtram propter hoc tam per
„ ſe quàm per Procuratores & Syndicos præ-
„ ſentiam venientium, quod dolenter referimus,
„ ad noſtram audientiam perveniſſet, quòd Ma-
„ giſter, Præceptores, & alii Fratres dicti Or-
„ dinis & ipſe Ordo, præfatis & pluribus aliis
„ erant criminibus irretiti; & præmiſſa per mul-
„ tas confeſſiones, atteſtationes & depoſitiones
„ præfati Magiſtri & plurium Præceptorum, &
„ Fratrum Ordinis prælibati, coram multis Præ-
„ latis & Hæreticæ Pravitatis Inquiſitore in Re-

gno

„ gno Franciæ factas, habitas & receptas, & in
„ publicam ſcripturam redactas, Nobiſque &
„ Fratribus noſtris oſtenſas, probari quodammo-
„ do viderentor; ac nihilominus Fama & cla-
„ mores prædicti in tantum invaluiſſent, & etiam
„ aſcendiſſent tam contra ipſum Ordinem, quàm
„ contra perſonas ſingulares ejuſdem, quod ſine
„ gravi ſcandalo præteriri non poterat, nec abſque
„ eminenti periculo tolerari: Nos illius, cujus
„ vices, licèt immeriti, in terris gerimus, ve-
„ ſtigiis inhærentes, ad inquirendum de prædi-
„ ctis ratione prævia duximus procedendum;
„ multoſque de Præceptoribus, Presbyteris, Mi-
„ litibus, & aliis Fratribus dicti Ordinis, repu-
„ tationis non modicæ, in noſtra præſentia con-
„ ſtitutos, præſtito juramento quod ſuper præ-
„ miſſis meram & plenam nobis dicerent verita-
„ tem, ſuper prædictis interrogavimus & exa-
„ minavimus uſque ad nomerum ſeptuaginta duo-
„ rum, multis ex Fratribus noſtris nobis aſſiſten-
„ tibus diligenter; eorumque confeſſiones per
„ publicas manus in authenticam ſcripturam re-
„ dactas illico in noſtra & dictorom Fratrum no-
„ ſtrorum præſentia, ac deinde interpoſito ali-
„ quorom dierom ſpatio, in Conſiſtorio legi fe-
„ cimus coram ipſis, & illas in ſuo vulgari cui-
„ libet eorum exponi, qui perſeverantes in eis
„ eas expreſsè & ſponte, prout recitatæ fue-
„ raot, approbarunt.

Inquiſitio ſelectorum Cardinalium in Templarios.

V. Cùm *Berengarius* Tituli SS. Martyrum Nerei & Achillei, *Stephanus* S. Cyriaci in Thermis, & *Landulphus* Sancti Angeli, Cardinales, Auctoritate Apoſtolica ad inquirendum in totum Templariorum Ordinem ac ſingulares perſonas, deputati, Magiſtrum & Præceptores Franciæ, Terræ Ultramarinæ, Normanniæ, Aquitaniæ, ac Pictaviæ, conveniſſent, eorumdem criminum confeſſionem ab ipſis elicuerunt, & ratihabitionem eorum omnium quæ depoſuerant coram Inquiſitore Generali. Id ex laodato Clementis Quinti Diplomate compertum eſt. „ Cum Magiſtro, *inquit*, & præcipuis Præceotoribus præfati Or-
„ dinis intendentes ſuper præmiſſis inquirere per
„ Nos ipſos, ipſum Magiſtrum, & Franciæ, Ter-
„ ræ Ultramarinæ, Normanniæ, Aquitaniæ, &
„ Pictaviæ Præceptores Majores, Nobis tunc Pi-
„ ctavis exiſtentibus mandavimus præſentari. Sed
„ quoniam quidam ex eis ſic infirmabantur tunc
„ temporis, quòd equitare non poterant, nec
„ ad noſtram præſentiam quoquo modo adduci:
„ Nos cum eis ſcire volentes de præmiſſis omni-
„ bus veritatem, & an vera eſſent quæ conti-
„ nebantur in eorum confeſſionibus & depoſitio-
„ nibus, quas coram Inquiſitore Pravitatis Hæ-
„ reticæ in Regno tuo præfato, præſentibus qui-
„ buſdam Notariis publicis, & multis aliis bonis
„ viris dicebantur feciſſe, Nobis & Fratribus no-
„ ſtris per ipſum Inquiſitorem ſub manibus pu-
„ blicis exhibitis & oſtenſis: Dilectis filiis noſtris
„ Berengario Tituli Sanctorum Nerei & Achil-
„ lei, & Stephano Tituli S. Cyriaci in Thermis,
„ Presbyteris, ac Landulpho Sancti Angeli Dia-
„ cono, Cardinalibus, de quorum prudentia,
„ experientia, & fidelitate indubitatam fiduciam
„ obtinemus, commiſimus & commendavimus ut
„ ipſi cum Præfatis Magiſtro & Præceptoribus
„ inquirerent, tam contra ipſos & alias ſingu-
„ lares perſonas dicti Ordinis generaliter, quàm
„ contra ipſum Ordinem, ſuper præmiſſis cum
„ diligentia veritatem, & quicquid ſuper his in-
„ venirent, nobis referre, ac eorum confeſſio-
„ nes per manum publicam in ſcriptis redactas,
„ noſtro Apoſtolatui referre ac præſentare cu-
„ rarent; eiſdem Magiſtro & Præceptoribus Ab-
„ ſolutionis beneficium a Sententia Excommuni-
„ cationis, quam pro præmiſſis, ſi vera eſſent, in-
„ currerant, ſi Abſolutionem humiliter ac devotè
„ peterent, ut deberent, juxta formam Eccleſiæ
„ impenſuri. Qui Cardinales ad ipſos Magiſtrum
„ & Præceptores perſonaliter accedentes eis ſui
„ adventûs cauſam expoſuerunt. Et quoniam
„ tam perſonæ quàm res ipſorum, & aliorum
„ Templariorum in dicto Regno tuo conſiſten-
„ tium, in manibus noſtris erant: quòd liberè
„ abſque metu cujuſquam plenè ac purè ſuper
„ præmiſſis omnibus, ipſis Cardinalibus dicerent
„ veritatem, eis Auctoritate Apoſtolica injunxe-
„ runt. Qui Magiſter & Præceptores Franciæ,
„ Terræ Ultramarinæ, Normanniæ, Aquita-
„ niæ ac Pictaviæ, coram ipſis tribus Cardi-
„ nalibus præſentibus quatuor Tabellionibus pu-
„ blicis, & multis aliis bonis viris, ad San-
„ cta Dei Evangelia ab eis corporaliter tacta præ-
„ ſtito juramento, quòd ſuper præmiſſis omnibus
„ meram & plenam dicerent veritatem; coram ipſis
„ ſingulariter, liberè, ac ſponte, abſque coactione
„ qualibet & timore, depoſuerunt & confeſſi fue-
„ runt inter cætera Chriſti abnegationem, & ſpui-
„ tionem ſuper Crucem, cùm in Ordine Tem-
„ pli recepti fuerunt: & quidam ex eis ſe ſub
„ eadem forma, ſcilicet cum abnegatione Chri-
„ ſti & ſpuitione ſuper Crucem, Fratres multos
„ recepiſſe. Sunt etiam quidam ex eis quædam
„ alia horribilia & inhoneſta confeſſi, quæ, ut
„ eorum ad præſens parcamus verecundiæ, ſub-
„ ticemus. Dixerunt præterea & confeſſi fuerunt
„ eſſe vera, quæ in eorum confeſſionibus & de-
„ poſitionibus continentur, quas dudum fecerunt
„ coram Inquiſitore Hæreticæ Pravitatis: Quæ
„ confeſſiones & depoſitiones dictorum Magiſtri
„ & Præceptorum, in ſcriptoram publicam per
„ quatuor publicos Tabelliones redactæ, in ipſo-
„ rum Magiſtri & Præceptorum & quorumdam alio-
„ rum bonorum virorum præſentia, ac deinde in-
„ terpoſito aliquorum dierum ſpatio, coram ipſis,
„ eiſdem lectę fuerunt de mandato & in præſentia
„ Cardinalium prædictorom, & in ſuo vulgari ex-
„ poſitę cuilibet eorumdem. Qui perſeverantes in
„ illis, eas expreſsè ac ſponte, prout recitatæ
„ fuerant, approbarunt. Et poſt confeſſiones &
„ depoſitiones hujuſmodi, ab ipſis Cardinalibus,
„ ab Excommunicatione, quam pro præmiſſis in-
„ currerant, Abſolutionem flexis genibus, mani-
„ buſque complicatis humiliter & devotè ac cum
„ lachrymarum effuſione non modica petierunt.
„ Ipſi verò Cardinales, quia Eccleſia non clau-
„ dit gremium redeunti, ab eiſdem Magiſtro &
„ Præceptoribus hæreſi abiuratâ, expreſsè ipſis,
„ ſecundùm formam Eccleſiæ, Auctoritate noſtra
„ Abſolutionis Beneficium impenderunt; ac dein-
„ de ad noſtram præſentiam redeuntes, confeſ-
„ ſiones & depoſitiones in ſcripturam publicam
„ per manus publicas redactas nobis præſentave-
„ runt, & quæ cum dictis Magiſtro & Præcepto-
„ ribus fecerant, retulerunt. Ex quibus confeſ-
„ ſionibus & depoſitionibus, ac relatione, inveni-
„ mus ſæpe fatos Magiſtrum & Fratres in præmiſ-
„ ſis & circa præmiſſa, licèt quoſdam ex eis in plu-
„ ribus, & alios in paucioribus graviter deliquiſſe.

Varia in Templarios inquiſitiones a Clemente V. decreta.

VI. Varias præterea Inquiſitiones in Templarios decrevit *Clemens Quintus*. Poteſtatem inquirendi in Provincia Senonenſi commiſit Archiepiſcopo Narbonenſi, ac Bajocenſi, Mimatenſi, & Lemovicenſi Epiſcopis, *Matthæo de Napoli* Archidiacono Rothomagenſi, *Joanni de Mantua* Archidiacono Tridentino, *Joanni de Montelauro* Archidiacono Magalonenſi, & *Guillelmo Agarin* Præpoſito Aquenſi; qui habitâ Quæſtione ſecundùm Articulos a Summo Pontifice tranſmiſſos, Ordinem & Ordinis Profeſſores longè plurimos

reos

reos eſſe compertum habuerunt ac probatum.

Concilium Pariſienſe in cauſa Templariorum.

Anno milleſimo trecenteſimo-decimo, Concilium ejuſdem Provinciæ Senonenſis, in cauſa Templariorum, a *Philippo* Archiepiſcopo, menſe Octobri, Pariſiis celebratum eſt: in quo *Templariorum ſingularium factis, & ea tangentibus diligenter inſpectis, penſatiſque eorum demeritis, qualitate, necnon circumſtantiis cum multiplici veritate; ut ſecundùm menſuram delicti eſſet & plagarum modus, juxta Conſilium tam in Jure Divino quàm Canonico Peritorum, Sacro approbante Concilio adjudicatum eſt, ac etiam diffinitum, quoſdam ex ipſis ab Ordine ſimpliciter abſolvi. Quoſdam verò poſt peractam eis injunctam pœnitentiam liberos & illaſos abire permitti, alios autem ſub arcta carceris cuſtodia detineri, alioſque quamplures incluſione muri perpetuò circumcingi; ſed eorum nonnullos tamquam relapſos in hæreſim, tradi Curiæ Sæculari.* Ita refert Continuator *Guillelmi Nangii* ad annum 1310.

Concilium Silvanectenſe.

Remenſis quoque Provinciæ Concilium Silvanecti celebratum in Templariorum cauſa: novem criminum convictos, & ſæculari Magiſtratui relictos, flagitia flammis luiſſe, idem Auctor teſtatur.

Concilium Ravennatenſe.

VII. Archiepiſcopus Ravennas, coacto ſuæ Provinciæ Concilio, Auctoritate Apoſtolica Templarios in Quæſtionem vocavit, eoſque interrogavit, de capitibus a Summo Pontifice præſcriptis, quorum ſe reos eſſe conſtanter negarunt ſeptem Equites. Verùm non propterea purgatus eſt Ordo, in quo magnam graſſari corruptelam palam fuit. Unde communi Patrum Sententia decretum eſt, *Innocentes abſolvi, nocentes ex lege puniendos. Intelligi innocentes debere, qui metu tormentorum confeſſi fuiſſent, ſi deinde eam confeſſionem revocaſſent; aut revocare hujuſmodi tormentorum metu, ne inferrentur nova, non fuiſſent auſi; dum tamen id conſtaret. De Ordine ejuſque bonis conſenſere omnes, ſervanda innocentibus ea fore, ſi innocentes major pars Ordinis eſſent, & nocentes abjuratâ hæreſi meritas ſceleris pœnas in Ordine dediſſent.* Ita refert *Rubeus* libro ſexto Hiſtoriæ Ravennatis ad annum 1310.

Florentini & Piſani Archiepiſcoporum Inquiſitio in Templarios.

VIII. Archiepiſcopi Florentinus & Piſanus Inquiſitione factâ per Longobardiam & Tuſciam univerſam, horrendorum ſcelerum Templarios convicerunt, ſcilicet blaſphemiæ in Deum, Chriſtum, Deiparam; conculcationis & conſputationis Crucifixi, idololatriæ; omiſſionis verborum Conſecrationis a Sacerdotibus Ordinis in Miſſæ Sacrificio; propudioſorum oſculorum, & averſæ libidinis, quâ promiſcuè ſeſe inquinabant, &c. ut conſtat ex Autographo capitum iſtius Inquiſitionis a dictis Præſulibus Sedis Apoſtolicæ Commiſſariis ad *Clementem V.* miſſo, quod ex MS. Vaticanæ Bibliothecæ deſcripſit *Bzovius* ad annum milleſimum trecenteſimum-octavum, Num. 3.

* Eduardi II.

IX. Anno 1308. *Capti ſunt omnes Templarii per totam Angliam præcepto Regis,* * *uno die, propter plurima inhoneſta & enormia fidei Catholicæ inimica, ſuper eiſdem priùs per univerſum orbem captis comperta & probata, & in diverſis Regni Caſtellis incarcerantur.* Ita *Walſinghamus* in Hiſtoria Angliæ pag. 96. & in Ypodigmate Neuſtriæ, pag. 500. *Clemens V.* inquirendi contra ſingulares perſonas Templariorum in Anglia, & ferendi in eos Sententiam abſolutionis vel damnationis ſuper capitibus ab Apoſtolica Sede tranſmiſſis, munus demandavit Patriarchæ Hiroſolymitano, Archiepiſcopo Eboracenſi, Lincolnienſi, Ciceſtrenſi & Aurelianenſi Epiſcopis, & Abbatibus Latiniaco & S. Germani de Pratis Diœceſis Pariſienſis, Richardo de Vauro Canonico Narbonenſi, & Guidoni de Vichio Rectori Eccleſiæ de Hoshe Londonienſis Diœceſis.

Quæſtio in Templarios in Anglia.

Anno milleſimo trecenteſimo-nono *Robertus de Winrbelſe* Cantuarienſis Archiepiſcopus cum Suffraganeis ſuis Provinciale Concilium Londini celebravit, in quo de Templariis habita Quæſtio, juxta Mandata *Clementis V.* Diplomate quod incipit, *Faciens miſericordiam*, contenta. Hujus Concilii exitum nulla monumenta docent. Convictos eſſe criminum veriſimile eſt ex his quæ ſcribit *Walſinghamus*.

In Aragonia.

X. In Aragonia Templarii omnes a *Jacobo II.* Rege in cuſtodiam tradi juſſi. Quæſtio in eos habita ab Inquiſitore Generali, nec-non ab Epiſcopis Cæſarauguſtano & Valentino, Apoſtolica Regiaque Auctoritate. Templariorum adversùs Eccleſiaſticos Judices contumacia, perduellio in Regem, ſeceſſus in Arces quas tenebant munitiſſimas, confugium ad arma, ipſos criminum puros non eſſe confirmarunt. Sed *Zuritam* audire præſtat in Rerum Aragonenſium Indicibus ad annum 1307. 17. *Kalendas Novembris Nuntii a Francorum Rege in omnes Chriſtianorum Principum regiones deferuntur, expoſtulantes, uti in ſua quiſque Ditione, fidei Catholicæ aſſerendæ cauſam, adversùs eos qui Templi Hieroſolymitani Sacris addicti erant, ſuſcipiat. Regi ea res nota teſtataque fit, cum Valentiæ in Arce Regia degeret. 3. Nonas Decembris Rex capi omnes ejus Sectæ homines, bonaque conſcribi imperat. Joannes Lotgerius, ex Prædicatorum Inſtituto, de Fide Catholica Judex & Generalis in Aragonia Regno Quæſitor ab Apoſtolica Sede conſtitutus, ſumma in Jure dicendo ſeveritate uſus, ſtudioſos & fautores reorum coërcet. Bona eorum pars in munitiſſimas Carthaginis veteris Ilergaonum oppidi, Montionis, Miraveti, Villeli, atque Alſambræ Arces confugiunt; quibus facilè repugnare atque obſiſti poſſe ſperant; ne indictâ cauſâ in ſe animadverteretur. Eodem in Catalonia, cùm ſpes reliqua non eſſet, utuntur perfugio. Rex eos vi oppugnari imperat... Clemens Pontifex Maximus decernit, uti Valentinus Epiſcopus Regius Cancellarius de Templariis omnibus, qui inter reos relati erant, cauſâ cognitâ ſtatuat.* Legatur idem Auctor lib. 5. Annalium Cap. 73.

In Caſtella.

XI. In Caſtella etiam, ubi *Ferdinandus* regnabat, ex Edicto Pontificio Quæſtionem de Templariis habuerunt Compoſtellanus & Toletanus Archipræſules, cum *Aymerico* Inquiſitore ex Prædicatorio Ordine, ut *Mariana* refert libro 15. de Rebus Hiſpaniæ, Cap. 10.

Vienuenſis Concilii in Templarios Sententia.

XII. Harum omnium inquiſitionum Acta in Concilio Oecumenico Viennenſi examinata. Rogata ſuffragia Patrum. Circa modum procedendi variæ fuerunt ſententiæ. Quibuſdam videbatur ſervandos eſſe Juris apices, extrahendam cauſam, dandum Ordini defenſionis locum: Aliis abſque mora Ordinem tot turpitudinum maculis infamem, & duorum millium teſtium depoſitionibus gravatum & convictum, qui ſine totius Eccleſiæ ſcandalo ſtare diutiùs non poterat, abolendum. Ea obtinuit ſententia. Et quoniam totus Ordo in Jus vocatus & auditus non fuerat: (Qui enim defenſionem Ordinis ſuſceperunt Pariſiis coram Apoſtolicis Commiſſariis, *P. de Bononia*, *Hambertus de Sancto Petro*, & alii, Procuratione legitimâ non erant inſtructi, & ſe Procuratores inſtituere non poſſe nec debere, nec velle abſque præſentia, conſilio, & aſſenſu Magiſtri & Conventus, reſponderunt, ut conſtat ex Actis a Notariis publicis exceptis, & a *P. Puteano* editis pag. 142. & ſequentibus.) Et quia in quibuſdam Provinciis abſolutus a Synodis Ordo fuerat, viſum eſt Vienoenſis Concilii Patribus, & Summo Pontifici, definitivâ Sententiâ Ordinem aboleri non poſſe, ſed per viam Proviſionis, & Ordinationis Apoſtolicæ. Præſulis inter cæteros religione & ſcientiâ conſpicui, quem *Durandum* Mimatenſem Epiſcopum fuiſſe quidam conjiciunt, ſuffragium ex MS. Vaticano *Bzovius*

no-

Digitized by Google

noſter & *Odoricus Raynaldus* ad annum 1311. exhibent, cujus hæc ſuere verba: *Quantùm ad negotium Templariorum & Ordinis Templi attinet; Eccleſia Dei & toti Fidei Chriſtianæ mirabiliter expediret, quòd idem Dominus noſter, ſive de rigore Juris, ſive de plenitudine Poteſtatis, iſtum Ordinem diffamatiſſimum, qui, ut ita dicamus, odorem nominis Chriſtiani, quantùm in ſe fuit, apud incredulos & infideles fœtere jam fecit, & nonnullos fideles inſtabilitate fidei titubare, ſine tarditate aliqua, rejectis frivolis & calumnioſis allegationibus ſuper defenſione tollenda, ex Officio ſuo omnino tolleret, bonis ejus Ordinis diſpoſitioni Sedis Apoſtolicæ reſervatis. Et ſine tarditate dico, etiamſi à prima ſua inſtitutione fuerit bonus Ordo; cùm dicatur* 63. *Diſt. Cap.* Verum: *Quòd ſi nonnulli ex Prædeceſſoribus noſtris fecerunt aliqua, quæ illo tempore potuerunt eſſe ſine culpa, & poſtea vertuntur in errorem & ſuperſtitionem* [*ſicut de dicto Ordine apparet*] *ſine tarditate aliqua, & ejus magna auctoritate à poſteris deſtruantur, ſicut tam ibi quàm* 4. *Regum* 18. *de Ezechia legitur, quòd confregit æneum Serpentem, quem Moyſes Domino jubente conſtruxit. Et iterum bene dico ſine tarditate, ne ex tarditate moroſa ſcintilla hujus erroris prorumpat in flammam, quæ poſſit incendere totum orbem, & Fidem Catholicam non modicùm denigrare; ut accidat quod dicit Hieronymus, Quòd Arius una ſcintilla fuit in Alexandria, ſed quia ſtatim oppreſſus non extitit, flamma ejus totum orbem populata eſt.* [24. *Q.* 3. *Secunda.*] *Nec multùm movere debet Dominum noſtrum, quòd dicunt aliqui, Prædictum Ordinem qui Eccleſiæ videtur eſſe membrum tam nobile, non debere ſine Juris ordine & plena diſcuſſione truncari; cum ſalvâ pace dicentium, & propter grave ſcandalum quod in Eccleſia Dei ex hoc Ordine jam eſt ortum, & ſemper ubique terrarum ex moroſa dilatione crebreſcit, non videtur tanta diſcuſſio requirenda, Veritate dicente,* (*Matthæi* 6. *& etiam* 18.) *Si oculus tuus dexter, vel brachium dextrum ſcandalizans te, erue eos & projice abs te: expedit enim ut unum membrorum tuorum pereat, quàm totum corpus, &c. Item etiam expedit dictum Ordinem tolli aliâ ratione, videlicet ne eo remanente, ſemper indigna facti memoria refricetur. Unde ſuper illud Levitici* 20. *Mulier quæ acceſſerit ad omne pecus mulierem interficietis & pecus morte moriatur; dicit Auguſtinus: Inde credendum eſt & pecora juſſa interfici, non quia peccaverint, cùm ſint irrationalia, ſed quia tali flagitio contaminata, indignam refricant facti memoriam: & eſt decretum* 15. *Quæſt.* 1. *Cap. Mulier.*

Concilii porro Viennenſis Sententia, quæ incipit his verbis, *Ad providam*, ſic habet: *Dudum ſiquidem Ordinem Domus Militiæ Templi Hieroſolymitanæ, propter Magiſtrum & Fratres cæteraſque perſonas dicti Ordinis in quibuſlibet mundi partibus conſiſtentes, variis & diverſis non tam nefandis quàm infandis errorum & ſcelerum obſcœnitatibus, pravitatibus, maculis & labe reſperſos, quæ propter teſtem & ſpurcidam eorum memoriam præſentibus ſubticemus; ejuſque Ordinis ſtatum, habitum, atque nomen, non ſine cordis amaritudine & dolore, Sacro approbante Concilio: non per modum diffinitivæ Sententiæ; cùm eam ſuper hoc, ſecundùm Inquiſitiones & Proceſſus ſuper his habitos, ferre non poſſemus de Jure; ſed per viam Proviſionis ſeu Ordinationis Apoſtolicæ, irrefragabili & perpetuò valiturâ ſuſtulimus ſanctione, Ipſum prohibitioni perpetuæ ſupponentes: diſtrictiùs inhibendo ne quis dictum Ordinem intrare, vel ejus habitum ſuſcipere vel portare, aut pro templario ſe gerere præſumeret: Quòd ſi quis contra faceret, Excommunicationis Sententiam incurreret ipſo facto. Univerſa etiam bona Ordinis prælibati, Apoſtolicæ Sedis ordinationi & diſpoſitioni Auctoritate Apoſtolica duximus reſervanda.* Ea demum Equitibus S. Joannis Hieroſolymitani attributa ſunt; ut in eadem Sententia habetur. *Eadem Sacro approbante Concilio, ipſam Domum Militiæ Templi, cæteraſque Domos, Eccleſias, Capellas, Oratoria, civitates, caſtra, villas, terras, grangias, & loca, poſſeſſiones, Juriſdictiones, reditus, atque jura, omniaque alia bona immobilia & mobilia, vel ſe moventia, cum omnibus membris, juribus, & pertinentiis ſuis, ultra & citra Mare, ac in univerſis & quibuſlibet mundi partibus conſiſtentia, quæ ipſe Ordo, & dicti Magiſter & Fratres ipſius Ordinis Militiæ Templi, tempore quo ipſe Magiſter, & nonnulli ex eiſdem Fratribus Militiæ Templi, in Regno Franciæ communiter capti fuerunt, videlicet anno Domini milleſimo trecenteſimo-octavo, menſe Octobri, per ſe vel quoſcumque alios habebant, tenebant, & poſſidebant, vel ad eaſdem Domum & Ordinem Militiæ Templi quomodolibet pertinebant; nec non nomina, actiones & jura, quæ prædicto tempore captionis ipſorum, eiſdem Domui, Ordini & Perſonis quomodocumque competebant, vel competere poterant, contra quoſcumque cujuſcumque dignitatis, ſtatus vel conditionis exiſterent, cum omnibus Privilegiis, Indulgentiis, Immunitatibus, & Libertatibus, quibus præfati Magiſter & Fratres, & ipſa Domus & Ordo per Sedem Apoſtolicam vel per Catholicos Imperatores, Reges, & Principes, & Fideles alios, vel quocumque alio modo erant legitimè communiti: eidem Ordini Hoſpitalis Sancti Joannis Hieroſolymitani, & ipſi Hoſpitali donamus, concedimus, unimus, incorporamus, applicamus & annectimus in perpetuum, de Apoſtolicæ plenitudine Poteſtatis: Exceptis bonis quondam dicti Ordinis Militiæ Templi, conſiſtentibus in Regnis & terris chariſſimorum in Chriſto filiorum noſtrorum Caſtellæ, Aragoniæ, Portugalliæ, & Majoricarum Regum Illuſtrium extra Regnum Franciæ, quæ à donatione, conceſſione, unione, applicatione, incorporatione, & annexione prædictis ſpecialiter excipienda duximus, & etiam excludenda: Ea nihilominus diſpoſitioni & ordinationi Sedis Apoſtolicæ reſervantes.*

Templariorum bona Ordini Equitum S. Joannis Hieroſolymitani attributa.

Templariorum Ordo per viam proviſionis extinctus & abrogatus.

XIII. Verba illa Sententiæ in Templarios latæ, *Non per modum Diffinitivæ Sententiæ, cùm eam ſuper hoc ſecundùm Inquiſitiones & Proceſſus ſuper hoc habitos ferre non poſſemus de Jure;* eo quem expoſuimus ſenſu intelligenda obſervarunt Auctores duo non incelebres, Vvalſinghamus & Guillelmi Nangii Continuator. Ille quidem in Hiſtoria Anglicana ad annum 1311. pag. 99. ita ſcribit: *Cùm in Concilio Viennenſi tractaretur, an propter vocationem ſingularum perſonarum Ordinis Templariorum, vel propter Acta contra eoſdem, poſſet totus Ordo damnari propter ſingularium delinquentium vocationes, cùm conſtaret quòd dictus Ordo non fuerat vocatus; definitum fuit per dictum Concilium, quòd non de Jure. Ideo Papa Clemens in Bulla ſua condemnatoria Ordinis adjecit hanc clauſulam: Quamquam de Jure non poſſumus, tamen ad plenitudinem Poteſtatis dictum Ordinem reprobamus.* Hic verò ad annum 1312. hæc habet: *Papa aſſumpto Themate:* Non reſurgent impii in Judicio, neque peccatores in Concilio Juſtorum; *& per modum Prædicationis ad Templarios applicato; Ordinem Templi, non per modum Diffinitivæ Sententiæ: cùm Ordo ut Ordo non eſſet adhuc convictus, ſed per modum Proviſionis & Ordinationis tantùm: Tamen quia modus recipiendi, quem nec amor voluerant detegere, fuerat ab antiquo ſuſpectus, & per infinitos Fratres Ordinis & Majores hoc fuerat prolatum; Auctoritate Apoſtolica, Sacro approbante Concilio, delevit & amovit, & tam ipſius nomen quàm habitum penitus anullavit; tum quia de cætero eſſet inutilis Ordo, cùm nullus bonus vellet deinceps*

cepi ipſum intrare; tum propter alia mala removenda, & ſcandala evitanda.

Argumenta pro Templariorum defenſione.

XIV. Pro defenſione Templariorum objicitur primò, Accuſationem Ordinis a duobus viris perditiſſimis ejuſdem Militiæ factam, qui vindice Deo miſerè poſtmodum perierunt. Rem ita referunt *Joannes Villani*, libro 8. Cap. 92. & *S. Antoninus* 3. P. Chronici Tit. 21. Cap. 1. Quidam Templarius Prior Montisfalconis in agro Toloſano, ob peſſimam vitam & hæreſim Pariſiis a Magiſtro Templi perpetuo carceri addictus, Socium captivitatis, nactus eſt *Noffum* patriâ Florentinum, qui ob crimina in carcerem a Prætore Pariſienſi conjectus fuerat. Hi de ſalute & libertate ſoliciti, Miniſtris Regiis Templariorum facinora ſeu vera ſeu ficta ſignificarunt. Iſti ad Regem; Rex ad Pontificem, negotium retulere. Secundùm hæc, Templarii toto Regno capti, Inquiſitiones factæ, Ordo Concilii ac Summi Pontificis Sententia abrogatus. Cùm itaque *Non firmetur tractu temporis, quod de Jure ab initio non ſubſiſtit*; ut habet Regula Juris in Sexto, accuſationis Ordinis Templariorum a viris proſcriptis, & in Ordinis ejuſdem Moderatores malè affectis factæ, nulla prorſus ratio habenda fuit, utpote quos ab accuſatione, & teſtimonio ferendo Jura repellebant.

Argumentum primum.

Addunt, Regem perniciem Templariorum & Ordinis abolitionem propterea molitum, quòd in tumultu ac ſeditione populari, commotæ plebi propenſum in ejus partes animum probaſſent, ac ejus Majeſtati liberiùs fuiſſent oblocuti.

Reſponſio.

XV. Reſpondetur, Non ab illis dumtaxat ganeonibus detecta eſſe Templariorum flagitia, ſed a viris minimè ſuſpectis, præſertim ab Equite iſtius Ordinis Summi Pontificis familiari & Domeſtico, ut obſervat *Mariana* lib. XV. Hiſtoriæ Hiſpanicæ Cap. XV. *Primi Judices*, inquit, *duo ex eodem Ordine extitere, Prior Montis Falconis in agro Toloſano, Noffus exul Florentinus, auctores haud ſatis idonei, ut teſtimonio multorum vulgatum. Acceſſere alii. In his ipſius Pontificis Cubicularius, qui undecimo ætatis anno ad eum Ordinem adjunctus, viſa factaque referebat.*

Reſpondetur ſecùndo, Famam publicam ſufficiens præbuiſſe fundamentum inquirendi in ſingulares Templariorum perſonas, & in Ordinem univerſum. Ea namque eſt ſceleris natura, ut ſe ipſum prodat, & clamorem edat ſui indicem, juxta illud: *Clamor Sodomorum & Gomorrhæorum venit ad me.* Et *Infamia publica habet locum accuſatoris*, ut docet *S. Thomas* Secunda Secundæ Quæſt. 67. Art. 3. in Reſponſione ad ſecundum. Porro fama publica detulit facinora Templariorum ad Regias & Pontificias aures. Firmata deinde eſt ſuſpicio gravis contra illos præconcepta ex depoſitione prioris Montisfalconis & Noffi, ita ut ſatis vehemens eſſet ad præbendam anſam Inquiſitionibus in Ordinem ejuſque Profeſſores faciendis. Nec refert quinam primi fuerint Templariorum accuſatores aut delatores, modò crimina ipſis objecta legitimis documentis & teſtimoniis probata fuerint. Ipſorum enim furciferorum accuſationibus & depoſitionibus nituntur quotidie Magiſtratus in Rerum Capitalium Foro, & juſtè quidem, ut carcerem & vincula in criminum auctores vel complices decernant.

Incredibile porro eſt, nec ab ullo nominis alicujus Auctore, etiam ex iis quorum iniquior fuit in Philippum Regem calamus, memoriæ proditum, ipſum vindictæ impetu in Templarios ſæviſſe, & ob temerarias privâtorum quorumdam in regimen ſuum obmurmurationes de Ordinis abolitione cogitaſſe: ſed hoc negotium ſuſcepit, *Non ut Accuſator, non ut Denuntiator, vel partialis Promotor, ſed ut Dei Miniſter, Pugil Fidei Catholicæ, legis divinæ Zelator, ad defenſionem Eccleſiæ juxta traditiones Sanctorum Patrum, de qua tenetur Deo reddere rationem.* Id conſtat ex Regia Proteſtatione ipſius literis ad Summum Pontificem inſerta, quas ex Scriniis Regiis laudat *Petrus Puteanus* Vir Clariſſimus. Et ipſe Pontifex in Diplomate, *Regnans in cœlis*, idem reſtatur ac declarat. *Fidei Orthodoxæ fervore*, inquit, *tuorum Progenitorum veſtigia clara ſequens, accenſus, de præmiſſis, quantùm licitè potuiſti, te informans, ad inſtruendum & informandum Nos ſuper iis, multas & magnas nobis Informationes per tuos nuntios & literas deſtinaſti.*

XVI. Objicitur ſecundò: Confeſſionem tot ac tam horrendorum criminum, vel metu, vel promiſſis, vel tormentis, fuiſſe a Templariis extortam; & Summum Ordinis Magiſtrum *Jacobum Mola*, plurimoſque alios, qui Pariſiis flammis addicti ſunt, editam antea criminum confeſſionem revocaſſe, ac ſeipſos, Ordinemque, criminum objectorum puros & inſontes palam conteſtatos eſſe. Quod *Guillelmi Nangii* Continuator coævus ad annum 1307. etiam teſtatur. *Factum eſt* (inquit) *quòd eorum nonnulli ſponte quadam præmiſſorum vel omnia etiam lacrymabiliter ſunt confeſſi, alii quidem, ut videbatur, pœnitentiâ ducti, alii autem diverſis tormentis quæſtionati, ſeu comminatione vel eorum aſpectu perterriti, alii blanditiis tracti promiſſionibus & illecti, alii arctâ carceris inediâ cruciati, vel coacti, multipliciterque compulſi: multi tamen penitus omnia negaverunt; & plures qui confeſſi primò fuerunt, ad negationem poſtea reverſi ſunt, in ea finaliter perſiſtentes, quorum nonnulli inter ipſa ſupplicia perierunt.*

Argumentum Secundum.

Idem ad annum 1310. *Tunc*, inquit, *quinquaginta novem Templarii foras civitatem Pariſius, in campis videlicet ab Abbatia Monialium, quæ dicitur S. Antonii, non longè diſtantibus, incendio fuerunt extincti; qui tamen omnes, nullo excepto, nil omnino finaliter de impoſitis ſibi criminibus cognoverunt, ſed conſtanter & perſeveranter in abnegatione communi perſtiterunt, dicentes ſempre ſine cauſa morti ſe traditos & injuſtè: Quod quidem multi de populo non abſque multa admiratione ſtuporeque vehementi conſpicere ullatenus potuerunt.*

Idem ad annum 1313. Tranſmarinum Ordinis Magiſtrum, & Normanniæ Præceptorem, Confeſſiones criminum priùs factas revocaſſe in eorumque negatione perſeverantes, incendium conſtanti animo ſuſtinuiſſe commemorat. *Totius*, inquit, *quondam Ordinis Templi Generalis ſive Tranſmarinus Magiſter cum aliis tribus, ſcilicet Viſitatore eorum in Francia, nec-non Aquitaniæ & Normanniæ Magiſtris, de quibus ordinare finaliter reſervaverat ſibi Papa, de mandato ipſius, per Dominum Albanenſem, alioſque duos Cardinales Legatos, Senonenſi Archiepiſcopo, aliiſque quibuſdam Prælatis, nec-non in jure Divino & Canonico pariter ob hoc ſpecialiter Pariſius convocatis, & eorum communicato conſilio, cùm prædicti quatuor nullo excepto crimina ſibi impoſita, palam & publicè confeſſi fuiſſent, & in hujus confeſſione perſiſterent, finaliter quòd velle perſiſtere viderentur, de præfato Conſilio multa cùm maturitate digeſto in platea communi Parviſii Pariſius Eccleſiæ, die Lunæ poſt Feſtum B. Gregorii, adjudicati ſunt muro & carceri perpetuo retrudendi, ſed ecce dum Cardinales finem negotio impoſuiſſe credidiſſent, confeſtim & ex inſperato duo ex ipſis, videlicet Tranſmarinus Magiſter & Magiſter Normanniæ, contra Cardinalem qui tunc Sermonem fecerat, & Senonenſem Archiepiſcopum ſe pertinaciter defendentes, ad abnegationem confeſſionis, tam etiam coram omnium*

quæ confeſſi ſunt, revertuntur, nec reverentia parcentes, non abſque multorum admiratione. Et dum a Cardinalibus in manu Præpoſiti Pariſienſis, qui præſens tunc aderat, ad cuſtodiendum dumtaxat traduntur, quouſque die ſequenti deliberationem ſuper his haberent pleniorem; confeſtim ut ad aures Regis, qui tunc erat in Regali Palatio, hoc verbum inſonuit, communicato cum ſuis, quamvis prudenti Clericis non vocatis, prudenti conſilio, circa veſpertinam horam ipſius diei in parva quadam Inſula Sequanæ inter hortum Regalem & Eccleſiam Fratrum Eremitarum poſita, ambos pari incendio concremari mandavit: Qui ſic paratum incendium prompto animo & volenti ſuſtinuiſſe ſunt viſi, ut pro ſuæ mortis conſtantia & abnegatione finali cunctis videntibus admirationem multam intulerint ac ſtuporem: duo verò reliqui adjudicato ſibi carceri ſunt incluſi.

Hujuſmodi autem verba feciſſe, Ordinis Magiſtrum cùm ad ſupplicium raperetur, ex probatæ fidei Auctoribus refert *Mariana* libro 15. de Rebus Hiſpaniæ, cap. 10. *Ego extremo vitæ tempore, cùm inutili mendacio locus eſſe non debet, vera eſſe nego ac per omnia numina juro quæ de Templariorum impietate criminibuſque & ante jactata, & nunc recitata ſunt. Ordo enim ille ſanctus, juſtus, ac orthodoxus eſt. Ego tamen extremo ſupplicio dignus, qui Pontifice Regeque hortantibus, flagitia impia ſceleraque mentitus ſum in Ordinem meum de Religione Christiana optimè meritum: Quod utinam, o utinam factum non eſſet! Sed quod unum ſupereſt meis delictis, ſi veniæ locus eſt ignoſci poſtulo, ultroque graviores etiam pœnas depoſco. Si quo modo Divinum Numen potientiâ placare, apud homines miſericordiam hâc calamitate movere poſſim vitâ mihi precariâ quid opus eſt; tanto præſertim ſcelere, impietateque, ad quod provocor, retentâ?* Addunt, Ordinis Magiſtrum, cùm flammis traditus eſt Regem ac Pontificem ad Divinum Tribunal vocaſſe hunc ad diem quadrageſimum, illum verò ad annum, & utrumque condicto tempore obiiſſe, *Clementem Quintum XII.* Kalendas Maii, *Philippum Pulchrum III.* Kalendas Decembris anno 1314. cùm Magiſter Ordinis Templariorum *Jacobus Mola* die 11. Martii exeuntis anni 1313. combuſtus fuiſſet.

Reſponſio. XVII. Reſpondetur: Solemne eſſe Judicibus ut minis, ſuppliciis, ac promiſſis mitioris pœnæ, criminum confeſſionem a nocentibus eliciant. Unde etſi metu pœnarum, vel ſpe veniæ extorta fuiſſet a Templariis veritas, non ideo iniquè damnati probarentur. Verùm ipſa rei geſtæ ſeries, ipſa Inquiſitionum Acta ex Regio Chartulario deprompta, nec-non Pontificis Maximi Diplomata, demonſtrant maximam Templariorum partem ſponte ac liberè horrenda flagitia confeſſam fuiſſe, eorumque infami notâ Ordinem inuſſiſſe univerſum. Nam Summus Pontifex habitæ ab Inquiſitore & Præſulibus Gallicanis quæſtioni fidem ſtatim adhibere noluit: Commiſſarios deſtinavit S. R. E. Cardinales, qui reos denuo interrogarunt: Septuaginta duos ipſe ad examen vocavit, qui editas a ſe coram Inquiſitore Gallicano ſcelerum confeſſiones *liberè ac ſponte, abſque coactione qualibet ac timore*, ratas habuerunt, ut docet Pontificium Diploma, quod incipit: *Regnans in cœlis*. Idem probat alterum Diploma *Clementis Quinti* ab *Odorico Raynaldo* deſcriptum ad annum 1307. Num. 12. cujus hæc ſunt verba: *Ad omnium ferè notitiam jam credimus perveniſſe nefanda ſcelera & crimina abhorrenda, hæreſim notoriè ſapientia, quibus Ordo & perſonæ Templariorum non levibus argumentis, ſed manifeſtis indiciis, & violentis præſumptionibus, diffamati noſcuntur, ſuper abnegatione videlicet Domini Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, & ſuper nefanda, temeraria, & præſumptiva, & hæretica conſputatione ſuper ejuſdem imaginem Crucifixi; nec-non & ſuper pluribus aliis articulis [Sodomitico nimirum vitio, idololatria, & aliis] quos quia fore credimus manifeſtos, exprimi non oportet. Sicque increbreſcente infamiâ, imminentibus ſcandalis plurimis minimè contemnendis, quæ non leviter totam ſcandalizabant Eccleſiam, urgente conſcientiâ, per totum orbem terrarum ipſos jamdudum capi mandavimus; & tandem cœpimus ſuper hîc contra eos inquirere per Nos ipſos, nonnullis ex Fratribus noſtris aſcitis ad Inquiſitionem prædictam nobiſcum ſollicitè peragendam. Et eandem præſentatis nobis eiſdem perſonis non parvo, ſed grandi numero, non levis, ſed magnæ auctoritatis viris, olim in Ordine ſupra dicto Sacerdotibus, Præceptoribus, Militibus, Servientibus, per eorum confeſſiones & depoſitiones ſpontaneas liberè factas coram Nobis & Fratribus noſtris in ſecreto primò & poſtmodum coram Nobis totoque Collegio Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium, patuit manifeſtè, quoad perſonas ipſas confitentes, dicta crimina & ſcelera eſſe vera: Idemque confitentes omnes & ſinguli ſuum humiliter recognoſcentes errorem, noſtram & Apoſtolicæ Sedis, non juſtitiam, ſed miſericordiam & veniam implorarunt. Quibus cum omni humilitate & reverentia, & propter eorum recognitionem erroris omnino perſiſtentibus pro abſolutione ab Excommunicationis Sententia, quam ex hujuſmodi hæreſis reatibus & ſceleribus incurrerant, ipſis miſericorditer impendenda: Nos, qui licèt indigni Vicarii ſumus illius, cujus miſerationes ſuper omnia opera ejus exiſtunt, factâ a prædictis confitentibus cum humilitate & reverentia abjuratione hujuſmodi hæreſeos ſecundùm Canonicas Sanctiones, eis juxta formam Eccleſiæ fecimus munus abſolutionis impendi, poteſtate injungendi eis propterea ſalutarem pœnitentiam Nobis & dictæ Sedi, ſeu quibus id committendum duxerimus, ſpecialiter reſervatâ, &c.*

XVIII. Nec obſtat quòd plurimi, & Summus inprimis Magiſter, mortem conſtanter oppetierint, revocatâ, quam priùs ediderant, ſcelerum confeſſione; quia multò plures in priori confeſſione perſtiterunt. Præterea ex Magiſtri pertinacia colligi non poteſt falſa eſſe, quæ ipſi ac Ordini objecta ſunt. Quis enim Hæreticos extitiſſe neſcit, qui ſupplicia quævis potiùs paterentur, quàm ſuos errores faterentur & crimina? Cujuſmodi fuerunt Priſcillianiſtæ, quorum hoc erat effatum: *Jura, perjura, ſecretum prodere noli.* Similem autem fuiſſe Templariis religionem, conſtat ex Articulis Inquiſitionis habitæ ab Archiepiſcopis Florentino & Piſano, quos *Bzovius* ex MS. Vaticanæ Bibliothecæ exſcripſit, quos inter ſextus ſic habet: *Nemini ea revelare quæ vel in aurora vel in primo crepuſculo agerent, Juramento præſtito promittebant.* Nec verò mirum eſt, Summum Templariorum Magiſtrum, ſua priùs Ordiniſque flagitia confeſſum, poſtmodum eam confeſſionem revocaſſe, cùm *fatuus & non bene compos mentis* dicatur in Actis Quæſtionis habitæ coram Apoſtolicis Commiſſariis, (inquit *Puteanus* in Hiſtoria Templariorum, pag. 41.) Verùm lapſus eſt Vir Clariſſimus, nec ſatis attendit ad ipſa quæ edidit Inquiſitionis Acta. Qui enim *valde ſimplex vel fatuus & non bene compos mentis ſuæ* dicitur, non eſt *Jacobus Mola* Magiſter Major Ordinis Templariorum, qui ad præſentiam Commiſſariorum Apoſtolicorum adductus eſt a Præpoſito Pictavienſi & *Joanne de Jamvilla*, ſed *Joannes de Molaio*, fugitivus ab Ordine, qui ſe decem annis habitum Templariorum geſtaſſe dixit: Cui ſuaſerunt Commiſſarii ut ad Pariſienſem Epiſcopum

* *Ad annum* 1308.

ſe

ſe conſerret, ad qoem pertinebat profugos hujuſmodi Fratres in Diœceſi ſua recipere, ac de illis diſponere. At *Jacobus Mola* prolixiori examine tentatus eſt a Commiſſariis, rogatus num Ordinis defenſionem ſoſcipere vellet, datæ ipſi ad deliberandum induciæ. Nec adeo abſona reſpon-
„ dit, ut fatuus judicari poſſet. Dixit, Ordinem
„ eſſe per Sedem Apoſtolicam confirmatom &
„ privilegiatum, & valde mirum videri, ſi Ec-
„ cleſia Romana ſubitò volebat procedere ad de-
„ ſtructionem ſeu extinctionem Ordinis, cùm Sen-
„ tentia depoſitionis contra *Fredericum* Impera-
„ torem dilata fuerit triginta duobus annis. Di-
„ xit, Se non eſſe ita ſapientem, nec tanti conſi-
„ lii, ut Ordinem per ſe ipſum defendere poſſet,
„ tamen paratom eſſe pro viribus Ordinem de-
„ fendere, a quo receperat tot commoda & ho-
„ nores; licèt difficile ſibi videretur quòd con-
„ gruè defenſio poſſet fieri per eum, cùm eſſet
„ in captivitate Dominorum Papæ & Regis, nec
„ haberet aliquid, etiam quatuor denarios, quos
„ expeodere poſſet pro prædicta defenſione, pro-
„ pter quod petebat auxiliom & conſilium. Le-
„ ctis enram eo Summi Pontificis Literis, quæ
„ meminerant Coofeſſionis ab ipſo editæ coram
„ tribus Cardinalibus ab ejus Saoctitate deputa-
„ tis, ſigno crucis ſe muniens, ſe valde ſtupe-
„ factum ſignificavit de iis quæ continebantur ſu-
„ per prædicta Confeſſione ſua, & aliis in Lite-
„ ris Apoſtolicis ſupra ſcriptis; Dicens inter
„ alia quòd ſi dicti Domini Commiſſarii fuiſſent
„ alii quibus liceret hoc audere, ipſe diceret aliud:
„ Et cùm fuiſſet reſponſum eidem per dictos Do-
„ minos Commiſſarios, quòd ipſi non erant ad
„ recipiendum vadium duelli, ſubjunxit dictus
„ Magiſter, quòd non intendebat dicere de hoc,
„ ſed placeret Deo quòd obſervabatur a Sarace-
„ ois & Tartaris, obſervaretur cootra perver-
„ ſos in hoc caſu. Nam Saraceni & Tartari ab-
„ ſcindunt caput perverſis inventis, & ſcindunt
„ eos per medium. Et tunc ſubjunctum fuit per
„ Commiſſarios, quòd Eccleſia illos qui invenie-
„ bantur hæretici, judicabat hæreticos, & obſti-
„ naros relinqoebat Curiæ ſæculari. Poſtquam ipſi tempus ampliatum eſſet, interrogatus num defendere vellet Ordinem, reſpondit, Se Militem illiteratum eſſe ac pauperem, audiviſſe quòd Papa ipſum & alios Ordinis Templariorum Majores diſpoſitioni ſuæ reſervaverat; cùm ad ejus præſentiam vocaretur, dicturum ſe quòd honor Chriſti & Eccleſiæ poſtularet. Ordinem ſuum commendavit ab Officii Divini religioſa & magnifica celebratione, ab eleemoſyois, ab impugnatione hoſtium nominis Chriſtiani. Reponentibus Commiſſariis, Hæc non prodeſſe ad ſalutem animarum, ubi Catholicæ Fidei fundamentom deerat: Id verum eſſe ait, ſeque in unum Deum, & Trinitatem Perſonarum, & alia Fidei Catholicę dogmata, unam fidem, unum Baptiſma, unam Eccleſiam, animæ immortalitatem, ac Judicium credere profeſſus eſt. Poſtquam alia diluiſſet de apoſtaſia a fide, & vitio non nominando Commilitonibus objectis, rogavit Commiſſarios, ut ſibi liceret Miſſam & alia Officia Divina audire, & habere Capellam ſuam, & Capellanos. Legatur ipſum Inquiſitioois hujuſce Inſtrumentom apud *Puteanum*, pag. 522. & ſequentibus. Levitatis tamen & inconſtantiæ notam incurrit *Jacobus de Molu*, qui toties in Reſponſionibus ſuis variavit, & crimioa qoæ ſponte ac liberè confeſſus fuerat, poſtea pertinaciter negavit. Quæ negatio priorem Confeſſionem irritam non fecit; cùm veriſimile non eſſet, ipſum, alioſque tam horreoda crimina ſine tormentis ultro confiteri ac ſibi imponere potuiſſe, non ſolùm coram Inquiſitore, ſed coram Summo Pontifice, & Cardinalibus, & Confeſſionem primam ſemel iteromque recognoſcere ac ratam habere, niſi conſcientia ipſorum criminum pondere gravata, ſtimuliſque agitata compuliſſet. Quis enim viros fortes id facturos credat, quod ne imbelles quidem mulierculæ facerent?

Denique Magni Magiſtri, & aliorum in perferendo ignis ſopplicio conſtantia ſeu pertinacia, eos ioſontes fuiſſe non probat. Extant eoim & vetera & recentia exempla hæreticorom & facinoroſorum hominum, qui mortem intrepidi aſpexerunt: nec minor aliquando viſa eſt externâ ſpecie fortitudo in Martyribus diaboli, quàm in Martyribus Chriſti, ut Circumcellionum, Priſcilliani, Joaonis Hus & Hieronymi Pragenſis, aliorumque exempla notiſſima teſtantur.

XIX. Quod verò a nonoullis ſcriptom eſt, *Clementem V.* & *Philippum Pulchrum* a Magno Templariorum Magiſtro ad Divioum Tribuoal vocatos, dictâ die obiiſſe, fabula eſt; idqoe ultro fatebitur, qui oihil ſimile ab antiquis Scriptoribua memoriæ proditum obſervaverit, non a Guillelmi Nangii Continuatore, Joanne Villani, S. Antonino, Trithemio, Paulo Æmilio, & aliis; etſi quidam illorum calumnias in Pontificem & Regem vulgatas in ſuos Commontarios & Chronica abſque examine retulerint. Sed quod biennio ante *Ferdinando* Caſtellæ Regi ob duos Inſontes extremo ſupplicio affectos contingit, a quibus in Joa coram Deo vocatus, die conſtitutâ ab eorum nece trigeſimâ e vivis ſublatos eſt, teſte *Mariana* lib. 15. Cap. 11. id a maledicis primùm *Clementi Quinto* & *Philippo Pulchro* attributum, Scriptores quidam e recentioribus parùm accurati ſuos in Commeotarios retulerunt. *Marianam* audire præſtat & loco, narrato *Ferdinandi* Regis obitu, ſcribeotem: *Auxere valgi opinionem, religionemque conceptam animis confirmaverunt, duo Principes Summi, duobus proximis annis extincti, Philippus Galliæ Rex, atque Clemens Pontifex, a Templariis Militibus, quo tempore in eam nationem igne atque omnibus cruciatibus ſaviebatur, ad Divinum Tribunal citati. Sic fama ferebat, ſive vera, ſive confictis rumoribus. Placet tamen ut falſa eſſe videatur.*

XX. Objicitor tertiò, Templarios io Conciliis Provincialibus Salmanticenſi & Moguntino, anno 1310. celebratis, fuiſſe declaratos inſontes, ut *Nicolaus Serarius* lib. 5. Rerum Moguntioarum, & *Mariana* libro 15. Cap. 10. teſtantur. *Argumentum Tertium.* *Salmantica (* inquit iſte *) Patrum Concilium habitum eſt. De vinctis atque ſuppliciis quæſtione habitâ, cauſâque cognitâ, pro eorum innocentiâ pronuntiatum communi Patrum ſuffragio. In Moguntia, cùm in frequenti Patrum conſeſſu, juſſu Pontificis, de ea cauſa ageretur, Hugonem cum viginti Ordinis ſuis Sociis irrupiſſe in Conventum ajunt, elatâque voce teſtatum; Si quid gravius in eum Ordinem eſſet decretum, ſe Pontificem Maximum Clementis Succeſſorem appellare. Clementem certiorem literis factam, Jus de integro quærendi ſtatuendique Archiepiſcopo demandaſſe: cauſâ illum cognitâ omnes liberaſſe tamquam innocentes.*

XXI. Reſpondetur, Ex his taotùm probari ſingulos per orbem oniverſum Templarios tam immanium criminum reos non fuiſſe; ſed perperam inde colligitur, illos qoi e Gallia, Hiſpania, Italia, Anglia, ab Inquiſitoribus, ab Epiſcopis, a Cardioalibus, a Summo ipſo Pontifice in Quæſtionem vocati ſunt, & ſcelera confeſſi, reos noo fuiſſe flagitiorum, quorum iofamia in totum Ordinem, propter majoris partis, ipſorumque Capitum corruptelam redundavit. Adde, quòd in Concilio Salmanticeoſi *ad Pontificem Roma-* *Reſponſio.*

num ejecta totius rei ſumma deliberatio eſt (ut ſcribit Mariana) Cùm igitur Summus Pontifex unà cum Oecumenica Synodo horrenda illa crimina in ipſum Ordinem refuderit, & ob illa funditus delendum judicaverit, utriuſque ſtandum eſt Judicio potiùs quàm Synodi Salmanticenſis.

Quod verò Mogontinam Synodum ſpectat, reſpondeor, Ipſam metu, quem irruptio viginti Templariorum armatorum in Conſeſſum, cum Hugone Comite, Patribus incuſſerat, perturbatam, ſecundùm illos pronuntiaſſe. Unde ſcribit Mariana: *Ferociâ eorum deterritos Patres, bono animo eſſe juſſiſſe.* Idemque tradit Nicolaus Serarius: *Comparuit in Synodo* (inquit) *Hugo Comes Silveſtris & Rheni cum viginti Fratribus ſub habitu Ordinis prope armatis. Hi omnes, non quidem vocati, ſed ultro & ſubitò in Conſeſſum Patrum irrumpunt, omnibus attonitis. Archiepiſcopus viros conſiderans, ac violentiam timens, placidè jubet Commendator ut ſedeat, & ſi quid habeat in medium afferendum, ut depromat. &c.* Et infra: *Archiepiſcopus his auditis, ne tumultus ſuboriretur, Proteſtationem eorum admiſit, ſeque cum Romano Pontifice acturum reſpondit ut quieti eſſe poſſint.* Quod autem jactavit *Hugo* Comes, & *Jacobus Moguntinus* memoriæ prodidit ex una ipſios relatione, albas chlamydes & rubricatas cruces Commilitonum igne ſuorum abſumptas non fuiſſe, fictitium miraculum eſt. Quod etſi verè patratum fuiſſet, ad venerationem Sanctæ Crucis promovendam, potiùs quàm ad Templariorum probandam innocentiam, pertinere videri poſſet: Nec enim Templariis, ſed Crucibus ignem pepercisse ajunt. Inſontes nimirum Cruces, at rei Templarii; ideo illæ ab incendio ſervatæ, iſti flammis abſumpti, ut nonnemo facetè dixit. Denique quoſdam e Templariis inſontes fuiſſe non negavero: & inſontes eſſe velim quos Germani Epiſcopi in Synodo Moguntina, & Hiſpani in Salmanticenſi abſolverunt; ſed inde non ſequitur, injuſtam fuiſſe, quæ in Ordinem lata eſt, Sententiam, ut ſcitè obſervat Mariana. *In Templariorum cauſa*, inquit, *decretum ut eorum nomen & Ordo penitus aboleretur. Crudele Decretum fuiſſe pleriſque viſum eſt. Neque eſt veriſimile ea delicta in omnes Provincias manaſſe, contaminaſſe ſingulos. Sed cunctis tamen ejus Ordinis clade documentum datum ſimilis perfidiæ vitandæ, præſertim Viris Sacratis, quorum opes vireſque integrâ magis probitatis opinione, quàm re aliâ nitantur.*

XXII. Objicitur quartò, incredibile eſſe quòd nullus in toto Templariorum Ordine vir frugi extiterit, qui tam fœda tamque immania flagitia exsecratos non fuiſſet, aut de iis apud Summum Pontificem non fuiſſet conqueſtus, ſi vera extitiſſent. Viris autem probis prorſus deſtitutum Ordinem non fuiſſe, probat hiſtoria quæ circa ipſum damnationis illorum temporum contigit, quam in ſui defenſionem coram Apoſtolicis Commiſſariis protulerunt. Sic autem ſe res habet *F. Adamus de Valincourt* Templarius, cùm vitæ perfectioris ac ſeverioris diſciplinæ ſtudio ad Carthuſienſes migraſſet, in Ordinem Templariorum, quem primò profeſſus fuerat, redire poſtmodum tentavit. Id ipſi conceſſum. Sed Apoſtatarum inſtar a Fratribus ſuſceptus eſt: annua illi impoſita pœnitentia, ut ſcilicet quotidie in terra ſedens manducaret, ut certis hebdomadæ cujuſlibet diebus in pane & aqua jejunaret, ut ſingulis diebus Dominicis coram Altari nudis humeris ſe ſiſteret, ibique ſeveram exciperet a Sacerdote celebrante diſciplinam. At incredibile videtur, quòd Eques ille tam duris conditionibus Ordinem fœdiſſimum perditiſſimumque, dimiſſa Carthuſianorum Angelicâ Solitudine repetiviſſet.

Argumentum quartum.

XXIII. Reſpondetur, Puſillo gregi innocentum ignota forſitan fuiſſe aliorum ſcelera: vel proprio parcentes dedecori, Ordinem prodere noluerunt, nec ejurare opulentiſſimam Societatem, egeni in ſæculo futuri. Et quamvis *Adamus de Valincourt* pœnitentiæ fortè animo & pietatis motu ad Carthuſianos migraverit, quis vadem ſe præbeat quòd eodem animo ad Templarios redierit? Quis non potiùs credat ipſum pii propoſiti minimè tenacem, vi priſtinæ conſuetudinis pertractum, ac in omnem intemperantiam & libidinem effuſum, Templariis iterum ſe adjunxiſſe, ac diabolo per aliam pœnitentiæ pœnitentiam veluti ſatisfeciſſe, ut *Tertulliani* verbis utar? Nec Templariorum cauſam juvat externa pœnitentiæ ſpecies, quam ipſum ſubiiſſe glotiabantur. Pœnitentiam namque & ſanctitatem hypocritas mentiri nemo neſcit.

Reſponſio.

XXIV. Objiciuntur quintò graviſſimorum Scriptorum teſtimonia, qui calumniam paſſos Templarios aſſerunt, injuſtè abolitum Ordinem, eoque fine a *Philippo Pulchro* Francorum Rege infamatum, ut immenſas ejus opes diriperet. Præcipui ſunt, *Boccacius* libro 9. de Caſibus Virorum Illuſtrium, in *Jacobo Mola*, ubi damnationem Templariorum ex ſolâ Regis avaritiâ profectam ſcribit, ad eorum bona, quæ maxima in Galliis erant, inhiantis. *Joannes Villani* lib. 9. Cap. 22. & qui eadem pene, quæ ipſe Italicè ſcripſit, Latinè expreſſit *S. Antoninus* 3. P. Chronicorum, Tit. 21. Cap. 1. §. 3. *Eâ tempeſtate* (inquit) *cùm adhuc Pontifex cum Curia moram traheret in civitate Pictavienſi, Rex Franciæ ſeductus ab Officialibus ſuis, denuntiavit ipſi Pontifici Magiſtrum Templi & Manſionis, ſuoſque Fratres dictæ Religionis, eſſe quibuſdam erroribus infectos & ſceleribus involutos, prout ſibi aſſertum fuerat ab ipſis Templariis. Totum tamen dicitur falsò confictum ex avaritia, ut illi Religioſi Templarii [qui initium habuerant in Jeruſalem & poſtea multiplicati & diffuſi per Franciam & alias Provincias, habebant opulenta loca, & magnas divitias & poſſeſſiones] expoliarentur bonis ſuis, prout factum eſt.* Et infra: *Quod cùm Regi nuntiatum fuiſſet, ſuggeſſit Pontifici ut deleret Ordinem illum, utpote hæreſibus implicatum, & nefandis erroribus. Creditur tamen magis inductus ad extorquendum pecuniam ab illis, & bona eorum, & ex odio concepto contra Magiſtrum Manſionis, quàm ex zelo juſtitiæ. Pontifex autem ut infeſtationem Regis a ſe amoveret, ſollicitatus pro obſervatione ſupra dictæ promiſſionis, & Regi in hoc complaceret, abſque alia diſcuſſione materiæ eorum quæ Templariis objiciebantur, utrum verè an calumniosè procederetur, petitioni Regis acquievit, concedens per Literas Apoſtolicas, ut omnes Templarii per orbem diſperſi certâ die determinatâ caperentur, & omnia bona eorum ſequeſtrarentur. Quæ autem in Francia erant eorum, Rex fecit per Officiales ſuos omnia uſurpari pro Curia ſua.* Et infra: *A multis tamen Optimatibus dicebatur, Illos innocentes, & ſine juſta cauſa fuiſſe damnatos, ut per hoc uſurparentur bona eorum. Unde per Papam poſtea bonis ſolùm ſpoliati fuerunt, & bona locorum eorum applicata Manſioni S. Joannis ſeu Hoſpitalis. Sed quia jam occupata erant a Rege Franciæ & diverſis aliis Principibus, oportuit ea redimi multâ pecuniâ: Quamobrem effecta eſt pauperculà dicta Religio. Multa autem adverſa paſſus eſt poſtea Rex cum filiis ſuis, quæ creduntur ei accidiſſe propter injuſtam occiſionem eorum. Multi quoque exiſtimantes illos ſic injuſtè ad mortem cruciatos, ut Martyres venerati ſunt, accipientes devotè corpora eorum & oſſa.* Et Cap. 3. agens de Concilio Viennenſi, ejuſque Decretis, hæc habet: *Item ſtatutum fuit, quòd omnia bona & poſſeſſiones, quæ fuerant Manſionis Templi, aſſignarentur Manſioni Hoſpitalis Hie-*

Argumentum quintum.

ro-

roſolymitani: Et quia jam fuerant occupata a diverſis Dominis Laicis, oportuit quòd illi de Hoſpitale magnum theſaurum exponerent in dando Regi, & aliis, qui occupaverant dicta bona. Unde depauperata eſt Manſio Hoſpitalis, quæ ſe exiſtimabat inde opulentam fieri.

Trithemius Abbas in Chronico Hirſaugienſi. *Anno* (inquit) *Dominica Nativitatis milleſimo trecenteſimo-undecimo, Clemens Papa Quintus Concilium Viennenſe celebrandum indixit. Ibi Ordo Templariorum, qui annis fermè 184. ſteterat, ab ipſo Clemente Papa condemnatus fuit, & uno die per univerſum orbem deletus, ad inſtinctum Philippi Regis Francorum, cujus promotione ipſe Papa electus fuerat. Fuerunt autem Templarii valde divites, quorum poſſeſſiones ut Rex ſibi acquireret, crimen eis hæreſeos falſum impoſuit [ut multi volunt] & extingui omnino paravit.*

Paulus Æmilius lib. De Rebus Geſtis Francorum, in *Philippo Pulchro*, ſcribit: *In poſſeſſionem Templariorum bonorum Regium Fiſcum iviſſe. Rebus moventibus a Fiſco retentis, quæ ſolo continerentur, Pontificis Decreto Divi Joannis Hoſpitalariis reddita.*

Papirius Maſſonus lib.3. Annalium: *Rex* (inquit) *Aulicorum perſuaſionibus, & ſpe lucri, Ordinem Templariorum accuſavit: initio mali orto a Priore Monfalconis in agro Toloſano, & Noffo exule Florentino, quorum hic a Prætore Pariſienſi multorum criminum reus conjectus in carcerem fuerat, ille ex cauſa hæreſis & ſcelerata vita Judicio Magiſtri Templariorum perpetuò carceri addictus. Hi de ſalute & libertate ſolliciti, crimina illa finxerunt, ob quæ Ordo Chriſtiano nomini utilis eſt everſus. Cùm ſceleratiſſimi viri crimina inaudita commenti eſſent, viros maximè pios accuſarunt. Accuſationis capita Procurator Fiſci ad Regem ſcripta Pictavium miſit, quæ ille avaritiâ motus, pro veris habuit, delatoribus libertate & veniâ donatis: obferetque apud Pontificem, ut Ordinis illius everſionem pollicer etur.* Et infra: *Joannes Villaneus digniſſimus fide Scriptor, hæc de impia Templariorum accuſatione, everſioneque Ordinis, & inſontium Equitum ſupplicio libro* 8. (Cap. 92.) *commemorat, & Gallicus Scriptor illius temporis Templarios injuriâ everſos, Ordinemque illum ſanctiſſimum fuiſſe dicit. Quid hic lectores dicturi ſunt? Regem illum certè impium, Pontificem inclementem fateantur neceſſe eſt. Mitiorem enim ſententiam dicere non poſſunt.*

Reſponſio. XXV. Reſpondetur, Scriptores laudatos falſis deceptos fuiſſe rumoribus, qui per Italiam increbuerant contra *Philippum Pulchrum* Regem Chriſtianiſſimum, ob diſſidium quod illi cum *Bonifacio VIII.* interceſſerat, & contra *Clementem V.* ob invidiam tranſlatæ in Galliam Apoſtolicæ Sedis. Quorum maximè rumorum auctor fuit *Dantes* Florentinus exul, Pontificio pariter & Gallico nomini infenſus, qui pro ſua calumniandi libidine, plurimos in Infernum ſuum immeritos detruſit. *Bocacius* a patre quidem ſe audiviſſe refert, Injuſtam fuiſſe Ordinis Templariorum extinctionem; ſed *Bocacii* pater Mercator Italus ex ſolo vulgi rumore ea de re judicium tulit. *Joannes Villani* probatæ aliàs Auctor fidei, cùm de rebus Italiæ ſcribit, fidem hac in cauſa non meretur, cùm Acta contra Templarios in Galliis Pontificiâ Regiaque Auctoritate, non legerit, nec expenderit, & majoris ſint auctoritatis rerum tunc geſtarum Monumenta autographa, quæ in Regiis Scriniis integra etiamnum extant, nec-non Pontificia Diplomata *Clementis V.* & Sententia lata in Ordinem Templariorum a Concilio Oecumenico Viennenſi, quàm privati Scriptoris narratio. Idem de *S. Antonino* dicendum, cujus veneramur Sanctitatem, in quo Juris Canonici peritiam ſuſpicimus, in Theologia Morali eruditionem ac integritatem prædicamus, at delectum in ſcribenda Hiſtoria deſideramus. Vir ſcilicet ſimplex, omnia, quæ vulgi rumoribus jactabantur, avidè excipiebat, & in Chronicon ſuum abſque examine reſcrebat. Hinc de *Clemente Quinto* nonnullam ſcriptis mandavit probroſa, & a nemine eorum tradita, qui Pontificum Vitas ſcripſerunt, quòd nempe libidini deditos, quòd res ſacras venundare ſolitus fuerit, quòd ſtatum animæ cujuſdam nepotis ſui magicis artibus exploraverit. Præterea, *S. Antoninum* rumoribus hac in cauſa nimiùm tribuiſſe, indicat hic loquendi modus ipſi ſolemnis, *ut dicitur, ut creditur.* Ignarum pariter fuiſſe *Trithemium* eorum quæ in cauſa Templariorum geſta ſunt, facilè conjiciet, quiſquis animadverterit quàm graviter in aſſignanda Concilii Viennenſis duratione fuerit hallucinatus. Biennio enim duraſſe ſcripſit, cùm nec ſeptem menſes impleverit. *Paulus Æmilius* Templarios calumniam paſſos, & Ordinem injuſtè everſum nec ſcribit, nec innuit. Bona Templariorum immobilia Equitibus S. Joannis Heroſolymitani, juxta Pontificis Decretum, tradita teſtatur: *Res moventes a Fiſco retentas* ait, hâc in re falſus, ut probant monumenta quæ mox proferemus. *Papirius Maſſonus* aliàs laudandus, hìc certè caſtigandus, ob negligentiam in Actis Inquiſitionum adversùs Templarios conquirendis & evolvendis, & in cauſæ hujuſce examine; nec-non ob Pontificis Regiſque petulantem ac immodeſtam vituperationem.

XXVI. His verò Auctoribus alios oppono fide digniores, qui Templariorum Ordinem juſtè abolitum fuiſſe teſtantur, ſcilicet Continuatorem Guillelmi Nangii, ad annum 1307. cujus verba ſuperiùs Num. 11. deſcripſimus.

Bernardum Guidonis Lodovenſem Epiſcopum, coævum Auctorem in Chronico Romanorum Pontificum. *Anno* (inquit) *Domini prætaxato* 1307. *res mira, res magna noſtris accidit, temporibuſque futuris ſcribitur memoranda. In Feſto ſiquidem S. Edwardi Confeſſoris tertio Idus Octobris feriâ ſextâ fuerunt capti primò Templarii ubique in Regno Franciæ & ex ordinatione Regis & Conſilii, inopinatò ſanè, mirantibus cunctis audientibus, antiquum Templi Militiam ab Eccleſia Romana nimis Privilegiatum, unâ die ſubitò captivari, cauſamque ignorantibus captionis tam repentinæ, exceptis paucis Secretariis & juratis: Quæ cauſa tandem detecta fuit, & publicè infamata, profanæ videlicet Profeſſio eorumdem cum abnegatione Chriſti, & exputione ſuper Crucem in opprobrium Crucifixi; fueruntque plures ex eis, etiam de Majoribus illius Ordinis, confeſſi ſuæ nefandæ Profeſſionis ritum tàm abominabilem, quàm execrabilem, quàm nefandum qui antea a nemine potuit unquam ſciri. Plurimi autem ipſorum confiteri minimè voluerunt, quamvis nonnulli ſubjecti fuerint, quæſtionibus & tormentis. Demum Sedes Romana, cui priùs factum incredibile videbatur, & captionem prædictam ægrè ferebat, effecta eſt certior in Pictavis, ubi tunc Curia morabatur; Templariiſque nonnullis perductis coram Papa & aliquibus (nonnullis objecta ſcelera confeſſi, negarunt alii) Cardinalibus, iiſdem denuo confitentibus & Confeſſiones factas a ſe antea recognoſcentibus, eſſe veras, ipſorum confeſſionibus intellectis conſequenter extitit ordinatum, ut ubique Templarii caperentur, ut veritas prodiret in lucem.*

Guillelmum Durandum Mimatenſem Epiſcopum, ſeu alium e Viennenſis Concilii Patribus, cujus Suffragium ad poſteritatis memoriam ſervatum eſt, ejuſque verba ſupra deſcripſi, Num. 12.

Albertinum Muſſatum, coævum etiam Auctorem. *Convicti* (inquit) *confeſſique Præceptores, Magiſtri, & Milites Domus Militiæ Templi Hieroſolymitani ſeptuaginta-duo circiter numero plectendi Apoſtoli-*

cis

pis inſtabant Conſucio & prob pudor! Quamquam nec hoc noſtri thematis nefanda relatu, ſed ſanda quidem in ſingulorum tranſgreſſorum, [quod abſit] extrium, ut qua noſtra vidit atas cautior fiat, ſciat certior poſteritas; abominanda fera formam humanam induta, Fratres immo hoſtes illi Crucis armati ſignaculo, in ſua communionis Fratrum receptione cum abnegatione Chriſti & ſpuitione ſaepe Crucem, aliiſque ſubtieendis, ut verecundia pareatur humana, erroribus ſuis ſuorumque complicum, animas ſuas diutiùs deſpouderant Satana, Et infra: *Gaudia hae micandaque, vixque crediti antequam fierent motus hi, qui nec cœleſtibus caruere prodigiis. In ipſis quidem tantorum ſucceſſuum principiis, de cœlo apparitiones Pariſiis, perque contiguas Francorum terras conſpecta ſunt, Solis & Luna par ecclypſis ex telluris umbra; per biduum novum ignotumque viſum Sidus irradians, Luna imago triplex & in æthere circuli quidam cum incluſa Crucis effigie, novaque forma ac varia per aëra: inſuperque ex tellure advolantes in cœlum faces in partes Italia conflagrare, polorum axes incrœpitantes ſereno cœlo auditi, velut tonitrua edentes abſque premicantibus fulgoribus. Sic de Gallicis enunciatum eſt terris eepletoque Italia civitates, Mundoque fama inſidente patens habitum eſt.* Hæc Auctor eò minùs ſuſpectus, quò Italus erat.

Vetus Chronicon Sandionyſiani Cœnobii prope Pariſios Gallicè ſcriptum, ex quo Articulos undecim Templariorum flagitia ſpectantes in ſua Hiſtoria exſcripſit Vir Clariſſimus *Petrus Puteanus* pag. 26.

Thomam Walſinghamum, in Hiſtoria Anglicana in Vita Eduardi II. ſcribentem: *Depoſitum fuit contra Templarios, & compertum, quòd quando receperunt quemquam ad Ordinem, amotis omnibus, exceptis Fratribus ejuſdem Ordinis, adduxerunt illum ad locum privatum; & totaliter denudaverunt, & tunc unus accederet ad eumdem & eum oſcularetur in poſteriori parte, deinde indueretur & cingeretur corrigia de ſambuco. Et poſt crux portaretur, & ibi diceretur ſibi, quod Crucifixus non eſt Chriſtus, ſed quidam falſus Propheta deputatus per Judaos ad mortem propter delicta ſua, & fecerunt eum ter ſpuere ſuper illam, & poſtea projecerunt crucem ad terram, & eam pedibus conculcari fecerunt: deinde oſtenderunt ſibi caput cujuſdam Idoli, quod quotidie adorabant. Et prater hoc depoſitum eſt contra eos, quòd vitio fœdabantur Sodomitico, ſtatuentes quòd nullus utatur mulieribus, ſed quilibet alterutro, cùm voluerit. Unde poſtea cùm factum fuiſſet Concilium Provinciale in Anglia Londoniis ſuper his Articulis, quod quidem Concilium duravit a menſe Maii uſque ad menſem Junii; in quo Templarii capti & accuſati fatebantur famam, ſed non factum, niſi unus vel duo ribaldi in omni ſtatu. Omnes tamen fatebantur finaliter, non poſſe de ſibi impoſitis ſe purgare, & ideo adjudicati fuerunt, per Concilium perpetua Pœnitentia.* Templariorum crimina ſupra recenſita fuiſſe comperta, ſive certis documentis probata, *Walſinghamus* aſſerit. Eos famam, ſed non factum confeſſos addit; quod de illis intelligitur, de quibus Quæſtio habita eſt in Anglia & in Concilio Londinenſi, non de illis de quibus Quæſtio inſtituta eſt in Gallia. Hi enim coram Inquiſitore, Prælatis, Cardinalibus, Summo Pontifice, non ſemel ſed iterum, ac tertiò, nullâ vi adhibitâ, ſed ſponte ac liberè, non famam dumtaxat ſcelerum, ſed ſcelera ipſa confeſſi ſunt. Quamquam ſatis ſit ad Ordinem Religioſum delendum fama ſeu infamia publica tam fœdorum tamque immanium criminum, quam nullâ purgatione abſtergere poſſunt Ordinis capita & membra.

Non diſſimulavero, *Walſinghamum* in *Philippum Pulchrum* iniquiorem eſſe, de quo ibidem ſcribit: * *Philippus Rex Francia cogitavit unum de filiis ſuis Regem Hieroſolymitanum facere, & impetrare ſibi omnes reditus & proventus Templariorum. Et hac occaſione priùs multos Templarios in Regno ſuo, & precipuè Magiſtrum Magnum Ordinis, & alios multos procuravit comburi, & totum Ordinem procuravit & fecit in Concilio prædicto damnari. Sed tamen propoſitum ſuum de eorum reditibus non eſt conſecutus, quia Papa Hoſpitalariis hac aſſignavit, non ſine magna pecunia interventu.* * Pag. 99.

Quo jure Anglus ille Monachus de cogitationibus & conſiliis Regis Chriſtianiſſimi judicavit? *Vvalſinghamus refellitur.* Temerè omnino id ſibi ſumpſit. Somnium illud de Regni Hieroſolymitani ambitu, quo Rex ad Templarios delendos moveretur, ita proprium fuit *Walſinghami*, ut nulli alteri phantaſma iſtud objectum fuerit. Quid verò Templariorum Ordinis extinctio ad Regnum Hieroſolymitanum conſequendum conferre poterat, cùm penes ipſos non eſſet? Præterea, calumnia eſt, quòd Rex Templarios flammis addixerit, & damnationem eorum promoverit, ut eorum opes obtineret. Nam anno 1310. combuſti fuerunt Pariſiis quinquaginta-novem Templarii; at Rex omnia Templariorum bona in Galliis conſtituta Summo Pontifici & Eccleſiæ per Deputandos a Clemente Quinto *adminiſtranda, conſervanda, gubernanda, & cuſtodienda* dimiſerat jam ab anno 1307. quo Viennenſe Concilium indictum eſt, ut conſtat ex ipſius *Clementis V.* Diplomate, quod incipit: *Regnans in cœlis*. Magnus verò Magiſter flammis addictus eſt anno 1313. ut Nangii Continuator teſtatur, quo tempore bona Templariorum de *Philippi* Regis Chriſtianiſſimi conſenſu Equitibus *S. Joannis* Hieroſolymitani a biennio attributa erant in Concilio Viennenſi: falsò igitur ſcripſit *Walſinghamus*, Regem Templarios complures, & præcipuè Magnum Ordinis Magiſtrum, flammis addixiſſe, & ipſius Militiæ Templi abolitionem promoviſſe, ut eorum bona conſequeretur. Falſum tandem eſt quòd Pontifex pecuniæ interventu id beneficii Hoſpitali S. Joannis Hieroſolymitani contulerit.

Walſinghamo ſubjungo *Robertum Gaguinum*, Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis Miniſtrum Generalem lib. 7. Hiſtoriæ. *Tum etiam* (inquit) *eſt proditus Templariorum error, qui Chriſto ejecto, falſis ſe religionibus dediderunt, Erat enim illis ſimulachrum, cui pellem humanam ſuperduxerant, appoſitis ad oculos ſtatua duobus fulgentiſſimis carbunculis, qui vice oculorum micarent. Et ſtatua; dum quiſpiam ad eos ingrederetur Ordinem vitamque Templariorum profeſſurus, abnegato ante omnia Chriſto, & Cruce ejus calcatâ, ſacrificium faciebat. Morientis autem corpus in pulverem adactum, cæteris in potum conferebant; quo poculo conſtantiores ſuos fieri arbitrabantur. Praterea, ſi ex Templarii coitu infans ex puella virgine naſcebatur, hunc igne torrebant, ex que eliquatâ inde pinguedine ſuum ſimulachrum decoris gratia ungebant, In confeſſo quoque habitum eſt, eorum dolo Divum Ludovicum, dum in Syria peregrinaretur, in vincula a Soldano Ægyptio conjectum fuiſſe; & quòd item maſculorum fœdiſſimi amatores eſſent.* Nonnulla Templariis affingit *Gaguinus*, quæ nimirum de potu cinerum in quos ſuorum Commilitonum corpora redacta eſſent, de *Nonnulla Templariis a Gaguino affiſta.* puero toſto quem ex virgine ſuſcepiſſent, & unctione ſimulachri ex ejus pinguedine, de captivitate *S. Ludovici* eorum dolis ac malis artibus procuratâ memoriæ prodidit. In Actis enim Inquiſitionum adversùs Templarios habitarum, quæ in Regio Chartolario extant integra, & quæ *Puteanus* in Hiſtoria ſua laudat, nihil hujuſmodi Templariis objectum legitur; nec Auctores *Gaguino* antiquiores hæc ipſis tribuunt; nec Auctorum coæ-

vo-

vorum aut ſupparium *S. Ludovico*, qui Vitam ejus ſcripſeront, ullus captivitatem ipſius a Templariis procuratam tradit. Sed quæ de abnegatione Chriſti, de violatione crucis, de ſuperſtitione ſeu idololatria, & averſa libidine Templariorum *Gaguinus* ſcripſit, conſona ſunt iis quæ ab aliis Auctoribos memoriæ ptodita ſunt, & autographis Inqoiſitionum Auctoritate Pontificia & Regia in eos factarum Inſtrumeotis. *Gaguinum* abſque crlterio ſecuti ſunt *Nicolus Gillius* in Chronico, *Belleforeſtius* in Hiſtoria Fraocorum, & *Paradinus* in Hiſtoria Sabaudiæ.

Albertus Krantzius Hamaborgenſis Eccleſiæ Decanus, lib. 7. Vaodaliæ, pag. 175. & Templarios jure damnatos confirmat, & *Philippum Pulchrum* alioſque Reges hae in cauſa a calumnia vindicat. *Nemo* (inquit) *putet levem occaſionem ſubvertendi Ordinis, quem ante Romana Eccleſia tantis evexerat meritis, Regibus Francia, Anglia, Hiſpania, [apud quos in Regnis morabantur extruſi Terrâ Sanctâ] ea primùm veſania praclaruit. Illi nunciis apud Clementem detexerunt, Pontifice mirante, ſed vicit eum conſonum a tribus Regibus teſtimonium; & ut res fieret conſpectior, protracti ſunt ex his nonnulli ad Summum Pontificem, qui executionem Chriſtianiſſimi faterentur. Alii tamen quaſtionibus ſubjecti, nihil omnino fateri voluerunt, nec poterat a robuſtioribus ulla quaſtionis confeſſio extorqueri. Unde factum eſt ut multi fabularentur, propter pradia & arces, quas tenuerant in Regnis, Reges in eos conſpiraſſe; ſed vanum vulgus, atque ad credulitatem fabulationemque promptum eſt atque temerarium. Magiſter ejuſdem Ordinis cum aliquot Fratribus Pariſiis publicè concrematus eſt, cæteri per Regna, ne bellum aut gravior aliquis tumultus fieret, uno die capti oppreſſique ſunt.*

Hotum Auctorum agmen claudit *Joannes Mariana* lib. 15. de Rebus Hiſpaniæ, Cap. 10. ubi recenſitis criminibus quæ Templariis objecta ſunt, ſuum his verbis judicium ioterponit. *Quid hic lector dicturus eſt? Facta hac, an non ficta potiùs, ſimiliaque anicularum fabulis eſſe judicabit? Villanova certè, Antoninus, & alii a calumnia defendunt. Fama frequentior & ſenſus prope omnium damnat... Tam citò in omne improbitatis genus publicè degeneraſſe, vix eſſet credibile, niſi Clementis Diplomata, qua inter tabulas Templi Toletani omnium Maximi plura extant, unde hac hauſimus, indicio eſſent; famam haudquaquàm vanam fuiſſe, affirmantis duos & ſexaginta ex eo Ordine, ſe coram quaſtione habitâ, ſcelera, qua enumerata ſunt, faſſos veniam petiiſſe.*

ARTICULUS II.

Quo PHILIPPUS PULCHER Rex Chriſtianiſſimus a calumnia vindicatur; ac demonſtratur Ipſum Ordinis Templariorum abolitionem non ideo promoviſſe & procuraſſe, ut eorum bonis frueretur.

I. AUctores qoosdam ſeu exteros, ſeu etiam domeſticos, quos Articulo ſuperiori Num. 25. jam perſtrinximus, adversùs *Philippum Pulchrum* Regem Chriſtianiſſimum io cauſa Templariorum noo ſatis æquos, hìc pleniùs ac luculentiùs confutabimus, demonſtrabimuſque ex firmiſſimis documentis, ejus Majeſtatem puras manus animomque ab avaritiæ labe eo in negotio habuiſſe, nec propierea Templariorum damnationem, ac abolitionem Ordinis promoviſſe, ut eorum bona ſibi vendicaret, aut quovis modo obtioeret. Id probat primò perſuadetque teſtimonium ac declaratio *Clementis Quinti* in Diplomate quod incipit, *Regnans in cælis*; in quo Regem his verbis compellat: *Deinde verò Tu, cui eadem fuerant facinora nunciata, non typo avaritia, cùm de bonis Templariorum nihil tibi vindicare vel appropriare intendas, immo ea Nobis & Eccleſia per deputandos ſuper hoc a nobis adminiſtranda, gubernanda, conſervanda, & cuſtodienda, liberaliter & devotè in Regno tuo dimiſiſti, manum tuam exinde totaliter amovendo, ſed fidei orthodoxa, fervore tuorum Progenitorum veſtigia clara ſequens, accenſus, de pramiſſis, quantùm licitè potuiſti, te informans, ad inſtruendum & informandum Nos ſuper iis, multas & magnas nobis informationes per tuos nuncios & literas deſtinaſti.*

II. Idem probant *Philippi Pulchri* Literæ ad *Clementem V.* datæ anno 1311. menſe Martio, quibus ipſom rogat, ot (ſiquidem Templarii tot ac tam immanium coovicti ſcelerum juſtam in futuro Viennæ Concilio damnationem evitare non poteraot) eorum bona vel in oovæ alicujus Militiæ inſtitutionem ac fundationem conferrentur, vel Ordini Militari jam ioſtituto in ſubſidium Terræ Sanctæ attribuerentur; & eorum pollicetur execotionem, quæ hoc in negotio Concilii Oecomenici & Summi Pontificis decernet Auctoritas; ſalvis Prælatorum, Baronum, & Principum Regni ſui, & ſuæ inprimis Majeſtatis Juribus. *Zelo* (ioquit) *fidei orthodoxa ſuccenſi, & ne tanta injuria Chriſto acta remaneat impunita, veſtra Sanctitati affectuosè, devotè & humiliter ſupplicamus, quatenus tollatis Ordinem ſupra dictum, & Ordinem Militarem de novo creare velitis, cui bona Ordinis ſupra dicti, ſeu qua Ordo ipſe habebat & poſſidebat tempore quo Magiſter Ordinis, & Praceptores Francia, Terra Ultramarina, Aquitania & Pictavia, ac quamplurimi alii Fratres ipſius Ordinis in magno numero, videlicet anno Domini milleſimo trecenteſimo-ſeptimo, in Regno noſtro capti & detenti fuerunt, cum ſuis juribus, & honoribus conferatis; vel eadem in alium Ordinem de antiquis Militaribus transferatis, prout ad honorem Dei, & utilitatem Terra Sancta veſtra beata Circumſpectio viderit expedire. Quicquid enim in pramiſſis Vos, Sancte Pater, duxeritis ordinandum, Nos ratum & gratum habebimus, & devotè recipiemus, & obſervabimus in Regno noſtro; & noſtros ſervare volumus, pracipimus, & decernimus Succeſſores; & a ſubditis noſtris faciemus, prout ad nos pertinet, obſervari. Ita tamen quòd bonis ipſis, cum honoribus, juribus, & oneribus ſalvis remanentibus ſubſidio Terra Sancta, ſecundùm ordinationem ſupra ſcriptam de ipſis faciendam, ſalva remaneant Nobis, Pralatis, Baronibus, Nobilibus, & quibuſlibet aliis Regni noſtri, jura quacumque, qua nobis & aliis perſonis ſupra dictis competebant ante captionem pradictam.* Inſertæ ſunt hæ literæ Diplomati *Clementis Quinti*, cujus exemplar edidit *Puteanus* in Hiſtoria damoationis Templariorum, pag. 576.

III. Id probat aſſenſus a Rege præſtitus ut bona omnia Templariorum, in Galliis ac ditionibus ſoi extantia, ab Apoſtolicis Commiſſariis ſervarentur, pecuniæque omoes ad Ordinem pertinentes ſub Regia tuitioοe extra Regnum cuſtodienda transferrentur.

IV. Id demonſtrat authographum Regii Conſenſus Inſtromentum, tranſlationi bonorum Templariorum in Ordinem S. Joanois Hieroſolymitani, datum Pariſiis die 24. Auguſti, anno 1312. *Nos itaque* (inquit) *quorum intereſt, cùm bona pradicta, quatenus in Regno noſtro ſunt, ſub noſtra gardia ſpeciali & protectione conſiſtant, & in eis ad Nos Jus Patronatus mediatè vel immediatè pleonariè pertinere noſcatur; ad hujuſmodi conſenſum im-*

Digitized by Google

impertinendum unà cum Prælatis in Concilio congregatis facimus per Vos inducti, &c. Nos igitur diſpoſitionem, ordinationem, & tranſlationem hujuſmodi acceptamus, & ei noſtrum præbemus aſſenſum, juribus omnibus Nobis, & Prælatis, Baronibus, Nobilibus, & aliis quibuſcumque Regni noſtri, ante prædicta competentibus in bonis prædictis, ſalvis perpetuo nobis & eis. Edidit *Puteanus* pag. 578.

V. Id oſtendit bona fides & diligentia, quâ Rex votis ac mandatis Pontificiis obſecutus, ſtatim Inveſtituram hujuſmodi bonorum Equitibus S. Joannis Hieroſolymitani conceſſit, eoſque in poſſeſſionem miſit omnium ad Templarios pertinentium toto quà latè patet Regno; poſſeſſionem eorum nomine ineunte *Leonardo de Thibertis* Ordinis ejuſdem Procuratore Generali. Ita docet Inſtrumentum a *Petro Puteano* tranſcriptum ex Regeſto veteri Senatuſconſultorum Pariſienſis Curiæ; quod quidem Inſtrumentum incipit his verbis: *Cùm propter abominationes:* & datum ſcribitur die Mercurii poſt Annunciationem Dominicam.

VI. Id demonſtrat Inſtrumentum Tranſactionis initæ inter *Ludovicum Hutinum* Regem Chriſtianiſſimum, *Philippi Pulchri* filium ac Succeſſorem, & *Fulconem Villaretum* Magnum Hoſpitalis S. Joannis Hieroſolymitani Magiſtrum, 14. Februarii, anno 1315. quâ conventum eſt, ut Equites S. Joannis Hieroſolymitani Regi ſolverent ſummam ducentarum ſexaginta mille libellarum, aliaſque ſummas non expreſſas; quibus debitis omnia Templariorum bona onerata erant, ejuſque Majeſtati oppignerata ob ſumptus immenſos, quos in promotionem Negotii iſtius, & abolitionem infamis Ordinis contulerat *Philippus* Rex ejus pater: Non quòd (ſic habet Tranſactio) jam tunc Equites S. Joannis Hieroſolymitani bonis omnibus Templariorum non fruerentur vi poſſeſſionis initæ Auctoritate *Philippi Pulchri;* ſed quòd multæ rationes reddendæ ſupereſſent ab iis, qui Templariorum bona adminiſtraverant, ex quo capti ſunt, ad tempus uſque quo miſſi ſunt in poſſeſſionem Equites S. Joannis Hieroſolymitani, cùm multa etiam mobilia, & occulta nomina debitaque ſupereſſent; quorum tamen notitia quædam habebatur. Itaque Rhodios inter Equites & *Ludovicum X.* Regem convenit, debitorum hujuſmodi, aliorumque mobilium duas partes in fiſcum ceſſuras; bonis immobilibus, quorum in poſſeſſionem a *Philippo Pulchro* miſſi erant penitus intactis.

Ex his omnibus colligitur, avaritiæ hac in cauſa falsò inſimulatum a nonnullis Auctoribus *Philippum Pulchrum;* cùm evidentiſſimum ſit, illum immobilia Templariorum bona ne leviter quidem tetigiſſe; & ex mobilibus exiguam ac modicam ſummam, *Clemente V.* Pontifice Maximo conſentiente, ſibi vendicaſſe, in juſtam expenſarum in hujus cauſæ proſecutione a ſe factarum compenſationem.

SCHOLION I.

In hac Diſſertatione, quæſt. 5. pag. 365. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Concilium Viennenſe decimum-quintum numerari ſolet.*

R. Quid hîc reprehenſione dignum Cenſoribus viſum ſit, divinare difficile eſt. Concilia Oecumenica, ſic revera numerantur: Octo in Oriente celebrata, ſcilicet Nicænum I. Conſtantinopolitanum primum, Epheſinum, Chalcedonenſe, Conſtantinopolitanum ſecundum in cauſa trium Capitulorum, Conſtantinopolitanum tertium contra Monothelitas, Nicænum ſecundum contra Iconomachos, Conſtantinopolitanum quartum contra Photium: Deinceps Concilia generalia in Occidente celebrata, Lateranenſe primum ſub Calliſto II. Lateranenſe ſecundum ſub Innocentio II. Lateranense tertium ſub Alexandro III. Lateranenſe quartum ſub Innocentio III. Lugdunenſe primum ſub Innocentio IV. Lugdunenſe ſecundum ſub Gregorio X. Viennenſe ſub Clemente V. &c. Iſtud non minùs quàm reliqua, Oecumenicum agnoſco, profiteor, & prædico. Quid igitur ſibi volunt Religioſi Cenſores?

SCHOLION II.

Diſſertationis & Quæſtionis ejuſdem pag. 368. hanc propoſitionem notant Religioſi Cenſores: *Rex Galliæ ſedit a dexteris Papæ ſuper omnes, in Sede tamen aliquantulum inferiore.*

R. Hiſtoriæ res eſt: facti teſtis *Guillelmi Nangii* Continuator, Tom. 11. Spicilegii Dacheriani, pag. 644.

SCHOLION III.

Diſſertationis & Quæſtionis ejuſdem pag. 369. Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Secundum errorem Papa damnat SACRO APPROBANTE CONCILIO.*

R. Ita eſt: ſic loquitur Clemens V. in Concilio Viennenſi. Iſta-ne verba, SACRO APPROBANTE CONCILIO, ex Clementina prima *De Fide Catholica*, expungi vellent Religioſi Cenſores?

SCHOLION IV.

Diſſertationis ejuſdem Quæſtione 11. Articulo primo, pag. 376. Edit. primæ Religioſi Cenſores hanc velut meam propoſitionem notant: *Facultas Pariſienſis reſpondit, Regem cognoſcere poſſe de cauſis Religioſorum, incarcerando, tam quadam tamen limitatione.*

R. Scripſi quidem, Sacram Facultatem Pariſienſem a *Philippo Pulchro* interrogatam, antequam de Templariorum criminibus quæſtio haberetur, reſpondiſſe: *Sæcularem Magiſtratum, niſi rogante Eccleſia, de crimine hæreſeos, aut de cauſa Religioſi Ordinis, ejuſque Profeſſorum, cognoſcere non poſſe: imminente tamen periculo reos capi poſſe ac detineri, cum propoſito reddendi Eccleſiæ.* Hæc ego eo loci. Facti quæſtio eſt, rem geſtam refero, jus non examino. Quamquam iſtud Sacræ facultatis Reſponſum prudentiſſimum ſit, & Eccleſiaſticæ Libertati ac juriſdictioni pro illorum temporum ratione faveat.

SCHOLION V.

Ejuſdem Quæſtionis & Articuli pag. 379. Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Quia Papa ad ſe traxit auctoritatem cognoſcendi delicta Templariorum, de hoc conqueritur Rex, quia aufert auctoritatem Epiſcopis Regni ſui debitam, quâ ſine ſcandalo privari nequeunt.*

R. Et hæc Hiſtoriæ res eſt. *Clemens V.* (inquam) *Præſulum & Inquiſitorum Gallicanorum auctoritate ſuſpenſa, cauſæ Templariorum cognitionem ad Sedem Apoſtolicam evocavit. Hæc Summi Pontificis agendi ratio Regem vehementer commovit, qui graviſſimis animoſiſque Literis de injuria Epiſcopali Auctoritati illata conqueſtus eſt.* Mox verba Regis obſervatione digna deſcripſi: Hiſtoriæ Leges ſecutus ſum.

SCHOLION VI.

Ejuſdem Quæſtionis & Articuli pag. 405. Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Quando-*

doque etiam in falſis Martyribus magna conſtantia.

R. Veram Chriſtianamque fortitudinem in falſis Martyribus fuiſſe, nemo dixerit, ſed conſtantiam quamdam Philoſophicam in iis quandoque viſam nemo negaverit. Non aliud ibi ſcripſi. Verba mea adulterantur, & malà fide referuntur. *Magni Magiſtri*, inquam, & *aliorum Templariorum in perferendo ignis ſupplicio conſtantia ſeu pertinacia, eos inſontes fuiſſe non probat. Extant enim & vetera & recentia exempla Hæreticorum & facinoroſorum hominum, qui mortem intrepidi aſpexerunt: nec minor aliquando viſa eſt externa ſpecie fortitudo in Martyribus Diaboli, quàm in Martyribus Chriſti, ut Circumcellionum, Priſcilliani, Joannis Hus & Hieronymi Pragenſis aliorumque exempla notiſſima teſtantur.* Quid in hac obſervatione dignum cenſoriâ animadverſione eſt?

SCHOLION VII.

Ad ejuſdem Quæſtionis & Articuli pag. 414. Religioſi Cenſores hanc notam appinxerunt: *De Sancto Antonino, quatenus Hiſtorico, malè loquitur.*

R. De *S. Antonino* judicium æquius ferri non poteſt, de illo majore cum reverentia loqui difficile. *Idem*, (inquam) *de S. Antonino dicendum, cujus veneramur ſanctitatem, in quo juris Canonici peritiam ſuſpicimus, in Theologia Morali eruditionem ac integritatem prædicamus; at delectum in ſcribenda Hiſtoria deſideramus. Vir ſcilicet ſimplex omnia quæ vulgi rumoribus jactabantur, avidè excipiebat, & in Chronicon ſuum abſque examine referebat. Hinc de Clemente V. nonnulla ſcriptis mandavit probroſa, & a nemine eorum truditu, qui Pontificum Vitas ſcripſerunt, quòd nempe libidini deditus*, &c. Criticorum nemo de S. Antonino ſic non cenſet, ſic non loquitur. Sic de illo ſenſit vir maximus *Melchior-Canus* Canarienſis Epiſcopus ex Ordine Prædicatorum aſſumptus lib. 11. *De Locis Theologicis*, Cap. 6. Regula 11. *De Vincentio Bellovacenſi & Divo Antonino*, inquit, *liberiùs judico; quorum uterque non tam dedit operam ut res veras certaſque deſcriberet, quàm ne nihil omnino præteriret, quod ſcriptum in ſchedulis quibuſlibet legeretur. Ita ad Hiſtoriam unamquamque æſtimandam, momentoque ſuo ponderandam, non artificum ſtaterâ, ſed ne populari quidem trutinâ uſi ſunt. Quamobrem boni illi ac minimè fallaces viri, qui tamen nec Auctores eos, a quibus ſua exſcripſere Libros, diligenter examinarunt, nec res juſtis libratas ponderibus memoriæ prodiderunt, apud Criticos graves atque ſeveros auctoritate carent.* Hæc Melchior-Cano.

SCHOLION VIII.

In Quæſtione & Articulo iiſdem, pag. 415. Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Militia Templariorum a Curia Romana nimis Privilegiata.*

R. Non mea, ſed *Bernardi Guidonis* Lodovenſis Epiſcopi verba ſunt, in Chronico Romanorum Pontificum.

Nota.

CUm Templariorum cauſa inter graviſſimas eſſet admiranda, ac hujus generis cauſæ apud Summum Pontificem ſint agitandæ, nihil mirum ſi Clemens eamdem cauſam ad ſuum traxit Tribunal. Et quamvis non rarò etiam primò de eis Epiſcopi cognoverint, non deſunt tamen exempla, quibus dignoſcimus etiam in prima inſtantia ad Romani Pontificis tribunal delatas; cùm ita perſonarum, & temporum circumſtantiæ expoſcere potuerint.

DISSERTATIO XI.

Apologetica pro JOANNE XXII. Pontifice Maximo.

DUO ſunt præcipuè capita in quibus *Joannem XXII.* erroris arguunt Novatores. Primùm, quòd circum paupertatem Chriſti & Apoſtolorum, dominiumque vel uſum FF. Minorum Conſtitutiones ediderit *Nicolai III.* Conſtitutioni, *Exiit qui ſeminat*, repugnantes; unde conſequens ſit alterutrum in Fidei dogmate definiendo erraſſe. Secundùm, quòd Sanctorum Animas quibus nihil luendum ſupereſt, ſtatim atque corporibus ſolutæ ſunt, Deum non videre, nec eo frui, ſed earum Beatitudinem ad ſupremum uſque Judicii diem differri pronuntiaverit, atque propugnaverit. Nam in *Calvini* calumniis nihil moror confutandis, qui *Joanni XXII.* affinxit, quòd Animas eſſe mortales, unàque cum corporibus uſque ad Reſurrectionem interire docuerit; & Cardinalium neminem tantæ inſaniæ ſe oppoſuiſſe. Utrumque caput ſingillatim diſcutiemus. Lib. IV. Inſtitut. Cap. XXVIII.

ARTICULUS I.

JOANNIS XXII. Conſtitutiones de Paupertate Chriſti & Apoſtolorum, Dominioque vel Uſu FF. Minorum, in Dogmate Fidei non ſunt contraria NICOLAI III. Conſtitutioni, EXIIT QUI SEMINAT.

I. NIcolaus III. in Conſtitutione, *Exiit qui ſeminat*, quam in Sexto legere eſt, Tit. *De Verborum Significatione*, ubi FF. Minorum arctiſſimam paupertatem in eo poſitam eſſe declaravit, ut nihil ſibi proprium vendicent *tam in ſpeciali, quàm etiam in communi*, hæc ſubdit de Chriſti & Apoſtolorum paupertate: *Dicimus, quòd abdicatio proprietatis hujuſmodi omnium rerum, non tam in ſpeciali, quàm etiam in communi propter Deum meritoria eſt & ſancta; quam & Chriſtus viam perfectionis oſtendens, verbo docuit & exemplo firmavit; quamque primi Fundatores Militantis Eccleſiæ, prout ab ipſo fonte hauſerant, volentes perfectè vivere per doctrinæ ac vitæ exempla in eos derivarunt. Nec his quiſquam putet obſiſtere, quòd interdum dicitur, Chriſtum loculos habuiſſe: nam ſic Jeſus Chriſtus, cujus perfecta ſunt opera in ſuis actibus viam perfectionis exercuit, quod interdum infirmorum imperfectionibus condeſcendens, & viam perfectionis extolleret, & imperfectorum infirmas ſemitas non damnaret: ſic infirmorum perſonam Chriſtus ſuſcepit in loculis.* Et infra de FF. Minorum arctiſſima paupertate explicatiùs loquens, docere videtur ipſos nullum prorſus dominium rerum ſibi conceſſarum, ſed ſimplicem uſum facti habere. *Verùm* inquit, *condecens fuit ei Profeſſioni, quæ ſponte devovit Chriſtum pauperem in tanta paupertate ſectari omnium abdicare dominium, & rerum ſibi conceſſarum neceſſario uſu fore contentam. Nec per hoc quòd proprietatem uſus & rei cujuſque dominium a ſe abdicaſſe videtur ſimplici uſui omnis rei renunciaſſe convincitur: Qui inquam, uſus, non juris, ſed facti tantummodo nomen habens, quòd* Nicolai III. Conſtitutio.

facti eſt tantùm, in utendo prebet utentibus nihil juris. Et infra: Dominium rerum FF. Minoribus conceſſarum Sedi Apoſtolicæ reſervat, ad eamque pertinere declarat: *Ne talium rerum ſub incerto videatur eſſe dominium, cùm patri filius ſuo modo, ſervus Domino, & Monachus Monaſterio, res ſibi oblatas, conceſſas, vel donatas acquirant: omnium utenſilium, & librorum, ac rerum mobilium præſentium & futurorum, quo & quorum uſumfructum ſcilicet Ordinibus ipſis vel Fratribus licet habere, proprietatem & dominium [quod & fælicis recordationis Innocentius Papa IV. Prodeceſſor noſter feciſſe dignoſcitur] in Nos & Romanam Eccleſiam plenè & liberè pertinere, hac præſenti Conſtitutione in perpetuum valiturâ ſancimus.*

Joannis XXII. Conſtitutiones.

II. *Joannes verò XXII.* in Decretali *Ad Conditorem*, quæ inter ejus Extravagantes legitur, Tit. *De Verborum Significatione*: ſimplicem uſum facti in rebus conceſſis FF. Minoribus convenire negat, jus propriè dictum ipſis tribuit. Quia *Si ſimplex uſus abſque jure utendi haberi poſſit ab aliquo, conſtat quòd non juſtus eſſet actus utendi hujuſmodi reputandus; cùm ille uſus fuerit, cui jus non competebat utendi: Talis autem uſus non juſtus ad perfectionis ſtatum nequaquam pertinet, nec perfectioni aliquid adjicit, ſed ſibi repugnare potiùs ac detrahere noſcitur manifeſtè.* Quamobrem dominium earum rerum Eccleſiæ Romanæ nomine in perpetuum abdicavit, illudque Fratribus reſtituit. *De Fratrum noſtrorum conſilio, hoc Edicto in perpetuum valituro ſancimus, quòd in bonis quæ in poſterum conferentur, vel offerentur, aut aliàs quomodolibet obvenire continget Fratribus ſeu Ordini ſupra dictis, exceptis Eccleſiis Oratoriis officinis & habitationibus, ac vaſis, libris, & veſtimentis Divinis Officiis dedicatis vel dedicandis, quæ ad ipſos obvenerint in futurum, nullum jus ſeu dominium aliquod occaſione Ordinationis prædictæ ſeu cujuſvis alterius à quocumque Prædeceſſorum noſtrorum ſuper hoc ſpecialiter edita Romana Eccleſia acquiratur, ſed quoad hoc habeantur prorſus Ordinationes hujuſmodi pro non factis.*

Jus propriè dictum in rebus conceſſis, quo ipſo uſu conſumantur, FF. Minoribus tribuit.

Dominium earum rerum Romana Eccleſia nomine in perpetuum abdicat.

In altera verò Conſtitutione, quæ incipit his verbis: *Cùm inter nonnullos*, quæſtionem de paupertate Chriſti & Apoſtolorum decretorio Judicio ſic dirimit: *Cùm inter nonnullos Viros Scholaſticos ſæpe contingat in dubium revocari, utrum pertinaciter affirmare Redemptorem noſtrum ac Dominum Jeſum Chriſtum, ejuſque Apoſtolos in ſpeciali non habuiſſe aliqua, nec in communi, etiam Hæreticum ſit cenſendum, diverſa & adverſa etiam ſentientibus circa illud: Nos huic concertationi finem imponere cupientes aſſertionem hujuſmodi pertinacem, cùm Scriptura Sacra, quæ in plerisque locis ipſos habuiſſe nonnulla aſſerit, contradicat expreſsè; ipſamque Scripturam Sacram, per quam utique Fidei Orthodoxæ probantur Articuli quoad præmiſſa fermentum apertè ſupponat continere mendacii, ac per conſequens, quantum in ea eſt, ejus in totum fidem evacuans, Fidem Catholicam reddat, ejus probationem adimens, dubiam & incertam: deinceps erroneam fore cenſendum & hæreticam, de Fratrum noſtrorum conſilio hoc perpetuo declaramus Edicto. Rurſus in poſterum pertinaciter affirmare, quòd Redemptori noſtro ejuſque Apoſtolis, iis, quæ ipſos habuiſſe Scriptura teſtatur, nequaquam jus ipſis utendi competierit, nec illa vendendi ſeu donandi jus habuerint; aut ex ipſis alia acquirendi, quæ tamen ipſos de præmiſſis feciſſe Scriptura teſtatur, ſeu ipſos potuiſſe facere ſupponit expreſsè; cùm talis aſſertio ipſorum uſum & geſta evidenter includat in præmiſſis non juſta: quod utique de uſu geſtis, ſeu factis Redemptoris noſtri Dei Filii ſentire nefas eſt, Sacræ Scripturæ contrarium & doctrinæ Catholicæ inimicum: Aſſertionem ipſam pertinacem de Fratrum noſtrorum conſilio, deinceps erroneam fore cenſendam meritò ac hæreticam declaramus.*

Hæreticum eſſe declarat aſſerere Chriſtum & Apoſtolos nihil habuiſſe tam in communi quàm in ſpeciali.

III. Nulla tamen eſt Conſtitutionum *Joannis XXII.* & *Nicolai III.* diſſenſio; quamvis in ſpeciem pugnare videantur. Duas enim quæſtiones attingunt: Prima eſt de Paupertate Chriſti & Apoſtolorum; Altera de jure ac dominio FF. Minorum in res ipſis ad uſum conceſſas. Prima Fidem ſpectat, altera Philoſophiam Moralem & Juriſprudentiam. Quoad primam, *Joannes XXII.* à *Nicolao* non diſſentit; ſiquidem *Nicolaus* non negat quin Chriſtus aliquando rerum aliquarum dominium habuerit, earum maximè quibus utebatur, vel quas ad ſuos & ſuorum uſus accipiebat, & aliquanto tempore ſervabat: ſed aſſerit Chriſtum abdicationem abſolutiſſimam dominii rerum temporalium tam in communi quàm in ſpeciali, verbo & exemplo docuiſſe. Quod ſanè veriſſimum eſt: Hanc enim verbo docuit, cùm ait Apoſtolis: *Nolite poſſidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in zonis veſtris, non peram, neque duas tunicas, neque calceamenta, neque virgam.* (Matth.10.) Hanc exemplo docuit, ſiquidem ait de ſe ipſo loquens: *Filius hominis non habet ubi caput ſuum reclinet.* (Matth.8.) Et ſequebantur eum mulieres, *Quæ miniſtrabant ei de facultatibus ſuis.* (Lucæ 8.) Tunc enim abſque loculis cum Apoſtolis Chriſtus Dominus vivebat ex piorum largitionibus. Sed & aliud vitæ genus ſuo etiam commendavit exemplo; ſiquidem loculos cum Apoſtolis poſſidebat, ex quibus emi jubebat neceſſaria ad communem ſuſtentationem, & pauperibus etiam eleemoſynam erogari. (Joannis 13.) Idque imminente etiam Paſſione. Porro Chriſtum dominium juſque propriè dictum illas in pecunias non habuiſſe, abſque hæreſi dici non poteſt, alioquin eas injuſtè poſſediſſet, injuſtè expendiſſet, atque ex bonis alienis & injuſtè poſſeſſis eleemoſynas erogaſſet. Meritò igitur *Joannes XXII.* pertinacem hujus erroris aſſertionem hæreſeos damnavit. Nec ab hac alienus fuerat doctrina *Nicolaus III.* qui Chriſtum *infirmorum perſonam ſuſcepiſſe in loculis* docuerat, & *infirmorum imperfectionibus condeſcendiſſe.* Quòd tamen non ita intelligendum eſt, quaſi poſſeſſio pecuniarum aliarumve rerum in communi, & dominium juſque commune in eas perfectioni repugnet, vel imperfectum ſtatum arguat eorum qui ſic poſſident; ſed unius imperfectionem & imbecillitatem naturæ, quæ multarum rerum ſubſidio cùm ſuſtentanda ſit, ad hæc infirmitatis noſtræ ſubſidia comparanda neceſſariæ ſunt pecuniæ, quibus etſi Chriſtus ut Angelorum Dominus non egebat, huic tamen hominum infirmitati ac imperfectioni ſe accommodare dignatus eſt, dum loculos habere, & humano more iis uti voluit. *Nicolai III.* Decretalem exapoſuere Cardinales, Epiſcopi, & Doctores eruditiſſimi a *Joanne XXII.* rogati ut ſententiam ea de quæſtione dicerent, ſcilicet Epiſcopus Aniciensis, Epiſcopus Soranus, *Petrus Columna* Diaconus Cardinalis, *Herveus Natalis* in Sacra Facultate Pariſienſi Doctor Theologus Ordinis FF. Prædicatorum, quorum Reſponſa ex MSS. Bibliothecæ Vaticanæ profert *Odoricus Raynaldus* ad annum 1322.

Nicolai III. & Joannis XXII. Conſtitutiones conciliantur.

Addit Anicienſis Epiſcopus. (Is erat *Durandus a S. Porciano* ex Ordine FF. Prædicatorum aſſumptus) Chriſtum habendo loculos infirmis condeſcendiſſe, id eſt, ſcandalum patientibus, ex *Nicolai III.* ſententia. *Alio modo*, inquit, *exponitur, quòd infirmos appellat, non illos, qui de loculis Domi-*

ni

ni vivunt; ſed illos qui ſcandalizantur, putantes ſcelieet imperfectionis, vel minoris perfectionis eſſe, de loculis Domini vivere: talibus enim cuſiemis condeſcendens, ſive compatiens Dominus, ne fortè ſcandalizarentur, & majori perfectioni adſcriberent, ſi viderent ſervos Dei communes loculos habere, & de illis vivere: ideo loculos habere voluit, ut eſſet aliis in exemplum, ut legitur 12. Quæſt. 1. Cap. *Exemplum accipite*. Unde *Auguſtinus in 11. lib. De Sermone Domini in Monte*: „Hoc autem vehementer cavendum eſt, ne fortè cùm viderimus aliquem ſervum Dei providere ne iſta neceſſaria deſiot vel ſibi vel iis, quorum cura ſibi commiſſa eſt, jodicemus eum de craſtino ſolicitum eſſe. Nam & ipſe Dominus, cui Angeli miniſtrabant, tamen propter exemplum, ne quis poſtea ſcandalum pateretur, cùm aliquem ſervum ejos animadvertiſſet iſta neceſſaria procurare, loculos habere dignatus eſt, quibus portabatur pecunia, de qua uſibus neceſſariis, quicquid opus fuiſſet, præberetur; ſicut Paulus Apoſtolos de craſtino poteſt videri curaſſe, cùm dicit, 1. ad Corinthios 16. *De collectis autem quæ fiunt in Sanctos, ſicut ordinavi in Eccleſiis Galatiæ, ita & vos facite*. Nec ad uoum diem tantùm videtur victus iſte procuratus. Et in his & hujuſmodi Scripturarum locis ſatis apparet Domioum noſtrum non improbare, ſi quis humano more iſta procuret; ſed ſi quis propter iſta Deo militet. ut in operibus ſuis non Regnum Dei, ſed iſtorum acquiſitionem intueatur. Hæc *S. Auguſtinus*: Ex quibus Anicienſis Præſul colligit, *Nicolaum III.* io Conſtitutione ſua locutum non fuiſſe *de Infirmitate, quæ ſonat imperfectionem ſtatus habentium loculos; ſed de infirmitate illorum, qui poſſent ſcandalizari, cùm viderent ſervos Dei, ſeu Prælatos loculos habere*.

Hanc doctrinam confirmat *Herveus* inſigni altero loco *S. Auguſtini*, verba illa Chriſti, *Nolite ſoliciti eſſe in craſtinum* (Matth. 6.) exponentis. *Habebat Dominus loculos*, inquit, *& a Fidelibus oblata conſervans, & ſuorum neceſſitatibus, & aliis indigentibus tribuebat. Tunc primùm Eccleſiaſtica pecuniæ forma inſtituta eſt, ut intelligeremus quod præcepit, non cogitandum eſſe de craſtino, non ad hoc fuiſſe præceptum, ut nihil pecuniæ ſervetur a Sanctis; ſed ne Deo propter iſta ſerviatur, & propter inopiæ timorem Juſtitia deſeratur.* Formam autem Eccleſiaſticæ peconiæ a Domino inſtitotam perfectioni Chriſtianæ repugnare nemo dixerit; nec itaque perfectionis ſtatui repugnat reſervare bona oblata io futurum ſuis aliorumque oeceſſitatibus profutura, ut rectè colligit *Herveus*.

Addit *Soranus* Epiſcopus, Chriſtum in gerenda imperfectorum perſona, perfectionis apicem tenuiſſe. *Itaque ſicut fugiendo egit ut infirmus, quia puerili ætati conveuit fugere minantem, ut dicit Chryſoſtomus; in hoc nihilominus etiam perfectis dedit exemplum, ut cùm neceſſitas perſecutionis evenerit, fugere non erubeſcant, ut dicit idem Chryſoſtomus. Fugere cùm oportet & quando, adhibitis aliis circumſtantiis, eſt virtutis. Sic etiam quamvis portare loculos ſit infirmitatis humanæ, & non competeret ſibi ratione Deitatis; in hoc tamen exemplum dedit perfectis, Eccleſiæ videlicet Prælatis, ut ad uſus pauperum facultates Eccleſiæ poſſideant in communi.*

Cardinalis *Petrus Columna* reſpondet, rectiùs fortè dici poſſe, Chriſtum habendo loculos, *non imperfectorum ſed perfectorum formam aſſumpſiſſe; quia perfectionis & providentiæ fuit, ſuorum neceſſitatibus & egenis providere.*

Præterea, *Nicolaus III.* decretoriam ſeotentiam in controverſia Fidei ferre in animo non hobuit, cùm laudatam condidit Decretalem, *Exiit qui ſeminat*; ſed mens ejus uoa conſiliumque fuit, FF. Minores in Obſervantia Regulæ, quam ipſis tradidit *S. Franciſcus*, confirmare; in qua quia paupertas arctiſſima præcipuus character Sacri Ordiois eſt, ipſam commendavit oecaſione datâ his verbis: *Dicimus quòd abdicatio proprietatis omnium rerum tam in ſpeciali, quàm etiam in communi, propter Deum meritoria eſt & ſancta, quam & Chriſtus viam perfectionis oſtendens docuit, & exemplo firmavit*. Sed commoda interpretatione temperari hanc propoſitionem oportet, quâ aſſerit Chriſtum abdicationem proprietatis omnium rerum tam in commuoi quàm in ſpeciali, verbo & exemplo docuiſſe; *Omnium rerum* inqoam, *immobilium*. Ita interpretatus eſt Pontificiæ Curiæ Doctor Aoonymus in Tractatu ea de controverſia tunc temporis edito, cujus fragmenta ex MS. Vaticaoo profert *Odoricus Raynaldus* ad annum 1324. Num. 32. Ita Pariſienſis Academia, cujus ea de Quæſtione Judicium ex MS. Vaticano edidit idem Annalium Eccleſiaſticorum Continuator ad ann. 1323. Num. 38. Tribus conſtat Aſſertionibus, quas probat ſingillatim. Prima, Quòd *Chriſtus in quantùm homo habuit ab inſtanti ſuæ conceptionis dominium infuſum in omnibus rebus creatis, & quantùm ad proprietatem & quantùm ad uſum*. Secuoda, *Quòd acquiſivit novum jus & novum dominium in aliquibus rebus ſibi collatis a fidelibus & devotis, quando converſabatur in Mundo*. Tertia. *Quòd licèt habuerit verum & plenum dominium infuſum in omnibus creaturis, numquam tamen fuit uſus dominio rerum immobilium, niſi ſicut & quantùm unus non dominus poteſt uti, nec habuit talis dominii executionem: dominio verò bonorum mobilium, quantùm ad uſum & proprietatem fuit uſus, ſed valde paucorum & parcè, propter noſtrum exemplum*. Et hæc quidem de Chriſto. De Apoſtolis verò duo ſtatuit & probat. Primò, *Quòd ante Chriſti Paſſionem habuerunt cum Chriſto aliqua bona mobilia in communi quantùm ad proprietatem*. Secundò, *Quòd poſt Paſſionem Chriſti, ipſi Apoſtoli & Diſcipuli habuerunt aliqua in communi, quorum fuerunt veri Domini, quantùm ad proprietatem & uſum*.

Sacræ Facultatis Pariſienſis doctrinale judicium de Chriſti & Apoſtolorum paupertate

Iſtud Pariſienſis Academiæ Dogmaticum Judicium ſecutus eſt *Joannes XXII.* in Extravagaoti *Quia quorumdam*, & *Nicolai III.* Conſtitutionem in hunc ſenſum eſt interpretatus: *Nicolaus Prædeceſſor noſter videtur ſenſiſſe quòd Chriſtus & Apoſtoli, etiam quoad proprietatem, habuerunt aliquid in communi. Cùm enim in ſua Declaratione prædicta verba de abdicatione proprietatis dixiſſet, reſpondens objectioni tacitæ, quæ ſibi de loculis, quos Chriſtus habuiſſe in Evangelio legitur, poterat fieri, ſtatim quæ ſequuntur ſubjunxit: Nec his quiſquam putet obſiſtere, quod interdum dicitur, Chriſtum loculos habuiſſe. Nam ſic ipſe Chriſtus, cujus perfecta ſunt opera, in ſuis actibus viam perfectionis exercuit, quòd interdum infirmorum imperfectioni condeſcendens, & viam perfectionis extolleret, & imperfectorum infirmas ſemitas non damnaret. ſic & infirmorum perſonam Chriſtum aſſerit in loculis ſuſcepiſſe. Aliàs impertinens de loculis fuiſſet objectio, niſi intellexiſſet, Chriſtum etiam quoad proprietatem loculos habuiſſe. Præterea, ſi diceretur Chriſtum in loculis habuiſſe tantummodo ſimplicem uſum facti, fruſtra diceretur, quòd in perſona infirmorum ipſos Chriſtus habuit loculos: cùm ſecundùm eum perfectis etiam conveniat habere ſimplicem uſum facti.* Addit quòd *in communi, & quoad proprietatem habere aliqua, non derogat altiſſimæ paupertati*, ſecundùm *Gregorium IX.* in quadam ſua Decretali dicentem; *Fratres Prædicatores & Minores*

Iſtud Sacræ Facultatis judicium ſecutus eſt Joannes XXII.

Aliqua in communi etiam quoad proprietatem poſſidere, non derogat altiſſimæ paupertati.

re in altiſſima paupertate Chriſto pauperi famulari; & tamen conſtat ipſis Prædicatores habere in communi etiam quoad proprietatem aliqua, quod eorum Regulæ & ſtatui non repugnat. Alexandrum IV. in damnatione libelli contra ſtatum FF. Prædicatorum & Minorum idem ſenſiſſe, cùm aſſeruit, *Eoſdem Fratres omnia propter Deum dereliquiſſe, exilis vitæ ſubſidia mendicantes, Chriſtumque imitari pauperem, perfectionem Evangelicam amplexando, propter quod evidenter apparet, eos non ſolùm in ſtatu ſalvandorum exiſtere, ſed etiam perfectorum; & per ſuæ Religionis obſervantiam, quæ quidem ipſius Evangelicæ perfectionis tenet formam, in æterna retributionis præmio præcellentem gloriam promereri.* Prædicatores tamen conſtat *habere poſſe, etiam quoad proprietatem, aliqua, juxta eorum Regulam, in communi.*

Alio Scaevutia ac verborum Nicolai III. interpretatione.

Nicolai III. Sententiam & verba alii alio modo ſunt interpretati, cùm iſta diſceptaretur controverſia: ſcilicet, cùm dixit, *Abdicationem proprietatis omnium rerum, non tam in ſpeciali, quàm etiam in communi, Chriſtum viam perfectionis oſtendentem docuiſſe, & exemplo firmaſſe;* de abdicatione omnium rerum non neceſſariarum ad vitam locutum eſſe: neceſſaria quippe ad vitæ ſuſtentationem abdicari non poſſe, cùm hujuſmodi ſuſtentatio a Deo imperetur. Sicque illud S. *Hieronymi* in Epiſtolâ ad *Ruſticum* Monachum, *Nudum Chriſtum nudus ſequere*, impleri Cardinalis *Gamellinus* dixit: quia *Non eſt multum veſtitus, qui pauperem victum habet, ſine quo ſuſtentari non poteſt*. Ejus Reſponſum ex MS. Codice Vaticano laudat *Odoricus Raynaldus* ad annum 1322. num. 65.

Alii de abdicatione omnium rerum quoad curas nimias, *Nicolaum III.* ſunt interpretati. Ita *Bertrandus*, Titulo, *S. Mariæ in Aquiro* Cardinalis; ab eodem Auctore, ex eodem MS. laudatus: *Nec obſtat*, inquit, *quòd vita Chriſti fuit, quam verbo docuit, & exemplo firmavit, non habere aliquid in communi, nec in ſpeciali, quia illud verum eſt quantùm ad ſuperfluitatem ſeu theſaurizationem; non autem intelligitur quantùm ad neceſſitatem propriam ſeu aliorum: Quia tale habere, [ut puto] non diminuit aliquid de perfectione paupertatis, cùm augeat de perfectione charitatis.*

Alii *Nicolaum III.* cùm Evangeliſtis conciliarunt perfectam abdicationem Chriſtum verbo & exemplo docuiſſe, & nihilominus loculos, & dominium habuiſſe reſpondentes, diverſis temporibus. Ita Cardinalis *S. Cyriaci*, cujus Judicium ex MS. Vaticano laudat *Odoricus Raynaldus* ad eumdem annum, Num. 66. *Videntur iſta duo ſe poſſe compati*, inquit, *ſcilicet Chriſtum nihil habuiſſe, & Chriſtum aliquid habuiſſe, hoc ad diverſa tempora referendo; ſed ad idem tempus non videtur*. Quam interpretationem ſecuti ſunt duo magni nominis Cardinales, qui *Joannis XXII.* & *Nicolai III.* Conſtitutiones inter ſe non pugnare demonſtrarunt, ſcilicet *De Turrecremata* in Summa *De Eccleſia*, Cap. 112. & *Bellarminus* lib. 4 *De Romano Pontifice*, Cap. 14. & alii recentiores Theologi.

Ubertini de Caſalis ſuffragium.

Ubertinus de Caſalis a Sommo Pontifice rogatus ſententiam, adhibitâ diſtinctione reſpondit: Chriſtum & Apoſtolos in duplici ſtatu ſpectari poſſe. *Fuerunt enim univerſales Prælati Eccleſiæ Novi Teſtamenti. Et hoc modo habuerunt quantùm ad auctoritatem diſpenſationis & diſtributionis pro dando pauperibus & Miniſtris Eccleſiæ, ſicut de Apoſtolis ſcribitur Actuum 4. Et negare quòd non habuerunt iſto modo, eſſet hæreticum. Et de hoc non eſt quæſtio. Et iſta Prælationis auctoritate dicitur Chriſtus loculos habuiſſe. Secundò Chriſtus & Apoſtoli poſſunt conſiderari ut ſpeciales perſonæ & ſingulares, fundamentum perfectionis Religioſæ, & perfecti contemptores Mundi, & gloriam Mundi calcantes, & Chriſti conſilia de ſupererogatione perfectionis in ſe ipſis obſervantes, & omnibus volentibus eſſe perfectis exempla lucida tribuentes. Et ſi iſto modo quæratur utrum habuerint, diſtinguendum eſt de duplici modo habendi; quorum primus eſt civilis & mundanus, quem modum Leges Imperiales definiunt, duas ejus partes oſtendentes in hæc verba:*
„ Ea in bonis noſtris eſſe dicuntur, in quibus habitis exceptionem & defenſionem, & non
„ habitis repetitionem habemus. *Et ita patet quòd qui habet aliquid civiliter & mundanè, poteſt defendere rem ſuam ab invaſore, & repetere a detentore ſub Judice Imperiali. Et iſto modo dicere quòd Chriſtus & Apoſtoli habuerunt res mundanas, eſt hæreticum, quia eſt contra Sanctum Evangelium. Nam Chriſtus Rex pacificus, qui Apoſtolos ſuos fecit filios pacis, ſeparavit eos ab omni mundano litigio, dicens*
„ *Matthæi* 5. Et qui vult tecum in Judicio contendere, & tunicam tuam tollere, præbe ei
„ & pallium. *Et Lucæ* 6. Ab eo qui aufert tibi
„ veſtimentum & tunicam, noli prohibere; &
„ qui aufert quæ tua ſunt, ne repetas. *In quibus verbis Chriſtus removet a ſe, quia ipſe fecit quod docuit, & a ſuis Apoſtolis, quibus hoc impoſuit, duas partes Juris Civilis & mundani, ſcilicet defenſionem habiti, & repetitionem perditi. Et iſte modus habendi dicitur propriè habere in re proprietatem & dominium. Et Chriſtus & ejus Apoſtoli iſto modo non habuerunt. Idcirco B. Petrus pro ſe & aliis Apoſtolis dixit ſicut verus pauper:* Ecce nos reliquimus omnia. [*Matth. 19.*] *Dicere ergo quòd Chriſtus & Apoſtoli ejus habuerunt iſto modo, eſſet hæreticum, & blaſphemum. Et iſto modo credo quòd intelligant FF. Minores, licèt non diſtinxerint diverſos modos habendi. Alio modo poſſunt habere res temporales, ſcilicet quantùm ad jus naturale & communis charitatis fraternæ. Et iſto modo Chriſtus & Apoſtoli habent bona temporalia jure naturali, quod ab aliquibus dicitur jus poli, ad ſuſtentationem naturæ, repellentes omnia quæ divitias ſaperent, vel delicias redolerent, vel mundi pompam nutrirent. Et iſto modo habuerunt veſtes, panes, piſces, ſicut dicit Apoſtolus 1. ad Timotheum:*
„ Habentes alimenta, & quibus tegamur, his con-
„ tenti ſumus. *Nec aliqua profeſſio, nec aliquod conſilium Chriſti eſt quod prohibeat talem modum habendi, ſcilicet quantùm ad neceſſarium uſum vitæ. Et ideo dicere quòd Chriſtus & Apoſtoli ejus non habuerunt iſto modo, eſſet hæreticum. Et iſto modo credo quòd volunt dicere FF. Prædicatores. Tamen non diſtinxerunt de modo habendi.* Iſtam *Ubertini de Caſalis* reſponſionem edidit Clariſſimus *Baluzius* ex MS. Codice Inquiſitionis Carcaſſonenſis, lib. 1. Miſcellaneorum, pag. 307.

Bertrandi Cardinalis S. Mariæ de Aquiro ſententia.

Aliis ea præ cœteris placet interpretatio, qua Decretalis *Exiit*, intelligenda eſſe dicitur ut fert moralis loquendi modus, quatenus, maximo vitæ tempore & frequentiſſimè Chriſtus & Apoſtoli omnium rerum egeni & inopes fuerunt: ita flumen dici, quamvis aliquando ejus alveos exareſcat. Unde Chriſtum habuiſſe loculos, cum *Nicolai III.* ſententia eo ſenſu accepta non pugnat. Qui paupertatem arctiſſimam, id eſt, omnium rerum abdicationem, non tam in ſpeciali, quàm etiam in communi, moraliter ſumptam Chriſtum verbo & exemplo docuiſſe, & Apoſtolos coluiſſe aſſeruit: non confictam illam, & mendacibus Dialecticorum argutiis a *Michaële Caſenate, Okamo*, & aliis Schiſmaticis Pſeudo Minoritis contra *Joannis XXII.* Conſtitutionem, *Cùm inter nonnullos*, pertinaciter propugnatam, quâ veſtis etiam, potus, & cibi, ſeu rerum aliarum uſu conſumptibilium proprietatem a Chriſto abdicatam fuiſſe, & ſimplicem dumtaxat uſum facti, abſque ullo prorſus in res illas dominio ac jure ipſos habuiſſe contendebant.

bant. *Bertrandi* Cardinalis *S. Mariæ de Aquiro* hæc expoſitio eſt. Hanc porro expoſitionum varietatem peperit potiùs tuendæ veritatis Evangelicæ, quàm Decretalis *Nicolai III.* commodo ſenſu explicandæ ſtudium. Pertinacem namque Pſeudo-Minorum aſſertionem, Chriſtum & Apoſtolos nihil habuiſſe nec in ſpeciali, nec in communi, ſive nullum jus ac dominium in res quas habebant & quibus utebantur, contendentium, Evangelium evertere, Cardinalibus, Præſulibus, Doctoribus, qui Cenſorium hac de controverſia Judicium, juſſione *Joannis XXII.* tulere, viſum eſt. *Petri de Arreblayo* Tit *S. Suſannæ* Presbyteri Cardinalis, & *Petri* Cardinalis *S. Stephani in Cœlio Monte*, Suffragia ſeu Reſponſa, ex Vaticano deſcripta MS. legat, qui voluerit, apud *Odoricum Raynaldum* ad annum 1322. Num. 56. & 59.

Jacobi Novelli Cardinalis ſententia.

Sanè *Jacobus Novellus* Cardinalis ex Ordine Ciſtercienſi aſſumptus, & in Sacra Facultate Pariſienſi Doctor Theologus, qui *Joanni XXII.* in Summo Pontificatu ſucceſſit ſub nomine *Benedicti XII.* in erudito Commentario hac de Quæſtione edito, *Nicolai* Sententiam explicare non ſatagit, ſed hac unâ ratione ipſum excuſat, quòd opinando locutus fuerit in Conſtitutione, *Exiit*, dicendo, Chriſtum & Apoſtolos omnium rerum proprietatem abdicaſſe, neque illam Sententiam ceu articulum fidei credendam Eccleſiæ univerſæ propoſuiſſe: adeoque corrigi potuiſſe a *Joanne XXII.* qui obortam in Eccleſia controverſiam ex Sacra Scriptura diremit.

Nicolai III. ſententia corrigi potuit a Joanne XXII.

Licet, inquit, *illud*, de abdicatione Proprietatis omnium rerum a Chriſto & Apoſtolis, *In Conſtitutione dictâ contineatur; tamen ex Scriptura Divina verum eſſe, ibi non oſtenditur, ſed ſolummodo narratur. Et tamen jam nos oſtendimus, quòd contrarium haberi poteſt ex Scriptura Apoſtolica & Evangelica: ex qua Scriptura motus Dominus noſter Papa Joannes declaravit dictam Aſſertionem, ſi pertinax eſſet, hæreticam eſſe, ſicut contrariam Divinæ Scripturæ. Nec hoc aſſeruit ſimpliciter & determinatè Dominus Nicolaus, qui dictam Conſtitutionem fecit, ſed ſolummodo hoc dixit incidenter & narrativè. Poſito etiam quòd determinativè diceret, non obſtat, cùm contrarium inveniatur in Scriptura Divina, ſi diligenter attendatur, & nunc eſt per Eccleſiam determinatum.*

Nicolaus III. excuſatur.

Cùm autem ſibi propoſuiſſet illam Pſeudo Minorum objectionem: Si contenta in prædicta Decretali, *Exiit*, ſunt falſa & hæreticalia, ſequitur quòd Papa *Nicolaus* erravit in Fide Catholica, & Hæreticus fuit: Id conſequens eſſe negat: *Quia dum voluntas non ſit in crimine, ſi ex defectu humanæ intelligentiæ error contingat, non eſt ſimpliciter culpabilis error, taliter, quòd debeat pro errore damnabili reputari, ut patet in Petro quem Paulus reprehendit; in Cypriano Martyre, quem ſic excuſat Auguſtinus lib. De Baptiſmo contra Donatiſtas. Item quia dicit Auguſtinus in Epiſtolâ ad Heſychium: Error vitandus eſt, quantùm ab homine vitari poteſt, ſed mihi quiſquam non videtur errare, cùm aliquid neſcire ſe ſcit, ſed cùm putat ſe ſcire quod neſcit. Nicolaus autem faciens Decretalem*, Exiit, *non videtur quòd putaret ſe certam veritatem fidei ac moram determinare certitudinaliter, quòd ſcientiam requirit: quia dixit, quòd ſi aliquod dubium in ſua Declaratione inſurgeret, non per quoſcumque, ſed per Romanum Pontificem declarari haberet. Multùm autem dubitabile erat id quod dixerat de paupertate Chriſti & Apoſtolorum, & an uſus in omnibus rebus poſſit ſeparari a dominio & proprietate. Ideo potuit & debuit Dominus Joannes illud dubium declarare, cùm contrarium ex Scriptura Divina & Legali poſſit dedaci. Et ſic Dominus Nicolaus non erravit in fide ſimpliciter: quia non putavit vel putabat ſe ſcire quod neſciebat, ſed putabat ſe neſcire quod non ſciebat. Alioquin fruſtra & ſine cauſa, ſi crederet ſe ſcire prædicta, aliquem correctorem vel emendatorem vellet habere; cùm illud quod veraciter ſcitur ſic eſſe, ſit impoſſibile aliter ſe habere. Et ita ipſe non erravit pertinaciter, nec Eccleſia ſequens eum, quia ſub declaratione & correctione Auctoritatis Apoſtolicæ Sedis illa quæ dixit, aſſeruit; propter quod ejus error venialis, & humanus fuit: nec error ſimpliciter debet dici, ut patet per dictum Auguſtini ſupra inductum. Et ſimiliter diſputans excuſat B. Petrum.* Has & alias *Jacobi* Cardinalis Reſponſiones ad Fraticellorum Objecta contra Conſtitutiones *Joannis XXII.* legere eſt apud *Eymericum* noſtrum 11. P. *Directorii Inquiſitorum*, Quæſt. 17.

IV. Quod ſpectat Controverſiæ caput alterum de FF. Minorum arctiſſima paupertate, an ſimplicem duntaxat uſum facti, an jus etiam & dominium habeant iis in rebus quæ uſu conſumuntur, non pugnant etiam *Nicolai III.* & *Joannis XXII.* Conſtitutiones. Quia *Nicolaus III.* eorum tantùm bonorum dominium Eccleſiæ Romanæ reſervavit, quorum *ſimplex uſus facti* ad FF. Minores pertinere poteſt, *quod nequaquam poteſt in rebus uſu conſumptibilibus reperiri, in quibus nec jus utendi, nec uſus facti ſeparata a rei proprietate ſeu dominio poſſunt conſtitui vel haberi.*

In controverſia de FF. Minorum arctiſſima paupertate non pugnant Nicolai III. & Joannis XXII. Conſtitutiones.

Et quod his de rebus non intellexerit *Nicolaus* evidenter oſtendit, dum reſpondet Legi dicenti: *Non poſſe uſumfructum a dominio perpetuo ſeparari, ne dominium dominis ſemper abſcedente uſu, inutile reddatur. Quæ quidem Lex de rebus illis intelligitur, quarum penes unum uſus eſt, & penes alium dominium poſſit, licèt inutile, remanere: Quod nequaquam in rebus uſu conſumptibilibus poteſt eſſe; cum in illis per uſum, vel abuſum uſuarii, ſubſtantia talis rei eſſe deſinat, & per conſequens proprietas etiam inutilis non ſubſiſtat.* Præterea, ſi ſimplex uſus abſque jure utendi in hujuſmodi rebus haberi poſſet uſus ille juſtus non eſſet Uſus autem non juſtus perfectionis ſtatui potiùs derogat, quàm ipſum juvet ac promoveat. Quòd autem uſum non juſtum FF. Minoribus reſervandum intellexerit *Nicolaus III.* nemo Sapientum exiſtimabit. Immo juſtum uſum intellexiſſe, ex eo compertum eſt, quòd in eadem Conſtitutione adjecit: *Quòd illorum rerum duntaxat in ſe & Eccleſiam Romanam recipiebat dominium, quarum uſum facti liceret habere Fratribus ſeu Ordini antedicto:* Subjungens, *Quòd non rerum omnium uſum habere debeant Fratres ipſi. Quantùm autem ad uſum facti ſimplicem abſque omni jure utendi attinet, nulla rerum quoad Fratres differentia eſt conſonda: ſic enim uti de facto poſſunt prohibitis ut permiſſis.* Uſus itaque facti, de quo loquitur *Nicolai III.* Conſtitutio, non alius intelligendus eſt, quàm qui juſtus ſit, id eſt, *pro quo competat jus utendi.* Et hoc exprimit evidenter, *Cùm in eadem Ordinatione adjecerit, quòd moderatus uſus in expreſſe priùs rebus ipſis Fratribus eſt conceſſus.* Ita Decretalem *Nicolai III.* interpretatur *Joannes XXII.* in Extravaganti, *Ad Conditorem* & in Extravaganti: *Quia quorumdam.*

Neuter Pontifex in fidei dogmate erravit.

Sed quamvis *Joannem XXII.* a *Nicolao III.* diſſenſiſſe detur, neutrum tamen in fidei dogmate erraſſe compertum eſt, ſiquidem hujuſmodi Quæſtio fidei ſummam non ſpectat, ſed Juriſprudentiam, aut Moralem Philoſophiam. Unde & poſt *Joannis XXII.* Conſtitutiones, *ad Conditorem*, & *Quia quorumdam*, ſecus de iſta Quæſtione licet opinari; præſertim cùm Martinus V. in Bulla, *Amabiles fructus*, Eugenius IV. in Decretali, *Proviſionis noſtræ*, Calliſtus III. Nicolaus V. Pius II. Paulus II. Sixtus IV. in Bulla, *Dum uberes fructus*

ctus

ſtat, Joannis Conſtitutionem, *Ad conditorem*, quatenus arctiſſimæ FF. Minorum paupertati derogare videbatur, revocarint: quâ de re legendus *Vadingus* in Annalibus Minorum ad ann. 1322. Uſum rerum quæ ipſo uſu conſumuntur, puta eſculentorum & poculentorum a dominio diſtingui; & FF. Minores cibi & potus, ac rerum, quibus utuntur, cœterarum non eſſe dominos, quia etſi oblatis uti liceat, non tamen illa vendere aut in judicio vendicare, docent *Dominicus Soto* lib. 4. *De Juſtitia & Jure* Quæſt. 1. Art. 1. *Ledeſma* 2. P. in 4. Quæſt. 18. Art. 1. Dub. 2. *Bannes* Secunda Secundæ, Quæſt. 62. Art. 1. Dub. 1. Concluſ. 3. & 4. *Bellarminus* Cardinalis lib. 4. De Romano Pontifice Cap. 14. & alii. Quæſtio iſta probabilibus utrimque fulcitur argumentis. Licuit itaque *Nicolao III.* dominium uſque in res, quæ uſu conſumuntur, Fratribus Minoribus negare, & quicquid in iis juris eſt, ac dominii, Sedi Apoſtolicæ reſervare, (ſi tamen is eſt Conſtitutionis ejus ſenſus) maximè cum Deceſſorum ſuorum, FF. Minorum Regulam ſuis Decretalibus explicantium, ſcilicet *Gregorii IX. Innocentii IV. & Alexandri IV.* auctoritate niteretur. Licuit & *Joanni XII.* a *Nicolao III.* hac in Quæſtione diſſentire, & jure in eſcam, potum, & veſtes FF. Minorum cedere, & Procuratores nomine Romanæ Eccleſiæ bona ipſis oblata adminiſtrantes, ac in Judicio vel extra repetentes aut defendentes abrogare: præſertim cùm *Nicolaus* Conſtitutionis declarationem ſuæ uni Sedi Apoſtolicæ reſervaſſet his verbis: *Si quid in prædictis ambiguitatis emerſerit, hoc ad culmen Sedis Apoſtolicæ deducatur: ut ex Auctoritate Apoſtolica ſua in hoc manifeſtetur intentio, cui ſolùm conceſſum eſt in his Statuta condere, & condita declarare.* Fratribus Minoribus, aliiſve non licuit abſque contumaciæ & rebellionis in Romanam Eccleſiam vitio, Conſtitutionem, *Ad Conditorem*, impugnare, & contra ſtatuta per ipſam verbo vel ſcripto approbare aliquid vel defendere. Licuit nihilominus & licet, *Nicolai III.* Conſtitutione, quatenus FF. Minorum ſtatum ſpectat, in integrum ab aliis Summis Pontificibus reſtitutâ, diſſentire a *Joanne XXII.* cui tamen propterea erroris dica ſcribi non poteſt, cùm aſſertionem contrariam hæreſeos non damnaverit, ut ipſi Pſeudo-Minoritæ affingebant. Quam ille calumniam diluit in Extravaganti, QUIA QORUMDAM. *Non enim*, inquit, *continetur in Sententia ſupra dicta, quòd contra faciens ut Hæreticus haberetur quo quidem quoad hoc contineret quæ ſequuntur: Nos enim nihilominus auctoritate præſentium diſtrictiùs inhibemus, ne quiſquam præmiſſa, vel aliquod præmiſſorum, pertinaciter aſſerere, vel quomodolibet defenſare præſumat: Quicumque verò hoc præſumpſerit, tamquam contumax, & Eccleſiæ Romanæ rebellis ab omnibus Fidelibus habeatur. Non fuit adjectum quòd ut Hæreticus haberetur, ut patet in ſerie Sententiæ condemnationis prædictæ.*

Falſi quidam Fratres Ord. Minorum ad Schiſma uſque pertinaces.

Quibus igitur pœnis dignus non fuit *Veranus* ille & alii Minoritæ ad Schiſma uſque pertinaces, de quibus *Guillelmi Nangii* Continuator ad annum 1329. ſcribit? *Adductus eſt Avenioni quidam F. Minorum de Provincia oriundus, nomine Veranus, qui apud Montempeſſulanum, & in aliis eorumdem locis ſolemnibus dicebatur fuiſſe Lector, ob hoc quia contra Papam dicitur publicè prædicaſſe: qui ad ejus adductus præſentiam, nullâ ſibi factâ reverentiâ, dixit ſibi in facie, Quòd erat verus Hæreticus & non Papa, & quòd pro iſta veritate deſiderabat mori. Requiſitus de cauſa dixit: Quia tu deſtruis, vel deſtruere niteris paupertatem Evangelicam, quam Chriſtus verbo docuit & exemplo. Propter quod dictum (inquit) detentus eſt in carcere cum quindecim aliis ejuſdem Ordinis Fratribus, qui de diverſis Mundi partibus adducti, propter ſua dicta hæretica in diverſis carceribus miſeri detinentur.*

Ordo Sacer FF. Minorum illos, eorumque prava dogmata & facta impia damnavit.

Quæ tamen Ordini Sanctiſſimo nullum infamiæ labem inurunt, cùm in obedientia *Joannis XXII.* conſtanter perſeveraverit, & ſegreges illos Fratres eorumque dogmata & facta impia damnaverit. Teſtem profero eumdem *Nangiani Chronici* Continuatorem, ad eumdem annum, ubi cùm retulit Pariſienſem Epiſcopum, *coaſſiſtentibus ſibi quibuſdam aliis Epiſcopis, convocato Clero & Populo*, multos Proceſſus factos contra *F. Petrum Raynaltii* ultra Montes pro Papa ſe gerentem, necnon *Ludovicum Bavarum*, & *F. Michaëlem* quondam FF. Minorum Generalem, & ipſorum complices promulgaſſe, *& in eos ſicut Hæreticos, & ab unitate Fidei Catholicæ & Eccleſiæ præciſos Auctoritate Apoſtolica Excommunicationis Sententiam fulminaſſe:* ſubdit: *Quo ſic peracto, incontinenti F. Henricus de Semons, Doctor in Theologia, & Provincialis Ordinis Minorum, in præſentia omnium ſurrexit, & ex parte Generalis eorum Capituli, quod pro tunc Pariſius tenebatur, ne in aliquo viderentur Falſis Fratribus ſe favorabiles exhibere, facta, proceſſus, & excommunicationes contra Fratres prædictos Ordinis eorum per Dominum Papam factas, dicens hæc verba:* „Fidelia omnia „mandata ejus confirmata in ſæculum ſæculi, facta in veritate & æquitate; *palam & publicè approbavit, depoſitionemque F. Michaëlis quondam Generalis eorum Miniſtri per Dominum Papam factam, ex parte Generalis eorum Conſilii & etiam Capituli & Ordinis, juſtam & laudabilem proteſtatus fuit: factaque Antipapa, & prædicti F. Michaëlis, Fratris etiam Bonagratia, & F. etiam Franciſci de Ordine FF. Minorum, & eorum ſi qui eſſent conſortes vel complices, tamquam falſa & hæretica, & eorum Ordini inimica & contraria reprobavit, & de eorum factis vel maleficiis, Fratres & Ordinem multipliciter excuſavit.* Hæc obſervare operæ pretium duxi, quia ſacrum FF. Minorum Ordinem, cœteroſque omnes (ut Virum Religioſum decet) charitate complector, licèt unum ſingulariter ſim profeſſus.

Nota.

Adversùs Pontificum definientium infallibilitatem Boſſuet *in Defenſ. Declarat. p. 2. l. 14. c. 42. & ſeqq.* ſummopere urget vel Nicolaum III. vel Joannem XXII. in ſuis definitionibus erraſſe, cùm contraria decreviſſe ipſi videantur. Ab iis autem abſtinuiſſet Boſſuet, ſi ſemper e re ſua fuiſſe non crediſſet infallibilitatem a Pontificibus definientibus proſcribere, didiciſſet enim tunc a P. Natale, quomodo potuiſſent inſimul conciliari.

Quia nihilominus quædam objicit Boſſuet quæ apud P. Natalem non leguntur, ideo paulisper hìc immorandum. Obſervat igitur Jacobum Cardinalem Novellum, cujus reſponſiones pro vindicandis præfatorum Pontificum Decretalibus videri poſſunt apud Eymericum 2. *p. Direct. q. 27.* ſibi tertio loco objicere, non poſſe Succeſſorem revocare quæ Romanus Pontifex Anteceſſor ad fidem & mores pertinentia determinaverit, atque id *falſum eſſe* reſpondere; ex quibus infert Boſſuet exploratum fuiſſe apud Jacobum Cardinalem, poſſe Pontifices errare in iis decernendis, quæ ad fidem pertinent, vel ad mores, aliàs nefas eſſet ſucceſſorem hujuſmodi decreta poſſe revocare.

Ne verò longè a mente Cardinalis divagemur, & ego obſervo duodecimo loco hanc contra ſe eſ-

efformare objectionem: *Si Papa Joannes potuit revocare prædicta determinata per Dominum Nicolaum, eadem ratione Summus Pontifex poteſt omnes definitiones ſuorum Prædeceſſorum revocare, & contrarium conſtituere; ex quo totius fidei, & auctoritatis Eccleſiæ deſtructio ſequeretur.* Hanc autem objectionem ita refellit: *Reſpondetur quòd non valet, quia non ſequitur, ſi aliqua diffinita inconſultè in materia abſolutè non pertinente ad fidem & mores, poſſunt, & debent revocari, ergo omnia: cùm arguatur a particulari ad univerſalem, quod fieri non debet — De numero autem talium non ſunt ea, quæ dixit de paupertate Nicolaus Papa: nec unquam pertinuerunt ſimpliciter ad fidem, vel ad mores.* En *inconſultè* tantùm a Prædeceſſore ſtabilita, quæque ad fidem & mores non pertineant, velle Cardinalem Novellum poſſe a Succeſſore revocari; atque ita feciſſe Nicolaum in ſua Decretali *Exiit &c.* explicat apud Natalem *a. 3. §. Cùm autem*; ac proinde obſervat ipſum Nicolaum voluiſſe ſuam Conſtitutionem per ſedem Apoſtolicam, ſi opus eſſet, emendari. Cùm proinde in reſponſione ad tertium dicit, *falſum eſſe* non poſſe Succeſſorem, quæ quoad fidem moreſque Anteceſſor definiſſet, revocare, explicandus eſt juxta materiam de qua agebatur, potuiſſe nempe Joannem reſcindere per Nicolaum ſtabilita, quia hic dubitanter loquutus fuerat, & re vera non definierat quidquam quoad fidem moreſque; ac ita voluiſſe quæ diceret Sedis Apoſtolicæ correctioni ſubeſſe. Si aliter ſenſiſſet, ut dicit Pegna in Commentariis ad præfatam quæſtionem 17. *Vehementer lapſus eſſet.*

Objicit inſuper Boſſuet quæ habet Gloſſa Clementinæ *Exivi de Paradiſo §. Proinde*, ubi hæc leguntur: *Sæpe cogitavi quod utile eſſet, quòd Eccleſia Romana permitteret liberè de hoc diſputari: An Chriſtus habuerit, vel non habuerit, vel habere potuerit proprium, vel non potuerit: & ſimiliter de vita Fratrum Minorum, an poſſit aliquid habere proprium.* Ex his autem ſtatim inferendum putat Boſſuet Pontificum infallibilitatem agnitam tunc non fuiſſe; etenim ſi de ea nullum potuiſſet dubium oriri, poſt Pontificia decreta non ampliùs locum diſputationibus dari optandum fuiſſet. Ita tamen objicere placuit Boſſuet, quia poſt præfata animadvertere neglexit ſtatim ſequentia verba ſubdi: *Cùm in hoc non verſeatur articuli Fidei.* Ratio ergo quare de eis, quæ Pontifices dixerant, liberæ diſputandum Gloſſæ Auctor deſiderabat, ea erat, quia de iis agebatur, quæ Fidei erant extranea; in quamcumque proinde partem opiniones declinaſſent, nullum imminere poterat præjudicium reſpectu infallibilitatis Pontificis, Fidei quæſtiones definientis. Et re vera §. *Proinde* ſermo ſolùm eſt de ſimplici uſu facti, quem ſolùm ad ſe pertinere Minores aſſerebant: porro hæc quæſtio, ut obſervat P. Natalis, inter quæſtiones Juriſprudentiæ, ſeu Moralis Philoſophiæ eſt adnumeranda, unde adhuc licet in utramque partem opinari.

Addit Boſſuet Michaëlem Cæſenatem, ejuſque Socios tres Joannis Decretales tamquam hæreſim continentes reſpuiſſe, ac ad Generale Concilium appellaſſe, nec proinde Joannem ſuam objiciendo in definitionibus infallibilitatem ex hoc capite damnaſſe. Sed ego obſervo Joannem adversùs Pſeudo Minoritas ita in ſuas Conſtitutiones debacchantes novam Conſtitutionem incip. *Quia Quorumdam mentes &c.* edidiſſe, ac hæreticos habendos decreviſſe eos, qui iis, quæ tamquam ad fidem pertinentia definierat, non acquieſcebant; ea verò erant: *Quòd Chriſto & Apoſtolis in iis, quæ ipſos habuiſſe ſcriptura teſtatur, jus utendi competierat.* Ita proinde hæreticos declarando Schiſmaticos Minoritas id negantes, ſatis a ſe damnatos demonſtravit, nihilque habitam ipſorum appellationem. Sed & alia Conſtitutione incip. *Quia vir reprobus Michaël &c.* ipſos inſectari non deſit. Videndus P. Natalis ſupra pag. 50.

Cæterùm non mirandum Cæſenatem Socioſque ad Eccleſiam, ſeu Concilium Joannem appellaſſe, ſchiſmaticis etenim adhærebat, auſique fuerunt affirmare Jo. XXII. ut hæreticum habendum, adeoque a Pontificatu excidiſſe. Videatur etiam Eymericus 2. *p. Direct. q.* 15. ubi Beguardorum errores recenſet.

Notat etiam Boſſuet *cap.* 46. quemdam illius ævi Doctorem hanc vulgaſſe concluſionem: *Papa non poteſt condere canones contra determinata per S. Scripturam.* In illa autem probanda ita habet; *Illud non eſt licitum Romano Pontifici, in quo convinceretur non ſententiam dare, ſed magis errare; ſed ſi Papa determinaret contra determinata per S. Scripturam convinceretur non ſententiam dare, ſed errare &c.* Ex hoc autem infert hunc Auctórem judicaſſe, poſſe Papam contra S. Scripturam decernere, de eo etenim quod impoſſibile eſt, quæſtiones non excitantur. Verùm ego conſidero non alienum eſſe a Theologi inſtituto hypotheſes impoſſibiles proponere, ut ex eis concluſionis ſtabiliendæ veritas magis innoteſcat. Ita iſte Doctor apud Raynaldum ad an. 1318. n. 54. & 55. dicit non poſſe Papam aliquid determinare *contra prima quatuor Concilia*, quia ſolas Fidei veritates declararunt. Ibi autem idem Auctor aſſerit Papam Concilio eſſe ſuperiorem, ac ab eo eidem Concilio auctoritatem impertiri; ex quo principio cùm neceſſariò ſequatur Papam in ſuis definitionibus errori obnoxium non eſſe, oportet dicere ex hypotheſi impoſſibili fuiſſe loquutum, dum dixit Papam non valere canones condere contra quatuor prima Concilia.

Animadvertit demum Boſſuet eumdem Auctorem ſtatuiſſe, poſſe Pontificem decernere *contra determinata per Prædeceſſores ſuos, vel ſe ipſum*, ut ita oſtenderet Joannem a Nicolao ſancita reſcindere potuiſſe; ex quo infert Boſſuet nil in eis infallibile cogitaſſe. Id autem abſque controverſia concedendum, iis attentis, de quibus tunc agebatur. Cùm Nicolaus ut Doctor privatus ac opinative ſuam declaraſſet ſententiam, nec quicquam ad Fidem pertinens decreviſſet, abſque Pontificiæ infallibilitatis præjudicio potuit Joannes Nicolai opinionem deſerere. Ille proinde Auctor totus eſt in vindicandis Joannis Decretalibus, quia de re non agebatur, quæ ad Fidem, mores, S. Scripturam, ac veritates Fidei in Conciliis definitas pertineret, ut apud Raynaldum n. 56.

ARTICULUS II.

JOANNES XXII. in eam quidem propendit Veterum quorumdam erroneam Sententiam, quòd ſanctorum animæ ad ſupremi diem uſque Judicii Viſione Dei Beatifica non fruantur; ſed eam ut Dogma Fidei credendam Eccleſiæ non propoſuit.

I. Controverſiam iſtam in Curia Pontificia anno 1333. agitari cœptam; *Joannem XXII.* in ſuis ad Cardinales Collationibus Scripturæ Sacræ oracula ac Patrum dicta in utramque partem protuliſſe, juſſos Cardinales, Præſules, alioſque Doctores, Quæſtionem diligentiſſimè excutere; Libellum etiam ad *Petrum Rogerii* Archiepiſcopum Rotomagenſem eo de argumento tranſmiſiſſe, *Odoricus Raynaldus* ex *Joannis* ipſius Regeſto, ex *Joannes Villani* lib. 10. Cap. 230. & *Ptolo.*

Iomeo Lucenſi in Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ lib. 24. Cap. 42. commemorat. Cùm verò minister Generalis FF. Minorom, aliique nonnulli, eum errorem propugnaſſeot, ae prædicaſſent, io qoem *Joannes* propendere videbatur, Sanctorum Animas ante generalem corporom Reſorrectionem Beatifica Dei Viſione non frui, *Philippus* Rex Chriſtianiſſimus Catholicæ Fidei ſuccenſus ardore hujus erroris Aſſertores durioribus verbis increpuit, mortem etiam ut Hæreticis minatus, ni dicta revocarent, teſte *Joanne Villani*. Qua de re certior ſactus Pontiſex, datis ad Regem Literis, apud ejus Majeſtatem conqueſtus eſt, illique ſignificavit, nihil ſe ex proprio ingenio hac in controverſia protuliſſe, ſed ex Scriptora Sacra & SS. Patribus, & eam Virorum Eruditorum diſceptationi permiſiſſe, ut in apertam lucem veritas diſcuſſa prodiret. „ Cùm autem, *inquit*,

Joannis XXII. ad Philippum Valeſium Regem Chriſtianiſſimum literæ.

„ hanc Quæſtionem B. Auguſtinos in Scriptis
„ ſois reputaverit valde dubiam, & eirca eam
„ variaſſe dicatur, & nedum ipſe, ſed & multi
„ Doctores alii circa iſtam materiam varient:
„ propter hoc, ut veritas poſſit meliùs aperiri,
„ Nos interdum in noſtris Sermonibus mentio-
„ oem habuimus, non proferendo verbum de
„ noſtro capite, ſed dicta Scripturæ Sacræ & San-
„ ctorom; præcipuè illorom, quorum Scripturę
„ ab Eccleſia ſont receptæ: multique tam Cardi-
„ nales, quàm alii coram nobis & alibi in ſois
„ Sermonibus pro & contra de illa materia ſunt
„ locuti: & nedum in Sermonibus, immo publi-
„ cè, Prælatis ac Magiſtris in Theologia præ-
„ ſentibus, eſt in Curia pluries Quæſtio huiuſmo-
„ di: ot ſic plenius poſſet inveniri veritas, di-
„ ſputata. Et quia, Fili Dilectiſſime, ſorſan ti-
„ bi dicitur, quòd nos non ſumus in Theologia Ma-
„ giſter, audi quid unus Sapiens dicat: *Non quis*
„ inquit, *ſed quid dicat*, *intendit*. Utinam,
„ Fili, ſicut & aliàs meminimus nos ſcripſiſſe,
„ vellet aodire, quæ in noſtris Sermonibus di-
„ ximus Regia Celſitudo, & onum verbum de
„ capite noſtro nos non protuliſſe reperies; ſed
„ quæ Chriſtus, vel Apoſtoli, vel Sancti Patres
„ & Doctores Eccleſiæ protulerunt. Hæc Vene-
„ rabili Fratri noſtro Petro Rotomageoſi Archie-
„ piſcopo tradidimus, ut ea ſi tibi liberet in-
„ tendere duceret exponenda; coi & nunc ſcri-
„ bemus ut hæc impleat, ſi tuæ placuerit Maje-
„ ſtati. Profectò, Amantiſſime Fili, ſi quæ circa
„ iſtam materiam aliqui ſcripſerint & dixerint,
„ ſciret tua Magnificentia, meritò miraretur.
„ Ioterdum quidam hoe ſcripſerunt, & dixerunt
„ quòd hæc Quæſtio erat tua; quòd toa Prudentia
„ per totum Regnum partem illam prædicari tam-
„ quam veram ſaceret, & aliam ut hæreticam
„ reprobari: moltiſque comminati ſunt Religio-
„ ſis & Sæcularibus, ſub umbra tui Culminis,
„ ſi partem illam, quòd Animæ ſeparatæ Divi-
„ nam Eſſentiam non videant, & viſionem quam
„ vocat Apoſtolus ſacialem, quod de illa proce-
„ dit Quæſtio, illos capi ſacerent per Inqui-
„ ſitores Hæreticæ Pravitatis. Hæc, Fili Chariſ-
„ ſime, licèt veritate, (ut ſupponimus) careant,
„ quamquam bene credamus quòd ad hæc ſacien-
„ da & dicenda tuam Excellentiam duxerint
„ ſtimulandam, ad honorem Regium nequaquam
„ pertinere noſcuntur. Et quia, Amantiſſime
„ Fili, ſcimus quòd in his vel aliis ut elucide-
„ tur veritas intendens, rogamus Benevolen-
„ tiam Regiam, ut per fidelem ſeu fideles nun-
„ eios Magiſtris in Theologia, & Baccalariis
„ Pariſiis legentibus, facias nunciari, quòd ta-
„ libus minis illatis non obſtantibus, quilibet di-
„ cere, & diſputare, & prædicare valeat, quod
„ ſibi juxta Doctrinam Evangelicam & Apoſtoli-
„ cam diſpotandum videbitor, & etiam prædi-
„ eandum, donec aliud ordinatom per Sedem
„ ſuerit Apoſtolicam, vel etiam declaratum. Sic
„ enim ad veritatem Quæſtionis prædictæ pote-
„ rit promptiùs perveniri. „ Ex Vaticano Codice hanc Epiſtolam deſcripſit *Odoricus Raynaldus*, ad annum 1333. Num. 46. Scripſit interim eruditum pro Catholico Dogmate Commentarium *Durandus a S. Porciano* Meldenſis Epiſcopus, quem ad *Joannem XXII.* tranſmiſit. Hunc ex MS. Vaticano deſcripſit *Odoricus Raynaldus* Numer. 49.

Pariſienſis Academiæ, Regiſque pro fidei conſervatione ſtudium.

II. Pariſienſis Academiæ pro toenda fide conſtantiam, & *Philippi Valeſii* Regis Chriſtiaoiſſimi pro ejuſdem conſervatione ſtudium, hac in Controverſia Chriſtianos orbis ſuſpexit. Quæ tunc Pariſiis geſta ſint, Cootinuator Chronici *Guillelmi Nangii* coævus Scriptor commemorat ad aonum 1333. „ Hoc anno, *inquit*, cùm prædicatio

Tom. XI. Spicilegii.

„ qoam Domious Joannes Papa debuit prædi-
„ care, in qua poblicè ut ſerebator, dixerat,
„ quòd Animæ decedentium in gratia non vi-
„ dent Deum per eſſentiam, nec ſunt perfectè
„ beatæ oſqoe poſt reſumptionem corporum
„ (quod moltos ſcandalizaverat) qoaſi ſopita
„ videretur; publicè tamen apud Avenionem,
„ ubi Papa tunc reſidebat, iſtud dictum eſt a
„ pluribus & maximè a qoibuſdam Cardinali-
„ bus ob ſavorem aliis, propter timorem Sum-
„ mi Pootificis prædicti: Nam quemdam FF.
„ Prædicatorem, qui contra errorem iſtum præ-
„ dicaverat, ſtatim in carcerem fecit poni, *vo-*
„ *lens* ut ſuſtineretur ac etiam prædicaretur.
„ Pariſius autem *cùm* a Magiſtris & tota Facul-
„ te Theologiæ reprobaretor, miſſi ſunt a la-
„ tere ipſius Papæ Pariſius duo Magiſtri io Theo-
„ logia, unus de Ordine FF. Minorum ejuſdem
„ Ordinis Generalis, alter de FF. Prædicatorum
„ qui ſibi in opinione ſua conſentiebant; &
„ quamvis fingerent ſe pro reſormanda pace
„ inter Regem Scotiæ eſſe miſſos, apparuit tamen
„ quòd pro alio oon venerant, niſi ut Magiſtros
„ in Theologia Regentes Pariſius, cum aliis de
„ Regno Franciæ, ſubverterent, & ad opinio-
„ nem ſuam adducerent. Sed ita per Dei gra-
„ tiam non accidit; nam cùm idem Generalis
„ Miniſter eamdem quæſtionem in præſentia
„ Scholarium quaſi infinitorum determinaret, &
„ teneret pro Concluſione, affirmando quòd A-
„ nimæ decedentium ſeu Animæ Sanctorum non
„ vident nec videbunt Deum viſione beatificâ
„ & glorioſâ uſque ad aſſumptionem corporum
„ in die extremi Judicii: hoc audito, magnum
„ murmur inter Scholares auditum eſt, dicen-
„ tes talem errorem ſine punitione tranſire non
„ debere. Audiens autem ſcandalum quod erat
„ Pariſius pro hac determinatione Frater Prædi-
„ cator, qui cum illo venerat, quid de his pro
„ quibus miſſus fuerat in Franciam ſaceret vel
„ diceret, niſi ſtatim ad Papam rediret? Sed
„ in quodam Sermone ipſum Pontificem ſuper
„ errore prædicto excuſavit, dicens, Quòd ne-
„ quaquam tenebat, nec umquam iſtam tenue-
„ rat doctrinam, quæ ponit quòd Animæ San-
„ ctorum, non videbunt Deum uſque ad diem
„ Judicii. Et cùm ad aures Regis Franciæ Phi-
„ lippi iſta deveoiſſent, tamquam verus Catho-
„ licus ac Pugil Chriſti Fidei fortiſſimus valde
„ condoluit, quòd talis zizania erroris in me-
„ dio tritici fidei quæ ſemper in Regno Francię
„ viguit, ſuperſeminaretur: Et cùm audiret præ-
„ dictus Miniſter, quòd Rex ſuper hoc malè con-
„ tentus erat, ivit ad eum, ut ſuper hoc ſe
„ excuſaret; ſed Rex aoimadvertens & dubitans
„ ne ipſe verbis involveret, dixit ipſum in præ-
„ ſentia bonorum Clericorum in Theologia li-

Thomam Valleſium

„ ben-

„ benter audire. Tunc Rex accerſitis decem Magiſtris in Theologia de ſufficientioribus qui tunc Pariſius potuerunt inveniri, quorum quatuor erant de Ordine Minorum, interrogavit eos in præſentia dicti Magiſtri, Quid eis de doctrina quam nuper Pariſius ſeminaverat, videretur? Qui omnes reprobaverunt eam, ipſam cùm determinatione ſua falſam & hæreticam reputantes; ſed ad hoc non potuerunt eum adducere, ut cum eis concordaret. Cœterùm Miniſtrum illum Generalem Minorum ad errorem illum diſſeminandum Pariſios a Summo Pontifice miſſum non fuiſſe, ſicut rumor percrebuit, *Joannes* ipſe XXII. teſtatur, calumniam diluens Epiſtolâ ad Regem Chriſtianiſſimum datâ. „ Adhuc, *inquit*, in eiſdem Literis Regiis vidimus contineri, quod a pluribus dicebatur, quòd Nos miſeramus dilectum filium Geraldum Othonis Generalem Miniſtrum FF. Minorum Pariſios ad docendum & prædicandum, Quòd Animæ ſeparatæ, a corpore & a pœnis purgatæ Divinam Eſſentiam uſque poſt Reſurrectionem corporum non videbant. Ad quod dicimus & & aſſerimus coram Deo, Quòd nonnumquam hoc cor noſtrum intravit, nec exivit ab ore. „ (Tom. 9. P. 2. Ep. Secret. pag. 191. ab *Odor. Rayn.* laudato.)

Sacra Facultatis Pariſienſis de iſta controverſia doctrinale judicium.

Narrat ſubinde *Nangii* Continuator quomodo Epiſcopi Abbates & Theologi Pariſienſes a Rege *Philippo Valeſio* in Saltu Vincennarum congregati Cenſorium iſta de controverſia Judicium tulerint, & ad *Joannem XXII.* ſcripſerint eum, ut ab errore in quem propendebat revocarent. „ Sed, *inquit*, Rex adhuc ſuper hoc non contentus, alterâ die ſatis citò poſt fecit vocari in domo ſua de Nemore Vincennarum omnes Magiſtros in Theologia cùm omnibus Epiſcopis & Abbatibus, qui tunc Pariſius potuerunt inveniri, vocato etiam prædicto Miniſtro. Cùm reſediſſent, Rex in Gallico ſuo duo eis quærendo propoſuit. Primum fuit, Utrùm Animæ Sanctorum ex tunc videant faciem Dei? Aliud fuit, Utrùm iſta viſio quâ nunc vident faciem Dei, in die Judicii deficiat, alia ſuperveniente viſione? Ad primam quæſtionem omnes reſponderunt affirmativam; ad ſecundam ſimiliter reſponderunt Quòd iſta viſio non in die Judicii deficiet, ſed permanebit æternaliter. Verum eſt, quod aliqui dixerunt Quòd iſta viſio in die Judicii perfectior erit: & cum iſtis prædictus Miniſter, non ſponte, ſed quaſi coactus (ut videbatur) concordatus eſt. Et de iſta ſententia Rex petivit ab omnibus Magiſtris ibidem abſiſtentibus unam Literam ſigillis iſtorum ſingulorum munitam, quod & factum eſt; nam factæ ſunt tres Literæ eamdem formam continentes, ſigillatæ ſingulę 29. ſigillis quia tot erant ibi Magiſtri: Quarum Literarum ex parte Regis una fuit miſſa Papę, mandans ſibi a latere quatenus ſententiam Magiſtrorum de Pariſius, * qui meliùs ſciunt quid debet teneri & credi in Fide quàm Juriſtæ, & alii Clerici, qui parum aut nihil ſciunt de Theologia approbaret, & quod ſuſtinentes contrarium corrigeret. „

* Nota.

Editum in Hiſtoria Univerſitatis Pariſienſis, ſexto Sæculo, Tom. IV. pag. 236.

Inſtrumenti ea de re editi, Regique Chriſtianiſſimo porrecti Autographum in Archivum Majoris Conventus FF. Prædicatorum Pariſienſium, & in Scriniis Theologicæ Facultatis ad hæc uſque tempora ſervatum eſt, cujus exemplar ad *Joannis XXII.* fidem vindicandam deſcribo. „ Sereniſſimo Principi ac Domino, Domino Philippo Regi Francorum Illuſtri, ſui devoti Capellani, ejuſdem miſeratione: Petrus Patriarcha Hieroſolymitanus, Petrus Archiepiſcopus Rothomagenſis, Guillelmus Bernardi Cancellarius Pariſienſis, Joannes de Blangiaco Archidiaconus Vulcaſſini in Eccleſia Rotomagenſi, Nicolaus de Lyra Ordinis FF. Minorum, Joannes de Menthorio Ordinis S. Benedicti, Matthæus de Archis, Petrus de Palma Prior Provincialis Ordinis FF. Prædicatorum in Francia, Joannes de Carieampo Ordinis Ciſtercienſis, Petrus de Caſa Prior Generalis FF. B. Mariæ de Carmelo, Simon de Meneſtiis, Guillelmus de Caſtro Reginaldi Ordinis FF. Prædicatorum, Germanus Celati, Yacinthus de Gyaco Ordinis FF. Prædicatorum, Guillelmus de Brenna Ordinis FF. Minorum, Guillelmus Calco Ordinis FF. Prædicatorum, Olivarius Saladini, Gerardus de Pergamo Ordinis Eremitarum S. Auguſtini, Petrus de Verberia Ordinis Vallis-Scholarium, Nicolaus de Alexandria Ordinis Eremitarum S. Auguſtini, Petrus Herſe Ordinis Carmelitarum, Nicolaus Bonetti Ordinis FF. Minorum, Durandus de Aureliaco Ordinis FF. Prædicatorum, Sacræ Theologiæ Magiſtri, cum ſui humillima recommendatione per temporalis Regni regimen ſic tranſire, ut perveniat ad perpetui Regni culmen. Placuit Regiæ veſtræ Majeſtati Nos Dominica 4. Adventus in veſtro Manerio in Nemore de Vincennis ad ſui præſentiam convocare, noſque requirere, quòd vellemus corporale Juramentum præſtare, quòd ſuper petendis a Nobis de ſtatu Animarum Sanctarum a corporibus exutarum, veritatem quam ſentiebamus, fideliter & abſque palliationis cujuſcumque velamine diceremus, aſſiſtentibus Regiæ veſtræ Celſitudini Excellentibus Principibus Dominis Philippo Dei gratia Rege Navarræ, Joanne Primogenito veſtro Normanniæ, Ludovico Borbonii, Ducibus; Carolo germano veſtro, Alenconii; Guidone Bleſenſium, Comitibus: ac Reverendis Patribus Guillelmo, Auſcitano Archiepiſcopo, Guillelmo Pariſienſi, Andrea Atrebatenſi, Guillelmo Convenarum, Petro Ruthenenſi, Rogerio Lemovicenſi, Bernardo Anicienſi, Joanne Nivernenſi, Epiſcopis, Guillelmo Electo Ebroicenſi, Petro Cluniacenſi, Guidone S. Dionyſii, Petro S. Germani de Pratis, Hugone Corbeienſi, Abbatibus; & aliorum tam Clericorum, quàm Baronum, & Militum, Conſiliariorum veſtrorum, Religioſorumque & Sæcularium multitudine copioſa. Præfato autem Juramento per Nos præpoſito, duæ nobis fuerunt propoſitæ Quæſtiones. Prima, Utrùm Animæ Sanctorum in cœlo exiſtentes videant Divinam Eſſentiam facie ad faciem ante reſumptionem corporum, & ante Judicium Generale. Secunda, Utrùm viſio, Quàm de Eſſentia Divina nunc habent, evacuabitur in die extremi Judicii, aliâ ſuccedente. Et quia, Princeps Sereniſſime, Vos ut Dominum noſtrum chariſſimum, Fundatorem, & Guardiatorem Pariſienſis Studii, & noſtræ ibidem Theologicæ Facultatis Regemque Præcellentem revereri tenemur, & veſtris Juſſionibus obedire; Attendentes ſpecialiter id quod ab ore veſtro ibidem audivimus, Quòd nihil in hac materia quærebatis quod tangere poſſet Sanctiſſimum Patrem ac Dominum noſtrum Joannem Dei providentiâ Sacroſanctæ Romanæ & Univerſalis Eccleſiæ Summum Pontificem, cujus ſumus devoti ſervi & filii; quin immo ſicut filius ejus devotiſſimus, honorem ſuum in his & aliis zelabatis: Advertenteſque quòd multorum fide dignorum relatione audivi-

Joannis XXII. fides a calumnia vindicatur.

„ divimus, Quòd quicquid in hac materia ſua Sanctitas dixit, *NON ASSERENDO SEU OPINANDO PROTULIT, SED SOLUMMODO RECITANDO*. Conſiderantesque quòd, juxta Principis Apoſtolorum doctrinam, De ea quæ in nobis eſt fide & ſpe parati eſſe debemus omni poſcenti nos reddere rationem, ſigillatim quod ſentiebamus ſuper petitis reſpondimus, & omnes in hanc ſententiam convenimus; Quòd a tempore mortis Domini noſtri Jeſu Chriſti, per quam pretium redemptionis humani generis extitit perſolutum, omnes Animæ SS. Patrum, quas idem Salvator noſter ad Inferos deſcendens eduxit de limbo, cæterorumque Fidelium Animæ, quæ de corporibus exierunt, nihil habentes purgabile, vel quæ jam in Purgatorio ſunt purgatæ, ad viſionem nudam & claram, beatificam, intuitivam, & immediatam Divinæ Eſſentiæ, & Benedictiſſimæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, quam Apoſtolus 1. ad Corinthios 13. Cap. nominat Viſionem facie ad faciem, ſunt aſſumptæ, ipsâque Deitate perfectè fruuntur; & jam quod crediderunt videntes, quod ſperaverunt tenentes, non in ſpe, ſed in re ſunt beatæ: Quamquam dicta Viſio quam nunc habent, reſumptis corporibus minimè evacuabitur aliâ ſuccedente, ſed ipſamet in eis, cùm ſit earum vita æterna, perpetuò remanebit.

1. Petri 3. 15.

„ Et quia, Princeps Inclyte poſtmodum in die S. Joannis Evangeliſtæ Nos feciſtis Pariſius congregare, & ibidem fuimus veſtro nomine requiſiti, ut illud quod dixeramus, redigeremus in ſcriptis, noſtris ibidem ſigillis appenſis; licèt ſupplicaviſſemus, quòd de iis quæ jam dixeramus, dignaretur veſtra Celſitudo Regia contentari; vel quòd ſicut quilibet ſigillatim reſponderat, ita in ſcriptis redigeret ſigillatim: Tamen nolentes veſtris Juſſionibus contraire, præſentes Literas ſub appenſione ſigillorum noſtrorum, in præmiſſorum teſtimonium, Regali Excellentiæ duximus concedendas. Et Nos Guillelmus le Petit, Henricus de Sonjons Miniſter Principalis Ordinis FF. Minorum in Francia, Ægidius de Pertico, Joannes de S. Dionyſio Ordinis S. Benedicti, Guillelmus Haërces Pœnitentiarius Pariſienſis, & Robertus de Bardis, in eadem Facultate Theologica Doctores, qui in dicta Convocatione facta in Nemore Vincennarum præſentes non fuimus, ex cauſis legitimis impediti; poſtmodum in aliis Congregationibus veſtro nomine requiſiti, præmiſſis Quæſtionibus conſimiliter convenimus; cum præfatis Patribus & Magiſtris per omnia reſpondemus, & idem quod ipſi dixerunt in prædicta materia, credimus & ſentimus: In cujus rei teſtimonium ſigilla noſtra, unà cum ſigillis eorum præſentibus Literis duximus apponenda. Datum Pariſius apud S. Mathurinum, in noſtra Congregatione Generali Magiſtrorum in Theologia Regentium & non Regentium, ſecúndâ die Januarii, anno Domini 1333.

Quod a Rege Chriſtianiſſimo enixè poſtulaverat *Joannes XXII.* ut inveniendæ & aſſerendæ veritatis gratiâ Quæſtionem in utramque partem Pariſiis agitari permitteret, obtinere non potuit. Immo Rex Doctrinali Sacræ Facultatis Judicio fretus, vehementiſſimas literas ad Ipſum ſcripſit, rogum etiam [ſi credere fas eſt] ipſi intentans, ni revocaret errorem, quem ipſum pertinaciter tueri fama mendax vulgaverat. *Et manda qu' il ſe rèvoquaſt, ou qu' il le feroit ardre.* Verba ſunt *Petri Alliacenſis* Cameracenſis Epiſcopi, & deinde S. R. E. Cardinalis, in Oratione, ſeu [ut ille vocat] Propoſitione, quam de tollendo Schiſmate & ſancienda Eccleſiæ Pace habuit coram Rege Chriſtianiſſimo *Carolo Sexto* 3. Idus Decembris, anno 1406. Regi Gallicanæ Eccleſiæ & Sacræ Facultatis Pariſienſis doctrinâ afflato perſuaſum erat, Romanum Pontificem, *Ex Cathedra*, id eſt, *Accedente Eccleſiæ conſenſu* non loquentem, infallibilem non eſſe, ſed in errores etiam contra Fidem impingere poſſe, ac ut privatum Doctorem eos pertinaciter propugnare, docere, prædicare.

Minaces Regis ad Joannem XXII. literæ zelo fidei condonandæ.

Summum Pontificem ut privatum Doctorem in fide errare poſſe, Gallicanæ Eccleſiæ & Pariſienſibus Theologis perſuaſum erat.

Idem perſuaſum erat Viris ex Ordine Sacro FF. Prædicatorum maximis, doctiſſimis, fortiſſimis, *Petro Paludano* Hieroſolymitano Patriarchæ, qui Theologorum Pariſienſium Conventui, Deliberationi ac Doctrinali Judicio de Viſione beatarum Animarum & *Joannis XXII.* ſententiâ præfuit, *Durando a Sancto Porciano* Meldenſi Epiſcopo, qui eruditum Commentarium tunc ſcripſit pro Catholico Dogmate, quem miſit ad Summum Pontificem, ut eum ab errore revocaret; FF. *Petro de Palma*, *Guillelmo de Caſtro Reginaldi*, *Hyacintho de Giato*, *Guillelmo Caleo*, *Durando de Aureliaco*, ejuſdem Ordinis Profeſſoribus & in Sacra Facultate Pariſienſi Doctoribus, qui eidem Judicio Doctrinali in Saltu Vincennarum lato interfuerunt & ſubſcripſerunt; *Thoma Valeis* ſeu *Valen* Anglo ejuſdem Ordinis Doctori, qui contra errorem illum in quem *Joannes XXII.* propendebat, e ſacro Suggeſto maximo fervore prædicavit, ac propterea in Pontificis odium incurrit, cujus mandato in carcerem conjectus & fame cruciatus eſt, conſtanti Catholicæ Veritatis defenſione operatus *cibum qui non perit*. De quo *Gobellinus Perſona* Paderbonenſis Officialis perhonorificè ſcribit in Coſmodromii Ætate ſexta, Cap. 71. *Joannes XXII.* [inquit] *poſtquam ſenex effectus eſt, deſipuit, prædicans Animas ſeparatas a corporibus non videre Eſſentiam Divinam viſione faciali ante diem Judicii. Contra quem Thomas Valleis de Ordine Prædicatorum, ſe exponens periculo propter Fidem Catholicam, publicè prædicavit. Itaque propter hoc Papa miſit eum in carcerem, & ibidem fame cruciatus eſt, ſed tandem liberatur magno cum honore. Papa etiam in extremis conſtitutus, ad inſtantiam quorumdam amicorum ſuorum, prædictum errorem revocavit.*

F. Thoma Valeis Ordinis FF. Prædicatorum Doctoris, in Catholico dogmate prædicando generoſa libertas.

Eumdem commendat *Paulus Langius* Citizenſis Monachus in Cœnobii ſui Chronico, his verbis: *Thomas de Valois Ordinis Prædicatorum, Theologiæ Magiſter Inſignis, circa hæc tempora exponens ſe periculo ob Fidem Catholicam, prædicavit Avenione publicè contra Papam Joannem, propter errorem ejus de cæcitate Animarum ſeparatarum, omnibus Prælatis Eccleſiaſticis* (Curiæ Pontificiæ) *diſſimulantibus & diu tacentibus. Qui ob id non ſolùm ab Inquiſitore hæreticæ pravitatis, ſed & Innocenter hæretico, incarceratur Avenione, ubi pro Chriſti fide multa paſſus eſt. Sed paulò poſt precibus Philippi Regis Gallorum, pro eodem Papa ſcribentis, libertati datur. Anno Domini 1334. Joannes Papa moritur; & antequam migraret e vita, revocavit errorem ſuum ſupra dictum de Animabus ſeparatis.*

His addendum *Alberti Krantzii* teſtimonium lib. 8. Wandaliæ Cap. 16. *Hoc erat illud tempus* (inquit) *quò ſub Joanne ejus nominis XXII. ſcindebatur Eccleſia, de Viſione ſeparatarum Animarum: cùm nonnulli ex Fratribus Minoribus pertinaciter tuerentur, illam differri uſque ad noviſſimum diem: quibus multùm inhærere videbatur Pontifex. Sed Fratres ex adverſo Prædicatores docebant, veritate Mox reſolutam corpore Animam Juſti, cælos ad beatam vitam penetrare: quibus Prælati & Doctores ferè omnes in Palladio Pariſienſi ſubſcripſere: qui etiam ea de re miſere literas Pontifici. Scripſit & Rex illorum temporum Franciæ Philippus.*

FF. Prædicatorum in tuenda veritate conſtantia.

Hæc

Hæc hominum noſtrorum in tuenda veritate conſtantia, hæc in Pontificis erga FF. Prædicatores benevolentiſſimi ac beneficentiſſimi errore palam impugnando generoſa libertas, inſigne iſtud Ordinis noſtri ab ore *Ludovici Bavari* Imperatoris, aliàs noſtro Sodalitio, quod a *Joanne XXII.* contra nefarium ipſius Schiſma invictè ſteterat, ſobinſenſi, expreſſit Elogium: *Ordo Fratrum Prædicatorum eſt Ordo Veritatis, quam intrepidè ac liberè contra Errores quantumvis Potentes adverſo pectore tuetur.* Refert *Bzovius* ad annum 1333. ex antiquioribus & probatis Auctoribus.

Ordo FF. Prædicatorum, Ordo veritatis.

Anno 1334. die 3. Januarii, *Joannes XXII.* in publico Conſiſtorio conteſtatus eſt, Numquam ſibi fuiſſe in animo credere, aſſerere, aut credendum aliquid proponere, quod Scripturæ Sacræ vel Fidei Orthodoxæ contrarium eſſet; ac ſi quid ſibi in Collationibus & Sermonibus de Viſione Animarum excidiſſet, id ut præter mentem dictum revocare. Teſtis eſt *Benedictus XII.* ipſius Succeſſor in Diplomate, quod ex MS. Vaticano deſcripſit *Odoricus Raynaldus* ad annum 1334. Num. 35. *Sanè*, inquit, *cùm jamdudum per nonnullos revocaretur in dubium, an Animæ a corporibus ſeparatæ, ac a peccatis & pœnis peccatorum purgatæ, ante reſumptionem corporum videant Divinam Eſſentiam, illâ videlicet viſione quam vocat Apoſtolus facialem; & ſuper hoc tam in Sermonibus, quàm in aliis Collationibus & Collocutionibus per felicis recordationis Joannem Papam XXII. Prædeceſſorem noſtrum, & plures alios in ejus præſentia multa dicta, recitata, ſcripta, & prædicata fuiſſent; volens idem Prædeceſſor verbis & linguis malignantium obviare, anno a Nativitate Domini 1334. Indictione II. die 3. menſis Januarii, S. R. E. Cardinalibus, de quorum numero tunc eramus, multiſque Prælatis & in Sacra Theologia Magiſtris, aliiſque perſonis & Tabellionibus publicis in Conſiſtorio Apoſtolico coram eo perſonaliter conſtitutis, dixit, aſſeruit, & proteſtatus extitit ſub hac forma.*

Joannis XXII. Proteſtatio & Declaratio.

Ne quis ſiniſtrè interpretari poſſit, Nos ſenſiſſe aliquid aut ſentire, quod Sacræ Scripturæ obviet, aut Fidei Orthodoxæ, dicimus & proteſtamur expreſſè, quod quidquid in Quæſtione ſeu materia Viſionis Animarum, videlicet an Animæ a peccatis & pœnis peccatorum purgatæ videant Divinam Eſſentiam illâ viſione, quam Apoſtolus vocat facialem; ſeu quacumque alia materia in Sermonibus & Collationibus noſtris diximus, allegavimus, ſeu propoſuimus, non intendentes aliquid determinare vel decidere ſeu credere, quod eſſet quovis modo Scripturæ Sacræ obvium, vel contrarium Fidei Orthodoxæ, ſed illud ſolùm tenere & credere, quod & Scripturæ Sacræ poteſt & poterat, & Catholicæ Fidei convenire; & ſi forſan in prædictis Sermonibus, vel Collationibus aliqua quæ vel Scripturæ Sacræ ſeu Fidei Orthodoxæ quovis modo eſſent vel viderentur obvia, ipſa præter intentionem a nobis fuiſſe prolata dicimus & aſſerimus, eaque revocamus expreſſè, non intendentes illis adhærere, nec ea in præſenti defendere, nec etiam in futurum.

Lethali demum ægritudine correptus, convocatis Cardinalibus & Prælatis, die 3. Decembris ejuſdem anni, Tabellionibus publicis etiam præſentibus, hanc edidit Fidei ſuæ Declarationem, quam laudato Diplomati *Benedictus XII.* inſeruit: *Ne ſuper iis quæ de Animabus purgatis, ſeparatis a corporibus, an citra reſumptionem corporum Divinam Eſſentiam, illâ viſione videlicet quam vocat Apoſtolus facialem, videant, tam per nos, quàm per nonnullos alios, in præſentia noſtra recitando & allegando Sacram Scripturam, ac originalia & dicta Sanctorum, vel aliàs ratiocinando, ſæpius dicta ſunt aliter, quàm per nos dicta & intellecta fuerant, & intelligantur ac dicantur, auribus Fidelium valeant inculcari; ecce quod noſtram intentionem, quam cum Sancta Eccleſia Catholica circa hoc habemus, & habuimus, ſerie præſentium, ut ſequitur, declaramus. Fatemur ſiquidem & credimus, quod Animæ purgatæ ſeparatæ a corporibus, ſunt in Cœlo, Cœlorum Regno, & Paradiſo, & cum Chriſto in conſortio Angelorum congregatæ, & vident Deum ac Divinam Eſſentiam facie ad faciem clarè, in quantùm ſtatus & conditio compatitur Animæ ſeparatæ. Si verò alia vel aliter circa materiam hujuſmodi per Nos dicta, prædicata, ſeu ſcripta fuerunt, quoquo modo illa diximus, prædicavimus, vel ſcripſimus circa præmiſſa, vel alia quæ Fidem concernunt Catholicam, Sacram Scripturam, vel bonos mores, ea in quantum ſunt conſona Fidei Catholicæ, determinationi Eccleſiæ, Sacræ Scripturæ, ac bonis moribus, approbamus: aliter autem illa habemus, & haberi volumus pro non dictis, prædicatis, & ſcriptis, & ea revocamus expreſſè; Ac ea quæ de prædicta Viſione, & omnia alia dicta, prædicata & ſcripta noſtra de quacumque materia, ubicumque & in quocumque loco, ac in quocumque ſtatu, quem habemus, vel habuerimus hactenus, ſummittimus Determinationi Eccleſiæ & Succeſſorum noſtrorum.*

Hic *Joannis XXII.* Libellus concordat antiquæ Fidei Formulæ, quæ *Clementis IV.* & *Joannis XXI.* temporibus præſcripta eſt Græcis, in qua poſt multa, quibus Symbolum Eccleſiæ fuſiùs explicatur, hæc habentur: *Hæc eſt vera Fides Catholica, & hanc ſuper dictis Articulis tenet & prædicat Sancta Romana Eccleſia, ſed & propter diverſos errores a quibuſdam ex ignorantia, & ab aliis ex malitia introductos, dicit & prædicat eos, qui poſt Baptiſmum in peccata labuntur, non rebaptizandos, ſed per veram Pœnitentiam ſuorum poſſe conſequi veniam peccatorum.* Et quibuſdam interjectis: *Illas igitur Animas, quæ poſt ſumtum Baptiſma nullam omnino peccati maculam incurrerunt, illas etiam quæ poſt peccati maculam contractam, vel in ſuis manentes corporibus, vel eiſdem exutæ, fuerant purgatæ, mox in cœlum recipi.* Refert *Odoricus Raynaldus* ad annum 1267.

Quod *Gerſo* Pariſienſis Cancellarius, & *Hadrianus VI.* aſſerunt vel innuunt, *Joannem XXII.* in errorem impegiſſe, nec tantùm propendiſſe in Sententiam damnandam, ſed eam aſſeruiſſe & propugnaſſe, refellitur teſtimoniis locupletiſſimis ejuſdem Pontificis, ejuſque Succeſſoris *Benedicti XII.* Pariſienſis Academiæ, *Ptolomæi Lucenſis* lib. 24. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ ab *Odorico Raynaldo* ex MS. Vaticano ſæpius laudatæ, Cap. 42. & *Joannis Villani* lib. 11. Cap. 19. qui cùm Auctores *Joannis XXII.* coævi fuerint, majorem quàm *Gerſo* & *Hadrianus* in rebus Hiſtoricis ſui temporis fidem merentur. Sic porro *Gerſo* in Sermone De Feſto Paſchatis, illud explicans, *Hodie mecum eris in Paradiſo: Propter quod inſuper apparet fuiſſe doctrina Papæ Joannis XXII. quæ damnata fuit cum ſono buccinarum coram Rege Philippo Avunculo tuo per Theologos Pariſienſes, de Viſione Beata, & credidit potiùs Theologis Pariſienſibus, quàm Curiæ.* Sic verò *Hadrianus VI.* in 4. Sententiarum, de Miniſtro Confirmationis agens: *Ad ſecundum principale de facto Gregorii, dico 1. Quòd ſi per Romanam Eccleſiam intelligatur Caput illius, puta Pontifex: certum eſt, quòd poſſit errare etiam in iis quæ tangunt fidem, hæreſim per ſuam Determinationem, aut Decretalem aſſerendo. Plures enim fuerunt Pontifices Romani Hæretici: Item & noviſſimè fertur de Joanne XXII. qui publicè docuit, declaravit, & ab omnibus teneri mandavit, quòd Animæ purgatæ ante finale Judicium non habent ſtolam, quæ eſt clara & facialis Viſio Dei, & Univerſitatem Pariſienſem ad hoc induxiſſe dicitur, quòd nemo in ea poterat Gradum in Theologia adipiſci, niſi primitus hunc er-*

Joannes XXII. a calumnia vindicatur.

errorem peſtiferum juraſſet ſe defenſurum, & perpetuò ei adhæſurum. Joannis XXII. Hiſtoriam accuratè non expenderat *Hadrianus VI.* ſed incertis rumoribus crediderat; ut indicat ille loquendi modus, *fertur, dicitur.* Guillelmo Okam *Ludovici Bavari* ſtipendiario, *Joannis XXII.* hoſti, homini ſchiſmatico, & *Aventino*, qui ipſum auctorem habet atque laudat, multò minùs contra hunc Pontificem credendum eſt.

Tandem, quamvis in errore illo *Joannes XXII.* verſatus fuiſſet, quod falſum eſſe oſtendimus, certiſſimum eſt ipſum erroneam illam opinionem ut dogma fidei Eccleſiæ credendam non propoſuiſſe, neque hanc controverſiam Apoſtolico Judicio finiviſſe, ut teſtatur ejus Succeſſor *Benedictus XII.* in Diplomate quod incipit, *Benedictus Deus*, Tom. 3. Bullarii Romani. *Cùmque*, inquit, *idem Prædeceſſor noſter, ad quem prædictorum determinatio pertinebat, ad deciſionem concertationum hujuſmodi ſe pararet, in Conſiſtorio ſuo publico tam Fratribus ſuis S. R. E. Cardinalibus, de quorum numero tunc eramus, quàm Prælatis & Magiſtris in Theologia, qui multi aderant præſentes, injungendo diſtrictiùs & mandando, ut ſuper materia de Viſione prædicta, quando requirerentur ab eo, deliberatè diceret unuſquiſque quod ſentiret: Tamen morte præventus, ſicut Domino placuit, perficere illud nequivit.*

Sanè *Joannes XXII.* in Diplomate Canonizationis S. Thomæ, *Cœlum credentibus & humilibus patere*, a Chriſto in Cœlos aſcendente *reſeratam dudum clauſam in ſe credentibus januam Paradiſi, S. Thomam devicto triumphatoque mundo in perpetuas æternitates receptum in patria, ejus animam cœlum poſſidere, & in cœleſtibus agminibus poſitum, Deum glorificare* profitetur. Et in Diplomate Canonizationis *S. Ludovici* Toloſani Epiſcopi ait: *Huic cœli præſtant hoſpitium, cœli cives ut ſibi conformem & comparem ad ſuum hunc conſortium admittant in ſupernis; Chriſtus hunc reficit, idem ipſe prandium & conviva.* Et infra: *Tandem glorioſam reſolutus in mortem, qui hic vivus ambulavit in innocentia, in medio domus ſuæ ad Deum ſuum contemplandum in gaudio, facie revelatâ, in ſua innocentia eſt ingreſſus.* Et in Diplomate Canonizationis *S. Thomæ Herfordienſis* Epiſcopi: *Lætentur*, inquit, *cœli ſurſum, qui hunc Sanctum glorioſum in ſe ſuſcipiant*, Et infra: *Cœleſtis Imperii ipſe ineffabili throno gaudet.* Ita-ne porro locutus fuiſſet *Joannes XXII.* ſi Beatitudinem Sanctorum ad extremum uſque Judicii diem differri credidiſſet?

Bulla Sabbatina, dubia fidei.

Addet quiſpiam & Bullam Sabbatinam, quæ *Joanni XXII.* a PP. Carmelitis tribuitur, in qua Virgo Deipara ſic eumdem Pontificem affata dicitur: *Fratres dicti Ordinis a ſupplicio abſolventur & culpa, & a die quo iſti recedent ab hoc ſæculo & properato gradu Purgatorium accelerabunt, Ego Mater gratioſè deſcendam Sabbato poſt eorum obitum primo, & quos in Purgatorio invenero, qui habitum meum portaverint, & meo amore Religionem, vel Confratriam, vel Societatem meam intraverint, & in hoc ſæculo laudabiliter vixerint, a pœnis Purgatorii liberabo, & eos in montem ſanctum vitæ æternæ glorioſè reducam.* Sed inſtrumento dubiæ fidei uti nolim. Bullæ ſtylus ſtylo cæterorum *Joannis XXII.* Diplomatum planè diſſimilis; annorum datæ Bullæ diſcrepantia apud *Gregorium* & *Caſanatenſem* Carmelitas, qui ipſam referunt; varia Revelationis a Beata Virgine *Joanni XXII.* factæ narratio in utriuſque Scriptoris exemplari; abſurditas, repugnantiaque verborum quæ cœlorum Reginæ affinguntur, quem *Joannem* Vicarium Filii ſui appellat, & ipſum nihilominus ſe facturum Papam pollicetur; vocis, *Mercurii*, nequaquam Eccleſiaſticæ pro Feria quarta uſurpatio, ſilentium Auctorum qui pro *Joanne XXII.* contra *Ludovicum Bavarum* ſcripſerunt, Alexandri de Sancto Elpidio, Auguſtini Triumphi, Alvari Pelagii, Auctoris Hiſtoriæ depoſitionis Petri de Corbario, quam Robertus Cœnalis Tom. 2. De utroque Gladio inſeruit, omnium qui Pontificum Vitas ſcripſerunt; ſilentium item præcipuorum Ordinis Carmelitici Scriptorum, Philippi Riboti in libris de Inſtitutione & peculiaribus geſtis Carmelitarum, Joannis Chimetenſis in Speculo Hiſtoriali declarativo Status Fratrum B. Mariæ de Monte Carmeli, & in Speculo Ordinis, Joannis Groſſi in Viridario, Thomæ Vvaldenſis Tom. de Sacramentalibus, iis in Capitibus, ubi de Religioſorum veſtibus, & de ſuffragiorum Ordinis participatione diſſerit, Auctoris Compendii Hiſtoriæ & Jurium Ordinis; Promiſſio abſurda ſalutis æternæ quam B. Virgo feciſſe ſupponitur iis omnibus qui Carmelitarum Ordinem ingreſſi fuerint, aut Scapulare geſtaverint; cùm tamen irritum eſſe non poſſit Chriſti verbum, *Si vis ad vitam ingredi, ſerva mandata;* nec Sacramentalibus hujuſmodi ſit annexa gratia perſeverantiæ, cujus promiſſio ne Sacramentis quidem annexa eſt; deſcenſus fictitius B. Virginis in Purgatorium Sabbatho primo poſt obitum Confratrum & Sororum ſacri Sodalitii Scapularis, ut eos a pœnis liberet; cùm ſolâ interceſſione, ſuffragiis, meritis, protectione ſpeciali ſibi devotas animas juvare Deipara poſſit, quæ ut hæc ſibi poſt mortem prodeſſent meruerunt, & pro meritorum menſura, quæ non eſt in omnibus æqualis; non autem ſpirituali in animas imperio, quod aſſeruerat F. *Petrus Areis* Carmelitarum Præfectatus, qui ad palinodiam compulſus eſt a Sacra Facultate Pariſienſi anno 1624. die 13. Novembris, Hæc (inquam) momenta, quæ latè exponit *Joannes Launoius* Theologus Pariſienſis in Diſſertatione *De Bulla Sabbatina Joannis XXII.* quamquam Gregorius Nazianzenus a S. Baſilio, M. Antonius Caſanatenſis, Joannes Cheronius in Privilegiati Scapularis Vindiciis, Thomas Aquinas a Sancto Joſeph, Daniel a Virgine Maria, Ordinis Carmelitici Scriptores, diluere conati ſint, fidem tamen illius Diplomatis elevant. Quamobrem illius auctoritate hac in controverſia uti nolim. Salva ſint nihilominus & inconcuſſa Confraternitatis Scapularis Beatæ Virginis, ad Chriſtianam pietatem promovendam plurimùm conducentis, Privilegia, *Pauli Quinti* Diplomate explicata & confirmata anno 1613. Indulgentia Sabbatina ſecundùm illius Diplomatis tenorem promulgetur & aſſeratur, ut octo Doctores Sorbonici ab Illuſtriſſimo Archiepiſcopo Rotomagenſi *Franciſco Harleo* anno 1648. conſulti reſponderunt, Valeant denique, & quâ par eſt veneratione excipiantur Indulgentiæ omnes *Clementis X.* Diplomate quod incipit, *Commiſſa nobis*, die 8. Maji 1673. Sacro Carmelitarum Ordini, pioque Mariani Scapularis Sodalitii confirmatæ.

Gregorius Naz. a S. Baſilio in Opere Gallico de Adoptione filiorum

Virginis in Ordine & Confratria Dominæ noſtræ de Monte Carmelo, M. Anton. de Caſanate in Carmelit. Decoris Paradiſo.

His omnibus addiderim, Quòd *Joannes XXII.* etſi non quærendæ ac elucidandæ veritatis gratiâ, Quæſtionem de Sanctarum Animarum beatifica viſione in utramque partem diſceptari optaſſet, etſi in ſententiam de dilatione beatitudinis illarum ad extremum Judicii diem non inclinaſſet ſolùm, ſed eam expreſsè aſſeruiſſet atque propugnaſſet, venialiter tamen erraſſet, quia nondum Eccleſia ut Dogma Fidei definiverat, *Illorum Animas, qui poſt Baptiſma ſuſceptum nullam omnino peccati maculam incurrerunt; illas etiam quæ poſt contractam peccati maculam, vel in ſuis corporibus, vel eiſdem exutæ corporibus ſunt purgatæ, in cœlum mox recipi, & intueri clarè ipſum Deum trinum & unum ſicuti eſt.* Quæ tandem ve-

ri-

ritas eliquata, & totius Eccleſiæ Judicio in Oecomenica Synodo Florentina firmata eſt, Deinque hæreſeos nota propterea inuri non poſſet *Joanni XXII.* ut *Okamus* in Dialogo temerè inuſſit, tùm ob eam rationem, tum quòd pertinacem non fuiſſe, ejus Literæ, & promptus ad revocandum errorem animus teſtentur.

SCHOLION I.

Articulo ſecundo Diſſertationis iſtius Religioſi Cenſores hanc narrationem notant: *Regnum Papa interminavit Rex, niſi errorem revocaret.*

R. *De Joannis XXII.* Sententia circa Beatitudinem Sanctorum agitur. Rex Chriſtianiſſimus *Philippus Valeſius vehementiſſimas literas ad ipſum ſcripſit, rogum etiam [ſi credere fas eſt] ipſi intentans, ni revocaret errorem, quem ipſum pertinaciter tueri fama mendax vulgaverat.* Id teſtatur *Petrus de Alliaco* Cameracenſis Epiſcopus & S. R. E. Cardinalis. Hiſtoriæ res eſt, de qua tamen me dubitare ſignificavi his verbis, *ſi credere fas eſt*, nec modum illum ſcribendi Regis ad Pontificem Maximum approbo, quamvis non ex odio, ſed ex zelo pro fide Catholica proceſſerit. Hinc Odoricus Raynaldus ad annum 1333. Num. 45. *Sparſâ calumniâ, Pontificem ejus opinionis auctorem ac ſignïferum eſſe, Philippus Francorum Rex ejuſdem opinionis, ſequaces durioribus verbis, Catholicæ Fidei ardore ſuccenſus increpuit, mortem etiam ut Hæreticis minatus, ni dicta revocarent.*

SCHOLION II.

Ibidem hanc propoſitionem notant Religioſi Cenſores: *Rex, Gallicana Eccleſia, & Facultas Pariſienſis in ea ſententia fuerunt, quòd Papa ex Cathedra non loquens, id eſt non accedente Eccleſiæ conſenſu, errare poteſt.*

R. Facti quæſtio eſt, & comperta veritas, quòd Gallicana Eccleſia, & Sacra Facultas Pariſienſis in ea Sententia & fuerint olim, & ſint etiamnum, Sacræ Facultatis & Gallicanæ Eccleſiæ hypotheſim in quæſtione præſenti non eſſe de re impoſſibili agnoſcit *Odoricus Raynaldus*, ad annum 1334. Num. 38. quamvis Joannem XXII. ab errore purget: *Denique*, inquit, *quamvis ea falſa ſtatuatur hypotheſis, Joannem illo fuiſſe errore tinctum, haud tamen, ut impudentiſſimi Pſeudominorita pauci contenderunt, hæreſeos labes illi aſpergi poteſt, ſed tantùm erraſſe ex imbecillitate humani intellectûs, cum iis Patribus ſanctis, quorum opinionem ſecutus eſſet.* Odorico Raynaldo hac in re aſſentior.

SCHOLION III.

Ejuſdem Quæſtionis & Articuli pag. 462. Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant velut meam: *Papa ponit in carcere quemdam Dominicanum, qui prædicavit contra errorem de Anima.*

R. *Joannem XXII.* circa animæ ſubſtantiam aut immortalitatem erraſſe, nemo dixit præter *Calvinum*, Hæreſiarcham & impoſtorem: ſed circa dilationem beatitudinis Animarum ſanctarum errare viſum, ſeu in errorem illum propendere, *Thomam Valeſium* Ordinis FF. Prædicatorum e ſacro pulpito contra errorem illum declamantem, ejuſdem Pontificis mandato carceri mancipatum fuiſſe ſcripſi. Hiſtoriæ res eſt: Rem ita geſtam teſtantur Continuator Chronici *Guillelmi Nangii*, *Gobelinus Perſona*, *Paulus Langius*, nec factum diffitetur *Odoricus Raynaldus*, Addit quidem, Concionatorem illum juſtè addictum vinculis, cùm defigeret anathemate, & hæreſis notâ contrarium ſentientes, nondum latâ a Sede Apoſtolica ſententia. Sed neceſſe erat prædicare illam opinionem hæreſim eſſe, ut in ſe revera erat, cùm aliter abduci non poſſent ab eo errore populi, quibus error de dilatione beatitudinis Animarum ſanctarum prædicabatur, quaſi de Pontificis mandato, ſaltem ut opinio probabilis & problematica, Sanctorumque Patrum doctrinæ conſona, immo Chriſti & Apoſtolorum. Illam opinionem celebriores Sacræ Facultatis Pariſienſis Doctores a Rege Chriſtianiſſimo Philippo Valeſio interrogati, *Falſam & Hæreticam* eſſe reſponderant, ut Guillelmi Nangii Continuator teſtatur. Et *Durandus* Meldenſis Epiſcopus vir eruditiſſimus, in Libello eo de argumento ſcripto, quem ad Joannem XXII. miſit, opinionem illam *errorem* eſſe Scripturæ Sacræ, Ritui & auctoritati totius Eccleſiæ, *ſinceritati Fidei* contrarium oſtendit. Præjudicata denique fuerat illa quæſtio in Formulis Fidei quas Græcis præſcripſerant Clemens Quartus; & Clemens Sextus, ipſeque Joannes XXII. Armenis, quas refert Odoricus Raynaldus ad annos 1267. N. 76. 1351. N. 6. 1318. N. 10. 1321. N. 11. Neque novum Fidei articulum condidit Florentina Synodus, ſed ipſa laudatorum Pontificum verba uſurpans, explicuit magis ac declaravit doctrinam fidei ex traditione acceptam, omnibuſque Fidelibus credendum propoſuit quod ad fidem revera pertinebat. Laude igitur, non carcere dignus erat Prædicator noſter.

SCHOLION IV.

Ad ejuſdem Quæſtionis & Articuli paginam 463. hanc notam appoſuerunt Religioſi Cenſores: *Dicit Papam hunc errorem revocaſſe ante mortem.*

R. Id non ſcripſi, ſed *Paulus Langius*, cujus verba refero. Tantùm abeſt ut aſſeram *Joannem XXII.* hunc errorem revocaſſe; illum ab errore vindico, ut ex totius Diſſertationis ſerie compertum eſt. Quamquam & ipſe Joannes XXII. & Benedictus XII. & Odoricus Raynaldus revocationis verbum uſurpent, ego declarationis. Ita Joannes XXII. *Si qua alia ſermocinando, conferendo, dogmatizando, docendo, ſeu aliter quovis modo diximus, prædicavimus ſeu ſcripſimus, circa præmiſſa, vel alia quæ fidem concernunt Catholicam, Sacram Scripturam vel bonos mores, ea in quantum ſunt conſona fidei Catholicæ determinationi Eccleſiæ, Sacræ Scripturæ ac bonis moribus, approbamus: aliter autem illa habemus & haberi volumus pro non dictis, prædicatis, & ſcriptis, ET EA REVOCAMUS EXPRESSE.* Ita Benedictus XII. de Joanne XXII. prædeceſſore ſuo loquens in Diplomate ſuo: *Cardinalibus, & nonnullis Prælatis, & Tabellionibus publicis præſentibus & propterea ſpecialiter evocatis, quamdam literam groſſatam ſub ejus nomine legi fecit, ut ſe crediſſe, & credere declaravit; & confeſſionem, REVOCATIONEM & ſubmiſſionem fecit, &c.* Ita Odoricus Raynaldus ad annum 1334. Num. 34. de Joanne XXII. ſcribit: *Diploma ejus juſſu exaratum: quòd cùm ob ſecutam illius mortem Pontificiâ Bullâ munitum non eſſet, Benedictus anno proximò unà cum aliis publicis tabulis, quibus Joannes adversùs calumniatores nullam ab ipſo prolatam ſententiam decretoriam, ac ſi qua fortè perperam dicta eſſent, ILLA A SE REVOCARI profeſſus erat, promulgavit.* Pag. 465. Sic ego: *Lethali demum ægritudine correptus, convocatis Cardinalibus & Prælatis, hanc edidit fidei ſuæ Declarationem.*

Nota.

BOſſuet *in Defenſ. declarat. p.2. l.13. cap.28.* probare intendit definitiones Summorum Pontificum infallibilitate non gaudere oſtendiſſe Benedictum XI. quia quamvis Joannes ægritodine correptus ſuam fidei profeſſionem de Animarum ſtatu ediderit, eaſque plenè purgatas Deum facie ad faciem, clarè videre faſſus eſſet nihilominus defuncto Joanne adhuc per duos integros annos hanc controverſiam examinandam voluit, ac tandem definivit an.1336.

Ab iis tamen adducendis abſtinuiſſet Boſſuet, ſi quæcumque vel etiam nullius roboris in animo ſibi non fuiſſet ad removendam Papæ definientis infallibilitatem, adducere. Videat quæſo Lector quæ habet Natalis art.2. Superioris Diſſertationis §. *Lothali demum*, & videbit nil aliud intendiſſe Joannem, quàm ſuam fidem quoad ſtatum Animarum exponere, nullatenus verò ſolemnem definitionem Eccleſiæ proponere. Quid mirum ergo eſt Benedictum eamdem controverſiam adhuc examinandam voluiſſe, ac deinde quid catholicè credendum eſſet, ex cathedra pronunciare?

Cùm verò, ut videre eſt in eodem paragrapho, Joannes morti proximus quæcumque dixerit Eccleſiæ ſuorumque Succeſſorum correctioni ſubmiſerit jam *cap.27.* dixerat Boſſuet Joannem ita agendo ſe infallibilitate carere agnoviſſe. At forte-ne quidquid Romani Pontifices docent, dicunt, explicant, tamquam univerſalis Eccleſiæ Magiſtri proponunt definiuntque? Cùm errare poſſint in ſuis opinionibus adſtruendis, ac quædam ex propria ſententia docendo, non ſolùm humilitatis ſtudio, ſed & quia ita potuit evenire, diverſi Pontifices inſtante morte, omnia, quæ dixerint ac docuerint, ab Eccleſia ſi opus eſſet, corrigenda voluere. Numquam tamen ita dixiſſe legimus de definitionibus, quibus fidei articulos declararunt; ac ſemper voluerunt pro hæreticis habendos anathematizandoſque, qui eiſdem definitionibus non acquieſcerent, aliterve ſentirent.

Neque etiam quicquam umquam dixerunt, unde innuerint expectandum eſſe Eccleſiæ conſenſum, ut eædem definitiones habendæ eſſent prorſus irreformabiles; ſed potiùs ex Eccleſiæ praxi didicimus ejuſdem Eccleſiæ conſenſum acceſſiſſe, quia ſuo Magiſtro ſibi a J. Chriſto tradito parendum agnoſcebat. Vide quæ dixi de Papæ infallibilitate tom.5. pag.297. & ſeqq.

DISSERTATIO XII.

De Sententia Sacræ Facultatis Pariſienſis circa Propoſitionem illam F. JOANNIS DE MONTESONO.

Solius Sedis Apoſtolicæ eſt declarare, damnare, & reprobare: Et eorum quæ tangunt Fidem ad ſolum Summum Pontificem pertinet Examinatio & Deciſio.

QUa occaſione *Joannes de Monteſono* id aſſeruerit, expoſuimus in Synopſi Cap. 3. Articulo 23. Quæ de illa propoſitione fuerit, ſitque etiamnum Sacræ Facultatis Pariſienſis Sententia, conſtat 1. ex Tractatu *Petri de Alliaco* Magni tunc Navarriei Collegii in hac Regia Urbe Moderatoris, & Cameracenſis deinde Epiſcopi, ac S. R. E. Cardinalis, pro vindicanda ejuſdem Facultatis Cenſura contra *Monteſoni* errores edito, & *Clemente VII.* Avenione ſedenti oblato totius Academiæ nomine, cujus cauſam *Petrus Alliacenſis* cum aliis ab ea Deputatis agebat. De illa enim Propoſitione ſcribit: *Hoc continet manifeſtam hæreſim, & eſt dictum ſibi ipſi repugnans & contrarium. Et ideo propter hoc ſolum etiamſi nihil aliud erroneum dixiſſet, Romana Eccleſia ipſum debet cogere ad revocandum.*

Et illud declaratur primò ſupponendo quid ſit Sedes Apoſtolica. Nam vel ipſa eſt univerſalis Eccleſia, vel aliquod generale Collegium univerſalem Eccleſiam repræſentans, vel particularis Eccleſia Romana, in qua ſcilicet Eccleſia ſedet, id eſt, cui præſidet Summus Pontifex, & ideo Ipſe & Sedes Apoſtolica non ſunt idem: ſicut non idem ſunt ſedes & ſedens. Ex quibus patet, ſi ad ſolam Sedem Apoſtolicam pertinet circa fidem declarare vel reprobare quòd ad ſolum Summum Pontificem hoc non pertinet. Et contra, ſi ad ſolum Summum Pontificem pertinet eorum quæ ſunt fidei examinatio & deciſio, hoc ad ſolam Sedem Apoſtolicam non pertinet. Et ſic apparet quomodo in illo dicto eſt manifeſta repugnantia.

Item hoc dictum manifeſtè repugnat primo dicto, F. ſcilicet de Monteſono, *ubi aſſerit quòd Stephanus Epiſcopus Pariſienſis, & Facultas Theologiæ approbaverunt doctrinam S. Thomæ. Ex quo ſequitur, quòd nec ad ſolam Sedem Apoſtolicam, nec ad ſolum Summum Pontificem pertinet eorum quæ ſunt fidei declaratio, deciſio, vel approbatio.*

II. Item ſecunda pars illius dicti, ſcilicet *Quòd ad ſolum Summum Pontificem pertinet eorum quæ tangunt fidem examinatio & deciſio, continet manifeſtam hæreſim, imò multas hæreſes. Primò quia per illam Concluſionem excluditur univerſalis Eccleſia & Generale Concilium eam repræſentans, quod eſt hæreticum: Quia in cauſa fidei a Summo Pontifice appellari poteſt ad Concilium Generale, ſicut probatur 19. Diſtinct. Cap.* ANASTASIUS. *Et manifeſtum eſt quòd ad ipſum pertinet Concilium in cauſis fidei diffinire, ſicut probatur ex auctoritate Gregorii 15. Diſtinct. Cap.* SICUT.

III. Caput, *Anaſtaſius* ſic habet: *Anaſtaſius II. Romanus, fuit temporibus Theodorici Regis. Eodem tempore multi Clerici & Presbyteri ſe a communione ipſius abegerunt, eò quòd communicaſſet* SINE CONCILIO EPISCOPORUM VEL PRESBYTERORUM, ET CLERI CUNCTÆ ECCLESIÆ CATHOLICÆ, *Diacono Theſſalonicenſi nomine Photino, qui communicaverat Acacio: & quia voluit occultè revocare Acacium, & non potuit, nutu divino percuſſus eſt.* Confictum illud Caput lubens fateor cum Annalium Eccleſiaſticorum Parente, & Romanis *Gratiani* Correctoribus; aut certè mendoſum, quòd *Gratianus* ad *Anaſtaſium* retulerit, quod ad *Acacium* referendum erat. Nam Yvo Carnotenſis, * & vetus Canonum Collectio MS. miſſa ex Monaſterio Carthuſianorum Cæſaranguſtano ad *Antonium Auguſtinum* Tarraconenſem Epiſcopum, ab eoque ſæpe laudata in Dialogis de Emendatione Gratiani, verba Pontificalis, ex quo caput, *Anaſtaſius* excerptum eſt, ita referunt: *Et quia occultè voluit revocare Acacium, & non potuit, quia divino nutu percuſſus eſt Acacius.* Et liber ipſe Pontificalis habet: *Quia nutu divino percuſſus eſt.* Quod æquè ad *Acacium* refertur. Vox *quia*, in libris quibus *Gratianus* uſus eſt, ſcribarum oſcitantiâ exciderat: ea cauſa erroris. Prudenter *Antonius Auguſtinus* Dialogo 6. *Mihi*, inquit, *hoc videtur, Acacium fuiſſe divino nutu percuſſum, Anaſtaſium el*

Capitis Anaſtaſius emendatio.

* P. 4. Cap. 40. Decret.

nun-

Univerſalis Eccleſia & Concilium Generale auctoritatem a Chriſto immediatè habent fidei controverſias judicandi.

nunquam communicaſſe. Quòd ſi ſuſpiciones ſuorum effugere non potuit, non id nocet aliis qui culpâ carent. At quicquid ſit de facti veritate, non minùs ex hoc capite ſtabilitur Conciliorum in rebus fidei declarandis, finiendiſque controverſiis Auctoritas. Unde & Gloſſa Decreti ad illud Caput, habet: *Videtur ergo quòd Papa teneatur requirere Concilium Epiſcoporum. Quod verum eſt, ubi de Fide agitur. Et tunc Synodus major eſt Papa, ut 15. Diſtinct.* C. Sicut. *In fin Arg. ad hoc 113. Diſt.* Legimus. Appoſitè ergo Cap. *Anaſtaſius* a *Petro de Alliaco* laudatum eſt.

IV. Caput verò *Sicut*; quod ex Epiſtolâ 24. S. *Gregorii Magni*, lib. 1. Regeſti deſumptum eſt, ita habet: *Sicut S. Evangelii quatuor libros, ſic quatuor Concilia ſuſcipere & venerari me fateor, Nicænum ſcilicet, in quo perverſum Arii Dogma deſtruitur: Conſtantinopolitanum quoque, in quo Eunomii & Macedonii error convincitur; Epheſinum etiam primum, in quo Neſtorii impietas judicatur; Chalcedonenſe verò, in quo Eutychis, Dioſcorique pravitas reprobatur; totâ devotione complector, & integerrimâ approbatione cuſtodio; quia in his velut in quadrato lapide, ſancta fidei ſtructura conſurgit, & cujuſlibet vitæ atque actionis norma conſiſtit. Quintum quoque Concilium pariter veneror .... Cunctas verò, quas præfata veneranda Concilia perſonas reſpuunt, reſpuo: quas venerantur, amplector. Quia dum univerſali ſunt conſenſu conſtituta, ſe & non illa deſtruit, quiſquis præſumit aut ſolvere quos ligant, aut ligare quos ſolvunt.* Ubi Gloſſa: *Videtur ergo quòd Papa non poſſit deſtruere Statuta Concilii; quia Orbis major eſt Urbe. 93. Diſt. C.* Legimus. *Unde requirit Papa conſenſum Concilii. 19. Diſt. Cap. Anaſtaſius.* &c. Rectè ergo *Petrus de Alliaco* Cap. *Sicut*, laudavit.

V. Laudare etiam potuiſſet locum eximium Quintæ Synodi Collatione 8. dicentis: *Sacerdotes communibus Quæſtionibus finem communem debet imponere.* Quod probat exemplo Apoſtolorum: *Licèt*, inquit *Spiritus Sancti gratia circa ſingulos Apoſtolos abundaret, ut non indigerent alieno conſilio ad ea quæ agenda erant; non tamen aliter voluerunt de eo quod movebatur, ſi oporteret gentes circumcidi, definire, priuſquam communiter congregati, Divinarum Scripturarum teſtimoniis unuſquiſque dicta ſua confirmaverunt. Unde communiter de eo Sententiam protulerunt ad gentes ſcribentes: Viſum eſt Spiritui Sancto & nobis &c. Sed & Sancti Patres, qui per tempora in Sanctis quatuor Conciliis convenerunt, antiquis exemplis utentes, communiter de exortis Hæreſibus & Quæſtionibus diſpoſuerunt; certo conſtituto, quòd in communibus diſceptationibus, cùm proponuntur quæ ex utraque parte diſcutienda ſunt, veritatis lumen tenebras expellit mendacii; nec enim poteſt in communibus de fide diſceptationibus aliter veritas manifeſtari, cùm unuſquiſque proximi adjutorio indiget, ſicut in Proverbiis dicit Salomon: Frater fratri adjutorium præſtans exaltabitur ſicut civitas munita.*

VI. Laudare poterat verba S. *Leonis* in Epiſtolâ ad *Theodoretum* ſcribentis: *In nullo ab illis quæ Spiritus Sancti divinitus in Chalcedonenſi Concilio protulit, fidei regulis recedentes, inter utrumque hoſtem avulſa perfidia ſermonum noſtrum cum omni cautela libremus, non jam, quod abſit, tamquam de dubiis diſceptantes, ſed auctoritate ſummâ quæ bene definita ſunt, adſtruentes; cùm & in Apoſtolica Sedis Epiſtolâ Univerſalis Sanctæ Synodi aſſenſu firmatâ, tanta divinæ Auctoritatis teſtimonia noverimus eſſe congeſta; ut nullus queat ulteriùs dubitare, niſi qui ſibimetipſi errorum tenebras inferre maluerit, & Synodalia Geſta, vel quibus primùm Definitio Fidei legitur eſſe formata, vel quibus præfata Litera Apoſtolica Sedis, etiam tua Fraternitatis ſtudio defenſa ſunt, & maximè ad Piiſſimos Principes totius Concilii Allocutio tot ſit teſtimoniis Patrum roborata, ut cuivis imprudenti ac pertinaci animo, ſi tamen non jam eum diabolo pro ſua impietate damnatus eſt, valeant ſuadere.* Et Epiſtolâ ad Leonem Auguſtum: *Quod opus*, inquit, *virtutibus veſtris, glorieque conveniens celerem & Deo placitum habebit effectum, ſi Sanctam Chalcedonenſem Synodum de Domini noſtri Chriſti Incarnatione firmatam nullâ permiſeritis retractatione pulſari: quia in illo Concilio per Spiritum Sanctum congregato tam plenis atque perfectis Definitionibus cuncta firmata ſunt, ut nihil ei Regula, quæ ex divina inſpiratione prolata eſt, addi poſſit aut minui.*

VII. Proferre potuiſſet Concilia omnia ad fidei dirimendas controverſias habita; quorum congregatio & celebratio ſupervacanea fuiſſet, ſi ad ſolam Sedem Apoſtolicam, vel ad ſolum Summum Pontificem, eorum quæ fidem ſpectant examinatio & deciſio pertineret.

VIII. Proferre potuiſſet verba Chriſti ligandi atque ſolvendi poteſtatem Eccleſiæ ſuæ tradentis; quam S. Petro contulit, *quatenus Eccleſiæ gerebat perſonam, nec uni homini, ſed Eccleſiæ unitati*, ut S. *Auguſtinus* docet: jubentiſque ut *Qui Eccleſiam non audierit*, habeatur *ſicut ethnicus & publicanus.* Hæc, inquam, aliaque proferre poterat *Petrus Allisacenſis*, ut probaret univerſalem Eccleſiam, & Generale Concilium ipſam repræſentans, Auctoritatem ſupremam a Chriſto immediatè habere controverſias fidei judicandi; adeoque *Joannis de Monteſono* Propoſitionem hæreſi finitimam eſſe, quia per illam univerſalis Eccleſia & Concilia Oecumenica excluduntur.

Sedem Apoſtolicam excludere ab examine ſummoque judicio quæſtionum fidei, hæreticum eſt.

IX. Pergit *Petrus Alliacenſis*, aliamque hæreſim in *Monteſoni* Propoſitione, quam ad mentem Sacræ Facultatis, immo ad Eccleſiæ doctrinam inpræſentiarum expendimus, indigitat. *Secundò*, inquit, *per illud Sedes Apoſtolica excluditur, quod eſt contra ipſum; & eſt etiam manifeſtè hæreticum.* Sanè Sedem Apoſtolicam aliud eſſe a Summo Pontifice in ea ſedente, manifeſtum eſt: *Aliud enim ſunt Sedes, aliud Præſidentes*: alioqui Sedes non maneret obeunte Pontifice: & fruſtra SS. Patres, *Optatus Milevitanus* præſertim & *Auguſtinus*, ſucceſſiones Romanorum Pontificum recenſendo, illos in Cathedra S. Petri continua & non interrupta ſerie ſediſſe traderent. *Monteſonus* itaque aſſerendo ad ſolum Summum Pontificem pertinere eorum quæ tangunt fidem, examinationem & deciſionem, hanc auctoritatem Sedi Apoſtolicæ abrogabat, adeoque ſecum ipſo pugnabat docente, Quod *Solius Sedis Apoſtolicæ eſt declarare, damnare, & reprobare.*

Epiſcopos ab examine quæſtionum fidei excludere, pugnat contra jus divinum & humanum.

X. Tertiam hæreſim in eadem *Monteſoni* Propoſitione detegit Petrus de Alliaco. *Tertiò*, inquit, *excluduntur Epiſcopi Catholici ab omnimoda cognitione, examinatione & deciſione eorum quæ ſunt fidei, quod eſt contra jus tum divinum, quàm humanum.* Contra jus divinum pugnare ait; quia Chriſtus Regni cœlorum claves, & ligandi atque ſolvendi auctoritatem Apoſtolis & eorum Succeſſoribus Epiſcopis, tradidit, dixitque ipſis ore S. Pauli: *Attendite vobis & univerſo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei.* Act. 20. Ad hanc autem poteſtatem etiam pertinet judicium controverſiarum fidei. Jus verò humanum, ut conſtat ex Cap. *Ad abolendum. Extra, De Hæreticis*: quod eſt *Lucii III.* Pontificis Maximi, hunc errorem pariter evertit: *Univerſos qui de Sacramento Corporis & Sanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti, vel de Baptiſmate, ſeu de peccatorum Confeſſione, Matrimonio vel reliquis Eccleſiaſticis Sacramentis, aliter ſentire aut docere non metuunt, quàm Sacroſancta Romana Eccleſia prædi-*

eat

eat & obſervat : & generaliter quoſcumque eadem ROMANA ECCLESIA, VEL SINGULI EPISCOPI *per Diœceſes ſuas, cum conſilio Clericorum ; vel Clerici ipſi Sede vacante, cum conſilio [ſi oportuerit] vicinorum Epiſcoporum, Hereticos judicaverint, vinculo perpetui Anathematis innodamus.*

XI. Quartam hæreſim in Propoſitione *Joannis de Monteſono* contineri arguit *Petrus Alliacenſis* : Quòd per illam *excluduntur Doctores Theologi a generali examinatione & deciſione veritatum fidei, quod eſt hæreticum.*

Doctores Theologi ab examine & judicio doctrinali quæſtionum fidei non excludendi.

XII. Suam verò & Sacræ Facultatis, cujus nomine loquitur & ſcribit, & a qua auctoratus eſt, Sententiam hac in materia ſequentibus Concluſionibus explicat *Petrus de Alliaco*.

Prima Concluſio. *Ad Sanctam Sedem Apoſtolicam pertinet Auctoritate Judiciali ſuprema circa ea quæ ſunt Fidei judicialiter definire.* Quam ſic probat : *Ad illum tamquam ad ſupremi Judicis auctoritatem pertinet in fide judicialiter definire, cujus fides nunquam deficit : ſed Sanctæ Sedis Apoſtolicæ fides nunquam defecit, Igitur &c. Major eſt nota. Sed Minor patet : Quia de hac Sancta Sede in perſona Petri Apoſtoli in ea Præſidentis dictum eſt ; Petre, rogavi pro te ut non deficiat fides tua.* Lucæ 22. *Propter quod dicit Cyprianus* 93. Diſt. *Qui Cathedram Petri, ſuper quam fundata eſt Eccleſia, deſerit, in Eccleſia ſe eſſe non confidat.*

Sedis Apoſtolicæ auctoritas ſuprema judicialis in fidei quæſtionibus ſinienda.

Paulò aliter *S. Cyprianus* habet lib. de Unitate Eccleſiæ Catholicæ, ex quo *Gratianus* Caput iſtud ſumpſit : *Hanc Eccleſiæ unitatem qui non tenet, tenere ſe fidem credit ? Qui Eccleſiæ renititur & reſiſtit, qui Cathedram Petri, ſuper quam fundata eſt Eccleſia, deſerit, in Eccleſia ſe eſſe confidit ?* Hæc verba, *Qui Cathedram Petri, ſuper quam fundata eſt Eccleſia, deſerit* : nec-non iſta ex ſuperiori periodo, *Et Primatus Petri datur*, inſciiè ac temerè ex *S. Cypriani* textu expunxit *Joannes* apud Anglicanæ Seceſſionis Heterodoxos Oxonienſis Epiſcopus vocatus, in Editione recentiori Oxonienſi Operum *S. Cypriani* ; quamvis in pleriſque MSS. & in excuſis verba illa agnoſcat : & tamen nihil ſe partium ſtudio aut ſuppreſſiſſe, aut permutaſſe profitetur. Quo igitur ſtudio verba illa ſuppreſſit *S. Petri* Primatum Jure Divino inſtitutum, & Romanam Eccleſiam centrum eſſe Eccleſiaſticæ Unitatis, a qua ſine Schiſmate ſecedere nemo poteſt, tam luculenter, tam apertè confirmantia ? Manuſcriptorum aliquot fidem appellat, alia proferimus. Quænam antiquiora, quænam ſinceriora & probatiora ſint, expendendum. Eorum ætatem notare ille debuerat. Antiquiora ſanè non eſſe converſione Anglorum ad Chriſtianam Religionem, id eſt, *S. Gregorii Magni* Pontificatu, certiſſimum eſt. At ante *Gregorium Magnum* probatiſſimæ fidei Manuſcripta quæque verba illa habebant, quæ Oxonienſis Editionis Procurator expunxit, nec ab ullo, vertebatur in dubium an verè *S. Cypriani* eſſent. Teſtis eſt *Pelagii II.* Romani Pontificis Epiſtola 6. quæ eſt ſecunda ad Epiſcopos Iſtriæ, quæ legitur Tom. 5. Conciliorum Editionis Labbeanæ pag. 943. cujus hæc ſunt verba : *Sed & Beatus Cyprianus egregius Martyr in libro quem de Unitatis nomine titulavit, inter alia ſic dicit : Exordium ab unitate proficiſcitur : & Primatus Petro datur, ut una Chriſti Eccleſia & Cathedra monſtretur ; & Paſtores ſunt omnes, ſed grex unus oſtenditur, qui ab Apoſtolis unanimi conſenſione paſcatur. Et poſt pauca : Hanc Eccleſiæ unitatem qui non tenet, tenere ſe fidem credit ? Qui Cathedram Petri, ſuper quam Eccleſia fundata eſt, deſerit, & reſiſtit, in Eccleſia ſe eſſe confidit ?* Cùm Manuſcripta noſtra tam inſignis, tam antiqui, tam firmi Monumenti auctoritate nitantur, compertum eſt illa probatiora eſſe ac ſinceriora cœteris

Editionis Oxonienſis Operum S. Cypriani Procurator caſtigatur.

quibuſcumque a *Joanne* Oxonienſi laudatis ; proinde puras eſſe editiones quæ verba retinent ab ipſo non abſque flagitio ſublata, ut nec alio animo expuncta vel omiſſa, quàm ne Anglicanam ab Eccleſia Romana Seceſſionem a S. Martyre *Cypriano* prædamnatam eſſe omnibus pateat, & Anglos *Qui Cathedram Petri, ſuper quam fundata eſt Eccleſia, deſeruerunt*, eique *reſiſtunt, in Eccleſia non eſſe* ; ac fruſtra ſibi blandiri quòd fidem teneant, qui hanc Eccleſiæ unitatem non tenent. His occaſione Cyprianicæ Sententiæ a Petro Alliacenſi laudatæ non abs re obſervatis, ad inſtitutum regredior.

Laudat ſubinde *S. Hieronymum* Petrus Alliacenſis : *Et Hieronymus* 24. Q. 1. C. *Quoniam* : dicit quòd *Super eam fundata eſt Eccleſia, & quicumque ſecum non colligit, diſpergit.*

Integrum *S. Hieronymi* textum ex Epiſtolâ 57. ad *Damaſum* Papam exhibeo, ut *Petri de Alliaco* mens dilucidiùs pateat ipſum laudantis : *Quoniam*, inquit, *vetuſto Oriens inter ſe Populorum furore collíſus, indiſciſſam Domini tunicam & deſuper textam, minutatim per fruſta diſcerpit, & Chriſti vineam exterminant vulpes, ut inter lacus contritos qui aquam non habent, difficilè ubi fons ille ſignatus & hortus ille concluſus ſit, poſſit intelligi : ideo mihi Cathedram Petri, & fidem Apoſtolico ore laudatam cenſui conſulendam .... Profligato a ſobole mala patrimonio,* APUD VOS SOLOS INCORRUPTA PATRUM VIGET HÆREDITAS *... A Sacerdote victimam ſalutis, a Paſtore præſidium ovis flagito. Cum Succeſſore Piſcatoris & diſcipulo Crucis loquor. Ego nullum primum, niſi Chriſtum ſequens, Beatitudini tuæ, id eſt, Cathedræ Petri, communione conſocior. Super illam Petram ædificatam Eccleſiam ſcio. Quicumque extra hanc domum agnum comederit, profanus eſt. Si quis in arca Noë non fuerit, peribit regnante diluvio. Quicumque tecum non colligit, ſpargit ; hoc eſt, qui non eſt Chriſti, Antichriſti eſt ..... Obteſtor per Crucifixum mundi ſalutem, per ὁμοούσιον Trinitatem, ut mihi dicendarum vel tacendarum trium hypoſtaſeon detur auctoritas.* In Romana Eccleſia præcipua quadam ratione Traditionem Apoſtolicam conſervari, fidem aſſeri, prædicari, defendi, *S. Hieronymus* agnoſcit, & Sanctam Sedem Apoſtolicam in judicandis fidei controverſiis ſummam ac præcipuam auctoritatem habere. Quod *Petrus Alliacenſis* confirmat ex Cap. *Hæc eſt fides*. In quo habetur, *Quòd ipſa ſemper immaculata permanſit, & in futuro permanebit, & immobilis omni tempore perſiſtit*. Ex quibus omnibus colligit, quòd *Sedis Apoſtolicæ fides numquam deficit*. Hoc verò nomine ipſum Romanum Pontificem, *Non accedente Eccleſiæ conſenſu*, ſive (ut vulgari verbo utamur) EX CATHEDRA, non definientem ac judicantem, *Petrus Alliacenſis* non intellexit. Alioqui non aſſereret, quòd *In cauſa fidei a Summo Pontifice appellari poteſt ad Concilium Generale* : quæ eſt ejus opinio. Cœterùm aliis argumentis ex verbo Dei, ex Conciliis, SS. Patribus, & Eccleſiæ praxi ab Apoſtolicis temporibus ad ſuam uſque ætatem, probare poterat, Ad Sedem Apoſtolicam pertinere Auctoritate Judiciali Suprema, de fidei controverſiis judicare.

Huicce Concluſioni ſuæ ſolemnem Proteſtationem ſubjicit : *Et ideo*, inquit, *in principio hujus Operis proteſtamur, quòd quicquid in eo dicturi ſumus, huic Sanctæ Sedi, & ſedenti in ea Summo Pontifici, ac ejus judicio & correctioni, humiliter ſubjicimus, imitatores B. Hieronymi, qui in eodem Capitulo ita ſcribit : Hæc eſt fides, Pater Beatiſſime, quam in Eccleſia Catholica didicimus ; in qua ſi minùs peritè aut parùm cautè aliquid poſitum eſt, emendari cupimus a Te, qui Petri Sedem & Fidem tenes.* Hæc verba, quæ poſt Gratianum S. Hieronymi

rony-

ronymo tribuit *Petrus de Alliaco*, *S. Hieronymi* non „ ſunt ſed *Pelagii* Hæreſiarchæ, in Confeſſione Fidei, quâ ſe Catholicum mentitus eſt.

Epiſcoporum auctoritas inferior & ſubordinata in fidei quæſtionibus definiendis.

XIII. Secunda Concluſio *Petri de Alliaco* hæc eſt. *Ad Epiſcopos Catholicos pertinet Auctoritate Judiciali inferiori & ſubordinata ea quæ ſunt fidei judicialiter definire.* Quam ita probat: *Ad eos pertinet Auctoritate Judiciali inferiori & ſubordinatâ in fide definire, ad quos pertinet conſimili auctoritate Eccleſiam regere; ſed ad Epiſcopos Catholicos pertinet ſecundum; ergo & primum. Major patet, quia Eccleſiæ regimen maximè conſervat fidem: & ideo eam jure divino committitur Eccleſiam regere, & eodem jure committitur de fide cognoſcere, & judicare. Sed minor probatur auctoritate Pauli Actuum 20. ubi dicit:* Attendite vobis & univerſo „ gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit E„ piſcopos regere Eccleſiam Dei. *Unde probatur quòd jure divino & auctoritate Spiritus Sancti Epiſcopi poſiti ſunt ad regimen Eccleſiæ Dei. Regimen autem importat Judiciariam Auctoritatem. Ergo ſequitur quòd ad eos pertinet Auctoritate Judiciali inferiori & ſubordinata, id eſt, ſupremæ Auctoritati ſubjectâ, Eccleſiam regere; & per conſequens de fide cognoſcere, & in ea definire. Unde quòd de tali regimine ad fidem pertinente loquatur Apoſtolus, ex eo patet, quia ibi hortatur adversùs Hæreticorum fidem ſubvertentium nequitiam vigilare. Nam imme„ diatè ſequitur:* Ego ſcio quoniam intrabunt poſt „ diſceſſionem meam lupi rapaces in vos, non par„ centes gregi. Et ex vobis ipſis exurgent viri lo„ quentes perverſa, ut abducant diſcipulos poſt ſe, „ Propter quod vigilate. *Et ideo exemplo Pauli Summus Pontifex & Concilium Generale ſub gravium comminatione pœnarum ad vigilem hæreticæ pravitatis expurgationem alios hortantur Epiſcopos. Unde* Extra, De Hæreticis. *Cap.* Excommunica„ mus, *in fine ſic concluditur:* Si quis enim Epi„ ſcopus ſuper expurgando de ſua Diœceſi hæreti„ cæ pravitatis fermento negligens fuerit, vel re„ miſſus: cùm id certis indiciis apparuerit, ab „ Epiſcopali Officio deponatur, & in locum ipſius „ alter ſubſtituatur idoneus, qui velit & poſſit hæ„ reticam confundere pravitatem. *Id autem non poſſet Epiſcopus, niſi in hac parte Judiciariam Auctoritatem haberet. Et ideo ibidem præmittitur:* Ipſe „ autem Epiſcopus ad præſentiam ſuam convo„ cet accuſatos, qui niſi ſe ab objecto reatu pur„ gaverint, vel ſi poſt purgationem exhibitam, in „ priſtinam fuerint relapſi perfidiam, canonicè „ puniantur. *Et in Cap.* Ad abolendam, *eodem titulo*, idem dicitur ... *Et Cap.* Cùm ex injuncto, *ex hoc antecedente*; Doctorum Ordo eſt in Eccleſia quaſi præcipuus; *hoc conſequens ſubinfertur, quòd non debet quiſquam indifferenter prædicationis officium uſurpare, juxta illud Apoſtoli:* Quomodo prædicabunt, niſi mittantur? *Conſtat autem*
Rom. 10. *quod officium Prædicatoris eſt maximè præcipuum Theologi, ſicut & expoſitio Scripturæ Sacræ. Et per conſequens patet, quòd Doctorum Theologorum officium eſt quaſi præcipuum Eccleſiæ. Dicitur autem non ſimpliciter, ſed quaſi præcipuum, propter officium Epiſcoporum quod majus eſt. Et ideo licèt Epiſcopale & Doctorale officium conveniantur ſimul in unâ perſona concurrant: quia valdè conveniens eſt ut eadem perſona ſimul poſſit judicialiter, & ſciat doctrinaliter circa ea quæ ſunt fidei definire: „ tamen quantùm eſt ex parte ordinis Eccleſiaſticæ Hierarchiæ, hæc duo officia ſunt ad invicem condiſtincta. Et hoc probatur ex eodem Cap.* Cùm ex „ injuncto: *ubi ad hoc propoſitum dicitur:* Sicut „ multa ſunt membra corporis, omnia verò non „ eumdem actum habent; ita multi ſunt Ordines „ in Eccleſia, ſed non omnes idem habent of„ ficium; quia ſecundùm Apoſtolum: *Alios Dominus dedit Apoſtolos, alios Prophetas, alios autem Doctores, &c.* Ex quibus omnibus, inquit Petrus Alliacenſis, ſatis patet, *Quòd ad Epiſcopos, & ad Doctores Theologos, quantum ex parte officii, vel Ordinis Eccleſiaſtici, aliter & aliter pertinet circa ea quæ ſunt fidei definire; quia ad Epiſcopos judicialiter, ad Theologos autem doctrinaliter hæc definitio pertinet; ſicut pulchrè notat Gratianus 20. Diſtinct. in principio.* Lege quæ de Sacra Epiſcoporum & Sedis Apoſtolicæ Auctoritate in Judicio cauſarum Fidei ſcripſi Diſſertatione 9. in Hiſtoriam 11. & 12. Sæculi.

Hæc Epiſcoporum poteſtas a Chriſto immediatè derivata.

XIV. Hanc autem Epiſcoporum poteſtatem a Chriſto eſſe immediatè derivatam, ſecundùm Traditionis doctrinam cenſemus. Ita nos docuere, S. Cyprianus Epiſt. 55. *Neque enim*, inquit, *aliunde hæreſes obortæ ſunt, aut nata ſchiſmata, quàm inde quòd Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec unus in Eccleſia ad tempus Sacerdos, & ad tempus Judex* VICE CHRISTI *cogitatur*. Et Epiſtola 69. *Ut etiam qui non credebant* DEO EPISCOPUM CONSTITUENTI, *vel diabolo crederent Epiſcopum proſcribenti. Nec hæc jacto, ſed dolens profero, cùm te judicem Dei conſtituas & Chriſti, qui dicit ad Apoſtolos, ac per hos ad omnes Præpoſitos,* QUI APOSTOLIS VICARIA ORDINATIONE SUCCEDUNT: *Qui audit vos, me audit; & qui me audit, audit eum qui me miſit* ... Ibidem: *Qui Chriſto non credit Sacerdotem facienti, credere incipit Sacerdotem vindicanti.* Et in Concilio Carthaginenſi: *Sed expectemus univerſi judicium Domini noſtri Jeſu Chriſti, qui unus & ſolus habet poteſtatem & præponendi nos in Eccleſiæ ſuæ gubernatione, & de actu noſtro judicandi.* Et lib. de Unitate Eccleſiæ: *Epiſcopatus unus eſt, cujus a ſingulis pars in ſolidum tenetur.* Si unus & a Chriſto proximè & immediatè inſtitutus eſt, quatenus in Romano Pontifice reperitur ejus apex, a Chriſto pariter immediatè & proximè inſtitutus eſt, quatenus a cœteris Epiſcopis participatur.

S. Hieronymus Epiſtolâ 85. ad Evagrium *Ubicumque fuerit Epiſcopus, ſive Romæ, ſive Eugubii, ſive Conſtantinopoli ſive Rhegii, ſive Alexandriæ, ſive Tanis, ejuſdem meriti eſt & Sacerdotii. Potentia divitiarum & paupertatis humilitas vel ſublimiorem vel inferiorem Epiſcopum non facit. Cæterùm* OMNES APOSTOLORUM SUCCESSORES SUNT

S. Leo Epiſtolâ 89. ad Viennenſis Provinciæ Epiſcopos: *Sollicitudo noſtra*, inquit, *non ſua quærens, ſed quæ ſunt Chriſti,* DIGNITATEM DIVINITUS DATAM, *nec Eccleſiis, nec Eccleſiarum Sacerdotibus abrogabat.*

Felix III. Epiſtolâ 5. ad Flavitam Conſtantinopolitanum Epiſcopum; *Ne* COMMISSÆ VOBIS DIVINITUS RATIONABILES OVES, *non ſine veſtro diſcrimine, perire ſinantur.*

Hormiſdas Epiſtolâ 25. ad Epiſcopos Hiſpaniæ. *Sicut eſt caput Eccleſiæ Chriſtus,* CHRISTI *autem* VICARII SACERDOTES, *ſic & in eligendis curam oportet eſſe perſpicuam.* Qui Epiſcopos Chriſti Vicarios appellat, eos jure divino inſtitutos eſſe judicat.

S. Gregorius Magnus Homilia 26. de Apoſtolis loquens: *Principatum*, inquit, *ſuperni Judicii ſortiuntur, ut* VICE DEI *quibuſdam peccata retineant, quibuſdam relaxent.* HORUM *profectò nunc* IN ECCLESIA EPISCOPI LOCUM TENENT, *ligandi atque ſolvendi auctoritatem ſuſcipiunt, qui gradum regiminis ſortiuntur.*

Gregorius III. Epiſtolâ 3. ad Epiſcopos Germaniæ, & Epiſtolâ 4. ad Epiſcopos Barbariæ & Alemanniæ: *Ut* POPULUM, inquit, VOBIS A DEO COMMISSUM *pie admonentes edoceatis.*

Zacharias in Romano Concilio anno 743. ſic de ſe ac cœteris, qui aderant, Epiſcopis loquitur; *Sanctorum probabilium Patrum exempla nos* pro-

provocunt, qua ad firmitatem Orthodoxa Fidei, & ſtatus Sancta Catholica atque Apoſtolica Dei Eccleſia, ſeu Chriſtiana Religionis decreverunt, documenta proſequi, & VERE SPECULATORES ANIMARUM A DEO CONSTITUTI, *curam Dominici gregis habere; ut jam a ſerpentibus & illicitis cauſis, juxta egregii Apoſtoli vocem, monendo, arguendo, & increpando, ſubjectorum animas a fauce deceptoris & antiqui hoſtis humani generis ſervatas valeamus revelatâ facie gloriam Dei ſpeculari ac dicere: Ecce nos & pueri quos dediſti nobis, non perdidimus ex eis quemquam: Ita ut & nos unuſquiſque mereamur audire deſiderabilem Domini vocem dicentis. Euge ſerve bone & fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis, ſupra multa te conſtituam, intra in gaudium Domini tui.* Epiſcopi verò & Presbyteri reſpondent: *Quantùm aſſiduè Magiſtra & Domina noſtra Apoſtolica Sedi profeſtamur, tantùm ampliùs docemur* NOBIS A DEO CREDITIS ESSE PLEBIBUS, &c.

Leo IV. in Epiſtolâ ad Epiſcopos Britanniæ: *Quanto ſtudio, quantâque ſolertiâ* GREGEM VOBIS A DOMINO COMMISSUM *paſcetis, divinisque fovetis edulis, nobis directa ſcripta eſſe curnut.*

Nicolaus I. in Epiſtolâ ad Epiſcopos Galliæ, quæ eſt 47. Tom.3. Conciliorum a *P. Sirmondo* editorum, ubi de Eccleſia ſic loquitur: *Subiturus tamen ad cœlos hanc* APOSTOLIS *commendavit, ac per eos tamquam hereditario jure* SUCCESSORIBUS EORUM, NOBIS *ſcilicet* QUOS PASTORES ET EPISCOPOS AC PONTIFICES SUPER ISTAM CONSTITUIT, *ejus providentia curam indulſit: quatenus pro Patribus nati ſunt filii, & pro eis conſtituti Principes in omnem terram, imitatores eorum eſſemus, ſicut & ipſius Chriſti.*

Joannes VIII. Epiſtolâ 6. ad Epiſcopos, qui a *Carolo* deſciſcentes, *Ludovico* Regi adhæſerunt: NONNE VOS, inquit, POSUIT SPIRITUS SANCTUS EPISCOPOS REGERE ECCLESIAM DEI, QUAM ACQUISIVIT SANGUINE SUO?

Joannes IX. in Ravennatenſi Concilio; *Hortamur, ut ſecundùm debitam ſolicitudinem* COMMISSÆ SIBI A DEO ECCLESIÆ CURAM *unuſquiſque veſtrûm agere ſtudeat.*

Gregorius VII. Epiſtolâ 22. libri 1. Clerum & plebem Carthaginenſem increpans, quòd Archiepiſcopo ſuo rebelles eſſent, eumque apud Saracenos accuſaſſent: CHRISTI VICEM, inquit, SUPER VOS HABENTI *ex debito obedite... Ejus prædicationes, ſicut eum etiam cùm ſuſcepiſtis, Chriſti per omnia ſuſcipietis: ait enim: Qui vos ſuſcipit, me ſuſcipit; qui vos ſpernit me ſpernit. Aliter verò ſi feceritis, in Chriſtum peccatis, Chriſtum ſpernitis, Apoſtolo reſiſtitis, qui ait: Omnis anima ſublimioribus Poteſtatibus ſubdita ſit. Cùm ergo mundanis Poteſtatibus obedire prædicavit Apoſtolus, quantò magis ſpiritualibus, &* VICEM CHRISTI *inter Chriſtianos* HABENTIBUS?

Gelaſius II. in Epiſtolâ 1. ad Epiſcopos per Galliam conſtitutos; *De Controverſia qua inter Eccleſiam & Regnum eſt, vel Conventioni vel Juſtitia libenter acquieſcimus... Fratrum noſtrorum Judicio,* QUI A DEO SUNT JUDICES CONSTITUTI IN ECCLESIA.

Innocentius II. in Epiſtolâ ad *Litifredum* Novarienſem Epiſcopum, quam exhibet *Ughellus* Tom. 4. Italiæ Sacræ, *In eminenti*, inquit, *Sedis Apoſtolica ſpecula diſponente Domino conſtituti, ex injuncto Nobis Officio Fratres noſtros Epiſcopos diligere,* & COMMISSIS SIBI A DEO ECCLESIIS *ſuum debemus Juſtitiam conſervare. Quamobrem Novarienſi Eccleſiæ,* CUJUS A DEO CURA TIBI COMMISSA EST, *ſalubriter providere ſtatuimus.* Eodem modo ſcribunt *Lucius II.* in Epiſtolâ ad *Raynerium* Ariminenſem Epiſcopum, & *Anaſtaſius IV.* in Epiſtolâ ad *Rodulfum* Feſulanum Epiſcopum.

S. Bernardus lib.3. de Conſideratione ad *Eugenium III.* Cap.4. ERRAS, inquit, SI UT SUMMAM, ITA ET SOLAM INSTITUTAM A DEO VESTRAM APOSTOLICAM POTESTATEM EXISTIMAS. *Si hoc ſentis, diſſentis ab eo qui ait: Non eſt Poteſtas niſi a Deo. Proinde quod ſequitur: Qui Poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit, etſi principaliter pro te facit, non tamen ſingulariter. Denique idem ait; Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit. Non ait ſublimiori, tamquam in uno, ſed ſublimioribus tamquam in multis.* NON ERGO TUA SOLA POTESTAS A DOMINO; *Sunt & mediocres, ſunt & inferiores.*

Gregorius VIII. Epiſtolâ 3. ad omnes Eccleſiarum Prælatos: *Quoniam*, inquit, *ad* EPISCOPORUM *maximè ſpectat officium, afflictis & laborantibus ſubvenire,* UNUMQUE ILLORUM, *licèt deficientibus meritis,* DOMINUS ME ESSE VOLUIT. Cùm ſe unum ex Epiſcopis profitetur, illos non minùs quàm ſe ipſum a Chriſto immediatè inſtitutos agnoſcit, quamvis ipſe ut cœterorum Caput ac Princeps, & cum plenitudine Poteſtatis, illi verò in partem ſolicitudinis, inſtituti ſint: ille ut omnes Dominici gregis oves; illi ut eum paſcant, qui in ipſis eſt, gregem.

Alexander IV. in Epiſtolâ ad Rothomagenſem Archiepiſcopum & Suffraganeos Epiſcopos, apud *Odoricum Raynaldum* Tom.13. Annalium Eccleſiaſticorum, *O formidoloſa Speculatorum*, QUOS POPULO SUO DISPENSATIO DIVINA PRÆPOSUIT, *& periculoſa conditio, ſi perfunctoriè res agatur, ſi eo modo in ſolicitudine commiſſa non militent, quomodo Summus præcipit Imperator, ſi ſibi &* UNIVERSO GREGI, CUI DEUS EOS CUSTODES & EPISCOPOS CONSTITUIT, *non attendant, iis præcipuè horrendum erit humanorum operum finale Judicium omnibus in communi tremendum.* Et infra. *Excitet vel* SUMMI PASTORIS AMOR, QUI VOS PASCENDIS RATIONALIBUS OVIBUS DEDICAVIT. Alia ad ejuſdem probationem veritatis congerere poſſem, ſed hæc impræſentiarum ſuffecerint. Ex quibus liquidò colligitur, Epiſcoporum Auctoritatem a Chriſto immediatè acceptam eſſe, adeoque & Jus de Controverſiis Fidei judicandi, quod Auctoritatis iſtius pars eſt, divinum eſſe, & a Chriſto pariter immediatè & proximè derivatum, non a Romano Pontifice precariò acceptum.

XV. Nec aliud voluit *Optatus* lib.1. contra *Parmenianum*, de *S. Petro* ſcribens: *Præferri omnibus Apoſtolis meruit, & claves Regni cœlorum cœteris communicandas ſolus accepit.*

Non aliud *Innocentius I.* in Literis ad Patres Concilii Carthaginenſis, cùm de *S. Petro* ſcribit: *A quo ipſe Epiſcopatus, & tota Auctoritas nominis hujus emerſit.* Et in Literis ad Milevitani Concilii Patres: *Arbitror omnes Fratres & Coëpiſcopos noſtros nonniſi ad Petrum, id eſt, ſui nominis & honoris Auctorem referre debere.*

Non aliud S. Leo Epiſtolâ 89. vel 10. ſecundùm editionem *P. Quenellii*, de Epiſcopatu ſcribens: *Hujus muneris Sacramentum ita Dominus ad omnium Apoſtolorum officium pertinere voluit, ut in Beatiſſimo Petro Apoſtolorum omnium Summo principaliter collocarit; & ab ipſo quaſi quodam Capite dona ſua velit in corpus omne manare.* Non enim claves cœteris a ſe communicandas, ſed ab

ipſo

ipſo Chriſto, *Petrum* pro omnibus Apoſtolis, & ſuis eorumque Succeſſoribus, ſolùm accepiſſe ſignificat; ita ut in ipſa Apoſtolicæ Epiſcopaliſque Dignitatis inſtitutione & exordio, ſoli *Petro* Chriſtus locutus ſit, eique expreſſis verbis claves tradiderit, quas nihilominus illi non tradidit pro ipſo ſolo ſed pro cœteris, & cœteris in ipſo; quia omnes Apoſtoli, & Epiſcopi, atque ipſa Eccleſia in *Petro* erant, qui illios, ipſorumque perſonam gerebat, ut *S. Auguſtinus* docet. Cùm enim omnia Dei omnipotentis opera ab unitate ducant exordium, & ad unitatem tendant, ſic omnibus Apoſtolis & Epiſcopis Pontificium Munus commune eſſe voluit, auctoritatemque ſacroſanctam in omnes derivari, ut unum inter omnes eligeret, cui uni illud pro omnibus commendaret, in quo omnes illud acciperent, ad quem omnes velut ad communis dignitatis exordium concurrerent. Hinc *Innocentius* I. Epiſtolâ ad *Victricium* Rothomagenſem Epiſcopum: *Incipiam igitur*, inquit, *adjuvante S. Apoſtolo* PETRO *per quem & Apoſtolatus &* EPISCOPATUS IN CHRISTO COEPIT EXORDIUM. Non a *Petro* itaque ſed per *Petrum* a Chriſto immediatè & proximè auctoritatem, juriſdictionem, poteſtatem Eccleſiam regendi, ligandi, & ſolvendi, de controverſiia fidei judicandi Epiſcopi accipiunt. Hinc *S. Leo*, Sermone 3. in Anniverſario Die Aſſumptionis ſuæ ait: *Dicitur Beatiſ-*
„ *ſimo Petro*: Tibi dabo claves Regni cœlorum.
„ Et quæcumque ligaveris ſuper terram, erunt
„ ligata & in cœlis. Et quæcumque ſolveris ſu-
„ per terram, erunt ſoluta & in cœlis. *Tranſivit quidem etiam in alios Apoſtolos Jus Poteſtatis iſtius, & ad omnes Eccleſiæ Principes Decreti iſtius conſtitutio commeavit; ſed non fruſtra uni commendatur, quod omnibus intimatur. Petro enim ideo hoc ſingulariter creditur, quia cunctis Eccleſiæ Rectoribus Petri forma præponitur*. Sicut enim pro omnibus Confeſſionem fidei emiſerat Apoſtolorum Princeps, & omnes in illo & per illum reſponderant: ita & pro omnibus poteſtatem clavium accepit, & omnes in illo ac per illum acceperunt. Quo ſenſu ibidem *S. Leo*, dixit: *Magnum & mirabile huic Viro conſortium potentiæ ſuæ tribuit divina dignatio; & ſi quid cum eo commune cæteris voluit eſſe Principibus, numquam niſi per ipſum dedit, quicquid aliis non negavit*.

Jacobus Naclantus & Proſper Fagnanus confutati.

XVI. Ex his refelluntur *Jacobus Naclantus* Clugienſis Epiſcopus, Tract. 9. de Conciliorum Auctoritate, Romano Pontifici, excluſis Epiſcopis & Conciliis, auctoritatem judicandi de controverſiis fidei aſſerens; Epiſcopos meros eſſe Conſultores, non Judices, commentus. Quem etiam in errorem *Proſper Fagnani*, vir cœteroqui doctiſſimus impegit; quos Auctor Indicis in Epiſtolas *S. Thomæ* Cantuarienſis a *P. Lupo Chriſtiano* ex Vaticana Bibliotheca erutas, & poſt ejus obitum in lucem editas, aliique Anonymi ſecuti ſunt. Verùm ea de re uberiùs infra tractaturi, Concluſiones reliquas *Petri de Alliaco* percenſeamus.

Doctrinale judicium de quæſtionibus fidei ad Doctores Theologos pertinet.

XVII. Tertia Concluſio. *Ad Doctores Theologos pertinet determinatione Doctrinali & Scholaſtica, circa ea quæ ſunt fidei doctrinaliter definire*. Id ex eo principio probat, quòd ad Doctores Theologos pertinet Sacram Scripturam docere, & ex ea hæreticas aſſertionea & in fide erroneâs reprobare, ac Veritates Catholicas confirmare. Quòd autem hæc *doctrinalis poteſtas vel auctoritas Doctorum magna ſit & meritò venerabilis in Eccleſia Dei*, probat Apoſtoli teſtimonio, ad Epheſios 4. *Et ipſe dedit quoſdam quidem Apoſtolos, quoſdam autem Prophetas, alios verò Evangeliſtas, alios autem Paſtores & Doctores, ad conſummationem Sanctorum, in opus miniſterii, in ædificationem corporis Chriſti*. Propterea Cap. *Cum ex injuncto*. Extra, *De Hæreticis*, dicitur: *Ordinem Doctorum quaſi præcipuum eſſe in Eccleſia*.

XVIII. Quarta Concluſio a *Petro de Alliaco* poſita, hæc eſt: *Ad Epiſcopum & Facultatem Theologiæ pertinet, non ſolùm conjunctim, ſed diviſim, aſſertiones hæreticas condemnare: licèt quandoque rationabiliter conſueverint in hujuſmodi condemnatione conjunctim procedere*. Id probat argumento a ſimili ex Cap. *Per hoc*. Extra. *De Hæreticis*, in Sexto: ubi dicitur quòd *Per ipſos Epiſcopos & Inquiſitores de eodem facto inquiri valeat communiter vel diviſim*. Secundam partem probat ex conſuetudine: *Epiſcopi nimirum Pariſienſes, & Theologiæ Doctores, conjunctim & communicato invicem conſilio, pro majori veritatis confirmatione & roboris firmitate, ſolent errores condemnare, ſicut patet ex Literis Stephani Epiſcopi, & aliorum Epiſcoporum Pariſienſium ſuper Articulis Pariſiis condemnatis*. Addit, Condemnationem conjunctim factam, eſſe Juri conſonam, Cap. *Ad abolendam*. Extra. *De Hæreticis*: ubi dicitur quòd *Epiſcopi per Diœceſes ſuas, cum conſilio Clericorum, debent Hæreticos judicare. Quod maximè de Clericis Theologis eſt intelligendum; cùm ad eos maximè pertineat cognitio Fidei, & Catholicarum Veritatum*.

XIX. Quintam Concluſionem *Petrus de Alliaco* ſtatuit: *Ad dictam Theologiæ Facultatem contra certas perſonas, ſcilicet contra ſingulares Magiſtros, & Baccalaureos ejuſdem Facultatis Juratos, quandoque pertinet, non ſolùm doctrinaliter, ſed etiam aliquo modo judicialiter, aſſertiones hæreticas aut erroneas condemnare*. Hanc probat 1. ex conceſſa ipſis poteſtate. 2. ex obſervata conſuetudine. 3. ex publica utilitate. Ex conceſſa poteſtate, ſcilicet ex privilegiis Summorum Pontificum, præſertim *Innocentii IV.* & *Alexandri IV.* Ergo, inquit, dicta *Facultas partim ex Privilegio, partim ex jure divino & humano, habet poteſtatem ut aſſertiones per eum ſic doctrinaliter condemnatas cogat judicialiter ſub certa pœna, & vigore præſtiti Juramenti, publicè in Actibus Scholaſticis revocari: quando ſcilicet per Magiſtros, vel Baccalaureos eidem Juratos, aſſertiones hujuſmodi dogmatizari contigerit*. Urget deinde antiquam Academiæ conſuetudinem, quæ cùm non ſit veritati aut rationi contraria, inviolabiliter ſervanda eſt. Ut enim 8. Diſt. C. *Fruſtra* habetur: *Cùm conſuetudini veritas ſuffragatur, nihil oportet firmiùs retineri*. Publicam uti-
„ litatem ex eo demonſtrat, quòd non ſolùm eſ-
„ ſet contra privatam utilitatem ſingulorum Ma-
„ giſtrorum & Baccalaureorum Theologiæ Facul-
„ tatis, ſed etiam contra totius Chriſtianitatis uti-
„ litatem publicam, ſi Magiſtri & Baccalaurei
„ hujuſmodi, qui Inquiſitioni Catholicæ Verita-
„ tis in Actibus Scholaſticis inſiſtunt, quando-
„ cumque eos in hujuſmodi Inquiſitione errare
„ contingeret, eſſent ad Judicium Epiſcoporum
„ vocandi, & ibi ſolùm de ſuis erroribus cor-
„ rigendi: Quia per hoc ab Inquiſitione & Exer-
„ citatione Scholaſtica, quæ eſt pro Fidei defen-
„ ſione, & totius Eccleſiæ utilitate publicà inſti-
„ tuta, retraherentur: cùm tamen ad hoc de-
„ beant provocari. Sequitur ergo quòd non ſo-
„ lùm ſit privatæ ſed publicæ utilitati conſonum,
„ ut priùs per ſuam Facultatem doctrinaliter cor-
„ rigantur; & per eam, ſi opus ſit, ad ſuorum
„ errorum emendationem Judicialiter compellan-
„ tur. Quòd ſi obedire noluerint, ulteriùs ad
„ Epiſcoporum Judicium recurratur. Et ſi nec per
„ eos voluerint emendari, poſt hanc binam cor-
„ rectionem tamquam hæretici devitentur, juxta
„ illod Apoſtoli: *Hæreticum hominem poſt unam & ſecundam correctionem devita*. Ad Titum. 3.

XX. Sexta Concluſio *Petri de Alliaco* hæc eſt:

Ad Superiorem Judicem pertinet proceſſum per dictos Epiſcopum & Facultatem Theologiæ factum, nec ſine magna & notabili cauſa favorabiliter impedire; nec appellationi contra eos in cauſa interjecta ſine matura deliberatione & pravia informatione deferre.

Ad Sedem Apoſtolicam & Summum Pontificem pertinet cauſarum fidei ſuprema juriſdictio ſeu judicialis definitio.

XXI. Septima Propoſitionem ſtatuit inferiùs: *Licèt non ad ſolam Sedem Apoſtolicam, vel ad ſolum Summum Pontificem pertineat cauſarum Fidei omnimoda examinatio vel deciſio; tamen ad ejus Sedem, ſedentemque in ea Summum Pontificem pertinet cauſarum hujuſmodi Suprema Juriſdictio ſeu Judicialis Definitio*, Hanc propoſitionem ex prima Concluſione conſtare ait. Ideoque tam Facultatem, quàm Epiſcopum Pariſienſem, in hac materia ſuam *Diffinitionem vel Ordinationem tamquam inferiorem & ſubordinatam, huic Sanctæ Sedi, & ejus Supremo Ordinationi ſuppoſuiſſe*, Propterea in Schedula Magiſtrorum hanc appoſitam clauſulam: *Diffinierunt & declaraverunt, quantum in eis eſt*; ,, Per quam reſervatur cujuſlibet Superioris Au- ,, ctoritas, & maximè Apoſtolicæ Sedis. Tandem ,, in Sententia Epiſcopi dici: *Salva ſemper in omnibus Sanctæ Sedis Apoſtolicæ ordinatione, reverentiâ, & honore.*

Joannis de Monteſono objectiones.

XXII. *Joannes de Monteſono* reponebat: Quòd ,, licèt ad aliquem inferiorem Papa pertineat, ,, vel pertinere poſſit hæreſes manifeſtas & expli- ,, citas judicialiter condemnare: tamen videtur ,, quòd nec Epiſcopus, nec Facultas, aut alius ,, Papa inferior poſſit condemnare judicialiter & ,, ſolemniter hæreſes implicitas, de quibus inter ,, literatos & in Sacris Literis eruditos eſt quæ- ,, ſtio vel dubitatio. Et ad hoc videntur ratio ,, & auctoritas concordare. Irrationale enim ap- ,, paret, inquiebat, ut Epiſcopus qui quandoque ,, non eſt Theologus, nec in Sacris Scripturis ,, peritus, poſſit opiniones Doctorum Theologiæ ,, ſententialiter condemnare. Item ad hoc eſt au- ,, ctoritas *Innocentii I.* Cap. *Quoties*, 24 Q. 1. ubi ait: *Quoties fidei ratio ventilatur, arbitror omnes Fratres, & Coëpiſcopos noſtros non niſi ad Petrum, id eſt ſui nominis & honoris Auctorem referre debere, [veluti nunc retulit veſtra dilectio] quod per totum Mundum poſſit Eccleſiis omnibus in commune* ,, *prodeſſe*. Et ibidem dicit Gloſſa: *Aliud eſt quæſtionem de fide motam terminare [quod nulli præterquam Romanæ Sedi permittitur] aliud eſt ipſam ſine diffinitione ventilare, quod Patriarchæ & Primates facere poſſunt*, Et poſtea Gloſſa objicit: *Videtur contra*. Extra. De Hæreticis, Ad abolendam. *Nam ibi innuitur quòd illi ſunt vitandi tamquam Hæretici, quos Epiſcopi vitandos dixerunt. Sed dic quòd illud intelligendum eſt, quando tale quid dicunt, quod certum eſt eſſe hæreſim, hìc ve-* ,, *rò ubi dubium eſt*. Cui concordat Gloſſa 80, ,, Diſt. C. 2. ſuper verbo, *In fide*, ubi ait: *Dicitur quòd tantùm ad Petrum eſt referenda Quæſtio fidei: ſed expone hoc, in fide, id eſt fideliter. Vel poſſunt agitare cauſas fidei, ſed non procedere ad ſententiam*. Ex quibus *Monteſonus* colligebat: ,, Quòd nullus Papa inferior poteſt determinare ,, ſententialiter quæſtionem motam de fide, præ- ,, cipuè quando literati dubitant & contrariè o- ,, pinantur. Quod auctoritate *Innocentii III.* con- ,, firmabat, Cap. *Majores*, *Extra*, *De Baptiſmo* ,, *& ejus effectu*, ubi dicit: *Majores Eccleſiæ cauſas, præſertim articulos fidei contingentes, ad Petri Sedem referendas &c.* Id demum confirmabat ex Clementina, *Fidei*: *De Summa Trinitate & Fide Catholica*, In qua nimirum *Clemens V.* ait: *Nos igitur ad tam præclarum teſtimonium ac SS. Patrum, & Doctorum communem ſententiam, Apoſtolicæ conſiderationis* (AD QUAM DUMTAXAT HÆC DECLARARE PERTINET) *aciem convertentes, Sacro approbante Concilio, declaramus Apoſtolum & Evangeliſtam Joannem rectum in præmiſſis facta rei ordinem tenuiſſe: narrando quòd Chriſto jam mortuo, Unus militum lanceâ latus ejus aperuit*,

Reſponſio Petri de Alliaco.

XXIII. Reſpondet *Petrus de Alliaco* ad rationem *Monteſoni*; Quòd *Nec Epiſcopus Pariſienſis, nec alius quicumque non Theologus, nec in Sacris Scripturis peritus, poteſt aut debet ſine Theologorum conſilio opiniones Doctorum Theologiæ in fide dubias & non manifeſtè hæreticas, ſententialiter ſeu judicialiter condemnare. At non obſtantibus prædictis Juribus, Epiſcopum Pariſienſem, vel alium, de conſilio Facultatis Theologiæ, ſeu Doctorum Sacræ Scripturæ, poſſe tales opiniones, ſi oſtendantur eſſe contra fidem, ſententialiter condemnare: imò in caſu hoc poſſe ſolam Facultatem Theologiæ, ſicut probatum eſt quarta & quinta Concluſionibus*. Illa verò omnia Jura intelligenda eſſe *de Judiciaria Definitione vel Sententia ſuprema. Sed per hoc non tollitur*, inquit, *quin aliqui inferiores Papa poſſint hujuſmodi Quæſtiones terminare & judicialiter diffinire Diffinitione & Sententiâ inferiori & ſubordinatâ; Ita quòd Diffinitio Papæ, qui eſt univerſalis Epiſcopus, ubique obligat, ſed ſubordinata Diffinitio Epiſcoporum non ſic univerſaliter obligat: & ideo non dicitur Diffinitio vel Sententia niſi ſecundùm quid. Et ſic diffinire vel ſententiare, vocat ibidem Gloſſa*, ventilare: *quia non eſt ſimpliciter terminare, Cùm hoc tamen ſtat quòd obligat ſuos ſubditos, quouſque per Sedem Apoſtolicam vel Summum Pontificem aliter fuerit ſententiatum & diffinitum. Et ſuppoſito quòd talis inferior Sententia vel Definitio non obligaret in caſu ad credendum; quia ſtaret in caſu quòd illud ſic diffinitum eſſet hæreticum; tamen regulariter obligat ad oppoſitum non dogmatizandum, vel publicè docendum in Diœceſi Epiſcopi ſic diffinientis*, Hæc excerpſi ex Tractatu MS. *Petri de Alliaco*, nomine Sacræ Facultatis Pariſienſis edito, & *Clementi VII.* oblato. In cujus Reſponſionibus aliqua ſupplenda ſunt ex *Gerſonio* ejus diſcipulo, & Pariſienſis Academiæ Cancellario, in Tractatu *De Examinatione Doctrinarum*, Conſideratione 3. ubi Epiſcoporum divinam Auctoritatem in judicandis Fidei Quæſtionibus explicat, & quomodo a Pontificia differat.

Quomodo Epiſcoporum auctoritas in fidei quæſtionibus judicandis a Pontificia differat, Gerſonius explicat.

,, XXIV. Examinator Juridicus [*inquit*] & ,, ordinarius doctrinarum hujuſmodi, eſt Præ- ,, latus in ſua Juriſdictione, cui communicat In- ,, quiſitor, Deducitur hæc Conſideratio per Cano- ,, nicas monitiones & Cenſuras Prælatorum ex- ,, hortativas, ut Diœceſes ſuas extirpare ſtu- ,, deant ab Hæreticis de hæreſibus pernicioſiſque ,, doctrinis. Sumitur præterea ratio proportio- ,, nalis ad Auctoritatem Papæ, nec-non per Or- ,, dinem Hierarchicum figuratum in conſilio da- ,, to Moyſi per Jethro ſocerum ſuum, Sed no- ,, tetur hìc duplex Veritas. Prima, quòd nullus ,, Epiſcopus inferior poteſt condere Articulum ,, Fidei Catholicæ, qui videlicet ad totam Ec- ,, cleſiam ſe extendat; non enim poteſt in eos ,, obligationem ferre, quos non habet in Juriſ- ,, dictione ſubjectos. Differt igitur determinatio ,, Papæ, quoniam generalis eſt, & ad omnes ,, Catholicos ſe extendit quoad pœnam, Sic in- ,, telligere debent dicentes, Nullum præter Pa- ,, pam condere poſſe Articulum; alioquin falle- ,, rentur: Quoniam in ſuis Diœceſibus Prælati ,, Jus habent cum appoſitione cauti conſilii, pro- ,, quo ſit ſecunda Veritas diſtinctione præmiſſa, ,, Quòd aliquæ ſunt doctrinæ palam hæreticales ,, apud omnes: Aliæ dubiæ ſimplicibus, ſed ma- ,, nifeſtæ ſapientibus & peritis: Tertiæ veluti ,, neutræ, habentes pro ſe Doctores, cum ratio- ,, nibus ad utramque partem probabilibus: nec ,, in una tantùm Diœceſi vel paucis, ſed apud

omnes

„ omnes Chriſtianos aut longè plurimos. Eſt er-
„ go veritas, quòd in primis & ſecundis Au-
„ ctoritas inferiorum Prælatorum ſe extendit,
„ & ad ſuos tantummodo: In tertiis verò nequa-
„ quam, quoniam meritò dicuntur majores
„ cauſæ fidei, propter difficultatem deciſio-
„ nis cum periculo ſcandali. Ideo ſunt ad Se-
„ dem Eccleſiæ, vel ad ſedentem in ea Sum-
„ mum Pontificem referendæ, juxta illud: *Si*
„ *quid ambiguum vel difficile*, &c. vocans cau-
„ ſam grandem, non ratione materiæ, ſed am-
„ biguæ difficultatis in terminatione. Cujus di-
„ ſtinctionis ignorantia vel diſſimulatio culpabi-
„ lis, non paucos depulit in errores, ſcandalo-
„ ſaque Judicia contra Ordinariam & Doctora-
„ lem poteſtatem noſtrâ tempeſtate.

XXV. Ad hunc *Gerſonii* locum illuſtrandum, operæ pretium duxerim ſubjicere quæ iſto de argumento habet *Petrus Aurelius*, Auctor Sacræ Facultatis Pariſienſis & Cleri Gallicani ſuffragiis probatiſſimus, libro qui inſcribitur: „ In octo cau-

Summi Pontificis & Epiſcoporum auctoritatem in cauſis fidei judicandis egregiè explicat Petrus Aurelius.

„ ſas Spongiæ præambulas, pro Sacra Theologiæ
„ Facultate Pariſienſi. *pag.* 210. Animadverti de-
„ bet hoc loco [*inquit*] aliquid intereſſe inter cau-
„ ſas majores in perſonis ſitas, & ſitas in rebus,
„ cujuſmodi ſunt cauſæ fidei. Nam interjecta in
„ majoribus perſonarum cauſis appellatione ante
„ Judicium Epiſcoporum, nihil Epiſcopis decer-
„ nere fas eſt: Non item in cauſis rerum majo-
„ ribus, ſive in fidei cauſis, de quibus judicare
„ Jus eſt Epiſcopis, etiam poſt propoſitam appel-
„ lationem. Patet ex Concilio Senonenſi in cauſa
„ Abailardi, cui interfuit S. Bernardus; ubi cùm
„ Abailardus ad Sedem Apoſtolicam ante Judi-
„ cium provocaſſet, Epiſcopi provocationi obſe-
„ quentes, fidei cauſam tamen judicarunt, do-
„ ctrinamque ipſius, intactâ ejus perſonâ confo-
„ derunt: quod eorum Judicium, damnato ipſo
„ inſuper Abailardo, ab Innocentio II. confirma-
„ tum eſt. Ratio diſcriminis eſſe videtur, quia
„ appellationes iſtiuſmodi perſonarum gratiâ con-
„ ſtitutæ ſunt, ut Eccleſiaſticorum Hominum fa-
„ ma, quam integerrimam eſſe magni intereſt,
„ in rerum tantarum periculis tutior ſit ac mu-
„ nitior. Et quamvis homines in Judicium ad-
„ ducti fortaſſe noxii ſint, tamen noxium homi-
„ nem paulò ſeriùs damnari, aut plecti, non
„ tanti periculi res eſt. At fidei cauſa ſine ſummo
„ periculo non differtur; & quævis in ea mora,
„ præcipuè cùm prava doctrina ſpargi cœpta eſt
„ in vulgus, perniciem multis minatur, & ſcan-
„ dali apud imperitos pleniſſima eſt. *Sermo enim*
„ *eorum ut cancer ſerpit*: Ideoque quamprimùm
„ reſecari, & palam explodi debet, ut præconi-
„ bus ejus fides apud incautiores adimatur. Qua-
„ re SS. Patres celeritate in ejuſmodi cauſis &
„ feſtinatione ſemper utendum cenſent, dilatio-
„ nemque omnem, velut in publico incendio,
„ crimini & conſcientiæ deputant, ut ex innu-
„ meris locis, quæ proferre non attinet, per-
„ ſpicere potuerunt quicumque in eorum monu-
„ mentis verſati ſunt. Unde nullum errorem aut
„ hæreſim aſſignare eſt, qui olim in Judicium E-
„ piſcopale deductus, ad ſuperius tribunal pro-
„ pter appellationem ſine ulla prævia cenſura ad-
„ miſſus ſit, ut parèt ſingula exempla intuenti,
„ Neque unquam vetuerunt Summi Pontifices dari
„ Judicium ab Epiſcopis, poſt oppoſitas ad Se-
„ dem Apoſtolicam appellationes, niſi in cauſis
„ majoribus perſonarum.

II. ad Timoth, 2.

Innocentius I. Epiſt. 14. ad Concil. Carthag.

„ Alterum caput de quo dicebamos, Judicium
„ interdici Epiſcopis in cauſis majoribus ante Sedis
„ Apoſtolicæ ſententiam, iſtud eſt, cùm cauſa
„ quæ in Judicium venit ita obſcura & perple-
„ xa eſt, ut nihil de ea proditum ſit nec Scri-
„ pturis Sacris, nec Patrum Conciliorumque De-
„ cretis, nec de illa propter ancipitem diſcepta-
„ tionem conſentire poſſint Epiſcopi. Cùm enim
„ nihil tunc liqueat de quo judicetur, neceſſe eſt
„ Conſilium peti a majoribus, controverſiamque
„ eorum Judicio integram reſervari. Ita paſſim
„ Patres de cauſis omnibus majoribus ſtatuunt.

Laudat in eam rem *S. Leonem* in Epiſtolâ ad Anaſtaſium 84. *Joannem VIII.* Epiſtola 93. ad Epiſcopum Arelatenſem. *Nicolaum I.* Epiſtolâ 3. *Leonem IV.* in Epiſtolâ ad Epiſcopos Britanniæ. Et inferiùs, Antiocheni Concilii Canones 14. & 15. expendens, ait; „ Sicut autem dubitantibus Provincia-
„ libus Epiſcopis, conſuli jubet vicinos; ita ſi Pro-
„ vinciales, poſt vicinos acceſſitos, nihilominus
„ dubitarent, neque convenire poſſent, quod in
„ rebus dubiis & graviſſimis factu perfacile apud
„ homines & modeſtiâ, & gravitate præditos, quæ
„ ab Epiſcopis exigitur, minimè dubium eſt, quin ea-
„ dem opera conſuli vellet majores alios, ac deni-
„ que Supremam omnium Petri Sedem, Fidei &
„ Unitatis Eccleſiaſticæ Caput; cujus Præſulibus
„ conceſſa eſt præcipua gratia & poteſtas fratres
„ ſuos confirmandi. Hæ ſunt ambiguæ illæ Quæ-
„ ſtiones atque difficiles, quas Summi Pontifices ad
„ ſe referendas toties edicunt; quarum Judicia in-
„ ferioribus adimunt Epiſcopis: Qui ſine omni e-
„ tiam externa lege eas ad Primam Sedem refer-
„ re debuiſſent, ut ab ea velut a Supremo Dei
„ in Eccleſia docentis Organo; de iis quæ ipſi
„ inter ſe diſpicere non poſſent, edocerentur.
„ Nam debitus a nobis Deo honor poſtulat, ut
„ conſtitutos ab eo in terris Ordines veneremur,
„ exquirendæ mentis ac lucis ipſius, quas nobis
„ reliquit vias, gradatim ſequamur. Porro Epi-
„ ſcopis, qui Patres ſunt Doctoreſque Chriſtiano-
„ rum, is ſuperior proximuſque ad conſulendum
„ Doctor eſt, qui Pater Patrum, Doctor Docto-
„ rum, Epiſcopus Epiſcoporum eſt conſtitutus:
„ ut quemadmodum ipſos potiſſimùm alii audire
„ debent, ita ipſi illum ſolum Ordinarium Ma-
„ giſtrum a Deo ſibi præpoſitum. Hæc autem
„ Pontificum lex, atque hoc officium Epiſcopo-
„ rum expreſſum videtur quaſi exemplari, Lege
„ illa indicta Judicibus quinquagenariis, quos
„ Moyſes, auctore Jethro, dijudicandis rebus ſub
„ ſe præfecit; ut quicquid gravius videretur, ei *Exod, 18.*
„ reſervarent, faciliora dirimerent. Deinde illa
„ ab eodem propoſita toti ipſi populo: ut quic-
„ quid difficile atque ambiguum oriretur, de quo
„ *Judicum inter portas ſuas verba variari vi-*
„ *deret*, *ad* Religionis ſuæ verticem, atque
„ ad Sacerdotes Levitici generis, ſupremum- *Deoteron. 17.*
„ que Judicem Dei Templo præſidentem con-
„ ferret ſe, & illius Sententiam audiret. Deni-
„ que huc ſpectat locus ille Gerſonis * ** De Examin. Doctrin. Conſid. 3.*
„ initio objectus, cujus expoſitionis gratiâ hæc
„ ſcripſimus de univerſo cauſarum majorum ge-
„ nere.... Quæſtiones quippe has ambiguas per-
„ plexaſque, de quibus inter Epiſcopos nihil
„ conſtet, & quarum apud omnes Judicium va-
„ cillet, ſolius Summi Pontificis Auctoritate
„ conſtitui oportere, docet Gerſon, nec infe-
„ riorum Epiſcoporum Decretis præfiniri poſſe.
„ Advertendum tamen, non de iis Quæſtioni-
„ bus Gerſonem loqui, de quibus apud quoſ-
„ cumque ambigatur, ſed de iis, de quibus cer-
„ tetur apud omnes, inprimiſque apud eos Epi-
„ ſcopos, qui eas dijudicare vellent. Alioquin
„ ſi Epiſcoporum conſeſſus rem minimè dubiam,
„ minimèque obſcuram habeat; ſi de ea a SS.
„ Patribus aut Scripturis conſtitutum eſſe videat;
„ ſi de ea ipſe unâ voce conſentiat; Sententiam
„ ferre poteſt, præſcribereque quid ſentiendum
„ ſit; quantumvis multi inferiores aut privati
„ Theo-

,, Theologi, qui Theologiæ ſcientiam e Sodalium ſuorum placitis æquè ſuo ſenſu fortaſſe hauſerint, inconſultâ Eccleſiæ Traditioniſque auctoritate, aut dubitent aut penitus diſſentiant. Patet itaque, ni fallor, ex jam dictis, quænam cauſæ majores ad proprium & unicum Pontificis Maximi Judicium pertineant; & clarè demonſtratum eſſe opinor, exceptis Epiſcopalibus cauſis, in quibus Sedes Apoſtolica appelletur ante Sententiam Epiſcoporum, & illis rerum Fidei ac Myſteriorum Quæſtionibus, de quibus ex perpetua Scripturarum Eccleſiæque Traditione, neutram in partem ſtatui poſſit, nullas eſſe cauſas quantumvis magnas & graves, de quibus non competat Epiſcopis judicium, perenni Eccleſiæ totius uſu & & conſenſu: Incolumi tamen ſuprema Summi Pontificis ad eorum Sententias, tum confirmandas, tum ſolvendas Auctoritate.

,, Ridiculum ergo eſt & inſcitiæ plenum, quod a quibuſdam jactari audio, Epiſcopos de cauſis majoribus judicare nullo modo poſſe, eaſque omnes ſoli Summo Pontifici reſervari; nec cuiquam qui aliquid cum SS. Patribus & Conciliis commercii habeat, iſtud in mentem venire poſſe arbitror. Nam quod interdum ita loqui videntur in Epiſtolis Summi Pontifices, ut eas cauſas ſibi penitus aſſumant, earumque ventilationem ſolam Epiſcopis permittant; ex dictis patet id de omnibus omnino cauſis majoribus intelligi non poſſe, ſed de iis dumtaxat accipi debere, quarum Judicium Sedi Apoſtolicæ ſingulariter tribuiſſe Patres, ante oſtendimus. Quamquam ventilationis nomen non ſemper ita ſumendum eſt, quaſi ſolam rei diſcuſſionem, ſine omni Judicio contineat. Nam eo nomine ſignificatur Judicium, non ultimum illud quidem ac ſupremum, ſed quod ſub altiori Poteſtate quaſi ſuſpenſum ſit, donec ab ea finiatur, & compleatur; qualia eſſe diximus Judicia Epiſcoporum ad Judicium Summi Pontificis collata; quòd appellationis beneficio, quod in eorum arbitrio poſitum eſt, ad eum ſemper deferri poſſint, non ſolùm comprobanda, ſed etiam, ſi neceſſe ſit, reſcindenda. Ita cùm Concilium Chalcedonenſe Clericum, qui negotium cum Clerico habeat, jubet adire Epiſcopum, *ut apud eum utrio ventiletur*, Dionyſio Exiguo Interprete; non ſignificat Epiſcopum Clerici ſui cauſam diſcutere tantùm poſſe, non verò dijudicare: ſed ventilari dicit apud Epiſcopum Clerici cauſam, quòd ab eo judicetur, non ſupremo Judicio, ſed cum ſubſidio provocationis, ſi ita videatur ei, qui ipſius Judicio victus erit. Idem ex locis aliis perſpici poteſt, in quibus ventilationem non cuilibet Judicio, ſed ſolùm finitioni cauſæ opponi patet. Immo reperias interdum ubi ventilatio pro quovis Judicio generatim ponatur, ſeu minori, ſeu ſupremo: ita ut ipſi Romani Pontifices, dum judicant, ventilare dicantur: quia videlicet omni Judicio cauſa diſquiritur ac judicatur. Ex his Cap. *Quoties* Cap. *Majores*, & Gloſſæ a *Montiſono* prolatæ facilè explicantur.

Quæſtiones fidei ad Sedem Apoſtolicam poſt Epiſcopale judicium referendæ.

XXVI. Addiderim, *Innocentium* utrumque de uno Relationis Jure locis laudatis loqui, ac illud Sedi Apoſtolicæ aſſerere, non verò primum Quæſtionum Fidei Judicium, quod Juris Epiſcoporum eſſe in ſuis Diœceſibus vel in Conciliis Provincialibus aut Nationalibus agnoſcunt: a quibus latâ Sententiâ, ad Sedem Apoſtolicam Geſta referantur, ut ejus Auctoritate approbari valeant & confirmari, prout in cauſa Pelagianorum factum eſſe notum eſt, & *Innocentii I.* cujus eſt Caput, *Quoties*, Epiſtolæ expreſſè docent. Relationem, inquam, ad Sedem Apoſtolicam in Majoribus Cauſis omnibus mitti volunt, ſed *poſt Epiſcopale Judicium*. Sic loquitur *Innocentius I.* in Epiſtolâ ad *Victricium* Rothomagenſem Epiſcopum. *Si autem*, inquit, *Majores cauſa in medium fuerint devolutæ, ad Sedem Apoſtolicam, ſicut Synodus ſtatuit, poſt Epiſcopale Judicium referantur.*

Et Epiſtolâ 24. ad Concilium Carthaginenſe, Patres Africanos Apoſtolicam Sedem in cauſa Pelagianorum conſuluiſſe teſtatur, de qua in juſto Concilio tractare & pronuntiare poterant, & antea pronuntiaverant. *Inquirendo*, inquit, *de his rebus, quas omni cum ſollicitudine decet a Sacerdotibus, maximè a vero juſtoque & Catholico tractari Concilio, antiquæ Traditionis exempla ſervantes, & Eccleſiaſticæ memores Diſciplinæ, veſtræ Religionis vigorem non minùs nunc in conſulendo, quàm antea cùm pronuntiaretis, vera ratione firmatis, qui ad noſtrum referendum approbaſtis Judicium &c. Patrum inſtituta Sacerdotali officio cuſtodientes, non cenſetis eſſe calcanda: quod illi non humanâ ſed divinâ decrevere ſententiâ: ut quicquid quamvis disjunctis remotiſque Provinciis ageretur, non priùs ducerent finiendum, niſi ad hujus Sedis notitiam perveniret, ut tota hujus Auctoritate juſta quæ fuerit pronuntiatio firmaretur: indeque ſumerent cæteræ Eccleſiæ &c. Cùm pro illis curam geritis, quibus præſidetis Eccleſiis, ſollicitudinem veſtram pro omnium utilitate monſtratis: & per cunctas totius orbis Eccleſias, quod omnibus proſit, decernendum eſſe una depoſcitis: ut ſuis conſtabilita regulis Eccleſia, & quò illos caveat, Pronuntiationis juſta firmata Decretalibus pavere non poſſit, qui perverſis inſtructi verborum argutiis, totam veri Dogmatis quærunt evertere diſciplinam.*

Idem Pontifex Epiſtolâ 25. ad quinque Epiſcopos Africanos, quorum unus erat *S. Auguſtinus*, de ea, quæ falsò jactabatur, *Pelagii* purgatione & abſolutione loquens, judicandi auctoritatem in Epiſcopis & Concilio agnoſcit. *Nobis*, inquit, *perſuaderi non poteſt, eum eſſe purgatum, quamvis ad nos a neſcio quibus laïcis ſint Geſta perlata, quibus ille & auditum ſe crederet, & abſolutum. Quæ utrum vera ſint, dubitamus, quòd ſub nulla illius Concilii proſecutione venerant, nec eorum aliquas accepimus de hac re Literas, apud quos iſtius rei ille præſtitit cauſas. Quòd ſi de ſua ille potuiſſet purgatione confidere, hoc magis credimus, quòd egiſſet: quod multò verius eſſe poterat; ut illos cogeret Epiſtolis ſuis, qui judicaverant, indicare.*

XXVII. Idem eſt *Innocentii III.* ſenſus Cap. *Majores*: Quòd ſcilicet Quæſtiones Fidei ad Sedem Apoſtolicam referantur, illius Judicio finiendæ, poſt Epiſcopale Judicium: non verò ut prima cognitio hujuſmodi cauſarum ad ſolam Sedem Apoſtolicam pertineat; vel ad Epiſcopos diſcuſſio dumtaxat & examen; ad unum Romanum Pontificem Judicium & Scotentia: niſi fortè ejuſmodi cauſæ ita obſcuræ ac perplexæ eſſent, ut ab Epiſcopis & Conciliis Provincialibus aut Nationalibus nihil certi conſtitui poſſet: Epiſcopis ſcilicet ac Theologis in varias & pugnantes opiniones diſtractis. Sedis nimirum Apoſtolicæ Traditio, quam ſecutus eſt *Innocentius III.* Majores Cauſas in materia Fidei intelligit eas, quæ ob ſui difficultatem ac obſcuritatem ab Epiſcopis judicari ac finiri non poſſunt, ideoque ad Sedem Apoſtolicam referantur neceſſe eſt. Hanc majorum cauſarum notionem tradit *Joannes VIII.* Epiſtolâ 93. ad Arelatenſem Epiſcopum: *Si qua vero* (ait) *inquiſitio de fide, vel fortaſſe aliarum rerum inter Epiſcopos cauſa emerſerit, quæ diſcerni difficiliùs poſſit, collectis duodecim Epiſcopis ventiletur atque decidatur; ſin autem decidi nequiverit, diſcuſſâ veritate, ad noſtrum Judicium referatur.*

Majorum cauſarum notio.

Joan-

Joanni VIII. in ea majorum cauſarum definitione præiverat *Leo IV.* Epiſtolâ ad Epiſcupos Britanniæ, cujus verba refert *Gratianus* Diſt.20. Cap. 1. ubi recenſitia Canonibus & Decretalibus Epiſtolis, ſecundùm quos & ſecundùm quas Epiſcopi judicare debent ac judicari, ſubdit: *Nam ſi tale emerſerit, vel contigerit inuſitatum negotium, quod minimè poſſit per iſtos definiri; tum, ſi illorum quorum meminiſtis dicta, Hieroaymi, Auguſtini, Iſidori, vel cæterorum ſimiliter Sanctorum Doctorum ſimilium reperta fuerint, magnanimiter ſunt retinenda, ac promulganda, vel ad Apoſtolicam Sedem referendum de talibus.*

Leoni IV. iſtius definitionis auctor fuit *S. Gregorius Magnus* Epiſtolâ 52. lib. 4. ad univerſos Galliarum Epiſcopos datâ, de *Virgilii* Arelatenſis Epiſcopi, Sedis Apoſtolicæ Legati Auctoritate. *Si quam verò contentionem* [*quod longè faciat divina potentia*] *de fidei cauſa evenire contigerit, aut negotium emerſerit, cujus vehemens ſit fortaſſe dubitas, & pro ſui magnitudine Judicio Sedis Apoſtolicæ indigeat; Examinata diligentiùs veritate, Relatione ſua ad noſtram ſtudeat perducere notionem.*

A *Vigilio* id acceperat *S. Gregorius*, Epiſtola 7. ad *Auxanium* Arelatenſem. *Si qua verò certamina, aut de religione fidei* [*quod Deus auferat*] *aut de quolibet negotio, quod ibi pro ſui magnitudine terminari non poſſit, evenerint: Totius veritatis indagine diligenti ratione diſcuſſâ, Relationis ad nos ſeriem deſtinantes, Apoſtolicæ Sedi terminanda ſervate.*

Ab *Hilaro* Papa Epiſtolâ 8. ad plures Metropolitanos Galliæ datâ id didicerat *Vigilius*. Poſtquam enim *Hilarus* ipſos hortatus eſt ad Concilia opportunis locis ac temporibus celebranda, ſubdit: *In dirimendis ſanè gravioribus cauſis, & quæ illic non potuerint terminari; Apoſtolita Sedis ſententia conſuletur.*

A *S. Leone* didicerat *Hilarus*, Epiſtolâ 4. ad *Anaſtaſium* Theſſalonicenſem Epiſcopum, Editionis *P. Quenellii*, in qua hæc habet: *Ad Synodum quiſquis fratrum fuerit evocatus occurrat ... Si qua verò cauſa major evenerit, quæ a tua Fraternitate illic præſidente non potuerit definiri, Relatio tua miſſa nos conſulat: ut revelante Domino, cujus miſericordia profitemur eſſe quod poſſumus, quod ipſe nobis aſpiraverit, reſcribamus: ut cognitioni noſtræ pro traditione veteris inſtituti & debita Apoſtolicæ Sedis reverentia, noſtro examine vindicemus: ut enim Auctoritatem noſtram vice noſtrâ exercere te volumus; ita nobis quæ illic componi non potuerint, vel qui vocem appellationis emiſerit, reſervamus.*

Parentheſis illa: (Ad quam dumtaxat hæc declarare pertinet) *in Clementinam* Fidei, *videtur intruſa.*

XXVIII. Verba in Clementina, *Fidei*, per parentheſim poſita [*Ad quam dumtaxat hæc declarare pertinet*] in quibus non minimum erroris ſui præſidium *Joannes de Montoſono* collocabat, vel eo ſenſu intelligenda, Viri Eruditi reſpondent; vel *Clementis V.* & Concilii Viennenſis non eſſe, ſed intruſa ab iis, quibus *Clementinas* poſtca recenſendi provinciam *Clemens V.* & qui ipſas deinde promulgavit *Joannes XXII.* demandarunt. Ut enim Gloſſa, quæ *Joannis Andreæ* coævi Auctoris eſt, & Auctor Vitæ *Clementis V.* nec-non *Martinus Polonus* teſtantur, *Conſtitutiones Concilii, licèt non omnes fuerint in Concilio publicata, tamen poſtea de facto fuerant publicata: & ipſarum habita copia, & jam habebatur quòd ligarent: Et quia patuit aliquas ex illis ineptè, aliquas prolixè, aliquas defectivè compoſitas, aliquas etiam non expedire, voluit Clemens quòd compoſitio illa procederet: ſed* (*ut fertur*) *ſub Excommunicationis pœna mandavit, quòd illas habentes intra certos dies reſtituerent Cameræ, vel incenderent, vel dilacerarent etiam eaſdem. Demum per peritiores fecit illas recenſeri, qui aliquas & paucas in totum reſervaverunt; aliquas in totum reſerarunt, aliquas mutaverunt quoad verba, mente ſervatâ; in aliquibus menti & verbis detraxerunt & addiderunt: Et has, licèt non ſub his verbis in Concilio publicata fuiſſent, voluit ſub nomine Concilii reſervari, & multas Conſtitutiones utiles addeas, de quibus non fuerat in Concilio tractatum &c.*

Præterea, Parentheſis iſta apud *S. Antoninum*, qui Clementinam primam refert, non habetur 3. P. Tit. 21. C. 3. §. 1. Dixerit aliquis, *S. Antoninum* Conſtitutionem integram non afferre; idque indicare verba hæc: *Et infra:* quæ inter *S. Joannis* teſtimonium, & §. *Porro*, interjacent. Verùm non conſtat utrum hæc interjectionis nota ſit ipſius *S. Antonini*, an a ſcribis & librariis addita ſit. Hac de re pronuntiare non auſim, Codicum MSS. teſtimonio deſtitutus, quæ conſulere nulla licuit. Viennenſe Concilium ac Summum Pontificem Confeſſionem Fidei condidiſſe, quâ Petri *Joannis Olivi* error configitur, illique oppoſita veritas de Chriſti demortui perfoſſo latere ceu fidei dogma aſſeritur, ac poſtea rem actam rurſus egiſſe, & ſacro approbante Concilio id definiiſſe quod ut rem fidei profeſſi fuerant, ſunt inter Eruditos qui perſuadere ſibi non poſſint: adeoque totum §. *Nos igitur*, in quo habetur illa, de qua agimus, Parentheſis, uſque ad §. *Porro*, ſubditititum eſſe conjiciant: maximè cùm a *Clementis V.* mente aliena ſit illa Propoſitio quæ Parentheſi clauditur [*Ad quam dumtaxat hoc declarare pertinet*] Tantùm enim abeſt quin *Clemens V.* ad ſolam Sedem Apoſtolicam pertinere exiſtimaverit judicium de Quæſtionibus fidei, ut ad eliminandos errores, fidem roborandam, aliaque negotia Eccleſiæ ſtatum ſpectantia, quibus facilè conficiendis abſque Concilio ſe imparem agnoſcebat, Viennenſe Concilium congregaverit, ut ipſe profitetur in Diplomate indictionis ejuſdem Synodi, quod incipit: *Regnans in cœlis:* ita ſcribens; *Ex his etiam, dum miniſterio debitæ conſiderationis noſtræ mentis præſentantur obtutibus, ignis in noſtris meditationibus exardeſcit, & ad tanta diſcrimina revelanda ſuſpirat affectus, zelus accenditur, & ſpiritus anxiatur. Ad quod cùm nos ſufficere commodè non poſſe ſciamus, levamus oculos noſtros ad montem, montem quidem Dei, montem uberem, montem pinguem; unde opportunum nobis provenire auxilium, & humiliter petimus, & devotè ſperamus. Et quia ſalubre in his adhiberi remedium, intereſt generaliter omnium, Nos cum eiſdem Fratribus noſtris, aliiſque Viris Prudentibus exacto ac frequenti Tractatu prahabito, prout tanta neceſſitatis inſtantia exigebat, de ipſorum Fratrum conſilio Univerſale Concilium, ſicut imitatione digna SS. Patrum conſuetudo laudabilis, longæva obſervationis exemplo nos inſtruit, decrevimus congregandum ut in eo tum circa dictum Ordinem* (Templariorum)... *& alia quæ ſtatum tangunt Fidei Catholica, quam circa recuperationem & ſubſidium Terræ Sanctæ &c. Deo auſpice, communi conſilio inveniatur Proviſio, & ejuſdem approbatione Concilii roboretur, per cujus ſalutiferam executionem virtute Altiſſimi, eliminatis erroribus, roboratâ fide, ad tramitem veritatis reductis errantibus, redintegratâ ejuſdem fidei unitate, extirpatis vitiis &c. ejuſdemque Terra ſtatu proſpero reparato, occupata reſtituat, vaſtata reſtauret, & reſtaurata conſervet &c.*

Eadem verba Gregorius X. uſurpaverat, in Diplomate quo Lugdunenſe Concilium 11. indixit.

Non igitur in ſenſu excluſivo intelligenda ſunt verba illa Parentheſi incluſa [*Ad quam dumtaxat hæc declarare pertinet*] ſi verè *Clementis V.* & Viennenſis Concilii ſunt: alioquin Synodus Oecumenica, & Epiſcopi omnes in ea congregati, ſibi & Eccleſiæ, cujus erat repræſentatio, jus declarandi Quæſtiones fidei & de ipſis judicandi ab-

rogaſſent: quod nemo (ut opinor) ſanæ mentis facilè ſibi perſuaſerit. Ibi ergo *τὸ dumtaxat*, pro eodem ac *ſaltem*, vel *ſcilicet*, uſurpatum videri poteſt, prout ab optimis Auctoribus, ac præſertim a *Cicerone* lib. de Amicitia, & de Oratore uſurpatum eſt. Denique quovis ſenſu propoſitio illa intelligatur, evidens eſt, illam enuntiativè (ut ita loquar) non per modum definitionis in Clementina eſſe poſitam: quo priori modo quæ in Conciliis habentur, vim controverſiæ judicatæ non habent; cùm ſecundùm Scripturam Sacram & traditionem examinata non ſint, ſed incidenter pronuntiata: quod multis exemplis oſtendi poſſet. Addi & aliud poteſt, quò *Clementis V. mens* lucidiùs ac planiùs explicetur, quod inferiùs attingemus.

Sacræ Facultatis Pariſienſis ſententia circa Epiſcoporum divinam auctoritatem etiam in judicandis fidei controverſiis.

XXIX. Sacræ Facultatis Sententiam circa Epiſcopòrum divinam Auctoritatem in judicandis etiam fidei controverſiis, alia monumenta probant, *Joannis de Monteſono* damnatione recentiora: ſcilicet Inſtrumentum Revocationis quarumdam Propoſitionum factæ a F. *Joanne Sarraſin* Prædicatore, die 30. Martii anno 1429. more Gallicano. Has ſcilicet Propoſitiones in ſuo Veſperiarum Actu propugnaverat:

1. *Omnes Poteſtates Juriſdictionis Eccleſiæ, alia a Papali poteſtate, ſunt ab ipſo Papa quantum ad inſtitutionem & collationem.*

2. *Hujuſmodi Poteſtates non ſunt de Jure Divino, nec immediatè inſtitutæ a Deo.*

3. *Non invenitur Chriſtum tales Poteſtates, ſcilicet alias a Papali expreſsè ordinaſſe, ſed tantùm ſupremam, cui commiſit Eccleſiæ fundationem.*

4. *Quandocumque in aliquo Concilio aliqua inſtituuntur, tota Auctoritas dans vigorem ſtatutis in ſolo Summo reſidet Pontifice.*

5. *Ex textu Evangelii non habetur expreſsè alicui Apoſtolorum, niſi Petro, Auctoritatem Juriſdictionis fuiſſe collatam.*

6. *Dicere inferiorum Prælatorum Poteſtatem Juriſdictionis, ſive ſint Epiſcopi, ſive Curati, eſſe immediatè a Deo ſicut Poteſtatem Papæ, veritati quodammodo repugnat.* Porro ad eas palam revocandas Sacræ facultatis Mandato compulſus eſt. Mitri morem geſſit, & ſubjectas Propoſitiones ſuperioribus oppoſitas profeſſus eſt.

1. *Omnes Poteſtates Juriſdictionis Eccleſiæ alia a Papali Poteſtate, ſunt ab ipſo Chriſto, quantùm ad inſtitutionem & collationem primariam; a Papa autem & ab Eccleſia quantùm ad limitationem & diſpenſationem miniſterialem.*

2. *Hujuſmodi Poteſtates ſunt de jure divino, & immediatè inſtitutæ a Deo.*

3. *Invenitur in Sacra Scriptura, Chriſtum Eccleſiam fundaſſe, & Poteſtates alias a Papali expreſsè ordinaſſe.*

4. *Quandocumque in aliquo Concilio aliqua inſtituuntur, tota Auctoritas dans vigorem ſtatutis reſidet non in ſolo Summo Pontifice, ſed principaliter in Spiritu Sancto, & Eccleſia Catholica.*

5. *Ex textu Evangelii & doctrina Apoſtolorum habetur expreſsè, Apoſtolis & Diſcipulis a Chriſto miſſis Auctoritatem Juriſdictionis fuiſſe collatam.*

6. *Dicere inferiorum Prælatorum Poteſtatem Juriſdictionis, ſive ſint Epiſcopi, ſive ſint Curati, eſſe immediatè a Deo, Evangelicæ & Apoſtolicæ conſonat veritati.*

XXX. Anno 1442. die 9. Januarii, Magiſter *Nicolaus Quadrigarii*, Ordinis FF. Eremitarum S. *Auguſtini*, quaſdam Propoſitiones a ſe pariter in Actu Veſperiarum aſſertas, ex Mandato Sacræ Facultatis Pariſienſis revocavit. Harum una erat: *Sola Papæ Poteſtas in tota Eccleſia immediatè, eſt a Chriſto.* Quam hac verborum formulâ revocavit: *Ego, quantùm in me eſt, volens tollere omne ſcandalum, & eſſe filius obedientiæ & pacis, & aſſertor veritatis dico unam ſicut tunc dixiſſem, ſi fuiſſem abſolutè & non collativè locutus, & hoc ex ordinatione ejuſdem Facultatis Theologiæ matris meæ, cujus ordinationi, diſpoſitioni, & omnimodæ determinationi me ſubmiſi & ſubmitto, ac etiam ultronea voluntate, Veritatem quæ ſequitur: Quam quidem Veritatem prædicta Facultas ſubmittet determinationi Eccleſiæ Sacri Generalis Concilii & Sanctæ Sedis Apoſtolicæ*, videlicet: *Omnes Poteſtates Juriſdictionis Eccleſiaſticæ aliæ a Papali Poteſtate, ſunt ab ipſo Chriſto quantùm ad inſtitutionem & collationem primariam; a Papa Auctoritate & ab Eccleſia, quantùm ad limitationem & diſpoſitionem miniſterialem.*

XXXI. Anno 1470. die 17. Auguſti, F. *Joannis Mauritii*, ex Ordine FF. Prædicatorum Doctor Theologus, has Propoſitiones aſſeruit in Aula Pariſienſis Epiſcopi, in Doctoratu *Joannis de Divione* Abbatis *de Theoloco*, Ordinis Ciſtercienſis, 1. *Apoſtoli alii a Petro non acceperunt immediatè a Chriſto Poteſtatem Epiſcopalem, ſed a Petro immediatè vel immediatè ſolo.* 2. *Alios Apoſtolos a Petro, nulla ratione convincitur fuiſſe factos Epiſcopos a Chriſto, nec etiam aliqua Auctoritate.* 3. *Congregatio 72. Diſcipulorum non accepit a Chriſto immediatè aliquam Poteſtatem juriſdictionis in aliquo foro.* Quas Propoſitiones Sacra Facultas pronuntiavit *Eſſe directè contra Sacram Scripturam & Doctorum ab Eccleſia approbatorum doctrinam, nec-non contra determinationem prædictæ Facultatis, aliàs ſolemniter in caſu ſimili factam*; ſcilicet in cauſa Fratris *Joannis Sarraſin*, cujus Retractationis Inſtrumento Frater Magiſter *Mauritii* ſubſcripſit, & ſecundùm eamdem formulam Propoſitiones ſuas ex Mandato Sacræ Facultatis humiliter retractavit.

XXXII. Anno 1514. F. *Ludovicus Coubont* Præſentatus Prædicatorum reſpondens de Aulica ſub Magiſtro novo *Henrico Fabri*, hanc Propoſitionem propugnandam ſuſceperat: *Epiſcopus qualis inter Apoſtolos ſolus Petrus a Chriſto immediatè fuit conſecratus; Curatus verò Jure poſitivo inſtitutus; cùm nec Epiſcopus quiſpiam, Petro dempto immediatè eſt a Chriſto inſtitutus.* Oppoſitam verò Concluſionem ex Mandato Sacræ Facultatis in ſua Sorbonica propugnavit, his verbis conceptam: *Quemadmodum Petrus a Chriſto Summus Pontifex ordinatus fuiſſe creditur, & quilibet cæterorum Apoſtolorum ab eodem Chriſto, nullo mediante Epiſcopus creatus, & Curatorum Ordo inſtitutus, eodemque divino jure triplicem illum Hierarchicum Ordinem habet Eccleſia. Nec horum oppoſita (cùm certum ſit Evangelicæ Veritati illa refragari) poſſunt probabiliter ſuſtineri.*

XXXIII. Anno 1542. die 18. Januarii, Sacra Facultas Pariſienſis inter Articulos Fidei contra *Lutherum* conſtitutos, 18. conſcripſit, aſſeruit, promulgavit his verbis: *Tenetur & quilibet Chriſtianus firmiter credere, Unam eſſe Univerſalem Eccleſiam in terris viſibilem, quæ in fide & moribus errare non poteſt, cui omnes Fideles, in his quæ ſunt fidei & morum, obedire adſtringuntur.* Et 19. *Quòd ſi quid in Scripturis Sacris controverſiæ aut dubii oriatur, ad prælatam Eccleſiam definire ſpectat ac determinare.* 22. *Certum eſt Concilium Generale, legitimè congregatum, Univerſalem repræſentans Eccleſiam in fidei & morum determinationibus errare non poſſe.* Hæ porro Propoſitiones e regione ſunt oppoſitæ illi quam Frater *Joannes de Monteſono* propugnaverat: *Ad ſolam Sedem Apoſtolicam*; vel, *Ad ſolum Summum Pontificem pertenet eorum quæ tangunt fidem examinatio & deciſio.*

XXXIV.

XXXIV. Anno 1556. Magiſter *Franciſcus Guillon* Baccalaureus, qui in ſua Theſi pro Minore Ordinaria quædam poſuerat, quibus videbatur aſſeri; *Ex omnibus Apoſtolis ſolum Petrum a Chriſto* immediatè fuiſſe creatum Epiſcopum, ex Sacræ Facultatis Decreto veniam petiit ab Epiſcopis, & ab ipſa Facultate, & declaravit, *Se agnoſcere & fateri Epiſcoporum Juriſdictionem eſſe Juris Divini, & eſſe immediatè a Chriſto, eoſque in Conciliis Generalibus verè eſſe Judices, atque in iis ex eorum Judiciis Summum Pontificem pronuntiare.* Iſtique Declarationi ſubſcripſit die 14. Januarii.

XXXV. Anno 1664. die 26. Maii, Sacra Facultas varias *Jacobi Vernantii* Propoſitiones confixit, quarum una hæc erat: *Ejus eſt unius.* [*ſcilicet Summi Pontificis*] *emergentis circa fidem dubia, infallibilis veritatis oraculo tollere & explanare.* Altera: *Duplex eſt infallibilitatis genus, una activa, alia paſſiva. Illa Summi Pontificis eſt ut Vicarii Chriſti; hæc Eccleſiæ. Utraque verbo Dei confirmatur.* De quibus Sacra Facultas ita cenſuit: *Hæ Propoſitiones, quatenus excludunt ab Eccleſia Infallibilitatem activam ſeu Auctoritatem emergentia circa fidem dubia infallibilis veritatis oraculo tollendi & explanandi, falſa ſunt, temeraria, ſcandaloſa, & hæretica.*

Aliæ ejuſdem Auctoris Propoſitiones aſſerebant: *Nullum fore diſcrimen, ſed æqualitatem omnimodam Romanum Pontificem inter & Epiſcopos, ſi claves ſcientiæ & poteſtatis, id eſt, Juriſdictionem omnem, a Chriſto immediatè accipiant.* De his autem Sacra Facultas ita cenſuit: *Hæ Propoſitiones, quarum duæ priores aſſerunt, Apoſtolos non fuiſſe conſtitutos Epiſcopos a Chriſto; cæteræ verò, Poteſtatem Juriſdictionis Epiſcoporum non eſſe immediatè a Chriſto; falſæ ſunt, verbo Dei contrariæ, & olim a Sacra Facultate reprobatæ. In quantum verò in quatuor poſteriorîs, poſitâ inſtitutione Epiſcoporum immediatè a Chriſto falſa colligit Auctor omnimodam inter Epiſcopos & Summum Pontificem fore æqualitatem; & nullam ſubordinationem; falſæ ſunt, temerariæ & præbent occaſionem ſubvertendi Ordinem Hierarchicum, perfectim verò Primatum Summi Pontificis.*

XXXVI. Demum anno 1683. ineunte, Sacra Facultas ex Mandato Supremi Galliarum Senatus Propoſitionem hanc expendit ex quibuſdam libellis & chartis volaticis peregrinorum Auctorum in has oras invectis excerptam: *Ad ſolam Sedem Apoſtolicam divino immutabili Privilegio ſpectat de Controverſiis Fidei judicare.* Quæ Propoſitio a ſelectis primùm Doctoribus diſcuſſa, qui ſententiam de illa ſuam ad Facultatem retulerunt die 1. Martii, omnium ac ſingulorum deliberationi præmiſſa eſt, qui menſibus prope tribus, Martio, Aprili, Majo, Comitiis frequentibus quadrageſies & quinquies habitis, Propoſitionem ipſam accuratè expenderunt; ſuamque tandem Doctrinalem Sententiam Facultas tulit. Sed quoniam de Romano Pontifice ſermo erat, cujus Jura non modò illæſa ubique voluit, ſed & quaque occaſione datâ religiosè venerata eſt, expoſuit copiosè, ſtrenuè defendit, antiquæ ſuæ in Sedem Apoſtolicam reverentiæ eſſe duxit brevì de ea præfari, disertèque repetere, quod olim non ſemel profeſſa eſt, præſertim in Articulis Fidei contra *Lutherum*, & in Cenſura *M. Antonii de Dominis*, ſcilicet: *Romanum Epiſcopum Unum eſſe Jure Divino Summum in Eccleſia Pontificem, cui omnes Chriſtiani parere teneantur.* Et *Qui immediatè a Chriſto non honoris ſolùm, aut dignitatis, ſed & poteſtatis ac Juriſdictionis Primatum habeat in tota Eccleſia.* Quâ Præfatione præmiſſa, de Propoſitione a Senatu Ampliſſimo oblata ſic cenſuit Sacra Facultas: *Hæc Propoſitio, quatenus excludit ab Epiſcopis & Conciliis, etiam Generalibus, judicandi de Fidei Controverſiis Auctoritatem, quam habent immediatè a Chriſto, falſa eſt, temeraria, erronea, praxi Eccleſiæ adverſa, verbo Dei contraria, doctrinam renovans aliàs a Facultate reprobatam.* Datum in Sorbona die Maii 18. recognita 19. Summo porro & unanimi circa dogmatis caput omnium Magiſtrorum conſenſu lata Cenſura eſt, quamvis aliqui circa modum diſſenſiſſent, pauciores licèt; arbitrati multiplicem diſtinguendum eſſe ſenſum, & certo quodam ſenſu, in quo exprimendo non planè conveniebant, ſalvam eſſe volentes Propoſitionem; cæterùm uno ore cum reliquis Magiſtris, quibus diſtinctio meritò non placuit ob rationes Eccleſiæ Sedi Apoſtolicæ, honori Academiæ, & cauſæ inprimis Veritatis conducibiles, cenſebant, judicabantque: *Hanc Propoſitionem, quatenus excludit*, vel *eo ſenſu intellecta, ut excludat;* vel, *ſi excludat, ab Epiſcopis & Conciliis, etiam Generalibus, judicandi de Fidei Controverſiis Auctoritatem, quam habent immediatè a Chriſto, falſam eſſe, temerariam, erroneam, praxi Eccleſiæ adverſam, verbo Dei contrariam* &c.

Quoniam verò de hac Propoſitione Suffragium etiam Cenſorium tuli poſt centum & ſexaginta ampliùs Magiſtros me antiquiores, Virique Dignitate & Doctrina Spectatiſſimi illud a me hìc in lucem edi peroptarunt, illorum votis juſſiſve parere velim, ut ſit Diſſertationis hujuſce meæ ſupplementum, ſimulque innoteſcat Exteris quâ diligentiâ, quo ſtudio, quâ libertate, quâ religione, quâ prudentiâ, Sacra Facultas Pariſienſis delatas ad examen ſuum Propoſitiones aut Libros diſcutiat, Cenſuras meditetur, ac Doctrinale Judicium ferat. Quod facilè intelligent, cùm a trecentis Doctoribus hujuſmodi Propoſitiones ſic expendi ac ventilari cogitaverint, antequam de illis Sacra Facultas pronuntiet.

SCHOLION I.

In hac Diſſertatione, pag. 473. Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Hæc propoſitio: SOLIUS Sedis Apoſtolicæ eſt, declarare ea quæ ſunt FIDEI, eſt hæretica.*

R. Hæc non mea, ſed *Petri de Alliaco*, poſtea S. R. E. Cardinalis verba ſunt, a me hiſtoricè relata.

SCHOLION II.

In eadem Diſſertatione, pag. 474. has propoſitiones rurſus notant Religioſi Cenſores: *Eſt „ etiam manifeſta hæreſis dicere, quòd* AD ſolum „ Pontificem pertinet examinatio & deciſio eo„ rum quæ tangunt fidem ... In cauſa Fidei po„ teſt appellari ad Concilium.

R. Neque hæc mea, ſed *Petri de Alliaco* verba ſunt, & hiſtoricè dumtaxat a me referuntur eo loci, non dogmaticè aſſeruntur hujuſmodi propoſitiones.

SCHOLION III.

Diſſertationis ejuſdem pag. 478. Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Chriſtus S. Petro contulit poteſtatem nomine Eccleſiæ.*

„ R. Scripſi: Chriſtum ligandi atque ſolvendi „ poteſtatem *S. Petro* contuliſſe, *quatenus Eccleſiæ gerebat perſonam, nec uni homini, ſed unitati,* In poſtrema Edit. anni 295.
S. Auguſtinus docet. Eius verba uſurpavi, ex Sermone 108. *De Diverſis*, & Tractatu 118. in *Joannem*. Nec alio ſenſu accepi, quàm *S. Auguſtinus*, non alio ſenſu quàm Eccleſia intelligit.

Collatam ſcilicet *S. Petro* perſonaliter, & immediatè a Chriſto ligandi atque ſolvendi poteſtatem, non tamquam Eccleſiæ procuratori, ſed tamquam Eccleſiæ Paſtori, Rectori, Capiti, Primatum juriſdictionis, non modò ſupra fideles omnes, ſed etiam ſupra Epiſcopos ipſos habenti, ut explicui in Diſſertatione *De Primatu S. Petri & Romani Pontificis*, Sæculo 1. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ.

SCHOLION IV.

Diſſertationis ejuſdem pag. 479. Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Hæc ergo propoſitio, quatenus excludit Concilium, eſt hæreſi finitima.*

R. Hanc propoſitionem F. Joannis de Monteſono, *Eorum quæ tangunt fidem, ad ſolum Summum Pontificem pertinet examinatio & deciſio*: Quatenus per illam univerſalis Eccleſia & Concilia Oecumenica excluduntur, hæreſi finitimam eſſe, ſententia eſt Sacræ Facultatis Pariſienſis. *Hæreticam* rotundè dixit *Petrus de Alliaco*. Hanc propoſitionem *Ad Eccleſiam univerſalem & ad Concilia Oecumenica non pertinet examinatio & deciſio eorum quæ tangunt Fidem*, an ab hæreſeos nota immunem præſtabunt Religioſi Cenſores, ſi ad Pontificium Tribunal, vel ad Sancti Officii Congregationem deferatur?

SCHOLION V.

Ibidem hanc Propoſitionem notant Religioſi Cenſores: *Sedes Apoſtolica & Papa ſunt quid diſtinctum.*

R. Mortuo Pontifice manet Apoſtolica ſedes; Pontifex in Cathedra S. Petri ſedet. *Cathedra unica eſt, quæ eſt prima de dotibus. Sedit Prior Petrus, &c.* (inquit S. Optatus Milevitanus lib. 11. contra Parmenianum.) *Aliud ſunt ſedes, aliud Præſidentes* (inquit Auxilius in lib. *De Ordinationibus Formoſi*)

SCHOLION VI.

Hanc propoſitionem ibidem notant Religioſi Cenſores: *Eſt hæreſis excludere omnes Epiſcopos a cognitione, examinatione, & deciſione eorum quæ ſunt Fidei.* Iſtam pariter notant pag. 480. *Eſt hæreticum excludere Theologos a generali examinatione & deciſione eorum fidei.*

R. Non meæ, ſed Eminentiſſimi Doctoris Petri de Alliaco S. R. Eccleſiæ Cardinalis propoſitiones ſunt, quas hiſtoricè ibi refero. Cœterùm cum eodem propugno propoſitionem iſtam ut Dogma Catholicum: *Ad Sanctam Sedem Apoſtolicam pertinet Auctoritate judiciali ſuprema circa ea quæ ſunt Fidei judicialiter definire.* (pag. 480.)

SCHOLION VII.

Diſſertationis ejuſdem pag. 484. hanc propoſitionem notant Religioſi Cenſores: *Romanus Pontifex non definiens ex Cathedra, ſeu cum Eccleſia conſenſu, non eſt indeficiens.*

Hæc Sacræ Facultatis Pariſienſis, & Eccleſiæ Gallicanæ Sententia eſt. Nec tamen id eo loci aſſerui, ſed de *Petri Alliacenſis* doctrina & ſententia agens, ita ſcripſi: *Ex quibus omnibus colligit, quòd SEDIS APOSTOLICÆ FIDES NUSQUAM DEFICIT. Hoc verò nomine ipſum Romanum Pontificem*, Non accedente Eccleſiæ conſenſu; *ſive, ut vulgari verba utamur*, EX CATHEDRA, *non definientem ac judicantem Petrus Alliacenſis non intellexit*. Tota hæc quæſtio in facto & critica verſatur, quid ſenſerit & intellexerit *Petrus de Alliaco?*

SCHOLION VIII.

Diſſertationis ejuſdem pag. 487. & 492. Religioſi Cenſores has propoſitiones notant: *Auctoritas Epiſcoporum immediatè a Deo derivatur .... Poteſtas Epiſcopi a Deo, non a Papa precariò accepta.*

R. Doctrina eſt Sacræ Facultatis Pariſienſis, ex Traditione a me probata, a pag. 487. ad pag. 495. Diœceſum tamen inſtitutionem ac diviſionem, Epiſcoporum electorum confirmationem, caſuum in omnibus Eccleſiæ Diœceſibus reſervationem, indulgentiarum in toto orbe Chriſtiano conceſſionem, ſummam præ omnibus & ſingulis Epiſcopis juriſdictionem Romano Pontifici convenire agnoſco, illumque juriſdictionis Pontificiæ Primatum a Chriſto inſtitutum. *Epiſcopos* denique *Auctoritate Romani Pontificis aſſumptos*, ut loquitur ſacra Synodus Tridentina, Canonicam illi obedientiam debere profiteor.

SCHOLION IX.

Diſſertationis ejuſdem pag. 493. hanc propoſitionem notant Religioſi Cenſores: *Petrus non accepit claves a Chriſto pro ſe ſolùm, ſed nomine omnium.*

R. Id ex Scriptura Sacra & Traditione compertum eſt. Petro quidem traditæ ſunt claves, ſed in ipſo cœteris Apoſtolis & Eccleſiæ quam repræſentabat, ac Apoſtolorum ſucceſſoribus Epiſcopis traditæ ſunt. *Si hoc Petro tantùm dictum eſt, non facit hoc Eccleſia* (inquit S. Auguſtinus Tractatu L. in Joannem.) *Si hoc ergo in Eccleſia fit, Petrus quando claves accepit, Eccleſiam Sanctam ſignificavit.* Si pro ſe ſolùm ligandi ſolvendique poteſtatem S. Petrus accepit, claves Regni cœlorum *cœteris communicandas* non accepit (ut ait S. Optatus Milevitanus.) Si pro ſe ſolo ligandi ſolvendique poteſtatem accepit, nihil a Chriſto cœteri Apoſtoli acceperunt, cùm omnibus dixit *Matthæi VIII.* non ſoli Petro: *Amen dico vobis quæcumque alligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in cælo; & quæcumque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cælo.*

SCHOLION X.

Pag. 495. hanc propoſitionem notant Religioſi Cenſores: *Erravit Fagnanus dicens, Epiſcopos in Conciliis eſſe conſultores, non judices,*

R. Erravit re vera vir cœteroquin doctiſſimus, cùm non erraverit Lucius III. Cap. *Ad abolendam*, Extra, *De hæreticis* ſingulos Epiſcopos in Diœceſibus ſuis, multò magis in Conciliis judices cauſarum fidei agnoſcens; nec erraverit aut jus alienum uſurpaverit S. Jacobus in Concilio Jeroſolymitano hunc in modum ſuffragatus: *Propter quod ego judico non inquietari eos qui ex Gentibus convertuntur ad Deum, &c.* non erraverint, aut jus, quod ſoli Petro competeret, ſibi temerè arrogaverint Apoſtoli in communi ſcribentes: *Viſum eſt Spiritui Sancto & nobis, nihil ultra imponere vobis oneris quàm hæc neceſſaria: ut abſtineatis vos ab immolatis ſimulachrorum, & ſanguine & ſuffocato, & fornicatione.* Erravit Fagnanus ſiquidem Bellarminus non erravit, contra Hæreticos probans *Epiſcopos in Conciliis, non conſiliarios eſſe, ſed judices.* (lib. 1. *De Conciliis* Cap. 18.) Act. 15.

SCHO-

SCHOLION. XI.

Pag. 501. Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Definitio Epiſcopi obligat omnes in ſua Diœceſi, donec aliud Papa declaret.*

R. Verba ſunt *Petri de Alliaco* a me hiſtoricè relata; veriſſimaque propoſitio eſt.

SCHOLION XII.

Pag. 503. Religioſi Cenſores hanc velut meam propoſitionem notant: *Dari poteſt judicium perſonarum poſt appellationem, dummodo non ſit in cauſis majoribus.*

R. Non ita ſcripſi; ſed, *Neque unquam vetuerunt Summi Pontifices dari judicium ab Epiſcopis poſt oppoſitas ad ſedem Apoſtolicam appellationes, niſi in cauſis majoribus perſonarum.* Facti quæſtio eſt; nec mea tamen, ſed *Petri Aurelii* verba ſunt, a me hiſtoricè relata.

SCHOLION XIII.

Pag. 506. Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Nulla eſt res tam magna, de qua non competat judicium primum Epiſcopo ſalvâ ſupremâ auctoritate.*

R. Non mea, ſed *Petri Aurelii* verba totâ illâ paginâ leguntur: *Clarè*, inquit, *demonſtratum eſſe opinor, exceptis Epiſcopalibus cauſis, in quibus Sedes Apoſtolica appellatur ante Sententiam Epiſcoporum, & illis rerum Fidei ac Myſteriorum quæſtionibus, de quibus ex perpetua Scripturarum Eccleſiæque Traditione neutram in partem ſtatui poſſit, nullas eſſe cauſas quantamvis magnas & graves de quibus non competat Epiſcopis judicium, perenni Eccleſia totius uſu & conſenſu: INCOLUMI TAMEN SUPREMA SUMMI PONTIFICIS AD EORUM SENTENTIAS TUM CONFIRMANDAS TUM SOLVENDAS AUCTORITATE.* Hæc veriſſima, & tamen a me hiſtoricè dumtaxat relata eo loci, ab indiculi cenſorii Auctoribus truncata & interpolata.

SCHOLION XIV.

Pag. 514. Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Multa in Conciliis dicuntur enunciativè, quæ quia examinata non ſunt, vim definitionis non habent.*

R. Quæ in Conciliis enuntiantur dumtaxat, & incidenter pronuntiantur, ea vim definitionis & controverſiæ judicatæ non habere, nemo hoc literaturæ genere vel leviter imbutus non intelligit.

Nota.

PRopoſitio aſſerens ſolius Sedis Apoſtolicæ eſſe fidei controverſias judicare, ipſo fatente Natale, ad rectum ſenſum poteſt revocari. Verum igitur eſt non ſolum Pontificis ſed & conciliorum univerſalium quoad fidem definitiones, ipſiusque eccleſiæ conſenſum, ut fidei regulas venerandas. Nihilominus nil vetat dicere ſolius Pontificis definitione controverſias finem obtinere, tum quia ante concilium ipſe ſolus hæreſes profligavit, eiſdemque conciliis quid credendum præſcripſit. Tum quia conciliorum definitiones omni robore deſtituuntur, quoties dum adeſt indubitatus Pontifex, ipſe ea non convocaverit, vel ſuâ auctoritate editas definitiones confirmaverit. Quamvis ergo Epiſcopi in Conciliis tamquam judices aſſideant, ac definiendo ſubſcribant, rerum definitarum robur ab uno Romano Pontifice tamquam a capite dimanat; ipſo etenim refragante nil ſatis firmum habendum eſt, ſicut etiam quia ab ipſo plena judicandi poteſtas concilio communicatur. Multò magis uni Pontifici tribuere licet, quæ Epiſcopi quoad inſurgentes fidei quæſtiones decernunt, ut explicat Natalis in primo ſcholio. Nil ſanè ſuæ poteſtati non conveniens ſibi tribuere judicavit Clemens VI. ut ſupra videre eſt pag. 57. dum abſque eo quòd aliquis contradiceret ſequentem articulum n. 13. Armenis propoſuit: *Si credidiſti, & adhuc credis ſolum Romanum Pontificem, dubiis emergentibus circa Fidem Catholicam, poſſe per determinationem authenticam, cui ſit inviolabiliter adhærendum, finem imponere; & eſſe verum & catholicum quidquid ipſe auctoritate clavium ſibi traditarum a Chriſto determinat eſſe verum; & quod determinat eſſe falſum & hæreticum, ſit cenſendum.* Hunc quidem articulum ſibi opponit P. Natalis in ſequente cenſorio ſuffragio n. 23. ac nihil aliud intellexiſſe putat Clementem, quàm Armenos ipſius articuli confeſſione cogere ad cognoſcendam pleniſſimam romani Pontificis poteſtatem, quâ ipſe ſolus tamquam Chriſti Vicarius, tamquam habens primatum etiam juriſdictionis ſuper Epiſcopos & Patriarchas, poteſt dubiis emergentibus circa fidem per totum orbem finem imponere. At obſervare omiſit P. Natalis poſſe finem imponere *per determinationem authenticam, cui ſit inviolabiliter adhærendum*, & eſſe credendum, *catholicum*, ſive *hæreticum* quidquid ipſe tale eſſe *auctoritate clavium ſibi traditarum a Chriſto determinaverit*. Hæc verba Pontificis infallibilitatem in definiendo oſtendunt; neque etenim Judici fallibili eſt *inviolabiliter adhærendum*, neque neceſſe eſt credere catholicum, ſive hæreticum quidquid ipſe definierit: Ideo ergo dictum eſt ſolum Pontificem poſſe præfata dubia removere; quia infallibilis cùm ſit, adeoque Concilio ſit ſuperior, ab eo ſolo definiendorum dubiorum poteſtas, & infallibilitas dimanat.

Nota.

QUomodo intelligendum ſit Chriſtum contuliſſe Petro ligandi ſolvendive poteſtatem, ac ſuum gregem paſcendi, fusè explico in Animadverſionibus de præſtantia Papæ ſupra concilium tomo ſequente.

Quomodo verum ſit fidei definitiones non futuras infallibiles, ſi non præcedat rerum definiendarum examen, adnotare non omiſi tom. 5. pag. 297.

Non ideo Pontificem ex cathedra definire, quia conſenſus eccleſiæ ipſius definitionibus accedat, fusè explicavi tom. 5. pag. 297. & ſeqq.

Epiſcopos immediatè a ſummo Pontifice, & Parochos ab Epiſcopis juriſdictionem obtinere probavi tom. 3. p. 122. & 627. Et mirandum ſanè eſt hujuſmodi ſententiam fuiſſe a Facultate Pariſienſi cenſorio decreto proſcriptam.

Sedem apoſtolicam quodammodo a Romano Pontifice poſſe ſejungi inficias non ibo. At id prorſus falſum eſt de Sede Apoſtolica definiente, ſeu judicante, neque enim niſi ore Romani Pontificis in ea ſedentis definit, ſeu judicat.

Non ſemper eadem viguit diſciplina quoad cauſas ad Sedem Apoſtolicam deferendas; ad quam tamen certum eſt ſemper Epiſcopos illas fidei controverſias detuliſſe, in quibus explicandis graves inſurgebant difficultates: Illud etiam ſemper fuit exploratum quæ inſurgebant controverſias finem non habuiſſe, niſi poſtquam Romanus Pon-

tifex particolarium ſynodorum, ſeu epiſcoporum judicium non confirmabat.

Voluit quidem Facultas Pariſienſis totam aoctoritatem dantem vigore ſtatutis Conciliorum, poſt Spiritum S. ab Eccleſia Catholica, non a Summo Pontifice derivandam. Sed contrarium omnino ſentiendum, utpote quia ex S. Scriptura, & Traditione didicimus, ipſius Eccleſiæ Magiſtrum & Doctorem omni prorſus infallibilitate donatum, eſſe Romanum Pontificem, ipſius definitiones Concilia reſpexiſſe, tamquam regulas, quas neſas eſſet deſerere, atque Conciliorum ſtatuta ita a Romani Pontificis confirmatione pendidiſſe, ut abſque ea prorſus nutarent. Hæc quæ paſſim variis in locis ſuſè oſtendi, & tom. 9. oſtendam, ſaltem convincunt non fuiſſe ad palinodiam recantandam cogendum illum, qui dicebat: *Tota auctoritas dans vigorem ſtatutis*, Conciliorum, *in ſolo ſummo reſidet Pontifice*. Sanè Facultas Pariſienſis, etiam ſapientiſſimum Canum erroris damnaſſet; nam *lib. 5. cap. 5. §. Non itaque*, veritus non eſt ita ſcribere: *Pondus autem Conciliis dat Summi Pontificis & gravitas, & auctoritas: qua ſi adſit, centum Patres ſatis ſunt: ſin deſit, nulli ſunt ſatis, ſint quamlibet plurimi.*

CENSORIUM SUFFRAGIUM In Generalibus Comitiis Sacræ Facultatis Pariſienſis diebus VII. *&* VIII. *Maii anni* MDCLXXXIII. *In Aula Celeberrimæ Domus Sorbonicæ Pronuntiatum.*

A F. NATALI ALEXANDRO, In eadem Facultate Doctore, De Propoſitione ab ampliſſimo Senatu ad Theologici Conſeſſus examen ac Judicium Doctrinale delata, his concepta verbis,

AD SOLAM SEDEM APOSTOLICAM DIVINO IMMUTABILI PRIVILEGIO SPECTAT DE CONTROVERSIIS FIDEI JUDICARE.

* Joſue, 22. I. IN Sacra *Joſue* Hiſtoria * legimus HONORANDE DOMINE DECANE, SAPIENTISSIMI PATRES AC MAGISTRI, cùm Iſraëlitici Populi pars una Altare ſuper Jordanem erexiſſet, ut in monumentum eſſet poſteris quòd unum cum Tribubus reliquis Deum colerent, unamque Religionem profiterentur; cæterarum Tribuum Proceres populumque bellum ipſis denuntiaſſe, quaſi Altari ad Sacrificia erecto, quæ extra Tabernaculum offerri neſas erat, defectionem a Dei Lege, ſeceſſionem a Moſaica Religione meditarentur. Verùm miſſis Oratoribus, de pio fratrum conſilio certiores effecti, arma depoſuerunt, & in has erupere voces, quibus ſiniſtram omnem de illis ſuſpicionem ex animis ſuis eſſe deletam ſignificabant: *Nunc ſcimus quòd nobiſcum ſit Dominus, quoniam alieni eſtis a prævaricatione*. Hanc Hiſtoriam *FACUNDUS HERMIANENSIS* Epiſcopus * Orientalium cum Epheſinæ Synodi Patribus diſſidio accommodans, dignam profert obſervatione ſententiam. *Vides*, inquit, *quòd pro eadem Religione non ſolùm diſſentire a ſe invicem, verùm etiam pugnare adverſùm ſe religioſi & rectiſſimi poſſunt, dum eos non ratio divini cultus, ſed alterius alterum latet intentio*. Orientales *exiſtimantes Epheſinam Synodum Traditiones Paternas eſſe tranſgreſſam, pro ipſa fide quam communiter tenebant, adverſùs eam certabant*. Simile quidpiam hoc in Ordine contigiſſe mihi videtur, PATRES HONORANDI, cùm diſſidium Academicum, & ſententiarum colliſionem circa Propoſitionem ab Ampliſſimo Senatu examini ac Judicio veſtro ſubjectam conſidero. Pars Sacræ Facultatis adverſùs Cenſuram a DEPUTATIS veſtris præformatam pugnat; pars eam tuetur, amplectitur, eodem licèt ſtudio veritatis ducantur univerſi. Summi Pontificis in Eccleſia, quà latè patet, Primatum, non honoris ſolùm, aut dignitatis, ſed & poteſtatis ac juriſdictionis, immediatè a Chriſto inſtitutum, cui omnes Chriſtiani parere teneantur; præcipuam etiam Sedis Apoſtolicæ Auctoritatem in judicandis fidei controverſiis in tota Eccleſia emergentibus, nemo veſtrûm non profitetur. *Epiſcopalis Eminentia Divinam Auctoritatem*, (ut Toletana Synodus Octava loquitur) ac poteſtatem judicandi pariter de fidei controverſiis inferiorem quidem illam Pontificiâ, ſed a Chriſto nihilominus immediatè derivatam, in Catholicæ Religionis Antiſtitibus nemo veſtrum non agnoſcit. Conciliorum Oecumenicorum divinam, ſupremam, & cæteris Poteſtatibus Eccleſiaſticis imperantem Auctoritatem, ſecundùm Sacri Conſtantienſis Concilii Decreta, nemo veſtrûm non veneratur, prædicat, propugnat. Veteres Sacræ Facultatis Cenſuras inconcuſſas manere æquè omnes optatis ac vultis. Mirum ergo cur diſſideatis, SAPIENTISSIMI PATRES, & pro eadem veritate quam communiter tenetis, pars veſtrûm adverſùs Cenſuram ſummo judicio libratam ac præformatam, pars adverſùs expoſitionem ſumma pietate expetitam, quaſi pro aris prælietur. Perſpicuè ſatis mentem ſuam aperuerunt, cùm Domini DEPUTATI, viri eruditione, prudentiâ, religione inſignes, quibus diſcutiendæ Propoſitionis provinciam demandaſtis; tum pii Expoſitionis Promotores: nullus mutuæ ſuſpicioni relictus eſt locus. Quæ cùm ita ſint, ſpero, imò auguror fore ut *Idipſum dicatis* omnes ut *Perfecti ſitis in eodem ſenſu & in eadem ſententia*: haſque voces filiorum Iſraël ad fratres uſurpetis: *Nunc ſcimus quòd nobiſcum eſt Dominus, quoniam alieni eſtis a prævaricatione*. Et hæc quidem ſufficerent, ſi deſiderium dumtaxat votumque meum exponendum eſſet: ſed cùm dicenda ſit ſententia de Propoſitione, de qua Doctrinale Sacræ Facultatis Judicium poſtulat Ampliſſimus Senatus; illam abſolutè & prout concepta eſt ſpectatam primùm expendo: tum de Expoſitione dicam, an neceſſaria ſit, & Eccleſiæ diſciplinæ ac moribus conveniens. Quod dum eâ quâ potero perſpicuitate exequar, attentè, quæſo, benevolè, patienter audiatis. Nova dicam, etſi a clariſſimis ingeniis, doctiſſimiſque viris qui ante me dixerunt, occupata ſint meliora. Diſſertationis partitio.

PRIMA PARS.

II. ATque ne diuturniori proluſione vos detineam, protrahamque Comitia trigeſies amplius hoc uno de argumento repetita, ſtatim arcem difficultatis invado, duce Angelico Doctore, cujus nomen huic Ordini venerandum, auctoritas in hiſce de Theologico Dogmate deliberationibus ad evertendum errorem, & vindicandam veritatem magnum ſanè momentum affert. Is vim iſtius vocis excluſivæ, *ſolus*, accuratè & ſeverè expendens, abſque hæſitatione pronuntiat, ipſam *excludere omne aliud ſuppoſitum a conſortio prædicati*, ſi accipiatur ſyncathegorematicè, quatenus ordinem attributi ad ſubjectum ſignificat. Solus Deus æternus eſt: Vera eſt propoſitio, quia nihil præter Deum eſt æternum. Vox illa excluſiva res creatas omnes a divinæ æternitatis conſortio removet. Secundùm hanc Regulam Dialecticæ ad res Theologicas a *Sancto Thoma* traductam, Propoſitionem a Senatu oblatam expendamus: *Ad ſolam Sedem A-* 1. P. Quæſt. XIII. Art. III. & IV.

Po-

poſtolicam divino immutabili Privilegio ſpectat de controverſiis fidei judicare. Vocem illam, *Solam*, ſyncathegorematicè uſurpari, ordinem attributi ad ſubjectum ſignificare, perſpicuum & exploratum eſt. Excludit igitur aliud omne ſubjectum a conſortio attributi: Sedes excludit cœteras, Epiſcopos, Concilia Provincialia, Nationalia, Occumenica: removet ab ipſis Jus Divinum judicandi de controverſiis fidei. Cœteras namque Sedes, Epiſcopos reliquos, Concilia, diſtingui a Sede Apoſtolica nemo negaverit, id eſt, a Romana Eccleſia, ab illa *Eccleſia Principali unde unitas Sacerdotalis exorta eſt*, ut ait S. Cyprianus, ab illa Eccleſia prima, maxima, antiquiſſima, *Ad quam propter potentiorem Principatum neceſſe eſt omnem Eccleſiam convenire*, ut loquitur S. Irenæus: ab illius urbis Eccleſia, in qua *Una Cathedra* conſtituta eſt, *in qua prior ſedit Petrus, deinde Linus*, & reliqui Pontifices, ut ait Optatus Milevitanus: ab illa Eccleſia *In qua Apoſtolica Cathedra ſemper viguit Principatus*, ut S. Auguſtinus docet: ab illa quæ *Paſtoralis honoris facta caput mundo*; ut S. Proſper tradit: ab illa (inquam) Eccleſia Epiſcopos & Concilia diſtingui certiſſimum eſt; quicquid vana quorumdam ſubtilitas commenta ſit, non ut rem minimè obſcuram explicaret, ſed ut rei ſolaribus radiis clariori nebulas offunderet. In ea igitur, quam expendimus, Propoſitione palam eſt a poteſtate & auctoritate judicandi de controverſiis fidei divino immutabili Privilegio, ſive (quod idem eſt) Jure Divino, Epiſcopos excludi & Concilia. Fruſtra ſcilicet illis verbis modum aliquem ſingularem & eximium judicandi de controverſiis fidei, Sedi Apoſtolicæ convenientem, a quo cœteræ Sedes meritò excluduntur, finxerunt nonnulli qui ante me dixere. Ut enim inpræſentiarum non urgeam, modum illum quicumque ſit Conciliis Occumenicis pariter convenire, quæ nihilominus removet excluſivæ vocis malignitas; clarum eſt his verbis, prout ſonant, non aliud ſignificari privilegium, quàm quod a Chriſto S. Petro conceſſum eſt, cùm ait: *Tibi dabo claves regni cœlorum: & quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis, & quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis.* Porro Jus illud divinum ligandi & ſolvendi, *S. Petro* ut deſignato Eccleſiæ Capiti, ut Eccleſiæ perſonam gerenti collatum, cœteris cum Apoſtolis & eorum ſucceſſoribus Epiſcopis a Chriſto communicatum *S. Leo* disertè docet. **Tranſivit quidem* (inquit) *etiam in alios Apoſtolos Jus Poteſtatis iſtius, & ad omnes Eccleſiæ Principes Decreti hujus conſtitutio commeavit. Sed non fruſtra uni commendatur, quod omnibus intimetur. Petro enim ideo ſingulariter hoc creditur quia omnibus Rectoribus forma Petri præponitur. Manet ergo Petri Privilegium, ubicumque ex ipſius æquitate fertur Judicium.* Intelligitis, Sapientiſſimi Patres, Privilegii nomine *Jus Poteſtatis* ligandi & ſolvendi *S. Petro* a Chriſto traditæ *S. Leonem* ſignificare. Quod quidem auctoritatem judicandi de controverſiis fidei complectitur. Jus illud in Apoſtolos reliquos, & in omnes Eccleſiæ Principes, id eſt Epiſcopos, ab eodem fonte derivatum eſſe. Falſa itaque, temeraria, verbo Dei contraria Propoſitio eſt, quæ ab hoc Privilegio excludit Epiſcopos & Concilia, in quibus *manet Petri Privilegium, cùm ex ipſius æquitate fertur Judicium.* Hæc Propoſitio; *Ad ſolam Sedem Apoſtolicam divino immutabili Privilegio ſpectat de controverſiis fidei judicare*: Epiſcopos & Concilia excludit, ſecundùm Regulam ab Angelico Doctore de Propoſitionibus excluſivis traditam; Hac ergo ratione falſa eſt, erronea, verbo Dei contraria.

Sedis Apoſtolica Principatus.

** Serm. III. de Aſſumpt. ſua.*

Auctoritas judicandi de controverſiis fidei in S. Petrum, in Apoſtolos, & in omnes Epiſcopos ab eodem fonte derivata.

III. Progredior ulteriùs Angelo Scholarum duce, cujus Regulis ſecuriùs quàm Ariadnes filo hunc excluſivarum Propoſitionum labyrinthum luſtrabimus. *S. Thomas* Articulo jam a me laudato, in Reſponſione ad tertiam Objectionem, Propoſitionem iſtam expendit: *Solus Deus eſt Pater:* ſenſumque illius duplicem aperit. Vel enim vox illa, *Pater* primam Sanctiſſimæ Trinitatis perſonam deſignat: quo ſenſu vera Propoſitio eſt; cùm nec Angelus, nec homo, in numerum adorandarum Perſonarum tranſcribi poſſint; Vel nomen iſtud, *Pater*, unam relationem ſignificat: quo ſenſu Propoſitio falſa eſt, cùm relatio paternitatis creaturis etiam conveniat, etſi longè imperfectiori ratione. Ex qua *S. Thomæ* obſervatione, alteram hancce Regulam de Propoſitionibus excluſivis colligere eſt. Cùm attributum aliquod pluribus eſt commune, licèt uni cum excellentia ſingulari conveniat, ſi illi uni tribuatur additâ particulâ excluſivâ, *Solus*, falſa Propoſitio eſt. Porro in Propoſitione ad examen noſtrum ab Ampliſſimo Senatu delata, attributum commune Sedi Apoſtolicæ & Sedibus cœteris, Romano Pontifici, Epiſcopis, atque Conciliis, nimirum jus & poteſtas judicandi de controverſiis fidei divino & immutabili Privilegio, de una Sede Apoſtolicâ prædicatur, additâ voce excluſivâ *Solus*; Ab errore itaque vindicari non poteſt. Nullus eſt in hoc Ordine, qui pro ſumma erga Sedem Apoſtolicam religione & obſervantia, Privilegia ipſi a Chriſto collata ſive ab Eccleſia affatim conceſſa non veneretur, prædicet, ac propugnet. Cum *Anſelmo Havelburgenſi* Epiſcopo, in Dialogis *Eugenio III.* Pontifici Maximo dicatis, agnoſcimus ac profitemur *Romanam Eccleſiam duo Privilegia divinitus habere, videlicet præ omnibus incorruptam puritatem fidei, & ſuper omnes poteſtatem judicandi.* Id unum ſi aſſereret Propoſitio de qua differimus, non modò ipſam abſolveremus, ſed ab omnibus Catholicis tenendam diceremus. At cùm ſoli Sedi Apoſtolicæ jus auctoritatemque tribuat divino immutabili Privilegio de controverſiis fidei judicandi, conſequenter ab eo jure, ab eaque auctoritate, Epiſcopos & Concilia excludat, cenſorio ſtigmate meritò inurenda eſt. Excellentiori quidem modo (Id enim repetere & inculcare neceſſe eſt) Jus illud ac auctoritas Apoſtolicæ Sedi convenit, ratione Primatûs: Sed tamen omnibus Epiſcopis ex Chriſti etiam conceſſione ac munere competit. Quod eleganter *S. Auguſtinus*, * exprimit his verbis; *Cùmque ſit communis omnibus nobis qui fungimur Epiſcopatus officio, quamvis in eo celſiore præmineas faſtigio, ſpecula Paſtoralis. &c.* In quo verò poſitum eſt illud ſpeculæ Paſtoralis officium, niſi ut *lupos frementes ad Dominici gregis caulas*, nimirum Hæreticos exterminent, ut ait ibidem *S. Auguſtinus*? Quo munere funguntur, cùm hæreſes damnant ac proſcribunt: Quod Africani Epiſcopi præſtiterant in Synodis, quorum ingenium *Auguſtinus* erat. Propoſitio igitur quæ hanc poteſtatem ſoli Sedi Apoſtolicæ attribuit, abſolutè & per ſe falſa & erronea eſt.

Lib. III. Cap. XI.

Duo privilegia Romanæ Eccleſiæ divinitus conceſſa.

* Lib. I. ad Bonifacium, contra duas Epiſt. Pelagian.

IV. Docem noſtrum nondum dimitto Sapientiſſimi Patres cujus vexillum in hac literaria concertatione explicatum perjucundè videtis. Doctor Angelicus laudatæ Quæſtionis Articulo 4.* hanc Propoſitionem expendit; *Solus Pater eſt Deus* de qua ſic edifferit: *Hæc locutio, Solus Pater eſt Deus: habet duas expoſitivas, ſcilicet, Pater eſt Deus & Nullus alius a Patre, eſt Deus. Sed hæc ſecunda eſt falſa: quia Filius alius eſt a Patre, qui eſt Deus. Ergo hæc eſt falſa: Solus Pater eſt Deus. Et ſic de ſimilibus.* Quo ex loco tertia de Propoſitionibus excluſivis Regula colligitur: Quotieſcumque duarum Propoſitionum expoſitivarum, in quas excluſiva quælibet reſolvitur, altera falſa eſt, Propoſitio excluſiva eſt per ſe & abſolutè falſa. At Propoſitio

* In argumento ſuo contra.

ſitio quam expendimus: *Ad ſolam Sedem Apoſtolicam divino immutabili Privilegio ſpectat de controverſiis fidei judicare*: in duas Propoſitiones exponentes reſolvitur, exclusivarum inſtar cœterarum. Prima hæc eſt: *Ad Sedem Apoſtolicam pertinet divino immutabili Privilegio de controverſiis fidei judicare*. Quæ propoſitio vera Catholica, & ab omnibus tenenda eſt: Altera: *Ad nullum alium a Sede Apoſtolica ſpectat divino immutabili Privilegio de controverſiis fidei judicare*. Quæ Propoſitio falſa eſt; adeoque ſecundùm Regulam Angelici Doctoris, hæc Propoſitio: *Ad ſolam Sedem Apoſtolicam divino immutabili Privilegio ſpectat de controverſiis fidei judicare*: eſt per ſe & abſolutè falſa.

V. In ejuſdem Articuli corpore docet *S. Thomas*, hanc Propoſitionem: *Solus Pater eſt Deus* ſyncathegorematicè ſumptam, ſenſum continere multiplicem. Ita ſcilicet accipi poteſt, ut a forma ſubjecti cœtera excludat; quo ſenſu omnino vera eſt; quippe cùm iſti æquivaleat: Ille cum quo nullus alius in Sanctiſſima Trinitate eſt Pater, Deus eſt. *Sed hic ſenſus non habetur ex conſueto modo loquendi* (inquit *S. Thomas*) Secundùm verò proprium ſenſum, excludit a conſortio prædicati: quo ſenſu falſa eſt, ſi excludit alium, id eſt alteram adorandæ Triadis perſonam; vera ſi excludit aliud, id eſt alterius naturæ hypoſtaſim. Sed quia hæc dictio, *Solus*, afficit propriè ſubjectum, (inquit Angelicus Doctor) vim habet alium potiùs excludendi quàm aliud: *Unde non extendenda talis locutio, ſed piè exponenda, ſicubi inveniatur in authentica Scriptura*. Ex qua Angelici Doctoris Regula perſpicuum eſt, de hujuſmodi Propoſitionibus excluſivis ferendum eſſe judicium ſecundùm conſuetum loquendi modum, & ſecundùm proprium ſenſum. At ſecundùm communem loquendi morem, propriumque ſenſum, excluſiva particula, *Solus*, afficit ſubjectùm, & ab attributi communione ſubjecta reliqua removet. Hæc itaque Propoſitio: *Ad ſolam Sedem Apoſtolicam divino immutabili Privilegio ſpectat de controverſiis fidei judicare*; ſecundùm vulgatum loquendi morem & proprium ſenſum, excludit a jure divino & auctoritate judicandi de controverſiis fidei quemlibet alium ab Apoſtolica Sede; proindeque Epiſcopos excludit & Concilia. Si alius ſenſus quæratur, intelligatur, afferatur, non eſt proprius, obvius, naturalis, ſed afflictus, detortus, violentus. Quæ cum ita ſint, hujuſmodi locutio non eſt extendenda, ſed piè exponenda, ſicubi in authentica Scriptura inveniatur. Quis verò Hungarorum, Belgarum, Hiſpanorum quorumdam ſcripta, libros, chartas volaticas, Scripturarum authenticarum, id eſt, auctoritatem in Eccleſiam habentium, nomine cohoneſtet? De iſtius igitur Propoſitionis, quæ ad noſtrum delata examen eſt, prout ex illis eſt excerpta, & ab illis aſſerta, expoſitione, non eſt cur ſoliciti ſimus. Hunc ſiquidem loquendi modum perperam, inſcitè, imprudenter ampliarunt. De illa itaque ſecundùm proprium ſenſum, & conſuetum loquendi modum judicium feramus: ſecundùm quem Sedes reliquas, ac earum Epiſcopos, & Concilia etiam Oecumenica, excludit ab auctoritate judicandi de controverſiis fidei divino & immutabili privilegio.

VI. Fruſtra verò celebrem illam & tot in hac Aula Diſſertationibus a duobus menſibus vexatam Propoſitionem, in Conciliis, & apud SS. Patres, vel Auctores omni exceptione majores reperiri ac legi quidam inclamant, ac proinde Cenſuræ a Dominis Deputatis præformatæ infamiam, invidiamque in magna illa nomina derivandam vociferantur. Spectra ſunt iſta, Sapientiſſimi Patres, ad incutiendum terrorem compoſita. Enimvero quæ ex Conciliis, Summis Pontificibus, Patribuſve prolatæ ſunt ſententiæ a Viris Eruditis qui ante me dixerunt, aut Propoſitionem illi, de qua nunc movetur controverſia, ſimilem nullatenus habent, aut ſi quid affine ſonare videantur, planè diſſimiles quoad ſenſum ex adjunctis intelliguntur.

Innocentii I. verba ſi attentâ conſideratione expendiſſent, Epiſtolam ipſius ad Concilium Milevitanum in gratiam famoſæ Propoſitionis non laudaſſent: cùm ſit evidentiſſimum, jus auctoritatemque judicandi de controverſiis fidei ſoli Sedi Apoſtolicæ *Innocentium I.* non aſſerere, ſed jus unum Relationis Majorum Cauſarum, præcipuè quæ fidem ſpectant: Quæ quidem Relatio *poſt Epiſcopale Judicium* ad Sedem *S. Petri* mittenda ſit, ut idem Pontifex ad *Victricium* Rotomagenſem Epiſcopum ſcribebat. Patrum enim Inſtituta id poſtulant, qui ſanctiſſimè ſanxerunt & *divinâ decrevere ſententiâ*, ut quicquid in hujuſmodi cauſis, tum dignitate tum difficultate majoribus, *quamvis in remotis Provinciis ageretur, non prius ducerent finiendum, niſi ad hujus Sedis notitiam perveniret: ut tota hujus Auctoritate juſta quo fuerit pronuntiatio firmaretur*. Verba ſunt ejuſdem Pontificis ad Concilium Carthaginenſe ſcribentis. Primam itaque cognitionem, primumque judicium cauſarum fidei, Epiſcopis convenire *Innocentius I.* agnoſcebat; Jus unum Relationis ad Sedem Apoſtolicam vindicabat ex traditione & inſtitutis Patrum; ut juſtam Epiſcoporum & Synodorum pronuntiationem atque Judicium Eccleſia Romana, illique præſidens Summus Pontifex confirmaret, atque hac ratione cauſam finiret. Deleat igitur Vir Eruditus *Innocentium I.* ex illa falſæ Traditionis ſerie, quam in gratiam famoſæ Propoſitionis adornavit.

Epiſt. 24.

VII. Affinitatem cum illa majorem non habent *S. Flaviani* verba de Cauſa Eutychiana ad *S. Leonem Magnum* ſcribentis; *Res ſola indiget ex vobis impulſu atque ſubſidio, quod per veſtram Prudentiam ad tranquillitatem & pacem cuncta ſtatim tranſlatarum eſt*.

Monumentorum Eccleſiæ Græcæ, *verſionis & editionis Cl. V. I. B.* Cotelerii, Tom. 1.

A *Flaviano* & Synodo Conſtantinopolitana ob hæreſim damnatus fuerat Eutyches. Conturbare non ceſſabat Eccleſiam, ſpreto Synodi Judicio. Libellos petulantes & injurioſos *Flaviani* nomini *Theodoſio* Imperatori obtulerat. Romano etiam Pontifici fucum facere conabatur, ſe *tempore Judicii Libellos Appellationis* Flaviano & *Sanctæ Epiſcoporum tunc præſentium Synodo tradidiſſe*, & ad Sedem Apoſtolicam appellaſſe mentitus, ut Sententiam in ſe latam irritam a *S. Leone* declarari, vel ſuſpendi obtineret. Ea de re *Flavianum* admonet Sanctiſſimus Pontifex. Is ad *S. Leonem* reſcribit, Acta Synodi mittit, ex quibus totam cauſæ ſeriem accuratè cognoſcat. Ejus Sanctitatem obteſtatur, ut *communem rem vindicet*, & *per proprias Literas Depoſitioni Canonica adversùs* Hæreſiarcham *facta ſuffragetur*, *Imperatoris* verò *fidem confirmet*. Hac ratione factum iri ut hæreſis facillimè deſtruatur, & tumultus propter eam excitatus ſedetur, Deo per Apoſtolicas Literas cooperante: neque neceſſarium fore Concilium Oecumenicum, quod totum orbem Chriſtianum commoveat. *Prohibebitur verò & quæ divulgatur futura eſſe Synodus, ut ne ſanctiſſimo totius orbis Eccleſia perturbeatur*. En quò verba illa collineant a Viro Erudito prolata: *Res ſola indiget ex vobis impulſu atque ſubſidio*. At Epiſcoporum Synodique Judicium non excludit *Flavianus*, qui ſe *Eutychetem*, ut *alienum a recta fide* judicaſſe ac damnaſſe teſtatur. Concilio Oecumenico judicandi auctoritatem non derogat, ſed illud

non

non ſore neceſſarium confidit. Judicium de contro-
verſiis fidei ad ſolum Romanum Pontificem, vel
ad ſolam Sedem Apoſtolicam ſpectare non aſſerit:
ſed hanc cauſam ſolo egere ejus impulſu atque ſub-
ſidio.

Sanè ſi ad ſolam Sedem Apoſtolicam Judicium
de fidei cauſis pertinere, *S. Leo* exiſtimaſſet,
Epiſt. 26. *Synodale Judicium* Epheſi conſtitui non conſenſiſ-
Edit. Que- ſet, ut *totius erroris pravitas damnaretur*. De
nellii. ipſa Synodo, quæ *Dioſcori* tyrannide in latroci-
nium degeneraverat, ad *Theodoſium* non ſcri-
Epiſt. 40. pſiſſet: Comperimus *conveniſſe ad Synodum pluri-
mos Sacerdotes, quorum utique frequentia conſulta-
tioni & Judicio profuiſſet, ſi is qui ſibi principem
locum vindicabat, Sacerdotalem moderationem cu-
ſtodire voluiſſet*. Ab Imperatore non poſtulaſſet,
Epiſt. 39. poſt Synodum illam Prædatoriam, ut omnia in
eo ſtatu eſſe juberet, *in quo fuerunt ante omne
Judicium, donec major ex toto orbe Sacerdotum nu-
merus congregaretur*, ob *periculum religionis &
& fidei*. Ipſius Majeſtati non ſupplicaſſet ut *Ge-*
Epiſt. 40. *neralem Synodum juberet intra Italiam celebrari,
quæ omnes offenſiones ita repelleret aut mitigaret,
ne aliquid ultra eſſet vel in fide dubium, vel in
charitate diviſum:* Neque ejus celebrationem *poſt
appellationem interpoſitam neceſſariò* poſtulari ſcri-
pſiſſet. Non denique Synodum Chalcedonenſem
Epiſt. 87. a *Marciano* Imperatore congregari conſenſiſſet,
*ut damnatis Hæreticis qui corrigi noluiſſent, nul-
la penitus reſideret de vera Domini noſtri Jeſu Chri-
ſti Incarnatione dubitatio:* nec *per approbationem
Geſtorum Synodalium* ſe *propriam* cum Patribus
Chalcedonenſibus *uniſſe ſententiam in ſolâ fidei cau-
ſâ*, datis ad ipſos literis profeſſus fuiſſet. San-
ctos itaque *Flavianum* & *Leonem* Vir Eruditus e
numero teſtium commentitiæ Traditionis, quam
in reæ Propoſitionis defenſionem laudavit, vel
invitus expungat.

VIII. *Gelaſii I.* Pontificis Maximi ſententia in
Commonitorio ad *Fauſtinum*, proh! quantùm di-
ſcrepat a Propoſitione quæ noſtræ deliberationis
argumentum eſt! *Quantùm* (inquit) *ad Religio-
nem pertinet, nonniſi Apoſtolicæ Sedi, juxta Cano-
nes, debetur ſumma Judicii totius*. Non totum Ju-
dicium, ſed ſummam Judicii totius, id eſt, rei
judicatæ confirmationem, Sedi Apoſtolicæ ven-
dicat. Unde *Acacium* ab ea *ſecundùm formam
Synodicam* damnatum ſcribit, ſecundùm formam
Synodi Chalcedonenſis, cujus executorem ſe pro-
fitetur.

In eâ verò Epiſtolâ quam ad Epiſcopos Darda-
niæ dedit, in quâ Poteſtatem ligandi & ſolvendi,
confirmandi Synodos, abſolvendi Epiſcopos a Con-
ciliis contra Juris ordinem damnatos, Sedi Apo-
ſtolicæ, *etiam ſolê*, id eſt, abſque Concilio, aſ-
ſerit, evidens eſt ex totius Epiſtolæ contextu il-
lum ab Epiſcopis & Synodis auctoritatem judi-
candi de cauſis Religionis non removere, ſed ſo-
lùm oſtendere Synodorum celebrationem ad Hære-
ticorum damnationem non eſſe neceſſariam, præ-
ſertim cùm in eam hæreſim impegerunt, quæ jam
ab Oecumenica Synodo damnata eſt. Ideoque
Acacium a ſola Sede Apoſtolica juremerito da-
mnatum, qui cum Eutychianis a Synodo Chalcedo-
nenſi confixis, maximè cum *Petro Moggo* commo-
nionem inierat, eique patrocinium ac favorem
impenderat. Sedem enim Apoſtolicam, pro ſuo
Primatu, executricem eſſe Sententiæ in hæreſes
& hæreticos a Synodis Oecumenicis latæ. *Confi-
dimus* (inquiebat) *quòd nullus jam veraciter Chri-
ſtianus ignoret uniuſcujuſque Synodi Conſtitutum,
quod univerſalis Eccleſiæ probavit aſſenſus; nullam
magis exequi Sedem præ cæteris oportere, quàm Pri-
mam, quæ unamquamque Synodum ſua Auctoritate
confirmat, & continuâ moderatione cuſtodit, pro ſuo
ſcilicet Principatu, quem B. Petrus Domini voce
perceptum, Eccleſia nihilominus ſubſequente & te-
nuit ſemper & retinet*. A *Gelaſio* itaque inter ſuæ
Traditionis teſtes referendo conſultiùs Vir Eru-
ditus abſtinuiſſet.

IX. *Theodoſii Echinienſis* Propoſitio in Synodo
Romana ſub *Bonifacio II.* cum Propoſitione, de
qua ex ſenatuſconſulto inquirimus, nihil prorſus
habet commune. Ille Sedi Apoſtolicæ dumtaxat
Jus appellationum ex toto orbe ſuſcipiendarum
& judicandarum in Cauſis Eccleſiaſticis vendicat,
& de cauſis perſonalibus, non de cauſis fidei lo-
quitur: *Quamvis*, (inquit) *in toto Mundo Sedes
Apoſtolica Eccleſiarum ſibi jure vindicet Principatum,
& ſolam Eccleſiaſticis Cauſis undique appellare ne-
ceſſe ſit*, *&c.* Propoſitio verò quâ de agimus, au-
ctoritatem de controverſiis fidei judicandi ſoli Se-
di Apoſtolicæ tribuit.

Sed (objiciebat Vir Eruditus) eadem ratione
dici poſſet, *Theodoſium Echinienſem* Synodos ab
auctoritate ſuſcipiendi judicandique appellationes
excluſiſſe, ſi Propoſitio ipſius criterio ſeveriori
diſcutiatur, & particula, *Sola*, vim excluſivam
ſemper exercere ſupponatur.

Det veniam Diſputator Doctiſſimus. Id minimè
conſequens eſt. Loquitur enimvero *Theodoſius* de
tribunali ſtabili & perpetuo, ad quod Appella-
tiones omnes regulariter a Synodis ipſis Illyrici,
aliiſque ſeu Provincialibus, ſeu Nationalibus de-
ferantur, juxta Canones Sardicenſes. Illud por-
ro tribunal non eſt aliud ab Apoſtolica Sede.
Non enim congregata ſemper Oecumenica Syno-
dus eſt. Præterea, ſi ad Concilium a Summo Pon-
tifice appellaretur, quòd in ipſis fidei cauſis, non
paſſim, regulariter, & ab omnibus, ſed certis
in caſibus extraordinariis, ab Eccleſiis integris
fieri poſſe, *Gerſonius* veſter edito Opuſculo, poſt
Petrum Alliacenſem Præceptorem ſuum, S. R. E.
Cardinalem, propugnavit. (Etſi id velut dogma
ſtatuere nolim inpræſentiarum.) Tunc ſolam Se-
dem Apoſtolicam ratione quadam appellatum iri
quis non intelligat, & *Ab ipſa ad ipſam confu-
giendum*, ut auctor erat Sanctiſſimus & Doctiſſimus
Eccleſiæ Gallicanæ Epiſcopus *Ivo Carnotenſis*; ab Epiſt. 159.
ipſa extra Synodum judicante, ad ipſam Syno-
do præſidentem, in eaque cum ſuffragii prærroga-
tiva judicantem? Atque hanc fuiſſe mentem *Phi-
lippi Pulchri* Regi Chriſtianiſſimi, & Gallicanæ Ec-
cleſiæ, Concilium Generale vel futurum legiti-
mum Summum Pontificem, contra *Bonifacium
VIII.* qui de graviſſimis criminibus, quin etiam de
hæreſi (licèt per calumniam) accuſatus fuerat,
appellantium, Sandionyſianus Monachus coævus
Auctor, qui Chronicon, *Guillelmi Nangii* conti-
nuavit, expreſsè teſtatur. *Rex*, inquit, *ad Con-* *Ad annum*
cilium Generale per Sedem Apoſtolicam promovendum, 1303.
quod in iſto caſu Summo præeſt Pontifici, delibera- Tom. II.
tione ſuper hoc multa maturitate prababitâ, appel- Spicilegii.
lavit. Solam itaque Sedem Apoſtolicam in Cau-
ſis Eccleſiaſticis toto orbe Chriſtiano appellari
oportere, cùm ait *Theodoſius Echinienſis*, appella-
tiones ad Synodum Oecumenicam non excludit,
cujus congregandæ, dirigendæ, confirmandæ jus
& auctoritas Summo Pontifici ratione divini Pri-
matus competunt. Quamobrem *Theodoſium Echi-
nienſem* e numero teſtium falſæ Traditionis ſuæ
Vir Eruditus eximat.

X. Trium Synodorum Africæ Literæ ad *S. Mar-
tinum I.* Pontificem Maximum, in Synodo Late-
ranenſi contra Monothelitas ab eo celebrata rela-
tæ, Propoſitionem Sacræ Facultatis examini a
Gloriosiſſimis Judicibus ſubjectam confodiunt po-
tiùs quàm juvent. Ajunt: *Patrum Decreta Apo-
ſtolicæ Sedi peculiarem omnem decreviſſe reverentiam
in requirendis Dei rebus*. Nulla ibi excluſionis no-
ta.

ta. Peculiarem reverentiam in cauſis fidei judicandis Apoſtolicæ Sedi, cùm extra Concilia, tum in Conciliis ipſis Oecumenicis deberi, quis Catholicorum diffitetur? Si Propoſitio ad nos delata id unum aſſereret, illam uno ore Orthodoxam, & ab omnibus cen dogma fidei tenendam pronuntiaremus. Sed tam immane inter utramque Propoſitionem diſcrimen eſt, ut vehementer ſim admiratus quòd vim tantam Vir Eruditus fecerit in ea Patrum Africanorum ſententiâ, & ſimilitudinem aliquam illam inter & Hungaricam (ut vocant) Propoſitionem deprehendiſſe ſibi viſus ſit: maximè cùm *Innocentii I.* verba mutuentur, quæ jus ac auctoritatem pronuntiandi de fidei controverſiis, Provinciarum ac Regionum Synodis aſſerunt, Sedi verò Apoſtolicæ Jus Confirmationis poſt Synodicam Relationem. *Ut hujus Auctoritate juſta quæ fuerit Pronunciatio firmetur.* Et eò quidem obſtupui vehementiùs, quòd Latinis ab hominibus Latinè ſcriptam Epiſtolam expendens Vir prudentiſſimus illa Græcæ verſionis verba ad faſtidium reperiverit, & quaſi triumphans inculcaverit: Θεοκρίτως εἶναι Μαρτίνως.

Hìc Te appello, *Martine* Pontifex & Martyr Sanctiſſime, hìc Te appello. An ad ſolam Sedem Apoſtolicam Judicium de controverſiis fidei ſpectare cenſebas? Cur ergo Synodum frequentiſſimam Coëpiſcoporum congregaſti, qui te Præſide Monothelitarum hæreſim condemnarunt, Catholicum Dogma conſtituerunt, Hæreticos Anathemate confixerunt? Cur *Amandum* Trajectenſem Epiſcopum hortatus es, ut Synodum his in regionibus congregari curaret, in qua Gallicanæ Eccleſiæ Præſules Acta Romanæ Synodi ſuſciperent, ac ſuo Judicio confirmarent? *Conventione omnium Fratrum & Coëpiſcoporum noſtrorum illarum partium effectâ, ſecundùm tenorem Encyclicæ a nobis directæ, Scripta unà cum ſubſcriptionibus veſtris nobiſmet deſtinanda concelebrent, confirmantes atque conſentientes eis quæ pro Orthodoxa Fide & deſtructione Hæreticorum veſania nuper exorta a nobis ſtatuta ſunt.* Intelligitis, Sapientiſſimi Patres, nec *Martinum I.* nec tres Synodos Africanas, Propoſitioni a veſtris Deputatis prædamnatæ ullatenus ſuffragari. Tres igitur Synodos Africæ, & *Martinum I.* interſectitiæ & unà è cohærentis Traditionis ſuæ teſtes, in patrocinium proſcribendæ Propoſitionis, nimiâ confidentiâ Vir Eruditus advocavit.

Martinus I. in Epiſt. ad S. Amandum Trajectenſem.

XI. Magnifica ſanè verba *S. Maximi* Martyris in Epiſtolâ ad *Petrum Illuſtrem*: ſed quibus cum Propoſitione, quæ in Quæſtionem venit, nihil commune eſt. Sedis Apoſtolicæ Primatum, & Summum in omnes Eccleſias particulares totius orbis Chriſtiani Imperium, *S. Petro* & ejus Succeſſoribus Pontificibus Romanis a Chriſto collatum probant: quæ cum *S. Maximo* & univerſa Eccleſia veneramur, confitemur, ac prædicamus. *Apoſtolica Sedes ab ipſo Incarnato Dei Verbo, ſed & omnibus Sanctis Synodis, ſecundùm ſacros Canones & Terminos* (ſeu Definitiones Conciliorum) *univerſarum, quæ in toto terrarum orbe ſunt, Sanctarum Dei Eccleſiarum in omnibus & per omnia percepit & habet Imperium, auctoritatem & poteſtatem ligandi atque ſolvendi.* Quid præterea? *Pyrrhum* admonet *Maximus*, ut Sedi Apoſtolicæ, id eſt, Eccleſiæ Catholicæ ſatisfaciat: ſi uni Sedi Romanæ ſatisfecerit, omnibus ſatisfactum iri. *Feſtinet pro omnibus Sedi Romanæ ſatisfacere. Hâc enim ſatisfactâ, communiter ubique omnes pium hunc & orthodoxum prædicabunt. Si enim aliis quidem ſatisfaciendos ducit, & Beatiſſimum Romanum Papam nequaquam implorat, ſimile quiddam agit ei, qui fortè homicidii vel alterius cujuſdam criminis redarguitur, & inſontem ſe non ei, qui ſe-*

In Collectaneis Anaſtaſii Bibliothecarii.

Sedis Apoſtolicæ Primatus, & Summum in omnes totius orbis Eccleſias Imperium.

cundùm leges judicandi jura ſortitus eſt, exhibere feſtinat: ſed tantùm inutiliter & ſine lucro aliis & privatis hominibus munditiam monſtrare ſatagit ac ſtudet, qui nullam habent ſe ſolvendi a crimine poteſtatem.

Diſſimulandum non erat, *Pyrrhum*, de quo *S. Maximus* loquebatur, a *Martino I.* & Synodo Romana fuiſſe damnatum: adeoque neceſſe fuiſſe ut apud Sedem Apoſtolicam hæreſim abjuraret, eique ſatisfaceret. Ut enim ſcitè ſcripſit *Petrus de Alliaco* Cardinalis Cameracenſis: * *Romana Eccleſia Univerſalem Eccleſiam repræſentat, quod nulli alteri Eccleſiæ particulari, niſi Univerſali Concilio competit.* Proinde qui ipſi ſatisfacit, omni Eccleſiæ ſatisfacit. Præterea, cùm Synodus Oecumenica congregata non eſſet, cui alteri ſatisfacere, a quo alio abſolvi poterat *Pyrrhus* Secundæ Sedis Patriarcha, nullum Superiorem in Eccleſia agnoſcens niſi Romanum Pontificem & Synodum Oecumenicam; cui (inquam) alteri ſatisfacere poterat, niſi Sedi Apoſtolicæ? A quo alio poterat abſolvi, niſi a Romano Pontifice? Nullum itaque famoſæ Propoſitioni, cujus nos Judices eſſe voluit Ampliſſimus Senatus, ex verbis *S. Maximi* præſidium quæri poteſt; ſiquidem ſoli Sedi Apoſtolicæ auctoritatem judicandi de controverſiis fidei non aſſerit *Maximus*; aſſerit Propoſitio. Mentem *S. Maximi* ex ejus Collatione cum Principibus in Secretario magis exploratam habemus; cujus verba ab uno ex Sapientiſſimis Magiſtris, qui ante me dixerunt, jam laudata, abſque faſtidio, immo non ſine quadam animi voluptate, Inſtituto huicce meo accommodata iterum audietis.

* Lib. de Eccleſ. Auctor. ſcripto in Concil. Conſtant. C. 4. 1. P. Concluſ. 1.

Romanum Pontificem quamprimum eum Patriarcha ſuo communionem initurum gloriabantur Monothelitæ Proceres, ut Invictum Abbatem frangerent. *Et quid facies* (inquiebant) *cùm Romani unitis Byzantinis fuerint? Ecce enim heri venerant Apocriſiarii Romani, & cras Dominico die communicabunt Patriarchæ: ac per hoc omnibus manifeſtum fit quòd tu ſubverteris Romanos. Denique te illinc ablato, mox conſenſerunt hi qui hîc ſunt.* Quid ad hæc Maximus? *Hi qui venere* (inquit) *præjudicium quoquo modo Sedi Romanæ, quamvis communicent, eo quòd non detulerint ad Patriarcham Epiſtolam, non facient; & non credo aliquando quòd Romani uniantur iſtis, niſi confeſſi fuerint Dominum noſtrum & Deum, ſecundùm utrumque eorum ex quibus eſt, & in quæ eſt, eſſe & natura voluntarium, & operatorium habere ſalutis noſtræ.* Inſtant Principes; *Quòd ſi convenerint his Romani, quid facies?* Reſpondet Fidei Pugil Invictiſſimus; *Spiritus Sanctus etiam Angelos anathematizat, præter id quod prædicatum eſt quid innovantes.* Ita ne verò locutus fuiſſet, ſi ad ſolam Sedem Apoſtolicam Judicium de controverſiis fidei divino immutabili Privilegio pertinere perſuaſum habuiſſet? Ne igitur illuſtri & ſancto *Maximi* nomine ad fucatæ ſpeciem Traditionis adornandam Vir Eruditus abutatur.

XII. *Ignatium* Conſtantinopolitanum Patriarcham meliori jure non laudavit in defenſionem damnandæ Propoſitionis. Vulnerum omnium quæ in membris ſunt Chriſti, *Nicolaum I.* Pontificem Maximum, *Unum & ſingularem, præcellentem atque Catholiciſſimum Medicum*, a Chriſto conſtitutum ſcribit Ignatius; ſive, ut Græcus textus habet: Ἕνα καὶ μόνον ἐξαιρέτως τε καὶ καθολικὸν ἰατρόν: *Unum tantùm ac ſolum ſelectum ac univerſaliſſimum Medicum.*

Actione III. Synodi VIII.

His verò verbis quid ſibi vult *Ignatius*? An ſolum Romanum Pontificem controverſiarum fidei Judicem prædicat? Id ne quidem ipſi in mentem veniſſe credere par eſt, cùm ipſum inter & *Photium* nul-

Romanus Pontifex vulnera omnia ſive fidei, ſive diſciplinæ & Canonibus illata toto orbe Chriſtiano curat, ut Medicus univerſalis a Chriſto conſtitutus.

nulla de fidei dogmatibus Quæſtio verteretur. Sed uni Romano Pontifici Primatum in univerſa Eccleſia, & ſuper omnes Epiſcopos a Chriſto collatum aſſerit; Primatum (inquam) Juriſdictionis & Auctoritatis, ratione cujus vulnera omnia ſeu Fidei, ſeu diſciplinæ & Canonibus illata toto orbe Chriſtiano curare, ſingulari quadam & præcellenti ratione ipſi incumbat. *Ignatii* verba, amabo vos expendite; an illius ſenſum fuerim aſſecutus, judicate. *Ad Artas*, inquit, *humani corporis plagis & vulneribus ſuacior curandos, medendi nec magnam Medicorum copiam ſuppeditavit: in membris autem Chriſti Dei ac Salvatoris, omnium Capitis, ac Sponſi Catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ, unam tantùm ac ſolam ſelectam ac univerſaliſſimum Medicum, tuam nempe fraternam paternamque Sanctitatem, ſupremum & fortiſſimum Dei verbum conſtituit, cùm Petro ſupremo ſanctiſ-*
„ *ſimoque Apoſtolorum Vertici dixit:* Tu es Pe-
„ trus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam
„ meam, & portæ inferi non prævalebunt ad-
„ versùs eam. *Et rurſum:* Tibi dabo claves re-
„ gni cœlorum, & quod ligaveris ſuper terram,
„ erit ligatum & in cœlis; & quod ſolveris,
„ erit ſolutum. *Hujuſcemodi enim beatiſſimas voces non ſoli Apoſtolorum Principi privatu quadam ſorte tranſſcripſit & aſſignavit, ſed per ipſum ad omnes Romanæ Sedis Pontifices illi ſucceſſures tranſmiſit.* Quid aliud hæc ſonant quàm Primatum *S. Petro*, & ejus Succeſſoribus a Chriſto collatum, in eoque maximè poſitum ut Eccleſiæ toto orbe diffuſæ vulneribus tamquam Spiritualis Medicus remedia adhibeat? Quo ſenſu & *Nicolaus I.* ad *Carolum Calvum* Regem Chriſtianiſſimum
Epiſt. 30. ſcribebat: * *Privilegia Romanæ Eccleſiæ, totius ſunt Chriſti, ut ita dicamus, remedia Eccleſiæ Catholicæ.*

Verùm ut *Ignatii* mentem perſpectam magis & exploratam habeatis, quinam tunc eſſet Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ ſtatus, in memoriam revocate. *Ignatius* a *Photio* e Sede ſua pulſus, a Pſeudo-Synodis exauctoratus, approbantibus etiam Sedis Apoſtolicæ Legatis, Summum Pontificem appellavit. *Nicolaus I.* congregatâ Romæ Synodo, *Photium* Anathemate confixit, Synodos Photianas irritas dixit, *Ignatium* in Sedem reſtituit. Id unus præſtare poterat Romanus Pontifex, cùm Oecumenica Synodus congregata non eſſet; ſi quidem nulli alteri in Eccleſia ſubditus erat Conſtantinopolitanus Patriarcha: Et ſi neceſſarium fuiſſet Concilium Generale, illud certè abſque Romani Pontificis aſſenſu & auctoritate hac in cauſa non poterat celebrari. Eo ſenſu *Nicolaum I.* Pontificem Maximum *Unum ac ſolum ſelectum & univerſaliſſimum Medicum* Ignatius prædicavit. *Hinc vetera olimque ſemper* (inquit) *cùm hæreſes & ſcelera pullularent, noxias illas herbas & zizania, Apoſtolicæ Sedis veſtræ Succeſſores extirparunt, & nunc Beatitudo tua dignè tractans acceptam a Chriſto Poteſtatem, veritatis hoſtes fudit, & latronum more in Chriſti ovile per feneſtram aſcendentem, contraque Deum adeo ſe per arrogantiam erigentem, ut etiam adversùs Sacroſanctam & intemeratam tuam Poteſtatem Synodum reſingeret, mediâ manu Sacroſanctæ & Apoſtolicæ Auctoritatis a communi Eccleſiæ corpore præcidiſti, & nos ab illo per ſcelus oppreſſos, ut amantiſſimus frater rectè innocentes pronuntiaſti, noſtræque nos Eccleſiæ per literas reſtituiſti.*

Denique non ita *Unum tantùm ac ſolum ſelectum ac univerſaliſſimum Medicum* ab *Ignatio* Patriarcha Romanum Pontificem appellari, ut ab auctoritate & officio medendi Eccleſiæ vulneribus Epiſcopi & Concilia excludantur, perſpicuè docet Octava Synodus, in qua *Ignatii* lecta Epiſtola eſt. Romanus Pontifex ita ſingularis, præcellens & univerſalis Medicus eſt, ut ipſemet æger eſſe poſſit. Ut homo infirmitate circumdatus, nihil a ſe humani alienum putat. Si ergo in morbum graviſſimum inciderit, ex quo non ipſi tantùm, ſed Eccleſiæ periculum immineat univerſæ, unde, obteſtor vos, remedia quærentur Capiti laboranti, nullum-ne ipſius curationi Medicum providentiſſimus Deus deſtinavit? Non-ne hanc divinæ animorum Medicinæ artem & poteſtatem Eccleſiæ & Synodo Oecumenicæ Chriſtus contulit? Eccleſia igitur in Synodo Generali congregata ſpirituali Romani Pontificis ægritudini remedia adhibebit: ita tamen ut Caput eſſe meminerit, quod ſi fortè vulneratum ſit aut graviter doleat, non ſtatim ſecandum, ſed cum reverentia quadam tractandum pro loco quem in corpore tenet, ac ſuavioribus remediis procurandum & confovendum eſt. Hic, ni fallor, ſenſus Canonis vigeſimi primi Octavæ Synodi his verbis expreſſus: *Porro ſi Synodus Univerſalis fuerit congregata, & facta fuerit etiam de Sancta Romanorum Eccleſia quævis ambiguitas & controverſia, oportet venerabiliter & cum convenienti reverentia de propoſita Quæſtione ſciſcitari, & ſolutionem accipere, aut profectum facere, non tamen audacter Sententiam dicere contra Summos Senioris Romæ Pontifices.* Ex his meridiana luce clarius eſt, nec *Ignatium*, nec Octavam Synodum Oecumenicam, Propoſitioni, quam noſtro examini ſubjecit Ampliſſimus Senatus, ullatenus ſuffragari. Utriuſque igitur veneranda nomina inter falſæ Traditionis ſuæ teſtes Vir Eruditus immeritò conſcripſit.

XIII. *Theodori Studitæ, S. Anſelmi* Cantuarienſis Archipræſulis, & *S. Bernardi* laudata ab eodem teſtimonia, Primatum dumtaxat Romani Pontificis, aut præcipuas ipſius in Judicio Controverſiarum Fidei probant eſſe partes: at ſoli Sedi Apoſtolicæ aut Summo Pontifici, hanc judicandi non vendicant auctoritatem. *Theodorum Studitam* Fidei Catholicæ contra Iconomachos defenſorem egregium, Confeſſorem invictiſſimum, ſanctiſſimumque, levitatis ab aliquo ex his qui ante me diſſeruerunt inſimulatum, quod anno octingenteſimo-octavo ſcripſerit: *De Papa, quid ad nos?* Anno verò ſequenti Pontificiam auctoritatem intemperantiùs extulerit, impatientiſſimè Epiſt. ad Baſilium Abbatem, apud Baronium ad hunc annum Num. 36.
fateor, nec ſine quodam indignationis ſenſu audivi. In *Leonem III.* Pontificem Maximum, de quo falſa audierat, hoc illi verbum præ animi amaritudine excidit: *De Papa quid ad nos, hoc agat aut illud?* Sed mollivit ſtatim correxitque verbulum a dolore potiùs quàm ratione expreſſum. *Cæterùm* (inquit) *prudenter & ſobriè quæſo moveamus linguam adversùs Capita, & ne adeo acriter pronunciemus.* In Literis verò anno ſequenti ad *Leonem* ipſum datis, de Auctoritate Pontificia magnificè quidem, ſed ſobriè ac verè loquitur, nec falſos honores Sedi Apoſtolicæ tribuit, veris titulis a Chriſto inſignitæ. Primatum ipſius prædicat, cauſas fidei neceſſariò ad ipſam referendas profitetur. *Quandoquidem* (inquit) *Petro magno Chriſtus Deus poſt claves Regni cœlorum Paſtoralis etiam Principatus contulit Dignitatem: ad Petrum utique vel ejus Succeſſorem, quidquid in Eccleſia Catholica per eos innovatur, qui aberrant a veritate, neceſſe eſt referri*, &c. Sed ſoli Sedi Apoſtolicæ divino immutabili Privilegio competere Judicium de fidei controverſiis non ſolùm *Theodorus Studites* non aſſerit, ſed eo ipſo negat, quo *Leonem* rogat ut Synodum legitimam convocet, ad Mœchianorum, ut vocat, hæreſim damnandam, & Catholicum Dogma ſtabiliendum. *Si enim iſti* (inquit) *arrogatâ ſibi auctoritate, hæreticam Synodum cogere veriti non ſunt, qui ne Orthodoxam quidem abſque co-*

gnitione veſtra [*ut antiquitus mos obtinet*] *cogere potuerunt: quantò aquiùs uſque adeo neceſſarium fuerit* [*cum timore ſuggerimus*] *a Divino tuo Principatu legitimam Synodum convocari*, *ut orthodoxum Ecleſia dogma, hæreticum excluderet?*

S. Anſelmus vindicatur.

XIV. Quod *S. Anſelmum* ſpectat, diſplicuit mihi vehementer quòd hoc in conſeſſu ab aliquo dictum eſt, Ipſum de Pontificia Auctoritate ita magnificè locutum, ut Romani Pontificis gratiam aucuparetur, ſibi contra Regem Angliæ cumprimis neceſſariam. Non enim is erat *Anſelmus* qui ad gratiam & auram ſe daret; procul erat ab omni aſſentationis fuco; ab omni ambitione alienus, Epiſcopatum ægrè ſuſceperat, vis ipſi facta fuerat ut Cantuarienſis Archipræſul inauguraretur; abſolutionem a cura Paſtorali ſupplex a Pontifice rogaverat: Non privatæ rei ſtudia, ſed Eccleſiæ cauſa, libertatiſque ipſius defenſio, nec-non religio erga Sedis Apoſtolicæ contra Inveſtituras Decreta, ipſum cum Angliæ Rege commiſerant. Quid igitur neceſſe erat ut Pontificem verborum officiia promereretur, cauſæque ſuæ addiceret? non ergo aulicæ urbanitatis officium, ſed unius veritatis ſtudium hæc Archipræſulis Sanctiſſimi verba expreſſit: *Quoniam Divina Providentia veſtram elegit Sanctitatem, cui vitam & Fidem Chriſtianam cuſtodiendam, & Eccleſiam ſuam regendam committeret, ad nullum alium rectiùs refertur, ſi quid contra Catholicam Fidem oritur in Eccleſia, ut ejus Auctoritate corrigatur: nec ulli alii tutiùs, ſi quid contra errorem reſpondetur, oſtenditur, ut ejus prudentiâ examinetur.* At locus iſte Propoſitioni, quam ex Supremæ Curiæ Decreto examinamus, nullatenus favet. Primatum Romani Pontificis confirmat, cauſas fidei ad ipſum præcipuè referendas profitetur; examen cenſuramque doctrinarum ad ipſum præcipuè ſpectare docet: Ad ipſum ſolum ſpectare Judicium controverſiarum fidei nec aſſerit, nec aſſerere potuit; ſiquidem ipſe in Concilio Barenſi, in quo de Fidei Quæſtione actum eſt, ſcilicet de Proceſſione Spiritus Sancti a Filio contra Græcorum errorem, anno milleſimo nonageſimo-ſeptimo, ſedit Judex, ut *Eadmerus* * individuus ejus comes teſtatur; & Concilium contra *Roſcelinum* Hæreticum à *Raynaldo* Remenſi Archipræſule congregatum probavit, in quo ſuas ad *Fulconem* Bellovacenſem Epiſcopum de illius Hæretici errore, & Apologeticas pro *Lanfranco*, quem ſuæ Sententiæ auctorem Compendienſis ille Dialecticus laudabat, Literas legi optavit, ut ex ipſius Epiſtolâ 41. libri 2. compertum eſt.

Examen cenſuraque doctrinarum ad Romanum Pontificem præcipuè ſpectat.

In lib. de Fide Trinit. & Incarnat. quem Urbano II. nuncupavit.

* Eadmerus in Vita S. Anſelmi.

Pontificia Poteſtatis plenitudo, & neceſſitas referendi fidei cauſas ad S. Petri Sedem, a S. Bernardo aſſerta.

XV. Quæ a *S. Bernardo* præclarè ſcripta de Divino Romani Pontificis Primatu, de Pontificiæ Poteſtatis plenitudine, de neceſſitate referendi fidei cauſas ad *S. Petri* Sedem & novimus, & prædicamus: Quod ille de *Eugenio*, id nos de *Innocentio XI.* Pontifice Optimo Maximo profitemur: *Ipſum non modò ovium, ſed & Paſtorum unum eſſe omnium Paſtorem.* Alios vocatos *in partem ſolicitudinis*, Ipſum *in plenitudinem Poteſtatis* .... *Ad ipſum de toto mundo appellari, in teſtimonium ſingulare Primatus* ... *Generaliter ſuper univerſum Eccleſia ſtatum* conſiderationem ejus intendere, *ſi plebs Clericis ſi Clerici Sacerdotibus, ſi Sacerdotes Deo in ea quâ oportet humilitate ſubjecti ſint; ſi in Monaſteriis ſervetur ordo, vigilet diſciplina; ſi floreant vitâ honeſtate Sacerdotum; ſi flores fructus parturiant, obedientiam fidelium populorum; ſi demum Apoſtolica Mandata & inſtituta eâ quâ dignum eſt ſolicitudine obſerventur* ... *Ad ejus Apoſtolatum referri oportere pericula quæque & ſcandala emergentia in Regno Dei, ea præſertim quæ de Fide contingunt.* Verùm quod Ad ſolam Sedem Apoſtolicam divino immutabili Privilegio ſpectet de controverſiis fidei judicare, tantùm abeſt quin ſenſerit *S. Bernardus*, ut etiam ad *Innocentium II.* ſcripſerit de his quæ in Concilio Senonenſi contra *Petrum Abaillardum* geſta erant: *Dicebam ſufficere ſcripta ejus ad accuſandum eum, nec meum referre, ſed Epiſcoporum, quorum eſſet Miniſterii de Dogmatibus judicare.* Non erat itaque cur Vir Eruditus contra Dominos Deputatos quaſi inſultans inclamaret: Secundùm Cenſuram DD. Deputatorum, doctrina *S. Theodori Studitæ*, *S. Anſelmi*, *S. Bernardi*, eſt falſa, erronea, verbo Dei contraria: cùm Propoſitioni cujus occaſione hæc indicta Comitia ſunt, nullatenus patrocinentur. Quamobrem S. Theodorum Studitam, S. Anſelmum, S. Bernardum ex ſerie falſæ Traditionis ſuæ uno calami ductu Vir Doctus & Prudens expungat.

In lib. de Conſider. ad Eugenium.

Epiſt. Ad Innocentium II. contra errores Abælardi.

Epiſcoporum Miniſterii eſt de Dogmatibus judicare.

XVI. Quæ ex veterum Pontificum ante *Siricium* pſeudepigraphis Epiſtolis, & ex Gloſſa Decreti protulit, quamvis explicare poſſem, ipſi relinquere velim, ne me nimis illiberalem ac moroſum erga ſe eſſe fortaſſis conqueratur. Digna ſunt ejus Traditione tam illuſtria tantæque auctoritatis Monumenta.

S. Thomas non Propoſitioni non favet. Vindicatur & explicatur.

XVII. Ad *Sanctum Thomam* venio, cujus explicationem a me expectatis, ut has mihi partes pro veſtra humanitate ſervaſtis. Irrogatam nomini tuo injuriam ab his qui Te Propoſitionis in Cenſuram vocatæ aſſertorem, patronum, ac vindicem appellant, inultam non relinquam, DOCTOR ANGELICE; Diſcipulo faveas cauſam tuam agenti, & Vos benignè & attentè audiendo, ut cœpiſtis, PATRES SAPIENTISSIMI, favete. Sed antequam *S. Thomæ* doctrinam, & locum in gratiam Propoſitionis damnandæ a Viris Eruditis prolatum expendam, parcite ſi trium iſtius Ordinis Magiſtrorum dicta Sancti Doctoris honori & auctoritati derogantia obiter perſtringam. Nævos ſuos habet *S. Thomas*, inquiebat nons. In Sole ſi maculas & umbras oſtenderis, Vir Erudite, nævos in *S. Thomæ* doctrinâ indigitare poteris. An verò tuum quantumvis intelligens judicium poſtponi *Clementis Octavi* Pontificis doctiſſimi Judicio, ægrè feres, qui in Diplomate ad Neapolitanos, a *Bollandi* Continuatoribus in Notis ad ejuſdem *S. Thomæ* Vitam inter Acta Sanctorum Menſis Martii edito, Ipſum *ſine ullo prorſus errore* ſcripſiſſe prædicat? Addiderim, eruditum illum Pontificem, cujus doctrinam Acta celeberrimæ Congregationis de Auxiliis æternæ poſteritatis memoriæ conſecrarunt, & qui proculdubio noverat antiquum Concilii Africani Canonem, caventem, *Ne per viſiones & inanes revelationes erigantur Altaria*, vocem illam ex Imagine Crucifixi ad *S. Thomam* emiſſam celebraſſe: *Bene ſcripſiſti de me, Thoma.* An Sacræ Facultatis cum *Stephano* Regiæ hujus Urbis Epiſcopo, & inſigni Capitulo Cathedralis, nunc Metropolitanæ Eccleſiæ declarantis olim *S. Thomam Univerſalis Eccleſiæ lumen præfulgidum, Univerſitatis hujus ſpeculum clariſſimum, nihil unquam ſenſiſſe, docuiſſe, vel ſcripſiſſe, quod ſanæ fidei vel bonis moribus adverſetur*; Judicio non acquieſces? Aliud de tua ſingolari modeſtia, quæ eximiæ par eſt eruditioni, ſperare licet.

In Literis ad Neapolit. a Bollandi Continuatoribus editis.

Ad Alterum ergo Magiſtrum Orationem converto. Dixit ille, Doctrinæ *S. Thomæ* in eo quod tractamus argumento, nullam habendam eſſe rationem; cùm *Paulus Quartus* in frequenti Pontificiæ Conſultationis conſeſſu, quem anno milleſimo quingenteſimo quinquageſimo-ſeptimo fieri voluit, ut diſquireretur, utrùm Ille ſolvere poſſet Matrimonium, quòd per verba de præſenti inter *Franciſcum Mommorantium & Joannam Halluynam Pienuanam* contractum fuerat, *Antoniellum* Epiſcopum qui *S. Thomæ* teſtimonio abutebatur, ut id poſſe Summum Pontificem probaret,

Digitized by Google

ret, cœteroſque omnes monuerit, fundamentum in *S. Thoma* conſtituendum non eſſe, qui multa jure merito retractanda & corrigenda ſcripſerit. Hanc narrationem falſi coram vobis poſtulo Patres ac Magiſtri Sapientiſſimi; non ita ſe res habet, nec auctoritati *S. Thomæ* in locis quæ hìc prolata ſunt, derogat *Pauli Quarti* obſervatio. Laudarunt Viri Eruditi, qui ante me diſſeruere *S. Thomam* in Summa, quam provectâ ætate & conſummatâ doctrinâ edidit: *Paulus Quartus* de his loquebatur quæ junior ſcripſit. Monebat (inquam) *B. Thomam potuiſſe, cùm eſſet junior, multa dicere, quæ factus cum ætate doctior revocaverat*, dicens cùm Apoſtolo: *Cùm eſſem parvulus, loquebar, ut parvulus, ſapiebam ut parvulus, cogitabam ut parvulus. Quando autem factus ſum vir, evacuavi quæ erant parvuli.* Addiditque Pontifex: *Ego non ſine cauſa vos hac de re moneo, ſed ut ex iis qui deliberaturi ſunt nullus fundamentum in iis rebus, quas S. Thomas, cùm eſſet junior docuerit, conſtituat.* Ita refert qui rebus omnibus tunc geſtis intereret, *Joannes Haya*, hujus Facultatis Doctor, & ex eo *Michaël Caſtelnavus Malviſſerius* Tom. 11. Commentariorum, & libro ſexto Additionum ad eos Commentarios qui anno milleſimo quingenteſimo quinquageſimo-nono hac in Urbe lucem aſpexerunt. Hæc virum cordatum & ſincerum minimè diſſimulare decuiſſet.

Tertius mihi conveniendus Magiſter, qui ſe ſemel iterumque legiſſe *S. Thomam* Secunda Secundæ, quæſtione 1. Articulo 10. palam profeſſus eſt, & inveniſſe quòd ſua ipſum Logica defecerit, cùm ampliùs probet, quàm probandum ſuſceperat. Patiatur Vir Clariſſimus, cujus probitatem cum ſingulari doctrina & facundia conjunctam impensè veneror, meoque in Sanctiſſimum Præceptorem *Thomam* Studio condonet, ut *Philippum* Diaconum æmulatus, qui Eunucho Reginæ Candacis occurrens, *Iſaiam* Prophetam legenti ſe adjunxit, ut ipſi Prophetiarum ſenſum aperiret, me adjungam ad currum ejus, & *S. Thomam* legentem ac relegentem ejuſdem *Philippi* verbis compellem: *Putaſne intelligis quæ legis?*
Act. 8. Quamvis ipſi in omnibus primas eruditionis aliàs me concedere profitear. Agedum Angelici Doctoris verba in Articulo non ſemel a Viris Eruditis hìc laudato expendamus: Num Propoſitioni ad noſtrum examen delatæ faveat, & ad ſolam Sedem Apoſtolicam Judicium controverſiarum fidei ſpectare doceat, paulò accuratiùs diſquiramus.

XVIII. Quærit utrùm ad Summum Pontificem pertineat Symbolum Fidei ordinare? Affirmatè reſpondet: ſicque Propoſitionem ſuam probat: *Nova editio Symboli neceſſaria eſt ad vitandos inſurgentes errores. Ad illius ergo auctoritatem pertinet editio Symboli, ad cujus auctoritatem pertinet determinare ea quæ ſunt fidei, ut ab omnibus inconcuſſâ fide teneantur. Hoc autem pertinet ad auctoritatem Summi Pontificis, ad quem majores & difficiliores Eccleſiæ quæſtiones referuntur, ut dicitur, Extra, Cap.* Majores. *Unde & Dominus dixit Petro, quem Summum Pontificem conſtituit:* „ Ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat „ fides tua: Et tu aliquando converſus confirma „ fratres tuos. *Et hujus ratio eſt, quia una fides debet eſſe totius Eccleſiæ, ſecundùm illud 1. ad Corinthios:* Idipſum dicatis omnes, & non ſint in vobis ſchiſmata. *Quod ſervari non poſſet, niſi quæſtio de fide exorta determinetur per eum qui toti Eccleſiæ præeſt, ut ſic ejus ſententia a tota Eccleſia firmiter teneatur. Et ideo ad ſolam Auctoritatem Summi Pontificis pertinet nova editio Symboli ſicut, & omnia alia quæ pertinent ad totam Eccleſiam, ut congregare Synodum Generalem, & alia hujuſmodi.* Quid in hoc Angelici Doctoris Articulo propoſitioni faveat quæ in cenſuram vocatur, diuturnâ meditatione & diligenti examine aſſequi non potui. Sic habet Propoſitio: *Ad ſolam Sedem Apoſtolicam divino immutabili Privilegio ſpectat de controverſiis fidei judicare.* Sic S. Thomas: *Ad Auctoritatem Summi Pontificis pertinet determinare ea quæ ſunt fidei, ut ab omnibus inconcuſſâ fide teneantur.* Non ait, Ad ſolam auctoritatem Summi Pontificis id ſpectare; non excludit igitur Epiſcopos & Concilia, ſicut Propoſitio a veſtris Deputatis prædamnata excludit. Præterea, verbo Determinationis utitur, in quo major quædam vis eſt, quàm in verbo Judicii. Nam Judicium æquè de prima cognitione dicitur ac de finitiva Sententia: Determinatio pro finitivo Judicio propriè uſurpatur. Cùm itaque ait S. Thomas: Ad Summum Pontificem pertinet determinare ea quæ ſunt fidei, de finitivo Judicio, non de prima cognitione loquitur. Sed quid in hac voce exponenda laboro, cùm perſpicuè mentem ſuam aperiat? *Ad auctoritatem* (inquit) *Summi Pontificis pertinet finaliter determinare ea quæ ſunt fidei.*

Ad hæc, loquitur *S. Thomas* de Judicio quod pertineat ad omnes Eccleſias; de Poteſtate univerſali definiendi & obligandi: *Ut ſic* (inquit) *ejus ſententia a tota Eccleſia firmiter teneatur.* Editionem quidem Symboli *ad ſolam Auctoritatem Summi Pontificis pertinere*, ſive cum Synodo, ſive extra Synodum, tradit Doctor noſter: Idque meritò; quia totam ſpectat Eccleſiam, adeoque Summi Pontificis munus ac poteſtatem, cujus *totus orbis Diœceſis eſt*, ut *Guigo Carthuſianus* * ad *Innocentium II.* ſcribebat. Ergo (inquiunt) Epiſcopos excludit *S. Thomas*. Excludit, fateor, ab auctoritate condendi Symboli, non a Judicio controverſiarum fidei. Unde cum ſibi objeciſſet, *S. Athanaſium* Symbolum edidiſſe. (Tunc enim vulgo ipſi tribuebatur Symbolum, quod etiamnum ipſius nomine inſignitum eſt.) Reſpondet, Illum *non compoſuiſſe manifeſtationem fidei per modum Symboli, ſed per modum doctrinæ cujuſdam. Sed quia integram fidei veritatem ejus doctrina breviter continebat, auctoritate Summi Pontificis eſt recepta, ut quaſi Regula Fidei habeatur.* An verò Synodum Oecumenicam ab auctoritate condendi Symboli pariter excludit Angelicus Doctor? Nullatenus: ut ex ejus Reſponſione ad ſecundam Objectionem, petitam a prohibitione Concilii Epheſini de alia Fide præter Nicenam conſcribenda, compertum eſt. *Dicendum*, inquit, *quòd prohibitio & ſententia Synodi ſe extendit ad privatas perſonas, quarum non eſt determinare de fide. Non enim per hujuſmodi ſententiam Synodi Generalis ablata eſt poteſtas ſequenti Synodo novam explicationem facere, non quidem aliam fidem continentem, ſed eamdem magis expoſitam. Sic enim qualibet Synodus obſervavit, ut ſequens Synodus aliquid exponeret ſupra id quod præcedens Synodus expoſuerat, propter neceſſitatem hæreſis inſurgentis. Unde pertinet ad Summum Pontificem, cujus auctoritate Synodus congregatur, & ejus ſententiâ confirmatur.*

* In Chronico Mauriniaceoſi.

XIX. Eximia duo Sedis Apoſtolicæ Privilegia duobus verbis complectitur *S. Thomas*; auctoritatem congregandi Concilia, eaque ſententiâ ſua confirmandi. Primum non ſolam exprimit Poteſtatem Epiſcopos totius orbis ad cauſas fidei diſcutiendas & judicandas in locum unum congregandi quam Imperatores olim exercuerunt; ſed auctoritatem de quæſtionibus fidei judicandi jure præventionis, & cum prærogativa ſuffragii; quam ab omni retro Eccleſia agnitam, Conciliis præſertim Epheſino & Chalcedonenſi, in quibus ſecun-

Auctoritas congregandi Concilia generalia, eaque confirmandi. Sedis Apoſtolicæ Privilegium eſt.

cundùm *Cœleſtini I.* & *Leonis Magni* Epiſtolas Neſtoriana & Eutychiana hæreſes damnatæ, dogmata fidei conſtituta, Eruditis omnibus notum eſt.

Sed & integro pene antea ſæculo Concilium Romanum ex Epiſcopis Italiæ & Galliæ ſub *Damaſo* Papa coactum Ariminenſem Synodum ex eo elevaſſe noviſtis, quòd Romanus Epiſcopus non conſenſiſſet, cujus præ cœteris expetenda erat ſententia. *Neque enim præjudicium aliquod naſci potuit ex numero eorum qui apud Ariminum convenerunt: cùm conſtet neque Romanum Epiſcopum, cujus ante omnes expetenda fuit ſententia, neque alios, hujuſmodi ſtatutis conſenſum aliquem commodaſſe.* Μὴτε τὸν Ῥωμαίων Ἐπίσκοπον παρὰ πάντων εἰδέναι γνώμην ἐνδέξασθαι Ita loquuntur in Synodica ſua apud *Theodoretum* lib. 11. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Cap. 10. Valeſianæ Verſionis.

De hoc Sedis Apoſtolicæ Privilegio ante *Dionyſium* ad Orientales ſcribebat *Julius* Pontifex item Sanctiſſimus in Beati *Athanaſii* cauſa. *An ignoratis hanc eſſe conſuetudinem ut primùm nobis ſcribatur, ſicque hinc quæ juſta ſunt definiantur?... Oportuit ſecundùm Canonem, & non iſto modo Judicium fieri. Oportuit ſcribere omnibus nobis, ut ab omnibus, quod juſtum eſſet, decerneretur.* Quam ſententiam expendens eruditus Archipræſul *Petrus de Marca* lib. 5. de Concordia Sacerdotii & Imperii, Cap. 12. ita colligit: *Primam itaque ſententiam & ſuffragii prærogativam diſertiſſimè Sedi ſuæ aſſerit Julius, ex recepta conſuetudine, quâ in rebus communibus, Eccleſiæ univerſalis ſtatum contingentibus [qualis erat Athanaſii cauſa, quæ Fidem reſpiciebat] non autem in cæteris Diſciplinæ negotiis uteretur.*

Archipræſul doctiſſimus cum *Sozomeno* convenit, qui lib. 3. Cap. 10. *Julium I.* cum Orientalibus expoſtulaſſe refert, quòd contra Leges Eccleſiæ ipſum ad Synodum non vocaſſent: *Legem enim eſſe Pontificiam, ut pro irritis habeantur, quæ præter ſententiam Epiſcopi Romani fuerint geſta.* Εἶναι γὰρ νόμον ἱερατικὸν ὡς ἄκυρα ἀποφαίνειν τὰ παρὰ γνώμην πραττόμενα τοῦ Ῥωμαίων Ἐπισκόπου.

Sozomeno præiverat *Socrates* lib. 2. Cap. 8. ubi de Concilio Antiocheno ab Euſebianis collecto agens, in quo *Georgium Cappadocem* in Sedem Alexandrinam *S. Athanaſii* intruſerant, vim iſtius Conventus elevat, quòd *Romanus Epiſcopus Julius non interfuerit, nec quemquam eò miſerit, qui locum ſuum impleret: cùm tamen Eccleſiaſtica Regula vetet, ne abſque conſenſu Romani Pontificis quidquam in Eccleſiis decernatur.* Καίτοι κανόνος ἐκκλησιαστικοῦ κελεύοντος μὴ δεῖν παρὰ τὴν γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου Ῥώμης τὰς ἐκκλησίας κανονίζειν.

Primum iſtud Privilegium Romanæ Sedis & Summi Pontificis a *S. Thoma* expreſſum, cujus ratione *ad ſolam* ipſius *auctoritatem novam editionem Symboli pertinere* probat, quia Synodus Oecumenica in quâ Symbolum conditur, Summi Pontificis auctoritate congregatur: cui & cœterorum omnium quæ totam Eccleſiam ſpectant, providentia & diſpoſitio pro Jure divini Primatus incumbit. Non itaque condendi Symboli auctoritatem ſoli Romano Pontifici cum excluſione Synodi Oecumenicæ, ac Epiſcoporum in ea ſedentium, tribuit *S. Thomas*, multominùs poteſtatem judicandi de controverſiis fidei illi uni vendicat; ſed hanc in Eccleſia univerſali & Concilio Oecumenico ipſam repræſentante totaliter (ut ita loquamur) in Romano Pontifice *principaliter* reſidere docet, Articulo tertio Quæſtionis undecimæ ejuſdem Partis, in Reſponſione ad tertiam Objectionem.

XX. Alterum Summi Pontificis Privilegium, quod *S. Thomas* attingit eo in Articulo quem expono, Jus eſt Concilia Oecumenica confirmandi, *Cujus auctoritate Synodus congregatur, & ejus ſententiâ confirmatur.* Quam auctoritatem & Sacræ Antiquitatis monumenta magnificè probant, & Concilia ipſa reverentur: quod multis facilè demonſtrarem, niſi coram viris loquerer in hoc ſtudiorum genere verſatiſſimis, qui ſatis intelligunt *S. Thomam* Romano Pontifici plus non tribuiſſe quàm par ſit, nec ejus auctoritatem intemperantiùs extuliſſe, cùm dixit: Oecumenicam Synodum *ejus ſententiâ confirmari.* Quæ tamen Angelici Doctoris verba non ita accipienda ſunt, ut quicquid in Concilio generali auctoritatis eſt a Romano Pontifice derivetur. Nam Synodum in Spiritu Sancto legitimè congregatam, & univerſalem Eccleſiam repræſentantem, auctoritatem immediatè à Chriſto habere, ex Sacra Scriptura & Traditione certum eſt, quam Oecumenici Concilii Conſtantienſis Decreta expoſuerunt & declararunt. Sed cùm id Synodo tantùm conveniat quæ verè Oecumenica eſt, quæ ſcilicet ſecundùm Scripturas Sacras, ſecundùm Traditionem Patrum, ſecundùm Eccleſiaſticas Regulas eſt celebrata, aliquam in Eccleſia Auctoritatem eſſe neceſſe eſt, ad quam ſpectet judicare ac declarare quòd ita geſta ſit: Quâ ex declaratione Chriſtianorum omnium obligatio ad ejus Decreta, cùm de fide, tum de morum diſciplina recipienda conſequitur. Id porro præſtat Romanus Pontifex cùm Synodi Generalis Decreta promulgat, eorumque executionem imperat. Ut enim Canonicæ Scripturæ auctoritatem a Deo immediatè habent; & nihilominus ad Eccleſiam ſpectat declarare quænam Canonicæ ac Divinæ ſint, ut ejus veluti ſigillo Canonicæ ab Apocryphis diſcernantur: unde illud *S. Auguſtini* omnium ore celebratum effatum: *Evangelio non crederem, niſi me Eccleſiæ moveret auctoritas:* Et ex ea Eccleſiæ Declaratione ac Decreto naſcitur obligatio Chriſtianorum omnium ut eas Canonicarum numero & loco habeant: Ita Summi Pontificis eſt declarare, quæ Concilia verè Oecumenica ſint; ad ipſum ſpectat judicare an iis inſtructa ſint conditionibus ac dotibus, quæ Concilii Oecumenici rationem conſtituunt; ea promulgare, eorum executionem imperare ac urgere: quamvis precariam ab ipſo non habeant, ſed a Chriſto immediatè acceptam, ſupremam Auctoritatem.

Hanc doctrinam ex Epiſtolâ *Gelaſii I.* Pontificis Maximi ad Epiſcopos Dardaniæ hauſi, in qua de Epheſino Latrocinio ſic loquitur: *Sicut id quod Prima Sedes non probaverat, conſtare non potuit, ſic quod illa cenſuit judicandum, Eccleſia tota ſuſcepit, ubi etiam conſequenter oſtenditur, quia malè geſta Synodus, id eſt, contra Scripturas Sanctas, contra Doctrinam Patrum, contra Eccleſiaſticas Regulas, quam tota meritò Eccleſia non recepit, & præcipuè Sedes Apoſtolica non probavit, per bene geſtam Synodum, id eſt, ſecundùm Scripturas, ſecundùm Traditionem Patrum, ſecundùm Eccleſiaſticas Regulas, pro Fide Catholica & communione prolatam, quam cuncta recepit Eccleſia, quam maximè Sedes Apoſtolica comprobavit, & debuerit & potuerit immutari.* Hac ratione verè a *S. Thoma* dictum eſt: Concilia Oecumenica Summi Pontificis ſententiâ confirmari: & hoc pacto Ipſum *finaliter determinare ea quæ ſunt fidei, ut ab omnibus inconcuſſâ fide teneantur.* Hancce modificationem ſi haberet Propoſitio, ob cujus examen toties convenimus & deliberamus, ſi his verbis concepta eſſet: Ad ſolam Sedem Apoſtolicam divino immutabili Privilegio ſpectat finaliter determinare ea quæ ſunt fidei: non confingendam, ſed exponendam concluderem; quia ipſi faveret *S. Thomas*; ſed cùm verbis abſolutis concepta ſit, quæ falſum, erroneum, verbo Dei

con-

contrarium ſenſum præ ſe ferunt; cùm nullâ modificatione affecta ſit, quæ ipſam in ſenſum flectat Catholicis auribus ac animis tolerandum; cùm nullatenus ipſi patrocinetur *S. Thomas*, vel in eo loco quem tantâ oſtentatione protulerunt ii, quibus Dominorum Deputatorum Judicium æquiſſimum diſplicet, non video quì abſolvi poſſit.

XXI. Verùm (inquiebat novæ Traditionis Artifex) *S. Thomas* aliis in locis Propoſitioni quam expendimus plurimùm favet, nimirum libro quarto contra Gentes Cap. 76. qui locus a Tarentino Epiſcopo *Eugenii Quarti* Legato laudatus eſt in Oratione ad Patres Concilii Baſileenſis.

Obſtupui certè cùm hunc rulegi locum, quòd in gratiam Propoſitionis a Viro Erudito proferri potuerit. Rectè & appoſitè a Tarentino Præſule laudatus eſt, ad Primatum Romani Pontificis confirmandum; nihil aliud ex eo colligi poſſe Synodus Baſileenſis* agnovit, uti nec ex cœteris quæ protulerat argumentis: multominùs ex eo aliquid extundi poſſe conceſſiſſet, quod abſonam illam Propoſitionem juvet; *Ad ſolam Sedem Apoſtolicam divino immutabili Privilegio ſpectat de controverſiis fidei judicare*. Sed de Concilio Baſileenſi erit poſtea dicendi locus, nunc expendendos *S. Thomas* eo loco quem Vir Eruditus appellavit. Titulus Capitis eſt: *De Epiſcopali Dignitate, & quòd in ea unus ſit Summus*. De Epiſcopis ita diſſerit Sanctus Doctor; *Summa poteſtas regiminis fidelis populi ad Epiſcopalem pertinet Dignitatem. Manifeſtum eſt autem quòd quamvis populi diſtinguantur per diverſas Diœceſes & civitates, tamen ſicut una eſt Eccleſia, ita oportet eſſe unum populum Chriſtianum. Sicut igitur in uno ſpirituali populo unius Eccleſiæ requiritur unus Epiſcopus, qui ſit totius Populi Caput; ita in toto populo Chriſtiano requiritur quòd unus ſit totius Eccleſiæ Caput*. Tum neceſſarium eſſe probat ad unitatem Eccleſiæ conſervandam, ut ex inſtitutione Chriſti unus Eccleſiæ præſit univerſæ. *Ad unitatem* (inquit) *Eccleſiæ requiritur quòd omnes fideles in fide conveniant. Circa verò ea quæ fidei ſunt, contingit quæſtiones moveri. Per diverſitatem autem ſententiarum divideretur Eccleſia, niſi in unitate per unius ſententiam conſervaretur. Exigitur ergo ad unitatem Eccleſiæ conſervandam, quòd ſit unus qui toti Eccleſiæ præſit. Manifeſtum eſt autem quòd Chriſtus Eccleſiæ in neceſſariis non deficit. Non eſt igitur dubitandum, quin ex inſtitutione Chriſti unus toti Eccleſiæ præſit*. Tertia ratio Sancti Doctoris de controverſiis fidei & & ipſarum Judicio ne verbum quidem habet. Demum totum Caput his verbis concludit; *Per hoc autem excluditur quorumdam præſumptuoſus error, qui ſe ſubducere nituntur ab obedientia & ſucceſſione Petri, Succeſſorem ejus Romanum Pontificem univerſalis Eccleſiæ Paſtorem non recognoſcentes*, Videtis, Patres Sapientiſſimi, *S. Thomam* in unius Primatus Pontificii a Chriſto inſtituti probatione verſari. Romanum Pontificem univerſalis Eccleſiæ Paſtorem, unitatis Fidei in Eccleſia cuſtodem & conſervatorem aſſerere; non verò ſolum controverſiarum Fidei Judicem; Alioqui *ſummam poteſtatem Regiminis fidelis populi ad Epiſcopalem Dignitatem pertinere* non dixiſſet: quæ ſine auctoritate judicandi de cauſis Fidei conſtare non poteſt.

* In Reſponſ. Synodica ad Eugenii IV. Oratores; Tom. XXI. Concil. pag. 679.

Romanus Pontifex ex inſtitutione Chriſti unus toti Eccleſiæ præeſt.

Romanus Pontifex univerſalis Eccleſiæ Paſtor.

XXII. Unus diſcutiendus ſupereſt *S. Thomæ* locus a Viro Erudito laudatus, ex Opuſculo contra Errores Græcorum, ubi hæc verba *S. Cyrilli Alexandrini* in *Theſauris* laudans, ſua facit: *Apoſtolici Throni Romanorum Pontificum ſolius eſt reprehendere, corrigere, ſtatuere, ſolvere, diſponere, & loco illius ligare, qui ipſum ædificavit*.

Hanc ſententiam verbaque *S. Cyrilli* non eſſe, Virum Doctum non fugit; nec in libris Theſaurorum, quos habemus abſolutiſſimos, nec in aliis ejus Operibus legi: laudari quidem ab *Henrico Kaltoiſen* Ordinis FF. Prædicatorum Theologo, in Oratione *De Liberâ Verbi Dei Prædicatione*, in Synodo Baſileenſi habitâ; ab *Andrea Rhodi* in Concilio Florentino, a *Gennadio* Patriarcha Conſtantinopolitano in Apologia pro eadem Synodo, Cap. 5. Sectione 12. Sed his omnibus affictum *Cyrilli* nomen impoſuiſſe. *Leonem Allatium* lib. 1. *De Perpetuo Conſenſu Eccleſiæ Græcæ & Latinæ*, hunc locum Græcè laudare, non tamen ex ipſo fonte, ex ipſis *Cyrilli Theſauris*, aliiſve libris, ſed ex aliquo MS. cujus ætas & auctoritas ignoratur, vel (ut credere par eſt) ex libris Græculorum recentium. Nec propterea *S. Thomæ* vitio vertendum eſt, quòd hæc verba *S. Cyrilli* nomine laudaverit, quæ in aliquibus ſeu Gloſſis, ſeu Catenis, vel Auctoribus, ut *Cyrilli* proferri videbat, nec in ſumma rei literariæ difficultate, & inopia librorum ſemper ipſi fontes conſulere licebat. Ut ut eſt, aliquid in ſententiâ laudatâ ſuppleviſſe conſtat *S. Thomam* cùm ipſam in Opuſculo contra Errores Græcorum uſurpavit, ut Romanum Pontificem cœteris Patriarchis ſuperiorem eſſe probaret. Quamobrem ex ſubjecta materia perſpicuum eſt, ipſum eo ſenſu locum illum, qui *S. Cyrilli* dicebatur, intellexiſſe: Apoſtolici Throni Romanorum Pontificum ſolius eſt per univerſam Eccleſiam reprehendere, corrigere, ſtatuere, ſolvere, diſponere, & loco illius ligare, qui ipſum ædificavit, id eſt, vice Chriſti qui ipſum inſtituit. Ex his quæ de *S. Thomæ* ſententia paulò quidem prolixiùs, ſed exigente cauſâ diſſerui, compertum eſt illos de *Sancto Thoma* non eſſe bene meritos, qui Propoſitionem in Jus vocatam illius auctoritate & nomine velut laureis frondibus cinxerunt, ut eam ab æquiſſimæ Cenſuræ fulminibus tuerentur.

XXII. Verùm in Concilio Viennenſi & Clementina prima de Summa Trinitate & Fide Catholica multò firmius præſidium collocarunt, quò munitam Propoſitionem nullis ictibus patere confidebant. Pontifex nimirum cum Synodo, recenſitis Evangelii verbis, quibus error *Petri Joannis Olivi* deſtruitur, continuò ſubdit: *Ad tam præclarum teſtimonium, & Sanctorum Patrum ac Doctorum ſententiam, Apoſtolicæ conſiderationis [Ad quam dumtaxat horum declaratio pertinet] aciem convertentes, Sacro approbante Concilio declaramus, &c.*

De quo *Clementis Quinti*, Synodique Viennenſis loco licèt multa ſatis dicta videri poſſint a Viris Doctiſſimis, qui ante me ſuffragati ſunt, quibus machina ab aliis ad tuendam Propoſitionem ſuper illo ædificata penitus disjecta ſit; addam tamen quod ad Clementinæ intelligentiam plurimùm conferat, & ſi quid præſidii damnandæ propoſitionis exteris Auctoribus aut Defenſoribus in eo reliquum eſt, evertat ac diſſipet: quo tandem meticuloſi quidam hujus Ordinis homines, quos religio erga *Clementis V.* & Concilii Viennenſis Decreta deterret a Cenſura, eorum verba tam confidenter laudata, tam ferventer inculcata, nullatenus Propoſitioni favere convincantur.

Clementis V. & Concilii Viennenſis locus explicatur.

Declarationem ac Judicium controverſiarum Fidei *Sedi Apoſtolicæ dumtaxat* aſſerit *Clemens V.* cum prærogativa ſuffragii, quod Primæ Sedis Jus eſſe noſtis: Quod tamen Epiſcoporum & Synodorum Jura & Auctoritatem in iiſdem Quæſtionibus pariter judicandis non convellit. Id præclaris verbis a *Marciano Auguſto* expreſſum eſt in Epiſtolâ ad *S. Leonem* de Synodo Oecumenica congreganda: *Ut ad quemdam* (inquit) *definitum locum, ubi nobis placuerit, omnes Sanctiſſimi Epiſcopi conveniant; & quæ Chriſtianorum Religioni atque Catholicæ Fidei proſint, ſicut Sanctitas tua ſecundùm Eccleſiaſticas Regulas definiverit, ſuâ diſ-*

poſi-

Digitized by Google

poſitione declarens. Itaque Declaratio ac Judicium controverſiarum Fidei ad Sedem Apoſtolicam dumtaxat non ſpectat, ſed etiam ad Epiſcopos & Synodum; verùm ad unam Sedem Apoſtolicam ſingulari quadam ratione ſpectat, cum prærogativa ſcilicet ſuffragii: Quia Romano Pontifice auctore, id eſt, Eccleſiæ doctrinam & Traditionem proponente, & Hæreſes ac Hæreticos prædamnante Synodus Oecumenica Fidei controverſias judicat, Catholica Dogmata declarat, ſecundùm formam ab ipſo præſcriptam hæreſes damnat, hæreticos proſcribit. *Quod tandem ille ſecundùm Apoſtolicas Regulas definiverit, Synodus & Epiſcopi* in ea congregati *ſuâ diſpoſitione declarant*. Id *Marcianus & Valentinianus* Imperatores in aliâ ad *S. Leonem* Epiſtolâ his verbis exprimunt. *Omni impio errore ſublato per celebrandam Synodum, Te Auctore* [σοῦ αὐθεντοῦντος] *pax circa omnes Epiſcopos Fidei Catholicæ fiat*. Et ejus Sanctitatem *Principatum in Epiſcopatu, Divinæ Fidei poſſidere*, profitentur ac prædicant. Aliud non intellexiſſe *Clementem V.* perſpicuum eſt. Cùm enim *Sacro approbante Concilio* Petri Joannis hæreſim damnet, nec approbatio illa Concilii ſit aliud quàm verum Judicium; ſibi ipſi apertè contradiceret Pontifex, ſi ad ſolam Sedem Apoſtolicam Judicium & Declarationem quæſtionum Fidei pertinere aſſereret; & *Sacro* nihilominus *approbante Concilio* hæreſim damnaret Fideique dogma declararet.

Quid igitur nodum in ſcirpo quærunt commentitiæ Traditionis Oſtentatores? Ad Sedem Apoſtolicam dumtaxat dogmatum Fidei declarationem pertinere, non abſolutè, ſed *Sacro approbante Concilio*, quod aliis non convenit Epiſcopis, qui ſuffragii prærogativam in Conciliis non habent, ſed uni Romano Pontifici, qui illis *velut membris Caput præeſt* (ut Synodus Chalcedonenſis ad *Leonem Magnum* ſcribebat) cum *Clemente Quinto* & Concilio Viennenſi profitemur ac prædicamus. Eoque ſenſu *Philippus Pulcher* Rex Chriſtianiſſimus ad eumdem Pontificem ſcribens: *Abſit* (inquiebat) *a Regia Perennitate in quæſtione Fidei quidquam quod veſtra Sanctitas Sacro approbante Concilio deciderit, in aliquod umquam dubium revocare*. Cùm igitur ad noſtrum examen delata Propoſitio, abſque modificatione & exceptione ulla aſſerat, Ad ſolam Sedem Apoſtolicam divino immutabili Privilegio auctoritatem judicandi de controverſiis fidei ſpectare; Viennenſis Concilii, ſeu Clementinæ Propoſitioni nequaquam ſimilis aut affinis cenſenda eſt.

Clementis VI. teſtimonium expenditur.

XXIII. *Clementis Sexti* verbis in Epiſtolâ ad *Conſolatorem* Catholicon Armenorum anno milleſimo trecenteſimo quinquageſimo-primo datâ * rem adversùs Deputatos veſtros ſe confeciſſe Vir eruditus arbitratur; & ſi configatur Propoſitio in Jus vocata ut falſa, erronea, verbo Dei contraria, iiſdem notis afficiendam *Clementis Sexti* doctrinam inclamat, quam in Academia Pariſienſi, & Gallicana Eccleſia didicerat, Doctor ſcilicet in Sacra Facultate, Senonenſis ac Rothomagenſis Archiepiſcopus, Sorbonæ Proviſor, demum Cardinalis, & Pontifex Maximus. In iis ſcilicet Literis quibus Catholicon Armenorum urget ut de Romani Pontificis Primatu & Auctoritate Fidem ſuam abſque ambagibus aperiat, hæc habet: *Tertio-decimo, ſi credidiſti & adhuc credis, ſolum Romanum Pontificem dubiis emergentibus circa Fidem Catholicam poſſe per determinationem authenticam, cui ſit inviolabiliter adhærendum, finem imponere; & eſſe verum & Catholicum quicquid ipſe Auctoritate clavium ſibi traditarum a Chriſto determinat eſſe verum; & quod determinat eſſe falſum & hæreticum, ſit cenſendum.*

* Apud Odoricum Raynaldum, ad hunc annum.

Si vera *Clementis Sexti* verba non eſſet occupatus falſæ Traditionis Præco, ſed ſenſum ipſius ac ſcopum attendiſſet, ream Propoſitionem ejus auctoritate protegi poſſe non exiſtimaſſet. *Intelligentia dictorum ex cauſis eſt aſſumenda dicendi*, (ait S. Hilarius.) Ad Armenorum Catholicon Schiſma ejurantum ſcribit *Clemens Sextus*; ipſum ad Pontificii Primatus Jura particulatim, diſtinctè, & expreſsè agnoſcenda ac profitenda compellere ſatagit, quorum præcipuum eſt Auctoritas judicandi de Fidei controverſiis toto orbe Chriſtiano, & in ipſa Armenorum Eccleſia emergentibus, præ ipſorum Epiſcopis, & Catholico. Sic itaque *Clementis* verba intelligere par eſt: Quòd Romanus Pontifex dubiis emergentibus circa Fidem Catholicam finem imponere poſſit per totum orbem, tamquam ſolus Chriſti Vicarius, ſolus Primatum habens, non ſolùm Dignitatis, ſed Juriſdictionis ſuper omnes fideles, ſupra ipſos Epiſcopos & Patriarchas, a Chriſto immediatè acceptum. Ex ſubjecta namque materia & circumſtantiis determinatur *Clementis Sexti* Propoſitio ad excellentiam quamdam & præcipuam poteſtatem, pleniſſimamque & univerſaliſſimam auctoritatem Romani Pontificis in Judicio controverſiarum Fidei ſignificandam; quam Armeni, utpote Schiſmatici, antea negaverant, ac impugnaverant, & quam in ſolemni Schiſmatis ejuratione ipſos profiteri par erat.

Demum cùm veriſimile non ſit *Clementem Sextum* Pontificem doctiſſimum a Sedis Apoſtolicæ Traditione defeciſſe, ipſius ſententia mox laudata ad ſenſum Propoſitionis revocanda eſt, idem dogma, ſed explicatiùs, aſſerentis, quam in Profeſſione Fidei Sedi Apoſtolicæ a Græcis oblatâ, cùm de conjunctione utriuſque Eccleſiæ ageretur, *Innocentius Quartus* eruditiſſimus Pontifex, *Pater Juris & Pater veritatis* appellatus, & *Alexander Quartus* approbarunt: Quâ quidem Propoſitione Græci profitebantur, ad Romanum Pontificem ſpectare: *In quæſtionibus Fidei, ſi quæ ibidem forſitan emerſerint, pra aliis dare ſententiam, quam, dummodo Evangelicis & Canonicis non obviet Inſtitutis, obedienter cæteri ſuſcipient & ſequentur*. Ita refert *Alexander Quartus*, Epiſtolâ 325. libri 2. apud *Odoricum Raynaldum*, ad annum milleſimum ducenteſimum quinquageſimum-ſextum, Num. 48.

XXIV. Hoc dejectus præſidio Vir Eruditus, ad Synodum Baſileenſem confugit, quæ in Oratione Tarentini Archipræſulis * hæc de poteſtate Romano Pontifici a Chriſto Domino collata approbaverit: *Cui ſoli poteſtatem pleniſſimam & abſolutam tradidit ad omnia Fidei Myſteria exequendum, & ad eum principaliter de gregis ſalute & directione, & fidei unitate ac integritate, diſpoſitio, judicium, ac ſententia ſpectarent, & ut per eum ad alios hujuſmodi Myſteriorum uſus & auctoritas diffunderetur.*

* In Appendice prima Concilii Baſileenſis, Tom. XII. Concil. Edit. PP. Labbei, & Coſſartii, pag. 886.

Verùm nec Tarentini Epiſcopi Propoſitio, illi quam expendimus ſimilis eſt, cùm adverbio, *Principaliter*, modificata ſit ac determinata, ut præcipuas in Judicio controverſiarum Fidei Romani Pontificis eſſe partes ſignificet, quod religioſè profitemur: Nec Synodus Baſileenſis dicta Præſulis illius, ac cæterorum *Eugenii Quarti* Oratorum approbavit, niſi quà Summi Pontificis Primatum probant, non quà Epiſcoporum ac Synodorum auctoritatem imminuere videntur. Baſileenſibus Patribus, in Reſponſione Synodali ad *Eugenii* Oratores, audientiam præbere; & hanc velut clavam ex Herculis noſtri manibus extortam videbitis.

Ibidem, inter Epiſtolas Concilii, pag. 679.

Nunc (inquit) *ad propoſita per Venerabilem Archiepiſcopum Tarentinum dicendum reſtat. Inprimis latè explicat Juriſdictionem & Poteſtatem Summi Pontificis, quod Caput ſit & Primas Eccleſiæ,*

In Tarentini Archiepiſcopi oratione

Vi-

quid Baſileenſe Concilium approbaverit.

Vicarius Chriſti, & a Chriſto, non ab hominibus, vel Synodis, aliis prælatus, & Paſtor Chriſtianorum; & ei data ſunt a Domino claves, & ei dictum eſt: Tu es Petrus: *Et ſolus in plenitudinem Poteſtatis vocatus ſit, alii in partem ſollicitudinis: & multa hujuſmodi, quæ cùm vulgatiſſima ſint, minimè neceſſarium erat recenſere. Iſta planè fatemur & credimus, operamque in hoc Sacro Concilio dare intendimus, ut omnes eamdem ſententiam credant. Et nihilominus ipſum Romanum Pontificem dicimus obedire teneri Mandatis, Statutis, Ordinationibus ac Præceptis hujus Sanctæ Synodi Baſileenſis, & cujuſcumque Concilii Generalis legitimè congregati, in his quæ pertinent ad Fidem, ad extirpationem Schiſmatis, & reformationem Eccleſiæ Dei in Capite & in membris, quemadmodum declaratum exiſtit per Generale Concilium Conſtantienſe Catholicam repræſentans Eccleſiam; cujus Catholicæ Eccleſiæ, quemadmodum & Summi Pontificis, æquum fuiſſet ſaltem paucis explicare Poteſtatem. Quod cùm non feceritis, dignum eſt ut Nos qui Concilium celebramus, aliquid ſaltem per ſauctoritè referamus.* Qui ſic de Eccleſiaſtica Poteſtate loquuntur, hi certè non favent iſti Propoſitioni: *Ad ſolam Sedem Apoſtolicam divino immutabili Privilegio ſpectat de controverſiis fidei judicare.* Synodum itaque Baſileenſem Traditioni ſuæ non favere, Vir Eruditus fateatur.

Florentina Synodus vera propoſitioni non favet.

XXV. Florentinæ Synodi, quàm Baſileenſis protectione tutiorem fore Propoſitionem auguratur. Idcirco *Andream* laudat Rhodi Archipræſulem, qui in Synodo Florentina, Seſſione 7. Patribus approbantibus dixerit: *Quòd verò auctoritatem ita explanandi habeat Romana Eccleſia, unam tantummodo Græcam Scripturam afferemus in præſens, quâ demonſtrabitur, Sedem beati Petri ſolam eſſe, in quâ poteſtas ſit explicandi Fidem: propter quod numquam portæ inferi, hoc eſt hæreſes, prævaluere adverſus eam, immo ne attigerunt quidem. Eſt autem Epiſtola in Sermone de Fide.* Profert Epiſtolæ *Agathonis* a Sexta Synodo Oecumenica approbatæ hæc verba: *Si ſilentio texero veritatem, quam erogare nummulariis juſſus ſum per illa verba: Paſce oves meas: Et: Tu aliquando converſus, confirma fratres tuos: Quandoquidem nobis incumbit neceſſitas docendi Chriſtianos quæ pertinent ad veritatem.* Et paulo ante: *Tota Chriſtianorum Eccleſia Catholica, & omnes univerſales Synodi, fideliter amplectentes ejus doctrinam, & omnes Sancti Doctores & Eccleſiæ luminaria, fideliter ejus doctrinam ſecuti, ſunt.* Ex quibus ita colligit Rhodius Archipræſul: *Hinc patet, quoties de fide aliqua oritur dubitatio, Romanum Pontificem debere ac teneri illam declarare; atque illo decreto omnes Synodos & Eccleſiam univerſam debere hujuſmodi veritatem ſequi.*

Rhodio Archipræſuli in diſputationis æſtu aliqua non ſatis accuratè dicta excidiſſe, & quæ benignâ interpretatione molliri opus habeant, nihil mirum. Sed miror vehementer quod Vir Eruditus ea Florentinæ Synodo tribuat, quæ ab Archiepiſcopo diſputante in ſolemni conſeſſu dicta ſunt: cùm Regulam non ignoret in Synodo Quinta, Actione ſexta traditam, rectæ rationi prorſus conſentaneam, & Eccleſiæ moribus & uſu firmatam, quod: *In Conciliis non unius aut alterius Interlocutionem attendere oportet, ſed quæ ab omnibus vel pluribus definiuntur.* Fallor, ſi quæcumque ab Epiſcopis & Doctoribus in Florentini Concilii conſeſſu, non repugnante Synodo dicta ſunt, velut oracula reciperent qui *Andreæ Rhodii* teſtimonium tantâ pompâ protulere.

Beſſario Nicænus Archipræſul Seſſione nonâ pro Græcis diſputans, & de additione particulæ, *Filioque*, Symbolo facta verba faciens, hæc habet obſervatione digniſſima: *Scimus quidem quæ ſint Jura & Prærogativæ Romanæ Eccleſiæ. Nihilominus ſcimus etiam Prærogativæ ejus quos terminos habeant. Noſſe tamen volumus Reverentiam veſtram a nobis facultatem hanc negari univerſæ Eccleſiæ & Synodo, vel etiam Oecumenicæ, non tantùm Romanæ Eccleſiæ. Quoniam igitur quantâcumque facultate polleat Romana Eccleſia, minùs tamen pollet Synodo Oecumenica & univerſali Eccleſia: ſi nos univerſali id negamus Eccleſiæ, multò magis negabimus Romanæ.* Si argumentandi rationem a Viro Erudito uſurpatam ſequi velim, ita colligam: Hæc *Beſſario* Cardinalitiis Inſulis ab *Eugenio Quarto* paulò poſt ornatus, non reclamante Synodo, in ſolemni Patrum conſeſſu dixit: Romanam igitur Eccleſiam, ſive Sedem Apoſtolicam eſſe inferiorem Synodo Oecumenica, & univerſali Eccleſia, Florentini Concilii Patribus viſum eſt: proinde quâ Poteſtate Romana pollet Eccleſia, eadem pollere Synodum Oecumenicam & univerſalem Eccleſiam. At minor eſſet Concilii Generalis & Eccleſiæ univerſæ, quam Sedis Apoſtolicæ Auctoritas, ſi ad ſolam Sedem Apoſtolicam ſpectaret de controverſiis Fidei judicare divino & immotabili Privilegio. Enimvero ſi ad ſolam Sedem Apoſtolicam pertinet, quomodo Concilii præeminet Auctoritas? Si ad ſolum Concilium, quomodo Sedi Apoſtolicæ convenit? Ita quidem retorquere liceret argumentum.

Verùm ſepoſitis interloquentium aut diſputantium Præſulum ſeu Doctorum opinionibus & argumentis, ipſius Florentinæ Synodi Definitionem conſulamus. Hæc *Romano Pontifici in Beato Petro paſcendi, regendi, ac gubernandi univerſalem Eccleſiam a Domino noſtro Jeſu Chriſto plenam Poteſtatem traditam eſſe* profitetur ac declarat, *juxta eum modum qui & in Geſtis Sacrorum Conciliorum, & in Sacris Canonibus continetur;* ut ex Græco textu ad verbum exprimitur. *καθ' ὃν τρόπον καὶ ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων, καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς κανόσι διαλαμβάνεται.* Sicque etiam legitur apud *Blondum* Eugenii *Quarti* Notarium in Decadis 3. lib. 10. apud *Marcum Vicerium* Cardinalem, in Decachordo, Chorda 10. apud *Ekium* lib. 1. de Primatu Petri, Cap. 25. apud *Joannem Roffenſem* in Articulo 25. contra Lutheranas Aſſertiones, apud *Albertum Pighium* lib. quarto de Hierarchia, Cap. ultimo. *Quemadmodum & in Geſtis Oecumenicorum Conciliorum, & in ſacris Canonibus continetur.* Non prout interpolavit *Abrahamus Cretenſis* Florentini Concilii primus Editor: *Quemadmodum etiam in Geſtis Oecumenicorum Conciliorum, & in ſacris Canonibus continetur.* Cùm igitur nec Geſta Conciliorum Oecumenicorum, nec ſacri Canones tradant, Ad ſolam Sedem Apoſtolicam divino immutabili Privilegio ſpectare de controverſiis fidei judicare, immo contrarium perſuadeant; hanc auctoritatem ſoli Sedi Apoſtolicæ, vel ſoli Romano Pontifici Florentinam Synodum non tribuiſſe certum eſt. Ex ſua igitur Traditione Florentinam quoque Synodum expungat Vir Sapientiſſimus.

XXVI. *Gennadium* etiam Patriarcham Conſtantinopolitanum in Expoſitione pro Concilio Florentino, Sectione nonâ Capitis quinti, in defenſionem famoſæ Propoſitionis vocavit, dicentem: *Vides tu qui non vis Petri Succeſſores eamdem cum Petro Poteſtatem habere, quomodo non alius ex Patriarchis poteſt de Fide diſquirere & ordinare tantùm, niſi Romanus Papa?*

In illis non hæreo, quæ ad elevandam *Gennadii* auctoritatem a Viris Eruditis, qui ante me diſſeruere, dicta ſunt. Id unum dicam, hunc Auctorem extra limites legitimi & liciti ſermonis excurriſſe. Id ipſi accidiſſe quod viris maximis & antiquis Patribus, quibus, cùm hæreſes impugnarunt, ver-

verba interdum exciderunt minùs commoda, & quæ ſubortæ poſtmodum hæreſes ad ſui præſidium arripuerunt: ut de *S. Dionyſio Alexandrino* compertum eſt, qui Sabellianos impugnans, Filii conſubſtantialitatem viſus eſt evertiſſe, adeo ut ipſi Apologia fuerit opus: ut de *S. Cyrillo* Sedis ejuſdem Epiſcopo notum, qui Neſtorianam hæreſim impugnans, Apollinaris hæreſi ſavere viſus eſt, & hanc accuſationem Apologetico diluit; ut de *S. Auguſtino* perſpectum, qui Pelagianos debellans, Manichæorum cauſam juviſſe viſus eſt, quibuſdam loquendi modis quos ipſum explicare ac mollire neceſſe fuit. Qui enim adversùs Hæreticos diſputant, ut quiſpiam Veterum ſcitè dixit, ſæpe hortulanos imitantur, qui curvatum virgultum ut erigant, pauliſper in alteram partem inflectunt. Græcos in Schiſmate pertinaces oppugnabât *Gennadius*. Romani Pontificis divinum Primatum adversùs ipſos incredibili fervore, animi contentione maximâ probabat atque tuebatur. In diſputationis æſtu verbis interdum minùs accuratis, minùſque commodis uſus eſt, quæ tamen benignâ interpretatione molliri poſſunt, & eo ſenſu intelligi, ut omnia quæ Romano Pontifici tribuit cum voce excluſiva, *ſolus*, & quæ aliunde communia ſunt Epiſcopis & Conciliis, ad Ipſum ſolum pertinere intellexerit cum præcellentia ſingulari, ut Synodorum Oecumenicarum Caput eſt & Præſes, qui eas congregat & confirmat; & per Eccleſiam univerſalem, quod certè nulli alii Epiſcoporum vel Patriarcharum convenit. Verùm paſſim admittendæ non ſunt ac ferendæ hujuſmodi Propoſitiones in Neotericis Auctoribus, a quibus illas pravo ſenſu uſurpari vehemens ſuſpicio eſt; & multò minùs a Cenſura ſunt abſolvendæ, cùm nudè proponuntur & ab omnibus circumſtantiis abſtractæ, quibus earum durities emolliri valeat.

Epiſcoporum Galliæ Literæ ad Innocentium X. in Cauſa quinque Propoſitionum Janſenii.

XXVII. Fruſtra verò Literas Epiſcoporum Galliæ ad *Innocentium X.* Pontificem Maximum, in cauſa quinque Propoſitionum *Janſenii* a Sede Apoſtolica damnatarum, Propoſitioni, quam ex Decreto Senatus examinamos; favere nonnulli ſibi perſuadent. Gallicani Præſules (inquiunt) a Judicio temperarunt in Janſeniana Cauſa, quia de Fidei Dogmatibus agebatur. Judicium ipſius Romano Pontifici ſervandum profeſſi ſunt, & revera ſervarunt, Eccleſiæ Legibus obſequuti. *Majores cauſas ad Sedem Apoſtolicam referre, ſolemnis Eccleſiæ mos eſt, quem Fides Petri numquam deficiens perpetuò retineri pro Jure ſuo poſtulat. Æquiſſimæ huic legi obſequentes, de graviſſimo circa Religionem negotio Sanctitati tuæ ſcribendum cenſuimus.* Ita ſcribunt in priori Epiſtolâ. Pontificem precantur, *Ut quid in hac re ſentiendum ſit, clarè diſtinctèque definiat*. Obteſtantur, ut *clarâ firmâque* de quinque *Janſenii Propoſitionum ſenſu prolatâ Sententiâ, caliginem omnem diſcutiat, animos fluctuantes componat, diſſidia prohibeat. Eccleſiæ tranquillitatem ſplendoremque reſtituat*. Cùm tandem *Innocentii* de quinque Propoſitionum controverſarum damnatione Conſtitutio in Gallias perveniſſet, ipſam religione maximâ ſuſceperunt, & illius executionem ſe ſtudiis omnibus promoturos ſunt polliciti. Hæc ex alterâ ipſorum Epiſtolâ nobis opponunt Magiſtri quidam quaſi Propoſitioni faventia. *Excitatæ in Belgio contentiones flagrabant etiam in Galliis, & latiſſimum incendium per univerſas Eccleſiæ partes minabantur, ni peſti graſſanti & certiſſimam perniciem allaturæ obſtitiſſet Beatitudinis veſtræ indefeſſum ſtudium, & ex alto petita Poteſtas, quæ ſola acerrimam illam animorum colliſionem compeſcere poterat ... Quo in negotio, illud obſervatuque dignum accidit, ut quemadmodum ad Epiſcoporum Africæ Relationem Innocentius I. Pelagianam hæreſim damnavit olim, ſic ad Gallicanorum Epiſcoporum Conſultationem, hæreſim ex adverſo Pelagianæ oppoſitam Innocentius X. Auctoritate ſuâ proſcripſerit. Enimvero vetuſtæ illius ætatis Eccleſia Catholica, ſola Cathedræ Petri Communione & Auctoritate fulta, quæ in Decretali Epiſtolâ Innocentii ad Africanos datâ elucebat, quamque deìn Zoſimi altera ad univerſos orbis Epiſcopos Epiſtola ſubſecuta eſt, Pelagianæ hæreſis damnationi abſque cunctatione ſubſcripſit. Perſpectum enim habebat, non ſolùm ex Chriſti Domini noſtri pollicitatione Petro factâ, ſed etiam ex Actis priorum Pontificum, & ex Anathematiſmis adversùs Apollinarium & Macedonium, nondum ab ulla Synodo Oecumenica damnatos, a Damaſo paulò ante jactis, Judicia prò ſancienda Regula Fidei a Summis Pontificibus lata, ſuper Epiſcoporum Conſultatione (ſive ſuam in Actis Relationis Sententiam ponant, ſive omittant, prout illis collibuerit,) divinâ æquè ac ſummâ per univerſam Eccleſiam Auctoritate niti; cui Chriſtiani omnes ex officio, ipſius quoque mentis obſequium præſtare teneantur.*

Hæc ſanè magnifica, & ſtudio Religionis ac veritatis, non adulationis ingenio a Gallicanis Præſulibus ſcripta: ſed Propoſitioni, quæ in Cenſuram vocatur nullatenus faventia; Solam Sedis Apoſtolicæ Poteſtatem turbas, quas *Janſenii* Propoſitiones in Galliis excitarunt, compeſcere potuiſſe profitentur, tum quia difficillimis illis temporibus libera non erat Synodorum convocatio, ob diſſidia quæ in multis Galliarum Provinciis exarſerant; tum quia ſenſus Decretorum quorumdam Concilii Tridentini in dubium vocabatur, quorum interpretatio Sedi Apoſtolicæ reſervata eſt: tum demùm quia *Janſenius* morti proximus Apoſtolicæ Sedi Opus ſuum ſubjecerat. Verùm ad ſolam Sedem Apoſtolicam Judicium controverſiarum fidei ſpectare, ac earum cognitionem ſibi interdictam, tantùm abeſt quin exiſtimarent, ut etiam contrarium profeſſi ſint in Generalibus Comitiis Cleri Gallicani anno milleſimo ſexcenteſimo in hac Regia Urbe congregatis. Narrationem ſcilicet texuerunt eorum omnium quæ in *Janſenii* tractanda Cauſa contigerant, in qua & rationes quibus moti ſunt ad conſulendum Summum Pontificem, jam a me indicatas, declarant: & Epiſcopis datam a Deo Poteſtatem judicandi controverſias fidei conteſtantur.

Narrationis verba ex iſtorum Comitiorum Actis Gallico idiomate, prout in illis habentur, recitare placet: *Ils ſçavoient que comme leur Charité Paſtorale les engageoit à ce devoir, le Saint Eſprit leur avoit donné le pouvoir de juger des matieres de Foy*. Ideo in Epiſtolâ ad *Innocentium* clauſulam ab Epiſcopis Gallicanis appoſitam obſervant, quæ Epiſcoporum Juriſdictionem in fidei cauſis primâ cognitione judicandis integram præſtaret. *Il fut auſſi arreſté, que l'on metteroit dans la Lettre une Clauſe qui conſervât aux Eveſques de France le Droit de juger en premiere inſtance des matieres de Foy, lors qu'il leur ſembleroit utile pour la Religion, ſoit en exécutant les peines de droit contre les Heretiques manifeſtes; ſoit en décidant dans une Aſſemblée les choſes douteuſes.* Id executioni mandatum. Epiſcoporum enim Literis ad *Innocentium X.* toties hîc a Viris Eruditis, & mox etiam a me laudatis, hæc adhibita clauſula eſt; *Sive ſuam in Actis Relationis Sententiam ponant, ſive omittant, prout collibuerit*.

Denique acceptando *Innocentii X.* Conſtitutionem, judicandi munus exercuerunt, ut docet laudata Narratio. *L'affaire miſe en deliberation, il fut arreſté que l'on declareroit par voye de Jugement, ſur les pieces produites de part & d'autre, que la Conſtitution avoit condamné les cinq Propo-*

ſitions

ſitions comme eſtant de Janſenius, & que le Pape ſeroit informé de ce Jugement de l' Aſſemblée par la Lettre qu' elle écriroit à ſa Sainteté. Ex Geſtis igitur ac Literis Gallicanorom Præſulum in Cauſa Janſeniana nihil omnino colligi poteſt quod Propoſitioni damnandæ faveat, ſive quod nuperis Auctoribus Poteſtatem judicandi de Cauſis Fidei ſoli Sedi Apoſtolicæ a Deo conceſſam effutientibus ſuffragetur.

XXIX. Erudito cauſæ deſperatæ Patrono unicum perfugium ſupereſt, Breve *Alexandri Septimi* ad Epiſcopum Andegavenſem in cauſa Regularium, in quo Propoſitio de qua agimus continetur.

Memineritis, quæſo, Sapientiſſimi Patres, unius e Regulis quam ex *S. Thoma* Diſſertationis hujus initio velut fundamentum poſui; *Hujuſmodi locutiones non ſunt extendendæ, ſed piè exponendæ, ſi in authentica ſcriptura inveniantur*, Ob religioſam quam Sedi Apoſtolicæ debemus obſervantiam, exponatur hæc Propoſitio in Literis *Alexandri VII.* de auctoritate judicandi de controverſiis fidei jure præventionis, per totum orbem Chriſtianum, extra Concilia; vel in Conciliis, cum Prærogativa Suffragii, & finitivo Judicio, quatenus Conciliorum decreta confirmat Romanus Pontifex, promulgat, & per Eccleſiam univerſam exequitur: at ſimilis expoſitionis indulgentiam Neotericis Auctoribus non debemus, quos Propoſitionem pravo ſenſu aſſerere vel compertum habemus vel gravi cum fundamento ſuſpicamur; & auctoritatem judicandi Cauſas Fidei ſoli Sedi Apoſtolicæ aſſerere, cum excluſione Epiſcoporum & Conciliorum, quorum auctoritatem omnem a Romano Pontifice precariò acceptam, non a Chriſto immediatè derivatam, contra Scripturas Sacras & venerandam Traditionem propugnant.

Addiderim, in Diplomatibus Apoſtolicis nonnulla præfationis & præludii rationem habere, quæ cauſam de qua agitur non ſpectant, ſive ut probationes rei judicatæ proferri, quæ Pontificibus fortè ſubminiſtrantur a Viris minimè Theologis & Traditionis inſciis, aut ſuarum opinionum præjudicio occupatis; alia cauſæ judicium exprimunt, & ſecundùm Patrum doctrinam, Eccleſiæque Romanæ cœterarum Matris & Magiſtræ Traditionem Apoſtolica Auctoritate fiunt quod in Quæſtionem vocatum eſt. Illa Notariorum ingenio vel ſtylo Curiæ tribuenda; hæc ut *S. Petri*, immo Spiritus Sancti per Pontificem loquentis oracula excipienda.

At (inquiunt) Breve *Alexandri VII.* ab Epiſcopis Gallicanis ſuſceptum, a Regio Conſilio approbatum eſt.

Rectè quidem: quia hujuſmodi Propoſitionem ſano ſenſu a Summo Pontifice intelligi exiſtimarunt, nec aliud illum ſibi tribuere, quàm Primatum in judicandis fidei cauſis, & Poteſtatem obligandi fideles univerſos ad parendum Sedis Apoſtolicæ Decretis in materia fidei editis. Quem Primatum Eccleſia Gallicana ſemper venerata eſt, & ad excipiendam Romani Pontificis de Quæſtionibus Fidei Sententiam totâ ſe animi devotione propenſam comprobavit. Singularis verò prudentiæ fuit, quòd Reverendiſſimi Epiſcopi & Illuſtriſſimi Comites Conſiſtoriani, ob Propoſitionem incidentem dumtaxat & obiter poſitam litem movere noluerint, cùm Summus Pontifex Epiſcoporum Jura tueretur, tantùm abeſt ut de illis evertendis aut imminuendis cogitaret.

XXX. Videtis, Patres Sapientiſſimi, totum illud falſæ Traditionis propugnaculum quo vobis fucum facere nonnulli nitebantur, disjectum penitus atque diſſipatum? Videtis formidabilem illum apparatum adversùs Cenſuram a veſtris Deputatis præformatam ex venerandæ Antiquitatis Monumentis inſtructum, ſuapte vanitate in fumos evaneſcere? Traditionem ſectamur, ſed puram, veram, ac ſinceram, qualem Eccleſia ut alteram Fidei noſtræ Regulam ſequitur; non falſam, & Veterum teſtimoniis alienos in ſenſus detortis conſtantem, qualem Hæretici oſtentant. Porro veræ, ſinceræ, Apoſtolicæ Traditioni repugnare Propoſitionem ab Ampliſſimo Senatu examini ac Judicio Doctrinali Sacræ Facultatis ſubjectam, quatenus excludit Epiſcopos & Concilia a Judicio Controverſiarum Fidei nemo eſt ex hoc Ordine & in iſto Conſeſſu qui non agnoſcat, & ultro fateatur. Quid igitur hærent nonnulli? Quid Cenſuram a Dominis deputatis tam accuratè, tam prudenter, tam juſtè præformatam volut ſpectrum reformidant? In fide & doctrina convenimus: Epiſcopos & Concilia Auctoritatem judicandi de controverſiis fidei a Chriſto immediatè habere tenemus & docemus: Ad ſolam Sedem Apoſtolicam, his excluſis illarum Judicium non ſpectare profitemur: Quidni ergo uno ore Propoſitionem ab eo Jure & Auctoritate Epiſcopos & Synodos excludentem; *Ad ſolam Sedem Apoſtolicam divino immutabili Privilegio ſpectat de controverſiis fidei judicare;* configimus ac damnamus? *Sixti Tertii* Pontificis Maximi ad *Joannem Antiochenum* verba uſurpare mihi liceat: *Ergo quia una fides, dicenda credamus, & tenenda dicamus. Nihil ultra liceat novitati, quia nihil adjici convenit vetuſtati. Dilucida & perſpicua Majorum credulitas nullâ cœni permixtione turbetur.*

XXXI. At, (inquiunt Viri quidam hujus Ordinis Sapientiſſimi) Propoſitionem ſecundùm pravum ſenſum cui obnoxia eſſe poteſt, quatenus ſcilicet, vel eo ſenſu quo ab auctoritate judicandi de controverſiis fidei Epiſcopos & Concilia excludit, lubentiſſimè damnamus: ſed & recto ſenſu intelligi poteſt, ſicut *Clemens Quintus* & Vienneſe Concilium in Clementina I. *De Summa Trinitate & Fide Catholica* intellexerunt, ſicut *Alexander VII.* in Brevi Apoſtolico ad Epiſcopum Andegavenſem intellexit. Diſtinguatur ergo duplex ſenſus; pravus damnetur, verus & Catholicus aſſeratur.

Hanc poſtulationem æquitate niti cenſerem, ſi Propoſitio ambigua eſſet ac obſcura, ſi ſano & pravo ſenſui æquo jure obnoxia: ſed clariſſima & explicatiſſima eſt: Prout jacet, ſecundùm excluſivarum Propoſitionum Regulas a Dialecticis traditas, ab Angelico Doctore conſecratas, ſecundùm communem loquendi morem, Propoſitio de qua diſſerimus, Epiſcopos & Concilia ab auctoritate judicandi controverſias fidei excludit: Eſto in rectum ſenſum flecti poſſit, ſeu potiùs detorqueri; non eſt ille ſenſùs Propoſitionis proprius, naturalis, obvius, ſed affictus, ac violentus; ut a Viris Eruditis, qui ante me dixerunt, & a me etiam pro mea virili demonſtratum eſt. Propoſitionem igitur exponere minimè neceſſe eſt.

Id verò ut planè evincam unicam Demonſtrationem oppono Syllogiſmo Viri Doctiſſimi, qui expoſitionem, duplicisque ſenſùs diſtinctionem tantâ vehementiâ in duabus Congregationibus promovit. Quævis Propoſitio pravum ſenſum involvens, quamvis & in rectum ſenſum flecti poſſit, abſolutè, ſine expoſitione vel diſtinctione duplicis ſenſus cenſurâ configi ac damnari poteſt: Porro fatentibus omnibus Magiſtris, qui hucuſquo ſuffragium tulerunt, hæc Propoſitio, *Ad ſolam Sedem Apoſtolicam divino immutabili Privilegio ſpectat de controverſiis fidei judicare;* pravum ſenſum, er-

erroneum, verbo Dei contrariom, olim a Sacra Facultate damnatum, involvit, quatenus Epiſcopos excludit & Concilia: Itaque abſolutè ſine expoſitione, vel diſtioctione duplicis ſenſus cenſurà configi poteſt ac damnari: etſi fortè rectum etiam ſenſum pati poſſit. Majorem Propoſitionem exemplis evideutiſſimis firmiſſimiſque Monumentis ex veneraodæ Traditionis & Antiquitatis Eccleſiaſticæ theſauro depromptis, & ex Eccleſiæ conſuetudine, *Quæ ſemper eſt in omnibus æmulanda*, ut *S. Thomas* docet, * facilè meo demonſtraturum confido; ſi eadem humaoitate ac benevolentiâ alteram hanc Orationis meæ Partem audiatis, quâ priorem audire dignati eſtis.

* Secunda Secundæ, Quæſt. x. Art. xii.

SECUNDA PARS.

Quævis Propoſitio pravum ſenſum involvens, quamvis & in rectum ſenſum flecti poſſit, abſolutè, ſine expoſitione vel diſtinctione duplicis ſenſus damnari poteſt.

XXXII. PRodeat primùm vir Apoſtolicorum pene temporum *S. Irenæus*, Lugdunenſis Epiſcopus, qui egregiis libris adversùs Hæreſes, omnia quæ buculque in Catholicam Religionem ex inferis eruperant monſtra, ſecundo ſæculo debellavit. Ejus temporibus *Florinus* Eccleſiæ Romanæ Presbyter ad *Valentini* Sectam defecit cum *Blaſto* Compresbytero. Ad ejus verò hæreſim novum addidit errorem; Deum auctorem eſſe malorum aſſerens. Totius Eccleſiæ conſenſu nova hæreſis protinus damnata eſt, ut ex S. Irenæo, Euſebio, Theodoreto, S. Auguſtino, & aliis, qui de Hæreſibus ſcipſerunt, diſcimus. Illam expugnavit *Irenæus* Epiſtolâ *De Monarchia*, ſive; *Quòd Deus non ſit fabricator malorum*; & alterâ inſcriptâ, *De Octenario*, quarum meminit Euſebius lib. quinto Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, Cap. vigeſimo Valeſianæ Verſionis. Recto tamen ſenſu intelligi poterat *Florini* Propoſitio. Deus enim malorum pœnæ auctor eſt; non malorum culpæ, de quibos ille intelligebat. Cur ergo Sanctiſſimi Præſules qui tunc Eccleſiam regebant, *Florini* Propoſitionem abſolutè, & abſque diſtinctione duplicis ſeuſus damuarunt? Nemo erat, qui ipſos moneret id maximi eſſe ad rem Chriſtianam momenti, ne fortè damnata ab ipſis Propoſitio diceretur ex ore Dei profecta, & in Scripturis Sacris exarata? *Ego Dominus, & non eſt alter, formans lucem & creans tenebras, faciens pacem, & creans malum.* Et: *Si erit enim malum in civitate quod Dominus non fecerit.*

Id ex perpetuâ traditione & Diſciplina Eccleſiæ demonſtratur.

Theodoret l. 1. Hæret. Fab. c. 23. S. Auguſt. lib. de Hæreſib.

Iſaiæ 45.

Amoſ. 3.

XXXIII. Prodeant tertio ſæculo Antiocheni Concilii anno ducenteſimo ſeptuageſimo celebrati ſeptuaginta Patres, qui propoſitionem illam Pauli Samoſateni: *Chriſtus eſt ὁμοούσιος Patri*: abſolutè, & abſque expoſitione ſive diſtinctione duplicis ſenſus damnaruot: Nec tamen ignorabaot Chriſtum ſecundùm naturam divinam eſſe conſubſtantialem Patri. Cur ergo non expoſuerunt Propoſitionem? Cur duplicem ſenſum uon diſtinxere, pravum & hæreticum, quo *Paulus Samoſatenus* vocem *ὁμοούσιον* uſurpabat, ſcilicet proot ſectionem & partitionem ſubſtantiæ ſignificat, quæ in uno ſit priùs quàm in altero, quo ſenſu in rebus corporeis uſurpatur: Catholicum alterum, quatenus unam in Patre & Filio indiviſam ſubſtantiam exprimit? Nullus erat qui ipſis inclamaret: Si Propoſitionem *Pauli Samoſateni* abſolutè & abſque diſtinctione damnatis, fundamentum fidei evertitis; Confeſſionem *S. Petri*, ſuper quam fundata eſt Eccleſia: *Tu es Chriſtus Filius Dei vivi*; ſubruitis: Chriſti verbis, *Ego & Pater unum ſumus*; repugnatis. Hæc fruſtra quis ipſis ſuggeſſiſſet. Perſuaſum nempe ipſis erat, Propoſitionem aliquo ſenſu hæreticam ſeu erroneam, abſolutè, ſimpliciter, & abſque diſtinctione damnari poſſe, quamvis aliàs io ſeuſum Catholicum flecti poſſit.

Florini Propoſitio abſolutè damnata.

Propoſitio Pauli Samoſateni, abſolutè damnata

S. Athanaſius lib. de Synodis.

Antiochena Synodus.

XXXIV. Prodeant quarto Sæculo trecenti decem & octo Nicæni Concilii Patres, qui vocem ὁμοούσιον, quamvis ab Antiochena Syoodo poſterlpiam conſecrarunt; Filium Dei conſubſtantialem eſſe Patri ceu Fidei dogma tradiderunt; negantes Arianos Anathemate confixerunt; vocem illam velut fidei teſſeram Symbolo inſeruerunt. Propoſitioni Arianorum aliquis ſenſus veros & Catholicus affingi poterat, ut Filius Patri ὁμοούσιος eo ſenſu negaretur, quo *Paulus Samoſatenus* aſſeruerat qoem Antiochena Synodus contra ipſum congregata rejecerat. Propoſitionem tamen Arianorum abſolutè damnaront; dopllcem oon diſtinxere ſenſum. Vocem quidem ὁμοούσιον expoſuere, ut teſtatur *Euſebius* in Epiſtolâ ad Cæſarienſes ſuoa ex Concilio datâ, ſed in Collationibus & Tractatibus, noa in Symbolo, non in Anathematiſmis, id ab ipſis præſtitum. Quin plures ex Antiquis Propoſitiones Arianorum Propoſitionibus in ſpeciem ſimillimas aſſeruiſſent, antequam *Arius* velut dœmonium meridianum oriretur, nulli dubitabant. Quin Ignatius, Irenæus, Juſtinos, Clemens Alexandrinus, Origenes, Tertullianus, Cyprianus, Aroobius, Lactantius, cum quibus ſe ſentire etiamnum Sociniani gloriantor, Propoſitiones illas Arianæ hæreſi verbis tenua faventes Catholico ſenſu propugoaſſent, non ambigebant. Cur ergo expooendas Arianorom Propoſitiones, duplicemque ſenſum diſtinguendum non duxerunt? O infœlicia tempora! quibus oullus fuit Sapientiſſimo Magiſtro noſtro ſimilis, qui fortiter inclamaret: Si abſque expoſitione Arianas Propoſitiones damnatis, Ignatium, Irenæum Juſtinum, Clementem & Dionyſium Alexandrinum, Origenem, Cyprianum, Lactantium pariter damnatis. Sed fallor: fruſtra quis id ipſis ſuggeſſiſſet, cùm ex Traditione certiſſimum haberent, Propoſitionem hæreticam vel erroneam, abſolutè & abſque expoſitione damnandam, quamvis & in Catholicum ſenſum flecti poſſit.

Anno 325.

Arianorum Propoſitio a Nicæna Synodo abſolutè damnata.

XXXV. Eadem tempeſtate, *Colluthus* Presbyter Alexandrinus, qui Epiſcopalia munia uſurpavit, Presbyteroſque nonnullos ordinare auſus eſt & inter alios *Iſchyram*; famoſum illum *S. Athanaſii* calumoiatorem *Iſchyram*; hæreſim condidit; cujus error præcipoos fuit, Deom non eſſe malorum auctorem, ut S. Epiphanius, Philaſtrius, & S. Auguſtinus referunt. Synodus Alexandrina, cui Magnus *Oſius* præfuit, hæreſim damnavit, *Colluthum* in ordinem redegit; *S. Athanaſio* teſte, Apologia ſecunda. Propoſitio tamen *Colluthi* rectum & Catholicum ſeoſum pati poterat, contradictorium ſcilicet illios, quem olim in *Florino* Eccleſia damnaverat. Cur ergo ſimpliciter & abſque expoſitione damnata eſt? Facilè diſtingui poterat duplex ſenſus dicendo: Propoſitio de malis naturæ & pœnæ intellecta, falſa eſt & hæretica; do malis verò culpæ, vera eſt & Catholica. Nulla tamen adhibita diſtinctio fuit. Intelligebant nimirum illius ſæculi Epiſcopi & Doctores, Propoſitionem cui ſenſus hæreticus vel erroeus ſubeſt, abſolutè damnandam, quamvis Catholico etiam ſenſui obnoxia ſit.

Colluthi Heretici propoſitio abſolutè damnata.

XXXVI. Sæculo quioto, Pelagiana, Semipelagiana, Prædeſtinatiana hæreſes Eccleſiam afflixerunt. Pelagianorum Propoſitiones contra peccati originalis in omnes Adami poſteros transfuſionem conceptis peue verbis apud S. Joannem Chryſoſtomum, Theodoretum, & quoſdam alios Patres haberi videbantur. Semipelagianorum Propoſitiones S. Irenæi, Clementis Alexandrini, Chryſoſtomi, aliorumque Græcorum Patrum auctoritate niti. Id noo fugiebat Africanos & Gallicanos Patres, & *S. Auguſtinum* in primis Africanarum Synodorum ingeoium. Ipſis perſuaſum erat hujuſmodi Propoſitiones Catholico ſenſu a

Pelagianorum, Semipelagianorum, & Prædeſtinatianorum propoſitiones abſolutè damnata.

Patri-

Patribus aſſectas, & *nondum litigantibus* Pelagianis *ſecuriùs locutos*, ut Auguſtinus ipſe *Juliano* reſpondet. An propterea propoſitiones Pelagianas & Semipelagianas in Synodis Africanis & Arauſicana ſecunda expoſuerunt? An ſenſûs duplicis diſtinctionem adhibendam cenſuerunt? Patrum quidem teſtimonia ab Hæreticis objecta in libris ſuis & Tractatibus expoſuerunt ipſis minimè favere demonſtrarunt: cæterùm Propoſitiones Pelagianas & Semipelagianas abſolutè confixerunt, nullâ in Synodorum Definitionibus, Decretis, & Canonibus, duplicis ſenſus uſurpatâ diſtinctione, quam non eſſe neceſſariam planè intelligebant.

XXXVII. Prædeſtinatianorum Propoſitiones a *Lucido* Presbytero propugnatas, a Gallicanis Epiſcopis in Conciliis Arelatenſi tertio & Lugdunenſi damnatas, maximum in *S. Auguſtini* Scriptis præſidium habere, ſi verba ipſa per ſe ſpectentur, certiſſimum erat. Conveniebant enimvero cum calumniis quas Maſſilienſes in *S. Auguſtini* doctrinam ſparſerant, & quas *S. Proſper* in libris contra Collatorem in Reſponſionibus ad Objecta Gallorum, & ad Objectiones Vincentianas, invictiſſimè refellit, oſtendens *Non talem ſenſum verbis Catholici ineſſe Doctoris, qualem qui eum fruſtra calumniantur, oſtentant*. An propterea Gallicani Præſules a Prædeſtinatianorum Propoſitionibus ſimpliciter damnandis temperarunt? An expoſitione, & diſtinctione duplicis ſenſûs uſi ſunt, ne *S. Auguſtinum* unà damnaſſe viderentur? Nequaquam. Nondum enim orta erat Theologia illa recèns uno ex Sapientiſſimis Magiſtris noſtris, Viro quidem Erudito auctore, quæ Propoſitionem uno ſenſu falſam, erroneam, verbo Dei contrariam, vel etiam hæreticam, abſolutè & ſimpliciter damnandam non eſſe propugnat, ſed adhibitâ duplicis ſenſus diſtinctione, ſi in ſenſum Catho-
Actione 1. licum benignâ interpretatione flecti poſſit.

Concilii Chalcedon.

XXXVIII. Eutychianorum aſſertio: *Una eſt Verbi Incarnati natura*, recto ſenſu intelligi poſſe videbatur, ſicut intellexerat *S. Cyrillus*, cujus in Epiſtolis ad *Succeſſum* & ad *Acacium Melitenum*
Eutychetis propoſitio abſolutè damnata. hæc Propoſitio conceptis verbis legitur: *Una natura Verbi Dei incarnata*. Hac abutebantur Hæretici. *Cyrillum* damnari clamabat *Eutyches*, ſi doctrina ſua damnaretur. *Ego* (inquiebat) *legi Scripta Beati Cyrilli & Sanctorum Patrum, & S. Athanaſii, quoniam ex duabus quidem naturis dixerunt ante adunationem, poſt adunationem verò & Incarnationem, jam non dixerunt duas naturas, ſed unam*. An propterea Synodus Chalcedonenſis *Eutychetis* Propoſitionem ſimpliciter non damnavit? An exponendam cenſuit? An metuit ne *S. Cyrilli* doctrina pariter damnata diceretur niſi diſtingueretur duplex ſenſus? Expoſita quidem eſt a Patribus & vindicata *S. Cyrilli* Propoſitio, a Gelaſio lib. contra Eutychetem, a S. Maximo Martyre in Tractatu de vocibus, quibus utitur Catholica Eccleſia cùm de Chriſto agitur, ab Eulogio Alexandrino apud Photium in Bibliotheca Codice 230. ab Ephræmio Patriarcha Antiocheno apud eumdem Codice 29. a Joanne Maxentio in lib. contra Acephalos, a Petro Diacono lib. de Incarnatione Cap. 11. Sed nulla in Synodi Chalcedonenſis Definitione adhibita expoſitio. Simpliciter & abſolutè damnati, qui duas naturas ante unitionem fabulantur, unam verò poſt unitionem confingunt. Unius ejuſdemque Filii ac Domini in duabus naturis inconfusè, incommutabiliter, indiviſè, inſeparabiliter, aſſerta ſubſiſtentia eſt. Diſtinctionem duplicis ſenſus nemo neceſſariam inclamavit, ut *SS. Cyrilli & Athanaſii* doctrina ſalva eſſet.

Anno. 518. XXXIX. Sexto ſæculo, hæc Scytharum Monachorum Propoſitio: *Unus de Trinitate crucifixus eſt carne*: ingentes in Eccleſia turbas excitavit.

Hanc magnâ animorum contentione cum *Leontius & Joannes Maxentius* propugnarent, ejuſque *Monachorum Scytharum propoſitionem abſolutè rejecit Hormiſdas.*
approbationem a Sede Apoſtolica urgerent, illam rejecit *Hormiſdas*, non quidem ut hæreticam, ſed novitatis nomine & ratione periculi ab illa imminentis. Et revera graviſſimum ab illa Propoſitione periculum timendum erat. 1. Quia *Petro Cnapheo* favere videbatur. 2. Quia Eutychiani in Concilio Chalcedonenſi illam ad ſui præſidium erroris uſurpaverant. 3. Quia Anaſtaſius Auguſtus Acephalorum fautor illam propugnaverat. 4. Quia Chalcedonenſes Patres illam non cenſuerant explicandæ Fidei neceſſariam; ut habet Relatio *Dioſcori* Sedis Apoſtolicæ Legati ad *Hormiſdam* Pontificem Maximum. Et cur ita ſe geſſit Hormiſdas? Cur Popoſitionem non expoſuit, quæ ſecundùm ſenſum proprium & naturalem Catholica eſt, quæ Sacrarum Scripturarum oraculis nititur, quam uterque Gregorius, Nazianzenus & Nyſſenus, quam S. Auguſtinus, quam Proclus Conſtantinopolitanus uſurpaverant, & ille quidem in Tomo ad Armenos a Synodo Chalcedonenſi laudato: Quam hac ipsâ contentione fervente, S. Fulgentius & alii Patres Africani in Sardinia exules approbarunt: Quam poſtea Quinta Synodus Oecumenica Canone 10. & Synodus Lateranenſis ſub Martino I. Canone 2. fide credendam, vibrato in contradicentes Anathemate definiverunt? Non expoſuit tamen Pontifex Maximus, ſed rejecit, Monachos velut Novatores perſtrinxit, ut ex ipſius ad *Poſſeſſorem* Africanum Epiſcopum Literis compertum eſt. Ipſi nimirum ſatis erat ad illam improbandam & explodendam, quòd periculoſa eſſet, pravoque ſenſui obnoxia. Poſtea verò cum Acoëmetæ Monachi contrariam Propoſitionem ardore non diſpari, nec minori pertinaciâ tuerentur, *Unum* ſcilicet *de Trinitate non eſſe crucifixum carne*, Joannes Secundus Propoſitionem il-
Joannes II. Acoëmetarum Monachorum propoſitionem ſine duplicis ſenſus diſtinctione damnavit.
lam vindicavit, Acoëmetas velut Neſtoriana hæreſi afflatos damnavit. Cur Propoſitionem non expoſuit aliquo ſenſu veram & Catholicam, quatenus ſcilicet errorem *Petri Fullonis* excludebat; & quæ ab *Hormiſda* præiudicata videbatur? Cur duplicem ſenſum non diſtinxit? Una hæc ipſum ratio movit, quòd Acoëmetarum Propoſitio pravum ſenſum præ ſe ferret, licèt in rectum ſenſum & Catholicum aliquâ expoſitione flecti poſſet. Quamobrem illam ſimpliciter & abſolutè damnavit anno quingenteſimo trigeſimo-ſexto in Epiſtolâ ad *Avienum & Liberium* Senatores.

Tria Capitula abſolutè damnata.
XL. Eodem ſæculo Trium Capitulorum controverſia ſtudiis ferventiſſimis ac pertinaciſſimis agitata eſt. Illa non Hæretici tantùm, ſed Catholici plerique defendebant, Epiſcopi doctiſſimi, Eccleſiæ integræ, Summus ipſe Pontifex *Vigilius*. Recto & Catholico ſenſu explicari poſſe *Ibæ*, *Theodoreti*, & ipſius *Theodori Mopſueſteni* dicta contendebant; æquè exponi ac benignâ interpretatione
Facundus Hermianenſis, lib. 9. & 10.
molliri poſſe & debere horum Auctorum dicta paulò duriora, ac antiquorum Patrum, Dionyſii Alexandrini, quem Athanaſius; Gregorii Thaumaturgi, quem Baſilius; Antiocheni ac Sirmienſis Concilii, quæ Hilarius defendit; Patres pleroſque ſimilia dixiſſe iis quæ in *Theodori* Scriptis reprehendebantur; Euſtathium ſcilicet Antiochenum S. Athanaſium, Amphilochium Iconienſem, Gregorium Nyſſenum, Joannem Chryſoſtomum, Cyrillum ipſum Alexandrinum, cujus decem loca Theodori dictis gemina profert *Facundus*, Non ergo ſimpliciter damnari, ſed benignè exponi horum Auctorum dicta oportere: præſertim cùm in Lib. 10. Cap. 5.
Eccleſiæ Communione defuncti eſſent. *Non enim ex levi ſono verborum* (inquiebat Facundus Hermianenſis) *ſed ex intentione dicentis æſtimanda ſunt quæ dicuntur. Dicentis autem intentio, cùm ſem-*

 per-

perſona defuncta eſt, ex communione religioſius aſtimatur. Schiſmatis periculum erat, ſi trium illorum Auctorum Scripta & Aſſertiones ſimpliciter & abſolutè damnarentur, totâ pene Occidentali Eccleſiâ illorum defenſionem ſuſcipiente. Tria tamen Capitula abſolutè, ſimpliciter, nullâ diſtinctione adhibitâ duplicis ſenſus, Quinta Synodus Oecumenica anno Chriſti quingenteſimo quinquageſimo-tertio damnavit, lato in eorum defenſores Anathemate. Synodi Judicium *Vigilius* poſtea confirmavit. Schiſmatis metum quo primùm affectus fuerat, non feſellit eventus. In Iſtria maximè exarſit. Operam omnem adhibuere Summi Pontifices *Pelagius I. Pelagius II. S. Gregorius Magnus* ut Schiſmaticos ad Catholicam unitatem revocarent. Numquid viam expoſitionis Trium Capitulorum tentarunt? Atqui hæc omnium facillima fuiſſet ad Schiſmatis extinguendum incendium, ſi duplicem ſenſum in illorum Auctorum Scriptis diſtinxiſſent; Hæreticum in quem illa detorquebant Neſtoriani; Catholicum, qui Præſulum illorum fuerat: ſi priorem damnatum, ſecundum ſalvum & integrum declaraſſent; hi motus animorum, atque hæc certamina facilè quieviſſent. Cur ergo Theodori Mopſueſteni, Ibæ, Theodoreti Scripta non expoſuerunt, ſed abſolutam ac ſimplicem ipſorum damnationem, a Quinta Synodo factam, approbarunt & confirmarunt? Hæc nimirum erat Eccleſiæ Traditio & Diſciplina, ut Propoſitiones pravum ſenſum præ ſe ferentes abſolutè ac ſimpliciter damnarentur, quamvis in ſenſum Catholicum benignâ interpretatione flecti poſſent.

Sexta Synodus duplicem ſenſum in Epiſtolis Honorii non diſtinxit.

XLI. Monothelitarum hæreſim ſeptimo ſæculo damnavit Eccleſia in Synodo ſexta Oecumenica, anno ſexcenteſimo octogeſimo. Damnatus cum Monothelitis *Honorius*. Honorio Hæretico inclamatum Anathema, lectis ejus ad *Sergium* Epiſtolis. At hæreticum non fuiſſe *Honorium* propugnamus, Epiſtolas ipſius Catholicum ſenſum habere contendimus; tam piè quàm verè illas exponimus, Duces ſecuti *S. Maximum* Abbatem & Martyrem, *Joannem Quartum* Pontificem Maximum, *Anaſtaſium Bibliothecarium*. Cur ergo Sexta Synodus *Honorium* abſolutè ac ſimpliciter damnavit? Ipſam-ne fugiebat ejus Epiſtolas in ſenſum Catholicum flecti poſſe? Ita-ne rudes erant & imperiti *Agathonis* Legati ut id ſuggerere Patribus non poſſent, maximè cùm *Agatho* in Dogmaticis ad Synodum Literis Romanam Eccleſiam *a tramite Apoſtolicæ Traditionis numquam erraſſe, nec Hæreticis novitatibus depravatam ſuccubuiſſe; & Apoſtolicos Pontifices Prædeceſſores ſuos ſemper fratres in fide confirmaſſe*, ſcripſiſſet? Cur (inquam) duplicem ſenſum in Epiſtolis *Honorii* Synodus non diſtinxit, unum peregrinum, qui hæreticus; alterum proprium, qui rectus & Catholicus? Satis erat ſcilicet quòd pravo ſenſui obnoxiæ eſſent, ut ſimpliciter damnarentur, quamvis Catholico etiam ſenſu poſſent exponi.

Iconomachorum propoſitiones a Synodo ſeptima ſimpliciter & abſolutè damnata.

XLII. Octavo ſæculo, Septima Synodus Oecumenica Iconomachos damnavit anno ſeptingenteſimo octogeſimo-ſeptimo: *Honorariam adorationem* Sacris Imaginibus tribuendam ſanxit: *His qui non ſalutant Sanctas ac Venerabiles Imagines Anathema* * inflixit. Multi tamen Catholici cultum illum religioſum, & honorariam adorationem Imaginibus impendi nolebant, licèt ab Iconomachorum errore penitus alieni, ipſas ad imperitorum mentes duntaxat edocendas, & animos in Chriſti & Sanctorum amorem & imitationem excitandos in Eccleſiis collocari ac ſervari vellent ac juberent. Hanc Gallicanorum Præſulum fuiſſe mentem Francofordienſis ſub Carolo Magno, & Pariſienſis ſub Ludovico Pio Synodi, libri Carolini, Agobardus, Jonas

Action. 5.

Aurelianenſis, Walafridus Strabo, Dungalus (ut noſtis) non obſcurè probant. *S. Gregorii Magni* auctoritate verbiſque nitebantur ad *Serenum* Maſſilienſem Epiſcopum * ſcribentis: *Frangi verò non debuit, quod non ad adorandum in Eccleſiis, ſed ad inſtruendas tantummodo mentes neſcientium fuit collocatum*. Quidni ergo aliquis doctrinâ, religione, ac prudentiâ, Sapientiſſimo expoſitioni Promotori non impar, Nicænæ Synodi ſecundæ Patribus ſuggeſſit? Si Anathema his qui non ſalutant Imagines dicitis, Anathemate *Gregorium Magnum* & omnes qui ipſum ſequuntur, configitis. Ille Imagines *tantummodo* ad memoriam in Eccleſiis collocari docuit; vos ad *honorariam adorationem* ſervandas definitis. Parcite, Patres, Doctori & Pontifici Sanctiſſimo parcite. Ab Anathemate ſimpliciter & abſolutè infligendo his qui non ſalutant Imagines, temperate: diſtinguite duplicem ſenſum; Iconomachorum, qui honorariam adorationem ita Sacris Imaginibus negant, ut eis Idolorum nomen impiè tribuant, illaſque Idolorum inſtar diruant & confringant; hi tantùm Anathemate feriantur: alterum Catholicum, quo adoratio & ſalutatio hujuſmodi negatur Imaginibus ratione periculi, ne rudiores populi ad idololatriam vel ſuperſtitionem pertrahantur: Qui Gregorii Magni, & eorum, qui ipſius doctrinam conſtanter ſequuntur, ſenſus eſt: hos ab Anathemate immunes præſtate. Hæc non moverunt Septimæ Synodi Patres. Illas Iconomachorum Propoſitiones: Imaginibus Chriſti & Sanctorum honoraria adoratio non eſt tribuenda: Imagines non ſunt ſalutandæ: abſolutè & ſimpliciter damnarunt. Noverant ſcilicet Propoſitiones quibus ſubeſt pravus, erroneus vel hæreticus ſenſus, abſolutè ac ſimpliciter damnationem ſubire ex Eccleſiæ diſciplina & uſu debere; quamvis aliàs a Catholicis recto & Catholico ſenſu aſſertæ ſint, aut etiamnum aſſerantur.

Epiſt. nonâ lib. 9.

Gotteſchalci Propoſitiones ſine diſtinctione duplicis ſenſus damnata.

XLIII. *Gotteſchalcum*, Orbacenſis Cœnobii in Sueſſionenſi Diœceſi Monachum, nono ſæculo ob plurima errorum capita damnatum noſtis a *Rabano* in Synodo Moguntina anno octingenteſimo quadrageſimo-octavo, a Cariſiaca anno octingenteſimo quadrageſimo-nono, cui aderant *Venilo* Senonenſis & *Hincmarus* Remenſis, Archiepiſcopi, Epiſcopi plures, viri doctiſſimi *Æneas* Sacri Palatii Notarius, poſtea Pariſienſis Epiſcopus; *Iſaac* Diaconus *Parduli* Laudunenſium Epiſcopi, poſtea Lingonenſis Antiſtes, *Rathertus* Corbejenſis Abbas, & alii: in altera Synodo Cariſiaca anno octingenteſimo quinquageſimo-tertio, ut Annales Bertiniani teſtantur: Qua in Synodo quatuor illa celeberrima Capitula contra *Gotteſchalci* errores edita ſunt. Monachi iſtius inquieti Propoſitiones duplici ſenſu accipi poſſe, & revera fuiſſe intellectas certum eſt. Catholico ſenſu a *SS. Auguſtino, Proſpero & Fulgentio* ſunt aſſertæ ac propugnatæ; a viris Sanctiſſimis & Doctiſſimis, hac ipſâ tempeſtate, egregiis Operibus luculenter vindicatæ, a *S. Prudentio* Trecenſi Epiſcopo, *Ratramno* Corbejenſi Monacho, *Lupo* Ferrarienſi Abbate, *Floro Magiſtro* Lugdunenſis Eccleſiæ Diacono, *S. Remigio* Archiepiſcopo Lugdunenſi, & celeberrima Eccleſia, cujus Sacris præerat. *Et non hunc miſerabilem Monachum*, ſed *S. Auguſtini* doctrinam cum ipſo damnari querebantur: *Cujus* (inquiebant) *veridicum ſenſum non oportuit ſub perſona alicujus hominis a Catholicis Dei Sacerdotibus condemnari; ne jam non iſte qui errare putatur, ſed Ille potiùs cujus auctoritatem ſequitur, hæreticus eſſe judicetur*. Catholicum illarum Propoſitionum ſenſum vindicavit & Valentina Synodus Tertia anno octingenteſimo quinquageſimo-quinto ab Epiſcopis trium Provinciarum

Eccleſia Lugdun. lib. de tribus Epiſtolis cap. 25.

rum celebrata, Lugdunenſis, Viennenſis, Arelatenſis. Capitula quatuor Concilii Cariſiaci, *propter inutilitatem, vel etiam noxietatem, & errorem contrarium veritati*, damnavit. Non ignorabant Moguntini & Cariſiacenſis Concilii Præſules Propoſitiones *Gotteſchalci* in Catholicum ſenſum flecti poſſe: non fugiebat Valentinæ Synodi Patres Capitula Cariſiaca Catholico ſenſu poſſe intelligi; nec enim ſeorſum illum Catholicum ſuis Canonibus laſerunt, quin potiùs confirmarunt. Cur ergo Synodi Moguntina & Cariſiacæ *Gotteſchalci* Aſſertiones; cur Synodus Valentina Capitula quatuor Cariſiacenſia, ſimpliciter & abſolutè damnarunt? Cur non expoſuerunt? Cur duplicem ſenſum non diſtinxerunt? Hac enim ratione importunæ illæ contentiones facilè ſedatæ fuiſſent. Nullus erat vir ſagax, prudens, & induſtrius, qui hanc ipſis concordiæ viam aperiret? Ubi eras, expoſitionis Promotor Sapientiſſime? Quàm opportunè clamaſſes: Si damnatis Propoſitiones Gotteſchalci; damnatis Auguſtinum, Proſperum, Fulgentium, magna illa & ſancta nomina. Fallor, nihil clamoribus tuis apud Eruditos illos Viros promoviſſes, quibus perſuaſum erat, Propoſitiones quibus ſubeſt pravus ſenſus, etſi aliunde vero & Catholico ſenſu explicari poſſint, ex Eccleſiæ Traditione, diſciplina, & uſu abſolutè & ſimpliciter damnandas, non exponendas non diſtinctione duplicis ſenſûs molliendas.

Canone 5.

XLIV. Quid *Berengarium* Sacramentariorum parentem commemorem, cujus hæreſis undecimo ſæculo in frequentibus Synodis damnata eſt? Euchariſtiam non eſſe verè ſubſtantialiterque Corpus & Sanguinem Domini, ſed figuram Sacratiſſimi Corporis & Sanguinis, pertinaciſſimè propugnabat. Hanc Aſſertionem SS. Patrum teſtimoniis tuebatur; *S. Auguſtinum* inprimis ſibi favere jactitans. Celebrem locum e 3. Libro de Doctrina Chriſtiana Cap. decimo-ſexto in ſui præſidium erroris arceſſebat: *Figura eſt, præcipiens Paſſioni Domini communicandum*, &c. Alterum ex Cap. duodecimo Libri contra Adimantum: *Non dubitavit Dominus dicere, Hoc eſt Corpus meum, cùm ſignum daret corporis ſui*. Sacramenti definitionem urgebat, quod ſecundùm S. Auguſtinum, *Sacrum Signum eſt*. Adversùs Eccleſiæ Fidem ex Eccleſiæ Oratione arguebat, quâ precatur *ut quod ſpecie gerimus, rerum veritate capiamus*. Sexcenta Patrum loca proferre poterat, qui Euchariſtiam ſignum, figuram, imaginem, Sacramentum, typum, antitypa, memoriam appellarunt; quæ magno ſtudio congeſſit *Albertinus* Calvinianus Miniſter. Catholico proculdubio ſenſu Patres Euchariſtiam figuram Corporis & Sanguinis Chriſti dixerunt. Hæc itaque Propoſitio *Berengarii*: Euchariſtia Corporis & Sanguinis Chriſti figura eſt, Catholico ſenſu intelligi poterat & exponi. Unde *Guitmundus* lib. 1. de Veritate Euchariſtiæ: *Euchariſtiam* (inquit.) *non veremur dicere figuram & Sacramentum*. In Conciliis tamen adversùs *Berengarium* celebratis Romæ, Vercellis, Pariſiis, ejus Propoſitio ſimpliciter & abſolutè damnata eſt. Non formidarunt Leo Nonus, Victor Secundus, Nicolaus Secundus, Gregorius Septimus Pontifices Maximi, ne ipſis exprobraretur locutionum a Patribus uſurpatarum damnatio, niſi duplicem ſenſum in *Berengarii* Propoſitione diſtinguerent; Catholicum, quo Euchariſtia figura & ſignum appellatur cum veritate & ſubſtantiali præſentia Corporis & Sanguinis Chriſti conjunctum; ſignum, figura, Sacramentum, Corporis & Sanguinis Chriſti præſentium, ſed ſub ſpeciebus panis & vini latentium; vel figura Paſſionis Chriſti, & Sacrificii in ara Crucis oblati: Hæreticum, qua figura inanis, vacua, & cum excluſione veritatis intelligitur ac ſignificatur, qui ſenſus erat *Berengarii*. Propoſitionem ſcilicet quæ ſenſum erroneum vel hæreticum præ ſe fert, ſimpliciter eſſe damnandam, non exponendam, ex Eccleſiæ uſu erant edocti.

Berengarii Propoſitiones abſolutè & ſimpliciter damnata.

XLV. Quid *Gilbertum Porretanum* referam, qui duodecimo ſæculo Divinitatem, Deique proprietates, cùm abſolutas, tum relativas, Deum non eſſe aſſerebat; ſed Divinitatem quâ Deus, bonitatem quâ bonus, paternitatem quâ Pater eſt? Error damnatus eſt in Concilio Remenſi anno milleſimo centeſimo quadrageſimo-ſeptimo. Nulla adhibita diſtinctio. Catholicum tamen ſenſum in hac Propoſitione ſe inveniſſe Scotica Subtilitas gloriatur. Attributa ſeu abſoluta ſeu relativa Deum non eſſe formaliter, etſi realiter & identicè ſint Deus. *A Gilberti Porretani opinione vel nihil vel parùm diſcrepare* ſententiam *Scoti*, ſcripſit *Petavius* Vir Doctiſſimus. Poterat ergo *Gilberti* Propoſitio Catholico ſenſu exponi. Ipſam nihilominus abſolutè & ſimpliciter damnarunt *Eugenius III.* & Remenſis Concilii Patres. Ex quorum geſtis rurſus colligitur, Propoſitionem omnem quæ pravo ſenſui obnoxia eſt, ſimpliciter & abſolutè damnandam ex Eccleſiæ uſu & diſciplina, non verò neceſſariò exponendam; etſi in rectum etiam ſenſum trahi poſſit.

Gilberti Porretani propoſitio abſque diſtinctione duplicis ſenſûs damnata.

Tom. 1. Theologic. Dogm. l. 5. c. 8. n. 8.

XLVI. Sæculo decimo-tertio, idem docuit *S. Thomas*, Secunda Secundæ Quæſtione undecima Articulo ſecundo, in Reſponſione ad ſecundam Objectionem. *Si ſit* (inquit) *inordinata locutio circa ea quæ ſunt fidei, ſequi poteſt ex hoc corruptio fidei. Unde Leo Papa in quadam Epiſtolâ ad Proterium Epiſcopum Alexandrinum dicit. Quòd inimici Crucis Chriſti omnibus factis & verbis noſtris inſidiantur: ut ſi ullam illis vel tenuem occaſionem demus, nos Neſtoriano ſenſui etiam congruere mentiantur*. Porro ex Propoſitione cui ſubeſt pravus & hæreticus ſenſus, corruptio fidei ſequi poteſt: licèt vero etiam & Catholico ſenſu intelligi poſſit. Quid-ni igitur abſolutè & ſimpliciter damnetur? An venenum parvulis filiis prudens & pia Mater expoſitum relinquet, quia certo modo a Medicis temperatum innoxium eſſe poteſt? Nec igitur Eccleſia vel Academia Catholica Propoſitionem hæreſeos vel erroris periculoſi veneno infectam indemnatam dimittet, quia benignâ interpretatione molliri, & Catholico ſenſu exponi poteſt.

Propoſitionem cui ſubeſt pravus ſenſus, abſolutè damnari poſſe, S. Thomas confirmat.

Doctor idem Angelicus Quodlibeto quinto, Quæſtione duodecimâ Articulo primo hanc doctrinam disertè confirmat. *Si Doctor* (inquit) *doceat falſam doctrinam, tenetur eam modis omnibus revocare, & maximè ſi ex ea ſpirituale damnum ſequatur. Si verò doceat veram doctrinam, poteſt ex ea ſequi detrimentum ſpirituale in auditoribus dupliciter: uno modo ex defectu ipſius qui docet; ſive quia doctrinam ſubtilem & altam proponeret rudibus, qui non eſſent illius doctrinæ capaces, & ex hoc detrimentum ſalutis incurrerent: ſive quia confusè & inordinatè proponit. Et in his caſibus tenetur Doctor ex cujus doctrina damnum ſpirituale accidit, contra hoc damnum remedium apponere quantùm poteſt, exponendo ſaltem doctrinam ſuam*. Expoſitio in doctrina falſa locum non habet, ſecundùm doctrinam *S. Thomæ*: abſolutè enim revocanda eſt: ſed in doctrinâ verâ, captui tamen auditorum non accommodatâ, aut obſcurè, nec ordine convenienti propoſitâ, ex quâ propterea ſpirituale damnum ſequi poteſt. Porro ſi Propoſitio falſa debet abſolutè revocari, debet etiam abſolutè & ſimpliciter damnari.

XLVII. Decimo-quarto ſæculo, *Petrus Joannis Olivi* Ordinis FF. Minorum Profeſſor, inter ſuos primùm eruditionis & ſeverioris diſciplinæ famâ

Petri Joannis Olivi Pro-

con-

Poſitiones abſolutè & ſimpliciter damnata.

conſpicuus, tum hæreſeos aſperſus infamiâ, Propoſitiones erroneas ſexaginta in Poſtilla ſive Commentario in Apocalypſim aſſeruit. Liber ad *Joannem Vigeſimum-ſecundum* delatus eſt. Pontifex negotium *Nicolao* Cardinali Epiſcopo Oſtienſi commiſit. Ille Propoſitiones excerpſit e Libro, & Theologos omnium Ordinum doctiſſimos ad earum examen & cenſuram adhibuit. Qui cùm ipſas diligenter cum Libro Auctoris contuliſſent, & cum antecedentibus & conſequentibus comparaſſent, fideliter & accuratè excerptas invenerunt, & ſummo conſenſu Cenſuram in ipſas tulerunt: maximam partem hæreticas, pleraſque ridiculis & fatuis divinationibus ſcatentes, & temerarias pronuntiarunt, ſigilliſque ſuis munitam Sententiam ad Summum Pontificem miſerunt. Quam ex Archivo Archiepiſcopi Narbonenſis edidit *Stephanus Baluzius* Vir Clariſſimus Tomo 1. Miſcellaneorum. Doctrinam perverſam, Auctoremque damnavit *Joannes Vigeſimus-ſecundus*, oſſaque ipſius exhumari juſſit & concremari, ut refert *Franciſcus Pegna* ex tribus probatæ fidei Manuſcriptis, in Commentario Directorii Inquiſitorum, ad Caput quinquageſimum-primum ſecundæ partis. Rectum tamen & Catholicum ſenſum pati poterant Propoſitiones illæ, ſi *Waddingum* in Minorum Annalibus audiamus, qui memoriæ prodidit *Sixtum Quartum* Scripta *Joannis Olivi* diligenter examinari juſſiſſe, ac declaraſſe nihil in eis contineri quod Fidem Catholicam expreſſè læderet, ac in bonum ſenſum trahi non poſſet. Cur ergo Cardinalis Oſtienſis, & ſelecti ab ipſo ex omnibus Ordinibus Theologi graviſſimi, inter quos erant *Bertrandus de Turre* Ordinis Minorum, poſtea S. R. E. Cardinalis *Arnaldus Rojodi* ejuſdem Ordinis Profeſſor: *Petrus de Palude*, & alii doctrinâ ſpectatiſſimi, ipſas non expoſuerunt, ſed ſimpliciter damnarunt? Cur duplicem ſenſum non diſtinxit *Joannes Vigeſimus-ſecundus*? Illis nimirum certum erat, ad cenſuram & damnationem abſolutam Propoſitionum ſatis eſſe, quòd pravo ſenſui per ſe obnoxiæ ſint, quamvis in rectum & Catholicum ſenſum aliquid ſupplendo flecti poſſint.

Ekardi Propoſitiones abſolutè & ſimpliciter damnata.

XLVIII. Eodem ſæculo *Ekardus* Ordinis noſtri Prædicatorum Theologus, & Concionator celebris, ſed ad ſobrietatem minimè ſapiens, varios errores Concionibus Scriptiſque vulgavit. Quæſtio in ipſum habita eſt primùm ab *Henrico* Archipræſule Colonienſi, deinde a *Joanne Vigeſimo-ſecundo*, qui viginti & octo Propoſitiones *Ekardi* ex Cardinalium & Doctorum ſententia damnavit, quaſdam ut *hæreticas*, alias ut de *hæreſi ſuſpectas*, nonnullas ut *temerarias & malè ſonantes*. Diploma Damnationis refert *Odoricus Raynaldus* ad annum milleſimum treceteſimum vigeſimum-nonum, numero ſeptuageſimo. *Ekardus* vir pius erat, a *Taulero* Vitæ Spiritualis inſigni Magiſtro commendatus: illius humilitatem & obedientiam Summus Pontifex laudat, qui Sedis Apoſtolicæ Judicio ſe Scriptaque ſua ſubjecerit; &, Propoſitiones omnes, *Quæ poſſent generare in mentibus Fidelium ſenſum hæreticum vel erroneum ac veræ fidei inimicum, quantùm ad illum ſenſum revocavit*. Malum duntaxat ſenſum Propoſitionum ſuarum *Ekardus* revocat: bonum itaque ſenſum patiebantur, Quod & ipſe Pontifex declarat: illas tamen non exponit diſtinctione duplicis ſenſus, ſed abſolutè damnat. *Invenimus primos quindecim memoratos Articulos, & duos etiam ultimos, tam ex ſuorum ſono verborum, quàm ex ſuarum connexione ſententiarum, errorem ſeu labem hæreticam continere: alios verò undecim malè ſonare, & multùm eſſe temerarios, de hæreſique ſuſpectos:* LICET CUM MULTIS EXPOSITIONIBUS ET SUPPLETIONIBUS SENSUM CATHOLICUM FORMARE VALEANT, VEL HABERE. *Ne Articuli hujuſmodi ſeu contenta in eis, corda ſimplicium, apud quos prædicati fuerunt, ultra inficere valeant: Nos, de dictorum Fratrum noſtrorum conſilio, præfatos quindecim primos Articulos, & duos alios ultimos, tamquam malè ſonantes, temerarios ac ſuſpectos de hæreſi; ac nihilominus Libros quoſlibet, ſeu Opuſcula ejuſdem Ekardi, præfatos Articulos, ſeu eorum aliquem continentes, damnamus & reprobamus expreſſè.* Cur verò illos damnas, Pontifex Prudentiſſime, cùm exponi poſſint, & ſenſum Catholicum reddere, ſi aliquid ſuppleatur? Nullus dubito quin ita roganti *Joannes Vigeſimus-ſecundus* reſpondiſſet: Propoſitiones hæreticas vel erroneas abſolutè damno non expono: quia hæc eſt, fuitque ſemper Eccleſiæ diſciplina, ut quæ pravum ſenſum præ ſe ferunt & continent, ſimpliciter & abſque expoſitione vel duplicis ſenſûs diſtinctione configantur & proſcribantur, quamvis in rectum ſenſum flecti poſſint.

Petri de Alliaco ſententia.

XLIX. Eodem cadente ſæculo, *Petrus de Alliaco* nomine Sacræ Facultatis coram *Clemente Septimo* in ſua Obedientia Pootifice Maximo Avenione in Conſiſtorio perorans, probandum ſibi ſumpſit quòd, *Quamvis aliqua Propoſitio vel Aſſertio poſſit habere aliquem ſenſum verum, tamen poteſt rationabiliter condemnari tamquam reprobanda, propter alium ſenſum erroneum in ea vel in ejus probatione intellectum*, Idque quatuor argumentis conſecit, a quibus referendis tempero quia ab uno e Sapientiſſimis Magiſtris noſtris, qui ante me dixere, ſunt occupata.

Wickleſi Propoſitiones abſolutè & ſimpliciter damnata.

L. Eodem Sæculo, anno 1382. *Willelmus Courtenayus* Cantuarienſis Archiepiſcopus, Angliæ Primas, plurimas *Wickleſi*, ac Sectatorum ipſius Propoſitiones in Synodo Londinenſi damnavit. Duplicem illæ ſeorſum patiebantur, Catholicum unum, Hæreticum alterum. *Robertus Rugge* Oxonienſis Academiæ Cancellarius, *Philippus Ripindon* Canonicus Leyceſtrenſis, alii Wickleſiano veneno infecti, damnatas Propoſitiones docebant, propugnabant. Ab Archipræſule Vigilantiſſimo in Jus vocati, de damnatis Articulis dicere jubentur ſententiam. Tergiverſantur, cavillantur, diſtinctione duplicis ſenſûs fucum facere nituntur. Quid Archipræſul Prudentiſſimus? Diſtinguitne duplicem ſenſum? An diſtinguentibus connivet? Nequaquam. Errori ſcilicet hujuſmodi favere diſtinctionem, exploratum habet. Quamobrem ipſos compellit ad damnationem ſimplicem & abſolutam Propoſitionum erronearum, abſque diſtinctione duplicis ſenſûs, ſi veri Eccleſiæ filii haberi velint. Teſtis eſt Anglicanæ Hiſtoriæ Scriptor *Walſinghamus*, in Richardo II. *Qui tandem* (inquit) *poſt multas tergiverſationes*, IMPONENDO DUPLICEM SENSUM *in eiſdem & cavillationes diverſas, coacti, ſunt licèt inviti, ſimpliciter proferre ſententiam ſuam de præmiſſis, factâ prius Proteſtatione quòd vellent & intenderent eſſe humiles & fideles filii, & Eccleſiæ in omnibus obedire. Conceſſerunt igitur cunctas præmiſſas Concluſiones, intelligendo eas prout verba ſonant, fore vel hæreticas, vel erroneas juxta quod Dominus Archiepiſcopus, & Magiſtrorum Cœtus pleno deliberatione definierunt de eiſdem.* Quibus quid ad præſens inſtitutum magis, appoſitum obſervari aut dici poteſt?

LI. Decimo-quinto ſæculo, *Gerſonius* Doctor Chriſtianiſſimus, & hujus Academiæ Cancellarius, idem docuit, & a Sacra Synodo Conſtantienſi in damnatione Articulorum *Joannis Wickleſ* & *Joannis Hus* hanc Regulam ad praxim revocatam obſervavit; hujuſque uſum in Pariſienſi Univerſitate perpetuum & conſtantem, hanc ab errori-

bus

bus immunem ac poram præſtitiſſe. Sic loquitur in Sermone pro Viagio Regis Romanorum, Directione tertia: *Concilium Generale poteſt damnare Propoſitiones multas enim ſuis Auctoribus, licèt habere gloſſas aliquas, vel expoſitiones, vel ſenſus logicales veros poſſint. Hoc practicatum eſt in hoc Concilio de multis & Wiklef & Joannis Hus, quorum aliqui poteruſſt vel de vi Logica, vel Grammatica, defenſionem aliquam recipere, ut in Articulis qui ſunt indefinitè traditi, vel qui loquuntur de poſſibilitate, prout eſſe logicum eſt, non phyſicum: vel qui poſſint ad aliquem ſenſum verum trahi, ſi ſeorſum ponerentur. Sed Concilium hoc ſolerter attendit; primò quia juxta Hilarium*, Intelligentia dictorum ex cauſis eſt aſſumenda dicendi. *Iterum illud Auguſtini*: Liberis verbis u-

Lib. 5. de Civitate Dei.

tuntur Philoſopi. & in rebus ad intelligendum „ difficillimis offenſionem piarum aurium non „ pertimeſcunt. Nobis autem [*ſcilicet Theologis*] „ ad certam regulam loqui fas eſt... *Hoc directio vel lex præſervavit hactenus præclaram Univerſitatem Pariſienſem a pluribus erroribus; dum Scholaſticos ſuos ſemper ad certam Fidei Regulam loqui juſſit & compulit. Utinam in aliis Studiis hoc diſciplina ſimiliter teneatur! Mala libertas eſt, multè & erroneè loqui poſſe.*

Joannis Parvi Propoſitiones abſolutè & ſimpliciter damnata.

LII. Parricidalis illa *Joannis Parvi* Propoſitio: *Quilibet Tyrannus poteſt & debet licitè & meritoriè occidi a quoque ſuo vaſſallo aut ſubdito, & per quemcumque modum, maximè per inſidias, non obſtante quocumque Juramento aut confederatione factu apud eum, non expectando Sententiam, aut Mandatum Judicis cujuſcumque.* Illa (inquam) Propoſitio ab Epiſcopo primùm Pariſienſi *Gerardo*, cùm *F. Joanne Poleti* Inquiſitore Generali ex Ordine Prædicatorum, & Conſilio Fidei ſolemniter Congregato, deinde ab Oecumenica Synodo Conſtantienſi Seſſione 15. jure meritoque reprobata & condemnata eſt, *tamquam hæretica, ſcandaloſa, & ad fraudes, deceptiones, mendacia proditiones, perjuria viam dans.* Erant tamen qui impiam illam & immanem Propoſitionem a Cenſura immunem eſſe vellent, Ducis Burgundiæ Partiarii, Attrebatenſis Epiſcopus, & nonnulli Doctores. Quibus verò rationibus Cenſuram & Damnationem æquiſſimam truculenti Dogmatis impedire nitebantur, quam *Gerſonius* Doctor Chriſtianiſſimus zelo fidei promovebat. Iiſdem planè quibus inpræſentiarum plerique Propoſitionem ab Ampliſſimo Senatu examini noſtro ſubjectam non eſſe ſimpliciter & abſolutè damnandam ſed exponendam contendunt. Primò, quòd abſoluta illius Propoſitionis damnatio pacem turbaret: ſecundò, quòd exponi poſſet. Nullam ſcilicet Propoſitionem damnandam eſſe aſſerebant, quæ ad bonum ſenſum trahi poſſit. Tinniunt aures ambæ Sapientiſſimis Expoſitionis Promotoribus, cùm id profero: Unde id habeam, nutibus rogant; de ſinceritate hac in re mea pene dubitare videntur. Parcite, Viri Religioſiſſimi, parcite; *Gerardi* Pariſienſis Epiſcopi; & Inquiſitoris Generalis Hæreticæ Pravitatis in Regno Franciæ Literas, ſive Schedulam ad Sacræ Facultatis Doctores ſcriptam, ut de *Parvi* Propoſitionibus ſententiam dicerent, teſtes profero; quas legere eſt inter Opera *Gerſonii* veſtri, immo noſtri (Huic enim ob procuratam reſtitutionem noſtram in Facultatem, a qua ob *Monteſoni* turbas exulabamus, ob ſingularem de Ordine noſtro exiſtimationem, in ejuſque Profeſſores benevolentiam, ob honorificam ad *S. Vincentium Ferrerium* Virum Apoſtolicum Epiſtolam e Concilio Conſtantienſi datam, immortaliter devincti ſumus) *Prætendunt aliqui Defenſores doctrinæ hæreticalis novem Aſſertionum* (ajunt Epiſcopus & Inquiſitor) *condemnationem earum, quum directè non poſſunt, per indirectum impedire. Turbaret, inquiunt, pacem ſanctam, & diviſiones induceret illa damnatio..... Alio modo quærunt evaſionem aliqui dicentes, Quòd illa Aſſertiones poſſunt exponi rationabiliter, addendo gloſſas aliquas, ſicut exponuntur Propoſitiones Morales de Scriptura Sacra, ut illa:* Maleficos non patieris vivere: *Quæ generaliter intellecta, eſſet falſa. Addunt pro Regula, quòd* NULLA PROPOSITIO DAMNANDA EST, QUÆ POTEST TRAHI AD BONUM SENSUM. *Sed* (inquit Pariſienſis Epiſcopus cum Conſilio Fidei) ILLA RESPONSIO CUM SUA ADDITIONE PERNICIOSISSIMA EST, ET CONTRA OMNEM ECCLESIASTICUM RITUM, *quia ſic fundabunt ſe Hæretici, prout vidimus in Vvicklef & Hus, qui dum urgebantur, confugiebant ad gloſſas. Unde Propoſitiones univerſales de Sacra Pagina poſſunt & debent aliter exponi, quàm Propoſitiones Magiſtri Joannis Parvi. Primò, quia Scriptura Sacra exponit ſuas Regulas per ſemetipſas, ſecundùm diverſos paſſus Scripturæ, & juxta Sacros Doctores. Non ſic autem invenitur quod Magiſter Joannes Parvi ſe expoſuerit, immo potiùs oppoſitum, conſiderando cauſas dicendi. Secundò, quia Scriptura Sacra debetur talis reverentia, quod non licet eam eſſe falſam in aliquo ſenſu literali. Non ſic eſt de Propoſitione prædictè Parvi, vel alterius Doctoris.*

Propoſitiones Auguſtini de Roma ſimpliciter & abſolutè damnata.

LIII. Eodem ſæculo Propoſitiones *Auguſtini de Roma* Nazareni Archiepiſcopi, ex Ordine Eremitarum S. Auguſtini aſſumpti, ad Synodi Baſileenſis Judicium delatæ ſunt. Duplici ſenſu poterant explicari, Hæretico, quem in ſimilibus confixerat ſacrum Concilium Conſtantienſe; Catholico, quem Religioſus Auctor aſſerebat. Hæc ipſa quæ piis mentibus horrorem præcipuè incutiebat, *Chriſtus quotidie peccat*, Catholico ſenſu exponebatur ab Auctore, qui Chriſti nomen quandoque pro Capite, interdum pro membris uſurpari ajebat, ſecundùm illud a *S. Auguſtino* toties repetitum principium. *Caput & membra unus eſt Chriſtus*: in hac porro Propoſitione ſua, Chriſti nomen ad membra, non ad Caput, id eſt ad ipſam Salvatoris Perſonam referri reſpondebat, ut obſervat ipſa Synodus. An propterea Baſileenſes Patres duplicem hujus & aliarum Propoſitionum ſenſum diſtinxerunt? Imò ipſas ut *erroneas in fide* damnaverunt ac reprobaverunt Seſſione 22. Idibus Octobris, anno 1435. celebrata.

LIV. Eadem ætate *Alfonſus Toſtatus*, Abulenſis Epiſcopus, admirandi vir ingenii, ſtupendæ eruditionis, de quo ſcriptum eſt: *Hic ſtupor eſt Mundi, qui ſcibile diſcutit omne*: anno milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo-tertio, Senis, ubi tunc Summus Pontifex verſabatur, inter alias Propoſitiones, quas in Eccleſia Principe coram frequentiſſimo Præſulum doctorumque virorum cœtu, more Scholaſtico, biduo propugnaverat, hanc protulerat in Scholis Theologorum inauditam, Chriſtianis auribus graviſſimam: *Licèt nullum peccatum cujuſcumque conditionis, & pro quocunque ſtatu irremiſſibile ſit, a pœna tamen aut a culpa Deus non abſolvit, nec aliquis abſolvere poteſt.* Ad hanc Propoſitionem cohorruere Theologi. *Joannes a Turrecremata* Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis ex Ordine Prædicatorum aſſumptus, cujus eximiam in Theologia & Jure Canonico eruditionem Opera teſtantur, fidei ſtudio incenſus, adversùs *Toſtatum* inſurrexit, ipſum de hæreſi apud Summum Pontificem poſtulavit Judices Propoſitionum ab ipſo aſſertarum delegari obtinuit. Prima illa Propoſitio ut falſa & erronea damnata eſt. Catholicum tamen ſenſum patiebatur, Catholico ſenſu ab Auctore aſſerta erat. *Schedulam quamdam, expoſitiones breves, & confirmationes ejus, & confutationes Ad-*

Toſtati Propoſitio abſolutè & ſimpliciter damnata.

ver-

veſacierum continentem, *ipſis Judicibus porrexit* TOSTATUS, *quam nec approbare quidem volnerunt, ne ſibi ipſis obviarent, nec tamen damnare ſaltem levi verbo auſi ſunt, quia nihil in eam objici facilè videbatur, quod eam veroſimiliter conſutaret:* ut ipſe refert Prima Parte Deſenſorii ad *Gutterum* Toletanum Archiepiſcopum, Cap. 7. ubi & hanc Schedulam ſubjicit: *Ut hinc colligi poſſit, un ſatis prædicta Concluſio ab hæreſi & errore, quam Æmuli affingere moliebantur, defenderetur*. Eamdem propoſitionem expoſuit in Epiſtolâ Apologeticâ ad *Eugenium IV.* quæ ad calcem, ejuſdem primæ Partis Deſenſorii, & apud *Odericum Raynaldum* ad annum 1443. Num. 24. edita eſt. Cur ergo Judices ab *Eugenio* Delegxti multiplicem Propoſitionis ſenſum non diſtinxerunt? Cur ipſam non expoſuerunt? Cur ſenſum Auctoris prorſus Catholicum a Cenſura non abſolverunt? Cur Pontiſex auditâ *Toſtati* expoſitione, ejuſque in ſuam Sanctitatem & Sanctam Romanam Eccleſiam obſervantia, cui ſe *tam in Sententia quàm in verbis* ſubmiſerat, Cenſorum Judicium non retractavit? Noverat ſcilicet Chriſti Vicarius, noverant doctiſſimi prudentiſſimique Judices, Jus & Conſuetudinem Eccleſiæ poſtulare, ut Propoſitio ſecundùm ſe & prout verba ſonant, ſalſa & erronea, abſolutè & abſque diſtinctione damnetur, quamvis Catholico ſenſu exponi poſſit.

Joannis Pici Mirandulani Comitis Propoſitiones ſine diſtinctione duplicis ſenſus damnata.

LV. Anno milleſimo quadringenteſimo octogeſimo ſeptimo, *Joannes Picus* Mirandolæ & Concordiæ Comes, ingenii doctrinæque Portentum, nongentas Propoſitiones ex Dialecticis, Metaphyſicis, Phyſicis, Moralibus, Theologicis, Magicis, Cabaliſticis, Romæ anno ætatis vigeſimo-quarto publicè propugnandas propoſuit. *Innocentio VIII.* Pontifici Maximo ſuggeſtum eſt, Inter illas aliquas eſſe *Fidei & Religioni noſtra contrarias, erroneas, ſcandaloſas, & malè ſonantes, ac de non ſana doctrina ſuſpectas*. Quamobrem ut integritati Fidei conſuleret, nonnullis Epiſcopis, & aliis Sacræ Theologiæ ac utriuſque Juris Profeſſoribus per literas in forma Brevis commiſit & mandavit, ut contenta in illis Concluſionibus examinarent; *An aliqua ex illis, ex vi verborum, a Fide Catholica diſſonarent, aut hæreſim ſaperent, ſeu dubia & ancipites, ad erroneum ſenſum trahi poſſent*; ut auditâ ipſorum Relatione opportunè provideret. Qui quidem Epiſcopi & Profeſſores *Innocentio VIII.* retulerunt: *Quaſdam ſibi videri Concluſiones ſuſpectas, & [ut aſſerebant] hæreſim ſapientes*: Quas tamen gratiâ tantùm Scholaſticæ Diſputationis, & ſub correctione Sedis Apoſtolicæ Mirandulanus Comes publicaverat; & tales demum eas ſe habiturum profeſſus erat, quales ab eodem Pontifice judicarentur: Jurejurando promittens, cuicumque Declarationi, quam Sedes Apoſtolica circa hoc faceret, ſe aſſenſurum. Interea Apologeticum edidit Auctor Nobiliſſimus, *in quo eaſdem Concluſiones, in meliorem & Catholicum ſenſum declarans interpretabatur, & circa eas intellectum ſincera fidei explicabat*. Verba ſunt *Alexandri Sexti* Pontificis Maximi in literis ad ipſum datis, quæ Operibus ipſius præmittuntur. Propoſitiones tredecim x Cenſoribus damnatas Comes Doctiſſimus illo ſuo Apologetico ab erroris & hæreſeos nota vindicavit. Senſum diſtinguebat multiplicem; pravum damnabat, Catholicum ſuum eſſe conteſtabatur, vimque verborum illum permittere. Inter propoſitiones 45. quas in Apologia ſua defendit, ſeptima his verbis concepta eſt: PONENS PROPOSITIONEM HABENTEM DUPLICEM SENSUM, SI ILLAM ASSERUIT ET ASSERIT IN SENSU CATHOLICO, NON TENETUR REVOCARE PROPOSITIONEM, SED DECLARARE. Octava his verbis: STANTE PRÆDICTO CASU, ET IPSA MULTIPLICITATE SENSUUM DEBEMUS JUDICARE DE PROPOSITIONE POTIUS SECUNDUM SENSUM INTENTUM A PROPONENTE, QUAM SECUNDUM SENSUM QUEM MAGIS VERBA SONANT. Numquid verò poſtremam hanc Regulam ſecuti ſunt, aut ſequi ſe debere exiſtimarunt Epiſcopi & Doctores ab *Innocentio VIII.* ad examen Propoſitionum *Joannis Pici Mirandulani* Deputati? Imò tredicim ex illis abſolutè damnarunt. Numquid illorum Cenſuram Pontifex emendavit? *Imò ne præmiſſa Propoſitiones corda Fidelium quoquo modo corrumperent, interdixit lectionem Libelli prædictarum nongentarum Concluſionum*, ut teſtatur *Alexander VI.* Illarum quidem Expoſitionem Catholicam ab Auctore factam ſatis eſſe judicavit *Innocentius VIII.* ut ſalva eſſet illius exiſtimatio, immuniſque ab hæreſi haberetur, non verò ut Propoſitiones ipſæ immunes eſſent a Cenſura. Ex Traditione ſcilicet ac moribus Eccleſiæ eſſe intelligebant Summus ille Pontifex, & Delegati ab eo Judices, ut abſolutè, ſimpliciter, abſque expoſitione & diſtinctione duplicis ſenſûs damnarentur Propoſitiones, *Quæ ex vi verborum a Fide Catholica diſſonarent, aut hæreſim ſaperent, ſeu dubia & ancipites ad erroneum ſenſum trahi poſſent*, ut loquitur *Alexander VI.* quamvis Catholico ſenſu poſſent exponi, & Catholicâ mente ab Auctore aſſertæ eſſent.

Michaëlis Baii Propoſitiones abſolutè & ſimpliciter damnata.

LVI. Decimo-ſexto ſæculo, *Michaëlis Baii* Propoſitiones Beatus Pontifex *Pius Quintus* anno milleſimo quingenteſimo ſexageſimo-ſeptimo, & *Gregorius Decimus-tertius* anno milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo-nono, abſolutè damnarunt, quaſdam ut *hæreticas*, quaſdam ut *erroneas*, aliquas ut *ſuſpectas*, nonnullas ut *ſcandaloſas*, & *in pias aures offenſiones immittentes reſpectivè*. Aliquæ tamen ſano & Catholico ſenſu explicari utcumque poterant, ut *Pius Quintus* declaravit. Cur ergo ipſas non expoſuit, ſed ſimpliciter damnavit, circumſcripſit, abolevit? QUAMQUAM (inquit) NONNULLÆ ALIQUO PACTO SUSTINERI POSSENT, *in rigore & proprio verborum ſenſu ab Aſſertoribus intento hæreticas, erroneas, ſuſpectas, temerarias, ſcandaloſas, & in pias aures offenſionem ammittentes, reſpectivè, ac quaecumque ſuper iis verbo ſcriptoque emiſſa, præſentium auctoritate damnamus, circumſcribimus, & abolemus*. Perſpectum ſcilicet ac exploratum habebat *Pius Quintus*, & qui Sententiæ hac in cauſa ab ipſo latæ novum robur addidit *Gregorius Decimus-tertius*, ad Propoſitionem abſolutè damnandam ſatis eſſe, quòd pravum ſeorſum præ ſe ferat, quamvis recto etiam ſenſu propugnari & exponi poſſit. *B. Pii Quinti & Gregorii Decimi-tertii* Cenſuram ac Judicium confirmavit *Urbanus Octavus* anno milleſimo ſexcenteſimo quadrageſimo-ſecundo, Diplomate quod per ejus apud Gallias tunc Apocriſiarium, deinde S. R. E. Cardinalem *Grimaldum* tranſmiſſum; Sacra Facoltas anno milleſimo ſexcenteſimo quadrageſimo-quarto Kalendis Februarii, ſummo conſenſo & ſingulari veneratione ſuſcepit. Igitur & Sacræ Facultatis ſententia eſt, Propoſitiones quæ in rectum & Catholicum ſenſum flecti poſſunt, abſolutè & ſimpliciter damnari poſſe ob pravum & erroneum ſenſum, quem præ ſe ferunt, nullâ expoſitione vel duplicis ſenſûs diſtinctione adhibitâ.

Janſenii Yprenſis Epiſcopi quinque Propoſi-

LVII. Noſtra demum ætate, Janſenianâ ferveute Controverſiâ, qui Yprenſis Epiſcopi nomen ac doctrinam tuebantur, *Innocentio Decimo* Pontifici Maximo ſupplicarunt, ut duplicem ſenſum in quinque Propoſitionibus diſtingueret, hæreticum ſenſum damnaret, Auguſtinianum & Thomiſticum ab-

tiones abſolutè & ſimpliciter ſine diſtinctione duplicis ſensûs damnatæ.

abſolveret. Tres Columnas eum in finem ejus obtulere Sanctitati Romæ die Lunæ decima-nona Maii, anno milleſimo ſexcenteſimo quinquageſimo-tertio. Prima Columna ſenſum hæreticum *Lutheri* & *Calvini* continebat, quem ſe damnare & toto animo execrari profitebantur. Altera ſenſum *Molina*, quem Pelagianum aut Semipelagianum, perperam (ut ego quidem arbitror) contendebant. Tertia, ſenſum gratiæ per ſe efficacis, Catholicum, & ex S. Auguſtini doctrina invictè confirmatum. Quid inde? Nullam poſtulationis hujuſce rationem habuit *Innocentius Decimus*. Propoſitiones quinque, quamvis aliquid ſupplendo, & in ſenſu gratiæ per ſe efficacis, orthodoxæ eſſent, exponere noluit; ratus, ſi exponeret, id præſidio futurum errori, & Janſenianarum Partium Theologos diſtinctionem ſensûs duplicis importunè flagitare, ut fulmen quinque *Janſenii* Propoſitionibus imminens averterent, ac fucum Sedi Apoſtolicæ facerent. Id ex Epiſtolâ celebris Theologi Ordinis noſtri Prædicatorum datâ Romæ decima-ſexta Junii anno milleſimo ſexcenteſimo quinquageſimo-tertio, paucis poſt damnationem Propoſitionum diebus, quam typis mandatam cum variis Monumentis Cauſam Janſenianam ſpectantibus, præ manibus habeo, compertum eſt. Hujus lectio nec inutilis erit, nec vobis injucunda, cùm decretorium inde petatur argumentum contra neceſſitatem expoſitionis Propoſitionum, quæ duplicem ſenſum, pravum unum, falſum & erroneum; verum alterum & Catholicum patiuntur.

Epiſtola R. Patris Magiſtri Joannis Nolano, Ordinis Prædicatorum ad R. Patrem Petrum Martin, Conventus Rhedonenſis ejuſdem Ordinis Priorem.

Reverende admodum Pater Prior. Sciens quòd eſtis anxii & ſoliciti de iis quæ tranſacta ſunt Romæ circa quinque Propoſitiones, in quantùm poterant attingere doctrinam Sancti Auguſtini & Ordinis noſtri circa efficatiam divinæ Gratiæ, ne ſiniſter rumor præoccupet veſtras aures, pro veſtra & omnium ſatisfactione referam fideliter quæ ſucceſſerunt, quia non deerunt qui dicturi ſint triumphatum fuiſſe de nobis, brevè expoſiturus, dum per otium mihi licuerit, in quo ſenſu fuerunt damnatæ ...... Et infra: *Soliciti fuimus ne ſub odioſo nomine Janſenii Doctrina S. Auguſtini leviter attingeretur, & auferretur omnis occaſio ſic ſuſpicandi aut loquendi, quamvis de re ipſa non habuerimus rationem dubitandi: tamen omnem navavimus operam* UT DISCERNERETUR SENSUS A SENSU, *ut clarè & liquidò diſtingueretur ſenſus Catholicus ab Hæretico, Sancti Auguſtini a Janſenii. Sed ſemper fuit nobis reſponſum, non agi in illis Propoſitionibus contra ſenſum S. Auguſtini aut noſtrum, ideoque nullum intervenire noſtrum intereſſe. Eminentiſſimus Cardinalis Pimentel deprecatus eſt ſuam Sanctitatem, ut in Bulla exprimeretur, eas non damnari in ſenſu S. Auguſtini de Gratia efficaci. Reſpondit Sanctiſſimus: Rem eſſe concluſam contra Janſenium, nec opus eſſe hujuſmodi cautelâ, cùm numquam fuiſſet ejus intentio ſenſum Sancti Auguſtini in dubium revocare ...* MIRABITUR FORTASSIS QUISQUE VESTRUM, QUARE CUM TANTOPERE SOLICITATUM FUIT UT DISCERNERETUR EXPRESSE SENSUS IN QUO PROPOSITIONES SUNT DAMNATÆ, TAMEN NIHIL FACTUM FUIT, *ſed tantùm fuerunt damnatæ in aliquo ſenſu Janſenii qui varius fuit ac diverſus. Sed nobis ſufficit ita factum fuiſſe a Sanctiſſimo, ut judicemus optimè a Sanctiſſimo fuiſſe factum, & latere aliquam cauſam graviſſimam ad publicum bonum Eccleſiæ ſpectantem, cur hoc non fuerit factum. Noſtrum eſt humillimo obſequio venerari Cenſuras latas, nec audire aliquem oblatrantem in contrarium.* At ſi quoſdam hujus Ordinis Viros audiamus, qui Propoſitionem ab Ampliſſimo Senatu ad examen noſtrum delatam non abſolutè damnandam, ſed duplicis diſtinctione ſensûs exponendam contendunt, viam aperiemus ad Patrum Geſta impugnanda, ad Pontificum & Conciliorum Decreta ſugillanda, ad *Innocentii Decimi* & *Alexandri Septimi* Conſtitutiones & Cenſuras æquiſſimas contra quinque Propoſitiones *Janſenii* explodendas. Occaſionem dabimus damnatorum Dogmatum, aut proſcripti Libri Yprenſis Epiſcopi Defenſoribus, ſi qui fortè ſuperſint, contra Sedis Apoſtolicæ Definitiones, contra Gallicanæ Eccleſiæ in hoc quoque Capiti concordantis Judicium, contra univerſæ Eccleſiæ conſenſum oblatrandi, quòd Romani Pontifices, quòd Epiſcopi Gallicani, quòd Sacra ipſa Facultas, Janſenianas quinque Propoſitiones injuriâ damnaverint, nullâ expoſitione adhibitâ, nullâ duplicis ſenſus diſtinctione uſurpatâ, cùm ſenſum Catholicum, Auguſtinianum, Thomiſticum, Gratiæ ſcilicet per ſe efficacis pati poſſint. Ne tranſgrediamur terminos quos poſuerunt Patres, Epiſcopi, Pontifices, ab Apoſtolica ætate ad hæc uſque tempora; conſtitutam & ſervatam ab illis Regulam religiosè ſervemus. Propoſitiones hæreticas vel erroneas, quamvis in bonum & Catholicum ſenſum aliquo modo flecti poſſent, abſolutè & ſimpliciter damnandas, non exponendas cenſuerunt: illorum ſequi veſtigia glorioſum, illorum doctrinam & exempla ſectari religioſum eſt: contra verò, *Arietare cum illis prorſus indecorum eſt; quia omnes Patres ſunt. Rurſus judicare iſtos malè dixiſſe, nequaquam ſanctum eſt, omnes enim in Chriſto dormierunt.* Verba ſunt *S. Athanaſii*. Propoſitionem de qua Sacræ Facultatis Doctrinale Judicium poſtulat Senatus, falſam eſſe, temerariam, erroneam, verbo Dei contrariam, quatenus Epiſcopos & Concilia excludit, inter omnes Magiſtros convenit, qui in Comitiis hac de Quæſtione congregatis ſententiam dixerunt: cur ergo præformatam a Sapientiſſimis Deputatis Cenſuram pariter non admittunt? Volumus (inquiunt) Propoſitionem exponi, duplicem ſenſum diſtingui. Parcite, Patres Sapientiſſimi, velle vos ac poſtulare tam vehementi animorum commotione non decet, quod ab Eccleſiæ Diſciplina & Conſuetudine alienum eſt. Eccleſia Propoſitiones hæreticas aut erroneas damnans, etiamſi variè intelligi ac exponi, etiamſi verum & Catholicum in ſenſum flecti poſſint, illas abſolutè & ſimpliciter configere & proſcribere, non exponere, non multiplicem ſenſum in ſuis Definitionibus, Decretis, Anathematiſmis, Canonibus diſtinguere conſuevit. Id Eccleſiæ filiis, id Catholicis Doctoribus, Traditionis & Diſciplinæ Eccleſiaſticæ ſtudioſiſſimis & retinentiſſimis, opponere ſufficiat, & cum *Sancto Auguſtino* * dicere; *Conſuetudine tenebatur orbis terrarum, & hac ſola opponebatur inducere volentibus novitatem, quia non poterant apprehendere veritatem.*

S. Athanaſius Lib. de Synodis.

* L. 2. de Bapt. cont. Donat. c. 9.

LVIII. At (inquiunt Viri Religioſiſſimi) Propoſitionem exponere operæ pretium eſt, ne abſoluta Cenſura divinum Romani Pontificis Primatum quaſi per cuniculos adoriri, & Hæreticis favere videamur. O timorem prorſus inanem! Quis hoc, Deus Optime, de Sacra Facultate ſuſpicari poſſit quæ Romani Pontificis Primatum quavis occaſione venerata eſt, & contra Hæreticos ac Schiſmaticos homines ſtrenuè defendit, ut ejus contra *Lutherum* Articuli, & Cenſura contra *M. Antonium de Dominis*, aliaque nullâ umquam oblivione delenda Monumenta reſtantur?

Fratrum tamen noſtrorum timori aliquid indulgendum, imò gloriæ Dei, utilitati Eccleſiæ, Fidelium ædificationi conſulendum, non quidem Propoſitionis expoſitione, ſed Pontificii Primatus a Chriſto immediatè accepti, Primatus (inquam)

non honoris tantùm, ſed Juriſdictionis ſuper omnes totins orbis Chriſtianos, publicâ ſolemnique Profeſſione, ac Præfatione quæ hujus Ordinis ſinceram, perpetuam, & conſtantem obſervantiam & devotionem erga Sedem Apoſtolicam exprimat quàm fieri poterit magnificentiùs. Id expedire fateor, ot occaſione datâ adversùs Lutheranam & Calvinianam hæreſim trophæum erigamus, ot errantes ac imperitos pro noſtro munere doceamus. Nam *Sicut incauta locutio in errorem pertrahit, ita Indiſeretum ſilentium eos, qui erudiri poterant, in errore derelinquit*. S. Gregorii Magni * ſententia eſt. Incauta locutio Neotericorum qui Propoſitionem illam propugnant: *Ad ſolam Sedem Apoſtolicam divino immatabili Privilegio ſpectat de controverſiis fidei judicare*; plurimos pertrahere poſſet in errorem: ideo conſigenda ac damnanda eſt. Silentium noſtrum de Sedis Apoſtolicæ dignitate ac divino Romani Pontificis Primatu, multos qui erudiri poſſunt, in errore derelinqueret: de illo itaque non ſilendom. Hanc, non dico damnandæ Propoſitionis expoſitionem, ſed Pontificii Primatus repetitam aſſertionem & confirmationem, ac obſervantiæ erga Sedem Apoſtolicam ſolemnem Profeſſionem, poſtolat non modò religionis, ſed grati etiam animi officium erga communem Chriſtianorum Matrem & Magiſtram, quæ hunc Ordinem tot elogiis, tot privilegiis, tot beneficiis honeſtavit, auxit, ornavit. Quod nos implere decet, tum quaque occaſione datâ, tum ſub eo præſertim Pontifice, cujus ſanctimonia, priſcæ Diſciplinæ ſtudium, integritas, pro concilianda & conſervanda Chriſtianos inter Principes pace pervigiles curæ, Patrimonii Chriſti, & Eccleſiaſticarum opum in ſolius Chriſti gloriam, Eccleſiæ utilitatem, Chriſtiani Imperii contra Turcarum Tyrannum defenſionem proſuſio, ipſis alienæ Communionis hominibos ſunt admirationi. Ad id nos movet & ſtudium, qon flagramus univerſi, conſervandi Gallicanæ Eccleſiæ Libertatem, quæ ut ſcitè ſcripſit Archipræſul Doctiſſimus *Petrus de Marca* lib. 2. De Concordia Sacerdotii & Imperii, Cap. ſecundo, *Eo præcipuè fundamento nititur, ut Supremam Apoſtolicæ Sedis Auctoritatem & profiteatur, & omnibus officiis colat*. Verùm id ut orgeam vehementiùs minimè neceſſe eſt, cùm Sapientiſſimis Deputatis gratulari potiùs & gratias agere conveniat, qui Præfationem meditati ſunt Doctrinali Sacræ Facultatis Judicio præmittendam, quâ profiteatur ceu Dogma Fidei; Summum Pontificem Primatum habere immediatè a Chriſto acceptum, non honoris ſolùm, ſed Juriſdictionis in tota Eccleſia: ipſique Chriſtianos omnes obſequiom debere.

In Paſtorali P. 2. c. 4.

Innocentii XI. Pontificis Maximi elogium.

Gallicanæ Eccleſiæ Libertas quo præcipuè fundamento nitatur.

LIX. Hæc ipſa erga Sedem Apoſtolicam obſervantia (inquiunt Expoſitionis Promotores) a nobis impetret, ut ipſius Jura & Auctoritatem in judicandis fidei controverſiis, in Cenſura noſtra & Doctrinali Judicio explicemus & aſſeramus.

Non expedit, Patres, mihi credite, non expedit, ne novas excitemus controverſias, ne explicatio noſtra novas difficultates pariat; ne Sedi Apoſtolicæ plus minùſve, quàm par ſit, tribuere videamur: ne vel *Romanorum aures* offendamus, *quæ quadam teneritudine plus trahantur*, ut *Auxiliaris* Præfectus quondam ad *S. Hilarium* Arelatenſem Archiepiſcopum ſcribebat; vel Gallorum, quibus meritò diſplicet quicquid Eccleſiæ & Conciliorum Oecumenicorum ipſam repræſentantium Supremæ Auctoritati derogare videtur. Quid verò neceſſe eſt Jura Sedis Apoſtolicæ particulatim explicare, cùm omnia & ſingula Profeſſio Primatus Jure Divino inſtituti, & Juriſdictionis atque Auctoritatis in tota Eccleſia, complectatur. Sufficiat nobis cum Patribus, cum Synodis Oecumenicis loqni, præſertim cum Florentina & Tridentina, quæ Primatum quidem Romani Pontificis adversùs Schiſmaticos & Hæreticos aſſeruerunt, ſed illius Jura ſingillatim non explicuerunt. Eccleſiæ ſobrietatem imitemur, quæ Fidei Profeſſionibus, novas explicationes non addidit, niſi ut Fidelium mentes adversùs novos errores muniret. In Nicæni Symbolo Concilii Fides dumtaxat *in Spiritum Sanctum* exprimitor; Divinitas ipſius non prædicatur, quia nondum orti erant, qui ipſam impugnarent, Macedoniani Hæretici. Concilium Conſtantinopolitanum *Spiritum Sanctum Dominum & vivificantem, ex Patre procedentem, cum Patre & Filio adorandum & conglorificandum, qui locutus eſt per Prophetas*; adversùs Macedonii hæreſim in Symbolo profitetur. Cœterùm a Patre procedentem dicit, non a Filio, quia nulla adhuc hæreſis adorandam Spiritus Sancti a Patre & Filio Proceſſionem aggreſſa erat. De unitate Perſonæ in Chriſto, & de Virgine Deipara, nulla mentio in Synodis Nicæna & Conſtantinopolitana prima. Nondum ſcilicet ortus erat qui perſonalem naturæ humanæ cum Verbo unionem, & Virginem Deiparam negaret *Neſtorius*. De Chriſto *in & ex duabus naturis* ſobſiſtente nihil in Epheſini Concilii Definitione. Nondum quippe de naturarum confoſione deliraverat *Eutyches*. Omnia percurrite ſæcula, Synodos ſingulas recenſete, Eccleſiam Catholica Dogmata Definitionibus ſuis ac Decretis non ſtabiliviſſe, non explicuiſſe, compertum habebitis, niſi cum in controverſiam vocata ſunt, aot ab Hæreticis impognata.

Romanorum aures teneræ.

Profeſſio Primatus Pontificii jure divino inſtituti, omnia & ſingula jura Sedis Apoſtolicæ illi adnexa complectitur.

Catholica Dogmata definitionibus ſuis ac novis Decretis Eccleſia non ſtabilivit, non explicuit, niſi cùm in controverſiam vocata ſunt.

LX. Quid de Patrum œconomiâ dicam in ipſis interdum Fidei Quæſtionibus adhibitâ? Quis neſcit *S. Baſilium* ad communionem admittendos cenſuiſſe, qoi Fidem Nicææ ſancitam reciperent, & Spiritum Sanctum creaturam eſſe negarent, licèt Deum apertè vocare nollent! Veritas quidem confirenda, aſſerenda, prædicanda eſt; ſed cùm neceſſitas vel utilitas poſtolat; cùm impugnatur, cùm ex ſilentio ſcandalum naſcitur, cùm fructus ſpiritualis ſperatur. Sed intempeſtivè, nullâ neceſſitate exigente, nullâ ſpe utilitatis affulgente, cùm ex ejus prædicatione ipſimet periculum imminet, publicandam eſſe nemo Sapientum affirmabit. Licèt *nihil erubeſcat veritas niſi tantummodo abſcondi*, teſte *Tertulliano*, Virgo tamen eſt, quæ certis temporibus & occaſionibus ſi in publicum educatur, certiſſimum ſubit integritatis periculum. Sed hac de re præclarè diſſerentem Theologom illum Græcorum *Gregorium* * amabo vos, audite: *Præſtat*, (inquit) *veritatem diſpenſatione quadam tantiſper conſervari, ut nubi ſit tempori tantiſper cedentibus, quàm eam apertè prædicando irritam facere*. Quamobrem cùm explicatio Jurium Sedis Apoſtolicæ in Judicio controverſiarum fidei, occaſione Propoſitionis qoam examini noſtro Judicioque Doctrinali ſubjecit Ampliſſimus Senatus, nec ſit inpræſentiarum neceſſaria, nec utilis ſutura ſit, imò novas difficultates controverſiaſque paritura, & novom fortè fragorem his temporibus excitatura, prudentiæ eſt ab hujuſmodi explicatione temperare, & in unam Cenſuram Propoſitionis incumbere. Id Eccleſiæ & Academiæ paci concedant Expoſitionis Promotores, quam Rex Maximus conſervari jubet, qui debellatis vel fractis hoſtibus pacem imperavit, eamque cum juſtitia conjunctam vult in omnibus Ordinibos Regni promicare. Adeo expetendo Sapientibus & bonis omnibus pacis bono & privata ſtudia, & honoris ac gloriolæ humanæ phantaſmata poſtponantur. Verùm quis ſum ego ut Magiſtros ac Patres adhortari præſumam? Non me, ſed *Gerſonium*, cujus nomen huic Ordini inprimis venerandum, loquentem obſecro, au-

Patrum Oeconomia.

* S. Gregorius Nazianzenus Epiſt. 20.

In quatuor Conſiderationibus de Pace, Taraſcone prædicatis, Conſider. 4.

audiatis. *Tantum eſt pacis ſalutiferæ bonum, ut pro ejus adeptione neque mundanus honor, neque ſtatus, neque gradus, neque propria utilitas debeant aliquem deterrere, & nihil prorſus niſi peccatum contra legem Dei æternam. Hæc Conſideratio poſita eſt contra illos qui dicunt: Obſervetur honor partis noſtræ, confuſionem evitemus. Ecce qualia ſuſtinuit opprobria Summus Pontifex Chriſtus, ut faceret utraque unum, reconcilians in ſuo Sanguine quæ in cœlo ſunt & in terra, factus opprobrium hominum & abjectio plebis & non dicens; Servetur honor meus.*

Sedis Apoſtolicæ præcipua & ſumma in judicandis fidei controverſiis auctoritas.

LXI. Cæterum ſi quis adverſus Sedis Apoſtolicæ præcipuam & ſummam in judicandis Fidei Controverſiis Auctoritatem olim Propoſitionem emittat ac propugnet (quod abſit) hanc Auctoritatem omnes pari religione & ardore vindicabimus. *Aviti Viennenſis Archiepiſcopi* Sanctiſſimi & Doctiſſimi verba in memoriam revocabimus ad *Hormiſdam* Pontificem ſcribentis; *Jam ſecurus de totius Galliæ devotione polliceor omnes veſtram ſuper ſtatu Fidei captare Sententiam.* Recenſebimus quod Librorum Carolinorum Auctor ex totius Eccleſiæ Gallicanæ ſententia ſcripſit:

Lib. 1. Cap. 6.

Eccleſia Romana Sancta Fidei ſpiritualibus munita armis, & a fonte lucis & originæ bonitatis ſalutaribus ſatiata fluentis, & horrendis atrocibuſque hæreſum obſiſtit monſtris, & melliflua prædicationis pocula Catholicis per orbem miniſtrat Eccleſiis. Nam Beatiſſimus Hieronymus vir divinis legibus & multarum linguarum peritiâ eruditus, dum Bethlemiticis moraretur in arvis, & a Beato Papa Damaſo Romæ poſito de difficilibus conſuleretur Quæſtionibus, cum pro cauſis Fidei vice verſâ conſuluiſſe dinoſcitur; & ſive tacendarum ſive dicendarum hypoſtaſeon vel quibus in Orientalibus partibus communicare, debere humillimis apicibus ut apices accipiat deprecatur. Mira res, & magnis prædicanda præconiis, Interrogat a quo interrogatur, conſulit a quo conſulitur: Qui Magiſtrum ſe interpretandis Divinis Scripturis ſentit, in cauſis Fidei venerandi Pontificis ſe diſcipulum minimè erubeſcit: & cui Sacra Legis Quæſtionum nexus enodat, utrum hypoſtaſes dicere debeat, quibuſve in Oriente communicare, efflagitat. Unde datur intelligi, Sanctos & Eruditos Viros per diverſas mundi partes ſcientia, & prædicationis lumine coruſcantes, non ſolùm a Sancta Romana Eccleſia non receſſiſſe, ſed etiam tempore neceſſitatis, ob Fidei corroborationem adjutorium ab ea imploraſſe. Quod regulariter omnes Catholicæ debent obſervare Eccleſiæ, ut ab ea poſt Chriſtum ad muniendam Fidem adjutorium petant, quæ non habens maculam nec rugam & portentoſa hæreſum capita calcat, & Fidelium mentes in Fide corroborat. A cujus ſancta & veneranda communione multis recedentibus, noſtra tamen partes nunquam receſſit Eccleſia, ſed ea Apoſtolica Traditione inſtruente, & eo a quo eſt omne donum optimum, & omne donum perfectum, tribuente, ſemper ſuſcepit reverenda chariſmata.

Eccleſia Romana fidelium mentes in fide corroborat.

Eccleſia Romana Magiſtra, columna & firmamentum veritatis.

Cùm Eccleſia Gallicana Melodoni anno milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo-nono congregata eam Fidem ab omnibus & ſingulis tum Clericis, tum Laïcis amplectendam, & aperta Profeſſione pronuntiandam aſſeremus, *Quam Sancta Romana Eccleſia, Magiſtra, Columna & Firmamentum veritatis profitetur & colit. Ad hanc enim propter ſuam Principalitatem neceſſe eſt omnem Eccleſiam convenire.* Profitebimur cum eadem Eccleſia in Declaratione de Eccleſiaſtica Poteſtate anno ſuperiori edita: *In Fidei Quæſtionibus præcipuas Summi Pontificis eſſe partes, ejuſque Decreta ad omnes & ſingulas Eccleſias pertinere.* Hæc (inquam) & ſi quæ alia ex Traditionis fonte hauſimus, palam aſſeremus, ſi quis ex adverſo inſurgat hoſtis, qui Sedis Apoſtolicæ

Conſtitutiones Conventus Melodunenſis, Tit. De Fidei Catholicæ Profeſſione. Tom. 1.

Auctoritatem in judicandis Fidei controverſiis temerè impugnet. *Adverſùm nova venena nova medicamenta* comparabimus: *Adverſùm novos hoſtes, nova bella* geremus: *adverſùs novas inſidias conſilia recentea* inhibimus.

Commentar. Cleri Gallicani.

Sed cum Sedis Apoſtolicæ & Romani Pontificis Auctoritas in judicandis Fidei controverſiis in quæſtionem modò non vocetur, nec ea de re ſententiam noſtram ac Doctrinale Judicium Supremus Senatus rogaverit, ſed de iſta Propoſitione: *Ad ſolam Sedem Apoſtolicam divino immutabili Privilegio ſpectat de controverſiis fidei judicare*: de illa dumtaxat reſpondere, & officii noſtri, & prudentiæ eſt. Quod et pro mea parte exequar, hanc Propoſitionem quæ nullum habet in tota retro Traditione fundamentum, ut prima hujus Orationis Parte demonſtravi; imò quæ Scripturæ Sacræ, Traditionis, & Eccleſiæ praxi manifeſtè adverſa eſt; & quam exponere neque neceſſe eſt, nec expedit, ut Parte altera oſtendi, ſimpliciter eſſe damnandam cenſeo, *Quatenus excludit ab Epiſcopis & Conciliis, etiam Œcumenicis, Auctoritatem judicandi de Fidei controverſiis, quam a Chriſto immediatè habent*: nulla verò alia ratione exponendam. Iis denique configendam notis, quibus a Sapientiſſimis Dominis Deputatis inuſta eſt, ſcilicet *falſam, temerariam, erroneam, praxi Eccleſiæ adverſam, verbo Dei contrariam, doctrinæ aliàs a Sacra Facultate damnatæ conſentaneam*, pronuntiari debere. Ita reſpondendo Senatus Principi & Illuſtriſſimis Judicibus; immo Regi per eos jubenti, cum incredibili quodam conſcientiæ noſtræ ſolatio uſurpare poterimus illa *S. Gregorii Magni* ad *Mauritium* Imperatorem ſcribentis verba: *Utrobique quod debui exſolvi; qui & Domini mei obedientiam præſtiti, & pro Deo, quod ſenſi, minimè tacui.*

S. Hilarius lib. de Synodis.

Auctoris Sententia de ea Propoſitione.

SCHOLION I.

In iſto Suffragio Religioſi Cenſores hanc Aſſertionem notant pag. 521. 529. 581. 580. 582. „ 583. 617. Edit. primæ: *Hæc Propoſitio*, Ad ſolam „ Sedem Apoſtolicam divino immutabili Privile- „ gio ſpectat de controverſiis Fidei judicare, *eſt falſa erronea, Verbo Dei contraria.*

R. Doctrina eſt Sacræ Facultatis Pariſienſis, quæ in Comitiis generalibus congregata in Sorbona, die 18. Maii, anni 1683. de hac Propoſitione diligenter & attentè perſpectâ & perpenſa Comitiis frequentibus quadrageſies & quinquies ad illius examen habitis, ita cenſuit: *Hæc Propoſitio quatenus excludit ab Epiſcopis & Conciliis etiam Generalibus judicandi de Fidei controverſiis auctoritatem, quam habent immediatè a Chriſto, falſa eſt, temeraria, erronea, praxi Eccleſiæ adverſa, verbo Dei contraria, doctrinam econtrario aliàs a Facultate reprobatam.* Profiteor nihilominus Romanum Pontificem Summum eſſe Judicem controverſiarum Fidei; Majores illas Eccleſiæ cauſas ad Sedem Apoſtolicam referendas eſſe; Epiſcoporum his de rebus judicium a Romano Pontifice confirmari debere, ſive in Conciliis etiam Generalibus, ſive extra Concilia, in ſuis Diœceſibus controverſias fidei judicaverint; Summum Pontificem, ubi de Fidei judicandis cauſis agitur præcipuas partes habere, ſive auctoritatem præ omnibus & ſingulis Epiſcopis judicandi: cognoſci quidem & judicari ab ipſis fidei controverſias, ſed non finiri, niſi Sedis Apoſtolicæ judicio confirmata ſint illorum Decreta & Sententiæ ſecundùm illam *S. Auguſtini* ſententiam de cauſa Pelagianæ Hæreſis: *Jam de hac cauſa duo Concilia miſſa ſunt ad Sedem Apoſtolicam: Inde etiam Reſcripta venerunt. Cauſa finita eſt: utinam aliquando finiatur error.*

Serm. 131. aliàs 2. De Verbis Apoſtoli.

SCHOLION II.

In eodem Suffragio, pag. 525. Religioſi Cenſores has Propoſitiones notant: *Epiſcopalis Eminentia divinæ auctoritas, a Deo immediatè accepta ... Conciliorum Oecumenicorum auctoritas ſuprema, cæteris Poteſtatibus Eccleſiaſticis imperans, juxta Concilii Conſtantienſis Decreta.*

R. Hæc verba, *Epiſcopalis Eminentia divinæ auctoritas*, ſunt Synodi Toletanæ Octavæ. Cætera pertinent ad doctrinam Sacræ Facultatis Pariſienſis & Eccleſiæ Gallicanæ. Non ita tamen conceptæ ſunt eo loci Propoſitiones, quo modo eas enuntiant Cenſores Religioſi. En verba mea ad Doctores Sacræ Facultatis, quorum in cœtu venerando loquebar: *Præcipuam Sedis Apoſtolicæ auctoritatem in judicandis Fidei controverſiis in tota Eccleſia emergentibus, nemo veſtrûm non profitetur ... Poteſtatem judicandi pariter de Fidei controverſiis, inferiorem quidem illam Pontificia, ſed a Chriſto nihilominus immediatè derivatam, in Catholicæ Religionis Antiſtitibus nemo veſtrûm non agnoſcit. Conciliorum Oecumenicorum divinam, ſupremam, & cæteris Poteſtatibus Eccleſiaſticis imperantem auctoritatem, ſecundùm Sacri Conſtantienſis Concilii Decreta, nemo veſtrûm non veneratur, prædicat, propugnat.* Hæc ſolam facti quæſtionem ſpectant, non quæſtionem juris, ad quam interpolatis verbis meis illa detorquent Indiculi Cenſorii Auctores. Nihil hìc aſſerui, niſi quod aſſerit *Franciſcus Victoria* Ordinis FF. Prædicatorum Doctor celebris in Relectione De poteſtate Concilii & Papæ: *Concilium eſſe ſupra Papam, eſt communis ſententia Pariſienſium & multorum Doctorum.* Nihil dixi, niſi quod ſcripſit Martinus Navarrus Diſt. 5. De Pœnitentia: *Alteram ſententiam Schola Pariſienſis cum tota ferè Gallia ſequitur, Concilium univerſale ſupra Papam eſſe, & adeo ſequitur, ut Jacobus Almainus ſcribens in hoc ipſo Articulo dixerit: Eam, qui contrarium aſſereret, hæreticum judicatum iri.* Ego verò contrarium aſſerentes, nihilominus ut Catholicos amplector. Quæſtio eſt inter Theologos diſputata. Pariſienſes Conſtantienſis Concilii, alii plerique Florentini Decretum opponunt, quod tamen hanc in rem perſpicuum non eſt; quamvis ad Primatum Romani Pontificis, non honoris ſolùm, ſed Juriſdictionis a Chriſto inſtitutum, ut dogma fidei, aſſerendum valeat. Quamobrem *Pariſienſis Schola & alii plures, non obſtante Concilii Florentini Decreto, mordicus retinent Decretum illud Conſtantienſe & Baſileenſe;* (inquit *Thomas Campegius* Feltrenſis Epiſcopus, lib. *De Poteſtate Papæ* Cap. 24.)

SCHOLION III.

In eodem Suffragio, pag. 572. Religioſi Cenſores hæc notant: *Verba Beſſarionis obſervatione digna, qui dixit in Florentino Concilio, PAPAM non habere majorem auctoritatem Eccleſia & Concilio Oecumenico.*

R. Concilii Florentini Seſſione nona, Beſſario Nicææ Archipræſul, Cardinalitiis infulis ab *Eugenio Quarto* poſtea ornatus, ſic loquitur Concilio non reclamante: *Quantacumque facultate polleat Romana Eccleſia, minùs tamen pollet Synodo Oecumenica, & univerſali Eccleſia.* Hæc-ne Beſſarionis verba, quæ in Actis Concilii Florentini leguntur, retuliſſe, & obſervatione digna monuiſſe, piaculum eſt?

SCHOLION IV.

In eodem Suffragio, pag. 593. Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Septima Synodus honorariam adorationem tribuit Imaginibus.*

R. Stupendum eſt Religioſos Cenſores ad Septimæ Synodi Oecumenicæ definitionem non attendiſſe, & verba ab ea conſecrata reprehendere; neque conſideraſſe quòd hæc Propoſitio quam Indiculo ſuo Cenſorio reprehendunt: *Honoraria adoratio tribuenda eſt Sacris Imaginibus*, ſit dogma fidei. Sic habet ſeptimæ Synodi Oecumenicæ Definitio: *Sanctorum noſtrorum & divinorum Patrum doctrinæ inſiſtentes, & Catholica Eccleſia, in qua Sanctus Spiritus inhabitat, Traditionem obſervantes, definimus cum omni diligentia & cura venerandas ſanctas Imagines ... Quo ſcilicet per hanc Imaginum pictarum inſpectionem, omnes qui contemplantur, ad prototyporum memoriam & recordationem & deſiderium veniant, illiſque ſalutationem & HONORARIAM ADORATIONEM EXHIBEANT, non ſecundùm fidem noſtram veram latriam, quæ ſolùm Divinæ Naturæ competit.* In Græco Textu habetur τιμητικὴν προσκύνησιν. Quid autem eſt honoraria adoratio, ſecundùm Sanctæ Synodi mentem? Salutatio & oſculatio, ut explicat Epiſtola Synodica ad Imperatores, hanc vocum iſtarum acceptionem ex Scriptura Sacra, ex S. Gregorio Theologo, & ex ſolemni Eccleſiæ loquendi more confirmans. Apoſtolus ſcilicet ad *Hebræos* 11. de Jacob ait: *Adoravit faſtigium virgæ ejus.* S. Gregorius Nazianzenus, Sermone De Nativitate Chriſti: *Bethleem cole*, inquit, *& præſepe adora.* Vivificam Crucem ſalutantes canimus: *Crucem tuam adoramus, Domine*: ubi adorandi verbum cultum religioſum, & *ſalutationem* cum amoris affectu ſignificat, non *ſervitutem*, ſeu *adorationem ſecundùm latriam*. Hinc Scriptura Sacra Deum quidem adorari jubet, ſed non ſolum, quia verbum, *adorare*, diverſas habet ſignificationes, ſed ſoli Deo ſerviendum docet. *Dominum Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſervies:* Quamobrem *Imagines* Chriſti, Deiparæ Virginis & Sanctorum *adorandas* & ſalutandas Sacra Synodus declarat. *Qui verò circa venerandarum Imaginum adorationem laborat & dubitat, eum anathematizat.* Honoraria adoratio Sacrarum Imaginum, cultus eſt religioſus & honor illis exhibitus propter prototypa, ad eadem relatus, id eſt, ad Chriſtum, Deiparam Virginem, & Sanctos; non eſt latria, id eſt, ſoli Deo debita ſervitus.

Lucæ. 4. S. Auguſt. Quæſt. 61. in Geneſ.

SCHOLION VI.

In eodem Suffragio, pag. 618. Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant. *Quis ſuſpicari poſſit Pariſienſem Academiam derogare Primatui S. Petri?*

R. Pariſienſem Academiam, quæ Romani Pontificis Primatum quavis occaſione venerata eſt, & contra Hæreticos ac Schiſmaticos ſtrenuè defendit, ut ejus contra *Lutherum* Articuli, & Cenſura contra *M. Antonium de Dominis*, aliaque nullà umquam oblivione delenda Monumenta teſtantur; quæ palam profitetur ac prædicat, *Unum eſſe jure divino Summum in Eccleſia Pontificem, cui omnes Chriſtiani parere tenentur: & qui immediatè a Chriſto, non honoris ſolùm aut dignitatis, ſed & poteſtatis ac juriſdictionis Primatum habeat in tota Eccleſia:* Sic ſentientem Academiam, quam ob *ſinceram devotionem ad Sanctam Romanam Eccleſiam, ad Fidem Catholicam*, ad Summos ipſos Pontifices, *ob ſtudium omne pro ejuſdem fidei devotione & hæreſum extirpatione*, a ſuis

Do-

Doctoribus *inceſſanter adhibitum, ſicut probatiſſimos quoſque Chriſtianos decet*, Innocentius Octavus, aliique Pontifices commendarunt; hanc (inquam) Primatui S. Petri, ejuſque Succeſſorum Romanorum Pontificum derogare, nemo ſanæ mentis ſuſpicabitur. De Sacra Facultate Pariſienſi veriùs æquiùſque ſenſit, ſapientiùs locutus eſt Auctor Tractatus *De Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ*, Leodii anno 1684. editus, lib. 3. Cap. 8. cujus verba deſcribo, cùm Opus in Romana Curia maxima cum approbatione ſuſceptum ſit: *Inter cæteras* (inquit) *non ſolùm Galliæ, quibus ſine dubio præeminet, ſed etiam totius Europæ Univerſitates celebris ſemper extitit Pariſienſis fama; & in negotiis omnibus Eccleſiaſticis auctoritas. Summa fuit ejus in propaganda fide, in extirpandis Schiſmatibus, atque componendis controverſiis diligentia & induſtria extirpandi Schiſmatis deſiderium olim illi ſuaſit præponendam eſſe Summo Pontifici Concilium Oecumenicum..... Abſit a me, ut florentiſſimæ illius Academiæ famæ aliquid detractum velim, quippe qui ſciam quantùm doctrinâ ſuâ Chriſtiana Reipublica conſtiterit.* Hæc ille.

Nota.

USquedum P. Natalis in prima parte ſui Cenſorii Suffragii ita PP. explicat auctoritates, ut dum Romano Pontifici de Fidei controverſiis judicandi poteſtatem aſſerunt, nolint œcumenica excludere Concilia, ab ipſorum mente alienum non agnoſco. Verùm dum aſſerit Romano Pontifici ſolùm concedere in eiſdem judicandis controverſiis jus præventionis, ac ſuffragii prærogativam, non ſatis PP. verba introſpexiſſe ſentio. Aliud ſanè colligo, dum apud eos lego Conciliorum ſanctiones quamvis errore fœdatas, nullum veritati præjudicium afferre potuiſſe, quia defuit Romani Pontificis conſenſus; pro irritis habenda quæ præter ſententiam Romani Pontificis a Conciliis geſta fuiſſent; Eccleſiam totam ſuſcipere quod Romanus Pontifex probaverit, & Synodos ipſius auctoritate confirmari. Hæc utique non ſolam ſuffragii prærogativam, non ſolius præventionis jus ſignificant, ſed potiorem Concilii poteſtatem, ac in Fidei controverſiis definiendis infallibilitatem, ex quibus ſequitur non tam malè ſentiendum de illa propoſitione: *Ad ſolam Sedem Apoſtolicam ſpectat Fidei controverſias definire*, ut explicavi in Notis ante Cenſorium Suffragium appoſitis, & aſſerit Rhodi Archipræſul apud Natalem n. 25. Quid verò in hac controverſia ſenſerit S. Thomas, videndum ex iis quæ animadvertenda duxi tom. 5. pag. 307. & 308. & tom. 7. pag. 443. 444. & 445. Videnda etiam quæ adnotabo tomo ſequente, ubi ſermo erit de præſtantia Papæ ſupra Concilium. An illi contraria ſenſerit Beſſario non ſatis apud me exploratum, quia videtur potiùs comparare particularem Eccleſiam Romanam cum Eccleſia univerſali, & cum Synodo Oecumenica, non verò loqui de ſuprema Romani Pontificis poteſtate, de qua tam rectè loquitur Rhodi Archiepiſcopus. Cùm verò non ut par eſt, ſicut ſæpe explicavi, ſentiat de primatu & poteſtate Romani Pontificis Pariſienſis Academia, nefas non eſſet dicere Romani Pontificis primatui derogare. Quid verò dicendum de Conciliorum auctoritate, & an ſupra pontificiam emineat, ſæpe adnotavi, fuſèque tomo ſequente explicabo.

Cæterùm propoſitio, de qua ſuum profert Cenſorium Judicium P. Natalis, quatenus derogat Conciliorum auctoritati, eaque veluti de medio tollit, meritò eſt proſcribenda, quamvis in ſe abſolutè conſiderata poſſet ad rectum ſenſum revocari.

PANOPLIA
ADVERSUS HÆRESES
PRÆCIPUAS
XIII. ET XIV. SÆCULI.

OMNES Hæreticorum hujus Sæculi errores refellere, immenſæ operæ res eſſet, cui nec ſufficeret Volumen unum. Quot enim Albigenſium, quot Witekleffiſtarum, ut de aliis Hæreticis & Erroribus taceam, Catholicæ Fidei ac doctrinæ contraria dogmata diſcutienda eſſent? Id itaque non aggredior, tum quia aliud ſuſciperem Opus, & ab Hiſtoriæ Eccleſiæ illuſtratione ad Controverſiarum omnium ac ſingularum tractationem digrederer; tum quia pleraque horum Hæreticorum dogmata ad calcem Hiſtoriæ ſuperiorum Sæculorum confutavi, quatenus ab antiquioribus Hæreticis aſſerta fuerunt; tum denique quia *Thomæ Waldenſis* eruditum Opus adversùs errores *Vvickleffi* in tres Tomos tributum, alioſque Controverſiarum Tractatores conſulere poterunt, qui hoc ſtudiorum genere delectantur, & indigent. Ut tamen conſuetæ Methodo inſiſtam, aliquas Diſſertationes Dogmaticas ſubjicio ad hujus Voluminis complementum.

DISSERTATIO XIII.

De Sacrificio Miſſæ, Adversùs Albigenſes & Vvickleffiſtas in Lutheranis & Calviniſtis Redivivos.

PRÆTER Sacrificium quo Chriſtus idem Sacerdos & victima ſemetipſum in Cruce Deo Patri obtulit, aliud admittendum eſſe atque credendum Sacrificium incruentum in Eccleſia, quod & Chriſtus ipſe obtulit, & frequentandum exemplo & mandato ſuo conſtituit, contra Albigenſes, Vvickleffiſtas, & qui ab ipſis errorum venena hauſere, Lutheranos, & Calviniſtas, probant primò ea Scripturæ Sacræ loca, quæ Chriſtum ſecundùm ordinem Melchiſedeci Sacerdotem prædicant; cujus quidem Sacerdotii cum illo veteri analogia in eo poſita eſt, quòd Chriſtus panem & vinum obtulit perinde ac Melchiſedech; quæ tamen, non ut erant, & ab hoc oblata fuerant, mera corporis alimenta manſerunt, ſed in ſubſtantiam Corporis & Sanguinis Domini mutata, ſupra typum ac figuram aſſurrexerunt: quam oblationis formam ad occaſum uſque mundi frequentandam edixit. De perenni illo Chriſti Sacerdotio vaticinatus eſt David Pſalmo centeſimo-nono his verbis: *Juravit Dominus, & non pœnitebit eum: Tu es Sacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech.* Quod in Salvatore impletum, Apoſtolus ad Hebræos 7. teſtatur: *Si ergo*, inquit, *conſummatio per Sacerdotium Leviticum erat, quid adhuc neceſſarium fuit, ſecundùm ordinem Melchiſedech alium ſurgere Sacerdotem, & non ſecundùm ordinem Aaron dici? Tranſlato enim Sacerdotio, neceſſe eſt ut & Legis Tranſlatio fiat ... Et ampliùs adhuc manifeſtum eſt; ſi ſecundùm ſimilitudinem Melchiſedech exſurgat alius Sacerdos, qui non ſecundùm legem mandati carnalis factus eſt, ſed ſecundùm virtutem vitæ inſolubilis. Conteſtatur enim: Quoniam tu es Sacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech.*

Inſruenti Sacrificii Nova Legis, Corporis mirum & Sanguinis Christi, demonstratio ex Scriptura Sacra.

Oblationem porro Melchiſedeci Sacrificium Chriſti incruentum, Corporis ſcilicet ac Sanguinis ejus, quod in Euchariſtia peragitur, præfiguraſſe, SS. Patres teſtantur: in primis *S. Cyprianus* in Epiſtolâ ad *Cæcilium*, cujus verba *S. Auguſtinus* lib. 4. de Doctrina Chriſtiana, Cap. 21. refert ac expendit: *In Sacerdote Melchiſedech*, inquit, *Sacrificii Dominici Sacramentum præfiguratum videmus, ſecundùm quòd Scriptura Divina teſtatur & dicit: Et Melchiſedech Rex Salem protulit panem & vinum. Fuit autem Sacerdos Dei ſummi, & benedixit Abraham. Quòd autem Melchiſedech typum Chriſti portaret, declarat in Pſalmis Spiritus Sanctus ex perſona Patris ad Filium dicens: Ante Luciferum genui te: Tu es Sacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech. Qui ordo utique hic eſt de Sacrificio illo veniens, & inde deſcendens,* quòd

quòd Melchiſedech Sacerdos Dei ſummi fuit, quòd panem & vinum obtulit; quòd Abraham benedixit. Nam quis magis Sacerdos Dei ſummi, quàm Dominus noſter Jeſus Chriſtus; qui Sacrificium Deo Patri obtulit, & obtulit hoc idem quod Melchiſedech obtulerat, id eſt, panem & vinum, ſuum ſcilicet Corpus & Sanguinem? . . . Ut ergo in Geneſi per Melchiſedech Sacerdotem benedictio circa Abraham poſſet rite celebrari præcedit ante Imago Sacrificii Chriſti, in pane & vino ſcilicet conſtituta: quam rem perficiens & adimplens Dominus, panem & calicem mixtum vino obtulit; & qui eſt plenitudo, veritatem præfiguratæ imaginis adimplevit. Conſentiunt SS. *Chryſoſtomus* Homil. 35. in Gen. *Epiphanius* Hæreſi 55. *S. Hieronymus* Epiſtolâ 126. ad *Evagrium*, *Cyrillus Alexandrinus* lib. 2. Glaphyrorum in Geneſim, *Iſidorus Peluſiota* lib. 1. Epiſtolâ 435. *Cæſarius Arelatenſis* Homilia 7. *Theodoretus* Quæſtione 64. in Geneſim, & omnium frequentiſſimè *S. Auguſtinus*, ſcilicet lib. 16. de Civitate Dei, Cap. 22. ubi de Melchiſedecho agens, & de Abrahamo ab illo benedicto, ait: *Ibi quippe primùm apparuit Sacrificium, quod nunc a Chriſtianis offertur Deo toto orbe terrarum, impleturque illud quod longè poſt hoc factum, per Prophetam dicitur ad Chriſtum qui fuerat adhuc venturus in carne: Tu es Sacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech. Non ſcilicet ſecundùm ordinem Aaron, qui ordo fuerat auferendus illuceſcentibus rebus, quæ illis umbris prænotabantur.*

Et lib. 18. Cap. 35. *Hoc Sacrificium*, inquit, *per Sacerdotium Chriſti ſecundùm ordinem Melchiſedech cùm in omni loco a Solis ortu uſque ad occaſum Deo jam videamus offerri; Sacrificium autem Judæorum, quibus dictum eſt, Non eſt mihi voluntas in vobis; nec accipiam de manibus veſtris munus, ceſſaſſe negare non poſſunt, &c.* Et lib. contra Adverſarium Legis & Prophetarum, Cap. 20. *Noverunt*, inquit, *qui legunt, quid protulerit Melchiſedech, quando benedixit Abrahamo; & jam ſunt participes ejus. Vident tale Sacrificium nunc offerri Deo toto orbe terrarum.* Et Concione 2. in Pſalmum 33. *Erat autem*, inquit, *ut noſtis, Sacrificium Judæorum antea ſecundùm ordinem Aaron in victimis pecorum; & hoc in myſterio. Nondum erat Sacrificium Corporis & Sanguinis Domini, quod Fideles norunt, & qui Evangelium legerunt; quod Sacrificium nunc diffuſum eſt toto orbe terrarum. Proponite ergo vobis ante oculos duo Sacrificia & iſtud ſecundùm ordinem Aaron; & hoc ſecundùm ordinem Melchiſedech, de quo dicitur: Tu es Sacerdos in æternum, &c.*

Probat etiam incruentum novæ Legis Sacrificium: Corporis nimirum & Sanguinis Chriſti in Euchariſtia, *Malachiæ* Prophetæ Oraculum Cap. 1. *Non eſt mihi voluntas in vobis, dicit Dominus Exercituum; & munus non ſuſcipiam de manu veſtra. Ab ortu enim Solis uſque ad occaſum magnum eſt nomen meum in Gentibus; & in omni loco ſacrificatur & offertur nomini meo oblatio munda, quia magnum eſt nomen meum in Gentibus, dicit Dominus Exercituum.* Hoc Sacrificium, quod abrogato Judaïco, a Gentibus in omni loco eſſet offerendum, peculiare quoddam Sacrificium eſſe conſtat, diſtinctum & a Sacrificio Crucis, quod in omni loco non offertur, & a precibus ac votis, cæteriſque Religionis officiis, quæ latè ſumpto nomine Sacrificia nuncupantur: Primò quia Scriptura Sacra nomen Sacrificii non uſurpat abſolutè ad Sacrificium latè ſumptum ſignificandum, ſed cum adjuncto, ut Sacrificium laudis, Sacrificium juſtitiæ, hoſtiam vociferationis. 2. Cùm ait, *Munus non ſuſcipiam de manu veſtra; in omni loco ſacrificatur & offertur nomini meo oblatio munda*, novum aliquod ſacrificium deſignat, quod ſucceſſorum ſit Judaïcis: at ſpiritualia ſacrificia fuiſſe etiam a Judæis frequentata, minimè dubium eſt. 3. Oblatio illa munda fore prædicitur, cujuſmodi, ex Adverſariorum opinione, non ſunt hominum opera quantalibet ſanctitate pollentium, quæ impura, & lethali culpa infecta effutiunt. Aliud autem non eſt in Novo Teſtamento ſacrificium externum, quod in omni loco a Solis orto uſque ad occaſum Deo offeratur, præter Sacrificium Corporis & Sanguinis Chriſti in Euchariſtia; quod & Chriſtus in ſuprema Cœna obtulit, & in ſui commemorationem ab Apoſtolis, & eorum Succeſſoribus fieri mandavit his verbis. Lucæ 22. *Hoc facite in meam commemorationem.* Hæc una Oblatio eſt, quæ nullâ indignitate aut malitiâ offerentium inquinari poteſt. 4. Sacrificium a *Malachia* prædictum, viſibile eſt: quale hominum natura exigit, adeoque a ſpiritualibus ſacrificiis diſtinctum. 5. Veteres Patres illud *Malachiæ* Oraculum de Sacrificio Euchariſtiæ intellexerunt.

S. Juſtinus Martyr in Dialogo cum Tryphone: *De Sacrificiis*, inquit, *quæ a vobis tunc offerebantur, loquitur Deus per Malachiam, unum ex duodecim.* Tum prolatis Prophetæ verbis ſubdit: *De iis autem, quæ a nobis Gentilibus in omni loco offeruntur Ipſi, Sacrificiis, hoc eſt, de Pane Euchariſtiæ, & Poculo ſimiliter Euchariſtiæ prædicit, &c.*

S. Irenæus lib. 4. Cap. 32. *Eum*, inquit, *qui ex creatura panis eſt, accepit, & gratias egit, dicens, Hoc eſt Corpus meum. Et calicem ſimiliter, qui eſt ex ea creatura, quæ eſt ſecundùm nos, ſuum Sanguinem confeſſus eſt; & Novi Teſtamenti novam docuit Oblationem: quam Eccleſia ab Apoſtolis accipiens, in univerſo mundo offert Deo, ei qui alimenta nobis præſtat, primitias ſuorum munerum in Novo Teſtamento, de quo in duodecim Prophetis Malachias ſic præſignificavit, &c.*

S. Joannes Chryſoſtomus in Pſalmum 95. ubi recenſitis *Malachiæ* verbis, ait: *Vides quàm illuſtri & ſplendido præconio myſticam Menſam explicet, nempe incruentum Sacrificium.*

S. Auguſtinus lib. 18. de Civitate Dei, Cap. 35. ubi prolato Malachiæ Oraculo, ait: *Hoc Sacrificium per Sacerdotium Chriſti ſecundùm ordinem Melchiſedech, cùm in omni loco a Solis ortu uſque ad occaſum Deo jam videamus offerri; Sacrificium autem Judæorum, quibus dictum eſt: Non eſt mihi voluntas in vobis, nec accipiam de manibus veſtris munus, ceſſaſſe negare non poſſunt: quid adhuc expectant alium Chriſtum; cùm hoc quod Prophetatum legunt, & impletum vident, impleri non potuerit, niſi per ipſum?*

Theodoretus in Cap. 1. Malachiæ, *Victimarum*, inquit, *ratione carentium jugulatio fieri deſiit. Solus autem Immaculatus Agnus ſacrificatur, qui tollit peccata mundi.* Quomodo autem ſacrificetur Agnus in perennis oblatione Sacrificii, explicat in Cap. 8. Epiſtolæ ad Hebræos: *Si ergo*, inquit, *& Sacerdotium quod eſt ex Lege finem accepit, & Sacerdos qui eſt ſecundùm ordinem Melchiſedech obtulit Sacrificium, & effecit ut alia ſacrificia non eſſent neceſſaria, cur Novi Teſtamenti Sacerdotes Myſticam Liturgiam peragunt? Sed clarum eſt iis qui ſunt in rebus divinis eruditi, nos non aliud Sacrificium offerre, ſed illius unius & ſalutaris memoriam peragere. Hoc enim nobis præcipit ipſe Dominus: Hoc facite in meam commemorationem.*

Illa Agni Immaculati incruenta oblatio, per Agni Paſchalis immolationem filiis Iſraël in Exodo præceptam figurata eſt; & vetus illa figura impleta eſt a Chriſto, cùm 14. die primi menſis ad veſperam, ſeipſum ſub ſignis viſibilibus Patri obtulit & Apoſtolis manducandum præbuit, jugiterque ſe eodem ritu offerendum atque comedendum conſtituit in una domo, id eſt, in Eccleſia,

in

Digitized by Google

in memoriam tranſitos ſui ex hoc Mondo ad Patrem, quando per ſui ſanguinis effuſionem nos redemit, eripuitque de poteſtate tenebrarum, & in Regnum ſuum tranſtulit. Ita docent SS. Patres, *Cyprianus* lib. de Unitate Eccleſiæ, *Gregorius Nazianzenus* Oratione 2. de Paſcha, *Chryſoſtomus* Homilia 83. in Matthæum. *Hieronymus* in Caput S. Matthæi 26. *Gaudentius* Tractatu 2. in Exodum, &c. Quorum doctrinam expreſſit Sacra Synodus Tridentia Seſſione 22. Cap. 1.

Nec obſcurè etiam a Salomone præmonſtratum eſt incruentum Euchariſtiæ Sacrificium Proverbiorum 9. his verbis: *Sapientia ædificavit ſibi domum. Immolavit victimas ſuas, miſcuit vinum, & propoſuit menſam ſuam.* Hunc locum eò referunt *S. Cyprianus* Epiſtolâ 63. ad *Cæcilium*, & *S. Auguſtinus* lib. 17. *De Civitate Dei*, Cap. 20.

III. Illud Sacrificium non obſcurè innuit *S. Paulus I.* ad Corinthios 10. cùm dicit, non poſſe eos, qui participatione menſæ dæmoniorum polluti ſunt, menſæ Domini participes fieri: per menſam Altare utrobique intelligens, in quo ſacrificia offeruntur: in illa quidem idolothyta dæmoniis: in iſta verò Corpus & Sanguis Chriſti Deo vero. *Calix Benedictionis*, inquit, *cui benedicimus, nonne communicatio Sanguinis Domini eſt? Et panis quem frangimus, non-ne participatio Corporis Domini eſt?.... Videte Iſraël ſecundùm carnem. Nonne qui edunt hoſtias, participes ſunt Altaris? Quid ergo? Dico quòd idolis immolatum ſit aliquid, aut quod Idolum ſit aliquid? Sed quæ immolant Gentes, dæmoniis immolant & non Deo. Nolo autem vos ſocios fieri dæmoniorum. Non poteſtis Calicem Domini bibere, & calicem dæmoniorum: Non poteſtis menſæ Domini participes eſſe, & menſæ dæmoniorum.*

IV. Sacrificium Euchariſticum ab Apoſtolis frequentatum indicatur Actorum 13. his verbis: *Miniſtrantibus illis Domino, & jejunantibus, dixit Spiritus Sanctus: Segregate mihi Saulum & Barnabam in opus ad quod aſſumpſi eos.* Porro miniſterium illud, quod externum, viſibile, & publicum fuiſſe conſtat, non aliud erat quàm Sacrificium Miſſæ, ut ex Textu Græco colligere eſt, λειτουργούντων τῷ κυρίῳ, quæ verba *Eraſmus* ita vertit: *Sacrificantibus illis Domino.* Hinc Græca vox λειτουργία quæ ad ſignificandum Miſſæ Sacrificium ab ipſis Chriſtianæ Religionis exordiis conſecrata, & ab Eccleſia uſurpata eſt. Eò etiam ſpectat quod Actorum 2. Cap. legitur: *Erant perſeverantes in communicatione fractionis panis.* Et Cap. 20. *Una Sabbatorum* (id eſt Dominica die) *cùm convenissent ad frangendum panem*, ad Sacrificium ſcilicet celebrandum; ut *S. Auguſtinus* Epiſtolâ 86. ad *Caſulanum*, & *Beda* in Commentariis explicant. Eò tandem referri poſſunt verba illa Apoſtoli 1. ad *Timotheum* Cap. 2. *Obſecro primùm omnium fieri obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones.* Quem locum expendens *S. Auguſtinus* Epiſtolâ 59. ad *Paulinum*, Quæſtione 5. ait: *Eligo in his verbis hoc intelligere, quod omnis vel pene omnis frequentat Eccleſia, ut Precationes accipiamus dictas, quas facimus in celebratione Sacramentorum, antequam illud quod eſt in Domini Menſa, incipiat benedici; Orationes, cùm benedicitur, & ſanctificatur, & ad diſtribuendam comminuitur, quam totam petitionem ferè omnis Eccleſia Dominica Oratione concludit: Interpellationes autem, ſive ut noſtri Codices habent, poſtulationes fiunt, cùm populus benedicitur. Tunc enim Antiſtites velut Advocati ſuſceptos ſuos per manus impoſitionem Miſericordiſſimo offerunt Poteſtati. Quibus peractis, & participato tanto Sacramento, Gratiarum actio cuncta concludit.*

IV. Euchariſticum Sacrificium probat Summus Patrum conſenſus.

Euchariſtia Sacrificium demonſtratur ex Traditione.

S. Ignatius Martyr in Epiſtolâ ad Smyrnenſes: *Euchariſtias* (inquit) *& Oblationes non admittunt, eo quòd non confiteantur Euchariſtiam eſſe carnem Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti.* Quæ verba laudat Theodoretus in *Impatibili* Dialogo 3.

Græcorum Patrum in Catholici iſtius Dogmatis aſſertione conſenſus.

S. Juſtinus Martyr Apologia 2. divinæ Liturgiæ ſeriem deſcribit his verbis: *Communes preces, & ſupplicationes animo intento peragimus, ut digni idoneique ſimus, qui veritate agnitâ, per opera etiam ipſa boni atque officioſi rerum adminiſtratores, & datorum nobis mandatorum cuſtodes inveniamur, atque ut ſalute ſalvemur ſempiternâ. A precibus finitis, mutuis nos invicem oſculis ſalutamus. Deinde ei, qui Fratribus præeſt, offertur panis, & poculum aquæ & vini, quibus ille acceptis, laudem & gloriam rerum univerſarum Patri, per nomen Filii, & Spiritûs Sancti offert, & Euchariſtiam ſive gratiarum actionem, pro eo quod nos donis ſuis hiſce dignatus ſit, prolixè exequitur. Atque ubi ille preces, & gratiarum actionem abſolvit, populus qui adeſt omnis fauſtâ approbatione acclamat, dicens, Amen. Amen autem voce Hebræa, Fiat, ſignificat. Præſidens verò poſtquam gratiarum actionem perfecit, & populus univerſus apprecatione lætâ eam comprobavit, qui apud nos vocantur Diaconi atque Miniſtri, diſtribuunt unicuique præſentium, ut participet eum, in quo gratiæ actæ ſunt, panem, vinum & aquam, & ad abſentes perferunt. Porro alimentum hoc apud nos appellatur Euchariſtia.* Ubi verò dixit, Euchariſtiam eſſe *Incarnati Jeſu carnem & ſanguinem*, ſubdit: *Nam Apoſtoli in Commentariis a ſe ſcriptis, quæ Evangelia vocantur, ita tradiderunt præcepiſſe ſibi Jeſum. Eum enim pane accepto, cùm gratias egiſſet, dixiſſe:* Hoc facite in mei recordationem: Hoc eſt corpus meum. *Et poculo ſimiliter accepto, & gratiis actis dixiſſe:* Hic eſt ſanguis meus: *Ac ſolis ipſis ea tradidiſſe. Quod quidem etiam in Myſteriis Mithræ fieri docuerunt per imitationem pravi dæmones. Quòd namque panis & poculum aquæ in ſacrificiis ſive re divina ejus qui initiatur, ponatur, verbis quibuſdam additis, aut certè ſcitis, aut cognoſcere poteſtis. Nos certè poſt hæc deinceps nobis invicem iſta in memoriam revocamus... Atque in omnibus, quas offerimus, oblationibus, benedicendo laudamus Factorem omnium, per Filium ejus Jeſum Chriſtum, & Spiritum Sanctum. Et Solis, qui dicitur, die, omnium qui vel in oppidis, vel ruri degunt, in eumdem locum Conventus fit; & Commentaria Apoſtolorum, aut Scripta Prophetarum, quoad tempus fert, leguntur. Deinde, Lectore quieſcente, Præſidens Orationem, quâ populum inſtruit, & ad imitationem tam pulchrarum rerum cohortatur, habet. Sub hæc conſurgimus communiter omnes, & precationes fundimus; &, ſicut retulimus, precibus peractis panis offertur, & vinum, & aqua: & Propoſitus itidem, quantùm pro virili ſua poteſt, preces & gratiarum actiones fundit; & populus fauſtè acclamat, dicens, Amen. Et diſtributio communicatioque fit eorum, in quibus gratiæ ſunt actæ, cuique præſenti; abſentibus autem per Diaconos mittitur.*

V. *S. Irenæus* lib. 4. Cap. 23. id præclarè confirmat: *Dominus ſuis diſcipulis dans conſilium primitias Deo offerre ex ſuis creaturis, non quaſi indigenti, ſed ut ipſi nec infructuoſi nec ingrati ſint, eum qui in creatura panis eſt accepit, & gratias egit dicens:* Hoc eſt Corpus meum. *Et calicem ſimiliter qui eſt ex ea creatura, quæ eſt ſecundùm nos, ſuum Sanguinem confeſſus eſt, & Novi teſtamenti novam docuit Oblationem, quam Eccleſia ab Apoſtolis accipiens, in univerſo Mundo offert Deo.* Et Cap. 23. *Quomodo dicunt*, inquit, *carnem in corruptionem devenire, & non percipere vitam, quæ a Corpore & Sanguine Domini alitur? Noſtra autem conſonans eſt ſententia Euchariſtiæ, & Euchariſtia rurſus*

ſuit confirmat ſententiam noſtram. Offerimus enim ei quæ ſunt ejus &c. Offerimus autem ei, non quaſi indigenti, ſed gratias agentes donationi ejus, & ſanctificantes creaturam, Quemadmodum enim Deus non indiget eorum quæ a nobis ſunt, ſic nos indigemus offerre aliquid Deo.

VI. Nicæna Synodus Canone 18. Corporis Chriſti Sacrificium in Eccleſia agnoſcit, cujus oblatio ſolis Presbyteris demandata ſit, licèt ejus erogatio tunc Diaconis permitteretur. En verba Canonis ex Dionyſii Exigui Verſione: *Pervenit ad ſanctum magnumque Concilium; quòd in quibuſdam locis & civitatibus Presbyteris gratiam Sacræ Communionis Diaconi porrigant: quod nec Regula, nec conſuetudo tradidit, ut ab his qui poteſtatem non habent offerendi, illi qui offerunt Chriſti Corpus accipiant.*

VII. Alexandrina Synodus in Epiſtolâ ad omnes Eccleſiæ Catholicæ Epiſcopos, quæ apud *S. Athanaſium* Apologia 11. legitur, eamdem veritatem confirmat, ubi calumniam *S. Athanaſio* de confractione Calicis impactam diluit. *Locus ille*, inquit, *in quo confractum poculum jactitant, Eccleſia non erat, nec quiſquam Presbyterorum ei loco victitus, nec dies quo id factum a Macario volunt, Dominica. Cùm igitur neque Eccleſia ibi eſſet, neque ſacra fierent, neque dies hoc ipſum requireret; quale, aut quando, aut ubi myſticum illud poculum fractum eſt? Pocula multa paſſim in ædibus atque adeo in media foro haberi, nemini dubium, quæ colliſa, collidentem non impiant. Myſticum autem poculum, quod impium eum reddit qui id ultro frangit, nuſquam niſi apud legitimos Eccleſiæ Præſides invenias. Hic enim unus eſt uſus Calicis, & præter eum alius nullus; eoque ſolo vos legitimo ritu propinatis populo. Solum enim veſtrum eſt propinare Sanguinem Chriſti, & præterea nullius. Et hæc quidem eo a nobis dicuntur, non quòd vel ſchiſmaticum poculum Macarius fregerit, ſed quòd ibi omnino nullum fuerit; quî enim fieri potuit, cùm nec ipſe locus Dominicus eſſet, neque quiſpiam ibi Eccleſiaſticus, atque adeo ne tempus quidem Myſteriorum ageretur? Presbyter autem qui fingitur adfuiſſe, eſt ille toties rumoribus jactatus Iſchyras, qui neque ab Eccleſia electus Presbyter, neque cùm a Meletio conſtitutos Presbyteros Alexander in Eccleſiam recipiebat, in eorum numero unquam habitus fuit, aut ab eo creatus.* Sacrificium ſingulis diebus Dominicis oblatum fuiſſe conſtat ex Alexandrina Synodo, in eoque Chriſti Sanguinem in Calice conſecratum, & propinatum; & *Sacra facere*, non fuiſſe communem & promiſcuam quamdam functionem; quæ a quovis exerceri poſſet, ſed ſacratiorem & auguſtiorem, a conſecratis dumtaxat & ordinatis ad hoc munus Adminiſtris præſtandam, ſcilicet a Sacerdotibus.

Idem colligitur ex Epiſtolâ *Julii* Pontificis Maximi ad Arianos Epiſcopos, qui ex Antiochena Synodo ad ipſum ſcripſerant. *Ex iſtis rationibus Athanaſii*, inquit, *facilè colligebamus, fieri non potuiſſe, ut qui morbo poſt oſtium decumbebat, in Sacris conſtiterit, & Oblationem confecerit; nec Oblationem proponi potuiſſe, cùm intus Catechumeni verſarentur, quibus intus adhuc agentibus, tempus Oblationis nondum eſſe potuit. Hæc pro ſe dicebat Athanaſius, & rem ita eſſe ex Actis declarabat, idem affirmantibus cæteris qui cum eo erant, prorſus numquam Iſchyram Eccleſiæ Presbyterum fuiſſe, aut ut Presbyterum Synaxim cum aliis feciſſe.*

VIII. *Euſebius Cæſarienſis* lib. 1. Demonſtrationis Evangelicæ, Cap. 10. eidem Dogmati ſuffragatur, *Meritò ſanè*, inquit, *illius memoriam, corporiſque ejuſdem & ſanguinis recordationem quotidie celebrantes, & ad longè præſtantius Sacrificium & munus aſſumpti, quàm illud antiquius fuerit; non ampliùs fas eſſe putamus in prima illa & infirma elementa recidere, ſigna quædam & imagines, non ipſam veritatem continentia.* Idem lib. 4. de Vita Conſtantini, Cap. 45. Sacerdotes *Incruentis Sacrificiis & myſticis immolationibus*, quas quidem a precationibus & Sermonibus diſtinguit, Templi Hieroſolymitani Dedicationem exornaſſe teſtatur.

IX. *S. Cyrillus Hieroſolymitanus* Catecheſi v. Myſtagogica Euchariſtici Sacrificii ritum exponit, qui cum hodierno congruit ad amuſſim; & inter alia hæc habet: *Sic per hujuſmodi hymnos nos ipſos ſanctificantes, Deum benignisſimum oramus, ut ſuper illa propoſita Spiritum Sanctum emittat, ut panem quidem faciat Corpus Chriſti, vinum verò Sanguinem Chriſti; omnino enim quod attigerit Spiritus Sanctus, hoc ſanctificatur & tranſmutatur. Deinde verò poſtquam confectum eſt illud ſpirituale Sacrificium, & ille cultus incruentus ſuper ipſa propitiationis Hoſtia, obſecramus Deum pro communi Eccleſiarum pace, pro tranquillitate Mundi, pro Regibus, pro Militibus, pro ſociis, pro ægrotis & afflictis, in ſumma pro iis omnibus qui egent auxilio. Rogamus Te, inquam, nos omnes & hoc Sacrificium Tibi offerimus, ut meminerimus etiam eorum, qui ante nos obdormierunt... Maximum credentes animarum juvamen, pro quibus offertur precatio ſancti illius & tremendi, quod in Altari poſitum eſt, Sacrificii... Scio multos dicere: Quid juvat animam ſive cum peccatis, ſive abſque peccatis ex hoc mundo decedentem, etiamſi in hoc Sacrificio mentio illius fiat? An enim ſi Rex aliquos eos, a quibus offenſus eſt, in exilium pepulerit, poſtea verò illorum propinqui, coronam aliquam conficientes, pro his qui ſunt in ſupplicia, exulibus, eidem offerent, non ne condonationem aliquam ſuppliciorum ipſis dederit? Ad eumdem modum & nos pro defunctis precationes adhibentes, quamvis ſint peccatores, non quidem coronam plectimus, ſed Chriſtum pro noſtris peccatis mactatum offerimus, ut & nobis, & illis, eum qui eſt benigniſſimus, propitium reddamus.* Non ſolùm Miſſam verum eſſe Sacrificium *Cyrillus* agnoſcit, ſed & propitiatorium eſſe pro vivis & defunctis profitetur ac docet.

Miſſa Sacrificium propitiatorium pro vivis & defunctis.

X. *S. Gregorius Nazianzenus* Oratione 1. Apologetica *Sacrificium externum* agnoſcit *magnorum Myſteriorum figuram habens*, quod a ſolis *Sacerdotibus* offerri poteſt.

Et Oratione 3. quæ prima Invectiva eſt adverſùs Julianum: *Impuro* (inquit) *& nefario ſanguine Lavacrum extergit initiationi noſtræ execrabilem initiationem apponens: manuſque ſuas profanat, ut nimirum eas ab Incruento Sacrificio per quod nos Chriſto, ipſiuſque Paſſionibus ac Divinitati communicamus, elueret, ac repurgaret.* Et Oratione 4. quæ in *Julianum* ſecunda eſt: *Non jam in ſacras noſtras Ædes pravos oculos injicient: non jam Aras a puriſſimo & incruento Sacrificio nomen habentes ſceleſto ſanguine contaminabunt: nec loca non adeunda per impia altaria probro ac dedecore afficient. Non jam ſacrilegâ manu votiva dona diripient & profanabunt. Non jam Presbyterorum canitiem, Diaconorum ſanctitatem, Virginum pudorem contumeliâ perfundent. Non jam Martyrum ſepulchris ignem admovebunt. Non jam Sanctorum Reliquias cum viliſſimis oſſibus per contemptum permixtas flammis abſument aut in ventos ſpargent: ut eo honore, qui ejuſmodi hominibus debetur ipſos priveat.*

Et Oratione 19. in Laudem Patris defuncti a *Moſem illum in monte orantem imitatur, fractiſque ac debilitatis manibus ad Orationem compoſitis alacri animo cum populo vel ante populum Myſteria peragit.... Cùm Euchariſtiæ verba, ita ut conſuetudo*

tudo fert, effatus eſſet, ac populum benedixiſſet, in lectulum rurſus ſe conjicit. Cùmque paulùm quiddam cibi admiſiſſet, ac ſomni particeps factus fuiſſet, ſpiritum revocat: aucta que paulatim ſanitate, cùm novus ille Feſti dies [ita eum appellamus quòd poſt Reſurrectionem Dominicam primum eum habeamus] jam adeſſet, in Templum ſe confert ac cum omni Eccleſiæ agmine ſalutes Encænia celebrat, atque in grati animi ſignificationem Sacrificium offert. Et infra: *Cùm numquam non dolore premeretur, & quidem perſæpe ſingulis diebus, atque interdum etiam horis, ex ſola Liturgia robur concipiebat, ac morbus tamquam ex edicto & imperio fugatus, ſe ſubducebat.*

Sanctus quoque *Baſilius* Libro 2. de Baptiſmo, in Reſponſione ad quæſtionem ſecundam, eius impietatem execratur, *Qui cùm impurus ſit, Corpus Domini audet in Sacrificium offerre.* Ejuſdem Liturgia invictum ſubminiſtrat ad iſtius confirmationem Dogmatis argumentum.

Sanctus etiam *Gregorius Nyſſenus* Baſilii frater Oratione 1. in Chriſti Reſurrectionem, de ejuſdem Sacrificii inſtitutione ſic loquitur: *Qui poteſtate ſuâ cuncta diſponit, non ex proditione ſibi impendentem neceſſitatem, non Judæorum quaſi prædonum impetum, non Pilati Sententiam expectat, ut eorum malitia ſit communis hominum ſalutis principium & cauſa, ſed conſilio ſuo antevertit, & Arcano Sacrificii genere quod ab hominibus cerni non poterat, ſe ipſum pro nobis hoſtiam offert & victimam immolat Sacerdos ſimul exiſtens & Agnus Dei, ille qui mundi peccatum tollit. Quando id præſtitit? Cùm corpus ſuum Diſcipulis congregatis edendum, & ſanguinem bibendum præbuit, tunc apertè declaravit agni Sacrificium jam eſſe perfectum. Nam victima corpus non eſt ad edendum idoneum, ſi animatum ſit. Quare cùm corpus edendum & ſanguinem bibendum Diſcipulis exhibuit, jam arcana & non aſpectabili ratione corpus erat immolatum, ut ipſius Myſterium peragentis poteſtati collibuerat... Itaque ſi quis inde tempus incipiat dimetiri, cùm Sacrificium Deo factum eſt a Magno illo Principe Sacerdotum, qui ratione, qua nec verbis explicari, nec oculis perſpici potuit, ſeipſum pro communi hominum ſalute tamquam agnum obtulit, non recedet a veritate. Erat enim veſpera, cùm ſacrum illud Corpus comederunt.* Tria docet *S. Gregorius Nyſſenus*: Primò Chriſtum ſe Deo Patri in Cœna obtuliſſe arcano Sacrificii genere. Secundò, ſe obtuliſſe & immolaſſe pro nobis hoſtiam & victimam; ex quo Sacrificium ejus propitiatorium fuiſſe colligitur. Tertiò, Sacrificium, ipſius manducatione corporis immolati, & potatione ſanguinis myſticè effuſi, adeoque myſticâ & Sacramentali deſtructione victimæ fuiſſe conſummatum.

XI. *S. Chryſoſtomus* Homilia 21. ad Populum Antiochenum: *Ad menſam* (inquit) *veniente Domino, ſervos qui Dominum offenderunt adeſſe non oportet, ſed procul arceantur; ita & hic dum præfertur Sacrificium, & Chriſtus immolatur, & Ovis Dominica, cùm audieris, Oremus omnes communiter, cùm vela videris retrahi, tunc supernè Cœlum cogita aperiri, & Angelos deſcendere.*

Et Homilia 3. in Epiſtolam ad Epheſios, Euchariſtiam ſœpius θυσίαν id eſt, Sacrificium nominat. *Hoc*, inquit, *apud te cogita; Qui antiqui Sacrificii participes erant, quantam adhibebant cautionem? Quid enim non agebant? Quid non faciebant? Omni tempore purgabantur. Tu verò ad Sacrificium accedens, quod & Angelis horrorem parit, annorum revolutionibus rem tantam circumſcribis?* Item Oratione 4. contra Judæos: *Hæc omnia* (inquit) *facta ſunt, veteri ſublato Sacrificio, & altero in ejus locum ſuffecto, quod per Chriſti Corpus tranſfigitur.* Et *Oratione in S. Euſtathium Antiochenum*, Novæ Legis Sacrificium cum illo Abrahami, comparans, quando Iſaacum obtulit, ait: *Eſt & ſine cruore Sacrificium. Norunt hoc quod dico, quicumque initiati ſunt. Ac propterea ſine ſanguine tranſactum eſt illud, quoniam iſt ut figura eſſe debebat;* incruenti ſcilicet Novæ Legis Sacrificii. Lege eumdem in libris de Sacerdotio, Homilia 3. & 4. De Incomprehenſibili Dei Natura, & 21. in Acta Apoſtolorum.

XII. *S. Cyrillus Alexandrinus* in Epiſtolâ ad *Neſtorium* eidem Fidei Dogmati luculenter ac perſpicuè ſuffragator. *Neceſſariò igitur & hoc adjicimus* (inquit) *Annuntiantes enim ſecundùm carnem mortem unigeniti Filii Dei, id eſt, Jeſu Chriſti, & Reſurrectionem ejus, & in cœlos Aſcenſionem pariter confitentes, incruentam celebramus in Eccleſiis Sacrificii ſervitutem, ſic etiam ad myſticas benedictiones accedimus, & ſanctificamur, participes ſancti Corporis & pretioſi Sanguinis Chriſti omnium noſtrûm Redemptoris effecti: non ſicut communem carnem percipientes, quod abſit: nec ut viri ſanctificati & Verbo conjuncti ſecundùm dignitatis unitatem; aut ſicut divinam poſſidentis habitationem, ſed ut verè vivificatricem, & ut Verbi propriam factam.* Hoc ipſum repetit in Declaratione Anathematiſmi 11.

Epiphanius quoque Diaconus, Septima Synodo Oecumenica approbante, ait, *Neminem umquam Apoſtolorum aut Patrum incruentum illud Sacrificium, quod a Sacerdote offertur, Imaginem dixiſſe, verum ipſum Corpus & Sanguinem Chriſti.*

Ex his purioris antiquitatis teſtimoniis, quibus Euchariſtiæ confectio *Sacrificium Incruentum* appellatur, apparet hanc doctrinam a Deo traditam eſſe, Nam Patres ab Apoſtolis, Apoſtoli a Chriſto, Chriſtus a Deo tradidit, ut *Tertulliani* verbis utar. Cùm verò Euchariſtiam, Liturgiamve Sacram, ſeu Miſſam, *Incruentum Sacrificium* eſſe Eccleſiæ Apoſtolicæ, vel ſoboles Apoſtolicarum Eccleſiarum ſemper docuerint & doceant, in fumos abeunt illa *Zuinglii* & *Calvini* argumenta; Zuinglii quidem in Senatus Tigurini Reſponſione ad Epiſcopum Conſtantienſem: *Chriſtus illic tantùm offertur, ubi moritur, patitur, & ſanguinem ſuum effundit: At Chriſtus ampliùs mori non poteſt, nec ampliùs patitur, vel ſanguinem fundit: ergo Chriſtus ampliùs offerri non poteſt.* Calvini verò lib. 4. Inſtitutionum, Cap. 18. *Eò* (inquit) *directè ſpectat Miſſa, ut rurſum, ſi fieri poſſit, trucidetur Chriſtus.* Nam ubi teſtamentum eſt [*inquit Apoſtolus*] mortem teſtatoris intercedere illic neceſſe eſt. *Miſſa novum Chriſti teſtamentum præ ſe fert: ejus ergo mortem poſtulat. Præterea, hoſtiam quæ offertur, occidi & immolari neceſſe eſt; Si Chriſtus ſingulis Miſſis ſacrificatur: eum ſingulis momentis mille in locis crudeliter interfici oportet. Non id meum eſt, ſed Apoſtoli argumentum: ſi neceſſe habuiſſet ſæpius offerre ſemetipſum, oportuiſſe illum frequenter pati ab origine mundi.*

XIII. Latinorum Patrum ſumma eſt in aſſerenda Catholici Dogmatis de Sacrificio Miſſæ veritate cum Græcis conſenſio. *Tertullianus* lib. de Oratione, Cap. 13. agens de Stationum ſive ſemijejuniorum diebus, per quos nonnulli ab Euchariſtiæ participatione abſtinebant, ſolvendum accepto Sacramento jejunium falsò exiſtimantes, ait: *Similiter & de Stationum diebus; non putant plerique Sacrificiorum orationibus interveniendum; quòd Statio ſolvenda ſit accepto Corpore Domini. Ergo devotum Deo obſequium Euchariſtia reſolvit? An magis Deo obligat? Nonne ſolemnior erit Statio tua, ſi & ad Aram Dei ſteteris? Accepto Corpore Domini, & reſervato, utrumque ſalvum eſt, & participatio Sacrificii, & executio officii.* Idem

Latinorum Patrum teſtimoniis dogma Catholicum de ſacrificio Miſſæ celebratur.

dem lib. ad *Scapulam*, Cap. 11. *Sacrificamus pro ſalute Imperatoris, ſed Deo noſtro & ipſius.* Et lib. de Cultu Fœminarum, Cap. 11. *Vobis nulla procedendi cauſa non tetrica: Aut imbecillus aliquis ex Fratribus viſitatur aut Sacrificium offertur, aut verbum Dei adminiſtratur. Quodlibet horum, ſanctitatis & gravitatis negotium eſt.*

Sanguis Chriſti a Sacerdotibus offertur. Sacerdotes Chriſtum in ſacrificium offerunt quemadmodum Chriſtus ſacrificium Patri ſe ipſum obtulit.

XIV. S. *Cyprianus* Epiſtolâ 63. & alibi, Euchariſtiæ confectionem ſæpe Sacrificium vocat. *Unde apparet*, inquit, *Sanguinem Chriſti non offerri, ſi deſit vinum Calici, nec Sacrificium Dominicum legitimâ ſanctificatione celebrari, niſi Oblatio & Sacrificium noſtrum reſponderit Paſſioni ... Nam ſi Jeſus Chriſtus Dominus & Deus noſter ipſe eſt Summus Sacerdos Dei Patris, & Sacrificium Patri ſeipſum primus obtulit, & hoc fieri in ſui commemorationem præcepit: utique ille Sacerdos vice Chriſti verè fungitur, qui id quod Chriſtus fecit, imitatur; & Sacrificium verum & plenum tunc offert in Eccleſia Deo Patri, ſi ſic incipiat offerri, ſecundùm quod ipſum Chriſtum videat obtuliſſe.* Et Epiſtolâ 54. ad Cornelium: *Non pœnitet*, inquit, *pacem conceſſiſſe tam fortibus. Immo Epiſcopatus noſtri honor grandis & gloria eſt, pacem dediſſe Martyribus: ut Sacerdotes qui Sacrificia Dei quotidie celebramus, hoſtias Deo & victimas præparemus.* Idem in libro de Lapſis ſæpe nomen Sacrificii Euchariſtiæ confectioni tribuit.

XV. Idem confirmat *Optatus Milevitanus*, lib. III. *Dicebatur*, inquit, *illo tempore venturos eſſe Paulum & Macarium, qui intereſſent Sacrificio, & cùm Altaria ſolemniter aptarentur proferrent illi Imaginem, quam primò in Altari ponerent: ſic Sacrificium offerretur. Hoc cùm acciperent aures, perculſi ſunt animi. Nihil probavit aſpectus ex iis quibus perturbatus erat auditus. Viſa eſt puritas, & ritu ſolito ſolemnis conſuetudo perſpecta eſt. Cùm viderent Divinis Sacrificiis nec mutatum quidquam, nec additum, nec ablatum, Pax a Deo commendata volentibus placuit.* Eò etiam pertinet mentio Altarium, & Oblationis, & Calicum quibus Chriſti Sanguis portatur, initio libri 7.

XVI. S. *Ambroſius* in Cap. 1. S. Lucæ: *Quando ſacrificamus, Chriſtus adeſt, Chriſtus immolatur. Etenim Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus.* Et lib. 1. de Officiis, Cap. 41. hæc verba S. *Laurentii* ad *Xiſtum* Papam & Martyrem refert: *Quò progrederis ſine filio, Pater? Quò Sacerdos ſancte ſine Diacono properas? Tu nunquam ſine Miniſtro Sacrificium offerre conſueveras.* Et Epiſtolâ 59. ad Imperatorem *Theodoſium*, quando illum ob cædem Theſſalonicæ patratam a Communione repulit: *Offerre* (inquit) *non audeo Sacrificium ſi volueris aſſiſtere.* Et Epiſtolâ ad *Marcellinam* Sororem, 14. libri 11. de Baſilicis non tradendis: *Ego* (inquit) *manſi in munere, Miſſam facere cœpi. Dum offero, raptum agnovi a populo Caſtulum quemdam, quem Presbyterum dixerunt Ariani: Hunc in platea offenderant tranſeuntes. Amariſſimè flere, & orare in ipſa Oblatione Deum cœpi ut ſubveniret.* Et Commentario in Pſalmum 38. Vidimus, inquit, *Principem Sacerdotum ad nos venientem; Vidimus & audivimus offerentem pro nobis Sanguinem ſuum. Sequamur, ut poſſumus, Sacerdotes, ut offeramus pro populo Sacrificium; etſi infirmi merito, tamen honorabiles Sacrificio; quia etſi nunc Chriſtus non videtur offerri, tamen ipſe offertur in terris, quando Chriſti Corpus offertur: immo ipſe offerre manifeſtatur in nobis, cujus ſermo ſanctificat Sacrificium quod offertur.*

Sacerdotes offerunt pro populo ſacrificium corporis Chriſti.

XVII. S. *Hieronymus* lib. 3. adversùs Pelagianos, & Sacrificii meminit, & orationis Dominicæ tunc recitandæ. *Sic docuit Apoſtolos ſuos* (inquit) *ut quotidie in Corporis illius Sacrificio cre-*

Chriſtus quotidie in Altari credentibus immolatur.

dentes audeant loqui: Pater noſter qui es in cœlis, ſanctificetur nomen tuum, &c. Et in Dialogo adversùs Luciferianos: *Quamobrem, oro te, aut aut ſacrificandi ei licentiam tribuat cujus baptiſma probat; aut reprobet ejus baptiſma, quem non exiſtimat Sacerdotem. Neque enim fieri poteſt, ut qui in baptiſmate ſanctus eſt, ſit apud Altare peccator.* Et lib. adversùs *Vigilantium* Cap. 3. *Malè facit ergo Romanus Epiſcopus, qui ſuper mortuorum hominum Petri & Pauli oſſa veneranda, ſecundùm te pulviſculum, offert Domino Sacrificia & tumulos eorum arbitratur Altaria, idque non ſolùm unius urbis, ſed totius orbis faciunt Epiſcopi.* Et Epiſtolâ 146. ad *Damaſum*, ita ſcribit: *Vitulus ſaginatus, qui ad Pœnitentis immolatur ſalutem, ipſe Salvator eſt, cujus quotidie carne paſcimur, cruore potamur ... Hoc convivium quotidie celebratur: quotidie Pater filium recipit; ſemper Chriſtus credentibus immolatur.*

Chriſtus Sacerdos & victima.

XVIII. S. *Auguſtinus* lib. 10. de Civitate Dei Cap. 20. viſibile & quotidianum Eccleſiæ Sacrificium his verbis commendat: *Verus ille Mediator, in quantùm formam ſervi accipiens Mediator effectus eſt Dei & hominum homo Chriſtus Jeſus, cum in forma Dei Sacrificium cum Patre ſumat, cum quo & unus Deus eſt; tamen in forma ſervi Sacrificium maluit eſſe, quàm ſumere; ne vel hac occaſione quiſquam exiſtimaret cuilibet ſacrificandum eſſe creaturæ. Per hoc & Sacerdos eſt, ipſe offerens, ipſe & oblatio. Cujus rei Sacramentum quotidianum voluit eſſe Eccleſiæ Sacrificium: quæ cum ipſius Capitis corpus ſit, ſeipſam per Ipſum diſcit offerre. Hujus veri Sacrificii multiplicia variaque ſigna erant Sacrificia priſca Sanctorum, cùm hoc unum per multa figuraretur, tamquam verbis multis res una diceretur, ut ſine faſtidio multùm commendaretur. Huic ſummo veroque Sacrificio cuncta Sacrificia falſa ceſſerunt.*

Quotidianum Eccleſiæ ſacrificium.

Et lib. 17. Cap. 20. illud Sapientis Oraculum Proverbiorum 9. *Venite, comedite panem meum, & bibite vinum quod miſcui vobis*, ad Novæ Legis Sacrificium applicat, & in illis verbis *apparere* dicit *Sacerdotium ſecundùm ordinem Melchiſedech.* Tum quod Eccleſiaſtis 5. ſcriptum eſt: *Non eſt bonum homini niſi quod manducabit & bibet*, ſic interpretatur: *Quid credibilius dicere intelligitur, quàm quod ad participationem Menſæ hujus pertinet, quam Sacerdos ipſe Mediator Teſtamenti Novi exhibet ſecundùm ordinem Melchiſedech de Corpore & Sanguine ſuo? Id enim Sacrificium ſucceſſit omnibus illis Sacrificiis Veteris Teſtamenti, quæ immolabantur in umbra futuri. Propter quod etiam vocem illam in Pſalmo trigeſimo nono, ejuſdem Mediatoris per Prophetiam loquentis agnoſcimus;* „ Sacrificium & „ oblationem noluiſti; Corpus autem perfeciſti mihi. *Quia pro illis omnibus ſacrificiis, & oblationibus Corpus ejus offertur, & participantibus miniſtratur.*

Sacrificium incruentum Corporis Chriſti in Euchariſtia, ſucceſſit omnibus Sacrificiis veteris Teſtamenti.

Et lib. 22. Cap. 8. Miracula quædam referens ætate ſuâ patrata, & inter alia narrans quomodo *Heſperii* Viri Tribunitii domus a Dæmonum infeſtatione liberata ſit: *Rogavit noſtros* (inquit) *me abſente Presbyteros, ut aliquis eorum illò pergeret, cujus orationibus cederent. Perrexit unus; obtulit ibi Sacrificium Corporis Chriſti, orans quantùm potuit, ut ceſſaret illa vexatio; Deo protinus miſerante ceſſavit.*

Et lib. de Spiritu & Litera Cap. 11. *Dei cultum in hoc maximè conſtitutum eſſe* docet, *ut Animæ ei non ſit ingrata. Unde & in ipſo veriſſimo & ſingulari Sacrificio, Domino Deo noſtro agere gratias admonemur.*

Veriſſimum & ſingulare Sacrificium.

Et Sermone 113. de Diverſis, *Menſam Cypriani*, id eſt, Altare in Carthaginenſi Eccleſia vocari dicit, *Non in qua paſcat, ſive paſcatur, ſed*

in qua Sacrificium Deo, cui & ipſe oblatus eſt, offeratur.

Idem Epiſtolâ 23. ad Bonifacium: *Nonne ſemel immolatus eſt Chriſtus in ſe ipſo; & tamen in Sacramento non ſolùm per omnes Paſcha Solemnitates, ſed omni die populis immolatur; nec utique mentitur, qui interrogatus, eum reſponderit immolari.*

Chriſtus in Sacramento omni die populis immolatur.

Et libro primo de Origine Animæ, Cap. 9. *Quis*, inquit, *offerat Sacrificium Corporis Chriſti niſi pro iis qui ſunt membra Chriſti?*

XIX. *S. Leo* Epiſtolâ 81. ſive 11. ſecundùm Editionem P. *Quenellii* ad *Dioſcorum* Alexandrinum Epiſcopum data, Miſſæ Sacrificium eadem Feſtivitatis die iterandum eſſe ſcribit, cùm & Baſilica anguſtior eſt quàm ut totum ſimul populum capere queat, & ingens Fidelium multitudo convenit. *Ut autem*, inquit, *in omnibus obſervantia noſtra concordet, illud quoque volumus cuſtodiri; ut cùm ſolemnior quæque Feſtivitas Conventum Populi numeroſioris indixerit, & ea Fidelium multitudo convenerit, quam recipere Baſilica ſimul una non poſſit, Sacrificii Oblatio indubitanter iteretur; ne his tantùm admiſſis ad hanc devotionem qui primi advenerint, videantur hi, qui poſtmodum confluxerint, non recepti: cùm plenum pietatis atque rationis ſit, ut quoties Baſilicam, in qua agitur, præſentia novæ plebis impleverit, toties Sacrificium ſubſequens offeratur. Neceſſe eſt autem ut quædam pars populi ſuâ devotione privetur, ſi unius tantùm Miſſæ more ſervato, Sacrificium offerre non poſſint, niſi qui primâ diei parte convenerint. Studiosè ergo Dilectionem tuam & familiariter admonemus; ut quod noſtra Conſuetudini ex forma Paterna Traditionis inſedit, tua quoque cura non negligat; ut per omnia nobis & fide, & actibus congruamus.*

Sacrificii Miſſæ oblatio ſolemnium Feſtivitatum diebus iteranda.

XX. *S. Fulgentius* lib. 2. ad *Monimum* Cap. 6. de Sacrificio Euchariſtiæ diſertè ac luculenter diſſerit, celebrem illam Quæſtionem pertractans: *Cur ſi omni Trinitati Sacrificium offertur, ad ſanctificandum Oblationis noſtræ munus Sancti Spiritus tantùm miſſio poſtulatur? Quaſi verò* [*ut ita dicam*] *ipſe Pater Deus, a quo Spiritus Sanctus procedit, Sacrificium ſibi oblatum ſanctificare non poſſit: aut ipſe Filius ſanctificare nequeat Sacrificium Corporis ſui, quod offerimus nos, cùm Corpus ſuum ipſe ſanctificaverit, quod obtulit ut redimeret nos: aut ita Spiritus ad conſecrandum Eccleſiæ Sacrificium mittendus ſit, tamquam Pater aut Filius ſacrificantibus deſit?* Cui deinceps Quæſtioni reſpondet, ac præſertim Cap. 10. ita ſcribit: *Quando autem congruentiùs, quàm ad conſecrandum Sacrificium Corporis Chriſti, Sancta Eccleſia, quæ Corpus Chriſti eſt, Spiritus Sancti depoſcat adventum?* Et Cap. 11. *Hæc*, inquam, *ædificatio ſpiritalis nunquam opportunius petitur, quàm cùm ab ipſo Chriſti Corpore, quod eſt Eccleſia, in Sacramento Panis & Calicis, ipſum Chriſti Corpus & Sanguis offertur.*

In ſacramento panis & Calicis Chriſti Corpus & Sanguis offertur.

XXI. Concilium Toletanum 12. Canone 5. anno 681. verum & ſingulare Sacrificium Corporis Chriſti in Eccleſia commendat his verbis: *Relatum nobis eſt, quoſdam de Sacerdotibus non tot vicibus Communionis Sanctæ gratiam ſumere, quot Sacrificia in uno die Deo videntur offerre; ſed in uno die, ſi plurima per ſe Deo offerant Sacrificia, in omnibus ſe Oblationibus a communicando ſuſpendunt: & in ſola tantùm extremi Sacrificii oblatione Communionis Sanctæ gratiam ſumunt: quaſi non ſit toties illi vero & ſingulari Sacrificio participandum, quoties Corporis & Sanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti immolatio facta conſtiterit. Nam ecce Apoſtolus dicit*: Nonne qui edunt hoſtias participes ſunt Altaris? Certum eſt, quòd hi qui ſacrificantes non edunt, rei ſunt Dominici Sacramenti. Quicumque ergo Sacerdotum deinceps divino Altario Sacrificium oblaturus acceſſerit, & ſe a Communione ſuſpenderit, ab ipſa qua ſe indecenter privavit, gratia Communionis anno uno repulſum ſe noverit. Nam quale erit illud Sacrificium, cui nec ipſe Sacrificans particeps eſſe cognoſcitur? Ergo modis omnibus eſt tenendum, ut quotieſcumque Sacrificans Corpus & Sanguinem Domini noſtri Jeſu Chriſti in Altario immolat, perceptionis Corporis & Sanguinis Chriſti participem ſe præbeat.*

* 1. Cor. 10.

XXII. *S. Gregorius Magnus* lib. 4. Dialogorum Cap. 55. ait ſe pro *Juſto* Monacho in ſuo Monaſterio vita functo *diebus triginta continuis afferri Sacrificium* juſſiſſe. Et Cap. 56. de *Caſſio* Narnienſi Epiſcopo ſcribit: *Quotidianum offerre Deo conſueverat Sacrificium, ſeque in lachrymis inter ipſa Sacrificiorum arcana mactabat... Qui poſt annos ſeptem, ipſo Natalitio Apoſtolorum die, cùm Miſſarum ſolemnia peregiſſet, & Myſteria ſacra Communionis accepiſſet, e corpore exiit.* Sanctiſſimus idem Pontifex Miſſæ ritum & Ordinem fusè deſcripſit in Sacramentario.

XXIII. *S. Iſidorus Hiſpalenſis* lib. de Eccleſiaſt. Officiis, Cap. 15. aſſerit *Ordinem Miſſæ vel Orationum quibus oblata Deo Sacrificia conſecrantur, primùm a Sancto Petro eſſe inſtitutum, cujus celebrationem uno eodemque modo univerſus peragit Orbis.*

XXIV. His addi poſſunt Auctorum omnium qui de Eccleſiaſticis Officiis poſt *S. Iſidorum* ſcripſere teſtimonia; Liturgiæ omnes; quæ *S. Jacobi* Apoſtoli nomine inſcripta eſt, quam Trullana Synodus Canone 32. laudavit; item ea quæ ſub *S. Clementis* nomine in lib. Conſtitutionum deſcripta eſt: Item illa quam *Dionyſius* Cap. 3. Eccleſiaſticæ Hierarchiæ magnifico ſtylo deſcribit. Quæ ſanè antiquiſſimæ ſunt. Item Liturgiæ SS. *Baſilii* & *Chryſoſtomi*: Chaldaïca, quâ Neſtoriani & Jacobitæ per Syriam, Aſſyriam, Perſidem, & Indiam, aliaſque finitimas Aſiæ regiones diſſeminati utuntur: Coptica, quam *Athanaſius Kircherius* in Prodromo Copto veterem Ægyptiacam eſſe docet; Copticæ ſimilis Æthyopica; Armenica, cujus Synopſim apud Caſſandrum in Liturgicis Cap. 12. legere eſt; Liturgia Maronitarum, quæ Chaldaïca ſive Syriaca lingua peragitur. *Abraham Ecchellenſis* in Notis ad Catalogum *Hebedjeſu* pag. 134. numerari ait apud Orientis Chriſtianas Gentes ſupra quinquaginta Liturgias, partim communes, partim proprias ſingularum gentium; ex his autem extare penes ſe triginta & unam, quas recenſet. *Gabriel Sionita* in Epiſtolâ ad *Nihuſium*, De Nonnullis Ritibus Maronitarum, quæ inter Symmicta *Leonis Allatii* edita eſt, MS. Codicem ſe habere teſtatus eſt, ſexdecim Anaphoras ſeu Liturgias continentem, quas enumerat. Extant in Bibliotheca Patrum & aliæ duæ, *Gregorii Nazianzeni* & *Cyrilli Alexandrini* nomine prænotatæ, quas *Victorius Scialach* ex textu Arabico Latinas fecit. *S. Ambroſius* tam Miſſæ, quàm cœterorum diſpoſitionem Officiorum, ſuæ Eccleſiæ, & aliis Liguribus ordinavit: Quæ & uſque hodie in Mediolanenſi tenentur Eccleſia, (inquit *Walafridus Strabo*, lib. de Rebus Eccleſiaſticis, Cap. 22.) Straboni autem ſuffragatur illius Eccleſiæ & totius Italiæ Traditio. Miſſa Mozarabica ſive Gothica in uſu fuit apud Hiſpanos, vicinaſque gentes, ab initio 5. Sæculi uſque ad Gregorium VII, quo præcipiente Romanum Ritum ſuſceperunt. Miſſæ Mozarabicæ ſimilem fuiſſe Gallicanam, probat Doctiſſimus Cardinalis *Bona* lib. 1. Rerum Liturgicarum, Cap. 12. Num. 5. Primò ex eo quòd Sanctorum Geſta & Paſſiones in Præfationibus & aliis precibus inſertas haberet, ut colligitur ex Epiſtolâ *Hilduini* Abbatis ad *Ludovicum Pium*, ejus Areopagiticis præfixa. Secundò, ex eo quòd *Carolus Calvus* Rex Francorum ab Eccleſia Toletana adſciverit Pres-

Dogma Catholicum ex veteribus Liturgiis confirmatum.

aby-

ſbyteros, qui priſco & dudum in Galliis abolito Ritu coram ſe Sacrificium offerrent, ut ipſe teſtatur in Epiſtolâ ad Clerum Ravennatem. *Matthiae Flaccus Illyricus* Centuriatorum Magdeburgenſium ac Rigidorum Lutheranorum Princeps, Miſſam Latinam in antiquo Codice MS. repertam Typis mandavit Argentinæ anno 1555. eique hunc titulum præfixit: *Miſſa Latina, quæ olim ante Romanam circa ſeptingenteſimum Domini annum in uſu fuit, bonâ fide ex vetuſto authenticoque Codice deſcripta.* Hanc non ita antiquam eſſe nec a Romana differre, immo eamdem eſſe, ſed interpolatam pluribus adjunctis Orationibus, probat Doctiſſimus Cardinalis *Bona*, Rerum Liturgicarum lib. 1. Cap. 12. Num. 11. Qui & ipſam edidit in Appendice eruditi Operis. De illa rectè cenſuit *Georgius Vuitellius*, Lutheranus olim, poſtea Catholicus, in Defenſione Liturgiæ Eccleſiaſticæ, *Edidit*, inquit, *Illyricus repertam Miſſam Latinam, non triumphans tamen de theſauro tanto adverſùs Catholicos, cùm vel excutienti homini appareat, totum illud quod edidit, contra Lutheri Calvinique Sectas edidiſſe, ſed & nobis Catholicis rem longè gratiſſimam feciſſe. Quid enim ibi niſi Miſſam Latinam, quæ hodie in uſu generali eſt, inſciens imprudenſque defendit! Tantum abeſt, ut ſuo Sectæque more oppugnet. Locupletior eſt illa quidem, pluſque precum continet, ſed omnino tamen eadem eſt cum uſitata; cujus etiam dicta factaque omnia paſſim ſequitur, ut diverſam eſſe confirmare nemo audeat.* Quæ autem in hujuſmodi Liturgiis varietas occurrit, ſolos ritus ſpectat, non ipſam Sacrificii ſubſtantiam. Quid Paſchaſium, S. Anſelmum, Rupertum, Lanfrancum, Guitmundum, Algerum, S. Bernardum commemorem, quos ſibi adverſari, & Miſſam verum Novi Teſtamenti Sacrificium, idque propitiatorium agnoviſſe, celebraſſe, Lutherani & Calviniſtæ non diffitentur.

XXV. *Petrus Venerabilis* Abbas Cluniacenſis Epiſtola 11. hunc Petrobruſianorum errorem inter alios refellit, quo *veritatem Corporis & Sanguinis Domini quotidie & continuè in Eccleſia per Sacramentum offerri* negabant. *Reſpondet vobis* (inquit) *hoſtes Dei, Eccleſia Dei, ſe neque abſque Sacrificio eſſe: nec illo ſuo Sacrificio aliquid aliud, quàm Corpus & Sanguinem ſui Redemptoris offerre. Offert quidem illa Domino Deo ſuo Sacrificium ſpiritus contribulati, de quo Propheta:* Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus. *Offert ſacrificium juſtitiæ, de quo idem:* Tunc acceptabis Sacrificium juſtitiæ. *Offert Sacrificium laudis, de quo qui ſupra:* Immola Deo Sacrificium laudis. *Sed longè acceptabilius offert Sacrificium, eum ſcilicet qui, „ juxtà Apoſtolum,* Per Spiritum Sanctum ſemet„ ipſum obtulit immaculatum Deo, ut emunda„ ret conſcientiam noſtram ab operibus mortuis „ ad ſerviendum Deo viventi. *Offert Agnum Dei, qui tollit peccata mundi, qui nec immolatus moritur, nec diviſus minuitur, nec comeſtus conſumitur. Offert ipſum pro ſeipſa, qui ſe obtulit pro ipſa: & quod ille fecit ſemel moriendo, hoc illa facit ſemper offerendo.*

XXVI. Secundùm hæc Scripturæ Sacræ, & Apoſtolicæ Traditionis teſtimonia, Concilium Tridentinum Seſſione 22. Canone 1. Miſſam eſſe verum & propriè dictum Sacrificium pronuntiavit: *Si quis dixerit* (inquit) *in Miſſa non offerri Deo verum & proprium Sacrificium, aut quod offerri non ſit aliud, quàm nobis Chriſtum ad manducandum dari, Anathema ſit.*

Antiquos Patres & totam veteo Traditio.

XXVII. Seſe ab antiquis Patribus, & a tota vetere Traditione receſſiſſe fatentur Hæretici, aut Patrum teſtimonia in alienos ſenſus violenter detorquent. *Lutherus* Libro de Captivitate Babylonica: *Tertia* (inquit) *captivitas ejuſdem Sacramenti eſt longè impiiſſimus ille abuſus, quo factum eſt ut nihil ferè ſit hodie in Eccleſia receptius, & magis perſuaſum, quàm Miſſam eſſe opus bonum & Sacrificium... Rem arduam & quam fortè ſit impoſſibile convelli, aggredior, ut quæ tanto ſeculorum uſu firmata, omniumque conſenſu probata, ſic inſederit, ut neceſſe ſit majorem partem librorum qui hodie regnant, & pene univerſam Eccleſiarum faciem tolli & mutari, penituſque aliud genus ceremoniarum induci.* Et infra: *Quid ergo dicemus ad Canonem & auctoritates Patrum? Reſpondeo, ſi nihil habetur quod dicatur, tutius eſt omnia negare, quàm Miſſam concedere opus aut Sacrificium eſſe.* Idem diabolicum de abroganda Miſſa privata librum ab hac Proteſtatione exorditur: *Proteſtor inprimis adversùs eos, qui inſanis vocibus in me ſunt clamaturi, quod contra Ritum Eccleſiæ, contra Statuta Patrum, contra probatas Legendas, & acceptiſſimum uſum docuerim, horum nihil me auditurum... Quid eſt quod me ſpecent ſuis propriis, id eſt humanis teſtimoniis, avertere a divinis? An fingunt obſcurum ſibi ipſis eſſe, Sanctos & peccaſſe in vita, & erraſſe in doctrina ſæpiſſimè? Si autem peccaverunt & erraverunt ſæpiſſimè, qui furor eſt eorum facta & dicta pro divinis & infallibilibus regulis pietatis ſtatuere? Non-ne & eorum Jus aliquè ſumma injuria, ſuſpectam facit ejuſmodi auctoritatem cùm dicit: Semel malus, præſumitur malus? Quis enim nos certos faciet, in quo non erraverint Patres, quos ſæpiſſimè tu ipſe erraſſe confiteris, ſi eorum auctoritatis ſatis eſt, nec licet eam ſuperiori auctoritate Divini Eloquii judicare! At ipſi elucidaverunt Eloquia Divina, Quis & hoc ita eſſe probavit? Quid ſi non minùs erraverunt elucidando, quàm vivendo & docendo? ... Proinde ſciant inſani Sophiſtæ, indocti Pontifices, impii Sacerdotes, ſacrilegi Monachi, & totus Papa cum ſuis ſequacibus, lupanaribus, lucis, excelſis univerſis, nos non eſſe baptizatos neque credentes in nomine Auguſtini, Bernardi, Gregorii, nec in nomine Petri, nec Pauli, nec in nomine Almæ Facultatis Theologiæ Pariſienſis Sodomæ aut Lovanienſis Gomorrhæ cum ſuis Sorbis, ſed in nomine ſolius Jeſu Chriſti, quem ſolum confitemur & Magiſtrum noſtrum, & pro nobis crucifixum... Scimus quid Patres, quid Decreta, quid uſus, quid vulgi opinio habeant..... Non audimus, Bernardus ſic vixit & ſcripſit, ſed, Bernardus ſic vivere & ſcribere debuit juxta Scripturas.* Et infra: *Primò objiciunt Canonem &c. Hoc objectum aliud nihil vult, quàm quod ſolent jactare; Patres, Patres; Decreta, Decreta; Eccleſia, Eccleſia, quoties nos a verbis Dei in verba hominum trahere conantur ... Nos quoque hîc dicimus & multò fortiùs clamamus; Evangelium, Evangelium; Chriſtus, Chriſtus, Cur non ſic jactemus Chriſtum, ut illi jactant Patres? cur non Evangelium, ut illi Decreta?* Et Libro de Miſſa Privata & Unctione Sacerdotum: *Hîc non moramur, ſi clamitent uſque ad cœlum; Eccleſia, Eccleſia; Patres, Patres; Quia* [*ut dixi*] *hominum dicta aut facta, opera aut verba extra verbum Dei nihil in tam magnis cauſis curamus......Unum & ſolum Chriſtum audimus, ut Pater e cœlis intonat:* Hunc audite: *Verbo Chriſti judicamus Apoſtolos, Eccleſiam, adeoque ipſos Angelos. Nos audimus Apoſtolos & Eccleſiam, quatenus afferunt verbum & ſigna Chriſti. Si Verbum Chriſti, & ſignum non afferunt, non audimus, nec judicamus eos aliter quàm Paulus Petrum audiebat* [*Gal.* 2.] Se Eccleſiæ, Patrum, Apoſtolorum Judicem *Lutherus* conſtituit. Scripturas Sacras ex proprio ingenio & arbitrio interpretatur. Neminem volt audire niſi Chriſtum, non Eccleſiam de qua dixit Chriſtus: *Qui Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut ethnicus & publicanus:* Non Apoſtolos & eorum in Eccleſiæ regimine Succeſſores, de

...nem ſibi adverſari fatentur hæretici.

de quibus ait: *Qui vos audit me audit*. Non-ne idem dicere licuit Arianis, Neſtorianis, Eutychianis, & cœteris Hæreticis? Verbum Dei, Evangelium pariter jactabant, ſe in illius explicatione Patribus, Pontificibus, Conciliis, Eccleſia magis illuminatos gloriabantur. Illos & iſtam erraſſe impiè effutiebant. Quis rei fuit exitus? Damnati ſunt ut Hæretici ab ipſa Eccleſia cujus Fidem impugnabant, & a qua ſacrilego ſchiſmate defecerant. Et injuſtè ſecum actum Lutherani querentur.

Idem *Lutherus* Libro adversùs Regem Angliæ: *Ultimò* (inquit) *dicta Patrum inducit pro Sacrificio Miſſario ſtatuendo, & videt meam ſtultitiam, qui ſolus velim ſapere præ omnibus. Hic dico, confirmari hoc nomine meam ſententiam, nam hoc eſt quod dico, Thomiſticos aſinos nihil habere quod producant, niſi multitudinem hominum, & antiquum uſum. Ego verò adversùs dicta Patrum, Hominum, Angelorum, Dæmonum, pono non antiquum uſum, non multitudinem hominum, ſed unius Majeſtatis æternæ verbum Evangelium.*

Zuinglius in Ephichereſi de Canone Miſſæ: *Faceſſant* (inquit) *bene & rectè faceſſant, qui Scripturæ Sanctæ claritati nebulas inſcitia ſua, immo malitia effundere pergunt, qui oblationem a morte diſtinguunt, eam eamdem, ſed aliter appellatam, nullis Scripturarum ſuffragiis, ſed ſolâ Patrum vociferatione nixi. Quibus porro tantùm tribuunt, ut dicant, recipi non poſſe, ut ſi a nobis nihil offeratur, Deus tam diu conniverit, ac Patres errare permiſerit; quaſi verò Deus umquam quemquam ad ſe ita traxerit ut non ſimul infirmum toleraret, quem fide interim arctiſſimè ſibi junxerat. Errori Patrum occaſionem dedit verbi Dei neglectio, nam ſi hoc ſolum velut unicum ſcopum ſpectaſſent, Eucharistiam numquam erant aliter appellaturi quàm Chriſtus, quàm Paulus, qui commemorationem, qui teſtamentum appellarunt. Sed ſic habet Judicium Dei.* Et in reſponſione Senatus Tigurini nomine edita ad Epiſcopum Conſtantienſem: *Cæterùm quòd ultimo loco Doctorum Catalogum texitis, qui Sacramentum hoc Sacrificii loco eſſe tradiderint, jam ante nihil omnino ad horum objectiones neceſſariò reſpondendum eſſe duximus. Nulla enim illorum in Eccleſia eſt auctoritas, ſi quid Sacris Literis contrarium docuerint.* Et infra: *Non parùm de illis Doctoribus ſoliciti eſtis, quorum opera & ingenii ſolertia Hæreticorum falſa dogmata confutavit. Timetis enim ne ſi hac in re ubi de Miſſa Sacrificio diſputatur, illorum ſcriptis fides derogetur, etiam ea quæ contra Hæreticorum errores conſcripſerunt, aliquando intercedant. Sed ponite metum hunc omnem, o boni.*

Calvinus Lib. 4. Inſtitutionum, Cap. 18. *Sed quia* (inquit) *Veteres quoque illos video aliò hanc memoriam detorſiſſe, quàm inſtitutioni Domini conveniebat* [*quod neſcio quàm repetita aut ſaltem renovata Immolationis faciem eorum Cœna præ ſe ferebat*] *nihil tutius piis pectoribus fuerit, quàm in pura ſimplicique Dei ordinatione acquieſcere. Equidem cùm pium atque orthodoxum de toto hoc Myſterio ſenſum retinuiſſe eos videam, neque deprehendam voluiſſe unico Domini Sacrificio vel minimum derogare, ullius impietatis damnare eos non ſuſtineo: excuſari tamen non poſſe arbitror, quin aliquid in actionis modo peccaverint. Imitati ſunt enim propiùs Judaicum ſacrificandi morem, quàm aut ordinaverat Chriſtus, aut Evangelii ratio ferebat. Sola igitur eſt propterea illa anagoge, in qua meritò eos quis redarguat, quòd non contenti ſimplici ac germana Chriſti inſtitutione, ad Legis umbras nimis deflexerunt.* Non diſſimilia habet in Vera Chriſtianæ Pacificationis & Eccleſiæ Reformandæ Ratione.

Variis nihilominus Reſponſionibus Patrum teſtimonia eludunt. *Lutherus* Libro de Captivitate Babylonica, ait: Ipſos Miſſam Sacrificium appellaſſe ratione Collectarum, cibi ſcilicet ac potus, quæ diſtribuebantur in omnes egentes exemplo Apoſtolorum, Actuum 4. e quibus ſumebatur id quod conſecrabatur panis & vini, pro Sacramento; Et quia hæc omnia ſanctificabantur per verbum & orationem: Ritu Hebraico, quo levabantur ſurſum, ut in Moſe legimus, relicta ſunt verba, & ritus levandi ſeu offerendi, abolito jamdudum uſo conferendi & colligendi ea quæ offerrentur, ſeu levarentur. Sic Ezechiam Eſaiæ 37. jubere Eſaiam levare orationem in conſpectu Dei pro reliquis. Et Pſalm. *Extollite manus veſtras in Sancta*. Item: *Ad te levabo manus meas*. Item 1. ad Timoth. 2. *Levantes puras manus in omni loco*. Idcirco vocabula Sacrificii ſeu Oblationis referri debere non ad Sacramentum & Teſtamentum, ſed ad collectas ipſas. Unde & reliquum eſt vocabulum Collectæ, pro precibus in Miſſa dictis.

Patrum nihilominus teſtimonia variis reſponſionibus eludunt hæretici.

Zuinglius in Explanatione Articuli 18. reſpondet, Plures ex Veteribus Sacrificio & Oblatione uſos eſſe pro ratione ſui ſæculi, non quòd (inquit) ipſi Corpus & Sanguinem Chriſti, (quemadmodum Papiſtæ faciunt) offerre tentarent; ſed quandoquidem ſemel oblata in perpetuum efficaciam habent abluendi peccata & reconciliandi coram Deo, ſuâ tempeſtate adhuc Sacrificium nominarunt, non quòd ipſi ſacrificarent, ſed quòd Chriſtus ſemel ſacrificaſſet. Quemadmodum dicimus hunc diem eſſe Reſurrectionis Chriſti: Neque tamen volumus Chriſtum hoc ipſo die a mortuis reſurgere, ſed dies quâ ſemel reſurrexit, id nominis accepit & retinuit, ut ſemper Reſurrectionis dies, quoties recurrit, appelletur. Hoc ſenſu exiſtimo Patres Corpus & Sanguinem Chriſti Sacrificium nominaſſe, non quòd ipſi offerrent, ſed a prima illa oblatione in Cruce facta per Chriſtum, cùm ſeſe Patri pro peccatis totius Mundi hoſtiam immaculatam offerret, ut ſcilicet commemoratio ſit ejus quod ſemel eſt factum.

Calvinus Lib. 4. Inſtitutionum, Cap. 18. fatetur Veteres uti Sacrificii vocabulo, ſed nihil aliud intelligere quàm memoriam veri illius & unici Sacrificii, quod in Cruce peregit Chriſtus.

Petrus Martyr Claſſe 4. Locorum Communium, Loco 12. reſpondet: In Cœna Domini quatuor Oblationes eſſe poſſe. Prima eſt panis & vini, quæ a populo inferebantur, ex quorum portione quædam habebatur Euchariſtia; unde Fideles inter ſeſe communicabant, & quod ſupererat, pauperibus diſtribuebatur. De qua oblatione Irenæus, Cyprianus, & Eccleſiaſticæ Collectæ loquuntur. Et Paulus ad Philippenſes oſtendit eleemoſynas eſſe Sacrificia, quando ſe accepiſſe ſcribit quæ illi miſerant, ut Dei hoſtiam in odorem ſuavitatis. Deinde eſt gratiarum actio, quæ in Scripturis Sanctis dicitur immolatio laudis. Tertio loco, communicantes offerunt ſeſe Deo regendos atque mortificandos. De quo Sacrificio, ut huc ſpectat, bis ad Romanos habes, Primò, *Exhibete corpora veſtra hoſtiam viventem, ſanctam, Deo placentem*. Et Cap. 15. ſcribit Apoſtolus Evangelium ſe adminiſtrare *ut oblatio gentium ſit acceptabilis & ſanctificata per Spiritum Sanctum*. Quartò denique, cùm ibi agatur de memoria mortis Chriſti quæ fuit verum Sacrificium, figurata locutione accepit Euchariſtia ſeu Cœna Domini ab ea re nomen quam repræſentat,

Sa-

,, Sacrificium dicitur, ut Auguſtinus dicit ſuper
,, Pſalmos, Memoria & cogitatione Chriſtum quo-
,, tidie immolari, His ergo rationibus (inquit)
,, video Patres adductos, ut nomine Sacrificii ac
,, Immolationis in Euchariſtia utantur. Quod ta-
,, men ego non uſurparem, cùm Sancta Scriptu-
,, ra non ſic appellet, a cujus locutionibus non
,, eſt temerè diſcedendum.

Kemnitius in Examine Concilii Tridentini, ubi
,, præmiſit, Negari non poſſe Veteres, quando
,, loquuntur de celebratione Cœnæ Dominicæ u-
,, ſurpare vocabula Sacrificii, immolationis, obla-
,, tionis, hoſtiæ, victimæ; item uti verbis ſacrifi-
,, care, offerre, immolare; ſubdit: Si de vocabu-
,, lis, ſive de appellationibus tantùm certamen eſ-
,, ſet, elabi nullâ ratione poſſemus, quin conce-
,, dere cogeremur veteres celebrationi Cœnæ Do-
,, minicæ frequenter attribuiſſe appellationes Sa-
,, crificii. Sed quia de re ipſa controverſia eſt;
,, Reſpondeo non eſſe conſequens, ſi Veteres Cœ-
,, nam Dominicam appellarunt Sacrificium, quòd
,, ideo docuerint & ſenſerint eſſe tale Sacrificium,
,, ſicut Pontificios fingere ſupra in conſtitutione
,, ſtatus oſtendimus, Celebrationem igitur Cœnæ
,, Dominicæ a Veteribus Sacrificii nomine appella-
,, tam ait; Primò quia in veteri Eccleſia uſitatum
,, fuit, quando celebranda erat Cœna Dominica,
,, quòd pro ſuſtentatione Miniſtrorum & paupe-
,, rum, panis & vinum, & alia munera, in Menſa
,, Domini, ſive in Altari offerebantur; & ex illis
,, oblatis muneribus panis & vini ſumebantur par-
,, tes, quæ conſecrabantur in Euchariſtiam. Se-
,, cundò, ob publicas illas, communes, & ſo-
,, lemnes preces, quarum forma primæ ad Ti-
,, moth. 2. præſcribitur, quæ uſitatè apud Veteres
,, fiebant in actione Cœnæ Dominicæ, ſicut teſta-
,, tur Auguſtinus Epiſtolâ 59. ad Paulinum, Fide-
,, lium enim orationes in Scripturis vocantur Sa-
,, crificia, Pſalm. 141. Hebr. 5. Apocal. 5. & 8.
,, Tertiò, quia Cœna Dominica a vetuſtiſſimis
,, Ignatio, Juſtino, Irenæo, vocatur Euchariſtia,
,, quia in ejus celebratione proponitur conſidera-
,, tio de multis & variis beneficiis Dei, principali-
,, ter verò de præcipuo opere dilectionis Dei er-
,, ga nos, quòd Filium miſerit, qui traditione
,, Corporis & effuſione Sanguinis ſui perditos nos
,, redemit, ut ita invitemur ad gratiarum actio-
,, nem. Sacrificium verò laudis & gratiarum actio-
,, nis in Scriptura crebrò celebratur, Pſalm. 50. 69.
,, Sirach. 35. Hebr. 13. Et Patres etiam hymnos,
,, laudes & gratiarum actiones vocant Sacrificia.
,, Quartò, quia in celebratione Cœnæ Dominicæ
,, ſemper ſervata fuit publica prædicatio, & ſo-
,, lemnis annuntiatio Paſſionis, Mortis, Reſur-
,, rectionis & Aſcenſionis Chriſti. Nam Pau-
,, lus Rom. 15. totum Miniſterium Evangelii vo-
,, cat Sacrificium. Quintò, quia multa veræ pieta-
,, tis exercitia concurrunt in celebratione & uſu
,, Cœnæ Dominicæ, quæ 1. Petri 2. vocantur
,, ſpirituales hoſtiæ; ut pœnitentia, fides, ſpes,
,, patientia, dilectio, bonum propoſitum &c. Et
,, fides quæ principaliter objectum ſuum habet in
,, uſu Cœnæ Dominicæ, vocatur Sacrificium, ad
,, Philippenſes 2. Sextò, quia Eccleſia & ſinguli
,, Fideles in verò uſu Euchariſtiæ totos ſe corpore
,, & animâ vovent, conſecrant, & dedicant Domi-
,, no, & propter Dominum proximo. Item oratio-
,, nibus Eccleſia offertur, hoc eſt commendatur
,, Deo. Variis igitur illis actionibus & pietatis ex-
,, ercitiis, quæ apud Veteres in celebratione Cœ-
,, næ Dominicæ uſitata fuerunt, attributa eſt ap-
,, pellatio Sacrificii: Et inde tota actio nomen a-
,, pud Veteres, accepit. Fatetur etiam *Kemnitius*,
,, Veteres appellationem Sacrificii oblationis, vi-
,, ctimæ, hoſtiæ &c. tranſtuliſſe ad ipſam actionem
,, Cœnæ Dominicæ, imò ad ipſum Corpus & San-
,, guinem Chriſti in Cœna, ſed tale Sacrificium
,, non intellexiſſe, quale propugnamus. Primò
,, (inquit) ipſam adminiſtrationem ſeu celebratio-
,, nem Cœnæ Dominicæ, ut ſanctificationem,
,, conſecrationem, & diſpenſationem Patres vo-
,, cant Sacrificium, Dionyſius vocat *ἱερουργίαν*
,, quia eſt ſacra actio, aut ſacræ actionis admi-
,, niſtratio: & dicit Sacerdotem *ἱερουργεῖν* quan-
,, do id facit quod Chriſtus in prima Cœna fe-
,, cit. Et ne qua ſit dubitatio quid eo nomine
,, intelligat, Pontifex orans ut idoneus redda-
,, tur ad hanc *ἱερουργίαν* per partes enumerat
,, quid illa complectatur. 1. Ad imitationem
,, Chriſti divina illa dona conficere, ſanctificare
,, aut conſecrare. 2. Sanctificata ſanctè diſtribue-
,, re. 3. Ut communicaturi ſanctè participent
,, illis Myſteriis. Illam verò *ἱερουργίαν*, hoc eſt,
,, ſacram actionem pertinentem ad miniſterium
,, Evangelii, Latini vocant Sacrificium. Secundò,
,, Actionem Cœnæ Dominicæ, vocari a Veteribus
,, Sacrificium ait; quia Cœna Dominica celebra-
,, tur in memoriam ſeu commemorationem unici
,, Sacrificii Chriſti in Cruce ſemel peracti, Hinc
,, Auguſtinus contra Fauſtum Lib. 20. Cap. 18.
,, hæc tria inter ſe confert, Sacrificia Levitica,
,, Sacrificium Chriſti in Cruce, & Immolatio-
,, nem ejus in Cœna; & inter hæc talem oſten-
,, dit differentiam; in Cruce redditum fuiſſe in
,, veritate Sacrificium Corporis & Sanguinis Chri-
,, ſti; in Veterum Sacrificiis fuiſſe figuras & ſi-
,, militudines promittentes futurum Chriſti Sacri-
,, cium in Cœna Domini per Sacramentum memo-
,, riæ celebrari commemorationem & gratiarum
,, actionem perfecti & conſummati Sacrificii Chri-
,, ſti in Cruce. Et ad Bonifacium Epiſtolâ 23. tra-
,, ctat exempla, quod illud, quod alicujus memo-
,, riale eſt, propter ſimilitudinem ſæpe ejus rei,
,, cujus memoriale eſt, nomen accipiat, ut appro-
,, pinquante Paſchate dicimus: Cras aut peren-
,, die eſt Paſſio Chriſti, cùm ſemel tantùm ante
,, multos annos ſit paſſus. Et die Dominica dici-
,, mus: Hodie Chriſtus reſurrexit: propter ſimi-
,, litudinem enim dies ille id eſſe dicitur, quod
,, tamen non eſt. Et poſtea ſubjungit: Non-ne
,, Chriſtus ſemel oblatus eſt, & tamen in Sacra-
,, mento quotidie populis immolatur? Nec men-
,, titur qui dicit, Chriſtum immolari. Si enim
,, Sacramenta non haberent ſimilitudinem earum
,, rerum quarum ſunt Sacramenta, nullo modo
,, eſſent Sacramenta; ſed ex ſimilitudine ſæpe
,, nomina earum accipiunt. Tertiò, inquit, Pa-
,, tres Corpus & Sanguinem Domini in Cœna
,, præſentia vocant victimam ſalutarem, hoſtiam
,, puram, pretium noſtrum, pretium redemptio-
,, nis noſtræ, pretium pro peccatis totius mun-
,, di, Sacrificium propitiatorium, & propitiatio-
,, nem: Non quòd actione Sacerdotis Corpus &
,, Sanguis Chriſti in Miſſa offerantur, ut fiant
,, pretium & propitiatio pro peccatis totius mun-
,, di; ſed quia victima illa, quæ in Cruce ſe-
,, mel pro redemptione noſtra, & pro peccatis
,, totius mundi oblata eſt, Corpus ſcilicet &
,, Sanguis Domini, in Cœna Dominica adeſt,
,, diſpenſatur, exhibetur, & ſumitur; ita ut
,, virtus & efficacia illius oblationis ſemel in
,, Cruce factæ applicetur & obſignetur privatim
,, ſingulis fide ſumentibus. Hæc *Kemnitius*.

Reſponſiones hæreticorum futiles.

Verùm illæ Reſponſiones Hæreticorum planè futiles ſunt, nec vim teſtimoniorum elevant, quæ ex Patribus in hacce Controverſia a Catholicis proferuntur. Nec enim ob collectas duntaxat, & eleemoſynas, ob orationes, & hymnos, ob gratiarum actionem, ob alia pietatis opera, Patres Euchariſtiæ confectionem ſeu Miſſam Sa-

cri-

crificium appellarunt, cujus Miniſterium ac celebrationem ſolis Sacerdotibus vindicarunt. Nemo enim Fidelium, non virorum dumtaxat, ſed & mulierum non aptus eſt ad eleemoſynas pauperibus diſtribuendas, ad preces, laudes, & gratiarum actiones Deo offerendas, ad ſuum corpus mortificandum & ad alia pietatis opera. Sed ad Sacrificium Euchariſtiæ offerendum ſolos Sacerdotes idoneos Miniſtros eſſe Patres docent. *Non permittitur mulieri in Eccleſia loqui, nec docere, nec tingere, nec offerre* (inquit Tertullianus lib. de Velandis Virginibus) *Si Sacerdotium mulieribus mandatum foret*, (inquit S. Epiphanius Hæreſi 69.) *aut Canonicum quiddam præſtare in Eccleſia liceret, nulli potiùs quàm Mariæ illud in Novo teſtamento committi Sacerdotis officium debuit; cui tantus honor eſt habitus, ut gremio ſinuque ſuo Regem omnium, ac cœleſtem Deum, Deique Filium exciperet. Cujus uterus velut templum ac domicilium, ad Divini Verbi Incarnationem ſingulari eſt benignitate Dei magno ac ſtupendo myſterio præparatus. Verùm longè Deo aliter eſt viſum: Ac ne baptizandi quidem poteſtas eſt illi facta, cùm alioqui tingi ab illa Chriſtus potiùs quàm ab Joanne potuiſſet.* Et infra: *Nam neque Diaconis quidem ipſis ullum in Eccleſiaſtico Ordine Sacramentum perficere conceditur, ſed hoc dumtaxat, ut eorum quæ perficiuntur, Miniſtri fiant.* Nicæna Synodus Canone 18. ſolus Presbyteros non Diaconos, *Poteſtatem offerendi Chriſti Corpus* habere docet. *S. Hieronymus* in Epiſtolâ ad Evagrium aliique Patres idem tradunt. Non igitur Veteres Miſſam & Euchariſtiam Sacrificium vocarunt propter eleemoſynas, orationes, laudes aliaque pietatis opera, quæ in ea frequentantur. Nec etiam figuratâ dumtaxat locutione Sacrificium appellarunt. Nam figuratæ locutiones non adeo frequenter uſurpantur, non adeo perſeveranter, ab omnibus qui de eodem argumento variis locis, temporibus ac linguis ſcripſorunt, quo modo Sacrificii nomen Euchariſtiæ ac Miſſæ tributum eſt a Patribus Græcis & Latinis omnium ſæculorum. Ad figuratas enim locutiones natura non inclinat. Præterea in Sermonibus dogmaticis, in Catecheſibus, in ſimplicibus rerum geſtarum narrationibus, in explicatione ſenſus literalis Scripturæ Sacræ, figuratæ hujuſmodi locutiones uſurpari non ſolent, niſi ſtatim ſubjungatur explicatio, vel ex adjunctis pateat quo ſenſu accipiendæ ſint. At Patres abſolutè & ſimpliciter Euchariſtiam Sacrificium incruentum vocant; non laudis, orationis, aut aliorum bonorum operum, ſed Corporis & Sanguinis Chriſti in Operibus & Sermonibus dogmaticis, in ſimplicibus rerum geſtarum narrationibus vel in expoſitione ſenſus literalis Scripturæ Sacræ; Cyrillus Hieroſolymitanus Catecheſi 5. Myſtagogica, S. Baſilius Lib. 2. de Baptiſmo, S. Chryſoſtomus Homilia 21. in Acta Homilia 17. in Epiſtolam ad Hebræos, aliiſque locis laudatis; S. Cyrillus Alexandrinus in Declaratione Anthematiſmi 11. & e Latinis S. Cyprianus Epiſtolâ 63. Optatus Milevitanus Libro 3. contra Parmenianum, S. Ambroſius in Cap. 1. S. Lucæ, in Epiſtolis ad Marcellinam & ad Theodoſium, Commentario in Pſalmum 37. S. Hieronymus Lib. 3. adversùs Pelagianos, in Dialogo adversùs Luciferianos, Lib. adversùs Vigilantium, S. Auguſtinus in libris de Civitate Dei, S. Leo Epiſtolâ 81. ſive 15. Editionis P. Quenellii, S. Fulgentius Lib. 2. ad Monimum Cap. 6. 10. & 11. S. Gregorius Magnus Lib. 4. Dialogorum Cap. 55. 56. plerique Patrum cùm Sacerdotium Chriſti ſecundùm ordinem Melchiſedech, vel Oraculum Malachiæ Cap. 1. Verſu 11. exponunt, quorum loca partim deſcripta, partim indicata ſuperiùs habes. Non itaque figurata locutione Euchariſtiam, ſive ſacrum Ritum quo conficitur, Sacrificium appellant. Præterea Patres conficiendæ Euchariſtiæ Ritum *Sacrificium verum & plenum* appellant, quo Sacerdos *ſic offert, ſecundùm quod ipſum Chriſtum videt obtuliſſe*, qui *Sacrificium Patri ſe ipſum obtulit*. (Ita *S. Cyprianus* Epiſtola 63.) Item *Sacrificium ſanctum & tremendum, quod in altari poſitum eſt: quod & Angelis horrorem parit: Incruentum Sacrificii latriam ſeu ſervitutem*. (Ita SS. Cyrillus Hieroſolymitanus Catecheſi 18. Chryſoſtomus Homilia 3. in Epiſtolam ad Epheſios, Cyrillus Alexandrinus Epiſtolâ ad Neſtorium) *Summum veramque Sacrificium*. Item *Veriſſimum & ſingulare Sacrificium*. (Ita S. Auguſtinus Lib. 10. de Civitate Dei, Cap. 20. & de Spiritu & Litera, Cap. 11.) Hi porro loquendi modi figuram excludunt. Nec etiam ob ſolam Sacrificii a Chriſto in Cruce oblati memoriam Euchariſtiæ ac Miſſæ nomen Sacrificii a Veteribus tributum eſt, (Quamquam & in ea cruenti illius redemptionis noſtræ Sacrificii memoria celebretur:) ſed propter *oblationem & immolationem Corporis & Sanguinis Chriſti* in Altari, ut SS. Cyprianus, Ambroſius, Hieronymus, Auguſtinus, Fulgentius locis ſupra laudatis docent, utque ex Liturgiis SS. Dionyſii, Baſilii, Chryſoſtomi, Ambroſii, cæteriſque omnium Eccleſiarum ſeu Orientalium ſeu Occidentalium compertum eſt, & ex ea ipſa Latina, quam *Matthias Flaccus Illyricus* edidit, & circa annum Chriſti ſeptingenteſimum in uſu fuiſſe cenſuit. Denique his Reſponſionibus ſuis ita diffidit *Kemnitius*, ut eò demum confugiat, *Non Veterum qualeſcumque ſententias, ſed Scripturam Canonicam Regulam eſſe & normam Fidei & Judicii in hac controverſia*.

XXVIII. Objiciunt Heterodoxi verba Apoſtoli ad Hebræos 10. Cap. de Chriſto dicentis: *Una enim oblatione conſummavit in ſempiternum ſanctificatos*. Ex quibus inferunt, injuriam fieri Sacrificio a Chriſto ſemel in Cruce oblato, cùm aſſeritur, Miſſam eſſe verum & proprium Sacrificium propitiatorium pro peccatis. Hoc Apoſtoli loco Auguſtana, Saxonica, & Wittembergica Confeſſiones abutuntur; *Zuinglius* in Explanatione Articuli 18. & *Calvinus* lib. 4. Inſtitutionum, Cap. 14. *Heterodoxorum Objectionibus reſpondetur.*

Reſpondeo, Hunc locum Apoſtoli eſſe intelligendum de Sacrificio Redemptionis, quod a Chriſto ſupremo Sacerdote perſonaliter oblatum eſt; non verò de Sacrificio Religionis, quod a nobis in perpetuam archetypi iſtius Sacrificii memoriam celebratur. *Sacrificio Chriſti in cruce perfecto non derogatur per Miſſæ Sacrificium.* Scopus namque Apoſtoli in illâ ad Hebræos Epiſtolâ erat, Evangelii ſupra Legem præſtantiam ac dignitatem demonſtrare; quod tribus veluti mediis exequitur. Primum ſumitur ex comparatione Legatorum, per quos Lex hominibus data fuit. Lex enim data eſt per Angelos, qui ſunt adminiſtratorii Spiritus: Evangelium verò per Filium, ad quem dixit Pater æternus: *Sede a dextris meis &c.* Secundum medium ſumitur ex comparatione Legiſlatorum. Lex enim promulgata fuerat per Moyſen famulum in domo Dei fideliſſimum; Evangelium verò conditum a Chriſto Filio & hærede in Domo Dei. Tertium medium ex comparatione ſupremi utriuſque Legis Sacerdotis: quod duobus adhuc momentis probat. Primum petitur ex inſtitutione Sacerdotii: quia Chriſtus eſt Sacerdos ſecundùm ordinem Melchiſedech: Porro Sacerdotium Melchiſedech nobilius eſt Aaronico; quia Aaron in Abraham decimas perſolvit Melchiſedecho, & benedictionem ab eo accepit. Quod autem minus eſt, a meliore benedicitur. Alterum momentum ſumitur ex munere ſacrificandi, ſeu ex Sacrificii obla-

oblatione; in qua ſupremus Novæ Legis Sacerdos Chriſtus Veteris Legis Sacerdotibus longè antecellit. Sacerdos enim Teſtamenti Veteris Sacrificia ſua quotannis iterabat, quia redemptionem quidem præſignabant, non verò conferebant ſuapte vi gratiam a peccatis mundantem. At verò Novi Teſtamenti Pontifex Chriſtus, *Non per ſanguinem hircorum aut vitulorum, ſed per proprium Sanguinem introivit ſemel in Sancta, æterna redemptione inventa*. Et per Sanguinem ſuum *emundans conſcientiam noſtram ab operibus mortuis ad ſerviendum Deo viventi, unâ Oblatione conſummavit in ſempiternum ſanctificatos*. Ex quo ſequitur, ut Sacerdotii miniſterium & Sacrificii ritum per ſe ſolùm amplius non exequatur. Hinc idem Apoſtolus ait Cap. 10. *Et omnis quidem Sacerdos præſto eſt quotidie miniſtrans, eaſdem ſæpe offerens hoſtias, quæ numquam poſſunt auferre peccata. Hic autem unam pro peccatis offerens hoſtiam, in ſempiternum ſedet in dextera Dei*. Loquitur ergo *S. Paulus* de Sacrificio Redemptionis, quod ſemel a Chriſto in Crûce oblatum fuit. Quod ex Capite 9. evidentiùs conſtat. *Neque* (inquit) *ut ſæpe offerat ſemetipſum, quemadmodum Pontifex intrat in Sancta per ſingulos annos in ſanguine alieno: alioquin oportebant eum frequenter pati ab origine mundi: nunc autem ſemel in conſummatione ſæculorum ad deſtitutionem peccati per hoſtiam ſuam apparuit*. Nec obſtat quod ait idem Apoſtolus Cap. ſo. *Ubi autem horum remiſſio* (ſcilicet peccatorum) *jam non eſt Oblatio per peccato*. Ex hoc enim inferri tantùm poteſt, nullam novam Oblationem a Criſto fieri; quia quantùm in ipſo fuit, contulit nobis plenam peccatorum remiſſionem: ſed non probat quòd ex parte noſtra nulla jam Oblatio eſſe debeat, qui quotidiana peccatorum remiſſione indigemus. Unde ut remiſſio illa generalis a Chriſto oblata, nobis etiam quotidie applicetur, novam proinde a nobis fieri Oblationem, novumque offerri Sacrificium neceſſe eſt, quod Sacrificium Religinnis nuncupamus; & quod Sacrificiom Redemptionis non tantùm revocat in memoriam, ſed ejus efficaciam & froctum nobis applicat. Una ergo Oblatione Chriſtus conſummavit in ſempiteroum ſanctificatos, quia quotquot ſanctificati & juſtificati ſunt aut erunt, per unam oblationem illam in ara Crucis factam ſanctificati & juſtificati ſuere. Mors enim Chriſti omnibus Sacramentis tam præcedentibus quàm ſubſequentibos virtutem dedit & efficaciam. Hinc *Agnus* dicitur *ab origine mundi occiſus*, iis videlicet qui fuerunt ab initio, ita ut hæc verba, *ab origine mundi*, tempus non determinent occiſionis, ſed ſalutis. Prius enim mors ejus profuit, quàm fuit. Quotquot ante Chriſti mortem juſtificati ſunt, remiſſionem peccatorum, gratiam & juſtitiam ſunt adepti vi unius illius oblationis ut prævisæ: Quicumque poſt Chriſti mortem juſtificati ſunt vel juſtificabuntur, id conſecuti ſunt vel conſequentur vi & efficaciâ ejuſdem oblationis ut exhibitæ & conſummatæ. Cæterùm ſicut oblatione illâ prævisâ non fuere ſublata, quæ pro peccatis offerebantur, vel ante Legem, vel ſub Lege Sacrificia: quin ea Deo grata potiùs extitere, quatenus ad prævisum illud in ara Crucis, quod præfigurabant, Chriſti Sacrificium referebantur: ſic per eamdem oblationem exhibitam, non tollitur quotidianum hoc qood Eccloſia frequentat Sacrificium, ſed eſt Deo tantò magis acceptum, quantò crebriùs ac religioſiùs per id Oblationis in Cruce factæ memoria repræſentatur, ut jugiter colatur per myſterium, quod ſemel oblatum eſt in pretium, & illa perennis victima vivat in memoria, & ſemper ſit præſens in gratia, qoatenus per incruentum illud Euchariſtiæ Sacrificium, Sacrificii in ara Crucis oblati fructus nobis applicatur. Sicut ergo remiſſio peccatorum totius mundi per Sacrificium Crucis afferenda, Chriſtum non prohibuit quin orare cunctos docuerit, *Dimitte nobis debita noſtra*: ſicut hominum reconciliatio a Chriſto facta in ara Crucis, non prohibuit Apoſtolum, quin ad Corinthios ſcriberet, *Obſecramus pro Chriſto, reconciliamini Deo*: ita una Oblatio Chriſti, quâ ſemel in Cruce oblatus eſt ut conſummaret in ſempiternum ſanctificatos, non impedit quin eamdem hoſtiam quam ille obtulit, ſecundùm ejus mandatum Patri ſiſtamus, orantes ut illius contemplatione nobis placatus & propitius eſſe, ſuæque promiſſionis, ac fructus quem illa mundo attulit univerſo, nos participes eſſe velit. Quamobrem elumbe eſt illud Hæreticorum argumentum: Oblatus eſt ſemel Chriſtus ad exhaurienda peccata noſtra, & fuit illa oblatio ſufficiens pretium redemptionis noſtræ: Nulla eſt igitur in Eccleſia deinceps oblatio facienda. Nam ad eumdem modum argomentari liceret: Oravit pro nobis Chriſtus, & ejus oratio ſufficiens fuit ad obtinenda omnia ad ſalutem nobis neceſſaria, & exauditus eſt pro ſua reverentia: nihil igitur neceſſe eſt ut oremus. Chriſtus pro nobis crucem tulit; nihil igitur opus eſt ut crucem feramus. Quæ quàm ſit abſurda collectio, nemo ſanæ mentis non iotelligit.

Sufficientia Sacrificii Crucis, ſimul & Sacrificii Euchariſtici neceſſitas atque utilitas explicatur eleganti exemplo.

Sufficientiam Sacrificii Crucis, ſimul & neceſſitatem ac utilitatem Sacrificii Euchariſtici, quo virtus illius nobis applicatur, eleganti exemplo illuſtrat *Staniſlaus Hoſius* Cardinalis & Epiſcopus Varmienſis in Confeſſione Synodi Petricovienſis
„ nomine edita, Cap. 41. Eſt ſons in medio ci-
„ vitatis collocatus, omnibus expoſitus, a quo
„ nemo arcetur quin eo liberè uti poſſit; tam eſt
„ autem copioſus & redundans, ut ad ſordes om-
„ nium abluendas, ad ſitim omnium ſedandam,
„ ad reliqoas neceſſitates omnes omnium explen-
„ das abundè ſufficiat. Num ideo tu ſitim tuam
„ explevisti, aut ſordes abluiſti, quòd hic ſons eſt
„ in medio omnibus expoſitus tam copioſus? Cer-
„ tè niſi ad eum acceſſeris, niſi ex eo hauſeris,
„ neque ſordes ablueris, neque ſitim ſedaveris,
„ neque ullum ex eo fructum perceperis, quam-
„ libet ſit copioſus & redundans. Quamobrem
„ qui vult ex eo fonte fructum capere, non ſpe-
„ ctat illum otioſus, ac illius tantùm copiam &
„ abundantiam admiratur: verùm illud agit, ut
„ quod videt omnibus communicatum, ejus ad
„ ſe quoque partem aliquam derivet; fiſtulas ad-
„ movet, ſive tubos aut canales, per quos com-
„ munem aquam in ſuum quoque privatum uſum
„ ac proprium transferat. Non diſſimilis eſt ra-
„ tio fontis hujus vitæ perennis, qui in latere
„ Chriſti in Cruce pendentis apertus eſt. Fons
„ eſt perennis, copioſus, & redundans, qui ad
„ abluenda totius mundi peccata, ad ſalutem
„ omnibus mortalibus conferendam, prorſus ſuf-
„ ficit. Sed ſi vis uſum aliquem fontis hujus ha-
„ bere, ſi vis fructum ex eo conſequi, neceſſe
„ eſt ut ad Chriſti latus in Cruce pendentis fi-
„ ſtulam applices, & per eam, qui ſulus pec-
„ cata noſtra abluit, ſalutemque nobis confert,
„ Chriſti Sanguinem ad te derives atque attra-
„ has: ut per eum ablutus & ſanctificatus, æter-
„ nam beatitudinem adipiſci queas; non ipſius fi-
„ ſtulæ ſive canalis, verùm Chriſti Sanguinis te
„ per canalem irrigantis virtute. Hinc videlicet,
„ quòd omnia quæcumque ad ſalutem noſtram
„ pertinent, nonniſi illi ſoli Sacrificio in Cruce
„ peracto, nonniſi fonti, qoi apertus eſt in
„ Chriſti latere, tribuuntur: Verùm fructum ex
„ illo fonte capere non poſſumus, niſi qui ſuſus

,, eſt ex Chriſti latere Sacroſanctus Chriſti San- ,, guis, eum per inſtrumenta & quaſi canales ,, quoſdam ad nos derivemus. Ejuſmodi canalis ,, eſt Baptiſmus; ejuſmodi canalis eſt quotidia- ,, num hoc Sacrificium, quod Miſſam vocamus, ,, per quam illius in Cruce peracti Sacrificii, & ,, fuſi pro nobis pretioſi Sanguinis fructum in nos ,, transferimus, nobis applicamus & appropria- ,, mus. Falsò itaque nobis impingunt Satanæ Mi- ,, niſtri, quòd per quotidianum hoc Sacrificium, ,, illud in Cruce peractum obſcuretur, cùm illu- ,, ſtretur magis. An-non abſurdè facere cenſere- ,, tur, ſi quis baptizare ſe volentem inſimula- ,, ret, quòd is per baptiſmum obſcurare velit re- ,, demptionis beneficium in cruce nobis obtentæ? ,, & redemptionem ſuam in aqua baptiſmi col- ,, locare potiùs, quàm in Chriſti Sanguine quo ,, ſolo redempti ſumus? Cùm baptiſmo nihil aliud ,, agatur, quàm ut redemptionis in cruce nobis ,, obtentæ particeps fieri, qui baptizatur, & ejus ,, fructum in ſe transferre queat. Atqui non- ,, minùs abſurdè faciunt, qui nobis objiciunt, ,, quòd per quotidianum iſtud Sacrificium, illud ,, quod in ara Crucis peractum eſt, obſcuremus, ,, & ejus dignitati ac merito detrahamus: Cùm ,, nihil aliud agatur, nihil aliud quæratur a no- ,, bis in hoc quotidiano Sacrificio, quàm ut quòd ,, Chriſtus nobis promeruit unicâ illâ oblatione ,, in Cruce factâ, id in nos transferre, & eo ,, ad ſalutem noſtram uti queamus.

Honos Sacrificii Chriſti non transfertur a nobis in opus Sacerdotis.

Nec ideo honos Sacrificii Chriſti transfertur in opus Sacerdotis, ut objicit Augoſtana Confeſſio: Non enim Miſſa propitiatorium Sacrificium eſt, quatenus eſt opus Sacerdotis, ſed quatenus opus eſt Chriſti, qui ſeipſum per Sacerdotem offert: ſicut nec Baptiſmus remittit peccata, noſque Dei filios efficit, quatenus opus hominis eſt, ſed Chriſti qui baptizat, pretiumque ſui Sanguinis per Baptiſmum nobis applicat; quamvis laverit nos a peccatis noſtris in Sanguine ſuo, cùm illum pro nobis effudit. Certè non rectè dicitur honos Sacrificii Chriſti transferri in opus hominis, ubi opus hominis eſt repetitio Sacrificii Chriſti, & illiuſmet oblatio victimæ quæ in Cruce oblata eſt. At Miſſa eſt repetitio Sacrificii Chriſti, & illiuſmet oblatio incruenta victimæ, quæ in Cruce oblata eſt, ſolumque miniſterium homo Sacerdos præſtat Chriſto Summo Sacerdoti. Honos igitur Sacrificii Chriſti non transfertur in opus hominis. Hanc Eccleſiæ doctrinam exponit *S. Joannes Chryſoſtomus* Homilia 17. in Epiſtolam ad Hebræos. *Quid verò*, inquit, *non-ne nos quotidie offerimus? Offerimus quidem, ſed ejus mortem revocamus in memoriam: Et hæc Oblatio una eſt, non multa, quoniam ſemel eſt oblatus; quemadmodum illa quæ in Sancta Sanctorum eſt illata. Hæc enim figura fuit illius, & iſta illius. Siquidem eumdem ſemper offerimus: hoc eſt, non aliàs ovem alteram; aliàs aliam; ſed eamdem perpetuò. Itaque unicum eſt Sacrificium. Quoniam multis in locis offertur, multine ſunt Chriſti? Nequaquam: ſed unus ubique Chriſtus. Quomodo ergo multis in locis oblatus, unum eſt corpus, & non multa corpora; ita etiam unum eſt Sacrificium. Pontifex noſter ille eſt, qui illam obtulit hoſtiam quæ nos mundat. Illam nunc quoque offerimus, quæ tunc fuit oblata, quæ non poteſt conſumi. Hoc fit in recordationem ejus quod tunc factum eſt. Hoc enim facite, inquit, in meis recordationem. Non aliam hoſtiam, ſicut Pontifex, ſed eamdem ſemper facimus, vel potiùs hoſtiæ ſeu Sacrificii facimus recordationem.*

Porro illa reſtrictio, *vel potiùs* non adimit Altaris Sacrificio eſſentiam veri & propriè dicti Sacrificii, ut Sectarii contendunt; ſed Sacrificii finem indicat. Unde ſicut veteris Legis Sacrificia, veri nominis Sacrificia erant, licet prænuntiativa eſſent Sacrificii in Cruce a Chriſto offerendi; ita Miſſa veri nominis Sacrificium eſt, licèt Sacrificii in ara Crucis oblati ſit commemoratio. Niſi quis fortè ſic inſaniat, ut magis ad rationem Sacrificii pertinere putet quòd rem faciendam ſignificet, quàm quod rem jam factam commemoret. Certè ſicut Cœna noſtra non eſſet commemoratio Cœnæ Dominicæ, imagoque illius & exemplar, niſi verè manducaremus, ita nec Euchariſtia noſtra verum exemplar & imago foret Sacrificii, quod in Cruce Chriſtus obtulit, niſi verè ſacrificaremus.

Quamvis Miſſa ſit commemoratio Sacrificii a Chriſto in Cruce oblati, verum nihilominus & propriè dictum Sacrificium eſt.

Atque hic eſt *S. Auguſtini* ſenſus libro 20. contra *Fauſtum*, Cap.18. *Hebræi* (inquit) *in victimis pecudum quas offerebant Deo, Prophetiam celebrabant futuræ victimæ quam Chriſtus obtulit: Chriſtiani jam peracti Sacrificii memoriam celebrant ſacroſanctâ oblatione & participatione Corporis Chriſti*. Et lib.4. de Trinitate, Cap.14. ubi de Chriſtianæ Religionis Sacrificio per oppoſitionem ad Gentilium Sacrificia ſic loquitur: *Non intelligunt ne ipſos quidem ſuptibiſſimos ſpiritus honoribus Sacrificiorum gaudere potuiſſe, niſi uni vero Deo, pro quo coli volunt, verum Sacrificium deberetur. Neque id poſſe rite offerri niſi per Sacerdotem ſanctum & juſtum, nec niſi ab iis accipiatur quod offertur, pro quibus offertur, atque id ſine vitio ſit, ut pro vitioſis mundandis poſſit offerri. Hoc certè omnes cupiunt, qui pro ſe offerri Sacrificium Deo volunt. Quis ergo tam juſtus & ſanctus Sacerdos quàm unicus Filius Dei, qui non opus haberet per Sacrificium ſua purgare peccata, nec originalia, nec ex humana vita quæ adduntur? Et quid tam congruenter ab hominibus ſumeretur quod pro eis offerretur, quàm humana caro? Et quid tam aptum huic immolationi quàm caro mortalis? Et quid tam mundum pro mundandis vitiis mortalium, quàm ſine ulla contagione carnalis concupiſcentiæ caro nata in utero, & ex utero Virginali? Et quid tam gratè offerri & ſuſcipi poſſit quàm caro Sacrificii noſtri, corpus effectum Sacerdotis noſtri? Ut quoniam quatuor conſiderantur in omni Sacrificio, cui offeratur, a quo offeratur, quid offeratur, pro quibus offeratur; idem ipſe unus veruſque Mediator per Sacrificium pacis reconcilians nos Deo, unum cum illo maneret cui offerebat, unum in ſe faceret pro quibus offerebat, unus ipſe eſſet qui offerebat, & quod offerebat.*

Idem eſt ſenſus *S. Fulgentii* Lib. de Fide ad Petrum Diaconum; *Firmiſſimè tene* (inquit) *& nullatenus dubites, ipſum Unigenitum carnem pro nobis factum, ſe pro nobis obtuliſſe Sacrificium & hoſtiam Deo in odorem ſuavitatis; cui cum Patre & Spiritu Sancto, tempore Veteris Teſtamenti animalia ſacrificabantur; & cui nunc cum Patre & Spiritu Sancto, (cum quibus una eſt illi Divinitas) Sacrificium panis & vini Sancta Eccleſia per univerſum orbem offerre non ceſſat. In illis enim carnalibus victimis ſignificatio fuit carnis Chriſti, quam pro peccatis noſtris ipſe erat oblaturus, & Sanguinis quem erat effuſurus in remiſſionem peccatorum. In iſto autem Sacrificio gratiarum actio atque commemoratio eſt Carnis Chriſti, quam pro nobis obtulit; & Sanguinis quem pro nobis idem effudit.*

XXIX. At (inquit Calvinus) honorem Sacerdotii ita Chriſto Auguſtinus vendicat, ut Antichriſti vocem fore teſtetur, ſi quis Epiſcopum inter Deum & homines interceſſorem faciat. Lib. 11. contra Parmenianum, Cap.8.

Quo ſenſu S. Auguſtinus Epiſcopum inter Deum

In promptu reſponſio eſt, Epiſcopum inter Deum & homines interceſſorem *S. Auguſtinum* negare eo ſenſu quo Parmenianus contendebat, ut ſcilicet Epiſcopi ſanctitate ac meritis, Sacrificiorum & precum ab ipſo Deo oblatorum vel oblatarum ef-

& homines interceſſorem eſſe neget ?

efficacia niteretur; adeo ut malus Sacerdos pro populo rogans non exaudiretur. Docet porro S. Doctor, *Quòd etſi ita eſſet, non ideo tamen populus, ſi bonus atque fidelis eſt, ſolicitus eſſe deberet. Securos enim illos facit illa Scriptura quæ ait: Fratres, hæc ſcribo vobis ut non peccetis. Et ſi quis peccaverit, Advocatum habemus apud Patrem Jeſum Chriſtum juſtum, & ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris... Si diceret: Et ſi quis peccaverit, Advocatum habetis apud Patrem Jeſum Chriſtum; & ipſe eſt propitiatio pro peccatis veſtris: ſeipſum a peccantibus quaſi ſegregaſſe videretur, ut jam non ei opus eſſet propitiatione quæ fit per Mediatorem ſedentem ad dexteram Patris, & interpellantem pro nobis. Quod utique non ſolùm ſuperbè, ſed etiam falsò diceret. Si verò ita diceret: Hæc ſcripſi vobis ut non peccetis, & ſi quis peccaverit, Mediatorem me habetis apud Patrem, & ego exoro pro peccatis veſtris* [*ſicut Parmenianus quodam loco Mediatorem poſuit Epiſcopum inter populum & Deum*] *quis eum ferret bonorum atque fidelium Chriſtianorum? Quis ſicut Apoſtolum Chriſti, & non ſicut Antichriſtum intueretur? Et tamen lacus detriti fumoſam aquam iſtorum ſuperbiam ferunt, & Spiritum Sanctum continere non poſſunt, ut ſervent unitatem Spiritus in vinculo pacis, & in omnibus orationibus ſuis de uno Mediatore ſecuri ſint. Homines enim omnes Chriſtiani invicem ſe commendant orationibus ſuis. Pro quo autem nullus interpellat, ſed ipſe pro omnibus, hic unus veruſque Mediator eſt: cujus typus quoniam præfigurabatur in Sacerdote Veteris Teſtamenti, nullus illic invenitur orâſſe pro Sacerdote. Paulus autem Apoſtolus, quamquam ſub capite præcipuum membrum, ſed tamen quia membrum eſt Corporis Chriſti, & noverat non per figuram in interiora veli ad Sancta Sanctorum, ſed per expreſſam & firmam veritatem in interiora cœli ad ſanctitatem non imaginariam, ſed æternam, pro nobis intraſſe maximum & veriſſimum Sacerdotem Eccleſiæ, ſe orationibus fidelium & ipſe commendat. Nec Mediatorem ſe facit inter Populum & Deum, ſed rogat ut pro ſe orent invicem omnia membra Corporis Chriſti; quoniam pro invicem ſolicita ſunt membra; & ſi patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra: & ſi glorificatur unum membrum, congaudent omnia membra: ac ſic oratio pro invicem membrorum omnium adhuc in terra laborantium, aſcendat ad Caput quod præceſſit in cœlum, in quo eſt propitiatio pro peccatis noſtris. Nam ſi eſſet Mediator Paulus eſſent utique & cæteri Coapoſtoli ejus, ac ſic multi Mediatores eſſent, nec ipſi Paulo conſtaret ratio quâ dixerat:* „Unus enim Deus: Unus Mediator Dei „& hominum homo Chriſtus Jeſus: *In quo & nos unum ſumus, ſi ſervemus unitatem ſpiritus in vinculo pacis. Nec propter malos bonos deſeramus, ſed propter bonos malos ſufferamus: Ne cùm defendere volumus quod temerariâ præſumptione reliquimus, incogniti cogamur majori ſcelere damnare inauditos; cùm etiam certum ſit quia peccatores Deus audit: quod quidem invenitur in Scripturis. Balaam Propheta, non de populo Iſraël, ſed alienigena, conductus ab amico ut populo Dei malediceret, converſus a Domino ad benedicendum eſt: cujus verba omnia bene imprecantis audimus & legimus. Et cùm aliud haberet in voto, verba tamen precantis & bona ſunt, & pro populo exaudiuntur a Domino. Unde non mirum eſt verba bona, quæ pro populo dicuntur in precibus, etiamſi a malis dicantur Epiſcopis, exaudiri tamen, non pro perverſitate Præpoſitorum, ſed pro devotione Populorum.*

Sanè ſi Euchariſtia mera eſſet Sacrificii a Chriſto in Cruce oblati commemoratio, ac repræſentatio, Sacrificium a Patribus non diceretur, ſicut nec Baptiſmus, quod Sacramentum eſt mortem Chriſti repræſentans, ut docet Apoſtolus ad Romanos ſexto; nec Oblatio ab iiſdem nuncuparetur; nec Eccleſia vetus dixiſſet, ut nunc dicit: *Offero tibi Domine hoc munus*; ſeu, *Accipe Domine hoc Sacrificium*: Meram enim repræſentationem & commemorationem quis oblationem feriò vocet? Porro antiqui Patres Euchariſtiæ conficiendæ Ritum, Oblationem & Sacrificium vocant: Eccleſia vetus in ſuis Liturgiis offerre ſe Sacrificium dicebat, Deumque rogabat illud ut ſuſciperet, ut conſtat ex S. Cyrillo Hieroſolymitano Catecheſi 5. Myſtagogica, ex SS. Baſilio & Chryſoſtomo in Liturgiis, ex S. Dionyſio lib. de Eccleſiaſtica Hierarchia, ex aliis Patribus ſuperiùs laudatis, ex omnibus Chriſtianarum Gentium Liturgiis. Non eſt igitur mera Sacrificii in Cruce oblati commemoratio ac repræſentatio. Id mirum in modum confirmat inſignis ille *S. Auguſtini* locus Lib. 8. De Civitate Dei, Cap. 27. *Quis autem audivit aliquando Fidelium ſtantem Sacerdotem ad Altare, etiam ſuper ſanctum corpus Martyris ad Dei honorem cultumque conſtructum, dicere in precibus: Offero tibi Sacrificium, Petre, vel Paule, vel Cypriane; cùm apud eorum Memorias offeratur Deo, qui eos & homines & Martyres fecit, & Sanctis ſuis Angelis cœleſti honore ſociavit: ut eâ celebritate & Deo vero de illorum victoriis gratias agamus, & nos ad imitationem talium coronarum atque palmarum, eodem invocato in auxilium, ex eorum memoriæ renovatione adhortemur.* Cui loco geminus eſt alter ex libro 21. contra *Fauſtum* Cap. 21. ubi & hæc ſubdit: *At verò illo cultu, qui Græcè latria dicitur, Latinè uno verbo dici non poteſt, cùm ſit quædam propriè Divinitati debita ſervitus, nec colimus, nec colendum dicimus niſi unum Deum. Cùm autem ad hunc cultum pertineat oblatio Sacrificii* [*Unde Idololatria dicitur eorum qui hoc etiam Idolis exhibent*] *nullo modo tale aliquid offerimus, aut offerendum præcipimus vel cuiquam Martyri, vel cuiquam Sanctæ Animæ, vel cuiquam Angelo: & quiſquis in hunc errorem delabitur, corripitur per ſanam doctrinam, ſive ut corrigatur, ſive ut condemnetur, ſive ut caveatur.* Et infra: *Longè quippe minoris peccati eſt ebrium redire a Martyribus, quàm vel jejunum ſacrificare Martyribus. Sacrificare Martyribus dixi; non dixi, ſacrificare Deo in Memoriis Martyrum: quod frequentiſſimè facimus, illo duntaxat ritu quo ſibi ſacrificari Novi Teſtamenti manifeſtatione præcepit, quod pertinet ad illum cultum, quæ latria dicitur, & uni Deo debetur... Hujus Sacrificii caro & ſanguis ante adventum Chriſti per victimas ſimilitudinum promittebatur: In Paſſione Chriſti per ipſam veritatem reddebatur: Poſt Aſcenſum Chriſti per Sacramentum memoriæ celebratur.* Verum Sacrificium, quod ad latriæ cultum ſpectat, in Altari celebrari per Sacramentum memoriæ, id eſt, memoriam agendo Paſſionis Chriſti, docet *S. Auguſtinus*, qui & Capite 18. ejuſdem Libri dixerat: *Proinde verum Sacrificium, quod uni vero debetur Deo, quo ejus Altare ſolus Chriſtus implevit: in victimis pecorum imitata dæmonia ſibi arrogantèr expoſcunt. Unde dicit Apoſtolus*; Quæ immolant Gentes, dæmoniis immolant & non Deo: *Non quod offerebatur culpant, ſed quia illis offerebatur. Hebræi autem in victimis pecorum, quas offerebant Deo, multis & variis modis, ſicut re tantâ dignum erat, Prophetiam celebrabant futuræ victimæ, quam Chriſtus obtulit. Unde jam Chriſtiani peracti ejuſdem Sacrificii memoriam celebrant Sacroſancta Oblatione & participatione Corporis & Sanguinis Chriſti.* Falsò ergo *Calvinus* ſcribit: *Miſſam fructum, qui e morte Chriſti ad nos redibat, nobis præripere; dum ne cognoſcamus & cogitemus facit.* Secum ipſo non minùs quàm cum Patribus *Calvinus* pugnat: ſiquidem agnoſcit ibidem, *Veteres uſos quidem Sacri-*

Oblatio Sacrificii ad latriæ cultum pertinet.

Soli Deo non Martyribus offertur.

1. Cor. 10. 19.

crificii vocabulo: verùm ſimul expoſuiſſe ſe aliud nihil intelligere quàm memoriam veri illius & unici Sacrificii, quod in Cruce peregit Chriſtus. Et paſſim ab *Auguſtino* Cœnam Domini Sacrificium appellari, quia eſt *memoria, imago, teſtimonium illius ſingularis, veri & unici Sacrificii, quo nos Chriſtus expiavit*. Quâ enim ratione fieri poteſt ut memoria illius ſingularis & veri Sacrificii a Chriſto pro omnium hominum ſalute in Cruce oblati impediat ne de illo cogitemus?

At (inquit Hæreſiarcha) *quis cogitet ſe morte Chriſti redemptum eſſe, ubi novam in Miſſa redemptionem viderit? Quis peccata ſibi remiſſa confidat, ubi novam remiſſionem viderit?*

Novam in Miſſa redemptionem non credimus, ſed redemptionis in cruce peractæ applicationem.

Erras, *Calvine*, erras quiſquis poſt *Calvinum* idem Catholicis opponis. Non novam in Miſſa redemptionem credimus, ſed redemptionis in Cruce peractæ applicationem: nos remiſſionem novam, ſed eamdem quæ per Sacrificium Crucis parta eſt, quo Chriſtus nos lavit a peccatis noſtris in ſanguine ſuo: Quæ quidem remiſſio per Miſſæ Sacrificium applicatur. Cùm enim in Euchariſtia illud idem corpus revera præſens ſit quod pro peccatorum noſtrorum expiatione in Cruce immolatum eſt, idem ſanguis qui pro nobis effuſus; eadem victima, idem Summus Sacerdos ſeipſum incruento modo offerens per Miniſtrum Sacerdotem, non per *ſucceſſorem* æterni Sacerdotii Chriſti (ut nos docere mentitur *Calvinus*) eadem redemptio, eadem remiſſio eſt, novo modo nobis applicata. Unde *S. Cyrillus Hieroſolymitanus* Catecheſi 5. Myſtagogica, Liturgiæ Ritum exponens: *Poſtquam* (inquit) *confectum eſt illud ſpirituale Sacrificium, & ille cultus incruentus ſuper ipſa propitiationis Hoſtia, obſecramus Deum pro communi Eccleſiarum pace, pro tranquillitate Mundi, pro Regibus, pro Militibus, pro ſociis, pro agrotis & afflictis, & in ſumma, pro iis omnibus qui egent auxilio. Rogamus Te* (inquam) *nos omnes, & hoc Sacrificium Tibi offerimus, ut meminerimus etiam eorum qui ante nos obdormierunt: Primùm Patriarcharum, Prophetarum, Apoſtolorum, Martyrum, ut Deus orationibus illorum & deprecationibus ſuſcipiat preces noſtras. Deinde pro defunctis ſanctis Patribus & Epiſcopis, denique pro omnibus omnino qui ante nos vitâ functi ſunt, maximum credentes animarum juvamen, pro quibus offertur precatio ſancti illius & tremendi, quod in Altari poſitum eſt, Sacrificii ... Chriſtum pro noſtris peccatis mactatum offerimus, ut & nobis, & illis eum, qui eſt benigniſſimus, propitium reddamus*. Hinc & S. *Auguſtinus* lib. 2. contra *Creſconium* Cap. 25. *Quid de ipſo Corpore & Sanguine Domini, unico Sacrificio pro ſalute noſtrâ? Quamvis ipſe Dominus dicat*:

Joannis 6. ,, Niſi quis manducaverit carnem meam, & ,, biberit ſanguinem meum, non habebit in ſe vitam; *Nonne idem Apoſtolus docet, etiam hoc pernicioſum malè utentibus fieri?* Et lib. 9. Confeſſionum Cap. 12. de Matre *Monica* loquens: *Cùm pro ea* (inquit) *offerretur Sacrificium pretii noſtri, jam juxta ſepulchrum poſito cadavere, antequam deponeretur*. Et Cap. 13. *Tantummodo memoriam ſui ad Altare tuum fieri deſideravit, unde ſciret diſpenſari Victimam Sanctam, quâ deletum eſt chirographum quod erat contrarium nobis*. Alia hanc in rem longè plurima Veterum Patrum teſtimonia proferri poſſunt. Quamobrem Tridentina Synodus ex Traditionis doctrina hos Canones condidit Seſſione 22. Cap. 9. *Si quis dixerit Miſſæ Sacrificium tantùm eſſe laudis & gratiarum actionis, aut nudam commemorationem Sacrificii in Cruce peracti, non autem propitiatorium; vel ſoli prodeſſe ſumenti: neque pro vivis & defunctis, pro peccatis, pœnis, ſatisfactionibus, & aliis neceſſitatibus offerri debere; Anathema ſit.*

Si quis dixerit, blaſphemiam irrogari Sanctiſſimo Chriſti Sacrificio in Cruce peracto, per Miſſæ Sacrificium, aut illi per hoc derogari, Anathema ſit.

Quo ſenſu Miſſa ſit propitiatorium Sacrificium.

XXX. Non ita verò Miſſam Propitiatorium Sacrificium dicimus, quaſi *mereatur remiſſionem culpæ & pœnæ Celebranti & aliis, idque ex opere operato, ſine bono motu utentis*: (ut Auguſtana & Saxonica Confeſſio nobis improperant) aut quòd prędones & ad omne flagitium proſtitutos uno Miſſę Sacrificio tamquam ſoluto pretio, abſque vitæ emendatione & pœnitentia Deo ſatisfacturos confidamus, (ut *Calvinus* affingit) ſed quòd *per ipſum fiat, ut, ſi cum vero corde, & rectâ fide, cum metu & reverentia, contriti ac pœnitentes ad Deum accedamus, miſericordiam conſequamur, & gratiam inveniamus in auxilio opportuno. Hujus quippe oblatione placatus Dominus, gratiam & donum pœnitentiæ concedens, crimina & peccata etiam ingentia dimittit. Una enim eademque eſt hoſtia, idem nunc offerens Sacerdotum miniſterio, qui ſeipſum tunc in Cruce obtulit, ſolâ offerendi ratione diverſâ. Cujus quidem oblationis, cruentæ [inquam] fructus per hanc uberrimè percipiuntur; tantùm abeſt ut illi per hanc quovis modo derogetur*. Verba ſunt Synodi Tridentinæ. Hæc Fides noſtra eſt: Quam dilucidè explicat *Staniſlaus Hoſius* Cardinalis & Epiſcopus Varmienſis, in Confeſſione Fidei nomine Synodi Petricovienſis edita, Cap. 89. & calumniam Hæreticorum luculentè refellit.

Non valet coram Deo ex opere operato ſine bono motu utentis.

,, Falſum eſt (inquit) quòd filii deſertores de Matre ſua
,, quondam Eccleſia commenti ſunt, quaſi prædi-
,, catum in illa fuerit, valere coram Deo Sacri-
,, ficium Sacerdotis ex opere operato, ſine bono
,, motu utentis: cùm Eccleſiæ doctrina cum iſto
,, commento pugnet ex diametro. Nam valere
,, Sacrificium ſine bono motu utentis, vel Sacer-
,, dotis vel populi, non modò docuit in Eccleſia
,, nemo; verùm illud uno ore potiùs affirmarunt
,, omnes, Niſi quis per fidem animique devotio-
,, nem fructum illius in ſe transferre conatus eſſet,
,, exitio potiùs illi futurum Sacrificium, quàm u-
,, tilitatis aliquid allaturum. Quorſum autem ad-
,, moneret populum Sacerdos ut corda ſurſum e-
,, rigerent, ſi valere Sacrificium ſine bono motu
,, utentis perſuaſum haberet? At docuerunt Scho-
,, laſtici, Miſſam ex opere operato valere. Do-
,, cuerunt, verùm numquam illud addiderunt, *ſine*
,, *bono motu utentis*. Tum autem longè alio ſenſu
,, docuerunt, quàm quem iſti ſibi confixerunt.

Quo ſenſu Scholaſtici Miſſam ex opere operato valere dixerint?

,, Scholaſtici Doctores, rerum quàm verborum ſtu-
,, dioſiores, hoc habuiſſe propoſitum videntur,
,, ut orationis ornatu neglecto, quo breviſſimo
,, poſſent verborum compendio rem explicarent.
,, Itaque cùm de eo foret diſceptatio, num & ma-
,, li Sacerdotis Miſſa valeret: quoniam ad rem a-
,, pertiùs intelligendam permultum lucis afferre
,, diviſio conſuevit, diſtinguendum inter opus &
,, opus eſſe putaverunt, ut aliud eſſe dicerent o-
,, pus operans, aliud opus operatum. Opus ope-
,, rans appellare placuit, ſive Sacerdotis actio-
,, nem, quod Autiſiodorenſi viſum eſt: ſive Sa-
,, cerdotem ipſum ſacris operantem. [Sic enim
,, loquitur Innocentius Lib. 3. Myſteriorum Miſ-
,, ſæ, Cap. 5. *Non ergo Sacerdotis iniquitas effe-*
,, *ctum impedit Sacramenti, ſicut nec infirmitas*
,, *Medici virtutem medicinæ corrumpit. Quamvis*
,, *igitur opus operans aliquando ſit immundum, ſem-*
,, *per tamen opus operatum eſt mundum*.] Opus
,, autem operatum rem immolatam. Quid igitur
,, docent, cùm ſcribunt, Miſſam ex opere opera-
,, to valere? Quid aliud, quàm non eſſe perſo-
,, nam aut actionem Sacerdotis attendendam, ve-
,, rùm ipſam, quæ præſens eſt in Altari, rem
,, immolatam: ipſum verum Corpus Chriſti, quod
,, pro nobis traditum eſt: ipſum verum Sangui-
,, nem Chriſti, qui pro nobis effuſus eſt in re-

Sacerdotis improbitas non obeſt quominus Miſſæ Sacrificium illis proſit pro quibus offertur.

miſ-

„ miſſionem peccatorum noſtrorum? Hujus enim Corporis pro nobis traditi, huius Sanguinis pro nobi[illegible]ſi virtute, noo autem merito Sacerdo[illegible] actione fieri, ut cum Deo reconciliarionem, peccatorom remiſſionem, & ea quæ petimus omnia conſequamur. Quamobrem ſicut nihil refert, calidus ſit an frigidus qui ignem accedit, & ad urendum ligna admovet, cùm non quantom ignis habeat caloris in ſe impertiat: ſic & in ſacro faciendo, quod ad illos attinet, pro quibus illud facit Sacerdos, non plurimùm intereſt cujus ille ſit meriti, quandoqoidem iis pro quibus offert, non ſuum ille, ſed Chriſti ſanguinis meritum applicat. Querit alicobi Divus Thomas: Numquid Sacerdos immundus poteſt mundare? Et reſpondet *Quòd non, ſi ageret in propria virtute, ſed agit virtute Sanguinis Chriſti, qui eſt ſicut cauſa prima.* Potuit ne dici magis pium aliquid, aut veritati Chriſtianæ magis conſentaneum? Quid enim? Annon omnem hac ratione fidociam ab homine transferunt, & in ſola Chriſti Paſſione (Hoc enim eſt Sacrificium qood offerimos) collocari jubent? cum Propheta dicentes: *Maledictus homo qui confidit in homine, & ponit carnem brachium ſuum: Benedictus vir qui confidit in Domino, & erit Dominus fiducia ejus.* Nolunt ut quiſquam in ſanctitate, aut in externo Sacerdotis opere, ſpem ſuam omnem defixam habeat: verùm in Agno iſto immaculato, cujus pretioſo ſanguine redempti ſumus. Hic eſt qui tollit peccata mundi. Hic eſt in cujos nomine, ſi quid petierimus Patrem, dabit nobis. Hic eſt unus Advocatus, Mediator, & Reconciliator noſter. Homo Sacerdos Miniſter tantùm eſt reconciliationis: Miniſterium enim reconciliationis dedit illi Deus, quemadmodum a Paulo ſcriptum legimus: Vera propitiatio pro peccatis noſtris, verus Sacerdos in æternum, ſolus ſanctus & immaculatus Pontifex, qui & exauditos eſt, & exauditur ſemper pro ſua reverentia, & per quem exaudiuntur, quotquot exaudiuntur, eſt ille qui per proprium ſanguinem ſemel iotroivit io Sancta; qui ſedens ad dexteram Patris etiam nunc interpellat pro nobis, Dominos noſter Jeſus Chriſtus. Cujus Corporis & Sanguinis Sacramentum cùm præſens adſit in Altari, cùmque ſubjiciatur ſub oculos aſtantium, quemadmodum ille ſemel oblatus eſt ad multorum exhaurienda peccata; in hujus Sacramenti præſentia, ſicut a Sancto Martyre Cypriano* ſcriptum eſt, *non ſupervacuè mendicant lachrymæ veniam, nec umquam patitur contriti cordis holocauſtum repulſum.* Hoc ſenſu dixerunt Scholaſtici Miſſam ex opere operato valere, non propter ſanctitatem aut actionem Sacerdotis, ſed propter victimam illam ſalutarem, cujus tum ſit immolationis repræſentatio. Laodat iſtius ſententiæ defenſores *S. Thomam* 3. Parte, Quæſt. 82. Art. 6. *Albertum Magnum* in 4. Sententiarum Diſt. 3. Art. 31. *S. Bonaventuram* in 4. Sententiarum Diſt. 13. Q. 4. *Gerſonium* Sermone 2. in die Mortuorom, *Scotum* in Quodlibetis Quæſt. 20. *Gabrielem Biel* io Expoſitione Canonis Miſſæ, Lectione 26. & alios.

In Epiſt. ad Hebr. c. 9. Lect. 3.

Jerem. 17. 5. 7.

* *Seu potiùs ab Auctore* VIII. *Sermonis de Cœna Domini inter Opera* S. Cypriani.

Addit, Sacerdotem fungi legatione ſive miniſterio pro Chriſto & capite & corpore. In conſecrando ſive ſanctificando, offerendo, diſtribuendo, manus, lingua, miniſteriom hominis eſt mortalis: verùm ipſa conſecratio ſive ſacrificium, oblatio, diſtributio, denique virtus omnis & efficacia, non eſt niſi æterni Sacerdotis illius, & immortalis Domini noſtri Jeſu Chriſti. Hoc igitur in loco Chriſti Capitis Miniſtrum agit. Cùm verò precatur Deum, ut Oblationis in Cruce factæ, cujus ſit in Altari repræſentatio, fructum ad Fideles omnes redundare faciat, Miniſtrum agit Chriſti Corporis Eccleſiæ. Sive aotem Sacerdotem conſideres tamquam Chriſti Capitis, ſive tamquam Chriſti Corporis Miniſtrum utroque modo valet Miſſa. Nam quod ad prius illud miniſterium pertinet, non refert quo ſit vitæ merito Sacerdos. Chriſtus eſt enim Summus ille Sacerdos, qui ſemetipſum offert. Panis quem dat, id eſt, caro ejus eſt mundi vita. Quamobrem non hominis Sacerdotis actio, verùm Chriſti Sacerdotis oblatio; Chriſti caro quam ſemel in ara Crucis pro nobis in mortem obtulit, illa eſt vita mundi, illa eſt per quam ſalutem conſequimur. Hominis autem Sacerdotis nihil aliod eſt quàm miniſterium. Virtus omnis penes carnem illam eſt, quæ cùm propter noſtram ſalutem in Cruce pependiſſet, nunc ad dexteram Dei collocata, pro nobis interpellare numquam intermittit. Rectè enim ab Auguſtino dictum eſt: *Qui* fuerit ſuperbus Miniſter, cum diabolo computator, ſed non contaminatur donum Chriſti. Quod per illum fluit, purom eſt, quod per illum transit liquidum, venit ad fertilem terram: Puta, quia ipſe lapideus eſt, quia ex aqua fructom ferre non poteſt. Per lapideum canalem tranſit aqua ad areolas, in canali lapideo nihil generans, ſed tamen hortis plurimum fructum affert. Spiritalis enim virtus Sacramenti ita eſt ut lux: & ab illuminandis pura accipitur, & ſi per immondos tranſeat, non inquinatur. Quod verò ſpectat poſterius miniſterium, quo Sacerdos pro Chriſti Corpore fungitur Eccleſia, cumprimis id optandum foret, ut qoibus illa Miniſtris utitur ad iram Dei placandam, eſſent moribus inculpatis: Ne, ſi ſicut populus, ita Sacerdos quoque ſictus ſit, rectè ad utrumque dici poſſit quod a Propheta ſcriptom eſt: *Iniquitates veſtra diviſerunt inter vos & Deum veſtrum, & peccata veſtra abſconderunt faciem ejus a vobis, ne exaudiat.* Certum eſt enim qoòd *Multùm valet deprecatio Juſti:* Neque temerè dictum eſt ab illo Cœco nato, cui Chriſtus oculorum viſum reſtituerat: *Deus peccatores non audit.* Cœterùm in homine Sacerdote Sacris operante, ſi nulla ſunt ipſius Miniſtri merita: non deſunt tamen ejus, cujus eſt Miniſter, Eccleſiæ merita: quæ non a majore quidem, ſed a meliore tamen ſui parte Sancta dicitur, & Regnom ſœpe Cœlorum a Chriſto vocatur. Quare cujus oratio privata nullom pondus habitora, neque fructom erat ullum allatura (Scriptum eſt enim: *Qui declinat aurem ſuam ne audiat Legem, oratio ejus erit execrabilis.*) Cùm is orat in Eccleſiæ perſona, quæ in potiore ſui parte Sancta eſt, non poteſt ejos oratio, non iis, pro quibus orat, eſſe fructuoſa, quamvis ipſi Sacrificanti ſit pernicioſa. Malitia enim Miniſtri non impedit bonitatem, ſive bonum opus perſonæ quæ bona eſt: ſicut ſi bonus aliquis Dominus per manus famoli ſui nequam eleemoſynam tribuat, non ideo perdit eleemoſynæ ſuæ meritum. Et hoc eſt quod orans dicit Sacerdos: *Domine Jeſu Chriſte, qui dixiſti Apoſtolis tuis: Pacem meum do vobis, pacem relinquo vobis: Quæſo, ne reſpicias peccata mea, ſed fidem Eccleſiæ tuæ.* Videntur ejuſmodi non eſſe diſſimiles Procuratoribus hoſpitalium aut captivorom, quibus eorum contemplatione pro qoibus petont, largè datur eleemoſyna: cùm tamen ipſis pro ſe petentibus nihil daretur; fortaſſis etiam turpiter abigerentur: cùm tamen ipſi nihilominos partem diſtributionis accipiant. Præclarè ſcriptum eſt ab Hieronymo: *Epiſcopus, Presbyter, Diaconus, non ſunt meritorum nomina, ſed officiorum.* An„te

Tractatu v. in Joannem.

Iſai. 24. Oſee 4. Iſai. 59.

Joann. 9.

Proverb. 28. 9.

S. Hieron. lib. 1. cont. Jo-

vinianum.

„ te quem etiam Cyprianus: * *Scribæ & Phariſæi in Cathedra Moyſi ſedentes, dum agunt quæ ad Cathedram pertinent, per omnia plenitudine poteſtatis utuntur, & officium, non vita, tantis efſectibus honoratur. Obediunt Dæmones Exorciſtis: Chriſtum* [*inquiunt*] *ſcimus, & Paulum novimus: & in nomine Chriſti, quem Paulus prædicat, adjurati egredimur, vos autem penitus ignoramus. Ecce in nomine ſuo nihil quæſtuarie peragunt Exorciſtæ, nec ſe eis deferre ipſi Dæmones profitentur, ſed nomen Chriſti etiam per lucrorum ſectatores ſua gloria retinet poteſtatem: & fiunt in talibus cauſis Miniſtri mercenarii, ſicut naves onerariæ, quæ per pelagus evehunt, inſtitores, quorum rectores potiùs eorum quos ducunt, pecuniæ inhiant, quàm ſaluti. Et tamen mare ſeculi hujus neceſſario habet hujuſmodi tranſvectores: alioqui ceſſabunt commercia, nec ex tranſmarinorum copia aliorum inopia habebit ſubſidium, nec occurrent ſibi ſolatia regionum, ſi vehicula tollantur de medio, & pelagus innavigabile relinquatur. Bonis quippe ſæpe malorum miniſteria ſuffragantur.* Fuerunt etiam Auguſtini ſæ„ culo qui Sacramenta & Sacrificia ex dignitate „ Miniſtorum eſſe metienda putarent, quique „ mali Epiſcopi aut Sacerdotis preces obeſſe po„ tiùs quàm prodeſſe pro quibus fierent, affir„ marent. Quos contra Parmenianum, Petilianum, „ Creſconium, Gaudentium, Donatiſtas alios ſcri„ bens Auguſtinus, pluribus verbis confutavit.

** Arnoldus Bonævalis Abbas in Serm. de Baptiſmo Chriſti, inter Opera S. Cypriani.*

Iſaïæ 66.

„ Proferebant Parmenianus & Petilianus locum „ ex Iſaïa: *Facinoroſus qui ſacrificat mihi vitulum* „ *quaſi qui canem occidat; & qui ſimilaginem quaſi* „ *ſanguinem porcinum; & qui offert thus, quaſi* „ *qui benedicat idolo.* Sed hæc Auguſtinus, cùm „ de Schiſmaticis multò congruentiùs dici do„ cuiſſet, his deinde verbis utitur: *Si primis temporibus non obfuerunt mali Sacerdotes, vel Collegis bonis, ſicut fuit Zacharias: vel popularibus, ſicut fuit Nathanaël, in quo dolus non erat: quantò magis nihil obeſt in unitate Chriſtiana Epiſcopus malus vel Coëpiſcopis, vel Laïcis bonis cùm jam ille Sacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech, & Pontifex noſter ſedens ad dexteram Patris interpellat pro nobis. Nec illud bonis obeſt, ſed offerentibus malis, quòd veriſſimè dictum eſt, Dona iniquorum non probat Altiſſimus:* Et contra Petilianum: *Nos dicimus tale cuique Sacrificium fieri, qualis accedit ut offerat, & qualis accedit ut ſumat, & eos de Sacrificiis talium manducare, qui ad illa tales accedunt, quales & illi ſunt. Itaque ſi offerat Deo malus, & accipiat inde bonus, tale cuique eſſe, qualis quiſque fuerit. Quia & illud ſcriptum eſt: Omnia munda mundis.* Ac paulò poſt contra Parmenianum ſcribens, cùm objectum eſſet ab eodem: *Sacrificia impiorum execratio eſt Domino:* reſpondet: *Sacrificia impiorum eis ipſis oberunt, qui offerunt impiè. Nam unum atque idem Sacrificium propter nomen Domini quod invocatur, & ſemper ſanctum eſt, & tale cuique fit, qualis corde ad accipiendum acceſſerit. Qui enim manducat & bibit indignè, judicium ſibi manducat & bibit. Non ait, aliis ſed ſibi. Qui ergo manducat dignè & bibit, gratiam ſibi manducat & bibit.* Quid aliud his verbis *Auguſtinus* innuit, quàm quod aliis verbis dictum eſt a Scholaſticis: Ex opere operato, non ex opere operantis valere Sacrificium „ ſive Sacramentum? Verùm eſt enim, quod a „ Nicolao Papa ſcribitur, Quòd mali bona ad„ miniſtrando, ſe tantummodo lædunt, ſicut fax „ accenſa ſibi quidem detrimentum præſtat, aliis „ verò lumen in tenebris adminiſtrat, & unde aliis „ commodum exhibet, inde ſibi diſpendium præ„ bet. Cum verò idem *Parmenianus* protuliſſet „ ex Evangelio: *Deus peccatores non audit:* S. „ Auguſtinus reſpondet: *An propterea dicunt hoc; ut intelligatur malus Epiſcopus non exaudiri cùm pro populo rogat? Quod etſi ita eſſet, non ideo tamen populus, ſi bonus atque fidelis eſt,* [illegible] *eſſe debebit. Securos enim illos facit ill*[illegible] *qua ait: Etſi quis peccaverit, Advocatum habemus apud Patrem Jeſum Chriſtum juſtum, & ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris.* Cùmque poſuiſſet de Balaam exemplum: *Non mirum eſt* (inquit) *ſi verba bona, quæ pro populo dicuntur in precibus, etiamſi a malis dicantur Epiſcopis, exaudiantur tamen, non pro perverſitate Præpoſitorum, ſed pro devotione* „ *populorum.* Quid hìc aliud dicit, quàm quod a „ Scholaſticis poſtea ſcriptum eſt: Sacrificium ſi„ ve preces non ſolùm valere virtute meriti per„ ſonalis Sacerdotis, verùm etiam virtute me„ riti generalis Eccleſiæ, in cujus perſona per „ Miniſtrum communem offeruntur; cujus fidem, „ non peccata Miniſtri Deus reſpicit? Habemus „ igitur jam quæ ſit Scholaſticorum ſententia, cùm „ ex opere operato valere Miſſam dicunt: nimi„ rum eadem quæ quondam Auguſtini, eadem „ quæ totius Eccleſiæ Catholicæ fuit, eſt & erit „ ſemper. Qui verò ſenſum illis contrarium aſ„ fingunt, aut non intelligunt ipſi neque quæ di„ cunt, neque de quibus affirmant; aut extre„ mè ſunt improbi, qui dum quamplurimos a „ Chriſti Corpore, quæ eſt Eccleſia, ſegrega„ re ſtudent, quod veritate non poſſunt, ejuſ„ modi confictâ calumnia perficere conantur; a„ lienum prorſus & abſurdum, ac minimè pium „ illis ſenſum affingentes. Hæc Cardinalis *Ho*„ *ſius.*

Lib. II. cont. Parmen. c. 5.

Proverb. 15. Lib. II. Cap. 52. Eccleſ. 34.

Lib. II. Cap. 8.

Hanc porro de Sacrificio Novi Teſtamenti doctrinam quâ fronte impiam aſſerere audent Proteſtantes, & ob eam ab Eccleſiæ Romanæ Communione ſe meritò ceſſiſſe: cùm *Joannes Hus* qui apud ipſos teſtis veritatis audit, eamdem propugnet in Tractatu de Sacramento Corporis & Sanguinis? *Presbyter*, inquit, *dum elevat, offert in Sacramento Venerabili Deo Patri Corpus Chriſti, quod ipſe Chriſtus obtulit in ara Crucis, non in vacuum, ſed in redemptionem multorum. Nam hoc ſignificans dixit: Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis tradetur.* Idem aſſerit *prodeſſe vivis & mortuis.* Et in Tractatu de Eccleſia, Cap. 15. ait, Apoſtolorum officium fuiſſe, *Sacrificium Corporis Chriſti offerre.*

Joannis Hus teſtimonium contra Proteſtantes profertur.

Præterea, Lutherani Græcæ Eccleſiæ communionem non ſemel ambiverunt, quamvis Miſſam verum & proprium Corporis & Sanguinis Chriſti Sacrificium eſſe doceat, atque offerat, idemque pro vivis & defunctis credat eſſe propitiatorium. Nulla ergo ratio fuit cur propter doctrinam de Sacrificio Miſſæ Lutherani & Calviniſtæ ab Eccleſia diſcederent. Fruſtra enim abuſus objicit Auguſtana Confeſſio, ſcilicet eorum impietatem qui abſque pœnitentia Miſſam celebrant, cùm in crimina ſint prolapſi, & qui Miſſas ad quæſtum convertunt. Si enim propter abuſus res ſacræ abrogandæ ſint, Baptiſmus, Eucbariſtia, Evangelii prædicatio, jure abrogari poſſent, quoniam iis plurimi inter ipſos Proteſtantes & Calviniſtas abutuntur: immo & Religio penitus e medio tollenda eſſet, quia nonnulli Religionem & quicquid in ea ſanctius eſt, ad quæſtum convertunt, & utuntur Deo, ut fruantur Mundo. Si qui verò irrepſere in Sacrificii celebrationem & Sacramentorum adminiſtrationem abuſus, ex Miniſtrorum quorumdam ſocordiâ, vel impietate, vel avaritiâ Eccleſiæ non ſunt tribuendi, quæ ipſos execrata ſemper eſt, & emendare ſtuduit.

Nulla ratio fuit cur propter doctrinam de Sacrificio Miſſæ Lutherani & Calviniſtæ ab Eccleſia diſcederent.

XXXI. Objicit *Lutherus* lib. de Captivitate Babylonica, & libro de Abroganda Miſſa Privata, verba Chriſti Cœnam inſtituentis, verba promiſſionis eſſe involventia pignus ejuſdem promiſſionis, quod eſt Corpus & Sanguis Chriſti. Ait enim

Objectio Lutheri.

Hoc

Hoc eſt Corpus meum, quod pro nobis traditur. Hic Calix Novum Teſtamentum eſt in meo Sanguine, qui pro vobis effunditur. Porro non tantùm diſtat Ortus ab Occidente, quantùm Sacrificium a promiſſione. Sacrificium opus noſtrum eſt, ex noſtris rebus exhibitum Deo. At promiſſio divinum verbum eſt de Dei rebus exbibitum hominibus. Rurſus: Chriſtus *Accepit panem, gratias agens, fregit, deditque Diſcipulis ſuis*: At dare Diſcipulis, non eſt idem quod offerre Deo.

Reſponſio. Verùm nullo negotio diluitur hæc Objectio, diſtinguendo promiſſionem a pignore promiſſionis; teſtamentum ab hereditate, Promiſſio quidem ſecundùm ſe ſpectata, Sacrificium eſſe non poteſt, ſed ratione pignoris ſeu rei quæ promittitur, imò & reipſa exhibetur, nihil obeſt quominùs verum ſit Sacrificium. Deus enim victimam ex inſtituto mandatoque ſuo ſibi oblatam in pignus ac ſignaculum promiſſionis aſſumere poteſt; quod in Veteri Lege præſtitit. Teſtamentum namque obſignavit ſanguine victimæ tunc ſibi immolatæ, Exodi 24. dicente Moyſe: *Hic eſt Sanguis Teſtamenti quod miſit ad vos Deus.* Sic omnia Veteris Legis Sacrificia ſignacula erant promiſſionis Chriſti venturi & immolandi. Quidni ergo Chriſti Corpus & Sanguis, in Altari exhibita per ejus verba, quibus panis & vinum conſecrantur & in eorum ſubſtantias tranſmutantur, & victimæ Deo oblatæ, & pignoris atque ſignaculi divinæ promiſſionis rationem habere poſſunt? Vario itaque reſpectu Euchariſtia Teſtamentum, Sacramentum ac Sacrificium eſt: Teſtamentum quidem quatenus divinæ voluntatis, promiſſionis & amoris pignus, a Chriſto Teſtatore, pridie quàm pateretur, Diſcipulis, omnibuſque Fidelibus relictum. Sacramentum, quatenus externum ac viſibile ſignum eſt inviſibilis gratiæ, & ſpiritualis refectionis animarum noſtrarum, quæ nobis confertur cùm Euchariſtiam piè ac religiosè ſumimus, non Fidem ſolam quæ abſque operibus mortua eſt ad ſacram Menſam afferentes, ſed Charitatem de corde puro, & conſcientia bona, & fide non ficta. Denique Sacrificium eſt quatenus Deo offertur. Quâ quidem ratione non eſt merum hominis opus (ut Lutherus objicit) ſed Chriſti Summi Sacerdotis, ſeipſum Patri per Miniſtros ſuos ut perennem ſalutis noſtræ victimam quotidie offerentis.

Præterea, ſi propriè loquamur, Miſſa non eſt Teſtamentum, aut promiſſio remiſſionis peccatorum, quod pro fundamento ponit Lutherus. Teſtamentum namque Novum eſt Lex Nova a Chriſto lata & ejus obſignata Sanguine, cujus Profeſſores heredes inſtituuntur cœleſtis Regni. Quæ definitio colligitur ex Apoſtolo Cap. 9. Epiſtolæ ad Hebræos, ubi Vetus Teſtamentum a Novo diſcernens, ait: *Ideo Novi Teſtamenti Mediator eſt, ut morte intercedente in remiſſionem earum prævaricationum, quæ erant ſub priori Teſtamento, repromiſſionem accipiant, qui vocati ſunt, æternæ hereditatis.* Quod etiam ex Cap. 8. manifeſtiùs declaratur, ubi docet Chriſtum excellentius ſuiſſe ſortitum Sacerdotium, quàm Veteris Teſtamenti Sacerdotes, ac proinde Teſtamenti præſtantioris Mediatorem eſſe, nimirum ipſius de quo Jeremiam prædixiſſe ait: *Ecce dies venient, dicit Dominus; & conſummabo ſuper domum Jacob & ſuper domum Iſraël Teſtamentum Novum, non ſecundùm Teſtamentum quod feci Patribus eorum in die quâ apprehendi manum eorum ut educerem eos de terra Ægypti &c. Quia hoc eſt Teſtamentum quod diſponam domui Iſraël poſt dies illos: Dando leges meas in mentem illorum, & in corde eorum ſuperſcribam eas.* Ex quibus patet, Evangelio, potiùs quàm Miſſæ, & Euchariſtiæ, teſtamenti notionem competere. Nec etiam Chriſti mors teſtamentum eſt, ſed teſtamenti confirmatrix. *Ubi enim teſtamentum eſt, mors neceſſe eſt intercedat teſtatoris. Teſtamentum enim in mortuis confirmatum eſt; alioquin nondum valet dum vivit qui teſtatus eſt.* Nec Sanguis Chriſti Teſtamentum eſt, ſed in quo Novum Teſtamentum eſt confirmatum & conſtabilitum. Atqui hic eſt verborum Chriſti ſenſus: *Hic eſt enim Sanguis meus Novi Teſtamenti.* Vel: *Hic eſt Calix Novum Teſtamentum in Sanguine meo.* Nec Euchariſtia, ſeu Miſſa quâ conficitur, promiſſio eſt remiſſionis peccatorum, quæ Pœnitentiæ, non Euchariſtiæ Sacramento per ſe annexa eſt; ſed potiùs Sacramentum noſtræ cum Deo unionis. Etſi ad delendas peccatorum reliquias Euchariſtia plurimùm conferat iis, qui ad ipſam expiatis per abſolutionem Sacramentalem conſcientiis accedunt, vel etiam ad impetrandam peccatoribus pœnitentiæ gratiam, quatenus velut Sacrificium Deo pro peccatis offertur. Lege *Joannem Fiſcherum* Epiſcopum Roffenſem, lib. contra Captivitatem Babylonicam Lutheri, Cap. 4. & 5.

XXXII. Abſurdum putat *Lutherus* ut divinæ Promiſſionis pignus Deo offertur, idque ſimili- *Objectio Lutheri.*
„ tudine quadam nititur perſuadere: Si Princeps
„ quiſpiam te donaret Codice aliquo Teſtamenti,
„ quo tibi promitteret velut pignore certo here-
„ ditatem ſuam totam, nihil aliud ſpectans quàm
„ ſuam bonitatem & tuam paupertatem, nec aliud
„ ex te quærens quàm ut Codicem acceptes gra-
„ tuſque cuſtodias, gaudeas, & diligas ſe bene-
„ factorem tuum: Tu verò velut magnum factu-
„ rus, eum ipſum Codicem non acceptes, niſi
„ ut ei exhibeas & offeras, non tuum commo-
„ dum, ſed illius divitias aucturus, ut tu potiùs
„ glorieris qui dederis, & ille pudefiat qui a te
„ mendico acceperit; Non-ne hic judicaberis aut
„ extremâ dementiâ inſanire, & nihil intelligere
„ eorum quæ fiunt? Aut, ſi intelligeres, ſum-
„ mâ nequitiâ & ſuperbiâ Principem irridere &
„ illudere? Talis eſt (inquit Hæreſiarcha) facies
„ & religio abſurdiſſimi hujus vulgi Papiſtici er-
„ ga Majeſtatem Divinam dum Miſſam ſacrifi-
„ cant, & Promiſſione Dei Deum divitem fa-
„ ciunt.

Reſponſio. Sed Deus ex humanis moribus & affectibus non eſt metiendus. Non-ne & in Lege Naturæ, & Moſaïca, Oblationes ex terræ frugibus, & Sacrificia pecorum ſibi offerri ſanxit, & grata habuit, quamvis providentiæ ſuæ erga hominum genus munificentiſſimæ dona eſſent, juxta illud Pſalmi: *Mea ſunt omnes feræ ſylvarum, jumenta in montibus & boves?* Et illud Davidis Lib. 1. Paralipom. Cap. 29. *Tua ſunt omnia, & quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi.* Nonne ſpiritualia Sacrificia Deo ex ejus muneribus offerimus, cùm *Non ſimus ſufficientes cogitare aliquid ex nobis quaſi ex nobis, ſed omnis ſufficientia noſtra ex Deo ſit, qui dat nobis velle & perficere pro bona voluntate?* Unde & *S. Auguſtinus* libro 10. de Civitate Dei Cap. 4. ait: *Cùm ad illum ſurſum eſt, ejus eſt Altare cor noſtrum, ejus Unigenito eum Sacerdote placamur; ei cruentas victimas cædimus, quando uſque ad ſanguinem pro ejus veritate certamus: Ei ſuaviſſimum adolemus incenſum, cùm in ejus conſpectu pie ſanctoque amore flagramus:* EI DONA EJUS IN NOBIS, NOSQUE IPSOS VOVEMUS ET REDDIMUS.... *Ei Sacrificamus hoſtiam humilitatis & laudis in ara cordis, igne fervida charitatis.* Quidni igitur Corpus & Sanguinem Chriſti ab Ipſo in Euchariſtiâ nobis data Ipſi offeramus in Altari? Quidni Eccleſia in Canone Miſſæ optimo jure dicat: *Offerimus præclaræ Majeſtati tuæ de tuis donis ac datis Hoſtiam puram, Hoſtiam Sanctam, Hoſtiam immaculatam, Panem Sanctum vitæ æternæ, & Calicem ſalutis perpetuæ?*

XXXIII.

Digitized by Google

Objectio Lutheri. XXXIII. Inſtat *Lutherus:* Natura Sacrificii eſt, præſertim perfectiſſimi, quod holocauſtum vocant, totnm Deo offerri, nihil ex eo hominibus relinqui: Si autem victima pro peccato fuerit, ſaltem aliquam partem Deo relinqui totam. Cur ergo nos panem & vioum totum comedimus & bibimus, nihil relinquentes Deo? Cur non totum ei relinquimus, cùm velimus hoc perfectiſſimum eſſe Sacrificium?

Reſponſio. Catholicam Sententiam intelligere ſe diſſimulavit, aut revera non intellexit Hæreſiarcha. Miſſam Sacrificium eſſe perfectiſſimom Eccleſia eredit, ac docet, quod propter ſingularem ſui excellentiam, holocauſtum eſt, Sacrificium pro peccato ſeu propitiatorium, & pacificum, ſive ad beneficia a Deo impetranda, ſive ad gratiaa divinæ ipſius Majeſtati reddandas: In quo cùm oblata victima, Chriſti ſcilicet Corpus & Sangnis indiviſibili modo contineantnr, quantumvis dividantur ſymbola ſeu ſpecies panis & vini; totum offertur Deo ut Sacrificium; & totum nihilominus a nobis ſumitur ut cibns ac potus ad noſtrarum refectionem animarum inſtitutus. Hanc utramque Sacrificii ac Sacramenti, conviviique rationem in Euchariſtia exponit *S. Hieronymus* Epiſtolâ 150. ad Hedıbiam: *Dominar* (inquit) *dedit nobis Panem verum, ipſe comedens & qui comeditur; illius bibimus Sanguinem, & ſine ipſo potare non poſſumus: & quotidie in Sacrificiis ejus de genimine vitis vera rubeatia maſta calcamus.*

XXXIV. Falsò etiam objicit *Lutherus*, Chriſtum accepiſſe dumtaxat, fregiſſe, dediſſe Diſcipulis Panem, nec non & Calicem; non verò obtoliſſe Deo ac ſacrificaſſe. Cùm enim Chriſtus ſit *Sacerdos in æternum ſecundùm Ordinem Melchiſedech*, vetereſque figuras impleverit, Sacrificium incruentum ſub ſpecie panis & vini ab Ipſo inſtitutum & oblatom eſſe conſequens eſt; hujuſque Sacrificii ritnm ut Summum Sacerdotem per Miniſtros ſuos perenniter exercere, quibua id imperavit in Apoſtolis: *Hoc facite* (inquit) *in meam commemorationem.*

Hinc *S. Cyprianus* in Epiſtolâ ad Cæcilium: *Quis* (inquit) *magis Sacerdos Dei ſummi, quàm Dominus noſter Jeſus Chriſtus, qui Sacrificium Deo Patri obtulit, & obtulit hoc idem quod Melchiſedech obtulerat, id eſt, panem & vinum, ſuum ſcilicet Corpus & Sanguinem?*

Hinc *Euſebius Cæſarienſis* Lib. 5. Demonſtrationis Evangelicæ Cap. 3. *Quemadmodum ille qui Sacerdos gentium erat, nuſquam videtur Sacrificiis corporalibus functus, ſed vino ſolo & pane, dum ipſi Abraham benedicit; ita ſanè primus ipſe Salvator ac Dominus noſter, dinde qui ab ipſo profecti ſunt, Sacerdotes in omnibus gentibus, ſpiritnale ſecundùm Eccleſiaſticas Sanctiones Sacerdotii munus obeuntes, vino ac pane Corporis illius & ſalutaris Sanguinis Myſteria repreſentant: Quæ ſanè Myſteria Melchiſedech tantò ante Spiritu Divino cognoverat, & rerum futurarum imaginibus uſus fuerat.*

Secundò, Chriſtus in ſuprema Cœna non ſolùm Agnum Paſchalem cum Apoſtolis comedit, ſed veterem illam fignram implevit, Paſcha ſuum ioſtituens, ſeque verum Agnom in Myſterio panis & vini immolans, & in Euchariſtia comedendum apponens, ut docent S. Hieronymus in Caput 26. S. Matthæi, S. Joannes Chryſoſtomus Homilia 83. in Matthæum, S. Gaudentius Tractatu 11. in Exodum, ubi hoc diſcrimen aſſignat inter Legale & Chriſtianum Paſcha, quòd in illo oon unus agnos occidebatur, ſed plures, ſinguli ſcilicet per domos, cùm unus ſofficere non poſſet univerſis: Nunc verò *Idem per ſingulas Eccleſiarum domos in Myſterio panis & vini reficit immolatus, vivificat creditus, conſecrantes ſanctificat conſecratus: Hæc Agni Caro, hic Sanguis eſt.*

Item docet *S. Leo* Sermone 7. de Paſſione Domini: *At Jeſus conſilii ſui certus, & in opere paterno diſpoſitionis intrepidus, Vetus Teſtamentum conſummabat, & novum Paſcha condebat. Diſcumbentibus enim Diſcipulis ad edendam Myſticam Cœnam, cùm in Caiphæ atria tractaretur quomodo Chriſtus poſſet occidi. Ille Corporis & Sanguinis ſui ordinans Sacramentum, docebat qualis Deo Hoſtia deberet offerri.*

Tertiò, Chriſtus Calicem Diſcipulis porrigens, ait: *Hic eſt Sanguis meus Novi Teſtamenti:* Igitur *Teſtamentum* in Cœna *conſtituit Sanguine ſuo obſignatum*, ut loqoitur *Tertullianus* lib. 4. contra Marcionem. Nec id diffiteri Lutherani poſſunt, cùm *Lutherus* Propoſitionem illam velut principium aſſumat & identidem repetat: *Miſſa eſt Teſtamentum Chriſti.* Sicut ergo ſaoguis Teſtamenti Veteri, de quo Moyſes Exodi 24. dixit: *Hic eſt ſanguis Teſtamenti quod mandavit ad vos Deus*, erat ſanguis victimæ jam immolatæ & in Sacrificinm oblatæ; ita Sanguis Chriſti Novum Teſtamentnm condentis, Apoſtolis ab ipſo datus his verbis, quæ Moſaïcis perſimilia ſunt: *Hic eſt Sanguis meus Novi Teſtamenti*, Saoguis erat victimæ reipſa in Cœna immolatæ & in Sacrificium oblatæ.

Quartò, verba inſtitntionis Euchariſtiæ idem probant, Chriſtus enim dixit: *Hoc eſt Corpus meum quod pro vobis datur.* (Lucæ 22.) Vel, ut habet S. Paolus I. ad Corinthios 11. *Quod pro vobis frangitur.* Item: *Hic eſt Calix Novum Teſtamentum in Sanguine meo, qui pro vobis effunditur* (Lucæ 22.) *In remiſſionem peccatorum* (Matthæi 26.) Quibus quidem verbis non tantùm ſignificatur Chriſti Corpus & Sanguioem dari vel effundi Apoſtolis ad manducandum & bibendum; ſed dari, effundi, offerri Deo in Sacrificium. Non enim ait. Vobis datnr, frangitur, effunditur, ſed *Pro vobis & pro multis in remiſſionem peccatorum.* Hoc myſterium S. Paulus commemorans, his verbis uſus eſt. *Quod pro vobis frangitur:* Quod ad Sacrificium Crucis noo referri manifeſtum eſt, cùm Chriſti Corpus ibi fractum non fuerit, ut impleretur Prophetia; *Os non comminuetis ex eo:* ſed ad Euchariſtiam, in qoa Chriſti Corpus ſub ſpecie panis non ſolùm nobis frangitur, ſed pro nobis, id eſt, immolatur & ſacrificatur. Tandem, *τὸ funditur*, ad Calicem referri, ſeu ad Sanguinem prout in Calice offertur ac libatur Deo, non prout in Cruce tantùm effunditur, ex Græco Textu conſtat: τῦτο τὸ ποτήριον ἐκχυνόμενον. Quocirca *Sanctus Gregorius Nyſſenus* Oratione 1. de Reſurrectione, ait: *Pro ineffabili arcanoque & qui ab hominibus cerni nequit Sacrificii modo, ſuâ diſpoſitione præoccupat impetum violentum, ac ſeſe Oblationem & Victimam offert pro nobis Sacerdos ſimul & Agnus Dei. Quando hoc accidit; Cùm ſuum Corpus ad comedendum, & Sanguinem ad bibendum familiaribus præbuit.* Et *S. Joannes Chryſoſtomus* Homilia 1. in Epiſtolam alteram S. Pauli ad Timotheum: *Sacra ipſa oblatio,* (inquit) *ſive illam Petrus, ſive Paulus, ſive alius cujuſvis meriti Sacerdos offerat, eadem eſt, quam dedit Chriſtus ipſe Diſcipulis, quamque Sacerdotes modò quoque conficiunt: Nihil habet iſta quàm illa minùs. Cur id? Quia non hanc ſanctificant homines, ſed Chriſtus, qui illam ante ſacraverat.*

XXXV. Objicit *Lutherus:* Nnllum eſſe in Novo Teſtamento Sacerdotium viſibile & externnm, ſed ſpiritoale dumtaxat & omnibus Chriſtianis commune: Idqne probari ex 1. Petri Cap. 2. *Et ipſi tamquam vivi lapides ſuper ædificamini in Sacerdotium ſanctum, offerentes ſpirituales hoſtias, acceptabiles Deo per Jeſum Chriſtum.* Et ioſra: *Vos autem genus electum, regale Sacerdotium, gens* *Objectio Lutheri.*

San-

electum, regale Sacerdotium, gens ſancta, populus acquiſitionis, ut virtutes annuntietis ejus, qui vos vocavit de tenebris in admirabile lumen ſuum. Et ex Apochalypſis 5. *Feciſti nos Deo noſtro Reges & Sacerdotes, & regnabimus ſuper terram.* Et Cap.20. *In his ſecunda mors non habebit poteſtatem, ſed erunt Sacerdotes Dei & Chriſti ejus & regnabunt cum eo mille annis.* Porro ſi Sacerdotium externum & viſibile nullum eſt, Miſſa verum Sacrificium non eſt.

Reſponſio. Inſcitiam ſuam ubique prodit *Lutherus*, ſed in hac maximè objectione. Sacerdotium enim impropriè dictum, quo baptizati omnes ad Sacrificia ſpiritualia bonorum operum Deo offerenda ſibi ipſis Sacerdotes ſunt, unum eſſe Novæ Legis Sacerdotium imperitè aſſerit. Quod ſi ita eſt, ſequitur nullos eſſe Reges qui populis dominentur, & quibus parere Chriſtiani debeant, quia pariter facti Reges per vocationem ad Fidem & Baptiſmum ſpirituali quadam ratione dicuntur. Sicut ergo præter ſpirituale illud Regnum quod Chriſtianis omnibus commune eſt, aliud agnoſcunt Lutherani viſibile & externum iis conveniens, quos ſucceſſionis, electionis, vel armorum jura Populis supremâ cum auctoritate præficiunt: ita præter Sacerdotium illud ſpirituale, quo ad offerendas ſpirituales hoſtias, acceptabiles Deo per Jeſum Chriſtum, Fideles omnes in Baptiſmo inaugurantur, aliud agnoſcere debent viſibile & externum, quo ad Sacrificia offerenda, & ad conficienda Sacramenta Sacerdotes in Eccleſia conſecrantur. Cur enimvero Lex Nova externum & viſibile Sacerdotium æquè non habeat ac Lex Vetus? At in Veteri Lege omnes Judæi Sacerdotes non erant, quamvis *Regnum Sacerdotale & Gens Sancta* ſint a Deo vocati Exodi 19. Neque ergo Chriſtiani omnes verè ac propriè ſunt Sacerdotes, quamvis S. Petrus eos Regale Sacerdotium vocaverit. In Miniſterio enim ad aliorum ſalutem & ædificationem Chriſtianum Sacerdotium poſitum eſt, his verbis a Chriſto inſtitutum: *Hoc facite in meam commemorationem*: quibus collata eſt Apoſtolis poteſtas offerendi Sacrificium; quod præcipuum Sacerdotii munus eſt, ſecundùm illud Apoſtoli ad Hebræos 5. *Omnis Pontifex ex hominibus aſſumptus pro omnibus conſtituitur in iis quæ ſunt ad Deum, ut offerat dona & Sacrificia pro peccatis.* Ejuſdemque Sacerdotii a Chriſto conſummata poteſtas eſt his verbis: *Accipite Spiritum Sanctum; Quorum remiſeritis peccata, remittentur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt.* Quæ ad omnes Chriſtianos non pertinere maniſeſtum eſt. Certè cùm *Nemo ſibi ſumat honorem, ſed qui vocatur a Deo tamquam Aaron*, ut Apoſtolus ad Hebræos ſcribit: Cùm idem ad *Timotheum* ſcribat; *Noli negligere gratiam quæ in te eſt, quæ data eſt tibi per prophetiam, cum impoſitione manuum Presbyteri*: Sive ut vertit Eraſmus: *Cum Auctoritate Sacerdotii.* Et Epiſtolâ II. ad eumdem Cap.1. *Propter quam cauſam admoneo te, ut reſuſcites gratiam Dei, quæ eſt in te per impoſitionem manuum mearum.* Et ad Titum: *Hujus rei gratia reliqui te Cretæ, ut ea quæ deſunt corrigas, & conſtituas per civitates Presbyteros, ſicut & ego diſpoſui tibi*: Presbyteratus ſeu Sacerdotium Chriſtianis omnibus non convenit, ut *Lutherus* commentus eſt.

Verum ac propriè dictum Chriſtianis omnibus non convenit Sacerdotium.

1. Ad Timoth. 4.

Hæc ſemper fuit Eccleſiæ Catholicæ fides ac doctrina. Hanc *Ignatius* Martyr in Epiſtolis ſuis expreſſit. *Tertullianus* lib. de Præſcriptionibus Hæreticorum, Cap.41. ubi de Hæreticis ita loquitur. *Ordinationes eorum temerariæ, leves, inconſtantes, nunc Neophytos collocant, nunc ſæculo obſtrictos, nunc Apoſtatas noſtros, ut gloriâ eos obligent, quia veritate non poſſunt. Nuſquam facilius proficitur quàm in caſtris rebellium, ubi ipſum eſſe illic, promereri eſt. Itaque alius hodie Epiſcopus, cras alius: hodie Diaconus, qui cras Lector; hodie Presbyter, qui cras Laïcus: Nam & Laïcis Sacerdotalia munera injungunt.*

S. Cyprianus Epiſtolâ 27. Lapſis inſcriptâ a *Dominus noſter, cujus præcepta metuere & obſervare debemus, Epiſcopi honorem, & Eccleſiæ ſuæ rationem diſponens in Evangelio loquitur, & dicit Petro.* „ Ego dico tibi, quia tu es Petrus, „ & ſuper iſtam petram ædificabo Eccleſiam „ meam, & portæ inferorum non vincent eam, „ & tibi dabo claves regni cœlorum, & quæ li„ gaveris ſuper terram, erunt ligata & in cœ„ lis, & quæcumque ſolveris ſuper terram, e„ runt ſoluta & in cœlis. *Inde per temporum & ſucceſſionum vices, Epiſcoporum Ordinatio, & Eccleſiæ ratio decurrit, ut Eccleſia ſuper Epiſcopos conſtituatur; & omnis actus per eoſdem Præpoſitos gubernetur. Cùm hoc itaque divinâ Lege fundatum ſit, miror quoſdam audaci temeritate ſic mihi ſcribere voluiſſe; quando Eccleſia in Epiſcopo & Clero, & in omnibus ſtantibus ſit conſtituta.*

Et Epiſtolâ 33. *Presbyteris & Diaconibus, item Plebi univerſæ* inſcripta, de *Aurelio* Confeſſore Lectore ordinato ſic loquitur: *Merebatur talis Clerica Ordinationis ulteriores gradus & incrementa majora, non de annis ſuis ſed de meritis æſtimandus, ſed interim placuit ut ab Officio Lectionis incipiat.*

Et Epiſtolâ 34. de Aurelio & Celerino Confeſſoribus: *Cæterùm Presbyterii Honorem deſignaſſe Nos illis jam ſciatis* &c. Et Epiſtolâ 35. *Admonitos Nos & inſtructos ſciatis dignatione divina, ut Numidicus Presbyter aſcribatur Presbyterorum Carthaginenſium numero, & nobiſcum ſedeat in Clero, luce clariſſimâ confeſſionis illuſtris ... Remanſit ſuperſtes, ſed remanendi hoc fuit cauſa, ut eum Clero noſtro Dominus adjungeret, & deſolatam per lapſum quorumdam Presbyteri noſtri copiam glorioſis Sacerdotibus adornaret.*

Epiſtolâ 63. ad Cæcilium: *Nam ſi Jeſus Chriſtus, Dominus & Deus noſter, ipſe eſt Summus Sacerdos Dei Patris; & Sacrificium Patri ſeipſum primus obtulit, & hoc fieri in ſui commemorationem præcepit: utique ille Sacerdos vice Chriſti verè fungitur, qui id quod Chriſtus fecit, imitatur: & Sacrificium verum & plenum tunc offert in Eccleſia Deo Patri, ſi ſic incipiat offerre, ſecundùm quod ipſum Chriſtum videat obtuliſſe ... Religioni igitur noſtræ congruit & timori, & ipſi loco atque Officio Sacerdotii noſtri, in Dominico Calice miſcendo & offerendo cuſtodire Traditionis Dominicæ veritatem.*

Epiſtolâ 66. ad Clerum & Plebem Furnitanorum, de *Victore* qui *Fauſtinum* Presbyterum tutorem Teſtamento ſuo nominaverat: *Quod Epiſcopi Anteceſſores noſtri religioſè conſiderantes, & ſalubriter providentes, cenſuerunt ne quis Frater excedens ad tutelam vel curam Clericum nominaret; ac ſi quis hoc feciſſet, non offerretur pro eo, nec Sacrificium pro dormitione ejus celebraretur. Neque enim apud Altare Dei meretur nominari in Sacerdotum prece, qui ab Altari Sacerdotes & Miniſtros voluit avocare. Et ideo Victor cùm contra formam nuper in Concilio a Sacerdotibus datam, Geminium Fauſtinum Presbyterum auſus ſit tutorem conſtituere, non eſt quòd pro dormitione ejus apud vos fiat Oblatio, aut deprecatio aliqua nomine ejus in Eccleſia frequentetur, ut Sacerdotum Decretum religioſè & neceſſariè factum ſervetur a nobis, ſimul & cæteris Fratribus detur exemplum, ne quis Sacerdotes & Miniſtros Dei, Altari ejus & Eccleſiæ vacantes, ad ſæculares moleſtias devocet.*

Epiſtolâ 69. ad Florentium Pupianum: *Eccleſia Plebs Sacerdoti adunata, & Paſtori ſuo grex ad-*

Digitized by Google

adhæreat. Unde ſcire debes Epiſcopum in Eccleſia eſſe, & Eccleſiam in Epiſcopo; & ſi qui cum Epiſcopo non ſit, in Eccleſia non eſſe & fruſtra ſibi blandiri eos, qui pacem cum Sacerdotibus Dei non habentes obrepunt, & latenter apud quoſdam communicare ſe credunt; quando Eccleſia, quæ Catholica una eſt, ſciſſa non ſit neque diviſa, ſed ſit utique connexa, & cohærentium ſibi invicem Sacerdotum glutino copulata. Quamobrem, frater, ſi Majeſtatem Dei, qui Sacerdotes ordinat, cogitaveris: ſi Chriſtum qui arbitrio, & nutu, ac præſentiâ ſuâ, & Præpoſitos ipſos, & Eccleſiam cum Præpoſitis gubernat aliquando reſpexeris: ſi de innocentia Sacerdotum non humano odio, ſed divino judicio crediderit: Si Deo & Chriſto ejus, quibus ſervio, & quibus puro atque immaculato ore Sacrificia & in perſecutione pariter & in pace indeſinenter offero, pleniſſimè ſatisfeceris, communicationis tuæ poterimus habere rationem, &c.

Et Libro *De Lapſis* ubi de puella loquitur, quæ apud Idolum panem mero mixtum, de immolatione reſiduum deguſtaverat: *Ignoratione igitur obreptum eſt* (inquit) *ut ſacrificantibus nobis eam ſecum mater inferret. Sed enim puella mixta cum Sanctis, precis noſtræ & orationis impatiens, nunc ploratu concuti, nunc mentis æſtu cœpit fluctuabunda jactari, &c. Ubi verò ſolemnibus adimpletis Calicem Diaconus offerre præſentibus cœpit, & accipientibus cæteris locus ejus advenit; faciem ſuam parvula inſtinctu Divinæ Majeſtatis ejus avertere, os labiis obturantibus premere, Calicem recuſare. Perſtitit tamen Diaconus; & reluctanti licèt, de Sacramento Calicis infudit. Tunc ſequitur ſinguItus & vomitus. In corpore atque ore violato Euchariſtia permanere non potuit. Sanctificatus in Domini Sanguine potus de pollutis viſceribus erupit: Tanta eſt poteſtas Domini, tanta Majeſtas. Secreta tenebrarum ſub ejus luce detecta ſunt Sacerdotem Dei nec occulta crimina fefellerunt ... At verò ea quæ ætate provectâ & in annis adultioribus conſtituta, ſacrificantibus nobis latenter obrepſit, non cibum, ſed gladium ſibi ſumens, &c.*

S. Epiphanius Epiſtolâ ad *Joannem* Hieroſolymitanum Epiſcopum: *Cùm vidiſſem quia multitudo Sanctorum Fratrum in Monaſterio conſiſteret: & Sancti Presbyteri Hieronymus & Vincentius propter verecundiam & humilitatem nollent debita nomini ſuo exercere Sacrificia, & laborare in hac parte Miniſterii, quæ Chriſtianorum præcipua ſalus eſt; invenire autem & comprehendere Servum Dei non poſſet, qui te, eò quòd grave onus Sacerdotii nollet ſuſcipere ſæpe fugiebat; ſed nec alius quis Epiſcoporum facilè eum reperiret, &c. Cùm igitur celebraretur Collecta in Eccleſia villæ, quæ eſt juxta Monaſterium noſtrum, ignorantem eum & nullam penitus habentem ſuſpicionem, per multos Diaconos apprehendi juſſimus, &c. Et primum Diaconum ordinavimus, proponentes ei timorem Dei, & compellentes ut miniſtraret. Valde quippe obnitebatur, indignum ſe eſſe conteſtans .... Et cùm miniſtraret in Sanctis Sacrificiis rurſus eum ingenti difficultate, tento ore ejus, ordinavimus Presbyterum; & iiſdem verbis, quibus antea ſuaſeramus, impulimus ut ſederet in ordine Presbyterii. Poſt hæc ſcripſimus ad Sanctos Presbyteros Monaſterii & cæteros Fratres; & increpavimus eos quare non ſcripſiſſent ſuper eo, cùm ante annum multos eorum queri audiſſem, cur non haberent qui ſibi Sacramenta Domini conficeret, & illum omnes ſuo poſcerent teſtimonio: Quare tunc repertâ opportunitate non ſcripſiſſent nobis, neque ſuper Ordinatione ejus aliquid popoſciſſent.*

S. Joannes Chryſoſtomus libro 3. De Sacerdotio: *Sacerdotium ipſum in terra quidem peragitur, ſed in rerum cœleſtium claſſem ordinemque referendum eſt. Atque id perquam meritò; quippe non mortalis quiſquam, non Angelus, non Archangelus, non alia quævis creata Potentia, ſed ipſe Paraclitus Ordinem hujuſmodi diſpoſuit: qui mortalibus hominibus etiamnum in carne manentibus auctor fuit ut Angelorum Miniſterium animo conciperent.*

Et infra: *Dum conſpicis Dominum immolatum, & illic ſitum Sacerdotem Sacrificio incumbentem, ac preces fundentem, tum verò turbam circumfuſam pretioſo illo Sanguine intingi ac rubeſcere, etiamne te inter mortales verſari, atque in terra conſiſtere cenſes.* Et infra: *Inſania manifeſta eſt, deſpicere tantum iſtum Principatum, ſine quo neque ſalutis, neque promiſſorum bonorum compotes fieri poſſumus. Nam ſi non poteſt quis in Regnum cœlorum ingredi niſi per aquam & Spiritum regeneratus fuerit, & qui non manducat carnem Domini, & ſanguinem ejus non bibit, æternâ vitâ privatur: Omnia autem hæc haud aliter quàm per ſacroſanctas illas manus perficiuntur, manus [inquam] Sacerdotum: quî fiet ut citra illarum opem aut gehennæ ignem evitare quis poſſit, aut repoſita in cœlo coronæ præmia aſſequi? ... Corporis lepram purgare, ſeu veriùs dicam, haud purgare quidem, ſed purgatam probare, Judæorum Sacerdotibus ſolis licebat: At verò noſtris Sacerdotibus non corporis lepram, verùm animæ ſordes, non dico purgatas probare, ſed purgare prorſus conceſſum eſt.*

Ad *Lutheri* Objectionem contra externum & viſibile Sacerdotium diluendum nihil proferri luculentius poteſt iis quæ habet *S. Hieronymus* in Dialogo adverſùs Luciferianos, ubi Orthodoxus ait: *Expone mihi quare Laicum venientem ab Arianis recipias Epiſcopum non recipias.* Luciferianus reſpondet: *Recipio Laicum, qui erraſſe ſe confitetur: & Dominus mavult pœnitentiam peccatoris, quàm mortem.* Orthodoxus: *Recipe ergo & Epiſcopum, qui & erraſſe ſe confitetur.* Luciferianus: *Si erraſſe ſe confitetur, cur Epiſcopus perſeverat? Deponat Sacerdotium: concedo veniam pœnitenti.* Orthodoxus: *Reſpondebo tibi & ergo ſermonibus tuis. Si Laicus erraſſe ſe confitetur, quomodo Laicus perſeverat? Deponat Sacerdotium Laici, id eſt, Baptiſma; & ego do veniam pœnitenti. Scriptum eſt enim.* „ Regnum quippe nos „ & Sacerdotes Deo & Patri ſuo fecit. *Et iterum:* „ Gentem ſanctam, regale Sacerdotium, populum „ acquiſitum. *Omne quod non licet Chriſtiano, commune eſt tam Epiſcopo quàm Laico. Qui pœnitentiam agit, priora condemnat. Si non licet Epiſcopo pœnitenti perſeverare quod fuerat, non licet & Laico pœnitenti permanere in eo, propter quod pœnitentiam confitetur:* Cùmque Luciferianus ex Sacris Scripturis multa objeciſſet, quibus Sacerdotes lapſos poſt pœnitentiam ad ſacras functiones recipiendos non eſſe contendebat, Orthodoxus reponit: *Oro te, ut aut ſacrificandi ei licentiam tribuas, cujus Baptiſma probas; aut reprobes ejus Baptiſma, quem non exiſtimas Sacerdotem. Neque enim fieri poteſt ut qui in Baptiſmate ſanctus eſt, ſit apud Altare peccator.*

S. Auguſtinus lib. 2. contra Epiſtolam Parmeniani, Cap. 13. *Nulla oſtenditur cauſa, cur ille, qui ipſum Baptiſmum amittere non poteſt, Jus dandi amittere poſſit. Utrumque enim Sacramentum eſt; & quadam conſecratione utrumque homini datur, illud cùm baptizatur, iſtud cùm ordinatur; ideoque in Catholica utrumque non licet iterari. Nam ſi quando ex ipſa parte venientes, etiam Præpoſiti, pro bono pacis, correcto ſchiſmatis errore ſuſcepti ſunt; & ſi viſum eſt opus eſſe ut eadem Officia gererent, quæ gerebant, non ſunt rurſus ordinati, ſed ſicut Baptiſmus in eis, ita Ordinatio manſit integra, quia in præciſione fuerat vitium, quod unitatis pace correctum eſt, non in Sacramentis, quæ ubicumque ſunt, ipſa vera ſunt. Et cum expedire hoc ju-*

di-

dicatur Eccleſia, ut Propoſiti eorum venientes ad Catholicam Societatem Honores ſuos ibi non adminiſtrent: non eis tamen ipſa Ordinationis Sacramenta detrahuntur, ſed manent ſuper eos. Ideoque non eis in populo manus imponitur, ne non homini, ſed ipſi Sacramento fiat injuria.

Et lib. 1. De Baptiſmo contra Donatiſtas, Cap. 1. *Sacramentum Baptiſmi eſt, quod habet qui baptizatur. Et Sacramentum dandi Baptiſmi eſt, quod habet qui ordinatur. Sicut autem baptizatur, ſi ab unitate receſſerit, Sacramentum Baptiſmi non amittit; ſic etiam ordinatus, ſi ab unitate receſſerit, Sacramentum dandi Baptiſmi non amittit... Sicut ergo acceptatur Baptiſmus, quem non potuit amittere, qui ab unitate diſceſſerat; ſic acceptandus eſt Baptiſmus, quem dedit ille, qui Sacramentum dandi, cùm diſcederet, non amiſerat. Nam ſicut redeuntes, qui priuſquam recederent, baptizati ſunt, non rebaptizantur; ita redeuntes, qui priuſquam recederent, ordinati ſunt, non utique rurſus ordinantur: Sed aut adminiſtrant quod adminiſtrabant, ſi hoc Eccleſiæ utilitas poſtulat; aut ſi non adminiſtrant, Sacramentum Ordinationis ſuæ tamen gerunt; & ideo eis manus inter Laicos non imponitur.*

S. Gaudentius, Brixianus Epiſcopus Sermone 2. in Exodum: *Et ideo Diſcipulis ſuis mandat, quos primos Eccleſiæ ſuæ conſtituit Sacerdotes, ut indeſinenter iſta vitæ æternæ Myſteria exercerent, quæ neceſſe eſt a cunctis Sacerdotibus per ſingulas totius orbis Eccleſias celebrari, uſquequo Chriſtus iterum de cœlis adveniat, quo & ipſi Sacerdotes, & omnes pariter fidelium populi exemplar Paſſionis Chriſti ante oculos habentes quotidie, & gerentes in manibus, ore etiam ſumentes ac pectore, redemptionis noſtræ incredibilem memoriam teneamus*, &c.

Quid Patres reliquos enumerem? Quid Concilia, præſertim Carthaginenſe Quartum, quo Sacrarum Ordinationum Ritus traditur? Quid Rituales Libros antiquiſſimos, quorum nonnulli undecim Sæculorum ætatem habent, in quibus Epiſcoporum, Presbyterorum, Sacrorumque Miniſtrorum Ordinationes leguntur, & manuum Conſecratio per unctionem Chriſmatis in Epiſcopi & Presbyteri inauguratione? Quorum Excerpta apud *Joannem Morinum* Virum Doctiſſimum lib. 11. De Sacris Latinorum Ordinationibus edita ſunt, & ſingulorum Codicum ætas diligenter adnotata. Quod ideo commemoro, quòd Proteſtantes *Lutherum* ſecuti, præſcriptam & uſurpatam ab Eccleſia Romana Sacerdotalem Unctionem ſugillent: quamvis Ritum Unctionis Epiſcopali ac Sacerdotali Ordinationi eſſentialem non cenſeam, ſed ſolam Manuum Impoſitionem, cujus unius Scriptura, Veteteſque Patres meminerunt, & quà Græcæ Eccleſiæ Ordinationes, abſque externa & viſibili Unctione conſummantur, ut ex Euchologiis certò conſtat. Denique Gentium omnium Chriſtianarum, etiam a Romanæ Eccleſiæ Communione divulſarum conſenſus, Græcorum, Syrorum Maronitarum, Syrorum Neſtorianorum, Syrorum Jacobitarum & Eutychianorum, quorum Ordinationes ex ipſis Nationum illarum Ritualibus *Morinus* explicat; Melchitarum, Coptorum, ſeu Jacobitarum Ægyptiorum, Æthiopum, Armenorum, Moſcovitarum, Sacerdotium viſibile & externum ad offerendum Sacrificium Deo, & conficienda Sacramenta a Chriſto inſtitutum, nec omnibus Chriſtianis commune, ſed ſelectis Miniſtris ab Eccleſia conſecratis proprium eſſe probat.

Joannis Roffenſis Epiſcopi præclara contra Lutherum Diſſertatio pro defenſione Sacerdotii.

Id luculenter probat doctiſſimus & invictiſſimus Catholicæ Fidei Pugil *Joannes* Roffenſis Epiſcopus in Libro *De Sacri Sacerdotii Defenſione contra Lutherum*. Quando, inquit, Sacerdotii veritas
,, concorditer a Patribus omnibus per totum Ec-
,, cleſiæ decurſum abundè ſit aſſerta, nec eſt quiſ-
,, quam Orthodoxus qui diſſentiat, ſed nec ulla
,, Scriptura poteſt adduci, quæ huic veritati re-
,, pugnet, quis non dilucidè cernat, nos de ve-
,, ritate Sacerdotii contra Lutherum præſcripſiſſe?
,, Supra modum utique mirandum eſſet, quòd
,, Chriſtus Eccleſiam ſuam, quam tanto pretio
,, nempe ſui ſanguinis redemit, tanto tempore
,, neglexiſſet tam cæco errore implicitam. Ne-
,, que minùs mirandum, quòd Spiritus Sanctus,
,, qui potiſſimùm ejus rei gratiâ miſſus fuerat,
,, ut Eccleſiam in omnem duceret veritatem, paſ-
,, ſus eam fuiſſet tamdiu ſeduci. Sed nec eſt cre-
,, dibile quòd Præſides Eccleſiarum, cùm tot cir-
,, ca naſcentis Eccleſiæ tempora præceſſiſſent, &
,, ad regendam Eccleſiam ab ipſo Spiritu fuiſſent
,, conſtituti; non eſt, inquam, credibile, quòd
,, omnes ad unum in tantis tenebris tot ſæcula
,, fuiſſent hallucinati, ut tam horrendum menda-
,, cium publicitus docerent. Poſtremò ſuperat o-
,, mnem admirationem, quòd cùm tot Eccleſiæ
,, quę per Chriſtianum orbem ſparſæ ſunt, tantâ
,, curâ, tantâque ſolicitudine Chriſti, ſimul & Sa-
,, cri Spiritus ejus, atque Præſidum eis ad hoc
,, inſtitutorum, hactenus gubernatæ ſint, tanta
,, potuit omnium eſſe conſpiratio, præſertim in
,, tam fœdum errorem & mendacium, quod (ſi
,, Luthero credimus) adeo pernicioſum eſt, ut i-
,, pſum ad injuriam teſtamenti Domini confictum
,, affirmare non vereatur. Si quis igitur Chriſti
,, pro nobis ſolicitudinem animo attento contem-
,, pletur; ſi Sancti Spiritus non otioſam in Eccle-
,, ſia reſidentiam indubitanter credat; ſi priſco-
,, rum Præſidum non vitâ ſolùm, verùm etiam
,, doctrinâ miraculiſque clariſſimorum, teſtimonia
,, tot & tam aperta conſideret; ſi poſtremò conto-
,, catur omnium Eccleſiarum, nullâ diſſidente,
,, per tot annorum curricula conſpirationem fuiſſe
,, tam unanimem: numquam putabit, opinor, uni
,, Luthero jamprimùm illuxiſſe veritatem, quam
,, nemo priorum Patrum potuit ante ſuſpicari,
,, immo cujus contrarium omnes uno ore jam o-
,, lim aſſeveraverant. Nam ſi tam diu veritas in
,, tenebris concluſa delituiſſet, ut unum Lutherum
,, poſt tot annorum centenarios expectaret libe-
,, randa, fruſtra Chriſtus de majoribus noſtris tan-
,, tam curam habuit, fruſtra ſimiliter & Chriſti
,, Spiritus, ut doceret eos omnem veritatem fue-
,, rat miſſus; fruſtra quin etiam ab illis toties pe-
,, tita fuit & quæſita veritas, dum interea tam
,, unanimiter omnes mendacium adeo pernicioſum
,, Eccleſiis prædicaſſent. Quòd ſi in iis erratum
,, eſt, quæ tantopere ad fidem ſpectant, incaſsùm
,, profectò tincta ſunt (ut Tertulliani verbis u-
,, tar) tot millia millium: Incaſsùm item facta
,, ſunt tot opera fidei, tot etiam virtutes, tot-
,, que chariſmata incaſsùm operata ſunt, tot Sa-
,, cerdotia, tot Miniſteria perperam functa ſunt,
,, tot denique Martyria perperam & in vacuum
,, perpeſſa, quandoquidem hos omnes erroneâ fi-
,, de conſtat eſſe defunctos. Nam abſque rectâ fi-
,, de nullus illorum Deo placere potuit.
,, Cœterùm ut probemus illum Eccleſiam ſequi,
,, quiſquis priores Patres rem iſtam tanto con-
,, ſenſu atteſtantes ſequitur: quid, precor, aliud
,, Eccleſia tunc erat, quàm cœtus quidam ex Præ-
,, ſidibus & ſubditis integrè collectus? At palam
,, eſt cunctos illos Præſides a primordiis Eccleſię
,, ſic docuiſſe, cunctoſque ſubditos idipſum do-
,, gma recepiſſe. Quo circa nemini poteſt in du-
,, bium verti, quin is qui ſic crediderit, Eccle-
,, ſiam fuerit ſecutus. Tutior itaque ſecuriorque
,, via prorſus exiſtimari debet, Sententiis tot Pa-
,, trum accedere, quibus nemo Orthodoxus per
,, tot ſæcula reclamavit, quàm Lutherum jam pro-
,, clamatiſſimum Hæreſiarcham ſectari. Nam quis

„ ambigere poteſt, quin priores Patres, quibus imperatum fuit ut docerent, quique a Spiritu Sancto conſtituti fuerant in id munus, certiſſimam ab ipſo Spiritu veritatem edocti ſint, præſertim in his dogmatibus, de quibus nulla fuit unquam inter eos controverſia? Hæc quidem Roffenſis Epiſcopus in primo congreſſu.

In ſecundo verò prudenter monet, movendam non eſſe de vocabulis contentionem, hoc eſt, quo nomine vocandi ſint hi quos appellamus hodie Sacerdotes. Nihil enim referre, Sacerdoteſne, an Presbyteri, an Paſtores, an quidvis aliud vocentur; modò oſtendatur quoſdam eſſe medios inter Deum & plebem, qui circa plebem eiſdem fungantur Officiis, quæ jam quotidie geri cernimus a Sacerdotibus: Iſtudque non eſſe confictum ab hominibus, neque humanum eſſe commentum, ſed divinitus inſtitutum. Id verò ut per Scripturas dilucidiùs comprobet, quædam ſtatuit Axiomata.

„ *Axioma I.* Rationi conſentaneum eſt, ut pro negotiis quæ ſalutem animarum concernunt, quidam deputentur, qui totius multitudinis curam gerant.

Hujus rei neceſſitatem probat a ſex potiſſimùm incommodis, quibus maximam Chriſtianorum partem obnoxiam eſſe certiſſimum eſt. Primum eſt facilitas deficiendi a fide. Unde Admonitore quodam & Paſtore eſt opus, qui ſermonem prædicet, inſtetque tempeſtivè & intempeſtivè, arguat, obſecret, increpet, exhortetur, uti Paulus Timotheum inſtituit. Alterum incommodum eſt craſſities ingeniorum. Porro tardi ingenii hominibus quis negabit opus eſſe Doctore? Tertium incommodum eſt proclivitas ad omne malum. Quocirca manifeſtum eſt opus eſſe populo Monitore quodam, qui, ne proruat in omne genus vitiorum, ſuis eos adhortationibus aſſiduè fulciat. Quartum eſt tarditas ad bene operandum. Quamobrem quiſquis negat opus eſſe Paſtoribus & Doctoribus ad excutiendam hanc populi ſegnitiem, planè cœcus eſt. Quintum eſt inſidiæ Satanicæ. Quis itaque non videt pernceeſſariam eſſe vigilem Paſtorum curam, quâ populus excitetur ut ab illius ſibi caveat aſſultibus? Sextum eſt, peſtifera falſorum Magiſtrorum dogmata. Palam eſt igitur ob hæc ſex incommoda, Paſtores & Doctores gregi Chriſtiano, quamdiu ſumus hîc a Domino peregrinaturi, plurimùm neceſſarios eſſe.

„ *Axioma II.* Chriſtus ipſe, dum hîc in terris eſſet, Paſtores quoſdam inſtituit, qui ſuarum ovium curam agerent, eaſque paſcerent, regerent, & docerent.

„ *Axioma III.* Congruum eſt, ut qui ad hunc modum Paſtores Chriſtiano gregi conſtituti ſunt, hi præ cœteris dono gratiæ copioſiori perfundantur.

„ *Axioma IV.* Non ſolùm ita fieri congruum eſt, verùm etiam Chriſtus de facto Eccleſiæ ſuæ Paſtoribus hujuſmodi largitus eſt gratiam & poteſtatem, quâ ſuo commodiùs officio fungerentur.

„ *Axioma V.* Neque ſolùm in Eccleſiæ primordiis hujuſmodi Paſtores neceſſe fuit inſtitui, verùm illud perpetuum ſit oportet, donec ædificium Eccleſiæ fuerit plenè conſummatum.

„ *Axioma VI.* Nemo legitimè Paſtoratus Officium exercet, niſi vocatus, & per Eccleſiæ Præſides rite fuerit ordinatus atque miſſus.

„ *Axioma VII.* Quotquot ita per Eccleſiæ Paſtores ad Paſtoratus Officia legitimè fuerint inſtituti, non eſt dubium quin a Spiritu Sancto pariter aſciti ſint.

„ *Axioma VIII.* Inſuper iidem in ſuis Ordinationibus ab eodem Spiritu gratiæ donum accipiunt, quo reddantur ad opus Miniſterii ſui ſanctiùs obeundum magis idonei.

„ *Axioma IX.* Eam tamen gratiam Spiritus ad exhibitionem ſigni cujuſdam ſenſibilis donari vult, quo rite præſtito, gratiam protinus eſſe datam credamus.

„ *Axioma X.* Qui ſic Paſtores Eccleſiarum & Presbyteri legitimè fuerint ordinati, verè Dei Sacerdotes & habentur, & ſunt hauddubiè.

Hæc Axiomata per Scripturas Sacras copiosè probat Roffenſis Epiſcopus, ex iiſque rectè colligit, aliquas in Eccleſia functiones per Chriſtum & Sacrum ejus Spiritum inſtitutas eſſe, quæ non ſunt cuivis de plebe communes, ſcilicet paſcere, docere, regere, Sacrificium offerre; ſed propriæ Sacerdotum.

Nec refert quòd nomen Sacerdotum Evangelium & Apoſtoli non tribuant illis, quos hodie vocamus Sacerdotes. Ratio enim cur hanc appellationem Apoſtoli vitaverint, eſt, quia vetus adhuc vigebat Sacerdotium, & in Templo quotidie ſacrificabatur. Quamobrem ne confunderent hæc invicem Sacerdotia, placuit interim pro Sacerdotibus Novis aliis uti nominibus. Hos igitur aliquando Presbyteros, aliquando Miniſtros, nonnumquam Epiſcopos & Paſtores appellaſſe palam eſt, quoadusque vetus Sacerdotium eſſet cum Templo ſublatum funditus. Ubi verò Templum everſum fuiſſet, & veteres abrogati Sacerdotes, jam paſſim ab omnibus noſtri Presbyteri Sacerdotes vocati ſunt. Ita Roffenſis Epiſcopus aliique Lutheromaſtyges.

Lutheri, Calvini & Kemnitii objectiones contra Miſſas Privatas.

XXXVI. Contra Miſſas Privatas (ut vocant) *Lutherus & Calvinus* potiſſimùm debacchantur. „ Omnes tres Evangeliſtæ (inquit *Lutherus lib. de Abroganda Miſſa Privata*) unâ diligentiâ, ſimiliter & Paulus, memorant, panem eſſe a Chriſto fractum, & datum Diſcipulis, tacent verò an ipſe comederit & biberit cum eis. Si ergo Miſſa inſtitutum & exemplum Chriſti referre debet, neceſſe eſt ut nulla unquam fiat, niſi Euchariſtia frangatur & multis diſtribuatur per Sacerdotem. Si autem aliqua aliter perficitur, non eſt Chriſtiana Miſſa, nec cum inſtituto Chriſti ulla ex parte convenit ... Ubi manet verbum Chriſti, *Hoc facite:* Cur illi faciunt aliud & contrarium? Tutiſſimè omnium igitur facit, qui a Miſſa in totum, ut nunc fiunt, tam privatâ quàm publicâ abſtinet; quia contra Chriſti exemplum & inſtitutum ampliùs refert. Et Lib. De Miſsa Privata & Unctione Sacerdotum, edito anno 1534. Miſſa Privata, inquit, eſt contra mentem & ſententiam Chriſti inſtituentis. Nam Chriſtus voluit Sacramentum inter pios communicantes diſtribui, ad edendum & bibendum Eccleſiæ porrigi. Sacerdos enim verus eſt Miniſter Eccleſiæ, conſtitutus ad prædicandum verbum & porrigenda Sacramenta, ſicut hoc habent verba Chriſti in Cœna, & ſicut Paulus 1. ad Corinthios 2. de Cœna Domini loquitur. Unde & a Veteribus Communio appellata eſt, quòd non ſolus Sacerdos debeat uti Sacramento juxta Inſtitutionem Chriſti, ſed reliqui Chriſtiani fratres.

Eodem argumento Miſſas Privatas impugnat *Calvinus, Lib. 4. Inſtitutionum*, Cap. 18. „ Dico (inquit) Privatas Miſſas cum Chriſti Inſtitutione ex diametro pugnare; ideoque impiam eſſe Sacræ Cœnæ profanationem. Quid enim mandavit nobis Dominus? Nonne accipere & dividere inter nos? Qualem Mandati obſervationem docet Paulus? Nonne fractionem panis, quæ Communio ſit Corporis & Sanguinis? Cùm igitur unus ſine diſtributione accipit, quid ſimile eſt? At ille unus totius Eccleſiæ nomi-

„ ne

„ nè facit. Quo mandato? Annon hoc apertè
„ illudere Deo eſt, cùm unus privatim ad ſe
„ rapit, quod nonniſi inter plures fieri debuerat?
„ Sed quia ſatis clara Chriſti & Pauli verba ſunt,
„ breviter concludere licet; Ubicumque non eſt
„ fractio panis ad Communionem Fidelium, illic
„ non Cœnam Domini, ſed falſam & præpoſte-
„ ram Cœnæ imitationem eſſe. Falſa autem imi-
„ tatio, depravatio eſt. Porro depravatio tanti
„ Myſterii impietate non caret. In Miſſis ergo
„ Privatis impius eſt abuſus.

Kemnitius in Examine Concilii Tridentini idem
„ argumentum amplificat, Certiſſimum (inquit)
„ & manifeſtiſſimum eſt, Chriſtum celebrationem
„ Cœnæ ſuæ non ita inſtituiſſe, ut ille qui bene-
„ dicit, ſolus ſumat, reliquis tantùm ſpectantibus,
„ & quòd ex illa unius actione, fructus Eucha-
„ riſtiæ propter ſpectaculum redundet ad alios qui
„ communicant. Sed inſtitutio Chriſti, quando
„ hoc quod in prima Cœna factum eſt, rite & le-
„ gitimè facere volumus, requirit ut in celebra-
„ tione Cœnæ Dominicæ ſit qui gratias agat &
„ diſpenſet; adſint etiam quibus detur, qui acci-
„ piant, manducent & bibant. Hoc enim in prima
„ Cœna factum eſt, & ut in futurum fieret, man-
„ datum eſt. Ita quando Apoſtolorum Synaxis per
„ fractionem panis deſcribitur, ſatis oſtenditur
„ fuiſſe diſpenſationem & diſtributionem. O-
„ mnium verò clariſſimè Paulus deſcribit, qualis
„ fuerit celebratio Cœnæ Dominicæ in Apoſtolica
„ Eccleſia. Non tantùm enim repetit verba inſti-
„ tutionis, ſed 1. ad Corinthios 10. dicit, Corpus
„ Chriſti in Cœna Dominica cum omnibus illis,
„ quæ traditione ſui Corporis promeruit & acqui-
„ ſivit, communicari non ſpectando quomodo
„ unus ſumat: ſed *Panis* (inquit) *quem frangi-*
„ *mus*, hoc eſt, diſpenſamus, & manducandum
„ diſtribuimus, eſt *communicatio Corporis Chriſti*.
„ Item dicit, Fideles participes eſſe Menſæ Do-
„ mini, non ſpectando, ſed manducando. *Unum*
„ (inquit) *corpus multi ſumus*: non quia ſpecta-
„ mus unum manducantem, ſed quia omnes *ex*
„ *uno* illo *pane* qui frangitur, hoc eſt, diſpenſa-
„ tur & diſtribuitur, *participamus*. Imò 1. ad Co-
„ rinthios 2. opponit inter ſe Dominicam Cœnam
„ & privatam Cœnam, & quidem ita ut confir-
„ met, ubi privatè Cœna agitur, ibi non poſ-
„ ſe Dominicam Cœnam celebrari. Et privatam
„ Cœnam definit, ubi quis privatim quod Cœnæ
„ Dominicæ eſt manducat & præoccupat, non
„ ſimul participantibus aliis; & dicit non diſſi-
„ mile eſſe ac ſi inſtitueratur talis Cœna, ubi
„ unus ſaturaretur, alter verò cogeretur eſuri-
„ re. Et clariſſima eſt Chryſoſtomi ſententia in
„ illum Pauli locum: *Quod Dominicum eſt, Pri-*
„ *vatum fecerant. Cœna enim Domini debet eſſe*
„ *communis*. Addit *Kemnitius*: Veterem Eccle-
„ ſiam Chriſti inſtitutionem, Apoſtolorum Tra-
„ ditionem, & Apoſtolicæ Eccleſiæ exemplum
„ ſecutam, ſemper in celebratione Cœnæ Do-
„ minicæ ſervaſſe diſpenſationem & diſtributio-
„ nem Sacramenti; id quod teſtantur omnes de-
„ ſcriptiones Liturgiarum, quæ apud Patres ex-
„ tant. In veteri & puriori Antiquitate prorſus
„ ignotam fuiſſe talem privatam Miſſam, ubi Sa-
„ cerdos id quod conſecravit, nemini communi-
„ cat, ſed ſibi ſolus ſumit, S. Chryſoſtomus hunc
„ abuſum seriò & graviter reprehendiſſe Homilia
„ 3. in 1. Cap. ad Epheſios: *Fruſtra* (inquit) *ha-*
betur Oblatio quotidiana, cùm nemo ſit qui parti-
cipet. Quiſquis Myſteriorum conſors non eſt, im-
prudens & improbus adſtat. Item: *Si quis ad con-*
vivium vocatus, manus quidem laverit & accu-
buerit, & tamen nihil ciborum guſtaverit, non-ne
infert contumeliam convivatori a quo fuerit voca-
r

tus? Annon ſatiùs fuerit eum qui talis eſt, prorſus
non comparuiſſe. Addit tandem, Eccleſiaſticos Ca-
nones, decimum ſcilicet eorum qui Apoſtolici vo-
cantur, & ſecundum Antiocheni Concilii, eos com-
munione privare, qui non permanent in oratione,
uſque dum Miſſa peragitur, nec Sanctam Commu-
nionem percipiunt. Cap. *Peracta*: *De Conſecra-*
tione Diſt. 2. Decretum iſtud velut *Anacleti* Papæ
profarri: *Peracta Conſecratione omnes communicent,*
qui noluerint Eccleſiaſticis carere liminibus. Sic enim
Apoſtoli ſtatuerunt, & Sancta Romana tenet Eccleſia.

XXXVII. Verùm, Chriſti mandatum, quod *Reſponſio.*
jactant, non intelligunt Heterodoxi, multò mi-
nùs exequuntur. Quod præcepit Chriſtus his ver-
bis: *Hoc facite in meam commemorationem*, Sacri-
ficium eſt quod ſuſtulerunt, quod Hoſtiæ Conſecra-
tione & conſumptione factâ per Communionem
Sacerdotis Sacrificantis perficitur. Communio ve- *Communio*
rò adſtantium ad Sacrificii ſubſtantiam non perti- *adſtan-*
net; neque a Chriſto abſolutè & abſque excep- *tium ad*
tione præcepta eſt, ſed pro loco, tempore, perſo- *Sacrificii*
nis. Ea enim vis eſt affirmativorum præceptorum. *Subſtan-*
Chriſtus igitur Euchariſtiam inſtituit ut ſumant, *tiam non*
non ſolus Sacerdos, ſed omnes Fideles adſtantes, *pertinet.*
qui velint & digni ſint. Si verò nemo e Clero vel
e Plebe Euchariſtiam accipiat, ſed unus Sacerdos
Miſſam celebrans; nihilominus fructus ipſius ad
omnia Eccleſiæ membra derivatur, & ad circum-
ſtantes inprimis, pro quibus offertur, & qui cum
Sacerdote offerunt, ſeu votis ſuis ejus oblationem
proſequuntur. Enimvero cùm Sacrificium munus
publicum ſit, & publico totius Eccleſiæ nomine
offeratur, in commemorationem Paſſionis Chri-
ſti; quæ publicum beneficium eſt Sacerdos Mini-
ſtri publici gerit officium, & pro toto Chriſti cor-
pore myſtico, id eſt Eccleſia, Corpus ejus verum
in ara Crucis ſemel pro omnibus oblatum, Patri
in Sacrificium offert, ut cruenti illius Sacrificii
Redemptionis noſtræ vis & efficacia, incruento
illo Religionis Sacrificio omnibus corporis myſtici
membris applicetur, circumſtantibus maximè, qui
debita cum diſpoſitione, & depoſito peccati affe-
ctu, Miſſam audiunt, & in ea ſpiritualiter com-
municant. At quia Eccleſia ſemper optavit ut ſa-
cramentaliter etiam communicarent omnes Chri-
ſtiani qui Sacrificio intereſſent, ac ſe dignos exhi-
berent morum innocentia, ut ſic ad eos Sanctiſſimi
Sacrificii fructus uberior perveniret. Quia etiam
Chriſtus non ſolùm Euchariſtiam inſtituit ut ſacri-
ficium ad honorem ac laudem divini nominis, &
ad utilitatem Eccleſiæ, ſed ut Sacramentum, &
animarum cibum, fruſtra eſſe ac inutile fieri ad
poſteriorem huncce finem, eorum ſocordia qui
non communicant; eoſque Chriſto, qui nos ad
cæleſte illud convivium invitat, contumeliam in-
ferre, *S. Chryſoſtomus* docet: imò oratoria qua-
dam exaggeratione ait, ſatius eſſe non compare-
re in Miſſa, quàm non communicare, ut Fide-
les ad frequentem & dignam Communionem hor-
taretur.

Cæterùm Miſſas in quibus ſolus Sacerdos com-
municaret, puriori Antiquitati ignotas non fuiſſe, *Miſſæ in*
ipſa *S. Joannis Chryſoſtomi* verba a *Kemnitio* pro- *quibus ſo-*
lata oſtendunt. Non enim a *Sacrificii quotidiani* *lus Sacer-*
oblatione ceſſavit Eccleſia, etſi nemo communi- *dos com-*
cares, & plerique *ſemel tantùm per annum ea Sa-* *munica-*
cramenta ſumerent, ut queritur ipſe Homilia 5. in *ret, Anti-*
Epiſtolam 1. ad Timotheum, & Homilia 31. ad *quitati*
Populum Antiochenum, quæ eſt de Beato *Philo-* *non igno-*
gonio, ubi in Chriſtianos invehitur, qui *in diebus* *ta.*
Feſtis negligenter ac temerè ad Sacram Menſam
accedunt, haud intelligentes, quòd *Communionis*
tempus non eſt Feſtum, neque Celebritas, ſed con-
ſcientia pura, vitaque a peccatis expurgata. Que-
madmodum enim qui ſibi nullius mali conſcius eſt,
hanc

hunc oportet ſingulis diebus accedere: ſic qui peccatis occupatus eſt, nec punitur, cum ne in Feſtis quidem accedere tutum eſt. Neque enim ſemel in anno accedere, liberat nos a peccatis, ſi indignè acceſſerimus: quin hoc ipſum potiùs auget damnationem, quòd tùm ſemel tantùm accedamus, ne tum quidem purè accedimus.

Auctor Sermonis inter Ambroſianos 34. Populum hortatur, ut qui non eſt legitimè impeditos, ſingulis diebus Miſſæ interſit. Mox admonet ut in Quadrageſima, die ſaltem Dominico, offerant & communicent. *Gennadius* Maſſilienſis libro de Eccleſiaſticis Dogmatibus. Cap. 53. Fideles hortatur ad Communionem omnibus Dominicis diebus frequentandam, ſi tamen ſine affectu peccandi ſint. Concilium Agathenſe præcipit Sæcularibus ut dio Dominico Miſſam audiant: Euchariſtiam verò ſumendi legem eis non imponit, niſi in diebus Nativitatis Domini, Paſchatis, & Pentecoſtes. Quod & in Turonenſi 11. Canone 50. ſancitum eſt.

Variè hæ jure Eccleſia mores.

Varios autem hac de re cujuſque Eccleſiæ fuiſſe mores *S. Auguſtinus* teſtatur Epiſtolâ 118. ad Januarium, ubi alios quotidie, alios certis diebus communicaſſe aſſerit. Totum id ad Diſciplinam pertinet, quæ, Regula Fidei immobili & irreformabili manente, mutationi obnoxia eſt. Primis Eccleſiæ ſæculis nulla celebrabatur Miſſa, in qua non communicarent quotquot aderant, fervente in Chriſtianorum pectoribus Dei amore, & ſacri illius Convivii deſiderio, in quo *Caro Chriſti Corpore & Sanguine veſcitur, ut anima de Deo ſaginetur.* *S. Juſtinus* Martyr Apologia 11. Euchariſtiam præſentibus diſtributam, ad abſentes per Diaconos miſſam teſtatur. Miſſam abſque plurium Communione celebratam primùm non fuiſſe, aut certè intentionem Eccleſiæ fuiſſe ut plures communicarent, ipſa Canonis verba probant: *Ut nobis Corpus & Sanguis fiat dilectiſſimi Filii tui Domini noſtri Jeſu Chriſti ... Ut quotquot ex hac Altaris participatione Sacroſanctum Filii tui Corpus & Sanguinem ſumpſerimus, omni benedictione cœleſti & gratiâ repleamur.* Et quæ poſt Communionem dicuntur: *Quod ore ſumpſimus, Domine, purâ mente capiamus ... Satiaſti familiam tuam Muneribus ſacris;* & ſimilia. Canon 10. inter eos qui Apoſtolici dicuntur, Illiberitani Concilii Canon 28. Antiocheni ſub Julio 1. Canon 2. Toletani 1. Canon 13. eos qui ad Eccleſiam convenientes non communicabant, abſtinendos, ſive ab Eccleſia ejiciendos & excommunicandos ſanxerunt. Primævam illam diſciplinam commendat *Micrologus* Cap. 51. *Sciendum eſt* (inquit) *quòd ſoli communicantes Divinis Myſteriis intereſſe conſueverant. Unde & ante Oblationem juxta Canones jubebantur exire Catechumeni & Pœnitentes, videlicet qui nondum ſe paraverant ad communicandum. Hoc quoque ipſa Sacramentorum innuit confectio, in qua Sacerdos non pro ſola ſua Oblatione & Communicatione, ſed & aliorum rogat; & maximè in Oratione poſt Communionem pro ſolis Communicantibus orare videtur. Nec Communio dici poteſt, niſi plures de eodem Sacrificio participent.* Hanc Diſciplinam Romæ, & in Hiſpania quartò ſæculo adhuc viguiſſe, ut Fideles Euchariſtiam quotidie ſumerent, *S. Hieronymus* teſtatur Epiſtolâ 50. ad *Pammachium*, & Epiſtolâ 28. ad *Lucinium Bæticum*. Ad quotidianam Communionem hortatur *S. Ambroſius* lib. 5. de Sacramentis Cap. 4. & ſic vivendum monet, ut quotidie mereamur accipere. In iis Eccleſiis, & iis temporibus, quibus Fideles quotidie Euchariſtiam ſumebant, nec tantus erat Sacerdotum numerus, dubium non eſt quin Miſſæ abſque communicantibus nullæ celebrarentur.

Nono ſæculo quidam erant in Germanica, & fortè in aliis etiam finitimis Eccleſiis priſci moris adeo retinentes, ut qui pluribus Miſſis eadem die interenant, in ſingulis communicarent. Teſtis eſt *Vualafridus Strabo* lib. de Eccleſiaſticis Officiis, Cap. 22. *Quia* (inquit) *de communicandi varietate quædam præmiſimus, hoc addendum videtur, eſſe quoſdam, qui ſemel in die communicare, etiamſi pluribus interfuerint Miſſis, pro dignitate Sacramentorum ſufficere credant; eſſe verò alios, quibus qui ſicut in una, ſic in omnibus adfuerint Miſſis in die communicare velint. Quorum neutros culpandos exiſtimo; quia ſicut Auguſtinus ait de his qui quotidie communicant, & illis qui raritùs, iſtos reverentia ſanctarum retrahit rerum, illos verò amor ſalubrium invitat Sacramentorum. Nam & ipſe Sacerdos, quoties in die Miſſas facit, communicare non omittit. Quod ſi non faciat, Canonico eſt feriendus Judicio.*

Paulatim elanguit priſtinus Chriſtianorum fervor. In Oriente jam rarior eſſe cœperat Communionis uſus tempore *S. Joannis Chryſoſtomi*, ideo Fideles ſolicitè adhortatus eſt ad frequentem Communionem, ne fruſtra quotidiana Oblatio fieri videretur, ſi nemo participaret. Sed non eâ unâ ratione Chriſtianos ſacræ Oblationis participes eſſe agnovit Sanctiſſimus Antiſtes ac Doctor, nec fruſtra omnino Sacrificium quotidianum offerri cenſere potuit, etſi nemo præter Sacerdotem offerentem communicaret, ſiquidem vivis & defunctis illud prodeſſe disertè docuit Homilia 21. in Acta: *Non ſimpliciter* (inquit) *Miniſter clamat: Pro his qui defuncti ſunt in Chriſto, & pro his qui illorum memoriam faciunt. Non Diaconus eſt qui talem illam vocem emittit, ſed Spiritus Sanctus. Quid dicis? In manibus eſt Hoſtia, & omnia propoſita ſunt bene ordinata, adſunt Angeli, adſunt Archangeli, adeſt Filius Dei, tam tanto horrore aſtant omnes, aſtant illi clamantes omnibus ſilentibus; & putas ſimpliciter hæc fieri? ... Igitur & alia ſimpliciter, & quæ pro multitudine? Abſit. Sed omnia cum fide fiunt. Quid putas pro Martyribus offerri, quòd vocantur in illa hora, licèt Martyres ſint? Etiam pro Martyribus magnus honor nominari* DOMINO *præſente, dum mors illa perficitur, & horrendum Sacrificium, & ineffabilia Sacramenta. Nam quaſi ſedente Rege, quæcumque voluerit, perficis: ut autem ſurrexerit, quæcumque dicis fruſtra dicis; Ita & nunc quamdiu propoſita fuerint Myſteria, omnibus honor maximus in memoria haberi. Vide enim; Annuntiatur tunc Sacramentum horrendum, quod pro Mundo dedit, ſeipſum Deus, tùm illo miraculo tempeſtivè memor eſt illorum qui peccarunt. Sicut enim quando Regum trophæa ſtatuuntur, tunc celebrantur quidem & quicumque victoriæ ſocii fuerunt; dimittuntur autem qui ſunt in vinculis: Per illud tempus qui nihil aſſecutus eſt, nihil obtinet; Ita ſanè & hic. Trophæorum & celebrandæ victoriæ tempus eſt.* „ Quoties enim, [*inquit*] manducatis Panem hunc mortem Domini annuntiate. *Itaque ne ſimpliciter accedamus, neque fortuitò hæc fieri putemus.* Et Homilia 1. in Epiſtolam ad Philippenſes, idem Altaris Sacrificium defunctis utile eſſe docet. Non fruſtra igitur illud offerri exiſtimavit, etſi nulli communicarent.

Nec verò ex Primæ ad Corinthios 11. Cap. ubi Apoſtolus ait: *Convenientibus ergo vobis in unum, jam non eſt Dominicam Cœnam manducare: Unuſquiſque enim ſuam Cœnam præſumit ad manducandum:* & ex *S. Chryſoſtomi* verbis Homilia in hunc locum dicentis, Corinthios ab Apoſtolo reprehenſos, quòd Cœnam Dominicam, quæ communis eſſe debuit, privatam fecerunt, aliquid contra Miſſas privatas colligi poteſt. Nec enim Apoſtolus, nec S. Chryſoſtomus, Cœnæ Dominicæ nomine Euchariſtiæ ſumptionem ibi intellexerunt, ſed con-

Digitized by Google

convivium commune Fidelium, in quo omnes tam pauperes quàm divites unà reficiantur: quod quidem inſtitutum ac ſolemni more celebrari ſolitum erat ad repræſentationem Cœnæ illius, quam Chriſtus ultimam habuit cum Diſcipulis ſuis, priuſquam Corporis & Sanguinis ſui Myſterium inſtitueret; & ad ſovendam charitatem fraternitatis. Quocirca primis Eccleſiæ ſæculis *Agape* vocabatur. Senſus ergo Apoſtoli eſt; Veſtra convivia, ad quæ celebranda ex more in Eccleſiam convenitis, ut quidem a vobis aguntur, Cœnam Dominicam nullatenus repræſentant. Chriſtus enim, unà cum Diſcipulis ſuis in eadem menſa accubuit, & eiſdem cibis uſus eſt, quamvis ipſe Dominus, illi ſervi eſſent; nec ipſum Proditorem ſuum a communi menſa repulit. Vos autem privatas vobis menſas facitis & inæquale convivium, qui fratres veſtros & conſervos, ob ipſorum paupertatem a menſis & epulis veſtris excluditis. *Unuſquiſque enim ſuam Cœnam præſumit ad manducandum*, id eſt, cùm Cœnam Dominicam unà cum fratribus edere deberet, cœnam ſuam occupat, & cibos domi paratos, quos in commune conferre deberet, ſeorſim cum ſuis comedit, cœteris, & maximè pauperibus excluſis, aut non expectatis. *Et alius quidem eſurit, alius autem ebrius eſt.* Id eſt, lautè divites epulantur, pauperes eſuriunt. Quod ſanè de Euchariſtia dici non potuit, quæ non eſt propoſita ad ſatietatem ventris, ſed ad refectionem mentis, nec inæqualiter inter communicantes Chriſtianos diſtribuebatur. *Numquid domos non habetis ad manducandum & bibendum?* Id eſt, ſi cœnam privatam, non communem facere vultis, cur non in privatis ædibus comeditis? Quid in locum ſanctum convenire neceſſe eſt? *Aut Eccleſiam Dei contemnitis?* Id eſt, Chriſtianorum cœtum deſpicitis, quem ebrietate & comeſſatione, pauperumque contemptione dehoneſtatis. *Et confunditis eos qui non habent?* Id eſt pudore & probro afficitis pauperes, qui vobis epulantibus eſurire coguntur. Hæc enim velut publica eſt ipſis a vobis facta inopiæ exprobratio. Quia verò Cœna hujuſmodi, ſeu Agape vel Euchariſtiæ ſumptionem ſequebatur, ut *S. Chryſoſtomus*, cœterique Græci Patres cenſent, vel præcedebat, illâ ſaltem die quâ Chriſtus ultimam cum Apoſtolis Cœnam celebravit, & Myſterium Euchariſtiæ inſtituit, ut *S. Auguſtinus* docet Epiſtolâ 118. ad Januarium; & ita Corinthii crapula & ebrietate, contemptuque pauperum, ſeu præcedente, ſeu ſubſequente, injuriam ſacris Myſteriis inſerebant; ideo Apoſtolus Euchariſtiæ inſtitutionem commemorat, ut peccati ſui gravitatem agnoſcant, Myſteriorum cognitâ magnitudine & excellentiâ, quæ tam indignè tractant.

Hoc ſenſu *S. Joannes Chryſoſtomus* locum Apoſtoli intellexit & interpretatus eſt, quem contra Miſſas privatas *Kemnitius* malâ ſide detorſit. Verba *S. Chryſoſtomi* ſubjicio. Convenientibus vo„ bis, *inquit*, in unum, jam non eſt Dominicam Cœnam manducare. *Vides quàm aptè ad ſuffundendum pudorem, & ejuſdem narrationis jam ſtruxit conſilium. Nam alia quidem eſt, inquit, ſpecies conventus; Ea eſt enim Charitatis, & fraternæ dilectionis. Nam unus quidem, inquit, locus vos ſuſcipit, & ſimul congregamini; menſa verò jam non eſt ſimilis conventus. Non dixit autem, Convenientibus vobis non licet communiter manducare, non licet inter vos convivari; ſed rurſus aliter & multò terribilius eos tangit, dicens; jam non eſt Dominicam Cœnam manducare, eos ad illam tranſmittens veſperam, in qua Chriſtus tremenda tradidit Sacramenta. Propterea & prandium vocavit cœnam; etenim illa Cœna habuit omnes communiter accumbentes. Atqui non tantùm intereſt inter divites & pauperes, quantùm inter Magiſtrum & Diſcipulos. Cogita quantùm intereſſet inter Præceptorem & Proditorem. Sed tamen ille quoque cum eis accumbebat, & neque eum expulit, ſed etiam ſale impertiit, & Sacramentorum fecit participem. Deinde interpretatur quomodo non eſt Dominicam Cœnam manducare.* „ Unuſquiſque „ enim (*inquit*) ſuam Cœnam præſumit ad man„ ducandum, & alius quidem eſurit: alius au„ tem ebrius eſt. *Vidiſti quemadmodum oſtenderit ipſos magis dedecore & ignominiâ afficere. Nam quod eſt Dominicum, ipſi faciunt proprium. Quamobrem ipſi ſunt primi qui probro afficiuntur & ignominiâ, qui menſæ maximam auferunt dignitatem. Quomodo? Quoniam Dominica, id eſt, Domini Cœna debet eſſe communis. Nam quæ ſunt Domini, non hujus quidem ſunt famuli, illius verò non ſunt, ſed communiter omnium. Dominicam ergo hanc dicit eſſe communem. Nam ſi eſt Domini, non debes eam tamquam privatam avellere, ſed tamquam quæ ſit Domini, communiter omnibus proponere. Nunc autem non ſinis eam eſſe Dominicam, ut qui non ſinas eam eſſe communem, ſed ſeorſum epuleris. Quamobrem ſubjungit dicens* „ Unuſquiſque enim ſuam „ Cœnam præſumit. *Non dixit*, Abſcindit, *ſed* præſumit, *eos edacitatis & temeritatis ſenſim accuſans. Hoc autem ſignificavit etiam quod deinceps ſequitur:* Et alius quidem eſurit, alius autem ebrius eſt. *Quæ quidem utraque erant non ſervatæ mediocritatis, nempe egeſtas & crapulatio. Ecce ſecundum crimen illos quoque lædens. Primum quidem, quòd Cœnam ignominiâ afficiunt. Secundum autem, quòd ventrem infarciunt & inebriantur, & quod eſt gravius, etiam pauperibus eſurientibus. Nam quæ erant communiter apponenda omnibus, iis iſti ſoli veſcentes procedebant ad inſatiabilitatem & temulentiam. Et ideo non dixit* „ Alius „ quidem eſurit, alius verò ſaturatur, *ſed* ebrius „ eſt. *Unumquodque autem horum etiam per ſe dignum eſt reprehenſione. Nam inebriari, etiam abſque eo quòd deſpiciuntur pauperes, eſt crimen; & deſpicere pauperes, etiam abſque ebrietate, meretur reprehenſionem. Quando autem ſimul fuerint conjuncta, cogita quanta eſt exuperatio ſceleris & iniquitatis. Deinde cùm oſtendiſſet abſurditatem, cum magna indignatione eos increpat, dicens* „ Num„ quid domos non habetis ad manducandum & „ ad bibendum, aut Eccleſiam contemnitis, & „ confunditis eos qui non habent? *Vides quemadmodum a contumelia pauperum criminationem tranſtulit ad Eccleſiam, ut graviorem redderet orationem. Ecce ergo quarta quoque eſt accuſatio, quando non ſolùm pauperes, ſed Eccleſia afficitur contumeliâ. Sicut enim Dominicam Cœnam facis privatam, ita etiam rurſus locum, utens Eccleſia tamquam domo. Facta eſt enim Eccleſia, non ut diviſi ſimus qui convenimus, ſed ut qui diviſi ſumus, ſimus conjuncti, & hoc oſtendit conventus.* „ Et pu„ dore afficitis eos qui non habent. *Non dixit:* „ Et fame enecatis eos qui non habent, *ſed ad ſuffundendum pudorem multò accommodatiùs:* Pudore afficitis: *ut oſtenderet quòd non tantùm eſt ei cura alimentum, quantùm ea quâ ipſi afficiebantur contumelia. Ecce etiam quinta accuſatio, non ſolùm deſpicere eſurientes, ſed eos etiam pudore afficere.*

Rationem deinde connexionis orationis ſequentis quâ Sacratiſſimæ Euchariſtiæ inſtitutionem Apoſtolus commemorat, cum præcedenti, quâ de convivio communi, quod Cœnam Dominicam vocabant, egerat, *S. Joannes Chryſoſtomus* affert. *Deinde* (inquit) *volens etiam aliunde eos majori pudore afficere, rurſus ex iis quæ ſunt præcipua con„ texit orationem.* Ego enim accepi a Domino, „ quòd Dominus Jeſus in qua nocte tradebatur, „ accepit panem, & gratias agens fregit, & dixit;

„ xit; Accipite & manducate. Hoc eſt corpus „ meom quod pro vobis frangitur. Hoe ſacite „ in meam commemorationem. *Car hìc meminit Myſteriorum ſeu Sacramentorum? Quoniam ad præſens argumentum hae oratio erat ei valde neceſſaria. Tuos enim* [*inquit*] *Dominus omnes eadem menſa eſt dignatus, licèt ea eſſet valde reverenda, & longè omnium ſuperaret dignitatem. Tu autem eos hâc tuâ parvâ & vili indignos exiſtimas: & cùm illi in ſpiritualibus pluſquam tu nihil habeant, tu eos ſpolias in ſenſibilibus. Neque enim hac tua ſunt.*

Ex hoc *S. Chryſoſtomi* Commentario exploratum eſt, nec Apoſtolum, nec Ipſummet de Euchariſtia loqui, cùm eos reprehendunt, qui Cœnam Dominicam privatam faciunt, & præſumunt ad manducandum, ſeu præoccupant, qood eum omnibus communicari deberet; adeoque contra Miſſas, quas privatas vocant, in quibus nimirum ſolos Sacerdos Chriſti Corpus & Sanguinem ſumit, tum S. Pauli Sententiam, tum *S. Chryſoſtomi* verba, perperam a *Kemnitio* & aliis Heterodoxis detorqueri. Sanè Sacerdos qui nemine Sacramentaliter communicante celebrat, alios eſurire non cogit, & nudo Sacrorum Myſteriorum intoitu paſci, cùm paratus ſit ipſa cum aliis communicare, qui participes eſſe voluerint ae digni fuerint; idque maximè optet Eccleſia, & Fideles ad Communionem frequentem adhortetur. Nec tamen qui Sancto Miſſæ Sacrificio interſunt, etſi Sacramentaliter non communicent, Sacrificii fructu prorſus privantor, modò non ſolis corporis oculis Sacram Actionem uſurpent, ſed animi conſideratione, attentione, pioque affectu Eccleſiam & Sacerdotem Sacris operantem proſequantur & Chriſtum ſeque per ipſum & cum ipſo Deo offerant. Concilii Tridentini verbis Eccleſiæ doctrinam convenientiùs explicabo quàm meis. Sic habet Seſſione 22. de Sacrificio Miſſæ, Cap. 6. *Optaret quidem Sacroſancta Synodus, ut in ſingulis Miſſis Fideles adſtantes non ſolùm ſpirituali affectu, ſed ſacramentali etiam Euchariſtiæ perceptione communicarent, quò ad eos ſanctiſſimi hujus Sacrificii fructus uberior perveniret. Nec tamen, ſi id non ſemper fiat, propterea Miſſas illas in quibus ſolus Sacerdos ſacramentaliter communicat, ut privatas & illicitas damnat, ſed probat, atque adeo commendat: ſiquidem illæ quoque Miſſæ verè communes cenſeri debent; partim quòd in eis populus ſpiritualiter communicet; partim verò quòd a publico Eccleſiæ Miniſtro non pro ſe tantùm, ſed pro omnibus Fidelibus, qui ad Corpus Chriſti pertinent, celebreatur.*

Hanc doctrinam a Spiritu Sancto eſſe, qoi per Eccleſiam in Concilio congregatam locutus eſt, nemo dubitare poteſt, niſi qui privato ſpiritui, ac phantaſmatibus potiùs quàm Chriſto eredens Eccleſiæ Auctoritatem contemnit. Contra verò, *Lutheri* doctrinam adversùs Miſſæ Sacrificium eſſe a Diabolo, quo ſuggerente ſua illa in Dogma Catholicum argumenta ſabricatus eſt, *Lutherus* ipſe teſtis eſt, eoque Magiſtro gloriatur, Libro de Miſſa Privata & Unctione Sacerdotum. *Ego* [*inquit*] *coram vobis Reverendis & Sanctis Patribus Confeſſionem faciam: date mihi abſolutionem bonam, quæ vobis,* [*opto*] *quàm minimùm noceat. Contigit me ſemel ſub mediam noctem ſubitò expergefieri, ibi Satan mecum cœpit ejuſmodi diſceptationem. Audi* [*inquit*] *Luthere, Doctor perdocte, Noſti etiam te quindecim annis celebraſſe Miſſas privatas pene quotidie? Quid ſi tales Miſſa privata horrenda eſſent idololatria? Quid ſi ibi non adfuiſſet Corpus & Sanguis Chriſti, ſed tantùm panem & vinum adoraſſes, & aliis adorandum propoſuiſſes?* &c. Seriem deinde diabolicorum ſophiſmatum exponit, ſubditque; *In his anguſtiis, hoc agone contra diabolum, volebam retundere hoſtem armis, quibus aſſuetus eram ſub Papatu, objiciebamque intentionem & fidem Eccleſiæ, ſcilicet quòd Miſſas privatas in fide & intentione Eccleſiæ celebraſſem, Etiamſi ego (inquam) non rectè crcdidi, aut ſenſi, tamen in hoc rectè credidit, aut ſenſit Eccleſia. Verùm Satan contra vehementiùs inſtans,* &c. Diaboli argumentis *Lutherus* aſſenſit, his fundamentis Synagogam ſuam ſuperſtruxit. Annon Dæmonis diſcipuli ſunt, qui *Lutherum* a Dæmone edoctom auſcultaot, in iis præſertim quæ a Principe tenebrarum ſe accepiſſe ſatetur, eoque duce Miſſam Sacrificium eſſe negant; Sacerdotium & Miſſam, eam præſertim in qua ſolus Sacerdos communicat, abrogari volunt, & obi ipſis licuit abrogarunt? Quos Eccleſiæ in Concilio Tridentino congregatæ verbis meritò execramur; *Si quis dixerit, Miſſas, in quibus ſolus Sacerdos ſacramentaliter communicat, illicitas eſſe, ideoque abrogandas, Anathema ſit.*

Lutherus doctrinam ſuam adversùs Miſſæ Sacrificium Diabolo acceptam refert.

Tom. VII. Edit. Vvitemberg. pag. 228.

XXXVIII. Contra ſolemnes Miſſæ ceremonias declamant etiam Heterodoxi, ſed fruſtra ut immeritò. Nam & communis naturæ ſenſus quæ homines religioſos eſſe docuit, & Veteris Legis Auctoritas & Apoſtolica Traditio, Eccleſiæque toto orbe diffuſæ perpetuus & conſtans uſus, ceremonias pias & utiles eſſe probant, tom in cæterorum celebratione Sacramentorum, tum præſertim in Miſſæ Sacrificio, *quò & Majeſtas tanti Sacrificii commendetur, & mentes Fidelium per hæc viſibilia religionis & pietatis ſigna ad rerum altiſſimarum, quæ in hoc Sacrificio latent, contemplationem excitarentur*, ot loquitur Tridentina Synodus. Nonnullæ ab ipſis Apoſtolis, aliæ ab Apoſtolorum Diſcipulis inſtitutæ, aliæ a Summis Pontificibus vel ab Epiſcoporum Conciliis additæ. Quæ ab univerſa Eccleſia ſervantor, vel ab Eccleſiis Apoſtolicis, id eſt, quas Apoſtoli per ſe ipſos fundarunt, eas Apoſtolicas eſſe minimè dubium eſt. Nota eſt illa a S. Auguſtino tradita Regula Libro 4. de Baptiſmo contra Donatiſtas, Cap. 24. *Quod univerſa tenet Eccleſia, nec a Conciliis inſtitutum, ſed ſemper retentum eſt, nonniſi Auctoritate Apoſtolica traditum rectiſſimè creditur.* His Apoſtoli verbis ad Corinthios ſcribentis, *Cætera cùm venero diſponam*, Ritus & Ceremonias, aliaque Diſciplinam Eccleſiæ ſpectantia ſignificari, docet *S. Auguſtinus* Epiſtolâ 118. ad Januarium. *Unde* (inquit) *intelligi datur, quia multum erat, ut in Epiſtolâ totum illum agendi ordinem inſinuaret, quem univerſa per orbem ſervat Eccleſia, ab ipſo ordinatum eſſe quod nullâ morum diverſitate variatur.*

Ceremoniæ Miſſæ adversùs Hæreticos defenduntur.

1. Corinth. 11.

At (inquiont Hæretici) hujuſmodi Ceremonias Scriptura non jubet: poſſuot igitur prætermitti. Sed ipſis reponimus: Has eeremonias Scriptura non prohibet; non debent igitor prætermitti; maximè cùm obſervatione inveteratâ, quæ de Traditione mandavit, firmatæ ſint. Sic argumentum non abſimile in adverſarios ſuos returquebat *Tertullianus* Libro de Corona. *Expoſtulantes Scripturæ patrocinium in parte diverſa, præjudicant ſuæ quoque parti Scripturæ patrocinium adeſſe. Nam ſi ideo dicetur coronari licere, quia non prohibeat Scriptura, æquè retorquebitur, ideo coronari non licere, quia Scriptura non jubeat. Quid faciet diſciplina? Utrumque recipiet, quaſi neutrum prohibitum ſit? An utrumque rejiciet, quaſi neutrum præceptum ſit? Sed quod non prohibetur, ultro permiſſum eſt. Et quamdiu per hanc lineam ſerram reciprocabimus, habentes obſervationem inveteratam, quæ præveniendo ſtatum fecit? Hanc ſi nulla Scriptura determinavit, certè conſuetudo corroboravit, quæ ſine dubio de Traditione manavit.* Porro multas in Eccleſia obſervatiooes eſſe, quæ *ſine ullius*

Stri-

Scriptura inſtrumento, ſolius Traditionis titulo, & exinde conſuetudinis patrocinio vindicantur, ibidem probat. *Denique* (inquit) *ut a Baptiſmate ingrediar, Aquam adituri, ibidem, ſed & aliquanto priùs in Eccleſia ſub Antiſtitis manu conteſtamur nos renuntiare diabolo, & pompæ, & Angelis ejus; dehinc ter mergitamur, ampliùs aliquid reſpondentes, quàm Dominus in Evangelio determinavit. Inde ſuſcepti lactis & mellis concordiam prægustamus, exque ea die lavacro quotidiano per totam hebdomadem abſtinemus. Eucharistiæ Sacramentum, & in tempore victûs, & omnibus mandatum a Domino, etiam antelucanis cœtibus, nec de aliorum manu quàm Præſidentium ſumimus. Oblationes pro defunctis, pro Natalitiis annua die facimus. Die Dominico jejunium nefas ducimus, vel de geniculis adorare. Eadem immunitate a die Paſchæ in Pentecoſten uſque gaudemus. Calicis aut Panis etiam noſtri aliquid decuti in terram anxiè patimur. Ad omnem progreſſum atque promotum, ad omnem aditum & exitum, ad calceatum, ad lavacra, ad menſas, ad lumina, ad cubilia, ad ſedilia, quacumque nos converſatio exercet, frontem Crucis ſignaculo terimus. Harum & aliarum ejuſmodi diſciplinarum ſi legem expoſtules Scripturarum, nullam invenies: Traditio tibi prætendetur auctrix, conſuetudo confirmatrix, & fides obſervatrix. Rationem traditioni, & conſuetudini, & fidei patrocinaturam aut ipſe perſpicies, aut ab aliquo, qui perſpexerit, diſces. Interim nonnullam eſſe credes, cui debeatur obſequium.*

Huc etiam ſpectant, quæ *S. Baſilius* habet Libro de Spiritu Sancto, Cap. XXVII. *Dogmata* (inquit) *& Inſtituta quæ in Eccleſia prædicantur, quædam habemus ex doctrina ſcripto prodita, quædam rurſus ex Apoſtolorum Traditione in Myſterio, id eſt, in occulto tradita recepimus, quorum utraque parem vim habent ad pietatem: nec his quiſquam contradicit, quiſquis ſanè vel tenuiter expertus eſt quæ ſint Jura Eccleſiaſtica. Nam ſi conſuetudines quæ ſcripto prodita non ſunt, tamquam haud multùm habentes momenti conemur rejicere, imprudentes graviſſimum Evangelio detrimentum inferemus, immo potiùs ipſam Fidei prædicationem ad nudum nomen contrahemus. Quod genus eſt* [*ut quod primum eſt & vulgatiſſimum primo loco commemorem*] *ut ſigno Crucis eos qui ſpem collocarunt in Chriſtum ſignemus, quis ſcripto docuit? Ut ad Orientem verſi precemur, quæ nos docuit Scriptura? Invocationis verba, cùm conſicitur panis Euchariſtiæ, & Poculum benedictionis, quis Sanctorum in ſcripto nobis reliquit? Nec enim his contenti ſumus, quæ commemorat Apoſtolus aut Evangelium: Verùm alia quoque & ante & poſt dicimus, tamquam multùm habentia momenti ad Myſterium, quæ ex Traditione citra ſcriptum accepimus. Conſecramus autem Aquam Baptiſmatis, & Oleum Unctionis; præterea ipſum qui Baptiſmum accipit; Ex quibus ſcriptis? Non-ne a tacita ſecretaque Traditione? Ipſam porro Olei Inunctionem, quis ſermo ſcripto proditus docuit? Jam ter immergi hominem, unde ex Scriptura hauſtum? Reliqua item quæ fiunt in Baptiſma, veluti renuntiare Satanæ & Angelis ejus, ex qua Scriptura habemus? Non-ne ex doctrina quam Patres noſtri ſilentio quieto minimèque curioſo ſervarunt? Pulchrè quidem illi, nimirum docti arcanorum venerationem ſilentio conſervari.*

In eamdem ſententiam *S. Hieronymus* in Dialogo adversùs Luciferianos, loquens de Manuum Impoſitione & Invocatione Spiritus Sancti quæ fit ſuper baptizatos, ait: *Etiamſi Scripturæ auctoritas non ſubeſſet, totius orbis in hanc partem conſenſus inſtar præcepti obtineret. Nam & multa alia quæ per Traditionem in Eccleſiis obſervantur, auctoritatem ſibi ſcriptæ legis uſurpaverunt, velut in lavacro ter caput mergitare, deinde egreſſos lactis & mellis prægustare concordiam ad infantiæ ſignificationem, Die Dominico & per omnem Pentecoſten nec de geniculis adorare, & jejunium ſolvere: multaque alia quæ ſcripta non ſunt, rationabilis ſibi obſervatio vindicavit.*

His concinit *S. Auguſtinus* Epiſtolâ 118. ad Januarium. *Illa* (inquit) quæ non ſcripta, ſed tradita *cuſtodimus, quæ quidem toto terrarum orbe obſervantur; datur intelligi vel ab ipſis Apoſtolis, vel Plenariis Conciliis, quorum eſt in Eccleſia ſaluberrima Auctoritas, commendata atque ſtatuta retineri, ſicuti quòd Domini Paſſio & Reſurrectio & Aſcenſio in Cœlum, & Adventus de cœlo Spiritus Sancti, anniverſaria Solemnitate celebrantur, & ſi quid aliud tale occurrerit, quod ſervatur ab univerſa quacumque ſe diffundit Eccleſia. Alia verò quæ per loca terrarum, regioneſque variantur, ſicuti eſt quòd alii jejunant Sabbatho, alii verò non: alii quotidie communicant Corpori & Sanguini Dominico, alii certis diebus accipiunt: alibi nullus dies intermittitur, quo non offeratur, alibi Sabbatho tantùm & Dominico, alibi tantùm Dominico: & ſi quid aliud hujuſmodi animadverti poteſt, totum hoc genus rerum liberas habet obſervationes: Nec Diſciplina ulla eſt in his melior gravi prudentique Chriſtiano, quàm ut eo modo agat, quo agere viderit Eccleſiam, ad quamcumque fortè devenerit. Quod enim neque contra fidem, neque contra bonos mores injungitur, indifferenter eſt habendum, & pro eorum, inter quos vivitur, ſocietate ſervandum eſt.*

Ille ceremoniarum apparatus ad Diſciplinam pertinet, quam Lutherani & Calviniſtæ cum Fide & Religione, cujus individua comes eſt, abnegarunt. De quibus meritò dixerim cum *Tertulliano* libro de Præſcriptionibus Hæreticorum, Cap. 41. & 43. *Non omittam ipſius etiam converſationis hæreticæ deſcriptionem, quàm futilis, quàm terrena, quàm humana ſit, ſine gravitate, ſine auctoritate, ſine diſciplina, ut fidei ſuæ congruens... Simplicitatem volunt eſſe proſtrationem diſciplinæ, cujus penes nos curam lenocinium vocant ... Doctrina judex diſciplinæ eſt. Negant Deum timendum. Itaque libera ſunt illis omnia & ſoluta. Ubi autem Deus non timetur, niſi ubi non eſt? Ubi Deus non eſt, nec veritas ulla eſt. Ubi veritas nulla eſt, meritò & talis diſciplina eſt. At ubi Deus, ibi metus in Deum. Ubi metus in Deum, ibi gravitas honeſta, & diligentia attonita, & cura ſollicita, & adlectio explorata, & communicatio deliberata, & promotio emerita, & ſubjectio religioſa, & apparitio devota, & proceſſio modeſta, & Eccleſia unita, & Dei omnia.*

Nobis verò perperam affingit *Kemnitius*, quòd Ceremonias ad Miſſæ ſubſtantiam pertinere cre- *Kemnitii calumnia refellitur.*
,, damus. Sacrificium Miſſæ de quo Pontificii di-
,, micant (inquit impius ſcurra) in eo conſiſtit,
,, quòd Sacrificulus certis ornamentis & inſtru-
,, mentis, ſuper panem & vinum Euchariſtiæ va-
,, riis utitur geſtibus, motibus & actibus, ut ſæ-
,, pius geniculari, inclinari, ſtrictis manibus mo-
,, dò diſtendere, modò reducere brachia, ſubin-
,, de ſe convertere, nunc eſſe clamoſum, nunc
,, magno ſilentio quædam demurmurare, ſuſpice-
,, re in altum, eſſe pronum, conſiſtere non uno
,, in loco, nunc in dextram, nunc in lævam par-
,, tem Altaris commigrare, micare digitis, inha-
,, lare in panem & calicem, ea tollere in ſubli-
,, me, poſtea reponere, panem frangere, & in
,, calicem immittere, pectus ferire pugno, ſuſpi-
,, cere, clauſis oculis repræſentare ſomnum, rur-
,, ſus expergiſci, patellam deauratam averſam ex-
,, tenſo brachio demonſtrare populo, admovere
,, eam fronti atque pectori, deoſculari nunc Al-
,, tare, nunc imagunculam metallo incluſam. Et
,, infra: Sed & illæ nebulæ non difficulter diſcu-

„ tiuntur, ſi tota diſputatio de Veterum teſtimo„ niis referatur ad ſtatum controverſiæ. Quando i„ gitur multę & varię Veterum ſententiæ cumulan„ tur, ſemper obſervandum eſt an hoc quod in con„ troverſia poſitum eſt, certò, perſpicuè & firmiter „ inde probetur. Veteres ſcilicet omnes, conſen„ tientibus ſuffragiis hæc dogmata tamquam Ca„ tholica ſemper tradidiſſe, & ex verbo Dei de„ fendiſſe. 1. Eſſe a Chriſto inſtitutum, ab Apo„ ſtolis traditum, & in prima Eccleſia obſerva„ tum, ut Corpus & Sanguis Chriſti in Cœna, „ hujuſmodi verbis, ritibus, geſtibus, actibus & „ ornamentis, theatrica repræſentatione Deo Pa„ tri ſiſtatur & offeratur, ſicut nunc fit in Miſſa „ Pontificia. Et infra: Ipſi Pontificii Scriptores „ teſtantur, illam panopliam verborum, rituum, „ geſtuum, actuum, ornamentorum, veſtium, „ qui nervi ſunt, atque adeo ipſa ſubſtantia Pon„ tificiæ Miſſæ, non fuiſſe tempore Apoſtolorum.

Non eo loco Nos ceremonias habere quo *Kemnitius* affingit, ſed accidentarias Sacrificio cenſere, conſtat ex Tridentina Synodo Seſſione 22. Cap. 5. Cùm (inquit) *natura hominum ea ſit, ut non facilè queat ſine adminiculis exterioribus ad rerum divinarum meditationem ſuſtolli; propterea pia Mater Eccleſia Ritus quoſdam, ut ſcilicet quædam ſummiſſâ voce, alia verò elatiore in Miſſa pronuntiarentur, inſtituit. Ceremonias autem adhibuit, ut myſticas benedictiones, luminaria, thymiamata, veſtes, aliaque id genus multa, ex Apoſtolica Diſciplina & Traditione, quò & majeſtas tanti Sacrificii commendaretur, & mentes Fidelium per hæc viſibilia religionis & pietatis ſigna ad rerum altiſſimarum, quæ in hoc Sacrificio latent, contemplationem excitarentur.* Nihilque aliud de hujuſmodi ceremoniis credendum proponit, quàm officia pietatis eſſe. *Si quis dixerit, ceremonias, veſtes, externa ſigna, quibus in Miſſarum celebratione Eccleſia Catholica utitur, irritamenta impietatis eſſe magis quàm officia pietatis, Anathema ſit.* Ceremoniarum ſingularum ſignificationem ex iis repetat ſtudioſus lector, qui de Ritibus Eccleſiaſticis ſcripſerunt

Eſſentia Eucharistici ſacrificii in quo poſita.

Eſſentia autem Euchariſtici Sacrificii in eo poſita eſt, quòd Chriſti Corpus & Sanguis ſub ſpeciebus panis & vini, mutatâ utriuſque elementi ſubſtantiâ, ejuſdem Servatoris verbis reipſa ſiſtantur, & incruento modo Deo offerantur & immolentur, quemadmodum Chriſtus in Cœna fecit, & Novi Teſtamenti Sacerdotibus ut in ſui commemorationem facerent præcepit. Ita docet Synodus Tridentina Seſſione 22. Cap. 1. de Sacrificio Miſſæ, Cap. 1. *Deus & Dominus noſter, etſi ſemel ſeipſum in ara Crucis, morte intercedente, Deo Patri oblaturus erat, ut æternam illic redemptionem operaretur; quia tamen per mortem Sacerdotium ejus extinguendum non erat; in Cœna noviſſima, qua nocte tradebatur, ut dilectæ Sponſæ ſuæ Eccleſiæ viſibile, ſicut hominum natura exigit, relinqueret Sacrificium, quo cruentum illud ſemel in Cruce peragendum repræſentaretur, ejuſque memoria in finem uſque ſæculi permaneret, atque illius ſalutaris virtus in remiſſionem eorum, quæ a nobis quotidie committuntur, peccatorum applicaretur, Sacerdotem ſecundùm ordinem Melchiſedech ſe in æternum conſtitutum declarans, Corpus & Sanguinem ſuum ſub ſpeciebus panis & vini Deo Patri obtulit: ac ſub earumdem rerum ſymbolis, Apoſtolis, quos tunc Novi Teſtamenti Sacerdotes conſtituebat, ut ſumerent, tradidit, & eiſdem, eorumque in Sacerdotio Succeſſoribus, ut offerrent, præcepit per hæc verba,* Hoc facite in meam commemorationem, *uti ſemper Catholica Eccleſia intellexit & docuit: Nam celebrato veteri Paſcha, quod in memoriam exitus de Ægypto multitudo filiorum Iſraël immolabat, novum inſtituit Paſcha, ſeipſum ab Eccleſia per Sacerdotes ſub ſignis viſibilibus immolandum in memoriam tranſitus ſui ex hoc mundo ad Patrem, quando per ſui ſanguinis effuſionem nos redemit... Et hæc quidem illa munda Oblatio eſt, quæ nullâ indignitate aut malitiâ offerentium inquinari poteſt; quam Dominus per Malachiam nomini ſuo, quod magnum futurum eſſe in gentibus, in omni loco mundam offerendam prædixit, & quam non obſcurè innuit Apoſtolus Paulus Corinthiis ſcribens, cùm dicit: Non poſſe eos qui participatione menſæ dæmoniorum polluti ſunt, Menſæ Domini participes fieri: per Menſam Altare utrobique intelligens. Hæc denique illa eſt, quæ per varias Sacrificiorum naturæ & Legis tempore ſimilitudines figurabatur: utpote quæ bona omnia per illa ſignificata, velut illorum omnium conſummatio & perfectio complectitur.*

XXXIX. Objiciet quiſpiam Synodi Tridentinæ Decretum incerto niti fundamento, quòd ſcilicet Chriſtus in Cœna ſeipſum in Sacrificium Deo Patri obtulerit. Id ita obſcurum, ut magna fuerit ea de re Theologos inter doctiſſimos Præſuleſque in Synodo Tridentina diſſenſio, teſte *Palavicino* Cardinali in Hiſtoria Concilii Tridentini libro 18. Cap. 1.

Tridentini Patres & Theologi poſt varias diſputationes in eamdem ſententiam convenerunt.

Reſpondetur, Varias quidem fuiſſe circa hoc doctrinæ caput Patrum & Theologorum opiniones, ſed omnes demum eliquatâ diſputationibus veritate in eamdem ſententiam conveniſſe, & ſummo conſenſu ſupraſcriptam Declarationem ediſſe. Quatuor in Claſſes ſuper ea diſputatione diviſos refert *Palavicinus*. In primam abiit *Madruccius* Cardinalis, & cum eo *Petrus Antonius de Capua* Archiepiſcopus Hydruntinus, *Caſtanea*, & alii complures, affirmantes, Chriſtum pro nobis ſeipſum in Cœna ſacrificaſſe, idque Scripturæ Sacræ, Patrumque cùm Græcorum, tum Latinorum teſtimoniis confirmantes. *Joannes Antonius Pantuſa* Epiſcopus Literanenſis, & *Melchior Cornelius*, verbum a Chriſto ad Apoſtolos dictum, & in ipſis ad Sacerdotes, *Hoc facite*, expenderunt: Quod verbum pro certo poni rem quamdam omninò conſimilem rei præceptæ antea peractam, & poſtea indicatam, cùm id importetur pronomine *Hoc*. Jam verò, (inquiebat ille) Chriſtus præcepit Apoſtolis, & in ipſis præcepit Sacerdotibus, non ſolùm ut Euchariſtiam acciperent, nec ſolùm ut conſecrarent, quod ſatis non erat ad illos Sacerdotes conſtituendos; ſed ut offerrent ſacrificarentque pro nobis & pro noſtris peccatis. Igitur ipſe in ea actione, quam nobis imitandam propoſuit, obtulit Sacrificium propitiatorium. Id ex *S. Thomæ* doctrina confirmavit, aſſerentis quòd in extrema formæ prolatione fit ſimul a Sacerdotibus & conſecratio & oblatio, & Sacrificium. Unde colligebat idipſum a Chriſto perfectum fuiſſe, eorum prolatione verborum: aliter in ore Chriſti quàm in noſtro minùs efficacia fuiſſent. Eidem ſententiæ conſtanter adhæſit *Bellaius* Pariſienſis Epiſcopus quamquam longiùs progreſſus videatur, hunc Articulum fundamentum noſtræ Religionis, & Sacrificii a Chriſto oblati eſſe dicens; ſeque dubitaturum an ipſe Hæreticus, foret ſi aliter ſentiret. Quod minimè mirum. Quandòque enim humana mens ſuâ ipſius caligine adeo obnubitur (inquit *Palavicinus*) ut eam pro claritate habeat, aſſumpto quod dubium eſt pro certo, ut accidit vallium incolis quibus non apparet nebula quâ obvolvuntur, ſatis illi perſpecta, qui eminentibus e collibus eò viſum dirigit. *Gaſpar a Caſalio* Epiſcopus Leirienſis ea de re prolixè diſſeruit, affirmantemque ſecutus ſententiam eſt. Incubuit maximè in ſolutionem objectionis, quâ multùm detrahi Crucis Sacrificio dicebatur, ſi ante illud Chriſtus

Pa-

Patri propter hominum ſalutem ſe immolaſſet. Chriſti oblationem unicam fuiſſe ait reſpectu rei oblatæ, ſed modos offerendi multos ac varios. Etenim quemadmodum *S. Thomas* docet, * Redemptoris Paſſio, quamvis unica, multis proceſſit paſſibus: unus fuit Judæ proditio, alius venditio, alius ipſius in Cœna Miniſterium, quo mors præſignata eſt; àtque ita diverſi cruciatus uſque ad mortem: igitur Cœnam ipſam partem quamdam fuiſſe Chriſti cruciatuum. Porro ſicut præcedentibus Chriſti meritis dempta non eſt aut imminuta vis & efficacitas meriti mortis; ita potuiſſe Chriſtum ſe offerre in Cœna, & Sacrificium in Cruce perficere, nec per Sacrificium Cœnæ aliquid detrahì Sacrificio Crucis. *Jacobus Gibertus de Noguera* Epiſcopos Aliphanus dicebat, ſatis eſſe ad hanc definitionem fundandam multorum Patrum auctoritatem; ſiquidem Synodus Chalcedonenſis ipſorum teſtimoniis licèt ea tempeſtate recentium, duas in Chriſto naturas comprobarat. Pro eadem ſententia diſputarunt *Petrus a Monte* Lucrenſis Epiſcopus, *Carolus Bovius* Auſtunenſis, *Marcus Laureus* Prædicator Campanienſis, *Franciſcus Zamora* Minorum Obſervantium Miniſter Generalis & *Jacobus Laynez* Supremus Societatis Jeſu Præpoſitus. Hanc ille quæſtionem facti eſſe dixit, de qua non ex rationibus, ſed ex teſtimoniis dumtaxat ferendum eſſet judicium. Cùm igitur Patres tum Græci cùm Latini, & ex iis complures Chriſti ætati proximi aſſerant illum ſe pro nobis in Cœna ſacrificaſſe, ipſorum dictis habendam fidem. Exemplum Melchiſedech & Sacrificii ab eo oblati, non fuiſſe completum reipſa a Chriſto in Cruce: Igitur in Cœna. Ea verba, *Hoc facite*, intelligi a S. Leone in Sermone 7. de Cœna Domini, & ab aliis Doctoribus, ut idem fiat quod fecit Chriſtus: & tamen ſi Chriſtus in Cœna non ſacrificaſſet, Eccleſia dum in Euchariſtia conſecranda ſacrificat, faceret id quod ipſe non fecit.

* III. P. Q. 83. Art. 5.

Fuerunt in ſecunda Claſſe Archiepiſcopi Granatenſis, Bracarenſis, & Lancianenſis, qui Chriſtum quidem in Cœna ſacrificaſſe cenſebant, ſed Sacrificium merè Euchariſticum, id eſt laudis & gratiarum actionis, non ſatisfactionis & expiationis, veriti ne aliàs derogaretur Crucis Sacrificio: neque pariter declarabant illic ſe ipſum obtuliſſe. His acceſſit *Albertus Duinius* Veglenſis Antiſtes, qui duas in Chriſto rationes oblationis diſtinxit, alteram univerſalem & ab ipſo adhibitam in cunctis vitæ ſuæ operibus, alteram peculiarem, ob remiſſionem noſtrorum Peccatorum & non habitam ante Crucem. Sententiam ſuam confirmavit *Oecumenii* teſtimonio, quod *Hoſius* Cap. 50. ſuæ Confeſſionis protulerat & auctoritate *S. Thomæ* 3. P. Q. 47. *A.* 9. & Q. 83. A. 5. *Andreas Mocenigus* Epiſcopus Nimoſienſis dixit Sacrificium Cœnæ ut cœtera Chriſti opera, fuiſſe nobis propitiabile, ſed a Chriſto nonniſi per Crucem noſtrorum criminum remiſſionem obtentam fuiſſe; ibi victoriam integram reportatam: antea multarum arcium, ut ita dicatur, adeptionem habitam. Ejuſdem opinionis erat *Didacus de Leon* Augoſtinianus, Epiſcopus Conimbricenſis.

Tertia Claſſis, in qua erant *Nacluatus & Draſcovizius*, in Doctrina ponendum cenſebat, Chriſtum ſe Patri obtuliſſe in Cœna, ſed qua ratione ſe obtuliſſet, non exprimendum; cùm id in quæſtione verſaretur, nec ullum evidens Scripturæ Sacræ teſtimonium urgeret.

Quarta Claſſis dum opiniones oppoſitas conciliare ſtudebat, in varias ipſa ſententias abiit. Rei tandem hic fuit exitus, ut contra quàm in Scholaſticis concertationibus evenire ſolet, in quibus quiſque in propugnata ſententia firmiùs inhæret, pene omnes in primam ſententiam abierint, etiam qui illi acerrimè reſtiterant. Ita refert Cardinalis *Palavicinus*. Hæc itaque Concilii doctrina, hæc Eccleſiæ ſententia, nec tamen eo velut unico & inconcuſſo fundamento nititur Definitio Fidei, quam Synodus Canone primo expreſſit his verbis: *Si quis dixerit, in Miſſa non offerri Deo verum & proprium Sacrificium, aut quod offerri non ſit aliud, quàm nobis Chriſtum ad manducandum dari, Anathema ſit:* Sed Dei verbo, & Scripturæ Sacræ ac Traditionis firmiſſimis teſtimoniis.

Franciſci Foreri ſuffragium expenditur.

XL. Objiciet quiſpiam: *Franciſcum Forerum* ex Prædicatorum Ordine Theologum Luſitanum, vim negaſſe probationibus, quæ ad confirmandum Miſſam eſſe verum ac proprium Novi Teſtamenti Sacrificium, arceſſebantur ex facto Melchiſedech, ex Malachiæ teſtimonio, & ex verbis Chriſti ad Apoſtolos in Cœna; ſed unicum illius dogmatis fundamentum ex concordi Patrum Traditione repetendum dixiſſe.

Reſpondetur, *Forerum* virum eruditiſſimum, qui Miſſali ac Breviario emendandis, Catechiſmo condendo, & Indici abſolvendo, Summi Pontificis juſſu poſt Synodum operam navavit, non negaſſe quin Scripturæ teſtimoniis probaretur Miſſam verum Sacrificium eſſe, ſed ratione aliâ a communi explicuiſſe tum id quod Chriſto tribuitur ex ſimilitudine Melchiſedech, tum oraculum Malachiæ. Inſuper hæc verba a Chriſto dicta Apoſtolis in Cœna; *Hoc facite in meam commemorationem*, Forerus vim non habere cenſebat ex meris literæ conditionibus, ſed ex unanimi Patrum interpretatione; a quibus quidem ita intelligitur (inquiebat ille) ſed non affirmatur hanc ipſorum intelligentiam eſſe Fidei Dogma. Quamobrem Sacerdotum inſtitutionem, poteſtatemque ſacrificandi ipſis a Chriſto collatam, Traditione quidem, non autem Scripturæ verbis præciſè ſumptis evidenter comprobari colligebat. Ita refert *Palavicinus* ex Actis Concilii, & ex Literis Jadrenſis Archiepiſcopi & Epiſcopi Mutinenſis ad *Cornelium & Moronum* Cardinales die 27. Julii anno 1562. Non minoris porro, ad fundandum Dogma Fidei, roboris eſt ac momenti Traditio, quàm Scriptura, cùm utraque ſit verbum Dei. Cœterùm Theologos reliquos Luſitanos communem locorum Scripturæ, quæ prolata fuerant ea in controverſia, interpretationem confirmaſſe, non tamen damnando, ſed explicando *Foreri* dicta; Præcipuè verò triduo poſt *Melchiorem Cornelium*, Theologum a *Sebaſtiano* Rege miſſum, egregiam ea de re Diſſertationem habuiſſe, refert idem *Palavicinus*: in qua obſervavit Malachiæ teſtimonium ita a Concilio Niceno II. intellectum Actione 4.

Chriſtiani Sacrificii nomina.

XLI. Variis nominibus divinum iſtud Chriſtianæ Religionis Sacrificium appellatum eſt a Patribus. Ipſum Græci *Liturgiam*, *Myſtagogiam*, *Synaxim*, *Anaphoram*, *Proſphoram* nuncupant. Græca vox LITURGIA, apud Grammaticos quodcumque publicum munus, ſeu miniſterium ſignificat; eamque in hoc ſenſu uſurpant Plato, Ariſtoteles, Demoſthenes, Xenophon, Iſocrates, & alii Scriptores profani. Apud Chriſtianos autem jam inde ab Eccleſiæ exordiis hoc nomen conſecratum eſt ad ſignificandum Corporis & Sanguinis Chriſti Sacrificium, quia nullum in Eccleſia magis publicum eſt Miniſterium, quàm actio Sacerdotis Deo Sacrificium offerentis. MYSTAGOGIAM appellant, id eſt, ſecretam actionem, introductionem ad Myſteria. Hoc nomen uſurpant *S. Dionyſius* lib. de Eccleſiaſtica Hierarchia, Cap. 1. *S. Gregorius Nazianzenus* Oratione 57. & *Cyrillus Hieroſolymitanus*, qui Catecheſes, in quibus de Sa-

Sacrificio differit, *Myſtagogicas* vocat. SYNAXIM nominat laudatus *Dionyſius* Cap. 3. id eſt, collectionem, quia nos in Chriſto ſimul colligit, Deoque conjungit. Quamquam alii Patres hac voce uti ſoleant ut quamcumque Fidelium congregationem, ſive ad Orationem, ſive ad Pſalmodiam, ſive ad audiendum verbum Dei ſignificent, ut ex *Caſſiano* conſtat. ANAPHORAM dixerunt, id eſt ſurſum elationem, quia Sacrificium ſurſum ad Deum fertur; vel quia Sacerdotis & aſſiſtentium corda ad eumdem attollit. Enimvero ſi omnis oratio aſcenſio mentis in Deum eſt, multò potiori ratione id Sacrificio convenit. Iſtud nomen ipſi tribuunt *S. Baſilius* in Liturgia, & *Anaſtaſius* Sinaita Oratione de Synaxi. PROSPHORAM appellarunt, hoc eſt, Oblationem. Ita *Euſebius Cæſarienſis* lib. 6. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Cap. 43. ubi agit de Juramento, quod *Novatianus* Sacrum faciens, & Sacram Commonionem erogans, a ſuis extorquebat, ne ad *Cornelium* redirent.

A Latinis appellatum eſt, *Collecta*, *Dominicum*, *Agende*, *Oblatio*, *Communio*, *Miſſa*. COLLECTAM vocarunt, quia colligitur in unum populus ut Sacrificio interſit. Sic in Actis Sanctorum *Saturnini & Sociorum*, apud *Bollandum*, die 11. Februarii, oblati illi fuiſſe Proconſuli dicuntur, quia contra Interdictum Imperatorum *Collectam*, ſive *Dominicum* celebraſſent. Sic *S. Auguſtinus* in Breviculo Collationum cum Donatiſtis, in Collatione tertiæ diei: *Confitebantur*, inquit, *ſe Collectam, & Dominicum egiſſe*. DOMINICUM dixere, quia maxima & præcipua functio eſt, quæ ex Domini inſtitutione & præcepto in Eccleſia peragitur. Hanc vocem uſurpat *S. Cyprianus* Epiſtolâ 63. ad Cæcilium. *Numquid*, inquit, *Dominicum poſt Cœnam celebrare debemus, ut ſic myſticum Calicem frequentandis Dominicis offeramus?* Item *S. Auguſtinus* Epiſtolâ 86. loquens de Sermone *S. Pauli* in Troade: *Per diem*, inquit, *hora Dominici fuerant congregati*: id eſt, hora celebrandi Sacrificii. AGENDAM vocant Concilium Carthaginenſe II. Canone 9. & Regum noſtrorum Capitularia lib. 6. Cap. 306. & lib. 7. Cap. 165. *Si quis Presbyter* (inquiunt) *inconſulto Epiſcopo, Agendam in quolibet loco voluerit celebrare, ipſe honori ſuo contrarius exiſtit*. Ritum quoque Sacrificii *Ordinem agendi* S. Auguſtinus vocat Epiſtolâ 118. Cap. 6. Inde origo nominis, quòd *facere* apud ſacros profanoſque Scriptores, *ſacrificare*, ſignificet. Levitici 15. *Moyſes* de duobus turturibus in Sacrificium offerendis ait: *Faciet unum pro peccato & alterum in holocauſtum*. Et Cap. 23. *Facietis hircum pro peccato*. Cicero in Oratione pro Murena; *Juno Soſpita, cui omnes Conſules facere neceſſe eſt*. Virgilius Ecloga 3. *Cùm faciam vitulâ pro frugibus, ipſe venito*. COMMUNIONEM appellant, quia inſeparabilis eſt a Sacrificio ejuſdem participatio, & olim extra ipſum nemo communicabat. Ita SS. *Gregorius Nazianzenus* Oratione 3. *Iſidorus Peluſiota* lib. 1. Epiſtolâ 228. *Joannes Damaſcenus* lib. 4. de Fide Orthodoxa, Cap. 14. ubi de divino Sacrificio ſic loquitur: *Communio optimo jure appellatur, quia per illud cum Chriſto commercium habemus, ac carnem ipſius & divinitatem percipimus, atque adeo inter nos communicamus & copulamur*. OBLATIONEM vocant, quia in ea Chriſtus Agnus ſine macula offertur, & immolatur. Sic *Tertullianus* lib. 2. ad Uxorem, Cap. 4. ubi fœlicitatem Matrimonii Fidelis cum Fideli prædicat, *Quod Eccleſia conciliat, & confirmat Oblatio, & obſignat Benedictio. Simul orant, ſimul jejunia tranſigunt; in Eccleſia Dei pariter utrique, pariter in convivio Dei: eleemoſina ſine tormento, Sacrificia ſine ſcrupulo*. Sic *Ennodius Ticinenſis* Eccleſiam loquentem inducit ſub finem Apologetici; *Me, quam Dei Summi templa, repudiatis fanorum cultibus, & nova lucis nitore gaudentem, fecerunt eſſe conſpicuam, quam a victimis liberavit Oblatio*. Hinc offerendi verbum pro Sacrificii celebratione uſurpatur ab *Optato Milevitano*, lib. 1. *Erat*, inquit, *Altare loco ſuo, in quo pacifici Epiſcopi ſuo tempore obtulerunt*. Et a *S. Auguſtino* Epiſtola 118. *Alibi*, inquit, *nullus dies omittitur, quo non offeratur, alibi Sabbatho tantùm & Dominico*. MISSAM tandem appellant SS. *Ambroſius* in Epiſtolâ ad *Marcellinam* Sororem 13. & in Oratione Præparatoria ad Miſſam, quam ipſius eſſe agnoſcit Caſaubonus; *S. Auguſtinus* Sermonibus 91. & 237. de Tempore; *S. Leo* in Epiſtolâ ad *Dioſcorum* Alexandrinum, *Victor Africanus* lib. 1. Wandalicæ Perſecutionis, *S. Cæſarius Arelatenſis* Homilia 12. *S. Gregorius Magnus* paſſim &c.

Aliæ tamen ſunt *Miſſæ* ſignificationes. Communi namque ſignificatione accipitur pro Miſſione, ut in Concilio Carthaginenſi 4. Canone 84. *Epiſcopus nullum prohibeat uſque ad Miſſam Catechumenorum*, (id eſt, uſque ad miſſionem, ſeu dimiſſionem aut expulſionem Cathecumenorum) *neque Hæreticum, neque Judæum, neque Gentilem, Eccleſiam ingredi, & audire verbum Dei*. Eodem ſenſu *Caſſianus* Caput decimum-tertium lib. 11. inſcribit, *Quare poſt Miſſam Nocturnam*, (id eſt, poſt miſſionem Monachorum a nocturnis Officiis) *dormire non oporteat*. Et Caput decimum-quintum; *Qua lege modeſtia poſt Orationum Miſſam unuſquiſque ad ſuam cellulam redeat*. Eodem ſenſu nomen iſtud uſurpat *S. Benedictus* in Regula, Cap. 57. *Poſt expletionem certum Pſalmorum*, inquit, *recitetur Lectio una, Verſus, & Kyrie eleyſon, & Miſſæ ſint*. Ita cùm Diaconus, vel Sacerdos dicunt, *Ite Miſſa eſt*, Congregationem ſe dimittere ſignificant, abeundique licentiam concedere. Secundò accipitur *Miſſa* nomen pro precibus & lectionibus, quæ ab initio Liturgiæ, uſque ad Catechumenorum dimiſſionem peraguntur: quo ſenſu uſurpatur a Concilio Valentino Canone 1. ſtatuente, ut Sacroſancta Evangelia, *in Miſſa Catechumenorum*, poſt Apoſtolorum legantur. Tertiò ſumitur pro illa parte Liturgiæ, quæ eſt ab Offertorio uſque ad finem, & dicitur *Miſſa Fidelium*. Hoc ſenſu illud uſurpat *S. Cæſarius Arelatenſis* Homilia 12. *Non tunc*, inquit, *fiunt Miſſæ, quando divinæ lectiones in Eccleſia recitantur; ſed quando munera offeruntur, & Corpus vel Sanguis Domini conſecratur*. Quartò pro Collectis ſive Orationibus, quæ in Miſſæ Sacrificio legi ſolent. Hoc ſenſu nomen iſtud ſumpſit Concilium Milevitanum ſecundum, Cap. 12. *Placuit ut preces, vel Orationes ſeu Miſſæ, quæ probatæ fuerint in Concilio, ab omnibus celebrentur*. Quintò *Miſſa* nomen pro lectione accipitur. Hoc ſenſu illud in ſua Regula uſurpavit *S. Aurelianus* Arelatenſis Epiſcopus. *Sexta Feria*, inquit, *poſt Nocturnos duæ Miſſæ fiant in Æſtate, in Hyeme tres. Nam Dominica omni tempore, & in Æſtate, & in Hyeme, poſt nocturnos ſex Miſſæ fiant. Si verò evenerit, ut tardiùs ad Vigilias ſurgatur, quantùm Abbati viſum fuerit, tantùm legatur. Quando ſignum fecerit, qui legit ſine mora conſurgat, ut canonicus Miſſarum numerus poſſit impleri*. Et infra: *In Natali Domini, & in Epiphania, dicite unum Nocturnum, & facite ſex Miſſas de Eſaïa Propheta: iterum dicite ſecundum Nocturnum, & legantur alia ſeu de Evangelio ...... In Martyrum Feſtivitatibus tres aut quatuor Miſſæ fiant: Primam Miſſam de Evangelio legite, reliquas de Paſſionibus Martyrum*. Sic etiam Miſſæ nomen ſumpſere S. Cæſarius, Tetradius, & S. Iſidorus Hiſpalenſis, in ſuis Regulis. Sextò *Miſſa* ſumitur pro divino Officio. Ita nomen illud uſurpavit Concilium Aga-

Variæ vocis Miſſæ acceptiones.

then.

Digitized by Google

thenſe, Canone 30. jubens ut in concluſione Matutinarum vel Veſpertinarum Miſſarum, poſt Hymnos Capitella de Pſalmis dicantur, plebs collecta Oratione ad Veſperam ab Epiſcopo cum benedictione dimittatur. Septimò quia Miſſa præcipua functio eſt quæ in die feſto peragitur, ideo Miſſæ nomen pro ipſa feſtivitate a mediæ ætatis Scriptoribus paſſim uſurpatur, apud quos *Miſſa S. Martini*, vel *S. Joannis*, idem eſt ac Feſtum *S. Martini*, vel *S. Joannis*. Hoc ſenſu frequenter ſumitur in Capitularibus, ab Auctore Annalium Bertinianorum, a Flodoardo & aliis. Octavò, ſumitur *Miſſa* pro tota divini Sacrificii celebratione, quatenus utramque complectitur, Catechumenorum, & Fidelium.

Miſſa nomen unde derivatum? XLII. Unde porro derivatum ſit *Miſſa* nomen, non una eſt inter Viros Eruditos opinio. Quidam Hebraïcum illud eſſe putant ex Deuteronomii Cap. 16. verſo 10. ubi vox *Miſſah* reperitur, quæ oblationem ſignificat; illudque Apoſtolos ab Hebræis, Latinos a S. Petro accepiſſe affirmant. Hanc alii refellunt conjecturam graviſſimâ iſtâ ratione, quòd nimirum vocem illam Hebraïcam, ſi in uſu Apoſtolis fuiſſet, Græci, & Syri, aliæque gentes retinuiſſent, ut alias ſimiles retinuere, ſcilicet, *Amen*, *Alleluia*, *Sabbaoth*, *Oſanna*, *Sabbatum*, *Paſcha*. Porro nuſquam Patres Græci hanc vocem uſurpaſſe inveniuntur ad divinum Sacrificium ſignificandum. Et, quod maximi momenti eſt, Patres Hebraïcè docti, S. Juſtinus, Origenes, SS. Epiphanius & Hieronymus, *Miſſa* vocabulum non adhibuere ut Sacrificium deſignarent. Quidam illud ex Græca voce μύησις derivant, a verbo μυέω, quod eſt, doceo, inſtituo, & ſpiritualiter initio. Sed hanc conjecturam alii meritò ut futilem rejiciunt, quòd Græcis ignotum fuerit Miſſæ nomen. Quidam *Miſſam* dici opinantur a nomine *Meſſ*, quod apud Gentes Septentrionales feſtum ſive congregationem ſignificat, Quia verò populi, ut Sacrificio interſint, in unum congregantur, ideo Miſſæ nomen ipſi Sacrificio inditum exiſtimant. Id abnuunt alii, quòd veriſimile non ſit Gentibus Septentrionalibus, quæ ſeriùs ad fidem ſunt converſæ, Miſſæ nomen acceptum referri. Verior opinio eſt, *Miſſa* vocabulum Latinum eſſe, a verbo, *mitto*, derivatum, ſive quòd populus per Miniſterium Sacerdotis preces & oblationes ad Deum tranſmittat, ut *Stephanus Eduenſis* lib. de Sacramento Altaris Cap. 18. *Petrus Cluniacenſis* lib. 1. Miraculorum, Cap. 28. *Rupertus* Abbas lib. 2. de Divinis Officiis, Cap. 23. & *S. Thomas* 3. P. Quæſt. 83. Art. 4. interpretantur. Vel quia nos ad Deum mittit, ut Auctor libri *De Divinis Officiis* apud *Alcuinum* ſcribit Cap. 40. Vel quòd Angelus a Deo mittatur ut aſſiſtat Sacrificio, ſicut Magiſter Sententiarum exponit lib. 4. Diſtinct. 13. ſive (quæ probabilior ſententia eſt) a populi miſſione ſeu dimiſſione, quæ fit peracto Sacrificio, hâc formulâ: *Ite Miſſa eſt*. Ita exponit *Avitus* Viennenſis Epiſcopus, Epiſtolâ 1. ad *Gundobadum* Burgondionum Regem. *Non miſſum facitis*, inquit, *nihil eſt aliud quàm non dimittitis. A cujus proprietate ſermonis in Eccleſiis, Palatiiſque, ſive Prætoriis Miſſa fieri pronuntiatur, cùm populus ab obſervatione dimittitur. Nam genus hoc nominis etiam in ſæcularis Auctoribus, niſi memoriam veſtram per occupationes lectio deſueta ſubterfugit, invenietis.* Hinc pariter *Miſſa* nomen derivant *S. Iſidorus* lib. 6. Originum Cap. 19. *Rabanus* lib. de Inſtitutione Clericorum Cap. 32. *Florus Magiſter* & *Remigius Autiſſiodorenſis* in fine Expoſitionis Miſſæ, *Hugo a Sancto Victore* lib. 2. de Eccleſiaſticis Officiis, Cap. 41. *Bernoldus* Presbyter Conſtantienſis, in Expoſitione Ordinis Romani &c. Legatur Doctiſſimus Cardinalis *Bona* Lib. 1. Rerum Liturgicarum, Cap. 1. 2. & 3.

SCHOLION.

In hac Diſſertatione Num. XXXV. pag. 719. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Sola manuum impoſitio eſt materia eſſentialis Ordinationis.*

R. Hæc probabilior mihi viſa eſt Theologorum plurimorum opinio, quæ in Thologicis Sacræ Facultatis Pariſienſis ſubſelliis quotidie propugnantur, quamvis & inſtrumentorum porrectionem ad materiæ integritatem pertinere ex Eccleſiæ Latinæ ritu & uſu cenſeam, ac proinde neceſſariò adhibendam. Cœterum quæſtiones illas de materia eſſentiali & accidentaria, merè Scholaſticas eſſe noverunt Eruditi. Satis eſt credere *Ordinem ſive Sacram Ordinationem eſſe verè & propriè Sacramentum a Chriſto Domino inſtitutum: per Sacram Ordinationem dari Spiritum Sanctum: per eam imprimi characterem; Sacram Unctionem quâ Eccleſia in ſancta Ordinatione utitur, requiri, nec contemnendam eſſe*: & cœtera quæ Sacra Synodus Tridentina Seſſione XXIII. *De Ordine* docuit ac definivit. Videatur Joannes Morinus P. 3. De Sacris Ordinationibus, Exercitatione 7. ubi cùm opiniones quatuor de Presbyteratûs materia recenſuiſſet, ſubdit: *Poſtrema opinio, ea eſt, quæ materiam Sacerdotii conſtituit ſolam manuum impoſitionem. Hanc ſolam omnis Eccleſia, Latina, Græca, Barbara ſemper agnovit, Hanc ſolam commemorant omnes antiqui Rituales, Latini, Græci, omnes antiquè & recentiores Patres, Græci, & Latini... Græci legitimè & validè Presbyteros conſecrant: ſemper Eccleſia Romana eorum Ordinationes probavit, At apud eos incognita eſt iſta inſtrumentorum traditio, & ſemper incognita fuit. Ergo ea non pertinet ad Ordinationis Presbyteralis ſubſtantiam.*

Nota.

De manuum impoſitione, an unica ſit eſſentialis materia ſacræ ordinationis, quædam adnotavi tom. 4. pag. 87.

DISSERTATIO XIV.

DE SACRAMENTALI CONFESSIONE adverſus Vvaldenſes, Albigenſes & Vviclefianos in Calviniſtis Redivivos.

Qua JOANNIS DALLÆI, Calviniani Miniſtri Libri quatuor refelluntur.

Licèt contra Hæreticos omnes in titulo nominatos Dogma Catholicum de Sacramentalis Confeſſionis neceſſitate, divina inſtitutione, uſuque in Eccleſia perpetuo propugnandum ſuſcipiam; unum tamen præ cœteris refellendum mihi ſumo *Joannem Dallaum*, qui inter ſectæ ſuæ homines illud ſtudio conatuque majori impugnavit quatuor libris anno 1661. Genevæ editis. In primo convellere nititur Catholicorum argumenta ex Scripturis ſacris petita, quibus Confeſſionem jure divino inſtitutam ac præceptam eſſe probant: quod ille non ita ſe habere probat ex eo quod nuſquam in Novo Teſtamento disertè expreſſa ſit. Libro 2. aliqua contra Confeſſionem Sacramentalem ex

Scri-

Scripturis ſacris nrget argumenta. Tum rationibos contra eam pugnat. Demum novitiam eſſe Confeſſionis diſciplinam aſſerit, & ab Innocentio III. primùm inſtitutam. Libro 3. exponendum ſibi ſumit quis, de Confeſſione, Patrum ſenſus ac uſus fuerit; & quæ proferuntur a Catholicis Doctoribus ad eam aſſerendam Teſtimonia elevat. Libro 4. Confeſſionem Sacramentalem, quàm Innocentianam vocat, non fuiſſe in veteri Chriſtianorum Eccleſia ſolemnem, uſitatam, aut cognitam probare nititur.

Infirmæ Probationes ſæpe nuntur.

Io hujus controverſiæ limine præmoneo primò, Me argumenta ſingula, quibus doctiſſimus Cardinalis Bellarminus, vel alii Theologi Polemici hoc Fidei dogma probarunt, non ſuſcipere propugnanda: quia non omnia convincere mihi perſpectum eſt. Quæ enimvero ex figuris ſive Veteris, ſive Novi Teſtamenti eruuntur, ſcilicet ex Confeſſione peccati, quam ab Adamo & Eva, & Caïno Deus deſideravit (Geneſ. 3. & 4.) ex lepræ apud Sacerdotes Leviticos manifeſtatione (Levit. 13. & 14.) ex Moſaica Veterom Iſraëlitarum confeſſione, vel pœnitentiæ profeſſione cum ſacrificiis conjuncta (Numeror. 5. & Levitic. 5.) ex confeſſione, quam baptizandi olim apud Joannem feciſſe, Matth. 3. & Marc. 1. perhibentur; ex Leproſis quos miſit Chriſtus ad Sacerdotes, & ex eo quod Chriſtus de Lazaro ſuſcitato Diſcipulis dixit, *Solvite eum, & ſinite abire* (Joannis 11.) Ex his, inquam, figuris arceſſita argumenta, etſi in ore Concionatorum ſuâ utilitate non careant, ſi ut par eſt tractentur, Theologi neceſſitatem Sacramentalis Confeſſionis, & & ex jure divino inſtitutionem adversùs Hæreticos probandam fruſtra ſuſciperent: cùm ex myſtico ſenſu qui in figuris latet, certum duci non poſſit argumentom. Imprudentem ſe nihilominus Dallæus probavit, cùm Bellarmini probationes ex antiquis figuris petitas, penitus explodit ac ſugillat: ſiquidem argumenta huiuſmodi, quamvis neceſſaria non ſiot, probabilia tamen cordatis viris, quos ſtudia partium non excæcant, videntur; & eo argumentorum genere Veteres uſi ſunt adversùs Hæreticos, ut ex libro 4. Tertulliani adversùs Marcionem compertum eſt. Nec eſt neceſſe ut figuræ Veteris aut Novi Teſtamenti, qoibus aliqua Confeſſionis Sacramentalis veſtigia vel ſemina ante illios inſtitutionem jacta ſoiſſe Bellarminus oſtendit, illi in omnibus reſpondeant. Notum enim eſt illud Terſolliani veriſſimè dictum: *Figura non uſquequaque adæquabitur veritati.*

Nolim etiam probationem Bellarmini, & qoorumdam aliorum Theologorum ex Actorum 19. petitam propugnare, ubi narrat ſanctus Lucas, quòd *Multi credentium veniebant confitentes & annuntiantes actus ſuos. Multi autem ex eis qui fuerant curioſa ſectati contulerunt Libros, & combuſſerunt coram omnibus.* Ibi enim de Confeſſione tantùm generali, ſeo profeſſione publica pœnitentiæ, quam Baptiſmo præmittebant ii qui crediderant Evangelio, agi qui dixerit cum Cardinali Cajetano, Eſtio, Maldonato, Lorino, aliiſque eruditis Theologis, & Scripturæ ſacræ celeberrimis Interpretibus, is forſan hujus loci ſenſum meliùs aſſecutos fuerit.

Nullius roboris fateor argumentum, quod ad Confeſſionis Sacremeotalis neceſſitatem probandam ex illis verbis Apoſtoli 2. ad Corinthios 5. deſumitur: *Dedit nobis Deus miniſterium reconciliationis, & poſuit in nobis verbum reconciliationis. Pro Chriſto ergo legatione fungimur, tamquam Deo exhortante per nos. Obſecramus pro Chriſto, Reconciliamini Deo.* Iſtud enim, cujus hìc Apoſtolus meminit, reconciliationis miniſterium ſolam Evangelii prædicationem, & generalem adminiſtrationem Sacramentorum ſpectat, ut Interpretes Scripturarum doctiſſimi & Catholici exponunt, utque demonſtrat ipſe loci contextus, non Sacramentalem Confeſſionem.

Neque verò efficacios eſt argumentum quod ex Epiſtolâ Canonicâ ſancti Jacobi, cap. 5. a multis profertor, ubi ait: *Confitemini alterutrum peccata veſtra.* Nequaquam enim ad Sacramentalem Confeſſionem hanc ſententiam pertinere, patet primò ex ea voce, *Alterutrum*, quâ indicat Apoſtolus ea de Confeſſione ſe loqui, quæ ſit inter omnes Chriſtianos, etiam Laïcos, ad petendum alterius conſilium & orationes. 2. Idem ſignificat quod addit, *Orate pro invicem*: quæ verba cùm ad ſolos Sacerdotes non referantur, ſed ad omnes Chriſtianos, ad eoſdem referri præcedentia, quibus iſta connexa ſunt neceſſe eſt. Id & ſequentia verba coofirmant: *Multùm valet oratio juſti aſſidua*, quæ non tantùm de Sacerdotibus, ſed de quiboſvis juſtis intelligenda ſunt, ut adjunctum exemplum oſtendit: *Elias homo erat ſimilis nobis, paſſibilis, oratione oravit ut non plueret*, &c. Hunc locum ita intellexerunt Sanctus Auguſtinus lib. 50. Homiliarum, Homilia 12. Sanctus Gregorius lib. 22. Moralium cap. 14. Venerabilis Beda in Commentario hujos loci; & qui veteres illos ſequuntur Patres, Scotus in 4. Sententiarum, Diſt. 17. q. unica, Maldonatos in Tractatu de Pœnitentia cap. 2. & alii, Theologi Doctiſſimi.

Denique argumentum ex 1. S. Joannis Epiſtolâ cap. 5. petitum Sacramentalem Confeſſionem non probat. *Si confitemur peccata noſtra*, inquit, *fidelis eſt & juſtus*, (Deus ſcilicet) *ut remittat nobis peccata noſtra, & emundet nos ab omni iniquitate.* De generali namque confeſſione tantùm loquitur ibi dilectus Diſcipulus, qua quis vel interiùs coram Deo, vel exteriùs etiam ſe peccatorem conteſtatur. Id verba proximè antecedentia demonſtrant: *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipſi nos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt.* Id & proximè ſequentia coofirmant: *Si dixerimus quoniam non peccavimus, mendacem facimus eum, & veritas ejus non eſt in nobis.* Itaque S. Joannes inſtitoit Aotithoſim inter eos qui ſe peccatum habere negant, & eos qui peccata ſua confitentur. Unde peccata confiteri, nihil aliud eſt quàm non negare, ſed agnoſcere ſe peccatorem, idqoe ex animo apud Deum profiteri. Contra verò, dicere ſe peccatum non habere eſt negare peccata ſua. Ita buno locum exponit Caietanos noſtar.

Præmoneo ſecundò, Sacramentalem Confeſſionem a Chriſto Domino inſtitutam disertè in Evangelio non legi. Neque enim in his verbis Matthæi 18. *Quæcumque alligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in cælo; & quæcumque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cælo*; neque in his Joannis 20. *Accipite Spiritum ſanctum; quorum remiſeritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt*, ulla Confeſſionis mentio ſubeſt; qoamvis ſingularis quædam poteſtas remittendi peccata conceſſa Apoſtolis & eorum Succeſſoribos a Chriſto hinc colligatur. Qua ex poteſtate neceſſitatem Sacramentalis Confeſſionis intellexit ſemper Eccleſia. Hinc ſanctos Thomas in Supplemento, Quæſt. 6. Art. 6. cùm ſibi objeciſſet Confeſſionem a Deo inſtitotam non legi, ſed ab homine, Jacobi 5. adeoque poſſe cum aliquo diſpenſari ne confiteatur, reſpondet [a] quòd *Præceptum de Confeſſione non eſt ab homine primò inſtitutum; quamvis ſit a Jacobo promulgatum; ſed a Deo inſtitutionem habuit, quamvis expreſſa ipſius inſtitutio non legatur.*

[a] S. Thomas ad 2. Argum.

§. I.

§ I.

Ex Scriptura Sacra probatur Confeſſionem Sacramentalem divino jure neceſſariam illis eſſe qui poſt baptiſmum in mortale peccatum lapſi ſunt.

EX quibus verbis habetur, Chriſtum Sacerdotes ſui ipſius Vicarios reliquiſſe tamquam præſides ac judices, qui pro poteſtate clavium remiſſionis aut retentionis peccatorum ſententiam pronuntient; ex iis rectè infertur Sacramentalis Confeſſionis neceſſitas: Sed ex Chriſti verbis habetur ipſum Sacerdotes ſui Vicarios in terris reliquiſſe tamquam præſides ac judices, qui pro poteſtate clavium remiſſionis aut retentionis peccatorum ſententiam pronuntient; Igitur ex Chriſti verbis rectè infertur Sacramentalis Confeſſionis neceſſitas.

Probatur major. Enimvero ſi Sacerdos in foro Pœnitentiæ conſtitutus eſt a Domino judex ad ſolvendum & ligandum, ad remittendum & retinendum, ipſi incumbit ut non præcipiti judicio, neque pro libito, ſed juſto ac prudenti arbitrio, juxta merita cauſarum, traditâ ſibi utatur poteſtate; alioqui ratum non habebitur a Chriſto in cœlis, quod ipſe fecerit in terris. Atqui præſtare illud non poterit, niſi peccata, & peccantis cauſam, de qua judicium ferre debet, habeat bene cognitam & perſpectam. Cùm hæc itaque cognitio haberi non poſſit abſque ſpontanea peccatoris Confeſſione quâ peccata ſingulatim ſua exponet Sacerdoti, rectè infertur Sacramentalem Confeſſionem jure divino neceſſariam eſſe; eodem ſcilicet quo Sacerdotibus ad ligandum & ſolvendum, ad remittendum & retinendum conceſſa eſt a Chriſto poteſtas.

Præterea; Ad eam ligandi & ſolvendi; remittendi, & retinendi peccata poteſtatem pertinet, ut Sacerdotes Pœnitentiæ opera quibus divinæ juſtitiæ fiat ſatis, & radices peccatorum exſcindantur, iterat[æ]que prolapſionis avertatur periculum, in judicio illo Pœnitentibus imponant. Qua de re Diſſertatio ſecunda III. Tomi legatur, in qua neceſſitatem ſatisfactionis ex divina Traditione probavimus. Legatur & Caput 8. Seſſionis 14. Concilii Tridentini, quo expoſitâ luculentiſſimè & nitidiſſimè Catholica de ſatisfactionis neceſſitate & fructu Doctrinâ, hæc habent Patres: *Debent ergo Sacerdotes Domini, quantùm Spiritus & prudentia ſuggeſſerit, pro qualitate criminum & pœnitentium facultate, ſalutares & convenientes ſatisfactiones injungere: ne ſi fortè peccatis conniveant, & indulgentiùs cum Pœnitentibus agant, leviſſima quædam opera pro graviſſimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habeant autem præ oculis, ut ſatisfactio quam imponunt, non ſit tantùm ad novæ vitæ cuſtodiam & infirmitatis medicamentum, ſed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam & caſtigationem. Nam claves Sacerdotum non ad ſolvendum dumtaxat, ſed & ad ligandum conceſſas, etiam antiqui Patres & credunt & docent.* Ut autem in operibus Pœnitentiæ injungendis ita ſe gerant Sacerdotes, neceſſe eſt ut peccata Pœnitentium particulatim cognoſcant: quam notitiam cùm non niſi ex ſpontanea ipſorum Confeſſione comparare poſſint, neceſſe eſt ut Pœnitentes peccata mortalia, quorum ſunt rei, Sacerdotibus ſingulatim exponant.

Probatur minor primi Syllogiſmi, ſcilicet quòd Sacerdotes ſui Vicarios in terris Chriſtus reliquerit tamquam præſides ac judices, qui pro poteſtate clavium, remiſſionis, aut retentionis peccatorum ſententiam pronuntient: primò ex verbis Chriſti, Matthæi 18. *Quæcumque alligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlo; & quæcumque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlo.* Quæ verba licèt Origenes & ſanctus Chryſoſtomus ad omnes prorſus Chriſtianos quodam ſenſu exiſtiment pertinere, propter antecedentia verba, *Si peccaverit in te frater tuus:* hiſque Theophylactus & Anaſtaſius Quæſtione 2. in Scripturam conſentiant; quaſi ſententia ſit: Si illis, qui in vos peccaverunt, injuriam remiſeritis, Deus etiam remittet; ſi retinueritis, & ipſe retinebit: hæc tamen expoſitio coacta eſt, nec Evangelico textui conſona. Perſpicuum enim eſt Chriſtum diſtinguere perſonam ejus in quem frater peccavit, a teſtibus coram quibus ipſum corripit, & ab Eccleſia cujus ad tribunal tandem ipſum defert, ſolique Eccleſiæ dicere: *Quæcumque alligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlo.* Deinde cùm dicit: *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & publicanus*, evidens eſt Eccleſiam ab eo, qui peccantem fratrem ad ſacrum ejus tribunal detulit, diſtingui; ſenſumque eſſe: Si Eccleſiæ liganti morem non geſſerit, ſed pertinax fuerit ac perduellis, ſit tibi, qui eum detuliſti, & in quem peccavit, tamquam Ethnicus & Publicanus. Alius ergo eſt cui irrogatur injuria, alius qui ligandi poteſtatem habet ac ſolvendi. Hinc alii Patres ſolis Eccleſiæ Sacerdotibus poteſtatem illam a Chriſto promiſſam hoc in loco, & poſtea Joannis 20. collatam interpretantur, qui in peccatorum cauſis judices ſedeant; ut ex eorum teſtimoniis inferiùs ſubjiciendis conſtabit.

Nec dici verè poteſt, hanc Servatoris Chriſti apud Matthæum ſententiam de ſola externa, & ut ita dicam, politica Eccleſiæ poteſtate eſſe intelligendam, quâ e Fidelium cœtu ejiciuntur pertinaces & perduelles. De utraque enim poteſtate ligandi & ſolvendi cùm externa, tum interna, id eſt, non ſolùm in foro exteriori injiciendo, aut ſolvendo vinculum excommunicationis, ſed etiam in interiori, quod eſt forum conſcientiæ, ſolvendo, aut retinendo reatum peccati, verba Chriſti exponenda eſſe probant evidenter divinæ illæ voces: *Erunt ligata & in cœlo; erunt ſoluta & in cœlo*, id eſt, apud Deum: quod enim apud Deum ligatur & ſolvitur, non ſolùm extrinſecùs, ſed etiam intrinſecùs ligatur & ſolvitur. Qui aliter interpretantur, Chriſti conſilium non intelligunt: ſtatuit enim Eccleſiæ tribunal ultimum ac ſupremum in terris eſſe, ad quod peccatores, cùm aliud emendationis remedium non supereſſet, deferrentur. Ideoque ſummam illi contulit poteſtatem: ſumma autem non eſſet, niſi eâ major eſſet quæ omni Reipublicæ convenit, ut ſibi perniciſis hominibus aquâ & igne interdicat, ſeu exilio damnet; cui pœnæ in Eccleſia reſpondet excommunicatio.

Probatur eadem minor ex verbis Chriſti, Joannis 20. *Accipite Spiritum ſanctum: Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt.* Hæc antequam diceret Apoſtolis Chriſtus, in eos *inſufflavit*. Tam divino apparatu, tamque ſacrâ cœremonia, & Spiritus Sancti inſuper donatione ſingularem quamdam & eximiam poteſtatem Apoſtolis collatam intelligere neceſſe eſt, non ſolùm annuntiandi ac prædicandi remiſſionem peccatorum, ut Dallæus, & alii Calviniſtæ poſt Magiſtrum ſuum explicant, ſed ea, pro munere Judicum a Chriſto in Eccleſia conſtitutorum, remittendi vel retinendi.

Dallæus reſpondet multipliciter his probationibus. Primò negat Sacerdotes in Pœnitentiæ negotio judices propriè dictos eſſe, vel Pœnitentes *Joannis Dallæi Reſponſiones.*

tes poteſtate prætoria abſolvere, idque ex laudatis Chriſti verbis cooſici. Legatos eſſe ait, ſecundùm Apoſtolum 2. ad Corinthios 5. *Pro Chriſto ergo legatione fungimur, tamquam Deo exhortante per nos. Chriſti Miniſtros* eſſe fatetur, *& diſpenſatores Myſteriorum Dei.* (Ex Apoſtolo 1. ad Corinthios 1.) ſcire autem ait omnes quàm procul a Judicum & Prætorum poteſtate atque auctoritate abſit Oeconomi, ſive Diſpenſatoris jus ac munus. Addit ſanctum Paulum 2. ad Corinthius 4. ſe Fidelium ſervum profiteri: *Nos autem ſervos veſtros per Jeſum:* Inauditum porro eſſe ut Prætor reorum de quibus judicat, & io quos prætoriam illam ſuam poteſtatem exercet, ſervus dicatur,

Addit, Si ex Chriſti verbis Joannis 20. ſequitur Sacerdotes eſſe propriè dictos Judices, ſequi eoſdem eſſe Reges ac Monarchas, Siquidem confeſſa peccata remittere, vel retinere, (quod eſt gratia & remiſſione indigna pronuntiare) non eſt Judicis propriè dicti, vel Prætoris; ſed Principis. Judex enim, quod Lex præſcribit, id ſimpliciter ſequitur; & quod peccatum eſſe conſtat, in id neceſſariò conſtitutas a Lege pœnas decernit: crimen verò confeſſum ſonti remittere, ſupremi Principis eſt, qoi ſupra leges eſt conſtitutus, Jus itaque illud remittendi retinendiqoe peccata Miniſtris ſuis a Domino conceſſum, nihil eliud eſſe quàm Legatorum, Nunciorum, Præconum, ac denique Caduceatorum nudum jus & officium; quo illi peccatorum, Domini ſui ſententia decretam, pœnitentibus quidem veniam ac remiſſionem, incredulis verò & impœnitentibus condemnationem ac pœnam promulgant.

Verùm Catholicarum vim probationum Dallæus non evertit. Legatos enim Chriſti, diſpenſatores, œconomos fatemur Sacerdotes: At judices etiam peccatorum in pœnitentiæ foro eſſe contendimus: non qoi ſupremâ auctoritate, ſed precariâ & a Chriſto acceptâ, ſecundùm ejus legem & verba ſententiam ferant. Nec abſurdum eſt quòd ſe dicant *Servos Fidelium*, quamvis ipſorum conſtituti ſint a Chriſto judices; quia tota ipſorum auctoritas miniſterialis eſt; & verba Chriſti penitus defixa habent in animo, dicentis, Matthæi 20. *Principes gentium dominantur eorum; & qui majores ſunt, poteſtatem exercent in eos. Non ita erit inter vos: ſed quicumque voluerit inter vos major fieri, ſit veſter miniſter; & qui voluerit inter vos primus eſſe, erit veſter ſervus. Sicut Filius hominis non venit miniſtrari, ſed miniſtrare.* Et certè Sanctus Paulus, qui ſe Fidelium Corinthiorum ſervum per Jeſum, & Chriſti legatum ac miniſtrum profitebatur, judiciariam nihilominus auctoritatem ſibi convenire indicat 2. ad Corinthios 13. *Ecce*, inquit, *tertiò hoc venio ad vos: in ore duorum vel trium teſtium ſtabit omne verbum. Prædixi, & prædico ut præſens, & nunc abſens, iis qui ante peccaverant, & cæteris omnibus, quoniam ſi venero iterum, non parcam.* Et 2. ad Corinthios 5. de Corinthio publici inceſtus reo ſcribit: *Ego quidem abſens corpore, præſens autem ſpiritu, jam judicavi ut præſens eum qui ſic operatus eſt*, &c. Quòd ſi nullatenus repugnat, ut qui jodiciariam in foro externo exercet poteſtatem, ſe eorum ſervum dicat, quorum judex eſt: cur Dallæus abſurdum eſſe ſibi fingat, ut judices ſint in foro interiori, ſeu in foro conſcientiæ, qui ſe Chriſti Legatos, & Miniſtros, ac Fidelium ſervos prædicant?

Nec ſequitor Sacerdotes non Judices tantùm, ſed Reges etiam ac Monarchas eſſe, ſi gratiam criminum confeſſis reis faciant. Qui enim facere gratiam non poteſt niſi auctoritate ſibi a Rege collatâ, niſi ſecundùm leges ab ipſo latas, niſi mediis ab ipſo præſcriptis, niſi ejus nomine ac ſigillo munitam & obſignatam; eum nemo Regem dixerit. Quin autem aliquibus e ſuis Miniſtris hanc poteſtatem conferre poſſit Princeps, nemo ſanæ mentis dubitaverit? At Sacerdotes gratiam non conferunt confeſſis reis, ſive peccata non remittunt, vel retinent, niſi Chriſti Servatoris auctoritate & nomine, niſi ſecundùm leges ab ipſo latas, niſi per Sacramenta; quibus mediis Chriſti poteſtas adſtricta non eſt: Itaque noo ſequitur, quod ineptè Dallæus colligit, novi Teſtamenti Sacerdotes, non tantùm Judices, ſed Reges eſſe & Monarchas.

Quod verò cum ſuis Præceptoribus ac Symmiſtis noo ſemel Dallæus occinit, poteſtatem remittendi retinendique peccata a Chriſto ſuis Miniſtris conceſſa nudum eſſe jus ac officium Legatorum, Nuntiorum, Præconum, qui peccatorum veniam ac remiſſionem pœnitentibus annuntient, falſum eſſe, & verba ipſa Chriſti, & veteris Eccleſiæ doctrina, quam Patres ab Apoſtolis ad ſua tempora tranſmiſſam ſcriptis conſignarunt, invictiſſimè probant, Chriſtus enimvero non dicit Apoſtolis, Quorum remiſſa nuntiaveritis & promulgaveritis peccata, remiſſa jam ipſis erant: Sed, *Quorum remiſeritis peccata, remittentur eis.* Porro nec apparitor, vel accenſus, qoi ſententiam judicis promulgat, dicitur damnare reum, aut inſontem abſolvere; nec Præco, Nuntius, vel Caduceator, qui gratiam a Rege factam annuntiat, dicitur gratiam impartiri.

Deinde antiqui Patres Apoſtolicæ Doctrinæ & Traditionis teſtes locupletiſſimi, judiciariam poteſtatem laudatis Chriſti apud Matthæum & Joannem verbis primùm promiſſam, demum collatam aſſerunt Sacerdotibus, quâ remittere, vel retinere peccata poſſint Domini auctoritate, ut ejus Miniſtri. Sic Sanctus Chryſoſtomus lib. 3. de Sacerdotio, cap. 5. *Etenim*, inquit, *qui terram incolunt atque in ea verſantur, iis commiſſum eſt ut ea quæ in cœlis ſunt diſpenſent: iis datum eſt ut poteſtatem habeant, quam Deus optimus neque Angelis, neque Archangelis datam eſſe voluit: neque enim ad illos dictum eſt: Quæcumque alligaveritis in terra, erunt alligata & in cœlo; & quæcumque ſolveritis in terra, erunt ſoluta & in cœlo.* At quis inficietur Angelos velut Dei Legatos, Nuntios ac Præcones, annuntiare poſſe criminum veniam credentibus & pœnitentibus? Cùm itaque his verbis: *Quæcumque alligaveritis, quæcumque ſolveritis*, &c. Poteſtatem a Chriſto collatam eſſe majorem Sacerdotibus, quàm Angelis ſanctus Chryſoſtomus aſſerat, argumento eſt illam ſolvendi, ligandique poteſtatem in eo tantùm poſitam non eſſe, ut veniam peccatorum pœnitentibus, eorumdem retentionem impœnitentibus annuntient.

Pergit S. Chryſoſtomus: *Habent quidem & terreſtres Principes vinculi poteſtatem, verùm corporum ſolùm. Id autem quod dico Sacerdotum vinculum, ipſam etiam animam contingit, atque ad cœlos uſque pervadit: uſque adeo ut quæcumque infernè Sacerdotes confecerint, illa eadem Deus ſupernè rata habeat, ac ſervorum ſententiam Dominus confirmet. Etenim quidnam hoc aliud eſſe dicas, niſi omnem rerum cœleſtium poteſtatem illis a Deo conceſſam? Quorumcumque enim, ait, peccata remiſeritis, remittuntur eis, & quorumcumque retinueritis, retenta ſunt. Quænam obſecro, poteſtas hâc unâ major eſſe queat?* Componit S. Chryſoſtomus poteſtatem injiciendi vinculum animabus, vel illud ſolvendi, quæ Sacerdotibus a Chriſto collata eſt, cum poteſtate Principum, qua vinculis & carceribus corpora ſubditorum coërcere poſſunt & conſtringere. At Principes eatenus tantùm habere poteſtatem coërcendi vinculis & carceribus

ſub-

ſubditos, quateous promulgare poſſunt eos vinculis & carcere dignos eſſe; vel eos e vinculis ſolvere quia vinculis ſolutos annuntiant, nemo compos mentis dixerit: igitur neque ligandi & ſolvendi poteſtas, quam Chriſtus Sacerdotibus conceſſit, in eo ſolùm verſatur ut veniam a Chriſto conceſſam, vel negatam annuntient. Deinde Præconis ſententiam Princeps confirmare non dicitur: Judicis autem a ſe conſtituti, & ſuo nomine judicaotis rectè dicimus eum ratam habere ſententiam. Cùm itaque Sacerdotum ſententiam Dominus confirmet, ex Sancto Chryſoſtomo, ſequitur eorum munus eſſe veri judicis, non præconis dumtaxat, aut nuntii. Tertiò, ſi præconum inſtar ac nuntiorum, veniam pœnitentibus conceſſam ſolùm annuotiarent ac promulgarent, poteſtas hoc in genere major eſſe poſſet. Nullam autem majorem eſſe affirmat Sanctus Chryſoſtomus. Sacerdotum itaque munus Chriſti verbis expreſſum, *Quorum remiſeritis peccata* &c. non eſt nudum Præconis, Nuotii, vel Caduceatoris officium, ſed Judicis.

Addit S. Chryſoſtomus: *Pater omne judicium Filio dedit: cæterùm video ipſum omne judicium a Deo Filio illis traditum. Nam quaſi jam in cælum tranſlati, ac ſupra humanam naturam poſiti, atque noſtris ab affectibus exempti, ſic illi ad principatum iſtum perducti ſunt.* Filius omne judicium in remiſſione & retentione peccatorum Sacerdotibus dedit, quod ipſe accepit a Patre, ex Sancto Chryſoſtomo: atqui poteſtas quam Pater dedit Filio in remiſſione & retentione peccatorom non eſt nudum jus & officium præconis, qui remiſſa, vel retenta io cœlis a Patre peccata promulget; ſed judiciaria poteſtas eſt, quâ verè & propriè remittantur, vel retineantur. Itaque poteſtas quam Filius Sacerdotibus in remittendorum vel retinendorum peccatorom negotio contulit, non eſt oudum jus & officium Præconis, vel Nuntii, ſed Judicis.

Id ſequentia Sancti Chryſoſtomi verba luculentiùs demonſtrant. *Quid multa? Rex aliquis, ſi cui ex ſubditis ſuis hunc honorem detulerit, ut poteſtatem habeat quoſcumque velit in carcerem conjiciendi, eoſdemque curſus laxondi, beatus ille & admirandus judicio omnium fuerit: at verò qui a Deo tantò majorem accepit poteſtatem, quantò cælum terrâ pretioſius eſt, quantò etiam anima corporibus præſtant, hic vilem eo uſque dignitatem accepiſſe nonnullis videri debet, ut vel in illorum cogitationem deſcendere queat, reperiri poſſe quandoque unum aliquem ex eorum numero, quibus tanta illa fuerint a Deo concredita: cui ipſi munus ſuum ſordeſcat, quique donum ſibi a Deo datum deſpiciat.* Tantam, ex Sancto Chryſoſtomo, poteſtatem Chriſtus Sacerdotibus contulit in animas Evangelicis verbis ſupra laudatis, quantam Rex in ſubditorum corpora conſerret illi, cui jus tribueret in carcerem detrudendi, vel ex eo ſolvendi quos pœnâ dignos eſſe judicaret, vel gratiâ: Sed ille jus tantùm præconis vel nuntii non haberet, ſed verè proprièque dicti judicis: Poteſtas igitur quam a Chriſto collatam habent Sacerdotes in remittendorum, vel retinendorum negotio peccatorum, judiciaria eſt, non præconum dumtaxat vel notorium.

Addit Sanctus Chryſoſtomus inferiùs: *Corporis lepram purgare, ſeu ut veriùs dicam, haud purgare quidem, ſed purgatos probare, Judæorum Sacerdotibus ſolis licebat. At verò noſtris Sacerdotibus non corporis lepram, verùm animæ ſordes, non dico purgatas probare, ſed purgare prorſus conceſſum eſt.* Quæ verba non ad Baptiſmum tantùm, de quo mentionem proximè fecit, ſed ad Pœnitentiam quoque referuntur, cujus in adminiſtratione Sacerdotes Evangelici a Leviticis etiam differunt in eo quòd ſpiritalem peccatorum lepram non purgatam probent dumtaxat, ſed purgent penitus & abſtergant. Alioqui diſcrimen a Sancto Chryſoſtomo inſtitotom generale non eſſet, nec indefinitè ab ipſo fuiſſet expreſſum. Igitur Sacerdotum Evangelicorum poteſtas in Pœnitentiæ negotio non eſt nudum annuntiandi aut promulgandi ſpiritalis lepræ: id eſt, peccatorum curationem & purgationem, ſed auctoritas ipſam purgandi & curandi, Chriſti, cujus Miniſtri ſunt, nomine & virtute.

Eamdem tradit doctrinam Sanctus Ambroſius lib. 1. De Pœnitentia, cap. 2. Novatianorum reſponſiones refellens: *Sed ajunt*, inquit, *ſe Domino deferre reverentiam, cui ſoli remittendorum criminum poteſtatem reſervent. Imò nulli majorem injuriam faciunt, quàm ei cujus volunt mandata reſcindere, commiſſum munus reſundere. Nam cùm ipſe in Evangelio ſuo dixerit Dominus Jeſus: Accipite Spiritum ſanctum; quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum detinueritis, detenta ſunt; quis eſt qui magis honorat, utrum qui mandatis obtemperat, an qui reſiſtit? Eccleſia in utroque ſervat obedientiam, ut peccatum & alliget, & relaxet. Hæreſis in altero immitis, in altero inobediens, vult ligare quod non reſolvat, non vult ſolvere quod ligavit: in quo ſe ſuâ damnat ſententiâ. Dominus enim par jus & ſolvendi eſſe voluit, & ligandi, qui utrumque pari conditione permiſit. Ergo qui ſolvendi jus non habet, nec ligandi habet. Sicut enim ſecundùm Dominicam ſententiam; qui ligandi jus habet, & ſolvendi habet: iſta iſtorum aſſertio ſeipſam ſtrangulat, ut quia ſolvendi ſibi jus negant, negare debeant & ligandi. Quomodo igitur poteſt alterum licere, alterum non licere? Quibus datum utrumque eſt, licere; ut quibus non datum, utrumque non licere. Certum eſt Eccleſiæ utrumque licere, hæreſi utrumque non licere. Jus enim hoc ſolis permiſſum Sacerdotibus eſt. Rectè igitur hoc Eccleſia vendicat, quæ veros Sacerdotes habet: Hæreſis vendicare non poteſt, quæ veros Sacerdotes non habet. Non vendicando autem ipſa de ſe pronuntiat, quòd cùm Sacerdotes non habeat, jus ſibi vendicare non debeat Sacerdotale. Spectà etiam illud, quoniam qui Spiritum ſanctum accepit, & ſolvendi peccati poteſtatem, & ligandi accipit. Sic enim ſcriptum eſt: Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur: & quorum detinueritis, detenta erunt. Ergo qui ſolvere non poteſt peccatum, non habet Spiritum ſanctum. Munus Spiritus ſancti eſt officium Sacerdotis: jus autem Spiritus ſancti in ſolvendis ligandiſque criminibus eſt. Quomodo igitur munus ejus vendicant, de cujus diffidunt jure & poteſtate?*

Novatiani tam hebetes non erant ut ſoli Domino jus annuntiandi remiſſionem peccatorum ſervarent, illudque negarent Eccleſiæ, & Sacerdotibus. Cùm enim prædicandi munus Evangelii ipſis non eriperent, nec ipſis eripiebant jus & officiom annuntiandi veniam peccatorum credentibos & pœnitentibus, vel eorum retentionem impœnitentibus & incredulis. Poteſtatem itaque Judiciariam Eccleſiæ negabant, quâ ſolvere & ligare, dimittere, vel retinere peccata poſſet ex Chriſti conceſſione & munere. Poteſtatem illam ex ipſiſmet locis Evangelicis, quæ adversùs Dallæum & ejus Symmiſtas urgemus, Sanctus Ambroſius ſolis a Chriſto Sacerdotibus permiſſam probat. Igitur Judiciariam in Pœnitentiæ ſoro poteſtatem Sacerdotibus, & quidem ſolis convenire propugnat ex inſtitutione Chriſti. Cùm igitur Calviniſtæ Sacerdotes veros non habeant, qui ſcilicet nullum plebem inter & Sacerdotes eſſe volunt jure divino diſcrimen: Nemo eſt in eorum conventiculis, Ambroſio judice, qui pec-

cata remittere, vel retinere poſſit.

Sanctus Hieronymus in Epiſtolâ 1. *De laude vitæ ſolitariæ* ad Heliodorum, de Sacerdotibus ita loquitur: *Abſit ut de his quidquam ſiniſtrum loquar, qui Apoſtolico gradui ſuccedentes, Chriſti Corpus ſacro ore conficiunt; per quos & nos Chriſtiani ſumus: qui claves Regni cœlorum habentes, quodammodo ante judicii diem judicant.* Jos triplex ac officium, ſeu triplicem poteſtatem in Sacerdotibus Sanctus Hieronymus agnoſcit, quæ venerationem ipſis conciliare debeat maximam; primò conficiendi Corporis Chriſti, ſeu conſecrandæ Eucharistiæ: ſecundò parturiendi Chriſtianos per Baptiſmum: Tertiò reconciliandorum Deo qui poſt baptiſmum peccaverunt, quod ad poteſtatem clavium, & forum Pœnitentiæ pertinet. Hanc porro poteſtatem judiciariam eſſe docet Sanctus Hieronymus: ſiquidem ait, *Sacerdotes quodammodo ante judicii diem judicare.*

Sanctus Auguſtinus lib. 20. de Civitate Dei, cap. 9. exponens viſionem S. Joannis, Apocalypſis 20. *Et vidi ſedes, & ſedentes ſuper eas, & Judicium datum eſt:* Judicium illud Eccleſiæ Præpoſitis in adminiſtratione Pœnitentiæ commiſſum interpretatur. *Non hoc putandum eſt*, inquit, *de ultimo judicio dici, ſed ſedes Præpoſitorum, & ipſi Præpoſiti intelligendi ſunt, per quos Eccleſia nunc gubernatur. Judicium autem datum, nullum melius accipiendum videtur, quàm id quod dictum eſt: Quæ ligaveritis in terra, ligata erunt & in cœlo; & quæ ſolveritis in terra, ſoluta erunt & in cœlo. Unde Apoſtolus: Quid enim mihi eſt, inquit, de his qui foris ſunt judicare? Nonne de his qui intus ſunt vos judicatis?* Judiciariam itaque poteſtatem Sanctus Auguſtinus in Eccleſiæ Præpoſitis, id eſt, in Epiſcopis & Sacerdotibus agnoſcit, quam exercent in eos qui ſunt intus Eccleſiam, id eſt, in baptizatos, ligando eos, & ſolvendo: hæc autem poteſtas ad remiſſionem peccatorum quæ fit in Baptiſmo non pertinet: Spectat igitur ad Pœnitentiæ adminiſtrationem. Igitur ligandi & ſolvendi poteſtas, quæ Sacerdotibus in Pœnitentiæ negotio a Chriſto conceſſa eſt, non eſt Præconis tantùm aut Nuntii, ſed Judicis.

Sanctus Gregorius Magnus Homilia 26. in Evangelia, laudata Chriſti (Joannis 20.) verba exponens, eamdem doctrinam diſertiſſimè tradit. *Libet intueri*, inquit, *illi Diſcipuli ad tanta onera humilitatis vocati, ad quantum culmen gloriæ ſint perducti. Ecce non ſolùm de ſemetipſis ſecuri fiunt, ſed etiam alienæ obligationis poteſtatem relaxationis accipiunt: Principatumque ſuperni judicii ſortiuntur, ut vice Dei quibuſdam peccata retineant, quibuſdam relaxent... Ecce qui diſtrictum Dei judicium metuunt, animarum judices fiunt; & alios damnent vel liberant, qui ſeipſos damnari metuebant, Horum profectò nunc in Eccleſia locum Epiſcopi tenent. Ligandi atque ſolvendi auctoritatem ſuſcipiunt, qui gradum regiminis ſortiuntur* &c. Rogo te, ſortiuntur ne Judicii Principatum Nuntii, vel Præcones, qui veniam a Principe conceſſam reis annuntiant? An vice Regis Judices fiunt, & alios damnant, alios liberant Caduceatores vel Accenſi? An gradum regiminis in Republica ſortiuntur? Quàm abſurdè loquatur qui id dixerit, nemo rationis compos non videt. Cùm itaque Epiſcopi gradum Apoſtolici regiminis in Eccleſia teneant; cùm Principatum ſuperni Judicii ſortiantur; cùm vice Dei quibuſdam peccata retineant, vel relaxent, Judiciariam habent in remiſſione vel retentione peccatorum Poteſtatem.

Ex his eluceſcit quàm rectè Concilium Tridentinum docuerit Seſſione 14. cap. 5. *Ex inſtitutione Sacramenti Pœnitentiæ jam explicata, univerſa Eccleſia ſemper intellexit, inſtitutam etiam a Domino integram peccatorum Confeſſionem, & omnibus poſt baptiſmum Lapſis jure divino neceſſariam exiſtere, quia Dominus noſter Jeſus Chriſtus, e terris aſcenſurus ad cœlos, Sacerdotes ſui ipſius vicarios reliquit, tamquam Præſides & Judices, ad quos omnia mortalia crimina deferantur, in quæ Chriſti Fideles ceciderint, quò pro poteſtate clavium remiſſionis aut retentionis peccatorum ſententiam pronuncient. Conſtat enim Sacerdotes judicium hoc incognitâ causâ exercere non potuiſſe; neque æquitatem quidem in pœnis injungendis illos ſervare potuiſſe, ſi in genere dumtaxat, & non potiùs in ſpecie ac ſigillatim ſua ipſi peccata declaraſſent.*

Et Cap. 1. factum & verba Chriſti Joannis 20. expendens, ait: *Quo tam inſigni facto, & verbis tam perſpicuis, poteſtatem remittendi & retinendi peccata, ad reconciliandos Fideles poſt baptiſmum Lapſos, Apoſtolis, & eorum legitimis Succeſſoribus fuiſſe communicatam, univerſorum Patrum conſenſus ſemper intellexit... Quare veriſſimum hunc illorum verborum Domini ſenſum ſancta hæc Synodus probans & recipiens, damnat eorum commentitias interpretationes, qui verba illa ad poteſtatem prædicandi verbum Dei, & Chriſti Evangelium annuntiandi, contra hujuſmodi Sacramenti inſtitutionem falsò detorquent.*

Reſpondet ſecundò Dallæus, Falſum eſſe quòd Chriſti Miniſtri non aliter eos, qui ſe adeunt, Fideles a peccatis abſolvere poſſint, niſi ea peccata quæ, qualiaque ſint, & eorum circumſtantias, in ſpecie ac ſigillatim pernoſcant. Ac id quidem, inquit, ex hoc loco, Joannis 20. minimè haberi, vel inde patet, quòd Miniſtri remiſſionem peccatorum iis, quos baptizant, validè conferant, etiamſi quæ in ſpecie fuerint eorum, quos baptizant, peccata, neſciant. Jam verò Chriſtum hoc loco eam remiſſionem etiam complecti, quæ per baptiſmum datur, & res ipſa clamat, cùm Dominus in genere, ac univerſaliter de omni peccatorum remiſſione per Apoſtolos conferenda loquatur: *Quorum* inquit, *remiſeritis peccata, remittuntur eis.* Hujus interpretationis Auctores Dallæus laudat Janſenium Gandavenſem Epiſcopum, & Joannem Ferum in Joannis Cap. 20. Laudare potuiſſet Sanctum Cyrillum Alexandrinum, a quo hanc illi expoſitionem acceperunt, lib. 12. in Joannem, ubi ait: *Remittunt porro peccata, vel retinent Spiritu afflati homines duobus, ut arbitror, modis: vel enim dignos ad baptiſmum vocant, vitæ nimirum gravitate & conſtantiâ Fidei jam probatos homines; vel prohibent & a gratia divina arcent eos qui nondum digni ſunt. Vel alio quodam modo peccata remittunt ac retinent, nempe cùm filios Eccleſiæ peccantes corripiunt, vel pœnitentibus ignoſcunt.* Ergo, inquit Dallæus, cùm hæc quæ a baptizantibus confertur peccatorum remiſſio, nullam exigat ſingulorum, quę a baptizando admiſſa ſunt, peccatorum propriam ac diſtinctam in ſpecie cognitionem; nemo non videt quàm imperitè agant adverſarii, qui ex his Chriſti verbis hujuſmodi peccatorum cognitionem ad ea remittenda eſſe neceſſariam argumentantur.

At hæc Dallæi Reſponſio nullius eſt roboris, neque vim Catholicæ probationis elevat. Licèt enim remittendorum poteſtatem peccatorum ſibi a Chriſto collatam, in Baptiſmi adminiſtratione etiam exerceant Sacerdotes: retinendorum tamen auctoritatem non exercent niſi in adminiſtratione Pœnitentiæ. Peccata namque retinere, non eſt ſolùm annuntiare alicui quòd Baptiſmo, aut Eucharistia ſit indignus: quod Chriſtiani quilibet, ac quævis muliercula fidelis annuntiare poteſt iis qui vel increduli, vel impœnitentes fuerint, Evangelii verba ipſis recitando: ſed eſt a Sacramentis

arcere

arcere eos qoi jam Chriſto nomen dederont, & Eccleſiæ ſunt ſubditi. Hæc aotem Eccleſiaſticæ auctoritatis & judicii actio eſt. In eos porro *Qui foris ſunt*, id eſt, in infideles auctoritatem non exercet ullam Eccleſia, nec de iis ollatenus judicat, (ſecundùm Apoſtolum). Cùm itaque Apoſtoli credentium in Chriſtom neminem, ſive ab idololatria, ſive a Judaïſmo converſum, a baptiſmo arcerent, (ut ex Actibus Apoſtolorum conſtat) retinendorom jus peccatorum ſibi a Chriſto collatum, in baptiſmo non exercebant. Cùm itaque Chriſtus poteſtatem non contolerit Apoſtolis quæ inanis eſſet ac otioſa, ſequitur poteſtate illâ remittendorum ac retinendorum peccatorum illos, ipſorumqoe Succeſſores in Pœnitentia dumtaxat ſungi. Unde fit neceſſariam eſſe pœnitentium Confeſſionem, quâ peccata omnia mortalia ſigillatim aperiant Sacerdotibus, ut pernoſcant accuratè quæ remittenda ſint, quæ retinenda: ne imprudenter & temerariè remittant, vel retineant: non autem eſſe neceſſariam ante baptiſmom, in quo nihil retinetur, in qoo nemo ligatur.

Præterea, quæro a Dallæo, quomodo Apoſtoli a baptiſmi gratia aliquos repellere poſſeot? An propter idololatriam? Sed omnium idololatriæ, & omnibus impii cultûs appendicibus remittebant hoc ipſo quòd baptiſmom poſtularent, & credere ſe in unom Deum & Chriſtum Jeſum profiterentur: (ludicra enim Dallæi hypotheſis eſt, quâ aliqui finguntur amplecti voluiſſe Chriſtum, & in idololatria nihilominus perſeverare). An propter alia ſcelera quæ deteſtari ac deſerere nollent? ſi ita ſe rem habuiſſe dixeris, rogo te, Dallæe, qoomodo peccata illa cognoverunt Apoſtoli? Si Confeſſione Pœnitentium: contra te habemus multò plus quàm pertendimus, non ſolùm ſcilicet Confeſſionem peccatorum præmittendam fuiſſe eorom remiſſioni vel retentioni in Pœnitentia, verùm etiam in Baptiſmo.

Tertiò: Retinere peccata, non eſt idem ac non remittere, vel remiſſione indigna denuntiare: ſed idem eſt ac ligare peccatorem; ut conſtat ex collatione verborom Chriſti Joannis 20. qoibus divinam hancce poteſtatem tribuit Apoſtolis, cùm ejuſdem Servatoris verbis Matthæi 18. quibus hanc ipſis promiſit. Explicare porro adverſarii non poſſoot quomodo ligentur baptizandi: rectè verò exponimus quomodo ligentur peccatores in pœnitentia. Ligantur enim, cùm ipſis ſuſpenditur abſolutio, & interim laborioſa ſatisſactionis opera ipſis imponontor: ligantur, cùm prohibetur ipſis a Sacerdote Euchariſtiæ ſumptio, vel etiam Eccleſiæ aditus: quod citra excommunicationis inflictionem fieri poteſt, ut ex animadverſione Sancti Ambroſii erga Theodoſium Imperatorem ob cædem Theſſalooicenſem conſtat: Theodoſium non excommunicavit Ambroſius, ut oſtendimus in Hiſtoria 4. Sæculi, ex Theodoreto, Sozomeno, Paulino in Vita Ambroſii, & Ambroſio ipſo in Oratione de obitu Theodoſii. Ipſum tamen Eccleſiæ ingreſſu prohibuit, & addixit pœnitentiæ quâ octo menſibus functus eſt in Palatio, dicens: *Vinculum admitte, quo te ligari Deus Dominus omnium ſurſum probat. Medicinam id faciet, ſanitatemque reſtituet.* Octo menſibos elapſis, die ſacro Natalis Chriſti ad Ambroſium in Templo reſidentem ſe contulit Imperator diceos: *Minimè contra leges lutus mihi arrogo, nec ſacra veſtibula per uſſus ingredi cupio, ſed ut vincula mea ſolvas, oro.* Ligantur deniqoe Pœnitentes, cùm etiam abſolutione ipſis datâ, illis acceſſu Menſam ad Dominicam interdicitor ad certum tempus, ut operibus ſatisfactoriis vitioſos habitus & cupiditates debilitent, divinamque ſibi concilient clementiam. Quæ Sacerdotum prohibitiones, vel præcepta, Pœnitentes ligant, id eſt, obligant, adeo ut oovi rei ſint criminis, ſi illa violaverint. Hæc itaque Chriſti verba, *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis & quorum retinueritis, retenta ſunt*, non pertinet ad Baptiſmum, ſed ad Pœnitentiam: adeoque perperam inſerunt Heterodoxi non eſſe neceſſariam omnium peccatorum mortalium Confeſſionem ſigillatim Sacerdoti factam, in Pœnitentia, quia neceſſaria non eſt in Baptiſmo: cùm baptiſmus ſit ſpiritalis regeneratio, quæ accuratam illam criminum, ejus qui baptizatur, cognitionem non exigit: Abſolutio verò Sacerdotis ſit Judicium, quod illam poſtulat. Sanctum ergo Cyrillum Alexandrinom, & qui illom ſecuti ſunt, Janſenium Gandavenſem & Joannem Ferum, hæc verba Chriſti, *Quorum remiſeritis peccata, remittentur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt*, ad baptiſmi etiam adminiſtrationem referentes, deſerimus, ut alios Patres, qui de Pœnitentiæ ſolius adminiſtratione hanc poteſtatem exponuot, ſequamur.

Deoique eorumdem retineri poſſe peccata, quorum poſſuot remitti; eoſdem ligari poſſe, qui ſolvi poſſunt, ex Chriſti verbis compertum eſt. At infantibus in Baptiſmo remittitur peccatum, quod retineri non poteſt: ſolvuntor ipſi vincolis diaboli; nec ligari ab Eccleſiæ Mioiſtris poſſunt. Ad Baptiſmum itaque non pertinent hæc verba Chriſti: *Quorum remiſeritis peccata, remittentur eis; & quorum retinueritis retenta ſunt.*

Reſpondet tertiò Dallæus, Romanæ Commonionis Theologos, venialia, (ut vocant) delicta, quorum alioqui rectè & utiliter remiſſionem a Sacerdotibus expeti ſtatuont, docere tamen a Deo ipſo ſine Sacerdotum miniſterio, Pœnitentibus remitti; neque adeo Sacerdotibus eſſe neceſſariò confitenda urgere. Ergo, ioquit, ut quod etiam de ipſis venialibus jodicandi jus Sacerdotibus a Deo commiſſum eſſe volunt, ex ipſorum ſententia non eam vim habet ut peccantes eorum, quæ io hoc genere admiſerunt, veniam a Sacerdote oeceſſariò expetere debeant, cùm eam etiam aliter ab ipſo Domino humili oratiooe impetrare poſſint; ſed eò tantùm valet ut ſi qui Sacerdotis ſententiam in hoc genere expetant, ipſi facultas ſit ex munere cœlitus dato eos abſolvendi: ita (inquit Dallæus) in mortalibus quoque delictis rem ſe habere reſponderem, ſi Sacerdotibus commiſſom fuiſſe de his judicium concederem. Nimirum qualecumque ſit hoc munus, eò quidem valere ut ſacerdoti fas ſit peccatorem ſe convenientem, ac ſuam ſententiam expetentem, abſolvere; hocque ejus jodicium ratum ſit; non tamen ut qoemquam ſe adire, ſuamque auctoritatem adhibere cogat, quaſi aliter, niſi de eo ipſe pronuntiaverit, ſalvus eſſe non qoeat; quaſique Deus non, ut veoialia, ſic quoque mortalia pœnitenti, ac precanti, per ſe coodooare poſſis.

Verùm hujos reſponſionis ioanitas facilè oſtenditur. Inprimis veniale peccatum apud adverſarios nullum eſt. Ex Principiis itaque noſtris reſpoodent. Quamobrem ſatis erit ad eorum evertendam reſpooſionem, ſi paritatem negemos, & diſcriminis rationem ſecondùm eadem Principia ſtatoamus. Dico itaque, Mortalia dumtaxat, non verò venialia peccata eſſe ad Sacerdotum tribunal neceſſariò deferenda; quia ex Chriſti Domioi verbis Matthæi 16. & 18. quibus Claves Regni Cælorum Petro, & in Petro Eccleſiæ ac ejus Miniſtris traduntur, ipſiſque promittitur ſolvenda fore in cælo, quæcumque in terris ſolverint, & in cælo pariter liganda, quæcumque in terris ipſi ligaverint, colligitur peccata ſolùm illa eſſe neceſſariò ſubjicieoda Eccleſiæ clavibus, & Sacerdo-

ſi aperienda qui peccatorem ſolvat aut liget, quæ Regnum Cœlorum claudunt, Eccleſiæ clavibus aperiendum: id autem ſola præſtant peccata mortalia, de quibus Apoſtolus ait: *Quoniam qui talia agunt, Regnum Dei non poſſidebunt*. Venialia autem cùm gratiam & charitatem non extinguant, ſed imminuant ſolùm ejus fervorem, a Regni Cæleſtis aditu non arcent omnino peccatores, ſed nonnihil dumtaxat ab ejus conſecutione remorantur, donec peccata illa vel hic, vel in Purgatorio expiaverint. Unde non ſunt neceſſariò ſubjicienda clavibus Eccleſiæ, & ſigillatim confitenda Sacerdoti.

His addendum, Alia remedia eſſe a Chriſto præſcripta venialium ad remiſſionem peccatorum, non autem ad mortalium veniam obtinendam. Expungi venialia poſſunt Oratione Dominica, eleemoſynis, aliiſque miſericordiæ operibus; ſed mortalia abſque clavibus Eccleſiæ, id eſt, abſque miniſterio Sacerdotum remitti non poſſunt ſecundùm ordinem a Chriſto inſtitutum; unde ipſos adire neceſſe eſt, & coram ipſorum tribunali ſiſti illos, qui poſt baptiſmum hujuſmodi peccata admiſerint. Hoc diſcrimen cùm Sancti Patres, ac præſertim S. Auguſtinus multoties ſtatuant & inculcent: illud tamen præcipuè adſtruit egregius ille Doctor libro *De Fide & Operibus*, cap. ultimo, ubi peccata tres in gradus diſtinguit, deinde unicuique gradui proprium aſſignat remedium. *Niſi*, inquit, *eſſent quædam ita gravia, ut etiam excommunicatione plectenda ſint, non diceret Apoſtolus, Congregatis vobis & meo ſpiritu tradere ejuſmodi hominem Satanæ in interitum carnis, ut ſpiritus ſalvus ſit in die Domini Jeſu. Unde etiam dicit, Ne lugeam multos ex iis qui ante peccaverunt, & non egerunt pœnitentiam ſuper immunditiam & fornicationem quam geſſerunt*. Quibus verbis graviſſima quædam crimina eſſe ſignificat, quæ publicâ Pœnitentiâ caſtigentur. Deinde alia peccata eſſe docet, quæ ejuſmodi Pœnitentia curanda non ſint, ſed alio, quod mox ipſe tradit remedio. *Item*, inquit, *niſi eſſent quædam non ea humilitate Pœnitentiæ ſananda, qualis in Eccleſia datur iis, qui propriè Pœnitentes vocantur, ſed quibuſdam correptionum medicamentis, non diceret ipſe Dominus: Corripe eum inter te & ipſum ſolum, & ſi te audierit, lucratus es fratrem tuum*. Alia igitur peccata mortalia, non Pœnitentia illa publicâ & luctuosâ, ſed privatis correptionum medicamentis curantur, quæ ſcilicet a Sacerdote fiunt, cùm apud ipſum Pœnitens peccata deponit. Nam peccata venialia Orationis Dominicæ recitatione, vel aliis bonis operibus curari Sanctus Auguſtinus, & hic, & alibi paſſim aſſerit. *Poſtremò, niſi eſſent quædam, ſine quibus hæc vita non agitur, non quotidianam medelam poneret in Oratione quam docuit ut dicamus: Dimitte nobis debita noſtra* &c.

Reſpondet quartò Dallæus, Ex laudatis Scripturæ ſacræ teſtimoniis & Chriſti verbis non confici, Sacerdotes ita fuiſſe peccatorum poſt baptiſmum delinquentium judices a Chriſto conſtitutos, ut nemini poſt baptiſmum lapſo venia peccati indulgeatur, niſi qui Sacerdotis ſententiâ propriè ac ſigillatim abſolutus fuerit. Non enim, inquit, ex eo quòd quis judex a Rege in Republica conſtitutus eſt, ſequitur nemini peccantium delictum remitti, niſi qui ab ipſo illo judice fuerit abſolutus, Ad Regis enim ipſius clementiam rectà confugere poteſt. Sic Deus, qui unus eſt Eccleſiæ Rex, ita Miniſtris ſuis hoc de peccatoribus judicium commiſit, ut iis qui peccarunt, Deum ipſum cujus res agitur, adire, & ab eo veniam delictorum impetrare per pœnitentiam & deprecationem liceat.

Sed & iſta Dallæi reſponſio futilis eſt. Quæ enim Chriſtus media eſſe ſtatuit ad ſalutem neceſſaria, ea ita inſtituit, ut qui ipſa negligerent, ſalutem non conſequerentur; quamvis extra ordinem abſque illis mediis ſalvari poſſent; quibus nimirum divina beneficentia & miſericordia non eſt alligata. Id baptiſmi exemplum ſatis probat. Atqui Chriſtus remiſſionem peccatorum admiſſorum poſt Baptiſma, dari per Sacerdotes inſtituit, quos in foro Pœnitentiæ judicum honore & poteſtate donare dignatus eſt; illamque remiſſionem & abſolutionem Sacerdotum voluit eſſe medium quo homines in mortalia peccata poſt baptiſmum lapſi in gratiam divinam reſtituerentur, & jus ad vitam æternam reciperent. Cùm igitur hæc remiſſio & abſolutio Confeſſionis neceſſitatem involvat, (ut probavimus) ſequitur veniam peccatorum, ſecundùm ordinem a Chriſto conſtitutum non indulgeri, niſi iis qui Sacerdotes adierint, & ſua apud ipſos peccata depoſuerint: quamvis Chriſtus, qui huic non eſt adſtrictus ordini, abſque miniſterio Sacerdotum, & abſque Confeſſione peccata remittere poſſit.

Chriſtus itaque his verbis, *Quæcumque alligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in cælo; & quæcumque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlo*, &, *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis* &c. non ſolùm poteſtatem abſolvendi Apoſtolis, & eorum Succeſſoribus tradidit, ſed etiam præceptum confitendi peccata apud eoſdem Chriſtianis omnibus impoſuit. Eum enim ſenſum laudata Servatoris verba præſeferunt, non ſolùm fore ut quicquid Apoſtoli, & eorum in Eccleſiæ Miniſterio Succeſſores in terra ſolverint, ſolvendum ab ipſo ſit & in cœlo; ſed prætereà ſignificant nihil a Chriſto ſolvendum, aut ligandum in cœlo, niſi quod ipſi in terra ſolverint aut ligaverint. Poteſtatem enim ſuam cum ipſis communicavit, ut Eccleſiam vice ſuâ gubernarent. Unde voluit ut quicumque peccatorum ſolutione indigerent, Apoſtolos, vel eorum Succeſſores adirent, & ab illis, peccata confeſſi, rogarent ſolutionem. Quemadmodum ergo ſi quis Princeps Proregem, aut Gubernatorem in longinquam Provinciam mittens, illi diceret: Acceptum & ratum habebo quicquid egeris, eo ipſo præceptum illius Provinciæ hominibus imponere cenſeretur, ut ſuas ad illum lites cauſaſque univerſas deferrent, non quòd ſe poteſtate ſuâ ſpoliaret, quo minùs poſſet & ipſe cauſas cognoſcere, & gratiam facere cùm vellet; ſed quòd ordinariæ poteſtatis uſum & functionem in Proregem tranſtuliſſet, extraordinariæ ſibi reſervaſſet. Sic intelligo Chriſtum ordinariam ſuam poteſtatem in Apoſtolos tranſtuliſſe, extraordinariam ſibi reſervaſſe. Ordinaria namque remedia in Eccleſia ad remiſſionem peccatorum ab eo inſtituta, Sacramenta ſunt ſine quibus homines peccata non poſſunt remittere: Chriſtus poteſt, ſed extra ordinem a ſe conſtitutum cùm agit; quod multò facit infrequentiùs quàm per Sacramenta. Noluit igitur homines extraordinariis remediis confidere ad remiſſionem peccatorum obtinendam, quia hæc & rara ſunt & incerta: ſed ordinaria, & (ut ita dicam) viſibilia Sacramentorum quærere juſſit remedia. Quare ſicut Baptiſmi, ita Pœnitentiæ & Confeſſionis præceptum impoſuit.

§. II.

DALLÆI objectionibus ex Scriptura Sacra petitis reſpondetur.

OBjicit aliqua Dallæus ex divinis literis contra arcanam Confeſſionem libro 2. Primùm quòd neque Sanctus Paulus, neque cæteri Apoſtoli, quemquam

quam Fidelium ad Confeſſionem peccatorum apud ſe edendam compulerint, vel cujuſquam Confeſſionem in arcano audiverint ipſi aut denique Miniſtris præcepiſſe uſpiam reperiantur ut exigerent & audirent, cùm de eorum munere atque officiis egerunt, ut ex Actis, & Epiſtolis Apoſtolorum conſtat. Quid porro cauſæ eſt cur Paulus, qui ſapientiſſimus fuit, cùm tam multis locis, præſertim verò in Epiſtolis ad Timotheum & ad Titum, diſertè ac ex profeſſo Miniſtrum Evangelii inſtruit, ac effingit omniaque ferè ejus commemorat, hoc tantum ſcilicet, tamque neceſſarium Confeſſiones exigendi & audiendi officium conſtanter ubique prætermittit, niſi quia iſtud pœnitus neſcivit.

Id confirmat Dallæus, ex eo quòd Sanctus Paulus 1. ad Corinthios 11. cap. ubi de indignè ſumentibus Euchariſtiam graviter conqueritur, teſtatur qui panem, vel calicem illum indignè ſumit, eum judicium ſibi ipſi manducare & bibere; & apud iſtos quòd hæc negligerentur, mulos ait eſſe infirmos, & imbecilles, & dormire multos. Quis non videt, inquit, in tali loco Paulum, ſi Confeſſionarium adverſariorum Myſterium cognitum habuiſſet, omnino præcepturum fuiſſe ut iſti en ſe diligenter munirent ac præpararent, antequam ad Domini Menſam accederent? Nihil autem dixit hujuſmodi. Contra verò, id ihi præcepit, quod omnem confeſſionariæ religionis neceſſitatem evertat. *Probet*, inquit, *ſeipſum homo, & ſic de Pane illo edat, & de Calice bibat*. Quibus verbis unicuique Fidelium, poſt probationem ſui, Dominici Panis Calicisque ſumendi facit poteſtatem: nullam apud alios Confeſſionem, nihil denique inter duos illos actus medium interponit. Probationis officium, non alii, quod neceſſe erat, ſi hodiernum Confeſſionis arcanum ſciviſſet, ſed ipſi communicaturo demandat Apoſtolus: *Probet*, inquit, *ſeipſum homo*.

Reſpondeo, Nullis negantium argumentorum machinis poſitivas probationes everti aut concuti poſſe. Cùm igitur ex Chriſti verbis probatum habeamus Confeſſionem ab ipſo eſſe inſtitutam, ac proinde jure divino neceſſariam, inanes ſunt Dallæi objectiones, ex Apoſtolorum ſilentio petitæ. Quæ enimvero colligendi ratio? Apoſtoli Confeſſiones audiviſſe non leguntur, aut eas a Fidelibus exegiſſe: ergo nuſquam audiverunt, vel exegerunt. Quaſi quæ ab Apoſtolis geſta ſunt univerſa, ſcriptis commendata eſſent. Quantò nos æquiùs colligimus ac veriùs? Id a Fidelibus exegerunt Apoſtoli, quod a Chriſto inſtitutum ac præceptum eſt: ſed Confeſſio mortalium peccatorum poſt baptiſma commiſſorum a Chriſto inſtituta & præcepta eſt: illam itaque exegerunt Apoſtoli. Minorem ex Chriſti verbis cùm jam probaverimus, neceſſe non eſt ut ejus probationes ex Apoſtolorum Actis & Epiſtolis proferamus. Satis eſt quòd Fideles ad Pœnitentiam ſint adhortati, ut eos ad Confeſſionem peccatorum apud Sacerdotes edendam invitaſſe ſupponantur: cùm Pœnitentiæ Sacramentum ſic a Chriſto inſtitutum ſit, ut Confeſſione peccatoris, & Abſolutione Sacerdotis neceſſariò conſtet. Denique non mirum quòd S. Paulus qui non venerat baptizare, ſed Evangelizare, & qui (ut ipſe teſtatur) neminem baptizavit præter Stephanæ domum, & Criſpum, & Cajum, Confeſſiones Fidelium pauciſſimas exceperit, nullaſque a ſe exceptas commemoraverit.

Præterea, Dallæus ex Doctore ſuo Calvino lib. 3. Inſtitutionum cap. 4. §. 12. aſſerit utiliſſimum eſſe, cùm quis conſcientiæ æſtus patitur, ut Paſtorem ſuum adeat, & privatam ad ſe ſublevandum Confeſſionem apud eum edat. Verùm ejuſmodi Confeſſionem liberam eſſe, nec eſſe cogendos, qui eâ utuntur, ad enumeranda omnia peccata. Hâc verò poſitâ doctrinâ, quam omnes Sectæ Calvinianæ Theologi (ut Dallæus ait) admittunt, ſic ejus objectionem contra ipſum retorqueo. Apoſtolus Actorum 20. ab Epheſiorum Presbyteris digreſſurus, ait ſe *Nihil ſubtraxiſſe utilium, quo minùs annuntiaret ipſis; docuiſſe publicè ac per domos, ſe non ſubterfugiſſe quo minùs omne conſilium Dei annuntiaret eis*. De Confeſſionis apud Eccleſiæ Miniſtros conſilio ne verbum quidem habet, uti nec in Epiſtolis ad Titum, & ad ad Timotheum. Si autem utilis eſſet confeſſio hujuſmodi Reformatarum falſi nominis Eccleſiarum, Paulus qui ſapientiſſimus erat, ejus meminiſſet.

Tertiò, de Baptiſmo puerorum nihil habetur vel in Apoſtolorum Actis, vel in eorum Epiſtolis: At Baptiſmum puerorum divini juris eſſe nihilominus credunt Calviniſtæ: Non ſequitur ergo Confeſſionem divino jure non eſſe inſtitutam, quod nulla ejus mentio extet vel in Actis, vel in Epiſtolis Apoſtolorum.

Ad confirmationem reſpondeo, in hoc Domini præcepto, quod promulgat Apoſtolus 1. ad Corinthios 11. *Probet autem ſe ipſum homo, & ſic de Pane illo edat, & de Calice bibat*, Mandatum de Confeſſione Sacramentali præmittenda Communioni Euchariſticæ ab iis qui lethale aliquod peccatum poſt Baptiſmum admiſerunt, involvi & ſignificari. Senſus enim illorum verborum eſt: Quiſque ſemetipſum examinet, conſcientiam ſuam exploret, videatque num pura ſit peccati, quo Dominicæ Menſæ aditu, & Corporis Sanguiniſque Chriſti participatione fiat indignus. Quòd ſi aliquo graviore & mortali conſtrictus ſit peccato, conſcientiam ſuam emundet. Hæc autem conſcientiæ purgatio fieri debet mediis a Chriſto Domino inſtitutis; medium illud eſt Pœnitentiæ Sacramentum, quod ex Salvatoris ejuſdem inſtitutione Confeſſionem complectitur, & quod perficitur Miniſterio Sacerdotum. Quamobrem præceptum illud quo ſeipſum probare jubetur homo quilibet, ut de Pane illo cœleſti edat, & de Calice bibat, neceſſitatem imponit omnibus, qui mortalis peccati rei ſunt, ut Sacerdotes adeant, ſuaque apud illos peccata deponant; ac tandem ab iis abſolvantur.

Hinc ſanctus Cyprianus toto libro de Lapſis in eos acerrimè invehitur, qui ad Euchariſtiam accedebant, *Ante expiata delicta, ante Exomologeſim factam criminis, ante purgatam conſcientiam ſacrificio & manu Sacerdotis, ante offenſam placatam indignantis Domini & minantis*. Et eos qui ſic accedunt, ait *Vim inferre corpori & ſanguini Domini*. Fateor itaque probationis officium ab Apoſtolo ſolis communicaturis imponi: nam examen conſcientiæ ſuæ peragere illis incumbit, & peccatorum ſuorum vulneribus curandis congrua remedia quærere, & Medicum adire qui ea pharmaca ſalutis adhibere poſſit. At nego curationem lethalium animæ morborum ipſis communicaturis ex Apoſtoli ſententia, committere. Sic ad ægrum ſpectat vim morbi, quo affligitur, ſentire, & illum exponere Medico; ſed Medici eſt opportuna adhibere remedia. Hoc exemplum eruitur ex ſancti Ambroſii verbis lib. 6. in Lucam cap. 9. ubi ait: *Nemo cibum accipit Chriſti, niſi fuerit ante ſanatus*. Et paulò poſt: *Ubique Myſterii ordo ſervatur, ut priùs per remiſſionem peccatorum vulneribus medicina tribuatur; poſt alimonia Menſæ cæleſtis exuberet*. Medicus porro cujus Miniſterio vulneribus animæ noſtræ medicinam Chriſtus adhibet, ac remiſſionem peccatorum tribuit, eſt Sacerdos apud quem deponuntur peccata. Meritò itaque Tridentina Synodus illam ſui ipſius probationem ab unoquoque faciendam,

ante.

antequam ad Euchariſtiam accedat, de Sacramentalis Confeſſionis obligatione reſpectu eorum qui mortalis peccati labe inquinati ſunt, exponit Seſſione 13. cap. 7.

Objicit ſecundò Dallæus, Sacras Literas paſſim omni Fideli contrito & verè pœnitenti remiſſionem peccatorum polliceri abſque ulla apud hominem prævia Confeſſione. Ita apud Iſaïam cap. 1. *Si quis ſe lavet, & mundet, auferatque malum cogitationum ſuarum ab ipſius oculis, & quieſcat agere perversè, & diſcat benefacere, quærat judicium, ſubveniat oppreſſo, judicat pupillo, defendat viduam*, pollicetur *peccata ejus, ſi fuerint rubra quaſi vermiculus, velut lanam alba fore.* Neque aliam Deus Iſraëlitis legem fert apud Ezechielem Cap. 18. ut veniam admiſſorum impetrent: *Si impius*, inquit, *egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis quæ operatus eſt, & cuſtodierit omnia præcepta mea, & fecerit judicium & juſtitiam, vita vivet & non morietur, omnium iniquitatum ejus quas operatus eſt, non recordabor.* Ergo cùm Deus veraciſſimus ſit, ei qui hæc præſtiterit quæ a Prophetis deſcribuntur, plenam atque abſolutam conferet remiſſionem peccatorum. Certè noſtra nunc conditio deterior non eſt, quàm Judæorum olim erat ſub Lege. Atqui deterior erit, ſi illis quidem ſola apud unum Deum peccati Confeſſio veniam obtinuit, nobis verò idem conſequi non licet, niſi homini inſuper confeſſi fuerimus. Huc accedit, quòd cum veteris fœderis ſervitus, novi libertas propria ſit; omnino perverſum ac præpoſterum eſt, ut confeſſionale jugum nobis quidem ſub novo imponatur; Judæis verò ſub veteri degentibus nullum impoſitum fuerit.

Id ita confirmat Dallæus ex novo Teſtamento. Chriſtus in Apocalypſi Epheſios, Sardenſes, Pergamenos, Laodicenſes, tum Epiſcopum, tum etiam cæteros Fideles, graviſſimorum criminum arguit, neque tamen his, ut admiſſorum veniam conſequantur, & in ſuam gratiam reſtituantur, aliud præcipit niſi hoc unum, ut pœnitentiam agant, planè ut olim ſub Veteri Teſtamento. *Memor eſto itaque* (inquit ad Epheſium Angelum, Apocalypſis 2.) *unde excideris, & age pœnitentiam, & prima opera fac:* Et Apoſtolus 2. ad Corinthios 12. vereri ſe ait, *Ne ii ſibi lugendi ſint, qui ante peccaviſſent, neque pœnitentiam egiſſent, ſuper immunditia, & fornicatione, & impudicitia quam geſſerant:* Unde liquet Apoſtolo ſatis futurum fuiſſe, ſi ii pœnitentiam peccatorum egiſſent. Ergo ex his conſtat non ſub Veteri modò, ſed etiam ſub Novo Teſtamento, iis Fidelibus paratam eſſe apud Deum peccatorum remiſſionem, qui pœnitentiam de iis egerint, etiamſi nulli Sacerdoti ea confiteantur.

Reſpondeo ad primum, Pœnitentibus quidem Deum Optimum Maximum veniam peccatorum polliceri, ſed ſi ſecundùm ſtatutas ab eo leges pœnitentiam agant, & remedia ſibi procurent, quæ pro vario generis humani ſtatu ejus providentia variis temporibus alia atque alia præparavit. Alioqui pœnitentia vera & ſincera non eſſet. Sicut ergo in veteri Lege interior mentis converſio non ſatis erat ad veniam admiſſorum obtinendam, niſi præſcriptis a Lege ſacrificiis & purificationibus peccata expiarent; & ſicut Judæis qui Chriſtum amplectebantur, non ſufficiebat Fides & animi mutatio ad impetrandam indulgentiam peccatorum poſt Circumciſionem commiſſorum, ſed neceſſarius erat Baptiſmus a Chriſto in nova Lege ut medium ad ſalutem inſtitutus; nec tamen divinarum promiſſionum veritati baptiſmi neceſſitas repugnabat; ita in Novo Teſtamento non ſufficit converſio mentis & contritio, ſed neceſſe eſt ut peccator apud Sacerdotem exomologeſim agat & peccata ſua confiteatur, ab eo impoſita pœnitentiæ opera ſuſcipiat, atque ab eo abſolvatur: quia his omnibus neceſſariò conſtat Pœnitentia, quà Sacramentum eſt a Chriſto Domino inſtitutum; ut ex Chriſti ipſius verbis Matthæi 18. & Joannis 20. probavimus. Quòd ſi hæc non præſtiterit peccator, verè pœnitens & contritus dici non poteſt, quippe qui ſecundùm ſtatutas a Chriſto leges pœnitentiam non agat.

Nec ſequitur noſtram conditionem deteriorem eſſe, quàm Judæorum olim erat ſub lege: imò potior eſt abſolutè, ſiquidem excuſſo per Chriſtum veterum Sacramentorum, ſacrificiorum, ceremoniarum, & obſervantiarum legalium jugo, *Alia nobis Sacramenta data ſunt virtute majora, effectu meliora, actu faciliora, numero pauciora*, ut ait Sanctus Auguſtinus lib. 9. contra Fauſtum, cap. 13. Confeſſionale autem illud jugum (ut vocat Dallæus) cùm a Chriſto ſit impoſitum, *Cujus jugum ſuave eſt & onus leve*, legi libertatis non magis repugnat, quàm præceptum baptiſmi, & alia Chriſti mandata, quæ non ſunt *Sarcina onerati, ſed ala volaturi*, ut ait alibi Sanctus Auguſtinus & quæ charitas facillima efficit. Nec verò gravior eſt Confeſſio Sacramentalis, immo longè levior ac facilior veterum ſacrificiorum apparatu, quæ Lex Moſaïca ad expianda peccata præſcribebat. Denique cùm non timore pœnæ, ſed amore juſtitiæ; non lege extrinſecùs terrente per literam ſed ſpiritu intus ſanante per gratiam, homines, quos verè peccatorum pœnitet, ad præceptum Confeſſionis implendum adducantur, non ſervi ſunt, ſed liberi eà libertate quà Chriſtus ipſos donavit. Quidni enim liberi eſſent, cùm ad illud remedium quærendum obligantur, quo peccati ſervitute, quà nulla turpior eſt ac durior, liberantur?

Ex his Novi Teſtamenti loca facilè ſolvi poſſunt, quibus Dallæus objectionem illam confirmat.

Objicit tertiò Dallæus; Fideles ſingulos Chriſtus jubet peccatorum remiſſionem a Deo Patre cæleſti petere (Matth. 6.) *Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris.* Jam idem Chriſtus Fideles, quidquid cum fide & in nomine ipſius a Patre petiverint, accepturos non minùs diſertè promiſit: *Amen, Amen, dico vobis ſi quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis* (Joannis 14.) Ergo peccatorum remiſſionem Fideles a Deo, quoties petunt, obtinent. Petere autem quotidie atque aſſiduè, adeoque etiam tum cùm peccata nulli Sacerdoti in aurem revelarunt, Chriſtus præcipit: Ergo & abſque præcedente apud Sacerdotem Confeſſione, remiſſionem peccatorum a Deo accipiunt Fideles.

Reſpondeo, Fideles a Deo impetrare quod in Chriſti nomine petunt, ſi ea impleant quæ Chriſtus juſſit; hoc enim verè eſt in Chriſti nomine petere, mandata ejus implere. *Non enim qui dicit ipſi, Domine Domine, intrabit in Regnum Cælorum, ſed qui facit voluntatem ejus.* Et ut Sanctus Auguſtinus ait, *Non petitur in nomine Salvatoris quidquid petitur contra rationem ſalutis.* Qui autem rogat remiſſionem peccatorum, nec mediis a Chriſto inſtitutis vult uti ad eam conſequendam, is profectò petit aliquid contra ordinem & rationem ſalutis. Sicut ergo qui vitam æternam in Chriſti nomine aſſiduè petit, eam tamen non conſequetur ſi nuſquam ejus Carnem manducare & ejus bibere Sanguinem in Euchariſtia voluerit; quia hoc medium ad vitam æternam obtinendam Chriſtus Dominus inſti-

ſtituit; ita nuſquam Fideles remiſſionem peccatorum impetrabunt, quantumvis aſſiduis & ferventibus precibus pru ea ſupplicent, ſi peccata illa mortalia ſint, ſi eorum conſeſſionem edere nolint apud Sacerdutem; quia Chriſtus confeſſionem illam medium eſſe voluit ad mortalium peccatorum remiſſionem conſequendam neceſſarium; ita ut in cœlo non ſolvantur, niſi quæ in terris ſolverint Sacerdotes.

Præterea, licèt non venialia tantùm nobis condonari delicta in Dominica Oratione petamut, ſed mortalia etiam nobis remitti precemur; ad poſteriora tamen expungenda oratio ſola non ſufficit. Id Sancti Auguſtini Eccleſiæ doctrinam Cathecumenis exponentis teſtimonio probatur, lib. de Symbolo, cap. 7. dicentis: *Propter omnia peccata baptiſmus inventus eſt: propter levia ſine quibus eſſe non poſſumus, oratio inventa. Quid habet oratio? Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Semel abluimur Baptiſmate; quotidie abluimur Oratione. Sed nolite illa committere, pro quibus neceſſe eſt ut a Chriſti corpore ſeparemini; quod abſit a vobis. Illi enim quos videtis, agere Pœnitentiam, ſcelera commiſerunt, aut adulteria, aut aliqua facta immania; inde agunt Pœnitentiam. Nam ſi levia peccata ipſorum eſſent, ad hæc quotidiana Oratio delenda ſufficeret.* Non ſufficit itaque Oratio quotidiana ad expungenda peccata gravia, id eſt mortalia. Pergit Auguſtinus cap. 8. *Ergo tribus modis dimittuntur peccata in Eccleſia, in Baptiſmate, in Oratione, in humilitate majoris Pœnitentiæ.* Cùm itaque mortalia peccata poſt Baptiſmum admiſſa non ampliùs Baptiſmo delerentur, neque Oratione Dominica, quæ leviorum dumtaxat remedium eſt: ſequitur ipſa Eccleſiæ clavibus ſubjicienda fuiſſe, & Sacerdoti aperienda per Confeſſionem, ad eorum veniam obtinendam.

Objicit quartò Dallæus, Orationis Dominicæ verbis ſignificari, *Deum peccata nobis ſic dimittere, ut nos debitoribus noſtris dimittimus.* Et Paulus idem docet, ad Epheſios 4. cùm jubet *Nos invicem benignos, & miſericordes eſſe donantes invicem, ſicut & Deus in Chriſto donavit nobis.* Atqui nos iis qui nos læſerunt, aut in nos aliquid peccarunt, minimè hanc legem ferimus, ut quod in nos admiſerunt non aliter iis dimittamus, niſi id ſe admiſiſſe alii alicui confiteantur: Ergo neque Chriſtus ad concedendam nobis peccatorum veniam exigit ut apud alium, nempe Sacerdotem ea confiteamur; alioqui ſequeretur majorem & promptiorem eſſe ſancti hominis, quàm Dei in condonandis peccatis facilitatem ac lenitatem.

Reſpondeo, His Chriſti, & Apoſtoli verbis ſignificari quidem Deum nobis peccata non remittere, niſi proximis dimittamus quæ ipſi in nos admiſerunt: Non autem eumdem eſſe remittendi modum in Deo, qui in nobis. Deus enim peccata remittit, convertendo & immutando animum peccatoris & diffundendo charitatem in cordibus noſtris per Spiritum Sanctum: nos verò nihil in proximorum animis operamur, cùm ipſis injurias nobis illatas condonamus. Deus peccata non dimittit niſi credentibus, ſperantibus, diligentibus, pœnitentibus: At nos proximis dimittere debemus etiamſi nos oderint, nec illatæ nobis injuriæ eos pœniteat, ſecundùm Chriſti mandatum, quo jubemur diligere inimicos noſtros, orare pro perſequentibus nos, bene facere iis qui nos oderunt. Non ſequitur itaque Chriſtum abſque Confeſſione nobis ignoſcere, quia proximis ignoſcimus nullam apud alius peccatorum Confeſſionem edentibus. Nec ſequitur majorem eſſe ſancti hominis, quàm Dei, in condonandis peccatis facilitatem ac lenitatem: quia Deus ad concedendam veniam paratiſſimus eſt, modò ipſi pareamus, & ſecundùm ſtatutas ab eo leges pœnitentiam agamus. Ipſe crimina in infinitum graviora dimittit, quàm ſint, vel eſſe poſſint peccata quælibet hominis in hominem: ipſe inimicos divinæ Majeſtatis ſuæ prævenit, ipſiſque dat unde ſibi ſatisfaciant: ipſe remedia ex Sanguine ſuo quem pro illis omnibus ſudit, confecta illis parat. Denique homines ſancti cùm proximis ignoſcunt, Dei miſericordiam in peccatores ſibi proponunt imitandam velut exemplar perfectiſſimum, ſicut Chriſtus ipſus adhortatur: *Eſtote miſericordes, ſicut Pater veſter Cœleſtis miſericors eſt.*

Objicit quintò Dallæus parabolas filii prodigi, & publicani [*Lucæ* 15. & 18.] Ille dilapidato patrimonio, in ſe reverſus, ad patrem flens, & delicta ſua confitens venit, *Pater*, inquit, *peccavi in Cœlum, & coram te, jam non ſum dignus vocari filius tuus.* Pater autem miſericordiâ motus benignè eum excepit, dimiſſiſque præteritis peccatis, oſculo, ſtolâ, & annulo miſerum hominem dignatus eſt. Hac imagine adumbrata eſt a Chriſto Dei in peccatores miſericordia. Ergo ut prodigum ſuum pater iſte obviis ulnis excepit pœnitentem, peccata apud ſe confitenti ultro dimiſit, neque eum ad aliquem ex famulis eadem ex ore ipſius auditurum ablegavit: etiam Deus Fidelibus in aliquod peccatum lapſis, illud remittit ſi ad eum redeant, admiſſaque apud eum confiteantur, neque requirit ut uni alicui de ſuis Miniſtris vitæ omnes, etiam arcanas, & ignotas labes denudent, atque in aurem ſigillatim immurmurent.

Jam verò publicanus, ubi peccata ſua apud Deum humillimè his verbis confeſſus eſt: *Deus, propitius eſto mihi peccatori; deſcendit juſtificatus in domum ſuam.* Profectò, inquit Dallæus, vel iſta, quod abſit, inania ſunt, vel ſi quid verè ſignificant, illud omnino ſignificant, etiam eum Fidelem, qui peccata, in quæ prolapſus eſt, ſoli Deo ex vero conſcientiæ ſenſu confitetur, veniam ab Optimo Deo accipere, & cum eo reconciliari.

Reſpondeo, Ex parabolis certum in controverſiis Fidei argumentum confici non poſſe, niſi eas Chriſtus ipſe, vel Evangeliſtæ, aut Apoſtoli expoſuerint. Reſpondeo 2. illis Filii prodigi & Publicani parabolis pœnitentiam quatenus virtus eſt, non quatenus Sacramentum; & ſummam Dei in peccatores ad ipſum redeuntes miſericordiam adumbrari. Humilitatis etiam vim commendari in Publicani ſtatu, habitu, & oratione: ſed his exemplis nego ſignificari omnia quæ ad veniam conſequendam ex inſtitutione Chriſti neceſſaria ſunt. Alioqui cùm his in parabolis nihil videamus quod Sacerdotes adumbret, ſequeretur fruſtra Chriſtum ad Apoſtolos, & ad omnes in eorum perſona Sacerdotes dixiſſe: *Quorum remiſeritis peccata remittuntur eis* &c. Et *Quæcumque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in Cœlo.* Hæc illatio eſt S. Auguſtini homilia 49. *Nemo ſibi dicat*, inquit, *Occultè ago, apud Deum ago: novit Deus qui mihi ignoſcit, quia in corde ago. Ergo ſine cauſa dictum eſt, Quæ ſolveritis in terra, erunt ſoluta in Cœlo? Ergo ſine cauſa claves data ſunt Eccleſiæ: fruſtramus Evangelium, fruſtramus verba Chriſti.* Cùm igitur verba Chriſti otioſa & inania dici abſque impietate non poſſint, laudatæ parabolæ Filii nepotis, & publicani, non probant Confeſſionem ſoli Deo factam ad remiſſionem peccatorum obtinendam ſufficere.

Objicit ſextò Dallæus ex cap. 6. Matthæi, quòd jejunium, adeoque pœnitentia ſolo Deo conſcio fieri jubetur, nullo homine teſte: *Tu autem cum* je-

jejunas, unge caput tuum, & faciem tuam lava, ne videaris hominibus jejunans, ſed Patri tuo qui eſt in abſcondito, & Pater tuus, qui videt in abſcondito, reddet tibi. Atqui vera & propria pœnitentiæ apud Deum merces eſt peccati, ob quam ea ſuſcipitur, venia ac remiſſio: ergo Chriſto teſte & auctore, etiam ei, qui extra nllius hominis, adeoque & Sacerdotis conſcientiam, apud Deum icjunat, vel pœnitentiam agit, remittuntur a Domino peccata.

Reſpondeo, Multipliciter peccare hoc Dallæi ratiocininm. Primò, quòd jejuninm totam eſſe pœnitentiæ eſſentiam & actionem innoat, cùm ſit ſolùm pœnitentiæ pars quædam, quatenus a peccatnribns ad ſatisfaciendum juſtitiæ divinæ pro peccatis aſſumitur. Secundò, quòd pœnitentiam ita eſſe debere occultam ex hoe Domini Chriſti mandato colligat, ut nullo homine conſcio peragatur. Ex quo ſequitur (quod abſque impia temeritate dici non poteſt) Eccleſiam qoæ publicam graviorum peccatorum Pœnitentiam tot ſæculis eſſe voluit, & ab Epiſcopis imponi, examinari, prorogari, vel contrahi, & temperari, Ipsâ denique probatâ reconciliari ab ipſo Pœnitentes, cum Evangelio pugnaſſe, & Chriſti mandatum violaſſe. Tertiò; peccat in hoc quòd jejunium & quodlibet bonum opus ita fieri debere in abſcondito putat, ut nullus homo ipſius conſcius ſit ac teſtis: cùm hæc non ſit Chriſti ſententia, qui Diſcipulis ſuis & Chriſtianis omnibus præcepit ut bona in exemplum & ædificationem aliorum ſacerent: *Luceat*, inquit, *lux veſtra coram hominibus, ut videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum qui in Cœlis eſt.* Cùm igitur jeiunium, orationem, & eleemoſynam in abſcondito fieri jubet Chriſtus, id vult unum, ut ne ad oſtentationem & ad hominom gloriam captandam, illa pietatis opera ſaciamos. Unde ineptum eſt, & omnino præter rem, adducere hæc loca contra Cooſeſſionem apud Sacerdotes ſactam.

Objicit ſeptimò Dallæus, molta ex Novo Teſtamento eorum exempla, qoi cùm peccaſſeot, a Deo peccatorum remiſſionem ita acceperunt, ut ea Sacerdoti alicui particulatim, neque confeſſi, neque confiteri juſſi ſuerint: ut de Muliere Peccatrice, de Zacchæo, & de Petro compertum eſt.

Reſpondeo, Ridiculè omnino hæc exempla a Dallæo urgeri contra Sacramentalem Confeſſionem, quæ inſtituta nondum erat. Idem enim eſt ac ſi colligeret aliquis Baptiſmum non eſſe ad ſalutem neceſſarium, quia multi abſque Baptiſmo ſalutem conſecuti ſunt, antequam a Chiſto inſtitutum eſſet. Secundò, quamvis inſtitutum fuiſſet Pœnitentiæ Sacramentum, adeoque & Confeſſio, non negamus quin Chriſtus, cujus poteſtàs non eſt Sacramentis alligata, & qui Summus Sacerdos eſt & Epiſcopus animarum noſtrarum, abſque Sacramento gratiam contulerit. Sed perperam inde colligitur, quòd, ſecundùm ordinem ab ipſo inſtitutum, veniam & gratiam abſque Sacramentis, & Miniſterio Sacerdotum impetremus.

§. III.

DALLÆI Ratiuncula contra Confeſſionem Sacramentalem diluuntur.

PUgnat deinceps Dallæus ratiunculis qoibuſdam contra Sacramentalem Confeſſionem. Prima inde deducta eſt, quòd & venialia, & mortalia, quorum reus non meminit, citra Confeſſionem dimitti ſateamur: ex quo ſequi ait, & cœtera omnia eadem ratione, id eſt, ſine confeſſione dimitti. Quod niſi dixerimus, noſtrum de Confeſſione dogma contradictione manifeſtâ implicitum atque involutum tenebitur.

Seconda ratio Dallæi ex eo ſumpta eſt, quòd impoſſibilis ſit ſingulorum admiſſorum enumeratio, qoæ non ipſo tantùm opere, ſed verbo, affectu, & ipsâ mentis cogitatione peccata ſunt.

Tertia Dallæi ratio inde petita eſt, quòd Confeſſio Pœnitentes in dubitationes inexplicabiles indocit. Prima oritur ex diſtinctione venialium & mortalium difficillima; ex qua difficultate ſit ut qui aliquam conſcientiæ ſuæ curam gerunt, hìc inprimis hæreant, ac dubitent, nom omnia mortalia confeſſi fuerint? an non aliqoid veniale eſſe errantes putaverint, quod revera mortale eſſet? Altera dubitatio unicuique Confitentium occurrit, num conſcientiam ſuam ſatis excuſſerit, & an eam adhibuerit hoc in negotio diligentiam, quam in rebus gravioribus ordinariè hominea adhibere ſolent. Tertiam dubitationem parit opinionom circa Contritionis neceſſitatem, vel Attritionis ſufficientiam, & utriuſque diſcrimen varietas. Ex qua fit ot anxius ſit Pœnitens an attritus tantùm fuerit, an contritus. Quariò, dubitare poteſt an Sacerdoti animos ſoerit seriò agendi, & verè abſolvendi, nec-ne: immo an ſit Sacerdos. Quid enim ſi Epiſcopo ipſum ordinanti deſuit intentio? Nuſqoam igitur Pœnitens de peccatorum veniâ certus eſſe poteſt.

Quarta ratio Dallæi inde eruitur, qoòd ex noſtro dogmate ſequator, peccatorem qui emendatiſſimus eſt, abſolutiſſimaque pœnitentiâ præditus, carere veniâ, niſi peccata ſua Sacerdoti alicui confeſſus fuerit; & eum qui ne contritus quidem eſt, remiſſionem peccatorum obtinere, ſi ea apud Sacerdotem deponat; quod abſurdiſſimum eſt, & ab æquitatis ſanctitatiſque divinæ rationibus alienum.

Quinta, & ſexta ratio Dallæi inde ductæ ſunt quòd Confeſſionis dogma Deum ab homine pendere facit in danda remiſſione peccatorum, præter Scripturæ teſtimonia, quæ remittendi peccati Jus uni Deo tribuit: tum quòd fruſtra & inutiliter grave jugum hominibus imponit.

Septima ratio Dallæi ſumpta eſt ex damnis, ae periculis, quæ ex iſtius Confeſſionis abuſu multipliciteroriuntur, ex quibus colligit, eam eſſe de medio auſerendam, quamvis per ſe innoxia eſſet, cùm nec a Deo inſtituta, neque ad pietatem neceſſaria ſit. Primom abuſum notat, quoromdam Conſeſſariorom ſacrilegam libidinem, quam ſatis loquontur Bullæ Pii IV. & Gregorii XV. contra *Sollicitantes in Confeſſione* nominatim promulgatæ; illa quidem anno Domini 1591. die 16. Aprilis; hæc verò anno Domini 1622. die 30. Auguſti. Alterum abuſum ootat, conjurationes contra Priocipes & Regna in Confeſſionis ſecreto interdum agitatas; & peſtilentiſſimam illam conjurationem, quæ Religionis nomine ab Henoticis, ut vocant, contra Henricum III. & Henricom IV. Reges Chriſtianiſſimos excitata eſt, a nonnullis Sacerdotibus in Confeſſionibus ſecretis cooſtatam ſuiſſe, aut vires accepiſſe, teſtimonio Jacobi Auguſti Thuani T.4. Hiſtoriæ confirmat.

Octava Dallæi ratio petitor a malis ac damnis Confeſſioois, quæ noo tam ab hominum abuſu, quàm ab ipſius rei ingenio pendent, atque exoriontur. Primum ejus malum recenſet, quòd in Deum injurioſa ſit ac contumelioſa, efficiendo ſcilicet ut falſum eſſe videatur, qood ille ſanctiſſimè pollicitùs eſt, ſe fideli lapſo crimina toties remiſſurum, quoties is ex animo ſuſceptâ peccati pœnitentiâ ad ſe converſus ingemuerit. Secundò, Confeſſionem Dei Miniſtris exitioſam probat Dallæus, quòd eos hoc inſtitutum cogat & ea audire, quæ etiam patientiſſimorum de vulgo verecundiam fatigarent, & ea ſcrutari, atque loqui & a Fidelibus quærere, quæ vel lenones ipſi

eru-

pſi erubeſcant. Unde maximum io periculum caſtitatis conjiciuntur. Addit, omnem illam ſpurcitiem intra pœnitentialis tribunalis latebras non contineri, ſed in communem hominum lucem edi a Theologis qui libros de Caſibus conſcientiæ ſcribunt, in quibus omnes turpitudinum ſpecies ac modos, etiam qui nullo apud flagitioſiſſimos in uſu fortaſſe ſunt, accuratiſſimè deſcripti & explicati continentur. In exemplum profert denſiſſimum Thomæ Sanchis Opus de Matrimonio, de quo acerrimum Petri Aurelii judicium refert in Vindiciis Cenſuræ Facultatis Pariſienſis, pag. 517. Addit Dallæus, Miniſtros aliquando Confeſſionale hoc Myſterium ad prodendam Principis ſalutem impellere, quoties nimirom ſicarii & parricidæ funeſta hujuſmodi conſilia in eorum ſinum effundunt. Nefas enim ſibi eſſe putant ea revelare: Principis verò indubiè proditor eſt, quiſquis quarum conſcius eſt in ejus caput inſidiarum ne machinationum, eas tegit, neque maturè ipſi, vel ejus Miniſtris revelat.

Præterea, exitioſam eſſe Eccleſiæ Confeſſionem probat Dallæus, quòd cùm Epiſcopi, & multi alii inferioris ordinis graves ac docti viri multa tum in diſciplina, tum in doctrina morum corrigere jam ab aliquot annis in Gallia conentur; Monachi qui Confeſſionalem hanc Diſciplinam, vel ſoli, vel majori ex parte exerceot, impediant ne aliquid promoveant.

Tandem probare oititor Dallæus, Pœnitentibus ipſis noxiam eſſe Confeſſionem. Primò quia multa inhoneſta ac turpia cogitatione retractare coguntur. Qui ſi adhuc carnales ſunt, vix fieri poteſt ut eorum animum præteritarum libidinum imagines non polluant. Si verè èmendati, neceſſe eſt eos iſtâ diligenti fœditatum ſuarum recognitione contriſtari, & torbari, & pace, gaudioque quo in Chriſto Domino fruebantur, ſpoliatos angi, ac hærere. Secundò, quia hominum verecundiam deterit, paulatimque conſumit, eorumdem, aut certè ſimilium peccatorum Confeſſio frequens. Tertiò, quia dum ex Confeſſariorum placitis ſibi fingunt ſcelera flagitiaque omnia Confeſſione apud Sacerdotem facta expiari, peccata omnia, quantumvis horrenda, pro ludo ac joco habent; quorum ſcilicet paratum ac præſens, & quidem facillimum piaculum habere ſe putant. Quartò, quia Confeſſarii plerique omnes ſolam Attritionem in Pœnitentibus exigunt, quæ aliquo tantùm, ſed en levi ac evanido de peccato dolore, qualis vel in homines improbiſſimos cadit, non autem ulla vera vitii emendatione conſtat. Qua Attritione, de vitii ac peccati vi nihil decedit. Tantùm ea efficit ut mala libido ex qua id ortum erat, ad aliquot horas, vel ſi fortè dies repreſſa conquieſcat, mox ubi hac ipſâ morâ vires collegerit, ſæviùs erumptura. Quintò, quia vitia eo tempore maximè graſſantur, quo Confeſſio maximè viget, plurimoque in uſu eſt, ut D. Arnaldus Doctor Sorbonicus in lib. *De frequenti Communione*, facundè & copioſè edifferit. Quare? Niſi quòd hanc Confeſſionis diſciplinam eò valere putat, ot homines ea expiandorum criminum, veniæque conſequendæ facilitate, quam iſta promittit, capti deluſique licentiùs peccent? Poſtremò, quia homines in Confeſſionis arcanæ tribunali multa diſcunt, vel certè diſcere poſſunt perverſa, & vitiis, ſceleribus, atque libidinibus faventia dogmata, quæ a Confeſſariis quibuſdam docentur. qualia ſunt quæ in unum faſcem collecta ante annos aliquot a Pariſienſis Univerſitatis Patronis ac fautoribus, ſub titulo *Moralis Jeſuitarum Theologia*, vulgata ſunt.

Reſpondeo ſigillatim ad futiles illas Dallæi rationes. Ad primum, Non eſſe eamdem rationem de venialibus, & mortalibus: quia venialia gratiam & charitatem non extinguunt, nec excludunt hominem a Regno Cœlorum: Unde non ſunt neceſſariò ſubdenda Eccleſiæ clavibus & aperienda Sacerdoti, cùm aliis remediis, nimirum Oratione Dominica & aliis bonis operibus, atque ipſo in primis charitatis fervore, quæ in animo ſic peccantis dominatur, dimitti poſſint. Non eſt etiam par ratio de mortalibus quæ memoriæ non occurrunt, ne de aliis: Nam hujuſmodi peccata non ideo dimittuntur abſque Confeſſione, quòd non ſit neceſſe cognita eſſe Sacerdoti omnia quorum veniam Chriſti nomine concedit, & a quibus abſolvit, ſed quia impoſſibile eſt homini cujus e memoria exciderunt, nec in eam revocati poſſunt poſt diligens examen, ut ea confiteatur ſigillatim. Unde cùm Deus impoſſibilia ab homine non exigat, & hic verâ & ſincerâ tum eorum quæ apud Sacerdotem depoſuit, tum eorum quæ ex ejus mente delevit oblivio, pœnitentiâ compungatur, ſitque ita affectus ut ea pariter confiteretur, ſi memoriæ occurrerent: eadem Confeſſione comprehendi, & eadem abſolutione expungi cenſenda ſunt. Peccatum enim non remittitur niſi infuſione charitatis & gratiæ, quæ cum peccato quovis mortali pugnat irreconciliabiliter. Unde unum abſque alio dimitti non poteſt. His docta rationibus Tridentina Synodus Seſſione 14. cap. 5. de venialium Confeſſione ita docet: *Venialia, quibus a gratia Dei non excludimur, & in quæ frequentiùs labimur, quamquam rectè & utiliter, citraque omnem præſumptionem, in Confeſſione dicantur, quod piorum hominum uſus demonſtrat: taceri tamen extra culpam, multiſque aliis remediis expiari poſſunt. Verùm cùm univerſa mortalia peccata, etiam cogitationis, homines iræ filios, & Dei inimicos reddant; neceſſum eſt omnium etiam veniam cum aperta & verecunda Confeſſione a Deo quærere. Itaque dum omnia, quæ memoriæ occurrunt, peccata Chriſti Fideles confiteri ſtudent, procul dubio omnia divinæ miſericordiæ ignoſcenda exponunt. Qui verò ſecus faciunt, & ſcienter aliqua retinent, nihil divinæ bonitati per Sacerdotem remittendum proponunt. Si enim erubeſcat ægrotus vulnus Medico detegere; quod ignorat, Medicina non curat.* De remiſſione autem eorum quæ memoriæ confitentis non occurrunt, ita docet eadem ſancta Synodus: *Sed & impium eſt*, inquit, *Confeſſionem, quæ hac ratione fieri præcipitur, impoſſibilem dicere, aut carnificinam illam conſcientiarum appellare. Conſtat enim nihil aliud a Pœnitentibus in Eccleſia exigi, quàm ut poſtquam quiſque diligentiùs ſe excuſſerit, & conſcientiæ ſuæ ſinus omnes & latebras exploraverit, ea peccata confiteatur, quibus ſe Dominum & Deum ſuum mortaliter offendiſſe meminerit. Reliqua autem peccata, quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in univerſum eadem Confeſſione incluſa eſſe intelliguntur, pro quibus fideliter cum Propheta dicimus: Ab occultis meis munda me, Domine.*

Ad ſecundam rationem Dallæi, Nego quòd impoſſibilis ſit ſingulorum peccatorum enumeratio, ſi quotidianum conſcientiæ examen a Chriſtiano homine fiat, quod tantopere commendant SS. Patres; ſi ante Confeſſionem tantâ ſe diligentiâ peccator excutiat, quantam in maximi momenti negotiis, in quibus de fortunis, de honore, aut vita agitur, adhibere homines ſolent. Quòd ſi poſt accuratam illam excuſſionem ſui, memoriæ ſingula non occurrant, Deus & Eccleſia eorum dumtaxat Confeſſionem exigunt, quorum in præſentiarum meminit. Unde Confeſſionis præceptum impoſſibile non eſt.

Ad tertiam rationem Dallæi, Nego ex Confeſſionis ingenio proficiſci ut in has dubitationes &

ancietates Pœnitens conjiciatur. Non eſt enim cur hæreat, crocieturque nimiùm hac dubitatione, utrum omnia mortalia confeſſus fuerit? Utrum conſcientiam ſuam ſatis excuſſerit? Utrom attritus tantùm fuerit, vel contritus? Quie poſtquam præſtitit quicquid eum gratia Dei poteſt, & omnem diligentiam adhibuit moraliter poſſibilem, debet in divine bonitate & miſericordie conquieſcere. Ita tameo ut *Se juſtificatum* non præſumat, *quamvis nihil ſibi ipſi conſcius ſit* ſecundùm S. Pauli doctrinam & exemplum: ita ut *De propitiato peccato non ſit ſine metu*, ut dicitur Eccleſiaſtici 5. ita ut ſe amore dignum apud Deum noo credat, cujus *Utrum amore vel odio dignus ſit, nemo novit*; ita ut denique pia cum fiducia de remiſſione peccatorum ſuorum, non tamen cum ſecuritate, ſed cum timore, qoalem pietas & charitas in Deum patitur, ſuam operetur ſalutem. Noſſe autem quæ venialia ſunt, quæ mortalia otplurimùm: quid Attritio, quid Contritio: non eſt adeo operoſum Chriſtianis hominibus, qoos de his, uti & de aliis Doctrinæ Chriſtianæ capitibus in Catecheſibus Eccleſiarum Rectores edocent. Quòd ſi ſint adeo rudes ut hæc non capiant, eorum ignorantiam ſublevant Confeſſarii, tum inquiſitiune & eeamine prudenti, cùm rationes eas proponendo, quibus ad veram Contritionem excitari & moveri poſſint. Nec etiam torqueri debent Pœnitentes inani metu, oe fortè Sacerdoti non fuerit animus seriò agendi, & verè abſolvendi: quia (ut ait S. Thomas 3. parte, Q. 64. Art. 8.) *Miniſter Sacramenti agit in perſona totius Eccleſia, cujus eſt miniſter. In verbis autem qua profert, exprimitur intentio Eccleſia, qua ſufficit ad perfectionem Sacramenti, niſi contrarium exteriùs exprimatur ex parte Miniſtri vel recipientis Sacramentum.* Qnibus verbis innuere videtur Sanctus Thomas, ſufficere in Miniſtro, ad conficiendum Sacramentum, internam intentionem externi Ritus, quo Sacramentum conſtat, ſeriamque materiæ & formæ applicationem, qoæ fit ab Eccleſia, qoam Theologi nonnulli intentionem externam appellant ratione objecti, quòd ſcilicet externum dumtaxat Sacramenti Ritum, non effectum interiorem hæc ſpectet, cum tamen verè interior ſit intentio; Nulla enim vera intentio eſſe poteſt, quæ interior non ſit, cùm iotentio ſit actus voluntatis. Atque ſic intelligenda eſt opinio *Ambroſii Catharini*, quam typis mandavit Romæ Opuſculo ſingulari propugnatam, *ut ex Palavicino* conſtat io Hiſtoria Concilii Tridentini, quam & Pariſienſes plerique Theologi, aliique tuentur, Rotomagenſis, Burdigalenſis, Remenſis, Conciliorum Provincialium poſt Tridentinam celebratorum, & Ebroicenſis Synodi Diœceſanæ, Decretis de Calviniſtarum Baptiſmo non iterando, aliiſque momentis freti.

Ad quartam Dallæi rationem, Nego id ſequi ex Catholico Dogmate, quod ipſe colligit. Nego, inquam, ſequi primò quòd peccator abſolutiſſima pœnitentie præditus careat venia. Vel enim Sacerdotem adire poteſt, & non vult; vel adire vult ac apud eum peccata confiteri, ſed non poteſt: quia nullus eſt præſens. Io priori hypotheſi, peccator verâ ſinceràqoe pœnitentiâ præditus non eſt: quie medio quod Chriſtus inſtituit, ad remiſſionem peccatorum poſt Baptiſmum admiſſorum uti negligit, imò contemnit. In altera hypotheſi, ſi abſolutiſſimâ contritione ſit affectos, veniam conſequitur, per ordinem quidem ad Eccleſiæ claves, & ad Confeſſionem, Abſolutionemque Sacramentalem, cujus votum includit illa quam peragit pro viribus coram Deo Pœnitentia. Non alia ratione qoàm Catechumeni, qui ferventibus deſideriis Baptiſmum cupiunt, ejus voto ſalvantur, cùm illius ſuſceptionem non negligunt, & obeunt antequam ſalutaribus ondis tingantur: Si verò ſuſcipere Baptiſma poſſint, & negligant; quantumcumque ferventibus deſideriis illud optare ſupponantur, remiſſionem peccatorum non obtinent, niſi illud reipſa ſuſcipiant, ut aſſerit Sanctus Auguſtinus Tractato 13. in Joannem. *Quantumcumque*, inquit, *Catechumenus proficiat, adhuc ſarcinam ſua iniquitatis portat; non dimittitur illi, niſi cùm venerit ad Baptiſmum.* Non ſequitur etiam quod ſecundò infert Dallæus, eum qui contritus non eſt, ſaltem imperfectâ contritione, *Qua voluntatem peccandi excludit cum ſpe venia; & qua non ſolùm ceſſationem a peccato, & vita nova inchoationem, ſed veteris etiam odium continet*; quâ denique Pœnitentes *Deum diligere incipiunt tanquam fontem omnis juſtitia*. Non ſeqoitur, inquam, eum qui fuerit hujuſmodi contritione deſtitutus, remiſſionem peccatorum obtinere, quamvis ea confiteatur Sacerdoti. Hæc eadem docet Tridentina Synodus Seſſione 6. & 14.

Ad ratiooem quintam & ſextam Dallæi, reſpondeo, Non magis ſeqoi ex Confeſſionis dogmate quòd Deus ab homine pendeat, quàm ex dogmate Baptiſmi: quia Princeps poteſtatem ſuam Miniſtris ſuis commonicans ab iis non pendet. Licèt autem Scripture Sacra remittendi peccati jus uni Deo tribuat ut Auctori, id etiam tribuit homini ut cauſæ miniſteriali. Niſi enim hoc modo remittere poſſent peccata Sacerdotes, fruſtra Chriſtus dixiſſet: *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*, &c. Ad id verò quod addit Dallæus, ex præcepto Confeſſionis ſequi quòd Deus fruſtra & inutiliter grave jugum hominibus impoſuiſſet, jam ſuperiùs reſponſum eſt. Præterea hæc objectio omnino eſt præter rem. Si enim oſtenderimus Chriſtum Confeſſionem inſtituiſſe, ac præceptum ejus hominibus in mortale peccatum poſt baptiſma lapſis impoſuiſſe, quod præſtitimus in probationibus, evidens erit nec grave jugum dici poſſe, nec fruſtra impoſitum: quia Chriſti jugum ſuave eſt, & nihil ioutiliter præcipit. Denique gravia minimè videri debet, quæ tot tantiſque commodis & conſolationibus levatur, Confeſſionis difficultas.

Ad ſeptimam Dallæi rationem, Reſpondeo, hos abuſus vitia non eſſe Confeſſionis, ſed hominum, & admodum infrequentes eſſe. Quis autem neſcit rebus etiam divinitus inſtitotis abuti poſſe homines perditos? Noo-ne Baptiſmo abutuntur qui illud fictè ſuſcipiunt? Et Euchariſtia, qui illam indignè ſumunt? Quæ tamen e medio auferenda Calviniani non dixerint: Non-ne Apoſtolatu abuſus eſt Judes? An tollendos propterea Apoſtolatus? Prædicatione Evangelii multi abuſi, ſunt ad ſpargendos errores, & ad bella civilia vel excitanda, vel fovenda: & conjurationes illas, quæ in perniciem Regni Gallici ſub Henrico III. & Henrico IV. eruperunt, oon minùs e Concionatoribus, quàm a Confeſſariis inceoſas fuiſſe Thuanus a Dallæo laudatus teſtatur; an ideo Evangelii prædicatio velut noxia abroganda eſt?

Confeſſio nec Deo injurioſa, neque Confeſſariis noxia.

Ad octavem Dallæi rationem, Reſpondeo, commentitia eſſe mala illa ac damna Confeſſionis. Primùm enim falſum eſt qoòd in Deum injurioſa ſit. Ad illud quippe quod ait, divinam pulſari veracitatem, viderique falſum poſito dogmate Confeſſionis, quod Deus pollicitus eſt, ſe Fideli lapſo toties crimina remiſſurum, quoties ad ipſum converſus ingemuerit, jam ſupra reſpondimus, nec eadem repetere neceſſe eſt. Addimus, Calviniſtas potiùs in Chriſtum injorioſos eſſe ac contumelioſos, cùm Sacramentalem Confeſſionem impugnant: quia ex eorum dogmate ſequitur Chriſtum Dominum fruſtra dediſſe claves Eccleſiæ, fru-

fruſtra dixiſſe Apoſtolis: *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*, &c. Atque ita fruſtrant Evangelium, fruſtrant verba Chriſti, ut ſupra ex Sancto Auguſtino Homilia 49. urgebamus. Secundò, non eſt exitioſa Miniſtris Confeſſio, ſi munere ſuo ſanctè fungantur: nec eorum conſcientiam polluit auditio ſpurciſſimarum libidinum, quarum ſe accuſant peccatores, ſed potiùs adversùs eas horrore & odio moventur, & ob Dei offenſam ingemiſcunt. Certè ſi auditio criminum Sacerdoti noxia eſſe poteſt qui Confeſſiones audit: ſimilium flagitiorum lectio in Sancti Pauli Epiſtolis & in aliis Scripturæ ſacræ locis ejus memoriam fœdare poteſt, hacque uti poteſt diabolus ad rerum fœdarum imagines in ejus mentem immittendas. Nemo tamen dixerit a lectione Scripturæ ſacræ eſſe abſtinendum; aut eam eſſe per ſe noxiam legentibus. Cur ergo Confeſſionis inſtitutum per ſe noxium eſſe Sacerdotibus colligant Novatores, quia ex auditione turpium facinorum mens eorum inquinari forſan poteſt? At ſi Confeſſarii ſint, ut eſſe debent, penitus in Deo defixi, in oratione aſſidui, ab ingenio, moribus, & ſocietate ſæcularium hominum alieni, mortificationem Chriſti in corpore & animo circumferentes, nullum hujuſmodi periculum patientur. Tandem licèt valetudinis periculum, imò & vitæ, quandoque incurrat Medicus inviſendo ægros, & eorum curando vulnera, nemo tamen dixerit Medicinam eſſe per ſe noxiam Medico.

Quàm prudens eſſe debeat Pœnitentium examen?

Quæ igitur dementia eſt effutire Confeſſionem eſſe per ſe noxiam Sacerdotibus, quia ex rerum turpium auditu in Confeſſione mens eorum & conſcientia fœdari poteſt? Quod ſpectat quæſtiones a Confeſſariis habendas, ſeu inquiſitionem in peccata ſingula Pœnitentium contra ſextum Decalogi præceptum admiſſa; conſentiunt omnes Theologi illam prudentem admodum, brevem, & caſtam eſſe debere: ideoque non eſſe omnium ordinum homines de peccatis omnibus in ſpecie interrogandos, ne diſcant ea quæ fortaſſis neſciunt, & quæ ignorare ſaluberrimum eſt. 2. Non eſſe interrogandos niſi rudes, & qui confiteri ſatis expeditè non poſſunt, vel qui rogant Confeſſarium ut eorum memoriam juvet. 3. Primùm interrogandos eſſe de cogitationibus obſcœnis in genere, num in aliqua delectati ſint, aut conſenſum præbuerint; quod ſi ſe feciſſe negent, ibi ſiſtendum eſt: ſi confiteantur, quærendum num conceptum animo peccatum opere commiſerint. Tum de objecto hujuſmodi flagitii, an eſſet virgo, vel aliena conjux? An cognata vel affinis? An reus ipſe liber ſit, vel conjugatus? An communem ſæcularium hominum vitam agat; an Deo ſit mancipatus conſecratione & vinculo Voti vel Ordinis? Quoties peccatum hujuſmodi perpetraverit? Utrum ſit extra peccandi proximam occaſionem conſtitutus, vel in ea verſetur? Si peccet ex habitu, ex quo tempore pravæ conſuetudinis catenâ conſtrictus? 4. Conjugatos non eſſe interrogandos de iis quæ uſum conjugii ſectant, & quæ venialia ſunt ut plurimùm. Quæ enim contra naturam ſunt, aut rationem, ſatis ab ipſis Pœnitentibus cognoſci, & verecundè exponi Confeſſariis, ſi fortè ea admiſerint. Satis eſſe ut admoneantur in arcano tribunali Chriſtiani rudes, qui in conjugio vivunt, & juvenes adhuc ſunt, non omnia licere conjugatis cum ſuis uxoribus, ſanctè utendum eſſe matrimonio, & ſecundum finem a Deo inſtitutum, ſcilicet ad procreationem filiorum qui in ejus timore educentur. Cæterùm de vitiis ſingularibus quæ uſum conjugii ſpectant, prudens Confeſſarius non interrogat confitentem, quantumvis rudem & imperitum; quia vel eum in his non deliquiſſe ſupponit, vel invincibili ignorantiâ laborare, quæ ipſum coram Deo excuſat. Quæ tamen cùm incerta ſit, non eſt de infandis illis flagitiis magno animæ ſuæ periculo edocendus. Hæc noſtra doctrina eſt. Perperam itaque & mendaciter Dallæus ait, Confeſſionis inſtitutum cogere Sacerdotes ut ea quærant a Pœnitentibus quæ vel lenones ipſi erubeſcerent.

Caſuitarum delectus.

Ad id quod Dallæus addit de Theologis qui libros de Caſibus Conſcientiæ ſcribunt, in quibus omnes turpitudinum ſpecies ac modos accuratiſſimè deſcribunt, etiam qui nullo apud flagitioſiſſimos in uſu fortaſſe ſunt: Reſpondeo, Malum iſtud ex Confeſſionis ingenio non naſci, ſed ex ſcripturiendi prurigine quâ nonnulli Caſuitæ laborant: Eccleſiam quindecim ſæculorum ſpatio floruiſſe, Confeſſionem Sacramentalem retinuiſſe, & Pœnitentiam adminiſtraſſe ſanctiſſimè, antequam hæc Caſuitarum turba erumperet: Bellarminum Cardinalem, qui Scriptorum Eccleſiaſticorum ſeriem ad annum uſque 1550. pertexit, in hoc tôto annorum decurſu nonniſi XIS. Caſuitas enumerare: Græcis hoc librorum genus eſſe incognitum, apud quos nihilominus Confeſſio Sacramentalis viget, ſemperque in uſu fuit. Multos eſſe inter hujuſmodi Scriptores, quorum libri ne legi quidem debeant: operæ pretium facturos Summum Pontificem & Epiſcopos, ſi Chriſtianæ Moralis explicationem, quantùm ad Pœnitentiæ adminiſtrationem neceſſaria eſt, ex Scriptura Sacra, Canonibus Conciliorum, ex Sanctorum Patrum Doctrina, ex Theologis qui probatam vitæ ſanctimoniam cum eximia doctrina conjunxerunt, quales fuere Thomas Aquinas, Raymundus, Antoninus &c. ex Sanctorum etiam Epiſcoporum ſtatutis, & documentis præſertim Sanctiſſimi Cardinalis & Archiepiſcopi Mediolanenſis Caroli Borromæi, in unum opus redigi curent, & omnibus qui audiendis Confeſſionibus vacant, ſolum evolvendum proponant ac ſequendum, cæteris Caſuum Scriptoribus in ordinem redactis. Id licèt optem vehementer & mecum optent plurimi, qui Moralis Chriſtianæ corruptelæ hâc viâ faciliùs obviàm eundum non immeritò ſentiunt, eos omnes damnare nolim qui Summas Caſuum Conſcientiæ conſcripſerunt. Immo multos in hoc genere plurimi facio. Toleti e Societate Jeſu doctiſſimi Theologi, & S. R. E. Cardinalis, Sylveſtri Prieratis Sacri-Palatii Magiſtri, & aliorum quorumdam ſtudia, labores, opera hoc in genere laudo. Sed multorum aliorum corruptelam, vel imprudentiam execror, qui vel flagitioſiſſimas opiniones in Chriſtianas Scholas invexerunt, & hæc venena editis Operibus hominum generi propinarunt; vel ſpurciſſimis quæſtionibus ſcripta commacularunt ſua, vernaculo etiam idiomate interdum edita. De Sanchis Opere, Petri Aurelii judicio non ſtabunt, qui illum inſenſiſſimum fuiſſe ejus Societatis in qua Sanchez militavit, hominibus fuiſſe norunt. Sanchez eruditè de Matrimonio ſcripſit: optandum eſſet, ut ſobriè magis ſcripſiſſet, a pluribuſque abſtinuiſſet quæſtionibus uſum ſpectantibus matrimonii, quæ poſtremâ ſpiſſi Operis parte continentur.

Confeſſionis ſigillum.

Ad id quod Dallæus eadem in objectione ait, Confeſſionem arcanam aliquando impellere Miniſtros ad prodendam ſalutem Principis, quia funeſta parricidarum conſilia, qui apud eos confitentur, ſibi revelare nefas eſſe putant; reſpondeo, Id aliam quæſtionem ſpectare de ſigillo Confeſſionis, quam hìc attingere non eſt opus. Satis ſit impræſentiarum ea proferre quæ hoc de Argumento ſcripſit doctiſſimus Cardinalis Perronius in Replica ad Sereniſſimum Majoris Brittanniæ Regem, cap. 6. Obſervatione 2. pag. 563. cujus verba Gallica Latinè reddo. *Qui Regum ſecuritati conſulere ſe oſti-*

ſtimarunt, opinionem illam vulgando nulli conſitentium revelare peccatum poſſe Confeſſarii, ſi ſit Læſæ Majeſtatis crimen, ii contrarium ejus quod ſe præſtituros ſperabant, effecerunt. Ut enim de ejus opinionis, ad finem quem intendunt, inutilitate dicere omittam, ut ſemel vulgata erit; quia nemo crimina Læſæ Majeſtatis in Confeſſione Sacerdotibus aperiet, vel aperire tenebitur, cùm eos Confeſſionem ſuam revelare; & ſe ad Regem vel ejus Miniſtros ut Majeſtatis reum deferre licitè poſſe noverit. Ut [inquam] de hoc ſileam: Illi Reges duobus ſubſidiis commodiſque privant longè maximis, quæ in eos poſſunt ex Confeſſione redundare. Primum in eo poſitum eſt, quòd Confeſſarius poſſit, & ſub pœna damnationis teneatur confitentem reum a nefariis hujuſmodi conſiliis, divinorum judiciorum terrore, & Abſolutionis denegatione avertere. Alterum in eo poſitum eſt, quòd Sacerdos Principem admonere poſſit & debeat ut ſibi caveat, eumque de conjuratione in ejus perſonam inita facere certiorem: hoc eſt; non confitentem nominatim & in individuo indicare; ſed ex Confeſſione notam generalem: non reum prodere ac revelare, ſed crimen,
Refert deinde Cardinalis Illuſtriſſimus, Henrici IV. Triumphantis memoriæ Galliarum Regis vitam a Barrieri cujuſdam nefaria machinatione beneficio Confeſſionis fuiſſe ſervatam. Scilicet cùm impius ille ſicarius Lugduni, quæ civitas a Fœderatorum partibus tunc ſtabat, apud Sacerdotem Societatis Jeſu inter cœtera crimina nefarium immaneque conſilium de nece Regi inferenda confeſſus eſſet, ipſique Confeſſarius, quamvis a partibus Regis alienus Abſolutionem, pro ſui ratione muneris, denegaſſet, Patrem Branchium Ordinis FF. Prædicatorum adiit, non Confeſſionis edendæ, ſed Conſilii gratiâ, narravitque quam a Sacerdote Societatis Jeſu paſſus erat repulſam. Qua de re Branchios ſtatim monuit Brancaleonem nobilem Italum qui equum protinus conſcendens curſu velociſſimo ad Regem pergeret, eumque de inſidiis quas in Sacram ejus Majeſtatem & vitam Barrierus meditabatur, faceret certiorem. Quæ ita geſta eſſe non ſolùm Branchii, & Brancaleonis teſtimoniis, ſed etiam Rei ipſius apprehenſi & ad quæſtionem admoti confeſſione probatum eſt.

Utilitas Confeſſionis vindicata.

Ad illud quod Dallæus eadem in objectione urget, Confeſſionem eſſe Eccleſiæ exitioſam, quia Monachi Confeſſionali Tribunali paſſim præſidentes pios Epiſcoporum, & aliorum inferioris ordinis gravium doctorumque virorum ad Eccleſiaſticæ Diſciplinæ reſtaurationem conatus, ne aliquid promoveant, impediunt: Reſpondeo, Nego Propoſitionem & probationem ejus. Dato enim quòd Confeſſarii quidam ita ſe gerant, non eſt illud in Confeſſionis ingenium ac naturam, ſed in hominum vitia refondendum. Unde ſicut ſi in Regis exercitu Cohortes aliquæ aut legiones ignaviâ ſuâ ſtrenuos Ducum in hoſtes conatus, & victoriam impedirent, nemo ex hoc prudenter inferret Militiam Regnis pernicioſam eſſe & Regibus exitioſum conſcribere Milites, & Exercitum colligere; ita nemini cui radius aliquis rationis affulſerit, rectè inferri videbitur Confeſſionem Eccleſiæ exitioſam eſſe, quia Confeſſarii nonnulli, ſive ex imperitia, ſive ex ignavia, ſuo a munere aberrant, & ſanctis Epiſcoporum conſiliis, piiſque conatibus ad reſtaurandam Eccleſiæ Diſciplinam fideliter non cooperantur. Quamquam hoc eſſe Monachorum omnium qui Confeſſiones audiunt, vitium non concesserim. Cùm autem Illuſtriſſimi Epiſcopi, quorum in adminiſtrandæ Pœnitentiæ negotio ſumma poteſtas eſt, hanc audiendarum Confeſſionum provinciam ſelectis ex Regularium Ordine Sacerdotibus demandent; argumento eſt illis iſtorum hoc in miniſterio fidem, prudentiam, diſciplinæ ſtudium, pietatem, doctrinam, cœteraſque ad illud rectè obeundum neceſſarias dotes exploratas eſſe. Si enim a rerum ſuarum temporalium adminiſtratione, & procuratione infideles œconomos removent, quantò magis a diſpenſatione Myſteriorum Dei & ab animarum directione Confeſſarios illos arcerent, niſi piis ipſorum conſiliis ad reformationem morum, & ad collapſæ diſciplinæ reſtaurationem cooperarentur?

Denique falſum eſt quod ultimo loco Dallæus objicit, noxiam eſſe ipſis Pœnitentibus Confeſſionem, Quæ objectio cùm pluribus conſtet capitibus, ad ſingula reſpondeo.

Ad primum, Idem incommodum contra Confeſſionem ſoli Deo factam, & contra conſcientiæ examen, quod ad Confeſſionem illam pertinet, ſecundùm illud, *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ*, urgeri poſſe. Nam in hujuſmodi Confeſſione, & excuſſione conſcientiæ, peccator inhoneſta ac turpia ſua facinora cogitatione retractat, ut pro iis ſacrificium cordis contriti & humiliati Deo offerat, veniamque ab eo exoret. Sic homicidium, adulteriumque ſuum ſibi ponebat ob oculos David pœnitens, cùm per ſingulas noctes lachrymis ſtratum ſuum rigabat. *Quoniam*, inquit, *iniquitatem meam annuntiabo, & cogitabo pro peccato meo*. Et, *Peccatum meum contra me eſt ſemper, tibi ſoli peccavi, & malum coram te feci*. Et, *Meditatus ſum nocte cum corde meo, & exercitabar, & ſcopebam ſpiritum meum*. Quæ verba ſanctus Hieronymus exponens Epiſtolâ 135. pro eo quod legimus, *Scopebam ſpiritum meum*, apud LXX. haberi notat, ἐσκάλλον, id eſt, *Rimabor ſpiritum meum*. Propriè autem σκαλλισμός, in agricultura dicitur, in ſarriendo, id eſt ſarculando: & quomodo ibi quæruntur herbæ ſarculo quæ ſecentur: ſic & David retractatum cogitationum ſuarum, metaphoricè a ſarculo demonſtravit. Et ſciendum quòd ἐσκάλλον non ſemel, ſed frequenter ſignificet (inquit ſanctus Hieronymus) Sed iſtæ cogitationes pœnitentis animum non polluunt, horrore adversùs præterita flagitia correptum, & de illis ſincerè dolentem. Hic autem dolor mentis emendatiſſimæ pacem non turbat (ut Dallæus ait) ſed pacem cum Deo conciliat, & in amicitiam ejus redintegrat hominem, qui emendatus eſſe non poteſt, niſi ſummè doleat de admiſſis. Hac de triſtitia ſcribebat Sanctus Paulus 2. ad Corinthios 7. cap. *Gaudeo, non quia contriſtati eſtis, ſed quia contriſtati eſtis ad pœnitentiam. Contriſtati enim eſtis ſecundùm Deum, ut in nullo detrimentum patiamini ex nobis, Quæ enim ſecundùm Deum triſtitia eſt, pœnitentiam in ſalutem ſtabilem operatur.*

Iſai. 38. 15.

Pſal. 37. 19.

Pſal. 50.

Pſalm. 76.

Ad ſecundum, nego hominum verecundiam deterri eorumdem, vel ſimilium peccatorum Confeſſione, cùm ob ea, quâ par eſt ſeveritate, a Confeſſariis corripiuntur & increpantur, & eorum gravitati reſpondentibus pœnitentiis caſtigantur: ſive etiam cùm interdicuntur Communione Corporis Chriſti, aut differtur ipſorum Abſolutio, donec mores emendaverint. Hoc autem modo ſe gerunt erga peccatores, qui ſæpius in eadem peccata mortalia relabuntur, Confeſſarii qui in Lege Dei, & Eccleſiaſticæ Diſciplinæ regulis eruditi ſunt & ſuum ſanctè adimplere ſatagunt miniſterium. Unde peccantium verecondiam non minuit, ſed auget eorumdem peccatorum Confeſſio frequens.

Ad tertium reſpondeo, Hoc telum in Calviniſtas facilè retorqueri. Dum enim ex Miniſtrorum ſuorum placitis, & Calvini doctrina ſibi fingunt ſcelera flagitiaque omnia Confeſſione ſoli

Deo

Deo facta expiari peccata omnia quantumvis horrenda pro ludo ac joco habent; quorum ſcilicet paratum ac præſens, & quidem longè facilius piaculum, quàm ſit Confeſſio Sacerdoti facta habere, ſe putant.

Reſpondeo ſecundò, Catholicos perſuaſum non habere quòd ſolâ Confeſſione apud Sacerdotem factâ eorum peccata expientur: ſed Pœnitentiæ Sacramento cujus altera tantùm pars eſt Confeſſio ipſa, quæ ſine Contritione, & Satisfactionis per opera bona & pœnalia propoſito, peccatum non expungit. Hæc Eccleſiæ Catholicæ doctrina eſt, S. Auguſtini teſtimonio confirmata, quod ex ſacro ſuggeſtu Concionatores noſtri, ex Pœnitentiæ Tribunali Confeſſarii identidem inculcant, ex Sermone 57. de Tempore deſumptum. *Parum eſt peccatorem pœnitere, niſi pœnitentiam peregerit. Ad emendanda enim crimina vox pœnitentis ſola non ſufficit: nam in ſatisfactione ingentium peccatorum, non verba tantùm, ſed opera quæruntur.* Et Sancti Gregorii Magni, ſeu alterius antiqui Patris, lib.6. in cap. 15. 1. Regum, quod paſſim urgemus. *In fructu ergo, non in foliis, aut ramis pœnitentia cognoſcenda eſt. Quaſi arbor quippe bona voluntas eſt. Confeſſionis ergo verba, quid ſunt aliud niſi folia? Non ergo nobis folia propter ſe ipſa, ſed propter fructum expetenda ſunt: quia idcirco omnis Confeſſio peccatorum recipitur, ut fructus pœnitentiæ ſubſequatur. Unde & Dominus arborem foliis decoram, fructu ſterilem maledixit, quia Confeſſionis ornatum non recipit ſine fructu afflictionis.* Ex quibus conſtat Confeſſionem ſolam ad expianda peccata non ſufficere.

Ad quartum reſpondeo, Falſum eſſe quod aſſerit Dallæus, Confeſſarios pleroſque omnes ſolam Attritionem exigere, quæ levi tantùm ac evanido de peccatis dolore conſtet, qualis vel in homines improbiſſimos cadit, non autem ulla vera vitii emendatione. Eam enim Attritionem requirunt univerſi Communionis noſtræ Theologi, quæ *Voluntatem peccandi excludat cum ſpe veniæ*, quæ ſit veri nominis *Contritio*, quamvis *imperfecta*; id eſt quæ *non ſolùm ceſſationem a peccato, & vitæ novæ propoſitum & inchoationem: ſed veteris etiam odium contineat; juxta illud:* PROJICITE *a vobis omnes iniquitates veſtras, in quibus prævaricati eſtis; & facite vobis cor novum, & ſpiritum novum.* Concilii Tridentini verba ſunt. Imò Theologi doctiſſimi, nec pauci, Attritionem illam, etiam Sacramento conjunctam. non ſufficere ad expugnenda peccata docent niſi ex amore benevolentiæ erga Deum, ſaltem inchoato procedat. Unde Attritionem aliter intellectam, quatenus ſcilicet ex ſolo pœnarum inferni timore omni gradu charitatis excluſo, concepta eſt, ſufficere cum Sacramento, certum & indubitatum non eſſe aiunt. Et ſimpliciter aſſerunt Contritionem eſſe partem Sacramenti Pœnitentiæ. Ita Melchior Cano.5. parte Relectionis de Pœnitentia, & Tapperus in expoſitione Articuli 4. Lovanienſis de Contritione. Qui cùm Tridentino Concilio interfuerint, eorum hac in quæſtione teſtimonium maximi faciendum eſt. Eidem ſententiæ ſuffragantur quatuor illuſtres

Sententia eruditorum Societatis Jeſu Theologorum de Attritione ſervili.

Theologi Societatis Jeſu, Suarez Quæſt.90. in Tertiam Partem, Art.4. Diſp.15. Sect.4. Num. 17. dicens: *Licèt ſit opinio probabilis, attritionem cognitam cum Sacramento ſufficere ad juſtificationem, tamen non eſt certa, & poteſt eſſe falſa. Ergo qui ſciens & videns ita ſe mori permittit, voluntariè exponit ſe periculo æternæ damnationis.*

Comitolus lib.1. Reſponſorum Moralium, Quæſtione 32. Num.7. & 8. *Hæc adde*, inquit, *quòd plures magnique Theologi in pœnitente, antequam abſolvatur, contritionem veram charitate formatam requirant. Neque uſque adeo certum eſt, attritionem pœnitentis eſſe ſatis. Quocirca Sacerdotis partes præcipuæ eſſe debent, veræ contritionis motum in corde pœnitentis auxiliante Deo elicere, ardenterque eum cohortatione urgere, ut propter Deum peccata admiſſa execretur omnia, velitque inpoſterum cuncta vitare, præteritorumque flagitiorum, quantùm maximum poteſt doloris ſenſum capiat, eundemque hoc modo affectum in Deum fidenter abſolvat, cùm ab eo Confeſſionem expreſſerit, propter Deum dolere ſe de peccatis, & propter eum illa ſe in reliqua vita oſurum.*

Becanus Tractatu 1. cap.4. Quæſt.9. de bonitate & malitia humanorum actuum. *Ad tertiam*, inquit, *fateor, tutius eſſe eam contritionem accedere ad Confeſſionem, ac proinde eum, qui ſcit ſe non eſſe contritum, ſed tantùm attritum, conſultiùs facturum, ſi conetur in ſe excitare contritionem.*

Sanchez in Summa lib.1. cap.9. Num.34. *Non peccabit*, inquit, *Sacerdos, ſi pœnitentem pro ſola attritione per ipſum cognita abſolvat, ſequendo opinionem probabilem ſuſtinentem eam ſufficere ad Sacramenti pœnitentiæ valorem, & ut gratiam conferat: hoc tamen intelligerem, niſi pœnitens in articulo mortis eſſet, atque habere poſſet contritionem. Tunc enim mortale eſſet & recipere, & ei Sacramentum pœnitentiæ cum ſola attritione cognita miniſtrare, propter grave damnationis periculum cui ille exponeretur, ſi fortè hæc ſententia non eſſet vera, cùm tamen gratiâ Dei adjutus poſſit ſecurum contritionis remedium aſſequi.* Plurium aliorum Theologorum ex omnibus Ordinibus teſtimonia refert vir Doctiſſimus Joannes Launoius in Diſſertatione de mente Concilii Tridentini circa Contritionem & Attritionem. Poſſem pro eadem ſententia laudare S. Auguſtinum Epiſt.144. dicentem: *Inaniter putat victorem ſe eſſe peccati, qui pœnæ timore non peccat; quia etſi foris non impletur negotium malæ cupiditatis, ipſa tamen mala cupiditas intus eſt hoſtis. Et quis coram Deo innocens invenitur, qui vult fieri quod vetatur, ſi ſubtrahas quod timetur?... Inimicus ergo juſtitiæ eſt, qui pœnæ timore non peccat; amicus autem erit, ſi ejus amore non peccet. Tunc enim verè timebit peccare. Nam qui gehennam metuit non peccare metuit, ſed ardere; peccare autem metuit, qui peccatum ipſum ſicut gehennam odit.*

Sententia Patrum de Attritione ſervili.

Poſſem laudare & S. Chryſoſtomum Homilia 4. in 2. Epiſtolam ad Corinthios, dicentem: *Cùm peccaveris ingemiſce, non quòd pœnas daturus ſis; nihil enim hoc eſt: ſed quòd Dominum tuum offenderis tam benignum, tam te amantem: tam denique tuæ ſaluti appenſum, ut Filium quoque ſuum tuâ causâ tradiderit.*

Poſſem laudare & S. Gregorium, ſeu potiùs antiquum alium Patrem, in cap.15. lib.1. Regum dicentem: *Tria in unoquoque conſideranda ſunt veraciter pœnitente, videlicet converſio mentis, confeſſio oris & vindicta peccati. Nam qui corde non convertitur, quid prodeſt ei ſi peccata confiteatur? Peccatum quod diligitur, confitendo minimè deletur. Nonnulli quidem ſunt qui peccata confitendo aperiunt, ſed non convertendo nequaquam deteſtantur. Hi profectò confitendo nihil agunt, quia quod loquendo ejiciunt, amando introducunt. Unde & ſalubriter confiteri volentibus Scriptura inſinuat dicens: Corde creditur ad juſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem. Quid eſt, corde credere ad juſtitiam, niſi voluntatem dirigere ad fidem per dilectionem operantem? Cùm ergo quis cordis intentionem ad juſtitiam per amorem dirigit, per initium bonæ voluntatis, fructum habet bonæ converſionis.*

Poſ-

Poſſem laudare & S. Beroardom Epiſtolâ 11. dicentem: *Pato de illa Charitate dictum: Lex Domini immaculata convertens animas; quòd ſola videlicet ſit, quæ ab amore ſui & mundi avertere poteſt animum, & in Deum dirigere: Nec timor quippe, nec amor privatus convertit animam: mutant interdum vultum, vel actum; affectum nunquam*,

S. Thomæ ſententia de Attritione ſervili.

Poſſem laudare & S. Thomam io Supplemento, Quæſt.10. Art.5. dicentem: *Confeſſio operatur præſuppoſita Contritione, quæ culpam delet, & ſic Confeſſio directè ordinatur ad dimiſſionem pœnæ; quod quidem facit ex erubeſcentia quam habet, & ex vi clavium, quibus ſe confitens ſubjicit*. Et Tertia parte Quæſt.86. Art.6. *In juſtificatione impii ſimul eſt motus liberi arbitrii in Deum, qui eſt actus fidei per Charitatem formatus; & motus liberi arbitrii in peccatum, qui eſt actus Pœnitentiæ. Horum tamen duorum actuum primus naturaliter præcedit ſecundum: nam actus virtutis pœnitentiæ eſt contra peccatum ex amore Dei*. Et Art.3. ejuſdem Quæſtioois. *Non poteſt eſſe verè pœnitens, qui de uno peccato pœnitet, & non de alio. Si enim diſpliceret ei illud peccatum, quia eſt contra Deum ſuper omnia dilectum [quod requiritur ad rationem veræ Pœnitentiæ] ſequeretur quòd de omnibus pœniteret*. Hanc doctrinam ex S. Thoma quam hauſerant, propugnarunt Petrus & Dominicus Soto, qui Concilio Tridentino interfuerunt: ille Lectione 14. de Perfectione Pœnitentiæ, & Lectione 8. de Materia & Forma Sacramenti Pœnitentiæ: Hic verò in 4. Sententiarum Diſt. 20. Quæſt.1. Art.1. & Diſt.18. Quæſt.3. Art.2.

Lovanienſis Academiæ judicium de Attritione ſervili.

Poſſem laudare judicium Academiæ Lovanienſis editum die ultima Maii 1662. de hac propoſitione a Rectoribus Parochiarum Gandavenſium ad ipſam tranſmiſſa: *Attritionem, quæ ex ſolo metu gehennæ, aut pœnarum a Deo infligendarum concipitur, ſine interventu alicujus ſaltem imperfecti amoris benevolentiæ erga Deum, non ſufficere ad juſtificationis gratiam in Sacramento impetrandam*. Qua de Propoſitione ſimul & de Scripto quo ejus doctrina propugnabatur, Facultas illa celeberrima cenſuit hunc in modum: *Doctrinam dicti Articuli eſſe ſanam, ſecuram, veram, nulli reprehenſioni obnoxiam, & meritò Fidelibus eſſe prædicandam & inculcandam; & inſuper fundamenta quibus doctrina illa per idem Scriptum confirmatur, ſolida eſſe*. Ex quibus omnibus colligere eſt, quàm falsò afferat Dallæos, Romanæ Communionis Theologos pleroſque omnes a confitentibos Attritionem ſolam exigere, quæ levi tantùm ac evanido de peccatis dolore conſtet, qualis vel in homines improbiſſimos cadit; non autem ullâ verâ vitii emendatione.

Ad qoiotum Reſpondeo, Vitia eo tempore maximè vigere, quo Confeſſio maximè viget; ſed fore ut longè plura gravioraque graſſentor, ſi e medio auferatur Confeſſio: hanc vitiorum ſentinam non magis ex Confeſſione, quàm ex Baptiſmo ortum habere, ſed ex hominum corruptela. Nec verum eſt quod impudenter Doctiſſimo Theologo Antonio Arnaldo imponit Dallæus, ipſom Confeſſionis diſciplinam eò valere exiſtimare, ut homines ea expiandorum criminum facilitate, quam promittit, capti deluſique licentiùs peccent. Iſtam enim expiandorum criminum facilitatem a Confeſſione promitti nullibi ait Arnaldus; ſed in quorumdam Confeſſariorum imprudentiam & ignaviam meritò invehitor verbis ipſis Sanctorum Patrum: qui Confeſſarii in danda graviorum peccatorum reis abſolutione, faciliores ſe præbent: & vel leviſſima opera confitentibos graviſſimorum criminum reis imponuot; vel ſtatim illis Communionem Euchariſtiæ permittunt, qui mortalia admiſere etiam frequentiùs, & in eadem poſt plurimas Confeſſiones ſunt prolapſi; quibus tamen Abſolutionem differri ſatius eſt, donec vitam emendaverint, & ſalubri ſatisfactione purgati ſiot: vel qui aliquod officium, negotiomve exercent, quod ſine peccato noo poteſt exerceri: uoo verbo, qoi in proxima peccandi occaſione verſantur. Iovebitur pariter Vir Doctiſsimos in Pœnitentes, qui Confeſſionem abſque ſincero Dei amore, & Pœnitentiæ operibus ſibi ad expianda peccata ſufficere exiſtimant. Errorem eorum coarguit, qui ſibi videntur Contritionis actum elicuiſſe, cùm orationes certis verborum formolis conceptas, quæ *Actus Contritionis* perperam inſcribuntur, recitarunt. Ad veterem Eccleſiæ Diſciplinam de Pœnitentia publica reſtaurandam viam aperit, utque ipſi ſubjiciantur publici peccatores, non alienum eſſe ab ingenio Tridentini Concilii oſtendit. Ut initio Quadrageſimæ confiteantur admiſſa peccatores, & ſatisfactoriis operibus ad Communionem Paſchalem ſe diſponant, Eccleſiæ diſciplinâ conſtitotum probat. Non ſolùm mortalium reos, ſed etiam qui affectu venialiter peccant, nec ſe curant emendare, a frequenti Euchariſtiæ participatione eſſe arcendos. Io his autem aſſertionibos quid eſt quod pietatem, & Eccleſiaſticæ Diſciplinæ ſtudium non redoleat? Quid eſt quod ad mores Chriſtianorum in melius commutandos non tendat? Quid eſt quod ad Eccleſiæ primævæ imaginem, quantùm hoc ſæculum & præſens rei Chriſtianæ ſtatus ferre poteſt, recudendam non collineet? Sed nihil ex Doctiſſimi D. Arnaldi Opere *De Frequenti Communione* extundere Heterodoxi poſſunt, qood contra Confeſſionis divinam inſtitutionem & neceſſitatem pugnet: immo ſi D. Arnaldum, qui *In noſtro Iſraële Magiſter eſt & Doctor* (ut Dallæus loquitur) & quidem meritiſſimus & veneratione digniſſimus, auſcultare vellent, brevì ipſos ut fratres amplecteremur.

Præterea, ſic retorquere licebit objectionem Dallæi. Vitia eo tempore in Secta Calviniſtarum maximè graſſaotur, quo Confeſſio ſoli Deo facta maximè viget. Quare? Niſi quòd homines ea expiandorum criminum, & veniæ facilitate quam promittit, capti deluſique licentiùs peccant?

Ad ultimum reſpondeo, Dato quòd Confeſſarii nonnulli perverſa dogmata doceant, (quod tamen rarum eſt, cùm Epiſcopi eos tantùm approbent ad excipiendas Confeſſiones, quorum ſanam eſſe doctrinam prævio examine, vel alia via noverunt;) Hoc, inquam, dato, oihil contra Catholicum de Confeſſione dogma conficitur. Vitium enim verò iſtud hominum eſt, noo Confeſſionis: Sicut ſi fortè Concionatores prava dogmata prædiceot, vitium non eſt prædicationis, nec evangelizandi Miniſterium ideo tollendum eſt, ſed ab eo hujuſmodi homines repellendi. Ita providentiæ paſtoralis eſt Epiſcoporum, ſi quos noverint Sacerdotes qui pravas in rebus Moralis Chriſtianæ opiniones vel doceant, vel ſectentur, eis hanc adminiſtrandæ Pœnitentiæ, & audiendarum Confeſſiooum provinciam non imponere, ab eo munere ipſos amovere. Flagitioſæ illæ opiniooes, quas Dallæus ibi recenſet, piæ Societati Jeſu oon ſunt tribuendæ, quamvis in nonoullis ejuſdem Societatis Auctorum Operibus pleræque legantur. Illos enim Libros a Societate approbatos oon exiſtimo. Atque ne id cenſeam, Reverendiſſimi P. Vitteleſchi Præpoſiti Generalis Epiſtola encyclica ad omnes ejuſdem Inſtituti Profeſſores data die 4. Januarii 1617. me deterret. *Nonnullorum*, inquit, *ex Societate ſententia [in rebus præſertim ad mores ſpectantibus plus nimio libera] non modo pri-*

Societas Jeſu a calumnia vindicatur.

riculum eſt ne ipſam evertant, ſed ne etiam Eccleſiæ Dei univerſa inſignia inferant detrimenta. Omni itaque ſtudio perficiant, ut qui docent, ſcribuntve, minimè hâc regulâ & ſententiâ in delectu ſententiarum utantur: Tueri quis poteſt; probabilis eſt: Auctore non caret. Verùm ad eas ſententias accedant quæ tutiores, quæ graviorum majoriſque nominis Doctorum ſuffragiis ſunt frequentatæ, quæ bonis moribus conducunt magis, quæ denique pietatem alere, & prodeſſe queant, non vaſtare, non perdere. Quoniam verò Conſtitutiones, Decreta, Regulas probè callent de S. Thoma ſequendo, de non provehendis ad Cathedras, vel etiam removendis, qui ejuſmodi doctrinam parvifacere, aut cordi non habere præ ſe ferunt, præſertim ſi novitatum amantes deprehendantur, qui nullâ ratione ſunt ferendi: reliquum præterea mihi nihil eſt, niſi ut hæc ipſa ferventer ut maximi ea momenti, quàm urgentiſſimè poſſum urgere. Eſto igitur, nonnulli ex Scriptoribus Societatis Jeſu aberraverint, & hæc pepererint opinionum portenta (quod an ita ſit, expendere per otium non licet inpræſentiarom, neque noſtri inſtituti eſt) hæc non eſt totius Societatis doctrina. Plurimos certè novimus, qui apud illius Ordinis Sacerdotes confiteri ſolent, eorumque conſiliis in conſcientiæ rebus dirigi, quos ſecundùm Evangelicas Eccleſiaſticaſque Regulas inſtitui ac dirigi, Morum integritas teſtatur. Aodimua ex eadem Societate Concionatores eximios, qui Chriſtianæ Eloqoentiæ laudem cum Moralis Evangelicæ ſanctiſſimia præceptis ſuis in Concionibos conjungentes, opinionum & morum corruptelam in Aula & in primariis Regiæ iſtius Civitatis exedris ferventiſſimè inſectantur. Quo fit ut recenſita a Dallæo opinionum flagitia omnino putem ab ingenio religioſæ Societatis aliena. Sed a quibuſcumque afferti ſiot vel afferantur illi contra Moralis Chriſtianæ poritatem errores, Eccleſiæ Catholicæ Apoſtolicę Romanæ iniquè tribuerentur, quæ illos damnavit, ot conſtat ex Alexandri VII. & Innocentii XI. Summorum Pontificum Decretis, ab Eccleſia univerſa eâ quâ par erat veneratione & obſervantiâ receptis, & ex Cenſuris Gallicanorum Epiſcoporum, Theologicarum Facultatum, Pariſienſis præſertim & Lovanienſis, ex Catholicorum denique Theologorum Operibus qui pravas illas & venenatas opiniones, ex quo in Moralis Chriſtianæ everſionem & Eccleſiæ perniciem graſſari cœpere, fortiter impugnarunt, & verbo Dei, doctrinæ Patrum, Sacris Canonibus ac Sedis Apoſtolicæ Decretis, antiquorum Theologorum placitis, rectæque rationi repugnare demonſtrarunt.

Objicit Dallæus, Novitiam eſſe apod Chriſtianos Confeſſionem auricularem, quippe quæ nullâ ante Innocentii III. Pontificatum publicâ Eccleſię lege præcepta fuiſſe deprehenditur, hoc eſt, ante annum Domini 1215. quo Innocentius in Lateranenſi Concilio illud de Confeſsione decretum promulgavit, quod legitur Canone 21. ut veriſsimè ſcripſerit Calvinus lib. 3. Inſtitutionum, cap. 4. nullam de ea ſtatam fuiſſe legem, aut conſtitutionem ante Iunocentii III. tempora. ex ipſis (inquit) adverſariorum, id eſt, Eccleſiæ Catholicæ & Romanæ Annalibus.

Reſpondeo, Ante Innocentium III. non ſolùm Eccleſiæ, ſed Chriſti lege præceptam viguiſſe Confeſſionem Saeramentalem: de qua licèt nullum anterioris Concilii Oecumenici decretum habeatur; verba Chriſti & divina traditio ab Apoſtolis ad nos uſque propagata & tranſmiſſa, quorum longè maior eſt quàm legum Eccleſiaſticatum auctoritas, ab ipſo Domino & Servatore noſtro inſtitutam fuiſſe probant. Confeſsionem itaque non inſtituit Syoodus Lateranenſis, ſed ſolum Confeſſionis tempus præſcripſit, quod nullâ antea lege conſtitutum erat: ſaoxit ſcilicet ut divinum Confeſſionis præceptum, ſaltem ſemel in anno, ab omnibus & ſingulis, cùm ad annos diſcretionis perveniſſent, impleretur. Noſtroa autem Annales mendacii ſui teſtes perperam Calvinus appellat: Cùm ex vetuſtiſſimis Chriſtianæ Hiſtoriæ monumeotis conſtet Confeſſionem Sacrameotalem in uſu ſemper fuiſſe in Eccleſia.

§. IV.

Confeſſionis Sacramentalis neceſſitas & uſus perpetuus in Eccleſia ex Patribus demonſtratur: primò quidem ex S. Irenæo.

PRimus in aciem prodit *S. Irenæus* vir Apoſtolicorum temporum, libro 1. *Adverſùs Hæreſes*, cap. 9. ubi de Chriſtianis mulieribus a Marco Mago & hæretico ſeductis ita ſcribit: *Hæ ſæpiſſimè converſa ad Eccleſiam Dei, confeſſa ſunt, & ſecundùm corpus exterminatas ſe ab eo velut Cupidine, & inflammatas valde illum ſe dilexiſſe, ut & Diaconus quidam eorum qui ſunt in Aſia ſuſcipiens eum in Domum ſuam, inciderit in hujuſmodi calamitatem. Nam cùm eſſet uxor ejus ſpecioſa, & ſententia & corpore corrupta eſſet a Mago iſto, & ſecuta eum eſſet multo tempore; poſt deinde cùm magno labore fratres eam convertiſſent, omne tempus in Exomologeſi conſummavit, plangens & lamentans ob hanc, quam paſſa eſt ab hoc Mago corruptelam.* Mulierea illas peccatum occultum, ſcilicèt impudicum amorem, quo erga Marcum exarſerant, & fornicationes vel adulteria furtiva, in Eccleſia confeſſas eſſe Sanctus Irenæus teſtatur. Vigebat igitur in his rei Chriſtianæ initiis Confeſſio in Eccleſia.

Reſpondet Dallæus, Irenæum in certo relinquere cui confeſſæ fuerint mulieres illæ, an uni in aurem Sacerdoti, an toti Presbyterio, an etiam Laicis; adeoque alienum eſſe a præſenti diſputatione hunc locum.

Contra. Qnòd Confeſſio ſecreta ſit, & uni in aurem Sacerdoti fiat, vel publica, quæ coram toto Presbyterio, præſentibus etiam Laicis edatur, ad Confeſſionis Sacramentalis ſubſtantiam non pertinet, ſed modum ſpectat, qui ipſi accidentarius eſt, & mutari ſubinde poteſt, ſalvâ illius eſſentiâ: ſicut ad Baptiſmi eſſentiam non ſpectat quòd unâ, vel trinâ immerſione, aſperſione, vel effuſione; & quòd ab uno vel pluribus adminiſtretur, modò verbis Evangelicis conſecretur. Id unum Confeſſioni Sacramentali eſſentiale eſt, ut ſit peccatorum quorumvis lethalium coram Eccleſiæ Præpoſitis vocalis & diſtincta expoſitio ad pœnitentiam, & veniam quæ illius fructus eſt, obtinendam. Illæ autem mulieres a Marco hæretico & mago corruptæ, flagitia ſua occulta, & furtivas libidines coram Eccleſiæ Præpoſitis ſigillatim & apertè confeſſæ ſunt; oon alio fine quàm ut pœnitentiam ab ipſis acciperent, & factâ exomologeſi, id eſt, peracta Pœnitentia, Deo & Eccleſiæ reconciliarentur, & Communione donarentur. Quod a Sacerdotibus dumtaxat, non a Laicis præſtitom fuiſſe, qoibus a Chriſto dictum non eſt, *Quorum remiſeritis peccata remittuntur eis*, &c. ex Traditione conſtat, quam ſequentibus teſtimoniis illuſtrare pergemus. Ex hoc igitur Sancti Irenæi teſtimonio compertum eſt mulierum illarum a Marco ſeductarum Confeſſionem Sacramentalem fuiſſe.

§. V.

§. V.

Tertullianus Catholico Dogmati ſuffragatur.

SUccedit Tertullianus, libro de Pœnitentia cap. 9. *Exomologeſis*, inquit, *eſt qua delictum Domino noſtrum confitemur, non quidem ut ignaro, ſed quatenus ſatiſfactio Confeſſione diſponitur, Confeſſione pœnitentia naſcitur, pœnitentiâ Deus mitigatur.* Deinde exomologeſim deſcribens, ait: *Cùm provolvit hominem, magis relevat; cùm ſqualidum facit, magis mundatum reddit, cùm accuſat, excuſat; cùm condemnat, abſolvit.* In hac peccatorem Presbyteris advolvi ait: *Et caris Dei adgeniculari.* Cap. ſequenti ſubjungit, *Pleroſque hoc opus ut publicationem ſui ſuffugere, pudoris magis memores quàm ſalutis: velut illi, qui in partibus verecundioribus corporis contracta vexatione, conſcientiam Medentium vitant, & ita cum erubeſcentia ſua pereunt.*

Et infra: *Grande planè*, inquit, *emolumentum verecundia occultatio delicti pollicetur. Videlicet, ſi quid humanæ notitiæ ſubduxerimus, proinde & Deum celabimus? Adeone exiſtimatio hominum, & Dei conſcientia comparantur? An melius eſt damnatum latere, quàm palam abſolvi?* Quo ex loco colligitur, Exomologeſim Confeſſione conſtare, quâ peccator ſe ipſum admiſſorum criminum accuſat, & Deo peccatum exponit, non quidem ſoli: quia Confeſſio ſoli Deo facta externus Pœnitentiæ actus non eſt. Hic autem de externis dumtaxat Pœnitentiæ actibus loqui Tertullianum conſtat ex verbis proximè antecedentibus. *Hujus igitur Pœnitentiæ ſecundæ & unius quanto in arcto negotium eſt, tantò operoſior probatio eſt; ut non ſola conſcientia præferatur, ſed aliquo etiam actu adminiſtretur.* Confeſſionem itaque intelligit Tertullianus Domino apud ejus Miniſtros factam, quâ *Diſponitur ſatiſfactio, & pœnitentia naſcitur:* Quatenus Eccleſiæ Præpoſiti confitentibus reis pœnitentiæ opera imponunt, quibus Deo ſatisfaciant, ejuſque iram mitigent. De Pœnitentia publica Tertullianum ibi loqui fateor, ſed quæ non ob publica tantùm, verùm etiam ob occulta crimina imponeretur. Enimvero publicam imponere Pœnitentiam occultorum criminum reis Eccleſiæ Præpoſiti non potuiſſent, niſi fuiſſent illa confeſſi: non Confeſſione quæ animo tenus apud Deum fiebat; ſed quæ pudorem incutiebat peccatori, quam ideo plerique ut publicationem ſui ſuffugiebant, aut de die in diem differebant. Deinde ita confitentium pudorem cum eorum verecundia comparat, qui contracta in partibus verecundioribus corporis vexatione conſcientiam Medicorum vitant, & ita cum erubeſcentia ſua pereunt. Loquitur itaque de Confeſſione criminum occultorum, & apud homines quidem facta: alioqui comparatio illa prorſus inepta eſſet. Ex ejuſdem vi comparationis compertum eſt, Confeſſionem hujuſmodi liberam non fuiſſe, & rem dumtaxat conſilii, ut Dallæus contendit: ſed neceſſariam, & præcepti divini, quam qui ſuffugerent, ſalutis incurrerent periculum: ſicut pereunt illi qui contractam in partibus verecundioribus corporis vexationem Medico non exponunt. De occultorum Confeſſione loqui Tertullianum, confirmant illa verba: *Grande planè emolumentum verecundia occultatio delicti pollicetur: Videlicet ſi quid humanæ notitiæ ſubduxerimus, proinde & Deum celabimus?*

Reſpondet Dallæus, non loqui Tertullianum de auriculari Confeſſione, quæ eùm apud unum hominem in arcano fiat, illumque inviolabili ſecreto obſtrictum, *Confitentis publicatio* niſi ridiculè dici non poteſt. Addit ex iis, quæ apud Tertullianum ſequuntur, liquere Exomologeſim apud plures factam: *Inter fratres*, inquit, *atque conſervos, ubi communis ſpes, metus & gaudium, dolor, paſſio* [*quia communis Spiritus de communi Domino & Patre*] *quid tu hos aliud quàm te opinares? Quid conſortes caſuum tuorum ut plauſores fugis?* &c.

Sed inanis eſt hæc Dallæi reſponſio. Primò enim Confeſſio criminum etſi apud unum Sacerdotem facta, publicatio quædam eſt, & verecundiam incutit. Secundò, etſi Exomologeſis apud plures facta ſit, fueritque publica, non ſequitur Confeſſionem apud multos pariter factam. Tertiò, pro peccatis occultis publicam Pœnitentiam ex veteris Eccleſiæ diſciplina impoſitam non fuiſſe Dallæus contendit, & pluribus capitibus probare nititur adverſùs D. Arnaldum: Ergo multominus Confeſſione publica aperiebantur. Arcana igitur erat & auricularis Confeſſio criminum occultorum, de qua loquitur Tertullianus. Quartò, Sacerdotes, *Fratres, conſervos, & conſortes caſuum noſtrorum* dici nihil vetat; & his temporibus, quibus Confeſſio publica non viget, ſed tantùm ſecreta, peccatores præ pudore Confeſſionem fugientes his Tertulliani verbis appoſitè urgeremus. *Inter fratres atque conſervos, quid tu hos aliud quàm te opinaris? Quid conſortes caſuum tuorum ut plauſores fugis?* Quintò, unum fuiſſe rei Pœnitentiariæ Præpoſitum, apud quem Confeſſio ederetur, qui Pœnitentiam imponeret, ac reconciliaret Pœnitentes, facilè ſibi perſuadebit, qui probandæ Pœnitentiæ Catechomenorum ipſis ad Baptiſmum recipiendis unum in Eccleſia præpoſitum fuiſſe noverit, quod Tertullianus cap. 6. teſtatur. *Quis enim tibi*, inquit, *tam infidæ pœnitentiæ viro, aſperginem unam cujuſlibet aquæ commodabit? Furto quidem aggredi, & Præpoſitum hujus rei aſſeverationibus tuis circumduci facile eſt; ſed Deus theſauro ſuo providet, nec ſinit obrepere indignos.* Sextò, quamvis nulla Tertulliani tempore Confeſſio fuiſſet in Eccleſia præter publicam, nihiloſecius Sacramentalis fuiſſet, cùm publicam eſſe, vel arcanam, præter ipſius eſſentiam ſit: ſicut & præter Pœnitentiæ rationem, quæ ſive publicè, ſive ſecretò fiat, æquè Pœnitentia eſt.

Reſpondet ſecundò Dallæus, Non apparere qualis hæc Confeſſio fuerit, an nimirum hujuſmodi, quæ non unum modo illud peccati genus, de quo ſuſcipienda & facienda erat Exomologeſis, ſed cœtera omnia Pœnitentis delicta complecteretur.

Imò ſatis apparet ex Tertulliano, omnia delicta ſeu carne, ſeu ſpiritu; ſeu facto, ſeu voluntate admiſſa, Pœnitentia expianda fuiſſe. *Omnibus ergo delictis* (inquit Cap. 4.) *ſeu carne, ſeu ſpiritu, ſeu facto, ſeu voluntate commiſſis, qui pœnam per judicium deſtinavit, idem & veniam per pœnitentiam ſpopondit.* Id de pœnitentia generatim ſpectata dixit Tertullianus, de cujus ſpeciebus duabus agit, prima quæ præcedit Baptiſmum; ſecunda, quâ peccata poſt Baptiſmum admiſſa expiantur. Hujus pars eſt *Confeſſio delictorum*, quæ *Satisfactionis conſilium eſt*, & *quâ pœnitentia naſcitur* (cap. 8. & 9.) Cùm igitur Pœnitentia ſit pro peccatis omnibus ſeu carne, ſeu ſpiritu; ſeu facto, ſeu voluntate commiſſis agenda, & pro omnibus Deo ſit faciendum ſatis, hæc omnia Confeſſione expoſita fuiſſe Eccleſiæ Præpoſitis, ex Tertulliani teſtimonio compertum eſt. Denique illa peccata complectebatur hujuſmodi Confeſſio, quibus illi apud quos fiebat, lachrymis & precibus veniam exorabant, pro quibus Chriſtus Patrem deprecabatur; a quibus abſolvebantur Pœnitentes, damnandi, ſi ea præ verecundia reticerent. *Ergo*, in-

inquit, *cùm te ad fratrum genua protendis, Chriſtum contrectas, Chriſtum exoras. Æquè illi cùm ſuper te lachrymas agunt, Chriſtus patitur, Chriſtus Patrem deprecatur. Facilè impetratur ſemper quod Filius poſtulat.* Et infra: *An melius eſt damnatum latere, quàm palam abſolvi?* Atqui non pro unius dumtaxat peccati remiſsione Præpoſiti Eccleſiæ exorabant, & lachrymas fundebant ſuper Pœnitentes; ſicut non pro unius tantùm venia Chriſtus deprecatur: nec ab uno tantùm delicto abſolvebantur, cùm ab uno peccato coram Deo verè abſolutus eſſe nemo poſsit, & cæterorum conſtringi vinculis. Itaque non unum tantùm peccatum, ſed omnia quorum reus erat, qui faciebat exomologeſim, complectebatur Confeſsio, de qua loquitur ibi Tertullianus.

§. VI.

S. Cyprianus Catholicum Dogma confirmat.

POſt *Tertullianum* audiatur *S. Cyprianus*, in Tractatu De Lapſis. *Denique*, inquit, *quantò & fide majores, & timore meliores ſunt, qui quamvis nullo ſacrificii, aut libelli facinore conſtricti, quoniam tamen de hoc vel cogitaverunt, hoc ipſum apud Sacerdotes Dei dolenter & ſimpliciter confitentes, Exomologeſim conſcientiæ faciunt, animi ſui pondus exponunt, ſalutarem medelam parvis licèt & modicis vulneribus exquirunt.* Qui vel de ſacrificio idolis offerendo, vel de Libellis ab Ethnico Magiſtratu accipiendis cogitaverant, adibant Sacerdotes, apud eos crimen confitebantur, quamvis occultum, quamvis cogitatione ſolâ admiſſum; conſcientiæ ſuæ pondus exponebant, medelam ſalutarem ab ipſis exquirebant. Confeſsio itaque occultorum criminum, & ipſarum cogitationum pravarum, frequentabatur in Eccleſia & laudabatur tempore S. Cypriani.

Reſpondet Dallæus, primò non de quibuſvis peccatis ſolâ cogitatione commiſsis agere Sanctum Cyprianum, cùm eorum Confeſsionem apud Sacerdotes editam laudat, ſed ſolùm de peccato idololatriæ, vel Libellaticorum. Secundò, ipſos ex ſpontanea animi religione, non ex publica Eccleſiæ lege id officii neceſſariò præſtitiſſe.

Sed utraque reſponſio futilis eſt: Quamvis enim de omnibus peccatis cogitatione ſolâ commiſsis S. Cyprianus non loquatur, quia id non poſtulabat quo de agebat argumentum: ex ejus tamen doctrina colligitur: alia etiam peccata occulta, & ſolâ cogitatione commiſſa, eorum Confeſsione ad Sacerdotes delata fuiſſe. Cùm enim *Pejorem eſſe mœchi quàm libellatici cauſam*, id eſt gravius peccatum alibi aſſerat, & *In minoribus delictis, quæ non in Dominum committuntur, pœnitentiam agi juſto tempore*, affirmet Epiſtola 52. conſequens eſt, eos qui vel de mœchia aut aliis de criminibus cogitaverant, eaque animo, quamvis non facto, admiſerant, ea pariter apud Sacerdotes confeſſos fuiſſe dolenter & ſimpliciter, animi ſui pondus apud ipſos expoſuiſſe, exomologeſim feciſſe, & ſalutarem medelam ſuis quæſiviſſe vulneribus. Niſi idololatriæ, & libellaticorum facinori proviſum fuiſſe, conſtitutumque remedium dixerimus, etſi cogitatione ſolâ admiſſa eſſent: aliis autem peccatis proviſum non fuiſſe.

Quod autem non ſpontaneâ tantùm animi religione, ſed publicâ lege id Officii Lapſi præſtare deberent, evincunt ſequentia Sancti Cypriani verba: *Confiteantur ſinguli, quæſo vos fratres dilectiſſimi, delictum ſuum, dum adhuc qui deliquit in ſeculo eſt, dum admitti Confeſſio ejus poteſt, dum ſatisfactio & remiſſio facta per Sacerdotes apud Dominum grata eſt. Convertantur ad Dominum mente totâ, & pœnitentiam criminis veris doloribus exprimentes Dei miſericordiam deprecentur. Illi ſe animus proſternat, illi mœſtitia ſatisfaciat, illi ſpes omnis incumbat.* Ex quibus liquet, Confeſſionem Sacerdotibus factam neceſſariam eſſe ad remiſsionem peccatorum apud Dominum obtinendam: tamque neceſſum eſſe confiteri, quàm neceſſe eſt ad Dominum converti mente totâ, pœnitentiam criminis veris doloribus exprimere, & Dei miſericordiam deprecari. Eodem namque modo de omnibus iſtis actibus loquitur. Igitur non ſpontaneâ tantùm animi religione, ſed publicâ lege, & divinâ quidem, Confeſsionem peccatorum apud Sacerdotes Lapſi edere debebant.

§. VII.

Origenes quartus contra Dallæum teſtis.

ORigenes Homilia 2. *in Leviticum*, poſtquam ſex modos, quibus in Eccleſia remittuntur peccata recenſuit, hæc noſtram cauſam ſpectantia ſubjicit: *Eſt adhuc & ſeptima, licèt dura & laborioſa per pœnitentiam remiſſio peccatorum, cùm lavat peccator in lachrymis ſtratum ſuum, & fiunt ei lachrymæ ſuæ panes die ac nocte; & cùm non erubeſcit Sacerdoti Domini indicare peccatum ſuum, & quærere medicinam, ſecundùm eum qui ait: Dixi, Pronuntiabo adverſùm me injuſtitiam meam Domino, & tu remiſiſti impietatem cordis mei. In quo impletur & illud quod Apoſtolus dicit: Si quis autem infirmatur, vocet Presbyteros Eccleſiæ, & imponant ei manus, ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei ſalvabit infirmum, & ſi in peccatis fuerit, remittentur ei.* Confeſſionem peccatorum occultorum, quæ neſcit Sacerdos niſi ipſi a peccatore indicentur, & a quibus confitendis ipſum avertere verecundia poteſt medium eſſe ad remiſſionem peccatorum in pœnitentia obtinendam Origenes agnoſcit; & divinitus quidem inſtitutum; ſiquidem in illo impleri Sancti Jacobi Apoſtoli verba exiſtimat.

Reſpondet Dallæus, Non modo hinc auricularem Confeſſionem non haberi, ſed inſuper eam everti, quod ſic demonſtrare ſe confidit. Cùm Origenes quædam veterum pro peccatis ſacrificia enarraſſet, objectionem quamdam, quæ ex illo ſermone ſuboriri videtur, occupat. *Sed fortaſſe*, inquit, *dicant auditores Eccleſiæ: Melius ferè agebatur cum antiquis, quàm nobiſcum, ubi oblatis diverſo ritu ſacrificiis, peccantibus venia præſtabatur. Apud nos una tantummodo venia eſt peccatorum, quæ per Lavacri gratiam in initiis datur. Nulla poſthac peccati miſericordia, nec venia ulla conceditur.* Hanc objectionem ſolvit dicendo, plura eſſe media ad remiſſionem peccatorum in Lege Evangelica, Baptiſma ſcilicet, Martyrium, eleemoſynam, injuriarum condonationem, reductionem peccatoris ad meliorem frugem, vel infidelis ad fidem, charitatis fervorem & Pœnitentiam, in qua non erubeſcit reus indicare Sacerdoti Domini peccatum ſuum. Ex quibus colligit Dallæus, non fuiſſe tunc in uſu apud Chriſtianos Confeſſionalem Diſciplinam. Si enim in uſu fuiſſet, auditores Eccleſiæ talia objectiones non induxiſſet. Quis enim hodie Romanorum hominum vel dixerit, vel cogitaverit, *Nullâ nobis nunc aliâ ratione niſi per Baptiſmum peccata dimitti, poſt hoc nullam veniam concedi?* Atqui nemo eſt uſque adeo apud iſtos infans, inquit Dallæus, qui neſciat poſt Baptiſmum veniam apud Presbyterorum tribunalia quibuſvis præſtare; nemo qui non ſuo ipſe experimento hoc edoctus fuerit: Ergo neceſſariò fa-

tendum eſt, vel deliraſſe Origenem, qui Eccleſiæ auditores ac domeſticos iſta objectantes induxit; vel certè alios tunc fuiſſe quàm nunc ſunt Chriſtianorum hac in parte ritus & mores.

At hæc Dallæi Reſponſio futilis eſt, & in ſuum Auctorem facilè poteſt retorqueri. Quidni enim ſic colligam (ſi Dallæi ratiocinia imitari placet) Confeſſionem Deo factam, & Pœnitentiam tunc in uſu apud Chriſtianos non fuiſſe? Siquidem illos Eccleſiæ auditores objectantes inducit Adamantius, *Nulla nobis nunc alia ratione niſi per Baptiſmum peccata dimitti, poſt hæc nullam veniam concedi.* Quæ Calviniſtarum nemo objiceret, cùm nemo ſit uſque adeo apud iſtos infans qui neſciat poſt Baptiſmum veniam concedi pœnitentiam agentibus, & peccata ſua Deo confitentibus. Verùm perſuaſum habeo Origenem inducere abſque imprudentia potuiſſe illos Eccleſiæ auditores ita quærentes & objectantes, quamvis Confeſſio Sacramentalis in uſu eſſet. Illi enim Eccleſiæ auditores, proculdubio erant Catechumeni, qui & Audientes a Patribus vocati ſunt. Nec dubito quin (ſi has Homilias Græcè haberemus) id ex textu Origenis compertum eſſet. Cùm itaque Catechumeni alia media ad remiſſionem peccatorum inſtituta præter Baptiſmum nondum noſſent, quia rudes adhuc erant & infantes in rebus Fidei, non mirum quod Origenes hanc velut ab ipſis factam objectionem ſibi proponat & ſolvat.

Reſpondet ſecundò Dallæus, Origenem præter Baptiſmum ac Confeſſionem Sacerdoti factam quinque alias rationes commemorare, quibus a Domino peccatorum remiſſio obtinatur. Non ergo, inquit, iſte putavit ſine vocali Confeſſione apud Sacerdotem vel in re, vel ſaltem in voto edita, nullius peccati remiſſionem haberi poſſe.

Verùm non animadvertit Auctor Heterodoxus Origenem rationes omnes ac media recenſere, quibus in Evangelica Lege dimittuntur peccata cùm venialia, tum mortalia, tum etiam originale ipſum peccatum. Unde eò non valet iſte locus ut ſingulas iſtas veniæ obtinendæ rationes ad quævis peccata expianda ſatis eſſe Origenes exiſtimaſſe cenſeatur: alioqui ſine Baptiſmo, eleemoſyna, vel injuriarum condonatio ad remiſſionem omnium criminum ſufficerent. Sed eò valet ut ſuo modo remiſſionem peccatorum ſingula hæc media conferant, vel impetrent; Baptiſmus quidem & Martyrium, cùm peccati originalis, tum cæterorum omnium abſolutiſſimam conferant indulgentiam: Pœnitentia & Confeſſio peccatorum omnium poſt Baptiſma commiſſorum veniam; abundantia charitatis cum Baptiſmi, vel Confeſſionis voto, omnia etiam delicta expongat; & ſine propoſito Confeſſionis ad venialia delenda ſatis ſit: eleemoſyna denique, condonatio injuriarum, correctio & converſio peccantium, venialium remiſſionem impetrent: Vel etiam ad mortalium veniam obtinendam, ſi fiant extra peccati affectum, & ex aliquo motu charitatis ſaltem inchoatæ, diſponant.

Reſpondet tertiò Dallæus, Priores quatuor rationes, eleemoſynam, injuriarum condonationem, converſionem peccatoris, charitatis abundantiam, ad ea peccata pertinere, quæ quòd non eſſent nota, nullo Eccleſiæ miniſterio indigebant. Septimam verò ad ea potiſſimùm referri, quæ, quòd eſſent cum ſcandalo conjuncta, publicâ Exomologeſi procurabantur.

Sed hanc reſponſionem evertit idem Origenes Homilia 3. in Leviticum, in qua peccata omnia etiam in occulto admiſſa, non facto tantùm, ſed & ſermone ſolo, vel cogitatione, Confeſſione de qua ante locutus fuerat (Homilia nempe ſecunda,) eluenda eſſe aſſerit. *Audi quid legis ordo præcipiat. Si peccaverit, inquit, unum aliquid de iſtis; pronuntiet peccatum quod peccavit. Eſt aliquod in hoc mirabile ſecretum, quod jubet pronuntiare peccatum. Etenim omni genere pronuntianda ſunt, & in publicum proferenda cuncta quæ egerimus; ſi quod in occulto gerimus, ſi quod in ſermone ſolo, vel etiam intra cogitationum ſecreta commiſimus, cuncta neceſſe eſt publicari: cuncta proferri. Proferri autem ab illo, qui & accuſator peccati eſt, & incentor. Ipſe enim nunc nos ut peccemus inſtigat, ipſe etiam, cùm peccaverimus, accuſat. Si ergo in vita prævenimus eum, & ipſi noſtri accuſatores ſimus, nequitiam diaboli inimici noſtri & accuſatoris effugimus. Sic enim & alibi Propheta dicit: Dic tu, inquit, iniquitates tuas* Iſaïa 43.
prior, ut juſtificeris. Non-ne evidenter myſterium de quo tractamus oſtendit, cùm dicit: Dic tu prior? Ut oſtendat tibi quia prævenire illum debeas, qui paratus eſt ad accuſandum. Tu ergo, inquit, dic prior, ne te ille præveniat: quia ſi prior dixeris, & ſacrificium pœnitentiæ obtuleris, ſecundùm ea quæ in ſuperioribus diximus offerenda.... Sed & David eodem Spiritu loquitur in Pſalmis, & dicit: Iniquitatem meam notam feci, & peccatum meum non cooperui. Dixi, Pronuntiabo adverſùm Pſal. 34.
me injuſtitiam meam, & tu remiſiſti impietatem cordis mei. Vide ergo quia pronuntiare peccatum, remiſſionem peccati meretur. Præventus enim diabolus in accuſatione, ultra nos accuſare non poterit: & ſi ipſi noſtri ſumus accuſatores, proficit nobis ad ſalutem: ſi verò expectemus ut a diabolo accuſemur, accuſatio illa cedit nobis ad pœnam.

Reſpondet Dallæus, Hanc noſtram cujuſvis peccati accuſationem, ac Confeſſionem apud Miniſtrum Eccleſiæ, & quidem clam, ac in aurem fieri, atque inſtitui debere, neque ſcribere, neque verò cogitaſſe Origenem.

Contra. Illam peccati Confeſſionem edendam eſſe ait Origenes, ſecundùm ea quæ in ſuperioribus dixerat: atqui in ſuperioribus, Homilia ſcilicet ſecunda, dixerat Confeſſionem edendam eſſe apud Sacerdotem. Itaque hanc noſtram cujuſvis peccati accuſationem apud Miniſtrum Eccleſiæ faciendam eſſe voluit Origenes.

Idem probatur inſigni altero teſtimonio Origenis in Pſalmum 37. Homilia 2. in qua explicans illa verba: *Quoniam iniquitatem meam pronuntiabo*, hæc habet: *Pronuntiationem iniquitatis, id eſt, Confeſſionem peccati, frequentiùs diximus. Vide ergo quid edocet nos Scriptura divina, quia oportet peccatum non celare intrinſecùs. Fortaſſis enim ſicut ii qui habent intus incluſam eſcam indigeſtam, aut humoris vel phlegmatis ſtomacho graviter & moleſtè imminentia, ſi vomuerint, relevantur: etiam hi qui peccaverint, ſiquidem occultant & retinent intra ſe peccatum, intrinſecùs urgentur & propemodum ſuffocantur a phlegmate vel humore peccati. Si autem ipſe ſui accuſator fiat, dum accuſat ſemetipſum, & confitetur, ſimul evomit & delictum, atque omnem morbi digerit cauſam. Tantummodo circumſpice diligentiùs cui debeas confiteri peccatum tuum: proba priùs Medicum, cui debeas cauſam languoris exponere, qui ſciat infirmari cum infirmante, flere cum flente, qui condolendi & compatiendi noverit diſciplinam: ut ita demum ſi quid ille dixerit, qui ſe priùs & eruditum Medicum oſtenderit & miſericordem, ſi quid conſilii dederit, facias & ſequaris? Si intellexerit, & prævideerit talem eſſe languorem tuum, qui in conventu totius Eccleſiæ exponi debeat, & curari, ex quo fortaſſis & cæteri ædificari poterunt, & tu ipſe facilè ſanari, multâ hoc deliberatione, & ſatis perito Medici illius conſilio procurandum eſt.*

Reſpondet Dallæus, Hoc loco non diſertam & expreſſam ſingulorum nominatim peccatorum ex-

expoſitionem qualis hodie apud noſtros Sacerdotes fieri ſolet, ſignificari; ſed eam profeſſionem, quæ factis ipſis ac pœnitentium officiis editur, generalemque ſcelerum agnitionem.

Contra. Ea de Confeſſione loquitur Origenes quæ Medico debet languoris cauſam exponere, qui Medicus videat an talis ſit languor, id eſt peccatum quod in totius Eccleſiæ conventu exponi debeat & curari: Sed agnoſcere ſpiritalis Medicus non poteſt an delictum ſit hujuſmodi quod in conventu totius Eccleſiæ exponi debeat & curari, nec-ne, niſi ſingula peccata diſertè & nominatim confiteatur Pœnitens. Loquitur itaque Origenes de diſerta & expreſſa ſingulorum nominatim peccatorum expoſitione.

Reſpondet ſecundò Dallæus, Hunc Auctorem Sacerdotis non meminiſſe cui Confeſſio fiat.

Contra. Homilia 2. in Leviticum ſupra laudata Sacerdoti peccatum indicare ſuum debere Pœnitentem & ab eo quærere Medicinam, ait Origenes. Ille igitur Medicus cui confitendum eſſe peccatum hìc ait Origenes, etiam eſt Sacerdos.

Reſpondet tertiò Dallæus, has Homilias in Pſalmum 37. non eſſe Origenis, laudatque Eraſmum & Cocum. Sed has ipſi vindicavimus in Synopſi Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ III. Sæculi.

Tandem non ſoli Deo faciendam eſſe Confeſſionem, ſed fratribus, qui mederì ipſis poſſint, id eſt Sacerdotibus, idem Origenes teſtatur Homilia 18. in Lucam. *Quamdiu*, inquit, *abſcondita erunt cogitationes, nec prolata in medium, impoſſibile erat ea penitus interfici. Unde & nos ſi peccaverimus, debemus dicere, Peccatum meum notum feci tibi, & iniquitatem meam non abſcondi. Dixi, Annuntiabo injuſtitiam meam contra me Domino. Si enim hoc fecerimus; & revelaverimus peccata noſtra, non ſolùm Deo, ſed & his qui poſſunt mederi vulneribus noſtris atque peccatis, delebuntur peccata noſtra ab eo qui ait: Ecce delebo ut nubem iniquitates tuas, & ſicut caliginem peccata tua.*

§. VIII.

Lactantius quintus contra Dallæum teſtis.

L*Actantius* libro 4. *Divinarum Inſtitutionum* Cap. ultimo ſingularem notam deſignans quâ vera & Catholica Eccleſia dignoſcatur, hæc habet: *Sola igitur Catholica Eccleſia eſt, quæ verum cultum retinet. Hic eſt fons veritatis, hoc eſt domicilium Fidei, hoc Templum Dei, quò ſi quis non intraverit, vel a quo ſi quis exiverit, a ſpe vitæ ac ſalutis æternæ alienus eſt. Neminem ſibi oportet pertinaci concertatione blandiri. Agitur enim de vita & ſalute, cui niſi cautè & diligenter conſulatur, amiſſa & extincta erit. Sed tamen quia ſinguli quique cœtus hæreticorum ſe potiſſimùm Chriſtianos, & ſuam eſſe Catholicam Eccleſiam putant, ſciendum eſt illam eſſe veram, in qua eſt religio, Confeſſio, & Pœnitentia, quæ peccata & vulnera quibus ſubjecta eſt imbecillitas carnis ſalubriter curat.* Cùm loquatur Lactantius de nota viſibili, qua dignoſci vera Eccleſia poſſit, & Confeſſio ſoli Deo facta non cognoſcatur ab hominibus, ut quæ ſolo animo peragatur; certum eſt eum de Confeſſione ſoli Deo facta non loqui, ſed de Confeſſione edita apud Eccleſiæ Miniſtros.

Dallæus reſpondet, His verbis Novatianos a Lactantio damnari. His porro nullam umquam fuiſſe cum Catholicis de auriculari Confeſſione controverſiam contendit. Illi de pœnitentia & pace Lapſorum litigabant, quos ſacra Communione in perpetuum excludebant. Ergo non aliud intelligit Lactantius, quàm quod apud iſtos deerat, id in Eccleſia fuiſſe, nimirum ſpem veniæ etiam Lapſis propoſitam, certumque Confeſſionis ac Pœnitentiæ ordinem iis definitum ac præſtitutum, quò ad Communionem recuperandam decurrerent.

Contra, Novatianis controverſia erat cùm Catholicis non de Confeſſione ſoli Deo facta, quam & ipſi admittebant, cùm veniam a ſolo Deo poſſe obtineri cenſerent. Solam excludebant remiſſionem gravium peccatorum poſt Baptiſma admiſſorum, illiuſque poteſtatem Eccleſiæ & illius Miniſtris denegabant. Cùm itaque Lactantius veram eſſe Eccleſiam ait, in qua eſt Confeſſio & Pœnitentia, non loquitur de Confeſſione ſoli Deo facta, ſed Sacerdotibus. Nec de Pœnitentia ſolùm publica, ut Dallæus contendit, iſtud Lactantii teſtimonium intelligendum eſt, ſed etiam de privata: cùm non ſolùm publica peccata quæ ſola Pœnitentiæ publicæ obnoxia fuiſſe Calviniſta iſte propugnat, verùm etiam ſecreta, quibus non minùs quàm publicis *Subjecta eſt imbecillitas carnis*, hujuſmodi Pœnitentia & Confeſſione *ſalubriter* in Eccleſia *curentur*.

His adjunge inſignem Euſebii locum lib. 6. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 9. ubi de Narciſſo Hieroſolymorum Epiſcopo ſanctiſſimo celebrem hiſtoriam refert. Acerrimus erat in criminibus vindicandis. Nonnulli igitur viri perditi, & graviſſimorum criminum rei, & tres potiſſimùm, ab ipſo puniri canonicè pertimeſcentes, eum fœdis criminationibus appetunt, calumniaſque a ſe confictas jurejurando confirmant. Licèt autem propter viri ſingularem ſanctimoniam pauci ejuſmodi calumniis fidem adhiberent: Narciſſus tamen tum criminationum indignitate commotus, tum ſolitariæ vitæ deſiderio accenſus, ſecedit clam omnibus, atque in deſertis longis longo annorum intervallo incognitus latet. Interim ex calumniatoribus duo miſerrimè pereunt, illis infortunio contingente, quod jurantes deprecati fuerant. Tertius *Omnium inſpectoris Dei inevitabilem veritus vindictam, concinnatæ ab ipſis ex compacto calumniæ ordinem eſt confeſſus. Tantis porro lamentis ob pœnitentiam factis ſe confecit, & in tantùm lachrymas effundere perſeveravit, ut ex eo oculorum lumen amitteret.* Calumniæ ita erant obſcuræ, ut omnes laterent, niſi tanti flagitii ſuperſtes reus conſciuſque illas revelaſſet. Confeſſio itaque illa fuit occulti criminis, in Eccleſia facta, non apud Deum tantùm: & Pœnitentiæ pars fuit, cujus ſinceritatem tam uberes lachrymæ tamque diuturnæ teſtatæ ſunt.

§. IX.

Sanctus Hilarius, ſextus contra Dallæum teſtis.

COnfeſſionis Sacramentalis neceſſitas & uſus confirmantur ex *S. Hilario* Pictavenſi Epiſcopo, Cap. 18. in Matthæum, dicente: *Ad terrorem autem metus maximi, quo in præſens omnes continerentur, immobile ſeveritatis Apoſtolicæ judicium præmiſit, ut quos in terris ligaverint, id eſt, peccatorum nodis innexos reliquerint, & quos ſolverint, Confeſſione videlicet veniæ receperint in ſalutem; hi Apoſtolica conditione ſententiæ in cælis quoque abſoluti ſint aut ligati.*

Reſpondet Dallæus, Ipſam illam Confeſſionis vocem, non ab Hilario ſcriptam, ſed ab imperito Librario pro alia quadam ſimili adhibitam in hunc locum irrepſiſſe. Omnino corrigendum locum videe-

deri, & levi mutatione legendum; *Et quos ſolverint, conceſſione ſcilicet veniæ receperint in ſalutem.*

Sed quamvis ita legendum eſſet, qood tamen nullius Codicis MS. aut editi auctoritate Dallæus probat; cùm hanc vocem, *Confeſſione*, Editiones omnes habeant, etiam *Eraſmi*, & io antiquis Codicibus MSS. occurrat, ex quibus ondecim a ſe excuſſa laudat noviſsimus *S. Hilarii* Editor, Congregationis Benedictinæ *S. Mauri* Monachus eruditus; quamvis (inquam) ita legendum eſſet, Confeſſioois tamen neceſſitatem hic locus demonſtraret. Venia oamque coocedi non poteſt quiboſdam peccatoribus, & aliis retineri, auctoritate judicii quod in cœlis ratum habeatur, niſi illorum peccata ſingula eognoſcantur. Cognoſci autom non poſſunt occulta crimina, niſi Confeſsione peccatoris. Ex boc itaqoe ſancti Hilarii loco neceſsitas Cooſeſsionis apud Sacerdotem faciendæ oſtenditur.

§. X.

SS. Baſilius & Gregorius Nyſſenus Dallæo adverſi.

CAtholico de Confeſsione Sacramentali dogmati S. Baſilius ſuffragatur in Regulis Brevioribus, in Reſponſione ad Interrogationem 229. *Omnino*, inquit, *in peccatorum Confeſſione eadem ratio eſt, quæ etiam in apertione vitiorum corporis. Ut igitur vitia corporis nequaquam quibuſvis hominibus temerè aperiunt, ſed iis tantummodo, qui rationem, qua ea curanda ſint, teneant: eodem modo etiam peccatorum Confeſſio fieri debet, apud eos videlicet qui ea poſſint curare: conſentaneum in modum illi quod ſcriptum eſt* (Roman. 15.) *Vos qui firmiores eſtis, imbecillitates infirmiorum portate, hoc eſt, tollite diligentiâ & curâ veſtrâ.*

Illa peccatorum revelatio, ſeu detectio, Græcè ἐξαγόρευσις non generalis tantùm, ſed omnium admiſſorom in ſpecie eſſe debet. Sicut enim æger non tantùm detegere generatim debet Medico morbum occultum quo fortè laborat; ſed ipſi debet indicare quid ſibi doleat, eique omnia morbi ſymptomata, cauſas & circumſtantias aperire, ut congruis curet eum remediis, maximè ſi gravis ſit morbus, qui naturæ vi, aut facilibus obviiſque remediis ſanari non poſſit, utpote partes internas quibus vita fovetur afficiens; ita detectio, ſeu (quod idem eſt) Confeſſio peccatorum, quæ vitæ ſpiritalis principium, id eſt, gratiam & charitatem deſtruunt, & ob id mortalia nuncupantur, omnium admiſſorum diſertè & nominatim eſſe debet.

Reſpondet Dallæus, Eam de qua Baſilius loquitur peccatorum revelationem, non tam ad reatum, quàm ad habitum peccati tollendum fieri ſolitam, ſic ut exempli cauſa, ex avaro benignus, ex iracundo mitis, ex intemperante caſtus & ſobrius fias. Idque patere ait, tum ex Medicorum quam adhibet Baſilius, ſimilitudine, qui non alia de cauſa conſuluntor, qoàm ut nos ab hærente in nobis morbo liberent, tum ex Pauli loco, quem in fine affert; non enim iſthic Paulus de remittendo peccato, ſed de curanda & tolleoda fratrum infirmitate intelligit. Neque ſuum illud præceptum ſolis Sacerdotibus, ſed quibuſvis e Fidelium numero firmioribus, atque in pietate confirmatioribus deſtinat, ſive ii Laïci fuerint, ſive Clerici.

Contra: Noo curatur a peccato anima, niſi macula & reatus peccati expungatur: ſanatur autem ſæpius, quamvis non ſit omnino deſtructus habitus. Rationem affert Saoctus Thomas 3. Parte
„ Quæſt. 86. Art. 5. Qoòd ſcilicet culpa peccati
„ moralis remittitur, in quantùm tollitur per
„ gratiam averſio mentis a Deo. Sublato autem
„ eo quod eſt ex parte averſionis, nihilominus
„ remanere poteſt id quod eſt ex parte conver-
„ ſionis inordinatæ, cùm hanc contingat eſſe ſine
„ illa, & ideo nihil prohibet qoin remiſsâ culpâ,
„ remaneant diſpoſitiones ex præcedentibus acti-
„ bus cauſatæ, qoæ dicuntur peccati reliquiæ; re-
„ manent tameo debilitatæ & diminotæ; ita quòd
„ homini oon dominentur. Et hoc magis per
„ modum diſpoſitionum, quàm per modum habi-
„ tuum: Sicut etiam remanet fomes poſt bapti-
„ ſmum. Et in Reſponſione ad primum ait: Deus
„ totum hominem perfectè curat. Sed quandoque
„ ſobitò: ſicut Socrum Petri ſtatim reſtitoit perfe-
„ ctæ ſanitati, ita ut ſurgens miniſtraret illis (ut
„ legitur Lucæ 4.) quandoque autem ſucceſſivè,
„ ſicut dictum eſt de cæco illuminato (Marci 8.)
„ & ita etiam ſpiritoaliter quandoque tantâ com-
„ motione convertit cor hominis, ut ſubitò per-
„ fectè conſequatur ſanitatem ſpiritualem, non
„ ſolùm remiſsâ culpâ, ſed ſublatis omnibus pec-
„ cati reliquiis, ut patet de Magdalena, (Lucæ
„ 7.) quandoque autem priùs remittit culpam per
„ gratiam operantem, & poſtea per gratiam
„ cooperantem ſucceſſivè tollit peccati reliquias.

Hæc ſanctus Thomas. Ex quibus colligitur, curari interdum animam a reatu peccati, quamvis remaneat ejus habitus, fractus licèt ac debilitatus. Itaque revelatio ſeu detectio peccatorum, quam S. Baſilius commendat, non ad habitum dumtaxat, ſed ad labem reatumque peccati tollendum præcipuè pertinet. Idque ſuadet Medicorum ſimilitudo a Baſilio adhibita, quorum ars eò per ſe ac primò ſpectat ut morbos curent, eamque in qoa poſiti ſunt intemperiem homorum removeant, ac dolorem ſedent: Licèt reſtauratâ valetudine maneant reliquiæ morbi, certâ victus ratione, & exercitatione corporis prorſus abigendæ. Infirmitas autem qua de loquitur S. Paulus a Baſilio laudatus, non alia eſt a peccato: ut ſit inane boni ſenſus quod Dallæus ait, S. Paulum non de remittendo peccato, ſed de curanda & tollenda fratrum infirmitate ibi fuiſſe locutum. Nec obſtat quòd Apoſtoli præceptum ſolis Sacerdotibus non deſtinetur. Satis enim eſt quòd Baſilius illud Sacerdotibus accommodet. Quos etſi diſertè non nominet, ſatis indicat eorum nomine, *Qui peccata curare poſſint.* Quod & confirmat in Reſponſione ad Interrogationem 288. in qua ait: *Neceſſariò iis peccata aperiri debent, quibus credita eſt diſpenſatio Myſteriorum Dei.*

Confeſſionis Sacramentalis neceſſitas & uſus pariter comprobantur S. Gregorii Nyſſeni ſuffragio, Oratione *In eos qui alios acerbè judicant*, diceotis: *Quamobrem major tibi ia eo fiducia ſit, qui te in Deo genuit, quàm in illis, a quibus corpore procreatus es. Audacter oſtende illi quæ ſunt recondita, Animi arcana tamquam occulta vulnera, Medico detege. Ipſe & honoris, & valetudinis tuæ rationem habebit.* Animi Arcana Sacerdotibus, qui nos in Deo genuerunt, detegenda Sanctus Gregorius aſſerit, aodacter oſtendenda illis quæ ſunt recondita. Loqoitor ergo de criminum occultorum Confeſsinne ſecreta; non verò de Pœnitentia ſeu Exomologeſi publica, ot Dallæus reſpoodet: ſiquidem ipſo fatente Dallæo, crimina occulta publicæ Pœnitentiæ obnoxia non erant. Futiles verò ſunt rationes quibus hoc teſtimonium ad Pœnitentiam publicam referendum probat Heterodoxus. Prima eſt, quia de hoc argumento diſſerere incipiens Saoctus Gregorius Nyſſcous ita orditur: *Nunc mihi vos, quibus in viam redeundum eſt, ut reſipiſcendum, attendite.* Errantes extra

tra viam, hoc eſt, extra Communionem Eccleſię poſitos alloquitur (inquit Dallæus) qui non aliâ tum Pœnitentiâ, quàm publicâ reducebantur, & Communioni reſtitoebantur. At nullius eſt momenti hæc ratio. Erraotes eoim ſunt omnes qui lethale peccatum admiſerunt, ipſi a Dei lege a juſtitiæ ſemita, & ab æternæ beatitodinis tramite deſlexerunt. Ipſis io viam ſalotis redeundum eſt ac reſipiſcendum.

Secunda ratio eſt, quia mox eos reprehendeos, qui hâc quam commendat Pœnitentiâ, non ut decebat, fungebantur, publicam apertiſſimè deſcribit. Air enim eos *A Myſteriis, Arcanorumque communione Sacramentorum culpâ ſuâ decidiſſe ac ſeparari*. Sigoificat *nullam in eorum vultu bilaritatem, nullum in corporis cultu victuque ſplendorem* eſſe decuiſſe. Deoique idem docent hæc verba: *Suſcipe ex eo dolorem, quantum maximum poteſ. Aſſlige te, fratreſque benevolos atque unanimes adhibe, qui ſimul doleant, adjumentoque ſint ut libereris.*

At hæc ratio non eſt validior. Nam & a Communione Sacramentorom ſoâ culpâ decidunt occulti criminis rei, qui ſacrâ Menſâ frui, & Corpus Chriſti recipere jure non poſſont, niſi Pœnitentiam egerint: & æqoè corporis cultu victuqoe Pœnitentiam teſtari debent; & fratrum preces apud Deum veniæ conciliatrices adhibere.

Præterea non ſolùm de poblica, verùm etiam de privata Pœnitentia, proindeqoe & de ſecreta Confeſſione loqui Sanctum Gregorium Nyſſenom, proximè antecedentia verba demoſtrant. *Nos autem verbis quidem pœnitentiam pollicemur, factis verò nihil ſtudii, laboriſque præſtamus, ſed eadem vivendi conſuetudine utimur, quâ prinſquam peccata confitendo deteſtaremur, utebamur. Eadem in vultu hilaritas, idem in corporis cultu victuque ſplendor. Somno ad ſatietatem uſque indulgemus, negotiis & occupationibus animo ſedulitatis oblivionem injicimus, pœnitentia nomen inane dumtaxat, & nullis expreſſum factis retinemus.* Dici autem non poteſt quòd publicè Pœnitentes eâdem vivendi conſuetudine uterentur, & qoòd idem in eorum corporis coltu victuqoe ſplendor appareret, qui ante publicam Pœnitentiam. Accedit, quòd Patres oon ſolent in prima perſona loqui, & ſeipſos eo numero involvere, cùm de publicis peccatoribus, vel Pœnitentiam ritu ſolemni agentibus loquuntur. Denique iis de peccatis loquitor quæ publicæ non ſubjiciebantor Pœnitentiæ omnia, ſed privatæ remediis curabantur, ſcilicet avaritia, perjurium, mendaciom. *Tu verò*, inquit, *cujus animus æger eſt, cur non ad Medicum properas? Cur non ei confitendo morbum oſtendis tuum? .... Deliciis indulgens in morbum delapſus es: eum inediâ & jejuniis cura. Animus laborat incontinentiâ: adhibeatur temperantia medicamentum. Multiplici ac nimiâ pecuniæ cupiditate in febrim incidiſti; liberalitate & eleemoſynâ depellatur. Hæc enim eſt nimirum expleta mentis curatio. Læſit te rerum alienarum direptio; quæ rapta ſunt, ad proprios dominos revertantur: mendacium te proximè duxit ad interi-*
Pſal. 5. *tum [Perdet enim, inquit, omnes qui loquuntur mendacium] veritatis ſtudio periculum evitetur. Juriſjurandi violatio ſublimem Zachariæ filii ſecurim ſuſtulit per aëra volitantem ac cædem minitantem: inducantur omnia arma pœnitentiæ ut ſecuris acies & ictus propulſetur.*

Idem confirmatur ex S. Gregorii Nyſſeni Epiſtolâ ad *Letojum* Melitinenſem Epiſcopum, Canone ſecundo Concilii Trullani laudatâ. *Qui autem* (inquit) *latenti ablatione ſibi alienum uſurpat, ſi deinde per declarationem peccatum ſuum Sacerdoti aperuerit, vitii ſtudio in contrarium mutato, ægritudinem curabit.*

§. XI.

S. Ambroſius, novus contra Dalleum teſtis.

SAnctus Ambroſios Eccleſiæ cauſam contra Novatianos ageos, Sacramentalis Confeſſionis neceſſitatem uſumque confirmat, libro II. *De Pœnitentia*, Cap. IX. *Plerique*, inquit, *futuri ſupplicii metu, peccatorum ſuorum conſcii Pœnitentiam petunt; & cùm acceperint, publicæ ſupplicationis revocantur pudore ... Nonnulli ideo poſcunt Pœnitentiam, ut ſtatim ſibi reddi Communionem velint. Hi non tam ſe ſolvere cupiunt, quàm Sacerdotem ligare. Suam enim conſcientiam non exuunt, & Sacerdotis induunt, cui præceptum eſt: Nolite Sanctum dare canibus, neque miſeritis margaritas ante porcos: hoc eſt, immundis ſpiritibus ſacræ Communionis non facilè impertienda conſortia. Itaque videas eos candidatâ veſte incedere, quos lugere & gemere oportebat, quia veſtem illam ablutionis & gratiæ ſordidarunt: fœminas autem margaritis onerare aures, curvare cervices, quas bene Chriſto, non auro inclinarent: quæ ſeipſas flere debebant, quòd margaritam, quæ de cœlo eſt, perdiderunt.* Et cap. X. *An quiſquam ferat ut erubeſcas Deum rogare, qui non erubeſcis rogare hominem? Et pudeat te Deo ſupplicare quem non lates, cùm te non pudeat peccata tua homini quem lateas confiteri?*

Reſpondet Dallæus, Sanctum Ambroſium loqui de Confeſſione publica, non arcana; apud Deum & apud Eccleſiam, non apud onum Sacerdotem; io conſpectu ſanctæ plebis, non in aure unius hominis: idque ex verbis ſequentibos conſtare ait: *An teſtes precationis & conſortes refugis?* &c. *Hoc ergo in Eccleſia facere faſtidis ut Deo ſupplices, ut patrocinium tibi ad Deum obſecrandum ſanctæ plebis requiras, ubi nihil eſt quod pudori eſſe debeat, niſi non fateri, cùm omnes ſimus peccatores?*

Contra: Quamvis Sanctus Ambroſius Cap. 10. de Confeſſione loquator, quâ Pœnitens peccata, non verbis inanibus, ſed publicæ Pœnitentiæ operibus fateretur in conſpectu totius Eccleſiæ: Confeſſionem tamen Sacerdoti ſecretò factam, & occultorom qoidem criminnm, adſtruit his verbis. *Pudeat te Deo ſupplicare quem non lates, cùm te non pudeat peccata tua homini, quem lateas, confiteri.*

Præterea. Teſtatur Sanctos Ambroſius, quoſdam peccatorum ſuorum conſcios Pœnitentiam poſtulaſſe, ita tamen ut ſtatim ſibi reddi Communionem vellent: illos conſcientiam Sacerdotis induere, non exuere ſuam. Illos increpat quod candidâ veſte incedant, quos ob amiſſam baptiſmatis & gratiæ veſtem lugare oportebat. Itaque peccatores illi Sacerdotes adibant, eiſque peccata ſua ſecretò confitebantur, quæ ſi graviora eſſent, illos Commonione abſtinere jubebant, & publicam Pœnitentiam peragere. Si non ita gravia, illis Communionem reddebant, impoſitâ Pœnitentiâ privatim agendâ.

Omnia porro peccata lethalia Sacramentali Confeſſioni eſſe obnoxia, neminemque hominem ab ea lege eſſe immunem, colligitur ex Cap. 3. ejuſdem Libri. *Etenim*, ioqoit, *quotieſcumque ſanguinem Domini ſumimus, mortem Domini annuntiamus. Sicut ergo ſemel pro omnibus immolatus eſt, ita quotieſcumque peccata donantur, Corporis ejus Sacramentum ſumimus, ut per ſanguinem ejus fiat peccatorum remiſſio. Ergo evidentiſſimè Domini prædicatione mandatum eſt, etiam graviſſimi criminis reis.*

reis, ſi ex toto corde & manifeſta Confeſſione peccati Pœnitentiam gerant, Sacramenti cœleſtis refundendam gratiam. Ex effuſione Sanguinis Chriſti pro omnibus S. Ambroſius colligit, omnes omnis generis peccatores verè Pœnitentes & Confeſſos, Communione Corporis Chriſti donandos eſſe. Cùm ergo minimè dubitaverit quin omnis generis peccata vi Sanguinis Chriſti deleantur; conſequens eſt ipſum exiſtimaſſe omnia & ſingula Confeſſioni Sacramentali ſubjicienda eſſe ante Communionem Corporis Chriſti.

Id confirmatur ex cap. 6. ejuſdem libri, ubi prolatis quibuſdam Scripturæ Sacræ teſtimoniis ex 31. *Jeremiæ* & ex 53. Iſaïæ, quæ peccati mortalis genus omne, & omnes omnino homines reſpiciunt, *Ego ſum, ego ſum qui deleo iniquitates, & memor non ero*, ea peccata legi Confeſſionis a Deo poſitæ obnoxia affirmat. *Si vis*, inquit, *juſtificari, fatere delictum tuum. Solvit enim criminum nexus verecunda Confeſſio peccatorum. Vides quid a te exigat Deus tuus, ut memor ſis ejus, quam accepiſti, gratiæ, & non glorieris quaſi non acceperis. Vides quâ remiſſionis pollicitatione provocet ad confitendum.*

Et Epiſtolâ 67. ad *Simplicianum*, ita ſcribit: *Quid tam rarum, quàm ut invenias virum qui ſe ipſum coarguat, & factum condemnet ſuum? Rara itaque Confeſſio de peccato, rara Pœnitentia, rara in hominibus verbi hujus aſſertio .... Hanc ergo culpam Sacerdotes non auferunt, neque peccatum ejus qui in dolo ſe offert, & adhuc in ſtadio delinquendi eſt.*

S. Ambroſio ſubjungo Paulinum Vitæ ipſius Auctorem, qui de illo ita ſcribit: *Quotieſcumque illi aliquis ob percipiendam Pœnitentiam lapſus ſuos confeſſus eſſet, ita flebat, ut & flere illum compelleret. Videbatur enim ſibi cum jacente jacere. Cauſas autem criminum, quas illi confitebantur, nulli niſi Domino ſoli, apud quem intercedebat loquebatur, bonum relinquens exemplum poſteris Sacerdotibus, ut interceſſores apud Deum magis ſint, quàm accuſatores apud homines. Nam & ſecundùm Apoſtolum circa hujuſmodi hominem confirmanda charitas eſt, quia ipſe ſui accuſator eſt. nec expectat Accuſatorem, ſed prævenit, ut confitendo ſuum allevet ipſe delictum, aut habeat quod Adverſarius crimi-„ netur. Ideoque Scriptura dicit:* Juſtus in prin-„ cipio ſermonis accuſator eſt ſui. *Vocem enim eripit Adverſario, & quaſi dentes quoſdam paratos ad prædam criminationis infregit peccatorum ſuorum Confeſſione conſtringit, dans honorem Deo cui nuda ſunt omnia, & qui vult vitam magis peccatoris, quàm mortem. Nam & ipſi pœnitenti non ſufficit ſola confeſſio, niſi ſubſequatur emendatio facti, ut pœnitens non faciat pœnitenda.* Ex hoc teſtimonio quatuor habemus: primùm, Confeſſionem ſecretam peccatorum Sacerdotibus fieri ſolitam quarto Sæculo. Secundò, ſigillum Confeſſionis. Tertiò, Epiſcopos hoc audiendarum Confeſſionum munus per ſe ipſos etiam exercuiſſe. Quartò, Confeſſionem apud Sacerdotes editam eſſe neceſſariam ad obſtruendum os diabolo accuſatori noſtro, ad peccata delenda, ad vitam reſtituendam peccatori.

§. XII.

Sanctus Pacianus, decimus contra Dallæum teſtis.

TRaditionis ejuſdem teſtis eſt S. Pacianus Barcinonenſis Epiſcopus, in Parænesi ad Pœnitentiam, ubi hæc habet: *Vos ergo primùm appello, fratres, qui criminibus admiſſis pœnitentiam recuſatis: vos, inquam, poſt impudentiam timidos, poſt peccata verecundos: qui peccare non erubeſcitis, & erubeſcitis confiteri: qui cum mala conſcientia Dei ſancta contingitis, & altare Domini non timetis ...*

Et infra: *Rogo ergo vos fratres, etiam pro periculo meo, per illum Dominum quem occulta non fallunt, deſinite vulneratam tegere conſcientiam. Prudentes ægri Medicos non verentur, ne in occultis quidem corporum partibus etiam ſecaturos, etiam percuſſuros. .... Nunc ad eos ſermo ſit, qui bene ac ſapienter vulnera ſua pœnitentiæ nomine confitentur; nec quid ſit pœnitentia, aut quæ vulnerum medicina, noverunt; ſimileſque ſunt illis qui plagas quidem aperiunt ac tumores, Medicisque etiam aſſidentibus confitentur; ſed admoniti, quæ imponenda ſunt negligunt; & quæ bibenda faſtidiunt.* Criminum, id eſt, graviorum peccatorum reos increpat Sanctus Pacianus, quòd ea erubeſcerent confiteri, & cum mala conſcientia Dei ſancta contingerent, id eſt Euchariſtiam indignè perciperent. Occultorum itaque criminum Confeſſionem neceſſariam peccatoribus ad emundandam conſcientiam, quò dignè corpus Chriſti reciperent, Sanctus Pacianus exiſtimavit. Nam ſi de publicis criminibus, (quæ ſola pœnitentiæ publicæ obnoxia fuiſſe Dallæus cenſet) loqueretur; non diceret ipſos vulneratam tegere conſcientiam, & Medicos vereri, non ſecus ac ægri, qui in occultis partibus corporis morbos patiuntur.

§. XIII.

S. Joannes Chryſoſtomus, undecimus contra Dallæum teſtis.

INſignia S. Joannis Chryſoſtomi teſtimonia pro Sacramentali Confeſſione proferuntur, ſcilicet ex Homilia 30. in Geneſim Antiochiæ habita ad finem Quadrageſimæ, & in magna, ſeu ſancta, ut vocatur, hebdomada. *Quemadmodum*, inquit, *nautæ, & curſores, & athletæ, ubi ad finem veniunt, magis enituntur & vigilant, eodem modo & nos facere oportet: quia in magnam hanc hebdomadam pervenimus Dei gratiâ, nunc maximè & jejunii curſus intendendus, & magis continuandæ ſunt preces, faciendaque diligens & pura peccatorum Confeſſio.* Hic de Confeſſione Sanctus Chryſoſtomus loquitur, quæ ante Paſcha, non a publicè Pœnitentibus: (Ii quippe tum confeſſi erant, cùm fuerat illis impoſita Pœnitentia: quod initio Quadrageſimæ fieri ſolitum:) ſed a cæteris Fidelibus edenda, ut Paſcha Domini ſanctæ celebrarent, & dignè Euchariſtiam perciperent. Hæc autem Confeſſio non erat ſoli Deo facta. Hanc enim Chryſoſtomus continuandam diceret magna hebdomada, ſicut magis continuandas eſſe preces, & jejunii curſum intendendum ait; non ut novam actionem deſcriberet, Paſchalique hebdomadi maximè propriam. Omni quippe tempore, ſed maximè Quadrageſima tota, quæ Pœnitentiæ conſecrata eſt, Confeſſio facienda eſt Deo, & peccatorum deteſtatio, doloriſque ac pœnitentiæ noſtræ ſignificatio. Unde Sanctum Chryſoſtomum de hac tantùm loqui perperam Dallæus contendit.

Huic loco adjungenda ſunt quæ ex libro 3. de Sacerdotio, cap. 5. ſuperiùs protulimus & explicuimus, nec-non illud ex lib. 2. cap. 3. *Quamobrem multâ quidem arte opus eſt, ut iis, qui laborant, Chriſtianis perſuadeatur, ut ultro ſe ac volentes Sacerdotum curationibus ſubmittant: neque id ſolùm, ſed etiam ut curationis ac medicinæ nomine gratiam illis habeant.* De peccatis autem publicis dumtaxat non loquitur Chryſoſtomus, quaſi ea ſola Sacerdotum curationibus ſubmittenda eſſe velit,

velit, ut contendit Dallæus. Principio enim monet, *Homini hominum morbos haud facilè eſſe videre*: Ignotis verò morbis neminem adhibere poſſe medicinam: ideoque difficillimum eſſe Sacerdotis munus. Peccata autem publica, quæ ſuo ipſa fœtore & ſcandalo Eccleſiæ ſe produnt, facilè cognoſcunt Sacerdotes. Non igitur publica ſolùm, verùm etiam occulta crimina curationibus Sacerdotum ſubmittenda Sanctus Chryſoſtomus docet.

Confirmatur ex Homilia 9. in Epiſtolam ad Hebræos. *Cujuſmodi*, inquit *eſt medicamentum pœnitentiæ, & quomodo conficitur? Primum eſt ex ſuorum peccatorum condemnatione, & ex Confeſſione: Delictum, inquit, meum cognitum tibi feci, & peccatum meum non abſcondi. Pronuntiabo contra me iniquitatem meam Domino, & tu remiſiſti impie-*
Pſal. 31 *tatem cordis mei. Et iterum, Dic peccata tua prior,*
Iſai. 43. *ut juſtificeris; & Juſtus eſt ſui accuſator in primo*
Proverb. 18. *ſermone. Secundò ex multa humilitate. Eſt enim velut quædam catena aurea, & ſi initium acceperit, ſequuntur omnia. Nam ſi peccatum fueris confeſſus ut oportet confiteri, fit humilis anima. Eam enim verſans & agitans conſcientia, efficit ut ſit contracta. Oportet autem alia quoque addere humilitati, ſi talis ſit, qualem beatus David habebat, dicens: Cor contritum & humiliatum Deus*
Pſal. 50. *non deſpiciet. Nam quod eſt contritum, non exurgit, non ferit, ſed eſt paratum ad malè patiendum; ipſum autem non exurgit. Talis eſt cordis contritio: etiamſi affecta fuerit contumelia, etiamſi malè paſſa, quieſcit, nec concitatur ad vindictam. Poſt humilitatem verò opus eſt intenſis precibus, multis lacrymis, & interdiu & noctu .... & poſt orationem adeo intenſam multâ opus eſt eleemoſynâ. Hoc enim eſt quod reddit admodum validum medicamentum pœnitentiæ .... Deinde non iraſci, neque injuriæ acceptæ meminiſſe, omnibus peccata remittere ... & ſe in Sacerdotes, ut convenit, gerere. Et ſi fecerit, inquit, quiſpiam, peccata, remittentur ei.* Hoc in loco Sanctus Joannes Chryſoſtomus Confeſſionem ad medicinam pœnitentiæ conficiendam requirit, quæ quidem Sacerdotibus fiat, ad remiſſionem peccatorum conſequendam; Confeſsionem, inquam, diſtinctam ſingulorum peccatorum. Subdit enim paulò poſt: *Sin autem dicit, Sum peccator; ea autem per ſpecies non cogitat ac ſupputat, & non dicit, Hoc & illud peccatum admiſi; numquam ceſſabit, ſemper quidem confitens, curam autem nullam gerens correctionis.*

§. XIV.

Innocentius I. Pontifex Maximus duodecimus adversùs Dallæum teſtis.

Confeſsionis Sacramentalis uſui antiquo & neceſsitati ſuffragatur Innocentius I. in Epiſtolâ ad Decentium Eugubinum Epiſcopum, cap. 7. *Cæterùm*, inquit, *de pondere æſtimando delictorum, Sacerdotis eſt judicare, ut attendat ad Confeſſionem Pœnitentis, & ad fletus atque lacrymas corrigentis, ac tum jubere dimitti, cùm viderit congruam ſatisfactionem.* Auctoritatem judicandi de pondere delictorum ex Confeſsione Pœnitentis convenire Sacerdotibus Innocentius I. agnoſcit: itemque poteſtatem dimittendi peccata, cùm ſatisfactionem congruam viderit. Da criminum autem occultorum Confeſsione loquitur, non publicorum: ad quæ publicæ Pœnitentiæ humilitate & laboribus caſtiganda neceſſaria non erat reorum Confeſsio, cùm eorum convinci facilè poſſent, & ad ſubeundam pœnitentiam cogi.

§. XV.

S. Hieronymus, decimus-tertius contra Dallæum teſtis.

Sanctus Hieronymos de Sacramentalis Confeſſionis neceſſitate teſtimonium perhibet luculentum in Eccleſiaſtis cap. 10. *Si quem*, inquit, *Serpens diabolus occultè momorderit, & nullo conſcio eum peccati veneno infecerit; ſi tacuerit qui percuſſus eſt, & non egerit pœnitentiam, nec vulnus ſuum fratri, & Magiſtro voluerit confiteri, Magiſter qui linguam habet ad curandum, facilè ei prodeſſe non poterit. Si enim erubeſcat ægrotus vulnus Medico confiteri, quod ignorat medicina non curat.* Qui veneno peccati infectus eſt, occultè & nullo conſcio, pœnitentiam agere debet. Hujus pœnitentiæ pars eſt, ſecundùm S. Hieronymum, vulnus ſuum fratri & Magiſtro confiteri, id eſt, Sacerdoti, qui eum curare non poteſt, niſi morbum ejus agnoſcat.

Dallæus reſpondet, Fratris ac Magiſtri nomine quemvis ſapientem, ac rerum divinarum peritum virum; ſive Clericum, ſive Laïcum; qui linguam habet ad curandum, id eſt, ſermonis donum habet ad mitigandos & ſanandos animi morbos; ad explicandos & liberandos ex diaboli laqueis peccatores, ſignificari. Sed altero ipſius Sancti Hieronymi loco hæc reſponſio refellitur, nempe ex Commentario in cap. 16. S. Matthæi, ubi ligandi ſolvendique poteſtatem Sacerdotibus ex officio convenire aſſerit, cùm peccatorum audierint varietates. Quæ notitia niſi ex Confeſſione ſingulorum in ſpecie peccatorum non poteſt haberi. En Sancti Hieronymi verba in illum locum: *Tibi dabo claves regni Cælorum. Illum locum Epiſcopi & Presbyteri non intelligentes, aliquid ſibi de Phariſæorum aſſumunt ſupercilio, ut vel damnent innocentes, vel ſolvere ſe noxios arbitrentur, cùm apud Deum non ſententia Sacerdotum, ſed reorum vita quæratur. Legimus in Levitico de leproſis, ubi jubentur ut oſtendant ſe Sacerdotibus, & ſi lepram habuerint, tunc a Sacerdote immundi fiant, non quòd Sacerdotes leproſos faciant & immundos, ſed quòd habeant notitiam leproſi & non leproſi, & poſſint diſcernere qui mundus, quive immundus ſit. Quomodo ergo ibi leproſum Sacerdos mundum vel immundum facit, ſic & hic alligat vel ſolvit Epiſcopus, & Presbyter, non eos qui ſunt inſontes vel noxii; ſed pro officio ſuo, cùm peccatorum audierit varietates, ſcit qui ligandus ſit, quive ſolvendus.*

Reſpondet Dallæus, Hinc haberi quòd ſit Sacerdotum officium, ut ſciant nimirum ex peccatoribus quorum delicta ad ſe relata audierint, quinam vel ligandi, vel ſolvendi; non haberi quæ ſit Fidelium ex divino jure obligatio, an ſcilicet omnia peccata ſua, an quædam tantùm Sacerdotibus deferre debeant.

Contra. Quomodo in veteri Lege Leproſum Sacerdos mundum vel immundum facit; ſic in Nova peccatorem alligat, vel ſolvit Epiſcopus aut Presbyter: atqui in veteri Lege non ſolùm poteſtatem habebant Sacerdotes judicandi inter lepram & lepram, verùm etiam leproſi Sacerdotes adire, ipſiſque lepram ſuam detegere divino jure tenebantur: itaque Sacerdotes Evangelici non ſolùm poteſtatem ac jus habent ligandi ac ſolvendi peccatores, cùm varietates criminum audierint; ſed rei jure divino tenentur ipſos adire, eiſque confiteri peccata: non in genere ſolùm; ſicut ſatis non erat ut leproſi Sacerdotibus Leviticis laborare ſe lepra in genere dicerent; ſed in ſpecie. Major eſt Sancti Hieronymi: Minor ex

Scri-

Scriptura ſacra; Concluſio legitima & omnino Theologica.

§. XVI.

Sanctus Auguſtinus XIV. contra Dallæum teſtis.

SUccedit S. Auguſtinus, Homilie 49. inter quinquaginta. *Qui poſt uxores veſtras*, inquit, *vos illicito concubitu maculaſtis, ſi præter uxores veſtras cum aliqua concubuiſtis; agite pœnitentiam, qualis agitur in Eccleſia, ut oret pro vobis Eccleſia. Nemo ſibi dicat, Occultè ago, apud Deum ago: novit Deus qui mihi ignoſcit, quia in corde ago. Ergo ſine cauſa dictum eſt, Quæ ſolveritis in terra, ſoluta erunt in cœlo? Ergo ſine cauſa ſunt claves datæ Eccleſiæ Dei? Fruſtramus Evangelium Dei, fruſtramur verba Chriſti? Promittimus vobis quod ille negat, non-ne vos decipimus?*

Hujus vim teſtimonii Dallæus elevat, dicendo, Sanctum Auguſtinum non omnes promiſcuè Fideles, ſed ſolos adulteros alloqui, quos ex veteribus Canonibus conſtat ad Pœnitentium cenſum pertinuiſſe: nullum in iſtis verbum occurrere de Confeſſione, omnia de Pœnitentia, & quidem publica.

Contra, Quamvis ſanctus Auguſtinus adulteros ad Pœnitentiam publicam adhortetur, de illa tamen dumtaxat Pœnitentia non loquitur, ſed de Pœnitentia clavium, cui non ſola adulteria, ſed lethalia quælibet peccata neceſſariò ſubjicienda ſunt: nec de publicis tantùm criminibus, ſed de occultis etiam intelligit. Illos verò coarguit, qui occultè, in corde, & ſolo Deo conſcio agere ſe Pœnitentiam dicebant. Id non ſatis eſſe contendit: alioqui ſine cauſa claves Eccleſiæ datas conteſtatur & fruſtranda fore Chriſti verba, Itaque ut Evangelium, & verba Chriſti inania non ſint ac falſa, & ut ſine cauſa claves datæ non ſint Eccleſiæ, neceſſe eſt ut non tantùm apud Deum, ſed etiam apud Eccleſiæ Præpoſitos adulteri occulti Pœnitentiam agant, ut ab illis ſolvantur. Id autem fieri non poteſt, niſi peccatum occultum confiteantur. Abſurdum autem eſt id a Sancto Auguſtino de ſolis adulteris dictum comminiſci, non de cœteris item gravibus peccatis: cùm verba Chriſti, *Quæcumque ſolveritis*, indefinita ſint, ac generalia, nec eorum ſignificatio ad unam peccatorum ſpeciem, aut ad illa tantùm quæ publicæ Pœnitentiæ obnoxia erant, reſtringatur. Omnia itaque peccata gravia Confeſſione eluenda Sanctus Auguſtinus cenſet, quæ non ſoli Deo, ſed Eccleſiæ Miniſtris fiat. Quamobrem cæcutit in Sancto Auguſtino Dallæus, cùm eum clariſſimè docere fingit, poteſtatem clavium illis verbis a Domino ſignificatam, non in alio neceſſariò verſari, quàm in publicæ Pœnitentiæ miniſterio.

Confirmatur ex ejuſdem ſancti Doctoris Homilia 27. ubi tertiam Pœnitentiæ ſpeciem gravioris nimirùm atque luctuoſæ, quæ pro gravioribus peccatis agitur, exponens, hæc habet: *Jam poſt ſuggeſtionem facti, & delectationem & conſenſionem, & perpetrationem, quaſi quatriduanus mortuus putet. Sed nec ipſum Dominus deſeruit, ſed clamavit; Lazare, veni foras, Ceſſit voci Miſericordiæ moles ſepulturæ, ceſſit mors vitæ, ceſſit infernus ſuperno. Elevatus eſt Lazarus, proceſſit de tumulo, & ligatus erat; ſicut ſunt homines in Confeſſione peccati agentes Pœnitentiam. Jam proceſſerunt a morte. Nam non confiterentur niſi procederent. Ipſum confiteri, ab occulto & tenebroſo procedere eſt. Sed quid ait Dominus Deus Eccleſiæ ſuæ, Quæ ſolveritis in terra ſoluta erunt & in cœlo? Proinde Lazaro procedente, quia implevit. Dominus miſericordia ſua bonum, producere ad Confeſſionem mortuum latentem & putentem, jam cætera implet Eccleſiæ miniſteria; Solvite illum & ſinite abire.* Peccator divinæ miſericordiæ voce excitatus, e tumulo procedit: Quomodo? Confeſſione. Confitendo procedit a morte, confitendo, inquam, peccata occulta non minùs, quàm publica; De his enim præcipuè illa S. Auguſtini verba intelliguntur: *Ipſum confiteri, ab occulto & tenebroſo procedere eſt*. Mortuus latens eſt peccator occultus, Hic ut ab Eccleſia ſolvatur poteſtate quam ipſi Dominus Chriſtus commiſit, confiteri peccatum debet, & in illa Confeſſione agere Pœnitentiam.

Confirmatur ſecundò ex Homilia quinquageſima, in qua tertiam actionem Pœnitentiæ exponens, pro illis peccatis ſubeundæ. *Quæ legis Decalogus continet, & de quibus Apoſtolus ait, Quoniam qui talia agunt regnum Dei non poſſidebunt*, quæ omnia Pœnitentiæ publicæ obnoxia non erant, Dallæo fatente, hæc habet: *Implicatus ergo quis tam mortiferis vinculis peccatorum, detrectat aut differt, aut dubitat confugere ad ipſas claves Eccleſiæ, quibus ſolvatur in terra, ut ſit ſolutus in cœlo: & audet ſibi poſt hanc vitam, quia tantùm Chriſtianus dicitur, ſalutem aliquam polliceri: nec verendum illud Dominicæ vocis tonitruum contremiſcit. Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cœlorum, ſed qui facit voluntatem Patris mei qui in cœlis eſt, ipſe intrabit in regnum cœlorum.* Matth. 7. 21. *Quid ad Galatas idem Apoſtolus? Non-ne talia enumerans eodem fine concludit? Manifeſta ſunt, inquit, opera carnis, quæ ſunt* Galat. 5. 19. *fornicationes, immunditia, luxuria, idolorum ſervitus, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, animoſitates, diſſenſiones, hæreſes, invidiæ, ebrietates, comeſſationes, & his ſimilia, quæ prædico vobis, ſicut prædixi, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non poſſidebunt. Judicet ergo ſeipſum homo in iſtis voluntate, dum poteſt, & mores convertat in melius; ne cùm jam non poterit, etiam præter voluntatem a Domino judicetur. Et cùm ipſe protulerit ſeveriſſimæ medicinæ, ſed tamen medicinæ ſententiam, veniat ad Antiſtites per quos illi in Eccleſia claves miniſtrantur; & tamquam bonus jam incipiens eſſe filius, maternorum membrorum ordine cuſtodito, a Præpoſitis Sacramentorum accipiat ſatisfactionis ſuæ modum; ut in offerendo ſacrificio cordis contribulati devotus & ſupplex, id tamen agat, quod non ſolùm illi proſit ad recipiendam ſalutem, ſed etiam cæteris ad exemplum. Ut ſi peccatum ejus non ſolùm in gravi ejus malo, ſed etiam in tanto ſcandalo eſt aliorum, atque hoc expedire utilitati Eccleſiæ videtur Antiſtiti, in notitia multorum, vel etiam totius plebis agere Pœnitentiam non recuſet, non reſiſtat, non lethali & mortiferæ plagæ per pudorem addat tumorem.* Qui hujuſmodi peccatis, quorum pars maxima publicæ Pœnitentiæ non ſubjiciebatur, implicitus erat, non ſolùm apud Deum confiteri debebat, & pœnitere convertendo mores in melius, ſed etiam adire Antiſtites, qui clavium poteſtatem ac Miniſterium in Eccleſia habent, ab illis accipere ſatisfactionis ſuæ modum pro peccati gravitate, & ex mandato Antiſtitis Pœnitentiam, vel in multorum notitia, vel in plebis totius conſpectu agendam ſuſcipere. Itaque præter Pœnitentiam publicam, aliam Sanctus Auguſtinus pro mortalibus agnovit, ſcilicet Pœnitentiam clavium, quæ ſpecies duas complecteretur, publicam nimirum pro peccatis canonicis, privatam pro cœteris quæ legis Decalogus continet, quæ qui admittunt, regnum Dei non poſſidebunt. Non poterant autem

Digitized by Google

tem noſſe Antiſtites, coram quibus ſe peccatores ſiſtebant, quæ peccata privatâ Pœnitentiâ, quæ publicâ, vel in notitia multorum, vel ſub oculis totius plebis, expianda eſſent, niſi ex eorum Confeſſione accurata & ſingulorum in ſpecie. Itaque non ſolùm publici Pœnitentes, ſed Fideles univerſi, qui gravia poſt Baptiſmum peccata admiſerant, illa apud Eccleſiæ Præpoſitos confiteri tenebantur, & clavium ſe ſubjicere Miniſterio. Proindeque delirat Dallæus, cùm poteſtatem clavium Eccleſiæ a Domino Chriſto conceſſam in ſolo publicæ Pœnitentiæ Miniſterio a S. Auguſtino poſitam adeo confidenter aſſerit.

Confirmatur tertiò ex Sermone 8. de Verbis Domini in Evangelium Matthæi: *Qui confitetur* inquit, *foras prodit: foras prodire non poſſet, niſi viveret. Vivere non poſſet; niſi reſuſcitatus eſſet. Ergo in Confeſſione ſui accuſatio, Dei laudatio eſt. Dicit ergo aliquis, Quid prodeſt Eccleſia, ſi jam Confeſſor voce Dominica reſuſcitatus prodit? Quid prodeſt Eccleſia confitenti, cui Dominus ait, Quæ ſolveritis in terra, ſoluta erunt & in cœlo? Ipſum Lazarum attende, cum vinculis prodit, jam vivebat confitendo, ſed nondum liber ambulabat, vinculis irretitus. Quid ergo facit Eccleſia, cui dictum eſt, Quæ ſolveritis, ſoluta erunt, niſi quod ait Dominus continuò ad Diſcipulos: Solvite illum & ſinite abire:*

§. XVII.

S. Leo teſtis contra Dallæum XV.

CONfeſſionis Sacramentalis neceſſitas non minùs invictè probatur ex S. Leone, Epiſtolâ 80. ad Epiſcopos Campaniæ datâ, quæ in noviſſima S. Leonis Editione eſt 136. *Illam*, inquit, *contra Apoſtolicam regulam præſumptionem, quam nuper agnovi a quibuſdam illicitâ uſurpatione committi, modis omnibus conſtituo ſubmoveri: ne videlicet de ſingulorum peccatorum genere, libello ſcripta profeſſio publicetur: cùm reatus conſcientiarum ſufficiat ſolis Sacerdotibus indicari Confeſſione ſecreta. Quamvis enim plenitudo Fidei videatur eſſe laudabilis, quæ propter Dei timorem apud homines erubeſcere non veretur: tamen quia non omnium hujuſmodi ſunt peccata, ut ea qui pœnitentiam poſcunt, non timeant publicare, removeatur tam improbabilis conſuetudo: ne multi a Pœnitentiæ remediis arceantur, dum aut erubeſcunt, aut metuunt inimicis ſuis ſua facta reſerari, quibus poſſint legum conſtitutione percelli. Sufficit enim illa Confeſſio, quæ primum Deo offertur, tum etiam Sacerdoti, qui pro delictis Pœnitentium precator accedit. Tunc enim demum plures ad Pœnitentiam poterunt provocari, ſi populi auribus non publicetur conſcientia confitentis.* Publicam dumtaxat Confeſſionem S. Leo ſubmovet, ſecretam ſingulorum peccatorum, non ſoli Deo, ſed Sacerdotibus factam commendat. Quædam peccata non ejus generis ait indicari, ut ea publicari timeret peccator; adeoque non eſſe graviſſima. Itaque de Pœnitentia tantùm publica S. Leo non loquitur (ut Dallæus contendit) ſed de Pœnitentia clavium, quæ privatam complectitur & publicam.

Confirmatur ex eodem Sanctiſſimo Pontifice Epiſtolâ 82. ad Theodorum Forojulienſem datâ, aliàs 91. Nam Quenellii editionem ſequor. *Multiplex*, inquit, *miſericordia Dei ita lapſibus ſubvenit humanis, ut non ſolum per Baptiſmi gratiam, ſed etiam per Pœnitentiæ medicinam ſpes vitæ reparetur æternæ, ut qui regenerationis dona violaſſent, proprio ſe judicio condemnantes, ad remiſſionem criminum pervenirent: ſic divinæ bonitatis præſidiis ordinatis, ut indulgentia Dei niſi ſupplicationibus Sacerdotum nequeat obtineri. Mediator enim Dei & hominum homo Chriſtus Jeſus hanc Præpoſitis Eccleſiæ tradidit poteſtatem, ut & confitentibus actionem Pœnitentiæ darent, & eoſdem ſalubri ſatisfactione purgatos, ad Communionem Sacramentorum per januam reconciliationis admitterent.* Et infra: *Multùm enim utile ac neceſſarium eſt, ut peccatorum reatus ante ultimum diem Sacerdotali ſupplicatione ſolvatur.*

Dominus Chriſtus hanc Sacerdotibus tribuit poteſtatem, ut confitentibus actionem Pœnitentiæ darent; cujus Pœnitentiæ medicinâ ſpes vitæ reparatur ęternæ, (inquit S. Leo.) Igitur Confeſſio non Deo ſoli, ſed Sacerdoti facta, Pœnitentię pars eſt, ex inſtitutione Chriſti ad ſalutem neceſſaria illis qui poſt Baptiſmum peccarunt. Illa Confeſſio non eſt publica, ſiquidem hanc S. Leo improbavit. Nec eadem eſt cum Exomologeſi quâ ſe Pœnitens peccatorem externis actibus profitetur; ſi quidem eam a ſatisfactione diſtinguit S. Leo quâ purgati peccatores ad Communionem Sacramentorum Abſolutionis beneficio admittuntur. Nec generalis dumtaxat Confeſſio eſt, ſed ſingulorum in ſpecie peccatorum: Actio enim Pœnitentiæ, & ſalubris ſatisfactio, niſi ſingulis peccatis cognitis, eorumque expenſâ gravitate, inſuper & diſpoſitione Pœnitentis diſcuſsâ, dari & imponi non poſſunt. Porro Sanctum Leonem loqui de Pœnitentia clavium, quæ vel ſecreta, vel publica eſt, non autem de Pœnitentia publica tantùm, liquet ex eo quòd huic Pœnitentiæ ſubjiciat eos omnes *Qui regenerationis donum violarunt.* At omnes qui a gratia & charitate, quam in Baptiſmo acceperant, lethali peccato, qualecumque ſit illud, exciderunt, regenerationis donum violarunt; nec Pœnitentiæ tamen publicæ addicti ſunt univerſi (ut Dallæus propugnat.) Itaque de Pœnitentia publica non loquitur tantùm S. Leo, verùm etiam dę ſecreta, ſeu potiùs de Pœnitentia clavium utramque involvente.

§. XVIII.

Theodoreti, Sidonii Apollinaris, & Juliani Pomerii teſtimoniis Dallæus refellitur.

CONfeſſionis Sacramentalis in Eccleſia uſus non obſcurè colligitur ex *Theodoreto*, lib. 4. *Hæreticarum Fabularum* Cap. 10. ubi Audianos hæreticos arguit, non quòd peccata confiterentur, ſed quòd ſuis Pœnitentibus graviora peccata celantibus abſolutionem ſeu remiſſionem peccatorum darent. Ex qua Theodoreti animadverſione ſequitur Eccleſiæ doctrinam fuiſſe, occulta & arcana peccata Sacerdotibus ad obtinendam remiſſionem eſſe revelanda. *Hi autem*, inquit, *peccatorum remiſſionem dare ſe jactant. Duas enim in partes libros ſacros cum adulterinis dividentes [hos enim eximiè arcanos & myſticos exiſtimant] & ordine hinc inde collocantes, inter hos jubent tranſire unumquemque, & peccata ſua confiteri. Deinde confeſſis dant veniam, non tempus Pœnitentiæ definientes, ſicut Eccleſiæ leges præcipiunt, ſed poteſtate condonantes, ſcientes autem qui ſic tranſeunt ludum eſſe quod agitur, vera peccata celant, & parva quædam viſu digna dicunt, quæ & dicere aliquem pigeat, niſi eadem quâ ipſi amentiâ teneatur.*

Eadem veritas confirmatur teſtimonio *Sidonii Apollinaris*, Epiſtolâ 14. ad Polemium datâ: *At ſi videtur*, inquit, *humilitas noſtra profeſſionis habenda contemptui, quia Chriſto res humanas, vitaſque medicaturo putrium conſcientiarum cultro ſqualens ulcus aperimus: quod in noſtri Ordinis*

viris, & ſi adhuc aliquid de negligentia fœtet, nihil jam tamen de ſuperbia tumet: noverit volo, non ut eſt apud Præſulem fori, ſic eſſe apud Judicem mundi. Namque ut is qui propria vobis non tacuerit flagitia, damnatur; ita nobiſcum qui eadem Deo fuerit confeſſus, abſolvitur.

Idem confirmatur ex Juliano Pomerio lib. 2. *De Vita Contemplativa*, cap. 7. ubi quatuor hominum genera, triplicemque Confeſſionem diſtinguit. Primum eſt eorum qui publicè crimina ſua enuntiant, ut eis Canonica Pœnitentia imponatur. Secundum eorum qui arguuntur & convincuntur, ſive quorum peccata publicantur, & tandem ea fatentur, Pœnitentiæque ſeſe ſubjiciunt. Tertium eorum, quorum peccata publica ſunt aut publicata, ſed Pœnitentiam detrectant, & correctionem contemnunt. Poſtremum eorum, quorum peccata latent homines, nec publica ſcilicet, nec publicata, ſed ea clam Sacerdoti confitentur, & ab eo Pœnitentiam ſuſceptam fideliter exequuntur. *Porro*, inquit, *illi quorum peccata humanam notitiam latent, nec ab ipſis confeſſa, nec ab aliis publicata, ſi ea confiteri aut emendare noluerint, Deum quem habent teſtem, ipſum habituri ſunt & ultorem. Et quid eis prodeſt humanum vitare judicium, cùm ſi in malo ſuo permanſerint, ituri ſint in æternum Deo retribuente ſupplicium? Quòd ſi ipſi judices ſiant, & veluti ſuæ iniquitatis ultores hîc in ſe voluntariam pœnam ſeveriſſimæ animadverſionis exerceant, temporalibus pœnis mutabunt æterna ſupplicia, & lachrymis ex vera cordis compunctione fluentibus æterni ignis reſtinguent incendia.*

§. XIX.

S. Gregorii Magni & S. Audoëni teſtimonio Dallæus refellitur.

Nihil pro Confeſſionis Sacramentalis uſu & neceſſitate proferri poteſt luculentius S. Gregorii Magni teſtimonio Homilia 26. in Evangelia. *Cauſæ ergo penſandæ ſunt*, inquit, *& tunc ligandi atque ſolvendi poteſtas exercenda. Videndum eſt quæ culpa præceſſit, aut quæ ſit pœnitentia ſecuta poſt culpam; ut quos omnipotens Deus per compunctionis gratiam viſitat, illos Paſtoris ſententia abſolvat. Tunc enim vera eſt abſolutio Præſidentis, cùm æterni arbitrium ſequitur Judicis. Quod bene quatriduani mortui reſuſcitatio illa ſignificat, quæ videlicet demonſtrat; quia priùs mortuum Dominus vocavit, & vivificavit, dicens: Lazare veni foras: & poſtmodum qui vivens egreſſus fuerat, a Diſcipulis eſt ſolutus, ſicut ſcriptum eſt: Cùmque egreſſus eſſet qui fuerat ligatus inſtitis; tunc dixit Diſcipulis, Solvite eum, & ſinite abire. Ecce illum Diſcipuli jam viventem ſolvunt, quem Magiſter reſuſcitaverat mortuum. Si enim Diſcipuli Lazarum mortuum ſolverent, fœtorem magis oſtenderent, quàm virtutem. Ex qua conſideratione intuendum eſt, quòd illos nos debemus per Paſtoralem Auctoritatem ſolvere, quos Auctorem noſtrum cognoſcimus per ſuſcitantem gratiam vivificare. Quæ nimirum vivificatio ante operationem rectitudinis, in ipſa jam cognoſcitur Confeſſione peccati. Unde & huic ipſi mortuo Lazaro nequaquam dicitur, Reviviſce; ſed, Veni foras. Omnis quippe peccator dum culpam ſuam intra conſcientiam abſcondit, introrſum latet, in ſuis penetralibus occultatur: Sed mortuus venit foras, cùm peccator nequitias ſuas ſponte confitetur. Lazaro ergo dicitur, Veni foras: ac ſi apertè cuilibet mortuo in culpa diceretur: Cur reatum tuum intra conſcientiam abſcondis? Foras jam per Confeſſionem egredere, qui apud te interiùs per negationem lates. Veniat itaque foras mortuus, id eſt, culpam confiteatur peccator. Venientem foras ſolvant Diſcipuli, ut Paſtores Eccleſiæ ei pœnam debeant amovere, quam meruit, qui non erubuit confiteri quod fecit.* Occultorum peccatorum Confeſſionem, non ſolùm publicis Pœnitentibus, quos ob arcana crimina Pœnitentiam non egiſſe publicè Dallæus propugnat, *ſed cuilibet in culpa mortuo*, id eſt, mortalis reo peccati neceſſariam agnoſcit & prædicat Sanctus Gregorius, ut ab Eccleſiæ Paſtoribus ſolvatur.

Confeſſionis uſus antiquus confirmatur ex Vita Sancti Eligii Noviomenſis Epiſcopi a Sancto Audoëno Rotomagenſi Archiepiſcopo conſcripta, in qua hæc leguntur, cap. 7. *Non poſt longum ſpatium, cùm jam Eligius virilem ageret ætatem, cupiens ſe vas Deo exhibere ſanctificatum, & metuens ne aliqua ſuum delicta pectus fruſtrarent, omnia ab adoleſcentia ſua coram Sacerdote confeſſus eſt, acta; ſicque ſibi auſteram imponens pœnitentiam, cœpit fortiter colluctationi carnis ſpiritûs fervore reſiſtere.*

§. XX.

Canonum antiquorum Auctoritate Dallæus convincitur.

Sacramentalis Confeſſionis uſus & neceſſitas confirmantur ex Canonibus univerſis, quibus Pœnitentiam pro peccatorum modo & gravitate a Sacerdotibus injungendam eſſe decernitur, ſcilicet ex Concilio Cabilonenſi anno Domini 813. Canone 32. ex Trullano Conſtantinopoli habito, anno Domini 692. Canone 102. ex Turonenſi 3. Canone 22. Remenſi 2. anno 813. Canone 12. Pariſienſi ſexto anno 829. Canonibus 32. & 46. Moguntino, anno Domini 847. cap. 26. ex Wormatienſi, anno Domini 868. cap. 25. Injungi autem pro modo & gravitate peccatorum Pœnitentia non poteſt, niſi nota ſint illa Sacerdoti: Nota autem ei eſſe non poſſunt quæ ſunt occulta, niſi ex reorum Confeſſione. Ex his itaque Canonibus colligitur occultorum peccatorum Confeſſionem Sacerdotibus factam his temporibus in Eccleſia ſolemnem extitiſſe.

§. XXI.

Diluitur Objectio Dallæi ex veterum Chriſtianiſmi Sectarum Moribus petita.

Objicit Dallæus, Nullum fuiſſe Confeſſionis Sacramentalis uſum ad hæc ipſa tempora, apud alias vetuſtiſſimas Chriſtianiſmi, præter Latinam, Sectas, ut apud Æthiopes & Abiſſinos, (ex Alphonſo Mendeſio, Gaſpare Paës, Emmanuele Almeida, Franciſco Alvareſio, Nicolao Godigno, Damiano a Goës; qui de rebus & moribus Æthiopum ſcripſerunt) nec apud Chriſtianos S. Thomæ in India, ut Jarricus in Hiſtoria rerum a Jeſuitis in Indiis geſtarum, teſtatur. Nec apud Armenos, ut ex Antonio Gouveano, Auguſtiniano; & ex Nicolao Orlandino Jeſuita conſtat. Nec apud Jacobitas, (ex Alphonſo a Caſtro lib. 4. adverſùs Hæreſes, verbo, *Confeſſio*.) Immo nec apud Græcos recentiores, ut fatetur Arcudius lib. 4. de Sacramentis capite 2. ubi queritur quòd tum Græcorum, tum Ruſſorum Sacerdotes peccata ſua numquam ferè apud ſacros homines confiteantur. Ex quibus colligit Dallæus, nullam exceptis Latinis, toto orbe repe-

periri Chtiſtiani nominis Gentem, aut Eccleſiam, quæ totum Tridentinorum de hoc Confeſſioois ritu dogma planè, & ex omoi patte probet atque tueatur.

Reſpondeo, Perperam illarum Sectarum doctrinam aut mores objici nobis a Dallæo, quæ falſi nominis Eccleſiæ ſunt, eùm in fide præcipuorom noſtræ religionis Myſteriorum errent, & vel Neſtorii, vel Eutychetis, vel aliis hæreſibus inficiantur. Illas autem Gentes, quamdiu apud eas Fidei Catholicæ integritas perſeveravit, Confeſſionem non agnoviſſe, vel admiſiſſe, nullus Dallæus demonſtrabit.

Confeſſionis uſus apud Coptas, Æthiopes & Græcos recentiores.

Præterea, nec apud barbaras illas Gentes, earumque Doctores, una eſt de Confeſſione ſententia. Ut enim lo Jacobitis Ægyptiis exemplum ponamus, Auctor eſt *Vanſlebius* noſter in Hiſtoria Eccleſiæ Alexaodrinæ, ſeu Jacobitarum Coptarum Gallico idiomate Pariſiis edita, nobiliſſimos illins Eccleſiæ Scriptores Confeſſionem Sacramentalem neceſſariam exiſtimare. Auctor ſcilicet libri Arabici inſcripti, *Giaubaeet ivueſiſſe*, refert hujus Eccleſiæ Patriarcham, ſtatim atque inauguratus eſt, inter multos alios Miniſtros, Confeſſarium nominare debere, qui Chriſtianæ plebis Confeſſiones excipiat: tum ut hoc medio peccatorum imminuatur numerus in terris: tum quia peccatorum poſt Baptiſma admiſſorum venia confeſſione a Deo obtinetur: tum ob alias rationes, quæ præſens inſtitutum non ſpectant.

Tertiò. *Amba Severus* Epiſcopus illius Gentis, *Il Mobii*, *in Regia*, aliique Doctores apud Coptas celeberrimi, Tractatus ſcripſerunt, quibus documenta & formulæ ad Confeſſionem rite apud Sacerdotes edendam continentur. Amba Severi liber extat in Bibliotheca Regis Chriſtianiſſimi.

Denique uſum Sacramentalis Confeſſionis apud eos vigere teſtis eſt oculatus Vanſlebius noſter, licèt admodum ſit infrequens. Quæ tamen Confeſſionis infrequentia, ut ipſe aſſerit, non ex contemptu Sacramenti, ſed partim ex craſſa ignorantia, & rudi Gentis ingenio oritur; partim ex metu diuturnioris atque ſeverioris ſatisfactionis, quam ipſis imponunt Sacerdotes. Dierum enim duodecim intervallo leviores peraguntur.

Equidem *Amba Michaël*, & *Abulbaracat*, Confeſſionem generalem, quæ ſecundùm illius Eccleſiæ ritum, ad Thuribulum fieri ſolet, eùm Sacerdos Miſſæ Sacrificium celebrans Templum circumit, & unumquemque ſingulatim thurificat, ſufficere cenſent ad veniam peccatorum quorumvis obtinendam. Sed hæc non eſt totius Eccleſiæ Copticæ fides ac doctrina.

Quod Æthiopes ſpectat, teſtatur *Vanſlebius* vir Linguarum Orientalium peritiſſimus, in plurimis Sanctorum Vitis Æthiopicè conſcriptis, quarum aliquas penes ſe habet, inter pietatis opera ex quibus commendantur, Confeſſionem imminente obitu apud Sacerdotes editam memorari.

Confeſſionis uſus apud Græcos.

Græci verò recentiores, quamvis adeo frequenter ſua Sacerdotibus peccata non confiteantur ac Latini, in eodem de divina Confeſſionis inſtitutione ac neceſſitate dogmate conveniunt, ut ex eorum Euchologiis conſtat, in quibus Orationes ſuper confeſſos Pœnitentes habentur, quæ & ſingulorum peccatorum Confeſſionem apud Sacerdotes Græca in Eccleſia fieri, & poteſtatem illam remittendi ipſos a Domino Chriſto accepiſſe, evidenter probant. In una iſtarum Orationum ſic loquitur Sacerdos: *Ipſe humane, & malorum tolerator Domine, exerare nunc quoque ſuper ſervum tuum, & modum pœnitentiæ, peccatorumque veniam illi concede; condonans illi per me indignum famulum tuum omne delictum ſpontaneum pariter ac involuntarium. Tu enim dixiſti, Domine, divinis & ſanctis Diſcipulis tuis & Apoſtolis: Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis: quorum retinueritis retenta ſunt. Et, Quæcumque ligaveritis & ſolveritis ſupre terram, erunt ligata & ſoluta in cœlis.*

In alia Oratione hæc leguntur: *Deus qui propter nos homo effectus eſt, & totius mundi peccata tollit, ipſe ſuaviſſimâ ſuâ benignitate cuncta hæc ſuſcipiat, quæ coram Indignitate mea enarraſti, Frater, condonans tibi omnia, & in præſenti ſæculo pariter ac in futuro.*

In altera: *Tu optime & valde miſericors Domine, cuncta quæ filius meus ſpiritualis contrito corde, coram te, tenuitati meæ confeſſus eſt, in præſenti, & in futuro ſæculo condona*: In alia: *Ego abſolvo te ab omnibus peccatis tuis, quæcumque coram Deo & mea Indignitate confeſſus es.*

Sic autem adminiſtratur apud Græcos Pœnitentiæ Sacramentum: Peccator Patrem ſpiritualem adit, cum quo ſedens peccata ſua confitetur. Quibus ille auditis, ſi leves Pœnitentis culpas deprehenderit, nullam Abſolutionem confert, ſed monitum ut piis quibuſdam operibus ſe exerceat, amicè remittit. Si verò lethalia crimina confeſſus fuerit Pœnitens, illa in Nomo Canone juxta ſe poſito examinat, ad Canonum rigorem diſcuſſa, pœnis, quas ſtatuunt, caſtigat. Tandem Pœnitenti bene precatur hunc in modum: *Fili mi ſpiritualis, abjectus ſum & humilis Peccator: ideo propterea qui apud me confitetur, non valeo remittere ſuper terram peccata; ſed Deus eſt qui illa condonat. Propter illam divinitus prolatam, poſt Chriſti Reſurrectionem auditam, & Apoſtolis dicentem vocem: Quorum dimiſeritis, & quæ ſequuntur, propter illam*, inquam, *& nos confiſi dicimus: Quæcumque tenuiſſimæ humilitati meæ enarraſti, & quæcumque minùs ex ignorantia, vel oblivione, qualecumque ſit, exprimere non valuiſti: condonet tibi Deus in præſenti ſæculo & in futuro.* Alias poſtmodum, de quibus ante diximus, Orationes ſubjungit.

Verùm non hæc tantùm Eccleſiæ Græcæ recentioris Diſciplina & fides eſt, ſed veteris, ut ex Joannis Jejunatoris Patriarchæ Conſtantinopolitani Pœnitentiali conſtat; qui anno Domini 586. in defuncti Eutychii locum ſuffectus eſt. Eo in libro Conſequentiam & Ordinem erga eos qui peccata confitentur obſervandum legimus. Aſſumit nimirum Sacerdos peccata conſeſſurum, & ſiſtit eum coram Altari, cantat cum eo Triſagion, Pſalmos, Antiphonas, & Orationem ibidem adſcriptam recitat, cum ipſo ter genua flectit, & erectum ſic inſtituit & catechizat: *Spiritualis Fili, Ego Confeſſionem tuam primariò & præcipuè non recipio, nec tibi Abſolutionem concedo, ſed per me Deus [illius enim eſt opus ejuſmodi] peccatorum tuorum Confeſſionem ſuſcipit, & per noſtram vocem horum remiſſionem diſpenſat & largitur, ſicut per propriam vocem ipſe declaravit, Quæcumque ligaveritis, aut ſolveritis ſuper terram, erunt in cœlis, illa quidem ligata, hæc verò ſoluta. Revela igitur & declara coram ſanctis Angelis, nihilque me cela eorum quæ a te clam facta ſunt, velut ſi Deo occulta cordium cognoſcenti confitereris, & ipſe occultorum Cognitor delebit omnia quæ revelaveris ..... Licet enim hoc pudendum & probroſum tibi videatur, opera probris & pudori obnoxia revelare; attamen eximiè & accuratè tibi perſuaſum eſto, per præſentem pudorem te a futuro liberari, & mandatis obediendo, non modo Indulgentiâ, ſed etiam coronis te dignum fieri.* Sequuntur deinde interrogationum de ſingulis peccatis & eorum circumſtantiis a Sacerdote faciendarum formulæ, quibus ſubjunguntur hæc verba: *Atque ut abſolutè dicam,*

de omnibus eum omni cum diligentia inquirere debet. Contingit enim quandoque aliquem omne peccati genus aggredi & operari. Omnia igitur cùm exquiſierit, & diligenter conſideraverit, debet ad ſingula quibus confitentem aſſentiri audierit dicere, Deus tibi indulgeat. Poſtquam autem omnia recenſuerit, & Confeſſionem expreſſerit, confitente inferiùs jacente, addet: Herus & Dominus noſter Jeſus Chriſtus Deus, indulgeat tibi omnia quæ in conſpectu ejus Nullitati meæ confeſſus es.

Idem conſtat ex Canonario ſeu Libello Pœnitentiali Joannis Monachi, in quo explicat methodum quâ ſingulorum peccatorum Confeſſio integra fieri poteſt, & quibus pœnis ſingula peccata punire oportet, quibuſve modis pœnæ illæ ſunt exercendæ.

Idem liquet ex Libello Pœnitentiali Anonymi Auctoris, quem ex MS. Bibliothecæ Eminentiſſimi Cardinalis Barberini deſcripſit vir doctiſſimus Joannes Morinus. Hic libellus tria complectitur, Confeſſionis edendæ & excipiendæ ritum, confitentis examinandi & interrogandi formulam, denique Abſolutionis dandæ rationem. Pœnitentiales pœnas peccatis imponendas prorſus prætermittit. Ut hoc jure fiat, Confeſſorem & Confitentem ſtatim factâ Confeſſione ad Indiculum remittit. Itaque ſupponit iſtius libelli Auctor vulgatum fuiſſe in Eccleſiis Libellum ſive Indiculum, in quo ſigillatim pœnæ peccatis canonicè imponendæ deſcribebantur, ad quem Sacerdos auditâ Confeſſione, ut Pœnitentem canonicè mulctaret, recurrebat.

Idem patet ex libro Simeonis Theſſalonicenſis de Sacramentis: quem poſt Balſamonem, & Francos Græcia exactos ſcriptum Joannes Morinus exiſtimat: in quo hæc de Confeſſione leguntur. *Oportet Confeſſorem in loco nitido, præclaro & ſacro, privatim & extra tumultum ſedere cum reverentia, hilarem, animo vultuque manſueto, divinam charitatem oris habitu & moribus demonſtrantem: Confitentem autem cum fiducia, divino timore & reverentia in conſpectu Confeſſoris, potiùs verò in conſpectu ipſius Chriſti ſedere, cùm per Confeſſorem Chriſto confiteatur, qui remiſſionem largitur; eumque exhortari debet Confeſſor omnia indubitanter dicere, in humilitate & veritate, nihilque occultare.*

Explicat deinde quâ ratione homo per rationalem, per iraſcibilem, per concupiſcibilem facultatem, cogitatione, verbo, actione peccet. Tum ſubjungit: *In his igitur omnibus tenetur unuſquiſque confitentium ſeipſum examinare & ſcrutari, & Confeſſor de unoquoque eum interrogare; & ſi quid boni præclarè fecit, laudare, & ad hoc illum exhortari & confirmare. Si verò deprehenderit eum in aliquibus lapſum, per Confeſſionem & Pœnitentiam, ut poterit eum corriget, & ad Deum reducet, Patrum definitiones ſecutus, & ſpirituali eorum judicio & diſcretioni adhærens.*

Idem ex Gabriele Philadelphiæ Metropolita, recentiore quidem Auctore conſtat in Libello de ſeptem Sanctis Eccleſiæ Sacramentis, qui Typis excuſus eſt Venetiis anno 1600. In eo Pœnitentiæ tres partes aſſignat, *Contritionem cordis, oris Confeſſionem, & Satiſfactionem*. Sic autem Confeſſionem definit: *Confeſſio eſt declaratio & renunciatio voluntaria, labiis, ſive pectore facta, propter ante commiſſas turpitudines, & voluntaria dilucidaque ſecretorum ſordis accuſatio, apud eum qui legitimam & canonicam habet poteſtatem.* Falſum itaque eſt quod aſſerit Dallæus, nullam eſſe Chriſtiani nominis Gentem aut Eccleſiam, quæ de Confeſſionis dogmate cum Latinis ſentiat.

Pœnitentia admi- Græcæ Eccleſiæ ab antiquo ſolemnem fuiſſe ac uſitatam Confeſſionem Sacramentalem, & ad remiſſionem peccatorum neceſſariam exiſtimatam; *niſtratio & exceptio Confeſſionum in Eccleſia Græca Monachis demandata.* confirmat Nicephori Carthophylacis teſtimonium: *Ligandi*, inquit, *ſolvendique Provincia Pontificibus ipſis a Clementiſſimo Deo noſtro demandata eſt; ſiquidem ad Petrum ait: Quæcumque ligaveris, ligata, & quæcumque ſolveris, ſoluta erunt. Unde olim omnes oportebat ad ipſos Pontifices accedere, ſuaque illis occulta prodere, & ſic vel reconciliationem, vel repudium ferre. Ignoro autem quî factum ſit ut hæc minus obſerventur: Quamvis exiſtimem Pontifices negotii tædio, frequentiæque multitudinis turbulentiâ defatigatos, id opera ad Monachos tranſmiſiſſe: ad eos ſcilicet qui verè probati ſint, aliiſque valeant eſſe utiles. Nihil enim tale inexpertis & indoctis permiſerant.*

Idem confirmatur S. Theodori Studitæ teſtimonio, in Vita S. Platonis, de quo ita ſcribit: *Etenim pro ludo divinas Lectiones, quibus attentus erat; pro theatris & ſpectaculis Eccleſias frequentabat; pro inhoneſtis diverſoriis honeſta Collegia: quodque laudabilius eſt, occultas mentis cogitationes, & acta, eaidam eorum qui peccarant, confitebatur, quæ res magnum religionis illius erat indicium: idque cùm perfectè facere ſolitus eſſet, qui Confeſſionem ipſius audiebat, admirationem ac ſtuporem afferebat.*

§. XXII.

Altera Dallæi Objectio diſcutitur.

OBjicit ſecundò Dallæus, Paſtores de Confeſſione apud Latinos quidem inſtrui, eamque & docere, & miniſtrare aſsiduè velut nobiliſsimum ſui muneris actum; apud Veteres verò nihil feciſſe ſimile uſpiam reperiri in veris Antiquitatis monumentis. In Conſtitutionibus Apoſtolicis, quæ quarto nimirùm ſæculo editæ ſunt; in quibus Apoſtolos Auctor inducit Epiſcopis omnes ſui muneris partes, omnia officia, omneſque functiones diligentiſsimè præcipientes, quæ in Eccleſia eo tempore ſolemnes erant; nullam reperiri Confeſſionarii iſtius Officii mentionem. Nec in Vita Sancti Cypriani a Pontio Diacono ſcripta, in qua cùm Pontius omnia Sanctiſsimi Epiſcopi geſta referat & commendet, nullas Fidelium Confeſsiones ipſum audiviſſe refert. Sed neque a Confeſſionali munere & labore Gregorium Neocæſarienſem & Ephrænum Nyſſenus; Athanaſium & Baſilium Nazianzenus: Ambroſium Paulinus; Martinum Sulpitius; Joannem Chryſoſtomum Palladius & Theodoretus; Auguſtinum Poſsidius, Honoratum Arelatenſem Hilarios; Germanum Autiſiodorenſem Conſtantius; Fulgentium Ruſpenſem Ferrandus; nec alios alii veteris Eccleſiæ vel Epiſcopos, vel Presbyteros commendarunt. Ad hæc, Victor Vitenſis libro 2. de Perſecutione Wandalorum, narrat, cùm Hunnerici tyranni juſſu Epiſcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum Afrorum ingens numerus unà cum aliis plurimis Fidelibus in exilium eremi abducerentur, veniſſe ad eos ex agris & urbibus magnam vim piorum utriuſque ſexûs, ſuos abs ſe Paſtores abſtrahi ac divelli ægerrimè ferentium, ſuamque orbitatem ita complorantium; *Quibus nos miſeros relinquitis, dum pergitis ad coronas? qui hos baptizaturi ſunt parvulos fluctibus aquæ perennis? Qui nobis Pœnitentiæ munus collaturi ſunt, & reconciliationis indulgentiâ obſtrictos peccatorum vinculis ſolaturi? Quia vobis dictum eſt:* „Quæcumque ſolveritis ſuper terram, erunt & ſoluta in cœlis. *Qui nos ſolemnibus Orationibus ſepulturi ſunt morientes? At quibus divini Sacrificii ritus exhibendus eſt conſuetus?* Certè abſurdum eſſet, qui Sacerdotalis Orationis ſolatium morientibus de-

deſoturum dolent, eos nullum amiſſæ Confeſsionis arcanæ deſiderium viventes teſtari, ſi eam agnoviſſent, & ad ſalutem neceſſariam putaſſent. Denique ſub initia ſexti ſæculi Fulgentius Ruſpenſis Epiſcopus, Traſamundi Regis Wandali imperio in Sardiniæ exilium deportandos, Carthagine navi eſt impoſitus quæ contrario ventorum flatu retenta, cùm diutiùs in littore hæreret, tradit Ferrandus in ejus Vita, *Per dies plurimos omnem pene illuc civitatem conveniſſe, & de manu ejus valefacientem communicaſſe*. Si tunc in uſu fuiſſet Confeſsio, cur non eoſdem quoque diceret apud eum in aurem confeſſos eſſe?

Reſpondeo, Nullius eſſe ponderis argumenta negantia, cùm ex adverſo poſitivæ probationes ſuppetunt. Confeſſiones ab Eccleſiæ Paſtoribus & Sacerdotibus fuiſſe auditas, ex Doctrina SS. Patrum & perpetuâ Eccleſiæ Fide probari: Diſciplinæ Pœnitentialis adminiſtrationem, reconciliationem Pœnitentium, eorumque ſuſceptionem ad Communionem, quæ ab Epiſcopis fiebat, vel ex eorum mandato a Presbyteris, Confeſsionis uſum inferre: Non fuiſſe neceſſarium, ut qui Sacerdotum, Epiſcoporum aut Presbyterorum Vitas ſcripſerunt, meminerint omnium functionum Sacerdotalis muneris, quas illi exercuerunt; cùm in Vitis & encomiis ea tantùm recenſeantur quæ ſingularia ſunt & inſignia, non quæ communia & vulgaria: Fidelium qui in Canonica crimina lapſi non erant, adeoque publicâ non multabantur Pœnitentiâ, Confeſsionibus excipiendis Epiſcopos, qui moderandæ Eccleſiæ, verbi divini prædicationi, refellendis & expugnandis hæreſibus, componendis litibus Fidelium, curæ virginum, viduarum, pauperum toti dediti erant, vix per ſe ipſos vacare potuiſſe, & in Presbyteros ſecretæ Pœnitentiæ procurationem, & Confeſsionarium Munus transtuliſſe: Non autem ipſos Antiſtites ſacram illam functionem ſpreviſſe, vel neglexiſſe, quam Sanctus Ambroſius, Paulino teſte, per ſe ipſum frequenter exercebat, ut ſuperiùs probavimus. Expungendus itaque eſt Ambroſius ex eorum indice, quos nullas Confeſsiones audiviſſe tam audacter Dallæus aſſerit. Expungendus & S. Ephrem, quem imperitè appellavit, cùm Diaconus tantùm fuerit, adeoque Confeſsionum audiendarum & adminiſtrandæ Pœnitentiæ Miniſterio non Præpoſitus. SS. Auguſtini, Chryſoſtomi, Gregorii Nyſſeni, Baſilii, Cypriani in facta inquirere quid hac in cauſa neceſſe eſt, quorum doctrinam tenemus? Satis ſit eos Catholico de Confeſsione Sacramentali dogmati ſuis in Operibus disertè ſuffragari, ut contra Dallæum colligamus, illos vel per ſe ipſos Fidelium Confeſſiones audiviſſe, vel Presbyteros ad id muneris deſtinaſſe. Quæ de Pœnitentiæ publicæ adminiſtratione lib. 2. Conſtitutionum Apoſtolicarum Epiſcopis commendantur, Confeſsionis doctrinam uſumque ſupponunt. Sæculo enim 4. quo illarum Auctorem ſcripſiſſe Dallæus exiſtimat, non publica tantùm, ſed occulta etiam quædam crimina Pœnitentiæ publicæ ſubiiciebantur, ex ſola utique peccatorum Confeſſione cognoſcenda. Præterea Apocrypha Clementis Romani ad Jacobum Epiſtola, ejuſdem (ut credere par eſt) cum Pſeudepigraphis Conſtitutionibus parentis fœtus, Confeſſionis omnium peccatorum apud Sacerdotes neceſſitatem uſumque disertè adſtruit. *Quòd ſi in alicujus corde*, inquit, *vel livor vel infidelitas, vel aliud malum ex his quæ ſupra memoravimus, latenter irrepſerit, non erubeſcat, qui animæ ſuæ curam gerit, hæc confiteri ei qui præeſt, ut ab ipſo per verbum Dei & conſilium ſalubre curetur*. Tum idem de Sancto Petro loquens; *Docebat*, inquit, *cogitationes malas mox ad Chriſtum allidere, & Sacerdotibus Dei manifeſtare*.

Fidelium Afrorum luctus ob Paſtorum ſuorum exilium, apud Victorem Vitenſem, Confeſsionis uſum disertè probat. *Qui nobis*, inquiunt, *Pœnitentiæ munus collaturi ſunt, & reconciliationis indulgentiâ obſtrictos peccatorum vinculis ſoluturi? Quia vobis dictum eſt, Quæcumque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cælis*. Illa autem a peccatorum vinculis ſolutio per reconciliationis indulgentiam, abſque Confeſsione fieri non poteſt, ſicut nec impoſitio Pœnitentiæ, ubi peccata occulta ſunt. Ad publicam porro Pœnitentiam hæc verba referri non poſſunt: quia id officii toti plebi Chriſtianæ innuunt exhiberi, ſicut & Sacrificii celebrationem, & ſepulturam ſacram cum ſolemni orationum ritu, ut ex totius loci ſerie, & eodem loquendi modo compertum eſt. Si enim de publicis dumtaxat peccatoribus graviorumque & canonicorum criminum reis locuti eſſent, non dixiſſent in prima perſona, *Qui nobis Pœnitentiæ munus collaturi ſunt?* &c. ſed in tertia, *Qui his Lapſis Pœnitentiæ munus collaturi ſunt?* Sicut non dixere, *Qui nos baptizaturi ſunt?* Sed, *Qui hos baptizaturi ſunt parvulos*.

Plebs Chriſtiana quæ de manu Sancti Fulgentii in exilium abeuntis Euchariſtiam ſuſcepit, apud alios Sacerdotes urbis Ruſpenſis confiteri potuit peccata, plurimorum dierum ſpatio, quibus navis ſanctum virum aſportans ſtetit in littore, ac identidem de manu ejus valeſacientis communicare. Sicut enim tam ineptè quàm falsò quis colligeret, publicos peccatores graviorum criminum reos, nullâ Pœnitentiâ actâ, nullâ exomologeſi factâ, nullâ reconciliatione præmiſsâ, de manu S. Fulgentii valeſacientis communicaſſe, quia id non memorat in ejus Vita Ferrandus: ita ineptè & falsò Dallæus colligit eos qui in Chriſtiana plebe Ruſpenſis Civitatis aliquod peccatum lethale admiſiſſent, Euchariſtiam de manu Sanctiſsimi Epiſcopi ſumpſiſſe, nullâ Confeſſione apud Sacerdotem factâ expiatos, quia Ferrandus ipſos fuiſſe hoc modo confeſſos non refert.

§. XXIII.

Objectioni tertiæ Dallæi reſpondetur.

OBjicit tertiò Dallæus, Confeſsionem arcanam inter religioſos quorumvis Fidelium actus, Clericorum, Monachorum, Laicorum, Principum, Privatorum, Procerum, Plebeiorum, virorum, mulierum, apud Latinos quidem recentiores præcipuo paſsim & ubique loco: apud veteres verò Chriſtianos nullo umquam, vel uſpiam cenſeri, aut memorari. Neque enim ſanctus Juſtinus in Apologia ad Imperatorem & Senatum Romanum, neque Tertullianus in Apologetico, nec Euſebius in Hiſtoria Eccleſiaſtica, Fidelium actus religioſos & Eccleſiaſticos commemorantes, ullatenus Confeſsionis arcanæ meminerunt. Jacobum Domini fratrem Hegeſippus magnis fert laudibus (apud Euſebium lib. 2. cap. 23.) inter multa ejus ſingularia, ſancti viri genua inſtar camell ideo obduruiſſe narrans, quòd eſſet in orando aſsiduus. Dixiſſet & in confitendo fuiſſe frequentem, ſi fuiſſet hæc aliqua Jacobææ religionis pars. Origenis laudibus plenus eſt Hiſtoriæ Euſebianæ liber ſextus; nulla tamen toto hoc loco occurrit Confeſsio. In Vitis Cypriani, Ambroſii Mediolanenſis, Martini Turonenſis, Chryſoſtomi, Auguſtini, Honorati Arelatenſis, Hilarii Arelatenſis, Fulgentii Ruſpenſis, a Pontio Diacono, Paulino, Sulpitio Severo, Palladio, Poſsidio, Hilario Arelatenſi, Honorato Maſsilienſi, Ferrando conſcriptis: item in Orationibus Encomiaſticis Na-

Digitized by Google

Nazianzeoi in Gregorium patrem, in Cæſarium fratrem & ſororem Gorgoniam, in Athanaſium & Baſilium; Nyſſeoi in Gregorium Neocæſarienſem & Macrioam ſororem; Hieronymi in Marcellam, Aſellam, Letam, Paulam, Fabiolam; ſanctos illos viros vel fæminas Confeſsionem de peccatis apud aliquem Sacerdotem feciſſe non reperies. Fuiſſe autem io publico ac legitimo totius Eccleſiæ uſu eam Confeſsionem quam tot ſanctitate inſignes celebreſque viri & mulieres neſcieriot, planè eſt incredibile: ergo nulla fuit olim in uſu Fidelium publieo atque legitimo arcana apud Sacerdotes Confeſsio.

Reſpondeo, Inter actus religioſos Fidelium lapſorum poſt Baptiſma, Confeſsionem a Veteribus memorari, quòd omnia Patrum taſtimonia inter Probationes deſcripta aperiè clamant: Non cenſeri inter actus religioſos Sanctorum, qui peccata Confeſsione Sacramentali neceſſariò expianda non admittebant. Nondum enim invaluerat univerſim conſuetudo peccata venialia confitendi, & Eccleſię clavibus ſubjiciendi; ſed oratione, eleemoſynis, jejuniis, aliiſque operibus bonis, in quibus aſſidui erant ſancti homines, expungebantur. Unde non mirum quòd in eorum Vitis & Laudationibus Confeſsio non occurrat. Certè Pœnitentiam publicam pro gravioribus peccatis, iiſque publicis, in Eccleſia ſolemnem non fuiſſe primis ſæculis, nemo dicet: cuius tameo io plurimis veterum Epiſcoporum Vitis aot Encomiis nulla mentio, quaſi fuerit ab iis uſurpata: aut ſi alicubi publica Pœnitentia occurrat, ut io Laudatione Fabiolę apud Sanctum Hieronymum, ibi Confeſſio peccati apud Sacerdotes conſequenter intelligitur, quæ an fuerit arcana, vel publica, perinde eſt (ut diximus) quia ntrovis modo Sacramentalis eſt. Apud Euſebium Natalii ad pedes Zephirini; Philippi Imperatoris ad pedes Babylæ exomologeſis & pœoitentia, Cooſeſſionem peccatorum involvunt, quæ an publica fuerit, an ſecreta, nihil refert. De Theodoſii Pœnitentia apud Sanctum Ambroſium idem dicendum eſt. Idem de Pœnitentia juvenis qui dux prędonum factus erat, apud Sanctum Joannem Evangeliſtam, quam pariter Euſebins refert ex Sancto Clemente Alexandrino. Idem de Serapionis aliorumque omnium Lapſorum Pœnitentia judicium ſerendum eſt. Inter laudes Origenis libro 6. Euſebianæ Hiſtoriæ, quarnm argumenta ſunt ardentiſſimum illius Viri in Chriſti Confeſſoribus & Martyribus ſovendis, curandiſque ſtudium, diei ao noctis ita diviſa tempora, ut illam aſceſi, hanc Scripturarum meditationi daret, victus ad miraculum tenuis, jejunia, humi cubatio, a vino abſtinentia, caſtimonia inſignis, ſacrarum Scripturarum commentatio, nulla perceptæ Euchariſtiæ, vel ſemel occnrrit mentio; ſicut nec inter laudes ſancti Jacobi ab Hegeſippo celebratas. An ideo Euchariſtiæ ſumptionem inter actus religioſos Fidelium non fuiſſe primis ſæculis numeratam, vel a Jacobo, aut ab Origene nuſquam frequentatam, legitimè quis inferat? Ineptum porro magis eſt colligere nullum fuiſſe in Eccleſia veteri Sacramentalis Confeſſionis oſum, qoia in Vitis & Encomiis ſanctorum virorom, plarumque mulierum, inter ipſorum actus religioſos non receoſetur: cùm longè alia ſit Cooſeſſionis Communioniſque Euchariſticæ ratio, & hæc juſtis omnibos cooveniat; ab illiſque tantò magis debeat frequentari, quantò ſanctiores ſunt; illa verò ſolis peccatoribus oeceſſaria ſit, id eſt, ſolis mortalis peccati reis; quo ſenſu peccatoris & juſti notiooes oppoſitæ ſunt. S. Juſtinus in Apologiis, & Tertullianns in Apologetico ſiogula Fidei capita, & Chriſtiaoæ religionis ritus nniverſos non commemorant, aut exponunt; ſed ea tantùm proferunt in medium quæ ad Idololatriæ vanitatem, ad Chriſtianæ Legis & profeſſionis ſanctimoniam demonſtrandam, pręſertim contra Ethnicorum calumnias, neceſſaria ſunt. Et quia flagitiorum horrendorum, ſcilicet infanticidii, & promiſcuæ libidinis in ſuis Synaxibus incuſabantur Chriſtiani, operę pretium erat ea exponere in Apologiis pro noſtra Religione editis, quæ Chriſtiani ſuis io Conventibus agebant, & ritum quô initiarentur, qui huic Diſciplinæ dabant oomen; & quo Euchariſtia conſecraretur. Non autem neceſſarium erat Pœnitentiæ Confeſſioniſque oegotium hac in cauſa explicare & urgere.

§. XXIV.

Dallai Objectio quartn expenditur.

OBiicit qoartò Dallæus, in veteri Eccleſia Fideles nullâ, ut nunc apud Latinos, lege obligatos fuiſſe apud Sacerdotem ante in arcano confiteri, quàm ad Menſam Dominicam, Euchariſtiæ ſumendæ gratiâ, accederent. Id probat primò, quia in rei Chriſtianæ primordiis & pauci erant Miniſtri & Chriſtiani frequentiſſimè, immo quotidie (ſi Tridentino Catechiſmo eredimus) omnes communicabant. Stultum autem ac ridiculum eſt imaginari, quicumque communicabant, apud ſui gregis Paſtores ante confeſſos fuiſſe ſingulos, quàm communicarent. Secundò id probat Dallæus ex eo quòd Sanctus Cornelius de Novatiano narrat apud Euſebium lib. 6. Hiſtoriæ cap. 43. illum ſingulos, qui communicaturi ad Sacram Menſam accedebant, prehenſis eorum ioter Euchariſtiam diſtribuendam manibus jurejurando obſtrinxiſſe his verbis: *Jurate mihi per Corpus & Sunguinem Domini noſtri Jeſu Chriſti te numquam me deſerturum, nec ad Cornelium reverſurum.* At ſi mos tum fuiſſet Fideles, Sacerdotem quemque ſuum ante Communionem ſacram adire, & ſolom cum eo in arcano loqui ad Confeſſionem; nemo non videt Novatiano facile futorum fuiſſe de Fidelium io ſe conſtantia & fide ſibi cavere, jusjurandum in illo Confeſſionali ſecreto exigendo procul omni ſcandalo. Ille verò quod & facilius erat & honeſtins, id feciſſet haud dubiè, ſi licuiſſet: non fecit, ut conſtat; ſed in ipſa Domini Menſa. Nulla ergo tunc obtinebat Cooſeſſioois arcanæ Diſciplina.

Tertiò id probat Dallæus ex quarti quintique ſæculi Diſciplina. Conſtat enim omni illo tempore, quibuſcumque licuit Euchariſtiæ ſacris intereſſe, iiſdem ejus quoque percipiendæ jus fuiſſe. Imò qui intererant, eos niſi communicarent, reprehenſos & increpitos a Præpoſitis fuiſſe (ex Sancto Chryſoſtomo Homilia 3. in Epiſtolam ad Epheſios) omnes autem Fideles, energomenis, & pœnitentibus exceptis, Euchariſtiæ intererant ſacris, pœnitentes ante Sacrificium Diaconus dimittebat clamans; *Diſcedite qui eſtis in Pœnitentia.* Quod ſi ii Fideles qui non erant confeſſi, Euchariſtia excluſi eſſent, eos haud dubiè Diaconus perinde ac Catechumenos ex Eccleſia dimiſiſſet, exclamans *Diſcedite quotquot Confeſſione apud Sacerdotem minimè expiati eſtis.* Atqui nihil hujuſmodi pronuntiat in tota Liturgia Diaconus. Hos ergo in ſacra Synaxi, dimiſſis Pœniteotibus, remanere fas erat, & Euchariſtiam ſumere.

Quartò, probat Dallæus non fuiſſe ad hanc Euchariſtiæ præviam Confeſsionem ullo Eccleſiæ vel præcepto, vel conſilio compulſos omnes Fideles,

ex,

ex eo quòd nulla ea de re lex, nulla regula, nulla eahortatio, nullum exemplum, nulla deniquein communicantes non confeſſos pœna in tota primorum ſæculorum Antiquitate occurrat.

Quintò, probat Dallæus unumquemque Fidelem conſcientiæ ſuæ dimiſſum eſſe, ut abſque ullo Sacerdotis hac de re arbitrio Euchariſtiam ſumeret; ex eo quod apud Clementem Alexandrinum libro 2. Stromatum legimus, fuiſſe illo ſæculo quoſdam Presbyteros, *Qui Euchariſtiam poſtquam de more in particulas diviſerant, unicuique ex populo permitterent ipſum ſibi partem ſumere. Optima enim eſt*, inquit, *ſua cujuſque conſcientia ad hoc ut res objectas accuratè vel eligat, vel fugiat.*

Sextò id probat ex Origene Tom. 28. in Joannem, quo loco diſputans de oculis ad Dominum inter precandum vel attollendis, vel Publicani exemplo deprimendis, totumque hujus rei judicium Fidelis cujuſque conſcientiæ relinquens, Euchariſtiæ ſumendæ eamdem quoque eſſe rationem disertè, tamet ſi obiter, ſignificat. *Cæterum*, inquit, *unuſquiſque ſeipſum de rebus hujuſcemodi judicet, probetque homo, & ſic non ſolùm ex illo Pane comedat, & de Calice bibat, verùm etiam oculos elevet ſupernè eos attollens, precemque fundat, ſubjiciens ſeipſum Deo, humilianſque illi.* Ergo cùm par ſit ex Origene rei utriuſque ratio, Pii cujuſque erat de utraque ſtatuere; neque quiſquam Fidelium cogebatur antequam Euchariſtiam ſumeret, magis quàm antequam precaretur, Sacerdotis judicium de eo requirere.

Septimò idem probat ex eo quòd Origenes Homilia 21. in Joannem, & Homilia 2. in Judices; & Hilarius Sardus in 1. ad Corinthios 5. & Quæſt. 102. in Vetus & Novum Teſtamentum apud Sanctum Auguſtinum, doceant, quorum crimina occulta ſunt, eos a Menſa Dominica ne a conſcio quidem delicti Epiſcopo excludi poſſe aut debere. Quæ conſiſtere non poſſent, ſi Fideles antequam ad ſacram Menſam accederent, in arcano Sacerdotis tribunali, hodierno Latinorum ritu dijudicarentur.

Octavò id probat Dallæus ex pluribus Sancti Chryſoſtomi locis, quibus disertè teſtatur ſe eos Fideles, qui communicare volunt, ſibi ipſis dimittere, & omnem quæ ad hoc Myſterium requiritur, præparationem, propriæ ſingulorum conſcientiæ permittere. Sic in Homilia de Jejunio, ſive 8. de Pœnitentia: *Propterea*, inquit, *Paulus dicit, Probet autem ſe unuſquiſque, & ſic de Pane comedat, & de Calice bibat. Non revelavit ulcus, non in commune theatrum accuſationem produxit, non delictorum teſtes ſtatuit, intus in conſcientia, nemine præſente præter Deum qui cuncta videt, fac judicium, & peccatorum inquiſitionem, & vitam omnem recogitans, in mentis judicium peccata deducito. Reforma quod deliquiſti, atque ſic purâ conſcientiâ ſacram attinge Menſam, particepſque ſancti Sacrificii fias.*

Sic Homilia 27. in Geneſim poſtquam auditores ad Chriſtianam cum fratribus reconciliationem cohortatus eſt: *Si hoc*, inquit, *fecerimus, poterimus purâ conſcientiâ ad ſanctam terribilemque hanc Menſam accedere, & verba illa, quæ precationi inſerta ſunt, cum fiducia dicere* [*intelligunt initiati quid ſit quod dico*] *proinde uniuſcujuſque conſcientiæ relinquo, quomodo mandato illo impleto, per terribile illud tempus hæc fidenter dicere poſſimus.*

Sic in Homilia de Sancto Philogonio, cùm auditores ſuos ad Natale Chriſti poſt quinque dies celebrandum, & ad ſacram Synaxim proximo feſto cohortetur, inter cœtera quibus hæc ad Euchariſtiam continetur præparatio, Confeſſionis ne meminit quidem. Jubet ſuos *vitiis quibus aſſueverant, nuntium mittere; a rapina, a maledicentia, a contumelia abſtinere, liberalitati, eleemoſynis, manſuetudini operam dare. Hæc*, inquit, *non egent diebus multis, annisve, ſed ſolo animi propoſito, & unico die perficiuntur. Diſcede a malo, virtutem amplectere; deſiſte a pravitate; pollicere te poſthac iſta non commiſſurum, & iſtud ſufficiet ad excuſationem. Ego teſtificor, ac fide jubeo fore, ut ſi noſtrûm qui peccamus quiſque recedens a priſtinis malis ex animo veréque, promittat Deo ſe nunquam poſtea ad illa rediturum, nihil aliud Deus requirat ad excuſationem.*

Denique nec ſecutis temporibus morem illum accedendi ad Euchariſtiam nullâ Confeſſione præviâ immutatum fuiſſe probat Dallæus ex *Dorotheo* Abbate qui ſexto vixit ſæculo. Is enim narrat, Doctrina 9. Monachum ſuſpicioſum monuiſſe ſuum Abbatem, ut Fratrem quemdam a ſacra Communione cohiberet, quòd eum ſibi viſus eſſet videre ficus mane furtim in horto ſuſcipientem & comedentem, quæ admonitio ſupervacanea erat, ſi uſus tum fuiſſet, neminem iſtorum Monachorum ad Euchariſtiam admitti niſi Confeſſione apud aliquem Sacerdotem priùs functum. Sed ne nono quidem ſæculo hoc a Fidelibus communicaturis poſtulaſſe Patres, ut apud Sacerdotem Confeſſione arcana pectus purgarent, antequam ad Euchariſtiam accederent, probat Dallæus ex ſilentio Synodi Cabilonenſis anno Domini 813. Canone 46. cujus titulus eſt, *De diſcretione adhibenda in perceptione Euchariſtiæ.* Quo in loco de Confeſſione nihil dicunt hujus Synodi Patres.

Reſpondeo ad argumentum, nego antecedens. Ad primam probationem dico, primos Chriſtianos vitam ſanctiſſimam duxiſſe, quo tempore diebus ſingulis communicabant (ut ex Actis Apoſtolorum conſtat) qui alienam ab Evangelio vitam agerent, eos non debuiſſe ad Euchariſtiam accedere, niſi Pœnitentiâ, & Confeſſione antea expurgati eſſent: propter hoc multos fuiſſe *imbecilles & infirmos, & dormiſſe multos*, id eſt, morbis afflictos & morte mulctatos eſſe, quòd indignè Corpus Domini manducarent & Sanguinem biberent, nullâ ſcilicet Pœnitentiâ expiati, etſi mortali peccato infectam haberent conſcientiam: hac probationis & Pœnitentiæ lege ante Euchariſtiam agendæ, Confeſſionis quoque obligationem contineri: cùm pauci Miniſtri eſſent, & Fidelium auctus eſſet numerus, ſenſim deferbuiſſe morem illum percipiendæ ſingulis diebus Euchariſtiæ: tandem facilè fuiſſe uni Sacerdoti omnes ex grege ſuo audire, qui Confeſſione opus haberent; cùm graviorum criminum rei a ſacra Menſa eſſent excluſi; cœteri Fideles moribus plerùmque caſtiſſimis præditi eſſent: non confiterentur apud Sacerdotes qui venialium dumtaxat peccatorum ſe reos agnoſcebant: ſupereſſent pauci admodum qui lethalibus peccatis pollutum animum Confeſſione Sacramentali apud Sacerdotem expiare tenerentur, antequam Euchariſtiam ſumerent.

Ad ſecundam probationem Dallæi, reſpondeo, gratis ab *ipſo* fingi Novatianum id facturum ut de ſuorum fide ſibi caveret, quod fuiſſet honeſtius, & a ſcandalo remotius. Qui projectam hominis audaciam ex ejus factis noverit, ſic in ejus gratiam non ariolabitur. Juramentum in arcano Confeſſionalis Tribunalis factum, impunè violare facilius eſt. Id noverat homo vaferrimus: cujus præterea ſtabant a partibus viri (ſi ſchiſmatia malum excipias) ſanctiſſimi, ſcilicet Confeſſores qui pro Chriſti nomine multa paſſi erant, ut ex Sancti Cypriani Epiſtolis conſtat. Illi autem, cùm ſe Schiſmaticos non exiſtimarent, ſed Novatianum legitimum Pontificem, Cornelium cenſerent Antipapam; & nullius alterius peccati lethalis ſibi

bi eſſent conſcii, Sacerdotem ad Confeſsionem edendam non adibant. Unde non erat facile ut Novatianus ſibi de ſuorum in ſe conſtantia & fide caveret, jusjurandum in illo Confeſsionali ſecreto exigendo. Itaque ut ipſos partibus ſuis ſtrictiùs illigaret, terribilius vinculum injecit jurisjurandi in ipſa Euchariſtiæ perceptione palam editi, cujus & religio major ob Myſteriorum ſanctitatem, & obligatio ſolemnior ob Conventus frequentiam eſſet.

Ad tertiam probationem Dallæi reſpondeo, peccatores occultos a ſacris Myſteriis palam excluſos non fuiſſe, & jus ipſos habuiſſe ad Euchariſtiam, ſecundùm politiam externam & Diſciplinam Eccleſiæ, quæ ipſos a ſacra Menſa non arcebat, quòd ſibi ignoti eſſent: jus autem non habuiſſe ſecundùm Chriſti legem, & Eccleſiæ ipſius doctrinam: ſive potiùs dico, ipſos poſſeſsionem & uſum habuiſſe tanti Sacramenti, e qua deturbari non poterant, quia latebant ipſorum peccata: ſed jus propriè dictum ad Communionem Dominicam ipſos habuiſſe nego. Hæc Sancti Chryſoſtomi doctrina eſt in ipſa Homilia 3. in Epiſtolam ad Epheſios a Dallæo laudata. *Multos video*, inquit, *qui Chriſti Corporis ſunt participes inconſideratè & temerè, & magis ex conſuetudine & ex præſcripto, quàm ex cogitatione & conſideratione. Si advenerit*, inquit, *tempus ſancta Quadragesima, qualiſcumque fuerit quiſpiam, fit particeps Sacramentorum; ſi advenerit dies Epiphaniorum. Atqui tempus ad ea accedendi non facit Epiphania, neque Quadrageſima facit dignos qui accedant, ſed animæ ſinceritas & puritas. Cum ea ſemper accede, abſque ipſa numquam, &c.* quæ ſubjungit eam in rem præclara ac luculenta.

Et infra: *In aliis quidem temporibus licèt ſæpe mundi ſitis, non acceditis: in Paſchate autem, etiam ſi aliquod ſcelus a vobis ſit admiſſum, acceditis. O conſuetudinem, o præſumptionem! fruſtra eſt quotidianum Sacrificium, fruſtra adſtamus Altari: nemo eſt qui participet. Hæc dico, non ut ſolùm participetis, ſed ut vos dignos reddatis. Non es dignus Sacrificio, neque participatione? Ergo nec prece. Audis Præconem ſtantem & dicentem, Quicumque eſtis in Pœnitentia, abite, Omnes qui non participant ſunt in pœnitentia. Si es ex iis qui ſunt in pœnitentia, non debes participare. Nam qui non participat, eſt in pœnitentia. Cur ergo dicit, Abite, qui non poteſtis precari; tu ſtas impudenter? At non es ex his, ſed ex his qui poſſunt participare, & nihil curas? Adeſt Menſa Regia, adſunt Angeli miniſtrantes, adeſt Rex ipſe, & tu ſtas oſcitans? Veſtes tibi ſunt ſordida, & nulla te hujus habetur ratio? At ſunt munda. Accumbe ergo & participa. Venit quotidie ut videat accumbentes, omnes alloquitur, & nunc dicit in veſtra conſcientia, Amici, quomodo hic ſtatis non habentes veſtem nuptialem? Non dixit, Cur accubuiſti. Sed ante accubitum & ingreſſum, dicit eum eſſe indignum. Non dixit enim, Cur accubuiſti; ſed, Cur intraſti. Hæc ergo nunc quoque dicit nobis omnibus, qui impudentes & inverecundè ſtamus: Quicumque enim eſt qui Myſteriorum non eſt particeps, is impudenter ſtat, & nimis audacter. Qui ſunt in peccatis, propterea priores ejiciantur. Quomodo enim cùm Dominus adeſt in menſa, non oportet adeſſe famulos qui offenderunt, ſed procul amandantur: ita hic quoque, cùm offertur Sacrificium, & Chriſtus ſacrificatur, & ovis Dominica, quando audieris: Oremus omnes communiter, quando videris trahi, quæ in oſtiis ſunt, cortinas, tunc exiſtima cœlum supernè diduci & deſcendere Angelos. Quomodo ergo nullum oportet adeſſe ex iis qui myſteriis non ſunt initiati, ita nec ex iis qui ſunt initiati & ſordidi. Dic mihi, Si quis ad convivium invitatus, manus laverit & accubuerit, & ad menſam paratus fuerit, deinde non fuerit ejus particeps, an non contumeliâ afficit eum qui invitavit? An non eſſet melius eum ne adfuiſſe quidem. Ita tu quoque adfuiſti, hymnum cantaſti, cum dignis omnibus te eſſe profeſſus, eo quòd cum indignis non receſſeris? Quomodo manſiſti, & Menſæ non es particeps? Sum, inquis, indignus. Ergo illâ quoque Communione & ſocietate quæ eſt in precibus, es indignus. Non enim ſolùm per propoſita, ſed etiam per cantica undique deſcendit Spiritus. Non vides Menſam ſpongiâ lavantem, & mundantem, & diſcos Menſæ imponentem. Hoc fit per preces, per clamorem Præconis. Tanquam ſpongiâ lavemus Eccleſiam, ut in munda Eccleſia ſint omnia propoſita, ut nulla ſit macula, nulla ruga. Sunt & oculi indigni his ſpectaculis, & aures indignæ. Et ſi beſtia* (inquit Exodi 19.) *Montem tangat, obruetur lapidibus, adeo nec digni quidem erant qui accederent. Atqui poſtea etiam acceſſerunt & viderunt ubi ſteterat. Licet poſtea accedere & videre; ſed quando adfuerit, abi. Non enim tibi magis licet quàm Catechumeno. Non enim idem eſt Sacramenta nondum eſſe aſſecutum, & poſtquam fueris aſſecutus & offenderis, deſpicere, & ea re te indignum reddere. Ne ergo nobis majus faciamus judicium, rogo quidem vos, non ut non adſitis, ſed ut præſentia & aditu vos reddatis dignos.* Quo ex loco liquet, ab Euchariſtiæ participatione excludendos omnes qui Deum graviter offendiſſent, qui ſordidam & immundam, veſteque nuptiali deſtitutam haberent animam, ſi peccata ipſorum nota fuiſſent: lethalis peccati reos non ſolùm Communione, ſed & ipſo Myſteriorum aſpectu, & Sacri auditione indignos eſſe: proinde voluiſſe Eccleſiam ut (ſecundùm legem Chriſti Domini ab ejus Apoſtolo promulgatam) ante expiarentur, quàm ad Euchariſtiam accederent. Expiationem autem illam Pœnitentiâ apud Sacerdotes factâ, adeoque Confeſsione Sacramentali, & Abſolutione Sacerdotis, quâ peccata remittuntur, factam eſſe conſtat ex Sancti Chryſoſtomi doctrina locis inter probationes laudatis. Neceſſariam porro non fuiſſe exiſtimatam Confeſsionem ante Communionem Euchariſtiæ, perperam Dallæus colligit ex eo quod Diaconus non clamaret, *Diſcedite quotquot Confeſſione apud Sacerdotem expiati non eſtis.* Alioqui legitimè colligi poſſet, Pœnitentiam & Contritionem neceſſariam non fuiſſe communicaturis, quamvis eorum peccatorum eſſent rei, quæ a Regno Dei, ſecundùm Apoſtolum excludunt; quia Diaconus non clamabat: *Diſcedite quotquot Pœnitentia & Contritione expiati non eſtis.* Quod quàm ſit falſum & abſurdum, nemo non videt.

Ad quartam Dallæi probationem reſpondeo, Fideles, qui mortale aliquod peccatum poſt Baptiſma commiſiſſent, ipſa Chriſti Pœnitentiæ Sacramentum, adeoque & Confeſsionem, quæ pars illius eſt, inſtituentis lege & mandato: Ipſa Apoſtoli juſsione a Chriſto accepta, & promulgata his verbis; *Probet autem ſeipſum homo, & ſic de Pane illo edat, & de Calice bibat: Qui enim manducat & bibit indignè, judicium ſibi manducat & bibit:* ad illam Euchariſtiæ præviam Confeſsionem fuiſſe adſtrictos. Multas in non confeſſos antequam ad Communionem accederent, pœnas, & ſeveriſsimas quidem legi in primorum ſæculorum Antiquitate; quas illis Deus ipſe ad puniendum tam immane ſacrilegium inflixit. Librum Sancti Cypriani *de Lapſis*, terribilia hujuſmodi punitionum exempla continere. *At verò ea*, inquit, *quæ ætate provectâ, & in annis adulticribus conſtituta ſacrificantibus nobis latenter obrepſit, non cibum, ſed gladium ſibi ſumens, & velut quædam venena lethalia inter fauces & pectus ſanguinem admittens, angi, & animâ exæſtuante concludi poſtmodum*

cæ-

cœpit. Et preſſuram non jam perſecutionis, ſed delicti ſui paſſa, palpitans & tremens & concidit. Impunitum diu non fuit nec occultum diſſimulatè conſcientiæ crimen; quia fefellerat hominem, Deum ſenſit ultorem. Et cùm quadam arcam ſuam, in qua Domini Sanctum fuit, manibus indignis tentaſſet aperire; igne inde ſurgente deterrita eſt, ne auderet attingere. Et alius, quia & ipſe maculatus, ſacrificio a Sacerdote celebrato, partem cum cæteris auſus eſt latenter accipere: Sanctum Domini edere & contrectare non potuit; cinerem ferre ſe apertis manibus invenit. Documento unius oſtenſum eſt, Dominum recedere cùm negatur; nec immerentibus ad ſalutem prodeſſe quod ſumitur, quando Gratia ſalutaris in cinerem, ſanctitate fugiente, mutetur. Quàm multi quotidie Pœnitentiam non agentes, nec delicti ſui conſcientiam confitentes, immundis ſpiritibus adimplentur! Quàm multi uſque ad inſaniam mentis excordes, dementia furore quatiuntur! Nec neceſſe eſt ire per exitus ſingulorum, cùm per orbis multiformes ruinas tam delictorum pœna ſit varia, quàm delinquentium multitudo numeroſa. Unuſquiſque conſideret, non quid alius paſſus ſit, ſed quid pati & ipſe mereatur: Nec evaſiſſe ſe credat, ſi eum interim pœna diſtulerit, cùm timere plus debeat, quem ſibi Dei Judicis cenſura ſervavit.

Idem Sanctus Cyprianus vehementiſſimè in eos invehitur, qui ſpretâ Apoſtoli ſententiâ, *Quicumque ederit Panem, aut biberit Calicem Domini indignè, reus erit Corporis & Sanguinis Domini*, ad Euchariſtiam accedunt *ante expiata delicta, ante exomologeſim factam criminis, ante purgatam conſcientiam Sacrificio & manu Sacerdotis, ante offenſam placatam indignantis Domini & minantis*: & ſic *Vim inferunt Corpori ejus & Sanguini*. Quibus verbis prævium Euchariſtiæ Pœnitentiam & Confeſſionem, atque Abſolutionem Sacerdotis, neceſſariam Lapſis adſtruit. Quamvis enim de Idololatris dumtaxat ibi loquatur, qui Euchariſtiam *invadentes*, antequam Pœnitentiâ publicâ functi eſſent, plus in Dominum manibus, atque ore delinquebant, quàm cùm ipſum negaverant; æquè tamen de aliorum criminum reis intelligenda eſt hæc ſententia, cùm indignè Panem edant, & Calicem Domini bibant, quicumque lethali peccato ſunt obſtricti, & ante illius expiationem ad ſacram Menſam accedunt.

Ad quintam & ſextam Dallæi probationem reſpondeo, Clementem Alexandrinum & Origenem, nec-non & Sanctum Chryſoſtomum, unumquemque Fidelem conſcientiæ ſuæ permittere quantùm ad examen & judicium de animæ ſuæ ſtatu, deque præparatione ſua, vel indignitate ad percipiendam Euchariſtiam; ita ut ſi nullius criminis reum ſe agnoſcat, cum reverentia poſſit ad Menſam Dominicam accedere, nullâ apud Sacerdotem exomologeſi, vel Confeſſione factâ; ſed unumquemque conſcientiæ ſuæ non dimittunt, quantùm ad officium expiandi delicta ante Communionem, ſi quibus ſit pollutus, quæ lethalia ſint, & a Regno Dei excludant, vel quantùm ad iſtius expiationis modum; ita ut ipſi liberum ſit vel apud Deum ſolum, vel apud Sacerdotem illa confiteri: internâ compunctione illa delere abſque arbitrio & miniſterio Sacerdotis; vel remiſſionem illorum a Sacerdote, præviâ Confeſſione, quærere. Cùm enim Sacramentum Pœnitentiæ, Confeſſione conſtans, Chriſtus inſtituerit ut medium Lapſis ad recuperationem gratiæ neceſſarium, quod ex Origene etiam & S. Chryſoſtomo ſuperiùs probatum eſt; non eſt liberum ipſis neglectâ Confeſſione Sacramentali ad Euchariſtiam accedere.

Ad ſeptimam Dallæi probationem reſpondeo, Hæc duo optimè cohærere, quòd ſcilicet ii, quorum crimina occulta ſunt, ne quidem a conſcio delicti Epiſcopo a Dominica Menſa excludi poſſint aut debeant; & nihilominus peccatorum Confeſſionem teneantur apud Sacerdotem edere, a quo dijudicentur. Ita enim ipſis quibus apud ſe confeſſis abſolutionis beneficium denegavit, Euchariſtiam negare Sacerdos non poteſt, ſi eam publicè petant, tum ne ipſis infamiæ notam inurat, tum ne Confeſſionis ſigillum reſeret; tum ne a Chriſti exemplo Corpus ſuum Judæ traditori, furi, ſacrilego porrigentis aberret. Si tamen ſolus, & nemine præſente peteret Communionem peccator occultus, vel ſcandali periculum omne abeſſet, Confeſſarius delicti ejus conſcius poſſet ac deberet Euchariſtiam illi denegare. Ita docet Sanctus Thomas III. Parte Quæſt. 80. Articulo 6. omneſque poſt ipſum Scholaſtici; qui Confeſſionis tamen ad Euchariſtiam præviæ neceſſitatem, illis qui lethalia admiſere, agnoſcunt & probant.

Ad octavam Dallæi probationem reſpondeo, Sanctum Joannem Chryſoſtomum de conſcientiæ examine loqui, & de vitæ emendatione, quæ nullo arbitro fieri poſſunt, ſolo Deo teſte. Unde ſicut Pœnitentiam publicam excludere Chryſoſtomum bis in locis nemo eruditus dixerit, quâ purgari deberent graviorum criminum rei ante Euchariſtiæ ſuſceptionem; ita Confeſſionem Sacerdoti faciendam, & Eccleſiæ claves non excludit, quibus ſubjicere ſe deberet cujuſvis peccati lethalis reus, antequam ſacram Menſam attingeret. De Confeſſione quidem non loquitur ibi Sanctus Chryſoſtomus, ſed nec publica de Pœnitentia loquitur: ſicut autem hujus, ita & illius alibi meminit, ac utramque diſertè adſtruit. Certè Communione Dominici Corporis indignum eſſe qui non depoſuit omne peccatum, & qui non ſectatur ſanctimoniam, ſine qua nemo Deum videbit, aſſerit Homil. 8. de Pœnitentia, & propterea Sanctum Paulum probationem ſui ab unoquoque exigere antequam ad tremendam Menſam accedat. *Sed quoniam*, inquit, *ſancta Myſteria ad memoriam vobis retuli tremenda ac ſpiritualia, obſecro, atque omni cum inſtantia expeto, omne deponentes peccatum, ſic ad tremendam hanc Menſam*
„ *accedere.* Pacem, *inquit*, ſequimini cum omni-
„ bus, & ſanctificationem, ſine qua nemo vi-
„ debit Deum. *Qui autem videre dignus non eſt, neque Communione dignus eſt Dominici Corporis. Propterea Paulus inquit: Probet autem ſe homo, & ſic de Pane illo comedat, & de Calice bibat.* Conſequenter expianda quævis peccata ſtatuit Chryſoſtomus ante Communionem, nec aliis utique expianda remediis intelligit, quàm iis quæ inſtituit, & Eccleſiæ ſuæ diſpenſanda credidit Dominus Chriſtus: quorum adhibitionem hæc verba etiam complectuntur, *Reforma quod deliquiſti*.

Quod ſpectat locum ex Homilia 27. in Geneſim, unumquemque ſuæ conſcientiæ dimittit Sanctus Chryſoſtomus ut examinet an fecerit ſatis Præcepto Domini de reconciliatione cum inimicis; non autem ut nullâ Confeſſione præviâ ad Euchariſtiam accedat: neque enim exiſtimandum eſt injuriarum condonationem ſatis eſſe ad remiſſionem lethalium peccatorum conſequendam ex mente Chryſoſtomi, ſed ad venialium dumtaxat expunctionem: eſſe verò neceſſariam ut purâ conſcientiâ ad ſacram Menſam accedamus, & dicere fideliter poſſimus in Oratione Dominica, *Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris.* Certè alia poſtulat a peccatoribus in eadem Homilia Sanctus Joannes Chryſoſtomus, ſcilicet contritionem, lachrymas, accuſationem ſui, medicinæ a Deo inſtitutæ adhibitionem, & alia quæ Chriſtus, aut Eccleſia a nobis exigunt. *Itaque*, inquit, *exauditaras eſt & nos, ſi volue-*

vimus in puneis diebus iſtis ſtudii ſpecimen quoddam afferre, & jejunii ſubſidio non abuti, & excuſſâ ſocordiâ continuis precibus placare Dominum, calentes profundere lachrymas, delicta noſtra ſedulò accuſare, & quaſi Medico proponere, nec abjicere quam ille dat medicinam, nec-non & alia quæ a nobis exiguntur, afferre: animo conteri & compungi, eleemoſynam dare largam; affectiones quæ mentem noſtram interturbant refrænare, &c. At medicina ad mortalium peccatorum curationem a Chriſto inſtituta eſt peccatorum accuſatio, non apud Deum tantùm, ſed apud Sacerdotem; & illam alibi recenſet S. Chryſoſtomus inter ea quæ a peccatoribus exiguntur: Confeſſionem itaque peccatorum apud Sacerdotes faciendam tantùm abeſt ut excluſerit, quin potiùs ibi intellexit Doctor ſanctiſſimus.

Denique in Homilia de Sancto Philogonio, Chryſoſtomus non adeo dimittit unumquemque Fidelium conſcientiæ ſuæ iudicio, quin priùs expurgandos eſſe per Pœnitentiam doceat peccatores quàm ad ſacra Myſteria accedant. Pœnitentia autem peccatorum lethalium Confeſſionem involvit, ex Chryſoſtomi doctrina. *Nunc autem*, inquit, *multi Chriſtianorum in tantam vecordiam, tantumque veneris contemptum, ut cum innumeris ſcateant malis, nullam tamen vitæ ſuæ curam habeant: ſed in diebus feſtis negligenter ac temerè ad Menſam hanc accedant, haud intelligentes quòd Communionis tempus non eſt feſtum, neque celebritas, ſed conſcientia pura, vitaque a peccatis repurgata. Quemadmodum enim qui ſibi nullius mali conſcius eſt, hunc oportet ſingulis diebus accedere: ſic qui peccatis occupatus eſt, nec pœnitet, eum ne in feſtis quidem accedere tutum eſt. Neque enim ſemel in anno accedere, liberat nos a peccatis, ſi indignè acceſſerimus: quin hoc ipſum potiùs auget damnationem, quod cùm ſemel tantùm accedamus, ne tum quidem purè accedimus. Quapropter adhortor vos omnes, ut negligenter, veluti feſto die cogente, ad divina Myſteria accedatis; ſed ſi quando paratis hujus ſacræ Hoſtiæ fieri participes, multis ante diebus repurgetis vos ipſos per Pœnitentiam*, &c.

Ad poſtremam Dallæi probationem reſpondeo, Monachum illum de quo Dorotheus, inaniter Abbatem non admonuiſſe quòd Fratrum aliquis ſiccus mane comediſſet, ut eum arceret a Communione, quantumvis in uſu eſſet Confeſſio Euchariſtiæ ſumptioni prævia; quia Eccleſiæ leges moreſque jam inde ab ejus initiis, ab Euchariſtia eos arcebant qui jejuni non eſſent. Certè ſi diebus ſolemnis Communionis Monachus aliquis admoneret Cœnobii Præfectum, Fratrum aliquem ipſo die quo ad ſacram Synaxim accedere omnes debent, cibi vel potus aliquid ſumpſiſſe, ipſi ad Menſam Dominicam prohiberetur acceſſus, quantumvis ipſum fuiſſe peccata confeſſum conſtaret. Nihil itaque ex laudata Sancti Dorothei narratione adversùs Confeſſionis uſum colligi poteſt.

Cabilonenſis Synodus Canone, quem Dallæus laudat, Confeſſionis disertè non meminit: eam tamen intellexit nomine *purificationis animæ*, quam Euchariſtiæ docet eſſe præmittendam: & aliunde Canone 33. cujus titulus eſt, *Quod Deo & Sacerdoti confitenda ſint peccata*, Confeſſionis uſum velut utiliſſimum, imò & quandoque neceſſarium propugnat; quamvis non æquè ab omnibus agnoſci & credi neceſſitatem illam indicet, nondum ſcilicet excuſsâ & eliquatâ illius quæſtionis veritate in Plenario Concilio. *Quidam*, loquit, *Deo ſolummodo confiteri debere dicunt peccata, quidam verò Sacerdotibus confitenda eſſe percenſent: quod utrumque non ſine magno fructu intra ſanctam fit Eccleſiam. Ita dumtaxat ut & Deo, qui remiſſor eſt peccatorum, confiteamur peccata noſtra, & cum David dicamus: Delictum meum cognitum tibi feci, & injuſtitiam meam non abſcondi. Dixi, Confitebor adversùm me injuſtitiam meam Domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei, & ſecundùm inſtitutionem Apoſtoli, Confiteamur alterutrum peccata noſtra, & oremus pro invicem ut ſalvemur. Confeſſio itaque quæ Deo fit, purgat peccata: ea verò quæ Sacerdoti fit, docet qualiter ipſa purgentur peccata. Deus namque ſalutis & ſanitatis Auctor & Largitor plerùmque hanc præbet ſua potentiæ inviſibili adminiſtratione* (perfectè ſcilicet contritis) *plerùmque Medicorum operatione*, id eſt, Sacerdotum Miniſterio. Et Canone 32. Confeſſionem apud Sacerdotes de omnibus & ſingulis in ſpecie peccatis fieri debere decernit Synodus. *Sed & hoc emendatione indigere perſpeximus*, inquiunt Patres, *quòd quidam dum confitentur peccata ſua Sacerdotibus, non plenè id faciunt. Quia ergo conſtat hominem ex duabus eſſe ſubſtantiis, animâ videlicet & corpore, & interdum animi motu, interdum carnis fragilitate peccatur, ſolerti indagatione debent inquiri ipſa peccata, ut utriuſque plena ſit Confeſſio: ſcilicet ut & ea confiteantur quæ per corpus geſta ſunt, & ea quibus in ſola cogitatione delinquitur. Inſtruendus eſt itaque peccatorum ſuorum Confeſſor, ut de octo principalibus vitiis, ſine quibus in hac vita difficilè vivitur, Confeſſionem faciat: quia aut cogitatione, aut quod eſt gravius, opere, eorum inſtinctu peccavit. Odium etenim, invidia, ſuperbia, vel cætera hujuſmodi animæ peſtes, tantò periculoſiùs lædunt, quantò ſubtiliùs ſerpunt.*

§. XXV.

Objectiones Dallæi quinta & ſexta retunduntur.

Objicit quintò Dallæus, in vitæ ſupremis Confeſſionem auricularem facere aut expetere Fideles apud Latinos quidem cunctos: apud veteres verò Chriſtianos nullos apud Sacerdotem in exitu vitæ confeſſos memorari. Pontius Diaconus in Vita Sancti Cypriani, Cæcilii Carthaginenſis Presbyteri mortem deſcribit, Confeſſionem ſilet. Helenæ Auguſtæ matris Conſtantini obitum narrat Euſebius, lib. 3. de Vita Conſtantini, cap. 43. Teſtamentum ab ea conditum, non Confeſſionem editam refert. Athanaſius Antonium Monachorum parentem, Athanaſium Gregorius Nazianzenus Oratione 21. Baſilium idem Oratione 20. Gregorium Patrem Oratione 19. Cæſarium Fratrem Oratione 10. Gorgoniam Sororem Oratione 11. Gregorius Nyſſenus Gregorium Neocæſarienſem, Ephræmum; Sororem Macrinam; Satyrum Fratrem, & Theodoſium Imperatorem Ambroſius, Martinum Turonenſem Sulpitius Severus, Nepotianum Hieronymus Epiſtolâ 3. Marcellam Epiſtolâ 16. Paulam Epiſtolâ 27. Paulum & Hilarionem Eremitas in eorum Vitis, Monicam matrem Auguſtinus lib. 9. Confeſſionum cap. 11. & 12. Auguſtinum Poſſidius lib. de ejus Vita cap. 31. Honoratum Arelatenſem Epiſcopum Hilarius ejus Succeſſor, Hilarium ipſum Honoratus Maſſilienſis, Germanum Antiſiodorenſem Conſtantius Lugdunenſis Presbyter, Fulgentium Ruſpenſem Ferrandus, Ambroſium Paulinus, Benedictum Gregorius, Alii apud Surium antiqui Scriptores viros & fœminas inſignes ſanctitate ſeptimo & octavo ſæculo, Beda in Hiſtoria Eccleſiaſtica Gentis Anglorum Ceaddam Britannum Epiſcopum, Hildam Abbatiſſam, alioſque eximiæ pietatis viros; Carolum Magnum Eginhartus in ejus Vita, ſanctè obiiſſe memorant, eorumque dicta vel facta illo tempore minutatim & accuratè recenſent,

Digitized by Google

ſent, confeſſos in ſupremia non ſcribunt. Ex quibus colligit Dallæus, Veteres arcanam illam Confeſsionem planè neſciviſſe, quam ſcilicet ſi notam habuiſſent, in ſupremis neceſſariò erant uſurpatori.

Reſpondeo primò, Argumentum iſtud planè futile & nugatorium eſſe, quia negans eſt. Secundò, ſanctos viros a Dallæo laudatos nullius ſibi conſcios peccati fuiſſe, qood Confeſsione expiandum eſſet. Venialium namque Confeſsio illis temporibus pene inſueta erat. Orationibus dumtaxat, aliiſque piis operibus, & quotidianâ pœnitentiâ expungebantur. Unde ſicut ſanctis hominibus Extrema-Unctio non conferebatur olim, ut probat Joannes Launojus libro *de Unctione Extrema*; quia ad ſpiritales peccatorum ægritudines, vel ægritudinum hujuſmodi reliqoias curandas & depellendas eſt inſtituta: ita & multò magis eredere par eſt, Confeſsionem Sacramentalem, quæ ad lethalium expiationem peccatorum, primò & per ſe inſtituta eſt a Servatore Chriſto, Eccleſiam ab illia non exegiſſe. Sed nec ipſi, ut dixi, venialia quæ fortè admiſerant, apud Sacerdotes vulgò confitebantur; quia nec opos erat, cùm illa certiſsimis præſentiſsimiſque aliis remediis curare ſe poſſe noviſſent confiderentque: nec in more Eccleſiæ eſſet ut illorum Confeſsio apud Sacerdotes ederetur.

Objicit ſextò Dallæus, Latinos recentiores Scriptores in deſcribendis ſuis ſuorumve morbis, calamitatibus, bellis, naufragiis, itineribus & profectionibos, cœteriſque periculoſis, Confeſſionis Sacramentalis paſſim ac pene ſemper: Veteres verò numquam meminiſſe. Narrat Hieronymus in Epiſtolâ ad Oceanum, Fabiolam Romæ primam omnium Noſocomium inſtituiſſe, in qun ægrotantes colligeret. Præfectum Noſocomio Presbyterum, qoi infirmos confitentes audiret, nullum memorat. Narrat Pontius in Vita Cypriani Carthagine graſſatam eſſe illam luem, cujns occaſione librum egregium, *de Mortalitate*, Cyprianus ipſe edidit. Narrat noſtrorum mirabilia fuiſſe in ægros officia. Eamdem illam mortalitatem Alexandriæ ſæviiſſe narrat Dionyſius Alexandrinus apud Euſebium, libro 7. Hiſtoriæ cap. 22. ipſe quoque memorans noſtrorum ſtupendam in miſeros charitatem. Neuter Confeſſionis ægrotantibus a Presbyteris miniſtratæ memioit. Conſtantinum adversùs Licinium bellum molientem, Euſebius libro 2. de Vita Conſtantini: Theodoſium adversùs Eugenium Paganiſmi fautorem certamen parantem, Roffinus libro 2. Hiſtoriæ cap. 33. Socrates libro 4. Theodoretus libro 5. cap. 24. Maſccatlem adversùs impium fratrem Gildonem arma convertentem, Oroſius lib. 7. Hiſtoriæ: Quemdam Gothorum Principem Salvianus Maſſilienſis libro 7. *de Gubernatione Dei*, ad pugnam ſeſe præparaſſe teſtantur orationibus, jejuniis, cilicii geſtatione, proſtratione ante Apoſtolorum & Martyrum Reliquias. Ipſos Confeſſione apud Sacerdotes editâ ad prælium ſe comparaſſe non memorant. Gregorius Nazianzenus in Carmine de Vita ſua tempeſtatem deſcribeoa, quâ jactatus eſt Alexandria Athenas navigans, omnes qui in navi erant, Chriſtum invocaſſe dicit; confeſſum eſſe quemquam non dicit. Gregorius I. P. R. lib. 3. Dialogorum cap. 36. narrans Maximiani Conſtantinopoli Romam redeuntia, unà cum Gregoriani Monaſterii, quibus præerat Fratribus, naufragium; ipſos Corpus & Sanguioem Redemptoris accepiſſe, & Deo ſe ſingulos commendaſſe refert: confeſſos fuiſſe non refert. Ex quibus colligit Dallæus, Confeſſionis uſum apud Veteres, in morbis, in prælii procinctu, in naufragiis nullum fuiſſe.

Reſpondeo, Meminiſſe implicitè Confeſſionis Sacramentalia Veteres in his, ut vulgò loquimur, caſibus, cùm vel datam pacem Pœnitentibus gravi infirmitate correptis, vel in periculis hujuſmodi adminiſtratam Euchariſtiam meminerunt. Intelligere enim par eſt illoa præſtitiſſe quod præſtandum Eccleſia docebat. Oſtendimua porro perpetuam fuiſſe Eccleſiæ de Confeſſionis neceſsitate doctrinam reſpectu eorum qui lethalia peccata admiſiſſent. Illos itaque Lapſos quibus pax dabatur, & eos omnes qui Euchariſtia donabantur Fideles, antes fuiſſe Confeſsione Sacramentali expiatos credere par eſt, ſi peccatis aliquibus polluti eſſent, quibus hujuſmodi expiatione opus eſſet. Sed ut ſingulis momentis quæ in hoc argumento negante Dallæus congerit, faciam ſatis.

Reſpondeo, in Fabiolæ Noſocomio nec Presbyterum conſtitutum legi, qui Catechumenos infirmoa & in periculo mortis conſtitutos baptizaret, qui reconciliaret Pœoitentes, qui Euchariſtiam adminiſtraret ex hac vita profecturis, qui ipſos in doloribus conſolaretur, & ad morbos, ipſamque mortem Chriſtiano animo ferendam piis adhortationibus animaret, quæ tamen officis Eccleſiam ipſis non impendiſſe nemo dixerit. Unde ſicut inepta eſſet hæc argumentatio: Hieronymus a Fabiola Præfectum Noſocomio Sacerdotem non dicit qui Cathecumenos infirmos, & in mortis diſcrimine poſitos baptizaret, qui reconciliaret Pœnitentes, ipſiſque Pacem, Communionem, Viaticum daret vel in ſupremis; ergo nullus erat Catechumenorum infirmorum & mortis in periculo poſitorum Baptiſmus, nulla moribundorum Pœnitentium reconciliatio: Ita ineptum eſt iſtud Dallæi ratiocinium: A Fabiola Præfectum Noſocomio Presbyterum, qui infirmos confitentea audiret, Sanctus Hieronymus non dicit: ergo nullus fuit apud Fideles in morbia Confeſſionis uſus. Quid quòd Sanctus Hieronymus Medicos Noſocomio a Fabiola addictos fuiſſe non refert? Colligendum ne ex ejus ſilentio nulloa fuiſſe qui ægris curandis operam darent? Certè Noſocomiis præfectos fuiſſe Presbyteros, teſtis eſt Palladius in Vita Sancti Joannis Chryſoſtomi cap. 5. *Nova quoque*, inquit, *infirmorum receptacula conſtruit præficiens his duos ex Sacerdotum numero, &c.* Noſocomia Beneficia Eccleſiaſtica erant, quibus Clerici præficiebantur, ut conſtat ex Concilii Chalcedonenſis Canone 8. *Clerici* (inquit) *qui præficiantur Ptocodochiis & Monaſteriis, ſub Epiſcoporum poteſtate conſiſtant.* Clericos illos Sacerdotes fuiſſe minimè dubium eſt, in eum quippe finem ibi conſtitutos ut pia illa loca regerent, ac infirmis pauperibus, Monachis Sacramenta miniſtrarent.

Presbyteri Noſocomiis præfecti.

Ad Pontii & Dionyſii Alexandrini narrationem de mortalitate Carthagine & Alexandriæ graſſante reſpondeo ipſos nec Baptiſmi Cathecumenis lue illâ afflictis, aut Paganis qui tunc convertebantur ad Fidem a Sacerdotibus adminiſtrati, nec pacis datæ pœnitentibus moribundis meminiſſe, quæ tamen officia ac remedia ipſis negata ex Pontii, Dionyſiiqoe ſilentio perperam colligeretur. Quamvia ergo Confeſſionis ægrotis a Sacerdotibus miniſtratæ, neuter meminerit, colligi legitimè non poteſt ipſam nullam fuiſſe. Teſtatur Pontius illius mortalitatia tempore, *Diſtributa fuiſſe a Sancto Cypriano pro qualitate hominum atque ordinum miniſteria*. In his Miniſteriis omnium Ordinum, quidni Sacerdotum ſpiritale in audiendis Confeſſionibus & remittendia Pœnitentium peccatis Miniſterium etiam intelligamus? Sanctus Cyprianus teſtatur peſte illâ graſſante, *Pavore mortalitatis & temporis accendi tepidos, conſtringi remiſſos, excitari ignavoe: deſertores compelli ut*

credant, *Gentiles cogi ut credant*. Gentiles credentes qui baptizarent Presbyteri proſto erant, & qui deſertores redeuntes ad Pœnitentiam ſuſciperent, & reconciliarent. Quidni & confitentes oon ſolùm defectiooem a fide, ſed & alia peccata lethalia audireot, & Pœnitentes abſolverent? Dionyſius Alexandrinus, plurimos ex fratribus, & optimos quoſque, quorum nonnulli Presbyteri erant ac Diaconi, mortem oppetiiſſe ait, cùm ægrotos inviſerent, & eis curationem in Chriſto adhiberent: quòd genus mortis ob fidei pietatiſque conſtantiam nequaquam inferius Martyrio cenſet. Quidni Presbyteri illi Pœnitentiæ Sacramentum iis quibus opus eſſet adminiſtrarent, & eorum Confeſſiones ſuſciperent.

Ad Imperatorum, Principum, aut Ducum, quos bellum nullâ prævià Confeſſione aggreſſos tam confidenter aſſerit Dallæus, reſpondeo id noo probare exempla ab ipſo allata ſive ſilentium veterum de horum quos oominat Confeſſione. Primò extra rem eſt Conſtantini Licinio bellum inferentis exemplum. Vel enim baptizatus nondum erat Conſtantinus, adeoque Confeſſionis incapax: vel nullius a ſuſcepto Baptiſmo criminis reus adeoque Confeſſionis non egens. Baptizatum noodum fuiſſe probabilius eſt; cùm ſub vitæ finem baptizatum fuiſſe Nicomediæ certiſſima Eccleſiaſticæ Antiquitatis monumenta teſtentur. Ipſum nihilominus Sacerdotes hoc in bello comites habuiſſe, velut optimos animæ cuſtodes, quorum precibus muniretur, teſtis eſt Euſebius Libro 2. *De Vita Conſtantini* Cap.4. Io bello etiam contra Perſas Epiſcopos habuit in comitatu, *Provida mente proſpiciens viros ad divinum cultum neceſſarios aſſiduè ſecum verſari oportere. Proinde Tabernaculum in ſpeciem Eccleſiæ ambitioſe cultu ad hujus belli uſum præparavit, in quo preces ad Deum victoriæ auctorem unà cum Epiſcopis fundere decreverat*, ut refert Euſebius Libro 4. *De Vita Conſtantini*, cap.56. Theodoſium adversùs Eugenium certamen parantem, quis lethali peccato pollutum, quis alicujus gravis delicti reum, ex quo pœnitentiam ob cædem Theſſalonicenſem tantâ religione egerat, Dallæo revelavit? Veriſimilius eſt pientiſſimum Imperatorem nullius criminis reum fuiſſe quod Confeſſione expiandum eſſet, cùm adversùs Eugenium pugnavit. Nam & divinæ viſiones quibus eum recreare dignatus eſt Dominus & miraculo parta victoria, auditæque a Deo Principis preces, illius hoc tempore innocentiam ſatis probant. Maſcezelem qui in Capraria inſula ſanctos aliquot Dei ſervos ſumpſit, & cùm his orationibus, jejuniis, Pſalmis dies noctesque continuavit & a Sancto Ambroſio paulò aote Mediolani defuncto in ſomnis de futura victoria certior factus eſt, peccati alicujus lethalis reum fuiſſe, nobis Dallæus non perſuadebit; unde mirum non eſt, quòd confeſſus non memoretur. Sed etſi aliqua Confeſſione expianda admiſiſſet, potuiſſet illam edere apud aliquem ex illis Dei ſervis, quorum in cœtu Sacerdotem fuiſſe credere par eſt. At Oroſium omnia pietatis officia, quibus ad bellum ſe Maſcezel comparavit, narraſſe, nihil ſiluiſſe in hiſtoria in qua brevitati ſtudere ſe profitetor, qois vadem ſe præſtabit? Regem Gothorum ab oratione & ſpe in Deum quâ ſe ad præliom paravit, commendat Salvianus, & hoc barbari hæreticique Principis exemplo Romanorom coarguit impietatem qui ad Deum noo confugiebant, ſed in ſuis viribus coofidebant. At quid antea egerit Princeps ille, vel quid agere debuerit, non refert, quia non erat opus. Denique quamvis Confeſſarios unicuique legiooi, ut nunc fit a Chriſtianis Principibus aſſignatos fuiſſe antiquitus non legamus, nec veriſimile ſit, quia nec tanta Sacerdotum erat copia; inde inferri non poteſt Confeſſionem in uſu non fuiſſe; & qui criminis alicujus eſſent ſibi conſcii, ſalutiſque ſuæ curam gererent, occaſione datâ Sacerdotes non adiiſſe, & factâ Coofeſſiooe peccatorum ſuorum remedia & remiſſionem ab ipſis non quæſiviſſe.

Ad naufragiorum exempla reſpondeo, non eſſe mirum quòd tempeſtate quâ jactatus eſt Gregorius Nazianzenus ſæviente nemo coofeſſus legatur, cùm nec Gregorius ipſe tunc fuerit baptizatus. Nullum in navi Sacerdotem fuiſſe credere par eſt, qui Sacramenta poſſet Catechumenis & Fidelibus adminiſtrare. Tunc verò temporis Laicos a Miniſterio Baptiſmatis excludebat Eccleſiarum quarundam diſciplina. Sicut ergo ex eo quod Gregorius Nazianzenus in tam præſenti vitæ diſcrimine baptizatus non fuerit, nemo rectè collegerit non fuiſſe Eccleſiæ morem ut Catechumenis in vitæ periculo conſtitutis conferretur Baptiſmus: ita ex eo quod nemo confeſſus legatur, perperam Dallæus infert confiteri ſolitos non fuiſſe Fideles in ſupremis periculis. Adde quòd eorum, qui navi vehebantur, plurimi ethnici erant, quos Chriſtum invocaſſe ſibi antea ignotum, docente metu, & ad fidem converſos fuiſſe miraculo quo ſervati ſunt incolumes e periculo tam præſenti, Gregorius Nazianzenus ſcribit. Quod ſpectat Maximiani, & fratrum Gregoriani Monaſterii, quibus præerat, naufragium, cùm viri ſancti eſſent, Confeſſione Sacramentali non egebant. Illorum autem ſanctitatem inſigne miraculum qoo illorum navis aquis per rimas undequaque patentes ſubeuntibus impleta & fluctibus colliſa octo dierum ſpatio ſubvecta eſt, donec illis exonerata in Portu quodam, ſubmerſa eſt penitus, non obſcurè teſtatur.

Saoè octavo & nono ſæculo Milites ante pugnam peccata ſua Presbyteris confiteri ſolitos, conſtat ex Alcoino, Epiſtolâ 46. ad Damoëtam: *Valde*, inquit, *ſolicitus ſum de itinere profectionis in hoſtem: quia plurima ſolent in talibus evenire pericula rebus. Tu verò iter tuum Confeſſione confirmare, eleemoſynis roborare memento*. Rex Arnulfus in obſidione Romana *ſolemnitate Martyrum celebratâ, Exercitum unanimiter interrogavit, quid facto opus ſit? Conveniunt omnes cum lacrymis fidem promittentes, Confeſſionem eorum Sacerdotibus publicè agentes*; ut habetur in Annalibus Fuldenſibus, ad annum octingenteſimum nonageſimum quintum. Vvillelmus Malmesburienſis Monachus lib.3. *De Geſtis Anglorum*, cap.15. laudat Milites Normannos, *Quòd totâ nocte Confeſſioni peccatorum vacantes, mane Dominico Corpori communicaverint, antiquam pugnam cum Anglis inirent*. Dux Conradus anno nongenteſimo quinquageſimo-quinto contra Huogaros pugnaturus, *Poſt Miſſæ celebrationem, ſacramque Communionem ab egregio porrectam Odelrico Confeſſore ſuo, proceſſit adversùs hoſtes*; ut legitor in Chronico Magadaburgenſi. Hinc Synodus Liptinenſis Canooe ſecundo permittit, *Ut in caſtris Princeps habeat unum vel duos Epiſcopos cum Capellanis vel Presbyteris eorum, & unuſquiſque Præfectus unum Presbyterum, qui hominibus peccata confitentibus judicare & indicare Pœnitentiam poſſit*. *Militum ante pugnam Confeſſio.*

Confeſſionis uſum in extremis octavo ſæculo videmus, hominesque Chriſtianos de illius neceſſitate perſuaſos. Hanc neceſſitatem agnoverunt Patres Concilii Calchutenſis in Anglia celebrati anno ſeptingenteſimo octogeſimo-ſeptimo, Canone 20. cujus hæc ſunt verba: *Si quis, quod abſit, ſine Pœnitentia aut Confeſſione de hac vita diſceſſit, pro eo minimè orandum eſt. Nullus enim ſine peccato eſt*. Hanc agnovit Concilium Patiſienſe *Confeſſionis Sacramentalis in extremis antiquus uſus.*

ſex-

ſextum, vetans Presbyteros ſeu Rectores per diverſa mitti, *Quòd eorum abſentiâ homines ſine Confeſſione plerùmque moriantur*. Hanc agnovit Jonas Aurelianenſis Epiſcopus lib. 1. *De Laïcorum Inſtitutione*, cap. 14. *Si ergo*, inquit, *infirmi in peccatis ſint, & hæc Presbyteris Eccleſiæ confeſſi fuerint, & perfecto corde ea relinquere atque emendare ſurrexerint, dimittentur eis. Neque enim ſine Confeſſione & propoſito emendationis peccata queunt dimitti*. Idem conſtat ex Vita *S. Filiberti* Abbatis Gemeticenſis a ſcoppare Auctore Anonymo ſcripta. *Quippe cùm unus Monachus veniſſet ad extremum mortis, mutus effectus eſt labiis. Ingreſſus Dei Sacerdos ad illum, blandè ſuadere cœpit, ut ſi haberet occultum facinus unde Pœnitentiam non egiſſet, manum ejus ſtringeret; cùmque ille ita feciſſet, ingreſſus Vir Dei Eccleſiam Sanctæ Mariæ, cœpit Dominum exorare, ut ægro dignaretur linguam reddere, ne Adverſarius animam prævenito crimine valeret ſubmergere in Barathrum inferni: Cùmque Sanctus de oratione conſurgeret, ei Frater alius nuntiavit quòd æger loqui valeret, & Confeſſionem ei dare ſatageret, quod ita factum eſt. Nam Confeſſione datâ, & receptâ Pœnitentiâ, reddidit animam Domino, ut nec Sanctus de Domino diffideret, nec in deſperationem tranſiret*. Goffridus Autiſiodorenſis Epiſcopus imminente obitu deferri voluit in Monaſterium *Charitatis* ſuper Ligerim, convocavitque Hugonem Epiſcopum Nivernenſem, nepotem ſuum, & Gerardum Priorem, *Ut inter ſanctas illorum manus factâ Confeſſione delictorum, Redemptori Chriſto ſpiritum redderet*; ut refertur in libro *De Geſtis Epiſcoporum Antiſiodorenſium*, Cap. 51. Henricus I. Anglorum Rex extremâ ægritudine decumbens, *Capellanis ſuis reatus ſuos confeſſus eſt, & peractâ Confeſſione, Abſolutionem & Pœnitentiam a Sacerdotibus accepit, Oleique Sancti Unctione delinitus, & Euchariſtiâ refectus, Deo ſe commendavit*; ut legitur apud Ordericum Vitalem lib. 13. Hiſtoriæ. Quod confirmat Hugo Rotomagenſis Archiepiſcopus in Epiſtolâ ſuâ apud Vuillelmum Malmesburienſem lib. 1. *Hiſtoriæ Novellæ*, his verbis: *Venimus ad ipſum, & cum ipſo plenum mœroribus confecimus triduum. Prout ei dicebamus, ipſe ore proprio ſua fatebatur peccata, & manu propriâ pectus ſuum percutiebat, & malam voluntatem dimittebat. Conſilio Dei, & noſtro, & Epiſcoporum, emendationem vitæ ſuæ obſervaturum ſe ſe promittebat. Sub iſta promiſſione pro noſtro officio tertiò eum & per triduum abſolvimus*.

§. XXVI.

Leviores aliæ Dallæi Objectiones diſſipantur.

OBjicit ſeptimò Dallæus, Confeſſionem auricolarem quam Fideles recentioribus Sinarum & Japoniorum perſecutionibus, & ipſi Martyres iſtius vel poſtremi ſæculi in ultimo agone plurimùm uſurpaſſe leguntor, apud Veteres nuſpiam reperiri vel in Eccleſiæ perſecutione, vel in Confeſſorum, & Martyrum certaminibos memoratam. Quod ex Martyrum Lugdunenſium, & Palæſtinorum Confeſſorum hiſtoria ab Euſebio deſcripta lib. 5. c. 2. & lib. 8. cap. 22. nec-non ex libro Tertulliani ad Martyres, ex variis Sancti Cypriani ad Confeſſores Epiſtolis, & ex Victore Vitenſi paſſim in libris de Perſecutione Vvandalorum probat. Quibus in monumentis nullæ Confeſſorum aut Martyrum Confeſſiones apud Sacerdotem editæ memorantor; quod argumento eſt hanc confitendi diſciplinam nondum apud Chriſtianos in uſu fuiſſe. Nam ſi fuiſſet, eam profectò Athletæ Chriſti veteres tam olim factitaſſent, quàm nunc Latini, in paribus locis ac temporibus factitant.

Reſpondeo, Reconciliationem Lapſorum in perſecutionibus antiquis factitatam fuiſſe interdum, quæ reconciliatio Sacramentalis Confeſſionis & Pœnitentiæ merces erat: nec publicos dumtaxat Pœnitentes, ſed omnes Fideles qui alicujus lethalis peccati ſibi conſcii eſſent, reconciliationis beneficium a Sacerdotibus in his Chriſtianæ rei anguſtiis quæſiviſſe, quâ ſine ſalutem ſe conſequi non poſſe, ſicut nec ſine baptiſmo qui nondum initiati eſſent, perſuaſum habebant. Id colligitur ex Epiſtolâ 180. ſancti Auguſtini ad Honoratum. *An non cogitamus*, inquit, *cùm ad iſtorum periculorum pervenitur extrema nec eſt poteſtas ulla fugiendi, quantus in Eccleſia fieri ſoleat ab utroque ſexu, atque omni ætate concurſus, aliis Baptiſmum flagitantibus, aliis Reconciliationem, aliis etiam Pœnitentiæ ipſius actionem, omnibus conſolationem & Sacramentorum confectionem & erogationem? Ubi ſi Miniſtri deſint, quantum exitium ſequitur eos qui de iſto ſæculo vel non regenerati exeunt, vel ligati? Quantus eſt etiam luctus Fidelium ſuorum qui eos ſecum in vita æterna requie non habebunt? .... Si autem Miniſtri adſint, pro viribus quas eis Dominus ſubminiſtrat, omnibus ſubvenitur, alii baptizantur, alii reconciliantur, nulli Dominici Corporis Communione fraudantur*. Quòd autem Confeſſores & Martyres Confeſſionem peccatorum apud Sacerdotes edidiſſe non legantur, quid mirum? Peccatis lethalibus non erant polluti, quæ Confeſſione expiandæ eſſent. Cœtera expungebant paſſione. Quod ſi Lapſi fuiſſent, & reſumptis fidei viribus redirent ad certamen, Exomologeſi & Confeſſione apud Sacerdotem editâ, Pace & Abſolutione donabantur, nec-non protectione Dominici Corporis communiebantor, ut liquet ex Sancti Cypriani Epiſtolis. Sacerdotes carceres cum Diaconis luſtrabant, offerebant Sacrificium coram Confeſſoribus; eiſque neceſſaria Miniſterii ſui officia impendebant. Sed (ut dixi) maximâ conſpicui erant vitæ ſanctimoniâ, & divinâ charitate ſuccenſi, qui quotidie ſperabant ad Martyrium pro Chriſto ſubeundum. Confeſſio igitur illis neceſſaria non erat. Accedit, quòd Confeſſio venialium non erat adeo in uſu prioribus ſæculis; unde quamvis recentiores Martyres confeſſi legantor apud Sinas & Japonios ex pietate & humilitate Chriſtiana, non ſequitur priſcos Martyres Confeſſionem apud Sacerdotes eodem modo edere debuiſſe. Denique cùm Martyrium vicem ſuppleat Baptiſmatis, multò magis vicem ſupplet Confeſſionis, quia perfectæ Charitatis eſt opus. Unde Tertullianus cap. ultimo Apologetici ait: *Omnia huic operi delicta donantur*.

Objicit Dallæus, non legi in ſcriptis Veterum Confeſſiones in Paſchate, in Natali Domini, in majoribus Feſtis a Fidelibus fieri ſolitas, ſicut nunc illis temporibus ſolemnes habentur.

Reſpondeo, Satis eſſe quòd Fideles illis diebus ad Euchariſtiam acceſſiſſe legantur, ut eos conſcientiam ſuam Pœnitentia & Confeſſione apud Sacerdotes expiaſſe colligamus, ſi peccatis gravibus inquinati eſſent: cùm aliunde neceſſariam ex inſtitutione Chriſti Confeſſionem lethalium criminum reis, & ex ipſis Chriſti verbis, & ex veteris Eccleſiæ doctrina conſtet. Præterea, Confeſſionis uſus ante Paſcha habetur ex S. Joanne Chryſoſtomo Homilia 30. in Geneſim. Tertiò Confeſſionis tempus non fuit ad Concilium uſque Lateranenſe definitum: & in ipſo Concilio ſemel tantùm in anno edenda Confeſſio apud proprium Sacerdotem præcipitur; quod præceptum propter Communionem ex ejuſdem Concilii Decreto

Confeſſionis Sacramentalis in Feſtis ſolemnioribus antiquus uſus.

eteto in Paſchatu recipiendam, ad Paſchalia Feſta executioni mandari ex eo tempore cœptum eſt, vel ſaltem initio Quadrageſimæ, ut Fideles peccata confeſſi, Pœnitentiæ operibus animum purgarent, & Paſchalem ad Communionem ſe diſponerent. Antiquis autem temporibus Confeſſionum edebant ſolùm ubi opus erat, id eſt, cùm lethali aliquo peccatu pollutos ſe agnoſcebant.

Mus taman inolaverat 7. Sæcolo & deinceps, ut in Feſtis ſolemniuribus Fideles peccata ſua Sacramentaliter confiterentur Sacerdoti, ut conſtat ex Dialugo *Egberti* Eboraeenſis Epiſcopi: *Hac*, inquit, *a temporibus Vitaliani Papa, & Theodori Dovobernenſis Archiepiſcopi inolevit in Ecclefia Anglorum conſuetudo, & quaſi legitima tenebatur, ut non ſolùm Clerici in monaſteriis, ſed etiam Laïci cum conjugibus & familiis ſuis ad Confeſſores ſuos pervenirent, & ſe fletibus a carnalis concupiſcentia conſortio hic duodecim diebus cum eleemoſynarum largitione mundarent, quatenus puriores Dominica Communionis perceptionem in Natali Domini perciperent.* Confeſsio item fiebat ante Quadrageſimam ob Paſchalis Feſti Religionem. Chrodegangus Metanſis Epiſcopus, Regulæ cap. 30. id teſtatur de tribus Quadrageſimis, quæ ſervabantur ante Paſcha, ante Natale S. Joannis Baptiſtæ, & ante Natale Domini. *Hac eſt*, inquit, *ratio Pœnitentia & Confeſſionis noſtra, qua coram Deo & Sacerdotibus ejus a nobis pariter agenda ſunt; id eſt, in unoquoque anno tribus vicibus, id eſt in tribus Quadrageſimis populus fidelis ſuam Confeſſionem faciat, & qui plus fecerit, melius facit.* Hinc Theodulfus Aurelianenſis Epiſcopus in Capitulari, cap. 36. *Hebdomadâ unâ*, inquit, *ante initium Quadrageſima, Confeſſiones Sacerdotibus danda ſunt.* Et ne quis id interpreteiur de Confeſſiuno ob pœnitentiam publicam indicta, Regino Prumienſis Abbas lib. 1. Collectionis Canunum cap. 288. duplicem Confeſſiunem diſtinguit: *Presbyteri*, inquit, *debent admonere plebem ſibi ſubjectam, ut omnis qui ſe ſentit mortifero peccati vulnere ſauciatum, Feria Quarta ante Quadrageſimam cum omni feſtinatione recurrat ad Matrem Eccleſiam, ubi quod malè commiſit, cum omni humilitate & contritione cordis ſimpliciter confeſſus, recipiat remedium pœnitentia, ſecundùm modum canonicis auctoritatibus praſixum, tradaturque ſatana in interitu carnis, ut ſpiritus ſalvus ſit in nomine Domini.* Hæc ille de Confeſſionu facienda ob pœnitentiam publicam. De privata verò ſubdit: *Non ſolùm autem ille qui mortale aliquod commiſit, ſed etiam omnis homo quicumque ſe recognoſcit immaculatam Chriſti tunicam, quam in Baptiſmo accepit, peccati maculâ polluiſſe, ad proprium Sacerdotem venire feſtinet, & cum purificatione mentis omnes tranſgreſſiones, omninque peccata, quibus Dei offenſam ſe incurriſſe meminit, humiliter confiteatur.* Adeo verò mos ille apud Chriſtianos firmatus erat, adeo religioſè ſervatus, ut idem Auctor Libri 2. cap. 5. referat inter ea de quibus Epiſcopus in Synudo interrogare debet: *Si aliquis ad Confeſſionem non veniat vel unâ vice in anno, id eſt, in Capite Quadrageſima, & pœnitentiam pro peccatis ſuis ſuſcipiat.*

Objicit nonò Dallæus, Latinos Scriptores miracola ad ſuam Confeſſiunem ſacta nequu pauca, neque parcè memoraru. Multa colligit ex Annalibus Japoniæ, ex Jarrico Jeſuita in Hiſtoria Indica & ex Orlandino in Hiſtoria Societatis. Nulla autem hujuſmodi miracula apud Veteres occurrunt. Argumento eſt itaque Confeſſionem tunc in uſu non fuiſſe. Si enim apud priſcam Eccleſiam in uſu fuiſſet, ea quoquu olim apud Fideles conſecuta fuiſſent miracula, eorum quæ ipſi nunc narrant, gemina; niſi quis fortè putet Chriſti Sacramenta minùs fuiſſe primis quàm ultimis ſæculis utilia & efficacia.

Reſpondeo ad hanc objectionem, in quâ multa garrit Dallæus, Dogmatum Catholicorum veritatem ex miraculis non pendere: Deum quibuſdam temporibus ea patraſſe miracula, quæ aliis ignota fuerunt: in Eccleſiis recentibus iſta quæ a Patribus Societatis memorantur, edita eſſe, ut Neophyti quibus non ſapiebat Confeſſio, ad eam frequentandam, & Infideles qui Confeſſionis Præcepto a Chriſtiana Religione abſterrebantur, ad ejus amorem, atque adeo ad nominis Chriſtiani profeſſionem divinis hiſce ſignis accenderentur; omnia quæ in priſca Eccleſia edita ſunt miracula, ſcripta non eſſe: tandem in ſinceris Antiquitatis Eccleſiaſticæ monumentis inſignia miracula Confeſſionis uſum, utilitatem ac neceſſitatem confirmantia recenſeri. In Scala ſancti Joannis Climaci Gradu 4. illuſtre exemplum legimus Latronis ad Monaſticam Vitam converſi; qui ex Abbatis imperio peccata omnia vitæ anteactæ ſecretò primùm, deinde publicè coram cœtu Fratrum confeſſus eſt; viſuſque eſt proceri corporis homo, qui ſingula ejus crimina in libro deſcripta, ut confitebatur, calamo expungeret. Quo exemplo & miraculo Sanctus Abbas a quo illud ſe audiviſſe Sanctus Joannes Climacus refert, ſuos ad Confeſſionem peccatorum, *ſine qua nemo remiſſionem conſequitur*, vehementer accendit. Legimus apud venerabilem Bedam, libro 5. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Gentis Anglorum cap. 14. miraculum aliud vindice Deo editum in quodam qui Confeſſionem in vitæ ſupremis negligens, viſo horrendæ molis libro, in quo omnia ejus peccata deſcripta erant, ſibi a dæmonibus ejus cubiculum obſidentibus oblato, ab iiſque graviter percuſſus & diſcerptus, damnationis ad æternas pœnas ſuæ certiſſima habuit ante exitum præjudicia. Legimus apud Beatum Petrum Damiani Opuſculo 34. c. 7. Cluniacenſem quemdam Monachum, ſenio & infirmitate confectum, Deo ſupplicaſſe, ut ſi quod peccatum hucuſque non eſſet confeſſus, id ipſi in memoriam revocaret, Abbati ſuo Hugoni aperiendum: Compotem voti factum, inſonante cœlitus voce de ſingulari quodam admonitum peccato, quod confeſſus hanc in diem non erat. Quod ſtatim editâ apud Abbatem Confeſſione purgavit. Legimus apud Petrum Venerabilem Abbatum Cluniacenſem libro 1. de Miraculis cap. 3. juvenem qui crimen adulterii confiteri Sacerdoti noluerat, & fuerat in Confeſſione mentitus, cùm alios antea cibos in ſtomachum facilè trajiceret, Corpus Chriſti glutire non potuiſſe, niſi poſt editam illius criminis Confeſſionem. Quod miraculum ſuo tempore recens multis & locupletiſſimis teſtimoniis confirmat laudatus Abbas cap. 4. Aliud narrat miraculum in Angeliacenſi Monaſterio editum in Gilberto Monacho, qui Optimi Dei miſeratione in ſenſuum uſum reſtitutus eſt, quo jam orbatus erat morti proximus, & cœleſti admonitus eſt viſione, ut peccatum quoddam, quod hucuſque ex induſtria celaverat, Confeſſione & Pœnitentia expiaret. Advocato itaque Cœnobii Priore, apud ipſum confeſſus eſt, a quo hujus & omnium peccatorum ſuorum Abſolutione ſuſceptâ, die ſequenti, aſtantibus Fratribus, læto vultu, bono fine quievit. Aliud cap. 5. miraculum primo quod ex eo notavimus geminum refert. Cap. 6. Monachum a terrificis viſionibus, perturbationibus, & inſultibus dæmonum Confeſſione Sacramentali narrat liberatum, cujus teſtis ipſe miraculi fuit Petrus Venerabilis, apud quem miſer ille Monachus peccata depoſuit. Legimus in Vita Sancti Bernardi libro 1. cap. 9. Josbertum de Firmitate illius conſanguineum, Sacrificii ab eo oblati virtute fuiſſe ad mentem & ad ſenſuum uſum revocatum, cum

Miracula Confeſſionis Sacramentalis neceſſitatem, uſum, & utilitatem confirmantia.

deſ-

deſperatâ valetudine & vita jam ſermonis vociſque uſum amiſiſſet; Confeſſioniſque quam neglexerat, edendæ facultatem fuiſſe ipſi hoc miraculo reſtitutam. Porro ipſum accito Sancto Bernardo, omnia apud ipſum peccata depoſuiſſe, & Sacramenta ab ipſo ſuſcepiſſe. Mitto alia: ſed cedo ſi vel unum proferre miraculum poſsint Dallæus & ejus Symmiſtæ, quo eorum contra neceſſitatem Confeſsionis perverſum dogma confirmetur. Scilicet, mendacio Deus neſcit ſuffragari.

Objicit decimò Dallæus, Recentiores Paganos Confeſsionem arcanam Latinis non ſemel objicere, quod ex Jarrico & Trigantio in Indiarum & Sinarum Hiſtoriis probat; Paganos verò Veteres de ea nihil uſpiam noſtris olim vel objeciſſe, vel gratulatos eſſe, legi. At ſi Confeſsionis Diſciplina apud priſcos Chriſtianos fuiſſet, planè eſt incredibile eorum hoſtes inſenſiſsimos Paganos non fuiſſe eam, & ob ſummam humanoque ingenio intolerabilem difficultatem, & ob ipſam rei abſurditatem criminaturos.

Reſpondeo, Falsò ſupponere Dallæum omnia, quæ ipſi ac cœteris Proteſtantibus in Chriſtiana Fide aut Diſciplina abſurda videntur, fuiſſe a Paganis reprehenſa: gratis ipſum fingere quòd omnia Chriſtianæ Religionis myſteria, omnia Sacramenta, omnia Diſciplinæ capita Paganis nota eſſent, ut ea vel arguere, vel calumniari poſſent; cùm certum ſit veteres Chriſtianos Myſteria omnia Religionis noſtræ Paganos, imò & Cathechumenos, ſummo ſtudio celaſſe. Addo, ex occaſione Confeſsionis concinnatam videri illam Paganorum adversùs Chriſtianos calumniam, quam Cæcilius his verbis exprimit in Minutii Felicis Octavio: *Alii eos ferunt ipſius Antiſtitis ac Sacerdotis colere genitalia, & quaſi parentis ſui adorare naturam.*

Objicit undecimò Dallæus, Confeſsionem quinque his quidem retro proximis Sæculis ex ipſis Chriſtianis multos ſemper oppugnaſſe, nimirum Vvaldenſes, Vviclefum, Taboritas, Joannem Hus, Lutherum, Zuinglium, Calvinum, & his ducibus exortos omnes Proteſtantium Ordines: ex omni verò veterum ante illa ſæcula hæreticorum multitudine reperiri neminem, qui Confeſsionem Sacerdoti factam pulſaverit. Porro, inquit, Dallæus, ſi primis Eccleſiæ ſæculis extitit hodierna iſta Latinorum Confeſsio, cur hujus inſtituti adverſarios ultima quidem ſæcula tam multos, prima verò planè nullos tulerunt?

Reſpondeo, Hanc ineptam penitus eſſe & boni ſenſus expertem objectionem. Similis enim eſt illi quâ Socinianus aliquis ſic pugnaret adversùs fidem Trinitatis & Verbi divinitatem, Chriſtique divinam naturam: Si priſca Eccleſia trium priorum ſæculorum, Perſonarum divinarum Trinitatem, Filii cum Patre conſubſtantialitatem, Chriſti divinam æternamque naturam ac perſonàm credidiſſet; inventi eſſent aliqui Chriſtiani ante Paulum Samoſatenum, Sabellium, Arium, qui illa fidei dogmata pulſaſſent. Nulli autem inventi ſunt Chriſtiani qui illa oppugnarent. (Nam Simoniani, Valentiniani, aliique ſimilis furfuris hæretici veteres, Idololatriæ, quàm Chriſtianæ Religioni propiores erant: Cerinthus & Ebion Judaïſmo affines.) Itaque priſca trium priorum ſæculorum Eccleſia Trinitatis Myſterium, & Filii divinitatem conſubſtantialitatemque cum Patre non agnovit. Nemo eſt qui hanc objectionem ut ridiculam non ſugillet. Neque enim omnia fidei capita ſuos ſemper habuere adverſarios. Non omnes ſtatim exortæ ſunt hæreſes. Multæ in hæc poſtrema tempora, & in fines ſæculorum ſervatæ ſunt a mundi Principe, a Rectore tenebrarum, ab hoſte & æmulo divinæ veritatis. Igitur colligendum potiùs eſt, Confeſsionis Sacramentalis neceſsitatem ab Eccleſia veteri agnitam creditamque fuiſſe, quia illam primi omnium Vvaldenſes impugnarunt, deinde Vviclefitæ & Huſsitæ, quos Lutherani & Calviniſtæ digni talibus magiſtris diſcipuli ſecuti ſunt. Sed ſtatim atque Vvaldenſes prava dogmata, & iſtud inter cœtera, *De Confeſſione facienda ſoli Deo*, ſeu, *de Confeſſione auriculari reſpuenda*, docere cœperunt, eos Eccleſia proſcripſit univerſa, illaque dogmata confixit ut hæretica. Denique Vvaldenſium adversùs uſum neceſsitatemque Confeſsionis primò pugnantium, ducentiumque Proteſtantium omnium ordines, conſtictus, priorem fuiſſe oſtendunt in Eccleſia doctrinam de Confeſsionis neceſsitate & uſu legitimo, quàm Vvaldenſium dogma: adeoque illam eſſe Catholicam & veram: iſtud verò hæreticum & falſum, ſecundùm regulam Tertulliani, libro de Præſcriptionibus Hæreticorum. *In omnibus veritas imaginem antecedit: poſt rem ſimilitudo ſuccedit. Cæterùm ſatis ineptum, ut prior in doctrina hæreſis habeatur, Sed ab excesſa revertur ad principalitatem veritatis, & poſteritatem mendacitatis diſputandam, ex illius quoque parabolæ patrocinio, quæ bonum ſemen frumenti a Domino ſeminatum in primore conſtituit; avenarum autem ſterilis fæni adulterium ab inimico diabolo ſuperducit. Propriè enim doctrinarum diſtinctionem figurat, quia & alibi verbum Dei ſeminis ſimilitudo eſt. Ita ex ipſo ordine manifeſtatur, id eſſe Dominicum & verum, quod ſit priùs traditum: id autem extraneum & falſum, quod ſit poſteriùs immiſſum.*

Objicit duodecimò Dallæus, Priſcæ Eccleſiæ Paſtores apertiſsimè plurimis in locis teſtari, ſibi ignota fuiſſe pleraque omnia eorum, quibus præerant, Fidelium delicta. Quod probat ex Sancto Joanne Chryſoſtomo libro 2. de Sacerdotio, cap. 5. ex Homilia 5. in 1. ad Timotheum, ex Homilia 1. adversùs Judæos, ex Homilia, *Quod peccata non ſint evulganda*. At ſi olim apud Eccleſiæ Paſtores ut nunc fit in Communione Romana, Fideles quivis accuratam ſuorum ſigillatim peccatorum enumerationem Confeſſionemque feciſſent, clarum eſt illos ſuorum delicta perinde cognituros fuiſſe, ac nunc Latini Confeſſarii eorum lapſus omnes accuratiſſimè norunt, quorum conſcientias regunt. Idem probat Dallæus ex Sancto Auguſtino. *Sunt homines adulteri in domibus ſuis*, inquit ſermone 6. de Verbis Domini, *in ſecreto peccant. Aliquando nobis produntur ab uxoribus, plerumque zelantibus, aliquando maritorum ſalutem quærentibus.* Atqui nemo non videt, ſi Confeſſionis uſus hodiernus tum obtinuiſſet, etiam citra uxorum operam Sacerdotes hujuſmodi virorum delicta ex ipſis peccatoribus cognituros fuiſſe.

Reſpondeo, Subditorum delicta ignota fuiſſe Paſtoribus, quamvis Confeſſionis uſus ſolemnis eſſet, ſicut & nunc ignota dici poſſunt pleraque: tum quia numeroſiſſimæ Eccleſiæ Fideles omnes apud Paſtorem ſuum confiteri non poterant, cùm unus tanto oneri impar eſſet: tum quia plures erant SS. Chryſoſtomi & Auguſtini temporibus, qui Pœnitentiam & Confeſſionem negligebant, ut nunc etiam perditi atque impii non pauci reperiuntur: tum quia confitentibus tam pro ſe quàm contra ſe credendum ſemper fuit, adeoque cùm fallere Sacerdotes potuerint, & quædam reticere peccata, vel etiam nullâ prævià Confeſſione ad Euchariſtiam accedere, mentis ipſorum arcana & morbos ignorare ſe Paſtores verè dicebant. Denique cùm cognitione peccatorum ex Confeſſione accepta in foro externo uti non poſſent ad Excommunicationem, vel Pœnitentiam publicam infligendam, ſibi ignota eſſe illorum delicta dixerunt, quia publicâ ſcientiâ illa non noverant. Hoc ſenſu Homilia 24. *Adversùs eos qui abſunt a divi-*

nis

nis Officiis, S. Chryſoſtomus ait: *Scio fore ut quam plurimi apud nos feſti conſuetudine ad ſacram hanc Menſam occurrant. Sanè quidem expediret ut Feſta nequaquam obſervarentur, quando communicare opus eſſet, ſed ut conſcientia mundaretur, ac tum ſanctum iſtud Sacrificium attingeretur . . . Sed quoniam hoc neſcio quo pacto negligitur a quibuſdam, multique ſexcentis ſcatentes ſceleribus, cùm adventare Feſtum viderint, tamquam ab ipſa die protruſi, Myſteria ſacra contingunt, quæ ne oculis quidem uſurpari ab his qui ita fuerint affecti, fas eſt: eos quidem qui manifeſti ſunt nobis, planè arcebimus: eos verò qui nobis ignoti ſunt, Deo relinquemus, qui mentis cujuſque ſecreta novit.* Hoc etiam ſenſu Homilia 34. de Chriſtiano judaïzante ait: *Mihi ipſum oſtendito; periculum capitis ſubibo potiùs, quàm ut patiar templorum illum ingredi veſtibula, ſi pertinaciter in propoſito manſerit.* Et infra: *In capitis diſcrimen priùs adducar, credite, quàm ullum iſtiuſmodi morbo oppreſſum negligam, ſi videro. Sin me latebit, Deus omnino ignoſcet.*

Adulteri quidam quos ab uxoribus deferri ad Sacerdotes Sanctus Auguſtinus teſtatur, nec ex Confeſſione noti erant, quamvis in uſu illa eſſet, quia confiteri negligebant adulteria, ſibi falsò perſuadentes peccata carnis mortifera non eſſe. Id ſequentia Sanctiſſimi Doctoris verba demonſtrant. *Nos*, inquit, *non prodimus in palam, ſed in ſecreto arguimus. Ubi contigit malum, ibi moriatur malum. Non tamen volumus illud negligimus: ante omnia oſtendentes homini in tali peccato conſtituto, ſauciamque gerenti conſcientiam, illud vulnus eſſe mortiferum, quod aliquando qui committunt, neſcio quâ perverſitate contemnunt; & neſcio unde ſibi teſtimonia nulla & vana conquirunt, dicentes; Peccata carnis Deus non curat. Ubi eſt quod hodie audimus, Fornicatores & adulteros judicat Deus? Ecce quod attende quiſquis tali morbo laboras. Quod dicit Deus, audi; non quod tibi dicit favens peccatis tuis animus tuus, aut eadem tecum iniquitatis catenâ ligatus amicus tuus, vel potiùs inimicus tuus & ſuus.*

Objicit decimo-tertiò Dallæus, Antonium, narrante Athanaſio in ejus Vita, hoc ſuis Monachis obſervandum præcepiſſe, ut quo ſibi ab admittendis peccatis diligentiùs caverent, ſuas quiſque actiones ac cogitationes notaret ac perſcriberet, veluti eas aliis revelaturus. Ex quo infert Calviniſta, primò nullam tum temporis fuiſſe arcanæ Confeſſionis communem apud omnes Chriſtianos Diſciplinam. Quæ ſi fuiſſet, opus non erat Antonium novam iſtam obſervationem ad cavenda tutiùs peccata excogitare, ac ſuis præcipere. Secundò, hic haberi Confeſſionis arcanæ incunabula, cujus Antoniana illa obſervatio rudimentum quoddam fuit.

Reſpondeo. Hanc Sancti Antonii inſtitutionem Confeſſionis uſum non excludere. Aliud enim eſt peccata ſua, & quidem gravia & mortifera Sacerdoti confiteri, quod Antonii diſcipulis ſolemne non erat, quia vix erat inter eos qui hujuſmodi peccata admitteret: aliud eſt ſuarum actionum leviores defectus, & cogitationes quaſlibet a dæmone immiſſas, ſive tentationes præſcribere, & Fratribus revelare ad Chriſtianæ humilitatis exercitationem, & ad cautionem majorem: quod S. Antonius præcepit. Non itaque Confeſſionis Sacramentalis hæc obſervatio rudimentum fuit, quam a Chriſto inſtitutam ex Evangelio probavimus, & jam in uſu Eccleſiæ fuiſſe oſtendimus ex S. Irenæo, ex Origine, Tertulliano, & Sancto Cypriano: ſed religioſæ Diſciplinæ quæ apud Monachos obtinuit, & nunc etiam apud ſanctiores Cœnobitas viget, immo & apud ſacras Virgines, ut ſuos defectus, tentationes, & quas patiuntur in vita ſpiritali difficultates, Monaſteriorum Præpoſitis, vel Fratribos etiam quos cæleſtis ſapientiæ lumine magis illuſtratos noverunt, patefaciant, ut eorum conſiliis adjuventur, vel conſolatione ſubleventur. Factitant hæc, ut dixi, apud Parthenonum ſuorum Matres Sanctimoniales plurimæ, nec tamen id prohibet quin peccata ſua apud Sacerdotes confiteantur.

Ad hanc etiam S. Antonii inſtitutionem velut ad originem referenda eſt Regularium Virorum & Sanctimonialium pia & laudabilis conſuetudo, qoi frequenter leviores noxas & aberrationes a Monaſtica Diſciplina in Capitulo coram univerſo Fratrum Sororumve Cœtu, ad Præpoſiti, vel Præpoſitæ pedes palam accuſant, & correptionem humillimè ſuſcipiunt. Qua tamen cum obſervatione ſtat arcanæ Confeſſionis uſus. Denique Confeſſionis venialium, quæ nondum invaluerat, & multa poſt ſæcula paſſim invaluit, eſto, fuerit Antoniana obſervatio rudimentum: non tamen Confeſſionis mortalium, quæ Lapſis poſt Baptiſmum penitus neceſſaria eſt ad eorum remiſſionem conſequendam.

Monaſticam illam, de qua diximus, obſervantiam cum Sacramentalis Confeſſionis uſu ac neceſſitate non pugnare, probatur ex Jona Epiſcopo Aurelianenſi, lib. 1. De *Inſtitutione Laicali*, Cap. 26. *Moris eſt Eccleſiæ*, inquit, *de gravioribus peccatis Sacerdotibus, per quos homines Deo reconciliantur, Confeſſionem facere; de quotidianis verò & levibus quibuſcumque perrari ſunt qui invicem Confeſſiones faciunt, exceptis Monachis, qui id quotidie faciunt.* Certè in Statutis Carthuſienſium apud Guigonem hæc leguntur cap. 7. *Et quia totâ hebdomadâ in cellis ſilentium tenemus, peccata noſtra Priori, vel quibus ab eo injunctum eſt, confitemur*, die nempe Sabbati: quod de communi culparum accuſatione in Capitulo explicat tertia Compilatio Statutorum, P. 2. Cap. 11.

Objicit decimo quartò. Dallæus, Veteribus indictas, ignotaſque fuiſſe illas tam multas, quæ ex Confeſſionali Inſtituto poſt Innocentii Decretum ortæ ſunt, & quotidie oriuntur quæſtiones ac diſputationes, quarum hodie pleni ſunt omnes Latinorum libri. Quis enim enumerare valeat Summas, Summulas, Coratorum Manipulos, Pœnitentialia, Confeſſariorum Specula, Inſtructiones, Aphoriſmos, Directoria, Caſuum conſcientiæ deciſiones, & cætera id genus, quorum omnium arcana iſta Confeſſio unus idemque fœcundiſſimus, atque inexhauſtus fons eſt? In his quærunt quo jure nitatur Confeſſio? an omni fideli neceſſaria ſit? An nemo ab ea diſpenſari queat? Tum quæ peccata confiteoda ſint? Etiam-ne venialia? An ſola mortalia? Et an ſtatim? An verò differri poſſit hoc officium? An quotannis? An quoties ſumenda eſt Euchariſtia? De qualitate præterea Confeſſionis, de integritate, de confitendi modo, de Caſibus reſervatis, de Confeſſionis Miniſtro, de ſigillo, quàm multa diſputant? Denique de omni peccatorum varietate tam acutè tamque ſubtiliter definiunt, ut nihil in hac materia intactum relinquant. At cur nihil horum apud Veteres? Profectò neceſſe eſt eis vel ignotum fuiſſe Confeſſionis auricularis myſterium, ex quo illa omnia enata ſunt, vel certè defuiſſe aut ingenium, aut acumen, aut tractandi res ſuis gregibus neceſſarias voluntatem; quod certè nemo Sapiens dixerit.

Reſpondeo, Illam quæſtionum ſegetem, & innumeros Caſuitarum libros, arcanam quidem Confeſſionem ſupponere, ſed cum illa neceſſariò connexos non eſſe, adeo ut ſine illis non fuerit, nec eſſe potuerit. Sicut enim abſque innumeris quæſtionibus de Deo, de Chriſto, ejuſque Myſte-

ſte-

Digitized by Google

ſteriis Sacramentis, Eccleſia quas Theologia Scholaſtica peperit, & quæ in Veterum monumentis nullæ reperiuntur, ſtetit duodecim ſæculorum ſpatio vera de Deo, de Chriſto, de Myſteriis, de Sacramentis, de Eccleſia Fides: ita abſque Caſuitis, & abſque illa tam ampla quæſtionum circa Confeſſionem ſylva, Confeſſio ipſa ab Eccleſiæ exordiis ſemper uſurpata eſt. In uſu fuiſſe Confeſſionem apud Sacerdotes arcanam tempore Cabilonenſis Concilii II. anno 813. nemo dubitabit, qui Canones ipſius 32. & 33. legerit. Hæc tamen Synodus Libellos pœnitentiales, qui rudimenta quædam fuerunt Summarum, & Summularum, aliorumque librorum, quos Caſuitæ noſtro ſæculo ediderunt, & ſcripturiunt in dies, prorſus repudiandos & eliminandos cenſuit; & ex Sanctarum Scripturarum auctoritate, ex antiquorum Canonum inſtitutione, ex Eccleſiaſtica conſuetudine, velut ex certiſſimis regulis, omnem dirigendarum conſcientiarum & adminiſtrandæ Pœnitentiæ rationem eſſe repetendam. En ejus verba Canone 38. *Modus autem pœnitentiæ peccata ſua confitentibus, aut per antiquorum Canonum inſtitutionem, aut per ſanctarum Scripturarum auctoritatem, aut per Eccleſiaſticam conſuetudinem imponi debet, repudiatis ac penitus eliminatis libellis, quos Pœnitentiales vocant, quorum ſunt certi errores, incerti auctores. De quibus rectè dici poteſt: Mortificabant animas quæ non moriuntur, & vivificabant animas quæ non vivebant. Qui dum pro peccatis gravibus leves quoſdam & inuſitatos imponunt pœnitentiæ modos, conſuunt pulvillos, ſecundùm Propheticum ſermonem, ſub omni cubito manus, & faciunt cervicalia ſub capite univerſæ ætatis ad capiendas animas.* Idem confirmat Synodus Pariſienſis Sexta Canone 32.

Dirigendarum conſcientiarum & adminiſtranda Pœnitentia ratio unde repetenda?

Ezech. 13.

Objicit decimo-quintò Dallæus, Nullum ex his Scripturæ locis, quibus nunc Latini Confeſſionem firmant, Patres hoc ſenſu intellexiſſe; pleraque verò planè contra interpretari.

Reſpondeo, Scripturæ loca duo quibus Confeſſionis divinam inſtitutionem probavimus, hoc ſenſu a Patribus intellecta fuiſſe: cœteris locis quæ Bellarminus profert, Dallæus verò impugnat, nos non indigere. Legantur quæ initio hujus Diſſertationis prænotavimus, & quæ in probationibus diximus. Eadem enim ſæpius repetere, & Dallæi garrulitatem imitari nolim.

Objicit decimo-ſexto Dallæus Patres, in iis libris, in quibus ex profeſſo de Pœnitentia diſputant, iſtius Confeſſionis arcanæ nunquam meminiſſe. Meminiſſent autem, ſi Pœnitentiæ pars eſſet.

Reſpondeo, nego antecedens. Etenim in libris Epiſtolis, aut Sermonibus de Pœnitentia, Confeſſionis etiam apud Sacerdotes edendæ meminerunt Tertullianus, Cyprianus, Pacianus, Ambroſius, Auguſtinus quorum inſignia hac de re teſtimonia protulimus & expoſuimus inter probationes Catholici Dogmatis.

Objicit decimo-ſeptimò Dallæus, Veteres tres tantùm agnoviſſe Pœnitentiæ ſpecies, antebaptiſmalem, quotidianam Fidelium, & publicam Lapſorum, quod maximè conſtat ex ſancto Auguſtino libro 50. Homiliarum, Homiliis 27. & 50. atqui Confeſſionem arcanam ad nullam ex his pertinuiſſe certum eſt. Non ad primam, quæ Catechumenorum tantùm fuit; cùm Sacramentalis Confeſſio baptizatorum tantùm propria ſit. Non ad ſecundam, quæ ſcilicet humili ad Deum precatione, Orationis Dominicæ recitatione, eleemoſynarum ac jejuniorum ſacrificiis, ſeorſim ac privatim a ſingulis Fidelibus quotidie ex ſuo ipſorum judicio fiebat, Sacerdotis verò operam aut miniſterium neceſſariò non requirebat: cùm auricularis Confeſſio non poſſit niſi apud Sacerdotem fieri. Nec tandem ad publicam Pœnitentiam: quia Confeſsio, quam publici peccatores Pœnitentiam poſtulantes edebant, eorum dumtaxat criminum erat quæ in Canonibus notata ac deſignata erant: Confeſſio verò Sacramentalis omnium omnino peccatorum eſt.

Reſpondeo, Veteres agnoviſſe præterea Pœnitentiam clavium, quæ publicam pro canonicis criminibus, & ſecretam pro cœteris peccatis mortalibus ex imperio Sacerdotum agi in Eccleſia ſolitam (ut ex Sancto Auguſtino ipſo libro de Fide & Operibus cap. 26. & Homilia 50. laudata probavimus) complectebatur. Ad hoc verò Pœnitentiæ genus pertinet Sacramentalis Confeſſio, & utriuſque ſpeciei hujus Pœnitentiæ, ſecretæ ſcilicet, ac publicæ communis eſt. Commentum enim eſt Dallæi, quòd peccatores canonica tantùm crimina apud Eccleſiæ Præpoſitos confiterentur, cùm Pœnitentiam poſtulabant. Imò omnium edebant Confeſſionem, qui omnium veniam ac remiſſionem a Deo miniſterio Sacerdotis conferendam ſibi ſperabant; ſed ex eorum Confeſſione agnoſcebat Sacerdos an aliqua admiſiſſent publicæ Pœnitentiæ humilitate & laboribus expianda. Quod ſi ita eſſet, eam imponebat, eâque peractâ, illos Abſolutione & Communione donabat. Si verò nullo crimine canonico polluti eſſet, eis privatam indicebat Pœnitentiam, eoſque ſalubri ſatisfactione purgatos abſolvebat: quandoque etiam ante impletam ſatisfactionem, ob vehementiam contritionis, vel ob alias cauſas, quæ a nobis ſuo loco expoſitæ ſunt.

§. XXVII.

Dallæo non favet S. Gregorius Nyſſenus.

OBjicit decimo-octavò Dallæus teſtimonium Sancti Gregorii Nyſſeni ex Epiſtolâ Canonicâ ad Letoium dicentis, Avaritiæ peccata *inconſiderata, & abſque cura prætermiſſa eſſe a Patribus, & ſufficere ut publico doctrina ſive inſtructionis ſermone curentur.* At ſi jam ante Gregorium Confeſſio Sacramentalis in uſu erat, & purgandis omnibus omnino peccatis neceſſariò quibuſvis Fidelibus præcipiebatur, quâ fronte dicit Gregorius avaritæ delicta prætermiſſa fuiſſe a Patribus, & ſine conſideratione ac cura relicta deſpectaque? Amabo, idne peccatum prætermittitur? Idne ſine cura & conſideratione negligitur, quod inviolabili lege Sacerdoti ab omnibus Fidelibus revelari jubetur, ut ejus Abſolutio, debitaque ei Pœnitentia a Chriſti Miniſtro accipiatur? Profectò, ſi ita eſt, Romanæ Eccleſiæ Sacerdotes crimina omnia ſine cura & conſideratione prætermittunt ac negligunt, quæ non alia quàm arcana hac Confeſſione neceſſariò procurari jubent.

Reſpondeo, Sanctum Gregorium Nyſſenum hoc dumtaxat ſenſu avaritiæ peccata prætermiſſa, id eſt, relicta eſſe impunita a Patribus dicere, quòd nullas pœnas canonicas adversùs avaros decreviſſent: non autem quòd nulla Pœnitentia ſecretò expianda exiſtimaſſent, nulla Confeſſione apud Sacerdotes expurganda. Unde cùm ſufficere ſcribit ut publico doctrinæ ſive inſtructionis ſermone curentur, hanc divini verbi medicinam Chriſtiani omnibus publicè propoſitam opponit publicæ dumtaxat Pœnitentiæ, non verò Confeſſioni Sacramentali, Pœnitentiæ ſecretæ, & Abſolutioni quæ miniſterio clavium procurantur.

Hunc Gregorii Nyſſeni ſenſum facilè deprehendet, qui de ſola Pœnitentia publica, deque pœnis canonicis illum in Epiſtolâ ad Letoium, ex qua objectio Dallæi petita eſt, agere animadverterit;

rit; quique expenderit ejuſdem Patris inſignem locum ex Oratione *in eos qui alios acerbè judicant*, quo arcana Confeſſio ſtabilitur. Ipſum inter probationes protulimus, & a Dallæi ſtrophis vindicavimus. Denique ſicut reſtitutionis & eleemoſynæ officia non excludit, cùm ait ad avaritiæ peccata curanda ſufficere publicum doctrinæ ſive inſtructionis ſermonem: ita nec Sacramentalem Confeſsionem excludere S. Gregorius Nyſſenus cenſendus eſt.

Idque confirmatur ex continuis ejuſdem Epiſtolæ ad Letoicum verbis: *Qui autem latenti ablatione ſibi alienum uſurpat, ſi deinde per declarationem peccatum ſuum Sacerdoti aperuerit, vitii ſtudio in contrarium mutato, ægritudinem curabit.*

§. XXVIII.

Reſpondetur Objectioni Dallai ex Nectarii facto petita.

OBjicit decimo-nono Dallæus celebre Nectarii factum, qui Pœnitentiarium Presbyterum Conſtantinopoli abrogavit, de quo Socrates libro 5. cap. 19. Valeſianæ Verſionis ita ſcribit: *Sub idem tempus Presbyteros Eccleſiarum qui Pœnitentiæ præerant, placuit aboleri, idque ob hujuſmodi cauſam. Poſtquam Novatiani ſe ab Eccleſia ſejunxiſſent, eo quòd cum illis qui perſecutione Deciana lapſi fuerant, communicare noluiſſent, ex illo tempore Epiſcopi Pœnitentiarium Presbyterum albo Eccleſiaſtico adjecerunt, ut qui poſt Baptiſmum lapſi eſſent, coram Presbytero ad eam rem conſtituto delicta confiterentur. Et apud alias quidem ſectas hæc regula etiamnum perſeverat. Soli verò Homouſiani, & qui cum illis in fide conſentiunt Novatiani, Presbyterum Pœnitentiæ Præpoſitum rejecerunt. Nam Novatiani ne initio quidem ſupplementum hoc admiſerunt, Homouſiani verò qui nunc Eccleſias obtinent, cùm hoc inſtitutum diu retinuiſſent, tandem Nectarii Epiſcopi temporibus abrogarunt, ob facinus quoddam quod in Eccleſia commiſſum fuerat. Mulier quædam nobilis ad Pœnitentiarium Presbyterum accedens, delicta poſt Baptiſmum a ſe perpetrata ſingillatim confeſſa erat. Presbyter verò præcepit mulieri, ut jejuniis & orationibus continuis vacaret, quo ſcilicet unà cum delictorum Confeſſione opus etiam Pœnitentiæ conveniens oſtenderet. Progreſſu temporis mulier aliud facinus confeſſa eſt, Eccleſiæ videlicet Diaconum cum ipſa ſtupri conſuetudinem habuiſſe. Id cùm dixiſſet, Diaconus quidem Eccleſiâ ejectus eſt: populus verò graviter commoveri cœpit. Neque enim ſolùm ob ſcelus, quod patratum fuerat, indignabantur; verùm etiam eo quòd labes haud mediocris atque infamia hoc facto aſperſa videbatur Eccleſiæ. Cùm igitur ob eam cauſam Eccleſiaſtici homines dicteriis appeterentur, Eudæmon quidam Eccleſiæ Presbyter Alexandriæ oriundus, Epiſcopo Nectario ſuaſit, ut Pœnitentiarium quidem Presbyterum expungeret, unumquemque verò pro arbitrio & pro animi ſui conſcientia ad Sacramentorum Communionem ſineret accedere. Neque enim aliter fieri poſſe ut Eccleſia ab omni probro libera eſſet.* Addit Socrates, ſe Eudæmoni a quo hæc acceperat, dixiſſe: *Conſilium tuum, o Presbyter, utrum Eccleſiæ profuerit, an non, Deus viderit. Cæterùm anſam ex eo ſingulis datam eſſe video, ut delicta ſua invicem am-*
Ephes. 5. 11. *pliùs non coarguant, nec obſervent Præceptum illud Apoſtoli, quod ita ſe habet: Nolite communicare operibus infructuoſis tenebrarum, ſed potiùs redarguite.*

Eadem refert Sozomenus lib. 7. cap. 16. & notat inſuper, cui id negotii darent Presbytero, eum electum fuiſſe ſecretorum tenacem ac prudentem: *Cùm*, inquit, *in petenda venia peccatum neceſſariò confiteri oporteat; grave ac moleſtum ab initio jure merito viſum eſt Sacerdotibus tamquam in theatro, circumſtante totius Eccleſiæ multitudine crimina ſua evulgare. Itaque ex Presbyteris aliquem, qui vitæ integritate ſpectatiſſimus eſſet, & taciturnitate ac prudentiâ polleret, huic officio præfecerunt: ad quem accedentes ii qui deliquerant, actus ſuos confitebantur. Ille verò pro cujuſque delicto quid aut facere ſingulos, aut luere oporteret, pœnæ loco indicens; abſolvebat confitentes a ſeipſis pœnas criminum exacturos.*

Ex hac hiſtoria colligit Dallæus, non quidem abrogatam fuiſſe a Nectario Confeſsionem, quæ (ut ipſe contendit) nondum erat: ſed nullo tum apud Chriſtianos in uſu fuiſſe: primò quia nulla ejus mentio tali loco facta eſt neque a Socrate, neque a Sozomeno. Porro ſi privata hæc Confeſſio jam ante Decianam perſecutionem, & ſecutis deinceps temporibus in uſu fuit: nemo non videt Pœnitentiarii Presbyteri inſtitutionem narrantes, illius mentionem omnino facere debuiſſe. Tum idem quoque ex eo apparet, quòd cùm ipſius Nectarii factum exponunt, neque ullam iſtius privatæ Pœnitentiæ & Confeſſionis apud Sacerdotem mentionem faciunt, quæ tamen eo loco ſine flagitio omitti non potuit, ſiquidem ea revera in uſu communi & antea fuerat, & tum quoque licèt abolito Pœnitentiarii Presbyteri munere permanſit. Tertiò, quia Eudæmon Alexandrinus Presbyter, ut ſui conſilii invidiam levaret, dixiſſet profectò, ſatis eſſe ad Fidelium Diſciplinam & correctionem unam illam privatam omnium ac ſingulorum apud Sacerdotes in arcano factam Confeſſionem atque Pœnitentiam; ut nihil neceſſe eſſet publicam illam, ex qua tantum ſcandalum obortum erat, ſervari. At nihil iſtorum vel dixiſſe, vel cogitaſſe traditur ab ullo ex quatuor illis Hiſtoricis qui rem memoriæ mandarunt, Socrate ſcilicet, Sozomeno, Caſſiodoro & Nicephoro. Quartò, id multò validiùs probari contendit Dallæus ex ipſo Nectarii Decreto, qui expuncto Pœnitentiario, *Unumquemque pro arbitrio ſuo & animi conſcientia permiſit ad Communionem Sacramentorum accedere.* Quòd ſi privata apud Sacerdotem Pœnitentia, jam tum in uſu, ut nunc eſt, & erat, & manſit, nemo non videt falſum fore. Nemo enim dixerit Sacerdotes Romanarum partium concedere ut unuſquiſque ſecundùm conſcientiam ſuam ad Communionem accedat. Enimverò qui neminem communicare ſinunt, niſi Confeſſione & Pœnitentia apud Sacerdotes functum, ii nihil minùs quàm unumquemque conſcientiæ ſuæ permittunt. Quintò, idem probat Dallæus, ex eo quòd Socrates Eudæmoni hoc ipſius conſilium reprehendens, objecit: *Ipſum anſam ſingulis dediſſe, ut delicta ſua invicem ampliùs non coarguant.* Abſurda planè querimonia, ſi tum erat Sacramentalis & arcana Confeſſio, quâ omnia peccata in Sacerdotis lucem protracta arguuntur & caſtigantur. Denique id probat Dallæus ex verbis Sozomeni dicentis: *Antea minora fuiſſe peccata, tum ob verecundiam eorum qui ſua ipſi delicta enuntiabant, tum ob ſeveritatem Judicum qui ad id erant conſtituti.* Duo quæ antea peccatores cohibebant, Nectariano hoc Decreto ſublata extinctaque queritur Sozomenus, pudorem confitentium, & Judicum accuratam diligentiam. Atqui utrumque ſupererat, ſi ſuperfuit auricularis Confeſſio. Nullus itaque tunc fuit auricularis Confeſſionis uſus.

Reſpondeo, Bene eſſe, quòd, judice Dallæo, cauſa cadat Calvinus, & ipſe cum cæteris e grege ſuo Auctoribus hallucinatus ſit; aſſerendo Confeſſionem Sacramentalem a Nectario fuiſſe abrogatam; ſed an ipſi Dallæo ſuum fœliciùs cedat commentum expendamus. Colligit ille ex facto Nectarii nullo

tum

tum apud Chriſtianos in uſu fuiſſe Confeſſionem, argumentis futilibus & evanidis. Quis enim, amabo te, conſequens eſſe fateatur ut Socrates & Sozomenus inſtitutionem, vel exauctorationem Pœnitentiarii narrantes Confeſſionis Sacramentalis meminerint, ſi tum in uſu fuerit, atque illæſa manſerit? Extra rem erat ut Scriptores illi diſertè notarent Confeſſionem arcanam in uſu fuiſſe, & abrogato Pœnitentiario manſiſſe. Non enim immutatum aliquid in Pœnitentiæ adminiſtratione indicant, cùm Pœnitentiarius ille Eccleſiæ canoni ſeu matriculæ adjectus eſt; ſed tantùm in Miniſtro. Scilicet cùm ante Decianam perſecutionem minor eſſet numerus Chriſtianorum, nec tam gravia adhuc & crebra delicta, nondum opus erat Presbytero Pœnitentiario. Solus Epiſcopus ad Confeſſionis & Pœnitentiæ negotium exequendum ſufficiebat. Verùm aucto Chriſtianorum numero, & labente paulatim Diſciplina, crebreſcentibuſque vitiis, opus fuit Presbytero Pœnitentiario, præcipuè in majoribus Eccleſiis, qui Epiſcopum multis diſtrictum negotiis ſublevaret; & qui quaſi Cenſor quidam ac Præfectus morum, in crimina multitudinis inquireret. Hunc poſt Decianam perſecutionem inſtitutum ſcribit Socrates. Nam cùm Lapſos eâ perſecutione in Eccleſiam admitti placuiſſet, legitimâ priùs Pœnitentiâ purgari eos oportuit. Itaque præfectus eſt eis Presbyter, qui ſingulorum crimina diſcuteret, quis eos ſeorſum in Eccleſia diſpoſitos regeret, & jejuniis, precationibus, ac reliquis pœnitentiæ laboribus probaret, atque expiaret, donec impletis omnibus officiis, ab Epiſcopo reconciliarentur, & Communione donarentur. Quæ igitur apud iſtum Presbyterum Pœnitentiæ Præpoſitum exequebantur Pœnitentes, eadem apud Epiſcopum antea præſtabant. Porro *confitebantur apud Presbyterum illum delicta ſua*, ut tradunt Socrates & Sozomenus. Igitur & apud Epiſcopum eorum antea Confeſſionem edebant. Non erat verò Confeſſio illa certorum dumtaxat peccatorum, quæ publicâ Pœnitentiâ eluenda & caſtiganda eſſent, ut Dallæus contendit, ſed omnium poſt Baptiſma commiſſorum: nec generalis tantùm, ſed de ſingulis in ſpecie peccatis. Quod ex nobilis Matronæ Confeſſione patet, cujus occaſione Pœnitentiarius ex albo Eccleſiæ expunctus eſt. *Illa enim ad Pœnitentiam Presbyterum accedens, delicta poſt Baptiſmum a ſe perpetrata ſigillatim confeſſa erat* (inquit Socrates) Confeſſio illa erat Sacramentalis, ſiquidem fiebat *apud Sacerdotem prudentiâ & taciturnitate pollentem*, qui laborioſa Pœnitentiæ opera indicens, *Abſolvebat confitentes* (ut ait Sozomenus) Non confitebantur autem apud Pœnitentiarium Presbyterum illi dumtaxat qui Pœnitentiæ publicæ debitores erant. Mulier enim illa nobilis Pœnitentiæ publicæ addicta non erat, nec dignum ea crimen admiſiſſe videtur cùm primò ad Pœnitentiarium acceſſit. Bis enim confeſſam ipſam fuiſſe liquet ex narratione Socratis: *Mulier quadam nobilis*, inquit, *ad Pœnitentiarium Presbyterum accedens, delicta poſt Baptiſmum a ſe perpetrata ſingillatim confeſſa erat. Presbyter verò præcepit mulieri, ut jejuniis & orationibus continuis vacaret, quòd ſcilicet unà cum delictorum Confeſſione opus etiam pœnitentia conveniens oſtenderet*. En primam Confeſſionem. Pergit Socrates: *Progreſſu temporis mulier aliud facinus confeſſa eſt, Eccleſia videlicet Diaconum cum ipſa ſtupri conſuetudinem habuiſſe*. En ſecundam Confeſſionem. Hæ duæ Confeſſiones & tempore, & modo fuerunt diverſæ. Prima fuit omnium delictorum κατὰ μέρος, ut ait Socrates, id eſt, ſingillatim facta: ſecunda, unius dumtaxat criminis. Utraque ſecreta fuit. Non enim recepta erat Eccleſiæ moribus publica Confeſſio, ut Sozomenus notat: *Cùmque*, inquit, *in petenda venia peccatum neceſſariò confiteri oporteat: grave ac moleſtum ab initio jure merito viſum eſt Sacerdotibus, tamquam in theatro, circumſtante totius Eccleſiæ multitudine crimina ſua evulgare. Itaque ex Presbyteris aliquem qui vitæ integritate ſpectatiſſimus eſſet, & taciturnitate ac prudentiâ polleret, huic officio præfecerunt*. Deinde quid eſt aliud Confeſſio ſecreta, qualis hodie in Eccleſia Catholica & Romana fieri ſolet, quàm accuſatio ſingillatim facta delictorum poſt Baptiſmum admiſſorum coram Presbytero; qualis fuit prior nobilis iſtius Matronæ Confeſſio? Una quidem eademque illius apud Pœnitentiarium Confeſſio videri poſſet, ſi Verſionis Chriſtophorſoni ratio haberetur. Hunc enim locum ita vertit: *Mulier longiùs in confitendo progreſſa*, &c. Verùm hanc interpretationem ferri non poſſe rectè ait clariſſimus Valeſius. Ita enim Socratis Græcus textus habet: ἡ δὲ γυνὴ προβαίνουσα, καὶ ἄλλο πταῖσμα ἑαυτῆς κατηγόρει προβαίνειν, qui non ſignificat ulteriùs in confitendo progredi, προβαίνουσα, idem eſt ac προϊόντα, hoc eſt, *progreſſu temporis*, ſeu *procedente tempore*. Vult itaque deſignare Socrates hanc ſecundam fuiſſe illius mulieris Confeſſionem. Idque planè confirmat Sozomenus, qui ſcribit Matronam illam confeſſam eſſe, dum in Eccleſia diutiùs moraretur adimplendæ ſuæ Pœnitentiæ causâ, a Diacono ſtupratam fuiſſe. Denique publicam non agebat Pœnitentiam illa mulier. Neque enim in prima ejus Confeſſione crimen ullum publicum apparet: neque ſtetiſſe in ordine Pœnitentium dicitur, ſed in Eccleſia diutiùs manſiſſe ad fundendam orationem, implendamque pœnitentiam. Diuturnior autem illa mora in Eccleſia Pœnitentibus publicis non convenit, qui certis dumtaxat temporibus Eccleſiam adire poterant, quibus eorum expiatio palam coram Fidelium cœtu procurabatur: quâ expiatione factâ, aut audito Dei verbo, ſi in auditionis gradu eſſent, dimittebantur. Prior itaque Matronæ illius Confeſſio ad publicam Pœnitentiam non pertinebat (ut contendit Dallæus.)

Ex his perſpicuum eſt, Confeſſionem Sacramentalem & arcanam; ac privatam, cujus pars illa eſt, Pœnitentiam, apud Pœnitentiarium illum Presbyterum egiſſe Fideles qui poſt Baptiſmum lapſi eſſent, quique nullo crimine canonico & publicâ pœnitentiâ expiando eſſent polluti. Liquet etiam apud eum confeſſos eſſe graviorum criminum reos, & publicæ Pœnitentiæ obnoxios, Confeſſione ſecretâ. Cùm itaque nihil innovatum ſit in hujus Pœnitentiarii inſtitutione quoad pœnitentiæ ordinem, & eadem antea exequerentur Pœnitentes apud Epiſcopum officia, quibus poſtmodum procurante ac præſide Pœnitentiario Presbytero functi ſunt, ſequitur ipſos etiam ante Decianam perſecutionem, & ante inſtitutionem Presbyteri Pœnitentiarii, Confeſſionem Sacramentalem edidiſſe apud Epiſcopum: neque ſolùm id præſtitiſſe publicæ Pœnitentiæ reos, ſed omnes omnino Fideles qui poſt Baptiſmum graviter deliquiſſent. Sublato porro Pœnitentiario Presbytero Conſtantinopoli, res pœnitentiaria ad eum ordinem revocata eſt, quo ante Deciana tempora fuerat adminiſtrata. Non fuit igitur abrogata Confeſſio, ſed manſit eo quo erat ſtatu ante Presbyteri Pœnitentiarii inſtitutionem, ut ſcilicet apud Epiſcopum, vel ex ejus mandato apud Presbyteros, nullâ propterea auctos dignitate, ederetur. Ex his denique ſatis exploratum eſt, neceſſe non fuiſſe ut Socrates & Sozomenus diſertè mentionem facerent Pœnitentiæ privatæ & Sacramentalis Confeſſionis, ſive narrando Pœnitentiarii inſtitutionem, ſive ejuſdem abro-

abrogationem, cùm ex eorum narratione, & ex antiquioribus Nectarii ætate monumentis nemo prudens non intellecturus eſſet illam & antea in uſu Eccleſiæ fuiſſe, & illæſam incolumemque tunc manſiſſe. Neque etiam neceſſe erat ut ad conſilii ſui levandam invidiam diceret Eudæmon, ſatis eſſe ad Fidelium correctionem Pœnitentiam privatam & Sacramentalem Confeſsionem; cùm id ſuo conſilio ſatis loqueretur, quo Auctor fuit Nectario expungendi Pœnitentiarii, ne leviter quidem pulſata Confeſſione Sacramentali.

Quod autem, *Unumquemque pro arbitrio ſuo & omni conſcientia permiſit ad Communionem Sacramentorum accedere*, non probat, vel abrogatam ab eo fuiſſe, vel nullo tunc in uſu extitiſſe Confeſſionem Sacramentalem; ſed ſolùm Nectarium neminem Laïcorum ad Confeſſionem & publicam Pœnitentiam ex illo tempore compuliſſe, ſicut antea qui ad Pœnitentiarii Sacerdotis tribunal deferebantur, vel quos ipſe in vitam & mores Fidelium inquirendo alicujus criminis manifeſtos invenerat, ad Confeſſionem & ad Pœnitentiam publicam compellebantur; nec priùs accedere ſinebantur ad Myſteriorum Communionem, quàm his officiis functi eſſent. In cujuſque igitur arbitrio ſitum eſſe voluit Nectarius, ut ante ſacram Communionem peccata ſua confiteretur Sacerdoti, utque pro arbitrio ſuo quiſque Pœnitentiam ageret. Sed non interdixit Fidelibus, ne quis in poſterum aut ipſum, aut alium ex Presbyteri adiret confitendorum criminum causâ. Neque ſibi ipſe poteſtatem ademit, eos qui publicum crimen admiſiſſent, a ſacris Myſteriis arcendi, & ad publicam Pœnitentiam adigendi. Nec ullus Calviniſta probabit Fidelium neminem, poſt hanc conſtitutionem, ipſum Confeſſionis causâ adiiſſe, ſi ad ſacram Menſam accedere præ conſcientia criminis non auderet: aut ipſum repulſurum fuiſſe illos qui conſcientiæ ſuæ vulnera ipſi aperirent, & ab eo Pœnitentiæ remedia quærerent. Multò minus ex tota hac Socratis & Sozomeni narratione colligi poteſt, Nectarium declaraſſe, vel cogitaſſe, Fideles peccatorum lethalium poſt Baptiſmum reos ad Confeſſionem illorum apud Sacerdotem ex officio & jure divino non teneri. Quamvis ad id officii non compulerit Fideles ex indulgentia quadam & diſpenſatione, quæ hominis ignavi fuit, & Novatianorum, quibus familiariter utebatur, conſiliis nimiùm credentis.

Quod verò Eudæmonii objicit Socrates, ipſum conſilio ſuo anſam dediſſe ut alter alterum non coargueret, Confeſſionem Sacramentalem vel abolitam, vel inſolitam fuiſſe non evincit; ſed ſolùm ſublatos e medio fuiſſe delatores, & Pœnitentiarium Presbyterum qui eos audiebat, iiſque auditis accerſebat reum, ipſum arguebat, & ad publicam Pœnitentiam compellebat; vel ſi Clericus eſſet, rem omnem referebat ad Epiſcopum, & criminis convictum ab ipſo exauctorari curabat; ſi verò Laïcus eſſet pertinax, ipſum excommunicatione coërceri. Hujus Pœnitentiarii Presbyteri officium deſignare videtur Origenes libro 3. contra Celſum: *Apud quos*, inquit, Chriſtianos ſcilicet, *quidam ſunt conſtituti ad inquirendum in vitam ac mores eorum, qui ad ſacra ipſorum accedunt: ut eos qui turpia perpetrant facinora, a publicis ipſorum Conventibus arceant*. Hunc reos graviorum criminum & Pœnitentiæ publicæ obnoxiorum ad Eccleſiæ Tribunal deferendi morem Sanctus Auguſtinus ſpectat Homilia 49. inter L. cùm mulieres Chriſtianas ſic compellat: *Nolite viros veſtros permittere fornicari. Interpellate contra illos Eccleſiam. Non dico Judices publicos, non Proconſulem, non Vicarium, non Comitem, non Imperatorem; ſed Deum Patrem, & Chriſtum, & Spiritum Sanctum*. Ex hac porro delatorum & teſtium auditione, ſive a Pœnitentiario, ſive ab Epiſcopo, quam noxiorum convictio, & ad Pœnitentiam publicam damnatio, vel excommunicatio ſequebatur, fiebat ut crimina publicarentur, & ad notitiam non tantùm Chriſtianæ plebis, ſed Gentilium etiam atque hæreticorum pervenirent. Ex quo non mediocris infamia in Eccleſiam redundabat. Hujus rei inſigne documentum habemus in ea quam exponimus hiſtoria. Mulier enim quæ flagitium cum Diacono admiſſum Presbytero Pœnitentiario confeſſa eſt, Diaconum criminis complicem ſimul ad ipſum detulit. Hunc accerſivit, ut credere par eſt, Pœnitentiarius, illumque interrogavit, coram muliere arguit, ad criminis Confeſsionem compulit, illumque Matronæ teſtimonio & propriâ Confeſsione convictum, tacito nomine mulieris, ne Confeſsionis arcanum reſeraret, detulit ad Nectarium Epiſcopum, cujus vices in Pœnitentiario Tribunali agebat. Nectarius Diaconum depoſuit. Inde vulgatum crimen, & Eccleſiaſtico Ordini non levis aſperſa infamiæ labes. Hinc populi fremitus & in Clericos dicteria. Quod ſcandalum cùm ex illo Pœnitentiarii externo tribunali in quo accuſationes & delationes reorum, vel ab eorum complicibus, vel ab aliis inſtituebantur, ortum habuiſſet, Nectarius hoc Pœnitentiarii Presbyteri munus abolevit. Quo ſublato, cùm nulli ampliùs delatores ac teſtes graviorum criminum reos coram Pœnitentiario arguerent, verè Socrates Eudæmoni exprobravit, quòd conſilio ſuo effeciſſet ne alter alterius delicta invicem, ut antea coargueret: atque ita Præceptum Apoſtoli negligeretur dicentis: *Nolite communicare operibus infructiferis tenebrarum, ſed magis ea coarguite*. Quamquam autem in Confeſſione Sacramentali omnia confitentium peccata in Sacerdotis lucem protracta ab eo arguantur & caſtigentur; non tamen efficit illa ut alter alterius crimina coram Eccleſiaſtico Tribunali poſſit coarguere delatione, accuſatione, vel teſtimonio, ut convictus Pœnitentiâ publicâ caſtigetur, vel anathemate plectatur. Publicam itaque illam criminum cenſuram, reprehenſionem, & emendationem criminum ſublatam querebatur Socrates cum Eudæmone colloquens. Unde hæc ejus querimonia Confeſsionem Sacramentalem non ſpectabat.

Denique quod Sozomenus ſcribit, ante Pœnitentiarii abrogationem a Nectario factam, *fuiſſe minora peccata, tum ob verecundiam eorum qui ſua ipſi delicta enuntiabant, tum ob ſeveritatem Judicum, qui ad id erant conſtituti*: ad pudorem illum referendum non eſt quo Pœnitentes, in Confeſsionario Tribunali ſingula ſua delicta ſigillatim detegentes Sacerdoti, ſuffundebantur; ſed ad verecundiam publicæ Pœnitentiæ adnexam, cujus antea fræno coërcebantur Chriſtiani, & a gravioribus peccatis avocabantur; uti & ſeveritate Judicum, ſeu Presbyterorum Pœnitentiariorum, qui pœnas diuturnas & moleſtas infligebant, abſtentionemque a Sacramentorum Communione, & a Fidelium comprecantium cœtu.

Sublato autem Pœnitentiario, minor cœpit eſſe peccatorum verecundia, minorque metus, quia privata dumtaxat erubeſcentia & agendæ ſecretò Pœnitentiæ, multò levioris, obligatio cum Sacramentali Confeſsione ſuperſtes, tantum peccantibus horrorem non incutiebant. Illa itaque diſciplinæ collapſio, & laxa diſſolutaque ratio vivendi, quæ poſt Nectarii factum invaluit, in Pœnitentiæ publicæ abrogationem, temporariâ conſtitutione, non victurâ in perpetuum lege a Nectario factam, (Si quidem Sancti Chryſoſtomi

tem-

Digitized by Google

tempore publicæ Pœnitentiæ diſciplina Conſtantinopoli vigebat) refundenda eſt. Deque illa ſola Sozomenus loquitur, non de Sacramentali Confeſſione. Enimvero id Conſtantinopoli abrogatum a Nectario eſt dumtaxat, quod & apud omnes Sectas, exceptâ Novatianâ vigere, & in Occidentalibus Eccleſiis, ac præcipuè in Eccleſia Romana ſtudioſè obſervari ſuo tempore Sozomenus teſtatur, deſcribitque ibidem his verbis: *Illic enim in propatulo eſt Pœnitentium locus: in quo illi ſtant mœſti, ac veluti lugentes. Peractiſque jam Miſſarum ſolemnibus, excluſi a Communione ſacrorum quæ initiatis præberi mos eſt, cum gemitu ac lamentis pronos ſe in terram abjiciunt. Tum Epiſcopus cum lachrymis ex adverſo occurrens, pariter ipſe humi provolvitur: & univerſa Eccleſiæ multitudo ſimul confitens, lachrymis perfunditur. Poſt hæc verò primus exurgit Epiſcopus, ac proſtratos erigit, factâque [ut decet] precatione pro peccatoribus Pœnitentiam agentibus, eos dimittit. Privatim autem unuſquiſque ſua ſponte ſe macerans, aut jejuniis, aut illuvie, aut ciborum abſtinentiâ, vel aliis quibus juſſus eſt modis, tempus quantumcumque ipſi ab Epiſcopo conſtitutum expectat. Ubi verò præſtitutus dies advenit, tamquam debito quodam perſoluto, à pœna commiſſi ſceleris liberatur, & reliquo Eccleſiæ populo ſociatur. Hæc Epiſcopi urbis Romæ jam inde ab ultimâ vetuſtate ad noſtram uſque ætatem cuſtodiunt. In Conſtantinopolitana autem Eccleſia certus quidam Presbyter conſtitutus erat, qui Pœnitentibus præeſſet.* Ex his omnibus conſtat ſolum publicæ Pœnitentiæ ritum fuiſſe Conſtantinopoli a Nectario abrogatum; vel (ut verius dicam) ſolam illius adminiſtrationem a Pœnitentiario Presbytero, fuiſſe ablatam, cùm ille ex albo Eccleſiæ expunctus eſſet.

Alio modo ſolvi poteſt decantatiſſima illa ex facto Nectarii Hæreticorum objectio, dicendo (quæ vulgaris reſponſio eſt) publicam tantùm Confeſſionem, non Sacramentalem ac ſecretam, fuiſſe ab illo Antiſtite ſublatam. Sic enim exiſtimant; eos qui Sacerdotem adirent ſuſcipiendæ Pœnitentiæ causâ, poſtquam ſingula peccata mortalia ſecretò apud ipſum confeſſi eſſent, quædam ex illorum numero ab ipſo deſignata, publicè, & in frequenti Eccleſiæ cœtu confiteri ſolitos: quod ex loco inſigni Origenis Homilia 2. in Pſalmum 38. inter probationes a me relato colligunt. Quæ Confeſſio non tam ad culpæ promerendam veniam, quàm ad pœnam, ſatisfactionemque ſpectabat. Hujuſmodi Confeſſionem quorumdam peccatorum a Conſtantinopolitano Pœnitentiario Matronæ illi a Diacono conſtupratæ imperatam eſſe ajunt: quæ cùm ad publicam illam de more Confeſſionem veniſſet, præſcriptos ſibi a Sacerdote terminos egreſſa, & *Longiùs* (ut Chriſtophorſonus vertit) *in confitendo progreſſa*, flagitium unà illud imprudenter patefecit. Quod cum ſcandalum ingens peperiſſet, Nectarius hunc certa quædam peccata publicè confitendi morem, & Pœnitentiarium qui Confeſſionem illam publicam imperabat abrogavit. Ita difficultatem illam ſolvunt Doctiſſimi Cardinales Baronius, Bellarminus, Perronius, quibus ſuffragatur vir doctiſſimus Godefridus Hermantius qui Vitam ſancti Joannis Chryſoſtomi Gallicè edidit paucis ab hinc annis lib. 11. cap. 17. ejuſdem Vitæ.

§. XXIX.

S. Joannem Chryſoſtomum fruſtra Dallæus trahit in partes.

Objicit vigeſimo Dallæus tredecim ſancti Joannis Chryſoſtomi teſtimonia, in quibus vel omnibus, vel pleriſque diſertè affirmat ſolâ apud Deum Confeſſione peccata Pœnitentibus remitti. Primus petitur ex Homilia 31. ad populum Antiochenum, in qua hæc habet: *Neque hoc tantùm eſt admirabile, quòd nobis peccata dimittit; verùm & quòd ipſa non revelat, nec manifeſta facit, aut conſpicua, nec cogit in medium procedentes quæ peccavimus enuntiare, ſed ſibi ſoli rationem reddere jubet, & ſibi confiteri. Etenim ex ſæcularibus Judicibus ſi quis alicui captorum latronum, vel eorum qui ſepulchra effodiunt, diceret ut peccata confiteretur, & a pœna dimitteretur, omni celeritate promptitudine hoc ſuſciperent, ſalutis cupiditate pudorem contemnentes. Hic verò non hoc eſt; verùm & peccata dimittit, nec cogit præſentibus quibuſdam ea efferre & enuntiare; ſed unum ſolum exigit, ut qui remiſſione fruitur, doni magnitudinem intelligat. Quomodo igitur non abſurdum, ut in quibus nos ipſe beneficio afficit, ſolo teſtimonio noſtro contentus ſit; nos autem, in quibus ipſum colimus, alios teſtes quærimus, & ad oſtentationem quidpiam facimus?* Qui ſoli Deo rationem reddendam eſſe aſſerit, & Deum hoc unum exigere, ut qui remiſſionem fruitur, doni magnitudinem intelligat; & Deum ſolo noſtro teſtimonio eſſe contentum, Confeſſionis Sacramentalis neceſſitatem evertit. Sed hæc omnia Sanctus Joannes Chryſoſtomus aſſerit hoc loco: igitur Confeſſionis Sacramentalis neceſſitatem evertit.

Alter locus eſt ex Homilia 30. Tom. 3. quæ eſt 5. de incomprehenſibili Dei natura: *Quamobrem*, inquit, *vos hortor & oro, crebriùs & aſſiduè Deo confitemini. Neque enim te in theatrum duco conſervorum tuorum; non hominibus detegere peccata cogo. Conſcientiam coram Deo explica, & ipſi oſtende vulnera, & ab eo pete medicamenta. Oſtende ei qui non exprobrat, ſed curat: licèt enim taceas, ille novit omnia. Dic, ergo ut lucreris. Dic ut hic depoſito onere, abeas illuc purus, & immunis, & intolerabili illâ publicatione libereris.* Qui nihil aliud a peccatore exigit, niſi ut Deo confiteatur, ut conſcientiam coram Deo expandat, vulneraque ipſi nudet veluti fidiſſimo Medico, & Morbos noſtros ita curanti ut minimè exprobret: is negat Confeſſionem Sacerdoti factam eſſe neceſſariam; ſed Sanctus Joannes Chryſoſtomus nihil aliud à peccatore exigit niſi ut Deo confiteatur, &c. negat igitur Confeſſionem Sacerdoti factam eſſe neceſſariam.

Tertius locus eſt ex Homilia 56. Tom. 1. quæ eſt 8. de Pœnitentia; *Non revelavit ulcus*, inquit, *non in commune theatrum accuſationem produxit, non delictorum teſtes ſtatuit. Intus in conſcientia, adſtante nemine præter eum qui cuncta videt Deum, inſtitue judicium, & peccatorum examen, atque inquiſitionem.*

Quartus locus eſt ex Homilia 9. de Pœnitentia: *Quoties*, inquit, *cecideris in foro toties exurgis: ſic quoties peccaveris peccati pœniteat, neque deſperes. Tametſi ſecundò peccaveris, ſecundò pœniteat, ne propter ignaviam a ſpe propoſitorum bonorum excidas. Etiam ſi in ultima ſenectute ſis, ſi peccaveris, ingredere; pœnitentiam age. Medicina hic locus eſt, non judicii: in quo peccatorum non pœna exigitur, ſed remiſſio tribuitur. Deo ſoli dic peccatum tuum: TIBI ſoli peccavi, & malum*

co-

coram te feci, & dimittitur peccatum tuum. Uni Deo confitendum ſtatuit Chryſoſtomus: nullius Sacerdotis conſcientiam in hoc negotio requirit.

Quintus locus eſt ex Homilia 20. in Geneſim: *Attamen*, inquit, *qui hæc fecit, ſi voluerit, ut decet, uti conſcientiæ adjumento & ad Confeſſionem facinorum feſtinare, & Medico oſtendere ulcus, qui curat, & non exprobrat, atque ab illo remedia accipere, & ſoli ei loqui, nullo alio conſcio, & omnia dicere cum diligentia, facilè peccata ſua emendabit. Confeſſio enim peccatorum abolitio eſt delictorum. Quòd ſi Lamech ille ſuis uxoribus cædes a ſe commiſſas detegere & confiteri non refugit; quali erimus veniâ digni, ſi ei, qui omnia noſtra accuratè novit delicta, confiteri peccata nolimus? Num enim quia ignorat, diſcere vult? Nequaquam quia ignorat, Confeſſionem a nobis requirit, qui omnia ſcit antequam fiant, ſed volens per Confeſſionem nos quoque peccatorum habere ſenſum, & gratitudinem erga ſe oſtendere.* Hic etiam nihil ad peccata noſtra emendanda, ulceraque ſananda, aliud requirit Chryſoſtomus, niſi ut ea Medico omnia, antequam fiant, ſcienti, id eſt, Deo oſtendamus ac confiteamur, eique ſoli loquamur, nullo alio conſcio.

Sextus locus eſt ex Homilia in Pſalm. 50. altera: *Peccata tua dicito*, inquit, *ut ea deleas. At pudet dicere te peccaſſe? Dic ea quotidie in oratione. Num enim dico, ut ea conſervo dicas, qui tibi exprobret? Dic Deo qui ea medetur. Neque enim ea ſi non dixeris, neſcit Deus. Numquid enim ea a te diſcere vult? Cùm ita faceres, aderat: cùm ea admitteres, aſtabat, ſciebat. Perpetrabas ea, nec pudore commovebaris. Res, quæ te probroſum efficiebant, non erubuiſti, nunc verba, quæ te juſtificant, erubeſcis. Hic dicito, ne illic dicat. Dic, & lachrymare. Peccata tua in libro ſcripta ſunt. Spongiæ inſtar ſunt lachrymæ. Lachrymas funde, & obliterantur .... Cùm autem in lectum, hoc eſt, ad tranquillum portum te conjeciſti, nec ullus eſt qui tibi moleſtiam exhibeat, dic cordi tuo atque animæ tuæ: Exegimus hodiernum diem, o anima. Quid boni fecimus, aut quid mali admiſimus? Ac gehennæ recordare, ut metu affectus bonum augeas, malum autem de medio tollas. Si in lecto ſis, atque tibi peccata tua in memoriam venerint, collachryma; atque ea hac ratione delere potes. Deum tuum roga, atque obſecra, ſicque corpus ſomno trade, poſtea quàm priùs peccata tua confeſſus fueris.* Peccata Deo confiteri jubet Chryſoſtomus: conſervo ut confitearis non urget; lachrymis etiam ea peccata, quæ hominibus prodere veremur, deleri ait, & quidem in lectulo apud unum Deum fuſis. Quod a Confeſſionis Sacramentalis hypotheſi prorſus alienum eſt.

Septimus locus eſt ex Homilia 4. de Lazaro: *Nihil*, inquit, *tam exitiale peccato, quàm peccati accuſatio, condemnatioque cùm pœnitudine lachrymiſque conjuncta. Condemnaſti tuum peccatum, depoſuiſti ſarcinas, quis hæc dicit? Ipſe Judex Deus. Dic tu peccata tua prior ut juſtificeris. Cur igitur te quæſo, pudeſcis, & erubeſcis dicere peccata tua? Num enim homini dicis, ut te probro afficiat? Num enim conſervo confiteris, ut in publicum proferat? Imò verò ei qui Dominus eſt, ei qui tui curam gerit, & qui humanus eſt, ei qui Medicus eſt, oſtendis vulnera. Neque enim ignorat; etiam ſi tu non dixeris, qui ſciebat antequam perpetrares ..... Non*, inquit, *cogo te in medium prodire theatrum, ac multos adhibere teſtes. Mihi ſoli dic peccatum privatim, ut ſanem ulcus, teque dolore liberem. Ideo nobis inſevit conſcientiam, eamque quovis patre amantiorem. Nam pater ubi ſemel, iterum ac tertiò, deciesque filium increpaverit, ſi viderit incorrigibilem manere, deſperans abdicat, expellit e familia, a cognatione reſecat. At non ſic conſcientia.* Ibi Chryſoſtomus peccatorem ſeipſum condemnantem ſtatim ſarcinâ levat, non homini, non conſervo, ſed uni Deo confeſſum e veſtigio abſolvit, ad Sacerdotes nequaquam dimittit.

Octavus locus eſt ex Homilia 57. Tom. 5. cui titulus eſt, *Quòd peccata non ſint evulganda*; in qua publicam prædicationem arcanis peccatorum vulneribus quandoque mederi aſſerit. *Neque enim*, inquit, *in medium adductis peccatoribus eorum peccata ſic divulgamus: ſed communi omnibus doctrinâ propoſitâ, conſcientiæ relinquimus auditorum, ut convenientem ſuo vulneri, ex iis quæ dicta ſunt, eliciant medicinam .... Procedit igitur apertè oratio, & cujuſque conſcientiæ inſidens latenter, ſuam adhibet medicinam, & priuſquam evulgetur, vel foras efferatur morbus, ſæpe reſtituit ſanitatem.*

Nonus locus eſt ex Homilia 58. ejuſdem Tomi, cui titulus eſt, *Non eſſe ad gratiam concionandum*: in qua hæc habet: *At verecundaris, & erubeſcis enuntiare peccata? Sanè etiam ſi coram hominibus ea dicenda eſſent, & evulganda, ne ſic quidem verecundari oporteret (pudor enim & ignominia eſt peccare, non quæ peccaveris confiteri:) jam verò neque neceſſarium eſt præſentibus teſtibus confiteri. Apud conſcientiæ rationes fiat diſquiſitio delictorum, ſine teſte ſit judicium. Deus te confitentem ſolus videat, Deus qui peccata non exprobrat, ſed ex Confeſſione peccata delet. Sed hoc pacto etiam cunctaris & detrectas? Scio equidem conſcientiam ſuorum delictorum memoriam minimè ferre. Nam ſi tantùm ſubeat animum eorum quæ deliquimus recordatio, tanquam pullus quidam indomitus ac frænata difficiliter mens reſilit. Sed tu coërce illam .... Perſuade ſorte, ut niſi nunc confiteatur, illic confiteatur ubi major pœna, ubi diffamatio major. Hic judicium eſt ſine teſte, ac in te ipſe judicium peccati exerces: at illic in medium orbis totius theatrum cuncta producentur, niſi priùs fuerint a nobis deleta.*

Decimus locus eſt ex Homilia de Pœnitentia & Mœſtitia Regis Achab, quæ eſt 68. Tom. 5. *Peccator es*, inquit, *ne deſpondeas animum, ſed ingredere ac pœnitentiam oſtende. Peccaſti? Dic Deo, Peccavi. Quis hic labor eſt? Qui circuitus? Quæ fatigatio? Quæ anguſtia verbum hoc proferre, Peccavi? Num enim tu, niſi teipſum dixeris peccatorem, a diabolo non accuſaberis? Præoccupa & eripe illi ſuam dignitatem accuſatoris. Cur igitur illum non prævenis, & peccatum dicis, & crimen purgas, cùm probè ſcias talem accuſatorem tibi qui tacere nequeat, imminere? Peccaſti? In Eccleſiam ingredere. Dic Deo, Peccavi. Nihil aliud abs te, niſi ſolum iſtud exigo. Ait enim Scriptura ſacra* „ Dic „ tu primus iniquitates tuas ut juſtificeris, *Dic peccatum, ut ſolvas peccatum.* Chryſoſtomus diſertè negat ſe aliud a peccatore requirere, niſi hoc tantùm, ut Deo peccatum dicat, id eſt, confiteatur. Non ergo exigit ut inſuper idipſum Sacerdoti dicat.

Undecimus locus eſt ex Homilia 20. in Matthæum. *Quia contingit ut etiam poſt regenerationis lavacrum delinquamus, plurimùm hic quoque miſerationis oſtendens, etiam pro horum peccatorum remiſſione ad miſericordem Deum accedere jubet, ac ſic dicere; Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Vidiſti miſericordiæ cumulum? Poſt tantorum quippe abolitionem malorum, & ineffabilem gratiæ largitatem, iterum peccantibus dignatur ignoſcere.* Neque hìc aliud ad conſequendam delictorum remiſſionem ac veniam exigit, niſi ut eam a Domino confitentes petamus.

Duodecimus locus eſt ex Homilia 28. in 1. ad Corinthios. *Propterea dicit*: Probet autem ſei-
„ pſum unuſquiſque, & tunc accedat. *Neque juſſit alteri alterum probare, ſed ſe quemque ipſum,*

fa-

faciens ſecretum ac minimè publicum judicium, & probationem ſine teſte. Non potuit diſertiùs Tridentini Concilii in Paulinum hoc præceptum gloſſam refutare, probationem illam de ſingulorum apud Sacerdotem Confeſſione interpretantis.

Decimus-tertius locus petitur ex Homilia 31. in Epiſtolam ad Hebræos: *Perſuadeamus nobis ipſis,* inquit, *quòd peccavimus. Non linguâ ſolùm dicamus, ſed etiam mente ac cogitatione: ac non dicamus peccatores tantùm, ſed etiam peccata cogitemus, unumquodque ſpeciatim percenſentes. Non tibi dico ut ea tamquam pompam in publicum efferas, neque ut apud alios oculos accuſes; ſed ſuadeo ut pareas Propheta dicenti:* Revela Domino viam tuam *Apud Deum ea confitere; apud Judicem confitere peccata tua, orans, ſi non linguâ, ſaltem memoriâ; & ſic miſericordiam impetra.* Peccatori Domini miſericordiam pollicetur Joannes Chryſoſtomus apud unum Dominum vel ſolâ mente ac memoriâ confitenti, & precanti. Confeſſionem itaque apud Sacerdotem factam nullatenus eſſe neceſſariam exiſtimat.

Reſpondent doctiſſimi Cardinales Baronius, Bellarminus, & Perronius, Chryſoſtomum, qui Nectarii ſucceſſorem ſe agnoſcebat, diligenter, ut par erat, judicium Prædeceſſoris ſui defendere voluiſſe; eamque Confeſſionem, quam Nectarius abrogaverat, ipſum pariter ſuſtuliſſe, ac reprehendiſſe, publicam ſcilicet, non autem privatam.

Sed hæc reſponſio ſtare non poteſt: pleraque enim ex laudatis modò Sancti Chryſoſtomi locis petita ſunt ex illis Homiliis quas habuit Antiochiæ, ſcilicet ex Homilia 21. ad Populum Antiochenum, ex Homilia 4. de Lazaro, ex Homilia de incomprehenſibili Dei Natura; ex Commentario in Matthæum, & in 1. ad Corinthios, &c. Cum itaque tunc Presbyter eſſet ſub Flaviano Antiocheno Epiſcopo, fictitium eſt quòd Nectarii, cui in Epiſcopatu Conſtantinopolitano ſucceſſit, factum his in locis tueri voluerit.

Reſpondent ſecundò diſtinguendo duas Confeſſiones, judicialem unam, ſatisfactoriam alteram: illam quæ apud Sacerdotem in arcano fieret, hanc quæ in publico apud totam Eccleſiam; illam quâ Sacerdos a reo diſcebat quod eſſet ejus delictum, ut ex eo pœnitentiæ modum tempuſque præſcriberet; hanc quæ ſatisfactionis pars, imò ſigillum eſſet; Hanc denique, non autem illam reprobaſſe ac impugnaſſe Sanctum Chryſoſtomum.

Verùm hæc Reſponſio ſolido ſatis fundamento niti non videtur: primò namque gratis diſtinguunt inter Confeſſionem judicialem & ſatisfactoriam: ipſa enim judicialis, ſeu Sacramentalis Confeſſio cùm pœnalis ſit, ſatisfactoria etiam eſt; unde S. Thomas 3. Parte Q. 68. Art. 6. probat Confeſſionem peccatorum exteriorem quæ fit Sacerdoti, & quæ ad peccatoris Abſolutionem ordinatur, non eſſe a baptizandis exigendam, *quia eſt pœnoſa propter verecundiam confitentis: baptizato autem nulla exterior pœna imponitur. Et ideo a baptizatis non requiritur ſpecialis Confeſſio peccatorum.* Secundò, quia illam ipſam, quam a judiciali diſtinguunt, ſatisfactoriam Confeſſionem a Pœnitentibus numquam poſtulavit Eccleſia, id eſt, ipſos nuſquam compulit ut ſua ſigillatim delicta palam confiterentur. Et cùm poſt S. Chryſoſtomi tempora iſta conſuetudo in aliquo Campaniæ angulo invaluiſſet, Sanctus Leo ipſam velut ab Apoſtolica regula alienam ſtatim ſummovit. His igitur miſſis;

Reſpondeo, Sanctum Chryſoſtomum locis omnibus laudatis, vel illius tantùm Confeſſionis excludere neceſſitatem, ex qua publicatio atque infamatio reorum ſequatur: vel cujuſcumque miniſterium aut teſtimonium excludere ab examine conſcientiæ quotidiano, ſive a quotidiana Pœnitentia: non autem a Pœnitentia Sacramentali, quæ poteſtate clavium Eccleſiæ a Domino Chriſto traditarum adminiſtratur: vel denique de Contritione loqui, quæ peccata quælibet expungit, cùm perfecta eſt, abſque actuali miniſterio Sacerdotis. Itaque Sanctus Joannes Chryſoſtomus ut Dei in peccatores bonitatem atque indulgentiam commendet, qui tam facilem veniam iis ultro proponit; illinc verò peccatorum duritiem atque improbitatem exaggeret, qui tantam ab optimo Deo oblatam gratiam reſpuunt, ſortem peccatorum pœnitentium opponit ſorti eorum qui criminum capitalium rei ad Magiſtratuum tribunalia deferuntur. Ab utriſque criminum Confeſſionem exigi ait: ſed longè diſpari exitu. Qui enim a ſæculi Magiſtratibus judicantur, duplex diſcrimen incurrunt, prius famæ, alterum capitis. Nam ii ſi crimen, cujus rei aguntur, confiteantur, non tantùm a judicibus vel fortunis, vel capite mulctantur; ſed etiam publicè deootantur. Traducuntur ante vulgi ora, ſpectandique omnibus in loco publico exhibentur, velut in theatro. Tum quale ſit crimen quæque ſententiæ ratio, publicè audiente frequenti hominum cœtu recitatur; idque ſæpe ipſi de geniculis, ore proprio enuntiare atque confiteri coguntur, veniamque a Deo, a Rege, a Judicibus, ſuggerente Lictore palam deprecari. Tandem miſeri his aliiſque ignominiæ notis inuſti, ultimis pœnis, quæ iis conſtitutæ ſunt afficiuntur. Deum verò Optimum Maximum Confeſsionem a peccatoribus exigere Chryſoſtomus, negat, quæ ipſos in diſcrimen conjiciat ſalutis, vel honoris: nullam ipſis infamiæ labem aſpergi ait; quia non coguntur *Præſentibus quibuſdam ea enuntiare, & in medium procedentes palam confiteri, ſicut capti latrones vel effoſſores ſepulchrorum a ſæcularibus Judicibus* ad criminum Confeſſionem adiguntur. Negat Deum Confeſſionem huic geminam exigere & ſimilem, quæ fit a furciferis coram frequenti hominum cœtu, qui *crimen exprobreat*, ac velut *in theatro commune:* negat Confeſſionem exigi a Deo, quam ſequatur *pœna:* non negat Confeſsionem cui *remiſſio tribuatur.* Negat Confeſsionis neceſsitatem a Deo imponi, quâ peccata noſtra *in publicam proferuntur;* quâ ea revelemus homini, *qui nos probro afficiat*, eaque *multis* coram *teſtibus* publicè exprobret; quemadmodum ſe gerit Judex ſæcularis erga criminum capitalium reos. Negat denique Confeſſionem a Deo exigi, quæ *in publico judicio, probatione per teſtes* inſtituta fiat; & quâ peccata *tamquam pompam in publicum efferre cogamur.* Ita intelligi & explicari debent teſtimonia laudata ex Homilia 21. ad populum Antiochenum, ex Homilia 5. de incomprehenſibili Dei Natura, ex Homilia 8. de Pœnitentia, ex Homilia 4. de Lazaro, & ex Homilia 31. in Epiſtolam ad Hebræos. Addiderim, Homiliam 21. ad populum Antiochenum, ex qua primum teſtimonium prolatum eſt ad Catechumenos habitam fuiſſe. Inſcribitur enim: *Catecheſis ad illuminandos.* Non mirum igitur ſi de Confeſſione peccatorum ſoli Deo facienda mentionem habeat, cùm Catechumenis & nondum baptizatis lex Sacramentalis Confeſſionis poſita non fuerit.

Loquitur etiam quandoque Sanctus Joannes Chryſoſtomus de quotidiana pœnitentia, de examine conſcientiæ ſingulis diebus a Fidelibus inſtituendo, & de contritione, ac lachrymis quæ examinis illius comites eſſe debent. Hæc autem intus in conſcientiæ ſecreto ſine teſte, ſolo Deo præſente, fieri poſſunt. Hac Confeſſione ſoli Deo facta peccata quotidiana & leviora curantur atque delentur abſque miniſterio Sacerdotis. Sed

ad

ad gravia & lethalia peccata expungenda non ſufficit abſque Sacerdotis opera, & abſque Confeſſione apud eum facta, vel ejus ſaltem propoſito. Unde peccata illa non curat niſi diſpoſitivè (ut Scholaſtico more loquar) ſicut etiam ea curant Verbi divini prædicatio, & condonatio injuriarum, de quibus Sanctus Chryſoſtomus Homilia 20. in Matth. & Homilia, *Quòd peccata non ſint evulganda*. Igitur Santus Chryſoſtomus ad examen conſcientiæ quotidianum, ad pœnitentiam quotidianam, ad contritionem, & ad lachrymas auditores ſuos adhortatur, Homilia 20. in Geneſim, Homilia 11. in Pſalmum 50. Homilia 4. de Lazaro. Homilia cui titulus eſt, *Non eſſe ad gratiam concionandum*, Homilia *de Pœnitentia & mœſtitia Regis Achab*, & Homilia 31. in Epiſtolam ad Hebræos, ut ſoli Deo peccatum confiteantur ipſos urget; non tamen excludit miniſterium Sacerdotum, & Confeſſionis apud illos edendæ neceſſitatem, quam aliis in locis adſtruit. Certè publicam Pœnitentiam admiſit & indixit quorumdam Peccatorum reis Sanctus Chryſoſtomus, ut conſtat ex Homilia 3. de Saule & Davide (Tom. 2.) ex Homilia 17. in Matthæum, & ex Homilia 3. in Epiſtolam ad Epheſios. Qui autem pœnitentiæ publicæ addicebantur, Confeſſionem edebant apud Sacerdotem, & ab ipſo reconciliationis & abſolutionis beneficium expectabant. Hos tamen Sanctus Chryſoſtomus ex eorum numero non excipit, quos *ſoli Deo peccatum dicere* jubet *nullo alio conſcio*, & *intus in conſcientia, nemine præſente, præter eum, qui cuncta videt, Deum, judicium inſtituere*, & a quibus id unum exigit ut dicant Deo, *Peccavi*. Et quos *miſericordiam impetraturos* ait, *ſi apud Deum peccata confiteantur, ſi non linguâ, ſaltem memoriâ*. Hæ igitur loquendi formulæ miniſteria Sacerdotum Pœnitentibus publicis impendenda non excludunt, nec officium quo tenentur peccatores Pœnitentiæ publicæ obnoxii ad Eccleſiæ Miniſtros accedere, & clavibus ipſi a Chriſto datis ſeſe ſubjicere: nec igitur iſtis loquendi formulis excludere cenſendus eſt Sanctus Chryſoſtomus Confeſſionis apud Sacerdotes edendæ neceſſitatem divinâ lege, & Eccleſiæ moribus impoſitam cujuſcumque lethalis peccati poſt Baptiſmum reis: quam libro 2. de Sacerdotio cap. 3. & lib. 3. cap. 5. & Homilia 30. in Geneſim & Homilia 19. in Epiſtolam ad Hebræos tam diſertè adſtruxit.

§. XXX.

Leviaſcula quædam Dallæi Objectiones ex aliis Patribus petitæ diluuntur.

OBjicit 21. Dallæus teſtimonia SS. Hilarii, Baſilii, Ambroſii Maximi Taurinenſis, & Auguſtini, qui ſolâ contritione, ſine oris Confeſſione, peccatorum a Deo remiſſionem impetrari docent. Sanctus enim Hilarius Enarratione in Pſalmum 51. ait, Davidem dicere, *Nulli aliè eſſe confitendum quàm qui fecit olivam fructiferam ſpei miſericordiâ in ſæculum ſæculi*. Sanctus Baſilius in Pſalmum 37. ad hæc Davidis verba: *Rugiebam a gemitu cordis mei*; hæc habet: *Non enim ut multis manifeſtus fiam, labiis confiteor, ſed intus in ipſo corde, tibi ſoli ea quæ in occulto ſunt, reſpicienti, meos apud meipſum gemitus oſtenda, mecum ipſe rugiens. Non enim multis verbis opus erat ad Confeſſionem, vel ad exomologeſim. Sufficiebaat enim cordis mei gemitus ad Confeſſionem.*

Ambroſius libro 10. in Lucam: *Lavant lachrymæ delictum, quod voce pudor eſt confiteri. Et veniæ fletus conſulunt, & verecundiæ. Lachrymæ ſine horrore culpam loquuntur. Lachrymæ crimen ſine offenſione verecundiæ confitentur. Lachrymæ veniam non poſtulant, ſed merentur.* Hæc autem Ambroſius ex occaſione lachrymarum Petri: *Petrus*, inquit, *doluit & flevit, quia erravit ut homo. Non invenio quid dixerit, invenio quid fleverit. Lachrymas ejus lego: ſatisfactionem non lego. Sed quod defendi non poteſt, ablui poteſt.* Huic Ambroſii loco planè geminus eſt alter S. Maximi Taurinenſis Homilia 5. de Pœnitentia Petri. Denique Sanctus Auguſtinus Enarratione in Pſalmum 31. in hæc Davidis verba: *Dixi Pronuntiabo adverſùm me injuſtitias meas Domino, & tu remiſiſti impietatem cordis mei.* DIXI, inquit, *quid dimiſſi? Non jam pronuntiat, ſed promittit ſe pronuntiaturum, & ille jam dimittit... Ex ipſo quod dixit, Pronuntiabo, oſtendit quia nondum pronuntiaverat, ſed corde pronuntiaverat. Hoc ipſum dicere, Pronuntiabo, pronuntiare eſt; ideo & tu remiſiſti impietatem cordis mei. Confeſſio verò mea nondum ad os venerat: verumtamen Deus audivit vocem cordis mei. Vox mea in ore nondum erat, ſed auris Dei jam in corde erat.* Ex quibus conſtat Deum corde contritis atque pœnitentibus etiam ante vocalem Confeſſionem peccata remittere.

Reſpondeo, laudatos Patres de contritione perfecta loqui his in locis: quod prolata ab ipſis Davidis & Sancti Petri, peccatum deflentium exempla probant. Hujus autem contritionis tanta vis eſt, ut ante vocalem Confeſſionem peccata dimittat. Sed Confeſſionis propterea neceſſitatem non excludunt apud Sacerdotes edendæ: immo eam diſertè adſtruunt Hilarius Cap. 18. in Matthæum, Baſilius in Regulis brevioribus ad Interrogationem 229. & 288. Ambroſius libro 2. de Pœnitentia cap. 9. S. Auguſtinus libro Homiliarum 50. Homilia 27. 49. & 50. & Sermone 8. de Verbis Domini. Adde, Davidem & Sanctum Petrum, nondum inſtituto Pœnitentiæ Sacramento, & Confeſſione, quæ pars ejus eſt, pœnitentiam egiſſe; quæ proinde ſolâ contritione, lachrymiſque peccata ipſorum expungere potuit. Denique Sancti Patres in Homiliis ad populum de Pœnitentia virtute, quàm de Pœnitentia Sacramento frequentiùs loquebantur, & ad contritionem, lachrymas, gemitus, laborioſa ſatisfactoriaque opera, ſuos adhortabantur auditores; quòd perſuaſum haberent, ſine his officiis Confeſſionem apud Sacerdotes editam, & Abſolutionem ab iis impenſam non prodeſſe.

Denique nihil eſt in hujuſmodi Patrum locis, quod Concionatores noſtri paſſim in ore non habeant, quos tamen Confeſſionis Sacramentalis excludere neceſſitatem nemo dixerit.

Objicit 22. Dallæus, publicâ Pœnitentia ſemel functis, ſi in aliquod eorum criminum, quæ ſunt in Canonibus notata, relaberentur, nulla deinceps Pœnitentia conceſſa eſt nequidem privata, quæ apud Sacerdotes agi & Confeſſione Sacramentali velut parte eſſentiali ſupponitur conſtare. Neque tamen hujuſmodi Relapſos a ſpe veniæ excludunt Patres, præſertim Auguſtinus, cujus ea de re celebris locus extat Epiſtolâ 54. ad Macedonium: ſenſerunt itaque Patres, & Auguſtinus in primis, ſine Confeſſione & Sacerdotali Abſolutione peccata Lapſis Deum Optimum clementer dimittere.

Reſpondeo, Divinæ miſericordiæ nullos fines eſſe poſitos, nec illam Sacramentis ita eſſe adſtrictam ut ſine ipſis operari non poſſit. Unde non mirum quòd iis etiam, quibus Pœnitentiæ aditum Eccleſia Diſciplinæ ſeveritate præcluſiſſet veniæ tamen a Deo conſequendæ ſpem non adimeret, ſi Pœnitentiæ virtutis officia implerent, & contritionem perfectam de peccatis conciperent

rent

xent, ae juges ob ea lachrymas funderent. Non ſequitor tamen Confeſſionem Sacramentalem jure divino neceſſariam Patres non exiſtimaſſe: ſicut Baptiſmum ad ſalutem eſſe oeceſſarium non negaverunt, quamvis ſolo ejus vehementi deſiderio ſalutem conſequi Catechumenos putaverint, ſi ante actualem ejus ſuſceptionem e vita migrarent. Adde Pœnitentiæ Sacrameotum & abſolutiooem Sacerdotis, quæ Confeſſionem peccatorum apud ipſum factam ſequitur, etiam iis qui publicâ Pœnitentia functi in canonica crimina relapſi erant, nuſquam fuiſſe ab Eccleſia io obitu negatam, ot probavimus Tomo 3. Diſſertationum in Hiſtoriam Eccleſiaſticam.

§. XXXI.

Caſſiani & Juliani Pomerii auctoritate Dallæus abutitur.

OBjicit 23. Dallæus teſtimoniom Caſſiani Collatiooe 20. cap. 8. ubi de Pœnitentiæ fructibus differens, per quos ad expiationem criminum pervenitur, recenſitis collocatiſque in hoc genere, charitate, eleemoſynis, lachrymis, Confeſſione, afflictiooe cordis & corporis, præcipuèque emendatione motum, aliorum Fidelium precibus, miſericordiæ ae Fidei merito, efficaci Evangelii Prædicatione, ſalubrique admonitione, denique indulgentiâ in eos qui nos læſerunt: *Videtis*, inquit, *quantos miſericordia aditur patefecerit elemsntia Salvatoris; ut nemo ſalutem cupiens deſperatione frangatur, cùm videat ſe tantis ad vitam remediis invitari. Si enim pro infirmitate caruir, affictione jejuniorum abolere te peccatu non poſſe cauſaris, &c. eleemoſynarum ea redime largitate. Indigentibus ſi non habeas quod impartias, &c. certè abſque illis morum poteris emendatione purgari. Quòd ſi perfectionem virtutum extinctione vitiorum omnium non poteſt adipiſci, ſolicitudinem piam ergu utilitutem aliena ſalutis impende. Si autem te idonsum huic miniſterio non eſſe conquereris, operire peccata poteris charitatis affectu. In hoc quoque ſi te fragilem fecerit qualibet mentis ignavia, oratione ſaltem atque interceſſione Sanctorum remedia vulneribus tuis humili-*
Pſal. 31. 5. *tatis affectu ſubmiſſue imploru. Poſtremò quis eſt qui non poſſet ſuppliciter dicere, Peccatum meum cognitum tibi feci, & injuſtitiam meam non operui?*
Pſal. 50. *Ut per hanc Confeſſionem etiam illud ſubjungere mereatur, Et tu remiſiſti impietatem cordis mei. Quod ſi verecundiâ retrahente, revelare coram hominibus erubeſcis, illi quem latere non poſſunt, confiteri ea jugi ſupplicatione non deſinas, ac dicere; Iniquitatem meam ego cognoſco & peccatum meum contra me eſt ſemper; Tibi ſoli peccavi, & malum coram te feci; qui & abſque illius verecundia publicatione curare, & ſine improperio peccata donare conſuevit. Poſt iſtud quoque tam promptum certumque ſubſidium, aliud quoque facilius largitu eſt nobis divina dignatio, ipſamque remedii opem noſtro commiſit arbitrio, ut indulgentiam noſtrorum ſcelerum pro noſtro præſumamus affectu, dicentes ei: Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Quiſquis igitur ad indulgentiam ſuorum criminum deſiderat pervenire ipſis ſemetipſum aptare ſtudeat inſtramentis, nec obdurati cordis pervicaciâ a remedio ſalutari fontem tanta pietatis avertat: quia etiam ſi hæc omnia fecerimus, non erunt idonea ad expiationem ſcelerum noſtrorum, niſi ea bonitas Domini, clementiaque deleverit, qui cùm religioſi*
Iſai. 43. 25. *conatus obſequia ſupplici mente a nobis oblata perſpexerit; exiguos parvoſque conatus immenſâ liberalitate proſequitur, dicens, Ego ſum, ego ſum qui deleo iniquitates tuas propter me, & peccatorum tuorum jam non recordabor.* Ex quo Caſſiani teſtimonio colligit Dallæus, ipſum minimè exiſtimaſſe nullam ſine exteriori, ſive vocali Confeſſione peccatorum a Deo remiſſionem impetrari poſſe. Si hoc eoim ſenſiſſet numquam Confeſſionem inter multas illas inter ſe quidem diſcrepantes, ſed tamen unius ejuſdemque Pœnitentiæ vias nomeraſſet, quibus omnibus ad eamdem peccatorum remiſſiooem ſalutemque pervenitur. Nemo enim uſque adeo ſtultus eſt, qui præfatus multas eſſe vias quibus in onum locum iri pervenirique poſsit poſt hæc inter illas eam quoque recenſeat, quâ omnibus qui in eum locum contendunt, ita neceſſariò tranſeundum ſit, ut niſi qui per eam iter fecerit, ad deſtinatum locum pervenire non poſſit. Ut ſi quis dixerit, Roma Brundiſium iri via vel Appii, vel Numici; intelligit haud dubiè etiam, qui via Appia iter non fecerit, Brundiſium pervenire poſſe, ſi viam Numici terat ac ſequatur. Cùm itaque Caſſianos ſcribat multos eſſe Pœnitentiæ fructus per quos ad expiationem criminum pervenitur, & inter illos Confeſſiooem numeret; nemo non videt ipſum putaſſe etiam eom, qui confeſſus non fuerit, remiſſionem peccatorum conſecuturum, ſi aliquod ex aliis mediis ſecutus fuerit.

Reſpondeo, Caſſianum ibi de pœnitentiæ fructibos ſive de operibus ſatisfactoriis loqui, quæ ad quotidianam Pœnitentiam ſpectant hominum jam ad Deum converſorum, qui omnia ad remiſſionem peccatorum neceſſaria, præter ſatisfactionem impleverunt: quique *in humilitate cordis & ſpiritus contritione defixi, in labore & gemitu perdurant.* His ergo multiplices Pœnitentiæ fructus, ſeu varios ſatisfactionis modos Optimum Deum miſericordiâ ſuâ providiſſe docet in illa Caſſiani Collatione Pinuphius Abbas, Per onumquemque ad expiationem eriminom ait perveniri, quatenus ſatisfactoria opera perfectam ad remiſſionem eriminum etiam contritis & confeſsis neceſſaria ſunt, ut divinę Juſtitię jura reſarciant, ut pravos habitus evellant, & qoamdam de indolgentia, qoæ ſatisfactionis fiois eſt, ſibi pariant, moralem quidem ſecuritatem. Id patet tum ex initio Collationis, cùm ex progreſſu. Interrogat namque Pinuphium Abbatem ſanctiſſimum Germanus de Pœnitentiæ fine & ſatisfactionis indicio his verbis: *Unum proinde ac ſingulare præſidium medela noſtra poteſt conferei vulneribus, ut de fine Pœnitentia, ac maximè de ſatisfactionis indicio aliqua diſcamus, ut certi de remiſſione præcedentium delictorum, poſſimus etiam ad conſcendenda faſtigia prædicta perfectionis animari.* Reſpondet Pinuphius: *Itaque de Pœnitentia exhortatione vel merito, multi non ſolùm dictis, verùm etiam ſcriptis plurima vulgaverunt, monſtrantes quanta ejus utilitas, quantaque ſit gratia; ita ut Deo præteritis facinoribus offenſo, tamque juſtiſſimam pœnam pro tantis criminibus inferenti [ſi dici fas eſt] quodammodo obſiſtat, & quaſi inviti dexteram ſuſpendat ultoris. Verùm hæc omnia vobis vel pro ſapientia ſupernaturali, vel pro indefeſſo ſacrarum ſtudio Literarum, ita cognita eſſe non ambigo, ut de iis prima plantatio veſtra converſationis inoleverit. Denique non de Pœnitentia qualitate, ſed de ejus fine ac ſatisfactionis indicio ſolliciti, id quod ab aliis prætermiſſum eſt, ſagaciſſimâ interrogatione diſquiritis. Quapropter omni brevitate atque compendio propoſitionis veſtra deſiderio ſatisfacere nitimur.* Tum deinde cap. 7. ſtatuit eum ad ſatisfactionis finem perveniſſe, cujus meoti præteritorum criminum imagines ampliùs non obverſantur, & in quo conſcientiæ remorſus diutur-

no gemitu & labore Pœnitentiæ ſunt conſopiti. *Dum ergo agimus Pœnitentiam*, inquit, *& adhuc vitioſorum actuum recordatione mordemur, neceſſarium eſt ut ignem conſcientiæ noſtra obortus ex Confeſſione culpæ lacbrymarum imber extinguat. Cùm verò cuiquam in hac humilitate cordis & ſpiritus contritione defixo, atque in labore & gemitu perduranti, horum recordatio fuerit conſopita, & conſcientia ſpina de medullis animæ gratiâ Dei miſerentis evulſa, certum eſt eum ad ſatisfactionis finem atque indulgentiæ meritum perveniſſe, & ab univerſorum criminum labe purgatum. Ad quam tamen oblivionem non aliàs pervenitur, niſi per obliterationem vitiorum atque affectuum priſtinorum, & perfectam cordis atque integram puritatem; quam ſine dubio nullus eorum qui per ignaviam ſive contemptum vitia ſua purgare neglexerit, aſſequitur, niſi qui gemitus atque ſuſpiria multa jugitate continuans omnem ſordium priſtinorum excoxerit labem*, &c.

Poſt hæc varios Pœnitentiæ fructus percenſet, quibus poſt Baptiſmum ad expiationem criminum pervenitur, ſeu diverſos ſatisfactionis modos, quibus converſus ad Dominum peccator perfectam indulgentiam conſequi poteſt. Qui unum ex his amplecti non potuerit, eum aliis crimina expiare poſſe Pinuphius Abbas docet; non tamen excludit, imò ſupponit Confeſſionem Sacramentalem, & Abſolutionem Sacerdotis, ſicut & contritionem atque converſionem ipſam. Certè nemo Catholicorum Doctorum de modis ſatisfactionis pro criminibus vitæ præteritæ ad peccatores converſos ſermonem habens non eadem tradit documenta, quæ religioſiſſimus Abbas Pinuphius in illa Collatione: nec Romanæ tamen Communionis Theologum ita loquentem excludere neceſſitatem Confeſſionis Sacramentalis quis ſuſpicabitur.

Fruſtra verò Dallæus objicit, Confeſsionem inter multiplices illas vias, diverſoſque modos, quibus ad expiationem criminum pervenitur, a Caſſiano recenſeri, adeoque ſine ipſa remiſsionem peccatorum a Deo obtineri poſſe. Namque de Confeſsione apud Sacerdotes edenda, quæ Sacramenti Pœnitentiæ pars eſt, non loquitur, ſed de Confeſsione quam jugi ſupplicatione apud Deum agimus, vel qua prioris vitæ crimina etiam hominibus revelamus extra Sacramentum, eorum publicatione, atque inde exortâ verecundiâ & exprobatione ſacrificium humilitatis Deo offerentes, illique hoc modo ſatisfacientes. Hujuſmodi Confeſsionem apud Monachos præſertim ſolemnem fuiſſe colligitur ex Caſsiano Collatione 2. Hæc verò merè ſatisfactoria eſt, & Pœnitentiæ fructus, non pars eſſentialia: adeoque ſi quis ab ea præ verecundia retrahatur, aliam ſatisfactionis viam ſequi poteſt, puta Confeſsionem quæ *jugi ſupplicatione*

Pſal. 50. „ *Deo fit, dicendo;* Iniquitatem meam ego cogno-
„ ſco, & peccatum meum contra me eſt ſemper,
„ Tibi ſoli peccavi, & malum coram te feci: *Qui & abſque illius verecundiæ publicatione curare, & ſine improperio peccata donare conſuevit*: vel alium ſatisfactionis modum amplecti poteſt ex his quæ recenſita ſunt. Confeſsionem itaque Sacramentalem non pulſat hic Caſsiani locus, ſicut nec ipſi planè gemina Sancti Eligii Noviomenſis Epiſcopi, & Theodulphi Aurelianenſis teſtimonia, illius quidem ex Homilia, *De eo quòd Chriſtus lavit pedes Diſcipulorum*; iſtius verò in Capitulari, quod extat Tom. 2. Conciliorum Galliæ, capite 36.

Objicit 24. Dallæus Juliani Pomerii teſtimonium, libro 2. de Vita Contemplativa, cap. 7. ubi poſtquam de iis dixit, quorum crimina vel ex ipſorum Confeſsione, vel aliunde nobis innotuerint, hæc ſubjungit: *Porro illi quorum peccata humanam notitiam latent, nec ab ipſis confeſſa, nec ab aliis publicata, ſi ea confiteri aut emendare noluerint, Deum quem habent teſtem, ipſum habituri ſunt & ultorem. Et quid eis prodeſt humanum vitare judicium, cùm ſi in malo ſuo permanſerint, ituri ſint in æternum Deo retribuente ſupplicium? Quòd ſi ipſi judices fiant, & veluti ſuæ iniquitatis ultores hic in ſe voluntariam pœnam ſeveriſſimæ animadverſionis exerceant, temporalibus pœnis mutaverunt æterna ſupplicia, & lacbrymis ex vera cordis compunctione fluentibus reſtinguent æterni ignis incendia*. Ibi Pomerius ultionem Dei aliis occultorum criminum reis non denuntiat, niſi qui ea vel non confeſsi fuerint, vel non emendaverint. Si quis ergo ex iis peccata, tamenſi minimè confeſsi emendaverint, hujuſmodi Pœnitentes divinæ ultionis metu liberat, adeoque peccatorum remiſsione donat. Quòd ſi ille ſenſiſſet nullum hujuſmodi delictorum ſine Confeſsione vocali cuiquam remitti; ſimpliciter dixiſſet iſtos, ſi ea confiteri noluerint, Deum ultorem habituros. Nunc cùm interjectâ copulâ disjunctivâ duo iſta poſuerit, *Si ea confiteri, aut emendare noluerint*, nemo non videt eum duas Pœnitentiæ & ſalutis vias iſtis proponere; quarum illa prior eſt, ut peccata Miniſtris confeſsi, eorum operâ remiſsionem & medicinam quærant; hæc poſterior ut ipſi ſibi propriæ mentis judicio, nullius alterius adhibitâ manu conſulant, vitamque ac mores emendent. Quod & verba ſequentia docent, in quibus nullam facit Sacerdotis aut cujuſquam alterius mentionem; hoc unum ab iſtis requirit, *Ut ipſi ſibi judices fiant, & veluti ſuæ iniquitatis ultores in ſe voluntariam pœnam ſeveriſſimæ animadverſionis exerceant*. Atqui neque ſibi ipſe judex eſt, qui apud Sacerdotis tribunal reus conſiſtit, cujuſque cauſa ab illius examine ac ſententia omnis pendet, neque voluntaria pœna dicenda eſt, quam non propria voluntate ſumptam, ſed nobis alterius judicio conſtitutam neceſſariò ſubimus.

Reſpondeo, Copulam disjunctivam a Juliano Pomerio interjectam hoc in loco, *Si ea confiteri, aut emendare noluerint*, non probare quod Dallæus pertendit, abſque Confeſsione peccatorum veniam obtineri, cùm eam peccator apud Sacerdotem edere poteſt: ſed ſignificare duntaxat Confeſsionis aut emendationis defectum divinam in peccatores ultionem provocare; quia non prodeſt ſine morum emendatione Confeſsio; nec ſincera eſt abſque Confeſsione emendatio. Unde licèt utraque neceſſaria ſit ad veniam promerendam, alterutrius tamen defectus & omiſsio ſatis eſt ad incurrendam damnationem. Enimverò quod in Scholis adeo frequenter decantatur, ubi de rebus moralibus quæſtio eſt, *Bonum ex integra cauſa, malum ex quocumque defectu*, hìc locum habet. Unde ſicut ſi quis dixerit Infideles, ſi Chriſtum confiteri, vitæ præteritæ crimina ex Dei amore deteſtari, aut Baptiſmum ſuſcipere noluerint, Deum habituros ultorem, & ituros in æternum ſupplicium, ſi in infidelitate permanſerint; non ſignificat Chriſti Confeſsionem, & præteritæ vitæ deteſtationem ſine Baptiſmo, vel Baptiſmum ſine vera converſione & Fide in Chriſtum ſatis eſſe ad æternam ſalutem; ſed id unum innuit, nec Fidem in Chriſtum & converſionem, ad ſalutem perducere, ſi negligatur Baptiſmi ſuſceptio; nec Baptiſmum hominem ſalvare, ſi deſit ipſi fides in Chriſtum veraque converſio: ita cùm ait Julianus Pomerius de iis quorum peccata humanam notitiam latent, *Si ea confiteri noluerint, Deum quem habent teſtem, ipſum habituri ſunt & ultorem*, non innuit (quod ſomniat Dallæus) remiſsionem peccatorum ſolâ emendatione, ſine Confeſsione facta obtineri: quia nec vera emendatio eſt cùm pecca-

Digitized by Google

cator Sacramentum Pœnitentiæ, Confeſsionemque contemnit, vel negligit; ſed ultionem Dei eos manere ſignificat, qui vel confiteri peccata, vel ea emendare noluerint, quia vel neglecta Confeſsio, vel ſpreta emendatio ad damnationem ſufficiunt.

Quòd porro ſui judices fieri peccatores ipſos, & voluntariam pœnam in ſe exercere optat Julianus Pomerius, Confeſsionis Sacramentalis, & Sacerdotalis, miniſterii neceſsitatem non excludit: ſed Eccleſiæ in externo foro judicium, quo publici peccatores ob crimina vel propria Confeſsione poſt ſcandalum, aut delationem publicata, vel aliorum teſtimoniis probata, publicæ Pœnitentiæ ſubjiciuntur; &, ſi pertinaces fuerint, excommunicantur. Hoc Eccleſiæ in externo foro judicium licèt vitent illi *Quorum peccata humanam notitiam latent, nec ab ipſis confeſſa, nec ab aliis publicata*, ſui ipſi judices fieri debent quantùm ad inflictionem pœnarum, & executionem laborum, bonorumque operum, quæ ipſis privatim exercenda Sacerdos, apud quem confeſsi ſunt, impoſuit; debent, inquam, ſponte labores illos ſubire, pœnaſque illas ſibi infligere; ad quas ſubeundas Eccleſiæ cenſurâ cogi non poſſunt: Hic eſt Juliani Pomerii ſenſus, quem & antecedentia & ſequentia demonſtrant. Præmiſerat initio capitis, *Ipſa peccata ſic haberi occulta, vel aliena nobis, vel aliis noſtra, ut plerùmque & ſanctus inter peccatores lateat, & famam ſancti obtineat peccator. Innocentem, ſi ſe tueri non poteſt, ſuſpicionem Judicis incautam condemnare; & reum calliditatem ingenii vivacis excuſare. Veruntamen non divinum, ſed humanum fallere iſta judicium.* Tum de Confeſsione ſecreta criminum occultorum ſic loquitur: *Cùm verò nobis Fratres quilibet peccata ſua, tamquam Medicis vulnera, quibus urgentur, aperiunt, operam dare debemus, ut quantocyus ad ſanitatem Deo Auctore perveniant, ne in pejus diſſimulatâ curatione proficiant.* Ex quibus conſtat ſolemnem fuiſſe tempore Juliani Pomerii, id eſt, circa annum Chriſti 446. Sacramentalem Confeſsionem. Poſt hæc, de publicis criminibus, quæ ad externum Eccleſiæ forum deferuntur, hæc habet: *Ea autem crimina quorumlibet, ſi ipſis criminoſis confiteri nolentibus undecumque claruerint, quæcumque non fuerint patientia leni medicamento ſanata, velut igne quodam piæ increpationis urenda ſunt & curanda. Quòd ſi nec ſic quidem æquanimiter ſuſtinentis, ac piè increpantis medela profecerit in eis, qui diu portati & ſalubriter objurgati corrigi noluerint, tamquam putres corporis partes debent ferro excommunicationis abſcindi: ac ſicut caro morbis emortua, ſi abſciſſa non fuerit, ſalutem reliquæ carnis putredinis ſuæ contagione corrumpit: ita iſti, qui emendari deſpiciunt, & in ſuo morbo perſiſtunt, ſi moribus depravatis in Sanctorum ſocietate permanſerint, eos exemplo ſuæ perditionis inficiunt.* Dicit ſubinde, eos quorum peccata humanam notitiam latent, nec ab iis confeſſa, nec ab aliis publicata, ſi ea confiteri noluerint, aut emendare, Deum habituros ultorem. Quòd ſi ipſi pœnam ſeveriſsimæ animadverſionis ſponte in ſe exerceant, ad quam externi fori Eccleſiaſtici cenſurâ & judicio ſubeundam cogi non poſſunt, quia eorum crimina ſunt occulta, temporalibus pœnis æterna mutabunt ſupplicia.

Hunc eumdem Juliani Pomerii ſenſum conſequentia demonſtrant; loquens enim continenter de iis, *Qui in aliquo gradu Eccleſiaſtico conſtituti aliquod occultè crimen admittunt, quod prodere metuunt ne ſententiam juſtæ excommunicationis accipiant*, ait ipſos *dupliciter contra ſe iram divinam exaggerare: quod & hominibus innocentiam fingunt, & contempto Dei judicio abſtinere ſe ab altari propter homines erubeſcunt. Quapropter*, inquit, *Deum ſibi faciliùs placabunt illi, qui non humana tantùm judicia, ſed ultro crimen cognoſcant; qui aut propriis illud Confeſsionibus produnt, aut neſcientibus aliis quales occulti ſunt, ipſi in ſe voluntariæ excommunicationis ſententiam ferunt; & ab Altari cui miniſtrabant, non animo, ſed officio ſeparati, vitam tamquam plangunt, certi quòd reconciliato ſibi efficacis pœnitentiæ fructibus Deo, non ſolùm amiſſa recipiant, ſed etiam Cives ſupernæ Civitatis effecti, ad gaudia ſempiterna perveniant.* Vides nihil aliud pertendere Julianum Pomerium, cùm dicit eos qui ſunt occultorum criminum rei, Judices ſibi fieri debere, & ſeveriſſimæ animadverſionis pœnas in ſeipſos exercere, quàm ab externo Eccleſiæ foro immunes eſſe, ejuſque ſententia non poſſe vel ab Altarium miniſterio removeri, ſi ſint Clerici; vel a Communione, ſi Laïci, nec publicâ mulctari Pœnitentiâ: ſed tamen ipſos aut propriâ Confeſſione detegere crimen ſuum debere Eccleſiæ Præpoſitis, ut præſcriptam Canonibus Pœnitentiam ſuſcipiant: aut Eccleſiæ prævenire judicium, & ab Altari, vel a Communione ſeipſos ſegregare, pœnaſque ſeveriſſimas ſponte a ſe repetere, ut iram Dei placent, veniamque criminum promereantur. At illud peccatoris in ſeipſum judicium, non excludit judicium Sacerdotis in interno Pœnitentiæ foro, ſive in Confeſſionis Sacramentalis tribunali pœnas illas indicentis Pœnitenti, quas ſubire debeat, eumque poſt ſatisfactionem, vel ante (ſi cauſa ſubſit legitima) abſolventis.

§. XXXII.

Laurentius Novarienſis Epiſcopus Dallæo non favet.

OBjicit 25. Dallæus Laurentii Novarienſis, qui anno ſexti Sæculi ſeptimo floruit, teſtimonium, Homilia 1. *Ex illa*, inquit, *die, illâque hora quâ egreſſus es de Lavacro, ipſe tibi ſunt jugis & diuturna remiſſio. Non opus habes Doctore, non dextrâ Sacerdotis. Mox ut aſcendiſti de ſacro Fonte, veſtitus es veſte albâ, & unctus es unguento myſtico; facta eſt ſuper te invocatio, & venit ſuper te trina virtus, quæ vas novum hac novâ perfudit doctrinâ. Exinde te ipſum ſtatuit tibi judicem & arbitrum; deditque tibi notitiam, ut poſſis ex te diſcere bonum & malum, id eſt, inter meritum & peccatum. Et quia non poteras manens in membris corporiſque compage, liber exiſtere a peccato, immuniſque eſſe a noxa, poſt baptiſma remedium tuum in te ipſo ſtatuit, remiſſionem in arbitrio tuo poſuit, ut non quæras Sacerdotem, cùm neceſſitas flagitaverit: ſed ipſe jam ac ſi ſcitus perſpicuuſque magiſter, errorem tuum intra te emendes, & peccatum tuum pœnitudine abluas. Itaque deſinat duritia, ceſſet deſperatio, deſinat ignavia. Fons nunquam deficit; aqua intus eſt; ablutio in arbitrio eſt; ſanctificatio in ſolertia eſt; remiſſio in rore eſt lachrymarum. Noli te ſolvere in ſegnitiem. Fons eſt in homine conſervatus perpetua pœnitudo.* Tunc paucis interjectis: *Noli tu jam quærere aquam Joannem, neque Jordanem: ipſe tibi eſto Baptiſta. Pollutus es poſt Lavacrum; vitiata ſunt viſcera tua, contaminata eſt anima? Tinge te aquâ pœnitentiæ; ablue te abundantiâ lachrymarum; exuberet fons compunctionis in extis tuis; exundet aqua viva in fibris tuis. Para te venicati Domino, & ipſe te baptizabit in Spiritu Sancto & igni, habens ventilabrum in manu ſua, quod eſt inſpectio, vel ponderatio pœnitudinis ac peccati. Ipſe perpendit in te utrumque pondus; ipſe proſpicit in te molem & molem, unam pœnitentiæ, & unam pec-*

ſilentia: & pænitentia quidem fractat ac ſi triticum congerit in tuam profectum; peccata verò tua quaſi peſtilentia paleas comburit igni inextinguibili. Hæc eſt privata remiſſio intimo corde provocata, & pænitudine acquiſita.

Laurentius ſacro Baptiſmo ſemel tinctis dexterâ Sacerdotis ampliùs opus eſſe negat. Quomodo, ſi nullum eorum delictorum, in quæ ſubinde incidunt, ſine Sacerdotali dextra remitti poteſt? Tum ſibi ipſi unumquemque Fidelem judicem & arbitrum a Chriſto conſtitutum ait; falsò & ineptè, ſi nemo Fidelium eſt cui neceſſarium ad ſalutem non ſit Sacerdotis judicium. Noxarum verò poſt Baptiſmum remedium in nobis ipſis conſtitutum dicit, remiſſionemque in arbitrio noſtro poſitam eſſe; ut non ſit quærendus Sacerdos, ſi talis neceſſitas inciderit, ſed ipſi jam errorem intra nos emendemus. Fruſtra omnia, ſi & remedium, & remiſſio, & emendatio in aliena manu ſita ſunt; ſique Sacerdos neceſſariò ad ea impetranda adeundus eſt. Remiſſionem eſſe in rore lachrymarum noſtrarum; non ergo in alterius cujuſquam ore ac voce. Edicit nihil neceſſe eſſe vel Joannem, vel Jordanem quærere; id eſt, ut liquet, Pœnitentiæ Miniſtrum, vel inſtrumentum.

Reſpondeo, Hunc Auctorem Dallæi cauſam non juvare. Cùm enim negat dexterâ Sacerdotis ampliùs opus eſſe Baptiſmo ſemel tinctis, nec eſſe quærendum Sacerdotem, ſi remiſsionis neceſſitas inciderit, id unum ſignificat, opus non eſſe dexterâ Sacerdotis qui baptizet; cùm repeti non poſſit Baptiſmus; ſed non negat quin ſit opus dexterâ, aut potiùs ore & voce Sacerdotis qui abſolvat Pœnitentem peccata confeſſum. Non alium eſſe ſenſum Laurentii Novarienſis hoc in loco evidentiſſimum erit, ſi laudata in objectione verba reſponſionem eſſe animadvertamus ad quæſtionem paulò ante propoſitam a peccatore, hancque cum illa conferamus. Sic loquentem peccatorem paulò ante in eadem Homilia induxerat: *Quid factarus ſum modò; quid ſuper agendum eſt mihi, aut quid reſtat ſperandum? Redemptus fui, & factus ſum ſervus; Perdidi gratiam largitoris, amiſi beneficium Redemptoris. Claro corpore egreſſus de Fonte, canò me iterum immundo perfudi, limoque fœdavi. Purus de gratia Dei, factus ſum de propria intemperantia perditus. Erexi meos de filio famulum, de intimo inimicum, de herede feci externum; violavi ſymbolum meum, corrupi pactum in ipſo veſtibulo frontis inſcriptum.... Quid nunc requiro, aut quid expendo adhuc? Ubi quæro Fontem, aut ubi invenio Baptiſma? Numquid eſt reſpectus ad aquam? Numquid recipiet me adhuc unda, ut me reformet in utero aqua & pariat innocentem? Aut fortè quærere debeo adhuc dexteram Sacerdotis, quæ me mergat in Fontem; & inde iterum purificet?* Huic itaque interrogationi reſpondens Laurentius, ait; *Non opus habes Doctore, non dexterâ Sacerdotis*, quæ nimirum te rurſus mergat in Fontem. Poſt Baptiſma remedium tuum in teipſo ſtatuit, remiſsionem in arbitrio poſuit, ut non quæras Sacerdotem a quo rurſus baptizeris. Non ſic tamen unumquemque *ſibi judicem & arbitrum Deus conſtituit* quantùm ad remiſsionem peccatorum mortalium quibus poſt Baptiſmum pollutus eſt, ſed quantùm ad notitiam boni & mali: quia cùm doctrinâ Chriſtianâ ſit imbutus, & divinæ legis mandata noverit, *Non opus habet doctrinâ*. Hunc ſenſum verba ipſa Laurentii Novarienſis præ ſe ferunt. *Exinde*, inquit, *teipſum ſtatuit tibi judicem & arbitrum; deditque tibi notitiam, ut poſſis ex te diſcere bonum & malum, id eſt, inter meritum & peccatum*. Remedium autem in nobis ipſis eſſe ſtatuit, & remiſſionem in arbitrio noſtro poſitam; quia poſt Baptiſma Pœnitentiam amplecti poſſumus, & lachrymis noſtris atque laboribus, operibuſque bonis peccata eluere, vel abſque arbitrio Sacerdotis, & Confeſsione apud ipſum facta, ſi venialia ſint; vel adjuncta Confeſsione & Abſolutione Sacerdotis, ſi ſint mortalia. Qua de Confeſſione & Abſolutione Laurentius Novarienſis non loquitur, quia ſuos Auditores adhortatur ad Pœnitentiam virtutem, non ad Pœnitentiam Sacramentum; quod Patribus in Homiliis ſolemne eſt, immo & hodiernis Romanæ Eccleſiæ Concionatoribus; quos Confeſſionis negare neceſſitatem nemo ita inſanus eſt qui aſſerat, quamvis in plurimis Concionibus ſuis Pœnitentiâ, lachrymis, bonis operibus ablui peccata demonſtrent; & Scripturæ verbis Chriſtianam plebem ad illa delictis ſuis adhibenda remedia invitent, nullâ Confeſſionis, quam ex Eccleſiæ doctrina & uſu ſupponunt, factâ mentione. Solam itaque novi Baptiſmi neceſſitatem, & Sacerdotis baptizantis miniſterium, non autem neceſſitatem Confeſſionis excludit Laurentius Novarienſis, & Pœnitentiæ remedium Chriſtianis poſt Baptiſmum lapſis præſto eſſe, quæ laborioſus Baptiſmus eſt, aſſerit; cujus tamen partes ſingulas ibi non explicat. Unde Chriſtianum ſic loquentem induxit: *A Patris delicto liber effectus, proprium commiſi delictum, de publico ereptus laqueo privatum incurri. Non eſt jam fontis nec aquæ præſidium, quid faciam, aut unde piabor? Numquid mereor iterum indulgentiæ tuo imbre perfundi, generaliſque lavacri flumine dilui? Abſit. Non ego jam aquæ munus repetam, quod ablui. Semel petam, quod ſemel conceſſum eſt. Ex meo me inopia redimo, ex meo me labore perfundo. Eſt in me exiguus quidam humor, qui non me more torrentis infundit; ſed modico ſudore irrorat. Laboris mei guttis ablui quæro; verborumque ſcintillis virus in me conceptum exuri deſidero. Uſquequaque lava me ab injuſtitia mea: non jam aquâ, ſed opere lava me, non Baptiſmatis fonte, ſed Pœnitentiæ rore.* Ideo ait idem Auctor: *Noli tu jam quærere neque Joannem, neque Jordanem*, id eſt, Miniſtrum Baptiſmi, vel aquam. Quæ contra Miniſtrum Pœnitentiæ Sacerdotem perperam torquet Dallæus. Denique remedium noſtrum in nobis ipſis conſtitutum dixiſſe videtur Laurentius Novarienſis quoad remiſſionem venialium peccatorum, non quoad remiſſionem mortalium; adeoque venialia intra nos poſſe emendari abſque Confeſſione Sacramentali & judicio Sacerdotali; non verò mortalia. *Et quia*, inquit, *non poteras manens in membris corporiſque compage, liber exiſtere a peccato, immuniſque eſſe a noxa; poſt Baptiſma remedium tuum in teipſo ſtatuit, remiſſionem in arbitrio tuo poſuit, ut non quæras Sacerdotem*, &c. Peccata a quibus immunes eſſe non poſſumus, quamdiu manemus in membris corporiſque compage, venialia ſunt. Poſſumus enim a mortalibus eſſe liberi. Venialium itaque dumtaxat remiſſionem in nobis poſitam ait Laurentius Novarienſis, nec ad eam Sacerdotis miniſterium deſiderari.

§. XXXIII.

Venerabilis Bedæ teſtimonium Dallæo eripitur.

OBjicit 26. Dallæus duo Venerabilis Bedæ teſtimonia. Prius extat in Commentario in Jacobi Epiſtolam, in hæc Apoſtoli verba; *Confitemini alterutrum peccata veſtra*. *IN HAC*, inquit, *ſententia illa debet eſſe diſcretio, ut quotidiana leviaque peccata alterutrum coæqualibus confiteamur;* co-

eorumque credamus oratione ſalvari. Porro graviores lepræ immunditiam juxta Legem Sacerdoti pandamus, atque ad ejus arbitrium, qualiter & quanto tempore juſſerit, purificari curemus.

Alter locus extat libro 5. in Lucam, c.69. in hæc Domini ad Leproſos verba, *Ite & oſtendite vos Sacerdoti. NULLUM*, inquit, *Dominus eorum, quibus hac corporalia beneficia præſtitit, invenitur miſiſſe ad Sacerdotes, niſi Leproſos; quia videlicet Sacerdotium Judæorum figura erat Sacerdotii futuri regalis quod eſt in Eccleſia, quo conſecrantur omnes pertinentes ad Corpus Chriſti ſummi & veri Principis Sacerdotum. Et quiſquis hæreticâ pravitate, vel ſuperſtitione Gentili, vel Judaïca perfidia, vel etiam ſchiſmate fraterno, quaſi vario colore per Chriſti gratiam caruerit, neceſſe eſt ad Eccleſiam veniat, coloremque fidei verum, quem acceperit, oſtendat. Cætera verò vitia, tamquam valetudine, & quaſi membrorum atque ſenſuum, per ſemetipſum interiùs in conſcientia & intellectu Dominus ſanat & corrigit.* Quibus verbis Beda clariſsimè conſtituit, non alios Fideles ſacerdoti neceſſariò confiteri debere, quàm qui lepræ ſpiritualis immunditiâ laborant, hoc eſt (ut ipſe in ſecundo loco interpretatur) vel hæreticâ pravitate, vel Judaïca perfidia, vel ſuperſtitione Gentili, vel etiam ſchiſmate fraterno; cætera vitia Sacerdotis Abſolutione non egere. neque adeo vocali apud eum Confeſsione, ſed & mutuis coæqualium, id eſt, fratrum quorumvis precibus expiari, & a Chriſto interiùs in conſcientia & intellectu ſanari & corrigi.

Reſpondeo, in primo Venerabilis Bedæ teſtimonio Confeſsionem disertè aſtrui, & nomine gravioris lepræ quæ Sacerdoti pandenda eſt, mortalia quælibet peccata intelligi. Gravioris enim lepræ immunditiam opponit quotidianis levibuſque peccatis. At non hæretica tantùm pravitas, Judaica perfidia, Gentilis ſuperſtitio, & ſchiſma fraternum, quotidianis leviboſque delictis opponuntur, ſed gravia quælibet mortaliaque peccata: igitur omnia peccata mortalia gravioris lepræ nomine Beda intelligit, quæ Sacerdotibus pandenda eſt. Unde immediatè ante verba in objectione laudata ait: *Si ergo infirmitia peccatis ſint, & hæc Presbyteris Eccleſia confeſſi fuerint, ac perfecto corde ea relinquere atque emendare ſategerint, dimittentur &c. Neque enim ſine Confeſſione emendationis peccata queunt dimitti.*

Secondo loco Venerabilis Beda non aſſerit, ſola illa vitia, ſcilicet Hæreticam pravitatem, Judaïcam perfidiam, Gentilem ſuperſtitionem, & ſchiſma fraternum, apud Sacerdotes eſſe confitenda, cœtera verò abſque Confeſsione & miniſterio Sacerdotum expiari: ſed ſolùm docet neceſſe eſſe ut qui triplicis illius infidelitatis aliquâ labe, vel ſchiſmatis fraterni fuerint infecti, ad Eccleſiam redeant, palamque ejuratis erroribus, & ſuſcepto baptiſmate, vel ſchiſmate abdicato, Fidei & unitati Eccleſiæ adhærere ſe publicâ Fidei profeſsione, & Sacramentorum Communione teſtentur. Cœtera verò crimina Dominum per ſeipſum interiùs in conſcientia & in intellectu ſanare ait & corrigere: non quòd Pœnitentiæ Sacramento, Confeſsione, & Abſolutione Sacerdotali non egeant, cujus neceſsitatem & uſum vel ſolus Pœnitentialis illius liber ſatis oſtendit: ſed quòd ſolemni receptione in Eccleſiam non egeant, aut Sacramento doctrinæ Fidei, qui cœtera peccata admiſerunt: quia ſunt Eccleſiæ membra, licèt malâ valetudine laborantia. Hunc ſenſum ex verbis ſequentibus Venerabilis Doctoris colligere licet. Notat enim Sanctum Paulum auditâ Domini voce ad Ananiam eſſe miſſum, *Ut illa ſacerdotio quod in Eccleſia conſtitutum eſt, Sacramentum doctrina Fidei perciperet, & verus ejus approbaretur color. Non quia non poteſt per ſeipſum Dominus omnia facere? ſed ut ipſa ſocietas congregatorum Fidelium approbando in invicem atque communicando vera Fidei doctrinam, ea omnibus qua dicuntur verbis, vel ſignantur Sacramentis, tamquam unam ſpeciem veri coloris obducat.* Addit & exemplum Cornelii, cujus licèt preces auditæ eſſent, & eleemoſynæ Deo acceptæ, *Propter doctrina tamen ſacramentorumque unitatem ad Petrum juſſus eſt mittere, tamquam illi & ſuis diceretur: Ite, oſtendite vos Sacerdotibus, Num & cùm irent, mundati ſunt. Jam enim ad eos venerat Petrus, ſed tamen illi nondum accepto Baptiſmatis Sacramento, necdum ſpiritualiter ad Sacerdotes pervenerant.*

Reſpondeo ſecundò cum Goffrido Vindocinenſi Abbate, locum Bedæ ſic exponendum, ut quatuor illa ab eo commemorata crimina non ſoli Sacerdoti, ſicut in cœteris agitur, ſed univerſæ Eccleſiæ velit eſſe confitenda. Cœtera verò vitia per ſemetipſum Dominum a Beda dici ſanare, & corrigere, quia Sacramentali apud unum Sacerdotem Confeſsione ſanantur. Ita quidem hunc Bedæ locum explicat laudatus Abbas libro 5. Epiſtolâ 16. ad Gulielmum ſuum olim Magiſtrum datâ. *Credens*, inquit, *niſi fallor, propoſuiſti, quòd ſolummodo quatuor peccata Confeſſione indigebant; cætera autem a Domino ſine Confeſſione ſanabuntur. Quod te inveniſſe aſſerit in expoſitione Beda de Evangelio, ubi decem Leproſi ſanati a Domino memorantur. Sed hoc ita intelligendum minimè cenſemus; & juxta Fidem Chriſtianam ſic intelligere nec poſſumus, nec debemus. Determinanda eſt enim iſta ſententia ſapienter, ut intelligi poſſit utiliter, & fidei noſtra integritas conſervetur. Illa utique quatuor peccata; videlicet error gentilis, ſchiſma fraternum, hæretica pravitas, & Judaïca perfidia, in quantum prævalent, univerſalis Eccleſia caſtitatem commaculant. Unde neceſſe eſt ut quicumque iſtis peccatis, vel uno ex ipſis polluuntur, non jam ſoli Sacerdoti, ſicut in cœteris agitur, ſed univerſa Eccleſia confiteantur, & ſic ad ejus unitatem redeant, cujus fidem antea impugnabant. Juſtum eſt enim ut qui ulsos diabolicâ præſumptione infidelitatem docent, eos etiam publicâ ſatisfactione in fide confirment. Et quibus ante fuerunt occaſio & exemplum publica perditionis, forma & exemplum fiant publica reconciliationis. Cætera verò vitia, ſicut dicis, per ſemetipſum Dominus ſanat & corrigit. Licèt enim omnia quæcumque ſanantur, Dominus ſanet & corrigat, quadam tamen per ſemetipſum ſanare atque corrigere perhibetur: ea videlicet qua ſibi privata in Confeſſione revelantur, ut ſanentur. Sibi dico; quia illi qui in ejus loco eſſe dinoſcitur. Certum eſt, nihil hoc certius, omnia peccata vel crimina Confeſſione indigere & Pœnitentia. Et quamvis quadam ex ipſis per publicam Pœnitentiam puniri videantur; nulla tamen alia publicâ Confeſſione opus habent, niſi ea qua communem Eccleſia fidem violare conantur.*

§. XXXIV.

Marcus Eremita non eſt Dallæo propitius.

OBjicit 27. Dallæus verba Marci Eremitæ, quem nono Sæculo vixiſſe putat, qui graviter ac ſapienter quoſdam e numero Fidelium reprehendit, qui omnia ſua delicta, omnes etiam malas cogitationes Miniſtris Eccleſiæ nudare incipiebant: *Cum mens*, inquit, *per vitiorum abnegationem & renuntiationem ſpem unicè conſiderandam apprehenderit, tunc inimicus ſub Confeſſionis prætexta ante impreſſa menti effingit, ut affectus gratiâ Dei oblivioni traditos iterum incenſos exſuſcitet, & hominem latenter injuriâ afficiat. Tunc*

enim

Digitized by Google

enim ſi clarus, & affectibus inimicus exiſtat neceſſariò obtenebrabitur, detrahitur & confuſus propter perpetrata vitia. Et ſi nebuloſus adhuc, & voluptatum amans fuerit, omnino adhuc ad occurrentes illas affectiones adhæreſcet, & iis cum affectu ſe implicabit & immorabitur, adeo ut hujuſmodi recordatio, non Confeſſio, ſed mentis anticipatio eſſe invenitur. Itaque ſi velis Deo Confeſſionem afferre irreprehenſibilem; ne ſpeciatim errorum recorderis [nam valde inquinaveris animum] verùm horum illecebras generosè perferto, (Cap. 140. *De iis qui putant ſe ex operibus juſtificari*, Tom. 1. Bibliothecæ Patrum Græco-Latinæ.)

Reſpondeo, Marcum Eremitam, quem ante nonum Sæculum floruiſſe certum eſt, cùm a Photio in Bibliotheca ejus Aſcetica laudentur, non loqui de Confeſſione Sacramentali, ſed de Confeſſione quotidiana, quæ Deo fit in examine conſcientiæ. In illa pravas cogitationes vitæ præteritæ & eorum objecta in memoriam a piis revocanda non eſſe ait; quia diabolus tentationes plerùmque ſuas ſub ſpecie pietatis immittens, obſcœnarum cogitationum phantaſmata proponit, in quibus diu moratur homo diabolicarum artium adhuc neſcius, eam quidem ob cauſam, & eo animo ut eas coram Deo deteſtetur: ſed Diabolus huic ſe immiſcens examini, illis utitur ut vel priſtinos affectus & cupiditates exſuſcitet; vel animum in confuſionem, tenebras, & perturbationem dejiciat, quibus a vitæ ſpiritalis exercitationibus avocetur: Sed non negat quin cogitationes malas in ſpecie, ſicut & cætera peccata confiteri peccator debeat Sacerdoti, ut illarum veniam ejus Abſolutione conſequatur. Certè quod Marcus Eremita docet inibi, nemo eſt eorum qui Aſceticam Theologiam tradunt, & Vitæ Spiritalis regulas religioſis piiſque hominibus explicant, qui pariter non doceat: poſtquam ſcilicet ad Deum converſi ſunt, & Sacramentali Confeſſione poſt diligens & accuratum vitæ anteactæ examen factâ, ſinceræque conjunctâ contritioni, ac pœnitentiæ operibus peccata ſua, pravas cogitationes, & obſcœna, ſi quæ poſt Baptiſmum admiſere facinora, expiarunt; illa non eſſe ampliùs examine ſcrupoloſo retractanda, aut in iis quavis de cauſa mentem defigendam, propter ea pericula quæ Marcus Aſcetes innuit. Sanè Marcus Eremita lib. *De Baptiſmo* praxim confitendi occultiora peccata ſeu pravas cogitationes, ſuo tempore invaluiſſe nos docet: *Quid*, inquit, *deteſtabilius opinione qua ſubjicit peccatum cogitationis a nobis extraneum eſſe, & facit nos gloriari, & quaſi innocentes extolli potiùs, quàm præparet ad confiteri & lugere de malis conſiliis?*

§. XXXV.

Poſtrema Dallæi tela franguntur, ejuſque Objectionibus ex Petri Lombardi & Gratiani Auctoritate petitis reſpondetur.

OBjicit 28. Dallæus multa inter hodiernam Confeſſionem, quam Innocentianam vocat, & eam quæ nono Sæculo invaluit, diſcrimina. Primùm, quòd tunc plurimi Chriſtianorum peccata ſua Sacerdoti confiteri nollent, ſed ad eorum remiſſionem ſufficere exiſtimarent Confeſſionem ſoli Deo factam, ut teſtantur Alcuinus Epiſtolâ 71. Haymo Halberſtatenſis in Evangelium Dominicæ 15. poſt Pentecoſten, & Concilium Cabilonenſe ss. Canone 33. *Quidam Deo ſolummodo confiteri debere peccata dicunt, quidam verò Sacerdotibus confitenda eſſe percenſent, quod utrumque non ſine magno fructu intra ſanctam fit Eccleſiam.* Neutram verò ſententiam Concilium damnat: utramque recipit. Utriuſque Confeſſionis fructum non mediocrem eſſe confirmat. Quin & inter eos ipſos qui Sacerdoti confitenda eſſe peccata percenſebant, notant iidem Patres fuiſſe quoſdam, qui non planè id facerent, id eſt, qui non omnia confiterentur, Tertio illi de octo tantùm vitiorum capitibus interrogari confitentes volunt, ſcilicet *de ſuperbia, gloria inani, invidia, ira, avaritia, triſtitia, ventris ingluvie, atque luxuria*, ut conſtat ex illa Synodo Cabilonenſi; ex Alcuino libro de Divinis Officiis, in Capite Jejunii, ex Ordine Romano, cap. de Confeſſione Pœnitentis, & ex Theodulpho Aurelianenſi, in Capitulari, Cap. 4. Noni Sæculi Confeſſio maximè fiebat, ut Lapſi a Sacerdotibus diſcerent quâ ratione inſtituenda eſſet pro ſingulis peccatis Pœnitentia ad veniam a Domino conſequendam; non verò ut peccata remitterentur a Sacerdotibus. *Confeſſio qua Deo fit*, inquit Synodus Cabilonenſis, *purgat peccata; ea verò qua Sacerdoti fit, docet qualiter ipſa purgentur peccata.* Quô nihil magis alienum dici potuit a Romanæ Communionis Theologorum dogmate (inquit Dallæus) qui ſolâ Confeſsione quæ fit Sacerdoti, peccata remitti purgarique volunt. Quintò in antiquis libris Pœnitentialibus, & veteribus Sacramentariis, non legimus Sacerdotem Pœnitentes a peccatis abſolviſſe, & obſervaſſe hæc verba, quæ hodie ſolemnia ſunt: *Abſolvo te a peccatis tuis*; ſed humili prece atque ſupplicatione veniam ipſis a Domino poſcebat. Et ex ſancti Thomæ Opuſculo 22. apparet quemdam Doctorem hac de re cum eo contendiſſe, aſſerentem, *Formam Abſolutionis deprecatoriam eſſe, & vix triginta annos eſſe, quòd omnes hâc ſolâ formâ utebantur; Abſolutionem & remiſſionem tribuat tibi Omnipotens Deus.* Sextò, Veteres illi noni Sæculi homines eam, quæ Deo ſoli fit, Confeſsionem peccatoribus ſedulò ac neceſſariò commendabant. *Omni etenim die* (inquit Theodulphus, cap. 30.) *Deo in oratione noſtra aut ſemel, aut bis, aut quantò ampliùs poſſumus, confiteri debemus peccata noſtra, dicente Propheta, Delictum meum cognitum tibi feci, & injuſtitiam meam non abſcondi. Dixi, Confitebor adverſùm me injuſtitias meas Domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei.* Romanæ verò Scholæ hodierni Doctores hanc apud Deum ſolum Confeſsionem parvifaciunt, eamque nullius eſſe putant ad obtinendam remiſsionem efficaciæ.

Denique poſt nonum ad decimum-tertium uſque Sæculum, plures Catholici ſenſerunt Confeſſionem ſoli Deo factam ad obtinendam remiſſionem peccatorum ſufficere, Id conſtat ex Petro Lombardo Pariſienſi Epiſcopo, qui Magiſter Sententiarum vulgò nuncupatur, libro 4. Diſtinct. 17. Is enim propoſita hac Quæſtione, utrum ſufficiat *Peccata confiteri ſoli Deo, an oporteat confiteri Sacerdoti?* hæc ſtatim ſubjicit: *Quibuſdam viſum eſt ſufficere ſi ſoli Deo fiat Confeſſio, ſine judicio Sacerdotali & Confeſſione Eccleſiæ.* Mox iſtorum fundamenta exponit; tum, *His* (inquit) *auctoritatibus innituntur, qui ſufficere contendunt Deo confiteri peccata ſine Sacerdote. Dicunt enim quòd ſi quis timens detegere culpam ſuam apud homines, ne inde opprobrio habeatur, vel alii ſuo exemplo ad peccandum accingantur, & ideo tacet homini, & revelat Deo, conſequitur veniam.*

Idem conſtat ex Gratiano Diſtinctione 1, de Pœnitentia, ubi ſtatim ita quærit: *Utrum ſolâ cordis contritione, & ſecretâ ſatisfactione abſque oris Confeſſione, quiſquam poſſit Deo ſatisfacere?* tum: *Sunt enim*, inquit, *qui dicunt, quemlibet criminis veniam, ſine Confeſſione Eccleſiæ, & Sacerdotali judicio poſſe promereri.* Mox iſtorum ſententiam plu-

ri-

rimis Scripturæ, & veterum Patrum dictis in conſequentibus coofirmat. Sed & oppoſitæ opinionis quæ negat coiqoam remiſſionem ſine vocali apud Sacerdotem Confeſſione contingere, firmamenta ex altera parte eaplicat, perductaque huc huſque diſputatione, ipſe qoidem nihil definit, ſed rem totam lectoris arbitrio permittit: *Qaibus*, inquit, *auctoritatibas, vel qaibas ratioaum firmamentis utraque ſententia ſati-factionis & Confeſſionis ianitatur, in medium breviter expoſuimus. Cai aatem barum potiùs adbæreadum ſit, lectoris. jadicio reſervatur. Utraque saim fautores babet ſapientes & religioſos viros... Unde Theodorus Cantuarienſis ait in Pœnitentiali ſuo: Qaidam Deo ſolammodo confiteri debere peccata dicunt, at Græci; quidam verò Sacerdotibus confiteada eſſe perceaſeat, ut tota ferè ſancta Eccleſia; quod utramque non ſine magoo fructa intra ſanctam ſit Eccleſiam.*

Sed & poſt Innocentianam Decretalem, Joannes Semeca Gratiani Gloſſator Confeſſionis oralis neceſſitatem apertè rejecit. Et Michaël quidam Boonienſis Generalis Carmelitarum, in Pſalmum 29. ſcripſit, Confeſſiooem ad obtinendam peccatorum remiſſiooem non eſſe neceſſariam. Petrus etiam Oxomenſis, Theologiæ in Salmanticenſi Univerſitate Profeſſor, libellum de Confeſſione edidit, in quo has Propoſitiones propugnabat: 1. *Peccata mortalia quantùm ad culpam & pœnam alterius ſæculi, delentur per ſolam cordis contritionem, ſine ordine ad claves.* 2. *Quòd Confeſſio de peccatis in ſpecie fuerit ex aliquo ſtatuto univerſalis Eccleſiæ, non de jure divino.* 3. *Quòd prava cogitationes confiteri non debent, ſed ſolâ diſplicentiâ delentur, ſine ordine ad claves.*

Reſpondeo, fuiſſe quidem e Catholieis nonnollos nono Sæculo & deinceps uſque ad Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. qui Confeſſionem Sacerdoti factam non eſſe ad obtinendam remiſſionem peccatorum neceſſariam ſenſerint; non abſque errore, quia veritas ſemper una eſt & immutabilis, cui nemo præſcribere poteſt, non ſpatia temporum, non intervalla locorum, non privilegia perſonarom; ſed abſque hæreſi: quia nondum in Plenario Concilio totios orbis hæc veritas eliquata fuerat; quemadmodum poſtea eliquata eſt in Conciliis Lateranenſi IV. & Tridentino. Unde ſicut ſententia Millenariorum error ſemper fuit, non tamen hæretici habiti ſunt, qui eam propugnaront, nec ea nota priſcis Patribus inuritur illius defenſoribus, quia nondum iſta quæſtio Eccleſiæ judicio finita erat; & ſententia de Baptiſmate Hæreticorom a viris ſanctiſſimis & doctiſsimis abſque hæreſi propugnata eſt, antequam Plenarin totius orbis Concilio veritas eliquaretur, & firmaretur; Ita quidam Theologi vel Canoniſtæ abſque nota hæreſeos aſſeruerunt Confeſsionem Sacramentalem neceſſariam non eſſe ad obtinendam peccatorum veniam ſed Confeſsionem ſoli Deo factam ſufficere; quia nondum hæc controverſia Eccleſiæ judicio dirempta erat. Illud tamen notandum eſt, quod quemadmodum foere ſemper in Eccleſia Doctores qui damnarent Millenariorum opinionem, & ſententiam de rebaptizandis hæreticis, iique numero plures: ita fuere ſemper qui neceſsitatem Confeſsionis Sacramentalis vindicarent iis ipſis temporibus quibos a nonnollis negabatur; eaqoe fuit ſemper Eccleſiæ ſententia, quamvis nondum penitus explicata, & ſolemni oraculo declarata. Unde Synodus II. Cabilonenſis ait, Confeſsionem quæ fit Deo & Sacerdoti in Eccleſiæ ſanctæ uſo eſſe. *Quod utrumque*, inquit, *non ſine magno fructu intra ſanctam ſit Eccleſiam.*

Hinc Alcuinus Epiſtolâ 71. ad Gothos datâ, eorum errorem acerrimè reprehendit, qui peccata ſua confiteri Sacerdotibus nolebant, & Confeſsionis neceſsitatem luculenter probat: *Dicitur verò*, inquit, *neminem ex Laicis ſuam velle Confeſſionem Sacerdotibus dare, quos a Deo Chriſto cùm ſanctis Apoſtolis ligandi ſolvendique poteſtatem accepiſſe credimus. Quid ſolvit Sacerdotalis poteſtas, ſi vincula non conſiderat ligati. Ceſſabunt opera Medici, ſi vulnera non oſtendunt ægroti. Deo vis, o homo, confiteri, quem volens nolens latere non poteris: Eccleſiæ Chriſti in qua peccaſti, ſatisfacere negligis? Cur ipſe Chriſtus Leproſum quem mundavit, Sacerdotibus ſe juſſit oſtendere? Cur Lazarum quatriduanum reſuſcitatum alios ſolvere juſſit? Cur interrogavit cæcos ad ſe clamantes quid voluiſſent? An ignorare cordis eorum voluntatem potuit, qui optatum lumen oculis eorum reddere valuit? Fortè ſi Deum latere, ſicut hominem potuiſſes, nec Deo plùs quàm homini confiteri voluiſſes. Superbia hoc genus eſſe videtur, Sacerdotem judicem deſpicere.... Erubeſcis homini in ſalutem tuam oſtendere, quod non erubeſcis cum homine in perditionem tuam perpetrare? Ancillam tuam iniquitatis tuæ conſciam vis habere; & Sacerdotem Chriſti reconciliationis tuæ non vis habere adjutorem? Per inimicum corruiſti, & non vis per amicum reſurgere? Multùm offendiſti Dominum tuum, & alium non vis habere reconciliatorem niſi te ipſum? Confidis per Orationes tuas ſalvari? ſpernis Apoſtolicum Præceptum dicentis; Orate pro invicem ut ſalvemini, Et iterum; Si quis peccator eſt, oret* Jacobi 5. *pro eo Sacerdos ut ſalvetur. Quid ad hæc dicitis, quæ in eâdem Epiſtolâ leguntur: Confitemini alterutrum peccata veſtra, ut deleantur delicta veſtra? Quid eſt quod dixit, Alterutrum, niſi homo homini, reus judici, ægrotus medico? Ipſa quoque ſa*- Proverb. 28. 13. *pientia per Salomonem dixit: Qui abſcondit ſcelera ſua non dirigetur: Id eſt, non dirigetur in viam ſalutis, qui peccata ſua celare ſtudet.*

Et infra: *Nonne in ſacro Baptiſmate Sacerdotibus Chriſti noſtræ fidei Confeſſionem, & abrenuntiationem ſatanæ dare debemus; & ſic Sacerdotali miniſterio, divinâ operante gratiâ ab omnibus ablui peccatis? Cur etiam & in ſecundo Pœnitentiæ Baptiſmate, per Confeſſionem humilitatis noſtræ, ab omnibus poſt primum Baptiſma peractis, eadem divinâ miſerante gratia, Sacerdotali ſimiliter auxilio non debemus abſolvi peccatis? Si peccata Sacerdotibus non ſunt prodenda, quare in Sacramentario reconciliationis orationes ſcripta ſunt? Quomodo Sacerdos reconciliat, quem peccare non novit? Si conſiliis juxta Salomonem tractanda ſunt bella: quali audaciâ, ſine conſilio Eccleſiaſticorum Ducum pugnare nos adversùs diabolum confidimus? Item eodem dicente, legimus; Frater qui adjuvatur a fratre,* Proverb. 18. 19. *quaſi civitas firma eſt. Quem adjuvat Sacerdos Chriſti, dux exercitus Dei, & rector caſtrorum illius, ſi nullus ab eo ſuæ ſalutis auxilium quærere dignatur? Si nemo occulta diabolica fraudis vulnera illius medicinali dextera tractanda oſtendit? Inaniter itaque poſita ſunt in Eccleſiis remedia, & Synodali Auctoritate literis mandata, contra omnia peccatorum noſtrorum vulnera, quæ vel antiqui hoſtis verſutiâ, vel negligentiâ mandatorum Dei, ſpiritaliter aut carnaliter nobis infliguntur, ſi non his qui in Eccleſia Chriſti ſtatuti ſunt ad ſananda putrida ſcelerum noſtrorum ulcera, revelantur?*

Et infra: *Sed ſemel Sacerdoti in præſentia divina pietatis Confeſſio facienda ſufficit, Semper autem Domino cum lachrymis & cordis contritione faciendam eſſe arbitramur.*

Denique ubi in tribus mortuis a Chriſto ſuſcitatis tria peccantium genera dixit adumbrari, quæ divina gratia ſolet ſuſcitare, ſubjungit: *In qualicumque harum trium mortium genere ſi quis*

jace-

jacent, citiùs ad Confeſſionis probatiſſima medicamenta confugiat ſalutifero Pœnitentia ſe abluat medicamine; ut non ad judicium damnationis, ſed ad ſalutem ſanctificationis, communicet Corpore & Sanguine Domini noſtri Jeſu Chriſti.

Legenda eſt ejuſdem Alcuini Epiſtola ad Pueros ſancti Martini: *Datur nobis*, inquit, *a beniguiſſimo Judice locus accuſandi noſmetipſos in peccatis noſtris coram Sacerdote Dei, ne iterum accuſet nos in eis diabolus coram Judice Chriſto.... Sed dicis forſan: Me terret meorum magnitudo peccatorum: Quin immo tantò magis inſiſtendum eſt tibi, o peccator, in medicina Confeſſionis, ne pereas in putredine vulnerum, ſi Medico erubeſcis aperire multiplices ulcerum dolores.*

Haymo Halberſtatenſis Homilia in Dominicam 19. poſt Trinitatem Confeſſionem, Sæculo 9. in Eccleſia vigere, & a Chriſto inſtitutam agnoſci, disertè teſtatur. *Legimus*, inquit, *eodem die Reſurrectionis dixiſſe Dominum Diſcipulis ſuis: Accipite Spiritum ſanctum: Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*, &c. *& ante Paſſionem dixit Petro: Quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cælis*, &c. *Eamdem poteſtatem Dominus dedit Beato Petro & cæteris Apoſtolis, eamdem poteſtatem tribuit Epiſcopis & Presbyteris, qui officio Apoſtolorum funguntur, ut quoſcumque viderint humiliter confiteri peccata ſua & deflere, ſolvant eos a peccatis poſt Pœnitentiam peractam, & reconcilientur Altari. Illos autem quos viderint in peccatis permanere, dimittant eos ligatos, quia ligati ſunt in conſpectu Dei.*

Et Homilia in Dominicam 6. *Qui fratri ſuo iraſcitur, fiat judicio unius Sacerdotis, eat ad Sacerdotem, & confiteatur ei iram quam habuit contra fratrem ſuum, & ſecundùm judicium illius agat Pœnitentiam*, &c.

Nono Sæculo quoſdam extitiſſe qui peccatorum plenam & integram non ederent Confeſſionem, fateor: ſed id emendatione Indigere, & plenam eſſe debere peccatorum, ſive quæ per corpus geſta ſunt, ſive in quibus cogitatione ſolà delinquitur, apud Sacerdotes Confeſſionem Synodus Cabilonenſis II. Canone 32. decernit.

Ut de octo tantùm vitiis interrogentur Pœnitentes a Sacerdotibus, nec Patres Cabilonenſes præcipiunt, nec Auctores laudati de his ſolùm edendam Confeſſionem aſſerunt: ſed de his potiſſimùm inſtituendum eſſe confitentium examen, quia ex illis velut fontibus cætera peccata oriuntur.

Tam falſum porro eſt, noni Sæculi Patres exiſtimaſſe Confeſſionem Sacerdotibus non fieri ad remiſſionem peccatorum obtinendam, quàm falſum eſt nunc aſſerere Communionis Romanæ Theologos Confeſſione ſolâ purgari peccata. Nam Concilium Cabilonenſe Canone 53. ait, *Plerumque Deum ſalutis auctorem & largitorem hanc prohere ſuo potentia inviſibili adminiſtratione*: cùm nempe contritione perfectâ peccator ad ipſum convertitur: *Plerumque Medicorum operatione*, id eſt, miniſterio & Abſolutione Sacerdotum. Nec ſolâ Confeſſione quæ fit Sacerdoti purgari peccata dicimus, ut nobis Dallæus affingit, ſed quæ fit Deo & Sacerdoti vices ejus gerenti; & quæ veram contritionem adjunctam habet. Unde & in multis Eccleſiis Sacerdos non aliter quàm a peccatis contritis abſolvebat, idque exprimebat in ipſa Abſolutionis forma poſt Concilium Tridentinum, ut ex multis Ritualibus probat Joannes Launoius Theologus Pariſienſis lib. de Mente Concilii Tridentini circa Contritionem & Attritionem cap. 5. & quamvis verba illa, *de quibus corde contritus es*, Theologi inutilia judicaverint, eaque Eccleſia non uſurpaverit univerſa in forma Sacramentalis Abſolutionis, neque ullus modò uſurpet; Eccleſiæ tamen doctrina eſt, Confeſſione & Abſolutione Sacerdotali peccata non purgari, niſi contritione ſaltem imperfectâ, quæ voluntatem peccandi excludat eum ſpe veniæ, peccator ſit affectus, & quæ vitæ veteris odium & vitæ novæ inchoationem includat. Hinc in Diplomatibus Indulgentiarum, non conceduntur gratiæ illæ niſi *verè Pœnitentibus & confeſſis*, ſeu, quod idem eſt, *contritis & confeſſis*.

Hinc ſanctus Thomas in Supplemento Quæſt. 10. Art. 5. aſſerit, *Confeſſionem operari præſuppoſita contritione, qua culpam delet.*

Porro quamvis hæc verba, *Abſolvo te a peccatis tuis*, Veteres forſan non uſurpaverint, adhibuerunt tamen æquivalentia, & verè a peccatis abſolvebant peccatores pœnitentes & confeſſos. Deprecativa enimvero forma, quæ olim erat in Eccleſia ſolemnis, æquivalebat indicativæ, & eamdem vim habebat atque efficaciam, eamdemque demonſtrabat poteſtatem in Sacerdotibus dimittendi peccata, non primariam & ſupremam, ſed miniſterialem. Unde peccatores a Patribus dicuntur abſolvi precibus Sacerdotum. Ita Sanctus Pacianus in Parænefi: *Qui Fratribus peccata ſua non tacet, Eccleſia lacbrymis adjutus, Chriſti precibus abſolvitur*. Sic S. Auguſtinus Homilia 49. c. 3. *Agite Pœnitentiam qualis agitur in Eccleſia, ut oret pro vobis Eccleſia. Nemo dicat, occultè ago, apud Deum ago. Ergo ſine cauſa dictum eſt, Quæ ſolveritis*, &c.

Deprecatoriæ formæ uſum in Abſolutione Sacramentali, olim in Eccleſia ſolemnem fuiſſe Viri Eruditi cenſent.

Et lib. 3. de Baptiſmo contra Donatiſtas, cap. 16. *Manûs impoſitio non ſicut Baptiſmus repeti non poteſt. Quid eſt enim aliud niſi oratio ſuper hominem?* Sic ſanctus Leo Epiſtolâ 80. *Sufficit illa Confeſſio, quæ primùm Deo offertur, deinde Sacerdoti, qui pro delictis Pœnitentium precator accedit.*

Et Epiſtolâ 91. dicit Deum præſidia ſuæ bonitatis ordinaſſe, *Ut indulgentia Dei niſi ſupplicationibus Sacerdotum nequeat obtineri.*

Et infra: *Multum utile ac neceſſarium eſt, ut peccatorum reatus ante ultimum diem Sacerdotali ſupplicatione ſolvatur*. Sic lib. 5. Capitularium Cap. 62. dicitur: *Non eſt mirandum ſi abſolutio peccatorum per manûs impoſitionem precibus fit Sacerdotum; cùm Dominus in veteri lege ſuper caput hoſtia manum Sacerdotis preceperit imponi*. Sed & & Sanctus Auguſtinus Sacerdotes dimittere peccata, ſive potiùs Deum Sacerdotum miniſterio aſſerit, quamvi non dicat, *Ego dimitto*. Legenda eſt ejus Homilia 23. cap. 8. *Judæi dixerunt*, inquit, *Quis eſt hic qui etiam peccata dimittit? Audet ſibi hoc homo uſurpare, quid contra Hæreticus? Ego dimitto, ego mundo, ego ſanctifico. Reſpondeant illi, Non ego, ſed Chriſtus..... Spiritus dimittit, non vos. Spiritus autem Deus eſt. Deus ergo dimittit, non vos. Sed audi Spiritum, Quid eſtis vos? Neſcitis quia Templum Dei eſtis, & Spiritus Dei habitat in vobis? Deus ergo habitat in Templo ſuo, hoc eſt, in ſanctis ſuis Fidelibus. In Eccleſia ſua per eos dimittit peccata, quia viva Templa ſunt. Sed qui dimittit per hominem, poteſt dimittere præter hominem*. Igitur quamvis olim non uſurparetur ea formula Abſolutionis, *Abſolvo te a peccatis tuis*, ſed ſola deprecationis forma, nihilominus Sacerdotes abſolvebant a peccatis Fideles apud ſe confeſſos, & per eos Deus ipſis dimittebat peccata.

Præterea, Petrus Cantor Pariſienſis, qui circa annum MCC. in Academia Pariſienſi floruit, in Summa *de Sacramentis & Animæ Conſiliis*, ea refert, quæ manifeſtiſſimè docent eo tempore nullum fuiſſe aut planè obſcurum Abſolutionis indicativæ uſum, & tamen deprecativæ formulæ vim eamdem ineſſe agnoſcit; eaque pariter abſolvi peccatores pœnitentes & confeſſos. Scribit nempe-

pe in quibuſdam Monaſteriis licitum eſſe cuilibet Fratri audire Fratrum ſuorum Confeſſiones, & ſis Pœnitentiam injungere, ſed Abbati Abſolutionem eſſe reſervatam, cujus conſuetudinis causâ hunc caſum proponit: *Converſus quidam in extremis laborans nullo modo poterat induci ut confiteretur Abbati, adeo timebat eum. Confeſſus eſt autem Priori cum maxima contritione, ut videbatur, & petiit ab eo Abſolutionem. Prior reſpondit ei quòd non poterat eum abſolvere, ſed ex quo non volebat confiteri Abbati, vel abſolvi ab eo, Deus abſolveret eum. Ita dixit ei; occultè tamen iſta omnia ſunt facta. Mortuus eſt Converſus & ſepultus in Cœmeterio, quia non fuit manifeſta ejus inobedientia. Quæritur ergo utrum ex talibus verbis Prioris, quando dixit, Abſolvat te Deus, fuit iſte abſolutus; quia ſi Abbas eum abſolveret, non aliter diceret? Item, Poſſetne ex poſtfacto ratum habuiſſe illam Abſolutionem?*

Idem colligitur ex Guillelmo Pariſienſi Epiſcopo qui floruit ab anno 1218. ad annum 1248. cap. 19. de Sacramento Pœnitentiæ ubi agit de certis cauſis ob quas licet Confeſsionem bipartiri. *Dubitandum nullatenus eſt*, inquit, *quin per utrumque Sacerdotem plenam gratiam ſanctificationis & Abſolutionis recipit, niſi per ipſum ſteterit: atque more ſ.rnaſecorum judicium pronuntiat Confeſſor, Abſolvimus te, non condemnamus; ſed magis orationem facit ſuper eum, ut Deus abſolutionem & remiſſionem atque gratiam ſanctificationis tribuat.*

Idem colligitur ex Franciſco Mayronis in 4. Sententiarum, Diſt. 14. Q. 1. ubi ſcribit quoſdam ſuâ ætate in adminiſtrando Pœnitentiæ Sacramento hac uſos formolâ: *Abſolvat te Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus ſanctus:* Idque factitatum in Provincia Provinciæ, ſed improbatam fuiſſe illam formam: tum ſubjungit; *Sed tamen videretur quòd ſicut Græci baptizant ſub hac forma: Baptizetur ſervus Chriſti N. ita non eſſet inconveniens in Confeſſione taliter abſolvere. Quia tamen Sacramentalia ſunt ſtricti juris, ideo non debent immutari.*

Tertiò, Probabile maximè eſt, non aliam antiquitus Abſolutionis formam in Eccleſia Occidentali ſolemnem fuiſſe quàm deprecatoriam; & indicativam non multis ante Sanctum Thomam annis uſurpari paſſim cœptam, quam Opuſculo 20. propugnat. Quod multis probat vir doctiſſimus Joannes Morinus, nempe ex Ordine Romano, ex Sacramentario ſancti Gregorii, ex Pœnitentiali Halitgarii Cameracenſis Epiſcopi, ex Burchardi Wormatienſis libro 19. quem conſcripſit ut loco Pœnitentialis eſſet Presbyteris ad audiendas Confeſſiones, ut teſtatur ipſe initio libri: ex Pontificali Toloſano regnantibus in Gallia Ludovici Pii nepotibus ſcripto: ex antiquo Ordine Romano, eo qui editus eſt, antiquiori. Ex Pœnitentiali Ecberti Cantuarienſis Archiepiſcopi: Ex Manuſcripto Siculo: Ex antiquo Pontificali, quod in Eccleſiæ Bellovacenſis Bibliotheca aſſervatur, & ſub Roberto Rege exaratum eſt: Ex antiquo MS. Abbatiæ Sancti Remigii literis Longobardicis ſcripto: Ex aliis veteribus MSS. quæ in Bibliotheca Rotomagenſis Eccleſiæ aſſervantur. Qui omnes libri nullam aliam formulam, quàm deprecativam exhibent. Et tamen Confeſſionis uſum, & abſolvendi poteſtatem Sacerdotibus a Chriſto conceſſam ſupponunt ac teſtantur.

Denique Græci vix aliâ formâ hactenus uſi ſunt quàm deprecativâ. Antiquiſſimos eorum Rituales conſule, meras Orationes in iis leges, Antiquum Euchologium Cryptæ Ferratæ, cujus ſcriptio annos excedit ſexcentos: Euchologium quoque Barberinum iſto multo antiquius; nihil prorſus hac in cauſa nobis tradunt, quod non ſit deprecatorium: Græcos etiam recentiores deprecativâ tantùm abſolvendi formulâ uti docet nos Clemens VIII. Pontifex Maximus in Inſtructione ſuper Ritibus Græcorum, quam edidit anno 1585. *In cauſa neceſſitatis*, inquit, *Presbyteri Græci Catholici poſſunt Latinos abſolvere. Utantur forma Abſolutionis in Generali Concilio Florentino præſcripta; & poſtea, ſi voluerint, dicant Orationem illam deprecativam, quam pro forma hujuſmodi Abſolutionis dicere tantùm conſueverant.* Et nihilominus apud Græcos viget Confeſſio Sacramentalis, eorumque Sacerdotes confeſſos apud ſe Pœnitentes abſolvunt a peccatis. Nullum itaque invexit diſcrimen Confeſſionis hodiernæ, quam Dallæus Innocentianam perperam vocat, ab ea quæ nono Sæculo & deinceps uſque ad decimum-tertium erat in Eccleſia ſolemnis, varietas verborum quibus Abſolutio data eſt, ſive mutatio formulæ deprecatoriæ in indicativam, quæ Chriſti Sacramentum Pœnitentiæ inſtituentis cum verbis magis convenit, ut oſtendit Sanctus Thomas Opuſculo ſupra laudato. Unde & Sancta Synodus Tridentina Seſſione 14. formam Pœnitentiæ in illis Miniſtri verbis, *Ego te abſolvo*, poſitam eſſe docet, Quo tamen Decreto verba æquivalentia non excludit, *Abſolvat te Deus*, vel alia hujuſmodi: quamvis preces, quæ hodiernæ formulæ ex Eccleſiæ more adjunguntur, ad ipſius formæ eſſentiam non ſpectare aſſerat, neque ad Sacramenti adminiſtrationem eſſe neceſſarias.

Formam Indicativam S. Thomas vindicavit.

Forma Pœnitentiæ in illis Miniſtri verbis poſita: Ego te abſolvo,

Falſum etiam eſt quod Dallæus effutiit, hodiernos Romanæ Scholæ Theologos nuſquam Fideles adhortari ad Confeſſionem Deo faciendam, quam Veteres tantopere commendabant. Nam quotidianum examen conſcientiæ ad quod Chriſtianos quoſlibet adhortamur, non-ne Confeſſio eſt ſoli Deo facta? Non-ne & ejuſmodi Confeſſionem efficaciæ eſſe maximæ ſentimus, cùm ad obtinendam venialium remiſſionem, cùm ad impetrandam veniam mortalium, ſi Contritionem perfectam cum propoſito Confeſſionis apud Sacerdotem eidem adjunctam habeat?

Petri Lombardi, & Gratiani temporibus, ut jam innui, Theologi quidam Confeſſionem Sacramentalem jure divino neceſſariam eſſe negabant, illorumque opinionem ferebat Eccleſia, ſed non approbabat: imò cæteri Theologi, & quidem graviores & doctiores, illam ſententiam impugnabant. Ipſe Sententiarum Magiſter loco laudato propugnat, *Quòd non ſufficit ſoli Deo confiteri, ſi tamen homini poſſit.* Et ubi multis id probavit, ita colligit: *Ex his, aliiſque pluribus indubitanter oſtenditur, oportere Deo primùm, & deinde Sacerdoti offerre Confeſſionem, nec aliter poſſe perveniri ad ingreſſum Paradiſi, ſi adſit facultas.*

Catholica Sententia de neceſſitate Confeſſionis Sacramentalis ad ſalutem; ab omnibus Scriptoribus Eccleſiaſticis Gratiani ætate propugnata eſt.

Contrariæ tamen ſententiæ notam hæreſeos non inurit Sententiarum Magiſter, quia Eccleſiæ judicio nondum erat damnata. Unde Sanctus Thomas textum ipſius exponens, ait; *Quod ponitur hic pro opinione, hæreſis eſt; non quòd explicitè ſit contra aliquem articulum, vel præcedens, vel ſequens ad ipſum; ſed implicitè aliquid contrarium fidei continet, quia ſequitur quòd claves Eccleſiæ non ſint neceſſariæ ad ſalutem: Et in talibus antequam determinetur per Eccleſiam quod ex eis ſequatur aliquid contrarium Fidei, non judicatur hæreſis eſſe. Et ſic Magiſter & Gratianus hoc pro opinione ponunt, ſed nunc poſt determinationem Eccleſiæ ſub Innocentio III. factam, hæreſis reputanda eſt.*

Cæterùm eodem ſæculo quo vivere deſiit Gratianus, Catholicam de neceſsitate Confeſsionis Sacramentalis doctrinam expoſuerunt ac propugnarunt celeberrimi Eccleſiæ Scriptores. Sanctus Anſelmus Cantuarienſis Archiepiſcopus, qui

anno 1109. obiit annis 42. ante Gratianum, Enarratione in cap. 17. S. Lucæ; exponens illa verba; *Dum irent, mundati ſunt. QUIA eo quo tenderent ad Confeſſionem & Pœnitentiam totâ deliberatione mentis peccata ſua damnant & deſerunt, liberantur ab eis in conſpectu æterni Inſpectoris. Unde & per Prophetam Dominus teſtatur, quia Im-* Ezech. 33. *pietas impii non nocebit ei, in quacumque die converſus fuerit ab impietate ſua: perveniendum tamen eſt ad Sacerdotes, & ab eis quærenda ſolutio; ut qui jam coram Deo ſunt mundi, Sacerdotum judicio etiam hominibus oſtendantur mundi.* Et in Elucidario: *Sicut in Baptiſmo originalia, ita in Confeſſione remittuntur peccata actualia. Eſt enim judicium. Duo ſunt judicia Dei. Unum hîc per Confeſſionem, aliud in ultimo die per examinationem, in quo ipſe Deus judex, diabolus accuſator, homo reus. In iſto verò Sacerdos Chriſti Vicarius judex, homo & accuſator & reus, Pœnitentia eſt ſententia.*

Ivo Carnotenſis Epiſcopus qui obiit anno 1115. annis 36. ante Gratiani mortem, Sermone 23. in Capite Jejunii: *Effundite coram illo corda veſtra, id eſt, omnem immunditiam cordis veſtri per Confeſſionem evomite, ne tamquam fœtidum humorem continentia vaſa, remoto operculo, fœtorem tantùm emittatis, & totam immunditiam retineatis. Non enim coram Deo cor ſuum effundit, qui aperit os ſuum in Confeſſione, & concupiſcentiam malam non aufert a corde. Item cor ſuum coram Deo non effundit, qui culpam ſuam in Confeſſione defendit, qui ſe non humiliat cum Pſalmiſta dicens: Confitebor adverſùm me injuſtitiam meam Domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei. Adverſùm ſe quippe confitetur, qui ſeipſum accuſat, & honoris, vel fato, vel ſtellis, peccatum ſuum non imputat. Quæcumque a vobis vel occultâ ſuggeſtione, vel alienâ perſuaſione commiſſa ſunt, ſic in Confeſſione aperiantur, ut etiam de corde pellantur, quia tali Confeſſione cuncta lavantur.*

Et Epiſtolâ 156. de ſigillo Confeſſionis hæc habet: *Peccantem peccata ſua ſecretò confitentem non debemus a noſtra communione corporaliter ſeparare, nec contactu cordis ejus pravitati communicare. Hoc tenore utramque ſententiam ſervabimus, & illam quâ præcipimur excommunicatis non communicare, & illam quâ jubemur confitentium crimina non propalare.*

Goffridus Vindocinenſis Abbas, qui anno circiter 1130. obiit, annis 19. ante Gratianum, Confeſſionis neceſſitatem velut Dogma Catholicum propugnavit contra Gulielmum ſuum quondam Præceptorem, Epiſtolâ 16. libri 5. cujus verba ſupra deſcripſimus.

Æqualis Goffrido Rupertus Tuitienſis Abbas libro 10. in Evangelium S. Joannis cap. 11. *Cavendum eſt*, inquit, *eis quorum hoc officium vel poteſtas eſt, ne hunc modum prætereant, id eſt, ne ligent niſi mortuum, neque ſolvant niſi voce Confeſſionis ſignificante redivivum eumdem eſſe de ſepulchro productum. Nam ſi pro arbitrio vel animo ſuo illum viventem ligent, hunc autem mortuum ſolvant, videlicet condemnantes juſtum, & juſtificantes impium, ipſi illâ, non ſuâ, ſed Chriſti poteſtate ſe privent, & viventem quidem ligando ſic mortificare nequeunt: mortuum autem ſolvendo, non ſolùm non vivificant, verùm etiam & fœtorem cunctorum naribus ingerunt.*

Et lib. 2. in Leviticum cap. 38. exponens ritum Sacrificii pacificorum, & quid myſticè ſignificet pectuſculum & armus dexter, quæ cedunt in primitias Sacerdotis: *Pectuſculum*, inquit, *tenere, id eſt, mulas cogitationes cordi ſuo advenientes per Confeſſionem revelare. Nam in pectore cor continetur, in corde cogitationes verſantur. Cùmque ambo oblata Domino conſecraverit, tradet Sacerdoti. Priùs enim oportet facta carnis atque intentionem cogitationis vocari totum ad judicium coram Domino, ut conſcientia accuſet, timor liget, ratio dijudicet, & cùm hoc reſponſum acceperit, cùm hoc propoſitum habuerit, quod de cætero emendare velit, tunc demum Confeſſionem puram offeret Sacerdoti. Nam qui ſic ad Confeſſionem accedit, ut peccata ſua nondum relinquere velit, hic adipem hoſtiæ pacificorum, & pectuſculum nondum Domino conſecravit, & proinde fruſtra tradit Sacerdoti quicquid obtulerit. Nec enim Confeſſio, non ſequente contritione & correctione ſalvare poterit, magiſque dicenda eſt peccati profeſſio, quàm Confeſſio. Primùm igitur hoc Domino conſecrabit, deinde tradet Sacerdoti. Qui adolebit adipem ſuper altare. Non*, inquit, *comedet adipem legitimus Sacerdos, ſed adolebit ſuper altare, id eſt, non decipiet confitentem, contentus commodo ſuo, quod ſolent pravè Medici facere, dum putridas carnes negligunt reſecare: ſed imprimet altiùs ferrum ſententiæ, provocando ad gemitum, ad agendos fructus dignos pœnitentiæ. Nam hoc eſt quod ſequitur: Armus quoque dexter cedet in primitias Sacerdotis. In armo dextro recta & fortia opera intellige, quæ exigere debet Sacerdos a confitente.*

Hugo a Sancto Victore, qui anno MC.XL. obiit annis 11. ante Gratianum, Eruditionis Theologicæ de Sacramentis Fidei libro 2. Parte 14. cap. 1. neceſſitatem Confeſſionis probat, eamque a Chriſto inſtitutam aſſerit, quamvis Præceptum de Confeſſione diſertè a Servatore non datum, ſed ab Apoſtolis innuat. *Propter hoc*, inquit, *Deus factus eſt homo, ut in una eademque perſona & ſuum genus homo inveniret cui fiducialiter infirmitatem ſuam revelaret, & ſupra hominem Deum credens, de accepta ab illo remiſſione peccatorum non diffideret. Deinde ut diſpenſationis gratia largiùs multiplicaretur. Deus homo homines qui puri homines erant participes fecit poteſtatis ſuæ: ut officium ejus implerent, Pœnitentium Confeſſionem ſuſcipiendo; & poteſtatem ejus exercerent, Pœnitentibus & confitentibus peccata remittendo. Accipite*, inquit, *Spiritum Sanctum; Quorum remiſeritis pec-* Joan. 20. *cata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, detenta erunt. Ergo Chriſtus homo diſcipulis ſuis vicem ejus agentibus in terra poteſtatem dedit confitentium peccata dimittendi. Sed dices fortaſſis: Quare non ſimiliter Chriſtus Præceptum dedit hominibus peccata ſua confitendi, ſicut Diſcipulis poteſtatem dedit confitentium peccata dimittendi? Audi quare. Voluit Chriſtus ut a teipſo ſurgeres, ut non quaſi extorta vel coacta videretur Confeſſio tua. Idcirco quod ad ſe pertinuit, officium ſuum Diſcipulis peragendum injunxit: ut Medicorum more ægros ad ſe venientes exciperent & ſanarent. Medicis ergo dixit ut curarent, ſed infirmis non dixit ut ad Medicos curandi venirent. Hoc quaſi certum eſſe voluit, quòd ægri libenter ſalutem quærerent, & ſe curandos offerrent, ſi Medicos invenirent. Propterea ſolos Medicos admonuit. Infirmum enim ipſe morbus ſuus ſufficienter admonet, neque opus Præcepto habet, ſi dolet. Tamen ipſi Medicò poſtea, quia negligentes in curatione ſua ægrotos invenerunt, eos ad ſalutem ſuam quærendam & admonitione ſuâ excitaverunt, & Præcepto attraxerunt. Confitemini*, inquit Apoſtolus Jacobus, *alterutrum peccata veſtra, & orate pro invicem ut ſalvemini. Quid eſt alterutrum? Alter alteri, homo homini. Non ſolùm homo Deo, ſicut verus ille Confeſſor ait*, Dixi Confitebor, &c. *ſed homini propter Deum. Plus enim facit qui ſervo humiliatur. Propterea*, Confitemini alterutrum peccata veſtra. *Quid eſt*, Alterutrum? *Non tantùm unuſquiſque, cuicumque, ſed alterutrum, hoc eſt, tamen vos homines hominibus, oves Paſtoribus, ſubjecti*

Præ-

Prælatis: iis qui peccata habent, iis qui peccata dimittere poteſtatem habent. Confitemini ut ſalvemini. *Hoc eſt, non ſalvamini, niſi confiteamini. Hoc fortaſſis tu audire noluiſti, quia latebras quæris, & abſcondis ſcelera tua ut non juſtificeris. Propterea fortaſſis conaris ad aliud dictum Apoſtoli intorquere, ut intelligatur confitentibus quidem promiſiſſe ſalvationem: tamen non confitentibus non negaſſe juſtificationem. Audi ergo. Auguſtinus dicit: Non poteſt quis juſtificari a peccato, niſi confeſſus fuerit ante peccatum*, &c.

Sanctus Bernardus æqualis Gratiano, quique duobus poſt ipſum annis obiit, Sermone 3. de Sancto Andrea: Cùm, inquit, *de vitiorum abyſſo diſponis emergere, ad illum præcipuè ſit refugium tuum, cui tua anima commiſſa eſt, quem impoſuit Deus ſuper caput tuum. Nec te moveat ſi illiteratus ſit, vel indiſcretus, quia hoc ipſum ſignum humilitatis eſt, quæ generat Confeſſionem. Memento quia non eſt poteſtas niſi a Deo. Super cathedram*, inquit, *Moyſi ſedent Scribæ & Phariſæi. Et attende non ſedentem, ſed ſedem; cathedram, non perſonam. Quid ſi fortè*
Matt. 23. 2. *vel licentia ejus ad aliam tranſfugere permittatur? Tu tamen priùs ei reveles cordis arcanum, quia non eſt plena ſalus, ſi ille fugitur aut contemnitur, cui adhærere & honorare debueras. Quid ſi minùs ſufficiens tibi videtur ejus inſtructio? Patet ad libertatem via, ut coram alio literato atque diſcreto effundas cor tuum, conſervato illi privilegio ſuo, cui tu animam tuam commendaſti.... A veſtibulo igitur hujus ſacratiſſimæ virtutis omnes illos excludimus, quos ad Confeſſionem vel timor cogit, quia extorta Confeſſio non eſt Confeſſio; vel aliorum accuſatio trahit, quia non eſt Confeſſio, ſed defenſio; vel jactantia inanis rapit, quia non eſt Confeſſio, ſed illuſio; & ſi quæ alia ſunt ſpecies, quæ obumbratorio velamine tanti Sacramenti ſimulent ſanctitatem.*

Et infra, Gradus omnes Confeſſionis ſic exequitur. *Primus ejus gradus eſt cognitio peccati.* Et poſt pauca: *Horum igitur omnium conſideratione perterritus, tranſi ad pœnitentiam ultricem vitiorum, altricem virtutum.... Sic ergo tibi cognitus & in te pœnitens tranſvola ad tertium gradum, dolorem cordis, & jam plantata erit juſtitia plantatione illâ quam plantavit Pater tuus cœleſtis. Dole igitur quia Creatorem offendiſti... Quartus itaque gradus eſt Confeſſio oris. Hæc purè facienda eſt, quia non eſt pars una peccatorum dicenda, & altera reticenda, neque levia confitenda, & gravia diffitenda: nec*
Pſal. 140. 4. *alter accuſandus, & ipſe excuſandus; ſed cum juſto dicendum eſt: Non declines cor meum in verba malitiæ ad excuſandas excuſationes in peccatis. Confitendum eſt & humiliter, ut idem ſit in corde, quod ſonabit in ore. Sunt enim nonnulli qui narrare in Confeſſionibus ſolent quæ vel argutè literatorio, & fortiter gladiatorio geſſere conflictu, proh dolor, ſub humilitatis pallio ſuperbiam induentes, & putantes ſe poſſe vitare oculos Judicis cauſtu certantis... Dicendum eſt & fideliter, ut in fide Eccleſiæ credat ſibi peccata dimitti*, &c. Tum dotes deſcribit Sacerdotis qui Confeſſionibus audiendis præficitur: quem *Literatum* eſſe vult, *ut ſciat quid injungat, cui parcat, quando parcere debeat, quam conſolationem proferat de Scripturis. Religioſum, ut puras manus levet ad Deum, & pro peccatoribus fiducialiter intercedat. Prudentem & ſecreti tenacem, ne de his quæ ſub ſigillo Confeſſionis accepit, aliquam faciat mentionem, vel aliqui loquenti conſentiat. Humanum & benignum, qui compatiatur Pœnitenti & aliquid ſeveritati detrahere nitatur.* Denique recenſet impedimenta Confeſſionis, aitque quatuor eſſe, *Pudorem, timorem, ſpem, & deſperationem.* Nemo certè diſertiùs & explicatiùs poſt Innocentii III. tempora de Confeſſione Sacramentali, deque ejus neceſſitate locutus eſt.

Æqualia quoque Gratiano Richardus a Sancto Victore in Tractatu de Poteſtate ligandi & ſolvendi, cap. 5. ſic Pœnitentiam definit. *Vera Pœnitentia eſt abominatio peccati cum voto cavendi confitendi, ſatisfaciendi. Quatuor namque iſta debet habere Pœnitentia vera. Duo ex his nos docet conſcientia propria, reliqua duo doctrina authentica.... De remedio autem confitendi eſt illud beati Jacobi Apoſtoli: Confitemini*, inquit, *alterutrum peccata veſtra.... Prævaricator itaque & Pœnitens debito confitendi & ſatisfaciendi tenetur quamdiu divinitus tempus & opportunitas ei in hoc ipſum conceditur. Eget ergo Sacerdotis abſolutione, quamdiu datur hoc poſſe. Solus namque ille ſub hac conditione non tenetur, cui exequendi facultas divinitus denegatur.*

Et c. 7. *Rectè quidem dicitur quòd Dominus verè pœnitentem a vinculo damnationis abſolvit: Rectè nihilominus quòd Sacerdos hoc facit. Et Dominus quidem ad Confeſſionem cordis, & Sacerdos ad Confeſſionem oris, Sola enim cordis confeſſio pœnitenti ad ſalutem animæ ſufficit veraciter, cùm articulus neceſſitatis oris Confeſſionem & Sacerdotis abſolutionem excludit: unde rectè dicimus quòd tunc Dominus abſolvit. Sed quoniam oris Confeſſio & Sacerdotis abſolutio a verè pœnitente exigitur, quamdiu divinitus ei in hoc ipſum facultas conceditur, rectè quidem debita damnationis abſolutio etiam Sacerdoti adſcribitur.*

Et cap. 8. *Vinculum damnationis Dominus ſolvit conditionaliter, Miniſter verò Domini ſimpliciter, & ut ſic dicam, integraliter. Pœnitentem namque a debito damnationis Deus abſolvit ſub tali conditione, ut eum oporteat, prout poteſt, Sacerdotis abſolutionem quærere, & ad ejus arbitrium debito more ſatisfacere. Nam ſi facere neglexerit periculum æternum non evadit.*

Gratiano ſuppar Joannes Sariſberienſis, Carnotenſis Epiſcopus, qui ad annum 1160. floruit, libro 5. Polycratici cap. 5. *Nihilominus verum eſt quia non exterquebis abſolvi, quòd Contritio cordis Confeſſio oris & ſatisfactio operis veniam promerentur.*

Suppar quoque Petrus Bleſenſis, qui ab anno 1160. ad annum 1200. floruit, libro de Confeſſione Sacramentali: *Locutus*, inquit, *Dominus ad Moyſem dicens: Vir in cujus cute varius apparuerit color, veniet ad Sacerdotem, & ſe oſtendet illi: Per quod intelligi datur; quòd peccati Confeſſio deſignati per lepram facienda eſt Sacerdoti. Verbum enim Auguſtini eſt: Nemo dicat ſibi, Occultè confiteor, & ago pœnitentiam apud Deum. Si enim ſufficiens eſt iſta Confeſſio; ergo ſine cauſa datæ ſunt claves Petro; fruſtra etiam eſt; Quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis.*

Et infra: *Quatuor ſolent Confeſſionis gratiam impedire, pudor, timor, ſpes, deſperatio. Qui autem* Eccl. 17. *ſub iſtis quatuor lapidibus jacet, quatriduanus eſt* 17. 26. *in ſepulchro. Nam a mortuo, tamquam ab eo qui* Joan. 11. *non eſt, perit Confeſſio. Veniat ergo Jeſus miſeri-* 43. *cors & clamet; Lazare, veni foras. Foras venit, qui per Confeſſionem interiora cordis aperit. Si verò pudor prohibeat, confiteri recolat quomodo libri conſcientiarum aperientur coram omnibus in die Judicii, cùm revelaverit Dominus abſcondita tenebrarum.... Non ergo pudeat dicere, quod non puduit facere; ſed utili erubeſcentiâ confundatur, ut in ſplendoribus Sanctorum de humilitatis ſuæ merito glorietur.*

Et infra: *Omnes autem circumſtantias peccatorum, iis qui confitetur, aperiat; cauſam, locum tempus, modum, & quicquid menſuram reatus exaggerat.* Tum peccata etiam turpiſſima in Confeſſione aperienda aſſerit: *Turpe reputas*, inquit, *de tam turpi materia loqui; ſed turpior eſt Infernus. Si fœdus eſt ſermo, fœdius eſt putreſcere in peccato.*

Quidquid etiam ad peccatum accedit, vel ad illud ſequitur, atque gravitatem illius auget, in Confeſſione detegendum aſſerit, maximè ſi pravis exemplis aut conſiliis alios ad peccatum trahamus. *Sic ergo Confeſſio fiat, ut etiam in tui accuſationem peccati veniant, quæcumque videntur illius acceſſio vel ſequela. Vix equidem invenitur peccatum, quod aliud annexum non habeat .... Vide quòd in homicidiis, perjuriis, proditionibus & detractionibus, commeſſationibus, ebrietatibus, in verbis turpibus praviſque conſiliis, & in cunctis ferè criminibus, nobiſcum participio conſenſus innumeram alienam trahimus in reatum. Tuam igitur conſcientiam ſolerti revolve ſcrutinio, explora omnes angulos ejus, nihilque in ea remaneat indiſcuſſum .... Venialia non negligas: Qui enim minima contemnit, paulatim defluit, & ad majora prolabitur.*

Idem tractato de Pœnitentia, vel ſatisfactione a Sacerdote injungenda, Abbatem quemdam corripit, quòd ſupercilio, contemptu, vel nimiâ ſeveritate ſatisfactionis apud ſe confeſſos Monachos infamaret: *Nimia*, inquit, *tui rigoris auſteritas, quam exerces in tuorum Confeſſionibus Fratrum, enormium generat materiam ſcandalorum. Suſcepti enim ad Pœnitentiale remedium poſt Confeſſionem publicè dehoneſtas. Nam, licèt infirmitates eorum non verbo publices, quadam tamen ſuperciliosâ & notabili deſpectione opinionem eorum apud alios ſiniſtrâ ſuſpicione contaminas. Novisti quàm gravi animadverſione plectatur tranſgreſſio Sacerdotis peccata ſibi confitentium revelantis. Nec multùm intereſt utrum voce vel ſigno, vel quodam vultuoſo contemptu, aut aliàs nimiâ ſeveritate ſatisfactionis ſecreta conſcientia aliena vulgentur. Tales equidem canonica cenſura deponit, ac depoſitos perpetuò & ignominioſa peregrinationi addicit.*

Ex his omnibus compertum eſt, ſententiam de neceſſitate Confeſſionis Sacramentalis ad ſalutem, ætate Gratiani propugnatam fuiſſe ab omnibus Scriptoribus Eccleſiaſticis ut Dogma Catholicum: adeoque *ſapientes* illos & *religioſos viros*, quos velut contrariæ ſententiæ fautores Gratianus laudat, vel fictitios eſſe, vel obſcuri admodum nominis, & numero pauciſſimos, ut Goillelmum illum Goffridi Vindocinenſis quondam Magiſtrum, & nonnullos forſan ejus ſimiles. Sed veriſimilius eſt nullos fuiſſe, quia nullos laudat Gratianus. Patrum dumtaxat profert teſtimonia, quæ ipſi videntur Confeſſionis Sacerdotibus faciendæ neceſſitatem pulſare, quia illorum ſenſum non eſt aſſecutus, & pios illos religioſoſque viros intelligit Eccleſiæ Patres, & Græcos etiam ſuæ ætatis, errore facti deceptus. Inde autem natus eſt hic error, quòd in Fragmentis quibuſdam, ſeu Canonibus exceptis (ut falsò putavit) ex Pœnitentiali Theodori Cantuarienſis, legiſſet; *Quidam Deo ſolummodo confiteri debere peccata dicunt, ut Græci: quidam verò Sacerdotibus eſſe confitenda percenſent, ut tota ferè ſancta Eccleſia.* At in Pœnitentiali Theodori nihil hujuſmodi occurrit, ut conſtat ex MSS. Codicibus Thuanææ Bibliothecæ, ex quibus illud edidit Jacobus Parvus. Legitur quidem iſte Canon in Concilio Cabilonenſi II. in quo eſt 33. & in Capitularibus adjectis in quibus eſt 58. ſed utrobique legitur abſque illis verbis, *Ut Græci*; itemque ſine iſtis: *Ut tota ferè Sancta Eccleſia.*

Præterea, hæc verba in Theodori Pœnitentiale intruſa eſſe probant Capitula ejuſdem Archiepiſcopi ad finem Pœnitentialis edita, ex quibus perſpectum eſt Confeſſionem Sacramentalem illius ætate ſolemnem fuiſſe ac uſitatam. Sic enim habet Capitulum 60. *De Viris Ordinatis, quorum peccata occulta, nec manifeſtè ab aliquo argui poſſunt, ſi ſalubriter compuncti pro peccatis Confeſſionem Epiſcopo ſive Presbytero occultè faciant, bonum nobis videtur ut ſecundùm id quod decretum fuerit ab Epiſcopo vel Presbytero, Pœnitentiam agant, non tepidè nec tardè, ſed ferventer & ſollicitè, ut ſic veniam peccatorum a Domino percepturos, & gradum ſe retenturos confidant.* Certè Græcam Eccleſiam ſemper in dogmate de neceſſitate Sacramentalis Confeſſionis cum Latina ſenſiſſe, contra quam innuit interpolatum Theodori Cantuarienſis fragmentum a *Dallæo* citatum, ſupra demonſtravi; & ad cumulum confirmatur Joannis Antiocheni Patriarchæ teſtimonio, qui duodecimo Sæculo floruit, in Oratione quâ probat, *Quòd qui Monaſteria per dona ſive Principum ſive Imperatorum accipiunt, impiè agunt*: Quæ a V. C. Joanne Baptiſta Cotelerio Tomo I. *Monumentorum Eccleſiæ Græcæ* edita eſt. Ibi Leonis Iſauri mentione facta, ſubdit: *Ab iis ipſis, quos perſequebatur, Monachis per inexpugnabilem Chriſti vim everſus eſt, cum ſuis Iconomachicis Praſtigiis, & cecidit ingenti caſu. Igitur ab eo tempore ad hunc uſque diem elapſis jam quadringentis annis, adeo a cunctis Fidelibus cultus honoratuſque fuit Monachorum Ordo, ut Confeſſiones ac enunciationes peccatorum conſequenteſque cenſura & abſolutiones ad Monachos tranſlata ſint; quemadmodum in præſentiarum quoque fieri videmus.* Prætermitto Zonaram, Balſamonem, Theophanem Cerameum, alioſque e Græcis Schiſmaticis, qui Sacramentalis Confeſſionis neceſſitati & uſui pariter ſuffragantur. Unum addere juvabit pro hodierna Græcorum fide & ejus cum noſtra conſenſione teſtimonium, petitum ex Synodo Bethleemitica anno 1672. ſub Doſitheo Hieroſolymorum Patriarcha celebrata, cap. 15. in quo hæc habentur: *Pœnitentia Sacramentum, in quo & ſecreta includitur Confeſſio, tunc tradidit* (Chriſtus) *cùm dixit: Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, quorum retinueritis, retenta ſunt.*

Græca Eccleſia cum Latina conſenſus in dogmate de neceſſitate Confeſſionis Sacramentalis confirmatur.

Et cap. 5. in Decreto Synodi Conſtantinopolitanæ contra Cyrilli Lucaris Capitula a Cyrillo Berrohenſi anno 1638. celebratæ, iſtud anathema legimus: *Anathema Cyrillo dogmatizanti & credenti non eſſe ſeptem Eccleſiæ Sacramenta, videlicet Baptiſmum, Confirmationem, Pœnitentiam, Euchariſtiam, Ordinem, Extremam Unctionem, Matrimonium, juxta Chriſti diſpoſitionem, Apoſtolorumque Traditionem, nec non & Eccleſiæ conſuetudinem: ſed mentienti duo tantùm a Chriſto in Evangelio fuiſſe tradita, Baptiſmum ſcilicet & Euchariſtiam.*

Item in Synodo apud Jaſium celebrata contra ejuſdem Cyrilli Capitula a Parthenio Conſtantinopolitano Patriarcha, anno 1642. ejuſmodi Capitula *Calvinianam ſapere Hæreſim, & a Chriſtiana Orientalium Profeſſione longiſſimè diſcrepare*, decernitur. De 15. Articulo ſic cenſet Synodus: *In decimo-quinto reſpuit Eccleſia Sacramenta quinque, videlicet, Ordinem, Confirmationem, Extremam Unctionem, junctam Pœnitentiæ Confeſſionem, & ſanctum Matrimonium: quæ quidem omnia tamquam ſacra, & divinam conferentia gratiam, antiqua traditio nobis reliquit.*

Sed ut ad *Gratianum* redeam, a quo paululum divertit oratio, non eſt uſquequaque certum quòd prima Diſtinctio Tractatûs *De Pœnitentia*, ex quo videtur colligi ipſum ſententiam de neceſſitate Confeſſionis Sacramentalis dubiam & ancipitem exiſtimaſſe; non eſt (inquam) omnino certum hanc Diſtinctionem eſſe Gratiani, ut docet *Antonius Auguſtinus* lib. 1. *De Gratiani Emendatione*, Dialogo 18. in quo hæc habentur: *A. Sunt qui putent hos duos Tractatus non eſſe Gratiani . . . B. Hæc verba in Scheda inveni: Tractatus hic de Pœniten-*

Reſponſio altera ad objectionum Dallæi ex Gratiano petitam.

tentia non videtur eſſe Gratiani, ſed alicujus paulò antiquioris, & totus hic videtur tranſlatus, deeſtque in Exemplaribus antiquis.... A. Non eſſe antiquioris Gratiano apparet, quia multa ex Digeſtis affert, & ex aliis Libris Juris Civilis, quæ omnia ſunt Gratiani tempore quaſi poſtliminio reſtituta. Ut ut ſe res habeat, Viri etiam Eruditi non deſunt, qui Gratianum rectum in ſenſum flectant, unam hanc ipſius mentem fuiſſe affirmantes, quòd ſine Confeſſione re ipſa factâ, ſolâ Contritione, ſi quidem charitate perfecta ſit, cum voto ſeu propoſito Sacramentalis Confeſſionis, peccator juſtificetur. Quoſdam ſcilicet opinatos fuiſſe ajunt, Neminem hominem ſine Confeſſione Sacramentali actu edita peccatorum lethalium, quorum fortè reus fuerit, veniam a Deo ac ſalutem æternam conſequi poſſe, quantumvis contritus fuerit. Contraria tamen opinio frequentioribus Theologorum ſuffragiis recepta erat ac probata, plurimiſque ac difertis SS. Patrum teſtimoniis ſuſtentata, quæ Gratianus profert. Sed Confeſſionem oris eſſe nihilominus neceſſariam, alia Patrum teſtimonia invictè probant, ut Gratianus agnoſcit. Cardo itaque controverſiæ, quam inter ſui temporis Theologos verſari teſtatur, hic erat, *Utrum ſolâ cordis contritione, & ſecretâ ſatisfactione, abſque oris Confeſſione quiſque poſſit Deo ſatisfacere*, ſive Deo reconciliari, & gratiam juſtificantem conſequi, *ſine confeſſione factæ Eccleſiæ & Sacerdotali judicio*, externâque ſatisfactione? Affirmabant quidam, negabant alii. Sententiam utramque proponit Gratianus, & Patrum teſtimonia hinc inde proferri ſolita Diſtinctioni primæ *De Pœnitentia* inſerit, illiſque peroratis aſſerit, *Neminem ſine Pœnitentia & Confeſſione propria vocis a peccato poſſe mundari. Unde*, inquit, *præmiſſæ auctoritates, quibus videbatur probari ſola contritione cordis veniam præſtari, aliter interpretandæ ſunt quàm ab iis exponantur.* Et poſtquam retulit S. Joannis Chryſoſtomi locum, dicentis: *Non tibi dico ut te prodas in publicum, neque ut te apud alios accuſes, ſed obedire te volo Prophetæ dicenti*, Revela Domino viam tuam. *Ante Deum tua confitere peccata, ante verum judicem cum oratione delicta tua pronuntia, non linguâ, ſed conſcientiæ tuæ memoriâ, & tunc ſpera miſericordiam te poſſe conſequi, ſi habueris in mente peccata tua continuè*, &c. Ubi (inquam) hunc locum retulit Gratianus, ſtatim ſubdit: *Non ita intelligendum eſt, ut ſine Confeſſione oris peccata dicantur dimitti, ſed ſine publica ſatisfactione. Secreta namque peccata ſecretâ Confeſſione & occultâ ſatisfactione purgantur: Nec eſt neceſſe ut quæ ſemel Sacerdoti confeſſi fuerimus, denuo confiteamur; ſed linguâ cordis, non carnis, apud judicem verum ea confiteri debemus.* Et ex illa ſententia, quam S. Auguſtini nomine ſuperius protulerat, *Magna pietas Dei, ut ad ſolam promiſſionem peccata dimiſerit. Votum pro opere reputatur, cùm deeſt facultas operis.* Ex hac (inquam) ſententia ſic colligit: *Unde votum Confeſſionis reputatur pro opere vocis, cùm deeſt facultas Confeſſionis. Item illud*, In quacumque hora peccator converſus fuerit, *&c. converti dicitur qui omnino vertitur. Omnino vertitur, cujus opus, vox & cogitatio ita mortificationi deſudat peccati, ſicut priùs ſervierat iniquitati. Ita intelligitur & illud*, „ Convertimini ad me in toto corde veſtro, *&c. Item*, Scindite corda veſtra, & non veſtimenta, *iis dicitur, qui nullâ interiori ſatisfactione præcedente, ſed ſolâ exteriori, ſe Deum poſſe placare confidunt. Item cuncta quæ de Leproſis mundatis, vel de Lazaro reſuſcitato inducuntur, ad contritionem cordis, non ad veniam remiſſionis referenda ſunt. Obſtinatio enim animi & confeſſionis contemptus, quædam mors eſt impietatis, & lepra ſuperbiæ, a qua quiſque reviviſcit, dum ſibi per gratiam dolor delicti & votum Confeſſionis inſpiratur. Ad hunc etiam articulum pertinent ea quæ de viventibus, vel in luce ambulantibus, vel dilectionem Dei habentibus, vel de habitaculis Spiritus Sancti factis dicta ſunt: ut hæc omnia quiſque dicatur aſſequi ex cordis contritione quam habet, non ex plenaria peccati remiſſione quam nondum invenit. Sicut enim in Baptiſmo remittitur peccatum, & tamen ejus pœna reſervatur; ſic per contritionem cordis quiſque a Deo reſuſcitari dicitur, licèt adhuc peccati reatu teneatur. Non ergo præmiſſis auctoritatibus vel argumentis ſine Confeſſione oris & ſatisfactione operis aliquis probatur a peccato mundari.*

Gratiani mens & ſententia explicatur. Joel. 2.

Et infra: *Sine contritione cordis nullum peccatum poſſe dimitti, occulta verò peccata ſecretâ ſatisfactione, publica quoque manifeſtâ pœnitentiâ expiari debere, firmiſſima conſtat ratione ſubnixum. Porro ſine Confeſſione oris, ſi facultas confitendi non defuerit, aliquod grave delictum expiari, auctoritati penitus probatur adverſum. Quomodo enim ſecundùm auctoritatem Leonis Papæ, ſine ſupplicationibus Sacerdotum indulgentia nequit obtineri, ſi ſine oris Confeſſione a peccato poſſumus emundari? Quis enim ſupplicabit pro peccato quod neſcit? Item quomodo, ſecundùm Auguſtinum, fruſtrat claves Eccleſiæ, qui ſine arbitrio Sacerdotis Pœnitentiam agit, ſi ſine oris Confeſſione criminis indulgentiam impetrat? Item, quomodo, ſecundùm Ambroſium, jus ligandi & ſolvendi ſolis Sacerdotibus a Domino creditur eſſe permiſſum, ſi quiſque ſuo arbitrio ſe ipſum peccando ligat, vel ſecretâ Pœnitentiâ, ſecundùm Proſperum, in ſe ipſum Sententiam profert Excommunicationis, atque poſt ſatisfactionem abſque Sacerdotali judicio ſe ipſum Deo vel Altari ejus reconciliat?*

Et paulo poſt: *Taciturnitas peccati ex ſuperbia naſcitur cordis. Ideo enim peccatum ſuum quiſque celare deſiderat, ne iniquitas ſua aliis manifeſta fiat: ne talis apud homines reputetur foris, qualem ſe jamdudum exhibuit divino conſpectui; quod ex ſuperbia naſci, nulli dubium eſt. Species etenim ſuperbiæ eſt velle videri juſtum, qui peccator eſt, atque hypocrita convincitur, qui ad imitationem primorum Parentum tergiverſatione verborum peccata ſua levigare contendit, vel ſicut Cain peccatum ſuum reticere & penitus ſupprimere quærit. Ubi autem ſuperbia regnat vel hypocriſis, humilitas locum habere non poteſt: ſine humilitate verò alicui veniam ſperare non licet. Nec ergo ubi eſt taciturnitas Confeſſionis, venia eſt ſperanda criminis.* Controverſia ergo quam lectoris judicio permittit Gratianus, hæc erat, Utrum ſola cordis contritione & interiori Pœnitentia ſeu ſatisfactione, cum propoſito Confeſſionis Sacerdoti faciendæ, & ſatisfactionis, prout ab illo præſcripta fuerit, exequendæ, peccatoris juſtificatio compleatur? An verò ita neceſſaria ſit oris Confeſſio, & externa ſatisfactio, ad peccati remiſſionem & juſtificationis gratiam obtinendam, ut ſine illa actu & re ipſa factâ numquam remittatur peccatum, nec juſtificationis gratia conferatur? Utramque enim ſententiam fautores habuiſſe *ſapientes & religioſos viros* ſignificat. Et in ea quidem opinione, quæ ſine actuali Confeſſione numquam remitti peccata propugnabat, fuiſſe videtur Anonymus ille Scriptor Vitæ S. Filiberti Gemeticenſis Abbatis, cujus teſtimonium ſuperiùs deſcripſi §. 26.

Quod Semecam ſpectat Gratiani Gloſſatorem, ejus Gloſſa quoad hoc caput & alia nonnulla, ab Eccleſia improbata eſt, & in anteceſſum damnata erat a Concilio Lateranenſi. Catholicus tamen ſemper habitus eſt Interpres ille Juris Canonici;

nici; quia ipſi potiùs excidit ex imprudentia, vel ex imperitia in rebus Theologicis, quod ſcripſit, *Falſum eſſe adulto peccatum non dimitti ſine arts Confeſſione*, quàm ſit ab ipſo pertinaciter propugnatum; & præterea Propoſitio iſta neceſſitatem Confeſſionis io voto diſertè non excludit.

Denique Petri Oxomenſis Propoſitiones ab Alfonſo Carillo Toletano Archiepiſcopo, ex Theologorum etiam & Juriſperitorum doctiſſimorum Compluti congregatorum ſenteotiâ, damnatæ ſunt anno 1479. quod judicium a Sixto IV. Pontifice Maximo confirmatum eſt.

Hæc habui quæ de Sacramentali Confeſſiono adversùs Dallæum Calviniſtam diſſererem. Ex quibus conſtat, eam inani prorſus & infelici conatu ab illo fuiſſe impugnatam. FAXIT Deus gratiæ ſuæ lumine ut Fratres noſtri ſegreges, & in Calvini, Lutheriquo Sectis errantes, oculos aperiant veritati, & cùm hoc de Confeſſionis Sacramentalis ad ſalotem, iis qui poſt Baptiſmom in lethalia peccata lapſi ſunt, neceſſitate; tum alia Catholicæ Fidei dogmata, quæ Catholica, Apoſtolica, & Romana Eccleſia, ſecundùm Scripturam ſacram, & Apoſtolicas Traditiones profitetur, oobiſcum io ejuſdem veræ Eccleſiæ ſinu profiteantur & ipſi ac propugnent: ut ex illis nobiſque fiat uuum ovile & uoua Paſtor.

SCHOLION I.

In hac Diſſertatioue pag.5. Edit. Primæ, hanc Propoſitionem notant Religioſi Cenſores: *In illis verbis* „ Quæcumque ligaveritis, *nulla Confeſſionis mentio ſubeſt.*

R. Propoſitionem complexam Religioſi Cenſores motilaruot, ac diſſimularunt quod cootinenter ſubdo: *Quamvis* (inquam) *ſingularis quadam poteſtas remittendi peccata conceſſa Apoſtolis & eorum Succeſſoribus a Chriſto colligatur: qua ex Poteſtate neceſſitatem Sacramentalis Confeſſionis intellexit ſemper Eccleſia*. Hinc S. Thomas in 4. *Sententiarum* Diſt. 17. Quæſt. 3. Art. 5. Quæſtiuncula 4. ad ſecundum: *Quamvis*, inquit, *expreſſa ipſius inſtitutio non legatur.* „ His poſitis, Coo„ cluſionem ſtatui his verbis conceptam: *Ex Chriſti verbis rectè infertur Sacramentalis Confeſſionis neceſſitas: Proindeque Tridentinum Concilium Lutheranos & Calviniſtas, divino jure neceſſariam illis, qui poſt Baptiſmum in mortalia peccata lapſi ſunt, negantes, Anathemate meritò confixit.* Catholici dogmatis probationes ioſtruxi ex Chriſti verbis *Matthæi XVIII.* & *Joannis XX.* eaque loca a *Dallæi* Calviniani Miniſtri objectionibus & ſtrophis vindicavi. Æquum fuiſſet ut hæc omnia ſimul conferrent Religioſi Ceoſores, attenderentque ad Regulam quam *Philippus* Abbas Bonæ ſpei tradit Epiſtolâ 5. *Ad condemnandum quemvis librum, non eſt prætendenda duarum vel unius ſcrupuloſitas dictionis, ſed conſideranda totius ſeries lectionis.*

SCHOLION II.

Diſſertationis ejuſdem Pag.53. Religioſi Cenſores haoc velut meam Propoſitionem notant: *Ad validitatem Sacramenti ſufficit intentio externa Miniſtri.*

R. Non ita ſcripſi; ſed deſcripto S. Thomæ loco ſubjuoxi: *Quibus verbis innuit* [*ut opinor*] *S. Thomas, ſufficere in Miniſtro ad conficiendum Sacramentum intentionem externam, id eſt, ſeriam externi Ritus quo Sacramentum conſtat, executionem; quod & Catharinus docuit, & typis mandavit Romæ, nondum abſoluto Concilio Tridentino.* Quæſtionem de Miniſtri intentione hîc non tracto, ſed cuidam objectiunculæ Dallæi contra Confeſſionis Sacramentalis neceſſitatem ac divinam ioſtitutionem reſpondeo, quantùm erat opus. Meam, inquam, opioionem de Mioiſtri intentiooe hîc non explico, ſed mihi videri dico S. Thomam illi ſuffragari ſenteotiæ, quam propognavit Catharinus, quæ & Doctores pleroſque Catholicos vindices habuit aote & poſt Catharinum, oec a Concilio Tridentino damnata eſt; & ab iis inteotionem exteroam dici obſervo ratione objecti, quia fertur dumtaxat in opus ſeu Ritum externom quo Sacrameotum conſtat, materiæ ſcilicet ac formæ legitimæ debitam applicationem, quæ fit ab Eccleſia: quamvis interior intentio ſit ratione principii, id eſt, verè & ſincerè velit Miniſter Sacrum illom Ritum peragere; aliàs ſeria externi Ritus executio non eſſet. Impoſſibile eſt enim ut ſeriò facias, quod facere nolis. Omois autem motus volontatis eſt interior. Viſa aotem eſt Reſponſio illa ex opioione Catharini magis opportuna impræſentiarom ad objectiooem Dallæi diluendam. Verti porro mihi vitio oon debet, quod in re de qua variæ ſunt Catholicorum Theologorum opiniones, ex ea potiùs reſponderim, quæ tunc viſa eſt S. Thomæ, & cavillationibus Hæreticorum minùs obnoxia, atque ad propugnandum facilior: ſiquidem Tridentioa Synodus Lutheri dumtaxat errorem damoavit, aſſerentis iotentionem Miniſtri adeo non eſſe neceſſariam ad conficieodum Sacramentum, ut lodicrè & joculariter illod adminiſtraos, verè oihilominus conficeret; noo autem Catharini & aliorum quorumdam Theologorom Catholicorom Senteotiam, teſte *P. Sfortia Pallavicino* poſtea S. R. E. Cardinali in Hiſtoria Concilii Tridentioi, Latioè reddita a *P. Joanne Baptiſta Grattino*, Societatis Jeſu Sacerdote libro 9. Cap. 6. *Equidem* (inquit) *exiſtimo Catharini ſententiam falſam eſſe, ſed non ideo per Tridentinos Canones diſertè damnatam: Quapropter fas illi fuit affirmare, eam Concilio non contradicere; quippe duos eximios Ordinis ſui Scriptores ſequebatur, Petrum Paludanum, qui propenſum in illam opinionem animum præ ſe tulit, & Silveſtrum Prieratem, cui pariter poſt Synodum Florentinam probata eſt, ubi in Armenorum documentis habetur de intentione Miniſtri id quod planè dicitur a Tridentina. Quin etiam ſunt qui eamdem opinationem S. Thomæ duobus in locis adſcribant: ac hiſce poſtremis annis Marinus Sorbonicus Doctor Gallicus in ſua Panalithia plurimis argumentis eam tueri conatus eſt. Mihi ſanè licet affirmare, cùm excitata fuiſſet neſcio qua contentio literaria inter Catharinum & Sacri Palatii Magiſtrum, oppoſitiſque invicem Libellis litigaretur, rogatum a Legatis Pontificem, Palatii ſui Magiſtrum moneret, ut ab inferenda alteri moleſtia deſiſteret, affirmantibus vitam & doctrinam Catharini ab omnibus commendari. Unde conficitur, opiniones a Catharino defenſas, Patribus haud ſuſpectas fuiſſe, nec illis fuiſſe in animo eas proſcribere. Porro ſi res ita haberet, nunquam commiſiſſent ut per communes acclamationes ad Epiſcopatum promoveretur; neque is, qui tunc Synodo Legatus præerat, poſtea Pontifex Maximus, nobiliori hominem tiarâ exornaſſet. Itaque cenſeo, ſententiam Tridenti proſcriptam, eamdem eſſe quam Leo X. per ſuam Conſtitutionem in Luthero damnavit; videlicet ita fuiſſe a Chriſto inſtitutum Sacramentum, ut etiamſi Miniſter per manifeſtam illuſionem ac ludibrium illud peragat, effectum conſequatur: qua inſtitutio apertiſſimè liquet quantùm abhorreret ab Eccleſiæ dignitate, a ſenſu fidelium, & a conditione cæterarum actionum, quæ legitimè ab hominibus exercentur. At verò Catholici Doctores, quos enumeravimus, conveniunt in exigenda ad efficaciam Sacramenti voluntate non modo exequendæ illius exterioris actionis phyſicè conſideratæ, quam*

præ-

praſtat Eccleſia, qua voluntas in homine pariter eſt ſudierè Sacramentum adminiſtrante; ſed voluntatem ejus actionis exercenda per eam exteriorem ceremoniam hominis ſeriò agentis, quâ Eccleſia utitur, ac per ſpeciem hominis eò illam dirigentis, quò Eccleſia dirigit. Hinc patet (inquit Palavicinus) *nihil in Concilio decretum, quidnam illud ſit, in quod hac Miniſtri voluntas tendere debeat; ſed ſolùm fuiſſe requiſitam eam intentionem, per quam ille ſit revera Sacramenti effector ac diſpenſator gratia qua per illud impertitur. Hoc poſito, volunt illi Doctores, dummodo Miniſter ex animo curet eam exteriorem actionem eo modo ponere, quo eam poneret ſi intenderet Sacramenti effectum imprimere, atque ita ea ipſa tam perficiat, interiorem voluntatem oppoſitam nihil efficere Sacramenti efficacia.* Hæc Pallavicinus.

Catharini ſeotentiam publicè docuerunt doctiſſimi Sorbonæ Profeſſores: ſed & P. *Vincentius Contenſon* pius & doctus Ordinis Dominicani Theologus, in *Theologia Mentis & Cordis* (qood Opus non ſolùm a Doctoribus ſæcularibus, ſed ab Ordine approbatum eſt, & Romæ non minùs quam in Gallis cum laude exceptum) Tomo 7. Diſſertatione 11. §. 11. aſſerit & probat, *Ad valorem Sacramenti ſufficere intentionem ſeriò peragendi externi Ritûs, qui Chriſtianis religioſus eſt, eâque ſtante, nullâ Miniſtri intentionis retentione vel perverſitate Sacramentum irritari ... Hac ſententia* (inquit) *non ſolùm tuta, & ab iterandorum Sacramentorum Characterem imprimentium periculo aliena, ſed unica vera, unica certa, ſalvo meliori judicio videtur.* Hanc non ſolùm ante Concilii Tridentini tempora, ſed hac etiam ætate, plures omni exceptione majores habere defenſores probat, ſcilicet Magiſtrum Sententiarum, Petrum de Palude, Angelum de Clavaſio, Silveſtrum Prieratem, Ambroſium Catharinum, Alfonſum Salmeronem, Joannem Vigerium, Eſtium, Scribonium, Paſqualigum, Sanbovium. Hanc S. Auguſtini, Conciliorum, S. Tomæ teſtimoniis fulcit, multiplicique rationem momento confirmat. Io Reflexione denique morali, *Quorumdam hâc in controverſia Recentiorum Cenſuras* ſugillat, *quibus tot auctoritatibus & rationum momentis munitam ſententiam plectunt, quam ut erroneam vel certè ut temerariam, non ſatis ſobriè & vix ſtatum quaſtionis pervadentes, tamen proſcribunt.* Cùm hæc ſcripſit Contenſonius oondum prodierat Romæ Congregationis S. Inquiſitionis Decretum, quod ſub Alexandri Octavi Pontificatu vulgatum eſt, quo hæc Propoſitio inter alias configitur 28. *Valet Baptiſmus a Miniſtro qui omnem Ritum externum formamque baptizandi obſervat, intus verò in corde ſuo apud ſe reſolvit: Non intendo quod facit Eccleſia.* Quæ tamen Propoſitio a Sacra Congregatione damnata, non eadem quoad ſenſum eſſe videtur cum Catharini, Contenſonii, & tot aliorum primi Subſellii Catholicorum Theologorum opinione. Cæterum Catharini & Contenſonii opinionem hìc non aſſero vel propugno; & ne quis in verbis meis tricetur, hanc de iſta quæſtione opinionem meam ac doctrinam eſſe declaro quam expreſſi & probavi libro 11. *Theologia Dogmatica & Moralis* Cap. 7. Articulo 3. Propoſitione 1. pag. 166. Edit. primæ: *Intentio interior & ſincera faciendi quod facit Eccleſia, neceſſaria eſt in Miniſtris Sacramentorum, ut valida ſint & rata.*

SCHOLION III.

Ad ejuſdem Diſſertationis paginam 66. Religioſi Cenſores hanc notam appoſuerunt: *Quid nomine Attritionis requiſita ad Confeſſionem intelligatur?*

R. Quid hìc Religioſis Cenſoribus diſpliceat, non ſatis liquet. En verba mea: *Eam Attritionem requirunt univerſi Communionis noſtra Theologi, qua voluntatem peccandi excludat cum ſpe venia, qua ſit veri nominis contritio, quamvis imperfecta; id eſt, qua non ſolùm ceſſationem a peccato, & vita nova propoſitum & inchoationem, ſed veteris etiam odium contineat. Concilii Tridentini verba ſunt. Imò Theologi doctiſſimi, nec pauci, Attritionem illam, etiam Sacramento conjunctam, non ſufficere ad expungenda peccata docent, niſi ex amore benevolentia erga Deum, ſaltem inchoato procedat. Unde Attritionem aliter intellectam, quatenus ſcilicet ex ſolo pœnarum inferni timore, omni gradu charitatis excluſo, concepta eſt, ſufficere cum Sacramento, certum & indubitatum non eſſe ajunt.* Diſplicet ne Religioſis Cenſoribus illa ſententia, quamvis probabilior & tutior quam Facultas Theologica Lovanienſis *Eſſe ſanam, ſecuram, veram, nulli reprehenſioni obnoxiam, & meritò fidelibus eſſe prædicandam & inculcandam* declaravit Decreto ſuo edito die ultima Maii anni 1662. Quam Chriſtianus Lupus, Franciſcus Fervaques, Macarius Havermantius, Joannes Caſtorienſis Epiſcopus doctiſſimè propugnarunt? Quam ullius Theologiæ Cenſuræ alteriuſve injuriæ aut contomeliæ notâ *taxari* prohibuit Alexander VII. Decreto edito die 5. Maii 1667. quam ante & poſt Concilium Tridentinum Theologi omnium Ordinum doctiſſimi defenderunt? Illam quidem opinionem propugno; ſed ibi tamen quæſtionem iſtam non attingo, quæ in Scholis diſceptatur: expono dumtaxat, primò quid Catholici omnes Theologi intelligant nomine Attritionis, quæ ſaltem in Pœnitentiæ Sacramento requiritur; quid deinde plerique Theologi Eruditi propugnent.

SCHOLION IV.

Diſſertationis ejuſdem pag. 151. hanc velut meam Propoſitionem notant Religioſi Cenſores; *Extrema-Unctio olim non erat in uſu apud plures.*

R. Hæc propoſitio non eſt mea. Verumtamen Extremam-Unctionem Sanctis hominibus olim conferri non ſolitam, ſcripſi, idque probatum a Joanne Launojo lib. *De Unctione Extrema.* Id in exemplum attuli, non expendens an ea conveniens fuerit Diſciplina vel conſuetudo. Mera facti quæſtio eſt, ex cujus veritate vel falſitate nullum fieri poteſt adverſùs Catholicum Dogma præjudicium.

SCHOLION V.

Diſſertationis ejuſdem pag. 155. Religioſi Cenſores hanc velut meam propoſitionem notant. *Morientes inſerviendo lue infectis Martyres dicantur.*

R. Hæc Propoſitio non eſt mea, qui S. Dionyſii Alexandrini ſententiam hìc tantùm refero his verbis: *Dionyſius Alexandrinus plurimos ex fratribus & optimos quoſque, quorum nonnulli Presbyteri erant ac Diaconi, mortem oppetiiſſe ait, cùm ægrotos inviſerent, & eis curationem in Chriſto adhiberent: quòd genus mortis ob fidei pietatiſque conſtantiam nequaquam Martyrio inferius cenſet.* Hæc tantùm ego eo loci; quæ ex ipſius S. Dionyſii literis ab Euſebio deſcriptis lib. 7. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 20. accepi, quarum hæc ſunt verba: *Plurimi quidem ex fratribus noſtris ob nimiam charitatem curam omnem propria ſalutis abjicientes, ſibique mutuò adhæreſcentes, dum ægros securè atque audacter inviſunt, eiſque aſſiduè miniſtrant, & curationem adhibent in Chriſto, unà cum illis mortui ſunt, aliorum ægritudine libentiſſimè ſe implentes ... Et hoc quidem pacto optimi*

qui-

quique ex fratribus noſtris, quorum nonnulli Presbyteri erant ac Diaconi; & ex populo laudatiſſimus quiſque, mortem oppetierunt: adeo ut genus hoc mortis ob pietatem fideique conſtantiam nequaquam inferius Martyrio cenſeatur. Hæc S. Dionyſius Alexandrinus. Tanti Epiſcopi, tam eruditi, tam Sancti Martyris referendo ſententiam de meo nihil addendo, quid erravi? Me certè erroris hac in re magis arguere non poſſunt Religioſi Cenſores, quàm Romanum Martyrologium, in quo pridie Kalendas Martii hæc leguntur: *Alexandriæ, commemoratio Sanctorum Presbyterorum, Diaconorum, & aliorum plurimorum, qui tempore Valeriani Imperatoris, cùm peſtis ſæviſſima graſſaretur, morbo laborantibus miniſtrantes, libentiſſimè mortem oppetiere; quos velut Martyres religioſa piorum fides venerari conſuevit.* Hæc Romanum Martyrologium. Me erroris magis arguere non poſſunt, quàm *Baronium* Cardinalem Tom. 2. Annalium ad annum 263. ubi commemoratâ quæ tunc Alexandriæ ſæviit, peſte & horum Chriſtianorum hæroicæ charitatis pleno facinore, Num. 17. ita narrationem concludit: *Porro adeo remanſit illuſtris illorum memoria, qui fraternæ charitatis causâ mortem libentiſſimè oppetiere, ut eorum omnium anniverſaria celebritate recolenda Tabulis Eccleſiaſticis adſcripta ſit pridie Kalendas Martii.* Me potiùs erroris arguere non poſſunt, quàm Joannem Molanum Lovanienſem Theologum in Diario Medico-Eccleſiaſtico ad diem 28. Februarii, ubi Sanctorum Martyrum Alexandrinorum Elogium in Romano Martyrologio exaratum ita ponderat: *Locus his valde memorabilis eſt pro omnibus iis, qui tempore peſtilentiæ ægrotantibus aut ſpiritaliter aut corporaliter, efficaci & ingenua pietate, aſſiſtunt.* Me potiùs erroris arguere non poſſunt quàm Bollandum & Henſchenium in Actis Sanctorum Menſis Februarii Tomo 3. ad diem 28. pag. 720. ubi hic legitur titulus: DE SANCTIS MARTYRIBUS ALEXANDRINIS, PRESBYTERIS, DIACONIS, LAICIS, QUI PESTE LABORANTIBUS MINISTRANTES EADEM ET IPSI EXTINCTI SUNT: *Commentarius Hiſtoricus.* Quo in Commentario hæc habent: *Conſcripti ſunt nuper varii a viris eruditis Commentarii, in quibus de hoc charitatis Martyrio diſſeritur, aliis aſſerentibus eos, qui ita infirmis miniſtrando peſtem contraxerint, mortemque oppetierint, verè Martyres eſſe; aliis acerbè refragantibus. Fateantur illi tamen, donec Eccleſia de eorum mortis cauſa modoque cognoverit, tuleritque ſententiam, publico eos cultu proſequi non licere: æquum tamen eſſe, ut cùm ad rationem diſciplinæ Eccleſiaſticæ inito examine de eorum orthodoxa fide, charitate in Deum, ſuſcepti ejus Miniſterii cauſâ, mortéque in eo Chriſtianè obita conſtiterit, Martyres pronuntientur; quando major dilectio eſſe non poſſit, quàm ut animam quis pro amicis ponat. Enimvero ſi ſentire de Deo in bonitate volumus, fateamur neceſſe eſt, ab ejus infinita liberalitate alienum eſſe, ut ullos patiatur ipſius causâ vitam perdere occaſionemque plura deinceps benefacta cumulandi, & non illuſtri eos præmio muneretur. An tamen ipſo opere, ut dicitur, ſive perpeſſione mortis, & non pro modo & intentione charitatis ita morientibus gratia gloriaque tribuatur; uti iis qui pro fidei, juſtitiæ, caſtitatis alteriuſve Chriſtianæ virtutis defenſione illatam ob hominibus mortem, mente cœleſti afflatu præparatâ, exceperint; alii diſputent. Non eſt noſtri hic inſtituti aut otii prolixiùs id pertractare.* Hæc religioſi & eruditi illi viri. Nec ego quæſtionem illam attigi; ſolum factum eo loci retuli, & S. Dionyſii Alexandrini ſententiam. Nullum Martyrem coli poſſe cenſeo, niſi ab Eccleſia, ſive a Romano Pontifice vindicatum, id eſt, in Sanctorum Martyrum album relatum. Quid ultra volunt Religioſi Cenſores?

SCHOLION VI.

Diſſertationis ejuſdem pag. 150. Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant velut meam: *Primis ſæculis nullus confitebatur qui ſola venialia habebat.*

R. Non ita concepta eſt Propoſitio mea; ſed his verbis: *Confeſſio venialium non erat in uſu prioribus ſæculis:* quod ſic intelligi velim, ut non ita frequens fuerit venialium Confeſſio primis ſæculis Eccleſiæ. Quòd enim raró fit, *uſitatum* propriè non dicitur. Cœterum mera hæc facti quæſtio eſt, non dogmatis. Cenſeo enim, credo & doceo cum Eccleſia *Venialia rectè & utiliter, citraque omnem præſumptionem in Confeſſione dici, ut piorum hominum uſus demonſtrat. Taceri tamen citra culpam, multiſque aliis remediis expiari poſſe*, certum eſt. Sic loquor, prout credo, cum Sacra Synodo Tridentina Seſſione 14. cap. 5. Uſitatam paſſim fuiſſe venialium peccatorum Confeſſionem quatuor ſaltem primis nominis Chriſtiani ſæculis, nulla Sacræ Antiquitatis Monumenta probant: Fieri potuiſſe non nego. Legere poterant Religioſi Cenſores quæ de hoc argumento ſcripſit vir religioſus & eruditus D. *Joannes Mabillonius* in præfatione Sæculi 3. Benedictini, quod eſt a Chriſto nato octavum, Obſervatione 23. Num. 90. & Obſervatione 24. Num. 92. *Lege* (inquit) *Acta Sanctæ Segolenæ Abbatiſſæ, quæ omnia vitæ ſuæ errata, quantumvis leviſſima, Monacho Presbytero confeſſa eſt. Tametſi eo tempore, quo necdum venialium culparum frequens erat Confeſſio Sacramentalis, Sanctimoniales variis forſan Presbyteris quàm Abbatiſſis conſcientias ſuas deundabant.* Et infra, obſervat Reginonem Prumienſem Abbatem libri 11. Cap. 5. referre inter ea de quibus Epiſcopus in Synodo interrogare debet, *Si aliquis ad Confeſſionem non veniat, vel unâ vice in anno, id eſt, in Capite Quadrageſimæ, & Pœnitentiam pro peccatis ſuis ſuſcipiat.* His, inquit, accedit Giſlebertus Lunicenſis Epiſcopus in Epiſtolâ quadam de Statu Eccleſiæ ſcribens, *Abſolvit Præſul populum de venialibus in Capite jejunii, de criminalibus in Cœna Domini.* Quibus in locis tam apud Reginonem, quàm apud Giſlebertum, Mabillonius obſervat. *Venialium peccatorum nomine intelligenda eſſe leviora peccata mortalia, quæ publicæ Pœnitentiæ obnoxia non erant, tametſi tunicam in Baptiſmo acceptam maculâ ſuâ polluebant: Non verò peccata illa leviſſima quæ Recentiores appellant venialia. De his enim per ea tempora paſſim non fiebat Confeſſio Sacerdoti.* Et poſt multa Num. 95. *Vigebat enim initio Sæculi quinti decimi mos ille revelandi æqualibus peccata venialia, ut conſtat ex Sermone quodam Radulfi Ardentis in Litania Majore. Tametſi jamdudum Sacramentalis Confeſſio venialium inducta erat, ſaltem apud Monachos. De hac Confeſſione interpretandi ſunt Petrus Damianus, Petrus de Honeſtis, Guillelmus Abbas Monaſterii S. Theodorici, uti & S. Bonaventura, quorum teſtimonia hoc loco expendenda ..... In Actis Sanctæ Segolenæ Abbatiſſæ his editis extat longè vetuſtius exemplum Confeſſionis venialium erratorum:* SE„GOLENA quippe cuidam Monacho, qui & ipſe Sacerdos erat, omnia parva minimaque pec„cata, ſine quibus eſſe non poſſumus, cùm gra„via deeſſent, lacrymans CONFESSA EST, *uti legitur Cap. 23. Ex his patet, jam ante longa tempora homines purioris vitæ ſtudioſos de venialibus feciſſe Confeſſionem, uti & modò, maximè ad ſanandam conſcientiam in dubiis cauſis.* Hæc non diffiteor. Vixit S. Segolena octavo ſæculo. Sed prio-

prioribus Sæculis nullum Monumentum Confeſſionis venialium adeo uſitatæ ac frequentatæ fidem facit.

SCHOLION VII.

Diſſertationis ejuſdem pag. 599. Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Tempore S. Leonis, in Campania abrogata fuit conſuetudo confitendi publicè ſingula peccata.*

R. Confeſſionem publicam peccatorum, cujus conſuetudo in aliquo Campaniæ angulo invaluerat, S. Leonem Magnum prohibuiſſe ſcripſi. Id Religioſi Cenſores reprehenſione dignum non exiſtimaſſent, ſi attendiſſent ad S. Leonis Epiſtolam 136. aliàs 80. ad univerſos Epiſcopos per Campaniam, Samnium & Picenum conſtitutos, in qua Sanctus Pontifex id teſtatur. *Illam etiam contra Apoſtolicam Regulam præſumptionem* (inquit) *quam nuper agnovi a quibuſdam illicita uſurpatione committi, modis omnibus conſtituo ſubmoveri: Ne videlicet de ſingulorum peccatorum genere, libello ſcripta profeſſio publicetur: cùm reatus conſcientiarum ſufficiat ſolis Sacerdotibus indicari Confeſſione ſecreta*, &c.

SCHOLION VIII.

Religioſi Cenſores hanc velut meam Propoſitionem notant pag. 231. ejuſdem Diſſertationis uſque ad pag. 242. *Nono Sæculo & duodecimo probabile erat Confeſſionem Sacramentalem non eſſe neceſſariam: quia id Eccleſia nondum expreſſè definiverat.*

R. Id non ſcripſi, nec ſenſi; mihi affingitur. „Fateor quidem fuiſſe nonnullos e Catholicis „nono Sæculo & deinceps uſque ad Concilium „Lateranenſe ſub Innocentio III. qui Confeſ„ſionem Sacerdoti factam non eſſe ad obtinen„dam remiſſionem peccatorum neceſſariam ſen„ſerint; *Non abſque errore* (inquam) *quia veritas ſemper una eſt & immutabilis, cui nihil præſcribere poteſt, non ſpatia temporum, non intervalla locorum, non Privilegia perſonarum; ſed abſque hæreſi: Quia nondum in plenario totius orbis Concilio hæc veritas eliquata fuerat, quemadmodum poſtea eliquata eſt in Conciliis Lateranenſi quarto & Tridentino.* Tantùm abeſt ut probabile umquam fuiſſe ſcripſerim Confeſſionem Sacramentalem non fuiſſe neceſſariam, ut e contrario neminem id ſenſiſſe aſſeram ABSQUE ERRORE; ſed tamen ſententiam illam nondum fuiſſe notâ hæreſeos inuſtam rectè obſervavi, quia Eccleſiæ judicio nondum erat damnata. Unde S. Thomas Textum Magiſtri Sententiarum exponens libro 4. „Diſt. 17. IN TALIBUS, inquit, ANTEQUAM „DETERMINETUR PER ECCLESIAM QUOD „EX IIS SEQUATUR ALIQUID CONTRA„RIUM FIDEI, NON JUDICATUR HÆRE„SIS ESSE: *& ſic Magiſter & Gratianus hoc pro „opinione ponunt:* SED NUNC POST DETER„MINATIONEM ECCLESIÆ SUB INNOCEN„TIO III. FACTAM, HÆRESIS REPUTAN„DA EST. Hæc S. Thomas. Addidi pag. 232. *Quemadmodum fuere in Eccleſia Doctores, qui damnarent Millenariorum opinionem, & ſententiam de rebaptizandis Hæreticis, iique numero plures: ita fuere ſemper qui neceſſitatem Confeſſionis Sacramentalis vindicarent iis ipſis temporibus, quibus a nonnullis negabatur:* *EAQUE SEMPER FUIT ECCLESIÆ SENTENTIA, quamvis nondum explicata, & ſolemni Oraculo declarata.* Et pag. 253. *Ex his omnibus* (inquam) *compertum eſt, Sententiam de neceſſitate Confeſſionis Sacramentalis ad ſalutem ætate Gratiani propagnatam fuiſſe ab omnibus Scriptoribus Eccleſiaſticis* UT DOGMA CATHOLICUM. Ex his omnibus perſpicuum eſt, me nec ſcripſiſſe, nec ſentire quod mihi Cenſorius Indiculus affingit: *Nono Sæculo & duodecimo probabile erat Confeſſionem Sacramentalem non eſſe neceſſariam.* OPTIMUS LECTOR EST, QUI DICTORUM INTELLIGENTIAM EXSPECTET EX DICTIS POTIUS QUAM IMPONAT, ET RETULERIT MAGIS QUAM ATTULERIT; NEQUE COGAT ID VIDERI DICTIS CONTINERI, QUOD ANTE LECTIONEM PRÆSUMSERIT INTELLIGENDUM: (inquit S. Hilarius libro 1. *De Trinitate.*)

SCHOLION IX.

Diſſertationis ejuſdem pag. 237. Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Abſolutio Sacramentalis fiebat olim modo deprecatorio.*

R. Mera facti quæſtio eſt, cujus veritatem invictis argumentis probat *Joannes Morinus* vir doctiſſimus libro 8. *De Adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ*, Cap. 8. ſcilicet *Antiquitus ordinariam & vulgatam Abſolutionis formulam fuiſſe deprecatoriam: poſt centum ſupra mille annos aliquid indicativum formulæ deprecatoriæ addi cœptum: Tandem formulam indicativam in Occidente ſolam obtinuiſſe.* Cap. 9. idem demonſtrat *Ex SS. Patribus, Ambroſio, Hieronymo, Auguſtino, aliiſque Doctoribus ad annos aliquot ſupra milleſimum & ducenteſimum.* Cap. 10. probat *Antiquos Rituales libros editos formulas omnes Abſolutionis tam publicas quàm privatas, tam de ſanis quàm de morientibus, nobis exhibere deprecatorias.* Cap. 11. *Idem facere Rituales libros Manuſcriptos, Sacramentaria & Pœnitentialia antiquiſſima & recentiora ad annum milleſimum trecenteſimum.* Hæc plurimorum virorum eruditorum ſententia eſt: Facti veritatem ſuppoſui. Probabilis ſaltem opinio eſt, formulam Abſolutionis olim fuiſſe deprecatoriam. Secundùm illam reſpondi. Objecerat Dallæus Calvinianus Miniſter, multa inter hodiernam Confeſſionem quam Innocentianam vocat, intercedere di„ſcrimina, quorum unum eſſe ajebat, quòd in „antiquis Libris Pœnitentialibus & veteribus Sa„cramentariis non legimus Sacerdotem Pœniten„tes a peccatis abſolviſſe, & obſervaſſe hæc ver„ba, quæ hodie ſolemnia ſunt, *Abſolvo te a pec„catis tuis*; ſed humili prece atque deprecatione „veniam ipſis a Domino popoſciſſe. Factum ſi negaſſem, amplam dediſſem Hæreticis inſultandi materiam, qui præclaris Antiquitatis Monumentis Reſponſionem meam improbabilem eſſe oſtendiſſent; neque ſatis conſuluiſſe Catholici Dogmatis defenſioni viderer; & de via in diverticulum me abduxiſſent Adverſarii, novam movendo controverſiam, ad fidem licèt nihil attinentem (quod hæreticis ſolemne eſt) In principali ergo quæſtione inſiſtens, objectioni Dallæi reſpondi, quod ad Catholicæ veritatis ſuſceptam a me defenſionem ſatis eſſet: *Quamvis hæc ver„ba*, Abſolvo te a peccatis tuis, *Veteres forſan non uſurpaverint, adhibuiſſe tamen æquivalentia, & verè a peccatis abſolviſſe peccatores Pœnitentes & Confeſſos*, &c. Verumtamen indicativa formula cum verbis Chriſti Pœnitentiæ Sacramentum inſtituentis magis convenit, ut oſtendit S. Thomas Opuſculo 22. unde & ſancta Synodus Tridentina Seſſione 14. formam Pœnitentiæ in iſtis Miniſtri verbis, *Ego te abſolvo*, poſitam eſſe docet. Quo tamen Decreto verba æquivalentia excludere non videtur, *Abſolvat te Deus*, vel ſimilia, quamvis preces, quæ hodiernæ formulæ ex Eccleſiæ more adjunguntur, ad ipſius formæ eſſentiam non ſpectare aſſerat, neque ad Sacra-

menti adminiſtrationem eſſe neceſſarias. Certè nemini ſine gravi peccato hanc formam, *Ego te abſolvo* prætermitteret, quamvis æquivalentia verba adhiberet. Amplector denique ac propugno Sacræ Synodi Tridentinæ declarationem, docentis: *Sacramenti Pœnitentiæ formam, in qua præcipuè ipſius vis ſita eſt, in illis Miniſtri verbis eſſe poſitam*, EGO TE ABSOLVO.

SCHOLION X.

Diſſertationis ejuſdem pag. 251. Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Chriſtus abſolvit ſub conditione quòd Pœnitens confiteatur Sacerdoti*.

R. Verbis meis ibi non loquor, ſed verba tantùm refero Richardi a Sancto Victore, in Tractatu *De Poteſtate ligandi & ſolvendi*, Cap. 8. *Deus* (inquit) *Pœnitentem abſolvit ſub tali conditione, ut eum oporteat, prout Sacerdotis Abſolutionem quærere, & ad ejus arbitrium debito more ſatisfacere. Nam ſi facere neglexerit, periculum æternum non evadit*. Mirum eſt quòd Religioſi Cenſores hæc reprehendant, cùm Sacra Synodus Tridentina Seſſione 14. Cap. 4. declaret, *Contritionis motum ita demum præparare ad remiſſionem peccatorum, ſi cum fiducia divinæ miſericordiæ, & voto præſtandi reliqua conjunctus ſit, quæ ad rite ſuſcipiendum hoc Sacramentum requiruntor*.

Nota.

IIs, quos in ſecundo ſcholio recenſet Natalis, acceſſit Gaſpar Juvenin *in Comment. de Sacram. differt. 4. de ſacram. in gener.* Ego autem puto non ſolùm ab Alexandro VIII. damnando propoſitionem 18. quam ibidem refert Natalis, ſed etiam a Tridentino ſaltem implicitè damnatam fuiſſe illam opinionem, quæ ad conficiendum ſacramentum non aliam requirit in Miniſtro intentionem, niſi seriò peragendi ritum externum, quamvis non intendat ſaltem facere quod facit Eccleſia, imò intendat fingere, & ſimulare. Illud igitur certum eſt non ſolùm Leonem X. in Bulla contra errores Lutheri, ſed & Tridentinum *ſeſſ. 14. can. 9.* illum proſcribere errorem, quo valida reputabatur abſolutio, etſi Sacerdos non ſeriò, ſed joco abſolveret. Inſuper Tridentinum *ſeſſ. 7. can. 11.* ita habet: *Si quis dixerit in miniſtris, dum Sacramenta conficiunt & conferunt, non requiri intentionem ſaltem faciendi quod facit Eccleſia, anathema ſit*. Modò inquiro, cur reprobanda ſit, ac nullius valoris judicanda abſolutio ex joco collata? Non alia profectò ratio adduci poteſt, niſi quia in tali miniſtro deeſt intentio faciendi quod facit eccleſia. Verùm non-ne eodem modo hæc intentio excluditur a contraria intentione, vel externè non manifeſtetur, vel per externum jocum pateſiat? Tam in manifeſto irriſore, quàm in eo, qui licèt ſeriò peragat externum ritum, intentionem non habet faciendi quod facit Eccleſia, iſta ſanè deeſt intentio, quam ad valorem ſacramenti neceſſariam eſſe definit Tridentinum. Et quidem omnes norunt irriſionis manifeſtationem non inducere defectum intentionis, ſed ſolùm quod internum eſt prodit; ac proinde ad excludendam neceſſariam intentionem eo modo ſe habent interna, externaque fictio.

Obſervetur ulteriùs eam ob rationem requiri in Miniſtro ſacramentorum intentionem ſaltem faciendi quod facit Eccleſia, ut etiam declaravit Eugenius IV. in Inſtructione Armenorum, quia eſt Chriſti miniſter; onde ajebat S. Paulus 1. ad Cor. 4. *Sic nos exiſtimet homo, ut Miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei*. Cùm autem fidelis diſpenſator & miniſter, debeat velle facere id, quod intendit ille cujus eſt miniſter, conſequens eſt, quòd ſicut Chriſtus facultatem tribuendo ſuis miniſtris ſacramenta diſpenſandi, voluit e. g. quòd baptizarent, pariter voluit quòd baptizandi intentionem haberent, ſeu ſaltem faciendi quod facit Eccleſia. At intendit ne baptizare, qui non vult baptizare, ſed baptiſmi ritum ſimulare? Cùm præterea ablutio, unctio &c. quæ in ſacramentis conferendis adhibentur, ſint actiones, quæ ad aliud quàm ad Sacramenta conficienda dirigi poſſunt, nonniſi per intentionem miniſtri intendentis ſacramentum conficere, ad hoc conficiendum determinabuntur. Eam autem non adeſſe hucuſque dicta ſatis oſtendunt, quoties quis ſimulando, ritum quidem externum ſeriò perageret, nollet tamen facere quod facit Eccleſia. Unde S. Thomas 3. p. q. 64. ar. 10. ait: *Intentio miniſtri poteſt perverti dupliciter: uno modo reſpectu ipſius ſacramenti, puta cùm aliquis non intendit ſacramentum conferre, ſed deriſoriè aliquid agere; & talis perverſitas tollit veritatem ſacramenti, præcipuè quando ſuam intentionem exteriùs manifeſtat*. Non ſine cauſa verò dixit *præcipuè*, ad demonſtrandum quòd etſi irritum omnes agnoſcant ſacramentum, ubi ritus per externam irriſionem peragantur, non deſinit tamen etiam irritum eſſe, quamvis externe non appareat, quoties præfata intentio in Miniſtro deſideretur.

Remanet ergo ad explicandam catholicam veritatem, non ſatis eſſe dicere, ad conficiendum ſacramentum ſufficere ſeriò externum ritum peragere, ni aliquo modo innuatur neceſſitas intentionis miniſtri quà velit facere ſaltem quod facit Eccleſia. Ideo autem puto Catharini ſententiam non fuiſſe ſuſpectam PP. Tridentinis, quia re vera non excludebat præfatam miniſtri intentionem, ut attentè Pallavicinum legenti in ſcholio II. innoteſcit. Sed ipſe audiatur Catharinus quomodo in ſuo Opuſculo de intentione Miniſtri loquatur: *Dicendum*, ait, *quòd intentio miniſtri dicitur eſſe in hoc, ut intendat facere quod Chriſtus, & Eccleſia facit, etiamſi nihil ipſe credat fieri*. Et paolò poſt: *Ponamus Miniſtrum omnia exteriùs facere quæ jubet Eccleſia, intus autem ſervare in animo, ita ut intendat deriſoriè baptizare*. Poſtquam verò quæſivit, an Baptiſmus ita collatus eſſet validus, ita concludit: *Non alia intentio miniſtri requiritur niſi ut intendat exteriùs facere quod facit Eccleſia, quamvis ipſe neque credat eſſe Eccleſiam, neque ullum baptiſmi ſpiritualem effectum, ſed ſatis eſt, ut intendat facere quod Eccleſia jubet per Miniſtros fieri; namque quod illa per Miniſtros facit, ipſa facere intelligitur. Quid ergo facit Eccleſia per Miniſtros baptizando? niſi quòd legitimâ utitur materiâ adhibens ſuam verborum formam; hoc igitur ſi facit miniſter, profectò illud facere intendit, ſi ſit mente ſanus. Quis enim vigilans faciat aliquid quod facere non intendat?* Si bene perpendantur verba Catharini, habetur ſanè ad conficiendum ſacramentum non exiſtimaſſe quidem in miniſtro neceſſariam intentionem, quæ terminaret ad ritum externum ſub formali ratione ſacramenti, vel quæ ſe extenderet ad effectum ſpiritualem baptiſmi, ſeu ad veram de Eccleſia, & de Sacramentis fidem; hæc etenim omnia deficerent in infideli baptizante, immo quantùm ad hæc facillimè irriſoriè ageret. Verùm Catharinus ſaltem putat neceſſariam in Miniſtro intentionem faciendi quod facit Chriſti Eccleſia; ac proinde meritò ipſius ſententiam a Lutheri errore diſtare crediderunt PP. Tridentini.

No:

Nota.

INveriſimile omnino apud me eſt Extremam-Unctionem quondàm in uſu apud plures non fuiſſe, maximè ſi ſanctitate florerent. Indubitatum eſt ex omnium ſæculorum traditione Extremam-Unctionem reputatam eſſe ſacramentum a Chriſto Domino pro iis inſtitutum, qui in periculo mortis verſantur, ut ita & morbi incommoda, & Dœmonis tentationes, quibus tunc eos acriùs premit, poſſint ſuperare: nemo proinde credet ſanctos potiſſimùm viros non curaſſe ſe hoc ſacramento communire. Sed & id confirmatur, quia non improbabiliter aſſeritur ex jure divino hujus ſacramenti recipiendi obligationem conſurgere; cum etenim ægrotus ſeipſum eo roborari neceſſe habeat, videtur ex hoc oeceſſitas illius expoſtulandi conſurgere. Non me quidem latet eos, qui primis Eccleſiæ ſæculis piorum mortes deſcripſerunt, clarè non tradidiſſe Extremâ-Unctione, dum graviter decumberent, fuiſſe communitos. Verùm nec rarò admodum in illorum morte recenſenda prætermiere Euchariſtiæ Viaticùm accepiſſe; at licet ne ex hoc inferre tanto Sacramento alitos tunc non fuiſſe? Demum puto re vera illorum ſæculorum Scriptores Extremæ Unctionis meminiſſe; cùm etenim conſummationem eſſe & perfectionem pœnitentiæ PP. docuerint, ex quo fluxit Græcorum praxis innngentium pœnitentes jam abſolutos in ſupplementum ſatisfactionis, & Extremam-Unctionem credere eſt indigitaſſe, dum morientium pœnitentiam deſcripſerunt.

Nota.

DE martyrio per peſtem latè agit Theophilus Raynaudus *tom. 18. polemic.* atque a contrariis quibuſcumque viodicare iotendit.

Nota.

OPtimè quidem Natalis eâ ratione dixiſſe confeſſionem culparum venialium in uſu prioribus ſæculis non fuiſſe explicat, quia non ita frequentem uſitatamque intelligere voluit. Cœterùm peccata venialia ſacramentali abſolutione in eccleſia deleta, non obſcurè innuit ipſe Tertullianus; nam *libro de pudicit. c. 19.* qoem jam factus Montaniſta conſcripſit, inter peccata remiſſibilia, ſeu quæ clavium virtute remitterentur, plurima etiam venialia recenſet. Et S. Auguſtinus quamvis *hom. 19. ex lib. 50. homil. & lib. 1. c. 7. de ſymbol. ad Cathecum.* quibuſdam pietatis operis, & præcipuè Orationis Dominicæ recitatione peccata venialia deleri contendat, dum ex aoimo diſpliceant, illorum oihilominus ſnadet confeſſionem; unde *ſerm. 29. de verb. Apoſt.* ita ait: *Confeſſio nos ſanat & vita cauta, vita humilis, oratio cum fide, contritio cordis, lacryma non ficta, de vena cordis profluentes, ut dimittantur nobis peccata ſine quibus eſſe non poſſumus. Confeſſio, inquam, nos ſanat, dicente Apoſtolo: Si confiteamur peccata noſtra &c.*

Nota.

RIchardi a S. Victore ſententia explicatione indiget, aliter Novatorum errorem a Tridentino *ſeſſ. 14.* proſcriptum contineret, quo aſfirmabant Sacerdotis abſolutionem non eſſe actum judicialem, ſed nudum miniſterium pronunciandi ac declarandi remiſſa eſſe peccata. Ubi igitur antequam pœnitens ad Sacerdotem ſua peccata explicaturus accederet, jam debuerit a Chriſto abſolutionem obtinere, nec Sacerdotem adire neceſſe ſit, niſi ut conditioni ſibi a Chriſto impoſitæ ſatisfaciat, numquam virtute abſolutioois peccata dimitterentur. Supereſſet proinde ea verba *abſolvo te* pro declaratione condonationis culparum eſſe uſurpanda, atque pro præfatæ conditionia adimplemeoto.

Nota.

NOn oego apod qooſdam antiquos Libros Rituales, & Pœnitentiales, ſicut apud quædam Sacramentaria & Pontificalia ante annum ſopra milleſimum ſcripta, abſolutionis ſormam, non aliam quàm deprecatoriam exhiberi. Sed obſervandum non de ſacrameotali, ſed de judiciali & canonica abſolutione ibidem ſermonem eſſe; unde maxima illarum formularum pars hunc titulum præſeferebat: *Orationes ad reconciliandos pœnitentes feria 5. in Cœna Domini*. Et re vera, ſi uſque ad ſæculum duodecimum io impertienda ſacrameotali abſolutione uſurpata fuiſſet forma deprecatoria, io eam non inſurrexiſſet S. Thomas *opuſc. 22. cap. 2.* neque Alenſis *4. p. Sum. q. 21.* meminiſſet abſolotionis indicativæ tamquam uſu perpetuo Eccleſiæ conſecratæ. Sed neque Franciſcus Mayronus *in 4. diſt. 14. q. 5.* ſcripſiſſet improbatam fuiſſe qoorumdam praxim, qui modo deprecativo abſolvebant; etenim Epiſcopi & Doctores Catholici non oiſi in novitates, corruptelas, & errores inſurgebant.

Quòd ſi aliquibus difficultatem faceret, PP. formis Sacramentorum orationis nomen tribuiſſe, animadvertant ita eos aſſerere, quia preces in cooficiendis Sacramentis ſolent adhiberi, non quia neceſſe ſit ipſorum formas eſſe deprecativas. Ita etiam forma Euchariſtiæ dicitur precatio, & oratio a S. Baſilio *lib. de Spir. S. cap. 37.* a S. Auguſtino *ep. 149. aliàs 59. ad Paulinum*, a S. Gregorio M. *lib. 7. ep. 63.* non quia ipſa ſit deprecativa, ſed quia Canoni Miſſæ ioterdum inſerta eſt oratio, & precatio.

DISSERTATIO XV.

ADVERSUS BEGUARDORUM Errores, in Quietiſtis Redivivos.

CUm Beguardorum errores non ita pridem a Michaële Molinoſo Cæſaraugnſtanæ Diœceſis in Aragonia Presbytero, Quietiſtarum anteſignano ſuſcitati fuerint, ac propagati, & Innocentii Undecimi beatæ memoriæ Romani Pontificis Conſtitutione damnati, datâ Romæ die 20. Novembris anno milleſimo ſexcenteſimo octogeſimo-ſeptimo, operæ pretium duxi veterum illorum Hæreticorum damnatos Articulos totidem propoſitionibus refellere, ut præcipui & capitales Quieti-

ſtatum errores eadem operâ maneant confutati.

PROPOSITIO I.

Homo in vita præſenti, ſecundùm legem communem, tantum ac talem perfectionis gradum conſequi non poteſt, ut reddatur impeccabilis, & ampliùs proficere non valeat.

Catholica hæc Veritas probatur ex Scriptura Sacra Pſalmo 142. 2. ubi Propheta Deum orans ait: *Non juſtificabitur in conſpectu tuo omnis vivens*, Item ex Epiſtolâ 1. S. Joannis, Cap. 1. Verſ. 8. *Si dixerimus*, inquit, *quoniam peccatum non habemus, ipſi nos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt*. Verſ. 10. *Si dixerimus quoniam non peccavimus, mendacem facimus eum, & verbum ejus non eſt in nobis*, Et Cap. 2. *Filioli mei, hæc ſcribo vobis, ut non peccetis. Sed & ſi quis peccaverit, advocatum habemus apud Patrem Jeſum Chriſtum juſtum, & ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris; non pro noſtris autem tantùm, ſed etiam pro totius mundi*. Non ait: Chriſtus eſt propitiatio pro peccatis veſtris, ſed pro peccatis noſtris; & non ſolùm pro Joannis aliorumque peccatis, ſed etiam pro totius Mundi. In toto autem Mundo & Apoſtoli ſunt, omneſque credentes, omnes juſti; omnes perfecti, omnes Sancti. Sic diſſerit Sanctus Hieronymus libro 2. adversùs Jovinianum. His addendum illud Apocalypſis 22. Verſ. 11. *Qui juſtus eſt juſtificetur adhuc; & qui ſanctus eſt, ſanctificetur adhuc*,

Ex Oratione Dominica, & ex Apoſtolis Sancto Paulo & Jacobo confirmat eamdem Veritatem S. Auguſtinus libro *De perfectione juſtitiæ hominis*, cap. 21. *Quiſquis dicit, poſt acceptam remiſſionem peccatorum ita quemquam hominem juſtè vixiſſe in hac carne vel vivere, ut nullum habeat, omnino peccatum, contradicit Apoſtolo Joanni, qui ait*: „ Si dixerimus, quia peccatum „ non habemus, nos ipſos ſeducimus, & veritas „ in nobis non eſt. *Non enim ait*, habuimus; „ *ſed* habemus. *Quod ſi quiſquam aſſerit de illo peccato eſſe dictum, quod habitat in carne mortali noſtra ſecundùm vitium quod peccantis primi hominis voluntate contractum eſt, cujus peccati deſideriis ne obediamus, Paulus Apoſtolus præcipit; non autem peccare qui eidem peccato quamvis in carne habitanti, ad nullum opus malum omnino conſentit, vel facti, vel dicti, vel cogitati, quamvis ipſa concupiſcentia moveatur, quæ alio modo peccati nomen accepit, quòd ei conſentire peccare ſit nobiſque moveatur invitis: ſubtiliter quidem, iſta diſcernit, ſed videat quid agatur de Dominica Oratione, ubi dicimus*, Dimitte nobis debita noſtra: *quod, niſi fallor, non opus eſſet, dicere, ſi numquam vel in lapſu linguæ, vel in oblectanda cogitatione ejuſdem peccati deſideriis aliquantulum conſentiremus; ſed tantummodo dicendum eſſet*: Ne nos inferas in tentationem, ſed libera nos a malo. *Nec Jacobus Apoſtolus diceret*: In multis offendimus omnes. *Non enim offendit, niſi cui mala concupiſcentia contra Juſtitiæ rationem appetendo, ſeu vitando, faciendum vel dicendum vel cogitandum aliquid quod non debuit, ſive fallens ſive prævalens perſuadet.*

Et Cap. ejuſdem libri ex oratione Dominica, rurſus idem Dogma Catholicum confirmat hunc in modum: *In qua oratione, ſi contentioſi eſſe nolumus, ſatis nobis propoſitum ſpeculum eſt, ubi inſpiciatur vita juſtorum, qui ex fide vivunt & perfectè currunt, quamvis ſine peccato non ſint. Unde dicunt*, dimitte nobis, *quia nondum quò curritur pervenerunt. Hinc dicit Apoſtolus*: „ Non

Philipp. 3. 12.

„ quòd jam acceperim, aut perfectus ſim.... „ Fratres, ego me non arbitror comprehendiſſe. „ Unum autem quæ quidem retro ſunt obliviſcens, ad ea verò quæ ſunt priora extendens „ me ipſum, ad deſtinatum perſequor, ad bravium ſupernæ vocationis Dei in Chriſto Jeſu. „ Quotquot ergo perfecti ſumus, hoc ſentiamus: *Id eſt, quotquot perfectè currimus, hoc ſapiamus quod nondum perfecti ſumus, ut illic perficiamur, quò perfectè adhuc currimus; ut cùm venerit quod perfectum eſt, quod ex parte eſt deſtruatur, id eſt, non jam ex parte ſit, ſed ex toto; quia fidei & ſpei jam res ipſa, non quæ credatur & ſperetur, ſed quæ videatur, teneaturque, ſuccedit: Charitas autem quæ in his tribus major eſt, non auferetur, ſed augebitur & implebitur, contemplatu quod credebat, & quòd ſperabat adepta. In qua plenitudine charitatis præceptum iſtud implebitur*: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua. *Nam cùm eſt adhuc aliquid carnalis concupiſcentiæ quod vel continendo frenetur, non omni modo ex tota anima diligitur Deus. Non enim caro ſine anima concupiſcit, quamvis caro concupiſcere dicatur, quia carnaliter anima concupiſcit. Tunc erit juſtus ſine ullo omnino peccato, quando nulla lex erit in membris ejus repugnans legi mentis ejus, ſed prorſus toto corde, totâ anima, totâ mente diliget Deum, quod eſt primum ſummumque præceptum. Cur ergo non præciperetur homini iſta perfectio, quamvis eam in hac vita nemo habeat? Non enim rectè curritur, ſi quò currendum eſt neſciatur. Quomodò autem ſciretur, ſi nullis præceptis oſtenderetur? Sic ergo curramus ut comprehendamus. Curramus credendo, ſperando, deſiderando, curramus corpus caſtigando, & eleemoſynas in bonis dandis, maliſque ignoſcendis hilariter & ex corde faciendo, & currentium vires ut adjuventur orando; & ſic audiamus præcepta perfectionis, ne currere negligamus ad plenitudinem charitatis*,

Habitualis puri & perfecti amoris in hac vita ſtatus, e contrarium figmentum eſt, Scripturæ ſacræ & Traditioni contrarium.

Non omni modo ex toto anima diligitur Deus, quando adhuc aliquid carnalis concupiſcentiæ ſupereſt.

Et libro *De Spiritu & Litera*, Cap. 36. *Quis*, inquit, *exiſtimare audeat, cùm eò ventum fuerit*, quod ait, Tunc cognoſcam ſicut & cognitus ſum, *tantam Dei dilectionem fore contemplatoribus ejus quanta fidelibus nunc eſt; aut ullo modo hanc illi tamquam de proximo comparandam? Porro ſi quantò major eſt notitia, tantò erit major dilectio: profectò nunc quantùm deeſt dilectioni, tantùm perficiendæ juſtitiæ deeſſe credendum eſt. Proinde hoc primum præceptum juſtitiæ, quo jubemur diligere Deum ex toto corde, ex tota anima, & tota mente.... in illa vita implebimus, cùm videbimus, facie ad faciem. Sed ideo nobis hoc etiam nunc præceptum eſt, ut admoneremur quid fide expoſcere, quò ſpem præmittere, & obliviſcendo quæ retro ſunt, in quæ anteriora nos extendere debeamus. Ac per hoc quantùm mihi videtur, in ea quæ perficienda eſt juſtitia, multùm in hac vita ille profecit, qui quàm longè ſit a perfectione juſtitiæ proficiendo cognovit.*

1. Cor. 13. 12.

In quo poſitum ſit vita anteriores in hac vitâ perfectia?

Et libro 4. Contra duas Epiſtolas Pelagianorum Cap. X. *Illud jam tertium videamus, quod non minùs in iſtis omne Chriſti membrum & totum ejus corpus exhorret, quia contendunt eſſe in hac vita vel fuiſſe juſtos nullum habentes omnino peccatum. Quâ præſumptione apertiſſimè Orationi Dominicæ contradicunt, in qua omnia membra Chriſti*, Dimitte nobis debita noſtra, *veraci corde & quotidianis vocibus clamant.*

Idem fidei dogma S. Auguſtinus ibidem confirmat egregiis S. Cypriani & S. Ambroſii teſtimoniis, S. Cyprianus Tractatu *De Opere & Eleemoſinis* ita ſcribit; *Agnoſcamus itaque, fratres dilectiſſimi, divinæ indulgentiæ ſalubre munus, & emundandis purgandiſque peccatis noſtris, qui ſine aliquo conſcientiæ vulnere eſſe non poſſumus, medelis ſpiritalibus vulnera noſtra curemus. Nec quiſquam ſic ſibi de puro atque immaculato pectore blandiatur,*

ut

ut innocentia ſua fretus, medicinam non putet adhibendam eſſe vulneribus: cùm ſcriptum ſit, Quis
Proverb. 20. 6. „ gloriabitur caſtum ſe habere cor, aut quis glo-
1. Joan. 1. 8. „ riabitur mundum ſe eſſe a peccato? *Et iterum* „ *in Epiſtolâ ſuâ Joannes ponat & dicat*. Si dixe- „ rimus quia peccatum non habemus, nos ipſos „ decipimus, & veritas in nobis non eſt. *Si autem nemo eſſe ſine peccato poteſt, & quiſquis ſe inculpatum dixerit, aut ſuperbus aut ſtultus eſt: quàm neceſſaria, quàm benigna eſt divina clementia; quæ cùm ſciat non deeſſe ſanatis quædam poſtmodum vulnera, dedit curandis denuo ſanandiſque vulneribus remedia ſalutaria?* Et rurſus; *Et quoniam quotidie*, inquit, *deeſſe non poteſt quòd peccetur in conſpectu Dei, ſacrificia quotidiana non deerant, quibus poſſent peccata tergi*.

Et in Epiſtolâ ſeu Tractatu de Mortalitate: *Cùm avaritia*, inquit, *nobis, cum impudicitia, cum ira, cum ambitione congreſſio eſt, cum carnalibus vitiis, cum illecebris ſæcularibus aſſidua & moleſta luctatio eſt: Obſeſſa mens hominis, & undique diaboli infeſtatione vallata, vix occurrit ſingulis, vix reſiſtit. Si avaritia proſtrata eſt, exſurgit libido, ſi libido compreſſa eſt, ſuccedit ambitio; ſi ambitio contempta eſt, ira exaſperat, inflat ſuperbia, vinolentia invitat: invidia concordiam rumpit, amicitiam zelus abſcindit: cogeris maledicere, quod divina lex prohibet, compelleris jurare, quod non licet. Tot perſecutiones animus quotidie patitur, tot periculis pectus urgetur, & delectat hic inter diaboli gladios diu ſtare, cùm magis concupiſcendum ſit & optandum, ad Chriſtum ſubveniente velociùs morte properare*. Hinc Apoſtolus Paulus ait: *Mihi*
Philipp. 1. *vivere Chriſtus eſt, & mori lucrum*. LUCRUM *maximum computans jam ſæcularibus laqueis non teneri, jam nullis peccatis & vitiis carnis obnoxium fieri*.

Et lib. De Oratione Dominica; hanc primam petitionem exponens, *Sanctificetur nomen tuum*, ait: *Opus eſt enim nobis quotidianâ ſanctificatione, ut qui quotidie delinquimus, delicta noſtra ſanctificatione aſſiduâ repurgemus*.

Quintam verò petitionem, *Dimitte nobis debita noſtra*, exponens: *Quàm neceſſariè autem*, inquit, *quàm providenter & ſalubriter admonemur, quòd peccatores ſumus, qui pro peccatis rogare compellimur, ut dum indulgentia de Deo petitur, conſcientia ſuæ animus recordetur. Ne quis ſibi quaſi innocens placeat, & ſe extollendo plus pereat, inſtruitur & docetur peccare ſe quotidie, dum quotidie pro peccatis jubetur orare*.

Senſit ergo S. Cyprianus, atque in divinarum Scripturarum veritate perſpexit, etiam ipſorum Apoſtolorum quamvis bonam, ſanctam, juſtamque vitam, nonnullos nexus ſæcularium laqueorum fuiſſe perpeſſam, nonnullis peccatis & vitiis carnis obnoxiam; *& ideo eos mortem deſideraſſe ut his malis carerent, & ut ad illam, quæ iſta non pateretur, nec jam in mandato facienda, ſed in præmio percipienda eſſet, perfectam juſtitiam pervenirent*.
„ Neque enim cùm venerit quod oramus dicen-
Rom. 14. 17. „ tes, *Adveniat regnum tuum*, non erit in illo Dei regno ulla juſtitia; cùm dicat Apoſtolus; *Non eſt enim regnum Dei eſca & potus, ſed juſtitia &*
Iſaïæ 56. *pax & gaudium in Spiritu Sancto*. Nempe iſta tria
3. Marci „ inter divina præcepta præcipiuntur. Hic nobis
9. 49. „ præcipitur juſtitia, cùm dicitur, *Facite juſti-*
Philipp. „ *tiam*. Præcipitur pax, cùm dicitur, *Pacem ha-*
4. 4. „ *bete inter vos*. Præcipitur gaudium cùm dicitur; *Gaudete in Domino ſemper*.

Hæc ergo, ſcilicet juſtitia, pax, gaudium, in regno Dei ubi ſine fine vivemus, futura ſunt, ſed non talia, qualia hìc in juſtis exiſtunt. Quòd ſi & erunt, & non talia erunt, *Profectò eorum hic quod in præcepto curanda eſt actio, illic in præmio ſperanda perfectio, ubi ſæcularibus ullis laqueis non retenti, nulliſque peccatis & vitiis carnis obnoxii* (Propter quod Apoſtolus mori lucrum ſibi eſſe dicebat) *perfectè diligamus Deum, cujus erit facie ad faciem contemplatio; perfectè diligamus & proximum cum manifeſtatis cogitationibus cordis nulla ullum de ullo mali ullius poſſit ſollicitare ſuſpicio*. Ita differit S. Auguſtinus loco ſupra laudato.

Profert eregegia S. Ambroſii teſtimonia ad ejuſdem Catholici Dogmatis confirmationem. Sic il- *Cap. IX.*
le Commentario in Iſaïam, qui excidit: *Videmus impoſſibile eſſe ut perfectè quis immaculatus eſſe poſſit in corpore conſtitutus; cùm etiam Paulus imperfectum ſe dicat. Sic enim habet* „ Non quòd jam „ acceperim, aut perfectus ſim. *Et tamen poſt* „ *paululum ait*: Quicumque ergo perfecti ſumus. *Niſi fortè quia eſt perfectio alia in hoc mundo, alia poſt illud perfectum de quo dicit ad Corinthios*: Cùm
„ venerit quod perfectum eſt. *Et alibi*; Donec 1. Cor. 13. 10.
„ occurramus omnes in unitatem fidei, & agni- Epheſ. 4. 13.
„ tionem Filii Dei, in virum perfectum, in men-
„ ſuram ætatis plenitudinis Chriſti. *Ut ergo perfectos ſecum multos ait Apoſtolus in hoc mundo ſitos, qui ſi ad perfectionem veram reſpicias, perfecti eſſe non poterant, quia ipſe dixit*, Videmus 1. Cor. 13. 12.
„ nunc per ſpeculum in ænigmate, tunc autem „ facie ad faciem, nunc cognoſco ex parte, tunc „ autem cognoſcam ſicut & cognitus ſum. *Ita & immaculati ſunt in hoc mundo, & immaculati erunt in Regno Dei, cùm utique ſi minutiùs diſcutias, immaculatus eſſe nemo poſſit, quia nemo ſine peccato*.

Ibidem: *Videmus quia dum in hac vivimus vita, nos mundare debemus, & quærere Deum, & incipere ab emundatione animæ noſtræ, & quaſi fundamenta conſtituere virtutis, ut perfectionem purgationis poſt hanc vitam mereamur adipiſci*.

Ibidem: *Gravatus autem & ingemiſcens quis non loquetur*, Infelix ego homo, quis me liberabit Rom. 7. 24.
de corpore mortis hujus? *Si omnis infelix qui ſe corporis implicatum moleſtiis recognoſcit, utique omne corpus infelix: Neque enim felicem illum dixerim qui confuſus quibuſdam mentis ſuæ tenebris conditionem ſuam neſcit.... Si enim homo qui ſe cognoſcit, infelix eſt, infelices profectò omnes; quia unuſquiſque ſuam infirmitatem aut per ſapientiam recognoſcit, aut per inſipientiam neſcit*.

Et libro *De bono Mortis*, Cap. 3. *Operetur igitur mors in nobis, ut operetur & vita, bona vita poſt mortem, hoc eſt, bona vita poſt victoriam, bona vita abſoluto certamine: ut jam lex carnis legi mentis repugnare non noverit, ut jam nobis nulla ſit cum corpore mortis contentio*.

Et Cap. 11. ejuſdem libri: *Ergo quia juſti hanc remunerationem habent ut videant faciem Dei, & lumen illud quod illuminat omnem hominem; ab hinc induamus hujuſmodi ſtudium, ut appropinquet anima noſtra Deo, appropinquet oratio, adhæreat illi noſtrum deſiderium, non ſeparemur ab eo. Et hic quidem poſiti, meditando, quærendo, legendo, copulemur Deo: cognoſcamus eum ut poſſumus; quia hic imperfecta, illic perfecta omnia, hic parvuli, illic robuſti. Videmus, inquit, nunc per ſpeculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Tunc revelatâ facie gloriam Domini ſpeculari licebit, quam nunc anima corporis hujus concretis viſceribus involuta, & quibuſdam carnis hujus maculis & colluvionibus obumbrata, ſincerè videre non poſſunt*.

Quis enim, inquit, videbit vultum meum, & vivet? Et rectè. Nam ſi ſolis radios oculi noſtri ferre non poſſunt, & ſi quis diutiùs e regione Solis intenderit, excæcari ſolere perhibetur; ſi creatura creaturam ſine fraude atque offenſione ſui non poteſt intueri; quomodo poteſt ſine periculo ſui vibrantem cernere vultum Creatoris æterni, corporis hujus ope-

opertus exuviis? Quis enim juſtificatur in conſpectu Dei; cùm unius quoque diei infans mundus a peccato eſſe non poſſit; & nemo poſſit de ſui cordis integritate & caſtimonia gloriari.

Idem libro 3. *De Officiis Miniſtrorum*, Cap. 2. N. 11. *Ipſum Paulum*, inquit, *lege perfectum & non ,, perfectam. Nam cùm dixiſſet:* Non quòd jam ac- ,, ceperim aut perfectus ſim: ſequor autem ſi ,, comprehendam, *ſtatim ſubjecit:* Quicumque ergo perfecti ſumus. *Duplex enim forma perfectionis: alia media, alia plenae numeros habens: alia hìc, alia ibi: alia ſecundùm hominis poſſibilitatem, alia ſecundùm perfectionem futuri. Deus autem juſtus per omnia, ſapiens ſuper omnia, perfectus in omnibus.*

Addiderim præclaram S. Auguſtini ſententiam libro *De Perfectione Juſtitiæ*, Cap. 3. *Tunc ergo erit plena juſtitia, quando plena ſanitas; tunc plena ſanitas, quando plena charitas; plenitudo enim legis charitas; tunc autem plena charitas, quando videbimus eum ſicuti eſt. Neque enim erit quod addatur ad dilectionem, cùm fides pervenerit ad viſionem.*

Confirmatur Dogma Catholicum ex Concilio Carthaginenſi anno 418. cujus Canones Milevitano perperam ſunt attributi, Canone 6. *Item ,, placuit, quod ait S. Joannes Apoſtolus:* Si dixe- ,, rimus quia peccatum non habemus, nos ipſos ,, ſeducimus & veritas in nobis non eſt: *quiſquis ſic accipiendum putaverit, ut dicat, propter humilitatem oportere dici nos habere peccatum, non quia verè ita eſt, anathema ſit. Loquitur enim Apoſto- ,, lus & adjungit:* Si autem confeſſi fuerimus pec- ,, cata noſtra, fidelis eſt & juſtus qui remittat ,, nobis peccata, & mundet nos ab omni iniquitate. *Ubi ſatis apparet, hoc non tantùm humiliter, ſed etiam veraciter dici. Poterat enim Apoſtolus dicere: Si dixerimus quia non habemus peccatum, nos ipſos extollimus, & humilitas in nobis non eſt: ſed cùm ait: Nos ipſos decipimus, & veritas in nobis non eſt, ſatis oſtendit eum qui ſe dixerit non habere peccatum, non verum loqui, ſed falſum.*

Et Canone 7. *Item placuit, ut quicumque dixerit, in Oratione Dominica ideo dicere Sanctos,* Di- ,, mitte nobis debita noſtra, *ut non pro ſe ipſis hoc dicant; quia non eſt eis jam neceſſaria iſta petitio, ſed pro aliis qui ſunt in ſuo populo peccatores; & ideo non dicere unumquemque Sanctorum, Dimitte mihi debita mea, ſed:* Dimitte nobis debita noſtra, *ut hoc pro aliis potiùs quàm pro ſe juſtus petere intelligatur; anathema ſit. Sanctus enim & juſtus erat Apoſtolus Jacobus, cùm dicebat:* ,, In multis enim offendimus omnes. *Nam quare*

Jacob. 3. ,, *additum eſt*, Omnes, *niſi ut iſta ſententia con-*

Pſal. 142. ,, *veniret & Pſalmo ubi legitur:* Non intres in

Eccleſ. 7. ,, judicium cum ſervo tuo, quia non juſtificabi-

Job. 37. ,, tur in conſpectu tuo omnis vivens? *Et in ora- ,, tione ſapientiſſimi Salomonis:* Non eſt homo qui ,, non peccet. *Et in libro Job:* In libro omnis ,, hominis ſignat, ut ſciat omnis homo infirmi-

Daniel. 9. ,, tatem ſuam. *Unde etiam Daniel ſanctus & juſtus, cùm in oratione pluraliter diceret,* Peccavimus, iniquitatem fecimus, *& cætera quæ ibi veraciter & humiliter confitetur, ne putaretur, quemadmodum quidam ſentiunt, hæc non de ſuis, ſed de populi ſui potiùs dixiſſe peccatis, poſtea dixit:* ,, Cùm orarem, & confiterer peccata mea, & ,, peccata populi mei Domino Deo noſtro. *Noluit dicere, peccata noſtra; ſed & populi ſui dixit, & ſua: quia futuros iſtos qui tam malè intelligerent, tamquam Propheta prævidit.*

Canone denique 8. *Item placuit, ut quicumque verba ipſa Dominicæ Orationis, ubi dicimus,* Di- ,, mitte nobis debita noſtra, *ita volunt a Sanctis dici, ut humiliter, non veraciter hoc dicatur, anathema ſit. Quis enim ferat orantem, & non hominibus, ſed ipſi Domino mentientem, qui labiis ſibi dicit dimitti velle; & corde dicit, quæ ſibi dimittantur, ſe debita non habere?*

Beguardorum error Catholico, quem propugnamus, Dogmati contrarius, videlicet QUOD *homo in vita præſenti tantum & talem perfectionis gradum poteſt acquirere, quòd reddetur penitus impeccabilis, & ampliùs in gratia proficere non valebit:* damnatus eſt a Concilio Vienenſi, & Clemente V. cap. *Ad noſtrum*, Tit. *De Hæreticis* lib. 5. Clementin. & a Concilio Tridentino ſeſſione ſexta, Canone 23. Anathemate configente eum qui dixerit, hominem juſtum, *poſſe in tota vita omnia peccata venialia vitare, niſi ex ſpeciali privilegio.*

Sed & inter damnatos Michaëlis Molinoſi Presbyteri Hiſpani ab Innocentio Undecimo Pontifice Maximo errores hæ propoſitiones habentur: *Damnati Michaëlis Molinoſi errores.*

53. *Per contemplationem acquiſitam pervenitur ad ſtatum non faciendi ampliùs peccata mortalia, nec venialia.*

55. *Per hanc viam internam pervenitur ad purgandas & extinguendas omnes animæ paſſiones, ita quòd nihil ampliùs ſentitur, nihil, nihil.*

56. *Duæ leges, & duæ cupiditates, animæ una, & amoris proprii altera, tamdiu perdurant, quamdiu perdurat amor proprius: unde quando purgatus eſt & mortuus, ut fit per viam internam, non adſunt ampliùs duæ illæ leges, nec aliquid ſentitur ampliùs, &c.*

61. *Anima cùm ad mortem myſticam pervenit, non poteſt ampliùs aliud velle quàm quod Deus vult, quia non habet ampliùs voluntatem, & Deus eam illi abſtulit.*

63. *Per viam internam pervenitur ad ſtatum continuum, immobilem in pace imperturbabili.*

Objiciebant Beguardi: Si quis ſemper poſſet proficere, poſſet aliquis Chriſto perfectior inveniri.

R. Conſecutionem negant Catholici: in iis enim quæ unius rationis quantitatem aut virtutem non habent, id quod minus vel imperfectius eſt pervenire per incrementum non poteſt ad quantitatem aut perfectionem majoris. Gratia porro cujuſcumque puri hominis ſe habet ad gratiam Chriſti, ſicut virtus Particularis ad univerſalem. Unde ſicut virtus ignis, quantumcumque creſcat, virtuti ſolis æquari non poteſt: ita gratia hominis quantumcumque perfecti gratiæ virtutique Chriſti æqualis evadere non poteſt, cui Deus *non dedit Spiritum ad menſuram*, qui *plenus* eſt *gratiæ & veritatis, de cujus plenitudine nos omnes accepimus.* Igitur *Proficientium eſt via: quamvis bene proficientes dicantur perfecti viatores. Illa eſt autem ſumma perfectio cui nihil additur, cùm id quo tenditur, cœperit poſſideri;* (inquit S. Auguſtinus lib. de Natura & Gratia, cap. 12.) *Objectionibus reſpondetur.* Joann. 3. 34. Joan. 1.

Objici poteſt quod de S. Joannis Baptiſtæ parentibus Zacharia & Elizabeth in Evangelio dicitur: *Erant autem juſti ambo ante Deum, incedentes in omnibus mandatis & juſtificationibus Domini ſine querela.* Luc. 1. 8.

Reſpondetur, quòd aliud eſt eſſe ſine peccato, aliud eſſe ſine querela. Primum de ſolo in hac vita Unigenito Dei Filio dictum eſt: Secundum de multis juſtis etiam in hac vita dici potuit: ,, quoniam eſt quidam modus bonæ vitæ, de ,, quo etiam in iſta humana converſatione, juſta ,, querela eſſe non poſſit. Quis enim juſtè ,, queritur de homine qui nemini malè vult, & ,, quibus poteſt fideliter conſulit, nec contra ,, cujuſquam injurias tenet libidinem vindicandi, ,, ut veraciter dicat: *Sicut & nos dimittimus de- ,, bitoribus noſtris.* Et tamen eo ipſo quòd ve-

,, rum

„ rum dicit, *Dimitte, ſicut & nos dimittimus*, „ ſine peccato ſe non eſſe declarat. Sancti er- „ go Joannis-Baptiſtæ parentes legerant inter i- „ pſa mandata quemadmodum ſua peccata mon- „ darent. Nam Zacharias, quod de omni Sacer- „ dote ex hominibus aſſumpto in Epiſtolâ ad „ Hebræos legitur, etiam pro ſuis peccatis u- „ tique hoſtias offerebat. Sic reſpondet S. Auguſtinus libro *De Perfectione juſtitiæ hominis*, cap. 11. & 16.

Objicitur illud Job. 23. 11. *Veſtigia ejus ſecutus eſt pes meus, viam ejus cuſtodivi, & non declinavi ex ea, A mandatis labiorum ejus non receſſi, & in ſinu meo abſcondi verba oris ejus*. Et cap. 27. 6. idem Vir Sanctus ait. *Nec enim reprehendit me cor meum in omni vita mea*. Job itaque nullum peccatum commiſerat.

Lib. de Perfectione juſtitiæ, c. 11.

Reſpondet S. Auguſtinus, Illum cuſtodire vias „ Domini, qui non ſic exorbitat, ut eas relin- „ quat, ſed in eis currendo proficit, etſi aliquan- „ do ut infirmos offendit aut titubat. Proficit „ autem minuendo peccata, donec perveniat ubi „ ſine peccato ſit. Non enim aliter poteſt eo „ modo proficere, niſi cuſtodiendo vias ejus. „ Declinat autem a mandatis Domini atque di- „ ſcedit apoſtata; non ille qui etiamſi habeat „ peccatum confligendi tamen cum eo perſeve- „ rantiam non relinquit, donec eo perveniat „ ubi nulla cum morte contentio remanebit. In „ iſto ergo conflictu induimur eâ juſtitiâ, quâ „ hic ex fide vivitur, & eâ quodammodo lori- „ camur. Aſſumimus quoque judicium, quod e- „ tiam contra nos pro nobis facimus, quando „ peccata noſtra accuſando damnamus, unde „ ſcriptum eſt: *Juſtus ipſe ſui accuſator eſt in primordio ſermonis*. Hinc item dicit: *Juſtitia indutus ſum & veſtivi me, ſicut veſtimento & diademate judicio meo*. Nam & iſta veſtis belli magis „ ſolet eſſe quàm pacis, ubi adhuc expugnatur con- „ cupiſcentia, non ubi erit plena ſine aliquo „ prorſus hoſte juſtitia, noviſſima inimica morte „ deſtructa.

Job. 27. 6.

Job. 29. 14.

S. Auguſtinus legit Et circumdedi mihi ſicut judicium chlamydem.

Alter locus non probat etiam aliquos eſſe juſtos qui non peccent. Ut enim ait ibidem S. „ Auguſtinus: Tunc nos in iſta vita, in qua „ ex fide vivitur non reprehendit cor noſtrum, „ ſi eadem fides, quâ corde creditur ad juſtitiam „ non negligit reprehendere peccatum noſtrum. „ Unde dicit Apoſtolus: *Non enim quod volo facio bonum, ſed quod odi malum hoc ago*. Bonum eſt „ enim non concupiſcere, & hoc bonum vult juſtus „ qui ex fide vivit: & tamen facit quod odit, quia „ concupiſcit; quamvis poſt concupiſcentias ſuas „ non eat; quod ſi fecerit, tunc verè ipſe fecit ut „ cedat, ut conſentiat, ut deſiderio peccati o- „ bediat.... Cum verò non ſinit regnare pec- „ catum in ſuo mortali corpore ad obediendum „ deſideriis ejus, nec exhibet membra ſua arma „ iniquitatis peccato, ineſt quidem peccatum in „ membris ejus, ſed non regnat, quia non obe- „ ditur deſideriis ejus. *Non ergo eum reprehendit cor ejus quando reprehendit peccatum quod habitat in membris ejus, & non habet quam reprehendat infidelitatem ejus. Ita nec in vita ſua, id eſt, in fide ſua a corde ſuo reprehenditur, & ſine peccato non eſſe convincitur*. Quod ei ipſe Job de ſe confitetur, dicens: *Tu quidem greſſus meos dinumeraſti, ſed parce peccatis meis. Signaſti quaſi in ſacculo delicta mea, ſed curaſti iniquitatem meam*.

Rom. 7. 15.

Job. 14. 16. 17.

Beatæ Virginis Deiparæ exemplum Beguardis & Quietiſtis non favet. Quod enim in tota vita venialiter non peccaverit, ex lege ordinaria non erat, ſed ex ſingulari privilegio, ut Concilium Tridentinum docet, utque tenet Eccleſia; *Nullam, cùm de peccatis agitur, propter honorem Domini, ut illa volens fieri mentionem*.

S. Auguſt. lib. de Nat. & Grat. c. 36.

Objicitur illud Tobiæ ad filium: *Noli timere, fili, pauperem vitam gerimus, ſed multa bona habebimus ſi timuerimus Deum, & receſſerimus ab omni peccato, & fecerimus bene*.

Tob. 4. 23.

Reſpondetur, Aliud eſſe recedere ab omni peccato, aliud receſſiſſe. Primum Sanctis in hac vita convenit, alterum in ſtatu beatitudinis duntaxat conveniet; nec illi ſecundùm legem ordinariam datur, quamdiu in hoc mortali corpore vivit. Veriſſimè tunc erunt homini multa bona cùm receſſerit ab omni peccato. Tunc enim ei nulla erunt mala, ut non opus habeat dicere, *Libera nos a malo, QUAMVIS & nunc omnis qui proficit, rectâ intentione proficiens, recedit ab omni peccato & tantò inde fit longinquior, quantò plenitudini juſtitiæ perfectionique propinquior: quia & ipſa concupiſcentia, quod eſt peccatum habitans in carne noſtra, etſi manet adhuc in membris mortalibus minui tamen non deſinit in proficientibus. Aliud eſt ergo recedere ab omni peccato quod nunc in opere eſt; aliud receſſiſſe ab omni peccato, quod in illa perfectione tunc erit*; (inquit Sanctus Auguſtinus.) Hic denique *omnia illi deſunt, qui ſibi nihil deeſſe putat* (inquit Sanctus Bernardus.)

Lib. de perfectione juſtitiæ, c. 23.

Lib. 2. de Conſiderat. cap. 7.

Ex his omnibus perſpicuum eſt, puri amoris habitualem ſtatum, in quo nec ſe ipſum, nec proprium bonum diligat homo niſi propter Deum, impoſſibilem eſſe in hac vita ſecundùm legem Dei ordinariam. Illius ſtatûs aſſertionem ſanæ doctrinæ repugnare fontem eſſe illuſionum, Beguardorum errori affinem eſſe, quo hominem in vita præſenti tantam perfectionem aſſequi poſſe aſſerebant, ut proficere ampliùs non poſſet. Quod egregiè confirmat S. Bernardus Vitæ ſpiritualis Magiſter optimus in Tractatu de Diligendo Deo, cap. 10. *Amor iſte*, inquit, *mons eſt, & mons Dei excelſus. Quis aſcendet in montem Domini?.... Caro & ſanguis, vas luteum, terrena habitatio quando capit hoc? quando hujuſmodi experitur affectum, ut divino debriatus amore animus, oblitus ſui, factuſque ſibi ipſi tamquam vas perditum, totus pergat in Deum?... Beatum dixerim & Sanctum cui tale aliquid in hac mortali vita RARO INTERDUM ET HOC IPSUM RAPTIM ATQUE UNIUS VIX MOMENTI SPATIO experiri donatum eſt. Te enim quodammodo perdere, tamquam qui non ſis, & omnino non ſentire te ipſum & a te ipſo exinaniri & pene annullari, cœleſtis eſt converſationis, non humanæ affectionis. Et ſi quidem e mortalibus quiſpiam ad illud raptim interdum [ut dictum eſt] & ad momentum admittitur, ſubitò invidet ſæculum nequam, perturbat dies malitiæ, corpus mortis aggravat, ſollicitat carnis neceſſitas, defectus corruptionis non ſuſtinet, quodque his violentius eſt, fraterna revocat charitas. Heu! redire in ſe, recidere in ſua compellitur, & miſerabiliter exclamare: Domine, vim patior: reſponde. Et illud: Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus?* Tum amorem purum deſcribit, ejuſque habitualem ſtatum Beatorum proprium eſſe, non viatorum, magis inculcat. *Oportet in eumdem nos affectum quandocumque tranſire, ut quomodo Deus omnia eſſe voluit propter ſemetipſum, ſic nos quoque nec nos ipſos, nec aliud aliquid fuiſſe vel eſſe velimus, niſi æquè propter ipſum, ob ſolam videlicet ipſius voluntatem, non noſtram voluptatem. Delectabit ſanè non tam noſtra vel ſopita neceſſitas, vel ſortita felicitas, quàm quòd ejus in nobis & de nobis voluntas adimpleta videbitur, quod & quotidie poſtulamus in oratio*„ *ne cùm dicimus*: Fiat voluntas tua ſicut in cœlo & in terra. *O amor ſanctus & caſtus! O dulcis & ſuavis affectio! O pura & defæcata intentio*

Confractario.

Aſſertio ſtatus habitualis amoris puri in hac vita, primo Beguardorum errori affinis.

Statum habitualem amoris puri in hac vita S. Bernardus ſecundùm legem ordinariam impoſſibilem eſſe cenſet.

Iſai. 38.

Rom. 7. 24.

nu-

voluntatis, eò certè defæcatior & purior, quò in ea de proprio nil jam admixtum relinquitur: eò ſuavior & dulcior, quò totum divinum eſt quod ſentitur. Sic affici, deificari eſt. Quomodo ſtilla aquæ modica multo infuſa vino deficere a ſe tota videtur, dum & ſaporem vini induit & colorem: & quomodo ferrum ignitum & candens igni ſimillimum fit, priſtinâ propriâque formâ indutum: & quomodo ſolis luce perfuſus aër in eamdem transformatur luminis claritatem; adeo ut non tam illuminatus, quàm ipſum lumen eſſe videatur. Sic omnem tunc in Sanctis humanam affectionem quodam ineffabili modo neceſſe erit a ſemetipſa liqueſcere, atque in Dei penitus transfundi voluntatem.

Et infra: *Ego puto non ante perfectè impletum iri,* „ Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde „ tuo, & ex tota anima tua, & ex tota virtute tua, *quouſque ipſum cor cogitare jam non cogatur de corpore, & anima eidem in hoc ſtatu vivificando & ſenſificando intendere deſinat, & virtus ejuſdem relevata moleſtiâ in Dei potentia roboretur. Impoſſibile namque eſt tota hæc ex toto ad Deum colligere, & divino infigere vultui, quamdiu ea huic fragili & ærumnoſo corpori intenta & diſtenta neceſſe eſt ſubſervire. Itaque in corpore ſpiritali & immortali, in corpore integro, placido, placitoque, & per omnia ſubjecto ſpiritui, ſperet ſe anima quartum apprehendere amoris gradum, vel potiùs in ipſo apprehendi, quippe quod Dei potentia eſt dare cui vult, non humana induſtria aſſequi. Tunc, inquam, ſummum obtinebit facilè gradum cùm in gaudium Domini ſui promptiſſimè & avidiſſimè feſtinantem nulla jam retardabit carnis illecebra, nulla moleſtia conturbabit.*

Ex his etiam perſpicuum eſt, primo Beguardorum errori, & damnatis ab Innocentio XI. ſanctæ memoriæ Pontifice Maximo propoſitionibus Molinoſi, cognatas eſſe propoſitiones iſtas Spuriorum Myſticorum, qui poſt ipſum Molinoſum ſcripſerunt:

Spuriorum Myſticorum Propoſitiones periculoſæ & erroneæ.

Anima in ſtatu habituali amoris puri conſtituta purum eſt ita purum ac defæcatum, ut purgari ampliùs non poſſit.

Extrema probationes iis ſolis contingunt, in quibus caro a longo tempore ſubdita penitus eſt ſpiritui.

Anima transformata eſt homo ſpiritualis, de quo loquitur Apoſtolus,

Mors ſpiritualis [de qua Apoſtolus ait, Mortui eſtis] *nihil aliud eſt quàm amoris perfecta purgatio.*

Reſurrectio Spiritualis nihil eſt aliud quàm ſtatus habitualis amoris puri.

Quamvis hæc doctrina pura ſit ac ſimplex Evangelii perfectio, Traditione confirmata, hanc tamen Paſtores juſtorum vulgo non proponebant.

Propoſitionum iſtarum prima Beguardorum primo errori omnino germana eſt. Aliæ periculoſas fidei conſequentias involvunt, ſcilicet 1. Quòd ſit aliquis juſtorum ſtatus in terris, aut aliquæ (tametſi exiguo numero) perſonæ, in quibus caro non concupiſcit ampliùs adversùs ſpiritum, ſecundùm legem ordinariam: ſeque proinde quod in perſona dumtaxat imperfectorum, non verò omnium hominum, ab Apoſtolo ſcriptum ſit: *Caro concupiſcit adversùs ſpiritum, & ſpiritus adversùs carnem: hæc enim ſibi invicem adverſantur: ut non quæcumque vultis, illa faciatis... Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati quæ eſt in membris meis. Infelix ego homo! quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum. Igitur ego ipſe mente ſervio legi Dei, carne autem legi peccati.* 2. Quod hæc verba S. Pauli, *Mortui eſtis, & vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in Deo,* ad juſtos omnes non pertineant. 3. Quòd *ſpiritualis & qui abſconditus eſt cordis homo,* in Sanctis omnibus non inveniatur. 4. Quòd ſpiritualis reſurrectio non ſit omnibus juſtis in hac vita communis, nec ad omnes dictum ſit, *Si conſurrexiſtis cum Chriſto, quæ ſurſum ſunt ſapite.* 5. Quòd pura & ſimplex Evangelii perfectio non ſit omnibus proponenda ac prædicanda. Denique plures ex iſtis Propoſitionibus Scripturam Sacram in alienum ſenſum detorquent, & contra Regulam a Sancta Synodo Tridentina præſcriptam interpretantur. Seſſ. 4.

Galat. 5. 17.
Rom. 7. 23. 24.
Coloſſ. 3. 3.

PROPOSITIO II.

Nullus eſt in hac vita perfectionis ſtatus in quo juſti jejunare & orare, bonaque ſpiritualia, remiſſionem peccatorum, gratiam perſeverantiæ, vitam æternam, &c. deſiderare & ſupplices petere a Deo non debeant.

Omnes enim omnino ſtatus ſpectat illa Raphaëlis Archangeli ſententia: *Bona eſt oratio cum jejunio & eleemoſyna.* Quamdiu ſumus in corpore mortis hujus, ubi caro concupiſcit adversùs ſpiritum, caſtigandum corpus eſt & continendum in officio, ne carnis concupiſcentiæ conſentiamus. Hinc S. Paulus qui ex ordine perfectorum erat: *Caſtigo,* inquit, *corpus meum, & in ſervitutem redigo, ne fortè cùm aliis prædicavero, ipſe reprobus efficiar.* Apoſtolos ſuos poſt glorioſam Aſcenſionem ſuam jejunaturos dixit Chriſtus, poſtquam Spiritum Sanctum accepiſſent, cujus illapſu ad ſtatum perfectionis evecti ſunt. *Numquid,* inquit, *poſſunt filii ſponſi lugere, quamdiu cum illis eſt Sponſus? Venient autem dies cùm auferetur ab eis Sponſus, & tunc jejunabunt.* Joannes Chriſti Præcurſor perfectus erat, & tamen jejunio continuo corpus affligebat: *Venit Joannes non manducans neque bibens.* Eſca ejus erat *locuſtæ & mel ſilveſtre.* Anna Propheteſſa, quæ & ipſa erat ex ordine perfectorum, *Non diſcedebat de Templo jejuniis & obſecrationibus ſerviens nocte ac die.* Chriſti Diſcipuli perfecti erant, qui jejunium jungebant orationi in maximi momenti negotiis, Eccleſiæ bonum ſpectantibus. *Miniſtrantibus autem illis Domino & jejunantibus, dixit illis Spiritus Sanctus: Segregate mihi Saulum & Barnabam in opus ad quod aſſumpſi eos. Tunc jejunantes & orantes, imponentesque eis manus, dimiſerunt illos.* Omnes certè ſpectat Apoſtolica illa Sententia, quæ Chriſtianæ vitæ officia exponit: *In omnibus exhibeamus noſmetipſos ſicut Dei Miniſtros in multa patientia, in vigiliis, in jejuniis, in caſtitate, in longanimitate, in Spiritu Sancto, in charitate non ficta, in verbo veritatis, in virtute Dei, per arma juſtitiæ a dextris & a ſiniſtris.* Nullus denique perfectionis gradus Eccleſiæ ordinem evertit: non abſolvit igitur ab obedientia Dei & Eccleſiæ matris præceptis debita. Jejunium porro a Deo præceptum eſt, *Sanctificate jejunium,* &c. Jejunii tempora Eccleſiæ præcepto definita ſunt. Nemo igitur Chriſtianus, quem ætas aut infirmitas non excuſat, a jejunii lege immunis eſt, quantumcumque in perfectione juſtitiæ profecerit. Quod orationem ſpectat, Homo quantumvis in ſtatu viæ perfectus orare debet pro ſe & pro aliis. *Oportet ſemper orare, & numquam deficere.* Chriſti præceptum eſt, *Sine intermiſſione orate* (inquit Apoſtolus) orare tenentur omnes qui obnoxii ſunt tentationi: *Vigilate & orate, ut non intretis in tentationem* (inquit Chriſtus) *Vigilate itaque omni tempore orantes.* At nemo homo eſt qui non ſit tentationi obnoxius.

Non ſolùm imperfectos, ſed perfectos ſpectat Chriſti Salvatoris ac Magiſtri omnium præceptum, orandi formam præſcribentis; *Sic ergo vos orabitis:*

Tob. 12. 8.
1. Cor. 9. 27.
Matt. 9. 15.
Matth. 11. 18.
Matt. 3. 4.
Luc. 2. 36.
Act. 13.
2. Cor.
Joel. 1.
Lucæ 18.
1. Theſſal. 5.
Marc. 14. 38.
Luc. 21. 36.
Matt.
Matt. 6

tis: PATER noſter, qui es in Cælis, ſanctificetur nomen tuum, Adveniat regnum tuum. Fiat voluntas tua ſicut in Cælo & in terra. Panem noſtrum ſuperſubſtantialem da nobis hodie. Et dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Et ne nos inducas in tentationem. Sed libera nos a malo. Omnes ſpectat illud Chriſti Domini Mandatum: *Petite, & accipietis: quærite, & invenietis: pulſate, & aperietur vobis.* Omnes ſpectat Apoſtolica illa Sententia: *In omni oratione & obſervatione cum gratiarum actione petitiones veſtræ innoteſcant apud Deum.* Item illa: *Si quis veſtrûm indiget ſapientia, poſtulet a Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat, & dabitur ei.* Quis autem non indiget? Gratiâ Dei omnibus opus eſſe ad ſingulos actus pietatis, fides docet: Nemo igitur quamtumvis juſtus & perfectus non tenetur orare: *Ut legem credendi lex ſtatuat ſupplicandi.* Nam *Gratia Dei Sanctorum orationibus evidentiùs declaratur*; ut ſcribebant Africani Patres in Concilio Carthaginenſi congregati ad Innocentium I. Pontificem Maximum. Nemo eſt quantumlibet perfectus, qui Deum orare non debeat ut non peccet, hoc eſt, ne quid faciat mali, quod pro Corinthiis orabat Apoſtolus, dicens: *Oramus autem ad Dominum, ne quid faciatis mali. IPSA igitur oratio clariſſima eſt gratiæ teſtificatio*; ut rurſus ſcribebant quinque Epiſcopi Africani, quorum unus erat S. Auguſtinus, ad eumdem Pontificem. Gratiâ igitur Dei indigere ſe non putant, qui eam a Deo poſtulare ceſſant, adeoque ſunt Hæretici.

Matt. 7. 7.
Philipp. 4. 6.
Jacobi 1. 5.
Celeſtinus 1. Epiſt. ad Epiſcopos Galliæ.
Concilium Carthag. Epiſt. ad Innocent. I. apud. S. Auguſt. 175.
2. Corinth. 13. 7.

Præterea, omnibus quantumcumque perfectis neceſſaria eſt perſeverantia, quæ ſingulare Dei donum eſt, quod nemo poteſt mereri, ſed tamen orationibus poteſt impetrare. Quem in ſcopum omnes pene Dominicæ Orationis collineare petitiones S. Auguſtinus probat lib. *De Dono perſeverantia* Capp. 2. 3. 4. 5. 6. Et cap. 7. *Manus Dei eſt iſta; non noſtra, ut non diſcedamus a*
„ *Deo. Manus, inquam, ejus eſt iſta, qui di-*
„ *xit:* Timorem meum dabo in cor eorum, ut a me non recedant. *Propter quod & peti a ſe voluit ut non inferamur in tentationem: quia & ſi non inferimur, nullâ ab eo ratione diſcedimus. Quod poterat nobis & non orantibus dari: ſed oratione noſtrâ nos voluit admoneri a quo accipiamus hæc beneficia. A quo enim niſi ab illo accipimus, a quo juſſum eſt ut petamus? Prorſus in hac re non operoſas diſputationes expectet Eccleſia; ſed attendat quotidianas orationes ſuas. Orat ut increduli credant: Deus ergo convertit ad fidem. Orat ut credentes perſeverent: Deus ergo donat perſeverantiam uſque in finem.*

Apud S. Auguſt. Epiſt. 77.
Jerem. 37.
Nullus eſt in hac vita perfectionis & vitæ interioris ſtatus, in quo ſit impoſſibilis oratio.

Error porro eſt aſſerere, certum eſſe ſtatum Animarum perfectarum in via, in quo ipſis impoſſibilis ſit oratio. *Deus enim impoſſibilia non jubet, ſed jubendo monet & facere quod poſſis, & petere quod non poſſis, & adjuvat ut poſſis.* Contraria aſſertio *temeraria eſt & a Patribus*, Conciliòque Tridentino, *ſub anathemate damnata.* Orationis, jejunii aliorumque bonorum operum neceſſitatem in quocumque ſtatu eadem Sacra Synodus docet Seſſione 6. Cap. 13. *Verumtamen qui ſe exiſtimant ſtare, videant ne cadant; & cum timore ac tremore ſalutem ſuam operentur in laboribus, in vigiliis, in eleemoſynis, in orationibus, & oblationibus, in jejuniis & caſtitate: formidare enim debent, ſcientes quòd in ſpem gloriæ, & nondum in gloriam renati ſunt, de pugna quæ ſupereſt cum carne, cum mundo, cum diabolo; in qua victores eſſe non poſſunt, niſi cum Dei gratia Apoſtolo obtemperent dicenti: Debitores ſumus non carni, ut ſecundùm carnem vivamus: ſi enim ſecundùm carnem vixeritis, moriemini: Si autem ſpiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis.*

S. Auguſt. De Nat. & Grat. c. 43. Trident. Concil. Seſſ. 6. c. 11. & c. 18.
Rom. 8.

Propoſitio contraria Catholico Dogmati quod propugnamus, alter Beguardorum error eſt a Concilio Viennenſi & Clemente V. damnatus, ſcilicet: *Jejunare non oportet hominem, nec orare, poſtquam gradum perfectionis hujuſmodi fuerit aſſecutus; quia tunc ſenſualitas eſt ita perfectè ſpiritui & rationi ſubjecta, quòd homo poteſt liberè concedere corpori quidquid placet.*

Beguardorum error.
Clement. Ad noſtrum. *Tit.* De Hæreticis.

Sed & inter Michaëlis Molinoſi errores ab Innocentio XI. Pontifice Maximo damnatos hæ Propoſitiones leguntur: 14. *Qui divinæ voluntati reſignatus eſt, non convenit ut a Deo rem aliquam petat, quia petere eſt imperfectio, cùm ſit actus propriæ voluntatis & electionis, & eſt velle quòd divina voluntas noſtræ conformetur: & illud Evangelii, Petite & accipietis, non eſt dictum a*
„ *Chriſto pro animabus internis, quæ nolunt habere voluntatem; immo hujuſmodi Animæ eò perveniunt ut non poſſint a Deo rem aliquam petere.*

Damnati Michaëlis Molinoſi errores.

34. *Verbis & linguâ Deo gratias agere non eſt pro Animabus internis, quæ in ſilentio manere debent, nullum Deo impedimentum opponendo, quod operetur in illis, & quò magis Deo ſe reſignant experiuntur ſe non poſſe Orationem Dominicam, ſeu, PATER NOSTER, recitare.*

Crux voluntariæ mortificationum, pondus grave eſt & infructuoſum, ideoque dimittenda.

Quietiſtæ inimici crucis Chriſti.

Sic Molinoſus, & ejus ſequaces ſpurii Myſtici, Chriſtianæ mortificationis præceptum vertunt, quidem paulò minùs audaces meritum ejus & fructum imminuunt, *Inimici Crucis Chriſti*, qui omnibus dixit: *Si quis vult poſt me venire, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam & ſequatur me.* Idemque confirmat Apoſtoli Sententia: *Qui Chriſti ſunt, carnem ſuam crucifixerunt cum vitiis & concupiſcentiis.* Scripturæ Sacræ, doctrinæ Traditionis, probatorum Vitæ Spiritualis Magiſtrorum Inſtitutis, & Sanctorum exemplis omnes illi errores capitaliter adverſantur.

Audiendus inter alios ea de re S. Clemens Alexandrinus libro 2. Stromatum pag. 396. ubi refert hanc S. Barnabæ orationem: *Deus qui eſt univerſi mundi Dominus, det etiam nobis ſapientiam & intelligentiam, ſcientiam, cognitionem juſtificationum, ejus tolerantiam.* Barnabas Apoſtolus, vir bonus, plenus Spiritu Sancto & fide, juſſu Dei ſegregatus in opus Apoſtolicum ſeu in Evangelii prædicationem, ex eorum ordine ac numero qui in hac via quâ ad cœleſtem patriam pergimus perfecti cenſeri ac dici poſſunt, orabat. Oratio igitur viris perfectis non eſt impoſſibilis; imò eorum ſtatui convenit.

S. Clementis Alexandrini doctrina erroribus Beguardorum & Quietiſtarum contraria.

Libro 4. pag. 540. de Cruce voluntaria mortificationum corporis a Sapiente ſuo ſeu viro perfecto aſſumenda hæc habet: *Jam verò Sapientis animus, & ejus qui eſt cognitione præditus, ut qui in corpore peregrinetur, eò severè & auſterè utitur, non in ipſum nimiam affectionem oſtendens aut indulgentiam, ut quæ ſit veſtigio relicturus tabernaculum, ſi cedendi & migrandi tempus eum*
„ *vocaverit. Advena, inquit, ſum in terra, &*
„ *peregrinus ſum ego vobiſcum.*

Perfectus Chriſtianus corpus ſuum mortificat.

Libro 6. p. 665. exponit quid Sapiens ille perfectuſque Chriſtianus, quem Gnoſticum appellat, poſtulet a Deo in Oratione: *Orat ergo is qui eſt cognitione præditus etiam cogitatione, omni hora per charitatem Deo conjunctus & familiaris effectus. Et primùm quidem petit remiſſionem peccatorum, poſtea non ampliùs peccare: deinde poſſe benefacere, & omnem quæ facta eſt per Dominum creationem & diſpenſationem intelligere, ut mundo corde effectus per agnitionem quæ eſt per Filium Dei, facie ad faciem in beatis ſpectaculis Myſterio initietur, exaudiens Scripturam quæ dicit; Bonum eſt jejunium cum oratione.* Loquitur de

Perfectus Chriſtianus remiſſionem peccatorum, & alia bona poſtulat a Deo in oratione.

eo *Cui divina quadam vis bonitatis imprimit quoddam apertum juſtitiæ ſignaculum, lucem animæ unitam per charitatem, quæ Deum fert, & a Deo fertur:* Loquitur de eo *Qui evaſit perfectus, quantum licet humanæ naturæ.*

Et libro 7. p. 725. *Qui autem eſt cognitione præditus, eorum quæ poſſidet ſtabilitatem, ad ea autem quæ ventura ſunt aptitudinem; eorum autem quæ eſt accepturus, petet æternitatem. Quæ autem verè ſunt bona, quæ verſantur in animo, ea ut & ſint ſibi & permaneant, precatur.... Qui ergo ea quæ ad Deum ſpectant ab ipſo Myſtico veritatis accepit choro oratione quæ virtutis oſtendit magnitudinem, quemadmodum & dignum eſt, quæque ad eum ſpectant demonſtrans; cum excelſo quodam, quem precatio ſuppeditat animo utitur, iiſque quæ mente ſola comprehenduntur & ſpiritu per cognitionem quaſi copulatur. Quo fit ut ſit ſemper benignus, manſuetus, aditu facilis, affabilis, patiens, gratus, bonâ præditus conſcientiâ. Idem eſt non ſolùm rigidus & auſterus ad hoc ut non corrumpatur, ſed etiam ad hoc ut non tentetur.* Non quòd tentationibus non ſit obnoxius Gnoſticus ille ſeu vir perfectus (neque enim ea mens eſt Clementis Alexandrini) ſed quia vigilat, oratque ne intret in tentationem. *Numquam enim animam voluptati aut dolori ſubmittit, aut ab eis expugnatur.* Judex, *ſi venit ratio immobilis, animi motibus nihil penitus largiens, immutabiliter quâ juſtum jubet progredi ingrediens, perſuaſum habens cuncta pulcherrimè adminiſtrari, quæque virtutem elegerint, ſemper in melius proficere animas, donec ad ipſum bonum venerint, ut quæ in veſtibulis Patris Magno Pontifici* (Chriſto) *propinquæ evaſerint.*

Chriſtiani perfecti petitiones.

P. 726. *Et qui ex Gentibus quidem convertitur, fidem: qui autem aſcendit ad cognitionem, charitatis petet perfectionem: Qui autem ad ſummum pervenit cognitionis gradum, precatur ut contemplatio augeatur & permaneat: ſicut qui eſt homo vulgaris, ut ſit perpetuò ſanus. Jam verò petet etiam ut a virtute numquam excidat, maximè adjuvans & dans operam ut perpetuò maneat ejuſmodi ut non poſſit excidere. Novit etiam aliquos quoque ex Angelis propter ſocordiam humi eſſe lapſos, quod nondum proſectò ex illa in utramque partem proclivitate, in ſimplicem illam atque unicum expediſſent ſe habitum. Ei verò qui ex hoc loco ad ſummum cognitionis gradum, & extremam viri perfecti ſe exercuit ſublimitatem, omnis & locus ſuccurrerit & tempus, poſtquam ſemel ſine ullo lapſu vitam tranſigere elegit, ſeque in ea firmâ ſemperque intentâ mentis ſtabilitate cœpit ſubigere. Ei ergo qui exercitatione perfecta ex cognitione paraverit virtutem quæ non poteſt amitti, efficitur naturalis habitus: Et ſicut lapidi gravitas, ita hujus ſcientia evadit hujuſmodi ut amitti non poſſit: non invitò, ſed ſponte, vi rationis & cognitionis atque providentia eò deducitur ut non amittatur. Quippe cavendo eò deducitur ut amitti non poſſit.* Quod non ita intelligendum eſt ut vir perfectus a perfectione juſtitiæ excidere non poſſit, nec virtutem amittere; ſed quod per auxilia gratiæ Dei vigilando, cavendo, orando, contra malas cupiditates continuò pugnando, ſeque in virtutum actibus exercendo, bene agendi habitum conſequatur ita firmum ac radicatum, ut quaſi in naturam verſa bene agendi praxis & conſuetudo videatur: adeo ſacilè ac delectabiliter operatur: Ad eum denique ſenſum intelligenda eſt illa S. Clementis Alexandrini locutio, quâ Gnoſtici ſui ſeu viri perfecti virtutem eò deduci ſignificat ut averti ac deficere non poſſit, quo hæ Davidis Sententiæ: *Jucundus homo qui miſeretur & commodat, diſponit ſermones ſuos in judicio, quia in æternum non commovebitur... Paratum cor ejus ſperare in Domino, confirmatum eſt cor ejus, non commovebitur donec deſpiciat inimicos ſuos.* Hinc idem Sanctus Eccleſiæ Alexandrinæ Doctor pag. 727. ait: *Sic ergo habet omnia bona is qui cognitione eſt præditus, poteſtate, ſed nondum numero, nam alioqui dimoveri non poſſet, quod attinet ad divinos qui debentur profectus & adminiſtrationes. Hunc quoque Deus adjuvat, propinquiore honorans curatione.*

Quo ſenſu Clemens Alexand. Gnoſtici ſui virtutem eò deduci ſignificat ut amitti non poſſit?

Pſal. 111.

Libri ejuſdem 7. p. 728. *Unà ergo cum iis qui recentiùs crediderunt, is qui eſt cognitione præditus, de iis precabitur, de quibus unà etiam agere convenit. Univerſa autem ejus vita tamquam quidam celebris ac ſanctus dies feſtus eſt. Atque ei quidem Sacrificia ſunt ipſæ preces & laudes & quæ ante cibum fiunt Scripturarum lectiones: Pſalmi autem & hymni dum cibus ſumitur: antequam autem eatur cubitum, ſed & noctu rurſus orationes. Per eas ſe ipſum unit choro divino, ex memoria continua in memoria æterna poſitus contemplatione. Quid verò non aliud quoque Sacrificium, nempe dogmatum & pecuniarum in egenos largitionem cognoſcis? Maximè. Sed nec ea quæ fit ore utitur verboſa precatione, ut qui quæ petere a Domino oporteat, didicerit. In omni ergo loco orabit, ſed non ut apertè populo appareat. Quin verò & inter ambulandum, & in ſermone, & quiete, & lectione, & iis quæ fiunt ex ratione omni modo precatur. Quin ſi in ipſius animæ penetralibus ſolùm cogitaverit, atque inenarrabilibus gemitibus Patrem invocaverit, ille prope adeſt eo adhuc loquente.*

Oratio vocalis & ſancta lectio profecti Chriſtiani & ad contemplationem cœleſtis convenitas.

Eiuſdem libri p. 744. perfectum Gnoſticum ſeu ſpiritualem virum deſcribit tamquam hac in vita peregrinum, ſemper ad exitum paratum, cum Angelis orantem & gratias agentem. Quæ autem bona deſideret ac petat a Deo, exponit. *Hic eſt,* inquit, *aptus & opportunus operarius, qui iis quidem quæ novit lætatur: quòd autem in hujus vitæ neceſſitatibus volvitur, animo contrahitur, nondum dignatus efficace eorum quæ novit participatione. Ac idcirco tamquam aliena utitur hac vita, quatenus requirit id neceſſitas. Is eſt totus hoſpes & peregrinus in vita, omnia quæ hic ſunt magno animo deſpiciens, bonam ſemper habens conſcientiam, & ſemper paratus ad exitum... Quin etiam precatur cum Angelis, ut qui ſit etiam æqualis Angelis... Genus autem ipſum precationis eſt gratiarum actio propter præterita, præſentia, & futura, ut quæ ſint per fidem jam præſentia... Quin etiam ſic quoque petet ut vivat vitam in carne deſinitam, ut cognoſcendi poteſtate præditus, ut expers carnis, & conſequatur quidem quæ ſunt optima, fugiat autem quæ ſunt deteriora. Petit autem ſublevationem quoque eorum quæ nos peccavimus, & converſionem ad agnitionem, tam acriter ſequens eum qui vocat in exceſſu, quàm ille vocat* [ut ita dicam] *præcedens, propter bonam conſcientiam feſtinans ad agendas gratias; & ut cum illo fuerit cum Chriſto, ut qui ſe ipſum dignum præbuerit propter puritatem, per quamdam quaſi temperationem, habeat Dei virtutem quæ ſuppeditatur per Chriſtum. Non enim caloris participatione calidus, neque ignis lucidus, ſed vult totus eſſe lux.*

Viri Spirituales & ad contemplationem cœlesti Deo gratias agunt, & ab ipſo petunt quæ ſunt optima.

Quòd autem perfectus ille Gnoſticus ſeu vir ſpiritualis non poſſit concedere corpori quicquid placet, Clemens Alexandrinus oſtendit p. 747. *Idem accuratè novit id quod dictum eſt: Niſi odio habueritis patrem & matrem, & præterea propriam quoque animam; & niſi ſignum portaveritis. Nam carnales affectiones, quæ voluptatis maximas habent illecebras, odit, magnoque deſpicit animo omnia quæ ad creationem & nutritionem carnis ſunt accommodata. Etiam inſurgit adversùs animam corpoream, imperium detrectanti ſpiritus, expreſſi rationis frenum injiciens, quoniam caro concupiſcit adversùs ſpiritum. Signum autem portare, eſt mortem*

Viri Spirituales vereque Myſtici eam mortificant & crucifigunt.

Crucem. *tem circumferre, adeo ut vivus adhuc omnibus renuntiet.*

Idem libro 5. *Pædagogi* p. 107. Neminem ita perfectum eſſe in hac vita docet, ut non meliorem deſiderare debeat, ac ferventiſſimis deſideriis atque ſtudiis ad id quod perfectum eſt tendere.

Viri Spirituales Chriſtianā perfectionem deſiderant, quam ſe non attigiſſe profitentur, quantumcum. que in via interiori profecerint.

„ Mihi autem ſubit nonnumquam admirari, quomodo audent quidam ſe ipſos vocare perfectos & Gnoſticos, hoc eſt, cognitione præditos, plus de ſe quàm Apoſtolus ſentientes, inflati & exultantes, cùm ipſe Paulus de ſe fateatur: Non quòd jam cœpi, vel jam perfectus ſum: perſequor autem ſi etiam comprehendam, propter quod & comprehenſus ſum a Chriſto. Fratres, ego me ipſum nondum exiſtimo comprehendiſſe .. Unum autem eorum quæ retro ſunt obliviſcens, ad ea autem quæ ante ſunt me extendens, ſecundùm ſcopum perſequor bravium ſupernæ vocationis in Chriſto Jeſu. Et ſe ipſum quidem perfectum exiſtimat, quòd a priore vita liberatus ſit, meliorem autem perſequitur, oon tamquam in cognitione * perfectus, ſed tamquam id quod eſt perfectum deſiderans. Et ideo ſubjungit: *QUICUMQUE* ergo perfecti, hoc ſentimus; perfectionem ſcilicet dicens renunciaſſe peccatis, & in fidem ejus qui eſt perfectus, eſſe regeneratos, poſteriorum peccatorum oblitos.

* In cognitione Dei, in vita ſpirituali.

Caſſiani doctrina Begardorum & Quietiſtarum erroribus adverſa.

Audiendus contra Berguardos & Quietiſtas Caſſianus in Collationibus, & in libro de Inſtitutis Renuntiantium, ubi immobilem tranquillitatem mentis hìc non aſſequi viros ſpirituales & perfectos, ſed ad eam tendere, ſemperque eſſe pugnandum docet adversùs hoſtes ſalutis: ex quo ſequitur ipſis opus eſſe oratione & jejunio, ut Dei auxilium & gratiam ad hoſtes vincendos neceſſariam impetrent, ut carnem & cupiditates ſubigant, & adversùs diabolum ſe muniant. Libro 5. „ De Inſtitutis Renunciantium, *Cap.* 19. „ Athletæ Chriſti in corpore commoranti numquam deficit colluctationum palma: ſed quantò magis triumphorum ſucceſſibus creverit, tantò ei etiam colluctationum robuſtior ordo ſuccedit. Subjugatâ etenim carne atque devictâ, quantæ adverſriorum cohortes, quaota hoſtium agmina adversùs victorem Militem Chriſti, triumphis ejus inſtigata conſorgunt; ſcilicet ne pacis otio miles Chriſti lenteſcens incipiat obliviſci colluctationum ſuarum glorioſa certamina, ac ſecuritatis inertiâ diſſolutos, præmiorum ſtipendiis ac triumphorum maritis defraudetur. Itaque ſi ad hos triumphorum grados cupimus creſceote virtute conſcendere, eodem nos quoque ordine oportet præliorum inire certamina, & primùm com Apoſtolo dicere: SIC pugno, non quaſi aërem verberans, ſed caſtigo corpus meum, & ſervituti ſubjicio; ut hoc conflictu ſuperato rurſus cum eo dicere poſſimus: NON eſt nobis colluctatio adversùs carnem & ſanguinem, ſed adversùs Principatus & Poteſtates, adversùs Mundi rectores tenebrarum harum, contra ſpiritalia nequitiæ in cœleſtibus.

Nullus eſt in hac vita juſtorum ſtatus, in quo caro ſit perfectè ſubdita ſpiritui.

1. Cor. 9.

Epheſ. 6.

Collatione 6. Cap. 14. Theodorus Abbas ait: „ Neceſſe eſt, ſecundùm Apoſtolum, aut renovatus quis ſpiritu mentis ſuæ per ſingulos dies proficiat ad ea quæ in ante ſunt ſe ſemper extendens, aut ſi neglexerit, conſequens eſt ut retro redeat atque in deteriùs relabatur. Et idcirco nullo modo mens poterit in una atque eadem qualitate durare, velut ſi quis contra aquas fluminis violenta navem ſubigere remorum impulſione conetur, neceſſe eſt aut virtute brachiorum, torrentis alvei impetum deſecantem ad ſuperiora conſcendere, aut remiſſis manibus ad præceps prono amne revocari. Quapropter illud eſt evidens noſtri indicium detrimenti, ſi intellexerimus nos nihil ampliùs acquiſiſſe, nec dubitemus retrorſum nos omnimodis revocatos, quâ die non ſenſerimus ad ſuperiora progreſſuros: quia nec in in eodem ſtatu mens hominis poteſt jugiter permanere, nec in hac carne conſiſtens ita virtutum apicem poſſidebit quiſquis ille Sanctorum, ut immobilis perſeveret. Neceſſe eſt enim aliquid adjici illis ſemper aut minui ...... Ideoque debemus ad virtutum ſtudia irremiſsâ curâ ac ſollicitudine noſmetipſos ſemper extendere, ipſiſque nos jugiter exercitiis occupare, ne ceſſante profectu, confeſtim diminutio ſubſequatur.

1. Cor. 4.

Chriſtiana perfectio in ſtudio perpetuo proficiendi poſita.

Nemo verè Spiritualis eſt, qui virtutis ſtudioſus non ſit.

Collatione 9. Cap. 2. ſic loquitur Abbas Iſaac: „ Omnis Monachi finis, cordiſque perfectio ad jugem atque indiſruptam orationis perſeverantiam tendit, & quantùm humanæ fragilitati conceditur, ad immobilem tranquillitatem mentis, ac perpetuam nititur puritatem, ob quam poſſidendam, omnem tam laborem corporis, quàm contritionem ſpiritus indefeſsè quærimus & jugiter exercemus: & eſt inter alterutrum reciproca quædam inſeparabiliſque conjunctio.

Viri Spirituales tendant ſemper ad immobilem tranquillitatem mentis, quam in hac vita nemo perfectè aſſequitur.

Collatione 23. Theonas Abbas probat Apoſtolum Paulum ex ſua & perfectorum, non ex peccatorum perſona dixiſſe: „ Non enim quod volo bonum facio, ſed quod odi malum hoc ago. ..... Si autem quod nolo hoc facio, jam non ego operor illud, ſed quod habitat in membris meis peccatum ... Condelector enim legi Dei ſecundùm interiorem hominem, video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati quæ eſt in membris meis. Oſtendit, inquam, Theonas hæc peccatorum perſonæ non poſſe omnimodis convenire, ſed „ ad ſolos pertinere perfectos, & eorum tantùm qui Apoſtolorum merita ſubſequuntur, congruere ſanctitati.

Ad eam tenditur per mortificationem carnis & ſpiritus.

Rom. 7.

„ *Cap.* 16 Hoc ergo inevitabile corpus eſt mortis, in quod perfecti quique qui guſtaverunt quàm ſuavis eſt Dominus, quotidie revoluti, ſentiunt cum Propheta, *quàm malum ſibi & amarum ſit diſcedere a Domino Deo ſuo.* „ Hoc eſt corpus mortis, quod a cæleſti eos intuitu retrahens ad terrena deducit; quod pſallentes eos atque in oratione proſtratos, vel humanas effigies, vel ſermones, vel negotia, vel actus facit ſuperfluos retractare. Hoc eſt corpus mortis, quod æmulantes angelicam ſanctitatem, & volentes Domino jugiter inhærere, perfectionem tamen hujus boni, quia mortis corpus obſiſtit, invenire non poſſunt, ſed faciunt malum quod nolunt, id eſt, traducuntur mente etiam ad illa quæ ad perfectum virtutum perfectionemque non pertinent. Denique ut hoc de Sanctis atque perfectis ſibique ſimilibus ſe dixiſſe Beatus Apoſtolus exprimeret, digito quodammodo ſemetipſum tactuque deſignans, continuò infert: *Itaque ego ipſe*, id eſt, qui hæc pronuncio, meæ, non alterius conſcientiæ latebras pando. Ego ipſe quem noſtis Apoſtolum eſſe Chriſti, quem creditis ſummum atque perfectum eſſe, & in quo loquitur Chriſtus, cùm mente ſerviam lege Dei, carne tamen legi peccati ſervire me fateor.

In ſpiritualibus perfectiſque Dei hominibus caro nondum omnino ſubdita eſt ſpiritui.

Jerem. 2. 19.

Collatione 9. petitiones in oratione perfectorum agnoſcit. Cap. 19. „ Secunda petitio mentis puriſſimæ advenire jam jamque regnum ſui Patris exoptat, vel illud ſcilicet quo quotidie Chriſtus regnat in ſanctis, quod ita fit cùm diaboli imperio per extinctionem furentium vitio-

Caſſianus in oratione ſpiritualium & perfectorum po-

tiones agnoſcit, & virtuſum, beatitudiarſque deſideria.

tiorum de noſtris cordibus pulſo, Deus in nobis per virtutum bnnam fragrantiam cœperit dominari, & devictâ fornicatione caſtitas, ſuperato furore tranquillitas, calcatâ ſuperbiâ humilitas in noſtra mente regnaverit: ut certè illud quod præſtituto tempore omnibus eſt perfectis ac Dei filiis generaliter repromiſſum, in quo eis dicetur a Chriſto: *Venite benedicti Patris mei, poſſidete paratum vobis regnum a conſtitutione Mundi, intentis illuc* ,, quodammodo obtutibus ac defixis deſideriis exſpectans, dicenſque ad eum, Veniat regnum tuom.

Matt. 25.

1. Tim. 2. Iſai. 46.

Voluntas Dei, ſalus omnium eſt. Quamobrem nemo Chriſtianus eſt qui ſalutem ſuam æternam deſiderare & a Deo petere non teneatur.

Cap. 20. Voluntas Dei, ſalus omniom eſt, ſecundùm illam beati Panli ſententiam: Qui vult omnes homines ſalvos fieri & ad agnitionem veritatis venire. De qua etiam voluntate Iſaias propheta ex perſona Dei Patris: Et omnis, inquit, voluntas mea fiet. Dicentes ergo ei, Fiat voluntas toa ſicut in cœlo & in terra, hoc Eum aliis oramus verbis, ut ſicut ii qui in cœlo ſunt, ita omnes qui in terra conſiſtunt, tuâ, Pator, agnitione ſalventur.

Tertia ſupplieatio filiorum eſt, Fiat voluntas tna. Non poteſt eſſe major oratio, quàm optare ot terrena mereantur cæleſtibos coæquari.

Cap. 34. Hortatur nos Dominus, volons ea quæ ſunt æterna cæleſtiaque præſtare, ut eum importunitate noſtrâ quodammodo coarctemus, qui importunos nos non modò non deſpicit, nec reſutat, ſed etiam invitat & laudat, eiſque præſtiturum ſe quicquid perſeveranter ſperaverint, benigniſſimè pollicetur, dicens: Petite & accipietis; quærite, & invenietis; pulſate, & aperietur vobis. Omnis enim qui petit accipit, & qui quærit invenit: & pulſanti aperietur.

Luc. 55.

1. Joan. 5.

Distinctè & expreſsè a Deo petenda ſunt, quæcumque congruunt ejus voluntati.

Retractare nos convenit illam Beati Joannis Evangeliſtæ ſententiam, quâ ambiguitas hujus quæſtionis evidenter abſolvitur; HÆC eſt fiducia quam habemus ad Deum, quia quicquid petierimus ſecundùm voluntatem ejus, audit nos. Ergo ſuper his tantùm plenam nos & indubitabilem juſſit exauditionis habere fiduciam, quæ non noſtris commodis, nec ſolatiis temporalibus, ſed Domini congruunt voluntati. Quod etiam in Oratione Dominica admiſcere præcipimur, dicentes: *Fiat voluntas tua ſcilicet*, non noſtra . . . Exemplis Dominicis eruditi, eunctas obſervationes noſtras ſimili nos quoque debemus oratione concludere, & hanc vocem eunctis petitionibus noſtris ſemper adjungere: VERUMTAMEN non ſicut ego volo, ſed ſicut tu.

Pſal. 73.

Spirituales viri perfectique Chriſtiani continuum Dei poſcunt auxilium, veros Domini mendicos ſe agnoſcentes.

Collatione X. ,, Pauper & inops laudabunt nomen tuum. Et revera quæ major aut ſanctior poteſt eſſe paupertas, quàm illius qui nihil ſo præſidii, nihil virium habere cognoſcens de aliena largitate quotidianum poſcit auxilium, & vitam ſuam atque ſubſtantiam ſingulis quibuſque momentis divinâ ope intelligens ſuſtentari, utrum ſe mendicum Domini non immeritò profitetur, ſupplieiter ad eum quotidio clamans: EGO autem mendieus & paupes ſum, Deus, adjuva me? Et ſic ad illam quoque multiformem ſcientiam Dei ipſo illuminante condoſcendens, incipiat deinceps ſublimioribus ac ſacratioribos myſteriis ſaginari.

Quo ſenſu Caſſianus ſublimiorem quamdam agno-

Sublimiorem quidem Dominicâ orationem, quantùm ad modum, Caſſianus admittit, ſed non quantùm ad petitionum ſubſtantiam & excellentiam. Collatione 9. Cap. 25. ,, Hæc igitur oratio licèt omnem videatur plenitudinem continere, utpote quæ ipſius Domini auctoritate vel ini-tiata ſit vel ſtatota, provehit tamen domeſticos ſuos ad illum præcelſiorem, quem ſuperiùs commemoravimus, ſtatum, eoſque ad illam igneam & perpaucis cognitam vel expertam, immo ineffabilem orationem gradu eminentioro perducit, quæ omnem tranſcendens humanum ſenſum, nullo non dicam ſono vocis, nec linguæ motu, nec ulla verborum pronunciatione diſtinguitur, ſed quam mens infuſione cæleſtis illius luminis illuſtrata, non humanis atque anguſtis deſignat eloquiis, ſed conglobatis ſenſibus velut de fonte quodam copioſiſſimo effundit ubertim, atque ineffabiliter eructat ad Dominum, tanta promens in illo breviſſimo temporis puncto, quanta nec eloqui facilè, nec mens percurrere in ſemetipſam reverſa prævaleat. Quem ſtatum Dominus quoque inter illarum ſupplicationum formulas, quas vel ſolus in monte ſedens, vel tacitè fudiſſe deſcribitur ſimiliter figuravit, cùm in orationis agonia conſtitutus etiam guttas ſanguinis inimitabili intentionis profudit exemplo.

ſcat Dominicâ orationem.

Satisfit objectionibus.

Objicitur Jejunia & alias corporis mortificationes eſſe inſtrumenta perfectionis acquirendæ, adeoque a perfectis & ſpiritualibus eſſe dimittenda.

Jejunii & aliarum corporis mortificationum ſcutum numquam abjiciendum a viris ſanctis.

Reſpondetur, Jejunia & alias corporis mortificationes non propter ſe quidem conſectanda eſſe, ſed ad animi puritatem referenda, & ad perfectionem Chriſtianam: ſed quia perfectionem juſtitiæ hìc non conſequimur, ſed ad eam tendimus, & animæ purgationi quotidie nos incumbere neceſſe eſt, eamque adversùs hoſtium impugnationes munire oportet: jejunii & aliarum corporis Mortificationum ſcutum numquam abjiciendum eſt. *Igitur*, inquit Caſſianus Collatione 1. Cap. 7. *Jejunia, vigiliæ, meditatio Scripturarum, nuditas ac privatio omnium facultatum, non perfectio, ſed perfectionis inſtrumenta ſunt, quia non in ipſis conſiſtit diſciplina illius finis, ſed per illa pervenitur ad finem. Incaſſùm igitur hæc exercitia molitur, quiſquis his velut ſummo bono contentus intentionem ſui cordis huc uſque defixerit, & non ad capiendum finem propter quem hæc appetenda ſunt, omne ſtudium virtutis extenderit: habeat quidem diſciplinæ illius inſtrumenta, finem verò in quo omnis fructus conſiſtit, ignorans.* Sanè cùm ſemper inhabitet in carne noſtra malum, quamdiu hoc in mundo vivimus, crucifigenda illa eſt & mortificanda per jejunia, vigilias, veſtitûs aſperitatem, cubilis duritiem, &c. ad exemplum Apoſtoli dicentis: *Caſtigo corpus meum, & in ſervitutem redigo, ne fortè cùm aliis prædicavero, ipſe reprobus efficiar.* De quo S. Auguſtinus lib. 6. in Julianum Cap. 15. *Si nihil (inquit) ibi perſequitur quod diſplicent Deo, fruſtra perſequendo templum ejus facit injuriam magnam Deo.* Nemo igitur ita perfectus eſt, in quo non ſit aliquid diſplicens Deo, quod proinde corporis mortificatione perſequendum eſt.

Objicitur, Viros verè ſpirituales & perfectos nihil deſiderare, nihil petere a Deo, niſi ut voluntas ejus fiat; reſpectu verò cœterorum omnium bonorum penitus indifferentes eſſe, etiam reſpectu regni cœleſtis & beatitudinis æternæ: ipſis igitur non eſſe orandum, niſi ſolâ ſimplicis præſentiæ ſeu amoris puri & intimæ unionis oratione.

Reſpondetur, id falſum eſſe: Oratio enim Dominica, quam Chriſtus omnibus diſcipulis tradidit, etiam ſpiritualibus & perfectis, plures alias petitiones complectitur. Spirituales quidem viri & perfecti, ſeu ad perfectionem ſtudiis omnibus contendentes, bona temporalia non deſiderant, non petunt a Deo, non mala temporalia deprecantur, niſi ſub conditione beneplaciti ejus, & qua-

quatenus ad ſuam vel ſuorom ſalutem aliquatenus utilia eſſe poſſunt; indifferentes ſunt reſpectu omninm hujus vitæ mortalis eventorum, deſideria ſua ac petitiones dirigunt ac moderantur ſecundùm ſacratiſſimam illam regolam qoam

Petitiones & deſideria perfectis conveniunt.

Chriſtus oraos nobis tradidit: *Verumtamen non ſicut ego volo, ſed ſicut tu vis.* Spiritualia verò & æterna bona Dei gratiam, virtutes, ſanctificatiooem ſuam, ſalutem atque beatitudinem æternam abſolutè deſiderant ac petuot a Doo in oratione, quamtumvis in via ſpirituali profeecerint, & ad quemvis perfectionis gradum ſint provecti.

Spiritualia & æterna bona abſolutè deſiderant & petunt a Deo.

Planè deſiderant ut fiat voluntas Dei, ſed norunt quia *Hæc eſt voluntas Dei ſanctificatio noſtra.* Chriſtianæ ſpei & charitatis actus frequentes exercent, & exercere ſe debere norunt, qoæ ſine piis deſideriis & petitionibus noo exereentur. Orant eum Eccleſia: *Da nobis, Domine fidei, ſpei, & charitatis augmentum, & ut mereamur aſſequi, quod promittis, fac nos amare quod præcipis.* Orant eum S. Auguſtino: *Domine, da quod jubes, & jube quod vis ... Ut veniamus ad te, fac nos beatos de te.* Ipſis perſuaſum eſt, ſecundùm ſermonem Domini, noſtram in hac via beatitudinem eſſe deſiderium vehemens & efficax juſtitiæ: *Beati qui eſuriunt & ſitiunt juſtitiam.* Hinc S. Auguſtinus

Matt. 5. Epiſt. 120. ad Coosentium c. 4.

Epiſtolâ 120. aliàs 222. *Eſt planè*, inquit, *ille ſummus Deus vera juſtitia, vel ille verus Deus ſumma juſtitia, quam profectò eſurire & ſitire, ea noſtra eſt in hac peregrinatione juſtitia, & quâ poſtea ſaturari, ea noſtra eſt in æternitate plena juſtitia.*

Sanctos indifferentes fuiſſe reſpectu beatitudinis æternæ, illiuſque deſiderium ac petitionem perfectioni repugoare, non modò figmentum eſt, ſed error verbo Dei & doctrinæ Sanctorum contrarios. Reſpecto quidem temporis quo beatitudinem cooſequerentur, indifferentes fueruot, divinæ voluntati deſideria ſua omoino ſubmittentes, & in hoe mundo tamdio ſervire Deo, laborare, & pati contenti, quamdiu illi placeret quem ſummè diligebant, ſed reſpecto beatitudinis indifferentes non fuerunt.

Sancti indifferentes non fuerunt reſpectu beatitudinis æternæ.

Unam petii a Domino, inquit David, *banc requiram, ut inhabitem in domo domini omnibus diebus vitæ meæ: ut videam voluptatem Domini ... Tibi dixit cor meum, exquiſivit te facies mea: faciem tuam, Domine requiram..... Credo videre bona Domini in terra viventium ... Expecta Dominum, viriliter age, & confortetur cor tuum, & ſuſtine Dominum.*

Pſal. 26. 4. 8. 13. 14.

Hanc indifferentiam reſpectu cæleſtis & æternæ beatitudinis Chriſtus damnat: *Verumtamen*, inquit, *quærite primùm regnum Dei & juſtitiam ejus.... Nolite timere, puſillus grex, quia complacuit Patri veſtro dare vobis regnum. Vendite quæ poſſidetis, & date eleemoſynam. Facite vobis ſacculos qui non veteraſcunt, theſaurum non deficientem in cælis ... Ubi enim theſaurus veſter eſt, ibi & cor veſtrum erit.*

Indifferentia reſpectu beatitudinis, a Chriſto damnata.

Lucæ 22. 31. 32. 33. 34.

Apoſtolus remunerationem & repromiſſionem cæleſtem a Sanctis deſiderari & ſpectari docet. *Nolite itaque amittere confidentiam veſtram*, inquit, *quæ magnam habet remunerationem. Patientia enim vobis neceſſaria eſt; ut voluntatem Dei facientes reportetis promiſſionem. Adhuc enim modicum aliquantulum, qui venturus eſt veniet, & non tardabit.*

Hebr. 10. 35. 36. 37.

Sanctorum Patriarcharum fidem commendans ait: *Juxta fidem defuncti ſunt omnes iſti, non acceptis repromiſſionibus, ſed a longè eas aſpicientes & ſalutantes, & confitentes quia peregrini & hoſpites ſunt ſuper terram. Qui enim hæc dicunt, ſignificant ſe patriam inquirere. Et ſi quidem ipſius meminiſſent de qua exierunt, habebant utique tempus revertendi: nunc autem meliorem appetunt, id eſt, cæleſtem.* Ipſe flagrantiſſimo deſiderio optat migrare ex hoc ſæculo, ut ſit cum Chriſto in regno cæleſti. *Coarctor autem e duobus*

Cap. 11. 13. 14. 15. 16.

inquit, *deſiderium habens diſſolvi, & eſſe cum Chriſto, multò magis melius: permanere autem in carne, neceſſarium propter vos.* Deſiderium iſtud ardentiſſimæ charitatis eſt, exſpectatio verò patientiæ. Ut enim ait S. Auguſtinus: *Si nimis feſtinat, non habet charitatem. Deſiderare quidem hoc debet & concupiſcere, ſicut Apoſtolus ait: Concupiſcentiam habens diſſolvi & eſſe cum Chriſto, multò enim magis optimum. Sed ubi eſt Charitas? Ergo ſequitur, Manere in carne neceſſarium propter vos. De corpore ergo educat Deus quando voluerit.*

Philip. 1. 23. 24. Enarrat. in Pſal. 141.

Et alibi: *Sunt homines qui cum patientia moriuntur; ſunt autem quidam perfecti qui cum patientia vivunt. Qui deſiderat, ſicut dicit Apoſtolus, diſſolvi & eſſe cum Chriſto, non patienter moritur, ſed patienter vivit, & delectabiliter moritur.*

Tract. 9. in Epiſt. S. Joan.

Sanè ſi deſiderium quodvis ſanctæ indifferentiæ, & amori puro repugoat, cur David Deum orans ait, *Domine ante te omne deſiderium meum, & gemitus meus a te non eſt abſconditus? Intende in adjutorium meum, Domine Deus ſalutis meæ.* Cur non potiùs ait: Domine ante te indifferentia mea? Cur ſuſpirans ait? *Quemadmodum deſiderat cervus ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te Deus. Sitivit anima mea ad Deum fontem vivum; quando veniam & apparebo ante faciem Dei?*

Deſiderium quodvis perfectioni & amori puro repugnare, figmentum eſt.

Cur Danieli Gabriel Archangelos ait: *Ab exordio precum tuarum egreſſus eſt ſermo: ego autem veni ut indicarem tibi, quia vir deſideriorum es?*

Pſal. 37. 10.

Cur Chriſtus ipſe ait Apoſtolis: *Deſiderio deſideravi hoc Paſcha manducare vobiſcum?*

Pſal. 41.

Adeo ut Euchariſtiæ inſtitutio, qoæ amoris Chriſti erga nos pretioſiſſimum pignus eſt, ardentiſſimi ejus deſiderii fructos fuerit.

Luc. 22. 15.

Cur Apoſtolus monet ut *Quæramus quæ ſuper ſurſum ſunt, ubi Chriſtus eſt in dextera Dei ſedens, non quæ ſuper terram*, ſi cum Chriſto conſurreximus?

Coloſſ. 3.

Cur dilectus Chriſti Diſcipulus ait: *Amen, Veni Domine Jeſu?*

Apocal. 22. 20.

Cur S. Clemens Alexandrinos lib. 11. Stromatum p. 403. ait: *Unum oportere expetere, per quem facta ſunt omnia & qui iis, qui digni ſunt, promiſſa tribuit?* Cur virum ſpiritualem & perfectum ita orantem exhibet? *Ego me liberabo a cupiditate, o Domine ut mihi tecum intercedat conjunctio. In tuis me eſſe oportet, o Omnipotens, & licèt hic fuero, ſum apud te. Volo autem expers eſſe metus, ut ad te poſſim appropinquare.*

Lib. 4. p. 533.

Cur S. Gregorius Nazianzenus Epiſtolâ 57. ſcripſit: *Nos verbum arctiſſimè complectamur, ac pro omnibus rebus Deum habere optemus, ſolum [inquam] perenne illud bonum, & noſtrum?* Cur S. Auguſtinus Tractatu 40. in Joannem exclamat: *O ſi eſſet qualitercumque ſuſpirans in illam ineffabilem gloriam! O ſi peregrinationem noſtram in gemitu ſentiremus, & ſæculum non amaremus, & ad eum qui nos vocavit, piâ mente perpetuò pulſaremus? Deſiderium ſinus cordis eſt: capiemus, ſi deſiderium quantùm poſſumus extendamus. Hoc nobiſcum agit Scriptura divina, hoc congregatio populorum, hoc celebratio Sacramentorum, hoc Baptiſmus Sanctus, hoc cantica laudis Dei, hæc ipſa noſtra diſputatio, ut hoc Deſiderium non ſolùm ſeminetur & germinet, verùm etiam in modum tantæ capacitatis augeatur, ut idoneum ſit ſumere quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis aſcendit.*

Tota vita boni perfectique Chriſtiani, ſanctum deſiderium eſt æternorum bonorum.

Cur Tractatu 4. in Epiſtolam 1. S. Joannis ait: *Tota vita Chriſtiani boni ſanctum deſiderium eſt. Quod autem deſideras, nondum vides: ſed deſiderando capax efficeris, ut cùm venerit quod videas impleâris. Sicuti enim ſi velis implere aliquem ſinum, & noſti quàm magnum eſt quod dabitur, extendis ſinum vel ſacci, vel utris, vel alicujus rei, noſti quantùm miſſurus es, & vides quia anguſtus eſt ſinus; extendendo facis capaciorem: Sic Deus, differendo extendit deſiderium, deſideran-*

do

Digitized by Google

do extendit animum, extendendo facit capacem. Deſideremus ergo, Fratres, quia implendi ſumus. Videte Paulum extendentem ſinum, ut poſſit capere quod venturum eſt. Ait enim „ Non quia jam „ acceperim; aut jam perfectus ſim: Fratres, ego me arbitror non apprehendiſſe. Quid ergo agis in hac vita, ſi nondum apprehendiſti? Unum „ autem quæ retro oblitus in ea quæ ante ſunt „ extentus, ſecundùm intentionem ſequor ad „ palmam ſupernæ vocationis .... Minorem ſe ſentiebat ad capiendum quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis aſcendit. Hæc eſt vita noſtra, ut deſiderando exerceamur. Tantùm autem nos exercet ſanctum deſiderium, quantùm deſideria noſtra amputaverimus ab amore ſæculi. Cùm ergo Sancti in quorum cordibus amor Dei purus dominatur ab amore ſæculi penitus alieni ſint, magis in Dei æternæque beatitudinis deſiderio ſe exercent quàm vulgares Animæ.

Philipp. 3. 12.

Lib. de Patientia, cap. 29.

Hinc rurſus S. Auguſtinus: Si ergo, inquit, filii ſumus liberæ Jeruſalem, alia dona exheredatorum, alia intelligamus heredum. Hi enim heredes „ ſunt, quibus dicitur: Non enim accepiſtis ſpi„ ritum ſervitutis iterum in timore, ſed accepiſtis „ ſpiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba, Pater. Clamemus ergo Spiritu charitatis, & donec veniamus ad hereditatem, in qua ſemper maneamus, liberali amore ſimus, non ſervili timore patientes. Clamemus, quamdiu pauperes ſumus, donec illa hereditate ditemur. Magna quippe inde pignora accepimus, quòd ad nos ditandos pauper factus eſt Chriſtus, quo in ſupernas divitias exaltato, miſſus eſt qui ſancta deſideria noſtris cordibus inſpiraret Spiritus Sanctus. Horum pauperum adhuc credentium, nondum contemplantium, adhuc ſperantium, nondum tenentium, adhuc deſiderio ſuſpirantium, nondum felicitate regnantium; adhuc eſurientium & ſitientium, nondum ſatiatorum: horum ergo pauperum patientia non peribit in æternum. Filii liberæ Jeruſalem qui liberali amore Deo ſerviunt, & per patientiam deificam, quæ ex perfecta charitate eſt, ſuſtinent quod inter hujus ſæculi ſcandala beatitudo eorum differtur (ut loquitur S. Auguſtinus) clamant & deſiderant donec veniant ad hereditatem. Sancta deſideria Spiritus Sanctus inſpirat non ſolùm imperfectis aut incipientibus, ſive vulgaribus juſtorum animabus, ſed omnibus omnino qui adoptionem filiorum acceperunt, qui Deum ut in ſe eſt nondum contemplantur; qui adhuc ſperant, nondum tenent ſeu poſſident Deum. Hi omnes eſuriunt & ſitiunt, id eſt, deſiderant Dei fruitionem, quia nondum ſatiantur. Ad omnes denique pertinet beatitudinis æternæ, quæ Deus eſt, deſiderium, quorum patientia non peribit in finem.

Rom. 8. 15.

Filii Dei clamant & deſiderant, donec æterna hereditate ditentur.

Pſal. 9

Cap. 9. ejuſdem libri.

S. Auguſtin. Epiſt. 130. ad Probam, aliàs 121.

Propter adipiſcendam vitam beatam ipſa vera Vita beata, ſcilicet Chriſtus, nos orare docuit. Vult exerceri in orationibus deſiderium noſtrum, quo poſſimus capere, quod præparat dare. Illud enim valde magnum eſt, ſed nos ad capiendum parvi & anguſti ſumus. Ideo nobis dicitur: Dilatamini, ne ſitis jugum ducentes cum infidelibus. Tantò quippe illud quod valde magnum eſt, quod nec oculus vidit, quia non eſt color; nec auris audivit, quia non eſt ſonus; nec in cor hominis aſcendit, quia cor hominis illuc debet aſcendere, ſumemus capaciùs, quantò & id fideliùs credimus, & ſperamus firmiùs, & deſideramus ardentiùs .... Ac per hoc & quod ait Apoſtolus, ſine intermiſſione orate, QUID eſt aliud quàm beatam vitam, quæ nulla niſi æterna eſt, ab eo qui eam ſolus dare poteſt, ſine intermiſſione deſiderare? Semper ergo hanc a Domino Deo deſideremus, & oremus ſemper ... Ipſa eſt una vera & ſola beata vita, ut contemplemur Domini delectationem in æternum, immortales atque incorruptibiles corpore & ſpiritu. Propter hanc unam cætera requiruntur, & non indecenter petuntur. Iſtam quiſquis habuerit, omnia quæ vult habebit, nec aliquid ibi velle poterit quod non decebit. Ibi enim eſt fons vitæ, quem ſitire nunc oportet in oratione, quamdiu in ſpe vivimus, & quod ſperamus, nondum videmus, in protectione alarum ejus, ante quem eſt omne deſiderium noſtrum, ut inebriemur ab ubertate domus ejus, & torrente voluptatis ejus potemur; quoniam apud eum eſt fons vitæ, & in lumine ejus videbimus lumen: quando ſatiabitur in bonis deſiderium noſtrum, & nihil erit altra quod gemendo quæramus, ſed gaudendo teneamus.

2. Cor. 6.

1. Theſſal. 5. 16.

Perfectus Chriſtianus vitam æternam ſine intermiſſione deſiderat & poſtulat a Deo.

Propter hanc unam cætera requirit, & non indecenter petit.

Beata vita quærenda eſt, hæc a Domino Deo petenda eſt. Quod ſit beatum eſſe, a multis multa ſunt diſputata, ſed nos ad multos & ad multa ut quid imus? Breviter in Scriptura Dei veraciterque dictum eſt, Beatus populus cujus eſt Dominus Deus ipſius. Deum ergo quatenus beatitudo noſtra eſt deſiderare, tantùm abeſt ut amoris puri & vitæ interioris perfectioni repugnet; ut contra vitæ ſpiritualis & interioris amoriſque caſti perfectio in hujuſmodi ſancto deſiderio poſita ſit, quod tantò ferventius eſt, quantò ardentior charitas eſt de corde puro, & conſcientia bona, & fide non ficta. Hæc S. Auguſtini, hæc Traditionis Theologia, hæc Eccleſiæ doctrina eſt.

Objicitur, Deſiderium mercedis ſtatui perfectionis & amoris puri repugnare: ſi quidem purus amor Deum diligit propter ſolam ejus bonitatem infinitam.

Mercedis æternæ deſiderium non repugnat ſtatui perfectionis & amoris puri.

Reſpondetur, Statui perfectionis & amoris puri repugnare deſiderium mercedis temporalis & a Deo diſtinctæ, non mercedis æternæ, perficientis, & beatificantis, quæ Deus eſt. Vir enim ſpiritualis & perfectus ait cum Propheta: Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum: ait cum Sponſa ſanctiſſima, Dilectus meus mihi, & ego illi. Perfectio Religionis Chriſtianæ in fide, ſpe, & charitate conſiſtit. Fide, ſpe, & charitate colendus eſt Deus. Hæc enim maximè, immo verò ſola in Religione ſequenda ſunt .... Cùm autem initio fidei quæ per dilectionem operatur, imbuta mens fuerit, tendit bene vivendo etiam ad ſpeciem pervenire, ubi eſt ſanctis & perfectis cordibus nota ineffabilis pulchritudo, cujus plena viſio eſt ſumma felicitas. Hoc eſt nimirum quod requiris, QUID primum, quid ultimum teneatur, inchoari fide, perfici ſpecie. Cùm hic ſit veræ Religionis, & Chriſtianæ vitæ finis ultimus, nemo Chriſtianus eſſe poteſt, qui cœleſtem æternamque beatitudinem, quæ Deus eſt, & intuitiva Dei viſio, ut ſummum bonum ſuum non ſperet, non deſideret, non poſtulet a Deo. Siquidem Omnia agenda complectitur virtus, omnia optanda felicitas, ait S. Auguſtinus. Quis unquam, inquit idem S. Doctor, vel poteſt, vel potuit, vel poterit inveniri, qui nolit eſſe beatus? Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini. Si eſſe vis beatus, eſto immaculatus. Illud omnes, hoc pauci volunt, ſine quo non pervenitur ad illud quod omnes volunt. Amorem caſtum ſolùm deſiderium & intuitum mercedis temporalis, non mercedis æternæ, quæ Deus eſt, excludere, docet idem Pater Sermone 19. de Verbis Apoſtoli, ſive 179. Editionis poſtremæ Pariſ. Amor caſtus, inquit, in te eſſe debet, quo amore deſideres videre, non cœlum & terram, non campos liquidos maris, non ſpectacula nugatoria, non fulgores nitoreſque gemmarum; ſed deſidera videre Deum tuum, amare Deum tuum: quia dictum eſt: Dilectiſſimi, filii Dei ſumus, & nondum apparuit quid erimus. Scimus autem quia cùm apparuerit, ſimiles ei erimus, quoniam videbimus eum ſicuti eſt. Ecce propter quam viſionem fac bonum, ecce propter quam noli facere malum.

Pſal. 72. 26.

Cant. 2. 16.

S. Auguſt. Enchir. c. 1.

Conſtans S. Auguſtini doctrina eſt, amorem caſtum & purum non excludere deſiderium mercedis æternæ, quæ Deus eſt.

Lib. 4. de Civit. Dei, c. 21.

Serm. 1. in Pſal. 118.

Cap. 10.

1. Joan. 2. 3.

Si

Si enim amas videre Deum tuum, ſi in hac peregrinatione illo amore ſuſpiras; ecce probat te Dominus Deus tuus, quaſi dicat tibi. Ecce fac quod vis, imple cupiditates tuas, extende nequitiam, dilata luxuriam, quicquid libuerit, licitum puta, non hinc te punio, non te in gehennam mitto, faciem meam tantùm tibi negabo. Si expaviſti, amaſti; ſi hoc quod dictum eſt, Faciem ſuam tibi negabit Deus tuus, contremuit cor tuum, in non videndo Deum tuum magnam pœnam putaſti, gratis amaſti.

Et in Pſalmum 127. *Si diceret Deus, Faciem meam numquam videbis: ecce omni iſtâ terrenâ felicitate, omnibus rebus abundabis, circumfluent te bona temporalia, non illa amittis, non illa deſeris quid vis ampliùs? Fleret quidem & gemeret timor caſtus, & diceret, Immo tollantur omnia, & faciem tuam videam. Timor caſtus exclamaret de*

Pſal. 79. 8. ,, *Pſalmo & diceret*, Deus virtutum converte ,, nos, & oſtende faciem tuam & ſalvi erimus. *Timor caſtus exclamaret de Pſalmo & diceret*, U-

Pſal. 26. 4. ,, nam petii a Domino. *Vide quomodo ardet timor iſte caſtus, amor verus, amor ſincerus.* U- ,, nam petii a Domino hanc requiram. *Quid?* Ut ,, inhabitem in domo Domini omnes dies vitæ meæ. *Quid ſi propter terrenam felicitatem? Audi* ,, *quid ſequitur:* Ut contempler delectationem ,, Domini, & protegar templum ejus: *id eſt, eſſe templum ejus, & protegi ab eo, hanc unam petit a Domino. Hanc unam ſi petieritis, & ad hanc unam ſi cor veſtrum exercueritis, & hoc ſolum amittere timueritis, nec invidebitis felicitatibus terrenis, & illam felicitatem veram ſperabitis.*

Idem Enarratione in Pſalmum 137. puriſſimi amoris affectum exprimit, illum verſum, *Confitebor tibi, Domine, in toto corde meo*, exponens: *Totum, inquit, cor meum flamma tui amoris accendat: nihil in me relinquatur mihi, nec quò reſpiciam ad meipſum, ſed totus in te aſtuem, totus in te ardeam, totus diligam te, tamquam inflammatus abs te.* Et tamen puriſſimum illum amorem omnem intuitum æternæ mercedis excludere tantum abeſt ut cenſeat, quin immo Criſpinam Sanctiſſimam Martyrem deſiderio felicitatis æternæ flagrantem deſcribit. *Jam non peto*, inquit, *felicitatem terrenam, didici ſanctum deſiderium de Novo Teſtamento .... Neſciebat verò illa quid deſideraret, quid calcaret! Immo verò noverat pſallere coram Angelis Dei, eorumque deſiderare conſortium, amicitiam ſanctam & puram, ubi ulteriùs non moreretur, ubi judicem noſſet apud quem non valere poſſet mendacium.*

Idem confirmat Sermone 165. aliàs 7. de Verbis Apoſtoli, ubi explicans quid ſit Crucis alti- ,, tudo, ait: *Quid eſt enim habere altitudinem, niſi cogitare Deum, amare Deum, & gratis amare ipſum Deum adjutorem, ipſum ſpectatorem, ipſum coronatorem, ipſum præmii largitorem, poſtremò ipſum præmium deputare, non aliud ab ipſo quàm ipſum expectare? Si amas, gratis ama: ſi verè amas, ipſe ſit merces quem amas.*

Beatitudinis æternæ deſiderium ad amorem purum pertinere confirmat S. Thomas. S. Auguſtino conſentit S. Thomas, & beatitudinis æternæ deſiderium ad charitatem pertinere confirmat, 1. P. Quæſt. 12. Art. 6. *Intellectus*, inquit, *plus participans de lumine gloriæ perfectiùs Deum videbit. Plus autem participabit de lumine gloriæ qui plus habet de charitate: quia ubi eſt major charitas, ibi eſt majus deſiderium, & deſiderium quodammodo facit deſiderantem aptum & paratum ad ſuſceptionem deſiderati. Unde qui plus habebit de charitate, perfectiùs Deum videbit, & beatior erit.*

Et Prima Secundæ, Quæſt. 114. Art. 4. *Vita æterna*, inquit, *in Dei fruitione conſiſtit: motus autem humanæ mentis ad fruitionem divini boni eſt proprius actus charitatis, per quem omnes actus aliarum virtutum ordinantur ad hunc finem, ſecundùm quòd aliæ virtutes imperantur a charitate.*

Et Secunda Secundæ, Quæſt. 23. Art. 1. *Mutua benevolentia fundatur ſuper aliqua communicatione. Cùm ergo ſit aliqua communicatio hominis ad Deum, ſecundùm quòd nobis ſuam beatitudinem communicat, ſuper hanc communicationem oportet aliquam amicitiam fundari. De qua quidem communicatione dicitur prima ad Corinthios 1.* Fidelis Deus per quem vocati eſtis in ſocietatem Filii ejus. *Amor autem ſuper hanc communicationem fundatus eſt charitas. Unde manifeſtum eſt quòd charitas eſt amicitia quædam hominis ad Deum.* Amor Dei, quatenus beatitudinem ſuam nobis communicat, eſt charitas: Igitur purus & caſtus amor non excludit intuitum & deſiderium beatitudinis & mercedis quæ Deus eſt; cùm in illa communicatione fundetur, ſine qua amicitia non eſſet. S. Auguſt.
Et Articulo 22. charitatem poſt S. Auguſtinum definit *Motum animi ad fruendum Deo propter ſeipſum*. Et Quæſt. 26. Art. 13. ad tertium: *Unicuique Deus erit tota ratio diligendi, eò quòd eſt totum hominis bonum. Dato enim per impoſſibile, quòd Deus non eſſet hominis bonum, non eſſet ei ratio diligendi.* lib. 3. de Trinit. c. 10.

In III. Sententiarum, Diſt. 26. Quæſt. 11. Art. 2. ad quintum: *Facere aliquid propter aliquod commodum temporale, facit actum mercenarium, non autem facere propter remunerationem æternam ...*

Et Diſt. 29. Quæſt. 1. Art. 4. *Habens charitatem, non poteſt habere oculum ad mercedem, ut ponat aliquid quodcumque finem amati, ſcilicet Dei; hoc enim eſſet contra rationem charitatis, ut eſt amicitia quædam. Nec iterum ut ponat aliquod bonum temporale finem ipſius amoris, quia hoc eſt contra rationem charitatis, ut eſt virtus: poteſt tamen habere oculum ad mercedem, ut ponat beatitudinem creatam finem amoris, non autem finem amati. Hoc enim neque eſt contra rationem amicitiæ, neque contra rationem virtutis, cùm beatitudo virtutum ſit finis.*

Et in Reſponſione ad quintum: *Bonum*, inquit, *de quo eſt ſpes, magis eſt conſonum amori quàm malum de quo eſt timor: & ideo quamvis perfecta charitas foras mittat timorem pœnæ, non tamen oportet quòd foras mittat intuitum mercedis.*

Denique tribus argumentis præliminaribus probat quòd in dilectione Dei poſſit haberi reſpectus ad mercedem, quæ Deus eſt, vel fruitio Dei. SED CONTRA. *Sicut dicitur in Gloſſa, Matt. 1. ſpes generat charitatem: ſpes expectatio mercedis: ergo charitas poteſt eſſe cum intuitu mercedis.*

Præterea Hebr. 11. dicitur de Sanctis Patribus, quòd Aſpiciebant in remunerationem: *ſed conſtat quòd ipſi diligebant Deum ex charitate* (& quidem perfecta) *Ergo dilectio Dei ex charitate* (& quidem perfecta) *compatitur intuitum mercedis.*

3. *Amicorum eſt quòd quærant invicem perfrui; ſed nihil aliud eſt merces noſtra, quàm perfrui Deo, videndo ipſum. Ergo charitas non ſolùm excludit, ſed etiam facit haberi oculum ad mercedem.* Ratio tamen præcipua, primaria, & ſpecificativa (ut Theologi Scholaſtici loquuntur) cur Deus amore caſto diligatur, non eſt merces, ſed infinita bonitas, incomprehenſa magnitudo, incomparabiles & adorandæ perfectiones Dei, Verùm quòd amor caſtus intuitum mercedis æternæ, quæ Deus eſt, & Dei fruitio, excludat, error eſt. Summa enim Dei bonitas ut ſe nobis communicans, ut nobis benefaciens, ut finis noſter ultimus, ut ſummum bonum noſtrum & beatitudo noſtra, eſt objectum ſimul & incitamentum charitatis, quæ divina amicitia eſt in communicatione fundata. *Charitas* 22. Q. 16. A. 1.
(inquit S. Thomas) *tendit in finem ultimum ſub ratione finis ultimi, quod non convenit alicui alii virtuti .... Dilectio charitatis tendit in Deum ſicut*

tut

eut in principium beatitudinis, in cujus communi-catione amicitia charitatis fundatur. Sanè deſide-rium quod Deus promiſſionibus ſuis, Chriſtus ſuâ prædicatione excitavit, perfectioni amoris puri & caſti repugnare, nemo niſi abſurdè & impiè dixerit. Deus autem promiſſionibus ſuis, Chriſtus ſuâ prædicatione, deſiderium æternæ beatitudinis & mercedis, quæ ipſe eſt, in ſuorum fidelium cordibus excitavit, ſive cùm beatitudines Evange-licas expoſuit, Matth. 5. dixitque: *Gaudete, & exultate, quoniam merces veſtra copioſa eſt in cœlis*; ſive cùm ait, Matth. 19. *Et omnis qui reliquerit domum, vel fratres, aut ſorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æter-nam poſſidebit*: Sive cùm Lucæ 10. ait: *Verumta-men in hoc nolite gaudere quia ſpiritus vobis ſubji-ciuntur: gaudete autem quòd nomina veſtra ſcripta ſunt in Cœlis*: Sive cùm Joannis 5. ait. *Et non vultis venire ad me ut vitam habeatis.* An creden-tium Pater Abraham imperfectus erat, cui cùm dixiſſet Dominus: *Ego protector tuus, & merces tua magna nimis*: reſpondit ille promittentis li-beralitati: *Domine Deus quid dabis mihi?* Num imperfectus Moyſes Deo his verbis ſupplicans, *Oſtende mihi gloriam tuam?* Cui Deus reſpondit, *Ego oſtendam omne bonum tibi.* De quo S. Paulus ſcribit: *Magis elegit affligi cum populo Dei, quàm temporalis peccati habere jucunditatem... Majores divitias æſtimans theſauro Ægyptiorum improperium Chriſti: aſpiciebat enim in remunerationem.* An im-perfectus erat David, qui ait: *Inclinavi cor meum ad faciendas juſtificationes tuas in æternum, pro-pter retributionem?* ſive (ut S. Hieronymus ver-tit ex Hebræo) *propter æternam retributionem.* Et: *Quid enim mihi eſt in cœlo, & a te quid vo-lui ſuper terram? Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum.* Gloria quidem Dei præcipuus finis eſt ad quem omnes actus ſuos dirigunt San-cti, ſed tamen intuitu mercedis æternæ, quam in uno Deo quærunt, excitantur ad currendum in ſtadio Chriſtianæ perfectionis, ut docet Sacra Sy-nodus Tridentina Seſſione ſexta de Juſtificatione, cap. 11. Moſis & Davidis exemplo Catholicum iſtud dogma confirmans, & Cap. 16. declarans quòd *bene operantibus uſque in finem & in Deo ſpe-rantibus proponenda eſt vita æterna, & tamquam gratia filiis Dei per Jeſum Chriſtum miſericorditer promiſſa; & tamquam merces ex ipſius Dei promiſ-ſione bonis ipſorum operibus & meritis fideliter red-denda.* Deus igitur in ſe bonus, & ut nobis bo-nus ac benefaciens, ſummè amabilis eſt; eumque ſub duplici illa ratione caſtus amor diligit. Eſto enim varias ſeu virtute diſtinctas (ut Theologi loquuntur) amabilitatis rationes in Deo mens no-ſtra diſtinguat, unamque ſine alia conſideret; hæ tamen præciſiones & abſtractiones a mente fiunt Deum ex parte & imperfectè cognoſcente pro hoc ſtatu, non a voluntate Deum amante. Amor e-nim fertur in objectum ut in ſe eſt, omneſque amabilitatis rationes per fidem ſibi propoſitas com-plectitur. Deum igitur amamus quia *magnus & infinitè perfectus* eſt: *quoniam bonus, quoniam in ſæculum miſericordia ejus*: Quia *ipſe prior dilexit nos*: quia *fecit nos*; quia *inquirentibus ſe remune-rator eſt*; quia *ſic dilexit mundum ut Filium ſuum unigenitum daret*; quia *vocavit nos de tenebris in admirabile lumen ſuum*; quia *Fidelis ut nobis di-mittat peccata noſtra*: *Cui* enim minùs *dimittitur, minùs diligit*: quia Regnum ſuum, fruitionem ſui, bonum quod *oculus non vidit, nec auris audi-vit, nec in cor hominis aſcendit, præparat diligen-tibus ſe.* Sic Deum amant & Sancti qui in Chri-ſtianæ juſtitiæ perfectione maximè profecerunt. Non enim alia eſt illorum charitas quàm incipien-tium & proficientium, aut aliud objectum, alia-ve incitamenta habet ſeu motiva [ut Scholaſtici loquuntur] quamvis perfectior ſit illius gradus. Unde S. Thomas Secunda Secundæ Quæſt. 23. Art. 5. ait: *Charitatis finis eſt unus, ſcilicet divina bo-nitas. Eſt etiam & una communicatio beatitudinis æternæ, ſuper quam hæc amicitia* (hominis ad Deum) *fundatur. Unde charitas eſt ſimpliciter una virtus, non diſtincta in plures ſpecies.*

Deus ſuis promiſſis, Chriſtus prædicatione ſua, beatitudinis æternæ deſiderium in nobis excitat.

Geneſ. 15. 1. 2.

Exod. 33. 16.

Hebr. 11. 24. 26.

Pſal. 118. 112.

Pſal. 72. 23.

Charitas unius eſt ſpeciei in omnibus juſtis, in omnique ſtatu.

Iſtud S. Thomæ principium novæ Myſtagogiæ Syſtema evertit, & malè conceptam quintuplicis amoris diſtinctionem. Quæ quidem diviſio & ex-plicatio nullum habet in Scriptura Sacra funda-mentum, ſanctæ & venerandæ Antiquitati repu-gnat, planèque illuſoria eſt; & plures propoſi-tiones erroneas involvit ſimplex iſtius Syſtematis expoſitio.

Nova Myſtagogiæ Syſtema evertitur.

1. *Amor quo Deus præ rebus omnibus diligitur, & qui noſtris omnibus deſideriis & affectibus ita dominatur, ut bonum noſtrum ad puram Dei gloriam referamus, eſt amor mercenarius.* Quæ propoſitio erronea eſt. Hæreſi proximam dicere non vere-rer, ſi meum de illa ſuffragium rogaretur. *Audi Iſraël, & obſerva quæ præcepit tibi Dominus, & bene ſit tibi... Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo* (ait Deus) ipſâ charitatis perfectæ definitione refellitur erronea illa propoſitio. Cha-ritatem namque definiunt SS. Auguſtinus & Tho-mas, *Motum animi ad fruendum Deo propter ſe ipſum.* Errorem novi Syſtematis S. Auguſtinus e-vertit lib. 1. *De Doctrina Chriſtiana* Cap. 22. 25. & 27. *Tunc eſt*, inquit, *optimus homo, cùm tota vita ſua pergit in incommutabilem vitam, & toto affectu inhæret illi.... Hæc regula Dilectionis di-vinitus conſtituta eſt: Diliges proximum tuum ſi-cut te ipſum: Deum verò ex toto corde, & ex tota anima, & ex tota mente, ut omnes cogitatio-nes tuas, & omnem vitam, & omnem intellectum in illum conferas, a quo habes ea ipſa quæ con-fers. Cùm autem ait, toto corde, tota anima, tota mente, nullam vitæ noſtræ partem reliquit, quæ va-care debeat, & quaſi locum dare ut alia re velit frui, ſed quidquid aliud diligendum venerit in a-nimum, illuc rapiatur quò totus dilectionis impe-tus currit... Modus ergo diligendi præcipiendus eſt homini, id eſt, quomodo ſe diligat ut proſit ſibi. Quin autem ſe diligat & prodeſſe ſibi velit, dubita-re dementis eſt..... Ille autem juſtè & ſanctè vi-vit, qui rerum integer æſtimator eſt: ipſe eſt autem qui ordinatam dilectionem habet, ne aut diligat quod non eſt diligendum, aut non diligat quod eſt diligendum, aut ampliùs diligat quod minùs eſt di-ligendum, aut æquè diligat quod vel minùs vel am-pliùs diligendum eſt, aut minùs vel ampliùs quod æquè diligendum eſt.* Hi characteres, hic ordo per-fectæ charitatis, non quem ſibi fingunt ſpurii My-ſtici.

Plures propoſitiones erroneas ejus poſitio & explicatio involvit.

Deuteron. 6. 34.

S. Auguſt. lib. 3. de Trinit. c. 10. S. Thomas 22. Q. 23. A. 2.

Altera hæc Propoſitio in novi Syſtematis expli-catione legitur: *Perfecta charitas ſeu purus amor, omne incitamentum ſeu motivum ſpei excludit.* Quæ quidem propoſitio de charitate hujus viæ in-tellecta, prout ab Auctore novi Syſtematis enun-tiatur, erronea eſt, & verbo Dei contraria. Sic namque orat David Spiritu Sancto afflatus: *Di-ligam te Domine fortitudo mea: Dominus firmamen-tum meum, & refugium meum, & liberator meus: Deus meus adjutor meus, & ſperabo in eum.* Et, *Quid enim mihi eſt in cœlo, & a te quid volui ſuper terram? Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum... Mihi autem adhærere Deo bonum eſt; ponere in Domino Deo ſpem meam.*

Pſal. 17. 1. 2.

Pſal. 72. 25. 28.

Tertia novi Syſtematis Propoſitio hæc eſt: *Amor ſpei, in quo motivum proprii noſtri commodi & uti-litatis præcipuum eſt ac dominans; qui quidem amor non eſt charitas, ſed cupiditas, & unica radix omnium vi-*

vitiorum; quem denique Dei amulatio in nobis pravitè oppugnat; initium eſt converſionis ad Deum. Quæ Propoſitio erronea eſt, & in hæreſim inducere mihi videtur. Has enim conſequentias invulvit fidei periculoſas. 1. Quòd ſpes, quæ Theologica virtus eſt, malum fructum pariat. 2. Quod amor Dei ut nobis boni ſit cupiditas, & omnium radix vitiorum; & quod Deus ſui amorem a ſpe Chriſtiana (ut ajunt) elicitum oppugnet, ſicque a ſe ipſo diviſus ſit. 3. Quod cupiditas & amor vitioſus initium ſit converſionis ad Deum & diſpoſitio ad juſtificationem peccatoris.

Quarta Propoſitio novi Syſtematis hæc eſt: *Amor pura concupiſcentia, aut purè mercenarius, qui ſui ipſius amor eſt potiùs, quàm Dei, & contra ordinem eſſentialem creatura poteſt nihilominus diſponere ad juſtitiam.* Quæ propoſitio pariter erronea eſt, & in hæreſim inducere videtur. Amor enim ſui ipſius inordinatus vitium eſt, & origo omnis peccati. Hæreſis porro eſt aſſerere, quòd vitium & omnis origo peccati diſponat ad juſtitiam.

Quinta propoſitio novi Syſtematis hæc eſt: *Propoſitiones qua amorem pura concupiſcentia ita deſcriptum diſponere aſſerunt ad Converſionem & ad juſtificationem peccatoris, nihil continent contrarium doctrina Concilii Tridentini.* Cujus Propoſitionis falſitatem erroremque prodit Concilium ipſum Tridentinum Seſſione 6. Cap. 6. Cap. 11. Canone 3. & Seſſione 14. Cap. 4.

Vide Art. 38. Michaëlis Baii.

Sexta Propoſitio novi Syſtematis hæc eſt: *Quicquid non oritur ex principio charitatis, oritur ex principio cupiditatis.* Quæ Propoſitio erronea eſt & S. Auguſtino perperam tribuitur. Actus enim fidei, ſpei, & timoris Dei in peccatoribus non oriuntur ex principio charitatis, quæ nulla in illis eſt; nec tamen oriuntur ex cupiditate, quæ cùm ſit mala, bonos fructus facere non poteſt. Reverentia & obedientia quam parentibus exhibent Infideles, continentia, eleemoſyna, aliaque opera officio bona, nec ad idolum aut ullum pravum finem, ſed ad finem honeſtatis relata non ſunt germina cupiditatis: alioqui omnia infidelium opera peccata eſſent (qui Michaëlis Baii damnatus error eſt) nec tamen ſunt fructus charitatis, quæ nulla eſt ſine fide.

His obiter obſervatis, ad præcipuum argumentum redeamus, & Spuriorum Myſticorum objectiones ſolvere pergamus.

S. Bernardus intuitum & deſiderium mercedis aternæ, qua Deus eſt, ab amore caſto & puro non excludit.

Objiciunt, S. Bernardum negare purum eſſe amorem filii qui de hereditate cogitat, ſive qui patrem amat propter hereditatem. Sermone 83. in Cantica: *Amant filii, ſed de hereditate cogitant, ſuſpectus eſt mihi amor cui aliud quid adipiſci ſpes ſuffragari videtur ... Purus amor mercenarius non eſt.*

Reſpondetur, S. Bernardum loqui ex hypotheſi quod hereditas ſit aliud a viſione & amore Patris, qualis eſt temporalis & terrena, non ex hypotheſi quòd hereditas ſit viſio & amor Patris, qualis eſt cœleſtis & æterna. Pſal. 15. *Dominus pars hereditatis meæ.* Joan. 17. 3. *Hæc eſt vita æterna ut cognoſcant te ſolum Deum verum, & quem miſiſti Jeſum Chriſtum.* Certè mercenarium non eſſe qui ad æternam hereditatem ſuſpirat, S. Bernardus docet, ſed tamen in ipſa formali beatitudine, quæ Dei viſio eſt & poſſeſſio, puriſſimi amoris gradum ſublimiorem non ſiſtere, ſed ad Deum quatenus objectiva noſtra beatitudo eſt, tendere, & illum unum deſiderare, ut eo fruatur. Amor igitur puriſſimus, & in ſublimiori gradu non excludit deſiderium fruendi Deo, qui eſt hereditas noſtra & merces magna nimis, immo ſanctum illud deſiderium includit, ſecundùm S. Bernardi doctrinam. *Ipſe eſt*, inquit, *ſtatus filii jam robuſta ætatis qui ſub patre vivit, nec lacte jam potatur, ſed veſcitur ſolido cibo, oblitus ſanè quæ retro ſunt, in quibus ſervilis oculus in amaritudine morabatur: ſed nec ipſa quidem præſentia conſiderans, nec parvas parvulorum conſolationes captans, magis autem extendens ſe in anteriora, ad palmam ſupernæ vocationis, & introitum futuræ beatitudinis exſpectans beatam ſpem & adventum gloriæ magni Dei. Evacuavit enim quæ erant parvuli, nec circa ejuſmodi ſuaves quidem, ſed non perennes conſolationes hactenus occupatur. Sed quia jam profecit in virum perfectum; in his quæ Patris ſunt oportet eum eſſe, ſuſpirare ad hereditatem, ſeduloque circa eam meditatione verſari. Numquid enim mercenarium eum quis æſtimet qui paternæ inhiat hereditati, eamque toto affectu expetit & expectat, quam nimirum filii mercedem eſſe, non mercenarii,*

Sermone 8. de Diverſis.

„ *Propheta teſtatur:* Cùm dederit, *inquit*, dile-
„ ctis ſuis ſomnum, ecce hereditas Domini, filii Pſal. 126.
„ merces fructus ventris. *Invenitur tamen alter gradus ſublimior, & affectus dignior iſto, cùm penitus caſtificata corde nihil aliud deſideret anima, nihil aliud a Deo quærit quàm ipſum Deum. Crebro ſiquidem didicit experimento, quoniam bonus Dominus ſperantibus in ſe animæ quærenti ipſum, ita ut jam ex affectu cordis atque ex ſententia cla-*
„ *met illud in Pſalmo:* Quid enim mihi eſt in
„ cœlo, & a te quid volui ſuper terram? De- Pſal. 72.
„ fecit caro mea & cor meum, Deus cordis mei,
„ & pars mea Deus in æternum. *Neque enim ſuum aliquid, non felicitatem, non gloriam, non aliud quicquam tamquam privato ſui ipſius amore deſiderat anima quæ ejuſmodi eſt: ſed tota pergit in Deum, unicumque ei ac perfectum deſiderium eſt, ut introducat eam Rex in cubiculum ſuum, ut ipſi adhæreat, ipſo fruatur. Unde & jugiter revelatâ facie, quoad poteſt, cæleſtis Sponſi gloriam ſpeculando, in eamdem imaginem transformatur de claritate in claritatem, tamquam a Domini Spiritu. Ex hoc planè audire meretur:* Tota pulchra es, Cant. 4.
„ amica mea. *Audet & ipſa loqui:* Dilectus meus
„ mihi, & ego illi. Cant. 2.

Contra. Deum caſtè non diligit, qui propter ſe diligit, non propter ipſum (inquit) S. Bernardus) Et hic talis non poteſt obedire Prophetæ, qui ait: *Confitemini Domino quoniam bonus.* Confitetur quidem quia fortaſſe *bonus eſt ſibi, non autem quoniam bonus eſt in ſe.* Quamobrem noverit in ſe dirigi illud ab eodem Propheta opprobrium: *Confitebitur tibi cùm beneſeceris ei.* EST *qui confitetur Domino quoniam potens eſt; & eſt qui confitetur quoniam ſibi bonus eſt; & item qui confitetur quoniam ſimpliciter bonus. Primus ſervus eſt, & timet ſibi; ſecundus mercenarius, & cupit ſibi; tertius filius, & defert Patri. Itaque & qui timet, & qui cupit, uterque pro ſe agunt: ſola quæ in filio eſt charitas, non quærit quæ ſua ſunt.* Intuitus igitur mercedis & proprii commodi cum amore caſto & puro cohærere non poteſt.

Epiſt. 11.

Reſpondetur. Intuitum mercedis temporalis, & a Deo diſtinctæ non cohærere quidem cum amore caſto & puro, ſed intuitum & deſiderium mercedis æternæ quæ Deus eſt, cum amore caſto optimè cohærere, & ab illo proficiſci. Deum enim ideo ſpectat & deſiderat ut bonum ſuum, quia ſummum bonum eſt & finis ultimus omnis creaturæ intellectualis, & hoc nomine per ſe expetendus. Cœterùm ille ſolus convincitur non caſtè diligere, *qui magis aut certè ſolùm diligit* bonum quatenus *ſuum*, & illud ad ſe refert, non ſe ad illud, eoque vult uti, non frui. Qui autem Deum diligit & cupit ut finem ſuum ultimum, ut ſuum & omnis creaturæ intellectualis beatificum bonum, eoque vult frui, id eſt, ei *amore inhærere propter ipſum*, ut loquitur S. Augu-

S. Bernard. ibid.

goſtinos, ſe ipſum ad Deum refert, non Deum ad ſe; neque illum diligit magis quatenos bonum ſuum eſt, quàm quatenus ſimpliciter bonus eſt. Quamobrem non eſt *amor privatus*, de quo S. Bernardus ait, quòd animam non convertit, quippe qui *mutat interdum vultum vel actum, affectum numquam*. Filius igitur cupiens hereditatem patris, Deum, ut ſummum ſuum & omnis creaturæ intellectualis Bonum deſiderans, ut eum ſine fine diligat, eo fruatur, mercenarius non eſt; neque deſiderium illud eſt cupiditatis, ſed charitatis. Et qui hoc flagrat deſiderio, non convenit illa S. Bernardi ſententia: *Facit & mercenarius opus Dei, ſed quia non gratis, propria trahi cupiditate cognoſcitur. Porro ubi proprietas, ibi ſingularitas, ubi autem ſingularitas, ibi angulus: ubi verò angulus, ibi ſine dubio ſordes ſive rubigo.*

Purus amor eſt quo Deus diligitur & colitur propter mercedem quæ eſt ipſe.

Caſtus certè & purus amor eſt, quo Deus colitur & amatur propter mercedem quæ eſt ipſe, quà Deus amatur ut beatitudo noſtra; caſtum deſiderium quo deſideratur ut objectum Chriſtianæ ſpei, adeoque ut nobis bonus. Unde S. Auguſtinus in Pſalmum 55. *Nos ergo Deum amemus, fratres, purè & caſtè. Non eſt caſtum cor, ſi Deum ad mercedem colit. Quid ergo? Mercedem de Dei cultu non habebimus? Habebimus planè, ſed ipſum Deum quem colimus: ipſe nobis merces erit.* Hinc S. Leo Sermone 90. qui ſeptimus eſt de Jejunio ſeptimi menſis, Cap. 3. *Diligenti Deum*, inquit, *ſufficit ei placere quem diligit: quia nulla major expetenda eſt remuneratio, quàm ipſa dilectio. Sic enim ex ſe ipſa charitas ex Deo eſt, ut Deus ipſe ſit charitas. Quo utique pius & caſtus animus ita gaudet impleri, ut nullâ re extra ipſum cupiat delectari. Veriſſimum namque eſt quod dicit Dominus:* „ Ubi „ eſt theſaurus tuus, ibi erit & cor tuum, *Quis autem eſt theſaurus hominis, niſi quædam fructuum „ ejus congregatio, laborumque collectio?* Quod „ enim quis ſeminaverit, hoc & metet, *& qualis cujuſque opus, talis eſt & quæſtus: & ubi delectatio fruendi conſtituitur, ibi cura cordis obſtringitur. Sed cùm multa ſint genera divitiarum, tamquam diſſimiles materiæ gaudiorum, theſaurus cuique eſt ſua cupiditatis affectus, qui ſi de appetitu terrenorum, non beatos facit ſui participatione, ſed miſeros. Hi verò qui ea quæ ſurſum ſunt ſapiunt, non quæ ſuper terram, nec perituris intenti ſunt, ſed æternis, in illo habent incomparabiles reconditas facultates, de quo dicit Propheta:* The„ ſaurus & ſalus noſtra advenit, ſapientia & „ diſciplina & pietas a Domino.

Matt. 6. 21.

Deus, purè caſtèque diligitus & ſuo merito, & noſtro commodo.

Non alia S. Bernardi mens eſt in Tractatu *De diligendo Deo*, Cap. 1. ſcribentis: *Deum propter ſe diligendum, ſive quia nihil juſtius, ſive quia nihil fructuoſius diligi poteſt.* Illum & *ſuo merito*, & *noſtro commodo* diligi. *Non enim ſine præmio diligitur Deus, etſi abſque præmii intuitu diligendus ſit. Vacua namque vera charitas eſſe non poteſt, nec tamen mercenaria eſt, quippe quæ non quærit quæ ſua ſunt .... Verus amor ſe ipſo contentus eſt. Habet præmium, ſed id quod amatur ... Amor ipſe meritum, ipſe præmium eſt ſibi. Amor præter ſe non requirit cauſam, non fructum. Fructus ejus, uſus ejus. Amo, quia amo; amo, ut amem. Magna res amor, ſi tamen ad ſuum recurrat principium, ſi ſuæ origini redditus, ſi refuſus ſuo fonti, ſemper ex eo ſumat unde jugiter fluat.* Aliud igitur ab eo quod amatur non deſiderat purus amor, ſed objectum amatum videre, eoque frui deſiderat, ut ſuo refuſus fonti, ex eo ſumat unde jugiter fluat. Hæc merces eſt perficiens amorem, cujus proinde intuitus amori caſtiſſimo & puriſſimo non repugnat. *Sponſa res & ſpes unus eſt amor. Hoc Sponſa abundat, hoc*

Deſiderium mercedis amorem perficientis ex puro amore eſt.

Sponſa ta-

contentus eſt Sponſus. Nec is aliud quærit, nec illa aliud habet. Et tamen dilectum Sponſum quærit & deſiderat Sponſa caſtiſſima, *quærit Verbum quo fruatur ad jucunditatem.* Denique idem Mellifluus Pater orando nil quærendum eſſe docet præter Verbum. *Non rectè oras*, inquit, *ſi orando præter Verbum aliquid quæras, aut quod propter Verbum non quæras, quoniam in ipſo ſunt omnia. Ibi remedia vulnerum, ibi ſubſidia neceſſitatum, ibi reſarcitus defectuum, ibi profectuum copia, ibi denique quidquid accipere vel habere hominibus expedit, quidquid decet, quidquid oportet. Sine cauſa ergo aliud a Verbo petitur, cùm ipſum ſit omnia.* Deſiderium igitur ſummi Boni quod Deus eſt, & fruitionis ejus, amoris puriſſimi affectus eſt; Petitio Verbi & fruitionis ejus, quod eſt totum Animæ ſanctæ, ad Orationem perfectorum pertinet.

lectiſſimo, puriſſimo Sponſum amant, illo ſrui deſiderat & petit.

Serm. 85. in Cantica.

Serm. 86.

Hinc rurſus S. Bernardus Sermone 59. in Cantica, explicans hæc verba Sponſi, *Vox turturis audita eſt in terra noſtra*, ait: *Donec homines pro Dei cultu mercedem tantùm in terra, & tantùm terram acceperunt, minimè ſe cognoverunt peregrinos ſuper terram, nec more turturis ingemuerunt veluti patriæ reminiſcentes ...... Ubi ergo regni cœlorum promiſſio facta eſt, tunc intellexerunt homines ſe non habere hîc manentem civitatem, ſed futuram inquirere totâ aviditate cœperunt; & tunc primùm manifeſtè ſonuit in terra vox turturis. Nam dum ſancta quæque jam anima Chriſti præſentiam ſuſpiraret, regni dilationem moleſtè ferret, deſideratam patriam gemitibus & ſuſpiriis a longè ſalutaret; Non ne tibi videtur vice fungi gemebunda ac caſtiſſima turturis quæcumque animus in terris ita feciſſet? Ex tunc ergo & deinceps vox turturis audita eſt in terra noſtra. Quidni moveat mihi crebras lacrymas & gemitus quotidianos Chriſti abſen„ tia?* Domine ante te omne deſiderium meum „ & gemitus meus a te non eſt abſconditus. La„ boravi in gemitu meo, *tu ſcis: ſed beatus qui „ dicere potuit;* Lavabo per ſingulas noctes lectum „ meum, lacrymis meis ſtratum meum rigabo. *Non ſolùm autem mihi, ſed omnibus qui diligunt adventum ejus, gemitus iſti comperti ſunt. Hoc „ quippe eſt quod ipſe ajebat:* Numquid poſſunt „ filii Sponſi lugere, quamdiu cum illis eſt Spon„ ſus? Venient autem dies cum auferetur ab eis „ Sponſus, & tunc lugebunt. *Ac ſi diceret: Et tunc vox turturis audietur. Ita eſt, Jeſu bone, venerunt dies illi. Nam ipſa creatura ingemiſcit & parturit uſque adhuc revelationem filiorum Dei exſpectans. Non ſolùm autem illa, ſed & nos ipſi intra nos gemimus: adoptionem filiorum Dei exſpectantes, redemptionem corporis noſtri: hoc ſcientes quia quamdiu ſumus in corpore hoc peregrinamur a Domino.* Subdit & tempore Veteris Teſtamenti fuiſſe vocem iſtam gementium, ſed raram; & ideo tunc dici non potuiſſe, *Vox turturis audita eſt in terra noſtra.* At ubi palam clamatum eſt: *Quæ ſurſum ſunt quærite, ubi Chriſtus eſt in dextera Dei ſedens*, AD OMNES *jam cœpit pertinere gemitus iſte turtureus, & una omnibus eſſe gemendi ratio, quia omnes ſciebant Dominum... Cœterùm ſi multi gementes, quid ſibi vult unius expreſſio? Vox turturis, Quare non turturum?* Fortè Apoſtolus *id ſolvit, ubi ait: Quia* ipſe Spiritus poſtulat pro *Sanctis* gemitibus inenarrabilibus. *Ita eſt, ipſe inducitur gemens, qui gementes facit. Et quamlibet multi ſint quos ita gemere audias unius per omnium labia vox ſonat.* Omnes igitur Animæ Sanctæ Dei fruitionem & Chriſti præſentiam deſiderant, ſecundùm Theologiam S. Bernardi in Scriptura Sacra fundatam. Quicumque Sponſi filius eſt, gemit quamdiu abſens eſt Sponſus, & ad eum ſuſpirat. Hi gemitus, hæc deſideria pertinent

Omnes animæ Sanctæ Dei fruitionem & Chriſti præſentiam deſiderant.

Pſal. 37.

Pſal. 6.

Matth. 9.

nent ad omnes qui Chriſti adventum diligunt, qui perfectam & conſummatam adoptionem filiorum Dei expectant, quibus dictum eſt, *Quæ ſurſum ſunt ſapite*; in quibus denique Spiritus Sanctus inhabitat.

Contra. Caſſianus mercenariam ſpei cupiditatem definit, *in qua non tam bonitas largientis, quàm præmium retributionis expetitur*. Igitur perfecti non deſiderant præmium retributionis.

Collatione 11. cap. 1.

Objectioni ex Caſſiano petita occurritur.

Reſpondetur, Perfectos non deſiderare præmium retributionis magis quàm bonitatem largientis, quod perverſum eſſet; ſed præmium retributionis deſiderare, quod eſt ipſa bonitas largientis; hoc enim Chriſtianæ ſpei caſtum deſiderium eſt, non mercenaria ſpei cupiditas. Hoc deſiderio flagrans anima ait cum Propheta: *Quemadmodum deſiderat cervus ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te, Deus. Sitivit anima mea ad Deum fontem vivum: quando veniam & apparebo ante faciem Dei?* Hoc deſiderio æſtuans, precatur, ſecundùm quòd a Chriſto inſtituta eſt: *Pater noſter, qui es in Cœlis, Adveniat regnum tuum*. Chriſtianæ profeſſionis finis regnum cœlorum eſt, tantùm abeſt ut illius deſiderium ſit imperfectorum. Abbas Moyſes apud Caſſianum Collatione 1. Cap. 3. interrogat Monachos, quæ ſit illorum deſtinatio vel finis, qui ad tot labores ſuſtinendos illos provocat: Reſpondet Caſſianus, *Regni cœlorum causâ cuncta hæc tolerari*. Cap. 4. *Finis quidem noſtræ profeſſionis regnum Dei, ſeu regnum cœlorum eſt; deſtinatio verò noſtra, id eſt ſcopus, puritas eſt cordis, ſine qua ad illum finem impoſſibile eſt quempiam pervenire.*

Pſal. 41.

Chriſtianæ Profeſſionis finis, Regnum Cœlorum eſt.

Et Cap. 14. Perfectas animas, quæ jam cœli gloriam prægustarunt, Chriſtum cum Apoſtolo ferventer deſiderare docet, ac vehementer optare diſſolutionem ſui corporis ut Deo fruantur. *In tantum*, inquit, *hoc quod dicimus Beatus Apoſtolus verum eſſe cognoſcit, ut etiam optet ab hac carne diſcedere, ut ſeparatione ejus enixiùs valeat Domino copulari dicens*: Deſiderium habeo diſſolvi, & cum Chriſto eſſe, multò enim meliùs. Quoniam dum ſumus in corpore, peregrinamur a Domino. Et idcirco audemus & bonam voluntatem habemus magis peregrinari a corpore & præſentes eſſe ad Dominum. Propter quod & nunc contendimus ſive abſentes ſive præſentes placere illi. *Commorationem ſcilicet animæ qua in hac carne eſt, peregrinationem a Domino, atque abſentiam a Chriſto eſſe pronuntians; ejuſque ab hac carne ſeparationem atque diſceſſum, præſentiam eſſe ad Chriſtum totâ credulitate confidens.*

Anima perfecta vehementer deſiderant eſſe cum Chriſto, & Deo frui.

Hinc Martyres, quorum puriſſimus & perfectiſſimus amor, beatitudinem æternam, & cœleſtem mercedem, quæ Deus eſt, ardentiſſimè expetebant, ejuſque intuitu in mediis tormentis exultabant, his Chriſti Domini verbis animati: *Exultate, ecce enim merces veſtra multa eſt in cœlo*. Teſtis eſt S. Ignatius Martyr in Epiſtolâ ad Romanos ex Verſione Uſſerii: *Nunc*, inquit, *incipio diſcipulus eſſe; nihil me zelare viſibilium & inviſibilium, ut Jeſu Chriſto fruar. Ignes & crux, beſtiarumque congregationes, diſperſiones oſſium, conciſio membrorum, moleſtiones totius corporis, malæ punitiones diaboli in me veniant, ſolùm ut Jeſu Chriſto fruar ... Illum quæro, qui pro nobis mortuus eſt; illum volo qui propter nos reſurrexit ... Dimittite me purum lumen accipere ... Vivens ſcribo vobis deſiderans mori. Meum deſiderium crucifixum eſt; & non eſt in me ignis amans aliquam aquam: ſed vivens & loquens eſt in me, intus me dicit: Veni ad Patrem ... Petite pro me ut attingam.*

Martyres intuitum & deſiderium mercedis æternæ cum amore paro conjunxerunt.

Luc. 6. 23. & 10. 20.

Teſtis S. Maximus Martyr anno circiter 250. paſſus in perſecutione Decii, in cujus Actis ſinceris Martyrii Proconſul ait: *Sacrifica ut ſalveris. Quod ſi nolueris, variis faciam te deficere tormentis*. Maximus reſpondet: *Hoc eſt quod ſemper optavi. Propterea enim me manifeſtavi, ut tandem carens miſerabili & temporali vitâ, æternam acciperem*. Proconſul: *Sacrifica ut animam lucreris*. Maximus: *Animam meam lucrabor, ſi non ſacrificavero; quòd ſi ſacrificavero, perdo eam. Mihi enim nec fuſtes, nec ungula, nec ignes ſentiendi dant dolorem, quia in me manet gratia Chriſti, quæ me ſalvum faciet in æternum omnium Sanctorum orationibus, qui in hac colluctatione certantes, veſtras ſuperaverunt inſanias, nobiſque virtutum exempla reliquerunt.*

Teſtis S. Cyprianus, qui ſpe cœleſtis præmii Confeſſores ad Martyrium fortiter ferendum accendit, Epiſt. 8. *Hic eſt agon*, inquit, *quem nobis oſtendit Beatus Apoſtolus Paulus, in quo oportet nos currere, & ad coronam gloriæ pervenire. Neſcitis, inquit, quia qui in ſtadio currunt, omnes quidem currunt, unus tamen accipit palmam? Sic currite ut occupetis. Omnis enim qui agonizat in omnibus continens eſt, & illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptam. Item ſuam certamen oſtendens, & hoſtiam ſe Domini citò futurum eſſe promittens, ait: Ego jam libor, & tempus inſtat aſſumptionis meæ. Bonum agonem certavi, curſum perfeci, fidem ſervavi. Jam ſupereſt mihi corona juſtitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die, ille juſtus judex: non ſolùm autem mihi, ſed & omnibus qui dilexerint adventum ejus. Hunc igitur agonem per Prophetas ante prædictum, per Dominum commiſſum, per Apoſtolos geſtum Mappalicus ſuo & Collegarum nomine Proconſuli repromiſit, nec fefellit in promiſſo ſuo vox fidelis ..... Si vos acies provocaverit, ſi certaminis veſtri dies venerit, militate fortiter, dimicate conſtanter, ſcientes vos ſub oculis præſentis Domini dimicare, Confeſſione nominis ejus ad ipſius gloriam pervenire ..... Certent nunc ſinguli ad utriuſque honoris ampliſſimam dignitatem, ut accipiant coronas vel de opere candidas, vel de paſſione purpureas.*

Contra. Deſiderium beatitudinis quatenus bonum noſtrum eſt, nunquam eſt ſine amoris proprii admixtione, qui Dei æmulationem provocat: non eſt igitur ſine cupiditate. Igitur cum amore puriſſimo cohærere non poteſt.

Deſiderium beatitudinis æternæ quæ Deus eſt, nullam amoris proprii labem admixtam habet.

Reſpondetur, Falſam eſſe primam propoſitionem. Amor enim proprius qui Dei æmulationem provocat, ille eſt cujus impulſu beatitudinem noſtram extra Deum quærimus: ſed beatitudinem noſtram in ſolo Deo deſiderare & quærere caſti amoris & ordinatæ charitatis actus eſt. Beatitudinem æternam proprium bonum noſtrum eſſe Chriſtus docet his verbis. *Si ergo* (inquit) *in iniquo mammona fideles non fuiſtis, quod verum eſt quis credet vobis? Et ſi in alieno fideles non fuiſtis, quod veſtrum eſt quis dabit vobis?* Hinc cœleſtis Sponſa ſuo & perfectorum amantium nomine ait: *Lætabimur in te, memores uberum tuorum ſuper vinum; recti diligunt te*. Hinc S. Auguſtinus: *Ipſa eſt* (inquit) *beata vita, gaudere ad te, de te propter te; ipſa eſt, & non altera.*

Luc. 16. 11. & 12.

Cantic. 1. 3.

Libro 10. Confeſſ. cap. 22.

Deum gratis colit, & purè caſtèque diligit, qui illum colit propter æterna bona, ut paſſim inculcat S. Auguſtinus: *Exigitur ergo a te* (inquit) *ut & tu gratis eum colas; non quia dat temporalia, ſed quia præſtat æterna*. Ita Deum colere, perfectorum eſt. Unde ad Abraham pariter ait Deus: *Ego merces tua magna nimis ... Ambula coram me, & eſto perfectus*. Mercenarium dicere qui Dei poſſeſſionem deſiderat, error eſt. *Vacua namque vera charitas eſſe non poteſt, nec tamen mercenaria eſt: quippe non quærit quæ ſua ſunt .... Verus amor ſe ipſo contentus eſt. Habet præmium, ſed id quod amatur. Nam quicquid propter aliud amare videris, id planè amas quò amoris finis*

In Pſalm. 43.

Geneſ. 15. & 17. 5.

S. Bernard. Tract. de diligendo Deo cap. 7.

finis

ſivè pertendit, non per quod tendit .... Deum amans Anima, aliud præter Deum ſui amoris præmium non requirit: aut ſi aliud requirit, illud pro certo, non Deum diligit. Si Dei, ut boni noſtri. & beatitudinis noſtræ deſiderium cupiditatem vocare placeat, non admodum contendam de verbo; ſed cupiditatem dicam ordinatam, cupiditatem perfectæ charitati non repugnantem, ſicut nec ei repugnat timor caſtus. *Numquam erit charitas ſine timore* (inquit S. Bernardus) *ſed caſto: Numquam ſine cupiditate, ſed ordinata*. Seipſum diligit, qui Deum ut bonum ſibi amat, fateor, ſed ſeipſum diligit ut oportet, charitate ordinata: *Ordinavit in me charitatem* (inqoit Sponſa) ita ſe diligere jubetur. *Quia nemo niſi Deum diligendo, diligit ſe ipſum* (inquit S. Auguſtinus) *non opus erat ut dato de Dei dilectione præcepto, etiam ſe ipſum homo diligere juberetur, cùm in eo diligat ſe ipſum quòd diligit Deum ..... Tantò nobis melius eſt, quantò magis in illum imus, quo nihil melius eſt.* Deum diligimos amore puriſſimo ut Deum ac Dominum noſtrum, ut creatorem noſtrom, ut redemptorem noſtrum, nun ut ipſi bene ſit, ſed ut bene ſit nobis. *Diligatis eum bono veſtro*, inquit S. Auguſtinus, *non bono ipſius: quia malo veſtro eum non diligitis, non malo ipſius. Non enim minùs habebit Deus divinitatem, ſi homo in illum non habeat charitatem. Tu creſcis ex Deo, non ille ex te .... Ergo ipſe eſt in quo debemus lætari. Nemo homo ſibi arroget partes ipſius: ab ipſo eſt lætitia quæ nos facit felices.*

Ibid. cap. 14.

Lib. 1. de Doctr. Chriſt. c. 31. & Epiſt. 155. ad Maced.

In Pſal. 149. n. 4.

Deus amore puro diligitur & propter bona quæ ab illo recipimus, & propter ea quæ ab ipſo ſperamus.

Deom igitur amare & propter bona quæ ab ipſo recepimus, & propter ea quæ ſperamus, perfectorum eſt. *Si quid habeo* (inquit S. Auguſtinus) *a Deo ſumpſi, non a me præſumpſi; atque ab illo in me poſſici fideliter ſpero, a quo inchoatum eſſe humiliter gaudeo: nec in eo quod adhuc donavit, incredulus; nec in eo quod jam donavit, ingratus.* Se amat amore perverſo qui terrena bona magis quàm Deum, aut contra Dei voluntatem deſiderat: Se amat amore ordinato & perfecto qui æterna bona deſiderat. *Sapientes animæ* (inquit S. Leo) *quæ unum timere, unum diligere, & in unum Dominum ſperare didicerunt, mortificatis cupiditatibus ad nullum hoſtium metum, ad nullum inclinantur obſequium. Voluntatem eorum Dei etiam ſibi præferunt, & tantò ampliùs ſe amant, quantò ampliùs pro Dei amore ſe non amant.... Perdentes ſe in eis quæ carnaliter cupiunt, & invenientes ſe in eis quæ ſpiritu concupiſcunt.*

S. Leo Serm. 88.

Fatendum tamen eſt, ſi Regnum cœlorum carnaliter cogitetur, velut aliud quid a Deo, quo felices æternum ſimus, ſic regnum cœlorum non deſiderari ſine amoris proprii aliquâ labe, neqoe hojuſmodi deſiderium ad amorem caſtum & purum, ſed ad ſpem mercenariam pertinere.

Hinc Clemens Alexandrinus lib. 14. Strom. p. 549. ait: quòd vir ſpiritualis *non conſiderat an aliquod utile lucrum vel delectatio aliqua extrinſecùs conſequatur, ſed tractus a dilectione ejus qui verè eſt Amatoris, & ad id quod fieri oportet adductus, pius eſt Dei cultor, &c.*

Hinc S. Gregorius Nazianzenus Oratione 3. ait: *Hominibus placere, parum admodum curamus, id unum expetentes ut honorem a Deo conſequamur; imò ſublimiùs etiam aſſurgimus (De iis loquor qui vero Dei amore præditi ſunt:) quippe qui ſummo Bono conjungi propter ipſum ſummum Bonum exoptantes, non autem propter honores in altero ævo reconditos. Secundus enim hic honeſtorum & laudabilium virorum gradus eſt, pretio ac mercede aliquid facere; quemadmodum in tertia claſſe collocandi ſunt qui pœnæ metu a ſcelere deterrentur.*

Hinc S. Auguſtinus in Pſalmum 43. ait: *Ipſa æterna fide ne aliter cogites, & cogitando æterna carnaliter, nihilominus Deum gratis non colas. Quid enim? Si ideo colis Deum quia dat tibi fundum, non eum culturus es quia tollit tibi fundum? Sed fortè tu dicis: Ideo eum colam, quia dabit mihi villam, non tamen temporalem. Nihilominus adhuc corruptam mentem geris: amore enim caſto non colis, adhuc mercedem expetis. Ea enim vis habere in futuro ſæculo, quæ hic neceſſe eſt relinquas: mutare vis voluptatem carnalem, non amputare.*

Hinc Sanctus Bernardus Sermone 3. *De Diverſis*, explicans illa verba Pſalmi, *Pater filiis notam faciet veritatem ſuam*, ait: *Non revelatur ſervo veritas, quia* SERVUS NESCIT QUID FACIAT DOMINUS EJUS. *Sed nec mercenarius rapitur ad contemplandam veritatem, qui proprium quærit utilitatem. Filio autem Pater notam faciet veritatem ſuam, quem audit dicentem:* VERUMTAMEN NON QUOD EGO VOLO, SED QUOD TU PATER. *Revelatur itaque ſervo Dei poteſtas, mercenario felicitas, filio veritas: non quòd in Deo iſta diſcreta ſint, cui idem poſſe, quòd felicem & veracem eſſe: ſed quòd a creatura Creator pro diverſis ejuſdem creaturæ affectibus, diverſis ſentiatur reſpectibus. Audi denique vocem filii:* DOMINE, SALVUM ME FAC. *Quare? Fortè ne ardeat in inferno, fortè ne fraudetur præmio? Non, inquit, ſed* PSALMOS NOSTROS CANTABIMUS CUNCTIS DIEBUS VITÆ NOSTRÆ IN DOMO DOMINI. *Non, inquit, quæro ſalutem, ut pœnas vitem, aut in cœlo regnem; ſed ut te in æternum cum illis laudem de quibus ſcriptum eſt:* BEATI QUI HABITANT IN DOMO TUA, DOMINE, IN SÆCULA SÆCULORUM LAUDABUNT TE. *Servus dicit,* VADAM AD PORTAS INFERI. *Mercenarius:* NON VIDEBO DOMINUM DEUM IN TERRA VIVENTIUM. *Filius:* PSALMOS NOSTROS CANTABIMUS CUNCTIS DIEBUS VITÆ NOSTRÆ IN DOMO DOMINI. *Cui ſimile eſt illud:* APERITE MIHI PORTAS JUSTITIÆ, INGRESSUS IN EAS CONFITEBOR DOMINO. *Et qui timet ire ad portas inferi, & qui Deum cupit videre propter quietem ſui, uterque profectò quærit quæ ſua ſunt. Porro qui Pſalmos cantare deſiderat in domo Domini, non ſua vel pericula fugit, vel lucra appetit, ſed illum procul dubio diligit, quem laudare geſtit ſanctis diebus vitæ ſuæ.*

Joan. 5.

Matt. 26.

Pſal. 83.

Pſal. 117.

Benedic anima mea Dominum, qui replet in bonis deſiderium tuum. *Replet in bonis, excitat ad bonum, tenet in bono: prævenit, ſuſtinet, implet. Ipſe facit ut deſideret, ipſe eſt quod deſideras .... Ipſe fecit, vel potiùs factus eſt ut amaretur:* IPSE SPERATUR AMANDUS FELICIUS, NE IN VACUUM SIT AMATUS. *Ejus amor noſtrum & præparat, & remunerat. Præcedit benignior, rependitur juſtior, exſpectatur ſuavior. Dives eſt omnibus qui invocant eum, nec tamen quicquam ſe ipſo melius. Se dedit in meritum, ſe ſervat in præmium.*

S. Bernard. lib. De diligendo Deo, cap. 7.

Contra. Majoris perfectionis eſt citra ſpem mercedis Deo ſervire: Animæ igitur quæ ad vitæ ſpiritualis & puri amoris perfectionem pertigerunt, beatitudinem non deſiderant, neqoe a Deo petunt, ſed in ſancta indifferentia ſunt conſtitutæ, & in Dei voluntate placidiſſimè conquieſcunt.

Reſpoodetur, Imperfectionis eſſe Deo ſervire ſpe mercedis temporalis, ſicut illi carnales Iſraëlitæ ſerviebant; perfectioni verò non repugnare intuitum mercedis æternæ, quæ Deus eſt; Deique viſio, amor, & æterna fruitio: nec majoris eſſe perfectionis citra ſpem hujuſmodi mercedis

Sine ſpe mercedis æternæ quæ Deus eſt, Deo ſervire, non eſt majoris perfectionis; imò Chriſtianam ſpem figmentum illud deſtruit.

Digitized by Google

cedis Deo ſervire: alioqui ſpei Chriſtianæ exinanitio ad ſtatum perfectionis pertineret vel neceſſaria eſſet, quod vel cogitare, non modò abſordum, ſed impium; pertinaciter verò defendere, hæreticum eſt. *Bonum quod propriè & principaliter a Deo ſperare debemus*, (inquit S. Thomas) *eſt bonum infinitum, quod proportionatur virtuti Dei adjuvantis. Nam infinitæ virtutis eſt proprium ad infinitum bonum perducere. Hoc autem bonum eſt vita æterna, quæ in fruitione ipſius Dei conſiſtit. Non enim minùs aliquid ab eo ſperandum eſt, quàm ſit ipſe, cùm non ſit minor ejus bonitas per quam bona creaturæ communicat, quàm ejus eſſentia. Et ideo proprium & principale objectum ſpei eſt beatitudo æterna*,

Secundæ Secundæ, Quæſt. 17. Art. 2.

Reſponſionem noſtram confirmat S. Joannes Chryſoſtomus Homilia 5. in Epiſtolam ad Romanos. „ Aſſiduè peccamus, *inquit*, oomquam noo in peccatis vivimus, qui ſi quando vel tantillum boni officii præſtiterimus ingratorum ſervorum more, id certè accuratâ ac velut inſtitoriâ ſupputatione examinamus, curioſè de remuneratione ſolliciti, quam mercedem res a nobis geſta habere debeat. Atqui major tibi merces, ſi modò citra mercedis ſpem feceris, Hæc eoim dictitare & curioſè iodagare, mercenarii potiùs verba ſunt, quàm grati ſervi. Sunt enim omnia propter Chriſtum agenda, non mercedem propter, Ob hoc & gehennam comminatus eſt, & cœlorum regnum promiſit, ut a oobis ametur. Amemus igitur illom ut amare quidem par eſt. Hoc enim magna certè merces, hoc cœlorum regnum, & voluptas & beatitudo ioſinita. Sic S. Petrus, aliique Apoſtoli regnum ipſum cœlorum, quatenus aliud quid a Deo eſſe concipitur, minùs quàm ipſum „ amabant. Omnia eoim ipſe illis erat, ac neque cœlum, neque regnum amato præferebant. Tu eoim mihi illa omnia [*inquit*] Quid miraris ſi Petrus ita eſſet io Deum animatus? Etenim audi quid Propheta dicat: QUID enim mihi eſt in cœlo, & a te qoid volui ſuper terram? Defecit caro mea. & cor meum: Deus cordis mei & pars mea Deus in æternum. *Ac ſi dixiſſet*: Nullius prorſus alterius rei nec cæleſtis, nec terreſtris, ſed tuo uoius deſiderio teneur. Hic ſanè amor eſt, hæc amicitia: hoc modo ſi amaverimus, nec præſentia bona, nec futura quicquam eſſe præ eo amore arbitrabimur: atque hìc cæleſtis regni fructum decerpemus, copioſâ atque abundanti Dei charitate affluentes. Eamdem Reſpooſionem confirmat S. Gregorius M. Homilia XV. in Ezechielem. „ Quid ſunt [*inquit*] in ſancta Eccleſia thalami, niſi eorum corda in quibus anima per amorem Sponſo inviſibili jungitur, ut ejos deſiderio ardeat, nulla jam quæ in mundo ſunt concupiſcat, præſentis vitæ longitudinem pœnam deputet, exire feſtinet, & amoris amplexu in cæleſtis Sponſi viſione requieſcere? Mens igitur quæ jam talis eſt, nullam præſentis vitæ conſolationem recipit, ſed ad illom quem diligit medullitus ſoſpirat, fervet, anhelat, anxiatur. Vilis ei ſit ipſa ſalus corporis, quia transfixa eſt vulnere amoris. *Unde & in Canticis dicit*: Vulnerata charitate ego ſum. Hæc Eccleſiæ Catholicæ Apoſtolicæ Romanæ do viæ interioris perfectione doctrina.

Amore puro Deum diligit, qui propter alıam ab ipſo mercedem illum non diligit & colit.

Chriſtus regnum cœlorum promiſit, ut a nobis ametur.

Eamdem Reſponſionem confirmat Hugo a Sancto Victore libro 2. De Sacramentis, Cap. 8. „ Sed fortè, *inquit*, mercenarius eris, ſi diligis Deum, & ſervis oi, ut præmium ab illo accipias. Dicunt hoc ſtulti quidam, & tam ſtulti, ut ſe ipſos non intelligant: Diligimus Deum, & ſervimus illi; ſed non quærimus præmium ut mercenarii ſimus: etiam ipſum non quærimus. Dabit ſi voluerit, ſed nos oon quærimos. In tantum enim excutimus manus ab omni munere, ot etiam ipſum non quæramus quem diligimus. Purâ enim & gratuitâ & finali dilectiooe diligimus, nihil quærimus. Ipſe cogitet ſi quid dare voluerit, nos nihil requirimus. Diligimus ipſum, ſed non quærimus aliquid, etiam ipſum non quærimus quem diligimus. Audite homines ſapientes: Diligimus, inqniunt, ipſum; ſed non quærimus ipſum. Hoc eſt dicere, Diligimus ipſum, ſed non curamus de ipſo. Ego homo ſic diligi nollem a vobis. Si me ſic diligeretis, ut de me oon curaretis, ego de veſtra dilectione non curarem, Vos videritis, ſi dignum eſt ut Deo offeratis, quod homo dignè reſpueret. Quomodo, inquiuot, mercenarii non ſumus, ſi Deum propter hoc diligimus ut præmium ab ipſo accipiamus? Non eſt gratis hoc amare, neque amor iſte filialis, ſed mercenarii & ſervi, qui pretium quærit pro ſervitute ſua, Qui hoc dicunt, virtutem dilectionis non intelligunt. Quid eſt enim diligere, niſi ipſum velle habere? Non aliud ab ipſo, ſed ipſum, hoc eſt gratis. Si aliud quæreres ab ipſo, gratis non amares. Nunc autem non aliud quæris pro eo quod amas, & tamen aliquid quæris & deſideras in eo ipſo quod amas. Alioquin non amares, ſi non deſiderares. Sed aliud eſt pro ipſo, aliud in ipſo, Si pro ipſo aliquid amas, mercenarius, ſi in ipſo amas, & ipſum amas, filius es. Etiamſi vitam æteroam aliquid eſſe cogitaveris, & diverſum ab ipſo bono quod Deus eſt, & pro ipſo adipiſcendo tantom ſervieris, non eſt pura ſervitus, neque dilectio gratoita. Filii illi Zebedæi, qui conſeſſum dexteræ & ſiniſtræ petierunt in regno ejus, quidam aliud cogitaverunt alienum & diverſum a bono iſto, & pro eo adipiſcendo aliquando illi adhæſerunt, donec increpati & mutati veritatem cognoverunt, & intentionem correxeront, Potaverunt enim quòd Deo ſerviendom eſſet pro eo quod ipſe non eſſet: Quia non intellexerunt ipſum eſſe bonum quod ſolum amandum eſt propter ſe ipſum, & quicquid amandum eſt præter ipſum, amandum eſt propter ipſum, quod quidem tantò amatur feliciùs, qoantò ardentiùs. Qui hoc amat, ſeipſum amat, quia bonum ſuum amat, & verè amat, quia verum bonum amat. Propterea Scriptura non dixit tibi, Te ipſum diligas: ne fortè errares & putares indulgeodum tibi, & ſtudendum iis qoæ foris ſunt commoda, & carni tuæ ſuavia, & exiſtimares quod ſic te diligere deberes, & occaſionem ſumeres à Scriptura, ut ſolam carnem tuam foveres, & animam tuam negligeres: propter hoc non dixit tibi ut teipſum diligas, ne hoc intelligeres, ubi magis diligeres, & hoc negligeres, ubi periculoſiùs deperires. Non ergo tibi dixit ot te ipſum diligas, nec tamen omoino tacoit, cùm dixit ut Deum tuum diligas. Cùm enim diligis Deum tuum, diligis bonum tuum, & melius bonum, & melioris bonum. Et cùm diligis bonum tuum, diligis te ipſum, qui bonum ipſius diligis & qood booom eſt illi diligis.

Mercenarios æſtimare injuſtos, qui Deum diligunt & ei ſerviant ut vitam æternam ab ipſo accipiant, ſtultum figmentum eſt.

Nemo ſanè Catholicus cooſideratâ ratione dixerit imperfectionis eſſe Deum deſiderare, utqoo Regnum Dei nobis veniat, quod venturum eſt omnibus Sanctis, qoibus dicetur, *Venite benedicti Patris mei, poſſidete paratum vobis Regnum*. Numquid verò id deſiderare Chriſtus non docuit, cùm juſſit omnibus fidelibus, etiam ipſis Apoſtolis, ot ſic oreut: *Pater noſter qui es in cœlis, adveniat*

Re-

Regnum tuum? Numquid Eccleſia in perſona domtaxat imperſectorum canit: *Æterna fac cum ſanctis tuis in gloria numerari; Salvum fac populum tuum Domine & benedic hereditati tuæ?* An imperſectia dumtaxat Sacerdotibus præſcribit hanc orationem, cùm Manipulum induunt ſacroſanctum Miſſæ ſacrificium celebraturi? *Merear Domine, portare manipulum fletûs & doloris, ut cum exultatione percipiam mercedem laboris?* An imperſecti nec omnino puri amoris ſunt ſanctæ illæ preces Canonis Miſſæ: *Ab æterna damnatione nos eripi, & in Electorum tuorum jubeas grege numerari?* Si quia id dixerit, dicam illi quod Pelagio & Celeſtio in materia gratiæ S. Auguſtinus: *Exerce contra orationes Eccleſiæ diſputationes tuas.* Cum itaque *Legem credendi lex ſtatuat ſupplicandi*, omnino dicendum eſt deſiderium & intuitum æternæ mercedis quæ Deus eſt videndus ut in ſe eſt, & amandus fruenduſque ſine fine, amoris perſectioni hac in vita non repugnare, neque a perſecta contemplatione excludi: quin immo vitæ contemplativæ ita proprium eſſe, ut ſine ſancto illo deſiderio contemplatio hujus viæ mera ſit illuſio.

Epiſt. Celeſtini 1. ad Epiſc. Gall.

Syſtema Quietiſtarum S. Gregorius M. evertit.

Ita docet S. Gregorius Magnus Homilia XIV. in Ezechielem. ,, Activa vita eſt, *inquit*, panem ,, eſurienti tribuere, verbum ſapientiæ neſcientem docere, corrigere, ad humilitatis viam ſuperbientem proximum revocare, infirmitatis curam ,, gerere, quæ ſingulis quibuſque expediant diſ- ,, penſare: & commiſſis nobis qualiter ſubſiſtere ,, valeant, providere. Contemplativa verò vita ,, eſt, charitatem quidem Dei & proximi totâ ,, mente retinere, ſed ab exteriore actione quieſcere, ſoli deſiderio conditoris inhærere, ut ,, nil jam agere libeat, ſed calcatis curis omnibus, ad videndam faciem ſui Creatoris animus ,, inardeſcat: ita ut jam noverit carnis corruptibilis pondus cum mœrore portare, totiſque deſideriis appetere illis hymnidicis Angelorum ,, Choris intereſſe, admiſceri cæleſtibus Civibus, de æterna in conſpectu Dei incorruptione gaudere.

Contemplatio hujus vitæ ſine Dei æternæque beatitudinis deſiderio, mera eſt illuſio.

Cæterùm contemplationis actum continuum, in hac vitâ non eſſe, docet ibidem S. Gregorius, neque tamen a perſectione viæ interioris excidere juſtos, qui a contemplatione ad actionem & labores bonorum operum revocantur: imò id aliquando eſſe melius. Quod contra damnatum Quietiſtarum ſyſtema obſervare, operæ pretium eſt. ,, Sed ſciendum eſt [*inquit S. Gregorius*] ,, quia ſicut bonus ordo vivendi eſt, ut ab activa in contemplativam tendatur; ita plerumque utiliter a contemplativa animus ad activam ,, reflectitur, ut per hoc quòd contemplativa ,, mentem accenderit, perſectiùs activa teneatur. ,, Debet ergo nos activa ad contemplativam tranſmittere; & aliquando tamen ex eo quòd introrſus mente conſpeximus, contemplativa meliùs ad activam revocare. Unde & idem ,, Jacob poſt Rachelis amplexus ad Liæ rediit; ,, quia & poſt viſum principium, laborioſa vita ,, boni operis non eſt funditus deſerenda. Eſt ,, autem in contemplativa vita magna mentis ,, contentio, cùm ſeſe ad cæleſtia erigit, cùm in ,, rebus ſpiritalibus animum tendit, cùm tranſgredi nititur omne quod corporaliter videtur; ,, cùm ſe ſic anguſtat, ut dilatetur. Et aliquando quidem vincit, & reluctantes tenebras ſuæ ,, cæcitatis exſuperat, ut de incircumſcripto lumine quiddam furtim & tenuiter attingat: ſed ,, tamen ad ſemetipſam protinus reverberata revertitur, atque ab ea luce ad quam reſpirando tranſiit, ad ſuæ cæcitatis tenebras ſuſpirando rediit. Quod bene ſacra Hiſtoria deſignat, ,, quæ beatum Jacob cum Angelo luctatum narrat. Cùm enim ad parentes proprios rediret, ,, in via Angelum invenit, cum quo in luctamine magnum certamen habuit. Is enim qui certat in luctamine, aliquando ſuperiorem ſe, ,, aliquando verò eum cum quo contenderit, ,, inferiorem invenit. Deſignat ergo Angelus ,, Dominum; & Jacob qui cum Angelo contendit, uniuſcujuſque perſecti viri & in contemplatione poſiti animam exprimit. Quæ videlicet ,, anima cùm contemplari Deum nititur, velut ,, in quodam certamine poſita, modò quaſi exſuperat, quia intelligendo & ſentiendo de incircumſcripto lumine aliquid deguſtat: modò ,, ſuccumbit, quia & deguſtando iterum deficit. ,, Quaſi ergo vincitur Angelus, quando intellectu intimo apprehenditur Deus ,,. Sed in illa vitæ contemplatricis amabili dulcedine, rerum quidem temporalium deſideria extinguuntur & Deo ſacrificantur: Deſiderium verò Dei, quatenus ſummum & totum bonum noſtrum eſt magis in Anima inardeſcit. ,, Victus Angelus nervum ,, femoris Jacob tetigit, eumque marceſcere ſtatim fecit, atque ab eo tempore Jacob uno ,, claudicavit pede: quia ſcilicet omnipotens Deus ,, cùm jam per deſiderium & intellectum cognoſcitur, omnem in nobis voluptatem carnis areſacit. Et qui priùs quaſi duobus pedibus innitentes, & Deum videbamur quærere, & ſæculum tenere poſt cognitionem ſuavitatis Dei ,, unus in nobis pes ſanus remanet, atque alius ,, claudicat, quia neceſſe eſt ut debilitato amore ſæculi, ſolus convaleſcat in nobis amor ,, Dei. Si ergo tenemus Angelum, uno claudicamus pede: quia dum creſcit in nobis fortitudo amoris intimi, infirmatur proculdubio ,, fortitudo carnis. In hac vitâ poſiti contemplationis ſola initia deguſtamus, ſed tamen jam quietis internæ guſtum contingimus (inquit S. Gregorius) Cujus quia quædam quaſi pars eſt, & perſecta nunc eſſe non poteſt, rectè in Apocalypſi ſcriptum eſt: ,, Factum eſt ſilentium in cælo, quaſi mediâ horâ. *Cælum* quippe eſt ,, anima juſti. Cùm ergo quies contemplativæ ,, vitæ agitur in mente, ſilentium fit in cælo; ,, quia cùm terrenorum actuum ſtrepitus quieſcit ,, a cogitatione, ad ſecretum intimum aurem ,, animus apponit. Sed quia hæc quies mentis ,, eſſe in hac vita perſecta non poteſt, nequaquam, horâ integrâ factum in cœlo ſilentium dicitur, ſed quaſi mediâ horâ; ut neque ,, ipſa media hora plenè ſentiatur, cùm præmittitur, Quaſi; quia mox ut ſe animus ſublevare cœperit, & quietis intimæ lumine perfundi, redeunte citiùs cogitationum ſtrepitu, de ,, ſemetipſo confunditur; & confuſus cæcatur ,,. Continuus igitur contemplationis actus in hac vitâ, merum fanaticorum hominum inſomnium eſt, a S. Gregorio reprobatum; ſicut & viæ interioris perſectio, quæ Dei quatenus ſummum & totum bonum noſtrum eſt, æternæque beatitudinis & mercedis, quæ non eſt aliud ab ipſo Deo, deſiderium excludat.

Contemplationis actus continuus in hoc vita eſſe non poteſt.

Apocal. 8.

Contra. Animæ quæ ad ſtatum ſanctæ indifferentiæ pervenerunt, nulla ampliùs eliciunt deſideria ſalutis æternæ. Iſtud enim diſcrimen eſt inter ſtatum reſignationis juſtorum, & ſtatum ſanctæ indifferentiæ, quòd in primo deſideria mercenaria ſalutis æternæ Dei voluntati ſubmittuntur; in altero nullum fit penitus mercenarium deſiderium, ſed generale dumtaxat deſiderium omnium latentium Dei voluntatum, quo fit ut anima ſacrificium ſuæ ſalutis Deo offerat exemplo Sancti Pauli qui de ſe ipſo ſcribit: *Optabam enim ego ipſe anathema eſſe a Chriſto pro fratribus meis.* Animæ igitur quæ ad ſtatum ſanctæ

Sancta indifferentia circa ſalutem æternam, & media ad illam conducentia, minimè verſatur.

Rom. 9.

·ctæ indifferentiæ pervenerunt, nihil a Deo petunt.

Sanctam indifferentiam voluntatum homines latentibus omnibus Dei voluntatibus conformare damnandus error eſt.

Reſpondetur, Sanctam indifferentiam ad eventus dumtaxat hujus vitæ, ad proſpera & adverſa, vitam & mortem, & ad ſolatia ſenſibilia; nuſquam autem ad ſalutem æternam, & media ad illam conducentia pertinere, ut probati quique vitæ ſpiritualis Magiſtri docent. Ut enim ait S. Bernardus, *Eò Anima magna eſt quò capax æternorum; eò recta, quò appetens ſupernorum.* Deſiderium fruitionis Dei mercenarium nemo abſque errore dixerit. Generale deſiderium omnium latentium Dei voluntatum, quibus etiam reprobationis & aliorum & ſuæ, & peccati permiſſiva decreta continentur, ſancta indifferentia non admittit. Illud namque deſiderium cum ſpe Chriſtiana conſiſtere non poteſt. Voluntati Dei

Serm. 80. in Cant.

quam in Scripturis ſanctis declaravit & nobis ſignificavit, noſtram conformare tenemur voluntatem. *Deus* autem *vult omnes ſalvos fieri*: &

1. Theſſalon. 4. 3. & cap. 5. 9. 10.

Hæc eſt voluntas Dei ſanctificatio veſtra.... Quoniam non poſuit nos Deus in iram, ſed in acquiſitionem ſalutis per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, qui mortuus eſt pro nobis; ut ſive vigilemus ſive dormiamus, ſimul cum illo vivamus. Quamvis igitur

1. Petr. 7. 5.

omnem ſollicitudinem noſtram in Deum projicere debeamus, *quoniam ipſi cura eſt de nobis*, ſortem noſtram æternam ejus bonitati & amori committentes, interimque ſatagentes ut *per bona opera certam vocationem noſtram & electionem faciamus*; ſacrificium tamen abſolutum ſalutis noſtræ illi offerre non debemus nec poſſumus; neque hæc ſpiritualis vitæ perfectio citra errorem dici poteſt, ſed deſperatio.

Quo ſenſu S. Paulus optaret Anathema eſſe pro fratribus.

Fruſtra verò novi hujus erroris patroni præſidium quærunt in exemplo & verbis S. Pauli, *Optabam enim ego ipſe anathema eſſe a Chriſto pro fratribus meis.* Duobus enim modis a Patribus locus ille explicatur, quorum neuter deſperato Quietiſtarum figmento favet. Prima explicatio eſt S. Hieronymi, anathematis nomine mortem corporis & temporalem intelligentis, quam Apoſtolus pro Iſraëlitarum ſalute ſubire optaverit; non reprobationem ac damnationem æternam:

Epiſt. 151. ad Algaſiam, Quæſt. 9.

Optat, inquit, *anathema eſſe a Chriſto, & perire, ut alii ſalvi fiant. Sed ſi conſideremus Moyſi vocem rogantis Deum pro populo Judæorum, atque dicentis: Si dimittis eis peccatum ſuum, dimitte: ſi autem non vis, dele me de libro quem ſcripſiſti; perſpiciemus eumdem & Moyſi & Pauli erga creditum ſibi gregem affectum. Paſtor enim bonus ponit animam ſuam pro ovibus ſuis, mercenarius autem cùm viderit lupum venientem, fugit, quia non ſunt ejus oves. Et hoc ipſum eſt dicere, Optabam anathema eſſe a Chriſto, & Dele me de libro quem ſcripſiſti. Qui enim, delentur de libro viventium, & cum juſtis non ſcribuntur, anathema fiunt a Domino. Simulque cerne Apoſtolum quanta charitatis in Chriſtum, ſit ut pro illo cupiat mori, & ſolus perire, dummodo omne in illum credat hominum genus; perire autem non in perpetuum, ſed impræſentiarum. Qui enim perdiderit animam ſuam pro Chriſto, ſalvam eam facit. Unde & de 43. Pſalmo aſſumit exemplum: Quoniam propter te mortificamur totâ die, æſtimati ſumus ſicut oves occiſionis. Vult ergo Apoſtolus perire in carne, ut alii ſalventur ſpiritu; ſuum ſanguinem fundere, ut multorum animæ conſerventur. Quòd autem anathema occiſionem ſonet, multis veteris inſtrumenti teſtimoniis probari poteſt.*

Impio & deſperato Quietiſtarum figmento de abſoluta ſua ſalutis æterna devotione, actu reflexo, vel in extremis probationibus licita & permittenda piis Animabus, S. Paulus & Patres, vel antiqui ejus Interpretes non favent.

Sic intelligendum Apoſtolum diſcere poterat S. Hieronymus a S. Gregorio Nazianzeno Oratione primâ, ſcilicet anathematis nomine non æternam ſeparationem a Deo, ſeu damnationem æternam ſignificari ab Apoſtolo, ſed vel ſolam beatitudinis dilationem, vel alicujus mali temporalis, putà mortis perpeſſionem, ut Judæorum ſalutem procuraret.

Num. 21. verſ. 2. 3. Joſue 6. 27. & cap. 7. 23.

Quia etiam, inquit, *majus aliquid pro ſuis ſecundùm carnem fratribus auſus eſt, eos ad Chriſtum loco ſuo introduci pro ſua charitate optat. O ingentem animi præſtantiam! o ingentem ſpiritûs fervorem! Chriſtum, qui noſtrâ causâ maledictum factus eſt, qui infirmitates noſtras ſuſcepit, & morbos portavit imitatur, aut, ut moderatiùs dicam primus poſt Chriſtum, eorum cauſa, etiam tamquam impius, aliquid perpeti non recuſat, modò ipſi ſalutem conſequantur.*

Sic Gregorius ipſe Nazianzenus ſe ut anathema Deo devovebat ad Macedonianorum converſionem procurandam, Oratione 44. *Adeo*, inquit, *vos amplector atque oſculor.... ut anathema etiam a Chriſto eſſe, ac non nihil, ut damnatus, perpeti non recuſem, modò nobiſcum adjungamini, communibuſque animis Trinitatem celebremus.*

Explicatio altera, quæ eſt S. Joannis Chryſoſtomi, Theodoreti, Theophylacti, Oecumenii, Photii, & S. Thomæ hypotheſim impoſſibilem ſpectat, & deſiderium conditionatum, non abſolutum.

Homil. 15. & 16. in Epiſt. ad Romanos.

Optarem eſſe anathema a Chriſto pro fratribus meis, *ſi modò fieri poſſet*, ſi per Dei legem & juſtitiam liceret. Cùm enim ex vehementi Chriſti amore has in voces erumperet diceretque nihilominus, *Quis nos ſeparabit a charitate Chriſti?* &c. in ſui damnationem quâ fuiſſet a Chriſto æternùm ſeparatus, & ab ejus charitate alienus, conſenſiſſe minimè cenſendus eſt. Verba ergo illa immenſi amoris erga fratres, eoſque inimicos, affectum exprimunt, & hypotheſim impoſſibilem ſpectant, ſicut illa ejuſdem Apoſtoli: *Sed licèt nos, aut Angelus de cœlo evangelizet vobis præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema ſit.*

Galat. 1. 8.

Eadem mens eſt S. Iſidori Peluſiotæ hunc locum Apoſtoli vindicantis Epiſtolâ 58. libri 2. His enim verbis uſum Apoſtolum obſervat, *Non tamquam promiſſio excidiſſet, verùm, ut effrenatum ſuum erga Chriſtum amorem demonſtraret.* Sicut Rebecca ſuum erga Jacob filium amorem teſtata eſt maledictioni ſe devovens, ut filius paternam benedictionem conſequeretur. Sed temporalia dumtaxat mala ſpectabat illa maledictio, & aliunde certò perſuaſum illi erat, divini Spiritus afflatu edoctæ, Iſaac filio cariſſimo Jacob non maledicturum.

Sic verba non abſimilia Moyſis Deo pro populo ſuo ſupplicantis S. Auguſtinus intellexit Quæſt. 147. in Exodum; *Dele me de libro vitæ. Securus hoc dicit, ut in conſequentibus ratiocinatio concludatur, id eſt, ut quia Deus Moyſem non deleret de Libro ſuo, populo peccatum illum remitteret.*

S. Joannis Chryſoſtomi interpretationem ſequitur Theodoretus in hunc locum Apoſtoli: *Ego quidem optarem eſſe a Chriſto alienus, ſi fieri poſſet, ut Judæi per meam alienationem promiſſa bona conſequerentur.*

Theophylactus: Hoc, inquit, pro charitate Dei
„ dicit: Cùm enim omnes Deum accuſarent, quòd
„ Hebræos adoptione donatos glorificatoſque,
„ adeoque majores Chriſti appellatos ejiceret, at-
„ que in illorum locum gentes, quæ ipſum num-
„ quam agnoviſſent, induceret; ejuſque provi-
„ dentiæ obmurmurarent, ac blaſphemarent, quaſi
„ hæc injuſtè fierent; Paulus commotus pro Dei
„ gloria, optavit anathema, id eſt, abalienatus
„ eſſe a Chriſto, ut illi ſervarentur, diſſolvere-
„ turque eorum adversùs Deum maledicentia.
Vides igitur quòd ex amore quo in Deum inflammatus eſt, optat, ſi modò fieri poſſet, ſeparari a cœtu eorum qui cum Chriſto in æternum vivent? Non

aba-

a charitate ipſius, ſed a gloria ipſius & gloria fructu. Perinde ac patres ſæpe numero a filiis ſegregantur, ut glorificentur filii, minimè tamen a filiorum dilectione abalienati, ſed ipſi inglorii eſſe cupientes, ut illi celebres evadant. Itaque, inquit, *ipſe ego qui innumera tranſegi, diligens Deum ſupra quàm natura ferat, opto pro gloria Dei excidere a gloria Chriſti. Hoc autem non eſt excidere, ſed potiùs aſſequi.*

Oecumenius: *Si poſſibile eſſet ut per meam perditionem glorificaretur Chriſtus, & Judæi ſalvi fierent, neque hoc detrectarem.*

Photius Epiſt. 216. *Non dixit*, Opto ſeparari, *Sed*, Optarem, *hoc eſt, ſi poſſibile eſſet, ſi fieri poſſet, ut deſiderium divinum divino deſiderio vinceretur; ſi amor detens Deum divinum amorem tranſcenderet, hunc ego ut ſubirem contenderem: omnia enim faciebat Paulus ut omnes Chriſto lucrifaceret, imprimis Judæos .... Taliter Paulus erat animatus, ut ubique in omnibus gloriam & cultum abſolutum Deo præſtari vellet per ſe ipſum, per gradus ſuum, per gentes, ne in aliquo deeſſet Apoſtolatûs ſui functioni: Inprimis infidelitas conſanguineorum illum malè habebat, eorum causâ inflammabatur. Hoc indicans dicit*, Optarem ego anathema fieri. *Hoc ut pronunciem, ſtimulus amoris mei me provocat:* Optarem, *ſi concederetur, ſi liceret, ſi apoſtaſia aliqua ſalutaris eſſet, quæ cum Deo procuraret conjunctionem, ſi qua ſeparatio arctiùs conſtringat, ſi quo alienatio perfectiùs uniat: Nam pro Chriſti gloria & contribulium ſalute ne hoc quidem prætermitterem.* Quam ex S. Hieronymo primo loco protulimus verborum Apoſtoli explicationem Photius etiam adoptat, *Divina Scriptura*, inquit, *pro malefacto & ſupplicio anathema uſurpat: Unde & illud cogitandum, quòd hac voce Paulus pro ſalute tribulium vellet impiorum ſupplicia tolerare, nec ſimpliciter, ſed a Chriſto judice inflicta.* Hoc enim ſignificare poſſe obſervat verbum illud, *a Chriſto* nempe ſententiam punitivam proferente. Id verò nullam inducere a Chriſti deſiderio vel conjunctione ſeparationem. *Velle enim extrema quæque in corpore ſuo pati pro ſalute aliorum, non minutionem divini affectus operatur, licèt a cœlis infligatur, quia potiùs adauget.* Sic Paulus imitator egregius factus eſt Chriſti, qui omnia pro nobis paſſus, ob inexplicabiles divitias miſericordiæ ſuæ & exinanitionis, non recuſavit *Peccatum* & *Maledictio* pro nobis dici & reputari; cùm tamen fons eſſet omnis benedictionis, & deſtructio peccati.

S. Thomas Lectione 1. in Cap. 9. Epiſtolæ ad Romanos: *Optabam ego ipſe anathema eſſe a Chri-*
„ *ſto*, id eſt, inquit, ſeparatus ab eo: quod qui-
Joan. 14. „ dem fit dupliciter; uno modo per culpam,
„ per quam aliquis a charitate Chriſti ſeparatur,
„ ejus præcepta non ſervans: *Si diligitis me, mandata mea ſervate.* Sic autem Apoſtolus non poterat optare anathema eſſe a Chriſto pro quacumque cauſa. *Eſt enim hoc contra ordinem charitatis quo quis tenetur Deum ſuper omnia diligere*
Philipp. 1. *& ſalutem ſuam plus quàm ſalutem aliorum. Alio modo poteſt aliquis eſſe ſeparatus a Chriſto, id eſt, a fruitione Chriſti quæ habetur in gloria. Sic autem ſeparari a Chriſto volebat Apoſtolus pro ſalute Gentilium, nedum pro converſione Judæorum, ſecundùm illud; Deſiderium habens diſſolvi, & cum Chriſto eſſe, multò melius; permanere in carne neceſſarium propter vos. Et hoc modo dicebat: OPTABAM [ſcilicet ſi fieri poſſet] ANATHEMA ESSE, id eſt, ſeparatus a gloria [vel ſimpliciter, vel ad tempus] propter honorem Chriſti, qui eſt ex converſione Judæorum*, ſecundùm illud: *In multitudine populi dignitas Regis.* Verùm conſenſus ille conditionatus in privationem gloriæ, ex hypotheſi impoſſibili quòd cum æterno Chriſti amore ſtare poſſet, Deuſque diligentes ſe & in amore ſuo perſeverantes gloriâ cœleſti privare vellet: hic, inquam, animi affectus ex amoris exceſſu procedens, deſideria non impedit beatitudinis æternæ, & mediorum omnium ad illam conducentium. Nullus eſt proinde ſtatus vitæ ſpiritualis & amoris puri, qui petitiones excludat: Nullus proinde in quo juſti orare non debeant.

Quòd animæ ſanctæ in extremis probationibus ſalutem ſuam æternam abſolutè devovere poſſint, error eſt contra fidem.

Quòd verò Animæ Sanctæ, puroque Dei amore flagrantes, in extremis probationibus, actu reflexo perſuadere ſibi invictè poſſint ſe a Deo eſſe reprobatas, atque in ea hypotheſi ſalutem ſuam æternam abſoluto ſacrificio, ſimplicique conſenſu piè devoveant, error eſt contra fidem. Error (inquam) eſt credere ac dicere, poſſibile eſſe, immo & revera contingere, quòd Deus animam quæ ipſum diligit, & quam nihil ab ejus amore ſepararet, pœnis æternis addicat, damnetque cum impiis. Error eſt contra fidem, credere & dicere, Animam Sanctam invictè ſibi perſuadere poſſe actu reflexo, ſe a Deo eſſe reprobatam, & ſuæ etiam reprobationi ſimpliciter acquieſcere. Hæc enim perſuaſio ac ſalutis æternæ abſoluta devotio, deſperationis cumulus eſt, & conſenſus in odium Dei, æternamque blaſphemiam, quæ ſunt juſtæ damnationi indivulsè adjuncta. Suffugia quærantur & ſtrophæ ad deſperatam illam devotionem excuſandam vel molliendam: *Fidei pura & aperta confeſſio non quærit ſtrophas & argumenta verborum. Quod ſimpliciter creditur, ſimpliciter confitendum eſt.* S. Hieronym. Epiſt. 62.

Spurii Myſtici Chriſti verba in alienos ſenſus detorquent.

Fruſtra verò ad iſtius erroris patrocinium detorquent Pſeudo-Myſtici præceptum Chriſti de abnegatione ſui ipſius: *Si quis vult poſt me venire, abneget ſemetipſum.* (Matt. 16. 24.) Tantùm enim abeſt ut ea abnegatio ad ſalutem noſtram æternam devovendam nos impellat, ut potiùs æterna ſalus animæ noſtræ ratio ſit ac incitamentum diſcipulum Chriſti ad ſe ipſum abnegandum impellens, ut ex verbis conſequentibus perſpicuum eſt: *Qui enim voluerit animam ſuam ſalvam facere, perdet eam: qui autem perdiderit animam ſuam propter me, inveniet eam. Quid enim prodeſt homini ſi Mundum univerſum lucretur, animæ verò ſuæ detrimentum patiatur? Aut quam dabit homo commutationem pro anima ſua? Filius enim hominis venturus eſt in gloria Patris ſui cum Angelis ſuis, & tunc reddet unicuique ſecundùm opera ejus.* Accedit quòd Chriſtus explicans quicquid ad perfectam ſui abnegationem vir Chriſtianus relinquere debet, *Domum* ſcilicet, *fratres, ſorores, patrem & matrem, uxorem, filios & agros*, non docet renuntiandum eſſe *centuplo*, & *vitæ æternæ poſſeſſioni*, quæ promiſit his qui ſecuti ipſum fuerint, his neceſſitudinibus, terreniſque bonis poſthabitis, immo & *animâ ſuâ*, id eſt, ſenſibus, cupiditatibus, & vitâ (Matt. 19. 29.) carnis atque temporali. Chriſti igitur verbis fœdè abutuntur ſpurii Myſtici, & in alienum ſen- (Luc. 14. 26.) ſum illa detorquent, quod Hæreticis omnibus ſolemne eſt.

Novorum Myſticorum ſuffugium de amore naturali beatitudinis, qui abſolutè devoveatur & ſacrificetur.

Ne verò naturale deſiderium, amoremque naturalem beatitudinis, aut amorem quo beatitudinem nobis optamus & quærimus, abſolutæ & reflexæ devotionis ſalutis æternæ materiam eſſe, novâ ſubtilitate & excogitato ſuffugio dicant. Nec enim naturale deſiderium aut naturalis amor æternæ ſupernaturaliſque beatitudinis eſt: nec amor noſtri quo beati eſſe volumus & quærimus ullam habet nedum malitiæ, ſed vel imperfectionis labem, cùm a Deo naturæ auctore ſit inſitus, ab eodem ut auctore gratiæ ordinatus, & a juſtis ad finem charitatis relatus, ſcilicet ad ipſum Deum ut ultimum finem, ſummumque bonum noſtrum. Hanc ſi vocare ament cupiditatem, non

tamen

Tract. de dilig. Deo, 6. 14.

tamen malam, ſed ordinatam dicant. *Numquam enim erit charitas ſine cupiditate, ſed ordinata* (ut jam dixi ex S. Bernardi principiis) *porro cupiditas tunc rectè a ſuperveniente charitate ordinatur, cùm malo quidem pœnitus reſpuuntur: bonis verò meliora præferuntur: nec bona niſi propter meliora appetuntur*. Idem Mellifluus Pater, ubi quatuor amoris gradus diſtinxit, primum in quo diligit ſe ipſum homo propter ſe; alterum, in quo Deum propter ſe, non propter ipſum diligit: tertium, in quo Deum non jam propter, ſe ſed propter ipſum diligit; quartum, in quo ſe homo diligit tantùm propter Deum: quartum illum gradum in hac vitâ impoſſibilem eſſe docet. *Sanè* (inquit) *in hoc* (tertio) *gradu diu ſtatur: & neſcio ſi a quoquam hominum quartus in hac vita perfectè apprehenditur, ut ſe ſcilicet diligat homo tantùm propter Deum. Aſſerant hoc ſi qui experti ſunt: Mihi, fateor, impoſſibile videtur*. Denique amor noſtri ordinatus, a charitate perfecta eſt, quâ nos propter Deum diligere debemus; quamobrem huic amori renuntiare nec poſſumus, nec debemus ullo in ſtatu. Neque naturales affectiones perfecta hujus viæ charitas extirpat, ſed evehit, ordinat, perficit, ad finem ultimum refert, id eſt, ad Deum ſummè bonum, ut Traditio & Theologia docent. Quâ de re *S. Auguſtinus Lib. 5. de Doctrina Christiana*, Cap. 25. & 27. *S. Bernardus Sermone* 50. *in Cantica*, & *S. Thomas Secunda Secundæ*, Quæſt. 19. Art. 6. legi poſſunt.

Ibid. cap. 15.

Status habitualis amoris puri in hac vita impoſſibilis.

Præceptum denique abnegationis ſui ipſius omnes Chriſtianos ſpectat, quos tamen ad ſalutem ſuam æternam devovendam, ſive ad indifferentiam abſolutam & ſimplicem reſpectu æternæ ſalutis ſuæ teneri, ne ipſi quidem novæ Viæ & fanaticæ perfectionis fautores dixerint; cùm ſanctam indifferentiam perfectis dumtaxat Animabus tribuant, quæ ad Amoris puri ſtatum evectæ ſunt.

Eorum quæ a ſanctis viris vel fœminis cogitato, dicta, vel ſcripta ſunt de Vitæ interioris exercitiis & ſtatibus, nulla ratio habenda eſt, niſi eam Scriptura ſacra & Traditione conveniunt.

Fruſtra etiam Sanctos quoſdam & ſpirituales Viros recentioris ætatis, & præ cœteris S. Franciſcum Saleſium in ſui patrocinium erroris advocant Quietiſtæ, & novæ Myſtagogiæ Auctores ac Defenſores. Quamvis enim id ſenſiſſent S. Franciſcus Saleſius, vel alii Sancti & Sanctæ recentes, quod ipſis affingitur a Pſeudo Myſticis (quod tamen falſum eſſe luculenter ac diſertè probavit Doctiſſimus *D. Benignus Boſſuet* Epiſcopus Meldenſis) illi nihiloſecius errores eſſent contra fidem, qui Scripturæ Sacræ & Traditioni expreſsè repugnant. Sola enim fidei regula eſt verbum Dei ſcriptum vel traditum. Id ſolùm ad fidem pertinet, *Quod ſemper, quod ubique, quod ab omnibus creditum eſt* (inquit Vincentius Lirinenſis) Si quid aliquis vel aliqui contra verbum Dei & communem Patrum doctrinam ſenſerint, inter privatas opiniunculas, & humanæ mentis aberrationes (quæ ſanctitatem non impediunt, modò abſint ſuperbia & pertinacia) cenſeri debet. Erravit S. Cyprianus Epiſcopus & Martyr in quæſtione de Baptiſmo Hæreticorum: quid mirum ſi Sanctus aliquis Epiſcopus & Confeſſor, vel Sancta aliqua Virgo, in aliquem errorem, vel aliquos errores, etiam contra fidem, nolentes & ignorantes impegiſſent in Operibus ſpiritualibus & Myſticis? Quod de S. Cypriano B. Auguſtinus dixit, de Sanctis illis recentioris ætatis Auctoribus æquo jure dicere nobis liceret: *O quantò ſereniùs in illa luce cernuntur, pro quanta ſalute humani generis factum ſit, ut inveniatur aliquid quod meritò reprehendatur, quamvis in Chriſtianis & piis Literis Oratorum, & non inveniatur in literis Piſcatorum!* Denique cum eodem ſancto Doctore conſtanter dicimus: *Solis Scripturarum libris, qui jam Canonici appellantur, didici hunc timorem honoremque deferre, ut nullum eorum Auctorum ſcribendo aliquid erraſſe firmiſſimè credam... Alios autem ita lego, ut quantalibet ſanctitate doctrinâque præpolleant, non ideo verum putem quia ipſi ita ſenſerunt; ſed quia mihi vel per illos Auctores canonicos, vel probabili ratione, quod a vero non abhorreat, perſuadere potuerunt*. Benigna igitur interpretatione molliendum eſt, ſi quid dixerint ſancti illi viri vel fœminæ, quod favere damnatis aut meritò damnandis erroribus videatur: ſiquidem nondum exortis, *nondum litigantibus* Quietiſtis *ſecuriùs loquebantur*; ſi verò in rectum ſenſum flecti non poſſint, cum reverentia eorum ſanctitati debita deferendi ſunt.

S. Auguſt. Lib. 5. de Baptiſmo, c. 17.

Epiſt. 82. olim 19.

Periculoſæ & erroneæ ſpuriorum Myſticorum Propoſitiones.

Illæ itaque propoſitiones procul a Catholicis auribus & mentibus rejiciantur:

1. *Anima ſancta in extremis probationibus ſalutem ſuam æternam abſoluto ſacrificio devovent.*

2. *Tunc fieri poteſt ut Anima ſancta invincibiliter perſuaſum habeat perſuaſione reflexâ ſe eſſe a Deo juſtè reprobatum.*

3. *Tunc Anima diviſa a ſemetipſa expirat in cruce, cum Chriſto dicens*, DEUS MEUS, *Deus meus, ut quid dereliquiſti me?*

4. *In hoc ſtatu ſpem omnem amittit ſalutis æternæ.*

5. *Conſcientiæ Moderator permittere poteſt ut hujuſmodi Anima acquieſcat damno æterni ſui boni, & juſtæ ſuæ condemnationi.*

6. *Abdicatio proprii boni, propriæque utilitatis, etiam ſalutis æternæ, in extremis probationibus exercenda eſt, ſive in tentationibus quibus Deus purgare vult amorem, nullam rationem aut ſpem exprimendæ ſalutis Animo ſuboſtendere.*

7. *Hæc abdicatio eſt abnegatio ſui ipſius, quam Chriſtus in Evangelio poſtulat & imperat.*

Hæ (inquam) propoſitiones rejiciendæ ſunt ut erroneæ. Hæreticas dicere non dubitarem, ſi meum de illis ſuffragium rogaretur: ſiquidem orationis Dominicæ petitiones a Chriſto dictatas, *Adveniat Regnum tuum: Et ne nos inducas in tentationem, ſed libera nos a malo;* a corde & ore Fidelium in aliquo ſtatu excludunt; & tentationi deſperationis ſuccumbendum docent, non reſiſtendum; cùm maximè urget Chriſtianæ ſpei præceptum; cùm ad Deum clamandum eſt, *Domine ſalva nos, perimus..... Salvum me fac Deus, quoniam intraverunt aquæ uſque ad animam meam.... Veni in altitudinem maris, & tempeſtas demerſit me. Laboravi clamans, raucæ factæ ſunt fauces meæ: defecerunt oculi mei dum ſpero in Deum meum.* Cùm denique confugiendum eſt *ad tenendam propoſitam ſpem, quam ſicut anchoram habemus animæ tutam ac firmam, & incedentem uſque ad interiora velaminis, ubi præcurſor pro nobis introivit Jeſus.* Harum tandem propoſitionum doctrina recidit in trigeſimam-ſeptimam Molinoſi ab Eccleſia damnatam: *In occaſione tentationum etiam furioſarum, non debet anima elicere actus explicitos virtutum oppoſitarum, ſed debet in ſupradicto amore & reſignatione remanere.*

Pſal. 68.

Hebr. 6.

Fictitia Animæ a ſemetipſa diviſio, partiſque ſuperioris cum inferiori interclusum commercium ſecundùm ſpurios Myſticos, viam aperit ad flagitia libidinum.

Quod verò aſſerere non verentur Pſeudo-Myſtici quidam, Animam eſſe a ſemetipſa diviſam, nec ullam ampliùs partis ſuperioris cum inferiori communionem & commercium eſſe in iis qui ad viam internam amoris puri pervenerunt, viam aperit ad Molinoſiſmum, & ad omnia libidinum flagitia; quæ voluntaria non æſtimabuntur, ſed meræ violentiæ ſatanæ (ſecundùm damnata Molinoſi principia) ab iis qui cum carne cœperint, tandem carne conſummantur: quia ſuperior pars animæ in Deo (ut ipſi fingunt) quieta, his non movetur, nec ullum cum inferiori parte commercium habet, ut ajunt ſpurii Myſtici.

Hunc errorem Mulier quædam de Hannonia, nomine *Margareta Porrete*, anno 1310. in Galliis cùm edito Libro diſſeminare conaretur, igne damna-

Fanatica mulier, Biguardorum, & Quetiſtarum hereſes praſeminat edito Libro.

nata eſt, teſte Guillelmi Nangii Continuatore ad hinc annum. *Circa Feſtum Pentecoſtes* (inquit) *accidit Pariſius quòd quadam pſeudo-mulier de Hannoaia nomine Margareta, dicta Porrete, quemdam Librum ediderat: in quo omnium Theologorum judicio qui ipſum diligenter examinaverunt, multi continebantur errores & hareſes, & inter caeteros, quòd Anima adnihilata in amore Conditoris ſine reprehenſione conſcientia vel remorſu poteſt & debet natura quicquid appetit & deſiderat concedere; quod manifeſtè ſonat in hareſim. Dum libellum hunc aut in eo contentos errores abjurare nollet, quin immo latam in ſe excommunicationis ſententiam ab Inquiſitore haretica pravitatis contemneret, quia coram Epiſcopo ſufficienter monita comparere nolebat, & per annum vel ampliùs pertinaci ſuſtinuiſſet animo in ſua malitia finaliter indurata, tandem in communi platea Gravia coram Clero ac populo ad hoc ſpecialiter evocatis de peritorum conſilio expoſita eſt & tradita Curia ſaculari; quam Pariſienſis Prapoſitus in ſua poteſtate ſtatim accipiens ibidem in craſtino incendio fecit extingui.*

Fanatica mulieris hereſis a Theologis Pariſienſibus, & Inquiſitore Fidei damnata, & Curia ſaculari tradita.

Quod denique propugnare quidam non dubitant, involuntariam eſſe deſperationem ſupradictam ſalutis in extremis probationibus, ſicut *involuntaria fuerunt in Chriſto Domino perturbationes*: & falſum eſt ſecundùm illorum Pſeudo-Myſticorum ſyſtema, cùm devotionem illam abſolutam ſalutis propriæ in extremis probationibus *actu reflexo* fieri aſſerant; actos autem reflexi conſideratiſſimâ ratione fiant, & plenè voluntarii ſint. Et Propoſitio illa incidens: *Involuntaria fuerunt in Chriſto Domino perturbationes*: Chriſto injurioſa eſt, & hæretica, damnata in ſexta Synodo generali, Sophronii Epiſtolam contra Monothelitarum hæreſim approbante Actione 11. & Scripturæ Sacræ Patrumque conſentientibus teſtimoniis profligata. Quos inter S. Auguſtinus: *Dominus* inquit, *hos motus certa diſpenſationis gratiâ, ita cùm voluit ſuſcepit animo humano, ut cùm voluit factus eſt homo.... Quando turbatur, qui non turbaretur niſi volens, eum conſolatur qui turbatur & nolens.... Non eſt ullo modo dubitandum, non eum animi infirmitate, ſed poteſtate turbatum, ne nobis deſperatio ſalutis oriatur, quando non poteſtate, ſed infirmitate turbamur... O Domine Mediator Deus ſupra nos, homo propter nos, agnoſco miſericordiam tuam: nam quòd tu tantus tua charitatis voluntate turbaris, multos in corpore tuo, qui ſua infirmitatis neceſſitate turbantur, ne deſperanda pereant, conſolaris.*

Hareſis de perturbationibus involuntariis in Chriſto.

Lib. 14. de Civit. Dei c. 9.

Tract. 60. in Joan.

Tract. 52. in Joan.

Rejiciendæ ſunt & iſtæ Propoſitiones.

1. *Tertius juſtorum ſtatus illorum eſt, qui filii Dei appellari merentur, quia Patrem amant ſine ullo motivo mercenaria ſpei vel timoris.* Quæ Propoſitio eâ ratione eſt erronea, quòd a ſtatu filiorum æquè excludat motivum mercenarium ſpei ac timoris: cùm tamen *perfecta charitas quæ foras mittit timorem*, ſpem in hac vita individuam ſemper comitem habeat, ſuo motivo & incitamento proprio, ſcilicet mercede æternâ, quæ Deus eſt, & hereditate filiorum incitatam: *Ecce hereditas Domini filii merces.*

Pſal. 126. 3.

2. *Non ſatis eſt ad rationem amoris puri, nullam aliam velle mercedem prater ipſum Deum.* Quæ propoſitio verbo Dei expreſsè contraria eſt. *Quid enim mihi eſt in cœlo* (ait Propheta) *& a te quid volui ſuper terram? Deus cordis mei, & pars mea Deus in aternum.*

3. *Qui amore puro Deum amat, ſibi non vult beatitudinem, niſi quia ſcit Deum illam velle; & quia Deus vult ut unuſquiſque noſtrûm illam velit propter ſuam gloriam.* Quæ Propoſitio eâ ratione erronea eſt, quòd beatitudo per ſe expetenda ſit, utpote per ſe bona.

4. *Fieri poteſt ut Dei beatificantis intuitus nullatenus augeat amorem quo illum diligit fidelis anima.* Quæ Propoſitio erroοea eſt eâ ratione, quòd charitas, quæ amor eſt amicitiæ hominis erga Deum, in ipſius Dei ut ſummi ac beatifici Boni communicatione fundetur; & hoc motivum adhibeat Eccleſia, ut filios ſuos ad amorem excitet, quem a Deo ſupplex pro ipſis poſtulat: *Deus qui diligentibus te bona inviſibilia praparaſti, infunde cordibus noſtris tui amoris affectum: ut te in omnibus & ſupra omnia diligentes, promiſſiones tuas qua omne deſiderium ſuperant, conſequamur.*

5. *Traditionis generalis doctrina evidens eſt & in Eccleſia recepta, puri amoris perfectionem in iſta motivorum praciſione poſitam eſſe.* Quæ Propoſitio fanatiſmo & illuſionibus viam aperit, vitam interiorem & Chriſtianam perfectionem ad præciſiones evanidas redigens; & eâ ratione erronea eſt, quòd traditiooem generalem ac doctrinam evidentem & in Eccleſia receptam vocet, *quam Eccleſia ab Apoſtolis, Apoſtoli a Chriſto, Chriſtus a Deo* acceptam non tradidit: quam Patres *apertè, frequenter, perſeveranter*, uno ore, unoque conſenſu nontradiderunt: quæ nec *ubique*, nec *ſemper*, nec *ab omnibus* credita eſt (qui ſunt generalis traditionis characteres) immo poſteriùs immiſſa, & velut zizania tritico in agro Domioi ab inimico ſuperſeminata.

6. *In tertio juſtorum ſtatu nulla ampliùs ſpes quarenda eſt, qua mercedis motivo exerceatur.* Quæ propoſitio eâ ratione erronea eſt, quòd viam aperiat ad Chriſtianæ ſpei excluſionem ab aliquo juſtorum ſtatu.

7. *Anima juſti in ſtatu ſancta indifferentia nulla ampliùs habet deſideria voluntaria & deliberata, propter propriam utilitatem, etiam gloria Dei ſubordinatam; exceptis iis occaſionibus in quibus omni gratia ſua fideliter non cooperatur.* Quam Propoſitionem hæreticam dicerem, ſi meum de illa ſuffragium rogaretur, cùm indifferentiam in juſtis admittat reſpectu ſpiritualium, & æternorum bonorum, gratiæ, perſeverantiæ, virtutum, meritorum, gloriæ; orationem evertat, & ab aliquo juſtorum ſtatu excludat. (Oratio enim ſanctum deſiderium eſt) juſtos *qui eſuriunt & ſitiunt juſtitiam*, & quos eo nomine *beatos* Chriſtus prædicat, *quia ipſorum eſt regnum cœlorum*, propterea eſſe imperfectos, & omni gratiæ ſuæ fideliter non reſpondere ſignificet, quòd juſtitiam deſiderent, & promiſſum a Chriſto illius deſiderio flagrantibus cœlorum regnum. Hæc denique Propoſitio damnatis ab Innocentio Undecimo ſanctæ memoriæ Pontifice Molinoſi erroribus germana eſt.

Deſiderium tuum oratio tua, ſi ſemper deſideras, ſemper oras; [*ait S. Auguſtinus*] Deſiderium pauperum exaudivit Dominus [*inquit Propheta*]

8. *In hoc ſtatu juſti non deſiderant ſalutem aternam, quatenus eſt noſtra merces & bonum noſtrum.* Quæ propoſitio eâ ratione erronea eſt, quod ſpei Chriſtianæ in aliquo juſtorum ſtatu deſtructiva ſit, & doctrinæ ſacri Concilii Tridentini contraria: & quòd Abraham credentium Patrem Moyſem Legiſlatorem ſanctiſſimum & Prophetam in domo Dei fideliſſimum, Davidem Regem ac Prophetam Deo acceptiſſimum, extra ſtatum vitæ interioris & ſpiritualis perfectionis fuiſſe conſequens ſit, nec ſuæ gratiæ fideliter reſpondiſſe, quia Deum ut *mercedem* ſuam deſiderarunt, quia *in remunerationem* aſpiciebant, quia mandata ejus implebant *propter retributionem.*

Seſſ. 6. cap. 26.

Geneſ. 15.

Hebr. 11. 26.

Pſal. 118.

Legantur Illuſtriſſimorum & Religioſiſſimorum DD. *Ludovici Antonii de Noailles* Pariſienſis Archiepiſcopi Inſtitutio Paſtoralis de Perfectione Chriſtiana & Vita Interiore adversùs ſpuriorum Myſticorum errores; *Jacobi Benigni Boſſuet* Meldenſis Epiſcopi inſtitutio *De Statibus* Orationis, aliaque Scripta de eodem argumento; *Pauli Godet Des Marais* Carnotenſis Epiſcopi Inſtitutiones Paſto-

Scripta Epiſcoporum adversùs ſpurios Myſticos.

floralcs contra novæ Myſtagogiæ illuſiones & errores: Ex quibus cedro dignis Operibus ad Religionis & Fidei veræque Orationis puritatem vindicandam, ſingulari zelo, pietate, eruditione, perſpicuitate editis, me profeciſſe profiteor cum grati animi ſignificatione, quam Auctoribus Illuſtriſſimis debeo.

Laudata verò Præſulum Religioſiſſimorum Scripta conferens cum S. Hilarii Pictavenſis Epiſcopi principiis, rurſus obſervavi eorum doctrinam illius doctrinæ planè conſentaneam eſſe in iis quæ de beatitudinis æternæ deſiderio cum charitate perfecta neceſſario conjuncto, & ab ea elicito, contra ſpurios Myſticos propugnant. Sanctus (inquam) Hilarius, cujus Libros *inoffenſo pede* percurri S. Hieronymus aſſerit, vehemens Regni cæleſtis deſiderium ab amore caſto, a perfecta charitate oriri docet, Tractatu in Pſalmum 109. N. 10. Verſum illum explicans: *Heu mihi! quia incolatus meus prolongatus eſt.* BONA, inquit, *non poſſunt videri verè bona a nobis judicari, niſi expetuntur .... Mentium enim judicia non verbis ſignificanda ſunt, ſed rebus explenda. Convenit igitur Prophetam, exſpectantem poſt ſagittas Domini & illos carbones deſolationis beati illius regni & æterni temporis gloriam, id quod expectat deſiderare. Et deſiderat planè. Neque ſolùm deſiderat, ſed moras odit, & ipſum illam non potiendi jam deſiderii tanti dolet dilationem, dicens;* Heu me! quòd incolatus meus prolongatus eſt. *Querelam iſtiuſmodi a plurimis Sanctis ſrequenter audivimus, de tarditate ſpei ſuæ moroſam corporum diſſolutionem deflentium. Dominus in Evangeliis ſuis docuit accelerationem regni cæleſtis orandam. Impatientem enim eſſe eorum quæ amet convenit: atque adeo dici oportet, quod ut dicamus a Domino præcipimur.* Adveniat regnum tuum, fiat voluntas tua, *Paulus beatus inhabitationem corporis ſui congemiſcit, per incolatum carnis peregrinari ſe a Deo conquerens. Quò contra peregrinandum in carne ſcit ſibi eſſe, ut ei cum Deo ſit incolatus: ſed tamen melius ei eſſe diſſolvi, & cum Chriſto eſſe .... In hoc igitur nimiùm ſibi prolixo in corpore incolatu congemiſcit Propheta, feſtinans peregrinari a terrenis & incolere cæleſtia; ut derelictis corruptibilibus atque præſentibus, conſequatur inviſibilia & æterna.*

Conſtant S. Hilarii doctrina de ſalutis æternæ deſiderio, & ſpe beatitudinis velut mercedis ac ſummi noſtri boni, a perfecta charitate via in quocumque ſtatu individuſit.

Rom. 7. 24. Philipp. 1. 22. & 23.

Idem confirmat Tractatu in Pſalmum 62. in hunc verſum: *Sitivit in te anima mea, quàm multipliciter tibi caro mea:* SITIT, inquit, *non corpori, ſed Deo ſitiens. Nam quamvis eum in deſerto, & in invio & inaquoſo manentem neceſſitas ipſa natura ad ſitim corporis detineret: tamen etiam per has inediæ & ſitis paſſiones ſcit fidem probandam eſſe credentium; ut magis anima Deo quàm corpori ſitiat, ſitiens & corpori: quia neque fames, neque anguſtia, neque ulla generis paſſionum, a charitate Dei quæ eſt in Chriſto ſint Apoſtolum ſeparatura. Sitit ergo Deus Sanctus. Et quid ſitiat, Pſalmo alio teſtatus eſt, cùm dicit:* Sitivit anima mea ad Deum vivum, quando veniam & apparebo ante faciem tuam; *Hoc animæ deſiderium, hæc ſitis ſpei ejus eſt, ut Dei ſibi proveniat aſpectus, ut quàm primùm raptus in nubibus, Deo Chriſto obviàm elevatus appareat .... Atque ut in ſancto apparuerunt Deo, cujus ſancti deſiderium ſuum in hac ſitis ſuæ ſignificatione oſtenderet, ſubjecit,* Ut viderem virtutem tuam, & gloriam tuam. *Eum videlicet ut videret, qui ſecundùm Apoſtolum & Virtus Dei eſt, & in gloria Dei eſt: viſurus autem non ad aliud, quàm ad conſortium æternitatis merendum, & ad Regni cæleſtis æternitatem ſortiendam: quia hæc per miſericordiam Dei altra vita hujus beatitudinem præparentur.*

Et Tractatu in Pſalmum 118. Littera 4. *Ergo,* inquit, *cùm Lex doceat in viis Dei ambulandum, ut ambulanti in his bene in poſterum ſit, & nunc Propheta oret vias injuſtitiæ a ſe amoveri, ſibique ut Deus miſereatur ex lege: id erat quod lege concluſum eſt, ut in viis Dei ambulans in beatitudine colloretur.* Hanc ex Scripturis ſanctis, hanc ex Traditionis Apoſtolicæ fontibus doctrinam hauſerat S. Hilarius, quam Gallicanæ Eccleſiæ conſignavit. Nova igitur, Scripturæ Sacræ, & Traditioni contraria ſpuriorum Myſticorum doctrina eſt, qui beatitudinis æternæ deſiderium cum amore puro & perfecta charitate cohærere non poſſe, tamque ab ea excludi ſpem æternæ mercedis quæ Deus eſt, aſſerunt, quàm timorem. Spem illo motivo fultam & incitatam, in quocumque ſtatu a Chriſtiano exercendam eſſe; deſiderium illud æternæ beatitudinis numquam in viris ſanctis extingui; nec propriæ ſalutis deſperantem devotionem vel in extremis probationibus eſſe licitam; confirmat iterum S. Hilarius Tractatu in Pſalmum 122. N. 9. *Propheta,* inquit, *pertinaciam ſpei ſuæ uſque ad finem accipiendæ miſericordiæ demonſtrat, dicens;* Sicut oculi ancillæ in manibus dominæ ſuæ, ita oculi noſtri ad Dominum Deum noſtrum, donec miſereatur nobis. *Non deſinit, non abſiſtit, tardet licèt ad tentationem fidei miſericordiam ſuam Dominus: quia fides conſtantem præſtare debet fiduciæ ſuæ expectationem, & deſperatio omnis diffidentiæ confeſſio ſit. Sed Propheta non incertus eſt miſericordiæ Dei: nam oculi ejus in eum, quoad uſque miſereatur, intenti ſunt. Intenti autem adeo, ut intentioni eorum oratio geminata ſubjecta ſit. Ait enim poſt hæc:* Miſerere nobis Domine, miſerere nobis. *Et intentus eſt, & intentus orat: eâ ſcilicet perſeverantiâ, quâ vitiorum ſervi in dominantibus ſibi vitiis demorantur, ille certiſſimâ bonorum æternorum ſpe, & perfectæ in ſe miſericordiæ fiduciâ perſeverat.*

Filiam ſuam Abram Virginem ſanctam, conjugemque caſtiſſimam ad Chriſtianam Perfectionem inſtituerat S. Hilarius, Deum purè diligere docuerat: ſed ſalutem æternam abdicare, abſoluto ſacrificio devovere non docuerat: vitam æternam deſiderare non prohibuerat, deſiderium illud beatitudinis quatenus merces noſtra & bonum noſtrum eſt, ſanctæ indifferentiæ, & charitatis perfectioni repugnare non ſcripſerat, aut dixerat. Immo Abram filiam ſuam ad ejus deſiderium vehementer accendit datâ ad illam Epiſtolâ de loco exilii; & in patriam redux *tentavit ejus animam, ſi vellet attingere Sponſum, quem patris gratia providerat. Tunc libenter deſiderantерque, ut celeriter ei jungeretur, optabat. Quam voluntatem pius pater agnoſcens, intentus orationibus non ceſſavit, donec ſine dolore, ſine contagio, ſe præſente, filia de mundi ludibrio migraret ad Chriſtum ... Quod cùm vidiſſet mater beata Abra, a Pontifice poſtulat ut & ipſa, ſi mereretur, erepta de mundi crimine, cum filia præſentaretur ad Regnum. Cujus vota conſiderans, aſſiduâ oratione & ipſam ante ſe tranſmiſit ad gloriam.*

S. Hilar. Epiſt. ad Abram Venantius Fortunat. in Vita S. Hilar. Lib. 2.

PROPOSITIO III.

JUſti ſpiritualeſque viri, in quocumque perfectionis gradu conſtituti ſupponantur, Eccleſiæ præcepta ſervare tenentur, & Paſtoribus ac Præpoſitis obedire, non ſolùm in iis quæ diſciplinam exteriorem, verùm etiam in iis quæ directionem interioris Animarum ſuarum ſpectant.

Catholica iſta Veritas nititur expreſſo Dei verbo, Matth. 18. *Qui Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus.* Luc. 10. 16. *Qui vos audit, me audit: & qui vos ſpernit: me ſpernit: qui autem me ſpernit, ſpernit eum qui miſit me.*

me. Act. 15. 41. *Paulus perambulabat Syriam & Ciliciam, confirmans Eccleſias, præcipiens cuſtodire præcepta Apoſtolorum & Seniorum*. 11. ad Theſſalon. 3. 14. *Si quis non obedit verbo noſtro, per Epiſtolam hunc notate, & ne commiſceamini cum illo, ut confundatur*. Ad Hebr. 13. 17. *Obedite Præpoſitis veſtris, & ſubjacete eis; ipſi enim pervigilant quaſi rationem pro animabus veſtris reddituri*.

Præterea, Doctrina fidei, & Moralis Chriſtianæ, vitæque ſpiritualis regulæ non exteriorem dumtaxat diſciplinam, ſed interiorem animæ ſtatum maximè ſpectant. Illas autem non proprio arbitrio ac privato ſpiritu quiſque eligere poteſt, ſed ab Eccleſia & Paſtoribus accipere debet, quorum officium his Apoſtoli verbis [*Coloſſ*. 1. 28.] deſcribitur: *Docentes omnem hominem in omni ſapientia, ut exhibeamus omnem hominem perfectum in Chriſto Jeſu*. Regulæ ſcilicet Chriſtianæ Perfectionis ex Scriptura Sacra & Traditione Eccleſiæ Catholicæ hauriendæ ſunt, adeoque ab Eccleſia miniſterio Paſtorum & Doctorum accipiendæ, præcipuè Romani Pontificis, cui omnia Eccleſiæ membra ut ſupremo ipſius Eccleſiæ capiti, & omnium fidelium Paſtori, Rectori, Patri & Doctori obedire tenentur in omnibus quæ finem ſalutis æternæ ſpectant; & Epiſcoporum quos Spiritus Sanctus poſuit regere Eccleſiam Dei quam acquiſivit ſanguine ſuo, & paſcere eum qui in ipſis eſt gregem. Hi autem Fidem, doctrinam Morum, Perfectionis Chriſtianæ & vitæ ſpiritualis Regulas ſibi commiſſis Animabus tradere debent, quas *Eccleſia ab Apoſtolis, Apoſtoli a Chriſto, Chriſtus a Deo* accepit; ut loquitur Tertullianus. Docere debent privatim ac publicè, quod SS. Patres ac Doctores Eccleſiæ *Uno conſenſu, apertè, frequenter, perſeveranter* tenuerunt ac docuerunt, ut loquitur Vincentius Lirinenſis.

Confirmatur ex S. Gregorio Nazianzeno Oratione 26. pag. 449. & 450. ubi in Eccleſia ordinem neceſſariò ſervandum eſſe docet a Chriſto conſtitutum, ut alii oves ſint, alii præſint, alii ſubſint ac pareant. Et quemadmodum in corpore diverſa membra ſunt, nec tamen idem omnium munus eſt, mens autem omnibus præeſt atque imperat, a qua nimirum ſentiendi vis proficiſcitur, & ad quam ſenſus omnes referuntur: ita in Chriſti corpore, quod eſt Eccleſia, ſe res habet. Omnes enim corpus unum in Chriſto ſumus, ſinguli autem Chriſti, atque alii aliorum membra. Alii dominantur & præſunt, alii parent & reguntur. *Numquid omnes Apoſtoli? Numquid omnes Doctores?* Hunc ordinem revereamur, tueamur, & conſervemus. *Alius auris ſit, alius lingua, alius manus. Alius doceat, alius diſcat*. . . *Ne lingua munere omnes fungamur, ne omnes Apoſtoli ſimus, ne omnes Prophetæ, ne omnes interpretes. Quamquam enim amplum & præclarum eſt de Deo verba facere, præclarius tamen eſt ſe ipſum Deo purgare. Magnum ac præclarum eſt docere: at diſcere periculo vacat. Quid Paſtoris munus tibi arrogas, cùm ovis ſit? Quid caput efficeris, cùm pes ſis? Quid exercitum ducere aggrederis, in militum ordinem adſcriptus? Quid magna quidem illa, ſed incerta & periculoſa maris lucra conſectaris, cùm terram ſine periculo colere liceat, etiamſi minore cum quæſtu? Si vir ſecundùm Chriſtum es, & ſenſus exercitatos habes, ac ſplendido ſcientiæ lumine præditus es, Dei ſapientiam loquere, quæ apud perfectos prædicatur, & quæ in myſterio abſcondita eſt: idque ita demum ſi commodum tempus nactus fueris, eamque fidei tuæ commiſſam habueris*. . . *Sin autem ætate adhuc tenerâ es, atque humili & abjecto animo, viribuſque infirmioribus, quàm ut ad ſublimiora progredi poſſis, Corinthios imitare, ſatis habe lacte imbui. Quid ſolidiorem cibum expetis, quem membra præ imbecillitate conficere atque in alimentum vertere nequeant?* Ex veteris etiam Sacerdotii ſeu Synagogæ ordine ſervandum probat ordinem a Chriſto in Eccleſia conſtitutum, ac demum ita colligit: *At nos ſi temerè duo aut tria Scripturæ verba, eaque imperitè & concisè perdidicerimus, jam & contumaciter atque inſanè adversùs Moſem inſurgendum eſt, & Dathani & Abironis contumeliæ & impietas imitanda. Quorum arrogantiam & amentiam queſo fugiamus, ne iiſdem pœnis opprimamur*.

Denique Propoſitio noſtræ contraria in Concilio Viennenſi damnata eſt, ut conſtat ex Clementina *Ad noſtram, De Hæreticis*, ſcilicet: *Qui ſunt in prædicto gradu perfectionis, & ſpiritu libertatis, non ſunt humanæ ſubjecti obedientiæ, nec ad aliqua Eccleſiæ præcepta obligantur, quia ubi Spiritus Domini, ibi libertas*. — *Beguardorum error*.

Inter Michaëlis Molinoſi Propoſitiones hæ quoque ſunt ab Innocentio Undecimo Pontifice Maximo damnatæ: 65. *Præpoſitis obediendum eſt in exteriore, & latitudo voti obedientiæ Religioſorum tantummodo ad exteriùs pertingit: in interiore verò res aliter ſe habet, quò ſolus Deus & Director intrant*. — *Damnati Michaë-lis Molinoſi errores*.

68. *In mundo non eſt facultas, nec juriſdictio ad præcipiendum ut manifeſtentur Epiſtolæ Directoris quoad internum animæ; & ideo opus eſt animadvertere quòd hoc eſt inſultus Satanæ*.

Objiciebant Beguardi hæc Apoſtoli verba: *Ubi Spiritus Domini, ibi libertas*. — 2. Cor. 3.

Reſpondetur, Hæc verba intelligi de libertate a ſervitute peccati, quâ ſi Filius Dei nos liberaverit, verè liberi ſumus, non de libertate a ſervitute ſeu obedientia debita Legibus & Superioribus cùm Eccleſiaſticis tum ſæcularibus. Item de libertate a ſervitute & jugo Legis Moſaïcæ, non a ſervitute Dei & juſtitiæ officiis, quorum unum eſt obedientia Superioribus exhibenda, *Cùm enim eſſemus in carne*, (inquit Apoſtolus) *paſſiones peccatorum quæ per legem erant, operabantur in membris noſtris, ut fructificarent morti. Nunc autem ſoluti ſumus a lege mortis, in qua detinebamur, ita ut ſerviamus in novitate ſpiritus, & non in vetuſtate literæ*. — Rom. 7. 5. 6.

Objicitur, Vias interiores ſolâ experientiâ cognoſci, adeoque non eſſe neceſſariò obediendum Paſtoribus in iis quæ interiorem ſpectant animæ ſtatum, qui fortè viarum interiorum experimentum non habent. — *In iis quæ viam interiorem ſpectant, Epiſcoporum judicio ſtandum & parendum eſt*.

Reſpondeo, Privatas quidem Dei communicationes & favores iis ferè ſolis nota eſſe qui experiuntur; ſed tamen Chriſtianæ Perfectionis & Vitæ ſpiritualis regulas & præcepta Paſtoribus & Doctoribus in Dei Lege & Traditione eruditis perſpectas eſſe, & ex ore illorum requirendas & audiendas, ſecundùm Dei mandatum. Hæc Apoſtolis Chriſtus tradidit, Spiritus Sanctus revelavit, qui docuit illos omnem veritatem; quod autem ipſis revelatum eſt, *in Eccleſiam velut in depoſitorium dives contulerunt*, ut loquitur S. Irenæus. *Quis integræ mentis credere poteſt Apoſtolos aliquid ignoraſſe, quos magiſtros Dominus dedit, individuos habens in comitatu, in diſcipulatu, in convictu, quibus obſcura quæque ſeorſim diſſerebat, illis dicens datum eſſe cognoſcere arcana, quæ populo intelligere non liceret? Latuit aliquid Petrum, ædificandæ Eccleſiæ petram dictum, claves regni cælorum conſecutum, & ſolvendi & alligandi in cœlis & in terris poteſtatem? Latuit & Joannem aliquid, dilectiſſimum Domino, pectori ejus incubantem, cui ſoli Dominus Judam traditorem præmonſtravit, quem loco ſuo filium Mariæ demandavit? Quid eos ignoraſſe voluit, quibus etiam gloriam ſuam* — Tertullianus Lib. de Præſcrip. Hæret. c. 22.

ſuam

ſuam exhibuit, & Moyſem & Eliam, & inſuper de cœlo Patris vocem? Non quaſi cæteros reprobans, ſed quoniam in tribus teſtibus ſtabit omne verbum, Ignoraverunt itaque & illi, quibus poſt Reſurrectionem quoque in itinere omnes Scripturas ediſſerere dignatus eſt. Dixerat planè aliquando; Multa habeo adhuc vobis loqui, ſed non poteſtis modò ea ſuſtinere. Tamen adjiciens; Cùm venerit ille Spiritus veritatis, ipſe vos deducet in omnem veritatem: oſtendit illos nihil ignoraſſe, quos omnem veritatem conſecuturos per Spiritum veritatis repromiſerat; & utique implevit repromiſſum, probantibus Actis Apoſtolorum deſcenſum Spiritûs Sancti; Vias igitur interiores certis regulis diſcerni ex Apoſtolica Traditione acceptis, ut ab illuſionibus & ſpiritibus erroris fideles avertantur, certum eſt; adeoque de illis audiendos eſſe Eccleſiæ Paſtores, & illis parendum. Tametſi, ut dixi, privatæ Dei communicationes, ſingulareſque gratiæ, ac favores eximii, illis ferè ſolis noti ſint, qui-

Serm. 85. in Cantica.

bus fiunt, ſecundùm S. Bernardi ſententiam: *Dulce commercium, ſed breve momentum, & experimentum rarum. Pergat quis forſitan quærere, Verbo frui quid ſit .... Putat me poſſe eloqui quod ineffabile eſt? ... O quiſquis curioſus es ſcire quid ſit hoc, Verbo frui, para illi non aurem, ſed mentem. Non docet hoc lingua, ſed docet gratia.*

Joan. 16, 12.

Objiciunt Quietiſtæ illam Chriſti Domini ſententiam, *Adhuc multa habeo vobis dicere; ſed non poteſtis portare modò*: ex quo colligunt, ea quæ viam interiorem ſpectant, non eſſe omnibus aperienda, nec ipſis etiam Paſtoribus, qui ea fortè portare non poſſunt.

Reſpondetur, Id a Chriſto dictum eſſe Apoſtolis antequam Spiritum Sanctum accepiſſent; cujus illapſu & illuſtratione illos omnem cognituros veritatem ad regimen Eccleſiæ & inſtitutionem atque directionem Fidelium neceſſariam, ibidem promiſit. *Cùm autem venerit ille Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem.* Hæc igitur ſententia: *Adhuc multa habeo vobis dicere, ſed non poteſtis portare modò*, non eò pertinet,

S. Auguſt. Tract. 97. in Joannem.

ut in his Domini verbis neſcio qua ſecreta nimis abdita ſuſpicemur, quæ cùm dici a docente poſſint, portari a diſcente non poſſint: ſed quòd *ea ipſa, quæ in doctrina religionis in quorumlibet hominum notitia legimus & ſcribimus, audimus & dicimus ſi vellet eo modo nobis Chriſtus dicere, ſicut ea dicit Angelis ſanctis in ſeipſo unigenito Patris Verbo Patrique coæterno portare homines non poſſent, etiamſi jam eſſent ſpirituales, quales adhuc Apoſtoli non fuerunt quando iſta eis Dominus loquebatur, qualeſque poſtea veniente Spiritu Sancto facti ſunt.* Quæ igitur ad viam interiorem pertinent, aut pertinere videntur, Eccleſiæ Paſtoribus aperienda ſunt, illiſque ſecundùm Regulas ex Dei verbo & Eccleſiæ doctrina ab Apoſtolis ad nos uſque per Patres traductâ docentibus, dirigentibus, præcipientibus, corrigentibus parendum ut illuſionum pericula vitentur, & lex Dei impleatur. Quamobrem piæ omnes Animæ his Sancti Auguſtini verbis admonendæ ſunt, & contra Pſeu-

Piarum Animarum admonitio contra Quietiſtarum illuſiones.

do Myſticorum eò magis perniciosa quò dulciora in ſpeciem venena muniendæ: *Cavete, maximè qui parvuli eſtis, & adhuc alimentis lacteis indigetis, ne hominibus ſub hac occaſione deceptis „ ac deceptoribus, quia Dominus ait*, Adhuc multa „ habeo vobis dicere, ſed non poteſtis portare „ modò, *aurem curioſam præbeatis ad incognita ſcienda, cùm mentes invalidas habeatis ad vera & falſa dijudicanda: maximè propter obſcœniſſimas turpitudines, quas docuit ſatanas animas ſtabiles atque carnales, ad hoc Deo ſinente, ut ejus ubique ſint tremenda judicia, & in comparatione impuræ nequitiæ dulceſcat puriſſima diſciplina; at-*

S. Auguſt. Tract. 97. in Joann.

que ut illi det honorem, timorem autem vel pudorem ſibi, qui in illa mala vel illo regente non cecidit, vel illo inde levante ſurrexit, Cavete timendo & orando, ne irruatis in illud ænigma Salomonis, ubi MULIER *inſipiens & audax, inops „ panis effecta, convocat prætereuntes dicens,* Pa-

Explicatur Salomonis ænigma de muliere panes occultos & aquas furtivas offerente.

„ nes occultos libenter attingite, & aquæ fur- „ tivæ dulcedinem. *Hæc enim mulier vanitas eſt impiorum, cùm ſint inſipientiſſimi, aliquid ſe ſcire opinantium, ſicut de iſta muliere dictum eſt, Inops panis effecta. Quæ cum ſit inops panis, promittit panes: id eſt, cùm ſit ignara veritatis, promittit ſcientiam veritatis. Occultos tamen panes promittit, quos dicit libenter attingi, & aquæ furtivæ dulcedinem: ut ea ſcilicet libentiùs & dulciùs audiantur, & agantur, quæ palàm in Eccleſia dici credique prohibentur. Ipſa quippe occultatione condiunt quodammodo nefarii doctores ſua venena curioſis: ut ideo ſe exiſtiment aliquid diſcere magnum, quia meruit habere ſecretum & ſuaviùs hauriant inſipientiam, quam putant ſcientiam, cujus prohibitam quodammodo furantur audientiam,*

Proverb. 9. 19.

De Quietiſtarum Ducibus, quales fuere Michaël Molinos, & alii homines mente corrupti, dictum putent a Spiritu Sancto, quod de omnibus Hæreticis dictum interpretetur S. Auguſtinus: *Congregatio taurorum in vaccis populorum, ut excludant eos qui probati ſunt argento.* Tauri vocantur propter ſuperbiam duræ indomitæque cervicis. Vaccæ autem populorum *ſeductibiles animæ* intelliguntur, quæ facilè ſequuntur hos tauros. Non enim populos univerſos ſeducunt, in quibus ſunt graves & ſtabiles; unde ſcriptum eſt, *In populo gravi laudabo te*: ſed in eis populis quas invenerint vaccas. Ex his enim ſunt qui *Penetrant domos & captivas ducunt mulierculas oneratas peccatis, quæ ducuntur, variis deſideriis ſemper diſcentes, & ad veritatis ſcientiam numquam pervenientes.* Quod autem ait idem Apoſtolus, *Oportet hæreſes eſſe, ut & qui probati ſunt, manifeſtè ſiant in vobis:* Hoc etiam hic ſequitur: *Ut excludant eos qui probati ſunt argento*, id eſt, qui probati ſunt eloquiis Domini. *Eloquia quippe Domini eloquia caſta, argentum igne examinatum, probatum terræ purgatum ſeptuplum.* Multi enim ſenſus Scripturarum Sanctarum latent, & paucis intelligentioribus noti ſunt; nec afferuntur commodiùs & acceptabiliùs, niſi cùm reſpondendi Hæreticis cura compellit. Quorum tamen ſenſuum probati Aſſertores aut prorſus laterent, aut non ita eminerent, ut eos eminere fecerunt ſuperborum contradictiones, quos velut tauros, id eſt, jugo diſciplinæ pacifico lenique non ſubditos commemorat Apoſtolus, ubi talem dixit eligendum Epiſcopum, *Ut potens ſit exhortari in doctrina ſana, & eos qui contradicunt arguere.* Epiſcopis igitur exponenda ſunt Quietiſtarum & novæ Myſtagogiæ arcana ab Animabus quas ſeduxerunt, aut ſeducere conati ſunt. Audiendi ſunt Epiſcopi nova, erronea, & perniciosa dogmata damnantes, & Chriſtianæ perfectionis ac vitæ ſpiritualis & interioris regulas tradentes & exponentes, quas ex Scriptura ſacra & Traditione hauſerunt. Hæc enim eloquia Domini, eloquia caſta, argentum igne examinatum, probatum terræ purgatum ſeptuplum: cùm Novatorum prava dogmata & figmenta paleæ ſint, ventorum ludibrium, & ignis pabulum. Tandem Epiſcopis Pſeudo-Myſticorum ſcripta & opera Chriſti auctoritate damnantibus, parendum eſt; & inprimis Romano Pontifici, qui *celſiore faſtigio ſpeculæ paſtoralis præeminet*, ſummuſque doctrinarum examinator ac judex eſt. Qui verò privatum ſenſum in his quæ Chriſtianæ perfectionis & vitæ in-

Quietiſtarum characteres.

Pſal. 67. 39.

S. Auguſt. in hunc Pſal.

2. Tim. 3. 6.

1. Cor. 11. 7.

Pſal. 11. 7.

interioris regulas ſeu orationis & contemplationis varios ſtatus ac modos, præponunt ſenſui Eccleſiæ per Epiſcopos ejus Regimini a Spiritu Sancto præpoſitos, & per Romanum Pontificem Epiſcoporum Epiſcopum declarato, ac pertinaciter in erroribus ſuis perſeverant, habendi ſunt ſicut Ethnici & Publicani, ſecundùm Chriſti Domini mandatum.

PROPOSITIO IV.

Homo non poteſt ita finalem beatitudinem ſecundùm omnem gradum perfectionis in præſenti aſſequi, ut eam in vita beata obtinebit.

Exod. 33. NON *enim videbit me homo & vivet* (ait Dominus Deus,) Matt. 5. *Beati mundo corde*, inquit Chriſtus, *quoniam ipſi Deum videbunt. Beati qui eſuriunt & ſitiunt juſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur.* 1. Cor. 13. *Videmus nunc per ſpeculum in ænigmate* (inquit Apoſtolus) *tunc autem facie ad faciem. Ex parte cognoſcimus, & ex parte prophetamus, Cùm autem venerit quod perfectum eſt, evacuabitur quod ex parte eſt*... *Nunc cognoſco ex parte: tunc autem cognoſcam ſicut & cognitus ſum.* Nunc ſperemus, tunc videbimus Deum in Sion, & videndo fruemur. Rom. 8. 24. 25. *Spe enim ſalvi facti ſumus. Spes autem, quæ videtur, non eſt ſpes: nam quod videt quis, quid ſperat? ſi autem quod non videmus, ſperamus, per patientiam exſpectamus*... 1. Cor. 13. *Nunc manent fides, ſpes, charitas*... 2. Cor. 5. *Per fidem ambulamus, & non per ſpeciem.* Fides autem & ſpes in finali beatitudine non erunt; ſed viſio fidei, poſſeſſio ſeu fruitio ſpei ſuccedet. Denique beatorum 1. Cor. 13. 8. *Charitas numquam excidit.* Nemo autem homo eſt in hujus peregrinationis via, qui a charitate excidere non poſſit.

Propoſitio quarta Beguardorum, Catholico iſti Dogmati contraria, damnata eſt in Concilio Viennenſi, ut habetur in Clementina *Ad noſtrum*, *De Hæreticis*. Huic Beguardorum errori gemina eſt Quietiſtarum doctrina, qui perfectam ſatietatem, omne deſiderium excludentem, Viæ ſuæ interiori adſcribunt: Quod beatitudinis proprium eſt, Propheta dicente: Pſal. 16. 15. *Satiabor cùm apparuerit gloria tua.* Animæ verò quantumvis interiores & perfectæ in hujus peregrinationis via Deum deſiderant ac ſitiunt. Pſal. 41. 1. 2. *Quemadmodum deſiderat cervus ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te, Deus. Sitivit anima mea ad Deum fortem vivum, quando veniam & apparebo ante faciem Dei?* (ait idem Propheta)... Philipp. 1. 23. *Deſiderium habens diſſolvi, & eſſe cum Chriſto;* ait idem Apoſtolus. Apocal. ult. 20. *Amen, Veni, Domine Jeſu;* inquit Dilectus Chriſti Diſcipulus. Actum etiam continuum contemplationis, quem ne ſomnus quidem interpellet, admittunt Quietiſtæ: quæ tamen actus perpetuitas, beatitudinis propria eſt, ut docet S. Auguſtinus libro 9. Confeſſionum, Cap. 10. *Si cui ſileat tumultus carnis*, inquit, *ſileant phantaſiæ terræ & aquarum, & aëris; ſileant poli, & ipſa ſibi anima ſileat, & tranſeat ſe non ſe cogitando, ſileant ſomnia & imaginariæ revelationes, omnis lingua & omne ſignum, & quicquid tranſeundo fit, ſi cui ſileat omnino; quoniam ſi quis audiat, dicunt hæc omnia: Non ipſa nos fecimus, ſed qui fecit nos manet in æternum. His dictis ſi jam taceant, quoniam erexerunt aurem in eum qui fecit ea & loquatur ipſe ſolus, non per ea, ſed per ſe ipſum, ut audiamus verbum ejus, non per linguam carnis, neque per vocem Angeli, nec per ſonitum nubis, nec per ænigma ſimilitudinis, ſed ipſum quem in his amamus ipſum ſine his audiamus ſicut nunc extendimus nos & rapidâ cogitatione attigimus æternam ſapientiam ſuper omnia manentem, ſi* CONTINUETUR HOC, *& ſubtrahantur alia viſiones*

Actus continuus contemplationis, figmentum & error Quietiſtarum.

longè imparis generis, & hæc una rapiat & abſorbeat & recondat in interiora gaudia ſpectatorem ſuum, ut talis ſit ſempiterna vita, quale fuit hoc momentum intelligentiæ, cui ſuſpiravimus: non-ne „ *hoc eſt*, Intra in gaudium Domini tui? *Et iſtud* Matth. 25. 21. *quando? An cùm omnes reſurgemus, ſed non omnes immutabimur?*

Et Enarratione in Pſalmum 147. n. 3. de beatitudine alterius vitæ loquens: *Non fluctuabit*, inquit, *negotium noſtrum, otioſum negotium plenum ſolius dulcedinis, nullâ interpellatum moleſtiâ, nullâ fatigatione ſauciatum, nullâ nube perturbatum. Negotium noſtrum quod erit? Laudare Deum, amare & laudare, laudare in amore, amare in laudibus. Beati qui habitant in domo tua, Domine, in ſæcula ſæculorum laudabunt te.* Pſal. 83. 5. *Quare, niſi quia in ſæculâ ſæculorum videbunt te?*

„ Et in Pſalmum 41. N. Quare triſtis es anima „ mea, & quare conturbas me? *Ecce jam quadam interiore dulcedine lætati ſumus, ecce acie mentis aliquid incommutabile, viſi perſtrictim & raptim, perſpicere potuimus; quare adhuc conturbas me? Quare adhuc triſtis es? Non enim dubitas de Deo tuo. Et quaſi reſponderet illi anima ejus in ſilentio, quare conturbo te, niſi quia nondum ſum ibi, ubi eſt dulce illud quo ſic rapta ſum quaſi per tranſitum? Numquid jam bibo de fonte illo nihil metuens?*

Divinæ contemplationis actus continuus in hac vita impoſſibilis.

Continuum Contemplationis actum in hac vita eſſe impoſſibilem ex Caſſiano confirmatur contra Beguardos & Quietiſtas. Sic enim Abbatem Moyſen loquentem inducit Collatione 1. cap. 4. *Finis noſtræ profeſſionis regnum Dei ſeu regnum cælorum eſt; deſtinatio verò noſtra puritas eſt cordis, ſine qua ad illum finem impoſſibile eſt quempiam pervenire. In hac ergo deſtinatione defigentes noſtræ directionis obtutus, velut ad certam lineam curſum rectiſſimum dirigamus: Ac ſi paululum quid ab hac cogitatio noſtra deflexerit, ad contemplationem ejus illico recurrentes, rurſus eam velut ad quamdam normam rectiſſimè corrigamus; quæ ſemper omnes conatus noſtros ad unum hoc revocans ſignum, arguet ſtatim ſi a propoſita directione mens noſtra vel paululum deviaverit.* Et Cap. 13. *Inhærere quidem Deo jugiter, & contemplationi ejus, quemadmodum dicitis, inſeparabiliter copulari, impoſſibile eſt homini iſtâ carnis fragilitate circumdato. Verùm oportet nos ſcire, ubi mentis noſtræ intentionem debeamus habere defixam, & ad quam deſtinationem ſemper animæ noſtræ revocemus intuitum: Quam cùm potuerit obtinere mens, gaudeat; & a qua diſtractam ſe doleat atque ſuſpiret; totieſque ſe a ſummo bono ſentiat cecidiſſe, quoties ſe ab illo intuitu deprehenderit ſeparatam fornicationem judicans vel momentaneum a Chriſti contemplatione diſceſſum. A quo cùm deviaverit paululum noſter obtutus, rurſus ad eum cordis oculos retorquentes, velut rectiſſima lineamentis aciem revocemus.*

Et Collatione 23. Cap. 5. Theonas Abbas neminem in hac vita divinæ contemplationi continuò intentum eſſe poſſe confirmat. *Beatus David ſolum hoc bonum homini eſſe definiens, Deo jugiter inhærere deſiderat, dicens:* Mihi autem adhærere Pſal. 72. Deo bonum eſt. *Quod etiam Eccleſiaſtes a nemine* Eccleſ. 7. *juſtorum ſine querela perfici poſſe pronuntians:* Quia „ non eſt homo juſtus, *ait*, in terra qui faciat „ bonum & non peccet. *Quis enim umquam juſtorum atque ſanctorum hujus corporis vinculis colligatus, ſummum hoc bonum ita poſſidere potuiſſe credendus eſt, ut numquam a divina contemplatione diſcedens, ne parvo quidem tempore ab eo qui ſolus bonus eſt terrenis cogitationibus putetur abſtractus &c. Denique illum Apoſtolum Paulum, qui omnium ſanctorum laborum paſſionum numeroſitate tranſcenderat, nequaquam hoc implere potuiſſe conſiden-*

Digitized by Google

ſidentes adſtrinimus, ipſo in Actibus Apoſtolorum Diſcipulos atteſtante: Ipſi ſcitis quoniam ad ea quæ mihi opus erant, miniſtraverunt manus iſtæ. *Vel cùm Theſſalonicenſibus ſcribens*, In labore & fatigatione nocte & die operatum ſe fuiſſe teſtatur. *Quibus licèt magna eidem meritorum ſtipendia pararentur, tamen mens ejus quamvis ſancta atque ſublimis, non poterat non ab illa cœleſti theoria intentione terreni operis aliquando divelli.*

Act. 20. 2. Theſſ. 3.

Et cap. 7. *Quis noſtrûm*, inquit, *ut cætera pervagationum tempora prætermittam, non illo etiam momento quo Deo ſupplicans ad ſublimia erigit mentem, quodam ſtupore collapſus, etiam per id offendat, per quod ſperabat veniam delictorum? Quis tam familiaris Deo, tamque conjunctus, qui Apoſtolicum illud imperium, quo ſine intermiſſione orare nos præcipit, vel uno die ſe gaudeat exequutum? Quæ licèt omnia nonnullis qui ſunt craſſioribus vitiis involuti, levia atque a peccato pene aliena videantur ſcientibus tamen perfectionis bonum etiam minimarum rerum multitudo graviſſima eſt.*

1. Theſſal. 5.

Collatione denique 24. Cap. 20. remiſſionem mentis etiam perfectis utilem eſſe docet, ne in tempore ſpiritus, aut in graves corporis morbos collabantur. *Et idcirco a pendentibus atque perfectis, cùm interceſſerit etiam crebra Fratrum viſitatio, non ſolùm toleranda patienter, ſed etiam gratanter eſt amplectenda. Primùm quòd provocat nos avidiùs ſemper ſolitudinis deſiderare ſecreta: Nam quodammodo curſum noſtrum dum interpolare creditur, infatigabilem jugemque conſervat, qui ſi nullo obice tardaretur, uſque ad finem contendere indefeſſâ pernicitate non poſſet.*

Quarto Beguardorum errori in Concilio Vienneſi damnato favere videtur iſta Propoſitio:

Nuptiæ ſpirituales ſponſam Sponſo immediatè uniunt ſecundùm eſſentiam ſive ſubſtantiam; id eſt ſecundùm voluntatem, per amorem purum. Certè non uniuntur immediatè Deo quicumque *per fidem ambulant & non per ſpeciem*, qui Deum cognoſcunt *ex parte*, non autem ſicut & cogniti ſunt; qui *peregrinantur a Domino*; qui Deum non vident *facie ad faciem* & *ſicuti eſt*. Nemo autem homo eſt in hac vita mortali, quantumvis juſtus & perfectus ſupponatur, qui Deum videat ſicuti eſt, qui per fidem non ambulet, qui non peregrinetur a Domino, qui Deum non cognoſcat ex parte. Nemo igitur Deo unitur immediatè ſecundùm eſſentiam. Iſta igitur propoſitio erronea eſt, illuſionibus viam aperit, & hæreticas involvit conſequentias, quòd nempe Animæ juſtorum, quæ puri amoris ſtatum non attigerunt (qualem deſcribunt novæ Myſtagogiæ Auctores) ad ſpirituales Agni nuptias non pervenerint: & quòd juſti omnes, qui manent in Deo per charitatem, & Deus in eis, quia *Deus Caritas eſt*, illi non uniantur ſecundùm voluntatem: ſiquidem omnes ad ſtatum amoris puri non perveniunt, ſecundùm Syſtema novorum Myſticorum. Iſtam denique Propoſitionem diſertis verbis refellit S. Bernardus: *Homo & Deus*, inquit, *quia unius non ſunt ſubſtantiæ vel naturæ, unum quidem dici non poſſunt, unus tamen ſpiritus certa & abſoluta veritate dicuntur, ſi ſibi glutino amoris inhæreant.* QUAM QUIDEM UNITATEM NON TAM ESSENTIARUM COHÆRENTIA FACIT, QUAM CONNIVENTIA VOLUNTATUM.

1. Cor. 5.

Serm. 71. in Cantica.

PROPOSITIO V.

NUlla natura intellectualis creata in ſe ipſa naturaliter beata eſt, Anima verò indiget lumine gloriæ ad Deum videndum & eo beatè fruendum.

Dogma fidei eſt in Scripturæ ſacræ verbis expreſsè fundatum. Joannis 14. 21. *Qui diligit me*, inquit Chriſtus, *diligetur a Patre meo, & ego diligam eum, & manifeſtabo ei meipſum*; igitur viſio beatifica Dei bonorum operum præmium eſt. Nullum autem bonum opus ex nobis poſſumus elicere, nec niſi ſupernaturali accedente auxilio, Rom. 6. 23. *Gratia Dei vita æterna*. 2. Cor. 3. *Non quòd ſufficientes ſimus cogitare aliquid ex nobis quaſi ex nobis, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt*. Joannis 15. 5. *Sine me nihil poteſtis facere.* Multò minùs ergo Deum videre poſſumus niſi auxilio ſupernaturali evecta & roborata mens noſtra fuerit.

Eaſdem propoſitiones confirmant SS. Patres, Irenæus libro 4. Cap. 37. *Præſignificabant Prophetæ quoniam videbitur Deus ab hominibus, quemadmodum & Dominus ait: Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt. Sed ſecundùm magnitudinem quidem ejus & mirabilem gloriam, Nemo videbit Deum & vivet. Incapibilis enim Pater: ſecundùm autem dilectionem & humanitatem, & quod omnia poſſit, etiam hoc concedit eis qui ſe diligunt, id eſt, videre Deum, quod & prophetabant Prophetæ. Quoniam quæ impoſſibilia apud homines, poſſibilia apud Deum. Homo etenim a ſe non videt Deum. Ille autem volens videtur ab hominibus, a quibus vult, & quando vult. Potens eſt enim in omnibus Deus, viſus quidem tunc per Spiritum Propheticè, viſus eſt autem & per Filium adoptivè, videbitur autem & in regno cœlorum paternaliter, Spiritu quidem præparante hominem in Filium Dei, Filio autem adducente ad Patrem, Patre autem incorruptelam donante in æternam vitam, quæ unicuique evenit ex eo quòd videat Deum. Quemadmodum enim videntes lumen intra lumen ſunt, & claritatem ejus percipiunt; ſic & qui vident Deum, intra Deum ſunt, excipientes ejus claritatem.*

S. Epiphanius Hæreſi 70. quæ eſt Audianorum, N. 7. *Deum quidem videri, præſertim ab humana natura non poſſe fatemur: neque quod aſpectabile eſt, id quod videri omnino non poteſt, intueri fas putamus. Sed idem tamen inviſibilis Deus, pro ſua humanitate ac potentia, imbecillam aciem ita virtute ſuâ corroborare dignatur, ut quod videri alioqui non poteſt, aſpiciat. Porrò cùm inviſibile aliud & infinitum aſpicit, non quatenus infinitum eſt illud intuetur, ſed quantùm illius, quod imbecillum eſt, natura capere poteſt, ejuſmodi vi ac virtute confirmata, ut ad patentis illius notitiam adæquare ſe poſſit.*

S. Ambroſius libro 1. in Lucam N. 25. *Ideò Deum nemo vidit unquam: quia eam quæ in Deo habitat plenitudinem divinitatis nemo conſpexit, nemo mente aut oculis comprehendit. Vidit; enim ad utrumque referendum eſt. Tamen & ſi poteſtas non eſt videndi, eſt gratia promerendi ut videre poſſimus.... Et quid mirum ſi in præſenti ſæculo, niſi quando vult, Dominus non videtur? In ipſa quoque reſurrectione non facile eſt Deum videre, niſi iis qui corde ſunt mundo. Et ideò ait:* „Beati „ mundo corde, ipſi enim Deum videbunt. *Quantos beatos jam numeraverat, & tamen videndi his Deum non promiſerat facultatem? Si ergo ii qui mundo ſunt corde Deum videbunt, utique alii non videbunt. Neque enim indigni Deum videbunt, neque is qui Deum videre noluerit, poteſt Deum videre.... Spiritus ante faciem noſtram Chriſtus Dominus, qui nos in omnem plenitudinem Dei miſericordiâ ſuâ implere dignetur, ut videre poſſit a nobis.*

Matt. 5. 8.

Accedit auctoritas Concilii Vienenſis contrarias Beguardorum propoſitiones damnantis, ſcilicet: *Quælibet intellectualis natura in ſe ipſa naturaliter eſt beata... Anima non indiget lumine gloriæ ipſam elevante ad Deum videndum, & eo beatè fruendum.*

Beguardorum error. Clement. Ad noſtrum, De Hæret.

Et

Et certè naturâ impeccabilis ſit neceſſe eſt, qui ſit naturaliter beatus, quod creaturæ notioni repugnat hoc ipſo quo ex nihilo condita eſt. Unde S. Auguſtinus in Enchiridio cap. 12. ait: *Natura igitur omnes, quoniam naturarum prorſus omnium Conditor bonus eſt, bona ſunt; ideo in eis & minui bonum & augeri poteſt.* Et libro 4. De Trinitate cap. 4. de creatura intellectuali ſcribit: *Quamquam magna natura eſt, vitiari tamen potuit, quia ſumma non eſt.* Et lib. 22. de Civitate Dei, Cap. 30. quærens cur indifferentiam primo homini Deus contulerit: *Servandi erant*, inquit, *gradus divini muneris, ut primum daretur liberum arbitrium, quo peccare poſſit homo; noviſſimum quo peccare non poſſet; atque illud ad comparandum meritum, hoc ad recipiendum præmium pertineret.* Viſio igitur beatifica, quæ juſtitiæ Chriſtianæ præmium eſt, impeccantiam infert; quæ quidem Angelo vel homini naturaliter convenire non poteſt, ut S. Anſelmus confirmat libro 2. *Cur Deus homo?* Cap. X. ubi interroganti Boſoni *Cur Deus non tales fecit Angelos & duos primos homines, ut ſimiliter & peccare non poſſent, & de juſtitia ſua laudandi eſſent?* reſpondet: *Quoniam nec potuit nec debuit fieri, ut unuſquiſque eorum eſſet idem qui ipſe Deus.* Legi poteſt S. Thomas 1. P. Summæ Theologicæ, Quæſt. 52. Art. 4.

PROPOSITIO VI.

AD Chriſtiani hominis perfectionem pertinet exercere ſe in actibus virtutum.

Virtutum ſtudium, & exercitium ad Chriſtianum perfectionem pertinere, fides docet.

Hoc fidei dogma Chriſtus tradidit ac docuit in Sermone quem habuit in Monte, ubi omnibus Chriſtianis ait: *Eſtote perfecti, ſicut Pater veſter cœleſtis perfectus eſt*, & Chriſtianarum virtutum officia omnibus hominibus proponit, quocumque ſint in ſtatu & perfectionis gradu, & in toto paſſim Evangelio Charitatis, humilitatis, manſuetudinis, patientiæ, orationis, virtutumque cæterarum frequentibus exercitiis diſcipulos ſuos tendere ad perfectionem docet, ut ad gloriam cœleſtem perveniant. De juſtis ſcilicet quantumcumque perfecti ſint, in Pſalmo dictum eſt: *Ibunt de virtute in virtutem, videbitur Deus deorum in Sion.* Et ad illos pertinet illa Sapientis adhortatio: *Qui timetis Dominum, credite illi, & non evacuabitur merces veſtra. Qui timetis Dominum, ſperate in illum, & in oblectationem veniet vobis miſericordia. Qui timetis Dominum, diligite illum, & illuminabuntur corda veſtra.*

Pſal. 83. 8.
Eccl. 2. 8. 9. 10.

Idem Apoſtoli docent a Chriſto & Spiritu Sancto edocti, Rom. 12. *Habentes autem donationes ſecundùm gratiam quæ data eſt nobis differentes, ſive prophetiam ſecundùm rationem fidei, ſive miniſterium in miniſtrando, ſive qui docet in doctrina: qui exhortatur in exhortando, qui tribuit in ſimplicitate, qui præeſt in ſollicitudine, qui miſeretur in hilaritate. Dilectio ſine ſimulatione. Odientes malum, adhærentes bono. Charitate fraternitatis invicem diligentes: Honore invicem prævenientes: ſollicitudine non pigri: Spiritu ferventes: Domino ſervientes, ſpe gaudentes: in tribulatione patientes: orationi inſtantes: neceſſitatibus ſanctorum communicantes: hoſpitalitatem ſectantes.*

1. Corinth. 9. *Sic pugno, non quaſi aërem verberans, ſed caſtigo corpus meum, &c.* 2. Corinth. 7. Epheſ. 6. 16. 17. 18. *In omnibus ſumentes ſcutum fidei, in quo poſſitis omnia tela Nequiſſimi ignea extinguere: & galeam ſalutis aſſumite, & gladium Spiritus [quod eſt verbum Dei,] per omnem orationem & obſecrationem, orantes omni tempore in ſpiritu, & in ipſo vigilantes in omni inſtantia & obſecratione pro omnibus ſanctis.*

2. Corinth. 7. *Has ergo promiſſiones habentes cha-riſſimi, mundemus nos ab omni inquinamento carnis & ſpiritus, perficientes ſanctificationem in timore Dei.*

Philipp. 4. *Quæcumque ſunt vera, quæcumque pudica, quæcumque juſta, quæcumque amabilia, quæcumque bona fama: ſi qua virtus, ſi qua laus diſciplinæ, hæc cogitate, quæ accepiſtis, & audiſtis, & vidiſtis in me.*

1. Theſſalon. 5. 6. 9. 10. & ſeq. *Nos autem qui Diei ſumus, ſobrii ſimus, induti loricam fidei & charitatis, & galeam ſpem ſalutis. Quoniam non poſuit nos Deus in iram, ſed in acquiſitionem ſalutis per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, qui mortuus eſt pro nobis: ut ſive vigilemus, ſive dormiamus, ſimul cum illo vivamus. Propter quod conſolamini invicem, & ædificate alterutrum, ſicut & facitis. Corripite inquietos, conſolamini puſillanimes, ſuſcipite infirmos, patientes eſtote ad omnes. . . . Sine intermiſſione orate, in omnibus gratias agite; hæc eſt enim voluntas Dei in Chriſto Jeſu, in omnibus vobis.*

2. Petri 1. 5. 6. 7. *Vos autem curam omnem ſubinferentes, miniſtrate in fide veſtra virtutem, in virtute autem ſcientiam, in ſcientia autem abſtinentiam, in abſtinentia autem patientiam, in patientia autem pietatem, in pietate autem amorem fraternitatis, in amore autem fraternitatis charitatem. Hæc enim ſi vobiſcum adſint, & ſuperent, non vacuos nec ſine fructu vos conſtituent in Domini noſtri Jeſu Chriſti cognitione. Cui enim non præſto ſunt hæc, cæcus eſt, & manu tentans, oblivionem accipiens purgationis veterum ſuorum delictorum.* Charitatem ſemper a Deo poſtulare debemus, eamque exercere: Hæc autem omnes complectitur virtutes, ut docet Apoſtolus. *Charitas patiens eſt, benigna eſt . . . Omnia ſuffert, omnia credit, omnia ſperat, omnia ſuſtinet*, Eccleſia denique virtutes & earum incrementa poſtulare nos docet, & pro omnibus membris ſuis a Deo petit: *Da nobis, Domine, fidei, ſpei, & charitatis augmentum. . . Deus virtutum, cujus eſt totum quod eſt optimum, inſere pectoribus noſtris tui amoris affectum, &c.* Cùm igitur *legem credendi lex ſtatuat ſupplicandi*, ut ſcribebat Celeſtinus I. ad Epiſcopos Galliæ, fide certum eſt Chriſtianos omnes, non incipientes modò & proficientes, ſed in quovis perfectionis gradu conſtitutos, virtutum actus exercere debere, Chriſti Domini noſtri, Salvatoris ac Magiſtri, Deiparæ Virginis, & Sanctorum omnium, quos Eccleſia colit ac celebrat, exemplo.

1. Cor. 13. 4.

Actus virtutum exercere debet Chriſtianus homo, quiſque Deum videat, quantumvis ſublimem contemplationis gradum aſſigeſſe videatur.

Confirmatur propoſitio noſtra ex S. Auguſtino Enarratione in Pſalmum 83. Verſus illos explicante: „ Cor meum & caro mea exultaverunt „ in Deum vivum. Etenim paſſer invenit ſibi domum, & turtur nidum ſibi ubi ponat pullos „ ſuos. COR, *inquit*, tamquam paſſer, caro tamquam turtur. Invenit ſibi domum paſſer, invenit „ ſibi domum cor meum. Exercet pennas in virtutibus hujus temporis, in ipſa fide & ſpe & „ charitate, quibus volet in domum ſuam: & cùm „ venerit, permanebit, & jam querula vox paſſeris, quæ hic eſt, non erit ibi. Nam ipſe eſt „ querulus paſſer, de quo in alio Pſalmo dicit: „ Sicut paſſer ſolitarius in tecto. De tecto volat „ ad domum, jam ſit in tecto, calcet domum carnalem: habebit quemdam cæleſtem locum, „ perpetuam domum: paſſer iſte finiet querelas „ ſuas. Turturi autem dedit & pullos, id eſt, „ caruit: invenit nidum turtur, ubi ponat pullos „ ſuos. Paſſer domum, turtur nidum, & nidum „ utique ubi ponat pullos ſuos. Domus tamquam „ ad ſempiternum eligitur, nidus ad tempus congeritur. Corde cogitamus Deum, tamquam „ volante paſſere ad ſuam domum: carne autem „ agimus opera bona.. Videtis enim per carnem „ ſanctorum quanta bona fiant: per hanc enim

ope-

Iſai. 58. 7. „ operamur quæ juſſi ſumos operari, quibus ad- „ juvamur in hac vita: Frange eſurienti panem „ tuum, & egenos vagoſque induc in domum; ſi „ videris nudum, operi eum: & cœtera talia „ quæ nobis præcepta ſunt, non operamur niſi „ per carnem ...

Et infra; explicans illa verba: *Etenim benedictionem dabit Legiſlator; ibunt de virtute in virtutem;* ait: *Adveniet gratia poſt Legem, ipſa eſt benedictio. Et quid nobis præſtitit iſta gratia & bene-* „ *dictio?* Ibunt de virtute in virtutem. *Multæ virtutes, ſed hic neceſſariæ; & ab his virtutibus imus in virtutem. Quam virtutem? Chriſtum Dei virtutem & Dei Sapientiam. Ipſe dat diverſas virtutes in loco hoc, qui pro omnibus virtutibus neceſſariis in convalle plorationis & utilibus dabit unam virtutem ſe ipſum. Nam & virtutes agendæ vitæ noſtræ quatuor deſcribuntur a multis, & in Scriptura inveniuntur. Prudentia... juſtitia, Temperantia... Fortitudo... Iſtæ virtutes nunc in convalle plorationis per gratiam Dei dantur nobis. Ab his virtutibus imus in illam virtutem. Et quæ erit illa virtus, niſi ſolius contemplationis Dei? Neceſſaria ibi non erit iſta prudentia, ubi nulla mala occurſura ſunt quæ vitemus. Non iſta juſtitia, ubi nulla erit cujuſquam indigentia cui ſubvenire debeamus. Non iſta temperantia, ubi nulla erit libido refrænanda. Non iſta fortitudo, ubi nulla erunt mala toleranda. Ergo ab his virtutibus hujus actionis ibimus in virtutem illius contemplationis,* „ *qua contemplemur Deum.* Ibunt de virtute in „ *virtutem: videbitur Deus deorum in Sion.* Quouſque igitur Deum videat ut in ſe eſt, exercere debet Chriſtianus homo virtutum actus frequentiſſimos, etſi gradum perfectionis & contemplationis ſublimem attigiſſe videatur.

S. Bernard. Serm. 72. in Cantica.

Dilectum denique ſuum *paſcit inter lilia, donec aſpiret dies, & inclinentur umbræ,* ſponſa cæleſtis ait, id eſt, *candore & odore virtutum delectare,* donec aſpiret dies ille æternus, quo Sancti in gloria cum Chriſto regnabunt, umbris fidei excluſis. Tunc enim manebunt quidem virtutes in Sanctis, & illis delectabitur Sponſus, ſed actus earum hic neceſſarii ad cupiditates moderandas, aut ad ſubveniendum proximo, actus laborioſi, qui paſtûs ſeu manducationis nomine metaphorico ſignificantur, tunc non erunt. Unus erit amoris perfecti continuus actus. *Sed neque cibum ſibi jam exiget Verbum ſponſus ex aliquibus factis ſeu operibus obedientiæ, ubi omne negotium otium, ſoloque in intuitu & affectu eos erit. Et quidem cibus ejus ut faciant voluntatem Patris ſui: ſed hic, non ibi. Quid enim faciant factum? Et perfectam tunc eſſe conſtat. Denique probare jam tunc eſt omnibus Sanctis quæ ſit voluntas Dei bona & beneplacens & perfecta. Et certè poſt perfectum, faciendum ſupereſt nihil. Frui de cætero reſtat, non fieri: experiri, non operari: in ea vivere, non exerceri in ea. Non-ne ipſa eſt, quam inſtantiſſimâ prece, docti quidem a Domino, ſicut in cælo, ita in terra perfici poſtulamus, quò ejus jam delectet fructus, actus non fatiget? Non erit itaque Sponſo Verbo operis cibus, quia ceſſet neceſſe eſt omne opus, ubi plenius ab univerſis percipitur ſapientia.* Nam *Qui*

Eccl. 38. 25.

minoratur actu, ſapientiam percipiet, quâ ſapientia replebitur.

Anima Sancta ſe virtutibus ornare ſtudet ut Sponſo placeat.

Verùm antequam ſponſa introducatur ad cæleſtem Sponſum, pulchra eſſe ſtudet ut illi placeat, omniumque virtutum ornatum ſibi comparat, ut dicere poſſit: *Formoſa ſum ſicut tabernacula Cedar, ſicut pelles Salomonis.* Quis enim ſponſæ decor? S. Bernardum ea de re audiamus: *Decor ejus charitas eſt, juſtitia, patientia, voluntaria paupertas, humilitas. Sic prudentia, ſic temperantia, ſic fortitudo, & ſi quæ ſunt virtutes aliæ, quid niſi*

Serm. 27. in Cantica.

Margaritæ ſunt quædam in ſponſæ ornatu perpetuo ſplendore coruſcantes? Perpetuo, inquam, quia ſedes & fundamentum perpetuitatis. Nec enim perpetuæ beataque vitæ omnino locus in anima eſt, niſi mediis interjectiſque virtutibus. Unde Propheta Deo, [*qui utique vita beata eſt*] Juſtitia, *inquit,* „ & judicium præparatio ſedis tuæ. *Et Apoſto-* „ *lus dicit,* Chriſtum habitare *non omni modo qui-* „ *dem, ſed ſignanter* per fidem in cordibus no- „ ſtris. *Domino quoque ſeſſuro ſuper aſellum, ve-* „ ſtes ſuas Diſcipuli ſubſtraverunt, *ſignificantes Salvatorem ſeu ſalutem nequaquam inſidere nudæ animæ, quam non videlicet veſtitam invenerit, doctrinâ & moribus Apoſtolorum. Et ideo Eccleſia promiſſionem habens futuræ felicitatis, curat interim præparare & præornare ſe* in veſtitu deaurato, circumdata varietate *gratiarum atque virtutum, quò digna & capax plenitudinis gratiæ inveniatur.*

Deus nuda anima non inſidet.

Pſal. 22.

Epheſ. 3.

Matt. 21

Pſal. 44.

Et infra: *Unde,* inquit, *magis magiſque conformari ſatagit formæ quæ de cælo venit, diſcens ab ea verecunda eſſe & ſobria, diſcens pudica & ſancta, diſcens patiens atque compatiens, poſtremò diſcens mitis & humilis corde. Et ideo moribus hujuſcemodi contendit, & abſens placere ei in quem Angeli proſpicere concupiſcunt, ut dum deſiderio fervet angelico, probet ſe proinde civem ſanctorum & domeſticam Dei, probet dilectam, probet ſponſam.*

Præcipuus decor cujus ſtudioſa eſſe debet Anima ſancta, eſt humilitas cum innocentia conjuncta.

Præcipuus decor quem colere debet anima ſancta, humilitas eſt cum innocentia conjuncta; hunc decorem cœleſtis Sponſus admiratur & laudat. *Si quis innocentiam retinet, & nihilominus humilitatem jungit* (inquit S. Bernardus) *non-ne is tibi videtur geminum animæ poſſidere decorem? Sancta Maria ſanctimoniam non amiſit, & humilitate non caruit; & ideo concupivit Rex decorem ejus, quia humilitatem innocentiæ ſociavit; denique re-* ſpexit humilitatem ancillæ ſuæ. *Ergo Beati qui cuſtodiunt veſtimenta ſua munda, videlicet ſimplicitatis & innocentiæ, ſi tamen & decorem induere humilitatis adjiciunt. Profectò audiet quæ hujuſmodi* „ *invenitur:* Ecce tu pulchra es, amica mea, ecce „ tu pulchra. *Utinam vel ſemel dicas Animæ meæ, Domine Jeſu:* Ecce tu pulchra es. *Utinam mihi humilitatem cuſtodias.*

Beguardorum error.

Clement. Ad noſtrum, De Hæret.

Error oppoſitus Propoſitioni noſtræ damnatus eſt a Concilio Viennenſi & Clemente V. in Beguardis, ſcilicet: *Se in actibus exercere virtutum, eſt hominis imperfecti, & perfecta anima licentiat a ſe virtutes.*

Atque inter Michaëlis Molinos Articulos, ab Innocentio Undecimo meritò damnatos iſti etiam leguntur.

Damnati Michaëlis Molinoſi errores.

19. *Dum anima interna faſtidit diſcurſus de Deo, & virtutes, & frigida remanet, nullum in ſe ipſa ſentiens fervorem, bonum ſignum eſt.*

31. *Nullus Meditativus veras virtutes exercet internas, quæ non debent a ſenſibus cognoſci: Opus eſt amittere virtutes.*

32. *Nec ante nec poſt Communionem alia requiritur præparatio aut gratiarum actio pro iſtis animabus internis, quàm permanentia in ſolita reſignatione paſſiva, quia modo perfectiore ſupplet omnes actus virtutum qui fieri poſſunt & fiunt in via ordinaria; & ſi hac occaſione Communionis inſurgunt motus humiliationis, petitionis aut gratiarum actionis, reprimendi ſunt, quoties non dignoſcuntur eos eſſe ex impulſu ſpeciali Dei, aliàs ſunt impulſus naturæ nondum mortuæ.*

35. *Non convenit Animabus hujus vitæ internæ quòd faciant operationes etiam virtuoſas ex propria electione & activitate, aliàs non eſſent mortuæ.*

Quietiſtæ agnoſcuntur in effigie Be-

Hos Quietiſtarum errores in Beguardis & falſis Myſticis ſui temporis piiſſimus Taulerus inſectatur Sermone 2. in Dominicam primam Qua-

 dra-

guardorum a Taulero delineata.

dragesimæ. „ Ex his, *inquit*, duabus impoſtu-
„ ris ſive erroribus, pota falſo otio & fornica-
„ tione ſpirituali, ſive falſa (ut ita dicam) ſpi-
„ ritualitate, tertius longè peſſimus error naſci-
„ tur, qoo qoi ſubverſi ſunt, ſe contemplatores
„ vocant; eoſque cognoſcere licebit ex naturali
„ illa qoiete, quam intra ſe otioſi ſeu otio dé-
„ diti ſentiunt. Hi ſe a peccatis immunes, Deo
„ ſine medio onitos, omnibus & divinis & hu-
„ manis ſolutos legibus, & ad nulla demum ope-
„ ra bona obligatos arbitrantur, hoc errore ſe-
„ ducti, quòd putent otium illud cui vacant, pro
„ ſuis nobilitate & excellentia, nullo pacto eſſe
„ interturbandum, impediendumque. Hinc enim
„ repudiant ſubjectionem, nec quicquam omni-
„ no ſurſum vel deorſum operantur ac velut in-
„ ſtrumentum artificem præſtolatur, nihil ſine il-
„ lo efficiens, ita & ipſi divinam expectant ope-
„ rationem, nihil ipſi pœnitus agentes. Putant
„ enim ſuâ actione divinum opus fore præpedien-
„ dum. Nihil itaque pœnitus in virtutibus ſeſe
„ exercent, ſed otio vaniſſimo tradunt. Vis ſcire
„ quale ſectentur otium? Non gratias agere, non
„ Deum laudare, nihil habere, nihil cognoſce-
„ re, nihil amare, nihil orare, nihil deſiderare
„ volunt. Hæc omnia tamquam noxia poſtpo-
„ nunt. Quicquid enim orare poſſent, jam ha-
„ bere ſe putant; & ita paupertatem ſpiritus ſibi
„ arrogant, cùm ab omni propria voluntate alie-
„ ni ſint, ut ipſis videtur, omnemque proprie-
„ tatem & electionem abdicarint. Jam quòd ad
„ Eccleſiæ leges attinet, ea omnia non modò
„ conſecotos, ſed & tranſcendiſſe ſe credunt, ob
„ quæ cuncta ſanctæ Eccleſiæ præcepta, ritus,
„ conſuetudines, ceremoniæ rationabiliter inſti-
„ tutæ ſunt. Ad hæc perſuaſum habent neminem,
„ nec ipſum Deum, quicquam ſibi vel dare poſ-
„ ſe, vel auferre, eo qoòd exercitia omnia, cun-
„ ctaſque virtutes ad extremum uſque patiendo
„ ſuperarint, tranſcenderintque, ut ipſis videtur,
„ atque ad meram ſeu puram qnamdam vacui-
„ tatem ſeu otium perligerint, ſintque ab omni
„ virtute abſoluti ſeu expediti. Hoc autem ut a
„ virtutibus aliquis expediatur ſeu efficiatur li-
„ ber, atque ad illud vacuum pertingat otium,
„ plus requiri laboris inquiunt, quàm ad ipſas
„ virtutes conſequendas. Hac de cauſa tantam
„ ſibi libertatem uſurpant, ut nolli prorſus obe-
„ dire velint, neque Papæ, nec Epiſcopis, nec
„ Paſtoribus ſuis. Et quamvis interdom extrin-
„ ſecùs obedire ſe ſimulent, intus tamen nulli
„ omnino ſubjiciuntur, nec voluntate, nec actio-
„ ne. Ab omnibus ſanctæ Eccleſiæ conſoctodi-
„ nibos & legibus exempti eſſe volunt, palam
„ aſſerentes quòd quamdiu aliquis virtutibus con-
„ ſeqoendis navat operam, tamdiu adhuc imper-
„ fectos ſit: qoidque ſit vera ſpiritus paupertas,
„ & otiom ſive vacoitas iſta prorſus ignoret.
„ Inſuper credunt omnia tam Angelorum quàm
„ hominum merita ſe viciſſe, nec deinceps ullum
„ poſſe vel virtutis augmentum capere, vel ad-
„ mittere peccatum, ea de caoſa quòd abſque vo-
„ luntate vivant, ot ipſis videtur, ſpiritumque
„ ſuum quieti ac otio tradiderint, & in ſe ipſis
„ annihilati, unum cum Deo effecti ſint. Proin-
„ de cunctis natoræ deſideriis abſque peccato li-
„ berè ſe ſatisfacere poſſe ſtultiſſimè credunt,
„ utpote qui ſummam adepti ſint innocentiam,
„ quibuſque lex nolla poſita ſit. Breviter ergo,
„ ne ſpiritus otiom, quies & libertas ullum pa-
„ tiatur impedimentum, cunctis naturæ affectibus
„ & concupiſcentiis indulgent & obſequontur.
„ Ipſe conſtanter aſſeverare non dobitem, la-
„ trones quoſque, & omnes in manifeſtis ſcele-
„ tibus vitam agentes, ejuſmodi longè meliores
„ eſſe. Illi enim facta ſua cognoſcunt & con-
„ fitentur eſſe mala, quin potiùs laudant ea at-
„ que tuentur.... Hi Antichriſti prænuntii ſunt,
„ qui viam illios præparant, deducentem ad in-
„ fidelitatem & damnationem perpetuam.

„ Certa ergo fide tenenendum eſt, neminem
„ a mandatorum Dei & Sanctæ Eccleſiæ obſer-
„ vatione, virtutumque exercitio abſolutum &
„ exemptum eſſe. Nemo etiam cum Deo uniri
„ poteſt in otio, niſi & amet Deum, atque deſi-
„ deret. Nemo ſine bonis operibus aut ſanctus eſt,
„ aut eſſe poteſt. Nulli fas eſt a bonorum operum
„ ſtudio & exercitio ceſſare. Nemo in Deo quieſce-
„ re poteſt abſque amore divino. Nemo in Deum
„ ſublevari poteſt, quamdiu hunc neque deſiderat,
„ neque ſentit. Nulli a divinis ac ſanctis ope-
„ ribus otioſum eſſe licet: ſed omnipotenti Deo
„ multa cum gratitudine quiſque cooperabitur,
„ ne divinam præpediat operationem. Nemo ſic
„ Deo ſerviet ut hunc laodare, ipſique gratias
„ agere ſe putet minimè adſtrictum. Cùm enim
„ hic omnium ſit conditor, ſine fine potens ac
„ dives, ſoluſque dare poſſit & auferre, ab omni-
„ bus devotiſſimè laudandus eſt, ſemperque illi
„ gratiarum actiones referendæ. Indubiè quoque
„ tenendum eſt hominem in virtutibus proficere,
„ mereri quoque, & exercere ſe poſſe quoad
„ vixerit. Quod ſi poſſibile foret (eſt autem o-
„ mnino impoſſibile) ut creaturæ ſpiritales omni
„ operatione ſuâ privarentor, ita ut nihil pror-
„ ſus operari poſſint, ramque fierent otioſæ, ſi-
„ cut erant cùm in divina abyſſo increatæ eſ-
„ ſent, hoc eſt, ut unom cum Deo efficerentur
„ ipſa quoque rationalis creatura talis per o-
„ mnia fieret, qualis erat nedum creata in Deo:
„ nihil penitus ſive hæc ſive illæ mereri poſſent,
„ non magis quàm eo poterant tempore; nec
„ aliquid plus ſanctitatis aut felicitatis haberent
„ quàm lignum ſive lapis. Ex his igitur manife-
„ ſtè colligitur, quòd ſine noſtra operatione,
„ amore, cognitioneque Dei beati eſſe aut effi-
„ ci nullâ ratione queamos. Otium ergo iſtud
„ mera deceptio & impoſtura eſt, quod tamen
„ qui ſectantur, quos falſos & erroneos ſpiri-
„ tus appellare non dobites, adeo ſubtiles & ar-
„ guti ſunt, ot ſuperari nequeant. Sunt pror-
„ ſus non diſſimiles damnatis ſpiritibus, qoi nil
„ delectationis, nil amoris, cognitionis, devo-
„ tionis habent, non laudant, non gratias a-
„ gunt....

„ Hujus otii planè contrarium tenemus in Chri-
„ ſto, qui ſemper perſeverat in amando, deſide-
„ rando, gratias agendo, atque laodando cœleſtem
„ Patrem ſuum. Cujus anima licèt fuerit, & ſit
„ etiamnum unita atqoe beata in eſſentia divi-
„ na, ad iſtud tamen otium numqnam deve-
„ nit. Ipſe & omnes Sancti perpetuo quodam
„ tenentur deſiderio (inſtar eorum qui per-
„ petoâ fame ſitive æſtuant, ut ita loquamur)
„ Deum amandi, Deo ſemper fruendi, quo
„ tamen quantò ampliùs fruuntur, tantò ma-
„ gis frui deſiderant, nec umquam ſatiari poſ-
„ ſunt, tametſi eo ſupra omne deſiderium
„ fruantur in æterna illa tam Dei, quàm ſua
„ beatitudine, ubi nonniſi omnimoda quædam
„ unitas eſt. Quamobrem frui & operari, &
„ Chriſti Jeſus, & Sanctorum omnium beatitu-
„ do eſt, bonorumque omniom vita, uniuſcujuſ-
„ que pro modo ac magnitudine amoris ſui, &
„ eſt juſtitia nullis temporibus peritura.

Principia fidei Pſeudo-Myſticorum moribus oppoſita.

Objiciunt Quietiſtæ, ſtudium & frequentia vir-
tutum exercitia proprietatem eſſe Sponſo cœleſti
diſplicentem, quâ proinde exuenda ſit anima ut
illi placeat.

R. Mera hæc eſt fanaticorum hominum illuſio,
qui

Studium & exercitia virtutum, non ſunt labes proprietatis.

qui enim virtutibus ſtudet, eorumque frequentes & ferventes actus exercet, ut Deo placeat, & illum promereatur; ut ejus gratiæ totum tribuat, nihil ſibi; ut illi gratias humillimas agat, ot non in ſe ipſo, ſed in Domino glorietur, labem proprietatis nullam habet. Ille ſolùm proprietarius eſt hac in ſpecie, qui virtutem ſuam ad Deum non refert qui dedit, ſed in ea velut in privato decore complacet ſibi, & Stoica vanitate in corde ſuo ait: Mihi frui meâ virtute bonum eſt. Hic Luciferi ſuperbiam imitatur, de quo ait Propheta: *Perdidiſti in decore tuo ſapientiam.* Quem locum tractans S. Bernardus Sermone 74. in Cantica: „ Quæris, *inquit*, quis ille tam noxius tamque perniciosus decor? Tuus. Adhuc fortè ſine intellectu es? Planiùs audi. Privatus, proprius. Non culpamus donum, ſed uſum. Denique ſi advertiſti, non in decore, ſed in ſuo decore dictus eſt ille perdidiſſe ſapientiam. Et ni fallor, unus Angeli Animæque decor ipſa eſt. Quid enim vel hæc vel ille abſque ſapientia, niſi rudis informiſque materia eſt? Eâ ergo ille non modò formatus, ſed & formoſus fuit. Sed perdidit eam, cùm fecit ſuam: ut non ſit aliud in decore ſuo, quàm in ſua ſapientia perdidiſſe ſapientiam. Proprietas in cauſa eſt. Quòd ſibi ſapiens fuit, quòd non dedit gloriam Deo, quòd non retulit gratiam pro gratia, quòd non ſecundùm veritatem ambulavit in ea, ſed ad ſuam eam retorſit voluntatem: iſtud eſt cur eam perdidit, imò iſtud eſt quod eam perdidit.

Ezech. 28.

Quietiſtæ non ſolùm ornamenta animæ detrahunt quibus Sponſo placeat, ſed & arma quibus inimico reſiſtat.

Sanè qui Animam virtutibus exſpoliandam impiè comminiſcuntur, illam non ſolùm ornamentis exui volunt quibus Sponſo placeat, ſed & armis quibus inimico reſiſtat. „ Si enim pugnare contra ſpiritalia nequitiæ volumus; in collo Eccleſiæ, quæ nobis ſicut turris David erecta eſt, id eſt, in divino eloquio, protectionis arma requiramus, ut ex diſcretione præcepti contra vitia ſumatur virtus adjutorii. Ecce enim contra aëreas poteſtates feſtinamus fortes exiſtere? In hac turri armaturam noſtræ mentis invenimus, ut inde præcepta Conditoris, inde ſumamus exempla præcedentium, per quæ contra adverſarios noſtros inexpugnabiliter armemur. Dum enim quamlibet virtutem ſubire appetis, & hanc illic a Patribus jam impletam vides, ibi armaturam tuam invenis, per quam contra ſpiritalia bella muniaris. Dependent in ea quippe mille clypei: Si quis pugnare appetit, aſſumat, & ex ea virtute pectus muniat, & verborum jacula emittat. Et notandum quòd ædificata cum propugnaculis ſuis dicitur. Hoc quippe aguot [sic] propugnacula, quod Clypei, quia utraque pugnantem muniunt. Sed inter utraque diſtat, quia clypeum pro noſtro munimine ubicumque volumus, movemus: propugnaculo autem defendi poſſumus, ſed hoc movere non poſſumus. Clypeus in manu tenetur, propugnaculum non tenetur. Quid ergo inter propugnaculum & clypeos diſtat, niſi quòd in ſacro Eloquio Patrum præcedentium & miracula legimus, & virtutes bonorum operum audimus? Hi quàm vera de Deo dixerint, teſtantur miracula, quia talia per illum non facerent, niſi de illo vera narrarent. Et quàm pii, quàm humiles, quàm benigni extiterint, eorum teſtantur operationes. Si igitur de fide tentamur, quam ex illorum prædicatione concepimus, loquentium miracula conſpiciamus, & in fide quam ab eis accepimus confirmamur. Quid ergo illorum miracula, niſi noſtra ſunt propugnacula? Quia & muniri per illa poſſumus, & tamen hæc in manu noſtri arbitrii non tenemus: nam talia facere non valemus. Clypeus verò in manu eſt, & defendit: quia virtus patientiæ, virtus miſericordiæ, protegente nos gratiâ, & in poteſtate eſt arbitrii, & a periculo protegit adverſitatis. Turris itaque noſtra cum propugnaculis ſuis ædificata eſt, in qua mille clypei dependent: quia in Scriptura Sacra & ſub miraculis Patrum a jaculis adverſitatis abſcondimur, & converſationis ſanctæ munimina etiam in manu operis tenemus.

S. Greg. M. Hom. 15. in Ezechiel.

Propoſitiones periculoſæ novorum Myſticorum.

Ex his perſpicuum eſt ſequentes Propoſitiones rejiciendas eſſe, ut Beguardorum & Molinoſi erroribus cognatas:

1. *Amor purus per vices ſit qualibet diſtincta virtus, ſed nullam vult quatenus virtus eſt.*

2. *Transformatio maximè eſſentialis & immediata nihil aliud eſt quàm habitus puri amoris, in quo una tota vita interior poſita eſt; & qui tunc unicum principium eſt, & unicum motivum omnium actuum deliberatorum & meritoriorum.*

3. *Amoris puri zelus efficit ut nec anima virtute prædita eſſe velit; nec tamen ſit umquam ſtudioſior virtutis, quàm cùm virtuti non ſtudet.*

4. *Anima transformata non deſiderat remiſſionem peccatorum ut propriam purgationem & liberationem: nec ſe lavant a peccatis ſuis ut puræ ſiat.* Quæ propoſitio verbo Dei & Eccleſiæ precibus contraria eſt: *Asperges me hyſſopo, & mundabor, lavabis me, & ſuper nivem dealbabor. Ampliùs lava me ab iniquitate mea, & a peccato meo munda me .... Cor mundum crea in me Deus.* Fideles omnes remiſſionem peccatorum ut propriam purgationem & liberationem a Deo petere Chriſtus docuit: *Dimitte nobis debita noſtra ... Libera nos a malo.* Cordis munditiem, quæ una eſt ex Evangelicis beatitudinibus a Chriſto commendatis in Sermone quem habuit in Monte, qui perfectionis Evangelicæ compendium eſt, cui munditiei cordis viſio Dei in futuri ſæculi vita promiſſa eſt; (*Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt*) Animas transformatas non deſiderare qui dixerit, Chriſto Jeſu contradicit. Et quis ſponſam uxorem Agni puro & caſto amore flagrare negaverit, quia ſtolam ſuam in ſanguine ejus quotidie lavare curat ut pura ſit: quia interiorem decorem amat ut Sponſo placeat: quia *veſtitu deaurato*, quæ charitas eſt, ornata, & virtutum omnium *circumdata varietate*, Dilecti ſui amorem ſtudet promereri: quia denique viro ſuo ſe præparat, *fucans de ſimplicitate candorem, de pudicitia ruborem, depicta oculos verecundiâ & os taciturnitate, inſerens in aures ſermones Dei, adnectens cervicibus jugum Chriſti, ſe veſtiens ſerico probitatis, byſſino ſanctitatis, purpurâ pudicitiæ, ut Deum habeat amatorem.*

Pſal. 50.

Matt. 5.

Tertull. lib. 2. de Cultu Fœmin.

PROPOSITIO VII.

Aſſerere Fornicationem, aliosve carnales actus non eſſe peccata, cum graviter tentatur exerceat, hæreticum eſt.

Eſt enim expreſsè contra verbum Dei, Exod. 20. 32 [sic]. *Non Mœchaberis.* Tob. 4. *Attende tibi ab omni fornicatione, & præter uxorem tuam non patieris crimen ſcire.* 1. Cor. 6. *Nolite errare: Neque fornicarii, neque adulteri, neque molles .... Regnum Dei poſſidebunt ... Corpus autem non fornicationi, ſed Domino, & Dominus corpori .... Neſcitis quoniam corpora veſtra membra ſunt Chriſti? Tollens ergo membra Chriſti, faciam membra meretricis? Abſit. An neſcitis quoniam qui adhæret meretrici unum corpus efficitur? .... Qui autem adhæret Domino, unus ſpiritus eſt. Fugite fornicationem: Omne peccatum quodcumque fecerit homo,*

extra

extra corpus eſt: qui autem fornicatur, in corpus ſuum peccat. An neſcitis quoniam membra veſtra templum ſunt Spiritus Sancti, qui in vobis eſt, quem habetis a Deo, & non eſtis veſtri? Empti eſtis pretio magno. Glorificate & portate Deum in corpore veſtro. Galat. 5. *Manifeſta ſunt autem opera carnis: quæ ſunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria .... Qui talia agunt, regnum Dei non conſequentur.*

Diabolus peccatum ſuggerit & ſuadet, ad illud committendum vim non infert.

Quantumvis autem gravi tentatione ad illa opera inſtigetur homo, nihilominus lethalia peccata ſunt, æternaque damnatione digna, ſiquidem diaboli tentationibus quibuſcomque reſiſtere poteſt & tenetur. 1. Petri ultimo: *Adverſarius veſter diabolus tamquam leo rugiens circuit quærens quem devoret, cui reſiſtite fortes in fide.* Jacobi 4. *Reſiſtite diabolo, & fugiet a vobis.* Dogma iſtud fidei SS. Patres confirmant. S. Hieronymus in Cap. 15. S. Matthæi: *Diabolus adjutor & incenſor malorum cogitationum poteſt eſſe, auctor eſſe non poteſt.*

S. Ambroſius Libro 1. de Jacob & Vita beata, cap. 3. *Non eſt quòd cuiquam noſtram adſcribamus ærumnam, niſi noſtræ voluntati. Nemo tenetur ad culpam, niſi voluntate propriâ deflexerit. Non habent crimen quæ inferuntur reluctantibus: voluntaria tantùm commiſſa ſequitur delictorum invidia, quod in alios derivemus. Voluntarium ſibi militem elegit Chriſtus, voluntarium ſervum ſibi diabolus auctionatur. Neminem jugo ſervitutis addictum poſſidet, niſi ſe priùs peccatorum ære ei vendiderit. Quid carnem quaſi infirmam accuſamus? Membra noſtra arma ſunt iniquitatis, & arma juſtitiæ. Vidiſti pauperem injuriam accipientem, protexiſti eum, membra tua arma pietatis ſunt, quibus pauperem ab injuria vindicaſti. Vidiſti egenum, donaſti eum muneribus, dexterâ tuâ mortem a tuo pectore repuliſti. Vidiſti eum qui ducitur ad mortem, eripuiſti eum, membra tua arma ſunt juſtitiæ, ſi hominem perire non paſſus es. Vidiſti mulierem, caſtigaſti corpus tuum, mortificaſti libidines, procaces meretricis oculos averſatus deſeruiſti, membra tua arma ſunt caſtimoniæ. Contra autem ſi oculus tuus vidit mulierem ad concupiſcendum eam, aperuiſti vulnus, impreſſiſti telum corpori tuo, membra tua arma peccati ſunt ..... Affectus igitur, non caro auctor eſt culpæ, caro autem voluntatis miniſtra.*

S. Auguſtinus Tractatu 12. in Joannem: *Ad mortem a diabolo propinatam non veniret homo vi adductus: Non enim cogendi potentiam diabolus habebat, ſed perſuadendi verſutiam. Non conſentires, nihil invexerat diabolus: conſenſio tua, o homo, te perduxit ad mortem.*

Et Tractatu 52. *Quid aliud petimus, cùm dicimus,* Ne nos inferas in tentationem, *niſi ut ille qui inſidiatur vel certat extrinſecùs, nulla irrumpat ex parte, nullâ nos fraude, nullâ poſſit virtute ſuperare? Quantaſlibet tamen adverſùs nos erigat machinas, quando non tenet locum cordis, ubi fides habitat, ejectus eſt foras.*

Et in Pſal. 91. N. 3. *Aures tuæ poſitæ ſunt inter monentem Deum & ſuggerentem ſerpentem. Quare huc flectuntur? hinc avertuntur? Non ceſſat ſatanas ſuadere malum, ſed nec ceſſat Deus admonere bonum; ſatanas autem non cogit invitum: in tua poteſtate eſt conſentire, & non conſentire. Si aliquid perſuadente ſatana male feceris; dimitte ſatanam, accuſa te, ut accuſatione tuâ Dei miſericordiam merearis.*

S. Proſper in Reſponſione ad objectionem Vincentianam XI. *Etſi diabolus delectatus eſt furore peccantium, probavit tamen ſe non intuliſſe vim criminum.*

S. Bernardus Sermone 85. in Cantica, explicans hunc Verſum Pſalmi 117. *Impulſus everſus ſum ut caderem, & Dominus ſuſcepit me,* quærit quis ille ſit impulſor, & reſpondet: *Non eſt unus, impulſor diabolus eſt, impulſor mundus, impulſor homo. Quis iſte homo ſit, quæris? Quiſquis es. Noli mirari, atque adeo homo impulſor ſibi eſt, & ſuimet præcipitator, ut non ſit quòd ab altero impulſore formides, ſi ipſe a te proprias contineas manus,* „ Quis enim vobis nocere poterit, ſi boni æmula- „ tores fueritis? *Manus tua conſenſus tuus: ſi diabolo ſuggerente vel ſæculo ſuadente quod non oportet, aſſenſum tuum tenueris, & non dederis membra tua arma iniquitati, nec permiſeris regnare peccatum in tuo mortali corpore: bonum te æmulatorem probaſti, cui malitia omnino nihil nocuit, vi-* „ *de ne magis profuerit. Scriptum eſt enim:* Bene- „ fac, & habebis laudem ex illa. *Confuſi ſunt qui* „ *quærebant animam tuam, tu verò cantabis:* Si „ mei non fuerint dominati, tunc immaculatus e- „ ro. *Boni planè æmulatoris inſigne dediſti, ſi conſilio Sapientis miſereris animæ tuæ, ſi omni cuſtodiâ ſervas cor tuum, ſi juxta Apoſtolum, te ipſum caſtum cuſtodis... Cùm igitur tres ſint ſtanti imminentes ſtratores, horum diabolus livore malitiæ, mundus vento vanitatis, homo ſemetipſum pondere ſuæ corruptionis impellit. Impellit diabolus, ſed non evertit, ſiquidem tuum illi negaveris conſenſum.* „ *Denique habes:* Reſiſtite diabolo, & fugiet a „ vobis. *Iſte eſt qui ſtantes in Paradiſo impulit invidus & evertit, ſed conſentientes, non reſiſtentes. Iſte eſt qui ſe ipſum de cœlo ſuperbus nullo impellente præcipitavit: ut ſcias multò magis hominem ſuo ipſius caſui imminere, quem propria ſubſtantia pondus gravat. Eſt & mundus impulſor, quia in maligno poſitus eſt: impellit omnes, ſed ſolos evertit amicos ſibi. Nolo eſſe amicus mundi, ne cadam. Nam qui vult eſſe hujus mundi amicus, inimicus Dei conſtituitur, quo utique nullus gravior caſus. Ex quibus ſatis liquet quàm ſit homo præcipuus impulſor ſui, qui ſuo ſine alieno impulſu cadere poteſt, alieno abſque ſuo cadere non poteſt.*

Quiſque ſibi ad peccatum impulſor & præcipitator.

1. Petri 3.

Rom. 13.

Pſal. 18.

Jacobi 4.

Jacobi 4.

Clemens Ad noſtrum. De Hæret.

Contraria denique Propoſitio error eſt Beguardorum a Concilio Viennenſi & Clemente V. damnatus, ſcilicet: *Mulieris oſculum* [*cùm ad hoc natura non inclinet*] *eſt mortale peccatum: actus autem carnalis* [*cùm ad hoc natura inclinet*] *peccatum non eſt, maximè cùm tentatur exercens.*

Quietiſtarum veterum Gnoſticorum impudicitiam æmulati.

Sed & inter execrandos Molinoſi Articulos hi damnati ſunt ab Innocentio Undecimo Pontifice Maximo.

Execrandi Michaëlis Molinoſi errores.

41. *Deus permittit & vult ad nos humiliandos, & ad veram transformationem perducendos, quòd in aliquibus animabus perfectis, etiam non arreptitiis, dæmon violentiam inferat earum corporibus, eaſque actus carnales committere faciat etiam in vigilia, & ſine mentis offuſcatione, movendo phyſicè illis manus & alia membra contra earum voluntatem; & idem dicitur quoad illos actus per ſe peccaminoſos, in quo caſu non ſunt peccata, quia in his non adeſt conſenſus.*

42. *Poteſt dari caſus quo hujuſmodi violentiæ ad actus carnales contingant eodem tempore ex parte duarum perſonarum, ſcilicet maris & fœminæ, & ex parte utriuſque ſequatur actus.*

46. *Hujuſmodi violentiæ ſunt medium magis proportionatum ad annihilandam animam, & ad eam ad veram transformationem & unionem perducendam; nec alia ſupereſt via, & hæc eſt via facilior & tutior.*

47. *Cùm hujuſmodi violentiæ occurrunt, ſinere oportet ut ſatanas operetur, nullam adhibendo induſtriam, nullumque proprium conatum, ſed permanere debet homo in ſuo nihilo; & etiamſi ſequantur pollutiones & actus obſcœni propriis manibus, & etiam pejora, non opus eſt ſe ipſum inquietare, ſed foras emittendi ſunt ſcrupuli, dubia & timo-*

ros,

ret, quia anima ſit magis illuminata, magis roborata, magiſque candida, & acquiritur ſancta libertas; & pro omnibus non opus eſt hac confiteri, & ſanctiſſimè ſit non confitendo, quia hoc pacto ſuperatur dæmon, & acquiritur theſaurus pacis.

48. *Satanas qui hujuſmodi violentias infert, ſuadet deinde gravia eſſe delicta, ut anima ſe inquietet, ne in via interna ulteriùs progrediatur. Unde ad ejus vires enervandas melius eſt ea non confiteri, quia non ſunt peccata, nec etiam venialia.*

Doctrinas illas dœmoniorum manifeſtaſſe, refutaſſe eſt. Non ſolùm autem dœmoni vim inferenti, ſed & Deo non modò permitteoti, ſed volenti, fœditates illas ſuas & abomioationes tribuere oun verentur, cùm peccata eſſe negant, & iis animum purgari aſſerunt, veteres Gnuſticos, & Beguardos imitati, de quibus Tauleros Sermone 1. in Dominica 1. Quadrageſimæ: *Se*, inquit, *Dei patientes nuncupant, eo quòd Dei ſuſtineant ſeu patiantur opera, quæ ipſe [ut putant miſeri] in eis operatur.... Quicquid agant, nihil ſe peccare arbitrantur, cùm Deus id per eos efficiat, ut ipſi dicunt, & quicquid ipſe velit, id per eos fiat, nec prorſus aliud aliquid. Humilitatem quamdam præ ſe ferunt in converſatione & actibus ſuis: facilèque adverſa omnia tolerant eâ de cauſa, quòd ſe Dei inſtrumentum eſſe arbitrentur, per quod ille pro gratiſſima voluntate ſua operetur. Sunt igitur veris Dei amicis admodum ſimiles in multis: ſed in hoc nimiùm aberrant, quòd omnia ea ad quæ intus moventur, ſive bona ſint ſive mala, a Sancto Spiritu procedere & fieri putant.*

Spuriorum Myſticorum Propoſitio periculoſa. Hæc tandem Propoſitio periculoſa eſt in ore, & in libris ſpuriorum Myſticorum.

Animæ transformatæ cæcam obedientiam in omnibus exhibere debent Superioribus ſuis & Directoribus. Ita-ne *cæcam, & in omnibus?* Cur ergo Christus *a falſis Prophetis attendere* jubet, *qui*
Matt. 7. 15. *veniunt in veſtimentis ovium, intrinſecùs autem ſunt lupi rapaces?* Cur prudentiam ſerpentis cum ſimplicitate columbæ conjunctam a ſuis exigit? Cur Apoſtolus ait, *Rationabile obſequium ve-*
Rom. 12. 1. *ſtrum... Ut probetis quæ ſit voluntas Dei bona, & beneplacens, & perfecta?* Cur *Deo magis quàm hominibus obedire* oportere, Apuſtoli verbo & exemplo docuerunt? Cur S. Joannes fideles a ſedu-
Act. 5. 29. ctoribus cavere tam ſollicitè monet? *Nolite*, inquit, *omni ſpiritui credere, ſed probate ſpiritus ſi*
1. Joan. 4. 1. *ex Deo ſint.* Quæ omoia fruſtra ſunt, *ſi cæcam & in omnibus obedientiam* exhibere debent ſuperioribus & Directoribus ſuis Animæ ſimplices. Notum eſt quò tendat principium illud cæcæ obedientiæ in omnibus Directori exhibendæ a Quietiſtis inculcatum. Horret animus recordari flagitiorum in quæ infœlices mulieres hoc imbutas priocipio traxerunt duces cæci. Hæc itaque Propoſitio rejicienda eſt ut erronea, & ad illuſiones, ad morum corruptelam & execrabilem Gnoſticorum, Beguardorum, Illuminatorum, & carnalium Quietiſtarum liceotiam viam aperiens.

PROPOSITIO VIII.

Aſſerere cogitationem de Chriſto Jeſu & ejus Myſteriis, omnemque erga ipſa devotionem a contemplatione excludi, hæreſis eſt.

Juan. 17. 3. Fides enim explicita de Chriſto Jeſu ad ſalutem neceſſaria eſt, adeoque Chriſtianos omnes cujuſcumque ſtatûs obligat. *Hæc eſt vita æterna*
1. Cor. 2. (ait Chriſtus) *ut cognoſcant te ſolum Deum verum, & quem miſiſti Jeſum Chriſtum.* Et Apuſtolus:
Galat. 2. *Non judicavi*, inquit, *me ſcire aliquid inter vos, niſi Jeſum Chriſtum, & hunc crucifixum.* Et rurſus: *Vivo in fide Filii Dei, qui dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me.* Et Myſteriorum Chriſti cootemplationem viam ſalutis & perfectionis eſſe docet: *Ex ipſo*, inquit, *vos eſtis in* 1. Cor. 1.
Chriſto Jeſu, qui factus eſt nobis ſapientia a Deo, & juſtitia, & ſanctificatio & redemptio. Noſtra redemptio & juſtitia eſt, quia lavit nos a peccatis noſtris in ſanguine ſuo, noſque a dœmonis & propriæ cupiditatis dominatioue eripuit. Sapientia & ſanctificatio ooſtra eſt, quia ſuo lumine & gratia nobis ſubminiſtrat cognitiones omnes & virtutes neceſſarias ad ſalutem & ad perfectionem: *Inſtaurans omnia quæ in cœlis & quæ in ter-* Epheſ. 1.
ra ſunt; Vitæ denique Chriſtianæ & ſpiritualis, ut & fidei *Fundamentum præter quod nemo aliud poteſt ponere, eſt Chriſtus Jeſus.*

Non imperfectos ſolùm, ſed perfectos ſpectat iſta ejuſdem Apoſtoli adhortatio; *Per patientiam* Hebr. 12.
curramus ad propoſitum nobis certamen, aſpicientes in auctorem fidei & conſummatorem Jeſum, qui propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem, confuſione contemptâ, atque in dextera Dei ſedet. Recogitate eum qui talem ſuſtinuit a peccatoribus adverſùm ſemetipſum contradictionem: ut ne fatigemini animis *Quietiſtarum illuſio & error, perfectum contemplationem hujus vitæ circa Chriſtum verſari negantium.*
veſtris deficientes: Quis niſi a dœmone deluſus & deceptus imperfectionis eſſe putet de Chriſto cogitare, illum amare, atque devotione erga ſacram ejus humanitatem & Myſteria affici, de quo Pater ſemel iterumque dixit: *Hic eſt Filius meus dilectus, in quo mihi complacui, ipſum audite*: qui de ſe ipſo ait: *Ego ſum via, veritas & vita*: in cujus oomine omne genu flectitur, & *Non eſt in alio aliquo ſalus, in quo denique inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter.* Quid ad perfectionem utilius meditatione & contemplatione Myſteriorom Chriſti, cujus *tota vita in terris diſciplina morum fuit?* (inquit S. Au- Coloſſ. 2. 9.
guſtinus) *Omnia quæ habere cupientes non rectè vivebamus: carendo vileſecit. Omnia quæ vitare cupientes a ſtudio deviabamus veritatis, perpetiendo dejecit. Non enim ullum peccatum committi poteſt, niſi aut dum appetuntur ea quæ ille contempſit, aut fugiuntur quæ ille ſuſtinuit.* Lib. de vera Religione, c. 16.

Nemo ita perfectus eſt, qui Mediatore non egeat apud Patrem, nemo ita ſanus in hujus mortalitatis via, qui non egeat medico; nemo ita illuminatus & exercitatus in via virtutis, qui non egeat exemplo, ac proinde de ipſis cogitare oon debeat, invocare Mediatorem, Medicum rogare ut ſui miſereatur, exemplar virtutum omnium intueri. Hæc autem omuia in Chriſto Jeſu ha- 1. Tim. 2. 5.
bemus. *Unus eſt* enim *Mediator Dei & hominum homo Jeſus Chriſtus*, quem *Advocatum habemus apud Patrem*, per quem a Patre & a quo 1. Joan. 2. 1.
cum Patre nos æternam ſalutem & omnia bona ad illam conducentia nos impetraturos credere & ſperare debemus, ut ipſe docuit ac promiſit Joan. 16. 23.
dicens: *Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis.* Ipſe Medicus animarum noſtrarum, cujus paſſione ac *livore ſanati ſumus*, cujus fide purgamur a peccatis & juſtificamur. Ipſe exemplar cui conformari debemus. *Ab omnipotenti medico*, inquit S. Leo, *duplex nobis miſeris reme-* Serm. 65.
dium præparatum eſt, cujus aliud in ſacramento, aliud in exemplo: ut per unum conferantur divina, per aliud exigantur humana. Quia ſicut Deus juſtificationis eſt auctor, ita homo devotionis eſt debitor. Ipſe factus eſt via, quia niſi per Chriſtum non itur ad Chriſtum. Per ipſum autem ad ipſum tendit, qui per ſemitam patientiæ & humilitatis ejus incedit. Denique *Si quis non amat Dominum noſtrum Jeſum* 1. Cor. 15. 22.
Chriſtum, ſit anathema. Quis autem amat, de quo frequenter non cogitat?

Sponſa cœleſtis, quæ Animarum perfectarum exemplar eſt, de Dilecto ſuo frequenter cogitat ac loquitur cum incredibili animi voluptate. *Oſ-* Cantic. paſſim.
culetur me, inquit, *oſculo oris ſui... Oleum ef-*

fu-

fuſum nomen tuum: ìdeo adoleſcentula dilexerunt te. Trahe me poteſt te. Curremus in odorem unguentorum tuorum. Introduxit me Rex in cellaria ſua: exultabimus & lætabimur in te, memores uberum tuorum ſuper vinum: Recti diligunt te.. Indica mihi quem diligit anima mea, ubi paſcas, ubi cubes in meridie, ne vagari incipiam poſt greges ſodalium tuorum.... Ecce tu pulcher es, dilecte mi, & decorus... Dilectus meus mihi, & ego illi... In lectulo meo per noctes quæſivi quem diligit anima mea...Per vicos & plateas quæſivi quem diligit anima mea... Invenerunt me vigiles qui cuſtodiunt civitatem: Numquem diligit anima mea vidiſtis? Paululum cùm pertranſiſſem eos, inveni quem diligit anima mea: tenui eum, nec dimittam... Adjuro vos, filiæ Jeruſalem, ſi inveneritis dilectum meum, ut nuncietis ei quia amore langueo.... Quis mihi det te fratrem meum, ſugentem ubera matris meæ, ut inveniam te foris, & deoſculer te, & jam me nemo deſpiciat?.... Læva ejus ſub capite meo, & dextera illius amplexabitur me... Quæ eſt iſta quæ aſcendit de deſerto deliciis affluens, innixa ſuper dilectum ſuum?.... Pone me ut ſignaculum ſuper cor tuum, ut ſignaculum ſuper brachium tuum; quia fortis eſt ut mors dilectio, dura ſicut infernus æmulatio. Jeſum Chriſtum Sponſum eſſe Eccleſiæ & cujuſlibet Animæ ſanctæ certiſſimum eſt. Quò igitur perfectior eſt Anima, eò divinæ contemplationis lumine magis illuſtrata: quò divini amoris igne puriſſimo ſuccenſa magis, eò frequentiùs, firmiùs ac delectabiliùs cogitationes ſuas in Chriſto Jeſu ſponſo ſuo defigit.

Sanctos Patriarchas, Prophetas, Apoſtolos, & Virginem inprimis Deiparam, onam Entis illimitatam abſtractiſſimamque rationem, non Chriſtum Jeſum in contemplatione ſua cogitaſſe, figmentum eſt, error eſt. De illo ſcilicet non cogitabant Patriarchæ, qui ipſis a Deo promiſſus erat, Meſſia & generis humani Salvatore? De illo non cogitabant Prophetæ, quem a Deo afflati venturum prænunciabant, cujus Myſteria prædicebant, & vivis coloribus delineabant? De illo non cogitabant, cujus adventum ardentiſſimis votis deſiderabant? De illo non cogitabat Deipara Virgo Maria, quem feliciùs mente & corde quàm carne concepit? De illo noo cogitabant Apoſtoli & Evangeliſtæ, cujus adventum, vitam, doctrinam, miracula, paſſionem, mortem, reſurrectionem prædicabant, cujus nomen in corde & in ore ſemper habebant, cujus erant legati & vicarii, cujus Eccleſiam propagabaot? Quis id ſibi fingat niſi fanaticus? Abraham Credentium pater Chriſtum noo frequenter cogitabat, de quo Chriſtos ipſe Judæis ait:

Joan. 8.

Abraham pater veſter exultavit ut videret diem meum, videt & gavîſus eſt? Non volvebat animo promiſſionem a Deo ſibi factam de Chriſto ex ejus ſemine naſcituro his verbis:

Geneſ. 22. 16. & Galat. 3. 16.

Benedicentur in ſemine tuo omnes gentes terræ? De Chriſto non cogitabat Iſaac, cùm filio ſuo Jacob benedixit, dicens: *Ecce odor filii mei, ſicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus?* Jacob enim *erat perfectus & ſacra benedictione*, in Chriſto Jeſu venturo promiſſæ, *redolebat gratiam* (inqoit S. Ambrnſius Lib. 11. *De Jacob & Vita beata*, cap. 1.) Jacob moriens & filiis ſois benedicens, Chriſtum non cogitabat, cùm ejus adventum vaticinatus eſt his verbis:

Geneſ. 49.

Non auferetur ſceptrum de Juda, & Dux de femore ejus, donec veniat qui mittendus eſt, & ipſe erit exſpectatio gentium: Lavabit in vino ſtolam ſuam, & in ſanguine uvæ pallium ſuum? Cùm ait: *Salutare tuum exſpectabo, Domine?* In quo verbo, inquit S. Gregorius, beati Jacob mens oſtenditur *Quo modo Jeſu deſiderio ardebat, quem ſe moriens exſpectare perhibebat.* Chriſtum Jeſum non cogitabat Moyſes, *qui Fide celebravit Paſcha & ſanguinis effuſionem, ne qui vaſtabat primitiva tangeret eos?*

Hom. 8. in Ezech.

Hebr. 11.

Qui tam inſignes Chiſti typos in Nube, in Maris Rubri tranſitu, in Manna, in Petra aqnas effundente, in Lege, in Circumciſione, cœteriſque Legis tribus contemplatus eſt: Qui Deo ipſum ad Pharaonem mittenti reſpondit:

Exod. 4. 13.

Obſecro Domine, mitte quem miſſurus es: Qui promiſſum populo Prophetam ſimilem ſibi ſignificavit, id eſt, Chriſtum quem audire deberent, eique obſequi: *Prophetam de gente tua, & de fratribus tuis, ſicut me, ſuſcitabit tibi Dominus tuus: ipſum audies*, &c.

Deuteron. 18. 15.

Chriſtum non cogitabat David cujus in Pſalmis tot & tam aperta ſunt de Chriſto vaticinia? Non mente volvebat promiſſionem a Deo ſibi factam & juramento firmatam de Chriſto ex familia ſua & ſanguine naſcituro? Nonne Chriſti venturi exſpectatione recreatus, aquam e ciſterna Bethleemitica ſibi a Militibus fortiſſimis per medias Philiſtæorum acies allatam bibere noluit, ſed libavit eam Domino, Chiſti Jeſu contemplatione in Bethleem ex Virgine naſcituri?

1. Paralip. 11.

S. Ambroſ. Apolog. David cap. 7.

Sitiebat David non aquam de lacu qui eſt in Bethleem, ſed oriundum ex Virgine Chriſtum in Spiritu prævidebat. Volebat ergo bibere non aquam fluminis, ſed potum gratiæ ſpiritalis, hoc eſt non aquarum ſitiebat elementum, ſed ſanguinem Chriſti. Denique non bibit oblatam aquam, ſed Domino fudit, ſignificans ſitire ſe Chriſti ſacrificium, non naturæ fluentum; illud ſacrificium in quo eſſet remiſſio peccatorum, illum ſitire ſe fontem æternum, non qui periculis quæreretur alienis, ſed pericula aliena depelleret. Verba ſunt S. Ambroſii. Dies me deficeret, ſi Prophetas Chriſtom & ejus Myſteria frequenter fuiſſe contemplatos demonſtrare vellem. Id revocare quis poſſit in dubium de Virgine Deipara, quæ omnia Chriſtum Jeſum ſpectantia conſervabat conferens in corde ſuo? quæ Dei beneficentiam, potentiam & miſericordiam conſiderans, quæ illam elegerat ut Filii ſui Mater eſſet, non poterat quin de Jeſu cogitaret? Illimitatam certè, innominabilem & abſtractiſſimam dumtaxat Entis primi rationem ejus menti obverſatam fuiſſe nemo dixerit cùm Elizabetham cognatam ſuam ſalutans, ait:

Luc. 1.

Magnificat anima mea Dominum, & exultavit ſpiritus meus, in Deo ſalutari meo; quia reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ. Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes: quia fecit mihi magna qui potens eſt, & ſanctum nomen ejus. Et miſericordia ejus a progenie in progenies timentibus eum. Fecit potentiam in brachio ſuo. S. Paulum Apoſtolum vocatum *Vas electionis ut portaret* Nomen JESU coram gentibus & regibus, & filiis Iſraël: qui *nihil ſe ſcire* arbitrabatur *niſi Jeſum Chriſtum, & hunc crucifixum:* cujus Epiſtolæ omnes Jeſo Chriſti nomen, gratiam, virtutem, Myſteria prædicant, in ſoa contemplatione fuiſſe Chriſti immemorem quis ſibi perſuadere poſſit?

Spuriorum Myſticorum illuſio, proprias conatus & excitationes a perfecta oratione excludentium.

Inane porro eſt quod ſpurii Myſtici reſpondent, perfectarum Aoimarum contemplationem in Chriſtum non ferri propriâ illarum electione, ſed ſolùm repræſentante Deo, oec niſi inſtinctu & impulſu gratiæ ſingularis. Quaſi verò ad contemplandum Chriſtum non ſufficiat eum gratia quæ ad ſanctas cogitationes, & bona opera pias Animas applicat, propriæ electio voluntatis: quaſi proprii cooatus, propriæque induſtriæ & piæ excitationis actus a contemplatione exulare debeant, & falſum ſit illud S. Aoguſtini oraculum:

S. Auguſtini Lib. de Pecca. Merit. cap. 5.

Nec adjuvari poteſt niſi qui aliquid ſponte conatur (quem tamen conatum prævenit gratia; unde S. Bernardus ait: *Etſi dicimus*, Mane oratio mea præveniet te: *non dubium tamen quòd tepida ſit omnis*

S. Ber-

oratio

nard. Lib. de dilig. Deo, c. 7. *ratio, quam non praevenit inſpiratio*) quaſi ad cogitandum de Chriſto, & conſiderandum ejus Myſteria & beneficia, non invitet ipſa objecti bonitas, ipſa contemplationis hujus utilitas & voluptas, non invitet Scriptura, non hortetur Apoſtolus ut *Aſpiciamus in auctorem fidei & conſummatorem Jeſum, qui propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem confuſione contemptâ; & Recogitemus eum qui talem ſuſtinuit a peccatoribus adversùs ſemetipſum contradictionem, ut non fatigemur animis noſtris deficientes:* quaſi faſtidio eſſe debeat perfectis contemplatoribus *Unus Dei & hominum Mediator Chriſtus Jeſus*, quem Pater revelans & Filium ſuum dilectum declarans, a nobis audiri juſſit, præter quem *Non eſt in alio aliquo ſalus. Nec enim aliud nomen eſt ſub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos ſalvos fieri.*

Hebr. 12.

Spuriorum Myſticorum illuſio, diſtinctam Chriſti conſiderationem in contemplationis intervalla rejicientium. Nec ſufficit diſtinctam Chriſti & Myſteriorum ejus ac beneficiorum conſiderationem in contemplationis intervalla rejicere; cùm in ipſa puriſſimæ contemplationis actione Anima pia Chriſtum intueri ejus Myſteriis & verbis occupari ſalubriter poſſit, illi adhærere, in eo delectari, fidei, amoriſque in illum actus elicere; gratias per ipſum, cum ipſo, & in ipſo Deo agere: cum illo humiliari, illi compati.

Illuſio & error ſpuriorum Myſticorum aſſerentium Animas ſanctas in duobus ſtatibus privari Chriſti præſentia & intuitu per fidem. Error tandem eſt minimè ferendus ſpuriorum Myſticorum aſſerere Animas contemplatrices Chriſto diſtinctè viſo ac per fidem præſente duobus in ſtatibus privari, nempe in ipſis ferventis contemplationis initiis, & in probationibus. Cùm enim diu protrahantur quandoque illi ſtatus, Animabus in iis conſtitutis ſubtrahere diſtinctam de Chriſto cogitationem, nihil aliud eſt quàm eas in Chriſti oblivionem ac faſtidium inducere, iis maximè temporibus, quibus explicitâ Chriſti fide ſuſtentari illarum indiget infirmitas. In quovis enim Chriſtianæ vitæ ſtatu tenetur homo explicitè credere in Chriſtum Jeſum; & hujus fidei actus, quamvis non omni momento, certis temporibus elicere. Maximè verò cùm tentationes urgent, Chriſtus velut dormiens in navi, id eſt, in corde noſtro per fidem excitandus eſt, ut in fide nominis ejus hoſtes ſalutis noſtræ vincamus. Dicamus igitur cum S. Bernardo, quem dono contemplationis inſignem fuiſſe nemo neſcit. *Non tantùm lux eſt nomen Jeſu, ſed eſt & cibus. An non toties confortaris, quoties recordaris? Quid æquè mentem cogitantis impinguat? Quid ita exercitatos reparat ſenſus, virtutes roborat, vegetat mores bonos atque honeſtos, caſtas fovet affectiones? Aridus eſt omnis animæ cibus, ſi non oleo iſto infunditur, Inſipidus eſt, ſi non hoc ſale conditur. Si ſcribas, non ſapit mihi niſi legero ibi Jeſum, Si diſputes aut conferas, non ſapit mihi niſi ſonuerit ibi Jeſus. JESUS mel in ore, in aure melos, in corde jubilus. Sed eſt & medicina. Triſtatur aliquis veſtrûm? Veniat in cor Jeſus, & inde ſaliat in os; & ecce ad exortum nominis lumen nubilum omne diffugit, redit ſerenum. Labitur quis in crimen, currit inſuper ad laqueum mortis deſperando? Nonne ſi invocaverit nomen vitæ, confeſtim reſpirabit ad vitam? Cui aliquando ſtetit ante faciem ſalutaris nominis duritia cordis, ignaviæ torpor, rancor animi, languor acediæ? Cui fons fortè ſiccatus lachrymarum, invocato Jeſu non continuò erupit uberior, fluxit ſuavior? Cui in periculis palpitanti & trepidanti, invocatum virtutis nomen non ſtatim fiduciam præſtitit, depulit metum? Cui, quæſo, in dubiis æſtuanti & fluctuanti non ſubitò ad invocationem clari nominis emicuit certitudo? Cui in adverſis diffidenti, jamjamque deficienti, ſi nomen adjutorii ſonuit, defuit fortitudo? Nimirum morbi & languores animi iſti ſunt, illud medicina. Sumo itaque mihi exempla de hominis, & auxilium a potente, illa tamquam pigmentarius ſpecies, hoc tamquam unde acuam eas, & facio confectionem, cui ſimilem Medicorum nemo facere poſſit. Hoc tibi electuarium habes, o Anima mea, reconditum in vaſculo vocabuli hujus quod eſt Jeſus, ſalutiferum certè, quodque nulli umquam peſti tuæ inveniatur inefficax. Semper tibi in ſinu eſt, ſemper in manu, quo tui omnes in Jeſum & ſenſus dirigantur, & „ actus. Denique & invitaris: Pone me, inquit, „ ut ſignaculum in corde tuo: ſignaculum in „ brachio tuo. Nunc habes unde & brachio medearis, & cordi. Habes, inquam, in nomine Jeſu unde actus tuos vel pravos corrigas, vel minùs perfectos adimpleas; idemque unde tuos ſenſus aut ſerves, ne corrumpantur: aut ſi corrumpantur, ſanes.*

Serm. 15. Cant. 7. Cant. 8.

Beguardorum error. Error noſtræ Propoſitioni contrarius in Beguardis a Concilio Vienenſi damnatus eſt, ſcilicet: *In elevatione corporis Jeſu Chriſti* Contemplativi perfecti *non debent aſſurgere, nec eidem reverentiam exhibere, aſſerentes quòd eſſet imperfectionis, ſi a puritate & altitudine ſuæ contemplationis tantùm deſcenderent, quòd circa miniſterium ſeu Sacramentum Euchariſtiæ, aut circa paſſionem humanitatis Chriſti aliqua cogitarent.*

Clement. Ad noſtrum, De Hæret.

Damnati Michaëlis Molinos errores. Inter Molinoſi Articulos hi etiam ab Innocentio Undecimo Pontifice Maximo damnati ſunt:

21. *In oratione opus eſt manere in fide obſcura & univerſali, cum quiete & oblivione cujuſcumque cogitationis particularis ac diſtinctionis attributorum Dei ac Trinitatis; & ſic in Dei præſentia manere ad illum adorandum & amandum, eique inſerviendum, ſed abſque productione actuum, quia Deus in his ſibi non complacet.*

35. *Non convenit animabus hujus vitæ internæ quòd faciant operationes etiam virtuoſas ex propria electione & activitate; aliàs non eſſent mortuæ: nec debent elicere actus amoris erga beatam Virginem, Sanctos & humanitatem Chriſti; quia cùm iſta ſenſibilia ſint objecta, talis eſt amor erga illa.*

Objicitur: Chriſtus via eſt per quam ad Deum pervenitur, qui ergo ad contemplationis perfectionem pervenerunt, de Chriſto ampliùs non cogitant, nec actus amoris & devotionis circa ejus humanitatem eliciunt, ſed in Primi ſummique Entis, nempe Dei cognitione penitus ſunt defixi, quod unum eſt contemplationis objectum.

Quâ ratione per Chriſtum tranſeant, & in illo maneant Animæ ſanctæ? Reſpondetur, Chriſtum non ſolùm eſſe viam quâ ad Deum tendimus, ſed terminum quò pervenimus, & in quo quieſcimus: *Ego ſum via,* inquit, *veritas & vita;* & *in ipſo inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter* (ut docet Apoſtolus) Unde cùm tendere ſemper ad Deum debeamus, & in hac (ut ita loquar) tendentia poſita ſit vitæ ſpiritualis perfectio, quamdiu in hoc mortali corpore vivimus; cùm etiam Deum in Chriſto fides apprehendat, atque intueatur, immo ipſum Chriſtum Deum eſſe certò credat, nullus eſt perfectionis & vitæ ſpiritalis ſtatus, in quo de Chriſto cogitare, & actus frequentes fidei, adorationis, ſpei, amoris, gratiarum actionis erga ipſum exercere non debeamus. Verumtamen in ſacra ejus humanitate contemplatio & amor noſter ſiſtere non debent, ſed per ipſum quà homo eſt, ad eum ut unus cum Patre & Spiritu Sancto Deus eſt, pervenire, in eoque ut *Veritas & Vita* eſt, quieſcere. Unde S. Auguſtinus Libro 1. *De Doctrina Chriſtiana*, Cap. 34. ait: *Vide quemadmodum cùm ipſe Veritas & Verbum per quod facta ſunt omnia, caro factum eſſet ut habitaret in nobis, tamen ait Apoſtolus:* „ Et ſi noveramus Chri- „ ſtum ſecundùm carnem, ſed jam non novimus, *Ille quippe qui non ſolùm pervenientibus poſſeſſionem, ſed etiam viam præbere ſe voluit venientibus ad principium viarum, voluit carnem aſſumere.*

2. Cor. 5. 16.

Un-

Proverb. 8. 22.

Unde eſt etiam illud : Dominus creavit me in principio viarum ſuarum, *ut inde inciperent qui vellent venire. Apoſtolus igitur quamvis adhuc ambularet in via, & ad palmam ſuperna vocationis ſequeretur vocantem Deum, tamen ea qua retro ſunt obliviſcens, & in ea qua ante ſunt extentus, jam principium viarum tranſierat, hoc eſt, eo non indigebat, a quo tamen adgrediendum & exordiendum iter eſt omnibus, qui ad veritatem perveniee, & in vita aterna permanere deſiderant. Sic enim ait :*

Philipp. 3. 13.

Joan. 14. 26.

Ego ſum via & veritas & vita : *hoc eſt, per me venitur, ad me pervenitur, in me permanetur. Cùm enim ad ipſum pervenitur, etiam ad Patrem pervenitur; quia per aqualem ille cui eſt aqualis agnoſcitur, vinciente & tamquam adglutinante nos ſpiritu ſancto, quo in ſummo atque incommutabili bono permanere poſſimus. Ex quo intelligitur quàm nulla res in via tenere nos debeat, quando nec ipſe Dominus, in quantum via noſtra eſſe dignatus eſt, tenere nos voluerit, ſed tranſiee; ne rebus temporalibus, quamvis ab illo pro ſalute noſtra ſuſceptis & geſtis, hareamus infirmiter, ſed per eas potiùs curramus alacriter, ut ad eum ipſum, qui noſtram naturam a temporalibus liberavit, & collocavit ad dexteram Patris, provehi atque pervehi mereamur.*

Summum Ens non eſt unum contemplationis objectum.

Quod verò ajunt Quietiſtæ, ſummum ens & illimitatum eſſe unum contemplationis objectum, error eſt, cùm idem ſit contemplationis quod Fidei objectum, Deus ſcilicet ac divina Attributa, Chriſtus & omnia ejus Myſteria, ſermones, geſta, miracula, beneficia, paſſiones: immo & divini quilibet effectus ſecundariom & minùs præcipuum ſunt contemplationis objectum, ut docet S. Thomas Secunda Secundæ Quæſtione 180. Articulo 4. *Ad vitam contemplativam,* inquit, *pertinet aliquid dupliciter: Uno modo principaliter; alio modo ſecundariò vel diſpoſitivè. Principaliter quidem ad vitam contemplativam pertinet contemplatio divina veritatis: quia hujuſmodi contemplatio eſt finis totius humana vita.* Unde S. Auguſtinus.

C. 8.

Lib. 1. *De Trinitate ait :* ,, *Hac nobis contemplatio promittitur actionum omnium finis, atque aterna perfectio gaudiorum qua quidem in futura vita erit perfecta, quando videbimus Deum facie ad faciem; unde & perfectè beatos faciet. Nunc autem contemplatio divina veritatis competit nobis imperfectè, videlicet per ſpeculum & in aenigmate. Unde per eam fit nobis quadam inchoatio beatitudinis, qua hic incipit ut in futuro continuetur... Sed quia per divinos effectus in Dei contemplationem manu ducimur, ſecundùm illud ad Romanos 1.* ,, Inviſibilia Dei per ea quæ facta ſunt intellecta ,, conſpiciuntur: *inde eſt quòd etiam contemplatio divinorum effectuum ſecundariò ad vitam contemplativam pertinet, prout ſcilicet ex hoc manu ducitur homo ad Dei cognitionem.* Nomine porro *divina veritatis* cujus contemplationem ad vitam contemplativam principaliter pertinere docet S. Thomas, intellige veritatem omnem a Deo revelatam, quæ Fidei Chriſtianæ objectum eſt. In ſummi Entis abſtractiſſima & illimitata idæa hærere diu non poteſt mens hominis in hac via peregrinantis; quamobrem neceſſe eſt ut Chriſti contemplatione ſublevetur & refocilletur. *Tendebatis vos fortaſſis videre bonum omnium bonorum* (inquit S. Auguſtinus) *bonum a quo ſunt omnia bona, bonum ſine quo nihil eſt bonum, & bonum quod ſine cæteris bonum eſt: tendebatis vos ut videretis, & fortè in extendenda acie mentis veſtra deficiebatis. Hoc enim ex me conjicio, ſic patior. Sed & ſi eſt aliquis, ſicut fieri poteſt, & valde poteſt, acie mentis fortior me, & contuitum cordis ſui diu figit in eo quod eſt: laudet ille ut poteſt, & quomodo nos non poſſumus, laudet. Gratias tamen illi, qui in hoc Pſalmo temperavit laudem ſuam, ut & firmorum eſſet & infirmorum. Nam in illa miſſione ſervi ſui Moyſi cùm* ,, *diceret :* Ego ſum qui ſum, & dices filiis Iſraël, ,, qui eſt miſit me ad vos : *Quia ipſum propriè Eſſe menti humana difficile erat capere, & mittebatur homo ad homines, quamvis non ab homine; continuò Deus temperavit laudem ſuam, & hoc de ſe dixit, quod capi dulciter poſſet : non in eo noluit remanere quod laudabatur, quò non poſſet laudator at-* ,, *tingere.* Vade, *inquit,* dic filiis Iſrael : Deus ,, Abraham, & Deus Iſaac, & Deus Jacob miſit ,, me ad vos... *Non-ne tibi videtur ratio ejus reſpondere & dicere, quod dixi, Ego ſum qui ſum; verum eſt ſed non capis : quod autem dixi, Ego ſum Deus Abraham, Deus Iſaac, & Deus Jacob; & verum eſt & capis? quod enim Ego ſum qui ſum, ad me pertinet : quod autem Deus Abraham, & Deus Iſaac, & Deus Jacob, ad te pertinet. Et ſi deficis in eo quod mihi ſum, cape quod tibi ſum.*

Enarrat. in Pſal. 134.

Lege ejuſdem S. Doctoris Enarrationem in Pſalm.

121. n. 5. *ad illa verba.*

Cujus participatio ejus in idipſum.

Chriſti paſſiones poſſa & vulnera ſunt objectum contemplationis Animarum Sanctarum.

Chriſti certè paſſionem & ſacratiſſima vulnera objectum eſſe contemplationis Animæ Sanctæ, confirmat S. Bernardus Sermone 61. in Cantica, exponens illa verba Sponſi : *Columba mea in foraminibus petra, in cavernis maceria, oſtende mihi faciem tuam, ſonet vox tua in auribus meis.* Foramina petræ, Chriſti Salvatoris vulnera inter-
,, pretatur; nam petra Chriſtus. In his paſſer
,, invenit ſibi domum, & turtur nidum ſibi, ubi
,, ponat pullos ſuos. In his ſe columba tutatur,
,, & circumvolitantem intrepida intuetur accipi-
,, trem. Vox columbæ, *In petra exaltavit me.* Pſal. 39.
,, Quid non boni in petra? in petra exaltatus,
,, in petra ſecurus, in petra firmiter ſto, ſecu-
,, rus ab hoſte, fortis a caſu, & hoc quoniam
,, exaltatus a terra. Anceps eſt enim & cadu-
,, cum terrenum omne. Converſatio noſtra in
,, cœlis ſit, & nec cadere, nec dejici formida-
,, mus. In cœlis petra, in illa firmitas atque ſe-
,, curitas eſt, *Petra refugium herinaciis.* Et re- Pſal. 103.
,, vera ubi tuta firmaque infirmis ſecuritas &
,, requies, niſi in vulneribus Salvatoris? Tantò
,, illic ſecurior habito, quantò ille potentior eſt
,, ad ſalvandum. Fremit mundus, premit cor-
,, pus, diabolus inſidiatur, non cado. Fundatus
,, enim ſum ſupra firmam petram ... Fidenter
,, quod ex me mihi deeſt, uſurpo mihi ex vi-
,, ſceribus Domini, quoniam miſericordiâ af-
,, fluunt, nec deſunt foramina per quæ effluant.
,, Foderunt manus ejus & pedes, latuſque lan-
,, cea foraverunt: & per has rimas licet mihi
,, ſugere mel de petra, oleumque de ſaxo du-
,, riſſimo, id eſt, guſtare & videre quoniam
,, ſuavis eſt Dominus. Cogitabat cogitationes
,, pacis, & ego neſciebam: Quis enim cognovit
,, ſenſum Domini, aut quis conſiliarius ejus fuit?
,, At clavis reſerans, clavus penetrans factus
,, eſt mihi, ut videam voluntatem Domini?
,, Quidni videam per foramen? clamat clavus,
,, clamat vulnus, quòd verè Deus ſit in Chri-
,, ſto mundum reconcilians ſibi. Ferrum pertran-
,, ſiit animam ejus, & appropinquavit cor illius
,, ut non jam non ſciat compati infirmitatibus
,, meis. Patet arcanum cordis per foramina cor-
,, poris, patet magnum illud pietatis ſacramen-
,, tum, patent viſcera miſericordiæ Dei noſtri,
,, in quibus viſitavit nos Oriens ex alto.....
,, Ibo mihi ad illa ſic referta cellaria, ero quaſi
,, columba nidificans in ſummo ore foraminis,
,, ut cum Moyſe poſitus in foramine petræ,
,, tranſeunte Domino merear ſaltem *poſteriora*
,, *ejus proſpicere.* Nam faciem ſtantis, id eſt, Exod. 3
,, incommutabilis claritatis quis videat, niſi qui
,, introduci jam meruit non in Sancta, ſed in
,, Sancta Sanctorum? Nec vilis tamen aut con-
,, temnenda poſteriorum contemplatio. Habent
,, etiam aliquid & poſteriora Domini quod vide-

„ re delectet. Erit cùm oſtendet ſaciem ſuam, „ & ſalvi erimus. Sed interim præveniat nos „ in benedictionibus dulcedinis, illis otique quas „ poſt ſe relinquere conſuevit. Nunc dignatio- „ nis ſoæ poſteriora demonſtret, aliàs io gloria „ dignitatis ſaciem ſuam demonſtraturos. Subli- „ mis in regno, ſed ſuavis in cruce, io hae me „ viſione præveniat, io illa adimpleat. *Adim-*

Pſal. 15.

„ *plebis me lætitia cum vulta tuo.* Utraque vi- ſio ſalotaris, utraque ſuavis: ſed illa in ſublimi- tate, iſta io humilitate. Idcirco audit ſponſa, id eſt, Eccleſia, & fidelis Anima: *Columba mea in feraminibus petea; quòd in Chriſti vulneribus tota devotione verſetur, & jugi meditatione demoretue in illis. Inde Mortyrii tolerantia, inde magna illi fiducia apud Deum Altiſſimum. Non eſt quòd vereatue Martyr exanguem lividamque ad eum levare faciem, cujus livore ſanatus eſt, glorioſam repræſentare ſimilitudinem mortis ejus. Quid vereatue, cui etiam a Domino dicitur. Oſtende mihi faciem tuam. Vult videri, vult benignus dux devoti militis vultum & oculos in ſua ſuſtolli vulnera, ut illius ex hoc animum erigat, & exemplo ſui reddat ad tolerandum fortiorem. Enimvero non ſentiet ſua, dum illius vulnera intuebitur. Stat Martyr tripudians & triumphans tota licèt lacero corpore, & rimante latera ferro, non modò fortiter, ſed & alacriter ſacrum e carne ſua circumſpicit ebullire cruorem. Ubi ergo tunc anima Martyris, nempe in tuto, nempe in petra, nempe in viſceribus Jeſu, in vulneribus nimirum patentibus ad introëundum.*

Et Sermone 43. in Cantica, explicans illa verba Sponſæ: *Faſciculus myrrha Dilectus meus mihi inter ubera mea commorabitur;* paſſionem & labores Chriſti ſuaviſſimum contemplatioois ejus & omnium Animarum ſaoctarum objectum in hac Vita mortali eſſe docet. *Quia*, inquit, *inter adverſa & proſpera verſans* (Sponſa) *novit utrobique pericula non deeſſe, medium hujuſmodi uberum ſuorum vult habere Dilectum, cujus adverſus utraque continuâ protectione munitam, nec læta extollant, nec triſtia dejiciant. Tu quoque, ſi ſapis, imitaberis Sponſæ prudentiam, atque hunc myrrhæ tam charum faſciculum de principali tui pectoris, nec ad horam patieris avelli, amara illa omnia quæ pro te pertulit, ſemper in memoria retinens, & aſſiduâ meditatione revolvens, quo poſſis dicere & tu: Faſciculus myrrha Dilectus meus mihi, inter ubera mea commorabitur. Et ego, Fratres, ab ineunte mea converſione, pro acervo meritorum quæ mihi deeſſe ſciebam, hunc mihi faſciculum colligare, & inter ubera mea collocare curavi, collectum ex omnibus anxietatibus & amaritudinibus Domini mei: Primùm videlicet infantilium illarum neceſſitatum: deinde laborum quos pertulit in prædicando, fatigationum in diſcurrendo, vigiliarum in orando, tentationum in jejunando, lachrymarum in compatiendo, inſidiarum in colloquendo, poſtremò periculorum in falſis fratribus, conviciorum, ſputorum, colaphorum, ſubſannationum, exprobrationum, clavorum, horumque ſimilium, quæ in ſalutem noſtri generis Sylva Evangelica copioſiſſimè noſcitur protuliſſe. Ubi ſanè inter tot odoriferæ Myrrhæ hujus ramuſculos minimè prætermittendam putavi etiam illam myrrham, quâ in cruce potatus eſt, ſed neque illam quâ unctus eſt in ſepultura, quarum in prima applicuit ſibi meorum amaritudinem peccatorum: in ſecunda futuram incorruptionem mei corporis dedicavit. Memoriam abundantiæ ſuavitatis horum eructabo quoad vixero: in æternum non obliviſcar miſerationes iſtas, quia in ipſis vivificatus ſum.... Hæc meditari dixi ſapientiam, in his juſtitiæ mihi perfectionem conſtitui, in his plenitudinem ſcientiæ, in his divitias ſalutis, in his copias meritorum. Ex his mihi interdum potus ſalutaris amaritudinis, ex his rurſum ſuavis unctio conſolationis..... Propterea hæc mihi in ore frequenter, ſicut vos ſcitis: hæc in corde ſemper, ſicut Deus ſcit: hæc ſtylo meo admodum familiaria, ſicut apparet: hæc mea ſublimior interim Philoſophia, ſcire Jeſum, & hunc crucifixum. Non requiro, ſicut ſponſa, ubi cubet in meridie, quem lætus amplector mea inter ubera commorantem. Non requiro ubi paſcat in meridie, quem intueor Salvatorem in cruce. Illud ſublimius, iſtud ſuavius; panis illud, hoc lac; hoc viſcera reficit parvulorum, hoc replet ubera matrum: & ideo inter ubera mea commorabitur. Hunc & vos, dilectiſſimi, tam dilectum faſciculum colligite vobis, hunc medullis inſerite cordis, hoc munite aditum pectoris, ut & vobis inter ubera commoretur. Habete illum ſemper non retro in humeris, ſed ante præ oculis, ne portantes, & non odorantes, & onus premat, & odor non erigat.*

In Chriſti tamen carne ſiſtere & per illam uti viam ad divinitatem cujus plenitudo in ipſo inhabitat, non tranſire, imperfectorum eſt, & incipientium, ut docet Mellifluus Doctor Sermone 20. in Cantica. *Licèt verò*, inquit, *donum & magnum donum ſpiritûs ſit ejuſmodi erga carnem Chriſti devotio, carnalem tamen dixerim hunc amorem, illius utique amoris reſpectu, quo non tam Verbum caro jam ſapit, quàm Verbum ſapientia, Verbum juſtitia, Verbum veritas, Verbum ſanctitas, pietas, virtus, & ſi quid aliud quod ſit hujuſmodi dici poteſt. Et hæc nempe omnia Chriſtus, qui factus eſt nobis ſapientia a Deo & juſtitia & ſanctificatio & redemptio,*

Contemplatio humanitatis Chriſti, & erga illam devotio, lac eſt a que nulla in hac vita hominum ſpiritualium ætas ablactari debeat.

Mirum eſt quod Pſeudo-Myſtici, qui de infantia ſpiritoali gloriantur contemplatiooe humanitatis Chriſti, velut lacte paſci nolint. Hunc incipientium & infirmorum cibum eſſe dixerint, non perſectorom; ſed longè eſt ab inſantiæ Chriſtianæ ſimplicitate & humilitate, qui ſe perſectum putat. *Lac dat parvulis* (ait S. Auguſtinus Serm. 117. aliàs 38. de Verbis Domini) *ut cibum Sapientia det majoribus. Lactare patienter, ut avidè paſcaris. Quomodo enim fit etiam lac quo lactantur infantes? Nonne eſca erat in menſa? ſed invalidus eſt infans ad comedendum eſcam quæ in menſa eſt; quid facit mater? Incarnat eſcam, & conficit lac de ipſa. Conficit nobis quod capere poſſimus. Sic Verbum caro factum eſt, ut lacte parvuli nutriremur, qui ad cibum quidem eramus infantes....* Et alibi: *Quod continuus in Chriſto, nondum eſt contemplatio ſanati, ſed medicamentum ægroti. Noli feſtinare ad viſionem, ægrote. Angeli vident, Angeli gaudent, Angeli paſcuntur & vivunt; nec deficit unde paſcuntur, ſed ut panem Angelorum manducaret homo, Dominus Angelorum factus eſt homo. Hæc eſt ſalus noſtra, medicina infirmorum, cibus ſanorum.... collyrium cæcis ad intuendum utrumque ſplendorem divinitatis.*

Et Tractatu 98. in Joannem: *In ipſis* (inquit) *quæ ſumimus alimentis uſque adeo non eſt contrarius lacti ſolidus cibus, ut ipſe lacteſcat, quo poſſit eſſe aptus infantibus ad quos per matris vel nutricis pervenit carnem. Sicut fecit etiam mater ipſa Sapientia, quæ cùm ſit in excelſis Angelorum ſolidus cibus, dignata eſt quodammodo lacteſcere parvulis, cùm Verbum caro factum eſt, & habitavit in nobis. Sed ipſe homo Chriſtus qui vera carne, vera cruce, vera morte, vera reſurrectione ſincerum lac dicitur parvulorum, cum bene ab ſpiritualibus capitur, invenitur Dominus Angelorum. Proinde nec ſic parvuli ſunt lactandi, ut ſemper non intelligant Deum Chriſtum; nec ſic ablactandi ut deſerant hominem Chriſtum, quod alio modo ad*

ipſum ita dici poteſt ; Nec ſic lactandi ſunt , ut creatorem numquam intelligant Chriſtum ; nec ſic ablactandi , ut Mediatorem umquam deſerant Chriſtum . In hoc quippe non convenit huic rei ſimilitudo nutrimenti lactis & ſolidi cibi , ſed potiùs fundamenti . Quia & puer quando ablactatur , ut ab alimentis infantiæ jam recedat inter ſolidos cibos non repetit ubera quæ ſugebat . Chriſtus autem crucifixus eſt lac ſugentibus & cibus proficientibus . Fundamenti verò ideo eſt aptior ſimilitudo , quia , ut perficiatur quod ſtruitur , additur ædificium , non ſubtrahitur fundamentum, Humanitas ergo Chriſti non parvulos tantùm , ſed & adultos in vita interiori roborare poteſt , & lac iſtiuſmodi eſt , ut ab eo nulla hic hominum ſpiritualium ætas ablactari debeat.

Virgines ſacras caſto & puro amore Deo , cui virginitatem ſuam devoverunt , adhærentes , Angelicam vitam hominibus & cœli mores exhibentes in terris , S. Auguſtinus ad vitam interiorem informans tantùm abeſt , ut eas a Chriſti contemplatione avertat , & in unius Entis infiniti & immenſi intuitu quieſcere jubeat , ut contra eas ad Chriſti & Myſteriorum ejus conſiderationem adhortetur , ut eum ardentiùs ament. *Si ergo* (inquit) *nuptias contempſiſtis filiorum hominum , ex quibus gigneretis filios hominum ; toto corde amate ſpecioſum præ filiis hominum : vacat vobis , liberum eſt cor a conjugalibus vinculis . Inſpicite pulchritudinem amatoris veſtri : cogitate æqualem Patri , ſubditum & Matri ; etiam in cœlis dominantem , & in terris ſervientem ; creantem omnia , creatum inter omnia , illud ipſum quod in eo derident ſuperbi , inſpicite quàm pulchrum ſit ; internis luminibus inſpicite vulnera pendentis , cicatrices reſurgentis , ſanguinem morientis , pretium credentis , commercium redimentis , Hæc quanti valeant cogitate , hæc in ſtatera charitatis appendite , & quidquid amoris in nuptias veſtras impendendum habebatis , illi rependite . . . . . . Benè quòd interiorem veſtram pulchritudinem quærit , ubi dedit vobis poteſtatem filias Dei fieri : non quærit a vobis pulchram carnem , ſed pulchros mores , quibus frenetis & curvum . . . Toto vobis figatur in corde , qui pro vobis eſt fixus in cruce : totum teneat in animo veſtro , quidquid noluiſtis occupari connubio .*

Spuriorum Myſticorum propoſitiones rejiciendæ.

Ex his perſpicuum eſt , propoſitiones illas ſpuriorum Myſticorum rejiciendas eſſe :

1. *Contemplatio pura & directa , nullius objecti idæa diſtincta & nominabili occupatur , ſed una idæa abſtracta & purè intellectuali entis infiniti & immenſi .* Quæ propoſitio erronea eſt , illuſionibus viam aperit , orationis & veræ contemplationis principia evertit.

2. *Anima contemplatricis Chriſti Jeſu intuitu diſtincto , ſenſibili , & reflexo duobus in ſtatibus ſeu temporibus privantur , ſcilicet in fervore naſcentis contemplationis , & in extremis probationibus .* Quæ propoſitio eâ ratione erronea eſt , quòd fidem explicitam in Chriſtum Jeſum ab aliquo juſtorum ſtatu removeat , ſicque ſpiritualis ædificii fundamentum ſubruat , *quod eſt Chriſtus Jeſus* : & Beguardorum ac Molinoſi hæreticis Articulis cognata eſt.

Sponſæ purus amor frequenti Chriſti & Myſteriorum ejus contemplatione alitur.

His iterum oppono præclarum S. Bernardi locum qui caſtum Sponſæ amorem frequenti Chriſti & Myſteriorum ejus contemplatione ali docet. *Oportet nos* (inquit) *ſi crebrum volumus habere hoſpitem Chriſtum , corda noſtra ſemper habere munita fidelibus teſtimoniis , tam de miſericordia ſcilicet morientis , quàm de potentia reſurgentis : quomodo David ajebat :* Duo hæc audivi , quia poteſtas Dei eſt , & tibi Domine miſericordia . *Siquidem utriuſque rei teſtimonia credibilia facta ſunt nimis , Chriſto utique moriente propter delicta noſtra , & reſurgente propter juſtificationem noſtram , & aſcendente ad protectionem noſtram , & mittente Spiritum ad conſolationem noſtram , & quandoque rediturо ad conſummationem noſtram : nempe in morte miſericordiam , potentiam in reſurrectione , utramque in ſingulis exhibuit reliquorum . Hæc mala , hi flores , quibus Sponſa ſe interim ſtipari poſtulat & fulciri , credo ſentiens facilè vim in ſe amoris poſſe tepeſcere & langueſcere quodammodo , ſi non talibus jugiter foveatur incentivis , donec introducta quandoque in cubiculum , diu cupitis excipiatur amplexibus , ut dicat : LÆVA ejus ſub capite meo , & dextera illius amplexabitur me .*

Pſal. 61.

Cant. 2.

Diſſertationis Epilogus.

De ſpuriorum Myſticorum Propoſitionibus , quæ damnatis Beguardorum erroribus ſunt affines , Sanctæ Sedis Apoſtolicæ Eccleſiæque Romanæ judicium expectatur , quam non dubitamus rationem habituram judiciorum contra ſimiles quoſdam fanaticorum hominum errores quondam latorum , ut teſtantur Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Monumenta.

Eccleſiaſtica judicia olim contra ſpurios Myſticos lata.

Anno ſcilicet milleſimo tercentеſimo vigeſimo-nono , Ekardi Doctoris Teutonici Articulos viginti & octo damnavit Joannes Vigeſimus Secundus Pontifex Maximus , quos inter iſti leguntur a ſpuriis Myſticis nuper adoptati.

7. *Quod petens hoc aut hoc , malum petit , & malè petit .*

8. *Qui non intendunt res , nec honores , nec utilitatem , nec devotionem internam , nec ſanctitatem , nec præmium , nec Regnum cœlorum , ſed omnibus iis renunciaverunt , etiam quod ſuum ſit , in illis hominibus honoratur Deus .*

9. *Ego nuper cogitavi , utrum ergo vellem aliquid recipere a Deo vel deſiderare : ego volo de hoc valdè benè deliberare &c.*

14. *Bonus homo debet ſic conformare voluntatem ſuam voluntati divinæ , quòd ipſe velit quicquid Deus vult : quia Deus vult aliquo modo me peccaſſe , nollem ego quod ego peccata non commiſiſſem .*

Joannes 22. maturo & accurato examine Articulorum viginti & octo Doctoris Ekardi præmiſſo , pronunciavit : *Primos quindecim Articulos & duos etiam ultimos , tam ex ſuorum ſono verborum , quam ex ſuarum connexione ſententiarum , errorem ſeu labem hæreſis continere .* Alios verò undecim Articulos tamquam *Malè ſonantes , & multùm temerarios , de hæreſique ſuſpectos* damnavit : *Licèt cum multis expoſitionibus & ſuppletionibus ſenſum Catholicum formare valeant vel habere* (ut loquitur idem Pontifex .) Libros etiam omnes Ekardi , qui dictos errores continerent , damnavit , quamvis eos expreſsè retractaviſſet ac ejuraſſet ante mortem , ſeque ac omnia Scripta ſua & dicta Sedis Apoſtolicæ judicio humiliter ſubjeciſſet . Iſta conſtant ex Conſtitutione Joannis 22. data Avenione ſexto Kalendas Aprilis , Pontificatus anno decimo-tertio , quam Annalibus Eccleſiaſticis inſeruit Odoricus Raynaldus ad annum milleſimum tercenteſimum vigeſimum-nonum , N. 70. & ſeq.

Anno milleſimo tercenteſimo quinquageſimo-tertio , cùm Berengarius de Montefalcone Ciſtercienſis Ordinis in Cœnobio Populeti in Catalonia Profeſſor hanc propoſitionem docuiſſet : *Quæcumque bona facienda ſunt , puro Dei amore , non ob aliam rationem , nec ſpe mercedis æternæ facienda :* Errorem ſolemni judicio damnarunt Sancius Tarraconenſis Archiepiſcopus , & F. Nicolaus Roſelli Inquiſitor Fidei , ut refert Nicolaus Eymericus in Directorio Inquiſitorum , P. 2. pag. 266.

Inter Articulos *erroneos & hæreticales* Raymundi Lulli a Gregorio Undecimo damnatos , poſt Librorum ejus accuratum examen a Petro Cardinali Epiſcopo Oſtienſi & viginti Magiſtris in Theologia , anno milleſimo tercenteſimo ſeptuageſimo ſexto , hi leguntur a ſpuriis Myſticis nuper adoptati :

68.

Digitized by Google

68. Quilibet homo poteſt Deum contemplari quantùm, & ubi vult, & quando vult.

80. Homo debet amare Deum quia bonus eſt, non autem propter ullam rem quam ſibi donet, nec propter indulgere ſuum peccatum; nec propter hoc quòd ipſe non ſit damnatus; & qui ſic voluerit orare, ſentiet ſe tam altum per ſuum amare; & per ſuum intelligere, & memorari, quòd non poterit altiùs aſcendere.

81. Qui amant Deum propter hoc ut det eis gloriam cœleſtem, vel bona temporalia .... faciunt de prima intentione ſecundam, & de ſecunda primam.

Vide Directoriom Inqoiſitorom Nicolai Eymerici, Aragoniæ Ioquiſitoris, qui Libros & errores Raymundi Lolli detulit ad Sedem Apoſtolicam, P. 2. Directorii Inquiſitorum, pag. 255. & ſeq. & Literas Apoſtolicas Gregorii Undecimi Archiepiſcopo Tarraconenſi & ejus Suffraganeis inſcriptas, quæ incipiunt, *Conſervationè*, datss Aveniooe octavo Kalendas Febroarii anno ſeato Pontificatos, editas ad calcem Directorii, pag. 67. Eccleſiaſtica illa judicia adversùs ſpuriorum Myſticorum errores in Hiſtoria noſtra ſuis locis adnotata, colligere & lectoribus repræſentare ſub uno velut aſpectu viſum eſt in fine Diſſertationis iſtios, qoam coocludo præclaro S. Auguſtini teſtimonio, cujos verba ſunt ſaluberrimum antidotum contra peſtiferæ dogmata de eacluſione ſpei, mercedis æteroæ motivo incitatæ, ab amore caſto & perfecto Dei; & de ſalutis æternæ abſoluta devotione atque abdicatione actu reflexo, *Diſſidere* (ioquit S. Auguſtinus) *& expete donatam tibi vitam Chriſti, & donec perveniat, tene pignus mortem Chriſti. Non enim promittens nobis victurum ſe eſſe nobiſcum, potuit majus pignus dare nobis, quàm mori pro nobis. Mala, inquit, veſtra pertuli, bona mea non reddam? Promiſit, cautionem fecit, pignus dedit, & tu dubitas credere? Promiſit, cùm hic inter homines ambularet; cautionem fecit, cùm Evangelium ſcriberet. Ad pignus ipſius quotidie dicis, Amen. Pignus accepiſti, quotidie erogatur tibi. Noli deſperare, qui vivis ex pignore.*

Antidotum contra ſpuriorum Myſticorum peſtifera Dogmata.

S. Auguſt. Serm. 334. aliàs 48. De Sanctis.

Pſal. 15. DOMINUS PARS HEREDITATIS MEÆ, *Non dixit, O Domine, quid das mihi aliquam hereditatem? Quicquid mihi dederis, vile eſt. Tu eſto hereditas mea, amo te, totus amo te, toto corde, totâ animâ, totâ mente amo te. Quid erit mihi quicquid mihi dederis præter te? Hoc eſt Deum gratis amare, de Deo Deum ſperare, de Deo properare impleri, de ipſo ſatiari. Ipſe enim ſufficit tibi: præter illum nihil ſufficit tibi.*

Ita ſe amari a nobis vult Deus, qoo modo nos amat; ſive in eumdem ſcopum collineare noſtrum io illum amorem, in quem collineat ejus io nos amor. Hic autem ſcopus & finis eſt ſumma ejus bonitas, non præcisè, ſed ot nobis commuoicanda, ut nobis benefaciens, ut oos beatificans. Id ex S. Hilario confirmator. *Hominem* (inquit) *non quòd officio ejus in aliquo eguerit, inſtituit, ſed quia bonus eſt, participem beatitudinis ſuæ condidit, & rationale animal in uſum largiendæ ſuæ æternitatis vitâ ſenſuque perfecit; & hoc ex ipſius dictis abſolutè intelligitur. Ait enim* „ Et nunc „ Iſraël, quid Dominus Deus tuus poſcit a te, niſi „ ut timeas Dominum Deum tuum, & ambules in „ omnibus viis ejus, & diligas eum, & ſervias Domino Deo tuo ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota virtute tua & cuſtodias præcepta Domini Dei, & juſtificationes ejus quæ ego „ præcipio tibi, ut bene ſit tibi? *Nullum a nobis, niſi innocentiæ & religionis, & fidei obſequium Deus poſtulat. Amari ſe a nobis exigit, non utique amoris in ſe noſtri fructum aliquem ſui causâ ipſe percipiens, ſed amore ipſo nobis potiùs, qui eum amabimus, profuturo. Nam amari ſe, ſibique nos obſequi, idcirco ut nobis bene ſit, expetit, ut digni beatitudinis ſuæ ac bonitatis ſuæ munere per meritum amoris ſui & obſequii judicemur. Bonitatis autem uſus ut ſplendor ſolis, ut lumen ignis, ut odor ſucci, non præbenti proficit, ſed utenti.* Caſtus eſt ac purus amor noſter, cùm Dei in nos amori conformatur. Præciſiones Metaphyſicas & Logicas amor neſcit, quæ ſunt plerumque *Tormenta cruciaada ſimplicitatis, & ſuſpendenda veritatis.* Tertull.

Amor Dei ut beatitudinis noſtræ, Dei in nos amori conformis.

S. Hilar. in Pſal. 2.

Deuteron. 10. 12. & 13.

Verùm (inquit) non-ne poſſibilis eſt puri amoris actus, quo Deus ab Anima ſancta propter ſuam unam ſummam bonitatem, ſine ullo ad beatitudinem ac mercedem æternam reſpectu diligatur?

R. Utique poſſibilis.

Inſtant: Hujoſmodi puri amoris actus repeti poſſunt.

R. Ita certè.

Urgent: Ex actibus repetitis fit habitus: poſſibilis eſt igitur habitus amoris puri io hac vita.

Reſpondetur: Ex actibus repetitis habitum gigni vel perfici. Actom amoris puri producere habitom charitatis in peccatore pœnitente: illum augere ac perficere in juſto, ſed in eo oovum habitum non producere, cùm charitas unius ſit ſpeciei. Nec ad habitualem puri amoris ſtatum Animam ſanctam evehunt quidam puri amoris actus raptim eliciti, cùm habitualis ille ſtatus proprius ſit Beatorum, non viatorum, in quibus aliquid ſemper carnalis concupiſcentiæ ſupereſt expugnandum. Nam *Caro in terram cogit, mens ſurſum tendit: rapitur amore, ſed tardatur pondere. De hac re Scriptura ita loquitur:* Corpos enim quod corrumpitur, aggravat aoimam, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantem. *Si ergo caro in terram vergens onus eſt animæ, & ſarcina prægravans prævolantem; quantùm quiſque delectatur ſuperiore vitâ ſuâ, tantùm deponit de terrena ſarcina ſua.* Quamdiu caro oon habet *ſtatum proprium cæleſtis habitudinis*, quamdiu non ſumus *æquales Angelis Dei*, io nobis *caro concupiſcit adversùs ſpiritum:* adeoque io nemine homine eſt habitualis puri amoris ſtatos ſecundùm legem ordinariam: quamvis ſit *perfecta charitas*, qualis in via poteſt haberi, *foras* quidem *mittens timorem*, non tamen ſpem & deſiderium mercedis æternæ, quæ Deus eſt; ſed Deum diligens ut ſummum & beatificum bonum noſtrom. Quam amabilitatis rationem nec ipſa Beatorum charitas excludit. Deum enim ot booum ſuum, ut beatitudinem ſuam, ot mercedem ſuam æternam etiam diligunt. Quorum tamen amorem mercenarium nemo Catholicus dixerit.

S. Auguſt. Lib. De utilit. jejunii.

Sap. 9. 15.

Inſtant rurſus novi Myſtici: Vitam æternam, beatitudinem ſupernaturalem, quæ mera gratia eſt, Deus potuit homini non coocedere, potuit propter illam hominem noo creare. Tunc tamen ſummè amabilis fuiſſet Deus a creatura ſua.

R. Hypotheſim admittimos. Homo in quocumque ſtatu conditus fuiſſet, Deum amare ſuper omnia debuiſſet. In puræ naturæ ſtatu ſi conditus fuiſſet abſque ollo ad beatitudinem ſupernaturalem ordine illum diligere debuiſſet amore naturali ut naturæ Auctorem, ot creatorem conſervatoremque ſuum, omniſque boni in illo ordine largitorem, ot ſuæ beatitudinis naturalis objectom, ultimumque in eo ſtato finem. Sed cùm Deus *Magna & pretioſa nobis promiſſa donaverit, ut per hæc efficiamur divinæ conſortes naturæ:* cùm dederit ut per ſuam gratiam *Filii Dei nominemur & ſimus:* & conſeqoenter *heredes Dei, coheredes autem Chriſti:* caſtus & perfectus illius amor pro hoc ſtatu noo excludit a motivo, ſeu iocitameo-

2. Petri 4.

1. Joan. 3.

Rom. 8. 17.

1. Cor. 2. 9. tu illum diligendi, bona *quæ nec oculus vidit,*
1. Pet. 1. 4. *nec auris audivit*, & quæ *in cor hominis non aſcenderunt, quæ præparavit diligentibus ſe.* Non
excludit intuitum *hereditatis incorruptibilis & incontaminatæ, conſervatæ in cœlis Filiis Dei*. Hunc
eſſe puræ benevolentiæ amorem qui negaverit,
Scripturæ Sacræ, Traditioni, & Theologorum
principibus contradicit. *Diverſi gradus charitatis*
Secunda Secundæ Quæſt. 24. A. 9. *diſtinguuntur ſecundùm diverſa ſtudia, ad quæ
homo perducitur per charitatem* (inquit S. Thomas)
*Nam primò quidem incumbit homini ſtudium principale ad recedendum a peccato, & reſiſtendum concupiſcentiis ejus, quæ in contrarium charitatis
movent; & hoc pertinet ad incipientes, in quibus
charitas eſt fovenda vel nutrienda ne corrumpatur.
Secundum autem ſtudium ſuccedit, quòd homo principaliter intendat ad hoc ut in bono proficiat, &
hoc ſtudium pertinet ad proficientes, qui ad hoc
principaliter intendunt ut in eis charitas per augmentum roboretur. Tertium autem ſtudium eſt ut
homo ad hoc principaliter intendat ut Deo inhæreat, & eo fruatur, & hoc pertinet ad perfectos,
qui cupiunt diſſolvi & eſſe cum Chriſto.* Charitas
igitur perfectorum in hac viâ tantùm abeſt ut
beatitudinis cœleſtis, æternæque mercedis quæ
Deus eſt Deique fruitio, deſiderium excludat;
vel beatitudinem ſuam ac ſalutem æternam abſoluto ſacrificio devoveant perfecti: ut contra
perfectio charitatis ferventius in ipſis deſiderium
excitet Deo fruendi, æternùmque vivendi cum
Chriſto.

Hunc velut *Auctorem fidei & conſummatorem*,
in quo nos Deus *omni benedictione ſpirituali in cœleſtibus benedixit*, Juſti in omni ſtatu reſpiciunt
etiam in ferventibus contemplationis initiis, &
in extremis probationibus; fidei explicitæ actus
in ipſum elicere tenentur, ac *recogitare eum qui*
Hebr. 12. 3. *talem* pro ipſis & pro omnibus hominibus *ſuſtinuit a peccatoribus adverſùs ſemetipſum contradictionem*; ſed & deſolationem extremam a Deo in
parte inferiori Animæ ſanctæ; *ut ne fatigentur
animis ſuis deficientes*. In illo deſolationis interiori ſtatu ſe promiſſionum divinarum ſpe conſolari debent, & ſecundùm ſuperiorem animæ
partem gaudere, non quidem ſenſibili gaudio,
quo ad probationem fidei amoriſque ſui tunc a
Deo privantur, ſed illo quod a charitate inſeparabile eſt & fructus eſt Spiritus Sancti. *Communicantes*
1. Petri 4. 13. *Chriſti paſſionibus, gaudete* (inquit S.
Petrus) *ut & in revelatione gloriæ ejus gaudeatis exultantes*. Qui contrarium docent Quietiſtæ,
& Spurii Myſtici, omnemque Chriſti Jeſu intuitum & conſiderationem diſtinctam & reflexam ab initiis ferventis contemplationis, & ab
extremarum probationum ſtatu eliminant, nonne dicere videntur. *Exinanite, exinanite uſque ad
fundamentum in ea?* Illud utique fundamentum de
Pſal. 136. 2. quo Apoſtolus ait: *Fundamentum aliud nemo poteſt ponere præter id quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus Jeſus .... OMNE igitur religionis initium,*
Cor. 3. 11. *omne fundamentum ſpei noſtræ evacuare tentant:*
S. Hilarius in Pſal. 136. *ne qua ſpes boni alicujus relinquatur. Fundamento enim fidei, quod eſt Chriſtus, eruto & everſo, ne ipſius quidem ædificandæ per Pœnitentiam
veniæ conſolatio relinquatur.*

DISSERTATIO XVI.

Contra VVICKLEFFUM. De Juſta Bonorum Temporalium ab Eccleſia Poſſeſſione.

Bona temporalia ab Eccleſia viriſque Eccleſiaſticis poſſeſſa fuiſſe, non mobilia ſolùm, ſed immobilia, id eſt, agros, vineas, domos, urbes Provincias, Comitatus, Ducatus, Principatus, ex oblatione Fidelium, ex piis morientium legatis, ex munificentia Principum, Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ monumenta teſtantur. Juſtè hujuſmodi bona poſſediſſe ex eo probatur; quòd nullis Chriſti Apoſtolorum, vel Conciliorum mandatis aut decretis id Viris Eccleſiaſticis prohibitum ſit: nec ullo voto poſſeſſionum juri Miniſtros ſuos renunciare juſſerit Eccleſia: immo innumeros Canones Conciliorum, Decreta Pontificum, documenta Patrum legamus de bonorum Eccleſiaſticorum adminiſtratione, diſpenſatione, diviſione: nec citra inſaniam dici poſſit Eccleſiam, Sanctoſque Epiſcopos qui ipſam rexerunt, Viros Sanctos, religioſiſſimos Principes qui ipſam ditarunt, in errorem lapſos, ac injuſtitiæ vel uſurpationis reos fuiſſe. *Conſtantinus* Imperator omnia quæ Perſecutorum furor Eccleſiæ eripuerat, reſtitui juſſit. *Omnia* (inquit) *quæ ad Eccleſias rectè viſa fuerint pertinere, ſive domus ac poſſeſſio ſit, ſive agri, ſive horti, ſive quæcumque alia, reſtitui jubemus*, Refert, *Euſebius* lib. 2. de Vita Conſtantini, Cap. 39. Idem Imperator Lege latâ ſanxit, ut cuique liceret, quod vellet, bonorum ſuorum teſtamento ad Eccleſiam tranſmittere; *Cod. de Sacroſanctis Eccleſiis, L. 1.* cujus hæc ſunt verba: *Habeat unuſquiſque licentiam Sanctiſſimo, Catholico, venerabilique Concilio decedens bonorum quod optaverit relinquere, & non ſint caſſa judicia ejus.*

S. Gregorius Nazianzenus Epiſtolâ 80. quâ duos fratres adhortatur ad ſupremam voluntatem matris implendam, quæ pecuniam non modicam Eccleſiæ reliquerat, ita ipſos compellat: *Cogitate complures extitiſſe, qui totas etiam domos Eccleſiæ addici paſſi ſunt, non etiam defuiſſe, qui ſuapte ſponte facultates ſuas omnes obtulerint, ac pulcherrimum quæſtum fecerint, hoc eſt, propter futura vitæ opes inopiam amplexi ſint.* Idem in Teſtamento, quod *Leunclavius* in Jure Orientali edidit, omnia bona ſua Eccleſiæ Nazianzenæ ſe donaſſe declarat: *Omnia mea bona conſecravi Eccleſiæ Catholicæ quæ Nazianzi eſt, ad miniſterium uſumque pauperum.* De Sancto *Ambroſio* ſcribit *Paulinus* in ejus vitâ: *Tempore quo Epiſcopus ordinatus eſt, omne aurum atque argentum, quod habere poterat, Eccleſiæ vel pauperibus contulit. Prædia etiam quæ habebat, reſervato uſufructu germanæ ſuæ, donavit Eccleſiæ; nihil ſibi, quod hic ſuum diceret, derelinquens, ut nudus atque expeditus miles Chriſti, Dominum ſuum ſequeretur.*

Bona *Neſtorii* Hæreſiarchæ exilio damnati Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ *Theodoſius* Imperator addixit. Ejus ea de re Literæ ad *Iſidorum* Præfectum Prætorio habentur 3. P. Concilii Epheſini, Cap. 15. *Tua proinde celebris Auctoritas*, (inquit) *hac Pragmatica Sanctione prædictum Neſtorium ob admiſſam impietatem in perpetuum deportari faciat exilium: Omniaque bona illius Eccleſia Conſtantinopolitana addicat: quò auguſtiſſimi illius loci opes, cujus ille Sacra Myſteria nuper prodidit, auctiores evadant.*

De

De S. *Auguſtino* ſcribit *Poſſidius* in ejus Vita: *Domum vel agrum ſeu villam numquam emere voluit: Verùm ſi fortè Eccleſiæ a quoquam tale aliquid vel donaretur, vel titulo legati dimitteretur, non reſpuebat, ſed recipi jubebat. Nam & aliquas eum hereditates recuſaſſe novimus, non quia pauperibus inutiles eſſe poſſent, ſed quoniam juſtum & æquum eſſe videbat, ut a mortuorum vel filiis, vel parentibus, vel affinibus magis poſſiderentur, quibus ab iis deficientes dimittere noluerunt.*

Sanctus ipſe *Auguſtinus* Sermone 49. de Diverſis, qui primus eſt De communi Vita Clericorum ſuorum, Eccleſiam oblationes ſuodorum ſuſcipere teſtatur, & bona immobilia habere, unde Clericis victum in ſocietate ſubminiſtret. *Quid ſum* (inquit) *facturus eis qui dicunt: Ecce quare nemo donat Eccleſiæ Hipponenſi aliquid, ecce quare non eum faciunt, qui moriuntur, heredem: quia Epiſcopus Auguſtinus de bonitate ſua* [*laudando enim mordent, labiis mulcent, dentem figunt*] *donat totum, non ſuſcipit. Planè ſuſcipio, profiteor me ſuſcipere oblationes, oblationes ſanctas. Si quis autem iraſcitur filio ſuo, & moriens exheredat eum; ſi viveret, non eum placarem? Non ei filium ſuum reconciliare deberem? Quomodo ergo eum filio ſuo volo ut habeat pacem, cujus appeto hereditatem? Sed planè ſi faciat quod ſæpe hortatus ſum; unum filium habet, putet Chriſtum alterum; duos habet, putet Chriſtum tertium, decem habet, Chriſtum undecimum faciat, & ſuſcipio.... Confitentur quàm multa ſuſceperim: quid opus eſt ea numerare? Felicis Juniani hereditatem ſuſcepi. Quare? Quia ſine filiis defunctus eſt.* Et infra: *Sed hoc noverit Charitas veſtra dixiſſe me Fratribus meis qui mecum manent, ut quicumque habet aliquid, aut vendat & eroget, aut donet & commune illud faciat. Eccleſiam habet per quam Deus nos paſcit.* Et infra: *Scio quomodo homines ament Clericatum, nemini eum tollo nolenti mecum communiter vivere: ſed habet Deum, qui mecum manere vult. Si paratus eſt paſci a Deo per Eccleſiam ipſius, non habere debet aliquid proprium, ſed aut erogare pauperibus, aut in commune mittere, maneat mecum.* Legatur & Sermo ſecundus ejuſdem argumenti.

Sanctus Cyrillus Alexandrinum Epiſcopum Succeſſori ſuo multa teſtamento reliquiſſe, teſtatur *Athanaſius* Alexandrinus Presbyter, ejus ex ſorore Nepos, in Libello ſupplici Patribus Concilii Chalcedonenſis oblato, Actione 3. *Hic* (inquit) *moriturus teſtamentum condens, honoravit eum quicumque poſt eum ordinatus fuiſſet Archiepiſcopus, plurimis & magnis legatis de propria ſua ſubſtantia.*

Theodoſius Junior Lege latâ edixit, ut ſi quis Epiſcopus, aut Presbyter, vel Ordinum inferiorum Clericus inteſtatus deceſſiſſet, abſque liberis, vel cognatis, bonorum ipſius heres eſſet Eccleſia, cui fuerat deſtinatus. *Cod. Theodoſ. lib. 5. Tit. 3. C. 1. & Cod. Juſtin. lib. 1. Tit. 3. C. 20.*

Julianus Pomerius lib. 2. de Vita Contemplativa Cap. 9. Sacerdotes facultatum Eccleſiæ diſpenſatores eſſe docet, nec eas eſſe contemnendas, ſed fideliter adminiſtrandas. *Expedit facultates Eccleſiæ poſſideri, & amore perfectionis proprias contemni. Non enim propria ſunt, ſed communes Eccleſiæ facultates: & ideo quiſquis omnibus quæ habuit dimiſſis aut venditis, fit rei ſuæ contemptor, cum Præpoſitus factus fuerit Eccleſiæ, omnium quæ habet Eccleſia, efficitur diſpenſator. S. Paulinus ingentia prædia, quæ fuerunt ſua, vendita pauperibus erogavit; ſed cùm poſtea factus eſſet Epiſcopus non contempſit Eccleſiæ facultates, ſed fideliſſimè diſpenſavit. Quo facto ſatis oſtendit, & propria debere propter perfectionem contemni, & ſine impedimento perfectionis poſſe quæ ſunt communia Eccleſiæ poſſideri. Quid Sanctus Hilarius? Non-ne & ipſe omnia bona ſua aut parentibus reliquit, aut vendita pauperibus erogavit? Is tamen cum merito perfectionis ſuæ fieret Arelatenſis Epiſcopus, quod illa tunc habebat Eccleſia non ſolùm poſſedit, ſed etiam acceptis fidelium numeroſis hereditatibus ampliavit. Iſti ergo tam ſancti, tam perfecti Pontifices factis evidentibus eloquuntur, poſſe & debere fieri, quod fecerunt.... Tales ac tanti Viri, non ut poſſeſſores, ſed ut procuratores, facultates Eccleſiæ poſſidebant. Et ideirco ſcientes, nihil aliud eſſe res Eccleſiæ, niſi vota fidelium, pretia peccatorum, & patrimonia pauperum, non eas vindicaverunt in uſus ſuos ut proprias, ſed ut commendatas pauperibus diviſerunt. Hoc eſt enim poſſidendo contemnere, non ſibi ſed aliis poſſidere, nec habendi cupiditate Eccleſiæ facultates ambire, ſed eas pietate ſubveniendi ſuſcipere. Quod habet Eccleſia cum omnibus nihil habentibus habet commune.* Alia præterea SS. Patrum loca, ne in re non adeo neceſſaria immorer.

Objiciebat *Vvicleffus* verba Domini ad Aaron, Numerorum 18. *In terra eorum nihil poſſidebitis, nec habebitis partem inter eos: Ego pars & hereditas tua in medio filiorum Iſraël. Filiis autem Levi dedi omnes decimas Iſraëlis in poſſeſſionem, pro miniſterio quo ſerviunt mihi in tabernaculo fœderis... Legitimum ſempiternum erit in generationibus veſtris. Nihil aliud poſſidebunt, decimarum oblatione contenti, quas in uſus eorum & neceſſaria ſeparavi.* Item verba Domini Cap. 18. Deuteronomii: *Non habebunt Sacerdotes & Levitæ, & omnes qui de eadem Tribu ſunt partem & hereditatem cum reliquo Iſraël, quia Sacrificia Domini, & oblationes ejus comedent; & nihil aliud accipient de poſſeſſione fratrum ſuorum: Dominus enim ipſe eſt hereditas eorum, ſicut locutus eſt illis.* Et Ezechiel 44. *Non erit eis hereditas: Ego hereditas eorum, & poſſeſſionem non dabitis eis in Iſraël; Ego enim poſſeſſio eorum. Victimam & pro peccato ipſi comedent; & omne votum in Iſraël ipſorum erit.* *Objectio Wickleffi.*

Reſpondetur, cum *Thoma Vvaldenſi*, ſenſum divini illius mandati eſſe, quod Sacerdotes & Levitæ Veteris Legis, quos ſolos ſpectat (Ceremoniale namque præceptum eſt, cum Lege abolitum, nec ad Evangelicos Sacerdotes ullatenus pertinens) hereditatem inter vulgus ignobile habere non debeant, quia ipſe Dominus hereditas eorum; & quæ Domino debentur, ipſis ſunt ab illo attributa. Vulgi ſcilicet hereditas in ſingulas portiones præciſa erat, & quæque Tribus ab alterius erat finibus excluſa; ſed Sacerdotalis hereditas communicabat cum omnibus, ſicut uxores ex omnibus Tribus aſſumebant. Ideo ait Dominus; *Ego pars & hereditas tua in medio filiorum Iſraël*; id eſt, in communi omnis Tribus partem dans & poſſeſſionem in omnibus; ut ſicut ſum communis omnium Dominus, & Levitæ mei communes Miniſtri omnibus vobis in his quæ Religionis ſunt & Sacrificiorum; ita & hereditas mea & poſſeſſio Levitarum cum omnibus Tribubus communicet, ut faciliùs omnes legem ac præcepta mea doceant, cultumque apud vos meum circumquaque promoveant. Et ad hanc formam hodie poſſeſſiones ſuas habet Eccleſia in omnibus Regnis; cùm tamen Regnum quodvis propriis finibus circumſcribatur, aliudque excludat. Sic ergo non habebant Levitæ partem inter alios, nec hereditatem cum reliquo populo Iſraël: habebant enim communiter cum ſingulis, quod reliquus populus non habebat. Sanè Levitas & Sacerdotes urbes, paſcua, & agros poſſediſſe, ex aliis Scripturæ Sacræ locis compertum eſt. Numerorum 35. *Præcipe filiis Iſraël ut dent Levitis de poſſeſſionibus ſuis urbes ad habitandum, & ſuburbana earum per circuitum: ut ipſi in oppidis maneant, & ſuburbana* *Reſponſio.*

bana ſint pecoribus ac jumentis. Joſuë 21. *Acceſſeruntque Principes familiarum Levi ad Eleazarum Sacerdotem, & Joſuë filium Nun, & ad Duces cognationum per ſingulas Tribus filiorum Iſraël: locutique ſunt ad eos in Silo Terra Chanaan, atque dixerunt: Dominus præcepit per manum Moyſi ut darentur nobis urbes ad habitandum, & ſuburbana earum ad alenda jumenta. Dederuntque filii Iſraël de poſſeſſionibus ſuis, juxta imperium Domini, civitates & ſuburbana earum.* Et infra: *Itaque civitates univerſæ Levitarum in medio poſſeſſionis filiorum Iſraël fuerunt quadraginta octo cum ſuburbanis ſuis, ſingulæ per familias diſtributæ.* Levitici ultimo: *Si voluerit redimere agrum ille qui voverat, addet quintam partem æſtimatæ pecuniæ, & poſſidebit eum. Sin autem noluerit redimere, ſed alteri cuilibet fuerit venundatus, ultra eum, qui voverat, redimere non poterit: quia cum Jubilei venerit dies, ſanctificatus erit Domino, & poſſeſſio conſecrata ad jus pertinet Sacerdotum.* 3. Regnum 2. *Abiathar* Sacerdoti dixit Salomon Rex: *Vade in Anathot ad agrum tuum.* Jeremias erat ex genere Sacerdotali, & tamen bona immobilia poſſedit. Cap. 32. *Venit ad me Hanameel filius patrui mei, ſecundùm verbum Domini, & ait ad me: Poſſide agrum meum qui eſt in Anathoth in terra Benjamin: quia tibi competit hereditas, & tu propinquus es ut poſſideas. Intellexi autem quòd verbum Domini eſſet. Et emi agrum.* Actuum 4. *Joſeph qui cognominatus eſt Barnabas ab Apoſtolis Levites, Cyprius genere, cùm haberet agrum, vendidit eum, & attulit pretium, & poſuit ante pedes Apoſtolorum.* Levitæ igitur bona immobilia poſſidebant.

Objectio Vvickleffi. Objiciebat *Vvickleffus* verba Chriſti, Lucæ 14. *Niſi quis renuntiaverit omnibus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Epiſcopi ergo, Presbyteri, & Monachi (inquiebat) qui bona aliqua poſſident, non ſunt diſcipuli Chriſti.

Responſio. Reſpondet *Thomas Vvaldenſis*, Hæreſiarcham *Vvickelffum* Scripturam Sacram in alienum ſenſum detorſiſſe. Joſeph ab Arimathia fuiſſe divitem, & nihilominus diſcipulum Jeſu (Matth. 28.) Lazarum & Sorores divites fuiſſe & poſſeſſores Caſtelli, & nihilominus Chriſtum hunc & illas amicitiâ ſuâ dignatum: Chriſtianos omnes Chriſti diſcipulos eſſe debere, nec tamen ad bonorum abdicationem teneri. Magnum eſſe diſcrimen inter renuntiare omnibus, & relinquere omnia, ut docet *Venerabilis Beda* lib. 14. in Lucam, Cap. 9. *Paucorum* enim perfectorum eſt relinquere omnia, „ curas mundi poſtponere, ſolis deſideriis æternis inhiare. Cunctorum autem fidelium eſt re„ nuntiare omnibus quæ poſſident; hoc eſt, ſic „ tenere ea quæ mundi ſunt, ut tamen per ea „ non teneantur in mundo; habere rem tempo„ ralem in uſu, æternam in deſiderio: ſic ter„ rena gerere, ut tamen totâ mente ad cœle„ ſtia tendant.

Objectio Vvickleffi. Objiciebat *Vvickleffus*: Chriſtus juſſit Apoſtolis, ut neque peram, neque panem, neque duas tunicas, neque æs in zonis portarent, cùm profecturi eſſent ad Evangelium prædicandum: Non debere ergo Apoſtolorum Succeſſores prædia aliaque bona immobilia poſſidere, quorum curis implicitì, ad Prædicationis Officium minùs expediti ſunt.

Reſponſio. Reſpondet *Thomas Vvaldenſis*: Præceptum iſtud Chriſti ad tempus illud pertinere quo meſſis erat multa, operarii autem pauci: quia orbis pene univerſus infidelitate tenebatur, exiguus autem erat Prædicatorum numerus. Ideo tunc operæ pretium erat ut Apoſtoli & Viri Apoſtolici prædia dimitterent, ut liberiùs poſſent remotas perluſtrare Provincias: Quæ tamen completa prædicatione, Succeſſores Apoſtolorum reſumere potuerunt. Cujus rei figuram in Moyſe cernere eſt, qui reliquit uxorem, dum in liberationem populi Iſraël ex Ægyptiaca ſervitute incumbebat; quod ubi præſtitit, eamdem reſumſit, Populique ducatum retinuit. Ita docet *Rabanus* in illa verba Exodi 18. *Cùm audiſſet Jethro, Sacerdos Madian, cognatus Moyſi, omnia quæ fecerat Deus Moyſi, & Iſraëli populo ſuo, & quòd eduxiſſet Dominus Iſraël de Ægypto: tulit Sephoram uxorem Moyſi, quam remiſerat.*

Objectio Vvickl. Objiciebat *Vvickleffus* verba Chriſti, Matthæi 10. *Non eſt diſcipulus ſuper magiſtrum, nec ſervus ſuper dominum ſuum: ſufficit diſcipulo, ut ſit ſicut magiſter ejus; & ſervo, ſicut Dominus ejus.* Cùm ergo Chriſtus ſit Magiſter optimus, omneſque Prælati hujus Domini ſervi, hujus Magiſtri diſcipuli eſſe debeant; ſupra Chriſtum in dominio ſæculari extolli non debent.

Reſponſio. Reſpondet *Thomas Vvaldenſis*: Bonorum temporalium poſſeſſionem in Clericis ad dominationem non pertinere, ſed ad charitatem & miniſterium. Unde bonorum Eccleſiaſticorum Diſpenſatores potiùs quàm Domini a Patribus appellantur. *Quis major eſt* (ait Chriſtus) *qui recumbit, an qui miniſtrat? Non-ne qui recumbit? Ego autem in medio veſtrûm ſum ſicut qui miniſtrat.* Prælati igitur, ex officio ſunt ſicut qui miniſtrant: Clerici verò & pauperes, quibus Eccleſiæ facultates diſpenſant, qui recumbunt. Unde Servos Servorum Dei ſe profitentur Summi Pontifices. Lege *Thomam Vvaldenſem* lib. 4. Tom. 5. Art. 3.

Utinam verò Prælati omnes & Miniſtri Eccleſiæ eo animo Eccleſiaſtica bona poſſideant, & tam illi, quàm nos Pauperes in hoc mundo, ſimus *Divites in fide, in humilitate, in bonis operibus; in omnibus divites in Chriſto, in omni verbo, & in omni ſcientia; ut abundemus in divitiis ſimplicitatis, in charitate, & gratia; & heredes ſimus Regni, quod repromiſit Deus diligentibus ſe.* Jacob. 1. & 1. Timot. 6. 1. Cor. 1. 22. Cor. 8.

F I N I S.

APPENDIX.

OPUSCULA duo anno 1680. in lucem edita, & in Synopſi Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Sæculi 13. citata, cùm de Alexandro Alenſi, & S. Thoma ſuis locis agerem, ne ſtudioſus lector deſideret ac fruſtra quærat, diſtractis dudum Exemplaribus omnibus, huic Volumini addere in modum Appendicis viſum eſt.

OPUSCULUM I.

COLLATIO DOMINICANI Cum F. Minore.

DE TITULO PRÆCEPTORIS S. Thomæ,

ex Elogio ALEXANDRI HALENSIS expungendo.

CUm nudiuſtertiùs in Conventum & Collegium Pariſienſe Fratrum Minorum ſe Dominicanus quidam inviſendarum ædium, & luſtrandæ Bibliothecæ gratiâ contuliſſet, in Patrem non minùs urbanitate, quàm literaturâ conſpicuum incidit. Is in Eccleſiam cùm primùm deduxiſſet Prædicatorem, brevi fusâ prece, varia inter monumenta, ipſi Alexandri Halenſis tumulum ac Epitaphium oſtendit, rem homini qui Magnorum pietate ac doctrinâ Virorum nomen coleret, gratiſſimam. Hîc (inquit Minorita) conditum eſt Doctoris Irrefragabilis Alexandri Halenſis corpus, quem te, Pater, venerari par eſt, ut Doctoris veſtri Sancti Thomæ Aquinatis Præceptorem. Hic ſuperioris Hierarchiæ Angelus, qui Scholæ Angelum inſtituit ac illuminavit.

Dominicanus. Siſte Pater, inquit, ne tua te ſublimiùs efferat facondia. Halenſem Anglum ſcimus, non Angelum. S. Thomam Angelici Doctoris nomine exornavit Eccleſia, ac Doctoris veſtri Alexandri Halenſis nondum Angelificatum nomen. Vobis tamen liceat ipſum laudibus in cœlum tollere, ut Alexandrum Severum triumphum agentem Romani quondam cives in Capitolium propriis manibus certatim comportarunt, modò ne S. Thomam inter ejus Diſcipulos, ambitioſiùs, quàm veriùs numeretis. At rogo te, Pater, quis hujus tibi fabulæ Auctor?

Minor. Fabulam vocas hiſtoriam locupletiſſimis nobiliſſimorum Scriptorum teſtimoniis comprobatam, Sedulii ſcilicet, Rodulphi de Toſſiniano, Franciſci Gonzaga, Henrici Vvilloti, Marci Ulyſſiponenſis, Cardinalis Bellarmini, Poſſevini, Nicolai Harpſeldii, Spondani ad annum 1245. Bzovii veſtri, quamquam Ordini noſtro iniquiſſimi, Auctoris Firmamenti trium Ordinum, a doctiſſimo Annalium Seraphicorum Parente Vvadingo, & eruditiſſimo Patre de la Haye laudati, in Vita Alexandri Halenſis, quam ejus in Apocalypſim Commentariis præfixit; Michaelis Pio, & P. Joannis a S. Mariâ veſtri etiam Ordinis Scriptorum, in Vita S. Thomæ, quam edidere? Tune verò his eruditior?

Dominic. De eruditione cum nemine illorum, quos laudaſti, certare velim: abſit a me animi tam amentet ſuperbi labes, ſed in hoc Hiſtoriæ capite, quo S. Thomam in Alexandri Halenſis diſciplinam traditum ſcribunt, longè a vicinia veritatis erraſſe contendo univerſos. Auctorum veſtrorum aliquis id primus commentus eſt, ac ſcriptis prodidit, cœteri illud abſque examine exſcripſerunt; quod Hiſtoricis plerìſque & Nomenclatoribus accidit, qui ſequuntur, more caprarum, antecedentem gregem, euntes, non quò eundum eſt, ſed quò itur, ut cum Seneca loquar. Juniores ſunt illi, quos oſtentas Auctores, hujus ſæculi penè omnes, plerique profeſſione Franciſcani, quibus Bellarminus, Spondanus, Bzovius, Poſſevinus, Pio, Labbæus, &c. fidem faciliùs citiùſque commodarunt. Rem verò pergratam mihi faceres, Pater-mi! ſi ex Auctoribus Alexandro Halenſi coævis, aut ſupparibus, quod Hiſtoriæ leges poſtulant, S. Thomam illius Diſcipulum fuiſſe approbares. At ne unum quidem ex illis teſtem proferre queas, qui recentiori figmento ſuffragetur. Sed nec magni nominis Scriptores, quorum in Thomam Halenſem elogia veſter de la Haye collegit, rei adeo ipſi honorificæ meminere. De illâ ſcilicet apud Bartholomeum Albicium Piſanum [a] in libro Conformitatum S. Franciſci, apud Gerſonem, Joannem Trithemium, Sixtum Senenſem, Supplementum Chronicorum, Platinam, Genebrardum, altiſſimum ſilentium eſt. Quidam ex junioribus hujus fabulæ Patronis putidos in anachroniſmos labuntur, Rodulfus nempe & Harpſeldius: Joannem Duns-Scotum inter Alexandri Halenſis Diſcipulos etiam recenſent, qui nondum natus erat quo tempore Alexander e vitâ migravit. Inſigniori hallucinatione Sedulius Gerſonem & Stephanum Bruleſer inter ejus Auditores commemorat, cùm Gerſon anno milleſimo quadringenteſimo vigeſimo-nono, ætatis ſexageſimo ſexto; Stephanus verò Bruleſer anno milleſimo quadringenteſimo-octogeſimo tertio obierit; Alexander autem Halenſis anno milleſimo ducenteſimo quadrageſimo-quinto. Qui circa Scotum, alioſque tam graviter errarunt, eos de Halenſi & S. Thoma verè ſcripſiſſe, quis ſibi perſuaſerit?

[a] Obiit anno circiter 1380.

Mi-

Minor. Prætermittis Firmamentum trium Ordinum, quod jugulum tuum petit, diſertè aſſerens S. Thomam Alexandri Halenſis Auditorem fuiſſe.

Dominic. Obſcurum laudas opus, obſcurique Auctoris fœtum. Rogo te, in Bibliothecam veſtram nos conferamus, locum noſtro congreſſui commodiorem. An Auctor laudati Firmamenti fabulam veſtram teſtimonio ſuo firmet, expendere tecum velim. Aſſenſit Minorita. In Bibliothecam ſe contulere: vocatus Bibliothecarius, quæſitum *Firmamentum trium Ordinum*, evoluti librorum Indices, compertum in Bibliotheca deſiderari.

Minor. Wadingus tamen noſter in Annalibus ad annum 1245. & P. de la Haye in Vita Alexandri Halenſis, cap. 10. viri doctiſſimi, Auctorem Firmamenti ceu teſtem hujus, de quâ dubitas, veritatis appellant.

Dominic. Memini me legiſſe inter elogia Alexandri Halenſis a Patre de la Haye ad finem Vitæ ipſius congeſta, hujus quem tanti ſacis, Auctoris teſtimonium. Agedum, ipſum conſulamus. Aperto libro, ſtatim locus occurrit, quem unà legerunt fervidi Collocutores. Sic autem habet: *Alexander de Hales, qui inter cæteros Doctores Doctor Doctorum a quibuſdam dicitur; ab aliis, Fons vitæ; vel generaliùs, Doctor Irrefragabilis appellatur, D. Bonaventuræ quondam præceptor, Juris utriuſque Doctor, & Sacræ Paginæ ſufficientiſſimus Profeſſor, ſcripſit*, &c. Tum Dominicanus. Vides, inquit, o bone, quàm ſublesta ſit Vvadingi fides, quàm indiligens P. de la Haye, qui ipſum ſequitur in Vita Alexandri Halenſis? Auctorem Firmamenti ſcripſiſſe memorant, S. Thomam Alexandri ſuiſſe Diſcipulum; cùm Bonaventuræ quidem, non S. Thomæ Præceptorem prædicet, ut his oculis vides. Everſum itaque eſt potiſſimum ſabulæ veſtræ præſidium.

Minor. Viris maximis & eruditiſſimis, Bellarmino, Spondano, &c. derogare fidem, illiberalis eſt ingenii, niſi ipſos deceptos ſuiſſe, ex antiquioribus monumentis, aut invictis argumentis ex Hiſtoria petitis demonſtres. Quid quod malè habes celebrem illum apud vos Annalium Continuatorem Bzovium?

Dominic. Quod Bzovium ſpectat, laude ſuâ & quidem plurimâ dignus eſt, ſed nævos quoque ſuos habet. Opere in longo fas eſt obrepere ſomnum. Ipſum hac in parte lapſum nervosè probat doctiſſimus Ordinis noſtri Profeſſor Nicolaus Janſenius in Animadverſionibus & Scholiis in Apologiam de Vita & morte Joannis Duns Scoti. Sed mirum eſt quòd Bzovii teſtimonio tantùm tribuatis, in quem aliàs tam impotenter debacchamini. Hunc verò inpræſentiarum dimittamus, quò invictis argumentis ex Hiſtoria petitis tibi demonſtrem, hujus ſabulæ, quam vulgare pergitis, vanitatem. S. Thomam Pariſiis numquam Philoſophiam, vel Theologiam audiviſſe, ſed docuiſſe tantùm, ſi evicero, ipſum Alexandri Halenſis numquam ſuiſſe diſcipulum confecero. De ipſius ad ſtudia profectione, ſtatim atque e Caſtro, in quo a Matre & ſratribus detinebatur, dimiſſus eſt, do teſtem ſupparem Guillelmum de Tocco Vitæ illius ſcriptorem antiquiſſimum, & Canonizationis promotorem. *Cùm Fratres*, inquit, *recuperaſſent Fratrem Thomam, cogitaverunt quòd periculum poſſit eſſe perdendi eum, ſi remaneret in terra parentum ſuorum. Et licèt fratres ſui carnales jam ceſſaſſent, vel ceſſarent ob ejus impugnationem, tamen miſerunt fortè Bononiam, ſeu potiùs Pariſius, ad Capitulum Generale, ut ibi de Studio Generali provideretur ſibi. Frater autem Joannes Teutonicus tunc Magiſter Ordinis, eum in ſuum filium recepit, & duxit eum Coloniam, ubi ſtudium vigebat ſub Fratre Alberto Teutonico in omni ſcientia ſamoſiſſimo... Cùm autem Frater Thomas audiſſet Fratrem Albertum profunda & ſubtilia legentem & diſputantem, gaviſus eſt valde de eo, quod invenerat quod quærebat.* Vides, Pater, hunc Auctorem nequidem pro re comperta habere, quòd S. Thomas Pariſios profectus ſit, poſtquam e Caſtro dimiſſus eſt, & a Fratre Joanne Teutonico ſuſceptus. *Miſerunt fortè Bononiam*, inquit, *ſeu potiùs Pariſios*. Bononiæ ſcilicet, aut Pariſiis, Generalia Ordinis Prædicatorum Comitia ea ætate celebrabantur. Frater Joannes Tentonicus Magiſter Ordinis electus eſt anno ſalutis milleſimo ducenteſimo quadrageſimo-primo, in Pariſienſibus Comitiis. Generale Capitulum habuit Bononiæ anno milleſimo ducenteſimo quadrageſimo-ſecundo; alterum Pariſiis anno milleſimo ducenteſimo quadrageſimo-tertio celebravit. Alterutro Conventu ſoluto, (quo enim anno a Comitiſſa Matre ſua libertate donatus ſit S. Thomas, haud planè certum eſt) Sanctum Adoleſcentem, ſpem Ordinis ac futurum ornamentum, Coloniam deduxit, ad Collegium & Studium Generale, quod ipſi Capituli Decreto proviſum ſuerat. Pariſiis itaque ipſum, ſive Philoſophiæ, ſive Theologiæ, operam ſub Alexandro Halenſi non dediſſe, ſed Coloniæ Agrippinæ, ſub Alberto Magno, compertum eſt. Guillelmo de Tocco S. Antoninus 3. Parte Chronicorum, Tit. 23. Cap. 7. §. 4. ſuffragatur. In eo ſolùm diſſentit, quòd S. Thomam a Magiſtro Ordinis ductum Pariſios aſſerat, (ut ſcilicet in Capitulo Generali ea in Urbe celebrando, ipſi de Collegio provideretur, ut loquitur Guillelmus de Tocco.) Exinde Coloniam miſſum S. Antoninus teſtatur, *ubi ſub Domino F. Alberto Teutonico Ord. Prædic. Magno Doctore, in Phyſicis & Divinis florebat Studium Generale*. S. Antonino Garzo, Flaminius, Surius, Caſtillus & alii conſentiunt; aſſeruntque pariter S. Thomam a Fratre Joanne Teutonico primùm Pariſios perductum; ubi cùm aliquot menſes hæſiſſet, inde Coloniam cum ipſo profectus eſt. At vix tres aut quatuor menſes ipſum tunc Pariſiis moratum ſuiſſe, conjicere eſt; cùm Ordinis Magiſter Germaniæ Provinciam luſtrare deberet, (quod ante hyemem ipſum feciſſe eſt veriſimillimum) & ſequente æſtate anni milleſimi ducenteſimi quadrageſimi-quarti Capitulum Generale celebrare. Porro paucis illis menſibus S. Thomam Aquinatem, Thomæ Halenſis Sacram Theologiam, vel (ut loquuntur Veteres) Sacram Paginam docentis, diſcipulum ſuiſſe, ſabula eſt. Unum addo, quod te obſervare velim; & quod omnes Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ periti novere, ſummam tum ſuiſſe in Ordine FF. Prædicatorum eruditorum hominum copiam, in Conventu Pariſienſi eâ tempeſtate floruiſſe Magiſtros Fratres Rollandum de Cremona, Joannem de S. Ægidio, Hugonem a S. Caro, & alios, ac Scholas noſtras celebres ſuiſſe, Fratribus noſtris in gremium Sacræ Facultatis Pariſienſis jam cooptatis. Etſi itaque jam Theologicis ſtudiis maturus ſuerit S. Thomas, cùm Pariſios a F. Joanne Teutonico Ordinis Magiſtro ductus eſt, perperam colligis, ipſum paucorum menſium ſpatio, quibus ſtetit Pariſiis, in Alexandri Halenſis traditum ſuiſſe diſciplinam. Equidem ſi apud nos ſumma ſuiſſet eruditorum Fratrum penuria, qui prædicationi ſimul, & Theologiæ docendæ pares eſſent, ſpeciem aliquam probabilitatis figmentum veſtrum haberet. Sic enim proximè elapſo ſæculo, cùm veſter apud Orientales Indos propagatus Ordo eſt, veſtri Fratres in Conventum noſtrum [a] Goanum ſtudiorum causâ mittebantur. Sed non erat Pariſiis ea rerum noſtrarum conditio, cùm illuc ductus eſt a F. Joanne Teutonico S. Thomas, ut alie-

[a] De Goa.

alienos Magiſtros quærere noſtris opus eſſet.

Minor. Diu te, & paulò quidem impatientiùs diſſerentem audivi. Nondum tamen confeciſti quod pollicitus eras. Numquid enim S. Thomas Colonia Pariſios redux poſt annos aliquot, Alexandri Halenſis Auditor eſſe non potuit?

Dominic. Minimè gentium. Niſi fortè a mortuis redivivus Alexander Halenſis hunc S. Thomam docendi honorem & gloriam conſequutus ſit. Obierat enim Alexander, cùm peractis Coloniæ ſtudiis, Pariſios rediit ex mandato Superiorum S. Thomas. Vivere ſcilicet deſierat anno milleſimo ducenteſimo quadrageſimo-quinto, die Auguſti vigeſima-ſeptima, cùm Thomas curſum Theologicum vix auſpicatus eſſet Coloniæ, quò profectus erat, anno (ut obſervavi) milleſimo ducenteſimo quadrageſimo-tertio. Miſſus autem eſt in Collegium Pariſienſe, ſtudiis confectis; quod ante annum milleſimum ducenteſimum quadrageſimum-ſeptimum aut octavum contingere non potuit: ſuperſtitem igitur ipſum non inveniſſe palam eſt Alexandrum Halenſem. Quem etſi in vivis inveniſſet, non habuiſſet Præceptorem: cùm Pariſios non mitteretur ut Scholas frequentaret diſcipuli habitu, ſed eas ut regeret, quod Baccalaurei gradum conſecutus præſtitit. Quâ de re ſanctiſſimum Præſulem Florentinum audire, quæſo, ne gravere 3. Parte Chronicor. Tit. 23. cap. 7. §. 5. *Peracto itaque*, inquit, *tempore ſtudii, quo in audiendo Magiſtrum attentiùs inſudavit, ad præfati Doctoris perſuaſionem & teſtimonium, qui Diſcipuli ſufficientiam & excellentiam probaverat in ſcientiâ & in vitâ, Magiſter Ordinis de ipſo S. Thoma providit Pariſienſi ſtudio, pro Baccalaurei Officio exequendo; ſcribens ei ut Pariſios ſe conferret, & ad legendum Sententias ſe pararet. Quia verò eſſet humilis, & de ſe ipſo ſemper humilia ſentiens, libenter ex humilitate voluiſſet officium ſubterfugere, niſi obedientiæ meritum compuliſſet. Factus autem Baccalaureus, cùm cœpiſſet legendo diffundere, quæ tacendo priùs collegerat abundè, tantam ei Deus gratiam in labiis ejus effudit in doctrina, ut ſcholares in ſtuporem adduceret, & ad ſtudium animaret*, &c.

Minor. Inutilia ſunt quæ diſſeris: certiora habemus monumenta, quæ Alexandrum Halenſem S. Thomæ Præceptorem fuiſſe, velis nolis, teſtantur.

Dominic. Quæ Pater? Nam ex ratione temporum petita in rebus Hiſtoricis argumenta, eſſe ad fidem faciendam graviſſima, & firmiſſima, nemo neſcit? Quò ſpectare videtur illud a Tertulliano ſcitè dictum: *Religionis inſtar eſt, fidem de temporibus adhibere*.

Minor. Si tacuerint Auctores, *lapides clamabunt*. Vidiſti Magiſter, legiſti, nec tibi excidit e memoria a ſeſqui hora, Alexandri Halenſis Epitaphium in Eccleſia noſtra, quò *S. Thomæ Præceptor* magnificè prædicatur, ad poſteritatis memoriam? Et veteris monumenti auctoritatem non venerabere?

Dominic. Tam fabulæ & mendacia lapidibus inſculpi, aut ære incidi poſſunt, quàm ab Auctoribus vulgari. Imò eò commodiùs, quò erubeſcere lapides non queunt, ac pudore ſuffundi. Quod igitur Epitaphio Doctoris *Irrefragabilis* inſcriptum eſt, haud irrefragabiliter verum, pace tuâ, dixerim. Venerabile monumentum antiquitatis vocas? Lepidè. Me felicem qui non ita ſtipes ſim ut his oculis imponi patiar! Qui noverim apprimè vetus iſtud monumentum anno milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo-octavo non eſſe vetuſtius, quo a Fratre Benigno Genueoſi Ordinis FF. Minorum Generali Miniſtro poſitum eſt. Cæterùm Epitaphium vetus Leoninis verſibus editum, & Alexandri Halenſis tumulo ſtatim ab ejus obitu inſcriptum, Præceptorem fuiſſe S. Thomæ, quod ambitioſiùs jactatis, non memorat. Priſcâ ſcilicet ſimplicitate conſpicui Fratres veſtri, quam a Seraphico Patre Franciſco, hereditario jure hauſerant, falſis honoribus ornare Doctorem veris titulis inſignitum, religioni duxere. Porro ſic habet antiquum illud a Vvadingo veſtro relatum in Ordinis Annales Epitaphium, niſi me fallit memoria:

Gloria Doctorum, Decus & flos Philoſophorum,
Auctor Scriptorum vir Alexander variorum,
Norma Modernorum, fons veri, lux aliorum.
Inclytus Anglorum, Archilevita, ſed horum
Spretor cunctorum, Fratrum Collega Minorum
Factus egenorum, fit primus Doctor eorum.

Vides, Pater, in hoc verè antiquo Monumento Alexandrum Halenſem primum Ordinis veſtri Doctorem, non S. Thomæ Præceptorem prædicari.

Minor. Inficiali pugnas argumento, quod antiqua monumenta diruere nuſquam valebit. Extabat unum in Capitulo noſtro, quod fidem vel a pertinaciſſimis extorqueret; *Quædam* nempe Alexandri Halenſis *Imago vetuſtate exeſa, in qua Divus Bonaventura & S. Thomas, docentis Magiſtri verba excipientes, depicti erant*: ut Annalium noſtrorum Parens Vvadingus refert, Qui & veritatem, quam impugnas, his verſibus, quaſi ſolis radiis in pariete deſcriptam teſtatur.

Quo duce præmonitus in prælia Divus Aquinas,
Quotquot & uſque legis fortiùs arma gerunt.

Dominic. In Annalium veſtrorum (ut vocatis) Parente hoc in loco bonam fidem deſidero. Imaginem commemorat in ingreſſu Capituli veſtri depictam, cujus ne tenue quidem viſitur veſtigium, quamvis immutata non ſit Capituli veſtri facies, ædibus veſtris ædificatione magnificâ nuper inſtauratis; nec in monumentis antiquis ad Ordinis veſtri gloriam conſervandis veſtra poſſit accuſari negligentia. Imaginem vocat, quæ tres viros unà referret, Alexandrum Halenſem, & SS. Bonaventuram ac Thomam, docentis verba excipientes. Tricipitem igitur imaginem eſſe oportuit, monſtrum de fabula, potiùs quàm Hiſtoriam ac rem geſtam, oculis exhibentem. Forſan tabellam intellexit Vvadingus, quæ in Scholis veſtris eſt appenſa. Ut ut eſt, his picturarum præſtigiis illudere non poteſtis niſi pueris & ignaris.

...... *Pictoribus atque Poëtis*
Quidlibet audendi ſemper fuit æqua poteſtas.

Fœminam Romanos inter Pontifices depictam videre eſt in Eccleſia Senenſi. Fabula tamen eſt putidiſſima, etiam ab ipſis, qui aliquod eruditionis nomen ſibi pepererunt, Proteſtantibus confutata & exſufflata. In veteribus picturis effigiata cernitur Dagoberti Francorum Regis anima in cymba, ſtygiis, ut puto, in aquis fluctuante, quam dæmones ſubmergere nituntur; Sancti verò ipſam eripiunt, maximè Dionyſius, cujus ædificaverat ornaveratque Baſilicam quarto a Lutetia milliario: fabula tamen eſt, Fredegarii Scholaſtici ſilentio, & eruditorum Hiſtoricorum judicio convicta. Veteres picturæ Merovingiorum poſtremos Regum prolixâ barbâ exhibent, ad opinionem de eorum deſidiâ & inertia, deque inglorio in Villâ fictitiâ Mammacas otio, dum Majores Domus Rempublicam regerent, confirmandam. Has tamen picturas falſas eſſe compertum eſt, cùm Reges illi minorennes pene omnes obierint, breviorique eorum principatui, & teneris annis condonandum ſit, ſi nihil arduum gèſſerint, non ſocordiæ & inertiæ tribuendum: ut meridiana luce clariùs demonſtrat doctiſſimus Pater le Cointe in Annalibus Eccleſiaſticis Fran-

eorum. Veſtræ igitur, quæcumque ſint, & quamvis ſumoſæ imagines, quæ SS. Bonaventuram & Thomam Alexandri Halenſis verba in Scholis excipientes referont, non prohibebunt quin illa veſtrorum Scriptorum de S. Thoma in diſciplinam Alexandri Halenſis tradito narratio, in fabellarum cenſu habeatur.

Minor. Antiquos verſus callidè ſiles, qui Alexandrum Halenſem S. Thomæ Præceptorem fuiſſe disertè teſtantur.

Dominic. Hi verò negotium ſceſſunt nullum. E venâ proculdubio recentiori prodiere. Neque enim ſapiunt Alexandri Halenſis ætatem aut ſequentis ingenium ſæculi, quo Leonini verſus maximè in uſu erant, ut vetus Epitaphium tumulo ejuſdem Doctoris primitus inſcriptum demonſtrat. Præterea, nec in Eccleſiâ veſtrâ, nec in alio ædium veſtrarum loco ſont inſcripti, quod tameo Vvadingus veſter aſſerit. Nec, ſi ab annis quadringentis aliquod ære perenniua monumentum extaret, in quo inſcripti legerentur, cauſam veſtram ullatenus juvarent. Præceptorem quippe S. Thomæ fuiſſe Alexandrum Halenſem, ex iis extundi non poteſt, ſed Ducem dumtaxat, qui ipſi in dividendâ varias in quæſtiooes & articulos Theologiâ exemplo ſuo præiverit. Id verò ſuperiores verſus evidenter probant, quos in Summa Alexandri Halenſis, primæ (ut puto) Editionis, anno ſcilicet milleſimo quadringenteſimo octogeſimo-ſecundo excusâ memini me legiſſe.

Hic prudens Opifex, multa celeberrimus arte,
Compage & nervis conſolidavit opus.
Primus in articulos divina Volumina duxit,
Artis & in morem retulit Acta Senum.
Quo Duce præmonitus in prælia Divus Aquinas.
Quotquot & uſque legis, fortiùs arma gerunt.

Minor. Cur tantò conatu luctaris, quaſi hæc gravis eſſet S. Thomæ injuria, quòd Alexandri Halenſis, tam celebris Theologi diſcipulus aſſeratur. *Ego verò* (ut Vvadingi noſtri verbis utar) *Doctori Angelico nihil in hoc derogatum eſſe video, ſi jam ſenem juvenis audivit, quem ſenex præ reliquis aſſumpſit imitandum & ſequendum*, Certè S. Thomam ex Alexandro Halenſi mutuatum eſſe plurima, facilè cognoſcet, qui utriuſque Summam contulerit. Doctiſſimus P. de la Haye hanc ſpartham adornavit fœliciſſimè in Vita Doctoris Irrefragabilis cap. 55. Nonnulla loca Sacræ Scripturæ, quædam S. Auguſtini, vel aliorum Patrom Auctorumqoe teſtimonia, quaſdam etiam rationes & objectiones ex Alexandro Halenſi excerptas maniſeſtè oſtendens.

Dominic. Etſi nulla eſſet S. Thomæ injuria Alexandrum Halenſem Prœceptorem habuiſſe, maximam tamen injuriam faciunt veritati hujus fabulæ Auctores ac Vindices. At eximiæ Angelici Doctoris modeſtiæ, humilitati, generoſo & grato adversùs Magiſtros animo, contumelioſum eſſe, quis noo videat, quod Auctores veſtri adeo temerariâ oſtentatione effutiunt, ipſum ab Alexandro Halenſi accepiſſe plorima, quem ne ſemel quidem laudavit, fontem coronaturus ex quo tam præclara hauſiſſet? Non illud fuiſſe Aquinatis ingenium ac morem, oſtendit illius in laudandis, ex quibus aliqoid mutuatus eſt, Auctoribus diligentia. Puerilia verò ſunt, nugacia, futilia, Patris veſtri de la Haye argumenta. Scilicet Scripturam Sacram, ac Patres, Doctor Angelicus æquè non pervolverat, ac Halenſis? Æquè admiranda vi ingenii objectiones non prævidebat? Numquid optima ratio communis res non eſt? Si quid ponderis eſt in his P. de la Haye ratiunculis, nullus erit Theologus qui ab altero non ſit dicendos accepiſſe; cùm nemo ſit, qui aliquibus Scripturæ Sacræ, aut Patrum teſtimoniis non utatur, quibus in iiſdem controverſiis uſos eſt alter: Nemo qui, momenta graviora ab Hæreticis objectari ſolita, vel trita in Scholis argumenta non diluat, propria quiſqois eruditione ac Methodo eadem tractans, diſcutiens, ac ediſſerens.

Minor. Tam facilè forſan te non expedies ex altera celeberrimi Scriptoris objectione. Conſeras, Frater, Articulum ſecundum Quæſtionis centeſimæ, Primæ Partis S. Thomæ, cujus reſolutio de verbo ad verbom in Halenſi habetur, Secunda Parte Summæ, Quæſtione nonageſima-quinta, membro 1. Articulo tertio.

Dominic. An Heroicus Patris veſtri de la Haye conatus ipſi fœliciter ceſſerit, expendamus. Aperiamus utriuſque Summam Doctoris, Alexandri Halenſis & S. Thomæ. Conferamus loca ab Auctore veſtro laudata, & quâ fide effutierit Articulum S. Thomæ laudatom de verbo ad verbum in Halenſi haberi, ipſe probabis. Alexander obſcurè ſtatum Quæſtionis, ipſumqoe titulum proponit; dilucidè S. Thomas. Ille ad faſtidium prolixus, hic jucundè brevis. Ille abſque ordine objectionea multiplicat: hic diſtinctè & numeratim ſuas proponit. Ille problematicè diſputat: hic certo judicio Quæſtionem determinat. Ille plura Patrum & Magiſtrorum teſtimonia inutiliter & ad faſtidium congerit: hic pauca & utilia, magiſque ratione, quàm, auctoritate nititur. Ille Auguſtinum interpolat, ac tandem deſerit: hic eomdem ducem eligens, ex ipſius mente Quæſtionem ſolvit. Ille in argumeoto proluſorio, vulgò, *Sed contra*, duobus momentis problematicè controverſiam perſtringit: hic unico, quod rem conficit. Ille ſex objectionibus propoſitis, Quæſtionem intricat: hic quatuor dumtaxat eam elucidat: Ille Gregorii Magni prorſus immemor: hic illius teſtimonii ſuæ aſſertioni in ſpeciem contrarii eruditus Interpres. Ille Philoſophum, Boëtium, Joannem Damaſcenum laudat; de quibus hic ſilet. Ille S. Anſelmum & Hugonem a S. Victore, ſuffragatores adhibet: Hic Hugone prætermiſſo, S. Anſelmum commodè explicatum S. Auguſtino conciliat. Illa S. Anſelmum & Hugonem obſcuris diſtinctionibus conciliare ſatagens, ſtatum quæſtionis evertit: Hic uniformi & invariato ſenſu propoſitam controverſiam tractat ac dirimit. Ille diſcretionem Angeli ab homine ad multa capita revocat, ſive multas in cauſas reſundit: Hic in ſolam voluntatis conſtantiam, quæ poſt electionem inſtecti non poſſit. Ille duplicem in bono confirmationem fingit: Hic unicam perſeqoitur, quam vulgò intelligit, quiſquis vocabulum illud audit, vel profert. Ille ſententiam affirmantem fuiſſe majorum commonem aſſerit: Hic impoſſibile cenſet quod illa adſtruit. Et poſt tam multiplicem, tamque maniſeſtam inter Alexandri Halenſis & S. Thomæ Articulom diſcrepantiam, credes Patri de la Haye, effutienti, S. Doctorem Articulum *de verbo ad verbum*, ab Alexandro Halenſi eſſe mutuatum.

Minor. Eviciſti Patrem noſtrom de la Haye minùs accuratè ſcripſiſſe S. Thomam ab Alexandro Halenſi illum, quo de modò agebamus, Articulum accepiſſe. Non ſum ita pertinax, id ut diffiteri poſſim. Sed tamen Alexandri Halenſis ſtudioſiſſimum fuiſſe S. Thomam, & ex eo plurima delibaſſe, præſertim in Secunda Secundæ, meritò Vir doctiſſimus P. de la Haye poſt Aonalium noſtrorum Parentem Vvadingum aſſeruit.

Dominic. Nuſquam-ne fabularum finis.

Minor. Ita comparatos es, ut fabulam, & ſi quæ ad derogandam fidem aptiora verba ſunt,

id

Digitized by Google

id voces omnes, qood io Ordinis Seraphici gloriam cedit ac decus.

Dominic. Ordinis Seraphici gloriæ ac ornamento, abſit ut iovideamus. Sanctos & Doctores veſtros meritis laudibus exornamus; Vos ut Fratres complectimur & diligimus; gloriam veſtram, pro noſtræ vobiſcum fœdere Charitatia, noſtram exiſtimamus. Sed cùm præ omnibus amemus veritatem, ægrè ferimus quòd falſam gloriam, vanoſque honores ambiatis: nec pati nos decet, quod ipſi maximè diſplicet Alexandro Halenſi, ſi in Deo (ut piè credimus) veſtra in ipſum præpoſtera ſtudia intuetur, ut fabulis, & obtrectatione adversùs S. Thomam, piis ejus Manibus parentetia.

Minor. Fabuſas vocas, quod Venerabilis Sacræ Facultatis Pariſienſis Cancellarius Joannes Gerſonius ab annis trecentis ad quemdam Ordinia no-
Anno 1426. Tom. 2. Pag. 554.
ſtri Profeſſorem ſcripſit; in Epiſtolâ quâ mellifluam & igneam S. Bonaventuræ doctrinam commendans, de Alexandro Halenſi hæc habet eximia? *Cujus doctrina quanta ſit ubertatis, dici ſatis nequit. De qua fertur reſpondiſſe S. Thomas, dum inquireretur ab eo, Quis eſſet optimus modus ſtudendi Theologiam? Reſpondeo, Exercere ſe in uno Doctore præcipuè. Dum ultra peteretur, Quis eſſet talis Doctor? Alexander de Hales.* Quod ſe pridem in Tractatu quodam de Viſione Beata contra Joannem XXII. legiſſe teſtatur Venerabilis Cancellarius. Unum igitur aſſiduè evolvebat Alexandrum Halenſem S. Thomas; ut mirum non ſit, ſi ex ejus Summa plurima in ſuam derivarit?

Dominic. Utinam Auctorem Tractatûs in quo id legerat, nominatim laudaſſet! Veſtri forſan Ordinis fuiſſe conſtaret, quem non immeritò hac in causâ ſuſpectum, a teſtimonio dicendo repellere poſſemus. Quamquam id minimè opus ſit; cùm id certum non eſſe ſatis innuat Gerſonius his verbis: *De quo fertur reſpondiſſe S. Thomas*, &c. his non multùm abſimilibus, quæ de Leonis IV. Pon-
Non immediatò.
tificis Maximi ſucceſſore Joanne VIII. S. Antoninus Chronicor. 2. P. Tit. 16. cap. 2. §. 7. ex Martini Poloni Chronico refert (non ſincero quidem & integro, ſed interpolatò) *Iſte (inquit Martinus) (ut aſſeritur) fœmina fuit.* Hanc tamen putidiſſimam eſſe fabulam, confeſſa eſt ab ipſis e Proteſtantium grege doctioribus veritas. *Ut aſſeritur, ut fertur*, verba ſunt rem falsò plerumque rumore jactatam, non certam & exploratam ſi-
Verba Tertulliani in Apologetico, cap. 7.
gnificantia. *Natura porro fama omnibus nota eſt. Fama malum quo non aliud velocius ullum. Cur malum fama? Quia velox? Quia index? An quia plurimùm mendax? Quæ ne tunc quidem cùm aliquid veri affert, ſine mendacii vitio eſt, detrahens, adjiciens, demutans de veritate. Quid, quòd ea illi conditio eſt, ut non, niſi cùm mentitur, perſeveret? Et tamdiu vivit, quamdiu non probat. Siquidem ubi probavit, ceſſat eſſe, & quaſi officio nuntiandi functa, rem tradit, & exinde res tenetur, res nominatur, nec quiſquam dicit, verbi gratiâ, Hoc Romæ ajunt factum; aut Fama eſt illum Provinciam ſortitum: ſed, Sortitus eſt ille Provinciam; &, Hoc factum eſt Romæ. Fama nomen incerti, locum non habet ubi certum eſt. An verò famæ credat, niſi inconſideratus? Quia ſapiens non credit incerto. Omnium erit æſtimare, quantacumque illa ambitione diffuſa ſit, quantacumque aſſeveratione conſtructa, quòd ab uno aliquando principe exorta ſit, neceſſe eſt. Exinde in traduces linguarum & aurium ſerpat. Et ita modici ſeminis vitium cætera rumoris obſcurat, ut nemo recogitet, ne primum illud os mendacium ſeminaverit; quod ſæpe fit aut ingenio æmulationis, aut arbitrio ſuſpicionis, aut non novâ, ſed ingenitâ quibuſdam mentiendi voluptate.* Quod itaque ut rumore obſcuro jactatum, & ab Auctore neſcio quo traditum ſcripſit Gerſonius, ſas eſt in dubium revocare; maximè cùm in Vita S. Thomæ a Guillelmo de Tocco ſuppari Auctore ſcriptâ, altum ſit de iſto S. Doctoris apophthegmate ſilentium.

Minor, Facile eſt firmiora & clariora ſic elevare teſtimonia.

Dominic. Vim teſtimoniorum, quæ per ſe infirma ſunt, minùs appoſitè dicis elevari. Sed etſi verum eſſe dederim, quod ex Anonymi Tractatu refert Gerſonius, malè ex eo colligis, o bone? S. Thomam ex Summa Alexandri Halenſis plurima in ſuam tranſcripſiſſe. Quàm magna fuerit S. Thomæ de Alexandro Halenſi exiſtimatio, quamquam id non probes, nullus dubito. Sic affectus erat Doctor Angelicus, ut non modò Veteres, ſed & coævos Theologos, qui in Academia Pariſienſi, aut alibi floruerunt, vel florebant, plurimi faceret, coleret, ſeque nulli non poſtponeret, pro modeſtiâ ſua & humilitate ſingulari. Contingere ergo potuit, & fortè contigit, ut interroganti cuipiam, *Quis ille Doctor eſſet, qui unus evolvendus eſſet?* Reſponderit occaſione datâ, *Alexandrum Halenſem*: Non quòd ipſum cæteris Theologis, verbi gratiâ S. Bonaventuræ, Hugoni a S. Victore, cujus *dicta Magiſtralia* vocat, vel aliis, qui de Scholaſtica Theologia poſt Magiſtrum Sententiarum ſcripſerant, anteferret; ſed ut illius lectionem ſatis eſſe ſignificaret illis, qui aliquam Scholaſticæ Theologiæ notitiam aſſequi vellent. Non abſurdè etiam quis conjiciet, S. Thomam tunc ad Summæ ſcriptionem ſe forſan comparantem, libris evolutis plurimis, in lectione Summæ Alexandri Halenſis præcipuam operam poſuiſſe, ejus ut opiniones, rationeſque expenderet, de ipſarum inprimis, quas tractaverat, Quæſtionum utilitatem, vel inutilitatem, ſuperfluenteſque probationes, vel argumenta: ut, iis reſecatis ac prætermiſſis, Summam, quam meditabatur, eâ conſcriberet methodo, quæ eruditioni congrueret incipientium, ut ipſe in Proœmio loquitur. Cùm itaque a S. Thoma quæreretur, quis eſſet optimus modus ſtudendi Theologiæ? & reſpondiſſet *Exercere ſe in uno Doctore præcipuè*. Rurſuſque rogaretur, *Quis eſſet ille Doctor?* & Alexandrum Halenſem forſan præ manibus haberet, appoſitè reſpondit. *Alexandrum de Hales.*

Minor. Iſta mera divinatio eſt.

Dominic. Non abſurdè tamen, nec improbabiliter hæc ſunt a me divinata. Fieri certas divinationum conjecturas a peritis, ſcitè dixit Tullius. Sed a te quæſierim, Pater! cur Alexandri Halenſis doctrinam in Scholis veſtris ſequi noluiſtis, cur ejus Summam Pontificis mandato Innocentii V.
ut dicitis, conſcriptam, ab Alexandro IV. ut ſalſò quoque jactatis, poſt ſeptuaginta duorum Theologorum ſuffragia, approbatam, non legitis? Cur Ità vocant Alexandrum Halenſem.
Fontem vitæ relinquitis? Cur *Doctoris Irrefragabilis* doctrinæ audetis palam refragari? Cur ejus, quem *Doctorem Doctorum* nuncupatis, eſſe diſcipulos recuſatis? Cur Scotum ipſi anteferris, præconceptâ ſubtilitatis opinione? Si rogatus S. Thomas, In quo præcipuè Doctore ſe exercere Theologiæ ſtudentes deberent? Alexandrum Halenſem, honoris causâ nominavit: ne vos minùs prudentes, qui S. Thomæ non creditis, & fictitium ejus reſponſum in ipſius injuriam objicitis?

Minor. Liberiùs in Doctorem Subtilem, & in ejus Diſcipulos inveheris, nec cogitas apud Scotiſtas te verſari.

Dominic. Ejus adversùs vos uſurpo verba, quem mox cauſæ tuæ Patronum laudabas, Venerabilis Gerſonii, & in eadem quidem Epiſtolâ, quam ad Fratrem quemdam Minorem dedit. *Unde mirum, inquit, immo miſerum & miſerabile videtur*

rur, ne dicamus damnabile, quo pacto prælata ſunt doctrina quadam alia ſub ſpecie ſubtilitatis plus inquietantes quaſi cyniſes Ægyptia, quàm Sabbathum mentis incendio terra Geſſen afferentes. Et infra: *Et ecce, proh dolor! Doctores iſti duo, Ales & Bonaventura, videntur quaſi ſepulti cum illis, quorum non eſt memor ampliùs, præſertim in cordis amore. Extollantur alii quidam, quorum ſint utinam nomina in libro vitæ! Non enim ſtudioſis invidemus. Sed multa aliquos ipſorum literæ fecerunt ſub nomine ſubtilitatis inſanire, cum ſequacibus ipſorum.* Hæc in Scotum, voſque omnes, a Venerabili, pio, doctoque Cancellario dicta non animadvertis? o bone! Id ſequentia confirmant, quibus Scotica Theoremata carpit liberiùs. *Namquid non inſania eſt concedere quòd duo contradictoria ſunt ſimul vera pro eodem inſtanti temporis, licèt non natura? Quòd præterea multæ ſunt veritates ab æterno, & multa æterna, quæ non ſunt Deus? Iſte eſt unus Articulus inter prænominatos damnatos, anno* 1240. Graviora tandem addit inferiùs, ſubtilitatis nomen Scoticæ a vobis attributum doctrinæ vellicat, eoſque *picas loquaciſſimas* vocat, qui in in illâ ſtabiliendâ laborant. *Damnata eſt*, inquit, *nuper per Prædeceſſores meos in ſacrâ Theologia Facultate, ſub pluribus Articulis, doctrina, quam non nonnulli ſolùm impunè ſubtilem garriunt; quam ignorantes veritatem propriam, nonnulli velut picæ loquaciſſimæ ſtabilire nituntur, cùm ſit mera inſania & vanitas falſa.* Unus *Articulus inter cæteros eſt, Quòd aliquid ſit Deus realiter, quod non ſit formaliter Deus.* Vides, Pater, quibus elogiis Vos, Doctoremque veſtrum, Venerabilis Cancellarius exornet?

Minor, Gerſon erga Doctorem Subtilem planè fuit iniquior: ſed tu erga Alexandrum Halenſem iniquiſſimus, qui veritatem negas ab omnibus confeſſam, quòd ſcilicet jubente Innocentio IV. Summam conſcripſerit: quòdque ab Alexandro IV. ſeptuaginta-duobus Theologis ſuffragantibus, approbata ſit, & Pontificio Diplomate Catholici orbis Academiis, ut prioris Theologiæ promptuarium, propoſita.

Dominic. Si certiſſimis documentis probavero quæ dixi, me iniquitatis perperam accuſas. Id autem evincam facillimè. Innocentius Quartus creatus eſt Pontifex anno Salutis 1243. ipsâ die S. Joanni Baptiſtæ ſacrâ. Alexander Halenſis obiit anno 1245. die vigeſimâ Octobris. Etſi Innocentius, ſtatim atque Pontificatum iniit, ipſi de Summa Theologica conſcribenda mandatum dediſſet, idque impigrè fuiſſet executus Alexander, nec ipſum vel adverſa valetudo, vel ulla negotia uſquam a ſuſcepto opere retardaſſent, incredibile eſſet, ipſum duorum annorum ſpatio, tam prolixum & ſpiſſum opus abſolviſſe. Æquè incertum eſt, immo parum veriſimile, quod aſſeritis, Hanc Summam fuiſſe ab Alexandro IV. ſeptuaginta-duobus ſuffragantibus Theologia approbatam. In Pontificis enimvero nomine, nec Auctores veſtri conveniunt. Auctor Anonymus Firmamenti trium Ordinum, approbationem tam ſolemnem tribuit Innocentio IV. cujus mandato edita eſt, Diplomaque Pontificium aſſerit ſuâ adhuc integrum ætate, rem ita geſtam atteſtari. Bartholomeus Piſanus, Vvadingus & Joannes de la Haye, ejus auctorem faciunt Alexandrum Quartum. Utrumque nullam veri ſpeciem habet; cùm nec inter Innocentii, nec inter Alexandri Diplomata reperiatur illud, quò, poſt examen ſeptuaginta duorum Theologorum, approbatam jactant Alexandri Halenſis Summam Theologicam, nec illud Vvadingus; qui Vaticana monumenta non indiligenter ſcrutatus eſt, invenerit, in ſuis deſcripturus Annalibus, ſi alicubi inveniſſet. Accedit, quòd minùs adhuc credibile videatur Alexandrum Quartum, hanc Summam ſolemni judiciô approbaſſe, quàm Innocentium Quartum; qui cum annos novem vixerit Alexandro Halenſi ſuperſtes illud Opus approbaſſet dubio procul, ſi eo jubente, editum eſſet, potiùs quàm Alexander Quartus, cujus tantum fortè non erat in Halenſem Doctorem ſtudium, aut de eo opinio tanta, SS. Bonaventura & Thoma ejus gloriam & nominis claritatem, Seraphicæ & Angelicæ doctrinæ, cum ſummâ ſanctimonia conjunctæ ſplendore obſcurantibus, ſicut lumen lucernæ obſcuratur & offunditur luce Solis. Denique ſi Summa Alexandri Halenſis tam ſolemniter fuiſſet approbata, majorem in Catholicis Academiis, & in Scholis veſtris obtinuiſſet auctoritatem.

Minor, Paululum a ſcopo ut diverterem coëgiſti. Ad Gerſonem regredior, teſtem locupletiſſimum quòd Secundam Secundæ ab Alexandro Halenſi, maximam partem, acceperit S. Thomas. *Teſtantur*, inquit, *Scripta ejuſdem S. Thomæ, maximè Secunda Secundæ, quàm intimum ſibi fecerat & familiarem illum, quem laudabat, Doctorem Alexandrum.* Non malè itaque ſcripſit Firmamenti trium Ordinum Auctor, de Alexandro Halenſi loquens: *Hunc Doctores ſcribentes ſuper Sententias veluti diſcipuli Magiſtrum inſequuntur, ſingulariter, Divus Thomas.*

Dominic. In Scotum, ejuſque Diſcipulos, minùs æquum mox dixiſti Gerſonium; & nunc ejuſdem auctoritate contra nos abuteris, quaſi potiori jure tibi reponere non poſſim, ipſum erga S. Thomam hoc in loco minùs æquum videri: Ita eſt, Pater; Ex præjudicatæ mentis affectu Alexandrum Halenſem commendans Venerabilis Cancellarius, in Epiſtolâ ad quemdam Fratrem Minorem raptim ſcriptâ, ait S. Thomæ Opera, & maximè Secundam Secundæ teſtari, quàm intimum & familiarem ſibi fecerat Alexandrum Halenſem. Sed quâ veri ſpecie? Cùm in Summa Alexandri admirabilis illa copia Quæſtionum & Articulorum Chriſtianam Ethicam ſpectantium, deque virtutibus & vitiis, ac hominum Statibus ordine ſingulari differentium, deſideretur, quibus totam conſtare Secundam Secundæ S. Thomæ, nemo neſcit in ejus Operibus non omnino peregrinus & hoſpes. De Lege Moſaïca, & Decalogo, de Fide & Spe, tractas in Summa ſua Halenſis: Nonnullas paſſim Quæſtiones attingit Charitatem ſpectantes; ſed in his tractandis ac exponendis, quàm immensè a S. Thoma diſtet, facilè comperiet, quiſquis utrumque contulerit. Cauſam verò tuam non juvat, o bone! quod Auctor Firmamenti trium Ordinum ſcripſit, Doctores ſcribentes ſuper Sententias, veluti diſcipulos Magiſtrum ſequi Alexandrum Halenſem, *ſingulariter D. Thomam*. Enimvero ſequuti ſunt ne alii Sententiarum Commentatores Alexandrum, ut ſua ex ipſius Summa transſcriberent? Id ſanè perabſurdè quis dixerit. An ut ejus exemplum ſequerentur & glorioſa tererent veſtigia, qui Summam Theologicam varias in Quæſtiones & Articulos dividendo, cæteris Theologis, & ipſi Theologorum Principi S. Thomæ præiverat? Id lubenter fateor: ſed ita ipſum ſequutus eſt S. Thomas, ut omnibus modis ſuperaverit, Theologiam Angelicam parturiendo. Summamque ſcribendo, cujus ab ordine, methodo, ſublimitate, nitore, ſtylo, eruditione, ratiocinandi vi, Summa Doctoris Halenſis toto cœlo diſtat, quam *Spinoſam, ferream, inacceſſam*, Scriptores Vitæ ipſius vocatam a plurimis teſtantur. Cap. 4. Addiderim, Auctorem Anonymum Firmamenti trium Ordinum, ita obſcurum, ut nec a Vvadingo in Bibliotheca Auctorum veſtri Ordinis celebretur,

Digitized by Google

tur, nequaquam accuratum eſſe, vel in iis quæ de Alexandro Halenſi tradit. Commentarium namque in Sententiarum libros ipſi tributum a Summa diverſum, cùm tamen idem omnino ſit Opus. Quod probant invictè Manuſcripta duo Victorinæ Bibliothecæ, quorum alterum, Textum Magiſtri Sententiarum cum Summa Alexandri Halenſis exhibet. Ad calcem verò Summæ iſtius MS. hæc leguntur: *Tabula hic contentorum. Primus liber Sententiarum, ſive Summa Theologiæ Domini Alexandri de Halis, in cujus foliis ſequentibus hæc habentur*, &c. Quæſtiones percenſet hic Index, quæ Prima & Secunda Parte Summæ continentur. Tertia verò Parte hæc leguntur: *Tertius Liber Sententiarum, ſeu Summa Theologiæ quam compoſuit Magiſter Alexander de Halis, in cujus libri ſequentibus foliis hæc quæruntur*, &c. Commentarios itaque in quatuor libros Sententiarum, Lugduni, ſub nomine Alexandri Halenſis excuſos anno milleſimo quingenteſimo decimo-quinto, ut refert Poſſevinus in Apparatu, alterius Auctoris fœtum eſſe compertum eſt. Non neſcio Pithæum teſtari MS. in libros Sententiarum Alexandri Halenſis Commentarium in Collegio Cantabrigienſi S. Petri aſſervari: ſed ſi accuratiùs illum inſpexiſſet, expendiſſetque, Commentarium illum Summam ipſam eſſe Textui Magiſtri Sententiarum adjunctam facilè animadvertiſſet. Addit Anonymus tuus Firmamenti trium Ordinum Auctor, Alexandrum Halenſem Commentarios in univerſam Scripturam Sacram edidiſſe: qua in re etiam falſi convincitur, Trithemii & Bartholomæi Piſani teſtimoniis, qui *ex magna parte*, vel *quaſi totam Bibliam*, ab ipſo expoſitam tradunt. Addit denique, ut alia omittam, *Mariale in ſex libros diviſum*, ab Halenſi Doctore compoſitum, quod facilè etiam convinci poteſt falſitatis.

Minor. Longiùs evagaris, Pater, de Mariali Alexandri Halenſis poſtea videbimus. De Secunda Secundæ quæſtio eſt, an eam ab Alexandro S. Thomas acceperit. Nos verò id meritò contendimus. Quamquam enim ex ejus Summâ Tripartitâ deſumpta non ſint, quæ S. Thomas in Secunda Secundæ ediſſerit, ex Summa tamen de Virtutibus ab eo editâ S. Thomam ſua tranſcripſiſ-
Vvading. anni 1245. De la Haye in Vita A. Hal. cap. 50. ſe, certum eſt. Idque intellexiſſe Gerſonium, Vvadingus & Pater de la Haye obſervant. Addunt Viri doctiſſimi, Summam illam Virtutum, quam S. Thomas Secundæ Secundæ verbis tenus inſeruit, Supplementum eſſe Tertiæ Partis Summæ Halenſis ab ipſo compoſitum Auctore, ut quam III. P. Quæſt. 26. 61. & 68. promiſerat de Virtutibus tractationem abſolveret. Unde Auctor Summæ Virtutum continuationem ejus & ordinem ad Tertiam Partem in limine Operis ſic exponit: *Habito ergo ſermone de gratiâ gratum faciente & gratis data conſequenter dicendum eſt de Virtute.*

Dominic. Parùm veriſimilia ſunt, quæ Auctores veſtri hac in parte ſcripturiunt. Atque ut ordine ſingula perſtringam: An veriſimile eſt Auctorem, Operis ſui Manuſcripti Supplementum ſcripſiſſe; quem potiùs idem opus continuare, ratio poſtulabat? An credibile eſt illum Summam Virtutum ſcripſiſſe, ut promiſſa impleret, qui has ipſas quas promiſit locis laudatis Quæſtiones in Summâ Tripartitâ tractavit? Agedum, aperto libro, rei periculum faciamus. En Quæſtionem vigeſimam-ſextam Tertiæ Partis a Joanne de la Haye laudatam quæ nobis veluti ſponte occurrit legamus. *Ad informationem autem morum concurrunt neceſſariò præcepta & leges, gratia & virtutes, dona, fructus, & beatitudines. Leges & præcepta, ut oſtendentia debitum boni faciendi & mali vitandi: Gratia & virtutes &c. ut præſtantia facultatem faciendi & vitandi. Prima igitur Pars inquiſitionis Moralis, erit de legibus & præceptis: Secunda, de gratia, & virtutibus. Tertia, de donis, fructibus & beatitudinibus*. Promiſſa verò implet in ipſâ illâ Summæ Tertiâ Parte. Numquid enim de legibus & præceptis non agit a Quæſtione vigeſimâ-ſextâ ad ſexageſimam-octavam? Lege Pater. Numquid de gratiâ non tractat a Quæſtione ſexageſima-nona ad ſeptuageſimam-quartam? Num te fallunt oculi? Numquid de fide non diſſerit Quæſtione ſeptuageſima quinta? De ſpe informi, Quæſtione ſeptuageſima ſexta? De timore ſervili, Quæſtione ſeptuageſima-ſeptima? De gratiâ gratis datâ, Quæſtione ſeptuageſima-octava? De fide formatâ, Quæſt. ſeptuageſima-nona? De objecto fidei, Quæſt. octogeſima? De ſubjecto fidei, Quæſt. octogeſima-prima: De paſſionibus conſequentibus fidem, Quæſt. octogeſima-ſecunda; De articulis fidei & Symbolis, Quæſt. octogeſima-tertiâ, quæ poſtrema eſt Tertiæ Partis Alexandri Halenſis: cujus nullum ſpondet Supplementum. Accedit, quod a te maximè velim obſervari, Alexandrum de Virtutibus duntaxat Theologicis agere decreviſſe, ut conſtat ex Prologo Quæſtionis ſexageſimæ-nonæ, Tertiæ Partis: *Modus, autem*, inquit, *inquiſitionis erit, ut inprimis de gratia ſeparatim diſputantes, ad Virtutes ſecundùm Theologicam & earum acceptionem, dona, fructus, & beatitudines, ordine congruo procedamus*. Quod (ut notavimus) in hâc ipſâ Tertia Parte executus eſt. Tertiò, Prologus Summæ Virtutum, prout a Vvadingo, & Joanne de la Haye refertur, hanc Alexandro Halenſi ſuppoſitam non obſcurè teſtatur. Vel enim ea in Summa de fide & ſpe iterum tractatur, vel non: ſi primum dixeris, alio Prologo non fuiſſe opus colligam, ab eo quem Quæſtioni ſeptuageſimæ-quartæ Tertiæ Partis præmiſerat his verbis: *Aſſignatis differentiis gratiæ gratis data*, &c. Si poſterius dixeris; incongruè hunc Prologum Alexander Halenſis adhibuiſſet: *Habito ergo ſermone de gratia gratum faciente & gratis data, conſequenter dicendum eſt de Virtute*. Dicendum potiùs fuiſſet, & ita dixiſſet ſummo vir judicio: *Habito ergo ſermone de virtute Theologicâ*: vel, *De fide & ſpe; ſupereſt ut de Charitate, aliiſque Virtutibus tractemus*. Rationem etiam reddidiſſet aliquam, cur ita Summæ ſuæ ſeriem abrupiſſet, & cur Summam illam Virtutum, inſtar Supplementi addidiſſet. Quod cùm non præſtiterit, obſcuræ illius & ignotæ antiquis Scriptoribus, qui Alexandri Halenſis, operumque illius meminere, Summæ Virtutum (ſi quis fuit) Auctor; argumento eſt illam Alexandro Halenſi falsò tribui.

Minor. Miror certè, quòd obſcurum & ignotum antiquis opus aſſeras, quod Poſſevinus Societatis Jeſu vir doctiſſimus, & poſt illum P. Labbeus, inter genuinas Alexandri Halenſis lucubrationes cum laude commemorant?

Dominic. Auctores ſcilicet antiqui Poſſevinus & Labbeus! Qui & Summam Virtutum, abſque ullo teſte, abſque ulla probatione legitimâ, Irrefragabili Doctori tribuerunt. At antiquiores, qui Alexandri Halenſis, Operumque illius meminere, & quorum de illo teſtimonia & elogia, initio Summæ Tripartitæ, Coloniæ excuſæ, & in fine Vitæ ipſius, a Patre de la Haye editæ, referuntur, nullam Summam Virtutum inter ejus Scripta numerant: Bartholomæi Piſani Ordinis Minorum, Joannis Trithemii Auctoris Firmamenti trium Ordinum, S. Antonini, Jacobi Bergomatis in Chronicorum Supplemento, Sixti Senenſis, Platinæ, Genebrardi, Bellarmini Poſſevino & Labbeo longè doctioris, & Franciſci Gon-

za-

zaga in Chronico Ordinis Franciſcani, eloquens hac de re ſilentium eſt. Illam anno milleſimo quingenteſimo-oono axcuſant Poſſevinua quidem refert, ubi eacuſa ſit non refert. Labbeus Pariſiia editam ſcribit quibus typis, & cujus curâ edita ſit, non ſcribit, ſcripturus ſi illam legiſſet. Mirum ſanè quòd in inſtructioribus Lutetiæ Bibliothecia non reperiatur, nec in Victorina, nec in Claromontana, nec in iſto FF. Minorum Conventu & Collegio, in quo vixit obiitque Aleaander Halenſis. Ubinam gentium delitеſcit pretioſom illud Opus? Qoid illud cum blatis & tineis dimicare ſinitis? An huic orbi tantum invidiſtis theſaurum? An potiùs fictitiam Summam in aliquam Mundi Lunaris Bibliotheecam inſerri curaviſtis, debitum imaginario libro locum?

Minor, Nihil aliud habes quod dicas? Hæc verò penitus inania.

Dominic. Immo firmiſſima, Quæ tamen aliis momentis luculentioribus roborabo, ac evincam Alexandrum Halenſem non ſolùm Summam illam Virtutum non ſcripſiſſe, ſed nec ſcribere potuiſſe. Si enim verum eſt, quod Vvadingus, aliiqua Ordinis veſtri Auctores tradunt, ipſum juſſu Innocentii Quarti Summam Theologicam Tripartitam ſcripſiſſe: cùm ille creatus fuerit Pontifex anno milleſimo ducenteſimo quadrageſimo-tertio, die ipſa Natali S. Joannis Baptiſtæ, & Aleaander Halenſis obierit vigeſima Octobris, anni millaſimi quadrageſimi-quioti, vix tam ſpiſſum Opus, tam brevi tempore, ſcribere potuit: abſolvere certè non quivit. Quandonam ergò Summam Virtutum ad illius Supplementum compoſuit? Finge o bone! Alexandrum Halenſem a mortuis redivivum, ut hunc librum ad poſteros tranſmitteret. Erit forſan ut aliquos ſuffragatores nanciſcaris. Macte animo: Audaces fortuna juvat.

Minor, Figmentis non eſt opus ad tuendam veritatem: Nec fingere, moris noſtri eſt. Noſtris animis penitus defiaa ſunt illa veteris cujuſdam Patris verba: *Viros Ordinis noſtri, nec fallere decet, nec falli*. Sed aliquid, rogo, ad perſuadendum aptius ac luculentius afferas.

Dominic. Figmentum veſtrum ſemper dixero, & quidem proprium, quòd Alexander Halenſis Summam Virtutum ſcripſerit, ut quod Summæ Tripartitæ Theologiæ deerat, hoc Opere ſuppleret. Atque ut tibi morem geram, id efficaciori adhuc argumento evinco. *Guillelmus de Melitona*, ut ſcribit Vvadingus veſtar, ad aonum milleſimum ducenteſimom quinquageſimum-ſeptimum, N. 7. *Summam Theologicam Alexandei Halenſis ob Auctoris mortem imperfectam, abſolvit, ita hortante Alexandro Pontifice, & ſcribente anno 3. ſui Pontificatus ad Fruncia Miniſtram, ut huic doctiſſimo viro adjudicaret alios, qui in tanto opere ei adlaborarent. Ut perfecit opus a ſeptuaginta duobus Magiſtris Pariſienſibus commendatum, & ſigillis appoſitis comprobatum, Pontifex etiam ſuô Diplomate confirmavit.* Si Guillelmus de Melitona Summam Theologicam Aleaandri Halenſis, ob Auctoris mortem imperfectam abſolvit: Summam itaque Virtutum non ſcripſit Alexander inſtar Supplamenti ad Summam Theologicam. Cùmque hoc Opua aggreſſum Guillelmum de Melitona decem annis poſt Alaxandri Halenſis mortem, jam ſcilicat in Cathedra S. Petri ſedente Alexandro Quarto, S. Thoma jam florente, & maximam ex Scriptis Angelicis conſecuto laudem ac famam, teſtetur Vvadingus: veriſimilius eſſet Guillelmum de Melitona Summam Virtutum ex Secunda Secundæ S. Thomæ excerpſiſſe, quàm ex illo S. Thomam: veriſimilius, inquam, id eſſet, etiamſi Summa Virtutum in aliquo MS. optimæ notæ Codice repræſentaretur, & cum Secunda Secundæ S. Thomæ collatâ, huic gemina planèque ſimilis reperiretur: aut certè Pars illa S. Thomæ, & Summa Virtutum Alexaodro Halenſi falsò adſcripta ita rerum tractatatum ordine, Quæſtionum ſolutione, rationibus, argumentis, reſpooſionibus, ſtyloque convenirent, nullom ut dubium eſſet, quin alterius Auctor ab altero accepiſſet: ſicut nemini dubium eſt quin [a] S. Ambroſius ex S. Baſilio, Venerabilis Beda ax S. Auguſtino, Theophilactus ex S. Joanne Chryſoſtomo, in ſuis Operibus & Commentariis qnamplurima & in quibuſdam pane omnia haoſerint ac deſtoraverint. Verùm cùm Supplementum illud Theologicæ Summæ Alexandri Halenſis, id eſt, Summa Virtutum, ſive ab ipſo Alexandro, ſive a Guillelmo de Melitona conſcripta (Vos enim vobiſcum ipſis hac in re conciliari opus eſt) non compareat, nec exhiberi poſſit a vobia, niſi Secundam Secundæ S. Thomæ ſub Doctoris Halenſis nomine, appoſito Summæ Virtutum titulo, edi curetis: ut jam feciſtis Commentaria ejuſdem Angelici Doctoris in Ariſtotelis duodecim Metaphyſicæ libros: exploratum eſt fictitiam eſſe Summam illam Virtutum, ſive Supplementum Summæ Theologicæ Alexandri Halenſis: adeoque & fictitiam Alexandri Quarti Pontificis Maximi approbationem, qui ſummam Halenſis hoc demum adauctam abſolutamque Supplemento, hoc honore donavit, ſi Vvadingo fides. Nec ſpernendum videbitur illud, quod addo, momentum: Si quid in Summa Theologica Alexandri Halenſis ſupplendum eſſet, id maximè fuiſſe, cujus defectu imperfacta & manca evidentiùs apparet; ſcilicet Tractatus de Eatrema Unctione, Ordine, & Matrimonio, de Indulgentiis, de Suffragiis, de quatuor Noviſſimis: quos taman adjectos non legimus ut Summa illa eſſet omnibus numeris abſoluta. Hæc momenta ſi Poſſevino in mentem venilſſent, remque attantiùs ac diligentiùs expendiſſet, non dubito quin retractaſſet; quod de Summa Virtutum, ab Alexandro Halenſi conſcriptâ leviter ſcripſit, in fida alicujus Franciſcani, ſicut cogenta veritate emendavit errorem [a], quò Commentaria in Pſalmos Hugonis a Sancto Caro primi ex Ordina noſtro Cardinalis, Alexandro Halenſi adſcripſerat.

[a] S. Ambroſ. in lib. Haxam. & de Spiritu Sancto. Venerab. Beda Commantar. in Epiſt. S. Pauli, Theophilactus in Commantar.

[a] In Apparatu verbo, *Alexander Halenſis*, & verbo, *Hugo Carenſis*.

Minor. Non ta dimittam impunè, niſi veniam petas calumniæ, quâ nobis flagitium improperas: quaſi S. Thomæ Commentarios in Ariſtotelis Metaphyſicam ſuffurati ſimus, & expuncto Angelici Doctoris nomine, Alexandro Halenſi tribuerimus. Id a noſtris abſque flagitio factum noveris, qui Doctori irrefragabili ſua reddidere, a vobis inſigni plagio uſorpata.

Dominic. Veniam peterem perlubenter, ſi quid in te, aut in ordinem Seraphicum, quem profiteris, & quem impensè colo, commiſiſſem: verùm nullius erga vos injuriæ me rerum agnoſco, niſi veſtram putatis injuriam defenſionem veritatis, & æquiſſimaa Angelici Doctoris, cujus gloriæ detrahitis, vindicias. Commentarios in Methaphyſicam Ariſtotelis genuinum eſſe S. Thomæ fœtum, Manuſcriptorum veterom fides, & Guillelmus de Tocco ſuppar S. Thomæ, & Canonizationis ejus Promotor, io illius Vita, teſtantur. *Scripſit etiam*, inquit, *ſuper Philoſophiam Naturalem & Moralem, & ſuper Metaphyſicam: quorum librorum procuravit ut fieret nova Tranſlatio, qua Sententia Ariſtotelis continet clariùs veritatem.* Huic S. Antoninus ſuffragatur 3. P. Chronic. Tit. 18. cap. 10. Sed quia recentioribus & inter alioa P. Labbæo plurimùm tribuis, ipſius audi judicium in Differtat. Hiſtor. de Scriptor. Eccleſ. in Alexandro Halenſi, cujus inter Opara recenſens *In Metaphyſicam Ariſtotelis Commentaria*, edita in lucem Venetiis anno 1572. addit: *Quæ quidem*

Digitized by Google

Quas neſcio cui Alexandro ab Alexandria adjudicare malunt. Et meritò, Alexander enim ille ab Alexandria dictus, ex eodem Minorum Ordine, qui floruit anno circiter Chriſti milleſimo trecenteſimo-decimo, ex S. Thomæ Aquinatis ſcriptis ſuos Commentarios illuſtrare potuit. Vide Nazarium, pag. 56. Tractatus de Operibus S. Thomæ, qui etiam obſervat, Proſperum Reſtam a Talliacotio, Ordinis Minorum, cujus ſtudio prodierant in Metaphyſicam Ariſtotelicam lucubrationes illæ, falsò Alexandro Halenſi tributæ, fuiſſe a Matthæo Aquario refutatum. Multis aliis momentis Proſperum Reſtam a Talliacotio temeritatis convincit Nazarius, & præcipuè teſtimonio Cod. MS. iſtorum Commentar. Venetiis in Bibliotheca D. Franciſci Venerii aſſervati, qui Alexandri de Alexandria, Ordinis Minorum, nomen præfert. Qui cùm anois triginta-ſex poſt obitum S. Thomæ vixerit, Sancti Doctoris Commentarios ipſum exſcripſiſſe compertum eſt. Addit Nazarius, id forſan Proſpero veſtro feciſſe fucum, quod horom Commentariorum initio nomen Alexandri de Alexandria, Ordinis Minorum, nomen præfert. Qui cùm annis trigintâ ſex poſt obitum S. Thomæ vixerit, Sancti Doctoris Commentarios ipſum exſcripſiſſe compertum eſt. Addit Nazarius, id forſan Proſpero veſtro feciſſe fucum, quod horum Commentariorum initio nomen Alexandri de Alexandria abbreviatis characteribus ita ſcriptum eſſet: *Alexandri de Alex.* quod Proſper imprudens ſic accepit, ut Alexandrom Halenſem illorum Auctorem eſſe intelligeret. Id ipſius hallucinationi, quàm malæ fidei tribuere malim. Ita ſum ad veſtros Auctores, ſi fas ſit, excuſandos propenſus.

Minor. Multas me fabulas dedocuiſti, Chariſſime: verùm multa adhuc a te quærere vellem, niſi oos hancce noſtram Collationem finire moneret.

Dominic. Vale, Pater multùm Reverende; humanitati tuæ ac patientiæ obſtrictum me profiteor, me ſemper invenies ad ſatisfactionem tuæ Reverentiæ, & omni poſcenti paratiſſimum. Tibi diutiùs moleſtos eſſe nolim. Vale.

Minor. Siſte adhuc paululum. Abire te non patiar, donec rationem dederis cur Mariale, & Apologiam pro Immaculata Conceptione, ab Alexandro Halenſi abjudices; quam ipſi doctiſſimi Patres Vvadingus & Joannes de la Haye aſſerunt.

Dominic. Hæc ipſi Opera abjudico, tum quia de his Auctores etiam veſtri ſiluere, qui Alexandri Halenſis lucubrationes numerarunt & commendarunt; tum quia Opinionem, quæ Virginem Deiparam abſque peccato originali conceptam propugnat tantùm abeſt ut Halenſis defenderit, ut etiam contrariam amplexus ſit, ac multis probaverit 3. P. Summæ Quæſt.9. Membro 2. Art.2.

Minor. Bernardinus de Buſtis narrat Alexandrum Halenſem ad mutandam infauſtam ſententiam, quâ B. Virginem in peccato originali ſicut homines cæteros, fuiſſe conceptam priùs deliraverat, miraculo impulſum, eam deinceps abſque labe conceptam propugnaſſe.

Dominic. Miror quòd Irrefragabilem Doctorem aliquando deliraſſe effutias.

Minor. Nimis Criticus es. Id mihi verbum præ ſtudio erga Conceptionem Immaculatam Deiparæ excidit. Modeſtiùs dicam: deceptus fuerat Alexander Halenſis. Sed audi verba Bernardini de Buſtis Concionatoris egregii.

Dominic. Egregium Concionatorem vocas Bernardinum illum? Scurram potiùs appelles, & commentorum Auctorem fœcundiſſimum, qui Venerabile & altiſſimum Conceptionis Immaculatæ B. Virginis myſterium fabulis ineptiſſimis profanarit.

Minor. Declamationibus tuis vis offundere tenebras veritati.

Dominic. Vale, Pater Reverende; nox indicit receſſum.

Minor. Proximus eſt Conventos veſter. Tantiſper morare. Non diſcedes priùs quàm audieris, ſolveriſque teſtimonium Bernardini de Buſtis: Ita Deus me amet.

Dominic. Audiam, ſiquidem rogas, & juraſti. Profer citò quid tuus ille proferat Bernardinus.

Minor. Sic habet itaque Bernardinus de Buſtis Sermone 4. de Conceptione B. Mariæ p.3. Hæc pia, inquit, & devota opinio corroboratur per auctoritatem Theologi Irrefragabilis Alexandri de Hales, qui in libro quem de B. Virgine edidit, qui liber eſt Toloſæ Catenatus in Choro Eccleſiæ Cathedralis, probat ipſam Dei Genitricem ab originalis peccati vitio præſervatam, ubi etiam retractat quicquid contra hoc dixerat in 3. Sentent. Diſt.3. narratque ſtupendum miraculum per quod ad tenendam iſtam opinionem inductus eſt. Hoc autem miraculum commemorat idem Bernardinus in Officio Conceptionis his verbis: Cùm Magiſter Alexander de Hales adhuc ſæcularis exiſtens, in Univerſitate legeret Pariſienſi, nolletque Immaculatum piiſſimæ Virginis celebrare conceptum: Volens illum glorioſa Dei Genitrix Maria ad ſanam revocare ſententiam; dum quadam Conceptionis die prædictus Doctor ſuis legere cœpiſſet diſcipulis; tantis illum percuſſit infirmitatibus, ut omnibus veluti mortuos videretur. Cùm autem Alexander in ſua permanens ſententia, B. Virginis innocentiam adhuc confiteri deſpiceret: alio quoque anno, dum in eodem Conceptionis die perlegeret, eaſdem protinus infirmitates incurrit; ſicque frequentatis vicibus in eodem feſto in horribiles annuatim infirmitates incidebat. Quamobrem a ſuis monitus diſcipulis ne glorioſæ Virginis intemeratam Conceptionem impugnaret; ad ſeipſum in eadem exiſtens infirmitate, reverſus, devotè ut potuit, Reginæ Cœli vovendo promiſit: Si optatam illi dignaretur afferre ſalutem, pulcherrimum ſe aliquod opus ad ſuæ gloriam Conceptionis editurum. Emiſſo igitur voto, ad priſtinam protinus rediit ſanitatem. Tanti ergo non immemor beneficii, egregium quoddam Volumen mellifluæ Conceptionis inſcripſit; Immaculatumque Virginis Conceptum multis comprobans rationibus totum fuiſſe falſum prædicat, quidquid contra Illibatæ Virginis Conceptionem ſuis umquam in Operibus affirmavit. Hæc Bernardinus de Buſtis: quæ & Carthagena refert, lib.2. Homilia 19. §.4. Tu verò, egregie Dominicane, ad hæc quid reſpondes?

Dominic. Quæ de Alexandro Halenſi, ex Bernardino de Buſtis, mox referebas facilè falſi convincuntur. Enimvero ſi adhuc ſæcularis votum iſtud de Immaculata Conceptione B. Virginis propugnanda emiſit, retractavitque contrariam, quam in Summa defenderat opinionem, Summam igitur jam ediderat. Si ita eſt, falsò Vvadingus veſter ſcripſit, ipſum jubente Innocentio Quarto, Summam ſcripſiſſe, qui anno milleſimo ducenteſimo quadrageſimo-tertio creatus eſt; cùm Ordini Minorum Alexander (ut eidem Vvadingo placet) anno milleſimo ducenteſimo vigeſimo-ſecundo nomen dediſſet. Debuerat igitur, ut votum Deiparæ ſeu potiùs Deo in Deiparæ honorem nuncupatum impleret, illud inprimis retractare, ac expungere, quod in Summa ipſius de B. Virginis Conceptione in peccato originali etiamnum legitur; cùm eam ſaltem in lucem non emiſerit, prioſquam Ordinem Seraphicum profeſſus eſſet. Si verò ante Summam non ſcripſit, quàm ſub Franciſcana Re-

gula

gulæ militaret, putaſne Vir Religioſiſſimus votum cujus ſe religione obſtrinxerat, de Immaculatâ Deiparæ Virginis Conceptione ſcriptis tuendâ, impiè violaſſet, propugnando in 3. P. Summæ, ipſam fuiſſe in originali peccato conceptam? Qui verò à Bernardino de Buſtis laudatur Alexandri Halenſis de Immaculatâ Conceptione liber, Tuloſæ (ut ait) catenis alligatus, in Metropolitanæ Eccleſiæ Choro, æquè fictitius eſt, ut norunt omnes qui Toloſam adiere, & in hanc inquiſiere fabolam. Denique S. Bonaventura in 3. Sententiarum Diſt. 3. Quæſt. 2. ubi præmiſit, *Sanctificationem Virginis ſubſecutam eſſe originalis peccati contractionem, quia nullus immunis fuit, a peccato originali, niſi Virginis Filius, hunceque dicendi modum communiorem, rationabiliorem, & ſecuriorem eſſe, magiſque conſonum fidei pietati & S. Auctoritati;* addit: *Nullus autem invenitur dixiſſe, de his quos auribus noſtris audivimus, Virginem Mariam a peccato originali fuiſſe immunem.* At Alexandrum Halenſem S. Bonaventura auribus ſuis audiverat, diſcipulus Magiſtrum, ut Annales veſtri memorant. Numquam igitur dixerat Halenſis, Virginem Mariam a peccato originali fuiſſe immunem. Proinde Apologia pro Immaculata Deiparæ Conceptione, Mariale in ſex libros diviſum in quo idem argumentum tractatur, & liber Toloſæ in Cathedralis Eccleſiæ Choro alligatus, ejuſdem ſunt cenſus ac miracula pleraque & viſiones a Bernardino veſtro vulgatæ. Ab hoc mihi ſi credas Auctore deinceps laudando abſtinebis, Pater Reverende; aut ipſum citâbis accuratiùs, ſcilicet, Cap. *De Inſomniis §. Viſum.*

Minor. Rides ſemper ac illudis, Pater Reverende.

Dominic. *Congreſſioni*, ubi fabulæ nugæque refellendæ ſunt, *luſio deputatur*, ut Tertullianus ait. *Oſtendi, ſed non impreſſi vulnera. Si riſi alicubi, materiis ipſis ſatisfeci. Multa ſunt ſic indigna revinci, ne gravitate adorentur. Vanitati propriè feſtivitas cedit. Congruit & veritati ridere, quia lætans; de æmulis ſuis ludere, quia ſecura eſt. Curandum planè ne riſus ejus videatur, ſi fuerit indignus. Cæterùm ubicumque dignus riſus, officium eſt.* Id tamen non prohibebit, Pater Reverende, quin te colam & complectar, omnique amicitiæ officio, datâ occaſione, coner promereri. Vale iterumque Vale.

EST falſa gloria, quando laudatores errore falluntur, ſive in rebus, ſive in hominibus, ſive in utriſque. S. Auguſtinus Tractatu 100. in Joannem.

FINIS.

PANE

Digitized by Google

PANEGYRICUS
ANGELICO DOCTORI
S. THOMÆ AQUINATI
DICTUS

Ille probatus eſt, quem Deus commendat.

II. Ad Cor. Cap. 12.

ETSI per ſe laudanda virtus, ejuſque ſplendor ac venuſtas homines ad ejus commendationem non ſolùm alliciat, ſed pene cogat univerſos; haud tamen argumento ſont illorum elogia, virtute conſpicuos eſſe, quos laudibus exornare geſtiunt ampliſſimis. Privatis ſæpe ſtudiis & cupiditatibus ita mentes hominum excæcantur, ut de iis honorificentiſſimè ſentiant, quorum merita extra vulgi opinionem nulla, quorum in animis nulla virtus, ſed in habitu oris atque vultûs mentita ſpecies ſanctitatis, & virtutis inane ſimulachrum. Religionis pietatiſque fuco adornata prodit hypocriſis; ſub juſtitiæ larva immanis vindicta deliteſcit, ſuperbia magnanimitatis præclarô nomine honeſtatur. Quamobrem eximiâ eſſe virtute præditos, quicumque aliquod ſibi nomen ac gloriam apud homines pepererc, qui ſibi perſuaſerit, haud æquus erit æſtimator. At longè aliud de ſanctiſſimis illis heroibus ferendum judicium eſt quorum laudes Optimus Maximus prædicat Deus. Vera ſunt, quæ a Summâ Veritate deferuntur laudom ornamenta: dignos efficit, quos extollit. *Ille*, ut unò verbô, eoque Apoſtolicô dicam, *Ille probatus eſt, quem Deus commendat*. Hæc erit ſingulorum Sanctorum fœlicitas in ſupremi judicii die, quô palam illorum innocentiam ac virtutes Chriſtus prædicabit, ornabit, coronabit. *Tunc laus erit unicuique a Deo.* Quidam tamen inter beatiſſimos illos æternitatis Heroas eximii, hoc in terris promeriti ſunt & conſequuti privilegium. Sub lege naturæ, Abrahæ fides; ſub lege ſcripta Moyſis manſuetudo; ſub lege gratiæ Joannis Baptiſtæ ſupra cœteros mortalium excellentia a Deo commendata eſt. Hujus in partem fœlicitatis venit S. Thomas Aquinas, qui ſemel iterumque a Chriſto crucifixo audire meruit: *Bene ſcripſiſti de me Thoma*. Quid huic elogio adjicere poſſem, Auditores? An me virtuti Panegyricum dicere aſſeram cùm S. Thomæ Panegyricum dico, cujus vita illuſtre fuit virtutum omnium compendium? *Athanaſium laudans*, inquiebat, Gregorius Nazianzenus, [a] *virtutem laudabo*. Jure dixerim: *Thomam laudans, virtutem laudabo*. An commemorem quod idem Theologus ad Baſilii Magni commendationem dixit, ipſum fuiſſe Soli ſimillimum, luce, motu, ardore, virtute? *Quaſi ſol refulgens, ſic iſte refulſit in templo Dei*. Dicam Nazianzeni verbis: [b] Ipſi *pro pulchritudine virtus fuit, pro magnitudine Theologia, pro curſu perpetua virtutis agitatio, pro viribus doctrinæ ſemen?* An Philoſophos, Oratoreſque maximos conveniens Angelici Doctoris meritis elogium componere non poſſe aſſeram, & S. Ambroſii verba hâc occaſione uſurpabo? [c] Hunc *ſuis votis Philoſophia non potuit æquare. Minus eſt enim quod ipſa finxit, quàm quod iſte geſſit: majorque ambitioſâ eloquentia mendaciô ſimplex veritatis fides*. Hæc licèt magnifica, longè ſunt infra argumenti, quod tractare aggredior, dignitatem. Angelico Doctori laudando, ſoli Angeli pares. Sed nec beatæ illæ mentes quidquam dicere queunt, quod illius amplitudinem elogii adæquet, quô a Chriſto Servatore exornatus eſt: *Bene ſcripſiſti de me, Thoma!* Abraham Deus commendavit, inquiebat olim Chryſoſtomus, [d] quis mortalium ipſius merita commemoranda ſuſcipiet? Chriſtus Thomam commendavit: ſilete Oratores! quantacumque eloquentiæ luce conſpicui ſitis. *Quem Deus ſupernè prædicavit, ac celebrem fecit, quis hominum dignè laudare poterit?* Nemo prorſus. Sed nec opus eſt: ſatis enim *Ille probatus eſt, quem Deus commendat*. Id unum de Angelico Doctore ſuſcipio demonſtrandum, ipſum ore Dei commendatum. Quid majus aut magnificentius ad ejus gloriam dici poteſt?

[a] Orat. de laudibus Athanaſii.

[b] Orat. de laudibus Baſilii Magni.

[c] S. Ambroſ. lib de Abraham.

[d] S. Chryſoſt. Homil. 38. in Geneſ.

PARTITIO.

Porro cùm multifariam allocutus ſit homines, Deus, primùm per Angelos, dum lege naturæ & ſcriptâ hominum genus regeret; deinde per Filium ſuum, cùm aſſumptâ carne, legem Evangelicam laturus, noſtræque ſalutis opus conſummaturus, in terris verſatus eſt; Poſtremò per Spiritum Sanctum, qui Eccleſiam docet, Conciliorumque & Pontificum dirigendis præeſt Definitionibus, ex quo Servator in cœlos redivivus aſcendit, miſitque deſuper *Vicariam vim Spiritus Sancti*, (ut cum Tertulliano loquar:) Tribus hiſce modis S. Thomam Aquinatem commenda-

vit; primùm ore Angelorum e cœlis ad gratulandum ipſi victoriam adlapſorum; Secundò ore divino Chriſti Servatoris in Cruce pendentis; ore denique Spiritus Sancti per Eccleſiam loquentis. *Tres ſunt qui teſtimonium dant, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus.* Pater caſtitatem Thomæ cœteris ſtipatam virtutibus commendat Angelorum præconio: Chriſtus doctrinam S. Thomæ approbat Crucifixi mirabiliter loquentis oraculo: Spiritus Sanctus Thomæ Sanctitatem ſimul ac doctrinam prædicat Eccleſiæ ſuffragio. Angeli caſtitatem Thomæ ſuâ illuſtriorem gratulantur. Chriſtus doctrinam Thomæ ſuæ conſentaneam denuntiat. Eccleſia ſanctimoniam & doctrinam Thomæ ſibi glorioſam ac utilem cumprimis profitetur. Præclara hæc laudis inſignia ab Angelico Præceptore noſtro comparata, pro meo erga ipſum ſtudio, & grati animi officio, exponere tribus hujuſce Orationis Partibus ſatis habuero, cùm eloquentiæ, quæ in me nulla eſt, ornamentis ipſa non queam illuſtrare.

PRIMA PARS. Cùm inter cœteras affectiones animi, proprium ſit amoris admirabiles in iis quos incendit, mutationes efficere, virtuteſque omnes divino ſint amori conjunctiſſimæ: vim illas habere compertum eſt hominum animos tranſmutandi, ipſoſque non ſupra conditionem modò ſuam, ſed & ſupra naturam, fœliciter provehendi. Inſigne hujus rei caſtitas ſuppeditat exemplum, quæ homines a concretione rerum terrenarum ſegregatos, & a corporis commercio quodammodo abſtractos, non ſolùm Angelicæ gloriæ candidatos; ſed jam contubernales facit Angelorum. Quocirca S. Petrus Chryſologus ſcitè dixit: [a] *Semper eſt Angelis cognata virginitas. In carne præter carnem vivere,*
[a] Serm. 243. *non terrena vita eſt, ſed cæleſtis.* Nec minùs appoſitè ſcripſit Tertullianus, Filium Dei novam in
Lib. 1. ad Uxorem. terris inſtituiſſe familiam hominum cœleſtem jam vitam agentium, qui ſcilicet virginitate conſecrati, *de familiâ Angelicâ deputantur.* Parum eſt caſtimoniâ conſpicuos homines Angelos aſpectabiles appellare: gloriam ex virginitate præ ſupernis illis mentibus conſequuntur ampliorem. Angelum enim eſſe, fœlicitatis eſt; virginem eſſe, virtutis: Caſtitas Angelorum beatior, hominum laborioſior: illa naturæ dos eſt; hæc fructus victoriæ. Id in Thoma Aquinate liquidò demonſtratur. Puer in bullâ ſuâ mundum agnovit, & deſpexit. Apud Caſſinates Monachos Chriſtianæ vitæ præceptis, primiſque literarum rudimentis inſtitutus, ſæcularis vitæ faſtidium, rerumque cœleſtium amorem ferventiorem inde hauſit. Adoleſcens fortunæ bonis, quibus locupletiſſima erat paterna domus; dignitatibus & muneribus ampliſſimis, quæ ſperare jure poterat, ceu debita Aquinatium Comitum ſanguini, abdicatis & contemptis, ad caſtra S. Dominici confugit, paupertatem ac humilitatem hereditatis loco recepturus. Exinde graviſſimum cum mundo bellum Adoleſcenti ſanctiſſimo ſuſtinendum. Hinc inſidiis, illinc illecebris: hinc terroribus, illinc amoribus, illum a fugâ tam generoſâ retrahere Mundus conatur. Prima prodit in aciem Comitiſſa Mater, ejus conſtantiam cùm auctoritate, tum blandimentis expugnatura. Quid mulieris ingenium, quid artes poſſint: quid vox Matris, modò ſupplex, nunc imperioſa; modò minax, nunc blandiens, nunc in amplexus ruentis, mox præ dolore ſemianimam ſe ſimulantis, tum deſperationi proximam lachrymis, ejulatu, cibi abſtinentiâ, & ſi quæ ſunt aliæ mulieris artes: quid, inquam, hæc valeant ad animum pueri commovendum, cogitare faciliùs eſt quàm exprimere. Tentatio ſanè gravis & periculi plena, quæ minùs exercitatum in militiâ Chriſti athletam ad ſæculum revocaſſet. Verùm Evangelio armatus Thomas, lachrymis Matris vocem Patris opponit qui
in cœlis eſt: [a] *Qui amat patrem, aut matrem* [a] Matt. 10.
pluſquam me, non eſt me dignus. Gratiæ vocem audit, cor integrum poſtulantis, præ ſanguinis voce illum cum Deo partiri cupientis. Quod vitæ ſpiritalis egregius Magiſter Hieronymus ad Heliodorum ſuum ſcripſit, [b] Charitas Thomæ in- [b] Epiſt. 14
culcat: *Licèt ſparſo crine, & ſciſſis veſtibus ubera, quibus te nutrierat, mater oſtendat: licèt in limine pater jaceat: per calcatum perge patrem: ſiccis oculis ad vexillum Crucis evola. Solum pietatis genus eſt, in hac re eſſe crudelem.* Gratiæ ſuaviſſimis auſcultat monitis Religioſæ militiæ tyro ſanctiſſimus. *Gladium*, inquit, *tenet hoſtis ut me perimat; & ego de Matris lachrymis cogitabo?* Abſit, abſit, ut ignaviæ tam pudendæ reus fiam. *Quicumque fecerit voluntatem Patris mei, qui in cœlis eſt: ipſe meus frater, & ſoror, & ma-*
ter eſt. [c] [c] Matt. 12.

Comitiſſam Aquinatem tam piis ac juſtis cedere conſiliis exiſtimatis, Auditores? Imò verò pertinaciâ majori ad conſtantiam Thomæ nititur expugnandam. Fruſtra blanditiis tentatum, ad ſuum ſenſum atque voluntatem vi pertrahere decernit. Filios natu majores conſilii ſui miniſtros eſſe jubet; Thomam, velit, nolit, e Dominicanæ Religionis ſinu abſtrahere. Præſto ſunt illi; perſequuntur fratrem, ut matri adulentur: Joſephum videre mihi videor a fratribus vexatum ratione licèt diſſimili. Joſephum malis artibus paternâ e domo fratrum rapit invidia: Thomam ex familiâ ſanctiſſimi Parentis Dominici fratrum abſtrahit violentia. Illi Joſephum in ciſternam conjiciunt: iſti Thomam in caſtro concludunt. Illi Joſephum ceu vile mancipium vendunt Iſmaëlitis: iſti Thomam ſæculi, & in eo dominantium cupiditatum ſervum efficere moliuntur. Illi Joſephum veſte polymitâ exuunt, eamque Patri cruentatam exhibentes, a ferâ peſſimâ devoratum mentiuntur: Iſti Thomæ religioſam veſtem, quam ut deponat cogere non poſſunt, ludibrio habent, deformant, dilacerant; feramque immittunt eò perículoſiorem, quò blandiorem, quæ non vitam extinguat, ſed innocentiam. Subornatam Venerem intelligo, mulierem formâ eleganti, ornatu magnifico, feſtivâ indole, meretriciis artibus, quæ obſequia voveat, ſpondeat libertatem, polliceatur delicias, in corculo Thomæ profanum amorem accendat. *Fra-*
trum odia excipit mulier habens amores impotentes, [a] [a] Baſilius Seleucienſis Serm. de Joſeph. Patriarcha.
Voluptatis & virtutis congreſſum cogitare, quem alicubi deſcribit eloquens Ambroſius. [b] Mulier *pudore vilis, amictu dives, genas picta, meretricio procax motu, infracto per delicias inceſſu, nutantibus oculis, & ludentibus jaculans palpebris*
[b] S. Ambroſ. lib. de Cain & Abel, cap. 5.
retia, quibus pretioſam juvenis animam capiat. Theſauros demonſtrat, regna promittit, amores ſpondet continuos, inexploratos concubitus pollicetur, ſine pædagogo diſciplinam, ſine monitore ſermones, vitam ſine ſollicitudine, mollem ſomnum, inexplebilem cupiditatem. Vix abſolverat, meliùs dicam, vix loqui cœperat, Dœmonis, quem *adulterii pronubam*, Patrum aliquis jure appellavit, adminiſtra muliercula, cùm Thomas defixis in virtutem ex adverſo ſtantem oculis, ejuſque monitis auſcultans, de fuga cogitabat, quam in hoc certaminis genere tutam noverat & glorioſam. Meminerat Joſephum, qui *libidinis effugit anſas, fugâ uſus pro armis*, ut Baſilius Seleucienſis loquitur. Non neſciebat quantum ex afflatu vicini ſerpentis pudicitiæ ſuæ periculum immineret. Diutiùs morari haud tutum judicabat, *Ne per manus adultera, libidinis incentiva transirent.* Fuge dilecte, mi, fuge (inquit gratia ipſum interiùs allocuta.) Paruiſſet protinus, Auditores, niſi fu-

gæ

gæ aditus fuiſſent intercluſi. Quid igitur his in anguſtiis conſilii capiat invictus Adoleſcens? Fugabit fœmineum Dæmonem, quem fugere non poteſt. Quibus armis? Illis quæ Spiritus Sanctus cum ipſo in carcere manens, imò in ipſo velut in Templo ſibi dicato inhabitans ſubminiſtrabit. Ad focum ut ad armamentarium convertitur, titionem arripit, ut hoſtem profliget, cujus cor *fomes eſt iniquitatis*. Carbones ardentes adhibet, eam ut expellat, cujus anima præ carbonibus eſt *denigrata*. Novo ſtratagemate, ignes ignibus eludit. Paradiſus eſt Thomæ animus. Ipſe Cherubim Paradiſi cuſtos. Titio e foco raptus, gladius velut flammeus eſt, quo peccatricem terret Evam, ne ad Paradiſum adeat, ne fructum vitæ contingat, ne exquiſitiſſimum virginalis pudicitiæ pomum deprædetur.

Verùm ne putetis, Auditores, lignum ſemiuſtum, fumantem ſtipitem, unicum fuiſſe Adoleſcenti Angelico inſtrumentum victoriæ. Arma intus habebat fortiora, Dei recordationem & amorem, divinæque legis admonitionem: ut ipſi S. Ephrem verba de Joſepho dicta meritò accommodari poſſint: [a] *Caſtus Adoleſcens*, inquit, *mentem ſuam velat rore quodam recordationis Dei perfundebat, ne impii amoris igne ureretur*. Quare ubi debellatum eſt, Deo, quem *fortitudinem & refugium ſuum, ſuſceptorem & liberatorem* cum Propheta prædicat, trophæum erigit, ac inſigne ſtatuit Monumentum. Ipſo titione quo hoſtem dederat in fugam, Crucis effigiem in pariete delineat, & ante ſignum ſalutis proſternitur ſupplex, ut Chriſto victoriæ ſuæ auctori gratias referat. Crux, quam Andreas Cretenſis Archipræſul *Signaculum caſtitatis* appoſitè vocat, arcus triumphalis eſt victoris Athletæ. Hic in certamine Clypeos; hæc poſt victoriam corona, ut triumphus Thomæ veterum Romanorum triumphis hac in parte ſimilis eſſet, qui non aliis quondam Coronis ornabantur, quàm ipſis Clypeis, quibus hoſtium impetus propulſarant, ut Angelicus ipſe Doctor obſervat, cùm illum Pſalmi V. verſum commentatur: *Domine! ut ſcuto bonæ voluntatis tuæ coronaſti nos*.

[a] S. Ephrem, de rect. vivendi ratione.

Solemnis olim mos erat, ſi cui triomphum Reſpublica decreviſſet, Panegyricum dicere Victori, & ad cœlum uſque laudibus efferre, qui triumphali curru, & quandoque civium manibus fuerat in Capitolium delatus. Primarii Reipublicæ viri Triumphanti obviam mittebantur, & coronas palmaſque protendebant. Ita ſe gerere videtur erga Thomam de libidine triumphantem Deus Optimus Maximus. Primarios Aulæ ſuæ Miniſtros, Angelos in terras mittit, qui glorioſo Athletæ victoriam gratulentur, & palmarem caſtitatem immortalibus præconiis extollant. Jacob Patriarchæ perſecutionem Eſau fugienti, viſos Angelos Scriptura commemorat, ac locum in quo cœleſti viſo recreatus eſt, *Caſtra Dei* ipſum nuncupaſſe. *Fueruntque ei obviam Angeli Dei: Quos cùm vidiſſet, ait: Caſtra Dei ſunt hæc*. Carcerem in quo a Matre & Fratribus detentus eſt S. Thomas, ut eum a ſancto propoſito deterrerent, *Caſtra Dei* quidni appellem? Convenientiori certè vocabulo caſtiſſimi Juvenis domicilium nuncupari non poteſt. *Caſtra*, *quaſi caſta*, dicta eſſe, *quòd illic caſtraretur libido*, Auctor eſt Hiſpalenſis Præſul Iſidorus. [b] Caſtiſſima Canticorum Sponſa *terribilis eſt ut Caſtrorum acies ordinata*. Caſtitas myſticus baltheus eſt, quo Thomas eſt præcinctus, qui identidem ſibi ipſi inculcat luculenta illa S. Petri Chryſologi verba: [c] *Neſcit vincere vitia corporis, qui depoſuit cingulum vietatis. Cincti ergo caſtitatis balthæo, quod eſt inſigne militiæ Chriſtianæ, fluxam carnis detruncemus ignaviam, & Regis noſtri expectatione*

[b] Lib. 9. Etymolog.

[c] Serm. 22.

vigiles, inſomnem ſæculi ſomnum neſciamus. Auguſti ergo victoris Thomæ Aquinatis carcerem, Caſtra Dei jure prædicamus, quo Angeli a Deo mittuntur, victoriam de Venere debellata ipſi gratulaturi, *Fuerunt ei obviam Angeli Dei, quos cùm vidiſſet, ait: Caſtra Dei ſunt hæc*. Sed cur Thomæ fœlicitatem cum Jacob Patriarchæ cœleſti ſolatio conferamus; ejus ſiquidem victoria Chriſti victoriæ ſimillima eſt? Chriſtus in deſerto Dœmonis inſultus ſuſtinuit: Thomas in carcere libidinem ſuperavit, qui hoc *præſtat Chriſtiano, quod eremus Prophetis*. [d] Dominus *in ſolitudine frequentiùs agebat, ut liberiùs oraret, ut ſæculo cederet*. Hoc Thomæ in caſtro captivi negotium. *Auferamus* itaque *carceris nomen, ſeceſſum vocemus*. [e] Chriſtus dierum quadraginta jejunio perfunctus, cum Dœmone congreditur: Thomas multorum menſium abſtinentiâ exercitatus, adversùs libidinem dimicat, Spiritu Sancto *auctus, ſegregatur ad ſtrictiorem diſciplinam, ut robori ædificando vacet* (Tertulliani verba uſurpo) *Continetur a luxuria, a cibis latioribus, a potu jucundiore: Cogitur, cruciatur, fatigatur; quantò plus in exercitationibus laboraverit, tantò plus de victoria ſperat*. Chriſtus propriâ virtute victoriam reportat; Thomas Servatoris armis victor evadit. Diabolus pudendâ clade proſtratus, a Chriſto diſceſſit. Meretrix a Thoma in fugam data, e caſtro erupit. Ad Chriſtum, & ad Thomam Angeli acceſſere, victoriam gratulaturi. *Et ecce Angeli acceſſerunt, & miniſtrabant ei*. [f] O glorioſum certamen, *in quo agonothetes Deus vivus eſt; xyſtarches Spiritus Sanctus: corona æternitatis; bravium Angelicæ ſubſtantiæ politia in cælis; gloria in ſæcula ſæculorum!* (ut Tertulliani verbis utar.) Advolarunt Angeli, & feſtivis plauſibus Thomam proſecuti, victorem pretioſiſſimâ virginitatis Zona exornarunt.

[d] Verba Tertulliani lib. ad Martyres, cap. 2.

[e] Lib. ad Mart. cap. 3.

[f] Matt. 4.

Zona apud Veteres fuit ſemper virginitatis inſigne. Nupturæ virgines cingulis redimitæ ſponſis tradebantur, quorum illi fibulas ac nodos ſolverent, delibandæ virginitatis pignus. Hinc infœlix puella apud Poëtam his verbis amiſſam virginitatem luget: [g]

Cùm mea virginitas avibus libata ſiniſtris,
Caſtaque fallaci Zona recincta manu.

[g] Ovidius.

Quò ſpectant etiam S. Auguſtini verba Ethnicos, & falſa ipſorum Numina deridentis: *Cùm virgini*, inquit, *uxori Zona ſolvitur, Jupiter invocetur, & Dea Virginenſis vocetur*. Sed quid hîc profanarum literarum teſtimoniis opus eſt, cùm Chriſtus lumbos præcingere jubeat? *Sint lumbi veſtri præcincti*. Quo oraculo, (ut Petrus Chryſologus exponit) [h] ſignificat *conſtringendam carnem continentiæ cingulo, ne effuſa vitiis, ac toto peccatorum gravata pondere, ſupernis inſiſtere non poſſit inceſſibus*. Quæ cùm ita ſint, Auditores, aliam cauſam ne quæramus; cur Angeli victoris Thomæ lumbos zonâ cœlitus delatâ conſtringant & exornent. Hoc ipſi a Deo deferunt Angelicorum Ordinum inſigne quo illius caſtitatem deinceps æquè fœlicem ac ſupernorum caſtitatem Spirituum fore augurentur. Hunc reportatæ de libidine victoriæ fructum a Deo ſpondent, nullam ut carnis adversùs mentem pugnam ampliùs experiatur. Hoc ſtatus beatifici pignus & prælibatio, in quo ſanata infirmitate, plena erit ſanitas, quia perfecta charitas. Mirari deſinite, quòd Angeli carnem Thomæ Aquinatis cœleſti cingulo conſtringant & exornent; hæc enim eſt *Angelificata caro* (ut Tertulliani verbis utar) Nonne Thomas his ornatus inſignibus Angelo Danieli viſo ſimilis eſt? *Et ecce vir unus veſtitus lineis, & renes ejus accincti auro obrizo*. Zona eſt aurea S. Thomæ virginitas, inſtar auri pura, probata, incorrupta. Nonne alteri Angelo ſimilis eſt, quem S. Joannes, [i] *Zona aurea ad mamillas præ-*

[h] Lib. de Civit. Dei cap. 11. Serm. 24.

[i] Apocal. 2.

cinctum ſe vidiſſe commemorat? Non lumbi tantùm, ſed & mamillæ Angelico Pugili ac Triumphatori Thomæ præcinctæ, quo non corporis modò, ſed animi etiam virginitate integerrimâ conſpicuus comprobetur. S. Gregorii Magni verbis id lucnlentiùs exprimam quàm meis. (a) *Quia*, inquit, *Teſtamenti Novi munditia etiam cordis luxuriam frenat, Angelus qui in eo apparuit, in pectore cinctus venit*.

(a) Lib. 21. Moral. cap. 2.

Quamquam verò tam inſigni donatus privilegiò S. Thomas, nulla Chriſtianæ vigilantiæ, nulla religioſæ mortificationis officia prætermittit, ut caſtitatem colat, cœterisque virtutibus, charitati præſertim & humilitati conjunctam, Deo in ſupremo vitæ die repræſentet. Orationem inter ac ſtudium tempus omne partitur. Cibi, ſomnique parciſſimus, Pœnitentiam in deliciis habet; nec voluptas ipſi major videtur ulla, quàm faſtidium ipſius voluptatis. Quid non a Deo obtineat Thomæ oratio, *de carne pudica, de animo innocenti, de Spiritu Sancto profecta?* (b) Sacerdos inauguratus, frequentiùs orat, ferventiùſque. Ad aram cùm ſacrum feciſſet, ſolemne habuit facienti deinde alteri pro miniſterio aſſiſtere, ut aſſiſtentium, ac miniſtrantium Deo Angelorum vicas impleret. Tunc (c) ad Deum ſurſum erat, cujus erat altare cor ipſius: tunc ejus Unigenito cum Sacerdote placabatur: Ei ſuaviſſimum adolebat incenſum, cùm in ejus conſpectu pio ſanctoque amore flagrabat; eique offerebat *Sacrificium humilitatis & laudis, in ara cordis, igne fervida charitatis*. Exercitatione tam ſanctâ, non minùs quàm ſtudio, Doctrinam comparavit illam, quâ inter Sanctiores Eccleſiæ Doctores conſcribi meruit, quæ Chriſti in Cruce ſuffixi oracolo, ceu Doctrinæ ipſius cumprimis conſentanea comprobata eſt. Quod altera hujus Orationis parte demonſtrabo.

(b) Verba Tertulliani in Apolog.

(c) S. Auguſt. verba lib. de Civit. Dei, cap. 4.

SECUNDA PARS.

Doctrinæ S. Thomæ, quam ſuſcepi commendandam, principium eſt, Auditores, cognoſcendi vim tanto in creaturis eſſe majorem, quantò magis ſunt a materia ſegregatæ. Plantas cognitionis expertes quòd eorum formæ totæ ſint in materiæ gremium immerſæ, nemo diffitetur. Bruta animantia, quæ unô a vegetantibus diſtant gradu, cognoſcendi facultate prædita ſunt; illâ quidem intra ambitum rerum materialium atque ſingularium coarctatâ, quòd eorum formæ, vireſque, ac functiones omnes ex materiâ pendeant, corporeiſque organis indigeant univerſæ. Hominis animus, ſpiritus e cœlo ductus, intelligentiâ donatus eſt omnium capace notionum; formaſque rerum omnium a materiâ domeſticô lumine defæcatas, jure ſuô, nec per ſeſe corporis indigens, contemplatur. Ad imagines tamen attendat neceſſe eſt a phantaſia oblatas, quamdiu in corpore mortali verſatur, etiam dum ad Mentium expertium materiæ nititur cognitionem. Angeli, ut corporum lege ſoluti, formas rerum, quibus ad earum intelligentiam opus habent, a rebus ipſis haudquaquam mutuantur; ſed a Deo ut neceſſum fuerit, utendas accepere. Haud tamen eſt omni ex parte perfecta in Angelis intelligendi vis. Neque enim rerum neſcii ſunt nullarum: nec in earum, quas ſuapte naturâ cognoſcunt, notitiâ ſemper exercentur; nec ſuperiores Spiritus, & multò minùs Deum ipſum intelligentiâ comprehendunt. Unius Dei, qui mens eſt ſoluta quædam & libera, ſegregata ab omni concretione mortali, omnia ſentiens & movens, ipſaque prædita motu ſempiterno, omniſcientia propria dos eſt. Quod hac ſententia dilucidè expreſſit S. Thomas: (d) *Quia Deus eſt in ſummo immaterialitatis, ſequitur quòd ſit in ſummo cognitionis*. Quæ cùm ita ſint, nemini mirum eſſe debet, ſi caſtitas Angelicâ ſuperior, ſcientiâ non tantùm Angelicâ, ſed prope divinâ in Thoma Aquinate honeſtata ſit. Ita ſanè, Auditores, S. Thomæ doctrina divina eſt, ſive objectum ſpectemus; in Dei namque contemplatione potiſſimùm eſt defixa: ſive originem, eſt enim, magnâ ex parte, accepta divinitùs: ſive characteres; doctrinæ ſiquidem a Chriſto hominibus traditæ quamſimillima demonſtratur: ſive tandem præmium ipſi deſtinatum conſideremus, quod non aliud a Deo eſt.

(d) 1. P. Q. 14. A. 1.

Præcipuum ac primarium ſcientiæ Dei objectum Deum ipſum eſſe, cùm S. Thomæ, tum Theologorum conſtans eſt ſententia cœterorum: S. Thomæ doctrina circa Deum & Chriſtum Jeſum præcipuè verſatur, eòque refert omnia, quæ tractat argumenta: adeo ut verè cum Apoſtolo dixerit: (e) *Non judicavi me ſcire aliquid inter vos, niſi Jeſum Chriſtum, & hunc crucifixum*. Singularem, quam aſſecutus eſt, arcanorum naturæ notitiam parvifacit: Ariſtotelicam Philoſophiam, quam admirandis illuſtravit Commentariis parvipendit: ſublimem ipſam Theologiam, cujus conditor eſt ac parens, haud magni æſtimat, niſi quatenus ad Dei, Chriſtique cognitionem & amorem perducit. Quâ in re Dei verbis auſcultat, ore Jeremiæ (f) dicentis: *In hoc glorietur omnis qui gloriatur, ſcire & noſſe me*. Cherubim, de quo Ezechiel Propheta (g) commemorat, videre mihi videor, Auditores, cùm Doctorem intueor Angelicum. Similitudo ſolii ſuper caput ipſius viſebatur; prunas ignis Cherubim inter ardentis accepit, & viro lineis induto tradidit, ſuper civitatem effundendas. Sonitus alarum ipſius ad atrium uſque exterius audiebatur, quaſi vox Dei. Sub pennis Cherubim ſimilitudo manus hominis apparebat. Quatuor rotæ juxta poſitæ cernebantur, quarum facies una, quaſi rota eſſet in medio rotæ alterius collocata, & ſpiritu vitæ agitabantur. Sed & gloria Domini a limine templi egreſſa, ſuper Cherubim ſtetit: quæ demum expanſis alis, e terris in cœlos evolarunt. S. Thomam, ob celſitudinem & immenſitatem quamdam doctrinæ, Militantis Eccleſiæ Cherubim jure appellaverim. Thronum Chriſti ſuper caput ejus conſpicio, Crucem nimirum, quæ a S. Auguſtino *Thronus regnantis* nuncupatur: aut auguſtiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, thronum illum Soli ſimilem, de quo Rex Propheta cecinit: *Thronus ejus ſicut Sol*. Thomas ignem ſacrum, id eſt Chriſtum ipſum, ignem illum conſumentem ex altari accipit, non tam corporis manu, quam animæ, intelligentiâ ſcilicet, quâ divinæ omnipotentiæ, miſericordiæ, & amoris erga homines miracula in adorando Sacramento intuetur. Illa ſtylo quodam divinô, in ejuſdem ſanctiſſimi Sacramenti Officio, expreſſit; quod homini lineis induto (qui Summorum Pontificum habitus eſt) quod, inquam, Urbano Quarto, cujus illud juſſu ſcripſerat, obtulit: qui toti Eccleſiæ celebrandum propoſuit, ignemque effudit ſuper civitatem; hoc eſt, ad amorem Euchariſtiæ, Nova Solemnitate ubivis gentium Chriſtianarum inſtitutâ, Fideles accendit univerſos. *Extendit Cherub manum ad ignem, qui erat inter Cherubim, & ſumpſit, & dedit in manus ejus qui indutus erat lineis: qui accipiens, egreſſus eſt*. Thomæ novo Cherubim alarum inſtar ſunt ſcientia & charitas, ſub quibus manûs humanæ ſimilitudo exhibetur. Scilicet, doctrina illius planè divina; quæ illam ſcriptis mandavit, manus eſt Angelica; ſtylus tantummodo ratioque ſcribendi nonnihil humanæ ſimilis eſt: eò admirabilior, quòd humanis verbis myſterium diviniſſimum eloquatur & illuſtret. Id S. Hieronymi verbis dicam: (h) *Et quod ſit mirabilius, humanis verbis, & ſtylo quo homines ſcribere conſueverunt, Dei Sacramenta comprehendat*. Cœteras Viſi Prophetici partes perſe-

(e) 1. ad Cor. 2.

(f) Jeremi. 9.

(g) Ezechiel. 10.

(h) Commentar. in cap. 2. Iſaïæ.

ſequamur? *Et ecce quatuor rotæ juxta Cherubim*, aliæ aliis inſitæ & implicatæ, Deiquo Spiritu agitatæ. Hæ Theologicam S. Thomæ Summam adumbrant, quatuor in partes diſtributam, ex quibus Opus unum coaleſcit, & quarum una, ob connexionem principiorum admirabilem, in alterâ quadam ratione continetur. *Et aſpectus earum ſimilitudo una quatuor, quaſi ſit rota in medio rotæ*. Viſo rotarum Ezechieli oblato Vetus Novumque Teſtamentum ſignificari, Gregorius Magnus commentatur (a) *Rota intra rotam, eſt Teſtamentum Novum intra Teſtamentum Vetus*. Sed hanc figuram Angelici Doctoris Operibus tam admirabili Principiorum connexione, tam invariatâ ſenſuum unitate conſpicuis, quidni jure accommodare poſſimus? *Etſi temporibus diſtincta, ſunt tamen ſenſibus unita*. Et quò magis rotarum Propheticarum ſimilitudinem referant, *Spiritus vitæ eſt in eis*. Spiritus quippe Sanctus Thomæ calamum direxit, ejuſque ſcriptis hanc indidit excelſitatem, vim, lumen, unctionem, quibus cæleſtium inſtar oraculorum jure meritoque ſuſpiciantur: ut de Angelico Doctore dici poſſit, quod in Baſilii Magni laudem dixit Gregorius Nazianzenus; (b) *Calamum, quaſi ex Spiritus pyxide, movit*. Sonitus alarum Cherubim, quæ Prophetæ divinitus oſtenſa ſunt, *audiebatur uſque ad atrium exterius, quaſi vox Dei omnipotentis loquentis*. Non ſolùm intra Eccleſiam ſed extra, Thomas novus ille Cherubinus vocem effudit. Non ſolùm inſtitutioni Fidelium, ſed converſioni Gentium ac Judæorum, doctrinam, Scriptaque ſua conſecrat. Teſtis eſt Summa illa eximia contra Gentes, cujus ad Chriſti propagandum Imperium utilitas probata eſt tanta, ut Hebraico, ac Græco donata ſit idiomate, quò *in lucem Gentium uſque ad extremum terræ*, faciliùs perveniret. Sed auditur vox Thomæ *Quaſi vox omnipotentis Dei loquentis*; Siquidem nec Definitiones ſuas Concilia, nec Decreta ſua Pontifices Maximi, nec Cenſuras ac Reſponſa ſua celeberrimæ Chriſtiani nominis Academiæ ediderunt umquam, ex quo ad Superos migravit Angelicus ille divinæ mentis Interpres, quin priùs ipſius Scripta conſuluiſſent ac diligenter expendiſſent. De quo proinde jure dici poſſit, quod de Regis Davidis Miniſtro quodam Sacris Literis proditum eſt: (c) *Quaſi quis conſuleret Deum, ſic erat omne conſilium ejus*. Sed ad Viſum Propheticum redeamus, ut Cherubim noſtri cum ſacro illo typo convenientiam abſolutiſſimam intelligatis. *Et egreſſa eſt gloria Domini a limine templi, & ſtetit ſuper Cherubim*. Vox ſcilicet ex Chriſti in Cruce ſuffixi imagine venire viſa, glorioſam de ejus doctrina cenſuram tulit: *Bene ſcripſiſti de me, Thoma*. Quod in Urbe Veteri, poſt Officium Sanctiſſimi Sacramenti ab ipſo compoſitum; Neapoli, poſt Incarnationem Divini Verbi doctiſſimis Quæſtionibus explicatam, Pariſiis denique, cùm gravem illam de accidentibus poſt Tranſſubſtantiationem in Euchariſtia permanentibus diſſertationem conſcripſiſſet, ejus Acta contigiſſe teſtantur. O gloriam immortalem! Denique, ut Cherubim Ezechielis, expanſis alis a terrâ viſa ſunt exaltari: ſic Angelicus Thomas binis alis charitatis & ſcientiæ extra ſe raptus, & a terrâ elatus non ſemel viſus eſt. Dignum Sancto Ludovico Galliarum Rege ſpectaculum, cùm ad ejus menſam Thomas ſederet! Totâ mentis intentione in rerum divinarum contemplatione defixus, totus ſacris ſtudiis immerſus, totus a ſenſibus alienus, de Manichæorum confutandis erroribus cogitabat, cùm afflante Numine argumenta palmaria invenit, quibus eorum contumacia frangeretur. Quâ de inventione ſibi in Domino gratulatus, quaſi in cella ſolitarius ad libros, non in Aula ad Menſam Regiam ſederet, debellatos Manichæos inclamavit. Tum, Socio monente, ad ſe reverſus, veniam deprecatus a Rege eſt: qui protinus ex ore dictantis excipi juſſit a Notario, quæ Sanctus Doctor fuerat in illâ mentis a ſenſibus alienatione meditatus. Quàm bellè Thomæ conveniunt illa Regii Vatis de Benjamino verba! *Ibi Benjamin adoleſcentulus in mentis exceſſu*. Sanctos inter Eccleſiæ Doctores junior Thomas, velut Benjamin in Domini familiâ, ſed *in mentis exceſſu*; non in templo tantùm, ſed in Palatio; non in oratione dumtaxat & ſacrificio, ſed in Regis convivio, mens ejus a ſenſibus, ſegregata, in Deum rapitur: *Ibi Benjamin adoleſcentulus in mentis exceſſu*: De quo dicere liceat, quod de Hierotheo a Dionyſio dictum ipſe commemorat; (d) *Non ſolùm diſcens, ſed patiens divina*. Fœlix Thomæ anima, quæ identidem corporis ſenſibus excedit, ut ſeſe non ſentiat, quæ Deum ſentit! His in extaſibus non modò Apoſtolum Gentium audivit aliquando ſacris de rebus familiariter ſecum colloquentem; quod ipſi contigit, cùm divinos illos in ejus Epiſtolas Commentarios adornaret; ſed Deum ipſum ſemper Doctorem habuit, ipſi *arcana verba* revelantem ac ſuggerentem; non illa quidam *ineffabilia, quæ non licet homini loqui*; imò potiùs quæ ſcriptis mandaret, Eccleſiæ in omne tempus profutura. Enimvero, divina eſt Sancti Thomæ doctrina, magis a Deo infundente derivata; quàm librorum lectione (quamquam omnes, quorum copiam habere poterat, diligentiſſimè pervolveret) comparata.

(a) S. Homil. 6. in Ezechiel.

(b) Orat. de laudibus Baſilii.

(c) 1. Reg. c. 16.

(d) 1. P. Q. 1. A. 6. ad 3.

Duplicem in Angelis cognitionem diſtinguit, poſt S. Auguſtinum, Doctor Angelicus. Matutinam unam, quâ res in ipsâ Numinis eſſentiâ; Veſpertinam, quâ in propriis illas naturis contemplantur. Thomas militantis Eccleſiæ, & Chriſtianarum Scholarum Angelus, duplex illud habuit notitiæ genus. Sacratiora & altiora noſtræ Religionis Myſteria in Deo cognovit, ex eoque luminum ac bonorum omnium fonte Doctrinam derivavit omnem, quâ Eccleſiam irrigat univerſam: ut in ipſo etiam impleretur divinum illud Oraculum, quòd pro Licentiæ gradu in Academia Pariſienſi reſponſurus elegit olim: (e) *Rigans montes de ſuperioribus ſuis; de fructu Operum tuorum ſatiabitur terra*. Rerum verò naturalium cognitionem ex naturâ hauſit ipsâ, intelligentiæ vi ſupra humani ingenii modum perſpicacis. Ita S. Thomæ doctrina divina eſt, & humana; & Dei munere, & S. Doctoris ſtudio atque labore parta; divinæ tamen quàm humanæ ſcientiæ ſimilior, maximè ſi characteres ejus attendamus.

(e) Pſalm. 103.

(f) *Deus lux eſt, & tenebræ in eo non ſunt ullæ*. Id eſt, ſuprema veritas eſt, nulli prorſus errori obnoxia. Numquid verò S. Thomæ doctrina tam eximiâ dote a Deo non eſt ornata? Clementis VIII. Pontificis Maximi oraculum eſt: *Abſque omni prorſus errore ſcripſit*. Jure ait cum Propheta: *Ego dixi in exceſſu meo, Omnis homo mendax*. Se autem a veritate aberraſſe nuſquam, poteſt in Domino gloriari. Cur verò? Numquid ipſe ab hominum ſorte cæterorum ſegregatus eſt? Ita, ſanè, ſiquidem celſitate mentis ad Angelorum ordinem pertingit. S. Auguſtini verbis id exprimere liceat: (g) *In tantùm omnino non mendax, in quantùm per exceſſum mentis ſuper hominem*. Chriſti doctrina ejus auditores ad magnam admirationem traducebat: *Stupebant*, inquit Evangelium (h) *ſuper doctrinâ & reſponſis ejus*. Numquid S. Thomæ ſcripta omnium non rapiunt admirationem? *Admirabilis doctrina!* Hoc eam elogio mox laudatus Pontifex exornavit. Evangelium brevitatem magnarum cum rerum copia conjungit, multa paucis complectitur. Quocirca *plurimam Theologiam & minimam: Evangelium la-*

(f) 1. Joan. 1.

(g) S. Auguſt. in Pſalm. 115.

(h) Lucæ 2.

tum

[a] Lib. de Myſt. Theol. c. 5.

tum & magnum, rurſuſque contriſum, divinus Dionyſius [a] appellavit. Hac verò etiam ex parte, maximam eſſe doctrinæ S. Thomæ cum Evangelio convenientiam, nemo negaverit: Summa ſiquidem illius, *Plurima Theologia eſt & minima*: Plurima Quæſtionum & Articulorum ubertate, plurima ſenſuum altitudine, plurima rationum pondere; minima verborum paucitate, ac ſimplicitate luculentâ. Cujus ad commendationem dici jure poteſt, quod a S. Hieronymo Canonicarum Epiſtolarum Auctoribus laudi datum: [b] *Brevis in verbis, longus in ſententiis*. Si in lectione Sacrarum Literarum ſummam experimur voluptatem; Et in Operum S. Thomæ lectione incredibilem degoſtant, qui in eorum ſtudio verſantur. Quamobrem de Angelici Præceptoris doctrinâ citra cenſuræ metum prædicabo, quod de Sacra Scriptura Gregorius Magnus præclarè dixit: [c] *Uſu faſtidium tollit, & tantò amplius diligitur, quantò amplius meditatur; Legentis animum humilibus verbis adjuvat, ſublimibus ſenſibus levat: Aliquo modo cum legentibus creſcit: A rudibus lectoribus quaſi recognoſcitur, & tamen doctis ſemper nova reperitur; Scientias omnes atque doctrinas ipſo etiam locutionis ſuæ more tranſcendit; quia uno eodemque ſermone dum narrat textum, prodit myſterium*. Quot Articulos Thomas ſcripſit, tot miracula edidit (inquiebat Joannes Vigeſimus-ſecundus) Chriſti doctrina judex eſt mundi, *Sermo*, inquit, [d] *quem locutus ſum, ille judicabit in noviſſimo die*. Et hunc doctrinæ Chriſti characterem habent S. Thomæ Scripta, quæ infidelium & peccatorum pariter damnant contumaciam & facinora, Angelus eſt, qui latam a ſupremo Judice in impios ſententiam ſcribit ac denuntiat, ut alius olim Baltaſſaris condemnationem in pariete exaravit. Longo tamen utraque Scriptura diſtat intervallo. Illa enimverò eſt obſcuriſſima, & Propheta qui illam explicet, eſt opus: iſta verò perſpicuis concepta verbis, quorum intelligentiam abſque interprete aſſequi ſit facillimum. De illâ Petrus Bleſenſis eleganter exclamat: O *manus, quàm bene ſcripſiſſes, ſi quomodo exprimis ſententiam, exprimeres claritatem!* De iſta confidenter exclamare licet: O *manus, quàm bene ſcripſiſti, quæ quomodo exprimis ſententiam, ſic exprimis claritatem!* Bene ſcripſiſſe Angelicum Doctorem gratulamur ac palam prædicamus, Chriſto Servatore nobis ad hanc ejus laudem præeunte, qui ejus doctrinam elogio ſuo, fruitioneque ſui muneravit. Septem verba e cruce protulit, octavum ad Thomæ laudem immortalem: *Bene ſcripſiſti de me, Thoma!* Bene, quia ſcripſiſti nihil quod Doctrinæ meæ non ſit prorſus conſentaneum. Bene ſcripſiſti, quia ad majorem nominis mei gloriam, Eccleſiæque defenſionem meæ ſtudia tua ac opera collineant univerſa. Bene ſcripſiſti: Siquidem tuus, ut eruditorum plurimorum calamus; inani gloriæ ſervit nunquam, ſed ſemper charitati. Fœlix ille calamus tuus *Machina eſt, per quam ſtructura charitatis aſcendit*. [e] Bene de me ſcripſiſti in libris Sententiarum, in libris contra Gentes, in Quæſtionibus Diſputatis & Quodlibeticis, in Opuſculis, in Scripturæ Sacræ Commentariis, in Summa, ubique perpetuò. Bene ſcripſiſti de me ut Deo, ut Homine, ut Redemptore, ut Legiſlatore, ut Judice. Bene de Myſteriis, operibus, præceptiſque meis. Bene de omnibus quæ vitam ſpectant meam, divinam, mortalem, glorioſam. *Quam ergo mercedem accipies? Abyſſus* [f] *Abyſſum invocat*. Abyſſus humilitatis, abyſſum miſerationis. *Loquar*, inquit, *ad Dominum, cùm ſim pulvis & cinis*. Nullo dignus ſum præmio, Servator adorande, in hanc uſque diem ſervus ſol in domo tua inutilis. Sed & ſi quid de Eccleſia meritus eſſem, o nimiùm muneratos labores meos, qui Divinæ tuæ Majeſtati probentur! Si tamen loqui jubes, amantiſſime Redemptor! Animi arcana mei Numini tuo notiſſima, ſignificare verbis audebo, eâ quam in me ſomma tua bonitas ac miſeratio excitant fiduciâ: *Non aliam Domine!* mercedem velim, *niſi te ipſum*. Votis tuis ac optatis Deus occurret, Doctor Sancte! Mercedem virtutum ac laborum ab hominibus expectaſti nullam; Terrenas opes contempſiſti, quas Doctores plerique infinitè concupiſcunt; Homilias Chryſoſtomi in Matthæum, Regiâ Urbe Pariſienſi pluris æſtimabas; Illuſtriores Infulas, tibi a Summis Pontificibus oblatas, humilitate conſtantiſſimâ recuſaſti, quas Eruditi plerique ambitione quærunt impotenti; Gloriæ humanæ auram laudeſque & applauſus, quibus ſingularem eximiamque doctrinam, cum inſigni virtute conjunctam, proſequi ac honorare mortales ſolent, deſpexiſti: nec aliquid tibi fuit unquam antiquius Religioſi ſtatûs paupertate & humilitate; quibus ut immorereris, a Deo precibus ferventiſſimis flagitaſti. Quamobrem quod unum rogas laborum tuorum præmium, Divina jam tibi decrevit æquitas, Deum ipſum. De Principe itaque Theologorum, & eruditorum omnium Doctore dicamus, quod de Credentium Patre S. Ambroſius ſcripſit: [g] *Quoniam ſibi mercedem ab homine non quæſivit, a Deo accepit*.

[b] In Epiſt. ad Paulinum.

[c] Lib. 20. Moral. cap. 1.

[d] Joan. 6.

[e] Verba S. Auguſtini.

[f] Thomas Abyſſum ſignificat.

[g] Lib. 1. de Abraham, c. 3.

Quid cæteras S. Thomæ virtutes celebrem, cùm perfectam ejus charitatem prædicaverim, quâ continentur univerſæ? Documentum quo probetur caſtus in Deum amor, certius nullum eſt ac illuſtrius quàm alterius omnis ab ipſo mercedis aſpernatio. Qui cum Propheta ex animo dicit: *Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum*; Is amore ſummo eſt in Deum inflammatus. *Factum eſt cor caſtum* (inquit hunc Pſalmum exponens Auguſtinus;) *Gratis jam amatur Deus: non ab eo petitur aliud præmium, Qui aliud præmium petit a Deo, & propterea vult ſervire Deo, cariùs facit quod vult accipere, quàm ipſum a quo vult accipere. Quid ergo? Nullum præmium Dei? Nullum præter ipſum: Præmium Dei, ipſe Deus eſt: hoc amat, hoc diligit: ſi aliud dilexerit, non erit caſtus amor*. O caſtum igitur S. Thomæ erga Deum amorem, a quo præmium non rogat aliud præter ipſum! Scilicet nihil æſtimabat pluris, cui Numinis magnitudo, ac immenſæ bonitatis ejus divitiæ apprime notæ erant. Quærit S. Ambroſius, [h] cur nunc viginti, nunc viginti & quinque aureis, modò triginta, Joſeph emptus legatur? Typum fuiſſe Chriſti reſpondet, *Qui non omnibus unius pretii æſtimatione valet, ſed aliis minùs, aliis ampliùs. Fides enim ementis, incrementum eſt mercis; Religioſiori pretioſior eſt Deus: Pluris illi valet, qui plus habet gratiæ*. Thomæ, cujus ſumma erat religio, pretioſiſſimus Deus erat: infinitè valebat illi, qui fide præditus erat maximâ, quâ ejus magnitudinem cognoſceret atque æſtimaret; ideo non aliam a Deo mercedem optat præter ipſum. *Non aliam, Domine! niſi te ipſum*. Fruitur optatis Thomas: hæc enim gloria heroicis ejus virtutibus; hæc illius in Theologia iterum parturiendâ ſtudiis; hæc ingentibus ipſius in Eccleſiam meritis merces debetur. Cur Abraham hereditatem omnem filio ſuo Iſaac, nullum jus hereditarium ancillis, ancillarumve filiis reliquerit, ſed nonnulla dumtaxat munera, explicans Ambroſius, [i] hanc aſſignat elegantem certè ac myſticam rationem: *Perfectæ enim virtutes*, inquit, *totum accipiunt gloriæ patrimonium: uſitatis & mediocribus vile aliquid aſpergitur. Et ideo Agar, quæ advena Latinè dicitur atque accola, & Cethura, quæ odo-*

Pſalm. 72.

[h] Lib. de Joſeph. c. 3.

[i] Lib. 1. de Abel & Cain, cap. 6.

riſe.

viſera ſignificatur, heredes non ſuat. Qui enim medie utitur diſciplinis, accola eſt, non inhabitator ſapientiæ: odore aſperſus, non fructu expletur. Quàm bellè hæc Angelico Doctori conveniunt, Auditores; Illum enim Sapientiæ inhabitatorem veneramur; quippe qui in profanis minimè hæſerit diſciplinis, ſed doctrinæ ſacræ ex Divinarum Paradiſo Scripturarum, ex Conciliorum, Sanctorumque Patrum fontibus derivandæ, & in unum veluti alveum congregandæ incubuerit, ex quo Eccleſiæ hortus irrigaretur, & florentia Dominici prata inebriarentur: adeo ut ad Operum ipſius commendationem jure meritoque referantur, quæ ipſe in libros Sententiarum præfatus, de æternæ Sapientiæ œconomiâ expoſuit. [a] *Ego Sapientia, effudi flumina: Ego quaſi trames aqua immenſo de fluvio, ego quaſi fluvii Dioryx, & ſicut aquæductus exivi de Paradiſo. Dixi, Rigabo hortum meum plantationum, & inebriabo prati mei fructum.* Non odore dumtaxat perfuſus, ſed fructibus virtutum, & Sacræ Doctrinæ ditiſſimus Thomas, hereditatem Domini colligit, totum gloriæ patrimonium accipit, Deum ipſum obtinet pro mercede. *Non aliam Domine, niſi teipſam.* Plura dicerem, Auditores, ſed ubi Deus locutus eſt, os hominis neceſſe eſt conticeſcat: præſertim cùm dici nihil queat, quod illud *Bene ſcripſiſti*, valeat adæquare. Numquid enim elogia memorarem, quibos celeberrimæ Catholici nominis Academiæ S. Thomam exornarunt? An Religioſos Ordines percenſerem, qui de ſectanda ejus doctrina legem ſibi ipſis impoſuere? An Scriptores omnium nationum Ordinumque eruditiſſimos appellarem, qui ipſum infinitis laudibus extulerunt? Erit de his poſtea dicendi locus. Sed nihil opus eſt hominum ſuffragio, cùm in gratiam Thomæ Deus Optimus Maximus *bene* illud tam fauſtum tamque glorioſum protulerit. *Si teſtimonium hominum accipimus, teſtimonium Dei majus eſt:* [b] Qui non ſolùm triumphantem S. Thomæ caſtitatem Angelorum præconio celebravit: non modò Angelicam ejus doctrinam, edito ex imagine Chriſti in Cruce ſuffixi oraculo comprobavit: Sed ejus doctrinam pariter ac ſanctitatem, Eccleſiæ voce commendavit, & in dies commendat. Quod poſtremâ Orationis hujuſce parte demonſtrabo.

[a] Sapientiæ 24.

[b] 1. Joann. 5.

TERTIA PARS.

Quod de Sapientia Spiritus Sanctus teſtatus eſt, maximam eſſe illius cum immortalitate cognationem, in S. Thoma cæleſtis Sapientiæ Magiſtro experientiâ comprobatum eſt, cujus doctrinam cum ſanctimonia conjunctam laudibus immortalibus Eccleſia celebravit ac celebrat, ejuſque nomen æternis conſecravit monumentis. Qui propterea de ſe ipſo verè dicere poſſit: *Habebo per hanc immortalitatem; & memoriam æternam his, qui poſt me futuri ſunt, relinquam.* Næ id æquitas poſtulabat, cùm Angelico Doctori tanta debere ſe agnoſcat Eccleſia, quanta vix ulli Doctorum debeat ſanctiorum. Quid enim ad ejus ſplendorem & commodum conferri potuit, quod ille non contulerit magnificentiùs? Conſecranda erat Eccleſiæ uſui & obſequiis Philoſophia? Conſecravit. Condenda erat Theologia, cujus beneficio divina dogmata hucuſque *a paucis, poſt diuturnum tempus, & cum errorum admixtione plurimorum*, [c] cognita, plurimis, citiùs, ac certiùs traderentur? Condidit. Debellandi erant Hæretici? Debellavit. Extinguenda Schiſmata? Extinxit. Mores Fidelium Ethicæ caſtiſſimæ regulis ac præceptis informandi, dirigendi, emendandi? Informavit, direxit, emendavit. Singula, quæſo, unà mecum expendatis, Auditores! Philoſophia quondam extra Eccleſiam errabat extorris, ut olim Agar ex domo Abraham ejecta, quòd ſuperbè in Saram inſurrexiſſet, ac Dominæ imperio parere contempſiſſet. Sacræ doctrinæ refugiebat famulari, immo ejus imminuere majeſtatem nitebatur perduellis. Philoſophos [d] *Patriarchas Hæreticorum, Omnes hæreſes a Philoſophiâ ſubornatas*, Quæſita ex Philoſophia Ariſtotelis argumenta, Chriſtiani Doctores *tormento eſſe cruciandæ ſimplicitatis, & ſuſpendendæ veritatis* conclamabant. Sed ut Angelus Agar ad officium revocavit, & in domum Abrahæ reduxit, ipſi jubens ut Dominam coleret, eique humiliter ſubeſſet, promiſsâ in obedientiæ præmium numeroſâ ſobole: [e] *Revertere*, inquit, *ad Dominam tuam, & humiliare ſub manu illius . . . Multiplicans multiplicabo ſemen tuum, & non numerabitur præ multitudine:* Sic Thomas Chriſtianarum Scholarum Angelus, Philoſophiam Ariſtotelicam in Eccleſiam reduxit, ipſamque tota quanta eſt, ejus uſibus conſecravit. Jam, Auctore Thoma, Theologiæ ancillatur, & antiquæ ſterilitatis abſterſo dedecore, numeroſam & ipſa prolem Chriſto parit, cùm Gentium ad converſionem adhibetur. Nunc igitur de Theologia liberè prædicandum, quod a Salomone de Sapientia ſcriptum eſt: [f] *Miſit ancillas ſuas ut vocarent ad arcem, & ad mœnia civitatis:* Philoſophicas nimirum diſciplinas, ſuis addictas obſequiis, adhibuit ad Gentium converſionem promovendam. Et hoc totum Angelico Doctori debere ſe profitetur.

Sap. 8.

[c] S. Thomas Art. 1. Q. 1. 1. P.

[d] Tertulliani verba.

[e] Geneſ. 16.

[f] Proverb. 9.

Verùm longè majoris beneficii loco ducendum, quòd Theologiam condiderit Eccleſiæ alumnis inſtituendis, & doctorum hominum propagando generi perpetuò profuturam; & illam quidem, quæ laus ejus maxima eſt, ex Sacrarum Literarum, & SS. Patrum fontibus derivaverit. Depoſitum ſacræ doctrinæ cuſtodivit, ac in ſuis Operibus ad poſteros tranſmiſit inviolatum. Theologiam tradidit *ſibi creditam, non a ſe inventam; quam acceperat, non quam excogitaverat:* [g] *Rem non ingenii, ſed doctrinæ; non uſurpationis privatæ, ſed publicæ traditionis; rem ad ſe perductam, non a ſe prolatam; in qua non auctor fuit, ſed cuſtos; non inſtitutor, ſed ſectator; non ducens, ſed ſequens* (ut Vincentii Lirinenſis verbis utar) Spiritalis tabernaculi, Chriſtianæ ſcilicet Theologiæ, Beſeleel fuit, ut decebat *Catholicæ veritatis Doctorem: Pretioſas divini dogmatis gemmas exculpſit, fideliter coaptavit, adornavit ſapienter, adjecit ſplendorem, gratiam, venuſtatem. Intelligitur ipſo exponente illuſtriùs, quod antea obſcuriùs credebatur. Per ipſum poſteritas intellectum gratulatur, quod antè vetuſtas non intellectum venerabatur:* eadem tamen quæ didicerat, ita docuit, *ut cùm dicat novè, non dicat nova.* Quamobrem inter ſanctiores Eccleſiæ Doctores conſcriptus, Theologiſque Catholicis in Principem datus eſt ac Magiſtrum. *Primò potitus eſt honore, non propter ætatis prærogativam, ſed quoniam omnes Sapientiæ vetuſtate ſuperabat;* [h] Quod olim de Muſonio Præſule Magnus ſcripſit Baſilius. Qui Danieli viſus eſt Angelus, ita loquebatur, ut ejus verba viderentur a multis unà loquentibus prolata: [i] *Vox ſermonum ejus, ut vox multitudinis.* De Scholæ Angelo quidni idem aſſeramus? Auditores! Siquidem vox ipſius, Sanctorum omnium Doctorum veluti vox eſt, quorum doctrinam ſectatus eſt, expoſuit, illuſtravit, roboravit. De quo noſtrorum temporum Auctor politiſſimus tam verè ſcripſit quàm eleganter: [k] *Myſteriorum compendium eſt Summa Thomæ. Collegit in eâ quicquid doceri poteſt, aut ſciri. Incluſit Ambroſios, Hieronymos, Auguſtinos, Gregorios. Incluſit ſeipſum, major ſeipſo, & minor. Epitomem fecit alienæ ſapientiæ, & Summam ſuæ. Didicit omnes, qui Thomam intelligit; nec totum Thomam intelligit, qui omnes didicit.* Quærit S. Joannes Chryſoſtomus, [l] cur Apo-

[g] Vincentius Lirinenſis in Commo. cap. 27.

[h] Epiſt. 61.

[i] Danielis 10.

[k] Petrus Labbeus in Elogiis.

[l] Act. 2.

Digitized by Google

Apoſtolorum Principem cùm undecim Apoſtolis ſtantem primam concionem habuiſſe Scriptura Sacra his verbis commemoret? (a) *Stans cum undecim levavit vocem ſuam, & locutus eſt eis.* An ſimul omnes emiſere vocem? Nequaquam. *Communem* tamen *vocem*, inquit, *edebant: Et Petrus omnium erat os, ſed adſtabant illi undecim, comprobantes ſuo teſtimonio ea quæ ab ipſo dicebantur.* Vox Doctoris Angelici, ut vox multitudinis. Hanc cùm audimus, Sanctorum omnium Doctorum vocem audire nobis videmur. Quid ita? Communem vocem edunt; & Thomas omnium eſt os, qui ejus dicta ſuo teſtimonio comprobant velut ſuis omnino conſentientia. Quod etſi de ſingulis S. Thomæ Operibus citra aſſentationem prædicetur, de admirabili tamen illo in IV. Evangelia Commentario, qui *Catena Aurea*, inſcriptus eſt, ſingulari quadam ratione verum eſſe nemo addubitaverit. Ex Sacrorum namque Doctorum ſententiis una ſerie ita contextus eſt, ut communi voce locuti ad idem Opus concinnandum videantur. Ita ſanè, Auditores! *Communem vocem edebant, ſed Thomas omnium erat os.* Id planè exploratum habet Eccleſia, quæ propterea doctrinam ipſius commendat ceu (b) *Catholicam, veridicam, admirandam, univerſalem Eccleſiam illuſtrantem;* (c) *Præ cæteris, excepta Canonica, habentem proprietatem verborum, modum dicendorum, veritatem ſententiarum: ita ut numquam, qui eam tenuit, inveniatur a veritatis tramite deviaſſe; & qui eam impugnavit, ſemper fuerit de veritate ſuſpectus:* (d) *In veritate & charitate fundatam,* (e) *cœleſtem,* (f) *inconcuſſam, tutiſſimam.* Libros quam plurimos ab ipſo, (g) breviſſimo tempore, *in omni diſciplinarum genere, ſingulari ordine, mirâ perſpicuitate, ſine ullo prorſus errore conſcriptos, & expreſſa Chriſti voce comprobatos* prædicat. Ipſum (h) *Angelici Doctoris, Angelici divinæ mentis Interpretis*, glorioſis nominibus exornat. Hujus doctrinam, ut (i) *Non recedat ab ore, non recedat a corde*, adhortatur, *quia ipſam ſequens, non devias; ipſam cogitans, non erras, ipſam tenens, non corruis, ipſam loquens, non mentiris; ipſi ſtudens ad veritatem pervenis.* (k) Hanc fuiſſe a *Spiritu Sancto* palam aſſerit. & (l) *Certiſſimam Chriſtianæ Regulam doctrinæ* vocat, *quâ S. Doctor Apoſtolicam Eccleſiam, infinitis confutatis hæreſibus, illuſtravit.* Cujus *vi & veritate, ex eo tempore quo cœleſtibus civibus adſcriptus fuit, multa, quæ deinceps exorta ſunt, hæreſes confuſa ſunt ac diſſipata: Quod & antea ſæpe, & liquidò in Sacris Tridentini Concilii Decretis apparuit.* Hunc (m) *Splendidiſſimum Catholicæ fidei* appellat *Athletam, cujus Scriptorum clypeo Hæreticorum tela fœliciter eludi* gratulatur.

Quo nomine quantum Angelico Doctori Eccleſia debeat, facilè animadvertetis, ſi non unam alteramve hæreſim ab ipſo expugnatam cogitetis, quod cœteri Doctores præſtitere, ſed omnes, quæcumque Eccleſiam ad ipſius ætatem uſque & deinceps infeſtarunt, confutatas, convictas, debellatas. Gentilium errores Scriptis nervoſiſſimis confutarint Juſtinus Martyr, Tertullianus, Minucius Felix, Origenes, Clemens Alexander, Athenagoras, Arnobius, Lactantius, Euſebius. Judæos fœliciter impugnarint Juſtinus idem, Tertullianus, S. Cyprianus, & Euſebius. Ebionitarum & Cerinthianorum hæreſes, Valentinianorum fabulas, Gnoſticorum, Carpocratianorum ſpurciſſima dogmata everterit S. Irenæus. Idem, & poſt eum Tertullianus ac S. Epiphanius Marcionitas, aliaſque peſtes proſtgarint. Millenarios, Sabellianos, Paulianiſtas, Dionyſius Alexandrinus exagitarit. Adversùs Novatianos bellum glorioſè geſſerint Martyr Cyprianus, & Barcinonenſis Præſul Pacianus. Manichæos, poſt aliorum Scriptorum Eccleſiaſticorum velitationes S. Auguſtinus vicerit. Contra Donatiſtas Optatus Milevitanus dimicarit, eoſque debellaverit Auguſtinus. Arianos Athanaſius, & noſtrarum Galliarum decora Hilarius Pictavienſis, & Phœbadius Aginnenſis domuerint. Macedonianos, & Eunomianos confoderint Sanctiſſimi fratres Baſilius & Gregorius Nyſſenus. Appolinariſtas Gregorius Nazianzenus, & Ambroſius Mediolanenſis debellarint. Jovinianum, Helvidium, Origeniſtas, Luciferianos S. Hieronymus attriverit. De Pelagianis triumphaverit Auguſtinus. Pelagianorum Reliquias Proſper & Fulgentius exterminarint. Neſtorianos Cyrillus Alexandrinus: Eutychianos Theodoretus, Leo Magnus, & Gelaſius: Trium Capitulorum Schiſmaticos Defenſores Pelagius II. & Gregorius Magnus Pontifices: Monothelitas Maximus Martyr: Iconomachos Germanus Conſtantinopolitanus Patriarcha, & Joannes Damaſcenus fuderint. Græcos Schiſmaticos Æneas Pariſienſis Præſul, Ratramnus Monachus, Humbertus Cardinalis, Hugo Etherianus, Joannes Beccus convicerint. Petrobuſianos, & Henricianos exarmaverint Bernardus Clarevallenſis & Petrus Cluniacenſis. Cùm Sacramentariorum Parente Berengario ſigna fœliciter contulerint Lanfrancus, Guitmundus, Algerus, Durandus Troarnenſis. S. Thomas horum omnium Hæreticorum errores, nec-non cœterorum qui ejus ætate ſunt exorti; aut qui poſt ejus obitum in hanc uſque diem erupere, Vualdenſium, Albigenſium, Fraterculorum, Huſſitarum, Lutheranorum, Calvinianorum, Socinianorum, impugnavit, confutavit, profligavit? Jure itaque de ipſo dixerim, quod Spiritus Sanctus dixit de Davide: (n) *Contrivit inimicos undique, & extirpavit Philiſthiim contrarios uſque in hodiernum diem.*

Eam ob rem Eccleſia in Conciliis poſt obitum S. Thomæ celebratis congregata, ejus doctrinam venerata eſt, conſuluit, ad Hæreticos & Schiſmaticos expugnandos & conterendos adhibuit. Ad Concilium Lugdunenſe a Gregorio X. vocatus Doctor Sanctiſſimus, ut Græcis Schiſmaticis confutandis operam navaret, viæ ſe commiſit, Eccleſiaſticæ unitatis ſtudio accenſus. Videre mihi videôr Aſcetam illum religioſiſſimum Aphraatem, (o) qui cùm ex eremo egreſſus, Antiochiam pro fidei & Eccleſiæ rebus ſeſe contuliſſet, Valente Imperatore Ariano exprobrante, quòd domi, juxta Monaſticam legem precibus vacaturus non maneret, ſapienter reſpondit; id ſe pacatis Eccleſiæ temporibus præſtitiſſe; perturbato verò Eccleſiæ ſtatu, & periculô graviſſimô Dominicis ovibus imminente, Monachos ipſos ad fidei conſervationem & defenſionem Eccleſiæ, advolare in urbes oportere. Ut enim puella in thalamo ſedens, & coram ædium gerens, ſi ignem in ædes immiſſum, & paternam domum conflagrantem videat, amens fuerit, ſi maneat intus, non verò hàc & illac diſcurrat, comportans aquam ad incendium quantocyus extinguendum: ſic Religioſos Viros; quos, Virginum inſtar, domi ſedentes, pro Eccleſia & Imperio, Deo præpotenti ſupplicare decet foras erumpere, & circumcurſare neceſſe eſſe, ut afflictis Eccleſiæ rebus opem ferant, & immiſſo in eam hæreſum, aut Schiſmatum igni extinguendo, pro ſuâ virili adlaborent. Ita conſtituerat apud ſe Doctor Angelicus. Solitarius in Cœnobio ſedebat, Orationi, lectioni, ſcriptioni admirabilium Operum totus incumbens: Cella noſtro Angelo cœlum erat: e clauſtro non exibat umquam, niſi charitas, & Eccleſiæ commoda, proximi ſalus, Numinis gloria, Superiorum juſſio ipſum extra vocarent. At nequaquam ſibi cunctandum arbitratur, cùm incendi quô flagrat Eccleſia ſchiſmatis ſcilicet pertinaciſſimi extingueu-

(a) Homil. 4. in Acta.

(b) Urbanus IV. in Diplom. ad Toloſanam Academiam.

(c) Innocentius VI. in Serm. de S. Thoma.

(d) Pontificale Roman. excuſum Venetiis anno 1543. in Benedictione ſolemni ab Epiſcopo danda in Feſto S. Thomæ.

(e) Clemens VIII. in Brevi ad Proregem Neapolit.

(f) Alexander VII. in Brevi ad Lovanienſem Academiam.

(g) Clemens VIII. in Brevi ad Neapolitanos.

(h) Clemens VIII. & Pius V.

(i) Clemens VI. in Serm. de S. Thoma, cujus thema, *Ecce pluſquam Salomon hic.*

(k) Idem in Serm. cui pro themate ſunt illa verba, *Docebat cor de regno Dei.*

(l) Pius V. in Diplom. quô S. Thomæ Feſtum, ſicut aliorum 4. SS. Eccleſiæ Doctorum, celebrandum ſanxit.

(m) Paulus V. in Brevi datô 17. Decemb. 1607.

(n) Eccleſiaſtici 47.

(o) Hæc de S. Aphraate refert. Theodoretus lib. 4. Hiſtor. Eccleſ. c. 26.

Digitized by Google

goendi, & Græcorum ad unitatem revocaodorum ſpes affulget. Ad iter itaque ſe comparat, ſed in via morbo correptus, diem obiit apud Ciſtercienſes Foſſæ Novæ Cœnobitaa. Concilio ne intereſſet mora prohibuit, oimiûm præmatura, ni fuiſſet jamdudum cœlo maturus. Chriſtianæ humilitatis nobilis victima, annuente Deo impedita eſt ab aditu Coneilii, oe impediretur a conſummatione ſacrificii. Scilicet, Pontiſex Maximus Thomam cum Bonaveotora Cardinalitiis Inſnlis ornare decreverat: Thomas Deum ferventiſſimis precibus orabat, ut io religioſa humilitate & paupertate immori ſibi concederet. Auditus a Deo eſt, ac in cœlum tranſlatus, ne a Clauſtro invitua raperetur. Concilio tamen, ſpiritu præſidioque non deſnit. Græcorum errores inſigni ae luculentô, qood Urbani Quarti juſſu conſcripſerat, Opuſculo convictos, profligavit. Spiritus Sancti a Patre Filioque proceſſionem, Romanique Pontificis primatum profeſſi, ac venerati, pacem ae unitatem juravere. Tranſlatus e terra Thomas, *Quaſi arcus refulgens inter nebulas gloriæ*, paeem Eccleſiæ non modò portendit, ſed impetrat, ſed conciliat. Quid cœtera Concilia commemorem, in quibus Thomas velut controverſiarum Jodex a Patribus electus eſt? Viennenſe, Conſtantienſe, Florentinum, Tridentinom, in quibus Beguardorum & Beguinarum, Huſſitarum & Vvickleſiſtarum, Lutheranorum & Calvinianorum Hæreſes profligatæ ſunt ae damnatæ? In Tridenſina paululum, quæſo, immoremor. Scriptnram Sacram ſuper altari unâ ex parte, Summam Theologicam S. Thomæ ex alterâ, mediâ Servatoris in Cruce ſuffixi imagine, collocatam Hiſtoriæ produnt; ut ſacrum eſſet armamentarium, ex quo arma adversùs Hæreticos ſumerentur, ut veluti Lydius lapis eſſet, ad quem omnes expenderentur Controverſiæ; ut denique judicandi honorem cum verbo Dei ejus doctrina participaret. Chriſti doctrinam ad amuſſim ſecotus eſt Thomas, æquum eſt ut eum Chriſti Evangelio Scripta illius Hæreticos judicent & condemnent: ut in ipſo, non minùs ob doctrinæ veritatem, qoàm ob vitæ ſanctimoniam, Chriſti promiſſum impleatur. *Vos qui ſecuti eſtis me, ſedebitis judicantes.* Quantum verò S. Thomæ auctoritati tribuerit in dirimendis controverſiis Sacra Synodus, teſtatur quod Seſſione ar. geſtum, & ab uno Theologorum, (a) qui Concilio ioterfuere, memoriæ proditum eſt. De Communione ſub utraque ſpecie, & parvulorum, jam conditum Decretum ſolemni mox ritu promulgaodum expendebatur. Sedis Apoſtolicæ Legatis viſum erat, Decreto inſerendum, velut rem certiſſimam, Chriſtum in supremâ Cœnâ Apoſtolos his verbis Sacerdotes conſecraſſe: *Hoc facite in meam commemorationem:* Prope erat ut id frequentibus Patrum ſuffragiis in rem judicatam tranſiret, cùm Præſulum aliquis ſuggeſſit, S. Thomam huic videri ſententiæ repugnantem. Protinos, juſſu Patrum, prolata Doctoris Angelici Summa, diſcuſſus locus, (b) quem cùm non uno ſenſu Theologi intelligerent ac exponereot, tantum ponderis in Coocilii laocem injecit ſola S. Thomæ auctoritas, vel etiam dubitata, ut placuerit Concilio Decretum differre, donec ejus ſententia explorata eſſet. Contulere hâc de re, Patribus coram, peritiores Theologi & in S. Thomæ doctrinâ magis verſati cùmque palam factum eſſet, hanc de Apoſtolorum Inauguratione ſententiam, ipſi haud eſſe diſſonaneam, ſequenti Seſſione communibus ſuffragiis ſancita eſt. Dicere igitur poſſet de cœleſti doctrinâ ſuâ S. Thomas: (c) *Habebo propter hanc claritatem ad turbas, & acutus inveniar in judicio, & in conſpectu potentium admirabilis ero, & facies Principum mirabuntur me: tacentem me ſuſtinebunt, & loquentem me reſpicient, & ſermocinante me plura, manus ori ſuo imponent.* Id in Tridentina Synodo experientiâ probatom jam audiviſtis: ſed quo minùs addubitetis, Concilii Oratori ſummo cum Patrum applauſu S. Thomam commendanti, benevolas & ipſi aures præbete. (d) *Non potuit*, ioquiebat, *Non potuit Doctor Sanctus Eccleſiaſticis intereſſe Conciliis morte præventus: verùm ecce ſuperſtes, atque in æternam victurus nobis adeſt: bona ſua, ſpiritales doctrinæ theſauros hæreditario jure vobis delegavit. Nulla proinde ab ejus felici tranſitu Concilia ſine ſacro Doctore celebrata ſunt. Ut enim de cæteris ſileam, quod audivimus, quod vidimus, quod manibus noſtris contrectavimus, quidni apertâ voce ad ejus laudem teſtemur? Veſtra Comitia perpendite: ex plurimo eoque honorabili Doctorum cœtu quotuſquiſque conſultor accedit, qui D. Thomæ auctoritate velati ſplendente gemmâ ſuam ſententiam non exornet? Et in conſultiſſimo Patrum conſeſſu Doctor hic ſententiam rogatus frequentiſſimè cenſet. Ad quem ut ad Lydium lapidem, ſi quid ambiguitatis aut Controverſiæ fuerit exortum communibus votis referendum exiſtimetis; & qui eum ſui placiti Patronum obtinuerit, incertam judiciorum aleam non ſit habiturus, quin ſecundùm eum ſententia ferenda ſit.* Hæc Angelici Doctoris Elogia, gratulante ac plaudente Sacra Synodo audita fuiſſe, facilè ſibi perſuaſerit, qui Thomæ Doctrinam ut *Columnam & firmamentum veritatis* ut *Robur ejus, quæ in Chriſtum eſt, fidei*; ut *Nullis adverſariis expugnabilem manebimus*, (quod a Baſilio Magno de Muſonio Præſule ſanctiſſimo dictum eſt, (e) noverit ab Eccleſia coli, proponi, prædicari. Id perenni moonumento poſteritati perſuaſum eſſe voluit Sixtus Quiotus prudentiſſimus Pontifex cùm in Bibliotheca Vaticana S. Thomæ pingi juſſit effigiem, ſiniſtrâ manu Eccleſiam geſtantis, dexterâ verò quâ ſcripſit, magnum luminis ſplendorem in eam effundentis, hac cum Epigraphe: (f) *Sancti Thomæ de Chriſto ſcripta, a Chriſto Crucifixo probantur.* Doctrinam Thomæ propugnaculum eſſe Eccleſiæ, quod nullis evertere molitionibus poſſent, vel inviti faſſi ſunt Hæreticorum Principes. *Tolle Thomam*, inclamabat Bucerus, *& diſſipabo Eccleſiam.* Audire mihi videor Arianos, magni illius Oſii ſtudiis & auctoritate exagitatos, cum Conſtantio Imperatore ſic olim colloquentes: (g) *Nihil proficimus, quamdiu reliquus eſt Oſius. Poteſt ille & verbis, & auctoritate fidei ſuæ, omnes contra nos inducere. Hic Princeps eſt Synodorum, & ſi quid ſcribit, ubique auditur.* Non abſimiles voces a Lutheranis & Calvinianis, Thomiſticæ doctrinæ vim expertis, furor & deſperatio extorſere. *Nihil*, inquiunt, *proficimus, quando reliquus eſt Thomas, Hic Princeps eſt Synodorum, & ſi quid ſcribit, ubique auditur.* Verùm, Tolle Thomam, & Eccleſiam diſſipabimus.

Tandem non ſolùm profligandis hæreſibus, ſed & moribus Fidelium dirigendis ac emendandis conducere maximè S. Thomæ doctrinam, his perditiſſimis temporibus probatur, quibus tot opinionum flagitia, tot errorum monſtra graſſari adversùs Dei legem, & Moralis Chriſtianæ puritatem, conſpicimus & lugemus. Enimvero illibata S. Thomæ doctrina, & Moralis caſtiſſima, his opiniooum venenis præſentiſſimum & verè Catholicum remedium eſt, quam cœteris tutiorem, utpote divinæ legi conſentaneam, cupiditati adverſam, faventem charitati, Summi Pontifices commendarunt. De quâ jure dici poſſit, quod a S. Hilario de Scriptura Divina dictum eſt: (h) *Magnum eſt tot in eâ eſſe remedia eſſe, quot morbi ſunt: & tot veritatis Doctrinas, quot*

(a) Didacus a Payva Luſitanus, in Sermone de S. Thoma.

(b) III. P. Q. 73. A. 6.

(c) Eccleſiaſtici 8.

(d) Inter Orationes habitas in Concilio Trident.

(e) Epiſt. 6.

(f) Ita refert Angelus Rocca, in libello de Bibliotheca Vaticana.

(g) Apud S. Athanaſ. in Epiſt. ad Solitarios.

(h) Lib. de Trinitate.

ſunt ſtudia falſitatis. O Doctrinam omnium linguarum præconiis exornandam! ab omnibus veritatis amaotibus amplectendam! Ipſam revera venerantur, prædicant, ac ſequuntur pene omnes qui veritati ſtudent. Celeberrimarum Academiarum de illa elogia recenſerem, niſi vela Orationis jam eſſent contraheoda. Sacram Facultatem Pariſienſem appellarem, quæ illum vocat, (a) *Univerſalis Eccleſiæ lumen, fontem Doctorum, ipſius Univerſitatis Pariſienſis ſpeculum clariſſimum, & candelabrum inſigne ac lucens, per quod omnes, qui vias vitæ, & Scholas doctrinæ ſanæ ingrediuntur, lumen vident*. Toloſanam memorarem, quæ ſecundùm Urbani Quinti monitionem, doctrinam S. Thomæ *tamquam benedictam & Catholicam* ſectatur. Salmanticenſem laudarem, (b) quæ ad eam ſequendam Profeſſores alumnoſque ſuos ſolemni adſtringit Sacramento. Lovanienſem in medium proferrem, (c) quæ SS. Auguſtinum & Thomam ut *Patronos & Magiſtros* agnoſcit, eorumque dogmata *tamquam inconcuſſa, tutiſſima, ſemper ſequenda, impensè reverenda* ſuſcipere ſe profitetur. Angelicum Doctorem pari proſequuntur reverentiâ, pari ſtudio complectuntur Ordines plerique Religioſi, qui eximiæ eruditionis viros, veluti totidem Angelicæ doctrinæ partus, in Eccleſiæ bonum ac ſplendorem, gremiô ſuô fovent. De noſtro Prædicatorum Ordine ſileo, in quo a S. Thomæ doctrinâ vel latum unguem diſcedere, piaculum eſt. Celebris (d) Auguſtinianorum Eremitarum Ordo, (e) Canonici regulares S. Salvatoris Lateranenſis, (f) Gallicana Canonicorum Regularium S. Auguſtini Congregatio, non minùs S. Thomâ *Contractô* illo (ut quidam non inſcitè dixit, *Auguſtino*) quàm Hipponenſi Præſule, Parente ſuo, Doctore gloriantur. Religioſiſſimi Congregationis S Mauri O. B. Aſceta, (g) de Eccleſiâ & Republica literaria, doctiſſimis lucubrationibus, & ſtudiis in edendis ac illuſtrandis Patrum Operibus indeſeſsò laudatiſſimi, ſuos erga S. Thomam ita affectos eſſe jubent, ut ejus doctrinam maximi faciant, & quoad fieri poteſt, ſequantur, vel benignè interpretentur. Ordo Regius Redemptionis Captivorum, liberandæ etiam, quæ a pleriſque in injuſtitia detinetur, ſtudens veritati, doctrinam S. Thomæ Commentariis eruditiſſimi Zumel explicatam, ſuis ſtatuit in Scholis edoceri. Minimorum Ordo, (h) Chriſtianâ ſimplicitate & humilitate maximus, S. Thomam ut proprium Doctorem veneratur. Excalceati Carmelitæ, (i) non minùs Angelici Præceptoris doctrinam, quàm Seraphicæ Virginis Tereſiæ Regulam colere geſtiunt ac ſectari: a neutrâ vel minimùm degeneres, tam fervidi S. Thomæ Diſcipuli, quàm Religioſi Thereſiæ filii. Celeberrima Societas (k) Jeſu, nefas exiſtimavit non ſequi doctrinam a Jeſu approbatam. Quamoorem ad ſectandum S. Thomam ceu proprium Doctorem, ſeſe lege latâ obſtrinxit, nullius Theologi doctrinam Thomiſticâ *ſolidiorem ac ſecuriorem* eſſe profeſſa eſt: Eamque a Clemente Octavo Pontifice Maximo, doctrinæ accuratiùs fondatæ, ac tutioris acerrimo æmulatore, ac integerrimo perſpicaciſſimoque Judice, ſibi impensè commendatam, pro ſuâ erga Sedem Apoſtolicam obſervantiâ, majori ſtudio coluit, ac ſuis Profeſſoribus ſequendam edixit. Clerici, Regulares S. Pauli, (l) Barnabitæ vulgò nuncupati, doctrinam Paulinæ maximè conſentaneam, & ex ejus principiis, maximè quòd Prædeſtinationis & Gratiæ materiam ſpectat, penitus derivatam, religione maximâ complectuntur. Gallicana Sacerdotum Oratorii Congregatio (m) pietatis Schola, Epiſcoporum Seminarium, doctrinam SS. Auguſtini, & Thomæ, ut certiorem & magis universè in Eccleſiâ receptam, ſolemnibus Statutis præſcribendam alumnis ſuis exiſtimavit. Tandem eruditi, omnium Ordinum, quamplurimi Doctorem Angelicum injuſſi ſequuntur, quem vix non ſequerentur vel prohibiti. Hi certatim Angelicum Doctorem laudibus exornant exquiſitiſſimis. Hic de illo prædicat, quod de Thoma Apoſtolo Veterum nonnemo dixit: *Dignus Thoma Magiſter mundi*. Ille Summæ S. Thomæ hoc Etherii Uxamenſis de Scriptura Sacra accommodat elogium: *Tota Bibliotheca nunc liber eſt*. Alii alia congerunt encomia, pro ſuo quiſque ſtudio & ingenio. S. Thomam audit ut Magiſtrum omnis eruditorum hominum natio; ac de veritatis aſſecutione, quamdiu ab ejus doctrina non diſcedet, ſecura, cum Richardo a Sancto Victore ad Deum exclamat: *Domine, ſi error eſt quod credimus, a te decepti ſumus*. Doctrinam quippe ſequimur Filii tui in Cruce ſuſſiai oraculo comprobatam; Eccleſiæ tuæ multiplici præconio commendatam.

Operam demus, Auditores! ut Thomæ doctrinam ſectando, virtutes æmulemur: Vitam caſtiſſimam, orationem aſſiduam, humilitatem ſingularem, charitatem heroïcam. Terrena cum ipſo aſpernemur: Deum unum deſideremus. Dei gloriam, ac Eccleſiæ utilitatem unicum nobis ſtudiorum noſtrorum ac laborum fructum proponamus, quotquot Sacris Studiis incumbimus. A S. Thoma diſcamus ſciendi modum: ut quo ordine, quo ſtudio, quo fine, rerum diverſarum comparare cognitionem oporteat, perſpectum habeamus. (n) *Quo ordine, ut id priùs, quod maturius ad ſalutem: quo ſtudio, ut id ardentius, quod vehementius ad Dei amorem: quo fine, ut non ad inanem gloriam, aut curioſitatem, ſed ad ædificationem*. Ne ſimus *acuti ad vana, hebetes ad æterna*. (o) Opiniones noſtras ad Eccleſiæ ſententiam, legem Dei, SS. Patrum, & doctiorum Theologorum communia placita conformemus. Ne illos imitemur, qui *contemnunt auctoritatem Veterum novarum cupidi quæſtionum, ſolam putantes ſcientiæ rectam viam, qualibet conceptam facilitate ſententiam, eoque tumore elati, ut ad arbitrium ſuum utriuſque orbis putent inclinandam eſſe judicium*. (p)

Tu verò, Doctor Angelice, nos e cœlis precamur aſpicias. Eccleſiæ ſuccurre, & obtine a Chriſto, ut Hæreſes, & novarum opinionem monſtra penitus profliget; ut erraotes filios in matris gremium revocet; ut inquietos, afflato ſpiritu pacis & unitatis, in officio contineat. Intuere & Diſcipulos tuos, Præceptor Sancte! gratiamque eis a Deo adprecare, ut *& quæ docuiſti, intellectu concipiant, & quæ egiſti, imitatione compleant*. Intuere Chriſtianos omnes, & pro eis apud Deum intercede, ut eum, ſicut par eſt cognoſcant, ac præ rebus omnibus diligant, & actus omnes ſuos juxta Evangelium componant; ut eo, quod unicè concupiviſti, & fœliciter conſecutus es præmio, Deo ipſo æternùm fruantur.

Laudo quòd honoraſti Doctorem tuum; nec hominem, ſed ipſam quæ tibi per eum loqui dignata eſt veritatem.

FINIS HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ SÆCULI XIII. ET XIV.

(a) In Decreto edito ſub Stephano Epiſcopo Pariſienſi.

(b) Ex Decreto condito 9. Junii 1627.

(c) Ex Programmate edito 6. Nov. 1670. cùm Breve Alexandri VII. accepit.

(d) Eremitæ Auguſtin. p. 3. Conſtit. cap. 1.

Canonici Reg. S. Salvat. Later. p. 2. Conſtit. c. 11.

Congregatio Canonicorum Regul. S. Auguſt. in Capit. Gener. Pariſiis celebrato in Abbatia S. Genoveſæ, anno 1650.

(e) Congregatio S. Mauri, in Regulis pro Lectoribus, editis juſſu Capituli Gener. 1654.

(f) Ordo Redempt. Captiv. in Compendio Regulæ & Conſtit. verbo *Doctrina*. Tit. v.

(g) Ordo Minimorum, in Cap. Gener. Barcinonenſi, 1661. Seſſ. ultima.

(h) Carmelitæ Excalc. p. 2. Conſtit. cap. 4.

(i) Societas Jeſu, p. 4. Conſtit. c. 14. Paragr. 5. Et in Congregatione 5. Generali Decreto 56. N. 2. Ex R. P. Mutio Præpoſito Gener. Epiſt. 2. ad Superiores Societatis.

(k) Manuale Regularis Diſciplinæ apud Clericos S. Pauli

(l) Statuta Congregationis Gener. PP. Oratorii 1675.

(m) Verba S. Bernardi.

(n) Verba S. Ambroſii.

(o) Hormiſdæ Papæ verba, in Epiſt. ad Poſſeſſorem.

(p) Verba Eccleſiæ in Oratione pro Feſto S. Thomæ.

S. Auguſtin Tractatu 100. in Joannem.

INDEX

ALPHABETICUS RERUM PRÆCIPUARUM

quæ in hoc Volumine continentur.

A

Abbates. Quæ *Abbatibus* cavenda, 265. Abbatum officia, 175. In eos qui manus violentas Abbati intulerint 283. Abbates Regi Chriſtianiſſ. militiam ſuppeditare, interdum & copias docere tenebantur, 257. Abbatibus Epiſcopalium jurium uſurpatio prohibetur, 734.

Abſolutè. Propoſitio pravum ſeoſum continens, quamvis in rectum ſeoſum flecti poſſit, poteſt abſolutè damnari, 578. Propoſitiones abſolutè damnatæ, *ibid. & ſeq. Vid.* Propoſitio.

Abſolutio. Deprecatoriæ formæ uſus in abſolutione Sacramentali, olim in Eccleſia ſolemnis, 680. Probabile eſt non aliam antiquitus abſolutionis formam in Eccleſia Occidentali viguiſſe quàm deprecatoriam, 681. Græci vix aliâ formâ hactenus uſi ſunt quàm deprecativâ, *ibid.* Abſolutionis forma indicativa, *ibid.* a S. Tho. vindicata, 681.

Abſtinentia a carnibus die ſabbathi decimo-quarto ſæculo exeunte nondum ubique in Galliis indicta, 198. 200. Abſtinentia a lacte & butyro diebus jejuniorum, 201.

Academia Pariſienſis, *Vid.* Pariſienſis Academia.

Adolfus Naſſavvius Imperator eligitur 272. Adolfi vitia, *ibid.* Adolfi exauctoratio & obitus, 272.

Adrianus V. in Pontificia Sede collocatus, 33. Obitus ejus, *ibid.*

Advocatorum officium, 180. 430. 422.

Albericus de Roſate *Vid.* de Roſate.

Albertus Magnus, Ratiſponenſis Epiſcopus, Patria ejus, Doctrina, Sanctitas, 239. Lectiones publicæ *ibid.* Alberti Magni elogium, *ibid.* Sermones de Euchariſtia inter opuſcula S. Thomæ edita Alberto Magno vindicantur, 239. Libri de Laudibus B. Virginis Mariæ inter Alberti magni opera editi, ejus non ſunt, *ibid.* Libri Alberto magno ſuppoſiti eoque indigni, *ibid.*

Albertus Auſtriacus, Imperator ſalutatur, 272. Alberti cædes, 272.

Albertus Argentinenſis, 560.

Albienſis Eccleſia Cathedralis Canonicis ſæcularibus commiſſa, 41. Albienſe Concilium quando & quo Præſide celebratum, 276. Albienſis Synodi Canones, *ibid.*

Albigenſis Hæreſeos exordia, 72. Albigenſes quare ſic dicti 72. Albigenſes Vvaldenſium progenies, 72. Albigenſium blaſphemiæ in Deum & Chriſtum Jeſum Dei Filium, 73. Albigenſium errores circa Sacramenta, *ibid.* Albigenſium errores circa animas earumque ſtatum poſt mortem, 73. Duo Albigenſium Ordines, 73. Albigenſium in ſacras Imagines impietas, *ibid.* Albigenſium blaſphemia in Deiparam Virginem, 73. Albigenſium execranda moralis, *ibid.* Scripturæ ab Albigenſibus confictæ, *ibid.* & 74. Falſa miracula ab ipſis propalata, 74. Albigenſium artes ſubdolæ, *ibid.* Fœdi & ſacrilegi Albigenſium mores, 74. Profeſſio Fidei a Bernardo primo & ſociis ab Albigenſium hæreſi converſis, edita, 74. Nonnulli Albigenſibus tributi errores quos non profitebantur, 74. Diſputatio contra Albigenſes ad Montem Regalem, 75. Arnaldi Ciſtercienſis Abbatis & ſociorum contra Albigenſes conflictus, *ibid.* Altera contra Albigenſes diſputatio Apamiæ, 75. Albigenſes Hæretici ab Innocentio III. damnati, 7. Selectos Theologos ad Albigenſium converſionem mittit Honorius III. 14. Sacræ Inquiſitionis Officium contra Albigenſium reliquias FF. Prædicatoribus & Minoribus demandatum, 25. S. Dominici in Albigenſium hæreſi evertenda labores, & miracula 76. Albigenſe bellum a Ludovico VIII. indictum 287. S. Ludovico confectum 288. Albigenſium hæreſis in Concilio Lateranenſi damnata, 328. Ludovici VIII. præclara geſta contra Albigenſes, 78. Geſta S. Ludovici adverſus Albigenſes *ibid.* S. Ludovicus adhuc puer de Albigenſi hæreſi triumphat, 78. Concilia adversùs Albigenſes celebrata, 79. 324. Decreta Concilii Biterrenſis ad hæreſeos Albigenſium extirpationem, 174. Utrùm Eccleſia hæreticos Albigenſes juſtè tradiderit ſæculari poteſtati, pœnis temporalibus puniendos, 337. & *ſeq.* An bellum adversùs Albigenſes hæreticos juſtum fuerit 348. & *ſeq.*

Aleatorii ludi prohibiti, 290.

Alexander IV. Romanus Pontifex, 24. Ezelinum Tyrannum comprimit, *ibid.* Alexandri virtutes, 24. Propoſitiones a Græcia Alexandro IV. oblatæ & ab eodem Pontifice approbatæ, 25. B. Claram Alexander in Sanctorum album refert, *ibid.* Alexandri IV. in Hæreticos animadverſio, *ibid.* Stigmata S. Franciſci Alexander comprobat, 25.

Alexander Halenſis, S. Bonaventuræ Præceptor, 135.

Alexius Angelus, Iſaaci Imperatoris filius, 259.

Alexius Ducas, Murt-Zuphlus cognominatus, 259. Mors ejus funeſta, proditio & perfidia, 260.

Almaricus Simonis Monfortii filius jura ſua & ſacri belli ducatum ad Ludovicum VIII. Regem Chriſtianiſſ. transfert, 78.

Almaricus Monfortius, & ejus cum Raymundo de Comitatu Toloſano diſceptatio, 287.

Almaricus, Hæreticus, Patria ejus, genus, profeſſio, 82. Almaricus ab Innocentio III. damnatus, *ibid.* Almarici errores, 82. Almarici hæreſis damnata in Concilio Pariſienſi, 83. in Concilio Lateranenſi quarto, 83. 328. Utrùm Almaricus Lutetiæ combuſtus fuerit, 83.

Alphonſus II. Rex Aragonum, 315. Regia Ordinumque diſſidium, *ibid.* Unionis privilegia duo Aragoniis ab Alphonſo Rege conceſſa, 315. Pax Aragonium inter & Franciæ Siciliæque Reges, 315.

Alphonſus IV. Rex Aragonum *Benignus* & Pius appellatus, 316. Ejus uxores & liberi, *ibid.*

Alphonſus Hiſpaniæ, Rex. Vulnera Eccleſiæ libertati ab Alphonſo inflicta, 33.

Alphonſus VIII. Rex Caſtellæ, 310. Alphonſi bella, *ibid.* Alphonſi Caſtellæ Regis obitus, & liberi, *ibid.*
Alphonſus X. Caſtellæ Rex, 314. Legitimis ſucceſſoribus relictis, Sanctium ſecundum filiorum ſuorum Regni heredem declarat, *ibid.* Alphonſus a Sanctio e ſolio deturbatur, *ibid.* Alphonſi X. teſtamentum, *ibid.* Elogium, 314.
Alphonſi XI. Regis Caſtellæ bellica virtus 316. Ejus liberi, ibid.
Alphonſus Rex Legionis, 310. Victoriæ de Mauris reportatæ, *ibid.* Alphonſi obitus & liberi, 310. Alphonſi elogium, *ibid.*
Alphonſus II. Rex Luſitaniæ, 311. In fratres parum æquus, *ibid.* Alphonſi liberi, 311.
Alphonſus III. Rex Luſitaniæ, 313. Alphonſi nuptiæ, *ibid.* nævi, pœnitentia, obitus, 323.
Alphonſus IV. Ferox cognominatus Luſitaniæ Rex, 318. Impietas eius in patrem & ſævitia in propinquos, *ibid.* Alphonſi obitus, *ibid.*
Alphonſi Pereſii Guſmanii heroïca fortitudo, 354.
Alvarus Pelagius, Silvenſis Epiſcopus, 154.
S. *Ambroſii* Ordo 246. A quo confirmatus, *ibid.* Hujus ordinis caput, 246.
Amor Dei Habitualis puri & perfecti amoris in hac vita ſtatus erroneum figmentum, 692. Scripturæ Sacræ & Traditioni contrarium, *ibid.* & *ſeq.* Non omni modo amatur Deus quando adhuc aliquid carnalis concupiſcentiæ ſupereſt, *ibid.* Aſſertio ſtatus habitualis amoris puri in hac vita, primo Beguardorum errori affinis, 695. Statum habitualem amoris puri in hac vita S. Bernardus ſecundùm legem ordinariam impoſſibilem eſſe cenſet, *ibid.* Deſiderium quodvis perfectioni & amori, puro non repugnat, 701. Mercedis æternæ deſiderium non adverſatur ſtatui perfectionis & amoris puri, 702, Conſtans S. Auguſtini doctrina eſt amorem caſtum & purum non excludere deſiderium mercedis æternæ quæ Deus eſt, *ibid*, Beatitodinis deſiderium ad amorem purum pertinere confirmat S. Thomas, 703. Amor Dei in omnibus juſtis & in omni ſtatu unius eſt ſpeciei, 704. S. Bernardus intuitum & deſiderium mercedis æternæ ab amore caſto & puro non eliminat, 705. Purus amor eſt quo Deus diligitor propter mercedem quæ ipſe eſt, 705. Deus purè caſtèque amatur & ſuo merito & noſtro commodo, *ibid.* Deſiderium mercedis amorem perficientis ex puro amore eſt, *ibid*, Sponſa cœleſtis amore puriſſimo ſponſum amans illo frui deſiderat & petit, *ibid*, Martyres intuitum & deſiderium mercedis æternæ cum amore puro conjunxerunt, 707. Deſideriom Beatitudinis æternæ quæ Deus eſt, nullam amoris proprii labem admixtam habet, *ibid*, Deus amore puro diligitur & propter bona quæ ab illo recipimus, & propter ea quæ ab ipſo ſperamus, 708. Amore puro Deum diligit, qui propter aliam ab ipſo mercedem illum non diligit & colit, 709. Chriſtus regnum cœlorum promiſit ut a nobis ametur, *ibid.* Mercenarios æſtimare juſtos qui Deum amant, & ei ſerviunt ut vitam æternam ab ipſo accipiant, ſtultum figmentum eſt, 709. Status amoris puri in hac vita impoſſibilis, 713. Æternæ ſalutis deſiderium tum amore puro ex S. Hilarii Doctrina neceſſario conjunctum, 715. Amor Dei ut Beatitudinis noſtræ Dei in nos amori conformis, 731. *Vid.* Beatitudo.
Guillelmus a S. Amore, *Vid.* Guillelmus.
Amurathes Rex Turcarum, 268. Amurathis in filium animadverſio, *ibid.* Amurathis bellica virtus, mores, fortuna, 268.
Andegavenſis Concilia, 181 187. 200.
Andreas (Antonius) Doctor Dulcifluus nuncupatus, 151.
Andreas (Joannes) Bononienſis Juriſconſultus, 156.
Andronicus Palæologus, Michaëlis filius, Græcorum Imperator, 265.
Andronicus Schiſmaticus Princeps, 265. Michaëlem Palæologum patrem ſepulturæ honore privat in odium concordiæ cum Romana Eccleſia a patre initæ, *ibid.* Andronici ignavia, 265. Andronici in Eccleſiæ Romanæ vindices ſævitia, *ibid.* Andronici calamitas & obitus, 265.
Andronicus II. Palæologus prioris nepos, Andronicum ſeniorem ſolio deturbat, 265. Andronici II. ad redintegrandam cum Romana Eccleſia concordiam, propenſio, 266. Epiſcopis ex Ordine FF. Prædicatorum aſſumptis Apoſtolica Legatio committitur ad ſanctam unionem promovendam, *ibid.* Andronicus II. Palamitis ſavet; *ibid*, Andronici II, obitus, 266.
Angelicam Salutationem recitantibus Indulgentiæ conceſſæ, 200.
Andronici Junioris Græcorum Imperatoris ad Sedem Apoſtolicam Legatio, 54.
Anglorum Regnum Eccleſiæ Romanæ vectigale, 7. Angliæ Reges Romanorum Pontificum feudatarii, *ibid.* Pecuniæ contributio ad bellum contra Fredericum Imperatorem a Clero Anglicano per Legatum Apoſtolicum exacta, 382. Anglorum querele de gravaminibus a Martino Legato Apoſtolico illatis, 393.
Animarum Sanctarum beatitudo, 54. Animam rationalem formam eſſe corporis, dogma fidei eſt, 523. Error Joannis XXII. de animarum beatifica viſione, 543, & *ſeq.* Fictitia animæ a ſe ipſa diviſio a Quietiſtis excogitata, 684.
Annatarum uſum quis primus inſtituerit, 71.
Anni initium, 194.
S. *Antonius de Padua* ex Canonico Regulari, Ordinis FF. Minorum Profeſſor, 134.
Antichriſti nativitas, 103.
Antonius, Ordo Canonicorum Regularium S. Antonii, 40.
Appellationes. Modus procedendi in Appellationibus, 333.
Appellationum uſus immoderatus, 428.
Archidiaconorum officia, 166. Archidiaconis prohibetur pœnam Canonicam cum mulcta pecuniaria in cauſis Criminalibus commutare, 180.
Arelatenſia Concilia, a quibus celebrata, 170. Canonum ſumma, *ibid.*
Ariſtotelis libri in Concilio Pariſienſi damnati, 83.
Armenia regnum Romanis Pontificibus in temporalibus ſubditum, 8.
Arnaldus de Villa-nova, Patria ejus, profeſſio, ingenium, eruditio, obitus, 100. Arnaldi errores damnari, *ibid.* & *ſeq.*
Arnoldus Lobecenſis Abbas, Sclavorum Chronici Scriptor, 133.
Arſenius Monachus illiteratus nec ad ſacros Ordines promotus, Conſtantinopolitanus Patriarcha eligitur, 262. Michaëlem Palæologum Imperatorem coronat, *ibid.* quibus conditionibus, 262. Arſenius Michaëlem Palæologum excommunicatione ferit, 263. Arſenius malis artibus & potentiâ Imperatoris opprimitur & deponitur, *ibid.* Arſenii Patriarchæ conſtantia & moderatio, *ibid.* Arſenii exilium & captivitas, 263.
Aſtesanus, Doctrina ejus, Profeſſio & opera, 152.
Attritio quid ſit & quotuplex, 637. Sententia Eruditorum Societatis Jeſu Theologorum de Attritione ſervili, *ibid.* S. Thomas de Attri-

tione ſervili quid ſentiat, 638. Lovanienſis Academiæ judicium de Attritione ſervili, *ibid.*
Avenio Romanæ Eccleſiæ acquiritur, 56. Avenioneoſia Coocilia a quibus celebrata, 162. 181. 185. 596. Synopſis Canonum *ibid.*
Auguſtus (Philippus) *Vid.* Philippus Auguſtus.
Aureolus (Petrus) Narbonenſis Archiepiſcopus, 251. opera ejus & obitus, *ibid.*
Auſtriaca domûs origo, 272.
Auſcitanum Concilium a quo, & quando congregatum, 592. Canonum Synopſis, *ibid.*

B

DE *Baccone*, *Vid.* Joannes de Baccone,
Bacconus (Rogerius) a ſui temporis hominibus Doctor Mirabilis ſalutatus, 545. Ingenium ejus, & oimia in perſcrutandia reconditioris Philoſophiæ arcanis curioſitas, *ibid.*
Bajazethes Rex Turcarum, 269. Bajazethis bellica facinora, *ibid.* Calamitas, & obitus. 269.
Balduinus II. Græcorum Imperator, in Occidentem ad auxilia conſlanda fugere pulſus, 261. Balduini variæ expeditiones, 261. Balduini II. cladea, 262.
Balduinus Flandriæ Comes Imperator creatus, 260. Balduini Imperatoria elogium, *ibid.* Balduinus a Joannitio Bulgarorum Rege capitur & enecatur, *ibid.*
Baldus de Ubaldis Juriſconſoltus, 158. Utrum Baldus Franciſcanus fuerit, *ibid.* Opera Baldi, 158.
Baptiſmi formam & ritum Parochi Parochianos ſuos docere debent, 575. 594. Infideles Baptiſma poſtulaotes probandi, 202. Gratiam informantem, & virtutum habitua in Baptiſmo infundi tam parvulis quàm adultis Eccleſiæ ſententia eſt, 523.
De *Bartholomæis* (Henricus) *Vid.* Henricus.
Bartholomæus Brixianus, Juriſconſultos & Hiſtoricus, S. Dominici comes, 135.
Bartholomæus a S. Concordio Ord. FF. Prædicatorum, & opera, 136.
Bartolus de Saxoferrato, Juriſconſultus, 158.
Baſſolis (Joannes) Doctor Oroatiſſimus nuocupatus, 152.
Bavarus (Ludovicus) *Vid.* Ludovicus.
De *Bayſio* (Guido) *Vid.* Guido.
Beatitudo. Error circa Beatitudinem, 103. Sancti iodifferentes non fuerunt reſpectu Beatitudinis æternæ, 701. Indifferentia reſpectu Beatitudinis a Chriſto damnata, *ibid.* Tota vita Chriſtiani deſiderium eſt æternæ Beatitudinis, 701. Perfectua Chriſtianus Beatitudinem ſine intermiſſione deſiderat & poſtulat a Deo, 702. 705. Propter hanc cætera requirit, *ibid.* Beatitudinis æternæ deſiderium ſtatui perfectionis & amoris puri non repugnat, *ibid.* Beatitudinis deſiderium ad amorem purum pertinet, 703. Deus ſuis promiſſis, Chriſtus Prædicatione ſuâ Beatitudinis æternæ deſiderium in nobis excitat, 704. S. Beroardus Beatitudinis æternæ deſiderium ab amore puro non excludit, 705. Beatitudinis æternæ quæ Deus eſt, deſiderium caſti & amoris ordinatæ charitatis actus, 706. Sine ſpe æternæ Beatitudinis quæ Deus eſt Deo ſervire non eſt majoris perfectionis, 708. Mercenarii non ſunt qui Deum propter æternam Beatitudinem diligant, 709. Contemplatio hujus vitæ ſine Dei æternæque Beatitudinia deſiderio, irrita, 710. Indifferentia ad ſalutem æternam & Beatitudinem non admittenda, 755. Novorum Myſticorum ſuffragiom de amore naturali Beatitudinis, qui abſolutè devoveatur & ſacrificetur, 712. S. Hilarii Doctrina de æternæ Beatitudinis deſiderio cum charitate perfecta neceſſariò conjuncta, 715. Homo non poteſt io præſenti vita obtinere Beatitudinem, ſecundùm omnem perfectionis gradum, ut eam in vita futura obtinebit, 718. Nulla natura intellectualis creata in ſe ipſa naturaliter Beata eſt, 719. Amor Dei Beatitudinia noſtræ Dei in nos Amori conſormis, 731. *Vid.* Amor. Salus.
Beguardi & Beguinæ unde ſic appellati, 500. Beguardorum & Beguinarum errores a Clemente V. & Concilio Viennenſi damnati, *ibid.* Beguardorum errores a quibus adoptati, *ibid.*
Beguardorum errores in Quietiſtis redivivi, 694. S. Clementis Alexandrini Doctrina erroribus Beguardorum contraria, 697. Caſſiani Doctrina Beguardorum pravis dogmatibus adverſa, 699. Margareta Porete fanatica mulier Beguardorom errores præformat, 713.
Bellum. Conditiones ad bellum juſtum neceſſariæ, 348.
Benedictus XI. Pontificiam ſedem conſcendit, 42. Fridericum Regem Trinacriæ, communioni reſtituit, *ibid.* Regularium Privilegia ampliat, 43. Benedicti XI. res geſtæ 43. 515. Cardinales a Benedicto XI. creati. 43. Mors Benedicti veneno maturata, 43. 512. Sanctitas ejus, *ibid.* Philippi Pulchri Regis Chriſtianiſſ. ad Benedictum XI. gratulatoriæ literæ, 511. Benedictus XI. Regem abſentem a cenſuris in eum a Booifacio VIII. latis abſolvit, *ibid.* Benedicti XI. humilitas, 552. ſalutare monitum Regi datum *ibid.* Benedictus XI. omnia Bonifacii Acta in Regem, regnumque reſcindit, *ibid.*
Benedictus XII. Patria ejus, parentes 54. Benedictus XI. Pacem inter Chriſtianos Principes conciliare nititur, *ibid.* Legationem magni Tartarorum Imperatoris ſuſcipit, 54. Andronici Græcorum Imperatoris Legatis reſpondet, *ibid.* Controverſiam de animarum beatitudine finit Benedictus XII. 54. Benedicti varia decreta, *ibid.* Conſanguineos ſuos non promovet Benedictus, 54. Cardinales ab eo creati. 55. Benedictus omnea Commendas abrogat 54. Benedicti XII. conſtantia & integritas 55. Benedicti XII. eruditio, Sanctitas, *ibid.*
Benedictus XIII. & ejus in Schiſmate electio, 64.
Beneficiorum pluralitas quomodo damnata, 228. Non abſolvendi qui plura Beneficia illicitè obtinent vel retineot, 229. Sacræ Facultatis Pariſienſis Sententia contra Beneficiorum pluralitatem, 230. Guillelmi Pariſienſis Epiſcopi rationes contra Beneficiorum pluralitatem Diſpenſationes Pontificiæ pro pluralitate Beneficiorum periculoſæ, 231. S. Thomæ ſententia de pluralitate Beneficiorum, *ibid.* Multiplex inordinatio pluralitatis Beneficinrom, 231. Nemini licet plura Beneficia Eccleſiaſtica habere, ut lautiùs vivat, *ibid.* Inſignium ſæculi 13. & 14. Theologorum Sententia de Beneficiorum ploralitate, 231. Certiſſima & tutiſſima Chriſtianæ moralis regula de pluralitate Beneficiorum, 232. Beneficia non conferenda, vel promittenda antequam vacent, 162. 580. Beneficiorum curam animarum annexam habentium pluralitas prohibita 164. 573. 179. 180. 183. 188. 229. 430. Simoniacæ ad Beneficia Præſentationes, 296. Nemo Beneficio Eccleſiaſtico abſque cauſæ cognitione ſpoliandus, 171. Regreſſus ad Beneficia reſignata vetitus, 181. Reſidentia in Beneficiis quibus animarum cura annexa eſt, 279. 183. 232. Beneficiorum a Laïcorum manu non accipiendum, 588. Beneficium domus a Beneficiariis reficiendæ, 180. Beneficia quibus conferenda 192. 195. 229. 332. Collatio & proviſio Beoeficiorum, 200. Contra eos qui in-

Be-

Digitized by Google

Beneficia ſe intrudunt aut plura incompatibilia retinent, 201. 332. Beneficiorum collatio a quibus facta, 121. & *ſeq.* Mandata Pontificia & Reſervationes Beneficiorum, 121. *Vid.* Reſervationes. Beneficia ad primas Principum preces collata, 215. Collationes Beneficiorum pleno jure a Regiboa factæ, 226. Beneficia indignis conferre nefas, 227. Beneficia dignioribus conferenda, *ibid.* Beneficiorum permotatio, 228. Beneficia incompatibilia, 264. 128. 430. Beneficiorum in Curia vacantium collatio, 430. Beneficiorum collatio jure Regaliæ, 455. 474. 466. Auctoris anonymi argumenta contra collationem regiam Beoeficiorum, *ibid.* Collatio Beneficiorum pleno etiam jure competere Laïco poteſt ex Eccleſiæ conſenſu, 475. 477. Collatio Beneficiorum, non eſt res propriè ſpiritualis, ſed tantùm ſpiritualibus per aotecedeotiam connexa, 467. Beneficiorum curæm animarum non habentium collatio temporale quid ſapit, 477. Reditus Eccleſiaſtici qui Beneficiatis conferontur non ſunt ita connexi cum ſpirituali ſonctione ot ab ea ſeparari noo poſſint, *ibid.* Quod ſpirituale eſt in Beneficiis ab Eccleſia confertur, uon a Principe, *ibid.* Spiritualis Juriſdictio & miſſio ab Eccleſia recipienda, 477.

Bertrandus (Petrua) S. R. E. Cardinalis, 156. Patria ejus, Doctrina, *ibid.* Petri Bertrandi pietatis monumenta, 157.

Bigami Clericatûs incapaces, 177. 419.

Biterrenſia Concilia, quo præſide & quando celebrata, 170. 174. 100. Summa Canonum, *ibid.*

Bituricenſia Concilia a quo, quando, & quare celebrata, 183. 190. Canones, *ibid.*

Bizantina Hiſtoriæ Scriptores, 131.

Blaſphemorum pœnæ, 194.

Blemmida (Nicephori) Abbatis magnanimitas & zelus pro lege Dei, 261. Blemmida Conſtaotinopolitanam ſedem abnuit, 262.

Bonaventura, S. R. E. Cardinalis, Patria ejus, profeſſio, morum integritas, innoceotia, Doctrioa, 141. Opera S. Bonaventuræ, verè aut falsò adjudicata, *ibid.* S. Bonaventoræ elogium, 142. Obitus & miraeula, 142.

Bonicollius (Henricus) Gandavenſis, ſcripta ejos & obitus, 145.

Boniſacius VIII. poſt Celeſtini V. abdicationem Pontifex Maximus, 30. Boniſacii fidei profeſſio, *ibid.* Celeſtinum deceſſorem ſuum in arce Fumonis incarcerat, 39. Boniſacios VIII. pacem inter Francos & Aragonios conficit, *ibid.* Boniſacii VIII. in Columnenſes ſeveritas, 39. Geſta Boniſacii pro regnorom Chriſtianorum pace, 40. Varia Boniſacii geſta, *ibid.* Controverſias ſæculares inter Clericos & Regulares componit, 40. Booiſacii VIII. in Gibelinos odium, 41. Albienſis Eccleſiæ regulares Canonici a Boniſacio VIII. togâ ſæculari donati, 41. Diſſidium Boniſacii VIII. cum Philippo Pulchro Rege Chriſtianiſſimo, 41. 495. Infauſti illius diſſidii origo & cauſæ, 496. Conſtitutio Bonifacii VIII. qoæ incipit, *Cleritis Laïcos*, diſſidii incentrix, *ibid.* Boniſacii Literæ ad Regem conſtitutionem excuſantes & emollentes, *ibid.* Regis reſponſum, 496. Petri Remenſis Archiepiſcopi & Coëpiſcoporum ſupplicatio Boniſacio VIII. ut diſſidii cauſas divertat, 497. Conſtitutionia *Cleritis Laïcos* prudens interpretatio ac declaratio a Boniſacio edita, *ibid.* Nova Diſſidii Bouiſacium ioter & Philippum Pulchrum occaſio, *ibid.* Diſſidii præcipuus ioceotor Bernardus Saiſſeti Apamienſis Epiſcopus, *ibid.* Alterum diſſidii incentivum, 498. Acerbom Boniſacii VIII. Diploma, literæque aſperiores ad Regem, 499. Regni ordines a Philippo Pulchro congregati de Booiſacii Diplomate deliberant, *ibid.* & *ſeq.* Reſponſa Gallicauis Epiſcopis a Clero & Rege Romam Legatis a Boniſacio data, 500. Peregrinum & hoſpitem in Hiſtoria ſe oſtendit Boniſacius 501. Animadverſio in id quod Boniſacios VIII. dixit de trium Galliæ Regum a Romanis Pontificibus Exauctoratione, *ibid.* Boniſacius VIII. indirectam in temporalia Regum poteſtatem ſibi tribuit, 501. Boniſacii opinio ab eximiis Doctoribus ſacræ Facultatis Pariſienſis confutata, 502. Cardinalium literæ Boniſacium excuſantes, 505. Guillelmi de Nogareto ſamoſus in Bonifacium VIII. libellus, *ibid.* Articuli a Legato nomine Boniſacii Philippo Pulchro oblati, 506. Reſponſionum Regiarom articuli, *ibid.* Bonifacius VIII. Regi minas intentat, & cenſuris eum ferit, 507. Ordinum Couventus Pariſiis habitus, *ibid.* Pleſſiaci vehemens & acerba contra Boniſaciom VIII. oratio & accuſatio, *ibid.* Appellationes Regis & omnium Regni Ordinum a Sententiis & Actia Boniſacii VIII. ad Concilium generale, 507. Cleri Gallicani appellatio, 508. Appellatio Academiæ Pariſienſis, *ibid.* Appellatio Capitoli Eccleſiæ Pariſienſis, *ibid.* Appellatio FF. Prædicatorum, *ibid.* In aopellationes prædictas animadverſio, 509. Appellationis formula a Boniſacio ad Concilium & ſuturum Pontificem, *ibid.* Extrema fulmina Boniſacii VIII. in Regem Regnumque Francorum vibrata, 510. Boniſacii VIII. ſacrilega eaptio a Guillelmo de Nogareto, 511. Benedictua XI. Bonifacii ſucceſſor Regi abſenti nec petenti abſolutionem a cenſuris in eum a Bonifacio VIII. latis impertit, 511. Abſolutionem Prælatis, cœteriſque Eccleſiaſticis viris ac laïcis a ceoſuris a Boniſacio in eos latis concedit, 512. Abrogatia Bonifacii VIII. Decretis & Sententiis contra Regem ac Regnum, omnia in integrum reſtituit, *ibid.* Hujus indulgentiæ rationes, *ibid.* Decretalia Boniſacii uoam Sanctam Conſtitutione Clementis V. revocata quatenua regiæ dignitati ae juribus officere poterat, 513. Bonifacii VIII. Cardinales 41. Boniſacii VIII. obitus, 41. Bonifacii VIII. magnanimitas, *ibid.* Integerrima fides, 41. Boniſacii VIII. nævi, *ibid.*

Boniſacius IX. ab obedientiæ ſuæ Cardinalibus Pontiſex eligitur, 70. Acta in Colomnenſes, 70. Legés a Richardo & Eduardo Angliæ Regibus latas Boniſacius IX. irritas dicit, 70. Annatarum uſum Boniſacius IX. Beneficiia Eccleſiaſticis primus imponit, 71. Bonifacii IX. caſtitas, 71. Obitus, *ibid.* Cardioales ab ipſo creati, 71.

Beaonia ab Imperatore Rodulſo perpetuâ libertate donata, 172.

Borbonia Stirps regia, 294.

Ad *Bovinas* prælium a Philippo Auguſto commiſſum, 183.

S. *Brigitta* Ordo 245. Ejus regula, *ibid.* S. Brigittæ Canonizatio, 246.

Brittanica Hiſtoriæ Scriptores, 136.

Brosardus, Patria ejus, profeſſio & opera, 144.

Brysatius, Joaunes, Hieroſolymorum Rex, Imperii Conſtantinopolitani Admioiſtrator, 260. Virtos ejus bellica, *ibid.* Budeuſe Concilium & ejus Canones, 185.

Bulgarorum Regoum Romanæ Sedis ſeudatarium, 8.

Burdegalenſis Synodus quando, quare, & a quo congregata, 176. Summa Canonum, *ibid.*

Burgundia ad regnum Gallicum acceſſio, 303.

C A-

C

Cabaſilas, Nicolaus, Theſſalonicenſis Archiepiſcopus, Schiſmaticus, 157. Doctrinæ Catholicæ aſſertor de præſentia reali Corporis & Sanguinis Chriſti in Euchariſtia, *ibid.* Cabaſilæ de verbis quibus Corpus & Sanguis Chriſti conſecrantur, ſententia, minùs a nonnullis intellecta, 157.

Cadii apud Turcas quid ſint, 269.

Cadurcenſis Academia a quo inſtituta, 52.

Cæſar-Auguſtanum inter & Toletanum Archipræſules contentio, 316.

Cæſarius Heiſterbacenſis, profeſſio ejus, opera, & tempus quo floruerit, 134.

Calderinus (Joannes) Patria ejus & opera 158.

Calecas [Manuel] Ordinis FF. Prædicatorum Theologus, 142. Calecæ opera, *ibid.*

Calvini objectiones contra Miſſæ Sacrificium, 612.

Calviniſtæ. Utrùm ob Hæreſeos infamiam juſtè capitali ſupplicio puniri poſſint, 344.

Campinacum. Concilia apud Campinacum a quibus & quare celebrata, 173. 178. Canonum Synopſis, *ibid.*

Canonici Sæculares ſuis Epiſcopis perſonaliter aſſiſtentes, fructibus Beneficiorum non privandi, 195. 233. Canonicorum ſtudia, 196. 199. 203. Canonicorum reſidentia, 232. Rationes Canonicos a reſidentia excuſantes, 233. Quotidianæ diſtributiones quibus debitæ, 233. Epiſcopi Cathedralium ſuarum Canonicos ad vitæ regularis profeſſionem compellere poterant, 234.

Canonicorum Regularium Diſciplina, 167. Veſtium vanitas Canonicis Regularibus prohibita, *ibid.*

Canonizatio, Ritus in Canonizatione Sanctorum obſervatus, 57.

Cantabrigenſis Academiæ erectio, 52.

Cantacuzenus (Joannes) mortuo Andronico publicæ rei adminiſtrationem ſuſcipit, 267. Imperii inſignia aſſumit, *ibid.* Joannes Palæologus Andronici filius Imperii conſors, *ibid.* Joannes Cantacuzenus Oecumenici Concilii celebrationem Romano Pontifici proponit ad unionem Eccleſiarum, *ibid.* Cantacuzeni ad Romanum Pontificem Orator, 268. Cantacuzenus Palamitis favet, *ibid.* Cantacuzenum inter & Joannem Palæologum juniorem Imperatorem ſimultates & bella, *ibid.* Cantacuzenus Imperator purpuram ac Sceptrum cum habitu Monaſtico commutat, 268. Cantacuzenus Hiſtoriæ & aliorum operum auctor, *ibid.*

Cantipratanus (Thomas) S. Thomæ condiſcipulus, 138. Opera ejus, *ibid.*

Capella Nobilium. Sex dies excepti in permiſſione celebrandi ſacrum in Capellis Nobilium, 199.

Capellani Regum a reſidentia diſpenſati, 233.

Cardinalitia dignitas cum Epiſcopali, abſque Pontificia diſpenſatione olim non retinenda, 212. Cardinalitiæ Inſulæ a tribus Imperii Electoribus Eccleſiaſticis recuſatæ, *ibid.* Cardinalis in Parlamento Pariſienſi Senator, 211.

Carmelitarum Ordo, 241. Carmelitici Ordinis origo cur ad Eliam referatur, 241. Primæva Carmelitarum Regula, *ibid.* Carmelitarum Ordinem Bertoldo antiquiorem eſſe nulla certæ fidei documenta probant, 241. Regulæ Carmeliticæ Confirmatio, 241. Carmelitarum in Europam migratio, 242. Antiquus Carmelitarum habitus, *ibid.* Regulæ Carmelitarum declaratio & mitigatio prima, 242. Secunda mitigatio, *ibid.* Ante Innocentii IV. Pontificatum nulla fuere in Europa Carmelitarum Cœnobia, 242.

Caro. Nullus eſt in hac vita juſtorum ſtatus in quo Caro ſit perfectè ſubdita ſpiritui, 699.

Carolus IV. Pulcher cognominatus, 300. Ejus nuptiæ, *ibid.* Bellum Aquitanicum 300. Eduardo filio ſororis Elizabethæ Aquitaniæ Ducatus inveſtituram concedit, 301. Gerardum Guettam Ærarii Præfectum tormentorum vi in cuſtodia enecat, *ibid.* Caroli IV. nævi, *ibid.* Caroli IV. obitus, 297. 301.

Carolus V. Galliarum Rex, Sapiens nuncupatus, 304. Bellum Hiſpanicum, *ibid.* Bellum Anglicum a Carolo V. glorioſè ac feliciter geſtum, 306. Caroli V. leges *ibid.* Liberi, obitus, elogium, *ibid.* Carolus V. a calumnia vindicatus. 307.

Carolus VI. Rex Francorum, 308. Caroli VI. bella *ibid.* Regia in Pariſienſes ſeveritas, 308. Carolus VI. regnum per ſe adminiſtrat, 309. Caroli morbus, *ibid.* Regni procuratio patruis Regis demandata, *ibid.* Affinitas Caroli VI. cum Richardo II. Anglorum Rege inita, *ibid.* Genuenſium deditio, *ibid.* Carolus VI. parùm cautus in Beneficiorum diſtributione, 310.

Carolus IV. Lutzemburgenſis, Rex Bohemiæ Romanorum Rex agente ſummo Pontifice eligitur, 281. Caroli IV. coronatio, *ibid.* Comitia Imperialia, legeſque a Carolo IV. latæ, 282. Caroli IV. in Romanam Eccleſiam beneficia, *ibid.* Wenceſlaum filium Romanorum Regem Carolus creat Septemvirûm ſuffragiis pecuniâ redemptis, *ibid.* Caroli IV. erga ſacras Reliquias pius affectus, *ibid.* Rerum a ſe geſtarum Hiſtoria ab ipſomet conſcripta. 282.

Carolus Andegaviæ Comes, Rex Siciliæ inauguratur. 29. Caroli bellica facinora & victoriæ. *ibid* Caroli Siciliæ Regis elogium, 33. Siculorum proditio & immanitas, in Gallos 35. Martinus IV. Caroli Regis cauſam tuetur, *ibid.* Senatoriam dignitatem a Nicolao III. Carolo Regi ereptam Martinus reſtituit, *ibid.* Pactum Petrum inter Aragoniæ, & Carolum Siciliæ Reges ſingulare certamen, 35. Caroli obitus, *ibid*,

Carolus Valeſius Comes. 298. Caroli in Ingerramnum odium, 300. Caroli egregia facinora, *ibid.* & *ſeq.* Caroli obitus, & conſcientiæ agitatio, 301.

Cartenſacus Robertus Græcorum Imperator, 251. Varia ejus bella & obitus, *ibid.*

Carvajallii Fratres a Ferdinando VI. injuſtè damnati 315.

A Caſſia (Simeon) ſanctimoniâ & prophetiæ dono inſignis, 156. Opera ejus, *ibid.*

Caſſiani doctrina Beguardorum & Quietiſtarum erroribus adverſa, 699. Quo ſenſu Caſſianus ſublimiorem quamdam agnoſcat Dominicâ orationem, 700.

Caſtella Legionis regni conjunctio, 312.

Caſtri Gonterii Concilia, 169. 182. 199. Summa Canonum, *ibid.*

Caſus reſervati. Poteſtas abſolvendi a Caſibus reſervatis, quibus ab Epiſcopo committenda, quave cautione, 192.

Catherina Senenſis Virgo, Tertii Ordinis S. Dominici, 160. S. Catharinæ Senenſis elogium & Opera, 160. S. Catharina Senenſis Gregorii XI. Oratrix ad Florentinos, & pacis inter ipſos & Sedem Apoſtolicam ſequeſtra, 65.

Cathedrales Eccleſiæ. Monaſteria quædam in Anglia erant Cathedrales Eccleſiæ, 181. Divinum Officium in omnibus Eccleſiis Diœceſeos ſecundùm uſum Cathedralis celebrandum, 200. 203. Præbendæ Cathedralium Eccleſiarum interdum a ſolis Epiſcopis collatæ, 222. quandoque a ſolis Capitulis, *ibid.* Interdum ab utriſque conjunctim, 222.

Catholicorum pauperum Ordo, 234. A quibus inſtitutus & confirmatus, *ibid* & *ſeq.* Pauperum Catholicorum Regula, 235.

Cauſæ majores ad Sedem Apoſtolicam referendæ, 552.

Cecci Aſculani profeſſio, errores, ſupplicium, 101.

Celeſtinorum Ordo, 244. Hujus Ordinis initia, progreſſus & approbatio, *ibid. & ſeq.*

Celeſtinus IV. Pontifex Max. 20. Doctrina ejus, mores, Pontificatus tempus & obitus, *ibid.*

S. Celeſtinus V. Pontifex electus ſolo Numinis metu ſummam dignitatem ſuſcipit, 38. S. Celeſtinus oneri Pontificatûs impar, *ibid.* Pontificatu cedit, 38. Simplicitas ejus, *ibid.* Celeſtini V. Cardinales, 38. Obitus, *ibid.*

Cenſurarum Eccleſiæ contemptores contumaces mulctâ pecuniaria caſtigandi, 171. 173. Eccleſiaſticarum Cenſurarum contemptores obdurati, 194. 196. Abſolutio a Cenſuris vi aut metu extorta, 430.

Ceſſatio Canonica a Divinis 420. Ceſſatio illa a Divinis vim non habuit interdicti, *ibid.*

Chorea diebus feſtis probibitæ, 163.

Chriſtiani perfecti ſtatus nullus eſt in quo ſit impoſſibilis oratio, 697. Perfectus Chriſtianus remiſſionem peccatorum, & alia bona poſtulat a Deo in oratione, *ibid.* Chriſtiani perfecti petitiones, 698. Quo ſenſu Clemens Alexandrinus perfecti Chriſtiani virtutem eò deduci ſignificat ut ammitti non poſſit, *ibid.* Oratio vocalis & ſancta lectio perfectis Chriſtianis conveniunt, 698. Chriſtiana perfectio deſideranda, 670. Chriſtiana perfectio in quo poſita, 699. Chriſtiani perfecti ſtatus non eſt in quo caro ſpiritui non obnitatur, *ibid.* Nemo Chriſtiaous eſt qui ſalutem ſuam æternam deſiderare & a Deo petere non teneatur, 701. perfectus Chriſtianus vitam æternam indeſinenter poſtulat a Deo, 702. 706. Chriſtianæ profeſſionis finis regnum cœlorum eſt, 717. Ad Chriſtiani hominis peſectionem pertinet exercere ſe in actibus virtutum 720.

Chriſti corporis & ſanguinis ſacrificium, 590. *Vid.* Miſſa & Euchariſtia. Sanguis Chriſti a Sacerdotibus offertur, 595. Sacerdotes Chriſtum in ſacrificium offerunt, quemadmodum Chriſtus ſacrificium Patri ſeipſum obtulit, *ibid.* Sacerdotes offerunt pro populo ſacrificium Corporis Chriſti *ibid.* Chriſtus quotidie in altari credentibus immolatur, 595. Chriſtus Sacerdos & victima, *ibid.* Sacrificia vetera ſigna & figuræ ſacrificii Chriſti *ibid.* Chriſtus veriſſimum & ſingulare ſacrificium, *ibid.* Chriſtus in ſacramento quotidie immolatur, 596. in ſacramento panis & vini, Chriſtus offertur, *ibid.* Hæreſis de perturbationibus involuntariis in Chriſto 714. Aſſerere cogitationem de Chriſto & ejus myſteriis a contemplatione excludi, hæreſis eſt, 725. Quietiſtarum alii de Chriſto errores 727. Qua ratiooe per Chriſtum tranſeant & in illo maneant animæ ſanctæ, *ibid.* Chriſti paſſio & vulnera contemplationis materiam ſuppeditant animabus ſanctis, 728. Contemplatione humanitatis Chriſti velut lacte viri ſpirituales paſcuntur 729. Sponſæ purus amor frequenti Chriſti & myſteriorom ejus contemplatione alitur, 730.

Chriſti Ordo Equeſtris, 246. Hujus Ordinis approbatio, officia, habitus, *ibid.* Inſtitutio Ordinis militiæ Jeſu Chriſti, 325.

Circumcellionum hæreſis quando exorta, 87. Circumcellioonm errores & fautores, *ibid.*

Citationis juridicæ forma, 274.

Clariſſæ, ſanctimoniales a S. Fraociſco inſtitutæ. 240.

Clemens IV. ad Pontificiam ſedem evectus, 29. Carolo Nono Regi Siciliæ gratulatur, *ibid.* Clemeotis IV. geſta pro Siciliæ regno, 29. pro Ungariæ regno, *ibid.* Clemens Civiles Angliæ motus ſedare conatur, 29. Principes Chriſtianos ad Bellum ſacrom hortatur, 30. Puritati fidei conſervandæ invigilat Clemens IV. *ibid.* Tractat de Eccleſiæ Græcæ cum Latina conjunctione, *ibid.* Aragonum Regi dirimendi ob conjugis lepram matrimonii poteſtatem negat, 30. Ad cdntinentiam illum exemplo S. Ludovici Francorum Regis hortatur, 30. Clementis moderatio, in ſuos taotùm propinquos beneficia temperantis, 31. Præclaræ Clementis IV. ſententiæ, 31. Clementis IV. elogium & obitus, *ibid.*

Clemens V. ſummus Pontifex, 43. Geſta in electione Clementis V. *ibid.* Electionis ejus Decreto quot Cardinales ſubſcripſere, 44. Clemens V. Lugduni coronatur, *ibid.* Inaugurationis illius infauſta omina 44. Pontificia ſedes a Clemente V. in Gallias tranſlata, *ibid.* Clemens V. ea quæ Regi Chriſtianiſſ. ante inaugurationem ejus juraverat, implet, *ibid.* Clementis V. curæ de Religione propaganda, 44. Decretalem *Unam Sanctam*, conſtitutione Clemens V. revocat quatenus Regiæ dignitati ac juribus præjudicare poteſt, 513. Clemens V. Philippum Regem a calumnia vindicat, *ibid.* Proceſſus omnes, ſententias, acta contra Regem, regnum & regnicolas reſcindit, *ibid.* Quâ ratione Decretales *Unam Sanctam & Rem novam* in ſuo robore permanere Clemens V. declaravit, 514. Clementinæ conſtitutiones, 513. Dulcini Hæreſiarchæ a Clemente damnatio, 44. Carolo Martello Ungariæ regnum Clemens adjudicat adversùs Ottonem Bavariæ Ducem ejus æmulum, *ibid.* Concilii Viennenſis indictio, celebratio & alia Clementis V. geſta, 45. Clementinæ, quid ſint, *ibid.* Hebraicæ, Chaldaïcæ Arabicæ & Græcæ linguæ ſtudium in præcipuis orbis Chriſtiani Academiis inſtituit, 45. quare, *ibid.* Cardinales a Clemente V. creati, *ibid.*

Clemens VI. patria ejus, profeſſio, eruditio, memoria, humanitas, facundia, 55. Latam a Joanne XXII. in Ludovicum Bavarum ſententiam confirmat Clemens VI. *ibid.* Clemens VI. Avenionem Romanæ Eccleſiæ acquirit, 56. Sacram expeditionem contra Turcas indicit, *ibid.* In extinctione ſchiſmatis Græcorum & Armenorum Clemens VI. incumbit, *ibid.* Clementis VI. pro ſalute Armenorum ſollicitudo, *ibid.* Clemens VI. Romani Pontificis primatum Armenis explicat, pluriumque circa illum articulorum profeſſionem ab illis exigit, 56. Jubilæum ad quinquageſimum annum redactum, 57. Clemens VI. in vitæ diſcrimine adductus ea revocat in quibus ut homo errare potuit contra Catholicam fidem & bonos mores, 57. Cardinales a Clemente VI. creati, 58.

Clemens VII. aliter Robertus Gebennenſis, contra Urbanum VI. Pontifex eligitur, 68. Schiſma, *ibid.* Quæ illud conſecuta ſunt, 68. Clementis VII. in ſua obedientia Cardinales, 69. Clementis VII. obitus, *ibid.*

Clericalis titulus, 152. 170. 211.

Clericorum continentia 163. 188. Tabernarum aditus Clericis prohibitus, *ibid.* 183. 190. Habitus & Tonſura Clericorum, 153. 166. 167. De Vita & honeſtate Clericorum, 163. 190. 331. Clericorum immunitates, 169. 193. Clerici ſi quid nothis aut concubinis legent, irritum, 172. Decreta contra Clericos incontinentes, 173. contra Clericos mercimonia publicè exercentes, 177. Clericorum officia, 177. Modeſtia Clericorum, *ibid.* Venatio Clericis prohibita, 179. 184. Pœna Clericorum ſæcularem defenſionem contra Epiſcopos quærentium, 182. Hoſpitalitas a Clericis exercenda, *ibid.*

Cle-

Clerici Beneficiarii, & excommunicati, 184. Clericorum menſa frugalis, 193. Violentas manus Clericis inſerentium pœnæ, *ibid.* 200. Providendum ne Clerici multitudine ſua vileſcant & mendicare cogantur, 195. Clericorum ſtudia, 196. 203. Clericorum menſa, 201. Veſtium breviorum & calceorum ſæcolarium uſus Clericis prohibitus, *ibid.* Clericos laïcis in modo vivendi præcellere oportet, 202. Summi Pontifices Chriſtianiſſ. Regibus permittunt ut Clericos flagitioſos in carceres ſuos detrodi jubeant, ad Eccleſiæ mandatum reddendos, 117. Clericos abſque titulo Beneficii aut Patrimonii ordinari neſas, 162. 170. 221. Clericorum ordinandorum ætas, *ibid.* Clericorum in Beneficiis reſidentia, 232. Rationes Clericos a reſidentia excuſantes, *ibid.* Clerici bonorum Eccleſiaſticorum diſpenſatores dumtaxat non domini, 252. Quæ bona Clerici tranſmittere poterant ad hæredes, 253. Contributiones gratuitæ Cleri ad publicas Eccleſiæ Regnique neceſſitates, 255. Clerus militiam Galliæ Regibus ſuppeditare tenebatur, 257.

Coadjutorum aſſumptio, quare, & cujus auctoritate fiebat, 211.

Cæmeteriis honor ſervandus, 186. De iis qui in Cœmeteriis herbas creſcentes metunt, abſque Rectorom arbitrio, 202.

Colonienſis Concilia & Canones ab ipſis conditi, 177. 187.

Columna (Ægidius) Bituricenſis Archiepiſcopus, patria ejus, parentes, profeſſio, doctrina, 151. Ægidii Columnæ liber de Eccleſiaſtica poteſtate, *ibid.* Supremum & ab Eccleſia vel quovis alio præter Deum in temporalibus independens Chriſtianiſſimi Regis dominium demonſtrat, *ibid.*

Columna (Joannes) Archiepiſcopus Meſſanenſis, 137. Quando floruerit, *ibid.* Joannis Columnæ opera, 137.

Commenda. Beneficiorum Commendationes interdum a Romanis Pontificibus factæ, interdum ab iis revocatæ, 213. Abuſus in vacantium Eccleſiarum Commendatione emendator, 213.

Communio annua in Paſchate imperata, 184. 331. A ſuo Parocho ſuſcipienda, 194. *Vid.* Paſcha.

Compendienſes Synodi, 182. 193. 198.

Conceptio Immaculata. Pariſienſis Academiæ ſacramentum de Immaculata Deiparæ Virginis Conceptione 149.

Concilia. Quanta Conciliorum auctoritas 189. Conciliorum generalium auctoritas immediatè eſt a Chriſto, 551.

Concionatorum, ætas & qualitates, 194.

Concordantiæ Bibliorum a quo primùm editæ, 193.

Confeſſio Sacramentalis. Annuæ Confeſſionis propriis Sacerdotibus faciendæ præceptum, 168. 171. 184. 190. 331. Confeſſionis annuæ Diſciplina, 171. Confeſſiones infirmorum a quibus audiendæ, 172. Confeſſio communionem præcedat, 176. Confeſſionem Sacramentalem divino jure neceſſariam illis eſſe qui poſt baptiſmum in mortale peccatum lapſi ſunt, probatur ex Scriptura, 623. Confeſſionis Sacramentalis neceſſitas & uſus perpetuus in Eccleſia ex Patribus demonſtratur, 639. S. Irenæi pro Confeſſione ſacramentali ſuffragium, *ibid.* Tertullianus Catholico dogmati robur addit, 640. S. Cyprianus Confeſſionis ſacramentalis vindex, 641. Origenes Confeſſionem ſacramentalem agnoſcit, *ibid.* Lactantius Confeſſionem ſacramentalem laudat, 643. S. Hilarius Confeſſionis Sacramentalis aſſertor, *ibid.* SS. Baſilius & Gregorius Nicænus Catholico de Confeſſione ſacramentali dogmati ſuffragantur, 644. S. Ambroſius Confeſſionem Sacramentalem approbat, 645. S. Pacianus Confeſſionis Sacramentalis teſtis, 646. S. Chriſoſtomus Confeſſionem Sacramentalem ut fidei dogma propugnat, *ibid.* Ex S. Leone Confeſſionis Sacramentalis uſus evincitur, 649. Innocentius Confeſſioni Sacramentali ſuffragatur, 647. S. Hieronymus Confeſſionis Sacramentalis vindex, *ibid.* Sanctus Auguſtinus Confeſſionis Sacramentalis patronus, 648. Theodoretus, Sidonius Apollinaris & Julianus Pomerius Confeſſionis Sacramentalis teſtes, 649. Confeſſionis Sacramentalis uſus ex Sancti Gregorii Magni & Sancti Audoëni teſtimoniis confirmatur, 650. Ex Canonum antiquorum auctoritate Confeſſionis Sacramentalis uſus & neceſſitas comprobantur, *ibid.* Confeſſionis uſus apud Coptas Æthiopes & Græcos recentiores, 651. Confeſſionis uſus apud Græcos, *ibid.* Venialium peccatorum Confeſſio apud antiquos pene inſueta, 661. 668. Confeſſio Sacramentalis nono ſæculo a quibuſdam Catholicis inepiè impugnata, 679. Catholica ſententia de neceſſitate Confeſſionis Sacramentalis ad ſalutem, ab omnibus Scriptoribus Eccleſiaſticis Gratiani ætate propugnata, 681. Græcæ Eccleſiæ cum Latina conſenſus in dogmate de neceſſitate Confeſſionis Sacramentalis confirmatur, 684. Gratiani mens & ſententia de Confeſſione Sacramentali explicatur, 685. Confeſſio nec Deo injurioſa, neque Confeſſariis noxia, 634. Singulorum peccatorum Confeſſio impoſſibilis non eſt, 633. neque conſcientiarum perturbatrix, *ibid.* Confeſſionis ſigillum, 635. De ſigillo Confeſſionis obſervatione digna, 155. Confitentium examen, 635. Utilitas Confeſſionis vindicata, 636. Militum ante pugnam Confeſſio, 660. Confeſſionis Sacramentalis in extremis antiquus uſus, *ibid.* Confeſſionis Sacramentalis mos antiquior in Feſtis ſolemnibus, 662. Miracula Confeſſionis Sacramentalis neceſſitatem, uſum & utilitatem confirmantia, 662.

Confirmationis Sacramenti adminiſtratio, 172. Confirmatio Euchariſtiæ receptioni præmittenda, 188.

Confraternitates abſque Epiſcoporum licentia non fiant, 174. Confraternitatum abuſus, 177. Confraternitates piæ, 197. 201.

Conimbricenſis Academiæ inſtitutio, 315.

Conradus a Liktenavv, Præmonſtratenſis Ordinis Profeſſor, 134.

Conradus Vitæ S. Dominici Scriptor, 145.

Conſtantinopolis a Latinis expugnata, 259. A Græcis recuperata, 263.

Conſuetudo. Antiquæ Conſuetudinis uſus vim habet privilegii, 484. Conſuetudo juriſdictionem tribuit, 476.

Contemplatio. Viri pii & qui dono Contemplationis inſignes habentur, doctrinæ defectu plerumque in graves errores impingunt, 160. Contemplatio hujus vitæ ſine Dei æternæque Beatitudinis deſiderio, mera eſt illuſio, 710. Contemplationis actus continuus in hac vita eſſe non poteſt, *ibid.* 718. Actus continuus Contemplationis error & figmentum Quietiſtarum, *ibid.* Quantumvis ſublimem Contemplationis gradum homo attigiſſe videatur, actus virtutum exercere debet quouſque Deum videat, 710. Utrum perfecta Contemplatio circa Chriſtum occupetur, 725. Summum ens non eſt unum Contemplationis objectum, 728. Chriſti paſſio objectum eſt Contemplationis animarum ſanctarum, 728.

Corbarius (Petrus,) Antipapa, quis ſit, 48. *Vid.* Nicolaus.

Corona ſpineæ Domini Pariſios Tranſlatio, 292.

Corporalium ablutio a quibus & quomodo facienda, 175.

Corporis Chriſti feſtum, & jejunium in ejus Vigilia obſervari ſolitum, 28. 196. Pia conſuetudo proſequendi SS. Corpus Chriſti cùm ad infirmos defertur, 202. Corporis Chriſti ſacrificium, *Vid.* Miſſa.

Corporis Chriſti Monachorum Ord. Ciſtercienſis Congregatio, 244. Hujus auctor incertus, *ibid.* Regula, 245. Illius Congregationis varii ſtatus, *ibid.*

Corteniacus (Petrus) Autiſiodorenſis Comes, Conſtantinopol. Imperator, 251.

Curatorum reſidentia, 179. 232. Portio congrua Curatorum 192. 202. Curatorum inſtitutio, niſi ab Epiſcopo facta, non eſt Canonica, 193. Curatorum officia, 332.

D

Dallaus Confeſſionem Sacramentalem impugnat, 628. Dallæi objectiones ex Scriptura ſacra petitæ diluuntur, *ibid.* Dallæi ratiunculis contra Confeſſionem Sacramentalem reſpondetur, 633. Exſufflantur objectiones Dallæi ex veterum Chriſtianiſmi ſectarum moribus deſumptæ, 650. Dallæi argumenta ex SS. Patrum monumentis conflata nihil probant, 652. & *ſeq.* Leviores aliæ Dallæi objectiones diſſipantur, 661. Dallæo non favet Sanctus Gregorius Nyſſenus, 665. Reſpondetur objectioni Dallæi ex Nectarii facto petitæ, 666. Joannem Chryſoſtomum fruſtra Dallæus trahit in partes, 669. Levinſculæ quædam Dallæi objectiones ex aliis Patribus petitæ ſolvuntur, 672. Caſſiani & Juliani Pomerii auctoritate Dallæus abutitur, 673. Laurentius Novarienſis Epiſcopus Dallæo non favet, 675. Venerabilis Bedæ teſtimonium Dallæo eripitur, 676. Marcus Eremita non eſt Dallæo propitius, 677. Dallæi objectionibus ex Petri Lombardi & Gratiani auctoritate allatis reſpondetur, 678. 685.

Damiata a S. Ludovico expugnatio, 289.

Davidis de Dinando libri in Concilio Pariſienſi damnati & igni traditi, 83.

Decimarum ſolutio, 163. 195. 200. 333. Decimarum detentores excommunicatione feriuntur, 176. 189. Eccleſiaſticâ ſepulturâ privantur, 193. In ſolutione Decimarum exceptio præſcriptionis non admittenda, 183. Triticum non deferendum donec decimatum fuerit, 191. Decimæ infeodatæ quid ſint, & quomodo Laïcis conceſſæ, 254.

Decretalium ſextus, 40. ab Eccleſia Gallicana non receptus, *ibid.*

Defunctorum Officii recitatio, 201.

Delitioſi (Bernardi) in Benedictum XI. nefarium facinus, 512. Supplicium de ipſo ſumptum, 513.

Delphinatus donatio ab Humberto Principe Francorum Regum primogenitis facta, 302.

Denarii decimi Romani Pontificis nomine contributio, 191.

Diabolus peccatum ſuggerit & ſuadet, ad illud committendum vim non infert, 724.

Diœceſis Viſitatio ab Epiſcopo facienda, 191. 332.

Dimiſſoria literæ, 194. Pro literis Dimiſſoriis nihil exigendum, 199.

Dinus Juriſconſultus, 147.

Dionyſius Rex Luſitaniæ, 315. Dionyſium inter & Alphonſum ejus filium grave diſſidium, 325. Dionyſii elogium, *ibid.* Obitus & munificentia, *ibid.*

Diſciplina Eccleſiaſtica renovata ab Urbano V. 62. *Vid.* Eccleſiaſtica.

Dolcibinus, Patria ejus, profeſſio & opera, 132.

Dominicæ diei religioſa obſervantia, 191. Dominicæ diei ſanctificatio, 195.

S. Dominicus, Patria ejus, parentes, ſtudia, pietas, charitas, 236. S. Dominicus Ordinis FF. Prædicatorum conditor, *ibid.* S. Dominicus primus adverſùs hæreticam pravitatem Inquiſitor, 237. Roſarium B. Virginis a S. Dominico inſtitutum, 237. S. Dominicus primus S. Palatii Magiſter, 238. Sanctimonialium Ordo a S. Dominico inſtituitur, *ibid.* An S. Dominicus aliquid ſcripſerit, 239.

S. Dominici in Albigenſium hæreſi evertenda labores & miracula, 76.

Dominici pueri martyrium, 313.

Ducas (Alexius) Orientis Imperator, 259.

Ducas (Joannes) Conſtantinop. imperator, 261. Bella ejus cum Roberto Corteniaco, *ibid.* Joannis Ducæ Græcorum Imperatoris geſta, 261.

Durandus a ſancto Porciano, Ord. Prædicatorum, Aniacenſis Epiſcopus deſignatus, 154. Regula pro ſtudio Theologico a Durando præſcripta, 154. Durandus Opera ſua correctioni Eccleſiæ Romanæ & Catholicæ ſubjicit, *ibid.*

Durantus (Guillelmus (cognomento Speculator, Mimatenſis Epiſcopus, 145. Opera ejus, *ibid.*

E

Eberardus Altahenſis, Ratiſponenſis Archidiaconus, 147.

Eccleſia libertatis tutela Regnorum baſis, 32. Eccleſiæ libertas in Luſitania & Anglia vindicata, 37. Bona Eccleſiarum in uſus belli convertere non licet abſque licentia ſummi Pontificis, 57. Nulla diſponendi de rebus Eccleſiaſticis Laïcis eſt attributa facultas, 71. Viri Eccleſiaſtici non ſunt bonorum Eccleſiaſticorum Domini, ſed diſpenſatores, 118. A Ludovico VIII. lata in pertinaces clavium Eccleſiæ contemptores ſententia, 168. Eccleſiæ poſſeſſiones abſque Epiſcopi conſenſu non alienandæ, 174. 333. Eccleſiæ libertas & immunitas, 163. 184. 333. Eccleſiæ violantium immunitates pœna, 177. Adverſùs eos qui Eccleſiæ bona detinent, vel alienant, 179. 196. Obſervanda de Eccleſiaſtica libertate, 188. Unius Eccleſiæ bona abſque auctoritate Epiſcopi non transferenda, 197. Beneficiati inventorium omnium bonorum ad Eccleſias ſuas pertinentium, initio ſuæ adminiſtrationis conſcribant, 393. Eccleſiæ bona, pauperum patrimonia, 252. Theolog. & Magiſtri in Eccleſiis inſtituendi, 331. Utrum Eccleſia jus babeat exerendi gladii, 352. Concilii Lugdunenſis I. Decreta bonorum Eccleſiaſticorum conſervationem ſpectantia, 393. Subjectio Eccleſiarum ſeu bonorum, aut jurium Eccleſiaſticorum, Laïcis prohibita, 430. Eccleſiarum Cuſtodia & defenſio primus juris Regaliæ titulus, 434. Utrum Cuſtodiæ ſeu Defenſionis Eccleſiarum titulus Regibus Chriſtianiſſ. primæ & ſecundæ Dynaſtiæ competat, 436. Primum Cuſtodiæ ſeu Defenſionis Eccleſiæ a Regibus præſtitæ argumentum, Regum in ſacris Electionibus auctoritas, ex Eccleſiæ conceſſione, *ibid.* & *ſeq.* Conciliorum convocatio & confirmatio ſplendidum regiæ tuitionis Eccleſiæ impenſæ argumentum, 437. Formula Marculfi regiæ tuitionis Eccleſiarum teſtis, 438. Jus Cuſtodiæ ac Defenſionis bonorum Eccleſiæ, ſed præſertim vacante, ſecundæ Dynaſtiæ Reges exercuiſſe colligitur ex Hincmaro, 439. Jus idem ex Capitulari Cariſiacenſi Caroli Calvi confirmatur. *ibid.* Jus regiæ cuſtodiæ ac defenſionis Eccleſiarum tempore Caroli Simplicis, *ibid.* Chriſtianiſſ. Reges cuſtodiæ jure in Eccleſiis abutuntur, 440. Utrum Eccleſiæ feuda Regi obnoxia ſub prima & ſecunda Regum Francorum Dyna-

naſtia poſſiderent 444. Feuda Eccleſiis a Chriſtianiſſ. Regibus conceſſa, 445. *Vid.* Francorum Reges. Utrum Regaliæ uſus Eccleſiæ libertati noceat, 471. Advocatis & defenſionibus Eccleſiarum olim conſtituta honoraria, 473. Eccleſia per jura Regum poſſeſſiones habet, *ibid.* Canones non prohibent quin Reges fructus Eccleſiarum vacantium, titulo cuſtodiæ, defenſionis ac Regaliæ ſibi debitos præcipiant, 474.

Eccleſia pollutæ reconciliatio, 193. Reverentia Eccleſiis debita, 430. Juſta bonorum temporalium ab Eccleſia poſſeſſio, 703. *& ſeq.*

Eccleſiaſtica Diſciplina, XIII. ſæculo, 170. Eccleſiaſtica juriſdictio, 173. 175. 583. Juriſdictionis & libertatis Eccleſiaſticæ defenſio, 597. 202. 185. 592. 596. Eccleſiaſtica juriſdictio vindicatur, 592. 326. 333. Sæculares Magiſtratus & Domini temporales Eccleſiaſticam juriſdictionem juvare tenentur, 197. Diſceptatio de Eccleſiaſtica juriſdictione inter Patrum Bertrandi & Petrum de Gugneriis, 216. *& ſeq.* Vulnera Eccleſiaſticæ juriſdictioni a Laïcis inflicta, 218. Procedendi modus in ſoro Eccleſiaſtico, 330. 333.

Edmundus, Virgo cognominatus, Cantuarienſis Archipræſul & Angliæ Primas, 135.

Eduardus I. Rex Angliæ proclamatur, 323. Jus ſuum ſuperioris dominii in Scotiæ regnum vandicat, *ibid.* Pactum cum Rege Francorum conficit, 323. Euardi bella, *ibid. & ſeq.* Eduardus & Angli Papam non agnoſcunt in temporalibus ſuperiorem, 323. Eduardi I. Obitus & ſuprema mandata, 324. Eduardi I. animus ſuperbus, *ibid.*

Eduardus II. Angliæ Rex non tam jure hereditario quam unanimi aſſenſu Procerum & Magnatum, 324. Parlamentum Londini celebratum, & varia ejus ſtatuta, *ibid.* Bellum civile, 324. Eduardus II. fugit, *ibid.* Romanus Pontifex ſequeſter pacis intercedit, 324. Procerum ſuperba reſponſio, *ibid.* Pax confecta, 324. Novum Eduardum inter & Barones diſſidium, *ibid.* Eduardus II. in Hereſordienſem Epiſcopum læſæ Majeſtatis accuſatum agit, 324. Pacem cum Rege Francorum conficit, quibus conditionibus, 325. Civile bellum redintegratum, *ibid.* Eduardus II. Parlamenti ſententiâ regno abdicatur, 325. Eduardus II. crudeli nece ſublatus, *ibid.*

Eduardus III. Angliæ Rex ſalutatur, 325. Pacem indecoram cum Scotis conficit, *ibid.* Ad Bellum Gallicum ſe accingit, 325. Regem ſe Franciæ inſcribit, *ibid.* Eduardi III. totiuſque Nobilitatis Anglicanæ Literæ ad Clementem VI. contra Reſervationes Pontificias, 325. Cauſas ſuper jure Patronatûs Beneficiorum tractari debere in Curia ſua, & jus Patronatûs eſſe jus regium, Eduardus, Proceresque contendunt, *ibid.* Epiſcoporum & Abbatum nominationem eſſe jus regium olim, aſſerit Eduardus III. 325. Inauditum ſubſidium a Cleropopuloque Eduardus exigit, 326. Eduardi III. vitia & obitus. *ibid.*

Ekardi errores, 101. a Joanne XXII. damnati, 202. Ekardus errores ſuos revocat, ſeque & ſcripta ſua Sedis Apoſtolicæ judicio ſubjicit, *ibid.*

Electionum ſacrarum tempus, ordo, modus, 332. Modus præſcribitur appellationibus contra ſacras Electiones, & proviſiones, 428. Electi ad Eccleſiaſticas dignitates ab adminiſtratione ante confirmationem arcentur, *ibid.* Confirmatio Electionis infra ſex menſas poſtulanda, *ibid.* Alia de Electionibus ſtatuta, *ibid.* Scientia eligendis neceſſaria, 429. Electionum libertas, *ibid.*

Electores. Tres Imperii Electores Eccleſiaſtici Cardinalitiam dignitatem recuſant, 212.

Eleemoſyna Eccleſiaſtica, 194.

Engelbertus Admontenſis Abbas, 146. Opera ejus, *ibid.*

Epiſcopis prædicationis munus injungitur, 165. Epiſcopos per ſe Confeſſiones frequenter audire decet, *ibid.* Nihil exigendum ab Epiſcopis ratione ſigilli, *ibid.* Nec pro denuntiationum matrimonii redemptione, 165. Epiſcoporum officia, 173. Epiſcopus alienæ Diœceſeos homines ad Clericatum aut Ordines non promoveat, ſpe ratihabitionis, 577. Pœnæ Clericorum contra Epiſcopos ſæcularem defenſionem quærentium, 582. De iis qui Epiſcopo manus violentas intulerint, *ibid.* Miſſa ab unoquoque Sacerdote pro Epiſcopo defuncto celebranda, 189. Diœceſis viſitatio annua ab Epiſcopo, 191. Epiſcoporum exequiæ, 194. Epiſcopis honor & reverentia exhiberi ſolita, 595. Inſtitutio Canonica Curatorum ad Epiſcopum pertinet, 593. 597. Epiſcoporum menſa, 201. Epiſcoporum electiones, 205. Aſſenſûs regii neceſſitas in electionibus Epiſcoporum, in Eccleſia Gallicana, 206. Epiſcopatus a Romano Pontifice jure devoluto collati, *ibid.* Epiſcoporum electiones in Anglia, 206. Electiones Epiſcoporum in Hiſpania, 208. Epiſcoporum electiones in Italia, 209. Epiſcoporum confirmatio, *ibid.* Juramentum obedientiæ Romano Pontifici præſtitum, *ibid.* Sacramentum fidelitatis Regibus præſtitum ab Epiſcopis, 210. Ceſſiones Epiſcoporum, *ibid.* Cauſæ ob quas Epiſcopatu cedere licet, 210. Epiſcoporum tranſlationes ſolius Sedis Apoſtolicæ auctoritate, & ob Eccleſiæ commodum factæ, 211. Epiſcopi alia Beneficia abſque Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione poſſidere non poterant, 212. Cardinalibus neceſſaria erat diſpenſatio Pontificia ut Epiſcopatum cum Inſulis Cardinalitiis retinerent, *ibid.* Epiſcoporum reſidentia, 254. Cauſæ Epiſcopos a reſidentia diſpenſantes, *ibid.* Epiſcoporum reſidentia Juris divini, 580. Epiſcopalis juriſdictio in cauſis Clericorum, 215. Epiſcopalis juriſdictio in cauſis Laïcorum, 257. Canonica Epiſcoporum judicia, 219. Epiſcopi Cathedralium ſuarum Canonicos ad Regularis vitæ profeſſionem compellere poterant, 534. An & quomodo cadente XIV. ſæculo jus condendi teſtamenti Epiſcopis competeret, 253. Epiſcopi militiam Regibus Chriſtianiſſimis ſuppeditare tenebantur, 257. Epiſcoporum coadjutores & cooperatores in prædicationis officio & confeſſionibus audiendis 331. Epiſcopi interdictum aut ſuſpenſionem non incurrunt niſi in ſententia exprimatur, 393. Privilegium Epiſcoporum tempore interdicti, 334. Epiſcopalium jurium uſurpatio Abbatibus prohibetur, *ibid.* Epiſcopos ab examine quæſtionum fidei excludere pugnat contra jus divinum, 551. Epiſcoporum auctoritas inferior & ſubordinata, in fidei quæſtionibus definiendis, 553. Epiſcoporum poteſtas a Chriſto immediatè derivata, 553. Quomodo Epiſcoporum auctoritas in cauſis fidei a Pontificia differat, 556. Quæſtiones fidei ad Sedem Apoſtolicam poſt Epiſcopale judicium referendæ, 558. Sacræ Facultatis Pariſienſis ſententia circa Epiſcoporum divinam auctoritatem in judicandis fidei controverſiis, 560. Epiſcoporum miniſterii eſt de dogmatibus judicare, 570. In iis quæ viam interiorem ſpectant Epiſcoporum judicio ſtandum & parendum eſt, 687.

Eremitarum S. Auguſtini Ordo, 243. A Joachimo Abbate prædictus, *ibid.* Hujus Ordinis ſtatus decimo-tertio ſæculo, 243. Variæ Eremitarum Congregationes in unam compoſitæ, *ibid.* Eremitæ S. Pauli, 245. Ordinis inſtitutio, *ibid.* Regula, 245. Confirmatio. *ibid.*

Evangelium. Errores anonymi Auctoris qui librum edidit Evangelii Æterni, 84. Hujus libri

bri Auctor quis ille ſit, utrum quidam e Prædicatorum Ordine, 85. Utrùm Joannes de Parma, Ordinis FF. Minorum Generalis Miniſter, *ibid.* Errores libri inſcripti Evangelium Æternum, damnati ab Alexandro IV. & a Concilio Arelatenſi, 86.

Euchariſtia. Joannis de Pariſiis inepta de modo exiſtendi Corporis Chriſti in Euchariſtia, ſententia, 147. Græcorum de verbis quibus Corpus & Sanguis Chriſti conſecrantur, ſententia, minùs a nonnullis intellecta, 157. Error Parochorum Valentinorum circa Euchariſtiam, 161. Nemo ad Euchariſtiam admitti debet, niſi fuerit confirmatus, vel a receptione Confirmationis legitimâ cauſa impeditus, 188. Euchariſtiæ ſacrificium, 590. *Vid.* Miſſa. Sacrificium incruentum Corporis Chriſti in Euchariſtia ſucceſſit omnibus ſacrificiis veteris Teſtamenti, 505. Euchariſtiæ ſacramentum verum & ſingulare ſacrificium, *ibid.* Chriſtus in Euchariſtiæ ſacramento omni die populis immolatur, 596. Euchariſtia mera non eſt ſacrificii a Chriſto in cruce oblati commemoratio, 602. Eſſentia Euchariſtici ſacrificii in quo poſita, 593. *& ſeq.* Tridentinæ Synodi, ea de re ſententia, 594. Hujus ſacrificii varia nomina, 595.

Excommunicatio. Nemo niſi prævia monitione excommunicandus, 171. 333. Communicantes cum excommunicatis molctâ pecuniariâ caſtigantur, 172. 176. Qui anno ſolido in excommunicatione manent, velut hæretici habentur, 173. 200. Excommunicati in contumacia perſeverantes quomodo tractandi, 190. Poteſtas Archiepiſcopi in cauſis Excommunicationis, 205. De ſententia Excommunicationis, 431.

Extrema-Unctio quâ ætate recipienda, 187.

Eymericus (Nicolaus) Patria ejus, profeſſio 161. Eymerici Opera, *ibid.* Adverſarii, 161. Elogium, *ibid.*

F

Fatuorum Feſtum abrogatum, 165.

Ferdinandus Caſtellæ Rex, 312. Ferdinandi bella, *ibid.* Caſtellæ Legionis regnum Ferdinandus conjungit 312. Ferdinandi Regis liberi, 312. Obitus, ſanctitas, *ibid.*

Ferdinandus IV. Caſtellæ Rex, 315. Varii motus regni ejus initio feliciter compoſiti, *ibid.* Ferdinandi bella 315. Ferdinandus a Carvajalliis præcipiti ſententiâ ab ipſo damnatis in jus vocatur, *ibid.* Ferdinandi IV. obitus, 316.

Ferdinandus Rex Luſitaniæ, 318. Ferdinandi cum Henrico Caſtellæ Rege bella, *ibid.* Ferdinandi uxores & liberi, 318.

Feſtorum dierum obſervantia, 191. 195.

Feudorum natura & origo, 444. Feuda Eccleſiis a Regibus Chriſtianiſſ. conceſſa, 445. Regum Chriſtianiſſ. jura in externam Eccleſiæ politiam ex Feudis & immunitatibus Eccleſiæ collatis quæſita ſunt eorum majeſtati, *ibid.* Onera Eccleſiis impoſita ratione Feudorum ipſis a Regibus collatorum, 446. Beneficiorum inveſtituræ Regibus Chriſtianiſſ. ratione Feudorum adjudicata, 448. *Vid.* Francorum Reges. Utrùm jus Regaliæ ab inveſtituris & aliis Feudorum juribus differat, 449. Omnium cauſarum Feudalium judicium pertinet ad Dominum Feudi, 484.

Fides. Univerſalis Eccleſia & Concilium generale auctoritatem a Chriſto immediatè habent Fidei controverſias judicandi, 551. Sedem Apoſtolicam excludere ab examine ſummoque judicio quæſtionum Fidei, hæreticum eſt, *ibid.* Epiſcopos examine quæſtionum Fidei privare pugnat contra Jus divinum & humanum, *ibid.* Doctores Theologi ab examine & doctrinali judicio quæſtionum Fidei non excludendi, 552. Sedis Apoſtolicæ auctoritas ſuprema judicialis in Fidei quæſtionibus finiendis, 552. 556. Epiſcoporum auctoritas inferior & ſubordinata in Fidei quæſtionibus definiendis, 553. Doctrinale judicium de quæſtionibus Fidei ad Doctores Theologos pertinet, 555. Quomodo Epiſcoporum auctoritas in Fidei quæſtionibus judicandis a Pontificia differat, 556. Summi Pontificis & Epiſcoporum auctoritatis in cauſis Fidei judicandis egregia explicatio, 557. Quæſtiones Fidei ad Sedem Apoſtolicam poſt Epiſcopale judicium referendæ, 558. Majores cauſæ in materia Fidei, *ibid.* Utrùm ad *ſolam* Sedem Apoſtolicam divino immutabilique privilegio ſpectet de controverſiis Fidei judicare, 564. *Vid.* Romanus Pontifex. Auctoritas judicandi de controverſiis Fidei in S. Petrum, in Apoſtolos, & in omnes Epiſcopos ab eodem fonte derivata, 565.

Flagellantium ſecta, ubi & quando exorta, 87. Flagellantium opera pœnitentiæ externa, *ibid.* Flagellantium errores, 87. Flagellantibus aditum in Gallias prohibet Philippus Valeſius Rex Chriſtianiſſ. *ibid.* Sacræ Facultatis Pariſienſis Doctores apud Clementem VI. inſtant pro damnatione ſectæ Flagellantium, 87. Joannis Gerſonii Tractatus contra Flagellantes, *ibid.*

De *Fracheto* (Gerardus) Patria ejus, profeſſio & opera 140.

Florentia ab Imperatore Rodulfo libertatem ingenti auri pondo redimit, 272.

Utrùm *Flavianus* Conſtantinop. Patriarcha Eutychianam cauſam ad *ſolam* Sedem Apoſtolicam retulerit, 566.

Francorum regno Regibuſque per honorifica ſententia, 1. Innocentii III. ſtudium in Regem & Regnum Francorum, 2. Francorum Rex ſuperiorem in temporalibus non recognoſcit, 5. Francorum Regum in Sedem Apoſtolicam merita, 14. Geſta Gregorii IX. in regnum Francorum, 17. Regnum Francorum benedictum, ſemper in Apoſtolicæ Sedis devotione permanſit, 17. Regni Francorum elogium, 19. 25. Regnum Francorum potentiâ, ſapientiâ, & benignitate Principum inſigne, *ibid.* In Regnum Francorum beneficia Innocentii IV. 23. Alexandri IV. 26. Vera laus regni Francorum & Chriſtianiſſimorum Regum, *ibid.* Fœminæ moribus Francorum a Regni ſucceſſione excluſæ, 300. Regni Francorum commendatio, 382. Francorum Regum auctoritas in ſacris Electionibus, ex conceſſione Eccleſiæ, 456. Conciliorum convocatio & confirmatio a Regibus Chriſtianiſſ. facta, 437. Feuda a Francorum Regibus Eccleſiis conceſſa, 445. Regum Francorum jus in externam Eccleſiæ politiam unde petitum, *ibid.* Abſque Regis aſſenſu nullus ad clericatum admittebatur, 445. Jus conferendi Beneficia quædam Eccleſiaſtica titulo fundationis Chriſtianiſſ. Regibus quæſitum, 446. Onera Eccleſiis quâ ratione impoſita a Francorum Regibus, *ibid.* Beneficia militaria ex Eccleſiæ bonis a Regibus Chriſtianiſſ. ſecundæ Stirpis creata, 447. Clericis Eccleſiæ prædia in Beneficium a Francorum Regibus data, 448. Jus inveſtituræ Chriſtianiſſimis Regibus ratione Feudorum competere Synodus Meldenſis agnoſcit, *ibid.* Francorum tertiæ Dynaſtiæ Reges jus Inveſtiturarum ante Concilium Lugdunenſe exercuerunt, 449. Spiritualis juriſdictio & miſſio ab Eccleſia non a Principe recipienda, 477. Reges Chriſtianiſſimi aliquid ſupra com-

mu-

munem laïcorum ſortem obtinent, non tamen ſpiritualem & hierarchicam auctoritatem, 478. Regum Chriſtianiſſ. in Romanam Eccleſiam merita 485. Privilegium inſigne Regi Francorum conceſſum, 23. Indulgentiæ conceſſæ pro Rege Francorum orantibus. *ibid.*

S. *Franciſcus* Aſſiſias, Ordinis Fratrum Minorum Patriarcha, 239. Secundus & tertius Ordo S. *Franciſci*, 240. Virtutes ejus & opera, 134. S. Franciſcus a Gregorio XI. in Sanctorum album relatus, *ibid.* S. Franciſci Stigmata ab Alexandro IV. comprobata, 25.

Fratricellorum origo 97. Progreſſus, *ibid.* Fratricellorum errores, 98. Damnatio, *ibid.*

Fredericus II. Siciliæ Rex, & ejuſdem cum Ottone Imperatore bella, 270. Ottone exauctorato Imperator eligitur, & coronatur, 22. 270. Fredericus II. a Gregorio IX. anathemate configitur, 13. 272. 380. Subditos a juramento fidelitatis Gregorius abſolvit, 271. Frederici II. crimina, 271. 380. Fœdum & fatale Frederici Fœdus, 56. Objecta crimina diluere ſuamque armis tueri majeſtatem Fredericus II. conatur, 382. Frederici petulantes ad Gregorium IX. literæ, 56. Frederici ditiones & Imperium Gregorius IX. offert Roberto Comiti Sancti Ludovici fratri, 382. Sanctus Ludovicus Imperium pro fratre ſuo recuſat, *ibid.* Miſſi ad Fredericum II. a S. Ludovico Oratores qui in illius fidem inquirerent. *ibid.* S. Ludovicus Gregorio IX. adversùs Fredericum II. favere non vult, ipſumque pro Imperatore nihilominus agnoſcit, 382. Pecuniæ contributio ad bellum contra Fredericum Imp. gerendum, a Clero Anglicano per Legatum Apoſtolicum exacta, *ibid.* Ferdinandus Caſtellæ Rex pro Frederico Imperatore apud ſummum Pontificem intercedit, 383. Germaniæ Proceres latam a Gregorio IX. in Fredericum II. ſententiam promulgare recuſant, *ibid.* Innocentius IV. Gregorii IX. & Celeſtini IV. ſucceſſor, de concordia Sacerdotii & Imperii ſeriò cogitat, 383. Fredericus II. ad ſummum Pontificem Oratores mittit de pace tractaturos, 384. Frederici malæ artes, 22. Diſcordia recrudeſcit, 384. Pontifex Concilium Lugduni indicit & celebrat. *ibid.* Objecta Frederico Imperatori crimina diluere conatur Thadæus ejus Orator, 385. Thadæus Frederici II. nomine ad Concilium generalius appellat, *ibid.* Sententia depoſitionis in Fredericum lata, *ibid.* Fredericus exauctoratur, 386. Utrùm Fredericus II. juſtè excommunicatus fuerit & Siciliæ regno privatus. *ibid.* Innumera mala ex Frederici II. exauctoratione derivata, 386. Variæ in Imperio factiones, *ibid.* Lata non eſt ab œcumenica Synodo exauctorationis in Fredericum ſententia, *ibid.* & *ſeq.* Apologeticæ Frederici II. literæ 388. Fredericus II. ſummum Pontificem ſuum in ſpiritualibus patrem ac dominum profitetur, *ibid.* Sententiam ab Innocentio IV. in Fredericum latam univerſa Eccleſia non recepit, 389. Contra ſententiam Excommunicationis ab œcumenica Synodo in ſe latam nihil objicere legitimè potuit Fredericus II. *ibid.* Contra ſententiam exauctorationis a ſolo Innocentio latam plurima objecit. 390. S. Ludovicus Rex Franciæ latam in Fredericum exauctorationis ſententiam improbavit, *ibid.* Sententiæ in Fredericum II. latæ promulgatio Dominicanis ab Innocentio IV. commiſſa, *ibid.* Fredericus Imperator exauctoratus cauſam ſuam S. Ludovici Regis Francorum & Parium regni arbitrio permittit, 394. Pacem pro Frederico S. Ludovicus Innocentium IV. rogat, nec obtinet, 395. Conditiones pacis Frederici nomine oblatæ, *ibid.* Fredericus II. Innocentii IV. vitæ inſidiatur, 395. Quamvis Frederici exauctorationem non probet S. Ludovicus, Innocentio tamen auxilium ad comprimendam ejus tyrannidem offert, *ibid.* & *ſeq.* Excommunicatio in Fredericum lata in Valentino Galliæ Concilio, 396. Frederici II. clades, 271. Obitus, *ibid.* Liberi, 271.

G

G*allicana* Eccleſia. Eccleſiaſtica libertas in Gallicana Eccleſia, 17. Eccleſiæ Gallicanæ libertates Innocentius IV. contra Proceres tuetur, 23. Sextus Decretalium ab Eccleſia Gallicana non receptus, 40. Gallicanæ Eccleſiæ laus, 255. 284. Gallicana de Regaliæ jure & extenſione juriſprudentia, 481. Cleri Gallicani de Bonifacii VIII. in Philippum Pulchrum actis appellatio 507. Gallicanæ Eccleſiæ libertas quo præcipuè fundamento nitatur, 586. Gallicanæ Eccleſiæ in Romanam Sedem merita, 54.

Gaufredus de Bello-loco, Ludovico IX. Galliarum Regi a Confeſſionibus, vitæ ejuſdem Regia Scriptor, 134.

De *S. Geminiano* (Joannes) Dominicanus, 146. Opera ejus, *ibid.*

Genuenſium deditio Carolo VI. 309.

Gerardus Magnus, Patria ejus, profeſsio, & opera, 161.

Gerardus Congregationis Fratrum Vitæ Communis inſtitutor, 234. Gerardi Magni elogium, *ibid.*

Gerardus Zuphanienſis, & opera, 161.

Germanicum Concilium quo præſide celebratum, 567. Germanicæ Synodi Canones, *ibid.*

Germanus in Conſtantinopolitanam Sedem intruſus, 263. Hanc dignitatem abdicat, *ibid.*

Gervaſius Melkelaia, Monachus Benedictinus, rerum Anglicarum Scriptor, 133.

Gervaſius Tilberienſis, Hiſtoriæ Britannicæ Scriptor, 133.

Goddamus (Adamus) in Academia Oxonienſi Theologiæ Profeſſor, 158.

De *Gorram* (Nicolaus) Patria ejus, ætas, & elogium, 157.

Græcæ Eccleſiæ cum Latina unio in Concilio Lugdunenſi II. peracta, 31. 424. A Michaële Palæologo Græcorum Imperatore confirmata, 30. 32. 424. Ab Andronico Palæologo in Pſeudo-Synodo reſciſſa & improbata, 265. A Joanne Palæologo iterum firmata, 268. Romanæ Eccleſiæ & ſummi Pontificis Primatum Græci profitentur, 421. Græci Fidei & ſanctæ Unionis defenſores, 426. Schiſmatici Græci iſtius ætatis Scriptores, *ibid.*

De *Grangia* (Joannes) ex Ordine S. Benedicti aſſumptus, & ad Ærarii Præfecturam evectus, 308. Joannis de Grangia fuga, *ibid.*

Gregoras. Vid. Nicephorus Gregoras.

Gregorius IX. Pontifex eligitur, 55. Patria ejus, parentes, doctrina, virtutes, *ibid.* Fridericum II. Imp. anathemate ferit ſolemni ritu, & quare, 55. 374. Gregorius IX. a calumnia vindicatur, *ibid.* Gregorius IX. Friderici II. ſubditos a juramento fidelitatis abſolvit, 16. 364. Gregorii IX. ſtudia pro pace Chriſtianorum Principum & Populorum, 57. Geſta Gregorii IX. pro regno Francorum, *ibid.* 375. Gregorius IX. Eccleſiaſticam libertatem in Eccleſia Gallicana tuetur, 17. Gregorius P. Principi, Philippi Auguſti filio Notho diſpenſationem negat ut ad Epiſcopatum promoveri poſſet, 18. Ludovicum IX. ad bellum contra Hæreticos

Al-

Albigenſes conficiendum hortatur Gregorius, *ibid.* Gragorii IX. de Fide propaganda cura, 28. Gragorius IX. ſacræ Faculzatis Pariſienſis Doctoribus Theologiæ rectè docendæ modum tradit, 29. Gregorii IX. in Pariſienſem Academiam beneficia, *ibid.* Gregorii IX. obitus, 20. Cardinales, *ibid.* Expeditio ſacra in Stadinghos hæreticos a Gregorio IX. ſuſcepta, 90.

Gregorius X. per compromiſſum alectus, 31. Synodum generalem Lugduni celebrat, *ibid.* Rodulphi Imperatoris alactionem confirmat, 31. Pacam inter Chriſtianos Principes conciliare ſtudet, 32. Eccleſiaſticæ libertatis tutelam, regnorum baſim eſſe docet Gregorius X. *ibid.* Cardinales a Gregorio X. creati, 31. Gregorius X. poſt mortam miraculis clarus, *ibid.* Gregorius X. in ſanctorum numerum ralatus, 32. Gregorii X. pro Græcorum uniono ſtudium, 31.

Gregorius XI. Pontifex Maximus creatur & coronatur, 64. Gragorii XI. pia in Regem Chriſtianiſſimum voluntas, *ibid.* Pacem inter Francorum & Anglorum Reges conciliare tentat, 64. Sacram Expeditionem in Turcas movet, *ibid.* Gregorii XI. ſententia advarsùs Florantinos, 65. Gregorios Florentinis pacem concedit, *ibid.* Gragorius XI. hoſtes fidei infectatur, & damnat, *ibid.* Varia Gregorii XI. Acta, 65. Gragorii XI. piatas erga Deiparam Virginem, *ibid.* Gregorii XI. da FF. Prædicatoribus præclara opinio, 66. Gragorii XI. Cardinales, *ibid.* Gregorii obitus, 66. Teſtamentum, *ibid.* Infallibilam ſe non eſſa profitetur nullo accedente Eccleſiæ conſenſu, 66. Gregorius XI. & Catharina Senenſis a calumnia vindicantur, *ibid.*

Gregorius Ariminenſis, Eremitarum S. Auguſtini Prior Generalis, 158.

Guido de Boyſin, Patria ajus, & Opera, 145.

Guido (Bernardus) Lodovianſis Epiſcopus, Patria ejus, parentes, Profeſſio, & Opera, 146.

Guido de Parpinitno, Elnanſis Epiſcopus, 152.

Guidonis Vallis Concilium apud Vallem Guidonis in Diœceſi Cœnomanica, a quo & quando congragatom, 174. Canonum ſumma, *ibid.*

Guillelmus Arvernus, Pariſienſis Epiſcopus, 135. Opera ojus, *ibid.* Erroras a Guillolmo Epiſcopo, & ſacra Facultate Pariſienſi damnati, 89. Dialogi ſaptem da Sacramentis, non ſunt Guillalmi Pariſienſis Epiſcopi, 136.

Guillelmus de ſancto Amora, Pariſienſi Doctore, contra recantes FF. Prædicatorum & Minorum Ordines turbas in Academia Pariſienſi excitar, 90. Guillalmi errores, *ibid.* Guillelmi liber *De Periculis noviſſimorum temporum*, ab Alcxandro IV. damnatus, 91. Guillalmo in orroribus pertinaci, Pontificia & Ragia auctoritate ragni Franciæ aditu omnique docendi & prædicandi facultate interdicitur, 91. Libellum *De Periculis Noviſſimorum temporum* aliam in formam redigit & ad Clementam IV. mitrit Guillelmus Magiſter, 93. Libellum Guillelmi improbat Clemans IV. *ibid.* Utrum Guillolmus de ſancto Amore hæreticus ſuarit, *ibid.* Urrum librum ejus Eccleſiæ judicio ſubmiſerit, 93.

Guillelmus Convantrienſis, Carmelita, 160.

Guillelmus Hollandiæ Comes, Imparator eligitur, 271.

Guillelmus Seliniacus, Pariſienſis Epiſcopus, pietas ejus, humilitas, doctrina, 133.

Guntherus Monachus Hiſtoriæ Conſtantinopolitanæ Scriptor, 133.

Guterrii Marci ſortitudo, fideſque, 310.

H

HÆreſis. Decreta Toloſani Concilii ad extirpatiooem hæreſeos, 196. & ſeq.

Hæretici diebus Dominicis & feſtivis excommunicandi, 170. Eccleſia juſtè Hæreticos tradare poteſt ſæculari Poteſtati, pœnis temporalibus puniendos, 337. & ſeq. Terror cum doctrina conjunctus utilis eſt ad converſiooem Hæreticorum, 339. Leges Priocipum adversùs Hæreticos rectè implorantur, *ibid.* Ex S. Auguſtini ſententia quomodo com Hæreticis agendum, 340. Legum pœoalium adversùs Hæreticos multiplax fructus, *ibid.* Hæretici legum publicarum enſe proſtrati, 341. Leges & judicia Principum contra Hæreticos, *ibid.* Calvious probat Hæreticos jure gladii coërcendos, 342. Theodorus Baza Hæreticos a civili Magiſtratu capitali ſopplicio plecti poſſe propugnat, 345. Lutheri contraria ſentantia a ſacra facultate Pariſiaoſi damoatur, 346. Laudanda Principum clementia, qui citra pœnam capitis in Hæreticos animadverterunt, *ibid.* & ſeq. Ludovici Magni erga Hæreticos manſuetudo, 347. Hæratici utrum bello laceſſendi, 349.

Helinandus Monachus Frigidi Montis, & opera, 133.

Helveticum fœdus, 272.

Henricus Balduini frater, & in Imperio Conſtantinopolitano ſuccaſſor, 260. Virtus ajus bellica, *ibid.* Lex Eccleſiæ incommoda ab ipſo lata, 280. Henrici obitos, 261.

Henricus III. Angliæ Rax, 321. Haorici in Romanam Eccleſiam reverentia, *ibid.* Hanricus III. cum Innocentio IV. de Reſervationibus Beneficiorum expoſtulat, 311. Henricus III. a S. Ludovico Rege Pariſiis exceptus, 311. Henricus III. Angliæ Rex, Eccleſiæ libertati & juriſdictioni infeſtos, 321. Cum Fraocorum Rego pacam init, 322. Henrici Regis Baronumque diſſidium, *ibid.* S. Ludovicus Rex Galliarom controverſiæ arbiter electoa 322. Bellum civila, in quo Henricus, ejuſque frater Richardus, & Eduardus primogenitus capti ſunt, 322. Henricus Filii virtute libertati & poteſtati regiæ reſtituitur, *ibid.* Vindicta ab Henrico de conjuratis ſumpta, *ibid.* Hanrici Regis obitus, 322. Henrici III. pietas erga Miſſæ Sacrificium, *ibid.*

Henricus Caſtellæ Rex, 312. Henrici mors infauſta, *ibid.*

Henricus Nothus & ejus cum Petro Crudele bella, 317.

Henricus Petrum Crodelem regno exuit, *ibid.* Henricus Caſtellæ Rax ſalutatur, 317. Mandata ſuprema Joanni filio ac ſuccaſſori ab Henrico data, *ibid.* Dominicani Ordinis veſtem moriens Henricus induit, *ibid.*

Henricus III. Caſtellæ Rax 318. Cenſura in Regem Procereſque ob violatam Eccleſiæ libertatem, *ibid.* Henrici nuptiæ, bella, legationas, 318. Hanrici mors & alogium, *ibid.*

Henricus de Bartholomæis, Cardinalis & Epiſcopus Oſtiaoſis, 145. Eruditio ejus & opera, *ibid.*

Henricus Haſſiæ ac Thuringiæ Lantgravius, Imperator creatur, 271. Henrici bella & obitus, *ibid.*

Henricus Lutzemburgenſis Comes, Romanorum Rex coronatur, *ibid.* Hanricus Imperii coronam accipit, 272. Diſſidium intar Imperatorem & Pontificam, 273. Hanrici Lutzemburgi Imperatoris obitus, *ibid.* Utrum Henricus naturali morbo, vel veneno extinctus fuerit, 273.

Her-

Herbipolenſe Concilium, & a quo celebratum, 190. Summa Canonom, 191.

Herefordienſis Epiſcopi læſæ majeſtatis accuſati cauſa, 324.

Hermannus ioſamis ſectæ novorum Gnnſticorum parens, 99. Hermanni errores, *ibid. & ſeq.*

Herveus Natalis, Ordinis FF. Prædicatorum Generalis Magiſter, 152. Opera ejus, *ibid.*

Hieronymitarum Ordo, 216. A qun inſtituιns & confirmatus *ibid.* Hujus Ordinis Regula, 246.

Hieroſolymitana Eccleſia mater fidei, 8.

Hiſtriones noo recipiendi, 189.

Homo in vita præſenti ſecondùm legem commonem talem ac tantum perfectinnis gradum conſequi non poteſt, nt reddatur impeccabilis & ampliùs prnficere non valeat, 691. Homo in quocumque gradu perfectinnis ſupponatur, Eccleſiæ Præpoſitis parere tenetur, 715. *& ſeq.* Hnmo non poteſt ita finalem beatitudinem ſecundùm nmnem gradum perfectionis aſſequi in præſenti, ut eam in vita beata nbtinebit, 718.

Honorius III. Pnntifex creatus, 13. Honorii geſta contra Saracenos, *ibid.* Petrom Autiſiodnrenſem Conſtantinnp. Imperatnrem electum, Hnnorius Romæ coronat, 14. Fridericus ab eodem Imperator Occidentis inauguratur, *ibid.* Henricum III. Angliæ Regem in tutelam Sedis Apoſtnlicæ Hnnorius ſuſcipit, *ibid.* Honorius III. Sacram Facultatem Pariſienſem bortatur nt ſelectns e gremin ſuo Theologos ad Albigenſium converſionem dirigat, 14. FF. Prædicatoribus glorinſos labores pro Hæreticorum converſione gratulatur, *ibid.* Honorii III. pro propaganda fide ſtudium, 15. Honorii III. obitus & Cardinales, *ibid. & ſeq.*

Honorius IV. Pontificia dignitate auctus, 36. Honorii res geſtæ, *ibid.*

Hoſpitalium regimen, 172.

Hugonis a S. Carn, Primus FF. Prædicatorum Cardinalis, 137. Expoſitio ſpecialis Pſalmorum, germanum eſt opus Hugonis a S. Carn, *ibid.* Concordantia Bibliorum eumdem agnoſeunt anctorem, 137. Utrum Hugo a S. Caro fuerit Archiepiſcnpus Lugdunenſis, *ibid.*

Humbertus Delphinus Princeps. Donatio Delphinatus ab Humberto Principe facta Jnanni Regis Philippi filin, 198. Humbertus Princeps Prædicatorum Ordinem profitetur, *ibid.*

Humbertus de Romanis, 137. *Vid.* de Romanis.

Humiliatorum Ordo, 235. A qun confirmatus, *ibid.* In ipſos iniquior Urſpergenſis Abbas emendator. 235.

Hygden (Ranolphus) Ordinis Benedictini Monachus, 260.

I

Jacobus I. Rex Aragonom, 312. Ejus victoriæ, *ibid.* Devotio Virgini Deiparæ, 312. Jacobi I. vitia, *ibid.* noptiæ & liberi, 312. Jacobi Regis facinus in Gerondenſem Epiſcnpum, 312. Regni in filios partitio gravium diſſidiorum cauſa, 312. Alia Jacobi I. Aragoniæ Regis geſta, 312. Jacobi I. abdicatio & obitus, 313.

Jacobus II. Rex Aragonum, 316. Fædos init eum Caroln Neapnlitano Rege, quibus conditionibos, *ibid.* Sardiniam & Corſicam regno adjungit, 316. Fredericum fratrem Siculo regno expellit, 316. Jacobi bella, *ibid.*

Jacobus de Vitriaco Cardinalis Epiſcopus Tuſculanus, 135.

Jacobus de Voragine, Genoenſis Archipræſul, qoare ſic dictus, 545. Jacobus in vitis Sanctorum ſcribendis haud ſatis accuratus, *ibid.*

Jandunus Lodovico Bavaro ſchiſmatico Imperatori venalem calamum commodat, 102. Janduni patria & errores, *ibid.* a quibus damnati & impugnati, 103.

Janiſſarorum inſtitotio, 268.

Jeſuatorum Ordo, 245. a quo inſtitutus, confirmatus, extinctus, *ibid.* Jeſuati quare ſic dicti, 245.

Imaginum ſacrarum oſus ab Albigenſibus prohibitus, 73.

Indulgentia. Aboſus circa Indolgentiarum conceſſionem, 334.

Ingerramnus & ſupplicium de ipſn ſumptum, 300.

Innocentii III. creatio, 1. Innocentii curæ feliceſque labores prn Eccleſiæ Romanæ ditione recuperanda, 1. pro tuenda Sicilia, 2. Innocentii III. geſta in cauſa Imperii, *ibid.* Innocentii III. ſtudium in Regem & Regnum Francorum, 2. Innocentius Ottonem Imperatorem coronat, 3. Innocentii geſta contra Ottnnem Imp. *ibid.* Innocentii III. geſta pro regnn Hungariæ, 3. prn regnis Hiſpaniæ, *ibid.* Innocentii III. ſeveritas & conſtantia, 4. Innocentii III. geſta in cauſa Philippi Auguſti, qui Inſeburgim uxorem repudiaverat, & Mariam ſuperduxerat, *ibid.* Abſque generalis deliberatiooe Concilii ſe non poſſe aliquid in hac caoſa determinare profitetor Pontifex, 5. Philippi Regis liberns ex ſuperducta ſuſceptos natalibus reſtituit Innncentius, *ibid.* Autiſſiodorenſis Epiſcopi cauſam contra Philippum Regem ſuſcipit Innocentius, 5. Auctor eſt Epiſcopis ut amicâ cum Rege compoſitione litem finiant, 6. De Regaliæ cauſis in curiis Regis Chriſtianiſſ. ſecundùm approbatam conſuetudinem judicari agnoſcit Innocentius, *ibid.* Reges meliùs vinci manſuetudine quàm rigore docet Innocentius 6. Poteſtatem in temporalia Regum Inoocentius III. ſibi nno arrogat, *ibid.* Geſta Innocentii com Jnanne Anglorum Rege. 6. ipſum excommunicat, *ibid.* nnn exauctorat, 7. *& ſeq.* 283. Angliæ regnum, jure dominii, Innocentio III. ejuſque in Romana ſede ſucceſſoribus datur, 7. 284. Innocentii geſta in Albigenſes Hæreticos, 7. Innocentii III. pro Eccleſiæ Græcæ cum Latina conjunctione ſollicitudo, *ibid. & ſeq.* Geſta Innocentii pro Armeniæ Eccleſia, 8. pro Eccleſia Bulgarorom, *ibid.* Sacri Regiminis regulæ qoas ſecutos eſt Innocentius, 9. Innocentii III. eruditio & npera, *ibid.* Innocentius III. a calumnia vindicatur, 9. Innocentii III. obitus, *ibid.* Innocentii III. Cardinales, *ibid. & ſeq.*

Innocentius IV. Pontifex Max. 21. Innocentii IV. geſta in caoſa Friderici II. Imperatoris *ibid.* Innocentius IV. in Gallias ſe recipit, 21. Conciliom Oecomenicum Lugduni celebrat, 21. qoare, *ibid.* Siciliæ regnum Caroln S. Ludovici Fratri certis conditionibus ab Innocentio IV. oblatum, 21. *& ſeq.* Innocentii IV. curæ de fide propaganda, 22. Libros Talmudis, alioſque erroneos & damnatos comburi curat, 22. Sacræ Inquiſitionis munus FF. Prædicatoribus demandat Innocentius IV. *ibid.* Eccleſiæ Gallicanæ libertates Innocentius IV. contra Proceres tuetur, 23. Inoocentii in regnum Francorum beneficia, 23. Indulgentiæ ab Innocentio IV. conceſſæ pro Rege Chriſtianiſſ. orantibus, *ibid.* Canonizationes Sanctorum & Approbationes Religioſnrum Ordinum, 23. Innocentius IV. a calumnia vindicatur, *ibid.* Innocentii IV. eruditio, 24. obitus, 24. Cardinales ab Innocentio IV. creati, *ibid.* Propoſitiones a Græcis oblatæ Innocentio IV. & ab illo approbatæ, 25.

Innocentius V. Summus Pontifex eligitur, 32. Eruditio ejos & vitæ integritas, *ibid.* Diſſidentes Genuenſes ad motuam concordiam revocat, 32. Lucanos inter & Piſanos pacem conciliat, *ibid.*

Cle.

expeditionem ſacram meditatur, 32. Innocentii V. obitus, *ibid.*

Innocentius VI. Clementi VI. in S. Petri Cathedra ſuccedit, 59. Eccleſiam & Curiam Romanam reformat, *ibid.* cum Græcorum Imperatoribus de conjunctione Eccleſiæ Græcæ cum Romana Innocentius VI. agit. 60. Naſcentem de peccato Originali hæreſim in Anglia, extirpat, *ibid.* Ludovici Bavari filium a cenſuris abſolvit Innocentius, 60. Pacem inter Francorum & Anglorum Reges conciliat, *ibid.* Innocentius VI. Eccleſiaſtic. immunitatum vindex, *ibid.* Richardi Armachani Archiepiſcopi cum Ordinibus Religioſis Mendicantium controverſia ad Innocentium VI. delata dirimitur, 61. Cardinales ab Innocentio VI. creati, 61.

Innocentii XI. elogium, 586.

Inquiſitionis Sanctæ Officium inſtitutum, 22. 25. 77.

Inſulanum Concilium & Canones, 191.

Interdictum. Privilegium Epiſcoporum tempore interdicti, 334. Epiſcopi Interdictum non incurrunt niſi in ſententia exprimatur, 393. Relaxatio ad cautelam in Interdicto generali locum non habet, 431.

Inveſtitura utrum a Regaliæ jure differant, 449. Utrum Inveſtituræ ſint aliquid ſpirituale, 474. Inveſtiturarum juris a Laïcis Principibus antiquitas, 475.

Joachimus Abbas, patria ejus, profeſſio, pietas, & opera, 83. Palmaris Joachimi error, 84. Hujus erroris initia & progreſſus, 84. Utrum Joachimus Abbas Propheta fuerit, *ibid.* Joachimi Abbatis Sectatores & pernicioſa dogmata damnantur, 84. 328. Utrum Joachimus Abbas ab hæreſeos infamia ſit immunis, 335. Argumenta Apologetica Jacobi de Laude pro Joachimo Abbate, *ibid.*

Joannes XXI. Adriani V. in Summo Pontificatu ſucceſſor, 33. virtutes ejus & vitia, *ibid.* Carolus Siciliæ Rex, Clientelaris Principis officia Joanni defert, 33. Pacem vel inducias Philippum inter Galliarum & Alphonſum Caſtellæ & Legionis Reges paciſci conatur, *ibid.* Joannis XXI. mors infauſta, 33. Joannis XXI. levitas. *ibid.*

Joannes XXII. Patria ejus & parentes, 45. Utrum ſe ipſum Pontificem nominaverit Joannes XXII. *ibid.* Diſſidium ejus cum Ludovico Bavaro, 46. Joannis XXII. Monitorium ad Ludovicum Bavarum miſſum, *ibid.* Sententia in Ludovicum Bavarum a Joanne XXII. lata, 47. in Joannem calumniæ, *ibid.* Turbæ Romæ exortæ, 47. Urſinæ gentis in Joannem XXII. merita, 47. Gravior Joannis XXII. in Ludovicum Bavarum ſententia, 47. Nicolaus Antipapa a Joanne XXII. anathemate confixus, 48. Factiones in Ordine Minorum, ob quæſtionem de paupertate Evangelica exortæ, & a Joanne XXII. ſopitæ, 49. Joannis XXII. de paupertate Conſtitutiones, 538. Jus propriè dictum in rebus conceſſis, quæ uſu conſumuntur, FF. Minoribus tribuit, *ibid.* Dominium earum rerum Romanæ Eccleſiæ omnino in perpetuum abdicat, 538. Hæreticum eſſe declarat aſſerere, Chriſtum & Apoſtolos nihil habuiſſe tam in communi quàm in ſpeciali, *ibid.* Nicolai III. & Joannis XXII. Conſtitutiones conciliantur, *ibid.* Sacræ Facultatis Pariſienſis de paupertate Chriſti judicium ſecutus eſt Joannes XXII. 539. Joannis XXII. error de animarum beatifica viſione, 543. Joannis XXII. ad Philippum Valeſium Regem Chriſtianiſſimum literæ 544. Joannis XXII. fides a calumnia vindicatur, 545. 547. Minaces Regis ad Joannem XXII. litteræ, 546. Joannis XXII. proteſtatio & declaratio, 547. De Bulla Sabatina quæ Joanni XXII. a Carmelitis tribuitur, quid ſentiendum, 548. Okami in Joannem XXII. calumniæ, 55. Joannis XXII. in Regna omnia Chriſtiana providentia, 52. Joannis cura de fide propaganda, *ibid.* Zizania de agro Dominico Joannes XXII. extirpat, 52. Joannis XXII. Acta quædam inſignia, 52. Curioſas & inutiles quæſtiones in Theologia vetat Joannes XXII. *ibid.* Cantabrigienſem & Cadurcenſem Academias erigit, 52. Tribunal Auditorum Rotæ inſtituit, *ibid.* Grandimontenſium Regulam temperat, *ibid.* Trinitatis Feſtum celebrandum jubet, *ibid.* Cardinales a Joanne XXII. creati, 52.

Joannes de S. Ægidio primùm Doctor Pariſienſis, deinde Dominicanus, 135.

Joannes Angliæ Rex, *ſine Terra* nuncupatus, 319. Controverſia de jure regni Joannem inter & Arthurum, *ibid.* Joannes Rex Arthurum nepotem occidit, 319. Joannes Rex, Stephanum Cardinalem Cantuarienſem Archiepiſcopum electum recipere recuſat, 6. Monachos Cantuarienſes electionis Auctores ex Anglia ejicit, 319. Diſſidium inter Joannem Regem & Innocentium III. *ibid.* Joannes ab Innocentio III. excommunicatus 6. Utrum Joannes ab Innocentio III. exauctoratus fuerit, 6. Pax inita ſubjectione & reſignatione Regni Innocentio III. & ejus ſucceſſoribus, 320. Joannes confert in perpetuum, jure dominii, Romanæ Eccleſiæ Regna ſua, per ipſam & ab ipſa tenenda ſub annuo cenſu, 7. Baronum Angliæ in Joannem conjuratio, *ibid.* Regni conceſſionem irritam ab Innocentio III. dici Joannes Rex obtinet, 320. Angli a Joanne deficiunt, 284. 320. Ludovicum Principem Philippi Francorum Regis filium, Angliæ Regem eligunt, 284. Joannes Regno pellitur, 285. Ejus obitus, 320. An Joannes *Sine Terra* regnum Angliæ Eccleſiæ Romanæ ex pietate ſubjecerit, *ibid.*

Joannes Rex Aragonum, 318. Ignavia ejus, *ibid.* Joannis mors infauſta, 319.

Joannes de Baccone, Carmelita, Doctor Pariſienſis, 156. Opera ejus, *ibid.*

Joannes Caſtellæ Rex, 317. Regni Comitia, *ibid.* Joannis infelix exitus, 317.

Joannes Francorum Rex, *Bonus* cognominatus, 303. Joannis bellum cum Anglo infelix, *ibid.* Gallorum ſtrages, 303. Joannes Rex ab hoſte captus, *ibid.* Variæ in regno factiones, 303. Pax & redemptio Regis, *ibidem.* Rex Joannes ſacram expeditionem meditatur, *ibid.* Ejus obitus, 303. liberi, *ibid.* Militaris Ordo Stellæ a Joanne inſtitutus vel renovatus. 304.

Joannes I. Rex Luſitaniæ 319. Nuptiæ ejus & liberi, *ibid.*

Joannes Palæologus, Græcorum Imperator, ſchiſma coram Urbano V. Romæ ejurat, 56.

Joannis Roffenſis Epiſcopi Diſſertatio contra Lutherum pro Defenſione Sacerdotii, 611.

Joannes Teutonicus, ex Pœnitentiario Papæ Boſſinenſis in Hungaria Epiſcopus, 544. In Ordinem FF. Prædicatorum reverſus Generalis totius Ordinis Magiſter eligitur, *ibid.* Summa Confeſſorum non eſt Joannis Teutonici, Ordinis FF. Prædicatorum Magiſtri, 144.

B. *Jordanus*, Ordinis FF. Prædicatorum Generalis Miniſter, 134. poſt obitum miraculis clarus, *ibid.* Opera ejus, 134.

Joſephus, Conſtantinopolitanus Patriarcha intruſus, 263. Tumultus & ſchiſma illius cauſâ in Eccleſia Conſtantinop. excitatum, *ibid.*

Jubilæus annus ad annum XXXIII. redactus, 63.

Judæi. Conſtitutiones Judæos ſpectantes, 334. Judæorum ſignum quo a Chriſtianis diſtinguantur, 171. 334.

Judicia Eccleſiaſtica. Variæ circa Judicia conſtitutiones, 334.

Kem-

K

Kemnitii contra Miſſæ ſacrificium objectiones, & reſponſa, 612. Ejus calumniæ refelluntur, 617.

Knygton (Henricus) Canonicus Leyceſtrenſis, Anglicarum rerum Hiſtoricus, 265.

L

Lambethenſium Conciliorum Præſides & conſtitutiones, 578. 188.

Langeſienſis Synodus & Canones, 184.

Laſcares (Theodorus & Joannes) Græci Imperatores, 262.

Lateranenſis IV. Synodus Oecumenica XII. 327. Celebrandi Concilii cauſæ, *ibid.* Concilii Locus, 327. Tempus, Præſes, numerus Patrum, *ibid.* Concilii exordium, 327. Concilii acta, *ibid.* Canones, 70. ſub nomine Lateranenſis Concilii IV. editi, non ſunt unius Innocentii III. ſed totius Synodi Oecumenicæ opus, 320. Summa Canonum Concilii Lateranenſis IV. 330. Canon III. Concilii Lateranenſis IV. de Albigenſibus ſæculari Magiſtratui tradendis, contra Calviniſtas vindicatur, 337. *& ſeq.* Utrum Lateranenſis Concilii Canon III. Eccleſiæ vel Romano Pontifici poteſtatem tribuat ſaltem indirectam in Temporalia Regum, 352. *& ſeq.* Canonis illius ſenſus, 353. *& ſeq.* Canonem Lateranenſem de Principibus ſupremis non eſſe intelligendum Innocentius III. confirmat, 355. Concilii Lateranenſis Canon vigeſimus-primus, qui incipit *Omnis utriuſque ſexûs*, 360. Hujus Canonis ſenſus declaratur ex ſummorum Pontificum Conſtitutionibus, 361. Ex Conciliorum Decretis, 362. *& ſeq.* Doctorum Scholaſticorum celeberrimorum ſententia de ſenſu Canonis *Omnis utriuſque ſexûs*, 373. *& ſeq.* Franciſci Harlæi Pariſienſis Archiepiſcopi ſententia de ſenſu Canonis *Omnis utriuſque ſexûs* in Collatione publica explicata, 378.

Launoius de Auctore Summæ Theologicæ quæ S. Thomæ Aquinatis nomen præfert, primus dubium excitat, 398. Launoii Argumenta, 413. *& ſeq.*

Latini Conſtantinopolitano Imperio potiuntur, 259. Latini Conſtantinopoleos ſolo nomine Imperatores, 262. 265.

Lauretum Virginis Deiparæ domus, 40.

S. Lazari Ordo Equeſtris, 246. Hujus Ordinis inſtitutio & confirmatio, *ibid.*

Legati Apoſtolicæ Sedis, 295. Legati a Latere, *ibid.*

Legionenſis Regis nuptiæ inceſtuoſæ, 3.

Lolhardus quis ſit, 102. Lolhardorum errores circa Miſſæ Sacrificium, Angelos, B. Virginem, Apoſtolos, Sacramenta, *ibid.* Lolhardorum circa Deum blaſphemiæ, 101. Lolhardorum abominandæ turpitudines, *ibid.* Lolhardi ſupplicium, *ibid.*

Londinenſia Concilia, a quo celebrata, 262. 279. 599. Summa Canonum, *ibid. & ſeq.*

Lucas, Tudenſis Epiſcopus, patria ejus & opera, 235.

Lucenſes ab Imperatore Rodolpho perpetuâ libertate donati, 272.

Ludolphus, Argentoratenſis Carthuſiæ Prior, 252.

Ludovicus Bavariæ Dux, Imperator eligitur, 45. Ludovici Bavari Electio legitima, 276. Bzovius refellitur, *ibid.* Utrùm Gibellinis Hæreticis & eorum Hæreſi Ludovicus faverit, 276. Fredericum Competitorem in poteſtatem redigit, *ibid.* Pax inter Ludovicum Bavarum & Fredericum Auſtriacum confecta, 277. Ludovici cum Joanne XXII. diſſidium, *ibid.* Joannis XXII. Monitorium ad Ludovicum Bavarum miſſum, 46. Ludovicus Bavarus editâ proteſtatione monitorio Pontificis reſpondet, *ibid.* Proteſtatio altera Ludovici Bavari, *ibid.* Sententia in Ludovicum Bavarum a Joanne XXII. lata, 47. Ludovici Bavari in Pontificem calumniæ & appellatio, *ibid.* Gravior in Ludovicum ſententia, 47. Ludovici Bavari Schiſma, 48. Schiſmatica Ludovici Bavari in Joannem XXII. molitio, 277. Ludovicus Joannem Legitimum Pontificem judicat, exauctorat, 48. Antipapam creat, *ibid.* Cœtera Ludovici Bavari crimina, *ibid.* Latam a Joanne XXII. in Ludovicum Bavarum ſententiam confirmat Clemens VI. 55. De pace inter ſummum Pontificem & Ludovicum Bavarum fruſtra tractatur, 277. Ludovicus Bavarus Rom. Pontificem reveretur, Legationes mittit, gratiam, & pacem rogat, repellitur, *ibid.* Ludovicus Bavarus æquas pacis conditiones & ſatisfactionem Benedicto XII. Pontifici Maximo offert, 277. Quæ rationes abſolutionem Ludovici Bavari prohibuerint, 278. Abſolutionem a Benedicto XII. ruſus per Legatos humiliter flagitat Ludovicus Bavarus, *ibid.* Ludovicus editâ Conſtitutione declarat ſolâ electione verum Imperatorem eſſici, nec in terria ullum, quoad temporalia, ſuperiorem habere, *ibid.* Electores Imperii proceſſus & ſententias a Joanne XXII. in Ludovicum Bavarum latas reſcindi poſtulant, 278. Apologeticum pro ſe ſcribit Ludovicus Bavarus, *ibid.* Ludovicus Bavarus matrimonium Joannis filii Regis Bohemiæ & Margaretæ Karinthiacæ impiè dirimit, 278. Tractatus duo ſchiſmatici in deſenſionem Ludovici Bavari ſcripti, 279. Novi Oratores a Ludovico Bavaro ad Benedictum XII. Pontificem miſſi, *ibid.* Ludovicus Bavarus fruſtra ſupplicat pro abſolutione, *ibid.* Ludovici Bavari obitus, & Chriſtianæ pœnitentiæ ſigna, 280.

Ludovicus VIII. Philippi Auguſti filius, 280. Ludovicum Principem Angliæ Regem Anglici Proceres eligunt, 284. Ludovicus Princeps jus ſuum tuetur, 285. Ludovicus Princeps in Angliam tranſmittit interimque cauſam ſuam coram ſummo Pontifice per Oratores deſendit, 285. Ludovicus Princeps pace regnoque Henrico Joannis filio conceſſis, in Galliam redit, *ibid.* Philippo Auguſto ſuccedit Ludovicus, 287. Ludovici VIII. Francorum Regis Bella, *ibid. & ſeq.* Ludovici VIII. obitus, 288. Elogium, *ibid.* Ludovici VIII. Teſtamentum, 288.

Ludovicus IX. annum agens duodecimum Francorum Rex inauguratur, 288. in Regem & Reginam conſpiratio Magnatum, *ibid.* Quomodo detecta & diſſipata, *ibid.* Bellum Albigenſe a S. Ludovico confectum, 288. S. Ludovici geſta adversùs Albigenſes, 78. S. Ludovicus adhuc puer de Albigenſi hæreſi triumphat, *ibid.* Leges ad hæreſeos Albigenſis extirpationem & Eccleſiaſticæ libertatis reſtitutionem a S. Ludovico latæ, 288. Concordia inter Archiepiſcopum Rothomagenſem & Canonicos Pontiſarenſes a S. Ludovico confirmata, 289. S. Ludovici bellica fortitudo in ipſa juventute, *ibid.* S. Ludovici prima in Palæſtinam expeditio, 289. FF. Prædicatores Minores ad inquirendum per totum regnum miſſi, *ibid.* Legatio ad magnum Cham Tartarorum a S. Ludovico miſſa, 289. S. Ludovici præclarè geſta in Syria, *ibid.* Damialæ expugnatio, *ibid.* Prælium duplex contra

tra Saracenos, 189. S. Ludovicus a Saracenis capitur, *ibid.* Pacta cooventa cum Sultano, 189. S. Ludovici magnanimitas & pietas heroica, 190. Sultano a ſuis occiſo, Barbari de S. Ludovico in Regem eligendo deliberant, *ibid.* S. Ludovici leges pro recta juſtitiæ adminiſtratione, 190. S. Ludovici fœdus cum Henrico Anglorum Rege, *ibid.* Cum Jacobo Rege Aragonum, 191. Præclara S. Ludovici ſententia, *ibid.* Imperium a Gregorio IX. Roberto Comiti oblatum pro fratre ſuo Ludovicus recuſat, 381. S. Ludovicus latam a Gregorio IX. in Fredericum II. exauctorationis ſententiam improbat, 382. Fredericus cauſam ſuam S. Ludovici arbitrio permittit, 394. S. Ludovici pro pace ſummum Pontificem ioter & Fredericum II. reſtituenda labores, 395. *Vid.* Fridericus II. Michaël Palæologus Græcorum Imperator S. Ludovicum pacis & concordiæ ioter Eccleſiam Græcam & Romanam ſequeſtrem eligit, 420. S. Ludovicus Regaliæ jura exercet. 459 S. Ludovici Conſtitutio in gratiam Eccleſiæ Anicienſis, 450. S. Ludovici lex adversùs blaſphemos, 195. S. Ludovici juſtitia, *ibid.* S. Ludovici pragmatica ſanctio vindicatur, *ibid.* S. Ludovici religio in Beneficiorum Eccleſiaſticorum collatioue, 192. S. Ludovici pietas, pœnitentia, eleemoſyoæ, zelus ſalutis animarum, *ibid.* Corona ſpinea a S. Ludovico IX. Pariſios tranſlata, 192. S. Ludovici in vitam Religioſam propenſio, ſtudiumque in Ordines FF. Minorum & Prædicatorum, *ibid.* Utrum FF. Prædicatores S. Ludovico ſuaſerint, ut ſui Ordinis habitum ſuſciperet, 193. Secunda S. Ludovici expeditio ſacra, 193. Conſilium conſcientiæ pro Beoeficiorum Regii patrooatûs oominatione a S. Ludovico inſtitutum, *ibid.* S. Ludovici obitus, 193. S. Ludovici documenta Philippo filio data, 194. S. Ludovici liberi, 194. Sancti Ludovici pompa funebris, *ibid.*

Ludovicus X. Hutinus congnominatus, & quare, 300. Ludovici X. bella, *ibid.* Supremum Senatum in Regio Palatio Ludovicus X. collocat, 300. Ludovicus veneno tollitur, *ibid.* a quo, incertum, *ibid.*

Ludovici Magni Elogium, 347.

Lugdunenſe I. Concilium & ipſius convocaodi cauſæ, 380. Concilii Lugdunenſis Acta, 393.

Lugdunenſis II. Synodus, 420. Concilii convocandi ratio & indictio, 421. Synodi celebratio, 423. Acta Synodi Eccleſiarum Græcæ & Latinæ unionem ſpectantia, 423. Acta poſt Synodum ad ſanctæ Unionis confirmationem, 425. Concilium Lugdunenſe II. utrum verè Oecumenicum ſit, 427. Concilii Lugdunenſis II. Conſtitutiones Eccleſiæ diſciplinam, morumque reformationem ſpectaotes, 427. An Chriſtianiſſimi Reges anre Concilium Lugduneoſe II. Regaliæ jus exercuerint, 449. Utrùm Concilium Lugdunenſe II. Regaliæ jura Regibus Chriſtianiſſ. competens circumſcripſerit, 464. *& ſeq.* Lugdunenſis Concilii Caoon XII. & variæ ejus interpretationes, 464. Duces & Comites ſpectare Lugdunenſis Concilii Canonem, viri eruditi probant ea illius Collatione cum Decretis Conciliorum & Pontificum antecedentium & conſequentium, 465. De Canonis Concilii Lugdunenſis executione, Durandi Speculatoris & Gloſſæ capitis, Generali obſervatio, 469.

De *Luna* (Petrus) ab Obedientiæ ſuæ Cardinalibus in Schiſmate Pontifea eligitur, 70.

Lupoldus Bambergenſis, Opera ejus, 154.

Lutetia ſcientiarum parens, 20.

Luther & *Lutherani*. Nulla ratio fuit cur propter doctrioam de Sacrificio Miſſæ Lutheraoi ab Eccleſia Romana diſcederent, 606. Lutheri contra Miſſæ ſacrificium objectiones refelluntur, *ibid. & ſeq.* Joannis Roffenſis Epiſcopi contra Lutherum Diſſertatio pro defenſione Sacerdotii, 611. Lutherus Miſſas privatas reprobat, 612. Lutherus doctrinam ſuam adversùs Miſſæ ſacrificium Diabolo acceptam refert, 616.

De *Lyra* Nicolaus, Minorita, Doctor Pariſienſis, 554.

M

Magdalena corpus in S. Maaimini villa inventum, 34.

Malvernaus (Joannes) Benedictinus, 560.

Manfredus Frederici II. Imperatoris Nothus, 271. immanitas & malæ artes, *ibid.*

Manuel Palæologus. *Vid.* Palæologus.

Marcianenſe Concilium, 198.

B. Maria Præſentationis feſtum, 65. B. Virginis Mariæ officium, 201. Indulgentiæ ad B. Mariæ Virginis cultum amplificandum conceſſæ, 203. Octava Nativitatis Deiparæ Virginis, 393.

S. Maria Glorioſæ Ordo Equeſtris, 146. Equitum officia, *ibid.* Hujus Ordinis habitus, & confirmatio, 146.

Marſilius ab Ingen, Heildelbergeoſis Academiæ conditor, 265.

Marſilius de Menandrino, patria ejus, doctrina, 502. Marſilii errores a Joanne XXII. damnati, 503. A quibus impugnati, *ibid.*

Martinus Quartus Romanus Pontifex eligitur, 35. Martioi IV. præclara ſententia, & modeſtia, 35. Carolo Siciliæ Regi Senatoriam dignitatem a Nicolao III. ereptam reſtituit, *ibid.* Siculorum proditionem ac immanitatem in Gallos execratur, & Caroli Regis cauſam tuetur, 35. Petrum Aragoniæ Regem regoo ac ditionibus privatum Martinus IV. dicit, *ibid.* Utrum ex Martini IV. facto colligi poſſit Eccleſiæ indirecta io Regum omnium temporalia poteſtas, *ibid.* Martini obitus, 36. Cardioales, *ibid. & ſeq.* Martinus IV. poſt obitum miraculis clarus, 36.

Martinus Rex Aragonum, 319.

Martini (Raymundus) Patria ejus, profeſſio, & opera, 140.

Matrimonii trina denontiatio, & publica celebratio, 162. 194. Matrimonia clandeſtina prohibentur, 172. 575. 590. 194. 197. 199. 333. De iis qui ea Diœceſi ſua eaeunt ad Matrimonium clam & ſine proprii Sacerdotis licentia contrahendum, 197. Cauſarum Matrimonialium judicium, 201. Impedimeota Matrimonii, 333.

De *Meyronis* (Franciſcus) Illuminatus Doctor nuncupatus, 152. Auctor actûs celeberrimi, qui in Academia Pariſieoſi, Sorbonica nuncupatur, *ibid.*

De *Mediavilla* (Richardus) *Vid.* Richardus.

Medicaeum officium, 332.

Mendicantes Religioſi a Guillelmo de Sancto Amore impugnati, 90. Mendicantes ab ejus calumnia vindicantur, 25. 92.

Ordo B. Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum, 242. Ordinis Conditores, 243. Regula, *ibid.* Approbatio, 243.

Meretrices ea pulſæ & molectatæ, 290.

Metropolitanorum poteſtas in ſupplenda Suffraganeorum negligentia, 203. Cathedrali Eccleſiæ vacanti Viſitatorem aut Adminiſtratorem delegare Metropolitanus poterat, 204. Metropolitaoorum ſacra viſitatio, *ibid.* Metropolitanurum jura in Proviociarum ſuarum viſitatione, 205. Metropolitaoorum juriſdictio, *ibid. & ſeq.* Poteſtas Metropolitani in cauſis Excommunicationis, 205. Metropolitaoorum confirmatio, 209.

Me.

Michaël Ceſenas quis ſit, 50. Michaëlis Ceſenatis contumacia, 51.

FF. Minorum Ordo, 239. A quo conditus & confirmatus, 240. Arctiſſima paupertas & humilitas Ordinis Minorum fundamenta, *ibid.* Ordinis Minorum Elogium, *ibid.* Secundus & tertius Ordo Minorum, 140. Schiſma & factiones FF. Minorum ob quæſtionem de paupertate Chriſti, 49. 537. Quid ſuper hanc quæſtionem Joannes XXII. definierit, 50. 538. Damnatio propoſitionis Minorum Schiſmaticorum de Paupertate Chriſti, 50. 538. FF. Minorum Ordinis periculum, 51. FF. Minorum de ſanctarum animarum beatifica viſione opinio erronea, 544. Calumnia in FF. Minores, 47. FF. Minores a Guillelmo de S. Amore impugnati, 90. Alexandri IV. Summi Pontificis diplomata in gratiam Minorum, 91.

Miracula recentia inconſulto Epiſcopo non prædicanda, 200.

Miſſa Sacrificium demonſtratur ex Scriptura, 590. ex Traditione, 592. ex Græcorum Patrum conſenſu, *ibid.* Sacrificium propitiatorium pro vivis & defunctis, 593. Latinorum Patrum teſtimoniis dogma Catholicum de ſacrificio Miſſæ celebratur, 594. Miſſæ ſacrificium pro populo a Sacerdotibus oblatum, 595. Miſſæ ſacrificium quotidiana Eccleſiæ oblatio, *ibid.* Sacrificii Miſſæ oblatio ſolemnium feſtivitatum diebus iterata, 596. Miſſæ Sacrificii veritas ex veteribus liturgiis confirmata, *ibid.* Miſſa verum & propriè dictum Sacrificium, 595. Antiquos Patres & totam retro Traditionem ſibi adverſari fatentur Miſſæ Sacrificii impugnatores, 597. Patrum nihilominus teſtimonia variis futilibuſque reſponſionibus eludunt, 598. Heterodoxorum contra Miſſæ Sacrificium objectionibus reſpondetur, 600. Sacrificio Chriſti in cruce peracto non derogatur per Miſſæ Sacrificium, *ibid.* Sufficientia Sacrificii crucis, ſimul & Miſſæ Sacrificii neceſſitas atque utilitas explicatur eleganti exemplo, 601. Miſſa propitiatorium Sacrificium eſt, non quatenus opus Sacerdotis, ſed quatenus opus eſt Chriſti, 602. Quamvis Miſſa ſit commemoratio Sacrificii a Chriſto in cruce oblati, nihilominus verum & propriè dictum Sacramentum eſt, *ibid.* Sacrificii Miſſæ efficacia Sacerdotis meritis & Sanctitate non nititur, 604. Miſſæ Sacrificium ad Latriæ cultum pertinet, 623. Soli Deo non Martyribus offertur, *ibid.* Nova in Miſſa redemptio non creditur, ſed redemptionis in cruce peractæ applicatio, 604. Quo ſenſu Miſſa ſit propitiatorium Sacrificium, *ibid.* Miſſæ Sacrificium non valet coram Deo ex opere operato ſine bono motu utentis, *ibid.* Quo ſenſu Scholaſtici Miſſam ex opere operato valere dixerint, *ibid.* Sacerdotis improbitas non obeſt quominus Miſſæ Sacrificium illis proſit pro quibus offertur, *ibid.* Joannis Hus de veritate Miſſæ Sacrificii teſtimonium contra Proteſtantes profertur, 605. Nulla ratio fuit cur propter doctrinam de Sacrificio Miſſæ Lutherani & Calviniſtæ ab Eccleſia diſcederent, *ibid.* Lutheri objectiones contra Miſſæ Sacrificium proponantur & diluuntur, 606. *& ſeq.* Lutheri, Calvini & Kemnitii objectiones contra Miſſas privatas, 612. Communio adſtantium ad Miſſæ Sacrificii ſubſtantiam non pertinet, 613. Miſſæ in quibus ſolus Sacerdos communicaret, antiquitati non ignotæ, 614. Varii hac in re Eccleſiæ mores, *ibid.* Lutherus doctrinam ſuam contra Miſſæ Sacrificium a Diabolo ſe accepiſſe aſſerit, 616. Ceremoniæ Miſſæ adverſus Hæreticos defenduntur, *ibid.* Variæ vocis Miſſæ acceptiones, 610. Miſſæ nomen unde derivatum, 621. Miſſæ in Pœnitentiam Laïcis non injungendæ, 162. Annalium Miſſarum non exigenda, nec de iis facienda pactio, 163. Miſſa Parochialis, 171. *Vid.* Parochialis. Confeſſariis Miſſas quas pœnitentibus fortè injunxerint, celebrare vetitum, 183. Sacerdos Miſſam unam celebrans ſatisfacere non poteſt pro duobus, pro quibus ſpeciatim & in ſolidum celebrare promiſit, 188. Pœna Presbyterorum Miſſam non celebrantium, 195. Pecunia pro Miſſis celebrandis non exigenda, 196. In permiſſione celebrandi Miſſam in capellis nobilium ſex dies excepti, 199.

Molino (Michaël) quis ſit, 691. A quo hæreſim ſuam hauſerit, *ibid.* Michaëlis Molinoſi errores damnati, 694. 696. 713. 716. 721. 724. A quo Molinoſi characteres, 717. Execrandi Molinoſi errores, 714.

Monachi. Peculium Monachis interdictum, 162. 174. 190. Licentia proprietatis habendæ Monachis tribui non poteſt, 163. 166. 190. Monachorum cupiditas damnatur, 164. Ornamenta faſtum ſæcularem redolentia Monachis interdicta, *ibid.* Præpoſituræ Monachis ad firmam non dandæ, 164. Monachi in Villis aut Parochialibus Eccleſiis ſinguli non ponendi, *ibid.* Partes in Capitulis facere Monachis vetitum, *ibid.* Monachi bini in eodem lecto ne jaceant, 164. Juramentum omne Monachis vetitum, *ibid.* Uſura, *ibid.* Quæ Abbatibus, Prioribus, vel Præpoſitis Monachorum cavenda, 165. Proprietarii Monachi excommunicandi, 166. Monachorum diſciplina, 167. Veſtium vanitas Monachis prohibita, *ibid.* Singularitas in refectorio vetita, *ibid.* Monachorum Proprietariorum pœnæ, 170. 174. Monachorum vita communis, 172. Peculium Monachis vetitum, 174. Monachorum abſtinentia, *ibid. & ſeq.* Monachi Cenſuras ab Epiſcopo latas contemnentes ex illius Diœceſi expellantur, 177. Monachis pro veſtibus pecunia non danda, 174. 181. Frequens confeſſio & ſancti ſacrificii celebratio Monachis imperatur, *ibid.* Monachorum Ordo, Spiritu ſancto docente inſtitutus, *ibid.* Monachis depoſitum extra ſua Monaſteria habere non licet, 181. Obedientia Monachis inſeparabiliter conjuncta, 182. Delicta Monachorum illic implenda ubi committuntur, *ibid.* Pœnæ Monachorum ſæcularem potentiam contra Superiorum ſuorum correctionem invocantium, 183. Tacita profeſſio Monachorum 188. Peculium Monachi non habeant etiam de licentia Abbatis, 190. 194. Cameras extra dormitorium Monachis habere non licet, 190. Mulieres a Monachorum domibus expellendæ, *ibid.* Bona communia inter Monachos non dividenda, 193. Monaſtica profeſſio, 198. Monaſticæ profeſſionis tempus, 246. *& ſeq.* Libertati fidelium ad vitam Monaſticam eligendam conſulunt Summi Pontifices, 248. Monachorum immunitates, *ibid. & ſeq.* Abbates ex Monachis electi, 249. Monachi ad Eccleſiaſticas dignitates aſſumpti, 250. Monachi ad Regum Conſilia & Legationes obeundas adlecti, 250. Epiſcopi ex Monaſteriis aſſumpti quâ ratione ad Regulares Obſervantias adſtricti cenſeantur, *ibid.* Monachi ad opus manuum non tenentur, 251. Monachi in bona parentum ſuccedere poterant, ſeu potiùs Monaſterium eorum nomine *ibid.* Pœnitentiæ adminiſtratio & & exceptio Confeſſionum in Eccleſia Græca Monachis demandata, 652.

Monachi (Joannis) Cardinalis in Galliis Legatio, 505.

Monaſteria. Canones Regularem Monaſteriorum diſciplinam ſpectantes, 164. Ab ingreſſuris Mona-

Digitized by Google

naſterium nihil exigendum, 164. 167. 247. 334. Quid agendum cùm facultates Monaſterii ad neceſſaria Monachis ſubminiſtranda non ſufficiunt, 165. Monaſteria quædam in Anglia erant Eccleſiæ Cathedrales, 181. Pueri a parentibus Monaſteriis oblati, 248. Pro receptione in Monaſteria aliquid exigi ante vel poſt prohibetur, 62. Monaſtica Diſciplina, 167. 173. 175. 182. 183.

Monaldus, patria ejus, profeſſio & opera, 152.

Monfortius Comes (Simon) ſacri belli Dux, 77. Monfortii Comitis victoriæ, *ibid. & ſeq.* Simonis Monfortii Comitis obitus, 78. Ejuſdem Elogium, *ibid.* Filii, *ibid.* Ditio Toloſani Comitis adjudicata Simoni Comiti Monfortii, 356. 358.

Monialium diſcipline, 164. Monialium Confeſſarii, 165. Veſtium vanitas Monialibus prohibita, 167. Monialium numerus pro facultate Monaſterii, 167. 184. Monialium ſolitudo, 181. Monialium tacita profeſſio, 188. Peculium Monialibus interdictum, 191. 194. Clauſura Monialium, 194. Pœna Clericorum & Monachorum ad Monialium Monaſteria ſine licentia Epiſcopi accedentium, 195.

Monſpelienſis Concilii a quo congregata 165. 177. Canonum Summa, *ibid. & ſeq.*

Monteſia Ordo Equeſtris, quare ſic dictus, 246. Equitum officia & habitus, *ibid.* A quo hic Ordo inſtitutus, 246.

Monteſono Joannis propoſitio quæſtiones fidei ad ſolum ſummum Pontificem pertinere aſſerentis, 550. Sententia ſacræ Facultatis Pariſienſis circa illam propoſitionem, *ibid. & ſeq.* Joannis de Monteſono rationes exſufflantur, 556.

N

Angius (Guillelmus) Sandionyſianus Monachus, 246. Chronicon ab ipſo ſcriptum, 146.

Nannetenſe Concilium & Canones ab eo conditi, 179.

Narbonenſe Concilium, a quo celebratum, 168. Summa Canonum, *ibid.*

Navarrici Collegii Pariſiis fundatio, 295.

Nicephorus Callixtus, 153. Hiſtoria Eccleſiaſtica a Nicephoro ſcripta, *ibid.* Nicephori errores Hiſtoriæ ſuæ admixti, 153.

Nicephorus Gregoras, Hiſtoriæ Bizantinæ Scriptor, 156.

Nicetas Acominatus, ſeu Choniates, Hiſtoriæ Bizantinæ Scriptor, 132.

Nicolaus III. Pont. Max. Patria ejus, Ingenium, prudentia, mores, 33. Rodulpho Regi Romanorum & Carolo Siciliæ bellum meditantibus pacem imperat, *ibid.* Carolus Siciliæ Rex a Nicolao III. commendatur, 33. Urbis adminiſtrationem ad Romanos Pontifices in perpetuum revocat, *ibid.* Legatum ad Alphonſum Hiſpaniæ Regem mittit Nicolaus, ob vulnera ab ipſo Eccleſiæ libertati inflicta, 34. Regulam FF. Minorum explicat Nicolaus III, *ibid.* Nicolai III. de Paupertate FF. Minorum conſtitutio, 537. Nicolai III. conſtitutionis variæ interpretationes, 538. *& ſeq.* Nicolai III. & Joannis XXII. conſtitutiones conciliantur, *ibid.* Nicolai III. ſententia corrigi potuit a Joanne XXII. 541. Nicolaus III. excuſatur, *ibid.* In Controverſia de FF. Minorum arctiſſima paupertate non pugnant Nicolai III. & Joannis XXII. conſtitutiones, 541. Utrùm Nicolaus in fide erraverit, *ibid.* Nicolaus III. a calumnia vindicatur, 34. Nimium Nicolai in nepotum commoda ſtudium, *ibid.* Cardinales a Nicolao III. creati, 34.

Nicolaus IV. Pontificia dignitate inſignitur, 37. Ad componendas res Siculas animum applicat, *ibid.* Carolum Salernitanum Principem Siciliæ Regem coronat, 37. Nicolaus IV. Leges a Friderico Imp. contra Hæreticos latas confirmat, *ibid.* Nicolai IV. fidei propagandæ ſtudium, 37. Eccleſiæ libertas in Luſitania vindicata a Nicolao IV. 37. Nicolaus IV. ſacram expeditionem in Syriam indicit, *ibid.* Eccleſiæ libertatem in Anglia tuetur, 38. Nicolai IV. obitus & Cardinales, *ibid.*

Nicolaus Antipapa, 48. Nicolai Antipapæ abdicatio & pœnitentia, *ibid.*

Nogareti (Guillelmi) famoſus in Bonifacium VIII. libellus, 505. Nogaretus in Bonifacium conjurat, 511. Bonifacii VIII. Sacrilega captio a Guillelmo de Nogareto, 511.

Noviomenſe Concilium & ipſius decreta, 200.

Nugariolenſe Concilium, & Canones, 192.

Nuntii Apoſtolici, 195.

Nuptiæ. Pro Nubentium benedictione nihil exigendum, 190.

O

Officium divinum in Eccleſiis Cathedralibus & Collegiatis ſtatis horis & temporibus dicendum, 175. Officii divini recitatio animique ad illud attentio præcepta, 331.

Okam (Guillelmus) Anglus, 156. Joanne XXII. Pontifice Maximo & Ludovico Bavaro imperante turbas excitat maximas, *ibid.* Okami virtutes & vitia, 156. Okam Nominalium parens, *ibid.* Okam ſub vitæ finem reſipuit, 156. Okami ſchiſmaticus Tractatus, 52.

Oliveti Montis Congregatio, 244. A quo inſtituta, *ibid.* Sub qua Regula, 244. A quo Pontifice confirmata, *ibid.*

Olivi (Petri Joannis) patria, profeſſio, 94. Petrus Joannes Olivi Fratricellorum, Beguardorum & Beguinarum parens, *ibid.* Petri Joannis Olivi errores, 95. Errorum & Librorum Petri Joan. Olivi cenſura, 95. Utrùm Joannes Olivi hæreticus fuerit, *ibid.* Petri Joannis Olivi errores in Concilio Viennenſi damnati, 512. Petrum Joannem Olivi ab hæreſi purgare fruſtra nititur Vvadingus, 96. Petri Joannis Olivi obitus, 97.

Omnis utriuſque ſexus Canon, Quis illius ſit ſenſus, 360. *& ſeq. Vid.* Lateranenſis Synodus.

Oratio ſalutaris, 696. Orandi præceptum imperfectos ſimul & perfectos ſpectat, *ibid. & ſeq.* Nullus eſt in hac vita perfectionis ſtatus, in quo ſit impoſſibilis Oratio, 697. Perfectus Chriſtianus remiſſionem peccatorum & alia bona poſtulet a Deo in Oratione, *ibid.* Oratio vocalis perfectis viris & ad contemplationem evectis convenit, 698. Diſtinctè & expreſsè in Oratione a Deo petenda quæcumque congruunt ejus voluntati, 700. Quo ſenſu Caſſianus ſublimiorem quamdam agnoſcat Dominicâ Orationem, *ibid.* Utrùm proprii conatus & excitationes a perfecta Oratione excludi debeant, 726.

Oratoria. In privatis Oratoriis abſque Epiſcopi licentia miſſa non celebranda, 199.

Ordinandorum Titulus, 162. 170. Ætas, 221. Ordinationes ſacræ, 188. 195. Plures Ordines unâ die non recipiendi, 188. Clerici ſine licentia Epiſcopi Diœceſani non ordinandi, 195. Qui ad ſacros Ordines promovendi, 202. Ordinandorum examen, 332. Simoniacæ exactiones in Ordinationibus damnatæ, 330.

Oreſmius (Nicolaus) Lexovienſis Epiſcopus, 159.

Otto III. Imperator ab Innocentio III. coronatur

tur. 5. Otto Eccleſiaſtica bona invadit, 3. Innocentii III. geſta contra Ottonem Imp. *ibid.*

Otto Saxoniæ Dux, Romanorum Rex, 170. Ottonis cum Philippo Sueviæ Duce bella, *ibid.* cum Frederico Siciliæ Rege, 170. Ab Innocentio III. excommunicationis ſententiâ notatur, *ibid.*

Otto a ſancto Blaſio, & opera, ejus 133.

Ottomani imperii initia & progreſſus, 267.

Oxonienſe Concilium a quo celebratum, 166. Summa Canonum, *ibid.* & *ſeq.*

P

P*Alamita* quem habuere Auctorem, 103. Palamitarum deliramenta, *ibid.* Palamitarum error de Luminis increati viſione, 103. Palamitarum error de Diſtinctione Attributorum Dei ab ejus eſſentia, *ibid.* Palamitarum Synodi, *ibid.* Palamitæ a quibus propugnati & impugnati, 104.

Paleologus (Joannes) Andronici filius, cum Joanne Cantacuzeno imperat, 267. Joannis Paleologi cum Cantacuzeno ſimultates & bella, 267. Joannes Paleologus fœdus cum Innocentio VI. Romano Pontifice init, 268. Schiſma ejurat, *ibid.* Obitus ejus, 268.

Paleologus (Michaël) Conſtantinop. Imperii Curator deſignatus, 263. Mox Deſpotæ titulo ornatus, *ibid.* Michaël Paleologus Imperator ſalutatur, *ibid.* Paleologus Conſtantinopolim recuperat, *ibid.* Michaëlis Paleologi perjurium & immanitas, 263. Paleologus excommunicatur ab Arſenio Patriarcha, *ibid.* Michaël Paleologus S. Ludovicum pacis & concordiæ inter Eccleſiam Græcam & Latinam arbitrum constituit, 420. Utrùm Paleologus Concilio Lugdunenſi II. adſuerit 423. Imperatoris Paleologi literæ ad Gregorium X. Pontificem, fideique profeſſio, 424. Paleologi Orator ejus nomine ſchiſma ejurat, & Romani Pontificis Primatum agnoſcit, *ibid.* Acta poſt Synodum ad ſanctæ Unionis confirmationem, 425. Michaël Palæologus Germanum & Joſephum in Conſtantinopolitanam ſedem intrudit, 263. A Joſepho ab excommunicatione ſolvitur, *ibid.* Michaëlis Paleologi bella, 264. Eccleſiæ Græcæ cum Romana concordiam Paleologus procurat, *ibid.* Sincerum Michaëlis Paleologi pro concordia utriuſque Eccleſiæ ſtudium, *ibid.* Paleologus anathemate a Martino IV. intempeſtivè confixus, *ibid.* Michaëlis obitus, 265. A filio ſepulturæ honore privatur in odium concordiæ cum Romana Eccleſia initæ, *ibid.* Michaëlis Paleologi elogium, *ibid.*

Paleologus (Manuel) Græcorum Imperator, 269. In Occidentem venit ad elicienda contra Turcas auxilia, *ibid.* Monaſticum habitum induit, 269.

A *Palude* (Petrus) Ord. FF. Prædicatorum Hieroſolymitanus Patriarcha, 554. Petri a Palude de ſigillo confeſſionis ſententia, 155. Petri a Palude opera, 155.

Pantaleo, Ordinis FF. Prædicatorum Theologus, 538.

Paris (Matthæus) Monachus, Hiſtoriæ Anglicanæ ſcriptor, 136. De Matthæo Paris judicium, *ibid.*

Pariſienſia Concilia a quo celebrata, 163. 596. Canonum ſumma, *ibid.*

Pariſienſis Academiæ ſacramentum de Immaculata Virginis Mariæ Conceptione, 148. Academiæ Pariſienſis judicium de Chriſti & Apoſtolorum paupertate, 539. Pariſienſis Academiæ pro fidei conſervatione ſtudium, 544. Sacræ Facultatis Pariſienſis de beneficiati animarum viſione doctrinale judicium, 544. Summum Pontificem ut privatum Doctorem in fide errare poſſe cenſet Pariſienſis Academia, 546. Sacra Facultas Pariſienſis de Epiſcoporum in judicandis fidei controverſiis divina auctoritate quid ſentiat, 550. & *ſeq.*

De *Pariſiis* (Joannes) Dominicanus, 547. Joannis de Pariſiis errores & nævi, *ibid.* Joannis de Pariſiis in Sedem Apoſtolicam reverentia, 147. Singularis & abſona Joannis de Pariſiis ſententia de modo exiſtendi corporis Chriſti in Euchariſtia, *ibid.* Catholica dogmata de reali præſentia Corporis Chriſti in Euchariſtia & Tranſſubſtantiatione Joannes de Pariſiis profeſſus eſt ac propugnavit, 147. Doctores duos cognomines diſtinguendi, 148.

De *Parma* (Joannes) Ordinis FF. Minorum Generalis Miniſter, utrùm ſit Auctor libri cui titulus eſt Evangelium Æternum, 85.

Parochialis Eccleſiæ frequentatio Dominicis & Feſtis diebus, 169. Mulcta his qui defuerint impoſita, *ibid.* Qui ad Parochiarum regimen præſentandi, 169. 429. Miſſa Parochialis, 171. Laïci a Miſſa Parochiali non avocandi, *ibid.* Excommunicantur qui aliquem ſollicitant vel inducunt ad eligendam ſepulturam extra ſuam Parochiam, 171. 186. Parochialium Eccleſiarum jura in funeribus, 178. 187. 197. Penſiones Parochialibus Eccleſiis impoſitæ revocantur, 175. Eccleſiarum Parochialium frequentatio Dominicis & ſolemnibus diebus, 185. Parochiani Eccleſiâ Parochiali relictâ ad alias Eccleſias non confugiant, 186. Miſſa Parochialis Dominicis & Feſtis diebus audienda, 186. 194. 202. Ad Parochialium Eccleſiarum regimen promoti, Presbyteratus ordine infra annum ſuſcipere tenentur, 189. Semel in anno peccata Parocho confitenda, 190. *Vid.* Confeſſio. Pacta contra Parochialium Eccleſiarum jura reſcinduntur, 333.

Parochorum reſidentia, 162. Officia, 332. Parochi nomine quis intelligendus, 362.

Paſchalis Communionis præceptum, 331. Paſchalis Communionis præceptum Communione ſacrilegâ non impletur, *ibid.* 332.

Paſtores. Chriſtus dum in terris eſſet Paſtores inſtituit, 612. Chriſtus Eccleſiæ ſuæ Paſtoribus copioſiorem præ cœteris hominibus largitus eſt gratiam & poteſtatem, *ibid.* Paſtores in Eccleſia perpetui, *ibid.* Paſtores rite vocati & ordinati, *ibid.* Paſtores in ſuis Ordinationibus a Spiritu ſancto gratiæ donum accipiunt, quo fiant ad opus Miniſterii habiles, 612.

Patres. Dicta Patrum & Doctorum inuſitata, impropria & figurata, ad ſenſum proprium redigenda ſunt & exponenda, 160.

Patriarchalium Sedium ordo & privilegia, 330.

Patronatus jus, 226. Regulæ Canonicæ de jure Patronatus, *ibid.* & *ſeq.* Solum jus præſentandi non conferendi, Patrono etiam Eccleſiaſtico, vi juris Patronatûs convenit, *ibid.* Clerici a Patronis præſentati juramentum iiſdem præſtare alicubi ſoliti, 227. A Patronis præſentati & ab Epiſcopis repulſi, coram Judicibus Laïcis cauſam agere non poterant, *ibid.* & *ſeq.*

Patronus, pro pecunia vel alio commodo temporali ad Beneficia non præſentet, 198. *Vid.* Beneficia. Præſentati vel inſtituti a Patronis in Parochialibus Eccleſiis, functiones exercere prohibentur, donec ab Epiſcopo animarum curam receperint, 202.

Pauperes alentibus aut veſtientibus indulgentiæ conceſſæ, 189.

Pau.

Paupertas Evangelica, Schiſma & factiones inter FF. Minores ob quæſtionem de Paupertate Evangelica exortæ, 49. A quibus & quomodo ſopitæ, *ibid.* Quæſtio de Paupertate Chriſti, *ibid.* Paupertas arctiſſima in quo poſita ſit, 537. Nicolai III. de Paupertate Conſtitutio, *ibid. & ſeq.* Joannis XXIII. de Paupertate Conſtitutiones, 538. Nicolai III. & Joannis XXII. Conſtitutiones conciliantur, *ibid.* Sacræ Facultatis Pariſienſis doctrinale judicium de Chriſti & Apoſtolorum Paupertate, 539. Aliqua in commoni etiam quoad proprietatem poſſidere non derogat altiſſimæ Paupertati, *ibid.* Aliæ ſententiæ ac verborum Nicolai III. de Paupertate interpretationes, 540. Virorum illuſtrium de Paupertate ſententiæ, *ibid. & ſeq. Vid.* Nicolaus. In controverſia de FF. Minorum arctiſſima Paupertate non pugnant Nicolai III. & Joannis XXII. Conſtitutiones, 538. 541. Neuter Pontifex in fidei dogmate erravit, 541.

Peccata gravia pœnitentiâ gravi expianda, 188. Regulæ ſecundùm quas judicium de peccatis ferendum, 201. Venialia inter & mortalia peccata diſcrimen, 627. Peccata quæ Oratione Dominica aliiſque piis operibus remittuntur, 628.

Peculium Monachis interdictum, 162.

De Pennaforti (Raymundus) in Barcinonenſi Eccleſia præpoſitus FF. Prædicatorum Ordinem ingreditur, 142. Petro Nolaſco, & Jacobo Aragonum Regi auctor eſt inſtituendi Ordinem B. Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum, *ibid.* Gregorio IX. a Confeſſionibus, Tarraconenſem Archiepiſcopatum recuſat, 143. Generalis Ordinis FF. Prædicatorum Magiſter, biennio poſt Magiſtratum abdicat, *ibid.* S. Raymundi de Pennaforti miracula, obitus & ſcripta, *ibid.* S. Raymundi de Pennaforti Summa, 143. Collectio Decretalium, *ibid.* Antiquarum Collectionum Ordo, *ibid.*

Peraldus (Guillelmus) patria ejus, profeſſio, opera, 140. Utrum Archiepiſcopus Lugdunenſis fuerit, *ibid.*

Perjurorum abſolutio Sedi Apoſtolicæ in quatuor Provinciis tona primùm reſervata, 163.

Permutatio Beneficiorum, 228.

Petrarcha (Franciſcus) Elogium ejus, & opera, 559.

Petri de Luna in ſchiſmate electio, 64.

Petrus II. Rex Aragonum, 311. Fabula de corona ipſius ex azimo pane confecta, *ibid.* Petrus II. Regnum Eccleſiæ Romanæ tributarium conſtituit, 311.

Petrus III. Rex Aragonum, 314. Ob Siculas veſperas & Siciliæ invaſionem a Martino IV. excommunicatione percellitur & exauctoratur, 315. Petrus Carolum Siciliæ Regem ad privatum certamen provocat, quod tamen fugit, 315. Petri III. Regis Aragonum liberi, *ibid.*

Petrus Ceremonioſus, Rex Aragonum, 317. quare ſic dictus, *ibid.* Conjuratio ab illo diſſipata, 318. Petri Ceremonioſi uxores & liberi, *ibid. & ſeq.* Obitus, vindice Deo, 318. Petri Ceremonioſi elogium, *ibid.*

Petrus Crudelis Rex Caſtellæ, 317. Petri nuptiæ, *ibid.* Impudici amores, *ibid.* Utrùm Petrus Crudelis ab Urbano ſummo Pontifice fuerit exauctoratus, 300. *& ſeq.* Petri in propinquus ſævitia, 317. Petrus ab Henrico Traſtamaræ Comite, Notho fratre regno pellitur, 317. Petri Crudelis cædes, *ibid.*

Petrus Crudelis Rex Luſitaniæ, 318.

Petrus de Tarentaſia, Dominicanus, S. R. E. Cardinalis, & Summus Pontifex Innocentius V. opera ejus & obitus, 137.

Petrus, Monachus Vallis Cernaii, Albigenſium impugnatur, 133.

Philippus Auguſtus, Francorum Rex, 182. Pax a Philippo Auguſto cum Joanne Angliæ Rege, *ibid.* pacis conditiones, *ibid.* Bellum brevi inter utrumque reaccenſum & quare, 182. Normannia univerſa a Philippo Auguſto ſubacta, 283. Bellum Belgicum a Philippo ſuſceptum, *ibid.* Prælium inſigne ad Bovinas, celebriſque victoria a Philippo reportata, *ibid.* Querelæ contra Philippum Auguſtum de violata pace ad Summum Pontificem Joannes defert, 283. Innocentius de belli cauſa a Philippo Joanni Angliæ Regi illati cognoſcit, *ibid.* Gallicani Præſules cauſam Philippi Auguſti contra Legatum Apoſtolicum generosè tuentur, 284. Perhonorificæ Innocentii III. ad Philippum Auguſtum literæ, 2. Philippus Inſeburgim uxorem repudiat, 4. Mox recipit, *ibid.* Innocentii III. geſta in cauſa Philippi Auguſti qui Inſeburgim repudiaverat & Mariam ſuperduxerat, 4. Philippus Auguſtus ejuſque filius Ludovicus Summi Pontificis reverentiâ Anglicum bellum intermittunt, 14. 284. Utrum Philippus adversùs Joannem Angliæ Regem bellum geſſerit, ob ſententiam exauctorationis ab Innocentio III. in eum latam, *ibid.* Angli a Joanne Rege deficiunt, 284. Ludovicum Principem, Philippi Regis filium Angliæ Regem eligunt. *ibid.* Innocentius III. Philippum Auguſtum a bello Anglico deterrere conatur, *ibid.* Philippus Angliæ regnum S. Petri patrimonium eſſe negat, 285. Regnum Angliæ a Rege Joanne in Sedis Apoſtolicæ dominium & clientelam transferri non potuiſſe affirmat, *ibid.* Philippi Auguſti ædificia, 285. Philippi Auguſti leges, ſtudium in literas & Pariſienſem Academiam, 286. Philippi Auguſti pius obitus, *ibid.*

Philippus III. Audax nuncupatus, Francorum Rex, 297. Tunetanum bellum, & pax cum Tunicii Rege a Philippo confecta, *ibid.* Quibus conditionibus, 297. Philippus in Gallias redit, *ibid.* S. Ludovici corpus ad San-Dionyſianas ædes propriis humeris defert, 297. Philippus III. Remis inauguratur, *ibid.* Toloſani Comitatûs poſſeſſionem adit, *ibid.* Philippi Regis nuptiæ, 297. Sicilia ab Aragonio Rege omnium Gallorum cæde Philippo Regi oblata, *ibid.* Regnum Aragoniæ Carolo Philippi Regis filio a Summo Pontifice defertur, *ibid.* Expeditio in Aragoniam, 297. Philippi Audacis bella, 298. Nuptiæ Philippi filii primogeniti Regis, *ibid.* Philippi III. obitus, *ibid.* Liberi, Elogium, 298.

Philippus IV. Pulcher cognominatus Galliarum Rex, 299. Varia ejus bella, *ibid.* Philippi Pulchri cum Bonifacio VIII. diſſidium, 299. 491. *Vid.* Bonifacius V. II. & Clemens V. Templariorum extinctionem Philippus promovet, 299. 524. Quo animo, 533. *Vid.* Templarii. Philippi domeſticum dedecus, 296. Durior Philippi Pulchri dominatio, 300. Philippi obitus, *ibid.* Liberi, 300.

Philippus V. Longus appellatus, Regnum Francicum lege Salica occupat, 360. Philippi V. optima conſilia, *ibid.* Obitus, *ibid.*

Philippus Valeſius Galliarum Rex, 361. Controverſia de Regni jure, *ibid.* Philippi Valeſii bella vario exitu confecta, *ibid.* Conventus de Juriſdictionis Eccleſiaſticæ & Laicæ finibus Pariſiis habitus, 301. Philippi Valeſii pro fidei conſervatione ſtudium, 544. Philippus Valeſius ob tuitionem jurium & libertatum Eccleſiæ Catholicus appellatus, 301. Philippi minaces ad Joannem XXII. litteræ, zelo fidei condonandæ, 546. Donatio Delphinatus ab Humberto Principe facta Joanni Philippi Regis filio, 302. Dura Philippi dominatio, 298. Conſtitutio Philippina

de

de jure Regaliæ, *ibid.* Philippi obitus, 302. Liberi, 303.
Philippus Sueviæ Dux de Imperio cum Ottone Saxoniæ duce contendit, 270. Philippi cædes, *ibid.*
Pleſſiaci Vehemens contta Bonifacium VIII. oratio & accuſatio, 507.
Pœnitentia. In Pœnitentiis imponendis qoid attendendum, 162. Miſſæ in Pœnitentiam Laicis non injungendæ, *ibid.* Confeſſariis Miſſas quas Pœnitentibus injunxerint celebrare vetitum, 187. Peccata gravia publicæ Pœnitentiæ ſubjiciendą, 188. Corporales Pœnitentiæ gravium criminum reis ab Archidiaconis aut Officialibus impoſitæ vel imponendæ, non ſunt ab iis mulctâ pecuniariâ commutandæ, 199.
Pœnitentia SS. Martyrum Ordo Equeſtris, 246.
Pœnitentiariorum in Cathedralibus Eccleſiis inſtitutio, 172.
De Poliaco (Joannes) Pariſienſis Doctor, 93. Errores Joannis de Poliaco, *ibid.* A Joanne XXII. damnati, 94. Joannes de Poliaco Sedis Apoſtolicæ judicio paret, *ibid.*
Polluta Eccleſiæ reconciliatio, 193.
Pontificia & Regia dignitas, 1.4. Pontificius Primatus. *Vid.* Romanus Pontifex,
Pontiſarentium Canonicorum cum Archiepiſcopo Rothomagenſi diſſidium a S. Ludovico compoſitum, 289.
Pontodomarenſis Synodus & Canones, 184.
Porreto (Margareta) Beguardorum & Quietiſtarum hæreſes præformat edito libro, 713. Margareta Porrete a Theologis Pariſienſibus & Inquiſitore fidei damnata & igni tradita, *ibid.* 714.
Portio congrua Vicarii perpetui, 168. 169. 170.
FF. Prædicatorum Ordo, 236. A quo conditus, *ibid.* Quare ſic dictus, *ibid.* Ordinis confirmatio, 237. Regula, *ibid.* FF. Prædicatorum Conſtitutiones, 238. Secundus Ordo Sanctimonialium, *ibid.* Tertius Ordo, 238. Ordinis FF. Prædicatorum elogium, 26. 238. FF. Prædicatores quare Jacobitæ dicti, 238. Qui FF. Prædicatorum mores, 239. Ratio ſtudendi FF. Prædicatorum, *ibid.* FF. Prædicatorum commendatio, 26. Fidei propagatio per FF. Prædicatores, 18. FF. Prædicatores ad Saracenos, Tartaros & ad Turcarum Sultanum ab Innocentio IV. miſſi, 12. Sacræ Inquiſitionis munus FF. Prædicatoribus demandat Innocentius IV. *ibid.* Alexander IV. 25. Ordo FF. Prædicatorum ad expugnandos Hæreticos inſtitutus, 76. Perſecutio ex Inquiſitorum zelo & juſta ſeveritate in FF. Prædicatores derivata, 79. Ordo FF. Prædicatorum a calumnia vindicatur, 273. 290. Authenticæ Literæ Joannis Bohemiæ Regis FF. Prædicatorum Ordinem a calumnia vindicantes, 273. Cur FF. Prædicatorum Sacerdotes ſiniſtrâ manu Euchariſtiam ſumant, 275. FF. Prædicatores miſſi ad inquirendum per totum Galliæ regnum, 289. Tribus Ordinis FF. Prædicatorum Profeſſoribus Legatio ad magnum Cham Tartarorum a S. Ludovico commiſſa, *ibid.* S. Ludovici in FF. Prædicatores ſtudium, 292. FF. Prædicatores Catholicis Regibus a Confeſſionibus, 317. FF. Prædicatorum in tuenda veritate conſtantia, 546. *& ſeq.* Ordo FF. Prædicatorum, ordo veritatis, 547. FF. Prædicatorum a Bonifacii in Philippum Pulchrum ſententiis ad futurum Concilium appellatio, 508.
Prælatorum Electiones, 332. Ceſſiones, *ibid.*
Præſcriptio, Canonica & Civilis quando valeat, 333.
Presbyteri, *Vid.* Sacerdotes.
Primatus Romani Pontificis. *Vid.* Romanus.
Privilegia quæ propter merita conceduntur, in contractûs naturam tranſeunt, 484.
Proceſſiones diebus Dominicis faciendæ, 289.
Profeſſionis monaſticæ tempus, 196.
Propoſitio quævis pravum ſenſum involvens, quamvis & in rectum ſenſum flecti poſſit, abſolutè, ſine expoſitione vel diſtinctione duplicis ſenſûs damnari poteſt, 578. Florini Propoſitio, abſolutè damnata, 578. Propoſitio Pauli Samoſateni abſolutè damnata, 578. Arianorum Propoſitio a Nicœna Synodo abſolutè damnata, 578. Colluthi Hæretici Propoſitio abſolutè damnata, 578. Pelagianorum, Semipelagianorum & Prædeſtinatianorum Propoſitiones abſolutè damnatæ, 578. Eutychetis Propoſitio abſolutè damnata, 579. Monachorum Scytharum Propoſitionem abſolutè rejecit Hormiſdas 579. Joannes II. Acæmetarum Monachorum Propoſitionem ſine duplicis ſenſûs diſtinctione damnavit, *ibid.* Tria Capitula abſolutè damnata, 579. Damnatus abſolutè cum Monothelitis Honorius, *ibid.* Iconomachorum Propoſitiones a Synodo VII. ſimpliciter & abſolutè damnatæ, 580. Gotteſchalci Propoſitiones ſine diſtinctione duplicis ſenſûs damnatæ, 580. Berengarii Propoſitiones ſimpliciter & abſolutè damnatæ, 581. Gilberti Porretani Propoſitio abſque expoſitione vel diſtinctione damnata, 581. Propoſitionem cui ſubeſt pravus ſenſus, abſolutè damnari poſſe S. Thomas confirmat, *ibid.* Petri Joannis Olivi Propoſitiones abſolutè damnatæ, 582. Ekardi Propoſitiones ſimpliciter, & abſolutè damnatæ, 582. Wicleffi Propoſitiones abſolutè reprobatæ, 582. Joannis Parvi Propoſitiones ſimpliciter damnatæ, 583. Propoſitiones Auguſtini de Roma abſolutè rejectæ, 583. Toſtati Propoſitio ſimpliciter & abſolutè damnata, *ibid.* Joannis Pici Mirandulani Comitis Propoſitiones ſine duplicis ſenſûs diſtinctione damnatæ, 584. Michaëlis Baii Propoſitiones abſolutè & ſimpliciter reprobatæ, 584. Janſenii Propoſitiones abſolutè, ſimpliciter, & ſine diſtinctione duplicis ſenſûs damnatæ, 585.
Ptolomæus, Lucenſis, Prædicator, Epiſcopus Torcellanus, 256. Opera ejus, *ibid.*

Q

Quadrageſimalis jejonii obſervantia, 195. Abſtinentia a lacte & butyro Quadrageſimali tempore, 201.
Quatuor Temporum jejunium, 195.
Quietiſtæ. Error circa jejunium a Quietiſtis renovatus, 302. Errores alii circa exercitium virtutum, peccatum carnis, Euchariſtiæ Sacramentum, a Quietiſtis adoptati, *ibid.* Unde peſtiferam de ſpiritu libertatis doctrinam Molinos & alii Quietiſtæ nuper hauſerint, 102. *Vid.* Beguardi. Quietiſtæ ex Beguardorum erroribus pullulantes, 691. *& ſeq.* Quietiſtarum propoſitiones periculoſæ & erroneæ, 694. 696. 713. 716. 721. 724. Quietiſtæ inimici crucis Chriſti, 697. S. Clementis Alexandrini doctrina erroribus Quietiſtarum contraria, *ibid.* Quietiſtarum novum ſiſtema evertitur, 704. Plures Propoſitiones erroneas ejus poſitio & explicatio involvit, *ibid.* Siſtema Quietiſtarum S. Gregorius Magnus evertit, 710. Impiæ Quietiſtarum doctrinæ de abſoluta ſuæ ſalutis devotione actu reflexo, vel in extremis probationibus licita & permittenda S. Paulus & Patres antiqui non favent, 721. Quietiſtæ verba Chriſti in alienos ſenſus detorquent, 712.

Quie-

Quietiſtarum ſuffragium de amore beatitudinis qui abſolutè devoveatur & ſacrificetur, *ibid.* Quietiſtarum ſictitia animæ a ſe ipſa diviſio partiſque ſuperioris cum inferiori interclnſum commercium, 713. Margareta Porrete Quietiſtarum hæreſeos præformatrix, 714. Scripta Epiſcoporum adverſùs Quietiſtas, *ibid.* Quietiſtarum errores Paſtorum & Epiſcoporum juriſdictionem ſpiritalem impugnantes, 716. Piarum animarum admonitio contra Quietiſtarum illuſiones, 717. Quietiſtarum characteres, 717. Actus continuus contemplationis figmentum & error Quietiſtarum, 718. Quietiſtæ agnoſcuntur in effigie Beguardorum a Taulero delineata, 721. Principia fidei Quietiſtarum erroribus oppoſita, 722. Quietiſtæ non ſolùm ornamenta animæ detrahunt quibus ſponſo placeat, ſed & arma quibus inimico reſiſtat, 723. Quietiſtæ veterum Gnoſticorum impudicitiam æmulati, 724. Cæcæ obedientiæ in omnibus Directori exhibendæ principium a Quietiſtis inculcatum, & ejuſdem principii fœtus infelices, 725. Quietiſtarum illuſio & error, perfectam contemplationem hujus vitæ circa Chriſtum verſari negantium, 725. Quietiſtarum illuſio, proprios conatus & excitationes a perfecta oratione excludentium, 726. Quietiſtarum aberratio, diſtinctam Chriſti conſiderationem in contemplationis intervallo rejicientium, 727. Error Quietiſtarum animas ſanctas in duobus ſtatibus privari Chriſti præſentis & intuitu per fidem, aſſerentium, 727. Eccleſiaſtica judicia olim contra errores a Quietiſtis adoptatos lata, 731. Antidotum contra Quietiſtarum peſtifera dogmata, 731.

R

R*Adulphus* de Diceto, rerum Anglicanarum ſcriptor, 533.

Radulphus de Rivo, Tungrenſis Eccleſiæ Decanus, 561.

Ravennatenſes Synodi quando & a quo celebratæ, 289. 594. Decretorum ſumma, *ibid.* & *ſeq.*

Raymundus Martini. *Vid.* Martini.

Raymundus de Pennafotti. *Vid.* de Pennaforti.

Raymundus Comes & ejus de Toloſano Comitatu cum Almarico Montfortio contentio in Conventu Bituricenſi dijudicata, 287. Raymundus ditionibus ſuis exuitur, 356. A quo, *ibid.* & *ſeq.* *Vid.* Toloſanus.

Raymundi junioris Toloſani Comitis leges, 79.

Raynerius, Piſanus, 146. Raynerii Pantheologia a quibus illuſtrata, *ibid.*

Rectorum reſidentis, 273.

Redonenſe Concilium quo præſide celebratum, 182. Præcipui Canones, *ibid.*

Refectorium. Singularitas in Refectorio vetita, 167.

Regalia jus quid ſit, 432. Quæ ejus origo, *ibid.* Quibus fundamentis nitatur ac titulis, *ibid.* Primus juris Regaliæ titulus, Eccleſiarum cuſtodia & defenſio, *ibid.* & *ſeq.* *Vid.* Eccleſia. Secundus juris Regaliæ titulus, vacatio feudorum Regalium, 435. Utrùm cuſtodiæ ſeu defenſionis titulus, quod primum eſt juris Regaliæ fundamentum, Regibus Chriſtianiſſimis primæ & ſecundæ Dynaſtiæ competat, 436. Variæ circa primum juris Regaliæ fundamentum objectiones ſolvuntur, 437. Formoſi Papæ privilegium Eccleſiæ Remenſi conceſſum Regaliæ jus non attingit, 444. Utrum Eccleſiæ feuda Regi obnoxia ſub prima & ſecunda Regum Chriſtianiſſ. Dynaſtia poſſiderent, qui juris Regaliæ titulus eſt alter, 445. & *ſeq.* *Vid.* Francorum Reges. An jus Regaliæ ab inveſtituris differat, 449. Inveſtiturarum Regaliæ jure antiquitas, 450. Ludovicus Sextus jus Regaliæ in tota ſua amplitudine exercuit, 451. Præbendas ac dignitates eo jure contulit, *ibid.* Lodovicus VI. & Ludovicus VII. Regaliam Eccleſiis Aquitaniæ remiſerunt, 455. Ludovicus junior Regaliæ jure fruebatur, 453. Jus Regaliæ in Eccleſia Pariſienſi, 453. Jus Regaliæ in Eccleſia Bituricenſi 453. Jus Regaliæ a S. Bernardo approbatum, *ibid.* Regaliæ, 5. 454. Regaliæ cauſæ in Curia Regis Chriſtianiſſ. ſecundùm approbatam conſuetudinem judicandæ, 6. Regaliæ abuſus improbatus, 454. Sugerius Abbas juris Regaliæ ſub Ludovico juniore teſtis & approbator, 455. Collatio Beneficiorum jure Regaliæ, 455. Regaliæ uſus in Anglia ab Alexandro III. approbatus, 455. Regaliæ uſus in Anglia perſeveravit, poſtquam Henricus II. pravas conſuetudines Clarendunæ promulgatas ejuravit, 456. & *ſeq.* Regaliæ in Anglia abuſus, 456. Concilium Lambethenſe ſolum Regaliæ abuſum, non legitimum uſum improbavit, 457. Regaliæ uſus exemplo Regum Angliæ non eſt in Gallias introductus, 457. Regaliæ jus non exercuit Philippus Auguſtus, *ibid.* Regaliæ jura Archiepiſcopo Lugdunenſi remittit, *ibid.* Regaliæ legitimus uſus ex Philippi Auguſti teſtamento confirmatur, 457. Jus Regaliæ in Eccleſia Matiſconenſi, *ibid.* Eccleſia Autiſſiodorenſis a Regalia, conditionibus oneroſis, liberata, *ibid.* Eccleſiæ Matiſconenſi Regaliam remiſit Philippus Auguſtus, 458. Regaliæ jus Philippo Auguſto ex antiqua & probata regni ſui conſuetudine competere agnoſcit Innocentius III. *ibid.* Ludovicus VIII. Regaliæ jus in Eccleſiis regni ſui exercebat, 459. Regaliæ uſus in Eccleſia Cenomanenſi, *ibid.* S. Ludovicus jus Regaliæ exercuit, *ibid.* Controverſia de Regaliæ jure in Eccleſia Sueſſionenſi excitata S. Ludovicô regnante, in Regis conſiſtorio judicata eſt, *ibid.* & *ſeq.* Cauſa de Regalia Eccleſiæ Anicienſis inter Capitulum & S. Ludovicum, 460. Jus Regaliæ Clementis IV. Diplomate confirmatum, *ibid.* Regaliæ jus in Eccleſia Andegavenſi, *ibid.* Poteſtatem conferendi Beneficia Regalia jure vacantia Stephano Pariſienſi Epiſcopo S. Ludovicus committit, 461. Raymundus Comes Toloſanus Eccleſias Provinciæ & Aquitaniæ a Regalia liberat, *ibid.* Fridericus II. Regaliæ jus Eccleſiis remittit, 462. Philipphus III. ante Concilium Lugdunenſe Regaliæ jus exercebat, 464. Utrum Concilium Lugdunenſe II. jus Regaliæ Chriſtianiſſ. Regibus competens, imminuerit, 464. Regaliæ jus a calumniis vindicatur, *ibid.* Concilii Lugdunenſis Canon & Conſtitutiones Regaliam ſpectantes, 464. Variæ Canonis iſtius interpretationes, a variis Juriſconſultis traditæ. 465. In diſſidio Bonifacii VIII. & Philippi Pulchri Lugdunenſis Concilii Canonem pro Regalia vel contra Regaliam neuter protulit, 468. Uſum fructum Regalium in Eccleſiis vacantibus Duces quidam, Comites & Barones percipere ſoliti ante Lugdunenſis Concilii tempora, 469. Auctoris anonymi argumenta, contra jus Regaliæ, ex quibuſdam Regum Conſtitutionibus & Senatus conſultis petita, *ibid.* Gallorum Juriſconſultorum & Pragmaticorum Reſponſio, 470. Privatorum quorumdam Juriſconſultorum opiniones contra Regaliæ jura fruſtra proferuntur, 472. An Regaliæ uſus æquitati & libertati Eccleſiarum repugnet, 472. Regaliam quoad uſumfructum bonorum Eccleſiæ vacantis nihil ab æquitate alienum continere probant Galli Juriſconſulti, 473. Canones non prohibent quin Reges fructus Eccleſiarum vacantium

titulo

titulo Regaliæ ſibi debitos percipiant 474. Beneficiorum ſimplicium collatio jure Regaliæ non repugnat æquitati, *ibid.* Utrùm Regalia jus regium rectè nuncupetur, & quo ſenſu, 478. Ad quem, ſpectet de Regalia, ejus extenſione, appendicibus & annexis judicare, 481. Gallicana Juriſprudentia de Cauſis Regaliam ſpectantibus, Yvonis Carnotenſis teſtimonio vindicata, *ibid.* Gallicana Juriſprudentia exemplo Hildeberti Turonenſis probata, *ibid.* Gallicana de Regaliis Juriſprudentia Innocentii III. teſtimonio & auctoritate confirmata, 481. Gallicanam de jure Regaliæ Juriſprudentiam Senatuſconſulta probant & roborant, 482. Philippi Valeſii conſtitutio Gallicanæ Juriſprudentiæ confirmatrix, 483. Ad quem pertinerent in Anglia Controverſiæ quæ de jure Regaliæ oriebantur, 484. Ludovici XI. Edictum de Regaliæ cauſis & controverſiis circa jus illud emergentibus, 484. Utrùm Regalia ſit quid ſpiritale, *ibid.* Regaliæ jure Beneficiorum Collationes, 484.

Regulares inter & ſæcularem Clerum Controverſiæ, 40. Decreta pro bono regimine Religioſorum, 54. Novæ domus Religioſorum abſque Epiſcopi licentia non erigendæ, 174. Pecunia pro veſtibus Religioſis perſonis non danda, *ibid.* Regularium immunitates & privilegia, 248. 334. *Vid.* Monachi. Decretum Concilii Lugdunenſis II. contra nimiam Religioſorum Ordinum multitudinem, 430. Capitula generalia ad reſtaurationem obſervantiæ Regularis, 331. Fidejuſſio & mutui acceptio quâ ratione viris Religioſis vetita, *ibid.*

Regum in ſummum Pontificem reverentia, 188. Regiæ Coronæ Chriſti Coronæ ſubjiciendæ, *ibid.* Leges Principum Canonibus ſubjiciendæ, 189. Utrum Romanus Pontifex poteſtatem habeat in temporalia Regum. *Vid.* Temporalia.

Regia & Pontificia dignitas, 1.

Reinerius, Placentinus, ex Hæretico Vualdenſi & Epiſcopo Sectæ Catharorum, Fidei Catholicæ Profeſſor & Defenſor, 146.

Reliquiæ Sanctorum publicè non colantur, niſi fuerint auctoritate Romani Pontificis approbatæ, 176. 201. Sanctorum Reliquiæ quâ ratione exponendæ, 186. Reliquiæ incertæ, 194. Abuſus circa Reliquiarum expoſitionem, 330.

Reſervati caſus. *Vid.* Caſus.

Reſervationes Pontificiæ Beneficiorum, 212. Eccleſia Gallicana Reſervationibus Pontificiis non præbuit aſſenſum, 213. Eccleſia Anglicana Beneficiorum Reſervationibus obnititur, *ibid.* Innocentius IV. Reſervationum uſum moderatur, 214. Beneficia in Curia vacantia Sedi Apoſtolicæ jure reſervata, *ibid.* & *ſeq.* Reſervationum abuſus, 215. Romanarum Reſervationum apud Anglos frequentia, 321. Henricus III. cum Innocentio IV. de Reſervationibus Beneficiorum expoſtulat, *ibid.* Eduardi III. & totius Nobilitatis Anglicanæ Literæ ad Clementem VI. contra Reſervationes Pontificias, 325.

Reſidentia Beneficiariis curam animarum habentibus imperata, 179. 183. 232. Epiſcoporum Reſidentia, *Vid.* Epiſcopi. Rationes a Reſidentia in Beneficiis excuſantes, 232.

Reſignatio. Regreſſus ad Beneficia Reſignata vetitus, 181.

Reſtitutio pro pœnitentia olim a Confeſſariis injuncta, 187.

Reſtitutiones incertæ, 197.

Rhodus Turcis erepta ab Equitibus S. Joannis Hieroſolymitani, 271.

Richardi Armachani Archiepiſcopi cum Ordinibus Religioſis Mendicantium Controverſia, 61.

Richardus de Mediavilla, patria ejus, profeſſio & opera, 246.

Richardus II. Angliæ Rex, 326. Richardi bella, *ibid.* Richardus Eccleſiaſticæ libertatis aſſertor, *ibid.* Richardus regno ſe abdicat, & ab Ordinibus exauctoratur, *ibid.*

Rigordus Philippi Auguſti Galliarum Regis Medicus & Chronographus, 234.

Robertus Gebennenſis, 68. *Vid.* Clemens VII.

Robertus de Sorbona Collegii Sorbonici Conditor, 136.

Rodericus Ximenes, Toletanus Archipræſul, rerum Hiſpaniæ ſcriptor, 135.

Rodulfus Habſpurgenſis Comes, Romanorum Rex eligitur, 271. Virtutes ejus, 272. Rodulfi pietas erga ſanctiſſimum Euchariſtiæ ſacramentum, *ibid.* Rodulfi bella, *ibid.* Auſtriam imperio adjungit, 271. Bononienſes, Florentini, Lucenſes ingenti auri pondo a Rodulfo Imperatore perpetuâ libertate donati, *ibid.* & *ſeq.* Mors Rodulfi, 272.

Romana Eccleſia, quo ſenſu Univerſalis appellatur, 8. Romana Eccleſia Mater omnium Fidelium, 8.

De Romanis (Humbertus) Ordinis Prædicatorum Generalis Miniſter, 137. Humberti opera & obitus, 138.

Romanus Pontifex in temporalibus erga Reges & Principes Mediatoris munus exercere poteſt & debet, 6. Romani Pontificis Primatus, 25. Reges Romano Pontifici obedire tenentur, 188. Epiſcopatus Romano Pontifici jure devoluto, collati, 206. Juramentum obedientiæ Romano Pontifici præſtitum, 209. Metropolitani a Romano Pontifice confirmati, *ibid.* Utrùm Romanus Pontifex poteſtatem indirectam habeat in Temporalia Regum, 35 298. 352. & *ſeq.* Cur Romanus Pontifex de Raymundi Toloſani Comitis ditionibus diſpoſuerit, 357. Græci Romani Pontificis Primatum profitentur, 425. Conſtitutio de Romani Pontificis electione, 427. Regum Chriſtianiſſ. in Romanam Eccleſiam merita, 485. Subeſſe Romano Pontifici omnino eſt de neceſſitate ſalutis, 515. Romanum Pontificem ut privatum Doctorem in fide errare poſſe, Gallicanæ Eccleſiæ & Pariſienſibus Theologis perſuaſum eſt, 546. Romanum Pontificem ab examine quæſtionum fidei excludere nefas, 551. Sedis Apoſtolicæ auctoritas ſuprema judicialis in quæſtionibus fidei finiendis, 552. 556. 587. Quomodo Epiſcoporum auctoritas in quæſtionibus fidei judicandis a Pontificia differat, 556. Quæſtiones fidei ad Apoſtolicam ſedem poſt Epiſcopale judicium referendæ, 558. Sedis Romanæ principatus, 565. Duo privilegia Romanæ Eccleſiæ divinitus conceſſa, *ibid.* 571. Romani Pontificis primatus, & ſummum in omnes totius orbis Eccleſias imperium, 568. Romanus Pontifex vulnera omnia, ſive fidei, ſive diſciplinæ & Canonibus illata toto orbe Chriſtiano curat ut Medicus univerſalis a Chriſto conſtitutus, 569. Examen cenſuraque doctrinarum ad Romanum Pontificem præcipuè ſpectat, 570. Pontificiæ poteſtatis plenitudo, & neceſſitas referendi fidei cauſas ad S. Petri ſedem, S. Bernardo aſſertæ, *ibid.* Auctoritas congregandi Concilia generalia, eaque confirmandi, Romanæ Sedis privilegium eſt, 571. Romanus Pontifex ex inſtitutione Chriſti unus toti Eccleſiæ præeſt, 573. Romanus Præſul univerſalis Eccleſiæ Paſtor, *ibid.* Utrùm ad Solam Sedem Apoſtolicam divino & immutabili privilegio ſpectet de controverſiis fidei judicare, 550. & *ſeq.* Propoſitio affirmans falſa eſt, erronea, verbo Dei contraria, 550. Quo ſenſu, *ibid.* Flavianus Conſtantinop. Patriarcha propoſitioni damnatæ non favet, 556. Gelaſius huic non patrocinatur, 567. Theodoſii Echi-

nienſis propoſitio eum propoſitione de qua agitur nihil habet commone, 567. Ignatius Romanum Pontificem ſolum Controverſiarum fidei judicem non prædicat, 568. S. Anſelmus, Theodorus Studita, S. Bernadus ſoli Romano Pontifici de fidei Controverſiis judicandi auctoritatem non vendicant, 569. S. Thomas reæ propoſitioni non ſavet, 545. Clemens V. & Concilium Viennenſe ſolum Romanum Pontificem in Controverſiis fidei judicem non affirmant, 570. Florentina Synodus propoſitioni damnatæ vires non addit, 575. Epiſcoporum Galliæ Literæ ad Innocentium X. in cauſa quinque Propoſitionum Janſenii, huic non patrocinantur, 576. *Vid.* Propoſitio. Pontificis Romani primatus jure divino inſtitutus omnia & ſingula jura Sedis Apoſtolicæ illi annexa complectitur, 586. Eccleſia Romana Fidelium mentes in fide roborat, 587. Eccleſia Romana magiſtra, columna & firmamentum veritatis, *ibid.*

De *Roſate* (Albericus) Juriſperitus, 557.

Rota Auditorum Tribunal a quo inſtitutum, 52.

Rothomagenſes Synodi, & Canones ab ipſi conditi, 191. 198.

Ruffiacenſe Concilium quo præſide & quando celebratum, 177. Synopſis Canonum, *ibid.*

Ruisbrokius (Joannes) Canonicus Regularis, 159. Joannis Ruisbrokii opera, *ibid.* Gerſonius in Ruisbrokium ſcribit, 159. Reprehenſionem ſuam in Ruisbrokium ſubinde temperat, *ibid.*

Rupertus de Ruffia, Ordinis Minorum, & varia ejus opuſcola, 145.

S

S*Abbatina* Bulla, 548.

Sacerdotes in publicum non prodeant, niſi in habitu qui Ordinem ſuum deceat, 172. Sacerdotum cupiditas damnatur, *ibid.* Sacerdotes fœminas ſuſpectas non habeant, 177. Sacerdotum filii in Patrum beneficiis non inſtituendi, 188. Miſſa pro Epiſcopo defuncto ab unoquoque Sacerdote celebranda, *ibid.* Pœna Sacerdotum miſſam non celebrantium, 195. Sacerdotes peregrini & ignoti abſque teſtimonialibus literis ad ſacrum faciendum non admittendi, 203. Sacerdotes Chriſtum in Sacrificium offerunt, quemadmodum Chriſtus ſacrificium Patri ſeipſum obtulit, 595. Sacerdotis improbitas non obeſt ſacrificio ab ipſo oblato, 604. Joannis Roffenſis Epiſcopi contra Lutherum Diſſertatio pro defenſione Sacerdotii, 611. Quare Evangelium & Apoſtoli Sacerdotum nomen non tribuant illis quos hodie vocamus Sacerdotes, 612. Sacerdotes Chriſti in terris Vicarii, 613. Sacerdotium verum & propriè dictum Chriſtianis omnibus non convenit, 615.

Sacramenta gratis adminiſtranda, 173. 179.

Sacrificium Chriſti corporis duplex, cruentum & incruentum, 595.

Saiſſeti (Bernardus) Appamienſis Epiſcopus, diſſidii Bonifacium inter & Philippum Pulchrum Incentor, 407. Saiſſeti erga Philippum irreverentia, 481. Accuſationum ſeptem capita ipſi Saiſſeti objecta, *ibid.* Saiſſeti in cuſtodiam traditur, 481. Bonifacii ad Philippum ſuperbæ litteræ, *ibid.* Saiſſeti e regno expellitur, 481.

Salinarium vectigal, 298.

Salmurienſia Concilia, 175. 183.

Saltationes & choreæ diebus feſtis prohibitæ, 164.

Saltzburgenſia Concilia, & eorum Canones, 182. 183. 203.

Salus æterna. Indifferentia ad Salutem æternam utrùm ſit licita, 713. Quo ſenſu S. Paulus optaret anathema eſſe pro fratribus, 711. Impio Quietiſtarum figmento de abſoluta ſuæ Salutis æternæ devotione in quibuſdam caſibus licita, S. Paulus & Patres non ſavent, *ibid.* Quòd animæ ſanctæ in extremis probationibus Salutem ſuam devovere poſſint, error eſt contra fidem, 712. Beatitudinis æternæ devotio utrùm Salutis materia eſſe poſſit, 710. Salutis æternæ deſiderium cum amore puro neceſſariò conjunctum, 706.

Sanctius Caſtellæ Rex, 314. Sanctius Alphonſum patrem e ſolio exturbat, *ibid.* Sanctii bella inteſtina, *ibid.* Sanctii indoles, *ibid.*

Sanctius II. Luſitaniæ Rex, 313. Sanctii II. ſocordia & hebetudo, *ibid.* Utrùm Innocentius IV. Sanctium II. Luſitaniæ Regem exauctoraverit, *ibid.* Sanctii II. obitus, 313.

Sanctorum Reliquiæ. *Vid.* Reliquiæ.

Saxo Grammaticus & opera ejus, 132.

Scotus (Joannes Duns) 148. De Scoti patria Anglos inter, Scotos & Hibernos contentio, *ibid.* Wadingi fabula de Scoto, *ibid.* Pariſienſis Academiæ Sacramentum de Immaculata Deiparæ Virginis Conceptione, Joanne Scoto longè recentior, 140. Joannes Scotus Colonienſem Academiam non fundavit, 150. Joannem Scotum vivum ſepultum fuiſſe fabula eſt, *ibid.*

Scriptura ſacra. Libri ſacri in Linguam vernaculam tranſlati Laïcis prohibentur, graſſante hæreſi, 569.

Segarelli (Gerardus) Patria ejus, parentes, puſillanimitas, 99. Segarelli Pſeudo-Apoſtolorum ſectam fœdis libidinibus & dogmatibus condit, *ibid.* Sectæ progreſſus, errores & Auctorum damnatio, 100. Segarelli cum Scoto captus & flammis addictus, *ibid.*

Senonenſes Synodi, 581. 196.

Sepultura extra ſuam parochiam non eligenda, 171. Parochiarum jura in Sepulturis, 178. 187. 197. pro Sepulturis nihil exigendum, 190. 334. Sepulturæ Laicorum, 192.

Servorum B. Mariæ Ordo, 244. Origo ejus, *ibid.* Hujus Ordinis habitus, regula, approbatio & confirmatio, 244.

Sicula veſperæ, 297.

Siffridus Miſnenſis Eccleſiæ in Saxonia Presbyter, 147.

Sigilla authentica quinam habere debeant, 173. Ordinationis Literæ gratis ſigillandæ, 187. 199.

Silvanectenſe Concilium, 198.

Silveſtrinorum Congregatio, 241. Hujus Congregatiotionis auctor, *ibid.* Confirmatio & inſtituta, 241.

Simon, Monſortius Comes, 77. *Vid.* Monſortius.

Simoniacorum pœnæ & reſtitutio, 196.

Sorbona a quo condita & dotata, 137.

Spirituales viri & ad contemplationem evecti Deo gratias agunt & ab ipſo petunt quæ ſunt optima, 698. Viri Spirituales verique Myſtici carnem mortificant & crucifigunt, *ibid.* Utrùm vir Spiritualis virtutem ejus eò deducere queat, ut amitti non poſſit, *ibid.* Viri Spirituales Chriſtianam perfectionem deſiderant, 699. Viri Spirituales perfectionem ſe non attigiſſe profitentur quantumcumque in via interiori perfecerint, *ibid.* In Spirituali viro caro non eſt perfectè ſubdita ſpiritui 699. Nemo verè Spiritualis eſt qui virtutis ſtudioſus non eſt, *ibid.* Viri Spirituales tendunt ſemper ad immobilem tranquillitatem mentis, quam in hac vita nemo perfectè aſſequitur, *ibid.* Caſſianus in Oratione Spiritualium & Perfectorum petitiones agnoſcit, & virtutum beatitudiniſque deſideria, 700. Viri Spirituales ſalutem ſuam deſiderare

&

Digitized by Google

& a Deo petere tenentur, *ibid.* Spirituales viri continuum Dei poſcunt auxilium, veros Domini mendicos ſe agnoſcentes, *ibid.* Jejunia & aliæ corporis mortificationes a viris ſanctis & Spiritualibus non abjiciendæ, 700. Petitiones & deſideria perfectis viris & Spiritualibus conveniunt, 701. Viri Spirituales vehementer deſiderant eſſe cum Chriſto & Deo frui, *ibid.* Vid. Chriſtianus, Beatitudo, amor. Viri Spirituales in quocumque perfectionis gradu poſiti ſupponantur, Paſtoribus & Præpoſitis Eccleſiæ parere tenentur, 715.

Spiritus Sancti proceſſionem in Concilio Lugdunenſi II. ſub Gregorio X. Græci agnoſcunt, 31. 424.

Sprottus (Thomas) Ordinis Benedictini Monachus, 145.

Stadinghorum Hæreſis, quando & ubi eruperit, 86. Stadinghorum errores nefandi, *ibid.* Sacra expeditio in illos indicta a Gregorio nono, 86.

Stephanardus, Ordinis FF. Prædicatorum, quando floruerit, 145.

Stephani Cantuarienſis Archiepiſcopi Cauſa, 324.

Stephanus Pariſienſis Epiſcopus & errores ab illo damnati, 94.

Stero (Henricus) Benedictinus Monachus 147. Scripta ejus, 247.

Stubbe (Thomas) patria ejus, profeſſio & opera, 160.

Superſtitiones damnatæ, 196.

B. Suſo (Henricus) Amandus cognominatus, 159. Henrici Suſonis elogium, 259. Opera, *ibid.*

T

TAbelliones in Anglia non erant decimo-tertio ſæculo, 173.

Tabernarum frequentatio vetita, 290.

Taliſmani apud Turcas quid ſint, 269.

De *Tarentaſia* (Petrus) *Vid.* Petrus.

Taulerus (Joannes) Ord. Prædicatorum Concionator, 258. Tauleri opera, *ibid.* Tauleri vindiciæ, *ibid.*

Templariorum ordo, 524. Templariorum crimina immania, *ibid.* Omnes Templarios Philippus toto Regno capi & in carcerem conjici jubet, 26. Acta inquiſitionis in Templarios, 524. Templariorum cauſam ad Sedem Apoſtolicam evocat Clemens V. 525. Quæſtio in Templarios ab ipſo Pontifice habita, *ibid. & ſeq.* Inquiſitio Selectorum Cardinalium in Templarios, 526. Variæ in Templarios inquiſitiones a Clemente V. decretæ, *ibid.* Concilium Pariſienſe in cauſa Templariorum, 527. Florentini & Piſani Archiepiſcoporum in Templarios inquiſitio, *ibid.* Quæſtio in Templarios in Anglia, in Aragonia, Viennenſis Concilii in Templarios ſententia, *ibid.* Templariorum Ordo per viam proviſionis extinctus & abrogatus, 528. Templariorum bona Ordini Equitum S. Joannis Hieroſolymitani attributa, *ibid.* Argumenta pro Templariorum defenſione, 529. Templariorum flagitia a quibus detecta, 529. Templariorum in ſuppliciis conſtantia, 530. Utrùm Templarii Conciliis Provincialibus Salmanticenſi & Moguntino fuerint declarati inſontes, 531. Graviſſimorum Scriptorum teſtimonia qui calumniam paſſos, Templarios aſſerunt, 532. Nonnulla Templariis a Gaguino afficta, 534. Quo animo Philippus Pulcher Ordinis Templariorum extinctionem procuraverit, 535.

Temporalia Regum. An ex facto Martini IV. Rom. Pont. colligatur indirecta Romani Pontificis poteſtas in Temporalia Regum, 35. 298. Utrùm Lateranenſis Concilii Canon III. Romano Pontifici poteſtatem tribuat in Temporalia Regum, 352. *& ſeq.* Quid de opinione quæ Romano Præſuli adjudicat poteſtatem in Temporalia Regum ſentiant Gallicana Eccleſia & Facultas Pariſienſis, *ibid.* & 502. Opinio illa Scripturæ ſacræ & Traditioni adverſatur, 359. 391. Bonifacius VIII. indirectam in Temporalia Regum poteſtatem ſibi tribuit, 501. Juſta Temporalium bonorum ab Eccleſia poſſeſſio, 732.

S. Trinitatis feſtum a quo inſtitutum, 52.

Tentatione quantumvis gravi inſtigetur homo, carnalibus actibus abſtinere debet & poteſt, 694.

Teſtamentum. Emptio bonorum quæ Teſtamento ſunt comprehenſa, illius executoribus prohibetur, 184. Teſtamenta ad pias cauſas ſcripta, 294. 202.

Teſtes falſi. Pœna in falſos Teſtes decreta, 172.

Theodorus Anagnoſtes. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Collectanea ab ipſo ſcripta, 153.

Theodorus Laſcaris Niceæ Orientis Imperator ſalutatur, 262. Virtus ejus bellica, *ibid.*

Theologici Libri Lingua vernacula non edendi, 274.

Theologicum ſtudium tendere debet ad fidem adſtruendam & mores informandos, 19. Curioſæ & inutiles quæſtiones in Theologia vetitæ, 52.

S. Thomas de Aquino, genus ejus, ſanctitas, doctrina, 139. S. Thomæ elogium & obitus, *ibid. & ſeq.* Opera ejus, 139. 398. Omnia ſcripta ſua S. Romanæ Eccleſiæ judicio ſubjicit S. Thomas, 140. De Auctore Summæ Theologicæ quæ S. Thomæ Aquinatis nomen præfert quis primus dubium excitaverit, 398. Summa S. Thomæ ipſi aſſeritur teſtimonio Guillelmi de Thoco, *ibid.* Guillelmi Lamarenſis, 401. Ægidii Romani ejuſdem S. Thomæ diſcipuli, 402. Joannis Teutonici Ordinis FF. Prædicatorum, *ibid.* Nicolai Trivetii, 403. Demetrii Cydonii Græci Auctoris, 405. Durandi, Durandelli & Herværi Natalis, *ibid.* Joannis de Tambaco, 406. Aſteſani Aſtenſis, 406. Bartholomæi Piſani, 407. S. Antonini *ibid.* Summam Theologicam germanum eſſe S. Thomæ partum probatur ex fide manuſcriptorum omnium, 408. Ex totius Ordinis Prædicatorum perpetua & a nullo umquam impugnatâ Traditione, *ibid.* Summa Theologica S. Thomæ vindicatur, Pariſienſis Academiæ & Salmanticenſis, omniumque Eruditorum ſuffragio, 410. Summa Theologica S. Thomæ aſſeritur Eccleſiæ in Concilio Tridentino congregatæ teſtimonio, 412. Ipſa Summa Theologica S. Thomæ adſcripta probat ſe germanum eſſe Angelici Doctoris opus, 413. Solvitur Argomentum Launoii ex auctoritate, Clementis VI. petitum, 413. Reſpondetur objectioni, quæ ex Speculo morali Vincentii Bellovacenſis fieri poteſt, 417. *& ſeq.* Officium de Corpore Chriſti S. Thomæ vindicatur, 399. Quæ germana opera S. Thomæ, *ibid.* 408. Opera Theologica, *ibid.* Opera Philoſophica, *ibid.* Opuſcula S. Thomæ quæ germana, *ibid.* Opera S. Thomæ falsò adſcripta, 408. S. Thomæ Aquinatis corpus & caput Ordini FF. Prædicatorum Urbanus V. concedit, 63. Brachium ejuſdem S. Doctoris Conventui FF. Prædicatorum Pariſ. ad S. Jacobi largitus eſt, *ibid.* Solemnis Ritus quo Brachium S. Thomæ in Pariſienſi Conventu fuit depoſitum, 63.

Thomas Argentinenſis, Patria ejus, profeſſio & opera, 158.

Thomas Cantipratanus Epiſcopus, ex Ordine FF. Prædicatorum aſſumptus, 238.

Toletana Synodi, 196. 199. Contentio Toletanum inter & Cæſar-Auguſtanum Præſules, 316.

Controverſia de Toletano Primatu, 528.
Toloſanum Concilium, quo Præſide celebratum, 168. Quare, *ibid.*
De *Toloſano* Comitatu Almaricum inter & Raymundum Diſſidium in Bituricenſi Conventu compoſitum, 287. Ditio Toloſani Comitatûs adjudicata Simoni Comiti Montis-fortis, 328. 356. 358. Rationes cur ſummus Pontifex de Toloſani Comitis ditionibus decreverit, 357. Toloſanus Comes ſuam cauſam Eccleſiæ permiſerat, *ibid.*
Ad *Tonſuram* Clericalem qui recipiendi, 270.
De *Treviſa* (Joannes) Polychronici Higden continuator, 560.
Trinitatis Ordo, 236. Ordinis Conditores, *ibid.* Approbatio *ibid.* Regula FF. Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis, *ibid.* Ordinis confirmatio, Regulæ mitigatio, *ibid.*
Trevetus (Nicolaus) patria ejus, parentes, profeſſio, & opera, 147.
Triumphus (Auguſtinus) patria ejus & opera, 152.
Turonenſia Concilia, a quibus & quando celebrata, 172. 189. Summa Canonum, *ibid.*
Turca unde oriundi, 266. Turcarum Imperii initia, *ibid.* Progreſſus, 266. Turcarum Reges, 269. Cadii & Taliſmani apud Turcas, *ibid.* Gradus Legum-peritorum apud Turcas & Hierarchiæ ſpecies, 269. Turcarum precatio, *ibid.*

V

V*Alois* (Thomæ) Ordinis FF. Prædicatorum Doctoris, in Catholico de Viſione beatifica dogmate prædicando conſtantia, 546.
Valentinum Concilium quando & cur congregatum, 174. Summa Canonum, *ibid.*
Vallis Caulium Ordo, 236.
Valliſoletani Concilii Canones, 195.
Vallis Scholarium Ordo, 236. A quibus conditus, *ibid.* Ordinis Regula, 236. Conſtitutiones, *ibid.* Confirmatio, 236.
Udalricus Argentinenſis, Ordinis FF. Prædicatorum Doctor, 144.
Veccus (Joannes) Conſtantinop. Patriarcha creatur, 264. Joannis Vecci charitas & conſtantia in patrocinio miſeris & inſontibus apud Imperatorem exhibendo, *ibid.* Joannis Vecci libertas & zelus ipſum Imperatori inviſum faciunt, *ibid.* Vecci in Monaſterium ſeceſſio, *ibid.* Veccus a Paleologo revocatur & Sedi reſtituitur, *ibid.* Veccus e Sede pellitur, & in cuſtodiam traditur, 264. Joannis Vecci obitus & Teſtamentum, 265.
Veneficii & pœnæ ipſis inflictæ, 197.
Veſtes. Pecunia pro Veſtibus Religioſis perſonis non danda, 174. Sacrarum Veſtium benedictio quibus competat, 179.
Via interioris in hac vita perfectio in quo poſita ſit, 692. Eorum quæ a Sanctis viris vel fœminis cogitata, dicta, vel ſcripta ſunt de Vitæ interioris exercitiis & ſtatibus, nulla ratio habenda eſt, niſi cum Scriptura ſacra & Traditione conveniant, 713. In iis quæ Viam interiorem ſpectant Epiſcoporum judicio ſtandum & parendum eſt, 687. 716.
Vicarii perpetui portio congrua, 168. 169. 170.
Viennenſe Concilium Oecumenicum decimum quintum, 522. Cauſæ propter quas Concilium convocatum eſt, *ibid.* Concilii tempus, locus, Præſes, Patrum numerus, *ibid.* Viennenſis Concilii in Templarios ſententia, 524.
Villanius [Joannes] Scriptor Italicus, 156.
Vincentius Bellovacenſis, patria ejus, profeſſio, cognomen & opera, 136. Quo tempore obierit Vincentius Bellovacenſis, *ibid.* Utrum ea illo S. Thomas, vel ille ex S. Thoma Speculum thorale compilaverit, 136. Vincentii Bellovacenſis ingenuitas ac de propriis Operibus judicium, 137. Vincentii Bellovacenſis elogium, *ibid.*
Virtutum ſtudium & exercitia ad Chriſtianam perfectionem pertinere fides docet, 720. Actus Virtutum exercere debet Chriſtianus homo quouſque Deum videat, 691. Anima ſancta ſe virtutibus ornare ſtudet, ut ſponſo placeat, 692. Quarum virtutum præcipuè ſtudioſa eſſe debet, 692. Utrum in actibus ſe exercere virtutum, hominis ſit imperfecti, 692. Studia & exercitia virtutum non ſunt labes proprietatis, 693.
Viſio Dei, Error circa Viſionem Dei, 100. 103.
Vita Communis Fratrum Cogregatio, 234. A quo inſtituta, *ibid.*
Uniti Fratres, ſeu Congregationis unionis Chriſtianæ olim a FF. Prædicatoribus in Armenia inſtituti, 65.
De *Voragine* (Jacobus) *Vid.* Jacobus.
Urbanus IV. Pont. Max. genus ejus, patria, virtutes, 27. Expeditio ſacra ab Urbano ſuſcepta, *ibid.* Urbani pro Eccleſiæ Græcæ cum Latina conjunctione labores, *ibid.* Concordiam inter Chriſtianos Principes ſtabilire ſtudet, 27. Gratulatur Urbanus IV. Ludovico IX. quòd Aragonii Regis affinitatem Eccleſiæ ſtudio reſpuiſſet, *ibid. & ſeq.* Carolo Andegavenſi Comiti Siciliæ regnum offert, 28. S. Claræ Regulam mitigat Urbanus, *ibid.* Corporis Dominici ſolemnitatem quotannis in Eccleſia celebrandam inſtituit, 28. Cardinales ab Urbano IV. creati, *ibid.*
Urbanus V. Pontifex creatur, 61. Sacra Expeditio adversùs Aſiaticos Saracenos ab Urbano V. indicta, 62. Joannes Paleologus Græcorum Imperator Schiſma coram Urbano V. Romæ ejurat, 62. Diſciplinam Eccleſiaſticam reſtaurat Urbanus V. *ibid.* Pro receptione in Monaſteria aliquid exigi ante vel poſt Urbanus V. prohibet, *ibid.* Ordines Religioſos approbat, 62. Academias erigit & privilegiis auget, *ibid.* Urbanus V. beneficiorum in ſolos conſanguineos temperans, 63. Urbanus Româ Avenionem venit, *ibid.* Urbanus V. morti proximus, omnia dicta ſua correctioni Eccleſiæ ſubjicit, 63. Urbani ſanctitas, *ibid.* Cardinales ab ipſo creati, 63. Corpus & caput S. Thomæ Aquinatis ab Urbano V. FF. Prædicatoribus conceſſum, *ibid.*
Urbanus VI. Ejus in ſummum Pontificem electio, 67. Urbani VI. intempeſtiva ſeveritas, *ibid.* Schiſma, 68. Robertus Gebennenſis, cui nomen Clementis VIII. contra Urbanum VI. electus, *ibid.* Urbani VI. geſta, *ibid.* Excommunicationis & exauctorationis ſententia in Joannem Caſtellæ Regem ab Urbano VI. lata, 68. Urbani VI. geſta cum Carolo Siciliæ Rege, *ibid.* Nex quinque Cardinalibus ab Urbano illata, 69. Cardinales ab Urbano VI. creati, *ibid.*
In *Uſurarios* publicos animadverſio, 168. 179. 189. 431. Uſurarii ſepulturâ Eccleſiaſticâ non donandi, *ibid.* Domus Uſurariis locare vetitum, *ibid.* Reſtitutio neceſſaria ut abſolvantur, *ibid.* Uſurariorum teſtamenta irrita, 432. Hæreſis de Uſuris, 523.

X

X*Imenes* (Rodericus) *Vid.* Rodericus.

VV

V*Venceſlaus* Caroli IV. filius ingenti pecuniæ vi Romanorum Rex creatur, 182. Vvince-

ceſſans Carolo patri in Imperium ſuccedit, *ibid.* Electorum ſententia exauctoratur, & quare, *ibid.* Vvenceſlai vitia, 182.

Vvicleſ Hereſiarcha, patria ejus, profeſſio, ingenium, indoles, vitæ ſeverioris ſpecies, 116. Vvicleſi errores contra Deum & Chriſtum, *ibid.* contra Eccleſiam & varios ejus Ordines & membra, 117. Vvicleſi calumniæ contra Eccleſiæ dominium ac poſſeſſiones, 118. Vvicleſi errores circa Sacramenta, 119. Novi errores & blaſphemiæ a Vvicleſi Diſcipulis excogitati, 120. Multiplex Vvicleſianæ hæreſeos damnatio, *ibid.* Gregorii XI. acta in Vvicleſum, *ibid.* Synodus Londinenſis contra Vvicleſiſtas ſub Guillelmo Courteneio Archiepiſc. Cantuarienſi, 121. Vvicleſianæ propoſitiones ea in Synodo damnatæ, *ibid.* Vvicleſus coram Synodo ſiſtere ſe compellitur, *ibid.* Vvicleſi obitus, 122. Synodus altera contra Vvicleſi errores ſub Thoma Arundellio Cantuariæ Archiepiſcopo, *ibid.* Synodus Oxonienſis ſub eodem & contra eumdem, 122. Synodus Romana contra Vvicleſum ſub Joanne XXIII. *ibid.* & *ſeq.*

Explicit Index Alphabeticus.

IN-

INDEX
RERUM PRÆCIPUARUM
QUÆ IN NOTIS, ET ANIMADVERSIONIBUS CONTINENTUR.

ABſolotio ſacramentalis an aliquando data verbis deprecativis, 691.
Ægidius Romanus non eſt auctor tractatûs contra Pontificiam poteſtatem, 152.
Apppellationes a Papa ad futurum Concilium ominino invalidæ, 517. Iis admiſſis graviſſima ſeqoerentur incommoda, 519. Per quamplura ſæcula inauditæ fuerunt in Eccleſia, 520. Quando inceperint, *ibid.* An in aliquibus caſibus admittendæ, 521.
Armeni quid credere debueriot de Summi Pontificis poteſtate, 59.

BEneficia conſerri noo poſſunt a Laïcis, quia ſpirituale eſt quod præcipuè in eis continetur, 489. Non poteſt vendi abſque Simonia jus percipiendi redditus temporales Beneficiorum, *ibid.* Quare Beneficia dicantur io fructo computari, 490.
Boniſaciua VIII. in ſui aſſumptione fidei profeſſionem non emiſit, 42. Non approbavit uſum Cleri conſerendi dona Regi, inconſulto Romano Pontifice, 334.
Boſſuet fruſtra credit Papam in definiendo ſallibilem, 11. Non bene explicat verba S. Gelaſii, 517. Neque etiam quæ dicuntor de non retractandis judiciis Sedis Apoſtolicæ, 518. Malè interpretatus Conſtitutiones Pontificum prohibeotes appellationes ad futurum Concilium, 519. An bene ſtabiliat tempus, quo inceperunt hæ appellationes, 520. Inaniter urget adverſùs inſallibilitatem Pontificis deſioientis præſumpta errata Nicolai III. & Jo. XXII. 543. Eadem inſallibilitas rorſus ab eodem perperam impugnatur, 550.

CLemens IV. inſtruit Græcos qooad primatum & poteſtatem Romani Pontificis, 421.
Clemens VI. ita explicavit Armenis Papæ poteſtatem, ut etiam Conciliis ſupereſſet, 59. Ante obitom id non revocavit, *ibid.*
Clerici non ſunt Domini Eccleſiaſticorum preventoum, qui ſuperſunt ſuæ honeſtæ ſubſtentationi, 126.
Concilium Lateranenſe IV. exercuit poteſtatem indirectam in temporalia, 360.

DIſpenſatio benedicitur licita ex ſolia cauſis neceſſitatis, & evidentis utilitatis, 13.
Dona olim dabantur Regibus ab Epiſcopis, & Cœnobiis, 259.

EPiſcopi quandoqoe eligebantur de Prineipum licentia, 221. Meritò optabant Electores ad id oon eſſe cogendos, *ibid.*
Exactiones rerum temporalium quando, & quomodo ſolvendæ a Clero Principibus, 259. Extrema-Unctio an ſemper fuerit in uſu, 691.

FAcoltas Pariſienſis qoandoque erravit, 90.
Fructus vacantium Eccleſiarum ad Principes non pertioeot, oiſi ex privilegio Eccleſiæ, 490.

S. GElaſius Papa improbat omnem appellationem poſt Sedis Apoſtolicæ judicium, 517.
Gerſonius an inter Sanctos adnumerandus, 89.
Gregorius IX. bis Friderici ſubditos a fidelitatis Sacramento abſolvit, 20.

HÆretici rarò benignitate inducuntur ad ejurandoa ſuos errores, 348.

INſallibilitas Papæ definientia fruſtra impugnatur a Boſſuet. 532. & *ſeqq.*
Innocentius III. neque ſe Concilio ſubditum agnovit, neque in definiendo ſallibilem. 11. Non cenſuit poſſe revelari conſeſſionem, *ibid.* Sæpe exercuit indirectam poteſtatem in temporalia, 12. 287.
Intentio ſaltem ſaciendi quod ſacit Eccleſia, & non ſolùm ſeriò peragendi ritum externum, neceſſaria eſt ad valorem Sacramenti, 690.
Joannes Rex Angliæ Papæ ſententiâ exauctoratur, 12.
Joannes de Pariſiis agnovit indirectam poteſtatem Papæ in temporalia, 151. Non exceſſit dum dixit Papam in virtote totam Eccleſiam continere, *ibid.*
Joannes XXII. non culpandus ob ea quæ geſſit in Ludovicum Bavarum, 280. Ipſius Conſtitutiones ab errore vindicaotur, 543. Dum morti proximus Eccleſiæ & ſuorum Succeſſorum correctioni ſubiecit quæ dixerat non ideo ſe ſallibilem in definiendo agnovit, 550.

LAïci incapacea ſuot cooſerendi Beneficia, 487. & ſeqq.
S. Ludovicus viodicavit Galliæ Eccleſias contra laïcorum iniurias, 296.
Lugdunenſe Concilium prohibuit etiam Regibua percipere fructus Eccleſiæ vacantis, 492.

MArtinus V. ſub pœna anathematis prohibuit appellationes a Papa ad ſuturum Concilium, 520.

NIcolaus I. poſt Papæ judicium removet omnem appellationem, 517.

OEconomus cuſtodiebat reditus Eccleſiæ vacantis, 491.
Opinio tam negans, quàm affirmans poteſtatem indirectam Papæ in temporalia variis cenſuria impetitur, 13.

POpulus an cogendus cenſuria ut interſit Miſſæ parochiali, 187.
Pragmatica Sanctio, quam S. Lodovici appellant, eſt putum commentum, 295. præcipuè illius articulus V. 296.
Propoſitio aſſerens ad ſolom Pontificem pertinere definitionem controverſiatum Fidei quomodo intelligenda, 563.
Præpoſitio ex æqualitate ſignificat, 267.
Principes non habent poteſtatem immediatè a Deo, ſed ex populi conſenſu, 280. Noo ſibi repu-

ta-

tarunt non neceſſaria privilegia concedendi Beneficia, 489. Non poſſunt percipere fructus Beneficiorum niſi ex privilegio Eccleſiæ, 490. Id ipſi Principes agnovere, 493.
Propoſitiones Græcorum non fuerunt approbatæ quatenus ſubderent Pontificem Sacris Canonibus, 26.

REgalia ex ſolo Eccleſiæ privilegio adſtruenda, 487. Cur dicatur jus Regium, ſeu jus Coronæ, 490. Quis ſit legitimus Judex in cauſis Regaliæ, 495.
Romanus Pontifex non ideo ſe fallibilem agnoſcit, quia antequam definiat ſe Deo commendat, 59. Non conſuevit pedibus imponere diadema Regibus, 311. In Fidei controverſiis definiendis non ſolùm habet jus præventionis & ſuffragii prærogativam, ſed ex SS. PP. habet potiorem Concilio auctoritatem, & gaudet infallibilitate, 589.

SImonia eſt vendere jus percipiendi redditus temporales Beneficiorum, 489.
Spolia Clericorum pro diverſitate temporum diverſimodè aſſignata, 154.

S. THeologia inutilibus quæſtionibus non infarcinanda, 53.
Titulus cuſtodiæ, & defenſionis Eccleſiæ vel dotationis ejuſdem, non dat fundamentum ſufficiens ad Regaliam exercendam, 494.

VEniàlia peccata etiam per ſacramentalem confeſſionem delebantur, 691.
Urbanus IV. quomodo inſtruxerit Græcos quoad primatum Romani Pontificis, 422.

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google